Universidad de Deusto
Biblioteca

4 ej.

℞. Intinct. vinc.

Est. 42 Pilot. 4.

Fiestas

Capitulo.xvi.

VES como la alteza
huuelle concluydo y
dado fin a todo lo que
era necessario, y ver q
ya estaua ella Corona
da rematada con to-
do lo d mas q para ella
proueer y hazer segun nuoys vsos.

Parto de Valladolid a los catorze
dmayo del dicho año viernes de pas-
de spiritu sancto. Y a muy de hecho co pro
posito de no dar la buelta a Castilla tan
pronto. Al qual intento fenor trayga y
buelua con prosperaduad a ellos reynos
de Espana con aquella victoria que dessea.

Capitulo.xvii.

Al precente con-
siderar la certi-
dumbre de
la verdadera Princesa de
Portugal la hermana, y ve
mirar todo sus fuerças, assi le
parecia muy cubierta de Juyzio en tal manera q
por vn buen rato nuca pudo verle el rostro
hermoso rostro hasta tanto que la alteza
le hup-

de Benauente.

le dupico muchas vezes, fuelle ferruda de
defenbrir, y algalle algun tanto del tuan-
to, que sobre los ojos trayra derroscado, y la
princesa como no pudielle hazer otra co
sa por ser el principe, y su hermano, decen
burro su rostro, banado en vuas lagrimas.
De que el Principe mostro gran contenti
to, assi de ver ala princesa reprelentar con
tal entrura, como ver alas damas del pala
ma manera, y criados, y su alteza del pala
cipe nuestro senor, como sapientissimo,
que es, co palabras dulcissimas, y de muy
gran consuelo, la consolo alli, como en las
jornadas que con su alteza vino, que fue-
ron cinco, que fue hasta llegar ala Abba-
dia, q es vna fortaleza y lugar del duque
de Alua, y de aqui se despidio su alteza de
la princesa, la qual siguio su camino hasta
llegar a Valladolid, enel qual entro con el
tulo de gouernadora de Castilla, por ab-
sencia del Emperador nuestro senor.

Fiestas
de Benauente.

Emanera que siguiendo su alte-
za su camino, acompañado de dichos
Senores, a dos tiros de ballesta la
lieron a todo correr mas de cin-
quenta paies muy bien adereçados, co las
hachas ardiendo a dos tiros de ballesta
do su alteza ala puerta principal de la vi-
lla, todos los caualleros tomaron la delan
tera, y las mas gente que de a caualio yua, y
los grades se dauo vn poco a tras, los qua
les yua en torno de su alteza. Y siguiendo
por la calle adelante, q es vna de las grades
y hermosas q tenor tiene en Castilla, po-
blada de ambas partes, de muchas y gra-
diosas casas, entre las quales estauan vnas
alas mano derecha muy bracuas, y en la
frontera dellas estan muy polidos y her-
mosos retratos a manera de medallas, que
son las figuras, Vn del emperador nue
tra del gran principe de Espa
Castilla do Carlos, Elias
lippe su hijo, otra del excelit-
alto de todas polidi-
lima

Capitulo veynte.

Fiestas

Capitulo veynte y vno.

Staua esta calle hasta llega
fortaleza ricamente entapi
sin otros muchos paños y c
les de terciopelo, muy ricos
por las ventanas grandes lumb

de Benauente

acabadas, de muy graciosas co
lores el ropaje dellas, de mas de tener grā
cantidad de oro y plata a manera de dorado.
En las baxas estan, el conde de Feria,
el marques de Pescara, Don Antonio de
Toledo caualleriço mayor del principe.
Ruy Gomez de Silua, Don Iuan de Bena
uides dela camara del principe nuestro se
ñor, Don Diego de Toledo mayorazgo
del condado de Lista. Luego mas adelan
te otras damas y señoras, que eran Doña
Leonor Mascareñas aya del principe nue
stro señor, y de su hijo el infante don Car
los, Doña Fracisca de Silua, y otras damas
que de sus nombres no me acuerdo. Esta-
uan todas estas señoras y caualleros
ñamente de bien retratados, y de mu
sos atauios. Esta casa és de Pero H
, criado y vassallo del conde de
te, y priuado de los reyes, com
lize.

Fiestas

Capitulo veynte y tres.

Despues desto estaua enel primero aposento, que es vna sala de treynta passos de longitud, y de latitud sus doze, de vna talla y dorado quā hermoso y galano puede ser, y por tal es vna de las hermosas pieças, q señor tiene en Castilla, la qual estaua colgada de vnos muy ricos guadameciles al brutesco labrados, con tres candeleros enel ayre de carmin y oro, que a penas se parecia estar colgados, y en cada vno quatro hachas de cera blanca, que ardian toda la noche, estauā otros muchos y ricos aposentos, los mas dellos el vigaje dorado y estrañamente adereçados, con sus doseles de brocado y candeleros susodichos. Y en otras partes sus blandones de plata, y a vn lado mas a dentro desta pieça estauan
res, que son, del largor y an
ça, dorado el vigaje de oro
morisco, con muchas y g
nas, y asientos. De las qua
florean muy gran pedaço
des montes, huertas, arbo
vertientes, y otros passos
en especial estos rios, qu

Officios

por vnos de los buenos
su Alteza fue informado: aunque en par-
ticular los o yo predicar, que por sertā do
ctos fueron recebidos para consejo de cō
sciencia y predicar la ley Euangelica en a-
quellas partes, entre los quales mediante
la gracia y fauor de Dios nuestro señor
aprouaran tambien, quel reyno vendra al
gremio y vnidad dela sancta fe catholi-
ca como antes estaua.

Prosigue los officios.

DOradores dos, Guarnicioneros dos,
Sastre, Silleros dos, Gorrero, Calçete
ro, Talabartero, Plumagero, Herradores.

Azemileria.

AZemilero mayor Diego Maldonado,
su tiniente Perequin, Aposentador.
Herrador.

Estos son los officios de
que tengo dichos, entre los
cularmente tienen grandes
los de mas qprosigo que so

Furiera.

APosentador de palacio, d
tayudas. Huxer dela v
uando a su Aiteza se le sir

de real casa
va delante y a su hora llama, y bulca dentro
de palacio a los gentiles hombres dela bo
ca, para que lo aruan.

Contador que es dessotes delos ma-
yordomos. Ese vn officio harto horro
roso y preeminte. Mayordomo del estado
dela boca, y hazer recoger para ello los ter
uicios que dela merla de su Alteza se le-
uan. Guyr de cozina officio preemine
te que tiene cargo de ver y visitar lo que
se adereça para el seruicio dela merla de
su Alteza.

Caua que es donde ella la

copa y vino y agua.

Sumiller dela caua officio preemin
te, dos ayudas, vn portero Bambrero, So
la ayuda.

Panetteria que es de donde

Salen a poner la mesa.

Sumiller officio preeminente, dos ayu
das, Bambrero, Sota ayuda.

Salleria que es donde se ha-

zen las sallas.

Sallser officio preeminente, dos ayu-
das, y Sota ayuda.

D 3 Guarda

Gentiles hombres dela boca.

Officiales dela camara.

GVarda joyas, ayudas dos, guarda repō
ste ayudas dos, huxeres de camara,
quatro porteros de sala.

Los gentiles hombres dela boca.

EL cōde de Gelues, el Marques de Fal
ses, Garcilaso Puertocarrero, dō Pe
dro Portocarrero hijo del cōde de Palma,
don Diego de Cordoua teniente de caua
llerizo mayor, don Pedro de Auila y su
hermano hijos del Marques delas Nauas,
don Pedro Velasco hijo del cōde de Nie
ua, don Pedro Manuel, Carlos de Sande,
don Francisco Enriquez, don Francisco
de Mendoça hijo del Marques de Men-
dejar, don Bernardino de Mendoça, Gar-
cilaso dela Vega, don Diego Hurtado, dō
Pacheco hijo del Marques de Ville
don Hernando Cartillo, Sobernā Bor
on. Sin otros muchos caualleros qué
us nombres no se por auer gran nume
Estos gentiles hōbres caualleros sirue
Al. de lleuar la vianda a la comida
a,
Reyes de armas dos, Ballesteros de

IOANNIS FRANCISCI
A RIPA PAPIENSIS,
COMMENTARIA
AD IVS CANONICVM.

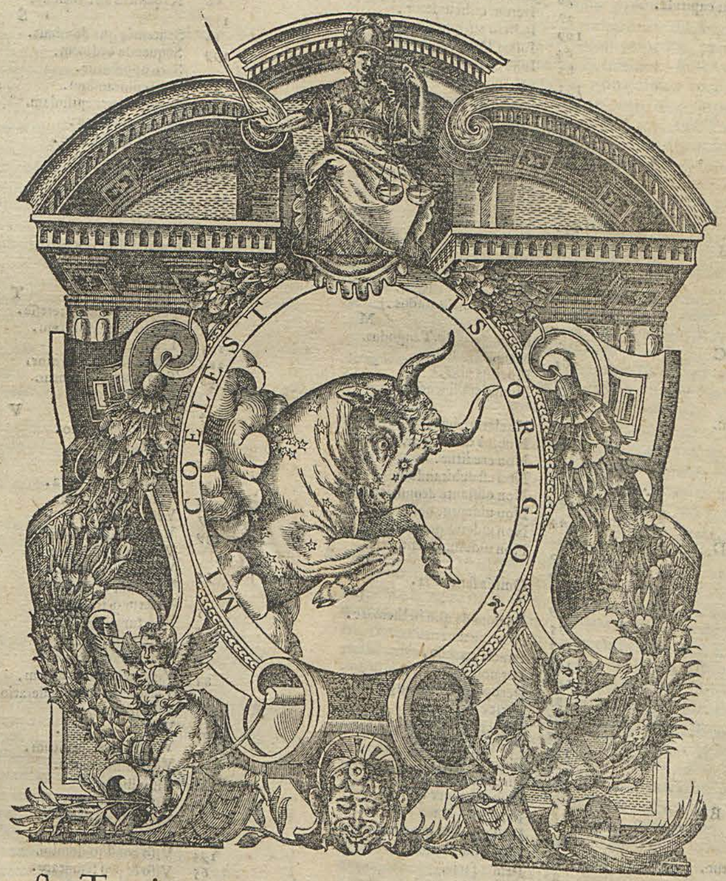
Item Tractatus de Peste, & Responsa:

Summo studio & labore, collatis manuscriptis exemplaribus, innumeris propè mendis purgata.

Additionibus insuper analyticis Clarissimi D. Bernardi Trotti I. C. Et in Taurinensi Academia professoris acutissimi, nunc recens illustrata.

Communes præterea Doctorum sententiæ ab Authore passim citatæ, hoc signo & prænotantur.

Index rerum & verborum in omnia opera ad calcem huius voluminis est reiectus.

Augustæ Taurinorum, Apud hæredes Nicolai Beuilaquæ.
M D L X X I I I I.

EST. 44 PLUT. 5
04177

Guardamenjor, que es don-
de estan las viandas.

Vardamenjer officio preeminente, y
Sota ayuda, porteros dos.

Cozina.

Cozinero mayor officio preeminente,
dos ayudas, dos porteros, quatro mo-
ços della portera.

Tapicería.

TApicero mayor officio preeminente
dos ayudas, dos Sota ayudas.

Cereria.

CErero mayor officio preeminente, dos
ayudas, y Sota ayuda.

Comprador.

COmprador delas viandas officio pre-
eminente, y su ayuda y vn moço.

Comprador.

COMPRADOR de lena, officio
honrroso.

Botica.

BOticario officio preeminente, ayuda, y
Sota ayuda.

Estos so los officios de su real cama-
de su real casa

[illegible] ramillos[illegible] bozes, quatro mo[illegible] de plata, ramillos finissimos bozes, quatro mo[illegible] de plata,
pilla, dos porteros, llenan para el seruicio
desta capilla muy ricos y hermosos orna-
mentos de muchas maneras de brocados
y de todas sedas en tanta manera que era
cosa admirabilissima: muchos y grandes
portapazes de mucha pedreria, calices,
patenas de oro y plata sobredorados, cru-
cifixes, fuentes, blandones, candeleros, vina-
jeras, todo esto de oro y plata estraña mẽte
obradas y de gran valor.

¶ Los Theologos asalariados q̃ su
Al. lleua para consejo de cosciencia y
predicar la ley Euangelica:

El obispo Lanchano con partido de
seys cientos ducados.

¶ Fray Alonso de Castro francisco con
el mesmo partido.

¶ Fray Bartolome de Miranda domini-
co con el mesmo partido.

¶ Fray Iuan de Ffrefneda francisco con el
mesmo partido.

¶ El doctor Gutrionero canonigo de C.
mora con el mesmo partido.

¶ El maestro dela Torre clerigo con el
mesmo partido.

hachas. Pues como ellenor [illegible] gasse a la primera puerta, que es para en-
trar a vn grã patio, q̃ se llama la Mota, en
pecaron por su orden a tocar los menestri
les, trompetas, atabales, en tanta manera
que era gloria oyllos, y estando en lo mes-
jor de su dulçura y melodia tiro el artille-
ria, que a punto estaua en la fortaleza, mo
strando gran estruendo y ruydo, que pa-
recia verdaderamente que se combatia la
mayor fuerça del mundo. Despues desto
passada la gran humareda, volaron en el
ayre muy gran cantidad de coetes, que al
ver parecia, que las cometas del cielo mo
straua su poder en la tierra. Y entrado su
alteza mas adelante, tornaron de nueuo a
tocar los menestriles, en dos partes, segun
estauan diuididos, que los vnos eran del
conde, vestidos de vna hermosa y costo-
sa librea, con los otros que para aquel effe
cto auian alli venido, que oyr los era ad-
miracion. Apeado su alteza, tornaron de
nueuo a volar gran numero de coetes, y
quatro ruedas, que en triangulo estaua en
lo alto del patio, q̃ era encima de los corre
dores. Esto al presente fue vna cosa muy
de Benauente,

Capitulo veynte y dos.

Valteza en este comedio
se entro en su aposento, el
qual estaua aderçado de
vnos ricos paños de bro-
cado estrañamente her-
mosos, con vna cama de ter
ciopelo carmesi, bordada de vnos tordo-
nes de oro, sumptuosa por estremo, y vna
mesa cubierta de vn paño de terciopelo, y
encima della seis candeleros, muy delica-
dos de plata, con sus velas de cera blanca,
q̃ ardian. Este aposento era de vna media
naranja de talla, con vn dorado maravillo
so. Estaua otra antecamara, donde el infan
te cenó, colgada de verano, de vnos guada
meciles dorados, con vnas agraciadas me
dallas alos cabos, y en la frontera desta an-
tecamara, vn muy rico dosel de brocado,
que del vigage della colgaua vn candele-
ro, labrado de carmin y oro, cõ quatro ha-
chas de cera blanca que ardian, sus estra
dos y mesa puestos, de[illegible] alte
Za cerca luego, y [illegible]

La cauallerizа de su Alt. con
los officios preeminẽtes y officiales della.

DOn Antonio de Toledo commenda
dor fuccessor dela encomienda ma-
yor de sant Iuan, cauallerizo mayor, tenie
te don Diego de Cordoua, y gentil hom-
bre dela boca.

¶ Caualgadores dela ginẽta Aleman, de
labrida micer Pablo y Brocardo, Quatro
apossentadores, Guarda arnes, Palafrene-
ros mayor y su teniente, Correo, Lacayos
Menestriles de toda musica, trompetas
Italianas y Españolas, atabales lo mesmo.
Pajes sesenta caualleros commendadores
con la diuisa de su alteza que ya tengo di-
cho. Ayo dellos y su teniente y su maestro
Grammatico, Capellan, maestro de dan-
çar, y delas armas, de boltear, Despensero,
Cozineros, mocos del seruicio lauaderas.

Capilla.

El obispo de Salamanca capellan ma-
yor, Sumiller del oratorio que es li-
mosnero mayor, dõ Luperrio de Quiño
nes hermano del conde de Luna. Dorze ca
pellanes entre los quales [illegible]

Capitulo diez y ocho.

DEs como el principe nuestro
señor, hizo las visitas q̃ conuie
nia, como fue despedirse dela
serenissima reyna doña Ioana
su abuela, y tenora nuestra, sin otras q̃ hizo
el infante don Carlos su hijo, a veynte y
siete de Mayo, para la villa de Benauente,
porque assi estaua acordado, para que alli
se viessen y despidiessen sus alteças de pa
dre y hijo. Y como el infante fuesse por
sus jornadas, en quatro dias, holgando se
en cosas de caça, como en otras cosas q̃ se
offrecian de regozijados plazeres, donde
su alteza passaua el tiempo, y a caso fallo
dela gente de armas de a caballo de suma
jestad, que eran hasta setenta, que en Vi-
llalpando reciben, supo dela venida del in
fante, y el passar a media legua de donde
estauan, y por su orden muy bien ordenada
vn hermoso llano, entre los quales venia
en vn poderoso caballo, don Rodrigo Vi
uero caballero principal, y se apeo a be-
sar las manos al infante, con los demas iu
ficia

Capitulo diez y nueue.

LEgado el infante y nalo
ra dela noche, a vista de
Benauente, que podria
auer poco mas de media
legua. Estaua el conde de
Benauente, y el Conde-
stable de Castilla, Duque de Najara, Con
de de Luna, Conde de Monterrey, sin o-
tros muchos caualleros, y hidalgos, cria-
dos, y vassallos del conde, acompañados
de muchos criados muy aderçados, espe
rando al infante, retirados de la villa poco
mas de media legua, y llegado su Al. a ellos
se

Las muy insignes fie
STAS QVE EL CONDE DE
Benauente, conde de palladaz, hizo a su alteza,
las quales estuuo presente el ser-
renissimo Infante don Car-
los, y otros muchos
grandes y caua-
lleros de su
real corte.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TITVLI ET CAPITA DECRETALIVM.

DE constitutionibus, 2
Cap. Cum M. Ferrariensis. 7
De rescriptis. 20
Cap. Sicut Romana. 21
Cap. Ex parte. 25
Cap. Inter cæteras. 27
Cap. Si quando. 29
Cap. Ea me te. 30
Cap. Ad aures. 32
De iudicijs. 35
Cap. De quo vult Deo. 41
Cap. Decernimus. 51
De causa possess. & proprietatis. 56
Cap. Cum Ecclesia Sutrina. 59
De restitut. spoliator.
Cap. Sæpe. 66

Tractatus de peste.

Præludia. 72
De priuilegijs contract. causa pestis cap. 1. 72
De priuilegijs ultimarum uolun. causa pest. c. 2. 79
De priuilegijs iudiciorum causa pestis. c. 3. 80
De remedijs præseruatiuis contra pestem. c. 4. 82
De remedijs ad conseruandam ubertatem. c. 5. 88
De remedijs ad curandam pestem. cap. 6. 95

Initia omnium Responsorum.

A

Absoluendum puto respons. 14
Ad demonstrandum. 102
Ad hæc ut Trophinus. 162
Admittenda sunt capitula. 78
Ad primum quæsitum. 27
Ad primum an licentia. 169
Agenti ad decimas. 64
Agit Ioannina. 82
Agit do. de Carumbo. 153
Agit Alziarius. 200
Andreas Baiuli. 129
Antiquo loci. 93
Antonius Nauarini. 121
Appellatio interposita. 33
Arelatensis Ecclesiæ. 5
Articulus decidendo. 1
Aut donationis tem pore. 140

B

Bene digesta fuit. 101
Bene digesta & iuridice. 134
Bene & quantum licuit. 185
Bernardinus. 209
Bonæ memoriæ. 4

C

Carceratus proponitur. 167
Catherina Fabrina. 141
Certi & indubitati. 88
Circa illam dubitationem. 217
Circa primum dubium. 148
Ciues & incolæ. 168
Clarissime doctor. 160
Condemnandos puto. 136
Consideratis ijs. 104
Contulit reuerendus. 44

D

De iure sufficit. 20
De tribus effectualiter. 70
De tribus agitur. 205
Dico ergo uxorem. 119
Dominus Honoratus. 75
Duo dubia. 147
Dubia quæ propon. 190
Dubia super quibus 195
Dubitabilis. 193
Dubitatur. 165
Duabus rationibus. 77
Duo sunt quę. 126
Duo tantum dubia. 175
Duplici ratione. 121

E

Electus a maiori. 29
Eos merito. 163
Executionem non meretur. 25
Ex longo & inflato. 83
Ex narratione facti. 8
Ex præmisso themate. 68
Ex themate. 128
Ex prænarrato. 38
Ex processu causę. 113
Ex proposito themate. 43
Ex tribus dubijs. 120

F

Facultas concessa. 18
Frequens est. 37

G

Gabriel de Tullia. 206

H

His elapsis diebus. 143

I

In effectu quærit. 216
Implorauit benignum officium. 179
Imputatur Robertus. 154
In causa beneficiali. 161
In causa beneficiali. 3
In causa appellationis. 215
In causa canonicatus. 56
In causa quæ iamdiu. 6
In causa do. Francisci. 54
In causa uertente. 62
In causa matrimoniali. 69
In causa do. Ioannis. 71
In causa uertente 85
In causa do. Ioannis. 114
In causa Quintellæ. 146
In causa immunitatis. 174
In causa quæ uertitur. 180
In causa Oliuerij. 210
In causa præsenti. 47
In dubijs causis. 73
In hoc iudicio. 16
Insequendo schedulam. 2
Integerrime assessor. 10
Ioannes de Cruce. 203
Istud iudicium. 159
Iterum mihi uidetur. 76
Iudicio cui non obstat. 157
Iulius Papa. 12
Iuste & sancte. 199

L

Lex final. ff. de offic. procon. 41
Lex ubi captum. 108
Libellus magnificorum. 188
Licet in beneficialibus. 49
Licet fructus. 208
Licet plura dubia. 124
Licet regulariter. 103
Licet donatio. 138
Licet Decius. 142
Licet agenti. 155
Licet sint qui uelint. 164
Licet ex iuris allegat. 189
Ludouicus Conradus. 170

M

Magnificus do. Tangudus. 97
Maiores nostri. 125
Mortuis filijs. 202
Munus consulendi. 98

N

Ne clarum ius. 94
Nobilis do. Gaspar. 92
Non creditur. 182
Non est dubitandum. 46
Non obstante denuntiatione. 123
Non uidentur obstare. 34
Non uidetur ꝙ do. Castri. 57
Non uidetur ꝙ sententia. 149

O

Omnis sententia. 55

P

Pactum de quo in themate. 95
Paucis utar. 24
Paucis agendo. 50
Per non usum. 28
Peroptassem non urgeri. 81
Petit curatus. 52
Placet consultatio. 105
Placet præmissa. 109
Plura quæsita. 2
Plura confuse 172
Posito ꝙ super quota. 42
Præstantissime. 111
Præsupposito ꝙ prima. 32
Prima dubitatio. 63
Prima facie. 194
Prior prioratus. 65
Priusquam discutiatur. 219
Proposita dubia. 31
Proposita dubitatio. 191
Pro perfecta resolutione. 181
Pro resolutione. 33
Pro resolutione eius. 18
Pro resolutione quæst. 80
Pro resolutione subtilium. 112
Pro sequendo ordine. 196
Pulchra & subtilis. 192
Punctus huius controuers. 48
Punctus quæstionis. 86

Q

Quatuor quæsitis. 214
Quæritur an indultum. 11
Quæritur an unio. 19
Quæritur in effectu. 22
Quæritur an electio. 30
Quæritur in causa. 40
Quæritur primo. 67
Quæritur an statutum. 89
Quæritur an statutum. 91
Quæritur utrum. 115
Quæritur an ordo. 186
Quia assidue. 35
Quia in materia. 36
Quia in hac causa. 58
Quia do. Baldesar. 132
Quia arbitror. 156
Quia officiales. 197
Quia dubia. 213
Quidam monachus. 74
Quidam Titius. 110
Quod impetrans. 21
Quod iudicatum. 150

R

Regula de non uerisimili. 7
Remedium canonis. 45
Requisitus an stantibus. 79

S

Sententia qua dominus. 204
Sequendo ordinem. 51
Sero opponitur. 158
Si ad colorandum. 17
Si aliquid per epistolam. 144
Si Grilus habita. 60
Si omissa ualiditate. 211
Si repetere. 117
Si uera sunt. 118
Super primo quæsito. 103
Super dubijs. 145
Super dubijs. 138
Super dubitatione. 142
Super eo de quo. 155
Super præmisso. 164
Super themate. 189

T

Tertius pro suo interesse. 166
Testatrix Honoratum. 97
Transactio. 130
Theodosius Imperator. 125
Tres præsupponuntur. 202
Triplici ratione. 98

V

Valet consuetudo. 94
Valet pactum. 92
Vbicunque Papa. 182
Vera & indubitata. 46
Verba stipulationis. 123
Verba illa. 34
Verisima est illorum. 57
Videtur ꝙ indultum. 149
Videtur ꝙ facultas. 15
Videretur ex duobus. 55
Videtur ꝙ Pontius. 18
Videtur prima facie. 66
Videretur fortasse. 95
Videtur aperto ore. 107
Videtur respondendum. 24
Videtur prima confideratio. 116
Visis sententia. 127
Visis & diligenter. 177
Visis et bene quantum. 90
Visis instrumentis. 183
Visis libello. 207
Viso processu. 72
Viso & bene pro. 90
Viso eleganti consilio. 135
Viso consilio domini. 171
Viso & pro tenuitate. 61
Visum fuit prima. 201
Vt breuius quo fieri. 9
Vt noscatur. 61
Vulgatissima est præsens. 99

FINIS. 106
84
59
131
139
127

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
IVRISCONSVLTI CLARISSIMI
In primum Decretalium librum perpolita Commentaria:

Nunc postremò solerti cura, arctiorique diligentia quàm hactenus factum fuit, recognita, & emendata, Deo fauente occipiunt.

De Constitutionibus Rubrica.

SVMMARIVM.

1 IVS scriptū, certius est et nobilius iure ñ scripto.
2 Scientia trinitatis, & fidei, est necessaria, & præambula ad reliquas capessendas.
3 Ius scriptum de Deo, ratione subiecti est dignius alio iure.
4 Lex, est constitutio populi Romani.
5 Lex scripta, & cōsuetudo, an sint paris potētiæ.
6 Constitutio quid sit. in quo differat à lege. 7. vnde dicatur, 12.
8 Iuris loquentia de Imperatore, habent locum in Regibus, & alijs non recognoscentibus superiorem.
9 Diffinitio, quid sit.
10 Constitutio, est nomen generale, ad omne ius scriptum.
11 In materia odiosa, verba possunt sumi vt genus, & species, sed semper intelligenda sunt vt species.
13 Exceptio doli, obstat contra legem, vel statutum, in odium aliquorum particularium editum.
14 Papa, an absque collegio Cardinalium, & Imperator absque consilio procerum, legem condere possint.
15 Solus dictio, non excludit socios.
16 Papa, non debet vti plenitudine potestatis, nisi ad remouenda scādala.
17 Necessitas, quot modis sumatur.
18 Ecclesia Romana, constituitur ex omnibus Christi fidelibus.
19 Ad essentiam cuiuslibet collegij, requiritur vnum caput.
20 In iuribus limitatorijs, ex identitate rationis idem ius statuitur, sicut in his quæ statuunt.
21 Papa, & Imperator, in quibus casibus nihil possunt statuere de nouo.
22 Constitutio, in quo differat à canone, decreto, decretali, & similibus.
23 Canon Græcè, dicitur Latinè regula.
24 Canonicarius quis.
25 Canonica institutio vel electio quot modis dicatur.
26 Canonicus, quare dicatur.
27 Canonis appellatione, in materia fauorabili etiam comprehenditur synodalis constitutio.
28 Canon, quot modis capi possit.
29 Canon, an rectè possit denotare legem ciuilem.
30 Decretum, quid sit.
31 Decretalis epistola, quę dicatur.
32 Sanctio quæ dicatur.
33 Pragmatica sanctio, quæ dicatur.
34 Pragmatici viri, qui dicantur.
35 Annotatio, quid sit.
36 Dogma, quid sit.
37 Interdictum, quid sit.
38 Mandatum, quid sit.
39 Scriptura, an sit de substantia legis, seu constitutionis.
40 Lex vnde dicatur.
41 Argumentum de specie ad genus, non valet.
42 Leges duodecim tabularum transmissæ fuerunt à Græcis ad Romanos.
43 Lex an liget, & quos, si non sit scripta.
44 Sententia ad hoc vt valeat, requiritur solennitas.
45 Iudex non potest ferre sententiam absque scriptura.
46 Statutorum volumen si perderetur, posset tenor probari per testes.
47 Lex obligat habentes notitiam.
48 Excommunicatio non ligat, nisi lata sit in scriptis.
49 Papa, solo verbo creat Episcopos & Abbates.
50 Gratia non expirat, Papa mortuo, ante confectas literas.
51 Gratia per testes probari non potest.
52 Gratia concessa secundum ius, per testes probari potest.
53 Gratia casu amissa, per testes probari potest.
54 Constitutionum editio, an sit necessaria.
55 Conscientia sine scientia, insufficienda est, & scientia sine conscientia diabolica.

CONtinuatur Ad precedentia, & simul subordinat ad sequentia per Gofre. Hostien. Panor. & alios cōmuniter hoc ordine. Author tractaturus de iure, exoritur à summa trinitate, sine cuius fundamento, nullum potest opus superædificari. cap. cum Paulus. j. q. j. Et quia omne ius quo vtimur, aut ex scripto, aut ex non scripto constat. instit. de iure natu. gen. & ciui. §. constat. & j. distinc. cap. consuetudo. §. cum itaque. author præmisit de constitutionibus, & sic de iure scripto, qđ
1 est certius † & nobilius, deinde subnectit de consuetudine, & sic de iure non scripto. Ista cōtinuatio licet sit communis, & fuerit de mente Imperatoris in d. §. constat. & Gratiani in cōpilatione huius operis, & in c. lex est. & c. seq. & seq. j. distinct. tamen impugnatur per acutissimi ingenij virum dominum Philippum Decium, quia titulus præcedens, secundū hanc continuationem non applicatur ad hunc subsequentem. nec hic ad præcedentem aliquo speciali respectu, prout applicandi fuerant. l. ij. ff. de statu homi. l. continuus. ff. de verbo. oblig. nam fundamentum trinitatis non respicit specialiter hunc titulum, sed quemcunque alium, cum alio quoque principio Dei auxilium implorandum sit. d. cap. cum Paulus. i. qō. j. & in authen. de armis. in princip. & in l. in nomine Domini. C. de offi. præfec. Aphri. Sed tu considera, ꝙ fundamentum trinitatis respicit totum opus, & specialiter hunc titulū, qui iuris constitutiones continet, de quibus author principaliter tractare intendit. Item considera ꝙ satis est inuocare diuinū auxilium in principio operis. d. c. cum Paulus. & quia principium huius operis à constitutionibus inchoandum fuit, vt ex subordinatione prædicta apparet, benè sequitur, quòd fundamentum trinitatis magis postulat hunc titulum post se, quàm reliquos titulos. Secundò non videtur hæc continuatio iuridica ex alio, secundum eundem Decium, quia fundatur super inuocatione diuinæ maiestatis, & trinitatis, quæ inuocatio non fit in titulo præcedenti, sed circa fidem aliquæ promulgantur constitutiones, vnde congruentius præmittendus fuisset titu. iste de constitutio. qui est generalis ad omnes constitutiones. Tu verò aduerte, ꝙ in continuatione non dicitur, ꝙ in titulo præcedenti pro fundamento inuocetur Dei auxilium, sed ꝙ pro fundamento fuit præmissus tit. de sum. trini. & fide catho. vbi tractatur de trinitatis & fidei cognitione, quæ est oīum principiū, & fundamētum. vñ ex hoc elicio clariorē ꝯtinuationē. Author tractaturus d scientia iuris, prius voluit differere de scientia trinitatis & fidei, ꝙ
2 est † necessaria & præambula ad reliquas scientias capessendas. c. qui sine. xxvj. q. ij. decet enim animas prius eruditi, quā linguas. l. magistros. C. de profes. & medi. lib. x. erudita itaque anima, & cognita scientia trinitatis, & fidei, & sic iuris diuini, congruum fuit subnectere de constit. & sic de scientia humani iuris. & hæc continuatio sic declarata, effugit morsus cauillantium. Secunda fuit continuatio Andr. Sicul. suprà vitalem, nunc congruenti ordine supponitur de constitutionibus concernentibus Papam Dei Vicarium. c. vt nostrum. j. vt eccle. benefi. cap. ij. & sequen. de transla. episco. Ista etiam damnatur per Decium, quia & si subiectum tituli præcedentis prædicetur de Deo, constitutiones tamen de quibus ibi, fuerunt à pontificibus promulgatæ. Mihi etiam non placet, quia ea attenta præmittendi fuissent titu. de baptismo, de reliquijs, & vene. sanc. & reliqui tractantes materias concernentes Deum immortalem: nisi dixeris, ꝙ alijs respectibus fuerunt postposti. Tertia fuit continuatio Decij. suprà visum est de summ. trinit. & fide catho. quæ ab omnibus debet teneri. c. j. §. titu. proxi. Ideo subnectitur titulus de consti. quæ ab omnibus seruandæ sunt. c. j. j. eo. Ista mihi non satisfacit, quia titulus præcedens hac continuatione attenta, nullo speciali respectu postulat hunc titu. post magis, quā reliquos

Universidad de Deusto
Biblioteca

tit.quorum iura etiam ab omnibus seruãda sunt. & hoc ipse
vtitur argumento contra cõmunem continuationem, vnde
non ægrè ferat si contra se retorqueatur. c. cum omnes. j. eo.
3 Quarta fuit continuatio eiusdem, ius scriptum † de Deo, ra
tione subiecti est dignius, & ideo propter excellentiam fuit
conueniens vt de eo fieret specialis tractatus. argumẽ. l. item
apud Labeonem. §. hoc edictum. ff. de iniur. & postea subijce
retur titulus generalis, de iure scripto, argu. l. si seruus seruũ.
§. inquit lex. ff. ad legem Aquil. Contra hanc continuationẽ,
etiam obstat fundamentum, quod supra feci contra conti
nuationem And. Sicul. Quintò considera an aliter possit cõ
tinuari. authoris intentio fuit, hoc opere dirigere animas
mortalium ad Deum, & eius cœlestem patriam, secundum
glos. in c cum contingat. j. de iureiuran. ad hanc autem ne
mo potest peruenire nisi per fidem. c. j. supra tit. j. Ideo de fi
de catholica tractandum fuit: & quia etiam per constitutio
nes instruimur ad viam cœlestis patriæ, post tractatum de fi
de, sequitur de constitutionibus. ¶ Discussa ptinitatione vi
dendum est, an subordinatio defendi possit. Quidam arbi
trantur non posse, quia fit ad remota, & intermittitur titu
lus proximus de rescri. sed facilis est solutio, quia rescripta di
cuntur iura scripta inter partes, vt per Ioan. And. & alios in
rubr. de rescri. & per Panormi. in rubr. de consuet. ergo sub
ordinatio est optima. alij etiam mordent ex eo q̃ in opere
Digestorum alius fuerit ordo seruatus. nam primò præmit
titur titul. de consuetudine, vt in rub. de leg. & longa consue
tudi. postea sequitur tit. de constit. princip. Sed vtraque sustì
neri potest, consideratis diuersis respectibus, nam compila
tor Digestorum considerauit, q̃ constitutiones principum
vtpotè digniores propter authoris prærogatiuam. c. si à sede.
de præben. lib. vj. c. per tuas. j. de maiori. & obed. l. ij. ff. de al
bo scrib. merebantur specialem tractatum. d. l. Item apud La
beonem. § hoc edictum. ff. de iniur. ideo præmisit tit. genera
lem de legibus, in quo interseruit etiam de legibus consuetu
dinarijs, & postea posuit titulum specialem de constitutio
nibus principum. argu. d. l. si seruus seruum. §. inquit lex. Cõ
pilator autem huius operis considerauit, q̃ constitutiones
principum sunt digniores, vt dictum est, continentes ius scri
ptum, quod est certius & nobilius, & hac ratione præmisit
de constitutio. vt dicit Panormi. Vel aliter, compilator Dige
storum præmisit titulum de legi. quia leges fuerunt ante cõ
4 stitutiones principum. Est enim lex † constitutio populi Ro
mani. §. lex est. insti. de iure natu. gen. & ciui. à quo prius editæ
fuerunt leges, quàm à principe, in quem ipse populus trans
tulit imperium, & legis condendæ potestatem. §. sed quod
principi. insti. eo. tit. & quia consuetudo est etiam ius popu
li. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. & antiquior quàm consti
tutiones principum Romanorum. §. & non ineleganter. in
stit. eo. præposuit simul titulum de legibus & longa consue
tudine. Compilator verò huius operis considerauit, quòd
constitutiones pontificum, sunt digniores consuetudini
bus, & hac ratione præmisit. & sic vterque sua laude dignus
est. Ita similem discordiam concordant doctor. in rubri. C.
de testa. mili. Alij dicunt falsum esse quod in subordinatione
dicitur, scilicet, q̃ ius scriptum sit nobilius iure non scrip
5 to, quia lex † scripta, & consuetudo, sunt paris potentiæ. c.
consuetudo. j. distinct. & dicit Cardi. Fioren. in c. fi. col. xlv. j.
de consuet. q̃ consuetudo habet eas omnes virtutes, quas
habet lex, & ibi Mod. char. xxij. referunt virtutes consuetu
dinis: si paris potentiæ, ergo paris nobilitatis. Sed certè ar
gumentũ non placet, tum quia assumptum non est verum,
nam lex est maioris potentiæ, cùm possit derogare futuris
consuetudinibus, authen. nauigia. C. de furt. l. eos. C. de vsu
ris. traditur per Panormita. in d. c. fin. & in c. ij. de probat. &
Barto. in l. de quibus. ff. de legi. Consuetudo autem non de
rogat futuris legibus. Ex hoc sequitur, q̃ potentia, & vir
tutes consuetudinis dependent à voluntate legis, nec pos
set consuetudo derogare legi, nisi lex permitteret secundũ
Panormita. in c. clerici. de iudi. & sic patet quòd consuetudo
non est paris potentiæ, & posito q̃ esset eiusdem potentiæ,
non video quomodo sequatur illatio, ergo est paris nobilita
tis, nisi nobilitas consistat in sola potentia. vnde Mod. Papiẽ.
dicunt, quòd ius scriptum, est dignius & nobilius ratione
originis, quia habuit originem à Moyse primum, postea à
sanctis patribus, deinde à populo Romano imperante, & suc
cessiuè ab Imperatoribus, in quos populus imperium & fa
cultatem legis condendæ transtulit, sunt enim leges per ora
principium diuinitus promulgatæ c. quo iure. viij. distinct. c.
fin. xvj. q. iij. l. fi. C. de præscript. long. tempo. Consuetudines
verò inductæ fuerunt ex tacito consensu populi. d. c. fin. & d.
l. de quibus. sed Deci. non putat ex hoc sequi, quòd lex sit no
biliot, quia & consuetudo diuinitus inducitur à populo, cũ
omnia permissione Dei fieri dicantur. c. nec mirum. xxvj. qõ.
v. Tu considera q̃ origine leges fuerunt à Deo traditæ Moy
si, in summitate montis Sinai. Consuetudo autem licet per
missu Dei inducta sit, non tamen origine fuit à Deo tradita
sicut lex. & hoc respectu Moder. Papien. videntur rectè dixis
se, q̃ lex est origine nobilior. vel alio respectu potuerunt di
cere legem nobiliorem origine, quia ortum habet à princi
pe, primum à Moyse, deinde à successoribus in imperio,
& ratione authoris, & propter condentis prærogatiuam vi
detur nobilior. c. si à sede. de præben. lib. vj. l. fin. ff. de albo scri
ben. Secundò ius scriptum, videtur nobilius ratione antiqui
tatis, quia est antiquius iure non scripto, secundum Decium,
qui ad hoc allegat tex. in §. ex non scripto. insti. de iure natu.
ibi, diuturni mores legẽ imitantur, ergo secundum eũ prius
fuit lex & per text. in d. c. consuetudo. j. distinc. ibi, consuetu
do pro lege susc̃ipitur, cùm lex deficit. Sed certè consuetu
do prius fuit quàm lex, quia prius populus quàm rex. & quòd
prius fuerit consuetudo, est text. clarissimus in c. fin. ibi, ius ve
rò consuetudinis, post naturalem legem exordium habuit,
ex quo homines conuenientes in vnum cœperunt simul ha
bitare. Nec dicatur, quòd iste tex. probet assumptum Decij.
dum dicitur, quòd consuetudo assumpsit exordium post ius
naturale, quia ius naturale non appellatur ius scriptum, sed
natura omnes illud docuit. insti. de iure natu. gen. & ciui. in
princ. Nec obstant iura super q̃bus se fundat Deci. qa non lo
quuntur de iure consuetudinario primæuo & originali, sed
de iure consuetudinario secundario, & prout succ̃essiuè in
ducitur & variatur. Tertiò ius scriptum dignius & nobilius
dicitur, quia inducitur ex consensu expresso. Consuetudo ve
rò, ex tacito, qui est debilior expresso, secundum glos. in cle
men. sepe. in verbo, partibus. de verb. signific. pro quo fa. it
quod etiam dicit glos. in l. j. C. vbi de crimi. agi opor. & not.
in regula, scienti. de reg. iur. lib. vj. & firmat in terminis nostris
Panormita. in d. c. clerici. de iudi. sed licet lex inducat ex con
sensu expresso, quia tamen inducitur ex consensu solius prin
cipis. §. sed quod principi insti. tu. de iure natu. gen. & ciui. & l.
j. ff. de constitu. princ. non debet videri fortior & efficacior
consuetudine, quæ inducitur consensu vniuersorum, vel ma
ioris partis populi, cùm ea firmiora sunt, quæ plurimorum
consensu roborantur. c. prudentiam. in princi. de offi. deleg.
& magis integrum iudicium est, quod plurimorum sententijs
confirmatur. ca. extra cõscientiam. lxiij. distinctio. c. per hoc
§. verum. vbi Gemin. not. de hæret. lib. vj. hinc leges, & consti
tutiones editæ à cõsilio firmiores, & validiores reputantur,
nam per generalem derogationem eis nõ creditur derogatũ
secundum Archidia. in cap. j. eo. tit. in vj. & Fely. in c. nõnulli.
colum. iij. & sequent. de rescript. Defendendo fortè potest di
ci, q̃ lex hẽt expressum cõsensum principis, & tacitum con
sensum populi, qui eam recipit. nam nisi ab vsu hominum
lex recipiatur, vigorem legis non habet. c. in illis. §. leges. iiij.
distinct. & no. amplissimè per glos. & scriben. maximè Felyn.
in c. j. de treug. & pace. sed hęc solutio non videtur penitus
eneruare contrarium, quia princeps, si velit, poterit punire
nolentes recipere legem suam. ca. quia circa. de consanguini
ta. & affinita. & ibi no. & ita etiam traditur per Panormi. &
alios in d. ca. j. vnde considera si dici possit, q̃ lex origine indu
cebatur consensu populi. cap. lex est. ij. distinct. & institut. de
iure natu. §. lex est. sed nec istud in proposito placet, quia
nos loquimur de constitutionibus, quæ à solis pontifici
bus, & principibus constituuntur, quæ sunt etiam iura scri
pta. cap. constitutio. ij. distinct. & de istis loquitur hæc subor
dinatio. vnde videtur quòd ratio Moder. Papien. sit verior,
quòd ratione originis scriptum dicatur nobilius. Vel etiam
dici potest, quòd ius scriptum ideo sit nobilius, quia certius,
nam lex semper est certa. cap. erit autem iiij. distinct. i. & om
nibus nota. l. leges. C. de legibus. quam in dubium reuo ca
re non licet. l. fina. C. de legib. & ubi reperitur legis determi
natio, ibi nulla datur probabilis dubitatio. capi. ex multa. de
uoto. not. per glos. & Bald. in l. ancillæ. C. de furt. & per Mo
der. in l. illam. per illum text. C. de colla. Consuetudo autem,
quia in facto consistit, non ita certa, quia facta sæpe etiam pru
dentissimos homines fallunt. l. ij. ff. de iur. & fac. ignoran. hinc
dicimus, quòd positioni iuris scripti, nõ est respondendum,
quia ius scriptum est certum, sed bene positioni iuris non
scripti est respondendum, quia ius non scriptum incertum
est, secundum glos. & Bartol. in leg. ornamentorum. ff. de
aur. & argen. lega. Barto. in l. j. C. quæ sit longa consuetu. &
glos. in. c. ij. de confes. lib. vj. & Bartol. in l. ij. eod. ti. Hinc est,
quòd allegans consuetudinem tenetur illam probare. cap. j.
de constitut. lib. vj. Sed tu aduerte, quia data paritate, vide
tur

tur quòd ius non scriptum sit ita certum, sicut scriptum,
quod non dicitur certum propter scripturam, sed propter
publicationem, vt in authent. vt nouæ constitut. & cap. co
gnoscentes, vbi Panormi. & alij. j. eod. & si propter publica
tionem dicitur certum & notum, illud ideo est, quia publi
catio deducit rem in notorium. c. j. j. de postu. præla. Sed si
consuetudo sit notoria, eadem ratione dicitur certa sicut
lex: Hinc est quòd consuetudo notoria non est probanda,
secundum Bartol. in d. l. de quibus. & Bald. in l. ij. C. quæ sit lõ
ga consuet. Panor. in cap. j. infra de re iudi. Alex. in l. prima. C.
vt quæ desunt aduoca. vbi vult, quòd iudex teneatur supple
re ea quæ sunt consuetudinis notoriæ. & traditur per Curt.
consi. 74. col. xvij. & si consuetudo sit generalis, non licet
eam ignorare, sicut nec legem, secundum Bald. in rubr. j.
de consuet. nisi dicatur quòd licet consuetudo notoria, vel
vniuersalis, non sit probanda, non tamen est ita certa sicut
lex scripta, quæ videri & palpari potest. l. j. §. j. ff. de his quæ in
testamen. delen. Et hæc quantum ad situationem rub. dixisse
sat est. ¶ Nunc pro terminorum cognitione aliqua discurra
mus, & primò quid sit constitutio. Gratianus in cap. con
6 stitutio. ij. distinctio. respondet, constitutio † est quod tan
tum rex vel Imperator statuit. & ita etiam respondet Vlpia.
in l. prima. ff. de constitut. princ. ibi, hæ sunt quas vulgò con
stitutiones appellamus. & dicit ibi Bartol. quòd constitutio
7 in hoc differt a lege, † quia lex fit à populo, magistratu inter
rogante. Constitutio verò est principum edictum. & benè
probatur in l. omnes. in principio, ibi, vel ex quibus legibus aut
sacratissimis constitutionibus. C. de quadrien. præscript. &
dicunt dom. Anto. Panormit. & Moder. hic, q̃ illa est pro
priè constitutio, quam Imperator edidit, vel rex. vt dicit
in d. c. constitutio. quod est intelligendum de rege non
recognoscente superiorem, qui in regno suo dicitur Impe
rator, secundum Oldrad. consil. 231. vt eius de quo quæri
tur. & Bald. in l. penul. C. de donat. inter virum & vxorem. &
in l. exemplo. colum. fin. C. de probat. & tradunt hic Moder.
& Curt. consil. 61. Super præmissa. colum. iij. vbi plenissimè
loquitur, dicens post Bald. in cap. significantibus in fine, de
offic. delegat. quòd rex in tẽporalibus, gerit vices Dei in re
gno suo, & habet ius leges condendi, & confiscandi, ac li
berum arbitrium, secundum Angel. in l. j. C. ne sine iussu
princip. lice. confisca. Et idem dicendum de quolibet non
recognoscente superiorum, secundum Bartol. in l. hostes. ff.
de capt. & postlim. reuer. & in l. infamem. ff. de publ. iudicijs.
Panor. & alios in cap. cum Bertholdus. j. de re iudic. & in ca,
per venerabilem. qui filij sint legitimi. Ex quibus omnibus
8 elicitur conclusio, q̃ iura † quæ loquuntur in Imperatore,
habent etiam locum in regibus, & alijs non recognoscenti
bus superiorem. contra quam cõclusionem multa dicenda
se offerunt. sed quia instituti mei non est, quæ incidenter oc
currunt examinare, & ex commento commentum facere,
non instabo aliter, sed id solùm addam, q̃ ista conclusio nõ
procedit in legibus pœnalibus, & odiosis, secundum Cyn. &
Ange. in l. quisquis. C. ad leg. Iuliam maiesta. dicentes illam le
gem non procedere in coniurantibus contra alium princi
pem inferiorem, quamuis non recognoscentem superio
rem. & pluribus rationibus comprobat Soc. consil. 275. co
lum. secunda, & sequen. lib. ij. Item procedit vbi militat om
nimoda ratio in non recognoscentibus superiorem, quæ
militat in Imperatore, aliàs secus, & ideo consului, quòd
iura dicentia barbitonsorem & cocum Imperatoris nobiles
esse, propter radios sui domini, quibus illustrantur. l. prima
C. de domesti. & protect. lib. xij. & l. omnium. C. de testam.
non procedere in barbitonsore domini Delphini, quia in eo
non est tanta maiestas, & tantus splendor, quantus est in
Imperatore, vt habetur in m eo responso. 183. incip. videt
respondendum Baldesarem. Ex predictis videtur quòd con
stitutio inferioris, superiorem recognoscentis, non dica
tur propriè constitutio. Nec obstare videtur text. in cap.
lex est constitutio scripta. & in c. consuetudo. §. cum itaque.
ibi, quæ in scriptis redacta est, constitutio vocatur. j. distin.
& in c. lex est cõstitutio populi. ij. distinctio. & in ca. primo.
xiij. distinct. & hæc rubr. quæ loquitur etiam de constitutioni
bus inferiorum, vt patet in cap. cum omnes. & in c. cũ M. Fer
rarien. j. eo. quia in dictis iuribus verbũ cõstitutio, nõ stat p
priè sed largè secundũ Panormit. & Modern. Sed hæc intelli
gentia mihi non placet, per text. in d. cap. lex est constitutio.
ergo propriè, tum quia verbum, est, denotat proprietatẽ, &
veram essentiã, secũdum Bar. in l. maritus. §. legis. ff. de adult.
Tum quia verbum constitutio, ponitur in diffinitione, cuius
9 verba debent propriam importare essentiam, cum † diffini
tio sit oratio, substantiam diffinitæ rei significans, secundum

glos. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. & Panormita. in rubr.
de senten. excommunica. præterea si solius supremi princi
pis edictum esset propriè constitutio, frustra in ff. rubricare
tur de constitutionibus principum, vt dicit Andr. Sicul. hic,
nam ex ea rubr. facile discerni potest, q̃ quædam sint consti
tutiones principum, quædam aliorum inferiorum. Item vt
10 dicunt Modern. constitutio † est nomen generale ad omne
ius scriptum. d. §. cum itaque. & sic tanquam genus compre
hendit & constitutiones inferiorum, ergo constitutio infe
rioris erit propriè constitutio, quia posito genere ponitur q̃
libet eius species. l. si quid earũ. §. inter emptum. ff. de lega. iij.
& quælibet eius species ponitur propriè, secundum Baldum
in l. secunda. C. de iure aureo. annul. & probatur in l. semper
in generalibus. ff. de reg. iur. quod verum est si sit tale nomen
quod possit stare vt genus, & vt species, secundum Bartol. in
rubr. ff. soluto matri. in quarta oppositione versũ. Sed an hæc
expositio sit ex propria significatione, ibi, dic etiam. vt in ca
su nostro, in quo constitutio, potest sumi vt genus pro quoli
bet iure scripto, & in specie, pro edicto solius supremi prin
cipis. & ita tenendo non obstat tex. in dicto capitu. constitu
tio. quia ibi describitur constitutio prout sumitur pro spe
cie, & ista arbitror verissima, & seruire possunt ad statuta lo
quentia de constitutionibus, vt etiam de constitutionibus infe
riorum sint intelligenda. quod credo verum in materia fauo
rabili, sed in odiosa videtur, quòd de constitutionibus prin
cipum duntaxat veniant interpretãda, quia in materia odio
11 sa verbum, † quod põt sumi vt genus & vt species, semper
intelligendum est vt species, secundum Panormitan. in cap.
Rodulphus. colum. j. infra de rescrip. & solet allegari text. in
l. hoc legatum. ff. de legatis. iij. & ita in statutis dicit Alexand.
in rubr. ff. soluto matrimonio. colum. vj. Sed circa prædicta,
12 aduertendum est ad plura, nam si constitutio dicitur † à cõ,
quod est simul, & statutio, quasi commune statutum, vt di
cunt Panormita. & alij hic. non videtur verum, quòd consti
tutio propriè dicatur edictum solius principis, vel alterius
inferioris: sed id quod à populo, vel ab aliqua vniuersitate,
seu collegio statuitur, propriè dicatur constitutio, quasi com
munis statutio, istud ostendit etymologia, quæ nihil aliud
est, quàm resolutio verbi in proprium significatum, secun
dum Baldum in cap. primo, §. si quis de manso. in vsib. feud.
de controuer. inuestitu. & ita dicunt Goffre. & Imo. hic, &
Ioan. Mona. in rubr. eiusdem titu. libr. vj. & Archid. in cap.
primo in verbo, constitutionem. eodem titu. libr. vj. ad istud
Panormita. hic videtur respondere, quòd non dicitur con
stitutio communis statutio, eo respectu, quòd à congrega
tione edatur, sed ea ratione, quia debet esse omnibus com
munis & æqualis. c erit autem lex. iiij. dist. alioquin si contra
particularem personam edatur, iniqua est, & ab ea potest ap
pellari. l. prima. §. solent. ff. quando appel. sit, & contra legẽ,
vel statutum, in odium aliquorum particularium editum,
13 obstat doli † exceptio. l. prima in fin. ff. de excep. doli. & di
xi respons. 86. incip. punctus quæstionis est. & respons. 88. in
cip. certi & indubitati iuris est communitatem Montilij. Ad
uerte, quia Panormit. in hac solutione videtur sibi aliquan
tulum aduersari. vult enim constitutionem ideo nominari,
quia omnibus est communis, ergo etiam lex populi, erit pro
priè constitutio, quia & ipsa debet esse communis. d. c. erit
autem lex. cuius contrarium dixit supra Panormitan. & cer
tè si vera est hæc etymologia, fateri oportet quòd constitu
tio principis non sit propriè constitutio. nisi saluando dixe
ris, quòd constitutiones principum statuuntur cum consi
lio, & deliberatione procerum sacri palatij & totius cœtus pa
trum, & senatorum. l. humanum. C. de legib. & isto respectu
possent dici editæ à congregatione. sed adhuc hæsito, quia &
si princeps statuerit cum consilio procerum, non tamen ipsi
consultores dicuntur simul statuere, quia actus non attribui
tur consultori, sed consulto, vt traditur per Panormita. in
c. non potest. colum. fin. de re iudic. & Rot. de rescript. deci
sione. lxxiij. & ratio est, quia consiltus non tenetur nisi velit
consilium sequi. c. cum olim. de arbit. & quòd actus conden
di legem attribuatur soli Imperatori, est text. ad literam in
l. fin. ibi, in præsenti enim leges condere soli Imperatori con
cessum est. C. de legibus. Ideo tu considera si melius dici pos
sit, quòd dicatur constitutio quasi psiderata & deliberata sta
tutio, inquit enim Martianus ex re constituendum esse, id
est considerandam an is qui vulnerauit vt occideret, pro ho
micida damnandus sit. l. j. §. diuus. ff. ad legem Cornel. de si
car. Vel quasi pstans statutio. l. iustitia. ff. de iustitia & iure. Iux
14 ta præmissa quæritur, an Papa † absque collegio Cardina
lium, & Imperator absque consilio procerum possint legem
condere? & *communiter* respondetur quòd Papa & Impera-

rator soli possunt legem condere, & quæcunque ardua peragere, absque eo quòd teneantur requirere, vel sequi consilium suorum procerum & Cardinalium, quod ita in iuribus & rationibus comprobatur. Primo per text. in l. humanum. C. de legi. vbi Alb. de Rosa. dicit ita esse tenendum, quia ista est communis opinio per d.l.fi. C eod. sed licet ille text. dicat q̃ solus Imperator est legum conditor & interpres, non tamen sequitur, quòd non teneatur in editione iurium habere consilium suorum procerum, tum quia dictio solus, † non excludit consocios, secundum gloss. in verbo solus. in c. plerunque. ij. q. vij. & in c. submittitur. xxj. distinctio. glo. in c. j. in gl. fin. de hæret. libr. vj. Bald. in l. prima in j. opp. C. de bono. pos. contra tabul. facit text. in cap. si autem. xv. q. vij. tum quia dicitur solus facere qui aliorum consilio facit, vt supra dixi. Secundò per text. in cap. cuncta per mundum. ibi, sine vlla synodo. ix. quæstio. iij. sed hic text. loquitur de apostolica sede, quæ sine vlla synodo potest damnare & soluere. intelligo autem apostolicam sedem consistere in Papa & Cardinalibus, vt not. Ioan. Andr. in cap. si abbatem. de electio. libr. vj. & in c. authoritate. de priuileg. eod. libr. Tertiò allegat text. in clement. prima ad fin. ibi, plena & libera dispositio, ex suæ potestatis plenitudine pertinere dignoscitur, vt lite pendente. iuncta gloss. vulgata in clemen. dudum, in verbo, liberè. de sepul. sed hic text. non loquitur in arduis, sed in collationibus beneficiorum, quæ respectu eorum quibus cõferuntur, dicuntur gratiæ. c. relatum. de præben. & sunt puri iuris positiui, vt latè per Felyn. in cap. quæ in ecclesiarum. infra eod. Item ibi non dicitur, quòd Papa habeat liberam potestatem in beneficialibus simpliciter, & secundum potestatem ordinariam, sed ex plenitudine potestatis, & sic secundum extra-
16 ordinariam facultatem, qua non debet † Papa vti, nisi ad removenda scandala, nec legitur, quòd populus Romanus vnquam vsus fuerit plenitudine potestatis, teste Bald. in titu. de pace constan. in versic. libellarie. vers. de clausula suppletiua. & in l. ij. circa medium. C. de commun. rerum aliena. Curt. consi. xx. colum. ij. Iaso. in l. quanquã. C. de testamen. mil. Quarto adducitur persuasiua ratio, ecclesia militans exemplata est ad instar triumphantis, secundum gl. in clemen. ad nostram. in verbo, ecclesię. de hæret. sed in triumphãti, est vnicus Deus cui omnia parent. ergo etiam in militãti debet esse vnus Princeps, qui omnia possit: sed Deus non eget consilio, quo tamen eget Papa. Item hæc consequentia omnem Cæsari adimit potestatem, quam illi Christus permisit. Quintò allegat tex. in c. fundamenta. §. decet. de electio. lib. vj. sed facilis est responsio, si exponatur decet, id est oportet, vt exponitur per gloss. in l. fin. in verbo decet. C. de postlimi. reuer. quod enim decet Papam, cum facere oportet, quia lex honestatis non minus debet obligare Papam quàm lex præcepti. vt dicit Barto. in l. imperium. colum. ij. ff. de iurisdictio. om. iudic.
17 vbi inquit, quòd duplex est necessitas. Quædam quæ præcisè imperat, & hac necessitantur subditi à superioribus. Quædam est necessitas honestatis, & hac necessitatur princeps. l. digna vox. C. de legi. licet enim non sit qui audeat dicere principi, cur ita facis, vt dicit Bald. in præludiis feudorum, tamen Deo subiicitur, qui omnibus honesta seruanda præcipit, & si Papa vnit in terris gerere vices Christi, verè & non nudo nomine debet sequi vestigia domini, quia lege honestatis nõ aberrauit, nec aberrare potuit, cum omne inhonestum sit Deo impossibile. vt not. in cap. primo in princip. per gloss. supra de summa trinita. & fide catholic. & debet princeps animaduertere eo minus sibi esse licẽtiæ, quo plus potestatis debet, teste Bald. consilio 311. lib. primo incipien. Premittendum est. & Socyn. consil. xx. colum. fina. inter consilia Curt. & si pertinacius instetur, dicẽdo q̃ huiusmodi expositio violat literam. Dicam q̃ ille text. non loquitur in arduis si loquat de cõdecentia & honestate nõ obligatoria. nec obstat vniuersalis dictio quibuscunque, quia non est absonum restringere propositionem vniuersalem ad ea, quæ ardua non sunt, vt docet Bart. in l. prima. §. nunciatio. ff. de noui oper. nuncia. Sexto ponderatur text. in l. humanum. C. de legib. si humanitatis est: ergo non necessitatis. l. ambiguitatẽ. C. de vsufruc. l. humanitatis. C. de excusa. tuto. l. humanitatis. C. de impube. & aliis subsitu. Ad istum text. potest responderi, q̃ quantum ad Imperatorem, qui vult legem condere, humanitatis est requirere consilium tot virorum, qui ibi numerantur, videlicet procerum, senatorum, & iudicum, quia omnes non fuerunt sibi dati coadiutores imperii: sed requirere consilia eorum, qui dati sunt coadiutores imperii vel apostolatus, vt sunt Card. per. c. venerabilẽ qui filii sint legiti. est necessitatis, non humanitatis, alioquin frustra ꝓstituti essent à Deo coadiutores, vt infra dicetur. vel potest responderi, vt responsum fuit ad text. in d. cap. fundamenta. §. decet. Septimo citatur text. in cap. j. xx. distinctio. vbi dicitur, quòd Christus commisit Petro clauigero, iura cœlestis & terreni imperij. Quidam dicunt, quòd hic text. palea est, & verum dicunt, quia est Gratiani, qui gratiam pontificis aucupatur. vel aliter respondetur, quòd Christus commisit iura Petro seruanda, non violanda. violantur autem si coadiutorum consilium in arduis non requiratur. d. c. per venerabilem, & infra probabitur. vel aliter respondetur, quòd soli Petro non fuerunt commissa iura cœlestis & terreni Imperij, sed omnibus Apostolis, quibus dixit, quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis. Matthæi. xviij. & quibus dixit, accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, erunt eis remissa. Ioan. xx. & quibus etiam dixit. ite & prædicate Euangelium omni creaturæ. Matth. vlti. id autem quod dixit Petro, in persona omnium dixit. cap. quodcunque ligaueris. xxiiij. quæst. j. Immo si verum agnoscere velimus, fateri cogemur. Petro non fuisse commissa iura terreni Imperii, quia Christus dixit, regnum meum non est de hoc mundo, & quia iussit Petro, vt gladium poneret in vagina. Et ex istis patet responsio ad aliud argumentum, dum dicitur, quòd Petrus est Cephas & caput Apostolorum, quia istud non negatur, sed dicitur, quod non sequitur cõsequentia, ergo solus potest ardua tractare, vt infra patebit. Immo sequi videtur contraria consequentia, quia caput à membris separari non debet, alioquin necesse est corporis dissolutionem fieri. c. sunt plurimi. §. verum. & cap. ex merito. vj. quæst. j. & cap. nihil sic debet formidare. xj. q. 3. Ex istis etiam patet responsio ad plura alia iura, quæ soli Papæ supremam attribuunt potestatem, tum quia ei soli data non fuit, sed omnibus apostolis, tum quia in arduis constituti fuerunt cardinales & episcopi coadiutores officij. d. c. per venerabilem. tum quia talia iura edita fuerunt ab ipsis pontificibus, quibus credendum non est in ea parte, qua sibi iurisdictionem & authoritatem ascribunt, nisi quatenus euangelica lege eorum potestas iustificatur. l. ex sententia. vbi Bartol. ff. de testamen. tutel. l. vxori. §. primo. ff. de falsis. & copiosè per Felyn. post Panormita. Hostien. & alios in cap. quoniam contra falsam. colum. xx. de probatio. Decius consil. 144. colum. iiij. Nec refert quòd plures numero teneant pro potestate Papæ, quia adulatores fuerunt, vt plerique autumant, & de eorum authoritatibus non est curandum, quia non ex multitudine authorum, sed ex ratione ius constituendum est. l. j. §. sed neque. C. de vete. iure enuclc. & inquit Dominus, in iudicio non acquiescas sententiæ plurimorum, vt à veritate deuies. Exodi. 23. Octauo Barbat. in tractat. de præst. cardin. quæstio. ij. ponderat text. in cap. Episcopo. ix. quæst. iij. vbi dicitur, sola Romana Ecclesia sua authoritate valet iudicare de omnibus, de ea verò nulli iudicare permittitur. Sed hic etiam text. probat oppositum, quia cardinales constituunt Romanam ecclesiam, vt ostendunt Panormita. & Felyn. post Ioan. Andr. in c. ego. N. de iureiuran. Immo, si verum agnoscere velimus, Romana eccle-
18 sia † constituitur ex omnibus Christi fidelibus: quia vnica est ecclesia Christi super petram, id est super fidem fundata. Nono facit, quia Papa est vicarius Christi in terris. c. quãto. de transla. episco. & c. quos Deus. xxxiij. quæstio. ij. ergo sicut Christus non requirebat consilium ab Apostolis, non etiam debet eius vicarius arctari ad requirendum. ad istud responderi potest dupliciter. primo quòd Christus nõ egebat consilio rudium Apostolorum, sicut Papa eget consilio cardinalium. Secundo respondetur, quòd ardua non transeunt in vicarium, nec successorem in dignitate nisi specialiter concedatur, secundum Bald. & Felyn. in capitu. fina. §. primo de officio delega. & quòd non transeant in vicarium, probatur cap. ij. & iij. de offic. vicar. lib. vj. non legitur autem talis potestas data specialiter Papæ, immo sibi est interdicta, vt infra probabitur. ergo &c. plura alia adducuntur pro hac sententia, sed quia leuia sunt, & ex premissis dissolui possunt, non curo aliter super eis insistere. ¶ Pro contraria sententia, quòd Papa nequeat ardua negotia expedire sine consilio Cardinalium, & diuinis, & humanis iuribus probatur. Primo legitur Deuteronomij. ij. si aliquid difficile & ambiguum emerserit, venies ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, qui iudicabunt ibi iudicij veritatem, quorum sacerdotum Leuitici generis loco successerunt cardinales, capitulo per venerabilem. §. rationibus. qui filij sint legitimi. Secundo probatur ad Galathas capitulo secundo, vbi Paulus cui euangelizandi munus à Deo commissum fuerat, oraculo diuino iussus contulit suum euangeliũ cũ Barnaba, & Tito coapostolis

stolis & comitibus, quos solos habebat in Hierosolyma. Tertio probatur Lucæ. xxij. vbi suborta inter apostolos contentione de primatu, respõdit Dñs, ego in medio vestrũ sum sicut qui ministrat, vt doceret eũ qui primatũ ambit, debere ministrare iura, & cætera ardua in medio apostolorũ, id est cardinalium & episcoporum sedens, & non clanculum & seorsum ab eis & sine ꝓsilio illorũ. Quarto potestas soluendi & ligandi fuit omnibus apostolis concessa, vt ostensum fuit supra. firmant Pan. & alij cõiter in c. translato. j. eod. & ꝓbatur in c. loquitur dominus ad Petrum. xxiiij. qo. j. vbi Cyprianus Papa inquit, licet exordium catholicæ fidei ab vnitate proficiscatur, scilicet à Petro, tamen cæteri apostoli idem sunt qđ Petrus, pari consortio prædíti, & honoris & potestatis. ad idẽ tex. apertus in c. noua. de pœniten. & remissio. Et licet Petrus fuerit cõstitutus apostolorum caput, non tamẽ sequitur, q̃ solus possit ardua tractare sine consilio fratrum, quibus cõmuniter fuerunt traditæ claues & data legis condendæ potestas. Immo ex hoc q̃ Petrus fuerit cõstitutus primus & caput aliorum, non sequitur, q̃ prælatus nõ possit legem promulgare, nec quicquam arduum peragere sine consensu collegij cardinalium. c. quanto. c. nouit. de his, quæ fiũt à præla. sine consen. cap. & traditur per Inno. in cap. quod in dubijs. de renuncia. & in cap. ad aures. de tempo. ordi. & per Abb. in clemen. ij. de reb. eccle. nõ alienan. & Lapum allegat. xlix. licet materia. & per Panor. & Felyn. post Inno. in c. causam quæ. colum. ij. de iudic. & per Felyn. in c. fi. §. j. col. penul. de offic. deleg. Nec dicatur q̃ iura quæ dicunt prælatum non posse ardua tractare sine consensu capituli, loqui in prælato inferiori, vnde non deberet extendi ad Papam vel Imperatorem, qui sunt legibus soluti. l. princeps. ff. de legib. quia rñdet, q̃ dicentes Papam posse ardua peragere sine consensu & cõsilio cardinalium, quia est solutus legibus, præsupponunt Papam ideo posse, quia potest iura peruertere, non autẽ posse, quia reperiatur à Deo sibi data huiusmodi potestas. quod vltimum probandũ est, quia de potestate principaliter quærit. videtur autem ex præmissis probari, q̃ Petro soli non fuerit data potestas, sed omnibus simul. quo stante, aut volumus dicere datam fuisse omnibus collegialiter, & tunc necesse est iurisdictionẽ esse apud collegiũ, & sic apud omnes vt vniuersos, & non penes singulos. c. irrefragabili. §. excessus. & quod ibi not. de offic. ordi. firmat Panorm. in c. prudentiã. in princ. col. ij. de offi. delega. & istud fateri videntur hi, qui dicunt Petrum esse caput collegij apostolorũ. Caput enim corpus præsupponit. c. cum non liceat. de præscri. & ad essentiam cuiusli-
19 bet perfecti collegij † requiritur vnum caput, secundum Innocen. in c. dilecta. de excess. præla. & istud est, quod docebat Paulus apostolus ad Ephesios. iiij. c. vnum corpus, vnus spiritus, vna spes vocationis nostræ, vnum baptisma, vnus dominus, vna fides, vnus Deus. quam vnitatem tenere & vindicare debent. maximè hi, qui in ecclesia Dei præsunt. c. loquitur. xxiiij. q. j. Aut volumus dicere iurisdictionem & potestatem datam fuisse omnibus vt singulis, & tunc necesse est alterum de duobus fateri, aut q̃ sit data omnibus simul, aut cuilibet insolidum. primo casu constat vnum non posse iurisdictionem exercere sine alijs. l. fi. C. de autho. præstan. l. si vni. ff. de re iudi. & d. c. prudentiam. & cap. causam. de officio delegat. Secundo casu quilibet poterit eandem iurisdictionem exercere, cum eam quilibet habeat insolidum. l. j. ff. de offic. consu. c. cum ab ecclesiarum prælatis. & c. duo. de offic. ordin. & sic quilibet episcopus hoc attento haberet eandem potestatem, quam habet Papa, quia episcopi hodie repræsentant apostolos, & eorum loco successerunt. cap. in nouo. xxj. distinct. cap. quorum. lxviij. distinct. cap. j. porrò. lxvj. distinctin. cap. videntes. xij. qõ. & consequenter quilibet posset ardua tractare solus, sicut prætenditur Papam posse. Sed istud vltimum negabunt qui partes pontificis tuentur, ergo cogentur fateri alterum, quòd potestas sit omnibus simul data, ergo vnus sine alio non poterit ardua tractare. Quinto pro hac parte facit text. ad literam in cap. Anastasius. xix. distinct. vbi Anastasius Papa nutu diuino percussus est, quia sine consilio episcoporum & presbyterorum Achatium hæreticum communicauit ecclesiæ. Et si tu dixeris vt dicunt gloss. & alij, quòd ille text. loquitur in concernentibus fidem, in quibus est speciale, quòd Papa non possit aliquid statuere sine consensu vniuersalis consilij, tunc vellem duo à te scire. Primum vtrum Petro data fuerit alia potestas, quæ extra fidem sit, & quæ ad fidem non pertineat. mihi enim videtur, quòd dominus Iesus Christus dum dixit, tu es Petrus & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, loquatur de ecclesia sua, id est fide, quam super petram, id est firmitatem ædificare voluit. cap. fidelior. 50. distinctio. & hac de re rogauit, vt non deficeret fides Petri. cap. 1. §. primo. xxi. distinctio. nam de temporalibus quæ fidem non concernunt, nulla reperitur Petro concessa potestas, vt supra dixi. vnde Papa qui vices domini nostri Iesu Christi gerit in terris, eam non debet sibi arrogare potestatem, quam dominus noster respuit, dum dixit, regnum meum non est de hoc mundo, ex quo constat Petro & eius successoribus solam animarum curam fuisse decretam. Et ideo ei dixit, pasce oues meas verbo fidei & doctrinæ. si ergo nulla alia fuit sibi cura demandata, quàm animarum salus, quæ in sola fide consistit. c. primo. §. titu. primo. Et in his quæ fidem concernunt, nihil potest sine consensu coepiscoporum, consequitur vt nihil arduum possit solus attentare. Secundum, quod vellem scire, est, quænam fuerit ratio specialitatis, quare in concernentibus fidem Papa nihil possit sine consilio. Si responderis ita statutum, quia Papa solus potest errare, prout errauit Anastasius. respondebo etiam Papam errare posse, in reliquis quæ fidem non concernunt, vnde nec in reliquis quicquam poterit sine concilio, in quo nullus fuit error inuentus. c. à recta. xxiiij. q. j. constat enim Petrum etiam quandoque lapsum & à Paulo correctum emendatumque fuisse. Si autem responderis ita statutum, quia de arduo agitur negotio vt plerique dixerunt. Ergo eadem
20 ratione ita statuendum in alijs arduis, quæ fidem non concernunt, nam etiam in iuribus limitatorijs † ex identitate rationis idem ius statuitur. l. filium habeo. ff. ad Macedonia. l. libertum. §. senatusconsul. ff. de ritu nupt. no. Bart. in l. si constante. in. ix. q. j. partis. ff. soluto matrimonio. & Iaso. in authen. quas actiones. C. de sacrosanct. eccle. Piura etiam iura tam ciuilia, quàm canonica adduci possent pro hac parte. Sed quia faciunt in argumentum, non curo de talibus à longe facientibus implere folia, & maximè, quia Modern. hic & Barb. in tract. de præstan. Card. nonnulla ex ipsis citarunt. & hanc sententiam contra Papam & Imperatorem tenent Io. Mona. & alij plures relati hic per scriben. & idem tenuit Bal. in l. cum multa. C. de bonis quæ liberis. Bald. & Iason in l. placet per illum text. C. de sacrosanct. eccles. & per tex. in l. fina. C. de diuer. rescrip. Andr. Sicul. in d. tract. de præstan. Cardi. quæst. ij. & Felyn. sibi contrarius in d. c. fi. §. j. j. de offic. deleg. Et re vera horum sententia potior videtur, tamen pro concordia consideraui sic posse distingui. Aut quæritur de potestate circa ea, q̃ iam statuta sunt & determinata. Aut de potestate circa statuenda de nouo. Primo casu Papa & Imperator sine dubio possunt soli, etiam quòd de re ardua agatur, insequendo statutas patrum traditiones quicquid volunt disponere. & ita procedit communis opin. Secundo casu, aut agitur de aliquo arduo statuendo, quod consistit in iure positiuo, & tunc Papa & Imperator poterunt soli statuere absque consensu, vel consilio alicuius, quia in istis Papa est super consilium. c. significasti. de electi. & quia I his, quæ sunt positiui iuris sufficit pro ratione voluntas, vt not. per gloss. in l. prima. §. pueritiam. ff. de postulan. & per Felyn. in cap. si quando. vbi dixi. j. de rescript. & in istis etiam potest procedere sententia cõmunis. Aut agitur de aliquo arduo, quod consistit in iure diuino, aut naturali vel quasi, & tunc neq; Papa sine Cardinalibus, neque Imperator sine senatoribus nio. Et si de concernentibus fidem agatur, cum concilio vniuersali res hæc determinanda erit. d. c. Anastasius. & in cap.
21 sicut. xv. dist. & traditur per Panor. in disputatione exordien diente, Episcopus &c. Sed an in istis † casibus, in quibus Papa & Imperator nequeunt statuere de nouo absq; consilio procerum teneatur sequi consilium illorum? Videretur q̃ non, quia obligatus facere actum cum alterius consilio nõ tenetur illud sequi. l. Titium. in princip. ff. de administra. tut. cap. j. de capel. mona. & cap. cum olim. j. de arbit. In contrarium facit tex. in cap. venerabili. infra de officio delegat. vbi dicitur, quòd is cui datus fuit alius coadiutor in officio cum clausula, quòd sine illius consilio nihil agi possit, tenetur requirere & sequi consilium. & per illum textum dicit Panormitanus in dicto capitu. venerabili, quòd si is, qui habet consulere, sit particeps officij, tunc eius consilium sapit consensum. Sed cardinales sunt dati in officio coadiutores Pontificis dicto capitu. per venerabilem. §. rationibus. & eis ac omnibus episcopis similis fuit data potestas, vt supra probatum fuit. Ergo Papa tenebitur sequi eorum consilium. Considera si dici possit, aut res de qua agitur est multum ardua, & maximi momenti, vt si agatur de vniuersali statu ecclesiæ, & tunc Papa debet sequi eorum cõsilium. Aut res de qua agitur est ardua, sed non multũ, & tũc consilium sequi non arctatur. Ita distinguit Felyn. in episcopo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

an teneatur facere cum consilio, vel cum consensu capituli, in cap.causam.col.ij.infra de iudic.pro qua distinctione benè facit tex.in cap.si pro debilitate.j.de officio deleg.Et ex his vtiliter absoluta remanet hæc terminalis quæstio, quid sit cõstitutio, & vnde dicatur, & in quo differat à lege.Nunc pro maiori terminorum cognitione supereſt, vt inquiramus in quo differat constitutio à canone, à decreto, à decretali, à sanctione pragmatica,annotatione,interdicto,mãdato,dogmate & similibus.Glo.iij.dist.in summa & Hostien.hoc eod. tit.in summa.do.And.Basig.& Decius.in ij.lectura qui respõ
22 dent,q constitutio differt † à præmissis omnibus, sicut differt genus à specie. Dicunt enim q canon dicitur constitutio edita in cõcilio generali,vt probatur in summa.& in cap.
23 Nicena.31.dist.& Græcè dicitur,† canon.Latinè regula.cap. canon.iij.distin.& hac ratione id quod præstatur anno quolibet ab emphyteuta,dicitur canon emphyteuticus, quia regulariter sua die præstatur,auth.qui rem.C.de sacrosan.eccl. & quæ annuatim præstantur canonicæ pensiones nominantur.l.præter.C.de lucris aduoc.lib.xij.Hinc largitio siue tributum, quod ex more soluitur principi,canon appellatur. C. de cano.largi.in rubro & nigro.lib.x.hinc canon vestiũ, quę militibus ex more traduntur.l.j.C.de mili.vest.lib.xij.hinc canon annonæ, quæ militibus præstari solet.l.ij.C.de appellat.
24 præfect.ann.lib.xij. hinc dicitur † canonicarius, qui regulares exigit præstationes.§.hoc quoq; obseruari.in authenti. de collationibus.hinc canonica portio, quæ parochiano debetur de relictis alteri ecclesiæ occasione sepulturæ c.de his. infra de sepult.hinc quarta canonica, quæ episcopo præstat à parochiano sacerdote de oblationibus, & decimis parochialibus.x.q.j.c.de his.& xij.q.j.vobis.de quo plenissimè per Petr.ã Vbal.in tractatu de canoni.episcop.& parochia. hinc canonica institutio,quę secundũ regulas iuris facta fuit.cap.j. de reg.iur.in vj.hinc canonica electio, canonica præscriptio cap.cũ olim.de dolo & contumacia.c.cum olim.de pscript.
25 Et potest institutio vel electio tripliciter appellari † canonice largè,& strictè,& strictissimè,vt declarat Archid.in c.nullus.lxiij.dist.& Gemin.consil.88.Innocentius Papa. hinc di-
26 citur † canonicus quasi canonicè institutus. & secundũ hũc sensum quilibet beneficiatus posset dici canonicus.quod admittit Ioan.And.si largè loquamur.Ita Ioan.And.in cap.j.de electionib.lib.vj.& Panormi.in c.causam quę col.ij.de iudic. & in rubr.de vita & honestate clericorum. sed propriè non dicuntur canonici nisi collẽgiati in aliqua ecclesia, quia sub certa viuendi regula recipiuntur, & sic dicuntur canonici à canone, id est à regula.dict.cap.canon. secundum Panorm. in d.cap.causam quæ. Sed certè etiam secundum hunc sensum monachi, & fratres de obseruantia dicerentur canonici. vnde necesse est dicere, q canonici teneantur magis ad seruandos canones, quàm cæteri, & hoc respectu hi dicuntur propriè canonici, secundum Card.in c.fin.de cleri. non resid. Et hoc stante quòd canon dicatur constitutio edita in concilio generali, sequitur q constitutiones synodales, seu prouinciales non rectè dicantur canones. quod firmat Bal. in c.j.infra eod.& Card.in clemen.j.in princ.q.xxvj. de priuileg.per illũ tex vbi secundũ eum fit dꝛia inter excõicatos à canone & excõicatos per statuta synodalia, vel prouincialia. Sed in contrarium facit, quia canon dicitur regula, quæ homines regulat ad beatè beneq; viuendũ.c regula.iij. distin. Sed constitutiones prouinciales,& synodales etiam dirigũt subditos ad beatè beneq; viuendũ,ergo &c.Item in cõtrariũ facit tex.in d.c.regula.§.porrò.vbi dicitur,porrò canonũ alij sunt decreta pontificum, alij sunt statuta conciliorum. Conciliorum verò alia sunt vniuersalia alia sunt prouincialia.pondera,q etiã prouincialia statuta sunt canones. Item pondera, q omnia pontificum decreta sunt canones, ergo propriè, quia dictio,sunt,denotat essentiam & proprietatẽ, secundũ glo.in l.mercis appellatione.ij.de verbor.signific. & Bart.in l.si maritus.§.legis Iuliæ.ff.de adulte.Tertio facit tex. in ca.de libellis. in fin,xx.dist.ibi,sanctorũ patrũ statuta,quæ apud nos canonũ noĩe intitulant.Quartò facit tex.in c.j.j.c. vbi probatur,q omnis constitutio dicitur canon, dum dicit q canonum statuta custodiantur ab omnibus, & ita tenet Calder.consi.19 sub rubr.de reg. vbi consuluit quòd abbas qui habet potestatem dispensandi cum monachis super irregularitate imposita à canone, poterit dispensare super irregularitate imposita ex constitutione ordinis,quia etiã constitutio ordinis dicitur canon.& idem tenet Calder. cõs.16. sub ista rubr.de constitut.vbi dicit,q habens potestatem dispensandi cum celebrante post excommunicationem latam à canone,etiam poterit dispensare cũ celebrante excõmunicato à constitutione capituli.Quid tenendum?Felyn. & alij Mod.in d.c.j.dicunt q canon propriè, & strictè capitur pro constitutione edita in concilio vniuersali, largè autem pro omni cõstitutione ecclesiastica.d.c.j.Et ideo dicunt, quòd in
27 materia fauorabili,& extensibili,appellatione † canonis, cõprehenditur etiam synodalis constitutio.& ita loquitur Calder.in d.consi. vbi loquitur in facultate dispensandi, quæ est fauorabilis & extendenda,sm Io.And.& alios,maximè Fely. in c.fi.de simo. Sed illa sua distinctio confunditur per iura pallegata,quibus non accommodatur quod respõsum est,& confunditur per tex.super quibus ipsi se fundant in d.clem.j. de priui.vbi in materia pœnali appellatione canonis continetur omnis constitutio edit à summis pontificibus et iam alibi, quàm in concilio.Immo si rectè aduertatur, ille text. contra eos vrget mirabiliter, quia ibi puniuntur absoluentes absque licentia parochialis sacerdotis excommunicatos à canone, præterquam in casibus à iure, vel sententiis per statuta prouincialia, aut synodalia promulgatis. Ergo etiam hi qui sunt excommunicati per statuta synodalia, dicuntur excommunicati à canone. Alioquin exceptio non esset de regula contra.l.nam quod liquidè.§.fin.ff.de penu leg. & not.per glo.& Bar.in l.j.ff.de reg.iur.Ego autem teneo q etiam constitutio synodalis propriè dicatur canon per prædicta. Ad iura contraria,quæ videntur probare,quòd constitutio edita in concilio propriè dicatur canon. Respondeo q non negant alias constitutiones etiam posse dici propriè canones. vnde dico
28 q canon † potest dupliciter capi,in genere,& in specie, put etiam dupliciter sumitur pro qua cunque cõstitutione Papæ.c.sic omnes.xix.dist.& ibi Archid. & Cardi.Ale.& in c.cõsuluisti.ij.q.v.sancire enim Seruio auctore,est consecrare sub sanguine hostiæ.Hinc lex quæ sanguinis pœna arcet malos à delictis,dicitur sanctio, quasi nocentium sanguine consecrata. sancire etiam est confirmare & roborare. hinc omnis lex aliquid firmans potest dici sanctio.d. c.sic omnes. Qua de re etiam testatoris dispositio rectè dicitur sanctio.l.filium quem habentem.ibi, sanxit testator.C fa
33 mi.ercis. Pragmatica † sanctio appellatur constitutio principis super causa,in consistorio principis ventilata, secundũ glossin.l.fin.C.de diuer. rescrip. tanquam cum causæ cognitione facta, secundum glossin c.peruenit.cj. dist. vel dicitur pragmatica, à scriptura, secundum gl.in c.dicẽri.§. rescripta. xxv.q.ij.Gramma enim idem est quod litera, secundum gl.in l.moris §.solet.ff. de pœnis, & idem dixit glossin.l.leges.i. in versi.iudicium prograмate. C. de legibus.Sed verius dicitur pragmatica sanctio, determinatio causæ facta à principe cũ
34 cõsilio pragmaticorum.Sunt autem pragmatici † sapientes viri,

viri,qui patium consensu absque lite causas dirimunt,quibus aliquando solet præses officium interdicere. l.moris. §.solet. ff.de pœn.Et hinc dicebat Iuuenalis,

Inde cadunt partes in fœdere prag naticorum.

Vnde non puto Accursium rectè sensisse,dum credit eos dici pragmaticos,qui pragmaticas scribũt sanctiones. Sic cùm à iudicibus ordinariis disceditur,& ad principem itur pro diriмenda lite,principis determinatio dicitur pragmatica sanctio.& ita propriè sumitur in dicta l.final.C.de diuer.rescrip. hinc omnis lex edita à principe cum consilio sapientum dici potest sanctio pragmatica.l.lege pragmatica.C.de domest.& protect. libro xij.Ita sentit glos.in l.iubemus.C.de sacrosanctis ecclesiis.dicuntur enim pragmatici à prasi Græcè,Latinè
35 autem terminatione. Annotatio † est principis constitutio, motu proprio edita absque consilio sapientum secundùm glo.in dicta l.final.C.de diuer.rescript. & in l.non aliter.C.de pala.sacra.largiti.lib.xij.& in hoc differt à pragmatica,quæ editur de cõsilio pragmaticorum.Vel annotatio dicitur quod à principe statuit de consilio paucorum:Pragmatica de consilio plũrimorum, secundùm glos.in l.iubemus. C.de sacrosanctis ecclesiis. Vel verius pragmatica dicitur,quod Imperator cognoscens decreuit de consilio pragmaticorum, Annotatio quod per epistolam & subscriptionem statuit, dicta ab annotatione: id est,subscriptione. Hinc descendit notarius à notando:id est,scribendo,vel subscribendo. Et hæc differen-
36 tia satis colligitur ex textu in l.j.ff.de constit.princip.Dogma est lex † docens fidei scientiam:quæ est vera doctrina & cæterarum scientiarum viaticum,c.qui sine.xxvj.quæst.ij.& idem dixit glo.in c.satis.xcvj.distinct. Generaliter tamen significat cuiuslibet sectæ decreta.c.qui de mensa.ibi,dogmata Philosophorum. xxxvij.distin. & in auth.quomodo oportet episcopos.in princ. hinc dogmatistes,qui alicuius dogmata sequitur. Inquit enim Hieronymus Apostoli interpres magis sui q
37 dogmatistes.Interdictum ea lex † vocatur,quę est simpliciter prohibitoria.Interdicere enim est denunciare, & prohiberc. §.exhibitoria versic.sunt tamen.Instit.de interdict.hinc banniti dicuntur interdicti,quia eis prohibitus est ad patriam regressus.ff.de interdict.& releg.l.relegatorum. & l.nulli. C.de senten.hinc prohibitus à lege de bonis suis disponere, dicitur bonis interdictus l.is cui bonis.ff.de verb.oblig.hinc prohibitus postulare,vel officium suum exercere, dicitur interdictus officio.l.moris.per totam illam legem.ff.de pœn.& l.fin eod. tit.& Inst.de suspect.tut.§.si quis autem.cum similibus. hinc prohibitio de non contrahẽdo matrimonium dicitur interdictum. j.de matrimonio contracto contra interdict. eccles. hinc prohibitio de non audiendo diuina dicitur etiam interdictum ecclesiasticum.c.alma mater.& c.si sententia de sent. excom.lib.vi.c.quod.j.de pœni.Vsus tamen obtinuit omnia iura restitutoria & exhibitoria etiã interdicta appellari: quasi inter duos dicta d.§.exhibitoria.Instit.de interdict. vbi probatur,q norma loquendi est penes vsum, vt inquit Horatius.&
38 refert glo.in l.Labeo.ff.de supel.lega.Mandatum autem dicitur ius,quod consistit in minoribus,secundùm Host.& Mod. Tu dicas, q omnia legum præcepta possint dici mandata, sed in specie ea sola mandata dicuntur,quæ iudicibus traduntur circa modum gubernandi prouinciam, vt probatur in authent.de manda.princip. in principio. vbi Iustinianus attestatur se composuisse librum mandatorum.& ita declarat gl. ibi in rubric.& ideò si rector prouinciæ contrahat matrimonium cum subdita, dicitur contraxisse cõtra mandatum principis.l.& si contra mandata. vbi etiam glo.not. C de nuptiis. Si verò tutor contrahat cum pupilla, dicitur contraxisse contra interdictum principis.C.de interdicto matrimonio.in rubro & nigro. & declarat Odofredus in l.qui contra legum præcepta, vel cõtra mandata,constitutionesq; principum. C.de incestis nuptiis. vbi expresse probatur mandatum differre à præcepto, & à constitutione principis.Sunt & alia iura,quæ aliis nominibus vocitantur,vt senatusconsulta,prætorum edicta,plebiscita, prudentum responsa. alia etiam variis nominibus appellantur à conditoribus eorum,vt iij,distinct. per totum. & Instit.de iure natural.per totũ. ¶ Vltimò quæ-
39 rit Panorm.hic,an scriptura sit de substantia † legis seu constitutionis? quam quæstionem latè prosequuntur Mod. maximè Decius.pro parte affirmatiua,adducuntur plura.Primò text.in l.humanum.in versi.dictari.C.de legib. Decius respondet, q etiam dicitur dictari, quod viua voce profertur. l.dictantibus.C.de testam & l.j.C.de his qui sibi ascrib.in testam. Quidam hanc solutionem non admittunt, quia ibi non solùm dicitur legem debere dictari, sed etiam recenseri& recitari, quæ verba præsupponunt necessariam esse scripturam. C.de emend.Iustin.cod.ad fin.& facit text. in l.j. C.quemad. modum testamen.aperian.& in l.prima.ff.de his quæ pro nõ script.haben.Sed certè etiam dicitur recitari,& recẽseri quod ore exprimitur, iuxta illud Iuuenal.Impunè ergo mihi recitauerit ille togatas,hic elegos,&c.& probatur in l.iij.§.si quis noxali.ibi glo.in versi. recensione.ad exhiben. Dubitandum tamen est, quia ista procederent de plano,si ibi simpliciter diceretur legem debere dictari,vel recitari, vel recenseri. Sed ibi dicitur quòd prius id quod legem exposcit ab omnibus patribus examinandum est,& si placuerit omnibus,debet formalegis dictari,& ea denuo collectis omnibus recenseri, & demum in sacro consistorio recitari.pondera quòd prius psupponitur placitum omnium patrum,postea ea forma,quæ placuit,delegatur dictanda, ab aliquo postea recitanda, quæ dictatæ formæ recitatio scripturam meo iudicio præsupponit.& benè probatur in l.ij.ibi, testamentum dictasse. iuncta glo.quæ exponit,id est scripsisse.C.de his qui sibi ascrib.in testamen.& in l.sed si maior,ibi, resignari testamentum & recitari.ff. quemad.testamen.aperian. & hic fuit intellectus Bart. in d.l.humanum.qui ita summat.lex hoc ordine fieri debet, prius examinetur,deinde scribatur,postea recitetur.Ideo Deci.fortè sentiens difficultatem transit ad alias solutiones. Respondet ergo secundo loco, quòd illa forma non est necessaria,secundum Barto.ibi.Sed tu aduerte, quia & si Barto. velit,quòd vniuersalis ordo,de quo ibi,non sit necessarius,non tamen Barto.vult totum oppositum, si rectè intelligatur. nam.Barto.oppo.de legibus authenticorum,respõdet, quòd ideo in illis iuribus non fuit seruata formadictę.l.humanum. quia talis forma non est necessaria,sed ad beneplacitum,& sic Barto.loquitur de forma omissa in iuribus authenticorum, non de scriptura,quia constat scripturæ formam in illis legibus non fuisse prætermissam, vnde aliter & tertiò respondet Dec.quòd in d.l.humanum. habetur respectus ad communem obseruantiam,quæ est quòd lex redigatur in scriptis, nõ quod scriptura sit necessaria.Sed tu considera quòd hæc solutio non videtur recipienda, tum quia diuinat,tum quia verba illius legis repugnant.non enim dixisset Imperator,non aliter esse in posterum legem promulgandam, si ad communem obseruantiam respectum habuisset.Immo ideo scribendam esse & recitandam iubet legem in consistorio,vt cũ summa maturitate & deliberatione fiat, vt sonãt illa verba legis. Secundo allegatur text.in § constat.institu.de iure natu. gen. & ciuil.vbi dicitur ius constare aut exscripto,aut nõ scripto. Pondera,quòd constitutiones,& leges consistunt in scriptura,& consuetudo in vsu & communi obseruantia,vt clarius in §.ex non scripto.eodem tit.Ad idem tex.in c.lex est constitutio scripta.& c.mos est longa consuetudo moribus tantũmodo tracta.j.dist Ad idem clarior tex.in §.cum itaque.cap. consuetudo.cad.distinctione.ad ista iura, & similia respondet Deci.quòd in dictis iuribus distinguitur ius scriptum ad differentiam cosuetu. quæ est ius non scriptum. non tamen sequitur secundum eum quòd scriptura sit de substantia legis.Sed tu aduerte,quòd ius distinguitur in duas species,scriptum scilicet & non scriptum.Ergo scriptura est, quæ causat hanc distinctionem,vt probatur expresse ibi in §.& non inelegãter in duas species &c eod.tit.de iure natu.gen.& ciui.Si autẽ scriptura est,quæ hãc distinctionem facit,sequitur quòd scriptura ẽ de substantia iuris scripti. Alioquin nõ essent duæ species iuris,quia quæ differunt specie differunt substantia,vt homo,& pecus, secundum Porphyrium. & not. per glo. in l.ij. ff.si certi.petatur & probatur in l.iij.§ genera.ff.de acquir.possess.& ibi Ias.in j.notabi.Et si dixeris vt dicit Deci.q lex & consuetudo distinguuntur specie alia ratione quã scriptura,quia vna expressa,altera ex tacito consensu populi inducitur. Respon.quòd expressus consensus causatur ex scriptura,tacitus causatur ab vsu.& ideo scriptura principaliter contemplatur.vnde tex.in d.§.& non inelegãter. dicit ius distingui in duas species,propter scripturam,non propter tacitum.& ex pressum Et cum legislator expresse dicat scripturam causare has duas species, impium est afferere q non sit scriptura,sed tacitus vel expressus consensus,qui distinctionem facit.Secundo,respondet idem Deci.q in dictis iuribus distinguitur ius scriptum à non scripto, ratione facilioris probationis.arg.l. contrahitur.ff.de pign.Sed certè lex non diceretur constitutio scripta:nec distingueretur prout diuersa species à consuetudine,si ad faciliorem probationem requireretur scriptura,quia maior & facilior probatio,& minor probatio non faciunt rẽ differre specie.l.si.ff.de fun.instr. instrumentoq; lega. Tertio,respondet q differentia scripturæ, fit habito repectu ad communem contingentiam.Sed nec ista placet, quia p e presupponit,q scriptura non causet differentiam specificam, quod constat esse falsum,vt patet ex prædictis.Et quia tex.in

Universidad de Deusto
Biblioteca

d.§. & non ineleganter. in fi. facit differentiam non respectu communis contingentiæ, videlicet quia leges soleant communiter redigi in scriptis. Sed quia non aliter pro legibus habentur nec recipiuntur, nisi sint scriptæ. Plura alia iura pro hac parte citantur per Mod. hic, quibus respondent Mod. sed quia solutiones eorum remanent euacuatæ per prædicta, circa ea aliter non insistam. Vlterius pro hac parte facit, quia lex
40 † dicitur à lego legis. Ergo scriptura videtur necessaria, aliàs legi non posset. l.j.§.j.ff. quemadmo. testa. aper. Ad istud rñdet d. Anto. de Butr. q lex non dicitur à lego, sed à ligo ligas, quia omnes ligat. c.j.ẽ.j.eo. Sed tu aduerte, quia non ligat, nisi sit scripta & publicata. c.ij.ẽ.j.eo. & d.§. & non ineleganter. in fi. & in auth. vt factæ nouæ consti. in prin. Ergo ad hoc, vt sit lex, & sic vt liget, necessaria est scriptura. Quidam etiam allegant pro hac parte tex. in l. prima. C. de manda. princi. arguẽdo de specie. i. de mandato, quod est specialis constitutio, vt ẽ. dictum est, ad genus. i. ad omnem constitutionem. Sed cer-
41 tè argumentum † de specie ad genus, non valet quo ad positionum cæteratum specierum. §. plebs autem. instit. de iure natu. gent. & ciui. Immo qđ ponitur de una specie, de aliis negatur. l. quod Labeo. ff. de compens. l. maritus. C. de procur. nam quod vni speciei conuenit, non potest alteri conuenire, vt ratio, quæ adeo est hominis propria, q non possit conuenire brutis, vnde tex. in d. l.j. volens necessariam esse scripturam in mandato principis, videtur innuere scripturam non fore necessariam in aliis constitutionibus, quæ specie differunt à mandato. Item ille tex. videtur velle, q scriptura sit tantum necessaria ad probandum mandatum, dum dicit credendũ non esse asserentibus se venisse cum mandatis secretis, & sic scriptura non requiritur ad essentiam mandati, sed ad probationem. Hinc est, q creditur cardinalibus asserentibus se habere mandatũ viuæ vocis oraculo. c. nobilissimus. xcvij. distin. & tradit per Mod. in c. cũ in iure peritus. ẽ. de offi. deleg. qbus non credit, si scriptura foret de substantia & essentia ipsius mandati. Et sic hic tex. admodũ stringit, p parte negatiua. Pro qua plura alia citant iura. Et primo hic Pan. adducit tex. in c.j. de renun. lib. vj. Sed hic tex. parũ facit, ſm Deciũ, qa & si mandet ꝓstitutionem illã redigi in corpore aliarũ ꝓstitutionum, non tñ sequitur, ergo ante scripta non erat, sed tantũ sequitur q ante erat extrauagans. Scdò idem Pan. allegat text. in §. sed quod princip. instit. de iur. natu. & in l.j. ff. de constit. prin. sed intelligẽdo de voluntate principis legitima, & seruata forma. d.l. humanũ. iste tex. nihil faciet. & ita ad hunc text. rñdent And Sicu. & Deci. hic, post Bal. in l. de qbus. ff. de legibus. Sed aduerte, qa ſnia Imperatoris vt valere, ẽt q non sit de scripti recitatione probata, ſm gl. in c.fi. de re iudic. lib. vj. & firmat Ang. in l. princeps. ff. de leg. vbi allegat Innocen. in c. in causis. de re iudic. & sequitur Curt. qui alia adducit in ꝓ. 66. col. v. intell gendo ergo illum tex. in versi. cognoscens decreuit. de sentẽtia Imperatoris, quæ vim legis habet. l. fi. C. de legib. ꝓstat legem sola voce Imperatoris ꝓstitui posse. Et hoc modo ille tex. probabit. Est verum q Deci. hic sentiens difficultatem dicit, q simplex ſnia principis, absq; scriptura constituit ius inter partes, sed non quo ad omnes, nisi redigatur in scriptis. Sed tñ hanc suam distinctionẽ non probat. Tertio Pan. adducit tex. in d.§. cõstat. Sed certè hic tex. facit pro ẽ. ria parte. vt. ẽ. abundè dictum fuit. Quarto fuit tex. in c.j. de iure iuran. lib. vj ibi, statuta & ꝓsuetudines ipsarũ ecclesia. scripta & non scripta. Ergo sunt aliqua iura q̃ nõ sunt scripta. Sed ad istud rñ glo. ibi. q iura non scripta sunt ꝓsuetudines. Ideo gl. dicit singula singulis esse referẽda. Quintò facit tex. in c. si qs. j.q.vij. ibi scriptam traditionem & non scriptam. sed dicas, q quatenus loquitur de traditione nõ scripta, intelligi debet de ꝓsuetudine, vel de traditione nõ redacta in corpore iuris. Sexto facit tex. in c. institutiones. xxv.q.ii. ibi, siue quæ scripto decreuimus, siue quæ in nostra præsentia sancita sunt. Sed tu intelligas hunc tex. loqui vel de priuilegiis, quæ non requirunt scripturã, ſm gl. in cle. dudum. §. nos etenim. de sepult. vel de sententiis latis in eius præsentia, quæ principis conspectu valident, etiam q scripto prolatæ non fuerint. arg. l. omniũ. C. de testa. & no. per gl. in c. fi. in verb. illustrium. de re iudi. li. vj. Septimo allegat tex. tin l.ij. §. nouissimè. ff. de orig. iur. vbi dicitur, q proprium ius ciuile est, quod solum in interpretatione prudentum, absque scripto ꝓsistit. Ad istum tex. rñdet Deci. q loquitur ante data responsa, & sic loquitur de iure, qđ est in disputatione, & sic in fieri, nõ de ipsis responsis datis & firmatis. quæ responsio mihi nõ sapit, tum quia ex ꝓtextu clare patet, q author loquitur de iure ꝓstituto non ꝓstituendo, tum quia nõ potest dici proprium ius ciuile esse, quod nondum est in esse. l. eius qui. ff. si cer. pet. nec enim potest esse qualitas sine ſubiecto. l.j. ff. de vſurf. vnde aliter potest respõderi, q illa verba sine scripto, debent exponi. i. sine decreto principis, vt exponitur in l. prætor. §. fi. ff. de eden. quasi dicat respõsa prudentum, proprie dicuntur ius ciuile, quanuis decreto principis roborata non sint. Aliter etiam rñdet gl. ibi in versi. sine scripto, super qua rñsione nõ me fundo, qa facile ſubuerti pt. Octauo facit tex. l. d. l.ij. §. exactis. j. vbi dicit, q leges duodecim tabul. redactæ sunt in tabulis eburneis pscriptæ, vt aptius perciperent. Ergo requirit scriptura ad maiorẽ notitiã, non q scriptura sit de essentia legis. Sed tu aduerte, q ille tex.
42 probat oppositum, qa dicit q leges † duodecim tabul. fuerũt transmissæ à Grecis ad Romanos, qui illas in tabul. eburneis posuerunt. Ergo antea erant scriptæ, alioquin qualiter transmitti potuerunt, & qualiter trã scribi in tabulis eburneis? Sed aduerte, quia ille tex. alia ratione vt pro hac parte bene facere, qa dr ibi quòd popu. Roma. ante legem duodecim tabu. vtebatur incerto iure. & incerta lege. Ergo lex est incerta, & non scripta, nisi fortè dixeris q lex incerta nõ est simpliciter lex. c. erit aũt. iiij. dist. Nono facit, quia Dominus noster Iesus Christus dedit nobis legem verbo, & nõ scripto. Matt. v. Ego aũt dico, diligite inimicos vestros &c. nam ipse docuit pascẽdũ populũ verbo, dũ dixit Petro, pasce oues meas. &c. Facit tex. in aut. vt factæ nõ. cõstitu. §. j. ibi nel si post paululũ fortè, q̃ scripta lex est & adhuc ignorata. Et p hac ſnia allegant plura iura, q̃ parũ faciunt. Iõ ea non refero, & hãc tenent cõiter doc.
testibus. Pan. in c.j. de postula. ꝑla. Fel. & Mod. hic. Quid tenẽ dum? Bal. in d.l. humanum. distinguendo p cordat hanc dissonantem citharam, vt non requiratur scriptura ad essentiã le-
43 gis, sed benè requiratur ad obligationẽ, non † enim lex ligat nisi sit scripta, ſm eum, quem sequuntur Fel. & Mod. hic. Sed ista distinctio nõ videtur vera, tum quia nõ est scriptura, quæ liget, sed sciẽtia, & notitia ipsius legis, tum quia potest legislator facere q lex liget, etiam antequã fuerit nota & publicata, ſm gl. in cle. ij. de hæreti vnde tutius est tenere, q scriptura nõ sit necessaria ad essentiam legis, nec ad obligationem, sed ad faciliorem probationem, iuxta. l. ꝓtrahitur. ff. de pigno. nisi à principio agatur, q redigat in scriptis, iuxta. l. cõtractus. C. de fide instru. Sed an in dubio agi præsumat, q lex in scripturam redigatur? Ego crederem q sic, p tex. in aut. vt factæ nouæ cõstit. post earum insinuationes valeãt. in rubro & nigro. vbi dicitur nouas ꝓstitutiones ita demũ valere, si fuerint in scriptis notificatæ. Ergo scriptura videtur de substantia. Alioquin valeret lex antequã scripta foret. Et hac ratione ius scriptum distinguitur à iure non scripto. & ita procedunt iura, quæ videtur exigere scripturam. Et hæc procedunt in legibus supremi principis, secus in legibus inferiorum, in quibus scriptura videtur necessaria absolutè & indistinctè, quia inferiorum sententia non valet, nisi prius scribatur. c.fi. de re iudi. li. vj. vnde non etiã debet valere ꝓstitutio, ſm Ioã. And. in regula, nemo potest. j. de reg. iur. in vj. Sed And. Sicu. hic istud nõ admittit, per tex. in c.j. de iureiur. lib. vj. ibi, scripta & non scripta, q tex. nihil facit, si intelligamus illum tex. quatenus loquitur de iuribus nõ scriptis, loquĩ de iuribus cõsuetudinarijs, vt supra dictum fuit. Mihi etiam non placet, quia non bene arguitur de sententia ad constitutionem, quãtum ad terminos nostros, nã in sententia requiritur scriptura, ne sit in potestate iudicis addere vel detrahere suę sententiæ, quæ ratio cessat in ꝓstitutione, quæ potest tolli & ampliari pro arbitrio cõditoris. l. fi. C. de legib. l. eius est nolle. ff. de reg. iur. & etiam hanc fallentiã damnat Rota decisio. 246 ꝓstutio siue statutum canonicorum. Nec dicatur, vt quidã dicunt, q attenta ratione præiudicii possent partes cõsentire, q iudex sine scriptis possit iudica
44 re, quia respondetur q in † sententia requirit solennitas scripturæ, ad euitandas iudicũ fraudes principaliter: solennitati autem inuentæ ad remouendas fraudes non possunt partes renũciare. c.fi. de pac. lib. vj. l. nemo potest. ff. de leg. j. iuncta. l. iubemus. C. de testa. vnde non valet pactum, q iudex nõ possit syndicari, ſm Bal. in l.fi seruus vetitus. ff. de lega. j. Ang. & Imo. in l.fi mora. ff. solu. mat qa dolus de futuro remitti non pt. l.fi vnus. §. illud. ff. de pac. Et eadẽ rõne dico, q non valet
45 pactũ, † q iudex possit ferre ſniam absque scriptura. Et vbi pactum valeret, tunc standum esset sententiæ. nõ vt sentẽtię, sed vt laudo & conuentioni, iuxta gl. in l.ij. C. cõmu. vtri. iud. Nec etiã dicatur, q princeps nõ posset ferre sententiã absque solẽnita te scripturæ, cum non possit præiudicare iuri tertio acquisito. l.fi. C. si contra ius vel vtil. publ. cuius contrarium cõclusum fuit. ẽ. quia respondetur, q in ipsa prolatione sentẽtię, non dicitur agi de præiudicio iuris acquisiti, vt patet de sc. Et vbi diceretur agi de præiudicio iuris acquisiti, certè ageretur de præiudicio iuris acquisiti facto ipsius principis, quod constat principem posse tollere, vt in terminis nostris firmat Bald. in l.fi. colũ. penul. C. sen. resc. non posse. Ang. in l. Anthiocensium.

sium. ff. de priui. cred. & in l. Lucius. ff. de euic. & latè Felyn. in c. quę in ecclesiarum. colum. xiiij. & seq. j. eo. Dicetur fortasse ad quid prodest huiusmodi disputatio. Respondetur seruire ad plura. Primo infertur, q si volumen † statutorum deperdetur, posset tenor probari per testes, & talis ꝓbatio haberet
46 vim legis, ſm Bal. in l.j. §. fi. C. de cadu. toll. & Rot. decis. ccxlvj. sub rub. de consti. decis. j. in nouis. Sed aduerte, quia illatio nõ benè sequitur. nam idem esset, si scriptura esset de substantia legis, adhuc probata amissione posset tenor probari p testes. ſm gl. & Bar. in l. sicut iniquum. C. de fide instr. & Pan. in c. cum ôlim. j. post Inn. & alios de priuileg. ¶ Secundò infertur, q lex
47 † obligat habentes notitiam ipsius, etiam q nondum sit publicata & in scriptis redacta, & ita tenet gl. in c.ij. in ver. hactenus. de reb. eccle. non alie. lib. vj. & in cap. cum singula. de ꝓbẽ. eo. lib. in ver. peruenerit. & facit tex. in c. proposuisti. lxxxij. dist. & in c.j. ẽ. de postul. ꝑla. Quod facit ad qõnẽ, quæ his proximis diebus fuit in facto. Reueren. do legatus moderatus est pretium bladorum, quod ob maximã penuriam erat nimis excessiuum, & indies augebatur. Quidam hñtes notitiã huius moderationis, vendiderunt eorum blada longe maiori pretio ante, q̃ moderatio publicaretur. Fuit quæsitũ an emptori competereret beneficiũ moderationis? Ego respondi q sic per prædicta. & ita decidit Bar. in l. contra. ff. de legib. & in l. quæro. ff. de act. empt. Bal. in l.ij. C. de peri. & commo. rei vend. Barb. & Fel. in c.ij. ẽ.j.eo. Pau. de Ca. in l.j. §. fi. ff. de act. emp. Barb. ꝓ. 56. col. ij. li. ij. & ꝓ. 66. col. vj. & seq. eo. lib. Tertio infertur limitatio ad tex. in c.j. de sentẽ. exc. li. vj. vbi dicitur, q excõicatio nõ
48 ligat nisi sit lata in † scriptis. nam hoc verum est in excõicatio ne lata p ſniam iudicis, non si p canonem, & cõstitutionẽ superioris. ita firmant Ioan. And. & Bal. in addi. Spec. ti. de lega. §. finit. vers. sed pone legatus. Sequuntur Gemi. & Perusi. in d.c.j. Fely. & Mod. hic. Quarto infertur, q valeat gratia, & si scripta signata ſ. non sit: quia sicut scriptura nõ est de essentia legis, ita non videtur de essentia gratiæ ſm In. in c. ꝓstitutus. ẽ. tit. j. Rot. decisi. xcvj. not. q reseruationum. in antiquis. Bal. in d.l. humanũ. in fi. & in l. fi. C. de cõmu. ser. manu. & in l. fi. C. sentẽ. rescin. nõ pos. & probatur in c. institutionis. vbi gl. & Arch. xxv.q.ij. & in cle. dudum. §. nos autem. de sepul. & idem firmat Bald. in l. si qua p calũniam. col. ij. C. de epis. & cler. & in l. falsus. col. viij. C.
49 de furt. in quibus locis Bal. cõcludit q Papa † solo verbo creat episcopos & abbates. Et idem tenet Pan. in c. in nostra. ad fi ẽ. ti. j. & in c. tua. de his, quæ fi. à ꝑla. sine ꝺsen. cap. Sic etiam imperator, & Papa solo verbo creant doctores. ſm Ang. in l. cũ salutatus. C. de sentẽ. paſ. Ale. in addi. in l.j. C. de digni. li. xij. hinc ẽ,
50 q mortuo Papa † ante confectas literas non expirat graria, ſm Bal. in d.l. humanum. in fi. & Rot. decis. 882. not. q si gratia. in antiquis, ꝓst Archi. in prin. lib. vj. in verb. digestum. Et ideo successor solet in forma rationi ꝓgrua ꝓcedere literas facientes mentionem de gratia ꝓdecessoris, vt hic p Fel. versi. qd ãt de cõsuetud. vt p d. Ant. Quod verum est in gratia simpliciter ꝓcessa. Secus si p viã cõmissionis, sit alteri mandatum q ꝓferat, ſm Bal. in l. fi. col. j. ff. de ꝓsti. prin. & Old. ꝓ. 324. factũ tale est, col. ij. & sequunt Mod. hic. hinc etiam sequitur q beneficium vacabit per mortẽ impetrantis, etiam si ꝓtingat illum mori ante ꝓfectas literas, vt no. Archi. in c. fi electio. de electioni lib. vj. & Io. And. ĩ prooem. Sexti, & Rot. vbi ẽ. Et si moriat extra Romanã curiã per duas dietas, amplius beneficiũ nõ erit reseruatũ, licet etiã ex ſpali reseruatione affectũ fuisset ſm Rot. ibidẽ. Et ideo regulæ cancellariæ, & cęteræ ꝓstones requirentes scripturã, quia exorbitãt, sunt strictissimè interpretãdæ, ſm Rot. decisi. 332. licet Romana. in nouis. & ita etiam notati Resp. 20. incip. de iure sufficit signatura, imo sufficit sola gratia ore pontificis ꝑlata Licet autem scriptura non requiratur ad substantiam gratiæ & priuilegii, requiritur tamẽ ad ꝓbationem.
51 nec enim † p testes gratia probari potest, ſm Bal. in d.l. humanum. & in l. idem Vlpia in fi. per illum tex. ff. de excus. tur. & in c. ꝓstitutus. ẽ. tit. j. & Pan. in c. qualiter. in prin. & in cap. nosti. in vlt. not. de elect. Cardin. in. pœ. cle. hinc est q motus proprius non potest probari nisi per scripturam, vt not. in c. si motu p. prio. de præbend. lib. vj. & Rot. firmat decisi. 131. not. q in c. si motu proprio. in antiquis. Et ꝓbatur in extrauag. iniunctæ. de elec. in extrauag. commu. Ex quo tollitur argũ Deci. dicentis, qa non reperit iure cautũ, q hic casus exigat scripturã standũ esse regulæ gñali, q par virtus est testiũ & instrorum l. in exercendis. C. de fid. instr. c. cũ Ioan. eod. tit. Istud tñ intelligo, pce-
52 dere in gra † ẽ. ius, secus in gra ſm ius, & ex merito cõcessa, vt collatio bñficii facta benemerito absq; dispensatione. hęc ẽ põt testib. ꝓbari ſm Bal. in c.ij. p illũ tex. d restit. ſpol. Et Rota dec. 780. dic q collatio. ĩ antiquis. hinc est q ptãs iudicũ ordinariorũ vt sunt epi & eorũ vicarii, ꝓtores & similes, põt ꝓbari p testes, ſm Rot. deci. 47. valẽt acta, ĩ nouis. & Dec. conf.
169. col. ij. licèt ptãs delegati sit ꝓbãda p literas. l.j. C. de mãd. princip. hinc est q doctoratus põt ꝓbari testibus, qa nõ ẽ gra ẽ ius si sit digno collatus, vt p Pan. ĩ c. cũ in cunctis. ĩ prin. ẽ. de elect. Ita dicit Bal. ĩ pœm. huius operis. Itẽ istud intelligo, nisi
53 agat de ꝓbãdo tenore † gręsemel scripto, sed casu amissæ, vt ẽ. dixi. & firmat Alex. ꝓ. 196. vbi testamẽto dicti Frãcisci. li. ij. Itẽ licèt nõ possit ꝓbari totus gręs & priuilegii tenor, nisi p scripturã, põt tñ ꝓbari p testes plus fuisse dictũ, q̃ scriptũ, & ẽ. ẽ. arg. l. quoties. in j. & ij. resp. ff. de hær. inst. & firmat Rot. deci. 332. licèt Romana curia. in nou. & hæc ẽ rõ quare prioritas priuilegii põt testib. ꝓbari, ſm gl. ĩ c. fi à fede. d ꝓben. lib. vj. & ĩ c. duob. ĩ verbo, apparet. d rescrip. eod. lib. ¶ Vltimò, p
54 ampliori dote huius rubr. q̃ro an editio constitutionũ sit necessaria? Vt q nõ: nã q̃tũ ad iustos & bonos, lex ẽ frustratoria, nec eos ligat. c. licet. ẽ. de reg. iur. iniquos aũt & inutiles ligat, ẽt si à peccato retrahant pœnę formidine, qa nõ est bonũ nisi voluntariũ. c.j. xv.q.j. & iã nõ facit qđ ex timore facit. c.q ex timore. d reg. iur. ex. & q inuitus benè agit, frustra ꝓmium q̃rit. c. q̃ præposterũ. xiij.q.ij. Sed ò melior est iustitia animata, inanimata, qa lex viua & animata, q̃ est in principe & iudicib. vt in auth. d consulib. §. oĩbus aũt. cõsiderat varietatẽ temporum, & ad illa sensum accõmodat. c. non debet. d consang. & affin. & l.ij. ff. de constit. princ. Consideratæquitatẽ, q̃ scripto iuri anteferẽda est. l. placuit. C. d iud. iudices eĩn æquitatẽ oculis pspiciũt. l. qđ si Ephesi. ff. de eo qđ certo loco. & cũ æquitas sese offert, nõ est lex q̃renda. l.ij. §. itẽ Varus. d aqua plu. arcen. Imò æquitate suadẽte, põt iudex à qualibet iuris regula discedere, ſm gl. ĩ auth. vt sine ꝓhib. ma. deb. in prin. ĩ verb. æstimemus. p illũ tex. & in l. g res. §. areã. ff. d solut. facit tex. in c. scias. vij. q.j. tradit p Raph. & Ias. in l. si seruũ. ff. d verb. obl. Ad iudicem ergo recurrendũ potius vt, tanq̃ ad iustũ, æquũ & animatum, vt ingt Philosophus Ethic. iij. qđ ẽt, ꝓbat ab experiẽtia, q̃ est rerũ oĩum magistra. clem. dispẽdiosam. d iud. nã tpe Saturni, quo oĩa manu regia gerebant. l.ij. in prin. d orig. iur. cuncta florebãt, ætas erat aurea, formosissima tpa, pax, quies, requies & oẽ bonũ. Sed istis & plurib. aliis, q̃ adduci possunt, non obstantibus, constat legis editionẽ fuisse & esse necessariã. Factæ sunt aũt leges, vt humana coerceatur audacia, vt tuta sit inter improbos innocẽt a. l.ij. d iust. & iur. c. factæ. iiij. dist. Ex q̃ con stat, q nõ solùm pp malos à scelere retrahẽdos, sed ẽt pp bonos defendẽdos editæ fuerũt cõstitutiones. Habẽt eĩn institutamaiorũ suos modos, causas, rões, & vtilitates. hæc eĩn timenẽ cũ & mali coercent, vt boni inter malos quietã vitã agant. teste D. Augustino transumptiuè in c. nõ frustra. xxiij. q. v. & q̃q mali nõ mereant, si pœnæ formidine bñ agãt, attamẽ legis vigor putilis est & necessarius, nõ vt mali cogant bñfacere, sed vt malefacere, ꝓhibeant, teste August. transumptiuè in c. ad fidẽ. eadẽ causa & quæstio. ꝓdit eĩn lex, vt appetitus noxius sub iuris regula limitet, vt ẽ. in pœm. & vt rudes & simplices animi ad iustitiã instruant. l.j. in fi. C. de vet. iur. enucle. oĩs eĩn ars suis ꝓstat ꝓceptis. l.j. §. est aũt. ff. d iust. & iur. & oĩs scientia, teste Apostolo 2. ad Timoth. 3. vtilis est ad docendũ, eruendũ, arguendũ, & corrigendũ, & maximè iuris sapiẽtia, q̃ ſm Philosophũ Ethic. j. c. ij. docet quas scientias in ciuitatibus esse, & quales quemq; discere, & quousq; oportet instituere, & q̃ cæteris actiuis vtit scitiis, & q̃ instituit, qđ agere, & à qui
bus quisq; abstinere debeat, cuius finis cæterarũ oĩum facultatum ꝓtinet fines. Ad illius ergo cognitionẽ disciplina opus ẽ, ex qua fiunt optimi iustitię rectores, & reipubl. ministri, vt dicit Imp. in pœm. instit. ad fin. Nec ĩ arbitrio cuiuslibet cõsistit scire, qđ æquũ sit, quodq; iniquũ. l.j. C. de legi. nec vlli æquũ videri debet qđ à legis tramite aberrat, qa oĩs æquitas debet esse legib. informata, ſm Pan. ĩ c. ex parte. in iij. not. de offic. deleg.
55 Conscięntia † eĩn sine scĩa i sipida est, & scĩa sine ꝓscięntia diabolica, teste Bal. ĩ l. hac lege. C. d sent. ex breui recita. Et si arbitrio iudicum cuncta nõ dirimentur, qđ hic statueret, alius de struueret, res quæ sine exitu foret propter naturalẽ hominum ad dissentiẽdũ facilitatẽ. l. item si vnus. § principaliter. ff. de arbitr. ca. quia diuersitatem. ẽ. de concess. peeben. & effręnata iu dicũ cupiditas omnia deroraret. §. cogitatio. in auth. vt iudi. sine quoquo suffrag. Sanctius ergo fuit certã legẽ dare iudicibus, vt inquit philos. j. Ethicorũ & beatus Tho. in j. & ij. q. art. j. vbi alias rationes adducunt, quas refert Flo. in rubr. ff. finiũ regun. Et si Saturni temporibus discordia extra mũdi terminos exularat, id non erat ex eo, q sine certa lege viuerent, sed qa mundus tunc incipiebat adolescere, & qa frigida paruas pẽbebat spelunca domos, ignẽq; laremq;, & pecus & dominũ cõmuni clauderet vmbra. Nũc autẽ mũdus decrepitus ẽ, nũc aurea tecta, & Marmorea castra, mœnibus circũseptæ vrbes, vix tutũ domino præbẽt refugiũ. Ideo legũ sęueritas ẽ pquã necessaria, cũ in ꝓcipiti stet omne vitiũ. Laus Deo.

SVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioan. Fran. Ripa super prima Decret:

SVMMARIVM.

1 *Iure canonico, causa poterat committi vltra duas dietas, extra diœcesim.*
2 *Inrescriptis sufficit exprimere primam literam nominis proprij.*
3 *An iudici sufficiat primam literam nominum delegatorum exprimere.*
4 *Consuetudine Romanæ curiæ nomina reorum possunt describi abbreuiatè.*
5 *Ferrarienſis & de Ferraria, idem sunt.*
6 *Ferraria ciuitas est de patrimonio beati Petri.*
7 *Dictio pro, quid significet.*
8 *Agens pro aliquo intelligitur agere procuratorio nomine.*
9 *Socij dicuntur consortes eiusdem litis.*
10 *Prælatus siue agat petitorio, siue possessorio, debet agere nomine ecclesiæ, non proprio.*
11 *Canonici verbum, indefinitè prolatum, idem importat q capitulum.*
12 *Eò amplius, dictio est repetitiua.*
13 *Augmentatio portionis aliorum, sequitur ad diminutionem concurrentium ad partes.*
14 *Prouentus & reditus idem important. & nu. seq.*
16 *Prouentuum appellatione non veniunt distributiones quotidianę.*
17 *Canonici dicuntur vsuarij, & non vsufructuarij suarum præbendarum.*
18 *Clericus qui consumit fructus ecclesię in malos vsus, tenetur ad illorum restitutionem.*
19 *Præterstat inclusiuè.*
20 *Canonici restringendi sunt, si reditus ecclesię non sufficiant ad sustentandum.*
21 *Viuere congruè aliud, aliud sine penuria.*
22 *Statutum capituli, priuatę vtilitatis nutritiuum, quando valeat.*
23 *Postmodum dictio, denotat interuallum.*
24 *Statuto contrauenire non dicitur, qui ex necessitate contrauenit.*
25 *Canonici dicuntur recipi, & non eligi.*
26 *Canonicus potest esse sine præbenda.*
27 *Reus proponere dicitur, sicut actor.*
28 *Confirmatio, protectio dicitur.*
29 *Ad instantiam, quid significet.*
30 *Preces inducunt simoniam.*
31 *Fallit in precibus carnalibus. & alia fallentia ponitur nu. 32.*
33 *Promotus à conferente, an teneatur dimittere beneficium.*
34 *Capitulum potest possidere vltra præbendas bona in communi.*
35 *Constitutio de certo numero canonicorū, intelligitur nisi in tantùm reditus excreuerint, q pluribus sufficiant.*
36 *Gabella totius comitatus, si certo pretio vendatur, an si comitatus augeatur, debet augeri gabella.*
37 *Clausula decreti regulatur secundùm naturam actus, super quo interponitur.*
38 *Filia an mortuo patre legitimam bonorum excrescentium petere possit.*
39 *Clausulæ solitę apponi in stylo curiæ, si omittantur, habentur pro appositis.*
40 *Contractus locationis doctoru n legentium, an intelligatur q possint legere per substitutum.*
41 *Consuetudo vt quis possit deseruire beneficio curato, an valeat.*
42 *Instrumentum dictatum ad dictamen sapientis, quid sit.*
43 *Notarius exemplificans clausulas instrumenti, aliter q̄ sit consuetum, poterit se corrigere.*
44 *Instrumenti substantia semper debet exprimi.*
45 *Rescriptum contra ius in casibus communiter fieri consuetis, valet.*
46 *Rescriptum contra ius in casibus solitis fieri ex mera facultate facientis valet.*
47 *Notarius in contractu celebrando tenetur apponere clausulas consuetas.*
49 *Statuentes possunt contrauenire constitutioni proprię.*
50 *Præbendę debent esse pares.*
51 *Reditus superabundantes debent conuerti in præbendas nouissimorum.*
52 *Consortes litis qui dicantur, vide alia vsque ad nu. 60.*
53 *Consors potest agere & excipere pro consorte sine mandato.*
60 *Coniunctus an agere possit pro coniuncto sine mandato.*
61 *Canonicus non potest agere pro canonico sine mandato.*
64 *Allegare exceptionem non sufficit, nisi allegata probentur.*
65 *Exceptio non est admittenda turpitudinem allegando.*
66 *Præbenda vna an diuidi possit inter partes.*
67 *Protestatio an aliis nominibus nancupetur.*
68 *Protestatio quid sit.*
69 *Protestatio quotuplex.*
70 *Protestatio an tollatur per contrarium factum.*
71 *Protestatio contraria consecutiuis ad factum valet, & actus vitiatur.*
72 *Protestatio testatoris, se non velle reuocare testamentum, non valet.*
73 *Protestatio contraria dependens à consensu duorum, non valet absque consensu alterius.*
74 *Protestatio clandestina nil operatur.*
75 *Protestatio contraria consecutiuis ad actum dependentibus ex dispositione iuris, non releuat protestantem. num. 77.*
76 *Dispensare an poterit episcopus, q constituti in sacris ducant vxorem.*
78 *Protestatio qua vtuntur libellantes in fine libelli, nil operatur.*
79 *Protestatio qua vtuntur practicantes in productione testium vel instrumentorum nil operatur.*
80 *Emphyteuta si alienet rem emphyteuticam, cum protestatione facta, talis protestatio non iuuat, nec excusat.*
81 *Protestatio hoc pacto facta non valet, nolo bona mea gubernari per episcopum.*
82 *Protestatio ingredientis religionem non valet, si protestetur velle retinere proprium.*
83 *Protestatio contraria facto in dependentibus à mera facultate protestantis valet.*
84 *Protestatio contraria facto, in dependentibus à consensu duorum valet, accedente alterius consensu.*
85 *Protestatio contraria facto, in dependentibus à voluntate protestantis & alterius, tollitur per actum contrarium subsequentem.*
86 *Protestans per al quem actum, quem faciet, nō animo contrahendi matrimonium, si postea contrahat, valebit matrimonium.*
87 *Protestatio non valet contradicente domino.*
88 *Protestatio non valet, si quis dicat alteri tu mentiris, saluo honore tuo.*
90 *Protestatio qua vtuntur opponentes exceptionē alicuius criminis, cum protestatione, q id non opponunt animo iniuriandi, sed pro suo tuendo, eos non releuat.*
91 *Protestatio facta à puella, q non intendit renunciare hæreditati paternæ, valebit.*
92 *Protestans se metu & non sponte actum gerere, tenetur probare metum.*
93 *Protestatio facta à filia, quę metu reuerentiali protestata fuit renuncia re hæreditati paternę & materne, an teneatur probare metum.*
94 *Protestatio contraria præsumptioni iuris & de iure, tollit ipsam præsumptionem sicut confessio.*
96 *Protestatio contraria facto multipliciter intelligibili valet.*
97 *Protestatio respondentis libello animo non litem contestandi, impedit litis contestationem.*
98 *Protestatio petentis se mitti in possessionem authoritate iudicis, saluo iure impetrandi propria authoritate quid operetur.*
99 *Protestatio rei se opponentis, q per actus, quos faciet in iudicio, non intendit in iudicem consentire, quid operetur.*
101 *Protestatio præcedens an extendatur ad actum qui celebratur ex interuallo.*
106 *Protestatio declaratoria animi, per quam nemo grauatur, non requirit præsentiam alicuius.*
108 *Protestatio declaratoria, per quam protestans exoneratur, & alius posset decipi, seu lædi, debet fieri in præsentia illius, vel ei saltem intimari.*
117 *Protestatio coram quibus fieri debeat.*
118 *Actus an veniat expediendus cum iudice, an cum parte.*
119 *Protestatio an fieri possit in præsentia partis.*
120 *Protestatio an sufficiat in præsentia procuratoris.*
121 *Intimatio reseruationis facta procuratori speciali ad litigandum super beneficio, an faciat incidere dominum in pœnam.*
122 *Præsentia partis in casibus, in quibus requiritur, an etiam illius consensus requiratur.*
124 *Tacens vbi agitur de præiudicio illius, an habeatur pro consentiente.*
130 *Protestatio pensionis futuræ an conseruet ius domini.*
136 *Protestatio an fieri possit per procuratorem.*
138 *Protestari an possit coniuncta persona pro coniuncta.*
139 *Protestatio an fieri possit per negotiorum gestorem.*
142 *Negotiorum gestor quinicit at debitorem, an teneatur cauere de rato.*
143 *Protestatio an fieri debeat in scriptis.*
144 *Protestatio in quo loco fieri debeat.*
145 *Protestatio an fieri possit de nocte.*
146 *Protestatio an fieri possit tempore feriato.*
148 *Protestatio an debeat fieri ante actum, vel post.*
149 *Protestando an debeat exprimi causa.*
150 *Protestationi inhibitoriæ factæ cum causa iniusta non tenetur protestatus parere.*
151 *Protestatio facta ex causa nō verisimili, protestatus nō est obligatus parere.*
152 *Protestationi inhibitoriæ factę ex vera causa non est parendum, nisi veritas causæ ostendatur per instrumenta.*
155 *Protestationi ne fiat id quod prohibitus tenetur nō facere, parendū est.*
157 *Protestationi prohibitorię eius quod prohibitus omittere non potest, salua honestate non tenetur prohibitus parere.*
158 *Protestationi inhibitorię factæ ex iusta causa, de cuius veritate sit plena fides, parendum est.*
160 *Protestatio inhibitoria, facta cum expressione iustę causę de præterito, constituit prohibitum in mala fide.*
161 *Protestatio facta laborantibus conductis per alterum, ne ingrediantur agrum suum, an constituat eos in dolo.*
162 *Protestationi incitatoriæ, vt detur, vel fiat id, ad quod incitatus est obligatus, parendum est.*

163 *Emptori*

163 *Emptori non sufficit denunciare litem fuisse motam, sed oportet q emptor ostendat emptori libellum & citationem.*
164 *Protestationi incitatoriæ vt detur vel fiat id ad quod protestatus tenetur, facto alieno non est parendum.*
166 *Emptor tenetur denunciare venditori etiam scienti litem motam, aliàs non poterit agere de euictione.*
167 *Receptio alicuius in canonicum vl. ra numerum, frangit numerū præbendarum.*
168 *Redituum superexcrescentia non frangit ipso iure numerum præbendarum.*
169 *Redituum superexcrescentia nunquid ipso iure rumpat priuilegium de certo numero.*
170 *Canonia & præbenda quid differant.*
171 *Præbenda an sit ius spirituale, vel temporale.*
172 *Præbendam an habere possit laicus in ecclesia.*
173 *Præbenda cum conferitur, an censeatur collatus canonicatus.*
174 *Renunciatio beneficij facta cum protestatione, q alteri conferatur, an valeat.*
180 *An præsumatur sciens se posse complecti actum facere, metu ne compellatur, vel sponte.*
181 *Compromissum factum inter duos agnatos, non præsumitur factum metu statuti prohibentis fieri compromissum.*
182 *Acquisita per industriam, non sunt conuertenda in præbendas, pro nouis canonicis.*
184 *Præbendis formatis & non formandis accrescit augmentum alluuionis.*
185 *Recipere aliquem canonicum ad vacaturam præbendam, est contra concilium Lateranense.*
186 *Recepti vltra numerum canonicorum, habent omnia iura canonicę.*
190 *Collatio præbendæ facta alteri lite pendente inter capitulum & nouiter receptum, non valet.*
191 *Collatio præbendæ lite pendente, & alienatio possessionum, an valeat.*
195 *Legatus non habet potestatem auocandi causas ab ordinarijs.*
196 *Auocatio causæ facta per Papam, operatur nullitatem postea gestorum per iudicem.*
198 *Auocasse censetur causam à manibus ordinarij Papa, eo ipso q causam alteri delegauit.*
199 *Processus super vna eademque causa separatim factus, coram diuersis iudicibus, parem iurisdictionem habentibus, an valeat.*

Vm M. Ferrarienſis. Hæc Decretalis ſm Pan. hic, continet materiam proteſtationum prolixam, ſubtilem & periculoſam, & ſecundùm Felyn. col. xxvj. profundiſſimam. Et ſecundùm Decium materia huius capituli verſatur in magno periculo: & ſecundùm Barb. eſt famoſa, vtilis & ſubtilis. ¶ Diuiditur communiter in tres partes, vt hic per Panor. Rurſus prima ſubdiuiditur in tres particulas. In prima M. & ſocii reſpondent ſtatuto de certo numero canonicorum, vno modo. In ſecunda, quæ eſt ibi, Poſtmodum, alio modo. In tertia, quæ eſt ibi, Et licet, alio modo. Concludendo fuiſſe denegatam ſibi prouiſionem præbendarum indebitè. Item ſecunda principalis ſubdiuiditur in tres partes. In prima canonici reſpondent primæ rationi allegatæ p parte M. & ſociorum. In ſecunda quæ eſt ibi, Cum vna. Reſpondent ſecundæ rationi. In tertia, quæ eſt ibi, Cumque. Reſpondent tertiæ rationi, concludendo iuridicè, denegaſſe prouiſionem facere de præbenda dictis M. & ſociis. ¶ Tertia etiam pars principalis ſubdiuiditur in tres partes, ſecundùm Ioan. And. & alios. Sed ego ſubdiuido in quinque partes. In prima, Papa confutat primum fundamentum capituli de confirmatione. In ſecunda ibi, & idem canonici, Papa tollit aliud fundamentum capituli de proteſtatione. In tertia ibi, antiquis, cauſam determinat. In quarta ibi, ita q, determinationem declarat. In quinta ibi, reuocatis, &c. Mandat attentata lite pendente reuocari. ¶ Ad euidentiam præmitto duo. Primò, q in eccleſiis collegiatis variæ habentur conſuetudines, circa determinationem canonicatuum & præbendarum, de quibus hic p Anto & p Pan. in c. dilectus filius. ī. de præbend. lib. vj. ¶ Secundò præmitto, q eo ipſo q quis habet canoniam, p conſequens & præbendam habere debet. c. relatum. & c. dilectus. in fi. de præben. & c. cum ſuper. ī. de conceſ. præben. cum ſuis concord. Naſcitur enim præbenda ex canonia, vt dicetur ī. poſt gl. in verbo, recęperunt. & traditur p Hoſt. in ſumma, de præben. §. j. p Mod. in rubr. de præbend. ¶ Nota primò, iuxta ordinem literæ. ibi, cùm M. Ferrar. Iuncta ſuper ſcriptione, ibi

1 Clugien. epō: q de iure iſto † poterat cōmitti cauſa vltra duas dietas extra diœceſim, etiam q actor & reus eſſent eiuſdem fori. Ita not. iſtum text. Anto. & Mod. hic. Imò iure iſto poterat cōmitti extra prouinciam. c. olim. ī. de iniur. ſm eos. Hodie verò ſeruari debet diſpoſitio. c. nonnulli. ī. de reſcript. & c. ſtatutum. §. j. eod. tit. in vj. ¶ Aduerte, quia iſtud not. non vt benè colligi ex iſto text. nam vt patet ex illis verbis, & ī. reſecata fuit ſeries huius decreti. Vnde non poſſumus arguere, q commiſſio huius cauſæ fuerit facta epiſcopo Clugien. abſque expreſſa derogatione, cùm reſecata fuerit forma commiſſionis. arg. l. ſi qs cùm teſtū. de teſta. & l. ſi. vbi Bal. ff. de lib. & poſth. ¶ Secundò aduerte, dum dicunt, q iſto iure poterat etiam committi cauſa extra prouinciam. p tex. in d. c. olim. qa iſtud videtur mihi ō tex. in c. neminem. ij. q. vj. & ibi expreſsè gl. no. illum textum ad hoc. Ad textum in d. c. olim. vbi populus Florentinus trahitur coram epiſcopo Bononienſi, Poteſt reſponderi, q Papa p̄ſumitur habere ſcientiam, in qua prouincia ſunt iſtæ ciuitates multū vulgares & famoſæ, vnde ſimpliciter committendo cauſam in ciuitate tam vulgari & famoſa, extra prouinciam actoris & rei, videtur derogare diſpoſitioni d. c. neminem. ita in ꝓpriis terminis reſpondet Fel. in c. ſi. col. j. ī. de iud. p vnum vulgatiſſimum dictum Bald. in l. ij. in fi. C. q̄ ſit long. conſuet. Quod ornat idem Fel. in c. ſuper literis. in verſ. tertia regula. ī. de reſcrip. & c. j. in iij. ampliat. de re iudic. Conſidera tn q iſta ſolutio non procederet, q̄n commiſſio fieret extra prouinciam, & vltra duas dietas. Nam tunc non ſufficeret certa ſcientia, eo qa diſpoſitio c. nonnulli. hēt clauſulam derogatoriam ad futura reſcripta. Ideò neceſſaria eſt ſpecialis derogatio, ſm gloſ. in l. j. in verbo, relinquat. C. de peti. bon. ſubl. lib. x. c. porrecta. de confirm. vtil. vel inutil. Pan. in d. c. nonnulli. col. iij. & ibi Fely. col. xvij. & p Curt. latè conſ. 50. col. lxvj. & conſ. 66. col. ij. & ſeq. ¶ Nota ſecundò ibi, cùm

2 M. q in reſcriptis ſufficit exprimere primam † literam nominis ꝓprij. Ita notant Barb. & Mod. concordant plura iura, maximè tex. in c. P. & G. de offic. deleg. Ego credo q iſtud notabile non benè ꝓbetur aliquo iure, qa vt ſ. dixi, fuit compilator operis, q reſecauit antiquas Decretales, vbi erant omnia extenſè ſcripta, & ſolùm appoſuit primam literam, vt reduceret eas ad breuitatem, ſm Ioan. Andr. ſ. in prœem. & in c. nobis. de iurepatr. ¶ Videt tn q notab. ſit in ſe verum, reſpectu nominis impetratoris. Nam eius æquiuocatio non vitiat reſcriptum. c. fi. ī. de reſcrip. Ratio eſt, quia ille q habet reſcriptum penes ſe, ratione poſſeſſionis p̄ſumitur impetraſſe. arg. gl. in l. fi. C. de pact. conuen. & eius q̄ decidit Bal. in l. ſi qua p calumniam. in fi. C. de epiſcop. & cler. Quod dictū commendat & exornat Fel. in c. corā. col. iij. de offi. deleg. & in c. ij. col. vij. ī. de teſta. De quo vide Rot. in tit. de reſcrip. deciſ. cxxxiij. in nouis, q̄ vult errorem nominis rei non vitiare reſcriptum, ſi aliter fieri poſſit. ¶ An autem iſtud notab. procedat reſpectu reorum, ō quos ſit impetratio? vt q̄ ſic, p tex. in c. cùm in multis. de reſcrip. lib. vj. Et ita tenet Spec. tit. de citati. §. j. verſ. quid ſi impetro. Quia ſpectat ad impetrantē declarare ſuum reſcriptum ambiguum, ſicut etiam ſpectat ad eum declarare ſnum libellum incertū. l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iud.

3 ¶ An autem, ꝓcedat iſtud notab. reſpectu † iudicum, vt ſufficiat exprimere primam literā nominum ipſorum delegatorum? Vinc. & Comp. in d. c. fi. volunt q ſic: quia dicunt, q æquiuocatio delegatorum non vitiat reſcriptum, ſed impetrās declarabit de quibus iudicibus reſcriptum loquatur. ſequitur Barb. hic. Vltra quem adde, q gl. in c. quoniam abbas. de offi. deleg. in ſimili quæſtione iſtud affirmare videtur. Sed iſto vltimo caſu teneo contrarium, quia non valet reſcriptum p q̄d incerti iudices dantur. c. ad hæc. de reſcrip. Nec obſt. q incertitudo impetrantium non vitiat: quia talis incertitudo certificatur præſumptione iuris, vt ſuprà dixi. Non obſtat etiam, q incertitudo reorum non vitiet reſcriptum, qa talis incertitudo conſiſtit in facto impetrando, meritò ad ipſum ſpectat declaratio. d. l. ſi qs intentione ambigua. Sed incertitudo delegatorū ꝓcedit ex facto Papæ, ſeu principis meritò ad ipſum ſpectabit declaratio, & antea reſcriptū nullum effectum habebit. c. inter alia. de ſent. excom. l. ex facto. ff. de vulg. & pup. teſt machinari fraus, non ita ſub æquiuoca impetratione iudicum. potione, reſpectu reorum conueniēdorum. Et q ad Papam, ſeu principem ſit recurrendum, tenent Panor. & alii inter in d. c. quoniam abbas. Card. in clem. & ſi principalis. in iiij. quæſt. de reſcrip. ¶ Vltimò adde, q hodie ſecundùm conſuetudinem

4 Romanæ curiæ, nomina † reorum poſſunt ſcribi abbreuiatè, per vnam literam, ſed nomina impetrantium debent ſcribi extenſè, & prima litera debet eſſe capitanea & groſſa, ſecundùm Archid. in ſumma. xxv. quæſt. ij. & Spectul. tit. de reſcrip. præſenta. §. primo igitur. verſiculo, & quoniam ex forma. & hoc vt tollatur falſitas, quæ fieri poſſet, arg. tex. in l. ij. § pen. C. de vet. iur. enucl. Et generaliter euitanda eſt periculoſa breuiatura, ſm Fel. in c. j. col. v. ī. de fide inſtrum. vbi quærit an vitiet inſtrumētum, de quo etiam per Alex. in conſ. 152. lib. iij. ¶ Not. tertiò ibi, Ferrarienſis, ſm expoſitionem Doctorum, q idem

est

Universidad de Deusto
Biblioteca

5 eſt dicere †Ferrarienſis, quod de Ferraria.ad idem tex.in l.ſed & reprobari.§.amplius.verſ.apud Comanenſes: id eſt,de Comanea.ff.de excuſ.tut. & in l.j.ff.ad municip. vbi Campanus, idem importat, qđ de Campania.l.j. C.de municip. & orig. lib.x.vbi Bart.idem dicit eſſe Peruſinum, quod de Peruſio.& ibi Ang.infert ad quæſtionem,ſi ſint conceſſæ repreſalię contra Auenionenſes,non poterunt capi hic habitantes,qui non ſunt de Auenione,de qua quæſtione videatis Bar.in tractatu repreſaliarum. in iij.q.vij.q.princ.Et latius per Alex.& Mod.
6 in rubr.ſolut.matr.† Scias etiam,q̄ ciuitas Ferrariæ eſt de patrimonio beati Petri,ſm gl in authen.vt eccl.Rom.cent.ann. gaud.ad fi.in verſ.Petri.Quam ad hoc ponderant Alex.conſ. lxvij.conſideratis his.col.fi.lib.j.& Barb.hic: neſcio autem an Iuriſconſultus in l.defuncta.ff.de vſufruc faciens mentionem de agro Ferrariorum,intellexerit de agro Ferrarienſi. Hæc ciuitas inter cætera ornamenta, decoratur ſcientia, doctrina, & copia Felyni Sandei,qui ex Ferraria originem traxit,vt ipſe atteſtatur in c.Rodulphus.colum.ij.ĵ.de reſcrip. & etiam canonicus erat huius eccleſiæ,vt ipſe aſſerit in principio. ¶No-
7 ta quartò ibi, pro ſe & ſociis, q̄ iſta dictio, pro,† exponitur aliquando, i.nomine. Vnde idem eſt dicere, agit pro ſe & ſociis,quod nomine ſuo & ſociorum. Ad idem tex.in c.ſua. de appella.in l.fideicommiſſa.§.interdum.ff.de lega.iij.in l.dominus Sticho.ff.de pecul.leg.cum aliis concordan. quæ poſſunt adduci.Et tripliciter dicitur quis pro alio agere,vt per Salyc. in l.ij.in princ'p. C.qui accuſ.non poſ. Et ex hac expoſitione poteſt inferri ad quæſtionem. Aliquis recepit à te mille pro Titio, an ex tali receptione oriatur actio Titio? de qua quæſtione per Corn.conſ.159.licèt in hac.lib j. Et idem eſt dicere,promitto pro tali,quod nomine talis, vt not.Bar.in l.fidei commiſſa.§ interdum.ff de lega.iij.Corn.conſ.177.in hac re. col.iij. lib.ij. ¶Aliquando tamē dictio,pro,exponitur, id eſt, loco.l.ſoluitur.§.pen. vbi gl.ff.quib.mod.pig.vel hypot.ſolu. ¶Aliquando impropriętatem demōſtrat.l.j.ff.de ſuis & legi. in princ. ibi, ſed hos quoque pro inteſtatis habere conuenit. & ibi Bart.& l.j.ff.de eo qui pro tuto. ¶Aliquando ordinem & diſtinctionem perſonarum deſignat, vt auus, & proauus, nepos,& pronepos. Bart.in l.Gallus.§.inſtituens.& ibi Iaſon colum.iij.ff.de liber.& poſthum.¶Aliquando importat cauſam finalem,vt ſi dixero,lego decem pro alimentis:id eſt, cauſa alimentorum.l.penult.§.fi.ff.de alim.leg. per quem textum valde dubito de eo quod decidit Cor.conſil.185.circa hanc conſultationem.colum.penult.lib.ij. vbi decidit,q̄ ſi teſtator dederit vxori vſufructuariæ facultatem alienandi res hæreditarias, pro neceſſitatibus ſuis, q̄ illa poterit alienare dato q̄ non egeat, qa dictio,pro,facit modum, & non conditionem ſecundùm Bar.in l.quibus diebus § Termilius.ff.de condit.& demonſt. vnde fat eſt q̄ vxor alienet, vt ſibi prouideat pro victu & veſtitu, licet poſſit ſibi aliunde prouidere. Iſta deciſio nō videtur vera, quia illa dictio, pro neceſſitatibus, debet intelligiid eſt,ex cauſa neceſſitatis.Præterea eſto,q̄ importaret modum, non tamen formaliter,prout voluit teſtator, impleturmodus,ſi alienatio fiat pro victu & veſtitu, de quo poterat ſibi aliunde prouidere,alioquin dicendum eſſet, q̄ vxori ſimpliciter fuerit conceſſa alienandi facultas. Quam certè facultatem noluit teſtator concedere, ſed ſolùm in cauſa neceſſitatis. Reperio etiam Decium conſil.336.viſo puncto.dicentem,q̄ dictio,pro,importat cauſam finalem,ſi adiiciatur cauſæ de futuro. vt in d.l.penult. ſecus ſi adiiciatur cauſæ de præterito, quia tunc etiam q̄ talis cauſa non ſit vera, tamen diſpoſitio ſuſtinetur, eò quia talis cauſa nō dicitur finalis. Et infert propterea, quòd ſi teſtator prælegauerit fundum alicui, pro compenſatione centum aureorum, quos alius cohæres habuit ſuper monte ſalis,q̄ tale prelegatum debebitur,etiam q̄ alius nihil habuerit,per textum in l.ſi ita legatū.la prima. & l.demonſtratio.§.quod autem.ff.de cond.& dem.¶Aliquando ſignificat modum.l.Lucius.ij.§.à te pero. ff.de legat.ij. vbi Bar.infert ad quæſtionem: An legatum factum alicui pro paſſagio terræ ſanctæ,debeatur ſtatim, præſtita cautione de modo implendo,an debeat expectari,quando fiet tranſitus generalis?de qua quæſtione per Imol.conſ.113.col.penul. & ſimilem quæſtionem format Cor.conſ.32.licet.col.iij.lib.uiij. vbi vult ſegatum factum pro dote,deberi ſtatim.Habet & iſta dictio,pro,alias ſignificationes,de quibus per Archid.in c.Agatho.lxiij.dist.& p Alb.in dictionario in ver.pro. ¶Not,quintò,ex eiſdem verbis,iuncta gl.q̄ agens pro tali ſi ſit procurator,
8 intelligitur agere procuratorio † nomine, licèt nō exprimat nomen officii.ad idem facit tex.in l.poſt mortem.§.fi.ff.quando ex fact.tut. de quo dic vt p Bar.in l.j.§.nunciatio.ff.de no. oper.nun.& in l.qui in aliena.§.ſi is qui. ff.de acq.hær. ¶Not,
9 ſextò ibi,& ſocii, quòd conſortes † eiuſdem litis,dicuntur ſocii propter communem litem, ſic & ementes rem communi nomine dicuntur ſocii, ſecundum Bar.in l.Titium,& Mæuiū. §.altero.ff.de adminiſtra.tuto. & in l.ij.§.j.communi diuidun Ita not.Deci.hic,intelligens iſtud eſſe verum impropriè,vel p priè,ſi ſit actum q̄ ementes rem communi nomine ſint ſocii, vt per Aret.in l.ex duobus.ij.col.vij.& ſeq.ff.de duobus reis. Roma.conſi.291.in primo dubio.Propriè autem non dicuntur ſocii.§.item ſi inter aliquos. inſti.de oblig. quæ ex qua. ĵ.l. vt ſit.ff.pro ſocio. tradit Alex. conſi.40. Perſpectis verbis. ad fi.lib.ij. ¶Tu verò conſidera,q̄ iſtud notabile,non videtur benè colligi ex iſto tex.quia appellantur hic ſocii,non propter litis conſortium,ſed propter concanonicatus. dicuntur.n cōcanonici inter ſe ſocii.c.cū R.canonicus.ĵ.de offi.delega. ¶ Circa iſta verba,pro ſe, & ſociis. Aduerte etiam,quia videtur q̄ malè ageret M.pro ſe,id ē,nomine ſuo,quia prælatus ſiue agat
10 petitorio,ſiue poſſeſſorio, debet agere nomine eccleſię, † & non nomine proprio.c.querelam.ĵ.de elec.cap.primo de cau. poſ.& proprie.Not.tradunt Doct.in c.ſi.ne pla.vi.ſuas. Præceptor meus reſpondebat aliud in prælato habente adminiſtrationem,quia is agit nomine eccleſiæ,aliud in canonicis,qui nō habent adminiſtrationem, vt not.in.c.requiſiſti.maximè per Panor,infra de teſt.& in d.c.fin.Sed iſta ſolutio potius auget difficultatem.Nam ſi habens adminiſtrationem non poteſt agere nomine proprio,minus aget,qui nullam adminiſtrationem habet.argu.auth.multòmagis.C.de ſacroſan.eccle.¶ Vn de ego reſpōdeo ex doctrina Pan.in c.literæ.ĵ.de dila q̄ ſi agatur pro iuribus particularibus competentibus eccleſiæ, tunc procedit contrarium.Si verò agatur pro iuribus competentibus ipſi prælato,& tunc agitur nomine proprio ipſius prælati.cap.cum venerabilis.c.conſtitutus.de reli.domi.Et ita loquitur iſte tex.nam hic agebat.M.vt conferretur præbēda ſibi de
11 bita.¶† No.vij.ibi canonici Ferra.ſtatuerunt. Quòd verbum canonici,indefinitè prolatum,idem importat,quod capitu'ū. Et probatur clarius ſi iungatur iſtud principium cum ver.verum.in fi.ibi,contra capituli conſtitutionem. Ad idem in cap. cum omnes.in ver.Thracēſes canonici.& in cap.cum acceſſiſſent.& vtrobique Barb.ſ.eo.text.in cap. ſi canonici. vbi glo.ĵ. de offi.ordi.& in c.ad decimas.de reſtitutione ſpoliatorum.li. vj.& in c.cum eccleſia Vulterana.de elect.& in c.cum eccleſia Sutrina.infra.de cau.poſ.& propr.& in l.ciuib.ff.de reb. dub. ¶ Contra iſtud notabile adducitur deci.glo. in cap. requiſiſti. infra de teſt.quę vult q̄ legatum factum canonicis,non intelligatur factum eccleſię.Barb.reſpondet q̄ illa deciſio non eſt vera per prædicta, maximè per tex.in d.l.ciuibus.Sed tu dic q̄ illa glo.benè loquitur. ibi eīn ñ quæritur, an legatum factū canonicis dicatur factum.cap.ſed an dicatur factum eccleſiæ,& deciditur q̄ nō,quia eſto q̄ verbum canonicis indefinitè prolatum comprehendat capitulum,quod repræſentatur ex canonicis,non tamen poteſt comprehendi eccleſia, quæ ex ſolis canonicis non conſtituitur.cap.per exceptionem de priuile. in vi.& ita reſpondet ibi Panormit.¶ Secundò obſtat deciſio Odra. cōſi.190.incip.in executione.quæ vult q̄ inſtrumentum ſyndicatus,in quo aſſeritur canonicus conſtituiſſe talem ſyndicum, non probare,q̄ capitulum cōſtituerit,& iſtud etiam ſenſit Spe.titu.de ſyndico.§.j.verſi.porrò.& ſequen. Ad iſtud dictum reſpondent aliqui,q̄ non eſt verum, per prædicta, & illud impugnat Lap.in d.c.ad decimas,& Gemi.in d.ca.ſi cano. ¶Sed credo q̄ iſtud dictum ſit veriſſimum,& illud approbat Card.& Panormit in cap.ſecundo de coniu.lepro vbi Panormita.concludit,q̄ indefinita prolata per nomina ſingularia nō æquipollet vniuerſali per dictum Oldr.in dicto conſi.100. Se quuntur etiam Archidiac. & Imo.in capitul. quanto.de his quæ fi.à prela. Alexand.in l.reſcriptum.ff.de pact.conſi.68.Viſo & dudum diſcuſſo. colum.iij. libro ſecundo,& conſi.139. eodem libro conſi.110. Viſis elegantiſſimis. colum.ij libro i. Ad iura prealłegata quæ faciunt in contrarium & ad regulam q̄ indefinita æquipollet vniuerſali.l.ſi pluribus ff.d leg.ij.& ca. quia circa. infrà de priuile. reſpondet Alexan.in locis prælłega.quòd non procedunt in materia probatoria, quia probatio debet concludere per neceſſe.ca.in præſentia.ĵ.de proba. l.non hoc.C.vnde legi.Indefinita autem non concludit per neceſſe,cum poſſit in duobus verificari.l.vbi numerus.ff.de teſtj.l.inter illam.§.fi.ff. de ver.ſig. & ita etiam reſpondet Fel. in c.cum omnes.col.xv.ſ.c.Cor.conſi.224. Conſiderata forma col.vij.li.iiij. & vide ad iſtud dictū Fel.i.c.auditis.col.12.ver. guſta.et ſ.ridianū verbū.ĵ.de p̄ſcrip. Aſr.et rūdet Barb.hic,ſed eius rñſio ñ placet,qa ſtatutio ſyndici,ē actus pueniēs ſoli vniuerſitati,ideo r enet p̄cedēs ſolo.¶Octauò no.ibi,eo amplius
12 q̄ iſta dictio † eo amplius,eſt repetitiua ſm Barb.hic.Sed hoc malè,qbat hic,qa ex aliis verbis,videlicet ex verbo augmentarent,colligitur repetitio,vnde dic, Aut verbum eo amplius,refertur ad actum, & actum repetit. Aut ad rem,& tunc repetit rē ad quam refertur.l.ſi ſeruus.§.ſi ita ſcriptum.ff. de leg.j.¶Nono
13 no.ibi, augmentaret. q̄ ad diminutionem † currentium ad partes ſequit augmentatio portionis aliorum. facit C.quādo non pet.par.in rubro & nigro,& dicit.d. Ant.hic, q̄ ad diminutionē doctorum legentium, ſequitur augmentatio ſcholarium, alijs le gētib. & augmētatio honoris alijs ſupſtitib. vñ dr̄ q̄ dignitas doctorea vileſit in turba, ſm Pan.in c.j.j. de p̄uileg. facit tex. in c.legimus.93.diſtin.¶Decimo nota ibi,q̄ prouentus. q̄ reditus
14 † &, puētus idem importāt. Amplior tñ eſt horum verborum
15 † ſignificatio, q̄ ſit ſignificatio huius verbi,fructus.qa oīs fructus eſt in reditu,ſed nō quertiſ,qa partus ancillæ eſt in reditu, ſed nō in fructu.§.in pecudum.Inſt.de rerū diui.gl.in c.gñali.de elec.lib. vj.& in cle.j.in ver.fructū.de re.ec.non alie. Bertach.in tract. de gab.in ij.q.v.partis. Bar.in l.fundi Trebatiani.ff.de vſufr.leg.No.
16 tamen q̄ app. † prouentuum,non veniunt diſtributiones quotidianæ.c.licet.inf.de præb. ¶Vndecimo no.ibi,in vſus cederet paucorum. q̄ canonici dñr vſuarij † & nō vſufructuarij ſuarum
17 præbendarum.& ſic eſt hic tex.pro gl.in c.ſi in gl.fruatur.inf. de pig.& ibi Pan.adducit tres alias gl. & ex hoc iuſtificatur dictum Archidia. in c.j.44.diſt.q̄ clericus, qui vltra victum & veſtitum
18 conſumit fructus eccleſiæ in malos vſus, tenetur ad reſtitutionem illorum tanq̄ fur. & ſequitur Fel.in c.poſtulaſti.col.viij.inf. tit.j.& ad illius ornatum multa pulchra geſſit Soci.ſi.32.col.ij. in j.par.& vide tex.in c.clericus i fi.xij.q.j. vbi inquit Hier.victu & veſtitu ptētus ero,nudam crucem nudus ſequar. Et pro dicto Archidia.adduco tex.in c.quod ſicut.inf.de elect. An autē iſtud notabile ſit ſimpliciter verum,videatis glo.diſtinguentem, & ibi Gem.in c.ſi.inf.de pec.clericorum. ¶Duodecimo no.ibi, paucorum. q̄ xxiiij dñr pauci. An hoc ſit verū, vide gl.in c.latores. inf.de cle.excō.miniſt.quæ vult, q̄ reſpectiue poſſunt dici qñq;
19 pauci,qñque multi. ¶Decimotertio not.q̄ dictio,† præter, ſtat incluſiue,ad idem tex.in c.prouideas.& ibi no.Abb.inf.de offic. vica.l.Scio.§.vxori.ff.de annuis leg.¶Qñque tñ ſtat excluſiue,vt in c.tua nobis.de deci.& in c.cum dilectus. de relig.domib.& in l.nam quod.§.fi.ff.de penu.lega.l.cū ex filio.§.fi. ff.de vul.& pupil.& alibi ſæpe.Pro concordia diſtingue, Aut dictio præter,apoſita in affirmatiua, adijcitur alicui, quod eſt de genere præcedentium,& tunc excludit. Aut adijcitur alicui, quod eſt alterius generis a præcedentib. & tunc includit, & ponitur pro vltra, vt hic.Ita diſtinguit Bar.in l.j.in fi.ff.de pig.actio.Sequitur Card. in de.j.in j.oppo. & ibi aſſignat rationem,de ſum.trin. & fid.cath. ¶Et iſta faciunt ad quæſt. Papa conceſſit tibi, q̄ præter obtenta poſſis beneficium aliud libere recipere,& licite retinere. An videatur diſpenſarum etiam ſuper obtentis? Ex premiſſis videtur q̄ ſic: quia dictio præter, adijcitur his quæ ſunt de cōtentis ſub genere eius cui adijcitur.Contrarium decidit Inn.in c.dudum.ij. in fi.inf.de elect.ſequitur Archid.in c.Ebron.xiij.q.ij.non tū rñdet ad rōnem prędictam.Reperio quod Lud.Ro.conſi.328.incip.præſens conſultatio. vbi melius declarat naturam huius dictionis,præter,q̄ alius quem viderim: Reſpōdet q̄ iſto caſu nō includit diſpenſationem,quia ſumus in materia odioſa. Si.n.includeret,inſurgeret diſpē ſatio legi odioſa.c.j. de filijs p̄sb.lib.vj, ¶No.xiiij.ibi,contra antiquam conſuetudinē, ſm Pan. q̄ legiti
20 ma † cauſa reſtrigendorum oīum canonicatuum, & præbendarum eſt, qñ reditus eccleſię non ſufficiunt ad ſuſtentandū ꝓgrue canonicos.Comprobat Pan.per tria.Primo per tex.in c.j.inf.de inſtit.& in c.j.§.j.de ſta.reg.lib.vj.vbi tot ſunt in Eccleſia inſtituē di,quot poſſint congrue ex reditu ſuſtentari. Secundo per ea q̄ dixit ſ.in c.præcedenti, vbi tenuit q̄ ex cauſa poteſt eps̄ eum capitulo augere numerum canonicorum, p̄ ſtatutum iuratum, ergo eo.modo poterit ex cauſa minuere. Item dr̄ in c.præcedenti, q̄ ex cā poteſt eps̄ cū capitulo ſupprimere vnam dignitatē, ergo etiam poterit ſupprimere vnā, ſeu plures præbendas. Tertio ꝓbat rōne: quia eſſet dedecus Eccleſiæ, q̄ canonici non poſſent ꝓgrue ſuſtentari. ¶ Aduerte circa iſtud notabile ad tria. Primo, q̄ non vr̄ bene probari in textu nr̄o, quia hic non apparet q̄ reditus non ſufficerent, immo M.& ſocij aſſerebant ſuppreſſionem præbendarum fuiſſe factam, vt augmentarent ſuas præbendas &c.Item vr̄ probari p̄rium, quia vltra q̄ ex reditib. p̄bendarum ſuppreſſarum augmentarūt antiqui canonici ſuas p̄bendas, etiam aliquid addiderunt cōi mēſę. ¶Saluando Pan. pōt dici, q̄ ex quo preſupponitur in text. ſtatutum valere, neceſſario dicendum videtur, q̄ reditus non ſufficiebant, alias ſtatutum capituli non valuiſſet. de.ne in agro.§.ad hæc.de ſta.mona. ¶Secū do aduerte, quia non videtur verum, q̄ eps̄ cum conſenſu capituli poſſit reſtringere numerum præbendarum, quia in facto ꝓprio non poteſt auctoritatem interponere, clem.ij. de reb.eccl. non alien. Soluit præceptor meus, q̄ non auctorizabat in facto capituli, ſed ſingulorū, & aliud ſinguli, aliud vniuerſi.l.ſed ſi hac. §.qui manumittitur.ff.de in ius voc. Iſta ſolutio videtur applaudere, ſed non euacuat difficultatem, quia capitulum hic etiam attribuit aliquid communi menſæ, & ſic non debuit nec epiſcopus nec capitulum poſſe autorizare.d.clemen.ij. ¶Credo igitur, poſſe dici q̄ capitulum, nec epiſcopus, poſſit auctorizare in facto proprio ad præiudicium tertij. Ita loquitur tex.in cle.ij. Sed in his,quæ dependent a voluntate capituli tantum, vt condere ſtatuta ſua Eccleſiæ,bene poſſunt,vt hic,alias ſequeretur q̄ nulla ciuitas poſſet ſtatuere aliquid circa adminiſtrationem rerum ſuarum, contra.l.omnes populi.ff de iuſt.& iure. &.ff.de decre. ab ordin.fa.per totum. ¶ Tertio aduerte inquantum Pan.dicit tot eſſe in Eccleſia inſtituendos, quot poſſunt congrue viuere ex reditibus Eccleſiæ. quia male loquitur ſecundum Deci. debuit enim dicere ſine penuria, vt dicunt iura allegata per ipſum
21 in d.c.j.& in d.§.j.eſt enim aliud viuere † congrue, aliud ſine penuria,ſecundum glo.in d.§.j.quæ dicit, q̄ aliqui cum.xxv.ducatis viuent ſine penuria, aliqui tamen non poterunt viuere commode cum centum. ¶ Tu dicas, q̄ Pan.non dicit commode viuere, ſed congrue. Arbitror enim idem eſſe viuere congruenter,ſiue competenter,vt dicitur in tex.noſtro.& ſine penuria,vt dicitur in d.c.j.& habere neceſſaria, vt dicitur in c.epiſcopus.& in c.cum ſecundum.de præben. Aliud vero eſſe ſine penuria viuere,aliud commode, vt dicit gl.in d.§.j. Quod probo, competentia & congruentia ſunt de neceſſarijs,non ſic commoditas.ſi enim homo non habeat alimenta competentia, & congruentia, faciliter poterit mori: non ſic ſi non habeat alimenta ad ſuum commodum. Hinc dicimus, quòd qui vult vnum, vult omne neceſſarium ad illud.c.præterea.infra de offi.dele.l.ij.ff.de iu.om.iu. Non tamē videtur velle omne quod ſit commodum ad illud.ſecundum gl.in c.ſolet. & ibi Gemi.de ſentē.ex commu. lib.vj. & probatur in l.j.in fi.ff.ſi vſusfru.peta. ¶Quintodecimo
22 nota ex eiſdem verbis ſecundum Pan. quod valet ſtatutum capituli,† priuatę vtilitatis nutritiuum, contra antiquam conſuetudinem fouentem publicam vtilitatem, quando ſubeſt rationabilis cauſa ſic ſtatuendi. Comprobat Abb. per rationem.c.non debet de conſangui.& hoc comprobant Mod. per tex.in l.ſi homi nem.ff. man.per quem Bald. in l.omnes populi. ff de iuſti.& iu. Abb in c.at ſi clerici.§.de adulterijs,col. v.j. de iud. uolunt quòd epiſcopus ex cauſa poſſit ſtatuere ĵius. Tu poſſes cōfirmare,ex his quæ ſcribit Fely.in c.j.col.xij.in vj. fallen.s.eo. ¶ Sed aduerte, quia Pan. videtur p̄rius his, q̄ ſtatim dicit in præcedenti notabili, ibi.n.dicit, q̄ iſtud ſtatutum reſtrictiuum numeri præbendarum concernit vtilitatem eccleſiæ.Hic vero dicit, q̄ concernit vtilitatem priuatam. Quidam ſaluant, q̄ Pan. hic loquat principaliter, ibi ſecundario, id eſt, q̄ principaliter velit, q̄ contineat vtilitatem priuatam, ſecundario honorem etiam eccleſię. Conſidera quòd iſta ſolutio non bene ſaluat Pan.a cōtrarietate.quia Pan.hic vult duo, & quod iſtud ſtatutum concernat priuatam vtilitatem, & q̄ ſit p̄ conſuetudinem fouentem publicam vtilitatem. Ibi autē vult totum oppoſitum. ¶ Vnde credo, q̄ debeamus dicere, q̄ Pan.hic loquatur ſecundario, & non principaliter.nam tale ſtatutum fit, ſeu fieri debet principaliter propter publicam vtilitatem, ne eccleſiæ inferatur opprobrium, & ne in futurum non inueniantur qui velint eccleſiæ, deſeruire, vt dixit text. in c.j.de præben.lib.vj.& in cle.j.de iurepatr.Et dum Pan.dicit, q̄ eſt contra conſuetudinem fouentem publicam vtilitatem,debet intelligi apparenter, ſed non vere. Nam ſi reditus non ſufficiant, talis conſuetudo vere non fouet publicam vtilitatem, per prædicta.
23 ¶Decimoſexto not.ibi, poſtmodum. q̄ dictio † poſtmodum, denotat interuallum magnum vel modicum, ſecundum ſubiectam materiam.facit.l.ij.ff.de cuſto.reo.& tex.in c.ij.de conſtitu. lib.vj.vbi Gem.& alij tradūt,Bar.& legiſtæ in l.fructus ff.ſo.mat. ¶Decimoſeptimo nota ibi, voluntarie.a contrario ſenſu,quòd non dicitur contrauenire ſtatuto, qui contrauenit ex neceſſita-
24 te.† Comprobat d. Ant.per id qđ dixit glo.in ca.pro illorum.ĵ. de præben.Et eſt regulare, q̄ non dicitur iuri contrauenire, qui facit actum ex neceſſitate.c.licet.ĵ.de ferijs.l.Cęſar.ff.de publica. traditur per Iaſ. & Mod.in l.fin.col. pen.C. de teſta. ¶Decimo-
25 octauo no.ibi, receperunt. q̄ canonici † dicuntur recipi, & non eligi.c.cum cui.c.cum in alijs.de præben.lib.vj. Ideo iura loquentia de electione,ſeu de beneficijs electiuis, non habent locum in canonicatu, ſecundum Cardi. conſil. 103. Diſcutiam præmiſſa. ¶Quis autem ſit modus recipiendi aliquem in canonicum, declarat Fely. in c. ad audientiam. ij. cola. viij. de reſcr. Fe de. de Senis conſil. 141. cum Senenſis eccleſia. ¶ An autem in receptione in canonicum ſint citandi abſentes? dic quòd ſic in receptione iuris, non in receptione facti. Gemin. conſil. 84. col. ij. in fin. Large tamen etiam canonici dicuntur eligi. c.tuæ. infra de præben.Et ſi vis ſcire quæ dicantur beneficia electiua,vide Fel.in c.in noſtra corolla.xxxj.& ſequen.inf.de reſcrip.vbi in ſpecie loquitur de canonicatibus, dicens non dici beneficia electiua,niſi de conſuetudine capitulum eligat,& epiſcopus cōfirmet,

Universidad de Deusto
Biblioteca

firmet, vt in Eccleſia Ferrarien. ¶Decimonono nota ibi, nulli s
prębendis aſſignatis eiſdem. q poteſt eſſe canonicus ſine præ-
20 benda. † Hinc eſt q collato canonicatu, non dicitur collata pre
benda. c. eam te. vbi d. Ant. & alij. j. de reſcri. Hinc eſt, q per col-
lationem canonicatus, non dicitur habere ius in prębenda, ſed
ad prębendam. c. pen. de præben. in ſexto. Immo poteſt eſſe ca
nonicatus ſine iure canoniæ declarādo vt per Pan. in c. dilectus
filius, primo. inf. de præben. Et canonicus ſine prębenda, non
dicitur habere beneficium. Et ſic prębenda potius dicitur bene-
ficium, q canonicatus. c. in noſtra. & ibi Pan. in. ij. notab. inf. de
reſcript. Et talis canonicus ſine prębenda, dicitur canonicus in
herba, ſecundum Io. And. in d. c. dilectus. Et tale nomen canoni-
ci, dicitur inane & vanum. ſecūdum Pet. de Ancha. in c. eum cui.
de præben. in vj. Nam ſi re priuaris, nec nomen habere mereris.
l. vni. C. de nu. iu. quiri. tollen. Non tamen ex toto poteſt dici va
num nomē, quia habet interim diſtributiones quotidianas. d. c.
dilectus. ¶Intellige tñ reſpectu pñtis tpis, ſed reſpectu futuri
non poteſt eſſe canonicus ſine prębenda. i. ſine expectatione
prębendæ. c. relatum. inf. de præb. Et ſic debet intelligi gl. in c. j.
in verbo, receperit. de cler. nō reſiden. in vj. Sic. n. poteſt quis ha-
bere prębendam ſine canonicatu, vt ſi ꝓferatur laico, prout fie-
ri pōt. c. in Eccleſia inſ. de inſt. vel eꝺo non canonico. c. cum in
Eccleſia. de præb. in vj. Et latius dicā de iſta materia. inf. poſt glo.
¶Vigeſimo not. ibi, ex aduerſo fuit propoſitum. ſm Bal. q reus
27 † ita dr̄ proponere, ſicut actor. Et ſic non eſt neceſſe, q reus di-
cat excipio. Immo ſufficit reo narrare factum ex quo reſultet
exceptio, quia iudex ex officio tenetur eum abſoluere. l. ſi. C. de
pet. hær. Bart. in l. j. q. iij. ff. de excep. Fel. in rub. de excep. col. ij. &
in c. paſtoralis. col. iiij. e. ti. Sed Barb. hic dicit ſe credere, q verbū,
proponere, proprie eſt actoris. c. ex parte M. de reſtit. ſpolia. vbi
dr̄ ſimp'r, q fuit propoſitum. Non ob. iſte tex. quia non dicit q
fuerit propoſitum ſimp'r, ſed ex aduerſo, prout etiā dicit tex.
in c. bonæ. ij. inf. de poſtu. præla. & alibi dr̄, excipiēdo propoſuit
in c. dilectus filius. I. Saracenus. inf. de reſcri. Sed ſi ꝓſiderabis iſtud
verbum ex aduerſo, non oſtendit ꝓcludenter q verbum propo
ſitū ſtet improprie. ¶Vigeſimoprimo no. ibi, protectionis &c.
28 q ꝓfirmatio † appellatur protectio. & de virtute huius verbi, p-
tectio, ponit Pan. in c. accepimus. inf. de priui. Bar. in proœ. ff. Et
quid importēt iſta verba, ꝓmitto me protectioni ſuperioris, hr̄
p er Pan. in c. ad audientiam. de appel. Soci. conſi. 7. col. ij. in j. par
te. Are. ꝓſi. 15. col. ij. & ſeq. ¶Vigeſimoſecundo not. ibi, idem, ad
92 inſtantiam, ſm Fel. poſt d. Ant. q tñ eſt dicere ad † inſtantiam.
quantum ad petitionem ſeu preces. quod dicit notandum pro
inſtrīs & actis, in quib. dr̄ ad inſtantiā talis dedit & promiſit &c.
Sed Barb. vult, q in iſto tex. probetur q differant. Quia ponunt
hic vt diuerſa iſta verba ad inſtantiam, & illa ad preces, alias ſi di-
ceremus idem importare, eſſent ſuperflua, ꝺ. c. ſi Romanorum.
xix. diſt. Sed iſta ponderatio non eſt doctorea, quia verba ad in-
ſtantiam, ponuntur ad determinationem verbi quorundā. Ver-
ba vero ad preces ad determinationem verbi epiſcopi, & ſic
ad diuerſa tñ idem ſignificant. Eſt bñ verum q verbum inſtātia,
de monſtrat maiorem ſolicitudinem, q̄ verbum, petitio. cle. quā
uis. de appell. c. cum inter R. in verbo, cum inſtantia poſtulāte. j.
30 de elec. ¶Vigeſimotertio not. ſm Pan. q preces † non inducūt
ſimoniam. concord. c. ſi motu proprio. de præben. lib. vj. c. tua
nos. inf. de ſimo. Ratio eſt, quia dare verba nihil eſt, ſm gl. in c. q
buſdam. j. q. j. Intellige etiam in precib. porrectis pro ſeipſo, quia
qui eꝑatum deſiderat, bonū opus deſiderat. c. qui eꝑatum. 8. q. 1.
Secūdo intellige etiam in precib. porrectis pro ꝓſanguineo. ſm
gl. ī c. Moyſes. 8. q. 1. Hinc eſt q valet collatio bñficij facta nepo-
ti. c. tuam. vbi Abb. j. de æta. & qual. Immo valet collatio facta, p
prio filio, ſm Pan. in c. qa clerici. j. de iure pat. pp gl. ibi q̄ vult pa
trem poſſe pñtare filium. ſequit Pan. ꝓſi. 96. in. j. par. Immo data
paritate, tenetur collator potius prouidere ſuis, q extraneis. c. nō
ſatis. 86. diſt. Tertio intellige etiam in precib. porrectis pro pñdis
ordinib. & ſic in prohibitis, qa ſimoniacis. c. latorē. j. q. j. ¶Limi-
ta primo vt procedat in precib. ſpiritualib. i. quæ fiunt habito re
ſpectu ad Dei obſequium, & ad merita promouendi. Secus in p-
31 cib. † carnalib. i. quæ porriguntur affectione carnali, vt puta rō-
ne ſolius amicitiæ, ꝓſanguinitatis, aut lucri gr̄a, ſm gl. in c. tuā. &
ibi late Pan. j. de æta. & qualit. & gl. in c. ordinationes. j. q. j. quam
voluit allegare Pan. hic, licet corrupte alleget gl. in c. ſunt nōnul-
li. j. q. j. vñ ſi preces porrigantur pro indigno, & ille ꝓmoueatur,
ꝯhitur ſimonia. d. c. qbuſdam. in fi. ¶Et ex hoc declaratur gl. i c.
puenit. j. q. iij. quæ dicit, q magis peccat, qꝺ ferт bñficiū nepoti, q̄
extraneo. Et q prælati ſunt cæci erga nepotes. dēt. n. intelligi qñ
ꝓferunt indignis. & de iſtis loquitur Hoſt. in ſum. de ſimo. §. qua-
liter. q dicit, q, aliqñ prelatus ꝓmittit nepotulo decē milia aiarū,
32 cui nō ꝓmitteret duos porcos. ¶† Scdo limito niſi p̄cator agat
ex p̄cib. ſe obligare collatori, vel ei remittere etiam obſonem ad
antidora, ſm Pan. & alios in d. c. tuam. & rō eſt, qa tūc dr̄ interue
nire pecunia, ſiue aliud ſiſe qđ inducit ſimoniā, etiā ſi preſtet ꝓ
indigno. j. q. v. c. fi. & d. c. ſunt nonnulli. & c. tua, de ſimo. Et ita et
tenuit gl. in d. c. quibuſdam. Et q obſo antidoralis inducat ſimo
niam, firmat Fel. in c. ad audiētiam. ij. col. vij. j. de reſcri. Intellige
aūt iſtud procedere reſpectu porrigentis preces, vel eius ꝓ quo
porriguntur, ſcientis, & patientis. Sed reſpectu ꝓferentis, nunq̄
ꝓmittitur ſimonia, niſi p̄cib. moueatur ad ꝓferēdum. ſm Inn. Io.
And & alios in d. c. tuā. Et probatur in d. c. ſunt non nulli, in ver.
laudis retributionem quærant. & in d. c. ordinationes. in verſi. ea
intentione impenſo. ¶Sed poſſet dubitari, an promotus a ꝓfe-
33 rente, q non fuit precib. inclinatus, † teneatur dimittere benefi-
cium, ex quo ceſſat ſimonia ex parte ꝓferentis? vī q non, qa ex
quo in mente ꝓſtituerat ex ſuis precib. corrumpere collatorem,
talis ſimonia ſola pna deberet aboleri. c. ſi. de ſimo. Cōtrarium
credo verius per tex. in c. ſtatuimus decretum. j. q. j. Ad c. ſi. rñ-
deo, q diſpō illa non procedit, qñ mens fuit ad aliquem actum
deducta, vt ꝑbat ex diffōne ſimoniæ, de qua p Pan. in rub. j. de ſi
mo. ¶An aūt officia ſecularia licite precib. poſſint impetrari, ſi
inſiſto ſup hoc, qa hodie tā ſpūalia q̄ tpalia non tñ precib. ſed p̄
cio ſunt expoſita. Diſtingue vt p Bar. in l. Barbarius. col. ij. & ſeq.
de offi. præt. ¶Vigeſimoquarto not. ibi, ſine præiudicio, q ꝓte-
ſtatio ꝯria facto, non releuat proteſtantē. Dicā. j. in apparatu gl.
34 ¶Vigeſimoquinto not. ibi, cōi mēſa. ſm Pan. q capſum † vltra
prębēdas diſtinctas per ſingulos canonicos poteſt poſſidere bo
na in cōi, quæ dñr de menſa capſi. Et ſubdit Pan. q iſta cōis mē-
ſa ꝓſtituitur ꝓ tria, vt hic ꝓ eum, allegantem bonam gl. in c. vni.
de cleri. non reſi. lib. vj. ¶Sed aduerte in quantum dicit, q in fine
anni diuiditur inter eos, & q aſſignatur pro diſtributionib. quo-
tidianis. Nam ſi prębendæ erant ſufficientes, vt erant hic, debe-
rent potius ꝑuerti in vtilitatem Eccleſiæ, vt dr̄ in c. fi. xij. q. j. Pro
reſoſone ꝓſidera q Pan. non negat quin ꝑuerti debeāt in vtilita-
tē Eccleſiæ. nam facta aſſignatione, qlibet poterit ꝑuertere par-
tem ſuam, in pios vſus, & in vtilitatem Eccleſię. Sed ad qd iſte cir
cuitus? nonne capſm, ſiue prælatus de ꝑſenſu capſi poteſt ꝑuer
tere? Credo q reſpectu diſtributionum quotidianarum, ceſſat
inueſtigatio, qa ſunt propriæ ipſorum canonicorum, ſicut ſala-
ria ſeruitorum, & ſtipēdia militum, ſm Pan. & Fel. in c. cū olim.
in prin. j. de re iud. Et aliās nō tenetur canonicus ꝑuertere in vti
litatē Eccleſiæ, ſed poteſt donare eas, & de eis teſtari, prout vult
Pan. in c. cum eſſes. de teſta. Nec de eis eſt ſoluenda decima papa
lis, ſm gl. in extrauag. Io. 22. incip. Suſcepti regiminis. de elec. &
Gem. ꝓſi. 85. ſup j. dubio col. iij. & Bertach. ī tract. de gabel. q. 21.
ſecunda par. viij. partis. ¶Vigeſimoſexto nota ſm Pan. q in ſti
35 tutione de certo † canonicorum numero etiam p Papam ꝓfir-
mata, ſubintelligitur cla, niſi intātum reditus excreuerint, q plu
rib. ſuffi ciant ꝓpetenter. bene facit tex. in authen. vt determina.
ſit nume. cleri. vbi Ang. infert ad q̄nem. Si ſit vēdita gabella to-
tius comitatus pro certo pretio, an ſi augeat comitatus, debeat
36 augeri pretium † gabellæ? determinat q ſic, per iſta iura. idem
vī voluiſſe Ioan. de Plat. in l. hi quos. ad ſi. C. de ſundis rei priua.
lib. xi. Sed Fel. hic impugnat p tex. in l. id quod. ff. de peri. & ꝯmo.
rei ven. & p regulam ſm naturam, de reg. iur. Dec. vero defendit
opinionem Ang. per iſtum tex. & per l. Rutilia Polla. ff. de ꝯhen.
empt. Ad tex. in d. l. id quod, reſpondet q loquitur in augmen-
to latenti, nos vero loquimur in augmento patenti. Pro qua di-
ſtinctione allegat tex. in l. item ſi fundi. §. huic vicinus. ff. de vſuf.
Quid tenendum? Credo q opin. Felin. ſit verior. quia ratio. l. ſe-
cundum naturam. & d. l. id quod. militat iſto caſu. Et pro iſta par
te facit text. in c. circa. de priuil. vbi priuilegium q quis non te-
neatur ad decimas, pro quibuſdam prædijs, non etiam tenebitur pro augmento. Tertio facit quod decidit Gemin. in c. fin. §.
ſi autem. de conceſſio. præben. lib. vj. q priuilegium conceſſum
alicui, vt poſſit abſque ſolutione gabellæ pertranſire per comita
tum, intelligitur etiam conceſſum pro augmento comitatus.
Quarto facit deciſio eiuſdem Angel. in authen. de æqual. do. in
princip. vbi vult, q ſi princeps conceſſerit merum, & mixtum
imperium in comitatu, intelligitur etiam conceſſiſſe in augmen
to comitatus. Quinto facit quod decidit glo. Bart. & *communiter*
alij in l. j. & ibi Ial. col. xvij. C. de iure emphyt. vbi volunt omne
augmentum, ſiue latens, ſiue patens ſpectare ad emphyteutam,
ad quem ſpectat incommodum diminutionis. Sic ergo com-
modum augmenti ſpectabit ad gabellarios, ad quos ſpectat in-
commodum. & ideo dicebant Bald. & Ange. in l. at vbi. ff. de pe
tit. hæred. quòd ſi ex cauſa gabella duplicaretur, quòd augmen-
tum pertinebit ad emptores gabellarum. Et ideo Decius con-
ſil. iiij. conſuluit, quòd augmentum gabellæ, prouenies ex re-
formatione ciuitatis, quæ nuper lanas forenſes intromiſit, ſpe-
ctare debet ad gabellarios. Ad iſtum textum reſpondeo, quòd
facit pro, & non contra, quia fateor augendam eſſe gabellam,
vt hic, ſed ad commodum emptorum. Ad textum in l. Rutilia
Polla. reſpondeo, quòd ibi commodum non ſpectat ad empto
rem,

rem, tum qa non pōt dici augmentū, tum quia lege venditio-
nis ꝓtum tantum fuerat. Ad §. huic vicinus. reſpondeo, q lo-
quitur in augmento, quod non coniungitur rei. Nos verò lo-
quimur in augmento, quod rei locatæ, ſeu vēditæ, annectitur,
& incorporatur. ¶Redeūdo ad notabile, amplia vt procedat
etiā ſi in confirmatione eſſet apposita clauſula decreti, adhuc
aūctis facultatib. deberet augeri numerus canonicorum, ſm
Pan. in c. proximè præcedenti. per iſtū tex. qui reſpectu clauſu
37 læ Decreti non ꝑbat. Ego autē cōprobo, quia clauſula † De-
creti, regulat ſm naturā actus, ſuper quo interponit. ſm Card.
in cle. j. in xviij. q. de cōceſſ. ꝑben. Ro. conſi. 130. col. v. ver. quo
ad tertiū. Fel. in c. ij. col. vj. ſ. c. ¶Amplia ſcdō etī ſi ſtatutū eſſet
iu ratū: quia etiā in iuramento ſubintelligitur clauſula, reb. ſic
ſe habentib. c. breui. de iureiu. gl. in c. quemadmodū. eodem ti.
¶Tertiò amplia, etī ſi ſtatuentes diſpoſuiſſent tale ſtatutū præ
ciſe, & ꝑpetuò eſſe obſeruandū, ſm Bal. in ſimili. in l. clari. C. d
fideic. & gñaſr in oī diſpoſitione ſubintelligit ꝓditio ſi res ī eo
dē ſtatu permanſerint. l. qđ Seruius. vbi latè d. Ial. ff. de cōd. ob
cām. ¶Ex ꝓdictis infert ad notabilē quæſtionē, pone, filia acce
pit centū à patre, ꝓ integra ſua legitima, poſtea auctæ fuerunt
facultates patris: quærit an mortuo pre filia poſſit petere legi-
38 timā † bonorū ſup excreſcent ū? Ex p̄miſſis vī dicēdū q ſic. &
ita tenet Bal. hic allegans ēt tex. in l. his onerib. §. auctis. ff. de va
ca. mune. Cōtrariū tenēt Iac. But. in l. pactū. C. de colla. Bal. ſi-
bi ꝓrius in l. ſi ſucceſſione. C. de reuoc. h̄s q̄ in fraud. cred. in l.
q̄uis. C. de fideic. in l. quanquā. C. ad leg. falc. Ang. ī l. ſi. ꝑponas.
§. ſi hr̄ditarē. in fi. & in l. ſi non mortis. ff. de inof. teſt. Barb. hic.
Curt. ſ. l. vlt. col. ij. vbi dicit iſtā eſſe *cōem* doct. ſm Ian. Pro qua ſa
ciñt infraſcripta. Primò, quoties aliqd ſe hēt ad lucrū, & ad dā
nū, nō p hoc pt p̄tēdi aliqua læſio, licet cāliter ꝓtigerit dānū. l. ꝺ
fideicōmiſſo. C. de trāſa. l. ſi ea lege. C. de vſur. Quia ergo pote
rāt facultates p̄næ ita minui ſicut augeri, ideo dēt ꝓſiderari tē
pus aſſignationis, & nō mortis. Scdō tps acceptationis ſubro-
gatū fuit loco tpis mortis, ergo dēt tenere eius nām. l. ſi eū. §.
q iniuriarū. ff. ſi qs cautio. c. eccleſia. ſ. vt lite pendēte. Sed ſi fa-
cultates augeant poſt mortē, nō auget legitima. l. ſi patronū. ī
fi. ff. de bon. lib. ergo nō ēt dēbit legitima de bonis acq̄ſitis poſt
aſſignationē in vita. Tertiò facit ſiſſe ſm Barb. is q pp pauptatē
ſoluit pœnā ī corpe, ſi pueniat ad pinguiorē fortunā, nō tenet
vl terius ſatisfacere de bonis acq̄ſitis. l. ſed ſi vnius §. j. ff. de iniu
riis. Ita ñ dēt is, q ſoluit ſemel legitimā, amplius teneri, licet ad
meliorē fortunā peruenerit. Quid tenēdū? ¶Arbitror opin.
Bal. eſſe veriorē. moueor, qa ltīma eſt quota bonorū, q̄ p̄ tpe
mortis in eius hr̄ditate reliq̄t. l. cū q̄rit. & auth. nouiſſima. C. d
inof. teſt. ꝓſiderari ergo dēt æſtimatio bonorū, ſm tps mortis,
& ñ ſm tps aſſignationis. Scdō p iſta pte facit tex. ī l. ſi qñ. §. j. &
§. & gñaſr. C. de inof. teſt. p quē ita tenet ibi Pau. de Ca. Sed ad
uerte, qa nō vī, ꝑbare, qa loq̄t qñ p̄ dedit ī vita filiæ minus ltī
ma, ſm tps aſſignationis. In caſu nro ſm tps traditionis, dedit
ītegrā ltīmā, vel ſaltē filia fuit exp̄ſſe ꝓtēta p integra ltīma, ibi
verò nō fuit exp̄ſſe ꝓtenta pro integra ltīma. Rō tñ illius text.
multū ſeruit p iſta parte. Tertiò ꝑbo, & ad hoc aduerte, ſi p̄
q aſſignauit & dedit aliqd filiæ ī ptāte, p ſua ltīma vellet reuo-
care, poſſet, vt firmat Ial. in l. fr̄a ffre. col. añpen. verſ. vij. p̄dicta
regula limit. ibi, poſſes p̄ cordia dicere q donatio. ī lect. ff. de
ꝓd. īde. poſt Bal ī l. iiij. ad fi. C. p donato. Ergo ne ꝯctus claudi
cet, ēt filia poterit ꝯuenire. Et iſtā ptē tenuit idē Bal. ī l. pactū. q̄d
dotali. C. de colla. Pau. & Ale. ī l. ī rōne. ij. in fi. prin. ff. ad le. Fal.
& d. Ial. in d. l. qđ Seruius ff. de ꝺ. ob cām. vbi dicit iſtā opi. eſſe
magis *cōem*. Ad ꝓria rñdet. Ad primū rñdeo negādo aſſumptū.
39 qa ſi fuiſſent diminutæ facultates, teneret filia reſtituere, qđ vl
tra ltīmā habuit, ꝓſiderata æſtimatione ſm tps mortis, ſm Pau.
& Ale. in d. l. in rōne. qđ eſt bñ notandū. Ad ſm, q̄ tps aſſigna-
tionis ſit ſubrogatū loco tpis mortis, rñdeo, q nō, ꝑbat iure.
bñ verū eſt, q illa aſſignatio in vita, ſuccedit loco aſſignatiōis,
q̄ venit fiēda t pe mortis ī teſtō, ſed ſi eēt minor illa aſſignatio
ī teſtō, ſuppleret ꝓſiderata q̄tate bonorū ſm tps mortis. Er-
go eodē mō dēbit ſuppleri ltīma aſſignata in vita, p viā tradi-
tionis ꝓſiderato tpe mortis, & hoc mō argumētū retorquet.
Ad ſiſe Barb. rñdeo, q nihil facit. ¶Līta iſtā deciſionē, niſi filia
iuraſſet plus nō petere. c. q̄uis. ē pac. lib. vj. Pau. & Ale. in d. l. in
rōne. Et ex hoc reddit dubitabilis ſcda ampliatio tradita. ſ. ad
iſtud notabile. defendēdo tñ ampliationē, p̄ dici q in ſtatuto
de certo canonicorū numero, ēt iurato, ſubintelligitur clauſu
la niſi intantū facultates excreuerint &c. fauore diuini cultus,
q fauor ceſſat qñ filia iurauit plus non petere, merito cogit ad
obſeruātiā iuri. d. c. q̄uis. ¶Scdò intellige, niſi eſſent auctæ fa-
cultates poſt mortē p̄ris, ēt ſine cō hr̄dū puta per alluuionē.
tūc nō dēbit legitima de illo augmēto, & ita ꝓcedit tex. ī d. l. ſi
patronū. quē ad hoc reputat ſingu. Ro. ſingu. cxxvij. volo tibi
vnū dicere. & ita loquunt vt plurimū authoritates allegatæ p

Curt. in d. conſ. vlt. ¶Vigeſimoſeptimò not. ibi, ſicut ꝓſueuit,
39 expreſſum, q clauſulæ ſolitæ † apponi de ſtylo curiæ, habent
a p appoſitis, licèt fuerint omiſſę. Comprobat Pan. per tria, vt
p eundem, addūt Barb. & Fel. hic infinita. ¶Tu vltra alios ad-
uerte, q iſte text. nō vī, ꝑbare, qa hic non habet, p expreſſa iſta
clauſula, niſi in tīn excreuerint. &c. quia eſſet conſueta appo-
ni in ſtatuto, vel cōſtitutione, ſed quia etiam exprimi debuit.
Pondera verbū, eſſe debuerit, qđ importat neceſſitatē, ſm gl.
in l. ſæpe. ff. de offic. præſid. Quaſi dicat Papa, debuit exprimi,
qa ex natura actus ineſt, ſicut dicit de clauſula, Si preces ve-
ritate nitant. in c. ii. j. tit. j. Nam ſtatutum de certo numero hic
fuit confirmatū, ꝓpterea, qa reditus nō ſufficiebant pluribus,
ergo ceſſante cauſa, nō debet habere locū iſta diſpoſitio, ideò
exprimi debuit. ¶Scdò aduerte, inquātū Pan. dicit, q in ꝓcu
40 locationis † doctorum legētium, ſubintelligitur appoſitū pa
ctum, q poſſint legere p ſubſtitutum, ſi ſic ſit conſuetum, vt
hic, à Calendis Iunij vſq; ad vacationē, ſm Bart. in l. nemo eſt.
ff. de duo. reis. vī q iſta conſuetudo nō valeat, qa vī electa in-
duſtria perſonarū. l. inter artifices. ff. de ſol. c. fi. j. de offi. deleg.
Et vbi electa eſt induſtria pſonæ, non valet cōſuetudo, quod
quis poſſit deſeruire p ſubſtitutum, ſm Pan. in c. extirpandæ.
§. q verò. j. de præb. vbi non vult valere conſuetudinem, q qs
poſſit facere reſidentiam per vicarium. ¶Reperio q Fel. in c.
cùm omnes. col. antepen. ſ. eod. reſpondet, q non valet con-
41 ſuetudo, q quis poſſit deſeruire † beneficio curato per vica-
rium, qa eſſet ꝺ ſubſtantiam actus, eo q dantur beneficia pp
officia. c. fi. de reſcrip. in vj. Iſta ſoſo nō ſatisfacit, qa etiam ſala
ria dant doctorib. pp onus legendi. ¶Scdò reſpondet, q va-
let ꝓſuetudo, q doctores poſſint legere p ſubſtitutū, qa ſcho
lares, quorum intereſt, conſenſerunt, ſed conſuetudo, q cura
tus poſſit deſeruire p vicarium, non valet, quia tendit in præ-
iudicium eccleſiæ, quę habetur, p diſſentiente, cū ſit ſibi præiu
diciale, vt tradit in l. q̄ dotis. ff. ſol. mat. Iſta etiam ſolutio nō eſt
tuta, qa etiā ſcholares hac ratione debent haberi p diſſentien
tib. ¶Conſidera ergo ſi dici poſſit, q cōſuetudo, q doctores
poſſint legere per ſubſtitutum, debet intelligi, ſcilicet aliquan
do, non aūt continuò. ita intelligendo nihil obſtabit ꝓrium,
qa etiam valet conſuetudo, q qs poſſit aliquando puta dū eſt
in ſtudio deſeruire p vicarium, vt tradit ur in c. cùm ex eo. de
elect. lib. vj. & voluit Gem. in c. fin. col. pen. de reſcrip. lib. vj. aſ
ſi ītelligeretur, q doctores poſſint ꝓtinuò legere p ſubſtitutū,
fortè non valeret, quia ꝺ naturam actus, p prædicta: & quia ir
rationabilis. c. cū dilectus. & c. fi. de conſuet. Scias ēm, q poſi-
ta validitate dictæ cōſuetudinis, tñ debet intelligi, dummodò
æquè idoneū, & æquè peritum ſubſtituāt, ſm Bart. in l. j. C. de
præpo. agen. in reb. lib. xij. ideò difficile eſſet doctori ſingulari
inuenire ſubſtitutū. Itē debet intelligi, vt ſubſtituat doctorē,
& non ſcholarem, per doctrinam Bald. in l. parabolani. C. de
epiſcop. & cler. & iſtas reſtrictiones tradūt Fely. & Abb. in c. j.
col. ij. ſ. de ſum. trin. & fid. cath. ¶Secundò aduerte, q ꝺ iſtud
notabile videtur obſtare deciſio Bart. in l. illa inſtitutio. ff. de
hæred. inſtit. vbi vult, q ſi in teſtamento ſit dictum, q extenda
42 tur ad dictamen † ſapientis, tunc ſapiens poterit apponere
clauſulas cōſuetas, & omnia q̄ ſunt de natura ꝯctus, ergo vult,
q ſi non ſit cautum, q extendat ad dictamen ſapientum, q ta
les clauſulæ nō poſſunt apponi, ita arguunt aliqui. Sed iſta de-
ciſio nō meruit allegari, p ꝓria ex pluribus. Primò, quia argu-
mentum à ꝓrio concludit, q ſapiens nō poſſit: non autē co.
cludit, q notarius poſſit. Secundò, Bart. loquit copulatiuè, &
oīa quæ ſunt de natura ꝯctus. ergo copulatiuè ſumi debuit ar
gumentum à ꝓrio. Et ſi ita copulatiuè arguatur, nihil obſtabit.
Tertiò, quia ex dictis Dd. non eſt licitum arguere à ꝓrio, quan
do ꝓrium reperitur deciſum in iure, ſm Pan. in c. ſi verò. in j.
not. j. de iureiur. Contrarium autem dicitur hic, & in l. fin. C.
de fideiuſſ. ergo, &c. ¶Tertiò aduerte, q contra iſtud notabi-
le obſtare videtur id quod voluit gl. in auth. vt præpo. nomen
Imp. in verbo authore. quæ vult, q omiſſio inuocationis Do
mini, quæ communiter ſolet apponi in inſtrumentis, vitiat
inſtrumentum. Sequūtur Alex. & Mod. in rub. ff. de no. oper.
nun. ergo non habetur pro appoſita. Ad iſtud reſpondeo, q
iſta concluſio non procedit in conſuetis apponi, p ſolennita-
te extrinſeca, aſ's fruſtraretur alia regula, quæ eſt, q ſolennitas
extrinſeca non p̄ſumitur. l. quæcunq;. §. fin. ff. de publ. vbi non
præſumitur authoritatem tutoris interuenīſſe in alienatis. &
tamen conſuetum interuenire. Ita declarat Fely. in c. ſicut. col.
pen. j. de re iudi. Ial. in l. ſciendum. in viij limit. ff. de verb. obli.
Et ita habetis vnam fallentiam, pro qua facit quod ſtatim di-
cam in limitatione. ¶Stat igitur concluſio, q conſuetа appo
ni in contractu, omiſſa habentur pro appoſitis, per iſtum tex.
qui non probat, & qui per dictam l. ſi nal. C. de fideiuſſ. videtur
potius probare oppoſitum: *communiter*, tamen tenetur. Pro

a Appoſitis. Idem vide p Ial. in l. vt liberis. nu. 9. & 10. C. de collatio. & alibi plurib. in locis, & quòd notarius cenſeatur rogatus de clauſulis ſolitis, habetur in l. ſi. vbi glo. C. de hdeic. Ial. in l. j. §. ſi procurator. col. fin. ſi quis ius di. nō obtemp. Dec. in l. Iem per in ſtipula tionibus. de reg. iur. & in con. 449. col. penul. Crau. conſil. 75. nu. 4. vbi ſi in relicto facto filio notarius non rogatus ponat titulū inſtitutionis, non tñ ob id ē ſuſpectū re ſtamentū. vn de & clauſula codicillaris poteſt apponi à notario, de ea nō rogato expreſſè. & ēt ſi eius vī ignoret, vt per eū poſt Dec. hic in 5. nota. Et quòd clauſula conſueta poſſit notarius adhibere in inſtrumento tanquam de ea rogatus. vide Iaquel. de conſtit. parte 3. limit. 13. & 31. Th. Grā. deci. 103. nu. 109.

TROTT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

qua Barb. & Fel. hic infinita cumularunt. & idem Fel. in c. ex literis. ver. septima declaratio. de fide inst. Item Barb. in c. quod ad translationem. ī. de offic. leg. quæ omnia ferè reassumpsit Ias. in l. vt liberis. col. iij. C. de colla. & in l. certi condictio. §. si nummos. ff. si cer. pet. ¶ Vltra quos adde primò, q̄ si notarius in explicatione instrumēti, aliter explicauerit clausulas instrī, 43 q̄ sit consuetū, pōt corrigere, & dicere se p errorē aliter scripsisse. Qui error præsumitur ex eo, q̄ aliter erat cōsuetum, ſm Alex. cōsi. 27. In causa & lite. vol. ij. Et semper notarius p̄sumit omisisse clausulas p̄suetas per errorē. ſm Ale. consi. 105. Reuerende do. col. fi. eo. lib. Et sic habes ampliationē, vt ꝑcedat nō solū sit sint omissæ, sed ēt si sint aliter expressæ, notario tñ errorē attestante. ¶ Scdò adde, q̄ procedit ēt in materia odiosa ſm d. Ale. consi. 107. Pro inuestigatione. col. pe. lib. ij. inferens q̄ si dñs noster, vel ciuitas conueniat cū Iudæis, vt possint exercere vsuras in suo dñio, intelligit etiā cōuentū, q̄ possint exercere vsuras vsurarum, ga ita sunt soliti. ¶ Tertiò adde, q̄ procedit ēt si consuetudo non sit præscripta, ſm Are. consi. 11. col. fi. inferentē q̄ ꝯhentes vñr pepigisse, ēt si non sit dcm q̄ solutio fiat de moneta currente tpe cōtractus, licet talis cōsuetudo nō sit præscripta. alleg. Inn. in c. pe. co. fi. ī. de consuetud. ¶ Quartò adde, q̄ procedit ēt in dispensationib. ſm Pan. cōsil. 88. col. fi. incip. Videtur dictū Io. lib. ij. vbi monachus dispēsatus vt possit studere, & fructus percipere in absentia, intelligi debeat in theologia. c. fi. de mag. Tū si monachi illius monasterij erant soliti studere in iure canonico, intelliget ēt in iure canonico. ¶ Quintò adde, qđ dicit Bar. in l. impēſæ. ff. de impē. in re. dota. fac. q̄ colonus tenebit facere fossata circa rē locatā si hoc sit consuetū, quāuis in ꝯctu locationis non sit dictū. & dixit Pan. consi. 74. Duo principalia. ad fi. lib. j. q̄ inuestitus sim pliciter, intelligit ēt ꝑ hr̄dib. extraneis, si ita sit cōsuetudo. Itē emphyteuta simpliciter inuestitus non poterit expelli ꝑpter canonē non solutū, si ita se habeat consuetudo, q̄ non cadat emphy. ꝑpter canonē nō solutū, ſm eundē Pan. cōsi. 72. in negotio. in fi. li. j. ¶ Et stante p̄suetudine q̄ emptores gabellarum teneant fideiubere in manibus consulū, q̄ consules eo ipso, q̄ sunt positi in officio, tenent exigere talē fideiussorē aliās ī subsidiū obligabunt. iuxta tit. ff. de magistra. conue. ſm Pan. consi. 16. Ad clarā. col. 15. li. j. ¶ Sextò adde, q̄ citatus vt cōpareat tali die absque expressione horæ, tenet cōparere ea hora qua iudex est solitus sedere ꝑ tribunali, ſm Pan. in ca. cōsuluit. in v. notab. ī. de offi. dele. ¶ Septimò adde, q̄ licet vxor nō possit facere eleemosynā de bonis viri, ſm gl. in c. quod Deo. xxxiij. q. v. tū fallit si maritus sit cōsuetus ipse facere, ga tacitè censet sibi data lnīa ſm Bar. in l. j. in fi. ff. re. amo. ¶ Et in mandato gnali, veniūt oīa ea, q̄ dñs est solitus facere. l. solutū. §. fi. ff. de pig. ac. & ibi d. Ale. in apost. p̄a congerit. ¶ Vltimò ꝑ nūc adde, q̄ ex præmissis limitat vna vulgata regula, q̄ est, q̄ fcā nō præsumūtur. c. cū in iure peritus. ī. de off. dele. & l. in bello. §. factæ. ff. de capt & postli reuer. Fallit in factis consuetis, ſm Bal. in rub. C. de fide instr. col. iij. & in l. incendiū. C. si cer. pet. & Ias. in l. sciēdum. ff. de ver. ob. col. j. ¶ Limitat̄ ista ꝓclusio multis modis, vt hic per Fel. & Mod. Primò limitat vt non ꝑcedat in his, q̄ sunt 44 de substātia, ga illa ꝯmnino exprimi ꝑ debent. l. testiū. C. de testi. ſm Io. And. in addi. Spe. tit. de instr. edi. §. instrm. versi. quid si à ꝯhentib. ¶ Adde, q̄ si notarius omisit aliquid substantiale, pōt instare corā iudice, vt liceat sibi addere, ſm Fel. in c. ex lris. col. iij. & in c. cū P. tabellio. col. iij. eo. ti. ¶ Ex hac fallentia redit dubitabile vnū, qđ vult Pan. in c. j. in j. gl. ī. ti. j. vbi dicit valere rescriptū ꝯ ius, absque clausula derogato. si princeps in illo casu sit solitus rescribere ꝯ ius. ¶ Scdò litatur, vt procedat, in 45 consuetis fieri ꝑ cōiter: secus in cōsuetis fieri raro per l. Scio. §. medico. ff. de annu. le. &c. quod ad trāslationē. in verb. sæpe. ī. de off. leg. Tu cōfirma per ea, q̄ latè scribit Ias. in l. sed & si quis. §. q̄situm. ff. si quis cau. & per illud quod decidit Barb. con. 18. incip. Præclarè. col. j. & seq. lib. ij. vbi tenet, q̄ licet procurator ducis possit donare sicut cōsueuit dux licet non sit expressum tū non poterit repudiare magnā hæreditatem, quia raro solēt principes tam magna donare. & ita dicit limitandū dictū Inn. in c. grandi. de sup. neg. ꝓla. li. vj. ¶ Tertiò limitat Fel. in solitis 46 fieri ex mera ꝑ facultate facientis, ꝑ ea quæ scribit Abb. in d. c. qđ ad translationē. Sed ista nō est fallentia, ga fateor q̄ in his, q̄ sunt meræ facultatis non inducit consuetudo obligatoria, vt scripsi latè in c. cū ecclesia sutrina. post Abb. ī. de causa poss. & propr. Et declarat ēt Fel. in c. inter cæteras. col. v. de rescrip. Tamen ex hoc non sequitur, quin talia cōsueta ex mera gratia ñ habeant̄ pro appositis in dispositione, in qua fuerunt omissa, vt patet ex his quæ dicta sunt. s. & ex pluribus aliis, q̄ adducūt Fel. & alij hic. ¶ Quartò limitatur, q̄ñ ex omissione clausulæ consuetæ, resultaret falsa latinitas, ſm Ro. cōsi. 377. Quæstio est. in fi. & ibi habes exemplū. sequitur Dec. hic, sed parum seruit ista fallen. quia hodie falsa latinitas non vitiat secundū vsū curiæ, secūdū Fel. in c. ex parte. in prin. ī. de fid. instr. ¶ Quintò declaratur, vt notarius possit apponere clausulas consuetas. s. 47 tunc, quādo cōtractus ꝑ celebratur, licet partes non expresserint, sed ex post non poterit secundū Barb. hic. Sed ista reprehendit Fel. in c. j. col. vj. & seq. ī. vt lit. non contest. ¶ Sextò limi 48 tatur, vt procedat in ꝑsuetis fieri semper eodē ꝑ modo: secus in cōsuetis fieri diuersimodè. ita vult Bar. in l. sciendū. in iiij. oppo. ff. de verb. ob. & licet loquatur in substantialib. tamē ratio sua cōcludit idē in non substantialib. & ita in specie hanc fallentiā tradit Ale. consi. 5. Si vera sunt. col. ij. & iiij. li. v. & hāc notabis, quia per eam multum restringitur præmissa cōclusio & multæ ex decisionibus doct. hic confundi vñr. ¶ Vigesimo octauò no. secundū Pa. ibi, in derogationē suæ cōstitutionis. 49 q̄ statuentes possunt venire ꝯ constitutionem ꝑ propriam licet sit confirmata per superiorem, & licet aliàs sine confirmatione nō valuisset. Aduerte, quia Pan. vī cōtrariari his quæ dicit in primo & secundo no. vbi vult, q̄ episcopus cum capitulo potuerit facere istud statutum, hic verò vī velle q̄ non potuerit. Ex quo dicit, q̄ aliàs sine confirmatione non valuisset. Quidā soluunt, q̄ Pan. ibi loquitur, q̄ñ capitulum statuit cum authoritate, hic, q̄ñ sine authoritate. Sed truffa est, quia semp Pan. loquitur retento themate huius tex. ex quo & ibi, & hic, elicit notabile. Item ista solutio diuinat, vnde pōt dici, q̄ Pan. in illis verbis, & licet aliàs sine confirmatione, voluit ampliare notabile collectum ex tex. patet, quia prius appellauit constitutionem propriam ipsius capituli, quæ non posset dici propria si confirmatio validasset eam, sed diceretur apostolica, quia qui confirmat actum inualidū, dicitur de nouo facere. c. examinata. de confir. vtil. vel inutil. c. cum veniſſent. vbi Fely. in prima gl. ī. de testi. l. more. vbi Bar. col. j. ff. de iurisdi. om. iudi. Et ex hoc pōt inferri, q̄ ista ꝓstitutio de qua in tex. valuit absq; confirmatione, quia bis in isto text. appellatur constitutio capituli. ¶ Vigesimonono nota ibi, pares. q̄ omnes præbendæ 50 ꝑ debent esse pares, & præbendę antiquorum canonicorum non debent esse maiores præbendis nouissimorū. Ad idē tex. in c. cum omnes. in verbo coæquetis s. eo. In contrarium facit tex. in c. statuimus. in ver. in portione percipiendam potiorē. ī. de maio. & obedi. & in c. de multa. ī. de præb. Et in cōtrariū facit quod dicit gl. in c. episcopus. & in c. extirpandæ. ī. de pbē. videtur. n. iniquum, q̄ præbenda vnius rustici, qui vesci debet oleo, & fabis, sit æqualis cum præbenda vnius nobilis, quia debet vesci pullis, & phasianis, secundū gl. in l. seruis vrbanis. ff. de le. iij. & facit tex. in c. non cogantur. xlj. dist. Pan. in d. c. cum omnes. respondet, q̄ respectu bonorū, quæ exeunt de cōi cellario pro vestib, & cibariis, fienda est differentia, vt in contrariis. Secus in præbendis distinctis, quia debēt esse pares, vt hic. Sed certè non datur ratio diuersitatis, & contrarium probat text. in d. c. de multa. Vnde alij respōdent, q̄ iste tex. loquit in ecclesiis collegiatis, contraria verò, in non collegiatis. Ratio diuersitatis est, quia in ecclesiis collegiatis viuunt sub vno tecto, & vescuntur in vno refectorio. Et si daretur disparitas, genera retur scandalum. c. qm̄. de vit. & hon. cle. Ista solutio non est generalis, quia non procedit stante consuetudine viuentium separatim, prout est cōiter in omnib. ecclesiis collegiatis non regularib. Vnde pōt dici, q̄ cōtrarium est verius in ecclesiis secularibus. Ad istum tex. respōdeo, q̄ debent esse pares, quo ad quid, idest omnes debent esse competentes, ita q̄ ex eis possit quilibet competenter viuere. vt hic in versic. competenter. & isto casu dūr pares. Sed tamen vna pōt esse pinguior altera. ca. vacante. & ibi Abilas ī. de præb. Ad tex. in c. cum omnes. rñdetur, q̄ loquitur quo ad quid, videlicet quantum ad reditus cōsequendos in absentia. ¶ Trigesimò not. secundum Pan. ibi, superexcrescentes. & ibi, quod superfuerit. Quia reditus ecclesię 51 superabundantes, ꝑ sunt conuertendi primo loco in præbendas, pro nouis canonicis. Secundò in alias vtilitates ecclesiæ, arbitrio prælatorum. Ad idem bonus tex. in ca. nulli. §. his ita. cū simil. xij. q. j. Plura alia notabilia colligi possent, videas per te ipsum. ¶ Glo. j. diuiditur in duas partes principales, prout duas ponit opiniones, circa intellectum tex. Secunda ibi, sed ñ credo. Rursus prima subdiuiditur in quinque particulas. in j. dicit q̄ M. poterat agere pro sociis, tanquam consors litis. In secunda ibi, quia agebatur. declarat in quo consisteret consortium. In tertia ibi, tamen cauere, quærit an consors teneatur cauere de rato. In quarta ibi, & est speciale, respōdet tacito ꝯrio. In quinta ibi, & in alio. idē facit. ¶ Pro declaratione eorū 52 quæ tradūt p gl. & Doctores, ꝙro primò, qui dicant ꝑ litis cō sortes. Gl. hic in principio videt velle, illos dici consortes litis, qui agunt ad eandem rem agentibus cōcandam. Et sic quia M. & socij, agebant ad superexcrescentes fructus sibi assignandos, pūt dici litis consortes. ¶ Sed ab ista opinione glo. posteà recedit.

recedit. vñ secūdo loco rñdet, & dār litis consortes, qui habēt necesse agere simul, & sic qñ agunt ad vnam rem indiuiduā. Et ex hoc infert gl. q̄ Mar. non poterat agere tanquā consors, qa causa erat diuidua. Ista opi. gl. nō est vera, ga ēt q̄ quilibet possit agere ꝓ parte sua tū, tñ possint inter se dicilitis cōsortes. l. j. C. de ꝓsor. eius. lit. l. si petitor ff. de iud. ¶ Vñ tertio loco Pan. respondit illos appellari posse litis ꝓsortes, q̄ cōiter agebāt impugnare statutum, vel qñ cōiter agūt ad idē, vt faciebāt M. & socij, qui cōiter se defendunt, vt faciebāt hic antiqui canonici. Sed nec ista sūa placet, ga pōt cōiter agere ad idē, & non erūt cōsortes, puta si agatur ex diuersa cā. ¶ Vnde iij. loco, ego puto posse dici, illos esse litis cōsortes, cū iis dicat ꝓ priè post cōtestationē. c. ex parte. ij. de ver. sig. not. in l. cās vel lites. C. de trās. Sed a, qa posīq̄ oēs sunt litē cōtesta. cēsentur oēs litigare velle, vsque ad fi. ar. de pig. act. l. si seruos. Vnde qa ꝓstat de ꝓsumpta voluntate ꝓsortiū, pt alter ꝓ altero experiri. ſm Pau. in d. l. ij. Dec. aūt dicit posse teneri q̄ ēt añ lit. ꝓte. & rñdet ad d. l. ij. q̄ non dicit post litē ꝓtest. sed post litē legitimè ordinatā, q̄ dr ordinata ēt añ, iuxta gl. in l. j. C. q̄ dari tu. vel curat. possunt. Sed fallit. qa illa gl. loqt de cā ltīmè ordinata, q̄ bñ dr añ, secus de lite. d. l. 56 cās. ¶ Fallit tertio qñ ꝓsortes essent ꝓsentes, tūc ꝑ pūtib. tū pt ꝓsors agere. ita Dec. & alij Mod. hic ꝑ tex. in d. l. ij. in ver. absentib. facit qa ꝯiunctus ꝑ ꝯiuncto ꝓsente in loco, vbi agitur iudiciū, ñ admittit ad agendū, ſm Guli. & Cy. in l. mutus. §. is q. ff. d ꝓcu. per illū tex. & in l. ñ solū. §. q̄ alieno. c. ti. ¶ Considera q̄ ratio Pau. de Cast. qua. s. retulī, destruit hanc fall. ¶ Sed ò obst. qa ꝓcurator admittit ꝑ pūte. l. j. ff. de ꝓcur. cur ēt non admittet ꝓsors litis, q̄ habet mandatū a lege? ¶ Fallit quartò vt ꝓcedat, vt possit agere ꝑ ꝓsortib. ꝓsentientib. vel ignorantibus, secus 57 ꝑ cōsortibus ꝯtradicentibus l. si petitor. ff. de iud. defendere tū pōt consortē inuitū, ſm Car. in cle. religiosus. de ꝓc. per l. sosonē. ff. de solu. caue qa illa. l. sosonem loqt qñ alius accepit iudiciū in se aīo nouādi. Itē loquit qñ accepit in se iudiciū, litē ꝓtestando. Non autē loquit qñ quis post litis ꝓtest. per principales vult eos inuitos defendere. ¶ Fallit quintò, in his q̄ req 58 runt speciale ꝯmandatū. Ita vī velle hic Pan. æquiparans ꝓsortem litis, coniunctæ personæ, q̄ nō pōt agere pro coniuncto, in his quæ requirunt spāle mandatum. l. patri. ff. de min confitmatur, coniunctus habet potentius ius agendi, q̄ ꝓsors. patet, quia agit ante litem conte. pro ꝯiuncto. l. sed & hæ. ff. de proc. & in c. nonnulli. ī. de rescrip. & consors non, vt s. dixi. Et tū in exigentibus speciale mandatū, coniunctus nō admittit, multò minus admitti debet consors. ¶ Contrariū tenet Dec. hic, qa ratio quare admittit consors ꝑ consorte, est, qa negotium est cōe. hæc ratio militat etiā, q̄ tale negotium als requireret speciale mandatū. Ista opin. mihi placet, ꝑ tex. in clem. religiosus. de ꝓcur. in arg. vbi monachus licèt als nō possit sine licētia superioris esse ꝓcurator ꝑ alio, q̄ ꝑ suo monasterio, tū fallit pro consorte eiusdē litis. & sic licèt als requireret ꝑ specialis licētia, ꝑ consorte tū non exigitur. Ad ꝝium respōdeo, q̄ ideò coniunctus non pōt agere ꝑ coniuncto in requirentibus speciale mandatum, qa in talibus cauſis lex nō fuit suspicata, q̄ coniunctus debeat consentire, q̄ lis ꝑ alium exerceat. Hęc ratio vī cessare in consortibus, q̄ simul sunt litem contestati, qa lex ꝑsumpsit velle, q̄ lis exerceat etiā ꝑ consortē, ex quo est eadē causa agendi, & agitur de cōi dāno & cōmodo, ſm Paul. de Castr. vt s. dixi. ¶ Sextò declarat, vt ꝑcedat dummodo consors sit ha 59 bilis ad agen. dum pro consorte, secus si sit ꝑsona ꝑ inhabilis, ita limitant d. Ant. & Gem. & Paul. de Leaz. in d. clem. religiosus. ꝑ illum text. qui dicit monachum posse suscipere mandatum ꝑ consorte litis. Primò, videret q̄ sine mandato non posset agere, als ille text. nullam haberet dubitationē, qa si posset agere sine mandato, tanq̄ consors, nulli dubium, q̄ etiam poterat suscipere mandatum, & eius vigore experiri. ¶ Scdò, ꝑ ista fallentia facit ratio, qa duo specialia non possunt ad idem concurrere l. j. C. de dot. promiſ. ergo consortium nō poterit supplere mandatum als necessarium, & habilitare primū inhabilem. ¶ Tertiò facit, qa consors agens ꝑ consorte tenet cauere de rato. d. l. ij. Sed monachus nihil habet, nec poterit obligare bona monasterij. c. ex parte. ī. de accus. ergo cùm cauere non possit, non etiam poterit agere. ¶ Quartò facit bonum simile, licèt cāusa defensionis habiliter excommunicatum in iudicio ꝑ se. c. intelleximus. ī. de iudic. non tū habilitat ꝑ consorte eiusdem litis, ſm Card. & d. Ant. in c. post cessionem. ad fi. ī. de ꝓbat. quē sequunt. Fely. & Mod. hic. si ergo habilitet ad defendendum, multò minus ad agendum. & re vera ista valde stringunt pro hac parte. ¶ Contrarium tū tenēt Barb. & Fel. & Dec. hic, moti, quia q̄ vult vnum, vult oīa consecutiua ad illud. l. ij. ff. de iurisd. om. iud. c. præterea. ī. de offi. deleg. Sed tex. in d. clem. religiosus. vult q̄ monachus inhabilis possit esse in iudicio tanq̄ consors. Ergo videt velle, q̄ etiam possit agere ꝑ consorte. Sed ad istud respondeo, q̄ licèt text. in d. clem. velit, q̄ dicatur consors, tū præsupponit q̄ non possit agere, als dubitatio illa est vana, vt s. dixi. Item licèt tex. velit, q̄ dicatur consors litis, non tū sequitur, q̄ velit istud consecutiuum, q̄ possit agere, quia regula d. l. ij. non procedit, vbi als persona esset incapax eorum, q̄ sunt consecutiua, ſm Ang. Paul. & Mod. in d. l. ij. per tex. in c. tuam. de ordi. cog. Sequitur Dec. in d. c. præterea. Et licèt lex habilitet primum inhabilem, vt agat pro parte sua, vel alterius, indeq; suboriatur consortium, non tamen sequitur, q̄ lex etiam habilitauerit inhabilem pro parte consortis, quia habilitatio pro parte consortis, non est necessaria ad habilitationem pro parte sua. vnde licèt videatur de accessoriis, siue de consequutis iuris, ñ quia nō est de consequutivis necessariis, habilitatio non debet extendi ad talia consequutiua non necessaria, vt declarat Pan. in c. quia non tū. ī. de præb. Et si ista considerabis, respondebis ad omnia fundamenta Mod. Et ꝑ prædicta tolluntur omnia, quæ ꝑ Fel. & Mod. adducunt. Saluari tū potest opinio Moder. in causis indiuiduis, quia tunc habilitatis pro parte sua, intelligitur etiam pro parte consortium, ratione connexitatis. l. ij. §. ex his ff. de verb. obl. Et est gl. in l. vnica. C. si in commu. eademq; caus. restit. post. Et pro re indiuidua consors litis etiam ante litē contestatā agit ꝑ consorte, ſm Fel. hic, & excommunicatus decidit consortē litis indiuiduæ, ſm d. Ant. in d. c. post cessionem. ¶ Ex præmissis habetis elicere, q̄ nouem sunt necessaria ad hoc, vt consors litis possit agere pro consortibus. Primò, q̄ causa sit ciuilis, & nō criminalis. Secundò, q̄ iis simul sit ab omnibus cōtestata. Tertiò, q̄ consortes non prohibuerint. Quartò, q̄ consortes sint absentes. Quintò, q̄ non sit de casibus requirentibus speciale mandatum. Sextò, q̄ consors als sit persona habilis ad agendum. Septimò, q̄ negotium sit commune. Octauò, q̄ sit eadem causa, & idem ius agendi. Nonò, q̄ consors caueat de rato si sit actor, vel de iudicato soluendo si sit reus. Quę cautiones sunt prætoriæ, ideò exigunt fideiussionem. l. prætoriæ. iij. 60 de prætor. stipul. ¶ Tertiò quæro, an coniunctus ꝑ possit agere pro ꝯiuncto sine mandato? Ista est materia impertinens, tanquam ea solum, quæ attigit Pan. Ex cuius dictis habes regulam, cum vna fallen. Coniunctus regulariter pōt agere ꝑ coniuncto, sine mandato. l. sed & hæ. ff. de ꝓcurat. c. nonnulli. ī. de rescri. ad fi. Non tū ꝯiunctus dr ꝓcurator ꝯiuncti. Ideò cauere

Universidad de Deusto
Biblioteca

debet de rato, quia eius factū ꝑiuncto non præiudicat. l. iij. § j. ff. iud. sol. l. j. C. qui. res iud. non noc. ¶ Fallit in his q̄ requirunt ſpeciale mandatū, ꝓ quib. ꝑiunctus nō pōt agere ſine mandato. l. pri. iuncta. l. illud. ff. de min. & ſic vbi requirit ſpeciale mādatū hominis, nō ſufficit generale mandatū legis. & ita tenēt oēs, excepto Dec. q̄ ſolus ꝺicit. ꝓ tex. in d. c. nonnulli. vbi ad impetrādū reſcriptū, requirit ſpeciale mandatū, vt ibi. & tū cō iunctus admittit ad impetrandū ꝓ cōiuncto. Nec ob. ſm eum ſolo Pan. approbata ꝓ alios, q̄ ibi agat de modico ꝑiudicio, ga attēta iſta ratione indiſtincte ꝑiunctus ēt in requirentib. ſpāle mandatū dēret poſſe agere, cū ſemper agat de modico ꝑiudicio, ga nunquā ꝑiudicat cōiuncto, niſi ratificet. d. l. iij. Sed dicit, q̄ ſolo Pan. nō vr ex illo vera, ga impetratio reſcripti eſt ñ modici ꝑiudicij, ꝓpter occaſionē litigandi, ꝓpter expēſas litis. l. minoribus. xxv. ann. ff. de min. Ad tex. in d. l. patri. rñdet, q̄ ideo ibi cōiunctus nō pōt agere, nō ga reqrat ſpeciale mandatum, ſed ga apparebat de ꝺria voluntate ꝑiuncti ꝑ quā ꝑiunctus nō admittit. l. Pōponius. §. fi. ff. de proc. & ex iſtis infert, q̄ ꝑiūctus pōt ſolonē recipere ꝓ coniuncto, cū illi nō ꝑiudicet, niſi ratificet. ¶ Sed iſtis non obſtantib. teneo opi. *communem*, ꝑ tex. in d. l. patri. Non ob. adducta ſubtiliter in ꝺriū. Et primo nō obſt. ꝓſideratio, q̄ dicat ſemper agi de modico ꝑiudicio, ex eo q̄ eius factū ꝑiuncto nō ꝑiudicat. Quia lex non tū ꝓſiderat ꝑiudiciū cōiuncti, pro quo agit, ſed ꝓſiderat magis ꝑiudiciū eius, ꝑ quē agit. c. fi. de, pc. li. vi. Non ob. ij. ꝓſideratio, q̄ ēt in impetratione reſcripti agatur de magno ꝑiudicio, ꝓpter expenſas litis, q̄ fiunt corā delegatis. Quia cōſideratio expēſarū, quo ad impetrationē reſcripti, nō eſt ꝓſiderabilis, attento q̄ ēt coram ordinario requirunt expenſæ. Non. obſt. reſpōſio tradita ad l. patri. videlicet q̄ loquat q̄n coniūctus vult agere ꝓ cōiuncto ꝺicente. ga falſum eſt. loquit. n. ēt q̄n vult agere pro cōiūcto nō ꝺicente, nā illa verba, licet filius reſſitui nolit, reſpectu ꝓtis ſtāt augmētatiuè, vt in c. j. de fo. comp. li. vi. vñ illatio negatiua quo ad alios ꝑiunctos dēt intelligi, ēt ſiue ꝑiunctus ꝺicat, ſiue nō. l. nā quod liquidē. §. fi. ff. de pen. lega. Ergo illa verba nō alr admittēdos eſſe, q̄ ex voluntate cōiuncti debēt intelligi de expreſſa volūtate, vt ēt volūt gl. & oēs ibi. ¶ Ex iſtis modo reſultat, q̄ Dec. malè loquit, dū vult ꝑiunctū poſſe recipere ſolutiō nē ſine mādato. nā hoc eſt ꝺ caſum. l. q̄ hominē. §. ſi gener. ff. d ſol. & in l. ñ ſolū ff. ſol. mat. & in l. q̄ aliena. §. qui quā. ff. de neg. geſt. & pulchrè demonſtrat Ale. conſi. iiii. col. ij. lib. ij. ¶ Adde tū, q̄ licet ꝑiunctus nō poſſit exigere, pōt tū cōpellere debitorē, vt pecuniā debitā deponat, ſm Bal. in l. ſi aūt. ff. de neg. geſt. de iſta materia, an ꝑiunctus poſſit agere, ꝓ ꝑiuncto, videas plenè per Fel. in d. c. nōnulli. §. ſunt & alij. & in c. corā. de offi. dele. & laſ. in l. exigendi. C. de ꝓcu. ¶ An aūt in cā beneficiali admittat cōiunctus ꝓ cōiuncto? Gl. nſra vr velle q̄ ſic, ſi ad tex. refertur. & ad hoc eam notauit Rota tit. de ꝓcu. deci. cxlij. in nouis Contrariū tenēt Pan. & alij in c. accedeas. j. de ꝑben. Rota vbi ꝺ. latè Gem. & Peru. in c. ſi tibi abſenti. de ꝑb. in vi. ¶ Quartò q̄-

61 ro, an Canonicus† poſſit agere pro canonico, ſine mandato? Gl. Pan. & alij, hic rñdent q̄ non. Idem tenent Pan. Fely. & alij ī c. corā. de offi. dele. Et iſta eſt *communis* opi. q̄ generaliter procedit, non ſolum in canonico, ſed in omni cōiuncto cōiunctione ſpirituali, vt hic per Doc. hinc Monachus nō agit ēt ꝓ monaſterio ſuo ſine mandato. cle. religioſus. de procu. nec beneficiatus pro ſua eccleſia, niſi in certis caſib. de quib. per Abb. in c. ſi quis presbyterorū. de rebus eccl. non alien. ¶ Contrarium tenent plures gl. adductæ per Fel. hic, quas ſequit Dec. Motus, quia cōiunctus cōiunctione ſanguinis, admittitur pro cōiuncto, ea ratione qua lex præſumſit coniunctū, ꝓ quo agitur ꝓſentire, ꝓp affectionē, & amorē, qui verſatur inter cōiunctos. Iſta ratio pariformiter militat inter cōiunctos coniunctione ſpirituali, qui eadem dilectione amandi ſunt, qua carnales. c. j. & c. pictatiū. xxx. q. iij. & c. qualis. ij. q. vij. Et q̄ lex conſideret amicitiam inter cōiunctos ſpirituales, patet, quia voluit eā eſſe iuſtam cām ſuſpicionis in recuſando concanonicū in iudicē. c. cum R. canonicus. de offic. dele. ¶ Tu non recedas à cōi. Ad arg. Dec. rñdet Fel. hic. & ante eum glo. in d. c. pictatiū. q̄ coniunctio ſpiritualis, quantum ad ius reuerentiale, contemplat ſicut cōiunctio ſanguinis, nō quantū ad alios effectus iuris. patet, quia canonicus poteſt eſſe teſtis pro canonico, fm gl. in d. c. cum R. in verbo, cùm ſint eius ſocij. & tamen frater nō pōt eſſe teſtis pro fratre carnali. l. parentes. C. de teſtib. Iſta ſolutio poteſt comprobari ex his quæ ſcribit Laſ. in l. ſed &. ſi quis cau. Sed tamen non eſt tuta. Tum quia non aſſignatur ratio diuerſitatis, cum magis quo ad ius reuerentiale, quā in alia materia. tum, quia, vt dicit Deci. etiā cōuentio ſpiritualis cōſideratur in alia materia, cum præſtet iuſtam cauſam recuſandi canonicum, vt ſ. dixi. vnde aliter reſpondeo, negando q̄ coniunctus carnalis poſſit agere pro coniuncto, ꝓpter præſumptam voluntatem coniuncti, vt dicit Dec. nam ſi hoc verum eſſet, non requireretur ratihabitio, quia vbi lex præſumit, & ſuper præſumpto ſtatuit, non admittitur probatio in contrarium c. is q̄ fidem. de ſponſ. hic autem requiritur ratihabitio & poteſt pro arbitrio coniunctus, pro quo actum fuit, dicere non conſenſiſſe. l. j. C. qui. res iud. non no. ergo &c. Et q̄ iſta ratio nō ſit vera, patet, quia ea attenta ſequeretur, q̄ amicus poſſet agere ꝓ amico ſine mandato. cuius cōtrarium tenet hic d. Ant. ꝓ text. in l. tutori. C. de nego. geſt. & eſt *communis* opi. Dec. fm d. Alex. & Mod. in l. exigendi. C. de proc. Item ſequeretur, q̄ coniunctus q̄ non eſſet bonus amicus (prout cōiter reperitur. etenim fratrū quoque gratia rara) non poſſet agere: qd non credo verum, ex quo nō præiudicat coniuncto niſi ratum habeat. d. l. j.

62 ¶ Fallit dupliciter, primò, quantū ad petendam abſolutionē, ab excōicatione, quā pōt petere canonicus pro canonico, ſine mandato, ſm Inn. in c. Romana. de ſententia excō. in vi. & Rotam de procu. deciſ. xxxvj. in nouis, quam in meis nō inuenio. ſequuntur Fel. & Mod. hic. ¶ Sed tu cōſidera quomodo poſſit procedere, quia in petenda abſolutione requiritur ſpeciale mandatum fm gl. in c. qui ad agendum. de procu. in vj. ¶ Item in abſolutione requiritur præſtatio iuramenti q̄ parebit mandatis eccleſiæ. c. cum deſideres. c. ex tenore. j. de ſent. excō. Et ad iurandum requiritur ſpeciale mandatum. c. ſi de iura. calū. lib. vj. tradit Bar. in l. qui bona. §. ſi alieno. ff. de dam. infec. cōiū. ctus autem etiā carnalis non admittitur, vbi requiritur mandatū ſpeciale. l. patri. ff. de mino. Ergo etiam non debet admitti coniunctus ſpiritualis. per prædicta. ¶ Fallit ſecundò in præ-

63 lato agente† pro capitulo, quia inter prælatum, & capitulum eſt maior coniunctio, quā inter alios canonicos, ſecundū do. Anto. in c. edoceri. co. iij. de reſcrip. Sequuntur Fely. & Mod. ¶ Contrarium tamen tenet idem Fel. in d. ca. nonnulli. §. ſunt & alij. co. xvij. credo, q̄ ſi agatur de communi intereſſe, q̄ poſſit, non ea ratione ga ſit coniunctus cum. capitulo, ſed quia in his quæ ſunt cōia prælato, & ca. prælatus habet adminiſtrationem à iure, & qui habet adminiſtrationem legitimam, poteſt agere ſine mandato. l. pe. ff. quod cuiuſque vniuer. nomi. Si verò agatur ſolum de intereſſe capituli, tunc nō poſſit. d. c. edoceri. vbi gl. & ibi Pan. ita declarat. ¶ Glo. in verbo, duos ad ea, diuiditur in duas partes. In j. opponit. In ij. tripliciter ſoluit. Ex dictis gl. & Pan. habetis quinque ſolutiones ad cōtrarium, quod formatur de conſilio Turonen. prohibente ſectionē ꝑbendarum. Prima fuit ſolutio gl. quæ tatetur ꝺrium, q̄ nō valet receptio duorum ad vnam præbendam. c. dilecto. de preb. Non ob. iſte tex. quia hic non præſupponitur q̄ valuerit. Et licet capl'm allegaret ſe recepiſſe duos ad eandem præbendam, tū non potuit ꝓbare. Et ſic habes notare ex hac gl. q̄ nō ſuffi-

64 cit† allegare, niſi allegata probentur facit tex. in c. cum ſuper. j. de conceſ. præb. allegatus in gl. Ad idem text. cum gl. in l. j. ff. ſi quadru. paupe. feci. dica. & in l. j. §. j. vbi Bar. ff. de dolo. & in c. non eſt. de conſue. lib. vj. de quo latè per Alex. & Moder. in l. ſi prius. in gl. in ver. egiſſet. ff. de no. ope. nunc. & per Fely. in c. ſi. col. pe. de foro compe. Aliqui tū dñt, q̄ iſta ſolutio non eſt admittenda, quia diuinat. ſed pōt rñderi, q̄ immo nō diuinat, ga M. & quatuor ſocij allegabant ſe receptos nullis prębendis aſſignatis eiſdem, capitulum negabat quantum ad duos, aſſerēdo eos recepiſſe ad vnam ꝑbendā. Quod nō appar. et iuſtificatum fuiſſe per capitulum, ergo &c. ¶ Secunda fuit ſolutio gl. tatentis ēt ꝺrium, ſed reſpōdentis, q̄ in caſu huius. ca. non fuit admiſſa exceptio capituli, quia in hoc, capitulū allegabat tur-

65 pitudinem† ſuam, ꝺ. c. inter dilectos. de dona. l. tranſactione, finita. C. de tranſact. ¶ Iſtam ſolutionem damnat Pan. quia ſi uore animæ auditur allegans turpitudinem ſuam. c. latorem. c. cō ſanguinei. de re iudi. ¶ Ex alio non videtur vera iſta ſolutio, ſecundū Bal. quia audiri debet allegās turpitudinem, quæ habet in ſe parentem nullitatem, vel impoſſibilitatem, vt hic. Sic etiā dicimus, q̄ licet venire ꝺ factum proprium. patēter, & ipſo iure nullum. l. quemadmodum. C. de agri. & cenſi. li. xj. gl. & Bal. in l. j. C. de liber. cauſ. Notatur in ca. diuerſis fallaciis. de elec. cō iuga. ¶ Tertio non videtur tuta ex alio, quia auditur allegans turpitudinem ſuam excipiendo, fm Bald. in l. poſt mortem. ad fiſſ. de adop. & in l. fi. ff. de act. & obli. traditur latè per Fely. in c. tertio loc. de præſump. per Bar. & alios in l. iuſtum. & dum q̄ ex conuentione. §. procurator. ff. de iureiu. ¶ Sed aduerte, ga iſta ſolo optimè videtur probari in d. c. cū ſuper. per quē ſex. fallen. traditæ ad regulam p̄dictam vident confundi. ibi. n. agebatur de ſalute animæ, q̄ non admittat quis ad vacaturas ꝺ Laterañ. conciliū, ibi excipiendo capl'm proponebat. Et tū Papa dicit, q̄ capitulum non debebat audiri, quia ipſi allegabant turpitudinē ſuā, faciendo q̄ ꝺ Laterañ. concilium venerant. ¶ Tertia fuit ſolutio gl. etiam tatentis ꝺrium, & ad iſtam reſpōdet, & hic duo fuerunt recepti ſimplr, & nō ad eandē ꝑbendā, & in

quantum

quantū ad tex. dicit ad eā, dēt exponi. i. ea vacāte. Iſta ſol. licet approbetur ꝑ Abb. & alios, nō eſt tenenda. Tū quia violat litera, tū ga expoſitio eſt inepta. nā tex. ſm hanc expoſitionē, idē bis repeteret, cū dictū ſit. ſ. cū vna ꝑbenda vacaſſet duos ad eā &c. Tū ga ꝓfundit ex illis verbis, donec primi duo eſſent integras præbendas aſſequuti, ergo erant admiſſi ad ꝑbendas non integras, & ſic ad dimidiatas. ¶ Quarta fuit ſolo Io. And. faten tis ꝓriū, & reſpōdentis ad text. in verbo, ad eā. qd dēt intelligi ſ. eccleſiā. & ſic facit ſimplicē relationē. Iſta ſolo eſt planior cæteris. Tñ ex dictis in ꝑcedenti ſolutione ēt iſta morderi pt. Ex iſtis duab. ſolutionib. elicit vna cōcluſio, q̄ ſi vacante vna ꝑbē da duo ſimplr eligunt, q̄ valet electio. Et cū iſta gl. *omnes* tranſeunt. de quo ſtatim dicā. ¶ Quinta fuit ſolutio. d. Ant. q̄ non valet receptio duorū, ad vnā ꝑbēdā, ita q̄ eadē ſit titulus duorū, & nō valet receptio, ga neceſſariò ſequit ſectio eiuſdē præbendæ, cū oporteat q̄ vnus habeat dimidiā ꝑbendā in titulū, alius aliā dimidiā. Quod eſt ꝺ conciliū Turonē. & iſto modo ꝓcedit tex. in d. c. dilecto. & in c. tuæ. j. de ꝑb. Hic aūt valuit receptio duorū, ga fuerūt recepti ad eādē præbendā, nō q̄ illa ſit titulus duorū, ſed animo faciēdi de vna ꝑbēda duas. Quod ſic ri pōt, vbi reditus ſuppetūt vtrique iuxta formā ca. vacante. j. de ꝑb. Iſtā ſolutionē dānat Pan. hic, & in c. maiorib. de ꝑb. poſt Inn. ibi, ga ꝑbenda nō ſolū ꝓſiſtit in re, ſed in facto. i. in tēpora litate, puta in prædiis. Et ad diuiſionē rei ꝓſſentis in facto nō ſufficit ſola mēs, ſed requirit etiā factū. i. actualis ſeparatio, fm gl. in l. q̄d in rerū. §. ij. ff. de leg. j. & in l. q. duas. ff. cō. ꝑd. Iſtā ſolutionē ēt dānat Imo. in d. c. vacante. q̄ illū tex. in verſ. ꝓſtituēs, ꝓ q̄d apparet q̄ nō ſufficit ſola intētio. Hanc ēt improbat Deci. hic, ga ad hoc vt valeat ſectio vnius ꝑbendæ, ꝑ ꝓuiſione duo; bus ſa. ienda, eſt neceſſe, q̄ reditus vtrique ſufficiant. d. c. vacāte. Sed hic nō ſufficiebāt. patet, qa fuerūt recepti, ita q̄ alij nihil haberēt, donec primi duo integras ꝑbēdas fuiſſent aſſequuti. Mihi ēt nō vr tuta, quātū ad iſtū tex. ga in text. j. ꝓſupponit, q̄ quatuor erāt admiſſi ad vacaturas ꝑbendas. Quod eſt falſū, ſi duo eſſent recepti ad vnā ꝑbendam diuiſam in duas. tūc. n. illi duo eſſent recepti ad vacātes. Vnde tres tūn neceſſariò eſſent ad vacaturas recepti. Diſtinctio tñ vera vr. & eā videt voluiſſe gl. pen. in d. c. dilecto. eā ēt ſequunt Hoſti. & d. Ant. in d. c. vacāte. Nec ob. q̄ requirat factū in diuiſione tēporalitatū, ga verū quantū ad effectū, vt partes demonſtrent ad oculū. ſed quātū ad effectus iuris, vt receptio valeat ſufficit, q̄ appareat de animo capiēdi, q̄ velit diuidere vnā ꝑbendā in duas. Non ob. tex. in d. c. vacāte. in verbo cōſtituens, qa intelligo. ſ. propoſito & mēte expſſā, nō facto. & ita ibi exponebat Hoſti. q̄ exponebat conſtituēs. i. ꝓſtituere intrēdens. Et iſta opinionē ꝓfirmo, qa licet ꝑbenda conſiſtat in tēporalitate, reſpū perceptionis fructuū, tū reſpū receptionis, dr ius ſpirituale, & ad illud ius ſpirituale admittit receptus per capl'm. d. c. dilecto. Vñ quātū ad ea q̄ ſunt iuris, ſufficit diuiſio facta ex ꝓpoſito, cū aliter fieri nō poſſit. l. j. C. de hære. actio. cū ſimili. Vñ vt intelligas cōcilij Turonē. di ſpōnē, facies plures caſus. ¶ Primus eſt, qñ duo recipiunt ad eā

66 dem† ꝑbēdā, ita q̄ illa ſola ſit titulus amborū, & vnus habeat dimidiā fructuū, & alter aliā dimidiā, & iſto caſu nō valet rece ptio, ga effectualiter ſcindit. Et iſto caſu loquit̄ conciliū Turonē. in c. maiorib. fm vnū intellectū & in d. c. tuæ. & in d. c. dilecto. ¶ Secūdus caſus eſt, qñ duo recipiūtur ad vnā ꝑbendā faciendo, & diuidēdo expreſsè eā in duas, ſine rationabili cā, & ñ valet ēt receptio, ga ꝺ conciliū Turo. & ita ēt ꝓcedat tex. in d. c. maiorib ſed Barb. hic ꝺicit, dicēs, q̄ valet receptio, & diuiſio, ſed ca capl'm reintegrare tenet. Qđ vr ſequi Dec. hic, ſed certè eſt ꝺ tex. in d. cap. vacante. ¶ Tertius caſus eſt, qñ vna ꝑbēda ex cā rationabili diuidit actualiter in duas, & iſto caſu valet receptio duorū, ita ꝓcedat tex. in d. c. vacāte. ¶ Quartus caſus eſt, qñ duo recipiunt vacante vna ꝑbenda, per capitulū, aīo declarato, q̄ volūt ſcindere ex cā rōnabili, cū facultates ſufficiāt vtri que, & iſto caſu variæ ſunt opiniones, vt ſ. dixi. Ego teneo q̄ valeat, nec ſit ꝺ cōciliū. ¶ Quintus caſus eſt, qñ duo recipiūtur ad vnā ꝑbendā vacantē, non declarato aīo capituli, q̄ aīo ſcin dēdi duos recipiūt, & iſto caſu d. Ant. hic fuit in hac ſnīa, q̄ valeat ſi reditus ſufficiāt vtriq;, quia in dubio præſumendū eſt, q̄ capitulū voluerit facere actū validū. l. iij ff. de teſta. imili. ¶ Cōtrarium hic vult Pan. & Imo. in d. c. vacāte. per tex. in d. ca. tuę. & in d. c. dilecto. qui ſimpliciter loquunt. Sed licet loquanē indiſtinctè, non tñ eſt incōueniens reſtringere illa iura, vt nō ꝓcedant quando datur caſus in quo pōt receptio ſuſtineri. Et ꝓ iſta opinione do. Anto. facit, q̄ qui vult vnum, neceſſariò conſetur velle omne antecedens ad illud. inſtit. de hære. inſtitu. in prin. l. pen. C. de neceſſa. ſer. hæred. inſti. & c. præterea. de offic. dele. cū ſimili. ¶ Sextus caſus eſt, qñ vacat vnus canonicatus, cui eſt annexa præbenda, & duo vel plures eliguntur ſimpliciter in canonicos, de præbenda nihil dicitur, & valet receptio, ſecundū glo. hic, in tertia ſolutio. Et iſto caſu præbenda debetur primò recepto. Si verò ſimul eſſent recepti, locus eſt gratificationi, fm Panor. & alios per tex. in ca. pen. de reſcri. lib. vj. ¶ Septimus caſus eſt quādo vacat vnus canonicus, & vna præbenda annexa, vt ſi recipiuntur duo, cum hoc, q̄ vnus habeat præbendam, alius expectet vacaturam, & iſto caſu ſi incertum ſit quis debeat habere præbendam, quia non ſit ſpecificatum, ſi obſtet concilium Lateranenſe, neutra valebit. ca. ij. de cōceſ. præb. Si verò ſpecificatum ſit, quis debeat expectare vacaturā, receptio illius tantū vitiabitur, & non reſpectu habentis præbendam, quia vtile per inutile non vitiatur, regula vtile. de regu. iu. ſecundum Imo. in d. c. dilecto. & in d. c. tuæ. ¶ Octauus caſus eſt, quando præbenda vacat, quæ non eſt annexa alicui canonicatui, ſed conſiſtit in mera temporalitate, vt ꝺ. dicam, & tunc poſſunt recipi plures ad eandem, ſecundum Pan. in d. c. tuæ. Nam & iſto caſu dari poſſet duobus laicis, vt illam com munem habeant, ſicut poſſunt canonici ſimul omnes viuere ex reditibus cōmunibus. ¶ Nonus caſus eſt, quando duo recipiuntur ad eandem præbendam, diuerſis tēporib. & tunc valet receptio vtriuſque, ſed primus habebit præbēdā. Secundo verò erit prouidendum de ſuper excreſcentibus fructibus, & ita procedit iſte tex. & iſta eſt optima ſolutio ad contrarium. ¶ Decimus caſus eſt, qñ duo recipiuntur ad eandem præbendam non purè, ſed vnus ſub conditione alterius, id eſt aſſigna mus Titio talem præbendam, & ſi noluerit eam, aſſignamus Mæuio, & iſto caſu non valet receptio, non ex eo, quia ſit contra concilium Turonenſe, ſed quia collatio eſt conditionalis, cōtra. c. ij. de elect. lib. vj. ita Pan. in d. c. tuæ. Sed aduerte, quia Pan. non aperit, an receptio vtriuſque vitietur. Et ſic videtur velle q̄ vtraque ſit nulla. In contrariū videtur, q̄ aſſignatio facta Titio valeat, quia quantū ad ipſum collatio videtur facta ſub conditione, quæ tacitè ineſt, videlicet ſi voluerit, quæ conditio tacitè ſubintelligitur. c. ſi tibi abſenti. de præben. lib. vj. Ergo non debet vitiare prouiſionem, ſicut nec illa ſi vacat, ſecūdū gl. in d. c. ij. Cogita ¶ Glo. in verbo, ſine præiudicio. diuidit in quatuor partes. In prima ſoluit tacitum ꝺrium. In ſecunda ibi, argumentū ꝺ, opponit cōtra ſolutionē, & reſpōdet. In tertia ibi, & quandoque, ponit vnum dictum pro confirmatione cōtrarij. In quarta ibi, ideo poteſt, alio modo ſoluit. ¶ Pro intelligentia huius gl. examinanda eſt materia proteſtationum, quæ eſt periculoſa & ſubtilis. & quam Bar. magiſter iuris, ſecū dum Fel. adeo ordinatè, & copioſè tractauit in l. non ſolū. §. morte. ff. de no. ope. nunc. q̄ nullus auſus eſt eam poſtea aggredi. Quid ergo faciam ego inter Doctores minimus? ſequar itaque Bar. vt legiferum Deum, addendo, vel detrahēdo, put

67 † aliis nominibus nuncupetur? Reſpondet Bar. q̄ reperiūtur plura vocabula in hac materia, quæ omnia proteſtationē important, vt verbum, proteſtatio. c. ſolicitudinem. j. de appel. l. & ſi quis. §. plerique. ff. de relig. & ſumpt. fune. Item, conteſtatio. l. fi. C. de his qui per me. iud. non appel. c. fi. de appel. Tertiò, teſtatio. l. ij. ff. de naut. fœno. Quartò deteſtatio. l. deteſta. ff. de verb. ſig. Quintò, atteſtatio. l. ſubſignatum. §. atteſtari. ff. de verb. ſig. Sexto, denunciatio. l. fi. C. de neg. ge. l. in ꝺctib. §. in omni. C. de non nume. pecun. Septimò, vetatio. l. ſi pro te. ff. mand. l. ſi ſeruus vetante. ff. de verbo. obli. Octauò, prædictio. l. fi. §. item ſi prædixerit. ff. naut. caupo. ſtabula. Nonò, interpellatio. l. mora. ff. de vſu. l. ſi ex legati cauſa. ff. de verb. obli. Decimò, prohibitio. l. fi quis prohibuit, aliàs incipit Papinianus ff. d publ. Et licet Bar. & ſcribētes *communiter* videantur habere iſta verba pro ſynonymis, crederem tamen q̄ ſit aliqua differentia, vt ꝺ. ſubiiciam. ¶ Secundò quæro quid ſit proteſtatio. Antiqui, vt Ioan. Mona. & Io. And. in regula, in generali. de regu.

68 iu. in vj. diffiniebāt hoc modo. Proteſtatio eſt† clamoſa teſtatio, ad cautelam proteſtantis inuenta. Iſta diffinitio non eſt vera, ſecundum Bar. quia non conuertitur cum diffinito. Stat. n. ſimul q̄ ſit proteſtatio, & tamen non ſit clamoſa teſtatio. Puta ſi proteſtatio fiat in ſcriptis, prout fieri pōt authē. hanc aūt querelam. C. de non nume. pec. & l. fi. C. de negot. geſt. Sed ab iſto fundamento eam conatur defendere d. Ale. Quia etiā ſcriptura dicitur clamare. c. Maiores. in verbo, Moſaica vox clamat. de bapti. l. Arriani. C. de hæreti. gl. in c. conſtitutionē. de ſent. excom. in vj. & in c. vbi periculū. §. nulli. de elec. eo. lib. Et non ſolū lingua, ſed ēt ſcriptura voces figurantur. l. non figura. ff. de act. & obli. hinc dicebat Bal. ſi inſtrumentum, ꝓ te nō cantat, nec ego, ꝓ te cantabo. Ita Bal. in c. venerabilē. col. iiij. ꝺ. de elect. & in l. ad probationē. C. de ꝓba. Et q̄ verbū clamoſa teſtatio, referat etiā ad proteſtationē, quæ ſi in ſcriptis, voluit gl. in c. ſanctorū. j. de præſcri. ex quo allegat. l. vt perfectius. C. de anna. excep. q̄ loquitur in ꝓteſtatione facta in ſcriptis. Sed certè iſta nō euacuāt fundamentū Bar. quia iſta nō ignorabat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quia verba diffinitionis debent stare propriè,ſm cõiter ſcribẽtes,poſt Bar.in l.j.ff.de teſta.quia diffinitio demõſtrat eſſentiã rei ſm Pan.in rub.j.de ſen.excõ.Scriptura aũt propriè non dr clamare,ſed impropriè,& abuſiuè.l.j.& ibi no.ff.de verb.obl. l.miles ad ſororẽ.in ver.acſi cum eo loqueret.ff.de leg.ij.Secũdõ & ſi ſcriptura loqui propriè diceret,non tñ põt dici ꝓpriè clamare,quia tale verbũ,vocis eleuationẽ denotat.l.iiij.&.l. ſi putator.ff.ad leg.Aquil.& l.j.§.potuiſſe.ff.ad Syll.c.qualiter & qñ.ij.de accuſa.c.j.de exceſ.ꝓla.Benè facit tex.in l.itẽ apud Labeonẽ.§.cõuitiũ.in fi.ff.de iniur.ibi, Quod aũt nõ in cętu,nec vociferatione dr,non propriè ꝓuitiũ eſt,quod à collationevo cum deſcendit.vnde Bar.dicit ſtandum eſſe diffinitioni traditæ per Iureco.in l.deteſtatio.ff.de ver.ſig.vnde proteſtatio, eſt denũciatio cũ teſtatione facta.& hanc ſequũtur cõmuniter oẽs doc.Et dicit Bar.ꝙ eſt veriſſima, ga dr ꝙ eſt denunciatio, ad differentiã ꝯctuum,& vltimarũ volun.q̃ non ſunt denũciationes,ſed diſpoſitiones.Dicitur cũ teſtatione facta, vt cõprehẽdat tã proteſtationẽ in ſcriptis,q̃ ſine ſcriptis.¶Iſtã diffinitionẽ hoc modo declaratã reprehendit Iaſ.in d.§.morte. qa non ꝓſtat ex genere,& differentiis,vt ꝓſtare debet,cũ verbũ denunciatio,dicat poſitũ ad differentiã ꝯctuũ & vltimarũ volunt. ñ aũt vt genus.Vnde Barb.hic,fortè ſentiens arg.dicit ꝙ verbũ denunciatio,ponit vt genus,ad oẽs ꝓteſtationũ ſpẽs, q̃ ſunt ꝑes,vt infra dicã.Sed iſtud nõ placet,qa ſi ſolũ ponat vt genus ad oẽs ꝓteſtationũ ſpẽs,tũc verbũ denunciatio,nõ erit magis generale,q̃ proteſtatio, quia hic diſtinit ꝓteſtatio in gñe, ꝓut ꝓtinet oẽs ſpẽs proteſtationũ,& ſic adhuc non conſtaret diffinitio ex genere & differentiis. ¶ Vnde cõſideraui ſi dici poſſit ꝙ verbũ denunciatio ponat vt genus cõprehendens oẽm denunciationẽ,etiã qua amici ſalutant, & certiorant amicitiæ gratia.Et illa verba cũ teſtõne facta, ponant ad differentiã denũciationũ ſimpliciũ quib.ſimpliciter certificantur amici,quę fiũt abſq; teſtib.& inſtro.Et ſi dixeris, ꝙ attẽta hac declaratione,denuntiatio Euãgelica eſſet proteſtõ,ga fit corã teſtib.d.c. nouit.Rñdeo,ꝙ eſt diſpoſitio,non proteſtatio.Vel eſto ꝙ ſit proteſtatio,nõ ꝓpterea obſtaret huic declarationi.¶Cõtra tñ iſtã dr̃iam obſt.quia proteſtatio conſeruatoria non vr denunciatio,ſed potius diſpoſitio,vt ſi vendã prædiũ ſaluo iure coloni,vel ſaluo iure directi dñi.de qua per Ang.in l.venditione. ff.com.prædio.vel ſi recipiã ſolutionẽ in parte ab vno ex pluribus correis debẽdi ſa.uo iure ſolidi.l.ſi creditores.C.de pac. nonne iſta eſt diſpoſitio?Certe ſic,niſi dixeris, ꝙ eſt denunciatio conſeruatiua diſpoſitionis præcedentis, & nõ noua diſpoſitio.Ex alio tñ nõ videtur bona,qa præſupponit ꝙ teſtes ſint de ſubſtantia proteſtationis,quod non vr verum, quia potius teſtes requirunt pro ſolẽnitate probatoria,q̃ eſſentiali,vt no. in l.nemo poteſt.ff.de leg. j. Et licet aliqui velint teſtes eſſe de forma eſſentiali ipſius teſtamenti,quaſi probari non poſſit teſtamentũ per confeſſionẽ partium,tñ iſta dubitatio ceſſat penitus in proteſtatione,q̃ poteſt verificari per cõfeſſionẽ aduerſarij.l.generaliter.C.de non nu.pec.Vnde,defendẽdo hãc diffinitionem,neceſſe eſt dicere,ꝙ illud verbum cum teſtatione, non debet exponi.i.corã teſtib.vt exponunt glo.ibi & Doc.in d.§.morte.ſed debet intelligi.i.cũ teſtificatione,quæ etiã p cõfeſſionẽ aduerſarij fieri põt.d.l.generaliter.Sed ex alio vr falſa, quia põt eſſe proteſtatio abſque denunciatione,ſi fiat ad exonerandũ proteſtantẽ tñ & ad nullius grauamen. l. Neſennius. de neg.geſt. & per Bar.in d.§.morte.in j. membro ſpeciei proteſtationũ. Vnde cõſludendum videtur cum Iurecon. in l.omnisdiffinitio.ff.de regu.iur.ꝙ omnis diffinitio periculoſa eſt. vel dicerem ꝙ illa ſit potius deſcriptio,q̃ diffinitio.¶Conſiderabam aliàs,ſi p oſſet ſic diffiniri.Proteſtatio eſt animi notificatio,alicuius iuris conſeruandi,aut acquirendi gratia facta. Dixi, notificatio,vt conſtaret ex genere,dixi conſeruandi,aut acquirendi,ad differentiã ſimplicis monitionis. Item ad differentiam vltimarum voluntatũ,per quas teſtator alienat, & nõ cõſeruat,nec acquirit. ¶ Tertiò principaliter quæro, quotuplex 69 † ſit proteſtatio?Rñdet Bar.ꝙ quadruplex eſt. Quædã eſt declaratoria animi tñ,vt in l.ſi quis in prin.teſtamenti.ff.de legiij.& in d.l.Neſennius.ff.de nego.geſt.Quædam eſt prohibitoria.l.fi.C.de neg.geſt.Quædã incitatoria vt aliquid fiat,vel det. l.ſi ex legati cã.ff.de verb.obl. Quædam eſt certificatoria eius, quod eſt,vel nõ eſt,vt in l.aut qui aliter.ff.quod vi aut clã. Addunt Moder.aliã ſpeciem. Quædam eſt conſeruatoria iuris, vt in l.ſi creditores.C.de pac.Sed d.Pet.de Ferra.Papien.in ſua practica in forma declinatoria,in ver.proteſtans.dicit duo tñ eſſe gña proteſtationum,videlicet vna quæ appellatur ꝓteſtatio.Altera verò,dicitur denunciatio.Proteſtatio propriè cõſiſtit in his,quæ dependent à voluntate,vel facto ſolius ꝓteſtãtis.Denunciatio verò conſiſtit in his , quæ dependent à facto eius,cui fit proteſtatio,vel alterius.Quæ dr̃ia videtur mihi, ꝙ ſatis ab vſu approbeť,& à iure. Nã ſi cõſideras iura,in quibus auctor vtitur hoc verbo,proteſtor,ſeu proteſtatus, ſemp loquunť in dependentib.à voluntate,vel facto ſolius proteſtantis,vt in d. l. Neſennius.& in d.l.& ſi qs.§.plerique.& in d.c.ſolicitudinem.Sed vbi auctor vtitur verbo denunciationis, tũc actus dependent à voluntate alterius,vt in l.fi.C.de nego. ge. & in l.ſi maior.C.de reſcin.vend.& in l.ſi fundum.C.de rei vẽdi.& in l.in ꝯctib.§.in omni.C.de non nu.pec. Et iſta differentia probatur.in l.j.§.denunciare.iuncto.§.eleganter.in fi. ff.de lib.agnoſ. Et ita tenẽdo puto,ꝙ ſunt tres ſpẽs ꝓteſtationum. Quædã eſt proteſtatio declaratoria voluntatis.d. §. plerique. Quædam derogatoria alicuius voluntatis,vel facti ipſius proteſtantis.d.l.ſi quis in prin.teſtamenti. Quædam cõſeruatoria alicuius iuris ipſius proteſtantis.d.l.ſi creditores.Tres etiã arbitror eſſe ſpẽs denũciationis:Quædam incitatoria,vt alius det, vel faciat.l.nomẽ.C.quæ res pig.obl.poſ.Quædam prohibitoria ne alius faciat,vel det.d.l.fi.C.de neg.geſt.& in d.l.ſi fundũ. Quædã certificatoria.d.l.j.§.denunciare.¶ Quartò quæro, an 70 ꝓteſtõ tollatur † per ꝯriũ factũ?Iſta eſt difficilior quæſtio q̃ reperiatur in hac materia,& magis practicabilis.Iſtam.q. Pan.diuidit in tres partes.Pro intelligẽtia,inueſtigandũ prius eſt quõ cognoſcat,ꝙ proteſtatio ꝯrietꝰ facto.Pan.hic rñdet, ꝙ dr̃ia facto, qñ proteſtatio,& factũ ſe non compatiuntur. Iſta doctri.non eſt magiſtralis.Nam & tu idem opinabaris. Alia ergo fuit theorica Bar.in l.j.C.de litis ꝓteſt.Proteſtatio tunc dicitur ꝯria facto qñ proteſtatio & factũ ꝯriantur circa idem, vt ſi dixero,& rñdeo,& proteſtor,ꝙ non rñdeo.Si verò ꝯriatur circa diuerſa,tunc non dicitur ꝯria facto,vt ſi rñdeas libello,& ꝓ teſteris ꝙ reſpondes animo non litẽ contestandi.Iſta.n.proteſtatio reſpicit animũ tui proteſtantis,qui animus eſt ſeparatus ab actu reſponſionis.ſequitur Pan.in c.j.col.vij.j. de litis conteſta. vbi addit ꝙ in hoc exẽplo non dicitur ꝯria facto,ſed potius declaratoria facti multipliciter intelligibilis, quia reſpõſio põt intelligi facta animo litem contestandi, vel animo inſtruẽ di iudicem tñ,vt etiã hic dicit Pan.in iij.memb.Tertia fuit doctri.Alex.conſi.130.In cauſa caſtrazarolorũ.col.ſi.li.iiij. Proteſtatio dicitur ꝯria facto,qñ ordinatur ad tollendũ ipſum factum,ſecus ſi ordinatur ad tollendã mentẽ à facto. & iſta fuit intentio Bar.licet aliter explicata. ¶ Contra iſtam theoricam obſtat quod dicit Ang.in l.iuriſgentiũ.§.quod ſerè.ff. de pact. Ant.hic, Alex.in d.§.morte.co.iiij.ad fi.vbi dicunt ꝙ iſta proteſtatio,me obligo animo non obligandi,profiteor religionẽ animo non profitendi,adeo hæreditatem,animo non adeundi,dicitur ꝯria facto,& tñ videtur ordinata ad tollendũ mentem à facto,& non ipſum factum.Vnde dicas, proteſtatio dr ꝯria facto,qñ ꝯriatur facto,prout directò ſonat in ius, & in factũ, vt in exemplis præmiſſis, ſecus ſi contrarietꝰ facto, prout ſonat in ius in ꝓntiam,& præſumptiuè.Exẽplum.Si dixero,ſumo habitum,animo non profitendi.Excipio,animo litem nõ conteſtandi.Soluo debitum,animo non adeundi. In iſtis caſibus,præſumptiuè,& in ꝓntiam facti,reſultat iuris effectus, cui contrariatur proteſtatio, non aũt contrariatur facto. Iſtis ſic præmiſſis diuido quæſtionem in tres partes. Aut quæritur de proteſtatione contraria conſequutiuis ad factum. Aut de ꝓteſtatione contraria facto. Aut de proteſtatione, facta ad declarandum factum multipliciter intelligibile, vt hic per Pan. Ex cuius dictis circa primum membrum habes quatuor cõclu 71 ſiones.¶Prima concluſio. Proteſtatio cõtraria † cõſequutiuis ad factum,ſuper dependentibus à ſola voluntate proteſtãtis,valet,& actus vitiatur.l.per ſeruum.§.ſi vſusfructus, an fructus legetur.ff.de vſu.& habitatio.Deci.inſurgit ꝯ Panor. dicendo ꝙ iſte tex.non probat,quia loquitur in dependentibus à iuris diſpoſitione,& non à voluntate diſponentis. Sed iudicio meo decipitur, quia licet ex iuris diſpõe vſusfructus non poſſit eſſe ſine vſu,tñ actus legantis,vel vſum,vel vſumfructũ, dependet à voluntate teſtoris.§.diſponat.in auth.de nup.Et ſi verũ eſſet ꝙ actus ibi dependeret à diſpõe iuris, vitiaretur ꝓteſtõ,& nõ vitiaret.l.alimenta.C.de neg.geſt.& hoc ſm vnum intellſm. ¶ Tũ aũt ꝙſidera,ꝙ ibi non eſt ꝓteſtõ, ſed potius diſpõ.inter q̃ eſt differentia,vt ſ.dixi velle Bar.in d.§.morte.in j. q.Sc̃do ,ꝓiſta ꝓcluſione addit Dec.tex.in l.q̃ aliena.§.Celſus. ff.de acq.hær.iuncta gl.vbi dubitans ne cogeretur adire, iuuat ꝓteſtõe præmiſſa,per quã ꝓteſtat,ꝙ ſi in futurũ adierit,nõ intendit adire.Sed ꝙſidera ꝙ ibi ꝓteſtatio non eſt ꝯria ꝓſequutiuis,ſed potius ipſi facto,vñ facit ad aliud membrũ. Allegat et tex.in l.ſi ita ſcriptũ.& in l.ſi mihi & tibi.§.fi.ff.de le. j. ſed etiã iſta iura loquunt in ꝓteſtõne ꝯria facto.Itẽ loquuntur in ꝓteſtatione,q̃ ꝓcedit actũ cui nũc aduerſat.Nos loqmur in ꝓteſtatione q̃ fit in ipſo actu, licet conſequutiuè actus ſubſequatur. Itẽ tex.in d.§.plerique,loqt in ꝓteſtõne facta ſup fcõ multipliintelligibili,vñ facit ad aliud mẽbrũ. ¶ Contra iſtã ꝓcluſionẽ obſtant

ſtant plura.Primò tex.in l.ſed ſi de fructu.ff.de vſu.& habi.vbi ſi legato vſufructu ꝓteſtetu r teſtõr, ꝙ ñ intẽdit legare vſum, & ſic adimat vſum,vitiať ꝓteſtõ,& nõ vitiat.Bal. Alb.& cõiter doct.ſoluunt ꝙ ibi ꝓteſtõ fuit fcã poſt actũ ꝓfectum. Cõcluſio aũt, & tex.in d.l. per ſeruum.loquit in proteſtõne q̃ fit in ipſo actu.& ita hãc ꝓcluſionẽ limant oẽs Mod.hic maxime Dec. q tñ non adducunt tex.in d.l.ſed ſi.ſed gl.in l.in concubinatu. ff.de ꝓcubi.& in l.pe.cũ gl.pe.ff. pro emptore.q̃ iura non probant, qa loquunt in ꝓteſtõne dependente a ꝓtãte duorũ. ¶Se cũdo oppono d l.j.§.i.ſ't vſuſfr.pet.vbi ſi qs leget vſumfructũ fundi, cũ ꝓteſtatione ꝙ non vult ꝙ legatarius hẽat iter , qđ eſt de conſequutiuis vſusfructus,vitiat ꝓteſtõ, & nõ vitiat.& re vera iſte tex.multũ obſtat. Alb.ibi rñdet,ꝙ ſi proteſtõ adimat eſſentialia actus, tũc proteſtõ remanet, & actus vitiatur, & ita procedat text.in d.l.per ſeruũ. Nã vſus eſt de eſſentialibus vſusfructus.inſt.de vſufr.in prin.Si verò adimat accidentalia,ꝓteſtõ vitiať, & non vitiat, & ita loquitur tex. d.l.j. §. j. & pro iſta diſtinctione bñ facit text.in c.fi. de ꝓdi.app. Sed ꝯ hãc ſolonem obſt.tex. in l. cũ ꝓcario. ff.d ꝓca. vbi ſi concedo rẽ ꝓcario, cũ ꝓteſtõe ſeu pacto, ꝙ nolo poſſe reuocare vſq; ad calẽdas,talis ꝓteſtõ non valet, ga eſt ꝯ ſubſtantiam ꝓcarij, cuius ꝯriũ ꝓſupponit Alb.in ſua ſolone.Reperio ꝙ Bart.in l. vbi ita donatur.ff.de dona.cauſa mor.aliter ꝓcordat illa iura, dicendo ꝙ pactũ ꝯ ſubam ꝯctus,non valet.d.l.cũ precario.ſecus ſi ſit ꝯ naturã rei in ꝯctu,ſiue legato deducťę,vt in d.l.p ſeruum.Iſta ſol.nõ vr tuta,quia in d.l.p ſeruũ.§.j.ẽt ꝓteſtõ erat ꝯ ſubam actus,ſm Pan.hic,& Bar.eſt ſibi ꝯrius.in d.§. p ſeruum. ¶Vñ ego in pũcto huius ꝓcluſionis,videlicet in dependentib. à voluntate ſolius ꝓteſtãtis,dicerẽ nihil aliud eſſe q̃rendũ, niſi vt volũtas ꝓteſtantis habeat effectũ,ar.l.j. C.de ſac.ſan.eccl.§. diſponat.in auth.de nup.Ideo diſtinguendũ puto.Aut ꝓteſtatione irritata non poterit voluntas adimpleri,& tũc ꝓteſtatio ꝯ ꝓſequutiua ẽt ſubalia valebit, & actus vitiabitur. Ita ꝓcedit tex.in d.l.per ſeruũ.§.j. Aut ſalua protestatione non ꝓt ſaluari voluntas,& tunc vitiať ꝓteſtatio,& nõ vitiat.Ita procedit tex. in d.l.j.§.j. Aut irritata proteſtatione poterit voluntas hr̃e ſuũ effectũ,ſi proteſtans voluerit, & tunc vitiať proteſtatio, & nõ vitiat.Ita procedit tex.in d.l.cũ precario. Si verò q̃ratur, qũo fieri poterit, ꝙ voluntas ,ꝓteſtantis magis ſe ꝙformet cũ ꝓteſtatione q̃ cum actu,ſeu ꝓſequutiuis ad actũ?Tunc dicerẽ ꝙ ſi ꝓteſtatio ſit ꝯ eſſentialia actus,ꝙ proteſtantis voluntas trahať ad proteſtationẽ.& ita loquit tex.in d.l.per ſeruũ. §.j. niſi proteſtatio fiat poſt actũ ꝓfectum.d.l.ſed ſi de fructu.ſi verò proteſtatio ſit ꝯ accidentalia,voluntas trahatur ad actum.d.l.j.§.j. Conſiderabis tñ diligẽtius,quia alibi non ita diſcuſſa reperies. ¶Tertiò oppono,& vr ꝙ proteſtatio dependens à voluntate ſolius proteſtãtis,non debeat eſſe in ꝙſideratione,p text.in l.ſi 72 quis in prin.teſtũ.ff.de leg.iij. vbi proteſtatio teſtõris † proteſtantis ſe non velle poſſe reuocare teſtm nouiuet etiã facta cũ iuramẽto,ſm Bar.ibi col.ſi.vbi dicit ꝙ ſi ꝙueniat, non incurrit periuriũ. Quod ẽt voluit gl.in ca.vltima voluntas.xiij.q.ij.ſequuntur communiter doc.vt ibi per Iaſ. Vltra quẽ adde ꝙ idem tenuit Pan.conſi.41.in 1.dub.& con.48.col. ſi.lib.ij. Alex.conſi. 18.viſis capitulis initis inter ꝓfatos magnificos. verſic. Accidit illud ꝙ cõiter ꝙcluditur.lib.ij.Fel.in c.præcedenti. col. iiij. licet quantũ ad periuriũ ꝯriũ teneat idẽ Fel.in c.in præſentia.col.iij. ꝯ.de prob.facit ga ſi dñs in ꝓſtitutione ,ꝓcuratoris proteſtatur ẽt cum inſo,ꝙ non vult vnquam reuocare procuratorem, tñ talis proteſtatio non impedit reuocationem fieri poſſe,ſm gl. in c.ſi.de procu.lib.vj.de qua multa ſcribit Fely.hic col.xxiij.& in c.ſi diligenti.col.pe.ꝯ.de foro cõpe.& Cur.conſi. 69.col.xj. Reperio ꝙ ad iſta rñdet Bart.in l.cum precario. ff.de precar.ꝙ proteſtatio in caſibus præmiſſis non valet,quia eſt ꝯtra ſubam actus,& Fel.hic dicit,ꝙ eſt ꝯ naturam mandati facti ad negotia.¶ Aduerte,quia iſta ſolutio ꝓfunditur ex præmiſſis, & quia proteſtatio potius vr facta pro corroboratione eſtũ, & mandati,q̃ contra ſubſtantiam.Vnde dicerem, ꝙ iſtis caſibus nihil operetur proteſtatio,quia ꝯ efficaciam, & ſubſtantiam ipſius proteſtationis inuentæ ad cautelam proteſtantis, & ſi valeret, eſſet potius perniciоſa proteſtanti,q̃ alteri. Quod facit pro tertio membro meæ diſtinctionis, videlicet ꝙ vbi voluntas proteſtantis poteſt habere effectum,ſi proteſtans voluerit abſque ꝓteſtatione, tunc nunquam proteſtatio operatur.d.l. cũ pre- 73 cario.¶Secunda ꝓcluſio.Proteſtatio cõtraria † conſequutiuis ad actum, in dependentibus à conſenſu duorum, non valet abſque conſenſu alterius.Iſta concluſio habet tria capita. Primum,ſi fiat altero ſciente & contradicente.Secundum,ſi altero ignorante.Tertium ſi altero ſciente,& tacente.Primũ probatur per dictum Inn.in c.fi.de condi.appo.vbi cõcludit,ꝙ ꝓteſtatio cõtrahentis matrimonium cum aliqua, ſi prolem euitabit,non valet,nec annullat matrimonium ſi illa contradicat & ita debet limitari ille tex. Hinc eſt, ꝙ promiſſio de ratõ habendo quicquid geſtum fuerit per procuratorem cum proteſtatione,ſi legitimè geſtum fuerit,obligat dominũ ẽt pro malè,& legitimè geſtis,ſi ꝯhentes vel litigantes cum procuratore nõ conſenſerint proteſtationi,ſecundum glo.in c.relatio.in verbo,canonice.xxj.q.j.Spec.tit.de procur.§ ratione aũt formæ.in fi.j.co.Bar.in l.quæ omnia.§.fi.ff. de proc.Pan.in c.fin. col.v.& vj.ꝯ.de dilat.Etiã ſi doloſe geſta ſint per procuratorẽ. l.ſi procurator.ff.de excep.doli.Traditur per gl.Card.&Imo. in cle.j.de procu.Et iſta deciſio procedit, ẽt ſi dñs promiſerit de rato,dummodo vtiliter actũ ſit,ſm Bal. in rub. C. de exer. col.iij.Iaſ.in l.j.col.v.ff.de of.procu.Cæſa.Roma.con.60.mãdatum mihi oſtenſum.Per hanc concluſionem apparet ꝙ nõ eſt verũ ꝙ tex.in l.ſi.§.item ſi prædixerit. ff. naut. caup.ſtab.,pcedat,etiã ꝙ hoſpes contradicat cauponæ,proteſtanti ſe nolle teneri ad cuſtodiam receptorum in hoſpitio,prout ibi tenuit Bar.& malè.& ꝯrium voluit idẽ Bar.in d.§.morte.& ibi Alex. col.vij.ad fi.Bene etiã facit tex.cum gl.in l.quod quis ſciens ff. de cond.indeb.Et per iſta aliàs dicebã proteſtationem venditoris dicentis ſe nolle teneri de euictione,non ſuffragari, quia emptor ꝯdixerat proteſtationi. Secunda pars cõcluſionis,p- 74 batur quia clandeſtina ꝓteſtatio nihil operatur,ſicut ꝓpoſitum in mente retentum,ſm Bal.in l.ſi repetendi. C.de cond. ob cau.Ampliat Dec.etiam in dependentib.à voluntate proteſtantis tñ,adhuc talis proteſtatio tollitur per cõtrariũ actũ factum cum altero inſcio ꝓteſtationis. l. pro hr̃de.§. Papinianus & ibi Bar.ff.de acquir.hær.De hoc, an proteſtatio debeat fieri in præſentia partis,dicam.ꝯ.loco ſuo.¶Circa tertiam partem concluſionis,dicam.ꝯ.in ij.membro Pan.¶Tertia ꝓcluſio 75 Proteſtatio ꝯria † conſequutiuis ad actum, in dependentibus à conſenſu duorum valet,accedente conſenſu amborum cadiaconi.& ca.fi.xxviij.diſt.Iſta concluſio non hẽt dubiũ. & de ea.ꝯ.dicam.in ij.membro.¶Aduerte tñ inquantum Pan.circa intellectum.d.c.diaconi.reprehendit d.Anto.tenentem ꝙ in caſu illius c.non valeat matrimonium, ſed tãtum proteſtatio valeat,ad excuſandum à pœna diſpoſitionis. dubito circa intellectũ huius tex.quia ſicut non poteſt operari,ꝙ clericus maneat in matrimonio,ita non debet poſſe operari vt maneat in monaſterio,ex eo,ꝙ proteſtatio ibi facta fuit in dependentib. à diſpoſitione iuris,& non à conſenſu partium,per ea quæ dicam in ſequenti concluſione.¶Secundo aduerte,inquantum 76 Pan.tenet,ꝙ Epiſcopus non ꝓt diſpenſare,† ꝙ conſtituti in ſacris ducant vxorẽ. Adde,ꝙ benè poterit diſpenſare cum eo,ꝙ de facto contraxit matrimonium quo ad officiũ , ſm Hoſt.in ſumma de clerj.ꝯiuga.quia põt diſpenſare cũ clerico ſup adulterio,quod eſt maius crimen.c.at ſi clerici §.de adulteriis. ꝯ.d iudiciis.Deci.hic dicit,ꝙ ẽt Papa non poteſt diſpenſare ſuper matrimonio prohibito,niſi ex magna cauſa.allegat Pan. in c. cum olim.ad fi.ꝯ.de cleri.coniug. Tu vide plenius de hoc per Fel.in c.quæ in eccleſiarum.col.v.s.eo.Tu intellige iſtud dictũ procedere,de potestate ordinaria,ſed de potestate abſoluta, poteſt diſpenſare ſine cauſa,vt per plura concludit Soc.conſi. 28.col.pe.& fi.lib.j.Ego addo,ꝙ poteſt diſpenſare cum preſbytero , aut monacho, ſuper matrimonio ad tempus, puta donec procreauerit filios ſecundum Bal.in l.ſi tibi.in fin. ff.de adoptio.Sequitur Iaſ.in l.arrogator.col.ij.e.ti.vbi dicit,ꝙ hoc modo ſolet Papa diſpẽſare cum filio regis presbytero,aut monacho, quia magis peccat filius regis,ſi ſit vnicus, intrare religionem , quam viuere in ſeculo propter periculum regni. 77 ¶ Quarta concluſio,Proteſtatio † ꝯria conſequutiuis ad actũ, dependentib.ex diſpoſitione iuris,non releuat proteſtantem. tex.eſt hic ſm d.Ant.qui tex.nõ probat,ſm Pan.vt hic per eũ. Tu aduerte ꝙ Pan.ſibi ꝯrius,in ca.Cumana.ꝯ.de elect. col.iiij. dicit,ꝙ iſte tex.hoc benè probat ſic inducendo.De iure canonicis ſine prębenda prouidendum eſt de ſuperexcreſcentib. fructibus,vt hic. Ergo proteſtõ ꝙ nihil perciperent, erat ꝯria ꝓſequutiuis,dependentib.ex diſpoſitione iuris.Sed nec iſta inductio vr bona,quia ,ꝓteſtõ ſtabat hoc modo , ꝙ vltimi nihil perciperent, donec primi duo eſſent integrè prębendas aſſequuti.Si ergo ita excreuerunt fructus,ꝙ omnib.poſſit ſufficiẽter prouideri,non põt dici ꝙ ꝓteſtatio ſit in aliquo ꝯria. Defendendo inductionẽ dico, ꝙ proteſtatio cantabat aliter, videlicet,recipimus vos in canonicos,cũ proteſtõne ꝙ non intendimus derogare conſtitutioni noſtræ de nume.xiij. & ſic proteſtati erant nolle ẽt ex ſuperexcreſcentib. fructib. creare nouas ꝑbendas,ga faciendo nouas ꝑbendas,frangerent numerum.Sed ꝙſidera,nã hoc modo proteſtõ eſſet ꝯria facto,& ꝓcquutiuis ad factũ,& ſic probaret id,ad quod cõiter allegatur, & cõcluſionem noſtram. ad quã inducitur p do. Anto.Ex iſtis apparet,ꝙ nõ obſtant conſiderationes Panor.hic.¶ Alio modo inducit hunc text. Deci.dicendo,ꝙ proteſtatio erat facta

Universidad de Deusto
Biblioteca

sub hac forma,recipimus vos in canonicos,cum hoc, ꝙ de canonia nihil ꝓcipiatis,& sic ꝙ nō habeatis ſtalū in choro, & vocem in capło,donec primi duo,&c.Iſtud aūt eſt ꝯ id, qđ cōſequutiuè venit ex diſpoſitione legis.c.relatū.ĵ.de ꝓben.Sed iſta inductio non eſt ad ꝓpoſitū,quia de iure cano. nulla verſatur ꝓtrouerſia inter nouos canonicos,& capitulū,ſed ſup præbēdis tm̄,& ga erat ꝑditionalis,donec primi duo &c. Vñ ex quo ꝓp ſuper excreſcentiā fructuū poterat omnib. ꝓuideri, non ē veriſimile,ꝙ capitulū fuiſſet ita fatuū,ꝙ allegaſſet ꝓteſtationē in hoc caſu.Teneas ergo inductionē præcedentē. nec ob. inquantū Pan.dicit ꝙ ꝓbenda nō eſt ius ꝺſequutiuū ad canonicatum,ex diſpoſitione iuris,ga hoc falſum eſt.nec obſt.dcīn Inn. in c.fi.de cle.nō reſi.ga verū eſt, ꝙ ꝑ eſſe canonicus, ſine ꝓben da actu,ſed nō ꝑt eſſe ſine ſpe ꝓndi ꝓbendā,vt dixi in notabilibus,q̄ ſpes ad actū deducit ex diſpoſitione iuris, vel ex ſuperexcreſcentib. fructib. vel ex vacatione ſuperueniēti. Ad c.ſanctorū.lxx.diſt.rūdeo,vt ꝑ Pan.in d.ca.relatū. ¶Aduerte ēt,inquantū Pan.ꝺcludit,ꝙ ſi habēs vñ viuat,bona ment e faciat pactū cū capitulo,ꝙ recipiat in canonicū ſine ꝓbenda,ꝙ talis receptio nō eſt ſimoniaca.In ꝯriū vī text.in ca.tua nos.de ſimo. ¶Redeundo ad ꝺcluſionē,adde tex.in l.alimenta.cū glo.C.de neg.geſt.Bar.in d.§.morte.col.vij.ver.circa quintū. Ad idem tex.in l.nemo ꝑt.ff.de lega.j.¶Ex iſta ꝺcluſione infertunt plura
78 in practica.Primò,ꝙ illa proteſtatio† qua vtuntur libellantes in fine libelli,ſaluo iure addendi,vel minuendi,nihil operaī,ga addere,vel detrahere,dependet à diſpoſitione iuris l. edita C. de eden.fm Bar.in d.§.morte.& in d.l.edita.& in l.Neſennius. ff.de neg.geſt.gl.in c.inter dilectos.de fid.inſtr. Pan.poſt Ant. in.c.ij.ĵ. de libelli oblatio.& hoc procedit etiā ſi reus ꝓſentiat, fm̄ laſin d.l.edita.co.pe.Fel.in d.c.inter dilectos.col.vj.quia đ ſubſtantia iudicij eſt litis ꝓteſta.l.prolatā.vbi gl. C.de ſent.& interlocu.iud. Ergo cōſenſus partis nō poterit operari, ꝙ ferat ſnīa ſuper additis poſt lit.cōteſta.iuxta tradita per gl. in auth. offeratur.C.de lit.conte.& in c.de cauſis.de offic.delegat. Sed certè poſſet dici,ꝙ reus cōſentiendo proteſtationi, & reſeruationi factæ in libello, & litem ſimpliciter conteſtando , videatur conteſtari litem,non ſolùm ſuper eo q̄ od petitū eſt, ſed etiā ſuper eo,quod addetur.Benè facit,quod dicit Bar.in l. in
79 actione.in fi.ff.de furt.¶Secūdo infertur,ꝙ proteſtatio †qua vtunt practicantes in productione teſtium,& inſtrorum,videlicet,exhibet & producit,in paſſibus pro ipſo facientib. tm̄,nihil operaī,prout tenet Bal.in l.vnica.C.vt quæ deſunt aduoc. & in c.pñtiū.đ teſtib.col.ij.& do.laſ.in d.§.morte.col.xiij.& ſequen.quia non dependet à facultate producentis facere ꝙ iudex non adhibeat fidem teſtib.& inſtrumentis,ꝯ producentē, fm̄ gl.in l.j.§.editiones.ff.de eden.¶Tu adde,ꝙ Fel.in c.imputari. co.fi.de fide inſtr.tenet oppoſitū, dicens ꝙ *communis* opi. eſt,ꝙ talis ꝓteſtatio valeat.Et hoc idem firmat Fel.in c.cū venerabilis.co.v.de excep.ex plurib.& maximè, quia producere inſtrumenta,dependet à voluntate proteſtantis,ergo debetvalere proteſtatio vt ſ̄.in j.concluſione.Non obſt.ꝙ ſit in facultate iudicis,credere etiam contra producentem, quia verum poſtquā ſunt producta.Verū ſi proteſtatio præceſſit, nō poſſunt dici producta,niſi in paſſibus,ergo &c. Saluari tñ poteſt opi.Bald. & laſ.in v.caſibus quos refert Fel.in d.c.cum venerabilis.& vnum etiā caſum ponit in.c.j.col.v.de proba.Ad effugiendū omnē dubitationē, ſit cautus aduerſarius, ꝙ cadē reproducat cū ſimili proteſtatione, quatenus pro ſe faciunt,fm̄ Alb.in d.§.editiones,& d.Ant.in d.c.cum venerabilis. & in c. cum olim.de cenſi.¶Tertio, ex iſta cōcluſione infert d.laſ.ad
80 quæſtionē quotidianā,ꝙ ſi emphyteuta alienet ſ̄rem emphyteuticam cū proteſtatione hoc modo facta,ſaluo,&reſeruato ꝺſenſu domini ꝙ talis proteſtatio non iuuat,nec excuſat à caducitate,ga ꝙ cadat,dependet à diſpoſitione iuris. Allegat ita tenere Bal.in l.vnica.col.pe.q.xvi. C. de his quæ pœnæ nomi. & in c.j.§.fi.quæ fue.j.cauſa beneſi.amit.& plura alia,dicens ꝙ iſta opi.eſt cō. Eam ſequitur,& dicit cōem Deci. ſequuta traditione cō. 160.col.iij.ver. præterea dato.Tu aduerte ad fundamentū.ga non vī ad propoſitum,ga ꝙ cadat potius depēdet à volūtate directi dñij,q̄ iuris.l.fi.C.de in.emphy.ideo melius ſeruit ij.ꝺclu.de qua ſ̄.Tu verò vltra eū adde,ꝙ iſtam opi. tenet Lud.Ro.ſing.512.Tu habes,ꝙ ſi vaſallus.Fel.in c.cū cōtingat.col.iiij.de offi.deleg.Bertach.in tract.de gabel.in j. par. q.viij.Cæp.cau.xxij.¶Intellige iſtam deciſio.procedere ſtante ꝓ teſtatione,modo quo ſ̄.ſecus , ſi proteſtatio ſit ꝑditionalis, puta,alieno,ſi dñō placuerit.Iſto caſu non cadit,quia non cōtemnit dñm,cum non poſſit dici alienatio,niſi dñs conſentiat fm̄ Albe.de Roſin.d.l.fin.Iacob. Alua.in c.j.in prin. de prohi. feu.alie.Et ita conſuluit Cur.conſi.8. Viſo inſtro. Motus, quia emphyteuta vendens cum pacto l.cōmiſſoriæ reſoluto ꝺctu, non cadit fm̄ gl.Guli.Bal.& Mod.in l.ab emptione. ff.de pact.

Ergo minus debet cadere,qñ à principio venditio fuit conditionalis.¶Sed̄ intelligre,niſi proteſtatio eſſet ꝓcepta hoc modo,vendo,ſaluo & reſeruato ꝺſenſu dñi,& non aliter,nec alio modo,tunc proteſtatio valeret,& excuſaret emphyteutā, fm̄ Bal.in c.j.§.fi.col.fi.quæ fue.j.cā benefi.amit.Pan.in c.ij.de feu. in c.inſinuante.ad fi.qui cler.vel vouen.& Cur.in d.cōſi.8.Iſtā limitationem impugnat Iaſ.in d.§.morte.col.xiij.in fi.& ſeq.p iſtam concluſionem.Secundò,quia in re facta nō ꝓſunt artes verborum,ſecundū Bal.in c.fi.de conſeſ.vbi Bal.etiā tenet ꝯ hanc fallentiā.¶Tu non recedas ab iſta reſtrictione, quæ eſt cōmunis.Tum quia non contemnit dominū, ſi non vult alienationē valere,niſi dominus conſentiat.Tum, quia vī alienatio facta ſub conditione.Ergo &c.Et ꝙ talia verba non aliter, nec alio modo,operentur hunc effectum,voluit do. Ale.licet dicat non eſſe ſine magna dubitatione,conſi.3.colum.ij.lib.i. ¶Sublimita tamen iſtas duas declarationes, ſi emphyteuta ſtetit in puris terminis alienationis,non procedendo ad traditionem,ſecus ſi proceſſit ad traditionem corporalem, etiam cū tali proteſtatione facta,in talē perſonā,à qua difficilis ſit recuperatio.Puta ſi caſtrū tradatur potentiori,aut inimico,ſecundū Bal.in c.j.§.hoc quoq;.ad fi.de ſucc.feud. & in ca.Cumana. verſi.& prædicta faciunt.ĵ.de elec.Fely.in c.quæ in eccleſiarū. col.xxviij.vbi iſtud latius declarat.ſ̄.¶Et ex hoc infero ꝙ ſi
81 alienans traderet poſſeſſionē fictè per precarium ſeu ꝓſtitutū, ꝙ emphyteuta non caderet, quia tunc facilis eſt recuperatio. Ita generaliter concludit d.Guid.Pap.qō.j.vbi dicit ita ſeruari in curia Delphinali.¶Quartò ex hac cōcluſione infertur,ꝙ ſi fundator in fundatione eccleſiæ,ſeu in ꝓſtitutione dotis proteſtetur,ꝙ non vult eccleſiā,nec eius bona gubernari† ep̄i ſcopū,nec ei ſubeſſe,talis proteſtatio nihil operabitur,ga de iure omnes eccleſię ſint ſub poteſtate Epiſcopi,ĩ cuius dioeceſi ſitæ ſunt.c.oēs Baſilicæ.xvj.q.vij.Ita Bar.in l.quoties. §. fi.ff.de admi.tut.Pan.in c.requiſiſti.colum.pen.de teſta. & in c.nobis. col.pe.de iurepat.& eſt tex.in c.ſic qđā.& in c nouerint. x. q.j.
82 ¶ Quintò infertur ad proteſtationē ingredientis ꝛreligionē, proteſtantis velle retinere propriū, ꝙ non valeat, etiā ſi acceptetur,fm̄ gl.in auth.ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccl.& in d.l.per ſeruum.§.j.de vſu & habi.& in c.ſolet.xxxij.q.ij.de qua per Pan. & alios in c.fi.de condi.app. ¶Fallit iſta concluſio dupliciter. Primo,in caſib.in quib.ius admittit ipſam proteſtationē, aut. ſi teſtis productus dicatur.C.de teſti.auth.excipitur.C.de bonis quæ lib.c.paſtoralis.de except. Secundo fallit,ſi huiuſmodi proteſtationi cōſentiat is, in cuius fauorem lex fuit inducta.c. cū dilectus. vbi Pan.in v.notab.de conſue. Quod intellige in caſib.in quib.quis pōt renunciare fauori ſuo,aliàs ſecus,vt per Fel.latè in c.ſi diligenti.de foro cōpe.¶Circa fm̄,qñ proteſtatio eſt ꝯria facto facias infraſcriptas ꝺcluſiones.¶Prima,prote
83 ſtatio ꝯria facto, † in dependentib.à mera facultate proteſtatis,valet,& non tollit per ꝯrium actū.Pro iſta ꝺcluſione allegatur primò tex.in c.hæc eſt fides.xxiiij.q.j.per quē tex. Cæpol. in cautel.155.bonum, & vtile ꝺſiliū, docet cautelā ad euitandum crimen hæreſis,ad quā cautelā vide Iaſ.in rub.C.de ſumma trini.& fide cath.& Mod hic.Sed iſte tex.non videt allegari ad ꝓpoſitū,ga ibi ꝓteſtatio tollit mentē à facto,ergo nō eſt ꝯria facto,vt ſ̄.dixi in euidentia.Sed̄o Pan.alleg.tex.in l.ſi quis in princ.teſtī.ff.de leg.iij.Cōſidera,ꝙ illa proteſtatio potius vī ꝯria cōſequutiuis ad actū.Tertio alle.et tex facere in d.l.ꝓ ſeruū.§.j.qui loquit,qñ ꝓteſtatio apparet ꝯria cōſequutiuis, vt ſ̄. dictū fuit.Quarto Bar.in d.§.morte.& Mod.hic alleg. tex.in l. qui in aliena.§.fi.cū gl.ff.de acq.hære.iſte tex.loquitur in prætestatione veſtita à cauſa,quo caſu valet etiā in depēdentib.à voluntate duorū,vt ĵ.dicā.aliàs ibi proteſtatio nō valuiſſet tanq̄ ꝯria facto, vt dixi ſ̄.poſt Ale.in d.§.morte.Allegaī etiā text.in l.ſi ita ſit ſcriptū.ff.de lega.j.ſed ibi tollit mentē à facto. Et ſic vides,ꝙ omnia quæ ad hāc cōcluſionē allegant̄,potius tendūt ad declarandū factū,q̄ ad ꝯriandū proteſtationi. ¶Iſta cōcluſio facit ad qō.tactā per Ful.ſ.156. Viſis, &c.vbi proteſtatio rei dicentis,ꝙ non intendit declinare iuriſdictionē, niſi quatenus à ſtatuto ꝑmittaī,excuſat poſtea declinantē à pœna ſtatuti.ſed certè ibi eſt,quia proteſtatio erat conditionalis,& declinatoria,exceptio poſtea propoſita ſub eadē conditione,intelligitur ꝓpoſita,vt dicā.ĵ.poſt Pan.in iij.memb.Sed ſi ꝓteſtatio eſſet pura,ga dixiſſet,proteſtor ꝙ nolo declinare,& poſtea declinaret,crederē ꝙ proteſtatio non iuuaret,tanq̄ ꝯria facto maximè p ea,q̄ ſtatim ſubiicia.Et ita in ſimilib.termnis cōſuluit Dec.ſi.187.col.fi.vbi vult, ꝙ proteſtans nolle litem ſuſcipere,& đ eō litigās,nō excuſat,ſicut ſi aliqs ꝓteſtetur nolle litē ꝓteſtari,& poſtea ꝓteſtet,vt p Ang.in l.iuriſgētiū.§. qđ ferè. ff.de pac.Per iſtam ꝺcō.cōſuluit Ancha.conſi.32.Per ſtatutū &c.ꝙ proteſtatio appoſita in libello,videlicet non in modum libelli,ſed ſimplicis petitionis,operat, ꝙ nō cēſeat actor agere

re per viam libelli.Sed certè ēt iſto caſu ꝓteſtatio eſt declaratoria facti multipliciter intelligibilis , vel eſt ꝓteſtatio tollens mentē à facto,non directò ꝯria facto. ¶Iſta ꝺcō limitaī pluribus modis.Primò,vt ꝓcedat qñ ꝓteſtatio ꝯriat facto celebrato à ſolo ꝓteſtante abſq; alterius interuentu. Secus,ſi ꝯrie tur facto poſtea celebrato à proteſtāte ſimul cū alio. fm̄ Bar. in d.§ morte.ꝓ tex.in c.ſolicitudinē.de appłonib.Quę tex.iudicio meo nō probat,ga loquit de dependentib.à iuris diſpōne.eſt.n.iuris diſpō,ꝙ adeundo iudicē inferiorē eo, ad quem fuit appellatū,inducaī renūciatio appłonis.Sed̄o,allegat text. in c.j.qđ metus cā.ſed ibi eſt ꝓp veſtimentū cauſę.Item loquit in dependentib.à voluntate duorū,vt hic aduertit Pan.Quārò Ale.& Mod.adducunt tex.in l.ꝓ hīde.§.Papin.ff de acqui. hære. Sed rūdeo ꝙ loquit in ,ꝓteſtatione & in abſtentione , q̄ non pōt trahi ad actū futurum, ſecus in proteſtatione, q̄ pōt declarare quo aīo geraī actus ꝯrius.l.& ſi quis.§. pleriq;.ff.de religio.Nam tunc declaratio ſaluat ,ꝓteſtantē à ꝯrietate, vt.ĵ. in iij.mēbro,vñ fortè ſi in caſu.d.§.Papinianus. ꝓceſiſſet ,ꝓteſtatio,nō cenſeret is,qui abſtinuit recipiendo pecuniā,adiuiſſe.Cogitabis tñ ,ꝓ intellū illius tex. ¶Sed̄o limitaī, vt ꝓcedat, qñ talis ,ꝓteſtatio non eſt alteri ꝑiudicialis, ſecus ſi ꝑt alteri ꝑiudicare,ga tunc nō valet in ꝑiudiciū alterius, niſi ille ſciat, & ,ꝓteſtationi conſentiat.Exemplū . Proteſtat mulier cū iuſo,ꝙ non intendit vnq̄ ꝺſentire alienationi rerū dotaliū fiendæ ꝑ maritū,poſtea ꝺſentit, & iurat non ꝯuenire. Certè ,ꝓteſtatio tollit,& actus ſuſtinef.ita Imol.in l. cū vir.ff. de vſucapionib. Bal.conſ.506.In tres marchiones.lib.v.Iaſ.in d.§.morte.in lectu.noua.Ale.cōſi.16.lib.iij.Contrariū dñt gl. & doct.in c.licet mulieres. de iureiur. in vj. qui concludūt oppoſitum dſe intelligi,qñ emptor hēbat notitiā ,ꝓteſtationis,& non ꝺixit, alias ſi emptor ignorabat,volunt ,ꝓteſtationē tolli , & alienationem valere.Et certè iſta opinio eſt æquitati cōſona.Doct. tñ in d.c.licet mulieres. maximè Peru. *communiter* volunt ſeruandū eſſe primū iuſm̄,& ſic ,ꝓteſtationē valere ea rōne,qua iuſm̄ primū eſt licitū,& interpoſitum ſuper re,alias non alienari ,phibita.Vñ qa ,ꝓteſtatio iuuat iure cōi,& cōſolidat iuſo, hoc caſu ꝑualet,ꝑ tex.in c.intellecto.de iureiu.q tex.mihi non ꝓbat.qa loquit in his, in qb.is q fuerat ,ꝓteſtatus nō alienare , nulla hēbat alienandi ptātem. Sed in caſu ꝑmiſſo mulier cum iuſo hēt ptātem ꝺſentiendi , & alienandi fundū dotalem.d.c. licet mulieres,ergo &c.niſi fortè dixeris, ꝙ iſto caſu fm̄ iuſm̄ tanq̄ illicitū , non poſſit validare alienationem factam ꝯ ius. ¶Tertiò litarem nō ,ꝓcedere in caſu,in quo voluntas proteſtantis remaneret ſerua,& alligata, ſi ꝑ ꝯrium actū non tolleret. Tunc vt voluntas ſit libera, ,ꝓteſtatio vitiaī & nō vitiaī,& ita ,ꝓcedat gl.in c.fi.de procu.lib. vj. & id qđ notaī in l.ſi qs in principio teſtī.ff.de leg.iij.de qb.ſ̄. dixi. Et ſi mō ꝺsideres iſtas litationes,apparebit tibi ꝙ iſta ꝺcō parū vel nihil pōt proteſtanti opitulari.¶Sed̄a concło.Proteſtatio ꝯria facto,in depē
84 dentibus † à ꝺſenſu duorū valet , accedente vtriuſq; ꝺſenſu . Allegat Pan.tex.in c.Cumana.de electione.Sed aduerte,quia ibi ,ꝓteſtatio non erat ꝯria facto,cū eſſet cōdōnalis,videlicet, admittimus vos in capitulo,ſi de iure , vel conſuetudine vobis ꝓperit ius intereſſendi.Itē aduerte,ꝙ ibi nō apparet, ꝙ capellani cōſenſerint ,ꝓteſtationi , niſi dixeris apparere eo ipſo, ꝙ non ꝺixerunt . Qđ an ſit verū,dicā.ĵ. Allegat ēt tex.cū ibi not.in c.fi.de condi.appo.Sed ibi eſt,ga proteſtatio continebat turpitudinē,& pctm̄ in ſe,& erat ꝯ ſubſtantiā actus.Item ibi proteſtatio erat ꝯria conſequutis,& nō facto . Vera tñ eſt concło in ſe,quia actus dependentes à prāte agentiū, regulantur ab eorū intentione.l.nō oīs.ff.ſi cer. pet. Et ita concludit gl.in l.pacta nouiſſima.C.de pactis.per quā infert Bar.in d.§. morte.& Pan.hic,ad qōnē vt ꝓcos,& ꝑ Ang.in l. mora.ff. de vſuris.facit ēt ad id,qđ vult Abb.in c.ꝓ tuas.de condi.appoſi. ¶Tertia concło.Proteſtatio ꝓtraria facto , in dependentib. à
85 voluntate† proteſtantis,& alterius,tollit per actū ꝓtratiū ſub ſequentē,ſi aliter proteſtationi nō cōſentit. Probat Pan. quia proteſtatio facta in abſentia partis , de cuius ēt intereſſe agit, non dēt aliquid operari,ſicut propoſitū in mente retentum. l.ſi repetendi.C.de cōd.ob cauſ.& ibi Bal.ēt hoc dicit,& Bar. in d.§.morte.& ſic Pan.intellexit concłonem hanc,qñ proteſtatio fuit facta in abſentia partis.Idē tñ ſi,fecit in pñtia, & ,ꝓteſtatus ꝓtradicat,ꝓ ea,q̄ dixi in ij.concłone primi mēbri.Pro iſta concłone Bar.in d.§.morte.allegat tex.in l. cū plures.§.lo cator horrei.ff.locat.iſte tex.inducitur variis modis.Primo ꝑ Bar.in d §. morte. ꝙ ibi proteſtatio non valuit , quia ſublata fuit per contrariū factum.i.per acceptationem rerum.Et iſte intellectus eſt *communis*.Iſte intellectus reprehenditur per Iaſ. quia non ꝙuenit rōni decidendi,in d.§.locator horrei. ibi ꝓinde ac remiſſum foret propoſitū. Aliàs defendebam intelſm cōem, exponendo remiſſum.i. ſublatū ꝓp acceptationē contrariā proteſtationi,ſed nūc ꝓſidero ꝙ iſte ſenſus nō vī bonus, quia tex.vult propoſitū videri remiſſum, ga acceptauerit res, nā propoſuerat eas acceptare abſq; ſuo periculo, ſed nō exp̄ſit ſuū propoſitū parti, ſed abſq; vlla ,ꝓteſtatione paſſus eſt in ferri.Et licet Bar.dicat,ꝙ iſte ſenſus non placet, ga non cōuenit rationi decidendi, tñ ſi referatis illā rōnem, perinde eſt ac ſi remiſſum foret propoſitū ad ipſum ſolū,g habebat propoſitū,optimè cōuenit,& erit ſenſus, ſi hñs ,ꝓpoſitum, mutauerit illud.Et ex hoc infero,ꝙ ibi ,ꝓteſtatio nō erat ꝯria facto de directo,ſed potius conſequutiuis ad factū.Alio etiā modo in duxit Bal.in l.pacta nouiſſima.C.de pactis,ꝙ ibi ,ꝓteſtatio tollitur,ga huic ,ꝓteſtationi ꝯrius erat actus facti,g fortior eſt ad demonſtrandū voluntatē, q̄ actus verbi.cap. cauere.xxij.q.v. l.ſi tñ.§.ei qui.ff.de ædili.edic.c.ad nram.de appellationibus.l. nram.C.de teſta.l.de pupillo.§.meminiſſe.ff.de no.oper.nūc. Iſtum intellectū reprobāt Imo. Ale. & *communiter* alij in d.§. morte.& in d.l.pacta nouiſſima. ga ita per actū verbi,ſicut ꝓ actū facti ꝯrium,debet proteſtatio tolli, vel non tolli, ſi volū tas agētis ita velit.d. l. non oīs. Dantur ēt alij plures intelłs ad illū tex.qui nihil valent, ideo nō refero. ¶ Vnū volo conſiderես,ꝙ ibi non vī proteſtatio ꝯria facto, ſed potius declaratoria facti multipłr intelligibilis. Nā actus receptionis pōt fieri aīo ſuſcipiendi periculū in ſe, & aīo non ſuſcipiendi. Et ideo Pan.allegat illū text.in ſequenti mēbro. vñ infero, ꝙ verus eſt meus intelłs,ꝙ ibi propoſitum vī remiſſum, ga non fuit parti notificatum,nō quia propoſitū eſſet contrariū acceptationi.
¶Infertur ex hac concluſione primò,ꝙ ſi aliquis proteſtetur
86 per aliquem actum quem faciet, ꝙ non intendit † facere aīo ꝑhendi matrimoniū cū tali, ſi poſtea ꝺhat cū illa inſcia huius proteſtationis,valebit matrimoniū, & proteſtatio nihil operabit, fm̄ gl.& ſcribentes in c.tua nos. de ſponſalibus.¶Infert ſed̄o, ꝙ ſi iurans fidelitatē alicui dño,proteſtetur ꝙ non facit
87 aīo † recognoſcendi eū in dñm, ꝙ talis proteſtatio ꝺdicente dño non iuuat. & ita Soc.conſi.4.col.v.lib.iij. ¶Infertur ter-
88 tiò, ꝙ non excuſatur dicens alicui , Tu mentiris, ꝯ ſaluo honore tuo. quia proteſtatio contrariaī actui , fm̄ Bar. in l.ſi qs extraneus.in princ.ff.de acquir.hæredit per illum text.& Pan. in c.ea te.de iureiu.per illum tex.vbi quis iurauit fidelitatem alteri ſaluo honore eccleſiæ,cuius erat vaſallus,dicit ꝙ talis ꝓteſtatio non excuſat.Et Pan. dicit ꝙ quidam iudex fecit ſuſpēdi vnum hoīem per gulam, ſaluo iure ſuo. ¶Et iſtud facit ꝯ
89 malè reprehendentes † dicta doctorū , qui credunt excuſari ſi dixerint,ꝙ Bart. vel Abb.malè loquit,ſalua eius honorificātia. ſcđm Card. Alex.in c.neq;.ix.diſtin.iniuriantur.n. doctori bus, quos reprehendunt.l.item apud Labeonem.§. ſed quod adjicitur.ff.de iniur.lō cauēant mordaces, quī vel modica reperta occaſione , aliorū ſcripta dānant , & vbi aliud non pñt, ſyllabas ventilant, & apices calumniāt ur. Contra quos Hieronymus in prologo,vnà cū pſalmiſta imprecaī,Sagittas potentis acutas , cū carbonibus deſolatorijs. Cū modeſtia tñ maturoq; iudicio , ratione probabili laudabile eſt aliorum dicta inculpare.c. negare.ix.diſt.Nam ſi quis fm̄ veritatem dixerit alicui,Tu mentiris ſaluo honore tuo, excuſat ab actione iniuriarum,nō vigore proteſtationis, ſed ga veritatem dicit.l.eū qui nocentē.ff.de iniur. Sic ergo excuſabit doctor, aſſerens alium mentiri,ſi verū dixerit. & ideo dicit Old.conſi.53. conſueuit dubitari , ꝙ dicens alicui gratia correctionis , ꝙ eſt hæreticus ſaluo honore ſuo,non tenet iniuriarū. Prouocatus.n.à maledictis alterius, non tenet iniuriarī, ſi cā defendendi veritatē, maledicta refellat, fm̄ Bar.in l. quæ oīa.ff. de procur. tradit ꝑ Fel.latè in c.dilecti filij.col.vj.de exceptio. Ex iſta habes, ꝙ iſta proteſtatio nihil operat.Quod dicit verū eſſe Ang. in tracta. maleficiorum.in ver.verba iniuriosa.ver.quid aūt ſi dixit ver bum iniuriosum,ſi ſequatur proteſtatio, ſecus ſi ꝑcedat.Quā limitationē non puto verā, ga concło nra maximè procedit, qñ ,ꝓteſtatio ꝑcedit actū. d.§. locator horrei. & ga in his,quæ fiunt eodē cōtextu,nō attendit ordo, fm̄ Bar.in l.ij.§. prius.ff. de vulg.& pup.Et ꝯrium tenet Angel. in l.veſtem.ff.de iniur. vbi vult ꝙ non excuſet ab actione iniuriarū, qui dicit, Tædet me, ꝙ fueris de falſo cōdēnatus, licet ,ꝓteſtationem ꝑmiſerit. ſequit Iaſ.in d.l. turpia.col.fin. poſt Alex.de leg.j. ¶Ex quibus
90 oībus apparet, ꝙ illa proteſtatio qua vtuntur opponentes ex ceptionē † alicuius criminis, ꝯ actorē,vel contra teſtes,puta ꝙ ſunt excōicati, homicidæ, infames & ſimilia cum proteſtatione,ꝙ id non opponūt aīo iniuriandi,ſed pro iure ſuo tuēdo,ꝙ talis proteſtatio eos nō releuat, niſi probēt veritatē ita eſſe,& in cā obtineant.Nā qui nō ꝓbat, ēt qđ excipiendo deduxit,calumniari vī.l.j.C.de adu.ḋiu.iudi.c.calumniā.de pœnis. Et ex hoc tollit alia ꝑſumptio ꝯria, ꝙ aīo iuris ſui conſeruandi obiecerit crimen. Et per iſta ita cōſuluit Soc. cōſi.118. Viſa narrati pūcti petitione.col.iij.lib.j. Alioquin facilitate ꝓ

teſta-

Universidad de Deusto
Biblioteca

testationis daret occasio calumnijs, & iniurijs, ſm Fel. in c. j. ad finem. de exce. ¶Fallit aũt iſta ꝛcło, ſi ,ptestatio eſſet à cã veſti
ta. c. i. j. qđ metus cã. c. Lotharius. xxxj. q. j. Tu aduerte, quia in
c. j. ,ptestatio non erat ꝟria facto, ſed potius declaratoria facti
multipliciter intelligibilis. Nã aſſumptio habitus monachalis,
ꝑt fieri aĩo profitendi, & nõ profitendi. Scđò aduerte, ga ſer-
91 uit iſta fallentia puellis non audentib. † ꝺicere parentibus,
requirentib. ab eis, vt renuncient hr̃ditati pr̃næ, & mr̃næ. Nã
conſiliũ eſt, ꝙ prius proteſtent, ꝙ non intendunt renunciare,
& vbi in futurũ renunciarẽt, metu & reuerentia parentũ, nõ
ſpontè renunciabunt. ſm Soc. conſ. 263. Circa primũ. co. iiij.
lib. ij. ¶Tertiò aduerte, quia vr̃ ꝙ iſta fallentia ſeruiat de ven-
to. Nã proteſtans ſe metu & nõ ſponte actũ gerere, tenet me
92 tum † probare, ga ſolis proteſtationib. non probat metus. l.
metum. C. qđ met. cau. Bar. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi ꝓtori.
ff. de no. oper. nunc. in v. q. Sed ſi probet metus, ẽt ſine prote-
ſtatione, actus irritabitur. l. j. & ꝙ totũ. ff. qđ met. cau. c. ad au-
dientiã. eo. tit. Ergo ,ptestatio erit fruſtratoria. gl. in d. c. Lotha
rius. dicit, ꝙ ſola ,ptestatio ꝓcedens, probat metũ. d. c. j. nõ aũt
proteſtatio ſubſequẽs. d. l. metũ. & hoc ẽt voluerunt gl. Inno.
& Cardi. & *communiter* doc. in d. c. j. ꝑ illũ tex. ſed ibi, cum pro
testatione concurrebant multæ ꝓſumptiones. Prima, ga tpe
ingreſſus erat ꝓiugata. Item iuuenis. Item hẽbat paruulũ filiũ.
Quæ oĩa arguebant, ꝙ ſponte non intrauerit. Et ꝙ ſola ,pte-
ſtatio nõ ,pbet metũ, firmant Pan. & alij cõiter in c. fi. j. de ap-
pel. Bar. & legiſtæ in d. §. ſi qs ipſi ꝓtori. Pro ꝓcordia puto di-
ſtinguendũ, aut proteſtatio tẽdit ad inualidandũ actũ, qui dr̃
meticuloſus, & tunc aut actus dependet à volũtate ſolius ,pte-
ſtantis, & proteſtatio ꝓcedens ,pbat metũ. Ita loquit tex. in
d. c. Lotharius. Et rõ eſt, ga nuda ,ptestatio, in caſu illo, proba
ret aĩum proteſtantis, arg. eorum q̃ notant in c. ſigñaſti. de ho
mici. & ita tenet Bar. & *communiter* alij in l. g in aliena. §. fin. de
acq. hęr. Aut actus dependet à voluntate duorũ, & tũc ſi pro
teſtatio fiat in ipſo actu parte pñte, probat metũ. Ita ,pcedit
tex. in d. c. j. cũ ibi no. Aut añ actũ, & non ,pbat. Ita loquit tex.
in d. l. metũ. Rõ eſt, quia potuit abeſſe metus tpe actus & quia
proteſtatio facta in abſentia eius, qui lædi ꝓt, illi nõ ꝓiudicat,
vt hic per Pan. & ꝟ. dicã. Aut proteſtatio tẽdit ad qualidandũ
actũ nõ iuridicè factũ, & tũc ſiue fiat añ, ſiue in ipſo actu, nun
quã probat metũ. Ita ,pcedunt notata ꝑ Pan. in c. fi. de appel.
& Bal. in d. §. ſi qs ipſi ꝓtori. & rõ eſt ne facilitate ,ptestationis
deſ occaſio offendẽdi ius cõe. ¶Præmiſſa ſeruiũt in practica
ad qõ. an filia, q̃ proteſtata fuit ſe metu reuerentiali renũciare
93 hr̃ditati † paternæ, & mr̃næ, teneat probare metũ eo mõ, q̃
docet Bar. in l. j. §. q̃ onerandę. ff. qua. rerũ actio nõ dat. Et cer
tè dm̃ eſt ex ꝑmiſſis, ꝙ ſic, niſi proteſtatio eſſet facta in actu
renunciationis, pr̃e pñte, ꝑ tex. in d. c. j. & hoc vult Fel. hic ex-
preſsè. col. xxij. poſt Card. in c. cãm mr̃imonij. ꝟ. de offi. deleg.
Si tũ filia eſſet minor, & enormiſsimè læſa, tunc forſan ,ptesta
tio ꝓcedens ꝓ alia adminicula metũ probaret, ſm Soc. ꝟ. qui
ita ꝓſuluit cõſi. 263. Capio primũ. col. iiij. lib. ij. Proteſtatio. n.
& ſi ſola nõ ,pbat, o patur tñ, ꝙ metus facilius probat, ſm An-
ge. in l. metũ. la iij. ff. qđ met. cau. Mod. hic, & in hoc eſt vtilis
iſta ,ptestatio. Crederẽ ẽt, ꝙ ſit vtilis in alio, ga o pabitur ꝙ iu-
dex arbitrabitur ꝓ proteſtationẽ, metũ eſſe iuſtũ, quẽ alias
iuſtũ non fuiſſet arbitratus. Nã qs dicat iuſtus metus, ſtat arbi-
trio iudicis, conſiderata qualitate ꝓſonæ metũ paſſæ, ſm glo.
Pan. & Imo. in c. cũ dilectus. ꝟ. qđ met. cau. glo. in c. cum locũ.
de ſpon. Et ex proteſtatione arguet qualitas ꝓſonæ ,pteſtãtis,
arg. l. quidã in ſuo. ff. de ꝺ. inſt. Vel iij. vtilis eſt proteſtatio, ga
o patur, ꝙ actus ſit nẽro iure nullus, vbi aliàs veniebat reſcin-
dendus ꝓ actionẽ, qđ met. cau. Quod verũ, ſi proteſtatio ſit
facta parte pñte, vt hic ꝑ Fel. col. xxij. ¶Quarta concło. Prote
94 ſtatio ꝟria ꝓſumptioni iuris, & de iure, tollit ipſam præſum
ptionẽ, ſicut confeſſio. Cũ iſta *concluſione* tranſeunt oẽs, & eã
firmat. d. Anto. in c. is, q̃ fidẽ. de ſponſ. ¶Et ex ea infert, ꝙ ſtan
te ſtatuto, ꝙ ꝟ inſtr̃m nõ admittat niſi exceptio ſolẽnis, ꝙ tũ
opponi poterit exceptio fundata ī proteſtatione ꝟria inſtr̃o,
facta añ inſtr̃m, ſicut põt opponi exceptio ꝓfeſſionis. ſm Fel.
in c. ex parte. el ij. col. iiij. ver. xiij. fallit. ꝟ. de offi. deleg. & in ru
95 bri. ꝟ. de proba. ¶Fallit iſta concło, in ,ptestatione ꝓtinẽte ī
ſe turpitudinẽ, ga iſta tollit ꝓ ꝟrium factũ ſubſequens. Puta, ſi
ſponſus proteſtet, ꝙ cognoſcit ſponſam hoc aĩo, ꝙ nõ inten
dit ꝙ ſponſalia tranſeant in matrimoniũ, talis ,ptestatio nihil
o pat, ẽt ꝙ illi ꝓſentiat ſponſa ſm Inn. in c. veniens. el ij. de ſpõ-
ſa. quẽ ſequunt Pan. & alij hic. ¶Circa iſtam fallentiã aduerte.
Primò, inquantũ Abb. ꝓſupponit, ꝙ in exemplo premiſſo, ,p-
teſtatio ſit ꝟria facto, certè vr̃ malè dictum, quia eſt declarato
ria facti multipliciter intelligibilis, vt de ſe patet. Niſi dixeris,
ꝙ ſtante præſumptione iuris & de iure, proteſtatio, & factũ
ſanicem repugnant. Secundò aduerte, ga non videtur verũ,
ꝙ turpitudo habeat operari nullitatem proteſtationis in fa-
uorem matrimonij. Immo potius deberet operari ꝙ validitatẽ
proteſtationis, & annullationẽ actus, per tex. in c. fi. de condi.
appo. Nec ob. ſi dixeris ꝙ ibi proteſtatio ꝓtinẽs turpitudinẽ,
eſt ꝟria ſubſtantialibus matrimonij. Quia & hic ꝟriatur ſubſtã
tialib. i. conſenſui, in quo conſiſtit ſubſtantia matrimonij. l. nu
ptias. ff. de reg. iur. Auget difficultas, ga ꝓſumptio iuris, & de
iure, admittit probõnem in ꝟrium, ea rõne, quia per cõfeſſio
nem partium patet defectus in ſubſtantialib. ſine quibus lex
non feciſſet talem ꝓſumptionẽ, ſm Fel. in c. cum ordinẽ. col. j.
ꝟ. de reſcri. Sed ita eſt in exẽplo ꝓdicto, ergo &c. Fortè poſſet
dici, ꝙ in cã matrimoniali, non adhibetur fides partibus ꝺ ma
trimonium. c. ſuꝑ eo. ꝟ. de eo qui cogno. conſangui. vxo. ſuæ.
ergo nec ẽt ſtabitur proteſtationi. Hoc tñ non ſatisfacit, quia
tex. in d. c. ſuꝑ eo. ,pcedit in confeſſione facta poſt matrimo-
nium. Nos loquimur in ,ptestatione facta ante matrimoniũ,
niſi dixeris idem eſſe, ſi fiat poſt ſponſalia de futuro, ſed opor
tet hoc probare. ¶Puto, ꝙ ſi dicamus ꝙ ꝓſumptio iuris, & de
iure, de qua in c. is qui fidem. de ſpon. fundetur in ꝓſumpto
conſenſu, ꝙ iſta cõis deciſio, quam etiam tenẽt gl. Pan. & ſcri
bentes in c. per tuas. de condi. appo. ſit periculoſa. Si verò di-
camus ꝙ lex ꝓſumat ita ꝓ honeſtatẽ, tunc erit veriſſima, ga
ex quo lex ita vult, proteſtatio in dependentib. à iuris diſpõ-
ne, nihil releuat, vt ſ. latè dixi. & reperio, ꝙ ꝓ hanc rõnem ita
ꝓcludit Are. in l. Titia. §. j. ff. de verb. obl. ¶Circa tertiũ mem-
96 brum, facias vnicã concłonem. Proteſtatio ꝟria facto † multi
pliciter ĩtelligibili valet, & o pat ꝙ factũ intelligat ſm ſenſum
proteſtationis. l. Neſennius. ff. de neg. geſt. l. at ſi qs. §. pleriq;. ff.
de religio. & ſumpt. fũe. & iſta eſt vtilis concło. ¶Ex qua in-
97 ferunt plura. Primò, infertur ſm Inno. ꝙ proteſtatio † reſpon
dentis libello, aĩo litem non ,ptestandi, impedit litis conteſta-
tionem, q̃ ex rr̃ſione aliàs inducta fuiſſet. & ratio eſt, ga talis
proteſtatio tollit cõem intellm à facto. Et operat ; ꝙ ſm aliũ
intellm factum interp retat, & ſic rr̃ſio videbitur facta animo
potius inſtruendi iudicem, q̃ animo litem conteſtandi. Sequũ
tur Pan. & alij hic. d. Ant. & Pan. in c. j. ꝟ. de litis conteſt. Bar. in
l. j. C. eod. tit. Et iſta eſt *communis* opinio, licet quidam contra-
dixerint. ſec. d. Ale. conſ. 130. col. pen. lib. iiij. ex qua infert, ꝙ
98 ,ptestatio petẽtis ſe mitti in poſſeſsionẽ, † authoritate iudicis
ſaluo iure intrandi propria authoritate, o pat ꝙ non cenſeatur proteſtãs renũciaſſe pacto de ingrediẽdo propria autho
ritate. qđ rr̃ tollit, ſi eat ad iudicẽ pro obtinẽda poſſeſſione.
l. de pupillo. §. meminiſſe. ff. de no. oper. nunc. Bal. in l. ij. in x.
q. C. de ſeruit. & aqua. ¶Sed aduerte circa iſtud exemplũ, in-
quantũ Abb. dicit, ꝙ reus debet facere hãc proteſtationẽ in
pñtia eius, cuius intereſt, & poſtea dr̃ coã iudice, non aũt co
rã actore, ergo vr̃ intereſſe iudicis, & ſic valebit proteſtatio,
ẽt ꝙ actor non ſit pñs, ſed hoc eſt ꝟ. tex. in auth. qui ſemel. C.
qũo, & qñ iudex. ſuppleas ergo verba ad exemplũ. ¶Scđo in
fert, ſm Inno. in c. Cumana. de electio. ꝙ ,ptestatio rei ſe op-
99 ponentis in iudicio, cũ ,ptestatione, † ꝙ p actus quos faciet,
nõ intendit in iudicẽ ꝓſentire, operat, ꝙ nõ intelligat ,proga
ta iuriſdictio. ſequunt oẽs. Qđ ,pcedit, ẽt ſi in eadẽ ſcriptura
prius fuerint deductæ aliquę exceptiones ꝟ libellũ, & ꝟ perſo
nã actoris. Quia in eadẽ ſcriptura nõ ꝓſideratur ordo. l. talẽ. ff.
de hr̃dibus inſtitu. l. ij. §. prius. ff. de vulg. & pup. Ita ampliat
Bart. in l. quidã cõſulebant. ff. de re iud. Sub dit tñ, ꝙ tutius eſt
ꝙ ꝑmittat exceptio declinatoria, & poſtea proponant excep
tiones dilatoriæ vel peremptoriæ, ſalua declinatoria. Sequit
Bal. in l. exceptionẽ. col. iij. C. de probationibus. Sequunt alij
cõiter, quos referunt ibi Ale. Mod. & Fel. in c. inter monaſte-
rium. co. iiij. ver. prima declaratio. de re iudicata. Iſta tñ ,pteſta-
tio caſu quo iudex ſit cõpetens eſt nociua, qa poterit ꝟ oppo
nentẽ declinatoriã ,pcedere, tanquã ꝓtra contumacẽ ad mul
ctã, vel excõicationem, ſm Inno. in c. Cumana. & ibi Imo. &
Pan. ſequunt. ꝟ. de electi. per tex. in c. ex parte. in ver. ga ſtare
nolunt iuri. de verb. ſigni. Idẽ tenent Ang. & Mod. in l. non
vr̃. ff. de iudicijs. ſequunt cõiter doct. hic. quos refert Fel. hic,
& Ale. & Laſ. in d §. morte. in l. eleganter. §. ſi qs poſt. ff. de ꝺ.
inde. dicẽtes oẽs, ꝙ fatuus eſt aduocatus, q̃ ita proteſtat. iſtud
arbitror verũ ſi proteſtans ſtet in ſola proteſtatione, non rẽ-
dendo petitis per actorẽ, ſed ſi ſalua proteſtatione rẽderet,
proponendo ſuas exceptiones, crederẽ ꝙ nõ poſſit tanq̃ cõ-
tumax condẽnari. Quia rẽdendo ſalua declinatoria perinde
100 eſt ac ſi declinaſſet iuriſdictionẽ, niſi ſi & † quatenus arcta-
tus ſit ꝺę iure cõparere, quo caſu non poſſet mulctari tanq̃
cõtumax, ex quo ſimpl̃r non declinauit, ſm Pan. & aliqs hic,
poſt Inn. in d. c. Cumana. & tradũt Ale. & alii in l. ſi ita ſcrip-
tũ. ff. de leg. j. & iſtud eſt, qđ volũt. d. Ant. & Geminia. in d. c.
Cumana. & ita Pau. de Ca. in d. l. non vr̃. ¶Et ex hic habes, ꝙ
vtiliſſimũ eſt in ,ptestatione ſemper addere cõditionẽ niſi ſi
& qua-

& quatenus. Benè facit qđ dicit Bart. in l. diuus. ff. de falſis. vbi
dicit, ꝙ ſi qs interrogatur an velit vti inſtr̃is vel teſtibus, ſi dubi
tet rñdere ꝑ pœnã falſi, debet rñdere, ꝙ intẽdit vti, cũ prote
a ſtatione ſi & quatenus ⁊ veritatẽ ꝓtineant. Et idẽ tenet Cy. in
l. falſos. C. eod. Bald. in l. ſi aduerſarius. C. de fid. inſtru. Practic.
Pap. in forma ,pductionis inſtrumentorũ, in ver. appareãt. &
iſtã practicã antea docuit Spec. tit. de inſtr. edit. §. videndũ re-
ſtat. verſ. ꝙ ſi velis. ¶Tollendo tñ effectum dictæ ,ptestationis
duplex põt adhiberi remediũ. Primũ eſt, ꝙ ad inſtantiã inter-
rogantis ſtatuat ſibi terminus ad deliberatẽ & præcisè reſpon
dendum, ga tũc arctabitur præcisè rñdere, velit vti, vel ne, ſm
Bar. in l. diuus. ff. de fal. & Lap. ſua alleg. cxix. & optimè declarat Fulg. conſ. 177. publicato ,pceſſu. Scđm remediũ eſt, ꝙ in-
terrogans non ſimpliciter interroget, an velit vti teſtibus, vel
inſtr̃o, ſed ſpecificet vtrũ velit vti inſtr̃o in tali parte, in qua ſic
dr̃, & ſi r vtrũ velit vti dicto teſtiũ, in eo, in q̃ ſic deponunt, ga
vult in eo de falſo illos redarguere. Nã tũc tenet interrogatus
reſpõdere, abſq; aliqua, ,ptestatione, ſm Sal. in l. ſi falſis. C. de fal
ſis. & Card. Alex. in c. in memoriã. xix. diſt. Tertiò intellige, ꝙ
ꝑmiſſa ,ptestatio iuuat, niſi ,ptestans ,pduxiſſet falſum articulũ,
& ſup eo feciſſet teſtes recipi, tũc nõ excuſatur à pœna falſi pp
dictã proteſtationẽ, ſm Bar. in d. l. ſi falſos. & Fel. in c. in præſen
tium. col. iij. ꝟ. de teſtib. Habet etiã alios mirabiles effectus iſta
,ptestatio, niſi ſi, & quatenus. Quos vide p Fel. in c. cũ ꝓtingat.
101 ꝟ. de offic. dele. ¶Quintò quæro, an ,ptestatio ꝓcedens † ex-
tendatur ad actũ, q̃ celebrat ex interuallo? Pan. hic in iij. mem-
bro reſpõdet ꝙ nõ. Idẽ tenet Bar. in d. §. morte. & ibi Alex. &
Mod. dicũt, ꝙ iſta eſt *cõis* opinio. & idẽ tenet Bar. & alij cõiter
in l. pacta nouiſſima. C. de pac. & in l. q in aliena. §. fi. ff. de acq.
hæred. Fel. & cõiter Canoniſtæ hic, & in d. c. Cumana. ¶Omiſ
ſis authoritatib. diſcutiamus fundamẽta. Allegat primò Pan.
tex. in d. l. cũ plures. §. locator horrei. ff. locati. ſm vnũ intelle-
ctum. Sed nõ ,pbat, quia ibi aduerſarius ignorabat ,ptestatio-
nem, ſm cõem: & ideò etiã ſi actus fuiſſet celebratus incontinenti, adhuc ,ptestatio nõ habuiſſet effectũ, vt dixi ſ. in iij. con
cluſione ij. membri. Scđò, Bart. in d. §. morte. allegat tex. in l. p
retentionẽ. C. de vſu. Iſte tex. meo iudicio nõ etiam ,pbat, qa
loquit in diuerſis terminis, vid elicet ꝙ ,ptestatio non trahitur
ad vſuras maiores ſecũdo loco ,pmiſſas, qa ſunt diuerſæ vſu-
ræ ab his, de quib. agebat tpe ,ptestationis. Et vera eſt conclu-
ſio, ꝙ ,ptestatio ſup vna re, nõ extendit ad aliam diuerſam. l. &
ſi quis. §. pleriq;. ff. de relig. & ſumpt. fun. l. ſi vnus. §. & in ſum-
ma. ff. de pact. Concluſio verò nr̃a loquit, an trahat ad actus
celebratos ex interuallo, nõ diuerſos ab his, de quibus prote-
ſtatio loquebat. Præterea odio vſurarũ ibi fit ſtricta interpre-
tatio. Tertiò Lud. Rom. allegat tex. in l. ſi tibi certã. ff. de adim.
leg. d. Alex. reſpõdet, ꝙ alleg. tex. nihil facit, qa non apparet, ꝙ
fideicommiſſum ſubſequens fuerit factũ ex interuallo. Iſta re-
ſponſio retorquetur, qa ſi eſſet factũ incontinẽti, tũ ,ptestatio
nõ extendit ad illud, ergo minus ſi ex interuallo. Vñ rñdeo, ꝙ
,ptestatio ibi reſpicit actum celebratũ, nimirũ ſi non extendit
ad futurũ, cũ reſpicit ꝑterita. Concluſio verò nr̃a loquitur, q̃ñ
,ptestatio reſpicit actũ celebrandũ. Quartò, ꝑ iſta parte Bart.
in l. Titia. §. j. ff. de verb. obl. allegat tex. in l. ſi tibi librũ. ff. d. act.
empt. & in l. ſi binarum. ff. de ſerũ. vrb. præd. ꝑ quæ iura reſtrin
git vulgatã regulam d. §. j. & l. item qa. §. fi. ff. de pact. Tu conſi
dera, ga illa iura vident ,pbare oppoſitũ eius, ad qđ Bar. illa alle
gat, qa illa ,ptestatio facta ante venditionẽ, ꝙ ædes vendendæ
deberẽt ſeruire ædibus retentis, operat ꝙ detur actio ex ven-
dito, ꝑ imponẽda ſeruitute omiſſa in traditione ædium: ergo
ad actũ ex interuallo trahitur ,ptestatio, aĩs non daret actio ex
vendito. ¶Contrariam opin. ꝙ trahat etiã ad actũ ex interual
lo, tenent Bal. & Aret. in d. l. Titia. §. j. Bald. & Ang. in d. l. pacta
nouiſſima. Aret. in l. ſi ita ſtipulatus. in princ. ff. de verb. obli. &
in d. l. g in aliena. §. fi. Card. Alex. in c. ſolicitudinem. in ix. q. de
appel. Pro iſta parte allegat tex. in l. ſi ita ſcriptũ. ff. de lega. j. Ad
iſtum reſpõdẽt Alex. Sal. & alij in d. l. pacta nouiſſima. ꝙ ibi le-
gata & ,ptestatio in eodẽ teſtamẽto facta fuere, & ſic inconti-
nenti. l. hæredes palàm. §. fi. ff. de teſta. & ꝙ ibi eſſent facta eodẽ
teſtamẽto, ,pbat ibi text. in fi. vel aliter reſpondet, vt in ſequẽti
ꝟrio. Scđò allegat tex. in l. ſi qs in princ. teſti. ff. de leg. iij. Sed re
ſpondetur, ꝙ ꝓcluſio nr̃a loquit in ſimplici proteſtatione, illa
lex loquit in ,ptestatione facta ꝑ verba reſpicientia futurum
102 tempus. Tertiò allegat ratio, qa voluntas præſumit † dura-
re, niſi ,pbetur mutata. l. eum qui. ff. de ,pbati. l. ſancimus. C. de
teſta. e. cũ Marthæ. de celebr. miſſa. & ,ppterea dicit Bar. in l. nõ
ſolùm. §. ſi mandato. ff. de iniuriis. ꝙ mandans tenet de homi-
cidio commiſſo ex interuallo longo poſt mandatũ. & fuit di-
ctum Innoc. in c. ad audientiã. ꝟ. de homic. Ad iſtud reſpõdet
Fel. hic, ꝙ dicta regula, ꝙ voluntas nõ præſumat mutata, ,pce-
dit, qñ nullus actus geritur ꝑ illũ, q ſemel habuit talẽ volunta-
tem, ſecus ſi aliquis actus gerat, ꝑ quẽ poſſit ꝑſumi mutata vo
luntas, vt in actu, q fit poſt proteſtationẽ, non repetita ,pteſta-
tione. Iſta ſolo mihi vr̃ verbalis, qa vera eſſet, ſi actus nõ poſſet
recipere interpretationẽ à proteſtatione ꝑcedente. Sed cùm
actus etiã ex interuallo celebratus, poſſit intelligi ſm proteſta
tionem, quare debemus ꝑſumere mutatã fuiſſe voluntatẽ? &
ꝑ iſta parte ſtringit text. in l. ſi verò. ff. de ædil. edic. Vñ ꝙ con-
cordia ꝓſidero duos caſus. Aut quærit, an ,ptestatio facta in a-
liquo actu trahat ad actũ ſm, celebratũ ex interuallo, & tunc
dicendũ vr̃ ꝙ non, qa ,ptestatio ſimpl̃r facta, debet intelligi de
primo actu. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſign. & ideò in
ſcđo erit repetenda ,ptestatio, niſi ille actus ſcđs fiat incontí-
nenti poſt actũ ſimul cũ ,ptestatione celebratũ. Ita ,pcedit cõ-
munis opin. & iſtud clarè ſonãt verba. & Pan. hic, ſi benè pon-
derentur. Aut quærit, an ,ptestatio ſimplex trahat ad actũ pri-
mum, celebratũ ex interuallo, & tũc dicendũ, ꝙ ſic, qa nõ præ-
ſumitur voluntas mutata, & nondum ,ptestatio ſortita fuerat
aliquẽ effectũ. & in iſtis terminis ,pcedat text. in d. l. ſi bannitũ.
& ꝟria opinio. Retẽta igit cõi, habes eam declarare & reſtrin-
gere multis modis. Primò, poſſes eam reſtringere, vt ſtatim di
xi. ¶Scđa declaratio, vt ,pcedat qñ ,ptestatio eſt ſimpl̃r facta,
103 ſecus ſi ꝑ verba generalia † directò futurũ tp̃s reſpicientia,
ſm Pan. hic, & Bart. in d. §. morte. ꝑ text. in l. ſi ita ſtipulatus. ij.
de fideiuſ. & in l. quæro. ff. loca. & d. l. ſi qs in principio teſtamẽ
ti. Confirmo, qa vbi primus actus non ꝓſumit effectũ, ſm in-
tentionem diſponẽtis, tunc diſpoſitio intelligit non ſolùm de
primo actu, ſed de omnib. vlterioribus, ſm Bar. in l. fideicom-
miſſa. §. ſi qs alicui decẽ. ff. de leg. iij. Bal. in l. inuitis. ff. de ,pcur.
Cũ igitur ,ptestatio ſit generalr̃ directa ad futurũ tp̃s, nõ vr̃, ꝙ
diſpoſitio conſumat effectũ, p vnicũ actũ, ſm generalẽ inten-
tionẽ ,ptestantis, meritò ,ptestatio trahi poterit ad actus vlte-
riores. ¶Contra hãc concluſionẽ arguunt ſic. Expreſſio eius,
qđ tacitè ineſt, nihil operat. l. iij. ff. de leg. j. not. in c. ad audien-
tiam. ij. ꝟ. de reſcript. verùm in ,ptestatione ſimplici ineſt factũ
de futuro, vt ſi dicã, ,ptestor ꝙ nolo ſtare alimẽta animo do-
nandi, intelligit ꝑ proteſtationẽ futurã. l. Neſennius. ff. de neg.
geſt. Ergo ſi ,ptestatus fuero ꝑ verba generalia reſpicientia fu-
turum, puta, ,ptestor ꝙ qualiacunq; alimẽta præſtitero, nõ ꝑ-
ſtabo aĩo donãdi, talis generalis expreſſio nihil operabit. Iſtud
vr̃ ſtringere, tñ in exẽplo ꝑmiſſo, prima ſimplex ,prestatio etiã
directò futurũ tp̃s reſpicit, ſicut ſecũda magis generalis. Tamẽ
qa dari poſſunt alia exempla, puta, proteſtor ꝙ nolo adire, &
,ptestor ꝙ p aliquẽ actũ, quẽ dicam vel faciam, nõ intendo a-
dire, reſponderem ꝙ alio modo eximirẽtur, quàm inſit: quia
primo caſu futurũ tempus eximit ſimpliciter. Ideò intelli-
gitur de actu, q fit incontinenti. Scđo caſu eximit generalr̃,
ideò trahitur ad actus ex interuallo. ¶Tertia declaratio, vt
proccedat in proteſtatione ſimplici & nuda. Secus in proteſta
104 tione † veſtita à cauſa, q̃ duret tpe actus celebrati ex inter-
uallo. Exemplũ, ſi ,ptestor, ꝙ ꝑ metũ ingredior religionẽ, talis
,ptestatio operat ſemp in futurũ durante dicto metu. c. j. ꝟ. qđ
met. cau. & ibi not. Inn. & alij, Bar. & *cõiter* Legiſtæ in d. l. qui
in aliena. ff. de acq. hær. Ioan. And. in regul. in generali. col. pen.
de reg. iur. lib. vj. Et ideò proteſtãs qñ ſoluit ꝑ metũ tyranni,
talis ,ptestatio trahitur ad oẽs ſoluẽtiones, q̃ fiunt tyrãno ſemper
principãte, ſm Bar. in l. j. pen. col. circa mediũ. ff. de condict. ob
turp. cauſ. & in tract. de tyran. & in l. ij. C. qđ met. cauſ. Et ideò
aĩs dicebam, ꝙ coactus ꝟhere matrimoniũ, q tota nocte fuit
in domo mulieris retentus, licèt dormiuiſſet cum ea, ꝙ tamẽ
non erat purgatus metus, ex quo eadẽ cauſa timoris durabat,
,put etiã in ſimilibus terminis ꝓſuluit d. Alex. conſ. 99. in caſu
ꝓdicto tria ſunt pertingẽda. in princ. lib. iij. Facit etiã ad prote
ſtationem factã ꝑ puellã raptã, q̃ exiſtens apud raptorẽ, prote
ſtata fuit, ꝙ ante raptũ ꝟxerat matrimoniũ cũ raptore, vt pre-
ſumatur factа ꝑ vim & metũ, ex quo ſemp pſeuerabat eadem
cauſa timoris & violentiæ. De quo per Cæpol. conſ. 57. ſuper
querela raptus. col. pen. & hãc fallentiã & præcedentẽ appro-
bat Soc. conſ. 27. in pñti. col. fi. lib. iij. ¶Quarta declaratio, vt
105 ,pcedat in ,ptestatione, ꝑ quã nullũ ius † acquirit ,ptestanti,
ſecus in ,ptestatione ꝑ quã ius fuit acquiſitũ proteſtati, ga tũc
p actum ex interuallo, nõ eſt præſumendũ ab eo iure iam ac-
quiſito receſſum. arg. l. cũ de indebito. ff. de ,pbati. Exemplum,
vendo tibi fundũ, cũ hac ,ptestatione expreſſa, ꝙ liceat in tra-
ditione eius mihi imponere ſeruitutẽ eundi ex illo fundo, ad
meum fundũ. Tunc ſi in traditione nihil dicat, non præſumit
,ptestationi renunciatũ: ideò agi potetit ex vendito, vt patiat
emptor ſeruitutẽ imponi, & in iſtis terminis loquit tex. in l. ſi ti
bi liberũ. ff. de act. empt. & in d l. ſi binarũ. ſm Imol. hic ꝑ text.
in l. quoties. §. ſed ſi cũ primũ. ff. de act. empt. ¶Expeditis his,
q̃ tanguñt ꝑ Pan. ꝑ pleniori intelligentia, quæro ſextò, an pro-
teſtatio poſſit fieri in abſentia partis? Circa hanc quæſtionem

facias

a Quatenus. De qua reſponſione & quando procedit, vide deciſ. Neap. 189. an ignorantia excuſet. Ruin. 65 ſ. 86. vol. 4. vide latius per Gabri. in tit. de criminal. concl. 7.

TROTT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

facias sequẽtes conclusiones. Prima conclusio. ¶Protestatio
106 declaratoria † animi p quã nemo graual, nõ requirit præsentiam alicuius, dũmodo fiat talr, ꝙ possit de ipsa ꝓtestatione apparere. l. non idcircò. C. de codicil. d. l. Nesennius. & d. l. si qs. §. pleriq;. & d. l. g in aliena. §. fi. fm Bart. & *cõiter* alios in d. §. morte. in prima specie ꝓtestationis. Tu aduerte, qa Bar. alle gando d. §. pleriq;. pſupponit, ꝙ ꝓtestatio p quã impedit aditio hæreditatis, possit fieri in absentia creditorum. Istud vr fal sum, qa quoties pp ignorantiã ꝓtestationis alius põt captari, tũc ꝓtestatio illi debet intimari. l. si mandassem. ff. manda. Sed ista est hmõi, qa si creditores intellexissent protestantẽ nõ gerere negotia hæreditaria aĩo adeundi, procurassent ne bona transiuissent in siniſtrũ, vel alr sibi ꝓuidissent. Ad istud respon deho in sequẽti conclone. confirmat ista conclo, qa ratihabitio põt fieri parte absente, fm gl. & Bart. in l. Pomponius scribit. ff. de neg. gest. Bar. in l. quo ein. ff. rem rat. hab. cũ concord. allegatis p Ale. & Mod. in d. §. morte. vltra quos adde, ꝙ istud ꝓbat in l. si ego. ff. de neg. gest. iuncta regula, q põt inuitis, &c.
¶Itẽ adde, ꝙ ꝓcedit in ratihabitione actus validi gesti noĩe ra tificantis, secus in ratihabitione actus nulliter gesti p ipsum, q modò ratificat, fm Aret. conſ. 128. eximie dñe collateralis. qa ex ratihabitione actus nulli, resultat nouus ɔctus, vt ex nunc, non vt extunc. fm Bar. in l. ab emptione. ff. de pact. ergo debet intimari parti, q ex ratificatione obligat. d. l. si mandassem. Et ex istis inſtificari põt dictũ Ang. in §. si verò expreſſum, ĩ auth. de hære. & Fale. inquantũ vult, ꝙ si qs parte absente approbet vnũ inſtrm tanq; verũ, inſtrm faciat fidẽ ɔ approbantẽ in fauo rem omniũ, quorũ interest. Nã ea rõ est, qa ratihabitio fieri po test absente parte, cũ agat solùm de ꝓbanda voluntate appro bantis, fm Fely. hic. De quo latius p Fely. in c. si. cautio. col. vij. verſ. fallit iij. & seq. ĩ. de fid. inſtr. Hinc est, ꝙ licèt aliàs iudex nõ possit declarare suã sniam partibus absentibus, & non citatis, fm Bart. in l. ab executore. ff. de appel. verſ. quæro qualiter. tñ declaratio, q neutrã partẽ lædit, facta absentibus partibus, & nõ citatis, valebit, fm And. Sic. conſ. 25. clementissimi patris. col. ix. lib. ij. ¶Fallit ista conclo si protestatio tendit ad decla-
107 randum actũ, † q cũ alio gerit. Tunc ꝓtestatio debet illi notificari, alr nihil valet. l., p hærede. §. Papinianus. ff. de acq. hær. Qui nõ ꝓbat, vt s. dixi, & attenta ista ratione, sequeret ꝙ etiã in d. l. Nesennius. ꝓtestatio deberet intimari filio, cui præstant alimẽta. cuius ɔrium volunt Bar. & oĩs, allegãdo istum tex. ꝓ regula. Benè fateor, ꝙ si aliter posset lædi, ꝙ deberet sibi intimari, alr in sui præiudiciũ nihil operabit ꝓtestatio, vt in seq. conclone. ¶Scda conclo. Protestatio declaratoria, p quã ꝓ-
108 testans † exonerat, & alius posset decipi, seu lædi, debet fieri in præsentia illius, vel ei saltẽ intimari. l. si mandassem. ff. mãda. clem. vnic. de renunc. c. ex parte decani. ĩ. de rescip. Tu dicas, ꝙ ista conclo ꝓcedit generalr in quacunq; protestatione, fm Pan. hic, qa protestatio facta absente parte, q lædi potest, non plus operat, q ꝓpositũ in mente retentũ, arg. l. si repetẽdi. vbi Bal. not. C. de condi. ob cauſ. facit. l. de vnoquoq;. ff. de re iudi. Et de ꝓtestatione inhibitoria est text. in l. nomẽ. C. q res pign. De certificatoria, in l. aut qalr. ff. qd vi aut clã. De incitatoria, & ꝓhibitoria, in l. iij. C. de noua. in l. fi. ff. de transact. cum simi.
109 ¶Fallit multipliciter. Primò ꝓcedit, † si certus sit aduersarius. Secus si incertus, tunc sufficit protestationẽ publicè ꝓponere. l. sed & si ꝓpillus. §. ꝓscribere. ff. de institõ. c. fin. & ibi not. p Gem. & alios. de elect. li. vj. Et sic hẽs, ꝙ si volo reuocare ꝓcuratorem generalẽ, sufficit ꝓponere ꝓtestationẽ in publi co. Quod etiã voluit Bar. in l. q hominẽ. §. si Titium. ff. de solu. Quod intellige ꝓcedere, qñ mandatũ erat generale, respectu rerũ, sed ſpeciale, respectu loci. Tunc debet publicè ꝓponi re uocatio in illo loco. d. §. ꝓscribere. sed si mandatũ erat gene rale, etiam respectu locorũ, tunc sufficit simplr ꝓtestari, talr, ꝙ de protestatione fides fieri possit, fm Bart. in l. vnica. C. de satisd. quẽ sic intellexit Alex. in d. §. morte. Quod tu latius de clara, & dic, ꝙ sufficiat ꝓtestari ipsi ꝓcuratori talr, ꝙ fieri pos sit fides de protestatione facta ꝓcuratori, fm Fel. in d. c. ex par te decani. col. xij. verſ. quarta regula. ¶Sedò declara hanc fal-
110 lentiam, vt ꝓcedat, qñ aduersarius † certus est, q sciat vel de facili scire possit, alr si posset de facili sciri, non sufficeret protestationẽ publicè ꝓponere, fm Gemi. in d. c. fi. Bal. in l. si curatores. C. de iur. delib. Fel. in c. gratũ. col. i. de offi. deleg. demon strat Alex. conſ. 5. col. j. lib. ij. conſ. 107. p totũ. lib. v. ex quo vr posse inferri, ꝙ si dñs, q constituit ꝓcuratorẽ generalẽ, verisimr scire posset personas, q sunt acturæ cũ suo ꝓcuratore, ꝙ non sufficeret, quo ad illas, ꝓponere reuocationẽ in publico. Cuius ɔrium sentit, imò vult Bar. in d. l. vnica. dũ dicit, ꝙ sufficit inti mare reuocationẽ ꝓcuratori generali ad causas, si nondũ iu dicium est inchoatũ cũ aliquo. Quod credo verius, alr dictũ Bar. approbatũ seruiret de vento, qa dñs verisimr hẽt notas ꝓsonas, cũ quibus ɔxit: illæ eĩ sunt, cũ quibus agẽdũ est. ¶Ter tiò aduerte, ꝙ si, ꝓponens publicè, protestationẽ, vel edictum, ꝓcuraret, vt citò amoueret, vt sæpe fit, talis ꝓtestatio vel edi ctum nihil ꝓdesset, fm Pan. in c. cũ olim. col. fin. de cauſ. poſ. & proprie. Quod not. qa sæpe occurrit. ¶Fallit secundò, vt de-
111 beat fieri in põtia eorũ, qui possunt lædi † principalr, secus si secundariò possint lædi. l. j. §. denunciari. ff. de vent. inspi. Ita Fel. hic. Sed aduerte, qa ista fallentia est inutilis, quò ad effectũ, de quo quærimus. Nã licèt nõ sit citandus is, de cuius ꝓiudicio agit secundariò, quò ad hoc vt actus valeat, quò ad præiudi cium tñ eius q secundariò põt lædi, necessariò etiam ipse vo-
a cari debet. fm Bar. in ex̃uag. ad repri. in ver. p edictũ. & Alex. in l. de vnoquoq;. col. fin. ff. de re iudic. Fel. in c. fi. col. pen. ĩ. de maio. & obed. ¶Fallit tertiò, vt ꝓcedat, qñ pp ignorantiam
112 ꝓtestationis † declaratoriæ, qs posset decipi vel lædi ex fa cto suo. d. l. si mandassem. secus si ex facto ipsius ꝓtestantis. d. §. pleriq;. & hoc modo tollitur difficultas mota in præcedẽti conclone. Ratio diuersitatis est, qa scientia benè poterat suc currere ignorãti, ne lædaret ex facto suo. Sed non sic poterat succurrere, ne ꝓtestans reuocaret protestationem dependẽ tem ab eius aĩo, ergo certificari nõ debuit. l. q põt inuitis. ff. d reg. iur. ¶Quartò pòt dici, ꝙ ista conclo ꝓcedit, qñ immedia
113 tè † põt lædi ex ignorãtia protestationis. d. l. si mandassem. Secus si occasionaliter, & ita ꝓcedat opin. facta ŝ. in præced. conclone. ¶Quintò, fallit in ꝓtestatione declaratoria, p quã
114 ꝓtestans exonerat † ab obligatione, causata ex dispositione legis sine facto protestãtis, q fieri põt absentibus his, q lædi pos sunt. l. honores. §. fi. ff. de decur. Quã dicit sing. Bal. in c. Cumna. col. iiij. ĩ. de elect. ¶Circa hãc fall. aduerte. Primò, ꝙ tex. ille non vr ꝓbare: nã licèt dicat, vel quo alio modo, debet tũ intel li de iisdẽ modo simili modis expreſſis, q sunt tales, p quos, ꝓtesta tio debebat innotescere decurionibus. illa eĩ dictio, alio, de notat similitudinẽ. c. sedes. de rescrip. ¶Sedò aduerte, quænã possit esse rõ huius fallentiæ. Bart. in d. §. morte. dicit, ꝙ ratio nem citò videbimus, si cogitabimus. ¶Quidã cogitauerunt, ꝙ rõ sit, qa in his q facit lex, non requirit partis põtia. l. ij. & l. si creditores. C. de pac. & vt robiq; not. Bar. ꝙ tacitũ pactũ indu citur à lege, absq; põtia partis. Quæ rõ mihi nõ placet: licèt eũ lex inducat obſonem in persona pris, p filio absq; põtia pris, non tñ sequit ergo pr põt se eximere, absq; partis põtia. & ɔ rium ꝓbat in d. l. ij. & l. creditores. vbi creditor obligatur non petere solidũ, absq; debitoris põtia: & tñ non põt ab ea obſo ne se eximere, absq; eorũ ɔsensu. ¶Credo ꝙ sit alia rõ, qa lex obligauit ꝑrem absentẽ, solùm ex ꝑsumpto ɔsensu legis. Quæ ꝑsumptio inducì nõ potuit, qñ pr absens dissentit, ex eo ꝙ in rebus certis nõ cadit ꝑsumptio, fm gl. in l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. act. Et si dixeris, remanẽt ergo decepti nominato res sub vmbra huius ꝑsumptionis, eò qa tenent pro filiofami liàs, pr nõ ɔsentiente. l. fi. C. de filiisfam. & quemad. pat. lib. x. Rñdeo, sibi imputẽt, cũ facilè scire potuissent pris voluntatẽ. Sciens eĩn, vel scire debens nõ decipit, sed seipsum decipit. l. fundũ. C. de euict. ¶Vltimò aduerte, inquantũ Iaſ. & Moder. hic adducũt exẽplũ de ꝓcuratore effecto ribaldo, cuius man datum reuocat à lege, absq; intimatione & põtia eorũ, q lædi põt. l. si cũ Cor. vbi Bar. ff. de solut. Bal. in l. rogasti. §. fi. ff. si cer. pet. & nõ vr ad ꝓpositũ adduci, qa nos loquimur, qñ ꝓtesta tio hoĩs tollit obſonem legis, & istud exemplũ loquit, qñ pro testatio legis tollit obſonem hoĩs. & inter ista maxim i est dif-
a ferentia, qa ꝓtestatio & reuocatio mandati, facta p legẽ, non intimat, eò ꝙ leges notæ sunt, & ab omnib sciri debẽt. l. leges sacratissimæ. C. de legi. Et ad istud exemplũ vide q copiosè re duxit Fel. in d. c. ex parte decani. col. xi. verſ. fallit decimò. & in c. qualr & qñ. ij. de accusat. ¶Sextò fallit, qñ ꝓtestans pp metũ
115 ꝓbabilem † nõ audet protestari in põtia aduersarij. c. fi. ĩ. de appel. tradit in l. de pupillo. §. si qs ipsi ꝓtori. ff. de no. ope. nun. Qd ꝓcedit ẽt in ꝓtestatione facta sup actu dependẽte à volun tate duorũ, fm Dy. Bal. Ang. & Imo. & Paul. de Cast. in l. qui in aliena. §. j. ff. de acq. hær. Quorũ opin. tenenda est, licèt Bar. ibi ɔrium velit, fm Socy. conſ. 163. col. v. lib. ij. ¶Septimò fallit,
116 † qñ ꝓtestans non posset hr̃e copiã aduersarij. l. vt pfectius. C. de annal. except. & d. §. si qs ipsi ꝓtori. & l. j. §. adeundi. ff. qñ appel. sit. ¶Sed hic suborit dubitatio, corã quibus pſonis de-
117 beat † fieri ꝓtestatio, qñ ꝓtestans impedit in põtia aduersarij, ꝓtestari: In isto puncto vario modo loquunt Dd. Aliq vo lunt, ꝙ debeat fieri in iudicio, vt in l. j. §. adeundi. ff. qñ app. sit. & in l. vt pfectius. C. de anna. excep. Aliq ex̃ iudiciũ, coram ho nestis pſonis. l. ij. C. de his q pp met. iud. non appel. ¶Vnde, ꝙ cordia ɔsidera duos casus. Primus est, qñ actus est expedien dus cũ iudice. Secs, qñ cũ parte. Primo casu distingue. Aut ꝓ testans impedit, ꝓtestari pp metũ ipsius iudicis põtis, & isto casu põt fieri extraiudicialiter, corã honestis pſonis. & ita pro-

cedit

cedit tex. in d. l. ij. & in c. fi. de appel. Et not. qa dicit corã hone stis. Vñ factũ corã usurariis nõ valeret, qa nõ sunt boni viri. l. improbũ fœnus. C. de his, q not. inf. nec corã excõmunicatis. fm Soc. conſ. 45. col. j. lib. j. Aut ꝓtestãs impedit pp absentiam iudicis, & tũc si index hẽt tribunal, tũc ad tribunal fieri debet. d. l. j. §. adeundi. si verò nõ hẽt tribunal, tũc sufficit fieri coram honestis pſonis. c. pastoralis. §. fi. de offi. ordi. ¶Sedò casu, aut actus venit expediẽdus ex iudiciũ, & tunc debet fieri corã ho nestis pſonis. l. de pupillo. §. si qs ipsi ꝓtori. ff. de no. oper. nun. Aut in iudicio, & tũc seruãda est forma l. vt pfectius. C. de ann. excep. & clem. cãm. de elect. §. pen. ¶Sed hic iterũ suborit alia
118 dubitatio. Qũo dignosci possit, † ꝙ actus veniat expediendus cũ iudice, an cũ parte? Br respõdeo, ꝙ si, ꝓtestatio respicit principalr factũ iudicis, licèt tractet de interesse partis, nihilo minus dr agi cũ iudice. d. c. fi. & d. l. j. §. adeundi. Si verò ꝓtesta tio respicit principalr factũ partis, licèt actus debeat fieri in iu dicio, tñ dr agi cũ parte, vt in d. l. vt pfectius. & in l. in ɔctibus. & in auth hãc aũt quærelã. C. de non num. pec. ¶Iuxta ꝓmissa
119 dubitat, an ꝓtestatio possit fieri † in põtia pr̃is? Rñdeo, nõ in ꝓiudiciũ fiiij, nec econtrà, fm Soc. conſ. 8. lib. iij. ¶Itẽ dubitat,
120 an sufficiat ꝓtestari in põtia † ꝓcuratoris? Bart. in d. §. mor te. in ſ. da ſpecie, ꝓtestationis distinguit. Aut sumus in casibus, in quibus scia ꝓcuratoris nocet dño, & tũc sufficit illi ꝓtestari in põtia ꝓcuratoris, alr nõ. l. ꝓcuratoris. ff. de tribu. l. apud Cel sum. §. quæritũ. & l. si ꝓcurator. ff. de except. doli. limitat Alex. & Mod. tripl. vt refert Fel. hic. ¶Ex istis põt decidi qõ, quã ha
121 bui in facto, an intimatio reseruationis † facta procuratori ſpeciali ad litigandũ sup bñficio, faciat dñm incidere in pœnã. c. si bñficia. de præb. li. vj. Videbat ꝙ sic, qa scia ꝓcuratoris habentis ſpeciale mandatũ, nocet dño. d. l. ꝓcuratoris. cũ gl. Con trarium ɔsului, qa vbi requirit plena & indubitata scia nunq; ꝓtestatio facta ꝓcuratori, nocet dño, fm gl. in cle. cãm. in ver bo appellatũ. de elect. in casu aũt c. si bñficia. requirit talis scia reseruationis, q careat omni dubitatione, fm Io. And. & Peru. ibi p tex. in c. certũ. x. q. iij. Itẽ scia reseruationis, requirit ad cõ stituendũ dñm in mala fide, q nitit bñficium reseruatũ retinere ɔ voluntatẽ Papæ, & in ꝓiudicium alterius. Vbi aũt scia est ꝓsonalis, i. requirit ad inducendũ malã fidẽ, tunc scia ꝓcurato ris nõ nocet dño, l. itẽ veniunt. §. periã. ff. de pet. hær. Et ex istis apparet nõ obstare, si dicat ꝙ dñs præsumit certioratus à suo ꝓcuratore, qa in casu isto nõ sufficit ꝑsumpta scia, imò rr dñs ꝑsumitur ignorare gesta sui ꝓcuratoris, nisi, ꝓbet scia. l. verius. cũ gl. ff. de ꝓbat. l. si res obligata. ff. de leg. j. l. si qs delegauerit. ff. de nouat. Tradit Alex. conſ. 2. vol. 4. col. iiij. Corn. conſ. 156. cũ in cã. col. fi. lib. iij. nõ ẽt obstar, si dixeris, sibi imputet dñs, q dedit madatũ ſpãle ad litigandũ sup ipso bñficio, qa respõde-
tur, ꝙ tale mandatum nõ se extendit vt ꝓcurator visa alterius reseruatione debeat in lite pſistere, qa sic censeret mandasse il licita, ɔ l. si ꝓcurator. ff. de cond. indeb. Hinc dixit Rota decisi. lxxxj. in tit. vt lit. pen. in nouis, ꝙ dñs nunq; censet dedisse man datum suo ꝓcuratori, vt lite pendente aliqd debeat attẽtare. Facit dictũ gl. in c. dilecto. in verb. gñalis. ĩ. de præb. ¶Septimò principalr q̃ro, an in casibus in quib. requirit põtia partis, etiã
122 requirat † partis ɔsensus? Bar. in d. §. morte. in j. specie, ꝓtesta tionis. verſ. sed q̃ro an ẽt partis, &c. in autẽp. col. & fi. respõdet semp requiri ɔsensum partis, si de eius ꝓiudicio agat. Et istud idẽ volunt Pan, & alij hic, & dixi ĩ. in ij. concl. j. mẽbri. & in iij. concl. ij. mẽbri, p tex. in l. fi. §. itẽ si ꝓdixerit. ff. naut. caup. stabu.
123 ¶Sed dubitat, an † requr expreſſus ɔsensus? Gl & Dd. varia re vident in isto puncto, vt colligit ex ſcriptis Fel. & Mod hic, & in d. §. morte. Sequẽdo dicta Bar. facio regulã, q requiritur expreſſus ɔsensus, ꝓtestari, alr ꝓtestatio sibi non nocet. & vo luit gl. in c. Cumana. ĩ. de elect. Et istud etiã regulr attestantur verũ esse Fel. & Mod. ¶Amplia non solùm si agat de obſone ɔcta tollenda vel limitanda. l. ꝓfecta. C. de donat. q̃ sub mo. l. si maiores. C. de transact. sed si agat de tollenda seu limitanda obſone de futuro ɔhenda, ex necessitate alicuius actus præce dentis, adhuc requirit ɔsensus expreſſus, fm Bar. in d. §. morte. p tex. in d. §. itẽ si ꝓdixerit. ¶Sed hic aduerte ꝙ gl. in d. § item si ꝓdixerit. & ibi Pet. de Bellap. tenẽt oppositũ ꝙ in casu illius §. sufficiat tacitus ɔsensus. Et Bar, Alb. de Ros. ibi admittunt, si nauta vel caupo ꝓtestet ante q̃ res in naui, vel hospitio recepe rit. & sic Bar. ibi ꝓtatur. sequit ẽt Card. Alex. in d. c. solicitudi nem. Lud. Ro. in d. §. morte. Imol. in c. potuit. col. xxxiij. d loc. Sed opinio Bar. est magis *comis*, & eã tenent d. Ant. & Fel. hic, q dicit, ꝙ hoc vult tex. in d. §. itẽ si ꝓdixerit. in verb. cõsenserint. & istam ampliationẽ sequnt Alex. & Iaſ. in d. §. morte. & ibi Alex. dicit, ꝙ Bart in §. item si. loquit sine lege. d. Iaſ. cõprobat rõne, qa caupo & nauta tenent ex dispositione legis, ergo ꝓte ſtatio nihil debet ꝓcurari. l. alimenta. C. de neg. gest. Quæ ra io nihil valet, qa licèt ex dispositione legis tenẽant, tñ talis obſo fuit inducta in fauorẽ hospitantium. Ergo potuerũt illi renun ciare. c. cũ dilectus. de consuet. & dixi s. in vlt. concl. ij. mẽbri.
124 Est ergo videndũ, an tacens, † vbi agitur de ꝓiudicio, q̃um ad limitandã obligationẽ de futuro, quã protestãs tenebatur simpliciter subire ex legis dispositione, habeat ꝙ consentien te? Fel. in c. nonne. in vj. fall. iij. regul. de præsump. volut ꝙ sic, pp dictũ gl. in l. si fideiussor. in verb. recusare. ff. q satisd. cogan. ¶Sed ego nõ credo verũ. Primò p tex. in d. §. item si ꝓdixerit. in verb. consenserint. Ergo nõ sufficit tacere, qa aliud est con sentire, aliud est tacere. regul. q tacet. de reg. iur. Vbi em lex re quirit ɔsensum, datur intelligi, qꝙ nõ sufficit tacere. l. ij. §. volun tatem. & ibi Bal. & Mod. not. ad statuta. ff. sol. mat. ¶S. dò, qa non arctat volens hospitari, respondere ꝓtestationi, cũ possit compellere ꝓtestantẽ, nõ obstante ꝓtestatione cum recipere suo periculo, qñ caupona non est ꝑuenta, vel nisi caupo expe ctaret legatos Regis, vel alicuius illustris principis, fm Martin. Laud. in tract. de leg. princ. §. ij. Cùm ergo tacens sciat ius suũ durare, & agat de eius ꝓiudicio, nõ vr consensisse. l. sicut. § nõ videbitur. ff quib. mod. pign. vel hypot. sol. ¶Ista dicta vtilia sunt ad quæstionem. Officiales in principio officij, ꝓmiserunt syndico vniuersitatis soluere oĩa debita, tam p ipsum, q suã fa miliam ɔhenda. Postea faciũt fieri, ꝓclama, q nullus audeat ali quid credere alicui de sua familia, alr, ꝓtestantur se nolle tene ri, nõ obstãte hac ꝓtestatione, tenebunt satisfacere, ꝓ debit s ɔctis p familiam, qa ratione othcij, & ex pacto prius tenebun tur, & licèt fuerint ꝓtestati se nolle teneri, cùm talis ꝓtestatio nõ ꝓdest, qa requiritur expreſſus consensus. Ita ſiguater dicit Soc. conſ. 107. cor mundũ. col. fin. lib. j. Fallit, si ꝓtestat ad tol-
125 lendum obſonem de futuro liberè ɔhendam, tũc tacẽs cen setur ɔsentire, & talis tacitus consensus sufficit, fm Iaſ. in d. §. morte. col. xi. sic intelligens Bart. in ij. membro suæ distinct. in exemplo de eo q fuit ꝓtestatus creditori, ꝙ si fideiuberet pro Titio debitore, ꝙ nõ intendebat obligari, dicit Iaſ. ꝙ si credi tor taceat, & postea sequat fideiussio, ꝙ nõ tenebit fideiussor. Sed Bar. hoc nõ exprimit, bũ Bar. dicit, si ɔsentiat creditor. Est bũ verũ ꝙ Bar. allegat gl. in l. pacta nouissima. C. de pact. q̃ lo quitur in pacto, qd etiã ex tacito ɔsensu inducit, vt not. in l. j. ff. de pact. ¶Aduerte, ꝙ d. Card. Alex. in d. c. solicitudinẽ. col. xvij. in fi. in exẽplo ꝓdicto voluit, ꝙ requirat expreſſius consen sus. & ita ipse declarat verba Bart. in d. iij. mẽb. Quid tenen dũ? Dec. hic effectualr amplectit opin. Iaſ. qa ille q ꝓtestat non debet obligari alr, q̃ ipse voluerit, & qa vbi agit de ꝓiudicio iu ris quærendi, tacẽs vr ɔsentire, fm eũ, tanq; si agat de modico ꝓiudicio. arg. l. q aũt. in princ. ff. de his q in fraud. cred. in exẽ plo præmisso ꝙ sufficiat tacitus ɔsensus, tenuit Pileus q xxv. & Iac. de Aren. dicens ita fuisse iudicatũ, put refert Alb. de Ros. in d. l. si fideiussor. licèt ipse distinguat, aut fideiussit incõtinen ti post ꝓtestationẽ, & sufficit tacere: aut fideiussit ex longo in teruallo, & ꝓtestatio nõ nuat, sed istud pendet ab his, q̃ s dixi mus, an ꝓtestatio trahat ad actũ ex interuallo. ¶Fallit secdò, si
126 agat de tollenda † obſone liberè ɔhenda, & ꝓtestatio sit in ipso actu. Exemplum, si dixero, ꝓmitto tibi aĩo nõ obligãdi, ista ꝓtestatio tollit obſonem ẽt ꝙ tu taceas, pp repugnantiã, fm Bar. l. obſonum suba. §. fi ff. de act. & obl. l. vbi repugnatia. ff. de reg. iur. Idẽ si agat de limitanda obſone. l. j. ff. de sol. Hanc fallentiã declara primò ꝓcedere, si agat de tollẽda, vel limitan da obſone, q̃ solo ɔsensu ꝓhit, secus si agat de limitãda obſone ɔhenda verbis, si, ꝓtestatio induceret diuersitatẽ in qualitate ɔctorum corruit. l. j. §. si qs simplr. iuncto §. seq. ff. de verb. obli. & istã
decisionẽ nota ꝓ Senensibus ɔ d. Iaſ. in d. §. si qs simplr. q tene rit, debeant intelligi ẽt tacitè: nam ɔrium vult Bar. in d. §. mor te. & in l. ita stipulatus. col. ij. ff. de verb. obli. de quo Dd. in d. §. si qs simplr. nõ faciunt mentionẽ. ¶Sedò declara, vt nõ, ꝓce-
127 dat, quoties ꝓtestatio esset ɔ subam † mrimonii, tũc fauore mrimonij tacẽs nõ cẽsẽt ɔsentire, licèt ꝓtestatio fieret in ipso actu, fm Inno. & *cõiter* Dd. in c. fi. de condi. appo. Sed aduerte, quia hoc verũ, si postea sequat copula, fm Pan. ibi. Et sic prote stans & protestatus ratione cuitandi peccati præsumũtur re nunciasse protestationi, alr non credẽrẽ valere matrimoniũ, ea ratione, qa tacẽs nõ præsumit consensisse vt dicũt Pan. & alij ibi. Nam esto ꝙ ita sit, tñ nec etiam protestans consensit rius consensu. ¶Fallit tertiò, qñ protestatio nõ tendit ad tol-
128 lendam vel limitandã † obſonẽ, sed aliud præiudicium põt gñare, tũc tacẽs præsumit ꝓtestationi ɔsentire, fm Bar. in loco pallegato, p tex. in l. codicillis. §. j. ff. de leg. ij. & l. si. debitor. §. j. ff. quib. mo. l. pig. vel hypo. solu. Sed aduerte, q̃ in istis iuribus protestatio solùm tendit ad ɔseruandum ius protestantis. Ni mirũ, si nõ requirit expreſſus cõsensus, qa ẽt dissensus partis non

posset

Universidad de Deusto
Biblioteca

posset auferre ius ꝓtestantis, nisi illud vellet remittere. l. id qđ nostrū. ff. de reg. iur. Nā ꝓtestatio cōseruatoria, ꝓseruat ius ꝓtestantis ēt aduersario ꝺicente. l. j. C. de his qui ſpon. mu. ſub. lib. x. Ubi Bart. not. ſe ita practicaſſe in facto proprio qñ ſoluit collecta, ga ꝓtestatus fuit ſe ſoluere, ſaluo ſuo priuilegio immunitatū. De quo vide Fely. poſt Abb. in c. cum acceſſiſſent. col. xiiij, verſi. v. limita. ſupra eo. d. Iaſ. in d. § morte. col. fi. Melius ergo facit tex. cū gl. in l. ſi fideiuſſor. vbi tacens videtur cōſentire protestationi, ꝓ quā derogabat priuilegio fori. ſed fortē ibi illud eſt, ga ꝓtestatio fiebat in iudicio, ſuper iuriſdictionalibus, vt dica. j. in. vj. fallentia. ¶ Secundò aduerte, ga ꝺ iſtam fallentiā vī tex. in l. ij. in fi. princ. ibi, niſi partibus ꝺriū ſpecialiter placuerit. ff. ſi qs cau. & ibi pōderat. d. Iaſ. in fi. ſed facilis eſt ſolutio, quia ſi actor expreſsè proteſtet, ꝙ ſalua ſit ſibi pœnæ petitio, & reus taceat ꝺr ambobus ſpecialiter placere. Et ꝓ illū tex. Bal. decidit, ꝙ ſi ꝺns ab emphyteuta recipiat penſionem
129 † pro tpe præterito, cū proteſtatione ꝙ ſaluū ſibi ſit ius priuationis, & caducitatis, ꝙ per talē receptionē nō intelligit remiſſa pœna priuationis, ga proteſtatio conſeruabat illam. & idē tenet Spec. tit. de emphy. §. nūc aliq. ver. xxv. cum concorꝺārijs alleg. per Iaſ. in l. ij. col. lxij. & ſeq. C. de iure emph. ¶ Sed
130 ardua ꝺifficultas inſurgit. Quid ſi ꝺns recipiat penſionē † ꝓ futuro tpe, cū ꝓteſtatione, ꝙ ſaluū ſibi ſit ius priuationis, an iſto caſu proteſtatio conſeruet ius ipſius ꝺñi? Bar. in d. l. ij. expreſsè decidit, ꝙ ſic, ſed eius opinio reprobat ꝓ Cy. Sal. & Iaſ. ibi. & per Card. d. Ant. & Imo. in d. c. potuit. de loca. Tu ꝓ concordia conſidera plures caſus Primus eſt ſi emphyteuta conſentiat proteſtationi, & iſto caſu Bar. benè loquit, ga proteſtatio ēt ꝺria facto in dependentibus à voluntate duorū operat effectū ſuū vtroq; conſentiente. c. ꝺiaconi xxviij. diſtinctio. & dixi ſuprà. ¶ Secundus caſus eſt, qñ emphyteuta ꝺixit expreſsè, & iſto caſu procedit opinio ꝺria, ga proteſtatio ꝺñi ꝺicentis nolle obligari ex receptione ſolutionis, tollit per ꝺriā proteſtationē ſoluentis, nā realiter, ꝓteſtatio q̄ reſpicit actū cōem, tollit per ꝺriā proteſtationē l. j. §. denunciari. ff. de ver. inſpi. & maximè vbi cōtraria ꝓteſtatio ſapit defenſionē. arg. l. Arrianus. ff. de actio. & obl. vt in caſu iſto, vbi ꝺria proteſtatio rēdit ad defenſionē, & ad ꝺeclarandū actū ſolutionis ꝺependentē à libera voluntate ſoluentis, qui non erat obligatus pro tpe futuro. ¶ Tertius caſus eſt, qñ tacet, & in hoc iacet ꝺifficultas.
cōiter doct. tenent ꝺ Bart. quia iſta proteſtatio eſt ꝺria facto, ergo nō ꝺebet ꝓdeſſe, vt hic. Eſt. n. proteſtatio incompaſſibilis cū receptione. ſ. expellere. & recipere pēſionē, pro futuro tpe. ¶ Sed tu cōſidera, ga iſta ſunt benè ꝺria expellere, & recipere. Sed tu ꝓſidera, ga iſta ſunt benè ꝺria expellere, & recipere. Sed iſta, velle eſſe ſaluū ius expellēdi, & recipere pēſionē pro futuro tpe, nō ſunt ꝺria, quia ſi elapſo tempore, ꝓ quo recepi ſolutionē, voluero expellere, nō faciā actū ꝺriū receptioni, ga effectus receptionis tūc reperit conſūmatus. Cū ergo proteſtatio nō ſit cōtraria facto, & tendat ad cōſeruandū ius proteſtantis tacens vī ꝓſentire. d. l. ſi debitor. §. j. Habebit ergo locū opinio
cōis, vt nō poſſit emphyteuta expelli durante tpe ſolutionum
factarū: opinio verò Bart. procedat elapſo tpe ipſarū ſolutio-
131 num. ¶ Fallit quartò, qñ cum taciturnitate cōcurrit aliquis actus facti, ꝺemonſtrans cōſenſum, tunc tacēs pſumit ꝓteſtationi ꝓſentire. Ità limitant d. Ant. Imo. Fel. & Mod. hic, per text. in l. ſi filiusfamilias. ij. ff. ad Mace. ¶ Circa iſtā fallentiā aduerte ad plura. Primo aduerte, ga ille tex. nō vī ꝓbare, ſm Pau. de Ca. in l. interdū. ff. rē ratā habe. ga ibi ſumus in caſibus in q̄bus ſimplex taciturnitas inducit ꝓſenſum, nimirum ſciētia & receptio literarū ſimul operent, ꝙ tacēs ſenſeat conſentire. Nā pr̄ pñs mutuo ꝺcto ꝓ filiū, & tacēs cēſet cōſentire, ſm eū. per tex. in l. ſed Iulianus. §. interdū. ff. ad Macedonia. d. Alex. de ſendo *cōem* intellectū datū ad. d. l. ſi filiusfa. ij. g eſt ꝙ ib ta
citus cōſenſus reſultet ex receptione ſrārū, & taciturnitate ſimul, rñdet, ꝙ tex in d. §. interdū. nō ꝓbat, ſed certè ille tex. expreſsè ꝓbat, ꝙ ſi pr̄ ſciat filiū negociari, ꝙ nō iuuat bñficio ſenatuſcōſulti. Ergo idē ſi ſit pñs, qñ filius recipit pecuniam mutuo: niſi fortè fatearis verū, ſi filius pñte patre accipiat mutuo pecuniā ꝓ aliqua negociatione p agenda, ſecus ſi ſimpr̄. Sed tñ idē, ſi ſit pñs; qñ filius accepit pecuniā mutuo ſimpr̄, l. ſi tñ pr̄e ſcīēte. ff. ad Maced. & ibi gl. inſert præmiſſa ad intellectū d. l. ſi filiusfamilias. Et ꝓ hāc. l. inferūt ꝺoct. ꝙ ſi proteſtatus recipet krās ꝓteſtationis, cēſeret cōſentire ſicut acceptās inſtrm mādati, vī acceptare onus mādati, cle. j. de ꝓcu. Et ꝺnt ꝺocto. hic. poſt Bar. in d. l. quo. n. §. Iulianus ait. & in alijs locis de quibus hic ꝓ Mod. ꝙ acceptans krās, in q̄bus cōtinet quaꝛ ipſe ꝺebeat ſoluere ꝺebitū, ad qđ tenet, ipſi transmittenti krās videtur
132 † confiteri ꝺebitū, niſi proteſtet ſe non cōſentire [a] illis literis. Quod ēt firmat Pan. in c. non iniuſte. col. ij. ꝺe procu. & pſ.
18. in cauſa & queſt. verſi. item ſecundo. ibi, hoc. n. inter oēs.

Alex. conſi. 78 col. j. lib. j. & conſi. 147. col. iij. li. ij. Et ex hoc eli
cit cautela extorquēꝺi conſeſſionē à ꝺebitore, q nō vult in pñ
tia teſtiū cōfiteri ꝺebitū. Sed vt iſta cautela profuit, multa requi
runt. Primò requirit, ꝙ acceptās ſciat qđ in eis cōtineat. ꝺ. clemē. j. in verbo, ſciēter receptis. Iō cautela eſt, ꝙ trāſmittēs literas ſcribat in pñtia teſtiū, & poſtea ꝺet ſibi copiā, & illimet ſint
b latores, tūc ſi in pñtia illorū acceptās krās eas legerit [b], poterūt deponere, ꝙ ſciēter acceptauit, abſq; ꝺictiōe. Ita ꝺeclarat Matheſil. not. xxij. nota mirabilē modū, & ſequit Fely. in ꝓœmio. Grego. co. vj. Et iō ſis cautus, vt nunquā legas krās in pñtia eius, qui eas portauit, nec alterius. Sc̄ò intellige procedere, niſi in literis cōtineret calculus rōnis ꝺe ꝺatis & receptis, & in fine ꝺiceret, ꝙ ꝺebeat reſtituere reſtantē ſummā, quia tunc pſūmere tur retinuiſſe krās, vt videret an calculus eſſe legaꝛ factus. l. cū ſeruus. ff. ꝺe cōd. & ꝺemōſtr, ꝓ quem ita ꝺeterminat. d. Iaſ. in l. admonēꝺi. col. liij. ꝺe iureiur. Tertiò ꝺeclara, vt procedat quātum ad approbationē cōtentorū in literis, nō aūt ꝙ acceptās videat cōiteri factū recitatū ita eſſe ſm Raph. Cuma. cōſ. 177. ſuppoſitis ſtatutis. alioquin ſequeret, ꝙ ſi ꝓcurator ſcriberet ꝺño ſe ꝺonaſſe centū Titio, ꝙ ꝺns acceptāꝺo krās, non poſſet poſtea q̄rere, an ita ſit, ꝙ ꝺonauerit. Et iō in caſu ꝺ. l. ſi filiusfamilias. ſi is, q mutuauerat filiofamilias, ſcriberet pr̄i ſe mutuaſſe, verū eſt ꝙ pr̄ acceptando, videret approbaſſe mutuū, non tñ videret fateri mutuū verū eſſe, niſi, ꝓbetur. ¶ Ex ꝺictis habes intellm ꝺictæ. l. ſi. filiusfamilias. per quē Pan. cōſi. 18. In cā & qōne. col. iiij. li. ij. ꝺecidit, ꝙ acceptans inſtrm laꝺi, vī illud approbare. De quo certè valde ꝺubito, cū ſciat ſaluū ſibi eſſe ius petenꝺi reꝺuctionē ad arbitriū boni viri vſque ad triginta annos, vt per Bart. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorū. ff. pro ſocio. Et ꝺ trariū vī velle Bart. in l. j. C. de rela. Ang. in l. ſi. ff. qñ appel. ſit. Fel. in c. cū in iure. col. iij. j. de offi. ꝺeleg. ¶ Fallit quintò, qñ
133 ꝓteſtās nō ſtat in meris † finibus proteſtationis, ſed vltra ꝙ cedit ꝺando. vel promittēꝺo aliquid, tunc ſi tacēs recipiat factū, acqeſcere vī ꝓteſtationi. Ita limitant Card. & d. Ant. in c. Cumana. j. de elec. p illū rex. Et ga acceptās actū, vī acceptare cū ſua qualitate. c. cum olim. de cenſi. l. Aurelius. §. idem quæſijt. vbi Bart. ff. de lib. lega. Sed iſta fallentia parum ꝓꝺeſt, ga ꝓcedit in caſibus, in quibus p proteſtationē nullū ius cōpetens tacēti auferr, vel in his, quæ ꝺependent à mera voluntate pro teſtātis, in q̄bus nō requirit cōſenſus aꝺuerſarij. l. Neſenius. ff. de neg geſt. Secus aūt, vbi agitur ꝺe tollenꝺo vel reſtringenꝺo iure iā acquiſito ipſi, proteſtato tacenti, tūc nō pſūmit cōſentire arg. l. cū ꝺe indebito. ff. ꝺe pb. & ideo in caſu c. Cumana. regꝛitur cōſenſus expreſſus, nec ſufficit taciturnitas, ſm gl. Pan. & a
lios *coiter*, quia ibi agit ꝺe reſtringenꝺo iure capellanorū, ꝺeclarando vt ibi per Pan. ¶ Fallit ſextò, in iuꝺicialibus, nam in his
134 tacens † pſumit cōſentire, ſm Imo. in d. §. morte. Card. Ale. in d. c. ſolicitudinē. ſic intelligentes gl. in d. l. ſi fideiuſſor. ff. qui ſatiſd. cogan. Ratio eſt ſm eos, ga plus operaꝛ taciturnitas in iuꝺicialibus, quàm in extraiuꝺicialibus. l. cū oſtenꝺimus. § fi. ff. ꝺe fideiuſſo. tuto. ¶ Tu aꝺꝺe, ꝙ in iuꝺicialibus, tacens ſemper habet ꝓ cōſentiente. c. fi. ꝺe accuſatio. lib. vj. l. j. C. ꝺe relat. o. & ibi Bar. pp hoc cōſuluit, ꝙ in actis iuꝺicialibus ſi pars tua ſit pſens, facias apponi, pñte parte & ꝺicente in paſſibus &c. alias tex. ille, ꝓbat, ꝙ habebit ꝓ conſentiente. & ex hoc Cæpol. elicit cautelā. ccxxviij. & per iſta iura ꝺicit Fel. ꝙ parte tacente, valet ꝺuctio teſtiū, facta poſt publicationē, ſuper eiſꝺem vel ꝺirectò ꝓtrarijs capitulis, ga in iuꝺicialibus tm operaꝛ taciturnitas, quantū expreſſus cōſenſus. Ita ipſe in c. fraternitatis. col. iiij. j. ꝺe teſtib. vbi alia ſimilia aꝺꝺucit. Et multò plura aꝺꝺucit ꝺ. Iaſ. in l. patre furioſo. maximè col. iij. ff. ꝺe his, qui ſunt ſui vel alie, ni iuris. ¶ Hanc limitationē intelligērē ꝓcꝺere in caſibus, in q̄bus pſens in iuꝺicio & tacens tenebāt aꝺ intereſſe, alias ſecus, per ea, quæ ſcribit Bar. in l. furioſo. ff. ꝺe re iuꝺ. & ꝓ ea quæ ſcribit Fel. in c. cū in iure pitus. col. iij. j. ꝺe offi. ꝺeleg. poſt Imo.
135 in. c. ij. j. ꝺe teſtib. ¶ Septimò fallit † in oībus caſibus, in q̄bus tacens habet ꝓ cōſentiente. ſm Bar. in d. §. morte. ad fi. & iij. j. C. ꝺe litis conteſtati. Fely. & alios hic. Et ſi vis ſcire caſus, in q̄bus tacens hꝛ pro conſentiente, vide Bar. & ſcribentes in l. q ꝺotis. ff. ſol. matr. & Fel. poſt alios in c. nōne. ꝺe pſump. Ex iſtis habes, ꝙ ſufficit qualiſcunq; cōſenſus, ſiue tacitus, ſiue expꝛſſus. Sed ꝺifficultas tora pſiſtit, an tacēs ꝺeꝺeat cōſentire. ¶ Octauo q̄ro, ꝓ quas pſonas poſſit fieri ꝓteſtatio. Et primò, an poſſit
136 fieri † ꝓ ꝓcuratorē? Bar. in d. §. morte. in materia ꝓteſtatiōis ꝓhibitoriæ, & alij poſt eū, ꝓcluꝺūt, ꝙ ſic. ꝓ tex. in l. ꝺe pupillo. §. q ꝓcuratorio. ff. ꝺe ope. no. nunc. & iſtuꝺ firmat Inno. in c. cū in iuuētute. ꝺe pſump. Fel. & alij hic. ¶ Sed ꝺubitaꝛ, an regꝛaꝛ ſpāle mꝺatū? Bī ꝓcurator in rē ꝓpriā, ſine ꝺubio pōt protestari, ga ꝺe ītereſſe ſuo agit. l. j. §. fi. ff. ꝺe no. oper. nūc. iꝺē ꝺnt Bar. Ale & *coiter* alij in ꝓcuratore hñte gñāle mādatū. Mouen
tur, ga nō eſt numeratus inter caſus reqrentes ſpāle mandatum,

tū numeratos per Spec. in tit. ꝺe ꝓcur. §. j. Nota pñam, quā firmat Rot. in tit. ꝺe ꝓcur. ꝺeciſ. xviij. in nouis. incip. fuit ꝺubitatum. & Soc. conſ. 120. col. iiij. lib. j. Fallit primò, ſm Fel. hic, in caſu gl. in cle. cām. in ver. ſpeciaꝛ. ꝺe elect. Sc̄ò fallit in ꝓteſtatione ꝺeclaratoria voluntatis, ꝓ quā nemo grauaꝛ, ſm Bart. in d. §. morte. in prima ſpecie ꝓteſtationis, p text. in l. Paulus reſpoꝺet ꝓ ꝓcuratorē. aſs incipit, ꝓ ꝓcuratorē. ff. ꝺe acqui. hær. & ratio colligit ex gl. ibi, ga ſtatim voluntas oſtenꝺit, & mandatum ꝓſummaꝛ. Et iſta eſt melior ratio, g̃ ſit illa, quā aſſignat ꝺ. Card. Alex. in d. c. ſolicitudinē. ꝙ iꝺeo fieri nō poſſit, ꝓteſtatio ꝺeclaratoria volūtatis ꝓ ꝓcuratorē, ga ꝺeclaratoria voluntatis, eſt pſonaliſſima, p l. vnic. §. ne aūt. C. ꝺe cad. toll. & p ea, q̄ ꝺixit gl. in l. iꝺem Pomponius ſcribit ſi frumentū. §. fi. ff. ꝺe rei vend. & in c. cū veniſſent. vbi latè Fel. ꝺe iuꝺi. Nā ſi iſta ratio eſſet vera, nunq̄ poſſet, ꝓteſtatio ꝺeclaratoria fieri p ꝓcuratorē, & tñ fieri pōt, qñ ex ſola voluntatis expreſſione, ꝓteſtatio non habet effectū, puta, ſi voluntas ſit exprimēꝺa corā iuꝺice, vel alia pſona. Exemplū, ſi ꝺns vult ꝺeclarare libellū ambiguū p ꝓcuratorē habentē ſpeciale mandatū, iſto caſu pōt, ſm Ang. in l. ſi qs intentione ambigua. ff. ꝺe iuꝺi. vel qñ vltra ꝺeclarationē animi requireret certa forma, vt in electione. c. ga pp. §. fin. ꝺe
137 elect. ¶ † Vnū tñ not. q̄ ad hoc vt ꝓteſtatio facta p ꝓcurato rē ꝓſtituat, ꝓteſtatum in mora, vel in ꝺolo oportet, ꝙ in actu, ꝓteſtationis fiꝺē faciat ꝺe mandato. l. ſi qs inficiatus. ff. ꝺepoſ. & ibi Bart. Nec aꝺmittit ꝓcurator aꝺ ꝓteſtanꝺū cū cautione rati, ga teneꝺ oſtēꝺere inſtrm mandati, ſm Bal. in rub. ꝺ. ꝺe ꝓc. niſi ſit talis, ꝓteſtatio, p quā ꝓteſtatus aꝺ iuꝺicē ꝓuocetur, ſm Bal. in c. corā. col. fi. ꝺe offi. ꝺeleg. p text. in l. q ablentē ff. ꝺe ꝓc. Melius ꝓbat p tex. in d. §. q ꝓcuratorio. nam q ꝓteſtatur, ſæpe partibus actoris fungit. l. ſi rem, quā. ff. ꝺe euict. & ita etiā ꝺicit Bal. in c. Cumana. ꝺ. ꝺe elect. col. iij. & in rub. C. ꝺepoſ. & Iaſ. in d. §. q ꝓcuratorio. Et ꝓ iſta fallentia bene facit, qđ ꝺicit Spec. tit. ꝺe ꝓcur. §. j. verſ. ſed qd ſi receptum. vbi vult, ꝙ ſi in terminis c. j. ꝺe elect. lib. vj. ꝓcurator, q obiecit crimina ꝺ electum, in termino nō facit fiꝺē ꝺe mādato. tñ ſi in veritate erat ꝓcurator, & poſtea fiꝺē fecerit, ſuſtinebit actus. Et ꝓ illud ꝺictum ſolet limitari ꝺoctr. Bar. in l. ſi qs inficiatus. vt ꝓcꝺat in extraiuꝺicialibus, ſecus in iuꝺicialibus, in q̄ibus ſufficit fiꝺē facere ꝺe mandato quandocunq;. Sed certè quantū aꝺ effectū committendæ moræ, videret ꝙ etiā in iuꝺiciali non ꝺebet aꝺmitti ꝓcurator aꝺ ꝓteſtanꝺū, niſi illicò ꝺoceat ꝺe mandato, ga mili tat eaꝺē ratio. & ita in ſpecie voluit Alex. conſ. 78. viſo & ꝺili genter pōꝺerato. li. v. & eſt etiā ꝺe mēte Bal. in d. c. Cumana.
138 ¶ Sc̄ò quæro, an coniuncta pſona poſſit † ꝓteſtari ꝓ coniuncta? vī ꝙ ſic, ga pōt agere, vt ſ. ꝺixi. ergo etiā ꝓteſtari. Contrarium ꝺeterminat Bal. in l. tutor vrgentibus. p illū text. ff ꝺe minor. ſequit Fel. hic. Tu aꝺuerte, ga ꝓrium tenuit Bald. in l. q ablentē. ff. ꝺe procur. intelligēs illum tex. in coniuncta pſona. Quiꝺā ꝺicunt eſſe ſpeciale in pſona incitatoria, ꝺe qua loquit ibi Bal. ſed non aſſignat rationē ſpecialitatis. Credo iꝺē in protestatione ꝓhibitoria: ga cui licet qđ eſt plus, vtiq; licebit qđ eſt minus. l. nō ꝺebet. ff. ꝺe reg. iur. Coniūctus pōt ꝺebitorē compellere, vt ꝺebitā pecuniā ꝺeponat, ſm Bal. in l. ſin aūt. ff. ꝺ neg. geſt. & ꝺixi ſ. & ſi pōt à manibus ꝺebitoris pecuniā extorquere, ergo multò magis poterit prohibere, ne alteri ſoluat. Non obſt. tex. in d. l. tutor vrgentibus. ga ibi ꝓiunctus nō potuiſſet agere, ga ꝓ aliis erat ꝺeputatus aꝺ agenꝺū ſpecialiter, videlicet erat ꝺatus tutor, quo caſu ꝓiunctus non pōt agere, ꝓ ꝓiuncto, habente tutorē, vel ꝓcuratorē. l. ſenatus. & ibi not. Bal. C. qui accuſ. Iaſ. in l. exigendi. C. ꝺe ꝓcur. facit. l. cū prætor. ff. ꝺe iuꝺi. & qđ ibi not. Ang. & iſtā reſponſionē ſenſit Bald. in ꝺ. l. tutor. ꝺū ꝺicit, ꝙ ꝓteſtatio ibi nō valuit, quia fiebat ꝺ ꝺñm. ¶ Tertiò
139 quæro, an poſſit fieri ꝓ negotiorū † geſtorē? Felyn. hic facit conſonem negatiuā, ꝙ nō, cū aliquali fallentia. Tu ꝺiſtingue, aut quæriꝛ an poſſit facere ꝓteſtationē ꝺeclaratoriā, & iſto caſu non pōt, ꝓ ea q̄ ſ. ꝺicta ſunt ꝺe ꝓcuratore. Aut ꝓhibitoriā, & etiam nō pōt, ſm Bart. in d. §. morte. niſi in caſibus, in quib. ſufficit ſimplex ſcia ꝓteſtati, in fauorē ꝓteſtantis, quos ipſe po ſuit in l. facta. §. ſi hæres. ff. ad Treb. Et pro hoc Iaſ. allegat text. in l. item veniunt. §. à quo. ff. ꝺe peti. hæred. ſed ille tex. ſm Bar. ibi loquit in ꝓteſtatione certificatoria, niſi ꝺixeris, ꝙ ibi protestatio fiebat aꝺ finē, ne poſſeſſores ꝺiſtraherent bona hæreꝺitaria, tūc ꝺenunciator expreſsè nō ꝓhibebat: & ex hoc ꝺecidit Rota, ꝙ appellatio poterit intimari ꝓ negotiorū geſtorē. tit. ꝺe appel. ꝺeciſ. cxxvij. in nouis. & ꝺeciſ. xij. in antiquis. Item Iaſ. in ꝓrium aꝺꝺucit tex. in l. cùm ſatis. §. fi. C. ꝺe agric. & cenſ. li. xj. vbi ſm eum, ꝓteſtatio ibi fiebat aꝺ inꝺucenꝺū ſolum ſcientiam, & tñ text. ibi vult illam ꝺebere fieri ꝓ ſe, vel ꝓ ꝓcuratorē, non aūt ꝓ negotiorū geſtorē. Ipſe reſpoꝺet, ꝙ ibi illuꝺ eſt ratione maximi præiuꝺicij, ga agebaꝛ ꝺe faciendo incꝺere protestatum in pœnā. l. quicunq;. C. ꝺe ſeruis fugit. & ita ꝺebet re-

ſtringi iſta fallentia, ſm eū. Sed mihi nō placet, ga etiā in ꝺ. §. ꝺ quo. ꝓteſtatio faciebat ꝓteſtatum incꝺere in vſuras, q̄ vſuræ etiā ꝺicunt pœnales. l. ecta. ff. ſi cert. pet. & tñ ibi, ꝓteſtatio fit p negotiorū geſtorē. Vñ tu reſponꝺe, ꝙ ille text. loquit in protestatione facta aꝺ aliuꝺ, q̄ aꝺ finē ſcientiæ, viꝺel cet aꝺ finē con-
140 ſtituendi reſtitutionē ſeruorū. ¶ Fallit in ꝓteſtatione † inhibitoria, ne fiat iꝺ aꝺ qđ prohibitus eſt obligare us non facere, ga illa fieri pōt à quacunq; pſona. l. ꝓhibere. in princ. ff. qđ vi, aut clām. & ibi Ang. cōprobat Fel. p ꝺictū Bal. in c. j. in princ. quo tempore miles. & p ꝺictum Bald. in ꝺiſput. incip. accuſatus ꝺe vi turbatiua. Tu confirma p iꝺ, qđ ꝺicit Pan. poſt alios, in c. no uit. ꝺ. ꝺe iuꝺi. ꝙ ꝺenunciatio euangelica pōt fieri à quocunq;, ga aꝺiuuaꝛ auxilio legis. ¶ Aut quæris, an negotiorum geſtor
141 poſſit facere † ꝓteſtationē incitatoriam? & tūc ꝺicendū ꝙ ſic, ꝓ text. in l. ſi qs ſolutioni. §. j. ff. ꝺe vſu. & ita ꝺebet intelligi Bart. in l. ſi ſeruū. §. nunc videamus. ff. ꝺe verb. obli. ſm Alex. & Mod. in d. §. morte. & Fel. hic. ¶ Sed q̄ poteſt eſſe ratio ꝺiuerſi tatis inter incitatoriam, & ꝓhibitoriam? Iaſ. reſpoꝺet rationē eſſe, ga effectus incitatoriæ, cōfertur in perſonā ꝺñi, viꝺelicet vt ſoluat ꝺño, aſs ſi nunciaret, vt ſolueret ſibi, nō ꝓſtituet ꝺe bitorem in mora, ga ſibi non pōt ſolui. l. vero ꝓcuratori. ff. ꝺe ſolut. Et ſic Ꝺd. *cōiter* intelligunt tex. in ꝺ. §. j. in negotiorū geſtore, incitante ꝺebitorē, vt ſoluat ꝺño. ¶ Ego tñ ſemp fui ꝺubius, ga ibi ꝺr mora eſſe factam negotiorū geſtori, ergo effectus incitationis erat, vt ſolueret ſibi. Ioan. Rich. Malumb. intelligebat illum tex. in gerente negotia ex officio tutelæ, vl curæ. Quoꝺ vī ꝓbare tex. ibi, ſeꝺ officiū impleri. Et ꝙ negotiorū geſtor nō poſſit ꝓteſtationem incitatoriam facere, ꝓbatur in ꝺ. l. cùm ſatis. §. fi. vbi agitur ꝺe ꝓteſtatione incitatoria, vt poſſeſſor reſtituat ſeruos fugitiuos, & tñ ꝺicit fieri ꝺebere p ſe, vl ꝓ ꝓcuratorem, nō p negotiorū geſtorē. Cogitabis. ¶ Retenta tñ cōmuni opinione, ꝺubitaꝛ, an negotiorū geſtor, qui incitat
142 ꝺebitorē, teneaꝛ † cauere ꝺe rato? Iaſ. reſpoꝺet ꝙ ſic, ꝓ text. in l. q ablentē. ff. ꝺe ꝓcur. & ibi Bart. in vlt. not. ꝺicit ita ꝺebere intelligi text. in ꝺ. l. ſi quis ſolutioni. §. j. Toties miratus fui ꝺe Iaſ. ꝺum ꝺicit, ꝙ in caſu ꝺ. §. j. ſi negotiorū geſtor interpellat ꝺebitorē vt ſoluat ꝺño, ꝙ teneaꝛ cauere ꝺe rato. Quiꝺ eſt intereſt ꝺebitoris, petere talem cautionē? nō obſt. text. in ꝺ. l. qui ablentē. qa vbi negotiator ꝺefenꝺens ablentem, interpellabat venꝺitorē, vt ꝺefenꝺeret emptorē, quo caſu intereraꝛ ꝺebitoris petere cautionē, ne emptor reuerſus iterū reſtauret litē ſo pitam, & iterū cogat ꝺefenꝺere. ¶ Nonò quæro, an ꝓteſtatio
143 ꝺebeat fieri † in ſcriptis? Bī ꝺicas, ꝙ nō, ꝓ tex. in l. ſi. C. ꝺ neg. geſt. ꝺixi ſ. in ꝺiffinitione. Fallit in v. caſibus, ꝺe quib. hic ꝓ Fel. Quos caſus ꝓſequere, vt ꝓ Card. Alex. in ꝺ. c. ſolicitudinem.
144 & ibi addit aliū, vt ꝓ eū. ¶ Decimò quæro, in quo loco † fieri ꝺebeat, ꝓteſtatio? reſpoꝺet Bar. ꝙ ꝓteſtatio ꝺeclaratoria potest fieri in quocunq; loco. & Fely. hic extenꝺit in quacunque ꝓteſtatione, ꝓ text. in auth. ſi qs ei, quē. C. ꝺe aꝺult. & ibi ꝓbat ſm eū, ꝙ pōt fieri in popina, & in ſuburbanis, & in loco ſacro, & ēt creꝺerē in lupanari, ſi, ꝓteſtatus ibi reperiret. Licèt citatio facta p arbitrū aꝺ cōparen. ū in l. loco inhoneſto, nō valeat. l. ſi cū ꝺies. §. ſeꝺ ſi in aliquē. ff. ꝺe arbit. Et ꝙ poſſit fieri in eccleſia, ꝓbat p id, qđ ꝺicit Bart. in l. actus. C. ꝺe feriis. vbi ꝺicit Bart. ꝙ ꝺiſpoſitio c. ꝺecet. ꝺe imm. eccl. lib. vj. & c. j. eod. tit. in antiq. annullans oēs actus iuꝺiciarios factos in eccleſia, ꝺebet intelligi ꝺe actis ꝓtentioſis, nō voluntariis. Aꝺꝺe, ꝙ Bal. in rubr. j. ꝺe iuꝺ. col. ij. in ij. lectura, ꝺicit, ꝙ examinatio teſtium pōt fieri in eccla, ga ipſa ſola examinatio iſtis eſt voluntarię iuriſꝺictioni, & ga fit ꝺe plano, & ſine ſtrepitu. Licèt ita Ꝺd. *cōiter* transeant tñ ꝓrium fuit ꝺe mente Papę, in ꝺ. c. ꝺecet. in verſ. ceſſet omnis cōfabulatio. ergo etiā, ꝓteſtatio. Ita obſt. ratio ibi aſſignata, ne ꝺiuinū turbet officium. Itē alia ratio, ne ibi peccatorū ꝺet occaſio, vbi ꝺelictorū eſt venia poſtulanda. Creꝺerē, ꝙ tpe quo celebrant officia, nullatenus ꝓteſtatio fieri ꝺebeat in eccla, & multò minus teſtium examinatio. Sed ceſſantibus officiis, attenta maximè conſuetuꝺine, poſſet, ꝓcꝺere ꝺoctr. Bart. in ꝺ. l. actus. ¶ Sc̄ò aꝺꝺe, inquantū ſ. ꝺixi, ꝙ ꝓteſtatio pōt fieri in lupanari, vel aſs in loco inhoneſto, intellige in ꝓteſtatione ꝺeclaratoria, vel certificatoria, aut ꝓhibitoria. Sed ꝓteſtatio inci
tatoria, vt ꝺebitor ſoluat, ita ꝺemū valet, ſi interpelletur, vt ibi ſoluat, vel interpellaꝛ, vt ſoluat ſimpr̄, ga intelligeret in loco ꝓteſtationis, ſm Bar. in d. §. morte. in iij. ſpecie protestationis, argum. ꝺ. l. ſi cùm ꝺies. §. ſi arbiter. Similiter interpellatio vt qs ſoluat, vel recipiat ſolutionem, in loco non tuto, etiam ꝙ ille ſit locus ſokoni ꝺeſtinatus, tamen non valet talis protestatio. l. vſuras. C. ꝺe ſoluti. quam ꝺicit ſingularem Lud. Rom. ſingul. lxxij. Senen. & conſ. 252. colum. vij. ſequitur Felyn. in c. accedens. ij. colum. j. vt lite non conteſtata. ¶ Vnꝺecimò quæro, quo tempore ꝓteſtatio fieri ꝺebeat? Et primò ꝺubitatur, an
145 poſſit fieri † de nocte? Rñꝺeo, ꝓteſtō ꝺeclaratoria volūtatis

ſine

a Conſentire. idem Dec. cōſi. 632. nu. 16. & hic nu. 23. & idē in audiente nuntiū ad ſe miſſum. vid. not. ad Bar. p Ale. ſi l. ſi filiusfamilias. ad Macedon. an autē id verū ſit, vide hic Fel. nā nuntius non retinetur ſicut literæ & Alex. in l. nō ſolum. §. more. nu. 28. de no. ope. nūc. TROTT.

b Legerit. Neceſſaria tñ videtur lectio vt p Gozad. conſ. 23. nu. 6. & vide not. ad ſingu. Matheſil. 22. nec ſufficit qualiſqualis lectio inconſiderata ſecū ꝺū Zaſ. conſ. 15. vol. j. ꝺubitatū tñ eſt an id ꝓcꝺat in ſolo patre. vt p Dec. hic nu. 23. Sed re vera ꝺd. i omnibus intelligunt id procedere & qđ ea. ſemper mi lirat ratio. TROTT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sine dubio ꝑt fieri de nocte. Nã testamẽta, q̃ cõsistunt in sola
voluntate testõris, ꝑñt fieri de nocte. l. ad testiũ. §. posse. ff. de
testa. & dicit Alex. in l. qui in aliena. §. fi. col. ij. ff. de acq. hæred.
q̃ ꝓtestatio declaratoria, q̃ nõ regrit partis ꝑntiã, ꝑõt fieri clã.
Sic ẽt in ꝓtestatione dependẽte à voluntate duorũ, vtroq; cõ
sentiente fieri poterit de nocte. Nã & transactio valet facta de
nocte. l. non minorẽ. C. de transac. & collatio beneficij, ſm gl.
in c. vt nſm. in ver. occulta. vt eccleſia bñ. quã ſequit Fely. in c.
cõſuluit. col. pe. de offi. delez. Idẽ in quacunq; ꝓtestatione, ſi ꝑt
haberi copia aduerſarij ſm Bal. in c. fi. de app. & Fel. hic, ga etiã
appellatio de nocte fieri ꝑt. l. i. §. dies. ff. q̃ appel. ſit. Bal. ĩ auth.
hodie. C. de appel. ¶ Sed aduerte, qa licet declaratoria fieri poſ
ſit de nocte, tñ incitatoria ad effectũ vt debitor ſoluat tũc, vel
vt creditor ſolutionẽ recipiat, nõ vꝫ valere, qa de nocte credi
tor nõ cogit recipere ſolutionẽ, cũ nõ ſit cõgruũ tps. l. ſi ſolu
turus. ff. de ſolut. tenet Bar. in l. more. ff. de feriis. Nec ẽt debi
tor de nocte debet poſſe cõpelli ſoluere, pp periculũ cũdi de
nocte, vt iugulent hoĩes, ſurgunt de nocte latrones. Et ideo cõ
ſuluit Alex. q̃ ſocius nõ tenẽt apire oſtiũ, & dare acceſſum ſo
cio venienti de nocte, ſm Ale. cõſi. 103. col. v. lib. j. Suſpectus
n. eſt, q̃ vadit de nocte, cũ illo tpe nullus ire ſoleat ꝑ vias. l. hoc
edictũ. §. Labeo. ff. de his, qui deie. vel effude. Sed dubitatur, qd
ſi debitor iuraſſet ſoluere in termino, & offerret vltima nocte
an excuſaret à periurio? vꝫ q̃ ſic, qa totũ tẽꝑus eſt debitoris,
ergo ſi pars occurrit vltima nocte, poterit illo tempore fieri
oblatio, niſi creditor ſit paratus ꝓgrare terminũ in diẽ craſti
nã. ſm Fei. in d. l. non minorẽ. & iſtud vꝫ ſentire Bal. in c. ego. n.
& ibi Feli. col. i. ĩ. de iureiur. ¶ Secundo dubitat, an poſſit fieri
146 tpe feriato? iſta dubitatio ꝑt dupl'r intelligi. Primò, de tpe,
quo ſit iſta ꝓtestatio. Secundo, de tpe explicationis actus, ad
quẽ quis incitat ꝑ ꝓtestationẽ. Primò caſu facias cõclusionẽ ge
neralẽ, q̃ oĩs ꝓtestatio ꝑt fieri die feriata, ẽt in honorẽ Dei, ſm
Bar. in l. cũ filius. §. fi. ff. de verb. obl. & in d. §. morte. col. pe. qa
ꝓtestatio eſt actus extraiudicialis, & oĩs actus extraiudicialis
ꝑt fieri die feriata. l. dies feſtos. C. de feriis. & ibi Saly vult quòd
landũ poſſit fieri die feriata, qa accedit potius ꝛ̃ctibus, quàm
iudicijs. §. i. in auth. vt diffe. iud. Quod ante tenuit Spec. tit. de
arbi. §. fi. ver. ſed nunqd amicabilis cõpoſitor. Fel. hic. & Pan. in
c. fi. col. iii. ĩ. de feriis. Bal. in l. fi. C. eo. Oria. in tract. de arbi. in x.
q̃õ. Similiter appellatio ꝑt interponi die feriato, licet nõ poſ
ſit exerceri. l. j. C. de feriis & ibi Bart. & l. ij. C. de tempo. appel.
Gl. in c. ſic populo. de app. lib. vj. ¶ Secundo caſu facias duas
concluſiones. Prima, ſi actus ſit in iudicio expediendus, tunc
proteſtatio incitatoria vt ille actus fiat die feriata, nõ valet, qa
illud nõ eſt cõgruũ tps. c. fi. ĩ. de feriis. d. l. actus. & d. l. dies. ¶ Se
cunda concluſio, ſi actus veniat expediendus extra iudiciũ, tũc
ꝓtestatio incitatoria vt ille actus fiat die feriata, valet. d. l. dies.
147 Fallit, q̃ ſm honeſtos ꝛmores, ꝓtestatus non deberet arcta
ri ad faciẽdũ actũ illo tpe. Vnde ꝓtestatio, q̃ faber faciat opus
die feriata, non valet, ſm Bar. in d. §. morte. col. pe. debet enim
ſm honeſtos mores Chriſtianus die feriata in honorẽ Dei ceſ
ſare ab omni opere. c. i. ĩ. de feriis. Hinc eſt, q̃ ẽt ſi partes cõſen
ſerint, nõ tñ poſſunt teſtes cõpelli, vt deponãt die feriata, quia
& ſi quo ad eos, ſimplex examinatio ſit actus quaſi extraiudi
cialis, ſm Bal. in rub. de iud. tñ quia tẽꝑus eſt incõgruũ ſm bo
nos mores ciuitatis, nõ arctant teſtificari ſi nolint, ſm glo. in l.
oẽs. ij. C. de feriis & ibi Pau. de Caſt. & idẽ Pau. poſt gl. in l. j. ff.
eo. Pan. in c. fi. col. iij. ĩ. eo. Hinc interpellatio facta dbitori dor
mienti, vel comedenti, eſſet inciuilis, quia tunc non debet in
cõmodari ſm honeſtos mores ciuitatis, ſecundum Bart. in d.
§. morte. ideo non conſtitueret eum in mora. Eodẽ modo ſi
fieret ꝓhenti matrimoniũ, vel audienti miſſam, vel facienti fu
neralia, aut proſequenti funus. ar. l. ij. ff. de in ius vocan. Quod
ego credo verum, niſi interpellatus audiens miſſam eſſet excõ
municatus, vel niſi cadauer cuius funeralia fiunt, prohiberetur
ſepeliri, quia eſſet excõmunicatus, vel aliàs ſepeliri prohibitus.
iuxta. l. ij. ff. eo. de cadaue. puni. & c. ſacris. de ſepul. Eſt. n. excõ
municatus, qui corpus excõmunicati aſſociat ad ſepulturam,
ſm gl. in c. ad hæc. de priuil. quã dicit ſing. Lud. Ro. in not. poſt
ſingularia, nota. cxx. dicam tibi dubia. Intelligo ergo de au
diente miſſam, vel celebrante, vel faciente funeralia, ſecundũ
permiſſionẽ legis, ſecus ſi cõtra legẽ. Itẽ intelligo, q̃ nõ poſſit
interpellari debitor faciens exequias familiares, vſq; ad nouẽ
dies. §. pen. in auth. vt cũ de app. cogn. ſecundũ gl. & ſcriben. in
l. ij. ff. de in ius voc. facit qd dicit Bart. in l. interdum. ff. de iudi.
Quod intelligit verũ Alb. ibi, ſi mortuus ſit aliquis de agnatio
ne, & cognatione ſua, ſecus ſi faceret exequias vnius ſcutiferi,
vel ancillæ, tunc nõ debet ſibi dari dilatio nouem dierum. Itẽ
in quantum dixi ſuprà q̃ ducens vxorem, nõ ꝑõt conſtitui in
mora ꝑ interpellationẽ; amplia ẽt durãte feſtiuitate nuptiarũ.
Ideo aliqs magnus nobilis deberet ſaltẽ habeꝛ dilationẽ octo
dierum, ſm Iac. de Are. & Are. ibi. ¶ Tertiò dubitat, an ꝓteſta-
143 tio debeat fieri añ actũ, ꝛvel poſt? Breuiter, conſtat ꝓteſta
tionẽ inhibitoriã debere fieri añ actũ. l. ſi pecuniã. §. itẽ ſi qs. ff.
de cõd. ob cãm. facit tex. in l. i. §. j. ff. de no. op. nun. hoc firmãt
gl. & Bart in l. ait prætor. §. ſi quis particeps. ff. de his, q̃ in frau.
cred. & tex. cũ gl. in l. pen. ff. pro empto. Idem etiã dicendũ in
ꝓteſtatione declaratoria, ſup dependentibus à ſola voluntate duo
rũ. l. perfecta. C. de dona. quæ ſub mod. l. ſi maiores. C. de tranſ
act. facit gl. in l. in cõcubinatu. ff. de concubi. Idem in proteſta
tione declaratoria, ſup dependentibus à ſola voluntate prote
ſtantis. c. cõſulti. de reg. l. ꝑ hærede. §. Põponius. ff. de acq. her.
Quod intelligo, ꝓcedere, q̃ ex actũ dependente à voluntate
proteſtantis eſſet alteri ius acq̃ſitũ, vt ꝑ Ang. conſ. 209. Perrus
de Sauona. q. alleg. tex. in l. ex morte. C. de pactis conuen. & gl.
in §. accedit. in verſi. fecerũt. C. de rei vxo. actio. & ſequit Are.
in l. j. col. iiij. ff. ſol. matr. aliàs ſecus, ꝑ tex. in l. iiij. ff. de adim. leg.
¶ Secundò intelligo, ꝓcedere, q̃ declaratoria reſpicit factum
ꝓteſtantis, ſecus ſi reſpicit factũ alienũ, qa ſufficit ẽt incõtinẽ
ti poſt actũ proteſtari. Ita intelligo. l. ſi filius familias. ff. ad Ma
ced. & text. in l. honores. §. fi. ff. de decurio. ¶ Duodecimò q̃ri
149 an in proteſtatione debeat exprimi cauſa? Bꝛ, ſi loquamur
in proteſtatione declaratoria in dependentibus à volũtate ſo
lius proteſtantis, tunc ſufficit pro rõne voluntas. l. ſi qs in prin
cipio teſtamenti. ff. de leg. iij. facit text. in §. ſed qd prin inſti. de
iure natura. l. proſpexit. ff. qui & à quibus. Si verò loquamur
in ꝓteſtatione prohibitoria, in ea requirit expreſſio cauſæ. l. no
mẽ. C. q̃ res pin. Bar. in d. §. morte. & in l. j. in xj. q. ff. eo. tit. & in
l. qd te. col. fi. ff. ſi cer. pet. ¶ Fallit in, ꝓteſtatiõe inhibitoria ex
qd̃, phibito eſt pmiſſum, ſed ſola volũtate proteſtantis effici
illicitũ, ſm Bar. ꝑ tex. in l. fi. C. de neg. geſt. Conſidera tñ quõ
d. l. fi. probet, q̃ poſt inhibitionẽ, ſit illicitũ gerere negotia, phi
bentis. Nã actus vtiles valent inuito dño. l. ſoluendo. ff. de neg.
geſt. Et q̃ iſto caſu valeat proteſtatio prohibitoria abſq; cau
probat in l. diuus. ff. de ſerui. ruſt. præd. & in. l. iij. in princ. ff. de
acq. re. cũ domi. vbi poſt prohibitionẽ factã ſine cã, à dño ſim
di, nõ eſt licitũ aucupari, vel venari amplius in eo, qd ante lic
bat, niſi fructus ſundi cõſiſterẽt in ſola venatione, qa etiã ſin
phibitione antea nõ licuiſſet. l. vſufructuarii. ff. de vſufruct. q
quẽ ita de idit Cæp. in trac. ſeruit. ſub rub. de aucupatione.
aũt loquamur de proteſtatione incitatoria, in illa etiã requir
expreſſio cauſæ. l. empti. & ibi declarat Bar. C. de euict. Si ver
loquamur de certificatoria, tunc ſi proteſtans certũ faciat p
teſtatũ de eo, quod ipſe ꝓ eſſit, vel facturus eſt, nõ tenẽt cãm
ſignare, qa tenẽt proteſtatus ei credere, cũ totum depende
voluntate proteſtantis. Satis. n. eſt, q̃ proteſtatus non pote
allegare ignorãtiã. l. ſi fideiuſſor. §. j. ff. mãda. & l. aut qui alie
§. j. ff. qd̃ vi aut clã. Si verò certũ faciat proteſtatũ de eo, qu
alius geſſit, tenẽt cãm aſſignare. d. l. nomẽ. & l. qui in alteri
ff. de reg. iur. cũ ſimil. Et gnaꝛr (ꝑter quàm in caſib. prẽmiſſis
cendũ eſt, q̃ in omni ꝓteſtatione, q̃ ſit ad obligandum, ꝓteſt
vel ei ꝑiudicandum, debet exprimi cã, aliàs nõ ſibi ꝑiudicat. ſm
Card. in cle. cãm. col. fi. de elec. niſi proteſtõ ſit talis, q̃ quo
ꝓteſtatum ad iudicium, tunc nõ reqrit expreſſio cauſæ, cũ v
niat exprimenda in iudicio. declara tñ vt ꝑ Bar. in l. j. in ij. q
de no. op. nunc. Et q̃ in proteſtõe, phibitoria requirat exp
ſio cauſæ, aliàs nõ valeat, Bar. in d. §. morte. alleg. tex. in l. ſi ma
ior. C. de reſcind. ven. & in l. tutor vrgentibus. ff. de mino. Et
prouecte cõſiderabis, q̃ Bar. intellexit illa iura, q̃ cõiuncta
ſona fuit proteſtata ſine cauſa, ergo ſecus ſi cum cã, & ſic fac
pro opinione, quã tenui ſupra. ¶ Sed reſtat difficultas, an pr
teſtatus teneat parere proteſtationi factæ, cũ expreſſione c
de qua non apparet vt fiat vel detur id, ad quod ꝓteſtatus
obligarus? Cõcluſiuè procedendo, facias infraſcriptas cõclu
ſiones. ¶ Prima cõcluſio. Proteſtationi inhibitoriæ factæ ci
150 ꝛiniuſta, nõ tenetur proteſtatus parere. l. ſi quis prohibu
aliàs Papinianus. ff. de publ. per quẽ Bal. & Saly. in l. ſi libera.
qd̃ cum eo. determinat, q̃ procurator reuocatus, poterit tr
dere rem venditam ante reuocationẽ. Qã intellige verũ q
tum ad effectum Publicianæ, quæ cõperit ẽt iſto caſu ꝑ dñ
nõ quantũ ad trãſferendũ dñium, qd̃ nõ ꝑõt ꝓferri à dño, q
bente ſine volũtate ſua, ſm Bal. Qã ita dem verum eſt, ſi
factũ ſit de ꝓtio actualiter ipſi ꝓcuratori, vel dño: ſecu
habita ſit fides de ꝓtio, vt declarat Fel. poſt Imo. in c. ex
decani. col. vj. ĩ. de reſcrip. Poſſet tñ dñs prohibere ne eu
ſoluꝛet ꝓcuratori. l. ſi cũ emptore. ff. de pact. ꝑ quẽ ita
minãt Bal. & Guil. in l. verum ſtatim allegãda. Et ꝑ hac
facit ẽt tex. in l. verũ. cũ l. ſeq. ff. de cõſt. pec. Ad idẽ tex. in
deiuſſor. ff. de fideiuſ. per quem gl. & Bar. ibi decidũt, q̃ ſi
iuſſor poſt preſtitã fideiuſſionem, denunciet creditori, ne
meret pecuniã, ꝓmiſſam debitori pro quo fideiuſſit, nihil a
quia proteſtatio eſt iniuſta. ſequit Specu. titu. de fideiuſſo

gl. & Bal. in l. Titius. ff. de procu. & Bal. in l. tã mãdatori. C. de
nõ numera. pec. Rõ eſt, qa tenẽt creditor mutuare ꝓmiſſam
pecuniã, & ꝓteſtatio fideiuſſoris eſt ꝓpea iniuſta. Secus tamẽ
dicẽdũ, ſi debitor poſt fideiuſſionẽ ꝓtitã, ꝑ eo, eſſet effectus
vnus ribaldus, arg. l. ſi cũ Cornelius. ff. de ſoluti. vel eſſet effe
ctus nõ ſoluẽdo. arg. l. ſi is, a quo. ff. vt ĩ poſſ. legat. ¶ Sc̃da cõ
151 cl'o. Proteſtationi factæ ex cã ꝛnõ veriſimili, ſuper eo ad qd̃
ꝓteſtãs tenẽt, proteſtatus nõ eſt obligatus parere. l. hæc ãt. in
prin. ff. ſi cui plus. q̃ ꝑ leg. Falc. Qd̃, n. veriſimile non eſt increꝺ
dibile reputãt. l. Mæuius. cũ glo. ff. de leg. ij. Ideo ſi agnatus, ꝓ
teſtet ſe velle litẽ mouere ꝺ pupillũ, & ob id velit ſe excuſare
à tutela, ñ tenetur iudex ei credere, niſi pñs ſtatus proteſtatio
nem verã eſſe demonſtraret. ſm Bar. in l. inter ſtipulãtẽ. §. ſa
cerã. ff. de verb. obli. Si tñ proteſtatus paruerit, & cã vera po
ſtea non fuerit, habebit actionem ꝺ proteſtantẽ ad intereſſe.
l. j. §. dolũ. & §. ſi reus. ff. de eo, ꝑ quẽ factũ erit. & ẽt ꝓteſtans
tenebit cuicunque læſo, ex tali proteſtatione, cui proteſta
tus ſupinè credidit. l. fi. ff. eod. tit. ¶ Tertia cl'o. Proteſtationi
inhibitoriæ, ne det, vel fiat id, ad qd̃ proteſtatus tenetur, factæ
152 ex vera cã, non eſt ꝓparendum, niſi veritas cauſæ oñdat per
inſtrm, vel alr fides plena fiat. l. nomen. C. que res pigno. Et fir
mat ẽt Bar. in. l. j. xj. q. ff. de noui oper. nunt. Idẽ in, ꝓteſtatione
incitatoria, ſm Bart. in d. §. morte. ꝑ text. in l. qui in alterius. ff.
de reg. iur. Idem in quacunque intimatione præiudiciali, ſm
Car. in clem. cãm. de electione. ꝑ illum tex. & Fel. hic, col. xix.
Idẽ in denunciatione, quæ fit ad conſtituendum aliquem in
mala fide. ſm Fel. in c. ij. col. fi. de præſcri. faciunt plura addu
cta ꝑ do. Ias. in l. j. ff. de eo, ꝑ quẽ factum erit. & ꝑ Fely. in c. cũ
cõtingat. maximè in viij. concl'one. ĩ. de reſcrip. & quæ dixi
ſ. in viij. q̃ne. ¶ Fallit primò, ſi proteſtatio fiat authoritate
153 ꝛiudicis, tũc ei parendũ eſt, dato q̃ veritas cauſæ non oñda
tur ꝑ inſtrm ſm Bart. in. d. §. morte. ꝑ tex. in l. fi. ff. de lege cõ
miſſ. quẽ ad hoc notat ibi Bal. & Paul. de Caſ. & illũ text. dicit
ſingularẽ Bald. in c. fi. ad fi. de ſequeſt. poſſ. & fruct. & ſequun
tur *cõiter* docto. vt patet ex allegatis ꝑ Alex. & Mod. in d. §.
morte, & ꝑ Alexan. in l. de pupillo. §. qui procuratorio. eo.
tit. & conſi. 73. videt prima cõſideratione dicendũ. col. j. lib.
iij. vbi vult, q̃ proteſtatio facta alicui authoritate iudicis, ne
deueniat ad alienationem fundi, operat q̃ alienatio dicat do
lo facta, ẽt q̃ eã litis mouẽde non fuerit demõſtrata. & Rom.
cõſi. 6. ꝑ totũ. Bene facit, quia iuſſus iudicis ne ſoluas, excuſat
te à piurio. ſm Hoſti. in ſũma. de iureiur. §. quot ſunt ſpecies.
ergo etiã excuſabit à mora. Omne. n. qd impedit piurũ, im
pedit ẽt morã cõmitti. c. breui. de iureiur. Sic excuſat à pœna
cõuentionali. ſm Alb. in l. ſi quis id quod. ff. de inriſ. om. iud.
col. ij. Sequit Fely. in c. conſtitutus. col. vj. de reſcri. facit. l. non
vꝫ. §. q̃ iuſſu. ff. de re. iur. ¶ Amplia ẽt ſi præceptũ ne ſoluas, ſit
factũ à iudice incompetenti, ſm Ale. conſi. 39. Viſis & cõſi
deratis. lib. iij. ſed certè dubito de hoc, ꝑ id, quod conſuluit
idem Alex. conſi. 95. Viſis proceſſibus. col. pen. li. ij. vbi de
cidit, q̃ intimatio laudi facta authoritate arbitri, nõ valet, qa
lato laudo nullã hẽt poteſtatẽ: & ꝛrium tenet Fel. in c. cũ cã.
col. ij. de offi. deleg. & Bar. in d. l. fi. & ſm hãc opinionẽ habes
vnã reſtrictionem huius fallentiæ. ¶ Secundò reſtringe, niſi
is cui iudex iuſſit ne ſoluereꝛ, procuraſſet ſibi illud præceptũ
fieri. l. ij. §. fi. ſi qs cautioni. Habes diſcuſſam hanc fallentiam.
Circa quã aduerte, q̃ nõ vꝫ, ꝑ bari in d. l. fi. Nã illa verba, teſta
to quentũ emptorẽ ne ſoluerer, &c. ꝑñt intelligi, i. corã teſti
bus, & ſic extraiudicialiter, ꝓut illa verba exponit gl. in l. ait
prætor. §. ſi qs particeps. ff. de his, q̃ in fraud. cred. & in l. dete
ſtatio. ff. de verb. ſign. Vel intelligi ꝑñt, teſtato, i. cũ atteſtatio
nibus, & ſic facta fide de cã inhibitionis, & adhuc ꝺ Bart. in d.
§. morte. qui tenet, q̃ ibi non fuerit facta fides de cã. ¶ Secun
dò aduerte, quia Bar. circa intellectum d. l. fi. & hanc mãm vꝫ
aliqualr contrarius. Nam in d. §. morte. vult, q̃ proteſtatio
inhibitoria facta authoritate iudicis, debeat ꝓtinere cauſam
verã, & iuſtã, licet non apparẽtẽ. Sed in d. l. fi. vꝫ velle, q̃ ei pa
rendũ ſit, ctiã ſi facta ſit ſine expreſſione cauſæ. & ſequit Fel.
hic, verſi. v. cſo. qa pro iudice ꝓſumit c. ſicut. de re iudic. c. in
ꝑtia. de renũcia. Sed certè opi. Bart. in d. §. morte. vꝫ verior
qa ꝑcepta iudicis nuda non valent. l. j. ꝑ totũ. C. cõmin. vel
epiſt. tradit ꝑ Bart. & alios. ĩ l. filius familias. §. diui. ff. de leg.
j. ¶ Fallit ſcõ iſta concl'o, q̃ cauſa expreſſa in proteſtatione
inhibitoria, cõſiſtit in actu geſto per proteſtantẽ, quia ſi atte
ſtat ſe feciſſe talẽ actũ, ei credendum eſt, dato q̃ aliter nõ ap
pareat. l. ſi fideiuſſor. in princ. ff. manda. ¶ Fallit tertiò, q̃ pro
154 teſtõ inhibitoria ſit cũ arreptione itineris ꝛad iudicem, tũc
ei parẽdũ eſt, ẽt q̃ veritas cauſæ nõ appareat, ſm Bart. in l. de
pupillo. §. ſi qs ipſi ꝓtori. verſi. veniamus ad ſcdam lectura. ff.
de noui oper. nũt. Quod facit ſm cũ ꝑ ruſticis, q̃ ſi recipiant
aliquã violẽtiã, vel iniuriã, proteſtãt ex ꝑte ꝓtoris, ne ſibi vio
lentiam inferas, & iter arripiunt ad ciuitatem. Operatur. n. ta
lis arreptio itineris, q̃ inhibitio cenſeatur ab ipſo iudice. ſm
Pan. in. c. in cauſis. de electio. facit tex. in c. dilecti. de appella.
& in c. cum olim. de do. & ꝓtuma. vꝫ enim proteſtans arripiẽ
do iter ad iudicem, velle cãs ibidem exprimere. Iõ debet pro
teſtatus parere. ¶ Quarta cõcl'o. Proteſtationi ne fiat id, qd̃
155 prohibitus tenetur non facere, ꝛparendum eſt, ẽt q̃ veritas
cauſæ non oñdatur. hoc de ſe patet, qa ſatis veritas cauſæ pa
tet proteſtato, ex quo eſt prohibitus facere id, quod iteratò
per proteſtationem prohibet. Bñ facit tex. in c. tua. de ſponſa
duo. & in c. j. de matri. contrac. ꝺ interdict. eccle. ¶ Fallit, niſi
ſubſit aliqua cã, ꝓp quã ꝓteſtatus iuſtè credat poſſe facere id
qd̃ tenet nõ facere. arg. l. item apud Labeonem. §. ſi quis virgi
nes. ff. de iniur. Et iſta fallentia ſeruit ad quæſtionem. Statutũ
156 cõcedit bãnitũ poſſe ꝛimpunè offendi, mõ bannitus ꝓte
ſtat, q̃ nulla ſibi fiat offenſio, quia eſt reſtitutus, q̃rẽ ſi fidẽ nõ
faciat de reſtitutione in promptu, an poſſit offendi? Bar. in d.
a §. morte. determinat, q̃ ſic a per prædicta. & per tex. in d. l. nõ
oẽs. §. f. in arg. ff. de re milit. Melius facit tex. in c. ꝓpoſuit. de
cler. excõ. miniſt. & in c. ſicut. de ſent. excom. & cum Bar. trã
ſeunt Doct. *cõiter*. & Fel. hic, col. xix. verſ. iij. cõcluſio. Bñ facit
decisio Pau. de Caſ. ſ. 33. licet iſta ſit qõ. vbi idem decidit, ſi
bãnitus allegat ſaluũ cõductũ, de quo fidẽ nõ facit. Idẽ ꝓſuluit
Alex. ꝓſi. 65. attẽta diſpoſitione ſtatuti. lib. iij. & ꝓſi. 77. col. iij.
eo. lib. ¶ Amplia ẽt ſi eſſet fama publica, q̃ eſſet rebãnitus, ad
huc ſi iterficeret eũ, non teneret dẽ homicidio, ſed de culpa
tñ. ſm Alex. cõſi. 114. Põderatis his lib. j. ¶ Amplia etiã ſi bã
nitus alleget litẽ pendere ſuper iniuſtitia bañi, ſm Bar. in l.
iij. §. ſi ſeruus. ff. de acq. poſſeſ. Et prædicta ſequitur Gand. in
trac. maleſi. ſub rub. de bannitis, ꝑ maleficio. col. j. Fely. in c.
quæ in eccleſiarũ. col. ij. & ſeq. ſ. eo. ¶ Iſta decisio reſtringitur
per Alex. in d. §. morte. vt non procedat, ſi bannitus ỿtra, ꝓ
teſtationẽ offerret ſe paratũ ire ad iudicem. arg. eius qd̃ no.
Card. in clem. j. in v. queſt. poſt Pau. de Elea. de re iudic. Bal. ĩ
l. ſi. feriatis. ff. de feriis. & Lud. Ro. ſing. cclxxvj. incipiẽte, clemẽ
tina vt calumnijs. Et ſequitur Fely. hic. Sed tu aduerte, quia
iſta reſtrictio non vꝫ vera. & in primis ego adduco deciſio
nem Bal. in contrarium in l. libertas. ff. de ſta. homi. vbi vult, q̃
ẽt ſi bannitus alleget ſe citatum, q̃ ea cauſa iret ad iudicem
dato q̃ oñdat citationem, ſi tñ non oſtendat ſaluum con
ductum, poſſit adhuc offendi. Secundò adduco rationem,
quia non datur rõ diuerſitatis, quare magis credendum ſit
bãnito atteſtanti ſe velle venire ad iudicem, q̃ bannito allegã
ti ſimplr ſe eſſe rebãnitũ. Et certè ſi vera eſſet iſta reſtrictio,
ſp bannitus allegaret ſe velle ire ad iudicẽ, & hoc mõ euitaret
ſp offenſionem. arg. l. inter ſtipulantẽ. §. j. ff. de verb. ob. Quid
tenendũ? Dicerẽ ſalua meliori ſnĩa, q̃ ſi ſecurè poſſit banni
tus ꝓduci ad iudicẽ, tũc eſſet ꝓteſtationi credendũ. arg. corũ,
q̃. ſ. dixi in iij. fallẽtia ꝓcedẽtis ꝓcl'onis, aliàs non. arg. l. itaque.
ff. ad leg. Aquiliã. ¶ Scias tñ q̃ ſi ꝓteſtans verè erat rebãnitus,
q̃ occidens eũ, licet excuſet à pœna homicidij, non tñ excu
ſatur, gn puniat de culpa cauſata ex eo, q̃ diligenter nõ inue
ſtigauit veritatẽ, ꝓteſtationis. ſm Bar. in d. §. morte. argu. gl. l.
q cum alio. & l. qui in alterius. ff. de reg. iur. Iſtud dictũ Bar. vi
detur mihi periculoſum, qa attenta ratione Bar. occidens ẽt
tenetẽ, dato q̃ bannitus nullam feciſſet ꝓteſtationẽ. Non ob.
iura allegata ꝑ Bar. qa nõ eſt in facultate alterius occidere bã
nitum qñ velit, & ſi eo reperto, vellet inueſtigare veritatem
proteſtationis, poſſet interim aufugere. & ideo iura allegata
per Bar. nihil faciunt, quia eſt in facultate ꝺhẽtis ꝺhere qñ ve
lit. Ideo plus debuit inueſtigare conditionẽ eius, cum quo ꝺ
hit. Et ꝛrium reperio tenere Ias. in l. ſi quis per errorẽ. col. ij.
ff. de iuriſ. om. iud. & Alex. conſi. 65. col. fi. lib. ij. Saltem tñ poſ
ſet deciſio Bal. quando eſſet fama publica, q̃ eſſet rebannitus,
ſm Alex. in d. conſi. 114. per ea, quę dicit idem Bart. in l. j. ff.
de recep. arb. ¶ Quinta concluſio. Proteſtationi prohibito
riæ eius, quod prohibitus omittere non poteſt ſalua hone
157 ſtate ꝛ non tenetur prohibitus parere. l. Quintus. ff. manda.
Nam ita nos dẽt aſtringere verecũdia, ſicut obligatio ciuilis.
l. pecuniæ. in fi. quam ibi not. Bar. ff. de alimen. lega. ſicut er
go proteſtationi prohibitoriæ eius quod proteſtatus erat o
bligatus facere, non eſt parendum. d. l. ſi quis prohibuit. Ita
vbi proteſtatus ex verecundia cogitur facere, proteſtationi
ne faciat, obedire debet. Parcendum enim eſt ei, qui pudorẽ
ſuum voluit conſeruare. l. quæ omnia. §. j. & ibi gl. allegat cõ
cordan. ff. de procu. bonus tex. in l. in eadem. ff. ex quib. cau.
maio. Facit, quia non dicimur poſſe, quod honeſtè non poſ
ſumus. l. ſi filius. ff. de condi. inſtit. l. nepos. Proculo. ff. de verb.
ſign. Nam qui verecundiam patitur, dicitur magnam pœnã
pati. c. quem pœnitet. de pœnit. diſt. j. & vide glo. & ibi Fely.
in c. ſi qui teſtium. in verbo, paupertate. de teſti. ¶ Sexta

a Quòd ſic. Quod tamẽ fallit ſi ignorantia non eſſet probabilis veluti ſi ex publica, prouiſione, cautum eſſet vt exules reuocari deberent. vid. Alex. conſi. 65. in fi. vol. iij. Ias. in l. ſi cre ditoris. n. j. C. de fideicõ miſſ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõclusio. Protestationi inhibitoriæ, ne fiat vel det id, ad quod
158 protestatus tenet, facta ex iusta cã, de cuius veritate fit plena fides, parendum est. l. nomen. C. quæ res pign. l. hæres cum deberet. ff. ad Treb. l. j. §. fi. cũ. l. seq. ff. quod fal. tuto. ¶ Fallit in protestatione prohibitoria, quæ fit ad impediẽdũ restitutionem depositi fieri deponenti, vel ad impediendum ne salarium soluatur nobis doctoribus, vel alteri, cui de publico debeatur, vel ad impediendum ne inquilinus soluat pensionem dño domus, auth. sed iam cautum. & in corpore vnde sumitur. C. depositi. ¶ Circa quã limitationem aduerte primò, q̃ non ꝓcedit in casu. d. l. hæres cum deberet, ſm Alex. ibi. Secũdo aduerte, quia non procedit si ꝓtestatio inhibitoria fieret authoritate iudicis, ſm Lud. Rom. consi. 141. Eximie dñe doctor. sed cõtrariũ in hoc videtur dicẽdum, quia aliàs modicũ, immo verius nullum, esset datum priuilegium rebus depositis saluarijs & pensionibus contra tex. in auth. de depos. §. j. Nam videtur q̃ pp̃ solã inhibitionẽ partis extraiudicialiter factam inquilino, vel depositario, non debeant ipsi detractare restitutionẽ iudicialiter oppositã ei, qui depositum. Nam si exceptio cõpensationis iudicialiter opposita non impedit restitutionem, l. penul. C. depos. Quis crederet, q̃ sola inhibitio partis facta depositario, habeat impedire restitutionẽ? Intelligo ergo. l. pen. quæ dicebat inhibitionem impedire restitutionem, loqui in inhibitione facta authoritate iudicis, quia sola inhibitio partis nõ sufficit, ſm Bar. in l. si alienam. ff. sol. matr. per tex. in l. bona fides. ff. depos. Eodẽ modo ergo debet intelligi aut. sequẽs correctoria. Et propterea prudenter, vt puto, dicit Ias. in l. si fideiuss. §. fi col. iij. ff. q̃ satisd. cog. q̃ deposita, pensiones, & salaria de publico, sequestrari non possunt, etiam si aliàs persona sit suspecta, per text. in d. auth. sed iã cautũ. & in corpore vnde sumitur. Quod nota, quia alij sentiunt oppositũ. ¶ Tertiò aduerte, quia si is in cuius prę iudicium est facta protestatio, voluerit præstare cautionem indemnitatis prohibito, poterit eum cõpellere vt non obst. inhibitione soluat, vel faciat id ad quod cauetur. d. l. pen. C. depos. & in l. si is à quo. ff. de rei vendi. De quo remedio cauionis vide latissimè Fely. in c. veniens. ij. col. iij. de test. & in c. cum super. col. iiij. de re iudi. ¶ Septima conclusio. Protesta-
159 tioni inhibitoriæ eius, quod prohibito † est permissum, factæ ex legitima causa de futuro parendum est. l. denunciasse. §. j. ff. de adul. l. virilis. §. si adierit. ff. de leg. præstan. Ex ista conclusione infertur, q̃ protestatio facta possessori, q̃ non debeat alienare fundũ, eo qa ꝓtestãs vult litẽ mouere, operat q̃ si prohibitus alienauerit, conueniri possit ac si dolo desiisset possidere. ſm gl. in l. Fulcinius. §. quod aũt. ff. ex quib. cau. in poss. ea. & ibi Bar. & idẽ tenet Bar. in l. qui petitorio. ff. de rei vind. cum concord. allegatis per Alex. & Mod. in d. §. morte. vltra quos vide reducta per Fely. in c. aduersario. col. j. de excep. & pro hac illatione est tex. in c. consulationis. & ibi Fel. col. j. not. post alios. de off. deleg. & in l. quemadmodum. ff. de inoff. testa. & ita cõsuluit Alex. consilio 73. Videtur prima cõsideratione libro iij. And. Sicu. consilio 56. colum. iij. lib. j. & consi. 65. col. ij. lib. ij. ¶ Octaua conclusio. Protesta-
160 tio inhibitoria eius, quod inhibito † est permissum, facta cum expressione iustæ causæ de præterito, constituit prohibitum in mala fide, dato q̃ de cã non sit facta fides. ſm Bart. in d. §. morte. quem alij *coiter* sequũtur, per l. si fundum. C. de rei vindic. Sed aduerte, quia ſm Saly. ibi, text. ille innuit, q̃ ibi facta sit fides de causa, in illis verbis, per denũciationẽ admonẽtib. quasi velit, q̃ vltra protestationẽ etiã sit facta admonitio veritatis. Idem Bar. alleg. tex. in l. ait prætor. §. si quis particeps. ff. de his, quæ in frau. cred. Sed certè etiam põt dici, q̃ sit etiam ibi facta fides de credito, propter illa verba, non emcaret fraude, qui testato cõuentus emit, quasi velit, q̃ si fuisset conuentus non testato, qđ ego intelligo, i. sine attestationib. q̃ caret fraude. Nec exponas testato, i. coram testibus, qa pũtia testium nihil confert ad inducendum fraudẽ. Et hoc modo tex. ille stringit pro ɔtraria opinione. Secundò ꝑ istam cõclusionem est tex. in l. ij. ff. quod fal. tuto. Ad istum tex. rũdet Bar. in d. §. morte. & d. §. si quis particeps, q̃ contrarium loqtur, qñ ille qui denunciabat, certabat de lucro captãdo, & ille cui denunciabatur, de damno euitando. Isto casu licitè ꝑt denunciatus dicere, non credidi certanti de lucro. Conclusio verò nostra loquitur, qñ vterq; est in pari cã, tunc deterior debet esse conditio denunciati, qui fuit in culpa non credendo. Et rõ est, qa citius præsumendum est, q̃ ꝓtestans debeat mentiri pro damno euitando, q̃ pro lucro captando, quia plus est damnum pati, quàm lucrum non facere. l. q aũt. §. fi. ff. de his, q̃ in fraud. cred. & l. fi. C. de codi. Ista solutio nõ vr tuta ex ex duobus, qa in d. l. ij. nõapparet, q̃ is, qui ꝓtestabat, tractaret de lucro, sed bñ pupillus tractabat de lucro. Secundò, qa tex. in d. l. ij. fundat se in ignorantia, vel sciẽtia, nõ in lucro, vel damno. ¶ Secundò rñdent aliqui, q̃ ibi non intererat protestantis. Hi. n. quorũ non interest, non sunt audiendi. l. j. ff. de appel. recip. & ita rñdet ad illũ tex. glos. in l. si maior. C. de rescin. vendi. & Lud. Ro. consi. 234. pro discutienda veritate. in iij. dubio. Sed ista rñsio nõ satisfacit, quia rõ decidendi ibi repugnat. Itẽ ibi solũ agit de ꝓtestatione certificatoria ad inducendũ simplicẽ scientiã, q̃ põt fieri à quocunq; l. itẽ veniunt. §. petitã. ff. de peti. hær. ¶ Tertiò rñdet gl. in d. l. si fundũ. q̃ ibi ꝓtestatio nõ cõstituit prohibitũ in mala fide, quantũ ad hoc, q̃ agere nõ possit ꝫ falsum tutorẽ. iuxta l. nouissimè. eo. titu. Sed ista solutio nihil est, qa ẽt non nocet quantũ ad petendũ restitutionẽ in integrũ, aduersus cõtractũ in ꝑiudiciũ pupilli. ¶ Quartò cõsidera, si posset dici, q̃ ista cõclusio ꝓcedit qñ de nunciator verisimiliter debet scire veritatẽ eius, qđ denũciat. Ita loquunt iura in d. l. si fundũ. & in d. §. si qs particeps. est. n. in culpa ꝓhibitus, si à ꝓtestante veritatẽ nõ sciscitet. Sed in d. l. ij. tertius q denunciat tutorẽ esse falsum, verisimiliter nõ debebat hoc scire, cũ esset tertius. Ideo tex. dicit denunciatũ excusari, si ex bona fide nõ credidit. ¶ Ex istis infert, q̃ si ꝓhibitus à ꝓhibente peteret cãm iustificari, & ꝓtestans non fidẽ faceret, q̃ ꝓtestõ nõ cõstituret eũ in dolo nec in mala fide, & ita limitat hãc cõclusionẽ Saly. in d. l. si fundũ. ¶ Prædicta ser-
161 uiunt ad qõnem, an ꝓtestatio facta laboratoribus ꝺductis p alterũ, ne ingrediant agrũ suũ, cõstituat eos in dolo, dato q̃ ꝓtestans nõ faciat fidẽ q̃ ille fundus sit suus? videt q̃ sic, quia verisimiliter is q denunciauit, põt scire q̃ fundus est suus. Ita visi sunt tenere Ang. & Imo. in l. de pupillo. §. nunciationẽ. ff. de no. ope. nunc. Contrariñ est verius, qa ꝓtestatio quæ aliàs cõstituisset eos in mala fide, tollit per ꝓtestationẽ cõductoris, q ẽt cõducendo eos affirmauit fundũ esse suũ, ſm Socy. consi. 54. Visa breui narratione. lib. iiij. ꝓcedere autem posset opin. Ang. & Imo. si añ cõductionẽ dñs inhibuisset illis laboratoribus. & istud fuit de mente Alex. in d. §. nunciationẽ. Protestatio. n. inhibitoria, debet fieri añ actũ. l. pen. ff. pro empto. & di xi supra. ¶ Nona ꝯclusio. Protestationi incitatoriæ, vt detur,
162 vel fiat id, ad qđ incitatus est obligatus ꝑparendũ est, etiã q̃ de obligatione fides nõ fiat. l. qđ te. ff. si cer. pe. l. si ex legati cã. ff. de verb. obli. Ratio est, qa incitatus nõ põt ꝓtendere ignorantiã, ꝓpriæ obligationis. c. ab excõicato. j. de rescr. l. fi. ff. pro suo. ¶ Limitat vt nõ, ꝓcedat, qñ obligatio venit cõmittenda vigore alicuius facti extrinseci, vel cõditionis de futuro, tunc oportet q̃ ꝓtestans reddat incitatũ certũ de tali facto, vel cõditione. l. fi. §. j. C. de bo. authori. iudi. possidendis. ¶ Ex hac fal-
163 lentia infert ad emptorẽ, vt nõ sufficiat denũciare † litẽ fuisse morã, adhoc vt teneat venditor in se suscipere iudicium, sed oportet, q̃ emptor ostendat venditori libellũ, & citationem in authentica forma, dando copiã authenticã, iuxta formã clem. cãm. de electio. ita Bart. in d. §. morte. & in l. empti. C. de euictioni. & ista est *cõis*, vt patet ex adductis per Felyn. hic. Et ita cõsuluit Alex. cõs. 33. Viso themate. col. fi. lib. ij. Intellige ꝓpredere, si intimatio litis motæ, fiat extraiudicialiter, secus si authoritate iudicis d. l. fi. ff. de legẽ cõmisso. ſm Bal. & Ange. in l. emptor. & in l. si cũ qõ. C. de euict. ¶ Itẽ aduerte, q̃ ista fallentia restringi põt nõ ꝓcedere, qñ illud factũ cẽt tale, cuius veritatẽ esset obligatus denunciatus inuestigare. Exemplũ in syndico obligato ad denunciandũ maleficia, si aliquis ꝓtestetur ei fuisse delictũ cõmissum, & q̃ debeat illud iudici manifestare, ista ꝓtestatio cõstituet eũ in mora, dato q̃ nõ sit facta fides maleficij, qa denunciatus ex officio tenebat inuestigare, ſm Ant. in d. c. ab excõica. Nõ enim p̃t obligatus inuestigare ignorantiã allegat c. innotuit. de electio. ¶ Secũdò aduerte, qa posset ẽt restringi si factũ ꝓpriũ esset de antiquo, qa præsumit ignorãtia. l. peregrè. ff. de acq. poss. Bar. in l. nõ fatetur. ff. de cõfessis, vel si esset factũ implicitũ, & intricatũ. Quo casu ẽt nõ ꝑsumit scientia. l. pen. ff. de ꝓfessis. traditur p d. Ias. instit. de actio. §. si quis agens. col. ij. ¶ Decima cõclusio. Protestationi incitatoriæ, vt det vel fiat id, ad qđ ꝓtestatus tenetur
164 facto alieno, † nõ est parendũ, nisi fides fiat de obligatione. Ita Bar. in d. §. morte. p l. qui in alterius. ff. de reg iur. Idẽ tenet Bar. in d. l. quod tenet in l. si qs inficiatus. ff. depositi. Ratio, qa in facto alieno cadit probabilis ignorãtia, nec tenentur asserenti credere. l. fi. ff. pro suo. Ideo infert, q̃ si incitatus sciret veritatẽ, teueretur parere: qa certus non est certiorandus. l. j. in fi. ff. de actio. empt. ¶ Vndecima conclusio. Protestatio fcã
165 p emptorẽ, q̃ sibi est lis mota, † nõ constituit vẽditorem in mora, ẽt q̃ de lite fidẽ fecerit, nisi in ꝓtestatione emptor adiecerit, q̃ veniat ad litẽ in se suscipiendam. l. j. ibi, denunciatũ esset, vt causæ agendæ adesset. C. de peric. & cõmo. rei vendi. l. si rẽ quã. §. fi. ff. de euict. l. parentes. C. eo. c. fi. de empt. & vendit. l. cum successores. & l. empti. C. de euict. glo. in l. authore. C. eo. &

C. eo. & ista est *cõis* opin. vt p Fel. hic. ¶ Contrariũ tenet Bal. in l. emptor. C. de euict. Salyc. in d. l. j. Imo. & Barb. in d. c. fi. d. Ias. in d. §. morte. ex plurib. Primò p tex. in d. l. si cum qõ. & in d. l. emptor. & p quædã alia iura, q̃ iumpt̃r dñt sufficere, q̃ venditor certus reddat. ¶ Defendendo cõem, facilis est respõsio, q̃ illa debet declarari p alia iura specialius loquentia. ¶ Scdò adducunt tex. in l. j. §. denũciare. ff. de ven. inspi. Ad q̃ respõdeas, vt p ipsum Ias. ¶ Tertiò adducũt, qa denunciatio litis motæ fit ad finẽ, vt denuntiatus defendat emptorẽ. Ergo cũ sit vnica rõ denunciationis, dẽt haberi, p expressa, iuxta gl. in l. q̃uis. C. de fideic. Ias. respõdet, q̃ p̃t protestatio fieri ad duplicẽ effectum, vel vt veniat ad defendẽdũ, vel vt teneaẽ de euictione. Ista respõsio nõ vr bñ tuta, qa scds effectus venit in cõsequentiam primi. Vñ ego respõdeo alr, præsupponẽdo q̃ emptor aduersus eũ q litẽ mouit, p̃t se tueri & iuribus ꝓpriis, & iurib. venditoris. l. emptor. C. de euict. Vñ dico, q̃ ad aliũ effectum p̃t fieri, ꝓtestatio, q̃ vt venditor veniat ad defendendũ, videlicet ad effectũ, vt venditor instruat ipsum emptorẽ de iurib. ipsius vẽditoris, quib. mediantib. possit se defendere. ¶ Quartò, qa in ꝓtestatione sufficit narrare factũ, nec requirit petitio vel concio, ſm Bal. in l. vinũ. in fi. ff. si cert. pet. Solit. ꝓcedit dictum Bald. in ꝓtestationibus declaratoriis, vel certificatoriis, secus in incitatoriis, vt ꝓhibitoriis, in quib. per modũ nuntiationis, & nõ petitionis, requirit concio, ſm Bal. in c. i. fi de feu. vasal. ab aliquo interp. fuer. ¶ Duodecima & vltima concio.
166 emptor tenet † denũciare venditori, etiã scienti litẽ motã, & incitare eũ vt veniat ad defendendũ cãm, aliàs non poterit postea agere de euictione, ſm Bart. in d. §. morte. & in d. l. denunciasse. & in l. ij. §. voluntatẽ. ff. sol. matr. Panor. in c. fin. j. de emp. & vend. Ale. consi. 24. lib. iiij. & ista est *cõis* opi. & tutior, ſm Fel. hic. Fundat ista concio hac potissimũ rõne, qa ꝓtestatio nõ requirit simplr ad finẽ scientię, sed etiã ad incitandum venditorẽ, vt defendat cãm. ergo nõ sufficit sciẽtia tñ. d. l. denunciasse. & bñ, ꝓbat ista scientia in l. q absentẽ. & ibi not. Bar. ff. de procu. ¶ Contrarium tenet gl. in d. l. emptor. sequuntur plures alij, quos refert Alex. in d. §. voluntatẽ. qa certus nõ est certiorãdus. reg. eũ qui certus. de reg. iur. in vj. in l. j. in fin. ff de acti. emp. Sed ad istud patet respõsio ex his, q̃ statim dixi. ¶ Secundò, qa dies interpellat p homine. l. magnã. C. de cõtrahen. & cõmit. stip. verũ venditor, pmisit litẽ mota defendere cãm, statim q̃ primũ scit litẽ motã, dies illa dr̃ interpellare ipsum vt defendat. Solut. Regula d. l. magnã. ꝓcedit in die certa, secus in die incerta, qa illa nõ interpellat, vt declarat Bart. in l. ita stipulatus. magna. in ij. q. prin. ff. de verb. obl. ¶ Fallit ista conclusio, si venditor, pmisisset statim lite mota suscipere in se iudicium, & iurasset, qa iuramentũ interpellat p homine, ſm Ale. in d. §. voluntatẽ. Barb. in d. c. fi. in v. limit. per illud qđ in simili decidit Spec. tit. de aduo. §. j. quẽ refert & sequit Ant. in c. breui. de iureiur. An autem ista fallentia sit vera, videas Alex. & Mod. in l. quod te. ff. si cert. peta. ¶ Secundo fallit, quãdo venditor sciens litem motã, habet instrumenta ad victoriam facienti penes se, tunc tenebit de euictione, si ille non notificet emptori, etiam q̃ non interpellet, ſm Bald. in l. j. C. de peric. & commo. rei vend. Ista non placent, quia potuit venditor existimare, q̃ emptor confidat de victoria iuribus propriis, vel nullitate processus, vt ꝫ dixi. ¶ Tertio fallit, quando venditor scienter vendidisset rem alienã. l. seruus quem. §. si sciens. ff. de act. empt. ¶ Quarto fallit, si notorium esset venditori nullam competere defensionẽ, ſm Lud. Rom. & Alex. in d. §. morte. Imo. in d. c. fi. p id qđ in simili dixit Ang. in l. decem. ff. de verb. oblig. Tu confirma ex his, quæ scribit Felin. in c. seq. col. xliiij. ¶ Quinto fallit, si venditor in instrumẽto venditionis remisisset exceptionẽ denunciationis sibi nõ factæ. l. Herennius. ff. de euict. ¶ Sexto fallit, nisi emptor esset pupillus, vel aliquis pius locus, quorũ fauore mora committit re ipsa. l. in minorum. C. in quib. caus. restit. non est necес. ¶ In ead. gl. in fi. habes elicere ex gl. q̃ receptio alicuius in canonicum vltra numerum,
167 ffrangit numerum præbendarum. Contrarium vult gl. j. in verbo integritate, & gl. in c. ꝓ illorum. j. de præben. & ista vlti ma opinio est verior, & *communiter* approbata p Panor. hic, & ibi per tex. in c. dilectus. j. de præb. ¶ Sed quæ potest esse ratio diuersitatis, quare per receptionẽ canonici vltra numerũ frangatur numerus canonicorum, & nõ præbendarum? Breuiter ſm Innoc. in d. c. p illorum. ratio est duplex. Primo, quia ius canonicatus cõsistit in iure, ideò facilius de nouo creatur quàm præbenda, quæ etiam in facto consistit. Vnde etiam cõtrario facto opus est. l. quod in rerum. §. si quis post. cum gl. ff. de leg. j. Secundo, quia agitur de fauore ecclesiæ, q̃ rumpatur numerus canonicorum, vt qa ecclesia habeat plures consiliarios. c. prudentiam. de offic. delegꝰ. Sed diuidere præbendas antiquas & facere nouas, posset esse ecclesiæ præiudiciale, ſr alijs nõ remaneret competẽs beneficiũ. Ista conclusio est vtilis, quia ex ea inferri põt, q̃ si Papa mandaret aliquẽ recipi in canonicum & in fratrẽ, non obstante statuto de certo numero canonicorum, non teneret sibi capitulum ꝓuidere de præbenda antè, q̃ vacaret. d. c. dilectus. Secus, si diceret, etiã nõ obstante statuto de certo numero præbendarũ. ¶ Scdo habes ex dictis Pan.
168 q̃ superexcrescentia redituum, † nõ frangit etiam ipso iure numerũ præbendarũ. Possent eñ conuerti superexcrescentes reditus in alios vsus, q̃ præbendarũ. c. fi. de verb. sig. Est bñ verum, q̃ paraẽ occasio rumpendi numerũ ipsarũ præbendarũ, vt hic. Et qa ista sunt clarissima, nõ insisto. ¶ Sed vltra ipsum
169 dubitaẽ, Nunquid superexcrescẽtia † redituũ, rumpat ipso iure priuilegiũ de certo numero? Vtilitas est maxima, quia si rumpat, taciturnitas priuilegij nõ vitiaret impetrationẽ alterius. Innoc. tenet q̃ sic, qa subintelligit in priuilegio clausula, nisi intantũ, &c. Sequunt Hosti. & Card. & suadet ratione, qa cessat causa priuilegij, ergo debet cessare priuilegium. l. Titia. §. vsuras. ff. de leg. ij. lxiij. dist. c. qa sancta. §. verum. Sed in contrarium facit, qa possent canonici conuertere superexcrescentes fructus, in alios vsus. d. c. fi. Crederem, q̃ sola superexcrescentia nõ rumpat priuilegium, p hãc rationẽ. Sed credo etiã, q̃ decisio Inno. q̃ valeat impetratio alterius, q non fecit mentionem de certo numero, vera sit. Ratio qa postq̃ tenent canonici superexcrescentes fructus conuertere in pios vsus. d. c. fi. iustius est, q̃ cõuertant in præbendã, p eo q impetrauit, arg. c. j. & c. authoritate. de instit. ¶ Gl. in verbo, receperunt. format quinque quæstiones. Primò quærit, an possit esse canonicus sine præbẽda? Istã quæstionẽ expediui in notabilibus. Se-
170 cundò quærit, q̃ differẽtia sit inter canoniã, † & præbẽdam? Et respõdet, q̃ canonia est ius, pueniens ex electione & receptione in fratrẽ. Præbẽda verò est ius, pcedens ex institutione & officio. Et sequunt *communiter* Doct. ¶ Tu verò, p intelligẽtia dicas, q̃ pbenda põt sumi quinque modis. Primo, ꝓprię & strictè, p iure percipiendi certos, puentus in ecclesia, ratione diuini officij, cui insistit, tanq̃ vnus de capitulo, & sic tanq̃ canonicus, & istud ius oriẽ ex canonia. Nam ex quo quis est canonicus, p põs & præbendã habere debet. c. relatũ. de præben. & c. cũ super. de concess. præb. Et isto modo loquit gl. ista, dũ dicit, q̃ præbenda est ius, &c. ¶ Secundo modo sumit largè, p omni iure percipiẽdi certos, puentus in ecclesia, ratione diuini officij, cui qs insistit, non tanq̃ canonicus, sed tanq̃ seruiens in diuinis. c. cũ in ecclesia. de præben. lib. vi. Et isto modo non potest stare diffinitio glo. nisi verbũ ex institutione, intelligat largè, p deputatione ad illud seruitium. ¶ Tertio modo capitur largius, p iure percipiendi certos reditus, non ratione diuini officij, sed ratione laboris alicuius temporalis, puta, quia aduocatus est, vel magister, vel seruitor ecclesiæ. c. fi. j. de magist. Et isto modo nõ ꝓcedit diffinitio gl. Sed verificat bene id qđ gl. dicit in iij. parte, q̃ laicus põt esse præbendarius in ecclesia. qđ vtiq; verum, si sit aduocatus. & sic rõne temporalis laboris consequit laicus præbendas. ¶ Quarto modo potest capi largissimè, p vna possessione, seu pdio, assignato alicui in pben
dam. c. fæpe fit. xij. q. ij. c. possessiones. xvj. q. j. & ita capit, qñ pbendæ sunt distinctæ in ecclesia, & cuilibet est assignatũ certũ prædiũ, ſm Pan. in c. dilectus filius. j. col. pen. j. de præb. dicẽs, q̃ ita sumit ſm cõem vsum loquendi, & isto mõ põt ꝓcedere dictũ gl. q̃ laicus p̃t habere præbẽdã in ecclesia, vt seruat in ec clesia sancti Martini Carnotẽsis. ſm Cõp. & Abb. hic, & scripsi in c. ij. j. de iudi. in xv. & xvj. q. vlt. partis. ¶ Vltimò, sumi p̃t pro fructibus, & obuentionibus, qui percipiuntur in ecclesia, qui vẽdi p̃t. c. ij. j. de loca. c. fi. nec ꝑla. vices suas. facit text. in c. proposuit. de filiis ꝑsby. ¶ Istis sic discussis, paret, quænam sit dria inter canoniã, & præbendã. Si eñ sumat pbenda ꝓpriè, tunc differunt origine, & effectu. Origine, qa pbẽda nascit ex canonia, & est quasi eius filia. Effectu, qa ex iure canoniæ, ꝑsequit canonicus ea, q̃ sunt diuini officii. vt sedere in choro, cãtare, & alia huiusmodi. Ex iure pbendæ, ꝑsequit canonicus ius percipiendi fructus, pensiones, decimas, & similia debita, rõne præbẽdæ. Sed aduerte, inquãtũ dixi, q̃ pbẽda est filia canoniæ, qa in p̃riũ obstat vna decisio Cõp. hic. & Card. ī clem. fi. in ij. q. de præbẽ. q̃ vult q̃ collata præbenda annexa canonicatui, intelligit collatus canonicatus. Sol. ista decisio non obstat, qa ordine intellectuali prius intelligit collatus canonicatus. Vel potest dici ſm Card. q̃ canonia est duplex. Vna, q̃ adhæret pbendæ, & vna non põt esse sine altera, qđ est, qñ præbenda est annexa canonicatui. Altera verò est de p se ad tps, sed finaliter ꝓsolidatur præbẽda, vt qñ Papa conferri mandat canonicatum, nulla præbenda vacante. Et hac forma vtitur communiter curia Romana. c. si clericus. in fin. & ibi glos. de præbend. libro vj. Et in istis terminis loquuntur ea quæ dixi in notabilibus. ¶ Iuxta præmissa dubitatur, an præbenda sit

171 ius ſpirituale, †vel tp̃l. Breuiter ſi p̃benda capiatur, ppriè & ſtricte, tunc eſt ius ſpirituale. c. dilecto. j. de p̃ben. ga procedit ex canonia quæ eſt ius ſpirituale. Idē dicerē, ſi capiat ſcdo modo, qñ ꝓpetit rōne diuini officij. Cui pars inſiſtit, nō tanquā canonicus ſed tanquā capellanus, ſeu ſacerdos, vt i d. c. eum in eccleſia. ga tale ius procedit ex ſpiritualitate, & eſt cum ea ꝓiunctum. Si verò ſumat aliis modis, tūc dicēdū, q̃ ſit qd tēporale. Et iſta ſigna quia vtilia ad cognoſcendū, an pro

172 iſtis p̃bēdis ꝓmittat ſimonia. ¶ Tertio, q̃rit gl. an laicus, poſſit habere p̃bendam in eccleſia? & ñdet, qd ſic. ſequuntur alij *communiter*, vt. s. dixi. Tu dic, q̃ laicus non pōt habere p̃bendam, q̃ ſit ius ſpirituale. Quia laicis incapax eſt ſpiritualiū. c. Maſſana & c. ſacroſancta, de electio. Sed p̃benda (prout eſt quid tpale) pōt, & ideo laicus habens p̃bendam nō hēt ius dandi vocem in capitulo, in electionibus canonicorū ſui Inn. & Card. hic, niſi eſſet laicus conuerſus, qui ius iſtud dandi vocē in electionibus præſcripſiſſet, ſm̃ glo. in c. ex eo. in glo. pen. de electio. lib. vi. ¶ Quarto glo. querit, an ei cui conferтur p̃bē-

173 da, cenſeatur collatus ſ canonicatus? Reſpondet glo. quod non: quia licet valeat p̃dia, iſte eſt canonicus, ergo dēt habere p̃bendā, non tñ valet p̃dia p̃dia, hēt p̃bendā, ergo dēt habere canonicatum, vt patet ex præmiſſis. ¶ Fallit iſta ꝓclo gl. in p̃benda ꝓſueta ꝓferri canonico, ſm̃ Pan. poſt alios *coit.* hic. arg. in c. tranſlato. s. eo. trāſeunt docto. per tex. in c. peruenit. ij. j. de appel. & per alia d e quibus hic p Fel. ¶ Tu adde, q̃ iſta fallētia pōt ꝓcedere, ſi p̃benda ſit annexa canonicatui. arg. c. ſup eo. de præb. lib. vj. nā ad ſuū ꝓcretū trahit onus diſpoſitū. l. ſi ꝓprietati. ff. de iure do. Si verò ſit ſolū ꝓſueta dari canonico, tūc crederē non ꝓcedere p tex. in c. pen. de magiſtr. vbi dr̃, q̃ magiſtro aſſignet ꝓuētus vnius præbēdæ, & ſic tex. præſupponit poſſe ſibi aſſignari p̃bendā ꝓſuetā ꝓferri canonicis, cū dicat vnius in genere. & tñ dicit, q̃ ꝓpterea nō efficit canonicus. ¶ Quinto gl. querit an oīs canonicus habeat vocē in capitulo. dicā. j. in gl. in verſi. vltra nume. ¶ Gl. in verbo, nihil perciperēt. Opponit ꝫ tex. q̃ receptio M. & ſociorū, eſſet ſimoniaca ꝓpter pactū, q̃ nihil perciperent de canonia. c. dilectus filius. j. de præb. q tex. nō ꝓbat ſm̃ Abb. & alios, ſed melius ꝓbat in c. p tuas. j. de simo. ¶ Gl. ñdet dupliciter, ſed pria ſolutio nihil valet, qa repugnat literæ. Sed o ſoluit, q̃ hic nullū pactum interuenit, qa canonici ſimp̃r eos elegerunt. Sed etiam iſta non eſt vera, qa elegerunt cū ꝓditiōe, q̃ electi nihil perciperēt, &c. Tertia ſolutio Card. q̃ hic nullum interuenit pactū, qa nō apparet, q̃ recepti conſenſerīt ꝓteſtationi. ¶ No. magnū verbū, q̃ valet electio facta ſub cōditione, ſi nō apparet, q̃ electus ꝓſenſerit cōditioni. Qd certè ſi uerū ē, mirabiliter reſtringit tex. in c. ij. de elec. lib. vj. Pro hoc tñ facit tex. in c. ſi. de cōdi. appoſi. iunctis his q̃ ibi dicit Inn. & s. tetigi. ¶ Et

174 ciatio ꝓbīficij facta cū ꝓteſtatione, q̃ alteri cōferat, valeat? dicebat q̃ non, qa ſimoniaca, ſm̃ gl. in c. ex parte. vbi Mod. j. de of. dele. Ego dicebā, q̃ valet, niſi appareat, q̃ ſit deductū in pactū, q̃ alteri ꝓferat, vt declarat Pan. in d. c. dilecto. j. de præben. verū cū nō appareat eꝑm, in cuius manibus fiebat renunciatio ꝓſenſiſſe ꝓteſtationi renūciantis, videret valere. & pro hoc facit pñs ſolutio Card. hic. Niſi fortè dixeris, q̃ ſi eꝑs illi poſtea būficium ꝓferat, præſumat cōſenſiſſe. Ab exordio eīm tit. poſterior formatur euentus. l. ij. C. qñ, & qbus. iiij. pars lib. x. Suſtinēdo tñ collationē poſſet dici, q̃ cū ꝓteſtatio ſit ꝫ ius, eꝑs præſumatur in actu renuntiationis diſſenſiſſe proteſtationi. d. c. fi. Non ob. q̃ poſtea illi ꝓtulerit, qa potuit ꝓferre illi, tāquā benemerito. d. c. dilecto. Vnde nō ſequitur neceſſariò, q̃ cōtulerit vigore proteſtationis, neq; pacti. ergo &c. Conſulo tñ, q̃ renuncians renunciet purè, & ſimp̃r, rogando eꝑm, vt būficiū reſignatū cōferat tali, ſi idoneus repertus fuerit, & ſibi ꝓferre placuerit. Nā tales preces cū porrigant pro digno, non iuducūt ſimoniā. c. tua nos, de simo. & s. dixi. ¶ Quarta fuit ſolutio Inn. q̃ nulla interuenerit pactio, & ꝰ nec ſimonia. Nō obſtat, inquantū in tex. dr̃, q̃ iſti fuerunt electi cum hoc, q̃ nihil de canonia perciperent, qua ex ſtatuto eccleſiæ ita diſponebatur, merito electio nō poteſt dici ſimoniaca. Dato enim q̃ ſtatutū non valeret, qa tñ tpe electionis nullum pactum de obſeruando ſtatutum interuenit, non poteſt dici, q̃ pretio, vel pacto ſequuta fuerit electio. ¶ Circa hanc ſolutionem videndum eſt, an ſtatutum, vel conſuetudo diſponens, q̃ aliqd

175 detur vel remittat pro ſpirituali conſequēdo, † valeat. Pan. & alii *cōiter* hic concludunt, quòd non, per text. in c. non ſatis. & c. veniens. j. de simon. & hoc eſt clarum, ſi ſtatutum, vel conſuetudo diſponit, quòd detur, vel remittatur aliquid ad priuatam vtilitatem conferentium ſpiritualia pro temporali. Nam cùm talis conſuetudo ſit peccati nutritiua, non valet. c. fi. j. de cōſue. & iſta concluſio probatur etiā, quia oē qd pro-

hibet fieri ꝓ pactū, rſr et, ꝓhibet fieri ꝓ ſtatutū, ſm̃ gl. in rub. C. de decre. decur. lib. x. ¶ Sed dubiū eſt qd ſi conſtituendo, vel ſta-

176 tutum, diſponat aliqd dandū vl remittendū † in veritatem publicā, puta ꝓ fabrica conſtruēda, vel ꝓparāmētis faciendis. Hoſt. & Card. & Imol. volunt, q̃ valeant. Eo committat ſimonia, ēt ſi in pactū deducat ꝓ tex. in c. ſi ſignificauerūt. de p̃ben. q tex. mihi nō ꝓbat, qa ibi ſm̃ Io. And. debet ſpirituale, p̃ſpirituali. qd licet. c. ad qōnes. de rer. permut. Vnde eſt, q̃ valet electio illi, cuius in canonicū cum pacto, q̃ docent. ſm̃ Pan. in c. pe. j. de magi. qa ſcientia eſt qd ſpirituale. Pro iſta opīone facit tex. in c. ij. ꝓ tua debita. in fi. & qd ibi not. de reſcrip. lib. vi. vbi valet conſuetudo, vel ſtatutū, q̃ beneficiarius teneat dare fructus vnius anni, vl plurīū ſui beneficij, ꝓ fabrica eccleſiæ. Sol. Poteſt dici, q̃ illud eſt onus inuinctū beneficio, nō perſonæ, & ideo nō committit ſimonia, vt dicit gl. in d. c. ſignificatū. ¶ Contrarium tenet Gemi. hic ꝓ tex. in c. ex multis. j. q. iij. Et pro iſta parte facit in c. tua nos. de simon. vbi nō valet pactū, q̃ is, q debet recipi, offerat oīa bona ſua eccleſiæ. Quid tenendum? Pan. diſtinguit inter ſtatutū & conſuetudinē, q̃ ſtatutū nō valeat, qa hēt principium ꝓbabilium voluntatū & licitū, p tex. in c. ad apoſtolicam. j. de simo. ¶ Tu aduerte, qa ille tex. ſm̃ Inn. & Card. poſt gl. nō loquit de conſuetudine, q̃ aliqd dēt, ꝓ exequiis mortuorū, vel benedictionib. nubentiū, qa illa conſuetudo dānatur. in c. ſi in eccleſiæ tuę. eod. tit. & tex. in d. c. ad apoſtolicā. in prin. damnat ſacerdotes aliqd extorquētes. Loquit de alia laudabili conſuetudine laicorū, puta q̃ populus teneat oī anno facere eccleſiæ vnum ſcalcum ꝓ loco, put voluit Bart. in l. ꝓ priuilegia. C. de ſacroſ. eccl. & Fel. in c. ſeq. col. xxxviij. aliàs ſi intelligeret de conſuetudine dandi aliquid tpale, ꝓ ſpirituali, nō eſſet laudabilis. ¶ Facias ergo concluſionē, q̃ pactū, conſuetudo, vel ſtatutū nō valent, ne videant ſpiritualia vendi. d. c. ex multis. etiam q̃ id qd datur vel remittit, veniat applicandū eccleſiæ, vel alicui pio loco. Nō obſt. q̃ conſuetudo poterit habere principium voluntarium. Quia ad inducendū delictū ſimoniæ, inſpicit tps, quo dat tpale ꝓ ſpirituali, & tunc cōſuetudo iam inducta, neceſſitat ſicut ſtatutū, ſm̃ Mod. & bā. ¶ Fallit primò, in pacto facto poſt traditionē rei ſpiritualis, qa illud obſeruandum eſt, ſm̃ Io. And. Pan. & *communiter* alios in c. ij. de teſtib. Sequit Fel. in c. tua nos. de simon. ſed ego dubito, ne iſta fallētia ſit falſa. ꝓ tex. in c. eos. i. q. j. & c. ſancimus. j. q. vij. niſi poſt traditionem ſpiritualiū, ꝓ eleemoſyna aliqd det, ſed ſi ꝓ ſpirituali alibus aliqd det, ſine ante, ſine poſt, ſimonia committit. ¶ Fallit ſecundò in pacto dādi id, ad qđ poſſet receptus poſt ſuā rece-

177 ptionē † cōpelli. Exemplū. ſi fiat pactū, q̃ receptus reneatur ꝛtā partē fructuū expendere in reparationē ſuæ eccleſiæ genti tūc reparatione, quā de iure tenebat reſtaurare. c. de his, de eccleſ. ædific. ſm̃ Dec. conſ. 118. viſo inſtrumēto. ꝓ totum. Ad tex. in c. ex multis. rñdet, q̃ loquit in ꝓmiſſione facta ꝓ fabrica aliarū eccleſiarū, nō ꝓ fabrica ſuæ eccleſiæ. Sed certè ideſt eſſet, ſi ꝓ fabrica ſuæ eccleſiæ, ſi reparatione nō egeret, vel ſi ꝓ pactum aſſr obligaret, q̃ de iure cōi teneat: ſecus ſi pactū ad ius cōe referat. Ratio, qa pactū iuri cōi cōſonās, nō inducit ſimoniam, ſm̃ iſtā gl. in prima ſol̃one, quam ad hoc not. do. Ant. & Imol. hic. Ad id ē tex. q̃ in c. ſignificauerūt. j. de elect. & in c. ꝓ ſtoralis. vij. q. j. & in c. relatū. j. de præben. Pulchrè Gem. cons. 84. col. ij. ¶ Fallit tertiò, in ſtatuto vel conſuetudine, q̃ impo-

178 nunt onus † beneficio, qa valēt. Et ꝓmittens ea ſoluere, nō peccat. Ita ꝓcedit tex. in d. c. ſi pp tua debita. & ita loquit glo. approbata in d. c. ſignificatū. ¶ Fallit quartò, ſi recipiens aliqd

179 ſpirituale, † ſpontè daret aliqd tpale, qa non eſſet ſimonia, ſm̃ Pan. hic, ꝓ tex. in c. emendari. j. q. j. & ibi gl. & in c. & ſi quæſtiones. j. de simo. ¶ Circa iſtā fallen. aduerte ad duo. Primò, aduerte, q̃ licēt iſta ſit *cōis* opīn. q̃ liceat aliquid ſpontè dare, q̃ put tenet Arch. in d. c. eos. poſt Goffre. Ioā. & Vinc. & ſequuntur cōiter Doct. hic. Tamen mihi vī contrariū eſſe de mente iuris. Probo, qa tex. in d. emendari. loquit in ſponte ſoluētib, put ſolebant, & tamen ꝓhibet ea ratione, ne videat ſacerdos pretio diſtrahere ſpiritualia. Nā ſi loqueret in ſolūente ex pacto, iam non videret diſtrahere, imò vere diſtraheret. Secundò, ꝓbo, qa ratio quare ꝓhibetur ne detur aliqd temporale ꝓ ſpirituali, ea eſt ne qs credat donū Dei poſſe pecunia poſſideri. Et qa accipiens pecuniā, gr̃am Spiritus ſancti nō habet. d. c. eos. Iſtæ rationes militant qualitercunq; detur, vel accipiat pecunia, ſiue ex pacto, ſiue ſpōte, ſiue reſpectiuè ꝓ ſpiritualibus capiant. Non obſt. text. in c. & ſi quæſtiones. qa palafrenus, de quo ibi, nō fuit traditus Cardinali ꝓ pallio reſpectiuè, ſed alia intentione, vt clarè dicitur ibi in litera. Ergo à contrario, ſi ea intentione traditus fuiſſet, vt fratri pallium traderet, fuiſſet ſimonia, dato q̃ ſpontè oblatus fuiſſet. Et ſic eſt ibi etiam tex. ꝓ iſta parte, quā arbitror & iuridicā & verā. Quā comproba-

alia rōne. vbicunq; exactio eſt prohibita ſub pœna, quia illicita ex parte recipientis, tūc & ſi recipiat à ſpōte ſoluentibus, nihilominus habet locū pœna, ſm̃ Bar. i. l. inuitus. j. §. ff. de reg. iur. Non obſt. tex. in c. dilectus. ij. j. de simo. & in c. placuit. & ī ſumma. j. q. ij. & ſimilia iura dicētia licere clericis capere ſpōte munera oblata, quia loquunt de muneribus gratis datis, nō de datis reſpectiuè pro ſpūalibus. Nā ſi reſpectiuè dentur vel capiant, nō pñt dici munera gratis data. Et iō laudarem, q̃ volentes aliquid à ſponte dantibus & non reſpectiuè accipere, non acciperent tpe, quo p̃eſtāt ſpūalia, ne videantur illa pretio diſtrahere, vt dr̃ in d. c. emendari. Scdò aduerte, inquantum Pan. poſt Inn. vult iſtā fallentiā procedere, ēt ſi caueretur ſtatuto, vt tantūdem ſolui debeat, quantū ſponte ſolutū fuit, quia in ſtrariū obſtat text. ſingularis in l. nouiſſimè. ff. qđ falſo tut. per quē tex. traditur regula q̃ ſciens ſe poſſe cōpelli nō ꝓt dici ſponte facere. Ita ergo in caſu iſto vbi ſoluens ſciebat ſe poſſe vigore ſtatuti cōpelli, non deberet dici ſponte ſoluiſſe. ¶ Pro reſolutione p̃sidera duos caſus. Primus eſt, qñ conſtat q̃ ſponte ſoluit. Et in iſtis terminis clarè procedit fallentia ſm̃ cōem ſñiam. Secundus caſus, qñ nō cōſtat. Et tūc quantū ad terminos noſtros, dicerē eā fallentiam ꝓcedere, quia cū ſtatutū nō valeat, nō ꝓt dici, q̃ ſoluens ſoluerit metu ne cōpelleret. Quod credo verū, niſi appareret, q̃ recipiētes vellent illud habere in executionē ſtatuti. Puta ſi eligerēt ſibi illud, & receptus ſimpliciter ſolueret, vt dicit hic Pan. tūc eſſet hic ſimonia, cū ſoluēs ſciat recipientē exigere illud in vim ſtatuti. Et in iſtis terminis loquitur tex. in c. dilectus. ij. j. de simo. ¶ Extra iſtum caſum, an ſciens ſe poſſe compelli, præſu-

180 matur metu ne compellatur † velle ſponte actum facere? Inſtant Fely. & Mod. hic cōcludentes p̃ſumendum eſſe in dubio, q̃ ſolutio fiat metu ſtatuti, per text. in d. l. nouiſſimè, qui non probat, ſm̃ Deci. Meliùs facit. l. velle nō credit. ff. de reg. iur. & ita tenent Io. And. in c. pen. de iurepatro. in regula, bona fides. de reg. iur. Petr. de Anch. in c. præſenti. de cenſi. Eſt n. metus ſtatuti iuſtus, & terribilis metus. ſm̃ Bal. in l. omnem ad fi. C. ad Tertul. Terret. n. ſemper, cū ſp loquatur, ſm̃ Cyn. l. cum te. C. quod metus cau. & ita etiam voluit Bar. in l. creditor. ff. de ſolut ſequuntur do. Ant. Imol. & *communiter* alij in c. j. j. de officio deleg. Comprobat Decius vt hic per eum. Tu adde Ang. in l. liber homo. ff. de acquir. rerū domi. & in l. liber homo. ff. de hære. inſtit. Alex. conſi. 57. col. fi. li. j. Deci. conſi. 178. In cauſa, quæ proponitur. col. fi. ¶ Secundo aduerte, quia nō videtur metus probabilis. Aut. n. ſtatutum eſt æquum, & iuſtum, & geſta per talem metū manu tenenda ſunt, & non reſcindenda, ſm̃ Bal. in l. j. C. de his, qui per me. iudi. non appel. & eſt gl. in l. qui in aliena. §. fin. ff. de acqr. hered. voluit Bart. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi ꝓtori. in viij. qō. ff. de noui oper. nunci. Deci. latè cōſi. 42. iij. dubio. Aut ſtatutū eſt iniuſtum, & nullum, & tunc ſoluens nō pōt dici metu ſoluere, cū poſſit de nullitate ſtatuti opponere. l. j. ī fi. ff. de excepti. doli. Eſt. n. veriſſimum, q̃ allegans metum iudicis, vel ſtatuti non auditur, ſi nō fecit debitā reſiſtentiā. l. ij. §. j. verſic. aut cū reſtitiſſet. & ibi Pau. de Caſt. ff. de iudi. Solut. operat metus ſtatuti iniuſti (aduerſus cuius iniquitatē non fuit facta reſiſtētia) vt obediens excuſet à dolo, licet non excuſet à culpa, ſm̃ Aret. cōſi. 35. Viſo themate. facit, quia q̃libet cā ēt leuis, excuſat à dolo. ſm̃ gloſ. in l. ſi plagij. C. ad leg. Fiauiam de plagia. Itē operatur, q̃ actus non dicat factus ſpontè, licet talis metus non ſp excuſet. ¶ Ex p̃miſſis redditur dubitabilis deciſio Sali. in l. fi. C. de iudi. quā ſequitur Alex. in l. j. col. antep. ff. ſolu. mat. vbi vult q̃ compromiſſum factum inter duos agnatos,

181 † nō præſumat factū metu ſtatuti, iubentis fieri cōpromiſſum, niſi appareat. Ideo dat cautelā, q̃ ſcribatur in inſtrumēto factū fuiſſe cōpromiſſum in executionē ſtatuti. Iſtud vī falſum per p̃dicta ſm̃ Deci. hic tenentē ꝫrium, & ante eū ꝫriū tenuit Petr. de Anch. quem refert & ſequitur Aret. cōſi. 24. Quatuor dubia. col. pen. Quid tenēdum? Forte dictū Salyc. iuridicum eſt, quia præmiſſa ꝓcedunt in his, q̃ cōiter fieri ſolent, ſolum à coacto, ſecus in his, quæ fieri cōiter ſolent, etiā ſpontè, vt compromittere, ſm̃ Fely in c. fi. j. de re iudic. vbi ſequitur hac ratione dictum Salyc. ¶ Gloſſ. in verſic. per in-

182 duſtriam. opponit, quòd acquiſita per induſtriam, † non fuerint conuertenda in præbendas pro nouis canonicis, ne diligentes doleant operam dediſſe agriculturæ ſine fructu. l. fin. C. de alluuio. ne labore ſuo defraudentur. cap. j. j. de in integr. reſtitut. Gloſſ. obſcurè reſpōdet, q̃ ſibi habent imputare aliqui canonici, quia præiudicarūt ſibi recipiēdo alios de nouo. Fraudantur enim ſuo labore, propter eorum factū, ideo non doleant. Iſta ſolutio præſupponit q̃ ſi nouos nō recepiſſent, q̃ induſtrioſi gauiſi fuiſſent ſua induſtria, qđ vī falſum. Quia ſp coguntur ſuperabūdantes fructus cōuertere in pios vſus. §. fi. xii. q. j. ¶ Scdò rñdet Bal. q̃ diligēs in re ꝓpria nō dēt fraudari ſua diligentia, ſecus in re cōi, vt hic. Sed certè bona eccleſiæ nō dñr cōia inter eccleſiam, & canonicos, immo canonici ſunt tm̃ vſuarij, vt dixi ī notabilib. Sed ſolutio ſtare pōt, qa Bal. loquitur de re cōi, quantū ad vſum, vt dr̃ in d. §. finali. ¶ Tertiò reſpondet Abb. q̃ diligentia non dēt cedere ꝓmodo antiquorū canonicorū, quia ad illā tenebant: ſecus ī d. l. j. ¶ Itē gl. opponit, q̃ nō tenerent recipere hos nouos canoni-

183 cos ad cōionem ꝛcorū, quæ ex induſtria acquiſiuerūt, qa nemo cogit aliū in ſociū habere. l. qui admittit. ff. ꝓ ſocio. gl. rñdet, q̃ ſibi imputent, ſi ſemel eos in ſocios admiſerunt. Vnde nunc tenent de cōibus reditibus partē eis facere. Et iō dicebat Bal. q̃ hic nō ꝓpellunt ad cōionē, ſed ad diuiſionē. Scdò reſpondet Hoſti. q̃ quantū ad p̃bendas proprias, non cogunt eos habere in ſocios, & ſic augmentum p̃bendarum cedit ꝓmodo ipſorū. Sed quantū ad mēſam cōem, nō refert vñ augmētū, ꝓuenerit, & iſtud voluit dicere gl. in vltimis verbis, allegādo. c. fi. j. de verb. ſig. ¶ Nota iſtā ſolutionē Ex qua

184 habes elicere, quòd augmētum alluuionis, † accreſcit p̃bendis formatis, & nō formandis. Iſtud fatet in effectu Pan. licet velit q̃ eꝑs poſſit ſimul cum capitulo ex p̃benda ſuperabū danti aliquid ſubtrahere, pro neceſſitatibus aliorū canonicorum nō habentiū p̃bendas, vel habentium p̃bendas tenues. Pro quo eſt tex. in c. vacante. j. de præb. Cōtrariū tenet Bald. quia p̃benda eſt taxata. l. in agris. ff. de acquir. rerū domi. Et in hoc verū dicit, ſi prædia aſſignata p̃bendæ eſſent limitata, aſs ergo ſecus. Scdò per iſtū tex. vbi ſuperexcreſcentia reditū ac

185 cedit p̃bendis formandis, ergo & augmentum alluuionis. ſed iſte tex. loquit in ſuperexcreſcentia reditū eccleſiæ, nō ät de ſuperexcreſcentia vnius p̃bendæ. Iō opi. Hoſti. vī verior, per tex. in l. ſi proprietati ff. de iure dot. ¶ Gl. in verſi. ad præbendas vacaturas. opponit de c. dilectus filius. j. de p̃ben. vbi dr̃, q̃ eſt ꝓtra Lateranenſe conſilium recipere aliquem canonicū

186 † ad vacaturā p̃bendā. Inocentius fatetur ꝛrium. Ad iſtū tex. rñdetur dupliciter. Primò, q̃ hic ſimpliciter iſti fuerūt recepti in canonicos. Sed iſta ſolutio aliqualiter cōtradicit literæ. Secunda fuit concluſio, q̃ iſte tex. cōtinet gr̃am. Sed iſtud reprehendit per gloſ. quia de iure cōi, valet receptio in canonicū, cū expectatione p̃bendæ. d. c. dilectus. Dic, q̃ Inn. nō voluit dicere, q̃ hic ꝓtineat gr̃a reſpectu receptionis in canonicos de pñti, ſed reſpectu promiſſionis de vacaturis præbendis. Tertia fuit ſolutio gl. ibi, & in c. ij. de cōceſſ. præbē. & Pan. hic, & ibi q̃ ꝓmiſſio p̃bendæ vacaturę nō valeat, tanquam ꝫ peciliū Lateranen. Nō ob. in q̃tū dr̃, q̃ hic agebat ad p̃bendas, quia agebat virtute iuris acquiſiti, ex receptione in canonicū, nō ex promiſſione. Et ſic Pan. vult, q̃ ſi aliquis recipiatur in canonicū de præſenti, & promittat ſibi p̃benda proximè vacatura, q̃ teneat collatio canonicatus, & ꝓmiſſio vitiet. Et iſta eſt *cōis* doct. ſuſa per tex. in d. c. dilectus. Cōtrariū tenet Deci. hic, volens q̃ etiam teneat promiſſio per tex. in c. relatū. j. de præben. & quia promiſſio habet fomentū iuris, cū nō debeat carere p̃bēda, q̃ in canonicū eſt receptus. c. cū ſuper. de. ꝓceſſ. p̃bē. Et quia qñ promittit, q̃ de iure cōi debetur, nō eſt ſimonia, vt. s. dixi. ego nullo mō recederem à cōi, qa ratio quare ꝓ hibetur promiſſio p̃bendæ vacaturæ eſt, vt cuitetur votum captandæ mortis. d. c. ij. de conceſſ. p̃ben. Iſta rō militat ēt qñ collato canonicatu promittit p̃benda vacatura. Nō ob. dū dr̃, q̃ iſta promiſſio continet idē qđ de iure cōi tacitè ſubintelligebatur. Quia alio mō exprimit, quā inſit, ergo expreſſio vitiabitur. argu. l. ſi ita. §. illi ſi volet. ff. de lega. j. nam collato canonicatu per capitulum, ſeu ordinarium, p̃benda vacatura nō eſt effecta, quominus ea vacante non poſſit alteri ꝓferri, ſm̃ Pan. poſt Inn. & alios in c. inter cętera. j. de p̃ben. Sed qñ vacatura præbenda ꝓmittitur, ſi promiſſio obligaret, p̃bēda eſſet quodāmodo affecta, & ius canonico acquiſitū ad vacaturā. Quod ius ad vacaturā nullus inferior (p̃p votū captandæ mortis) dare alicui pōt. Iō promiſſio dr̃ aliter facta, quā tacitè de iure cōi ſubintelligeretur, meritò tanquā ꝫ cōciliū Lateranēſe facta non valet. Non ob. tex. in d. c. relatū. qa & ſi Papa mādet p̃bendā ꝓferri iuxta ꝓmiſſa, nō tñ ex ꝓmiſſione ius aliquod erat acqſitū canonico. Sed maiorē aggrauationē capituli recuſantis ꝓferre p̃bendā, Papa pōderat illā promiſſionem. ſm̃ Pan. in d. c. dilectus. ¶ Glo. in verbo, vltra numerum

186 querit, an recepti vltra numerū, † an adeptā præbendā, habeant vocem in capitulo, diſtributiones quotidianas, & alia iura canonię? In iſto puncto reperiuntur ſex opiniones. Tu p ſtringendo rē, rñdeas, q̃ recepti vltra numerū habent ſtatim oīa iura canoniæ & p̃rvocem in capitulo, & ſtallū in choro, & diſtributiones quotidianas, vt ꝓbat in c. dilectus. j. & ibi gl. & in c. ꝓ illorū. vbi ēt gl. j. de præbē. & ēt ꝓbatur hic in argu. ¶ Secūdò probat rōne, qa in ſpūalibus acgritur ius, abſq; tra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditione.c.si tibi absenti.de præben.lib.vi.Tradit per Dy.in regula,q prior,de reg.iur.per Iaſ.in l.quoties.in iii.co.C.de rei vendi.Nec ob.ſi dicat,q licet acquirat ius in bñficio absq; tra ditione,nõ tñ acgrit poſſeſſio.c.ex ore.j.de his,quę fiũt à maiori parte capitu.l.cũ hæredes.ff.de acgren.poſſeſſ.ergo ñ cõperet ius eligẽdi,& ſimilia:ga ea ſunt iura poſſeſſionis,nõ ꝓprietatis. c. ꝓſultationibus j. deiurepatro.c. querelã. j.de cẽ ctio. Quia ñdet,q ſi alius reperiat in quaſi poſſeſſione iuris eligẽdi,tũc ꝓprietarius nõ põt vti eo iure,qa quaſi poſſeſſio occupatur ab altero. Ita ꝓcedunt prælegata. Secus ſi quaſi poſſeſſio vacat qa tũc rõne ꝓprietatis,& tituli, ꝓtit ,ꝓprietario ius eligendi,ſm Inno.in c.Cumana.j. de electio. tradit ꝑ Pan.in d.c.ꝓſultationibus.Non ob.q nõ ſit in poſſeſſione,qa illa vacantẽ pt ꝓpria authoritate apprehendere.c. tranſmiſſam,&ibi latè Pan.j. de electio.¶ Tertiò,ꝓ iſta parte facit,qa dare vocẽ in electionibus eſt ius canoniæ, vt ꝑglo.ſ in verſi. receperunt,in fi.& in no.in c. ij. de inſtit. Hiuc eſt,q ceſſante conſuetudine,prepoſitus, archipresbyter, & ſimiles, nõ hñt vocẽ in capitulo,qa non ſunt canonici, ſm Pan. in c. auditis. col.ij.j. de elect.& in c.cum olim.col.v.j.de re iudi.Gemi.in c.fi.col iij.de ꝑben.lib.vj.& Fely.hic.co.ix. Sed ex receptione in fratrẽ naſcit iſtud ius canoniæ,vt ſ. declaraui poſt gl.in ver. receperunt.Ergo quamprimum quis eſt receptus in canonicum,ſtatim habebit ius dãdi vocẽ.Hinc eſt,q quamprimum quis eſt receptus in canonicũ eccleſiæ cathedralis,ſtatim poſſunt ſibi delegari cauſæ ſm Gem.in c.ſtatutũ.in prin.de reſc. in vj.¶Fallit pluribus modis.Primò ſallit,niſi in eccleſia ſit ꝓ
187 ſuetudo,† quòd canonicus non poſſit adminiſtrate iura canoniæ , niſi prius fuerit inſtallatus.Iſto caſu ad limites inſtallationis conſequitur iura canoniæ. Si enim ſolum fuerit inſtallatus in choro,conſequitur ea,quæ ſunt chori.Si fuerit inſtal latus in capitulo,ea quæ ſunt capituli,ſecundum Inn.Comp. Panor.& *communiter* ſcribentes hic,& Pan.latius in d.c. tranſmiſſam.vbi concludit ꝙ inſtallatio & apprehẽſio poſſeſſionis canonicatus,& beneficij, non eſt de ſolennitate eſſentiali ceſſante conſuetudine. Et ſi dixeris, ad quid ergo iura requiruntinſtallationem? vt in c.vt noſtrum.de offi.archid.Reſpõdet Pan.poſt Inn. in c.cum ſuper. co. pen.j. de cau. poſſe. & propr. ad effectum, ne videatur propria authoritate apprehendere poſſeſſionem.¶Fallit ſecũdò,ſi ſit receptus in cano-
188 nicum, cum hoc, ꝙ ſit † ſupernumerarius,qua tunc conſtat, ꝙ noluerunt ius integrum de nouo creare, ſed ſolùm quoddam ius extraordinarium,& præparatorium & futurũ ius integrũ obtinendum illi dare,ſecundum Panor. & Mod. hic. Et tale ius eſt inane, & ventoſum ſecundum Pan. in d. c. dilectus.j.ad fi.j.de ꝓben.¶Fallit tertiò, in receptis authoritate Papæ,mandantis illos ſimpl'r recipi,abſque derogatio-
189 ne ſtatuti de certo numero,† quia cum Papa non derogat numero,vl velle eis dare ius præparatorium ad futurum ius integrum obtinendum,ſecundum Io. And.Ant Pan.Fely. & Mod.hic.Tu aduerte,quia iſta fallentia non videtur poſſe ſuſtineri.Nam aut Papa mandat cum derogatione numeri , & tunc omnes concordant.ꝙ ſtatim receptus conſequatur plenum ius canoniæ , Aut non derogat, & tunc ſi non eſt facta mentio de numero,mandatum non valet.c.conſtitutus.j.de reſcrip. Aut eſt facta mentio,& tunc Papa mandando,ꝙ recipiant illum in canonicum , videtur derogare numero , quia certa ſcientia habet vim clauſulę,non obſtante.l, idem Vlpianus.§.j.ff.de excuſatio.tuto.Maximè in beneficialibus, in quibus non requiritur clauſula,non obſtante,qñ ex certa ſciẽtia reſcribit in præiudicium alicuius,ſm Ant.in c.quæ in eccleſia rum.col.pen.ſ.eo.Fely.in c.nonulli.co.xvij.in fi.j.de reſcrip. Conſidera ergo ſi dici poſſit , ꝙ certa ſcientia in beneficialibus ſuſficit, qñ conſtat, ꝙ reſcriptum aliàs nõ poſſet operari. Sed cum pt operari abſque eo,ꝙ intelligatur diſpenſare , videret ꝙ reſcriptũ ad beneficia tanquã ambitioſum ſit ſtrictè interpretandũ,vt non contineat derogationẽ aliquã,argu.c. quãuis.de præbẽ.in vj.¶Secundò aduerte,quia poſito ꝙ iſta fallentia vera ſit,tñ debet reſtringi,vt procedat qñ Papa mandat aliquẽ recipi in canonicũ in eccleſia,in qua eſt certus numerus canonicorũ,& certus numerus præbendarũ,quę ſunt canonicatib. annexæ. Iſto caſu Papa bñ vl velle ei dare quoddam ius ꝓparatoriũ,ad integrũ ius obtinẽdũ,ſecus ſi in eccleſia nõ eẽt certus numerus ꝓbẽdarũ canonicaliũ. Rõ vtriuſq; dictiet, quia primo caſu receptus nõ hẽt canonicatũ,ſed titulũ permãſurũ,cũ vacante ꝓbenda, & illa adepta canonicatus vacet,& ꝓuiſus ꝓſequat nouũ canonicatũ paſſequutionẽ ꝓbendæ illi annexæ.Et ideo interim dr canonicus in aere,ſm Inn.in c.dilectus.j.de ꝓben.& dixi ſ.in notabili.Secũdo verò caſu rõ eſt, quia vbi nõ eſt certus numerus ꝓbendarum canonicaliũ, receptus ſtatim ꝓſequit integrũ ius canoniæ,quod ꝓ aſſequutionẽ alicuius ꝓbẽdæ poſtea non extinguit.c.ſi.de cõceſ.ꝓbẽ.li vj.& iſta fuit intẽtio Rotę decis.ccccxlv.Si legatus. in nouis.¶ Pro expeditione gl.ſi.quero primò.Papa mandat reuocari attentata lite pẽdente, de qua pendentia litis loquatur,an de lite pendẽte,corã cpo Ferra.an de lite pẽdente cotã ipſo?Pau.poſt Inn.& alios rñdet, ꝙ ꝓt intelligi de vtraque pendentia. & intelligendo de lite pẽdente coram epo Ferra. tũc illa verba corã epo Ferra.debẽt cõiungi cũ verbo motã, & iſte ſenſus planus eſt.Intelligendo verò de lite pendẽte coram Papa,tũc illa verba coram epo,debent coniungi cũ verbo innouata.¶ Secũdò quæro retento primo intellectu,quę nã fuerint iſta attentata quæ ex mandato Papę veniunt irrita da?Gl.ſi exemplificat dupliciter.Primò ꝙ pendente lite corã epo Ferra.vacauerit vna præbenda antiqua , quam capitulũ alteri contulit.Secundò exemplificat , ꝙ aliquis occupauerit poſſeſſiones,quas nouiter recepti petebant ſibi pro præbendis aſſignari.Vel poteſt dici,ꝙ capitulum alienauit poſſeſſiones,quas iſti petebant pro ſuis præbendis. ¶ Circa primum
190 exemplum habes colligere,ꝙ collatio præbendæ ꝓfacta alteri lite pendente inter capitulum,& nouiter receptum , nõ valet.Sed in contrariũ obſtat,quia receptio alicuius in canonicum facta authoritate capituli,non afficit prẽbendã , quin poſſit alteri conferri.c.hi qui.de præben.lib.vj. Notatur in c. ſi ſoli.de cõceſſ.præbẽ.eo.lib.& ſ.dixi. Defendẽdo gl.neceſſe eſt dicere, ꝙ præbenda non ſit affecta ex ſola receptione, ſed poſt motam litem affecta dicitur propter vitium litigioſi.Quod vtum verum ſit, patebit ex ſequentibus. ¶ Quæro
191 tertiò,an collatio præbendæ facta ꝓlite pendente,& ſimiliter alienatio poſſeſſionũ valuerit? Gl.noſtra tenet , ꝙ nõ,obſtãte vitio litigioſi. Sequunt Imo.& Dec.hic.Sed in cõtrariũ ob.quia litis pendentia ſuper actione perſonali , non inducit
192 vitium ꝓlitigioſi,quia ad hoc vt res dicatur litigioſa,oportet quòd mota ſit quõ ſuper dño vel quaſi,& ſic ꝙ agatur actione reali.auth litigioſa.C.de litigio. Verũ nouiter recepti ad prebendam conſequendam agunt condictione ex lege,vi delicet ex iſto canone, vel canone relatũ , de præben. ſm aliquos,vel offõ iudicis.quę omnia ſunt remedia perſonalia.Ergo ipſa præbenda,ſeu ipſa poſſeſſio , nõ pt dici litigioſa.Inn. Hoſ.Cõ.Card.Io. And. Ant.& Pan.fatentur contrarium. Et ſic omnes iſti volunt,ꝙ litis conteſt.ſuper actione perſonali non faciat rem dici poſſe litigioſam.Et idem tenet Io. And. in c.fi.j.vt lite non ꝓteſt.Bar.& Bal.in l.ij. C. de litigio. Idẽ tenet Pan.in c.eccleſia ſanctæ Mariæ. col.ij. vt lite pẽdẽte.Lud. Ro.conſi. 270.Pro deciſione.Bal.conſi.40. Maritus ex delicto.li.j.vbi ſequitur Inn.hic.Et dicit alibi non reperiri,ꝙ iudicium intentatum ex officio iudicis , non inducat vitium litigioſi,niſi per Inn.hic,& Bal.conſi.332.in fin. Statuto ciuitatis Vicentiæ.lib.iij. do.Guido Papæ qõne ccclxxxix vbi allegat Inno.hic,& Spec.tit.de appell.§.nouiſſimè.verſi. Sextus. & verſi.item quia contractus.¶ Quomodo ergo reſponde bitur ad iſtum tex.Reperio dari plures reſponſiones. Prima fuit Inno. hic, vt refert Pan. ꝙ pendentia litis ſuper actione perſonali ſine officio iudicis,non operatur,quòd propter vitium litigioſi poſſint reuocari bona alienata, quia nõ ſunt litigioſa.vt ſ.dixi. Niſi alienatio fuerit facta ex perfidia , qa tũc propter perfidiam reuocatur alienatio, non autem propter vitium litigioſi. Quod dixit Pan. eſſe diligenter notandum, quia ex hoc colligitur nouum remedium reuocandi attentata lite pendente. ¶ Circa iſtud dictum aduertendum puto, quia ſi verum eſt, effectualiter ferè deſtruitur tota concluſio præmiſſa.Quia alienans rem ad quam agebatur actione perſonali,ſemper vl malitioſe alienare. arg.l.ſi fundum.C.de rei vendi.Secundò, poſito ꝙ etiam bona fide poſſit fieri alienatio,videndum eſt qũo cognoſci poterit, † ex perfidia facta fuerit? Pan. Card. Inn. volunt, ꝙ ſi alienatio fiat in perſo
193 nam extraneam,ꝙ non præſumatur facta ex perfidia,ſecus ſi fiat in perſonam ſuſpectam,puta ſi prębenda vacans conferatur vni ex ipſis,vel vna poſſeſſio vſurpetur per ipſos antiquos canonicos,dicentes ita velle Inno.hic.Sed certè Inn.bene vult,ꝙ ſi iſti canonici antiqui vſurpauerũt ſibi aliquas poſſeſſiones,quas petebant nouiter recepti , quod in hoc notetur eorũ perfidia. Sed quo ad præbendam indiſtinctè dicit ſiue conferatur vni ex ipſis antiquis , ſiue aliis,ꝙ præſumeretur collatio facta ex malitia,dimodo fiat ſine cã.& iſtud videtur verius , quia abſurdum eſt dicere ꝙ hic præbendæ vacantes fuerint collatæ antiquis canonicis ſam præbendatis in eadem eccleſia : cum nemo poſſit duas prębendas habere ſub eodem tecto.c.literas.j.de præben. ¶ Iſta reſponſio Inn. mihi non placet.Quia papa hic mandat reuocari collationes ꝓbẽdarũ,& alienationes poſſeſſionũ.ga fuerunt factæ lite pendẽte,non aũt ga fuerũt fraudulenter,& ex ꝓfidia factæ. Et aliud eſt re-

uocare alienata per Caluiſianam, & ſimiles actiones cõpetentes propter fraudes,de quibus in §.itẽ ſi quis in fraudẽ. inſtit.de actio. Aliud verò agere reuocatoria propter vitium litigioſi.¶ Quid ergo reſpondebimus? Ad ꝓrium reſpondeo poſt Imo.quod litis pendentia ſuper actione perſonali, non inducit vitium litigioſi,ſi agatur ſimpliciter in perſonam,puta actione ex mutuo ad mille. Ita procedit cõcluſio in contrarium facta:vel ſi agatur actione perſonali ad aliquod opus fiẽdum in re.l.quanquam.§.Iulianus.ff.de aqua plu.arcens. Secus ſi agatur actione perſonali principaliter ad ipſam rem, per tex.in l.ij.C.de litig.qui loquitur gñaliter, & ibi glo.Ang. & Saly.ſequuntur iſtam opi.& hanc etiam firmat Bar.in l.j.ff. de litigio.Imo.& Fely.in c.dilectæ.col pen.j.de excep. Et iſta pro veritate eſt æquior opinio,quia ſi actio perſonalis,ſemel in iudicio deducta effecta eſt litigioſa, ita ꝙ actor impeditur ẽt alteri cedere,vt oẽs ꝓſentiũt,ꝙ tex.in d.l.ij.rõne æqualitatis ſeruandæ ęquũ,iuſtũ vl ꝙ & ẽt reus poſſeſſor non poſſit alienare rem,ad quam agit actione perſonali.eſt.n. in iudicijs ſeruanda æqualitas.l.fi.C.de fruct.& lit.expenſis. Nec dẽt reo licere,qđ actori non ꝓcedit.l. non debet.ff. de reg.iur.& iſtud etiã tenuit gl.in d.§.quanq̃.Non ob.tex.in auth.litigioſa,& in corpore vñ ſimitur.qa quãtum ad hoc,ꝙ per ſolam citationem res efficiatur litigioſa,bene oportet,qagat actiõe reali. Secus ſi ageretur actione perſonali ad rem, qa non efficitur res litigioſa per ſolam citationem, ſed demum p litis ꝓteſta. d.l.ij.quæ in hoc remanet incorrecta,ſm gl.ibi,& benè ¶ Secundò pt reſponderi,ꝙ Papa non mandat collationem præbendarum,& alienationem poſſeſſionum factas pendente lite reuocari, propter vitium litigioſi, & ſic ga prębendæ,& poſſeſſiones,eſſent effectæ litigioſę,ſed qa alienarę lite pendẽte in præiudicium partis,& litis motæ. Sunt.n.diuerſa remedia.Et iſta ꝓpriè fuit intentio Inn.hic, quem ita intellexit Rota deciſio.lvj.in nouis.dicens,ꝙ iſta fit per viam attentati. Sed ꝺ iſtam ſolutionem obſtat,qa pendẽte lite nõ debet poſſeſſor priuari commodo ſuæ poſſeſſionis. c.j.& ij.j.vt lite pẽdente.Non debet ergo capitulum priuari facultate ꝓferendi, lite pẽdente,& pñr non debet hre locum remedium attentatorum. Ad iſtud rñdeo,verum eſſe dummõdo tatur reus poſſeſſione ſua abſque ꝓiudicio litis & partis,ſm Card.poſt Pau. de Leaza.in cle.ij.col.ij.vt lite pendente.Sed in caſu noſtro,ſi dicamus pendente lite licere capitulo conferre prębendas,& alienare poſſeſſiones,iudicium poſſet fieri illuſorium.ꝺ.c.cauſam quæ.j.de iudi.Fruſtrarentur.n.actores ſua intentione,& ſi obtinerẽt,nihil cõſequerentur.Quartò retento ſcdo lntellectu,quæro de quibus innouationibus loquatur tex. Inno. rñdet,ꝙ loquitur de proceſſu facto corã epo Ferra.poſt motam litem coram Papa,qui proceſſus eſt nullus ratione deficientis. Quia Papa incipiendo cognoſcere de aliqua cauſa, vl eam auocare à manibus ordinarij.c.vt noſtrum.j.de appell.qđ an verum ſit,latè inſiſtit Pan.Ex cuius dictis colligo in fraſcriptas concluſiones. ¶ Prima concluſio. Papa expreſsè
194 auocando ad ſe cauſam, videtur illam eripere † de manibus ordinarij.c.vt noſtrum.j.de appell.Idem in quocũq; inferiore habente poteſtatem auocandi.l.iudicium ſoluitur.ff.de iudic.Idem ſi ſuperior mandet referri ſtatum cauſæ, quia interim pendente relatione ligatæ ſunt manus ordinarij. l. j.
195 C.de relatio.¶ † Scias tamen,ꝙ legatus nõ habet poteſtatem auocandi cauſas ab ordinarijs,ſm Spe.tit.de lega.§. nũc oſtendendum.verſi.præmiſſa.& verſi.legatus.Et probatur in c.peruenit.xj.q.j.ſequitur Pan.in c.j.col.ij.j.de offic.legat.Et Gemi.in cap.j.in prin.de foro competen.lib.vj.Ratio eſt, qa ordinarius concurrit cum legato in iuriſdictione adeo ꝙ loco eſt præventioni.c.ſi à ſede.de prębend.in vj. Et ideo archiepiſcopus non poſſet cauſam auocare ab epiſcopis ſuæ prouinciæ,quia inter eos locus eſt præventioni, vt notatur in c.paſtoralis.j.de offi.ordi. ¶ Amplia, vt procedat intantum,ꝙ inferior,à cuius manib.cauſa eſt auocata per Papam, non poſſet etiam de conſenſu partium ſe de ea ĩtromittere. cap.bonæ.ij.j.de poſtu.prælat.vbi aſſignantur rõ, ne iudiciũ Papæ in ptãte partium cõſiſtere videatur,poſſintq; ſi velint, illi illudere. Ad idem tex.in c.licet.de offic. legat.vbi dicitur, ꝙ ſi legatus cãm retulit Papæ non valet poſtea proceſſus per eum factus,tanquam factus à iudice incompetenti.Et per illum tex.Imo.ibi dicit,ꝙ non valet proceſſus factus pendente relatione facta prĩcipi,ꝺ Bar.ĩ d.l.j.C.de rela.Et ante Imo. iſta fuit opinio Spec.tit.de relatio.§.fi.Sed pro Bar.facit text. in d.l.j.& in l.ad principẽ.ff.de appel.¶ Vnde pro reſolutione Imo.dicit cõſiderandos duos caſus.Primus eſt, quãdo relatio nondum fuit iudici præſentata,& iſto caſu procedũt iura ciuilia allegata per Bar.Aut relatio fuit præſentata, & tunc procedit quod dicitur ĩ d.c.licet.Iſta ſolutio Imo.nõ placet. per tex.in auth.ſed nouo iure.C.de rela.vbi dicitur, ꝙ hodie ſententia lata per iudicẽ, qui cauſam retulerat principi , executioni eſt mittenda,niſi pars appellauerit. Nec dicatur,ꝙ ille text.debet intelligi , quando relatio ſit ſup eo,de quo erat dubitandũ:vt dicit ibi Saly. quia ratio poſita in corpore,vnde ſumitur,militat,qñ eſſet facta ſuper probabili dubio ſi interim iudex eſſet reſolutus. Vnde ego dicerem , ꝙ proceſſus & ſentãtia lata pẽdente relatione pro cõſilio habẽdo valeret, vt dicit Bar.per tex.in d.l.j.& ĩ d.l. ad principẽ.Ratio,qa potuit iudex pendente conſultatione ex nouis cogitationibus fieri clarus de eo,de quo dubitabat, nęc iſto caſu illudere videtur ſuo ſuperiori,ſi omiſſo conſil.rectè iudicat.Sed proceſſus & ſententia pendente remiſſione cauſæ non valent per tex.in d.c.licet.quia per remiſſionem deſiit eſſe iudex.Quod vltimum verũ eſt, niſi reuocauerit remiſſionẽ re integra , vt dicit Imo.per tex.in d.l.ad principem. ¶ Scda ſit concluſio.
196 Aduocatio cauſæ facta per Papã,operatur nullitatẽ, † poſtea geſtorum ꝓ iudicem, ẽt ipſius auocationis inſcium , ſm Pan.hic.per.tex.in c.j.de conſeſ.præben.li.vj.& ibi hoc tenet Inn.& in c.cum contingat.de reſcrip.& Imo.in c.ceterum.e. tit.d.Prępo.in d.c.vt noſtrũ.ad fi.vbi cõprobat,ꝙ tatita reuocatio quæ ſit per mortem delegãtis,operat nullitatẽ geſtorũ à iudice ignorante.l.eius qui.ff.ſi cer. pet.traditur in c. relatũ de offic.deleg.& fortiori expreſſa. Quam rationẽ poteris eui tare de facili,ſi conſideraris. ¶ Iſta ꝓcluſio procedit ſi auocatio facta ſit motu proprio Papæ. Secus ſi ad inſtantiam partis,per text.in c.audita.de reſtitut.ſpoliat.& facit rõ,quia gratia conceſſa parti petẽti , habet conditionẽ annexã, ſi impetrans vti voluerit gratia.c.cæterum. vbi videbimus. j. de reſcrip.Sequuntur *coĩter* doc.hic.& in d.c.vt noſtrum.Ego repe
☞ rio,ꝙ Gemi.conſil.47.Supplicatur Papæ. tenet expreſſè, ꝙ etiam iſto caſu geſta ab ignorante non valeant.& allegat Inno.in d.c.vt noſtrum.& hic.ad ca.audita.& alia ſimilia,reſpõdet ꝙ loquit in ſimplicibus commiſſionibus factis alteri. Secus in delegationibus factis cum expreſſa auocatione cauſæ ad ſe.& iſtud certè fuit de mente Inno.hic,& hanc opinionẽ ſeruat curia.Plus tũ placet communis opinio , quam limitabis nõ procedere, ſi Papa auocaret cauſam ad ſe, & alteri cõmitteret inſtante parte, cũ clauſula decreti annullatiua oũm geſtorum a die datæ, quia clauſula decreti afficit ignorantes. c.j.de ꝓceſſ.præben. ita Pan. in d.c. audita. Reſpondens ad illum tex. ꝙ ibi clauſula decreti non erat preciſa,ſed gñaliter concepta,ideo interpretationem patitur. ¶ Tertia concluſio.Si Papa incipiat de cauſa cognoſcere,† eo ipſo videtur
197 cauſam ad ſe auocare , ſm Inn. & *coĩter* Doct. hic. Facit quia ☞ non minus facto,ꝙ verbo,datur voluntas intelligi.l.Paulus. ff.rem rat.habe.l.de quibus in fi.ff.de legi.ſequitur Card.con ſi.7.ſub rub.de ꝓb. Ampliatur etiam ſi actus per quem Papa auocauit iuriſdictionẽ ad ſe nõ fuerit ſortitus effectum,nihilominus inferior nõ poterit amplius ſe impedire. ſm Anch. conſ.58.Circunſpectis.quem refert & ſequitur Deci, hic. & vltra eum eſt deciſio Inno. in terminis in c.inter dilectos. de excc.præla.& Rom.conſi 335.Circa primum. vbi intellexit hoc verum,niſi actus Papæ non fuiſſet ſortitus effectũ, ex defectu poteſtatis eiuſdẽ,vel ex defectu falſæ cauſæ. allegat Rotam deciſio.lij.in antiquis.ſequitur Fel. in c. fi. in fi.j. de præſumptioni.ex cuius dictis potes eã notabiliter limitare. ¶ Et ideo inferri poteſt,ꝙ ſi incipiat cognoſcere de cauſa ſpectante ad iuriſdictionem Imperatoris,nõ ꝓpea cenſeretur auocata cauſa.quia & ſi habitu Papa habeat tẽporalem iuriſdictionem,tñ non poteſt cauſã temporalis iuriſdictionis ad ſe auocare.& per Pan.in c.nouit.j de iudi. & in c.licet ex ſuſcepto. in j.nolab.j.de ſo.cõpe. Intellige ẽt cõcluſionem , vt procedat quo ad partes litigantes coram eo tantum. Vnde contra tertium poſſet vnus ex litigantibus ſuper eadem re agere coram ordinario,ſecundũ Inno.& Imol.hic,arg. c. Roma.§.in aliũ.de appel.lib. vj. & in hoc differt expreſſa auocatio facta motu proprio,quia tunc quo ad omnes cenſetur auocata,ſecus in tacita,quæ reſultat ex cognitione,ſcdm eos. ¶ Quarta
198 concluſio. Si Papa delegat cauſam alteri,† eo ipſo ceſſetur auocaſſe à manibus ordinarij.facit tex.in c.ſanè.& in c.j.j. de offi.deleg.& in c.cæterũ.j.de reſcrip.& per ſimplicẽ ſignaturã,videlicet, Audiat talis.cenſet auocata cauſa ſecundum Rotam de reſcript.deciſ.lxvij. in nouis. Et ſi delegatus proferat ſententiam nullam , ordinarius tamen non poterit amplius ſe ĩtromittere,ſecundũ Bald.in c.j.§. ad hoc. col.iij. de pac. iura.fir.in vſib.feud.Nec etiã ſi delegatus moriat , cã reuertit ad manus ordinarij.ſecũdum Bal. in l.ſi vt proponis.C.quomodo & quando id. col.pen. inferẽs , ꝙ ſi cauſa ſemel traha
tur in curia Romanam nnnq̃ exibit de curia niſi Papa illam remiſerit ad ordinarium.ſequitur Deci.cõſ.137.col.iij.Hinc

Universidad de Deusto
Biblioteca

eſt q̄ ſi Papa dat executorē ad prouidendum alicui de certo beneficio, videtur adimere facultatem cōferendi illud ab ordinario, c.ſi ſoli.& c.ſi capitulo de conceſ.præbē.lib.vj.Hinc eſt, quòd ſi Papa deputat aliquem in vicarium epiſcopi, videtur adimere facultatem epiſcopo, vt non poſſit illum remouere, & alium deputare, ſm Ant.in c.nouit.de iudi.Quod nota ad limitationem glo.in clem.ſi de procura.Et iſta auocatio, quæ fit per delegationem, differt ab auocatione expreſſa, quia non inualidat proceſſum factum per iudicem ignarū aduocationis, ſm Gemi.in d.conſi.47.Item non auocat, niſi quo ad nominatos in reſcripto.c.quia V.infra de iudi.cap. ſedes.de reſcrip.ſecus videtur in expreſſa, per prædicta.¶ Vltimò quærit Inn.an proceſſus ſuper vna eademq; cauſa ſepa
199 ratim factus, † coram diuerſis iudicibus parem iuriſdictionem habentibus, valeat? Et concludit q̄ ſic.ſequunt *cōiter* alij. arg.l.is ā quo.ff.de rei vendi.Niſi reus opponat exceptionē remiſſionis, petendo ſe remitti ad alium iudicem, ex eo quia laboriosum, & damnoſum eſt, ſibi corā diuerſis iudicibus litigare, & ſi remiſſio denegetur, ex iſta cauſa poterit appellare.l.ſi pariter.ff.de libe.cauſ.& l.j.ff.de qui.re.ad eund.iudi.ca. ¶ Circa iſta dicta Inno.aduerte ad duo.Primò, quòd non videtur verum quòd proceſſus valeat, per ea quæ tradit gloſſ. in c.diſpendia.in verſi.proceſſus.de reſcrip.lib.vj.Poſſet dici, q̄ illa glo.non eſt vera, per ea, quæ volunt hic Doct.& iſta opinio mihi ſemper placuit.Vel poſito, q̄ ſit vera, ibi ſecūdus non habebat iuriſdictionē, quia reſcriptū erat ipſo iure nullum, vt ibi latè per Gemi.Secundò aduerte, quia nō videtur, q̄ exceptio remiſſionis habeat ſuffragari reo, quia poterit iudex ā quo petitur remiſſio, dicere, habeo parem iuriſdictionem, defendas te coram meo tribunali, & dimittas alterum, & hoc modo euitabis labores & expenſas.Solutio.Procedit contrarium ſi petat reus ſe remitti propter euitandos ſumptus, & labores ſimpliciter.Secus, ſi petat ſe remitti propter euitandos ſumptus, & labores cum iam comparuit coram altero, ſm Bal.& Fel.hic.Et ſic in effectu exceptionem præuentionis & non remiſſionis opponit.Sis ergo cautus, vt prius compareas coram iudice tibi grato, q̄n eodem contextu citaris à diuerſis iudicibus, aliàs ſi prius compareres coram non grato, non poſſes exceptionē præuentionis opponere, per prædicta.Et iſta eſt diuerſa cautela ab ea, quā tradit Ang.in d.l.pen.ff.de pect.hęred.de qua hic latè p Fely.Quæ cautela non haberet locum, ſi probaret q̄ reus procurauit ſe citari coram altero, quia affectata præuentio nō dēt prodeſſe, ſm Bal.in l.ſi ſeruus pluriū.§.j.ff.de leg.j.per l.tria onera.ff. de excuſa.tuto.& p alia de quibus per Fely.in c.ſi.j.de teſtib. & laſ.in l.ſi verò.col.ij.ff.q̄ ſatiid.cogā.Sed Dec.ecōtra, dicēs q̄ etiam ſi cōſtaret, q̄ reus ꝓcuraſſet, q̄ tamen præuentio locum haberet, quia cum vterq; ſit iudex, non videtur fraudē facere reus, qui iure cōi vtitur.arg.l.Gracchus.C.de adult.Et quia licet eſſe dilligentem, & affectare ſe conueniri pro conſeruatione iuris ſui.l.at q̄ natura.§.cū me abſente.ff.de nego. geſt.¶ Tu non recedas a cōi, quia malitijs eſt obuiādum.c.ſedes.j.de reſcrip.Non obſtant contraria.Et primo non obſt. arg.l.Gracchus.quia verum, ſi vtatur iure cōi, ad finē præordinatum.Secus, ſi malitioſè, & ad fraudandum aduerſarium. Nam qui aliquem in iudicem habere procurauit, preſumitur eo ipſo fauore iudicis velle iuſtitiam ſubuertere.l. obſeruandum.ff.de iudi.maximè ſi reus, cuius natura eſt iudicium fugere.l.inter ſtipulantem.§.j.ff.de verbo.obl.affectauit conueniri coram certo iudice, put nos loquimur.Non obſt.text.in §.cum me abſente.quia loquit in affectatis ad bonū finē vel in procuratis ex neceſſitate, cum aliter ius ſuum conſequi nō poſſet.¶ Iuxta hanc cōnem dubitatur, quid ſi iſti iudices tule
200 rint ſententias † cōtrarias? Rndet Cōp.q̄ ſecunda nihil valebit, niſi pendente appellatione tu ꝑ prima eſſet lata ſecūda: quia tunc de ſecūda poterit excipi coram iudice appellationis. Sequuntur Pan.& *cōiter* alij.¶ Tu aduerte, quia vr q̄ ſecūda debet valere eadem rōne, qua valet ꝓceſſus. Si enim dicta teſtium productorū coram illo iudice q̄ tulit ſecundam ſnīam, probant & nocent parti, quare non ēt ſnīa, prout in ſimili dicit Bar.in l.ij.col.pe.C.de eden. per l.ſed ſi poſſeſſori. §.fi.cum l.ſeq.ff.de iureiur.Solutio.Fateor, q̄ valebit ſecunda ſententia, & in iudicio appellationis diſcutietur, quænā ex ipſis iuſtior ſit.Sed d.Cōp.debet intelligi, q̄n prima trāſiuerat in rē iudicatā, tunc ſecunda non valet, nō ex defectu ptātis, ſed quia ſnīa cōtra ſnīam, q̄ tranſiuit in iudicatum, nō valet.l. j.C.q̄ prouo.nō eſt neceſ.Et ex hoc infert Pan.q̄ ſententia lata contra rem iudicatam, etiam ex diuerſa inſtantia, non valet, contra Bar.in d.l.j.de quo latè per Pan.in d.c.inter monaſterium.j.de re iud.vbi ipſe ſequitur opinionem Bar.Qua ſtante neceſſe eſt, quòd corruat dictum Comp.hic.

De Reſcriptis. Rubrica.

1 *Reſcripta faciunt ius inter partes, etiam contra quas conceduntur.*
2 *Reſcripta emanant pro conſtitutionum obſeruantia.*
3 *Reſcripta ſunt communia inter partes.*
4 *Exceptione moratoria vtens debitor, eadē vti poterunt debitores ſui contra eum.*
5 *Retorquutio an habeat locū in priuilegijs conceſſis ad petitionem partis.*
6 *Reſcripta non extendūtur ad perſonas, nec ad res nō cōprehēſas in ipſis.*
7 *Contractus principis, an & quando habeat vim legis.*
8 *Reſcriptum, epiſtola, & ſententia inferioris habentis poteſtatē legis condendæ, an & quando habeat vim legis.*
9 *Veneti non recognoſcunt ſuperiorem.*
10 *Reſcriptum quid ſit.*
11 *Reſcriptum quare recipit eaſdem interpretationes, quas recipit ius commune.*
12 *Reſcripta, quare dicantur modici præiudicij.*
13 *Reſcriptum ſpeciale magis obſeruatur, quàm quod generale præcipitur.*
14 *Delegatio quare appelletur gratia.*
15 *Reſcripti appellatione largè continentur beneficia principum, & priuilegium.*
16 *Reſcriptorum ad beneficia, multa ſunt genera.*
17 *Reſcriptum in dubio debet intelligi de reſcripto contentioſo, & non de priuilegio, ſeu gratia.*
18 *Supplicando plura, quorum aliqua ſunt ſecundum ius, aliqua contra ius, & ſuperior ſubſignet, fiat vt petitur, ſolum intelligitur conceſſiſſe ea, quæ ſunt ſecundum ius.*
19 *Priuilegium quid, & vnde dicatur.20.*
21 *Priuilegium dici poteſt conceſſio facta à principe, ſine cauſæ cognitione.*
22 *Priuilegium largo ſumpto vocabulo, dici poteſt omne quod emanat à principe.*
23 *Reſcriptum dici poteſt ſi princeps concedat aliquid contra diſpoſitionem iuris circa modum procedendi.*
24 *Beneficium quid dicatur, & quid differat à reſcripto, & priuilegio.*
25 *Beneficium intelligendum eſt de beneficio eccleſiaſtico, ſi de eo fiat mentio in iure canonico.*
26 *Beneficium eccleſiaſticum, quot modis capi poſſit.*

Ampla ſuper hoc Titulo antiquorū, & Mod.Cōmentaria, huius mæ vtilitatem ſatis ſuperq; demſant. Ego verò auſim dicere, q̄ pp principū in reſcribendo facilitatē, nulla tā frequens in foro cā verſat q̄ diſputatio reſcriptorum.¶ Cōtinuat pñs rub.per doct.trip.Circa ptinuationē Pan.aduerte, ga vltra Deci.ex alio vr bona, nā hic ꝓ maiori pte tractatur de reſcriptis, gbus iuriſdō excitat ad obſeruātiā iuris.Et iſta eſt ꝓpria reſcripti nā. l. reſcripta. C. de ꝓcib. Impa.offer.Et p iſta nō dant iudices.c.licet.j.de off.ord.ergo ptinuatio nō ē vera.Et iſta ē vrgētior rō ꝑ hāc ptinuationē q̄ prima rō Dec.q̄ parū ſtringit.Eo ga dici poſſet q̄ hic tractat de reſcriptis, gbus iuriſdō acqrit, in ti.de off.dele. & ſeq.tractat, de offō & iuriſdōne exercēda, & iō hic titulus tanq̄ aīs neceſſariū fuit p̄miſſius.Circa ptinuationē Hoſ.& Io.And.aduerte, ga nō vr vera, ſm Deci.ga ſeq̄ret ea attēta, q̄ debuiſſet immediatè ſeq; titulus de priuilegijs, q̄ faciunt ius inter priuilegiatos.c.priuilegia. iij. diſt.Sed tu cōſidera, ſi poſſit ſaluari
1 ddo, q̄ reſcripta faciūt ius inter ptes, †ēt ꝑ quas ꝓcedunt, ga reſcriptū p̄tatū eſt cōe.l.iij.ff.q̄d q̄ſq; iur.Et iō viſo de ꝓſtit.q̄ faciūt ius cōe inter oēs, ꝓgruū fuit videre de reſcriptis, q̄ faciūt ius cōe inter ptes. Sed priuilegia faciūt ſolū ius priuatū ipſius priuilegiati.d.c.priuilegia.Et nō cōe, ergo &c.ſed hoc pēdet ab his, q̄ ſtatim dicā.Circa tertiā ptinuationē Deci.q̄ę fuit d.And.de Baſigna.aduerte, ga ꝓfundit ex fundamento ipſius Deci.q̄d ipſe adducit ꝑ ꝓcedentē ptinuationē Hoſt.Nā ēt priuilegia dūr ius ſcriptum. c. porrò. j. de priui. ergo &c. ¶ Quarto ego nouiter eā ſic ptinuandā puto. Supra viſum eſt de ꝓſtit.q̄ ab omnibus ſunt cuſtodiendæ. c.j.ſ. ti.j.ſed ga ſę
2 pe iudex malè eas intelligūt, & q̄d peius ē, minimè obſuāt. Iō viſo de cōſtit.ſequit videre de reſcriptis, q̄ emanāt ꝛ, ꝓ ꝓſtitutionū obſeruantia.d.l.reſcripta.regiſtrata.xxv.q.ij.in canone reſcripta.¶ Quęro, nūqd ex p̄miſſis cōtinuationib. aliqd poſſit colligi.Fely.hic dicit poſſe notari ex cōtinuatione Ho
3 ſtien.q̄ reſcripta ſunt cōia † inter ptes, ꝑ quo eſt tex. in l.iij.in princ.ff.q̄d quiſque iur.Et latè proſequit Fel.hic.& in prooemio.ſ.in verbo, Gregorius.col.ij.& in c.ſi.col.pen.de mutuo peri.Et vltra eum latè traditur per Curt. Seniorē. conſi.11. col.ſi.Item adde q̄ ſi debitor impetrauerit moratoriā exce-
4 ptionē † q̄ eadem exceptione poterūt debitores ſui vti ꝑ eū, ſm Hoſti. in ſumma huius tituli.§. pōr. in prin. & fuit dictū gl.magnæ in l.j.quā doc.ibi *cōiter* ſequūt.ff. q̄d q̄ſque iur.Et iſtud maximè verū i reſcriptis ad lites, ne iudiciū claudicet. c. cū inter.de excep.l.ſolemus.ff.de iudi.& vt ſeruet æqualitas i iudiciis.l.ſi.C.de fructi.& lit.expē.Limita primò, vt ꝓcedat in reſcriptis

in reſcriptis ꝓceſſis ad petitionē ptis: ſecus in reſcriptis ꝓceſſis motu ꝓprio.d.l.iij.in prin.& gl.in cle.ſæpe.in ver.ſi q̄d petere.de verb.ſig.Tu ſublimita dupl'r, vt ꝑ Fel.in d.c.ſi.col.pen. de mutu.peti.& p laſ.in d.l.iij.Limita ſcdò, vt non ꝓcedat in reſcriptis ꝓceſſis pp ſplālem fauorē impetrantis, vel pp odiū eius, ꝑ quē fuit facta interpretatio.ſm Bal.in c.ꝓximo.in fi.& Fel.hic p tex.in l.fi.ff.de leg.j.vltra Fel.cōprobo p deciſionē Bar.in l.j.§.nunciatio.in fi.ff.de no.ope.nunc.& p id q̄d decidit Fely.poſt Are.in c.cām.col.iiij.j.de iud.Cōtra iſtā limitationē obſt.ga in priuilegijs ēt hēt locū retorquutio, ſm Bar. in auth.quas actiōes.C.de ſacroſ.eccl.& tn concedunt ſpāli fauore priuilegiati.Itē in ꝑiū obſt. deciſio Bar.in l.in ſacris. C.de ꝓxi.ſacro.ſcri.li.xij.Pro reſolone videndū eſt, an in pri-
5 uilegijs ꝓceſſis ad petitionē ptis, hēat locū retorquutio, † intelligendo de priuilegijs ꝓpriè? Et ꝓfecto videret dicendū q̄ nō, ga priuilegia vt plurimū, ꝓcedunt ſpāli fauore priuilegiati.ergo &c.Scdò, ga priuilegia ꝓſonalia ꝓſonā nō egrediunt. l.j.ff.de ꝓſtit.prin.In ꝑium facit rō a nālis, patere legē, q̄ tu ipſe tuleris.c.cū oēs.ſ.eo.& in ꝑium vr tex.in l.die ſabbato.C.de Iud.& cælicol.Soſo.Crederē ſi retorquens fundet ſe in cauſa qua motus fuit priuilegiatus ad petendum priuilegiū, tūc habeat locum retorquutio. Ita ꝓcedat doctrina Bar.in d.auth. quas actiōes.Sub ē.n.rō edicti, q̄d q̄ſq; iur.& iſto mō ꝓcedat text.ī d.l.die ſabbato.alś ꝓcedāt ꝑia.Et, p iſta diſtū.optimè facit tex.ī l.ēt.§.ex cā.ff.d min.vbi ſi ætas ꝓp q̄ fuit ꝓceſſa reſtitutio minori, fuit ēt cā lęſionis exꝓte aduerſarij, & ipſe aduerſa
6 rius reſtituit alś ſ. Scdò hēs colligere, q̄ reſcripta ſ faciūt ius q̄ ad alios, ſed ſolū ī ter ptes, ꝑ q̄ notabilitē tex.ī l.ij.C.de legi. Hinc dicimus q̄ reſcripta ſ extēdunt ad pſones, nec ad reſ† ſ ꝓprehēſas ī ipſis.c.ſignante.j.eo.c.ga G.j.de iud.q̄d verū eſt, niſi reſcriptū fuerit emanatū ea intētiōe, vt faciat ius gñale, & hoc mō ꝓcedit tex.ī §.ſed q̄d prin.iſti.de iur.nat.& ī l.j.ff.de ꝓſtit.prin.& ī c.licet.xvj.q.iij.Et ex ſignis, d̄ q̄bus ī l.iij.C.de legi.cognoſci poterit intētio prīcipis, an velit, q̄ faciat ius gñale. An āt reſcriptū inferioris hñtis ptātē legis ꝓdēdę, faciat ius gñale? Deci.hic mouet dubitationē, & ꝓcludit q̄ ſic, ſi ꝓſtet d intētiōe ſua, ſicut.ſ.dictū in ſupremo principe: allegat dictū Ang.in l.itē veniūt.§.cæterū.ff.de peti.hīd. qui loqt in ęſa ducis Venetorū, q̄ dicit facere ius gñale. Ego vltra eū cōprobo, ga ſi inferior hñs ptātē faciēdi legē p ſuū reſcriptū, vult eā facere, ergo īmediate erit lex. Eſt.n.in philoſophia notū q̄ ſi agēs ē liberū & ſubiectū nō impeditū, tūc volēs agere imme
7 diatè agit, ſm Bar.ī l.ſerui electiōe.in prin.ff.de le.j.ꝓbat, ga ſicut ꝑctus principis, † hēt vim legis.l.Cęſar.ff.de publica.l pen.C.de do.añ nupt.ſi ꝓſtet principē facere ꝑctū aīo legis ꝓdēdæ, ſm Deciū hic poſt Ale.ī l.ciuitas.col.fi.ff.ſi cer.pet.Ita ēt ꝑctus cuiuslibet hñtis authoritatē legis ꝓdendæ.ſm Bal.& Pau.de Ca.ī d.l.j.ff.de ꝓſtit.prin.& laſ.in d.l.ciuitas.col.iij.Cō trariū tenet Ang.ī l.j.ff.de ferijs.poſt gl.ibi.& ſequunt.Ale.& Mo.ibi.& Fel.in c.ī cauſis.col.fi.d̄ re iud.dicētes q̄ reſcriptū ep'a, & ſnīa ī ferioris, nō hēt vim legis, reprobātes ppea dictū Ang.in d.§.cæterū. Quid tenendū? Credo q̄ ſi ꝓſtet inferiorē velle reſcriptū, vł ſnīam, ſeu ep'am hēre vim legis, q̄ tūc vera
8 ſit prima opinio. † Nec credo, q̄ aliqs deuiet ab iſto ſenſu. Si verò ſumus in dub. tūc dico q̄ licet prīceps, & Papa ſnīando p̄ſumant velle, q̄ ſua ſnīa ſit vna lex, quo ad oēs.l.fi.C.de leg. d.c.ī cauſis.ſecus ī inferiore. Sīr ſi princeps mittat ep'am vni uerſitati, ſeu p̄ſidi, p̄ſumunt velle facere ius gñale.d.§.cæterū. ſecus ī ī ferioꝛe, & iſto mō ꝓcedat opinio Ang.& Ale.ī d.l.j. Et ſi dixeris, ergo ex hoc ī ſert, q̄ dictū Ang.ī d.§.cæterū.ñ ſit verū: rndeo q̄ ī terminis, ī qbus loquit, videlicet in duce Ve-
9 netorū ſaluari p̄t, ga Veneti ñ recognoſcūt ſupiorē, † & ſic tenēt locū ſup̄mi prīcipis, ſm Bar.in l.hoſtes.ff.de capti.& poſt li.reuer.Bal.ī rub.de rerū diuiſio.col.iiij.Iaſ.in l.j.col.iij.C.de ſumma trini.& fide cath.Et p̄dicta ītellige, q̄n reſcribit aliqd de nouo: ſecus ſi reſcribit ad obſeruātiā iuris antiq̄, tūc ſp facit ius q̄ ad oēs, vt p Cor.ꝑ.234.col.fi.lib.ij.¶ Quartò, q̄d ſit reſcriptū, & q̄d differat à priuilegio & bñficio? & rndet Pan.
10 q̄ reſcriptū † ꝓpriè eſt id, q̄d ſcribit ad obſeruātiā iuris cōis. exēplū, ſi prīceps ſcribat, q̄ hīat ius.ita deſcribit Bal.ī l.falſo.ꝓ illū tex.C.d diuer.reſ.Pan.ī c.olim.d ver.ſig.Bar.in l.j.ff.de ꝓſti.prin.Ego aīr deſcriberē, reſcriptū eſt ius bis, ſeu iterū ſcriptū. Quod ſit ius ſcriptū, tenet Pan.ī rub.j.de ꝓſuet.q̄ ſit bis, ſeu pluries ſcriptū, ꝓbat ex ſyllaba, re, q̄ denotat multiplicationē, ſm Bar.ī rub.ff.ſolut.matr.Et iſta ē rō, quare reſcriptū
11 recipiat eaſdē interpretatiōes, quas recipit ius cōe, † vt ꝑ Gemi.ī c.licet canō.§.fi.de elec.li.vj.Cor.ꝑſi.101.col.iij.hęc eſt
12 rō quare reſcripta dicant modici p̄iudicij: † vt dicit Bal.in l.j. C.de diuer.reſcrip..Nā iō iſta vera ſunt, ga illud idē antea ſcripti erat.Sed hic aduerte, ga hoc attento vr q̄ tota mā reſcriptorū ſit fruſtratoria.Nā fruſtra ꝑcib.implorat, q̄d de iure cōi ꝓcedit.l.j.C.de theſau.li.xj.Ad iſtud rndeo, q̄ mā reſcriptorū ad lites vtilis eſt, vel ga vt.ſ.dixi, iura malè obſeruant, & iō neceſſariū eſt, q̄ ꝓ reſcripta ī nouent, vel qa magis obſeruat, q̄d
13 ſpāliter reſcribit, q̄ q̄d gñaľr ꝑcipit. † c. quis neſciat.xj.diſtin.c. q̄q̄.xiiij.diſt.c.ſi aduerſus.j.de hæreti.vel pp delegationes, ꝓſtituunt.n.p reſcripta iudices delegati, vt hic p Pan.Scdò aduerte, qa reſcripta p q̄ danť iudices delegati, nō vñr, ꝓpriè reſcripta, qa de rogāt iuriſdictioni ordinarię, ergo deberēt potius priuilegia appellari.Dec.fatet ꝑiū allegādo Ant.in d.c.olim. de verb.ſig.ſubdens q̄ iſto reſpū ꝑt dici gra.c.ſedes.& c.nōnulli.j.eo. Credo, q̄ iſta dicta Decij nō ꝓcedūt ſm terminos iuris. Et primò ꝓſidero, q̄ iuriſdictio delegati cōcedit de iure cōi, ſicut iuriſdictio ordinaria, vt j. de offi.deleg.p totum. Reſcriptū ergo delegatorū nō eſt ꝑ ius, ergo nō ꝑōt dici priuilegiū.c.ſi.§.ſi.xxv. q.j. & j. dicā. Scdò ꝓſidero q̄ vbi iuriſdictio nō ꝓcedit, ñ dr ꝓpriè reſcriptū ſed mādatū: vbi verò iuriſdō datur, reſcriptū appellat, ſm Cald.ꝑſi.5.in iſto tit. Si mō iſto caſu diceremus nō eē, ꝓpriè reſcriptū, ſed priuilegiū, ſequeretur q̄ nō eſſet reperire reſcriptū, ꝓpriè. Nō obſt. q̄ iura dele-
14 gationē appellēt gram, † qa nominat gra eo, q̄ gratis, & ex liberalitate ꝓcedit, nō qa ꝑ ius. ſm Pan.in d.c.olim.facit gl.in c. relatū.j.de ꝑbē.& notat in c.gra.eo.tit.in vj.Largè tn appellō
15 ne reſcripti, † tinent bñficia principū, & priuilegiū: patet, qa in iſto ti.tractat de lris bñficialibus, & de priuilegijs, ſm Pan. nota iſtud dictū, ex quo habes in mā ſtricta, & ꝓpriè interꝑtā da q̄ appłone reſcripti nō ꝓprehendunt reſcripta gr̄oſa, ſiue reſcripta ad bñficia. Cōſidera tn, q̄ ſi papa mādat, q̄ ordinarius ꝓferat alicui bñficiū, iſtud vr reſcriptū, ꝓpriè ad obſeruantiā iuris emanatū. Nā vacātia bñficia tenet eps ꝓferre.c.ij.j.de ꝓce.ꝑbē. Et ſi dicat, nō tenebat illi ꝓferre, vt dr in c.relatū. de ꝑben. rndeo q̄ Papa de iure poterat ꝑunire eū in collatione bñficij.c.dudū.de ꝑbē.lib.vj.Si mō Papa ꝑunit & mādet ꝑū tionē exequi, nihil ꝑ ius mādare vt. Vel dicas, q̄ reſcriptorum
16 ad bñficia † q̄dā ſunt in forma cōi ſeu in forma.c.ſm Apoſtolū.j.de ꝑbē. & iſto mō videnť poſſe dici ꝓpriè reſcripta. Hinc eſt q̄ appellantur literæ de iuſtitia. Quædā fiūt ex mera gra, vt q̄n nō tenebat eps ei ꝓuidere, nec ēt Papa, cum fortè haberet bñficiū vel alś, & iſto caſu ꝓcedat dictū Abb. hic. Quædā fiūt in forma pauperū, vt in c.ſi pauper clericus.de ꝑb. Quædā in forma dignorū, vt p Rotā de ꝓceſ.ꝑb.deciſio.j. Et iſtis duob. modis, & iſta reſcripta poterū dici, ꝓpriè reſcripta de iuſtitia, vł gr̄oſa, ſm ſubiectā mām vt p Pan.& Fel.in c.poſtulaſti.col. ij.j.eo.tit. Scdò, qa Abb. vult q̄ verbū reſcriptū, poſſit ſumi vt genus, & vt ſpēs. Dubitat q̄uo in dubio erit fięda interpretatio. And.Baſig. hic rndet, vt ī ſiſi rndet Pan.ī c.Rodulphus. j.eo. Ego verò crederē in dubio, debere intelligi de reſcripto
17 ꝓtētioſo, † & ñ de priuilegio ſeu gra, qa q̄ dicit principē ꝓceſſiſſe priuilegiū, dēt expłsè, ꝑbare.c.fraternitatis.de ſchiſma c. ꝓſtitutis.de ꝓceſ.ꝑbē. Et ita tenet Gemi.ꝑſ.65.diſcutiā quodlibet dubiū.co.vj.& allegat ita tenere Archid.& Io.And.in c.ſi cui.de ꝑbē.lib.vj.facit, qa ī dubio verba debēt capi ī ſpē.l.hoc legatū.de le.iij. Et ī dubio à ꝓpria ſigñatiōe verborū ñ ē recedēdū l.ñ aľr.de le.iij.cū ſim. Bñ facit, ga ſi ī ſupplicatiōe petantur pťa, quorū aliq̄ aliq̄ ſint ſm ius, aliq̄ ꝑ ius, & ſupior ſubſignet,
18 fiat, vt petiť. † ſolū intelłr ꝓceſſiſſe ea q̄ ſūt ſm ius, ſm Cor.ꝑſ.
119. Circa primū. co.v.li.ij.ꝑſ.48. Quin.lib.iij. Priuilegiū verò
19 ſm Pā.hic, & ī d.c.olim.appellat, † q̄d ꝑ ius ꝓcedit. vñ diffiniť ſm Hoſ.ī ſumma de priui. Priuilegiū eſt ius ſingulare, & priuatū, ꝑ ius, cōe īdultū. & ꝓbat ī c.fi.§.fi.xxv.diſt.neq;.n. eſſet pri
20 uilegia, niſi aliqd ꝑ ius cōe īdulgeret. Dr ār priuilegiū, † q̄ ſi lex priuata, c.priuilegia.ij.diſt. vł quaſi priuata legia, eo q̄ priuatā legē ſingulis gnet.d.§.fi. Tradit p Bar.& Mod.ī l.fi.ff.d ꝓſt.prī. ꝑ Ale.ī l.ga tale.ff.ſol.ma.Soc.ꝑſ.273. In pñti ꝑſultatione.co. fi.vbi dicit q̄ ꝓceſſio facta à principe ſine cauſæ cognitiōe ꝑt
21 dici priuilegiū, † tāq̄ ꝑ iuſgētiū, & ꝑſ.164. Viſa bulla.co.ij.li.ii. largo tn ſumpto vocabulo oē qd emanat à principe, ꝑt dici
22 priuilegiū, ſm Io.An.ī d.c.olī.& Cur.ꝑſ.50.co.xxviij.ver.co adiuuant. Credo ēt, q̄ ſi prīceps ꝓcedat aliqd ꝑ diſpōnē iuris circa modū ꝓcedēdi, vt celerius reddat ius, ꝓ illd dēat dici re
23 ſcriptū, † vt ſi ꝓcedat, q̄ ꝓcedat ſūmariè, ſmplr, & de plano; vł ſi ꝓcedat, q̄ ꝓcedat appłone remota. Iſtd ꝓbat ī c.j.ꝑ.eo.iū cta rub.ñ.n. violat ius cōe, ſi finis diuerſo mō ꝓcedēdi ſeruet, ſm Pan.ī ſiſi ī c.relatū.ad fi.ꝑ. ne cler.vł mon.Fel.ī c.q̄n ꝑ.co. vj.j.de ꝑba. Nō ob.ſi dixeris, tollere appłonē, ē tollere defenſionem, q̄ eſt de iure näli.cle.paſtoralis.de re iud.ga rndeo, q̄ intelłr ſolū friuola appło reiecta, vt notat in c.paſtoralis.d ap
24 pel.& iſtud nō eſt ꝑ ius. c. cū appellōnibus friuolis. de appel. li.vj. vel aliter rndebo. j. in d.c.j. Bñficiū ār dr gra tā principe ꝓceſſa, ꝑter ius. & ſic reſcriptū eſt ſm ius, priuilegiū ꝑ ius. Bñficiū verò diffinit ī.c.j.§.bñficiū. qbus mod.feu.amitta. vbi dr, bñficiū ē beniuola actio, gaudiū tribuēs capiēti. Et iſto mō ſi

gñaľr

Universidad de Deusto
Biblioteca

gñaliꝫ capiat oē bñficiū,& sic ēt reſcriptū, & priuilegiū cōprehendet,declarāt doct.in locis ꝓallegatis.& d.Ioā. Selua.in ſuo trac.de bñfi.in j.q. vbi inſiſtit circa diffōnē bñficij eccl'iaſtici. de qua ꝑ doc.in rub.ꝯ.de ꝓbē.Et in iure nr̄o vbi fit mentio de bñficio, intelligēdū eſt de bñficio eccleſiaſtico, † ſm Card.in clem.ij.ī viij.notab.de iud. Q̄o ām cognoſcat bñficiū eccl'iaſti cū,tradit ꝑ Fel.poſt alios in c.in nr̄a.co.v.ꝯ.eo.Et tribus modis ꝑt capi bñficiū†eccl'iaſticū,largè,ꝑ oī ꝙetu,ſeu cōmodo,qđ pcipit ab eccl'ia.Scā ò ſtrictè,ꝑ ꝓbēda.c.ex pte.de ꝓceſſi. ꝓben. Tertiò ſtrictius,ꝑ tit.bñficii.vt per Card.in clem.cām.verſi.q ſi forſan.in v.notab.de elect.

SVMMARIVM.

1 *Appellationem Papa tollere poteſt.*
2 *Appellatio,dici poteſt defenſio.8.& an ſit de iure naturali.9.*
3 *Clauſula appellatione remota,non tollit querelam.*
4 *Appellatione remota à diffinitiua ſententia,non intelligitur remota ab interlocutoria.*
5 *Appellatione interdicta, non intelligitur reiecta exceptio doli,contra ſententiam dolo latam.*
6 *Audientiam poteſt princeps in totum denegare alicui.*
7 *Appellationem tollere non præſumitur princeps.*
10 *Appellatio interponenda à ſententia ferenda,tolli poteſt per principem.*
11 *Appellationem tollere nō poteſt ſubdelegatus ab eo à cuius ſententia non poterat appellari.*
12 *Appellare licet à ſententia vicegerentis.*
13 *Statutum prohibens appellari à ſententia prætoris,non intelligitur prohibere appellationem à ſententia ſui vicarij.*
14 *Statutum ſi prohibeat appellari à ſententia iudicis datiorū, nihilominus poterit appellari à delegato,cui data eſt poteſtas procedendi,& diffinendi cauſam,more datiario.*
15 *Appellatio oīs quæ expreſsè prohibita nō reperit à lege,eſt cōi iure licita.*
16 *Appellatione remota,non poteſt legatus de latere cauſam committere.*
17 *Reſtituere aliquem ad appellandum legatus de latere non poteſt.*
18 *Statuere non poteſt legatus ſecundum ius,nec contra ius.*
19 *Statuta inferiorum prohibentia appellationem non valent.*
20 *Appellationē à diffinitiua tollere nō pōt inferior,ſecus ab interlocutoria.*
21 *Appellatio ab interlocutoria modum procedendi reſpicit,& nō deciſoria.*
23 *Appellationi interponendæ poſſunt partes per pactum renunciare.*
24 *Appellationi renunciare poteſt prælatus,in præiudicium eccleſiæ.*
25 *Appellationi deferre debet inferior,in caſu dubio.*
26 *Appellationem ab interlocutoria,& à diffinitiua ſententia,inferiores remouere videntur.*
27 *Reſcribere poteſt inferior contra ius,ex cauſa magna.*
28 *Reſcriptum alicui conceſſum,quòd eiliceat liberè appellare,operat quòd poſſit appellare in caſibus a iure prohibitis.*
29 *Liberè verbū appoſitum in diſpoſitione, ad quam quis aliàs erat habilis, operatur relaxationem iuris.*
30 *Indulgere,eſt verbum denotans gratiam.nu.35.*
31 *Reſcriptum ſecundum, non derogat primo priuilegio, ſi de eo non faciat mentionem.*
32 *reſcriptum alicui conceſſum vt liberè poſſit appellare, non habet effectū in his caſibus,in quibus prohibetur aepellare propte ſuum delictum.*
33 *Indulgentia nihil aliud eſt,quàm pœnæ remiſſio.*
34 *Appellans pluries fruſtratorie,poteſt priuari facultate appellandi.*
36 *Reſcriptum contra ius commune non valet,niſi ſit facta mentio iuris.nu. 37.38.& 39.*
40 *Reſcriptū nō ꝑt dici ſubreptitium,ſi in precibus non fiat mētio iuris cōis.*
41 *Priuilegia ita ſunt interpretāda,vt aliquā gratiam cōtineant cōtra ius.*
42 *Priuilegium ſi auferat ius tertio quæſitū,tunc debet reduci ad terminos iuris communis.*
43 *Priuilegium nihil poteſt operari ꝑter ius,ſi id quod permiſſum eſt,erat de iure communi permiſſum.*
44 *Priuilegium ſi exprimatur eo quòd tacitè de iure ſubintelligebatur,tunc verba expreſſa nihil operantur.*
46 *Reſcriptum alicui conceſſum,q liberè poſſit appellare,quid operet.n.47.*
48 *priuilegium ſecundum non faciens mentionem de primo illi non derogat. fallit quinque modis.nu.50.51.52.*
54 *Priuilegiorum omnium generalis reuocatio,non derogat priuilegijs miſeris in corpore iuris.*
55 *Clauſula,non obſtatib.priuilegijs in contrariū facientibus,an ſufficiat ad tollendum priuilegia habentia clauſulam derogatoriam ad futura priuilegia,niſi de ipſis de verbo ad verbum fiat mentio.vide nu.ſeq.*
60 *Reſcriptum ſecundum ſpeciale, derogat generali, de eo etiam non facta mentione.fallit tribus modis.*
64 *Reſcriptū gñale ſecuta ſpecificatione,ſi pertur alteri gñali,non ſpecificato.*
65 *Reſcriptū minus generale,derogabit minus generali,& quomodo cognoſcatur quorum alterum ſit minus generale.66.67.*
68 *Reſcriptum primum ſpeciale prævalet ſecundo ſpeciali,niſi in ſecūdo fiat mentio de primo.*
69 *Reſcriptum per quod committitur vnus articulus cauſæ alteri delegatæ derogat primo,etiam non facta mentione de eo.*
Reſcriptum poſterius, derogat priuilegio continenti idem quod ius commune.fallit tribus modis.
74 *Reſcriptum non faciens mentionem de priuilegio dante formam reſcriptis impetrandis,non valet.*
75 *Reſcriptum impetratum contra ſcholarem,tacito q ſit ſcholaris,non valet,nec contra feudatarium,tacito q ſit feudatarius.*
76 *Reſcriptum non faciens mentionem de priuilegio, per quod priuilegiato conceditur exceptio peremptoria,valet.nu.77.*
78 *Taciturnitas rei iudicatæ,& tranſactionis vitiat reſcriptum.*
79 *Reſcriptum obreptitium non reddit falſitas narrata circa merita cauſæ,vnde reſultet exceptio peremptoria.*
80 *Priuilegium impetratum lite pendente,non facta mentione litis pendentiæ non valet.nume.81.*

Sicut Romana. ¶ Diuidit, & ſummat, vt ꝑ Pa. hic.legitur quatuor modis, vt hic ꝑ Abb.Ex quorū diſcuſſiōe cognoſcetis hāc Decretalē fore nō minus vtilē,ꝙ ſubtilē.

1 Nota prīò Papam poſſe tollere appellationē.†quotidie.n.Papa reſcribit,ꝓcedēdo appellōne remota,vt hic,& in c.paſtoralis.ꝯ.de appel.& alibi ſæpe. Amplia idē in Imperatore.l.j.ff. à qb.appel.nō lic.Idē in quolibet non recognoſcēte ſuperiorē,ſm Bar.in d.l.j.Pan.& alios Mod.in d.c.paſtoralis. Habertur.n.nō recognoſcētes ſuperiorē, tanꝙ Imperat.ī ſuo dñio. ſm Bar.in l.hoſtes.ff.de capti.& ī l.infamē.ff.de publ.iudi.Cōtra iſtud oppono:nullus Princeps ꝙꝙ ſupremus ꝑt tollere defenſionē.cle.paſtoralis.de re iudi.ergo nec appellōnē,ꝙ eſt defenſio.† c.ſigñauerunt.& c.ſuggeſtū.ꝯ.de appel.Dant plures ſoſones.Prima fuit Pan.hic, ꝙ appellō ꝑt tolli ꝙtū ad formā, ꝙ eſt de iude ciuili,nō ꝙtū ad effectū,& ſubſtantiā, ꝙ eſt de iure nāli.Nā ſi ꝓhibita ſit appellō ſm ſui formā,nō tñ eſſentialiter ē ſublata defenſio, ga clauſula, appellōne remota.ñ tollit
2 ꝙrelā.† c.ꝑcertationi.de appel.lib.vj.Nec talis clauſula tollit ſupplicationē.l.j.C.de ſent,Præfec.prætor.l.ſi aduerſus.cum auth.ꝙ ſupplicatio.C.de ꝑci.Imperat.offe.gl.in c.ex literis.ꝯ. de ī integ.reſti. Qđ eſt verū, niſi appellatio remoueat ꝑ defectū, vel ꝓ infinitatē euitandā.ſm gl.in l.fi.C.vt lite pēdē.de cuius veritate habet ꝑ Imo.in l.ex ꝑſenſu.§.fi.de appel.Et remota appellōne nō impedit recurſus ad Principē.ſm Bar.in l.fi.C.de edic.diui Adria.tollē.Licet.n.ſit ,phibita appellō,ꝑ tñ Princeps illā recipere.c.paſtoralis.§.ꝑterea.de offi.deleg. & clauſula,remota appellōne tollit appellōnē, ꝙ appellās offert ſe in cōtinenti iuſtificaturū, ſm gl. in c.ſuſcitata.in verſ. ſnīa.de ī integrū reſtit.neq; tollit appellōnē interpoſitā à gravamine notorio, ſm gl.ī c.ex ꝙōne.de reſti.ſpo.Tradit Fel. ī c.inter cæteras.ꝑ illū tex.de re iudi.Pan.ꝺ.44.col.ij li.j.Deci.ꝑſi.49.col.fi.Nec appellōnē ꝑ ꝙ appellās vult oīdere regnātiā,& ꝓplexitatē in ipſa ſnīa,ſm Ang.ī l.tale pactū.§.ꝙ. ꝓuocauit.co.xx.ff.de pact.Eſt.n.odioſa diſpō remouēs appellōnē,iō ſtrictè interptanda,ītantū ꝙ Bar.in l.j.ff.qđ vi,aut clā. dicit,ꝙ hæc clauſula, appellōne remota,intelr ſolū reiicere appellōnē fruſtratoriā.& Bar.ī l.j.§.interdū.ff.à qb.appel.nō licet.dicit,ꝙ iſta clauſula ſimpr appoſita in reſcripto,nihil operat.Sed ſi remoueat appō à diffinitiua, intelr remota appellō,ꝙ ex ītia cā nō iuſtificat,vt ī c.vt debitus.de appel.Et de ꝙſuetudine, iſta clauſula appoſita in reſcripto nihil opat.ſm Lap.allegatio.cxxviij.Hoſti.in ſumma,de off.deleg.§.quid ſit cius offīn ad fi. Ang.ī l.fi.C.d ſent.& īterloc.om.iudi. Ant.in d.c.paſtoralis.ad fi.& ibi Card. Alex.& ſi appellō remoueat
4 ꝓ† diffinitiua,ñ ītelr remota ab ītерlocutoria, nec eō,ſm Saly.in l.fi.C.de ſent.& interlo.om.iudi.de ꝙlatè ꝑ Fel.in c.cām ꝙ.col.xiiij.ꝯ.eo.Et vbi penitus eēt interdicta appellō,nō tñ ītelr reiecta exceptio doli,† ꝺ ſnīam dolo latā, arg l.nō diſtinguemus.§.cū quidā.ff.de arbit.Ex iſtis ſatis iuſtificatur iſta pri
5 ma ſoſo, ꝙ licet ſit ſublata appellō quo ad formā, nō tñ ē ꝙhibita defenſio. Aduerte tñ, ga nō vr̄ vera, ga Princeps ēt ꝑt tollere appellōnē ꝙ ad oēm effectū ēt ꝑ viā ꝙrelę,& recurſus.
6 patet, ga ꝑt Princeps in totū denegare†audiētiā alicui, vt latē ꝑ Alex.& Mod.ī l.j.§.ſublata.ff.ad Trebel. Quo caſu & appellatio & ꝙrela remota vr̄, vt hic ꝑ Deci.& Fel.ī c.intelleximus. col.vj.ꝯ.de iudi.patet, ga diſpoſuit nō licere tertiò ꝓuocare. vt in c.ſnā.ꝯ.de appel.& ita poſſet facere, ne prīò, vel ſcdō liceret appellare,vt ꝑ Bal.& alios in rub.C.ne liceat rer.,ꝓuoc. & ꝑ doc.in d.c.ſnā. Scdō rñdet Pan.in d.rub.de appel.ꝙ Papa nō ꝑt tollere appellationē ſine cā,ſed cū cā pōt.vt in d.c.ſnā. Sed vbi ſimpr tollit appellationē, ꝓſumit tollere ex cā, quæ in principe ſemp præſumit, ſm gl.ſing.in l.relegati.ff.de pœnis.Iſta ſolutio nō eſt vera, ſm Fely.hic, & ibi, ga tenendo, ꝙ ſit contra ius naturale tollere appellationē, non eſt præſumenda cā † in principe ꝙueniente iuri naturali niſi de ea appareat.
7 ſm Pan.& Mod.in c.ꝙ in eccleſiarū.ſ.ti.j.Immo non ſufficit, ꝙ in diſpenſatione ꝓtra ius naturale ſit expreſſa cā.Sed neceſſe eſt,

ſe eſt,ꝙ probetur, ꝙ illa cā ſit vera,ne ſit in facultate Papæ,vel principis,exprimendo cām pro arbitrio,tollere ius naturale. arg.l.ſi fortè.cū ibi traditis ꝑ Bart.ff.de caſtren.pecu.Inueſtigandū ergo eſt, an appellō ſit defenſio naturalis.Nā ſi ſit de iure nāli,tunc Princeps non poſſet tollere, niſi cū cā, vt in d.c.ſuā,& in l.ex conſenſu.§.fi.ff.de appel.alſ abſq; expreſſione cauſæ poterit ipſam tollere.Breuiter, appellō ꝓ̄t dici, ꝙ ſit
8 defenſio dupliciter.¶†Primò, ſm qd, ꝓut eſt certus modus defendēdi, & ſm iſtū ſenſum nō eſt de iure nāli, ſed ciuili ſm Pan.in prima ſolutione.Secūdò, pōt dici defenſio ſimpr.Et
9 tunc ſi quærāt,an ſit de iure nāli primęuo,† ꝙ conuenit omnibus aīalibus.inſtit.de iure natu.in prin.Et iſto ēt modo appellatio non eſt de iure nāli.Si verò quærāt, an ſit de iure naturali ſecūdario, quod iuſgentiū appellat.§.ſingulorum.inſtitut.de rerū diuiſio.qđ ideo nāle dicit,ga in rōne nāli fundatū eſt.Et iſto mō appellatio eſt de iure naturali,& ſm iſtum ſenſum,verum erit,ꝙ Imperator,& Papa, ꝑt tollere appellationem,aliàs ſequeret,ꝙ non poſſent derogare alicui legi,ꝙa omnis lex fundata eſt in rōne nāli.c.erit autē lex.j.diſt.Rndetur ergo ad argumentū in forma, ꝙ appellatio nō eſt de iure naturali,ſed iuregentiū ſecundariò fundato in rōne nāli, cui ꝑt princeps derogare.Et ita rñdet Fely.in c.cū inter.co.v.de excep.Præmiſſa intellige,ꝓcedere,vt poſſit ꝑ principē tolli ap-
10 opellatio interponenda à ſnīa ferenda,ſed nō appellatio iā† interpoſita,ſm And.Sicu.hic & in c.ſup queſtionū.in prin.col. vij.ꝯ.eo.ga difficilius tollit ius acqſitum,ꝙ acquirendū.l.quæ aūt.in prin.ff.de his,quæ in fraud.credito.l.filius paciſcendo. C.de pact.Pro iſta declaratione facit,qđ vult Pan.in c.ꝙ in ecclęſiarū.col.iiij.ſ.eo.vbi dicit, ꝙ Imperator & Papa ꝑt impedire ne actio, vel obligatio naſcat.Sed poſtq̄ eſt nata, non ꝑt ſubſtantialiter eā tollere, quin ſaltē manu regia nō dēat ius dici habenti alterū obligatū,niſi ex cā,per ea ꝙ dicent in c. ex parte.ſ.eo.Scdò intellige,ꝓcedere in principe non recognoſcente ſuperiorē:ſecus in inferiore.l.j.§.fi.ff.à qb.appel.
a nō licet.ēt ſi talis inferior ſit ſubdelegatus ab eo,à cuius ſnīa
11 non poterat appellari.† c.ſup queſt.§.ſi verò.ꝯ.de offi.deleg. Bal.in l.ij.circa fi.ꝯ.de appell.Hinc eſt, ꝙ licet appellare à ſnīa
12 vicegerentis,ſiue ſubrogati † per priucipē in locū eius à cuius ſnīa non poterat appellari.l.à ꝓconſulibus.C.de appel.& ibi Bart.infert, ꝙ licet à ſnīa Prætoris ſtatutū vetet appellari,
13 non tñ intelr prohibere appellationē à ſnīa ſui vicarij.Et ꝑ illum text.determinat Soc.conſi.195.Circa primū.lib.ij.ꝙ ſi
14 ſtatutū † ꝓhibeat appellari à ſnīa iudicis datiorū lata in cauſa gabellarū,nihilominus poterit appellari à delegato, cui data eſt ꝑtās ꝓcedendi, & diffiniendi cām, more datiario.Idē à ſnīa lata ꝑ ſi.ꝓmū principē ſi ad relationē inferioris ꝓlata fuerit.l.j.in prin.ff.quando app.ſit.Roma.conſil.521.Circa propoſitam.Ratio huius deciſionis pōt eſſe, vel ga non licet inferiori tollere ius tertij.l.ſi priuatus.ff.qui,& à quib.vel ga nō licet tollere ius cōmune.c.cū inferior.ꝯ de maior.& obed.
15 Eſt aūt † iure cōilicita omnis appellatio,quæ non reperit expreſsè, ꝓhibita à lege, ſm gl.in l.qui reſtituere.ff.de rei vend. l.& in maioribus.C.de appell.vel quia in prætudiciū præeminentiæ ſuperioris,ad quem deuoluit appellatio, non eſt licitum inferiori aliquid ſtatuere.c.venientes.de iureiur.Et iſta ratio.eſt melior.Ex quibus infert, ꝙ legatus de latere, non ꝑt
16 cauſam cōmittere † cū clauſula, applōne remota.ſm Pan. & alios hic allegantes gl.vulgatā in c.fi.de hæret.in vj.cū concordā.ad ornatum illius gl.adductis per Fel.& Mo.hic.Vltra quos adde Pan.in c.dilecti.col.ij.ꝯ.de re iudi.& in c.mandata. & ibi Fely.remiſſiue.ꝯ.de præſum.& Ias.inſtit.de actio.§.in bonæ fidei.co.vj.vbi concludit gñaliter, ꝙ legatus nullā pōt facere cōmiſſionē ꝺ̄ ius,ad qđ facit,qđ dixi in c.cum M.circa fi.verſi.ꝓcluſio.ſ.de conſti,Itē adde Pan.ꝑſi.77.In ꝙone quę ad pās.col.ij.li.ij.vbi ex hoc infert ꝙ legatus non pōt reſtituere
17 re† aliquē ad appellandū.In ſup adde Curt.cōſi.66.col.xvj. ad fi.vbi vult ꝙ ſi ſit probabile dubiū, vtrum iuſm ſit de iure
18 re laxandi,legatus non poterit illud relaxare.†ſicut enim nō ꝑt ſtatuere ꝺ̄ ius certū,eodem modo ſm eū,nec ꝺ̄ ius dubiū. Allegat Inno.in c.venerabilem.ꝯ.de elect.& Imo.in c.cū contingat.in iij membro.ꝯ.de iureiur.Ex iſtis itaq; infert, ꝙ ſtatu-
19 ta inferiorū ꝓhibentia appellōnem,† non valent, ꝓut concludit.Bar.in l.oēs ppī.in ij.q.prin.verſi.iuxta prēmiſſa.ff.de iuſti.& iur.Pan.in d.c.venientes.& iſta eſt cōis,vt patet ex ad
ductis ꝑ Mod.hic & in d.l.omnes ppī.quibus adde Card.cō ſi.72.col.ij.in ij.dubio.Contra iſtā fallentiā, & præmiſſa oīa, vrget fortiſſimus tex.in l.fi,C.de ſent.& interlo.om.iu.vbi fortiter dicit, cū ſoliti ſint iudices in ſententijs ſuis.i.in delegationibus cārū.ſm gl.& ſcr.ib.ibi.ſic interlocutoriā, ꝑferre, vt non liceat partibus ante ſnīam diffinitiuā, ad appōnis vel recuſationis remediū cōuolare. Ad illū text.rñdet multipr.

primò ſm gl.Bar.& Ang.ibi ꝙ predicta ,ꝓcedunt vt non poſ-
20 ſit inferior † tollere appellationem à diffinitiua,ſecus ab interlocutoria.& ita intelligunt illum text.Quæ abſolutio in ſtificatur ex eo, ꝙ text.loquitur de appelōne interponenda ante ſnīam diffinitiuam,ergo de appelōne interponēda à proceſſu,& interlocutorijs.Reſpicit.n.appellatio ab interlocuto-
21 ria † modū procedendi,& nō deciſoria.ſm Pan.in c.ꝙ clericis.co.iiij.poſt Ant.ꝯ.de fo.cōp.Et ratio diuerſitatis eſt,qa ap-
22 pō ab inſtantia ē rememediū extraordinariū † ꝺ̄ ius.l.ante ſnīam.C.quorū appel.non reci. Appellatio verò à diffinitiua eſt remediū ordinariū,vt ꝯ.dixi.nimirū ſi facilius conceditur inferiori tollere extraordinariū.arg.l. eius militis.§. militia miſſius.ff.de teſt.milita.& iō infert Ang. ꝙ de iure ciuili tñ ,ꝓcedit illa lex,ga de iure canonico appellatio ab interlocutoria conceditur ordinario iure, & ,rlr.c.vt debitus.de appel.c. nō ſolū.eo.tit.lib.vj.& hanc ſoſonē ſequit And.Sicu.in d.c. ſup qōnū.§.ſi verò.col.vij.Iſta ſolutio & iſte intelr probatur
ōter ꝑ doct.ꝓriū tenent ibi Bal.Fulg.& Pau.de Caſt.Bar.ſibi ꝓrius d.l.j.§.fi.& ibi Ang.de Are.Contrariū ēt tenent Fely.& cōmuniter doc.hic quia ratio ne ꝓiudicet præminentiæ ſuperioris,ad quē deuoluit appellatio militat ēt in ,phibitione appellationis ab interlocutoria .Scdò reſpondet Bal.hic.col j.ꝙ ille text.loquit in caſu ſpāli, qñ inferiores ꝑſcripſerunt ius remouēdi appellones ab interlocutorijs.Iſta ſolutio eſt diuinatiua,nec obſt.text.in verſi.cū ſolitū eſt.ga non ſequit,ergo præſcriptū,cū poſſit eſſe conſuetudo nō ꝑſcripta,vt notatur in l.de quibus.ff.de legi.& ſolitū, intelir etiā de vna vice.l.Mela.ff.de alimen.& cibaria legatis. Tertiò rñdet Pau.de Ca.ibi, ꝙ iudices de cōſenſu partiū ibi erāt ſoliti cōmittere cauſas appellone remota.Iſta ſolutio eſt etiā diuinatiua, nec hēt in ſe
23 dubiū,qa partes ꝑt ꝓ pactū renunciare† appellationi interponendæ.l.j.ff.à qbus appel.non lic.l. fi.C.de tēpo.appel.Tradit ꝓ Alex.in l.nemo pōt.ff.de lega.j. Immo ēt ꝓlatus pōt re-
24 nunciare† appellationi in ꝓiudiciū eccleſiæ.ſm Gemi.conſi. 129.Quartò rñdēt alij, ꝙ lex non decidit, ꝙ ,pter ea nō licet appellare ex legitima cā,vñ intelligūt illū text.ꝙ inferior poſſit remouere appellationem fruſtratoriā.Iſtam damnat Pan. in c.paſtoralis.ꝯ.de appel.qa non eſt veriſimile, ꝙ lex illa nihil operetur.Ego ꝓfirmo,qa ibi ęq parantur recuſatio & appellatio.Et tñ tex.cōcedit añ litem cōteſtatam poſſe ,pponi recuſationē, ergo de legitima dēt intelligi.Nā friuola recuſatio nō admittitur à iure.c.ſuſpicionis.ꝯ.de offi.de lega.l.apertiſſimi. C.de iudi.Quintò, rñdet Pan.in d.c. paſtoralis.ꝙ.text.in d. l. fi. debet intelligi in inferiore delegante cauſam,appellatione remota,cui ipſe delegans non tenebatur deferre, puta ſi allegetur aliqua ,pbabilis cā offuſcās diſpoſitionem iuris ,phibentis appellationem,vel in caſu dubio vtrum ſit deferendū,vel
ne. Iſta etiam ſoſo non vr̄ vera,qa in caſu dubio dēt inferior
25 deferre appellationi † ſm Bal.in l.properandum.§.ſinautem reus.C.de iudi.Pau.de Caſ.& Mod.in l.j.ff.ſi quis cautionib. Fely.in c.ſignificauerunt. col.j.ꝯ.de teſtibus. & ſi ipſe habeat facultatem reiiciendi appellationem,nō tñ talis facultas trāſfertur in ſubdelegatum,vt ſ.dixi.Sexta fuit ſolutio Ang.in d. l.j.§.fi.quam ſequitur Deci.hic, ꝙ inferior poſſit in ſui ꝓiudicium delegare cām,appellatione remota. & ita procedit illa lex,ſecus in præiudiciū partis & ſuperioris.Et ex iſta ſolutione infertur, ꝙ iſto caſu à delegato nō appellabitur ad delegā tem,& ita limitatur rſa.c.ſuper qōnū. §.fi.ꝯ.de off.deleg.Iſta ſolutio nō placet,quia tex.in d.l.fi.expreſſe decidit, ꝙ facta tali cōmiſſione per inferiorē nō licet à delegato appellare.pōdera, ꝙ ſimpr dicit non licere ab eo appellare, & non dicit ad delegantem magis ꝙ ad aliū.Itē cā recuſationis, de qua ibi, quæ ad arbitros iuris deuoluitur.c.ſuſpicionis.ſ.de off.deleg. ſatis oñdit, ꝙ ibi nō dubitatur de appellatione deuoluenda ad ipſum delegantem.Sed dubitatur an appellari poſſit à delegato,ſicut dubitatur de recuſatione ipſius delegātis.Septimò & vltimò vr̄ mihi, ꝙ ille tex.probet oppoſitum, quia in vltimis verbis dicit,cauēant iudices ſimul vti clauſula appellatione,& recuſatione remota; & ſic ibi eſt caſus, ꝙ inferior nō pōt tollere recuſationem ante litem conteſtatam, ergo nec appellationem,quia à pari procedunt tollere recuſationem, & appellationē.c.ſuper eo.ꝯ.de appell.ñ obſt.ꝙ ille tex. velit poſſe inferiorē cōmittere cām appellatione remota añ diffinitiuā,quia ꝑ talē cōmiſſionē iferior exequit diſpōne iuris ciuilis,prohibētis appellationē ante diffinitiuā.l.ante ſnīam.C. quo.appel.nō reci.Sed in caſu in quo de iure ſit licita appellatio ante diffinitiuā,dico, ꝙ tex.,phibet,ſicut etiā ,phibet delegari cām recuſatione remota.& ſic teneo ītellectū Mar.Sili.& Alb.ibi aliter cōprobatū. Vltimò,cōſidera ſi tex.in d.l.fi. poſſit intelligi in inferioribus delegātibus cauſam appellatio ne remota,ex aliqua magna cā.Nam iſto caſu videntur poſſe

remouere

a Ab eo.& ſi ipſe princeps pronunciet ad relationē tñ alterius tūc pōt appellari à tali ſnia: ut per Marian.Soc. cōſ.195.col. 2.uer. poſtre mò. Gozad. cōſ.101. nu. 9. Rebuff. in l.ꝙ iuſſit. in 2.not.nu.52. de re iudic. Thom.Grā. deciſ.35. nu. 3.nō tñ tenetur princeps ſi nolit admittere talē oppoſitionē &ab eo malē iformato ad melius infor mādū recurritur.Rebuff. ubi.ſ.nu.53. & ſi nō liceret appellare, tñ liceret ſuplicare qa iſta nō cenſētur ,phibita.vt ꝑ Tho. Grām.deciſ. 35.n.4.

TROTT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

26 remouere appellationē ab intelocutoria,† & ēt à diffinitiua. ſm Imo.in c.fi.ī ij.not.ꝛ̄.de tranſac.& Fely.hic,ꝛcludentes, ꝙ
27 ꝑt ex magna cā inferior reſcribere†ↄtra ius.arg.l.ſi hoīem.ff. mād.ſegt Ale.ꝓſ.106.co.iiij.li.ij. ¶ Gl.j. ꝑt diuidi ī vj. ptes. In prima opponit ꝫ tex. In ſecunda ibi,qdā dñt,ſoluit dādo vnū intellectū ad tex. In tertia ibi,ſed ita.illū itellectū reprobat. In quarta ibi, ꝑt ergo. dat aliā ſolutionē & itellectū. In qnta ibi, vel ꝑt.dat aliū intelꝛm. In ſexta & vltima ibi,& ſi hodie, ponit vnū dictū. In ea.gl.ibi. Quidā dñt,habes primū itellectū, ꝙ in dulgentia de qua in tex.facta fuit hūti de iure facultatē appellandi,rr cuilibet cōceſſa,vt ſ.dixi.Nec obſt.arg. ſi dicat ꝙ ſm iſtū itelꝛm,indulgētia nihil opabit,qa talis īdulgētia opabitur
28 ꝙ poſſit appellari†in caſib.aſs à iure ꝓhibitis.de qb.in c.& q. §.ſunt etiam quorū.ij.q.vj.& ī toto ti.ff. & C. quorū appel.ñ recip.Pro intellu facit iſte tex.in duobus locis. Primo pōderā do verbū,liberè.quod verbū appoſitū in diſpōne ad quā quis
29 aliàs erat habilis,opatur relaxationē iuris. † ſm gl.Bar.& alios *cōmuniter*. in l.ſi qñ.C.de inoffi.teſta.Bar.& ibi latè d. Iaſ.in l.j.col.ij.C.de ſacroſ.eccl.& per Barb.in c.j.ꝛ̄.de offi.ordi.vbi
30 latiſſimè ponit virtutes huius verbi,†liberè.Sed ò,pondero verbū indultū.Indulgere.n.eſt verbū denotās gratiā.c.ad monaſteriū.inverſi.quanꝫ ex indulgētia.de ſtat.monac.in c.cum ordinē.ꝛ̄.eo.in l.licitatio.§.eatum. vbi gl.ff.de publi.& glo.in clem.fi.in ver.indulgemus.de celebra. miſſ. Tenendo iſtū in-
31 telꝛm,nō obſt.ſi dicat,ꝙ ſm reſcriptū ñ derogat primo†priuilegio,ſi de eo non faciat mentionē.c.cū ordinem.ꝛ̄.eo.nec etiā ſm priuilegiū derogat primo,de quo non faciat mentionē.c.veniēs.ꝛ̄.de præſc.Nec ſiſr ſm reſcriptū derogat primo, niſi faciat mentionē in ſpē.c.cæterū.ꝛ̄.e.Quia verū,niſi ſm ſit ſpāle,& primū gñale,vt patebit ex infra dicendis.Habemus ergo concluſionem,ꝙ reſcriptū alicui cōceſſum,ꝙ poſſit liberè appellare,operatur,ꝙ ille valeat appellare in caſibus ēt à iure prohibitis.Iſtā concluſionē limitant Alex. Pan.& alij, vt non
32 ꝓcedat in caſibus, in qbus hās talē grām prohibet appellare ꝓp ſuū delictū,†vt pura ꝓp inobedientiā.c.ad noſtrā.ꝛ̄.de appell.Nota ampliationē ad illū tex.quē ēt amplia & declara,vt p Fely.in c.ſuper literis.col.ix.ꝛ̄.eo.vel per contumaciā,vt in l.ex conſenſu.§.fi.ff.de appel.& in c.de illicita.xxiij.q.iij.vel in caſibus,de quibus in l.ij,C. quo. appell. non recip. Quæ iura ampliantur,ēt ſi delinquens habere priuilegiū liberè appellandi.Quia in generali cōceſſione,nō veniunt ea,quæ veriſiſr cōcedens non fuiſſet in ſpē cōceſſurus,rr̄a in gñali.de reg.iur. li. vj.In ſpē aūt non eſt veriſimile,ꝙ velit Papa concedere,ꝙ ꝓhibitus appellare ꝓp delictū poſſit liberè appellare, qa ſic ꝑſtaret occaſionē delinquendi.ꝫ.l.cōuenire.ff.de pact.dota. ¶ In
33 ea.gl.ibi,iſta pōt ergo dici.habes ſm intellectum,ꝙ iſta indulgentia facta fuit ꝓhibito appellare, ꝓp culpam ſuā, quia fortè priuatus fuerat facultate appellandi,ex eo ꝙ pluries repertus fuerat indebitè appellaſſe,& ſic iſta erat propriè indulgē-
33 tia,quæ nihil aliud eſt,†quā pœnæ remiſſio.c.fi.ij.q.iij. & ſm iſtum itellectū ceſſant argumenta de qbus ſuprà,nō.n. indulgentia erit fruſtratoria ex eo ꝙ reſtituit priuatū ad appellandum,vt dicitur in ſiſi,in l.ſi quando.C.de inoffi.teſta.Nō etiā obſt.ꝙ ſm reſcriptū non faciat mentionē de iſta indulgentia quia continet idē,qđ ius cōe,de quo nō eſt facienda mētio in reſcripto,vt ꝫ.dicā. iſtū intellectū dānant Pan. & *cōiter doct.* qa
34 diuinat. Tu ꝓſidera,ꝙ iſte intellectus vr̄ neceſſarius,qa iſta indulgentia dēt intelligi,vt contineat grām,vt ſic aliquid opere tur.c.in his.ꝛ̄.de priuile.In dubio aūt non præſumit, ꝙ Papa velit facere grām contra ius, quia nō eſt ꝓſumēdū,ꝙ velit iura tot vigiliꝫ elucubrata ſubuerrere.d.l.ſi qñ.notatur per gl. in c.fi.de hæret.lib.vj.ergo neceſſariò concludendū,ꝙ contineat gratiā ꝑ quā reſtituit quis ad ius cōe.Expedit.n. ita reſcripta interpretari,vt conueniāt cū iure cōi.ſm Bal.in rub.ꝫ.eo. Suadet,quia vt ſ.dixi,verbū indultum, ꝓprie accedit ad remiſſionē pœnę.d.ſ.fi.Et ſic,& verba,& ra ↄ ſatis defendunt iſtū intellectum à diuinatione.Ex iſto intellectu habes, ꝙ appellās pluries fruſtratoriè, poteſt priuari facultate appellādi, & ſic poteſt puniri pœna, de qua in l. ab executore. in fi. C.
34 quo.appel.non recip.†Vel pœna.l.à proconſulibus.C.de appel.Sed ēt pœna arbitraria vt dicit tex.in l.eos.§.fin.C.de appell. & ſic poterit iudex arbitrari pœnā priuationis iuris appellandi.Quod nota ad declarationem d.l. eos.§.fi. Et certè, iſta erit conueniens pœna, vt ſic puniat delinquens in eo, in quo delinquit.l.iij.C.de epiſc.audi.c. cum olim magiſter. vbi Abb.in iij.no.ꝫ.de offi.delega.Benè facit,quia iudex propter inobedientiam partis ꝑt denegare ei audientiam, ſm gl.in l.ſed ſi per ꝑtorē.§.ſed ſi cū decreto.ff.ex quib. cau. maio.De quo latè ꝓ Alex.& Mod.in l.j.§.in operis.ff.de nou.ope. nūc. ¶ In ea.gl.ibi,vel pōt, habes tertiū intellectū,ꝙ iſta indulgētia nullā grām cōtinebat,ſed ſolū continebat,ꝙ poſſit appellare in caſibus à iure pmiſſis.Nec obſt.ſi dixeris,ergo fuit ſuperflua, qa impetrata fuit ad cautelā, vt facilius iudex admitteret appellationē.Iudex.n.facilius obtēperat reſcripto ſpeciali, ꝙ iuri cōigñali, vt dixi.ꝫ.in rubr.Nō obſt.ſi dixeris ꝙ verbū indul-
35 tum, denotat gratiā,vt.ſ.dixi,qa qñq; & ad ius cōe†refert.c. interfectores.& ibi gl.xxxiiij.q.ij.no. Archid.& Gemi. in c.ſi. de pœn.& remiſſ.Non obſt.ꝙ ſm non faciat mentionem de iſta indulgētia,qa de iure cōi non eſt neceſſaria mentio in reſcripto,ſm Inn.Et iſte intellectus eſt quaſi cōis.Pro quo facit, quia in dubio fienda eſt interpretatio,ꝙ ꝓceſſio ſit potius reſcriptum,ꝙ priuilegiū, ſm Gemi.conſi.65.& dixi.ſ.in rub.ꝫ
36 iſtum intelꝛm obſtant duæ regulæ.Prima eſt talis.Reſcriptū ꝫ ius cōe non valet, † niſi ſit facta mentio iuris, ſm gl.in c.j. verſi.noſcat.de cōſtit.lib.vj.& Pan.allegat tex.in c.ex pte.de ea.mona.q text.nō ,ꝑbat vt latè concludit Fel in c.nōnulli.in prin.col.xij.ꝫ.eod.melior tex.in l.reſcripta.C.de ꝓci.Imperoffe.& in c.reſcripta.xxv.q.ij.Rō,qa reſcripta ꝫ ius præſumū tur ꝓceſſa ꝑter intentionē principis, ꝓp occupationes maximas tunc nō recordantis de iure, vt dicit tex.in d.c.ex parte. vel ꝓp importunitatē ſupplicantium, vt dr̄ in l.j.C.de peti. bon.ſublat.& in c.ſi motu ,ꝓprio.de præben.in vj.Et iſta concluſio maximè ,ꝓcedit, ſi reſcripta ꝓcedantur ꝫ ius hās clauſulam derogatoriā ad futura reſcripta.Nam tunc oportet, ꝙ
37 deroget ſuo iuri in ſpē.c.nonnulli.in prin.ꝫ.eo.c.fi.eo.tit.in vj.c.eam te.de ęta.& quali.Solu.iſta rr̄a limitat multis modis.
37 Prīo,niſi reſcriptū eſſet emanatū ꝫ legē notiſſimā,† ꝫ quam princeps eſt ſolitus reſcribere.ſm Pan.hic in fi.huius gl.& ꝙ hoc faciunt, q̄ diximus poſt Fely.in c.cū M.Ferra.ſ.de cōſtit. & ſm hanc ſallentiam poterit ,ꝓcedere iſte intelꝛs.Secundò limitat, niſi reſcriptū appareat conceſſum ꝓ viam priuilegij,
38 † tunc intelligit iuri derogatū,abſq; aliqua exꝑſſa derogatione, ſm d.Ant.de But.hic, Hoſt.in ſumma huius tit.§.quas vres.verſ.ſed ꝑt diſtingui.Rō, quia priuilegiū ſui nā derogat legi.c.priuilegia.iij.diſt.ſequunt Ioā.And.& Gemi.in c.vnico, de exceſſ.ꝓla.lib.vj.Bal.in l.itē lapilli.col.iij.ff.de rerū diuiſio. vbi dicit ꝙ eo ipſo ꝙ lex vocat gratiā ſuam priuilegiū,vel reſcriptū, bullatur bulla priuilegiorum: Tunc conſtat Papam velle derogare iuri,& ideo non eſt neceſſaria clauſula, nō obſtante.Sequit Fel.ſ.in rubr.col.pen.Iſta fallentia dēt reſtringi, niſi priuilegiū ſit ꝫ legē habentē clauſulā derogatoriā, ad futura priuilegia,vt in d.c.vni.Tunc nō valet priuilegiū,niſi expreſsè deroget illi iuri, ſm Car.in clem.j.in iij.q.de cenſi.vel
39 niſi priuilegiū tenderet ad præiudiciū tertii.argu.c.ſuper eo. ꝫ.de offi.deleg.de quo vide Fel.in d.c.nonnulli.col.xij.& ſeq. Et ſm iſtā fallentiā poſſet ſaluari iſte intelꝛs.Tū non hic apparent ſigna, ꝙ ſm reſcriptū fuerit ꝓceſſum ꝓ viā priuilegij.Fal-
39 lit tertiò,qñ reſcriptū nō eſt derogatoriū iuris in totū,† ſeq. in aliquo,ſm d.Ant.hic col.v.p.l.quoties.C.de ꝓci.Impe.offer.Iō valet reſcriptū cū clauſula ſummariè, ſimpl̄r,& de plano abſq; expreſſa derogatione iuris cōis, qa ordo iuris non tollit in totū.clem.ſæpe.de ver.ſig.& ſm hanc fallentiā procedet iſte intelꝛs, qa & ſi Papa ſcribat appellatiōe remota nō tamē tollit ius cōe in totū, qa ſolū friuola intelr̄ appellatio remota, vel ſaltē nō intelr̄ remota q̄rela, nec alia plura remedia,de qbus.ſ.dixi.Quinq; alias fallentias tradit.Fel.in d.c.nō
40 nulli.quas non ꝓſequor, quia non ſeruiunt ad intelꝛm huius tex.videas eū. Vnū tā ſcias, ꝙ licet non fiat mentio iuris cōis in ꝓcibus, non tū ex hoc reſcriptū pōt dici ſubreptitiū † ſm Bal.in c.cum ordinē.ꝫ.eo.Rota in iſto tit.in antiquis deciſio. lxix.Fel.in c.ſup literis.col.v.ꝫ.eo.Sed ò rr̄a, quæ obſtat,eſt,qꝫ
41 priuilegia ita ſunt interpretanda,vt aliq̄ contineat gratiam ꝫ ius.† c.in his.ꝫ.de priuil.l.ij.ff.ad munici.& latiſſimè cōprobat Fel.hic verſi.priuilegiū ꝓtinens.cui adde, q̄ ipſe dicit in c. cām.col.ix.verſi.ij.declarat.ꝫ.eo. Ampliat iſta regula,vt procedat ēt in reſcriptis ad lites.c.paſtoralis.ꝫ.de appel.Secūdò, ampliat ēt in legibus.l.iij.in prin.& ibi Iaſ.ff.de iureiur.Tertiò ampliat ēt in ſtatutis, ſm gl.in l.ij.C.de noxa.Bart.in l.iiij. §.prætor ait.ff.de dam.infect.Quartò, ēt in ꝺctibus.l.ſi.vbi not.Iaſ.ff.ſi cer.pet.l.hac lege.ff.de ꝓtrahend.emptio.Immo omnis ſyllaba intelligi debet appoſita in ꝺctu cum myſterio operādi.deciſio eſt Bal.notiſſima in rub.C.de ꝺhen.emptio, de qua ꝓſultentes faciūt ſępe feſtū.ſed ē gl.in c.ſolitæ.in verb. tanꝫ.ꝫ.de maio.& obe.& in l.poſtquā liti.C.de pac.Quintò ēt ,ꝓcedit in vltimis voluntatibus.l.ſi qñ.ff.de lega.j.l.ſenatus. §.ſi.vbi Alex.ff.eo.Sed amplia,etiam in diſpenſationibus,ſm Anto.in c.at ſi clerici.§.de adulteriis,col.vj.ꝫ. de iudic.licet enim ſint ſtrictè interpretandæ.c.j.de fil.presby. non tñ ita ſtrictè,ꝙ nihil operent,ſm eum.Septimò,etiā in ſententijs.c. ſi Papæ.de pri.lib.vj.Octauò amplia in quacunq;mā odioſa etiā correctoria.auth.ex teſtō.iuncta.l.j.C.de colla.& ibi no. Alex.& Mod.ꝙ ēt ī correctorijs,& odioſis,valet argumentū

à contra

à ꝓrio ſenſu,qñ aſs diſpō in ſenſu directo nihil operarer. Sꝛo,iſta rr̄a limitat pluribus modis, ex quibus limitationibus elicies rūſionē.Primò limitat,vt ,ꝓcedat dūmō talis interpreta-
42 tio priuilegij non auferat tertio ius q̄ſitū,† nā tunc priuilegiū dēt reduci ad terminos iuris cōis,ſm.Cy.& Sal.in l.ſi qñ.C.de inoff.teſt.ꝓ illum tex.Io And.Pan.& alios.in c.certificari. ꝫ. de ſepul.faciūt no.in c.quis.eo.ti.in vj.in l.ſi C.de ſent.paſ.Et qđ decidit Bal.in l.ij.C.de in ius vocā. & q̄ ſcribit Fel.in d. c. cām q̄.co.viij.verſ.interpretatio priuilegij.Et per iſtā fallentiā gdā volunt ſaluare iſtū intelꝛm, vt indulgentia non operet ꝫ ius, qa ꝓiudicaret pti.Sed iſta rūſio nō pōt ſuſtineri quia iſta fallētia loquit, qñ priuilegiū intelligendo ſm ius operatur aliquē effectum,vt in d.l.ſi qñ.& in exēplis ꝓallegatis.ſed in caſu nro nihil operaret, tenendo ꝙ aliàs poſſit liberè appellare. Sedo quia iſta limitatio intelꝛ quātum ad præiudicium iuris alteri iam acquiſiti. ſecus quo ad ꝓiudiciū iuris querendi.ſm gl.c.ſi. xvj.q.vj.cum ſi.Contra tū iſtam reſponſionē obſt. text. in l.ij. ff.de nata.reſti. vbi per priuilegiū ingenuitatis conceſſum libertino,non præiudicat patrono in ſpe futuræ ſucceſſionis. Sic nec per iſtud priuilegiū debēret præiudicari parti in iure appellādi de futuro. Pōt dici, ꝙ in caſu d.l.ij. ius de futuro erat radicatū ſpe radicata,& ,ꝓbabili ex cauſa de ꝑterito,nō ſic in caſu nro.quia ius appellandi à ſiſia ferenda, non hēt aliquā radicē de ꝑterito.Tertio,quia iſta limitatio ,ꝓcedit,qñ per talē interpretationem reſultaret læſio tertij certa & vniformis, aſs ſecus,ſm Aret.& Fely.hic,ꝑ tex.in c. paſtoralis. de appel.q loquit in ,ꝓpoſito nro.Quarto,qa iſta limitatio ,ꝓcedit vbi in totū tolleret ius tertij ꝑ talē interpretationē, ſecus ſi ſolū ꝑiu dicet tertio in ꝛpe,vt in caſu nro.Iſtud probo per ea,q̄ tradit Rota in tit.de præbē.concluſio. xvj.in nouis.quā ſequit Fely. in c.in nra.corolla.xxvij.ꝫ.eo. vbi interpretatio facta de bñficio ēt cū clauſula,ſi nō ſit alteri ius q̄ſitū, ꝓiudicat expectanti quia gra ſua purificari poterit in alio bñficio, ſed nō ꝓiudicat electo vel ꝓſentato. Quinto,ꝓſidera ſi dici poſſit,ꝙ iſta indulgentia non pōt dici præiudicialis alteri,qa pars vr̄ poſſe vti illa gra cū hēat locū in priuilegijs retorcutio. vt dixi.ſ. in rub. ſuper quo cogitabis,quia obſt.deciſio Ang. in l.ſi.ff.de appel. recip. Quē ſequit Fel.m c.ſi.col.pe.ꝫ.de iudi. de qua fortè dicā
43 ꝫ.Limitatur ſecūdo iſta rr̄a,vt ,ꝓcedat, qñ pōt operari,†puta ſi id,qđ ,ꝓceditur, non erat in totum ꝓmiſſum de iure cōi,ſecus ſi id totū erat de iure ꝓmiſſum,tunc eīn nihil pōt operari ꝑter ius,ſm Gemi. in c. ſi Papa. de priuil.li.vj. in ſi.prin. Et ex hoc aliqui volunt defendere hunc intelꝛm dicentes,ꝙ de iure cōi conceditur appellatio ab omni grauamine. c. vt debitus. ꝫ.de appel.Sed nec iſta rūſio ſatisfacit,quia non conceduntur liberè,nec in omnibus caſibus. Tertio limitatur,qñ exprimitur id qđ tacitè de iure ſubintelligebat, tunc verba nihil ope-
44 rant,†c.ſeq.arg.l.iij.ff de leg.j.c. ad audientiā.ij.ꝫ.eo. Sed nec p iſtā fallentiā iſte intellectus defendi ꝑt, qa rr̄a ,ꝓcedit qñ exprimit eo modo quo ineſt,ſecus ſi aſr,vt per Bart.in d.l.iij.gl. in cle.ij.de priuil.Sed hic ,ꝓcedit priuilegiū aſr ꝓceſſionē exprimendo, q̄ inſit de iure,ꝓp verbū liberè in hac indulgentia appoſitū.Expræmiſſis ꝓſtat ꝓiurn adhuc militare.Et certè ſi teneamus,qđ huiuſmodi indulgentia dicatur priuilegiū, vix poterit ꝓiurn euitari,vñ defendēdo intelꝛm, dico ꝙ iſta indulgentia nō dēt dici priuilegiū,ſed reſcriptū vt ex nā tituli ſatis demonſtratur.l.Imperatores.ff.de in diē addic. & quia in dubio fieda eſt interpretatio ꝙ ſit reſcriptū, & non priuilegiū vt. ſ. dixi.Ad argūm de ſuperfluitate ſatis fuit ſupra rūſum.Quartus fuit intelꝛs Hoſti,ꝙ iſta indulgentia contineat grām, & operetur tres effectus ꝫ ius,vt hic latè per Pan.Circa primū effectū, ꝙ hūs indulgentiā etiā non grauatus poſſit appellare,ſeu non
45 ,ꝓbādo grauamē.Aduerte,qa videt Hoſti. malè dicere eo qa in generali conceſſione non ↄprehenditur quod in ſpecie nō fuiſſet Papa ꝓceſſurus.rr̄a in gñali.nō. n. videtur veriſimile, ꝙ Papa debeat alicui concedere ꝙ appellare poſſit ſi non ſit gratuatus,qa appellatio nihil aliud eſt q releuamen ab oppreſſione.c.ſuggeſtū.de appel. Nec eſt veriſimile,ꝙ velit alteri colliganti inferre iniuriā.cīnōmulli.ꝫ.eo.l.meminerint.C. vnde vi. Sed o aduerte dum Pan.dicit ꝙ licebit appellare non ,ꝓbando grauamē,in hoc ꝑſupponit corā iudice a quo de iure ,ꝓbandum eſſe grauamē.Iſtud vr̄ falſum,& ꝫ tex.in c.vt debitus.de app.nec intelligas de ,ꝓbatione faciēda corā iudice ad quem, qa ſi corā eo nō ,ꝓbaret grauamē,non poſſet appellās obtinere.l.p hāc.C.de ꝛpō.appel. Tertio aduerte quia Hoſtiē.Pan. & ſequaces vident implicare repugnātia in iſto effectu,dum dñt,ꝙ iſta clauſula operabit, ꝙ de iure poterit non grauatus appellare.ſi.n.nō eſt grauatus, ergo ſnīa iuridicè lata, ſi eſt iuſtè lata,ergo iniuſtè appellat. Dum dr̄,ꝙ de iure,ſtāte iſta clauſula licebit appellare, nihil aliud dr̄,niſi ꝙ licet principi & parti de iure actum iniuſtū facere, iſta ſunt inter ſe repugnantia,

Quia ſi de iure licet, ergo iuſtū.l.j.§.ius eſt ars.ff. de iuſt.& iure.Circa ſm effectū,ꝙ poſſit appellare viua uoce ex interuallo
46 Io,†qđ aſs nō poterat ſm gl.in l. .ff. de appel.recī. Adde tex. cū gl.in c.j.& in c.appellationi.de appel.li.vj. Quę iura limitari debēt,vbi ꝓceſſa ſit facultas l bere appellandi. Circa tertiū effe-
47 ctū,ꝙ operet ꝙ poſſit tertio ,ꝓiudicare ꝫ.c.ſuā.ꝫ.de appella. Cōtrarīū tenēt Vincē.Io.And.& Imo.hic,qa non eſt ꝓſūmēdū,ꝙ Papa voluerit ſubuertere iura tot vigiliꝫ &c. l.ſi qñ. in prin.C. de inoffic.teſtam.&c. Sed iſta rō nō me mouet,qa ea attēta nullū effectū deberet operari ꝫ ius,cuius ꝓriū ipſi cōcedūt.Et qa ſm Hoſt.ius nō ſubuertit quo ad alios.Sedo mouētur,licet priuilegiū debeat interpretari,ut aliquid operetur ꝫ ius.d.c.in his.tū dēt ſtrictè interpretari ut minus operetur, q̄ ſit poſſibile.c.eos.§.i. de ꝛpō. ordi.lib. vj.cū cōcordā.de qb. ꝓ Fel.hic,col.vj.verſi.ii.declara.& in c.cāmq;.col.viij.ꝫ.eo.Ergo ſufficit, ꝙ vnū ex ꝓmiſſis operet,& nō tanta.Et ſic ſatis erit ſi operet ꝙ poſſit appellari viua voce ex interuallo. Aduerte, quia ſi ūerū eſt iſtd dictū Vincē. Io. And.& Imo.infert, ꝙ nō eſt verum,quia virtute huius indulgētię poſſit appellari ab interlocutoria,cauſa non expreſſa,ꝫ.c.i.de app.li.vj.Cuius ꝓriū tenet ipſe Imo.hic.Sedo infert,ꝙ non poterit appellare poſt decē dies.qđ ēt firmat Bal.hic,licet aliqui tenuerint ꝫrium. Et ſic ampliari dēt diſpō.c.concertationi.de app.in vj.& c.anteriorū ij.q.vj.Tertio infert,ꝙ non poterit de iure ciuili appellare à poſſeſſorio,qđ ēt voluit Bal.hic,quod no.ad ampliationē.l.j.C.ſi de mōmē.poſ.fue.app.De quo dixi ī c.ſæpe.in prī. ꝫ.de reſti.ſpol.Sed tu cōſidera,ſi facienda eſt interpretatio, ꝙ operet vnū ſaltē effectū,cur ñ ita poterit operari,q licet appellare poſt decē dies, uel ab interlocutoria cā nō expreſſa, uel à poſſeſſorio, ſicut ꝙ poſſit appellare viua voce ex interuallo? certè nō uideo rōnē diuerſitatis,quare nō ita iſtū ſicut illū effectū poſſit opari,dūmō ultra vnū nō operet.ꝓp iſtā difficultatē Fel.hic vult ꝙ iſta indulgētia pōt opari oēs iſtos effectus. Sed qa minus,offenderet ius cōe dicit reſtringēdū eē,vt o pet effectū ex his quē ꝑs elegerit. Certè iſtud eſt maximū uerbū, qđ nō puto verū,qñ vellet appellare à ſnīa à qua nō eſſet grauatus ꝑ ea q̄.ſ. dixi, nec ēt poſt decē dies: qa iā eſt ius acq̄ſitū parti, nec eſt veriſile principē velle tollere rē iudicatā in ꝓiudiciū ꝑtis.l.ſi.C.ſent.reſcin.nō poſ. Deci.verò hic aſr loqt dicēs ꝙ iſta ſidulgētia dēt oēs effectus opari, qa eſt gñalis & indefinite cōceſſa.l.j.§.& gñaſr.ff.de leg.ꝑſtand. Et qa nō dat̄ ratio diuerſitatis qua e magis vnū, quā alii dēat opari. ſed iſta opinio ꝓfundit apertè ex ꝓmiſſis.ego uerò dicerē, ꝙ iſta indulgētia operetur,ꝙ poſſit appellari omiſſa iuris ſolennitate. & ſic viua voce ex interuallo, & ēt abſq; expreſſione cauſæ. Non autem ꝙ poſſit appellari in caſibus à iure prohibitis. Iſtud ,ꝓbo ex doctrina Bal.in d.l.ſi qñ.vbi dicit,ꝙ ſi concedit libera te ſtandi facultas habili ad teſtandū,intelꝛ remiſſa iuris ſolennitas,q̄ poteſt omitti abſq; iniuria, & dāno tertij, alias ſecus. cū ergo poſſit indulgētia aliud opari, nō dēt fieri interpretatio, vt poſſit cū iniuria partis appellare poſt decē dies, & in caſib. ꝓhibitis. ex iſtis infero ꝙ iſta indulgētia dēt dici reſcriptū, & ñ priuilegiū.ꝫ Hoſti.& Pan.qa nō uiolat ſnis iuris cōis,licet remittat ſolennitas p ea q̄ dixi in rub.ſ. eo. Sed retēto ꝙ utrūq; ſit priuilegiū, vt dicit Pan. obſt. huic intellectui rr̄a, ꝙ priuilegium ſm, nō faciens mentionem de primo illi nō derogat.
48 † c.veniens.ꝫ. de præſcri. Hoſti. reſpondet hoc verum ſi primum ſit ſpeciale,& ſm ēt ſpeciale, ſecus ſi primum ſit generale,& ſm ſpeciale ,ꝓ qua ſolone vr̄ tex.in c.quātuis. ij.& in c.dudū,de preben.lib.vi. & ſeqt Inn.& do.Ant.Imol.& Fely.hic. Sed Pan.nō admittit iſtā ſolutionem ſic gñaliter deductā, vñ diſcutiendum eſt quō iſtud intelligatur.regula ergo ſit. Priuilegium ſm nō derogat primo de eo nō facta mētione.d.c.veniēs.Et eſt maximè vera,ſi primū habet clauſulā derogatoriā ad futura priuilegia ꝓria.c.vnico. de exceſſ. præla. lib.vj. Ampliat vt procedat etiam ſi ſm ſit ſpeciale, & primum generale ſm gl.i regula generi.de reg.iur.& in ſumma.xxv.q.ij.Ampliatur ſcd o ēt ſi ꝑbare oppoſitum ſpāle, & ſm gñale, ſm Bal. hic. per tex.in l.iij.C.de ſilentia.lib.xij. Ad cuius l.ornatum vide Fely. col.vij.qui multa congerit.& vltra cum adde quæ ſcribit do. Iaſ.in l.poſtquam liti.C.de pact. Alex.conſi.101. Viſis inſtrīs exēptionū.col.ij.& col.pen.lib.i.Fely.ī c. Rodulphus.col.xij. ꝫ.eo.Gemi.ꝓſi.xxx. Quo ad primū. in prīc. vbi cōſuluit ꝙ p gñalem vel ſpālē reſeruationē nō ꝓiudicat hūti priuilegiū optādi bñficia reſeruata de eo nō facta mētione. Aduerte, qa tex.in d.l.iij. vr̄ ,ꝓbare oppoſitū arguēdo à ſpāli fatuore decurionū & ſilentiariorū, ergo in ꝓriū eſt ius cōe.l. iuſ ſingulare. ff.de legi. Vel ſaltē nō ,ꝓbat,qa loqtur de priuilegijs inſertis in corpore iuris, vt non teneat ad collectas nec ad alia onera.l. ij.C. eo. Quib.nō derogat ꝓ gñalē diſpōnem, niſi ſit facta de eis ſpālis mentio.ſm gl.in auth.qua in prouincia.C.vbi de crimi.agi

Universidad de Deusto
Biblioteca

mi.agi opor.ſecus ergo vī in priuilegijs non clauſis in corpore iuris.Et per illum tex.dixit Socy.conſi.j.col.x.li.ij.q̄ per iſta verba generalia,q̄ moleſtari non poſſit, vel inquietari directè, vel indirectè à quauis pſona,nō cēſet derogatū beneficio reſtitutionis in integrū à iure cōceſſo. Recipit iſta regula plures declarationes. Prima declaratio,vt ꝓcedat q̄n p primum gn̄ale eſt acq̄ſitum ius in re.Exemplū in priuilegio decimandi in tota parochia,tunc illi nō derogat p fm ſpāle non faciēs de primo mētionē: ſecus ſi p primū ſit ſolū acquiſitū ius ad rē,
49 †vt in d.c.quāuis.& d.c.dudum.& p iſtam fallentiā ſaluat iſte tertius intellectus.Nā per priuilegium liberè appellandi, non cenſet acquiſitum ius in re, ſed ad rē, iō fm ſpāle de quo hic, illi derogat,licet de eo nō faciat mētionē. Et ex hoc iuſtificatur cōſi.Corn.135 Licet in hac.lib.iiij.vbi vult q̄ per fm priuilegiū q̄ in cauſis homicidij nō poſſit appellari,niſi ad guberna-
torē,non derogatur primo,q̄ oēs cauſę primę & ſecundę inſtantię debeant diffiniri per officiales loci,ēt q̄ in ſcdo ſit ge-
neralis clauſula non obſtāte.ex qua deciſione habes duas ampliationes ad hanc primā declarationē. Primò, vt procedat ēt ſi fm ſit gn̄ale, quia non derogat primo magis gn̄ali.& rō eſſe pt, quia q̄tum ad primum magis gn̄ale ſecundū habetur pro ſpē,fm Bar.in l.j.§.j.ff.de no.ope.nun.Scdò, vt procedat ēt ſi in ſcdo ſit gn̄alis clauſula nō obſtante,qđ nō pono ꝓpſtā-
ti.per ea que.j.dicent.Contra iſtā reſtrictionem obſtant plura.Primo obſt.tex.in d.c.quāuis.in fi.quē ponderat Aret.hic, vbi de priuilegio gn̄ali de ꝓferēdo bñficia deuoluta,per quod eſt ius acquiſitū in re, & tñ adhuc illi derogatur per fm ſpāle de eo nō facta mentione. Ad iſtum tex.rñdet Fely.hic col.iij. poſt Gemi.q̄ ibi nō dr̄ acquiſitum ius in re ꝓtinens cōmodū burſale,quia beneficia ſunt integraliter conferēda, vt in toto tit.vt eccleſia.beneficia.ſine dimi.cōe.Nimirū ſi per fm ſpāle de rogatur primo gn̄ali,de eo nō habita mentione. Iſta ſoſo nō ſatisfacit, quia rō illa, quia per ſpeciē derogāt gn̄i aſſignata in tex.eſt generalis,& vī militare ſiue ſit acquiſitū ius in re burſā-
le,ſiue non.Secundo rñdet Gemi. hic,q̄ fm ſpāle,nō derogat in totū primo gn̄ali,p quod acquiſitum eſt ius in re, ſed benè in parte.& ita loquit̄ text.in d.c. quāuis faciunt que dicit Fely.in c.in noſtra.col.xxviij.j.eo. ſed iſtud reprehendit Fel. hic & benè.Et vltra eum hoc attento dicendū eſſet,q̄ indiſtinctè derogaret fm ſpeciale primo gn̄ali,quia ſemper agitur de tol-
lendo primū quo ad vnā ſpeciē ꝓtentam in ſcdo. Defendēdo iſtā ſolutionē poſſet dici,q̄ Gemi.velit dicere q̄ ibi non dero-
gat in totū, ſed differt effectus primi ad aliud tp̄s, tūc fm præ-
ualet & derogat primo quo ad exequutionē differendā. Et i-
ta ꝓcedat tex.in d.c.quāuis.ſed certè quo ad beneficiū deuolutū,quod Papa cōfert derogatur primo ſimpliciter, & non differt.Tertiò rñdet Pan.q̄ iſta reſtrictio ꝓcedit,q̄n eſt acquiſitū ius in re in qualibet ſpē ꝓtenta ſub genere totaliter & abſolutè,aliàs ſecus.in caſu aūt d.c. quāuis. nō erat ius acquiſitū in re abſolutè,ſed cumulatiuè,iō p fm ſpāle facilius ei deroga
tur.iſta ſoſo nō placet,quia tex.in d.c. dudū.aſſignat duas rō-
nes.Primā,ga cumulatiuè. Secundā & eo præſertim,quia gn̄i p ſpēm derogaſ. Pondera verbū preſertim, quod innuit regulā gn̄i p ſpeciē habere locum, ēt ceſſante alia ratione. iuxta gl.in l.illud.in ver.maximè.ff.ad leg. Aquil.Ego pro reſolutio ne puto aduertendū in hac materia, an Papa fuiſſet veriſimiliter ꝓceſſurus fm ſpeciale ſi habuiſſet notitiā primi gn̄alis,aut non.Primo caſu fm derogabit primo.ita procedit tex.in d.c. quāuis.qui loquitur in priuilegio ꝓterēdi beneficia deuoluta, cui Papa ꝓferendo vnū beneficium deuolutū derogaſſet ēt ſi recordatus fuiſſet de primo.vt dicit tex.in d.c.dudum. Scdo caſu fm non derogat primo.arg. c. ex parte.j.ī.de offi. deleg. Ad cognoſcendū aūt an Papa, ſeu princeps fuiſſet ꝓceſſurus, vel ne,puto recurrēdū ad ꝓiecturas. Et tu notabis ſolutiones p̄miſſas, quia ex ipſis potes elicere aliquas cōiecturas vtiles in
50 practica.Secundò obſt.ga de iure ad rem ſi eſt ita facienda mē-
tio,ſicut de iure acquiſito in re, aliàs impetratio eſt ſubrepti-
tia,fm Pan.in c.in nr̄a.in vlti.notab. & ibi Fely.col.iij.j. eo. & benè facit tex.in l.ij. C.de nata.reſti.Solutio, ſi quęrat de iure acq̄ſito ad rem quod hēt certitudinaliter,&neceſſariò ſortiri effectū,tunc de illo eſt fienda mentio. vt in c.fi.de cōceſ. p̄bē. puta, de receptione in canonicum auctoritate Papæ,quia tūc præbēda eſt effecta.c.tibi.de præbē.lib.vj.& in c.ſi ſoli. de cō-
ceſſ.p̄ben.co.lib.& in iſtis terminis loquitur Pan.in d.c.in nr̄a. & iſto mō procedit text.in d.l.ij. vbi oīno patronus eſt habi-
turus ltīam,ex iuris diſpōne, & rō eſt ga iuri ad rem radicato non p̄ſumit velle Papā derogare,nec eſt veriſimile ſi ſciuiſſet, q̄ vellet tale ius radicatū auferre. Si verò loquamur de iure ad rē fragili,vt de receptiōe in canonicū auctoritate capli, & iſto caſu fm derogat primo,ēt q̄ de eo mentionē non faciat.
fm Hoſt.d.Ant.& alios *cōuer* in c.relatum.j. de præben. quia
tale ius ad rē, nō afficit p̄bendā.d.c.tibi qui.& iō papa ōt q̄ ſci-
uiſſet,veriſiſr derogaſſet,ergo &c.Ex iſtis habes reſtringere iſ-
tam primam reſtrictionē Pan. q̄ fm ſpāle derogat generali, per quod eſt acquiſitum ius ad rem, ēt q̄ de eo nō faciat mē-
tionem.Iſtud verū eſt niſi ius ad rē eſſet radicatum talr q̄ nō ſit veriſimile Papā voluiſſe illi derogare,Scdò intellige ꝓcede-
re,ſi primum ſit gn̄ale re,& noīe. Secus,ſi noīe tīn,puta ga ve-
51 niat verificandum in vna ſpē† gn̄is tīn.d.c.ex parte.Ratio,ga Papa ſi ſciuiſſet,non derogaſſet,vt ibi dr̄.Et quia vbi genus ve-
nit verificādum in vna ſpē tīn, habet pro ſpē. l. nominatim. ff.de lib.& poſth. Bart.in l.ſi domus.ff.de lega.j.Et vbi primū eſt ſpāle requiritur q̄ fiat expreſſa mentio de eo in ſcdo.c.ce-
terum.c.cum ordinem. j.eo.Ex hoc infert, q̄ non eſt verum q̄ fm reſcriptum, per qđ mandatur prouideri alicui de be-
neficio vacaturo in certa eccl'ia,deroget primo gn̄ali, p quod mādat ꝓuideri alteri de vno beneficio vacaturo in tota dice-
ceſi,quo ad vacaturā in illa eccl'ia, ga primū non pōt dici gn̄a-
le:ex quo verificādum eſt in vna tīn ſpē ꝓhenſa ſub gene-
re.cuius ꝓriū decidit hic Cōpo.& ſequi vī hic Pan. Sed ꝓ
firmat idē Pan.in d.c.ex parte.& in c. paſtoralis. § q̄n.in vl'
notab.j.eo.per p̄dicta.Scdò,iſta rō declaratur, vt ꝓcedat q̄
52 primum priuilegiū eſt ꝓ ius,ſecus ſi ſit ꝓforme iuri cōi, † tūc
ei derogatur p fm de eo nō faciens mentionem, fm Pan. hic.
Sequuntur *cōuer* doc. vt hic p Fel.col. vij.verſi. fallit dict' rō.
Rō eſt euidens, ga ſicut nō tenetur facere mentionē de iure
cōi,ita nec de priuilegio illi ꝓformi.Pōt aūt dari priuilegium
ꝓforme iuri cōi vt in ſecūdo intellu gl.dixi. Tertia declaratio
53 vt nō ꝓcedat q̄n primum eſſet inſertū in corpore iuris, † tūc
ei derogatur per fm nō inſertū, nulla de eo habita mētione.
Ita tenent Doct. *cōiter* hic,vt atteſtant Pan.& Mod.ga p̄ſūma-
tur,q̄ Princeps habeat notitiā illius.c.j. de conſti.lic.vj.Cōtra-
rium tenēt Pan. Are.& Barb.quia priuilegiū nō derogat iuri
cōi,niſi de eo fiat mentio.c.ex parte. de cap. mona. ergo nec
etiam derogabit priuilegio inſerto in corpore iuris, niſi illius
mentio facta fuerit.Tenēdo iſtā fallentiam cōiter approbatā
reſpōdeī q̄ aſſumptum Pan eſt falſum.nam priuilegio dero-
gat iuri cōi de eo nō facta mentione. vt dixi. ſ. poſt Bald.in l.
item lapilli.de re.diuiſio.& Fely.in c.nonnulli. col.xij.j. eo.&
Pan.hic in fine ſuæ diſtinctionis p iſtū text.Et nota, quia Pan.
incontinenti vī ſibi ipſi ꝓrius,quod eſt mirandum. Nec obſt.
tex.in d.c.ex parte. quia ibi loquitur in priuilegio ꝓ ius p̄ſiti-
quod habet clauſulam derogatoriam ad futura priuilegia, fm
Archi.in c.j.de conſti.lib.vj.Contra iſtā fallentiā arguunt q̄ ſic.Fortius eſt priuilegiū inſertū,quàm non inſertū. Patet, q̄
gn̄alis reuocatio omniū priuilegiorū non derogat priuilegijs
54 inſertis in corpore iuris,†& tñ tollit nō incorporata,fm glo.
in aut.qua in prouincia.C.vbi de crimi.agi oport.cū ꝓcordā.
de quibus per Fely.hic col.viij.& p Ias.in l.j.§.fi.ff.de ꝓſti.prin.
& p Fely.poſt Pan.in c.fi.col.iij.ſ.de fo.cōpe.& Io.Bertach. in
trac.de gabel.in x.q.vij.partis. Ad iſtud rñdeo dupliciter. Pri-
mò,ex mente Fely.fateor eīn aſſumptū,q̄ Princeps difficilius
tollit inſertū,pōt tñ ſi velit tollere tā inſertū,quā non inſertū.
Vnde in terminis noſtris quærit de uoluntate,& non de prę-
te.Ad cognoſcendū q̄n uelit,inſpicienda eſt eius intētio. Sed
q̄n ꝓcedit fm priuilegiū alicui nō faciēdo mētionē de priuile-
gio nō inſerto,nō poſſumus ꝓiecturari, q̄ uoluerit derogare
nō inſertis,pp p̄ſumptā ignorantiā priuilegij nō inſerti,quod
eſt facti.Sed bn̄ poſſumus ꝓiecturari,q̄ uoluerit derogare in-
ſertis in corpore iuris,ga p̄ſumit q̄ habuerit notitiā illorū.c.
j.de p̄ſt.li.vj.Et iſta p̄ſumptio elicit ad effectū,vt fm priuilegij
aliqd operet.c.in his.de priui.Iſta rō ceſſat, q̄n gn̄aliter reuo-
cat oīa priuilegia.Nā tunc cū appareat.Principē potuiſſe cog-
tare derogationē nō inſertorū,& quo ad ipſa poſſit reuoca-
tio operari,nō erit fięda extēſio vt ēt inſerta tollant. Secūdō
rñdeo,q̄ priuilegia inſerta in corpore iuris cenſent iura cōia
inter priuilegiatos,q̄tū ad effectus iuris,fm gl.in proœ.clem.
in ver.decætero,& maximè quo ad reuocationē,fm glo.in c.
vt circa.in uer.vt corporali.de elec.in vj.Et iō ſicut nō eſt fa-
cięda mētio de iure cōi in priuilegiis,ita nō eſt faciēda mētio
de priuilegiis inſertis in iure,ga dn̄r iura cōia Verū ſi reuoce-
tur gn̄aſr oīa priuilegia, tūc cēſent ſola reuocata priuilegia
inſerta,q̄ ſunt priuilegia ſimplr, & nullo reſpectu p̄t dici ius
cōe.Nō aūt reuocant inſerta,ga nō ſunt ſimplr priuilegia,ſed
aliquo reſpectu,& fm qd,dn̄r cōia.Sublimita mō & reſtringe-
hāc fallētiā,ut n̄ ꝓcedat ī priuilegiis inſertis ī iure hn̄tibus clau
derogatoriā ad futura priuilegia,qa de illis ē fięda ſpālis men-
tio.c.cā te.j.de æta.& quali.c.qa pp.de reſcri.ī vj.c.j.de excep.
p̄la.c.li.ſed certè idē ī nō inſertis hn̄tib. clauſulā derogatoriā,
vt patet ex dictis iurib.Sed hic occurrit dubitatio, an cſa non
55 obſtātib.priuilegiis ſtin ꝓriū faciētibus, ēt ſi de illis oporteret
facere ſpālem mentionem, quorū tenores de uerbo ad uer-
bum

bū hr̄i volumus,q̄ exp̄ſſis, ſufficiat ad tollendū priuilegia hn̄tia clauſulā derogatoriā ad futura priuilegia, niſi de ipſis de verbo ad verbū fiat indiuidua & ſpālis mentio. Vī q̄ ſic, per tex.in c.fi.de ſen.excōmu.lib.vj.& in cle.j.de ſepul.cū ſimilib. & l.oēs.C.de præſcrip.trigin.vel quadrag.annor.Et ita tenet Federi.de Senis ꝑ.47.Habita.aſs ſequeret abſurdū fm eū, q̄ ſi Papa vellet derogare oībus priuilegijs q̄buſcunq; ꝓceſſis, q̄ hēret neceſſe exprimere tenores infinitorū priuilegiorū p or-
bē ꝓceſſorū, tā per ſe q̄ per anteceſſores ſuos.Et ſubdit, q̄ ita
cōiter tenet.Et ita tenet Io.de Ana.dicens iſtam eſſe *comu.* ꝑ.
56 §.6.His q̄ in facto.allegat Pe.de Anc.ī c.cū ī p̄ſentia.de cēſib.
Bal.in c.cū dilecta.j.c.Ang.& Iaſ.ī l.ſed.& ſi qs.§.q̄ſitum.ff.ſi
qs cautionib.Ang.in d.l.oēs.& conſ.273.Non eſt dubiū. An
to.de But.ꝑſi.ij.Dicens ſtylū curię ita ſe hr̄e.Alex.ꝑ.216.Nec
arguendi ſumus.col vij.li.ij.Gem.ꝑ.65.Diſcutiā quodlibet.
col.vj.& fin.vbi allegat Ant.de But.in ꝑſi.52.Ex extrauagan.
Bened.xj.incipiente, dudū.Rotā deciſio.dciij.q̄ non inueni.
idē tenet Gemi.ꝑ.120.ad fi.allegans Io.And.in c.vnico.de
exceſſi.p̄lato.& dicit ſtylum curiæ ita ſe hr̄e.qui tollit dubita-
tionē,ga ſtylus eſt ꝓ iure ſeruandus.vt in d.c.ſeq.Idē Alber.
de Roſa.ī l.j.C.quan.Impe.inter pupi.& vidu.cogno.& Bar.
in extrauag.ad reprimendū.in ver.nō obſtātibus Contrariū
tenuit Fede.de Senis ſibi ꝓrius,conſi.233.Caſus talis eſt.Sed
certè Fed.nō ſe firmat ibi, licet dicat recurrendum ad Papā.
Et iſtā partē tenuit Cyn.in d.l.j.C.quand.Impe.inter pupil.&
vidu.Pau.de Ca.ꝑ.278.Paſſus iſte dubitabilis.in j.par.Cald.
cōſi.111.tit.de priui.Car.ꝑſi.136.Factū ſic ſe hēt.col.pe.Ro.
ꝑſi.336.Quod indultū Petri.& ꝑſi.398.In caſu quo quærit.
col.pe.Tu,p ſedanda ꝓrietate Doctorū, diſtingue duos ca-
ſus.Primus caſus qū princeps p viam legis gn̄alis derogat om
nibus priuilegijs, ēt ſi de illis oporteret facere ſpālē mētionē,
& tunc tollunt ēt priuilegia habētia clauſulā derogatoriā ad
futura reſcripta.Et ita loquunt iura ſ. allegata.& ferè oīa alia
iura allegata p Ioan. And.in d.c.vni.de exceſ.p̄la.& ita firmat
Fel.in c.nonnulli.col.vj.& ſeq.j.c.non tñ taliſ generalis renu
catio ſe extendit ad priuilegia inſerta in corpore iuris, niſi ex
alijs cōiecturis appareat de mēte principis.fm Lud.Ro.in d.
ꝑſi.498.& faciunt quæ ſ.dixi.Secundus caſus, qñ derogatur
oībus priuilegijs p viam alterius priuilegij vel reſcripti.Et tūc
putarē animaduertendū ante oīa qualiter clauſulæ derogato-
riæ vtriuſq; priuilegij ſunt cōceptæ, & ꝑualent illæ, q̄ ſunt
maioris efficaciæ.Ita Card.in ꝑ.136.col.fi.Si verò ſint æqua
lis efficaciæ,tunc ſi fm priuilegiū ſit ꝓceſſum motu ꝓprio, ꝓ-
cedat prima op.Si ad poſtulationem partis ſupplicantis, ꝓria
priuilegia haberi ꝓ expreſſis ac ſi de verbo ad verbū forent
relata, & tūc ꝓcedit ꝓria opi.Ita diſtinguit Cal.in ꝑſi.11.Pau.
in d.cōſi.55.Ro.in d.conſi.327.Iſtæ rōnes.Deci.conſi.165.
Viſo tenore,per totū.Sublimita hanc fallentiā ſecundò, niſi
fm priuilegiū nō inſertū contineret manifeſtā iniquitatē, ga
tūc eſſet de falſo ſuſpectū, iō non derogaret inſerto.c.ſequē.
vbi dicit.Tertiò ſublimita vt nō procedat quoties inſertum
eſt ſpāle, & fm nō inſertū eſt generale.l.non eſt nouū.& l.nā
& poſteriores.ff.de legi.& ibi Bar.facit tex.in d.l.iij.C.de ſilē.
lib.xij.Limitat quarto loco iſta principalis concl'o, niſi primū
priuilegiū eſſet ſubreptitiū,vel aliàs nullū, tunc de eo non eſt
57 neceſſariò facienda mētio † in ſcdo.fm Gemi.in c.qñ.col.
iiij.viij.diſtin.& voluit gl.in c.ex tenore.& in c.in nr̄a.j.eod.
Limitat quintò, niſi primū priuilegium eſſet multū vulgare,
tunc valeret ſcdm & primo derogaret,ēt de eo non fcā men
58 tione,† qa p̄ſumitur, q̄ princeps hēat notitiam de tali vulga
to priuilegio, ſicut de iure.fm Bal.in l.ij.in ſi.C.quæ ſit long.
p̄ſuetud.Fely.latiſſimè in c.j.in iij.ampliatione.j.de re iudic.
Et ad ꝓpoſitum faciunt, q̄ ſcribit idē Fely.in c.ſuper literis.
ver.iij.regula.j.eo.Vltimò,ga fm ſpeciale derogat primo ge
nerali,ſi de eo ſit facta mētio, dubitat an ꝓcedat ſi p fm ſpe-
59 ciale tollat primum gn̄ale ferè in totū.† Exemplum in priui
legio exēptionis à decimis, ꝓceſſio alicui domino & poſſeſ-
ſori quaſi oīum p̄diorum alicuius loci, nō obſtante priuile-
gio decimādi ꝓceſſo alteri in illo loco.Crederē,q̄ non, quia
ſi Papa ſciuiſſet derogari primo cū tanto p̄iudicio, nō ꝓce-
ſiſſet veriſimiliter. argumen.dicti capituli ex parte,& eorū
quæ.ſ.dixi.& iſtud ſenſit Pan.j.dū dixit, q̄ ēt ſi teneamus, q̄
indiſtinctè fm ſpeciale derogat generali, prout tenent Ho-
ſtien.& alij quos.ſ.retuli,tñ nō derogabit cū grauiſſimo præ-
iudicio primi priuilegiati ex tacita mēte principis.argumen.
c.ſuggeſtum.j.de deci.q̄ benè notabis.¶ Glo.ſi.quæ fm Paū.
eſt ſuper verbo,ſpāle,ſed fm librū meum eſt ſuper verbo,mā
datum.diuidit in ſex partes vt hic p cū.Circa primum mem-
brum gl.de ꝑualiditate reſcriptorū ad lites,facias tres conclu
ſiones.Prima concluſio.Scdm reſcriptum ſpeciale, derogat
60 generali,de eo ēt non facta † mentione,vt hic fm vnū intel-
lectum,& in iuribus allegatis in glo.& per Paū.videlicet in c.
ſtuduiſti,de offi.delc.& ī c.paſtoralis.Et licet Deci.ex q̄buſdā
dicat illa iura nō ꝓbare,tū vnico verbo pōt rñderi,vt ſ.dixi,
q̄ Papa ſimpliciter ſe fundat in regula, generi p ſpēm, & non
in rōnibus adductis p eū. Ampliat,vt non ſolū ꝓcedat ſi ſpā-
le ſequat,vt dixi,ſed ēt ſi ꝓcedat.c.abbatem.j. eo.q tex.nō lo
quit in reſcriptis ad lites,ſed ad beneficia.Tū Panor.dicit pro
bari idē ī reſcriptis ad lites, pp rōnem regulæ, generi p ſpēm.
& ſic ſenſit rñſionē, quā.ſ.dedi ad ꝓſiderationes Decij. Et p
iſta ampliatione facit alia ꝓcło,q̄ eſt, q̄ gn̄alis diſpō nunq̄ tra-
hit ad ſpecificata.l.doli clauſula.ff.de ver.ob.c.cū dilect.vbi
Abb.in vltimo not.j.de don.Sic ēt lex gn̄alis non derogat le-
gi ſpāli ꝓcedenti.l.nā & poſteriores.ff.de leg.no.in l.ſciendū.
ff.q̄ ſatiſd.cogā.ſic ēt ſtatuta gn̄alia nō derogāt diſpoſitis per
antiqua ſtatuta ſpecialia,vt pulchrè p Alb.Gand.in trac.mal.
in tit.de mul.q.à ſtatu. depen.col.vij.ver.itē pœna.Fallit pri-
61 mo,q̄tum ad ſpeciē generalis reſcripti iā declaratā,† qa quā-
tū ad illā nō derogatur reſcripto gn̄ali,p fm ſpāle.d.c.paſtora
lis.§.j.Rō eſt,qa pinde eſt ac ſi à princ.illa ſpēs fuiſſet ſpāliter
exp̄ſſa,ſicut dicimus in legato gn̄ali ſeruorū,ī quo electus po-
ſtea cenſet legatus à prin.l.cum in certis.ff.de le.i.& iſtā rōnē
aſſignat gl.in c.cū in multis.in ver.quorū, de reſcr.in vj. Scdo
declara,vt ꝓcedat qñ primum reſcriptum gn̄ale ꝓlectit plu
ra ſub ſigno vī,vel indefinito.ſecus ſi plura ꝓlectit diſtribu
62 tiuè † fm Ant.in c.cum dilecta.in ij.not.j.eo.Tertiò declara,vt ꝓcedat ſi ſit gn̄ale re,& noīe, ſecus ſi noīe tīn, qa in vna
63 tīn ſpē verificādū veniat, † arg.c.ex parte.j.j.de offi.dele. &
corū.q̄.ſ.dixi,in artic.de p̄uali.priu. Secunda ꝓcło. Reſcriptū
64 gn̄ale ſequtura ſpecificatione, p̄fert alteri † nō ſpecificato fm
Hoſt.in d.c.paſtoralis.p rationē illius tex.ſequit Paū.hic. De-
ci.dicit,q̄ pōt iſta ꝓcluſio, ꝓcedere ī mā reſcriptorū, q̄ eſt mo
dici p̄iudicij,ſecus in alia mā p̄iudiciali.p tex.in l.iij.ff.q̄ & à q̄
bus.iūcta.l.ſi hr̄s.ff.de optio.lega. Tu p̄ſidera, qa illa iura non
faciūt in propoſito,pa ibi primū legatū erat ſpāle, & fm gn̄a-
le verificādū in vna ſpē tīn.Itē Deci. mouet probabile du-
biū. Quid ſi nō ſit facta aliqua ſpecificatio & vtrūq; ſit gn̄ale,
65 qđ ꝑualebit? Rñdet,q̄ minus generale derogabit † magis ge-
nerali.poterat allegare tex.in l.ſeruo manumiſſo.de pecu.le.
Sed dubitatio p̄ſiſtit,q̄o cognoſcet quorum alterum ſit mi-
nus generale.Rñdet, ſi vnum ꝓcernit cās, alterum pſonas, dr̄
66 minus ſpāle † illud,qđ cōcernit pſonas.Exēplū, ſi cauſæ pupil
lorum cōmittātur vni,cāe vltimarū voluntatū alteri, ſi ꝓtin-
gat agitari cām alicuius ſubſtōnis ꝓ pupillū vel noīe pupilli,
erit iudex cui ꝓmiſſæ ſunt cāe pupillorum, ga cenſet minus
gn̄ale.allegat Bal.in l.j.in iij.q.ff.de offi.p̄ſu.& in l.executorē.
C.de exec.rei iud. Tu aliter dicas, q̄ illud cēſebit magis ſpāle
67 & ꝑualebit qđ hēt cauſam magis fauorabilē † fm Bart.in ex
trauag.ad reprimendū.in verſi.nō obſtā.Pau.de Caſt.in l.ñ eſt
noū.ff.d legi.Et iō ſi cauſæ vltimarū volūtatū demādent iu-
dici ordinario,cauſæ pupillorum demandarentur iudici ex-
traord.tunc v deret dicendū q̄ deberet ꝑualere reſcriptū di-
rectum ordinario,quia eius iuriſdictio eſt fauorabilior.& ita
cōſuluit ipſe Dec.ꝑſi.3.p totum,maximè col.v. Aduerte tñ,
quia Bar.non ꝓſideravit fauorem cauſæ reſpectu iudicij,ſeu
iuriſdictionis,ſed reſpectu ipſarum ꝓtrouerſiarum,q̄ delegā-
tur. Iō diligentius ꝓſiderabis. Tertia ꝓcło. Primum reſcriptū
68 ſpāle ꝑualet ſcdo ſpāli,† niſi in ſcdo fiat mentio de primo.c.
cæterum.j.eo.& ibi dicam,qa eſt locus ſuus. Vnum nō omit
to,qđ tangunt Mod.hic poſt Fel.in d. c. cæterum. Quòd re-
ſcriptum,p qđ ꝓmittitur vnus articulus cauſæ alteri delega-
69 tę derogat primo,ēt ñ facta mētione † de eo. Mod.aſſignat
rationem,qa p̄ſumitur Papam habere ſcięntiam cauſæ princi-
palis,committendo vnum articulum tantū. Et vbi facit actū
ex certa ſcientia,non pōt allegari ſubreptio, vt no.Panor.&
ibi Fely.latè in c.nōnulli.j.eo. Tu p̄ſidera,q̄ iſta ratio non vi-
detur concludens. Licet n. per commiſſionē vnius articuli in
feratur ſcientia cauſæ principalis, non tñ infertur,q̄ Papa ha
beat certam ſcientiam primi iudicis, vnde non faciendo mē-
tionem de primo reſcripto,vī q̄ ſecundū ſit ſubreptitiū. Fin
ge iudicem primum peritiſſimū & timoratæ ꝓſcientiæ, cui
ꝓpter eius ꝓgnatiuā Papa cām delegauerat,certè ſi habuiſ-
ſet notitiam de tali delegato, non ita de facili auocaſſet arti-
culum ab eo.Hinc eſt,q̄ taciturnitas dignitatis vitiat reſcrip-
tum,ſecundum gl.in c.cum ordinē.j.eo.Pro iſta tñ deciſio-
ne facit,qa magis ſpāle derogat minus ſpāli, vt ſ.dictū fuit.
Scdò facit,qa primū reſcriptū p qđ tota cā fuit cōmiſſa cēſe-
tur gn̄ale quo ad oēs articulos eiuſdē cauſæ, ergo p fm ſpāle
vnius articuli tīn dēt derogari primo gn̄ali vt ſ.ī j.bel. Fallit
tñ qñ iā eſſet ſup articulo inchoatus, ꝓceſſus,qa tūc de ꝓceſſu
ſaltē eſſet fienda mentio.c.inter monaſteriū. de iudi.c. corā.
de offi.deleg. Aduerte ēt, quia iſta ꝓcluſio etiam procedit ſi

primum

Universidad de Deusto
Biblioteca

primũ ſpeciale fuerit prius præſentatũ citata parte, vel ſaltem
fuerit præſentatũ ante q̃ primus impetrator oppoſuerit con
tra ſm reſcriptũ. c. vt debitus. ſm quartũ intellectũ. d quo hic
per Pan. ẽ. d appell. Quem intellſm ſequũtur Ant. Pan. & Mo.
ibi. & vſ cõis ſm Moder. hic. Alium etiam intellm planiorem
tradiderunt antiqui, vt refert ibi Io. And. vt ibi per eũ. Circa
prælaliditatẽ priuilegij & reſcripti ꝓcurrentium, habes ex di
ctis Pan. quatuor concloones. Primà, reſcriptum poſterius de
70 rogat † priuilegio ꝓtinẽti idem quod ius cõe, ſm Pan. hic p
iſtum tex. ſm vnum intellm, ſequunt alij. Tu aduerte primo
q̃ iſte tex. non vſ probare, quia ſm ipſummet Pano. ſ. poſt
Hoſt. reſcriptum ſecundũ dr̃ contra ius, & ſic eſt priuilegium.
Præterea hic ſecundũ eſt ſpeciale, primum generale. Secũdò
aduerte, quia cõcło vſ impoſſibilis: nam aut volumus dice
re q̃ reſcriptum ſit ſm ius, & tunc concordant, & vnum non
debet alteri derogare. Aut volumus dicere q̃ reſcriptum ſit
cõtra ius, & tunc nõ valet, niſi in eo ſit clauſula, non obſtan
te, vt ſ. dixi. & poſito q̃ in quibuſdã caſibus valeat, tñ tranſit
in priuilegium, ſm glo. in c. j. in ver. noſcatur. de conſtitu. lib.
vj. Retenta tñ hac concluſione limita eam pluribus modis,
vt hic per Dec. Primò limitatur vt procedat ſi priuilegiũ ſit
71 conforme iure cõi in totum, ſecus ſi in parte, † & in parte q̃
ius, tunc non valet reſcriptũ, niſi fiat mentio de priuilegio. al
legat dictũ Inn. in c. veniens. de præſcrip, quod ornat ibi Feli.
col. j. & Alex. conſ. 62. li. j. & 195. li. ij. Sed tu aduerte, qa Inn.
Alex. & alij loquuntur in ſcdo priuilegio impetrato ab eodẽ
ad ampliationẽ primi, de quo non fuit facta mẽtio. Nos loq-
mur in reſcripto impetrato ab aduerſario. Niſi dixeris, q̃ iſta
ꝓcło dẽt intelligi de reſcripto ꝓpriè, qđ eſt q̃ ius, vt licet
colligere ex eo, q̃ ꝓcło fundat in iſto tex. ibi ſcđm erat q̃ ius, q̃
reſcriptum appellãt, qa cã ẽt per illud delegatur. Limita ſcđò
niſi reſcriptum cõcedãt ab eo, q prius priuilegiũ cõceſſerat,
72 † tunc nõ valet reſcriptũ, niſi faciat mẽtionẽ de tali priuile-
gio, licet ꝓformi iuri cõi, argumento eius qđ dr̃ de ſtatuto cõ
73 formi iuri cõi ꝓfirmato, quod † nõ tollit, niſi in reſcripto ſit
facta mentio de confirmatione, ſm Io. And. in addi. ad Spec.
tit. de teſta. ſuper rub. & gl. in cle. dudum. in verbo, pacta. de
ſepul. c. cũ aliquibus. de reſcr. lib. vj. Conſidera, q̃ ẽt iſtud non
vſ verum, nam ſublato iure cõi intelligitur ẽt ſublatũ ſtatutũ
illi cõforme, ſm Fel. hic col. pe. poſt Io. And. & aliõs in c. j. de
conſti. lib. vj. Nõ obſtat dum dicit Fel. verum, niſi ſtatutum ſit
ꝓfirmatum, quia verũ, qñ fuit confirmatũ ſtatutũ editum ab
alio, vt hic per Fel. col. pe. ver. limita. vi. Cum ergo iſta ꝓcło q̃
cedat, qñ priuilegiũ fuit ab altero ꝓceſſum, multò magis ſi ab
eodẽ & ſic rõ Dec. ꝓcludere vſ oppoſitum, ſecus ergo vſ ſi
fecit ſtatutũ, & reſcriptum tolleret ius cõe, ſm eũ, ſup quo
cogitabis. Duas alias ſallentias ponũt Fely. & Deci. hic. videas
per te, qa nihil adderẽ. Scda cõcluſio, Reſcriptũ nõ faciẽs mẽ
tionẽ de priuilegio dante formã reſcriptis impetrãdis nõ va
74 let, † ſm Pan. per tex. in c. cũ ordinẽ. ẽ. c. ſequuntur alij, & idẽ
tenet Pan. ĩ c. monaſteriũ. col. iiij. ẽ. de re iud. Tu aduerte tex.
in d. c. cũ ordinẽ. nõ dicit q̃ ſit faciẽda mẽtio de priuilegio,
ſed de ordine, & ſic vult q̃ reſcriptũ ĩpetratũ nõ ſeruata forma
tradita p priuilegiũ ñ valeat. Et p illũ tex. Bal. ibi, & Mod.
hic dicunt q̃ reſcriptũ ĩpetratũ ꝓ ſcholarẽ, tacito q̃ ſit ſcho-
75 laris, ñ valet. ĥnec ꝓ feudatariũ, tacito q̃ ſit feudatarius, auth.
habita. C. ne filius ꝓ pa. & c. ceterũ. ẽ. de iudi. Cõſidera ẽt q̃
iſtaillatio ſi bñ ſegẽt ex tex. ĩ d. c. cũ ordinẽ. qa licet ſcholares,
& feudatarij habeãt certos iudices ex priuilegio, nõ tñ priui-
legiũ eorũ dat formã reſcriptis impetrandis. Credo tñ q̃ in
ſcolare deciſio nullã patiat ꝓtroverſiã: qina ſi Papa ſciuiſſet
ſcholarem, non ita de facili ꝓeſſiſſet reſcriptũ, p qđ dero-
gat priuilegio auth. habita. C. ne fil. ꝓ pa. vt eſt tex. & ibi Ab.
ij. notabi. in c. fi. ẽ. de p̃ſum. ¶ Tertia ꝓcluſio. Reſcriptũ nõ fa
ciens mẽtionẽ d priuilegio, quo ꝓcedit exceptio perẽptoria,
76 valet, nõ tñ ꝓiudicat priuilegiò † reſpectu exceptionis perẽ-
ptoriæ, ſm Pan. quẽ alij cõiter ſequũtur, vt hic p Fel. co. ix. Rõ
eſt, qa ſicut d exceptione perẽptoria, † nõ ẽ neceſſariò faciens
77 da mẽtio in reſcripto. c. j. de litis ꝓte. li. vj. eo. mõ nec de priui
legio ꝓtinẽte exceptionẽ perẽptoriã. Rõ rationis ẽ, qa excep-
tio ſubreptiõis ẽ dilatoria, & opponit ad differẽdũ. c. iter mo
naſteriũ. ẽ. de re iu. Exceptiones aũt perẽptoriæ ñ pñt rĺr op-
poni ĩ vim dilatoriarũ. l. perẽptorias C. ſent. reſcin. nõ poſ.
vt no. in d. c. j. Ergo bñ ſequitur q̃ taciturnitas perẽptoriæ ex
ceptionis, nõ habet inducere ſubreptionẽ talem, q̃ poſſit op
poni in vim dilatoriæ. Et iõ infero, q̃ ſi taceat in ſupplicatio-
ne aliqua exceptio perẽptoria, q̃ poſſit opponi ante litem cõ
teſ. in vim dilatoriæ, q̃ iſto caſu reſcriptũ erit ſubreptitiũ, &
non valebit, ſi exceptio ſubreptionis opponat. Quę aũt ſint
exceptiones peremptoriæ, q̃ pñt opponi ante litẽ ꝓteſt. Duę
numerantur in d. c. j. videlicet, exceptio tranſactionis, & rei
iud. Eſt & tertia exceptio iuriſiurãdi, quæ ẽt eſt litis finitæ. l. j.
78 & ij. ff. de iureiu. & q̃ taciturnitas † rei iudicatæ, & tranſactio
nis vitiet reſcriptum, firmat Fely. in c. ſuper literis. col. viij. ẽ.
eod. Iaſ. in l. cauſas vel lites. C. de trãſac. facit tex. in l. fi. C. ſen.
reſcin. non poſſe. Ale. conſ. 64. & ſeq. lib. ij. Nec ſufficit, q̃ de
re iud. fiat mentio in precibus, niſi etiã in reſcripto adſit clau
ſula, non obſtante re iudi. ſm Alex. conſ. 136. col. ij. eo. lib. ẽ.
Et q̃ taciturnitas tranſactionis vitiet reſcriptum, etiã firmat
Fel. in c. ex literis. ẽ. de offi. dele. Sunt quædã aliæ peremptо-
riæ, q̃ poſſunt opponi ante litẽ conteſt. de quibus per Pan. in
c. j. col. ij. ẽ. de ordi. cogni. videlicet exceptio notoria, per quã
excipiens offert incontinenti ſe probaturũ. An aũt taciturn
tas iſtarũ inducat vitium ſubreptionis? crederẽ q̃ non, qa ꝓ
iudex non admittere has exceptiones ante litẽ conte. ſi vellet,
vt p Pan. in c. fi. col. fi. ẽ. de libe. obl. & ſi nõ ſunt tales, q̃ pece-
ſariò hẽant impedire litis ingreſſum, ſicut exceptiones litis fi
nitę, de qbus. ſ. ex iſtis vera ſit cõcluſio, q̃ taciturnitas exceptio
nis peremptoriæ cõpetentis aduerſario, nõ reddit reſcriptum
ſubreptitium, ẽt ſi ſit talis, q̃ poſſet opponi ante litem conte.
dummodo nõ ſit exceptio litis finitæ. Tu adde q̃ eo. mõ fal
tas narrata circa merita cãæ vñ reſultat exceptio perempto-
76 ria nõ reddit reſcriptũ obreptitiũ † ſm Pan. in c. ex parte. ẽ.
col. pe. de foro compe. Fallit in reſcriptis ad bñficia. Nã in a
lis taciturnitas exceptionis peremptoriæ, inducit vitiũ ſubre
ptionis, ſm gl. in d. c. j. Im. & Moder. hic. Inn. in d. c. cũ ordi
nem. p tex. in c. ꝓſtitutus. ẽ. eo. qđ ita ẽt tenet Pan. in c. fi. in fi.
not. ẽ. de p̃ſum. Intellige tñ iſtud verũ eſſe in reſcriptis ad bñ
ficia merè gratioſis, ſecus in reſcriptis ad bñficia in forma cõ
ſeu in forma pauperum, qa talia æquiparanẽ, q̃tum ad ſubre
ptionẽ & obreptionẽ reſcripti ad lites, ſm Io. And. An. Imo.
& Fel. col. ij. in c. poſtulaſti. ẽ. eo. Fallit ẽt iſta concło ſi priuile
gium cõcedens exceptionẽ peremptoriam, daret formã re
ſcriptis impetrandis, per ea q̃ dicta ſunt in proxima concło
ne. ¶ Quarta ꝓcło. Priuilegiũ impetratũ lite pendẽte nõ fa
80 mẽtione litis pendẽtiæ † non valet. c. fi. ẽ. vt lit. pen. c. eãm q
ẽ. de teſta. Quod ꝓcedit, ẽt ſi p ſimplicitatẽ. & abſq; dolo re
cita ſit litis pendentia ſm Bal. in d. c. fi. qđ reputat ſingulare
Iaſ. in l. fi. C. vt lit. pend. Amplia, ẽt ſi priuilegium ꝓſequtio
veniat pp aliud, adhuc non ꝓiudicat liti, de qua non eſt facta
mentio. l. ſi iudex poſtea ẽ. ff. de iudi. & ibi per gl. l. nemo p
cũ gl. ff. de le. j. Bar. in l. j. ff. de pœnis. Pan. in c. j. de obli. ad re
cinia. ſed qualiter dr̃ inducta litis pẽdentia? Doct. hic, & vi
81 q cõiter ſtendunt, p citationem. † Allegant gl. in cle. vnic. vt
tepend. Tu adde Soc. cõſil. 38. col. iiij. lib. j. & ita teneas. Nõ
obſt. tex. in d. c. cãm quæ. in verſi. poſt commiſſionẽ factam
quia intelligo poſt cõmiſſionem ſcilicet effectualẽ, quæ cõ
mum dr̃ effectualis, ſi iuriſdictio ſit perpetua & ꝑpetuatio
ducitur per citationem. c. gratum. ẽ. de offi. deleg. Iſta ꝓclusio
limitatur, vt procedat in priuilegijs conceſſis ad petitionem
partis. Secus in priuilegijs conceſſis motu proprio, ſecundũ
gl. in l. qui autem. ff. ſi quis cautio. Quam ſequunt communi
doc. hic, & ibi. Tu de hoc, & de reliquis ad iſtã cõcluſionem
pertinentibus Aret. & Fely. in d. c. cauſam, quæ.

SVMMARIVM.

1 *Periurus priuandus eſt beneficio, propter reatum periurij. vide multa ad*
periuro vſque ad nu. 12.
13 *Periurus an ipſo iure ſit priuandus beneficijs, an verò per ſententiam*
vſque ad nu. 18.
Periurus, an ſit infamis de iure canonico, vel ciuili.
16 *Emphyteuta qui iurauit in inſtrumento inueſtiturę, an ceſſans per tri-*
num à ſolutione penſionis cadat ab emphyteuſi.
22 *Arguere an liceat de feudo, ad emphyteuſim.*
23 *Periurio non priuatur vaſallus feudo, niſi in caſibus à iure expreſſis.*
24 *Beneficio renuncians, priuatur per renunciationem.*
25 *Impetrans licentiã renunciandi à ſuperiore poteſt cõpelli bñficio cedere.*
26 *Renunciatio meticuloſa licet mero iure valeat, tamen reſcinditur actio-*
ne qđ metus cauſa.
27 *Reſcriptum conceſſum ad petitionem partis, ſubintelligitur conditio,*
preces veritate nitantur.
28 *Impetratis carere debet mendax precator.*
29 *Reſcriptum conditionale non reddit conditio, quæ tacitè ineſt.*
30 *Impetrans probare tenetur ſuplicata vera eſſe, ſi aduerſarius ea negat.*
31 *Reſcriptum impetratum fuiſſe per taciturnitatem veritatis, probare te-*
netur illud excipiens.
32 *Reſcriptum contra ſtylum curiæ, eſt de falſitate ſuſpectum.*
33 *Priuilegium tollẽs ius tertij, præſupponitur prima facie falſum.*
34 *Suſpicio in reſcriptis, quos effectus operetur. nũ. 35.*
35 *Suſpicio falſi pro veritate habetur, niſi à ſuſpecto contrarium probetur.*
36 *Conſuetudo, quid differat à ſtylo, & ritu.*
37 *Præcisè dictio, quid importet.*
38 *Copulatiuæ dictiones ſex habent proprietates. vſque ad nu. 48.*

48 *Copula*

48 *Copula vbi ſuas proprietates, & naturam ſeruare non poteſt, neceſſariò*
reſoluenda eſt in diſiunctiuam, vel expoſitiuam.
49 *Copula quonã pacto cognoſcatur, q̃ non ſtet copulatiuè. vſque ad nu. 57.*
58 *Copula in iudicialibus quando non requirit concurſum copulatorum.*
59 *Copulatiuè plura deducens in libello, ſupplicatione, vel in articulis, nõ vſ*
ſe aſtringere ad probandum ea, quæ non ſunt ad victoriam neceſſaria.
60 *Impetrans beneficium tanquam vacans per mortẽ, & quouis modo va-*
cet, ſufficit probare vnum modum vacationis.
61 *Diſiunctiua ſeu alternatiua, non magis affirmat vnam partem quã alterã.*
62 *Copulata omnia reus ſe aſtringens ad probandum, adhuc actore non pro-*
bante debet abſolui.
63 *Sententia copulatiuè lata, in qua ſufficit vnam ex pluribus cauſis expreſ-*
ſis veram eſſe, valet.
67 *Reus confitens delictum deductum cum qualitate, adhuc non poterit pu-*
niri, quia non cenſetur confiteri qualitatem. quod nouem modis ſequen-
tibus reſtringitur.
77 *Decreti liber an ſit approbatus pro lib. iuris authentico. nu. 79. 80.*
81 *Confirmatio quæ poteſt referri ad actum validum & inualidum, intelligi*
tur ſe ad actum ualidum referre.
82 *Confirmatio generalis nunquam trahitur ad reprobata ſpecialiter.*
83 *Deciſiones Rotæ an ſint authenticæ & habeant vim legis.*
84 *Regulæ cancellariæ apoſtolicæ, an habeant vim legis. nu. 85.*

EX parte. ¶ Diuidit & ſũmatur, vt hic per Abb.
1 No. primò, q̃ periurus eſt † priuandus
beneficio ꝓpter reatum periurij. Pro iſto notabili Pan.
allegat tex. in c. querelã. infra de iureiur. ſed ibi ſm vnũ intelle-
ctũ periurus erat cõductor, & à ꝓductione repellitur, non tñ
ꝓpter periurium, ſed qa non ſatisfaciebat dño de penſione. Item
allegat tex. in c. peruenit. ẽ. de fideiuſſo. ſed ibi dicitur periurũ
ſuſpendendũ, non priuandũ. Item allegat tex. in c. cũ non ab
homine. ẽ. de iudi. qui optimè, pbat. Ratio eſt ſm gl. in d. c. que
2 relã. quia periuri † ſunt infames. xxij. q. v. ſi quis ꝓuictus. & l. ſi qs
maior. C. de tranſ. Et infamib. portæ dignitatis clauſæ eſſe de-
bent. c. inter dilectos. de exceſ. ꝓla. li. C. d digni li. xij. Iſta ratio
non vſ bona, quia iſtud notabile procedit ẽt ſi ſit periurus tali
periurio, q̃ non irroget infamiã, ſm Pan. in c. tua nos. in ij. no-
tabili. de iureiu. & dicam ẽ. Ratio ergo videtur eſſe ꝓp odium
3 periurij, & reatus magnitudinem. Eſt ĥ. periurij grande ſce-
lus. ca. fin. xxij. q j. vbi dr̃, q̃ talis pœna iniungenda eſt periuro,
qualis homicidæ voluntario & adultero. Immo vſ delictum
grauius homicidio. c. ille. xxij. q. v. & ibi no. Archi. Imo. diſpu-
tat. S. Tho. ij. ij. q. 89. ar. viij. an ſint grauius peccatum, q̃ tranſ-
greſſio voti. De quo etiam dubitat Soc. cõſi. 7. colũ. iiij. lib. j. &
adeo graue eſt, q̃ ſummus pœnitentiarius Papæ non põt diſ-
penſare cũ periuro, niſi habeat ſpeciale mãdatum, ſm Gemi.
con. 105. in ij. dubio. Amplia idem in epiſcopo periuro, vt ẽt
priuãdus ſit epiſcopatu. c. cũ quidã. ẽ. de iureiu. Immo magis,
quia omne animi vitiũ tanto conſpectius in ſe crimen habet,
quanto maior qui peccat, hr̃. c. ſicut dignũ. ẽ. de homi. l. presby
teri. C. de epiſc. & cle. Secũdò amplia vt ẽt priuetur omnib be
neficiis, & efficiatur incapax beneficiorũ obtinendorum per-
petuò. ſm Pan. in d. c. tua nos. Tertiò amplia, vt etiã ab altaris
miniſterio ſit perpetuò remouendus. d. c. cũ non ab homine.
& c. at ſi clerici. de iudi. Quartò amplia, vt procedat etiã in eo
qui nõ eſt ꝓprię periurus, tamẽ quo ad vulgi opinionem re
putatur periurus, vt in eo, q̃ cõſtituit ſe inter duo iuramenta
ꝓria, dicto. c. tua nos. quem reputat ſingularem Lud. Ro. ſing.
ſtatim allegando. Quod intellige verũ, quãtum ad hoc vt poſ-
ſit priuari beneficiis, non autẽ remoueri ab executione ordi-
num. ſm Pan. ibi. Quintò amplia etiam in nõ obſeruante pro-
miſſa per fidem ſuã, vel per Dcũ, vel per iſta verba, ſic me Deus
adiuuet, vt dr̃ in c. ego N. de iureiu. Ita Pan. in d. c. querelam. ad
fi. & in c. ad aures. quod met. cã. Ex præmiſſis liquidò cõſtat q̃
4 acriter iura inſequantur periuros. Hinc eſt, q̃ remouẽt † eos ab
agendo. d. l. ſi quis maior. Quod verũ eſt in cauſa in qua fuerũt
periuri, non in alia. ſm gl. in c. paruuli. xxij. q. v. no. in c. dilecti.
ẽ. de excep. per Ale. & Mod. in d. l. ſi quis maior. Bal. cõſi. 393.
Super primo. lib. iiij. Alia etiã pœna punitur, qa priuatur per-
5 petuo beneficio probandi per iuramentũ, † nunquam. n. am-
plius admittitur ad iurandũ. d. ca. paruuli. & auth. ei qui iurat.
C. de bo. autho. iud. poſſ. Quod intellige in iuramẽto honoris
ſm Pan. in c. literas. col. fi. & ibi Fel. de p̃ſump. per tex. in c. cum
6 in eccleſiis. ẽ. de maio. & obe. Fuſtigandus † eſt etiã periurus ſe-
7 cundũ gl. in l. ſi duo patroni. §. fi. ff. de iureiu. Itẽ † põt puniri pe
8 na exilij. l. de periurio. ff. de crimi. ſtel. Itẽ † pœna capitis, vt in
auth. vt nõ luxur. con. nat. §. qñ quædã. quod eſt, qñ per ſacra
phibita ex cõſuetudine iurat, vt ibi. Sed pro prima vice ſeu p.
ij. & iij. ponendus eſt ad catenam, qñ per ſacra prohibita deie-
rat, ſm Cro. & Saly. in l. ij. C. de reb. credi. Itẽ pœna. l. Iuliæ de
9 falſis, vel de ſicar. l. j. §. j. ff. de ſicar. Quod eſt qñ deierauit † teſti-
ficando ad effectum perdendi hominẽ, vt ibi. Si verò in cã ci-
nili, punitur pœna falſi. l. j. in prin. ff. de fal. l. Lucius. ff. de his qui
not. infa. Item pœna arbitraria ratione contẽptæ religionis. l.
cunctos populos. C. de ſum. tri. & fid. cat. Limita præmiſſa, vt
procedant, qñ quis deierauit in alterius læſionẽ, ſecus ſi nullius
interſit, puta contrauenit clericus iuramento de non comedẽ
10 do carnes. † Iſto caſu ſolum Deum habet vltorem, quia ſolũ
Deum offendit. Ita gl. & doc. in d. l. ij. C. de re. credi. Limita ſe-
cundò, vt procedat in periurio pp inobſeruantiam iuramẽti
11 liciti, ſecus in periurio ꝓpter inobſeruantiam † iuramẽti il-
liciti. c. grauis. c. ſignificauerunt. ẽ. de cenſi. ita limitat gl. in c. dif
finito. xxij. q. iiij. Quod intellige verum niſi quis ſe conſtituerit
inter duo iuramenta ꝓria vt ſ. dixi. in iiij. ampliatione. ſm Lu.
Ro. ſing. 501. incip. Periurus. Scias etiam, q̃ periurus qui deie-
rauit in iurando de calumnia, non poteſt puniri criminaliter,
12 ſecundũ Bal. cõ. 299. proponitur. lib. v. forſitan † ẽt non eſſet
iſto caſu priuandus beneficiis, quia gl. inſt. de pœna teme. litig.
in verſi. religionem. dicit q̃ ſolum Deum habet vltorem, alias
ſequeretur, q̃ quilibet clericus litigans & ſuccumbens deberet
priuari, quia iurauit de calumnia. c. cæterum. de iura. calum. &
ab eucntu conſtat, q̃ inciuiliter iurauit, ſi ſuccubuerit. l. rẽ nõ
nouã. §. fi. C. de iud. Non audeo tamen firmare, ne detur auda
cia clericis inſtruendi lites calumnioſas. Vide an, & quando p-
iurus poſſit criminaliter accuſari & puniri, per Lamb. de Rap.
diſtin. lxx. Iuxta hoc dubitatur an periurus ſit ipſo iure priua-
13 tus † beneficiis an priuandus per ſententiã. Pan. in verbis ſuis
a ſenſit, q̃ veniat priuandus, & ita ſe habet *communis* opinio: vt
attеſtantur Fely. & Mod. & tenuit gl. j. in c. fi. ẽ. ne præla. vices
ſuas. Pro iſta parte adducuntur plura. Primò, quia nunquã im-
14 ponenda eſt pœna priuationis, niſi † reperiatur expreſsè im-
poſita à iure, ſecundũ glo. in c. fi. ẽ. de iurepatro. & in ſumma
xv. q. viij. c. inuentũ. xvj. q. vlti. c. j. quæ fue. pri. cau. benefi. amit.
l. & ſi quis. §. diuus ff. de relig. & ſump. fun. cum concor. alle. p
Fel. hic, & in c. querelã. de iureiu. & Corſe. in repe. rub. de iurei-
iu. in vij. q. Ale. conſi. 103. Videtur prima conſideratione. col.
pen. & 124. in prin. li. j. & in ſpecie, q̃ nullus ſit priuandus bene
ficio, niſi expreſſo iure caueatur, eſt gl. in cle. ij. in ver. ſuſpẽſus.
de vſ. & ho. cleri. Circa iſtud fundamentum cõſidera, q̃ nõ cõ
cludit, quia fateor aſſumptum, ſed dico q̃ à iure eſt impoſita
pœna priuationis beneficiorũ propter periurium, vt hic & iu
ribus ſ. allegatis. Vtrum modo ſit ipſo iure impoſita vel ne,
nõ colligitur ex iſto fundamento, niſi fortè deducatur funda-
mentum hoc modo: ſicut non eſt imponenda pœna priuatio
nis, niſi iure caueatur, ita non eſt dicẽdũ q̃ ſit impoſita ipſo iu
15 re, niſi per legẽ exprimatur, & q̃ † in dubio pœna non intelli
gatur impoſita à iure, tenet gl. in c. vnico. ẽ. de ſagit. Inno. in c.
bonæ. ij. in verſi. poſt mortẽ. ẽ. de elect. Bal. in l. j. in fi. C. de legi.
16 Secũdò adducitur, homicida nõ eſt priuatus ipſo iure † bene-
ficiis, ſm Pan. in c. cum noſtris. co. fin. poſt Inno. de conceſ. prę
ben. & in c. fi. in v. not. de exceſ. præla. cum cõcor. de qu'b. per
Fel. hic, ergo nec periurus, qui in pœna non diſtat ab homici-
da. d. c. fi. xxij. q. j. Poſſet ad iſtud reſponderi, q̃ periurium quo
ad quid eſt delictum grauius homicidio. d. c. ille. xxij. q. v. ideo
non eſt bona ſimilitudo. Tertiò, inducitur iſte text. in ver. per
ſententiã epiſcopi. ſed poteſt dici, q̃ debet intelligi per ſenten
tiam. ſ. declaratoriam, vt in c. cũ ſecundum. de hæret. li. vj. & l.
ſi quis maior. C. de tranſac. Quarto inducitur iſte tex. in ver. re
mouetur, & in d. c. querelam. in ver. excludatur. q̃ cũ ſint futu-
ri tẽporis, denotant priuationem faciẽdam eſſe per ſinãm, ſm
gl. in regula, in pœnis, de re. iu. & in l. in criminali. C. de iuriſd.
om. iudi. ſed poteſt dici, q̃ fallit qñ verba priuatiua futuri tpis
ſonant in factũ, vt dicam. ẽ. Quintò ſtringit tex. in c. peruenit.
ẽ. de fideiuſ. vbi periurus ſuſpenditur ab officio & beneficio,
& ꝓr nõ põt dici priuatus. Quidã reſpondẽt, q̃ ibi toleratur
periurus in beneficio, quia priuatio reſultaret in damnũ fide-
iuſſorum, quorũ reſpũ cauſatum eſt periurium. Sed iſtud nihil
eſt, quia tex. vult q̃ periurus poſt ſatisfactionem à creditori-
bus habitam pereceptione tot redituũ beneficij ſit ſuſpenſus,
& nõ priuatus, cuius ꝓrium eſſet dicendũ, ſecundũ ſolutionẽ
iſtorum. Sextò facit tex. in c. niſi cũ priden. circa prin. & ibi no.
d. Ant. ẽ. de renun. vbi tex. q̃ crimina ẽt irregularitatem indu-
centia, non priuant criminoſum beneficiis ipſo iure. Contra-
riam opi. tenet And. Sicu. hic per iſtum tex. in verſ. remouere-
tur. & in d. c. querelam. in ver. remouẽtes. & per tex. in d. c. tua
nos. in ver. excludatur. quæ ſunt verba priuatiua ſonantia in
executionẽ facti, non iuris. Et vbi verba priuatiua futuri tem-
17 poris denotant executionẽ facti, important † priuationẽ ipſo
iure. c. fi. & ibi no. d. Ant. ẽ. de poſtula. Alex. in d. conſi. 103. co.
viij. Ad iſtud reſpondet Fel. verum eſſe in dubio, ſecus ſi p alia
iura ꝓrium appareat. c. poſtulaſti. in ver. ſpolietur. iuncto ca.
clerici. ẽ. de cleri. excõ. mini. in caſu noſtro, per iura de quibus

a Opinio. Quam etiam poſt Rip. hic dicit communẽ Villalob. inter cõmunes opin. in verbo periurus. addendo tamen quòd ſi de nouo reſtituatur, inſtitutio erit ipſo iure nulla ex cõi opinione quã refert poſt Labe. & hos ſequitur Clar. ĩ prac. Crimi. §. periurium. verſ. item clericus.

TROTT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

s. ꝓstat, ꝙ est priuandus p sñiam, nō ipso iure. igitur. Sed tu aduerte, ꝙa iura. s. allegata possunt euitari modo, quo. s. excepto tex. in d. c. peruenit. Secūdò, rñdet Dec. ꝙ hic, & in dictis iurib. verba executiua fuerunt apposita in rescriptis, & directa ad iudices vñ debent intelligi sm naturā iudicij, & sic mediante sententia sm Hosti. Imo. & Are. in c. significauerunt. de test. sicut etiā in simili dicit Barto. in l. præscriptione. co. ij. C. si ꝯ ius. ꝙ si princeps scribat iudici, ꝙ faciat restitui fundū alicui, intelligit mediāte causæ cognitione, & sñia. Sed ad istud facilis est rñsio, ꝙ si intelligat mediāte sñia declaratoria, satis verificatur in natura iudicij, vbi pœna ipso iure imponitur. d. ca. cū si. Scdò arguitur ꝯ cōem: periurus est infamis. vt s. dixi, sed infamia pri-
18 uat ipso † facto militē armatæ militiæ cingulo suæ dignitatis. l. ij §. miles. ff. de his qui not. infa. Ergo eo. modo priuabit militē cælestis militiæ. est. n. bonum argumentū de vno ad alterū, vt no. in l. miles. ff. de re iudi. & ita exꝑsse tenet gl. in d. §. miles. de qua facit festū Pan. in ca. at si clerici. co. ix. ꝯ. de iudi. & idē vr velle gl. in l. frustra. C. de re mili. li. xij. & dicit text. in l. infamia. C. de digni. co. li. ꝙ infamia quæsitū adimit honorem, ꝙ verbū præsentis tēporis, & sic ipso iure. Ad istud respōdet Pan. in d. c. querelā, & Fel. hic, ꝙ argumētū de milite armatæ militiæ, ad militē cœlestem, non procedit. Fortè volunt dicere, ꝙ loquimur in pœnalib. in quib. non debet fieri extensio. regula, odia. de reg. iur. in vj. Considera, ꝙ punire delictū periurij interest reꝑ publicæ. l. ita vulneratus. ff. ad lę. Aqui. & vbi nō datur ratio diuersitatis, etiā in exorbitantib. procedit ista æquiparatio, sm Ale in d. l. miles. co. j. allegantē gl. in l. stipendia. C. de execu. rei iudi. Vnde Fely. hic respōdet, ꝙ nō est expeditū, ꝙ periurus sit infamis, & verū dicit de iure ciuili, quo periurus nō est infamis
19 † nisi in casu speciali. l. si quis maior. C. de transact. Sed de iure canonico est maximū dubiū, & retenta opinione ꝙ etiā de iure canonico periurus nō sit infamis infamia iuris, quam visi sunt tenere Pan. & Fe. in c. testimoniū. ꝯ. c. soło adhuc nō essęt gñalis, ꝙa in periurio ꝓp inobseruantiā iuramenti de futuro, oēs ꝓcedunt, ꝙ periurus sit infamis, ꝓ tex. in d. l. si quis maior. cogitabis ergo. Scdò iuxta ꝓmissa quærit, an emphyteuta q iurauit in instro inuestituræ, cessāns ꝑ annū à solone pēsionis, ca
20 dat † ab emphyteusi? Præmissa faciunt, ꝙ sic, & ita decidit Bal. in d. c. querelā. Ale. cōi. 85. Non puto. repetito in cōsi. 126. li. j. sequit Cor. in repetitione rubri. de iureiu. in x. priuilegio. & Iaſ. in d. l. si qs maior. co. iij. Ferra. cautel. xx. Contrarium tenet And. Basig. hic, ꝙa iurīn regulatur sm naturā ꝯctus, super quo interponit, & recipit oēs ꝺditiones quas recipit ille ꝯctus. l. fin. C. de nō nu. pecu. & ꝓp istud fundamentū de ista decisione dubitat Iaſ. in l. ij. in ix. q. C. de iure emphyteu. doctor meus Rochus de Curte ꝓcordabat istas opiniones hoc modo. Aut emphyteuta iurauit simpliciter stare ꝯctui, & tunc ꝓcedat opin. Basig. ꝯ Bal. aut iurauit explicitè obseruare oīa & singu. & tūc ꝓcedat opi. Bal. allegat Frā. d Curte sen. o. sing. suo. 54. vbi ꝓbat istā distin. ex doc. Bal. in c. q in ecclesiarū. co. xij. s. de consti. vbi Bal. dicit, ꝙ regula. d. l. fi. ꝓcedit in simplici iuro, secus in iuramento explicito, ꝙa tūc habet locū. l. si quis maior. & istam distin. ad aliud ꝓpositū facit Cardi. ꝑsi. 1. sub rubri. de iureiu. dicens, ꝙ non ꝓhibetur opponere exceptionē simulationis, qui simpliciter iurauit stare ꝯctui. secus si explicitè iurauit oīa & singula vera esse. De quo latè per Alex. & Mod. in l. nemo pōt. ff. de lega. j. Quid tenendū? Credo opi. Bald. posse defendi indistinctè ab isto fundamento, qd facit, & retorquet ꝯ eos. nam licet de iure cōi nō cadat emphyteuta, nisi cessauerit per triennium de iure ciuili. l. ij. C. de iure emphy. & per bienniū de iure cano. c. potuit. de loca. tñ ꝯctus est, ꝙ soluat omni anno, & iusm debet intelligi pstitum cū ista qualitate, ꝙ omni anno soluatur pensio, & si emphyteuta nō soluit, ꝯuenit ꝯctui & eius naturæ, & ꝑr iuro, ergo incidit in periurū. Et si dixeris, de nā ꝯctus est ēt, ꝙ nō cadat nisi elapso biennio, ꝓcedo, sed dico, ꝙ nō cadit ꝙa cessauerit, sed cadit ꝓp periurū. Cōtra tñ hāc decisionem obstant duo. Primò obstat ꝓclusio de qua. s. ꝙ pœna priuationis nunquā imponitur, nisi reperiatur p legē expresse imposita. Sed nō reperitur. l. cautū ꝙ emphyteuta sit priuandus emphyteusi ꝓp periurium, ergo &c. Scdò arguēdo de feu-
21 do, ad emphyteusim, valet argumentū † vbi non datur rō diuersitatis, sm Spe. tit. de feud. §. qm. ver. iiij. Bar. in l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de oper. lib. Bal. in auth. si quas ruinas. C. de sacrosan. eccle. Vasallus aūt ꝓp periurium nō priuatur feudo,
22 † nisi in casib. expressis à iure. c. j. §. illud. ij. quæ fue. pri. cau. benefi. ami. ergo emphyteuta in isto casu ēt non priuabitur emphyteusi, quia nulla est lex expresse hoc tale dicēs, vt dicit tex. in §. optimū. in auth. de non elig. secun. nub. Et si dixeris, dicit Bal. ꝙ istud decidit̄ in d. l. si quis maior, respondeo, ꝙ nō decidit̄ expresse sed per extensionem ꝺctorum extendentiū illam legem ad omnes contractus. Cogitabis ergo diligēter. a

a Diligēter. & quia materia in hoc angusto loco explicari cō mode nō potest. vide Bertrand. consi. 294. circa fi. volu. 3. & ad materiā præcedētem qñ periurus amittat beneficiū vid. per Gabriel. lib. 3. tit. de transact. conclu. 1. per totam.

TROTT.

23 Nota scdò, ꝙ p renunciationē priuat. renuncians † beneficio, c. sup hoc. c. ex transmissa. ꝯ. de renun. c. q̄ periculosum. vij. q. j. Amplia etiā, si resignatio aliquo defectu esset nulla. c. ꝙ in dubiis. de renun. & ibi Pan. ampliat, vt sit renuncians priuatus ipso iure, licèt Fel. hic ꝯ. Amplia tertiò etiā in Papa, renunciante papatui. c. j. de renun. li. vj. Amplia quartò, vt impetrās licen-
24 tiam renunciandi à superiore, possit † ꝓpelli bñficio cedere. c. quidā. ꝯ. de renun. Quintò adde, ꝙ obligās se ad nō mouendū quæstionē sup bñficio, poterit etiā amoueri ab illo. c. audita. de restit. spoli. & ibi declarat Pan. in ij. not. Istud not. sm Pan. hic,
25 ꝓcedit in renunciatione spontanea, secus in meticulosa, † q̄li cèt mero iure valeat, tñ rescindit actione qd̄ met. cā. c. abbas. c. sup hoc. ꝯ. qd̄ met. cā. Et intantū restituit q ꝙ metum resignauit, ꝙ nō est opus noua collatione. c. si verò. & ibi Abb. & Fel. ꝯ. de iureiur. Ideò dicit Rota, quā refert Fely. in d. c. si verò. & Dec. hic, ꝙ renuncians beneficio ad effectū, vt frater relaxet à carceribus, pōt beneficiū repetere. Sitr si clericus grauatus abeꝙ indignatione ꝓmotus renūciat beneficio, cōpetit sibi ius repetēdi, ꝙa nō sponte resignauit, sm Gem. in d. c. q̄ periculosum. Sitr renuncians beneficio timore excōmunicationis, pōt illud recuperare, sm Barba consi. 19. lib. iij. sequit Dec. hic. Adde etiam vnū casum, in q̄ renunciatio meticulosa est ipso iure nulla, qñ clericus ꝓ dñm temporalē incarceratā, & renūciare ꝓpellitur. cle. ij. §. sanè. de pœn. Tertiò not. ꝙ in rescripto concesso ad petitionē partis, subintelligitur conditio, si preces ve-
26 ritate nitant. † Amplia ēt in rescripto motu ꝓprio concesso, in quo subintelligit cōditio, si cāæ motiuæ veritate nitant, sm Card. ꝑsi. 96. & 98. Papa vniuit, vt hic p Fel. & Mod. Amplia secundò, ēt si rescriptū sit ꝑcisum & exequutiuum. l. & si nō cognitio. C. si ꝯ ius. Limita dupliciter, vt hic ꝙ Dec. & ante eum istas duas limitationes tradit Iaſ. in l. fi. C. de diuer. rescrip. Circa primā limitationē aduerte, ꝙa nō est ꝓpriè limitatio. Quia si causa expressa in rescripto ꝓpriè ad obseruantiā iuris sit falsa, rescriptū erit subreptitiū, dūmodo fuerit causa, quare princeps ꝓcesserit. c. sup literis. ꝯ. eod. Potes ergo limitare ex his, q̄ dixi s. in c. j. in penul. ꝓclu. s. eod. Aduerte ēt circa istud not. ad
27 duo. Primò, sm quosdā obst. tex. in l. & si legi. C. si ꝯ ius. vbi dat regula. Mēdax † ꝓcator carere debet impetratis: q̄ regula præsupponit nullitatem rescripti. Regula verò hic tradita ꝑsupponit validitatē. Sed fallunt isti, q̄ sic arguunt, ꝙa istæ duæ conclu. idē importāt. & tex. in l. si. C. de diuer. rescr. vtitur his clausulis ꝓ synonymis. Nā vtraq; ꝑsupponit validitatē rescripti, q̄tū ad
28 effectū cognoscēdi de veritate ꝑcū, & cognita falsitate, vtraq; vult rescriptū nō valere. Scias ēt, ꝙ ista ꝺctō si ita sit, ꝙa tacitè ineſt, nō reddit rescriptū ꝺditionale. l. ꝺctones q̄ extrinsecus. ff. de ꝺdi. & dem. c. significasti. ꝯ. de ele. Ideò nō susꝑdit iurisd. in dicis, sed exercitiū vt hic ꝓ Fel. & Mod. & p Fel. in c. si. col. vij. ꝯ. de ꝓsump. Tertiò aduerte, ꝙa gl. in §. & si leg. xxv. q. ij. dicit ꝙ hodie nō vr hre locū ista decretalis, sed distinguendū est, vt in c. sup literis. ꝯ. eod. Tū si ꝑsiderabis, dispositio istius decreta. habet locū etiā retenta distin. de qua in d. c. sup literis. Ex istis in-
29 fert Pan. ꝙ impetrans tenet ꝙ bare supplicata vera esse † si aduersarius ea neget. alleg Ioan. And. in c. j. de lit. contesta. lib. vi. Tu adde tex. in c. ꝙa circa. & ibi Pan. in ij. & iij. not. ꝯ. de ꝓsang. & affin. & dicit Soc. consi. 164. visa bulla. col. ij. in ij. par. ꝙ impetrans habet ꝙ bare, si opponat, ꝙ expressa sunt falsa. Si verò opponat rescriptū impetratū fuisse ꝑ taciturnitatē veritatis,
30 ꝺtūc excipiēs ꝙ babit. allegat not. in isto. c. & ista est theorica Ioā. And. in d. c. j. Pan. in c. si. col. ij. ꝯ. de ꝓsump. Limita, nisi impetrans haberet intentionē fundatā iuris ꝓsumptione, tūc in excipientē transfert onus ꝙ bandi, sm Pan. in d. c. si. iij. notab. Cętera videas ꝓ Fel. in c. ꝓstitutis. col. j. vbi Abb. ꝯ. eod. Quartò
31 nota, ꝙ rescriptū ꝯ stylum curiæ, † est de falsitate susꝑctū, vt hic, & in c. in memoriam. xix. dist. idē in priuilegio ꝯ solitū cursum priuilegiorū. c. cām q̄. ꝯ. de testi. c. ex parte. de capel. mon. Et ideò Pan. in c. ex parte. ij. ꝯ. de offic. deleg. decidit, ꝙ priuile-
32 gium tollēs ius tertij † ꝓsumit prima facie falsum, ꝙa princeps nō solet similia priuilegia concedere. Et ad istud Fel. & Mod. hic cumulant infinita. & dū allegāt gl. in l. si qs sub cōditione. ff. de condit. instit. q̄ vult, ꝙ clausulæ insolitæ inducāt suspicionem fraudis & doli. Adde q̄ scribit Fel. in c. si cautio. col. xvij. in fi. ꝯ. de fid. instr. Cur. consi. 66. & consi. 74. col. antep. vsq; ad fi. consil. vbi habent oīa, de quibus hic ꝓ Mod. & plura alia. Et dum dicunt, ꝙ citatus in forma insolita nō tenetur comparere. Adde Iaſ. in l. j. §. j. col. ij. ff. si qs ius dicen. nō obtē. Operatur ista suspicio plures effectus. Primus est, ꝙ impetrans remitti
33 debet cum rescripto, † seu priuilegio ad Papam, & sm Bal. & Card. & Imol. debet remitti ligatus sub fida custodia, & istud probatur hic in illis verbis, vnire compellas. Quidam arguunt contra hoc de c. in memoriam. vbi dicitur esse in potestate ep iscopi detinere in carcere talem de falsitate suspectum, donec Papa

nec Papa certioratus, ergo ñ dēt cū trāsmittere. Soluūt, ꝙ epūs dēt trāsmittere post monitionē ab eo factā, si fuerit requisitus ꝓ Papa. Et ꝙ nō teneat transmittere añ monitionē, ꝓbatur p tex. in d. c. cām q̄. Alij dāt, ꝙ est in ptāte epi cū retinere in carcere, ꝓ tex. in d. c. in memoriā. in ver. potestas sit. iūcta l nō qd̄. ff. de iu. Sed istud nō placet, per tex. in c. ij. de crimi. fal. & licet isti rñdeant ad istū tex. qui loquitur in aperta falsitate, tñ longè fallunt, ꝙa tūc esset puniendus nedū retinendus. c. ad falsariorū. de crimi. fal. & ꝙa ille tex. in c. ij. vtitur verbo, redarguēda videris. quo ēt vtit tex. in d. c. in memoriā. nō obstat text. in d. c. in memoriā. in ver. potestas sit. ꝙa potestas data episcopo ꝑsistit in modo retinendi, videlicet in carcere, vel sub alia custodia, ñ retinēdo vel relaxādo. Operat scdò, ꝙ ordinarius sua
34 delegatus nō dēt parere talib. rescriptis, & priuilegiis † nec illa executioni mādare. Ita, ꝓbant iura ꝑalleg. & clarius in d. cap. si
35 qñ. ꝯ. c. Operat. iij. ꝙ imperrans possit puniri pœna falsi, † nisi ꝓbet rescriptū emanatum fuisse subilla forma à curia. c. porrecta. & ibi Pan. in ij. notabili. ꝯ. de ꝑsir. vti. vel inutili. vbi dicit, ꝙ hodie ꝓp appositionem sigilli, seu bullę, purgatur valde ista suspicio. Adde, pro isto notabili tex. in l. iubemus. C. de ꝓba. per quē ꝑsuluit Cur. ꝑsi. 56. co. vij. & penulti. ꝙ suspicio falsi, ꝓ veri
36 tate habet, † nisi à suspecto ꝯriū ꝓbet, & est speciale in crimine falsi, vt ex sola suspicione qs puniatur, sm ēū in allegato ꝑsi. 56. 66. & 74. s. allegat. vbi infinita ꝓsilia ꝙgerit. & idē volūt
37 Archi. & Gemi. in d. c. in memoriā. Scias insuper, ꝙ stylus † est sm ius, ꝙsuetudo, ꝓpriè ꝯ ius, vt per Alex. ꝑsi. 36. Viso themate. col. fi. Ritus verò, est quidā modus actui ordinando solennitatē ꝓbens, sm Pan. in c. cum secundū. in j. notabili. ꝯ. de tēp. ordinan. Q̄ñque ius aliter sumit, vt in c. ꝯ Christianos. de hæti.
38 li. vj. Quintò nota, sm Pan. ꝙ dictio præcisè, fidē importat ꝙ absolutè, & sine causæ cognitione, allegat gl. i. c. ꝯ Christianos. de hære. lib. vj. Subditq; ꝙ dictio ꝑcisè, apposita in statutis, hēt vim clausulæ derogatoriæ ad ꝯria statuta, sm Iac. de Are. in l. oēs populi. ff. de iust. & iur. Circa ptimā partē huius notab. ꝙ idē sit ꝑcisè quod absolutè, multa adducunt hic p Fel. & Mod. Sed tu aduerte, ꝙ tex. in d. c. ꝯ Christianos. i alternatiua vr ꝓbare ꝯriū. Secūdò, Pan. vr malè loqui, dū dicit, ꝙ importat idē ꝙ sine causæ cognitione, ꝙa iste tex. aliàs esset superfluus. Item cōpula posita in medio ꝯriū ostendit, & ꝯriū renent Bald. & Mod. hic. Et ꝯriū tenet Bar. in l. stipularius sum Damā. ff. de verb. ob. vbi Ale. & Mod. & ꝯriū gl. vult in terminis in c. licet de euitanda. in ver. exceptione. ꝯ. de elec. cōprobat ēt ista opin. cōtra Pan. ex his q̄ scribit Iaſ. in l. iij §. in amittenda. ff. de acquir. poss. & in d. l. omnes populi. & ꝓ Ale. in l. j. co. iiij. in fi. & seq. ff. si cer. pet. Dec. hic ꝓcordat opin. distinguēdo, cuius distin. cōprobo, ex eo, quod voluit Bar. in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iud. Vltrà mò moueo vnā difficul. ꝯ tex. ꝙa videtur velle, ꝙ si esset fcā mētio primarū literarū, ꝙ valuisset rescriptū, ēt ꝙ mandasset Papa restitutionē fieri ꝑcisè. Contrà, causæ cognitio est de iure diuino. sm Pan. in c. j. co. ij. de causa possess. & proprie. ergo Papa nō debuisset posse tollere. cle. pastoralis. de re iu. Soło pro nūc iste tex. loquit in bñficialib. in quib. hēt ptātē auferendi vnū beneficiū ab vno, & dare alteri, sm Fel. in c. q̄ in ecclesia rū. co. xij. & seq. s. ti. j. ꝓ tex. in c. ij. de ꝑb. in vj. Ad veritatē copu-
39 latiuæ, † requirit cōcursus oīm copulatorū. l. si hæredi plures. ff. de cōdi. inst. & §. pe. instī. de hær. inst. per gl. hic, & in cle. ī plerisque. in ver. & populo. de elec. & procedit sine copulata affirmatiuè copulentur, sine negatiuè. Si. n. copulantur plura affirmatiuè requiritur, ꝙ omnia cōcurrāt affirmatiuè, si copulentur negatiuè requirit, ꝙ cōcurrāt negatiuè, & sic neutrū fiat. l. si qs ita. ff. de verb. ob. & ꝓcedit etiā in pœnalib. & odiosis. Requiquirit. n. ad hoc, vt quis possit puniri, ꝙ omnia copulata respū pœnæ incurrendæ vera sint, sm gl. in c. j. in verſi. ꝯ iustitiā. de re iudi. li. vj. Quā sequitur Pan. in c. j. col. iij. de offi. ord. & Bal. in l. fi. C. de pœna iud. qui ma. iudi. ad idē gl. in l. mancipia. C. de ser. fug. ꝙ dicit ibi Iac. Bu. ꝙ statutū puniēs turbantē aliū in sua possessione, pœna. c. librarū, & ad restitutionē possessionis, nō habet locū in eo qui turbauit tūn, & nō abstulit possessionem, ꝙa ambo copulata nō cōcurrunt. Sequit Lud. Ro. sing. suo incip. statutū, dicēs se ex hoc lucratū fuisse sex florenos, & q̄dam alia. Sequitur Io. Berta. i tract. de episc. in ij. li. q. xxij. primę partis. vbi ex hoc infert, ꝙ si statutū dicat, ꝙ testis falsum deponēs puniatur pœna. c. librarū, & ad interesse partis, ꝙ nisi ex eius dicto lædatur pars, nō poterit puniri, quanquā falsum deposuerit. Procedit ēt eō, ꝙa si statutū pro eodē delicto imponat plures pœnas, oportet ꝙ oēs imponant. l. nemo. ij. C. de epis. aud. tenet Bar. in l. qd ergo. §. pœna grauior. ff. de his. q. no. infa. Et ista ē prima nā, & ꝓprietas copulatiuæ. Et adde in quantū. s. dixi, ꝙ ēt requirit ꝓcursus copulatorū negatiuè, qd̄ decidit Cor. ꝑsi. 191. Dato. co. j. li. ij. limita & declara. vt ꝓ Soc. in l. si is q. §. vrū. co. iij. ff. de reb. dub. Scda proprietas copulatiuę est, ꝙ co
40 pulet æquè principaliter, † sm gl. in c. querelam. de simo. & ibi Abb. infert ad. q. de qua per Fel. in c. quanto. ꝯ. de iudi. facit qd̄ voluit Bar. in l. j. ff. de pec. le. & est tex. in l. si cui. & ibi Bar. ff. de fun. instr. & quod decidit Ale. cōsi. ij. col. pen. lib. iij. & quæ scribit Iaſ. in l. Titiæ textores. §. j. ff. de le. j. vbi cōcludūt doc. ꝙ dicens sententiā nullā, & si qua est appellat, vr deducere appellationē, & nullitatē æquè principaliter, ꝯ glo. in l. j. C. qñ prouo. nō est necess. & ꝯ Sal. in l. vni. C. si de momē. poss. fuc. app. Ter
41 tia proprietas est, ꝙ copulet diuersa, † sm glo. in rub. ff. de iur. & fac. ign. Pan. hic, & ꝓ doc. in variis locis. Cor. cōsi. 70. In hac. col. pe. li. ij. gl. in l. si duo. C. per quas perso. no acqui. Quarta
42 proprietas est æqualiter copulare. ſl. reos. §. cū in tabulis. ff. de duob. re. l. iij §. si quis ita. ff. de eo, qd̄ cer. loc. l. si quis Titio. ff. d vsufr. acer. l. si hrdes nominatim. ff. de leg. j. l. si pater filio. ff. de vul. & pup. vbi Pau. d Ca. infert, ꝙ si cōdemnatus sit syndicus, & cōe in centum, censetur syndicus cōdemnatus in 50. & cō mune in aliis quinquaginta. Et pro hoc vr tex. in l. qñ iudices. vbi gl. Bal. Ang. & Saly. C. de appe. Bal. in c. j. qui feu. da. pos. Et Alexā. ibi infert, ꝙ si ex forma statuti electio bidelli spectet ad vniuersitatē & rectorem, tantam vocem habebit rector, quā-
tam vniuersitas. Et similē quæstionem determinat ita Ang. & Imo. in l. liber homo. §. Titius. ff. de hære. instī. per illum tex. & Lud. Ro. cōsi. 99. Viso propositæ. q. themate. Host Io. An. Panor. & alij in c. postulasti. de concess. præb. facit decisio Soc. ꝑsi.
40. Ex actis gestis. in j. dub. li. j. Et quæ scribit Cur. ꝑsi. 54. Sæpe & frequenter. post Bart. & alios in l. si cū dotē. §. transgrediamur. ff. solu. matr. Limita. i. vt per Bar. in l. seruus cōis ita. ff. de
43 stip. ser. nisi natura contractus aliud suaderet. Limita secūdò
44 nisi ex ꝺfecturata mente disponentis † ꝯriū videatur dicendū. l. quidam relegatus. cū l. seq. ff. de reb. dub. Et hoc mō ꝓcedit tex. in l. fundus ille. iuncta declaratione gl. ff. de ꝯh. emp. Li-
45 mita tertiò, nisi copula cadat inter personas grauatas † quarū aliquæ grauari nō possunt: q̄a onus spectabit in totū ad illum, qui grauari potuit. l. si ex duob. §. j. & ibi Iaſ. in vj. nota. & l. ciuitatib. §. Lucius. ff. de le. j. Limita quartò, vt per Soc. ꝑsi. 108.
46 lib. iij. per totū. Quinta proprietas, † ꝙ copulet vniformiter. l. Sciæ. §. Caio. ff. de fun. instr. & ibi latè Bar. & sic natura copulæ est reperere qualitates ꝓcedentis copulati in sequens, & ecōtrà secundū gl. in l. si sic. ff. quemadm. ser. ami. quā multū cōmendat Iaſ. in l. fi. col. pen. C. de succes. edic. facit decisio Bart. in l. si legatarius. ff. de le. j. de quā hic per Fel. col. xv. versi. fallit. v. Et hanc decisionem Bar. extollit Ludo. Ro. sing. 380. reditus relictus. & ꝑsi. 231. Præmissorum Doctor. & Soc. ꝑsi. 280. Considerata contingentia. lib. ij. Ex quib. pridie dicebā, ꝙ subsтō testatoris hoc modo cōcepta, subsтituo, ꝓximiorē de genere meo & suos, ꝙ illa copula, & suos, operatur ꝙ filij sororis nō intelligantur subsтituti. Quia, ꝓpter copulā, & suos, da. ur intelligi, ꝙ sui etiā debent esse de genere, cum copulet vniformiter, & ea q̄ sunt eiusdē generis. l. fi. §. cui dulcia. ff. de sun. instī. facit qd̄ cōsuluit Cor. cōsi. 139. Placet mihi. li. ij. Sexta ꝓprietas est, am
47 pliare quantū pōt. † l. ea tamē adiectio ff. de leg. iij. Est verum ꝙ Bar. in l. si is qui ducenta. §. vtrū. ff. de reb. du. restringit illum tex. qñ copula ponitur inter duo adiectiua neutraliter, ꝑlata, & quidā dicunt ibi esse, quia copula erat iuncta cū relatiuo. Tū alij *cōiter* tenent idē, si copula sit inter duo subsтantiua, absque relatiuo. Hinc dicebat Bal. ꝙ si testator legat alicui equos suos & arma, non solū cōprehenduntur arma equorū, sed ēt arma equitantis. Ita Bal in l. j. ff. de verb. sig. non tñ veniunt in legato phaleræ, & ornamenta cū perlis, & auro, q̄ portabat testator ad torneamenta, ꝙa sapientis est tenere mediū. l. qui lancē. ff. d
aū. & arg. leg. Sed an veniet cimeriū? vide ibi, & istud tamen dicunt Car. & Imo. in d. c. de. in plerisque. verū esse in fauorabilib. prout loquitur tex. in d. l. ea tñ adiectio. secus in odiosis. Quia na nobilibus, & bastardis percutientibus aliquem, tunc statutū debet restringi ad bastardos nobiles, seu bastardos nobiliū, & sequitur Socy. consi. 33. Circa præsentē. col. iij. lib. iij. Vbi igit
48 videbis ꝙ copula non possit suas proprietates, & naturā ser-
uare, necessariò resoluēda erit in disiunctiuā, † vel expositiuā, vel erit in oratione posita ad cōtinuandā materiā. Signa autē cognoscendi, ꝙ copula nō stat copulatiuè, plura possunt repe-
riri. dicam q̄ occurunt. Primū signum colligitur ex repugnan-
49 tia † copulatorū. Nam si copula ponatur inter incōpatibilia, resoluitur in disiunctā, sm Pan. hic, ponentē exemplū in clausula codicillari copulatiuè cōcepta, vt in l. fi. C. de codicill. Cōsi-
dera tñ circa istud exēplū, quia ex electione data hr̄di vt dr̄ in d. l. fi. nō vr, ꝙ testiū & codicillus, sint inter se incōpatibilia, nisi ꝑsideres forte effectū, vt facit Abbas. Habes ūt exemplum in l. si Titio. ff. de vsufr. leg. & Bar. inducit quatuor cōes, & circa secundā vide q̄ dixi in l. centurio. ff. de vul. & pup. Infertur etiā ad cōpromissum, in quo dr̄, cōpromittimus in talē arbitrū, &

a Veritate. idem Dec. con. 448. Iaſ. con. 168. vo. 4. Paris. cōsi. 158. co. fi. Tu tamē vide ꝙ suspicio non sufficiat. apd Iaſ. in l. iurisgentium. §. quod fere. de pac. & cō. 62 in prin. vo. j. Dec. in l. singularia. n. 31. si cert. pet. Iō dic suspicionē sufficere non ad condemnationē sed ad captu-
ram. non ad puniendū de falso sed ad tollendā instrumenti ꝺdem. ad quæ vid. post multos Decis. pedem. 117. nu. 7. Bosi. i trac. crim. titu. de Falsi. n. 5. 14. Crau. consi. 28. & 56. i fi.

TROTT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

arbitratorem, & amicabilem compositorem, quia procedere
50 vt arbiter, & vt arbitrator † sunt incompatibilia. Nam arbiter
procedere tenetur ſm ius, arbitrator nō: vñ copula reſolui de-
bet in alternatiuam, & erit in electione compromiſſarij eligere
viam, quam velit, ſecundum Bar. in l. j. ff. de iudic. Alex. in l.
ſi ſeruus plurium §. ſi numerus. ff. de leg. j. Rapha. Comen. cōſ.
7. Viſo compromiſſo. Oria. in tracta. de arbit. verſicu. ſecundo
quæro. Similiter ſi in ſententia dicatur, nos arbitri & arbi-
bitratores. copula, & exponitur, pro vel, ſm Bal. in l. non codi-
cillum. C. de teſta. Cuius dictum reputat ſingula. Crem. ſingu.
148. Commiſſa eſt quæſtio. vbi concludit poſt Bal. q̄ cenſebitur
prolata ſententia, tanquam ab arbitratore. Sequitur Imol.
& Are. in l. nemo poteſt. ff. de leg. j. Ang. in diſputa. incip. Duo
adinuicem litigantes. Ale. conſi. 13. Ex his. co. iij. lib. j. & iſta eſt
communis opi. Contrarium tamen tenet Bal. in l. miles, qui de-
ſtinauerat. ff. de teſt. mili. Quem ſequitur Ale. in l. ſi ſeruus plu
rium. §. fi. ff. de leg. j. & iſta fortè verior, quia in dubio præſumi
tur electa via plenior, & tutior, & quæ citius eſt effectum pa-
ritura. l. ſi ita ſcriptum fuerit Titius. ff. de hære. inſti. Et ſenten-
tia arbitri eſt ctius paritura effectum, quia ſi erit cum pœna,
ei ſtabitur metu pœnæ. l. diē. pferre. §. ſtari. ff. de arbi. ſi ſine pœ
na, ſi intra. x. dies nō reclamet, ex ea orit actio. l. cū antea. C. de
arbi. Sed ſnīa arbitratoris nō ꝓducit actionē cum effectu, niſi
poſt. 30. ann. inter quos ſp pt peti reductio, ſm *cōem* opi. d qua
per Bar. l. ſi ſocietatē. §. arbitrorū. ff. pro ſocio. & ita ēt tenet
Io. Crotus in d. l. nemo pt. co. xxvij. d leg. j. In caſu tñ iſto pt ſal
uari incōpaſſibilitas, & ſic ſtabit copulatiuē, vt declarat Soc. in
d. §. vtrū. co. iij. Infert ēt, q̄ ſi teſtator ſubſtituerit filio pupillo
hoc mō, ſi filius meus ī pupillari ætate deceſſerit, ſubſtituo Ti-
51 tium † mihi & ſibi, q̄ copula debeat reſolui ī diſiunctiuā rōne
ꝑrietatis euitandæ, & erit in electione ſubſtituti ſuccedere te-
ſtōri ex fideicommiſſaria, vel pupillo p pupillarē, ſm Lu. Ro.
conſ. 480. In caſu propoſitæ cōſultationis. ver. unde dico &
dixi. in l. j. ff. de vulg. & pup. Sed m ſignum colligitur ex ſuper-
52 fluitate. † Nam ſi copula ponatur inter plura idē importātia,
reſoluit in expoſitiuā, ſm Pan. hic per tex. in l. j. ff. de pac. Idem
tenet Bar. in l. j. ff. de iuſt. & iu. & in rub. C. de agri. & cenſi. li. xj.
vbi dicit, q̄ ſi copula ponatur inter duo ſubſtantiua idem im-
portantia, vnum ſubſtantiuum adiectiuatur, & copula reſol-
uitur in expoſitiuam p figurā. Endiadis, iuxta illud, Arma virū
que cano. i. virū armatū. Ad idē eſt tex. all. hic per Fel. in c. mo-
naſteria. d vi. & hon. cle. Et addit q̄ plures gl. Dec. hic. Tu adde
Cal. ſ. 2. de verb. ſig. vbi dicit, q̄ copula copulans plura verba
eiuſdē importiæ ad eundē effectū, nihil addit. c. in ſynodo.
ibi firmamus & approbamus. 63. diſt. cū ſi. Adde ēt gl. in rub.
C. de vind. lib. & gl. inſti. de ſerui. prædi. §. fin. in ver. pactionib.
Ad idē tex. ī c. qualiter & qñ. ij. de accu. ibi. Clamore & famā. i.
clamoroſam famā. Ad idē tex. cū gl. in l. obſeruare. §. pficiſci.
ff. d off. pſid. ibi, rō & vindicta. i. rōnabilis vindicta. Ad idē text.
cū gl. in l. ij. C. qñ liceat ab emp. diſſce. ibi, Pacto & conſenſu, id eſt
pactionali conſenſu. Ad idē tex. cū glo. in l. ſi rē mobilē. ff. de ac-
quiren. poſſ. ibi, Anima & rōne, ideſt aīa rōnali. Et iſta ſeruiunt
ad ſaluādos notarios, & teſtes à ꝓrietate & falſitate. Et ppea So
cy. ſ. 31. Viſo teſtō. li. iij. vt ꝑcordaret teſtes teſtamētarios &
notariū, exponebat, bona & hr̄ditatē, ideſt hr̄ditaria bōa. Scias
tū, q̄ ſi copula ponatur inter duo, quorū vnū tāq̄ ſpēs inſit al-
53 teri tanq̄ gñi, † tunc cenſetur poſita ad demonſtrandū, q̄ illa
ſpēs ē magis nota digna, q̄ cæteræ ñ expſſæ. aug. l, itē apud La-
beonē. §. hoc edicto. ff. de iniur. Et ita ꝓbatur in euangelio, Di
cite diſcipulis eius, & Petro, & in rub. C. de ſer. & aqua. & in c.
cū lōge. ī ver. Hiſpanię atque Galliciæ. 53. diſtīct. Tertiū ſignū
54 colligit ex ordine charitatis: † nā ſi copula cadat inter pſonas,
inter quas cadit ordo charitatis, tunc nō ſeruat nām copulati-
uæ. i. non requirit ꝑcurſum copulatorū, ſm Bar. & *cōiter* ſcrib.
in l. Gallus. §. quidā rectē. ff. de lib. & poſthum. & in l. pen. C. de
impub. Alex. 5. 22. vol. iij. & 167. vol. v. circa fin. Soc. conſ. 49.
col. j. & ſeq. lib. j. Dec. cōſ. 95. col. ij. faciunt q̄ dicā in ſeq. ſigno.
55 Quartū ſignū colligit ex veriſimili intētione diſponentis, † ſm
Alex. conſ. 130. in fi. attentis verbis teſtamēti. lib. ij. vbi teſtōr
mādauit partē hr̄ditatis erogari puellis pauperib. maritandis,
ſi ꝓtingeret hr̄dē ſuū mori ſine maſculis, & ex eo ſupeſſe fœmi
nas, & ſic ſub duab. ꝓditionibus copulatiuē. Decidit tñ ſubſti-
tutioni locū eſſe, ſi hr̄s mortuus ſit ſine maſculis, dato q̄ ex eo
nō ſuperſint filiæ fœminæ pp veriſimilē intentionē diſponen-
tis. Adducit in ſimili tex. in l. ſi is q̄ ducēta. §. item ſi pater. ff. de
reb. dub. vbi ex ꝓiecturata mente diſiuncta reſoluit in coniun
ctam: ſic ergo idem econtā ddm vr̄. Facit q̄d dixi ſ. in præced.
ſigno, & q̄d dixi in ij. limit. iiij. propriet. & q̄d j. ſubiiciam. Et
q̄a verba debet ſeruire intētioni c. ſecundo requiris. de appel.
nec debent verba meliora ſenſu exiſtere. l. iij. C. de liber. præt.
conſiſtūt ergo verba ſub iugo mētis, tanq̄ ſub originali, ſm Bal.
in c. mādatū. j. eo. Quintū ſignū colligit ex diuerſitate oratio-
56 num: † nam copula copulās diuerſas oꝛones nō ſtat copulati
uè, ſed continuatiuè. l. j. ff. de his q̄ not. infa. l. j. ff. de ſicar. tradit.
Bart. in d. l. j. ff. de iuſti. & iur. & in d. l. ſi is q̄ ducenta. §. vtrum.
Quod verū eſt, ſi oꝛones copulentur æquē principaliter, ſecus ſi
p modum accidentis, ſeu ad qualificandū vnū & idē ſubiectū,
tūc ſtat copulatiuè, & requirit concurſus. d. l. ſi hæredi plures.
ff. de cond. inſti. Et ex iſto ſigno colligitur ratio quare copula
poſita inter oꝛones pfectas, nō copulat vniformiter, ſeu non
repetit qualitates p̄cedentes, vt ꝓbatur in l. q̄ fundū. ff. de ꝺh.
empt. Ea cū rō eſt, q̄a nō ſtat copulatiuè, ſm Bar. in d. §. Cæio.
Qđ ſequitur Soc. conſ. 53. col. iiij. lib. j. & conſ. 122. videbat. &
conſ. 123. lib. iij. Cor. conſ. 129. in fi. lib. ij. Sextū ſignū colligitur
ex abſurditate, q̄ ſequeret, ſi ſtaret copulatiuè, ſm Bar. in l. Gal-
57 lus. §. ēt † ſi parētē. ff. de liber. & poſth. Fel. hic. col. xv. Alex. conſ.
119. col. j. lib. j. & conſ. 9. col. ij. & conſ. ij. col. iij. lib. iij. Cur. con. 45.
col. ij. Aliud ſignū colliges ex ſequentib. Alia poteris ſtudēdo
colligere: iſta, p nūc ſufficiant. In iudicialibus copula nō requi-
58 rit ꝑcurſum copulatorum, † q̄ oīa ad effectū; de quo agitur,
nō ſunt neceſſaria, ſm gl. Pan. & alios hic, ita intelligētes iſtum
tex. & tex. in c. exhibita. j. de iudi. & in c. cū iam dudū. j. de ꝓbā.
Ratio diuerſitatis ſter iudicialia, & extraiudicialia, ſm Bal. hic,
eſt, q̄a in extraiudicialibus actus recipit intellectum à voluntā
te diſponētis, in iudicialibus verò recipit intellectū à diſpoſi
tione iuris. Cùm igitur ius copulatiuè nō diſponat, nō erit ne
ceſſarius copulatorū concurſus. Et ſi dixeris, q̄ in text. nr̄o re-
ſcriptum recipit intellectum à voluntate reſcribentis. Rūdent
Mod. & bñ, q̄ in dubio Papa reſcribendo vr̄ ſe cōformare cum
diſpoſitione iuris, vt dixi ſ. in rub. & reſcripta recipiunt inter-
pretationem à iure cōi. c. cām q̄. j. cod. l. ex facto. ff. de vulg. &
pup. Et in ꝓpoſito, q̄ nunq̄ ꝓſumitur q̄ princeps velit grauare
partem ad ꝓbandum non neceſſaria, ſm Pan. in c. ex parte
B. col. ij. p illum tex. j. de for. compe. Et ex hoc aſſ dicebam, q̄
princeps p hæc verba, ſi cauaioti paſſim, & maximè in ciuita-
tē Papiæ expendebant, nō videbat voluiſſe arctare partem ad
ꝓbandum, q̄ alibi, q̄ in ciuitate Papiæ expenderent, q̄a nō erat
59 neceſſarium. Ex hoc infert Pan. hic, q̄ deducēs plura copulati
uè in libello, ſupplicatione, vel in articulis, nō vr̄ ſe aſtringere
ad ꝓbandum ea, q̄ nō ſunt neceſſaria ad victoriā, ſequit Bal.
in l. Fulcinius. §. cū aūt. ff. ex quib. cauſ. in poſ. caſ. cū concord.
copioſè adductis p Fel. hic, col. ix. verſ. fallit tertiò. Et vltra ex
ita iſtum tex. intelligit Rota, deci. 68. Licet. c. in nouis. Et idem
eſt in impetratione: nam ſi q̄s impetrat beneficiū tanq̄ vacās
60 p mortē, † & quouis modo vacet, ſufficit, ꝓbare vnum modū
vacationis, ſm Rot. deciſ. 83. ſi impetrās. in nouis. quā allegat
Fel. hic, q̄ dicit iſtud verū, ſi ꝓbet primus modus expreſſus, nō
ſi alius. Quia affirmando primū modū vacationis, cæteros vr̄
negare, allegando Rotā deciſ. præalleg. & Egid. Bellam. in ſuis
deciſ. Sed tu conſidera, q̄ ꝺria opinio, quā tenuit Ant. de But. in
d. c. exhibita. circa fin. vr̄ verior, q̄a vt oēs ꝓcedunt, copulatiua
in caſu iſto reſoluit in diſiunctā, diſiuncta verò, ſeu alternati-
61 ua, nō † magis affirmat vnā partē, q̄ alterā, imò, rēin dubio po
nit. l. ꝓtor edixit. ff. de iniur. c. inter cæteras. j. cod. Ampliat ēt
62 in reo, q̄ ſe aſtrinxit ad ꝓbandum oīa copulata, † adhuc actō
re nō ꝓbante deberet abſolui, ſm Pan. hic. p l. circa. ff. de ꝓbat.
& c. vnico. vt eccleſ. benefic. & l. q̄ accuſare. C. de eden. q̄d no-
ta ad ampliationē regulæ illorū iurium. Sed hic cadit dubita-
tio, q̄ ſi actor, ꝓbaſſet intentionē, & reus ſe adſtringeret ad, ꝓ
bandum plures exceptiones, quarum vna ſufficeret, an debeat
abſolui, ſi vnā tm, ꝓbaret? Pan. à ꝓtio hic ſenſit, q̄ nō. Et ita te-
net Balig. hic, inferens, q̄ ſi actor, ꝓbauit mutuaſſe centum, &
reus ſe adſtringat ad, ꝓbandum ſolūtionem & expreſſam libera-
tionem, q̄ & ipſe reus, ꝓbando ſolam ſolūtionem, deberet ſuc-
cumbere, q̄ nō poſſum credere, q̄a locupletaret actor cū alie
na iactura. ꝺ l. nam hoc nā. ff. de cond. indeb. Et q̄a iudex ex of
ficio pōt abſoluere reū, quē videt abſoluendū, licèt ipſe non
petat, ſm Bar. in l. vbi pactū. C. de tranſact. & in l. ſi. §. pen. ff. de
eo, p quē fac. erit. Et q̄a iudex debet ex officio repellere calum
nioſum actorē, licèt pars nō excipiat, ſm Inn. in c. j. de offi. vic.
Amplia ſcd̄o, ēt ſi libellans, vel articulans iurauerit omnia &
ſingula vera eſſe, ſm glo. in c. vt circa, & ibi Gemi. de elect. in vi.

Ampliat ēt in ſententia, in qua ſufficiat vnā ex pluribus cauſis
63 copulatiuè expreſſis verā eſſe, ſm Innoc. in c. cum inter. de re
iudic. Pan. in c. j. colum. iij. eodem tit. de re iudic. Bald. in l. ij. §.
ignominiæ. ff. de infamib. Imol. in l. ſi is ad quem. ff. de acquir.
hæred. in l. ſi plagij. ff. de verb. obliga. Et eſt generaliter verum,
q̄ ſi ad validitatē actus concurrant plures cauſæ, quarum vna
64 vera, reliquæ falſæ, ſuſtinetur actus ex vera † l. ſcio. ff. de appel.
§. ſi plures. Inſtit. de excuſ. tut. & §. ſi igitur omnes. & §. ſi tales.
in authent. vt cùm de appellation. cognoſc. Notat Iaſon in
authentica, non licet. Cod. de liberis præteritis. Facit regula.

§. affinitatis. inſti. de nup. & c. ex tuarū. de authori. & vſu pal. Li
mita, vt nō, p̄cedat, q̄n, pponuntur plura, quorū vnū venit vt
65 accidēs, ſeu qualitas ad aliud, † tunc oportet, pbare vtrūq; ſm
Pan. & alios *communiter* hic, p tex. in c. licet cām. j. de proba. & ī
c. ſi ab eo. de elec. in vj. l. habebat. ff. de inſti. actio. cū ꝓcord. de
qb. p Fel. & Mod. Ratio vr̄ eſſe, q̄a qualitas ad actū dicitur idē
cū ipſo actu, & actus qualificatus dr̄ vnus ſolus actus, ſm Bart.
in l. Aurelius. §. idē q̄ſiit. ff. de libe. lega. & iniuria qualificata, dr̄
vna ſola iniuria, ſm Bar. in l. item apud Labeonē. §. ſed quod di
citur. per illum tex. ff. de iniur. cū aliis authoritatib. de quib. per
Fel. hic, & in d. c. licet cauſam. co. xxi. Et vbi lex requirit actū cū
66 qualitate, nō ſufficit probare actū, † niſi, pbetur qualitas. c. j. d
homicid. lib. vj. cap. audiris. de pſcrip. l. j §. quod aūt. & ibi not.
Bar. ff. ne quid in flumi. publi. & in l. Fulcinius. §. cū aūt. ff. ex q̄
bus cau. in poſſeſſ. ea. cū cōcord. de quib. p Iaſ. in l. j. §. in cū. ff.
ne q̄tis cū q̄. & per Cur. latē in pſi. 74. colū. ij. facit quod dicit
Bar. in l. j. §. li qs neget. co. iij. in fi. ff. quemadmod. teſta. aper. d
quo dicto plura ſcribit Fel. in c. cum Ioan. eremita. col. xvij. de
fide inſtr. & Cur. cōſi. 55. co. iiij. Ale. cōſi. 107. co. iij. li. j. & cōſi.
3. li. ij. & alibi ſæpe. & Cæp. cōſi. 53. co. pe. & 59. co. vj. & cōſi.
63. Eſto q̄ in actis. Quòd ſi formetur inquiſitio de inſultu &
vulnere illato in domo, neceſſe eſt probare qualitatē, videlicet
q̄ in domo ſit factus inſultus, aliàs etiā q̄ probaret vulnus, dēt
ſequi abſolutio. facit deciſio Socy. cōſi. 256. Eleganter & ſub-
tiliter. co. j. li. ij. Poſſem de hoc implere plures chartas, ſed ꝑ ſtò oīa omitto, vt faciamus debitū, pceſſum. Nā has cumulatio
nes poterit quilibet facere ſi in ocio nolluerit marceſcere. Ad-
de tñ, q̄ ſi reus ſimpliciter pfiteat delictū deductū cū qualitate
67 q̄ adhuc nō poterit puniri, † q̄a nō cenſet pfiteri qualitatē, niſi
ꝓbet, vt colligitur ex dictis Ioan. And. in rub. de accuſa. & Si-
gnor. de Homod. ſ. 110. In quæſtione vertēte. co. ſi ſentit Ro.
cōſi. 167. Anto. accuſ. Poterit tñ iudex ſi velit, punire, ſm De-
ci. in c. at ſi clerici. co. iiij. j. de iud. ſic intelligentē Bal. tenētem
ꝺriū in l. & ſi ſeuerior. C. de inſa. & Ang. in l. denunciaſſe. §. qd
tñ. ff. de adult. tenentes ꝺriū. Iſtā litationē reſtringit Fel. decem
modis, vt hic per eum. Circa primā reſtrictionē, vt non proce
68 dat in mandatis principū, q̄a mandatū qualificatum † reſoluit
in duo. c. cū dilecti. de dolo & ꝓtu. l. Celſius. ff. de arbit. Adde, q̄
iſtud pōt ꝓcedere niſi qualitas apponatur ad expirationē præ
cepti, ſm Bal. in l. j. col. v. ver. extra quæro. C. de his, q̄ pœnæ no
mi. Itē videtur, ꝓcedere q̄n qualitas reſpicit vnū, & mandatum
principale aliud. Secus ſi qualitas ſit cōnexa cū mandato prin-
cipali ad eundē finē, ſm Bal. in rub. ſ. c. vbi Barb. co. pe. facit q̄d
dicit Ale in l. ſi mihi & tibi. §. i. in fi. ff. de leg. j & quod decidūt
Bar. & alij in l. j. §. nunciatio. ff. de noui oper. Circa ſecūdā, vt ñ
69 ꝓcedat in qualitate, q̄ tacitè ineſt, † adde q̄ dicit idē Fely. in c.
examinata. co. iij. ꝺ. de iud. & in ca. ij. co. ij. ꝺ. de exceptio. Circa
70 tertiā, vt nō procedat q̄n qualitas nō eſt de ſubſtātia, † vel nō
alterat factū, vel nō mutat ſpeciē actionis, vel ſit talis qualitas
ſine qua ad agēdū vel excipiendū fuiſſet admiſſus, q̄a talis pōt
detrahi. l. in delictis. §. ſi detracta. ff. de noxaib. ergo libellās ſeu
articulans nō vr̄ ſe aſtringere ad eā, ꝓbandam. Cōſidera quæ-
ſo, quia in d. §. ſi detracta. qualitas alterabat factū, & naturam
actionis, & tñ ꝓcedit detractio. Si ergo vbi eſt licita detractio,
nō videretur q̄s ſe aſtringere ad, ꝓbandum, ſequeret q̄ deciſio
Cyn. in l. ij. C. de ꝓba. & Pan. in c. examinata. co. iij. de ꝓba. quē
ſequūtur Mod. hic, nō eſſet vera, q̄a qualitas effuſionis ſangui-
nis licet alteret factū, vr̄ poſſe detrahi, ſicut detrahitur qualitas
ſcientiæ, in d. §. ſi detracta. Sed nō credo q̄ ꝑtia Fel. dū vult q̄
ſi qualitas pt detrahi, ergo nō vr̄ ſe aſtringere, ſit vera. & ꝺriū
probat text. in d. §. ſi detracta. Nā ibi, ſi qualitas ſcientiæ nō de-
trahitur ea nō, ꝓbata, abſoluetur dominus: ergo videbat actor
ſe aſtrinxiſſe ad eā probādā. Circa quintā, niſi ſit ſubiecta clau-
71 ſula † ſaluo iure addendi & minuendi, q̄ operatur vt non vi-
deatur gs copulatiuè loqui, nec ſe arctare. adde eundē Fely. in
c. inter dilectos. co. v. de fide inſtr. & in c. paſtoralis. colū. iiij. de
exceptio. & Practi. Papien. in forma libelli in actione reali, in
verſi. ſaluo iure addendi. & dixi etiā de iſta clauſula in c. cū M.
Ferrari. nſis. ſ. de ꝓſti. iſta ēt fallentia nō videtur vera, vt aduer-
tit Deci. & bene, & cōfunditur per tex. in d. §. ſi detracta. vbi ſi
nō detrahitur probanda eſt, ſic & ſi præceſſerit proteſtatio, ſi
non minuatur, probanda erit. Circa ſextam, niſi ſit apposita
72 clauſula, † non ſe aſtringens. Adde practi. Papien. vbi. ſ. in ver-
ſi. non ſe aſtringens. Iaſ. in d. l. j. §. in cum. ff. nē qs eum qui Ale.
cōſi. 61. lib. ij. Iaſ. inſti. de actio. §. j. col. xxj. Iſtam etiā reprobat
Deci. quia proteſtatio nō iuuat, vbi ſubeſt neceſſitas proban-
di, ſm Bal. in l. nō ideo. in fi. C. de libe. cau. Sed tu rādeas q̄ hic
nulla ſubeſt neceſſitas iuris, quo caſu proteſtatio nō iuuaret l.
ſi alimēta. C. de nego. geſt. ſed à principio q̄ totū dependet à vo
luntate libellantis, vtrum velit libellare cōiunctim, vel diuiſim.
Proteſtatio ergo, nō ſe aſtringens operabitur ſuum effectum.
Adde etiā q̄ iſta clauſula operatur aliū effectū. De quo per Pa
nor. in c. dilecti. co. fi. j. de iudi. Vltra Fel. limitat Dec. niſi eſſet
73 apposita clauſula † ſuper quib. omnib. & ſingulis petit ius & iu
ſtitiā. quia talis clauſula eſt diſtributiua, ſm Bal. in l. ij. col. pe. de
pba. & Ale. ꝺſi. 121. viſo, pceſſu cauſæ. lib. j. cum aliis, de quib.
hic per eum. Et vltra cū idē dicendū vr̄, ſi ſit apposita clauſula,
74 † Singula ſingulis ꝑgruè referēdo. q̄ eſt ēt diſtributiua, ſecūdū
Bal. in l. Stichū q̄ meus erit. ff. de leg. j. Et licet Decius poſt Cor
ne. ꝺſi. 127. Viſa denunciatione. lib. ij. iſtā reprobet. Tū ſi ꝺſide
rabis, q̄ dixi in ſexta litatione Fely. poteris ēt iſtā ſaluare. Potes
75 ēt vltra alios limitare, niſi eſſet apposita clauſula, † Super qui-
bus omnibus peto ius, & iuſtitiā miniſtrari cōiūctim, diuiſim,
copulatiuè, & alternatiuè. de qua clauſula per Iaſ. inſti. d actio.
§. j. col. 20. Vltimò poſſes limitare, niſi eſſet adiecta clauſula
76 † Saluis aliis iuribus, actionibus, & defenſionib. quia talis clau
ſula æquiparatur clauſulæ, non ſe aſtringens, ſm Bald. in l. ſcire
oportet. §. ſufficit. ff. de excuſa. tuto. Fel. in c. paſtoralis. col. iiij.
de exceptio. ¶ Gl. in ver. literas vult q̄ taciturnitas appellatio
nis vitiet reſcriptum. Adde tex. & ibi gl. in ver. nulla mēria. in
c. ex parte S. j. eo. Dicam in c. ſuper literis. vbi Fel. tangit colū.
vij. j. eod. ¶ Glo. pen. opponit de cap. dicenti ſacras. §. vniuer
ſa. xxv. q. ij. reſpondet gl. q̄ aliud ſm leges, & aliud ſm canones.
vult dicere q̄ diſpoſitio §. vniuerſa. eſt tranſumpta per Gratia
num ex l. fi. C. de diuer. reſcript. Et ideo non poteſt dici diſpo-
ſitio iuris canonici. Sed ſ iſtam ſolutionem inſurgunt quāplu
res, quia illa lex eſt canonizata in d. §. vniuerſa. ergo erit diſpo
ſitio iuris canonici, quia ea noſtra facimus. & c. ſi apoſtolicæ. d
ꝓbend. lib. vj. li. j. C. de vete. iur. enucle. Ad iſtud reſpondeō du-
pliciter. Primò, q̄ liber decreti non eſt approbatus. Secūdò, q̄
Gratianus nō habuit poteſtatē canonizandi legem ꝺ canoni-
cas ſanctiones. Pro reſolutione & veritate huius puncti, vidē
77 dum eſt primò, an liber decreti ſit approbatus † pro libro iu-
ris authentico. Pan. tenet q̄ ſic, & ego credo q̄ dicat veritatē.
Poſſem cōprobare ex plurib. rationib. quib. vtuntur cōmuni-
ter docto. in præludiis feudorū, ad probandū, q̄ liber feudorū
eſt liber authenticus, allegabilis ad deciſiones cauſarum, ſicut
alij libri iuris. Sed his omiſſis vr̄ mihi ꝺ hoc eſſe caſum in c. cō
tinebatur. in ver. quod cum in decretis. de deſponſa. impube.
Nec obſtat ſolutio Fel. & Mod. q̄ tex. ille loquatur de decretis
ſanctorū patrū, q̄a gl. ibi tenet, q̄ tex. ſe referat ad capitulum, ſi
qs accepit. xxxiij. q. j. & ſic refert ad librū decretorū, & debuiſ-
ſent iſti Mod. allegare in quo loco ſanctorum patrū illud ha-
beat, cū gl. alleget canonē decretorū, in quo iſtud hr̄. Ad idem
eſt tex. in clem. j. ver. & ſubſequenter. de iureiur. ibi, ſm formā
traditā in decretis, quæ incipit, tibi dño. Non obſtat reſponſio
Decij, quia ibi cōtinetur approbatio ſpecialis canonis, tibi do
mino. lxiij. diſt. vt in ſimili facit Papa de dictis Salomonis. in c.
j. de ꝑſumpt. q̄a replicatur, q̄ Papa in d. c. j. allegat librū decre-
torum, & canonem in ſpecie, & ideo tam librū q̄ canonē ap-
probare cenſetur. Sed in c. j. Papa allegat vnū dictū Salomonis
& non librū. Tertiò, ego allego tex. in extrauagan. Ioā. xxij. q̄a
quorundā. verſi. & ſi q̄rit, ibi Auguſtinus. cuius dictū inſertū ē
in decretis. de ver. ſig. Nec dicas, q̄ loquit de decretis ſanctorū
patrū, quia ꝺriū vult gl. ibi q̄ allegat canonē, habebat dñs. xij. q.
j. Et ꝺriū probat tex. in ver. inſertum. ſi rectè aduertas ex iſtis
apparet, q̄ ꝺria opinio dicentiū, q̄ non eſt approbatus, q̄a non
habet authorē authorizātē nō pōt defenſari, q̄a habet tot pō
tifices authores, vt in iuribus præallegatis. Habet ēt cōem vſū,
q̄a allegatur & legitur in ſcholis. Quū cōmunis vſus, ſicut pōt
facere, q̄ credatur inſtrumēti s, abſque ſubſcriptione & autho
rizatione, ſm Pan. in c. cū dilectus. col. pen. j. de fide inſtru. Ita
dēt poſſe facere, q̄ vnus liber fidē faciat abſq; authore autho-
rizante, dicam ergo cū Bal. in ꝑludiis feudo. Deſinant amodo
latrare pertinaces. q̄a iſtud opus *cōiter* obſeruatur. Sed ò vidē
78 dū eſt, an dicta Gratiani inſerta in decretis † ēt dicant appro-
bata. nō inſiſtendo in verbis *cōis* ſnīa eſt, q̄ non, ſm Pan. & etiā
cōiter docto. hic. Et dicta Gratiani reprobat gl. in ſumma. xiij.
diſt. & in ſumma. xviij. diſt. & dicit gl. i c. Euphemiū. §. hinc col
ligit. ij. q. iij. in verbo infamē. verſi. hic fateor planè te mentitū
Gratianc. Ex hoc ſequunt plura. Primò, q̄ licet rubr. aliorū li-
79 brorū iuris poſſint allegari, † vt no. gl. in prœmio. vj. in ver. ti
tulus. & Iaſ. plenè in rubr. inſti. de actio. Tamē rubr. decreti nō
poterunt, prima excepta, allegari, quia fuerunt factæ per Gra-
tianū non habentem authoritatem legis cōdendæ, ſecundum
Spe. & Ioan. And. in tit. de diſputa. & allegat. §. fi. in fi. & Felyn.
hic, & ideo gl. in c. abſit. l. diſt. reprehendit Gratianū in ſupra-
ſcriptione illius capituli. Secūdò infertur, q̄ leges quas Gratia-
80 nus inſerunit in decretis dñr ſimpliciter regiſtratæ, † non cano
nizatæ nec approbatæ in foro canonico. & iſtud eſt quod vo
luit gl. hic, quā omnes approbant, & gl. in c. j. de excep. Et ſi di-
xeris, quomodo ſciri poterit, q̄ Gratianus inſerunerit, vel cano-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nizatæ dicant à pontificib. resp̃odet Pan. hic, q̃ lex dr̃ à pontificib. canonizata, q̃n in canone reperit incorporata, vt in cap. in primis. vbi gl. ij. q. j. & est alia gl. melior in c. j. in verb. tractatus. de reb. eccle. non alienan. lib. vj. & in c. super eo. vbi Pan. & Fel. ĩ. de testi. & Fely. hic, qui alia adducit colũ. xvij. & in ca. ecclesia sanctæ Mariæ. col. xv de cõsti. Ias. in l. j. col. ix. & seq. C. de sum. trinit. & fide catho. Tertiò infertur, q̃ confirmatio generalis facta de libro decreti, non se extẽdit ad dicta Gratiani, sed ad dicta pontificum & sanctorũ patrum. In dubio. n. cõfirmatio q̃ põt referri ad actum validũ & ad inualidũ, intelligitur se ad va
8 1 lidũ referre, †secundũ Inno. & Ioã. And. in c. dudũ. de deci. Fely. latè in c. cum inter, in ver. discussio. ĩ. de excep. Ias. l. quãquã. C. de testa. mili. Et confirmatio generalis nunquã trahitur ad
8 2 reprobata specialiter, † fm gl. in l. j. §. fi. ff. de his, q̃ sunt sui vel alie. iur. cum aliis adductis per Fel. in d. c. ecclesia sanctę Marię. col. j. & in c. ad nostrã. col. ij. de proba. & per Ias. in l. more. col. lxj. ff. de iurisdi. om. iudi. Ale. consi. 59. col. iiij. lib. j. & cxxv. co. ij. lib. ij. Tertiò dubitatur, an decisiones Rotæ sint authenticæ,
7 3 †& habeant vim legis. Gemi. in c. duob. col. xj. de rescrip. & in c. neque. xj. dist. resp̃odet, q̃ non, sequitur Fely. hic. Adde Gemi. consi. 94. col. ij. in fi. vbi dicit q̃ nõ tenemur eas sequi, si iure aut bona ratione non fundentur. Ideo sententia lata ꝑ decisiones Rotæ valet, secundũ Card. & Fel. col. ij. in c. pastoralis, ĩ. de fide instru. Quartò dubitatur, an regulæ cancellariæ Apo
8 4 stolicæ † habeant vim legis generalis. Anc. cõsi. mihi. 297. Effi cacib. & Car. cõsi. 99. Dico, q̃ acceptatio. quos corruptè allegat Fel. hic, tenent q̃ habeant vim legis in curia, non aũt extra curiã. Sequitur Ias. in l. j. col. v. ff. si cert. peta. Fel. in d. c. pastoralis. col. ij. inferens, q̃ sententia lata extra curiam cõtra regulas cancellariæ, micro iure valet. Ego in facti contingentia resp̃o-
8 5 di, q̃ regula cancellariæ de non verisimili notitia, † habebit locũ etiã in legato, & in quocũque ordinario, quia extracta fuit de corpore iuris cõmunis, videlicet ex ratione. c. detestanda. dr̃ cõcef. p̃b. lib. vj. videlicet, vt tollatur occasio alienæ mortis captandæ, & ne detur occasio delinquendi. Ad præmissas authoritates resp̃ondebã q̃ debẽt intelligi de regulis cancellariæ extractis ab vsu, & consuetudine curiæ, non regulis extractis de corpore iuris, vel ex ratione naturali, quia illæ ligare debẽt generaliter omnes, sicut regulæ iuris cõmunis. Nec obstat, q̃ quilibet ordinarius possit cõferre beneficium sub conditione si vacet, ignoranti vacationem, fm gl. & scrib. in c. ij. de elec. li. vj. Lapũ alleg. vj. Rotã decisio. 111. in antiquis, quia fateor istud. Sed maxima est ratio diuersitatis, an conferatur beneficiũ sub conditione si vacet, & conferatur purè & simpliciter tanquã vacet per mortem cuius notitia est impossibilis, & non verisimilis. Primo casu non potest argui suspicio, quia impetrãs vel conferens fuerit conscius conspirationis, vel tractatus facti in mortem alterius, quia conditionaliter loquẽs nihil ponit. l. si quis sub conditione dandorũ decẽ. ff. si quisomisi. cau. testa. Et quia nõ cõfertur, tanquã magis vacet p mortẽ, quã aliter. Sed secundo casu, impetrans præsumitur conscius cõspirationis, seu tractatus in mortẽ alterius, seu captasse mortẽ alterius, cũ aliter nõ sit verisimile ipsum habuisse notitiã mortis. Ideo habebit locũ regula facta, ad tollendũ votũ captãdæ mortis alienæ, vt suprà dixi.

SVMMARIVM.

1 *Filius est sacerdotis, ergo spurius, seu genitus in sacerdotio, non valet consequentia.*
2 *Bartolus, & Ioannes And. tacitè fateri videntur se naturales.*
3 *Iason Maynus fuit ex serua natus, licet ex patre nobilissimo.*
4 *Baſtardi prompti sunt ad omnia deteriora.*
5 *Ioan. And. licet fuerit naturalis, fons tamen fuit, & tuba iuris.*
7 *Filius natus ex muliere, quæ contraxit matrimonium ignoranter cum sacerdote in faciem ecclesiæ, dicitur legitimus.*
8 *Filius natus ex muliere, quæ contraxit matrimonium cum sacerdote, quin quæ modis non fit spurius.*
14 *Filius natus ante, quàm pater esset rex, an dicatur primogenitus regis, ita quòd succedat in regno excluso nato post regnum adeptum.*
16 *Filius sacerdotis nõ legitimus, est incapax beneficiorum, & idem in quolibet patiente defectum natalium.*
17 *Filius sacerdotis prohibetur promoueri ad beneficia, in quibus pater proximè ministrauit. nu.* 18.
20 *Filius sacerdotis legitimus, potest esse beneficiatus in eadem ecclesia simul cum patre.*
21 *Beneficium illicitè occupans, ab eo est remouendus.*
22 *Intrusus, & inuasor quis.*
23 *Intrusus retinendo beneficium, & fructus beneficij, surtum facit.*
24 *In alternatiuis, sufficit alteram partem veram esse. nu.* 25.
26 *Alternatiuæ dictiones, plures proprietates habent, vt ex decem not. seq. apparebit.*

37 *Alternatiua quando non potest seruare suas proprietates tunc mutat naturam, & resoluitur in coniunctam, vel expositiuam.*
38 *Alternatiua q̃ suas proprietates seruare non possit quibus coniecturis dignoscatur, cum* 20. *nu. seq.*
59 *Alternatiuè pœnæ si imponantur, & verba dirigantur ad iudicem, electio erit iudicis. nu. seq.*
65 *Alternatiuè pœna ipsorum, si verba dirigant ad reũ, electio est ipsius rei.*
66 *Consuetudo obligatoria, non inducitur in his, quæ sunt meræ facultatis.*
67 *Alternatiuæ impositæ pœnæ, si verba dirigantur in parte ad reum, in alia parte alternatiuę ad iudicem, electio erit ipsius rei.*
68 *Occupare verbum, sonat in malam partem.*
69 *In alternatiuis contractibus, electio est promissoris. Limitatur quadruplicitèr vsque ad nu.* 74.
75 *Argumentum à simili valet.*

INter cæteras. ¶ Diuidit & summatur vt per Pan. Nota primò, q̃ nõ est bona ꝑntia, est filius sacerdotis, ergo ilꝫ urius, seu genitus
1 in sacerdotio. & clariusꝫ ꝓbatur in c. ad extirpandas. ĩ. de filiis presbyterorum. & exemplo Ioãnis And. vt ipse refert in rubrica de filiis presby. in additio. Specu. Subdit tñ Abb. q̃ Ioã. Ant. non aperuit ibi, vtrũ fuerit de legitimo matrimonio natus, licet dicat se natum ex laico, postea effecto sacerdote. Et dicunt Mod. q̃ ẽt Bar. vsus fuit simili modo loquendi in l. quidam cũ filium. ff. de verb. ob. ibi nõ aperuit vtrum fuerit legitimus, vel ne. Et sic isti sentiunt, q̃ Ioan. And. & Bar. tacitè fateri videant
2 se naturales † Quod an verum sit, nõ possum discernere. Vnũ tñ scio, q̃ maximã spem dederunt bastardis, q̃ debeant studere, quia ea via possunt sibi immortalitatis nomẽ cõparare, vt
3 fecit obseruantissimus præceptor meus d. Ias. † Maynus, vt accepi, ex serua natus, licet ex patre nobilissimo, & ex familia de Mayno ex primariis Mediola. Fuerunt & alij excellentes Iureconsulti ex damnato coitu procreati, quorũ noĩa subticeo ne videar tale vitiũ approbare. Nam, vt inquit tex. in cap. si gens
4 Anglorũ. lvj. dist. Bastardi prompti sunt ad omnia deteriora, † nõ in bello fortes, nõ in fide stabiles, nec in morib. ꝓtinentes. Et quia Pan. detractat Ioan. And. q̃ non aperuit se legitimum
5 fuisse. Adde, q̃ quanquã fuisset naturalis, † fons tamẽ fuit & tuba iuris, fm Ioã. Calderi. eius filium adoptiuũ in c. vestra. de cohabi. cleri. & mulie. & sapientiã canonicã suis cõmẽtariis locupletauit, adeo vt oẽs cõmẽtatores superauerit, fm Ioã. Cald. de in prooe. clemen. qđ ex eo cognoscitur, q̃ eius cõmentaria tanquã meliora fuerunt in corpore. vi. & clemẽ. inserta. Et inquit Lapus allegat. incip. Papa speciale, q̃ Io. And. habuit miraꝫ bilẽ ingenij gratuitatẽ, & ꝓ opiniones suæ ꝓcedunt ex fonte iuris. Et dicit Ang. in l. si certis annis. C. de pact. deferendũ esse Ioã. And. qa est iuris speculũ. Et ait Bal. in c. cum olim. de re iudi. vbi habeo opinionẽ Io. And. volo cedere à fundamento iuris. Et eũ tubã, & fontem iuris canonici appellat Bald. ꝑsi. 226. reperitur. li. j. Eũ tñ redarguunt doct. q̃ dicta Oldr. sini ꝓcepto
6 ris sibi appropriauerit, vt attestatur Cur. ꝑsi. 67. co. xij. redeundo ad propositum (transgredi. n. libuit ꝓp honorem Io. An.) dico, q̃ ista ꝑntia falsa demonstratur ex toto ti. ĩ. de biga. nõ ordi. Fortius dico, q̃ non tenet cõsequẽtia, est natus ex sacerdo
7 te, ergo est illegitimus. † Nam ad tollendũ ꝑntiam, sufficit dare instãtiã. §. pauonũ. insti. de re. diui. gl. in c. sicut vrgeri. j. q. j. Do aũt instantiã, qa natus ex muliere q̃ ignoranter ꝓxisset matrimoniũ cũ sacerdote in faciẽ ecclesiæ, † dr̃ ltimus, vt potè natus ex mſimonio putatiuo. c. ij. & c. ex tenore. ĩ. q. fil. sint legi. & ibi Pan. vult tales ẽe legitimos, ẽt quoad ꝑndos ordines, fm Bal. in c. j. §. näles. si de feu. fue. ꝓpto. ĩter do. & agna. vas. ẽt dr̃ ltimi, quantũ ad succedendũ in feudis. Do aliã instantiam, qa potuit
8 gñari ex sacerdote orientali, † cui licet vxorẽ habere. c. cũ olim. ĩ. de cle. ꝓiug. Do tertiã instantiã, qa potuit generari ex sacer-
9 dote occidẽtali † habente vxorẽ ex dispensatione. c. de Siracusanæ. 28. dist. & si dixeris, q̃ dispensatio est facti, & nõ ꝓsumitur. l. in bello. §. factæ. ff. de capti. & postli. reuer. Rñdeo satis ẽ, q̃ ꝑntia nõ est necessaria. Do quartã instãtiã. Puta si sacerdos
10 adoptasset sibi filiũ, put ꝑt † fm Ang. ĩ l. & q vxores. ff. de adop. & Ale. in l. Gallus. §. qđ si is. col. fi. ff. de libe. & posthu. Do quin
11 instãtiã. Si ꝓiugatus ꝓmoueat ad sacerdotiũ † vt ĩ extrauaga. Ioã. xxij. incip. Antiquæ. sub rub. de voto. Do vltimo loco sex-
12 tã. Si vir ĩgressus religionẽ de ꝓfessu vxoris, † iuxta. c. ꝓiugatus. dr̃ ꝓuer. ꝓiu. & ex vxore postea filiũ ꝓcreauerit, fm Ant. de But. & Pan. in c. literas. de fil. ꝑsby. Istud tñ nõ affirmo, qa ꝓriũ tenet Goffr. & Hostien. ibi, & in c. dudũ. de ꝓuer. ꝓiug. & gl. in c. minister. lxxxj. dist. Quã seqr & singularẽ dicit Ro. sing. suo pe. inci. Maritus, & vxor. Card. ĩ d. c. literas. ꝓcordat opi. Aut q̃rit, an dicat legitimus quãtũ ad succedendũ, & ꝓcedat opinio Antro. Aut quo ad ordines & bñficia, & ꝓcedat opinio Goffr. & alio
13 rum. Scdò nota q̃ natus añ sacerdotiũ, appellat filius sacerdotis. † & ꝓbat in d. c. ad extirpandas. Et inducitur ad q̃onem, An filius

14 filius natus antequã pr̃ esset rex, dicat primogenitus regis, † ita q̃ succedat in regno excluso nato post regnũ adeptũ. Quæ dubitatio euenit in regno Franciæ, in filiis Philippi Francorũ regis, vt refert Bar. in l. imperialis. §. his illud. C. de nupt. & refert Franci. Crem. in sing. 50. q̃ audiuit istud disputari ad mensam ducis Mediolani. Videt, q̃ debeat succedere natus añ adeptũ regnũ, per istũ tex. & p tex. in l. senatoris filius. ff. de senato. Et istam partẽ sequitur Albe. de Ros. in j. parte statut. q. clvij. & Fel. hic. Contrariũ tenent gl. & ibi Bar. & Bal. in l. imperialis. §. his illud. C. de nupt. per illũ tex. & Bart. in variis locis allegatis hic per Mod. Idẽ tenet gl. in c. iã itaque. in ver. reatum. j. q. iiij. Crem. in d. sing. 50. Io. de Ana. in c. ij. ad fi. ĩ. d Iudæ. Marti. Laudens. in tracta. de primogenitu. in j. parte. & Fel. sibi ꝓrius in ca. prudentiã. in prin. co. ij. ĩ. de offi. deleg. & Car. Ale. in ti. de feu. marchiæ. c. j. co. iij. Basig. & Deci. hic, q̃ dicit istã partem *cõiter* teneri p doct., ꝓ qua adducit primo tex. in d. §. his illud. sed ꝓsidera, q̃ tex. ille in ver. si verò añ. in generalitate sui ꝓbare vr̃ ꝓriũ. Dr̃ ibi, quod natus post purgationẽ, nõ dr̃ filius meretricis. Si verò añ purgationẽ, filius meretricis erit. Pondera verbũ, añ, qđ in gñalitate sui pt ẽt intelligi añ q̃ esset meretrix. vel ibi, macula ꝑcta obsistit priuilegio, fm Sal. ibi, nihil hic obstat successio. Scdò, allegat tex. in l. decurio. C. de decurio. li. x. vbi dr̃, decurio fortunã q̃ nascendo meruit suffragiis non mutet, sed facit pro, si aduertat. Tertiò, inducit tex. in l. ex libera. C. de suis & legiti. Sed ibi loquit in nato, ex libera, & seruo in odium sceleris, nos loqmur in legitimè ꝓcreato. Quartò, tex. in l. ij. §. in filiis. de decurio. Quintò tex. in l. si senator. C. de digni. li. xij. Sextò tex. in c. Cenomanensem. lvj. dist. Septimò facit qualitas adiecta verbo, debet intelligi secũdũ tps verbi, l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxalib. & ita tenẽdo nõ obstat iste tex. & similes, qa loquunt impropriè, secũdũ Fel. hic, vel aliter secũdũ Fe. in d. c. prudentiã. Verũ est, q̃ dici pt filius regis, sed tñ non dicitur primogenitus, sicut dr̃ in d. l. si senator. q̃ est filius senatoris añ dignitatẽ natus, nõ tñ dr̃ illustris, sicut dñr filij nati tpe dignitatis. Quid dicẽdũ? Mihi placet alia opinio. Moueor primò p tex. in c. ad hæc. ĩ. de fil ꝑsby. ibi à pontificib. generatos, si nati sint ex legitimo mſimonio, & sic añ põtificatũ. Ecce, q̃ nati añ pontificatũ dñr generati à põtifice, sic ergo natus añ regnũ dici dẽt primò generatus à rege. Scdò moueor, qa vbi qualitas
15 adiicit verbo, à quo dispõ sumit effectũ, † sufficit talẽ qualitatẽ adesse tpe, quo dispõ fortit effectũ, vt traditur p Bar. in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. & sic sufficit q̃ sit primogenitus tpe successionis. & isto argumento motus hanc partẽ tenuit Saly. in d. §. his illud. Ad istud tñ põt dici q̃ qualitas primogenituræ nunquã põt ꝓcurrere cũ regno, ex quo añ natus fuit. Tertiò, qa ratio quare ꝓfertur primogenitus, est qa tanquã grandior ꝓsumit, q̃ melius debeat gubernare regnũ, q̃ ratio militat ẽt in nato añ, quã esset rex. Quartò, qa nõ est accusanda natura, cur cũ potius ꝓcreauerit añ, quã post, argu. l. maximũ vitiũ. C. de libe. præt. Quintò, qa sequeret q̃ genitus añ q̃ pr̃ esset rex, nullo modo posset succedere, qa nõ est filius regis, ergo mortuo genito tẽpore quo erat rex decederet rex sine filiis, ne possint in regno succedere, secũdũ Saly. sed istud est absurdũ, ergo &c. Istã partẽ tenet Iaco. de sancto Georg. in tracta. de feud. in iiij. col. & seq. dicens, q̃ si regno, ꝓuideat per successionẽ, vera est ista opinio: si per electionem, deberet eligi is, qui natus est post regnũ adeptũ. & refert Iustinus. ij. libro sui operis, q̃ pro cõi opinione fuit iudicatũ in fauorem Zersis ꝑ Arimonẽ. Tertiò nota, q̃ filius sacerdotis non legitimus, sicut incapax beneficio-
16 rum. † & idẽ in quolibet patiente defectum natalium. ca. j. ĩ. de fil. presby. est ẽt incapax sacrorũ ordinum, ẽt minorũ. c. j. e. tit. in vj. Et ratio est duplex quia timet in eo incontinentia paterna. c. literas. ĩ. de fil. ꝑsby. facit tex. in l. q̃ si nolit. §. qa assidua. ff. de ædili. edicto. vel quia illegitimi sunt infames, saltẽ infamia facti, secũdũ Azo. in summa. C. de insam. & infamib. non patet aditus ad ecclesiasticas dignitates. c. inter dilectos. de excess. ꝓlato. l. ij. C. de dignitatibus, li. xij. Quartò nota, q̃ filius sacerdo-
17 tis ꝓhibetur ꝓmoueri ad beneficia, † in quib. pr̃ proximè ministrauit. Quod verum est etiã si sit filius legitimus & naturalis. d. c. ad extirpandas. c. præsentiũ. & c. conquerente. e. ti. intãtum q̃ episcopus prohibet cũ eo dispensare, secũdũ glo. in c. j. in versi. tale. de fil. ꝑsby. in vi. Et ratio est, ne videatur dari successio in beneficiis, ꝑ constitutionem ꝓcilij. c. ij. de cõcess. ꝑben. Hinc est, q̃ in ecclesia in qua pater mediatè ministrauit, nõ ꝓ-
18 hibetur filius ministrare. c. ex trãsmissa. de fil. ꝑsb. † Et ex hoc ẽt infert, q̃ in dignitatib. etiã in singularib. data paritate, præfe-
19 rendus est is, q̃ nõ est de eadẽ domo, † cuius erat prædecessor. c. venerabilẽ. in fine. ĩ. de electio. & ibi Panor. dicit illũ tex. esse notandũ ꝑ vulgi opinionẽ. Scias tñ, q̃ filius sacerdotis legiti-
20 mus pt esse beneficiatus † in eadem ecclesia simul cum patre. c. ad hæc. ĩ. de fil. presbyte. Sed illegitimus non. c. ad decorem. & c. ad abolẽdã. e. ti. Rationẽ diuersitatis assignat Host. in summa eiusdẽ tituli. §. qui filij. Quintò nota q̃ occupans illici è bñ-
21 ficiũ, † est ab eo removendus. dr̃. n. intrusus, q̃ sine canonica institutione occupat beneficium, secũdũ Pan. in c. qa diuersitatẽ p illũ tex in secũdo not. de concess. præb. Et qui habet titulũ, si
22 violenter occupat, iure suo priuatur. c. cũ qui. † de ꝑben. in vj. Et ibi Gem. dicit q̃ occupans de facto beneficiũ, in quo ius nõ habet, dr̃ intrusus. Si verò habeat ius, dr̃ inuasor. & dicit Pan. ĩ c. qa clerici. de iurepatro. q̃ intrusus potest de facto priuari bñficio. Quod tñ damnat per Fel. in c. fi. col. vj. ĩ. de præsumptio-
23 ni. Et intrusus retinendo beneficiũ, & fructus beneficij, † furtũ facit, secundũ Pano. in c. per inquisitionem, per illum tex. ĩ. de electio. Et si impetret beneficium, in quo se intrusit, de tali intrusione non facta mentione, impetra io non tenet secundũ Panorm. in ca. cum iam dudum. ĩ. de præbendis. facit l. authoritate. C. vnde vi. De quo per Fely. in c. postulasti. col. pen. & sequen. ĩ. eo. Et de multiplici specie intrusionis, vide Fely. in ca. in nostra. corolla. ij. ĩ. eod. Nota sexto, q̃ ad veritatem alterna-
24 tiuæ, sufficit alteram partem esse veram. † regula in alternatiuis. de regu. in. l. si quis ita stipulatur. ff. de verb. obl. l. ille, aut ille. ff. de lega. iij. l. hæc verba, ille aut ille. de verbo. signifi. Et licet vtrunque alternatiuè promissum sit in obligatione, vnum tamen solum est in solutione. l. illud. ff. de consti. pecu. & sic effectualiter vnũ tãtum debetur. l. cũ illud, aut illud. ff. quãdo dies lega. ced. Hinc est q̃ q alternatiuè stipulatur, incertum dr̃ stipulari. l. vbi autẽ non apparet. §. q illud, aut illud. ff. de verb. obl. Et ideo petens vnũ ex alternatiuè ꝓmissis, dr̃ plus petere. insti. de actio. §. huic aũt. Et ista cõclusio procedit in alternatiua affirmatiuè concepta. Sed ad veritatẽ alternatiuæ negatiuè conce-
25 ptæ, † sufficit vnum factum non esse. l. si is qui ducenta. §. vtrũ. ff. de reb. du. & d. l. si quis ita stipulatur. & l. si quis ita stipulatus fuerit. in fi. ff. de verb. ob. & ista est vna ꝓprietas orationis alternatiuæ. Et aduerte hic, inquantũ Pan. post Car. dicit q̃ ad veritatẽ alternatiuæ, requiritur neutrũ factum esse. Nã istud videt ꝑ ꝓdicta iura. & reperio, q̃ Soci. in d. l. si is, qui ducenta. §. cum ita, col. pe. expresse reprehendit Abb. hic. Secũda ꝓprietas, est
26 attribuere actũ cuilibet parti disiunctiuæ insolidũ † l. si Titio. ff. de leg. ij. l. si ex toto. §. j. & §. fin. & ibi Ias. ff. de leg. j Tertia ꝓ-
27 prietas est, reddere rem dubiam † l. prætor edixit. §. quod aũt. ff. de iniuriis. & ibi Bar. & gl. in l. quoties. ff. de verb. obl. in l. veterib. ff. de pactis. d. l. vbi aũt. §. qui illud. c. vt quis duas. de elec.
28 in vj. Et ista est ratio, cur nõ admittit libellus alternatiuus, † qa non redditur per talẽ libellũ reus certus, vtrũ cedat, vel cõdat. c. ij. vbi Abb. & alij. ĩ. d libel. obl. De quo dic, vt per scribẽ.
29 ibi, & p Mod. inst. de actio. §. sed istæ. co. xij. Similiter nõ † admittitur exceptio alternatiua, qa alternatio reddit rẽ obscurã, & incertã. Exceptio aũt obscura, nõ est admittẽda. l. Titiæ textores. ff. de leg. j. Quod limita & declara, vt per Fel. in ca. tertio loco. col. j. de ꝑb. Similiter non admittunt articuli alternatiui,
30 † secundũ Inno. in c. ex parte S. ĩ. e. & in c. auditis. de præscri. & Spe. ti. de testa. §. nunc videndum. col. fi. ver. itẽ articuli. Sisr
31 ista alternatiua nõ valet, † secundũ gl. in c. latores. de cleri. excõmuni. minis. q̃ vult, q̃ nõ valeat ista sñia, suspendo te ab officio, vel beneficio, nisi ferret sñia alternatiua in casu, in quo dat electio reo à iure, vt in c. cum causa. de emptio. & vend. & ibi Anto. col. iij. tradit per Bar. in l. j. C. de furt. per Ale. in l. vbi aũt nõ apparet. §. q illud. ff. de verb. ob. & cõsi. 77. lib. iiij. Similit r
32 nõ valet electio alternatiua. † c. ij. de elec. in vi. Sisr ꝑsentatio à
33 patronis ecclesiasticis alternatiuè facta, † non tenet, fm Inn. in c. cũ aũt. de iurepatro. Secus si à patronis laicis, qa ipsi pñt variare. fm gl. fi. in clem. plures. de iurepatro. Gemin. & Mod. ĩ d. c. ij. de electi. Lap. allega. 88. Fed. de Senis, consi. 189. Nõ ẽt valet collatio beneficij alternatiua. de quo infrà dicã. Quarta ꝓ-
34 prietas est alternare in dubio æqualia, † vel parũ distãtia. l. j. ff. de reb. dub. quã ad hoc ponderat Bal. in l. quenticula. C. ḋ episc. & cle. & in l. & si post tres. ff. si quis cautio. co. ix. inferẽs, q̃ si ista tutum imponat pœnã mille ducatorũ, vel aliã arbitrio iudicis q̃ iudex debebit arbitrari æqualẽ, vel parũ distãtẽ à pœna mille ducatorũ. Hinc tota die dr̃, q̃ vna pars alternatiuæ dubia de
35 clarat ꝓ alia † p tex. in d. l. j. & ibi Bar. quẽ ꝓ singula. allegat Ro. con. 221. Præmissorũ doctorũ. & Alex. in apostillis, in l. si fugitiui. C. de ser. fugi. & Ias. in l. qui filiabus. ff. de leg. j. Soc. ꝑsi. 122 col. fi. lib. j. & consi. 13. col. iij. & col. vj. lib. iij. Quinta ꝓprietas
36 est alternare diuersa, † fm gl. in rub. ff. si ager vecti. vel emphyteu. peta. & in l. vbi pactũ. vbi ẽt Bar. & alij. C. de transact. cum sim. vbi verò videbis, q̃ alternatiua ñ possit seruare suas ꝓprietates, vel
37 tates, † tunc mutabit naturam, & resoluetur in coniunctã, vel expositiuã. Aut stabit trãslatiuè, vel temporaliter, aut diminuiẽ. Quod ex sequentib. ꝓiecturis dignosci poterit. Prima ꝓiectura si alternatiua ponat inter psonas honoratas, † resoluit ĩ
38 ꝓiũctã. l. cũ quidã. C. de ver. sig. & p istũ tex. Archi. in c. pastora-

lis, vij. q. j. infert, ꝙ si Papa ꝓfert beneficiū illi, aut illi, vtcrque hā bebit, & si mandet ꝓferri illi, aut illi, vtrique ꝓferri debebit. Sequuntur Gemi. ibi, Fel. hic. co. pe. Ias. in d. l. cū quidā. & in l. vbi pactū. co. ij. & in l. si ex toto. §. j. ff. de leg. j. Et si dixeris, ꝙ nō est fienda sectio eiusdē benefcij. c. tuæ. & c. vacante. ī. de ꝓbend. Respōdet, ꝙ Papa ꝓferendo idem beneficiū duob. videtur dispensare ꝓ illa iura. Aduerte, ꝙa sectio beneficij ꝓhibetur ꝑ cōciliū Turonēse. d. c. tuæ. Ergo nisi in gratia sit apposita clausula, non obstante dispositione concilij, non intelligetur dispēsatum, iuxta dictū Archid. in c. j. de cōsti. li. vj. de quo per Fely. in c. nōnulli. ī. eo. Scdò habes, ꝙ collatio alternatiua facta illi, aut illi, per inferiorē, ꝑ nō valet, ꝙa inferior non habet ptātem intitulandi duos in eodē beneficio. c. sicut. vij. q. j. valet tn mādatū inferioris alternatiuū, ꝑ quē mandat, ꝙ ꝓuideatur alicui ꝺ illo, vel alio beneficio, & tūc alternatiua stat ꝓpriè. c. mādato. de ꝓben. li. vj. Ratio, ꝙa tunc alternatiua est posita inter res, & nō inter personas honoratas. d. l. cū qdā. vbi vtrūque decidit. Et si Papa mādaret alicui prouideri de bñficio specialiter nominato qd̄ esset simplex, vel alio, certè non posset ꝓuideri de curato, vel dignitate, ꝙa alternatiua alternat effectualiter ꝙua lia, vel parū distantia, vt ī. dixi. Et ꝙa dictio, ꝑ alius, alia, aliud, similitudinem importat. d. l. si fugitiui. C. de ser. fugi. cū glo. & in c. sedes. ī. eo. Scda ꝓiectura, si extraneus dans dotē ꝙ mulierē stipulatur alternatiuè illā reddi mulieri, vel sibi, fauore dotis, ꝑ valet ista stipulatio, & persona stipulātis hr̄ ꝙ nō adiecta. l. Caius. ff. solu. matri. ꝉm Fel. hic. & Ias. in d. l. cum qdā. in sexta fallentia. Sed aduerte, ꝙa textus ille nō dicit, ꝙ persona stipulātis habeat ꝙ nō adiecta. sed dicit, ꝙ fauore dotis actio acquiritur mulieri ꝙ alterū, nō tn̄ negat ḡn ēt sit acquisita stipulāti, & licet dicāt dari actionē mulieri, nō hr̄dib. stipulatoris, nō ideo est, ꝙa scda pars alternatiuæ habeatur ꝙ nō adiecta, sed ꝙa designat ordinē, vt mulier nominata censeat hāe ꝓlationē in iure agendi, ꝉm Imo. Ale. & *communiter* doctores ibi, arg. l. quoties. ff. de vsufru. & pro hoc facit tex. in d. c. mandato. de ꝓbend. in vj. Hinc est, ꝙ si matrimoniū dissoluat morte ipsius mulieris, actio dat̄ stipulatori seu eius hr̄dib. ꝉm docto. *coiter*, vt refert ibidē Ale. Licet Pau. de Ca. ibi, & Fely. hic teneant opinionem ꝓriam, & malè. Et sic ibi est speciale fauore dotis, ꝙ oporteat primā partē alternatiuæ prius adimpleri, ꝙ primā proprietatē & naturā alternatiuæ. Tertia ꝓiectura elicit, si oratio sit cōcepta ꝑ subdisiunctiuā, ꝙ nō est simplex alternatiua, cū verba tīn, & non sensum disiungat, vt sunt istæ dictiones, seu, & siue ꝙ in dubio stāt augmentatiuè & ꝓñr copulatiuè. l. si quis ita legauerit. ff. de aur. & argen. lega. Aduerte in primis, ꝙa ille tex. ī primo exēplo loquit, qñ subdisiunctiua ponit inter speciē, & genus, quo casu certū est, ꝙ videant posita vt augeāt. Secus ergo videret dicendū, si inter speciē, & speciē diuersam ponat, & in istis terminis ēt loquit tex. in l. cū qs. §. fin. ff. de lega. iij. Et ēt in scdo exēplo loquit inter ea, ꝙ sunt eiusdē gñis, nō inter ea ꝙ sunt diuersi generis. ¶ Scdò aduerte, ꝙa Bar. ibi, & Fel. hic intelligunt illū tex. ꝓcedere solū in legatis, & sic in materia fauorabili. Secus in ꝓ̄ctibus, ꝑ tex. in d. l. si quis ita stipulatur. ff. de verb. obli. Tu aduerte, ꝙa licet in vltimis voluntatibus pleniorꝰ fiat interpretatio. l. in testamētis. ff. de reg. iur. Tn̄ in legatis dēt fieri interpretatio, vt minus grauet hæres ꝑ ꝙ sit possibile. l. nūmis. ff. de lega. iij. l. vnū ex familia. §. si rē. ff. de lega. ij. ergo nō vr̄ ꝙ illa interpretatio fiat fauore legati, vt dicūt Bar. & *coiter* docto. sed quia ibi dictio, seu, cadit ĩter ea, ꝙ sunt eiusdē generis. Retēto tn̄ ꝙ sit speciale fauore legati, adde idē esse in oī materia, in qua sit larga ꝑ interpretatio, & sic in beneficiis principū ēt ꝓcederet ista ꝓiectura, ꝉm Ale. cons. 193. Ex themate ꝓmisso. col. ij. lib. ij. Sed dubiū est, an procedat ꝓin statutis? vr̄ ꝙ sic, quia statuta æquiparantur vltimis voluntatib. quantū ad faciē dam interpretationē, ꝉm Bart. in l. j. C. de his quib. vt indig. & ita in casu eiusdē statuti decidit Soci. ꝓsi. 63. In cā vertente. co. pe. lib. j. ꝓrium in casu alterius statuti determinat Ioā. de Imo. cons. 44. Ex infrascripto themate. col. ij. dicerem, prout dicit Bal. cons. 229. Primū dubiū. li. j. ꝙ secundū subiecta materiam aliquando stat disiunctiuè, vt l. generaliter. C. de sacrosanct. ecclē. & in d. l. si quis ita. cū similib. Quādoque copulatiuè. Qñque expositiuè, vt patebit ex sequentib. rēr tamē in statutis debēt stare copulatiuè, per ea, ꝙ dicā in sequēti coniectura. Istā cōiecturā restringit Ias. in d. l. cum quidā. vt procedat qñ subdisiunctiua ponit̄ inter orationes pluralis numeri. ꝉ Secus, si inter orationes singularis numeri. Vt si dicat testator, lego Titio equum meum album, seu nigrū, tunc nisi vnus legatus intelligit̄ur. allegat Bal. hic in fi. Tu aduerte: quia ista limitatio cōfunditur per tex. in l. si quis ita. & per id quod decidit Cremē. sing. 57. inci. Lego digestū, seu Infortiatū, nec Bal. hic facit ista differentiā, sed dicit ꝙ in exemplo præmisso, quia testator loquutus fuit in singulari non habebit nisi vnum equum. ¶ Nec obstat dictio, seu, quia ponitur inter plures qualitates respectu vnius subiecti qualificādas. Quarta coniectura elicitur ex persona loquētis: nam si lex alternatiuè loquatur, tunc ex hoc cognoscet, ꝙ lex alternatiua ꝉ stat copulatiuè, vt est text. in l. neq; mutui C. quib. non obst. long. temp. præscrip. l. ad protegendum. C. de in lit. dand. tut. Et ratio est, ꝙa lex nō debet nos relinquere sub dubio. c. erit aūt lex. iiij. distin. & ff. quod vi aut clām. in rubr. & in d. l. cū quidam. Quinta ꝓiectura colligit̄ ex ordine charitatis: nam alternatiua posita inter personas, inter quas cadit ordo affectionis, stat copulatiuè ꝉ ordine tn̄ seruato, ꝉm Bal. in c. i. in tit. de eo ꝙ sibi & hæredib. suis. vbi dicit, ꝙ si aliquis stipulatur pro se, vel hæredibus, dictio vel, exponitur pro &. Sequuntur Felyn. hic, & est text. in l. cum pater. §. ante. ff. de leg. ij. Alex. cons. iij. col. j. lib. ij. Raph. Com. cons. 106. mater instituit. Corn. cons. 200. lib. j. Dec. cons. 95. in primo dubio. ꝑ totū. Sexta ꝓiectura extrahit̄ ex superfluitate: nam alternatiua posita inter duo idē importātia, ꝉ resoluitur in expositiuam, vt ꝑ gl. in rubr. ff. si ager vectig. vel emphyt. & in c. qñ multa. ibi, cathechisati, vel instructi. lxviij. distin. c. j. §. j. vbi Arch. de cogna. spirit. lib. vj. ibi ꝓfirmatione, seu frontis chrismatione. c. ex ratione. de appel. vbi Archi. & l. hac consultissima. in ꝓrin. C. ꝙ testa. fac. pos. Similiter, si ponat̄ inter genus & speciem, ꝉ resoluit in expositiuā, vt ꝑ gl. in l. ij. ff. ad leg. Aquil. & in d. l. vbi pactū. C. de transact. vel in ꝓiunctam, vt in l. ſæpe. ff. de verb. sig. & in l. Quintus. ff. de aur. & arg. lega. Et etiam resoluitur in ꝓiunctam, ꝉ si ponat̄ inter totū & partem prædicamentalem, vt declarat Bar. in l. j. ff. de reb. dub. Septima coniectura sumit̄ ex verisimili intētione disponētis ꝉ. l. si is ꝙ ducenta. §. itē si pr̄. ff. de reb. dub. l. generaliter. in princ. C. de instit. & substi. Et faciunt q̄ dixi in c. ij. in iiij. not. & est text. in l. Lucius. cū gl. ff. de hæred. inst. t. Octava ꝓiectura capitur ex diuersitate orationū. Nā ꝉ alternatiua posita inter diuersas orationes ꝓpter actas, ꝉat translatiuè, vt si dicat testator, volo ꝙ hæres det vxori centū, vel si nō dederit, lego eidē fundū, tūc in pœnā intelligitur facta translatio. l. j. C. de his, ꝙ pœnæ nomi. l. Lucio. ff. de leg. ij. & ibi not Bal. Nona ꝓiectura ꝓcipitur à cessante affectione neꝙ: nā si ponat̄ alternatiua inter summas dispares, vel inter tempora inæqualia, tūc summa maior & tps brevius hñr pro tus fuero decē aut quinque. ff. de verb. obli. & ꝙa in stipulationibus semꝑ inspicit̄ qd̄ est minus. l. semp in stipulationib. ff. de reg. iur. Decima ꝓiectura ꝓcipitur ex disiunctione sermonis ꝉ. nam alternatiua posita ad distinguendū, exponit̄, i. aliqñ, & sic ꝉstat temporaliter, ꝉm gl. in l. iiij. §. Cato. ff. de verb. obl. Undecima ꝓiectura ꝓiecturatur ex eo ꝙ nō hēt aliqd qd̄ alternet, ꝉ & tūc quoq; ponit ꝙ ꝑ saltē l. seruo inuito. §. pe. ff. ad Treb. & ibi gl. & c. decet. ibi, vel captis inclinatione. de immu. eccl. in vj. & ibi gl. Qñq; exponit, id est etiam. l. ꝙ si Ephesi. ff. de eo qd̄ cert. loco. Habet etiā plures expositiones, quas vide ꝑ Alb. in suo dictionario. in verbo, vel. in verb. siue. Quærit Pan. cui dē option in pœnis alternatiuè impositis? Ex cuius dictis elicio tres principales conclones. Prima, si verba dirigant̄ ad iudicē, electio erit iudicis, ꝉ ꝉm gl. in c. à crapula. cū simil. de vit. & honcleri. Comprobat̄ ꝑ id qd̄ in simili dicit gl. in l. Lucio. ff. de leg. ij. & in l. si soror. C. de colla. Et cū ista conclone transeunt *communiter* Dd. Rō conclonis est, ꝙa pœna est cōmensurāda delicto. c. nō afferamus. xxiiij. q. j. l. respiciendū. ff. de pœnis. Istam ꝓmensurationē nunq̄ faceret reus, ꝙa semꝑ eligeret minorē, arg. l. si ita stipulatus fuero dec̄ aut quinq;. ff. de verb. obli. Ne igitur fruſtrēt alternatiua, optio danda est iudici. Ista ratio, ꝉm Mod. nō videt̄ vera, ꝙa etiā iudex debet eligere in alternatiuis pœnā minorē, ꝉm gl. in c. sicut dignū. in gl. fin. ī. de homic. Ad quā multa adducunt Fel. & Mod. hic. & rō pōt esse, ꝙa melius est argui de misericordia q̄ de seueritate. c. alligant. xxv. q. vlt. & sic semꝑ alternatiua vr̄ fruſtrari. Sed facilis est solutio, ꝙa illa conclo, ꝙ iudex debeat eligere minorē pœnā, ꝓcedit nisi ex circunstantiis aggrauantib. delictū sibi videat maiorē pœnā eligi se imponendā, ꝉm Pan. in c. at si clerici. in prin. col. x. ī. de iudi. & sic vera est ista conclo. Quā ampliabis tripliciter. Primò, vt ꝓcedat non solùm si plures pœnę imponant ꝑ legē alternatiuè, sed etiā dispositiuè ꝉ ꝑ varios canones & leges variæ pœnæ eodē delicto reperiant̄ impositæ, ita loquat̄ gl. in c. fraternitatis. xxxiiij. dist. allegata ꝑ Pan. hic. Scdò ampliat̄ etiā si pœnæ alternatiuè imponant̄ ꝑ verba ꝉ impersonalia, ꝓlata. c. qñ frequēter. §. fin. ī. vt lit. nō contest. Rō, ꝙa verba impersonalia, in dubio intelligunt̄ relata ad eū, ad quē spectat, ꝉm Ant. de Bur. & ibi Fel. in prin. d. c. at si clerici. §. de adulteriis. Punire aūt delicta spectat ad iudicē. l. ꝓgruit. ff. de offi. præsi. c. iusiur. xxiij. q. iiij. ergo, &c. Tertiò ampliat, vt ꝓcedat, ēt si ex vi vnius verbi, ꝉ censeant̄ impositę plures pœnę. Adhuc electio spectat ad iudicem. c. quærēti. de ver. sig. Limitat̄, vt nō ꝓcedat, qñ vna pœna ꝓ

nā ꝓ lapsum termini ad soluendū, vel alio mō, transfusa est in alterā, tunc cessat electio iudicis, sed subordinata pœna ꝓcisè est imponenda. Exēplū, si statutū puniat ꝙ primo furto furem in centū, vel si nō soluerit intra dec̄ dies, amputet̄ sibi manus, ꝉm Bar. in l. cū duobus. §. idē rndit. ff. ꝙ soc. & Pan. hic. Pro intelligentia, videndū est prius qño cognoscat, ꝙ vna pœna trā- 63 lata dicat in aliā. ꝉ Fely. hic versi. quarta aduertētia, dicit ꝙ si eadē verborū ꝓceptione imponant̄ plures pœnæ alternatiuè, puta, Soluat dec̄, aut fustiget̄, tūc alternatiua stat, ꝙpriè. sed si sub diuersa oꝛone imponant̄, vt in exēplo primo loco deducto, tūc stat trāslatiuè. sed Bal. in l. Lucio. ff. de leg. ij. vult ꝙ vbi alternatiuè imponit̄ pecuniaria, & corpalis pœna, tūc ꝑ dicat̄ corpalis subordinata in defectū pecuniariæ. ꝑ text. in l. fi. ff. de in ius voc. Pōt istud dcīn cōprobari, ꝙa alternatiua ꝉm suā naturā dēt alternare similia vel parū distātia, vt ī. dixi. Qd̄ nō pōt facere isto casu, cū oīs corpalis iniuria sit maior quacunq; pœna pecuniaria. l. in seruorū. ff. de pœn. Ergo dicamus, ꝙ stet trāslatiuè, & nō alternatiuè. Sed aduerte, ꝙa istud dcīn vr̄ cōsundi ꝑ tex. in d. l. fi. vbi ꝓbat̄, ꝙ ita demū dr̄ corpalis apposita in defectū pecuniariæ, si exprimat̄. Ergo secus, si apponat̄ pœna pecuniaria, & corpalis alternatiuè & simplr̄. Dicendū est igit̄, ꝙ vna pœna dicat̄ in aliā translata, qñ sc̄da est maior, & imponit in defectū alterius ꝑ cōtumaciā, vel impotētiā non solutæ, vt pulchrè declarat Cæpol. cōsil. 16. Licet in causa col. j. & est de mente Pan. hic, & Bar. in d. §. idē rndit. Ang. in tracta. malefi. in versi. quas si nō soluerit. Redeundo ad limitationē quā ēt ꝛgtur Bal. in l. cōmissoriæ. C. de pact. inter empt. & ven., ꝙ ea faciunt iufrascripta. Primò, postquā ꝓ statutū fcā est translatio, debet iudex arctari ad seruandū statutū. l. j. §. si is q̄ naue. ff. de exerci. Secundò, ꝙa pœna est subordinata in locum primæ ꝓ cōtumaciā, q̄ remanet impunita si iudex eligeret primā. Tertiò, ꝙa facta nouatione in pœnalē dispōnē ꝓ morā, nō admittit purgatio moræ ēt creditore volēte, ꝉm Bar. in l. j. in fin. per illū text. ff. de pen. leg. Quartò, facit. l. trāslatio. ff. de adim. lega. arguendo de vltimis voluntatib. ad statuta, ꝓ ut licet ꝉm Bart. in l. j. C. de his, quib. vt iudig. Quintò facit, quia dispō respiciēs plura determinabilia, debet vniformiter determinare. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. Sed ante morā nō potuisset iudex eligere corpalē, ergo facta trāslatione ꝓ morā nōt debet etiā posse eligere pecuniariā, aliās dispō statuti non determinaret vtranq; partē alternatiuæ vniformiter. Sextò, pœna corpalis subrogata debet seruare naturā pœnæ pecuniariæ, in cuius locū subrogāt. l. si eū. §. qui iniuriarū. ff. si quis cautio. c. ecclesia. vt lit. pen. Sed vbi est locus pecuniariæ añ morā, ab ea nō recedit, ergo post morā nō etiā à corporali recedi poterit. Contra riā opinionē, q̄ ēt iudex possit̄ fcā translatiōe imponere pœnā pecuniariā tenet Lud. Ro. in l. j. §. & post opis. ff. de no. ope. Maria. in c. sicut. col. pe. de iudi. Fely hic, dicētes ita tenere Bar. in d. §. idem rndit. & ita ēt, ꝉm eos, cōsuluit idē Bart. idē tenet Ias. insti. de actio. §. pœnales. col. viij. mouent̄ per tex. in d. §. idē rndit. Sed ibi dñium applicat̄ socio teficienti ꝑ merū eius fauorē, nimirū si ꝑ tī illi fauori renunciare l. si qs in conscribēdo. C. de pact. Sed pœna corporalis nō est subrogata ī locū pecuniariæ in fauorem iudicis, sed in merū odiū contumacis non soluentis pœnam pecuniariam. Pro ista parte, quæ videt̄ magis *cōis*, stringit talis rō. Inducta in odium, nō debent retorque ri in fauorē. l. legata inutiliter. ff. de adimen. leg. cū simi. Sed si dicamus, ꝙ iudex nō possit amplius pecuniariā imponere, erit in electione delinquentis soluere, quā pœnā velit. Si. n. noluerit soluere pecuniariā, erit ꝓtumax, & arbitrio ſno incurret corporalem, quod non creditur fuisse mentis statuentiū. Retenta tn̄ prima opinione, ꝙ iudex nō possit, eā intelligunt ꝓcedere nisi fiscus veller remittere corporalē, & acceptare pecuniariā. Ita Bal. in d. l. cōmissoriæ, quem ſequuntur *communiter* docto. Et ita ꝓsuluerūt Aret. & Cor. quos refert Deci. hic, & hoc mō concordant opiniones. Mouentur, quia translatio fcā fuit fauore fiſci creditoris, ergo ipse dēt posse renunciare. Addūt ēt ſimile, quod hr̄ ꝑ gl. in c. potuit. de locat. & quod dicit Bar. in l. quamuis. ff. de pig. act. Sed tu considera, ꝙ fiscus nō vr̄ dici posse creditor pœnæ corporalis, quia talis pœna imburſari nō pt. 64 & fiscus nihil aliud est, ꝉ quàm burſa principis. c. maiores. xvj. q. vij. & hodie est ſaccus ſine ꝓscientia imburſans oīa malè acquisita. l. in hæredem. vbi docto. ff. de calum. nec etiā est creditor pecuniariæ, quia ſublata p translationem. Item in eius fauorē nō est facta translatio, sed in fauorē reipublicæ, vt delicta non remaneant impunita. l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquiliā. ergo eo volente non debet posse iudex pœnā corporalem remittere. Comprobatur, ꝙa solus princeps hēt ptātē remittēdi pœnā corporalē, ꝉm Bar. in l. acta. §. de ampliāda ff. de re iudi. & in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordin. facien. Fel. in c. non licet. co. iiij. ī. de ꝓscrip. Nec obstat, si dicas, vt dicebat Aretinus in ꝓs. §. 9. ꝙ fiscus nō dr̄ remittere, sed eligere, ꝙa fiſco nō ꝑt ꝓpetere electio. Probat̄, electio ñ cadit ni ĩ ĩter plura. l. si qñ §. j. ff. de leg. j. illud, aut illud. ff. de opt. leg. Sed fcā trāslatiōe sola pena corporalis ꝑt imponi, vt supra ꝓclusum fuit. igitur &c. Nō obstat simile gl. in d. c. potuit. & alia similia de ꝙbus hic ꝙ Mod. ꝙa ibi nō ꝙponit̄ pena caducitatis simplr̄, sed dño volēte. Itē in dictis casib. ꝙponit̄ pena in merū fauorē remittētis, hic in odiū ꝓtumacis delinquentis, & nō in fauorē fiſci, sed reipublicæ. Ex ꝙb. apparet, ꝙ ista restrictio & ꝓcordātia vr̄ dubitabilis. Aduertē tū circa ꝓdicta, quia ꝓcedunt qñ pena pecuniaria applicabatur fiſco. Sed vbi pena applicat̄ parti, nūquā ĩteligit̄ fcā translatio in corporalē nisi parte volente. l. fi. ibi, ex q̄rela dñi. ff. de in ius vocan. & ibi nota. Bal. & Mod. Inno. & alij in c. Odoar. de solutio. Ias. in d. § penales. col. vij. ¶ Scdò aduerte, ꝙa ꝓdicta ꝓcedunt in pœna ꝓpriè, secus in pœna impropriè, vt est pœna pecuniaria imposita pro interesse partis. Quia illa in dubio nunquam intelligitur translata p legē vel statutū, vt declarat egregiè Cæpol. in d. consilo. 16. Secunda sit conclo, vbi verba alternatiua dirigunt̄ ad reū, ꝉ electio est ipsius rei. l. quicunq; cū gl. C. de ser. fugi. Bart. ibi, & in l. ij. ff. de effract. Pan. & alij *coiter* hic. Cōsidera ꝙ data disparitate pœnarū, si electio sit rei alternatiua fruſtrabitur, quia ſp reus eligeret minorē. Limitatur multi pr̄, vt hic per Fel. & Mod. primò declaratur, vt procedat si verba dirigantur reo actiuè, secus si passiuè, ꝉm Pan. hic per tex. in c. sicut. in fi. cum gl. de Iudæ. Istam restrictionē impugnat Dec. quia verba pœnalia nō possunt dirigi reo, nisi passiuè. Sed dic, ꝙ effectu hñt se ſp per modū patiēdi. Sed Abb. non loquitur de effectu, sed de mō loquendi. Quasi dicat, si verba relata ad reū sonent, ꝙ ipse agat, vt in d. l. qcunq;. ibi, cū alio pari vel viginti solidos reddat. secus si sonent, ꝙ patiatur, & alius agat, vt in d. c. sicut. vt si dicatur, sustineat exilium, vel pœnam mille ducatorum. Secundò limitatnr, si altera pœna esset mors, tūc nūquā reo ꝓpetit electio, ꝉm Maria. in d. c. sicut, qa morituro nō dēt dari electio mortis. l. aut dannū. §. proinde. ff. de pœnis. Et istam fallentiam extendit Fely. vt procedat ēt si altera sit corporalis, qa nemo est dns mēbrorum suorum. l. liber hō. ff. ad legē Aquil. c. contingit. j. ī. de sen. excō. Credo, ꝙ ista fallentia sit periculosa, qa licet inferior nō possit dare electionem mortis, tn̄ princeps, & lex pāt, vt exꝑsse vult tex. & gl. in d. §., pinde. Itē lex, & ꝓsuetudo, est dña mēbrorū. l. sacculari. §. sunt qdam. ff. d extraor. crimi. Cū ergo ꝑ statutū, seu legem, sit imposita pœna alternatiuè, & data electio reo, tunc reus eligendo mortē, seu corporalē pœnā, dr̄ auctoritate legis habentis ptātē ī sanguine ſuo hoc facere. Hinc dicit Anto. in c. ſup his. co. iiij. ī. de accusa. ꝙ quilibet pt̄ se obligare ad pœnā corporalē, à iure impositam. Tertia ꝓclo, ēt ꝙ diu ꝓsuetum sit imponi vna pœnam ex 66 alternatiuis, nihilominus iudex poterit alterā eligere, ꝉ quia in his, q̄ sunt merę facultatis, ꝓsuetudo obligatoria nō inducit, vt no. in c. ex parte Astēsis. de ꝓscr. ꝓbēd. dixi post Abb. in c. cū ecclesia Sutrina. ī. de cau. possēss. & ꝓpriè. & ꝙa ꝙ nō vsum nō fuit abrogatū statutū alternatiuū, vt no. in c. Ioannes. de cleri. coniuga. Ista ꝓclonē rꝑhendūt Fel. & Dec. ꝙa in pœnis seruanda est ꝓsuetudo ꝉm gl. in l. hodie. ff. de ꝓ ęnis. Bar. in l. fi. in prin. ff. d priua. delic. Pan. & ibi larè Fel. in c. inquisitionis. de accusa. sed ego nō recedo ab opinione Pan. ꝙa in casu isto negatur ꝓsuetudo, ꝙ ꝓdicta. Nec obstat dū ipſi dñt, ꝙ vbi actus ꝑt referri ad certū respectū, ꝙ tunc nō dñr meræ facultatis, ꝉm Bar. in l. cū de in rē verso. ff. de vsur. Hic ār, ꝉm eos, pœnæ impositæ de deo, ꝙ cum ex forma statuti daret electio iudicibus videntur iuſ suo & habito respū ad legē ꝓcedentē sibi electionē imposſuisse illā pœnam. Et vbi animo obseruandi legem aliquid obſeruatur, ex tali obseruantia nunquam inducitur cōsuetudo, ꝉm Ant. & Fel. in c. j. in fi. ī. eo. Quarta, vltra Pan. conclusio, si a verba dirigantur in parte ad reū, « in alia ꝓte alternatiuę ad iu 67 dicem, ꝉ electio erit ipsius rei, ꝉm Fel. hic. co. pe. post Maria. in d. c. sicut. allegat Bal. in l. data opera. C. qui accus. non poss. Ista conclo vr̄ ꝓbabilis, quia in dubio magis dignum trahit ad se minus dignū. c. qñ dubiis. de ꝓscra. eccle. vel alta. Debet ergo pars alternatiua q̄ dirigit̄ iudici, tā q̄ potentior prēualere. Et ꝓtra istā limitationē vr̄ tex. in d. c. sicut. in fine, tenendo, ꝙ illa verba patiat, dirigāt reo, nisi dixeris, ꝙ ibi vna pars alternatiuę dirigit̄ reo passiuè, vt supra dixi. Ex gl. in ver. occupauit. habes duo. Primò habes ꝉm Bal. ꝙ accipiens bñficium de manu laici dr̄ intrusus. De multiplici ſpē intrusionis ponit Fel. ī. c. nostra. 68 corola. ij. dixi in tex. Scdò habes ꝙ verbū occupare, ꝉ sonat in malā partē, ꝉm Barba. hic ponderātē ad hoc istū tex. qui ꝓbat potius oppositū, quia dicit occupauit illicitè. Tn̄ ꝉm Deciū notabile ē ī se verū, & ꝓbat̄ ꝙ alia iura, maximè ꝙ tex. in c. ex frequētib. de ĩsti. ī l. j. ff. quo. lega. cū simi. & firmat gl. in c. gñali. de elect. li. vj. Circa, quā aduerte dū dr̄, ꝙ mobilia dñr occupari, immobilia

a Reū. Quinto quādo ad neutrum dirigunt̄ verba sed impſonaliter ꝓferūt. de hoc dubitauit Bar. & si vtraq; pecuniaria eligit reus, si vna corporalis eligit iudex, si vtraq; pecuniaria eligit reus, si vna corporalis alia pecuniaria & eligit reus, nisi dictum sit secundum qualitatem personarum. ita Clar. in prac. crim. li. 5. §. fi. q. 85. uer. solet ēt. TROTT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

immobilia verò inuadi, qa ꝯriũ vī velle gl.in c.dilecto. in ver. occupare.de sen.exc.in vi. quæ dicit,ꝙ occupare refert ad immobilia,ſpoliare ad mobilia.& bñ facit text.Inſt.vi bon.rap.§. pen.vbi dñr ,ppriè mobilia rapi,immobilia verò inuadi.Scdò aduerte,qa vī,ꝙ occupare ſit verbũ ſui nã ſonãs tã in bonã, q̃ in malã partẽ.Quòd ſonet in bonã,eſt tex.clarus in c.cũ Cornelius factus.vij.q.j.& Inſt.de rer.diuiſ.§.feræ. ¶Gl.in ver.qđcunq; diuidit in iij.partes.In prima,colligit argin: in ſcđa,ꝯ illud opponit:in tertia,ſoluit.ſcđa ibi,argin ꝯ.tertia ibi,ſolutio.

69 Habes ex iſta gl.ꝙ in ꝯctib.alternatiuis,† electio eſt ,pmiſſoris, l.plerũq;.ff.de iur.dot.l.qđ aũt.§.ſi maritus.ff.de dona.int.vir. & vxo.l.ſi qs.C.de cond.inde.intantũ ꝙ licet reo q̃cunq; variare,in eo qđ ꝑſtiturus eſt.l.eũ q certarũ. §.fi. ff.de verb.obli. Limitat primò,vt ,pcedat q̃n vtrunq; eſt in obłone,& ſołone, ſecus ſi vnũ tm̃ ſit in obłone, aliud verò apponat ad cautelam creditoris,ſm Bal.in l.q̃uis.ff.de pig.act.vbi decidit, ꝙ ſi qs ,pmiſit ſoluere mihi in paſcha, aut dare pignora, ꝙ electio erit mei creditoris,& nõ rei,ne ſit in facultate rei,an dẽat.Et iſtam deciſionẽ ſequunt cõmuniter Dd. vt atteſtat Iaſ.in l.j. col.ij. ff.q ſatiſd.cog.& Inſt.de acti.§.huicaũt.col.iij. & Dec.cõſ.12.ver. ſcdò ,pbat.Sed Dec.hic ad fin.impugnat iſtã deciſ.Bar. & ante eũ eam etiã impugnat Fulg.in l.q̃uis.& Iaſ.in d.l.j.qa falſum eſt fundamentũ Bart.ꝙ in exẽplo ꝓmiſſo altera pars alternatiuæ, vel dare pignora,ſit adiecta fauore creditoris,imò fauore debitoris,volẽtis poſſe differre ſołonẽ dãdo pignora. Nec obſt. rõ Bar.dicẽtis, ꝙ iſto mõ erat in facultate debitoris an dẽat, ꝯ l.nõ vtiq;.ff.de eo qđ cer.loco.qa,ſm eos,datis pignoribꝫ debitor poterit cõpelli,vt ſoluat lapſo ꝑtẽti termino, licèt ſtatĩ nõ poſſit cõpelli,vt ẽt declarat Sal.in l.qđ fauore.C.de legi.Et ex hoc infert Deci.ꝙ ſi ,pmittã tibi ꝙ poſſis accipere vnũ vel duo plauſtra lignorũ in meo nemore, ꝙ electio erit mei promiſſoris. Tu ꝓſidera circa primã deciſ.ꝙ datio pignorũ nõ eſt in obłone,ſed in cautela tm̃.Dicere aũt ꝙ ſit ad cautelam ,debitoris alternata datio pignorũ ad offerendã ſołonem,nõ vī ve riſimile,cũ nõ ſit aliqs terminus ſtatutus,intra quẽ hẽat poſtea ſoluere. Vñ cũ etiã captis pignoribꝫ in executione debiti non ,phibeat creditor agere ex ſtipulatu,vel ex re iudicata,vt eſt caſus in l.iij.§.ex ,quentione.ff.de re iudic.neceſſe eſt dicere,ꝙ alternata ſit datio pignorũ in fauorẽ creditoris,vt ,cludit Pau. de Caſt.in d.§.ex cõuentione.Nã ſi captis pignoribꝫ.nulla data dilatione ad ſoluendũ,põt nihilominus agere, fortius poterit agere,pignoribꝫ.recuſatis. ¶Idẽ tenet Paul.de Caſtr.in l.ſi Stichum.§.idẽ Celſus.ff.de noua.Circa ſm ẽt teneas,ꝙ electio ſit ſtipulatoris, qa verba dirigunt ad ipſum.arg.l Lucio.ff.d lega. ii.& maximè ,pcederet in ,pmiſſione facta titulo donationis, q̃ vī regulari,ſicut legatũ qđ ẽ tã donatio.l.legatũ.ff.d leg.ij.Et in legato,in dubio eſt electio legatarij.l.planè. §.pe.ff.de leg.j. Et ita tenẽt *cõiter* oẽs Dd. maximè Iaſ.in §.plus.ver.qa ãt.Inſt. d act.Et credo hoc veriſſimũ, ſtantib.verbis illis, ꝙ ſtipulator poſſit& valeat accipere vnũ vel duo plauſtra q̃ verba poſſit&

71 valeat,ꝯportãt datã † electionẽ, & arbitriũ,vt decidit Paul.de Caſtr.ꝓſ.213.ſi dicta pignora.col.ij. ſm antiquã impreſſionẽ.

72 Fallit ſcđò,niſi ,pmiſſor ſit in mora †.l.mancipiorũ.ff.de opt. lega.cũ aliis iurib.allegatis in gl. Tertiò ,pcedit, ſi ,pmiſſor ha-

73 beat expeditã ſołonẽ rei electæ,† ſecus ſi nõ hẽat, & velit facere morã creditori poſt electionẽ.l.cũ res,in princ. & ibi Iaſ.

74 in xiii.no.ff.de lega.j. Quartò,,pcedit in alternatiua rerũ,† quã malit debitor ſoluere,ſecus in alternatiua locorũ vbi ,pueniat, qa electio ẽ creditoris vbi petat.l.iij.§.&gñaſr.ff.de eo qđ cer. loc.Cætera ad mãm alternatiuæ,q̃ diffuſa eſt,nõ attingo, qa p alios hic nõ tractant.Gl.fi.not.ex tex.ꝙ valet arg. à ſimili,vt ẽt

75 hĩ in l.† nõ pũt. ff.de leg. de quo arg,nõ latè p Pan. & alios in c.trãſlato.s̃.de conſti. & ſcias ꝙ tex.iſte loquit de ſimilitudine exẽpli: nã ſimilitudines ſunt ꝓlures,vt p gl.i c.ſacerdos.in ver. Deus.de pœni.diſt.j.hic eñ loquit de ſimilibus exẽplis alternatiuis.& ideò Pan.in vlt.not.dicit,ꝙ ſufficit dare vnũ exẽplũ,ſicut ẽt ſufficit allegare vnam legẽ.arg.l.ſcire oportet. §.fi.& ibi no.Nic.de Neap. ff.de exc.tut.& arg.tex.in c.tales. 23.diſt.vbi gl.inuehit ꝯ allegãtes multa.Imò ſufficit ad vnũ ,ppoſitũ vulgare dicere, iura ſũt notiſsima, ſm gl.& Car.i cle.ſæpe.d ver.ſig.

7 *Non repellitur à productione nouorum teſtium ſuper eiſdem articulis, qui dicta teſtium tantùm diſcurrit.*
8 *Poſſe non dicimur, quod de iure non poſſumus.*
9 *Cauſa idem eſt quod ratio.*
10 *Subditus non debet illicò parere mandato iniuſto ſuperioris, ſed debet reſcribere & expectare reſponſum. & quid in intolerabiliter opprimente.num.15.*
11 *Canonici obedientes prælato malè viuenti, & perperam bona eccleſia adminiſtranti, præſumuntur etiam malè viuere.*
12 *Ordinarius poteſt reſiſtere delegato volenti exequi mandatum iniuſtum, & notarius actorum poteſt reſiſtere officialibus volentibus facere quid illicitum.nu.13.*
Et an iudex debeat parere extrauaganti editæ de nouo.nu.14.
16 *Delegatus an debeat adimplere reſcriptum deuians à tramite iuſtitiæ.*
17 *Delegatus an teneatur parere ſecundæ iuſſioni iniuſtæ.*
18 *Papæ an ſit obediendum mandanti conferri beneficium notoriè indigno, & quis adeò dicatur indignus, vt cum eo Papa nequeat diſpenſare. num.19.*
20 *Actorum rationem quatenus quis teneatur reddere.*
21 *Teſtis ſui dicti rationem reddere tenetur aliàs non probat.*
22 *Prælatus ratione officij tenetur cuicunque poſcenti reddere rationem. Item negotiorum geſtor, tutor & curator, & quilibet adminiſtrator. numero 23.*
24 *Ratio an de omnibus reddi poſſit, vide ibi, & nu.25.26.*
27 *Lex dura in foro conſcientiæ ſeruanda eſt.*
28 *Ratio reddi poteſt de his, quæ conſiſtunt in ingenio & iuſtitia naturali.*
29 *Ratio debet eſſe concludens, alioquin ratio eadem cũ dicto, nihil probat.*
30 *Sententia principis habet vim legis.*
31 *Teſtes qui ſaluari poſſint à contrarietate.*

SI quando. ¶Iſtud cap.eſt aureũ, & memorãdũ, ſm Card.hic, qđ fuit editũ ad obuiandũ multis inconuenientib. q̃ accidũt quotidie pp miſeros ꝓlatos, q pp timiditatẽ vī ignorantiã exequunt mãdata Papæ iniuſta. Diuidit & ſummat,vt p Pan. Caſus ꝓponi in ru

1 limè qs turbat,† vt in c.cũ adeò. ỹ.eod.c.vera iuſtitia. xlv.diſt.

2 Scdò nota,ꝙ ex acerbitate ſuperioris † nõ dẽmus turbari. c.nõ oĩs.v.q.v.Ex hoc q̃rit Io.And.an acerba verba iudicis ſine cã

3 cognitione ,plata,† irrogẽt infamiã. & ñdet ꝙ nõ, p l.verbũ. C.de his q not.infa.Grauat tñ pudor eius,ꝯ quẽ ,pferunt. l.ob hæc verba.ff.eod. Scdò quærit,an p verba aſpera iudex poſſit

4 recuſari tanq̃ ſuſpectus.† gl.in c.cũ ceſſante. de appel.tenet,ꝙ nõ.Contrariũ tenet gl.in c.cũ ſup.de offic.deleg.Pro ꝓcordicatis,ꝙ eſt arbitrarium,ꝓſideratis ꝑſona iudicis,& qualitate verborũ,ſm Pan.in c.accedẽs.ij.ỹ.vt lit.nõ conteſt. Tertiò no

5 ta, ꝙ ad ꝓſiderandã iuſtitiã vī iniuſtitiã ,pcepti † ꝓſideranda eſt qualitas negotij.& dicit Philoſoph.accidentia magnã partem ꝓferunt ad cognoſcendũ qđ qd eſt. Pro quo facit tex.in c.& ſi qõnes.de ſimo. quẽ ad ſimile ,ppoſitũ inducit Pan.in c.ſup literis.col.fi.ỹ.eod.Quartò nota,ibi diligenter,ꝙ oĩs ꝓſideratio

6 debet fieri cũ diligẽtia,† & nõ tranſcurſorie. Qđ facit ,p dictũ Sal.in l.ſi ex cautione.C.de nõ nu.pec.& qđ dicit gl.in c.perſonæ.in verb.integraliter. de priuil.in vj. ꝙ ſola lectio priuilegii non dat mãm litigandi,ſed lucubrata lectio. Ex q̃ infert Gem.

7 ibi,ꝙ nõ dr̃ didiciſſe teſtificata q dicta teſtiũ tñ diſcurrit.† vñ nõ repelleret à ,pductione nouorũ teſtiũ ſup eiſdẽ capitulis, ſm Bal.in l.ij.§.inſpecto ff.quemad.teſt.aper. Refert & ſequit Fel.s̃.in proœm.col.v. Quintò nota,ibi,reuerẽter adimpleas, hic eſſe text.,p cõi ſtylo practicantiũ, q in ,pductione reſcripti dicũt, Qui d.iudex cũ ea qua decuit,& decet reuerẽtia reſcriptum aperuit & legit,&c.Sextò nota ibi,nõ poſsis,ꝙ nõ dicemur poſſe† qđ de iure non poſſumus. Ad idẽ tex.in l.filius.ff.de cond.inſti.vbi glo.allegat alia iura.& in l.nepos Proculo, ff.de verb.ſig.Septimò not.ibi,rationabilẽ cãm. ꝙ cã debet eſſe rationabilis, † ga cã idẽ eſt, qđ ratio. l.cũ hi.§.in cãe. ff.de tranſact.l.j.C.de præd.cur.lib.x. Vltimò nota,ꝙ ſubditus non

10 debet illicò parere mandato ſuperioris iniuſto,† ſed debet reſcribere & expectare rñſum. Pro quo Pan.allegat tex.in auth. vt nul.iud.§.& hoc verè.& dictũ Inn.in c.inquiſitioni.d ſent. excom.& Bal.allegat tex.in auth.de mand.princ.§.deinde cõpetens.vbi glo.inuehit ꝯ miſeros ꝓlatos, q ſtatim literas Papæ iniuſtas exequunt.Et Car.Flor.ponit exemplũ in mandato Papæ Vrbani vi.facto populo Florẽtino ꝯ Carolũ,regem Hieruſalem & Siciliæ.& addunt Fely.& Mod.plura alia. Vltra q̃s adde,ꝙ canonici,q obediunt,& nõ reſiſtũt prælato malè viuen-

11 ti & adminiſtrati bona eccleſiæ,† ꝑſumunt ẽt ipſi malè viuere,& ideò pp eorũ culpã capitulum nõ ſuccedereat vacãte ſede p remotionẽ prælati à ꝓlatura,ſm Pan.in c.p inquiſitionẽ, in j.not.p iſtum tex.ỹ.de elect.Scdò ,adde,ꝙ ordinarius põt re-

12 ſiſtere delegato † volẽti exequi mandatũ iniuſtum, ſm Gem. in c.ſi eo tpe.de reſcrip.in vj. Tertiò adde,ꝙ notarius actorũ debet

SVMMARIVM.

1 *Mandato iniuſto facilimè quis turbatur.*
2 *Turbari non debemus ex acerbitate ſuperioris.*
3 *Verba iudicis acerba ſine cauſæ cognitione plata, non irrogãt infamiam. Et num per verba aſpera poſſit recuſari iudex vt ſuſpectus. vide diſt. num.4.*
5 *Qualitas negotij ſpectanda eſt ad conſiderãdam iuſtitiam, vel iniuſtitiam præcepti.*
6 *Conſideratio omnis fienda cũ diligentia, non autem tranſcurſorie.*

13 debet ẽt reſiſtere † officialibus, volẽtibus facere aliqd illicitũ. cle.ij.§.notarij.de hæret.Quartò,ẽt iudex nõ debet parere ex-

14 trauaganti editæ de nouo,† ſi videat illam ab honeſtate deuiare, ſed debet reſcribere. cap.paſtoralis. ỹ.de fide inſtrument. Irẽ dũ Fel.hic dicit,ꝙ ſubditi nõ tenent obedire dño ſuo,non

15 obſeruanti canones.† adde Bald.in prooem.digeſt.vbi vult ꝙ ſubditi nõ teneant obedire ſuperiori eos intolerabiliter opprimenti,& ex tali cã poſſet Papa eũ priuare dñio. Imò,ſm. S. Thomam in ii.ſent.artic.pen. pñt ſubditi ſine peccato eũ interficere,dicẽs ꝙ tale homicidiũ erit meritoriũ:ſed ,priũ tenẽt plures alij Theologi,& ,priũ fuit determinatũ in ,cilio Conſtãtienſi,vt refert Fel.in c.cũ nobis.col.iij.ỹ.d ,pſcr.Contra iſtum tex.mouco plures difficultates. Primò,inquantũ dr̃,aut adimpleas,aut reſcribas.Opp.& vī,ꝙ reſcriptũ deuias à tramite iu-

16 ſtitiæ nõ dẽat delegatus† adimplere.l.reſcripta.C.ſi ꝯ ius.c.reſcripta.xxv.q.ij.Dant plures ſołones. Prima, ꝙ iſte text.debet intelligi,qñ reſcriptũ nõ eſt ſimplr ꝯ ius,tũ iudex ſuſpicatur ꝙ ſit. Scdò reſpondet,ꝙ tex.nõ ,ſupponit,ꝙ debeat adimplere ſi ſit ꝯ ius, ſed dicit ꝙ ,ſiderata prius qualitate negotij poterit adimplere, aut reſcribere, & iſte intellectus applaudet literæ. Scdò oppo.ad ſcdam partẽ,ꝙ nõ debeat ſupерsedere,nec reſcribere ſi ſit ꝯ ius, ſed debet reiicere. d.l.reſcripta. Sol.verũ ſi ſit ꝯ ius expreſsè,ſecus ſi aliter ,otineat iniquitatẽ,ſm gl.ibi. Tertiò opponò,ꝙ nõ teneat reſcribere, ſi reſcriptũ ſit obreptitiũ vel ſurreptitiũ.c.ſedes.& d.c.ſup literis. vbi dr̃,ꝙ impetrans p falſam ſuggeſtionẽ,vel alĩs ex malitia nullũ cõmodũ debet cõſequi ex tali reſcripto,& ſic iudex debet illud reiicere.Sol.Cõtrariũ credo verũ,nec iſte tex.negat. Quartò oppo. dr̃ p Pan. ꝙ debet expectare ſcdam iuſſionẽ, & ſic ,ſupponit p ipſum,

17 & oẽs,ꝙ ſcdæ iuſſioni iniuſtæ teneat delegatus parere.† Contra d.c.dñs.& c.q reſiſtit.xi.q.iii.Nã eadẽ rõne qua nõ tenetur parere primo reſcripto, qa eſt iniuſtũ, eadẽ rõne nõ debet teneri parere ſcdo.Potius eñ debemus oĩa mala pati,ꝯ cõmittere peccatũ.c.ita ne.xxxij.q.v. c.ſatis.ỹ.qđ met.cau. Attẽto maximè, qa Papa nõ põt facere ꝙ peccatũ nõ ſit peccatũ. c.j.xlj. diſt.Pro reſołone diſtinguendũ eſt. Aut dubitat, an mandatũ ſit iniuſtũ,aut eſt certũ ꝙ eſt iniuſtum.Primo caſu,habita ſcda iuſſione tenet parere & credere mandatũ eſſe iuſtũ.c.ſi qđ cul

18 patur.xxiij.q.j.gl.in c.ad aures.ỹ.de temp.ordi. quæ vult,ꝙ ex cauſa ſubditus iſto caſu ẽt ſi paruiſſet primo mãdato, non expectata ſcda iuſſione, pp bonũ obedientiæ, & ſic põt intelligi iſte tex.in j.parte alternatiuæ,aut adimpleas,&c. Secundo caſu principali,qñ certum eſt ꝙ ceptũ fore iniuſtũ, ſubdiſtingue. Aut ꝓcipit id,ſup quo ꝓcipiens nõ hẽt facultatẽ diſpenſandi, & tũc nõ eſt obediendũ ẽt poſt ſcdam iuſſionẽ. Ita loquit tex. in c.q reſiſtit.cũ aliis allegatis in ,priũ. Aut hẽt authoritatẽ diſpenſandi,& tũc,ſi ,pſtet ꝙ velit dipenſare, obediẽdũ eſt ẽt primo mãdato,ſm Hoſt.& Pan.in c.ſignificauit. ỹ.de offi.ordi.& Pan.in c.cũ teneamur.de præb.& hic,vbi dñt ſatis ,ſtare de voluntate diſpẽſandi,ſi reſcribit ex certa ſcĩa,vt per Pan.in c.veniens.d fil.presb. Poſſet tñ iſto caſu,vbi ſolũ ex certa ſcĩa,potuit tñ eſſe ꝙ malè fuit inſtructus,& põt ẽt ꝯ reſcriptũ emanatum ex certa ſcĩa opponi exceptio,ſm Fely.hic. col.j. & latius in c.cũ inter.col.iij.& ſeq.ỹ.de except. Aut nõ ,ſtat ꝙ velit diſpenſare,tũc nõ debet parere primæ, vt hic in ſcda parte alternatiuæ,ẽt ſi mãdet ſub pœna excõicationis latæ ſniæ, ſm Pan. hic,& Bal.in d.c.cũ teneamur,ẽt ſi diceret pcisè, ſic fieri volumus. c.ij.s̃.eod. Sed bñ tenet parere ſcdæ iuſſioni,qa geminatio mãdati hẽt vim diſpenſationis,cũ ,ſtet de certa ſcĩa principis,ſm gl.in c.j.in ver.noſcat.d conſti.lib.vj.Et hẽt vim cſæ,nõ obſtãte,ſm Ant.in c.j.col.iiij.s̃.eod.& in c.q̃ in eccleſiarũ. col. pen.s̃.tit.j.tradit p Fel.hic col.fi.Iuxta præmiſſa q̃rit Pan.an ſit

18 obediendũ Papæ, mandãti ꝓferri bñficiũ † notoriè indigno. & licèt ex ꝑmiſſis colligat deciſio,tñ ,p clariori reſołone, rñdetur,ꝙ eſt ei obediendũ, ſi ,pſtet de mẽte, & poſſit diſpẽſare cũ tali indigno, alĩs ſecus. Sed ꝯ iſtã deciſionẽ obſtãt duo, quibus reſpõdeas,vt p Dec.hic. Scdò,,p intelligẽtia,videndũ eſt,qs di

19 catur talr indignus,† cũ quo Papa nõ poſſit ſine peccato diſpenſare?Fel.in c.inquiſitioni.de ſent.exc. exemplificat in indigno,defectu literaturæ,qa penitus illiteratus,phibetur de iure diuino ,moueri ad ordines, iuxta illud Oſeæ 4. Tu ſcĩam repulliſti,& ego te repellã,ne ſacerdotio fungaris mihi.tranſlatiuè in c.miſi cũ pridẽ.§.,p defectu.ỹ.de renunc. Nihil eñ magis vitioſum offerri Deo põt,q̃ hominẽ illiteratum. c.illiteratos. xxxvj.diſt.intantũ ꝙ Spec.de diſpen.§.iuxta. verſ.vj.dicit illiteratum ordinatũ nõ recipere characterẽ. Qđ non credo verũ. & ꝯrium tenet ibi Ioan.Andr.in addi.& glo.in d.c.illiteratos. & ꝯrium ,pbatur in c.fi.de æta.& quali.& in c.fi.& ibi Gem.de temp.ord.lib.vj. & dicit Inn.in cũ nris. ỹ.de conceſ.præb. ꝙ à beneficiis magis repellit illiteratus,q̃ homicida, qa collatio facta homicidæ mero iure valet.Sed collatio facta illiterato eſt ipſo iure nulla.facit tex.in d.c.fi.de æta.& qual.Contra tñ præ dicta obſt.tex.in c.j.de renun.in vj.in verſ.inſufficientẽ.iuncta gl.quæ intellexit de inſufficiẽtia pp defectũ literaturæ.Fel.hic, col.fin.reſpõdet ſpãle in Papa,ne ſcandalizet eccl̃ia ex depoſitione Papæ.Iſta reſpõſio nõ placet, qa pp ſcandalũ nõ recedit à iure cõi,qñ eſt tale ſcandalũ, ſup quo nõ cadit diſpenſatio.c. q ſcandalizauerit.vbi gl.ỹ.de reg.iur.Vñ dico,ꝙ ille tex.loquit de inſufficiẽtia ,pueniente ex imperitia,nõ ex illiteratura. Differt eñ imperitus ab illiterato, vt p Bart.in auth.ſed nouo iure.C.ſi cer.per.Et ſuadet,qa loquit de Papa Celeſtino,qui ſciebat legere,& ſic nõ erat penitus illiteratus, ſed erat ſimplex & imperitus,vt dicit ibi Gem. ¶Gl.pen.diuidit in tres partes.In prima colligit notabilia.In ſcda,opponit.In tertia,ſoluit. Quæritur,ꝙ intelligentia huius gl.de duob.Primò,vtrũ quilibet te-

20 neatur † rationẽ oĩum geſtorũ ſuorũ reddere.Scdò,an poſſit de omnibus reddi ratio. Circa primã quæſtionẽ, reſpõdet Pan.ꝙ nemo tenet reddere rõnẽ actorũ ſuorũ, niſi ſit obligatus rõne officij. Primã partẽ huius rñſionis intellige verã in foro fori,ſecus in foro poli,in quo de oĩ verbo ocioſo reddituri ſumus rõnem,ſm Hoſt.hic.Scdam partẽ reſpõſionis,ꝙ quilibet teneat reddere rõnẽ officij & adminiſtrationis ſui, ,pbat

21 Pan.exẽplo teſtis † q tenet reddere rõnẽ ſui dicti, alĩs nõ ,pbat. c.cũ cãm.ỹ.de teſtib.qđ verũ eſt,ſi interroget,ſm gl.in l.ſolam. de teſti.& iiij.q.iij.c.ſi teſtes.& in §.ſolã.hic in gl.allegata.Nam vbi nõ interrogat,ſuſtinet dictũ, licèt non faciat ſemiplenam ,pbationẽ,ita ꝙ deferri poſſit iurm in ſupplementũ, ſm Bal.in c.j.de conſue.rec.feu.quẽ ſequit Dec.hic.& Fel.in d.c.cũ cãm. col.v.& Alex.ꝓſ.32.col.ij.lib.j. Et ſi teſtis deponat ſup his,quæ ꝓſiſtunt in iudicio intellectus, etiã nõ interrogatus debet reddere rõnem,alĩs nõ ,pbat,ſm Bal.in d.l ſolã. Card. & Pan.in c. cũ cãm.de teſt.vbi dñt,ꝙ teſtis deponẽs ſup valore non ,pbat, niſi aſſignet rõnem ẽt nõ interrogatus. & Inn.in d.c.cãm. vbi loquit in teſte deponẽte ſup ebrietate,vel furore. & Soc.con. 42.col.ij.lib.j & ꝓſ.143.col.iiij.eod.lib.dicit tñ Soc.con.171. col.iij.lib.ij.ꝙ ſi teſtis deponat ſup eo,qđ facili diſcurſu ,pcipit, ,pbat,ẽt ꝙ nõ aſſignet rõnem,ſi nõ fuit interrogatus. Aliegat Bart.in tract.de teſte.col.iij. & ſi teſtis deponat ſup fama,non ,pbat,ſi nõ aſſignat rõnem ẽt nõ interrogatus,ſm Socy.ꝓſ.54. viſa breui narratione.col.pen.lib.iiij. & data paritate reſtium, credendũ eſt eis,q aſſignãt melloré rationẽ, ſm Fely.in c.licèt cãm.col.viij.d ,pb.& ẽ tex.in l.hæres abſens.§.,pinde.ff.de iud. intantũ,ꝙ nõ valet ſtatutũ q̃ credat teſtib.deponẽtibus abſq; rõne,ſm Bal.in l.ſi nõ ſpeciali.ad fi.C.de teſta. Qđ ſequit Fely. in d.c.cũ cãm.col.viij.& dato ꝙ valeret, debet intelligi ſi non fuerint interrogati, vel niſi aſſignẽt malam rõnem, vt egregiè conſuluit Deci.conſ.37.in cauſa rigoroſæ. Similiter prælatus

22 rõne officij † tenet cuicunq; poſcẽti reddere rõnẽ. xxxvj.diſt. c.qualiter &qñ.& ibi gl.j.de accuſ.Similiter tutor & curator, toto tit.ff.de tute.& rõ.diſtra. l.aduerſus. l.rõnes. C.de admi. tut.Siſr negotiorũ geſtor. Siſr quilibet adminiſtrator,† vt hic p Dec.allegantẽ q̃plura ,ſilia,& p eundẽ,vbi alia adducit. ꝓſil. 110.verè,vt puto. Et vltra eum adde text.in l.j.& ij.C.vbi de ratioc.agi opor.& Socy.conſ.24.& conſ.31.in j.lib.& iſta eſt rõ, qa officiales tenent finito officio ſtare in loco ſui officij p

50.dies, parati reddere rationes ſuæ villicationis.l.j. C.vt oẽs iud.tam ciuil.q̃ crim. Et intantũ tenent officiales ſtare in ſyndicatu,ꝙ nõ valeret ſtatutũ ſeu pactũ, diſponẽs ,priũ, ſm Bal. & Ang.in l.ſi ſeruus vetitus.ff.de legat.j.& Ang.in l.ſi mora.ff. ſol.matr.operatur tamẽ tale pactum,vel ſtatutum, ꝙ nõ teneantur de malè geſtis ex leuiſſima,aut leui culpa. ſm Fely.in c.ſi diligenti.col.vij.j.de ſo.cõp.Et hæc ſufficiãt ad hãc concluſionẽ,quã tu diſcurrẽdo poteris diffuſius exornare. ¶Circa ſcdã q̃nẽ,an de oĩbus poſſit teddi rõ.facias tres cõcluſiões.Prima

24 cõcluſio.De ſecretis diuini iudicij † nõ pt reddi rõ.c Nabucho donoſor.in prin.& in §.de Tirijs.xxiij.q.iiij.c.ſi rex bono.d penit.diſt.iiij.& gl.in cle.j.de ſum.tri.& fide cat. Alia adducit Fel. hic.Tu adde rõnẽ quare non poſſit reddi rõ, qa voluntas Dei eſt eſſentia ipſius,& prima cã oĩum.Sed Deus eſt imperſeruta bilis.c.j.s̃.de ſum.tri.ergo ita eius voluntas.Ideo ſapiens Cato inquit,Mitte arcanaDei,cœlũque inquirere qd ſit.Cũ iis mortalis,que ſunt mortalia cura.Et hĩ Sapien.iiij.Altiora te ne q̃ſieris,& fortiora non perſcrutaberis,ſed que ꝓcepit tibi Deus

25 illa cogita.Que notabis ꝯ iſtos tatuos † prædicãtores qui ſo dctrinam Apoſtoli,quærunt plus ſapere,quàm oporteat. Nam rectius facerẽt,ſivitia acerrimè tedarguerẽt,& ſecreta Dei.qui buſdã friuolis ratiunculis animos fideliũ peruertẽtibus nõ inquirerẽt.Scda concluſio de his que ſunt poſitiui iuris depen-

26 dẽtibus à voluntate principis,non pt reddi ratio† ſm Pan.qui ita intelligit.l.non oĩum.ff.de legib.& eſt tex.in l.ỹ. §. pueritiã, & ibi gl.ff.de poſtulã.cum concord.de quibus p Fely.hic, col. viij.Ideo aduocati neſcientes aſſignare rõnẽ ſtatuti, dñt ſuffi-

cit

Universidad de Deusto
Biblioteca

cit statuẽtes ita statuisse,& ita statuerũt,qa sibi placuit,ſm Bal. in l.Gallus.§.ſi eius.ff.de libe.& posthu.Similẽ rationẽ assignat text. instit. qui manumit.pos.in prin.& insti.de vsuca.in prin. vbi allegat illud Iuue.Sic volo,sic iubeo,sit ꝓ rõne volũtas.Pro quo est tex.insti.ſi quadru.paupe.fecisˇdica.in prin.facit.l.j.ff.d cõſti.prin.& istud ẽt dicit gl.in c.ij.in versi.vltra quatuor.de rescrip.lib.vj.Et dicit Iurecõſ.l.ꝓspexit.ff.q & à qb.& Papa in c. in memoriã.xix.dist.q lex quãuis dura seruãda est,qa ita scripti est,circa cuius.l.ꝓspexit.intellectũ latè se extendit Fel. hic col.vij.& oĩa eius dicta habuit ab Ale.in l.j.§.nũciatio.ff.d no.

27 ope.nũci.Et adde,q lex dura ẽt in foro ꝓsciẽtiæ † seruãda est, ſm Pan.in c.ingsitioni.de sent.excõ.Scd̃o adde q in ꝑrium vt tex.in l.ij.ver.sed ꝑdura nimis est & seuera ista interꝑtatio.ff.d custod.reo.Sed.l.ꝓspexit.logẽ vbi ꝓstat de mente legislatoris, & in casu certo.Illa logẽ in casu dubio.Tertio adde,circa ĩtellectus relatos p Fel.Lãcel.Dec.inl.oẽs populi,in vj.q.prin.Bar. ff.de iusti.& iure.vbi ꝓfutat multa dicta p Fel.hic.Tertia cõclo

28 de his q̃ ꝓsiſtũt in ingenio & in iustitia nãli,ꝑt reddi rõ.†Ita lo quit iste tex.& tex.ĩ c.coepiscopi.lxviij.dist.q dicit,qđ rõne caret extirpãdũ est,& tex.in c.cõsuetudo.j.dist.vbi dr̃,q legẽ rõ cõmendat.Et homo q nõ vtit rõne,nõ ẽ homo,sed bestia,ſm gl.in auth.de monach.in prin.in ver.decẽtẽ.Omne.n.dispu tatione agitandũ,& rõne iuuãdũ est.c.vides.xxiij.qõ.facit tex. in c.nulla rõ.j.de ꝑbẽ.& q sine rõne logt̃,d rideˇdus est.l.sed an vl trò.§.j.ibi sed istã ſniam Celsius elegãter ãridet.ff.de neg. gest. quẽ tex.allegat Bal.in prælu.feud.co.j.ꝯ docto.q ꝓsulũt sine le

29 ge & rõne.Et no.q rõ q reddit,dẽt esse ꝓcludẽs.†Tex.ẽ hic,in ver.rõnabilẽ cãm.Ideo testis assignãs rõnẽ quæ sit eadẽ cũ dicto nõ probat,qa talis rõ nõ ꝓcludit.l.fi.ff.de offi.ꝓcu.Cæsa.l. qđ Labeo.ff.de Carb.edic.Ita Inn.in d.cũ cãm.Spec. tit. de testc.§.nũc videdũ.ver.de visu.Bal.ĩ d.l.solã.C.d testi.Soc.ꝑ.42. col.ij.lib.j.ꝑ.98.co.fi.lib.iiij.Et ſi rõ testis sit falsa,eius dictũ ẽt falsum reputaf,ſm Bal.in l.cõuenticula.C.de episc & cle.Soc. cõſi.114.co.iij.li.ij.Sicut.n.corpus regulat ab anima,vel saltẽ debet regulari,ita actus nostri debẽt regulari à rõne.Est.n.rõ, anima cuiuscũq; disp̃onis.l.nõ dubiũ.vbi Bal.C.de legi.Pan.in c.fin.co.iij.j.co.gl.in l.ij.C.q̃ sit long.ꝓscriptu.Soc.pulchrè ꝓbat dictũ tex.nostri vno modo.In sẽda,alio mõ.In tertia concordat duo iura,q̃ pro ꝑrijs allegauerat.In quarta infert. Secũ da ibi,nã & Vrbanus.Tertia ibi,sed adeo.Quarta ibi, obediat.

¶In eadem gl ibi.l.nemo.Aduerte,qa obstat qa ſnĩa principis

30 †habet vim legis.l.fi.C.de legi.c.in causis.de re iud.Ideo Sal.ĩ telligebat illã legẽ in ſnĩa inferioris,& ita ẽt intellexit Host.hic. Vel aſr dic,q logt̃ in cõsilis principis,secus in sentetijs.Vel loquit in sentẽtijs latis ab Imperatore ꝯ ius,nõ clausis ĩ corpore iuris,quas nõ tenemur sequi.d.c.de causis.vbi Fel.in j.fallen.In eadẽ gl.ibi.c.nõ plures.d cõse.d.4.Nota ppetuo istã gl.ad saluã

31 dũ testes,à ꝑrietate:†quorum vnus deponit,q fuit actus ꝓhibitus alter q non.Nã pñt saluari intelligẽdo,q vnus loquatur implicitè,alius explicitè,ſm Fel.hic. iisdẽ modis quibus cõcordant iura,iisdem modis pñt concordari testes,ſm Anto. in c. cum tu.j.de testi.Im.in l.inter stipulantem.§.j.ff.de verb. obli. & l.modos.& vltra posuit Spe.in tit.de dispu.& alleg.ver.post hæc autẽ satis. Et dum gl.dicit,q implicitè dicit prohibitum, quod ex mẽte venit.vide Fel.latè in c.j.post gl.j.distin.

28 *Archidiaconus & canonicus quis potest esse in eadem ecclesia.*
29 *Iudæus conuersus ad fidem Christi,est capax beneficiorum,etiam in ecclesiis cathedralibus.*
30 *Neophitus propter reliquias Iudaicæ perfidiæ, prohibetur à testimonio contra Christianum. Nec admittitur ad officia secularia.num.31.*
32 *Conuersus iamdudũ, an cæteris paribus præferatur semper Christianus. Et an semper bonus præferatur ei, qui aliquando fuit malus.33.& 34.& 36.*
37 *Testis semper bonus in causa criminali præferẽ testi emẽdato de delicto.*
38 *Delicti fructum nemo valet reportare, colligere, & referre.*
39 *Via nõ est danda seruis Dei,vt se facilius putent prouehi & eligi,si quando facti fuerint deteriores.*
40 *Bonus & honestus quis præsumitur ex antecedenti & subsequenti probata conuersatione.*
41 *Intellectus iuriũm non sunt trahendi ad gratiam.*
42 *Nullatenus,dicto quid significet.*
43 *Singuli & vniuersi,an parificentur,q̃ non.*
44 *Receptio in canonicum dupliciter potest considerari.*
45 *Vicegerens quis dicatur, & quis delegatus.*
46 *Mandatum factum vicegerenti, censetur factum ei, cuius vices gerit, quod limita nu.47.& 48.*
49 *Capitulum non habet ordinariam,nec succedit,quo ad collationes beneficiorum.& nu.51.*
50 *Mandatũ factum capitulo, an dicatur factũ tanq̃ apostolico executori.*
52 *Mandatum factum capitulo,non se extendit ad episcopum.* (riunion)
53 *Canonicus præsumitur scire mortem sui prælati,& ea quæ in ecclesia g*
54 *Iudex, an possit procedere virtute prorogationis sibi factæ per senat*

SVMMARIVM.

1 *Electus & confirmatus ante consecrationẽ,non dicitur promotus ad episcopatum,quemadmodũ non suscepto pallio, non potest quis dici Archiepiscopus.nu.2.6.& 9.vbi dantur plures fallentiæ.*
2 *Electus in Papam ante benedictionem,coronationem & consecrationẽ. non potest intitulari Pontifex Maximus.*
Et quid de electo in Imperatorem.num.4.
8 *Episcopus post consecrationem trãslatus ad alium episcopatum, statim sequuta translatione & confirmatione dicitur episcopus.*
10 *Electus ante confirmationem non habet exercitium iurisdictionis,licèt possit dici prælatus habitu.*
11 *Prouisio Papæ habet vim electionis & confirmationis.*
12 *Prouisionis appellatione proprie non venit electio.*
13 *Decanus est dignior Archidiacono.& quidita.*
14 *Canonici soli sunt de capitulo.*
15 *Capitulum dicitur,etiam q̃ ibi non sit episcopus,& caput suum.*
16 *Ecclesia ponitur pro capitulo.*
18 *Mandatum & præceptum inter se differũt,& quotupliciter,tum in quo conueniant,nu.19.*
20 *Bonum omne procedit à gratia Dei.Gratia autem duplex.*
21 *Collatio,dicitur gratia.*
22 *Datæ tempus consideratur in beneficialibus,vbi in consideranda persona executoris,inspicitur tempus datæ.nu.24.fallit tamen nu.23.*
25 *Tempus depositionis,non tempus celebrati contractus inspicitur ad cognoscendam habilitatem testis.*
26 *Surreptio vitiat ipso iure literas ad beneficia. sup quo vide limit.nu.27.*

corrocare ſ.nodũ.Et hac rõne añ cõsecrationẽ dr̃ prælatus. d.e.tã literis.& ibi not.Pan.& Arch.in c.dilectissime.viij.q.ij. Aret.in c.meminimus.de accusa.Hinc est,q dispõ.c.cũ ex eo. de elec.in vj.habet locũ in electo & ꝑfirmato tm.ſm Io.And. ibi,qa dare licentiã studendi,est iurisdictiõis.Hinc est q dispõ elc.j.de rescrip.habet locũ in vicario electi,& nõdũ cõsecrati, ſm glo.& oẽs ibi.Hinc dispõ cle.j.de foro cõpe.habet locũ ẽt in electo nõdũ cõsecrato expulso,ſm gl.approbatã ibi.in ver. epũs.Hinc est q dispõ.c.verũ.j.de foro cõpe.licet loquat in cõsecrato,hẽt ẽt locũ in electo,ſm gl & cõe doct.ibi, & põdera illũ tex.ibi,ex quo epũs fuit cõsecratus,qa vr̃ ꝑbare,q nõdũ cõsecratus dicat epũs,& istud ẽt ꝓbat tex.in c.aũt.in ver.de cõsecrandis epis.de elec.Hinc est,q electus ꝑt cõcedere indulgentias,qa dare indulgẽtias,est dignitatis & iurisdictionis,& non ordinis,ſm Pan.in c.accedentibus.j.de excess.pl.& plura addũcit Fel.hic.Tu vide latius p Gemi.in c.j.cõl.ij.de pœnit.& remiſ.& p Imo.in cle.ij.de pœniten.& remiſ.Ex pmissis infert, q nõ est verũ vnũ,qđ tenet hic Fel.q dispõ.c.fi.de re iud.in vj. q̃ vult q epũs possit legeˇ ſniam p aliũ,nõ hẽt locũ in electo, ꝓut ibi ẽt tenent Io.And.& Gemi.Nã hoc vr̃ falsum,quia legere ſniam,est de spectantibus ad iurisdictionẽ.Nec obstat,q illud priuilegiũ det epũ pp dignitatis ꝓrogatiuã,qa quãtũ ad iurisdictionalia,electus hẽr ꝓrogatiuã dignitatis p prædicta. Et dicit tex.in c.inter corpalia.j.de trãsla.epi.q ecclesiã hñs electũ, dr̃ cõiugata quo ad qd.i quo ad iurisdictionalia, & viduata quo ad qd.i.quo ad saeꝛdalia,& ea q̃ sunt ordinis,& sic intelligit cõsiliũ Oldr.194.Factũ tale est,allegatũ per Fely.hic.col.iij.Hinc est,q electus licet nõ possit q̃ sunt ordinis,ꝑt tũ dispensare circa ea q̃ sunt ordinis,qa dispensare est iurisdõnis,ſm Pan. qđ alij sequuntur,in c.at si clerici.§.de adulteriis.col.pen.j.de iud.

7 Sed ò declara,vt nõ dicat epũs ꝓpriè,sed largeˇ electus,nõdum ꝓsecratus,ꝑt dici epũs,ſm Card.in cle.j.i vj.q.de pœnis.& ideo in odiosiis appellatione epi,nõ cõtineret electus,ſm Bal.in l.si nondũ.C.de furt.col.ij.vbi decidit,q pœna.c.ita nos.xxv.q.ij. nõ hẽr locũ in interdictis electũ nõdũ ꝓsecretũ. Sequunt Fel.& Mod.hic.Tertio intellige,vt ꝑcedat in eo,q nunquã fuit cõsecratus.sed si epũs cõsecratus trãsferet ad aliũ epatũ, statim

8 sequuta trãslatione & cõfirmatione,dr̃ epũs illius epatus,ẽt quo ad ea,q̃ sunt ordinis,qa p primã ꝓsecrationẽ impressus fuit character epatus ordinis,q nõ est reiterandus,ſm gl.in c.proinde. de elec.in vj.& in c.post ꝓfirmationẽ.de renũ. Quartò intelli-

9 ge,nisi electus esset ẽt abbas,† qa tunc poterit ẽt conferre minores ordines,licet nõ sit cõsecratus.Nã abbas minores ordines confert.c.cũ ꝓtingat.j.de æta.& qual.ita Gemi.in c.is, cui ꝑcurator.de elect.in vj.sequit Fely.hic.Tu considera,an istud sit verũ,qa Abbas solũ habet licentiã cõferendi ordines minores in suo monasterio,ergo non deberet posse extra monasterũ,qa limitata cã limitatũ,ꝑducit effectũ.l.in agris.ff.de acqr. rer.domi Et si posset vt abbas,nõ debet posse vt electus,cum facultas sit restricta ad abbatiã.Vltimò,intellige ꝑdicta omnia

10 in electo & cõfirmato,sed in electo tm̃ aliud dicendũ videt, qa ipse electus añ cõfirmationẽ nõ habet exercitiũ iurisdictionis,licet possit dici prælatus habitu,ſm glosˇin c. quanto.lxiij dist.De quo latè Felin c.cũ Bertholdus.col.j.& seq.j.de re iud.

11 Habetis ẽt elicere exẽsto nota.Pan.q̃ ꝓuisio Papæ † habet vim electionis & ꝯfirmationis,ſm Inn.in c.cũ olim.de caus.possess. & ꝓpriet.& istud firmat gl.iiij.in c.j.de elect.lib.vj.ad qđ multa adducit Fel.hic,vltra quẽ adde Pan.in c.cũ in cunctis.§.cum verò.de elec.vbi dicit,q Papa creat Episcopos solo verbo,& ralis creatio dr̃ ꝓuisio,q̃ habet vim electionis & cõfirmatio-

12 nis.Ade ẽt,q propriè appellatione ꝓuisionis † non venit electio.c.cũ illis.§.illis.de ꝑbẽ.lib.vj.Qđ est verũ,ꝓprièˇ,sed largè, continetur omnis modus,p quẽ ꝓuidet ecclesiæ,ſm gl.in cle. fin.de elect.quã sequit Gemi.in d.§.illis.& Fel.qui latè instat in c.in nostra.corolla.xxxij.j.eo.¶In tex.ibi,dicano & capit.no-

13 ta tex.in arg.q decanus † est dignior archidiacono.Nam hic Papa vacante sede scribit decano,& capitulo,non archidiacono,& sic innuit q decanus sit primus in ecclesia post epm. & q sit dignior,probat tex.in c.cũ in cunctis.§.inferior.arguẽdo ab ordine literæ.j.de elec.Sed in cõtrariũ fortiter vrget tex.in c.ad hæc.j.de offic.archidia.vbi dicit,q est oculus epi, & primus post epm.Et in ꝑtiũ facit tex.in c.rõne.§.nec ẽt arguendo ab ordine literæ,de foro cõpe.lib.vj.& q archidiaconus sit dignior,firmat glo.in rub.j.de offic.archidia.Ad istud rñdet Io. And.in c.cũ in iure.j.de elect.q de iure archidiaconus est dignior,qa decanatus nõ ẽ dignitas de iure,sed ſm cõsuetudinẽ tm̃,vñ regulat à ꝓsuetudine.Qñqs.n.ẽ prima dignitas post epa tũ,vt hic,qñqs nõ,,put se hẽt ꝓsuetudo c.post electionẽ,de cõcess.ꝑben.& istud expresse vult Pan.in c.auditis.in iij.not.j.de elec.nã decanus ibi hẽr primã vocẽ in eccl'ia.dicit Abb.ex consuetudine,nõ de iure.Et dicit Abb.in c.cũ ꝓtingat.chat.pen.j.

de foro cõpe.q de iure decanus nõ habet iurisdictionẽ aliquã. idẽ dicit gl.in c.dilecto.j.de sentẽ.excõ.& qñq; hẽt solũ officiũ. c.ex parte.de cleri.nõ resid.c.j.ne ꝑla.vic.ſnas.Aliqñ ponit pro archipresbytero rurali.vt in d.c.ad hæc.de offic.archidia.dr̃ ãt decanus,quasi ꝑsit decẽ clericis,ſm Arch.in c.in capite.l.dist. sicut decanus de iure ciuili dr̃,q pest decẽ militibus,ſm glosˇin rub.C.de deca.lib.xij.Nota ẽt ex istis verbis,decano & ecclesie

14 exponẽdo.i.capitulo.q decanus nõ dr̃ de capitulo,† nã soli canonici sunt de capitulo c.j.j.de elect.c.cũ olim.de re iud.c. ij.de insti.nisi cõsuetudo aſr se hẽat.Et ita loquit tex.in c.cum inter vniuersas.vbi Abb.in j.notab.j.de elect.vel nisi decanus eẽt ẽt canonicus,vt hic in fin.Nota ex eisdẽ verbis,q appellaf

15 capitulũ,† ẽt q ibi nõ sit epũs & caput suũ.ad idẽ tex.in c.j.j.ne sede vacan.Imo appellatione capituli nõ cõprehendit caput, ſm gl.in cle.vt hi qui.de æta.& quali.de quo abũdẽ p Fely.in ꝓemio Greg.in versi.Gregorius.col.iiij.& seq.Iterũ ex eisdẽ ver

16 bis nota,q ecclesia ponit,p capitulo.† De sigñatiõe huius verbi ecclesia,videgl.in c.cũ clerici Placentini,de verb. sigñi.& in c.fi.j.ne ꝑla.vices suas.In tex ibi,meminerim.Not.q ẽt Papa

17 fallit † obliuio.ad idẽ tex.in c.ꝓterea.xxiij.dist.& ꝑsumit,q Papa nõ recordet de his,q paulo añ gessit.c.cæterũ.s.eo.c.ex pte j.j.de offi.dleg pp multitudinẽ negotiorũ,gb.est implicitus c. ex pte.de capel.mona.tradit p Gemi.in c.j.sup gl.iij.de cõstit. in vj.Ibi ꝓceptũ dedimus,& mãdatũ.Nota ſm Pan.q dria est

18 inter mandatũ † & preceptũ,vt hic p eũ. Circa istud notabile aduertendũ est ad duo.Primò,qualiter differãt,quantũ ad tex. nſm.Secundò,qualiter inter se gñaliter differant.Circa primũ Pan.post Ant.dicit hic,q mandatũ ponit pro literis monitorijs.Præceptũ,p literis ꝓceptorijs.Nã olim dabant tria paria literarũ,monitoriæ,ꝓceptoriæ,& execquutoriæ,vt latius declarat Pan.in c.cõstitutus.j.eo.Sed aduerte,qa iste sensus non vr̃ ꝓbabilis,qa si in lris monitoriis apponat verbũ mãdamus,qa dicat vos monemus,& papostolica scripta mandamus,tunc tales monitoriæ necessitant,& transeunt in ꝓceptorias,ſm Fe de.de Sen.cõsi.240.Quia in pũti.Secundò,qa appet,q forma mandati & ꝓcepti erat vniformis,vt M.q de gente Iudæorũ, &c.Tertiò,qa iste tex.vtit pro synonymis istis duobus verbis, vt patet in versipsi verò.& in versicũ itaq;.Vñ Bal.exponebat istũ tex.præceptũ dedimus & mãdatũ.i.ꝑcipiẽdo mãdauimus. Circa ſm,quantũ ad inducendũ necessitatẽ,mandatũ superio

19 ris & ꝓceptũ nihil differunt,† vt ,ꝓbat in c.j.de offic.delega.& in rub.C.de manda.prin.Nã in superiore mãdatũ & iussus,nihil differunt.cle.j.& ibi Card.in viij.not.de iudi.Immo preces superioris habẽt vim iussus,qa rogare ducum est spes violenta jubendi,ſm gl.in l.j.ff.qđ iussu. Maiorẽ tñ habet efficaciã præceptũ,quàm mandatũ,p p quinq; dr̃ias aggregatas hic p Fely. & circa secundã dr̃iam adde,q eã sequit Card.in cle.ꝑcurator.de ꝑcu.& Ias.in l.ij.C.cõmu.de leg.Sed eã reprobat Fel.sibi ꝯrius in c.ſi.p debilitate.in prin.j.de offic.deleg.ibi,Deiˇgra

20 ad fidẽ cõuersus.Not.q oẽ bonũ,† ꝓcedit à gratia Dei.Quicqđ habes mẽti,ꝑuentrix gra donat.l.Deo nobis.C.de episc.& cle.& est duplex gra.Vna opans,vt homo velit bonũ.Altera cooperans,ne frustra velit ſm glosˇ.in cle.j.de magist.¶Ibi qa

21 donatio.No.q collatio † dr̃ donatio.c.relatũ.de prebẽ.Quod intellige,vt p gl.& Pan.in c.inter cæteras.eo.tit.de ꝑb.¶Ibi, si

22 datã.not.q in bñficialibus inspicit tps datæ † vbi in cõsiderãda ꝑsona exequtoris inspicit tps datæ.Quod facit ad qõnem de qua p gl.in c.statutũ.in prin.in versi.canonicus.de rescript.in vj.Quæ vult,q ad cognoscendũ an aliqs sit capax delegationis inspicit tps datæ.& istud cõprobat Fel.in c.qm abbas.col.ij.de osti.deleg.Eodẽ modo in considerando,quod bñficiũ cõprehendat in rescripto,inspicit tps datæ.cle.fi.de rescrip.vbi gratia ad vacaturã solũ includit bñficiũ creatũ tpe datæ,nisi esset

23 clausula † cũ se facultas obtulerit,qa clausula respicit futurum ẽt quantũ ad essentiã bñficij.sed m Gemi.cõſi.69.p totũ.Itẽ in cõsideranda subreptione inspicit tps datæ.c.cõstitutus.j.cod. Qđ intellige,vt p Anto.in c.seq.ad finẽ.Itẽ, in rescriptis ad lites,quantũ ad vim cõprehensiuã inspicit tps datæ.c.fi.j.eo.Itẽ quantũ ad cognoscendũ qs ex pluribus impetrantibus debeat ꝑferri.c.tibi qui.& c.ſi pluribus.eo.tit.in vj.Qđ intellige & declara vt p gl.in c.ſi soli.& in c.ſi capitulo.de cõcess.preb.lib.vj. Cõtra istud notabile oppo.de c.ei cui.de preb.lib.vj.Pan.in c. dilectus.j.de præben.& Fel.hic rñdet,q ista cõclo fallit quãtũ ad cõsiderandũ habilitatẽ ꝑsonæ impetrantis,quia quantũ ad hoc inspicit tps vacationis seu collationis.& cõprobat p plura.Ego cõfirmo p id,qđ decidit Bar.in.l.ꝑcipimus.§.sanè.C.d appel.vbi ſi statutũ det maius salariũ doctori,quã licentiato,et contingat q tpe datæ cõmissionis sit licentiatus,ſi tñ tpe dati

24 ꝓsilij vel ſniæ sit doctor,debebit sibi salariũ † doctoris.secũd Fel. in c.fi.col.j.j.de iud.Bertachi.in trac.de epiſc.qõ.x.Secũdò cõfirmo,qa ad cognoscendã habilitatẽ testis non inspicit tps celebrati

Universidad de Deusto
Biblioteca

25 lebrati actus, de quo deponit, sed tẽpus † depositionis, fm gl. in l. iij §. duæ aũt sunt causæ. ff. de Carb. edict. Bal. in l. j. p illum tex. C. de testi. & pl. si arbiter. C. de sent. Alex. cons. 133. col. j. lib. j. Circa istã rẽspõsionẽ aduerte ad duo. Primò, qa vr confundi p tex. in c. si eo tpe. de rescript. lib. vj. vbi vr text. de directo ꝺrius. d. c. ei cui. Pro ꝑcordia horũ iurium gl. & Dd. valde laborãt. Sed vera est illa concordia, ꝙ in c. ei q. nõ existens tpe datæ in ætate idonea ad beneficia curata impetrauit simpliciter gratiam ad beneficiũ vacaturũ, quo casu nõ põt notari sua gra vitio subreptiõis. sed in c. si eo tpe. nõ existẽs in ætate, impetrauit sibi ꝓferri curatũ, nõ facta mẽtione ꝺ defectu ætatis. Ideò gra tãq subreptitia nõ valet, & in cognoscẽda subreptione, inspicit tps datæ. d. c. ꝓstitutis. Ex qua ꝑcordia infert ad declarationẽ q. de qua in text. ꝙ si iste M. tpe datæ fuisset Iudæus, & tpe ꝓsentationis Christianus, gra sua nõ facta mentione, qꝺ esset Iudæus, esset nulla ipso iure, quia subreptio vitiat literas ad beneficia ipso iure. c. ad audientiã. ij. ꝺ. eo. In ꝺrium tñ facit,

26 qꝺ statim dicã. Sed ò ꝑsidera, q̃ possit esse ratio † diuersitatis, quare in cognoscẽda capacitate delegati inspicit tps datæ, & in cognoscenda capacitate eius, ꝓ quo scribit, attenditur tps collationis. Bꝛ rẽspõdeas ex mẽte Pan. in d. c. dilectus. & Imo. in c. fi. ꝺ. eod. ꝙ delegato tpe datæ cõfertur iurisdictio habitu, quã ꝓ pp ꝓsentationẽ ꝓfertur exercitiũ. c. sup eo. ij. de appel. c. pastoralis. ꝺ. eo. ideò illo tpe, q̃ ꝓfertur iurisdictio, dẽt esse capax. Sed ꝓ gram ad vacaturã nullũ ius confert ei, ꝓ q̃ scribit. c. fi. de concess. præb. lib. vj. Sed confert ꝓ collationẽ, ideò inspicit tps collationis. Et hac ratione in cognoscẽda capacitate electi, attenditur tps electionis. c. dudũ. ꝺ. de elect. qa ꝓ electionẽ initiatur matrimoniũ inter electũ & eccẽsiam. c. inter corporalia. ꝺ. ꝺ transla. ꝓlat. Et hac rõne, ad cognoscendũ, an bñficiũ comprehendat in gra de bñficio tanti valoris, inspicit tps collationis, & nõ datæ, fm Oldr. cons. 58. quidã impetrauit, & cons. 168. ad primã qꝺ semp intelligas, nisi possit gra argui de vitio subreptionis. vt ꝛ. dixi. Et qñ taciturnitas vr falsa expressio valoris vitiet, dicam in c. seq Ex istis potes elicere duas conclones ad conclonem factã. Quæstã alias limitationes ponit Fel. hic. Vl-

27 tra oẽs limita etiã, vt nõ ꝓcedat in gra † si neutri, qa ꝑtum ad eius effectũ attendr euentus finitæ litis, & nõ datæ, fm Gemi. cons. 79. dñs Ioan. de dona. col. fi. Ibi, sicut q eras archidiaco-

28 nus & canonicus. not. ꝙ qs põt esse archidiaconus † & canonicus in eadẽ eccẽsia. Ad idẽ tex. in cle. fi. de præb. Idẽ põt esse eps & canonicus. c. cùm in eccẽsia tua. de præb. in vj. Et põt cuilibet dignitati esse annexa ꝓbenda c. sæpe. eod. tit. in vj. c. ex literis. ꝺ ꝓbat. Qꝺ intellige verũ iure singulari, vel ex ꝓsuetudine, nõ de iure cõi, fm gl. ꝓ illũ tex. in c. j. de consuet. li. vj. & eps etiã canonicus in actibus capituli, vt canonicus nõ ꝓcedit archidiaconum, fm gl. in c. à collatiõe. de appel. in vj. quã dicit singularẽ Pan. in c. auditis. col. iij. de elect. & infert ex eo, ꝙ eps existens in studio, nõ debet ꝓcedere rectorẽ. Vltimò not. ꝙ Iudæus cõ

29 uersus ad fidẽ Christi, est capax beneficiorum † ẽt in eccleſiis cathedralibus. Nec mirũ, qa de Iudæis cõuersis fundata est eccẽsia Dei. c. in nouo. xxj. dist. vt hic ꝛ gl. fi. Cõtra istud notabile opp. oẽs Mod. de c. j. & p totum. xlviij. dist. vbi dr, ꝙ Iudæi nouiter ꝙuersi, ꝓhibent ordinari duabus de causis. Primò, ne existimẽt eccẽsiam eis plurimũ indiguisse. Sed ò, qa corruit murus cui põdus tignorũ superimponit, humore nondũ excitato. ergo & ꝓhibent hr beneficiũ, qꝺ nõ põt ꝓferri puris laicis. c. ij. ꝺ insti. c. cũ adeò. ꝺ. eod. Comprobat, qa Neophitus ꝓ reliquias per-

30 sidiæ Iudaicæ, ꝓhibet à testimonio † ꝺ Christianũ, fm Fel. in c. inde. ꝓ tex. in c. nõ põt. ij. q. vij. & c. cũ sit. de Iudæis. Augeꝭ diffi-

31 cultas, qa Neophitus nõ admittit ad officia † seculatia, fm gl. in c. constitui. xvj. q. iiij. quã reputat sing. Lud. Rom. sing. cliij. incip. nunc veniamus ad lucrũ. in ij. parte. ergo nõ etiã admitti poterit ad eccleſiastica. c. si officia. lix. distin. rẽspõdet Fel. dupliciter. Primò, ꝙ iste tex. & not. dẽt intelligi ꝺ quo iamdudum, & nõ de Neophito. Et si dixeris, ꝙ est diuinatiua, rñdeo, ꝙ est etiã diuinare, ꝙ in text. nr̃o esset nouiter ꝙuersus. Capiamus ergo intellm, ꝓ quẽ iura ꝓcordẽt. c. cũ expediat. ꝺ elect. lib. vj. Sed ò rñdet, ꝙ Papa mandãdo ex certa sciã, ꝙ ꝑferat beneficium Neophito, vr secũ dispensare. c. veniẽs. de fil. presby. Ista solutio non est tuta, qa ꝓhibitio, de qua in ꝺ. c. j. xlviij. dist. est ꝓhibitio concilij Niceni, q̃, ꝓhibitio hẽt annexã clausulam derogatoriã, fm Archid. in c. j. de consti. lib. vj. & vbi lex habet clausulam derogatoriam, requirit specialis & expressa derogatio, nec sufficit certa sciã, fm Pan. in c. nonnulli. in prin. ꝺ. eod. Tertiò, respondet Basig. & post eũ Dec. ꝙ Neophitus ꝓhibet ꝓmoueri ad ordines maiores, non aũt ad minores, fm Gem. post gl. in c. quicunq. lxxvij. dist. ergo ẽt poterit ꝓmoueri ad canonicatũ, q non exigit maiores ordines. Ista solo videt solida, tñ nõ tollit argũ de officiis seclaribus ad eccleſiastica. Vñ Dec. rẽspõdet, ꝙ eccleſiastica ꝓcedunt pp ordines præcedẽtes, nõ sic seculãria. Sed tu ꝓsidera, ꝙ eccleſiastica bñficia pp præcedentes ordines maiores tñ ꝓcedunt nõ pp minores. c. ꝑs ꝺ. de præb. Quartò, rñdet Deci. ꝙ Neophitus pp vitæ ꝓbitatẽ apparentẽ post ꝙuersionẽ, põt ꝓmoueri ad ordines ẽt maiores, ergo ẽt ad beneficia. c. si gs ingratitudinẽ. lvij. dist. & ñ cũ isti fuit solo gl. ij. hic, sed est nimis diuinatiua. Tenenda est igitur prima solo. Iuxta istud notabile, se offert pulchra dubitatio,

32 an ꝙuersus iamdudũ, cæteris paribus, ꝑferatur † semp Christi-

33 nus? Ista dubitatio ꝑdet ab altera, an semp bonus ꝑferat † eq aliqñ fuit malus. Circa quã Fel. hic, col. viij. insistit, sed non resoluit. Gl. in §. fi. in gl. magna. in fi. lxiij. dist. & gl. in c. obuenbus. ead. dist. tenet, ꝙ emendatus ꝑferatur semp bono. Sequit Pan. in c. at si clerici. §. de adulteriis. ad fi. ꝺ. de iud. & in rub. ff. ꝺ iust. & iur. Pro ista parte facit, qa Christus ꝓtulit in apostolatu

34 Pet. † emendatũ Ioan. Bapt. q nõ peccauerat. Omnis aũt Christi actio nra debet esse instructio. c. significasti. ꝺ. de electio. l. & hoc Tiberius. ff. de hæred. instit. Sed ò facit, qa magis eligendus

35 is, q misericors esse didicit, † vt exemplo sui sciat aliis misereri. iux illud poeticũ, Aeneid. 1. *Non ignara mala miseris succurrere discо.* Et hac rõne dr Christum potius elegisse Pet. q̃ Ioan. Ita inquit text. in c. ꝑsiderandum. & in c. fidelior. 50. dist. Et fm glo. iiij. ad Hebrços, relatã Fel. impossibile est afflictorũ cognoscere afflictiones, q doloris experimẽta nõ nouit. Tertiò, facit ꝺ ctum Luc. xv. c. trãsumptiue in c. qa sanctitas tua. 50. dist. Gaꝺ deo, inquit Deus, magis sup vno peccatore pœnitentiã agente q̃ sup. xcix. iustis. Quartò, facit decisio Lud. Ro. sing. ccv. in cp Sunt electi. vbi data paritate vocũ decidit scholarẽ aliqñ ꝺ

36 uium reductum ad frugẽ † in rectoratu ꝓferendũ ei, q semp fuit bonus scholaris. In ꝺrium, ꝙ natus Christianus sit ꝓferendus Iudæo ꝙuerso, & sp bonus emẽdato, faciunt illæ duæ rationes, de quib. in ꝺ. c. j. xliij. dist. Sed ò, restringit tex. in c. testimonium. de testi. & ibi not. Pan. in iij. nõt. ꝙ in causa criminali p

37 fertur testis semp bonus † testi emendato de delicto. Nemo cñ sua pœnitẽtia nocẽs esse desinit. l. qs sic fugitiuus. in prin. ff. de ædil. edict. & dicit gl. in c. ferrũ. 50. ꝺ. st. ꝙ peccator p pe-

38 nitentiã nõ reuertit ad priorẽ statũ integraliter. Tertiò, ex deto † nemo valet fructũ reportare. Litaq; fullo. ff. de furt. Qꝺ esset, si pp emendationẽ delicti ꝓferret. Quartò facit, qa nõ ex-

39 danda via seruis Dei, vt se facilius purẽt eligi, si aliqñ facti fue-rint ꝺeteriores. c. legi. xvj. q. j. Quintò, ꝓ ista parte vr tex. in c. nos ꝓsuetudinẽ. in fi. xij. dist. & ibi expresse Arch. decidit ꝺ eius, qꝺ decidit Lud. Ro. in sing. ccv. & ista partẽ tenet Præpositus Alex. in ꝺ. c. fidelior & visus est tenere Pan. in c. dudũ. ꝺ. col. vj. ꝺ. de elect. dicẽs exemplũ Petri nõ esse trahendũ ad cor-sequẽtias, qa in eo apparuit vera pœnitentia, q̃ in nobis nõ ꝓsumitur verè interuenire. Et fm Præpos. in ꝺ. c. fidelior. fuit tactus caput Apostolorũ, qa primus erat inter Apostolos, meruit de Christo veritatẽ ꝓfiteri. Quid tenendũ? Dec. in ꝺ. §. de adulteriis. distinguit. Aut agit ꝺ ꝓtione ad officia & dignitates hñtes iurisdictionẽ, & coercionẽ in subditos, & tũc ꝓcedat prima opin. qa in pposito nõ solùm integritas ꝺsideratur, sed ẽt misericordia. c. q eps. Aut de ꝓtione ad alia bñficia sine iurisdictione, & tũc ꝓcedat secda, qa integritas vitæ ibi sola cõtẽplat. arg. c. de multa. ꝺ præb. Credo indist. ẽt ad officia hñtia iurisdictionẽ, ꝑferendũ esse semp bonũ, qa emendatus non ita benè, sicut semp bonus põt auferre malũ de medio eius, q̃ ꝺ delictũ similẽ corruit. Qua cñ fronte reprehendet alios, cũ ta citus ipse sibi rẽspõdeat eadẽ ꝓmisisse, q̃ corripit? Ita inqt Papa in c. fi xxv dist. ¶ Gl. j declarat text. Aduerte, qa tex. vr ꝓtimere repugnantia. Nã primò dicit, primũ mandatũ fuisse emanatũ ante tuã ꝓmotionẽ: deinde dicit, ꝙ primũ mãdatũ dirigebat eccleſiæ sibi ꝓmissæ, ergo post ꝓmotionẽ. Timore huius ꝺri Ant. subaudit dictionẽ nũc tibi ꝓmissæ. Qꝺ nota, ꝓ ꝓcordia testium, sic ꝓ subauditionẽ verbi tũc, seu verbi quondã, fm gl. in l. fi. ff. de leg. j. Bar. & Mod. in l. eius q. ff. si cer. pet. ꝓ Bar. & scribo in l j §. j. ff. de no. ope. ꝓ Fel. in c. ex parte. col. j. de foro compe-

40 cedenti † ꝑsumit qs honestus & bonus. c. ex studij & c. mandata. de præsump. Idẽ econtrà ex ꝙuersatione mala antecedenti ꝑsumitur qs malus, vt in l. iij. §. quæri põt. ff. de suspect. tut & si aliqꝺ. C. de suscep. & archa lib x. Per quẽ text. Paris in tract. syndi. vers. syndicatur. vult officialem posse syndicari de gestis in aliis officiis. Ad idem tex. in c. postquã. & ibi Abb in vlt. not. de elect. Et fm Philosophũ, qualis est quisq; talium consortio ꝺlectatur. Et mala conuersatio facit iudiciũ ad torturã, vt ꝓ plura ꝓcludit Gand. in tract. malef. sub rub. de qõ. Et ꝑsumitur ꝺlictũ ꝓmissum ab eo, q frequẽter conuersabat in loco homicidij, fm Alex. cons. 50 col. iij. & seq lib j. ¶ Gl. tenet, ꝙ executio capituli esset iuridica. Quod intellige verũ, si mandatũ fuit factũ capło, vt vicegerenti, secus si vt executori. c. cũ aliquib. ꝺ rescrip. lib. vj. Alio etiam modo saluant excusationẽ capło

Imol. &

Imo. & Barb. hic, intelligẽdo mãdatũ fuisse factũ. c. vt ordinario collatori sede vacante. Sed talis saluatio rephendit ꝓ Fely. hic col. xiij. versi. si Papa. & bñ. ¶ Gl. iiij. diuidit in tres partes. In prima, ponit vnũ intellm. In scda, rñdet tacito ꝺrio, qꝺ posset formari ꝺ illũ intellm. In tertia, dat aliũ intellm. Secunda ibi, sed de hoc. Tertia ibi, vel dic. ¶ Gl. v. diuidit in quinq; partes. In prima, colligit vnũ not. in arg. In scda ibi, argiñ ꝺ. Opp. ꝺ illã. In tertia ibi, & est argiñ. colligit aliud not. In quarta ibi, itẽ arg. colligit aliud. In qnta ibi, arg, ecõtra. oppo. ꝺ illnd. Pro expeditione harũ gl. & ꝓ intellu huius tex. oppo Pan. ꝺ tex. ꝙ iste electus eps nõ teneret ꝓuidere huic cõuerso, qa mãdatũ dirigebat capitulo, & nõ epo, & mandatũ factũ vni nõ extenditur ad alterũ. c. fi. de ꝑben. lib. vj. Timore istius ꝺrij, dant varij intellus ad istũ tex. Primus fuit intellus glo. in ver. infecto negotio. in prin. ꝙ iste eps non teneret de iure, sed solũ de honesta te. Intellus iste *communiter* reprobat pluribus rõnibus. Primò, qa hoc attento istæ secũdæ literæ, qbus arguit eps, ꝙ nõ exequutus fuerit mãdatũ, cõtinerẽt gram, & sic sup ꝑfluè ista decretalis inserta fuisset in hoc volumine, qa qꝺ ob gram ꝓceditur, nõ est in põtias trahendũ. regula, qꝺ ob gram. de reg. iur. Hoc ãt nõ est dicendũ, qa in hoc ope nihil sup̃flui insertũ fuit, vt ꝛ. in prooemio, ergo &c. Sed ò, qa in tex. isto nullũ est verbũ, quod sonet in gram, & qñ Papa vult gram facere, vtit verbis impor tantibus gram, vt in c. j ꝙ. ò. v. Tertiò, qa intellus iuriũ nõ sunt

41 trahendi ad gram, vt not. Io. And. in c. ex parte Adæ ꝺ. de testi. & Pan. hic, & in c. ij. ꝺ. de rest. spol. Quartò, qa si iste eps nõ fuisset obligatus, nõ fuisset rephensus per Papã, prout rephendit in versi. ꝙ nullatenus feciste deberes. Et si dixetis, qꝺ nõ rephendit ex eo, ꝙ nõ fuerit exequutus mãdatũ. Rñdetur fm Ant. ꝙ si mandatũ nõ obligabat epm, vt epm, verũ ẽt est dicere, ꝙ ei nõ mandabat aliqꝺ. Sed tenẽdo, ꝙ de honestate obligatus sit, tũc ẽt verũ erit, ꝙ aliqꝺ sibi mandabat vã aliter rñdetur, ꝙ si eps rephenderet, qa diceret se nullũ recepisse mandatũ, nõ diceret Papa, qꝺ nullatenus feciste deberes, sed qꝺ nul-

42 latenus dixisse deberes fm Dec. in ver. nullatenus, ꝺ id est nullo iure, ergo à ꝺrio tenebat omni iure adimplere, & sic nõ solũ ex honestate, sed ẽt de iure cõ. argu l. si qs Sempronia. ff. de hære. insti. facit tex. in c. qñ. in versi. nullatenus absoluatur. de immu. eccle. in vj. & gl. in cle. j. versi. nullatenus. de sequestratione possessiõ. & fructuũ. Sed posset dici, ꝙ satis verificat dictio nullatenus, id est nullo mõ ꝺsiderata honestate. Sexto. qa ex scda rephensione, ꝙ nõ debebat dedignari, qa Iudæus fuerit, dat intelligi ꝙ iste tex. nõ loquit in casu spãli, fm eundẽ Dec. sed q̃libet rephensio habet spãlẽ rõnẽ, ergo ex vna nõ re ctè infert ad alterã. Scds fuit intellectus gl. in ver. deberes, ꝙ eps teneret virtute mãdati facti capitulo, qa ẽt intelligit mandatũ factũ cuilibet de capitulo, & ꝑnr isti epo, q̃ tunc erat de capło, cũ ẽt archidiaconus & canonicus. Istũ intellm dãnat

a Pan. qa falsum est, ꝙ mandatũ factũ capło censeat factũ singu-

43 lis de capło vt singulis, qa aliud singuli, * aliud vniuersi, †c. q manumittit. xij. q. ij. l. sed si hac. §. q manumittit. ff. de l. ius vocan. cũ aliis copiosissimè reductis p Fel. hic, cui adde, ꝙ si, ꝓbet illos de vniuersitate solitos ire ad cædendũ ligna in aliquo nemore, vel ad faciendũ pasci aĩalia in aliquo pascuo, non sequitur ꝓcludenter, ꝓbatũ esse vniuersitatẽ eẽ in quasi possessione cædendi vel pascendi, quia aliud singuli, aliud vniuersi, fm Cæpo. in tract. seruit. rust. sub rubr. de serui. iur. depascẽ. col. viij.. Raph. Com. consi. 158. Visis instro, &c. Cor. consi. 148. p totũ lib. j. & cõsi. 63. & si in hac lib. iiij. Et liberatio facta vniuersitati, nõ liberat singulos de vniuersitate, vt singulos, vt ꝑsoluit Dec. consil. 61. col. iij. Possem plura alia addere, q̃ reseruanda sunt locis suis, nã hic im ptinenter cumulantur, & hac rõne in executorialibus dicit cõmuniter, vniuersis, & singulis, &c. Et isto modo loquendi vrunt semp iura canonica, vt in c. nimis. ꝺ. de excess. pl.. & in c. in generali. de elect. li. vj. Defendẽdo istũ intellm rñdet Host. ꝙ ista cõclusio, aliud singuli, aliud vniuersi, ꝓcedit in ꝓprietate rerũ, secus in mandato supioris, cui, ꝓpter bonũ obedietiæ q̃libet tenet obedire, & factũ. c. intelligit fcm cuilibet. Ista rñsio nõ placet, qa licet q̃libet nõ teneat ꝓparere, tñ debet intelligi collegialiter. Nullus. n. vt singularis, ꝑt exeq mandatũ factũ collegio. fm Rot. de dolo & contum. decisi. j. in antiquioribus. Alij saluant istũ intellm alio medio, dicẽtes ꝙ licet aliud singuli, aliud vniuersi, tamen stat simul, ꝙ iste eps solus teneat, tanquã sibi soli etiã mãdatũ dirigat, eo quia omnibus alijs recusantib. obedire totũ ius collegij resident penes vnũ solũ, q vult obedire, fm Host. in c. bonæ. ij. de postu. ꝓlat. Itẽ sicut morte oĩum resident collegiũ in vnũ solũ superstitẽ. l. sicut. ff. qꝺ cuiusq; vniuersi. nomi. Ita oĩbus delinquentibus vno excepto resident in illũ solũ. c. cũ Vintonien sis. & ibi Pan. in j. not. ꝺ. de elect. Et apꝺ illos ẽt pauciores, q adducũt cãm magis rõnabilẽ, dr esse totũ collegium. c. j. de his, q̃ fiũt à maior. par. cap. Ita dicimus in casu nr̃o, ꝙ solus volens obedire, dicat nõ delinquere, dicat ẽt adducere cãm rõnabiliorẽ quã nõ volentes obedire, & ꝑnr in ipso solo ꝑsistere iuris collegij. Sed ista defensio nõ satisfacit. Tũ, qa cõcludit, ꝙ iste eps nõe collegij tenebat ꝓuidere huic cõuerso, & iste intellectus vult, ꝙ teneat vt eps, & vt vnus singularis. Præterea, rñdeo ꝙ licet oĩbus priuatis iure capitulari, seu vocibus suis, ius collegij resideat apud vsũ solũ nõ priuatũ, tñ nõ reperit iure cautũ, ꝙ si aliqui de c. dicãt nõ eẽ parendũ mãdato, ꝙ sint priuati iure capitulari, ergo nec nos dicere debemus. §. optimũ. in authẽ. de nõ elig. secũdo nubẽ. nulie. Gl. in c. fi. de iurepatro. & ꝺrio vult Rota loco ꝓalleg. & dicit Pan. in ꝺ. c. j. ꝙ licet minor pars adducẽs meliorẽ rũnẽ possit impedire maiorẽ partẽ, ne statuat, tñ minor pars nõe collegij nõ poterit statuere ptrariũ. Tertio sunt q ab isto fundamento aliter saluãt hunc intellm, dicentes, ꝙ aliud vniuersi, aliud singuli, ꝓcedit, qñ agit de aliquo actu iuris, secus si agat de aliquo actu facti, fm Inn. & Pã. & oẽs hic, vt refert Fel. col. vij. & ad ꝓpositũ dicebat Inn. in c. irrefragabili. in princ. de offi. ord. ꝙ actus facti, vt est eligere, est apud singulos. Actus iuris, vt est electio, est apꝺ vniuersos. Mãdatũ ergo recipiẽdi aliquẽ in canonicũ, censet actus facti, ergo iniunctũ erit oĩbus, vt singulis Pro rẽsolutione sciendũ

44 est ꝙ receptio in canonicũ † dupl̃r põt ꝓsiderari. Vno mõ, ꝓ collatione tituli, & ista est iuris. Alio mõ, ꝓ installatiõe, & ista est facti, fm gl. in c. cũ aliqbus. in ver. receptio. de rescript. li. vj. & Fede. cõsi. 290. Quia in põti. verũ mãdatũ factũ. c. loquit ꝺ receptione iuris, vt ap pet ex ꝛa, ergo &c. Quartò, alij aliter saluant dicentes qꝺ regula, aliud vniuersi, aliud singuli, debet intelligi qñ mãdatũ põt valere, si intelligat factũ, vt vniuersis, secus si aliàs ẽt inualidũ, qa intelligit tunc factũ oĩbus, vt singulis. arg. c. abbate sanè. de verb. signi. &. l. quoties. ff. de rebus dub. Ista saluatio nihil valet, qa mandatũ benè valebat, etiã si intelligeret factũ vt vniuersis, nisi fuisset electus eps. Quintò Card. aliter saluat, dicẽdo qꝺ mandatũ factũ capło, nõ intelligit fcm epo. Nec econtra, debet intelligi in mãdato facto in literis executorijs. Et ita procedit tex. in ꝺ. c. fin. Secus in literis monitorijs & ꝓceptorijs. Rõ dr̃æ est, fm eũ, qa lr̃æ executoriæ sunt minus ꝓiudiciales, qa auferunt ꝑtẽ ab ordinario. Secus in monitorijs & ꝓceptorijs. c. mãdatũ. ꝺ. eo. Sed ista distinctio Card. nõ est vera, fm Imo. hic. & benè. qa text. in ꝺ. c. fi. ꝓcedit ẽt in lr̃is monitorijs & ꝓceptorijs, vt ꝓbat ratio decidendi ibidẽ assignata. Nã ẽt ꝓ monitorias & ꝓceptorias gratiã ordinarius. qa aufert libera facultas conferẽdi cui placet. Præterea sequeret ꝙ ille tex. nõ hẽret locũ in executorijs datis ad cõpellendũ, ꝓ quas ab ordinario nõ aufert ius conferendi. ꝺ. c. si soli, qꝺ tñ est falsũ. Tenendũ est igit cũ Pan. ꝙ iste intellus nõ sit verus, qꝺ aliter ẽt, ꝓbat Pan. Quia dato, ꝙ istud mãdatũ eẽt factũ oĩbus vt singulis, tñ erat factum singulis, vt canonicis, ergo cessante illa qualitate, ꝙ nõ sint canonici, vt in casu nr̃o, qa iste desierat eẽ canonicus, cũ eẽt factus eps, non deberet amplius teneri. arg. c. venerabilẽ in fin. de elect. Nec obst. inquantũ Dec. dicit, ꝙ quantũ ad vim cõprehensiuã respectu iudicis, cui scribit, sufficit adesse qualitatẽ tpe datæ, fm gl. in ꝺ. c. statutũ. in versi. canonicus. de rescrip. lib. vj. Quia rñdetur ꝙ ꝓcedit in delegatione facta cõtẽplatione qualitatis tũi, fm gl. j. in cle. & si principalis. de resc. In ꝓposito nr̃o mãdatũ factũ capło nõ põt dici fcm respectu alicuius ꝑsonæ in specie, sed tñ respectu qualitatis capituli, seu canonicatus, ergo &c. Tertius fuit intellus gl. hic, qꝺ eps esset obligatus, ꝓuidere huic conuerso, qa ipse est caput capli, & ꝑnr mandatum factum capło ẽt ipsi tãquã capiti factũ vr. Iste intellus reprobat per Abba. ex tribus, vt hic ꝓ eũ. & vltra aliqos nõ placet, qa quantum advim cõprehẽsiuã respectu eius cui scribitur, attẽdit tps datæ, vt ꝛ. dictũ fuit. Sed iste tpe datæ nõ erat eps electus & cõfirmatus, fm *cõem* sniam, ergo nõ põt dici, qꝺ mãdatũ factum capło sede vacãte, intelligat factũ isti tanquã epo, & tãquã capiti, cũ tũc nõ eẽt nec electus, nec ꝓfirmatus. Quartus fuit intellus Inn. hic *coiter* approbatus, ꝙ eps iste teneret, qa mãdatũ erat factũ capło, vt vicegerẽti ipsius epi sede vacante. Vñ supueniente nouo epo, qa cessat ptãs vicegerẽtis, ipse nouus eps debet exequi mãdatũ fcm capło, tãquã vicegerẽti ipsius epi. Circa istũ intellm duo discutiamus. Primò, videamus fructus huius intellus. Sed o, discutiamus veritatẽ ipsius. Circa primũ habes no

45 tare primo ꝙ nõ solũ ꝺr vicegerẽs, ꝺ q in locũ abũtis vel mortui ad vniuersitatẽ causarũ à supiore deputatur. l. ij. C. de offi. eius q vic. alte. ger. sed ille q ad vnicũ actũ deputat, si in alijs à lege erat subrogatus, & ad alias spẽs vicegerẽtiũ, quas ponũt Alex. & Mod. in rub. ff. de offi. eius, cui mãda. est iurisdi. Sed ò not. ꝙ capitulum cui sede vacãte à Papa cõmittr ptãs ꝓferẽdi nõ ꝓfert auctoritate ꝓpria, sed vt gerẽs vices epi. Tu aduerte, qa si subrogatur vt vicegerẽs à superiore in locũ epi mortui, ergo

a Singuli. vide ꝓ peeprore meũ dñm Marc. mãtu. cõsi. 2. nu. 75. qui cõtrariũ sentire videt. tamẽ ꝓ hac conclusione Rip. vid Rucõsi. 202. vol. 2. & est ab oĩbus recepta, vt aliud sint singuli quàm vniuersitas. vnde debitũ vniuersitatis, nõ est singulorũ nec ecõtrà l. sicut §. si quid quod cu iusq; vni. no. & pro curator vniuersitatis, non est singulorũ l. ij. eo. ti. vt ꝓ Dec. hic. & res vniuersitatis non est singulorũ. l. sed si hac. §. q manumit. de in ius vocan. Nec põt vniuersitas remittere iniuriã particulariũ. Cra. cõsil. 45. nu. 8. Nec põt puniri ex facto particulariũ Cra. cõsil. 21. nu. 8. et qualiter hoc procedat vt ali quãdo puniri possit vid Decis. pede. 88. nu. 1. & 26 TROTT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ergò capſm hẽt ordinariã,vt dr̃ in d.l.ij.& p̃r iure ꝓprio con
fert,& nõ alieno.Ista est eñ dr̃ia inter vicegerẽtẽ,& delegatũ,
qa vicegerẽs suo noĩe, delegatus vero noĩe delegãtis agit, ſm
Alex.in d.rub.de offi.eius.Sed saluãdo Pan.rñdendũ est nõ cẽ
bonã p̃iam,hẽt ordinariã,ergo agit noĩe ꝓprio.patet in vica
rio eꝑi,q hẽt ordinariã.c suã de offic.vicar.& tñ agit noĩe eꝑi,
4 6 cogita tñ.Tertiò nota,qꝑ † mãdatũ factũ vicegerẽti,censẽt fa
ctum illi, cuius vices gerit. & in hoc est iste text singularis, ſm
Ant.& Fel.hic.col.xij.inferentes ad qõnem ꝓpõsito Maga
lenſ succedẽte in officio sacristæ,vacãte sacristia.Qd̃ nota,qa
vr̃ obstare,qd̃ decidit Card.in cle.& si principalis.de rescript.
vbi vult,qꝑ causis delegatis vicario, nõ possit eꝑs se intromit
tere.Nisi dixeris aliud in vicario,aliud in vicegerẽte,qa vicege
rens ꝓtituitur in defectũ,vicarius verò nõ.Sed hic ꝑt dubita-
4 7 ri,qd eꝫ.† An mãdatũ factũ eꝑo,intelligat factum vicegerẽti?
Alex.in l.more.§.fi.de iurisd.om.iud.decidit,qꝑ sic,p c.qñ Ab
bas.de offic.deleg. Sed valde dubito, vtrũ in casu huius capli
,pcedat decisio Alex.crederẽ qꝑ nõ,qa capſm sede vacãte non
succedit in collationibus beneficiorũ.c.vnico,ne sede vacãte.
lib.vj.ergo nõ etiã trãsibit mãdatũ de ꝓferendo.Quartò nota,
4 8 qꝑ in dubio † mãdatũ factũ alicui gerenti vices alterius, vr̃ fa
ctum illi in defectũ illius,cuius vices gerit, & sic vt vicegerẽti,
qd̃ est not.ſm Abb.& ſm Fel.est singulare.Circa ſm cõiter Dd.
Transeũt cũ isto intellectu,Dec.tñ dicit,qꝑ non vr̃ verus, qa rõ
illa qa tpe datæ erat de capko,non seruiret in ꝓpõsito.Nã idẽ
dicendũ esset attẽto isto intellectu,ẽt si nõ fuisset de capko, &
dicere,qꝑ ista rõ ponit sine iuris ministerio, est destruere istum
text. Sed ad istud rñdebo j. & qa est diuinatiuus,ſm eũ,ex alio
nõ vr̃ verus,qa si fuit rescriptũ cap.vt vicegerẽti,ergo vt ordi
nario collatori,qa vicegerẽs habet ordinariã, vt ſ. dixi,sed q̃tũ
4 9 ad collationes bñficiorũ † capſm nõ hẽt ordinariã, nec succe
dit.d.c.vnico.ergo,&c.Et dicere qꝑ in aliis iurisdictionibus ge
rit vices,nõ sequit necessariò, ergo q̃tum ad ꝓferendũ, est sibi
mandatũ vt vicegerẽti.Quintus fuit intellectus Dec.qꝑ eꝑs te
neret,qa mandatũ factũ capko, censẽt factũ singulis de capko,
casu q̃ aliqs eorũ eligeret in eꝑm,declarãdo vt p eum. Iste etiã
intellꝰ nõ placet,qa ꝑsupponit,qꝑ si electus fuisset vnus, q non
fuisset de capko,qꝑ nõ fuisset obligatus parere huic mandato.
Itẽ obst.tex.in d.c.fi.cui nõ rñdet Dec.Considera ergo, si dici
5 0 possit,qꝑ † mandatũ erat factũ. c.tanq̃ Apostolico executori.
qd̃ vr̃,qa vbi aliquid addit iurisdictioni ordinarij,tũc efficitur
delegatus.c.licẽt.& ibi not.j.de offi.ordi.facit tex.in l.ius ciuile.vbi Mod.ff.de iusti & iur. Verũ cũ Papa mandet capko sede
5 1 vacante,vt ꝓferat bñficium, addit iurisdictioni,† cũ capſm in
collationibus bñficiorum nõ succedat.d.c.vnic. ne sede vacã.
Non obst.fundamentũ Pan.qꝑ hoc modo ẽt electo eꝑo capi-
tulum vti executor potuisset ꝓferre.c.si soli.de concess.præbẽ.
qa verũ, nisi fuisset cõcessa executio in defectũ eꝑi mortui, qa
cessante causa, & p̃r creato eꝑo, cessare debet eius facultas.c.
cũ cessante.de appel. Non ẽt obst.text.in d.c.fi.qa loquitur,qñ
mandatũ grauaret capſm ad ꝓferenda bñficia ex cõsuetudine,
vel alʒ ad collationẽ ipsius capli spectãtia,tũc non intelligitur
grauatus eꝑs,nec eꝫ. Vel ꝓcedit,si viuo eꝑo mandet capko, vt
ꝓferat aliqd bñficium spectãs ad collationẽ eꝑi, tũc ab eꝑo au-
ferr̃ potestas. d.c.si soli.secus si grauet capſm in defectũ eꝑi de
functi,vel absentis,ad ꝓferenda bñficia spectãtia ad collationẽ
ipsius eꝑi, qa in effectu ipse eꝑs grauatus censẽt, nec ab eo iu-
risdictio aufert.Non obst.deniq;,si dixeris,qꝑ rõ assignata non
faceret ad ꝓpõsitũ,qa rñdeo, qꝑ in tex.imò bñ facit,qa electus
5 2 se excusabat,dicendo qꝑ mandatũ nullũ receperat ex eo, qa di
rigebat capko,& non sibi,& † mandatũ factũ capiko,nõ se ex-
tendit ad eꝑm.d.c.fi. Ad istud rñdet Papa,qꝑ si datã literarũ at
tendisset,nullatenus fecisset hãc excusationẽ, qa tpe datæ erat
de capko,cũ esset canonicus, & p̃r scire potuit mandatũ fuis-
5 3 se factũ capkosede vacãte,& in defectũ eꝑi,qa canonicus† ꝑsu
mit scire mortẽ sui ꝓlati, & q̃ in ecclesia sua agunt.c.tertio lo-
co.de ꝑsump. Cùm ergo sciret tpe datæ sedẽ vacare,& sic scri
ptum fuisse capko in defectũ eꝑi, debuit ẽt scire mandatũ ex-
tendi ad eꝑm rõnibus p̃dictis. ¶ Glo.pen.diuidit in iiij.part.In
prima notat.In secda p̃ illud notabile opponit, & de solutione
se remittit.In tertia iterũ colligit aliud notabile.In quarta op-
ponit & soluit qa omnes sup̃ traditis p hãc gl.se remittũt,nec
ego aliquid dicam. Solũm instabo sup̃ vna practicabili quæst.
quã format Basig.hic. Senatus vel rex ,progat instantiam cãæ,
tpe datæ ꝺuberat instantia, sed tpe ꝓsentationis rescripti ela-
psa erat.Dubitaʒ an iudex possit ,pcedere virtute huius ,proga
5 4 tionis? Aut.Basig.dicit qꝑ sic,qa in tribuenda iurisdictione in-
spicitur tempus datæ,& non ꝓsentationis. c.fi. j.eod.& p Fel.
hic,col.vij.Credo p̃rium fore verius,qa in rescriptis subintel-
ligitur clausula, si pars eo vti voluerit, vt p Felỹ.in c.cæterùm.
col.vij.in fi.ſ.eod. Sed postq̃ est acquisitum ius parti,non põt
impetrans vti rescripto.c.sin aũt.& c.plerunq;. j.eod.& qui
debet eo vti tpe,quo actus geri põt.l.bonorũ. ff.rem rat.habẽ
Non obst.qꝑ in tribuenda iurisdictione inspiciat̃ tempus datæ,
qa hic non agitur de tribuenda iurisdictione, cũ ordinarius
nec delegatus lapsa instantia desinat esse iudex.l.cum lite mu
tua.ff.iud.sol.Pan.in c.consuluit.col.iij.j.de offic.deleg.

a Datæ. Pro rogatio nulla est, quãdo lapsus est iã terminus. l. sed etsi manente.de prec.Boer.decis.284.nu.8. Rebuf.in cõcord.in titu. prorog.dila. in verb.prorogat.Craueta.179. nu. 3. vnde nec valet si dicatur prorogamus à die finiti termini. And.Barb.in c. p. & g. nu. 58. de offic. delega.Sed istud verũ, ꝓpriè loquendo.nã in his, quæ simpliciter pendent à voluntate & ptãte prorogantis valet̃ post terminum tanquàm noua concessio.vide Dec.cons. 443.in fi.ver. quò ad vltimum. Rebu. vbi suprà, in verbo renouari. Boeri. decisio. 283. a nu.19.& 284. num.12.videtamẽ Tiraq. in tracta.Retract.conuẽt. §.j.glo.7.nu. 24.

TROTT.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas ecclesiastica quomodo cognoscatur.*
3 *Decani sunt præferendi archidiaconis.*
4 *Dictio tanquam,denotat similitudinem & improprietatem.*
5 *Personatus & dignitas sunt synonyma.*
6 *Rescriptum sumit vires ab intentione rescribentis.*
7 *Quærens & venans plura beneficia,dicitur molestare pauperes.*
8 *Beneficia minora debentur pauperibus clericis.*
9 *Verba ista,vires nolumus obtinere: vel,viribus non subsistat,nullius sunt momenti important ipsò iure.& nu.10.*
11 *Præcentoria non est dignitas de iure,nisi de consuetudine,vel statuto ecclesiæ aliud cauetur.*
12 *Impetratio secundi beneficij quantumcunque minimi debet fieri de mentionem de primo.*
13 *Papa facilius concedit minora beneficia,quàm maiora.*
14 *Mentio expressa dicitur,quæ fit verbis generalibus.*
15 *Expressio obscura in materia surreptionis,vitiat rescriptum.*
16 *Impetrans an teneatur facere mentionem de nobilitate. Item an de rusticitate.num.17. Et quid de diuitijs.18. Item an de curæ animarum.19.*
20 *Potestatem habens dispensandi cum homicidis & irregularibus ꝓp retinendis beneficiis,non posset dispensare super curatis.*
21 *Impetrans an debeat facere mentionem de residentia,quam requirit beneficium.*
22 *Impetrans an debeat facere mentionem de ordine annexo beneficio impetrando.*
23 *Impetrans an debeat facere mentionem de dignitate obtinenda.*
24 *Impetrans an debeat exprimere valorem beneficij impetrandi.*
25 *Impetrans,an teneatur probare valorem expressum in precibus.*
26 *Impetrans qui expressit certum valorem, an debeat succumbere,si valor sit maior expresso.*
27 *In valore beneficij quæ computanda veniant, & an distributiones quotidianæ.nu.28.*
29 *Anniuersaria, mortuaria, quæstæ non computantur in valore beneficij.*
30 *Modus securus exprimendi valorem beneficij quis sit, ita vt impetrans non videatur se astringere ad probandum certum valorem.*
31 *Taciturnitas valoris curæ vel residentiæ, an vitiet gratiam motu ꝓprio concessam.*
32 *Iuripatronatus laicorum intelligitur derogatum per gratiam motu ꝓprio concessam.*
33 *Motus proprius an defendat gratiam à vitio surreptionis.*
34 *Clausula,supplentes omnem defectum, non operatur dispensationem per defectu personali.*
35 *Dispensatio an & quando dici possit fauorabilis.*
36 *Legitimatus restituitur primis natalibus.*
37 *Obstaculo viuo sublato, non censetur sublatum aliud.*
38 *Cura fori contentiosi non est dignior cura animarum.*
39 *Argumentum ab identitate vel maioritate rationis,non valet in dispensationibus.*
40 *Dispensatus vt possit permutare suum beneficium cum alio, non potest permutare cum duobus aljs beneficijs.*
41 *Dispensatus an possit promoueri ad beneficium curatũ, non obstante defectu,non tamen censetur dispensatus vt possit administrare illa ipsius beneficij.*
42 *Dispensatus super pluralitate,intelligit etiam dispensatus super residentia.*
43 *Dispensandi potestas est fauorabilis & extendenda.*
44 *Impetrare rescriptum potest pro alio quis ad beneficia sine mandato.*
45 *Rescriptum Papæ nunquam intelligitur derogare iuri alterius.*
46 *Tacens veritatem puniendus est,quando propalare tenebatur. Et quid de parte.nu.47.*
48 *Tacere plus quàm expediat in priuato est peccatum veniale, in prælato autem mortale.*

AD aures.¶ Diuidit & summat, vt hic p Abb
1 Pro maiori euidentia infra dicendarum p̃mitto,† quõ cognoscatur dignitas eccle-
ca. Pan.hic in j.notabi.se remittit ad dicta per eum
Gemi.Tu dic ex tribus signis cognosci dignitatẽ eccle
q̃ latius declarat Aret.in cons.23.in ꝑsenti consultatione.
2 j.Scdò p̃mitto,q̃ dicant minora † beneficia. istud declarat Pan.
in c.maioribus.de præben.Sed aduerte,qa ꝺ̃ istam doctrinam
est tex.in §.inferiora.c.cùm in cunctis.j.de elect.Breuiter di
qꝑ ſm subiectã materiam beneficia quandoq; dicunt maiora
qñque minora. Nã hic appellantur minora omnia beneficia

quæ non sunt dignitates.in d.§.inferiora.Appellant minora, respectu episcopatus oĩa alia,ẽt si sunt dignitates,vt archidiaconatus,& ſmiles.& alibi dr̃,qꝑ minora dr̃,quorũ valor nõ excedit summã septẽ florenorũ de camera, ſm Pan.in cle.ij. de deci.Verius est,qꝑ sit arbitramẽtũ,ſm Gemi.ꝑſ.85.Sup primo quæsito.in fin.Nota primò ibi,decant.ex ordine literæ,qꝑ
3 † decani sunt ꝓferẽdi archidiaconis.De quo dixi in c.ꝑcedẽn. & tenendo qꝑ archidiaconus ꝓferat.ad istũ text.& ſmiles rñdet,qꝑ argñ nõ valet ab ordine literæ in exẽplis traditis plegẽ,ſm Fel.in c.cũ dilecta.co.iiij.j.eo.Scdò nota ibi, tanq̃ &c.
4 qꝑ dictio † tãquam denotat ſmilitudinẽ & improprietatem, iuxta illud Dominicæ passionis, tanquã ad latronẽ &c. & est tex.in l pecuniã.ff.ſi cert.pet.p quẽ ita dicit Bart.in l.oẽs populi.ſn vlti.char.ff.de iust.& iure.& tex.vbi glo.in versi. tanq̃. in c.solitæ.j.de maio.& obedien Aliqñ tñ est veritatis expreſ ſiua.c.ex ore.de priuil.& tex.ſ.in procemio.inver .tanquã in certę.& in cle.j.in fi.de ſumma trinit. & fide catho. & in.§. ſi verò.in aut. vt oẽs obed.iudi.puin.Tertiò not.ibi,ꝑsonatũ,
5 qꝑ † ꝑsonatus & dignitas sunt ſynonyma.cõcordat tex.in c.cũ accessissent.& ibi no.Pan.de ꝓstit.Sed in p̃riũ est text.in c. de multa.ibi,idẽ in ꝑsonatibus.j.de ꝑben.& dicit Archidia.in c. j.de ꝑsuetu.lib.vj. qꝑ dignitas est administratio cũ iurisdictione,ꝑsonatus verò est q̃dã ꝓgatiua sine iurisdictione,officiũ verò est administratio rerũ ecclesiæ sine iurisdictione vt sacrista.Istã tñ dr̃iã dãnat Pan.in d.c.de multa.p tex.in d.c. cũ accessissent.& dicit,qꝑ ſm ꝑsuetudinẽ locorũ hæc noĩa exaudiunt̃,aliqñ differũt,aliqñ nõ.& idẽ dicit Gemi.in d.c.j.Quar-
6 tò nota ibi,cũ nõ sit intentionis,&c.qꝺ rescriptũ sumit vires ab intẽtione rescribẽtis.ad idẽ tex.in c.fi.ibi,nostra ferat intẽtio.de ꝑbẽ.ad mentẽ rescribẽtis recurrẽdũ est.l.ex facto.ff.de vulg.& pupil.vbi dixi,latè tradit p Fel.in c.cãm q̃. col.vij.ver. secda declaratio.j.eo.& in c.cũ ecclesiasticæ j.de excep. Quin
7 tò nota ibi.pauperes clericos inquietẽt, qꝑ † quærens habere plura beneficia dr̃ molestare pauperes clericos:& ista est ratio ſm Ant.quare ,phibeat pluralitas bñficiorũ in eodẽ, ſm Pan. in c.extirpãdæ.§.qa verò.in xj.col.j.de ꝑbẽ.qꝑ pluralitas nullo casu reperit̃ iure ꝑmissa,quia clericus est vsuarius tm.ſm gl.in c.pñti, de offi.ordi.lib.vj. si hẽt beneficiũ, qđ institutum præsumit̃ ad vsum clerici illi deseruientis.c.ecclesia.de consecra.distĩ.j.si mõ q̃ rit aliud beneficiũ hr̃e,dr̃ quærere victũ alio rũ,& diminutionẽ cultus diuini:cũ tot sint ĩstituẽdi,quot ex reditibus viuere pñt.c.ij.de institu.& retinẽs plura beneficia ꝓtinuò est in pcõ,ſm Hostiẽ.in c.iij.& ibi Pan.co.ij.j.de excep.
8 An aũt quotidie incurrat vnũ peccatũ,tradit Gemi.ꝑſ.126. co.j.Sextò no.ex eisdẽ verbis,qꝑ minora † bñficia debent̃ pauperib.clericis.Sed ꝺ̃, non debet in ecclesia Dei fieri acceptio personarũ.c.nouit.j.de iud.Immo,qa pauperes magis egẽt, deberẽt hr̃e potius pinguiora beneficia. solu.tex. iste ñ negat ẽt maiora deberi,sed dicit pauperes inqetari, quoties minora beneficia diuitibus assignãt,qa diuites hñtes vñ viuãt , non dr̃ inquietari,sed bene pauperes,q deberẽt illa saltẽ hr̃e pro sustẽtatione vitæ eorũ.c.si pauper clericus.de ꝑben.li.vj. Vel tex.se adaptat ad id qđ frequẽtius accidit.Rarò.n. reperitur, qꝑ diues velit acceptare vnũ beneficiũ minimũ.Vel tertiò pos
9 set dici , diuitibus magis dãda esse maiora beneficia, qa diuites sustentãt ecclesias,pauperes verò spoliãt, vt diuites fiant, ſm gl.in c.cõstitutis.ij.de appel.Septimò nota ibi,vires † nolumus obtinere,qꝑ ista verba important nullitatẽ ipso iure.Ad idẽ tex.in l.ij.C.qñ ,puo.nõ ẽ necesſ.& in c.ſi motu ,pprio.vbi not.Gemi.de ꝑben.lib.vj.& idẽ est si dicat,viribus careat,ſm Fel.in c.Rodulph.co.xvj.in ver.careat viribus. j.eo. allegans istũ tex.& tex.in c.qđ sup his.& ibi no.Pan.j.de fide instr.Idẽ
10 ẽt si dicat † viribus non subsistat.c.is cui.de præbend.lib.vj.& sic habes corollariè notare quòd subreptio vitiat ipso iure rescripta ad beneficia.ad idẽ tex.in c.ad audientiã.ij. vbi latè Felỹ.post alios.j.e.Octauò nota, secundum Panor.tria noĩa beneficiorum sonãtia in nomen dignitatis decanatus,de quo dixi in c.ꝑceden.Archidiaconatus sine dubio dignitas est, ẽt si secundum ꝑsuetudinem nõ hẽret iurisdictionem,ſm gl. in
11 c.pen.de offi.leg.lib.vj.Et † ꝑcentoria.Sed vr̃,qꝑ ista nõ sit dignitas,qa nullã habet iurisdictionem , iuxta nota. in d.c.j.de consuetu.Soĩo,de iure nõ est dignitas, nisi de consuetudine vel statuto ecclesiæ aliud cauetur . & ita loquat̃ iste tex. & in c.cum olim.de consuetu. Et qꝑ non sit dignitas consuluit Gemi.consi.101.Quo ad primũ. vbi dicit qꝑ disꝑsõ.c. de multa. j.de ꝑbẽ.ñ hẽt locũ i ꝑcẽtoria nec thesauraria, nisi ex consuetudine vr̃ statuto habeant & reputent̃ dignitates.Vltimò no.
12 ſm Pan.qꝑ † impetrãs ſm beneficiũ quãtũcũq; minimũ tenet facere mẽtionẽ de primo,vt hic latius p eũ.Ego latius ,pcedã p qõnẽ.Quæro primò,an in ſupplicatione sit faciẽda mẽtio de priorib.bñficijs iam obtentis? Breuiter,iura abũdãt in hoc qꝑ sic, al ãs taciturnitas vitiat gr̃am ipso iure, vt hic.& in c.ſi motu proprio.& in c.non ꝑt.de ꝑben.in vj.& i c.ſi ꝓponente.& in c.cũ adeo.j.eo.& in c.cũ teneamur.j.de ꝑben.Amplia primò, vt etiã sit facienda mentio de bñficio nondũ acceptato, ſm Io.And.& Gemi.in c.gr̃a.col.iiij.de rescrip.lib. vj.Rõ est, qa p collationem ẽt añ acceptationẽ acquirit ius efficax volẽte eo, cui fuit collatũ, ita qꝑ interim alteri cõferri nõ põt.c.ſi tibi absenti.de ꝑben.lib.vj.Et qa beneficiũ est sibi debitũ,licet nondũ suũ sit, ſm gl.in cle.auditor.de rescrip.& in cle.j.vt lite pendẽ.Ideo de tali iure debet fieri mẽtio, & generaliter non solũ de iure in re,sed ẽt de iure ad rẽ, est fienda mẽtio,ſm gl.in cle.ſi Romani.de ꝑben.in vers.obtinet.q̃ latè cõmentatus est Fel.in c.in nr̃a.col.iij.j.eo, Scdò amplia, ẽt si impetrans renũciasset beneficio, sed nulliter.Vel nondũ renũciato fuisset acceptata p ſuperiorẽ, qa licet istis casibus renũcians ꝑdat possessionẽ bñficij non tũ ꝑdit titulũ, ſm Inno. & Pan.in c.qꝑ in dubiis.de renũci.Ideo de isto bñficio renũciato est fienda mẽtio, ſm Rot.in tit.de renuncia.decis.iiij.in antiquioribus.De quo p Felỹ.in d.c.ĩ nr̃a corolla.xxxiiij.Qđ ego intelligo, si renũciatio sit facta in manibus laici,vel sit facta in manibus clerici, & nondũ sit à suo ſuperiore acceptata:aliàs si esset facta in manibus clerici, & à suo ſuperiore acceptata,nõ vr̃ necessaria mẽtio, p ea, quæ dicã in iiij.ampliatione.Ita colligit ex notatis in d.c.qꝑ in dubiis.& p Gemi.ꝑſi. 125.Super primo.Tertiò amplia,vt de pẽsione fieri debeat mẽtio.c.ad audientiã.ij.j.eo.Quartò amplia, ẽt vt sit facienda mẽtio de literis gratiosis, qbus impetrans renunciauerat, ſm Pan.in d.c.ad audientiã.in iiij.not.qa ex quo eorũ vigore poterat ꝓsequi beneficiũ,& noluit,si Papa hoc sciuisset,difficilius ꝓcessisset secundã gr̃am,ergo &c.c.postulasti.j.eo.Sed p̃riũ vr̃ dicendũ, qa de bñficio renũciato qñ valuit renũciatio, & fuit acceptata, nõ est faciẽda mẽtio, ſm Lapũ alleg.lxxxix. Duo p̃lati.& Fel.in d.c.in nr̃a.corollario.xx.ergo nec ẽt de literis,qbus est renũciatũ Et p̃rium tenuit idẽ Pan.in d.c.ĩ nr̃a. col.pen.nisi vigore dictarũ literarũ aliqd fuisset cõsequutus. d.c.ad audientiã.Quintò amplia, ẽt si esset beneficiũ manuale,qđ solet ꝓferri ad tps,vt prioratus claustralis,de quo loquitur tex.in cle.j.in vers.reuocari.de supplẽda negli. pla.nã de tali bñficio ẽt est mẽtio facienda, ſm Io.Cal.in ꝑſi.9.tit.de rescri.Alias ampliatiões collige p tc. ¶ Intellige & restrĩge primo,vt ,pcedat p̃missa mẽtio in bñficiis,quę impetrans obtinet in titulũ,secus in his,q̃ tenet absq; titulo,vt sint vicariæ tẽporales, qa de illis nõ est necessariò faciẽda mentio.c.postulasti. j.eo.quẽ sic intellexit Io.Cal.in d.ꝑſi.9.Intellige tertiò verũ esse,si impetrãs sciebat se hr̃e alia bñficia:secus si ignorabat, qa tũc taciturnitas nõ reddit scdam gr̃am subreptitiã ipso iure.c.gr̃a.de rescrip.lib.vj.Sed ,p intelligẽtia reuoco in dubiũ, an sufficiat, qꝑ in impetratione fiat mentio prioris bñficii in gñe,puta qꝑ petat sibi ,puideri de bñficio tali, non obstante, qꝑ aliud obtineat beneficiũ? An verò dẽat fieri ſpãlis mentio de ipso bñficio ? Cardi.& Barba.hic tenẽt, qꝑ sufficiat nominare beneficiũ in gñe.Mouent̃ p istũ tex.dr̃t.n.qꝑ tex.hic vult impetrationẽ vitiari,qa se simplici noĩe clerico appellabant,& sic nec ẽt in gñe se esse beneficiatos dicebãt.Ergo si dixissent se habere alia bñficia in gñe,valuisset impetratio.Sed Pan.hic tacitè improbat hunc intellꝰm,qa tex.esset de indubitabili ita eum intẽligendo.Nam satis notũ erat p iura antiqua, qꝑ impetratio non faciens mentionẽ vllo modo de beneficiis obtentis,nihil valet.d.c.cũ adeo.& c.ad audientiã.c.ſi ꝓponente.j.eo.cũ ſimil.Itẽ iste text.se fundat in hoc, qa nõ erat facta mentio dignitatis,& in hac subreptione nõ se fundasset si nõ esset facta mentio beneficii etiã in genere.Item tex.iste dicit, qꝑ se appellabant ſimplici noĩe, tanquã non haberent aliquẽ personatũ.Ergo appellarũt se bñficiatos ſimplici noĩe, aliàs tex.dixisset tanquã non haberent aliquod beneficium,nõ tanquam non haberent aliquem personatũ.Scdò pro hac parte And.Barb.alleg.tex.in c.is cui.in prin.de præben.in vj.Solutio.Ille text.loquit̃ in generali potestate ꝓferẽdi ꝓcessa alicui, vt possit ẽt cõferre beneficia personis ẽt aliàs beneficiatis, vñ ſufficit generalis mẽtio,qa ſpãlis nõ põt cõmodè fieri.Nos loquimur in eo,qui impetrat,qui põt de obtẽtis beneficiis facere mẽtionẽ ſpecialẽ.& pro ista ſolutione faciũt q̃ ſcribi Fel.in d.c.in nr̃a,corol.a.xxxvj.vers.i.& ſi diceret.& vers.vj.no.j.eo. Tertiò,pro ista ꝑte adducit̃ tex.in c.nõ põt.de ꝑbẽ.lib.vj.vbi innuit,qꝑ ſufficiat impetrãti dicere nõ obstante,qꝑ habeat bñficium.Solutio,ſm Panor.ibi narratur factũ implicitè, & nõ explicitè. Idem Papa rñdet quid operetur gratia concessa cũ tali clausula,nõ obstante,& c.nõ aũt refert formaliter quid cõtineretur in precibus. Cõtrariã opinionẽ, qꝑ immò in ſpecie sit facienda mentio de beneficio,tenent Pan.& cõiter alij. Primò,per istum textum,vbi expreſsè decidit qꝑ debet impetrãs

Universidad de Deusto
Biblioteca

exprimere in genere, ꝙ ſit beneficiatus. Ad iſtum tex. rñdet Cardi. hic ꝙ ſpeciale eſt, qñ exiſtens in dignitate impetrat exiguum beneficiū. Rō ſpecialitatis, quia exigua beneficia debẽtur pauperibus qui inquietãt diuites per impetrationes ipſorum, & ideo nō eſt veriſimile, ꝙ Papa cōceſſiſſet talia exigua beneficia exiſtenti in dignitate, ſi fuiſſet facta mẽtio dignita-
13 tis. Sed † Inno. Ioan. And. Pan. & alij reprobant hunc intellectum, ga Papa facilius ꝓcedit minora beneficia, q̃ maiora. vnde ſubaudiunt ad tex. ibi, ſuper minoribus, verbum maximè, quaſi dicant, idẽ dicendum in impetratione maiorum beneficiorum. Iſta tñ rñſio non caret cauillatione. Scdò mouent per text. in cle. ſi Romanus. de ꝓben. per locum à ſpeciali. Sed mihi non probat, ga licet velit, ꝙ ſpeciale ſit in collationibus factis à Papa motu ꝓprio, vt nō ſit facienda mẽtio de beneficiis obtentis, tñ ga ſpecialitas ꝓſiſtit in omnimoda taciturnitate, nō ſequit, ergo in collationibus, q̃ fiunt ad ſupplicationẽ eſt faciẽda mentio in ſpecie, ga ſi dicamus, ꝙ ſufficiat facere mentionẽ in genere, adhuc ſtabit ſpecialitas illius text. in collationibus factis motu ꝓprio, in quibus nō eſt vllo modo neceſſaria mẽtio aliorũ beneficiorũ prius habitorũ. Tertiò adducit tex. in c. in nſa. ibi, niſi expreſſam fecerit mentionem. ỹ.
14 cod. Ad iſtũ tex. rñdet Barba. ꝙ expreſſa dr̃ mentio † ẽt illa, q̃ ſit verbis gñalibus. Allegat doctr. Bart. in l. j. ff. de vulg. & pup. ſubſtitutione. & qđ decidit Bar. in l. j. ff. ſi qs in ius vocatus nō ierit. Defendẽdo cōem p̃t dici, ꝙ doctr. Bart. in d. l. j. procedit in materia indifferenti, vel alias fauorabili. Secus in materia reſtringibili & odioſa, in qua nō dr̃ expreſſum, qđ verbis gña libus exprimit vt eſt tex. cũ gl. in c. inquiſitores. de hr̃ticis. lib. vj. Sunt. n. reſcripta ad beneficia ſtrictè interpretanda. c. q̃uis. de ꝓben. lib. vj. Quãrtò pro hac ſnĩa vr̃ caſus in cle. fin. de officio ordinarii, vbi dr̃ ꝙ collatio habenti aliud beneficiũ, non valet, niſi de primo ſit facta ſpecialis mẽtio. Vbi aũt requirit mẽtio ſpecialis, nõ ſufficit ꝙ fiat mentio verbis gñalibus, ſm gl. in cle. j. in ver. ſpecialiter. de iudi. & facit tex. in l. ſi qñ. §. & generaliter. C. de inoff. teſta. & ꝙ ibi not. Mod. diſputãdo dici poſſet, ꝙ etiã dr̃ ſpecialiter exprimi qđ verbis gñalibus exprimit, vt eſt tex. cum gl. in l. fi. C. ꝙ cũ eo. & ibi Bar. in d. l. j. ff. ſi quis in ius vocatus nō ierit. Quintò facit, ga rō quare requirat ſpecialis mẽtio eſt, ga præſumit, ꝙ Papa nõ cõcederet beneficiũ alicui, ſi ſciret eum hr̃e aliud beneficiũ, vt hic, & in d. cle. fi. Ergo eſt etiã facienda mentio de beneficio taliter, ꝙ nõ poſſit dici, ſi Papa ſciuiſſet, non ꝓceſſiſſet. Ergo ẽt de circunſtantijs & qualitatibus bñficii, q̃ haberent reddere Papam difficiliorẽ ad concedendũ, eſt facienda mentio. c. poſtulaſti. in verſi. de leui. ỹ. eo. Sextò, generalitas parit ambiguitatẽ & obſcuritatẽ. l. Titię textores. ff. de leg. j. l. ita fidei. & ibi gl. ff. de iure fiſci. ſed in materia ſubreptionis, de qua loquimur, ita ex-
15 preſſio obſcura † & facta ſub verborũ inuolucro, vitiat reſcriptum, ſicut omnimoda taciturnitas, ſm Pan. in c. ij. de dolo & cõtumacia. & ſenſit gl. in c. dilectus filius Abbas. ỹ. e. refert & ſequit Curt. qui plura alia adducit ꝓſi. 35. col. viij. & cõſi. 74. co. xxxj. in fi. & ſeq. Nam ſm Bal. pp generalitatẽ & verborũ inuolucrũ effugitur mẽs deliberata Pontificis. Ita Bal. in c. cum dilecta. ỹ. eo. Et ſic ſtat ꝓ ſo cõis, ꝙ de beneficijs habitis eſt facienda mentio in ſpecie, aliàs impetratio eſt nulla. Sed nunc ſe offert alia dubitatio, an ſufficiat nominare titulũ beneficij, an verò neceſſe ſit exprimere oẽs qualitates, & circũſtantias, & quas in ſpecie. ¶ Et antequã deueniam ad hanc dubitationẽ expediã prius aliquas quæſtiones, quas tãgit hic Pan. in ij. notab. Et primo quæro, an impetrans teneat men-
16 tionẽ facere de notabilitate † Panor. hic poſt Ioan. Andr. de terminat, ꝙ nõ, & *cõiter* ſequunt docto. & idẽ firmat Fely. in c. in nſa. corrollario. iiij. col. viij. ỹ. eo. Rõ quia taciturnitas eorum, q̃ expreſſa facilius induxiſſent ſuperiorẽ ad ꝓcedendũ, nõ reddit gr̃am ſubreptitiã. d. c. poſtulaſti. à ꝓrio. ỹ. eo. Sed Papa facilius cõcedit beneficia nobilib. q̃ ruſticis. c. de multa. ỹ. de ꝓben. Contrariũ hic tenent Hoſtiẽ. & Barba. & ſenſit Lud. Ro. ſing. xxxvij. quorũ rõnibus rñdet hic Fel. col. j. ideo nõ re
17 fero. Scdò q̃ro, an ſit facienda mentio de ruſticitate. † Ex præmiſſis dicendũ vr̃, ꝙ ſic, quia Papa non ita faciliter cõcedit beneficium ruſticis, ſicut nobilibus. Cõtrariũ credo verius per tex. in c. pen. ỹ. de ꝓbend. vbi dicit Pan. ꝙ licet data paritate nobilis ſit ꝓferẽdus, tñ ſi ignobilis ſit æquè doctus, & æq; morigeratus, magis ẽ cõmendãdus. Et de hoc eſt optimus tex. in c. nunq̃. lvj. diſtin. Et duob ꝓtendentib. de Papatu rñdit alter obijcienti nobilitatẽ, piſcatori Petro & filio fabri ſucceſſorẽ q̃rimus, nõ Auguſto, vt refert gl. in c. qm̃ vetus. in verſi. inui-
18 dia. xiiij. q. j. Tertiò q̃ro, an de diuitijs & p̃monio ſit facienda mentio † Pan. hic rñdet ꝙ non. ſequit Fel. col. j. arg. not. per gl. in c. ꝓſtitutis. de appellatio. & pro hac ſententia facit, quia taciturnitas nobilitatis generis nõ vitiat impetrationẽ, ergo nec taciturnitas nobilitatis diuitiarum. Nã diuitiæ hodie nobilitãt hoẽm, ſm Bar. in l. capitaliũ. §. ſerui ceſſi. ff. de pẽnis. & in l. j. Cde digni. lib. xij. Sed ſm Peripateticos, diuitiæ ñ nobilitãt hoẽm, ſed veſtiũt virtutẽ & nobilitatẽ animi. Licet Stoici deturpare hoẽm & animũ à virtutibus alienare aſſerãt. Verum apud miſeros tãto in pretio ſunt diuitię, vt illis mediantibus non tñ nobiles, ſed immortales effici facilè credant. Dicentes, Vincant diuitiæ, facro nec cedãt honori. Nup in hanc vrbem pedibus qui venerat albis: qñquidẽ inter nos ſanctiſſima diuitiarũ maieſtas, &c, Sed heu, inſulſa credulitas, quis res terrenas, fragiles & caducas, momẽto perituras, ad immortaliratis gloriã falsò putat quicquã cõferre? Contrariũ ꝙ ſit facienda mentio de diuitijs, vr̃ ſic poſſe ſuaderi. Papa facilius cõcedit beneficia pauperibus, vt hic. Hinc dicimus, ꝙ reſcriptũ, quo cõceditur beneficiũ diuiti, dr̃ gratioſum. Sed illud quo conceditur pauperi, dr̃ de iuſtitia, vel in forma digniorũ, vel in forma pauperum, vel ſm apoſtolum, vt declaratũ fuit ſ. in rub. Ego teneo, ꝙ non ſit neceſſaria mentio diuitiarum ſiue patrimonij, qua ẽt diues clericus debet de altari viuere, & ſi ſibi concedatur beneficium dr̃ cõceſſum in forma. c. cum ſm apoſtolũ. ỹ. de ꝓben. tradit̃ per Pan. in c. eps. eo. tit. Limito tñ iſtã cõcluſionẽ nõ procedere in clerico diuite, ordinato ad titulũ ſui patrimonij, qui accipiendo patrimoniũ ſuũ in titulum, vr̃ liberaſſe ordinarium collatorem ab obligatione, qua tenebat ſibi prouidere de beneficio. Ideo de illo patrimonio aſſignato in titulũ loco beneficij debet fieri expreſſa mẽtio. Quia ſi Papa illud ſciret nõ ita facile illud ꝓcederet beneficiũ. Et idẽ à fortiori dicendũ eſſet, ſi conſtituiſſet patrimoniũ in beneficiũ eccleſiaſticum, iuxta tex. in c. tua nos. de ſimo. & ita Fel. in c. poſtulaſti. co. vij. ỹ. c. Scdò, fallit in impetratione facta in forma pauperũ, q̃ nihil valet, ſi impetrãs ſit diues, tanquam conceſſa ſit ex falſa cauſa. c. ſi pauper clericus. de præben. li. vi. Ita Inn. Ant. & Fely. hic. & idẽ Fely. in c. in noſtra. corollario
xxx. ỹ. c. ¶ Deuenio nunc ad qõnem valde vtilẽ, an ſit facienda mentio de qualitatibus beneficij impetrandi? Et primò q̃-
19 ro, an ſit facienda mentio de cura † animarum? Rñdet Pano. poſt alios, ꝙ ſic per tex. in c. cũ in illis. in prin. de ꝓben. intantũ ꝙ nõ ſufficit de cura mentionem fieri in clauſulis executiuis. Exemplum, ſi diceretur in bullis, ita tñ quòd animarũ cura ñ negligatur, cle. j. de ꝓben. Secundò addẽ, ꝙ in omni materia odioſa nõ cõprehendunt beneficia curata, niſi de cura ſit habita mẽtio. Vnde habens poteſtatẽ diſpenſandi cũ homicidis & irregularibus, ſuper retinendis vel habendis beneficijs, nõ
20 poſſet diſpẽſare † ſuper curatis, ſm Pan. in c. ſi. de cleri. pugn. in duel. Iſta deciſio Pan. vr̃ periculoſa, ga ptãs diſpenſandi cõtinet materiã fauorabilẽ, ſm Bar. & alios in l. ij. in princ. ff. de ver. ob. Pan. & Mode. in c. at ſi clerici. §. de adulteriis. ỹ. de iud. & ideo latè interpretanda. Et ꝓrium tenet ibi Io. And. de auri. & facit, ga hñs ptãtẽ cõferendi beneficia, põt conferre curata, vt nota. in c. ſi & ibi Fel. de ſimo. Et ita etiã tenet Fel. in d. c. poſtulaſti. co. xiiij. ỹ. eo. Tertiò adde ꝙ eſt facienda mẽtio curæ, ẽt ꝙ impetrans nõ teneat ſeruire illi curæ, vt ſi ſtatuto, vel ex conſuetudine eccleſiæ ſolitũ eſſet illi deſeruiri per vicarium perpetuũ, ſm Cardi. ꝓſi. 31. Quod ꝓbat Fel. in d. c. in nſa. corolla. x. Quãrtò adde, nõ valere gratiã ꝓceſſam motu proprio, ſi non ſit habita mẽtio curæ. c. in illis. de ꝓb. Et dicam. ỹ. ſequitur Fel. in c. cãm quę, col. ij. de teſt. Sed pro intelligentia, ſciendum eſt, qđ dicat beneficium curatũ? iſtud declara vt per Pan. in c. de multa. col. fi. de ꝓben. & in c. dudũ. ij. col. iiij. de elec. & per Dec. hic, ex cuius dictis habes limitationẽ ad hanc deciſionem. Scdò limita, niſi eſſet tale beneficium qđ haberet curã annexam de iure. Exẽplũ, vt epiſcopatus & archidiaconatus, tũc ſm Rot. tit. de ꝓben. deciſio. xij. in antiquioribus impetrans teneat exprimere qualitatẽ beneficij. puta de cura
21 ei imminenti. Qđ ſequit Fel. in d. c. in nſa. corolla. iiij. Scdò q̃-ro, † an ſit facienda mẽtio de reſidẽtia, quam requirit beneficium? Rñdẽt Pan. & alij ꝙ ſic, argu. c. fin. de cleri. nõ reſid. Cõtra hanc deciſionẽ opponitur. De his, q̃ ſunt nota Papę, non eſt neceſſariò facienda mentio. c. i. de conſti. lib. vj. firmat Fel. in c. ſuper literis. verſi. ſecunda regula. ỹ. eod. Ergo nõ eſt neceſſe facere mentionẽ de reſidentia, quia q̃libet beneficia ẽt ſimplicia de iure cõi requirunt reſidentiam. c. conquerente. de cleri. nõ reſidẽ. no. Abb. in d. c. fi. Ad iſtud rñdet Pet. quod habito reſpectu ad conſuetudinem generalẽ, quæ eſt, ꝙ ſimplicia non requirãt reſidentiã debet mentionẽ facere de ipſa reſidentia. Tu conſidera qño procedat iſta ſolutio, quia ſi de iure communi requirunt reſidentiam, ergo qñ nõ exprimitur reſidentia, Papa debuit credere, ꝙ requirant reſidentiam, quia ita iuris eſt. Ergo ſi non requirunt, & nihilominus Papa conceſſit, debemus dicere, quòd gratia valet, quia facilius cõ
ceſſiſſet, ſi ſciuiſſet ꝙ nõ requirit reſidẽtia. Vnde teneo, ꝙ de reſidentia

reſidentia nõ ſit neceſſariò habenda mẽtio. ¶ Tertiò quæro,
2 an de ordine † annexo beneficio impetrando ſit faciẽda mẽtio? Rñdet Pan. & alij, ꝙ nõ, p̃ text. in c. ci cui. de ꝓbẽ. in vj. Tu aduerte, ga ille text. loquit̃ in impetratione beneficij in gñe, vñ taciturnitas qualitatũ nõ põt dici fraudulenta, ſm Lap. allegatione. lxxxiiij. d. Papa, & Pan. in c. noſtris. de ꝓceſſ. ꝓbẽ. Itẽ aduerte, ga hac rõne attẽta dicẽdũ vr̃, ꝙ nõ requirat mentio curæ animarũ, quæ requirit ordinẽ presbyteratus, vñ rñdeas, ꝙ iſta ꝓcõ non intelligit de beneficio ſacerdotali vel diaconali, ſed intelligit, ꝙ impetrãs non tenet exprimere, ꝙ patiat defectus ordinũ, quos requiri beneficiũ, qđ impetrat. c. ſi pro clericis pauperibus. de præbẽ. in vj. Et rõ eſt, ga talis defectus eſt cito probabilis, cũ intra quatuor tpa impetrãs poſſit ſe ꝓmoueri facere ad ordines requiſitos, ſm Gemi. in c. licet canõ. de elect. in vj. Inmo hodie ſunt ſublata iterſtitia tpm ſm gl. in cle. generale. de æta. & qualita. Declarat Pan. in c. cũ in cũctis. §. inferiora. ỹ. de elect. vbi dr̃, ꝙ ſi vitiũ ætatis ſit cito purgabile, tũc nõ requit̃ expreſſio ætatis. ¶ Quartò q̃ro, an ſit fa-
23 ciẽda mẽtio de dignitate? † Rñdet Pan. ꝙ ſic, ꝓ iſtũ text. ſed nõ probat, ga loquit̃ de dignitate iam obtenta, nos de obtinẽda. Deciſio tñ vera eſt ꝓ tex. in c. ſi. de ꝓb. ¶ Quintò quæro,
24 an ſit neceſſariò exprimendus valor † beneficij impetrandi? Rñdet Pan. poſt gl. in cle. j. de ꝓbẽ. ꝙ nõ, ga beneficia ꝓfirmantur principaliter pp ſpiritualia, & nõ pp temporalia. Ergo de tẽporalibus, q̃ veniunt acceſſoriè nõ eſt facienda mẽtio. c. ſuper eo. de ꝓbẽ. in vj. Et ꝓ iſta parte aliqui põderãt iſtũ tex. in fi. vbi impetratio vitiat̃ pp taciturnitatẽ dignitatis, & tñ nõ cõſtat, ꝙ eſſet facta mẽtio reditũ. Ergo expreſſio valoris nõ ꝓſiderat. Contrariũ tenent Baſien. & Deci. hic ꝓ rõnẽ. c. poſtulaſti. ỹ. c. declaratã vt hic ꝓ Pan. & benè. tenẽdo iſtã ptẽ, nõ ob. rõ. ſ. deducta, ga debet intelligi de acceſſorijs nõ neceſſarijs, pro ut loquit̃ tex. in d. c. ſup eo. ſecus vr̃ dicendũ in acceſſorijs neceſſarijs, vt ſunt tẽporalia & ſpiritualia. c. ſi qs obiecerit. j. q. iij. Conſidera, ꝙ iſta rño ꝓcludit totũ ꝓriũ, ga acceſſoria neceſſaria ſunt magis nota, q̃ nõ neceſſaria. Ergo ſi nõ debet fieri mẽtio de acceſſorijs nõ neceſſarijs, à fortiori nec de acceſſorijs neceſſarijs. argu. eorũ, q̃. ſ. dixi poſt Fel. ĩ c. ſup literis. ver. ſecũda regula. ỹ. eo. Vñ ex alio vr̃, ꝙ illa rõ nõ ſit vera, ga ea at tẽta non deberet fieri mẽtio de pẽſione, q̃ eſt qđ tẽporale, cuius ꝓriũ decidit ĩ c. ad audiẽtiã. ij. ỹ. eo. Nõ otiã obſtat iſte tex. ga q̃ñ ꝓponit̃ dubitatio ſup vno, in aliis præſupponit̃ oĩa eſſe habilia. c. i. de æta. & quali. lib. vj. ſic iſta opinio inſtituit ex ſtylo curiæ. Nã ita ſtatuit Vrbanus. iij. vt p Rot. deciſ. ccxcij. incip. Licet impetrãs. in nouis. & Inno. octauus in regula cancellariæ. lvj. Amplia, vt non ſolũ ſit facienda mẽtio de valore beneficij impetrãdi, ſed ẽt de valore bñficij iam obtẽti. Ita determinat̃ in dicta regula. lxi. Limita primo, vt ñ, ꝓcedat in gra motu, ꝓprio cõceſſa vt dicã. ỹ. Secundò intellige, ꝙ ſit neceſſaria mẽtio valoris beneficij obtẽti, q̃ impetrãs vult vtrũq; retinere, ſecus ſi velit primum dimittere, ſm Rot. loco ꝓallegato. Tertiò fallit, in cardinali, ſm Pet. de Anch. ꝓſi. 295. Proclariori & 267. Efficacius. Iſta limitatio dependet ab alio dubio, an diſpõ generalis ꝓrehẽdat cardinales, de quo latè per Fel. in c. cũ in iure. ỹ. de offi. deleg. & in c. qđ ſup his. de fide inſtrorũ. Quartò fallit, in impetrationibus cõceſſis ab ordinario, qa ordinarius p̃ſumit̃ ſcire valores beneficiorũ ſuę diœceſis. cle. ij. de offic. ordi. Quintò fallit, in impetratione hoſpitalis, cuius reditus non excedũt ſummã centũ ducatorũ de camera, qa abinde. ỹ. nõ ſoluit̃ annatæ, ſm Fel. hic. Et põdera, ꝙ valor exprimẽdus vr̃ ꝓp ſolutionem annatæ, qđ falſum vr̃ ꝓ ea, quæ ſ. dixi. Quartò quæro, an impetrãs teneat̃ probare
25 † valorẽ expreſſum in precibus? Panor. rñdet ꝙ ſic, & idẽ voluit Pan. in c. ſi. de p̃ſumptio. Adde generaliter, ꝙ impetrãs tenetur probare oĩa expreſſa in ſupplicatione. c. qa circa. & ibi Pan. in iij. & iiij. notab. de ꝓſang. & affini. De quo ꝓ Fel. in c. cõſtitutus. col. j. & ſeq. ỹ. eod. Sed ỹ vr̃, ꝙ impetrãs nõ teneat ꝓbare valorẽ, qa ſatis vr̃ ſi dicat ſe verũ valorẽ expreſſiſſe, & ꝙ pluris nõ valet, ſm glo. pillũ tex. in l. cũ de lege. ff. de ꝓba. Et iſtud cõprobat Iaſ. in l. ſi. §. licẽtia. col. i. C. de iure deliberã. Et illã glo. dicit *cõiter* eſſe approbatam Curt. ꝓſi. 27. col. viij. verſ. ſed ỹ. huic difficultati voluit rñdere Fel. poſt Car. ĩ d. c. fi. col. ij. Sed cũ nõ intelligo, dicit enim ꝙ gl. in d. l. cũ de lege. procedit, qñ p̃ſumptio cõcurrit cũ aſſerente rẽ pluris non valere, in caſu iſto negat p̃ſumptionem eſſe pro aſſerente. quam ſolutionẽ non capio, qa fateor, ꝙ beneficia p̃ſumuntur inſtituta cũ aliqua dote. c. vt quiſque. vbi glo. de vita & honeſta. clerici. tñ ꝙ p̃ſumamus maiorem eſſe dotẽ, q̃ ſit expreſſum, nõ apparet, ꝙ ius ita p̃ſumat. Vnde pro reſolutione indagãda eſt alia dubitatio, an exprimens certũ valorẽ debeat ſuccũbere,
26 ſi † valor ſit minor, q̃ ſit expreſſum, nã præſuppoſita parte affirmatiua in iſto dubio remanebit diſſolutũ argu. ſ. factum.

Et ꝙ nõ debeat ſuccũbere, ſi expreſſit valorẽ, oſtendit, qa qđ pluris eſt, vtiq; tanti eſt. l. cũ furti. ff. de in lit. iurã. reg. ſemper. de reg. iu. in vj. Duodecimo, quia Papa facilius ꝓceſſiſſet, ſi ſciuiſſet ꝙ erat minoris valoris ergo expreſſio ꝙ erat pluris, nõ debet vitiare, p ea, q̃. ſ. dixi. In ꝓrium, ꝙ expreſſio maioris reddat gr̃am inutilẽ, vr̃ caſus in c. cui de nõ ſacerdotali. de ꝓben. in vj. Per quẽ tex. ita tenent *communiter* doct. relati p Fel. hic.
3 col. vij. verſ. decima ꝓcõ. Et ita tenendo remanet reſoluta pcedens difficultas, ga ꝓcõ gl. in d. l. cũ de lege. nõ p̃t ꝓcedere, qñ intentio dicentis rẽ pluris nõ valere, eſſet fundata, ẽt ſi valeret minus, alias ſecus, vt de ſe patet. Sed ita tenẽdo, qđ rñdebimus ad argumenta. ſ. facta? Fely. in d. c. fi. col. ij. dicit ſe non rñdere, ga nõ habuit ſatis tẽporis ad cogitandũ. In c. ſup literis. col. iij. ỹ. eo. rñdet ad ſm argũ, qđ ꝓcedit vbi expreſſio fit p modũ demõſtrationis, ſecus ſi per modũ taxationis. Et ita dicit ꝓcedere tex. in d. c. cui de non ſacerdotali. & in c. ſuſpecti. de reſcrip. in vj. Iſta ſolutio diuerſificat terminos, & nõ aſſignat rõnem diuerſitatis. Duas alias ſolutiones refert Iaſ. in l. j. §. ſi ſtipulanti. ver. iiij. limita. de verb. obl. quas ipſemet reprobat. ideo nõ refero. Ego teneo ſolutionẽ ibi aſſignatã in tex. ꝙ ideo gr̃a nõ cõprehendit beneficiũ minoris valoris, qa mandatũ Papæ nõ extendit̃ ad caſus nõ expreſſos, & ſic ad beneficiũ non expreſſum in gr̃a. Ex quo infero, ꝙ ſi in gr̃a ex primeret certũ bñficiũ in ſpecie cũ certo valore, iſto caſu gr̃a cõprehenderet illud beneficiũ, ẽt ſi eſſet minoris valoris, quia tunc non eſt opus gr̃am extendi. & iſtud eſt qđ volũt dicere Pan. Ioã. de Luciano, & Gemi. in d. c. cui de nõ ſacerdotali. dũ dñt, ſi beneficia nõ differũt ſpecie, ſed habeãt ſe tanq̃ minus & maius, intra eandẽ ſpẽm, tũc non ꝓcederet ille tex. Et iſto caſu ſufficeret impetranti ꝓbare valorẽ ſm formã traditã p gl. in d. l. cũ de lege. Et ſi vis ſcire qualiter ꝓbetur valor beneficij, videas hic per Fel. col. fin. Et gñaliter ſi vis ſcire qũo probetur valor rei, videas Bar. in l. ij. col. fi. C. de reſcin. vend. & Fel. poſt alios in c. cum cã. col. j. & ſequen. ỹ. de teſti. & Soc. conſi.
8. col. j. lib. j. ¶ Quæro quæ ſint cõputãda in valore beneficij?
27 Rñdeo, ꝙ oẽs reditus, q̃ ſunt ſoliti cõiter percipi de corpore † bñficii, computant̃ in valore, ſm Petr. de Anch. in cle. j. de
28 deci. ideo diſtributiones quotidianæ † nõ debent cõputari, qa nõ ſunt de corpore bñficii, ſed percipiunt rõne ſeruitii pſonalis, ſm Oldr. cõſi. 188. Ex virtute gr̃æ. & Fel. hic col. viij. & Rot. in hoc eo. tit. deci. cxxxiiij. in nouis. qđ cõprobo p tex. in c. licet vobis. ỹ. de ꝓben. vbi dr̃, ꝙ appellatione fructuũ & reditũ eccleſiæ nõ cõprehendunt diſtributiones quotidianæ. Et ideo dicit gl. not. in extrauag. Ioan. xxij. incip. Suſcepti regimi ñis. in ver. ꝓſueuit. de elect. ꝙ de diſtributionibu quotidianis nõ eſt ſoluenda decima papalis. qđ tenuit Gemi. cõſi. 85. Sup primo dubio. col. pe. & cliij. in fi. Eodẽ modo mortualia an-
29 nuerſalia queſtæ nõ computant̃ † in valorẽ, ſm Oldr. conſi. 206. Circa primũ. niſi tales reditus ſoleant quotannis ꝙ certa pecunia locari, ſm Fely. hic. An autem de valore ſint prius expenſa & onera deducenda. videas Fely. in c. ad nr̃am. col. ij. ỹ. de iureiuran. Deci. ꝓſi. 156. Vbi ẽt quærit, an ſit deducenda penſio. ¶ Scdò, q̃ro qs ſit ſecurus modus exprimẽdi valorẽ,
30 † ita ꝙ impetrans non videat ſe aſtringere ad ꝓbandũ certũ valorẽ? Pan. hic rñdet ꝙ ſic dicat ĩ ſupplicatiõe, cuius reditus ſummã centũ ducatorũ nõ excedit. Sequit̃ Gemi. poſt Ioan. Andr. in d. c. cui de nõ ſacerdotali. & iſto modo exprimendi vtit̃ curia. Scda practica ꝙ exprimatur certus valor cũ clauſula, vt aſſerit̃, qa tunc ſufficit ꝓbare, ꝙ ita cõiter aſſerat̃, licet beneficiũ ſit maioris valoris, ſm Pan. in c. ſi. col. iij. ỹ. de p̃ſum. Et de iſta clauſula, vt aſſerit̃, videas multa p Fel. & Barba. in c. iura tit. col. j. ỹ. de ꝓba. ¶ Vltimo q̃ro, an taciturnitas valoris curæ,
31 vel reſidẽtiæ vitiet gr̃am † motu ꝓprio ꝓceſſam? Pan. rñdet ꝙ ſic, qa motus ꝓprius non operat̃ ꝓ p̃ſumptã mentẽ ꝓcedẽtis, ſm gl. in cle. ſi Romanus. de ꝓben. Sequit̃ Rot. deci. cxi. tit. de ꝓben. in nouis. Confirmat, quia gr̃a motu ꝓprio cõceſſa non operat̃ ꝓ diſpõnem c. mandatũ. ỹ. eo. qa mens Papæ non vr̃ fuiſſe grauare ordinariũ collatorẽ duabus collationibus, ſm Gemi. in c. ſi motu ꝓprio. eo. tit. in vj. Facit qa per reſcriptũ motu ꝓprio ꝓceſſum non intelligit derogatũ ſtatuto de certo canonicorũ numero, iuſto roborato, ſm Imo. in c. ſtitutus. ỹ. eo. qa ſi derogaret, eſſet ꝓ mentẽ Papæ. c. cũ M. de ꝓſtit. Tertiò, facit qđ decidit Gemi. in c. ſi pp tua debita. col. vj. de reſcript. in vj. vbi ꝓcludit ꝙ diſpõ. c. quãuis. cl. j. de ꝓben. eod. lib. procedit ẽt in reſcriptis motu proprio ꝓceſſis. Quartò ſacit qđ decidit Pan. in c. cum noſtris. de conceſ. ꝓben. quem ſequit Fely. in c. in noſtra. corollario. xxxvj. ỹ. eod. Quintò, facit deci. Bald. in l. fideicõmiſſa. §. ſi ſeruo. de leg. iij. quẽ ſequitur Fel. in d. c. ĩ nſa. vlt. corollario. Et ex his infert Pan. hic, ꝙ per
32 gratiã motu ꝓprio ꝓceſſam nõ intelligit derogatũ iuri patronatus laicorũ. † & idẽ decidit Rota in iſto tit. & deci. xvij. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

nouis. facit tex. in d. c. quamuis. & quę scripsit Fel. ī suo tract. de iurepatrona. & in cap. causam quæ. col. ij. ī. de testib. adde vnum stupendum dictum Fely. in cū inter. col. iiij. ī. de excep. vbi ampliat, etiam si Papa in verbis narratiuis fecerit mentionem de iure patronatus laicali, adhuc non censetur derogatum nisi in corpore gratiæ sit expressa derogatio. & dicit q̄ ita suo tpe fuit conclusum in Rota. Contra prædicta vī casus in d. c. si motu proprio. vbi valet gīa motu proprio concessa hñti aliud beneficium, ēt q̄ de primo nulla sit facta mētio. Et q̄ taciturnitas curæ & residentiæ non vitiet gīam concessam motu proprio, [a] tenent Rot. in isto tit. decis. xxxij. & Io. And. in c. ei cui. de prēben. in vj. & cōfirmat Fely. hic in versi. tertia cōclusio. si sīt taciturnitas valoris non annullat gīam motu proprio factam. Et ego comprobo per ea, quæ voluit Ioan. And. in addi. Spec. tit. de cau. pos. & propi. §. quia verò. versi. quid de colligentibus. vbi vult, q̄ licet princeps nunquā presumat velle grauare locum duplici pedagio, tñ fallit in cōcessione exigendi pedagium motu proprio facta. Et ex præmissis vī, q̄ conclusio & decisiones pro corroboratione cōclusionis adductæ, non sunt iuridicæ. Quid tenendum? Fel. cōsiderat quinq; casus. Ego breuius concludo. Aut quæritur, an motus ,pprius defendat gīam a vitio subreptionis, & tunc rñdeo, q̄ sic per tex. in d. c. si motu proprio. Ex quo infert, q̄ rescriptum concessum motu proprio, valet ēt q̄ non sit facta mentio valoris curæ vel residentiæ. Et ita procedunt omnia allegata hic per Fel. in versi. tertia conclusio. Aut quærit, an motus proprius operet dispensationē: tunc dicendū est, q̄ non, sm gl. in d. c. si motu proprio. Et ita ,pcedant quę allegat Fely. hic, in versi. primus casus. Et ego confirmo, quia ēt clausula, supplentes oēm † defectū, operat dispensationē super defectu personali, sm Archid. in c. Cenomanēsem. lvj. distin. qđ dictum reputat sing. Ro. sing. cccxix. incip. An verba rescripti. sequit Fel. in c. ij. col. xvij. ŝ. eod. Ex quo infero, q̄ si Papa motu ,pprio concedat alicui aliud beneficium curatū obtinenti, licet gīa valeat, qa non potest opponi vitium subreptionis, tū non operat dispensationē, q̄ possit vtrunque retinere. c. non pōt. in fin. de præben. lib. vj. Quærit Pan. vltimo loco, an de qualitatibus beneficij obtenti sit facienda mētio? Et rñdet distinguendo, vt hic per eum. Circa cuius dicta aduerte. Primò, in quantum præsupponit, q̄ dispensatio possit dici fauorabilis † exēplificādo in dispensatione, q̄ illegitimus promoueatur ad ordines. ī istud dictum & exemplum Pan. est tex. in c. j. de fil. presbyte. Et contra Pan. vrget ratio, nam dispensatio ideo dī odiosa, quia exorbitat à regulis iuris. d. c. j. Sed omnis dispensatio exorbitat, ergo omnis erit odiosa. Item ptra Pan. est gl. expressa in c. literas. de resti. spolia. & ēt ī Pan. facit, quia tex. in c. per venerabilē. infra, q fil. sint legit. loquitur in legitimatione, quæ vī magis odiosa, q̄ simplex dispēsatio. Nam dispēsatio solū offendit ius cōe. legitimatio verò offendit ēt ius tertii, qui ab intestato succedisset, & istud vltimum fuit motiuū Fel. in c. postulasti. col. x. ī. eo. Sed potest rñderi, q̄ legitimatio simplex & generalis est fauorabilis, † quia ltātus restituit primis natalibus, & iuri nrtutali remittit, sm qđ nulla est dria legitimorum & illegitimorū. §. naturalis. in auth. quib. mo. nat. effici. sui. Et ideo talis legitimatio est amplianda, arg. eius, qđ no. glo. in c. j. in versi. eligo. de postu. præla. in vj. Secus est in legitimatione ad aliquos actus particulares tīn, quia illa est propriè dispensatio. sm Pau. de Cast. & Ias. in l. sed si hac. §. patronum. ff. de in ius vocan. Secundò, habes ex dictis Pan. conclusionem, sublato vno obstaculo, non censetur sublatum † aliud. c. ex tuarū. de authoritate & vsu pall. si domus. ff. de serui. verb. præb. & p hac cōclusione Deci. hic edducit nōnulla. Tu adde benè facere tex. in §. affinitatis. instit. de nupt. Itē adde, quod decidit Alex. psi. 12. col. iiij. lib. ij. & Pau. de Ca. consi. 86 Dubitatio vertit. col. ij. in j. par. Tertiò, no. q̄ cura animarum licet sit periculosior, non tā est dignior personatu, sm Pan. Adde, q̄ hanc cōclonem firmat Inno. in cle. j. de præben. dicens, q̄ cura fori cōtentiosi † est dignior cura animarū, quia magis appropinquat Papæ, q̄ exercet curā fori ptentiosi. Sed ī illud dī dignius, qđ habet subiectum magis dignū, sm Pan. ī c. clerici. ī. de iudi. ergo cura animarū † dignior, qa eius subiectū est anima, quæ omnibus rebus est ptiosior. c. peipimus. xij. q. j. Solu. ēt cura fori cōtentiosi habet animā pro subiecto, & ideo dignior vī ratione dignitatis, cui adhæret. Benè facit dictum Hostiē. in proœmio suæ summæ col. iiij. vbi dī, q̄ doctores si rectè exerceant eorum officiū, magis merent q̄ mendicantes religiosi. Quartò colligę, q̄ in dispens. nō valet argūtab identitate vel maioritate rationis. Et idē Pan. in c. at si clerici. §. de adulterijs. col. iij. ī. de iudi. Pro ista cōclusione solet allegari tex. in c. fi. ī. de transla. epis. Sed nihil facit, vt patet ex ratione ibi assigata. Ad idem allegatur tex. in c. cui de non sacerdotali. de prēben. in vj. Ad istum tex. respondi etiam ŝ. pro hac conclusione vide Felyn. in c. postulasti. col. x. & iij. sequen. ī. eo. & Ias. in l. fi. col. vij. de constitutio. princi. Vltra eos adde quod dicit Anto. de Burr. in c. cum venerabilis. de excep. vbi vult, q̄ dispensatus, † v. possit permutare suum beneficium cum alio non potest permutare cum duobus alijs beneficijs. de quo vide Barb. in c. prudentiam. col. ij. de offi. deleg. sīr dispensatus † vt possit promoueri ad beneficium curatum non obstante defectu ætatis, non tū censet dispensatus, vt possit administrare bona ipsius beneficij, ideo agere non poterit, sm Petr. de Anch. in c. j. de ęta. & qualita. & Fely. in c. edoceri. versi. solus platus. ī. eo. Limita primò, vt non procedat q̄n rō est expressa in dispensatione, quia tunc licitū est arguere ab identitate rationis, sm Pan. in d. §. de adulterijs, quia tunc non dī extensio, cum rarę scripta disponat & oēs casus includat, qui sub ea comprehendi pñt. l. cum mulier. & ibi no. Alex. ff. solu. matr. & est glosa. c. primo in versi. Italiæ. de tempo. ordi. lib. vj. Hanc fallentiam reprobat Fely. in d. c. postulasti. col. x. sed ad eius fundamenta facilis est rñsio. Secundò limita, vt fiat extensio quo ad accessoria necessaria sm gl. in c. quia in tantum. ī. de præben. & in c. si quis clero. vj. q. j. vbi dispensatus super pluralitate, intelligitur etiam dispensatus super residentia. quod declarat Cardi. in cle. j. ix. q. de præben. Facit, quia dispensatus ad ordinem presbyteratus censetur dispensatus quo ad oēs ordines inferiores, secundum Fely. in c. prēterea. in fin. de offi. deleg. Facit, quod decidit Panor. in c. cum in cunctis. §. cum verò. col. fina. ī. de elect. Et quod decidit Geminia. post alios in c. cum ex eo. de elec. in vj. Tertiò, intellige conclusionem procedere in dispensatione, † secus in potestate dispensandi, q̄ est fauorabilis & extendenda. c. fin. & ibi latè Fely. ī. de sum. per Bartol. & alios. in l. ij. in princip. ff. de verb. obl. Vltimò collige, quòd gratia non faciens mentionem de illicita occupatione beneficij nihil valet. Idem tenet Panor. in c. prēterea in vlt. nota de iurepatro. in c. cum iamdudum. ī. de prēben. & in c. quisquis. de elect. sequitur Gemi. in c. cum qui. de præben. in vj. Fely. in c. in nostra. corollario. ij. ī. eo. & pro hoc est text. in l. auctoritate. C. vnde vi & glos. in l. ij. C. de fun. & salti. rei dominicę. libr. xj. Benè facit, quod decidit Bart. in tract. de tyrāno. in x. q. princip. quam refert & sequitur Ias. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. colū. iiij. ff. de acquir. poss. ¶ Glos. j. non est alibi, secundum Panor. hic. Ex qua ha-
bes q̄ quis potest impetrare † rescriptum ad beneficia, ,p
sine mādato. Sed certè gl. istā nō vult, sed benè excludit, q̄
pōt impetrare beneficiū ,p alio sine speciali mādato, & sic
velle, q̄ requirat saltē generale mādatum. tū opinio Pan. ...
...muniter tenetur. vt ēt tenet idem in c. ex ore. de his, quæ fiunt
ma. par. cap. Et Fel. latè in c. nōnulli. q. j. ī. eo. ¶ Glo. ij. notat
rescriptū † Papæ nunquam ,telligitur derogare iuri alterius
allegat plura iura. Adde optimum tex. in c. si pluribus. de p
ben. in vj. & in c. super eo. vbi Fel. ī. de offi. deleg. Tu pondē
gl. relatam ad tex. velle, q̄ Papa non censeat velle derogare
ri alterius ,pśistenti etiam in sola spe, vt hic. Sed in ptrarium
cunt, quæ scribit Fely. in d. c. in nostra. corol. xxj. & coro
xxviij. ī. eo. Pro solutione cogitabis. ¶ Gl. iij. no. q̄ tacens v
tatem † puniendus est, qñ propalare tenebatur. cap. ex pœ
tentibus. 50. distinct. Tu considera, q̄ omodo glo. eliciat
tex. q̄ puniatur. respondeq̄ glo. habuit respectum ad anni
lationē rescripti, quæ annullatio dī pœna. c. ap. ,dispendia.
tit. in vj. l. turpia. vbi Bart. de lega. j. Latè per Pan. & alios in
ij. ŝ. tit. j. Item pro isto no. habes tex. in c. j. de cri. fal. in l. qui
stīn. ff. de fal. qđ not. procedit in obligatis ad probandum,
testis & iudex, sm Inno. & Pan. in cap. officij de pœni. & re
miss. & glo. in cap. qtuisquis. xj. q. iij. & Fely. in cap. ij. de testi.
gen. vt etiam notarius, sm Bald. in l. vbi exigitur. ff. de eden. &
in l. iubemus. ad fin. C. de test. Sed pars non tenetur reuelare
† in præiudicium sui, ;secundum glo. in cap. ne quis arbitr.
tur. xxij. qusstio. ij. Item scias, q̄ ille solus qui est cōscius alic
ius secreti, non teuetur ;reuelare, quia boni viri tacent, quod
probare possunt. cap. plerunque. ij. quæstio. vij. cap. placuit. vi.
quæstio. fin. Dixi latè in tracta. de pest. vers. cxiij. Item sciās
q̄ tacere plus, quàm expediat † in primato, est peccatum
niale. cap. vnum orarium. §. aliàs ea demum. xxv. distinct. In
prælatis est peccatum mortale, secundum glo. per illum tex.
in c. si Papa. xl. dist. & in cap. si rector. xliij. distinct. Et ex ha
habes cum laude Dei expeditam hanc Decretalem.

¶ Expliciunt Interpretationes Ioan. Francis. Rīpæ in primam partem Decretalium.

[a] Proprio. a Vide Rot. in nou. dec. 111. & in Antiq. 445. soc. cōsi. 115. vo. 3. An aūt p clausulā motu proprio tollātur defectus personę prouisę, vide Ias. in l. si quis quę quā. in fin. princ. si quis caut. Parisien. consi. 1. n. 79. vo. j. Dec. in l. 3. num. 5. quod quisque iur. latissimè aūt de vi huius clausulæ motus proprii, uide per Ant. Gabriel. libr. 6. titulo de clausul. cō clus. 2.

TROTT.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
DE S. NAZARIO IVRISCONSVLTI CLARISSIMI.

In secundum Decretalium librum Commentaria.

Nunc recens recognita ac sedulò repurgata, incipiunt fœliciter. Et in primis super quotidiano, & practicabili titulo extra de Iudiciis, cuius rubricam legere incœpit cum maximo apparatu Auenione, die 9. Decembris. 1558.

De Iudicijs. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Libelli oblatio fit ante litem contestatam. nu. 2. & 3.*
4 *Iudicium ordinarium non consistit sine libello.*
5 *Continuatio an semper debeat fieri ad proxima.*
6 *Continuatio quid sit. Et quando dicatur fieri ad proxima. nu. 7.*
8 *Continuatio potest fieri ad remota, quando tituli intermedij non sunt impertinentes.*
9 *Actio ad exibendum est præparatoria rei vendicationis, & aliarum. 10.*
11 *Præparatoria non debent trahere ad se præparata, sed potius econtra.*
12 *Vxor propter adulterium perdit dotem & bona paraphernalia.*
13 *Vxor an perdat dotem propter osculum luxuriosum, vel tactum mamillarum.*
14 *Adulterij præparatoria sunt, visus, alloquium, tactus, & osculum.*
15 *Extensio in pœnis non est licita.*
16 *Vidua committens fluxum non perdit dotem.*
18 *Vxor perdit dotem propter introitum balneorum communium cum viris. Et etiam si ignorante marito accesserit ad conuiuia virorum vel ad theatra, & amphyteatra causa spectandi. nu. 19. & 20.*
21 *Vxor, si interdicta attentauerit, perdit dotem.*
23 *Maritus si immiteretur vxoris adulterio, & ad illud probandum deduceret osculum vel tactum, an deberet succumbere.*
25 *Maritus si ter denunciauerit alicui ne osculetur, vel alloquatur vxorem suam, si postea illum alloquētem inuenerit, impunè poterit interficere.*
27 *Episcopus qui est iudex causæ præparatoriæ habilitationis, an debeat ēt cognoscere de causa restitutionis præparata.*
28 *Minus dignum cum magis digno coniunctum aliquando ad se trahit magis dignum.*
29 *Habilitatio est duplex.*
30 *Testes dicuntur iudiciorum instrumenta, & partium. 31.*
32 *Iudex iudicare debet secundum leges, & secūdum allegata & probata.*
33 *Contractus sunt de iure gentium.*
34 *Iudicia sunt de iure ciuili.*
35 *Nemo experitur sine actione.*
36 *Actio non est sine obligatione.*
37 *Iudicium quid sit, & nu. 38.*
39 *Indefinita an & quando æquipolleat vniuersali.*
41 *Iudicio inquisitionis interuenire debent tres personæ. & nu. 42.*
43 *Iudicium & causa quemodo differant.*
44 *Iudicium redditur in inuitum.*
45 *Iudicium propriè non dicitur ante litem contestatam.*
46 *Litis contestatio est caput & lapis angularis iudicij.*
47 *Iudicium ante litem contest. dicitur inchoatum.*
48 *Actore contumace post citationem potest reus petere se absolui ab instantia iudicij.*
49 *Negari non debet quod est minus, cui quod plus est conceditur.*
50 *Iudicium dicitur a iudice.*
51 *Iudicium quotuplex sit. Et iudiciorū subdiuisiones. nu. 59. 77. 88. & 89.*
52 *Iudicium ordinariū quomodo discernatur ab extraordinario. & nu. 53.*
54 *Iudicium inquisitionis an dicatur ordinarium vel extraordinarium.*
55 *In iudicio accusationis vbi agitur ad pœnam citra relegationem procedi tur lite non contestata.*
56 *Iudicium inquisitionis cessat superueniente accusatore.*
57 *Onera à lege introducta dicuntur ordinaria.*
58 *Euangelica denunciatio est à lege introducta.*
59 *Onera extra ordinaria quæ sint.*
60 *Iudicium super iurepatronatus an dicatur mixtum. Et quare dicatur mixtum. nu. 67.*
61 *Iuspatronatus an sit spirituale vel temporale.*
62 *Iuspatronatus est concessum laicis de gratia.*
63 *Transactio in spiritualibus non est licita.*
64 *Simonia non cadit in temporalibus.*
65 *Simonia cadit super iurepatronatus: & in iure sepulchrorum. 66.*
68 *Patronus si præsentat secundum, & dicat se omnino recedere à præsentatione primi, non valet secunda præsentatio.*
70 *Præsentato acquiritur actio ad expellendum intrusum.*
71 *Præsentato quem episcopus distulit instituere, competit actio contra episcopum ad interesse.*
72 *Præsentatio non tribuit ius respectu tituli, sed ad rem. i. ad petendum se instituī bene acquiritur ius.*
74 *Spiritualia non possidentur à laicis, sed detinentur.*
75 *Ius semel effectum laicale debet perpetuò durare laicale.*
76 *Præsentatio non spectat ad sequestrum detentatorem.*
77 *Ius præsentādi spectat ad possessorem, & quomodo hoc debeat intelligi.*
78 *Incorporalia non possunt possideri.*
79 *Ius patronatus potest præscribi.*
80 *Ius patronatus dicitur annexum.*
81 *Compromitti potest in laicum super iure patronatus.*
82 *Imperator potest legitimare naturales ad ius patronatus. & nu. 83. non tamen ad emphyteusim ecclesiasticam. nu. 84. 85.*
86 *Successio non datur in spiritualibus.*
90 *Iudicium super possessorio rei spiritualis an dicatur spirituale.*
91 *Iudicium criminale quomodo discernatur à ciuili.*
92 *Iudicium criminale le quod dicat, iudicium ciuile quod sit. nu. 93. & 94.*
95 *Bona occisi cuius necem non vindicauit hæres in termino, applicantur fisco. nu. 96. & sequen.*
99 *Iudicium mixtum quid sit. & nu. 100.*
101 *Statuta loquentia de iudicio ciuili vel criminali, an habeant locum in iudicio mixto.*
102 *Pœna pecuniaria à lege propter delictum simpliciter imposita an debeat applicari fisco vel parti offensę.*
103 *Pœna applicatur parti, vbi lex introducit accusationem.*
104 *Pœna applicatur fisco, vbi lex pro delicto imponit pœnam simpliciter non introducendo actionem.*

IN Christi nomine. Circa hāc rub. de iudi. sequendo vestigia Pan. examinabo sex principales quæstiones, quibus expeditis remanebunt enucleata omnia dicta scribenrium hic. ¶ Quæro igit primò quomodo continuet hęc rubrica. Panor. respondet tribus modis. Primò sic. ŝ. visum est de præ
a paratorijs iudiciorum, nunc ad ipsa iudicia veniendum est. a
Circa istam continuationem duo sunt discutienda. Primò vtrum sit iuridica. secūdò vtrum aliquid possit inferri in practica. ¶ Circa primum mouentur quatuor difficultates. Prima difficultas. Libelli oblatio & competentia fori dicuntur præparatoria iudicij. probatur, quia omnia quæ fiunt ante litem contest. dicuntur præparatoria, secūndum gloss. in §. fi.
1 in auth. in med. lit. non fie. fac. iusf. † Libelli autem oblatio fit ante litem' cotest. auth. offeratur. C. de lit. contest. similiter competentia fori, cum sit dilatoria exceptio discutitur ante lit. contest. capitul. inter monasterium. infra de re iudic. l. ita demum C. de procur. ergo attenta ista continuatione tituli de libelli obl. & de fo. cōpetāt præmittendi huic titulo. Respondēt aliqui quòd continuatio debet intelligi de præparatoriis largo modo, vt de procuratoribus, de postulando, de syndicis & non de præparatoriis necessariis: & stricto modo, vt est libelli oblatio, & fori competentia. Ista solutio reprehenditur per Moder. vt hic per eos. mihi etiam non placet, quia præparatoria præmittuntur ad habendam maiorem intelligentiam eorum quæ dicturi sumus. l. j. ff. si certum pe. l. fin. ff. de hæred. inst. verum præparatoria necessaria, & propria magis conferunt ad intelligentiam, ergo à fortiori erant præmittenda, & sic solutio comprobat arg. non sol-
2 uit. ¶ Secunda fuit solutio † Dec. quòd in isto titulo tractetur de iudiciis largè prout iudicium incipit à citatione. §. fin. Instit. de pœna teme. liti. Et hoc modo intelligendo libelli oblatio, & competentia fori, quæ sequuntur citationem, non poterunt dici præparatoria. ista solu. licet colorata non placet, ex tribus. Primò, quia libelli oblatio, quæ fit iudici, præcedit citationem regulariter, vt tenent Bartol. in rub. C. de in

a ¶ Eandē cō tinuationē faciunt Legiste in rubr. ff. & C. e. & glo. in reb. extranea gan. eo. titu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ius vꝰ. Et isto respectu sol. non bene adaptatur. Secundò, qa libelli oblatio potest fieri simul cum citatione etiam ipsi parti vt declarat Pan. in c. j. in ij. col. ꝯ. de libel. obla. & isto casu sal-
sum est dicere ꝙ libelli oblatio sequatur citationem, vt dicitur in solutione. Tertio, in isto titu. tractatur etiam de iudiç. propriè, vt est text. in c. quia. V. in e exhibita. ꝯ. eo. cum si. ergo eodem modo erant præmittenda præparatoria iudicij propriè sicut præparatoria iudicij largè. Quarto nouiter respõdeo, negando quòd libelli oblatio & exceptio incompetentiç dicantur præparatoria iudicij. falsitas sic detegitur, Preparatio & præparata differunt sicut separata. l. si pecuniam.
3 §. j. ff. de cond. ob caus. modo † sic. libelli oblatio & exceptio incompetentiæ sunt partes iudicij. quod sic probatur. Illud
4 † dr̃ esse pars sine quo totum potest consistere. l. malum. ff. de ver. sig. Sine libello autem nõ consistit iudicium ordinarium. c. cum dilecti. ꝯ. de emp. & ven. c. j. de lib. obla. sine cõpetentia iudicis non potest stare iudicium. toto titu. si à non competiud. & c. at si clerici. ꝯ. eod. ergo oblatio libelli & exceptio incompetentiæ sunt partes, & nõ preparatoria iudicij. Ad arg. si dixeris quòd iudicium incipit à litis contesta. ergo ea quæ fiunt ante dicuntur præparatoria. Respondeo esse aduertendum, quòd aliud est iudicium inchoatum, aliud iudicium formatum. à litis contesta. iudicium incipit habere formam, secundum Bald. in l. ij. §. similique modo. C. de lat. liber. tol. & tunc dicitur formatum, tamen antea dicebatur iudicium inchoatum respectu originis & fundamenti, arg. l. stipulatio. §. opus. ff. de no. oper. nunc. Et sic remanet resoluta prima diffi
5 cultas. ¶ Secunda † difficultas, continuatio debet fieri ad proxima. l. ij. ff. de statu ho. sed ista fit à remotis, videlicet ad titulum de proc. & de postu. ergo malè. Sol. est duplex. Prima quòd in principijs librorum continuatio toleratur à remo-
a tis, secundum gloss. singu. in rubr. ff. de cond. fur. Istam solu- a ¶Istam gl. singu. reputat Imol. in rub. ff. sol. mat. idé in rub. de le. j. ff. Ang. Are. in proç. initi. in pe. col. Ias. in suo aureo tract. de act. Inst. in ij. col. circa fin.
tionem damnat Dec. quia licet in principijs librorum non sit necessaria continuatio, tamen si fiat, debet congruo mo-
☞ do fieri. Tu salua istam continuationem data communi *sentẽtia*, quòd in principijs librorum non sit necessaria continuatio, quod ego credo verum, quando liber continet diuersam & distinctam materiam ab alio libro, vt in isto libr. Nam
6 † continuatio nihil aliud est quam actus successiuus ad perfectionem eiusdem materiç tendens. l. continuus. in princi. ff. de ver. obl. & suadetur ex vi verbi. vnde in ista rubr. tractante diuersam & distinctam materiam à lib. preceden. non potest fieri coptinuatio eiusdem materiæ. Sed benè subordinatio
7 † materiæ ad materiam. & libri ad librum, & isto respectu dicitur ad proxima. Item dato quòd fieret cõtinuatio, vbi non est opus, propter hoc non refert quomodo fiet propter regulam. l. j. C. de rei vxo. act. & per gloss. insti. de liber. in ver. in
8 transitu. in §. serui verò. ¶ † Secunda fuit solutio, quòd continuatio potest fieri ad remota, quando tituli intermedij non sunt impertinentes, allegatur. l. j. ff. si tab. test. nul. exta. & insti. deleg. in princi. quę iura non probant, quia loquũtur de subordinatione materiæ ad materiam, quæ subordinatio benè potest fieri ad remota. l. ij. §. quartus. C de ve. iur. enuc. Tu ergo alleg. tex. in l. duos reos. §. fina. ff. de duo. re. per quem traditur regula, quòd medium non impertinens non impedit extrema coniungi. Hanc etiam solutionem damnat Dec. qua titul. de in integ. restit. & de arb. continent materiam penitus alienam à præparatorijs iudiciorum. Tu verò salua & dicas quòd tituli supradicti continent materiã præparatoriam includendi vel excludendi iudicia, vt declarat Barto. in rubr. C. de pact. & d. Anto. de Butr. hic. & præsertim restitutio in integrum principaliter intentata dicitur præparatoria futuri iudicij, sm Barto. in l. qui proprio. §. item quæri-
9 tur. ff. de proc. ¶ Tertia † difficultas mouet, quia iuristæ in Digest. & in Cod. postposuerunt titulum ad exibendum, tit. de rei vend. & tñ actio ad exhibendum est præparatoria rei vendi. l. j. ff. ad exhib. l. ad rẽ mobilem. ff. de proc. ergo falsum est ꝙ præparatoria debeant præmitti. Istam difficultatẽ mouet doctor meus d. Ias. in rub. C. de eden. & sibi ascribit, licet sit originalis difficultas d. Ant. de Ale. ibi, cuius dicta vt plurimũ sibi appropriat doctor meus. ¶ Circa istam distin. aduerte ad quatuor. Primo inquãtum Dec. saluat ordinẽ Digest. & Cod. ea ratione, quia actio ad exhib. non solum datur ex causa rei vendicationis, quo casu debuisset ista actio ad exhibendum prẽmitti, sed etiam dat ex pluribus aliis titulis, quorum respectu fuit postposita. ista solu. non satisfacit ex duobus. Primò potentissima causa & quæ magis sit in vsu quare fuerit inuenta actio ad exhibendum, est causa rei vendicationis. l. j. ff. ad exhib. ergo ista causa tanquam potior debebat præponderare, & operari, quòd eius respectu, potius quàm aliarum cau-
10 sarum, ista actio ad exhibendum debuerit præmitti. ¶ † Secũ dò, actio ad exhibẽdum est etiam præparatoria noxalis actio nis communi diuid. & fam. ercis. quando competunt ad rẽ singularem mobilem. l. iij. §. si quis noxali. & §. sciendum. ff. ad exhib. & tamẽ titulus de noxal. communi. diui. fami. ercis. anteponitur. siue ergo habeas respectum ad causam rei vẽd. siue ad plures alios, omni respectu actio ad exhibendum tam quam præparatoria debet præmitti. ¶ Tertiò aduerte inquitum Dec. secundò soluit, quòd licet iste ordo quòd præparatoria sint præmittenda, sit probabilis, tamen præpostera tio non vitiat. l. præposteri. C. de testa. ista sol. comprobat difficultatem. probo, ita se habet oppositum in oppositio, sicut propositum in propositio. c. cognoscentes. supra de consti. l. fi. §. si filius. de leg. iij. ergo si ordo est probabilis, non seruato istum ordinem erit improbabile. & sic ista solutio vult quòd improbè rubr. ad exhib. fuerit situata. Quartò & vlt. aduerte quòd noua ratione potest seruari ordo Digest. & Cod. vt dicamus quòd rub. de rei vend. fuerit antepolita rub. ad exhib. quia secundum ordinem naturæ prius sunt in esse simplicia, quàm mixta: est doct. Pan. in c. j. in iiij. col. supra de summa trin. & fid. cath. sed rei vend. ẽ actio simpliciter realis. §. j. insti. de act. Actio verò ad exhibendum est personalis in rem scripta. l. iij. §. est aũt personalis hæc actio. cum gloss. ff. ad exhib. Item nunquam competit actio ad exhibendum nisi prius cõ
11 petat actio realis. d. l. iij. §. Pompon. ait. & §. est aũt. meritò rei vend. tanquam simplex & tanquam præcedens fuit antepo sita actioni ad exhibendum mixtæ siue in rem scriptæ. Et si subtilis dicas, attenta ista ratione actiones personales simpliciter erant etiam præmittendæ, & tamen contrarium seruatur. respond. quòd actio ad exhibendum fuit posita post reales, non etiam post personales, quia realibus tãtum deseruit
11 d. §. Pompon. ait. ¶ † Quarta difficultas mouetur, quia præparatoria non debent trahere ad se præparata, sed potius econtra. l. qđ per manus. ff. de iure codi. l. prædiis. de leg. iij. cum si huic difficultati respondetur, quòd non est bona consequentia. Visum est de præparatoriis, ergo videndum est de præparatis, ergo præparatoria trahunt præparata. do instantiam siue exemplum; visum fuit custodiam reuerẽ. do. præcedere, ergo custodia trahit dominum, non tenet consequentia. & ex hoc patet resolutio argumenti facti per Dec. hic contra
12 istam solutionem. ¶ † Circa secundum, videlicet circa practicam ista continuatio inducitur ad duas quęstiones. primò scitis quòd vxor propter adulterium perdit dotem. c. plerumque. infra de do. inter vir. & vxor. vbi glo. singu. plus dicit, q perdit bona paraphernalia. & l. consensu. C. de repud. patitur que varias dotaliũ pœnas, de quibus in aut. sed hodie. C. de adul. & per Ro. in no. suo. cxlviij. post sing. inci. Nos sumus in materia nunquid pari modo perdat dotem, & incurrat præ-
14 dictas † pœnas propter osculum luxuriosum, vel tactum manillarum. Istam dubõnem mouet Bal. in c. tuæ. supra de pœ & determinat quòd sic, mouetur per textũ in. c. j. §. j. quibusmo. feu. amit. in vsib. feu. pro ista deci. facit præsens cõtinuatio, nam osculum & tactus sunt præparatoria adulterii iuxta illud, visus & alloquium tactus post oscula factum. ita dicit glos. per illum text. in l. qđ ait. in prin. ff. de adul. & est text. in c. ne aliqua. xxvij. q. j. vbi glos. dicit ex istis præparatoriis præsumi adulterium. cõtrariam opi. tenet Dec. hic & doc. meus in l. ij. in prin. ff. so. mat. pro ista parte adducit primò tale fun-
15 damentum. † in pœnis non est licita extensio, regula, odia. de reg. iu. in vj. Secũdò nunquam iudex debet imponere pœnam priuationis iuri sui alicui delinquenti, niśi expressò iure caueatur. allegat glos. vulg. in c. fi. infra de iurepa. sed text. est clarus in c. inuentum. xvj. q. vlt. & in §. optimum, in aut. de non eligen secun. nub. sed nullo iure cauetur quòd vxor ꝙ osculum vel tactum debeat perdere dotẽ, ergo &c. Ista sunt scripta doc. Vltra scribentes pro ista parte adduco in primis decisionem Alexand. in l. fororem. C. de his quib. vt indig. vbi dicit quòd l. consensu, & c. plerumque. nõ hũt locum in
16 vidua cõmittente stuprum, † qa in pœnis nõ fit extensio. eũ ergo loquant illa iura in adulterio vero, nõ habebunt locũ in vxore tm de osculante vel patiẽte tactum, & sic in adulterio præsumpto. Scdò ex probationibus præsumptiuis nõ dẽt vxor priuari dote. tex. i §. fi de adulterio. in verbo, vera eẽ ostendantur. in auth. vt lic. ma. & auiæ. per quẽ tex. ita decidit Bal. ꝑ. 221. incip. Nam qñq. in ij. pare. & Anch. cõ. 548. incip. Probata tãti viri sæuitia. ergo leges loquentes in adulterio vero, non habebunt locum in adulterio ꝑsumpto ꝓpter osculũ, & tactum. Quid tenendum? ego teneo opi. Bal. pro qua allego in primis auctoritatẽ Fel. in c. præterea. col. fi. j. de test. Scdò stringo tex. in d. c. j. §. j. alleg. per Bal. inducendo à fortiori. vxor est magis astricta seruare honestatẽ marito, q̃ sit vasallus
17 dño. probat. vxor ad hoc tenetur de iure diuino † sm gl. in l. ij. §.

ii. §. sed si nõ propter. ff. si qs cau. & quantum ad hoc vxor dr̃ serua mariti. c. hæc imago. c. maifestum. xxiij. q. v. Si ergo vasallus minus astrictus propter solum osculum vel tactum mamillarum domine suæ perdit feudum, cur non idẽ dicamus
18 in vxore, vt perdat dotem? ¶ † Tertiò ꝙ debeat vxor perdere dotem, adduco tex. in l. fi. C. de repud. vbi propter introitum balneorum cõium cum viris vxor perdit dotem, ergo à pari modo pp tactum & osculum, q̃ sunt magis propinqua
19 adulterio. ¶ † Quartò induco text. ĩ d. l. cõsensu, dupliciter. Primo sic, dr̃ ꝙ si vxor ignorante vel inuito marito accesserit ad conuiuia virorum vel ad theatra vel amphyteatra spectandi gra, ꝙ perdit dotẽ, ergo arg. à maioritate rationis, si libidinis causa passa fuerit per tractationẽ mamillarum vel osculum luxuriosum, debet perdere dotem. Confirmo istas inductiones, quia dispositio. §. iustas verò cãs. in auth. vt cũ ap-
a pel. cog. recipit extensionem à simili, a vel maiori † ratione.
20 Ista est *communis* opi. Alex. & Mod. in auth. non licet. C. de li- ☞ ber. præter. ¶ † Secundò inducitur sic: dicitur ibi ꝙ si vxor
21 interdicta attẽtauerit, perdat dotem, sed osculum & tactus sunt interdicta, vt est tex. in d. l. quod ait. in prin ff. de adul. & iij. d. c. ne aliqua. xxvij. q. j. ergo ibi est casus pro ista parte. Nõ obstant mõ ꝛia. primo non obstat decisio Alex. in d. l. fororem, quia eam impugnat Pau. de Ca ibi, & in l. fideicommissum. C. de fideic. & in consi. 121. incl. Renocatur in dubium, sm antiquam impressionem. & consi. 157. in ij. parte, ſm nouam impressionem. ¶ † Secundò posito, ꝙ esset vera illa de
22 eisio Alex non tñ seruit in ꝓposito, eo quia diuersa est ratio in vidua committente stuprum à maritata committente adulterium, habet. n. maritata vnde iuridicè libidinẽ satiet; qđ nõ hẽt vidua, ergo vidua minus peccat, arg. gl. in c. fi. xiiij. q. vlt. præterea vidua est minus astricta viduali toro, quia põt illud deserere, secus in maritata. l. j. C. de secun. nup. Nõ obstat scdo, ꝙ in pœnis non fiat extensio, quia rñdetur primò ꝙ ex maioritate rationis ſm magis *communem* sententiam licita est ☞ extensio etiam in pœnalibus, ſm Pan. in cap. fin. ꝯ. de rescrip. & latè per Fel. in proç. Gregor. in verb. Gregorius. & per Ias. in l. fin. ff. de in ius voc. ¶ Scdò hic non fit extensio, sed est casus expressus in d. l. consensu. vt ꝫ. induxi. Ad vltimum ꝙ non sit ex præsumpta probatione vxor dote priuanda: respõdeo faciendo assumptum, vnde dico ꝙ si maritus inniteretur
23 adulterio † & ad illud probandum deduceret osculum vel tactum, deberet succumbere. sed ego teneo quòd ex solo osculo vel tactu priuetur. sit ergo cautus maritus quomodo libellum instituat. Declara modo & tempera rigorem huius decisionis, vt procedat qñ vxor libidinis causa se patitur osculari vel tangi vel maniculari, secus si charitatiuè amicitiç
24 causa deoscularetur extraneum virum. l. fin. ibi, libidinis causa C. de repud. ¶ † Scdò declara, vt non procedat in locis vbi est ꝛia consuetudo. Ratio, quia consuetudo excusat à pœna temporali, etiam ꝙ sit iniqua consuetudo, gl. & ibi Pan. in c. cum venerabilis. ꝯ. de consuet. non tamen excusat à pœna æterna, vt est gl. in c. denique. iiij. d. ſt. de qua latè scribit Fely. iij c. non satis. ꝯ. de simo. & do. Ias. in l. de quibus. col. ij. ff. de
25 legi. & in l. singularia. col. antepe. & seq. ff. si cer. pet. Vnũ † tñ notate, ꝙ si maritus denunciaret trina denunciatione alicui ne oscularetur vel alloqueretur vxorem suam, si postea illum alloquentem inueniat cum vxore, poterit impune interficere. tex. est in auth. si quis ei. & in corpore vnde sumitur. C. de
26 adul. ¶ † Tertiò restringe istam decis. vt non procedat in clericis. ita vsa est tenere gl. in c. abbat. xj. q. iij. sed credo ꝙ istud non sit verum, per tex. in cap. oportet. lxxxj. distin. vbi clerici prohibentur intrare commune lauacrum cum mulieribus propter suspicionem, cur ergo non idem prohibebuntur tã gere mamillas & osculari. & illa gl. ẽt damnat Bal. & ibi Mod. ni. Inecq; natales. C. de prob. & Ang. de Are. in trac. maleficiorũ in verbo, che me hai adulterato la mia dõna. ¶ Vltimò in tellige procedere marito pariter seruante honestatem, secus si maritus pari modo deoscularet alienas vxores, tũc mutua delicta pari compẽsatione tolluntur. tex. est in c. itel lexinus. ꝯ. de adul. & in l. viro atque vxore. ff. solu. matrimo. facit. l. in arenã. C. de inoffi. testa. vbi gl. dicit nihil dolosus dolosо, nihil
27 Catilina Cethego. ¶ Inducitur ista ꝓtinuatio ad. q. Titius prætendens se lęsum ex contractu iurato, petit habilitari ad iuramenti ab episcopo, inxta tex. in c. j. & in c. debitores. infra de iureiu. Modo dubitatur vtrũ episcopus, qui est iudex huius causæ præparatoriæ habilitationis, debeat eriã cognoscere de causa restitutionis præparata. Istam dubitationem mouet Bal. in l. ordinarii. C. de testi vendi. & determinat quòd sic per illum tex. benè facit pro ista decisione præsens continuatiõ. idem tenent Mod. in l. quoties. C. de rei vendi. idem tenet Alex. ni variis cõsilijs adductis per Mod. hic. Adde quòd idem tenet Fel. qui plura alia adducit in ca. cum sit generale, in iiij. column. infra de foro competen. & in capi. primo decima colum. infra de iureiu. & ista est opinio. secũdum ☞ eundem Feli. in c. præterea. in xi. colum. infrà, de ſpon. Contrariam opi. tenent Pau. de Ca. in d. l. ordinarii. & Dec. hic. ꝙ ista parte contra communem adducitur primo: accessorium tanquam minus dignum non debet trahere ad se principale, vt dixi supra in cõtinuatione: sed causa habilitationis præparatoria est accessoria & minus digna, ergo non debet trahere causam præparatam magis dignam ad se, sed potius dicen
28 dum esset contrarium huic motiuo. ¶ † Huic difficultati respondet Dec. quòd aliquando minus dignum coniunctum cum magis digno trahit ad se magis dignum. § si tamen alienam, in isti. de rerum diui. Ista solutio comprobatur argu. qa tex. in d. §. si tamen alienam. procedit quãdo magis dignum coniungitur accessoriè, tunc cedit minus digno. ergo in proposito siue dicamus quòd causa absolutionis à iuramento sit magis digna, siue minus digna, tamen semper erit præparatoria & accessoria, & consequenter debet cedere causæ ꝑparatæ. comprobatur, quia finis tãquam dignior trahit ad se omnia quæ tendunt ad finem. l. & si non sint. §. peruenia-
a tus. ff. de auro & arg. leg. Secundò pro ista parte allegat Dec. i. textum in l. j. C. ad exhib. Tertiò ego etiam pondero pro ista parte textum in lege, ij. §. sed & si dubitetur. ff. de iudic. vbi iudex, qui cognoscit de hoc articulo, an comperat ius re uocandi domum, compellet legatum cauere de iudicio sisti coram iudice domicilii, & tamen si causa præparatoria traheret causam præparatam, cõpelleret legatum cauere de iudicio sisti coram eo. Et tenendo istam partẽ non obstat. l. ordinarii. cum si. quia in his iuribus iudex causæ præparatoriæ erat etiã competens causæ præparatæ. in casu aũt nostro iudex ecclesiasticus inter laicos non est cõpetens in cã præparata. c. cũ sit generale. ꝯ. de for. compe. Quid tenẽdũ? ego teneo cõm sententiam cum vna restrictione. pro cuius veritate habenda est videndum an dispositio. c. fi. de for. cõpe. lib. vj. quę vult, ꝙ iuramẽtum addat forum foro, procedat etiam si agatur ad rescissionem contractus. Deci. hic tenet ꝙ non. per tex. in l. ij. & quod ibi no. Bal. C. vbi & apud quos. contrariũ credo verius per tex. in d. c. fi. in ver. cognitio causæ, vbi dicitur ꝙ iuramentũ addit forum foro, nõ vt cognoscatur de iuramento tũ an sit licitum vel illicitum, sed etiam vt cognoscatur de causa, quæ est contractus super quo fuit iuratum, an sit obseruandus vel ne. & ita illum tex. ponderat Bellamera ibi. in iij. q. Et si dixeris concessa habilitatione sublati sunt
29 effectus iuramẽti. argu. c. cũ cessante. de app. Rñdeo ꝙ † duplex est habilitatio. quædam plenaria per quam declaratur iuramentum illicitum, & propterea absoluitur iurans, isto casu fateor quòd non cognoscatur amplius de causa præparata peundem episcopum, quia functus est officio suo. l. iudex postea quam. ff. de re iu. Secunda habilitatio est ad finẽ agendi, & ista non tollit effectus iuramenti, secundum Pano. in c. j. & ibi Fel. colũ. vij. ꝯ. de iureiur. & in istis terminis, precedit decisio Bal. & communis. ratio, quia cum sit episcopus competens iudex ratione iuramẽti in causa tam præparatoria quàm præparata, incipiendo cognoscere de causa præparatoria præoccupat iurisdictionem etiam in causa ꝑparata. c. ex tenore. ꝯ. de rescrip. l. vbi cęptum. ff. de iud. non obstant contraria. Primo non obstat argumentum, quòd minus dignũ &c. quia in materia præoccupationis non consideratur ista dignitas, cũ præsupponatur competentia, probatur in d. l. ordinarij. sic inducendo, causa petitorij est dignior quàm sit causa possessorij. l. j. & ibi no. C. si de mom. poss. fuc. app. & tamen iudex qui incœpit cognoscere de possessorio, præoccupat iurisdictionem etiam in petitorio. d. l. ordinarij. Ad l. j. C. ad exhib. respondeo primo quòd non probat per necessẽ, ex eo, q illa verba, apud iudicẽ, possunt intelligi ẽt de iudice qui cognoscit de exhibitione. Secundò respondeo ꝙ ibi iudex causę præparatoriæ ad exhibendum erat incompetens in causa rei vendicationis præparata, quia ibi agebatur ad rem mobilem: quo casu iudex rei exhibitæ non est competens, sed est iudex domicilij, secundum gloss. in l. fina. C. vbi in rem act. Ad text. pe
me alle. in d. §. sed & si dubitetur. respondeo quòd causa præparatoria ibi erat præiudicialis causæ præparatæ. Ex istis remanet defensata communis, quam purò non procedere vbi iudex secularis ante petitã habilitationem incepisset cognoscere de causa ꝑparata. rõ, qa tũc fundamentũ occupationis retorqueretur contra episcopũ. Et sic remanet expedita prima continuatio. ¶ Circa secundam continuationem aduertetur ad tit. de pac. & de transl. Ideo si vis facere perfectam continuationem ad omnes titulos præcedentes, suppleas vt hic

Universidad de Deusto
Biblioteca

per d.Ant.de But.Item visum est de quibusdam præludiis ad
iudicia excludenda.Secundò aduerte, quia non videtur fieri
ad proxima, videlicet ad titu.de arbi.quia arbitri nullam hñt
iurisdictionem,glo.in l.notionem.ff.de ver.sig.Solu.illa ver-
ba Pa.& ptãtem iudicandi, tollunt contrarium, quia arbitri
etiam iudicant.c.à iudicibus.ii.quæstio.vj.l.diem proferre.§.
30 stari.ff.de arbitr. ¶††Tertiò aduerte, quia attenta ista conti-
nuatione etiam tit.de testi.& de fide instru. erant præmittẽ-
di, quia dicuntur etiam testes instrumẽta iudiciorum c. cõ
tingit.infra de fide instru.Solu.Pan.loquitur de instrumentis
31 iudicum, † sed testes dicuntur instrumenta partium, & si-
militer aliæ probationes.tex.est in l.j.C.de eden.Nec ob.si di
xeris,probationes fiunt iudici.l. quinquaginta.ff. de proba.
ergo sunt instrumenta iudicum,quia respondeq̃d ista nõ
est bona consequentia: probatur, libelli oblatio fit iudici, vt
dixi.s.& tamen non sequitur,q̃ libelli oblatio sit instrumen-
tum iudicis sed benè dicitur imstrumẽtum partis,super quo
32 iudex iudicat mediantibus legibus.¶††Alio modo soluit Ba
signan. q̃ Pa. loquitur de instrumentis, quibus iudices iudi-
cant ex necessitate,oppositio verò loquitur de testibus qui-
bus iudices non tenentur credere.l.tertia. ff. de testi.ista re-
spõsio nihil valet,quia sicut iudex tenetur iudicare ſm leges.
c.cum æterni.de re iudi.lib.vj.c.j.s.de consti.ita tenetur iudi-
care ſm acta & probata.l.illicitas.§. veritas.ff.de of præsi.Nõ
obst.l.iij.quia verum est q̃ iudex nõ tenetur credere testibus
subsistẽte causa, ſm Bart.in l.Lucius.ff.de insti.eodem modo
non tenetur ex causa sequi leges.l.ad bestias.ff.de pœn.& est
singulare dcm Inn.in d.c.j.& ibi Fely.latè.s.de consti.¶ Ter-
tia fuit continuatio Pa.s.visum est de arbit.&c.Istam conti-
nuationem impugnat Barba.hic,quia exemplar debet præce
dere exemplatum.l.in testõ.ff.de condi.& demonst.Istam cõ
tinuationem nititur saluare Dec.sed nihil est & ꝯ stringo no
uiter aliud fundamentum.Nam attenta ista continuatione,
quia s.tractatur de arb.erat videndum de iudicibus & nõ de
iudiciis,& tñ tractatus de iudicibus anteponitur.Ego aũt no-
uiter continuo sic. Viso de iudicibus tam ordinarijs q̃ lega-
tis,vt in titu.de rescri.de ele.de offi deleg.de offi.ord.& simi-
libus,fuit conueniens videre de his quæ iudicibus assimilan-
tur.Et ideo positus fuit titulus de arbit. Et viso plenè tracta-
tu iudicum, & eorum qui iudicibus assimilantur,congruum
fuit videre de iudicijs.Vltimò videtur q̃ ista rubr.sit malè si-
tuata,& q̃ tituli tractantes de contractibus,& de delictis de-
buerunt anteponi, quia contractus sunt de iuregentium.l.ex
33 hoc iure.ff.de iusti.& iur.Iudicia verò sunt de iure ciuili.†l.ij.
§.deinde.ff.de orig.iur.ergo contractus præferendi.§.singu-
34 lorum.inst.de rer.diui.Secundò,quia causa debet † præcede
re causatum.l.iij.§.ex pluribus.ff.de acqui.pos.Nam cã est,ad
cuius esse sequitur aliud secũdum Bar. in l.vbicunq;.col.ij.ff.
35 de interrog. tunc sic, sine actione nemo experitur †l.si pu-
pilli.§.videamus.ff.de nego.gest. Actio aũt non est sine obli-
36 gatione† & obligatio sine cõtractu, vel quasi,delicto vel qua
si.instit.de obli.quæ ex contra.vel quasi &c. Ergo contractus
& delicta sunt causa iudiciorum per regulam vulgatã, quic-
quid est cã causę est causa causati.l.manumissiones.ff.de iusti.
& iu.Cogita quia consideratis diuersis respectibus poterit si
47 tuatio tolerari.¶††Secundò quæro quid sit iudicium.Rñdet
Pan.q̃ potest quatuor modis diffiniri, ex cuius dictis collige
octo ꝓclones.Prima conclusio,iudiciũ est nomẽ æquoci, ha
bens plura significata q̃ significata enumerat Pan.plura alia re
ferunt Moder.Tu adde quatuor.primo adde glo.super rub.
eo.tit.in extrauag.cõibus quæ enumerat xv.significata. Scdò
adde ad conclusiones alias significationes. aliquando etiam
ponitur pro contractu.l.iuri gentium.§.quinimo.& ibi glo.
ff.de pact.aliq̃ pro ipsa litis contestatione,ſm gl.in l.cũ fun-
dus.in prin.ff.si cert.pet. Aliquando sumitur pro causa,secũ-
dum Pan.in c.at si clerici.in princ.col.ij.j.eod.ita intelligens
tex.in.c.nulli.ij.quæstio.j. Tertiò inquantum Mod.dicunt q̃
etiam exponitur pro sententia, Adde tex.in l.j.ff.si ex noxa.
cau.aga.per quem Gemi.in c.Pia.§.fi.de excep.lib.vj.decidit
q̃ procurator constitutus ad iudicia etiam intelligitur consti
tutus ad sententiam. Quartò & vltimò adde, q̃ Pan. videtur
sibi contrarius.primo dicit q̃ vult diffinire iudicium prout
sumitur pro instantia causæ dicutiendæ,& sic in futurum,po
stea dicit q̃ iudiciũ est discussio de præsenti. Deci. hic nititur
saluare Pan.vt hic per eum.tu verò salua aliter,& dicas quòd
illud verbum,& partibus eius,tollit cõtrarietatem iuncta do
38 ctri.Bart.in l.ij.ff.de fur.vbi ponit partes iudicij.¶††Secunda
sit conclusio,iudicium est actus trium personarum iudicio
contendentiũ ſm Summistas.ista diffinitio *communiter* appro
batur.Ego aũt arguo cõtra quodlibet verbum ipsius.primo
non videtur vera, dum dicitur q̃ est actus in singulari, quia
vnicus actus tantum non facit iudicium.c.q̃n contra falsam
ꝯ. de proba. Sol.istud nomen, actus, ponitur indefinitè, qua
39 ꝯindefinita æqpollet vniuersali.c.qa circa.ꝯ.de priuil.l. si pu
rib.ff.de leg.ij.ista solutio non vr vera,qa indefinita æqpollet
vniuersali duobus modis vel distributiuè, vel collectiuè, ſm
Bart.in d.l.si pluribus.col.fi.distributiuè non,hic, quia distri-
buendo actus iudiciales partim reo, partim actori,partim iu
dici,non erit verũ q̃ sit iudicium. collectiuè non,qua sequi-
retur, q̃ si reus esset semper contumax, q̃ nõ esset iudicium,
quia non esset tũc connexio actuum trium personarum,cu-
ius contrarium videtur probari in c.j.ꝯ.eo.iuncta rub. Sol.di
cas q̃ stat collectiuè. Ad arg. respondeo, q̃ verum est, q̃ reus
contumax & non comparente non est propriè iudicium,
ita probat text.in l.properandum.§.j. C.eo.tit.¶Secudò nõ
videtur vera dum dr trium personarum.Nam in iudicio in
quisitionis specialis non interueniunt nisi duę personæ, iu-
dex & reus.c.qualiter & quando.ꝯ.de accu.& tamen est iudi-
cium solutum.secundum Panor. hic,diffinitur iudicium se-
cundum communiter accidentia.nota proueꝛte,q̃ valet di
finitio,quæ conuertitur cum diffinito à communiter cõti
gentibus.istud ẽt firmant Imo.& Alexã.in rub.ff.sol.mat.idẽ
tenet Card. Alexã.in rub.ꝯ.de app. ista solutio non satisfacit
primò,quia hodie secundum quòd experientia docet magis
communiter frequentatur iudicium inquisitionis quàm ac
40 cusationis.¶††Item non credo verum quòd sufficiat diffini
tionem concludere à communiter contingentibus. Et con
trarium tenet.d.meus in rub.sol.mat.motus,quia nulla diffi
nitio esset in iure periculosa,si vera esset conclusio Abb.con
tra regulam.l.omnis diffinitio. ff.de reg. iur. istud parum me
mouet,quia diffinitio nõ dicitur periculosa respectu sui, sed
respectu eorum qui pertinaciter adhærẽt diffinitioni, sicut
Bononien.carocio.ita dicit glosin d.l.omnis diffinitio. vnde
allego in contrarium esse text.in d.l.j. in §. dolum. ff. de dol.
sic inducendo: dicitur ibi quòd diffinitio quæ potest impu
gnari per obiectionem doli boni,non valet,& tamen à com
41 muniter cõtingentibus dolus rarissimè est bonus. ¶††Secun
da fuit sol.Pa.dicentis quòd in iudicio inquisitionis etiam in
terueniunt tres personę:scilicet iudex, reus, & fama, quæ lo
cum tenent accusatoris.d.c.qualiter & quãdo.Ista sol.etiam
non videtur tuta, quia licet adsit fama, non tamen contes-
dit,vt dicitur in diffinitione,non enim fama se inscribit,nec
sui copiam facit,neque citatur, poteris fortè dicere quòd fa
ctè contendit.Item est dare iudicium inquisitionis,vbi fama
non interuenit loco accusatoris,vt puta si inquiratur ad im
pediendum ne promoueatur prælatus ad prælaturam, pro
ut declarat Pan.in c.j.in glosl.j.s.de offi.or.¶Tertia datur so
lutio per Barb.hic, q̃ ista diffinitio debet intelligi de iudicio
ordinario,sed inquisitio est iudicium extraordinarium,vt te
net gl.in c.q̃n ꝯ falsam.ꝯ.de prob.Ergo tu adde q̃ istam solu
ẽt sensit gl.in c.j.iiij. q.iiij. veritas huius solutionis pendet
42 his quę dicam in seq.q Pa. ¶††Tertio non vr vera dum dicit
trium personarum,immo est actus quatuor personarum,
j.iiij.q.iiij. vbi dicitur in omni iudicio semper necesse est es
quatuor psonas, iudices, accusatores, defensores, & reos,
huic difficultati dantur plures solones. Prima solut. dat hic
Dec.post Azo.in summa.C. eo. q̃ testes non sunt necessarij
nec de substantia iudicij, vt concludit Bar. in l.prolatã. C.de
sen.& interlocu.om.iud.&Pa.ĩ c.cũ dilectus.col.j.ꝯ.de fi.inst.
latè Fely.in c.inter.cæteras.col.fi.ꝯ.de re iud. Ad text.in d.c.
respondetur quòd illud verbum,necesse est,debet exponi,id
est conueniens est prout exponit gl.in c.nosce.lxxvj.dist. Ista
solutio non placet ꝓ regulam quæ est, quòd vna determina
tio respiciens plura determinabilia debet equaliter determi
nare.l.iam hoc iure.ff.de vulg.& pup.ergo illud verbum,ne
cesse est terminans omnes quatuor personas, debet pari mo
do determinare,& sic quòd testes sint ita necessarij sicut iudi
ces & rei.Secundo modo respondet Basig.hic quòd tex.in
j.debet intelligi de iudicio iusto, diffinitio verò loquitur de
iudicio valido.Ista solo est euidenter falsa, quia iudicium po
test esse iustũ sine testibus.c.afferte.ꝯ. de præsump. l. manife
ste.ff.de iureiur.cum sim.Secundò quia ille tex.dicit in omni
iudicio vniuersaliter,ergo tam in iudicio iusto,'quã iniusto.
Tertio sequeretur,quòd ista diffinitio tantum diffiniret iu
dicium iniustum, quod est temerar ũ dicere. Tertio modo re
spondet idem Basigna.quòd in ista diffinitione dicitur trium
personarum contendentium , non tamen negatur quin
debeant esse testes in iudicio non contendẽtes. Ista solo nõ
placet,quia arguit diffõnem esse defectiuam,si.n.sunt neces-
sarij testes,vt dr in d.c.j. quare nõ fuerunt comprehẽsi in di
finitione? Quarto rñdet Dec.ad aliud propositum, quòd non
sequitur in diffinitione,non sunt omnia necessaria cõprehen
sa,ergo

sa,ergo diffinitio mala.patet ſm eum,in iudicio est necessaria
litis cõtest.& tñ in ista diffinitione non est cõprehẽsa. Et sub-
dit q̃ ita no.in l.j.ff.de testa. Ista sol.displicet, quia duo falsa
cõtinet,est.n.falsum primum dictum,dum dicit q̃ in ista dif-
finitione non cõprehenditur litis contest.quia illud verbum,
actus indiffinitè prolatus in diffinitione oẽs actus iudiciales
cõprehendit.ſm falsum est,dum dicit q̃ nõ est necesse, quòd
omnia necessaria cõprehendantur in diffinitione. falsitas sic
ostendit,diffinitio est demonstratio quidditatis, & subst̃tiæ
rei diffinitæ,ſm Pan.in rub.ꝯ.de sen.excõ.Modo si necessaria
omittant in diffinitione, est impossibile q̃ ipsa diffinitio de-
monstret perfectam subst̃tiam,eo,quia omissio eorũ quæ
sunt necessaria vitiat subiectum.§.pretiũ.inst.de ẽhen. empt.
& tradit Bar.in l.j.ff.de ven.inspi. Quintò ergo cogita si põt
rñderi q̃ diffinitur iudiciũ prout in esse deducitur, quæ diffi-
nitio regulariter est melior ſm Bar.in l.j.in ij.col.ff. de acqui.
posses.Sed iudiciũ formatũ in esse deducitur p litis ꝓtest. quo
tpe nondũ testes põt interuenire in iudicio,vt ꝯ.c.j.& p totũ
vt lite nõ contest. Ad tex.in c.j.rñdeo q̃ loquitur de iudicio
ꝓut pficitur,nõ prout formatur.Ista ẽt solutio non vr tuta,
quia Pa.dicit velle diffinire iudiciũ prout sumitur pro instan-
tia causæ discutiendæ & partibus eius. Sextò cogita si potest
dici,q̃ ista diffinitio intelligitur de personis veris. Textus ve-
rò in c.j.loquitur ẽt de fictis.probo:in omni iudicio saltẽ de-
bet esse iuris præsumptio loco testiũ.d.c.afferte mihi gladiũ.
& d.l.manifeste.istæ.n.præsumptiones sunt liquidissimæ pro-
bationes,& repræsentant personas testium , ſm gl.in l.j.C.de
testa.mil.Septimo cogita si potest dici,q̃ depositiones & pꝺ-
uctiones testiũ dicantur acta partiũ.d.c.q̃n contra.de ꝓba.
l.j.C.de eden.Et ideo satis includuntur in diffinitione in illo
verbo actus:non vr vera dum dr triũ personarũ.finge casum
q̃ sunt plures litis psortes actores vel rei,vt esse potest.l.j.C.
de cõsor.eiusdẽ lit.no.gl.in c.cũ.M.Ferra.de consti. Itẽ pone
q̃ sint plures iudices delegati in eadẽ causa.c. pastoralis.s.
de rescrip. nõne erunt plusquã quatuor? poterunt fortè esse
viginti & tñ erit iudicium. Sol.istud verbũ,triũ personarũ,de-
beat intelligi,id est trium generũ personarũ vel triũ partiũ.ita
volunt glo.in l.seruus.C.c. Quintò vr inepta dũ dr in iudicio,
vr.n.q̃ idem per idem diffiniatur,quo nihil absurdius, vt si di
cerem homo est hõ.Sol.expone verbũ in iudicio.i.loco vbi
ius reddit,ſm Pan.& Mod.Sextò & vlti.nõ vr conuerti dum
dr,contendentium,quia põt lis cõtestari per cõfessionẽ, per
quã nõ cõtenditur,ſm gl.in c.dudum.s.de elec.Solutio colli-
gitur ex scriptis Pan.in c.j.col.ij.ꝯ.de lit.contest.Tertiò colli-
ge aliam diffinitionẽ iudicij.ſm Zaba.hic.ista diffinitio cõiter
damnatur,quia conuenit decreto iudicis, quod non est iudi-
cium.l.magis puto.§.ne passim.ff.de rebus eo.Item quia con
uenit cõpulsioni factæ per iudicem ad ostendendum malefa-
ctorem.de qua per Bar.in l.ciuile.C.de fur.& in c.is qui cum
fure eo.ti.Item cõuenit iudicio inquisitionis gñalis,qd nõ est
propriè iudiciũ, vt s.dixi.Irẽ obst.tex. in d.c.forus. quẽ Pan.
voluit sic inducere,iudiciũ,die,dũ discutit, & sic post litẽ con
test.& tñ iudex ẽt ante litem contest.agit,vt veritatẽ habeat.
Sunt quidã q̃ rñdent,q̃ Zabarella diffinit iudicium largè, put
incipit à citatione,sed non aduertunt q̃ Pa. affirmat diffiniri
iudicium prout capitur pro instantia causæ & partibus eius.
43 † Quartò collige aliã diffinitionem ſm Azo.& Card. Cõtra
istam diffinitionẽ adducit ẽt tex.in d.c.forus.dum dr q̃ causa
est dum ꝓponitur,iudicium,dum discutitur, ergo malè dicit
in diffinitione,q̃ est causa.Sol.verbũ causa ponit in diffinitio
ne tanq̃ genus.Nã causa ꝓpriè dr tam ante,quã post litẽ ꝓtest.
ſm gl.& scribẽ.in l.causas.C.de transact.Secundo ꝯ ista diffi-
nitionẽ obstat,qa nõ conuertitur cum diffinito. conuenit.n.
arbitro,arbiter.n.necessariò tenetur ius reddere.l.iij.§.j.ff. de
arb.Sol.verbũ necessariò intelligitur respectu partium, non
44 iudicis.Nam †iudicium reddit ur in inuitũ. l. inter stipulan-
tẽ.§.j.ff.de verb.obl.Arbitrium verò voluntariè subitur, ſm
Moder.Considera q̃ etiam arbitrium reddi vr in inuitum.li-
cet.n.compromissum sit voluntarium in quam personã fiat,
tamen ipsum cõpromittere causatiuè est necessariũ ad effm
effugiendi iudicij,ſm Bar.in rubr.C.de pact.& do.Anto.hic.
Item laudum arbitri ẽt ferẽ in inuitũ.l.cũ antea.C.de arbitr.
Præterea sequeret,q̃ si actor & reus consentirent in iudicem
non suum,prout possunt laici liberè.c.significasti.& c. si dili-
genti.ꝯ.de foro compe.q̃ isto casu coram eo non eẽt iudiciũ
qđ est manifestè falsissimũ,vt dicã in c.j.ꝯ.eodẽ. Quintò col-
lige aliam diffinitionẽ:ista ẽt vr falsa,ſm Dec. quia conuenit
decreto,& sic non conuertitur.Huic difficultati rñdet Basig.
& sequutus postea fuit Dec.q̃ diffinitio Pan.debet ĩtelligi de
iudicio largè, prout conuenit ẽt decreto, qđ non credo ve-
rum per ea quæ s.dixi.Rñdeo ergo aliter,q̃ illud verbum,co-
ram iudice,tollit ꝓtinuu,nam discussio quæ fit in decreto, fit
ab ipso iudice.d.§.ne passim. Discussio verò in iudicio pro-
45 priè fit coram iudice,vt dicit Abb.† Sexto colligo q̃ ante li-
tem contest. non dr propriè iudicium. Alleg.Pan.gl.in l.iudi
cium soluitur. ff. de iud. & text.in l. amplius non peti. ff.rem
ratam hab.Pro ista conclusione Mod. hic adducunt infinita.
Tu adde glo.in l. cum fundus.in prin. & ibi cumulat Alex. ff.
si cer.pet.Et gl.quã ibi no. Abb.ad statutum.in c. super qõnũ
in princ.in verbo,litis exordium.s.de offi.deleg.Et ex ista cõ-
46 clusione oriuntur tres aliæ.Prīa†q̃ litis cõtest.est caput & la-
pis angularis iudicij,ſm Pan. post Bal. in c.j.ꝯ.de lit.ꝓtest. & p
d.Ias.in l.naturaliter.§.nihil cõe.col.xxiiij.ff.de acq.pos.Secũ
da, q̃ oĩa q̃ fiũt ante litem contest. dũr præparatoria iudicij.
de cuius veritate dixi.s.Tertia, q̃ ante litem contesta.iudiciũ
dr futurum,de quo per Bar.in l.si post litem.ff.de except.Cõ
trariam opi. tenet gl.in rub. C. de in ius voc. & Ang.in l.j.C.
eo.Discutiamus fundamenta.Pro ista parte contra cõem ad-
ducitur primo text.in §.fi insti.de pœ.teme. litig. Hinc rñdet
Deci.q̃ ille tex.facit pro,& non contra,ponderando tex.ibi,
& in versi.instituendarum actionum, quod est futuri tempo
ris.Ista solutio non placet, quia non sequitur actio nondum
est instituta,ergo iudicium non est inchoatum.Hæc.n.conse-
quentia confunditur ex illo tex.dum dicitur principium, qđ
non potest subsistere, nisi dato aliquo entẽ.l. eius qui. ff. si
cer.pet.Ego aliter rñdeo, q̃ iudicium dicitur inchoatum an-
te litem contest.tñ non est propriè iudicium, sicut non tenet
consequentia,domus est inchoata,ergo est propriè domus.l.
j.§.cœpisse.ff.de pollici.facit, quia nõ valet arg.à ſm quod ad
simpliciter, quando ſm adiacens alterat primum. l. si homo
mortuus.ff.de verb.oblig. Bar.in l.Lucius.§. quæstum. ff. de
lega.iij.plenè tradunt Senen.in rubr.ff.de vulg.& pup. Secũ-
do ꝯ cõem adiicitur text.in l.vbi cœptum.ff.de iud. iuncta.l.
si quis postea.eo.tit.& c. pen.ꝯ.tu. proximo. Huic respondet
Dec.dupliciter. Primò q̃ illa iura loquuntur largè. vel secun-
do q̃ loquuntur quantum ad effectum præuentionis. prima
solutio non est realis, secunda non habet annexam rationẽ,
quare magis dicatur iudicium respectu præuentionis quàm
respectu aliorum casuum.Ego statim aliter respondebo.Ter
tio contra communem obstat tex.in l.is qui se obtulit. ff. de
rei.vend.& in l.si quis Romæ. ff. de iud. vbi reus litem cõte-
stando dicitur acceptare iudicium,quod certè non posset ac
ceptare, si non est. d.l. eius qui in prouincia. ff. si certum pe-
ta.Iste tex.valde stringit.quid tenendum?ego pro clara reso-
47 lutione omnium facio tres conclusiones. † Prima conclu-
sio, ante litem contesta.iudicium dr inchoatum, sed nondũ
formatum , vt probaui supra in prima continuatione: & ita
loquitur bonus textus in d.§.fina.Instit. de pœna temere liti-
gantium. ¶Secunda conclusio, post citationem ante litem
contesta.respectu iudicis & actoris dicitur iudicium,non au
tem respectu rei. ita procedit text. in d.l. is qui se obtulit, &
in d.l. si is qui Romæ. Hinc est q̃ respectu actoris, & iudicis
per solam citationem inducitur prœuentio.d.l.vbi cœptum,
non aũt respectu rei, qui aliàs habeat ius declinandi forum.
48 l.non vr.ff.co.tradit plenè Fel.in c.ex tenore.s. de resc.†Hinc
est q̃ actore cõtumace post citationẽ põt reus petere se ab-
solui ab instantia iudicij. auth.quod fieri.C. de dila.Tertia sit
conclusio,post litem contest.iudicium dr formatum,tam re
spectu iudicis quàm actoris & rei,ita procedat tex.in c.forus
de verb. sig.& ita procedat cõis opi.Præmissa inducuntur ad
duas qõnes,stat statutum in ciuitate,q̃ minor.xxv.annis,ma-
ior tñ xviij.habeat legitimam personam standi in iudicio, q̃-
ritur nunquid virtute põtis statuti , si maior.xviij.fuerit ꝓses-
sus debitũ ante litem cõtest. an ꝯ eum possit fieri ꝓceptũ de
soluendo tanq̃ ꝯ ꝓsessum in iudicio, iuxta l. si debitori. ff. de
iud. vr q̃ nõ qa verba statuti sunt propriè intelligenda. c. iu
nta.ꝯ.de iniur.l.quicquid astringendæ. ff. de verb.ob. Modo
ista ꝓsessio,cum sit facta ante litẽ contest. non vr facta in iudi
cio,ergo statutum non habebit locũ in casu nostro.& ita de-
cidit d.Sign.de Homo.cõsil.163.incip.Statuto ciuitatis Me-
diolani.Istam deci.damnat Dec. tali fundamento.cui conce-
49 ditur qđ †est plus,nõ debet negari quod est minus.l.non de-
bet.ff.de reg.iur. plus aũt est esse in iudicio ,ꝑprio , ſm eum q̃
in iudicio improprio & extraordinario,ar.gl.in l.j.C.qui ad-
mit. Considera , q̃ ab isto fundamento faciliter põt defendi
opi.Sign.negãdo quantum ad terminos qõnis nostræ minorem
conclusionem , nam vbi non seruatur ordo iudicij , ibi
fraus est,& non maturitas ꝓsilij,vt scribit Hiero.super Iere-
miã,quem refert Fely.in c.ecclesia.s. Mariæ.xiij. colũ. de ꝓsti.
ergo poterunt moueri statuentes ad concedendũ q̃ maior
decẽ & octo annis possit stare in iudicio ordinario , quia ibi
cessant fraudes,non aũt in iudicio extraordinario, in quo fa-
cilimè

Universidad de Deusto
Biblioteca

cilimẽ possunt minores decipi. Ex alio tamẽ potest redargui opi.do.Sign.quia si per statutum cõceditur cõfiteri post litem contestatã,& sic post principiũ litis,à fortiori debet esse licita confessio ante litẽ contesta.Et sic in principio litis, aliàs daretur occasio calumnijs & protelationibus litiũ. cõtra c.finẽ litibus.ĵ.de dolo & cõtu.Sed ò infertur ad aliã.q. Dicit statutũ,ꝙ forensis non audiat nisi satisfecerit ante litẽ contest.de expensis restituendis in casu succumbentiæ: forensis non satisfecit: Dubitatur an iudicium sit nullum. præmissa faciunt ꝙ non,quia ante litem contest.non est iudiciũ, ergo qđ non est,vitiari nõ põt.l.si sub conditione.§. post defectũ. ff.de iniu.rup.& irri.test.Et ita determinat Bal.in l.arbitro.ff. qui satisf.cog.&sequitur Alex.cõsi.77.col.ij.vol.ij.credo ꝙ ista decisio nõ sit vera, posito ꝙ reus opposuerit, & petierit satisdationẽ sibi præstari,iuxta doctrinã Bar. in l.j. §. sublata. ff.ad Treb.& Pau.de Cast.& Mod.in l.vniuersa.C.de precib. Impe.offeren. moueor, quia ante litẽ contest.est iudiciũ inchoatũ.Itẽ ex parte iudicis & actoris dr iudiciũ, vt ŝ. probatui.Ergo subest aliqđ iudiciũ qđ possit vitiari.f.principiũ iudicij;& ideo succedit illud,quæ malo inchoata sunt principio, vix est vt bono peraganẽ exitu.vt dicit tex. in.§. sed nõ aliter. in authẽ.vt iudi.sine quoquo suffrag.¶ Septimo no.ꝙ cõfessio facta ante litẽ cõtest.dr facta in iudicio.l.voluit.cũ gl.ff.de interrog.act.De hoc remitto me ad ea q̃ dicent in c. at si clerici,in prin.& ibi latè Pan.col.ij. & v.ĵ.eo. ¶ Octauo & vltimo nota etymologiã iudicij tradita in d. c.forus. vel alr dic,

50† ꝙ iudiciũ denominatur à iudice tanquam digniori & potentiori ſm Bal.hic.Benè facit.l.cum quæritur.ff.de sta.homi. & quæ tradit Bar.in rub.ff.sol.mat.¶ Tertiò quæro,quare dictum sit in rubrica,de iudicijs, & non de iudicio. respondet Pan.quia multiplex est iudiciũ. sunt qui dicunt, ꝙ solutio nõ tenet,quia dr in ff.de noui ope.nunc.& tñ multiplex est nunciatio.l.de pupillo. §.meminisse. ff.de noui ope. nunc. Sed istud parum ad propositum,potius.n. tendit ad arguendum authorem Digestorum,q̃ rationem Pan. & quia vnica tantũ est nunciatio,quæ tribus modis practicatur vt dr in d. §. meminisse. Vel aliter dico,ꝙ habito respectu ad singulas species iudiciorum rectè fuit dictum de iudicijs, habito verò respectu ad ipsum genus rectè etiam fuisset intitulatum de iudi-

51 cio capiendo iudicium in genere.Nam† posito genere posita etiam dicitur quælibet eius species.l. si quid earum.§.interemptum. ff.de leg.iij. ¶ Iuxta hoc quæro quotuplex sit iudicium. Pan.respondet triplicem esse iudiciorum subdiuisionem.Prima,aliud criminale,aliud ciuile. Esset hic videndum quomodo ciuile cognoscatur à criminali, sed quia Abb. ĵ. ordine postposito examinat, ibi reseruo. Secunda subdiuisio, aliud ordinarium, aliud extraordinarium. aduerte hic, inquantum.Abb. pro extraordinario iudicio alleg.text. in c. nouit.ĵ.eo.Videtur enim velle,quòd iudicium denuntiationis iudicialis, de quo loquitur ille text. dicatur extraordinarium. istud videtur falsum secundum do. And. Basigna. hic, quia in tali denunciatione proceditur ordinariè secundum Bar.in extrauag.ad reprimendum.iii verbo de plano.Considera ꝙ videtur errare.primò in iudicio denunciationis indicialis proceditur officio iudicis, vt tenent omnes in d. c. nouit.per text.in l.j.§.quod autem. ff. de offi. præfec. vrb. ergo contra ordinem iuris, quo cauetur vt nemo agat sine actione, de quo statim dicam. Præterea vt fatetur Pan. in d.c.nouit.pe.col.in iudicio denunciationis indicialis non seruatur

52 exactus ordo iudiciorum,ergo &c. ¶† Quæro ergo quomodo discernatur iudicium ordinarium ab extraordinario.Respondeo dupliciter secundum Bal.hic.omne iudiciũ, in quo proceditur officio iudicis dicitur extraordinariũ, ſm glo.in l.ſi is à quo.ff.vt in poſſ.lega.in l.cũ filiusfamilias.ff.ſi cert.pet. vbi videas Alex.qui ferè omnia adducit quæ adducũt Mod. Ad idem facit tex.cum glo.in l.salarium.ff.manda.in l.j. §. ex hoc rescripto.ff.de vẽtre inspi.& text. cum gl.in princ. ff.de admini.tu.o.Ratio conclusionis est, quia regulariter nemo experitur sine actione.l.pupilli.§. videamus. ff. de nego. gest. vbi ergo agitur ex officio sine actione,agitur contra regulas iuris,ergo erit iudicium extraordinarium.vel ſm Bal. dicitur extraordinarium, quia vbi procedit̃ officio iudicis, non

53 attenduntur apices iuri. Secundò † respondeo, ꝙ vbicunque proceditur seruato iuris ordine, siue seruatis regulis iuris, dicitur iudicium ordinarium.vbi verò ecoutra procedit̃, dicitur extraordinarium, ſm Moder.hic per tex.in l.in causæ.in princ.ff. de minorib. Hinc est priuilegium, quia est priuata lex.c. priuilegia.iij. distin. dicitur ius extraordinariũ. ſm Bald.in l.pecuniam.per illum tex.C.de priui.fisci. Tu verò aduerte quòd text.in d.l.in causæ. potius probat quòd illud dicatur iudicium extraordinarium, quod in subsidiũ iure quodam speciali intentatur, quod verò cõmuni iure

54 cetur,illud dicitur ordinarium. ¶ † Quæro iuxta præmissa an iudicum inquisitionis dicatur ordinarium vel extraordinarium. Super isto articulo variæ sunt doctorum sententiæ. Prima fuit opinio Innoin c. cum oporteat. ĵ. de accusat. quòd sit iudicium extraordinarium. istam sequuntur Pan. communiter Cano.hic,sequuntur etiam *communiter*. Lege post Bar.in l.si maritus.§.si autem exiẽs.ff. de adulterijs. Ang.Pau.de Cast.in l.j.C.de liber.& eorum lib.Bal.in l.j. nitio.ff.de officio prefec.vrb.& in l.etiam.C.de furt. Angl.ea quidem.C.de accu. Et ante istos idem tenet.gl. in c. niam contra falsam.ĵ.de proba.in c.multi. ij.q.iij.in c.iiij.in c.cum speciali.in versi. à iudice.de appel. & in l. sa vel varia.ff.de testib.Et pro ista parte cõtuleruñt Cal. l.sub rub.de accu. & consi. 1. de pœn. Anch. consi. 1 cip.Plura.Ful.consi.136.incip.In causa.& cviij. Visis.& Ca consil. 65. Super articulo. Pro ista parte adducitur, prim illud dicitur iudicium extraordinarium,quod contra re das iuris intentatur. Iudicium inquisitionis formatur cõ iuris regulas, ergo erit extraordinarium. maior propos fuit supra probata,minor sic ostenditur:ad esse iudicij requ rũtur tres personæ, vt ŝ. probati,in iudicio inquisitionis sunt nisi duæ.Itẽ in iudicio inquisitionis procedit lite nõ c test.d.c.qualiter & qñ.Ergo contra ius,videlicet cõtra titu ĵ.vt lite non contest. & ꝙ procedatur contra ordines iu firmat Pan.in c.exhibita.ĵ.eo.& in c.cum clamor. ĵ. de re Huic fundamento respondet primo loco Aret. ꝙ minor a propositio est vera, quia in iudicio inquisitionis adest fi loco accusationis.Secundò, quia non est bona consequ tia, proceditur lite non contest. ergo est extraordinariu

55 † Nam in iudicio accusationis, vbi agitur ad pœnam, cũ relationem proceditur lite non contest.l.absentẽ.ff.de pœ & l.absentem.C.de accusatio.& tamen iudicium accusati nis est ordinarium.tñ Arc.non probat istud vltimum ꝙ cium accusationis,in quo proceditur lite non contest. di tur ordinarium, immo ego dicam ꝙ est extraordinariũ q contra ordinẽ iuris.Secundò respondet Dec. ꝙ licet in cio inquisitionis non procedatur cũ tãto ordine sicut in cio accusationis ordinario, † tñ proceditur cum aliquali or nic,ergo debet etiam dici ordinarium,quia plus & minus inducunt differẽtiam specificam.l.fi.ff.de fund. instr. Facit dicit Ioan.de Ana.in c.qualiter & qñ.ĵ.de accusa.col.v. dicit ꝙ iudicium inquisitionis absolutè est ordinarium, cõparatiuè ad iudicium inquisitionis est extraordi rium. Ista solutio Dec. continet fallaciam, quia plus & nus in materia tantum non inducunt differentiam spec cam,vt parua nauis, & magna nauis, ita loquitur. et l.fin. plus & minus in forma bñ faciunt differentiã in specie,vt uis & peluis,siue conca. Nam forma est illa,quæ dat esse l.Iulianus.ff.si quis omi. cautesta. ergo vbi diuersa forma diuersa essentia. in proposito iudicium ordinarium & tra.differunt in forma, ergo bene plus & minus faciunt judicia differre specie. ¶ Secundò posito ꝙ non differ cio, non concludit solutio sua, ergo vtrumq; ordinariũ quia stat ista simul, ꝙ vnũ sit extraordinariũ, & aliud ordi rium, tñ vtrumque iudiciũ,sicut scapha & nauis, vtraq; tñ uis. ¶ Scdò principaliter facit, iudiciũ qđ iudicis officio ditur, dr extraordinariũ. Iudicium inquisitionis expeditur cio iudicis,ergo extraordinariũ. maior fuit ĵ. probata,minor verard.c.qualiter & qñ.ergo &c. vltima patet. ¶ Huic rñdet filiter Dec. fallacia est in maiori, nã illud qđ dr iudicium extraordinariũ, qñ agit officio iudicis, procedit qñ agitur vtilitatem principaliter,tunc enim officium iudicis regulas l. sin pupilli.§. deamus. ff. de nego. gest. Sed vbi agitur ad vtilitatẽ publicã delicta puniantur,dr agi ordinario modo hoc tuitur. ff. de præsid. ergo erit ordinariũ. ¶ Tu aduerte, qui fallacia est dua, tñ ione, quia non sequitur, ordinario iure cognitum delicta punire,ergo iudicium est ordinariũ, quia ꝙ regulas tale iudiciũ ad puniendũ delicta concessum est, & istud ĵ. riius probabo. ¶ Tertiò & vltimo pro ista parte facit, illud esse extraordinarium ibi, qđ non competit, vbi est qui

56 de ordinario.d.l.in causæ.ff.de minor. ¶ † Iudiciũ inquisitionis cessat,& nõ competit superueniente accusatore, ſm Bar. d.§.ſi aũt extraneus.ergo erit extraordinariũ. ¶ Huic fundamento rñdent Mod.et hic per eos. Volumus ergo rñdere ꝙ in causæ.vult illud dici remediũ extraordinarium, qđ adhibe ducitur in defectum ordinarij,nullo modo competentis rũ iudicium inquisitionis põt intentari,et ꝙ de iure sit pos bile reperire accusatorẽ,vt ibi se patet. ergo nõ erit extraordinariũ. Et ita videꝭ qđ fundamenta cõis sunt de facili pñt eniti. ¶ Secunda principalis opinio fuit eiusdem. Iam sibi contrari

in c.dilecto.ĵ.de sen.excõmu. ꝙ sit iudicium ordinarium. & istã tenẽt Ioan. And. in c.ij. de rescrip. lib.vj. Guil. de Cug.& Alb.in l.ea quidem.C.de accusa.potissimum fundamentum est huiusmodi. Iudicium inquisitionis est à iure introductũ, & habet certum & determinatum ordinem procedẽdi. d. c. qualiter & qñ. ergo erit ordinarium.Cõprobant Mod.sic:onera à lege introducta dñr ordinaria.l.j.C.de vaca. munerũ.

57 l.omnes.C.de anno.& trib.lib.x.Tu dit clarius,†onera à lege introducta,quæ habent certam,& determinatam præstationem ẽt respectu tpis,dñr ordinaria,vt declarat Bar.in l.j.col. v.C.de mulier.& in quo loco.lib.x. Idem ergo dñm in iudicio inquisitionis à lege inducto cum certo & determinato procedendi ordine. Huic fundamento respondent Barb. & Mod.ꝙ assumptũ est falsum.nam restõ in integ. est inuenta à l.toto tit.de in integrum restitu.ff.& C.ŝ.eo.tit.& habet certum ordinem procedendi.l.iij.§.ſi minor.ff.de iureiur.¶ Itẽ

58 denunciatio† Euangelica est à lege introducta cum certa forma procedendi.c.nouit.ĵ.eo. Et tñ ista sunt iudicia extraordinaria.Ego respondeo clarius, ꝙ licet in iudicio inquisitionis seruetur certus ordo,non tamen seruatur regularis ordo iudiciorum.& isto respectu dicitur extraordinarium. Non obst̃ simile de oneribus, quia illa certè forma præstationis à

59 lege inducta,non est contra regulares † præstationes,quinimmo si per accidens contingat imponi aliqua onera ꝺ ordinarias præstationes,talia onera dicuntur extraordinaria, vt cõcludunt Bar.& Ang.in d.l. & Bertach.in tract.de gabel. in ſ. char.&Gemi.consi.116.col.j.in nouis.¶ Alia & secunda solutio accommodatur per quosdam Mod.dicentes ꝙ ipsa inquisitio est remedium ordinarium,quia à lege inuentum,sed eius iudicium est extraordinarium. Istam soſonem improbãt Mod. quia iudicium dr ordinarium vel extraordinariũ considerato remedio intentato.l.cum filiusfamilias.ff.ſi cert. pet.Mihi etiam displicet,quia qua ratione isti dicunt inquisitionem esse remediũ ordinarium,quia inuentum à iure,pari etiam ratione compelluntur fateri eius iudicium esse ordinarium, quia inuentum à iure. ¶ Tertia fuit quorundam opi. facientium dr iam inter ius ciuile & canonicum, & dicentiũ ꝙ de iure ciuili procedit cõis opi. quia de iure ciuili non est concessa inquisitio indistinctè, sed solum in quibusdam casibus, de quibus in l. ij. §. si publico. ff. de adult. ¶ De iure verò canonico procedit ꝺria opi. ꝙ sit ordinarium, quia eo iure est concessa instinctè inquisitio. c. inquisitionis. c. super his,& d.c.qualiter & qñ.de accus. Et istã opi.tenet Bal. in c.j. col.j.ŝ.de off.ord.& in c.sup literis.in vlti. char. ŝ. de rescrip. & in l.ea quidem.col.x.C.de accus.Et Cardi.Flor.in clem.ſepe.ad finem,de verb.signi.¶ Istam opi.Bal.impugnant Aret. & Mod.quia etiam de iure canonico non pmittitur nisi precedente fama, & sic non regulariter: sed ex hoc non meruit Bal.reprehendi, qa & si ad esse formandæ inquisitionis requiratur fama loco accusationis,non tñ sequitur ꝙ ingsitio nõ sit regulariter pmissa,nam accusatio non conceditur sine inscriptione.c.super his.ĵ.de accu.Et tñ oẽs concedunt iudiciũ accusationis esse ordinarium,aliàs sequeret, ꝙ in mundo nullum esset remedium ordinarium, quia nihil est, qđ sine forma concedatur;quę forma propterea non facit ꝙ actus non dicatur regulariter permissus,vt ꝓbat tex.in l.j.C.de sac.san. eccle.& in §.disponat.in auth.de nup.iunctã.l.hac consultissima.C.de testa.Ex alio tñ videtur ꝙ Bal. potuerit reprehendi,qa nõ est bona ꝓa,indistinctè conceditur inquisitio,ergo est iudiciũ ordinariũ, qa licet cõcedat indistinctè, concedit ĵ regularem ordinem iudiciorũ. Itẽ non tenet ꝓa, indistinctè non concedit, ergo est extraordinarium.patet,accusatio furti indistinctè non cõcedit. l.non debet.ff.de dolo.l. si qđ vxori.ff.de furt.probat tit.ff.rerum amot.& tñ nullus dicit, ꝙ accusatio de furto nõ sit remediũ ordinariũ. ¶ Tenendo cõem limita dupliciter.Primo nisi per statutũ indistinctè concederet inquisitio,tũc esset iudicium ordinariũ, ſm Bar. & Ang. in l.ſi maritus.§.ſi extraneus.ff.de adult.Tunc.n.quia ex statuto orit condictio ex lege,& regulariter ꝺceditur, vt ordinarium.Et ſegtur Bal.in d.c.ſuper literis.in vlt.char.& Arc.hic. Tu verò aduerte, qa nõ vr vera per ea quæ ŝ dixi. Secundò, qa non vr verũ,ꝙ oriatur condictio ex statuto,nã per actionem nõ puniuntur delicta publica. insti.de pub.iudi. in prin. Item vbi statutum diriget vendere iudici,non oritur condictio,ſm Pan.in c.j.in fi.ŝ.de off. iud. traditur in l. ſi soror. C. de coll. ¶ Secundò vltra scribentes limita. Qñ in iudicio inquisitionis, assisteret coadiutor seu promotor, qui seipsum obtulisset liti spontè non coactus, tunc eẽt seruandus ordo iuris & diceretur iudicium ordinarium. istud colligo ex his quæ dicit Pan.in c.cum clamor.col.pen.ĵ. de testa. ¶ Tertia subdiuisio iudiciorum. Aliud spũale quando de re spirituali agit.c.exhibita.ĵ.e. Aliud tpale, qñ de re tpali disputat.c.venerabilis.ĵ.eo. Aliud mixtũ,qñ de re tpali annexa spũali disserit.Sed an istud vltimũ sit verũ.ſ.ꝙ sit dare iudiciũ mixtũ inter tpale & spũale,dubitat Pan.Et ꝓterea reuoco in du-

60 bium vtrũ iudicium † super iurepatronatus dicat mixtum. pro cuius veritate habenda necesse est inuestigare, an ipsum iuspatronatus sit spirituale,an verò tpale, an mixtũ. Super quo puncto duæ sunt principales opin. ¶ Prima fuit opin. Goffr.in summa huius titu.& d.Anto. hic ꝙ iuspatronatus sit sua origine spirituale.Et ista opin.erat cõis tpe Abb. Pro ista opi.adducam octo fundamenta, & totidem pro altera. Pro ista opin.arguitur primo sic.denominatio potius est facienda ab ordinaria natura q̃ ab accidenti.l.iij.ff.de tute.c.requisiſti.ĵ.detesta.ius autem patronatus origine est spirituale,

61 † quia non potest vendi.c.quia clerici.c.de iure.ĵ.de iurepa. ergo iudicium super iurepatronatus erit spirituale attenta originaria natura rei,super qua fit iudiciũ. ¶ Circa istud fundamentũ aduerte.Primo ꝙ nõ vr probari, ꝙ iuspatronatus sit spirituale ex eo,quia vendi non possit, nam liber homo non potest vendi.toto titu.ff.& C.ad l.Iul.pec.& tñ liber homo & iudicium super statu eius non sunt spiritualia. patet, qa de statu hominis cognoscit laicus.l.quoties.C.de iudi.cũ ſi. ¶ Secundò aduerte inquantũ Pan.reprehendit d. Ant. ca

38 ratione,quia anteq̃ ecclesia dispensaret cũ laicis,vt haberent iuspatronatus in ecclesijs,nõ erat ipsum ius in rerum natura ergo fuit originatũ ſm cum cũ qualitate tpalitatis.Ista cõsideratio ſm quosdã non videtur vera.primo quia nõ probatur lege,nec ratione.Ergo erubescimus cũ sine lege loqui mur.l.illam.C.de colla. ¶ Secundò, quia antequam dispensaretur cum laicis,erat concessum iuspatronatus clericis. Allegant isti tex.pro hoc in c.iij.ĵ.de iurepat. qui nihil penitus facit.Et ideo proprio ligone isti sunt feriendi, quia ipsi nec legem nec rationẽ pariter adducunt. Ego teneo ꝙ cõsideratio Pan.in hoc sit vera.probo,ab eadẽ potentia causæ debet par effectus ꝓcedere.l.si socer.in fi.ff.sol.matr. ꝙ quã ita dicit Bal.in l.cõuenticula.C.de epis.& cler. Causa aũt productiua iurispatronatus fuit,vt hoĩes alliicerentur ad fundamentum dotandum,& construendum ecclesias,ſm gl.in c.cum dilecti.in glo.magna.ĵ.de iurepat.quæ causa est proportionabilis & æqualis tam in laicis quàm in clericis.Ergo concludendum,ꝙ vno & eodem tpe iuspatronatus fuit concessum tã

62 laicis quã clericis. ¶ Secundo,† iuspatronatus est concessum laicis de gratia.c.vj de iurepa.Ergo nõ est temporale, quia si esset temporale fuisset concessum de iure.Sol.tenet ꝓa, est concessum de gratia,ergo nõ est temporale,sed non sequit, ergo est spũale,qa si dicamus, ꝙ sit annexũ spiritualitati, erit concessum de gratia,sicut.n.laici nõ sunt de iure capaces spiritualium.c.sacrosancta.c.Massana de ele.ita nec cõcexorũ. c.quanto.ĵ.eo.¶ Tertiò quæ religiosis adhærent, religiosa sunt.l.quæ religiosis.ff.de reli.& sump.fun.Comprobat qui adhæret Deo vnus spiritus ẽ cũ eo.c.dãnamus.ŝ.de sum. tri. & fid.cath.c.debitũ.ĵ.de biga.Ita ergo iuspatronatus adhærens spũalibus erit spũale.Solu.ex mẽte gl.in d.l.quæ religiosis.adhęrentia rei religiosæ,quorũ separatione res religiosa deteriorat vel extinguit,dñr religiosa,tanq̃ aliqđ esse tribuãt rei religiosæ.Adhærentia verò rei religiosæ vel spũali,quorũ separatione res ipsa religiosa melioraret,nõ dñr religiosa.ita vult gl.ibi.in proposito,sublato iurepatronatus ab vna ecclesia illa reducitur in libertatẽ ſm Pan.in c.querelã.ŝ.de ele. Ergo iuspatronatus tanquam adhærens non erit spirituale.

63 ¶† Quartò facit,in spiritualibus nõ est licita trãsactio.c.sup eo.de transl.sup iurepatronatus non ẽt licet transigere.c.propterea.eo.tit.ergo iuspatronatus est spirituale.Solutio, falsa est ista cõsequentia.Nã sup adulterio nõ licet transigere.C.

64 de transl.tñ adulteriũ nõ est spũale. ¶† Quintò facit, in temporalibus nõ cadit simonia,ſm Pan.in rub.ĵ.de simo.& Bar.

65 in l.j.ff.ad leg.Iuliã de ambi. verum † super iurepatronatus cadit simonia.c.veniens.& ibi not.Pan.ĵ.de testi.glo. in summa.j.q.j.ergo est spirituale. ¶ Sextò facit, causa iurispatronatus est summaria, quia adhæret spirituali.cle. dispendiosam. de iudi.ergo videtur ꝙ etiã dicat spiritualis. ¶ Ad ista duo respondeas, ꝙ si dicamus iuspatronatus esse annexũ, sequentur suprascripti effectus, quia cadet simonia, & causa erit summaria. d.c.quanto. & ꝙ in annexis spiritualibus

66 cadet etiã simonia,probatur, † in iure sepulchrorum cadit ẽt simonia,ſm Ro.consi.369.Et tñ ius sepulchrorũ dicit annexũ spiritualitati, vt not.gl.in d.c.quanto. ¶ Septimò facit ſm And.Sicu.hic,qualitas effectus demõstrat qualitatẽ causæ producentis.l.qđ si nolit.§.qui mancipia.ff.de ædil.edict. Sed sic est ꝙ iuspatronatus est causa productiua electionis. c.ij.in verbo eligunt.& c.à nobis.de iurepat. quæ electio est spiritualis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

spiritualis.c.massana.ſ. de elec.ergo & ipſum iuſpatronatus
erit ſpirituale.Solutio,minor eſt falſa,vt patet ex his quæ ſcri
bit Pan.ī d.c.ij.¶ Octauò &vltimo ego arguo ſic,pp,qđ vnū-
quodq; tale,& illud magis,aut.multo magis.C.ſac.ſan.Sed ſic
ē, ꝙ medio iuriſpatronatus cauſat inſtitutio, quæ eſt ſpiritua
lis.c.j.& c.auctoritate.j.de inſtit.Ergo & ipſum iuſpatonatus
erit ſpirituale.Facit ſimile, medio ignis cauſatur calor, ergo
ignis magis calet.ꝙ aūt iuſpatronatus cauſet inſtitutionem,
probatur in c.decernimus.xvj.q.vij. vbi dr ꝙ ſine præſenta-
tione patroni inſtitutio non valet.Solutio,regula auth.mul-
tò magis.procedit qñ aliquid eſt tale immediatè, & nullo ex-
trinſecus conſiderato,propter aliud tūc & illud magis.& ita
procedit exemplum de igne.Sed ſecus eſt qñ eſt tale media-
tè,& aliquo extrinſecus conſiderato,vt eſt inſtitutio,quæ cau
ſatur immediatè ab ipſo epiſcopo medio tamen præſenta-
tionis.tolle etiam exemplum,tu ſtudes, quia pater te genera-
uit,ergo pater tuus ſtudet,non valet conſequentia,qa alia ex-
trinſecus requiruntur q̄ pater.¶ Scđa fuit opinio Pan.& ſe-
quacium,ꝙ iuſpatronatus origine ſit temporale annexum
ſpiritualitati,& ꝙ iudicium ſuper iurepatronatus dicat nux-
tum.Circa iſtā opi.ſunt videnda tria.Primò quare dicat an-
nexū.Scđò quare mixtū. Tertiò vtrum fundamenta huius
opi.ſint vera.Circa primum d.Ant.hic & in d.c. quanto.rñ-
det ꝙ dr annexū,,ppter accidēs, quia fuit cōicatum lacis.Iſta
ratio eſt falſa, quia ſequeretur ꝙ iuſpatronatus conceſſum
clericis,non diceretur annexum,quod eſt manifeſtè falſum.d
c.quāto. Præterea eiſdem rōnibus cōfunditur iſta ratio, qui-
bus fuit improbata opinio principalis eiuſdem d.Antonij.
¶ Secunda ratio aſſignatur per Pan.hic, quia iuſpatronatus
parat viam ad obtinendam inſtitutionem ſpiritualem.c.qđ
autem.de iurepatronatus.¶Iſta ratio reprehēd tur per quoſ
dam Mod.hic,quia eſt ipſa præſentatio,quæ parat viam.& a-
liud eſt præſentatio, & aliud iuſpatronatus.c.conſultationi-
bus.de iurepatr.Tu defende rationē Pan.& dicas ꝙ iuspatro
natus producit iſtum fructum,qui appellatur præſentatio.d.
c.conſultationibus.Et ſic iuſpatronatus medio præſentatio-
nis parat viam ad inſtitutionem,ſicut obligatio medio actio
nis parat nobis viam ad conſecutionem debiti. inſtit.de obli
ga.in prin.¶ Secundò habes ex iſta ratione notare ꝙ præpa-
ratoria & præparata dicuntur connexa.pro quo notabili vi-
deas conſilium Alex.lviij.quod incipit, Circa primum.col.ſi.
67 in j.vol.¶ † Circa ſecundū quare dicatur mixtum,reſpōdet
Pan.quia participat đ ſpiritualitate & temporalitate, nec ma
gis accedit ad alterum extremorum.Tu aduerte, quia in iure
nō reperitur tex.qui dicat iuſpatronatus eſſe mixtū,ſm Car.
in rub.j.de iurepatro.Secūdò aduerte,quia ſi participaret de
ſpiritualitate nō deberet dici mixtum,quia natura ſpirituali-
tatis eſt,ꝙ totū ad ſe trahat:& ſic tota in toto & tota in quali
bet parte totius.c.j.de ꝓcer.eccle.vel alta.vnde melius appa-
ret annexum quàm mixtum.¶ Circa tertiū adducitur primo
per Pan.tale fundamētum, per præſentationem patroni nul
lum ius acquiritur præſentato,c.cum autem.c. quod autem.
c.paſtoralis.j.de iurepatr.ergo non eſt ſpirituale. Circa iſtud
fundamentum aduerte ad quatuor. primò quia text.in c. qđ
autem.non probat. licet enim dicat negotium per præſenta
tionem inchoari,non tamen aperit vtrum tale iudicium dica
tur ſpirituale vel temporale:immo videtur probare quòd ſit
ſpirituale,ſecundum Mod.arg.l.oratio.ff.de ſponſa. Tu con-
68 firma , quia † idem iudicamus de re deſtinata ad actū, quod
de ipſo actu.l.iiij.ff.de fundo dota.& quia ſi finis eſt ſpiritua-
lis,ergo etiam principium.nec dicamus ꝙ vnum totum inte
grale,quod conſtat ex principio,medio,& fine,cenſeatur di-
uerſo iure cōtra regulam.l.eum qui ædes.ff.de vſuc.& c.ma-
ioribus.j. de præben. ¶Secundò aduerte,quia tex.in c.cum
autem.non videtur bene induci per Pan.quiavr velle ꝙ ſi nō
licet variare ſeu melius accumulare, ꝙ cenſeretur ius acquiſi
tum preſentato,iſtud eſt enidenter falſum.Nā clericis patro-
nis non licet variare.d.c.cum autem.Item patrono laico,qui
ſcienter præſentauit indignum,non licet aliū accumulare,ſm
Pan.in c.cum vos.ſ.de offic. ordi.Itē patrono laico iurāti in
prima præſentatione de non variando,nō licet accumulare,
ſm Lapum allega.lxxviij.col.iiij.& Pau.de Ca.cōſi.62. incip.
Venerabilis.vir.col.ij.& ſenſit Bar.in ſui generalitate in l.om
nes populi.in iij.q.ver.circa tertiū.ff.de iuſti.& iure.licet Ale.
conſi.16.incipi.Ponderatis.vol.iij.teneat oppoſitum,quorū
opiniones aliàs ſic concordabam,vt opinio cōmunis procede-
at,epiſcopo nolente admittere ſecūdam præſentationē,ne
ſit auctor piurijs.opinio verò Alex.procedat ſi epiſcopus ad
miſerit cumulationem,quia multa facta tenēt,quæ fieri nō đ
bebant. c. ad apoſtolicam.j. de reg.l. patre furioſo.ff. de his q
69 ſunt ſui vel alie.iur.†Itē ſi patronus præſentet ſm, & dicat ſe
recedere omnino à præſentatione primi,non valet ſecun
præſentatio,ſm Lapum in dicta allegatione.lxxviij.Et in
caſibus non acquiritur ius præſentato in bñficio. Tu
Pan.& dicas ꝙ voluit arguere à contrario hoc modo, no
cet variare , ergo non eſt acquiſitum ius:à contrario,vbi
acquiſitum ius non licet variare , & iſtud bene verum
vt not.in l.ſerui electione.in princ.ff.de leg.j.& in l.apud
fidium.ff.de opt.leg. nō autem voluit arguere,ergo vbi no
licet variare,eſt acquiſitum ius. ¶ Tertiò aduerte, quia no
vr verum ꝙ per præſentationē non acquiritur aliquod
Et in contrarium eſt text.in c.dilectus.ſ.de offi.deleg.& n
cū Bertoldus.j.de re iudi.& ibi Pa. concludit ꝙ præſenta
ſi ſolus eſt,acquiritur actio contra epiſcopum, vt eum
70 tuat.Item ei acquiritur actio ad expellendum † intruſum
verò ſint plures præſentati omnibus acquiritur actio co
epiſcopum,vt vnum ex eis inſtituat. argu. l. cum quidam
de leg.ij.Fortius probat tex.in d.c.cum Bertholdus.Præſen
to,cuius præſentatio fuit reiecta,ſi ſit idoneus, acquiritur
ctio contra epiſcopum vt eum inſtituat , & illum tex.ad l
no. Bal. in Margarita ſua in verſi. patronus. Et Rota de
71 ccxij.inci.Scđm oēs.ſub rub.de iurepat.¶Itē ꝑſentato,
epiſcopus diſtulit inſtituere,competit actio contra epiſco
ad intereſſe.c.paſtoralis.& ibi not. Abb.j.de iurepa.Itē vi
re clauſulæ,ſi non eſt alteri ius acquiūtū,excluditur impe
tor,vbi aliqs eſt ꝑſentatus,ſm Rotā deci. xvj. ſub ti. de p
in nouis.Et ideo taciturnitas præſentationis vitiat reſcri
ad beneficia,ſm Fely.in c.in noſtra.corollario.xxviij.ſ.de
ſcrip.Sol.per præſentationem nullum ius acquiritur. ſm
neficio ſeu in re.ita loquat Pa.hic.qđ etiā oſtendit illud ver
72 ſpirituale, de quo per Abb. Præſentatio † n. non tribuit
reſpectu tituli,vt ēt dicit Abb. in d. c. paſtoralis. col.j.ſcđ
rem.i.ad petendū ſe inſtitui,bene acquiritur ius.Et ita log
tur prælallegata,qđ etiā firmat Abb.ī d.c.dilectus & in c.
in x.q.j.de iurepa. Et Lap.allegat.viij.inci. Præſentatus. Et
73 dicebat Cal.conſi.ix.ſuper rub.de iurepa. † ꝙ per præſen
tionē contrahuntur ſponſalia de futuro,qđ tñ procedit a
dente conſenſu præſentati,aliàs non.l.ij.ff.de ſponſ.& reg
tur Cal.conſi.17.inci.Præſentato.ſub eo.tit.de iurepa.Et
uiunt quæ cumulat Cur. conſi.75.col.iiij. ¶ Quartò ad
te,quia dato ꝙ non ſit acquiſitum aliquod ius præſentato
bñficio,nō tñ Pan.rectè inſert, ergo iuſpatronatus ſua or
ne non eſt ſpirituale.Ita mordet Dec.Pan.non tñ iſtud al
ratione probat. Ego aūt probo illationem hāc fore fal
per tex. in c.ſi tibi abſenti. de præben. in vj. vbi per collat
nem factam abſenti, nullum ius acquiritur in beneficio,
collatio eſt ſpiritualis, immo etiam ſi per præſentationē
eſſet acquiſitum ius ad rem,etiam non teneret illatio Pan
per poſtulationem non acquiritur ius etiam ad rem,quia
ſtulatio innititur gratiæ.c.j.& ibi gl.de poſtula.prælato.in
& tñ poſtulatio ſaltē ſolennis vr actus ſpiritualis.cle.diſp
dioſam.de iudi.¶ Vltra Pan. pro iſta parte Are. adducit
74 fundamenta,quæ effectualiter non ſunt niſi duo. ¶ † Pri
ſic.iuſpatronatus poſſidetur à laicis.c. conſultationibus
iurepa.ergo non eſt ſpirituale,quia ſpiritualia non dñr po
deri à laicis , ſed detineri. c. cum aplica.& ibi no.d. Ant.
his quę fiunt à prela.Huic argō reſpondet Dec.tripliciter,
mò ꝙ non eſt verū,ꝙ iuſpatronatus poſſit poſſideri à la
indiſtinctè , ſed ſolum à patronis. & de gratia. iſta reſpon
non ſatisfaeit,quia non eneruat vim argumenti.Stat. n.
argū adhuc in omnibus patronis laicis.¶Scđò,quia ēt co
ceſſum eſt iuſpatronus poſſideri ab omnibus laicis indiſt
ctè.Nec ob.ꝙ ratio conceſſionis vt excitentur laici ad fun
dum & dotādum eccleſias,de qua per gl.in c. cū dilectus.
iurepatro. ſolum militet in patronis , quia verū eſt,ante
eccleſia ſit fundata,& dotata,& ſic ante conſtitutū iuſpat
natus,ſed poſtquā iuſpatronatus eſt creatum , tunc poſſe
q̄cunq; laico poſſideri pōt.c.j.c.cū ſeculū.c.ex literis.j.de
75 repatro. Et quia ius ſemel † effectū laicale , debet perpe
durare laicale.l.pater.ſ.xv.ff.de leg.iij.Scđò reſpōdet, ꝙ in
c.conſultationibus.verbum,poſſidere, debet exponi. l. de
nere,vt in l.ſtipſo iſta.§ hæc quoque.ff.de verb.ob.iſta ſecu
da ſolutio eſt peior prima.Nam ad detentatorem , vt eſt cre
ditor habens cū vniuerſitate iuſpatr.in pignore. Item ad
76 queſtrū detentatorē † nō ſpectat præſentatio. c. cū Berth
dus,de re iudi.not. Abb.in c.examinata.j.eo.ergo dū dr in
77 c.conſultationibu.qđ ad poſſeſſorē ſpectat ius præſentan
debet intelligi de vero poſſeſſore & non de detentatore.Pr
terea detentatores nō faciunt fructus etiā cōſumptos ſuo
l.j.C.de pac.pign.l.vt legatorū.ff.ex quibus cau.in poſſeſ.ea
& tñ dr in d.c.conſultationibus. ꝙ ꝑſentatus à poſſeſſore in
tutus nō dēt remoueri, qa ad bonæfidei poſſeſſorē ſpectat
fructus

fructus cōſumpti,vt traditur in c.grauis.j. de reſtit.ſpoli.Ter
78 tiò ſoluit,ꝙ ibi poſſeſſio ponit impropriè,† quia incorpora
lia nō poſſunt poſſideri.l.ſeruus.§. incorporales.ff.de acqui-
rendo rerū domi.iſtud nihil facit ad rhombū,quia incorpo-
ralia quaſi poſſident.l.iij.in prin.ff.de acq.poſſeſ.Et đ iſta qua-
ſi poſſeſſ.loquitur ille text.vnde fateor,ꝙ in iurepatronatus
non eſt illa vera poſſeſſio , quæ cadit in corporalibus, tñ eſt
illa vera poſſeſſio,q̄ cadit in iuribus incorporalibus.¶ Scđò
79 † Are.adducit,iuſpatro.pōt præſcribi.c.querelā.de electio.
ergo non eſt ſpirituale,qa ſpiritualia non pāt preſcribi.c.cām
quæ.j.de reſcrip.ſoluit Deci.ꝙ aſſumptum eſt falſum,non.n.
iuſpronatus pōt præſcribi, ſm eum.allegat Archi.ita tenere
in c.hortamur.lxxj.diſtin.& Pan.in d.c.querelam.& in diſpu
ta.ſua incipi. Augerio.Iſta rñſio non eſt admittēda, quia *cois*
opi.eſt ꝙ poſſit præſcribi.& iſtā dicit cōem Fely.in d.c.cām
quæ.& in ſuo tractu qñ literæ apoſtolicæ noceant patronis.
vbi dicit ita tenendum in iudicando & cōſulendo.& ita con
ſuluit Gemi.in conſil.123.& iſtam dicit *cōem* ipſemet Deci.
conſi.117.vbi rñdet oēbus fundamentis cōtrarijs.& idem
conſi.124.& 129.134.Fateor tñ ꝙ fœdere diſtinctionis poſ
ſunt concordari opi.videlicet,vt cōis procedat in prciudiciū
veri patroni.Contraria verò procedat in præiudiciū eccleſiæ.
quæ non erat patronata.ita eſt de mente Ioā. And.in c.qđ ali-
cui.de reg.iur.in vj.& Alex.conſi.75.incip. Viſis.in fi.vol.iiij.
& tacitè iſtud voluit Are.hic,& ſenſit Spec.in tit.de iurepat.
in fi.& Gemi.in c.j.ad fi.de iurepat.in vj.qđ nota diligenter,
quia practicantes indiſtinctè obſeruāt cōem opi.& malè.vn
de ſcđo loco Dec.forte ſentiēs ſuprascriptas ſolutiones ſuas
non euacuare ar.aliter ad omnia fundamenta rñdet, ꝙ laici
de gra & ex priuilegio poſſident,& ꝑſcribunt iuſpatronatus.
ergo datur intelligi ꝙ non eſt tēporale.Iſta rñſio etiam non
tollit argumēta,quia tēporalia annexa ſpiritualibus dñr con-
80 ceſſa de gratia.d.c.quanto.& ſ.dixi.¶ Quintò † arguit Deci.
iuſpatronatus dr annexum.d.c.quanto.ergo non eſt ſpiritua
le,quia id qđ annectitur, diuerſum eſt ab eo cui coniungitur,
arg.l.qđ Neruа.ff.depo.& c.ſi.j.de iſti.Et re vera iſtud eſt fun
damentum Abb.hic,ſi rectè conſideres. Tu aduerte, quia pt
retorqueri,ſi dicamus ꝙ id qđ annectitur ſpiritualibus efficia
tur totū ſpirituale.c.qđ indubijs.de conſecr.eccl. vel alta. de-
fendendo cōem pōt dici, ꝙ ea quæ annectūtur ſpiritualibus
per cōfuſionem,illa efficiuntur ſpiritualia.ita procedit text.
in d.c.j.Ea verò quæ annectuntur per ſimplicem adhærentiā,
ita ꝙ vnū poſſit ſecerni ab altero,non efficiuntur ſpiritualia,
procedit tex.in d.c.quanto.Et iſta eſt *cōis* cōclusio,pro qua di-
ſtinctione eſt tex.in l.idē Pomponius.aliàs incipit.in rē.§.idē
81 ſcribit.ff.de rei vendi.¶ † Sextò pro iſta parte facit, de iure-
patronatus poteſt cōpromitti in laicū,ſm Do.& Card.in c.
§.in cæteris.de ſuppl.negl.prælа.in vj.& ſequitur do.Deci.in
c.examinata.j.de confir.vti.vel.inuti.per illum tex.ī d.c.quā-
to.motus,quia laici ſunt capaces iuriſpatronatus,ergo iuſpa-
tronatus non eſt ſpirituale, quia de ſpiritualibus non poteſt
fieri compromiſſum.c.contingit.de arbi. Ad iſtud reſpōdeo
negando,ꝙ de iurepatronatus poſſit fieri compromiſſum in
laicum.Iſtud probo ex duobus.Primò per tex.in d.c.quanto.
arguēdo de iudice ad arbitrum,nam ibi dr,ꝙ laicus non pōt
eſſe iudex de iurepatronatus,ergo etiam nec arbiter, qui etiā
dr iudices.c.à iudicibus.ij.q.vj.Scđò probo,quia is demum
pōt compromittere,qui poteſt de re liberè diſponere.c.cum
tpe.& ibi not.Abb.col.ij.ſ.de arb.& latius per d.laſ.in ſuo
tract.de iure emphy.col.ciij.qui eſt in ſertus in tit.de iure em-
phyt.C.vbi per iſtam regulam cōcludit,ꝙ vaſallus & emphy-
tetita non poſſunt compromittere de feudo & de emphy-
teuſi ſiue licentia domini.Et idē firmat Mar Laudē in tracta-
tu de prin.ver.261.vbi tenet ꝙ dux & comes non poſſunt
compromittere de ducatu & comitatu ſine licentia ſuperio
ris,& ideo datur regula, qđ non eſt alienabile,non eſt com-
promiſſibile.l.nulli.ff.de tranſac.comprobat Deci.conſi.44.
col.ij.ergo patroni non poterunt compromittere ſuper iu-
re patronatus,quia non poſſunt de illo diſponere: vēdere nō
poſſunt.c.de iure.j.de iurepatr. donare non pñt ſine licentia
epi.c.illud.eo.tit.Et ita tenendo non ob.tex.in d.c.examina-
ta.quia erat perſona eccleſiaſtica in caſu illo, in quam erat fa
ctum compromiſſum, vt ibi tenent d.Ant.& Pan.& Fel.in
d.c.quanto.Et ſi dixeris,attento defectu poteſtatis ex parte
patronorū, nō ēt potuiſſet fieri cōpromiſſum ī eccleſiaſticū.
Rñdeo,ꝙ ibi interuenerat conſenſus epiſcopi.& ſi replices,
iſtud eſt diuinare:Triplicabo,ꝙ ibi ſolum diſputatur de effe-
ctu cōfirmationis pōtificis,& ꝑſupponitur cōpromiſſum va
lere,vnde ſuccedit regula.c.ij.de æta.& quali.in vj. q̄ eſt talis
vbi đ vno tñ diſputat,cætera præſupponunt habilia, Minus
obſtat,dū dr ꝙ laici ſunt capaces iuriſpatronatus, quia verū
eſt quantū ad effectū vt poſſint præſentare,& de gratia.c. iij.
de iurepat.quæ gra non debet extendi, vt poſſint de cauſa iu
riſpatronatus cognoſcere,regula,qđ ob gram.de reg. iur. &
quia priuilegia ſunt ſtrictè interpretanda.c.ſanè. & c.porrò.
j.de priui.Et ſi iſta ratio capacitatis operaretur , ꝙ laici poſ-
ſint eſſe arbitri eadem rōne dđm eſſet ꝙ poſſint eſſe iudices.
pñs eſt falſum.d.c.quanto.ergo & ans arguendo à pñti deſtru
cto,qđ eſt optimū argm.l.apud antiquos.C. de fūrt.l.ſi ego.
§.partē.ff.de publ.facit, quia ſi ſit priuilegiū ꝓceſſum inferio-
ribus circa eꝑm,vt poſſint cōferre beneficia,tales non pote-
runt vigore dicti priuilegij cognoſcere de aliqua cauſa emer
genti ſuper eorū collationibus,ſm Pan.in c.iij.ad fi.j.de reſti.
82 ſpol.¶† Septimò Fel.in d.c.quanto.adducit aliud fundamē
tū.Imperator pōt legitimare nāles ad iuſpatronatus,ſm Do
mi.& Card.c.j.x. diſt. ergo iuſpatronatus non eſt ſpirituale,
quia Imperator nō habet poteſtatē legitimandi ad ſpiritua-
lia,ſm gl.in c.lege.ea.diſt.x. Pan. poſt alios in c.per venerabi-
lē.j.qui filij ſint legi.Et ꝙ Imperator poſſit legitimare ad iuſ-
patronatus,concludit Bal. conſi.383.vol.j. Pro rñſione ad-
uerte ad duo.Primò, quia abſque ltīmatione vr ꝙ illegitimi
ſint capaces iuriſpatronatus,nā meretrix pōt acquirere iuſpa
tronus.ſm gl.in c.nō eſt pudenda.j.q.j.& Pa.in c.ex trāſmiſſa.
j.de deci. Et reperio ꝙ ita tenet ꝓceptor meus do. Rochus
de curte,nunc ſenator Mediolani meritiſſimus in tract. ſuo
83 de iurepa.in verbo.cōpetēs.in ij.q.¶† Secundò poſito,ꝙ nō
ſint capaces, Aduerte,quia poſſumus rñdere ꝙ iſtud dictum
Domi.& ſequacium non eſt verum,& in ſpecie ꝺrium tenet
domi.Phili.Simoneta in d.c.quanto.in addi. ad Felynū. motus
ſubtili fundamento,vt ibi per eū:qđ tñ fundamentū non
84 vr tutū,quia *cōis* opinio eſt,ꝙ † Imperator poſſit legitimare
nemine citato.per tex.in l.ij.ff.de nat.reſt.Et iſtā dicit cōem
Iaſ.in l.Gallus.§.& quid ſi tñ.ff.de lib.& poſthu.Ex alio tñ nō
videtur verū,quia Imperator non pōt legitimare ad emphy
teuſim eccleſiaſticā ſm Bal.in l.generaliter.§. ſi. C. de inſti.&
ſubſtitu.nec quo ad feuda eccleſiaſtica,vt not.in c.j.§.nāles.ꝙ
de feud.fuer.contro.inter do.& agn.vaſal.& per Curt.conſi.
13.inc.Statuto ciuitatis tñ.col.j. Ergo à fortiori non poterit
85 legitimare ad iuſpatronatus,quia plus † iuris habent laici in
emphyteuſi eccleſiaſtica conceſſa ſibi pro ſuo & quibus dede
rit,quo caſu poſſunt illam emphyteuſim vendere ſeruata ſo
lēnitate.l.fi.C. de iure emphy.ſm Iaſ.ibi col. ij. Et tñ patroni
nō poſſunt vendere iure ſpatronatus.d.c.de iure.Item feudū
& emphyteuſis nil habent ſpiritualitatis, ius aūt patronatus
eſt annexum ſpiritualitati.d.c quanto. Si ergo Imperator nō
poteſt in præiudicium eccleſię legitimare ad id qđ eſt minus,
non poterit ad id qđ eſt plus. c. cum in cunctis. in prin. ſ. de
elec.Et ſi dixeris,vtile eſt eccleſię vt legitimati ab Imperatore
poſſint fundare & dotare eccleſias. Rñdeo ꝙ in iſta materia
ptātis imperiaris non conſideratur vtilitas eccleſiæ , patet in
emphyteuſi eccleſiaſtica, quæ non pōt concedi ſine vtilitate
eccleſiæ.c.ſine exceptione.xij.q.ij.Et tñ ad illam non pōt Im-
perator ltīmare.Item ſequeretur,ꝙ attenta vtilitate eccleſiæ
deberet ēt poſſe legitimare ad ſpiritualia,cuius ꝓrium eſt ve-
rius,vt.ſ.dixi. Itē ceſſat rō vtilitatis in iure patr. creato, quia
damnoſum eſt eccleſiæ,vt poſſit ltīmatus præſcribere iuſpa-
86 tronatus vel alio tit,illud acquirere.¶† Vtimò pro iſta parte
facit,in ſpiritualibus nō dar ſucceſſio.c.j.& ij.j.de cōcel.præ-
ben.in iurepatr.cadit ſucceſſio.c.j.c.cū ſeculū.j. de iurepatr.
ergo nō eſt ſpirituale. Soluunt Mod. ꝙ in iurepa. cadit ſuc-
ceſſio de gra. iſta ſolutio nō valet p ea q̄ dixi.ſ.in quarto ſun
87 damento.¶ Quarta † iudiciorum ſubdiuiſio,aliud vſe , aliud
generale,aliud ſingulare,aliud cōe,vt declarat gl. & ibi Abb.
in c.ij.j.de libel. obla. glo.Bar. & Mod. in l.j. ff.de eden. Spe.
in tit.de iud.quaſi per totum.¶ Quinta ſubdiuiſio, aliud pu-
blicū,aliud priuatum.l.j. ff.de publi.iud. & glo.in rub.inſt.de
pub.iud.¶ Sexta ſubdiuiſio,aliud plenariū , aliud ſummariū,
vt hr in cle.diſpendioſam.eo.tit.de iud.& in cle.ſæpe.de ver.
ſig.& per gl.magiſtrā in l.iij.§.ſciendū.ff.ad exhiben.¶ Septi-
ma ſubdiuiſio,aliud principale,aliud incidens,aliud emergēs,
ſm gl.in l.de qua re.ff.de iudic.in l.qđ iuſſit.ff.de re iud declа-
rat melius Bar.in l.j.C.de ordi.cognitionum.& clarius Abb.
in c.j.de ordine cogni.vlt.col.¶ Octaua ſubdiuiſio,aliud ſim
plex,aliud duplex.l.in tribus.ff.de iud. Iſta tñ ſubdiuiſio nō vr
neceſſaria , quia expreſſa. ſ. in l.iiij.aliud ſingulare, aliud cōe.
88 ¶† Nona,aliud diuinum,aliud humanum. c. ſi omnia.vj.q.j.
& iudicium iſtud diuinum ſemper æquum eſt & iuſtum,& in
eo reuidentur iudicia humana iniquè peracta. c.cū ęterni.de
re iud.in vj.Et in iudicio diuino veritati , quę nunquam falli-
tur,omnia adhærent.c.à nobis.j.de ſen.excom. Et iudicium
humanum debet quantum poteſt ſequi diuinum. c. tunc ve-
ra.xj.q.iij.& ſæpe à ſuperiore accipit coronā qui ab inferiore

accipit

Universidad de Deusto
Biblioteca

accipit sentētiā.c.si ad tēpus,ea causa.&.q. & de isto iudicio
89 diuino nō loquit nr̄a rub. ¶ Vltima†subdiuisio, aliud confessionis,aliud cōscientiæ,vt per Archid.in c. aliorū.x.q.vlti.Et nota,q̄ in iudicio cōscientiæ vna & eadē psona est iudex,actor,reus,& testis.l.fi.C.de fideicom. & in iudicio cōscientiæ nunquā habet locū misericordia, quia cōscientiā nemini parcit.Iuxta illud Saty.prima est hæc vltio,q̄ se iudice nemo nocens absoluit, improba quāuis gra fallacis prætoris vicerit vrnā,& econuerso.Iudiciū perfectæ cōscientiæ inquit gloria mea hæc est testimoniū cōscientiæ meæ.¶ Quid.n.si nō oēs laudant,& cōscientia nos liberos esse demonstrat,fm Pau.ad Corinth.ij. transumptiuè in c.inter verba.xj.q.iij.vnde illud,pscia mens recti famæ mendacia ridet.Et ideo Bal.hic diffinit cōscientiā hoc modo,cōscientia est mentis qualitas seipsam diiudicans.Alias diffinitiones cōscientiæ ponit Iaſ.in.§.sed istæ.col.xix.insti. de act.
90 ¶††Circa ēt quæstionē,de qua se remittit Pan. an iudicium sup possessorio rei spūalis dicat spūale vel tpale, nō instabo, sed ēt remissiuè loquar.Cōis cōclusio est q̄ dicatur tpale, & ita tenent glo.Abb.& alij in c.literas.j.de iura.calum. Ioan. And.& Cano. *cōiter* in c.fi.j.eod.Et istud obseruabant benè parlamenta Franciæ in omni possessorio, excepto possessorio adipiscendæ.ita declarat d.Guid.Papę decisio.sua prima. & vtrū procedat in possessorio retinendæ,videas eundē deci.lxxxv,quæ incipit,Curia parlamenti. vbi concludit q̄ sic. Et ideo habes in fine q̄ corā iudicibus admittendi sunt articuli respicientes peritoriū & titulū bñficij,p corroboratione possessorij iudicij,vt p eundē deci.lxxj.quæ incipit,Iudex laicus.
91 ¶†Successiuè quæro qūo discernat iudiciū criminale à iudicio ciuili.ista est vtilis inuestigatio.Abb.hic latè examinat. ego omissa relatione & discussione opi.qa censeō me incusari,q̄ nimiū immorer in ista rub.adhærendo cōi opi. elicio
92 ex scriptis omnū cōclusionē bimembrē.¶†Criminale iudiciū dr̄,cuius finis est interesse publicū ex vindicta veluti cō sequendū.Ciuile verò dicitur,cuius finis est interesse priuatū ēt ex pœna delicti nō corporea pādū,vel cuius finis est interesse publicū alia ex causa q̄ ex vindicta delicti cōsequendum. ¶Pro ista cōclusione habetis gl.Bart. & cōmuniter Legistas in l.iij.ff.de sepul.vio.gl.in.l.aut damnū. in princ.ff.de pœn. glo.in l.j.& ibi Alber.& Salyc.C.de rap.virgi.glos. in l.fin.ff. de priua.deli.Cyn.& Bal.in l.si qua per calumniam.C.de epi sco.& cle.Imo.in rub.ff.de pub.iud.Alex.d.Iaſ.& *communiter* scribentes in rub.C.eo.& do.Lancel.Dec.in rub.ff.eo.Inno. in c.qualiter & q̄n.el.ij.j.de accu.Abb.in c.veniens. col.iij.j. de accu.d.Ant.& cōmuniter Canonistæ hic.dom.Signor. de Homod.consil.244.incip.Quia per ipsum.Roma.cōs.152. incipien.Præsens accusatio.Alex.consil.132.incipiente,Super primo dub.in.ij.parte.fundamentum huius conclusionis stat in.§.in summa.institu.de iniur.Ad idem tex.in c.quicunq;.xj.q.j.iuncta glos.in verbo,publicet.Et not. q̄ addidi
93 in descriptione iudicij criminalis,illa verba† ex vindicta delicti consequendum,timore contrarij formati per Bal. in d. l.tertia.ff.de sepul.vio.& excludam,si fiscum agentē petitione hæreditatis,vel alia actione ciuili, quo casu iudiciū dicit ciuile,licet agatur ad publicā vtilitatē.l.prima.& l.deferre.ff. de iure fisci.¶Itē addidi in descriptiōe iudicij ciuilis illa verba,vel cuius finis est interesse publicū &c.timore ꝓtrarij qđ possit formari de syndico ciuitatis agente ex ꝯctu ciuitatis, vt in toto tit.ff.quod cuiusq; vniuersita. nomine. ¶Contra istā conclusionē do.Abb.addncit fundamentū fortissimum in c.per tuas.j.de simo:vbi agitur,vt prælatus remoueatur à beneficio,& sic pœna non applicatur parti, & tamē iudiciū
94 dicitur ciuile.¶††Super isto tex.insudarunt doct.vsq; ad ista tempora.Aret.hic rñdet dupl'r,q̄ ille tex.logtur in tertia specie.s.qñ pœna nō applicatur neq; parti,neq; fisco. Et ita etiā rñdet doctor meus in rubri.C.& ante istos ita rñdet Abb.in c.ex parte.A.in glos.ij.j.de testi. Adducunt simile si agatur ꝯ tūtorem vt remoueatur à tutela,causa est ciuilis,si verò agatur vt puniatur,causa dr̄ criminalis,fm Bar.in.l.j.§.sciendū. ff.de suspe.tuto.& in l.nō solū.§.fi.ff.de proc.Ista solutio nō placet,quia vult,q̄ si pœna non applicetur neq; parti, neq; fisco,q̄ causa dr̄ ciuilis,nam confunditur per illum tex.vbi si agatur vt prælatus ab ordine remoueatur, causa dicitur criminalis,& tamen pœna non applicatur parti neq; fisco.Et simile nō obstat,quia si agitur vt tutor remoueatur, dr̄ agi ad priuatam vtilitatē pupilli,nō sic qñ agitur vt prelatus removeatur ab ecclesia.Itē si agatur,vt tutor puniatur pœna quæ applicatur fisco,fm glo.in d.l.j.& in l.iij.ff.de suspe.tut. Non sic qñ agit vt prælatus deponat ab ordinibus.Secundò rñdet Are.q̄ illud verbum,ciuiliter, debet exponi non ita sæuerè, vtroq; tñ casu iudicium erit criminale.Ista etiam solutio nō satisfacit.primò violat literam. secundò illa aduersatita,ſ ciuiliter sine copula denotat diuersitatē in iure. l.marito.ſ ad leg.Iul.de adult.& tñ isto casu nulla esset diuersitas in iu in modo agēdi,si vtroq; casu diceretur agi criminaliter.Te tiò verbum,ciuiliter, ibi ponitur respectiuè ad verbum,c minaliter,non autem respectiuè ad rigorem. Tertia solu accommodatur per quosdam Mod.q̄ ibi dicatur ciuiliter gi,quia non agebatur principaliter de crimine, sed in con quentiam. Principaliter. n. agebatur, vt deponeretur A bas ab administratione, & pro causa adducebantur varia mina contra abbatem.Et sic volūt isti,q̄ conclusio procedat vbi principaliter agitur ad delictum,secus si principaliter a tur ad aliud,& in cōsequentiam veniat causa delicti, isto su erit iudicium ciuile, licet pœna non applicetur parti, q̄ que fisco. Tu aduerte, q̄ ista solutio confunditur per illu tex.Nam in primo casu agebatur principaliter,vt Abbas ab poneret ab ordine,& pro causa adducebantur delicta, & tex.dicit q̄ isto casu iudicium est criminale.Quarta fuit so tio Baptistæ de Caccialuppis in rub.C.eod. q̄ ibi causa est ilis,quia agebatur ad vtilitatē priuatā monasterij, quia p latus erat damnosus monasterio,& sic facit pro,& non co tra.Et istam sequuntur Mod.Papien.Tu aduerte, q̄ si ag ad vtilitatem monasterij,nō potest dici agi ad vtilitatem p uatam fm Dec.hic per tex.in c.nulla ratio.j. de præben. & l.j.§.ius publicū.ff.de iusti.& iure.Et comprobo, quia con prælatum damnosum ecclesiæ actio videt popularis.c.si q presbiterorū.de rebus eccle.non alien.cuilibet.n.laico in n ligentiā clericorum licitum est agere, vt prælatus dam sus remoueatur ab administsatione,fm Abba.in c.venera li.in c.fi.s.de offi.deleg.¶Tertiò aduerte,quia ibi non so gebatur,quia esset damnosus,sed etiam quia immeritus,q̄ immerentia erat causata propter delictum simoniæ vt clarè cantant illa verba.¶ Cogitate ergo si potest dici q̄ ista illa dicatur ciuilis, quia agebatur principaliter ad vtilit monastarij & non ad vindictam delicti.& ideo in descrip ne addidi illa verba, vel cuius finis est interesse publicum. ex causa q̄ ex vindicta delicti.Vnde infero q̄ si principalis na delicti & eius vindicta consisteret in priuatione offici beneficij,q̄ causa esset criminalis. & ita procedit text. in l
95 ff.de crimi.stel.ad fin.¶Sed ò†oppono de l.Caius.ff.ad S vbi pœna applicatur fisco,& tñ causa dr̄ ciuilis, nam dr̄ ib bona occisi, cuius necem non vindicauit hæres in term applicant fisco.Nec ob.q̄ morte rei extinguatur crimen,q causa est pecuniaria Et exponit Bart.i.ciuilis.d. Deci.rñdet expositio Bar.pecuniaria, id est ciuilis, non est vera, non men probat ratione. Tu verò aduerte q̄ ratio Bar.& do rum,pp quam exponunt pecuniaria id est ciuilis, non est b na.Nā vbi sñia habetur pro lata contra mortuū, tunc mo rei non desinit causa criminalis nec crimen,fm Bal.in rub si pen.appe.mors interue.&in l.j.C.ne ex deli.defun.Cur 60.qđ incipit,Dux Philippus. col.v. vbi præcisè allegat in d.l.Caius.Et si dixeris, quo in l. Caius. habet sñia pro rñdeo q̄ sñia lata ꝯ occisores ad accusationē vel denun tionem alterius,habet effectum ꝓ fiscē dorū bonorum cō hæredem fm Bar. in l.j. ff. de his quibus vt indi. vnde sta nul q̄ mortuus hæres sit, & tamen causa dicatur crimin Sed tu defende Bar.quia si sñia pro lata habetur, ergo bo vigore sñiæ erant fisco acquisitā, iuxta doctrinam Bar.in ff. de priua. deli. vnde videtur q̄ iam amplius non agetur crimine,sed agatur de causa bonorum actione petitionis reditatis vt dicit Bar.ibi, & in d.l.j. de his qui. vt indig. Vi retento isto intellectu rñdeo ad.d.l. Caius, q̄ ibi non ageb tur ad pœnā applicandam fisco, sed agebatur ad pœnam applicatam,& i patrimonio fisci incorporatam conseque
96 dam,¶ † Amplia primo primam partem conclonis et vindicta delicti cōsistat in pœna pecuniaria fm gl.Bar.& f bentes in d.l.iij.de sepul.vio.reprobata gl.in l.si qua per ca niam.C.de episc.& cle.cum si.Circa istam ampliationem p sig.& Dec.in vlt.lec.adducunt quamplura iura.tex.ſ.in au sed hodie.C.de episc.& cler.& l.interrogari.C.de quæst.p derando alternatiuam vel copulam intermediā inter pœ niariā cām & criminalē.Quibus oībus & similibus ꝑt rñdet q̄ ibi ponit causa pecuniaria, prout distinguit à causa,in q tractat de crimine & non de pecunia,prout distinguitur ca sa ciuilis à criminali.¶ Sed ò amplia ſcdam partem conclo nis,etiam si agatur de crimine.c.super his.de accusſ.li.ſ.fi.d fur.¶ Contra istam ampliationē obst.tex.in c.item cū qu de restit.spo.Ergo ille tex.loquit largè & impropriè,fm Mo & vltra eos comprobatur,quia ibi deducebat crimē per v exceptionis,ergo ciuiliter.d.c.super his. ¶ Tertiò ampliat secunda pars etiam si directa via agatur ad pœnā durius in

ponendam quam fuerit possit, dummodo applicetur parti, iudicium erit ciuile,secundum Are.& Mod.hic,ac Aret.& Alexan.& Mod.in rub.C.eod.per text.in l.infamem.ff. de publ. iud.& in l.quod senatus.ff.de iniu. & plenè probatur in dicta lege,fina.ff.de fur.vbi pœna quadrupli applicatur parti, & est
97 durior pœna quæ imponi possit respectu partis,& tamen iudicium est ciuile.¶ Præmissa † inducuntur ad quæstionem,ac cusatus fuit Titius de furto,& petitum ipsum puniri ad vindictam,& restitutionem rerum ablatarū ipsi accusatori, quod fieri potuit,secundùm Bart.in l.interdum. §. qui furem. ff. de fur. pendente processu exhibetur indulgentia delicti. Quæritur an propter talem gratiam iudicium desinat esse criminale? vtilitas est euidens,pone quòd accusator petat accusatum torqueri pro suo interesse,vt sciantur bona quæ surripuit, & participes criminis,si dicamus iudicium non esse amplius criminale, accusatus erit relaxandus : si dicamus contrarium, erit torquendus.videtur q̄ non sit amplius criminale,quia pę na delicti non est amplius fisco applicanda, per ea que supra dicta sunt,& quia gratia extinxit crimen,& processum crimi-
98 nis. l. ij. C. de gene. abo. & l.si docueris.C.de fals. vbi videtur casus in simili. ¶ Contrarium determinat Par. de Put. † in suo vtili tract.syndica. in ver.torturā. ver. pone quod aliquis, motus quia tortura ista non fit ad pœnam remissam.l.iij.C.de gene.abo.sed fit ad inuestigationem veritatis.l. nullam. C. de iusta.l.edictum.ff.de quæst. Et si dixeris, in ciuilibus non habet locum tortura.Respondet,q̄ causa criminalis remissa incalescit ciuilis quantum ad effectum torturæ,& quia remanet criminalitas,licet impunita.Sed aduerte,quia istud videtur contra text.in d.l.si docueris.in ver.sopitū. vñ al'r rō vr̄ melior,q̄ princeps non vr̄ voluisse tollere ius acquisitū accusatori p̄ processum criminalr̄ institutū,arg.gl.in l.venia.& ibi Mod. C. de in ius voc.& est gñalis regula,q̄ princeps nunq̄ per suū rescriptū intelligat velle tollere ius tertij.c.quāuis.de prēb. in vj.l.ij.
99 §.meritò.ff.ne quid in loco pub. ¶ Videamus†mò qd sit iudiciū mixtū.iudiciū mixtū fm Abb.in quæstione præcedēti dicitur q̄n agitur de crimine ciuiliter per tex.in c.tuę.s.de proc.& in c.super his.j.de accu. Aduerte,quia istud dictū Abb.est cōtra tex.in c.per tuas.de simo.vbi agitur de crimine ciuiliter, & tñ iudiciū non dr̄ mixtū.Sed o aduerte,quia vr̄ Abb. ſrius his, quæ dixit statim,dum dixit iudiciū dici ciuile si pœna delicti applicatur parti.Tertio aduerte,inquantū alle.text. in d.c.sup his.quia Abb.& scribentes ibi sentiunt,q̄ iudiciū illud sit ciuile,& non mixtū. Quarto aduerte,quia ꝯ istud dictū facit,quia illud dr̄ mixtū quod participat ā vtroq; partim capit ab vno, partim ab altero,fm Bar.in l.imperium.col.iiij.versi.expeditis de mero.ff.ā iu.om.iud.verū vbi agitur de crimine ciuili, licet tractetur ā crimine,nihil tñ capitur de iudicio criminali,ergo non poterit dici mixtū. ¶ Concludas igit,q̄ iudiciū dr̄ mixtū
100 †qñ agitur partim ad vtilitatē publicam,partim ad priuatā, vt si pœna applicetur pro parte fisco,& pro parte priuato, fm Ale.& Mod.in rub.C.eo.& in consi.66.Viso ꝓcessu.co.j.vol. j.Sed contra hoc stat fortis tex.in c.tuæ.præalleg. vbi si agit ad separationem tori iudicium dr̄ mixtum,& tñ pœna pro parte non applicatur fisco.Rñdet Alex.q̄ ibi iudiciū dr̄ mixtum,qa participat de vtroq; de criminali.s.quia pœna separationis tori est quidam vigor publicæ disciplinæ,iuxta text. in l. licitatio §.qđ illicitè.ff. de publica. participat de ciuili, quia accusator consequitur lucrum dotis.c.plerunq; j.de dona. inter virū & vxorem.& iste fuit intellus Io.And.d.Ant.& Abb.antiqui in d. c.tuæ.Iste intellus non vr̄ de iure procedere.Primo, quia pœna separationis tori respicit vtilitatem priuatam,vt læsus pp adulterium liberetur ab obligatione præstandi debitum carnis. c. significasti.j.de diuort.Sed o,quia diuinat q̄ ibi ageretur ad lucrum dotis.Et si dixeris lucrum dotis venit in cōsequentiam, vt dicit Basig.Rñdeo,q̄ ea quæ veniunt in iudicio in cōsequētiā,non faciunt iudiciū aliàs criminale vel econtra dici mixtū, fm Bar.in l.interdū.§.qui furem.ff.d furtis.Tertio aduerte, qa cā diuortij vr̄ ciuilis.arg.l.licet.C.de repudijs.Ergo idem in cā separationis tori subrogata loco diuortij.c.ij.j.d diuortijs. Secunda fuit solutio Imolę in d.c.tuæ.vt dicatur iudiciū separationis mixtum,quia non seruat nām criminalium, nec etiam ciuilium causarum.¶ Istam solutionem improbat do.Lancelo.doctor in rub.ff. eo. quia ea attēta deberet dici neutrale nō mixtum,quia non sequitur,istud non est vinum,neq; ēt aqua, ergo est vinum mixtum,siue posca.Sicut etiam non sequitur, iste non est homo, non est fœmina, ergo Hermaphroditus, quia pōt esse pecus.¶ Sed aduerte,quia alius fuit sensus Imolæ:voluit.n.dicere,iudiciū separationis tori nō seruat nām iudicij criminalis in totū, non etiā nām iudicij ciuilis, sed seruat mediā viā inter vtrunq;,& sic debet dici mixtū.Tu nouiter ꝓsi dera q̄ ille tex.nō dicit iudiciū esse mixtū, sed accusationē cē quasi mixtā,quā ego arbitror appellari quasi mixtā,quia pœna separationis tori cōis est vtrique,cū vterq; perdat per talē separationem ius exigēdi debitū ab altero, vt declarat Abb. in rub.j.de diuortiis.sicut diximus actiones familiæ erciscundæ,cōi diuidundo,finiū regundorū dici mixtas, eo quia vnicuique assignat aliquid de parte alterius, & glibet dr̄ actor & reus.§.q̄dā.insti.de actio.l.in tribus.ff.de iudic. ¶ Iuxta p̄misſa quęro†de vtili & quotidiana.q. An statuta loquentia de
101 iudicio ciuili vel criminali habeāt locū in iudicio mixto?exēplū,affinis accusatus de possessione turbata, cuius pœna est. c.librarum applicandarum pro parte fisco, & pro parte turbato,petit cōpromissum virtute alterius statuti dictantis, q̄ inter affines vbi agetur de causa ciuili fiat cōpromissum,an tale statutum procedat in ista,accusatione possessionis turbatę,cuius iudiciū est mixtū? Vr̄ primo dām q̄ nō,qa statuta loquētia de iudicio ciuili vel criminali in materia exorbitāti nō habēt locū in iudicio mixto,fm Alex.i rub.C.eo.Sed ò,qa in mā exorbitanti sub simplicibus non continet casus mixtus.l. vim passam.§.præscriptiōe.de adult.Bar.& alij in l.ij. in prin. ff.de verb.obl.Statutum autem q̄ affines teneātur cōpromittere,est exorbitans à regulis iuris, quia de iure nemo cōpellitur cōpromittere,fm Bar.in l.furti.§. qui iussu.de insa. Abb. in rub.s.de treu.& pace.Tertio quia in causa mixta cā fiscalis dignior debet ad se trahere cām priuati, arg.l.quæ religiosis. ff.de relig.& sum.funer.& c.quinto.j.eo.& per tex in specie, & ibi Bar.in l.j. C. de vend. rer.fisc.cōmu.cū priua.lib.x. per quē tex.ita casum nr̄m decidit Alex.cōsi.82.inci.In cā vertēte inter Petrū.in vlt. dub.in.j. vol. ¶ Contrarium videtur de terminandū, quia statutū de cōpromissis fiēdis inter affines est fauorabile,fm Bal.in l.qui se patris,& ibi Iaſ.col.xxij. addu cit alias auctoritates,& dicit istam *cōem* esse opinio.C.vndeli
be.In fauorabilibus aūt sub simplicibus cōtinetur casus mixtus.l.si ita scriptum.ff.de lib.& posth.cum suis concord. Tu aduerte, quia istud fundamentū nec pro nec ꝯ vr̄ benè addu ci,quia nunquam quæritur vtrū sub simplicibus comprehendatur casus mixtus qñ non reperitur in lege facta dispositio de omnibus simplicibus.l.hoc legatum. ff.de leg. iij. l. legatis vxori.ff.de leg.ij.not.Iaſ.in l. Titiæ textores. ff. de leg. j. in iij. col.Cum ergo in statuto de compromissis non fiat mentio nisi de vno simplici, frustra & inepte allegatur regula casus mixti. Circa istam quæstionem reperio Ang. & Ale. in simili in l.eum qui. §. in popularibus. ff. de iureiu. qui in casu delationis iuramenti tenetur,q̄ pro parte fisci non possit deferri iurm, pro parte priuati sic: videtur ergo concludendū eodem mō,vt ꝓ parte fisci nō sit cōpromittēdum, pro parte verò turbati sic.ista distinctio non videtur probabilis,quia continentia eiusdem iudicij non est diuidenda. l. nulli. C. de iudi. Quid ergo tenendum? ego arbitror inspicienda esse verba primi statuti, si.n.verba statuti de possessione turbata cantent isto modo,turbans cōdemnetur in c.libris, quarum dimidia &c.tunc procedat opi. Alex.in d.consi.82. Quia est vnica condemnatio,vnicum iudicium, & cā fiscalis annexa attrahit causam priuati. d.l.j.C.de vendi.rerum fisca.Si verò statutum dicat,turbans incurrat pœnam librarum centum, in quarum dimidia condemnatur versus fiscum,in altera versus turbatum,procedat opi. Ang. & Ale. in d.§.in popularibus.quia cum fiunt condemnationes separatim fiendæ, erūt
102 duo iudicia, vnum ciuile,& aliud criminale. ita reperio velle Mathe.in no.lxx.incip.No.q̄ si statutum. ¶ †Vltimò quæro cui sit applicanda pœna pecuniaria à lege propter delictum simpliciter imposita, an fisco,an parti offensæ? Ab.distinguit,vt formaliter distinguit Bart. in l. Agratia. ff. de termi.mo.& eandem distinctionem facit Ang. in trac. male. in verbo, & dictum Sempronium in trecentis libris. Tu facias tres conclusiones. ¶ Prima conclusio, vbi lex introducit accusationem,tunc pœna applicatur fisco.allegat Abb.tex.in l. mulctarum.C.de modo mulct. & addit Dec. tex.in c.j. quæ sint rega.Sed aduerte,quia ista iura non vāt probare,quia de accusatione ibi nullum verbū.vnde Dec.conat inducere hoc modo,ibi dr̄ multas applicari fisco,ergo agitur criminaliter, si criminaliter ergo per viā accusacionis, quæ propriè locū habet vbi agit criminaliter,fm gl.insti.de publ. iud. cum concordan.alleg.per Alex.& Mod.in l.qui accusare. C.de eden. Ista inductio mihi nō satisfacit,quia hoc modo ꝓbaretur ibi q̄ pœna applicatur fisco,non ex eo q̄ cōpetat accusatio, sed quia ibi esset expressum q̄ applicetur fisco, immo quia hoc est expressum q̄ applicet,elicit q̄ competat accusatio, & nō ecōtra.Præterea præsupponit Dec. q̄ ad multā agatur solū per accusationē, ita ostendit sua inductio.sed hoc est falsum, quia etiam agitur actione in factum, vt tenent Ang. & Fulg. & Iaſ.col.pen.in l.ij.ff.si quis in ius vocatus non ierit. Et ſtāte

hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc habes vnã amplia.ad hanc conclusionẽ,vt ꝓcedat etiã si cum accusatione sit instituta actio ad pœnã.Secũdò amplia, ẽt si lex introducat accusationẽ ꝓ delicto,pro quo principaliter lædat priuatus ſm Pan.hic in ſui generalitate, ad quod bene aduettunt Mod.Et rõ eſt,qa etiã res publica dr lædi ex ipſo delicto.l.licitatio.§.quod illicitè.ff.de publ. Limita mõ dupl'r,primò qñ pœna fuit impoſita ꝓ noia multiplicatiua, puta dupli,vel tripli,vel quadrupli,ſm Are.Fel.& Mod.hic & Imo.in rub.de publi.iud.& Angel.inſt.eo.in prin.alleg.Aret. tex.in §.q verò contra.in auth.de ſan.epiſc.ſed ille tex.nihil facit.qa tex expreſsè dicit exactæ pſonæ duplũ deberi.Hæc conclusio loquit,vbi ſimpl'r pœna imponit,non exprimendo cui applicetur.Allegat ſcdo loco Fel.tex.in c.cũ deuotiſſimã.xij. q.ij.& in c.qſqs intuentus.xvij.qõ.iiij.Iſta iura parum faciunt, qa vltra ꝙ ibi pœna imponit ꝓ nomina multiplicatiua, ſubſunt aliæ cõiecturæ,ex quibus apparet ꝙ pœna applicat parti. dicunt.n.ſacrilegus damnũ nouies cõponat, & ſic pœna imponitur reſpectu dãni,quo caſu certũ eſt ꝙ applicat parti, vt dicã in tertia cõclusione.Itẽ dicunt,prædã in quadruplũ reſtituat.verbũ,reſtituat,ſatis oſtendit pœnã dandã parti,cui fienda venit reſtitutio ſimpli.l.videamus.§.in Fauiana.ff. de vſur. Adducunt etiã rationẽ,quia in ſimplũ ineſt duplũ.l.hoc edicto.§.ſiu.ff.de pub.illi ego debeat duplũ & triplũ cui debetur ſimplum,vt ſic determinatio ſit æqualis,ſm regulã.l.iam hoc iure.ff.de vulg.¶Sed cõtra de.l.ſacrilegij.j.&.l.pen.ff. ad leg. Iul.pecu.iuncta gl.ibi.Ergo põt dici ex natura tituli, ꝙ nulla alia pſona in caſu illarũ legũ læſa erat,niſi fiſcus.¶Secũdo fallit in caſu,in quo iam eſſet prouiſum de pœna applicanda fiſco rõne offenſæ factæ reipublicæ, & nulla eſſet facta ꝓuiſio de pœna rõne offenſæ factæ priuato,tunc applicat parti, etiã ꝙ lex introducat accuſationẽ ſm Aret.& Mod.hic.Ratio, qa omnis prouiſio legalis debet intelligi facta in caſu neceſſario. l.j.§.dixerit aliquis.ff.de pub.Ego amplius dico ꝙ generaliter vbi ex aliquibus coniecturis apparet, qd lex impoſuerit pœnã ꝓ contemplatione partis offenſæ, indiſtinctè pœna erit appli-
103 canda parti,ꝑ ea quæ ſtatim dicã in vltima ꝓclusione.¶†Secunda cõclusio,vbi lex introducit actionẽ,pœna applicat parti.l.iij.vbi gl.& Bar.ff.de ſepul.vio.¶Amplia primò,etiã ſi lex dicat iudiciũ dabo, quia tũ eſt acſi dixiſſet actionẽ dabo.l.ſi quis,id ꝙ.in princ.& ibi latè Legiſtæ tentant,iſtam materiã.ff. de iuriſd.om.iud.¶Amplia ſecundo ẽt ſi lex imponat pœnã ꝓ intereſſe publico vt in actionibus popularibus, in qbus litecontestata pœna applicat parti.l.ſi cui pp.de verb.ſig.¶Amplia & tertio in omni pœna impoſita ex edicto prætoris, qnæ ſemper applicat parti,ſm Ale.in d.l.ſi quis id quod.& ſequuntur Mod.hic.Rõ,qa ex dictis prætorũ oritr actio in factum.§. ſi.inſti.de interdict.Sed quænã ſirit ratio huius ſecundæ concluſionis? rñdent oẽs rõnẽ eſſe,quia actio eſt ius proſequẽdi quod ſibi debet.inſti.de act.in princ. Si ergo agit priuatus ad pœnã,dicendũ eſt ꝙ ſibi debeat.Et ex iſta ratione infert vnum ſingulare dictũ Balig.hic,licet regulariter pœna confiſcationis bonorũ vel alicuius quotæ applicet fiſco ſm gl.in l.iubemus. §.is quoq;.C.de ſac.ſan.eccl.qa cõfiſcatio eſt de regalibus.c.j. quæ ſunt rega.quæ regalia nõ cõueniunt priuato,niſi lex concedat,ſm Bar.in l.j.C.de bon.vac.lib.x.Attamen vbi lex daret actionẽ alicui ad confiſcationẽ bonorũ,iſto caſu confiſcatio applicaret parti agenti,quaſi lex tacite cõcedat pœnã confiſcationis priuato,quo caſu nõ habet locũ glo.in d.l.iubemus, vt eſt tex.expreſſius in l.j.§.finaut̃.C.de rapt.virg. ¶Nota iſtud dictum,quia multũ importat.Sed aduerte, quia videtur dubitabile, quia ſubiecta materia confiſcationis oſtendit ꝙ debeamus impropriare iſtud verbũ actionẽ,& exponere.i.accuſationẽ,vt exponit in rub.C.qñ actio ciui.præiu.crimi.verba n.ſecundũ ſubiectã materiã interpretanr & impropriantur.l. ſi olei.C.loca.cũ ſimi.Limita vt nõ procedat in pœna impoſita eo caſu quo iam eſſet ꝓuiſum pſonæ offenſæ,ꝑ ea quæ diximus in precedenti cõclusione.Limita ſecundò niſi actio daretur fiſco,ita poteſt intelligi dicta.l.ſacrilegij & dicta.l. pen.
104 ¶††Tertia ꝓclusio, vbi lex ꝓ delicto imponit pœnã ſimpl'r nõ introducẽdo actionẽ vel accuſationẽ,pœna applicat fiſco. Abb.allegat tex.in l.iij.C.de ſepul.vio.Sed ibi dr expreſsè ꝙ applicat fiſco;voluit fortè inducere.d.l.iij.iuncta.l.ſeq.Pro iſta cõclusione Bar.in d.l. Agraria.allegat tex.in d.l.multarũ. & d. c.j.quæ ſunt reg.Et ex hoc colligo id quod ſupra dixi,ꝙ Abb. & Dec.malè allegant iſta iura pro prima concluſione.ratio huius concluſionis eſt ſm Aret. quia in iudicio publica vtilitas eſt præferenda priuatæ.c.bonæ.ſupra de poſtulatione prælatorũ.l.vtilitas.C.de primipil.lib.xij.Nec obſt.tex.l.nõ puto. ff.de iure fiſci,quia procedit vbi agitur de dãno priuati,& de lucro fiſci,ſecus vbi agitur de pari dãno,& de pari lucro,tunc præfert ſemꝑ fiſcus.l.j.C.de iure fiſci ſm vnã lectu.quã ſequitur ibi Bar.& Ale.& Mod.in l.j.ff.ſol.mat.& Fel.in c.paſtoralis.col.iiij.ſ.de reſcr. vel aſr rñdeas vt hic per Mod. qui aſr limitant d.l. non puto.¶Fallit niſi pœna reperiatur impoſita contemplatione partis offenſæ, vel in recompenſationem damni ſeu iniuriæ.ita procedit tex. in l.pe.ff.de in ius voc.ſm vnam ſolut. Ang. in d.l.ſr quis id quod.ſed ille tex.nõ,ꝓbat, eo quia pro illa pœna tex.introducit actionem in factum.§. pœnales.inſti.de actio. & ibi in ſpecie d.laſ.reprehẽdit Ang. col.vij.allegat etiã text.in l.ſi.C.de litig.ſed ibi hoc clarè expri mit,vt ẽt aduertit Bar.in d.l.agraria.allegat etiã tex. in c. quibuſdã.j. de pœn. Sed ibi nõ poterat alteri applicari veriſimr. ¶Tu ergo melius allega regulã.ſeruo.§.l.ſi teſtõr.& l.ſi cũi.§. ſi Titio.ff.de leg.j.que eſt,ꝙ vbi diſpoſitio fit contemplatione alicuius priuati,tunc actio ſibi cõpetit ex illa diſpoſitione,licet nõ exprimat,& bene no.Rom. ad ſtatuta cõſi. 32. in iij.dub. in ver.hoc idem probatur.Si ergo dicamus parti cõpetere actionẽ,ergo ſibi applicabitur per ea q̃ dixi in præcedenti conſione.¶Limita ſcdo de iure canonico, quo pœna in dubio applicat iudici,qui ſi volnerit euitare ſuſpicionẽ cupiditatis debebit eam erogare pauperibus vel conuertere in pios vſus, ſm Abb.in c.licet.j.de pœnis.& hoc de pœnis legalibus. Cui aũt applicentur pœne in inſtro appoſite,videas ꝑ Bar. il. vxorem.§.hrs.ff.de leg.iij.& remiſſiuè per laſ.inſti.de act.in prin. in verbo,actio.& Bar.conſi.29.& Ale.cõſi.138.col.fi. vol.j. Cui autem debeant applicari pœnæ conuentionales, ponũt Bal.& Mod.in l.ſi quis maior.C.de trãſ.vbi cõcludunt quod applicant parti attendenti,niſi aliter expreſsè caueatur. Et ex his fœliciter ſit expedita præſens rub.die.xvij.Ianu.1519.

SVMMARIVM.

1 *Concilium,etiam ſi in eo non interueniunt omnes epiſcopi totius mundi,tamen per hoc non obſtat,quin dicatur concilium generale.*
2 *Concilia,Nicenum,Calcedonenſe,Conſtantinopolitanum,& Epheſinum dicuntur principalia.*
3 *Concilium,ſynodus,cœtus,& conuentus quid ſint,& quomodo inter ſe differant.*
4 *Ex concilio,& in concilio,quomodo differant.*
7 *Concilio ſacro approbante,quid ſignificent iſta verba.*
8 *Conſtitutio utrum dicatur papalis,an conciliaris,quid conferat ſcire.*
9 *Exceptione declinatoria non uti promittens aduerſus iudicem pœnitere non poteſt.*
10 *Concilium prouinciale,& ſi non poteſt epiſcopum deponere,poteſt tamẽ proceſſum facere,& de cauſa criminis cognoſcere.*
11 *Aduerſarius meus dicitur,qui mecum in lite contendit.*
12 *Subrogatus in lite dicitur aduerſarius.*
13 *Aduerſarius dicitur omnis,qui contradicit. vide alia uſque ad nu.20.*
15 *Iudex à me iuſtè recuſari poteſt,ſi in alia cauſa mecum litigat.*
16 *Prælatus in cauſa ſuæ eccleſiæ poteſt recuſari iudex tanquã ſuſpectus.*
17 *Litigans lite finita in cauſa criminali ab repelli poſſit à teſtimonio contra collitigatorem.*
19 *Aduerſarius meus in cauſa ciuili etiam lite pendente non prohibetur teſtificari contra me in alia cauſa.*
20 *Citatio non ualet,niſi fiat parte petente.*
21 *Iuriſdictionem an declinare poſſit quis,ſi interrogatus an cũ aduerſario uelit experiri,reſpondet quòd ſic.*
22 *Concilium prouinciale,an excommunicare poſſit epiſcopos licet nõ poſſit deponere.*
23 *Excommunicatus donec ſatisfecerit,an ſola ſatisfactione ſit liberatus. nu.24.*
25 *Suſpenſus donec ſatisfecerit,an ſola ſatisfactione liberetur.*
26 *Iudex,an poſſit mulctare contumacem etiam nemine petente.*
27 *Excommunicatus propter ſolam excommunicationem,an debeat priuari beneficio.*
28 *Beneficio,an priuari poſſit reſidentiam non faciens propter aliquod impedimentum.*
29 *Excommunicatus declarari quis poteſt abſque contumacia quando delictum eſt notorium.*
30 *Contumax is dicitur,qui illicentiatus ante tẽpus recedit,uſque ad n.33.*
33 *Iudex an poſſit ferre ſententiam per uerbum,uidetur.*
34 *Sententia lata per uerbum,credo,an ſit valida.*
35 *Sententia lata hoc modo,ita iudicamus ſecundum noſtram conſcientiam an ualeat.*
37 *Teſtes propriè non dicuntur,qui deponunt de peritia artis.*
38 *Reſcriptum non uitiat falſa latinitas,quæ per ſcriptoram ſaluari poteſt.*
39 *Iudex non poteſt reijcere exceptiones ad amouendas,& ad ulteriora procedere appellatione non obſtante.*
40 *Concilium prouinciale,an & quando poſſit in totum recuſari.*
41 *Concilium totum an poſſit recuſari ubi caput eſt ſuſpectum.*
42 *Cõcilium,ubi præſidentes ſunt ſuſpecti,an poſſit recuſari etiam ſi caput non ſit ſuſpectum.*
43 *Iudex reuocari poteſt,ubi aſſeſſor eſt ſuſpectus.*

44 *Epiſcopus an poſſit recuſari propter ſuſpicionem vicarij,& econtrario.*
45 *Concilium generale,an poſſit recuſari.*
46 *Epiſcopus volens recuſare concilium debet adducere & probare legitimam ſuſpicionis cauſam.*
47 *Dictio,aliquando,quandoque denotat regulam eſſe in contrarium,quandoque facit regulam.*
48 *Pactum prærogatiuum iuriſdictionis iudicis non ſui,an ſit reuocabile uſque ad litem conteſt.*
49 *Pactum de non declinando iuriſdictionem proprij iudicis,eſt irreuocabile & ſtatim obligatorium.*
50 *Iuriſdictio,quæ declinari poteſt,non videtur habere perfectum eſſe.*
51 *Iudex prorogatus,antequam incipiat uti iuriſdictione,non cenſetur ordinarius prohibitus cognoſcere de cauſa.*
52 *Pactum de non declinando etiam factum extra iudicium eſt obligatorium.*
53 *Confeſſio ſine cauſæ facta,an & quãdo ſit nulla tanquã indiſcrete facta.*
55 *Pœnitens in caſibus,in quibus eſt licita pœnitentia,an teneatur ad interesse.Et an pœnitens poſſit conueniri ad tale intereſſe coram iudice prorogato.& nu.56.*
57 *Iuramentum habet vim clauſulæ,rato manente pacto. Et iuramentum ſuper mutuo ciuili non tollitur per exceptionem non numeratæ pecuniæ, quæ ſecundum materiam ſubiectam poterat opponi.*
58 *Iuramentum interpoſitum ſuper actu reuocabili non impedit reuocationẽ.*
59 *Iuramentum obligat præcise,& facit quòd in contractibus innominatis non ſit licita pœnitentia.*
60 *Reſpondere,verbum in contractibus idem eſt quod ſoluere,in iudicialibus verò idem eſt quod comparere.*
61 *Obligatus poteſt conueniri præcise in loco deſtinatæ ſolutionis non obſtante pœnitentia.*
62 *Locus deſtinatæ ſolutionis dicitur locus ipſius contractus.*
63 *Forum ſoro additur per deſtinationem ſolutionis ad alium locum.*
64 *Promiſſor in loco deſtinatæ ſolutionis non poteſt conueniri,niſi ibi reperiatur,& hoc,niſi renunciatum eſſet priuilegio.Limita nu.65.66.67.*
68 *Clericus an poſſit conueniri in loco contractus ſeu deſtinatæ ſolutionis, etiam ſi ibi non reperiatur in caſibus in quibus non renuntiaſſet priuilegio fori,vel iuraſſet,vel promiſiſſet ſe ibi repræſentare.*
69 *Soluere promittens in pluribus locis ſpecificè copulatis,intelligitur promiſiſſe partem ſoluere in quolibet loco ad ratam locorum.*
70 *Soluere promittens in pluribus locis ſpecificè copulatis adiecta clauſula generali & ubique locorum,intelligitur promiſiſſe ſoluere totum in uno loco.Et nota quod uirtute talis clauſulæ non poterit conueniri in loco magis remoto,quàm ſint loca expreſſa.nu.71.*
72 *Soluere promittens,ubicũque fuerit inuentus,poteſt ubicunque cõueniri.*
73 *Promittens reſpondere in aliquo loco,uel ubicunque,non poteſt conueniri niſi in locis,ubi alias conueniri poterat.*
74 *Excommunicatus propter contumaciam debet abſolui,ſi præſtet cautionem de parendo iuri,& an ſufficiat cautio iuratoria.*
75 *Excommunicatus pro manifeſta offenſa non eſt abſoluendus,etiamſi ve lit ſatisfacere de ſatisfaciendo,niſi actualiter.& nu.76.*
77 *Perſeuerans in excommunicatione per annum habetur pro confeſſo & cõuicto.Et an ſit priuatus uel priuandus beneficijs.nu.78.*
79 *Sententia excommunicationis valet etiam quod excommunicatus non fuerit citatus ad audiendam ſententiam.*
80 *Contumax non poteſt mulctari abſque noua citatione.*
81 *Citatio trina non requiritur in ſententia excommunicationis ferenda contra manifeſtum contumacem.*
82 *Excommunicari poteſt ſine trina citatione monitus in ſynodo.*
83 *Contumax manifeſtus an dicatur,qui reſpondit nuncio ſe non velle comparere.*
84 *Contumax non læditur in aliquo propter condemnationem expenſarum ob contumaciam.*
85 *Iudex an poſſit delinquentem mulctare,& pœnam ordinariã imponere.*
86 *Citari non poſſunt illuſtres perſonæ à nuncio ſine ſpeciali commiſſione.*
87 *Furem in furto deprehenſum,an & qñ liceat occidere,ſi telo ſe defendat.*
88 *Procurator creditoris,an poſſit capere debitorem fugitiuum.*
89 *Iudex ſi non poteſt aliter veritatem habere,poteſt uti ſimulationibus & reo promittere,& nihil obſeruare.*
90 *Nuntio dicenti in relatione ſe citaſſe de cõmiſſione indicis,an credẽdũ ſit.*
91 *Excommunicationem an importent hæc verba,nullus ei communicet.*
92 *De quouultdeo quid ſignificet.*
93 *Doctor,vt quis dicatur,quæ requirantur.*
94 *Scholaris intrans & non aduertens uel non ſtudens uel inhoneſtè viuens an gaudeat priuilegijs ſcholarium.95.*
96 *Nomina verbalia ſonantia in delictum vnico actu verificantur.*
98 *Nomina ſignificantia alicuius officij,quod quis propria authoritate aſſumit,non verificantur ex vnico actu.*
99 *Mercator quis dicatur:& an Mercatores noſtri tẽporis,qui ſtant domi, & mutuant ſub uſuris,debeant gaudere priuilegio mercatorũ. 100.*

DE quouultdeo. ¶Antequam veniã ad tex. Quæro quid velint illa verba,ex concilio Africano, poſita in ſuprascriptione. Pro pleniori intelligentia,quæro primò quid ſit iſtud concilium Africanũ?rñde vt habetur in c.prima annotatio.xvj.diſt.
1 ¶Secundò quæro,quot†ſint ſpecies conciliorum?reſpõde vt per gl.in ſumma,xvij.diſt.& Abb.in c.graue j.de præbẽ.& no. ꝙ licet oẽs epiſcopi totius mundi non interueniant in concilio generali tñ propter hoc non reſtat,quin dicatur generale, quia apud intereſſentes,licet minor pars ſit,totum concilium reſidet.c quod ſicut.ſ.de electio.& dicit Pet.de mõte,in trac. de poteſta.Papæ.col.xvj.ver.vj.quæro,ꝙ data cõtumacia maioris partis poteſt minor pars pronunciare ſe conſũmare cõcilium generale.ſequitur Fel.in c.nonnulli.colũ.x. ſ. de reſcr. Deci.conſi.151.inci.Maximi ponderis materia. & conſi. ſeq. Dicuntur ergo generalia concilia,quia oẽs epiſcopi deberent intereſſe,licet actu aliquando non intersint. Aliqui tñ ſunt, q dicunt,ꝙ dñr generalia, quia illis præeſt Papa generalis ſponſus omnium eccleſiarũ c.cuncta per mundũ.ix.q.iij. qđ nõ vẽrũ,quia poteſt fieri concilium ꝙ Papã,maximè hæreticũ eo inuito,& cõtumace.iuxta tex.in c.ſi Papa.xl.diſt. quod firmat Bal.in c.olim.ſ.de reſcri & doct.in d.conſi.& latius do. Anto. de Roſellis in ſua monarchia.Vel aliter tu dicas, ꝙ appellatur generalia,quia ſtatuta in illis oẽs ligant.c.j.ſ. de conſeſſ ſecũdũ
2 Abb.in c.ſicut.in prin.j.de acc.¶†Quæro tertiò, quæ ſint cõcilia principalia?rñde quatuor.Nycenũ,Calcedonẽ. Conſtantinopol.& Epheſinum.& dñr principalia, quia in eis, velut in quadrato lapide,omnis ſanctæ fidei ſtructura conſurgit,& cu iuſſibet actionis,vel vitæ communis norma conſiſtit.ca.ij.xv.
3 diſt.¶†Quærtò quæro quid differant iſta nomina concilium, ſynodus,cœtus,& conuentus?rñdeo,ꝙ canones vtuntur pro ſynonimis.c.j.ea.diſ.& ibi hr etymologia horum verborum. dicit tñ ꝙ conuentus propriè eſt congregatio religioſorũ,capitulum verò clericorũ ſecularium.ſm Abb.in c.edoceri.vt no.ſ.
4 de reſcri.& Gemi.con.130.col.ij.¶†Quæro quintò,quæ differentia ſit inter iſta verba,ex concilio,& in concilio?rñde ſm Fel.& Mod.qñ dr ex concilio,datur intelligi ꝙ illa conſtitutio eſt cõciliaris:qñ verò dicitur in concilio, datur intelligi ꝙ eſt papalis,vt declarat Abb in c.j.ſ.de pact.& in c.conſenſu j.de reb.eccle.non alien.& in c.j.j.de ſponſalib.& in ca Ozius eps. ſ. de elect.& ratio in primo caſu eſt, quia dictio ex, denotat cãm proximã.l.ex eo tẽpore.& ibi Bar.ff.de pecu.c. inter dile-
5 ctos.& ibi Abb.col.iij.j.de fide inſtr.¶†Sextò quæro, qd ſi dicatur de concilio concilij?doc.hic rñdent,ꝙ dicitur papalis, ñ conciliaris,ſm Abb.in ſermone ſuo habito Baſileæ in vltr.par. eo,quia actus non attribuit cõſultori,ex eo ꝙ conſultus nõ tenetur cõciliũ ſequi.c.cum olim.ſ.de arbitr.Tu adde dec.Are. de reſcri.lxxiij.vbi ſi collatio fienda ſit per epiſcopum cũ concilio capituli,tota dr ſpectare ad cẽm. Scdò adde qã decidit Abb.in c.non põt.col.fi.& ibi Fely.j.de re iudi.vbi habens interuenire tanquã conſultor,non põt dici collega. Tertiò adde Bal.in l.j.C.de manumiſ.vin.vbi facit differẽtia, an dicatur de concilio concilij,an cum concilio concilij. Primo caſu dictio,de,denotat ſubſtantiam. Secundò caſu dictio, cum, ſtat
6 acceſſoriè.¶†Quæro ſeptimò,quid ſi dicatur, cum conſenſu concilij?Deci.hic inſtat concludenter contra Abb.in dicto ſermone ſuo ꝙ dicatur papalis, & non conciliaris per regulam, quòd aliud ſit facere,aliud facienti conſentire. l. aliud eſt vendere.ff.de regu.iu.& l.ſi pater.de manu. vindic. & per alia de quibus hic per eum. & melius probatur in cap. vnico §.j.ne ſede vacan.lib.vj.Hinc adde quòd per illum tex.dicit Archi.& Ioan.And.in c.cum illis.& Gemi.ibi in §.fin.colum.j.li.vj. vbi
7 dicunt,ꝙ ſufficit impetranti exprimere collatorem,licet nihil dicat de conſenſu aliorum qui habent conſentire. & ſequitur
8 Felyn.in c.cam te. colum.xiij.ſ.de reſcript.& dicebã propter hoc aliàs quòd reſcriptum impetratum per minorem ſuper reſciſione contractus non erat ſubreptitium, licet fuiſſet tacitum propinquos conſenſiſſe contractui. ¶† Quæro octauò, quid ſi dicatur,ſacro approbante concilio?reperio Gem.cõſi. 44.quod incipit,Dominus noſter Papa, determinare ꝙ dicatur conſtitutio concilij per illam regulam, ea noſtra facimus &c.l.ij.§.ſed quia.C.de vete.iure enu.c.ſi apoſtolicæ. de præben.in vj.videtur tamen ꝙ malè dicat,quia vbicunque conſtitutio originatur à Papa,papalis dicitur,licet concilium approbet,ſm Pan.in d.c.j.de ſponſa.& ꝑ Gemi.allego tex.in ca.nimis.j.de iureiu.in verbo, ſacri authoritate concilij prohibemus.iuncta ſubſcriptione quæ dicit,in concilio generali. Nec obſtat regula prælegata.quia loquitur qñ impartitur authoritas?alicui non habenti facultatem actus celebrandi,ſed Papa habet poteſtatem legis condendæ.c.j.ſ.de conſtitu. ergo &c.
8 ¶†Vltimò quæro,quæ ſit vtilitas ſcire an conſtitutio dicatur papalis,an conciliaris?reſponde ꝙ eſt multiplex. ¶Primò,omnis conſtitutio concilij habet clauſulam derogatoriam ad futura reſcripta,ideo clauſula generalis, non obſtante aliqua lege,non eſt ſufficiens ad derogandum conſtitutionibus con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cilij, nisi de eis fiat specialis mentio, secundum Archi. in ca. j. de consti. li. vi. & Fely. latissimè in c. nonnulli. col. iij. & iiij supra ꝺ rescrip. ¶ Secunda vtilitas, licet episcopus in plurib. possit dispensare contra constitutiones Papæ, secus tamen contra cõstitutiones concilij, secundũ glo. in c. cum dilecti. in ver. ætate. supra ꝺ electio. ¶ Tertia vtilitas, quia legatus de latere nõ potest derogare nec dispensare contra constitutiones concilij. c. dilectus. j. ꝺ præb. iuncto c. ij. de cõcess. præben. & gl. & Abb. in c. j. eo. ti. Et horum omniũ ratio est, quia firmius reputatur, quod à plurib. sancitur. c. prudentiam. in prin. j. de offi. deleg. & magis integrum iudicium est, quod plurimorũ factis cõfirmatur. c. extra conscientiam. lxiiij. distì. & c. per hoc. §. verum. de hær. in vi. & istam rationem adducit Deci. consi. 152. co. ij. ¶ Declarata supradicta scriptione venio ad tex. Pro cuius clariori intelligentia præmitto quatuor. Primò ꝙ verbũ, de quouultdeo, legitur trib. mod. Primò modo, ꝙ sint duæ dictiones, de, scilicet, & ista sit præpositio. Secunda quoultdeo, & ista sit nomen propriũ ablatiui casus, & tunc subaudiendũ est verbũ, statutũ est, secundũ Tan. Secundò modo legitur, vt sint duæ dictiones vt s. sed nihil sit subaudiendũ, & tunc regitur à verbo, placuit. Tertiò modo legitur, vt sit vnicũ verbum, & vnica dictio, & sit nomen propriũ, & ita intelligit gl. hic, & secundum istum intellectum erit datiui casus, tamen iste intellectus non placet Abb. j. col. pe. quia tũc illud relatiuũ idem de quo in tex. esset superfluum. Secundò præmitte ꝙ text. in relatiuo quem, multipliciter hĩ impressus, aliqui habent quẽ, & tũc saltuatur latinitas per figuram anthitesim, vt dicam in glo. aliqui habent qui, & litera plana est, aliqui habent quoniam, & ista videtur melior, secundum Io. And. & doct. Tertiò præmitto, ꝙ illa verba. interrogatus, an cum eo &c. dupliciter intelligũtur. Primò ꝙ iste episcopus fuerit vocatus, interrogatus & excõmunicatus à concilio prouinciali. & ita intelligit Abb. in c. j. & vi. no. & *communiter* sequuntur doc. Secundò legitur tex. ꝙ fuerit vocatus, interrogatus, & excommunicatus à concilio generali, & isto modo intellexit Abb. in figuratione casus, qui isto modo esset ꝓtrarius, nisi salues ꝙ figuratio casus fuit Bernardi glossatoris, ego infrà tentabo tertium intellectum dare, scilicet ꝙ fuerit vocatus à cõcilio prouinciali interrogatus ab aduersario, & excommunicatus à concilio generali. Vltimò præmitto ꝙ iste tex. timore contrarij. l. si conuenerit. ff. de iurisdictione omnium iudicum. legitur variis modis, & secundum varietatem lecturarum variantur summaria, communiter autem sic summatur. ¶ † Promittens non vti exceptione 9
declinatoria aduersus iudicem alias suum, pœnitere non põt, & hoc ad vnum effectum vel ad alium hoc dicatis. Cõtumax in non comparendo potest excommunicari, non autem bene ficio priuari attentis istis summariis. Considera subtilius quare hæc decretalis fuerit situata in hoc tit. Nam respectu primi summarij melius fuisset posita in tit. de fo. competen. vt fecit Iureconsultus in situatione d. l. si conuenerit. respectu verò secundi summarij melius stabat in tit. de dolo & contumacia.

10 ¶ † Diuidit vt hic per Abb. No. primò ſm Pan. ꝙ causæ etiam episcoporum olim tractabantur in concilio prouinciali, citati legitima exceptione cessante tenebant respõdere. ca. ij. vj. q. iij. Circa istud not. aduerte ad quatuor. Primò. ꝙ non vt probari hoc, ſm Deci. qui intelligit text. ꝙ episcopus fuerit vocatus, interrogatus. & examinatus, & excommunicatus à concilio Africano, qđ potuit esse generale, immo sine dubio fuit generale. d. c. prima annotatio. xvj. distin. & ꝙ in text. isto cã tractaretur in ꝓcilio generali, ꝓbat trib. mediis. Primò quia tex. in fin. præsupponit, ꝙ episcopus potuisset deponi, si fuisset de cã cognitũ, hanc aũt depositionẽ non põt facere cõcilium prouinciale. c. accusatus. vj. q. iij. ergo dicendũ ꝙ cã tractaretur in ꝓcilio generali. ¶ Sed ad istud nõdeo clarè, ꝙ licet episcopus ñ possit deponi à cõcilio prouinciali, põt tñ conciliũ prouincia le processum facere, & de causa criminis cognoscere, vt ꝓbatur in d. c. accusatus & c. seq. Vel aliter dico, ꝙ ꝓpter hoc quia non poterat deponi, habitus fuit recursus ad conciliũ generale, vt vult do. Ant. in figuratione casus, & licet Deci. in vltima lectura sentiens istã rãsionem, dicat ꝙ istud est diuinare, tñ ita necessariò dicendum est. vt statim demonstrabo. Secũdò mouetur, ga ista decisio est hic inserta pro canone generali, ergo edita à ꝓcilio generali, sed istud ego fateor, ꝙ fuerit edita à generali cõcilio ꝓpter recursum habitũ ad ipsum. Tertiò mouetur, qa verba debent intelligi in potentiori significatu. l. j. ff. si ager vectig. vel emphy. pet. c. pe. j. de sent. excom. Ergo verbũ illud, ad concilium, de quo in tex. erit intelligendũ de concilio generali potentiori. Sed respõdeo ꝙ ista regula ꝓcedit in dubio, vnde attende, quia dico ꝙ iste tex. in prima parte necessariò deb t intelligi de cõcilio prouinciali. Nam secũdũ omnes Quouultdeus poterat declinare examen cõcilij, & ꝓpter hoc fuit interrogatus si volebat ꝓsentire in eius iurisdictionẽ. Hoc sic ꝓsupposito dico ꝙ loquitur de cõcilio prouinciali, qa si loqueretur de generali, nullo modo iste episcopus potuisset declinare. non quicẽ ratione deficientis iurisdictionis, qa est iudex cunctorũ. xvj. & seq. distin. per totũ. nõ etiã poterat recusari tanquã suspectũ, vt concludit. j. Abba. & eo maximè, qa caput eius est Papa, ꝙ non põt recusari vt suspectus, ſm Abba. in c. querelam. col. ij. de elect. & Fely. in c. cũ venissent. col. iij. j. eo. immo Papa põt cõmittere causam ex certa scientia iudici suspecto cũ clausula, recusatione remota, ſm Abb. in c. ex trãsmissa. j. de foro cõpe. non etiã ratione priuilegij, qa priuilegiũ cõcessum alicui, ne teneatur respondere coràm Papa, nõ valet, ſm Ioan. And. in c. cũ instantia. j. de censi. sequitur Fely. in c. ij. col. xvj. ad fi. s. de rescrip. Non etiã ratione impedimenti, quia iste episcopus iã venerat ad istud cõcilium, & postea discessit. ¶ Secundò aduerte iiquantum Abba. dixit ꝙ olim causæ episcoporum tractabantur in ꝓcilio prouinciali, vt innuere ꝙ hodie nõ tractent, quod est falsum, & contrarium tenet idẽ Abba. in c. graue. j. de præben. defendendo rñdet Basig. ꝙ hodie non tractantur de cõsuetudine, ſm Vi en. Tu autem dicas, ꝙ Abba. non negat ꝙ ẽt hodie nõ tractẽtur, sed ideo dicit olim, vt ostenderet ꝙ dispositio huius tex. nõ est noua, vel ad excludendum opinio. eorum, qui dicebant ꝙ solũ causæ inferiorũ clericorũ olim tractabantur, quod patet ex implicatiua, ẽt, vel dixit olim, ga causæ episcoporũ de iure antiquo ẽt quo ad depositionẽ expediebant in concilio prouinciali. c. episcopus. cum gl. xj. q. iij. & Pan. j. in iij. notabili. & si intelligamus text. nostrũ loqui ſm illa iura antiqua, possumus dicere ꝙ iste episcopus fuerit vocatus, interrogatus, & excõmunicatus à cõcilio prouinciali, & verbũ, placuit, scilicet cõcilio generali, intelligatur cõfirmãdo ſmam cõcilij ꝓuincialis. ¶ Tertiò aduerte si intelligamus illa verba, legitima exceptione cessante, id est remota. Ab. videret malè loqui, quia ipse. j. dicit in iij. colũ. ꝙ cõcilium prouinciale põt recusari: secundò si legitima exceptio nõ obstabat, frustratoria fuisset interrogatio, ergo possumus dicere ꝙ tenebatur rñdere, id est, cõparere allegaturus exceptiones declinatorias, iuxta l. si quis ex aliena. ff. eo. ti. Vel possumus intelligere, vt illa verba cessante &c. sint ablatiui absoluti, qui faciunt ꝺitionem, id est si cessauerit l. cuictis agris. ff. de vsuris. ¶ Quarto potes ex isto notabili inferre, ꝙ archiepiscopus qui nõ põt solus cognoscere de cã subditorũ sui suffraganei, vsi per viã appellationis. c. pastoralis. s. de offic. ordi. tñ in concilio vnà cũ aliis suffraganeis põt. & ꝙ hoc not. videatis gl. no. in cap. multis. xvij. distinct. quã multũ extollit Ro. consi. 521. qđ inci- 11
pit, Circa ꝓpositam ꝓsultationẽ. ¶ † Sed ò not. ꝙ aduersarius meus ꝺr. ꝙ mecũ in lite cõtendit. ad istẽ tex. in c. aduersarius. j. ꝺe eo q mit. in pos. & in l. si aduersarius. C. de fid. instr. cum si. ¶ Amplia octo modis. Primò ſm Bar. vt procedat etiã añ inchoatum iudicium. §. omniũ. insti. de pœn. tem. liti. & probat in titu. isto ſm Mod. Tu adde tex. in ca. fi. j. de foro cõp. ¶ Aduerte tñ, qa ista iura videntur impropriè loqui, qa aduersarius ꝺr qui ꝺicit intentioni alterius ſm Abb. in c. in literis. j. de resti. ꝙpol. Ergo antequã cõtradicat, non debet dici aduersarius, cum possit deliberare nõ velle contendere. l. j. ff. de eden. ¶ Secundò amplia, vt ẽt subrogatus in lite dicatur aduersarius. c. fi. j. vt lite penden. Adde tex. in l. item si res. §. fi. in verbo, molestum aduersariũ pro se subiiceret. ff. de alie. iudi. mut. ¶ Tertiò amplia, vt aduocatus & procurator aduersarij mei etiã dicantur aduersarij. l. j. cũ gl. in verbo, aduersario. ff. de calũ. & de ꝓcu. Adde tex. in c. ij. de ꝓfe. li. vj. Hinc est ꝙ procurator & aduocatus nõ sint idonei testes in causa, in qua patrociniũ præstãt, ſm gl. in c. Romana. de testi. li. vj. & Bar. in l. deferre. ff. de iure fisci. & Fel. latè in c. à nobis, & ibi alij col. fi. j. de testib. ¶ Quartò amplia, vt etiã omnis qui ꝑt à ſnia appellare, vocatur aduersarius, ſm Bal. in c. qm̃. j. de testi. quem allegant Moder. hic, sed non reperio ꝙ istud dicat, benè aũt istud tenet Barb. in c. fin. j. ꝙ metus cauſ. Sed aduerte, quia aduersarius denominatur ab actu, licet ergo possit tertius appellare à ſnia ꝓ suo interesse. c. cum super. j. de re iudi. ante tñ quã appellet, non deberet dici aduersarius, cum possit non appellare. ¶ Quintò amplia, secundũ Dec. vt etiã iudex dicatur aduersarius. l. appellationem. cũ gl. C. de app. Tu considera ꝙ ibi iudex ideo dicitur aduersarius, qa pars intendebat ꝺ eum agere, quia non admiserat eius appellationẽ. iuxta l. qm̃. eo. ti. non aũt quia iudicauerat in cã 12
principaliter. ¶ Secundò ꝺallegat Deci. quia subrogatus in lite dicitur aduersarius, vt s. dixi, ergo iudex inquirens isto casu ſaltẽ erit aduersarius, qa subrogatus in locũ accusatoris. quod ipse sic ꝓbat: qa oẽs excep. quæ possint opponi ꝺ accusatorẽ possint opponi ꝺ iudicem, ſm Bar. in l. ij. §. si publico. ff. de adul. Sed aduerte, qa falsum est ꝙ iudex dicat subrogatus loco accusatoris. qa est fama loco accusatoris. c. qualiter & qñ. j. de accu. est

cin. est ẽt falsa consequentia sua, qa' omnes excep. q̃ possunt opponi ꝺ testem, possint opponi ꝺ iudicẽ, ſm gl. in c. cum R. canonicus. s. de offi. deleg. & tñ iudex non dicitur subrogatus loco testis. Melius ergo facit pro ista ampliatione diffinitio iudicis, quã posuit Panor. s. in rub. In contrariũ ꝙ iudex non dicat aduersarius, facit tex clarus in c. cum episcopali. j. de appel. & licet Deci. nitatur respondere, tñ respõsiones nõ trãseunt sine 13
cauillatione. ¶ † Secundò adduco rationẽ, si iudex facit iustitiam, facit ꝙ vterque litigatorũ petit, ergo nullius intentioni aduersatur, & ꝺñr nõ erit aduersarius. Hinc dicimus ꝙ nõ gratiat partem, qui iurisdictionem exequitur. c. nouit. j. de appel. iuris. n. executio non habet iniuriã. l. iniuriarũ. in prin. ff. de iniur. Vnde possumus distinguere. Aut iudex nõdũ iudicauit & non dicitur aduersarius, ita loquitur tex. in d. c. cum episcopali. Aut iudicauit & iustè, & isto casu non dicatur aduersarius litigantib. qñ iustitiæ acquieuerunt. c. proposuit. j. de appe. reclamantib. verò dicatur aduersarius. ita loquitur, tex. in c. non est crudelis. xxiij. q. v. Aut iniustè indicauit, & dicatur aduersarius. ita loquitur tex. in d. l. appell. ¶ Sextò amplia, vt litigans dicatur aduersarius, siue agatur criminaliter, siue ciuiliter. c. proposuisti. & ibi not. Abb. in iiij. no. j. de foro compe. ¶ Septimò extende, siue agatur actione personali, siue reali. c. aduersario. cũ ibi no. j. de excep. ¶ Vltimò pro nunc extende generaliter, vt omnis qui contradicit alteri dicatur aduersarius, ſm Mod. hic allegantes. Bal. in l. j. col. iij. C. qui admit. sed Bal. loquitur in iudicialib. tñ. dicit enim si nullus citatur, nemo est aduersarius si nullus est aduersarius, nullus est cõtradictor, qa omnis qui contradicit aduersarium se facit, ſm Inn. in c. cum inter. j. de excc. Ex isto notabili inferuntur duo, secũdũ Abb. hic. Primò ad statuta facientia mentionem de aduersario. nota hanc illationẽ ex qua habes, ꝙ litigator in iudicio ꝓpriè dicitur aduersarius, aliàs nõ haberet locum statutum, cuius verba sunt propriè intelligenda. c. in nostra. j. de iniur. l. quicquid astringendæ. ff. de verb. obli. Secundò infertur ꝙ ex contentione iuridica, & ex facto à iure non improbato oritur quandoque inimicitia. Basign. hic dicit ꝙ istud non sequitur necessariò, quia potest quis litigare mecũ, & tamẽ non erit meus inimicus. Saluat Deci. ꝙ Abb. non loquit simpliciter, sed cum temperamẽto quandoque. Vel aliter dicas ꝙ tenet illatio à cõiter cõtingẽtib. & hoc sufficit secundũ gl. in l. cum dotem. C. de iure dot. & in l. itaq; natales. C. de proba. & est tex in ca. j. & ibi Abb. in iij. not. j. de cler. non resid. & ideo in ciuitate, in qua cõmuniter exercẽtur vsuræ, valet consequentia est de illa ciuitate, ergo vsurarius, vt de Asten. dicit Bal. in l. cum oportet. in prin. C. de bo. quæ lib. & doctor meus in l. non hoc. C. vnde legi. sed istis omissis, quæ parum prosunt, collige ex dictis Abb. sex vtiles conclusiones.

14 ¶ Prima conclusio non est inspiciẽda causa inimicitiæ, an sit iusta vel iniusta, nec à quo procedat, sed considerandus est effectus productus. i. odium & animi rancor. c. meminimus. j. de accu. cum aliis alle. per Alb. & Mod. & idem tenet Abb. in c. cũ P. manconella. & in c. repellant. eo. tit. & est *communis* scriben. & sententia. & nota pro ampliatione, ꝙ sufficit subesse odiũ latens, licet apparenter non demonstretur, vt faciunt isti Gallꝰ, secundũ Inn. in c. cum I. & A. j. de re iudi. & Fely. in c. quoties. col. j. j. de testib. Ex ista conclusione infertur, ꝙ author inimicitiæ poterit illam allegare ad intentionem suam fundandam, puta ad recusandum iudicem vel testem, vt est tex. in c. veniẽs. ij. j. de spon. & ibi not. do. Ant. & Alex. consi. 99. inci. In causa inquisitionis. col. pe. vol. j. & benè facit gl. in l. athletæ. §. fi. ff. de excu. tuto. quam dicit Bal. ibi non reperiri alibi. hinc est ꝙ propter superuenientem inimicitiam inter legatarium & testatorem reuocantur legata, etiam ꝙ inimicitia superuenerit culpa testatoris, secundum do. Ias. in l. si filiam. C. de inoff. test. & in l. hæreditas. s. de his quib. vt indig. & ita ampliat tex. in l. iiij. in fi. ff. de adimen. leg. & mihi placet ista opinio, quia tacita voluntas propter quam præsumitur reuocasse legata, ratione inimicitiæ, videtur subesse etiam ꝙ superuenerit ex causa testatoris. & ex hoc apparet ꝙ Bar. in l. cum tabulis. §. quoniam. ff. de his quib. vt indig. non videtur rectè sensisse. Nec obstat ille tex. qa ibi nõ est talis causa seu inimicitia, quæ habeat inducere odiũ vel rancorem. non quidem ex parte testatoris qui vidit legatarium appellatum de impudicitia perseuerare in actu virtuoso. Non autem ex parte legatariæ, iuxta illud Ouidij. Quæ dãt, quæque negant, gaudent tamen esse rogatæ. & facit text. in l. item apud Labeonem. §. appellare. ff. de iniu. vbi non facit cõuitium, qui honestis & blandis verbis attentat pudicitiam virginis. Præmissa etiam faciunt ad quæstionem. An petenti cautionem de non offendendo sibi dari à suo inimico, obstet exceptio, ꝙ petens dedit causam inimicitiæ? præmissa faciunt ꝙ non, & ita tenent Barto. & Alex in l. qui bona. §. si quis iuxta. ff. de dam. in fec. Abb. in c. j. in vj. not. j. vt lite non contest. & in c. literam. in gl. fin. j. de restit. spol. & Fel. in rubr. s. de treug. & pac. col. pen. in fin. & seq. vt casus in c. de Benedicto. xxxii. q. j. Contrarium tenent Angel. & Rom. in d. §. si quis iuxta. & Paul. de Cast. in d. l. qui bona. §. qui damni. pro quibus faciunt infrascripta fundamenta. Primò text. in l. si mulier. in princ. ff. quod met. cauſ. Tenendo communem, respondeo ꝙ ꝓcedit quãdo allegatur metus vel inimicitia ad effugiendum iustum grauamẽ, secus si allegatur ad euitandum grauamẽ iniustũ. l. nec timorem. ff. qđ met. cauſ. & in istis terminis loquitur nra quæstio. & ita respondit Alex. consi. 47. in causa prædicta. vol. iiij. Secundò facit ꝺ communem regula trita, ex delicto & culpa non debet quis commodum reportare. l. itaque fullo. ff. de fur. c. ij. de collu. deteg. sed respondeas ꝙ principaliter culpa non debet patrocinari, sed in consequentiam potest ad commodum allegari. l. relegatorum. §. fin. ff. de interdic. & releg. l. siue hæreditaria. in fi. cũ glo. ff. de neg. gest. vel, ꝓcedit qñ culpa fuit ordinata ad finem consequendi illud cõmodum, ſm Bar. in l. ij. §. fi. ff. si quis cau. post gl. & Gem. in c. statutum. §. cum ve rò. de rescrip. in vj. & Ang. in disput. incip. bonorum. vers. super primo. & est bonus tex. in c. decæterò. & ibi not. Abb. j. d sent. excom. & ideò ꝑmissa debent limitari, vt non ꝓcedant, qñ quis principaliter dedisset causam inimicitiæ ad illum effectum, ad quem allegatur, eo quia affectata inimicitia nõ prodest, vbi aſs non affectata, ꝓdesset. l. tria onera. ff. de excus. tut. c. eos. in princ. de temp. ord. in vj. & ita concludit Bar. in l. ij. §. cum quis. ff. de quæst. vbi non est repellendus testis, cui data est alapa ad effectum, ne testificaret. & sequitur Abb. in d. c. memi nimus. & Fel. latè in c. fi. j. de testib. Tertiò, in ꝺrium adducitur tex. in d. l. q bona. §. si quis iuxta soluunt Bar. & Alex. ibi, ꝙ loquitur in cautione, q̃ petitur ꝓpter periculum ad rem, nos loquimur in cautione, q̃ petitur ꝓp periculum personæ ad personam, quæ solùm formaliter nõ deſtruit ꝺrium, ideò respon de sic, ꝙ ædificans indebitè, censetur tacitè remittere cautionem damni infecti, ſm gl. ibi. Sed in casu isto dans casum odio non potest remittere cautionẽ de non offendendo, cùm non sit dominus membrorũ suorũ. l. liber homo. ff. ad leg. Aquil. vnde in criminalibus accusatus non põt renunciare exceptio nibus suis, vt concludit Felyn. in c. cùm venissent. col. iij. j. eod. Vltimò allegatur text. in c. causas. in auth. vt cum de app. cog. vbi filius non potest allegare inimicitiam, quæ ꝓuenit ex culpa sua ad impugnandam exhæredationem paternam. Solue, 15
vt s. dixi, ad contrarium. l. si mulier. ¶ Secunda † tonclusio, iusta est causa recusandi iudicem, qa mecum litigat in alia causa, ſm gl. in c. cùm super. de offic. deleg & ibi Abb. & Felyn. idem comprobat Peru. in c. postremò. j. de appel. & est *com* opinio. Amplia primò in litigante, nõ solùm in causa ꝓpria, sed etiam suæ ecclesiæ. ita loquitur gl. in d. c. cũ sup. Pan. hic, & ratio est, qa prælatus dicitur vsurarius bonorũ suæ ecclesiæ, ſm glo. in c. præsenti. de offic. ord. in vj. Ampliat secundò etiam lite finita, quia odium semel ꝺctum præsumitur durare, nisi ꝓbetur extinctum. l. in ipsius. C. famil. erc. & ibi not. Bal. & sequitur Bar. in l. non solùm. §. si mandato. vers. quid si mãdaui. ff. de iureiu. & Bal. in auth. si dicatur. C. de testib. Istam amplitionem Mod. Decret. repent. quia procurator & aduocatus in vna causa lite finita, non possunt recusari in alia. d. c. postremò. ergo nec ille ꝙ principaliter aſs litigauit, poterit recusari. Basig. respondet, ꝙ non reperitur iure cautum, ꝙ ex officio postulandi, etiam in causa capitali oriat inimicitia, sicut ex litigio partis. & ego cõprobo, qa aduocatus & ꝓcurator etiam pendente lite non possunt recusari in alia causa. d. c. postremò. & ratio est, ſm gl. ibi, qa in causa, in qua patrocinant solùm recusant ꝓp affectionem, quã præsumunt habere in illa causa: quæ ratio cessat in aliis causis. & licèt Dec. in lectura noua voluerit se excusare, qa negare non possumus, ſm eum, ꝙ non oriatur aliqua inimicitia saltem præsumpta ꝺ aduocatos. sed ego dico, ꝙ posito, ꝙ oriretur, ꝙ est considerabilis, vt ꝓbatur in l. si cùm maior, 16
§. penul. ff. de bon. liber. ¶ Tertia conclusio, prælatus in causa suæ ecclesiæ potest recusari iudex iuxta tanq̃ suspectus. idem tenet Abb. in c. cùm venissent. vt. col. j. eod. & qa ille est locus suus, 17
ad ibi dicenda me remitto. ¶ † Quarta conclusio: lite finita in causa criminali non repellitur q̃ litigabat à testimonio ꝺ collitigatorem. ita Abb. post Ioan. And. in addit. Specul. in rubr. de testib. vers. sextò ꝓbatur. in §. si quis verò dicatur. in vers. donec de causa criminis iudicetur. in auth. de testib. Contrarium tenent Aret. & Barb. hic. qua causa odij ꝺcti, licèt sit extincta, non tñ præsumitur extinctum odium ꝙ tex. in d. l. in ipsius. C. famil. ercisc. fortius etiam videtur, ꝙ etiam inimicus reconciliatus non possit esse testis, vt probatur in c. accusatores. iij. q. v. & de hoc est glo. in c. per tuas. j. de simo. & tenuit Ion. And. in addit. Spec. in tit. de leg. §. superest. vbi dicit nouiter reconciliatum posse recusari in iudicẽ. & bñ facit text. in c. j. xlviij. dist.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vbi nouiter conuersus ad fidem, & sic nouiter reconciliatus cum Deo non potest promoueri ad ordines sacros propter reliquias antiquæ perfidiæ & inimicitiæ inter ipsum & Deū. & idem tenet Abb. in dicto capi. cum oporteat. & Alex. in cons. 63. & 99. volum. j. & Roman. consilio. 482. & ita tenendo respondet Are. ad tex. in d. §. si quis verò dicat. q debet supplere, vel donec effectus litis, id est inimicitia duret. Sed ista solutio arguit Imperatorem q fuerit defectiuus, quod non est credendum, ideo ego concordarem opiniones sic distinguendo, q lite finita ex toto non repellatur, & ita procedit opin. Abb. hic, sed sit in arbitrio iudicis, quanta fides sit ei adhibenda. & ita procedat opi. Are. & Barb. hic. & pro ista distinctione pondero tex. in §. si verò aliter odiosus, qui sequitur immediatè post. §. si quis verò dicat. intelligendo illa verba, si verò aliter quam ratione litis pẽdentis in causa criminali, & sic si causa li-
18 tis præteritæ dicatur odiosa. ¶† Quinta conclusio, aduersarius in causa criminali lite pendente in totum repellitur à testimonio contra aduersarium. d. §. si quis verò dicat. Amplia vt procedat etiam pendente lite in causa ciuili. omnium bonorum vel maioris partis, quia ex illis litibus etiam oriuntur inimicitiæ capitales, facit tex. in §. item propter litem. instit. de excu. tut. & in c. j. de resti. spolia. facit quia bona dñr secundus sanguis. l. aduocati. cũ gl. C. de aduoc. diuer. iudi. & ibi not. Bal. hinc est q ita licet occidere aggressorem ad defensionem bonorum, sicut ad defensionẽ persone vt tenet gl. ff. l. vt vim. & ibi Iaſ. col. v. ff de iusti. & iure. probatur in l. iiij. ff. ad legem Aquil. Quod intelligo vt ibi. ſ. cum moderamine inculpatæ tutelæ. Aduerte tamen vltra alios ad duo, Primo q ista ampliatio videtur confundi per tex. in d. §. si verò aliter odiosus. & ibi glo. in verbo, quæstiones, que vult. p sit arbitrarium. Secundo aduerte inquãtum Abb. dicit inimicitias, que oriuntur propter litem bonorum omnium vel maioris partis dici capitales, Cõtrarium tenet Bar. in l. ij. §. fi. ff. de adimẽ. leg. vbi facit differentiam inter capitales & grauissimas iniurias, capitales appellat subortas ex lite criminali vel ex homicidio consanguinei: grauissimas verò nominat ortas ex lite omnium bonorum & videtur sequi Abb. in c. accedens. ij. col. ij. vt lite non contest. licet addat q videretur relinquẽdum arbitrio iudicis, an sit orta capitalis vel grauissima ex lite omniũ bonorũ, qđ facit ꝺ ea
19 q hic dicit. ¶† Vltima dcto. aduersarius ꝑ ea in cã ciuili ẽt lite pendente nõ. phibet testificari ꝺ me in alia causa, erit tamen arbitrarium, quãta fides sit ei adhibẽda d. §. si verò aliter. Pan. hic & in c. cũ oporteat. & in c. inquisitionis. j. de accusa. & nul-
20 lus discrepat, & per hoc sit expeditum fm notabile. ¶† Tertio nota, q citatio non valeat nisi fiat parte petẽte fm Ab. & alios hic. ad idẽ tex. in l. ad peremptorium. ff. de iudi. & in c. licet. j. de accus. & in l. fi. C. de bon. autho. iudi. possi. in l. properãdũ. §. & si quidem. in verbo, requirẽte parte. C. e gl. in l. sanctimus. in verbo, contumacia. C. ad Trebellia. Bar. & Alex. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infec. & melior tex. in c. ꝓpositi. in verbo, ad petitionẽ partis legitimæ. j. ti. proximo. & ibi Abb. fallit multis modis. Primo vt procedat parte opponente, secus si compareat. & nihil opponat, fm Bal. in l. vnica. C. vt quæ dẽsunt aduo. Adde pro ista fallentia gl. & scriben. in l. j. in verbo, sententia. ff. de ser. quæ vult q spontanea cõparitio valideat citationẽ inualidam, ad quod videatis Fel. in c. illud. in ver. quarta declaratio. j. de præscrip. & Ale. ꝺ. 1 2 3. Viso processu, volumi. ij. Secundo fallit fauore publico, fm Pan. in c. proposuisti. & gl. in c. fi. in verbo, inanes. de elect. in vj. & ratio: quia fauore publico iudex potest procedere ex officio. c. bonæ. ſ. de postu. præla. Tertiò fallit in causis fiscalibus, fm Ro. notab. xliij. per tex. in l. ij. §. senatus. ff. de iure fisci. quem ad hoc repetit singu. Quarto fallit vbi iudex videret instantiam peritura, tũc potest imponere perẽptoriũ parte non petente, fm Bar. in l. Seius & Augerius. ff. ad leg. Falci. cum alijs adductis per Aret. & Mod. & vltra quos adde q idem tenuit Abb. in c. fi. col. fi. j. eo. Fel. & Barb. in c. ꝓsultationib. vlti. not. & in c. consuluit. col. fi. ſ. de offic. de leg. Ratio põt esse duplex. Prima vt lites expediantur, qđ concernit publicum interesse. l. quidam. ẽt imp. ruerunt. ff. si certum. finem litibus. j. de dolo & contu. vel quia pt iudex ex officio prouidere, ne iudicium reddat elusoriũ. c. cãm q. j. e. Vltimò fallit in oĩbus casibus in quibus iudex põt procedere ex officio, qui connumerant per Bar. & Legistas in l. iij. §. hoc ãt. ff. de dãno infect. & per Abb. in d. c. bone. ita dicit & limitat Bal. in d. c. bonæ. & Ale. ĩ d. §. sed Iulianus. Sed iuxta hoc quæro, an pſumat q citatio fuerit facta ad instantiam partis? Concludit Abba. q sic, & sequuntur do. Ant. Imo. Are. Barb. & Fel. hic. & est *com.* opinio fm Barb. Fundamentum huius conclusionis est quia petitio partis est necessaria ad validitatẽ citationis, ergo presumitur interuenisse. l. sciendum. ff. de verb. ob. Istud fundamẽtum retorquetur per Dec. quia solennitas intrinseca bene præsumitur, quia necessaria. d. l. sciẽdum. Sed solennitas extrinseca non præsumitur. l. quæcunque. §. fin. ff. de public. Sed petitio partis dicitur extrinseca citationis solennitas, ergo non pſumetur. Et propter istud fundamentum Rom. in d. l. sciendũ. & Dec. hic declinant à cõmuni sententia. quid tenendum? nõ discedas à communi. Ad argu. respondeo secundũ Are. q solennitas extrinseca non præsumitur nisi requirat impensam, quia tunc præsumitur actus gestus cum tali solennitate ab eo cuius intererat. l. cũ seruus. ff. de verb. ob. l. fi. C. de ali. pupil. pſtan. cum alijs allegatis per Mod. & latius per Fel. in c. nonnulli. §. sanè & alij. col. xxvij. ꝺ. de resc rip. & in c. sicut. col. pen. j. de re iudic. Sed actus citationis requirit impensam, ergo præsumitur celebratus impensis eius, cuius interest, & sic ad eius requisitionem. Nec obstat replicatio doct. q de impensa citatio nis modica non sit curandum, per regulam. l. scio. ff. de in integ. resti. & c. & si quæstiones. j. de simo. quia procedit in casib. expressis à iure tantũ, secũdũ Cardi. Zaba. in proœ. cle. vel aliter licet non sit curandum de modica impensa, est tamẽ curandũ à quo sit facta propter effectus, qui sequuntur. vel aliter dato q de minimis non sit curandũ, non tñ sequitur, ergo modica impensa præsumitur facta ab alio, quã ab eo cuius interest, q si dicamus factam ab alio, concurrent plures præsumptiones ad idem contra ius, quod non est dicendũ. l. j. C. de dot. promiſ. Primò q præsumatur facta ab alio. Secundò, q inuiteliter, ex quo citatio non valebit. Tertiò, q animo donandi seu abutendi ꝺ. l. cum de indebito. ff. de prob. Dantur duæ aliæ solutiones, sed quia reprobantur per Fely. in d. c. sicut. co. pe. aliter nõ instabo. Ista conclusio procedit sine dubio concurrente diuturnitate temporis, quo casu etiam præsumitur ipsa citatio, fm Imol. Host. & alios in c. Aibericus. j. de testib. & Are. cons.
21 26. inci. Casus talis est. & Decius cons. 36. col. j. hodie tamẽ ad euitandam dispurationem cauti practicantes faciunt in actis registrari, q citatio fuit facta parte instante & requirente, fm glo. in l. sanctimus. C. ad Treb. & Ang. in d. l. ad peremptorium. esset enim hic videndũ an citatio facta sine iussu iudicis valeat, sed quia Abb. j. in vlti. char. latius tradit, ibi referuo. ¶† Quarto notat Abb. iudicem posse interrogare &c. Circa istud not. aduerte ad plura. Primò quia non videtur probari in tex. secũdum Deci. ex eo, q non apparet q interrogatio fuerit facta à iudice, quia aliàs tex. dixisset cum illo, pro nõ cum eo. Bassigna. verò nititur sustinere q fuit interrogatus à iudice, cum sit secuta responsio, quam iudici & non parti interrogatus tenebatur dare, fm gl. in c. pe. de iuramen. calum. Ista cõsideratio non cõcludit per necesse, sed præsumptiuè tantũ. ego credo q fuerit interrogatus à parte, & pro fundamẽto præsupponꝺ. q illa verba interrogatus, an esi eo &c. sunt verba concilij. hoc pr supposito dico q si fuisset rogatus à concilio tex. dixisset cum ipso vel corã ipso, nõ autẽ cum eo, quia istud relatiuũ, is, est relatiuũ tertiæ personæ. & istud clarius apparebit ex his quæ j. dicam. Secundò aduerte inquantũ Abb. & cæteri præsupponunt, q si interrogatus, an cũ eo velit experiri, rñdeat, q sic, si poterit postea declinare iurisdictionẽ. Ego valde dubito, quia fm gl. istud verbũ, experiri, ponitur pro defendere, sed sic est q qui promisit se defendere corã iudice, non videtur ꝓhibitus declinare, cũ declinando se defendit. c. cũ inter. j. de excep. & l. sed si susceperit. in verbo aliis defensionib. vsus hic cõmisit. ff. d. ud. & ideo gl. in c. expositi. j. de dila. notabiliter determinat q constituens procuratorẽ ad respondendũ corã aliquo iudice non censetur consentire in eius iurisdictionẽ. Tertiò aduerte intelligendo q fuerit interrogatus à iudice, hic esse tex. pro caut. Cæpo. cxxiij. quod ego intelligo procedere si interrogatio & rñsio sit facta per verbũ vis, seu volo litigare. & ita loquitur Ale. in l. quidã cõsulebant, col. fi. ff. de re iudi. secus si p verbũ, experiri, vel rñdere. & ita procedant quæ. ſ. dixi. Ad istũ text. rñdebo. j. in prima gl. Quarto aduerte inteligẽdo q fuerit interrogatus à parte, hic esse tex. q rñsio facta parti, licet nõ esset necessaria, obligat tñ respondentẽ, sicut si esset facta in iudicio, & sic est tex. pro gl. in c. pe. j. de iura. calum. Quintò aduerte inquantũ Abb. alleg. text. in c. si cui de, voluit allegare gl. in d. §. exceptio. iij. q. vi. Sextò aduecrte circa notabile q iudex pt interrogare litigantes, vbicũque equitas suadet. l. vbicũque. ff. de interrog. cle. sæpe §. sed quia, de verbo. signi. Istud notab. ante litẽ pr̃est. circa ordinatoria iudicij procedit de plano per text. in l. j. vbi gl. enumerat vndecim casus. ff. de interro. Quos casus prosequere vt per Spe. sub rubr. de interr. q̃ fiunt ante litem cõte. & procedit intantum q si iudex omisit per obliuionem interrogare ante litẽ pr̃est. poterit nihilominus post litẽ cõtestatam interrogare, fm Bar. in d. l. j. & Abb. in d. c. pe, co. iij. & quotidie videmus iudices interrogare partes, an apocha sit scripta manu propria vel ne, cui interrogationi tenetur interrogatus respondere cum iuramento fm Bal. in auth. cõtra qui propriã.

in fi. C.

in fi. C. de non num. pec. & in aut. si quis. C. qui potio. in pign. habeam. & ꝺ. de An. consi. xxiij. In c. super præmisso. Rom. cons. 373. In casu proposito. Itẽ etiam de plano procedit post litẽ contest. vsq; ad cõclusionẽ in causa sed dubitatio est, an post conclusionẽ in causa iudex posset interrogare? Varij & inuicem contrarij sunt doct. in isto puncto. do. Ant. de But. tenet q possit per tex. in d. l. vbicũq. & per tex. in l. generaliter post prin. C. de rebus cred. Idem tenet Gemi. in c. ſ. col. fi. de cõfes. in vj. Alex. consi. 53. In causa vertente. col. fin. vol. j. vbi dicit plus, q etiam parte non petente poterit iuramentum in supplementum deferri. idem tenet Alex. in l. iiij. §. hoc autem. ff. de dam. infect. & Deci. hic qui dicit vnum magnũ verbum, q ista *opi.* est magis *com.* allegat ad idem Bald. in l. fi. actusatorib. col. fi. C. de accus. qui loquitur in criminalibus in quibus est speciale vt. j. dicam. allegat etiam Bal. in l. vnica. C. vt quæ desunt aduoca. qui dicit potius oppositũ. & Roma. consi. 20 q loquitur quantum ad declarationem actorũ dubiorum, quo casu est etiam speciale. Allegat etiam Roma. consil. 176. sed loquitur in summarijs, in quibus est speciale. Vltra eum idem videtur tenere Oldr. consil. 325. Circa primum. & Nat. in repe. cle. sæpe in gl. in verbo, interrogabit. de verb. signi. Cõtrariũ tenent Inn. in d. c. cum Ioannes eremita, & glo. in auth. de testi. in §. illud. Spec. in tit. de positio. §. iiij. ver. regulariter. & in tit. de teste. §. satis vtiliter. ver. quid ergo. Petr. de Ancha. in c. i. col. iiij. de confes. in vj. Car. in d. c. cum Ioannes. & cõs. 74. Titius nunc sum. Idem tenet Gemi. sibi contrarius in c. ij. col. fi. de in integ. resti. in vj. & Bald. in d. l. vnica. & Roma. in d. §. hoc autem. Felyn. hic & in d. §. hoc autem. & in d. c. cũ Ioannes. vbi dicit q ista opi. in practica esset sustentabiliõr ꝓpter auctoritatem Inn. & si certè computes auctoritates, ista videtur magis cõis, & eo maximè, quia roboratur authoritate glo. que est præferenda cuiuslibet etiã suprentii viri auctoritati, fm Bar. in l. vt vim. ff. de iustitia & iure. & pro ista opinione benè facit tex. in c. cum dilectus. Nec obstat q iudici nõ concludatur in causa, quia dico, q vbi iudex ad priuatã vtilitatẽ vult procedere ex officio, debet in termino limitato partib. procedere, fm gl. in l. filiusfamilias. §. veterani. ff. de procur. & in l. ita demum. C. eo. Primò limita in omnibus casibus, in q bus licitum est probare post conclusionem in causa, quos Felyn. enumerat in d. c. cum dilectus. & Iaſ. post alios. in l. admonendi ff. de iureiur. Hinc est q in criminalibus, in quibus licitum est semper probare. l. j. §. qui vltimo. ff. de qõ. iudex potest etiam interrogare. & ita loquitur Bal. in d. l. fi accusatorib. hinc in summarijs non procedit ista conclusio fm glo. in cle. sæpe. in verbo, interrogabit. de verb. signi. & ita loquitur Ro. in d. consil. 176. Secundò limita, vbi interrogatio fieret ad declarationem actorũ dubiorum. ita loquitur tex. in d. c. cum Ioannes. & ratio est, quia declaratis nihil noui facit. l. hæredes
22 palam. ver. sed si notum. ff. de testa. ¶† Quintò not. fm Abb. q concilium prouinciale potest excõmunicare epos, licet nõ possit deponere, comprobo vltra alios, quia solus Metropolitanus põt excõicare suum suffraganeum. c. venerabili. & ibi not. Abb. & c. sacro. j. de sent. excom. & c. quia cognouimus. x. q. iij. ergo etiam pŏterit concilium, in quo est ipse Metropolitanus tanquã caput. Secundò adde, q epos ob reuerentiã sacrificij non est ex abrupto excõcandus, sed seruandus est ordo. c. ij. de offi. deleg. in vj. Tertiò dum Abb. dicit q concilium prouinciale non potest deponere. Adde q ratio est ob reuerentiã sacri officij fm Inn. in c. graue. j. de præben. & Ab. in c. nõ potest. j. de re iudi. Item licet non possit deponere, pt tamen facere processum & discutere causam criminis. c. discutere. iij. q. vj. Item licet concilium possit de cã cognoscere, nõ tñ põt cognitionẽ alteri delegare fm gl. in c. inquisitores. de hæret. in j. Item legatus de latere non potest auctoritate suæ legationis epm deponere fm glo. in c. ij. de offi. leg. & in c. si quis autem. xciiij. dist. & in c. decreto. ij. q. vj. & sequuntur Mod. hic. An autem concilij prouinciale possit epm absoluere, *com.* est q non, vt tenet glo. in d. c. accusatus, & late Felyn. in d. c. non potest. & ibi Abb. An autem possit concilij prouinciale pronunciare episcopũ deponendum gl. in c. biduani. ij. q. vj. tenet q sic. Contrarium tenet Abb. in c. ij. j. de accus. per tex. in d. c. discutere, & sequitur Fel. qui alia adducit in d. c. nõ põt & ego addo quod decidit Bal. in l. j. C. vbi & apud quos. vbi decidit q de causis non cõpromissibilibus nõ pt fieri cõpromissum sub ista forma q arbiter pnunciet qđ agendũ sit per iudicẽ. Vltimò aduerte q Abb. in fi. vt velle q concilij, faciẽ vacante papatu non possit epm deponere. ita vult Abb. si referas verbũ illud hoc formis ad proxima prout relatio fieri debet. l. si idem cũ eodẽ. ff. de iurisd. omn. iud. Hoc aũt vt falsum, quia sede vacãte tanta potestatẽ habet cõcilij generale quãtã haberet papa si viueret fm Archi. in c. porrò. lxvj. dist.

& Inn. in c. fi. de sacra. non iteran. & contrarium in specie decidit Gemi. consi. 65. discutiam quæ libet. col. iij. Et si tu diceres q verba Abb. sint referenda ad remota, tunc erit dictũ Abb. fine dubio. ¶† Sextò no. fm Abb. q excõicatus donec satisfe-
23 cerit sola satisfactione non est liberatus, sed requiritur absolutio, licet sit secus in suspenso fm gl. in cle. j. de decimis. Circa istud no. aduerte, quia non videtur probari in tex. fm Deci. ex eo q hic excõicatio erat lata sub alia forma. ſ. donec præuia satisfactione fuerit absolutus, immo aliàs dicebã q iste tex. videtur probare oppositũ inducendo sic, verba sententiæ debent aliquid operari. l. iij. ff. de iureiu. vbi Mod. c. fi. Papa. de priuile. in vj. Verum si excõicatus, donec satisfecerit, nõ liberatur secuta satisfactione fruſtratoriè concilium in sententia sua addit illa verba, donec fuerit absolutus. Nunc aũt consideraui, q Panor. non not. simpliciter, sed dicit esse arg. hic, quod arg. sic pt colligi conjecturando q sententia ista præsumitur conformis juri cõmuni, secundũ gl. in l. Herennius. ff. de cuict. & c. in presentia. ſ. de renuncia. & plenè Fely. in c. qui contra falsam. j. de probat. Fac igitur ex dictis Abb. duas conclusiones. Prima, excõicatus donec satisfecerit, sola satisfactione non liberatur à vinculo excõmunicationis. tex. est hic in argu. & tex. clarus in c. ad aures. & ibi Abb j. de simo. & in c. cũ desideres. §. fin. j. de sent. excõ. & ibi assignatur ratio. Amplia primo vt procedat etiã in excõmunicato ad tẽpus, qui elapso tẽpore non est liberatus, nisi obtenta absolutione, secundũ Inn. & alios in c. cum bonæ. ꝺ. de ætate & qualit. cum aliis de quibus hic per Moder.
24 ¶ Amplia † secundò etiã in excommunicato à Papa secũdũ Abb. in c. fi. de matrimo. contract. contra interdict. eccl. & Gemin. in c. in primis. ij. q. j. ¶ Amplia tertiò etiam in interdicto donec satisfactio facta fuerit, requiritur. n. secuta satisfactione relaxatio. cap. quãquam. in fi. de cens. in vi. & voluit gl. in d. cle. j. & in c. cum tu. in verbo, donec. de vsur. Limita primò vt ñ procedat in excõicato authoritate canonis, quẽ Papa mandat haberi pro infecto, tunc tali absolutione opus non est, fm Fely. & Mod. hic allegãtes gl. sing. in cle. j. in verbo. pro infectis. de immu. eccle. ad quã excõmunicandã vide Fely in c. fi. colũ. iij. & seq. ſ. de constitu. Sed aduerte quia illa gl. relata ad text. potius probat oppositum, dicit text. constitutionem Bonifacij, & quicquid secutũ fuit ex eo, haberi volumus pro infecto. dicit glo. & isto casu absolutione opus non est. Pondera q ibi non solũ cassatur tex. sed etiã effectus iam causatus, vnde secus videretur dicendũ, si simpliciter cassaretur lex, quia tunc debet effectus causatus remanere, vt est tex. in l. iubemus. C. de testa. cum fimi. Secundò limita vt procedat in foro ecclesiæ, se-
25 cus in foro poli. c. à nobis. el. ij. j. de senten. excom. ¶† Secũda conclusio, suspensus donec satisfecerit, satisfaciẽdo liberatur absque absolutione, fm gl. in d. cle. j. & in c. qui merito. xi. q. iij. & in c. fi. de off. ord. in vj. & in c. qui sunt. & ibi Arch. lxxxi. dist. sequũtur Mod. hic, & est *communis opi.* Contrariũ tenet Abb. in d. c. cũ bonæ. quia apud iudicem possunt oriri dubitationes, an satisfecerit vel integrè satisfecerit, ideo requiritur q su spensus adeat iudicẽ & si fidẽ faciat de satisfactione absoluat. c. presbyter. si à plebe. i. q. iiij. Sed tenẽda est cõis, quæ sanè intellecta effugit istud arg. nã liberatus est is qui satisfacit, requiri tur tñ q adeat iudicẽ qui proferat facti declaratoriã. ſ. q satisfecerit fm gl. in d. cle. j. facit. c. cũ secundũ. de hæreti. in vj. & l. si quis maior. C. de transac. Sed quæ põt esse ratio diuersitatis inter excõmunicatũ & suspensum? loan. And. Abb. & alij. in d. c. cum bonæ. dicunt rationem esse, quia in absolutione ab excõicatione requiritur certa forma, de qua in c. à nobis. el ij. in fi. j. de sent. excom. quæ non requiritur in absolutione à suspẽsione, merito suspensus statim censetur absolutus. Istam rationẽ improbant Imo. & Pau. de Leaza. in d. cle. j. quia etiam in absolutione à suspensione requiritur certa forma. c. super eo. & c. venerabili. j. de senten. excommu. Sed tu aduerte, q ista iura hoc non probant, nam in c. super eo. illi Græci erant suspensi & excommunicati, & propter excommunicationẽ seruatur illa forma, in c. venerabili. requiritur forma iuramenti, propterea, quia dubitabatur de causa absolutionis, in casu nostro loquimur vbi cõstat clarè de causa q satisfecit. Sed ex alio ista ratio non valet, quia absolutio ab excõicatione etiã non seruata forma tenet de iure, vt cõcludit Abb. in d. c. cum desideres. ad fi. ergo super tali forma non est faciendũ capitale. Item sententiã interdicti exigit relaxationem. & tamen non reperio q in relaxatione interdicti requirat certa forma. Propterea ego assigno aliam rationem, excommunicatus est extra eccl. fiam ejectus, effectus afinus Diaboli. c. audi denique. xi. q. iij. suspensus verò non, q cum non sit priuatus communione hominum, nec participatione sacramentorum. c. veritatis. & ibi no. Abb. j. de dolo & contumac. ideo excõmunicatus eget vt introducatur medio absolutionis, suspensus verò non. Aduer-

Universidad de Deusto
Biblioteca

te tamen inquantum dixi, ꝙ requiritur declaratoria facti, quia fallit in tribus casibus. Primus est vt procedat in suspenso ab homine, secus in suspenso à iure, secundum Imol. in c. sicut. de cohabitatione clerico. & mulier. & Archidia. in ca. sacerdotes quinta distinctio. & in d. c. qui merito. & dominus Ant. in d c. cum bonæ. eodem. quia mitius agitur cum lege, quam cum homine. l. Celsus. ff. de arbi. c. cum dilecti. de dol. & contumacia. Contrarium tamen tenet Gemi. in ca. ad hæc. xxiij. distin. & sequitur Fel. hic, tamen ista differentia videtur probabilis, quia leuior est suspensio iuris quàm hominis. patet, suspensus ab homine est ineligibilis etiam actiuè, & tamen suspensus à iure non secundum glo. not. & ibi doc. *communiter* sequuntur in c. apostolicæ. j. de excep. Item suspensus ab homine ab officio tantum intelligitur etiam suspensus à beneficio, secus in suspenso à iure secundum Abb. in ca. cupientes. de electio. Item suspensus à canone, si celebrat non est irregularis, & tamen secus est in suspenso ab homine, secundū Roram in titu. de senten. excō. deci. cccl xvij. in antiquis. Secundus casus est in suspenso ad tempus, qui elapso tempore poterit celebrare absque vlla facti declaratoria, secundū Abb. in d. c. cum bonæ. facit decis. Bal. de confinato ad tempus, vt statim elapso tempore possit redire in patriam, quam ponit in prœmio Digesto. & reputat notandum Franciscus Crem. in sing. suis. sing. cliiij. Tertius casus est quando suspensus donec satis fecerit, satisfeciſset corā iudice. Ratio, quia tunc satisfactio est necessaria, acta. n. faciunt notorium. c. cum olim. de verb. signi. l. gesta. C. de re iudi. & ideo suspensus, donec comparuerit, vel positionibus responderit facta comparitione vel rñsione est plenè liberatus absque vlla facti declaratoria, secundum do. Ant. & Ioan. An. in d. c. cum bonæ. ex hoc infertur limitatio ad regulam. d. c. cū secundū. cum simi. vt non procedant quando constaret notoriè de delicto quam limitationem sequitur Gemi. & alij ibi. Iuxta præmissa dubitatur vtrum absoluens, si satisfecerit intra decem dies, non satisfaciendo in termino reincidat ipso facto in excō cationem absque eo ꝙ iudex declaret eū reincidisse? videtur ꝙ non, quia iura quæ de reincidentia loquuntur, ad factum iudicis conferuntur. ca. ad nostram. j. de appellatio. c. ad reprimendā. s. de officio ordina. ibi. in excōmunicationis sententiam reducere procures. Contrariū verius videtur per ea quæ. s. dicta sunt in ver. secundus est casus. est n. ista absolutiò potius quædam suspensio excommunicationis ad tēpus, quo elapso statim cessat, vt s. dixi. Et probatur in c. præterea. el ij. j. de appe. & ita concludunt Mod. hic. & idem Dec. in ꝓsi. 145. Quæritur in effectu per totum. ¶ Ad contraria respōdeas, vt hic per ipsum. & adde quæ de oratoribus absoluris donec fungantur officio, dicit Fel. in c. apostolicæ. col. j. j. de excc. An aūt absolutus cum hoc ꝙ si similia attentauerit, reincidat? rñdeas ꝙ nō quia talis adiectio reiicitur, cum non possit aliquis excōicari pro futuris culpis. c. Romana. §. caueant. de sent. excōmuni. in
26 vj. & ita tenet Fely. in c. ij. de testib. cogendis. ¶ Septimo ꝙ nota iudicem posse mulctare contumacem etiam nemine petēte, immo secundū Pan. parti nulla cōpetit actio respectu mulctæ imponendæ, sed totum expeditur officio iudicis, secūdū Bar. in l. ij. ff. si quis in ius voc. non ierit. Contrarium ꝙ eriā cō petat actio, tenet idem Bar. in l. j. col. iij. ff. si quis ius dicen. non obtemper. & sequitur ibi Pau. de Ca. & Ang. in l. si. ff. si quis in ius voc. non ierit. Fun. & Ias. in d. l. ij. Fundamentum istorū est, quia mulcta imponitur ex edictis prætorum, ex quibus oritur actio in factum. § fi. instit. de interdic. & istā sequitur Deci. hic. Arbitror opin. Abb. hic esse veriorem per fundamenta Barr. in d. l. ij. Non obstat inquantum dicitur ꝙ actio in factum cōperit contra contumacem, quia cōcedo, sed dico ꝙ illa actio competit parti ratione sui interesse. l. j. §. fin. ff. si quis ius dicen ti non obtemper. Aduerte etiam inquantum Abb. colligit ex tex. iudicem posse mulctare, nam in tex. de mulcta verbū nullum, sed dicas ꝙ excommunicatio appellatur mulcta. c. sacro. in prin. j. de sent. excōmu. ¶ Et ex hoc corollariè infero Abb. velle, ꝙ ad imponendam excommunicationem nulla cōpetat actio, quod non credo verum, si agitur vt quis excommunice
27 tur ratione sui interesse, per ea quæ statim dixi. ¶ †Octauo nota ꝙ excommunicatus propter solam excommunicationem non debet priuari beneficio. Istud intellige vt dicam. j. in glo. post Abb. pen. char. An autem excommunicatus sit priuatus fructibus benefi cii. Pan. se remittit. *Communis* est cōclusio, vt sit priua tus fructib. ipso facto, vt per Abb. in d. c. pastoralis. & per Fel. in c. apostolicæ co. v. de excep tio. facit, quia vsusfructus finitur maxima & media capitis diminutione. §. finitur. insti. de vsufr. Ergo etiam per excōmunicationem, a quæ dicitur maxima capitis diminutio, sm gl. in §. maxima. insti. de capitis diminutio. ¶ †Circa nonū notabile habes tria colligere. Primò,

a Excōmunicationem. Iustam tamē & ex eis reditibus ne quidem alimenta percipere potest clericus ob excō municationē priuatus quā uis alia ex cā priuatus possit. vt pulchre per Didac. Couarruu. lib. 3. resolut. cap. 13. nu. 8.

TROIT.

ꝙ non faciens residentiam propter aliquod impedimentum, non pōt priuari beneficio. text. est hic. ad idem in c. inter, quatuor. & c. fi. de cle. non resi. l. vbi impedimētum infirmitatis & inimicitiæ capitalis excusat à residentia. sic aeris intemperies & iustum impedimentum. sm gl. in cle. ne in agro. §. fi. in verbo, rōnabilis. de statu monacho. Pro qua allego tex. in c. ad sup plicationem. & ibi gl. s. de renun. & quod no. Bar. in l. de ætate. ff. ad Trebel. cum aliis adductis per Fel. in c. accedens. el. ij. col. iiij. j. vt lit. non contest. ¶ Amplia primo etiam si tale impedimentum præcessisset culpa cum residentia, vt hic, & in c. quia diuersitatem. infra, de concess. præben. Contra istam ampliationem obstant duo. Primo, quia non excusatur à casu. vbi culpa præcessit casum. ca. tua. & ibi nota. infra, de homicid. l. is cui. ff. de act. & oblig., cum vulg. respondet Abb. contrarium procedit quando culpa fuit immediate causa impedimenti, aliàs secus. in casu ãt nostro impedimentum non causatur immediatè ex culpa, sed ex pœna culpæ. i. ab excommunicatiõe. Vel aliter dicas, ꝙ primum procedit, vbi culpa principaliter fuit ordinata ad casum, aliàs secus. l. non omne. ff. de statu libe. & faciunt quæ dixi. s. in secundo not. & quæ scribit Fel. in c. cum in ter. col. ix. j. de excep. ¶ Secundo obstat doc. Abb. in c. ij. in iiij. not. s. de arbi. quam prius adduxit Bald. hic. & refert inter dētes Dec. in ij. lect. & respondet ꝙ debet intelligi de exule, qui pt se facere eximi de banno, & nonvult, quo casu tunc exilium videtur ordinatum ad non faciendam residentiam, merito dicitur priuari per ea quæ statim dixi & j. subiiciam de excōicato. ista solutio in se vera est, tamen diluitur. Noluissimi autem hic aliter respondent, quod ibi exilium, & sic non residentia processit ex culpa, sed non aduertunt quòd termini sunt pares, siue quis non resideat propter excōmunicationē, siue propter exiliū. Nā vtroq; casu dr causa remota. ¶ Alij aliter respō dent, ꝙ Abb. ibi loquitur de exule voluntario, nō de exule necessario per sniam, vel propter timorem, iuxta tradita per Nel lum in trac. de banniti. in prima parte primi tēpo. in ij. q. Sed nec ista solutio est vera, quia verba Abba. repugnant dū dicit, non valent facere residentiā, vnde cogita si posset aliter respō deri, ꝙ ibi Abb. istud nō vult, dicit. ii. Abb. exul non priuatur beneficio nec fructibus bñficij, subdit intelligo nisi culpa extulat. intelligo ego hoc vltimum, quòd priuetur fructibus si sui culpa sit exul. non autem ꝙ priuetur beneficio. & reperio ꝙ istud in effectu voluit Abb. in ca. inter quatuor. vbi dicit ꝙ ab-
19 iuxta tradita per Abb. in c. ex parte. j. de cler. nō resid. ¶ †Circa. x. not. collige. iiij. vtilia. Prima conclo. Propter contumaciā quilibet excommunicari potest. Amplia sex modis, primo am plia siue contumacia sit in non comparēdo vt in c. quia frequēter. j. vt lit. non contest. siue sit in non parendo. cap. ex parte. j. de verb. sign. Secundo vt procedat, siue non apparuerit, siue cō paruerit, & illicentiatus recesserit vt hic, & in c. certum. xj. q. j. ¶ Tertio vt procedat siue cōtumacia surgat ex re magna, siue ex re leui sm gl. sing. in c. duo sunt. xcvj. distin. quæ nō est sing. ad hoc, sed est sing. in eo dum dicit, ꝙ tanto maior est cōtumacia, quanto ex re leuiori surgit. Et ad hoc eam dicit sing. Abb. in d. c. ex parte. & in c. sanè. in iiij. no. s. de offi. dele. & facit gl. in c. fi. xiij. q. vlt. Quarto vt procedat in tiū ꝙ p sola cōtumacia ab homine potest ferri excōmunicatio sm gl. in c. episcopi. xj. q. iij. & Pan. in d. c. ex parte. & in rub. j. de sen. excom. & in c. sacro. per illum tex. eo. tit. Scias tñ, ꝙ in notoriis ex sola monitione extraiudiciali constituti potest quis in contumacia, sm Panor. in c. cum sit romana. colum. fin. de appel. ¶ Secundo scias ꝙ potest quis declarari excommunicatus absque contumacia qñ delictū est notorium, vt per Fel. in c. cū nō ab homine. col. pe. j. c. & Lud. Rom. cō. 482. & Cur. sf. 20. co. vij. Te tio scias ꝙ licet ab homine nō possit aliquis pro delicto excommunicari, potest tñ suspendi sm Abb. in c. reprehensibilis. j. de app. & est tex. in c. at si clerici & ibi no. Are. j. eo. Quinto amplia ēt pro præsumpta contumacia sm Panor. in c. tenor. col. j. j. d re iud. Septimo amplia vt procedat in tantum, vt non valeat pactum ꝙ sine ꝓtumacia possit excōmunicari, sm Inno. & Pan. in c. P. G. col. iij. de offi. deleg. & ibi videas cautelam, per quam poteris impetrare denunciationem sine contumacia. Limita sm Abb. hic vt procedat pro cōtumacia ex leui re in nō cōparendo, secus ex ꝓtumacia pro leui re in non parendo, quia pro illa

illa nō poterit excōmunicari. Adde gl. in summa. iij. q. j. Secundò aduerte, ꝙ ratio adducta per Abb. ꝙ cōtumacia sit maior,
30 quæ ex leuiori causa surgit, ꝓfundit istam fallen. ¶ Secūdaꝛ cōclusio, contumax appellatur, qui ante tempus sine licentia recessit. c. certum. xj. q. iij. nō. n. dicitur venisse, qui non stetit, sm Bar. in l. consentaneum. C. quomodo & qñ iud. vbi allegat iura parum probantia. Ideo tu adde tex. ad literā in l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tut. & ibi Bal. & in l. ij. §. fin. ff. ex quibus cau. in poss. eatur. in c. constitutis. & ibi Abb. s. de procu. & in c. prout. & ibi Abb. j. de do. & contu. & in c. missas. de consec. dist. v. & Abb. in c. cum nobis col. v. s. de elect. Amplia primo, vt etiā dicatur manifestè contumax. ca. venerabilib. §. secus. de sent. excom. in vj. sequuntur Anto. de But. & Mod. hic, quod nota ad multa. ¶ Amplia & secundo, vt dicatur nunquā compariſſe, secundū gl. in c. cupientes. §. ꝙ si per viginti. in verbo, cōparere. de elec. in vj. ¶ Amplia & tertio etiam in actore, qui non stetit vsque ad terminum. l. & post edictum. ff. de iud. Inno. in c. calumniā. j. de pœnis. Alexan. consi. 72. col. iij. volu. iij. ¶ Amplia quarto etiam si stetisset vsque ad terminum taxatū sed non vsque ad finem termini prorogati, secundū Abb. in c. consuluit, col. ij. de offi. deleg. ¶ Amplia quinto etiā si recessisset ante tempus de licentia iudicis sibi data, sine causa, secūdū Rot. in tit. de dolo & contu. deci. j. facit gl. in c. præsentium. vij. q. j. Limita vt procedat aduersario accusante cōtumaciam recedentis ante terminum vel non comparentis. aliàs secus. l. perandum. §. j. C. de iudi. quem ibi nota. ad hoc Rapha. Pau. & Cast. & Ias. & ante eos Bar. in l. consentaneum. C. quomodo & quādo iudex. & in l. si finita. §. Iulianus. & ibi latè Alex. ff. de dā. infec. & in l. arbiter certo die. vbi assignat rationem. ff. de arb. Et ex hoc iustificatur practica cōis aduocatorum dicentium, & hoc pōte & accusante contumaciam &c. ¶ Ex hoc infertur ꝙ non probatur contumacia eo ipso ꝙ reperitur citatio sine comparitione in actis registrata. contra gl. in l. sancimus. inverbo, contumacia. C. ad Treb. quam pp hoc reprehendit Ias. in d. §. j. ¶ Amplia etiam fallentiam vt procedat etiam in criminalibus, sm Bar. & Imo. in l. inter accusatorem. ff. de publi. iud. quod intelligo verum, vbi proceditur per viam accusationis, secus si procedatur per viam inquisitionis, per ea quæ statim dicam. & per dictū Bar. in l. absentem. §. j. ff. de pœ. Sublimita vt non procedat quo ad effectus, qui ipso iure resultant ex dispositione iuris vel statuti, vt ꝙ contumax habeatur pro confesso, quia habebitur pro confesso dato ꝙ non fuerit accusata contumacia, sm Bal. in l. si tutor. C. de interdi. matri. quem sequitur Ias. in d. §. j. Arbitror istā sublimitationē fore periculosam propter rationē Bar. in d. l. arbiter. licet. n. statutū velit ꝓtumacem haberi pro confesso, requiritur tamē pronunciatio iudicis, sm Abb. in c. fi. j. de iur. calu. not. per gl. in c. ij. de confess. in vj. Istam aūt pronunciationem nō poterit facere iudex nisi pars petat, iuxta gl. in l. scimus. C. de inoff. test. & in c. fi. vbi Abb. s. de rescrip. & si pars petat obstabit sibi exceptio, ꝙ non accusauerit contumaciam alterius. ¶ Secundò statutum recipit interpretationem ēt passiuā à iure cōi. l. j. §. lex falcidia. ff. ad leg. Falci. ¶ Cum ergo à iure isto non reputetur contumax per ea quæ. s. dicta sunt, ergo in eo non habebit locū statutū. accedat ꝙ istud statutū est contra ius & strictè interpretandū, vt de isto statuto dicit Bal. in c. nullus. & ibi Fely. in fi. j. de præ
31 sump. ¶ † Tertia conclusio. Contumacia est peccatū mortale. c. sciendū. viij. q. j. c. si quis sum. lxxxj. dist. adde ꝙ cōtumacia dr delictū. l. omne delictum. in prin. ff. de re mil. l. properandū. §. & si quidem. C. de iudi. & ideo stante statuto, ꝙ condemnatus pro delicto possit impunè offendi, ēt condemnatus per contumaciam offendi potest, sm Bar. & alios in l. j. §. fi. ff. si quis ius dicē. non obtempe. & ibi Ale. & per eundem in l. si mora. solu. ma. & per Gand. in tract. maleficiorum, tit. de banni. pro malefitio. col. ij. & seq. sed aduerte, quia videtur ꝙ non sit delictū, pea quæ hic dicit Abb. nam ab homine pro delicto nullus excōmunicatur, pro contumacia verò sic, ergo contumacia nō est delictum, & ita arguit Fely. in c. ex literis. col. xij. s. de consti. vbi dicit ꝙ *communis* opinio est ꝙ contumacia non sit delictū de se, nisi in quinque casib. & ideo Fel. in c. super eo. el. j. in fi. infrà de testib. decidit, ꝙ banniti pro contumacia non repelluntur à testimonio, nisi statutum aggrauaret contumaciam, quia velit contumaces haberi pro confessis, quod benè signa.
32 ¶ † Quarta conclusio, maior est contumacia in non comparendo, quam contumacia in non parendo, secundum glo. in clem. j. de dolo & contu. & in l. creditor. §. iij. ff. de appel. Confirmat Deci. quia contumacia in non parendo nō est propriè contumacia, per tex. in l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interroga. act. qui mihi probat oppositum in verbo contumax omnino est. pondera verbum, est, quod denotat proprietatem, secundum Bar. in l. si maritus. §. legis. ff. de adult. Adducit etiā, quia cōtumax in nō cōparendo magis vr contemnere. arg. l. si quis ex aliena. ff. de iud. poterat cōprobare, ga leuius est comparere q̃ parere, nam qui cōparet nihil exhibet, nisi præsentiam quā retinet. l. contumacia. §. j. ff. de re iudi. facit quia facilius qs seruit de persona q̃ de rebus, sm gl in l. hæ operæ. ff. de oper. lib. cū ergo facilius sit cōparere, certè magis contemnit, qui non comparet, arg. gl. in c. fi. xiij. dist. & in c. fi. xiij. q. vlti. & eorum quæ scribit Fel. post Abb. in c. cum quidam. co. iiij. j. de iureiu. Istā conclusionem impugnat solus Are. per tria, quib. respondet Dec. hic. Aduerte tamen inquantū Deci. respondet secūdo argumento, ꝙ solutio non videtur vera: nam si verum est ꝙ contumacia in non cōparendo sit species contumaciæ, in non parendo est necesse fateri ꝙ dicatur propriè contumacia in non parendo, quia species propriè continetur sub genere suo. l. cum lege ff. de testa. vnde videtur verior solutio, q̃ licet contumacia in non cōparendo sit species contumaciæ in non parendo, tamen ga est duplicata, cum non pareat, nec pareat, dicitur maior. Tertiò arguit Deci. de æquiparatione q̃ facit tex. in c. certum. xj. q. iij. & soluit, ꝙ illa æquiparatio procedit in non obediendo sacerdotalibus præceptis, & sic pro re non leui: quæ solutio non est tuta, cum possit fieri præceptū à sacerdote ēt pro re leui. Aliter ego puto respōdendum, ꝙ licet ibi æquiparentur illa tria quātum ad pœnā excommunicationis, non tamen rectè infertur. Ergo non est maior altera, quia excōmunicationis pœna non cōmensuratur delictis, cū sit medicinalis. c. j. de sent. excom. in vj. & traditur in c. at si clerici. j. e. Vltimò ego arguo ꝺ istam conclusionē, qui in iudicio iussus à iudice parere recusat, dicitur manifestus contumax. c. venerabilis. §. secus. de sent. excō. in vj. per quem ita dicunt & Ant. & Are. hic. citatus verò vt compareat in iudicio regnlariter si nō cōparet, dr manifestè cōtumax, sm gl. in d. clem. j. sed sic est ꝙ manifesta ꝓtumacia est maior, q̃ non manifesta, vt probant dicta Abb. j. col. ix. & est tex. in simi. instītu. de obli. quæ ex delicto nasc. §. j. magis. n. delinquit qui palam facit, q̃ qui clam ratione mali exēpli. c. præcipuo. xj. q. iiij. c. j. de veter. li. vj. l. iij. C. de sum. trin. Potest dici ꝙ argumentum procedat cæteris paribus, verum contumacia in non comparendo, quia duplex, est
33 isto respectu grauior. ¶ †† Vltimò no. ꝙ iudex potest ferre sententiam per verbū, videtur. Circa istud no. aduerte plura. Primò secundū Deci. non videtur probari in tex. propter adiunctum verbum, iure. Considera ꝙ talis additio nullam addidit certitudinem verbo, vr. nam etiam subintelligebatur, si non fuisset expressum. l. fideicō. §. quanquam. ff. de leg. iij. Fely. in c. j. col. iiij. s. de consti. Considera etiā ꝙ ex alio non videtur probare, qa simpliciter non dicit, cōcilio vr, sed dicit, nulli pōt iure videri. Pondera verbū pōt, cum negatiua præcedenti. quod tollit omnē dubitationem, vt no. in l. nemo potest. ff. de leg. j. cum simil. ¶ Secundò aduerte ꝙ vltra allegata per Deciū hic (quæ omnia habuit à Basigna.) sunt etiā alia iura. vnde adde in primis ꝙ valet sententia & concilium, etiā si iudex dixerit: nō video, cur non sit condemnandus, secundū Bart. Ang. Pau. & Mod. in l. j. §. si quis ita. ff. de verb. oblig. & est *cois* opi. vt per Fely. in c. cum venerabilis. co. xvj. vers. i. neque credas. j. de excep. Secundò adde tex. in l. si pupilli. § fe. l si ego. ff. de nego. gest. in verbo, & mihi videtur. & ibi no. Ang. Are. doctores consulentes, & illum tex. videtur etiam no. Ias. in l. planè. § si eadem. ff. de leg. j. ¶ Tertiò adde ꝙ idem est si diceretur, ita prima facie videtur, si postea contrarium non determinetur. l. vnica. §. si verò non omnes. C. de cad. toll. c. dilectis filiis. §. præterea. j. de app. l. alienæ. §. fi. ff. de fideic. li. Quartò adde idē si dicatur, prima fronte videtur. l. quinquaginta. ff. de prob. & ita in contingentia facti attestatur consuluisse Ias. in l. cū seruus. §. si Titius. in vj. no. de lega. j. Quintò adde idem si dicatur, ita fortè videretur, quia verbū, fortè, est verbum philosophicum, sm gl. in l. si duo. ff. de arb. & in c. ij. de testa. vbi latè Barb. & ita concludit Alex. in l. in subst itutione. ff. de vulg. & Fely. in c. accedens. el j.
34 co. fi. j. vt lit. non contest. ¶ † Et transgrediendo vlteriùs quæritur, an valeat sniā lata per verbum, credo. Rñdent Mod. ꝙ sic adducentes infinita, vt hic per eos. Adde tex. in c. consuluit. in verbo, credimus distinguendum. s. de offi. delega. & Alex. in d. l. in subst itutione. Idem si feratur per verbum existimamus, sicundū Mod. vltra qnos est tex. in l. existimo. ff. de verb. obl. Idē si feratur per verbum putauimus. l. non putabā. ff. de condit.
35 & demō. & l. puto. ff. famil. ercis. ¶ † Quærit ēt Dec. an valeat sententia, si feratur hoc modo, ita iudicamus secundū nostrā conscientiam? & rñdet ꝙ non, quia iudex debet iudicare sm acta & probata, & non sm conscientiam. l. illicitas. §. veritas. ff. d offi præsid. & ita tenet Bal. in c. nisi cum pridē. de renun. & in c. j. §. sacramentum. de consue. rec. feud. Adde ꝙ idē tenet Ias. in §. sed istæ. col. xxij. insti. de action. Sed aduerte, quia ꝺ riū vr posse suaderi præsuppositā vna regula ꝙ illa interpretatio est

Universidad de Deusto
Biblioteca

capienda, quæ facit actum valere. l quoties. de rebus dub. & l. quoties. de reg. iur. & de sententia tenet gl. in l. & puto. in verbo, non communicari. ff. famil. ercisc. un. dum ergo dicetur in sententia, secundum conscientiam nostram, debemus intelligere de conscientia legibus informata, & sic de conscientia, quæ resultat ex actis. Probo in simili si fiat delegatio alicui, vt iudicet secundum suam conscientiam, valet delegatio, & intelligitur de conscientia iuribus informata, sm Bald. in l. j. C. qui accu. non pos. & in disputatione incipien. Statuto cauetur, foe nerator. & doctor meus in l. fi. co. pe. C. vnde legit. ita etiam
36 dicamus in sententia, vt valeat. ¶†Tertiò aduerte inquãtum Abb. dicit q̃ creditur doctori asserenti scholarem suum idoneum ad doctoratum per verbum, videtur. Adde q̃ creditur etiam si dixerit eum videri sufficientem, secundũ q̃ fragilitas humanæ naturæ patitur, per tex. in c. j. s. de scrut. Item sufficit pro motores iurare de credulitate, secundũ Fel. in c. proposuisti. j. de proba. & Ias. in l. admonendi. col. lxx. ff. de iureiu. & q̃ credatur promotoribus de sufficientia suorum scholarium, est tex. in l. nemini. C. de aduo. diuer. iudi. An autem episcopus possit reprobare non obstante testimonio promotoris, videatis Fel. in c. ex literis. col. fi. s. de constitu. Caueant tamẽ domini scholares, ne petant indignè doctoreum gradum, quia incurrerent delictum præsumptionis, secundum glo. tertiam in cle. fin. de magist. & Abb. in c. cum in cunctis. in principio. s.
37 de electione. ¶†Quartò aduerte inquantum Abb. determinat quòd peritus in arte potest deponere per verbum, videtur, adde rationem esse, quia deponit de his quæ percipit iudicio intellectus, ad hoc adde quæ scribit Fely. in ca. causam. col. v. j. de testibus. & Ias. in rub. ff. de iureiurã. colum. ij. ¶ Quintò aduerte inquantum Abb. facit differentiam inter peritos in arte, & testes; ex hoc datur intelligi quòd deponentes de peritia artis non sunt propriè testes. & ista est veritas, vt probatur in c. quia iudicante. in verbo agrimensoris. j. de præscrip. & in l. certi iuris. C. de iud. & ita tenet Ias. in l. j. s. fin. & ibi dixi. ff. de verbo. obli. vnde infertur q̃ licet testes non possent deponere dictum suum in scriptis. c. relatum. v. q. ij. tamen periti in arte poterunt deponere per scripturam in l. pe. §. fin. ff. si mens. fal.
38 mo. dixe. ¶†Ex glo. ij. & dictis Abba. super ea habes q̃ falsa latinitas, quæ potest saluari per figuram, non vitiat rescriptum, & ita limitatur cap. ad audientiam. & ibi Mod. s. de rescriptis. Adde q̃ falsa latinitas, quæ contingit ex variatione vnius literæ, non vitiat rescriptum neque etiam defectus literæ vel sillabæ, q̃n constat de intentione scribentis. c. ex parte. & ibi Abba. & Mod. j. de fide instr. Similiter falsitas in orthographia nõ vitiat rescriptum. Socinus cõsi. 15. in fine. & hodie curia nõ admittit exceptionem falsæ latinitatis sm Card. consi. 95. Nobilis & præstans amice. & sequitur Fel. in ca. ex parte. indignum. n. est nos arctari regulis Donati. c. indignũ. xxviij. distin. vtilius eñ est veriores q̃ disertiores proferre sermones. c. sedulo. eadem distin. vbi gl. dicit q̃ infirmus non quærit medicũ eloquẽtem, sed sapientem, non est tamen Iurisc̃onsultorum grauitati ꝫrium allegare grammaticos, sm Fel. in d. c. Rodulphus. colũ. xv. s. de rescrip. & in legendo & punctuando literam, stãdum est grammaticis, sm Bal. in l. j. in princip. C. de libe. præte. hæc poteritis addere ad copiosè scripta per Fely. in d. c. ad audientiam. ¶ Glo. iij. diuiditur in duas partes. In prima timore contrarij ponit vnam rationem, quare fuerit facta interrogatio. In ij. aliam. secunda ibi, vel forsitan. Rursus secunda subdiuidit in tres particulas. in prima facit quod dictum est. in secunda se restringit, in tertia quantum ad intellectum tex. reprobat secundam rationem. secunda ibi, nisi aliquid, tertia ibi, sed illa.
39 ¶†In ea. gl. ibi, ex superabũdanti & c. habes vnam rationẽ interrogationis, ex qua habes reportare sm Abb. q̃ iudex p̃t interrogare ad cautelam, vt præcludatur via exceptionibus facti argu. c. peruenit. s. de arb. facit vulgata regula abundans cautela omnino ñ nocet. l. testamenta omnia. C. de testa. videt tñ q̃ æquitas non suadeat fieri hanc interrogationem, quia superfluas interrogationes iudex ex officio tenetur reiicere, secundũ Spec. tit. de positio. §. x. in prin. Ergo ipse non debet similes facere, & quia si interrogatus respondisset negatiuè, fuisset delusus à iudice, quæ delusio non videtur toleranda, argu. l. si domus. ff. de lega. j. & si dixeris, non est ex toto superflua, quia p̃cludit viam exceptionibus facti, respondeo q̃ non sit in potestate iudicis reiicere exceptiones calumnioſas, & ad vlteriora procedere appellatione non obstante, sm Inno. in ca. post electionem. de concess. præben. & est tex. vbi Abb. i. c. ex parte. ij. s. de offi. deleg. non videtur de talib exceptionib. curandum.
¶ In ea. gl. in fi. habes, q̃ vnum collegium non p̃t in totũ tanquã suspectum recusari. istam conclusionẽ reprehendit Abb. vt hic latè per eum. Ex cuius dictis, vt clarius veritas habeatur
40 fac quinq; ꝯclusiones. ¶†Prima cõclusio, Concilium prouinciale potest in totũ recusari. c. licet. j. tit. prox. Sed aduerte q̃ ibi nõ apparet q̃ illi consules collegialiter iudicarent tanq̃ vniuersi. Ad idem text. in c. q̃ suspecti. iij. q. v. Sed sm Barb. etiam non, p̃bat, quia ibi specialiter erat concilium congregatum ꝫ Ioan. Chrysostomum, quo casu patenter apparebat odium. Nec obstat q̃ etiam ibi dicat q̃ Anastasius recusauit cõcilium Chalcedonense, qa ibi dicitur, q̃ causa erat decidẽda à Patriarcha solo & inimico Anastasij, sed si tota synodus habuisset iudicare, tex. non aperit q̃ potuisset recusari. potest fortè dici, q̃ imò, p̃batur, dum dicitur q̃ D. Ioan. recusauit, nec obstat q̃ fuisset concilium speciale congregatum ꝫ eum, quia esto, satis ex hoc elicitur, q̃ totum vnum concilium potest ex causa inimicitiæ recusari. & benè, p̃batur in clem. pastoralis. §. Pisana. de re iudic. sequitur Spec. tit. de requi. concil. in princ. versic. scias. & Cald. cons. 6. in tit. de appel. quam allegant & sequunt Mod. hic. Idem tenent Alex. & Mod. in l. apertissimi. C. de iud. & Perus. in c. postremò. vers. octauò & vltimò. & in c. cum speciali. vers. decimò quæritur. j. de appel. facit tex. in c. statutum. §. cùm verò de rescrip. in vj. Pro ista conclusione Felyn. adducit rationem: à concilio potest appellari. c. multis. xvij. dist. Ergo etiam poterit recusari, quia appellatio & recusatio à pari p̃cedunt. c. super eo. j. de appel. Sed parum facit, quia appello à iudice in quem consensi, & tamen non recuso. c. inter monasterium. j. de re iudi. intellige istam conclusionem, apparente, p̃babili causa, aliàs præsumeretur recusari in fraudem, sm Bal. in l. hoc modo. ff. de condi. & demon. ista declaratio Bald. parum operatur de iure canonico, quo iure requiritur, q̃ cognoscatur de causis suspicionum, d. c. cum speciali. Sed de iure ciuili quo proponitur recusatio p̃ solum iuramentum recusantis, sm gl. & Bart. in l. quia poterat. ff. ad Trebel. declaratio Bald. est vtilissima, & ex ea infertur ad dictum Spec. præallegatum, q̃ non sufficeret iurare omnes doctores vnius ciui-
41 tatis esse ſuſpectos, nisi constaret de probabili causa. ¶†Secunda conclusio, vbi caput est suspectum, potest totũ concilium recusari. d. c. q̃ suspectus. Attẽde, quia ibi caput erat index solus, & alij coepiscopi assessores. istam conclusionem sequitur Bald. in l. j. C. si rector prouin. & transeunt cõter Dd. hic. idem tenet Alex. cons. 40. incip perspectis verbis. col. ij. Fel. in c. cum quæ. col. j. de offic. deleg. Dec. cons. 15. r. col. ix. facit c. insinuante. de offic. deleg. In ꝫrium arguo sic, archiepiscopus, qui iudicauit in causa principali, videtur suspectus in causa appellationis. l. eos. in princ. C. de appel. not. glo. in c. querelam. s. de elect. Fely. in c. insuper. col. v. j. de testi. & tamen si appellet ab eo, cõstitutum est, q̃ appelletur ad concilium prouinciale, in quo ipse est caput. c. multis. cum gl. xvj. distin. c. omnis. ij. q. vj. q̃ nullatenus statutum fuisset si, ꝑpter caput totũ concilium posset recusari. Cogita si ex sequentibus resultat solutio: intelligo ergo vt p̃cedat, q̃n caput esset tale, cuiusij de collegio non auderent ꝺicere, aliàs secus. ita Bal. hic, & cæteri sequunt. Secundò intelligerem p̃cedere, vbi concilium remoto capite non valeret de illa causa cognoscere, secus vbi posset, tunc solum caput esset remouendum, p ea quæ dicam in seq. conclu.
42 ¶†Tertia conclusio, vbi præsidentes concilio sunt suspecti, poterit totum concilium recusari, etiam quòd caput non sit suspectum. arg. c. fin. s. de p̃cur. intellige p̃cedere, si præsidentes concilio: sint ꝺiudices, secus si interſint tanq̃ assessores, tũc erit arbitrarium, an tota synodus possit recusari considerata qualitate capacitatis. quomodo autẽ cognoscatur, an episcopi sint coniudices an assessores, videatis Pan. & alios in c. non potest. j. de re iudi. & Fely. in c. irrefragabilis. s. de offic. ordi. tñ placet q̃ dicant assessores tñ q̃n concilium fuit congregatum pro aliqua causa speciali solùm prout voluit Arch. in summa. iij. q. viij. & p̃batur in d. c. quod suspecti. vbi Patriarcha solus erat iudex. Intellige secundò, q̃n remotis præsidentibus non remanet concilium perfecto numero requisito sm qualitatẽ cansæ, aliàs solùm suspecti essent removendi. argu. c. gratum. cum glo. s. de post. præl. & c. q̃ sicut. s. de elect. ita Abb. hic, & alij non impugnant. qualis autem debeat esse numerus episcoporum, sm qualitatem causæ declaratur per gl. in summa. xv.
43 q. vij. & Abbas in d. c. non potest. ¶†Quarta conclusio propter suspicionem assessoris potest iudex recusari. sequitur Sal. in l. j. C. si quæ. præd. pot. vbi respondet ad illum text. quem ad hoc allegat Barb. in ꝫrium, & sequunt Moder. ratio est, sm Abb. quia eo ipso q̃ suspectum assessorem non remouer, se ipsum suspectum reddit, & oĩs causa est sufficiens ad recusandum iudicẽ. sm gl. in c. cũ R. canonicus. s. de offic. deleg. intellige, p̃cedere, si iudex sit literarum ignorans, secus si sit iurisperitus, sm Ant. hic. quia sapiens falli nõ potest, sm glo. in l. iustitia. ff. de iustit. & iur. ego crederem, q̃ si iudex non remouerit assessorem suspectum, esto q̃ esset peritus, posset recusari per
44 rationem s. allegatam. tan autem eps possit recusari pp suspicionem

cionem sui vicarij? rñdeo, q̃ nõ, per tex. in c. si cõtra vnũ. in fi. de offi. deleg. in vj. quid ecõtra, an p̃p suspicionẽ eṗi possit recusari vicarius? Bal. in d. l. j. determinat q̃ nõ, sequit Dec. hic. Contrariũ est verius, & cõtrarium tenent cõter doc. Sal. Soc. in d. l. j. Abb. Imo. & Fely. in d. c. insinuante. per illũ text. Ias. in l. apertissimi. in iij. col. C. de iud. & ratio est manifesta, p̃t. n. eps renocare vicariũ suũ pro libito sm glo. in cle. fin. de p̃cur. & Gemi. in c. j. de offi. vicar. in vj. est ergo verisimile q̃ vicarius trahet in sententiã eṗi ne remoueat. & ex hoc infero, q̃ si vicarius eṗi esset cõfirmatus à Papa, q̃ nõ posset recusari. rõ, quia tũc nõ p̃t per eṗm remoueri sm d. Ant. in c. nouit. j. eo. vbi scripsi in vj. no. & in istis terminis posset saluari opi. Bald. & Dec. & ita voluit Perus. in c. dilecti. ij. j. q. iiij. q. de appell. vbi videas qd de alijs vicarijs. An aũt in causa dele. vicario p̃ Papã procedat ista cõclusio? Car. in cle. ij. in viij. q. de reseri. tenuit q̃ nõ. & sequit Fely. in d. c. insinuante. Ego valde dubito, quia militat eadẽ rõne eps trahat eũ in suã sententiã rõne officij,
45 vt s. dixi. ¶†Quinta cõclusio, cõciliũ gñale nõ p̃t recusari. in ista con clusione transeunt oẽs aduerte tñ, qa rñ assignata q̃ ecclesia Dei nõ possit errare. c. à recta. xxiiij. q. j. nõ vr vera. primò nõ, p̃bat in d. c. à recta. qa ibi solũ ꝺr, q̃ nõ cõstat ecclesiã errasse. Secũdò qa ecclesia nõ p̃t errare, s. in articulis fidei, nã p̃ illa orauit Christus, ne deficeret fides sua. §. j. ad fin. xxj. dist. c. maiores. de baptismo. Sed in alijs p̃t errare. c. à nobis, & ibi Abb. j. de sent. excõ. gl. in c. j. de reliq. & vene. san. Secundò p̃cedit in ecclesia vniuersali vera, cuius caput est Christus, non in ecclesia repræsentata p̃ conciliũ sm Abb. in c. significasti. s. de elect. & in c. j. §. vna. & ibi Fel. s. de sum. trin. & fide cath. vñ alij aliã rationẽ assignant, qa cõcilio generali præest Papa, qui nõ p̃t recusari, sm Abb. in c. querelã. in gl. j. s. de elec. & dixi suprà. Sed aduerte, qa ista rõ etiam nõ videtur vera. licet eñ Papa regulariter nõ possit recusari, tñ si recusetur, ex probabili causa tenetur lege honestatis cãm alteri delegare, sm glo. in c. nullã. ij. q. v. quã extollit Rom. consi. clxxj. inci. Circa propositũ. Secundò, qa attenta ista ratione sequeretur, q̃ si cõtẽderet inter duos de papatu, iuxta tex. in c. si duo. lxxxix. dist. q̃ posset conciliũ recusari, qa ibi non præest papa, cuius contrariũ vult Abb. hic in versi. maximè hoc puto. An autẽ papa possit recusare conciliũ congregatũ contra se. Barb. tenet hic q̃ sic. contrariũ videtur per supradicta. & qa supra cõcilium nemo est alius vix vnquam conciliũ cognosceret de cã Papæ.
¶Istis præmissis remanent expeditæ duæ rõnes glo. quare tuerit eps hic interrogatus, videamus an aliæ possint assignari.
¶ Tertia ratio assignatur per Vincent. & Philip. hic, vt fuerit interrogatus ad excludendũ ius reuocandi domũ declarãdo, vt hic per Abb. Aduerte, qa iste intellectus nullatenus videtur verus. Primo qa in tex. non ꝺubitatur de viribus citationis. Ergo ꝺicendũ est q̃ fuerit legitima, & sic obiecta crimina in ipsa citatione iuxta tex. in c. j. de ætate & qual. in fol. ¶ Secundo vbi agitur de electione prælati cessat ius reuocãdi domũ, sm Abb. in c. fin. col. fi. j. tit. proxi. Ergo idem vbi agit de remouendo malo prælato, tum quia militat eadẽ ratio, tum qa cõtrariorum eadẽ debet esse disciplina. l. j. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. cũ si. Ad tex. in c. præsenti. respondeo q̃ ibi nõ ꝺicitur q̃ cõ petat ius reuocandi ꝺomum. ¶ Quarta ratio assignatur, q̃ fuerit interrogatus ad tollendam exceptionẽ, q̃ huiusmodi causa esset remittenda ad papatum, cũ sit de maioribus causis. c. vt debitus. in fin. de appel. Istã impugnat Pan. ratione de qua hic per eum, quam potestis sic comprobare. vbi delegans reseruat sibi aliquam cognitionem respectu reseruationis, nõ possunt partes progare iurisdictionẽ delegati iudicis, sm Inn. in c. inter ꝺilectos. de excc.. præla. Fel. in c. P. & G. de offi. dele. col. pen. & quia illa sola iurisdictio põt prorogari, quæ habetur in subꝺito, vt nõ. in l. testamenta omnia. C. de testa. Quinta ratio interrogationis addꝺucitur, quia erat alterius prouinciæ. Sed istã reprobat Abb. & benè, vt hic p eũ.
46 ¶†Sexta ratio assignatur per Pet. de Anch. & Imo. hic, q̃ eps habeat ius eligendi, an velit conueniri corã concilio vel corã Papa. c. neminem. in fi. ibi, nisi sit prælatus. iij. q. vj. Ad tollendum istud ius eligendi fuit interrogatus eps, & ante istos ita intellexit hunc tex. Spec. tit. de cõpe. iudi. adi. §. j. ver. sed nunquid. & sequitur Dec. hic. quare conueniens est, q̃ si eps velit causam tractari coram Papa, cui est reseruata decisio. d. c. accusatus ꝺebeat audiri, ne causæ continentia ꝺiuiꝺatur. l. nulli. C. de iud. Ego credo, q̃ assumptum istorum sit falsum, p̃ text. in d. c. q̃ suspecti. iij. q. v. vbi si episcopus vult recusare concilium, oportet q̃ adducat, & probet legitimam causam suspicionis, quam certè frustratoriè probaret, si haberet ius eligendi, & inutile fuisset remedium recusandi, si competeret ius eligendi. Non ob. tex. in d. c. neminem, quia illa exceptio, nisi sit prælatus, ꝺebet referri ad verbum terminetur. ¶ Septima ratio vr posse assignari, q̃ fuerit interrogatus ab aduersario, an eũ vellet experiri ad tollendas exceptiones obijciendas cõtra personã ipsius accusatoris, de quibus in l. qui accusare, & in l. qui iudicio. ff. de accu. & sm istũ sensum cessãbit ardua difficultas. l. si cõuenerit. de qua statim subijciã. ¶ In glo. in verbo, experiri. ibi, aliquando pro agere. Pan. ꝺicit q̃ istud est regulare, pro quo vltra copiosè adꝺucta per Moder. adde optimũ text. in §. additio. in verbo, siue experiantur, siue conueniantur. institu. de vsuca. & in l. si longius, cum glo. ff. de iud. Sed aduerte, qa ista glo. vult totum oppositum, dum ꝺicit aliquãꝺo pro agere, ꝺictio, aliquando, ꝺenotat regulã esse in cõtrariũ. l. aliquando. ff. ad Velleianũ. Credo tamen verius eẽ quod ꝺicit Abb. & ad gl. posset respoꝺeri q̃ ꝺictio, aliquãꝺo, facit quanꝺoq; regulam. institu. quib. mo. re contra. obli. in princ.
¶ Aduerte etiam inquantum Abb. assignat rationẽ, quia prouocando eum ad iudicium actor experitur iura sua. Ista ratio non videtur vera, quia ea attenta etiam reus propriè ꝺicere tur experiri, nã proponendo exceptiones suas, etiam ipse experitur iura sua. hinc est q̃ in exceptionibus reus ꝺr actor.
48 l. j. ff. de excep. ¶†Glo. in verbo, placere. opponit ꝺe l. si conuenerit. Ista est fortis oppositio, & super ea consistit ferè tota materia huius capituli. ꝺantur plures solutiones. prima fuit solutio glo. q̃ regulariter sit locus pœnitentiæ per tex. in c. cũ laici. j. ꝺe iure patro. nisi pœnitentia sit præiuꝺicialis tertio. l. nemo. ꝺe reg. iu. istam solutionem ꝺamnat Abb. vt hic p eũ. Ex cuius ꝺictis habetis notare ꝺuo. Primò q̃ licitum est venire contra factum proprium nulliter gestum. & ita notat Ab. in ꝺ. c. cum laici. ad iꝺem tex. in c. quia presbyterorũ. j. ꝺe reb. eccle. nõ alie. & in c. ꝺiuersis. j. ꝺe cler. coniug. ꝺe quo viꝺeatis ꝺoctr. Bart. in l. post mortem. ff. ꝺe aꝺop. repilogatã per Pan. in c. noster suprà ꝺe electio. & per Felyn. in c. ij. col. iij. j. ꝺe exceptio. Secundò habetis limitationem ad cap. cum autem. j. ꝺe iurepatro. & ad ea quæ ꝺiximus in rub. s. q̃ non est licitum patronis in totum variare & ꝺiscẽꝺere à prima præsentatione, vt procedat quanꝺo prima præsentatio tenet. secus si nulla fuit. ita vult Abb. hic. sed certè aꝺuertatis. ista etiam solutio mihi non a placet, quia etiam q̃ sit licita pœnitentia, tamẽ pœnitens tenetur aꝺ interesse suo aꝺuersario, vt j. latè ꝺiscutiã. Secunda fuit solutio Gofreꝺi, q̃ ille tex. loquatur in pacto ꝺe litigando coram iuꝺice non suo, iste verò in pacto ꝺe nõ ꝺeclinando iurisꝺictionem iuꝺicis sui, quam fortè subsistente legitima causa suspicionis vel priuilegio poterat ꝺeclinare. istam solutionem sequuntur cõter Canonistæ hic, & Legistæ in contrario glo. & Bar. in l. hæres absens. in §. proinde. ff. de iuꝺi. Pro clariori intelligentia facio ꝺuas ꝺistinctas conclusiones, quibus expeꝺitis erunt omnia scripta ꝺoctorum, ni fallor, bene enucleata. ¶ Prima cõclusio: pactum prærogatiuũ iurisꝺictionis nõ sui est reuocabile vsq; aꝺ litem contest. ita loquitur ꝺ. l. si conuenerit. Contra istam conclusionẽ obstat regula, quoꝺ semel. ꝺe reg. iur. & regula. l. sicut. C. ꝺe act. & oblig. ¶ Pro resolutione inueſtiganda est ratio huius conclusionis. Quiꝺã ꝺicunt rationẽ esse, quia pactum continet obligationẽ facti, aꝺ quoꝺ nemo præcisè compellitur, sed soluenꝺo interesse liberat. l. stipulationes nõ ꝺiuiꝺuntur, ver. Celsus. ff. ꝺe verb. obli. Ista ratio nõ viꝺetur vera, quia ea consiꝺerata se queret iꝺe ꝺicenꝺũ in pacto ꝺe non ꝺeclinanꝺo, cuius ꝫrium ꝺr in textu isto, & ꝺicã in seq. cõclusione. Præterea nõ est vsq; aꝺeo expeꝺitũ q̃ agi possit aꝺ interesse, vt j. ꝺicã, ¶ Secunda ratio assignatur per Io. And. in ti. ꝺe cõp. iuꝺ. aꝺi. §. j. ver. quiꝺ si, p̃misit. q̃ iꝺeo sit locus pœnitentiæ, quia nõ accessit cõsensus proprij iuꝺicis. c. significasti. j. tit. proxi. Ista rõ nõ vr bona qa ꝺispositio. c. significasti. proceꝺit in clericis tantũ. l. si conuenerit. loquitur ẽt in laicis. ¶ Secundò non bona vr, quia ea cõsiꝺetata sequeretur q̃ post litẽ contest. esset ẽr licita pœnitentia, cuius contrariũ ꝺr in ꝺ. l. si cõuenerit. ¶ Tertia ratio assignat p Are. hic. acquisitio iurisꝺictionis est acquisitio iuris corporals, incorporalia autẽ non acquiruntur sola quentione, sed requiritur traꝺitio vel quasi. l. iij. §. ꝺare. ff. ꝺe vsufruc. quæ traꝺitio fit per vsum & patientiã. l. quoties. ff. ꝺe seruit. Antequã ergo iuꝺex incipiat vti iurisꝺictione prorogata, licita vr pœnitentia. Istã etiã impugnat Ias. quia nõ agit ꝺe noua iurisꝺictione ꝺanꝺa, sed ꝺe proganꝺa. cui obiectioni posset rñꝺeri, vt j. ꝺicã. ¶ Sed ex alio nõ placet, quia ratio Are. solũ p̃cedit quantũ aꝺ acquisitionem ꝺominij & quasi possessionis iuriũ incorporaliũ, sed quãtũ aꝺ acqsitionẽ actionis aꝺ rẽ seu aꝺ ipsum ius sola cõuentione acquiritur actio. §. fi. inst. ꝺe seruit. vnde nõ vr licita pœnitentia, sicut in rebus corporalibus, in quibus ẽt q̃ nõ sit translatum ꝺominiũ, nec possessio, tñ nõ licet pœnitere, sed agere actione psonali, vt ꝺictus aꝺimpleatur. l. ex empto. ff. ꝺe act. emp. cum simi. ¶ Quarta rõ assignat p Bal. & Ang. in ꝺ. l. si cõuenerit, quia iurisꝺictio est iuris publici.

Universidad de Deusto
Biblioteca

publici.l.j.§.ius publicũ.ff.de iust.& iur.& in his q̃ sunt publici iuris facta priuatorum nihil possunt.l.priuatorũ. C.de iurisd. om.iud.l.ius publicũ. ff.de pact. Istam reprehendit do.Iasibi, quia lex priuatorum ꝓcedit,vbi agitur de danda iurisdictione penitus nõ habenti,secus si agitur de prorogãda iurisdictione illius,q̃ habet. vnde patet in l.ij.ff.de iudic.& in c.P.& G.de offic.deleg.cum simil.defendendo istam rationẽ posset dici,ꝙ iurisdictio ꝓrogata dicitur noua iurisdictio, & nõ eadem,sm Bal.in l.si à te.C.de pact.inter empt.& vend.& Fel.in c.de causis.col.ij.de offi.deleg.Ex alio non vr̃ vera,quia ea considerata sequeret ꝙ etiam lite contestata esset locus pœnitẽtiæ.¶Item sequeret ꝙ partes nunq̃ possent ꝓgare iurisdictionem iudicis non sui q̃ iura prælegata. Posset tamen dici, ꝙ efficaciter iudici non acquiritur iurisdictio prorogata virtute pacti, sed virtute litis contestatæ,sicut ꝓcuratori efficaciter nõ acquiritur ius in lite virtute mãdati, quia semper possit reuocari,nisi sequat litis contestatio.l.post litem.ff.de ꝓcurat.Quinto loco Aib.de Ros.ibi,& Dd.hic videntes nõ posse assignari probabilem rationem,dederunt nouũ intellectum ad l.si conuenerit. vt intelligatur ꝙ sit licita pœnitentia de consensu ambarum partium.iste intellectus vltra ꝙ est indubitabilis,non vr̃ verus, qa ille tex.vult ꝙ post litem contestatam non possit voluntas mutari,& tamen si intelligeret de consensu ambarũ partium, istud esset falsum, quia etiam à iudice ordinario post litẽ contestatam de eo consensu vtriusq; partis licitum est recedere & ire ad alium iudicem, sm Inno.in c.cum N.de constit.& Fely. in c.ex tenore.col.fi.ſ.de rescrip.ita limitantes.l.vbi cœptum.
49 ff.eod. ¶Secunda conclusio, ꝑctum de non declinando iurisdictionem proprij iudicis est irreuocabile, & statim obligatorium. Circa istam conclusionem aduertendum est ad plura primò,an ꝓbetur hic:secundò,an alio iure:tertiò,an authoritate: quartò,an simili: quintò,quæ sit ratio diuersitatis inter istam conclusionem & præcedentẽ: vltimò,an aliquid obstet ꝓ istam conclusionem. ¶Circa primũ,Dec.hic in lectura Pisana dicit non ꝓbari, nisi velimus diuinare, sed postea in lectura Papiensi se correxit, quia necessariò iste text.debet intelligi,ꝙ iste episcopus esset sub iurisdictione concilij, per ea quæ dicit Abb.ꝛ.vers.tertiò posset dici. ¶Circa sm dicas, ꝙ ad idem est tex.in l.si quis in conscribendo.C.de episc.& cler. ¶Circa tertium dic,ꝙ istam conclusionem sequunt Dd.antiqui & Mod. hic,& in d.l.si conuenerit. Anto.de But.in c significantib.col. fi.de offi.deleg.glo.fi.in l.j.ff.si quis in ius voc.non ier. ¶Circa quartum dicas facere quatuor similia:primum prorogans iurisdictionem iudicis non sui p errorem potest docto de errore reuocare consensum.l.si p errorem. ff.de iurisd.om.iud.& tamẽ omittens declinatoriam p errorem , non potest ad eam redire,sm gl.in l.ij.in verbo consensus.ff.eod. Abb.post Inno. in c.ad petitionẽ vers.nota bene.& ibi Aret.col.iij. ꝯ.de accus. Sal.in l.j.col.vij.C.de iud.Paul & Ias.in d.l.si p errorem. Addo fortius,ꝙ si quis omisit declinatoriam,& peremptа instantia, vel lata absolutoria ab obseruatione iudicij, iterum conuenia tur coram eodem iudice , non poterit amplius declinare . ita notabiliter determinat Guil.de Cun. in l.eum q. ff.de constit. pecu.p tex.in l.si quis repetere. ff.ad Turpil.& istud dictum reputat sing.Rom.singul.clvj. Vltimò dico tibi in meo,char.vij. col.iiij.secundum simile, clericus non potest ꝓgare iurisdictionem iudicis nõ sui sine licentia superioris. d.c.significasti. & tamẽ potest consentire in iudicem suum,cuius iurisdictionem poterat declinare absq; licẽtia alterius iudicis sui,sm Ab. cons.25.attingam.col.j.vol.j.sequunt Mod.hic. Addo tertiũ simile.petẽs copiam libelli, non vr̃ prorogare iurisdictionem iudicis non sui. l.non vr̃.ij.de iudi. & tamen petens copiam libelli vr̃ renunciare declinatoriæ , sm Ang.in l.sed si suscepe rit.ff.de iud.sequitur Alex.in apost.in d.l.non vr̃. Addo quartum simile : viator ꝯhendo non vr̃ ꝓgare iurisdictionem indicis loci,in quo ꝯhit, nec ibi sortitur forum ratione ꝯctus. l.hæres absens.ff.de iudi. & tñ vr̃ remittere declinatoriam sibi aliquo priuilegio competentem,sm Abb.in c.fi.col.x. post d.
50 Ant.ꝯ.de foro compet.¶Circa quintum assignant plures rationes. Pan.ponit quatuor. Prima,quia facilius conseruat iurisdictio in esse deducta,q̃ de nouo inducat, iux reg.l.patre furioso. ff.de his q sunt sui vel alieni iuris. c.ad apostolicam. de regul. Considera,qa ratio nõ vr̃ sustentabilis,quia iurisdictio, q̃ potest declinari,non vr̃ habere perfectum esse, cũ paria sint nullam habere,vel habere talem,quę possit exceptione tolli.l. nihil interest. ff.de reg.iur. vnde eadẽ difficultate aliquid conseruatur, qñ non habet perfectum esse, qua de nouo inducit, sm Ias.in l.in testamento.C.de testa.milit.col.xj. pro qua facit
51 tex.in c.sup his.ꝯ.de accus. ¶Secunda ratio,q̃ implicitè ponitur in prima,est,qa odia sunt restringenda,regula odia.de reg. iur.l.cùm quidam.ff.de liber.& posthu.ꝑctum de prorogan-

do est odiosum,quia derogat iurisdictioni ordinariæ, sicut dicimus,ꝙ iurisdictio delegata est odiosa,quia derogat ordinariæ,sm gl.in c.j.in verbo,processus.& in c.ij.in gl.ij.de rescrip. in vj.Pactum autẽ de non declinando est fauorabile,quia conseruat iurisdictionem ordinariam. Aduerte, quia Abb.in ista ratione vult,ꝙ ꝑctum de ꝓgando sit derogatum iurisdictioni ordinariæ. Istud non vr̃ verum simpliciter:nam antẽq̃ iudex prorogatus incipiat vti iurisdictione,non censetur ordinarius prohibitus cognoscere de causa,cùm iurisdictio sem per intelligatur concessa cumulatiuè,& non priuatiuè. l.fi.C. de iurisd.om.iud.l.i.C.de offic.præfect.vrb.Item in criminalibus,vbi ꝓceditur p viam inquisitionis, non ꝓhibetur ordinarius inquirere pendente ꝓcessu coram iudice prorogato, sm Ioan.And.in addit.Spec in tit.de comp.iudi.adi. §.j. vers.sed nunquid.sequitur D.Ant.in c.si diligẽti.col.x.ꝯ.de for.comp. Aretin.in c.ad petitionem.col.iiij.ꝯ.de accusa. ¶Tertia ratio, sm Pan.est, quia in pacto de non declinando agitur solùm de abdicanda quadam exceptione parti comperente , ideò pars solo pacto põt renunciare. d.l.si qs in ꝓscribẽdo. sed in pacto ꝓgatiuo agitur de dando iurisdictionem iudici , quæ non potest ei tribui , nisi acceptet , ergo ante acceptationem licita vr̃ pœnitentia.arg.l.si absenti.ff.de donat. Istam rationem reprehendunt Mod. quia in prorogatione non requiritur consensus iudicis.l.ij.§.conuenire.ff.eod. Sed aduerte,quia licèt in pacto concipiendo non requiratur consensus iudicis. d l.ij.§. conuenire.tamen ex hoc non sequitur,quin iudex possit non acceptare. argum.l.tertiæ. ff.de arbitris.& quòd iudex possit non acceptare, vult expressè Abb.hic. & ita tenendo habetis limitationem ad legem munerum.§.iudicãdi. ff.de muner.& honorib.vt procedat inter subditos,secus inter non subditos volentes eius iurisdictionem prorogare. ¶Quarta ratio, sm Pan.est, quia in pacto de prorogãdo agitur de modico præiudicio : sed certè idem in pacto de non declinãdo , & sic ratio falsa. ¶Quinta ratio assignatur ꝑ Bald.in d.l.si conuenerit.qa ꝑ pactum de non declinando prorogatur exercitium iurisdictionis , quod facilimè extenditur:in pacto verò de prorogando extenditur ipsa iurisdictio, quæ difficilius prorogatur, sm Inno.in c.prudentiam.§.sexta.ꝯ.de offic.deleg. ¶Sexta ratio assignatur per Ias.in l.si per errorem.ff.de iurisd. om.iud. quia facilius tollitur ius singulare,q̃ commune.l.eius militis §. militia militis.ff.de testam.nihil. sed exceptio declinatoria non potest competere,nisi iure quodam speciali: ergo citius tollitur per ꝑctum de non declinando. Considera an exceptio recusationis,quæ est etiam declinatoria, competat de iure communi. quod vr̃, quia omnibus passim subsistente causa concedi tur.d.c.quod suspecti.l.apertissimi.C.de iud. ¶Septima ratio vr̃ posse assignari, quia per ꝑctum de non declinando iurisdictio reuertitur ad suum ordinarium & naturalem statũ: per ꝑctum verò de ꝓgando iudicio abdicatur à naturali iudice,ideò primo casu non est licita pœnitentia:secundo sic, nam quælibet res de facili reuertitur ad naturã suam. c.ab exordio.36.dist.l.si vnus.§.ꝑctus ne peteret.ff.de pact.& istam
52 rationem potuit Abb.in d.cons.25.col.j. ¶†Circa vltimum obstat vnum quod adducit Barb.hic,priuilegio fori generalis renunciatio nõ præiudicat.l.j.& ibi gl.ff.si quis in ius voc.non ierit.requiritur enim specialis renunciatio:per ꝑctum autem de non declinando non vr̃ renunciatum in specie priuilegio fori, ergo,&c. Respondet ipse, soluat Apollo. Secundò respondet,quòd hoc operatur calor iudicij. Sed aduerte,quia ista solutio nõ valet,quia Dd.*coiter* volunt, ꝙ ꝑctum de non declinãdo etiam factum extra iudicium sit obligatorium. Secundò non videtur verum, ꝙ calor iudicij operetur, ꝙ generalis renunciatio extendatur ad priuilegium fori. & in contrarium est casus in d.l.j.& ibi Ias.in fine ponderat: vnde ego responderem, ꝙ ꝑctum de non declinando habet vim specialis renũciationis. Nam quod venit ex natura actus,dicitur specialiter deductum, secundum Felyn.qui declarat in c.translato ꝯ.de constit. Ad hoc autem vt ꝑctum de non declinando valeat , ex natura ipius pacti videtur sublata declinatoria. & ideò Bald.& Moder.in d.l.j.dicunt, quòd si fideiussor promisisset tibi parere mandatis iudici,intelligeretur renunciasse privilegio fori.quod non est ex alio, nisi quia ex natura promissionis de parendo includitur renunciatio priuilegij fori. Tertia fuit solutio Hostien.quòd iste textus non contrarietur. l.si conuenerit. quia non negat licitam esse pœnitentiam. Ista *communiter* damnatur, & mihi etiam non placet,quia norum erat concilio isti episcopo competere declinatoriam : si ergo fuisset licita pœnitentia, nõ potuisset excommunicari,secundùm Bart.in l.ij.colum.j.ff.si quis in ius vocatus non ierit. ¶Quarta fuit solutio Ioan.de Lig. quòd lex, si conuenerit.loquatur in ꝑcto prorogatiuo facto extra iudiciũ , iste verò loquatur in

pacto

ꝑcto ꝓgatiuo facto in iudicio. Circa istã solutionẽ Abb. multũ insistit, ordinatè ꝓcedendo discutienda sunt tria . Primum, an per pactũ factũ ante litẽ contestatã inducat ꝓgatio. Secundũ,an sit vera in se ista cõclusio , ꝙ ꝑctum ꝓgatiuũ in iudicio factũ sit irreuocabile. Tertium , an ista solutio possit ad tex.nostrũ applicari. Circa primum *cois* conclusio est,ꝙ iurisdictio etiã p actus factos ante litem contestatã ꝓrogetur.l.j.ff.eodem.cui alijs allegatis per Abb.& Moder. istam dicit communẽ Ale.in l.quidã cõsulebant.col.pen.ff.de re iud. & Fely.in c.inter monasterium.col.iij.ꝯ.de re iudi.& ratio illa vr̃ efficacior,qa proponens dilatorias vr̃ velle, ꝙ iudex ꝓnuncietur sup eis,& pñr videt approbare eius iurisdictionẽ. Contrarium vult Areti.hic,& Fulg.in d.l.si conuenerit . & alij quos referunt Alex.& Fel.in locis prællega. Adducunt plura , tria tantũ sunt quæ ſtringunt . ¶Primò,inducta ad impugnandũ debent operari ad probationem.l.Titia.§.fi.ff.de manu. test. facit.l.legata inutiliter.ff.de lega.i,opponens autẽ dilatoriam etiam ꝙ petat per iudicem pronunciari super illis,tamẽ petit ad fugiendum iudiciũ,ergo nõ operabitur ꝓrium,s.vt iudex possit procedere. Arbitror posse responderi , ꝙ inducta ad vltr̃ effectum nõ operent contrarium , nisi cõtrariũ sequatur in necessariam consequentiam.l.cum ex oratione.ff.de excus. tutor. in fi.quam ad hoc notat Bal.in l.quod fauore . ff.de legibus.Sed in cõsequentiã sequit ꝙ si iudex pronunciet dilatorias nõ obstare ꝙ debeat alter procedere.quod ꝓbatur , quia inducta ad diminutionẽ,operantur augmentũ qñ aliàs dispositio nõ posset habere effectum.l.denique.§.interdum . ff. de pecu.lega.gl.in c.dixit Sarra.xxxij.q.iiij.,pnunciatiões. dilatorias nõ obstare nihil operaretur,si persona iudicis non censetur approbata.facit,quia qui vult aliquem esse iudicẽ causę ꝓparatoriæ,dicit etiã velle , ꝙ sit iudex causæ ꝓparatę.l. ordinarij.C.de iudi.& supra dixi in rub . ¶Secundo pro ista parte à minori ad maius affirmatiuè non valet arg.c.cum in cunctis.§.j.vbi gl.magistra.ꝯ.de elect.non sequitur, consentit super dilatorijs , quæ sunt modici præiudicij.ergo consentit super peremptorijs,potest responderi ꝙ argumentum procederet, nisi maiora sequantur inconuenientia arg.l. & si nõ sunt.§.perueniamus.ff.de auro & argen.lega.¶Tertiò sic: limitatus cõsensus debet operari limitatum effectũ.l.in agris, ff.de acq.rerũ domi.c.cũ ordinẽ.supra de rescrip.cũ ergo sit limitatus ad dilatorias,nõ debet operari vltra limites.facit gl. in clę.fæpe.in verbo,partibus.de verb.sign.fortificatur pet id quod dicit Abb.in c.si in clericũ.col.viij.ver.sed circa prædicta.ꝯ.ti.pxi,& istud maxime ꝓcedit in iudicialibus , ꝙ ea quæ scribit Fel.in c.cũ dilecta.col.ij.supra de rescrip. Mod.pro resolutione negant ꝙ quantũ ad personam iudicis consensus dicatur limitatus,non tamen hoc iustificant , nisi fortè dicas , quòd potest iustificari ex his,quæ ego dixi supra ad primũ argumentũ , ¶Rerenta igitur cõmuni sententia limitatur multis modis,primo nisi dilatoria sit opposita contra personam iudicis.c.super literis.supra de rescrip.Secundo limita in causis criminalibus,vbi ꝓceditur per viam inquisitionis, secundũ Bald.in l.j.C.de sicar.& in l.pen.C.vbi de crimi.agi opor.Ias. in d.l.si conuenerit.motiui sunt,quia in prorogatione requiritur consensus ambarum partium, quo non potest haberi in iudicio inquisitionis,in quo deficit accusator.Ista fallentia est falsa,& contrarium tenet Arch.d.hic,& in c.ad petitionem. col.viij.ꝯ.de accu.& Sal.in d.l.j.vbi de crimi.agi oportet : ratio,quia consensus duorũ exigitur,vbi tractatur de præiudicio duorum,sed vbi tractatur de præiudicio vnius tantũ sufficit solus eius consensus.l.Nesennius.ff.de nego.gest.Bartol. in l.non solum.§.morte.in prima specie protestationum. de ope.no.nun.Tertio fallit in rustica muliere & alijs qui excusantur ratione iuris imperitiæ,sm Spec.ti.de compet . iudic. adi.§.j.vers.decimus casus.Bald.& Ang.in l.fin.C.de excep. plures alias fallen.videatis per Fely.in d.c.inter monasterium. ¶Circa sm *communis* est cõclusio ꝙ ꝑctum prorogatiuum iurisdictionis factum in iudicio iudice præsente & acceptante sit irreuocabile.Pro ista conclusione adducitur primo iste tex.sed non probat,vt statim dicam.¶Secundo allegatur ratio,quia pœnitens falleret fidem duobus,parti,& iudici,ergo debet precisè cõpelli,secũdũ gl.in l.filius familias.§.fi.ff.de ꝓcur.cũ simil.Considera,qa ratio nõ videt bona,qa ea attenta sequeretur ꝙ si extra iudiciũ ꝓmissio esset facta parti & notario stipulanti nomine iudicis,qꝙ non esset licita pœnitẽtia. cuius ꝯrium sentiunt oẽs,dum exigunt ꝙ promissio sit facta in iudicio.Reperio tñ quod Abb.in c.significasti : in ij.not.tab. ꝯ.ti.proximo,tenet idem esse si ꝑctum sit factum extra iudicium præsente iudice & acceptante.ergo idẽ videt pũte notario & acceptante nomine iudicis.¶Tertiò adducit ratio , qa promissio facti applicandi in iudicio obligat præcisè , sm Bar.in l.stipulationes non diuiduntur.in viij.quęst.ff.de verborum obligatio.Considera etiam, quia ista ratio non videtur tura,nam ea attenta dicendum est idem si ꝑctum sit factum absente iudice,quia doctrina Barto,non exigit,nisi ꝙ factum veniat explicandum in iudicio , litigare autem semper venit in iudicio explicandum. Ergo semper præcisè obligaret: videtur ergo ꝙ istæ duæ rationes debeant simul iungi , & non separatim considerari.¶Quarto adducitur tex.in d.l.si conuenerit.in verbo,priusquam adiretur.arguendo à contrario sensu,potest responderi,ꝙ referendo illa verba , priusquam adiretur,ad illa verba mutata voluntas,non concludit argumentum à contrario. ¶Quinto allegatur text.in l. est receptum.ff.de iurisd.om.iud. Ad istum tex. & similes respondetur,quod loquuntur de prorogatione reuocabili, secundum Bald.ibi,dicentem illam legem debere intelligi si consensus
53 perseuerauerit.¶† Sexto facit precedens conclusio, ex qua elicitur ꝙ tacitus consensus,resultans ex actis inducit prorogationem irreuocabilem.ergo consensus expressius debet idẽ operari.l.cum quid.ff.si certum pet.¶ Ad istud respondent Mod.verũ esse, nisi ratio diuersitatis cõtrarium suaderet.Nã peracta res desinit esse integra,secus p simplex pactũ. Secundo rñdetur,ꝙ non debet haberi respectus ad consensum expressum,alias idem dicendum in pacto extra iudicium, cuius contrarium dicitur in d.l.si conuenerit.¶ Vltimò facit,quia calore iudicij actus nullus roboratur,nam confessio sine causa tanquã indiscreta est nulla,c.si cautio.ꝯ.de fide instrumentorũ.l.cũ dẽ debito.ff.de probatio.& tñ calore iudicij fomentatur,sm gl.in l.j.ff.de interrogat.actio.& ad istud faciunt plura quæ cumulant Mod.in l.pacta nouissima.C.de pactis. Ad istud rñdent docto.ꝙ regula est in contrarium, vt notatur in l.j.ff.de ver.obli. Tu aduerte ꝙ in l.j.stipulatio erat nulla ex dẽfectu formæ,& ideo calor iudicij non operatur, quia forma nõ ꝑt adimpleri per æquipollens.l.iij.de libe.& posth. tamen quod regula ita sit.s.quod calore iudicij non validetur actus inualidus,probat tex.in l.siue apud acta.C. de transa, Sed iterum aduerte,quia posito ꝙ regula ita sit,tñ limitatur, vt non procedat qñ ꝑctum factum in iudicio tendit ad coadiuuandum iudicium sm gl.in l.eum pro quo.ff.de in ius vocã. & in authẽ.generaliter.in verbo,cõscribat.C.de episc,& cler. Sed tale vr̃ esse pactũ de litigando corã iudice non suo,quia tẽdit ad connalidandũ iudiciũ,aliàs nullum ex defectu iurisdictionis.vñ aliter rñdeo ꝙ presentia iudicis operatur , qñ actus fit in figura iudicij,vt declarat Fel.in d.c.si cautio.col.x.verũ pactũ factũ corã iudice incõpetẽti,nõ ꝑt dici factũ in figura iudicij,immo nec in iudicio,cũ tũc iudex esset incõpetẽs.c.at si clerici.ꝯ.eo.Et ex hoc infert ꝙ ibi nullus calor iudicij.Ex hoc vñr resoluta omnia adducta ꝓ cõi,qua tñ retenta limita non procedere vbi promissa fuisset pœna,si non litigaret:nam isto casu est electio est promissoris litigare vel soluere pœnam. sm Bal. in l.non codicillum.C.de testa.& Alex.in d.l.si cõuenerit.Ista fallentia videtur periculosa,qa regulariter pœnalis stipulatio non notiat præcedentẽ.qui Romæ.§.Flauius.de ver.obli. & si dixeris,fallit vbi precedens obligatio originatur à causa lucrativa.l.j.ff.de pe.leg.respondebo,ꝙ istud nõ tollit arg.in totũ.

¶Circa tertium,*cois est opinio*, ꝙ in textu nostro nõ fuerit ꝑctum de prorogando,sed de declinando per rõnes Ab.ꝯ hic. Nec obstant responsiones Dec.quia non est verisimile ꝙ concilium citasset epm alterius prouinciæ,vt dicit Abb.ꝯ.in gl.ij. Itẽ non est credendum ꝙ consensus archiepiscopi superioris interuenerit.patet,quia à concilio fuit interrogatus. Certè si dicamus epm esse alterius prouinciæ,impossibile tunc fuit ꝙ consensus archiepiscopi absentis potuerit interuenire. Et si dixeris,epm citatum detulisse secum licentiam,dicã istud deuium
54 esse ab omni ratione,†quia reorũ est fugere.l.inter stipulatẽ. §.i.ff.de verb.obli. ꝓterea,inquantum Decius dicit ꝙ paciscendo de prorogando videtur ibi contrahere , quo casu nõ requirit licentia superioris.c.dilecti.ꝯ.tit.j.Istud est manifestè ꝓta tex.in d.c.significasti.cuius dispositio esset ludibriosa , si Decij arg.concluderet,& contrarium firmat Gald.hic,respõ
55 dẽdo ad d.c.dilecti.¶†Iuxta præmissa quæritꝑ per Abbatem de pluribus.primò,an pœnitens in casibus,in quibus est licita pœnitentia,teneatur ad interesse?& refert tres opiniones, vt hic ꝓ eum.Circa cuius dicta sunt examinãda duo. primò, an pœnitẽs teneatur ad interesse.Secũdò an teneatur, siue ꝓ miserit p stipulationẽ,siue pacto nudo.Circa primũ *cois* opinio est ꝙ teneatur ad interesse.ita firmant Abb.& cõiter Cano.hic,& Legistæ in d.l.si conuenerit.fundamenta præcipua sunt tria.¶Primò adducitur regula.l.ij.§.si quis à principe.ff. ne quid in loco publico,cum alijs adductis per Abbatem extendẽtẽ regulam,vt procedat ẽtiã priuilegijs concessis motu proprio,quã extensionem comproba,vt per Fel.in c.cæterũ.

ver.se-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vers. septima restrictio. & in c. ad aures. vers. quinta exclusio. & in c. cùm. vers. interpretatio priuilegij. ff. de rescip. Ad istud respondet Dec. q aduersarius etiam poterit pœnitere, & ideò non potest interesse prætendere. arg. l. de fideicommiss. C. de transact. Sed ista responsio non congruit tanto viro, quia in ℈ctibus innominatis is qui adimpleuit p parte sua, potest pœnitere, & tñ habet actionem ad interesse ℈ alium non adimplentem, vt not. in l. si pecuniam. de condi. ob causam. Præterea ista solutio non euacuat arg. sed solùm vbi pactum esset reciprocum, & vltrò citrò; obligatorium, sed vbi reus promisisset solum prorogare, prout loquitur. l. si conuenerit. solutio nihil facit. ¶ Secundò allegatur tex. in l. diem, ff. de arbit. & in c. p tuas. tit. cod. Ad ista iura respondet Dec. q loquuntur in obligationibus, in quibus non conceditur pœnitentia simpliciter, sed qualificatè cum hoc quod soluatur interesse. Sed in l. si conuenerit. pœnitentia simplex conceditur. Ista solutio potest euitari, dicendo q licèt in l. si conuenerit, non dicat pœnitentè teneri ad interesse, tñ debet supplerep rationes adductas p Abb. Tertiò facit l. si pacto quo pœnam. C. de pact. solutio imputet sibi, q pœnã promisit, secus in interesse, ad qd nõ debet teneri, ne deceptus remaneat authoritate legis ꝓcedentis pœnitẽtiam. arg. l. j. C. de his quib. vt indig. Contrariam opin. tenent Petr. Cyn. in l. si q ex consensu. C. de episcop. & clericis. & Ioan. And. in addit. Spec. in tit. de cõpet. iud. additio. §. j. vers. quid si promisit & ℣rium consuluit collegium Patauinum, teste Card. hic. Pro ista parte primò facit regula l. Gracchus. C. de adult. potest dici, q interesse nõ est propriè pœna, sm glo. in l. j. §. si plures. ff. de co p quem fact. erit. ¶ Sedò potest responderi, q in l. edita. C. de eden. lege permittente est licita variatio & mutatio libelli, & tamen varians tenetur ad interesse, sm Bar. ibi, & *cõiter* scribentes. ¶ Tertiò dico, q non est permissa pœnitentia simpliciter, sed cũ qualitate q soluatur interesse. Secundò, p ista parte ponderatur text. in d. l. si conuenerit. in vers. nemo compellitur huic conuentioni stare. Sed respondetur, q loquitur de coactione præcisa, & non causatiua, vt loquitur, qñ promissio erat nuda, vt statim dicam. ¶ Quartò, si pœnitens tenetur ad interesse, nulla erit specialitas inter illum casum. l. si conuenerit. & alias obligationes pactorum. potest responderi quid inde, si casus ille comprehendatur sub regula. ¶ Quintò, sunt qui arguunt hoc modo, si dicamus pœnitentẽ teneri ad interesse, cria post litem contestatam, erit licita pœnitentia, ga vbi vnũ est in obligatione, tunc soluẽdo interesse, etiam post litem contestatã liberat, sm Bar. in d. l. stipulationes non diuidunt. col. j. consequens est falsum. d. l. si conuenerit. ergo & antecedens arguendo à consequenti destructo. Sed mirandũ est de fundamento, ga in casu nostro p litẽ contestatã, desinit omne interesse. & sic nihil ad rhombum. Ex his remanet defensata cõmunis. ¶ Circa sm, an promissio nuda obliget pœnitentem ad interesse. Breuiter, si loquamur de iure canonico, est expeditum q sic, ga eo iure agitur ex pacto nudo. c. j. ℈ de pact. Si verò loquamur de iure ciuili, res est aliquantulum dubia. Abb. hic concludit, agi posse ad interesse actione de dolo. & idem tenet Ias. in l. si conuenerit, per tex. in l. qd eleganter. §. seruus pactionis. ff. de dolo. vbi pp pactum nudũ agitur de dolo ad interesse. & sequitur Bart. & Ia. ld. in l. cum mota. C. de transact. Ang. cons. 1. in fin. Alex. cons. 41. col. j. vol. iij. Contrarium in casu nostro vident *cõiter* tenere alij hic, & in d. l. si conuenerit. ita intelligentes illũ text. & quia in casu nostro, si non agitur de dolo ad deductum in pacto principaliter, minus agi poterit ad interesse accessoriũ. Ad tex. in d. §. seruus pactionis. respondetur, q loquitur in casu speciali. & Mod. hic dicunt specialitatem esse, quia ille text. loquitur in damno extrinseco, si pactum non seruetur, secus si petatur interesse, ga pactum non seruetur. Ego nõ benè gusto ista verba, vnde intelligo illum tex. loqui in interesse causato immediatè ex ipso pacto, non in causato ex inobseruantia pacti. Præterea ibi promittens pacto nudo erat effectus locupletior, quia consequutus fuerat libertatem inæstimabilem. l. libertas. ff. de regul. iur. Meritò ex æquitate succurritur expromissori actione de dolo, ne sit in damno, & alter in lucro. Sed in casu nõ, pmissori nihil adest, ideò tanta æquitas non suggerit, pmittentem pacto nudo teneri. Sed hic suboritur dubitatio, quid si actor, pmisit pacto nudo nõ uenire reum, nisi coram certo iudice, an teneatur ad interesse reo excipiente non posse ueniri coram alio iudice, nisi prius soluto interesse. vt q sic, ga ex pacto nudo cõpetit exceptio. d. §. igit nuda. & ita tenẽt d. Ant. & Pan. & cæteri ptransiunt. Contrarium vt posse suaderi, quia ℈ctus non debent claudicare. l. litigatores. §. pen. ff. de arbit. glo. Insti. de auth. tut. in princ. Nec debet licere reo, qd actori nõ ꝓcedit. l. non licet. ff. de reg. iur. Et istud vt tenere Bar. in d. l. si conuenerit. vbi dicit, q pactum nudũ de liti gando nihil operat, qd esset falsum, si ꝓduceret exceptionem, nisi dixeris, q ℣rum ad exceptionẽ tale pactũ põt etiam prodesse actori, qd quo possit verificari in casu isto tuipse cogita.

57 ¶ Sedò quæritur Abb. an ad talem interesse possit pœnitens conueniri coram iudice progato? *his* opin. est, q possit, rõne destinatæ solutionis ipsius interesse in loco illius iudicis. l. cõtraxisse. cũ sim. ff. de act. & oblig. Circa istud fundamentũ aduerte plura. ¶ Primò, quo ꝓbetur q sit destinata solutio in illo loco. Credo q Pan. voluit ꝓbare sic, q ꝓmittit litigare, ꝓmittit duo: vnũ expresse, scilicet factũ: alterũ tacite, scilicet interesse. Sicut ergo expressum est destinatum ad locũ illius iudicis, ita etiam tacitum. ¶ Sedò aduerte, ga istud fundamentum nõ vt concludere, ga illud qd dr, q quis potest cõueniri in loco destinatæ solutionis, ꝓcedit vbi agitur de obseruantia ℈ctus, secus vbi agitur de tercissione. l. j. vbi Paul. de Castr. C. vbi & apud quos. ita arguunt Mod hic. Sed sustinendo Abb. respondeo, q si agitur ad interesse, agi dr ad obseruantiam ℈ctus, ga interesse est etiam tacitè promissum, vt s. dixi. Hinc dicit Bart. in l. certi condictio. in princ. col. ij. ff. si cert. pet. q ad istud interesse agitur dicta actione ex ipso ℈ctu proueniente. ¶ Tertiò aduerte, quia istud fundamentũ confunditur ex doctrina Bart. in l. ita stipulatus. § Chrysogonus. col. ij. ff. de verb. oblig. p quam infert ibi Imol. & sequitur Alex. ibi, col. antepe. q locus adiectus sorti pmisse, non intelligitur repetitus in obligatione pœnæ accessoriæ, qd est de directo ℈ dictum Paul. Dec. respondet, q illa theorica Bar. & decis. Imol. non est bene expedita, ga Aret. ibi multa adducit in oppositum. Ego credo q decisio Imol. sit valde periculosa, p tex. in l. si vt ꝓnitur. ff. de iureiur. vbi locus adiectus in obligatione principali, intelligitur repetitus in obligatione fideiussoria, q est accessoria. Et illum text. Dec. in cons. 2. col. j. extendit ad dicentẽ theorica est communis: ideò Dec. transit ad aliam solutionem, q ratione subrogationis, non autẽ repetitionis contineat ibidem destinata solutio, ga interesse subrogatur loco facti. Ista solutio confunditur p text. in l. prædia ff. de act. empt. vbi pœna subrogatur loco facti, & tñ quum ad pœnam locus non intelligitur subrogatus, vt dicit Imol. nisi forte dixeris, q pœna subrogat ab nomine, interesse verò à lege, quæ solet plenius puidere. ¶ Sedò, p ista parte allegat tex. in clem. j. de rescrip. & gl. in c. fi. ℣. d. rescri. vbi, q non est iudex in causa principali, est tamẽ iudex in condemnatione expensarũ accessoria. respõdẽt Mod. q in casu d. clem. j. & d. gl. efficitur iudex pp indebitam vexationem. arg. l. nullum. C. de test. in casu verò nostro nulla vexatio. Sed certè pœnitens citatus indebitè agit, nõ respondẽdo coram illo iudice, & hoc modo vexat aquæ sarium: ergo solutio nõ bona. aliter ergo respondeo, q in casu ꝓrio, licèt non esset iudex in causa principali, erat tñ iudex in cognoscendo de viribus rescripti, an esset falsum, vel nec ne, sicut liter. s. ℣. de rescri. & ideò etiam erit iudex sup expensis, q fiunt rõne illius articuli. in casu nro opposita declinatoria nulla remanet cognitio vel iurisdictio: vel aliter in prædemnatione expensarũ hoc specialiter conceditur, nec exhibites fiant, vt dicit gl. in d. c. fi. Vltimò adducunt consil. Aret. lxxxiij. quoniam multa. in j. dub. vbi p plura concludit, q ille q est iudex sup pacto, est etiam iudex sup interesse, qd succedit loco facti. considera q istud arg. videt concludere oppositũ, ga inuitus non cogitur litigare sup pacto, ergo nec etiam sup interesse subrogato, nisi dixeris, q interesse subrogat loco facti adimplendi, nõ sequuta pœna. ¶ Tertiò quærit Abb. an dispositio d. l. si conuenerit, procedat in pacto iurato. & concludit post d. Ant. q sic. mouet primò p text. in l. fin. ff. q satisd. cog. q̃ nihil facit, ga loquitur, qñ causa legitima supuenit post iusm. casus noster loquitur, qñ causa subest tempore iuramenti, & erat nota iuranti; quo casu venit seruandũ iusm. c. ℣is. de pact. in vi. cum simil. ¶ Sedò mouet p dictum Innoc. in c. p tuas. ff. de arbitr. sed illud dictum reprehendit ibi Pan. & Fel. hic & idem Fel. in c. ad nostram. col. fi. ℣. de iureiur. ga iusm habet vim clausulæ, rato manente pacto. l. si quis maior. C. de transact. vel aliter respondet, q in casu Innoc. iurans stare laudo non consentit in aliquo certo, sed in genere, sed in casu isto purè cõsentit in aliquo certo: scilicet litigare coram illo iudice. ita respondet Abb. in c. veniens. col. fi. ℣. de iureiur. assignans rationem. ¶ Tertiò mouetur p tex. in l. fi. C. de non num. pec. vbi iusm super mutuo ciuiliter tollit exceptionem non numeratæ pecuniæ, q̃ sm subiectã materiam poterat opponi, ergo nõ etiam tollet pœnitentiam q̃ sm subiectam materiam est licita. Ad istud respondet Aret. q iusm regulatur sm subiectã materiam primordialem, non aũt accidentalem. arg. l. itẽ veniunt. §. cùm prædiximus. ff. de petit. hæred. & gl. in l. certi condictio. in princ. ff. si cer. pet. Hanc responsionem impugnat Ias. in d. l. si conuenerit. quia pœnitentia videtur esse de primordiali natura pacti, quod non crederem verum, quia primor-

primordialis natura pacti potius vt esse, q fides seruetur. l. j. ff. de pact. Hanc etiam improbat Dec. qa exceptio non numeratæ pecuniæ est de accidentalibus, cũ natura confessionis sit, q confitens obligetur in effectu. Aduerte, q istud nõ videtur verum, quia natura confessionis est ꝓbare, nõ obligare. l. Publia. ff. depositi. nisi dixeris speciale in confessione mutui, ex qua oritur obligatio. Iust. de liter. oblig. p totum. quod tamẽ negat Bar. in l. j. §. si quis ita. in fi. ff. de verb. oblig. vbi hoc examinaui. Alio modo respondent Imol. hic, Alex. & Mod. in d. l. si conuenerit, q in casu d. l. fin. iuramentum non tollit exceptionem non numeratæ pecuniæ, ga consensus non dirigebatur ad illas, secus in casu nostro. & ita respondet Bart. in l. si quis ꝓ eo. in viij. casu. ff. de fideiuss. Istam etiam reprobat Dec. quia in d. l. si. iurans consentiebat obligari. Sed quia habebat priuilegium q̃ non arctaretur probare negatiuam: scilicet pecuniam non fuisse numeratam, talis facultas non intelligitur per iuramentum illata. Tu verò considera, q licèt confitens consentiat se obligari, consensus tamen ibi non erat simplex, sed conditionalis, si sequeretur numeratio, quia conditione deficiente, deficit & cõsensus. vnde clarè respondeatis, q̃ qñ iuramentum præstatur habito respectu ad aliquod sequuturum, tunc recipit conditionẽ, si illud sequatur. c. peruenit. el. ij. de iureiurando. & in istis terminis loquitur illa lex, in casu verò nostro iutamentum fuit interpositum super pacto, ad quod complen

58 dum nihil habet sequi. ¶ ¶ Quartò monetur per D. Ioã. And. in regul. scienti. voluit allegare in regul. quod semel. de regul. iuris. vbi iurans non reuocare testamentum, potest reuocare non obstante iuramento, & sequitur Bartolus in l. si quis in princip. testamenti, & ibi latè Moder. ff. de legat. iij. Ista decisio nihil facit, quia ibi iuramentum tollit liberam testandi facultatem; & sic est contra bonos mores. l. stipulatio hoc modo co cepta. ff. de verb. oblig. Ideò non est obligatorium. reg. non est obligatorium. de reg. iur. secus in casu nostro. Præterea in casu Ioan. Andr. nihil fuit promissum, in casu verò nostro sic: & ideò ibi licet contrauenire, quia nemini fides frangitur, hic autem sic. Ex alio tamen videtur iustificari conclusio Abb. primo ex dicto gl. in c. fi. de procur. in vi. ad quam gl. videas Fel. in c. ex parte decani. col. v. ℣. de rescript. & ex dicto Ioan. Andr. in c. pen. de offic. vicar. in vi. vbi decidit, q episcopus poterit reuocare vicarium, non obstante iuramento. & sequitur Fel. in c. si diligenti. col. pen. ℣. tit. j. Alex. cons. 18. col. fin. vol. ij & ex dicto Bar. l. omnes populi. col. xj. vers. circa tertium. ff. de iust. & iur. ¶ Ex quibus omnibus patet, q iuramentum interpositum super actu reuocabili non impedit reuocationem. Ad ista omnia potest responderi, vt p Abb. in c. intelleto. ℣. de iureiur. vel aliter respondetur, q præmissa loquunt in actu reuocabili sui natura, nos autem loquimur in actu reuocabili ex speciali concessione legis. dicta l. si conuenerit. arg. l. eius militis. §. militia missus. ff. de testam. milit. Ex his liquet, q

59 opinio Abb. non habet fundamentum, quo subsistat: & ideò contrarium tenent Imol. Aret. Barb. Fely. & Mod. hic, Angel. Euig. Paul. Alex. & Mod. in d. l. si conuenerit. Fely. in d. c. ad nostram. col. iiij. & ista est *communis*: pro qua faciunt infrascripta.

60 Primò, quia iuramentum obligat præcisè, & facit, q in contractibus innominatis non fit licita pœnitentia, sm gl. in l. si pecuniam. ff. de condi. ob caus. quæ est communiter approbata, vt ibi per Mod. Ad istud respondet Dec. quòd licèt iuramẽtum obliget præcisè ad pactum, tamen secus videtur in casu isto, in quo duo concurrunt: primum, q̃ non possit compelli: secundum, q̃ sit licita pœnitentia, sicut in simili dicit Alex. in l. stipulationes non diuiduntur. penul. char. ff. de verb. oblig. Tu defende communem, & dicas, q licèt in casu nostro videant duo, tamen vnum descendit ab altero: ideò remoto vno, sciicet q possit nunc compelli, cessat pœnitentia, sed in simili adducto p Alex. sunt duo separata, fauor scilicet libertatis, & ℣ctus innominatus: & ideò vno remoto, aliud remanet. ¶ Secundò facit, quia iuramentum debet aliquid operari. l. cũ pater. §. filius. matrem. ff. de lega. ij. potest dici, q satis operatur, si addat forum foro. c. fi. de for. compet. in vi. Tertiò facit, iuramentum habet vim litis contestatæ. l. nam & postea. §. si is qui. ff. de iureiur. lite contestata non admittitur pœnitentia. Ergo nec etiam interposito iuramento. Solutio, regula procedit in iuramento litis decisiuo, secus in confirmatorio ℈ctus, sm Mod. hic, quod diligenter nota. ¶ Quartò sic, iuramentum & sententia æquiparantur. l. iij. ff. de iureiur. condemnatus p sententiam tenetur præcisè facere, sm glo. in l. qui restituere. ff. de rei vendi. ergo idem vbi est iuramentum. Solutio, hæc regula procedit in iuramento litis decisiuo, secus in confirmatorio, im Ias. in d. l. si pecuniam. col. viij. ¶ Quintò sic, q ꝓmisit in iudicio, tenetur præcisè litigare, ne fallat fidem duobus, vt ℣. concluſum fuit. Ergo idem si iurauit, ga duobus vt ꝓmisisse: parti scilicet & Deo, cui p iuramentum principalis obligatio acquiritur. c. debitores. ℣. de iureiur. posset dici, q respectu obligationis acquisitæ Deo pars non potest se iuuare. ¶ Sextò sic, iusm debet adimpleri in forma specifica. c. ad nostram. vbi latè Fel. ℣. de iureiur. Ad istud respõdet Dec. hoc verũ esse, vbi agit de præiudicio tertij, si nõ adimpleat in forma specifica, als secus. c. ex parte tua. & ibi Abb. de cler. non resid. hic aũt nõ agit de præiudicio tertij, ex quo vult soluere interesse. Ista solutio non placet, qa ea attẽta sequeret, q iusm nunq̃ obligaret præcisè ad factum ℈ eorum conclusionem, de qua s. in j. fundamento. ¶ Vltimò sic, iusm habet vim expressæ renunciationis, sm gl. in c. ex rescripto. ℣. de iureiur. Sed vbi ꝓmittens renunciasset expressè beneficio. l. si conuenerit. nõ posset pœnitere, sm Abb. & D. Ias. ibi, in vij. fallen. Ergo idem si iurauit, & pp hoc tutior & verior vr ista cõis: contra quã vltimo loco insurgit D. Rochus de Curte, præceptor meus, dicens, q licèt sit in se vera, tñ vr frustratoria, cùm possit peti habilitatio à iuramento, qua obtenta poterit pœnitere, sed pace sua dixerim, hæc consideratio est bene frustratoria & vana, ga sine causa non ꝓceditur habilitatio. c. si verò. j. de iureiur. Item etiã concessa habilitatione non credo verũ, q possit pœnitere, qa habilitatio solùm tollit obstaculum periurij, non autẽ effectus causatos virtute iuramenti, sm Abb. in c. j. col. antep. & ibi Fely. col. v. j. de iureiur. ¶ Item dicit, q est inutilis, ga recusans litigare contrauenit iuramento, ℈ueniendo incurrit pœnas. l. si quis maior. C. de transact. & consequẽter cadit à causa & commodo ℈ctus. Si cadit à commodo ℈ctus inutiliter, concluditur non posse pœnitere. Sed ista etiam consideratio non vr vera. Primò, non credo verum, q cadat à casu principali, quia l. si quis maior. procedit vt cadat à causa ℈ctus, cui ℣enit, non autem à causa alterius ℈ctus: separatorum enim separata debet haberi ratio. l. fi. ff. de calum. conuentio autem de litigando, cui iurans ℣enit, & ℈ctus super quo litigatur sunt penitus diuersi. fortificatur, quia dispositio d. l. si quis maior, est pœnalis, ergo restringenda. reg. in pœnis. de reg. iur. Præterea etiam q caderet à causa principali, est tñ cõclusio vtilis, quia vbi posset pœnitere, non caderet. Item super declaratoria ferenda an cecideritꝰ à commodo contractus poterit conuenirꝰ coram

60 iudice prorogato, non obstante pœnitentia. ¶ ¶ Circa oppositio. c. dilecti. habetis reportare duos intellectus ad textum illum. Tertium intellectum dedit Alex. q verbum, respondere, ibi importet idem qd verbum soluere, put voluit gl. in l. iij. C. de procur. Adde q Bald. in l. j. ff. de in ius vocand. dicit, q verbum respondere, in contractibus idem est, quod soluere in iudicialibus, idem quod comparere, & sm hoc, verba illius text. essent verba contrahẽtium, & sm istum intellectum illa alternatiua, vel, debet resolui in expositiuam: id est, quia ponitur inter duo idem importantia, sicut dicitur de copula in l. j. ff. de pact. & sm intellectum Abb. debet resolui in coniunctam, vt etiam resoluitur in l. vbi pactum. C. de transact. & in rubr. ff. si ager. vectig. vel emphyt. peta. Quartum intellectum dedit Ias. in d. l. si conuenerit. quòd verbum, respondere, intelligitur per literas Cambij, & sic per alium, vel soluere per scriptum: & iste intellectus mihi placet, quia alternatiua debet cadere inter æqualia, vel parum distantia. l. ff. de rebus dubijs. quem ad hoc not. Bald. in l. & si post tres. ff. si quis cautio. & alibi sæpe. & sm quemlibet intellectum nihil obstat, quia loquitur in pacto de

61 soluendo, & nos loquimur in pacto de litigando. ¶ ¶ Circa locum destinatæ solutionis Panorm. latè instat: ex cuius dictis eliciam nouẽ conclusiones. Prima in loco destinatæ solutionis potest obligatus conueniri præcisè, non obstante pœnitentia. ita Abbas hic, in tribus locis, per textum in dicto c. dilecti. & transeunt cæteri. ¶ Amplia quatuor modis, vt hic per Moder. Quintò amplia vltra eos etiam in loco destinatæ solutionis à l. vnica. C. vbi fideicom. pet. & in l. si fideicommisso. ff.

62 eod. ¶ ¶ Secunda conclusio, locus destinatæ solutionis dicitur locus ipsius contractus. l. contraxisse. ff. de acti. & oblig. Similiter dicitur locus quasi ℈ctus, etiam q à lege sit ibi solutio destinata. d. l. fideicommissum. Sed hic cadit dubitatio, an dicatur propriè locus ipsius contractus, an verò fictè & impropriè. videtur quòd impropriè, per textum in d. l. contraxisse, in verbo, intelligitur, quod verbum importat fictionẽ. c. ex studiis. ℣. de præsumpt. Bart. in l. si quis pro emptore. in iiij. char. ff. de vsucap. & per illum text. ita concludit Abb. in c. fi. col. ix. tit. j. Contrarium, q dicatur verus locus contractus, probatur sic: contractus perficitur consensu. l. consensu. Ia actionum genera. ff. de act. & oblig. Consensus autem non circunscribitur loco, sed ibi est, vbi esse vult. l. retroceditur. ff. de capti. & postli. reuer. l. fin. in fin. C. de præscript. longi temporis. Ergo sequitur, quòd locus destinatæ solutionis dicatur verus locus contractus, quia animus ibi est. & ideo stante statuto, q de quolibet

Universidad de Deusto
Biblioteca

libet ɔctu celebrato in regno soluatur gabella, aliàs ɔctus nō valeat, solutio gabellæ non erit facienda in regno, vbi ɔctus celebratur, sed Auenioni, si ibi solutio destinetur, ſm Bald. in l. multum. C. si quis alteri vel sibi. sequitur Alex. in l. si vt proponit in apostillis. ff. de fideiuſſ. Ioan. Berta. in tract. de gabellis. in iiij. quæſt. sextæ partis. Quiel tenendum ? teneatis q dicatur fictus & improprius locus, prout tenet glo. in l. cū qui, §. i. ff. de constitu. pecu. do. Anto. & Moder. hic, latius Areti. in d. c. fi. col. pen. & quòd gabella nō sit soluenda in loco destinatæ solutionis, tenet idem Bal. in l. j. C. de eo quod certo loco. Ad argumentū respondet Areti. quòd non procedit, quia sequeretur in omni actu, vbi cadit obligatio, actus fictus haberetur ꝓ vero. contra regu. l. iij. §. hæc verba. ff. de nego. geſt. vel aliter respondeo ego, quòd licet dicatur verus locus respectu intentionis agentium, non tñ dicit verus habito respectu ad actum factū, quod factū vt conremplatū à statuto, dum in eo dt pro quolibet ɔtractu celebrato in regno, vt ꝓbat tex. in l. iij. ff. de bon. auctorita. iudi. possi. in ver. quo negotium geſtum est, nō quo solutio facienda venit. & pro ista decisione facit alia decisio Bal. in authen. habita. col. iiij. ver. quæro quid de scholari, C. ne filius pro patre. vbi vult q scholaris contrahens extra locum studij non habeat priuilegia il-
63 lius authen. licet destinauerit solutionē à loco studij. ¶†Tertia conclusio colligit ex illis verbis, accumulans forum foro, quòd per destinationem solutionis ad aliū locū addit forus foro. & sic Abb. videt velle, q promissor possit conueniri tā in loco ɔctus q̄ in loco destinatæ solutionis. Sed aduerte, qa si ita intelligis, malè intelligeres, nam isto casu nunq̄ pōt conueniri in loco celebrati ɔctus, sed solū in loco solutionis, ſm Bal. post glo. in l. j. C. vbi conue. qui cer. loco dare promiſ. & gl. in l. hæres absens. ff. eo. Bar. in l. j. ff. de eo quod certo loco. & in l. quæro. ff. de solu. ꝓ illū tex. & Pan. in d. c. fin. col. v. & sic potius videtur q fiat cōmutatio fori celebrati contractus in forū destinatæ solutionis, vnde intelligas q additur forus destinatæ solutionis foro domicilij. d. l. hæres absens. §. fi. Posset etiam intelligi q addatur forus celebrati contractus foro destinatæ solutionis, quando destinatio fieret ex interuallo; isto casu & in loco celebrati cōtractus, & in loco solutionis & in loco domicilij poterit cōueniri ſm do. Anto. in d. c. fi. col. v.
64 ver. in quantū dixi. & sequunt Moder. hic. ¶†Quarta ɔclusio in loco destinatæ solutionis non pōt promissor conueniri, nisi ibi reperiat ſm Pan. ita ampliantem tex. in c. Romana. §. contrahentes. de foro competen. in sexto. qui text. loquit in loco celebrati contꝛactus. ¶ Amplia secundò idem in loco quasi contractus. l. hæres absens. in prin. ff. eodē. ¶ Tertiò amplia idem in loco destinatæ solutionis à lege, ita sentit glo. in l. quod legatur. ff. de iudic. ¶ Quartò amplia idem esse in loco originis, ſm Bart. in l. assumptio. §. j. ff. ad municipa. ¶ Quintò amplia, etiam si ibi haberet procuratorem, ſm Bal. cons. 367
65 incip. Verba dicunt. volum. j. ¶†Limitatur hæc conclusio, primò ſm Pan. nisi esset renunciatum priuilegio fori. ita glo. sing. in l. j. ff. si quis in ius voc. non ier. Et *cōmuniter* approbatur per Legistas ibi, & Canoni. hic. & in c. fi. vbi idē Abb. col. xj. §. tit. proximo. intellige, ꝓcedere quādo renuncians nullū aliud priuilegiū forū declinandę solutionis habebat, nisi ratione huius conclusionis, secus si habuisset aliud priuilegium sibi specialiter indultū, tunc videretur illi soli renunciatū. & ratio est, quia renunciatio est stricti iuris, & quāprimū est aliqd operata, debet restringi vt vlterius nō operet, ſm Pa. d Cast. ꝓ. 236. incip. Dubitatio orit. ꝓ tex. in l. si domus. ff. de seruitu. vrban. ꝓdio. & si dixeris quare magis vī sublatū priuilegiū speciale? respondet, qa debilius. l. eius militis. §. militia missus. ff. de testam. milit. & quia non est insertū in corpe re iuris, arg. glo. in auth. qua in prouincia. C. vbi de criminꝫ agi oportet. Et stante ista restrictione nihil obstant argumenta Ang. & Fulg. in d.
66 l. si conuenerit, ¶†Secundò limitat vt procedat si agat actione personali, secus si petat missio in possessionem bonorum existentiū in loco solutionis. d. §. ɔtrahentes. & l. Titiū. §. tutores. de administrat. tut. facit. l. ij. C. vbi in rem actio, ¶ Tertiò limitat nisi etiā promissor, promisisset se ibidē repræsentare, ſm Bald. in l. cū Archimedorā. C. vt in possesslega. & dns Ias. in d. l. si conuenerit. Mod hic. Fel. in d. c. fi. col. xj. ¶ Quartò limitatur, nisi promisisset certo die, puta in nundinis in certo loco soluere secundū Bald. in c. j. col. iij. de mili. vas. qui cō. est. sequitur do. Ias. in d. l. si cōuenerit. & Moder. hic, & ratio est, quia si ibi se nō reperiat, vel mirtat certo die, videtur ꝓ dolū abesse. arg. l. is qui dolo. ff. de rei vendi. ¶ Quintò fallit nisi, promisisset soluere in certo loco cū iuramēto, ſm Bal. & Ang. in §. fi vero initiū. in auth. de exhiben. reis & Fel. in d. c. fi. col. xj. Lud. Roma. sing. clxxxij. regula est. ¶ Sextò limitatur, vt non procedat data nimia contumacia promissoris ſm Fel. in loco prę-

alleg. & Roma. in d. sing. allegad. ad hoc Bald. in l. cōsentaneū. C. qūo & qñ iudex. Sed aduerte, qa Bal. loquit qū ante litē cōtestatā fuit ibi repertus & iudiciū inchoatum, quo casu ratione ꝑuentionis fienda est remissio ad iudicē solutionis, ſm Innocen. in c. ii. ℣. de dilatio. & loquit in alio casu, vt possit pōnaliter capi, & traduci ad iudicē solutionis pp nimiā contumaciam. ¶ Septimò fallit, nisi turpiter latitet, ſm Bartol. in d. l. hæres absens. §. j. sed istā reprobat Ang. ibi, per tex. in d. §. cōtrahentes. ¶ Octauò fallit, vbi agitur de reddenda ratione administrationis. l. j. C. vbi de crimine agi opor. Et Soc. cōsi. 31. col. fin. & Panor. in d. c. fi. ¶ Nonò fallit, vbi agit de causa status, & existens in possessione seruitutis auſugit ad aliū locū, & ibi in libertatē se vendicat. l. j. C. vbi causa status. ¶ Decimò fallit, vbi agit de obligatione personæ quæ ꝓmisit seruire alicui collegio, à quo auſugit. l. j. C. vbi quis decur. vel cohor. ¶ Vndecimò fallit in debitoribus fiscalibus. l. ii. C. vbi quis decur. vel cohor. Vltimò intellige quantū ad effectum vt iudex contractus siue solutionis nō possit citare, ꝓmissorem extra territoriū, sed benè ꝓ literas in subsidiū iuris impetratas à iudice domicilij poterit ipsum citare, ſm do. Ant. & Fel. in d. c. fi. quia tūc cessat rōne violetur territoriū alterius, ex quo ille imponit citationem. Sed ista fallentia *cōiter* damnatur ꝓ Ioā. And. & alios in d. §. ɔhentes & ꝓ Pan. in d. c. fin. quia per indirectum eneruaret dispositio d. §. cōtrahentes. Saluando pōt dici q non ita passim eluderet dicta dispositio, nisi iudice domicilij cōcedente, vt si dicamus q in ciuilibus indistinctè habeat locū remissio ad iudicē ɔctus, si iudex domicilij voluerit. sed in criminalibus ad locū delicti fiat remissio ēt inuito iudice domicilij. §. siverò cōprehēdorū. in auth. de exhiben. reis.
67 ¶†Iuxta ꝓmissa occurrunt duæ dubitationes. prima, an prædicta cōclusio, ꝓcedat in clerico, vt possit cōueniri si ibi reperiatur absq; licentia sui superioris. Decius hic determinat. q non, ꝓ tex. in c. significasti. j. ti. j. Cōtrariū credo verius ꝓ text. in d. c. dilecti. qui loquit in clerico & loco destinatæ solutionis. Secundo, quia ratio, qua clericus possit prorogare sine licentia sui prioris cōttahendo illa est, qa inducit ista, progatio à lege & nō à clerico, ſm Pan. in d. c. dilecti. Ista ratio punctualiter militat, q possit clericus prorogare destinando solutionē alibi, qa iudex solutionis constituitur iudex à lege. d. l. ꝓtraxisse, nec videt verū q prorogatio dicat verbalis rōne destinatæ solutionis, vt dicit Decius, sed solū ex vi & fomento iu-
68 ris causatur, vt de se patet. ¶†Secunda dubitatio an clericus possit conueniri in loco cōtractus seu destinatæ solutionis ēt si ibi nō reperiat in casibus in quibus non renunciasset priuilegio fori, vel iurasset vel ꝓmisisset se ibi repræsentare. Abb. in d. c. fi. tenuit q non, quia potuit renunciare neq; promittere se repræsentare sine licentia superioris. d. c. significasti. sequuntur Fely. ibi, & Mod. hic. Contrariū tenet Mari. in d. c. dilecti. in vlt. chart. sequitur dñs Lancel. Decius in d. l. hæres absens. §. j. Et ista vltima opi. magis placet, & eā confirmo tribus modis. Primò, qui vult totū, vtiq; vult partem. l. si quis cū totū. ff. de exceptio. rei iudica. sed lex vult clericum posse contrahere sine licentia superioris. d. c. dilecti. ergo etiam vult q possit promittere se repræsentare & renūtiare priuilegio fori, quia talis renunciatio & promissio appolita in contractu censetur pars contractus. l. fundi partem. ff. de contrahen. emptio. ¶ Secundo ratione contractus & destinatæ solutionis erat iā prorogata iurisdictio. d. §. contrahentes. sed competebat exceptio, si non fuisset ibi repertus, ergo potuit clericus renunciare huic exceptioni declinatorię, vt dixi §. tenere Pan. consil. 35. ¶ Tertiò, iurisdictio iam prorogata isto casu videtur augeri, ergo istud augmentum censeri debet eiusdem iuris,
69 cuius est principale. l. etiam. C. de fundo dota. ¶†Quinta cōclusio, promittens soluere in pluribus locis specificè copulatis, intelligitur promisisse partem soluere in quolibet loco ad ratam locorum. l. iij. §. si quis ita. ff. de eo quod certo loco. ratio est, quia natura copulæ est æqualiter distribuere copulata. l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duobus reis. Quid aūt si promisit soluere in pluribus locis specificatis alternatiuè? Pan. omisit istū casum, dic q creditoris electio est vbi petat, & aū petitionem id est litis ꝓtesta. electio est debitoris, vbi soluat.
80 d. l. iij. in prin. ¶†Sexta conclusio, promittēs soluere in pluribus locis specificè copulatis, adiecta clausula generali, & vbique locorū, intelligit promisisse soluere totū in vno loco, ſm Bar. Bald. & Mod. in d. §. si quis ita, Ab. hic, & sequuntur *cōiter* alij. ratio est, qa si fieret diuisio pro rata cuiuslibet loci, obligatio redderet elusoria, & esset quasi in ptē debitoris. an deberet, ɔ tex. in d. l. iij. ¶ Aduerte, qa ista ratio, & ꝓpr̄ conclusio nō videt vera in casu præsuppolito pp copulā &, coniūgentem clausulam generalem, & loca specificata, vnde exempli gratia promittens soluere Romę, Rothomagi, Lugduni, & vbiq;

locorum

locorū, pp copulam q̄ copulat æqualiter, vī, ꝓmisisse quartā partē in quolibet loco specificato & vnā quartā in vno loco cōprehenso in clausula generali, & hoc modo obligatio non erit elusoria. Et istā partē tenuit Mari. Soci. in d. c. dilecti. in vj. ℣ prin. Couis aūt posset ꝓcedere, vbi nullis specificatis locis ꝓ mississet soluere vbiq; & in istis terminis loquitur in d. §. si qs
71 ita. licet eū falsò referat Pan. vt patet ad oculū. ¶†Septima conclusio, promittens soluere in pluribus locis specificatis subiecta clausula generali, & vbique locorū, virtute talis clausulæ nō poterit cōueniri in loco magis remoto quàm sint loca expressa. & ista cōclusio est ēt *cōis*. rō est, quia sub clausula generali non cōprehenduntur maiora expressis. c. sedes. ℣. de rescrip. c. nō pōt. de procur. in vj. Et quia generalitas declaratur ab specificatis l. fi. §. cui dulcia. ff. de vino tritico oleoq; legato. Contrarium tenent Imo. & Doc. hic, quia vī fuisse de mente partiū, ꝓ in quocunq; loco possint cōueniri, nō tamē aperitur vnde colligatur ista mens partiū. Ego pro ista parte cōtra cōem pondero tex. in d. l. Titium. §. tutores. ff. de administratio. tuto. vbi debitor prouincialis, qui promiserat soluere Romæ & vbicunq; petitū fuisset, pt cōueniri p totā Italiā, & tñ in Italia sunt loca magis remota q̄ sit Roma. Tenendo istā partem non obstat, q sub clausula generali nō includant maiora expressis, q̄ nō est clausula generalis, sed vniuersalis, sub qua veniunt maiora expressis, ſm Gemi. & alios *cōiter* in c. cū multis. de rescrip. in vj. ¶ Non obstat tex. in d. §. cui dulcia. qui facit pro, & non contra. Nā ibi omnia veniūt quæ sunt dulcia, ita hic oīa includuntur quę sunt loca. ¶ Iuxta præmissa moneo nouā dubitationē, pone q in locis specificatis nō ꝓcedat executiuè, & conueniat, ꝓmissor in aliquo loco virtute clausulæ generalis, vbi procedat executiuè, an poterit, ꝓmissor declinare forū tanquàm in eo loco non seruet ius cōmune, prout seruatur in locis specificatis? vī q non possit declinare stante cōi sniā, de qua in præcedenti cōclusione. Contrariū vī suaderi posse, quia copula copulat vniformiter. l. Seię. §. Caio. ff. de fundo instruc. & bū quadrat decisio Bar. in l. si segatarius. § cū ita. ff. de lega. iij. vbi si testator legauit decē corbes frumenti & decem aureos, decē aurei erunt soluendi tpe quo soluitur frumentū pp copulam, & sequit Rom. sing. ccc lxxx. incip. Reditus reliquit. & in consil. 231. incip. Præmissorū doctorū. Sicut ergo qualitas temporis pp copulā intelligitur repetita, ita dicamus q qualitas locorum intelligatur repetita in clausula generali arguendo de tempore ad locum, quod argumentum est validū. l. vinū. ff. si cer. pet. & istud videt sentire Abb. hic dum dicit ad loca similia, & sic vbi non eodem modo, sed durius proceditur, cogita tū, qa est aspera decisio.
72 ¶†Octaua conclusio, promittens soluere vbicunq; fuerit in uentus potest vbicunq; cōueniri ſm Bar. in d. §. tutores. Alex. in d. l. si conuenerit. vbi alia adducit. Et istam d icunt *eoem* Moder. hic. Ratio, qua talia verba generalia censentur apposita ad ampliandam facultatem conueniendi. Adde idem si dicatur, vbi voles. l. Lucius. & ibi Bar. ff. depo. Idem si dictum fuerit vbicunq; reperieris, d. §. tutores, quem sic intelligit Abb. hic, tamen ibi erat specificatus vnus locus. ¶ Hic cadit dubitatio, an illa verba, vbicunq; fuerit inuentus, vel fuerit petitum, intelligantur de petitione iudiciali, an etiam extraiudiciali? respondet Ba. in l. ab eo. C. quomodo & quando iud. quòd debet intelligi de petitione iudiciali. Nam verbum, intuelire, inte ligitur per apprehensionem iuridicè factam. l. si Barbatoram. C. de fideiussor. & verbum petitum, intelligitur per litis contestationem. l. amplius non peti. ff. rem ratā habe. Subdit tamen q̄ isto casu sufficit sola citatio, quia verbum, petere, est appositum super præparatoriis. l. item veniunt. §. petitam. ff. de pet. hære. Et istam formaliter sequitur Maria. in d. c. dilecti. in vij. q. prin. ℣. tit. j. Declaratur ista conclusio vt procedat quando promissio de soluendo est facta persuprascripta verba vel alia importantia l'beram voluntatem. secus si sit facta per verba denotant a arbitrium boni viri. Et quę sint ista verba declarat Abb. hic, & latius Fel. in c. j. in vlti. char. supra de constitu. tunc promissor solum poterit conueniri, vbi bonus vir esset arbitraturus. Sed hic cadit dubitatio, quem locum debeat arbitrari bonus vir. Pan non aperit, videtur tamen sentire q non possit arbitrari promissorē posse ꝑueniri in quolibet loco. Ex quo fa it dſiam iter verba, & verba. Bartol. & Alex. in d. l. si conuenerit. aperiunt expresse firmātes q solum possit conueniri in loco domicilij vel vbi aliàs de iure poterat. ratio istorum est, quia bonus vir est iudex. l. vir bonus ff. iudi. soluī. iudex autē non potest arbitrari ꝓtra ius, ſm Bar. in extrauag. ad reprimendum. in verbo, videri. & Alex. consi. 33. col. j. volumi. j. Mirabilis est ista decisio, sic enim illa verba, vbicunque placuerit nihil operabant. ɔ. l. si quādo. ff. de lega. j. q̄, ꝓcedit ēt in ɔctibus ſm Bal. in rubri. C. de contrahen.
emptio. in xxij. q. vbi in ɔctibus nulla syllaba censetur apposita sine mīsterio operandi. Et ꝓpea non vī mihi vera, contra quā videt tex. in d. §. tutores. vbi verbum illud, petitū fuerit, nihil aliud importat, nisi vbi placuerit petere, & tñ intelligit in quocunq; loco, & illum tex. ponderat Fulg. in d. l. si conuenerit. Item in ɔrium vrget, qa solutio est destinata vbiq;. Ergo bonus vir dēt arbitrari vbiq;, posse cōueniri, qa sic ius disponit. d. l. ɔxisse. Item videt fuisse de mente partium ampliare facultatē cōueniendi, licet locutæ fuerint per verba importātia boni viri arbitrium. Et istam partē ēt tenet do. Ias. in d. l. si ꝑuenerit. Fateor tñ saluari posse distinctionē Abb. iter verba libera voluntatis, vt tunc promissor possit vbiq; cōueniri etiā si nimium grauaret, & verba sonantia in arbitrium boni viri, & tunc nō possit cōueniri in loco, in quo nimiū grauaret, quia hic nō esset vir bonus arbitratus. Finge casum q ferè tanta ut impensa in transmittendo domū ꝓ habenda pecunia debita, quantū capit propria summa debita, certè durū videretur posse ibi cōueniri si ille fateret debitū, arg. l. mediterranee, & ibi Bart. C. de anno. & tribu. lib. x. & eorū q̄ scribit Fel. in c.
73 nonnulli. in prin. ℣. de rescrip. ¶†Nona & vltima sit conclusio, promittens respondere in aliquo loco, vel vbicunq;, non pōt cōueniri nisi in locis, vbi aliàs de iure poterat, quia idem est, ꝓmittere rūdere, qđ litigare, q̄, ꝓmisisse nō est obligatoria. d. l. si cōuenerit. intellige nisi, ꝓmisisset rūdere de pecunia, qa tūc intelligit, ꝓmisisse soluere, ſm Pau. & Ale. in d. l. si ꝑuenerit. ¶ Sed ò ego intelligerē nisi esset mercator, q̄ promisisset soluere in loco vbi habet suos rīsales, tūc intelligeret, ꝓmisso soluere ꝓ rsonsales. d. c. dilecti, ſm intel ſm d. Ias. quē supra cōfirmaui. Et qa verba debēt intelligi ſm conditionem personæ
74 rum. l. plenū. §. equitij. ff. de vsu & habi. ¶†Glo. in verbo, donec. diuidit in quinq; partes. In prima timore contrarij. c. ex parte. ℣. de verbo. sign. glo. ponit vnam solutionē. In secunda aliā. In tertia refert ius nouū. In quarta pōit limitationē iur s nouī. In quinta limitat qđ dixerat in secūda solutione. Secunda est ibi, & ſm istā litera. Tertia ibi, hodie. Quarta ibi, nisi in casibus. Quinta ibi, & nisi qs. ¶ In ea glo. ibi satisfactione, id est satisdatione, habetis notare duo. Primò q excōicatus propter cōtumaciā dēt absolui, si ꝑstet cautionē de parendo iuri. d. c. ex parte. Sed hic cadit dubitatio, an sufficiat iuratoria cautio? videt q ſle per tex. in c. cū desideres. & in c. cū à nobis. ℣. de sent. excō. Contrariū determinat Abb. in c. qua fronte. in fi. ℣. de app. eo qa cautio de parendo iuri est ꝓtoria, quæ cautio ꝓtoria dēt ee sufficiens, id est ꝓ pignora vel fideiussores. l. j. §. pretoriæ. ff. de ꝓto. stip. l. j. §. caueri. ff. de colla. bonor. Fallit ista cōclusio in excōicato, ꝓpter contumaciā manifestā, qui uou est absoluendus, nisi actualiter satisfecerit parti de expensis. c. venerabilibus. §. fecus. de sent. excō. in vj. Secundò habetis q ille dī satisfeciſſe, qui satisdat vel offert pignora. & pro hoc est text. in l. ītē liberatus. in prin. & in §. q paratus. ff. qb. mo. pig. vel hypo. sol. & in l. satisfactio. ff. de sol. & ideo stante statuto, q̄ si cōdēnatus pecuniariter, ꝓ delicto nō satisfecerit intra decē dies, fustiget, si intra terminū dederit fideiussores vel pignora, euitabit fustigationē, ſm Bal. Lud. Ale. & Moder. in l. j. ff. q satisd. cog. intellige istā cōclusionē, procedere qñ verbū, satisfecero, ꝑfert à lege, secus si ab hoīe in ɔctibus, ſm Bar. in d. l. j. ꝓ tex. in auth. si qñ. C. de cōst pecu. sequit Fely. in c pastora. §. fi ℣. de offi. deleg. Secundò intellige, nisi in lege addat verbū, integrè satisfecerit. c. fi. de immu. eccle. in vj. & ibi glos. Tertiò intellige nisi diceret in lege de pecunia satisfecerit. argu. eorū quæ supra diximus de verbo, rūderit. & idcò stante ꝓdicto statuto cōdēnatus nō euitaret fustigationē, si vellet fideiubere eo casu quo statutū regreret q̄ integrè satisfaceret vel de pecunia. Sed qd si statutū diceret, si nō soluerit intra de cē dies fustiget? rūdeo q̄ tūc nō sufficit dare pignora vel fideiussorē ſm Pau. de Cast. in l. ꝓmissor. §. fi. ꝓ illū tex. ff. de cōstit. pec. & idē tenet Bal. in c. cū aliqbus. ℣. de re iud. Quid āt si statutū diceret, si soluere nō poterit? vī q̄ isto casu sufficiat dare pignora vel fideiussores, qa nō dī nō posse soluere q repit fideiussorē. l. nemo dubitat. ff. de reg. iur. & ita determinat Pa. de Ca. in d. §. fi. ɔrium vī determinare Bar. in l. j. C. de custo. reo. motus qa possibile ē q̄ fideiussores efficiant nō soluēdo, & iō cū pęna corpalis debeat solui in defectu si nō poterit soluere pecuniariā, omnino erit ꝏdēnatus liberandus per præstationē fideiussorum. Considera si possint concordari opiniones, vt procedat opi. Bart. vt non sit liberandus à carceribus, ꝓ prout loquitur Bar. tamen datis fideiussoribus non erit fustigandus, ꝓut loquit Pau. & nō interim expectabit donec fideiussores soluāt vel efficiant nō soluēdo vel aliter. Aut statutū ꝓfixit terminū, puta si nō poterit soluere intra decē dies, & tūc procedat opi. Bar. qa verū est in termino non potuisse soluere, licet dederit fideiussores. Aut statutū simplr loquit, & tunc, ꝓcedat

opin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

opi Pan. quia tunc verum est ipm posse soluere, si fideiussorē reperit. ¶ In ca. gl. ibi. c. per tuas. habes q excommunicatus dicens se iniuste ex cōcatum non dēt audiri, nisi prius petat absolutionem: ratio assignatur ibi in tex. & alia per Pan. ibi, & in c cum contingat. de offi. de leg & ibi videas gl. assignantem rationem, quare post absolutionem disputetur adhuc super iniustitia excōicationis. Amplia etiam si dicat sententiam iniustam per procuratorem. ſm Abb. & Mod. in c. intelleximus. co. iij j e. ¶ Limita dupliciter, vt legitur in d. c. p tuas. Itē limita vt per glo. vlti. & ibi Abb. in fi. c. significauit. s. de offic. ordi.

7 ¶ ¶ In ca. gl. ibi. c. ex parte. no. q excommunicatus pro manifesta offensa non est absoluendus, etiam si velit satisfare de satisfaciendo, nisi actualr satisfaciat. d. c. ex parte. Fallit in excommunicato constituto in articulo mortis, ſm Abb. in c. fi per illum tex j. de sepul. & in c. literis. de rap. Secundo fallit, si satisfactio exigeret longū tractatū. puta si fuisset excōicatus, quia non fecisset construi ecclesiam, non sufficit satisfare de satisfaciendo. c qōni. & ibi no. Abb. j. de appel. Tertiò fallit, si impossibilis esset satisfactio, arg. c. Odoardus. j. de so. Ita determinat. Ray. ti. de sponsa, §. in summa. Quartò fallit quando fuit excōmunicatus pro manifesta iniuria illata soli Deo ſm Car. in c. qua frōte. j. de app. & Abb. in d. c. ex parte. Quintò fallit, nisi satisfactio esset talis quæ nō queniret excōicato, puta si fuisset excōicatus, quia non fecisset se ad ordines promoueri ſm Inno. Pan. & alios in c. p illorū. de prēben, & gl. in c. solet. in verbo,

6 emenda. de sen. excō. in vj. ¶ ¶ Gl. fi. dividit in tres ptes in pria ſm Pan. rndet tacito ꝓrio. In ſcda auget oppositionē. In tertia de mā se remittit. Scda ibi, maxīe tertia ibi, d hac materia, Sed aduerte, q Abb. dum expedit gl. per viam oppositionis, nō vr benè ca intellexisse, quia in tex. isto nō dī q excōicatus nō possit priuari beneficijs, sed solū dī q ptumax ante causæ exitum nō dēt priuari episcopatu, sed excōicari, vnde ego dico q gl. in prima parte ampliat tex. In ſcūda ampliationē auget. In tertia se remittit. Ampliatio format, si dr in tex. q contumax nō dēt beneficio priuari ante causæ exitū: amplia vt ēt ptumax excōicatus nō debeat priuari nisi perseuerauerit per annū in ex-

77 cōicatione. c. ruſsus. & c. seq. xi. q. iij. ¶ ¶ Circa duos articulos quos Abb. simul discutit diſiūctē procedendo, circa primum ocludas q *cōis* opi. est q perseuerans per annū in excōicatione hr, p quicto & psesso de crimine de quo fuerat imputatus, ſm Spe. ti. de accu, §. sequit, in prin. Hug. in d. c. ruſsus. do. Anto. in c. veritatis. d dolo & ptu. Gl. Gemi. & Perusi. in c. cū ptumacia, de hære. in vj. Card. & Abb. in c. excōmunicamus. j. de hæret, Panor. in c fi. j. de pœn. Panor. & Moder. hic. Pro ista opin. allegat tex in d. c. ruſsus. Sed aduerte qa ibi ante lapsum anni im putati de crimine erāt p cōuictis habiti & psessis, quia defecerāt in purgatiōe. Scd o adducit tex. ī d. c. cū ptumacia. Iste tex, nō pbat, qa loquit in excōicato p contumacia remissa in crimine hæresis, in quo crimine pseuerātia in excōicatio. efficacior vr ad quincendum perseuerātē q in alijs criminibus, nam perseuerantia in excōmunicatione propriè arguit cōtemptū dei. c. fi. j. de pœn. & sic directè respicit ipsam hæresim, & nō sic alia delicta, & ideo non vr bonum argumentū in ista materia de crimine hæresis ad alia crimina. Cōtrariā opi. tenet Inn. in c. cū bonæ. de æta. & qualita. Archi. in d. c. ruſsus. Collecta, in c. ptingit. de dolo & contu. d. Anto. hic p tex. in l. ij. C. de requi. re. Ad quē tex. tenēdo coēm respondeas q loquit in bannitis, & de bānitis ad excōicatos nō valet argm, vt pbat Ab ī c. pastoralis. j. de appe. Retēta igit cōi amplia. vt pcedat in tīn q elapso anno poterit ferri ſnīa condemnatoria lite non ptestata, ſm Pan. in d. c. veritati. in vj. intellectu. declara mō & restringe vt pcedat vbi agit criminaliter vr ciuiliter de crimine secus si causa p cuius ptumacia fuit excōmunicatus erat mere ciuilis, tūc pscueras ēt p mille annos nunq hr p cōuicto & psesso. ſm gl. ī d c. cū ptīgit. quā Ab. ibi, & hic multū no. & eā dicit sing. Ro. sing. cccliij. incip. De hoc erit. & do. Phili. de Perusio in d. c. cū ptumacia. in fi. & p illa gl. benè facit tex. in c. qīn frequēter. in fi. vt lit. nō ptesta. Adde tn q in ciuilibus ista perseuerantia operat, q aduersarius possit mitti in possessionē ex prio decreto, ita q faciat fructus suos ſm Abb. in d. c. cū cōtingit. in ij. co. ¶ Scd o restringe vt habeat p quicto de illo crimine non tn hr p hæretico, nisi fuisset excōicatus p ptumacia pmissa in crimine hæresis. d. c. cū ptumacia, vbi glo. & Perusi. & gl. in c. excōicamus. j. de hære. No. tn q excōicatus p cōtumacia in alio crimine quam hæresis si perseueret per annum est suspectus etiam de hæresi. d. c. fi, de pe. & talis suspicio operatur q si deficiat in purgatione indicta, possit tamquā hæreticus condemnari. arg. ca. nos inter. j. de purg. canо. & istud vult Abb. in d. c. fi. ¶ Tertiò restringe vt habeatur pro confesso & conuicto quantum ad hoc q sit fundata intentio accusatoris, n tn quantū ad hoc qn ipse possit oēdere & iustificare eius innocētiam p ea q dicit Bald. in l. error. in fi. C. de iur. & fac. igno. & in l. ita demū. col. fi. C. de procu. & hoc vr rōnabile & æquū, & ita tenendo non obstāt tex. in d. c. ruſsus. & c. q cūq; qa debēt intelligi q nō audiātur si velint ex negatione grauare accusatorem onere, pbādi, secus si ipsi velint, pbare suam innocētiā p dicta. Cogita tn, qa huic solutioni obstat illa di

78 ctio vniuersalis, nulla eorū vox penitus audiat. ¶ ¶ Circa ſm an pseuerans in excōicatione p annum sit priuatus vel priuā dus bāficijs? Abb. facit tres casus, vt hic p eū, & istā distinctio nē repetit in plurib locis, & ista distinctiq fuit de mēte Car. in c. ppēdimus. de sen. exō. & cum ista trāseūt oēs Mod. Tu vero ocludas vno verbo q pseuerās p annū n priuat bāficijs pp pseueratiā, sed pp crimē, pbatū ex ficta psessione resultāte ex ipsa pseuerātia, ita vult Abb. p rōnē suā, cū dicit q pœna ex pœna nō dēt, pcedere. c. qa diuersitatē. de pcess. pbē. & iō Deci. nō debuit in secunda lectura recedere ab opi. Abb. q sic in qs priuari beneficijs, p delicto, de qbus non pstat, nisi ex sola ptumacia. c. pc. de purg. canо. qa verū est, si de eis pstat ex simplici ptumacia, vt dicit gl. in c. nullus. de præsump. secus si cōtumacia sit aggrauata excōicatione, & pseuerantia in ea p annū, vt hic Abb. q benè sensit istud argm, & ista est pura veritas, licet Inno, & cōiter antiqui vt refert Card. in d. c. ppendimus, teneāt q possit priuari pp pseuerantiā annualē. Retenta ocludione q nō sit priuatus nec priuādus, intellige, ppter pseuerantiā anni secus pp pseuerantiā triēnalē, ſm Abb. hic per tex. in d. c. cū bonæ. sed istud reprobat Car. in d. c. ppēdimus, qa in d. c. cū bonæ. Papa priuauit illos clericos de plenitudine potestatis. sed istud nihil est, qa in dubio Papa non psumitur vti plenitudine potestatis, ſm Ab. in c. illa quotidiana qō. de ele. Irē illi clerici ibi erāt priuati ipso iure à lege, vt fatet ī alio proposito Deci. ponderando verbū, aliquatenus retinere qd est pcīsum. c. accepimus. s. de pac. & verbū. spoliare, qd denotat executionē facti. c. ex parte. vbi no. Abb. j. de cle. nō resi. Et tenendo istā fallētia intellige ea ēt ī excōicato in eā cūulī q

79 Aduertendū tn est, vtrū ista fallētia, pcedat generaliter, qa in d. c. cū bonæ. suspēsio erat Papalis, ergo ī ista mā odiosa nō vr licita extēsio ad suspēsos & excōicatos ab inferiori, qa nulla lex est q hoc dicat, vt dicit tex. ī simili ī mā priuationis in l. fi. C. de sentē. pas. & istud vr velle Ab. in c. tuæ. j. de cleri. nō resīden. Sed vbi non esset alteri collatum, crederē q illud recuperaret, arg. l. j. §. fi. ff. de qō. & d. c. quis, cum ibi no. Nec obstat tex. in d. l. ij. quia bona ibi fuerunt pfiscata, pter ptumaciam, & non propter crimē. In casu vero nostro excōicatus non pdidit propter pseuerātiā, sed pptet crimē, vt s. vidistis. An āt requiratur noua, puisio? arbitrarer q sic per ea quæ dicit gl. ī d. c. quis, cogita tn. Adde ēt q episcopus poterit bona pseuerantis in excōicatione tradere fisco, seu prædæ exponere, sicut si essent bona rebellis ſm Ioan. And. ī c. j. de homi. in vj. Sequit Archid. in c. qualiter & qn. §. ad corrigēdos. col. iij. j. de accu. & licet ipse loquatur tīn in excōicato p contumacia in cā criminali, tn Ioan. And. vr loqui in quocunq; excōicato, potcrit ēt episcopus inuocare brachiū seculare, ſm

79 Pan. in d. c. cum bonæ. ¶ † Extra gl. Pan. opponit de c. sacro. & soluit vt p eū, ex cuius dictis habetis quatuor cōclusiones. Primò collige limitationem ad c. consuluit. s. de offi. deleg. cū si. vt non procedat in sententia excōicationis, q imponit pro sola ptumacia, valet. n. snīa excōmunicationis etiā q excōicatus nō fuerit citatus ad audiēdā sentētiā. idē tenet Abb. in c. cū sit romana. colū. si. j. de app. p istū tex. Sed aduerte, qa in ꝓriū obstat tex. in c. constitutionē. de sen. exc. in vj. in verbis tn rectè seruatis. pōt dici, q illa verba, alijs rectè &c. sunt intelligenda quantū ad conjungendā contumaciam, quæ satis conuincitur absque eo q in citatione exprimātur ista verba, ad audiendū sententiam. Secundò aduerte, quia iste text.

80 nō probat nisi contra contumacem manifestum. ¶ † Secūda

a ocludo, cōtumax non pōt mulctari absq; noua citatione ad allegādum quare mulctari &c. idem tenet Bart. in l. ij. in fi. ff.

aCitatione. an aūt cōtumax qui dixit nolle cōparere, sit vlterius citandus. videtur quòd nō, ex cōi sententia vt not. Ale. ad Bar. in l. tres denūtiationes. C. quom, & quando iud. Contard. in repeti. l. diffamari. nu. 68. in limitationib. C. de ingen. man. Boer. decis. 206. Sed contrà tenet Alex. in l. cōtumacia. de re iudic. & Fel. in c. consuluit, de appellat. & in c. ad petitionē. co. penu. de accusat. qui dicunt hāc cōem. Maria. in tracta. Citatio, i artic. 27. q. 2. distinguit. aut citatus dixit nō volo, aut n on credo, aut nolo uenire, & hoc vltimo casu non est amplius citandus si fuit citatus ad totā cām. & hāc distinctionē esse communiter receptā dicit Gabriel ī tract. Com. cōclu. lib. 2. titu. de citat. cōcl. 1. n. 418 Sed cū aduerti. qainter nō volo & nolo, ego nō video differētiā quicquid gl. dicat in l. j. §. scietiā. de tri but. act. præterea si plus tantum esset facto ac uerbis mentem indicare. l. de q p. ff. de legib. nescio cui mi nus sit citandus qui verbo negauit se yenturū quā qui taces nō yenièdo fuit contumax. ideo tenesecū dā opinionē, vt tutiorem.

TROTT.

si qs in ius voc. nō ierit. & sequunt *cōiter* Legistæ in l. j. ff. si quis ius dicē. non obtē, pbat in d. l. ij. in ver. ex cā mutabit. & in l. quis. & in l. sed si hac. §. ptor ait. in versi. causa cognita. de in ius voc. iuncta regula, q vbi requirit causæ cognitio, ibi requirat ēt citatio. l. in causæ. §. cā cognita. ff. de mino. & ratio ocludionis est duplex. Prima, qa posset ptumax ptendere legitimā excusationē. Scda, qa mulcta imponit arbitrio iudicis. l si qua pœna. ff. de ver. sig. & qa in arbitrādo posset ptumax grauari. Ideo iterū est citandus. ¶ Limita primò nisi in primo citatorio eēt cōminata mulcta in specie, puta si esset dcīn, cōpareas tali die sub pœna centū aureorū, alioquin, pcedetur ad mulctam ſm Bar. in l. impuberib. §. fi. ff. de suspe. tut. quem sequunt Alex. & alij in l. si finita. §. Iulia. ff. de dam. infec. & in d. l. j. ad fi. prin. & ē

cōis opi. Istā limitationē dicit dubiā Deci. qa ꝑ eam militat prima ratio ocludionis, qa nō cōstat de causa ptumaciæ. tu respōdeas contumaci imputandū, si non misit excusatorē, ex quo sciebat sibi mulctā cōminatā. intellige tū procedere si mulcta fuerit cōminata in specie, vt dixi, secus si in genere, puta si eēt dictum, alioquin procedetur ad vlteriora. ita loquitur Bar. in l. eius qui delatorē. ff. de iur. fis. & Abb. hic, q dēt ita intelligi, alias videretur ꝓtrarius. ¶ Limita secundò nisi pstaret de contumacia manifesta per istum tex. & per regulā. l. ij. §. quod de frumentaria. ff. de admi. re. ad ciuit. perti. ad quam videatis Fely. in c. cū olim. col. v. & plurib. seq. j. de re iudi. facit prædicabile dictū Ang. in l. ædiles. §. sciendum. ff. de ædil. edic. facit, quia in notoriis ordo est ordinē non seruare. c. ad nostrā. j. de iureur. faciunt quæ dicā in sequenti conclusione. Hanc fallentiam Mod. restringunt procedere tm in mulctis legalib. & aliis pœnis à iure determinatis, vel in mulctis comminatis, secus in nō cōminatis, vel à iure non expressis, quia requiritur noua citatio tunc, ex quo in arbitranda mulcta potest contumax gra-

81 uari, facit. l. de vnoquoque. ff. de re iudi. ¶ † Tertia conclusio, in sententia excōmunicationis ferenda ꝑ manifestū contumacem nō requirit trina citatio, & ita dēt limitari tex. in c. sacro. de sent. excō. cū simi. sequit Lap. alle. lxxiij. incip. Prælatus regularis, & *communiter* tenet vt hic p Fely. col. iij. Istā ocludionē declarat Gemi. in c. j. col. iij. de off. deleg. in vj. vt non requiratur trina, tn requiratur vnica. Istā restrictionē damnat Deci. p istū tex. vbi nō pcessit citatio fm eū, quod vr falsum, vt patet ibi ī tex. quem cū petiissēt, &c. ¶ Secundo mouetur, qa ratio quare non requirat trina est, qa cōstat de ptemptu manifesto. hæc ratio, pbat q ēt vnica non requiratur, sed dicas q nisi vnica requirat, quomodo poterit pstare de manifesta cōtumacia? cordando opi. pt dici q Dec. loquit de citatione ad allegandum, quare excōicari &c. Gemi. verò loquit de vna citatione ad cō uincendā contumaciā. Vltra Dec. vr etiā q vnica citatio non requirat, & aliàs nulla esset specialitas ꝑ cōtumacē manifestū: qa regulariter in sententia excōicationis vnica citatio sufficit p omnib. c. pstitutionē. de sen. excō. in vj. Saluando Gemi. rndeo, q qn vnica sufficit pro omnib. termini debent esse distincti. d. c. pstitutionē. sed ꝑ contumacē manifestum sufficiet vnica citatio & vnicus terminus. & in hoc cōsistit specialitas. Secundo declara vt pcedat in excōicatione lata p contumacia manifesta, secus si pro offensa manifesta, quia tūc requirit canonica & trina monitio, vel vna pro omnib. vt s. dixi fm Ab. psi. 33. Vr prima facie. col. fi. in prima parte: motus, qa ab homine non pōt ferri snīa excōicationis, nisi p contumacia fm gl. in c. epi. xj. q. iij. sequitur Cur. Sen. psi. 20. co. vij. & consi. seq. col. pen. vbi multa accumulat ad hoc. Intellige istud verū nisi pro illa offensa manifesta esset ipso iure excōicatus, tūc posset denunciari absq; vlla monitione. c. peruenit. & ibi Abb. no. j. de appel. & in c. reprehensibilis. eo. ti. vbi Abb. determinat q excōicatus pro delicto à iure pōt iterū excōicari ab hoīe absq; vlla monitione. quid aūt operetur ista secunda excōicatio homīnis, videatis gl. in c. ita quorundā. j. de iud. ¶ Secundo intelige in excōicatione, secus in suspensione, q in pœnā delicti imponitur, nā criminosus p crimine poterit suspendi ab homine absque trina citatione, fm Inn. quē sequuntur ibi Perusi. & do. Præpo. in d. c. reprehensibilis. & in c. ad hæc qm. eo. ti. & est tex. in c. tam literis. j. de testi. & notabis vnū pro declaratione præmissorū, q in casib. in quib. absque citatione pōt aliquis excōicari, vel excōicatus denunciari pro notorio delicto dēt in telligi q ēt sit notoriū delinquenti nullam defensionē compe

82 tere, alioquin citādus esset etiā q delictū esset notorium, ita p cedat gl. in cle. præsenti. in verbo, constiterit. de censi. & in cle. ij. de pœn. & in c. licet episcopus. de pben. in vj. ita pcordat discordantes doct. Deci. in d. consi. 20. Et Perusi. in d. c. reprehēsibilis. & videatis Fel. post Abb. in c. cū nō ab homine. col. pe.

82 j. eo. ¶ † Vltimò notate, q monitus in synodo pōt excōicari sine trina monitione, ita tenet Rota in ti. de dolo & cōtu. deci. vlti. in nouis. sequitur Fely. in c. qīn frequenter. §. porrò. co.

83 pe. j. vt lit. nō pte. & ita fortè pt intelligi iste tex. ¶ † Quarta ocludo, rndens nuncio se non velle cōparere, dr manifestus cōtumax, & ideo nō est amplius citandus. c. venerabili. §. fecus. d sent. excō. in vj. & q dicatur manifestus ptumax, tenet gl. in l. fi. ff. de in integ. resti. per l. tres denunciationes. C. quomodo & qn iud. cle. j. de dolo & ptu. Bar. in l. consentaneum. C. qūo & qn iud. & est *communis*, vt patet ex his quæ ad saturitatē scribit Fel. in c. inquisitionis. col. pen. & fi. in §. ad petitionem. j. de ac cu. Contrariū tn tenuit Io. And. in addi. Spec. tit. de contuma. §. j. & sequuntur plures alij relati per Fel. in loco præalle. quos ipse sequitur, in tantū q idem Fel. in c. consuluit. colū. iiij. s. de offi. dele. ausus est dicere istā secundā opinionē esse cōmunē, quod non credo verū, si fiat recta computatio auctoritatum. Quicquid sit, credo opinionem Abb. hic esse veriorem. Et ad ꝓria fundamenta respondebo. j. Contra istam ocludionem ad ducitur primo tale fundamentū, citatus personaliter qui nihil respondebit, si non comparet, ipso facto dr respondere se nolle venire. c. dilecti. de appel. & tn est iterum citandus, qa nō est manifestus contumax, fm gl. & scriben. in d. l. fi. huic rndeo q est diuersa ratio inter non respondentē, & respondentē nō velle venire. Primo casu non constat iudici de voluntate contumacis. Secundo casu sic, qa verba sunt notæ earū, quæ sunt in animo, passionū. l. Labeo. ff. de supelle. lega. ¶ Scdo allegatur in ꝓrium ratio. Nā illa verba, non velle venire, debent intelligi. s. ad illā citationē, & illa vice, arg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sig. attento maximè cū sciat citatus requiri trinā citationem. l. ad peremptorium. ff. de iudi. & d. c. sacro. ergo q respondet non velle venire, eo ipso facit se indignū vlteriori citatione secundū Bal. in d. l. tres denunciationes. & facit tex. in c. ij. de dolo & ptu. in ratione decidendi. vel aliter respondeo, q illud verbū, non volo, debet determinari ab infinitiuo verbo, venire, quod respicit futurū, quasi dicat, nunc, & in futurū veniā. facit gl. in l. stipulationū aliæ. §. stipulatio. ff. de verb. ob. & ita respon. Bald. in d. l. ea quæ. C. quomodo & qn iud. facit, qa semper capienda est illa interpretatio. quæ nocet ptumaci. l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interroga. act. ¶ Tertio facit in ꝓriū decisio Bar. in l. eius qui delatorē. ff. de iure fis. vbi determinat q recusans parere iudici in eius cōspectu, non dicitur manifestus ptumax, & ideo iterū citandus, qa licet liqueat iudici de ptumacia, non tn liquet de causa ptumaciæ. Ad istud respōdet Aret. hic, q Bar. in hoc, salua eius reuerentia, male loquit, qa est imputandū ptumaci, qui existens corā iudice non allegauit cām, si eā habebat cur parere non teneret. & faciunt dicta Bal. in l. propositione. C. de epi. & cleri. ¶ Quartò in ꝓriū stringit, quia hæc verba nō velle venire, nō denotant pcisè voluntatē, sed quandā carentiā voluntatis, fm Abb. in ca. prudentiā. in vj. & vlt. no. s. de offi. deleg. & sic videtur respondisse se potius velle deliberare. Comprobatur, quia verbū, non volo, est mediū inter velle & nolle, fm gl. in summa. xvj. q. j. & in l. quā Tuberonis. §. fi. ff. de pec. Cum ergo non videatur respondisse se omnino nolle cōparere non videtur rationabile q debeat reputari manifestus cōtumax. Ad istud rn. Fely. in d. §. ad petitionē. q nunciis citantibus respondet vulgariter, & in sermone vulgari non reperitur distinctū verbū, nolo ad verbū, non volo. Sed ista respōsio nō enerut ꝓriū posito q fieret respō. nuncio latino, vel si daretur respōsio latinè in scriptis deferenda. Præterea q in vulgari nō reperiat verbum nolo, tūc, ppter hoc non video quare verbū, non volo, vulgariter prolatū debeat mutare suā naturā. vnde ego clarè respondeo, q verba illa nō volo venire, & si non importent omnimodā renitētiā, sed quandā deliberatiuā mentē, tunc si in termino citationis non cōpareat, vr deliberasse oīno nolle cōparere, & ideo reperio Tas. in l. si ex toto. §. fi. ff. de lega. j. dicentē taliter rndentē debere expectari vsque ad fi. termini pfixi in citatorio. & repe rio ēt Abb. in c. ab excōicato. col. iiij. s. de rescrip. determinare idē esse si rnderit per verbū, nolo venire, quod vr dubitabile, qa talia verba denotant pcisam renitentiam, & ideo non vide retur expectādus. ¶ Quærit iuxta pmissa Abb. an in condemnatione expensarū pro contumacia requiratur noua citatio? In ista. q. *communis* opi. est q non, & ita ocludunt omnes hic, &

Legistæ in l. sancimus. C. de iud. & Ale. in l. si finita. §. Iulianus. col. xvj. ff. de dam. infec. mouentur per tex. in c. constitutis. & ibi no. gl. & alij. s. de procu. Sed aduerte qa videtur loqui in cō tumace manifesto, dū dicit q illicentiatus recessit. allegant ēt tex. in c. cum dilecti. & ibi no. Bald. j. de dolo & contu. sed ibi præcesserat citatio generalis ad totam causam. allegatur etiā per Deci. hæc ratio, quia in condemnatione expensārum non potest iudex grauare contumacem, cum iura mandent contumacem debere condemnari in expensis. Ista ratio parum valet, quia iura mandant contumacem debere mulctari, & tamen ad mulctam requiritur noua citatio. præterea iura non

Universidad de Deusto
Biblioteca

mandant ꝓtumacem impeditum debere ꝺdemnari in expensis.c. querelã.s. de procu. & d.l. ſancimus. Ergo cũ poſſit lædi caſu quo fuiſſet impeditus, dẽt neceſſariò citari p ea q̃ dicta ſunt de multa,& p.l. de vnoquoq; ff. de re iud. & pp hoc ſolus Ias. in d.l. ſancimus. declinat à cõi ſnĩa quam nitit Deci. tueri. rñ. q̃ aliud in multa, q̃ non imponit niſi ꝓ vna ꝓtumacia. l.j.§. fi. ff. ſi qs ius di. non obtẽ. in ſta. n requirit citatio vt appareat de vera ꝓtumacia: aliud in ꝺdẽnatione expen. quæ põt fieri ꝓ ficta ꝓtumacia ſm Cy. Bal. & alios ĩ d.l. ſancimus. Tu aduerte, quia ꝓ opĩ. doctoris mei facit, ga in ꝺdẽnatione expen. regritur cãæ cognitio, vtrũ ꝓtumax fuerit impeditus vel ne. d.c. q̃relam ergo requirit citatio. l. in cãæ §. cã cognita. ff. de mino. & ꝓ iſta opi. multũ facit æqtas pp quam dicit Spe. in ti. de expen. §. fi. ver. vlt. q̃ de æqtate iudex nõ deberet ꝺdẽnare in expẽ. ꝓtumacẽ nõ manifeſtũ alio nõ apparẽte, tũ quia põt eẽ q̃ citatio nõ ꝓuenit ad eius notitiã, tũ ga potuit nõ veniſſe pp legitimum impedimentũ. Quid tenendũ? ego teneo cõem. Et pro reſponſione ad arg. ꝓſidero q̃ ſi ꝓtumax fuiſſet de nouo citatus oĩno fuiſſet condẽnatus, niſi ꝓbaſſet impedimentũ. d.c. querelã. Scẽdo ꝓſidero, q̃ illemet iudex qui ꝺdẽnauit ꝓſtito de impedimẽto poterit ſuã ſnĩam reuocare, ſm Spe. in d.§. ſi verò, vltimo. Et ex iſtis ſequit q̃ ꝓtumax in aliquo pp talẽ ꝺdẽnationẽ expen. non lædit cum in oẽm euentũ ſiue ante ꝺdem nationẽ expen. ſiue poſt oĩno teneat probare impedimentũ, ſecus in mulcta, quia ſi citatus ad allegandum quare mulctari non debeat ante mulctam ꝓpareat, & ꝓtumaciam purget aliquo non probato euitabit ipſam mulctam. l. & ſi poſt tres. ff.

84 ſi quis cautio. ¶ ††Iſta cõcluſio declarat, ſi in citatione ad cauſam ſit appoſita clauſula ꝓminatoria procedẽdi ad vlteriora. d.c. cũ dilecti. & l. ꝓſentaneum. C. quomodo & q̃n iud. ſecus ſi ſimpliciter fuiſſet citatus ad defendendũ, ſm Bar. in l.nõ ignorat. C. de fru. & lit. expeñ. & Abb. hic, ratio, quia aliud diceret agi q̃ in citatione exprimeret. l. aut qui aſr. in princ. ff. quod vi aut clã. Iſtam declarationẽ reprobat Deci. quia ea ꝓſiderata ſe queret, q̃ etiã non valeret, ſi eſſet appoſita cõminatio, ga talis ꝓminatio dẽt intelligi reſpectu cauſæ principalis non expẽſarum, & ſic ẽt iſto caſu aliud diceret agi, ſed ipſe non ꝓbat aſſumptũ ſuum. ſ. q̃ illa ꝓminatio intelligat reſpectu cauſæ principalis tm, immo ꝓrium ꝓbat tex. in d.c. cũ dilecti. Scẽdo impugnat ga attenta ea ẽt dicendũ reſtat q̃ requirit citatio in ꝺdẽnatiõe expẽ. cuius ꝓrium dr in ꝓcẽſſu. ſed ẽt huic faciliter rñdetur, q̃ non requirat citatio in ſpecie, ita loquit ꝓcẽſſus, ſed benè requirit ꝓminatio in genere, ita loquit reſtrictio, & iõ cauti practicãtes in fine citatorij ſolẽt apponeꝛ hanc clauſulã, ꝓparatq; viſurus fieri & expediri q̃cunq; fiẽda & expedienda venient in ꝓmiſſis, & circa ꝓmiſſa. Aduerte tñ, ga de mẽte aliorũ doctorũ eſt, q̃ ẽt non requirat talis ꝓminatio, & ita tenẽdo põt rñderi ad rõnem. l. aut q aſr. q̃ ꝺdẽnatio expẽſarũ eſt de acceſſoriis ad ꝓceſſum. l. terminato. C. de fru. & li. expẽ. & iõ non vr agi ad aliud. Vltimò aduerte inquantũ Abb. dicit q̃ ſi. ꝓceſſit trina citatio vel monitio iudicis in faciẽ, q̃ nõ requritur cõminatio ꝓcedẽdi ad vlteriora iſtud vr falſum. licet. n. ꝓceſſiſſe trina monitio vel in faciẽ, tũ verũ eſt dicere, q̃ ſi fiat ꝺdem natio expẽ. q̃ ad aliud agit. ¶ Vltra Abb. quærit an in taxatione expen. regrat noua citatio. Gemi. in c.j. de reſti. ſpo. in vj. determinat q̃ ſic, & ſequit ſimpr Deci. ego ꝓbo, ga taxatio expen. eſt liqdatio primæ ſnĩæ ſm Bart. in l. ab executore. ver. item ꝑdicta. ff. de ap. & in declaratione ſnĩæ regrit citatio vt not. Cy. in l.ij. C. quõ & q̃n iud. Bart. ĩ d.l. ab. executore. ver. q̃ro qualiter. in ꝓrium facit, ga taxatio expen. eſt ẽt pœna ꝓedẽtis ꝓtumaciæ, ergo ſicut nõ reqrit citatio in ꝺdẽnatiõe, nõ ẽt dẽt requiri in taxatiõe, ſm Bal. in c.j. in prin. col. ij. ſi de feu. fue. ꝓt. inter do. & vaſal. Scẽdo, quia taxatio expẽ. eſt de acceſſo rijs. vt. s. dixi, & iõ citatus ad ꝓceſſum cẽſeꝛ citatus ad taxatio nẽ expenſarũ. Pro ꝓcordia diſtinguatis vt p Bal. in d.l. termina

85 to. ¶ ††Secũdo q̃rit Abb. quoties iudex poſſit delinquentem mulctare? verũ ga eius dicta nõ ſeruãt cũ ꝓſuetudine, ſm Mod. hic aſr nõ inſiſtã. An ãt iudex poſſit delinquiẽtẽ mulctare, & ẽt pœnã ordinariã imponere. vide Ale. ꝓſ. 35. co. fi. vo. ij. Tertiò q̃rit Abb. an valeat citatio ſine iuſſu iudicis? ꝓcludit q̃ nõ valet. l. neminẽ. C. de exhi. reis. & in §. ſi verò q̃dam iurãt. in auc. de exhi. reis. Iſta cõcſo de plano ꝓcedit in citatiõe reali, eo ga captura nõ põt ꝓcedi, niſi cã cognita. l. nemo carcerẽ. C. de exa. trĩ. & iſtã ſequit Io. An. in c. ſi clericus. de ſen. excõ. in vj. verũ nuncius non põt de cã cognoſcere, cum ſit merus executor. l. ſi vt proponis. C. de exec. rei iu. Ergo ſine iuſſu iudicis non poterit realr citare, tñ iſta ꝓcſo ẽt ampliatur, vt procedat in citatione verbali ſm Abb. hic, Bar. & alios in d.l. neminẽ. gl. Abb. & Mod. in c. cũ ſit Romana. ĩ. de app. Inno. in c. q̃n ꝑ falſam. in verb. citationes. ĩ. de probati. d. Ias. in §. quadrupli. co. ij. inſti. de act. & probat in l. clerici. & in l. omnes. C. de epi. & cler. & in l. ꝓperandũ. §. & ſi q̃dẽ. C. de iud. & in c. ex parte. s. de re ſcri. Ampliat tcio vt no ſufficiat gnalis citatio citandi quoſcunq;, ſed regrit ꝺmiſſio in ſpecie, ſm Bar. in d.l. neminẽ. Pan. & alios hic, p tex. in l.j. C. de iur. do. impet. & iſtud firmãt Ange. & Ias. in l. ſi. C. de edic. diui Adri. tol. & probatur ratione, ga nũtius eſt tanq̃ organũ ꝑſtãs nudũ miniſteriũ, ſed ſi virtute gnalis cõmiſſionis deſcẽderet ad ſpecialia, nõ eẽt tũc organũ, ſed p ſe aliqd faceret. Iſta ſunt verba Bart. in l. q aũt. §. fi. ff. de ꝓſti. pec. Iſta ampliatio optimè ꝓcedit in citatione reali, qa in ea regrit cæ cognitio. & bñ facit, qa gnalis ꝓcurator ñ põt petere aliquẽ incarcerari niſi hẽat ſpeciale mandatũ ſm Bar. cõſ. 83. incip. In cã Stagij. p tex. in l. nõ ſolũ. §. fi. ff. de ꝓcu. quẽ tex. ad hoc reputat ſingu. Ro. ſingu. eccl. xxxviij. incip. Ad pe-

86 tẽdũ. & ĩ cõ. 241. co. fi. ¶ †Sed dubiũ vr, an iſta ampliatio ꝓcedat ĩ citatiõe verbali, *cotter* doc. tenẽt q̃ ſic. idẽ tenet Gãd. in trac. maleficiorũ. in ti. de citatione, & Ro. ꝓſ. 497. inci. Dilgẽter. in vlt. col. ꝛriũ vr verius ex ĩ. ſcriptis. Primo talis licẽtia gnalis nihil operaret, qd nõ eſt dicẽdũ. l. ſi q̃n. d le. j. rñdet Arc. q̃ operabit virtute electionis ipſius nuncij. Sed mihi nõ placet iſta ſolutio, qa nos ꝑſupponimus, q̃ iſta gnalis cõmiſſio data ſit nũcio, q̃ nõ diceret nuncius, niſi ſa eſſet electus. Scẽdo ꝛriũ facit tex. ſm Arc. in l.j. C. de ſpor. Sed aduerte, qa nõ ꝓbat, licet. n. dicas q̃ idẽ nuncius dẽat citare quo ad oĩa act. q citauit in prin. nõ tñ dicit q̃ ſine ſpeciali mãdato hoc poſſit. vel aliter ibi quãtũ ad perſonã citandã hẽbat in principio ſpeciale mãdatũ. Tertio in ꝛriũ allegaꝛ regula. l. oẽs. C. de ꝑſcrip. xxx. vel xl. an. & in c. q gnaliter. de ꝓcu. ĩ vi. Et tenẽdo iſtã partem q̃ tenet Ang. in d. §. quadrupli. in vij. co. & Imo. hic ſalua ri poterit opi. Inn. ĩ citatione verbali. Tñ pro cõcordia aliter dicas, aut in citatione verbali requirit aliqua cauſæ cognitio, & iſto caſu ꝓcedit cõmunis opi. Aut nulla requiritur cognitio, & tunc ſufficiat gnale mãdatũ. & iſto caſu ꝓcedat opi. ꝛria, q̃ vt intelligo de conſuetudine ſeruat. Et probat in argumentum ĩ aut. ſed libellũ. C. de lit. ꝓte. vbi executor recipit cautionem ꝓteſtandi litẽ ſine licẽtia iudicis, quia ibi non verſat cauſæ cognitio. Siſt notarius recipit ꝓductionẽ libelli ſine cõmiſſione iudicis, ga productio fit ſine cognitione, ſm Bald. in l. ꝓcipimus. C. de appel. & iſtam diſtin. approbat Bald. in l. ſi quando. in xij. q. C. de teſti. Adde tũ q̃ illuſtres pſonæ nullo caſu põt a nũcio citari ſine ſpãli cõmiſſione, ſm Ioã. de Pla. in l. quoties. C. de dign. lib. xij. p illũ tex. q vult illuſtres perſonas non debere citari niſi in ſcriptis. & pro iſta fallen. facit tex. cũ gl. in c. in

87 quiſitores. in verbo expreſsẽ. de hære. in vj. ¶ †Amplia tertiò q̃ intrũ ꝓcedat, vt curſor citãs ſine mãdato poſſit ꝓcedere pœna falſi. l. q nomẽ. ff. de fal. quẽ reputat ſingu. ad hoc Ro. ſingu. cccxiij. inci. Hodie fui interrogatus. ¶ Primo fallit ſm Pan. in caſibus à iure ꝓmiſſis capiendi propria authoritate. Qui autẽ ſint iſti caſus, Abb. enumerat aliquos, circa quos inſtabo. plures alios referã ſub cõpendio. Primus caſus eſt in deprehenſo in flagranti crĩe. l.j. C. de rapt. vir. Circa iſtũ caſum aduerte an ꝓcedat gnaliter, nam tex. in d.l.j. ſentit q̃ non, ga ſpãliter quibuſdã pſonis ibidẽ expreſsis hoc cõcedit. ¶ Scd̃o quia talis facultas vr ibi ꝓceſſa, ꝑpter atrocitatem criminis, tñ Abb. ſentit ſic indeterminatè loquendo, q̃ ſit licitum capere quemlibet criminoſum in flagranti crimine & a quolibet, & idem Bart. & clarius Bald. in dicta l. nauiganem. & probat tex. in l. generali. & ibi expreſſe Bart. C. de decu. vbi dicitur quòd pro bono publico licitum eſt capere, ergo pro quolibet delicto, qa intereſt reipublicæ delicta puniri. c. vt fame. de ſent. excom. l. illud. ff. ad l. Aquil. Pro iſta fall. Ab. alle. ẽt tex. in l. ſi qs in ſeruitute. in fi. ff. de fur. Sed aduerte quia non probat referendo illa verba an quilibet trãſiens apprehendet ad rõ furtiuam nõ ad perſonã furis, vnum melius probat tex. in l. iij. eo. tit. Adde ẽt q̃ non ſolum eſt licitum capere furẽ deprehenſum in furto, ſed ẽt occidere nocturnũ vel diurnũ, ſi ſe telo defendat. l. itaq;. ff. ad l. Aq. niſi eſſet fur rei modici valoris. l. ſi ex plagis. in prin. ff. ad l. Aqui. quẽ reputat not. Matthe. no. cxxxix. Vel niſi fur deprehenſus in furto eſſet cognitus taliter iudici q̃ eidẽ poſſet fieri fides de furto, ſm Bar. in l. furẽ. ff. de ſicar. de quo p Fel. in c. ij. de homi. vbi videtur iſto caſu ẽt velle q̃ nõ poſſit libi auferri res furtiua, quod non credo verũ p tex. in d.l. ſi ex

88 plagis. §. j. & p tex. ĩ l. iij. §. cũ igit. ff. de vi & vi arma. ¶ †Scdus caſus eſt in debitore fugitiuo. l. ait ꝓtor. §. ſi debitorẽ. ff. de his quæ in frau. cred. Sed aduerte quia tex. & gl. ibi relata ad tex. ſolum probat q̃ ſit licitum capere bona aſportata per fugitiuum, non autem perſonam fugitiui, voluit vt credo Panor. alleg. notata p Bal. bi. iſta cluſio tñ eſt *cõis*, vt patet ex alle. per Fel. hic & p d. Ias. inſt. de act. in prĩ. co. ix. & ſeq. ¶ Amplia prĩo vt procedat in præparatis ad fugam ſm Bal. in l. pe. C. de pig. act. poſt gl. ibi, & Fely. hic, verſi. quta cõcſo, vbi alia adducit. & Ale. in in l. diuortio. ĩ prin. col. iij. ff. ſol. mat. ¶ Amplia ſcd̃o vt etiam

etiam procurator creditoris poſſit debitorem fugitiuum capere ſm gl. in l.j. C. vbi quis decu. vel cohor. quã. dicit ſing. do. Ias. in loco ꝑal. ¶ Amplia tertiò etiam die feriata in honorem Dei ſm gl. in l. fi. C. de feriis. & Bar. in d. §. ſi debitorem. ad quã gl. vide cumulata p d. Ias. in l. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. q ſatiſd. cog. & ꝓcedit etiam in die ſolenniſſimo, puta in feſto natiuitatis, ſm Bal. in c. fi. j. de fer. vlt. col. Sed iſtud non placet Fel. in c. fi. col. fi. j. e. per tex. in c. licet. j. de fer. nec mihi, & per tex. in l. iij. C. de epiſt. aud. ibi, nullum carcer illa die teneat incluſum. Et ad iſtã ampliationem vide Alex. ꝓſ. 159. col. ij. & 135. & ſeq. vol. iiij. & Cur. in tract. de ſequeſtris. q. x. & ſeq. ¶ Amplia quartò vt etiam in loco ꝓhibito capi poſſit, puta in domo, ſm Bald. in l. plerique. ff. de in ius voc. ſic limitãs illã. l. vel in eccleſia, ſm Ias. in l. vinum. col. iij. ff. ſi cer. peta. ꝓ quo adducit præcedens ampliatio arguendo de tẽpore ad locũ, vt d.l. vinum quod argumentũ eſt licitũ. Item facit arguẽdo de perſona ad locũ, quod argũ etiã valet. l.j. §. filius. iuncta. l. ij. ff. ne quis eũ qui. Sed clericus in ſacris fugitiuus põt capi à creditore etiam laico ſm *communem* opi. doct. in c. cũ nõ ab homine. ĩ. eo. Ergo etiam capi poterit in loco ſacro. Sed iſta ampliatio de eccleſia nõ videtur mihi vera. Primò non licet capere delinquentẽ in eccleſia, vbi de fauore publico agitur. c. inter aliam. ĩ. de immu. eccl. Ergo minus poterit capi ꝓ delicto priuato. poſſet fortè reſponderi q̃ illud ꝓcedat, ne ſanguine hominis maculet eccleſia vbi delinquens puniret, quæ ratio ceſſat q̃n capit ꝑpter delictum. Secundò in ꝛrium eſt tex. in l. præſenti. C. de his q ad eccle. ꝓfug. Tertiò in ꝛrium adduco text. in c. diffiniuit. xvij. q. 4. Quartò tex. in §. publicorũ. in auc. de mã. prin. vbi vr ſpeciale, q̃ in eccleſia liceat exigere tributa Cæſaris. Ergo in ꝛriũ erit ius cõc. Ius ſingulare. l. quod verò ĩ. ff. de legib. ¶ Quintò amplia in omni ſuſpecto de fuga, ita Ias. in d.l. vinum. & inſtitu. de act. in princ. allegando gl. in d.l. q̃ſitum. ff. de pig. Dubito ego, qa dato q̃ re vera debitor ſit ſuſpectus, non tñ põt iudex ꝓcedere licentiã capiendi, niſi facta fide ſummariè de ſuſpicione legitima, ſm Bar. in d. §. ſi debitorem. & Ale. & Ias. late in l. ſi ab arbitro. ff. qui ſatiſd. cogan. ¶ Sextò amplia etiam lite pendente, ſm Ang. in d.l. nemo carcerem. & ita limitatur titulus. ĩ. vt lit. pen. ¶ Septimò amplia, ẽt pẽdente appel. ſm Ang. vbi s. & Ias. in d.l. vinum. & ita limitatur tit. ff. nil noua, appel. pen. ¶ Octauò amplia ẽt pendente die vel ꝺditione, ſm gl. & Barto. in d.l. q̃ſitum. & Bald. in l. ſi debitori. ff. de iudi. & ita limita. l. cedere die. ff. de ver. ſig. Sed aduerte, qa tex. in d.l. quæſitũ. loquitur in debitore in diem, ſecus vr in debitore ſub ꝺdit. ga ante ꝺditionis euentũ nulla ſubeſt obligatio. & ꝛrium tenet Albe. de Ro. in d.l. q̃ſitum. & Ias. in l. pecuniã. col. fi. ff. ſi cert. pet. Videtur tñ prima opi. ſuſtentabilis, qa ſicut fugitiuus debitor põt capi ad effectum, vt careat de ſoluendo aduenientẽ die, ſic vr poſſe capi ad effectũ vt careat de ſoluẽdo aduenientẽ ꝺditione, arg. d. j. §. ſi ſub ꝺditione. ff. vt leg. nom. ca. ¶ Amplia nono, vt etiam hæres intra tẽpora ꝓficiendi inuẽtariũ poſſit capere debitorẽ fugitiuũ, ſm Ang. in d.l. nemo carcerem, & ita limitatur. l. ſi. §. donec. C. de iur. deli. ¶ Decimò amplia, vt etiã clericus fugitiuus poſſit capi ꝓpria auctoritate à laico, ſm Abb. & alios in c. cũ non ab hoſe. ĩ. e. ¶ Vndecimò amplia, vt ẽt excõicatus creditor poſſit capere debitorem ſuũ fugitiuum, ſm Abb. in ca. cũ inter. ĩ. de exce. vbi ẽt dicit q̃ excõicatus poterit implora-

89 re brachiũ iudicis, & ita limitatur. c. intelleximus. ĩ. co. ¶ †Limita primò & intellige, dũmodo capiẽs nõ detineat vltra. xx. horas, aliàs incideret in pœnã priuati carceris, ſm gl. vul. in l. v. ff. de adul. Scd̃o intellige, dũmodo captus in determino viginti horarũ ducat ad iudicem, ſm Bar. in l. cũ eo. ff. ad l. Iul. pec. aliàs nõ duceret, ẽt q̃ captũ relaxaret in termino, immo poſt horã teneret de priuato carcere. ita aliàs de iure rñdi, & ſic, ꝓbabã captura ꝓceſſa fuit cũ iſta qualitate, q̃ captus traducat ad iudicem, ſm Bar. in d.l. cum eo. & ꝓbatur in l.j. C. de fal. monet. Ergo capiens relaxando abſque eo, q̃ eũ traducat ad iudicẽ violat finẽ ꝓpter quẽ fuit ꝓceſſa captura, ergo puniendus, ſm Abb. in c. relatũ. ad fi. ne cler. vel mon. & Fel. in c. quĩ ĩ. co. v. ĩ. de ꝓb. & poſtea reperi ita tenere Dec. ꝓſi. 100. col. iij. verſ. opponit. ¶ Tertiò intellige ſi nõ poſſit hr̃i copia iudicis, antequã fugiat, aliàs ſecus, ſm Bar. in d. §. ſi debitorẽ, & in d.d. gnali. Idẽ tenet Bal. in l.j. vbi quis decur. vel cohor. Alex. ꝓſi. 135. co. ij. volu. j. facit dictũ Bar. in d.l. rẽ. ¶ Quarto intellige in debitore notabilis quantitatis, ſecus in debitore ſummæ paruæ. arg. d.l. ſi ex plagis. ita Bal. in l.j. col. ij. C. loc. ¶ Quintò intellige in debitore fugiẽte cũ bonis, aliàs non, ſm Io. de Pla. in d.l. neminẽ. Quod ego intelligerẽ vbi dimitteret bona ſufficientia ad creditum, aliàs iſta concluſio poſſet de facili fraudari. ¶ Sextò intellige, niſi fugiẽs etiã tempore contractus fuiſſet de fuga ſuſpectus. l. ſi creditores. ff. de priui. credi. & in l. ſi is à quo. ff. vt in poſſ. leg. & vtrobiq; Bar. ¶ Sept. intellige dummodo credi-

tor ciuiliter capiat, & nõ vulneret fugiẽtẽ, aliàs ſi vulneraret, creditor ꝑderet ius ſuũ, & captus deberet relaxari, ſm Bal. in auc. & oĩno. col. pe. C. nevxor ꝓ mari. niſi ẽt officialis capiẽs debitorẽ reip. nã iſto caſu licet officialis teneat de vulnere, tũ captus nõ eẽt liberatus à debitore, nec eẽt relaxãdus, ſm eũ. ¶ Itẽ verũ ẽ iſtud niſi fugiens telo ſe defenderet. arg. l. ptẽ. ff. ad l. Aq. lita Bald. in l. cũ allegas. C. de vſu. ¶ Octauo intellige, vt poſſit citari realr, nõ tũ iuriliter, ſm Ab. hic, & in c. ꝓpoſuiſti. ĩ. de ſo. ꝓpe. p rõnes de q̃bus hic p eũ, circa quas aduerte, qa illa rõ, q̃ citatio realis ſit facti, uerbalis uerò iuris, nõ vr vera, nã actus citãdi, put fit a nũcio utroq; caſu, eſt facti. ſi verò ꝓſideret citatio, ꝓut parit effectus iuris, vtraq; erit iuris, cũ vtraq; pariat effectus iuris. Alia ãt rõ q̃ citatus à ꝑte ñ teneat cõparere, ſm gl. & ſcrib. in c. cũ ſit Romana. ĩ. de app. non ẽt vr vera, quia gloſ. & doct. ibi, nõ loquunt in ꝑte citante fugiti uũ: in terminis tñ in q̃bus loqtur Ab. ſ. quãtũ ad q̃ẽtionẽ poſſet ꝓcedere iſta reſtrictio, qa effectus q̃ẽtionis cãtur ex eo, q̃ iudex incæperit prius vti iuriſdõne. c. gratũ. de offi. delec. q̃ ratio ceſſat q̃n pars ꝓpria auctoritate citauit. ¶ An ãt iudex poſſet ꝑte requirente abſq; citatione ꝓcedere licentiã capiendi fugitiuũ vel de fuga ſuſpectum, videatis plenè per Ias. in l. ſi arbitro. ff. qui ſatiſd. cog. Pari. de Puteo in trac. ſynd. in verbo, captura. & Bapt. de ſ. Seueri. ĩ trac. de debitoribus fugi. ¶ Tertius caſus eſt ſm Pan. pp defectum iuſtitiæ, licet ꝓpria auctoritate capere, & ſibi ius dicere, ſm glo. in l. nullus. C. de Iudæ. & ĩ c. iuſgẽt. j. diſt. & Iun. in c. olim cãm. de reſt. ſpol. vbi decidit, q̃ in defectũ iuſtitiæ poſſumus auferre ꝓpria auctoritate ex interuallo rẽ furatã ſurripere, uel æqualentẽ; ſeqt Ab. in c. quaſr. in j. no. ĩ. e. & in c. poſtulaſti. col. pe. ĩ. tit. ꝓximo. & in c. j. col. iij. ĩ. de dolo & ꝓtu. & in c. j. s. qd met. cã, ubi determinat, q̃ creditor qui nõ ꝑt ꝓbare creditũ ꝑt in occulto ſibi ſatisfacere. & Ale. ꝓſ. 135. Circa primũ, col. j. in j. uol. dicit iſtud dictũ Inn. ſæpe allegari à Theologis. ſed qd eſt periculoſum, & poſito q̃ ſit verũ, ſanè eſt intelligendũ, dũmò via iudiciaria ñ poſſit ꝓſequi creditũ, & dũmò nõ oriat ſcãdalũ vel ſuſpitio ĩ aliã pſonam, ſubdẽs vnũ verbũ verè notãdum, q̃ ſurripiens nõ poterit iſto caſu puniri de furto, ex quo nõ rapuit lucri faciẽdi gra. l.j. ff. de fur. Adde q̃ capiẽs nõ incidit in pœnã. l. ſi qs in tãtã. C. vñ vi, ſm Alex. ibi in j. apoſtil. Itẽ adde Pau. de ca. ꝓſ. 25. inci. Anteq̃ iura fierẽt. ubi ꝓſuluit pro ingrediente caſtrũ ſuũ & expellẽte detentatores ꝓpria auctoritate in defectum iuſtitiæ. & Ale. ꝓſ. 11. colũ. fi. uol. j. ubi ꝓſuluit in fauorẽ mercatoris, q̃ propria auctoritate in defectũ iuſtitiæ incarcerauit debitorem. & per iſtud d. Innocen. determinat Bald. & Ias. in l.j. col. v. C. de teſtamẽ. quòd hæres, qui non poteſt probare ſe hæredem cũ bona conſcientia poteſt furari bona hæreditaria. & ego examinaui in l. filiusſam. §. diui. poſt Mod. ff. de lega. j. Hinc dicit idem Innocen. in dicto c. cum dilecti. s. de elect. q̃ non peccat quirẽ ſolutam in executione iniuſtæ ſententiæ ſurripit. & ſequitur Ang. in l. Iulia. uerum debitorem. ff. de condi. indebi. & generaliter dicit Abb. in c.j. in fi. s. de in inte. reſti. q̃ libet cum bona ꝓſcia põt retinere qd iure nãli debeꝛ, li cet iura ciuilia repugnẽt. de quo latius p Fel. in c.j. co. xix. s. de ꝓſti. & d. Ias. inſt. de act. §. ſed iſtæ. col. xxj. & Pe. de Anc. in reg. peccatũ. in v. q. de reg. iur. in vj. Hinc eſt q̃ aduocatus ꝑt bonã cãm, ſi alr obtinere non poſſet dõlis & cautelis tueri, ſm gl. ꝓ illum tex. in c. dñs nr̃. xxiij. q. ij. Hinc iudex, qui non ꝑt alr veritatem habere, ꝑt vti ſimulationib. & multa reo promittere, & nihil obſeruare, ſm Archi. in c. vtilem. xxij. q. ij. de quo per Fel. in c. afferte mihi gladium. in j. no. de pſum. & in l. ſi mora. in iij. no. ff. ſol. matr. Hinc eſt quòd Papa apoſtaticus ꝑt eiici, & de facto deponi, quia iudex non inuenitur, cuius oĩo ſubmoueatur. §. pater. iij. q. j. Hinc Papa ꝑt iudicare in cauſa propria, quia nullus ſuperior eſt, qui ſibi ius dicat, ſecundum gl. in c. Guliſarius. xxiij. q. ij. Iſta tamẽ rõ non eſt neceſſaria cum poſſit ſe ſubijcere inferiori. c. nos ſi incompetenter. x. q. j. l. eſt receptũ. ff. de iuriſd. om. iud. Hinc eſt q̃ vbi deficit copia iudicis, licet vi & clam opus demoliri. l. ſi alius. §. beliſſime. cũ gl. & ibi Bar. ff. qd vi aut clam. & dicit Bart. in l. hoſtes. col. ij. ff. de ca. & poſtli. reu. copia iudicis deficiente licitũ eſſe priuatis indicere bellum ꝓ recuperatione rerũ ſuarum. Et idem dicit Bal. in l. ſi quis ad ſe fundũ. C. ad l. Iuliã de vi. Et ob hanc cãm paſſim ꝓcedunt repreſaliæ, q̃ ſunt licitæ ſeruatis debitis ſolennitatib. de quibus per Bar. in ſuo tract. repreſaliarum. ¶ Vltra Abb. eſt alius caſus in l.j. C. de fal. mone. alij caſus enumerantur in l.j. & ij. C. quando licet ſine iudi. ſe vindi. Alios caſus enumerat Bar. in l. gnali. C. de decur. li. x. Alios refert Spec.

90 in tit. de actio. §. j. ver. qui vult. ¶ †Quarto quærit Abb. an ꝓſumatur, q̃ citatio fuerit fcã de commiſſione iudicis? & ꝓcludit q̃ non: cũ eo tranſeunt *communiter* alij hic, ſequuntur Bar. & Legiſtæ in l. ſciendũ. ff. de uerbo. obliga. Et iſtã dicit cõem

a Verbali. & ita communiter doct. tenent. vt per villalob. in tract. cõ. op. In verbo citatio nu. 55. & ita de cõſuetudine obſeruatur. ſecundum Bal. in l. fi. nu. 4. C. de exhiben. reis.

Universidad de Navarra
Biblioteca

Aret. consi. 33. incip. Consultatio ꝓmissa. col. antepe. Eam dicit cõem Fel. in c. qñ ꝺ falsam. col. v. ꝺ. de prob. Et ſequitur Alex. consi. 123. inc. Viſo proceſſu. vol. ij. probatur, quia ſolennitas extrinſeca non præſumit. l. quæcunque. §. fi. ff. de publ. & maximè ſi ſit ſolennitas, q̃ habeat actũ producere. gl. in l. j. C. de fide inſtr. & iur. haſt. fiſc. li. x. Et quia ceſſat omnis præſumptio ſolennitatis adhibitæ per iudicem, qñ in actis non reperitur ſolennitas ꝰnunciata, ſm Inn. in c. cũ ad ſedem. de reſt. ſpolia. & Io. And. in d. c. qñ ꝺ falſam. & Bart. in l. hi qui ad ciuilia. C. de appellationibus. ¶ Amplia primo, etiam ſi notarius in relatione nuncij ꝰnunciaſſet citationẽ factam fuiſſe de commiſſione iudicis, ſm Are. in d. conſi. 33. ꝺriam tñ opin. in hoc ꝓcludit Ang. in tra. malefici. in verbo, iudex cõmiſit. ¶ Pro cõcordia põt diſtingui. Aut nondũ lata eſt ſententia, vel eſt lata, ſed nondũ tranſiuit in rem iudicatã, & tunc procedat opi. Are. Aut tranſiuit in rem iudicatã, & tunc ꝓcedat opi. Ang. ita diſtinguit Roma. conſi. 497. col. fi. per tex. in c. cum inter. ꝺ. de re iudi. Sed aduerte, quia ꝺ hanc diſtinctionẽ obſtat vna vulgata deci. Bal. in l. ij. C. ſi ex fal. inſtr. quã approbant Ludo. & Ale. in d. l. ſciendũ. ſ. ꝓ nunquã ẽt ꝓ curſum mille ann. ꝓſumitur mã datum, quod etiã ſequit Ale. conſi. 1. in iiij. parte. Defendẽdo diſt. poſſumus dicere verũ eſſe dictũ Bal. niſi in inſtrumento ꝰnunciatiuè fuerit facta mentio de mandato, tunc concurrẽte aliqua ꝓiectura ꝓſumitur mandatũ, ſm Deci. conſi. 26. colũ. iiij. in fi. Sic ergo in caſu noſtro, vbi cũ verbis enũciatiuis ipſius notarij ꝰcurrit trãſitus in rẽ iudicatã, per quã omnia ritè acta ꝓſumũtur. d. c. cũ inter. qd nota, quia vtilis limitatio ad. d. Bal. ¶ Amplia & ſecundò, etiã ſi appareret de commiſſione iudicis in genere, ſed non in ſpecie, cui nũtio eſſet facta, adhuc nõ ꝓſumeretur facta illi, etiã ſi notarius hoc in relatione atteſtare tur, ſm Are. in d. conſi. 33. ¶ Tertiò amplia, ẽt ſi nuncius in relatione dicat ſe citaſſe de commiſſione iudicis, quia non creditur ei, ſm Spe. tit. de citatio. §. ſequitur. verſi. ſed nunquid creditur. & Bar. in l. j. §. cura carnis. ff. de offi. ꝓfec. vrb. Et eſt regulare, ꝙ non creditꝭ aſcribenti ſibi auctoritatẽ vel officium. l. omnibus. C. de teſti. l. j. C. de man. princi. ¶ Limita primo, ſecũdũ Abb. hic niſi agatur de modico ꝓiudicio eccleſiæ, ſm Abb. hic. Et adde ibi, & bene facit tex. in auth. niſi breuiores. C. de ſenten. ex bre. reci. cũ alle. per Fel. in d. c. qñ ꝺ falſam. co. j. ¶ Limita & ſcdò niſi eſſet ꝓſuetudo in loco de non ſcribendo cõmiſſionẽ iudicis, tunc ꝓſumeretur ipſa cõmiſſio ſm Inn. in c. cũ parati. ꝺ. de appel. Et ideo hodie parum ſeruit iſta cõmiſſio, qa de ꝓſuetudine ſimiles cõmiſſiones non reſtringũntur in actis, ſm Io. An. & Pan. in d. c. qñ ꝺ falſam. ¶ Limita & tertiò, niſi citatus cõparuiſſet, & non oppoſuiſſet defectũ cõmiſſionis, tunc ſponta-
91 nea cõparitio validaret citationẽ inualidã, ſm gl. in l. j. ff. d fer. de qua latius. ſ. dixi. ¶† Quintò quærit Abb. an iſta verba, nul lus ei cõmunicat: importent excõicationẽ? & ꝓcludit ꝙ nõ. ſequit Io. de Ligna. do. Ant. & *communiter* alij ex quo nõ improbant. ratio eſt, qa talia verba ſunt apta importare aliã ſententiã. c. fi. de immu. eccle. in vj. ſed aduerte, ꝙ ibi gñaliter non de negatur cõio, ſed tñ quidã actus particulares interdicuntur. ¶ Scdò aduerte, ꝙ iſta ratio non ꝓcludit, ꝙ ſupraſcripta verba nõ ſint apta importare ſententiã excõicationis, ſed bñ ꝙ ſit dubiũ, cũ poſſint aliud importare. Scdò mouet Abb. quia ꝓ hæc verba non dꝭ obſeruata forma. ꝓſidera qd facit ad propoſitũ, nã cũ dubiret ſolũ an iſta verba importent excõicationẽ, cæteꝛa ꝓſupponunt habilia. c. j. de ætate & qualita. Itẽ finge ſeruatã ſolennitatẽ de qua in c. j. de ſentẽ. excõ. in vj. ꝙ talia verba ſint prolata in ſcriptis, & expreſſa cã, tunc ergo importabũt excõi cationem. Præterea omiſſio formæ non vitiat ſuam excõicationis, vt ipſe Abb. ꝺ ludit. Credo ꝙ Abb. voluerit dicere, ſi ſit ſeruata forma excõicationis, verba ſunt dubia, ſed ſi eſſet obſeruata forma, tunc ex obſeruatione appareret de mẽte ꝙ iudex vellet excõicare. Sed iterũ aduerte ꝙ forma, de qua in d. c. j. ſ. ꝙ referatur in ſcriptis, ꝓuenit etiã aliis ſententiis. c. fi. de re iud. in vj. Similiter forma, de qua in c. ſacro. de ſenten. excom. videretur ꝓuenire aliis ſentẽtiis, iuxta tex. in l. ad peremptoriũ. ff. de iudi. Ergo ẽt per obſeruationẽ formæ liquidò non appareꝛet de mente iudicis, & ſic vides ꝙ ꝓcluſio efficaciter nõ ꝓbat. Contrariũ tenet Dec. per duo fundamenta. ¶ Primò, qa excõmunicatio dicitur extra cõmunionẽ poſitio, ſm Abb. in rub. ꝺ. de ſenten. excõ. ſed iſtud nõ obſtat, qa arguit ab etymologia vocabuli affirmatiuè, qđ nõ licet, vt ꝺ. per Pan. ¶ Scdò, qa per alia ſimilia verba proferꝭ exc. vt ſi dicatur, cõmunio illi denegetur. c. epiſcopi. xj. q. iij. vel à cõione habeat extraneus. c. ſi diligenti. ꝺ. de foro compet. vel à cõmunione remoueat. ca. ij. de ſtatu monachorũ. Adde vel à cœtu fidelium ſit alienus. c. monaſteria. ꝺ. de vita & hon. cler. & ante Dec. idẽ tenet Fely. in ca. Rodulphus. co. xj. ſ. de ſent. excõ. Quid tenendũ? teneo cũ Abratio qa iſta verba ſunt ambigua, vt ſ. dixi. & probat in l. hi qui ſanctã. C. de apoſtat. q text. nõ loquitur in excõ. vt dicit Deci. qa Imperator nõ habet poteſtatẽ excõicãdi, & ideo cũ ſint dubia in foro fori, ſunt interpretanda ꝙ nõ ligent, ſm Inn. in ca. cũ tu. ꝺ. de teſt. & iſta eſt clara intentio Abba. ad oĩa. ſ. allegata rñdet, ꝙ ibi ꝓſtabat de mente legis vel hominis excõicãtis ꝓ ſimilia verba intellige ꝓcluſionẽ ꝓcedere in dubio, ſecus ſi ꝓſtaret de mẽte & poteſtate ꝓferentis talia verba, ꝙ vellet ꝓferre excõ. ſniam, nam tũc verba deſeruirent intẽtioni. c. ij. requiris. ꝺ. de appella. l. cũ virũ. C. de fideicõ. Qualiter aũt dicat apparere de mẽte, habes duas ꝓiecturas hic explicitas ꝑ Abb. Prima, ſi talia verba fuerunt prolata cũ iſto adiuncto ſ. donec ſatisfactione fuerit abſolutus. per iſtũ tex. Iſtã ꝓiecturã damnat Dec. qa abſolutio pariter ꝓuenit aliis ſentẽtiis. Sed aduerte, quia in aliis ſententiis latis contra non ſatisfacientem, ſolutione tollitur obligatio ſententiæ & debiti. inſtitut. quibus mod. tol. obli. in prin. Sed non tollitur vinculum excommunicationis. c. cum deſyderes. in fin. ꝺ. de ſen. excom. Ideo talia verba addita iuris miniſterio verificant in excõicatione, aliàs ſi intelligeremus ꝺ alia ſiũa, talis ſiũa eſſet ꝺ ius. Scda ꝓiectura, ſi talia verba ſint prolata ab exiſtente in apparatu excõicandi, ex apparatu. n. præmiſſo cognoſcit qđ ſequit. l. fi. ff. de hære. inſti. & iſtud ſequunt d. Ant. & Abb. in c. ſuper ſpecula. ꝺ. ne cler. vel mon. Tertia coniectura poteſt dari, ſi iudex fuiſſet ſolitus excõicari
92 ꝑ eadẽ vel ſimilia verba, arg. l. ſi ſeruus pluriũ. §. fi. ff. de leg. j. cũ ꝑcor. ¶† Vlt. quærit Abb. qd importet iſtud nomen, De quo vult deo, & in expoſitione vagatur circa plura impertinentia, ideo breuib. inſtabo. inquantũ dicit ꝙ eſt nomẽ proprium, & addit ſimilia nomina. Adde aliud ſimile nomen, ſ. Donadeus, de quo in c. cum Ioan. eremita. ꝺ. de fide inſtr. inquantũ dicit ꝙ gloriandũ eſt de pulchro nomine, vt facit Accur. & Ioã. And. Adde ꝙ etiã do. Iaſ. in l. j. col. v. ff. ſi cert. peta. & Fel. in c. ij. col. xviij. & ſeq. ſ. de reſcri. dñt ꝙ Inn. habuit ſignificatũ in hoc nomine, quia fuit pater & organũ innocentis veritatis. ſimiliter Gregorius, qui interpretatur vigilans, & ideo ſuis vigiliis per doctrinam & cõpoſitionem Decretaliũ gregẽ ſuum optimè rexit, ſm Ab. in prooe. Decre. in verbo, Gregorius. & idẽ dicit gl. de Bonifacio, qa bonum opus fecit illuminando ius noſtrũ. ſm gl. in prooe. Sexti. & audiui à doctore meo Fran. de Are. iure merito Fran. nominari, quia ſuo ingenio ius francũ fecit à morſib. cauſtantium, ideo Cardi. in c. cum ſm. de præbẽ. dicit ꝙ non poſſet eſſe maior paupertas, q̃ de pulchris nominib. facere inopiã, nã ex turpi nomine naſcit ſuſpicio mala, ſm Ioã. And. & ſcri. in c. grauis. de depoſi. & ideo imputandũ eſt ei, q ꝓfidit de hñte turpe nomen, puta Beliã, vt dꝭ in d. c. grauis. vel Naſcaro. c. per inquiſitionẽ. ſ. de ꝛle. Et refert Ioã. And. ibi, & Iaſ. in rub. ſo. mat. ꝙ pulchra nomina ẽt pretio nũmario eſsẽt emenda teſte Milantia vxore Ioã. And. & illud teſtatur Plutarchus in lib. de liber. educandis. & ob hoc dũt quidã ꝙ. Io. And. debuit erubeſcere alleg. auctoritatẽ vxoris ſuę, ſed iſtud nõ eſt incõueniens, quia Socrates eximius philoſophus multa ꝓfeſſus ſe didiciſſe ab Aſpaſia muliere teſte Leonardo Are. quẽ refert Barb. in d. c. grauis ideo ego deſiderans aliquando proceꝛ loſum iuris pelagus tranquillari, deſyderans ſignificatũ in nomine filium meum Tranquillũ appellari iuſſi. ¶ Succeſſiuè dũ Ab. proſequitur, an valeat argumẽtũ ab etymologia vocabuli. Aduerte ad plura. Primo dum dicit, ꝙ nõ valet in nominibus proprius. Iſtud intellige cõcluđter, aliquã tñ ſuſpicionẽ faꝛcit, per ea quæ. ſ. dicit idẽ Abb. aliàs eſſet ſibi ꝟrius. Scdò intellige ꝙ non valeat nec affirmatiuè neque negatiuè, aliàs dubitationẽ non haberet, quia affirmatiuè ẽt nõ valet in nominibus affirmatiuis, vt ꝺ. dicit Abb. Secũdo inquantũ Abb. ꝓcludit, ꝙ valet argumentũ ab etymologia negatiuè in nominib. appellatiuis, quæ nominantur ab eſſentiali natura rei. Deci. iſtud reprobat, quia eſſet quærere vtrum valeret ex parte poſt & ante nõ haberet certa doctrina. Sed tu aduerte, quia argumentũ ꝑt dupliciter ꝓſiderari. Primo ad demonſtrãdam ſignifi. vocabuli, & iſto caſu in nominib. appellatiuis valet etiã affirmatiuè, nã ſi volo demonſtrare ſignifi. verbi mutuum, potero arguere affirmatiuè, vt de ſe patet. Scdo poteſt ꝓſiderari ad demõſtrãdũ actum facti, quo nomine ille actus debeat appellari; exẽplum, ſi volo demõſtrare quid importet actũ traditionis decẽ ducatorum, iſto caſu neceſſe eſt arguere ab etymologia negatiuè, nã poteſt eſſe ꝙ ſit actus donationis & non mutui, & iſto caſu neceſſe eſt diſputare ex parte poſt, & ſm iſtum caſum loquit Abb. ¶ Itẽ inquantum vult Abb. ꝙ cõmunis vſus loquendi ꝑualeat propriæ ſignificationi, vide Fel. poſt Abb. in proę. Grego. & in c. per tuas. col. j. & ſeq ꝺ. de ꝓb. Bar. & alios in rub ff d no, oper. nunc. Scias tñ vnum verbum notandũ, ꝙ verba vulgariter

gariter ꝓlata, & ꝑ notarium in ſcriptis redacta debent intelligi ſm iuris interpretationem, & non ſm cõem vſum loquendi, ſm Bar. in l. ſi qs filiabus. j. ff. de teſta. tut. cuius dictũ ſequit Alex. ꝓ ſi. col. ix. & conſi. 87. vol. ij. iſtud dictũ vꝝ mihi durũ, qa notarij ſunt, vt plurimũ literarũ ignari, & ideo eorũ verba potius eẽnt intelligenda ſm cõem vſum, q̃ ſm ius, cuius ſcientiam nullã penitus hñt, & in ꝟrium facit, qa diuina ſcriptura redacta ad latinitatẽ recipit interꝑtationẽ a cõi vſu. c. maiores. ꝺ. de bapt. & ſic ſtatuta latinè edita recipiũt ĩterꝑtationẽ a cõi vſu. ſm Pan. & Fel. in d. prooe. Greg. Alex. & Moder. in d. rub. & Roma. conſi. 4. & Pan. ꝓ. 74. col. 4. in j. parte. & Barb. ꝓ. 34. col. 17. volu. ij. cur non ẽt inſtra notariorũ? Scias ẽt ꝙ allegãs cõem vſum tenetur illũ probare, ſm Io. de Ana. in c. j. de fagit. & Pan. de Ca. ꝓ. 284. incip. Præſuppoſito quodam ſtatuto ſm antiq̃ impreſſionẽ. Alex. ꝓ. ij. col. viij. vol. j. Adde, ꝙ tenet, ꝓbare talem vſum fuiſſe tpe cõditi ſtatuti, aliàs ꝓbõ non cõcluderet, ſm Alex. in l. v. in prin. ff. de verb. obl. & Ful. ꝓ. 165. col. pen. iſtud ẽt vꝝ alienũ ab omni rõne, finge ſtatutũ fore antiquiſſimũ iã annis. ſ. 200. editum, qũo poterit tunc ꝑbare cõem vſum a prin. editi ſtatuti? iõ dic melius, vt ꝑ Soc. in l. Gallus. §. ſi eius. col. fi. ff. de liber. & poſthu. Quod ſufficit ꝓbare cõem vſũ ſic fuiſſe ꝑ tñ tpis ſpaciũ, cuius initij memoria hoĩum non ſit in ꝟrium, & iſta ſigna, qa de pane lucrãdo.
93 ¶† Succeſſiuè circa noĩa verbalia in quantũ Abb. ꝓcludit ꝙ non dꝭ doctor, eoipſo ꝙ docẽat, ſed requirit ẽt ꝙ fuerit graduatus optimorũ ꝓſpirante ꝓſenſu. ꝑ l. magiſtros. C. de ꝓfeſſo. & med. li. x. & ibi gl. enumerat neceſſaria ad doctoratũ ex iſtis verbis ꝙ duo requirunt ad hoc vt dicatur doctor, & legat, & hẽat inſignia doctoratus. Adde ꝙ is q nõ legit, non dꝭ ꝓpriè doctor. ita Cardi. in ꝓœ. cle. col. iij. & iõ Bar. in l. medicos. C. de ꝓf. & medi. determinat ꝙ priuilegia illius. l. ſolũ cõceſſa intelliguñt doctoribus legentibus. Ego adderẽ aliud. ſ. ꝙ bñ & vtiliter legat, nam doctor debet hꝛe peritiã docendi, facundiã dicendi, ſubtilitatẽ interꝑtandi, vna cum copia diſcerendi. l. j. C. de profeſſo. qui in vrb. Conſtan. li. xij. per quã ita dicit Ab. in c. propoſuiſti. col. fi. ꝺ. de ꝓba. Sed qs eſt hic, & laudabimus eum? & iõ Bar. dicit in l. ij. C. de profeſſ. & medi. ꝙ doctor, qui non legit vtiliter ſcholaribus, ꝑt reprobaꝛi. ad qđ vide Fel. in c. ex lris. ſ. de conſti. & in c. ſciſcitatus. colum. vj. ſ. de reſcrip. & doctor qui neſcit legere, non debet hꝛe ſalariũ ſm Bar. in l. j. C. de anno. ciuil. lib. xj. & iõ priuilegia conceſſa doctoribus non competũt doctorellis, qui neſciunt docere. de quo per Fel. in c. j. col. ij. de maiori. & obe. & ſi vultis ſcire qualiter debet ſe hꝛe doctor in legendo, videatis Ab. & Barb. in c. quærẽti. ſ. de offi. deleg. & Abb. ſ. in ꝓœ. in prin. & Barb. in c. nam ꝙcipiſcentiã. col. 4. ſ. de conſti. poſſent plura ad iſta ſ. dicta reducere, ſed reſecanda ſunt ſuperflua per legentes, vt dicit Abb. in d. ꝓœ. ideo viſis aliqbus de doc. ſubijcienda ſunt
94 aliqua de ſcholaribus. ¶† Et dum Abb. hic dicit ꝙ ſcholaris intrans non aduertens & non ſtudens non gaudeat priuilegio ſcholarium adde vltra adducta ꝑ Mod. hic, & per Alexã. & Mod. in l. ſcriniarios. C. de teſt. mili. ꝙ iſtud firmat Alb. in l. neenon. ff. ex quib. cau. ma. Sed contrariũ tenet Bar. in l. j. C. de tyroni. lib. xij. vbi licet gl. ibi dicat, ꝙ ſcholaris vagus nunquam efficiet doctor, tñ nõ perdit priuilegia ſcholariũ. Quid tenẽdũ? vꝝ ꝙ opi. Ab. ſit verior, qa tex. in auc. habita. C. ne fil. ꝓ pa. cõcedit priuilegia, qa ſcholares facti ſunt exules amore ſciæ, qa eorum ſcia mundus poterit illuminari. ceſſante ergo cã, ꝙ non ſtudeant debent ceſſare priuilegia. l. Titia. §. vſuras. ff. de leg. ij. Poſſent fortè cõcordari opi. diſtinguendo, aut eſt oĩno vagus & nihil ſtudet, & iſto caſu ꝓcedat opi. Abb. quæ bñ probaꝛ in c. gñaꝛr. xvj. q. j. Aut non eſt oĩno vagus, quia aliquaꝛ ſtudet, licet parũ, & iſto caſu ꝓcedat opi. Bar. & faciunt pro iſta diſt. quæ dicit gl. in c. non oportet. cl. ij. de conſecra. diſt. v. ¶ Adde ſecundò ꝙ ſcholares qui non ſtudent non debeant percipere fructus bñficiorum ſuorũ, quos alꝭ ex priuilegio in abſentia perciperẽt, ſm Bar. in l. ſi quis Titio. ff. ex qb. cau. ma. Et Alb. de Roſ. in l. in ambigua. ff. de legi. probat tex. in c. cũ ex eo. de elec. in vj. Seꝺſtrati igit ab omni negotio literarũ ſtudio adhærere debetis, ſi ad doctoratus gradum conſcendere exoptatis, ita vos admonet tex. in l. milites. quẽ ibi ad hoc not. Io. de pla. C. de re mil. li. xij. ideo prouidi parẽtes volentes filios proficere, eis tenue viaticum aſſigent qa pecu-
95 nia eſt cã laſciuiæ, ſm Fulg. in l. cum filiuſa. viaticum. ff. ſi cer. pet. facit gl. in c. prophetauit. j. q. j. ¶ Itẽ ꝓbari dicit ꝙ ſcholaris inhoneſtè viuens non gaudet priuilegiis ſcholarium. l. ꝑ illud tꝑs. C. de decu. & ſtatio. lib. xij. iſtud ſequuntur ibi Io. de Pla. Card. poſt Io. de Ligna. in ꝓœ. cle. ſolus Deci. ꝺdicit, quia priuilegia conceſſa ſcholaribus non fuerunt conceſſa intuitu honeſtatis, & ob hoc infert, ꝙ ſcholaris renẽs mertricem vel cõcubinam in domo non perdit priuilegia, ſed abſit ꝙ iſtud admittaꝛ, nec ꝙ credant tũ licentiæ vobis concedi, ſaluis priuilegiis. Crede igit opi. Abb. veriorẽ. ad argũ rñdeo, ꝙ priuilegia fuerũt conceſſa ob bonũ publicũ, vt ſcia ſcholarium reſpublica bñ gubernet. d. auth. habita. Sed qđo viuẽs inhoneſtè poterit ſciam cõparare, cũ ſcriptũ ſit, q amat vilia, ſcientiam ſcripturarum non amabit, ſm Abb. in c. cũ in iuuentute. ꝺ. de præſumpt. facit illud. Non bñ conueniunt, nec in vna ſede morantur Maieſtas & amor. & illud, In os maleuoli non intrabit ſapientia. Nam q Chriſtum deſerit, & vitia amplectit, ſcientiæ theſaurum nõ inueniet. c. q ſcire. xxvj. q. ij. ceſſante ergo cauſa, ſcilicet ſcientia, quæ præſumptiuè ceſſat in viuẽte inhoneſtè, ceſſabũt priuilegia, vt ſ. dixi. Præterea ſcholaris etiã doctus, ſi malus ſit, nõ præſumit vtilis reipubl. tanq̃ credat ꝙ ſit vſurus ſcia in malũ, & ideò doctorari ꝓhibet. d. l. magiſtros. & not. in
96 d. c. ꝓpoſuiſti. col. fi. ¶† Itẽ not. ꝙ nomina verbalia ſonãtia in delictũ vnico actu verificant, vt ꝑuaricator. l. athletas. §. ꝑuaricator. ff. de infam. vt graſſator, venenator. l. capitalium. §. venenarij. ff. de pœn. vt expilator. l. j. §. expilatores. ff. de expila. & licèt Abb. loquat de nominibus verbalib. tñ, tñ Lud. Ro. conſ. 304. In caſu ꝓpoſitæ conſultationis. ponit rſam in quibuſcunque nominib. delictũ ſignificantibus, vt fugitiuus, leno, & ſimilia. l. mariti. §. q quæſtũ. ff. de adult. & ibi Bart. Sed in ꝟrium vꝝ text. in c. vidua. xxxiiij. diſt. vbi dꝭ meretrix, q̃ multorũ libidini paret, & ſm d. Præpoſi. & Archid. Illud verbũ multorũ, debet verificari, ſaltẽ in tribus, & iſtud determinat Soci. conſ. 34. viſis teſtib. c. ij. ſol. quædã ſunt noĩa ſonantia in delictũ, q̃ denominant ab actu, & tunc ſufficit vnicus actus, vt homicida, calumniator, & ſimilia. ita ꝓcedat cõcluſio. quædam ſunt nomina, q̃ denominant ab effectu, reſultante ex actu, vt meretrix, q̃ dꝭ à merendo libidinis ſtipẽdia, ſm Arch. in d. c. vidua. & tunc requirunt plures. ſimile in fœneratore, q nõ rectè fœnerator appellaꝛ, ſi ſemel tñ fuerit fœneratus, ſm Pari. de Put. in tract.
97 ſyndicatus. in ver. ꝺhere. in ver. an officiales. ¶† Not. tñ, ꝙ mulier, q̃ vnũ ſolum admiſit dꝭ inhoneſtè vitæ. ſm Cæpol. conſil. 58. Fran. de Villarijs. Et iſta faciunt ad ſtatuta, quædã ſunt verba, q̃ denominant ab exercitio, ſeu vſu, & tunc talia verba requiruñt plures actus, vt luſor & aleator, ſm Bald. in rubric. de conſt. pec. ad fin. Et inquantũ Abb. dicit, ꝙ iſta concluſio fallit in abigeo, intellige vt no. in l. ouces. ff. de abig. Inquantũ dicit, ꝙ fallit in plagiario. Iſtud reprobat Saly. in d. l. ſi abducta. & bñ ꝑ tex. in l. pen. C. ad l. Fiuiam de plag. & ſi vis ſcire differentiam
98 inter furẽ & plagiariũ, vide gl. in l. ij. ff. de plag. ¶† Inſuper nota, ꝙ vna mercãtia nõ facit vnũ mercatorẽ. l. j. §. j. ff. de trib. & ibi Bar. & latè Alex. & Are. in l. cætera. §. ſi qs. ff. de leg. j. & Fel. in prooem Gregorian. in verbo, Gregorius. col. fi. Tu dicas generaliter, ꝙ nomina ſignificatiua alicuius officij, qđ quis ꝓpria auctoritate aſſumit, non verificanꝭ ex vnico actu, ſm Bar. in l. mariti. §. q quæſtus. ff. de adult. ideò Par. de Put. in loco præallegato, dicit officialẽ nõ poſſe puniri pœna ſtatutaria, ſi tñ vnam mercantiã fecit. intellige verũ, niſi præcedat matricula,
99 ſm Bal. in d. rub. & ſequunt Moder. hic. ¶† Vlt. not. ꝙ mercator nõ appellatur, niſi q habet maiorẽ partẽ fortunarum ſuarum in mercibus. l. ſemper. §. negotiatores. ff. de iureiur. & ibi not. Bar. idem firmat Bar. in rub. C. de naui. lib. xj. & Alex. cõſ. 108. in iiij. vol. Abb. conſ. 78. col. ij. in j. parte. Sed aduerte, ꝙ text. in d. c. negotiatores. nõ ꝓbat, qa loquit in mercatore deputato ad ſuccurrendã annonã reipubl. Et ꝓpterea volentes ſe excuſare ab oneribus publicis, iſto caſu fauor publicæ vtilitatis & natura matrimonij exigunt, ꝙ mercator habeat maiorem partẽ fortunarum in mercibus. Nec ſic videt dicendum in aliis mercantiis. poſſem in iſta materia multa contexere, ſo lùm addas ꝙ ex etymologia vocabuli, quę reſoluit verbum in ꝓprium ſignificatum, ſm Bal. in c. j. §. ſi qs de manſo. de contr. inueſt. Mercator, ꝓpriè dicit, qui mercibus emẽdis & venden dis vias facit ad alienas regiones quaſi mercium vector. Et ob iſtam cauſam, qa in itineribus & in vecturis mercium magnis periculis ſe ſubiiciunt, inter miſerabiles perſonas nuncupanꝭ, & habent omnia priuilegia miſerabilibus conceſſa, ſm Inn. in c. ſignificantibus. de offic. deleg. & Fel. in c. cũ ſit generale. col.
100 vſij. de for. cõp. ¶† Ex hoc infero, ꝙ mercatores noſtri tem poris qui ſtant domi & mutuãt ſub vſuris, non debent habere priuilegia mercatorũ, imò dicit Bal. conſ. 382. incip. In q. Martini. in v. parte. Quod ſtatim q̃ primũ mercator mutuauit ſub vſuris, ſtatim caſſãt de matricula, quantũ ad priuilegia, nõ q̃tũ ad odia. Opinio tñ vulgi in iſta materia eſt multũ conſideranda. l. ſcier dũ. §. aliud. ff. de ædil. edict. Et ex his ad laudem virginis, cuius feſtum heri celebrauimus, vtiliter puto, quòd impoſitus ſit finis huic Decret.

SVMMARIVM.

1 *Negotia eccleſiaſtica per prælatos eccleſiarum ſunt diſcutienda.*
2 *Leici qui ſint, & cur ita dicantur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioan. Franc. Ripa super secunda Decret.

3 *Hospitalarij, templarij, & similes, an dicantur laici, uel clerici.*
4 *Iudex laicus habens clericum detentum, non tenetur eum relaxare, nisi prius facta fide de clericatu.*
5 *Argumentum à contrario non tenet, quando resultat prauus intellectus.*
6 *Tractare uerbum, quid significet.*
7 *Argumentum ab ordine literæ, an & quando sit ualidum.*
8 *Laici ecclesiastica negotia tractare non possunt, uide nu. 16. 17 & 18.*
9 *Imperator & eius comites Palatini, an possint legitimare filium sacerdotis ad hunc effectum, ut succedat ipsi sacerdoti & in eius hæreditate.*
10 *Laicus an possit esse tutor clerici.*
11 *Tutor uel curator laicus si à iudice laico fuerit datus alicui minori, tũc etiam laico, an illo minore effecto clerico finiatur ipsa tutela uel cura.*
12 *Laicus an possit esse arbiter in causis ecclesiasticis. nn. 13. & 14.*
15 *Consuetudo potest dare iurisdictionem non habenti.*
19 *Clericus ratione rei sitæ fortitur forum ecclesiasticum in loco, ubi res est sita.*
20 *Laicus an possit in causa reconuentionis cognoscere contra clericum.*
21 *Feudum si fuerit à secularibus feudatarijs ecclesiæ donatum, & postea inter prælatos, uel inter dominum feudi, & ecclesiam uertatur differentia, quis de hoc cognoscet, an Papa, uel Imperator.*
22 *Creditoris conditio ex persona hæredis non debet fieri deterior.*
23 *Episcopus executor datus ad distribuendum bona inter pauperes potest conueniri tanquam executor coram laico, coram quo pauperes etiam conueniri potuissent. & nu. 24.*
25 *Iudex laicus an sit competens contra laicum fideiussorem clerici.*
26 *Iudex secularis an possit cognoscere de causa falsi testimonij, quod clericus deposuit coram eo.*
27 *Iudex secularis an possit compellere clericum ad perhibendum testimonium coram eo.*
28 *Laicus an possit cognoscere in possessorio.*
29 *Seculares nitentes cognoscere de causis ecclesiasticis, qua pœna puniri debeant.*
30 *Abbas an ueniat appellatione prælatorum.*
31 *Abbas an connumeretur inter maiores dignitates, an inter inferiores.*
32 *Prælati eccle. propter prohibitionem laicorum non debent dimittere iustitiã.*
33 *Arbiter non arbitratur iure proprio, sicut nec delegatus.*
34 *Episcopus an possit delegare causas ecclesiasticas laicis.*
35 *Substitutus non potest esse is, qui non potest esse principalis.*
36 *Papa non potest derogare priuilegio fori concesso clericis.*
37 *Laicus in causis spiritualibus, an possit esse delegatus simul cum clerico.*
38 *Laicus de mandato Abbatis an possit aliquem recipere ad professionem.*
39 *Laicus de mandato episcopi, an possit ponere clericum ad torturam.*
40 *Papa an possit causas spirituales laico delegare.*
41 *Statutum puniens præsumentem turbare possessorem in sua possessione, an habeat locum in laborantibus, qui nomine alieno turbant, laborando in possessione alterius.*
42 *Statutum uel lex pœnalis loquens per uerbum præsumpserit, an includat contrauenientem legi uel statuto per ignorantiam.*
43 *Prælati an teneantur delegare causas ciuiles uel criminales laicis. 44.*
45 *Prælatus si procedat in causa sanguinis, an ualeat processus.*
46 *Prælati an possint esse delegati laicorum. & nu. 47.*
48 *Clericus delegatione laici ad unam causam, an ea expedita possit aliam assumere.*
49 *Laicus in causis eccl. an possit esse procurator clerici, syndicus ecclesiæ.*
50 *Laicus an possit constitui procurator ad eligendum prælatum*
51 *Laicus an possit esse procurator ad negotia spiritualia extraiudicialia.*
52 *Laicus an possit esse administrator generalis ecclesiæ, puta œconomus.*
53 *Laicus an possit esse fabricarius in ecclesijs.*
54 *Laicus an possit constitui ad uendendam unam rem ecclesiæ.*
55 *Laicus an possit colligere oblationes spirituales.*
56 *Laicus an possit esse uicarius episcopi.*
57 *Laicus an possit esse assessor iudicis eccl. & quid in doctore iuris ciuilis tantum. nu. 58.*
59 *Ecclesiasticus an possit esse laici assessor.*
60 *Laicus an possit esse notarius in causis ecclesiasticis. & nu. 61.*
62 *Laicus an possit prædicare.*
63 *Prædicans sine licentia superioris est excommunicatus.*
64 *Clericus coniugatus, an possit esse delegatus episcopi in causa saltem criminali contra clericum.*
65 *Clericorum consensus an requiratur in casibus, in quibus potest episcopus causas ecclesiasticas laicis delegare.*
66 *Laicus an possit esse rector hospitalis: & an custos ecclesiæ, seu altaris. 67.*
68 *Laicus an possit habere possessionem super beneficio ecclesiastico.*
69 *Laicus an possit habere præbendam. & an possit propria authoritate construere capellam, quam erexit in sua domo uel castro.*
70 *Laicus an in casu necessitatis possit de spiritualibus negotijs se impedire. Et cum tempore necessitatis laicus possit baptizare, an cessante necessitate sit postea recurrendum ad sacerdotem pro baptismo.*
71 *Clericus constitutus in morbi articulo potest examinari in testem coram iudice laico sine superioris licentia.*
72 *Moriens si instante mortis periculo amisso uocis officio signa contritionis coram laicis fecerit, communis gratia eis non est deneganda.*
73 *Laicus an ex priuilegio Papæ possit spiritualia negotia tractare.*
74 *Papa an possit uni clerico concedere, q. non teneatur dicere horas.*
75 *Laicus, an possit præscribere ura spiritualia.*
76 *Iudex secularis an possit cognoscere de controuersia decimarum inter laicos in casibus, in quibus laicus de iure possidet decimas.*

a Ecclesiastico. sequitur & dicit hanc opinionẽ seruari in Hispania Didac. q. practicarũ. c. 33. nu. 1. contrarium tamen in Gallia obseruari dicit ibidem. & Gallicę cõsuetudini ra quam iuriditę accedit cõsuetudo Mediolanẽsis, vt per Iul. Cla. in practi. cri. §. final. q. 36. ver. regulariter. TROTT.

b Laicũ. de qua re & quis dicatur. habitus clericalis nempe is, ex quo iudicatur clericus à populo fiati acvidetur. habes per Clar. vbi §. vers. dixi clericum. TROTT.

DEcernimus. ¶Diuidit & summat cõter, vt hic p Abb. Sed quia Barb. mordet istud summarium, & ipse ponit aliud prolixius isto text. ideo ego summo sic. Negotia † ecclesiastica laicorũ ꝓhibitione nõ obst. ꝓ prælatos ecclesiarũ nõ ꝓ laicos nec laicorũ iudicio sunt discutiẽda. ¶In tex. ibi, decernimus, exponas. i. declaramus. nã antea idẽ statutũ erat, vt patet in iuribus alle. in gl. & sic nota, q verbũ decernimus, nõ ẽ sp noui iuris promulgatiuum. ad idẽ tex. in c. ad audientiã. & ibi no. Host. & Card. ꝯ. de cler. nõ residẽ. rñr tñ denotat ius nouũ fm gl. in cle. ꝓ lras. de ꝓb. & in cle. ij. de reb. eccl. non alien. & in cle. fi. de æta. & quali. & in cle. ij. de appella. & ꝯ. Pan. ad fi. ¶† In tex. ibi, vt laici. qui sint laici, & quare ita nominentur, declarat text. in c. duo sunt. xij. q. j. Sed hic cadit dubõ, an clerici ꝓiugati in casu huius tex. sint reputãdi clerici vel laici? vr q dẽant numerari inter clericos, per illud qđ dicit Io. And. in c. Ioã. ꝯ. de cler. ꝓiug. vbi vult q statutũ excõicãs certo casu laicos non includat clericos ꝓiugatos. ¶Secundò facit quod dicit Abb. in c. j. de vita & honest. cler. vbi vult q ille tex. prohibens laicos stare in choro, vel intra cãcellos altaris dum officia celebrãtur, non censetur excludere clericos ꝓiugatos. Cõtrarium credo verius, quia cã prohibitiua, quam assignabo. ꝯ. in j. no. militat ẽt in clericis coniugatis, & quia excepto priuilegio fori clerici cõiugati reputantur puri laici. c. vnico. de cle. ꝓiug. in vj. Et de hoc est tex. in c. ij. ꝯ. de cle. ꝓiu. ¶Nõ obst. allegata, quia loquuntur in odiosis, sed dispõ huius tex. ẽ mere fauorabilis & fauore ecclesiarum introducta, vt ꝯ. patebit. ¶† Sed ò dubitatur, an hospitalarij, templarij, & similes dicãt laici vel clerici? vr q sint clerici, quia sunt Deo deuoti. d. c. duo sunt. Contrariũ vr determinare Inn. in c. j. de cele. missa. Pro ꝓcordia distinguas vt per d. Præpo. in c. mulier. xxiij. dist. & ꝓut habet in decisi. Tholo. deci. viij. ¶Tertio dubitatur † an in dubio ꝓsumatur laicus vel clericus. Inn. in c. super his. de accu. in fi. determinat, q in dubio quilibet ꝓsumatur laicus, & iõ dicit q excipiens ꝯ electum, q non sit clericus hẽt intentionem fundatam. sequitur Abb. in c. bonæ. j. col. pe. ꝯ. de cle. & in c. j. col. j. ꝯ. de lit. ꝓte. & in c. qñ ꝯ. ꝯ. de prob. assignans rõnem, quia de promotione ordinum debet fieri scriptura. c. legum. ij. q. j. & ꝯ. de cler. peregri. per totũ, & vbi nõ apparet scriptura, ꝓsumitur q actus non fuerit celebratus. d. c. qñ ꝯ. idẽ tenet Car. in c. ꝓdimus. in iij. char. ꝯ. de sentẽ. ex cõica. & Deci ꝙ. 125. inci. In cã expoliationis, qa qualitas clericatus nõ inest à nã. & ꝓbat ꝓ tex. in c. cum adeo. ꝯ. de resc. & in c. ex lris. ꝯ. de trãsac. iõ iudex laicus hñs clericum detentum nõ tenet eũ relaxare nisi facta fide de clericatu. fm Fulg. consl. 120. inci. Presuppositis statutis. & quær debeat ꝓbari iste clericatus, ꝙtũ ad hũc effectũ, optimus ẽ tex. in c. si iudex laicus. de sent. excõ. in vj. ¶Sed corã q fiet hmõi ꝓbõ? cõiter doct. in d. c. si iudex laicus. tenẽt q fieri debet corã ecclesiastico, a seqt Bal. in l. si qua p calũniã. C. de epis. & cle. & Fulg. in d. ꝙ. 120. b Qđ limita nisi sit ꝓtroversia de habitu clericali tñ. tũc, talis cognitio spectat ẽt ad laicũ fm Gui. Pap. q. 138. & vltra eum idẽ voluit Gem. in c. j. ꝯ. de cler. ꝓiug. in vj. & Soc ꝙsi. 122. col. iij. in j. ꝓte. Declara ẽt vt in decis. Tholo. decis. ciiij. & cxvij. in gl. Qualr ãt & qũo possint ꝓbari clericatus & ordinũ collatio p testes nõ determino, quia qõ pẽdet de facto. videatis Fel. in c. cũ cãm. col. iij. & in c. Alb. col. fi. ꝯ. de testib. & Gem. ꝙsi. 91. incip. Premitto, q possessoriũ. An ãt hĩc bũficiales enunciãtes ordines fidẽ faciãt, videas Abb. & Fel. in c. nõnulli. §. sunt & alij. 5 col. iiij. ꝯ. de resc. r. ¶† In tex. ibi, ecclesiastica negotia. Ergo a ꝯrio secularia laici poterũt tractare. Sed ꝯ inter secularia ꝓnumerantur ebrietas, & alearũ vsus, & similia. c. j. ꝯ. ne cleri. vel mona. & tñ ista nõ vñr cõcessa laicis, vt in tit. de alea. p totũ. ergo non tenet argiñ à ꝯrio, qñ resultat prauus intellꝰ. tex. est hic, & allegat glos. fi. in l. cõuenticula. C. de epis. & cler. vel aſt negotia secula. & negotia ecclesiastica ꝓñt tripliciter cõsiderari, vt p Abb. in rub. ꝯ. ne cler. vel mona. & capiendo. ij. & iij mõ, ꝯrium nihil obst. hoc. n. verbũ negotia ecclesiastica, debet exponi, id est iudicia seu causas rerum ecclesiasticarum. probatur, quia negotium propriè dr in causis, negotiatio in commercijs. c. forus. de verbo. signi. ¶Et qa debet exponi fm nam tit. iuxta l. Imperatores. ff. de in diẽ addi. ita vt exponere iste tex. 6 in verbo ecclesiasticã iustitiã. ¶† In tex. ibi, tractare, ꝓt exponi id nil est consulere, vt in l. si quis. C. de inge. & manu. ibi, si cum peritioribus tractatũ habuisses. & fm Pal. exponit, id est ꝛo 11 ium. & ex hoc habes hic tex. q laicus nõ potest esse assessor in causis ecclesiasticis. ¶Secundò põt resolui, id est examinare, & vtrũ dare. c. tua. ꝯ. de his q fiunt à prælat. cũ gl. & fm istum sensum vr hic esse text. q laici nõ possunt dare vocem, nec interesse in tractatibus, qui fiunt in venditione rerũ ecclesiæ, qđ ꝓbatur in c. bene quidem. xcvj. dist. ¶Tertiò põt interpretari, id est custodire l. eleganter. §. pen. ff. de pign. act & fm istum intellectum habes hic tex. q laicus non potest esse sa ristæ nec œconomus rerũ ecclesiasticarum. ¶Quartò potest intelligi, id est colloquium habere. c. fi. & ibi Fel. ꝯ. de ꝓbat. vnde vulgò dicitur, multa tractant, quæ nõ concludunt. l. si voluntate. C. de rescind. vend. c. j. de reb. eccles. non alien. in vj. testes deponentes de tractatu nihil ꝓbant fm Alex. consl. 13. col. penul. & consl. 28. col. ij. volum. j. & Dec. 133. col. v. & 159. col. 4. & fm istam expositionẽ habes, q clerici de negotiis ecclesiasticis nõ debent habere colloquiũ cum laicis, qa posset laicus confabulando peruertere eorũ iudicium. 7 ¶† In tex. ibi, præsumãt, sonat in malã partẽ, & ideò glo. exponit sua auctoritate de proprietate & natura huius verbi ꝑsumere. dicam ꝯ. post Abb. in tex. ibi archiepi. aliq libri habent archidiaconi, fm primam literam habes notare q nõ valet argiñ ab ordine literæ. & ad hoc nor. istum tex. Soci. consl. 9. col. v. in j. parte. Sed intellige vt ꝓcedat, qñ talis ordo ponit exemplificatiuè, vt hic. & ita declarat Card. arg. l. obligationũ subſtantia §. fi ff. de act. & oblig. & ad hoc adde tex. in c. cum in cunctis. §. inferiora. ꝭ. de elect. fm verò aliam literã habes, q Abbas est dignior archidiacono, qđ non ꝓbatur isto tex. stantibus prædictis, de quo latius infrà di 8 cam. ¶† Nota primò fm Abb. q laici negotia ecclesiastica, maximè spiritualia tractare non possunt principaliter, nec ministraliter, id est, nec iure ꝓprio, nec ministrando consilium vel auctoritatẽ. & ratio multiplex est: prima, qa qđ vni creditum est, alius non debet subtrahere, ne ꝓmissis actibus rerũ turbentur officia. l. consulta dualia. C. de testa. ¶Secũda, qa non est concedenda auctoritas imperãdi his, quos obsequẽdi manet necessitas. c. ecclesia sanctæ Mariæ. ꝭ. de constit. c. cum laici. ꝯ. de reb. eccle. non alien. & quia indecorũ esset laicos iudicare laicos. §. in nona. xvj. q. vlt. & quomodo q rebus humanis præsunt de his p quos diuina ministrantur iudicare præsument. c. denique. xcvi. dist. Alia ratio fuit ꝓp suspicionẽ: sunt enim laici oppido infesti clericis c. laicos. ij. q. vii. c. laicis. de immu. eccles. in vj. & ideò dicit q de ecclesia malè iudicat, q quærit iudicium laicorum. c. placuit. xi. q. j. Et in spiritualibus est alia ratio fortior, quia laici sunt incapaces spiritualium. c. Messana. c. sacrosancta. ꝭ. de elect. & ꝓpea text. dicit maximè spiritualib. Iuxta istud not. de pluribus dubitatur. ¶Primò nunqd text. procedat in Imperatore? videt q non, qa Imperator est constitutus à Deo in terris omnium magister. auth. habita. C. ne filius pro patre. Est enim Imperator Dei vicarius, fm Bald. in l. j. C. de iur. aureo. annu. & dicit Dei legatus & proconsul, vt p Cur. consl. 65. col. vj. ¶Contrarium est verius, fm Abb. in d. c. ecclesia S. Mariæ. in iij. not. p illum tex. Et ita tenet Dec. consl. 170. incip. viso themate. in fi. vbi decidit, q Imperator non põt formare inquisitionem de vsuraria prauitate contra aliquẽ, hac ratione Imperator nõ debet interesse in concilio generali clericorum. c. cum virũ. xcvj. dist. Pan. in c. cũ M. in iiij. col §. de const. hac ratione Imperator nõ potest alicui cõcedere priuilegium fori ecclesiastici, fm gl. & Abb. in c. nuper nobis, ꝯ. de testi. Ad contrarium respondet, q est vicarius Dei in temporalibus & prophanis, nõ in ecclesiasticis, maximè spiritualibus. c. nouit. vbi Abb. in vij. no. ꝯ. cod. c. certũ. cũ gl. x. dist. & lepra percutit Imperator, si ecclesiastica tentet vsurpare. c. Imperiũ. cod. dist. 9 ¶† Secundò dubitat, an iste tex. cedat etiam in negotiis ecclesiasticis, quæ expediunt per viam voluntariæ iurisdictionis? videtur q sic, nam Imperator & eius comites Palatini non possunt legitimare bastardos ad spiritualia, fm gl. in c. j. x. dist. Pan. & alios in c. per venerabilem. qui filij sint legitimi. nec quo ad feuda ecclesiastica, vel emphyteusim ecclesiasticam, vt dixi ꝭ. in rub. fortius non possunt legitimare clericum ad temporalia, puta ad hæreditatem paternam etiam patre consentiente, fm Deci. consl. 150 p totum. & licèt possint legitimare filium sacerdotis, fm Ioan. Andr. & Card. in d. c. per venerabilem. & Cald. consl. iij. sub rubr. qui filij sint legitimi. & Bald. in l. q ꝭ. C. de nup. Paul. de Cast. in l. si qs posthumos. ff. de lib. & posthu. & in consl. 225. incip. notandum est. fm antiquam impressionem. tamen non possunt legitimare filium sacerdotis ad effectum, vt succedat ipsi sacerdoti, & in eius hæreditate, fm Soc. consl. 65. incip. Super ꝓposita q. in iij. col. in iij. parte. quia nullam habent iurisdictionẽ in patrem sacerdotẽ, nec in eius hæreditate. Est verum q in hoc idem Soci. vr ꝓriari in l. Gallus. in §. forsan. in fi. ff. de lib. & posthu. Et ꝓmum visus est tenere Pal. consl. 363. inci. Quæritur utrum filius in v. parte. Cõtrarium in principali dubio vr ddm, qa index laicus potest interponere decretum suum in emancipationibus clericorum. tm 3 or. de ci. vii. in isto tit. quã sequtur Ge 1 c fi. §. primo. eo. tit ĩ vi. ¶Ad istud tenẽdo aliam partem rñdet Dec. in d. consl. 150 col. iij. q emãcipatio est actus patris & non iudicis. Istu solo in ꝓpõsito nõ vr tuta, quia respectu decreti nõ potest negari quin sit actus iudicis. Et si dicat interponitur super actu patris. Adiuertat, qa emãcipatio vr actus cõis patris & filii regrid. n. consensus vtriusq; l. iubemus. C. de emã. liber. Et ꝓpea vr potius adeũdus iudex filii patientis, q̃ patris agentis, vt dicimus in tentiosa iurisdictione. c. si clericus laicum. ꝯ. tit. i. l. iuris. ordi. C. de iurisd. om. iu. istud valde stringit ꝭ Deci. nisi dicamus q in volũtaria iurisdictione ꝓtemplamur potius ꝑsonã agẽtis. qđ ego demõstro. Nam si laicus donet clerico, iudex laicus in 14 inuabit talẽ donationem. si verò clericus donet laico, index ecclesiasticus insinuabit. Similiter si laicus minor uelit alienare in laicum, ꝓhibita bona alienari sine decreto, iuxta tit. de rebus eorum. p totum: isto casu iudex laicus interponet suum decretum. si verò clericus minor uelit alienari in laicum, tũc ecclesiasticus iudex auctorizabit ipsam alienationem ita determinat Soc. in c. j. in xviij. fallen infra de fo. compet. Et ex istis infertur, qđ si pater emancipas esset clericus, & filius laicus, tunc iudex ecclesiasticus deberet auctorizare ipsam emancipationem. & ita 10 debet intelligi Rot. quę ofa bã figna, quin quotidiana. ¶† Secundò in ꝓrium facit, qđ decidit Bald. ꝙsi. 40. in iij. parte. vbi tenet quòd laicus potest esse tutor clerici duabus rationibus. Primò, quia clericus potest esse tutor laici. c. peruenit. 86. dist. ergo idem e ꝯ. Secundò, quia clericatus retorqueretur in odium contra l. quod fauore. C. de legi. Si ergo laicus potest esse tutor clerici, a fortiori etiam index in dãdo tutorẽ. Ad istud potest rñderi, q non est verum per illum tex. Nam tutor datur personæ instr. qui testatum dari poss. § certæ rei. & laici super personam clerici nullam habent potestatẽ. Et ꝓrium tenet Deci. in allegato ꝙsi col. pen. & Maria. in c. i. in xxi. ampl. infra tit. i. & qđ laicus non possit dare tutorẽ clerico, tenent Anch. & Ge. & Perusi in c. fi. §. i. de iud. in vj. Quæ decisio etiam procederet non obst. q laicus possit esse tutor clerici. nam laicus põt eẽ procurator clerici & syndicus ecclesiæ. c. j. ꝯ. de procur. & c. i. ꝭ. de synd. & tñ non põt esse index. Item laicus põt eẽ hospitalarius, ut ꝯ. diximus. non tñ sequitur, ergo potest ꝓstitui rector hospitalis à iudice laico, & ideo tenet decisi. Bal. q laicus possit esse tutor. & probo, quia laicus datus tutor clerico a lege vel a parte in testo debet ꝓfirmari, fm Gem. in d. c. fi §. i. Si ergo laicus põt esse tutor ĩmus vel testamẽtarius, eo mõ poterit eẽ datiuus, cũ nulla subsit rõ diuersitatis. Tertio in cõtrariũ facit, quia index laicus põt dare curatorem clerico, fm Rot. deci. ccliij. inc. Clericus. Sola procedit illa decisio in casu suo tñ. ꝭ. qñ lis pendet coram laico, iuxta tex. in c. si clericus laicum. infra tit. j. tunc. n. clericus subiicitur iurisdictioni laici in causa principali, & ꝙñr etiam in accessoriis, & sic in decernendo curatorem, intelligit illam decisi. Peru. in d. §. primo. & bñ probatur in l. fi. §. primo. C. de admi. tut. ubi determinat q iudex causę principalis est etiam iudex in dando curatore. Sed iudex laicus excepta lite coram eo vertente non posset dare curatorem gñale ad alias lites ipsi clerico, fm Old. ꝙsi 59. Vertitur in dubiũ. & Soc. in d. c. j. xxij. ampl. ¶Iuxta ꝓmissa 11 †suboritur alia dubõ. Pone q a iudice laico fuerit datus tutor uel cura. laicus alicui minori, tũc ẽt laico: An illo minore effecto clerico finiat ipsa tutela vel cura: & sit dãdus alius tutor uel curator clericus? vr q sit extincta tutela uel cura. quia res deuenit ad qũ casum, à quo incipere ñ poterat. l. inter stipulantẽ. §. sacram. ff. de uerbo. obl. In ꝓrium facit, qa tutor laicus uel curator legitimè ꝓstitutus ꝓfirmãdus venit ab ecclesiastico iudice, vt ꝯ. dixi. & istud puto uerius p illud qđ dicit Bar. in l. si ꝓpu 12 beri. ff. de tut. & cura. dat. ab his. ¶Tertio † dubitat an iste tex. ꝓcedat in negotiis ecclesiasticis expediendis p uiam simplicis notionis, & sic qrit, an laicus possit eẽ arbiter in causis ecclesiasticis? vr q nõ per tex. istum in uerbo, tractare, qđ patet arbitro. Solu. q in causis spiritualibus clarum est, q laicus non põt eẽ arbiter. c. ꝓtingit. ꝯ. de arbi. Sed hic qritur an saltẽ posset eẽ arbiter in causis spiritualibus vna cum clerico? vr q nõ per text. in l. Pedius. ff. de arbi. in ꝓrium est tex. in c. per tuas. ꝭ. tit. ꝓxi. Ad tex. in l. Pedius. rñdet ibi Ab. quæ solutio licet *communiter* teneat, nõ tñ transit sine scrupulo, ut infra dicã. Iterũ dubitat, an eo casu quo factũ eẽt cõpromissum in solũ laicũ & spuali, & tpali vitiet compromissũ in totũ? qõ hẽat dubiũ sciendũ est q clerici de rebus suis ꝓpriis pñt compromittere in laicum sine consensu sui epi, fm gl. in c. si diligenti. de fo. cõpe. & probat in aut. licentiã Iubeat. C. de e ico. & cler. & sic

Universidad de Deusto
Biblioteca

de rebus t palibus suæ ecclesiæ in casibus a's permissis possunt cõpromittere in laicũ, vt est tex. in c. exposita. s. de arbit. q tex. ꝓcedit et sine cõsensu sui epi, ſm d. Ioan. Bapt. generũ Bart. in tract. de arbi. in iiij. lib. c. xv. Ad quæsitũ mõ respondẽdo, vr ꝙ vitiet in totũ, qa in spiritualib. vtile ꝓ inutile vitiat, vt in simili casu cõsuluit Gem. cons. 32. incip. ꝓ examinatione ꝑdictorũ. col. fi. vbi concessio capellæ maioris cũ sepultura facta ꝓ epm in laicũ in totũ est nulla, qa iuspatr. in eccla cõsecrata nõ põt cõcedi laico, ſm gl. in c. plæ mentis. xvj. q. vij. & licèt sola sepultura cõcedi possit tm, qua cõcessa cũ capella, phibita etiã concessio sepulturæ vitiat, &c. Sic ergo dicendũ in casu nro, sed istis & similibus nõ attentis, credo ꝙ sustineat cõpromissum, q̃tum ad t palia, ꝓ tex. in c. cũ tpe. s. de arbit. & ibi not. Abb. ꝙ tot sunt cõpromissa, quot res: & ideò in separabilibus vtile ꝓ inutile nõ vitiat. l. j. §. si stipulanti. ff. de verb. obl. ad decis. Gem. respondet, ꝙ loquit in indiuiduis, rõne dependẽtiæ, iuxta tex. in l. j. & ij. ff. de pecu. leg. erat eẽm in casu illo sepultura concessa accessoriè: & ideò vitiato principali, vitiat accessoriũ. l. cũ prin
13 cipalis. de reg. iur. ¶†Quartò dubitat, an laicus possit esse arbitrator in causis spiritualibus? vr ꝙ nõ ꝓ istũ tex. iu verbo tractare. maximè ſm vltimã expõnem. Scdò ratione incapacitatis. Tertiò, qa de spiritualibus nõ põt transigi. c. super eo. s. de transact. ergo nec cõpromitti, qa cõpromissum in arbitratorem nihil aliud est, q̃ quædã transactio. ſm Doct. in auth si verò cõtigerit. & in corpore vñ sumit. C. de iudi. Quartò, qa ratio assignata in d. c. cõtingit. qa nõ decet vt laici in spiritualib. arbitrent, militat etiã in arbitramẽto, & ita firmat ibi Abb. & Ro. in l. Titia. sol. matr. & cons. 299. incip. In ꝓposita cõsultatione. loquẽs in causa matrimoniali, sequit Barb. hic. Istis non
Obst. *communis* opi. est in ɔ̃rium, ſm Mod. hic allegãtes Spec. in tit. de arbit. §. restat. v er. qd de sentẽtia. Sed certè Spec. ibi sentit oppositũ, dũ dicit in iudicẽ tm posse cõpromitti, vt in arbitratorem, ita ꝙ iudicet ſm ius in causis spiritualibus, & quantum ad expensas, & reliqua arbitramẽta. Pondera ipsum velle, ꝙ cõpromissum fiat in iudicẽ, ergo in ecclesiasticũ, qa's esset iudex. & isto modo vr loqui Hostien. in c. exhibita. j. de rer. perm. Itẽ pondera dũ dicit, ꝙ debeat iudicare ſm ius, ergo nõ erit arbitramentũ. Ad idem allegat Ang. cons. 34. incip. In hac causa, q loquit in causa decimarũ. & in cons. 98. q loquitur in causa vsuraria. Alex. cons. 91. visis actis. vol. ij. q etiã loquit in causa vsuraria. Ro. cons. 173. q loquit indist. Alex. & do. Ias. in d. l. quoties. vbi ista & alia adducũt. Fel. in c. cũ sit generale. col. iiij. j. tit. j. Pro ista opi. duo adducunt. Primò laicus põt de plano ꝓ viã confessionis in spiritualib., ꝓcedere, ſm Spec. in tit. de conuen. & recon. §. nũc dicamus. vers. sed nunqd. Ergo etiam debet posse cognoscere ꝓ viã amicabilis compõnis. Sed consi dera, ꝙ si cõstat de conuẽtione, nõ est cognoscere, sed cognitum exeq. l. pinde. ff. ad leg. Aquil. arbitrator aũt cognoscit ꝓ viã ɔ̃dictionis, ergo de vno ad aliũ non rectè infert. ¶Præterea nõ ꝓcedit, ita ꝙ iudex laicus possit super tali confessione principaliꝫ ꝓnũciare, vt j. dicã. Scdò laicus põt cognoscere de causis spiritualib, vbi summariè ꝓcedit, ſm Spec. in tit. de primo decreto, §. restat. ver. qd de actõe, quẽ sequit Bal. in auth. ei q iurat. C. de bo. auct. iud. pos. col. viij. istud etiam nõ me mouet, qa decis. Spec. reprobaꝫ ꝓ Io. And. in addi Spec. in tit. q filij sint legi. Alex. in d. l. Titia. ꝓ Mod. hic, & Felyn. in d. c. cum sit gnale. col. iij. Quid tenendũ? credereꝫ saluo iudicio meliori, ꝙ in causis spiritualib. in quibus est licita transactio, possit compromitti in laicũ arbitratorem, a's nõ: ideò infero, ꝙ in causa matrimoniali nõ possit fieri cõpromissum etiam in clericum arbitratorẽ, qa in ea nõ valet transactio. c. fi. j. de transact. l. iij. §. quæcunq;. ff. de iureiur. Et si dixeris, imò valet transactio, q̃n stat ꝙ matrimonio, ſm Bar. & gl. & alios in l. fi. C. de transact. respõdeo, ꝙ valet in vim noui cõsensus, nõ ꝙ faciat retro fuisse matrimonium qd nõ erat. & in istis teminis loquit Rom. in d. l. Titia. & in d. cons. 99. imò causa matrimonialis nõ potest cõpromitti in arbitrũ etiã clericum. text. est in c. causa. s. de in integ. rest. Sitr in causa matrimoniali spiritualis nõ valet transactio, ne detur vitiosus ingressus. c. cõstitutus. s. de transact. ideò nõ valebit cõpromissum in arbitratorẽ: verùm sup decimis ꝓteritis, vel etiã futuris in præiudiciũ transigentiũ tenet transactio. c. ex multiplici. c. suggestũ. cũ simil. j. de decim. & in c. veniens. s. de transact. ideò sup illis valebit cõpromissum in laicum. Et in istis terminis loquit Ancha. in d. cons. 34. Sitr super vsuris ꝓteritis valet transactio, & ideò valebit cõpromissum in aliquo, ſm Pan. in d. c. contingit. s. de arbit. & in istis terminis põt ꝓcedere cons. Ancha. in d. cons. 98. & Alex. in d. cons.
14 91. ¶†Tenendo istã distinctionẽ nõ obst. s. allegata in ɔ̃riũ. Ad istũ text. respondet, ꝙ intelligit ꝓ viam iurisdictionis contentiosæ, ꝓ ea q̃ dixi in verbo negotia ecclesiastica. Ad rationẽ incapacitatis dico ꝙ ꝓcedit iudicando, nõ cõponẽdo. Tertiũ de c. sup eo. concedit, vt patet ex distinct. Ad vltimũ, qd magis vrget, videlicet ad rõnem d. c. contingit. põt dici, ꝙ concessa transactione, cessat ratio inconuenientiæ, seu inhonestatis. ¶Quintò dubitat an iste tex. ꝓcedat in causis q̃ ex forma statũ torũ editorũ ꝓ laicos sunt spirituales, nõ ex forma inris Pontificij. Paul. de Cast. cons. 11. incip. visis & ponderatis omnib. determinat ꝙ nõ, qa nõ est quæstio iuris canonici, sed municipalis, sequit Ias. in d. l. quoties. exemplificãtes in statuto disponente ɔ̃ctum ex certis coniecturis ꝓsumi fœneratitiũ. Credo ɔ̃rium esse verius, & in primis aduerte circa exemplũ, qa tale statutũ nõ valet, vt in terminis consuluit Fed. de Senis, in cõs. quẽ sequit Abb. in c. q̃ in ecclesiarum. col. iij. & in c. ecclesia S. Mariæ. col. iij. vers. septimus casus. s. de constit. ¶Scdò posita validitate statuti dico, ꝙ ista est causa vsuraria spiritualis de iure canonico, & licèt modus ꝓbãdi tradat à statuto, nõ ꝓpterea infert, ꝙ dicatur qõ statutaria, imò est qõ iuris spiritualis. Itẽ si statutũ nõ ɔ̃riatur iuri canonico, censet approbatũ etiã de iure canonico. c. j. de no. oper. nun. Ergo erit qõ ẽt iuris canonici. Itẽ licèt valeret statutũ quantũ ad sui dispõnem, nõ tñ valeret, quantũ ad hũc effectũ, ꝙ causa vsuraria posset tractari corã laico, qa nõ valeret etiã statutũ epi, vt j. dicã. ¶Sextò
15 dubitat † an valeat consuetudo ɔ̃ dispõnem huius c. vr ꝙ tic, qa cõsuetudo põt dare iurisdictionẽ nõ habẽti. l. viros. C. de diu. offi. lib. xij. c. cũ contingat. vbi Abb. & alij j. tit. j. gl. & dõct. in l. & qa. ff. de iurisd. om. iud. ɔ̃rium est verius ꝑ tex. in c. ad nostram. s. de consuet. in c. clerici. j. eo. qđ est verũ in cõsuetudine tãti tpis, cuius initij memoria non sit in ɔ̃rium, ſm Abb. in c. nouit. in vj. col. j. eo. etiã si Papa sciret & toleraret, ſm Ioã.
16 de Lig. & Cal. hic, qđ refert Soc. in c. j. in xix. fall. s. tit. j. ¶†Septimò dubitat, an saltẽ laicus in causis spualibus possit interrogare ptẽ ad effectũ, ꝙ si confiteat, possit sup cõfessione ꝓcedere. Spec. in tit. de conu. & recon. §. nũc dicamus. versi. sed nunquid. determinat ꝙ sic. sequit Bald. in l. vbicunq;. ff. de interro. act. & in rub. s. co. & in l. j. C. de sen. q̃ sine cer. q̃ti. Bal. & Alex. in d. l. Titia. Anc. in d. con. 98. Ro. cõs. 91. Et ista est *cõis*, Cõtrariũ tenet Ro. cons. 99. incip. petẽdæ. Anc. in reg. ea q̃. in iiij. q. de reg. iur. & Dec. hic. Quòd cõfessio facta corã iudice in cõpetenti nõ ꝓbat. c. at si clerici. s. c. alle. Dec. idẽ tenere Io. de Ana. in c. post miserabilẽ. in iiij. col. j. de vsur. qd tenẽdũ? Concordari pñt opi. fœdeꝫ dist. Aut agit principaliꝫ de cã spuali, & isto casu, ꝓcedat vltima opi. Aut agit incidẽter, puta agit petitione hæreditatis, incidẽter quærit de legitimatione filij, & sic de matrimonio, isto casu iudex laicus poterit interrogare ad effectũ, vt nõ ꝓnuntiet de matrimonio, sed ad effectũ, si pars confiteaꝫ, possit, ꝓcedere in cã principali. Istã concordiã tradit Fel. in c. cũ sit gnale. col. iij. j. tit. j. ¶Qd bũ not. in actu practico, & ꝓpea dicit Bal. in auth. ad hæc. C. de Lat. libe. tol. ꝙ iudex laicus põt iudicare de causis spiritualib. p modũ cãæ, puta ꝓnuntiando hꝫditatẽ defuncti ptinere ad Titiũ, qa est eius filius natus de lrimo mrimonio. & sequit Paul. de Castr. ꝑs. 151. ſm
17 antiquã impressionẽ. ¶Octauò † dubitat, an laicus possit de causis spiritualib. cognoscere incidẽter? vr ꝙ sic, ꝓ ea q̃ statim dixi, & ꝓ tex. in l. quoties. C. de iudi. Contrariũ est verius ꝓ tex. in c. tuam. j. de ord. cog. in c. lator. j. q fil. sint legi. in c. si iudex laicus. de sent. exc. & ita *cõiter* cõcludit, qđ intelligo verũ, si incidẽter vertat ɔtrouersia sup iure spuali, puta an mrimonium valeat, vel ɔctus sit svarius, secus si sup facto, puta an fuerit pactũ factũ de retrouẽdẽdo, ꝙ eẽt pignus, vr venditio, & similia. ita declarãt Bar. & alij in d. l. Titia. & plures ita ꝑsoluerunt, quos refert Dec. hic. & d. Ias. in d. l. quoties. & añ eos plures authoritates adducit Mar. T d. c. cũ sit gnale. ī vi. col. & seq. quibadde Cal. ꝑs. iij. in tit de fo. cõpe. Paul. de Cast. ꝑs. 3. in nouis. &
333. in antiqs. Soc. ꝑs. 219. Ale. 76. col. ij. vol. iij. Pan. cons. 64. col. iiij. & 71. col ij. in j. par. Cor. ꝑs. 227. in iij. par. ¶Contrariã opi. tenuerũt Imo. & Raph. in d. l. Titia. & Imo. in d. c. cũ sit. Et istorũ opi. vr approbare Dec. hic, mouet, qa ex facto ius oritur, vulgata. l. si ex plagis. §. in cliuo. ff. ad l. Aquil. ꝓfirmat Dec. quia qõ iuris hẽt mixturã inseparabilẽ, ꝓ ea q̃ scribit Fulg. cõs. 134. ad fi. Et ideò ratione ɔnexitatis ẽt qõ facti venit tractãda corã iudice ecclesiastico. arg. c. quãto. j. eo. Sed ad ista oĩa respõdet d. Ias. in d. l. quoties. Quòd licèt ex facto oriat ius, nõ tñ oritur ius spirituale, de quo ꝓtendat. & ista solo rectè intellecta ẽ verissima. nec obst. replicatio Dec. ꝙ cã facti est spiritualis, qa respõdeo, ꝙ de cã facti nõ disceptat, sed de ipso facto, & ex hoc apparet, ꝙ qõ facti est inseparabilis à qõne iuris, licèt qõ iuris
18 à facto separari non possit. ¶†Nonò dubitat, an laicus possit cognoscere de causa spirituali, puta vsuraria vertente inter Christianum & Iudæum? videt ꝙ non, ꝓ istum tex. & similes, qui loquuntur generaliter, & text. generaliter loquens habet locum in Iudæis. l. Iudæi. C. de Iudæis. Contrarium determinat Petrus Ancharan. in regul. ea quæ. de regul. iur. sequuntur

Alex. in d. l. Titia. mouent per tex. in c. post miserabilẽ. de vsu. & qa de eis q̃ foris sunt, nihil ad nos. c. gaudemus. j. de diuor. qd tenẽdũ? Crederẽ primã opi. veriorem ꝓ gñalitatem huius tex. & qa laici sunt incapaces spũaliũ. c. Massana. s. de electio. & qa si agit qõ matrimonialis inter Iudæos, ecclesiasticus tñ cognoscet, ſm Fel. in c. cum sit gñale. col. viij. j. titu. j. Ergo idẽ in alijs causis spũalibus, cum nõ det rõ diuersitatis. Non obst. text. in d. c. post miserabilẽ. qa ibi erat qõ super iure spuali, ſm Ab. ibi in no. Nõ obst. ꝙ ecclesia non curat de his q̃ foris sunt, qa verum est quantum ad excõicationẽ. nam Iudæi satis sunt excluſi ab ecclesia, & ideo non possunt amplius excludi. Sed quãtum ad reliqua lex curat de Iudeis. cap. de terris. j. de deci. Hinc dicit Host. in d. c. post miserabilem. ꝙ omnibus modis quibus Chistiani efficiunt de foro ecclesiæ, eisdem modis ẽt
19 Iudæi. ¶†Decimo dubitat an iste tex. procedat ẽt in actionibus realibus? vr ꝙ nõ, quia si agatur in rem, non ꝑsupponitur clericus obligatus. §. j. insti. de act. & ideo non vr cã ecclesiasti ca. & istam partem tenet Collecta. in c. qualiter. j. eo. refert Host. in sum. de fo. ꝓpe. Cõtrarium est verius, & ɔ̃rium tenent Pan, & alij *cõiter* in d. c. qualiter. Bñ verum est ꝙ rõne rei sitæ clericus sortitur forum ecclesiasticum in loco rei sitæ, & sic mutatur forus, non qualitas iudicis. c. sanè. j. de fo. ꝓpe. & ita
20 tenet Arch. in c. clericum. xj. q. j. & Old. ꝑs. 84. ¶†Vndecimo dubitatur, an in cã reconuẽtionis laicus possit cognoscere ɔ̃ clericum. Iste est dubius passus. *cõis* vr opi. ꝙ in cã mere ciuili & ꝓphana possit reconueniri clericus coram laico. istã dicit cõem Fel. in c. at si clerici. j. eo d. & in c. j. j. de nu. pet. in trib. locis. examinat ad plenũ iste dubius articulus, quẽ nõ discutio, qa ſm Io. And. in dubijs stãdũ est ꝙ suetudini, q̃ est optima legũ interpres. l. si de interptatiõe. ff. de legi. mihi tñ placet ꝓcordia Are. in d. c. at si clerici. vt distinguamus, Aut clericus reconuenitur corã laico ꝓ eo. vel ꝓnexo facto, & tunc procedit cõis
21 opi. Aut ꝓ fcõ diuersõ, & tunc ꝓcedat opin. ɔ̃ria. ¶† Duodecio dubitatur, an iste text. procedat in cã feudali. Barb. in c. cæterum. j. eo. determinat per plura argumenta, ꝙ sic. dicens tenentes oppositum esse in magno errore. Sed fallit, quia dicit ɔ̃ casum legis, est. n. in ɔ̃rium tex. in c. ex trãsmissa. & in c. verũ. s. de fo. ꝓpe. vbi Papa remittit cãs feudales vertente inter clericos ad dñm feudi laicũ. Qđ amplia non solum si sit qõ inter vasallos clericos, sed etiam si sit qõ inter clericos, & ipsum dñm feudi laicum, tunc pares curiæ ẽt laici cognoscent de ista cã. ſm Bald. in c. j. de ɔtro. feu. apud pares term. per illũ tex. in c. j. §. ꝑterea. de proh. feu. alie. per Fed. cum si. sequuntur Mod. in d. c. ex trãsmissa. & Soc. ꝑs. xij. col. pe. in j. pte. qd nota. quia parlamenta de ꝑsuet. suꝫcesserunt in locum istorum parium, ita dicit Guid. in suis. q. & ex istis hẽs ꝙ iura feudalia ligãt ẽt clericos. qđ voluit Bal. in ꝑludijs feu. col. iij. Anch. cons. 172. inci. d. Lazarinus. Ale. cons. 10. viso instrõ inuestituræ, col. j. in iij. vol. Dec. ꝑs. 131. col. iij. incip. Reuocat in dubium, & intrõ ꝓcedit ista decisio, ꝙ si feudũ fuerit a secularibus feudatarijs ecclesiæ donatũ, si postea inter prelatos vel inter dñm feudi & ecclesiam vertatur dria, tunc Imperator, & non Papa erit iudex ꝓpetẽs, ſm Inn. & Abb. in d. c. verũ. inferẽtes ꝙ si ab epo feudatario rõne feudi secularis ɔtingat appellari, talis appellatio deuoluitur ad Imperatorẽ, non ad Papã. idem tenet Abb. in c. dilectus filius el. ij. j. de ꝑben. Ecclesia. n. Romana licet dicaꝫ mr Imperij, tñ si hẽt feudũ ab Imperatore dr eius vasalla, ſm Bal. in l. sed & si. §. si liberto. in fin. ff. de ius voc. Et pro feudis secularibus ecclesia tenet ad ea omnia, ad q̃ tenent ceteri vasalli ẽt laici, ſm Bal. in l. fi. ad fi. C. sine censu vel reli. ¶Intellige procedere, si qõ sit feudalis: a's secus, ſm Soc. in d. cõs.
12. facit qa limitata cã limitatum producit effectũ. c. cum ordinẽ. s. de rescri. l age. C. de trãsa.. Scdo intellige, si agat ɔtrouersia inter ꝙasallos, & vterque ptendat se subesse eidẽ do, laico, aliàs iudex rei esset adeũdus. c. j. §. si verò. &. §. seq. de pace tenẽ. Tertio intellige, si qõ feudalis esset ciuilis, secus si criminalis, quia de crimine clerici laicus nullo mõ ꝑt cognoscere. c. at si clerici. j. eo. Et iõ si dñs feudi laicus prętẽdat clericũ rõne delicti vel feloniæ esse priuatũ vel priuadum feudo, tũc pares curiæ laici non erunt iudices, ſm Inn. & Abb. in d. c. verum. sequuntur *communiter* scribentes in d. c. cæterum. & in d.
Oc. ex trãsmissa. & Soc. in d. ꝑs. 11. Quarto intellige, si agat inter clericum & dõm vel alium ꝙasallũ, secus si inter clericum & alium non conuasallum, tunc ordinarius erit iudex. c. j. de inuesti. in mari. facta. & d. §. ꝑterea. Ale. cons. j. in v. vol. Maria. d. c. ex trãsmissa. in ver. circa tertiũ. & in istis casibus saluatur
22 opi. Barb. ¶Decimotertio † dubitat an iste text. ꝓcedat si clericus ꝙeniatur tãq̃ hꝫs laici? vr ꝙ nõ, quia hꝫs repræsentat ꝑsonã defuncti. authẽ. de iureiu. à morien. ꝑsti. in prin. Itẽ ex ꝑsona hꝫdis nõ debet ꝙdõ creditoris fieri deterior. l. ij. §. ex his. ff. de verb. obl. & quia hꝫs sequitur forũ defuncti, l. hꝫs absens, in prin. ff. de iud. Cõtrariũ ꝙcludunt Bar. & *cõiter* alij in d. l. hꝫs absens. ꝓ tex. in authẽ. statuimus. C. de epis. & cle. Qđ singulariter amplia ẽt si iã instãtia esset inchoata cũ laico defuncto,
23 ſm Abb. & alios in c. qa V. j. eo. in vlt. col. ¶†Decimoquarto dubitat, an ꝓcedat iste tex. si clericus agat vel ꝙeniat nõie laici, puta tutorio vel curatorio nõie? vr ꝙ sic, ꝓ ea q̃ dixi in ꝓxima dubõne. In ɔ̃riũ facit tex. in l. q̃sitũ. ff. de in ius voc. & istã partẽ tenent Io. And. in c. Ioan. j. de testa. vbi in fortiorib. ter minis decidit, ꝙ epꝰ executor ad distribuendum bona inter pauperes poterit ꝙueniri tanq̃ executor corã laico, corã quo ẽt pauperes ꝙueniri potuissent, ſm Inn. in c. signãtibus. s. de offi. deleg. & istud sequit Maria. in d. c. j. in xxviij. fallen. & seq. j.
24 de fo. cõpe. ¶Decimoquinto † dubitat, an si agat ɔ̃ laicũ hñtẽ causam à clerico corã iudice laico, an si clericus cõpareat ad defensionem cãæ rõne sui iuris & interesse, an talis cã erit remittẽda ad ecclesiasticum? vr ꝙ nõ per tex. in l. venditor. ff. de iudi. Cõtrarium determinat gl. in c. clericũ. xj. qõ. j. & ibi Archid. sequit Spe. ti. de primo decreto. §. restat. ver. qd si dñs reperio. d. Ant. i. c. qũ frequẽter. §. si sup. j. vt lit. nõ ꝓtes. distinguẽtẽ, Aut clericus fuit nõiatus ī iudicio ꝓ reũ tãq̃ necessarius defensor, & procedat deci. gl. in d. c. clericum. Aut clericus di rectè & sua ꝓponte venit ad defensionem, & tunc procedat tex. in d. l. venditor. q̃ distinctio non vr tuta, quia vtroque casu clericus subit defensionem rõne sui iuris & interesse, ꝓ qđ cã debeat remitti iudici ecclesiastico, eo, qa clericus ẽt ꝓ viam ꝙponeæ cõparitionis non ꝑt prorogare iurisdictionem iudicis laici. c. significasti. de fo. ꝓpe. Saluando possemus sic dicere. Aut iudicium subsũtiatur in ꝑsonam laici ꝙenti, & isto casu clericus cõparens ad defensionẽ illius dicitur defendere illũ corã iudice laico, corã quo incœptum est iudicium. ita procedit. d. l. venditor. Aut iudicium non subsũtiatur in ꝑsonã laici ꝙenti, puta ꝙ nõiet clericum in iudicio asserẽs se nõie clerici posse dere, & isto casu, ꝓcedit gl. in d. c. clericũ.
25 Ita declarat Ang. in l. non solũ. §. qđ vulgò. ff. de vsuc. ¶†Decimo sexto dubitat, an iudex laicus sit iudex cõpetẽs ɔ̃ laicum fideiuss. clerici? vr ꝙ non, qa exceptio ꝓpetens clerico principali ꝓpetit ẽt fideiussori. §. excep. insti. de repl. Et quia fideiuss. for nõ ꝑt in plus obligari, q̃ principalis. l. græcè. §. illud. ff. de fideiuss. In ɔ̃rium facit, qa creditor secutus fuit fidem fideiussoris, & nõ clerici, cum quo fuisset a's ɔcturus. l. si creditor. C. si tut. vel cur. inter. Et istud vltimũ ẽ verius. Et ita tenet. Spe. in tit. de ꝓpe. iud. adi. §. j. ver. sed pone clericus. & d. Gui. Papæ. q.
362. in fi. non obs. ꝙ excep. ꝓpetẽs principali ꝓpetat fideiussori, qa verũ in excep. realibus, secus in ꝑsonalibus, vt ẽ excep. fori declinatoria. l. excep. ff. de excep. Et de exceptiõe fori ẽ casus in l. si reus. ff. iudi. solui. & ī l. sed si restituat. in j. rnũso. ff. de iudi. & Ro. in not. post singul. 629. non obst. ꝙ non possit in plus obligari. qa isto casu nõ obligatur in plus, sed efficacius
26 q̃ fieri põteſt vt not. in d. §. illud. ¶Decimosep. †dubitatur, an iudex secularis possit cognoscere de causa falsi testimonij, qđ clericus deposuit coram eo? vr ꝙ non per istum tex. Et quia de crimine clerici laicus nunq̃ cognoscit, ca. si clerici. j. eo. Cõtrariũ determinat gl. j. l. nullũ. p illũ tex. C. de testi. Tu ꝓcorda opi. distinguendo. Aut agit de crimine falsi ad effectum hñdæ veritatis, & potest laicus cognoscere. Aut ad effectum puniẽdi clericum, & isto casu ñ poterit. ita distinguit Ab. in c. verũ, col. iiij. j. tit. j. & Sal. in d. l. nullũ. Et, ꝓ primo mẽbro facit, qa secularis ꝑt cognoscere de crimine obiecto ɔ̃ cler. ꝓductum
27 in testẽ corã eo, ſm gl. in c. multi. ij. q. j. ¶†Decimo octᵒ. dubitatur, an iudex secularis possit ꝓpellere clericũ ad phibendum testimoniũ corã eo? Gui. Papæ. q. 64. mouet dubõnẽ, & nihil alleg. dicit ꝙ ꝑsueuerũt cogi ꝓ secularẽ ꝑ arrestũ sui eq, vel aliã leuẽ coercitionẽ, & ñ ꝓ grauẽ, qa eẽnt excõicati grauẽ coercitionẽ inferẽdo. vulgato. c. si qs suadente diabolo. Credo ꝙ nullo pacto possent cogi à laico, ꝓ tex. in c. q̃q̃. & ibi gl. xiiij. q. ij, in subsidiũ tñ ꝓ ꝓpriũ epm pñt ꝓpelli, vt testificent corã laico. c. sup eo. cũ gl. j. de testi. cogẽ. Nec ob. si diceres ꝙ Guido
28 se fũdat in ꝑsuet. qa ñ valet vt dixi. s. in vj. dub. ¶†Decimo octauo dubitatur, an laicus possit cognoscere in possessorio? istã dubõnẽ, quia q̃tidianã, reseruo inferius examinãdã. ¶Vigesimo
29 †ꝫro, qua pœna puniri dẽant seculares nitentes cognoscere de causis ecclesiasticis? Rñdeo, si altera ꝑte reluctãte ptẽdat cognoscer vel de manu iudicis eccl'iastici causam auferre, sunt excõicati ipso facto. c. qñ. de ĩmu. eccl. in vj. Si verò laicus excepto casu necessitatis vsurpet sibi offiñ baptizãdi, vel ordines ꝓferẽdi debet puniri pœna falsi monetarij c. qđ qdẽ. §. illicitã. j. q. j. Posse ꝑa alia ad mãm faciẽtia ꝓtexeꝫ, dicã examinatis prius dictis Ab. & mod. hic, si tps supfuerit añ festũ paschæ
30 otis. ¶†No. ij. ꝙ Ab. venit applone ꝑlatorũ. ad idẽ tex. ī c. j. de ẽta. & quali. & tex. ī c. si qs deceps. xvj. q. vij. & ī c. apliæ. de priui. in vj. & multa allegant Mod. Et sic habetis ꝙ Ab. dꝫ hꝫ di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

priu.ĩ vj.& multa allegãt mod.Et sic habetis,q̃ Ab.dr hr̃e dignitatem.& vltra mod. adde tex.in c.si quis Abbas.in versũ. à suo arceatur honore.xviij.q.ij.Bñ facit, quia prior clausꝰtralis ẽt dr̃ hr̃e dignitatẽ.s̃m gl.in c.nullus. de elect.in vj. quẽ ornat Fel.in c.in sup.col.j.j̃.de testi.In p̃riũ q̃ sit offiñ,& ñ dignitas, allegat tex.in c.si a subdiacono.93.dist. vbi Abb. dr subiectus ostiario. Glo.ibi rñdet, q̃ loq̃t s̃m antiqua tpa. ꝓ qua facit, qa hodie Abbates pñt in clausꝰtro suis monachis ꝓferre primã tõ sur̃ã.c.j.lxix.dist.q̃ sit officium,ẽt allegat tex.in.c.j.de supplen. negli.ꝑla. confirmãt Mod.ꝑ plura,& dicit Fel. hic in princ. q̃ ita ꝓnunciauit Clemens Papa in ꝓsistorio. Sed cõis est sñia q̃ sit dignitas. Ad iura p̃ria rñdet, q̃ licet dicant q̃ sit offiñ, non tñ negãt q̃ sit dignitas. Vnde dico q̃ Abbatia est nomen honoris,oneris,laboris,s̃m gl.in c.fi.s̃.de corpo.vitia.nã Papatus est ẽt offiñ & onus.c.j.j̃. de maledic. c. licet de uitãda. s̃. de elẽc.pariter epatus ẽ nomẽ honoris.c.ad honorẽ.d auc.& vsu pal.Et tñ Papatus & epatus etiã sunt dignitates, immo dignitatũ cuꝫmina, s̃m glo.in ꝑe.vj.& cle. ¶†Iuxta hoc dubitat, an Abbatia ꝓnumeret inter maiores dignitates, an inter inferiores?vr̃ q̃ sit de maioribus, ꝑ tex.in d.c.si qs deinceps. per quẽ ita ꝓcludit Lap.alleg.84.incip.dñs Papa.ad fi.nec mirũ qa ipse erat Abbas. Contrariũ tenet Abb. qui licet ẽt esset Abb.noluit tãtã ꝓgatiuã attribuere suæ dignitati, sed eã ꝓnumerat inter inferiores in c.ꝑ tuas.j̃.de simo.Quid tenendũ?Dec.hic ponit aliã opin.dicẽs q̃ Abbatia tenet mediũ inter supiores, & inferiores.Et idẽ tenent Ioã.Andr.& Abb.in c.maioribus. j̃.de prebẽ.tñ non rẽspondent ad tex.in d.c.si quis deinceps. ¶Pro rñsione dico q̃ si distinguamus oẽs dignitates ecclesiasticas à maxima vsque ad infimam, Abbatia erit inter medias ita loquitur Abbas in d.c.maioribus. Si verò loquamur cõparatiuè,tunc si comparatio fiat ad inferiores,Abbatia computabit inter maiores. ita loquitur tex. in d.c.si quis deinceps.Si verò comparatio fiat ad maxima,puta ad epatum,tunc computatur inter inferiores.c.cum in cunctis.§. inferiora.s̃. de e-
32 lect.¶†Insuper esset videndum,an Abbas ꝓferatur Archidiacono,& alijs inferioribus ꝑlatis,sed Abbas.j̃.examinat, ibi reseruo. ¶Vltimò not.q̃ prelati ecclesiastici ꝑp̃ ꝓhibitiones laicorum non debent dimittere iustitiam. Adde q̃ poterunt per censuras tueri suam iurisdictionem. c.j.s̃.de offi. deleg.& compellere laicos vt desistant à talibus prohibitionibus. c.cũ laici.de reb.eccle.non alien.Sed ibi Ioan. Andr. Host. & Barba.dicunt, q̃ ꝑlati quærentes tranſitoriam pacem, vti canes, non audent procedere ad̃ tales.& dicit Bertran.q̃ rectores, & pontifices sunt muti, de iure suo male tuti, vel cum sint cor-
33 nuti, non audent cornibus vti. ¶† Glo. ij. diuiditur in quatuor.In.j.resoluit vnum p̃riũ.In ij.p̃rium ampliat. In iij.idem facit.In iiij.se remittit.ij.ibi. Papa.iij.ibi,vr̃ etiã.iiij.ibi, de hoc. Ex prima parte habes, q̃ arbiter ñ arbitratur iure proprio sicut nec delegatus.Considera qũo istud procedat, si.n.dicis q̃ iudicat auctoritate partium , à quibus habuit pt̃atem. l. non distinguemus §.de offic.ff.de arbi. sequeretur, q̃ arbiter non possit partibus imperare,sicut nec delegatus imperat deleganti, & quia tunc partes sibiipsis viderentur imperare , qd̃ fieri non possit.l.pe.ff.de arbi.Iõ vr̃ dãm q̃ arbitretur iure ꝓprio. salua glo. dicas q̃ illa verba gl. auctoritate propria , debent exponi.i.absque cõmissione,nã ex commissione legis, ꝓtium
34 vel principis laici pñt iudicare,vt.s̃.videbimus. ¶††In ea. gl.in prin.pro clara expeditione huius gl. & eorũ quæ dicunt Ab. & doc. quæro vtrum eps possit delegare causas merè ecclesiasticas laicis.Cõis ꝺcto est q̃ possit delegare causas merè ciuiles tñ,& non spiritualesa vel criminales. ita gl.& oẽs hic, & in c. peruenit.xcv.distinc.& in locis alleg.hic per Abb.& Mod.Cõtrarium tenet Barb. hic.& in consi.xcv.col.iij.vol.ij,per plura quibus rñdent Basiq.& doct. hic. Cõtra istã ꝺctionem stringit tex.iste,vbi expresse dr̃,q̃ ꝑlati de causis ecclesiasticis iudicio laicorum non disponant:verũ si possent delegare causas laicis, disponerent laicorũ iudicium,nam delegatus iudicat suo iudicio.c.prudentiam.§.illa quippe.s̃.de offi. deleg. Dec.rñdet q̃ iste tex. intelligit de iudicio laicorum simplici quod insurgit ex ꝓprio motu, non autem de iudicio laicorum fomentato ex delegatione epi.Ista sõlu.non vr̃ tuta, quia sequeret q̃ laicus posset esse vicarius epi , quia tunc iudicium laici esset fomentatum auctoritate epi,cuius p̃rium.j̃.ꝺcludunt oẽs. Ego aliter rñdeo,q̃ iste tex.intelligit de iudicio laicorum imperatiuo , secus de iudicio subiectiuo , qd̃ vñr ꝓbare verba literæ ibi, nec ꝓpter eorum ꝓhibitionem &c. q.d. secus si laici non prohiberent,sed suaderent iustitiã fieri.Item ꝓbatur,quia laicus potest esse assessor epi, vt.j̃.dicã post Abb. Item licet tex. dicat q̃ ꝑlati non disponant iudicio laicorum,non tamen negat quin laici possint disponere iudicio ꝑlatorum , vnde sequitur q̃ prelati ex delegatione laicorum non iudicant de causis ecclesiasticis , sed quòd laici non iudicent ex delegatione ꝑlatorũ tex. nõ prohibet. ¶ Ad argũm de vicario epi q̃d vr̃ militare ꝑ hanc solutionẽ, rñdeo q̃ alia rõne ꝓhibet, tum qa est iudex ad vniuersitatem causarum, tum qa ipsa vniuersitate insunt causæ spirituales, de quibus ꝓhibet rõne incapacitatis & honestatis iudicare. ¶†Scdo ꝑ istam opi.urget regula.l.parabolani.C.de episc.& cler.q̃ vult q̃ ille qui non potest esse principalis, nõ põt esse etiam substitutus. Ad idem.l.i.C. de pric.agen. in reb lib. xij.Solu.illa regula procedit in subrogato iure proprio, secus in subrogato qui proprium nihil habet,ut in delegato Ita rñdẽt Basic. Dec. & fuit de mẽte Abb. dũ respondet ad c. significasti.Et ita declarat Bal.in rub. s̃. de offi.deleg.colũ.pen.¶Secũdò rñdent Mod.hic, q̃ dispositio l.parabolani. ꝓcedit ĩ subrogato in vniuersum ius: secus si ad vnã causam,prout nos loquimur.& facit,quia prohibitus habere iudicaturam in propria patria iuxta.l.ij.ff.de offic. prẽsi. non prohibetur esse delegatus. cap.statutum.de rescrip.in vi.
36 ¶†Vltimò ob. quia Papa non põt derogare priuilegio fori ꝓcesso clericis,s̃m Abb. in c.atsi clerici.in princ.col.vij.j̃.eod. quia est de iure diuino,s̃m el.in c.si Imperator. xcvj.dist.seqtur Fel.in c.si diligenti. col.v. j̃.tit.j. ergo minus poterit epus. Solu. delegando non derogat, qa fungitur vice delegantis. c. sanè.s̃.de offi. deleg. ¶Ex his patet cõm posse sustineri quæ limitatur vt procedat quando nõ reperiuntur clerici idonei, s̃m Fran.Versel.ꝑ tex.in argñ in c.relatũ.j̃.ne cler.vel mona. comprobant Mod.per alia quatuor similia, vt hic ꝑ eos.Et sic etiam, qa epus debet prius distribuere bona inter pauperes ciuitatis testatoris,si reperiantur.l.nullus.§. si autem.& l.si qs ad declinandã.C.de epi.& cler.Sed aduerte,qa ista fallẽtia nõ vr̃ vera, qa in defectũ clericorũ laici pñt iure ꝓprio tractare spiritualia,s̃m gl.in c.pastoralis.s̃. de offi.ordi.& quæ dicã.vn de ista ꝺcto in defectum clericorum nõ haberet dubium, & hac rõne credo q̃ Abb. dixerit q̃ cõiter non tenetur, põt tñ procedere de honestate,vt dicunt Mod. ¶Secundò limita vt procedat quo ad vnam vel plures causas particulariter, secus ad vniuersitatem causarum,s̃m Aret.hic,ꝑ tex.in c.in nona. xvj.q.vlt.faciũt similia de q̃bus.j̃.in j. dubõne extra gl.¶Tertiò limita vt procedat ꝑsentientibus clericis,quorũ causæ delegantur,aliàs secus,s̃m Aret.hic. Contrariũ tñ vult Ab.j̃.vbi dicã. ¶Quarto intellige q̃ possint delegari causæ ciuiles per episcopum,non tñ possit eps simpliciter cõsentire q̃ laici iudicarent,s̃m Archi.in c.benè qdem.ad fi.xcvj.dist.Fel.in c.fi.s̃. de offi. or.¶Iuxta p̃missa dubitat, an clerici cõiugati possint,
37 esse delegati eorum in causis spũalibus? Istud tangit Abb. j̃. ibi reseruo.¶Scdò ꝺdubitat,an laicus in causis spũalib. possit esse delegatus simul cũ clerico.vr̃ q̃ sic ꝑ tex.in c.ꝑ tuas.s̃. de arb.arguẽdo de arbitro ad delegatũ.iuxta.c.vno delegatorũ. s̃.de offi.dele.Et ita tenẽt Imo & Barb.hic. & Fede.de Senis ꝑsil.xv.inc.Infrascripte qõnes.Cõtrariũ tenẽt oẽs alii hic.Pan.ĩ d.c.ꝓtingit.& in d.c.ꝑ tuas. Arch.ĩ c.mẽnã.ij.q.v.Host.ĩ sum. de of.dele.§.cui possit.vers.qd si deleget.Ge.ĩ c.ij.de hær.ĩ vi. & ĩ c.ij.§.j. de iud.ĩ vj. mouent, qa laici sunt ĩcapaces spũaliũ ẽt data mixtura clericorũ,vulgato.c.massana.s̃.de elect.Et qa solũ in casib.à iure exp̃ssis laici pũt de spũalib.se impedire,s̃m gl.in c.fi.xxiiij.q.vlt. Ad tex.in d.c. per tuas.rñdet ibi Abb. q̃ loquitur in arbitro,& isto casu non valet argumentum de arbitro ad delegatum,quia si.best ratio diuersitatis.nam iõm iudicare est spirituale, ideo prohibetur: ipsum autem arbitrari non est quid spirituale , ideo cum clerico simul conceditur. Tu aũt considera qũo procedat ista sol̃o, nam aut considerabimus ipsum iudicare & ipsum arbitrari in abstracto. Et certè tunc vtrunque est ꝺparatum a spiritualitate, & vtrunque cõsistit in voluntate laici. Aut in concreto,& tunc, cum vtrumque annectatur rei spirituali, vtrunque deberet dici spirituale.c.quanto.j̃.eo.Sed certum est, quòd in concreto nõ considerabimus ipsum arbitrari.d.c. cõtingit.ergo nec etiam ipsum iudicare,immo videtur quòd potius laicus possit esse delegatus cum clerico quàm arbiter , quia delegatus non disponit suo iuditio puro, cũ repr̃sentet vices delegãtis, & tñ arbiter
38 suo puro iudicio & iure ꝓprio iudicat, vt s̃.demõstrauimus.Cogita ergo si velis dedendere communem.¶††Tertio dubitat, an laicus de mãdato Abb possit aliquem recipere ad ꝓfessionem.Premissa faciunt q̃ nõ.Contrar.decidit Io.de lig.in cap. ad apl̃icã.j̃.de reg.seqt Fel.in c.fi.s̃.de offi. delega. ꝑ q̃b.facit, quia ipsa receptio vr̃ nudum ministerium facti Item facit, q̃ ipsa ꝓfessio non dicitur sacr̃m eccleſię,sed q̃dam ꝓmissio de obediẽdo,s̃m Bald.in ca.j.ad fi.de eo qui arma belli.depo. in vsib.feud.sequit Fel.ĩ c.si qñ.col.iiij.s̃.de rescr.Et hac rõne ꝺsiderata, vr̃ q̃ laicus etiam sine mãdato Abbatis possit ꝓfessionem recipere nõe monasterij, qa fauore ecclesiæ glibet põt pro ea stipulari,s̃m gl.in c.quoties cord.ij.q.vij.quã sic intelle-

a Spirituales.adde etiã si uellet laicis simul & clericis delegare,non tamen posset causas crimi nales aut spirituales : ut communiter tenent doctsed m Dec. hic. nu.5. & post illũ Rol. a Valle. cõs. 4.nu.14. uol. p.
TROTT.

xit Bal.in l.illud.co. prima.C.de sac sa. eccc.Credo tñ q̃ laicus non possit benedicere vestes,quæ tradunt in professione, iuxta tex.ĩ c.statuimus.& in c.ex parte.j̃.de reg.¶Quartò dubi-
39 tatur † vtrum laicus de mãdato epi possit ponere clericũ ad torturam? vr̃ q̃ non, qa eps non pt̃ delegare laicis causas criminales clericorũ,s̃m gl.in c.ꝓter.§.verũ.xxxij.dist.¶Secũdò, quia laici verberantes clericos de mandato etiam epi incidunt in censuras.c.vniuersitatis.j̃.de sen.excõ.Ergo nõ poterunt torq̃re;cũ in tortura insunt verbera & cruciatus.¶Tertiò ga ꝑ odiũ qd̃ hñt laici aduersus clericos.c. laicos.ij.q.vij. veri simile est q̃ nimium sæuerè torquebunt clericos.& ꝑ ista ita determinat Anch.d.Anto.& Abb.in c. vt famę. de sen.excõ.& Abb.in d.c.vniuersitatis.sentit gl. in c.si clericos.de sen. excõ.in vj.Contrarium tenet Bal.hic, qa torquere est nudum ministeriũ facti exhibere. Secũdo, qa de licẽtia epi põt laicus clericum incarcerare.d.c.si clericos. Quid tenendũ? vr̃ q̃ prima pars sit verior a per tex.in d.c. vniuersitatis. Et ista vr̃ cõis, quam si velis tenere,ampliа vt etiam non valeat statutum epi ꝓrium disponens, s̃m Curt.ꝑ.s.80.inci.Sup art.an Abbas.mihi tñ vr̃ q̃ opinio Bald. sit sustentabilior . pro qua adduco.c. sñiam sanguinis.j̃.ne cleri. vel mona.ꝑ quem infero q̃ clerici non poterunt torquere clericos, cum ex tortura possit sequi mors,vt experientia docet,ergo hoc tñ laicis ꝓcedendũ erit. Adduco ẽt decis. Gem.in c.fi.ne cle. vel mona.in vj.vbi vult, q̃ epi nõ debet cõmittere clerico,vt vice sua iustitiariũ deputet, qa clericus deputando iustitiariũ esset irregularis.Tenendo tñ cõem limita dupl̃r.Primò,nisi clericus esset incorrigibilis, s̃m gl.& Archi.in sum.xlv.dist. Sed in p̃rium facit tex.in c. cum ab hoĩe.j̃.eo.¶Secundò limita , nisi in p̃rium esset ꝑsuetudo, s̃m Curt.in d.cõsi.lxxx.& s̃m Abb. in locis prælle.cõis cõsuetudo vbiq; est ꝑ istam cõem sñiam,subiicit tñ q̃ malè fa-
40 ciunt ꝑlati seruare talem ꝑsuetudinem.¶Quintò dubitatur an Papa possit causas spũales laico delegare? Gl. nr̃a tenet q̃ sic per tex.in d.§. verũ. sequit Abb allegans tres glo.tex.in d. c.nr̃ennã. per quem ampliat vt ẽt possit delegare fœminæ. & dicit gl.in sum.xvj.q.vij. q̃ Papa põt dare authoritatem laicis conferendi beneficia.de quo.j̃.dicam latè. Contrarium vr̃ tenere gl.in c.peruenit.xcv. dist.¶Pro concordia distinguas inter ea,quæ sunt iurisdõnis,& ista poterit delegare laicis, & ea quæ sunt ordinis,vt ꝑsecrare,baptizare,& similia. & ista non. ita ꝺcordat Abb.in c.quanto.s̃. de cõsue.Et rõ est,quia nimiũ denigraret vr̃is status ecclesiæ si ea quæ sunt ordinis posset Papa laicis delegare, quem statum ecclesiæ non pt̃ Papa deturpare.c.si illa.j.q.vij.¶In ea.gl.ibi, propria auctoritate. habemus notare q̃ verbum,præsumere,refertur ad eos qui propria auctoritate faciunt actum prohibitum. Ad idem tex.in c.prudẽtiam.in fi.princ.& ibi Barb.s̃.de offi. deleg.& tex.in c.Iudæi.j̃. de test.vbi glo, Ab.& Fel.adducunt omnia, de quibus hic per Mod. dicentes q̃ propriè verbum, præsumere, denotat actũ fieri de facto,& non de iure. Adde tex in c.Iudæi.j̃.de Iudę.& Abb.in c.cum venissent. col.v.s̃. de in inte. resti. dicens, q̃ est verbum sonans in malam partem.& Fely. in c.nõnulli.§.sunt & alij.col.xiij.s̃.de resc.dicens q̃ denotat dolum & temerita-
41 tem.¶Ex hoc inferunt ꝑa.Primò † s̃m Abb.q̃ tex.disponẽs ne qs præsumat aliqd facere,debet intelligi suo nõe,non autem alieno nõe alieno , qd̃ satis ꝓbatur ex his quæ.s̃.diximus de laicis delegatis.Et ideo Aret.hic in primo not. decidit q̃ statutũ puniens præsumentẽ turbare possessionem in sua possess.non intelligitur punire laboranteꝫ qui nõe alieno turbant laborando in possess. alterius.alle.gl.vulgatam in l.in rem.§.tignũ. ff.de rei vend.quam ibi Bar.& alij sequuntur.idem vult Bal.in l.non eo minus.col.prima.C.de accu. & in consi.314.inci.Casus talis est.in prima par. & Bar.in l.non solum.§.si mandato. ff.de iniur.quam glosſ.& p̃r hanc illationem declara, vt non procedat quoties possessor inhibuisset ipsis laboratoribus & ministris ne laborarent in suo prædio , s̃m Bar.Ale.& alios in l.de pupillo.§.nũtiationem.ff.de nou. ope nunc.& Ale.in ꝑ. 36. inc. visis his. col. prima. ¶Secundò lita vt non procedat quoties laboratores essent ꝺducti ad faciendum opus illicitũ, puta ad adimendos agrorum terminos s̃m Iaſ.in d.§.nuntiationem.Et sic no. q̃ illatio Ab.debet intelligi qñ actus,qui fit alieno nõe, est de genere permissorũ , secus si esset de genere ꝓhibitorum.ita dicit Sal.in d.l.nõ eo minus.in prima q.¶Limita tertiò vt non ꝓcedat in laboratoribus & ministris prius scientibus turbatum possidere , tunc ꝓp sciam non effugiunt dolum & temeritatẽ, s̃m Gandi.in tract. malefi.tit.de pœnis. col.xviij.ver.pone q̃ ego.ideo si operarij essent vicini prædio vicini perturbati,isto casu tenerentur,quia vicinus præsumitur habere notitiam de possess.vicini.c.quidam.j̃.de præsum. l.si filium.ff.de his qui sunt sui vel ali.iu,& ita determinat Bal. cons. statim allegando. ¶Vltiõ lita vt non procedat quoties operarij excessissent fines operis demãdati, s̃m Bal. ꝑ. 426.in
42 cipien.ꝑsuppolito statuto cõis Papiæ.in v.parte ¶†Scdò infert q̃ lex vel statutũ pœnale loquẽs ꝑ verbũ ꝑsumpserit,non includit ꝓuenientẽ legi vel statuto ꝓ ignorãtia, s̃m Car.in cle. j.in xxxix.q.de priui.dicẽs q̃ dispõ illius cle.nõ ligat ignorãtes dispõnes illius. Et ita ꝺcludit Fel.in rub.j̃.de ꝑsum. inferens q̃ dispõ.c.epm.de priui.in vj.non hẽt locũ in eo,q̃ ingnoranter celebrat astãtibus excõicatis, vel in loco interdicto.Et idẽ fir-
43 mat Fel.in c.ij.col.iij.j̃.de exce.Quæ oĩa bñ nota.¶†In ea.gl. ibi.c.te qdem. Pro expeditione huius partis formo qnq; dubita. ¶Prio vtrũ ꝑlati teneant delegare cãs ciuiles laicis? vr̃ q̃ sic, ne dũ vacant ꝑlati ciuilibus causis distrahant a diuinis. d.c. te qdem. In p̃rium facit, qa delegare est facultatis.c.pastoralis.in prin.s̃.de offi.dele.l. a iudice. C. de iudi. Itẽ p̃rium apparet in multis iuribus,vbi epi cognoscũt de causis merè ciuilibus,maxime in c.si duobus.j̃.de app.Sol.aut quærit an teneant delegare de obl̃one ꝑcila ,& dãm est q̃ nõ. ita ꝑcedat.ij. opinio. Aut de lege honestatis,& dãm q̃ sic.ita ꝑcedat tex.ĩ d.c.te q
44 dẽ. ¶† Scdò dubitat an ꝑlati teneant delegare cãs criminales laicis. vr̃ q̃ de lege ꝑcisa nõ teneant, qa delegare est facultatis, vt.s̃.dixi.In p̃riũ vr̃ casus in c.fi.ne cle.vel mona.in vj.Sol. Aut cã criminalis nõ regrit pœnã sanguinis, & nõ tenent. Aut venit imponẽda pœna sanguinis, & tenent.c. fin.& c.sñiam sanguinis.e.ti.Et ꝓbat distinctio in c.in archiepatu.j̃.de rap. Sed hic q̃ritur, an ista distinctio ꝑcedat in Papa? vr̃ q̃ non, qa est. s̃.ius.c.ꝓposuit.infra de ꝑsc.pben. & pt̃ æquare quadrata rotũdis, s̃m Bal.in c.cũ veniſſet.j̃. eodẽ,& in plu. feu. Contrariũ vr̃ determinare Bal.in c.ij.col.fi.s̃.de ma. & obe.dicẽs q̃ Papa non pt̃ citra irregularitatẽ imponere pœnã exequendo,licet possit statuẽdo.¶Successiuè oppono ꝑ distõnẽ,vr̃ q̃ nõ possint ꝑlati delegare cãs sanguinis,nã exercitiũ talis cãæ est eis interdictũ, ergo qd̃ non hñt nõ poterunt delegare.l.traditio.ff. de acq.rer.do.& q̃ nõ hñs exercitiũ ñ possit delegare,est gl.in
45 c.pastoralis.in gl.fi.s̃.de rescrip. Cogita ꝑ te sol̃onẽ. ¶††Tertiò dubitat,si ꝑlatus ꝑcedat in cã sanguinis,an valeat ꝑcessus? vr̃ q̃ valeat,qa est vere iudex, vt hic dicit Ab.in aliis causis.Secũdò,qa imponit pœna irregularitatis ipsi epo,ergo non erit ꝑcessus nullus, ꝑ doctrinã Bar.in l. ꝓtor ait.§.j.ff. de noui op. nũ.& Ab.in c.de causis.s̃.de offi.deleg.Cõtrariũ vr̃ tenere Paris de put.in trac.ſyndi.fol.xxij. quẽ refert & sequit Fel. in c.si qñ.col.ij.s̃.de rescrip.vbi docẽt cautelã, q̃ captus faciat iraſci ꝑlatum ad fi.vt ipsum ꝑdemnet,qa sñia erit nulla,& captus relaxandus, vt euenit in ꝑsonam Host.& Io.xxiij. ,put refert Io. de lig.in d.c.sñiam sanguinis. vbi dicit q̃ Host.elicit capto,ma ledictus q̃ te docuit.Et pro ista pte facit tex.in d.c.fi.in verbo, debent,qd̃ est ꝑcisum.c.j.vt eccl,bñi.l.sæpe audiui. cũ gl.ff.de off ꝑsi.Sũt q̃ ꝑcor. opi.distinguẽdo, aut fert sñia absolutoria,& valebit, aut ꝺdẽnatoria:& nõ valebit.q̃ distinctio nõ vr̃ ꝓbabilis,qa iudiciũ nõ debet esse in ꝑdenti.itẽ nõ debet claudicar.
46 l.litigatores.§.pe.ff.de arb.¶Quartò dubitat an ꝑlati possint esse delegati laicorũ? vr̃ q̃ nõ ꝑ tex.in d.c.te qdem.Scdò, qa nõ debẽt laici hr̃e pt̃atem imperãdi clericis, quã pt̃ãt hẽrent,si ꝑlati eẽnt eorũ delegati:cũ delegatus possit copelli delegationẽ suscipere.c.pastoralis.s̃.de offi.deleg.Itẽ pt̃ ꝓhiberi ne susceptã delegationẽ exequat.l.iudicium soluit.ff.de iudic. Et ꝑ ista & ꝑ q̃dam alia satis leuia ita ꝺcludit Barb.ĩ rubr.ff.de offi.deleg.Cõtrariũ tenẽt alij cõiter ꝑ tex.in c.sæpe.xxiij.q.viij.
47 ¶ vbi ꝑlatus ẽt in criminalibus pt̃ esse delegatus principis, si de legãs iureiurãdo ꝓmittat imponere pœnã sanguinis. Scdò ꝑ tex.in c.in archiepatu.de rap. Tertiò addo tex.in c.inter dilectos.ibi, ex delegatione Regis Ludouici, & ibi no.Ab. & Fel. j̃.de fi.instr. Quartò ꝑ tex.in auc.si qs litigantiũ. & in corpore vñ sumit.ibi, ex imperiali iussione.C.de epis.& cle. Quintò ꝑ tex.in l.nõ distinguemus.§.facerdotio.ff.de arbit.arguẽdo de arbitro ad delegatũ.Sexto, qa edictum de of.dele.est ꝓhibitoriũ,sicut edictũ de testib.l.j.ff.de testi. & sicut edictũ de spõ.c. cum apud.de spõ.& edictũ de ꝓcu.c.j.de ꝓcu.in vj.Et ꝓ istud ita ꝺcludit Spe.in tit.de of.dele.§.cõstituit. & Cal.cõl.vj.e.tit.
b 47 ¶ Quid tenendũ? Cõcludo q̃ pt̃ esse delegati laicorũ per fundamẽta vltiõ loco deducta.Nõ ob.p̃ria,qa ex declarationibus sequẽtibus apparebit omniũ resolõ. Declara ergo vt ꝓcedat de strictio iuris vĩculo,secus de honestate, secũdũ d.Ant. Abb.& alios hic,sic intelligẽtes tex.in d.c.te qdem. Et bñ ꝓbatur in l.ꝓtilta diualia. C.de test.ibi, maximè clericis, qbus opprobriũ est.&c. Scdò declara vt ꝑcedat quo ad vnã vel duas cãs,secus ad vniuersitatẽ causarum, s̃m Abb.in c.sed nec.& c. clerici.j̃.ne cle.vel mona.argumẽto illorũ iuriũ. dicens ẽt, q̃ clericus nõ pt̃ eẽ officialis vel locũ tenens principis secularis. Sic̃ videmus, q̃ clericus nõ pt̃ esse ꝑcurator gñalis alicuius laici.d.c.clericis.& tñ potest esse ꝑcurator ad vnam causam, s̃m Innocent.in c.j.de obli.ad ratioc. Sic̃ videmus, q̃ clericus nõ

b Laicorũ . Vide tu ad hoc Didac. Couarruuias ĩ clem.si furiosus.§.v.n. 8.de homici.
TROTT.

potest

Universidad de Deusto
Biblioteca

p̄t cē legatus principis secularis.c.cū parati. infra de appel.vbi doctor.peruſi.Simile etiã,clericus ꝓhibet negotiari lucri cã.c. primo.infra ne cleri.vel mona. & tñ nō ꝓhibet facere vnū ꝯctū.Deci. p̄s.115.col.xiij. Ex hoc patet rñſio ad ꝗriã rōnem, qa retraheret à diuinis. Nã talis rō,ꝓcederet ſi cēt ad vniuerſitatē cauſarū delegatus, ſecus ſi ad vnã cām. Vel alr p̄t forte dici q̄ illa nō ſit finalis rō, quia ea attēta nō poſſet cē ēt delegatus Papæ vel epi.Itē aduerte circa iſtã declarationē ad duo. Primo ꝯ ſm mẽbrū vr̄ tex.in d.c.in archiepatu.vbi eps erat de legatus Regis Sicilię ad vniuerſitatē cauſarū ꝯ Saracenos.Pro reſolone reſtringe iſtud mẽbrū, vt nō ꝓcedat q̄ derogat bo no publico totius Chriſtianitatis,ſm intellm Abb.hic.Vel alr ſm aliū intellm ibi reſtringe vt non ꝓcedat q̄ ad vniuerſitatē cauſarū mixti fori.Sc̄do ꝯ primū mẽbrum vr̄ tex. in d.c.te q̄dē,in verbo,vlla.nã illa dictio , vlla, ēt verificat in vna cã q̄tũcunquem inima ſm gl. in cle.j.de fo.cōpe. Sol. Licet illud dictum ſit gñale,tñ reſtringi debet ad limites rōnis.ne,puocatus hoĩum curis verbo Dei vacare non poſſit. Rō. n. declarat &
48 reſtringit dictū l.cum pr.§.dulciſſimis.de leg.iij. ¶† Hic.n.ſuborit dubō, an clericus delegatus laici ad vnã cām ea expedita poſſit aliã aſſumere? Fel.in cū I. & A. col.fi.j.de re iu. ꝓcludit q̄ ſic.Cōtrariū tenet Dec.hic.qa in effectu nimium in negotijs ſecularibus ſe immiſceret ꝯ mentē.d.c.te qdem.Sed vt ſ.dixi,licet vacet ſucceſſiuè vni cauſę, tñ non ppea remouebi tur a diuinis ſubijcit ēt q̄ ex cupiditate lucri videretur aſſumere talē cām ſucceſſiuè.Sed iſtud nihil ē,qa nos diſputamus vtrū poſſit cē delegatus,nō ãt quęrimus vtrū p̄ſumat inhibitio.¶ Vltra ea q̄ tãguntur in gl. Abb. ꝓſequẽdo mãm dubitat de
49 plurib.¶†† Prima dubō , an laicus in cauſis eccleſiaſticis poſſit cē ꝓcurator clerici & ſyndicus eccleſiæ? vr̄ q̄ ñ, p iſtum tex. In ꝯriũ ē caſus in c.vnico.ſ. de ſyndi.& in c.primo.de ꝓcu.in vj. Ad iſtũ tex.rñdet Abb.hic,& gl.in d.c.primo,q̄ debet intelligi ꝓprio noīe,ſecus noīe eccleſiæ. Adducit ſimile.c. q gñalr. de ꝓcu.in vj.¶ Circa iſtã ſolu.aduerte, qa nō vr̄ vera, qa text. nr̄ ꝓhibet q̄ ꝓlati non diſponãt iudicio laicorum: verũ ſi age rent,vel defenderent, diſponerent iudicio laicorum vtendo eorũ miniſterio Nã ꝓcurator ipſe ē qui libellat,excipit,articu lat,& rñdet.Itē ipſe ē dñs litis poſt litē ꝓteſt.l.poſt litē.ff. de ꝓcu.Sc̄do aduerte, q̄ ſi ſe retorqueāt, nã filiuſfa.nō p̄t cē in iudicio ſuo noīe,qa eſt ꝓhibitus fauore p̄ris,verũ laicus ē ꝓhibi tus fauore eccleſiæ,ne diſponat de negotijs eccleſiarum:ergo noīe eccleſiæ intelligetur ,ꝓhibitus cē in iudicio. Tertio aduer te,qa in c.vnico.non ꝓſtat q̄ Fauſtus cēt laicus , ergo ne ꝗret huic tex.ergo intelligã q̄ cēt laicus. Nec ob. rō illius tex.in fi. ibi,quia dicet,&c.quia illa ratio militat tm̄ in monachis , ſm Card.ibi. Aliàs clerici ñ poſſent cē in iudicio noīe eccleſiæ ꝯ oĩa iura mundi. Vñ alr rñdeo, q̄ iſte tex debet intelligi de iudicio imperatiuo , vt.ſ. dixi , vel alr debet intelligi de iudicio laicorũ in iudicando , per qđ iudicium bñ diſponitur:ſecus in iudicio litigãdo, qa magis accedit ad iudiciũ facti miniſteriũ q̄ alr. Amplia ergo vt ēt poſſit cē ſyndicus & ꝓcurator ad cãs ſp̄uales.d.c.j,Itē amplia vt poſſit cē gñalis ſyndicus & procurator ad oēs cãs d.c.vnico ibi , cui ꝓſtituo omnia negotia, qđ no.qa Abb.ꝯ.poſt Arch.in c.in nona. xvj.q.vij.ꝓcludit oppoſitũ. ¶ Sc̄do dubitat an laicus poſſit cē procurator ad negotia ſpiritualia extraiudicialia? vr̄ q̄ ſic, ſicut ad iudicialia, cum non detur ꝓbabilis rō diuerſitatis.Sc̄do, quia laicus p̄t cē pro curator ad recipiendũ profeſſionē, vt.ſ.dixi. Tertio qa laicus p̄t cē ꝓcurator ad reſignãdum bñficia , ſm Rot.de ꝓcu.deci. 104.in nouis,ordine ſucceſſiuo. Quarto,qa laicus p̄t cē procurator ad ꝓmutãdũ beneficiũ,ſm Rot. deciſ. 513. in nouis. Quinto, qa laicus p̄t cē procurator ad acceptãdum bñficium ſeu collationē,ſm Pan.& alios in c.accedēs.ꝯ.de p̄bē.& Card. eo.ti.p̄ſ.j.Mod.hic.& Fel.in c.apl̄icę.colũ.iiij.ꝯ.de exce.& Pe-
50 ru.in c.ſi tibi abſenti.in iiij.col.de p̄bē.in vj.¶ In ꝗriũ facit qđ dicit Pan.ꝯ.poſt Io.And.in reg.ei cui.de reg. iu. vbi decidit q̄ laicus ñ p̄t ꝓſtitui ꝓcurator ad eligẽdũ ꝓlatũ. ſequunt Bur. & Mod.hic.& Ge.in c.primo de ꝓcur.in vj.Sc̄do facit pro iſta parte deciſ.Pan.in c.cām in j.q.ſ.de elec.vbi ꝓcludit, q̄ cap̄m nō p̄t ꝓpromittere in laicũ vt eligat ꝓlatũ noīe capti. Quid tenẽdũ? p ꝓcordia diſtinguas, aut laicus habet exhibere nudũ miniſteriũ,nec hēt reducere ius ſp̄uale ad aliq̄d cē , & poterit tũc cē ꝓcurator.ita ꝓcedũt adducta prīo loco.Et rō ē,qa tũc ſp̄ualia trāſeũt p manus laici tãq̄ aqua per canale lapideũ. c. ſi fuerit,j.q.j. Aut laicus habet exigere ſuũ iudicium, & reducere ius ſp̄uale ad eē,& tunc nō poterit cē ꝓcurator,quia diſpo neret ſuo iudicio,ita ꝓcedunt allegata vltimo loco,electio.n.
51 ꝓcedit ex ꝓprio iudicio laici,licet hēat mãdatũ ad eligendũ. c.ſi ꝓmiſſarius.de elec.in vj. ¶†† Et ex hoc infertur. Primo q̄ ſi laicus hēret mãdatũ ad eligẽdũ certã p̄ſonã ſimp̄r,vel ad ꝓſentandũ certũ bñficiũ noīatæ p̄ſonę pure, & ſimp̄r,tũc mã-datũ valeret ſm Baſig. & Dec.hic, & añ eos ita tenet Fel. licet nō bñ ſe firmet,in c.apl̄ice.col.iiij. ꝯ.de excc. ¶ Sc̄do infert, q̄ laicus poterit cē merus executor bullarũ apl̄icarũ , qđ voluit Fel.in c.fin.col.pe. infra de p̄ſum. ¶ Tertio infertur, q̄ valebit mandatũ factũ laico ad p̄ſentandũ,qa laicus eſt capax talis iuris p̄ntandi,ſm Ge.in c.j.§.cæteri. ver. ex his. de cle.ꝓiu.in vj.& iſtud ſequunt Mod.hic. ¶ Vltimo nouiter infero,q̄ laici quet ſi poterũt eſſe ,ꝓcuratores ad eligendũ , qa ſunt capaces iuris ſp̄ualis, & qa p̄nt ſcribere ius eligẽdi & ꝓferẽdi, ſm gl.in c.ex eo.§.in eccleſiis. & ibi Ge.de ele.li.vj. Pan. & Fel.in c. cām.de p̄ſcri. & Pan.in diſpu.ſua incip. Augerio.& Ro.ſing.clvj.& d. Io.Sylua. optimus doc. Citramõ.in tract.de bñficio.q.xix.ij.
52 partis. ¶ Tertiò † dubitat an laicus poſſit eſſe gñalis administrator bonorũ eccleſiæ,puta æconomus? Iſtam dubitatio latiſſimè diſputant Moder. poſt Abb. videt q̄ ſic ex pluribus. Primò, qa p̄t eſſe gñalis ꝺductor etiã decimarũ.c. ꝗrelatum. infra ne ꝑla. vices ſuas.c. veſtra.de loc. Sc̄dò qa vr̄ honeſtius, q̄ clerici mittant laicos ad ſolicitandũ & ꝓcurandũ eorũ negotia,q̄ q̄ ipſi vadãt vel alios clericos mittant,attẽto maximè q̄ clerici debẽt vacare vitæ ꝓtẽplatiuæ.c.primo,de cele.miſ. Tertiò vr̄ caſus in c.in ſingulis. ibi defenſores eccleſiæ, q̄ ēt ex laicis fiunt.lxxvij. diſt. ¶ Quartò, quia p̄t eſſe gñalis ꝓcurator ad cãs etiam ſp̄uales,vt.ſ.dixi, ergo etiã ad negotia. In ꝯrium vr̄ tex.in c.iudicatũ.lxxxix. diſt. p quẽ ꝯrium tenet Dec.hic poſt antiquos ſic eũ ſtringens ibi Papa pp ſuſpicionẽ,ne laici deꝑdẽtur bona eccliæ,prohibetvt cura bonorũ demandet laicis. Attenta hac rõne non obſtant arg. infra adducta, maximè q̄ laicus poſſit eſſe ꝺductor,qa ĩ ꝺductore ceſſat hmõi ſuſpicio, cum ſoluat penſionẽ æquiualentẽ fructibus,ſm Bar. in l.cotẽ ferro.§.q maximos.ſ.de pubi.Sed aduerte qa licet hoc ſit coloratũ,non tñ obſtat.In primis ꝓſidera,q̄ ille tex.loquit̄ p mo dũ ꝓcilij, dũ ingt,cauendũ eſſe decætero ne laicis viris ſub regula epi non degẽtibus cura cõmittatur.põdera verbũ,cauendum,qđ ſonat in ꝓciliũ.põdera inſup illa verba,ſub regula a ꝯrio. ergo laicis, q ſunt ſub rła.i.ſub iuriſdõne epi poterit cura bonorũ committi.Sc̄dò ꝓſidera q̄ rñſio Dec. non vr̄ verã ea attenta ſequeret q̄ laici nō p̄nt eſſe coloni partiarij, qa p̄nt fructus depredari,cuius ꝯrium vult glo.& approbat cõſuetudo in c.pp.ſterilitatẽ.infra de loc.Sc̄dò in ꝯrium vr̄ caſus in c. in nona.xvj.q.vij.ibi,Calcedo.patrum decreta in proprio clero œconomũ &c. Tertiò tex in c.q̃n.ea cauſa & q.Quartò ad idẽ tex.in c.nullus.ea.cã.& q.Quĩtò tex.in c.ij.de æta.& quali. Sextò,qa rõne gñalis adminiſtrationis laicus hēret quandã pe
53 minentiã.ſ.clericos, qđ non licet.c.eccleſia.ſ. Mariæ. de p̄ſtit. Et hanc partẽ tenẽt Inn.Hoſt.Io. And.d. Ant. Arc.& Imo.hic, gl.in c.cũ ſimus.ix.q.iij.Spe.tit.de œconomo.§.j.ver. itẽ q̄ eſt laicus. Gratia.in ſum.89.dif.in fi.ibi, neq; ſecularibus viris res eccleſiaſticas gubernãdas cõmittat. Quid tenendũ ? Pan. hic poſt Cald.ꝓcor.opi diſtinguẽdo vt hic p eũ. Contra quam ꝓcordiã inſurgit Are.hic dicens,q̄ ēt in tpalibus tm̄ laicus non p̄t eſſe gñalis adminiſtrator, p plura. Primò ponderat ſcãm rõnem aſſignatã in d.c.in nona.videlicet rõnem diſparis ꝓfeſſionis,q̄ militat ēt in tpalibus,dato q̄ ceſſat rō pręeminẽtiæ. Rñdet Dec.defendendo Ab. q̄ rō diſparis ꝓfeſſionis non eſt principalis,ſed potius rō primæ rõnis, aliàs ſm eũ,ſequeret q̄ laicus ēt non poſſet eſſe ꝓcurator nec ſyndicus , ꝯ tex.in alle. c.primo.Verè iſta rñſio vr̄ ſubſtãtabilis, eſſet.n. ineptũ dicere laicos non hr̄e ꝑminẽtiã in clericos, quia ſunt diſparis ꝓfeſſionis, nam ea.ratione clerici non hērent præminentiã in laicos.ꝯ tex.in c.nouit.ĵ.eo. Vñ alr rñdeo, illa rō intelligitur q̃n hoĩes diuerſæ profeſſionis ſociantur ad idẽ & in eod.officio, quod ſatis probat verbũ ſocient,& figura,de qua ibi,non arabis cũ boue,&aſino.& probat in cle.j.de elect. Verũ q̃n laicus adminiſtrat noīe ꝓlati non dñr ſocij in eodẽ officio , clericus n.mãdat, & laicus exequitur , & quod ſint diuerſa officia firmat Bald.hic ꝓſiderando terminum a quo , & terminum ad quem. Secundo Aret. ponderat tex. in d. c. in nona.in fi.ſed huic rñde vt per Dec. hic. Tertio pondera tex. in d. c. iudicatum.cui patet ſolutio ex ſupradictis. Quarto pondera tex. in c.cum te.nam ſi poſſet adminiſtrare tpalia , non mandaret ibi Papa laicũ ex toto remouendũ , ſicut diximus. ſ. de laico arbitro. In ſecunda dubõne primi notabilis rñdet Dec. q̄ intentio ſuperioris conſtituentis ibi œconomum,fuit q̄ per vnũ ſolũ res eccleſiaſticæ gubernarẽtur, & ſic vult dicere q̄ ibi ſumus in indiuiduis rõne voluntatis. voluntatem autem ſic ꝓbat , qa ſegnius expediũt omiſſa negotia plures.l.ſi plures.§. oporteat. ff. de admi.tu. Aduerte ſubtilis iſta rō,quia ſegnius & c,ꝓcludit oppoſitum eius qđ Dec. ꝓcludit , nam ea attenta ſp tpalia & ſp̄ualia nunquam poſſent tangi indiuidua,& inſepa rabilia a ſp̄ualibus ꝓmitti laico ꝯ ſuam intentionem. Itē rō nō cõcludit , quia procedit q̃n vnum vel plura negotia ſunt cõmiſſa

miſta pluribus,ſecus ſi vnum vni, & alterũ alteri. & ita vides in quarto turbine verſet p̄ns art. Ego igit pro concordia puto ſic diſtinguendum. Aut quæriť an laici p̄nt eſſe gñales admini ſtratores bonorũ eccleſiæ,ita q̄ ſuo iudicio habeant diſpone re.& iſto caſu non poſſit,& ita procedit opi.cõis. Aut q̄ritur an poſſint eſſe gñales adminiſtratores tãquã nudus miniſter, puta tanquã Caſtaldus,ita q̄ habeat diſponere de bonis tpalibus ſm voluntatẽ prælati.Et iſto caſu ꝓcedat opin.Pan. qui ita ſeipſum declarat in c.vnico.ſ. de ſyndi.Intellige tñ dũmõ cura non demãdetur alicui ꝓſanguineo ſeu affini ipſius ꝓlati. Nam prælatus cõmittens curam tpalium ſuis cognatis eſt ex cõicatus per annũ,& amouendus a cura.c.decenter.89.dist. Et rõ eſt,qa lex ſuſpicat q̄ prælatus poſſit propinquum ſpoliare eccleſiam,vt inde dicet.c.eps.x.q.ij. Nec eſt veriſimile, q̄ prælatus verã exigat rõnẽ adminiſtrationis à ſuo ꝓpinquo, aut quibuſcũque modis.C.de ſac.ſan.ecc.Iſtud tñ tẽpera,niſi cognatus prælati eſſet vir bonæ famæ, & approbatæ vitæ, ſicut diximus q̄ ſanguineus p̄t eſſe iudex in cã ꝓſanguinei rõne bonæ famæ,q̃ tollit ſuſpicionẽ,ſm do.Ant.Pan.& Mod.in c.poſtremò.de app.ſiť p̄t eſſe teſtis ſm do.Ant.in c.cum oporteat.ĵ.de accuſ.cum ꝓcor.& ſimilibus,de qbus p Fel.in c. cām quæ.ſ.de offi.dele.& Barb.in c.inſinuãte.eo.ti.& do.Laſ.
54 in l.admonendi.col.lxvj.ff.de iureiur. ¶†† Quarto dubitat an laicus poſſit eſſe fabricerius in eccleſiis.d.Ant. determinat q̄ non,qa laicus habet diſponere tanquã fabricerius de reditibus eccleſiæ ad libitũ ſuo iudicio,qđ non licet, vt hic. Cõtrarium tenet Pan.pluribus rõnibus.Prima,qa cura tpalium p̄t laico cõmitti,ergo etiam cura fabricæ. Iſtud parũ facit, quia cura tpalium non p̄t laico committi arbitrio ſuo,vt ſ.dixi. Sc̄da rõ,qa laici ad opus fabricæ ſunt magis experti,ſed ratio iſta non ꝓcludit per neceſſe. Tertia,ne clerici intenti fabricæ à diuinis arceantur,ſed iſta nõ ē ſufficiens,qa ea attẽta indiſtinctè clerici tenerentur demãdare laicis curam bonorũ ſuorũ tpalium,cuius ꝗrium.ſ.fuit concluſum.tñ cum iſta opi.Abb. concurrit,& cõis opinio,& ꝓſuetudo, pro qua ꝓſulxit Cald. conſi.j.ti.de conſue.& conſi.18.ti.de præb.& Dec.cõſi.129. col.4. Quid tenendum? ſi rectè inſpexeris verba Pan. concordabis opi & dices q̄ opi.Abb.procedit tribus ꝓcurrentibus. Primò q̄ Fabricerius nullã habeat præeminentiã.ſ.clericos, aliàs ſi eſſet officium in eccleſia,prout Senis & Gebẽnis, ꝓcederet ꝯria opi.Sc̄dò q̄ non habeat diſtribuere reditus eccliæ niſi in fabricam. Tertiò q̄ ſit redditurus rõnem prelato ipſius
55 eccleſiæ:aliàs,vt dixi, ꝓcederet ꝯria opinio. ¶†† Quinto dubitatur an laicus poſſit conſtitui procurator ad vendendũ vnã rem eccleſiæ? vr̄ q̄ ſic,qa p̄t eſſe procurator ad reſignandũ, ergo & ad vendendum.Sc̄dò,qa alienare rem eccleſiæ,ſeruatis ſeruãdis,non reperiť laicis interdictum, ergo cẽſeri debet pmiſſum,tanquã iſtud edictum ſit prohibitoriũ, ſicut edictũ de ꝓcuratoribus.c.j.de ꝓcu.libr.vj.Sed aduerte,qa non vr̄ q̄ iſtud edictum ſit prohibitorium,vt Ab.dicit,immo vr̄ pm ſorium,per iſtum tex.& eſt gl.in c.ſi.xxiij.q.j.Defendẽdo fundamentum Abb.dicas q̄ edictum alieno noīe eſt prohibitorium.d.ca.j.ſed ꝓprio nomine eſt pmiſſoriũ.ita loquitur iſte tex.& gl.in d.c.ſi.addit Abb.duo alia fundamenta perſuaſiua tantum,vt hic p eum.Contrarium tenet Butr.hic,quia laicus non p̄t cē procurator ad eligendum,vt ſ.dixi, ergo nec ad vendendum,quia diſponeret ſuo iudicio. ſequitur Barb.per tex.ĩ d.c.iudicatum.§.ꝓpinquis.qui nihil facit,vt dicũt Mod. quid tenendum ? Cõcordari poſſunt opiniones diſtinguẽdo ſic,aut conſtituitur laicus procurator ad vendendum certam rẽ determinato ꝓtio,& procedat cõis opi.qa tunc vendit tãquam nudus miniſter. Aut conſtituitur procurator ad vendendum vnam rẽ eccleſiæ in genere vel in ſpecie non ſpecificato pretio,& procedat opi.But.& Barb.quia tunc diſponeret ſuo iudicio.iſtam concordiam faciunt Baſigna. & Dec. quam confirmant per deciſi.Bartol.in l.in vſucap.§.j. de diuer.& tempo.præſcript.Et vltra allegata per eos videas Pan. in c.fi.§.fi.ſ.de offi.dele.qui reprobat ipſam deciſ.Barto.No. iſta diligenter ad ꝓcuratores laicos gñalr conſtitutos à ꝓlatis etiam ad inueſtiendũ & alienãdũ,qa nõ p̄nt virtute huius mãdati,nec inueſtire in ꝑpetuum,nec locare ad longũ tps,qa talis emphyteuſis & locatio dr̄ alienatio. l.ſi. C.de reb. eccle.nõ alienã. c.nulli.j.de rebus eccl.non alienãdis.& uide Bal.concl.
56 1138. ¶ Sexto dubitat, † an laicus poſſit eē collector oblationũ ſp̄ualiũ? vr̄ q̄ nō, qa ſp̄ualiũ laici ſunt incapaces.c.cām. de p̄ſcr.& ita tenet Archid.in d.c.in nona.d. Ant. hic, & iſta eſt communis ſm Are.ꝑ qua facit tex.in c.hãc ꝓſuetudinẽ. &c.ſan
57 ctorũ.x.q.j. Itē facit,qa oblationes vendi nõ p̄nt;ſm gl.in c.al tare.j.q.j. p illũ tex.q vult q̄ ſit ſimonia, ſequtur Deci. hic poſt Ro.in ſingularib.allegatũ p eum Cõtrariã opi.tenet Pan. hic quem ſequunt Are.& Dec.hic. & Dec.cõſi.148.in ij. dubio, vbi dicit q̄ in iſtis fraternitatibus& oratorijs ſtãte maxima cõ ſuetudine p̄nt laici recipere oblationes, dũmõ eas conuertãt in piam cām.ſequit Ro.conſ.166.quẽ etiã alle.Dec. Quid tenendum? Cõcludatis, aut q̄ritur an laicus poſſit eē collector ob lationum iure ,ꝓprio.ita q̄ hēat ius aliq̄d uel iuriſdõnẽ ĩ iure colligendi ipſas oblationes, & dãm q̄ non.ita ,ꝓcedat opi.d. Ant.& ſequa.& ita loquuntur iura prius alle.ita ēt procedit gl.in d.c.altare. Aut quęriť an poſſit colligere oblationes nomine eccleſiæ uel ꝓlati ꝓbendo nudum miniſteriũ, & eſt dãm q̄ ſic.ita ,ꝓcedat opi.Pan.& ſuorum ſequa.Et cõprobo ſic, qa fructus oblationum p̄nt uendi etiam laicis, ſm d. Ant.in c.j. infra de uita & hone.cle.& Barb.in c.eccleſia.ſ.Marię.col.xiij. de conſti.vbi dicunt q̄ laici emptores poterunt eas colligere dũmõ non recipiant eas ſuper altare. & ſequit Archi.in d.c. ſanctorum.& reperi Maria.in tract.oblationum. libello.xix. dicentem verum eſt, niſi res oblata ,ēt ſacra, ſubijcens q̄ ēt prophana,puta panes, q̄ prælatus uel laicus poterit dare canibus,niſi eſſent panes ſacrati,vt erãt panes propõnis, de quibus fit mentio Exod.c.xix. tranſumptiuè in d.c.hãc conſuet. ſed non eſt uerum in prælatis qui prohibent tenere canes.c.j. ĵ.de cleri.vena.Iſta faciunt ad qõnẽ, an oblationes factæ imagini exiſtenti ſuper muro alicuius laici applicari debeant ipſi laico dño muri? & per prædicta dãm q̄ non, quia oblationes non p̄nt eē in dñio laicorum per tex.in d.c.hãc ꝓſuę.& pro hoc eſt text.quem ponderat ibi Alex.in apo.in l.lege Iulia.§.j. ad legẽ Iul.pec.&.tex.in §.œconomos.in aut.de ſanctiſ.epiſ. de quo uideas per Pan.& ſcriben.in c.paſtoralis.ĵ.de his quæ fiunt à præla.Ang.in diſpu.ſua inci.In refulgenti palatio. &
58 Maluetius in tract oblationum.in iij.& in iiij.dub. ¶†† Septimo dubitat an laici poſſint eſſe uicarij epi? *communiter* ꝓcluditur q̄ non,& apud me nõ hēt dubium, & ita determinat Io. Bert.in tract.de epiſ.in vij.par.iiij.lib.q.xvij.Iſtam opi.reſtringit Abb.ut non procedat quantũ ad iuriſdõnẽ tpalem, quã hēt eps in aliquo loco,in quo poterit deputare laicum in tẽporalib.vicarium,p tex.in c.fin.ne cle.uel mona.lib.vj.ſequũtur alij excepto Barb.mihi etiam nõ placet iſta reſtrictio Ab. quia laicus non pōt eſſe delegatus ad vniuerſitatem cauſarũ tpalium,vt ſ.ꝓcluſi poſt Are.ergo minus poterit eſſe ordinarius,ut eſt uicarius.c.ſuam.cum ꝓcordã.ſ.de offi.vicar.nõ obſtat text.in d.§.fi.quia loquit quo ad caſus criminales tm̄ ſm Bar.& bñ,cui non refragat rñſio Deci.dicentis q̄ illatio ibi fit gñalr ad oēs cãs tpales. Nã iſta rñſio ꝓuincitur de falſitate pp relatiuum eas,qđ eſt reſtrictiuum.l.j.C.de ſum.trin.cum ſimi lib.Secundo declarat Barb.ut non procedat in laico magnę ſanctimoniæ.ſed iſtã reꝑhendũt.Mod.& bñ, ideo videas eos. Ego nouiter limitarem,niſi laicus ꝓſtitutus vicarius epi confirmaret a Papa in foꝛa ſoleni,qa Papa p̄t cãs ſp̄uales ēt delega
59 re laicis.§.verum.xxij.diſt.& ſ.latius dixi. ¶†† O ēt uo dubitatur an laicus poſſit eē aſſeſſor iudicis eccleſiaſtici? vr̄ q̄ nõ, q̄ iſtũ tex.in ver.tractare.& in verſ. iudicio laicorũ. & ita tenet And.Sicu.hic. ꝯrium ꝓcludunt oēs alij hic, qa offm aſſeſſoris eſt ſolũ ꝓſulere,ſm gl.in l.j.ff.de of.aſſeſſo. & Spe.e.ti.§.offm. Hinc eſt q̄ aſſeſſores dãr ꝓſiliarij.l.ꝓſiliarios.C. de aſſeſſ. vñ p. hibitus ꝓſulere non poterit eē aſſeſſor,ſm Bal.in l.nemini. C. de adu.diue.iudi.& Paris ĩ tract.de ſyndi.ĩ §.aſſeſſor.co.iij.nõ ꝓhibentur ait clerici hr̄e ꝓſiliũ a laicis,ſm Inn.& alios hic,ergo non ,ꝓhibent eligere eos in aſſeſſores.& facit tex.in c.ſi habes.xxiiij.q.iij.& in c.ſi.xxxviij.diſt.,& iſtã opi.tenet And.Sicu. ſibi ꝗrius in c.ſup qõnũ.§ intentionis. col.ſi.ſ. de offi. deleg. quã ꝓclonem puto uerã, niſi laicus allegaret ſuſpectus, tunc iudex eccleſiaſticus non debet ſuſpectum aſſeſſorem deputare, immo deputatum dr̄et remouere.c. ſtatutum.§.aſſeſſorẽ. de reſcrip.in vj. Et hoc modo tollitur principale fundamentum Barb.Sed hic inſurgit dubõ,an iſta ſola cã, quia laicus ſit ſufficiens cã recuſationis? vr̄ q̄ ſic , p ea q̃ dixi in primo not. Dec.ſentit q̄ ſi cauſa ſit inter duos clericos, q̄ nõ ſit ltũma cã eo q̄ par affectio tollat ſuſpitionem. l. non ſolum. ff. de rit. nup. Aſs ſi vertať iter clericum,vult q̄ ſit ſufficiẽs cã.Ego cre
60 do ꝗrium p text.in c.ſi clericus laicũ.ĵ. de fo.cōpe. ¶†† Sc̄do occurrit dubitari an iudex eccleſiaſticus poſſit eligere in aſſeſſorem legum doctorem iuris ciuilis tm̄? Gem.in c.ſtatutum. in fi.prin.de p̄ſcri.dicit q̄ non,ſi ſit purus Legiſta:ſequit Dec. hic. Adde q̄ ſi cauſa ſit vtilis & difficilis etiam doctor vtriuſq; iuris ,ſi ſit groſſus & inſufficiens, non deberet eligi in aſſeſſorem,ſecundum Bald.in l.fin.q.xvj. C.de hære.inſti.Fel.in c.ex literis. col.iiij.ſ. de conſti. Et econuerſo,ſi ſit doctus,licet nõ doctor poterit eſſe aſſeſſor, ſecundum Par. in tract. ſyndica
61 tus.§.aſſeſſor.verſi.ſed cum poteſtas.col.ij.¶†† Tertio dubitatur an eccleſiaſticus poſſit eſſe aſſeſſor laici? videtur q̄ ſic p regulam.Cõtrariũ eſt verius,ſm Spe.in tit.de offi.aſſeſſo.§.debet.ſequunt Mod.& d.Laſ.in rub.ff.de offi.aſſeſſ. faciũt q̃ dixi

Universidad de Deusto
Biblioteca

mus de clerico delegato & procuratore laicorum. Cõsidera
tũ, quia dare ꝯsilium ignorantibus est opus meritorium, quod
60 maximè prælatis ꝓuenit.c.j.xxxix.di.cum si.¶††Nonò dubita
tur an laicus possit esse notarius in causis ecclesiasticis maxi-
mè spũalibus Host. Ab.antiquus & Aegidius volũt ꝙ in spũa-
libus non possit,qa non debet in spũalibus interuenire.c.qa
propter.de elec.Contrarium tenent Compostella. Papiensis
& alii cõiter in d.c.qa ꝓpter.Bal.Fel.Barb. & Mod.Car.Butr.
& Pan.in c.sicut.j.ne clerici vel mona.Pan.& Fel.in c.cum di
lecti.col.pe.& fi.j.de fid instr.Bal.& Fel.in c.pastoralis.eo.tit.
& ista est *communis*.Pro ista cõi adducit ꝰsse de procuratore.c.
j.de procu.li.vj.Sed aduerte,qa procurator agit noĩe alieno,
notarius verò ex proprio offo.Itẽ procurator non põt ita fa
ciliter trãsgredi mandatũ suo arbitrio,sicut põt notarius alte
rare instrm.¶Scdo arguitur de teste ad notarium,nam laicus
põt esse testis ɔ clericũ.c.ex parte.vbi Abb.in iiij.no.j.de test.
Ergo etiã poterit esse tabellio,cũ sit etiã ipse testis.l.Domici-
us.ff.de test.Sed etiã aduertatis,qa laici non admittũtur in te-
stimoniũ simplr ɔ clericũ.Primo non recipiũtur in cã crĩali.
ca.de cætero.j.de testi.Scdo non admittuntur nisi omni ex-
cep.maiores.c.licet vniuersis.& ibi Abb.j.de testib.Et sic vi-
deretur,ꝙ istud simile non cõprobet istam sententiã cõem in
criminalibus,& nisi notarius sit omni exceptiõe maior. Dec.
sustinendo cõem gñaliter rñdet, ꝙ argũ de teste ad notariũ,
valet affirmatiuè,non aũt negatiuè,ideo obiectio non valet.
probat p tex.in l.si pr.ff.de fal.& qđ ibi Bart.dicit iuncta.l.pa-
rentes.C.de testi.Ista rũsio non est tuta,qa rõ quare negatiuè
non valet,ꝓsistit in voluntate partium,quæ elegerũt notariũ,
non testẽ,quæ ratio cessat in casu nostro, in quo clerici non
põt prorogare iurisdictionẽ laici etiã voluntariam, ſm eun-
dem met Deci.hic arguentẽ Bal.in l.gñaliter.C.de epi.& cler.
sed notarius habet iurisdictionẽ voluntariam,ſm Bar.in l.j.ff.
de iudi.cum solitis ꝑcor.ergo &c.Et retento hoc fundamẽto
ꝙ notarius habeat iurisdictionẽ, nõ vr ꝙ possit esse notarius
in causis clericorũ,qa sic haberet præeminentiã in clericis.In-
super nõ vr bonũ argm de teste ad notarium, qa sic arguitur
de minori ad maius.nã notarius maiorẽ habet auctoritatem
quàm duo testes.c.qm ɔ.de ꝓba.¶Tertio pro cõi arguit sic,
offin tabellionatus denegatur clericis.d.c.sicut.ergo ꝑceditur
laicis.c.nõne.j.de ꝓsum.Sol.intelligo,ꝙ denegetur clericis in
ter laicos,secus inter clericos quãtũ ad ecclesiastica negocia,
ſm gl.& alios in d.c.sicut.qcqd sit de cõsuetudine seruat cõis
opi.quæ absque dubio ꝓcedit vbi non reperiũtur clerici no-
61 tarii,arg.corũ quæ scribit Fel.in d.c.qm ɔ.col.xx.in fi.¶†Re-
tenta cõi suborit dubitatio,an regrat ꝙ laicus fuerit creatus
notarius à Papa,an verò procedat etiã in notario imperiali?
vr ꝙ sit necesse ꝙ sit notarius papalis, arg.c. p venerabilẽ.j.q
fil.sunt leg.& eorũ quæ s.dixi.Et ita tenet Host.& Io.Andr.in
d.c.sicut.Contrariũ tenet Pan.& *communiter* alii ibi,qa ꝓficere
instra est iurisdictionis voluntariæ quę põt exerceri in nõ sub
ditos,volentes ponderare istam rõnẽ pro Bal ɔ Dec.qua at-
tenta corrueret ꝑsi.Dec.ꝑsi.150.de quo.s.istam etiã opin.te-
net Io.And.in ca.Romana.de fo.cõpe.lib.vj.Quid autem in
cã hæresis an regrat ꝙ notarius sit clericus? videas text.in c.vt
62 offin.§.verũ.de hære.in vj.¶†Decimo dubitat an laicus pos-
sit ꝓdicare?vr ꝙ sic,qa verbũ dñi non debet esse alligatũ.ij.ad
Timot.ij.Et qa ihc gaudeo & gaudebo,siue Christus p veri
tatem,siue per occasionẽ annunciet.j.ad Philip. Et quia non
refert,qs ꝓdicet,sed qualia.c.secundum.xxix.dist.Item videba
tur casus in c.mulier.xxiij.di.vbi laici prohibent solũ ꝑsenti-
bus clericis,ergo eis absentibus vr ꝓcessum. Contrariũ *com-
muniter* tenetur per tex.in c.adiicimus.xj.q.j.Secundo p tex.in
c.cũ ex iniuncto.j.de hære.Tertio per text.clariorẽ in c.sicut
in vno.eo ti. Quarto qa offin prædicandi hẽt annexã curam
animarũ,ſm gl.in cle.j.de reg.& in cle.dudũ.de sepul.& in c.
in sancta.xciij.dist.& est tex.in c.inter cætera.s.de offic.ordi.&
in c.j.de censib.lib.vj.vbi dr ꝙ prędicare propriè est officium
63 epi.Immo † ꝓdicans sine licentia superioris est excõicatus.c.
excõicamus.§.quia verò.j.de hære.& dicit glos.in d.c.adiici-
mus.quod offin prædicandi cõpetit rõne prælationis,nõ rõ-
ne ordinis.sequit Fel.in c.eam te.col.iij.s.de rescri.& ista opi.
est verior.¶Ad ꝟia rñdetur,vt p gl.& Imo.in d.cle.j.de reg.
Intellige de prædicatione in publico,sed priuatim laicus põt
docere etiam epos.c.si habes.xxiij.qõ.iij.¶Secundo intellige
auctoritate propria,sed de licentia Papæ vel epi bene poterit
prædicare,secundum gl.in d.c.adiicimus.& in c.bene qui lẽ.
xcvj.dist.Et istud volunt omnes hic expresse. videtur tamen
mihi ꝙ episcopus non possit delegare officium prædicandi
laicis,qa est actus spiritualis ex eo ꝙ habet curam annexã, ſm
Card.in dicto cap.sicut.ergo nõ poterit delegare per ea quæ
dixi.s.in glo.in verbo,præsumant.& facit text.in c.fi.§.fi.s.de
offi.delẽ.vbi exprsse dicitur ꝙ officium ꝓdicãdi nõ est dene-
gabile.Cogita tn.sed hic dubitat an mulier possit ꝓdicare de
licẽtia epi.gl.in d.c.adijcimus.tenet ꝙ sic. Contrariũ tenẽt Pan.
& *communiter* alii p tex.in d.c.mulier.xxxiij.dist.& in d.c.inter
cætera.i vir.viris idoneis.& p rõnẽ de qua hic p Ab.& licet
super istis fundamẽtis posset instari, tn prræseo,qa hęc res est
modicæ vtilitatis.vnũ non omitto,dũ dicũt Mod.ꝙ ista ꝓce-
pedit inter viros, p tex.in d.c.mulier.vbi Gemi.hoc no.ex-
presse,istud vr periculosum, qa rõ Abb.hic, ꝙ detraheret ho
nori Christianitatis,& qa faciliter pp imbecillitatẽ sexus pos-
sent errare, concludit etiam ꝙ non possit inter mulieres.Et
pro ista sñia ɔ Mod.facit tex.i c.nouit.j.de pẽi.& remiss.vbi
dr ꝙ ẽt abbatissa non põt inter moniales publicè ꝓdicare, qa
absonũ est pariter & absurdũ.Et ita tenẽdo ad tex in d.c.mu-
lier.põt rñderi ꝙ non ꝓbat, nisi à ɔrio,qđ argm à ɔrio cessat,
qñ resultat absurditas ſm gl.in l.quenticula.C.de epis.& cler.
¶Sed hic qrit qua pœna puniantur ꝓdicãtes si ne licentia su-
perioris? credo puniendos pœna arbitraria ꝑ epm loci,in quo
ꝓdicant imponenda,cle.si.de pœni.& remiss.& insuper ofa iu-
cra acqsita occasione ꝓdicationis ab eis sunt auferenda &
64 clesiæ applicanda, ſm glos.in d.c.adijcimus. ¶ †Vndecimo
dubitat, an clericus ꝓiugatus possit eẽ delegatus epi in cã sal-
tem criminali ɔ clericũ? vr ꝙ sic,qa nõ est mere laicus, sed cle-
ricus.Secundo, qa clericus ꝓiugatus ex dispensatione epi pt
hre simplex bñficium, ſm Abb. antiquum in c.Ioannes j.de
a cler.coniu.ergo etiam poterit habere delegationem causarũ,
qđ est minus.Contrariũ tenẽt Pan.& *communiter* alij,qa cle-
ricus ꝓiugatus reputat purus laicus,nec gaudet priuilegio cle
ricali, nisi in duobus de quibus in c.vnico de cleri.ꝓiuga.invj.
Nec obst.dictum Abb.antiqui, qa non est verum, ſm Pan.in
d.c.Ioã.vel dato ꝙ posset eps dispensare cũ clerico ꝓiugato
quo ab bñficium, non tn infertur, ergo etiam quo ad cas,qa
in dispensationibus non valet argm à maioritate rõis, ſm
Pan.in c.at si clerici.j.co.& in d.c.Ioannes.Et ista opin.cõis
placet, p ea q dixi in apostillatione literæ in verb.laici.quibus
adde ꝙ si clericus ꝓiugatus detẽtus à iudice laico petat se re
laxari,qa clericus, tenẽt ꝓbare nõ solum clericatum, sed ẽt ꝙ
ɔxerit cum vnica & uirgine,ſm Rot.decis.cii.sub rub. de cle-
ꝓiuga.in nouis.qđ vr verũ,qa ꝓsumit ꝙ fuerit virgo, nisi pro
bet oppositum, ſm Pan.in c.j.j.de adult.Ideo dicerẽ qđ satis
hoc ꝓbat eo ipso, ꝙ ɔrium non verificat.Plura dicenda oc-
currunt circa clericos ꝓiugatos, sed quia hic tractãt de facul-
65 tate laicorũ non trãsgredia materia.¶Duodecimo †dubita
tur,an in casibus in quibus eps põt cãs ecclesiasticas delegare
laicis requiratur ꝓsensus clericorũ quorum causæ delegant?
Archi.in d.c.bene quidem.tenuit ꝙ sic, sequit Aret.hic ɔrii
determinat Pan.hic,quia delegare est iurisdictionis, q põt ex
erceri inuitis partib.c.sanè.j.ti.j l.j.C.q ꝓ sua iurisdi.alij per-
transeunt, credo ꝙ opi.Pan.sit verior, pro qua allego tex.in
c.super qõnũ.§.fi.vbi Abb.in j.not.& in c.cum vigeliml.vbi
Abb.in ij.not.& idem Abb.in d.c.super qõnũ.§.qm verò.in
fi.s. de offic.delega.In quibus locis probatur, ꝙ delegatio &
subdelegatio potest fieri partibus ꝓdicatibus & reclamati-
66 bus.¶†Decimotertiò dubitat an laicus possit esse rector ho
spitalis? Gl.in cle.qa ptingit.in ver.secularib.de reli.domib.&
Pau.ibi,Imo.& Card.ꝓcludũt ꝙ sic per tex.in c.quidam.in fi.
xviij.q.ij.sequuntur Mod.& ego pondero ꝙ istud ꝓbat text.
in d.cle.quia contingit.ibi,viris prouidis.& ibi,eos teneri con
uertere redditus in vsus pauperũ,& reddere rõnẽ epo, ergo
censetur nudus administrator reditũ, quo casu non cense-
tur laicus prohibitus per ea quæ dixi.s.de fabricerio.sequitur
Bar.in l.qđ constitutum.ff.de testa.mili.Item adde ꝙ Ludou.
Roma.singu.eccl.inci.Tu scis.ampliat dupliciter. Primò etiã
si hospitale sit fundatum auctoritate episcopi.Secũdo etiam
si laicus habeat vxorem & filios. Alleg.Hostien.in summa,de
regu.& domi.Anto.in capitul.ij.infra titul.j.Contrarium in
hoc vltimo tenent Stepha.& Imo. in dicta cle.quia contra-
git.per illum tex.in ver.viris prouidis.ꝙ nõ sit verisimile &c.
Sed verisimile est, ꝙ laicus habens filios studebit eos thesau
zare.c.de Syracusanis. xxviij.dist.ergo &c. Card. ibi ꝑcordat,
vt fieri non debeat de honestate, si tũ electus fuerit rector,va
lebit electio. Ego crederem cõsiderandam esse qualitatem ꝑ-
sonæ, utrum oneratus familia esset pauper,an diues, an maę
opinionis,& famæ,an verò approbatæ vitæ,per ea quę supra
67 dixi. ¶†Decimoquarto dubitatur an laicus possit esse custos
eccl.seu altaris? Bal.Fel.& Mod.tenẽt ꝙ sic,nihil allegãt, pote
rãt adducere quia laicus potest seruire ꝑsbytero in missã, ſm
Io.And.in c.vt quisque.de uita & honest.cler.Et not.in c.sed
duo.xxxviij.dist. Non tamen laicus potest in magna missã cã-
tare simul cum clericis.c.j. & d.c.ut quisque.de vit. hone.cle.
qđ ego intelligo & honest.iuxta naturam illius tit.Item facit,
quia

a Contrariũ. Vide quæ dicta sunt ſ.n. 34. & adde quòd papa bene posset delegare etiã mere laicis causas spũales & criminales & ita omnes tenere asserit Bero. q.7.nu.1.non tamen posset cõferre iurisdictionẽ ordinariã, vt per Vasch.i trac. vlti. volunt. lib.3.§.22.n. 60.

TROTT.

quia laicus potest habere officium pulsandi campanas in ec-
68 clesia ſm Pan.in c.Ioan.j.de homi.¶†Decimoquinto dubi-
tat an laicus possit hre pensionem super beneficio ecclesiasti-
co? videtur ꝙ non, quia est incapax beneficij ecclesiastici.c.ij.
j.de insti.c.cũ adeo.s.de reseri.Contrariũ vr verius,quia pen-
sio nõ est quid spirituale sicut beneficium, sed est quid mere
tpale, ſm Pan. vbi latè Mod.in c.ad audientiam.ij.s.de reser.
Et istã opi.amplectitur Car.in fortioribus terminis in cle.j.§.
eadem.de supplenda negligẽ.ꝑla.vbi vult quòd laicus ducens
vxorem non perdat pensionem prius habitam, quia non est
beneficium.nescio tn an istud curia admittat. facit doctri.
Pan.in c.Ioannes.de cle.ꝓiug. vbi concludit ꝙ clericus ꝓiuga
tus non deferẽs tõsuram potest hre stipendium in ecclesia, li
69 cet non possit hẽre beneficium in titulum.¶†Decimosexto
dubitat an laicus possit hre ꝓbendam? vr ꝙ non per tex.in c.
in ecclesia.de ꝓb.lib vj.& in c.dilecto.eo.ti.in antiquis.vbi dr
ꝙ ꝓbenda est ius spũale, ergo laicis incapacibus spũalium ꝓce
di non potest. Br distinguatis, aut ꝓbenda est annexa canonica-
tui,& isto casu laicus est incapax:aut est separata & distin-
cta consistens in tpalitate, & ista laicis concedi potest, ſm gl.
Pan.& alios in c.cũ M.Ferrariensis.s. de ꝓsti.sequitur. Car.ꝓs.
143.inci.Post hoc ꝓsiliũ.bene facit tex.in c. possessiones.xvj.
q.j.vbi fructus vnius ꝓdij ecclesiastici ꝑt assignari laico pau-
peri. ¶ Decimoseptimo dubitat an laicus possit propria au-
ctoritate conferre capellam,quam erexit in sua domo vel ca-
stro? vr ꝙ non, quia laicus beneficia ecclesiastica conferre nõ
potest.c.quisqs.s.de elec. cũ si. spectat. n. collatio ordinario.
c.oẽs Basilicæ.xvj.q.j.adeo ꝙ non valet fundator in fundatio
ne cõtrarium disponere.c.cum dilectus. vbi Pan.in iij.not.s.
de consuet.Fel.in c.cũ venerabilis. col.x.j. de excep.Dec. ꝓsi.
135.col.ij.i isto pũcto.d.Gui.Papa.q.187.inc. An capellanię.
distinguit, aut capella fuit erecta de licentia epi, & tunc eam
laicus conferre non potest,quia p pauctoritatem epi beneficium
fuit effectũ ecclesiasticũ.c.ad hæc.j.de reli.domi.glo.in
cle.j.in ver.beneficium. de hære. Aut sine licentia epi,& tunc
possit, nihil allegat nisi quòd ita fit de facto per nobiles Fran
ciæ. Tu verò vide Bald.ꝓsi.18.inci.Posito pro constanti.in v.
parte. vbi vr velle, ꝙ laicus possit deputare vnum sacerdotẽ
ad officiãdum, non tn possit dare capellã in titulũ.Ex quo in-
fert ꝙ deputatus ad libitum poterit remoueri, qđ bene not.
70 ¶ †Decimooctauo dubitatur, an laicus in casu necessitatis
possit de spũalibus negotijs se impedire? vr ꝙ non, nã laicus
tpe necessitatis non ꝑt chrismare.c. manus.de ꝓsec.di.v.gl. in
c.ad limina.iij.q. j. Item non põt conferre extremam vnctio
nẽ nec sacrm eucharistię morienti ẽt in defectum sacerdotũ,
ſm Inno.& Pan.in c.quãto.s.de ꝓsue.Itẽ edictũ est permissо-
rium,ergo laicus nõ poterit nisi reperiat sibi ꝓcessum, ut p gl.
in c.fi.xxxiiij.q.j.toties allegata.in ꝓrinm facit, quia laicus tpe
necessitatis ꝑt baptizare.c. qđ quidam.j. q.j. immo ẽt mulier
baptizat tali tpe.c.mulier.de ꝓsec.dis.iiij.ẽt mr.d.c.ad limina.
immo ẽt hrticus posset.ſm gl.in c.sanctum.de ꝓsec.dis.iiij.sic
ẽt eadẽ hora,qua nescit,si mortis periculũ immineat, põt na
tus baptizari.c.baptizari.v.dist.als expectãdũ eẽt vsq; ad octo
dies,vt legitur Leuitici.xij. octaua die circuncidat infantulus.
Sir tpe necessitatis põt laicus audire ꝓfessiones, ſm gl.in c.pa
storalis.vbi Pan.s.de offi.ordi.& in c. veniens.s.de trãsac.& ẽ
tex.in c.quem pœnitet.de pœni. dist.j. quẽ notat ad duo. Pri-
mo ꝙ licet laicus instante necessitate possit audire ꝓfessiones
nõ tn potest absoluere. Secundo, quod Deus tã cito nõ mo
uetur ad miserendum his, qui confitentur laicis tpe necessita
tis,quàm his qui fuerũt absoluti a proprio sacerdote. Et ideo
nemo ponat se in necessitate, indignus enim est misericor-
dia, qui culpa propria peruenit ad necessitatem. l. de die. l. si
fideiussor.§.qui necessaria.ff.qui satisd. cog. Sir laicus potest
absoluere excõicatũ constitutum in art.mortis. ſm gl.in d. c.
pastoralis.§.fi.& in c.a nobis.ij.vbi Abb.j.de sent.excõ.¶Sed
dubitatur an cessante necessitate sit postea recurrendum ad
sacerdotem pro baptismo? certum est quòd nõ, quia impres
sus est semel character, ideo non est reiterandum. d. c. quod
quidam.& s.de sacr.non reiterand. per totum, nisi esset bap-
tizatus tantum in aqua, quia possent postea suppleri certæ
solennitates, puta catechismus & alia.§. ecce aliquãdo.j.q.j.
Confessio verò non est reiteranda, secundum Host. in sum.
de pœni. & remiss.§. cui confitendum. in fi. & Mod.hic. An
aũt absolutus ab excõicatione cessante necessitate reincidat
in excõicationem,ita quòd sit opus noua absolone. videatis
tex.in c.ad eos.de sen.excõic.lib.vj. Sir pp necessitatẽ põt va
sa sacra ẽt laicis pignorari.c.nullus.ubi glo.& Barb.addit aliã.
j.de pig.Sir pp imminẽs periculum põt clerici & ecclesiæ gra-
uari collectis,ſm Bar.in l.nullus.C.de cur. publi.lib.xij.Pan.in
c.nõ minus.j.de immu.eccl.ad fi.latè.d.Ias.in l.placet.col.iij.
71 & seq.C.de sac.san.Similiter †clericus constitutus in periculo
mortis potest examinari in testem coram iudice laico absque
licentia superioris,ſm Ange.in l.cum hi.§.transactiones.ff.de
transact.Similiter propter necessitatem licitum est comedere
carnes tpe & loco ꝓhibitis,ſm gl.in cle.ij.in verbo, regularẽ.
de censi.& gñaliter necessitas facit licitum, qđ alias erat illici-
tum.c.qđ non est.j.de reg.iur.hinc dicimus ꝙ necessitas non
habet legem cui subiiciatur.l.j.in fi.ff.de of.eius.& l.j.ff.de off.
consu.receditur ab omni iuris regula propter necessitatem.
l.j.C.de ope.lib.& ꝑa alia ad hoc congerit.d.Ias.in §.itẽ Ser-
uiana,col.xviij.insti.de act.& in l.principalibus.col.ij.& seq.ff.
si cer.pe.& in l.admonendi.col.lxxvij.ff.de iu.iu. Adde text.in
72 c.multiplex.§.his autem.de pœni.dist.j.vbi ſti instante mor-
tis periculo moriens amisso vocis officio signa cõtritionis co
ram laicis fecerit,communis gratia ei non est deneganda. fa-
ciunt etiam quæ.s.dicta sunt in quarta dubit.præcedenti. Nõ
obstant quæ in contrarium.s.allegaui,quia illa nõ sunt de ne-
cessitate salutis,nisi contemnantur,saluatur enim fidelis in fi-
de baptismatis.c.debitum.de baptismo.ideo ſtãte necessitate
baptizatus & confessus excusatur a cõemptu,si non recipiat
sacrum chrisma, & eucharistiam, vel sacram vnctionẽ ab in-
habili,quia omittentem excusat necessitas, quem recipiẽtem
accusaret fortè temeritas,ſm Host.in d.c.quanto.s.de cõsue.
73 ¶†Decimonono dubitatur an laicus ex priuilegio Papæ pos
sit spiritualia negocia tractare? pẽdet ab illa dubitatione, quã
discussimus,an Papa possit delegare causas spirituales laicis.
concluſum fuit ꝙ potest causas quæ sunt iurisdictionis, & nõ
quæ sunt ordinis.Sic ergo concludamus ꝙ laicus ex priuile-
gio Papæ poterit ea quæ sunt iurisdictionis. Et in specie hoc
determinat Card.in c.perpendimus.de sent.excom.vbi tenet
ꝙ Papa licet non possit in totum tollere priuilegium fori, qa
est de iure diuino,potest non dare priuilegiũ vni principi se-
culari cognoscendi de certis causis ecclesiasticis contra cleri-
cos.Et hac ratione attenta rex Franciæ in regno suo præten-
dit posse cognoscere & punire clericos de portatione armo
rum,de infractione saluægardiæ, de iniuria facta per clericos
officialibus regiis,& de vsurpatione iurisdictionis regię.Et ad
hoc alleg.priuilegium & concordata.tamen Guid.Papæ.quę-
stio.77.iudices seculares tentantes punire clericos pro ruptu
ra saluægardiæ sunt excommunicati,quia non constat de ali-
quo priuilegio.Sed tu aduerte quòd non sunt excommuni-
cati, licet de priuilegio non appareat, tamen satis est quòd
Christianissi.rex fuerit in possess.per tantum temporis spatiũ,
cuius memoria non sit in contrarium.ex cursu eiñ tanti tem
poris præsumitur priuilegium,si allegetur,ſm Bart.in l.cũ de
in rem verso.ff.de usur.Pan.in c.puenit.de cẽsi.& in c.cura.
de iurepa.Fel.in c.cum ex officij.col.v.de ꝓscrip.Old.ꝓsi.396.
74 Alex.consi.vj.vol.j.Dec.ꝓsi.85.col.ij.†Sir Papa põt ꝓcedere
vni clerico ꝙ non teneat dicere horas,licet nõ possit genera-
liter statuere ꝙ clerici non teneãtur ad horas, quia esset in to
tum tollere ius diuinum,quo cauetur in die sexies dño canẽ-
dum.c.j.de celeb.miss.Ita ꝓcludunt Car.& Imo.in cle.ij.de ce-
le.miss.Sir ex priuilegio põt laicus ꝓferre beneficia, ſm glo.in
c.imperium.x.dist.& in sum.xvj.q.vij.& Gem.in c.ij.de ꝓbẽ.
lib.vj.vbi dicit ꝙ rex Franciæ ex priuilegio Papæ in multis ec-
clesiis sui regni confert ꝓbendas, exẽplificat in ecclesia Lugd.
qđ tamẽ intelligo in ecclesia illa non esse verum.Sed do.Ioã.
de Sabia,in tract.de beneficio.in xxiij.q.ij.partis exemplificat
in ecclesia Carnotẽsi, sed de hoc sũt plura iura,videlicet tex.
in c.dilecti.j.de testibus. vbi Comitissa Flãdrensis ex priuile-
gio ꝓfert ꝓbendam.& in c.dilectus.iij.de ꝓbẽ.c.qđ sicut.de
elect.c.qđ in dubiis.c.ad supplicationem.vbi Imo. de renun.
cũ ꝓcor.adductis per Io.de Sabia loco ꝓallegato, imo ex pri-
uilegio laicus ꝑt hre bñficiũ in eccla ſm Pa. in c.extirpãdæ.§.
qa verò.col.xiiij.de ꝓbẽ.vbi dicit ꝙ Rex Frãciæ est canonicus
in ecclesia sancti Hilarij ciuitatis Pictauien. gl. in pragmatica
sanctio. sub rubr.de annatis.in verbo regalia.Similiter põt lai-
cus ex priuilegio possidere decimas.c.quãuis. & ea.prohibe-
mus.de deci.j.ca.causam.j. de præscrip.cum cõcordã.adduc-
tis ibi per Fel.col.ij.& istud est clarissimũ, ideo vlterius non
75 insisto.¶††Secundo dubitatur,an laicus possit ꝓscribere iura
spũalia,puta ius ꝓferendi, vel eligendi, vel decimandi saltem
spatio tanti temporis,cuius initij non habeatur memoria? ꝙ
sic,qa omne quod est acquisibile ex priuilegio, est acquisibile
per præscriptionem tanti temporis,de quo non sit hominũ
memoria.c.cum cõtingat.j.de fo.cõpe.& c.duo simul.s. de
offi.ordi.¶Secundo quia possessio tanti tẽporis hẽt vim pri
uilegii.l.j.§.ductus aquę.ff.de aqua pl.arcẽ.c.super quibusdã.
§.ꝑterea.j. de ver.signi.sed ex priuilegio põt laicus possidere
spiritualia,ergo ẽt poterit ꝓscribere.Contrariũ est verius per
tex.in d.c.cãm.de præscr. Ad ꝟia rñdetur, ꝙ illæ duæ regu-

læ pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lę ꝓcedunt data capacitate possidētis, aĺs si nō ꝑt possidere, nō ꝑt ꝓscribere, rſa, sine possess. de reg.iur. & tñ ꝑt sibi cōcedi priuilegiū, vt patet ex prædictis. Et ita limitat Fel in d.c.cām, & in c.accedētes. col.iij.ver. fallit secundo. de ꝓscrip. post Ioā. And. & Gem. & alios in c.ij. de ꝑbē. in vj. Et ideo sis cautus, ꝙ alleges priuile. & ad ꝓbādū deducas cursum longissimi tem poris de quo nō sit memoria in ꝺrīū, non ät alleges ꝓscriptio nem, ga successūberes, vt patet ex ꝑmissis, q̄ bñ signabis ad actū practicū. Et ex his bñ infert, ꝙ laicus q̄ tenuit & possedit decimas tāq̄ vasallus eccl.ꝑ tñ tps cuius initij memoria nō existit, ꝑsumit inuestitus seu infeudatus ante concilium Lateranēse, quo tpe laicus poterat possidere decimas. c.cū apostolica. de his q̄ fiunt a ꝓlatis. si alleget inuestiturā & ad eā ꝓbādā deducat possess. ĩmemorialē. Ita *cōiter* ꝓcludūt doc. Pan. post alios ꝙ eū allegatos, maxīe Io. And. But. & Imo. ibi, licet Fel. in d.c. cām, uelit ꝙ ēt teneat ꝓbare fāmā. ꝙ eas hñet ante ꝓciliū Lateranense. & ꝙ sufficiat ꝓbare possess. ĩmemorialē absq; ꝓbōne famæ, tenet Alex. ꝑ.vj.co.fi. in j.uol. Raph. Cuma. ꝑ. 83. Quia cā decimalis. Barb. ꝑ. 355. ĩci. Sapiēter ſcribit. vbi dicit istā esse cōem. & hāc tāq̄ cōem sequunt ¦ Taurinēses in tract. suo ꝓscri ptio. posset fortè ꝓcordari opi. distīguēdo de qua fama. aut. n. loqmur de fama ꝙ fuerit laicus infeudatus añ ꝓciliū Latera nense, ꝙ tūc non sit necessāria ꝓbō. cēt. n. difficile hoc ꝓbare. & ita ꝓcedit cōis opi. aut loqmur de fama simplici & ĩmedia ta ꝙ fuerit inuestitus ab ecclesia, & tunc regrät ꝙ articulet & ꝓbet. & ita ꝓcedit opi. Abb. & sequa. ita ēt vſ sentire Capella
6 Tholosa. decis. 439. ĩci. Itē fuit q̄stū. ¶ Secūdo † dubitat an iu dex secularis possit cognoscere de ꝓtrouersia decimarū inter laicos in casibus, in gbus laicus ꝺe iure possidet decimas? vī ꝙ nō. qa cā decimarū ē spūalis, ēt ꝙ uertat ĩter laicos, ſm Rot. deci. xlvj. sub rub. de ꝺeci. vbi dicit ꝙ disꝑ ō. c. si annū. de iudi. lib. vj. hēt ēt locū in laico maiore. xiiij. annis defendente decimas sibi ꝓcessas ex priuilegio vel añ ꝓciliū Lateranēse. Et fa cit, qa ꝓ hoc ꝙ laici effecti sint capaces decimarū, non ꝓpriè decimæ spūales execratæ fuerūt, sicut dicimus de iure patronatus, c. quāto. ĵ. eo Pro resolone distīguas, aut agit de fructi bus decimarū, & qa ipsi fructus sunt qd tpale, pōt laic. cogno scere, arg. c. vestra. de loca. Et iō ĩ l. lōgobarda. de deci. l. qcūq;. statutū est ꝙ cōpulsio soſonis decimarū ꝑ laicū sit mixti fori. si uerò agat de iure ipso decimarū: & tūc secularis nō ꝑt co gnoscere, qa est spūale, ita distinguunt Cald. ꝑ. 19. sub rub. de iudi. & fo. cōpe. ĩci. An iudex secularis. seu ꝑsi. 346. Io. And. in reg. ea q̄. in v.q. de regu. iur. lib. vj. ¶ Reliqua q̄ supersunt dicā aliās postquam videō vos optare me transitum facere ad Ru ri. de causa possess. & proprie.

¶ De causa possessionis & proprietatis. quē titu. legere incœ pit die. iiij. mensis Maij. 1519. Magni. d. Io. de Ripa cum ma ximo apparatu.

SVMMARIVM.

1 *Possessio quid sit. nu. 11. & 12.*
2 *Detentatio est facti.*
3 *Possessio an sit iuris uel facti.*
4 *Exceptio debet esse de regula.*
5 *Possessio non cadit in seruum.*
6 *Possessio est simpliciter iur.*
7 *Possessio retinetur animo.*
8 *Beneficiatus, cui Papa concessit ut possit testari de acquisitis ex iuribus sui beneficij, an iste talis poterit etiam facere testamentum de fructibus.*
12 *Incorporalia proprie non possidentur, sed quasi.*
Emphyteuta uel conductor insistens animo possidendi sibi non possidet, nec præscribit.
13 *Alternatiua uel, posita in diffinitione tollit contrarium.*
14 *Usufructus quomodo diffinitur*
15 *Possessio quare potius fuerit a pedibus denominata, quàm ab alia parte corporis. nu. 16. & 17.*
18 *Possessio quotuplex sit.*
19 *Possessio ciuilis quid sit.*
20 *Possessio naturalis quid sit.*
21 *Possessio corporalis quid sit.*
23 *Possessio ciuilissima quid sit.*
24 *Possessio præsumitur continuata, etiam si per conductores non sit soluta pensio.*
25 *Quasi possessio quid sit.*
26 *Possessio de præterito an præsumatur ex possessione de præsenti.*
27 *Possessio solo animo amittitur.*
28 *Detecto siue naturaliter siue ciuiliter possidenti competit interdictum unde ui.*
29 *Verbum ciuiliter, quomodo intelligi debeat.*
30 *Possessio iniusta non causat præscriptionem, iusta uero sic.*
31 *Dictio nulla, præsupponit plures possessiones, scilicet differentes numero non specie.*
32 *Possessio ciuilissima an dicatur naturalis, aut species separata.*
33 *Possessionis accidentia sunt infinita.*
34 *Possessio uacua quid sit. Et qui promisit reddere possessionem uacuam an teneatur reddere cum fructibus. 35. & 36.*
37 *Possessio colorata quid sit.*
38 *Possessio non colorata quid sit.*
39 *Possessio pacifica quid sit.*
40 *Possessio quot modis sumatur in iure.*
41 *Proprietas quid sit, & unde dicatur. nu. 42. & 43.*
44 *Dominium proprie cadit in rebus corporalibus.*
45 *Dominium utile quid sit.*
46 *Dominium quasi directum, & dominium quasi utile quid sint.*
47 *Quasi proprietas quot modis dicatur.*
48 *Proprietas nuda quid sit.*
49 *Possessionis & proprietatis causa quæ sit, & quotuplex. nu. 50.*
51 *Causa quomodo sumatur in rubrica ista.*
52 *Rubrica de causa possessionis & proprietatis, quomodo continuetur.*
53 *Iudicium possessorium quid sit.*
Et quid petitorium.
54 *Iudicium possessorium quotuplex sit.*

¶ Apparatus super Rubrica.

SVbtilem, Vtilē, & speculatiuā aggredimur mām. ꝑ declaratione & intelligē tia verborū, de quibus in rubrica totius huius titu li, examinabo quāplures qōnes. ¶ Quæro primo
1 † quid sit possessio? periculosa est omnis disputatio q̄ circa diffones versat. l. oīs diffō. ff. de regulis iuris. at ꝑsens diffō sup oēs, picula & difficultates patit, meritò dicit gl. in l. stipło ista. §. hæc quoq;. ff. de verb. obl. ꝙ peritissimi non ausi fuerunt de terminare qd sit possessio. Ego tamen reperi plurimos fuisse audaces, qui possessionē diffinire non dubitarunt, & in effe ctu reperio. xiiij. diffones. tres posuit gl. in l. j. ff. eo. tres addit ibi Barto. vbi oēs reprobat excepta sua. Tres alias refert ibi Alexan. quatuor adducunt Mod. Peru. aliā ponunt hic Mod. Valen. de qua. ĵ. dicā vnū verbum. Ego omissis oībus insistā circa diffonē Bar. quæ est talis. Possessio est ius insistēdi rei nō
2 prohibitæ possideri. sub. dit Bar. se dixisse ius † ad dřiam deten tionis, q̄ ē facti. Considera si ita est, ꝙ ī ista diffone nō ponit aliqd verbū, tāq̄ genus. ¶ Sed ꝺo dicit insistēdi, ad dřiam dāij, qd est ius disponendi. l. si qs vi. §. dřia. ff. eo. Aduerte ēt hic, qa ēt possessor hēt facultatē disponēdi. l. si rē aliquam. ff. e. l. si in emptiōe. §. suæ rei. ff. de ǰh. emp. posset fortè rūderi ꝙ possess sor nō hēt ius integrè disponēdi, sicut hēt dns. l. ex empto. ff. de act. emp. Dixit rei nō, ꝓhibitę possideri ad dřiā rei sacrę & religioſę, q̄, ꝓhibet possideri. l. inter stipulātē. §. sacrā. ff. de ver.
3 obli. ¶ Contra istā diffini. obstant multa. † Primo dum dicit, ꝙ est ius, ꝺ imo facti, ꝙ sit facti, est tex. in l. j. §. sed pupillus. ibi, eā. n. rē facti nō iuris eē. ff. e. Sc̄ꝺo est tex. ī d. l. j. §. si vir. ibi, qm ea res facti &c. Tertio tex. in l. possessionē pupillum. ff. eo. ibi, qđ. n. facti est &c. Quarto ad idē est tex. ĩ l. deniq;. ibi, ga plurimū facti hēt. ff. ex gbus ca. ma. Quinto tex. ī l. j. §. Sceuola. ibi, hęreditas possessionem nō hēt, qa facti est. ff. si qs test. lib. esse iuſ. sue. Sexto tex. in l. in bonæ fidei. §. j. ibi, qa illud ad factum tēdit. ff. de acqr. rer. do. Septimo ad idē tex. in l. iij. §. j. ff. de bo. poſſ. vbi tex. dicit ꝙ bonorū possessio nō ē possessio rerū, ga bonorū possessio iuris magis q̄ facti ē. quasi velit ꝙ possessio rerum sit facti. Octauo facit rō, prīcipia essentialia ipsius pos sessionis ꝑsistunt in facto, ſaīus & corpus. l. iij. in prin. ff. eod. medium etiā ꝑseruandi. i. aīus est facti. d. l. in bonę fidei. Subie ctū ēt possessionis ideſt ipsa res corporalis est facti, ergo ēt ipsa possessio est facti. ita arguit Rom. q hāc partem tenet, &
4 sequunt do. Iac. Put. Papi. & d. Pet. de Bezutio Mediola. tñ ista vlt. rō parū valet, si rectè ꝑsideres. ¶ †Pro quarta opiniōe q̄ sit iuris, q̄ tenet Bar. & sequunt *communiter* doc. adducit ī pri mis tex. ĩ l. peregrē. ĩ ver. ius possessionis. ff. eo. Sc̄ꝺo tex. ĩ l. nō eo minus. ibi, in concessum possessionis ius. C. de libera. cau. Tertio tex. in l. si ea res. ibi, qui prius ius possessionis appre hēdit. ff. de act. empt. Quarto ad idem tex. in l. liber hō. §. j. ibi, excepto eo qđ ius est. & gl. dicit ideſt possessio. ff. de acq. rer. do. Quinto tex. in l. possessio quoq;. in prin. ibi, possessio plu rimū a iure mutuatur. & in §. primo ibi, aĺs ius est. ff. e. Sexto tex. in l. nemo. C. eo. Septimo tex. in l. cū hęredes. ī prin. ff. eo. vbi dř, ꝙ omnia iura hæreditaria transeūt in hæredes excepta possess. ergo possessio est ius, aĺs nō esset bona exceptio, q̄
5 debet eē de rĺa. l. nam qđ liquidè. §. fi. ff. de pe. lega. ¶ † Vltimō facit, quia possessio nō cadit in seruo. d. l. stipulatio ista. §. hæc quoq;. ergo possessio ē ius. l. qđ attinet. ff. de reg. iu. ¶ Quid te nēdū?

nēdū? Aret. dicit ꝙ possessio hēt mixturā iuris & facti, ꝓbat per text. in d. l. possessio quoq;. ibi, possessio plurimum a iure mutuat, ergo aliqd à fcō. ¶ Sc̄ꝺo, ꝓbat, qa fictio postliminij o pat restōne oīum iurium, q̄ sunt simpłr iura, & tñ non resti tuit, neq; fingit reuersum ab hostibus possedisse. d. l. deniq;. ergo dat intelligi ꝙ possessio nō ē simpłr ius, & ista fuit rō Bar. in l. si is q̄ ꝓ emptore. in ij. opposi. in ij. char. ff. de vsuc. ¶ Ego
6 teneo † cū cōi, ꝙ possessio sit simpłr ius, nec ob. ꝙ hēat ānexū factū, qa nō sequit ꝓp hoc ꝙ sit facti, tolle exemplū: ignis hēt ĩmixtū calorem, nō tñ ignis ē ipse calor, neq; calor ignis. vñ ꝓ ꝓcordia iuriū discordātium hēmus ꝓsiderare tria, primò ip sam apphēsionem, & sic modū acqrendi, & isto mō sumpta possessio est facti, ita loquit tex. in d. §. sed pupillus. ita ēt loq tur tex. in d. §. si vir vxori. ¶ Secundò hēmus ꝓsiderare retētio nē possessionis apphensæ, & sic modū ꝑseruandi, & isto mō intelligēdo possessionē erit ēt facti. quia possessio retinetur
7 aīo. l. clā possidere. §. q ad † nundinas. ff. eo. qui aīus est facti. d. l. in bonæ fidei. & isto mō loquuntur text. in l. possessionē pupillū. & d. l. j. §. Scæuola & in d. l. deniq;. ¶ Tertiò hēmus ꝓsi derare possessionē ī eē, ꝓductā p apphēsionē & retētionē, & ista est ius, & ista est illa q̄ parit effectus iuris acqsitionē dñij, factū, & interdicta possessoria de qbus. ĵ. dicemus, & ita ꝓce dat *cōis* opi. Et istā ꝓcordiā in effectu voluerūt subtiles Senē ses. Vñ si reperias aliqua iura q̄ velint poſ. in eē, ꝓductā eē fa cti, rūdeas ꝙ loquunt in specta origine acqsitionis, vel medio retētionis. Si verò reperias aliqua iura q̄ velint possessionem respectu apphēsionis, vel retentionis eē iuris, rnde ꝙ loquun tur in casibus in qbus iuris ministerio sine aliquo corpore vel aīo, ꝓprio acqrentis acqrit possessio: vñ scias ꝙ qđ ē pos sessio, q̄ inspecta apphēsione dř hŕe plurimū iuris, & ista est il la q̄ acquirit ꝑ filium vel seruum ex cā peculiari dño vel pri ignoranti, de ista loqt tex. in d. l. possessio quoq;. & dř hŕe plu rimū iuris, qa in ista plus o ꝓat ius q̄ factū. Nā ignorās ministe rio iuris acqrit istā poſ. & ministerio iuris sine aīo, ꝓprio reti net & vsucapit. l. ij. ff. pro so. qđ dř hŕe multū iuris & multū facti, ita ꝙ si excederet ius & factū nō vñr, & ista est possessio, quæ acqrit ꝑ curatorē dño ignorāti, licet dns ignorans nō vsuc. l. i. C. eo. qđ dř hŕe plurimū facti, & ista est, quā ꝑ nosme ipsos acqrimus, & retinemus, & de ista loqt tex. ī d. l. deniq;. dřāt habere plurimum facti in specta origine, qa regrit cor pus & aīus ipsius requirentis. dř tñ hŕe aliqd iuris, qa per app hēsionē vnius glebę ministerio iuris acqrit possessio totius fundi. l. iij. in prin. ff. eo. & istos terminos declarat gl. in c. cum nīs. de ꝓcess. ꝑben. & glo. in l. j. C. eo. ¶ Et si dicat, ad qđ valet ista inuestigatio? rndet ꝙ pōt seruire ad qōnē. Rescriptum di cit, cognoscat Titius de iure, ꝙ hēt supplicās in bñficio, certè virtute huius rescripti poterit delegatus cognoscere de pos sessorio ꝑ ꝓdicta. & ita determinat Inn. in c. coepi. de reb. ecc. nō alie. segt Bal. in l. iubemus. §. sanè. C. de sacrosc. eccl. & in l. si qs ad se fundū. C. ad l. Iul. de vi. & Fel. ī rub. ŝ. de reſcri. col. iij.
8 ¶ † Secundò facit ad aliā qōnē. Papa ꝓcessit alicui bñficiato vt possit testari de acquisitis ex iuribus bñficij, iste talis pote rit ēt facere testū de fructibus, qa fructus dār acqsiti ex iuri bus beneficij. i. ex poſ. per ꝓdicta, & ita determinat Alex. cōsi. 15. qđ incipit, reueren. dñe. vol. ij. ¶ Secundò ꝑ diffinitionem Bart. arguit Ang. dicēs, q̄ nō ꝓuertitur ex eo ꝙ detētatio ēt sit ius insistendi rei, ꝑ tex. in l. si finita. §. si qs metu. ff. de dā. in fec. vbi missus in possessionem ex primo decreto, licet tñ deti neat, hēt tñ ius, maximè recuperandi tenutā, & ēt hēt detēta tor aliq̄ñ ius pignoris. l. nō est mirum. ff. de pig. act. l. ij. in prin. ff. ꝑ hŕe. Immo detinens aliq̄ñ acqrit fructus vt colonus. l. si seruus. §. locaui. ff. de fructibus. & aliq̄ñ hēt interdictum recu perandæ. l. si colonus. ff. de vi & vi armata. ꝓpterea Ang. aŕ diffiniuit dicens, ꝙ possessio est ius insistendi rei aptū natū ad acquisitionē dñij, & oīum eorū q̄ sequunt ex eo. & ista sequū tur Imo. & Pau. de Ca. sed defendēdo Bar. dicatis ꝙ falsum ē detentationem eē ius, ĩmo est meri facti. patet, quia seruus detinet. l. stipulatio ista. §. hęc quoq;. ff. de verb. obl. & tñ si es set ius, non posset detinere. l. qđ attinet. ff. de reg. iur. & ꝙ sit
9 facti, firmat Bartol. & *comm iter* Legistæ. ī d. l. j. Ad ꝓria. ŝ. alle. rndeo, ꝙ nuda detētatio, de qua loqmur nō parit illos effe ctus iuris, sed est cā detentationis. i. tit. locati, primum decre tum, vel sisęs, & isto respū dř ꝙ detinens habet ius, nō ꝙ ipsa detentatio sit ius. ¶ Tertiò arguit Imo. dicēs, ꝙ nō ꝙuertit, quia ususfructus est ēt ius insistēdi rei. Nā cū sit ius vtēdi fru endi fortius ēt dř ius insistendi, vñ aŕ ipse diffiniuit. Possessio est simplex ius insistēdi rei aptū natū, ꝓducere interdictū re cuperandę. Defendēdo Bart. rndet Aret. ꝙ ususfructus nō est ius insistēdi principaĺr, sed in ꝓntiā, ideo ab eo nō sit denoīa tio. l. j. §. si te rogauero. ff. depo. Aŕ ēt rndent Senē. sed non cu
9 ro. ¶ Quartò oppo. verbū, rei, † est gñale cōphēdēs ēt incor- poralia iura. l. rei appel. ff. de ver. sig. incorporalia ät nō ꝓpriè possident, sed quasi. l. si seruus. §. incorporales. ff. de acq. rer. do. ergo &c. Sol. verbū insistēdi tollit ꝓriū. ¶ Quinto opponit ꝑ illa verba nō ꝓhibitæ possideri, genus nō alterat ꝓp acci dētia. patet in diffone hoīs in gñe. Hō est aīal rone &c. Si mō det fatuus sine rōne, nō tñ alterat diffō si dicamus ꝙ licet per accidens sit aliqua res, q̄ non possit possideri, non tñ alterabit diffō, ergo illa verba nō ꝓhibitæ possideri, superfluò fuerunt apposita. patet in diffone stipulōnis, de qua in l. v. §. stipło. ff. de verb. obli. & in diffone testi, de qua in l. j. ff. de test. vbi non sunt illa verba non prohibitæ &c. & tñ res sactæ non sunt in cōmercio stipularorum & testātium. d. l. inter stipulātē. §. sacrā. cēnt ergo detrahenda illa verba, nō ꝓhibitæ possideri, & illis detractis nō multū discrepabit diffō Bar. à diffone Io. gl. quam *cōiter* doct. sequuntur, & est talis, possessio est ius detinē
10 di rē sibi. Aliam diffonem facit Rapha. Co. Aliam Mod. Pe rusi. in d. l. j. Aliam mod. Valentini hic, q̄ est talis: possessio est insistentia cā possidendi facta. q̄ diffō non valet, quia non cō uertit. Nā seruus insistens animo possidendi nō possidet. d. §. hæc quoque. ¶ Item emphyteuta † vel conductor insistens animo possidendi sibi non possidet, nec ꝑscribit. l. malè agit. & ibi glos. C. de ꝑscrip. xxx. vel xl. anno. Quid ergo ꝓcludēdū? dixi. ŝ. ꝙ possessio pōt tripłr considerari. Primo prout in eē producitur. Secundò, put conseruat. Tertiò pro ipsa possessione, q̄ apprehēsione & retentione causatur, & sic, put est in eē, ꝓducta. Vñ cum terminus sit æquinocus, nō pōt rectè v nico mō diffiniri, ita ꝙ cuilibet signum ꝓueniat, ſm Paul. in rub. ŝ. de iudi. eēt ergo vnicuique significationi accōmodāda particulis diffō. Ego vereor ne arrogātiæ labe polluar si no uas diffones afferre tētauero postq̄ Iurecōſ. & peritissimi nō fuerunt ausi diffinire. Dicā tñ quid sentiā, vt posteris ineptias nostras considerātibus pateat inuestigādæ veritatis occasio. Pria prout in eē, ꝓducit sic ꝑt describi. possessio est corpora lis rei vera seu ficta apprehēsio animi & iuris adminiculo cō currente. dixi corporalis rei ad dřiam incorporalium. d. §. in corporales. dixi vera, quia requirit vt acquirit pedum appo ne. l. j. in prin. ff. eo. dixi seu ficta, quia ꝑ ꝓstitutū acquirit poſ sessio & fingit apphensa. l. qđ meo. in prin. ff. eo. & similiter p ꝑcarium, vt ff. de ꝑcar. ꝓ totum, & maximè in lege, certè. silr p reservationē ususfructus. l. q̄s. C. de dona. dixi, animi, qa vltra apphensionē corporalē requirit aīus possidendi. l. iij. in princ. ff. eo. dixi, iuris adminiculo, pp possessionem q̄ acquirī tur per ꝓcuratorem vel seruum, atit filiāfam. iuris ministerio ignoranti, vel quia ex apprehensione vnius glebæ auxilio iu
11 ris acquirit possessio totius. d. l. iij. ¶ Secūdam † sic describo; possessio est corporea & mentalis, vel mētalis tñ, vera vel fi cta insistentia in re corporali possidendi gra. dixi vel mentalis tñ, quia solo aīo retinet possessio. d. §. qui ad nundinas. dixi vera, quia regulariter sine animo proprio non retinet poſsessio. l. j. C. eo. dixi, ficti ꝓpter possessionē. acquisitam ex causa peculiari patri & dño ignoranti, nam illam retinent sine pro prio animo ętiam ignorante, & iuris ministerio finguntur insistere mediante aīo filij vel serui. l. ij. ff. pro solu. dixi possi dendi gratia, quia insistens sine animo possidēdi amittit pos
12 sessionem. l. tertia. §. in amittenda. ff. eodē. ¶ †Tertiam pos sumus diffinire prout diffiniuit Ioan. vel prout Bart. vel aliter; Possessio est ius insistendi rei corporalis tuendi, vel vten di fruendique rebus corporalibus suis vel apprehēsis vt suis. dixi tuendi, propter interdicta retinendæ & recuperandæ. dixi vtendi fruendique, ad dřiam detentationis, & si obiicias de prædone, qui possidet. c. in literis. ĵ. tit. j. & tamen non fa cit fructus suos. Respondeo, ꝙ licet prædo teneatur ad re stōnem fructuum, tamen dum perseuerat in possessione v titur & fruitur: & isto respectu ꝑdo ratione possessionis ha
13 bet ius vtendi & fruendi. Vel aŕ †respondeo ꝙ alternatiua, vel, posita in diffone tollit contrarium. dixi suis, ad dřiam v
14 susfructus qui est † ius vtendi & fruendi rebus alienis. l. j. ff. de vsufru. dixi, pro suis, propter inuasores & similes. ¶ Quæro
15 † vnde dicatur possessio? Respondet Paulus Iurisconſ. in d. l. j. possessio dicta est à pedibus, &, Labeo ait, quasi pedum po sitio. Iuxta istam etymologiam occurrunt duæ dubitatio nes. Prima, quare possessio potius fuerit denominata à pe dibus, quàm ab alia parte corporis? Secunda, quare magis à corpore quàm ab animo, maximè cum animus sit dignior? Circa primam reperio assignari tres rationes. Prima fuit Bald. dicentis possessionē dici à pedibus, quia pedes sunt to tius corporis firmum sustentaculum, & habent se ad reliquū corporis tanquam bases ad columnas, quæ in aere stare non possunt. l. quod conclaue. ff. de damno infecto. & licet aliqui mordeant, quia oculo etiam acquiritur possessio. d. l. j. §. si iusserim & etiam manu. d. l. j. §. tamē potest defendi, quia vŕ

Universidad de Deusto
Biblioteca

pedes vñr neceſſarij ad oẽm apprehẽſionẽ,non ſic oculus &
16 manus.¶†Secũda fuit rõ Paul de Ca.ga poſſeſſio,q̃ pedibus
acgrit,ẽ dignior,cũ ꝑ pedes acgrit poſſeſſio rerũ immobiliũ,
ſed per manus acgrit poſſeſſio mobiliũ, quę eſt vilis & abie-
cta.l rẽ q̃ nobis.ff.eo.iſta non eſt tuta, quia oculo acquirit ẽt
poſſeſſio rerũ immobiliũ.d.§. ſi iuſſerim.Tertia fuit rõ d. A-
zon.vt dicat à pedibus,quia ab ipſis ꝓceſſit origo poſſeſſio-
nis, q̃d calcabat pes tuus,tuũ erat,iſta rõ nõ eſt tuta.ga nõ eſt
gñalis ,put eſſe debet.l.rſa.§.cũ quis.ff.de iur.& fac.igno.non
n.ꝓuenit poſſeſſioni rerũ mobiliũ,quas pedibus calcando,&
nõ apprehẽdendo ſpnere videmur. §. item lapilli. cũ gl.inſt.
de rerũ diuiſi.teneas ergo rõnẽ Bal.Circa ſcđam reperio aſſi
gnari duas rõnes.Prima fuit Pau.de Caſt.in d.l.j.§.j.quia cor-
pus in acquirenda poſſeſſione potẽtius operat,q̃ animus,ſm
gl.ibi,ſed iſta rõ nõ placet doctori meo , ga ꝑo ſolo retinet
poſſeſſio. d. §. qui ad nũdinas.ergo potentius agit animus,q̃
corpus.Defendendo Paul.põt replicari ꝙ in acqrẽda fortius
agit corpus,& ita logt Pau.In retinẽda verò magis operatur
aĩus,& ita ꝓcedit ꝺriũ.Tñ vr ꝙ pariter ambo operent.l.iij.in
17 prin.eo.ti.¶†Secũda fuit rõ do. doctoris mei , ꝙ magis de-
noĩet à corpore tanq̃ ab origine & inuentione. ſed nec iſta
placet,quia ab origine ẽt aĩus reqrebatur.d.l.j.§.j. vñ cõſide-
rauí tres alias rõnes. Prima rõ fuit cã euitãdæ ꝯquocationis,
nã ſi fieret denoĩatio ab aĩo,ꝓueniret dñio,qđ nõ acqrit ẽt ſi-
ne aĩa.l.inuito.de reg.iur.in l.j. de acgr.rer. do. & ꝓ iſta rõne
facit qđ de ſtipulatione dicit Pau.de Ca.in rub.ff.de verb.obl.
dicẽs ſtipulõnẽ potius à verbis denoĩatã q̃ à cõſenſu,quia cõ
ſenſus requirit gñalr in oĩ actu.l.cõſenſu. ff. de act. & obliga.
Secunda rõ,quia corpus magis patit & laborat q̃ aĩus , ꝓ qua
rõne adduco tex.in ſimili ĩ c.ex literis.ꝺ.de ꝓuer.infide.¶Ter
tia rõ, ga ex actu facti implicitè demrat aĩus, nõ eꝺ.l.Labeo.
ff.de ſupellec.lega.l.Paul.ff.rẽ ratã hab. l. de quibus.in fi.ff.de
18 legib.¶††Tertiò q̃ro,quotuplex ſit poſſeſſio? varię ſunt do-
cto.ſententiæ,vna fuit opi.Bar.ꝙ ſit triplex,naturalis. ſ.ciuí-
lis,& corporalis. iſta cõiter dãnat. Alia fuit opi. Io. ꝙ ſit du-
plex,vna naturalis,q̃ aĩo & corpore acquirit, altera ciuilis , q̃
aĩo retinet,iſta eſt *cõis*. Alia fuit opi. Azo. ꝙ vna tñ ſit poſſeſ
ſio nãlis,q̃ approbatione iuris , ꝺr ciuilis. iſtã ſequunt Bezu-
tius,& ſubtiles Senenſes,& iſtam intẽdo ſuſtinere , Sed prius
videamus quid ſit poſſeſſio naturalis,quid ciuilis,quid corpo
ralis,quid ciuiliſſima, quid quaſi poſſeſſio , & qd detentatio.
19 Bar.in ꝓallegata.l. j. eas ſic deſcribit. ¶ † Ciuilis poſſeſſio eſt
ius inſiſtendi rei non prohibitæ poſſideri aptum producere
ciuiles effectus reſpectu veri dominij, quia ciuilis eſt illa quę
cauſat vſucapionẽ ꝑſcriptionẽ. l.qui fundum in princ.ff.pro
emp.& d.l.j.§.per ſeruum qui in fuga. & ga ,ꝓducit effectum
acquiſitionis fructũ.l.iij.§.ex ꝺrio,& ib.not.ff.eo.dixit ẽt ve
ri dñij,ad ꝺriam naturalis,quę ,ꝓducit effectus ſeparatos à ve
ro dñio.ꝺ iſtam arguit doctor meus dicens ꝙ ſimplex ,ꝓprie-
tarius poſſidet ciuiliter.l.ſciendũ.§.qui ſolã.ff.q ſatiſd.cog.&
tamen nõ inſiſtit, nec facit fructus ſuos,ſed ẽ vſufructuarius,
qui inſiſtit & fruit,nihil rñdet. Tu ãt rñdeas ꝙ vſufructuarius
quo ad ius proprietatis inſiſtit noĩe ,ꝓprietarij tanq̃ eius pro-
curator.l.j.§.fi.ff.de no.op.nũ.vñ ſatis ipſe ,ꝓprietarius ꝺr inſi-
ſtere.l.qđ meo.§.procurator.ff.eo.& licet talis ciuilis poſſeſ
ſio durante vſufructu non producat effectum acquiſitionis
fructuũ,non tñ diffinitio eſt mala , quia in ea non dicit ꝙ ius
cauſat,ſed aptũ cauſare.¶Scđo oppon.de.l.j. ff.eo.vbi ex nã
li poſſeſſiõe rerũ,q̃ ĩ nullius bonis ſiũt , cauſat dñiũ,ergo ẽt nã
lis producit ciuiles effectus reſpectu veri dñij, & ſic diffinitio
falſa, ga non ꝙuertit.neſcirẽ aſr rñdeť , niſi ꝙ illa nãlis poſſeſ
ſio,de qua in d.§.j.ẽt ciuilis eſt,& ſi hoc verũ ſit ,put eſt , erit
ibi tex.ꝓ op. Azo.ꝙ vna tñ ſit poſſeſſio nãlis , q̃ę quatenus
20 approbat à lege ẽt ciuilis ꝑ approbõnẽ nuncupať. ¶††Nãlis
poſſeſſio eſt ius inſiſtẽdi rei nõ ,phibitæ poſſideri aptũ ,ꝓduce
re ciuiles effectus reſpũ alicuius iuris à dñio ſeparati, & reſpũ
nãliũ acceſſoriorũ,vt in emphyteuta,vaſallo, vſufructuario,
& ſiſibus.iſti.n.poſſidẽt nãliter.l.nãliter.in prin.ff.eo.& virtu
te nãlis poſſeſſionis ꝑſcribũt.l.cõpetit.C.de ꝑſcri. xxx. vel xl.
& l.fi.e.ti.& producit acqſitionẽ fructuũ, vt not. in aut. niſi
tricennalis,C.de bon.mat.Tu aduerte ad pĺa,primò ob. vnũ
qđ ſtatim dicebã. ¶ Secundò Bar. vult nãlẽ & ciuilẽ differre
effectu tũ, ga ciuilis parit effectum veri dñij: nãlis verò non.
ꝺ vr ꝙ diuerſitas effectuum non faciat poſſeſſiones differre
ſpecie,nã ſm ipſummet Bar. poſſeſſio nãlis emphyteutæ &
vaſalli nõ differt ſpecie à poſſeſſione vſufructuarij , & tñ nã-
lis poſſeſſio emphyteutæ, & vaſalli cãt præſcriptionem vtilis
dñij, nãlis verò vſufructuarij cãt præſcriptionem iuris vten-
di & fruẽdi,& nõ vtile dñiũ fundi , ga vſufructuarius nullum
dñiũ hẽt ſm Senẽ.in l.nãliter.in prin.ff.e.facit exẽplũ nãle fœ
minarũ,q̃dã fertiles , q̃dã ſteriles,oẽs tñ mulieres ſpecie non
differentes,ſed numero tñ.Et iſtud põdero ,ꝙ opin.Azon.ꝙ
vna tũ ſit poſſeſſio naturalis,q̃ non differat à ciuili pp mino-
res effectus, vt vult Bart.ſed ſicut magis naturalis approbat à
iure ciuili , maiores effectus parit ; vñ quia naturalis emphy-
teutæ approbat reſpũ vtilis dñij,ꝓducit hunc effectũ, quem
non ,ꝓducit poſſeſſio naturalis vſufructuarii, ga ad hoc non
approbať : vñ poſſeſſio naturalis,q̃ eſt apud malæ fidei poſſeſ
ſorem,ga reiicit à iure non parit iſtos effectus ꝺ dñm, ſed ap-
probat ꝺ tertiũ, ꝺ ipſum operat effectũ retentionis & tẽpera
21 tionis.l.j.in fi.ff. vti poſſide.ĩ c.lris.ꝺ.tit.j.iſto reſpectu ẽt ciuí-
lis dici põt,vt not.in l.cã poſſidere.§.fi.ff.eo.¶Tertiò aduer
te,†inquantũ Bar.cõcludit ꝙ vſufructuarius ꝑſcribat ſibi vtẽ
di fruendij; virtute naturalis poſſeſſionis.In hoc *cõiter* repro-
batur, ga præſcribit rõne quaſi naturalis & quaſi ciuilis poſ-
ſeſſionis, quas habet in iure vſusfructus, ſm gl.in l.ait ꝓtor.§.
22 item.ff.ex qbus cau.maior.& ita vult Bart.ſibi ꝺrius in l.nãli-
ter. in prin.ff.eo.¶† Corporalis poſſeſſio eſt ius inſiſtẽdi rei
non ,phibitæ poſſideri retentionis & temperationis produ-
cens effectũ, quã hẽt ingrediens poſſeſſionem fundi abſente
poſſeſſore.De iſta loquit.l.cãpoſſidere §.qui ad nũdinas.&
in l.ſi id qđ.ff.eod.De iſta dicamus.ꝺ.in puncto , an ſint tres
23 ¶† Ciuiliſſima poſſeſſio non diffiniť ꝑ doctores,quia non eſt
ſpecies ſeparata de per ſe à ciuili poſſeſſione fundi,cũ differat
ab ea tñ in mõ acquirendi, ſm do, Ale, Are.& laſ.deſcribitur
tñ ſic,Ciuiliſſima poſſeſſio eſt illa q̃ iuris miniſterio abſque ul
la apprehẽſione acquirit.de iſta loquitur tex.& ibi Pan.in c.ij.
§.de cõſuet.& in l.ſi C.de ſacroſ.eccl.in l.raptores.C.de epiſc.
& cle.& iſtam appellat Bald.hic artificioſam poſſeſſionẽ. ſed
aduerte,quia retenta opi.Bar.& ipſorũ Alex.& Mod.ꝙ poſ-
ſeſſio differens effectu differat ẽt ſpecie, vr concludendũ ꝙ ci
uiliſſima ſpẽs differat à ciuili, ga ſola ciuilis parit effectũ recu-
24 perationis.l.j.§.ſiue ãt.ff.de vi & vi ar.† Ciuiliſſima verò non
,ꝓducit iſtum effectũ,ergo &c. Vñ ſtãte ſtatuto ꝙ poſſeſſio de
functi cõtinuẽt in hŕdem, ſi aliquis poſt mortẽ ingrediat poſ-
ſeſſionẽ & ,phibeat intrare hæredem,non poterit hŕs tanquã
ſpoliatus intẽtare interdictum recuperandæ, ſm Bald.in aut.
defuncto.in iij.q.C.ad Tertul.& Io.Fab.in §.ſui.inſti.de hære.
qua.& differen.& Ale.conſi.37.In cauſa mota.volu.j. & con
ſil.83.Viſa facti narratione.vol.ij.& in l.in ſuis.col.iij.ff.de lib.
& poſthu.vbi dicit iſtam eſſe *communem* opi.& do.Iaſ.poſt Ale
25 in l.ſi ſorori.C.de iur.deliber.Contrarium tamẽ determinat
Soc.in l.rem quæ nobis.in v.q.ff.de acquir.poſ.per duo vrgẽ-
tia fundamenta,& ꝙ effectualiter det interdictum recuperã-
dæ, ſentit Bal.hic dum dicit ꝙ ſi hŕes intentet remediũ.l.ſi.C.
de edic.diui Adria tollẽ.non poterit ei opponi exceptio nul-
la ,ꝓprietatis,ẽt ſi offerať probõ incõtinenti, eo quia ꝓ ſtatu
tum ꝓallegatum remedium huius legis, habet tunc naturam
interdicti recuperandæ,& ſequitur Dec.cõſ.84.quod incipit,
26 Excellentiſſimi doctores.¶†Quaſi poſſeſſio eſt illa quę habe
tur in iuribus incorporalibus, de qua in c.cum eccleſia Sutri-
na.ꝺ.eo.vbi dicemus.& ſm Imo.poſt Ang.deſcribitur ſic:qua
ſi poſſeſſio eſt potentia quædam deducendi in exercitium ipſa
iura quaſi poſ.quæ corporibus quandoque adhæret, & dici-
tur quæ corporibus & c.propter ſeruitutes prædiales.l.ſeruí-
tutes.ff.de ſerui.dicitur autem quaſi poſſeſſio, quia non eſt ꝙ
priè poſſeſſio,cum in iuribus incorporalibus non cadat pedũ
poſitio.l.ſi ſeruus.§.incorporales. ff.de acquirẽ.rer.do.iſta ali
quando dicitur impropria,aliquãdo magis impropria, aliquã
do impropriiſſima,vt declarat gloſſ.in l.regulariter.ff.de peti-
hære.& quòd ſit impropria poſſeſſio,videatis tex.& ibi gloſſ.
magiſtrã.in c.conqueſtus.ſupra de fo.compe.alibi dicitur in-
tellectualis poſſeſſio.l.ſi ædes.i.in fi.de ſer.vrb.prædquòd ta-
men non ſit dare quaſi poſſionem probari vr ſic.Iſta eſt poſ-
ſeſſio ficta & intellectualis,verum ſuper impoſſibili per natu
ram non cadit fictio.§.minorem.inſti.de adop.ſed impoſſi-
bile eſt quòd qualitas ſit ſine ſubiecto.l.eius qui in prouincia.
ff.ſi cer.pet.modo ſic,poſſeſſio ſeu quaſi accedens eſt ad pro
prietatem, in incorporalibus autẽ iuribus res corporalis, cui
ip ſum ius applicatur, non eſt ſubiectum quaſi poſſeſſionis,
quia eſſet vera poſſeſſio , non etiam ipſum ius incorporale,
quia tunc quaſi poſſeſſio etiam iuris permiſceretur cum ipſo
iure contra.l.permiſceri.ff.eod.& quia ſi ſubiectum eſſet ip-
ſum ius,quaſi poſſeſſio eſſet qualitas ſine iure, qđ eſt falſum,
quia quaſi poſſeſſio eſt ius cauſans præſcriptionem.l.omnes.
C.de præſcri.xxx.vel xl.anno.c.de quarta.ſ.de præſcript. Pro
reſolutione videndum eſt,quod ſit ſubiectũ huius quaſi poſ-
ſeſſionis.variæ reperiuntur opi.Prima fuit opi.Azo.tenentis
ꝙ ipſum ius ſit ſubiectum.inferens ex hoc, ꝙ deiectus à quaſi
poſſeſſione alicuius iuris incorporalis non reſtituitur , niſi
probet verè vel præſumptiuè ſibi illud ius competere. ſed
reprobatur *communiter* per textum in cap.querelam.ſuprà de
elec-

elect.& in.l.j.ff.vti poſſide.& in.l.ij.ff.ſi ſer.vendi.iſta fuit de-
terminatũ Bononię in fauorẽ Hugo.ꝺ Azo.vt refert Spec.in
titu.de reſt.ſpo.§.nũc dicamus.verſ.quid in alijs.& Bart.in.l.
iij.§.vñ vi.ff.de vi.& vi arm.& ita cõcludit Dec.ꝑplura con-
ſil.136.ꝑ totũ.Secũda fuit opi.Inno.in c.j.ꝺ.eo . ꝙ actus ipſius
iuris ſit ſubiectũ , & ideo ſm eũ debemus dicere nos eſſe in
quaſi poſſeſſione pũtandi & eligẽdi,non aũt in quaſi poſſeſ-
ſione iuris pũtandi vel eligendi.¶Tertia fuit opin.Bar. in d.
§.vñ vi.ꝙ ſubiectũ ſit vſus ipſius iuris,q̃ cauſat à patiẽtia ad-
uerſarij.l.quoties.ff.de ſer.& iſta eſt *cõis*.& iſtã ample ẽtit do.
Ant.in c.ſi.in iij.col.ꝺ.eo.vbi latiſſimè ſtatibus ꝑdictis infert
ad plura.Primò ꝙ interdicta q̃ cõpetũt ẽt ,ꝑ iuribus incor-
poralibus.inſti.de interꝺ.in princ. nõ ſunt ,ꝓriè interdicta
poſſeſſoria,ſed quaſi,vt eſt tex.in d.l.quoties . Itẽ talia inter-
dicta ſunt vtilia non directa , vt declarat Bartol : in.l.j.ff. vti
26 poſſi.¶†Secundò infert ad ſtatuta loquẽtia de poſſeſſione
ſeu poſſeſſore,vt nõ ,ꝓcedãt in quaſi poſſeſſione,ga ſunt ver-
ba ſtatutorũ,ꝓriè intelligẽda.c in nra.ꝺ.de iniur.& ita tenet
do.Ant.in d.c.ſi.col.iij.ſequit Alex.& *cõmmiter* Mod.in.l.iij.
in prin.ff.eo.adducẽtes alia fundamẽta,vltra quos facit de-
ciſio Bal.in.l.cogi.C.de peti.hær.dicẽs ꝙ ſtatuta pœnalia lo-
quẽtia in poſſeſſore nõ hñt locũ in eo,q̃ habet ꝑ poſſeſſore,
de quo ꝑ Io.And.in reg.ꝓ poſſeſſore.de regu.iur. in mercu-
ria.Scđo facit deciſio Bart.in.l.apud Iulianũ.§ . ſi pupillus.ff.
ex quib.cau.in poſſ.eat.& Pan.in c.qua frõte.ꝺ.de app.q̃ vult
ꝙ ſtatuta loquẽtia in ꝺctu non hñt locũ in quaſi ꝺctu.& iſta
eſt *cõmunis* vt ꝑ Alex.& Mod.in.l.more.& in.l.nutu.ff.de ac-
q.hær.& ꝑ Iaſ.in.l.Barbarius.col.ij.ff.de offi.ꝓto . ꝺrių tenet
Aret.in rub.ff.eo.ad fi.& in ꝓſi.30.Viſo themate.col.pen.ꝑ
tex.in.l.ſi ꝓcuratoris.ff.de ꝓcur.iuncta deciſione Bart.in.l.j.
col.pe.ff.de act.& obl.& ꝑ glin.l.ſi qs in tanta.C.vñ vi. & bñ
facit ẽt deciſio Bar.in.l.j.ff.vti poſſid.Pro ꝓcordia dicerẽ in-
ſpiciẽda eſſe rõnẽ ſtatuti ſubiectãq; mãm, put in ſimili dicit
Bal.in.l.j.C.cõmu.de vſucap.dũ dicit ꝙ ſtatuta loquentia de
poſſeſſione aliq̃ intelligunt de nãli , aliq̃ de ciuili , aliq̃ de
nuda detẽtatione ,put ſubiecta mã patit . bñ facit.l.ſciẽdũ.§.
j.& ſeq.ff.q ſatiſd.cog. Sic ẽt libellus cõcludens in poſſeſſiõe
ſaluat,& intelligit de quaſi poſſeſſione.c.olim.iij.de reſt.ſpo.
dicẽt.de.pb.Pan.in c.ij.de reſt.in integrũ.Gem.in c.ij.ꝺ teſt.
in vj.in vij.ſol.& rõ eſt,qa verba libelli impropriant , vt ipſe
libellus ſuſtineat.l.ſed ſi poſſeſſori.§.itẽ ſi iurauero.ff.de iure
iur.vbi latè Mod.ſicq; ẽt ſaluat ſnia loquẽs in poſſeſſione,qa
impropriat ,ꝑ quaſi poſſeſſione,vt eſt tex.in c.accedens.ſ.vt
lit.nõ ꝓſcr.& ita determinat Pan.in d.c.cõqueſtus.& rõ ẽ, ga
ſmẽ impropriant,vt actus ſuſtineat,ſm gl.reputatã ſingularẽ
in.l.& puto.ff.famil.erciſ.ꝑbat tex.in c.his.ꝺ.de verbo. ſigni.
¶ Detẽtatio eſt nuda facti iuſsitentia in re corpali cuſtodiæ
& cõſeruationis gra facta. ꝙ ſit facti,probatũ fuit.ſ. ꝙ fiat cu
ſtodiæ cã, ꝑbat in.l.vt legatorũ.ff.ex qb.cau.in poſſ.ea . largè
tñ aĩo tñ inſiſtens,& ſic q̃ ciuiliter poſſidet , ꝺr detinere ſm
glo.in,l.iij.§.ex ꝺrio.ff.eo.& ſm Imo.ita ſe habet cõis vſus lo
quẽdi,inferẽs ꝙ ſtatutũ tenens de detinẽte hẽret locũ in poſ
ſidente ciuiliter,ga ſtatuta recipiũt interpretationẽ à cõivſu
loquẽdi.l.Labeo.ff.de ſupel.leg.& ſequunt Alex . & Mod.ad
idẽ eſt gl.in c.cãm q̃.& ibi Fel.col.iiij.in fi.ꝺ.de ꝑſcrip.Venio
modo ad diſcuſſionẽ articuli,q̃ opi.ſit verior ? opin.Bart.ꝙ
ſint tres poſſeſſiones,*cõiter*,vt dixi,reprobať,qa corporalis
poſſeſſio quã habet iniuſtè poſſidẽs nõ differt à nãli, quã ha-
bet vſufructuarius & ſimiles,niſi tanquã plus & minus. vñ ũ
dñr differre ſpẽ,ſm Imol.ꝙ regulã.l.fi.ff.de fundo inſtr.põde
ra ꝙ iſta rõ facit ,ꝑ opi. Azo.ga nãlis & ciuilis ẽt nõ differũt,
niſi in plus & minus.Scđo ꝺ Bar.ꝺrių inducit Pau.de Caſ.qa
poſſeſſio nãlis vſufructuarij nõ eſt illa,q̃ cauſat effectũ ꝑſcri-
ptionis & acqſitionis fructuũ , ſed eſt quaſi poſſeſſio ciuilis,
vt.ſ.dixi.¶Nãlis ãt poſſeſsio vſufructuarij cauſat tñ inter-
dictũ retinẽdæ & recuperandæ,ſicut iſta corpalis, ergo non
differunt ſpecie nec effectu.¶Tertio ego arguo, qa ſi reuer-
tentẽ dñm ingreſſus admittat,dñs recuperat poſſeſſionẽ oc
cupatã.d.§.qui ,ad nundinas.ſed illa eſt ſine dubio nãlis,ergo
ẽt occupata ꝑ ingreſſorẽ erat naturalis.¶Secũda opin.Io.&
cõis ꝙ ſint duæ,,ꝑbat multis medijs,principale fundamentũ
ſtat in d.§.q ad nundinas.ſic inducendo,duo non ꝑnt candẽ
rem inſolidũ poſſidere.l.iij.§.ex ꝓtrario.ff.eo.ſed in d.§.q ad
nũdinas.ꝺr ꝙ ingreſſus habet naturalẽ,& dñs abſens aĩo reti
net poſſeſſionẽ ſuã,ergo ciuilẽ,aliàs duo haberẽt candẽ na-
turalẽ. Ad iſtud rñdet ꝙ diuerſis reſpectibus duo ꝑnt candẽ
rẽ poſſidere.l.ſi.vti poſſid.gl.in d.§.ex ꝓtrario.ſic dico ꝙ in-
greſſus poſſidet nãliter corpe,& iſto reſpectu ſua nãlis poſ-
ſeſsio ꝺr corpalis.l.ſi id qđ.ff.eo.abſẽs verò poſſidet naturaľ
aĩo,& qa ſua poſſeſsio eſt fomẽtata à iure, & eſt poſſeſsio
ſuperior.l.ſi duo.ff.vti poſſid.iſto reſpectu ꝺr ciuilis, & ꝙ ſit
nãlis probať ſic,retinere ꝑſupponit habitũ.Modo dicatur ab
his,qui dũt hãc aĩo retentã eſſe ciuilẽ & nõ nãlẽ,vñ fuerit ha-
bita:certè neceſſe eſt fateri ꝙ habita fuerit ab apprehẽſione.
l.iij.§. Natatius.ff.eo. verũ illa eſt nãlis , ergo ẽt ea retẽta erit
nãlis.Et ſi dicatur,qũo eſt poſſibile ꝙ ſit nãlis? rñdet ſm ſubti
les Senen:ꝙ dr nãlis,qa retinet inſtrũ corporis.i.animi,qđ eſt
facti.l.in bonæ fidei.ff.de acquir.rerũ domi. probať ẽt,qa ſi is
qui hẽt naturalẽ tñ ſe abſentet à re, retinet illã naturalẽ aĩo,
ſm glo.*cõiter* approbatã.in d.l.j.in prin. Si ergo prior poſſeſ-
ſio erat nãlis & ciuilis ſimul , ſic eadẽ aĩo retinetur. ¶ Scđo
,ꝙ iſta opin.alleg.tex.in l.ij.§.qđ vulgò. ff. pro hær. vbi dr ne-
minẽ poſſe mutare ſibi cãm poſſeſſionis ſiue ſit nãlis ſiue ci-
uilis,ergo duæ.reſpõdet Bart.ꝙ debet ille tex.intelligi, dũ lo-
quit de nãli.i.de detẽtatione ꝑ illationẽ q̃ ſequit de colono
qui detinet tñ. iſtũ intellectum dãnat doct.meus, quia ibi il-
latio venit à fortiori hoc modo, ſi hñs naturalẽ vel ciuilẽ nõ
põt ſibi mutare cãm poſſeſſionis,à fortiori nõ poterit colo-
nus hñs ſolã detentationem, & ſm eũ ita arguit tex.in l. non
ſolũ.§.qđ vulgò.ff.de vſucap. Tu aũt cõſidera qr arg.à fortio-
ri nõ benè põt ibi formari,qa eſſet arguere de minori ad ma-
27 ius negatiuè , quod arg.non valet, † ſm gl.in c.cũ in cunctis.
ſ. de elect. nã facilius colonus mutat cauſam detentationis,
q̃ poſſeſſor poſſeſſionis.d.l.nõ ſolũ.§.qđ vulgò. vbi Iuriſcon.
arguit affirmatiuè.vnde bene ſequit ꝙ nõ valet negatiuè per
28 ꝺdicta:vel aliter rñdeas vt.ꝺ.generaliter dicã.¶Tertiò ꝺ adu
cit tex.in l.j.§.deiicitur. ff.de vi & vi ar. vbi deiecto ſiue nãli
ter ſiue ciuiliter poſſidenti cõpetit interdictũ vnde vi. Bar.rñ
det vt.ſ.ſed ſna rñſio ꝓfundit ꝑ id qđ de colono ibi ſubiicit.
vñ aliter rñdeť(& iſta ſit generalis rñſio ad oĩa ſimilia iura) ꝙ
29 †intelligunt de nãli poſſeſſione nuda,verbũ, ciuiliter, intelli-
gitur de poſſeſſione nãli,veſtita veſtimento iuris ciuilis,ſicut
dicimus de pacto nudo & veſtito. & ita intelligit illũ tex.gl.
ibi,dũ dicit ꝙ verbũ,nãliter,exponi debet.l.iniuſte, ciuiliter,
i.iuſtè. Vel aſr põt exponi.nãliter.i.corpore, ciuiliter, aĩo. d.
30 l.j.§.ſiue aũt.vtraq; tñ nãlis,vt,ꝑbaui.&.ꝺ.probabo.¶†Quar
tò text. in l. acquirit. ff. de acquir. rerũ domi, vbi dr ꝙ nãlis
poſſeſsio nõ cauſat effectũ ꝓſcriptionis,ergo eſt ciuilis quę
cauſat, ergo duæ. rñdent Senen. ꝙ iſta qualitas ꝙ altera pa-
riat effectũ præſcriptionis,altera non , non facit eas differre
ſpecie.paret qa poſſeſſio iniuſta nõ cauſat ꝓſcriptionẽ , iuſta
verò ſic.c.ſi.ꝺ.de ꝑſcrip.& tñ poſſeſsio iuſta & iniuſta nõ diffe
rũt ſpecie.d.§.cxꝺrio. Vel clarius rñdet ꝙ naturalis nõ parit
effectũ ꝓſcriptionis,qñ nõ eſt veſtita veſtimẽto iuris,aliàs ſic.
31 ¶††Vltimò omiſsis aliis vr tex. in l. quemadmodum.in verſ.
nulla poſſeſsio. ff. eo.Solu.Dictio,nulla,præſupponit plures
poſſeſsiones.ſ.differentes numero nõ ſpecie.¶ Vltima opin.
Azo. ꝙ ſit vna tñ nãlis,q̃ fomẽtata à iure, illa eadẽ ꝺr ciuilis
ꝑ approbationẽ vel extenſionẽ,ſicut dicimus ꝙ ius nãle extẽ
ſum à iure ciuili ꝺr ciuile.l.ius ciuile.ff.de iuſtit.& iure.ſic dici
mus hæreditatẽ ex teſtamẽto delatã obuenire ꝑ iuris ꝓbatio-
nẽ.l.lege obuenire.ff.de verb.ſigni.Et ꝑ iſta opi.omiſsis
ceteris adducit tex.in l.iij.§.gña.ver.& in ſumma vnũ genus
eſt.ff.eod. intelligẽdo vnũ genus.i.vna ſpecies, quia illud qđ
Logici appellãt ſpẽm , Iuriſtæ genus dũt , ſm gl.in l.ij.§.mu-
tui.ff.ſi certo.pet. eſt verũ ꝙ dat alius intellectus ad illũ text.ꝑ
Bart.& ſequaces,ſed nõ trãſit ſine cauillatione.¶ Scđo tex in
l.q bona.§.j.ff.eo. vbi ꝺr, nemo incũbẽs aĩo & corpore poſ-
ſeſsioni,& c põdera ꝙ incũbẽs aĩo & corpore alio nõ ob.poſ
ſidet ciuiliter & nãť.l.iij.in prin.ff.eo.& tñ ille tex.ꝺicit incũ-
bẽs poſſeſsioni in ſingulari.Nec ob.ſi dixer's ꝙ loquit in gene
re,qa rñdet,ꝙ genus nõ reperit in eſſe, licet diffiniat , ſm Bal.
in rub.C. qa admit. vñ poſſeſsioni in generenõ eſt poſsibile in-
cũbere.¶ Tertiò iduco tex.in l.j.§.huc aũt.ff.de vi & vi arm.
vbi ꝺr ꝙ deiecto à ciuili poſſeſsione ꝺat interdictũ vnde vi.
verũ ſi nõ eſſet nãlis ẽt quo vi adẽpta diceretˉ? Vel ſic, ꝑ inter
dictũ vnde vi,is qui aĩo poſsidebat,recuperat poſſeſsionẽ.to
to tit.ꝺ.de reſti.ſpol.ſi ergo illa poſſeſsio eſſet ciuilis tñ ſolũ
reſtitueret ad illã ciuilem,ergo ſpolians remaneret in nãli,qđ
32 eſt puerile dictũ,& ꝺ.l.j. C.ſi p vim vel alio mõ. ¶†Quartò
poſſeſsio ciuilis eſt ,ꝓriè poſſeſsio ſm oẽs,ergo nãlis , & ꝑnt
pedũ poſitio,aliàs nõ eſſet ,ꝓriè poſſeſsio , arguẽdo ab ety-
mologia negatiuè.l.ij.§.appellata. ff. ſi cer. peta. & ſi dixeris,
vbi eſt poſitio pedum, cũ ſit abſens à ſpectu rei? rñdeo ꝙ ꝺr
poſſeſsio à pedibus. i. à qualibet parte corporis, verũ abſens
habet aĩum poſitũ in re, ergo &c. ¶ Quintò ſic inſiſtẽs in re
nõlẽs poſsidere ꝓdit poſſeſsionẽ naturalẽ ſolo animo , ergo
ẽt nãlis ſolo aĩo retinet,nã ſi eſſent duæ,vna naturalis,q̃ cor-
pore,alia ciuilis, q̃ aĩo, certè inſiſtẽs nõ perderet nãlem ſolo
aĩo.cuius ꝺrių dixit tex.in l.ij.§.in amittenda. ff. eod.Reten-
ta opin. Azo.inſurgit dubõ,an ciuiliſsima poſſeſsio dicat na-
turalis,aut ſpecies ſeparata:vr ꝙ nõ ſit nãlis , ga nunquã fuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

apprehenſa corpore,& ideo ꝓ ea nō cōpetit interdictū recuperādæ,ſm cōem.In ꝓtrariū facit, qa ciuilis aīo retēta dr̄ nālis.vt.ſ.ꝓbaui,ergo ciuiliſſima aīo acqſita & legis auxilio, vr̄ nālis.¶Scd̄ò,ꝓ iſta parte facit.l.iii.ī prī.ff.eo. arguēdo de parte ad totū.¶Tertiò facit,vbi poſſeſſio eſt apud aliū, ſolo verbo illius cōſtituētis ſe tenere trāſferr̄ nālis in eū, cui fuit cōſtitutū.l.certè,ff.de ꝓca.ergo vbi eſt vacans poſſeſſio, verbo legis ēt nālis videret poſſe trāſferri in hūtē aīum acquirēdi.Co
3 gitatū.¶Quarto†quæro,an ſint alia accidentia poſſeſſionis? rn̄deo infinita.l.iij.§.genera.ff.eod.ego q̄dā vtiliora referam.
34 ¶Primò alia eſt poſſeſſio vacua, alia non.†Poſſeſſio vacua dr̄,q̄ a nemine aīo vr̄ corpore occupat̄, ſm gl. Bar. & alios in l.fi.C.vñ vi. & ideo vēditor obligatus tradere vacuā poſſeſſionē nō liberat̄,ſi tradat poſſeſſionē in qua ſit miſſus alius cā rei ſeruādæ.l.ij.§.vacua poſſeſſio.ff.de act.empt. tradūt Pan. & alij in c.cū Ioānes eremita. ī. de fide inſtr. idē nō dr̄ vacuā tradere,qui nō tradit tutā,ſm Bar.in l.rō.§.j.de act.emp.per tex.in c.Piſanis ī. tit.j.q̄ ego intelligo tutā à ſe nō ab alio, ſm Bal.in l.fi.C.de pact.inter emp.& vē.& intellige tutā à ſe & pp ſe, vñ qui tradit poſſeſſionē aditā violēter vr̄ vacuā tradere, ſm Ang.& Mod.in l.in cōuētionalibus.§.ſi rem vacuā. ff.de
35 verb.obl.†an aūt teneat̄ tradere cū fructibus.tex. eſt ꝙ ſic in l.ſi ſtipulatus.in prin.ff.de vſu.q̄ intellige, vt p glo.in l.rō.§.j. Aſia eſt poſſeſſio plena,alia ſemiplena,vt declarat gl.inſti. de vſuca.§.q̄ aūt.in verb.vacāti, quā dicit ſingularē Ang.in d.l,ſi me in vacuā.ff.eo.tit.& do.Iaſ.inſtit.de act.§.actionum. col.xx.ſed an teneat̄ is qui ꝓmiſit tradere plenā & vacuā tra-
36 dere†etiā liberā ab omni ſeruitute? dic ꝙ nō,ſm Bar.in l.Męuius.§.fundo.ff.de lega.ij.& in d.l.ij.§.j.& ideo practici notarij hodie apponūt clauſulā magis p̄gnantē,videlicet ꝓmittēs tradere plenā,vacuā,liberā,& expeditā,q̄ quāti ſit effectus,pa
37 tet ex p̄dictis.¶†Alia eſt poſſeſſio colorata, alia nō colorata.colorata poſſeſſio dr̄ apud eū,qui poſſidet ex titulo cōceſſo ab habente ptātē ꝓferendi,ſed pp defectū ipſius recipiētis, vel aliā ſi milē cām titulus eſt minus iuſtus,exēplū in c. cū no-
38 ſtris. de cōceſſ.p̄bē.†Nō colorata verò dr̄ apud eū q̄ ſine vllo titulo poſſidet vel cū titulo,quo fuit p ſnīam iuris vel hominis priuatus,licet nō ſit ſecuta amotio.ita declarat Imo.in d.c.cū noſtris.col.xij.& Lap.alleg.xvj.p totū. & iſtud eſt vtile ad intell'm.d.c.cū noſtris.ad cuius declarationem vide plenè
39 Fel.in c.in nr̄a:corollario.xxxvj.de reſcrip.¶†Alia eſt poſſeſſio pacifica.alia non.Dicit pacifica ſup qua nulla mota fuit ꝓtrouerſia iuris vel facti in iudicio vel ex,ſm glo.Pau.& Card. in cle.gratię.de reſcri.gl.& Archi.in c.cōmiſſa.de elect.lib.vj. Gemi.cōſi.178.incip.Formaī.col.pen.& fi.& conſi.82.col.j. qd̄ not. ad regulā de triē. poſſeſſore. & ad iura loquentia de
40 pacifica poſſeſſione. ¶†Quintò quæro quot modis in iure ſumaī poſſeſſio? tres ſignificationes.ſ.expoſui.Quarta ponitur,ꝓ detētatione.l.cōi.§.neq;.ff.cōmu.diuid.cū ſi.Quintò ſę peponit pro corpore ſeu ipſa re.l.interdū. ff. de verb. ſign.l. ij.C.de prob.l.locorū.de omni agro deſer.lib.xj.l.filij. §. fi.ff. ad municip.c.officij.vbi Pan.de pœnit. & remiſ.c. ad noſtrā. vbi Pan.in j.not.de iureiur.c.ꝓſultationibus.vbi Barb. in vlt. not.de offic.deleg.c.poſſeſſiones.de rebus eccle. nō alienan. c.qm̄ frequēter.§.qd̄ ſi ſup rebus.vbi Abb.ſ.vt lite nō cōteſta. Hīc dicit do. Ant in c.qd̄ ad ſedē. col.j.ī.tit. ꝑxi. ꝙ ſi teſtator legat alicui poſſeſſionē ſuā,intelligitur legaſſe proprietatē, & nō ad ſuſtinendos libellos, ſi ſit petita reſtitutio poſſeſſionis
41 vt intelligaī ēt intentatū petitorū.¶Sextò†quæro, quid ſit ꝓprietas? do.Iaſ.in §.oīum.col.ix.inſti.de act.dicit ꝙ Paul.de Elea.hīc ſic diffiniuit. Proprietas eſt dn̄ium multis modis q̄ſitū.quidā hic impugnāt,quia diffinit originē nō eſſentiā,mihi ēt nō placet,quia p̄ſupponit ꝙ dn̄ium in genere & proprietas ſunt idē, qd̄ non eſt verū ſimpr̄ loquendo.l. proprietatis dn̄ū. C. de ꝓba.l.ſi ꝓcurator.j. ff. de acquir. rerū domi. & ſi tu quæras in q̄ differunt,rn̄det Bal.in c.j.§.j.de inueſt. de reb. alie.fact.ꝙ ſignificio proprietatis eſt magis nuda & ſtricta q̄
42 ſignificatio dn̄ij.¶†Dominium enim cōprehendit tā vtile, q̄ directū.l.iiij.ff.de vſufr.Proprietas verò cōp̄hēdit.ſolū directū quaſi propriè tua, & alibi dicit Bal. ꝙ iſtud nomē ꝓprietas eſt adeo directū ꝙ nunquā obliquat.ita Bal.in l. cū res.C.
43 de ꝓba.in l.pen.col.ij.C.ſi à nō cōpe.iud. ¶†Aliter attentarūt diſſinire Valent.dicentes ꝙ proprietas eſt ius rei cohęrēs & vni ſoli cōpetens. ponūt ius tanquam genus, cætera tāquā differentias. dn̄t.n.rei inhærēs,ad differentiā dn̄ij adhęrētis pſonæ,ad quā ſpectat,ſm Ioan.Fab.& do.Iaſ.in d.§.oīum.per tex.in l.ſi tibi.quēadmo. vſusfru. amit. & ſequit Soc. in pulchro caſu,cōſi.176.col.pen. dn̄t.inſuper vni ſoli cōpetēs ad differentiā directi dominij,quod pōt eē apud plures inſolidum,videlicet apud vnum in vniuerſo, apud aliū in particulari,vt dicit Bar.in proę.Digeſt.& in l.j.§.per hanc.ff.d.rei vē
di.cū ſimil. Aut nō intelligo,aut credo iſtos æquiuocare.pro clariori demonſtratione p̄mitto ꝙ proprietas dupliciter ꝓ ſumi. Aut ,ꝑ directo dn̄io.c.j.vbi Abb.in ij.not.ī. eod.l.j.§.huius aūt.ff. vti poſſi. Aut pro ſubſtātia ſeu corpore ipſius rei. d.l.ſi tibi.vbi vtrumque ,ꝓbaī. & declarat Saly.in d.l.,ꝓprietas. Hoc præmiſſo infero ꝙ iſta diffinitio nō eſt iuridica, in quāuis partē capiaī proprietas.ſi.n. ſumaī pro directo dominio tunc falſum erit ꝙ rei cohæreat, & ꝙ vni ſoli cōpetat.vt ipſimet Valen.de dn̄io cōcludunt. ſi verò capiaī pro corpore ſeu ſubſtātia rei,falſum erit dicere ꝙ ſit ius.inſtit. de reb. cor. in princ. Quid ergo dicēdū? arbitror neceſſe prius ſcire quid ſit dominiū,& quotuplex ſit. Et his cognitis patebit quid ſit ,ꝓprietas.& pro pleniori intelligentia præmitto ꝙ habemus plura,quorū vnū nō eſt aliud, & tū oīa cōcurrunt circa eādē rem.Habemus primo ipſam rē corporalē ſeu ſubſtantiā rei, & iſtud ꝓſiſtit in facto,habemus rē corporalē,puta electionē & p̄ntationē.Itē ,ꝓprietatē nudā, itē vſumfructū , itē poſſeſſionē,item dominiū,& hic aduertendū,qa habemus dn̄ium, item quaſi dominiū,itē dn̄iū directū,itē vtile. Dn̄iū aliqn̄ ſumit largiſſimè,aliqn̄ ſtrictè,& ,ꝓprię.largiſſimè cōprehendit ēt iura incorporalia:vñ qui habet vſumfructū vel aliquā ſeruitutē,pōt dicere ſe habere dominiū illius iuris.l. q̄ vſumfructum.ff.ſi vſufr.pe.gl.in l.nālr.§.nihil cōe.ff. eo.l.iiij.ff. de vſufru.declarat Bar.in l.qui vſumfructū.ff.de verb. obli. Alibi dicit gl.in l.ſi longius. in vlt. gl. ff. de iud. ꝙ poſſumus dicere nos habere dn̄ium actionum. & dicit Paul de Ca. in l.ſi quis vi.§.dr̄ia.ꝙ poſſumus dicere habere dn̄ium poſſeſſionis. ſed iſtud eſt impropriè,& ꝑpea pro iuribus incorporalibus non competit directa nec vtilis rei vendicatio, ſed dat confeſſoria vel negatoria.§.æquè.inſti.de actio.l.ſi ſeruus.vbi Bar. la-
44 tè.ff.de no.ope.nunci.in c.cū eccleſia Sutrina.ī.co. ¶†Dominiū verò propriè cadit in rebus corporalibus, & iſtud ſtatim diffiniā. Quaſi dn̄ium dr̄ illa,qd̄ hēt bonæ fidei poſſeſſor hūs titulū à nō dño.c.abbate.§.cæterum. de re iud. in vj.& ,ꝑ iſto dn̄io cōpetit publiciana.ff.de publ.act.p totū. Vtile verò dominium,ſm Bart.in d.§.dr̄ia.eſt duplex,vnū qd̄ recognoſcit directū,alterum quod aduerſatur directo,& ſm Saly. in l. traditionibus. C.de pac.eſt aliud tertiū vtile,qd̄ eſt ſimile directo,& ſequit Ale.in d.§.dr̄ia. vtile, qd̄ recognoſcit directū hūt emphyteutæ,vaſalli,ſupficiarij,& ſimiles.l.j.§.qd̄ aūt. ff. de ſuperfi.l.j.§.fi.ff.ſi ager vectig.vr̄ emphy.peta.vbi dr̄, ꝙ iſti hūt vtilē rei vendicationē, & iſtud appellatur dn̄iū inferius: directū verò dr̄ principale,auth.ſi verò dns.C. de hæret. ſm qd̄ ꝓriatur directo:habet is qui pręſcripſit rem,nam ex pſcri
ptione ſm *cōmunem* ſententiam acquiritur vtile dn̄iū,ſm glo. Bar.& alios in aut.niſi tricēnale. C de bon. matern. exceptis nouē caſibus quibus acquirit directū, quos vide per Felȳ.in rub.ī.de præſcri.col.j.& tribus ſeq.dr̄ aūt ꝓriari directo quia ſi directus dns agat,repelli pōt exceptione pſcriptionis.l.ſi q; emptionis.C.d pſc.xxx.vel xl.& ex hoc habetis colligere intelligētiā ad duas gl.videlicet gl.ī l.iij.§.ex pluribus.ff.e.& ī l.ſi ædes.j.§.j.ff.de ſerui.vrb.p̄d. q̄ dn̄t ꝙ vtile acq̄ſitū ex pſcriptiōe occidit directū,debet intelligi.i.impedit effectū directi,nō aūt ꝙ penitus extinguat.& ſi tu quæras q̄ vtilitas reſultet ex hoc? rn̄deo maxima,nā ſi reo præſcripta deueniat ad manus tertii directus dns rōne ſui directi dn̄ii,adhuc exiſtenti in rerū natura poterit ſuā rem vēdicare ab illo tertio.¶Itē ſi res pſcripta deueniat ad manus ipſius directi dn̄i nō poterit ab eo vēdicare illū,qui pſcripſerat,vt eſt caſus ſm intellectū Io. *coiter* ap-
probatū in d.l.ſi quis emptionis.¶Tertiū vtile† dn̄ium dire-
45 cto ſimile nō recognoſcens nec ꝺdicens habet is,cui ceſſa eſt rei vēdicatio à directo dño,iuxta tex.in l.fi.C.de hære.vel act. vend.Iſtud depēdet ab alio dubio,an ꝑ ceſſionē rei vēdicationis trāſferat vtile dn̄iū.& Dy.iſtud examinat in reg.pro poſſeſſore.ī.de reg.iur.ꝺcludēs ꝙ nō.& ſequit Sal.in l.j.in vlti.q.C. de act,& obl.reuocās hic qd̄ dixerat in d.l.traditionibus.Similiter ſciendū eſt ꝙ habemus quaſi dn̄iū directū & quaſi vtile.
46 † Quaſi dn̄ium directum eſt illud qd̄ habet is, qui habuit titulum à non dño pleno iure,de quo.ſ.dixi. Quaſi dominium vtile dr̄ illud,quod habet is , qui accepit rē in emphyteuſim vel in feudum à non dño ſm Alex.in d.§.dr̄ia.col.iiij. Iſtis ſic delibatis venio ad diffinitionē dominij. Dominiū ſm Bart.& *cōmuniter* ſcribentes in d.§.dr̄ia.eſt ius de re corporali perfectè diſponendi,niſi lex prohibeat.dixi ius,ad differentiā corporis ipſius rei.dixi de re corporali, ad differentiam dominij impropriį,de quo.ſ.dixi.dixi perfectè diſponēdi, quia in re ſua quilibet eſt moderator & arbiter.l. in re mādata.C.māda.dixi niſi lex prohibeat , pp res minorum alienari prohibitas ſine decreto.toto tit.ff. de rebus eorum. iſtā diffinitionem mordet Are.quia emphyteuta & vaſallus nō pñt liberè diſponere de vtili dn̄io.l.fi.C. de iure emphy.& de prohib.feu. alien.
per totum.

per totū,& ꝑpea dixit addēdū diffinitioni ſaluo iure tertij. Tu cōſidera ꝙ Bar.voluit diffinire verū & ,ꝓpriū dn̄iū, ſed vtile dn̄iū emphyteutæ & vaſalli nō eſt verū dn̄iū, ſm Bar.in l.j.ff.eo.& ibi do.Iaſ.col.xiij.dicit notāndū. inferens ꝙ petens rē ſibi adiudicari rōne veri dn̄ij nō obtineret, ꝓbādo ſe emphyteutā vel vaſallū.qd̄ vltimū credo falſum ꝑ illud qd̄ dixit Pan.& Fel.in c.cōqueſtus.de foro cōpe.& .ſ.retuli. Vel aliter pōt rn̄deri ꝙ illa vltima verba,niſi lex ,ꝓhibeat,tollūt fundamentū Aret. Aduerte tū,qa poſſet dici ꝙ illa verba , niſi lex ,ꝓhibeat,nō debuerūt de neceſſitate apponi,ꝑ ea q̄ dixi.ſ.in diffinitione poſſeſſionis,vñ remotis illis verbis dico diffinitionē bonā,nō ob.arg.tit.de rebus eo.& .l.fi.de iure emphy. cū ſi.qa licet reqrat certa forma in diſpōne,ꝓ hoc nō pſtat
47 quin dicat libera facultas diſponēdi.l.j.C.de fac. ſan. eccle.l. hac cōſultiſſima.C.de teſt.inſti.de exhę.lib.in prin.¶†Eodē modo diffiniri deber ,ꝓprietas capiendo ,ꝓprietatē,ꝓ dn̄io.ſi aūt capiaī ,ꝓ corpe rei,tūc patet ad ſenſum qd ſit eodē mō, ſicut dn̄iū largiſſimè ſumit ,ꝓ dn̄io iuriū incorpaliū,ita,ꝓprietas.& hoc modo capit in iſta rub.iuncto c.cū eccłia Sutrina. ī.eo.Eodē modo eſt repire quaſi ,ꝓprietatē,dr̄ aūt quaſi ,ꝓprietas tripl'r.Primo caſu ,ꝓprietas in iuribus incorpalibus. c.fi.& ibi Pan.in v.not.ſ.de iudi.Scd̄ò in locis ſacris & religioſis,,ꝓ qbus cōpetunt interdicta hūtia annexam cām quaſi ,ꝓprietatis.l.iij.§.q̄dā.ff.de interd.Tertio hūs titulū à nō dño pōt dici hr̄e quaſi ,ꝓprietatē.i.quaſi dn̄iū,vt.ſ.dixi.hēmus inſup dn̄iū plenū.i.rē cū vſufr.caſuali.l.qui vſumfructū . cū gl. ff.de verb obl.ita ēt habemus ,ꝓprietatē plenā qd̄ idē eſt.l.fęminæ.§.illud.& ibi Bal.ꝓ illū tex.dicit ſe rn̄diſſe pōtificī.C.de
48 ſecund.nupt.¶†Nuda aūt proprietas dr̄ nudū dn̄iū ab vſufructu ſeparatū.l.ſi fructuarius.ff.vſufr.quēad.ca.l.ſi cuius.et l.æquiſſimū.§.fructuarius.ff.de vſufr.in dubio appellatione ,ꝓprietatis intelligimus de nuda,ſm Fel.in c.Rodulphus.ver. territorio.ſ.de reſcr.habemus inſup dn̄iū directū & dn̄ium vtile,tñ hēmus ꝓprietatē vtilē,qa repugnat ſigñato ,ꝓprietatis,ꝑ ea q̄.ſ.dixi.& iſta ē dr̄ia inter proprietatē & dn̄iū.Pro pterea infert Bald.in.l.ij.ff.de ꝺdi.inſti.ſi in libello ꝙcludetur ,ꝓprietatē ad libellātē ſpectare,ſi ,ꝑbet poſtea ſe emphyteutā,debet ſuccūbere,qa nō eſt dare proprietatē niſi directā , ſecus ſi diciſſet dn̄iū ad ſe ſpectare,ſequit Alex.ꝓſi.159.In cā & lite.col.fin.vol.v.& d.Iaſ.in.l.traditionibus.C.de ꝓpact.& in.l.naturaſr.§.nihil cōe.col.ij.ff.eo.ſed ꝺriū tenet idē d . Iaſ. in.l.ſed & ſi poſſeſſori.§.itē ſi iurauero.ff.de iureiu.& d.Ale. in l.ſi finita.§.ſi de vectiga.col.ij.ff.de dāno infect . & in d.§. dr̄ia.col.fi.& iſta opi.placet vbi ex alijs narratis in libello apparere poſſet ꝙ egiſſet tanq̄ emphyteuta,prout loquit Alex. in d.§.ſi de vectigal.debēt enim verba deſeruire intentioni.
49 c.ſcd̄ò requiris.j.de appella.¶†Septimò quæro q̄ ſit cā poſſeſſionis & proprietatis? Rūdet Bal.hic ꝙ cā poſſeſſionis & proprietatis pōt dupl'r ꝓſiderari. Primò ex parte añ pro cauſa cauſante,& iſto mō dn̄iū ē cā poſſeſſionis.qa ſi ſum dns poſſum vēdicare.§.aliæ.inſtit.de act.& eꝫ,cauſa dn̄ij eſt ipſa poſſeſſio,qa ex ipſa poſſeſſione mediāte præſcriptione & vſucapione cauſat dn̄iū.ſed ꝓſidera qūo ſit poſſibile ꝙ mutuo ſe inuicē producāt,fortè cōſiderādo dn̄ia & poſſeſſiones tanquā diuerſa numero,ceſſabit difficultas. Scd̄o modo pōt cōſiderari ex parte poſt pro cā cauſata,& nunc dn̄iū vel vſucapiendi ꝺdō erit cā cauſata ab ipſa poſſeſſione.l.ex empto. ff.
50 de act.emp.¶†Octauò q̄ ſit cā & quotuplex ſit.loga eſſet diſputatio & impertinēs,ideo me remitto ad Pan.& apoſtillantes ad eū in proę.ſ.col.vij.& ad gl.& ſcrib.in rub.ff.d ꝺd. & demō.& Bar.in l.vbicūq;.ff.de interr.act.col.j.vbi dicit ꝙ cā eſt,ad cuius eſſe ſequtur aliud. Aliter ēt diffinit Bar.in.l. de-
51 mōſtrario falſa.§.qd̄ aūt.ff.de cōdi.& demō.¶†Nonò q̄ro, qūo ſumaī verbū,cauſa,in rub.nr̄a.Lantr.Oria.hic rn̄det, ꝙ ponit pro qōne ſeu cōtrouerſia,& ſic ſtat largè,ſm glo.ſ.in.l. cauſas.C.de tranſ.Tu verò cōſidera ꝙ in duobus Ori.vr̄ errare. Primò dū dicit ꝙ cā propriè eſt poſt lit.conteſt.Cōtrariū firmat Alex.in d.l.cauſas.dicēs etiā añ eſſe cām ꝑ tex.in l. ,ꝑrādū.in prin.C.de iudic.Cōtrariū ēt tenet Fel.in c.ſuper qōnū.in prin.& in.§.j.ꝑ illū tex.ſ.de offi.deleg. & ibi Barba. inducit ad q.ſtatutū diſponit ꝙ abſente aduocato cāe nō ꝓcedaī,ſed ſint feriæ , tūc ꝓp abſentiā aduocati erūt feriæ lite ēt nō ꝓteſtata. & ,ꝓbaī in c.forus.de ver.ſig.Scd̄ò vr̄ peccare dū vult ꝙ qō dicat tā añ q̄ poſt litē ꝓteſt.nā ꝺriū tenet Bar.in l.amplius nō peti.ff.rē ratā hab.dicēs ꝙ verbū,qō,prolatū à lege intelligit lite ꝓteſt.alleg.l.iiij.cū gl.C.finiū reg.tñ ꝑ opin. Oria.vr̄ tex.in l.ſi tibi.C.de liber. cauſ.Cæteras ſignificatiōes horū verborū & ſimiliū nō proſequor , quia impertinentia ſunt,& videas Modern . hic . & in d.l. cauſas.vbi pleniſſimè.
52 ¶†Decimò q̄ro qūo cōtinuet rubrica ad p̄cedentē? rn̄det pluribus modis.Primò ꝑ Pan.hic poſt Goffr . & iſta eſt *cōis.* Alio mō ſm Hoſt.in ſumma. Alio mō ſm noniſſimos hic,ſed quia modicæ ſunt vtilitatis,& de nā ꝓtinuatiōnū diximus.ſ.ī
53 rub.d iudici.ideo nūc trāſeo.¶†Vndecimò ,ꝓ intelligētia q̄ro quid ſit iudiciū poſſeſſoriū,& qd petitoriū? rn̄deo,poſſeſſoriū dr̄ vbi de poſſeſſione tractat. Petitoriū verò vbi de dn̄io.l.is
54 qui deſtinauit.ff.de rei vend.¶†Duodecimò & vltimò quæro , quotuplex ſit iudiciū poſſeſſoriū? rn̄deo,triplex.§.ſequēs. inſti.de interd.declarat gl.in c.paſtoralis.ī.eo.Sed aduerte,qa addēdum vr̄ quartum,videlicet iudicium cōſeruandę.l.iij.§. miſſum.ff.de Carb.edict.& in l.j.C.eo.de Carb.edict.& ita dicit Bal.in c.fi.de prohibi.feu.alie.per Fed. arguens Imperatorem in d.§.ſequens.de diminutione.reperio ꝙ Lud.Roma.& Ale.in d.l.j.dn̄t ꝙ iudicium conſeruandæ includit ſub interdicto retinendæ.Sed tu ꝓſidera ꝙ interdictū retinēdæ dat̄ inter duos ꝓtendentes ſe poſſidere.§.retinēdæ.inſti.de inter.ſed iudiciū ꝓfirmandæ,de quo in d.l.j.dat ēt ſi aduerſarius ñ ꝓtēdat ſe poſſidere, tibi dicit.Item iſtud iudicium ꝓfirmādæ rr̄ quenit ,ꝓ turbatione,q̄ fit ī iudicio.vt declarat d.Ale.in l.ſi finita. in prin.col.pe.& fi.ff.de dāno infe.& ꝑ.ſ.col.fi.vol.ij.Pau.de Ca.ꝓſi.307.In cā capturæ.Dec.ꝓſi.192.ī cā q̄ agitaī.col.fi.Relingt ergo ꝙcludēdū,ꝙ iudiciū ꝓſeruādę ſit diuerſum à iudicio retinēdæ,ꝙ dat̄ pro moleſtia & turbatiōe exiudiciali.Saluādo Imperatorē poſſumus dicere ꝙ loquitur de ītердictis, & iſta ſunt tria,verū iſtud iudiciū ꝓſeruandæ,licet ſit poſſeſſoriū,eſt extraordinariū,nō tñ ē interdictū, igit̄,&c. & ita ad laudē xij. apoſtolorum,ex iſtis.xij.qōnibus ſit expedita iſta rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Inuocatio ſpiritusſancti in electione non eſt de ſolennitate ſubſtantiali,nec de iure,& eius omiſſo non vitiat electionem.*
2 *Omiſſio crucis in inuentario non vitiat inuentarium.*
3 *Electio dicitur ꝙnanimiter celebrata,quando nullus contradicit.*
4 *Eccleſia ſecularis poteſt dici conuentualis de iure & ,ꝓprietate vocabuli.*
5 *Electio epiſcopi & ſimiliter cuiuslibet alterius prælati ſpectat ad capitulum illius eccleſiæ ad quam eligitur.*
6 *Confirmatio habet vim diffinitiuæ ſententiæ contra contradictores, vel contumaces.*
7 *Iudex non debet admittere libellos contrarios.*
8 *Sententia poteſt ferri pro clericis ſine libello ſuper exceptionibus, vel ſubpetitione canonicorum.*
9 *Quaſi poſſeſſionem iurium incorporalium perdendi modus.*
10 *Teſtium fidei detrahunt tria.*
11 *Quaſi poſſeſſio actus collegialiter exercendi eſt apud collegium ſeu apud omnes, vt vniuerſos non vt ſingulos.*
12 *Electio facta excluſa vel contempta maiori parte mero iure valet.*
13 *Conſenſus ſimultaneus & collegialis requiritur in his, quæ ſpectant ad plures vt vniuerſos.*
14 *Querela quid ſit.*
15 *Proceſſus & ſententia abſque libello coram Papa valent.*
16 *Spoliatus agens rei vendicatione contra ſpoliantem tenetur probare ſe fore dominum, aliàs ſuccumbit.*
17 *Victoria cum victoria debet compenſari.*
18 *Exceptio ſpoliationis, an impediat ſpoliatorem agentem.*
19 *Libellus generalis & incertus valet ſi ex probationibus appareat quæ actio fuerit propoſita.*
21 *Sententia lata ſuper deductis incidenter per modum cauſæ præiudicat, ita demum in alio iudicio, vbi de illo incidenti principaliter agitur, ſi ſit plenè cognitum.*
23 *Mutatio voluntatis non præſumitur in dubio.*
24 *Filius qui poſſedit bona poſt mortem patris præſumitur in poſſeſſione perſeueraſſe vſque ad mortem.*
26 *Poſſeſſio de præterito, an præſumatur ex poſſeſſione de præſenti.*
27 *Poſſeſſio, ſolo animo amittitur.*
28 *Nemo compellitur ſubire iudicium rei vendicationis.*
Et an & quando liceat cuilibet dicere ſe nō poſſidere. num.29.& 30.
32 *Spoliato agenti poſſeſſorio recuperandæ ſufficit probare quòd aliquando poſſedit ante ſpolium, licet non probet quòd poſſideret in die ſpolij.*
33 *Dictio, tunc, denotat extremitatem temporis.*
35 *Poſſeſſio præſumitur continuata quando allegans continuationem poſſidet de præſenti.*
37 *Aſſerenti etiam ea quæ conſiſtunt in animo ſuo, non creditur, quando alia præſumptio eſt in contrarium.*
38 *Probare initium poſſeſſionis, & allegare poſſeſſionem de præſenti ſufficit ad probandam præſcriptionem.*
39 *Quaſi poſſeſſio iurium incorporalium nunquam acquiritur per actus qui fiunt iure familiaritatis. & nu. 40 41.*
42 *Ruſticus, qui longo tempore ſoluit alicui nobili vnum par caponum ſingulo anno nulla cauſa adiecta, ſi ceſſat ſoluere, nobilis non habebit aliquod remedium poſſeſſorium.*
45 *Quaſi poſſeſſio iurium incorporalium nũquam acquiritur per actus, qui*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſiunt iure facultatis. Et ibi habes plura exempla de aqua. quæ per fundum meum deſcendebat in puteum alienum. Item de molẽdino, de furno, de macellario, de tabernario, de religioſis qui longo tempore ſoli q̃ſtum fecerunt in aliqua villa. nu. 44. 45. 46. 47. & 48.

49 *Quaſi poſſeſſio incorporalium acquiritur per actus, qui ſiunt iure ſuo. Et quomodo cognoſcatur, an actus fiat iure ſuo, aut iure facultatis vel familiaritatis. nu. 50.*
Et an per vnicum actum adquiratur iſta quaſi poſſeſſio, nu. 52.

51 *Populus licet nunquam iuerit ad venandum, non tamen dominus loci dicitur eſſe in quaſi poſſeſſione venationis, niſi volentes venari prohibuerit.*

53 *Quaſi poſſeſſio ſeruitutis tigni immittendi per immiſſionem vnius tigni in parietem tuum acquiritur.*

54 *Quaſi poſſeſſio iuris collectandi probatur per vnicam ſolutionem collectæ.*

55 *Quaſi poſſeſſio non acquiritur per vnicum actum, qui ſolet fieri promiſcue.*

56 *Quaſi poſſeſſio per vnicum actum, immo per plures, immo mille, qui communiter ſolent fieri iure familiaritatis & amicitiæ, non acquiritur.*

57 *Exercitium circa præparamenta ad vſum ſufficit ad acquirendam quaſi poſſeſſionem.*

58 *Inductio in poſſeſſionẽ, an referatur ad translationem iuris, patientia verò ad translationem quaſi poſſeſſionis.*

59 *Publiciana an competat pro ſeruitutibus conſtitutis per traditionem.*

60 *Quaſi poſſeſſio, an acquiratur per ſolam traditionem, an requiratur vſus cum patientia.*

61 *Quaſi poſſeſſio ſeruitutis an acquiratur per precarium.*

62 *Quaſi poſſeſſionem iuriſdictionis acquirit proconſul per ſolum ingreſſum prouinciæ abſque alio vſu.*

63 *Quaſi poſſeſſio iuriſdictionis acquiritur & retinetur per erectionem furcarum.*

64 *Vſus ſolus ad acquirendam quaſi poſſeſſionem, an ſufficiat.*

65 *Scientia vaſalli vel emphyteutæ vel directi domini, an ſufficiat ad acquirendam quaſi poſſeſſionem.*

66 *Scientia vnius ex pluribus habentibus rem communem, an ſufficiat ad acquirendam quaſi poſſeſſionem.*

67 *Præſcriptionem allegans tanti temporis, cuius initij memoria non reperitur, an teneatur probare ſcientiam & patientiam aduerſarij.*

68 *Iure ſuo nõ iure facultatis ſeu familiaritatis, an præſumatur fuiſſe vſum ex vſu tanti temporis, cuius initij memoria non reperiatur.*

70 *Diffinitio negatiuæ & eſt triplex. 72.*

71 *Diffinitio affirmatiuæ.*

73 *Negatiua facti aliquando eſt vaga, aliquando coarctata, aliquãdo prægnans.*

74 *Negatiua regulariter per rerum naturam eſt improbabilis. vſque ad num. 90.*

77 *Teſtes aſſeuerantes negatiuam, an poſſint puniri de falſo tanquam periuri.*

78 *Teſtis, vt poſſit de falſo puniri, oportet q̃ probatio falſitatis necessariò concludat.*

79 *Negatiua probatur octo modis. & nu. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. & 87.*

89 *Teſtibus duobus affirmantibus magis creditur quàm mille negantibus.*

90 *Quaſi poſſeſſio iuris eligendi, an acquirantur ex vnica electione. & quaſi poſſeſſio iuris præſentandi ex vnica præſentatione. nu. 91.*

92 *Sex requiruntur ad acquirendam quaſi poſſeſſionem cum vnica electione vel præſentatione factam.*

93 *Poſſeſſor malæ fidei tenetur ad reſtitutionem fructuum.*

94 *Poſſeſſio, vbi eſt contrarius, præſumitur malafides.*

95 *Malæ fidei præſumptio ex coniecturis probabilibus tollitur.*
Et illas coniecturas vide nu. 96. 97. 98. 99. & 100.

102 *Rerum appellatione veniunt iura incorporalia.*

103 *Petitorium non abſorbet poſſeſſorium reſpectu fructuum.*

104 *Violentus dominus rõne violentiæ perdit ius, quod habebat in fructibus rei ſuæ.*

105 *Exceptio dolo facis, non obſtat agenti poſſeſſorio recuperandæ.*

106 *Electio dicitur fructus iuris eligendi extans viuente electo.*

107 *Legislatori ſufficit dicere, ita iure cauetur.*

108 *Doctor debet allegare legem.*

109 *Iudex poteſt condemnare victum in expenſis non petitis. 110.*

111 *Actione reali vel perſonali propoſita vtrum intelligatur deductum omne ius ſuum competens de præſenti.*

112 *Actione reali vel perſonali propoſita, an veniat etiam ius de futuro.*

114 *Conſenſus quorum requiratur ad inducendam conſuetudinem. Et an cõ ſenſus ſuperioris interuenire debeat.*

115 *Conſuetudo dicitur præſcripta ex ſolo curſu legitimi temporis.*

116 *Actus quot requiratur in inducenda conſuetudine.*

117 *Præſcriptionem cum mala fide non admittit ius canonicum, ſed ius ciuile.*

118 *Contra eccleſiam non præſcribitur, niſi ſpatio quadraginta annorum.*

120 *Patientia habetur loco tituli in præſcriptione rerum incorporalium.*

121 *Prohibitus alienare, cenſetur prohibitus ſeruitutem imponere.*

124 *Præſcriptio & conſuetudo quomodo differant.*

125 *Vſus ſolus ſufficit in conſuetudine inducenda.*

126 *Titulus, an requiratur in præſcriptione ſeruitutis vel alterius magni præiudicij.*

127 *In bonis noſtris, ex bonis noſtris, & extra bona noſtra, quæ dicuntur. nu. 128. & 129.*

130 *Electus vel præſentatus à bonæ fidei poſſeſſore eſt præferendus electo vel præſentato à vero proprietario.*

131 *Electio facta à proprietario alio exiſtente in poſſeſſione eligẽdi cum mala fide eſt caſſanda.*

133 *Præſcripto iure poſtulandi intelligitur præſcriptum ius eligendi.*

CVm eccleſia Sutrina. ¶ Iſta decretalis eſt fertiliſſima, & habet materiã ſubtilẽ & quotidianã. diuiditur & ſummãt vt per Pan. hic. Not. primo †ibi, ſicut moris eſt, q̃ inuocatio ſpiritus ſancti in electione nõ eſt de ſolẽnitate ſubſtantiali, nec de iure, ſed ex laudabili ꝯſuetudine introducta, vt ẽt ꝑbat ī c. ga pp. s. de elect. Circa iſtud aduerte, qa ex hoc infert q̃ eius omiſſio nõ vitiat eius electionẽ, & ꝓ hoc adduco quatuor ſimilia. Primo de cõſuetudine in publicatione electionis ſolet decãtari hymnus Ambroſij & Auguſt. ſ. Te Deũ laudamus, & tñ eius omiſſio ñ vitiat electionẽ, ſm Spec. ti. d elec. §. j. ver. & q̃n. & ver. celebrata. ſeq̃t do. Ber. in tract. de eꝓ. in ix. q. iij. li. Scdò facit, qa Abb. poſt electionẽ eſt benedicẽdus, tñ omiſſio benedictiõis nõ annullat electionẽ, ſm Pan. in c. quãto. ī iij. co. de offic. ord. & Card. in cle. attẽdentes. in v. qõ. de ſtatu mona. & Fel. in c. cã te. co. iiij. s. d reſert. Tertiò facit, qd̃ dicit Bar. & alij ſequunt in l. ſi. §. j. C. d iure de liber. vbi cõcludit, q̃ licet in inuẽtario ſit p̃mittẽdũ ſignũ cruc
2 cis, †tñ omiſſio eius ñ vitiat inuẽtariũ. Quarto facit, in inſtris debet inuocari prius nomẽ Dñi, ſm gl. in l. gñali. C. de tab. li. x. & in auth. vt ꝑpona. no. Imper. in verſ. aũt. & tñ eius omiſſio ñ inualidat inſtrm, ſm Bar in l. ſi qs ex argẽtarijs. §. ſi initiũ. ff. d edẽ. Pan. in c. j de fide inſtr. & iſta eſt *eois* opi. ſm Alex. in rub. ff. de no. oper. nũci. co. iiij. & rõ eſt, qa dñr ſolẽnitates leues,
3 quarũ omiſſio rſr nõ vitiat actũ. l. j. §. ſi. deve. ſi. ¶ †No. ſcdo q̃ electio dr̃ vnanimiter celebrata qñ nullus ꝺdicit. c. bonæ. ij. & c. fi. d. poſtu. ꝓla. Adde idẽ eẽ ſi dicat ꝺcorditer, ītelligit ẽt nemine diſcrepãte. c. innotuit. s. d elect. ī ver. cõcors capli ele ctio. gl. in c. cupiẽtes. §. ad hęc. vbi Gem. de elect. in vj. & in cle ne Romani. eo. tit. ꝺ iſtud obſtãt quãplura iura, ꝓ quorũ omniũ reſolõne videas vſq; ad ſaturitatẽ Fel. in c. nõ põt. ꝭ. d re iu di. co. antepe. & ſeq. Et vltra adde q̃ dr̃ vnanimiter facta electio. ẽt q̃ aligs citatus ad electionẽ, q̃ ex cõtumacia nõ interfuit, poſtea ꝺdicat, ſm Pan. ī c. cũ nobis. ꝓ illũ tex. s. d elec. Sed aduerte, quia ꝺ iſtud obſt. deciſio Alex. ꝓſ. ī 124. co. ij. vo. ij. vbi ꝺcludit, q̃ ſnĩa lata ꝓ duos arbitros, tertio nolẽte intereſſe, nõ dr̃ ꝺcorditer lata, & ideo ꝺ formã cõpromiſſi, in quo erat ꝓmiſſũ ſtare tali ſnĩę ab oĩbus cõcorditer latæ. credo q̃ deciſio ꝑcedat, quia verbũ cõcorditer, erat relatũ ad oẽs res. ¶ Circa
4 tertiũ †no. Pan habes, q̃ eccleſia ſecularis prorĩe ꝑt dici conuentualis à ꝙueniẽdo. c. j. in fi. xv. diſt. & hoc de iure & de proprietate vocabuli, ſecus ꝺ cõi vſu loquẽdi, q̃ eccleſiæ religioſorũ tñ pellant ꝙuẽtuales. Adde Pan. in c. edoceri. ī vlt. no. s. de reſcr. vbi dicit q̃ de iure inter capitulũ & ꝙuẽtũ ñ ẽ dfia, qa ꝙgregatio clericorũ ſeculariũ ẽt ꝑt dici ꝙuẽtus, licet de cõi vſu loquẽdi ꝙuẽtus dicat ꝙgregatio religioſorũ tñ. Et capitulũ ꝙgregatio clericorũ ſeculariũ. Scdò adde q̃ ꝺriũ tenuit Gemi. ꝓſ. ī 131. incip. Qñ bñficia. co. ij. vbi decidit, q̃ ꝑſtitutio Papæ diſponẽs prioratus cõuẽtuales vacare, ſi electi nõ fuerint intra ſex mẽſes promoti ad ordines requiſitos, nõ ꝓhẽdit eccleſias collegiatas ſeculariũ, qa appellatione eccleſiarũ ꝙuẽtualiũ de proprietate ſermonis nõ ꝓtinent eccleſiæ clericorũ ſeculariũ, alleg. Paul. in cle. j. de reb. eccl. ñ alie. Credo deciſio Gemi. verã, ſed eius rõnẽ falſam. verã qa verba illius ꝑſtitutionis ſunt ītelligẽda ſm cõcmvſum loquẽdi. l. Labeo. ff. d ſupel. leg. l. librorũ. §. qd̃ tñ Caſſius. ff. de le. iij. & maximè in caſu illo, ī quo mã ẽ exorbitãs & reſtringẽda. c. licet canon. iũcto. c. ſtatutũ. d elec. ī vj. Falſam rõnẽ ꝑ ꝑdicta. ¶ Circa quartũ not. di-
5 cã. ī. ꝑapparatu. ¶ †Circa quintũ aduerte, qa tex. ñ ꝓcludenter ꝑbat, q̃ electio eꝑi ſpectet ad canonicos tñ, quia tex. dicit q̃ ſpectat ad clericos eccleſiarũ cathedraliũ, ergo ẽt ad capellanos, nã appellatiõe clericorũ oẽs cõprehẽdunt. c. j. & ibi no. Abb. s. d iur. cal. ī rubro, & nigro. ꝺ. d vita & hone. cler. dicatis q̃ electio eꝑi ſpectat ad capl̃m eccl̃iæ cathedralis. c. ī Geneſi. c. Cumana. c. ꝙgregato. s. d elec. ſi̇r electio cuiuſlibet alterius ꝓlati ſpectat ad capl̃m illius eccl̃iæ ad q̃ eligit. c. cũ dilectus. & ibi no. Abb. ī iij. no. s. d ꝺſue. & d electiõe archiepi ẽ tex. ī c. bonæ. s. d poſtu. ꝓl. & iõ Bal. ī l. qcũq;. C. d bon. q̃ libe. dicit q̃ eꝑs debet

dẽt eſſe electiuus nõ datiuus. Cõtra iſtud non. obſt. tex. in c. j. xxij. q. j. vbi dr̃ ſpectare ad Papã. Sol. ꝑcedit de iure antiquo, ſecus de iure nouo. ita voluit gl. in c. quamq̃. de elect. lib. vj. vł aſſr poſſet fortè dici, q̃ ille tex. nõ ꝓbat, ſed loquit de erectione dignitatis epiſcopalis, nõ aũt de electione. ¶ †Sextò no. q̃ ſup eo dẽ facto admittunt libelli ꝺrii, nã canonici petẽbat electionem ꝑfirmari à Papa. Clerici verò perebant ꝺrium. ſi infirmari. Circa not. aduerte ad quatuor. Primò vł, q̃ cõfirmatio debuerit peti à metropolitano. c. cũ ſit. de elect. in vj. c. cupiẽtes. inducẽdo à ſpãli. eo. tit. & lib. gl. in c. qũ. 100. diſt. Car. facet oppoſitũ. & rñdet, q̃ eccleſia Sutrina eſt vicina Romæ, & ſic hẽt Papã in metropolitanũ. Vel aſſr poſſet fortè dici, q̃ ſicut põt appellari ad Papã omiſſo medio. c. dilecti. ii. j. d app. ita poſſit peti confirmatio à Papa omiſſo medio, arg. c. cũcta p mũdũ. ix. q. iij. Scdo aduerte in q̃tum Abb. ꝓſupponit, q̃ canonici eſſent actores, iſtud vł ineptè dcm, qñ canonici erant illi q̃ ſpoliauerant clericos, qũo ergo, & ad qd agebãt? Breuiter ſciendũ eſt q̃ in cõfirmatiõe electionis hęrit cauſę cognitio, & ſic citatio. c. ſi. de elect. lib. vj. vñ forte eſſet ꝺ emanato clericis ꝺ iſtud. ibi qd canon. petierunt à Papa confirmari ele ctionẽ nõ obſt. ꝺdictionibus clericorũ, vel forte an. inſtantiã canon. clerici fuerunt citati in ſpecie allegaturi quare electio cõfirmari nõ deberet, & hoc ad tollendas diſcordias in futurũ. Cõfirmatio. n. ſiet vł ſnĩæ diffinitiuæ ꝺ prædictos vel ꝺ ꝓtumaces, ſm gl. in d. c. ſi. in verbo, inanes. & Ianno. in c. cõſtitutus. de app. & Getin. cõſ. 119. incip. Punctus vacãte canonia.
7 ¶ †Tertio inquantũ concluſit, q̃ admittunt libelli ꝺrii. In ꝺrium ob. deciſio Inno. in c. eũ cõtingat. s. de offi. deleg. q̃ vult q̃ iudex nõ dẽt admittere libellos ꝺrios, eo qa poſſent ſequi diuerſæ ſnĩæ ſup eodẽ caſu. & ſeq̃t Pau. de Caſtr. l. in tribus. ff. de iud. & Ang. in l. ſed cũ ambo. eo. ti. Imo. hic rñdet q̃ dictũ Inno. procedit vbi petitiones nõ ſunt de diręto ꝺriæ, ſed ꝓ obliquũ, ſecus ſi ſunt directo ꝺriæ, vt hic. & nõ eſt qa ſto vltimo caſu ex deciſione vnius ſequẽt determinatio alterius. l. Pompo nius. §. ſed & his. ff. de. pecu. & iõ ſnĩa lata ſuper vna iudex erit functus ſuo officio ſup vtraq; l. iudex poſtea q̃. ff. de re iud. ergo nõ poterũt ſeq̃ diuerſæ ſnĩæ, ſecus ſi libelli eſſent ꝺrii per obliquũ. Vel aſſr ꝑt rñderi, q̃ dictũ Inn. ꝑcedat in diuerſa inſtãtia, tũc. n. eſt poſſibile q̃ ſequant diuerſæ ſnĩæ, ſecus ſi in ea dẽ inſtãtia & eodẽ iudicio, nã tũc ſufficit ferre ſnĩam ſup vna petitione, & q̃ admittant libelli ꝺrii, firmat Bar. in l. ſi vt ꝓponis. C. qũo & qñ iudex. & in l. ſi exꝑſſim. ff. d app. Fel. late in c.
8 ea. ī. de re iud. eſt. verũ q̃ loquit in ſcda inſtantia. ¶ † Quarto vł q̃ libellus clericorũ fuerit ſuperfluus, nã ẽt ſine libello ſup exceptionibus vel ſup petitione canon. potuiſſet terri ſnĩa. ꝓ ip ſis clericis ſm Imo. d. Ant. & Pau. in c. ex conqõne. ī. de reſti. ſpol. ꝓ tex. in c. cũ ſup. ī. eo. ad qd ergo ꝑdeſt porrigere ꝺrium libellũ, ꝓ reſolõne videas Pan. & alios in d. c. ex cõqõne. verſ.
9 iij. qõ. & Rotã decis. xv. ī nouis. ſub ſub rubr. de ꝓba. ¶ † Septimo nota vnũ modũ ꝑdẽdi quaſi poſſeſſionẽ iuriũ incorporaliũ, videlicet ſi quaſi poſſeſſor nõ admittat ad exercẽdũ actũ illius iuris. ad idẽ tex. in c. q̃reda. s. de elect. in c. ſi. s. de iudi. in c. ſuborta. ī. de re iud. Sed ꝺ opponit fortiter, poſſeſſio retinetur aĩo. l. licet. C. eo. & maximè in iuribus incorporalibus, qa alteri nõ ꝑt acq̃ri quaſi poſſeſſio abſq; patiẽtia primi ꝓſſeſſoris aduerſarii. l. ẽtics. ff. de ſerui. Auget difficultas ex dicto Inn. in c. olim iii. ī. d reſti. ſpo. vbi ꝺcludit q̃ eꝑs, cui populus denegat obediẽtiã, nõ ꝑdit quaſi poſſeſſionẽ, ſi reſiſtat cũ excõicã do, ergo idẽ in caſu iſto in q̃ clerici retinebãt. Timore huius ꝺ rii Bal. in l. ij. C. de ſerui. & aqua. facit longã diſtinctionẽ, & ẽt Pan. in d. c. olim. Credo, q̃ ſolo ſit facilis & q̃ nulla ſit dfia ĩter poſſeſſionẽ rerũ corporaliũ & incorporaliũ. In iſto caſu igit dico, q̃ oĩ caſu poſſeſſio retinet aĩo, neq; ꝑdit ſine aĩo, & dũ dr̃ q̃ reſiſtẽs nõ hẽt aĩum ꝑdẽdi, ergo alteri ñ reqr̃it, ꝑcedo ſi ſit talis reſiſtẽtia, qua mediãte reſiſtens nõ arbitrat ſe poſſe repelli, ĩmo ſuſpicet poſſe cõſeruare vel incõtinẽti recuperare. l. iij. §. eũ q. ff. de vi & vi armã. & ita ꝑcedit exẽplũ Inn. verũ vbi reſiſtẽs arbitrat ſe poſſe repelli, tũc ꝑdit. & iſtud cognoſcit, ſi ſit talis reſiſtẽtia q̃ nõ ſit apta ad retinẽdã vł incõtinẽti recuperãdã poſſeſſionẽ. l. clã poſſidere. §. q ad nũdinas. ff. eo. & ita loq̃t tex. nr̃ & iura ꝑallg. Sed hic caditur dubũ, an iſti clerici ꝓ ꝑturbãda ſua quaſi poſſeſſione potuerint frãgere oſtiũ eccleſię, in qua fiebat electio. Inn. in c. j. ī. d immun. eccle. mouet iſtã qõ. & plures ſimiles, & determinat q̃ nõ. & ſeq̃t ibi Car. fundamẽtis de q̃bus ibi. Cõtrariũ tenẽt do. Ant. & Pan. ibi ea rõne, qa licitũ eſt de facto ꝓ vim recuperare ſuã poſſeſſionẽ, & ꝓpulſare ꝑſonas aduerſantes q̃. l. iij. §. cũ igit. ff. de vi & vi ar. ergo a fortiori licebit ꝓpulſare oſtia & remouere impedimẽta. Vltra eos facit gl. in l. j. §. anteriũ. ff. vti poſſi. & in l. j. C. vñ vi. & in §. retinendæ. inſti. de interd. q̃ gl. volunt q̃ hĩs ciuilẽ ꝑt ꝓ
ꝓria authoritate recuperare ciuilẽ, & ſequunt *cæteri* doct. in d. §.
qui ad nũdinas. Quid tenẽdũ? poſſet fortè ſuſtineri opi. Inno. ꝓ tex. in l. ſi alius. §. belliſſimè. ff. qd̃ via aut clã. vbi non licet de ſtruere murũ factũ in fundo ꝓprio, vel aliũ fortè ad impediẽdũ ingreſſum niſi ex magna cã. ergo ñ licebit frãgere oſtia eccleſię. Prætera nõ vł q̃ ſit licitũ frãgere oſtia eccleſię pro iniuria ſcã à cano. qa nõ repellerent vim cũ moderamine, prout
10 dũt. l. j. cũ gl. C. vñ vi. Cogita tñ. ¶ Octauo no. †tria detrahentia fidei teſtiũ. ſ. vacillatio, variatio, & ſiqs ſataget, ꝑbare negatiuã. pro intelligẽtia videatis Barto. in l. eos. ff. de tal. vbi declarat q̃ dfia ſit inter variare, & ꝺriari. Vtrũ aũt teſtes varij, ꝑbet, videatis Fel. ī c. cũ in tua. ꝺ. de teſt. vtrũ aũt ꝺrij, ꝓ eũdẽ in c. cũ tu. eo. tit. d teſti. de tertio dicã. ꝺ. ¶ Nono no. q̃ dict. o taxatiua, tñ, ponit reſpũ eorũ qb. annectit, cętera verò negat d quo plenè ꝓ Bar. ī l. j. & ibi Mod. ff. ſi quis ius dicẽ. ñ obtrẽꝑ. & iſtũ no. Pa. hic ad dicta teſtiũ. Põdera. q̃ vult ſi teſtes ꝓducti ex pte cano. depoſuiſſẽt cano. ĩteruiſſe, tñ in electiõb. viderent ex hoc ꝓcludere, q̃ clerici ñ interfuerũt, ſed ꝺ ob. qa taxatiua nũquã excludit cõlocios. c. plerũq;. cũ gl. ij. q. vij. & gl. in c. ſubmittit. xj. diſt. Sol. gl. ille, ꝑcedit ī dubio, ſed hic ſumus in claris, qa articuli, ſup qb. teſtes depoſuerũt, tẽdebãt ad excluſio-
11 nẽ cleric. ¶ Decimo †no. q̃ ꝑcedẽtes ad actũ, quẽ hẽbãt collegiatr exercere cũ alijs diuerſo iure dñr ſpoliare alios, ſi eos nõ admittãt, ſecus ſi eodẽ iure. alieg. Pan. Inn. ī c. ꝙrelam. s. de elec. & Fed. ꝓſi. 97. Iſta ſunt obſcura verba, ſubtiliſſima tñ. vñ ꝓ intelligẽtia ꝑmitto, q̃ quaſi poſſeſſio actus collegiatr exercẽdi ẽ apud collegiũ ſeu apud oẽs vt vniuerſos, ñ vt ſingulos l. ſed ſi hac. §. q manumittit. ff. de in ius voc. Scdò ꝑmitto q̃ is demũ dr̃ ſpoliatus, q̃ erat in poſſeſſione. c. ſiultationib. d off. deleg. Ex his infert rõ, quare vbi plures eodẽ iure eligũt, nõ dñr ſpoliare ñ admiſſos, qa oẽs eodẽ iure veniẽtes reputant vnũ collegiũ, vñ ſinguli nõ admiſſi nõ ꝑt dici ſpoliati, qa ñ poſſideãt, ñ ẽt collegiũ dicet ſpoliatũ, qa ꝑ alios retinet quaſi poſſeſſio nõie collegij. ſi verò diuerſo iure eligãt, licet quãtũ ad ilĩ actũ videat vnũ collegiũ, qa tñ veniũt iure diuerſo reputant diuerſa collegia, & iõ ſi alij veniẽtes diuerſo iure ñ admittent, dicent ſpoliati, qa nõ erit q̃ nõie ſui collegij teneat quaſi poſſeſſionẽ. Et ex hoc infert q̃ ſi alig ex clericis quẽtualib. fuiſſẽt ī caſu nõ admiſſi, aliq nõ, tũc nõ admiſſi, ñ dicerent ſpoliati, ſed ꝓ ẽpti. c. q̃ ſicut. s. de elec. bũ facit ꝺ. Pa. 54. Caſus cõtingẽtia. co. fi. in j. p. q. tenet q̃ p pñtationẽ facta ab vno ex patronis cõſeruat poſſeſſio aliorũ, ñ pñtatiũ. & iſtud etiã voluit Gemi. & poſt eũ Io. An. ī c. i. d iurepa. in vj. & ꝓ pmiſſis facit l. cõis ſeruus. ff. de acq̃r. poſſ. ¶ Iuxta pmiſſa dubitat, an clerici dicerent ſpoliati, ſi eis nõ vocatis canon. ꝓceſſiſſet ad electio
nẽ? Rñdeo bł q̃ ñ, qa poſſeſſio maxime in incorporalib. nõ p dit ſine aĩo vt diximus. s. in vj. not. Et iſtud tenet Inn. ī d. c. qrela. & Cal. ꝓſi. 51. ti. d iurepa. vbi dicit q̃ ſi duo bis pñtarũt, & bis fuerit caſſata pratio alia ex cã q̃ defectu poſſeſſionis, & poſtea alter ñ pñret, nihilominus ſeruat, & retinet poſſeſſionẽ. neglĩgẽtia tñ multiplicata induceret pſumptionẽ depõnis aĩ, ſm Bal. ī l. ij. co. vii. ver. q̃rit, an negligẽs. C. d ſer. & aqua. ¶ Vn
12 decimo no. †q̃ ſicut electio fcã aligb. ꝺtẽptis mero iure valet, ita electio fcã aligb. ſpoliatis, & excluſis. Ego põdero iſtũ tex. vł e vnũ qd̃ ẽ fortius. ſ. electio fcã excluſa vł ꝺtẽpta maiori pte mero iure valet, nã veriſiũ oẽs clerici eccl̃iarũ ꝙuẽtualiũ ciuitatis Sutrinę ſpoliati faciebãt maiorẽ nũerũ q̃ cano. cathedrales, & tñ dr̃ hic q̃ valuit electio, q̃ vł mirabile pp c. eccla. s. d elec. poſſumus dicere q̃ cano. faciebãt dimidiã, & clericalia dimidiã, ga noĩe collectiuo vocabant, vt ī ſiſi dr̃ Abb. ī c. poſtulatis. col. fi. d ꝓeſ. ꝑb. & ꝑbat ī l. ſi pr̃. vbi latè Mo. ff. d vul. & pup. tñ adhuc eſt hic tex. q̃ valet electio tcã excluſa, vel ꝺtẽpta dimidia pte. qd̃ no. ad ampliationem. d. c. q̃ ſicut. ꝺ. dec. ad quẽ videas Bert. ī tract. de eꝓ. iij. pte. j. li. q. vij. Duo
13 alia notabilia colligit Abb. de gb. ꝺ. dicã. ¶ †Decimoquarto vltra Pa. nota ibi, ꝙuenientes ī vnũ, q̃ electio dr̃ fieri collegiatr, ad idẽ tex. i. c. j. & i. c. in Gene. & in c. bonæ. s. de elect. vñ infert q̃ oĩno valeret, ſi glibet canon mitteret ſuffragiũ in ſcriptis, vł p nũciũ. In his. n. q̃ ſpectãt ad ples vt vniuerſos, req̃ritur ſi multaneus & collegialis ꝙentus. l. ij. C. d decur. li. x. & ita tenet Bal. ī l. j. co. añpe. vbi ponit q̃ ſint d foꝛa electiõis. C. q ad mit. ſeq̃t Bert. ī d. trac. in xxxij. q. iij. partis. j. li. ſed Imo. hic tenet, q̃ iſtud ñ ſit d ſuba, arg. c. qa pp. s. d elec. ſed primũ credo verius p ꝑdicta. An aũt hũtes eligere tanq̃ ſinguli dẽant ī vnũ cõuenire? ponit Bar. ī l. ſi tibi. ſ. vnus. ff. d opt. lega. In prĩo ãt loco an hũtes eligere dẽant ꝙuenire? ponit Pa. ī c. cũ terra. s.
14 d elec. ¶ Decimoquto †no. ibi, ſuã ꝙrelã. q̃ ꝙrela dr̃ petitio ſpoliatorũ, ad idẽ tex. ī c. ꝙrelã. s. d elec. & ī c. ꝙrelã. ꝺ. d iureiu. & dixit Deci. ꝓſi. 125. incip. In cã ſpoliationis. q̃ ꝙrela dr̃ oppreſſorũ reclamatio iudici porrecta, & ſi ſtatutũ dicat q̃ procedat ꝓ ſolã ꝙrelã, tunc ſufficiet verbo petere, & rogare notarũ. q̃ ſcribat, ſm gl. ꝓ illũ tex. Il. ſi qs ſe iniuriã. C. de accuſa. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

qua facit festũ Bal. in l.j. C. vt in poss. leg. & eã dicit sing. Rom.
15 in no. incip. Dicit statutũ. in pen. char. ¶ †Decimosexto nota
q̃ in interdicto recuperãdæ, pcedit libellus absq; pclusiõe. ita
istũ tex. ad hoc notauit glo. in c. quia præsulatus. iiij. q.j. sequit
Imo. in c. examinata. s. de iud. sequũtur Lu. Ro. & Mod. il. j. ff.
de eden. sed iste tex. nõ ꝓbat pluribus de causis. Primò, qa hic
erat pcõ, quare peto electionẽ in firmari, in qua petitione ẽt
cõcludit in possessorio, vt. j. dicet post Ab. Scdò qa hic ageba
tur causa corã Papa corã quo rr valet ꝓcessus, & sn̄ia absq; li
bello, vt cõcludit Inn. in c. j. de lit. ꝛest. Hostien. & alij in c. j.
de libel. obl. Mod. in d. l. j. de edẽ. Tertio, qa decretalis ista veri-
sĩr fuit resecata in narratione facti sicut aliæ, vt dicit Io. And.
in ꝑ. s. vñ cũ nõ disputet de validitate libelli, est ꝑsumẽdũ q̃
fuerit legitimus. c. j. de æta. & quali. in vj. Quarto verbũ, q̃rela,
positũ in tex. obtinet vim pcõnis, sm̃ Bal. in l. edita. in xiij. co.
16 C. de edẽ. ¶ †Vltimò nota, q̃ spoliatus agẽs rei vẽdicatione p̃
spoliatẽ tenet ꝓbare se fore dñm, aliàs succũbit, & istud est re
gulare. l. vnica. C. de alie. iudi. mutã. cau. fac. ita tenẽt Hosti. &
Imo. ĩ c. pastoralis. j. eo. & ista opi. est magis cõis, sm̃ d. Alex. &
Mod. in l. naturaliter. in §. nihil cõe. sup ii. mẽbro primæ cõbi
nationis Bart. ff. de acq. poss. principale fundamẽtũ cõsistit in
isto tex. cui rñdet do. Ias. q̃ non ꝓbat ex quo loquit in benefi-
cialibus, in quibus vr spãle, ne dẽt in eis vitiosus ingressus. c. j.
j. de reg. iu. istud parũ facit, qa tex. nr̃ logt̃ i iure eligẽdi qã pt
pscribi sine titulo. vt j. dicemus. Scdo rñdet q̃ in tex. isto erat
fundata intẽtio spoliatoris de iure cõi, merito spoliatus gra-
uat onere, pbãdi dñiũ, argu. c. ad decimas. de resti. spo. ĩ vj. sed
ẽt istud nihil facit, qa tex. nr̃ se fundat ĩ regula, actore nõ ꝓbã-
te, &c. q̃ regula locũ hẽt ẽt si nõ sit fundata intẽtio rei, vt hic
dr̃ expresse, & in l. q accusare. C. de eden. Scdo ꝓ ista parte al-
legat tex. in c. significauerunt. j. de testi. vbi ex petitione possẽs
sorij nõ dr̃ liquere de ꝓprietate, ideo dicit esse procedẽdũ ad
liquidationẽ. hinc pt facilimè rñderi, q̃ cõcludenter nõ ꝓbat,
si rectè aduertatis. Contrarium tenet Imo. in d. c. pastoralis.
Raph. & Ro. ĩ d. §. nihil cõe. põderãtes Bar. ibi ita tenere. Sed
verè Bar. illud nõ vult, vt ẽt ibi aduertunt Senẽ. allegat etiã
Bar. in l. iiij. in §. Cato. in iij. opp. ff. de verb. obl. Sed nec Bar. ibi
istud sensit, vt aliàs ibi dixi. sed bene istud voluit Bar. in l. pe. ff.
de ꝺi. insti. ¶ Pro ista parte allegatur tex. in l. si qs emptionis.
§. sed hoc super illis. C. d. pscxxx. vel xl. an. q tex. nihil facit, qa
ibi ꝑstabat de dñio spoliati causato ex pscxxx. vel xl. ann. Sed
qa tale dñiũ nõ erat sufficiens ad intẽtandã rei vẽdicationẽ p̃
directũ dñm odio spoliatoris, tale dñiũ efficit idoneũ ẽt p̃ di-
17 rectum dñm. Scdo allegat̃ tex. in l. vis eius. C. de ꝓba. vbi ex
fuga serui est fundata intẽtio dñi agẽtis rei vẽdicatione. Sol.
negant Pet. & Dy. q̃ ibi ageretur petitorio. sed iste intellectus
cõtra dãnatur pp verba literæ ibi, vis eius, q de dñio ꝓtẽdit. Ali
ter ergo rñdet sm̃ Are. q̃ est spãle pp frequentẽ fugã seruo-
rũ, arg. l. reqrendi. C. de ser. fug. Quid tenẽdũ? Pro cõcordia ꝑsi
derãdi sunt plures casus. Primus ẽ, qñ spoliatus agit petitorio
tm̃, & isto casu tenet ꝓbare dñiũ. l. is cui. ff. de rei vendi. Secun
dus casus, qñ spoliatus agit possessorio recuperãdę, & petito
rio simul, & tũc aut spoliatus succubuit in possessorio, & etiã
clarũ est, q̃ tenet ꝓbare dñiũ. aliàs pariter succũbet in petito-
rio. & isto mõ pt intelligi tex. in d. c. significauerũt. Aut obti-
nuit prius in possessorio, & ĩ hoc stat altercatio iter doct. q̃ al
tercatio sedari põt fẽdere distinctionis. Aut q̃rit vtrũ ferẽda
sit sn̄ia, ꝑ quã adiudicet res spoliatori, & decidẽdũ, q̃ nõ, qa
possessio trãsfundit onus probandi in spoliatorẽ, & isto res-
pectu ex possessione fundata est intentio spoliati. & ita ꝓce-
dit tex. in d. l. vis eius. & dictũ Bart. in d. §. nihil cõe. nisi in ris p̃
sumptione esset fundata intẽtio spoliatoris, vt hic. Aut q̃rit,
an sn̄ia sit ferẽda ꝑ spoliato, & dñm, q̃ nõ, quia ex sola possẽs
sione nõ dr̃ ꝓbatũ dñium, & ita procedat cõis opi. sed hic su-
borit alia difficultas, si neuter ꝓbauit, dr̃ q̃ nõ est ferẽda sn̄ia,
ꝑ q̃ adiudicet res, nec reo nec actori. quo ergo formabit sn̄ia?
rñdeo ꝑsiderandos duos casus. Primus, qñ spoliator est reus
tm̃. & isto casu absoluet̃ reus à petitis, & cõdẽnabit spoliatus
actor in expẽsis, sm̃ do. Anto. & Pan. in c. cum dilectus. j. eo. Se
cundus casus, qñ spoliator recõuenit actorẽ petendo pariter
sibi rẽ adiudicari, & isto casu victoria cum victoria ꝑpẽsabit.
l. properãdum. §. sinautem. cum ibi no. C. de iudi. ¶ G. ij. diui-
ditur in tres partes. In j. opponit. In ij. soluit. In iij. arguit cleri
cos. Scda ibi, sed dicas. Tertia ibi, & in hoc. ¶ In ea. gl. ibi, sed di
cas. Ista sol. non vr̃ bene procedere, quia pẽsupponit q̃ clerici
fuerint illi, qui principaliter euocari fecerint canonicos in iu-
dicio, nã istud est diuinare, immo p̃ tex. in versi. & consequen
ter sũa, &c. ex ista tm̃ solutione habemus elicere vnã fallẽtiã ad
regulam. l. si qs ad se fundum. C. ad leg. Iul. de vi. & c. in literis.
j. titu. proxi. ¶ Fallit vbi ipse spoliatus proposuisset petitoriũ
& possessorium simul, sm̃ glo. f. Quam fallentiam intellige ve-

ram, nisi spoliatus vellet susp̃ẽdere petitoriũ, donec ẽt expe
ditũ possessoriũ, sm̃ Bar. in l. nãr. in §. nihil cõe. in j. ꝓbationẽ.
ff. eo. & hodie, ꝓ illa opi. factus tex. in cle. eo. tit. & bñ ꝓbat
18 tex. in l. j. vbi Ale. & Mod. C. de Carb. edic. ¶ †Scdo opp. te-
nendo q̃ cano eẽnt actores. de c. cũ dilectus. s. de ordi. cogn.
vbi traditr̃ a q̃ exceptio spoliationis impedit spoliatorẽ agẽ
tẽ, cuius p̃riũ dr̃ hic. huic p̃rio accõmodant quatuor sol. Pria
fuit Hostiẽ. pñtẽtis p̃riũ, sed dicẽtis q̃ in tex. isto clerici spoli-
ti nõ excipiebãt, sed recõueniebãt. No. istã solutionem ad am
pliationẽ tex. in c. j. j. tit. j. & ex istis Cep. dat cautelã nu. 32. in-
cip. Regula ẽ. & seqt Ale. ꝑsi. 77. co. fi. vol. ij. d. Ias. in l. j. in prin.
col. v. ff. d̃ no. ope. nũci. ¶ Scda fuit solo Inn. hic dicẽtis, q̃ ex-
ceptio spoliatiõis excludit agẽtem, qñ spoliatus excipit tanq̃
rens necessarius: secus si excipiat tanq̃ reus volũtarius, vt hic,
ibi petebat electio p̃firmari implorãdo officiũ iudicis, nõ aũt
actio dirigebat specialr̃ p̃ ipsos clericos. ita declarat Pan. ĩ d.
c. cũ dilectus. vers. quartus casus. dubito valde de ista solone.
Prio nõ, pcedit vbi clerici spãlr̃ fuissent citati ad opponendũ
electioni, iterũ ẽnt rei necessarii stimulati stimulo canonicę
rũ: & in isto tex. credendũ est clericos fuisse noiatim citatos,
ex q̃ à principio p̃dicebãt. & rr̃a est, q̃ vbi appet de certo p̃ dic-
tore ille est spãlr̃ citandus, sed sufficeret citatio p edictũ gna
le. l. si eo tpe. C. de remiss. pig. & est text. in casu isto in c. fin. de
elect. li. vj. ¶ Scdo nõ vr̃ vera rõ. q̃ opponẽs se electioni dicat
reus volũtarius, nã excõicatus pt se opponere p̃ petitã confir
mationẽ electionis fm̃ Pa. in c. exhibita. col. pe. s. de iud. Imo.
& alii in c. dilecti. de exce. & tũ si esset reus voluntarius nõ ad
mitteret, iux̃ not. in c. intelleximus. s. d̃ iud. ¶ Tertia fuit solu-
tio Pan. post d. Ant. q̃ clerici nõ simplr̃ opposuerũt exceptio
nẽ spolii, sed à principio petierũt electionẽ infirmari & p mo
dũ causę deduxerũt petitoriũ & possessoriũ, de qbus ĩ pscu
tiõe causæ fuit plenè cognitũ. ¶ †Not. q̃ ex pscutiõe causæ
19 cognoscit q̃ actio fuerit ĩtẽtata. hic dicimus q̃ libellus gnãlis
& incertus valet si ex ꝓbationibus appareat q̃ actio fuerit ꝓ-
posita sm̃ gl. in l. j. §. si qs argẽtũ. ff. de posi. Pa. & alii declarãt in
20 c. significantibus. s. de libel. obl. ¶ †Tertiò opp. sn̄ia dẽt esse
pformis libello. c. licet Hely. j. de sim. o. l. vt fundus. ff. cõmu. di
uid. & sup nõ petitis nõ valet sn̄ia. c. quamr̃ & q̃n. ij. j. de accu.
l. fi. C. de fideic. liber. ergo sn̄ia lata p̃ clericos in petitorio non
debuit valere, qa hoc nõ fuerat petitũ in libello. Sol. sm̃ Abb.
rr̃a, pcedit vbi nullo mõ ẽ deductũ, nec pecuniariter, nec per
modũ cãæ: secus si p modũ cãæ aliqd deducat in libello, & po
stea in pscutione cãæ plenè & nõ summariè de eo cognos-
cat. l. si iudex. cũ gl. ff. d̃ his q̃ sunt sui vel alie. iuris. Aduerte, qa
p̃ istã solonẽ valde ob. q̃ scribit Abb. in c. ex cõqone versi. ij.
qõ. j. tit. proxi. no. tñ istã solonẽ ad duo. Prio ad limitationẽ di-
21 ctæ rr̃æ. l. vt fundus. ¶ Scdo no. † q̃ sn̄ia lata sup deductis in-
cidẽter p modũ cãæ ꝓiud cat, ita demũ in alio iudicio, vbi de
illo incidenti principalr̃ agat, si sit plenè cognitũ, aliàs secus. de
q̃ videatis Bar. in l. q Romæ. in §. duo fratres in v. oppo. vbi la
tè scripsit. ff. de verb. obl. & in l. j. C. d̃ ord. iud. & p Ang. in §. p̃
iudiciales. co. j. isti. d̃ act. Vnũ tm̃ scias, ꝑ intelligẽtia q̃ ista cõ
cło q̃ vult, q̃ si sit summariè cognitũ, nõ p̃iudicet, dẽt ĩtelligi
summariè respũ ꝓbationũ, ñ aũt summariè respũ modi, pce
dẽdi, sm̃ Ale. in l. sæpe. col. xx. ff. de re iud. & Pan. ꝑsi. 50. in j. q̃
22 te. & Dec. ꝑsi. 96. incip. Viso pũcto. Cætera omitto, qa impti
nentia. ¶ †Scda fuit solo Bal. q̃ rr̃a p̃dicta fallit in Papa, nihil
alleg. vide ergo Fel. in d. c. licet Hely. xij. fallẽ. vbi alias author
tates adducit. & refert Io. And. in c. cũ inter. in verb. irritãda.
d̃ ꝑsuet. q̃ ita Papa rñdit Cõpostellano cõquerẽti de eo q̃ re
probasset ꝑsue. allegatã p comitẽ Britãnię, d̃ qua nihil dilectũ
erat in ꝓcessu, & ꝓ ista fallẽtia ẽ casus ĩ c. cũ veniẽs. ent. d. isti. p
quẽ Lud. Ro. sing. 470. inci. Qã iudex determinat Papã posse
restituere ĩ integrũ nõ petẽtẽ. & istud voluit Bar. ĩ l. j. C. vt q̃
desũt aduo. vbi dicit Papã peccare si iudicaret sm̃ acta omissa
veritate. & corã Papa potius attẽditur veritas, q̃ iudiciorũ ri
tus, sm̃ Bal. in l. rescripta. colũ. ij. C. de precibus Impe. offer. &
de istis vide pleniss̃imè Curt. ꝑsi. 66. Sup p̃missa narrõne. col.
iiij. & seq. vbi extẽdit ad oẽm ñ recognoscẽtẽ supiorẽ vel hñ
tẽ iura ꝑ ei, vt dux Mediolani. ¶ In ea. gl. ibi, & ĩ hoc aduer-
te: qa ñ vr̃ clericos fuisse redarguẽdos ex eo q̃ ꝓposuerint pe
titoriũ & possessoriũ, cũ potuerĩt añ pcõnẽ ĩ cã, psequi pos-
sessoriũ tm̃ sus̃pẽso petitorio. c. pastoral. j. eo ergo potius ar-
guẽdi erãt q̃ fuerint ꝓsecuti vtrũq; & reperio q̃ ista rõne d.
Iasi. d. l. nãliter. §. nihil cõe. co. xviij. arguit ꝓsiliũ iuramẽti tra-
ditũ in d. l. is q̃ destinauit. dicẽs videri vtilius intentare vtrũq;
vt si actor postea viderit ñ posse ꝓbare ĩ possessorio, ꝓsequat
petitoriũ, & si poterit ꝓbar̃, omittat petitoriũ. Sustinẽdo cõ
siliũ iuramẽti, rñdeo, licet sit ĩ facultate actoris sus̃pẽdere peti
toriũ, ñ tñ est ĩ facultate discedere ĩ totũ, auth. q semel. C. quo
& qñ iud. & ppea licet obtineat in possessorio arctabit ꝓseq
petito-

petitorium, & si nõ probabit dñiũ, ꝺemnabit in expẽsis, pro
ut. s. dixi, & in isto tex. Clerici valde arguendi veniũt q̃ intẽta
23 cõmuni. ¶ †Gl. tertia diuidit in duas partes. In j. declarat ver
bum, vltimo. In ij. verbũ immediatè. dicta huius gl ꝑ pugnat
Abb. ex cuius dictis elicio tres pcones. Prima pco, ex posses-
sione de ꝑterito præsumit possessio de pñti, idẽ tenet Ab. &
sequunt cõiter doct. in c. cũ ad sedẽ. j. tit. j. gl. Bar. & alij ĩ l. siue
possidet. s. C. de proba. Bal. in l. Celsus. ff. de vsucap. fundamẽ
tum stat in hoc, possessio retinet aio, ergo affirmãs se conti-
nuasse possessionẽ, habet intẽtionẽ fundatã, qa in his q̃ sunt
animi, stat dicto suo, sm̃ glo. in §. sed istæ. insti. de act. in c. si-
gnificasti. j. de homi. Cõfirmatur, quia in dubio nõ ꝑsumitur
mutatio volũtatis. l. cũ q. ff. d ꝓba. l. cũ hic status. §. j. ff. d̃ don.
ĩter vi. c. maiores. de bapt. c. cũ Marthæ. de eccle. mis. ẽt ꝑ lõgũ
tps. l. sanctimus. & ibi no. d. Ias. C. d̃ testa. & maxĩè ĩ hisĩ qb. mu
tatio est dãnosa. l. cũ de indebito. ff. de ꝓba. & ideo tex. in l. iij.
§. Iamittẽda. & §. cũ seruus. ff. eo. dicit cousq; nos possidere ꝓ-
stat, quousq; de fundo nr̃a volũtate discesserimus, aut vi dei
cti fuerimus. Amplia ẽt in possessione rei mobilis, q̃ posses-
sio licet facilius pdat. l. rẽ q̃ nobis. ff. eo. tñ aio etiã retinet. ita
tenet Saly. in d. l. siue possidetis. & Pan. in c. cũ ad sedẽ. Ex istis
colligo rõnẽ quare in interdicto retinẽdæ ille obtineat, q̃ ꝓ-
bat de antiquiori possessione. iuxta tex. in c. licet cãm. j. de ꝓ-
ba. rõ. n. est, qa antiqua possessio ꝑsumit cõtinuata, ergo iuni
or possessio aduersarij ꝑsumet clandestina, vt ibi dr̃ & declа-
rat Bar. in l. si duo. ff. vti poss. & Oria. in rub. s. eod. vers. iiij. cõ
clo. Bar. ꝑsi. 112. Accusatus. Anch. ꝑsi. 275. Ad declarationẽ.
& Bal. in l. ordinarij. col. iiij. C. de rei vend. Et ex hoc elicit se-
cũda ampliatio, vt ꝓcedat pco ẽt si ꝑstaret q̃ medio tpe alius
fuisset in quasi possessione, qa ciuilis nõ ꝑsumit deperdita ꝓ-
pter aĩum quo retinet, qđ ꝓcedit Cur. cõsi. 24. Sup eo. col. ij.
vbi limitat nisi ꝓbaret, q̃ alius p. x. annos postea possedisset.
nã tũc ꝑsumit deperdita, vt tenet Bar. in d. l. Celsus. co. iij. & in l.
is de eo §. si fortè. ff. eo. & Inn. in c. sæpe. j. tit. pxi. arg. l. pere-
grè. ff. eo. & ita tenet Bal. ꝑsi. 20. col. fi. vol. v. q̃ vltimũ intelli-
gerẽ verũ nisi ex cõiecturis q̃ appareret antiquũ possessorẽ sus
picatũ fuisse se posse repelli à iuniori possessore, iuxta tex. ĩ l.
cl̃a possidere. §. qui ad nũdinas. ff. eo. & ita cõsuluit Ful. cõsi.
194. Proponit. col. ij. Tertiò ampliari pt ẽt si ꝓ forma reqret
determinata ꝓbatio certi tẽporis adhuc sufficeret ista ꝑ-
sumpta ꝓbatio sm̃ Are. cõsi. 51. Vr̃ prima facie dicẽdũ. quę
seqt. d. Ias. in l. nõ hoc. col. iiij. C. vñ leg. tex. in c. ꝓposuit. j. de
cler. excõ. mini. & ꝓ ista cõclusionẽ ꝑsuluit Ale. ꝑsi. 80. Exami
nato ꝓcessu. col. iij. vol. ij. q̃ testes deponẽtes q̃ Titius posse-
dit iam sunt x. anni, intelliguntr̃ de ꝓximis, qa ꝑsumit ꝓtinuata,
24 tio possessionis. † Hinc filius, q̃ possedit bona post mortẽ pa
tris, ꝑsumitur in possessione ꝓceuerasse vsq; ad mortẽ, sm̃ gl.
in l. j. C. de ser. fug. q̃ seqt Bald. ꝑsi. 120. Quidã d. Matth. in j. p-
te. & dixit Socy. ꝑsi. 106. Libẽti aio. in iij. pte q̃ possessio præ
sumit ꝓtinuata, ẽt si p ꝺuctores nõ sit soluta pẽsio, nisi, ꝓbet
q̃ possessio fuerit interuersa. ¶ Declarat ista pco vt ꝓcedat
dũmodo alleget possessio de pñti, aliàs secus, sm̃ Pan. hic. & ĩ
d. c. cũ ad sedẽ. & ita tenet Bar. in l. certũ. § j. ff. d̃ ꝓbat. Sic intel-
ligens tex. in d. l. siue possidetis. seqtur Fely. qui alia adducit in
c. afferte. col. ij. de ꝑsump. arg. tex. in l. si adulterij cũ incestu.
§. idẽ Pollioni. ff. de adul. Cõtrariũ tñ tenet Alex. ꝑsi. 133. col.
ij. vol. j. de cuius veritate vide Fely. in c. scribã. col. fi. j. de præ
sump. ¶ Scdo intellige dũmodo ꝓstet de possessione antiqua
aliter q̃ per confessionem aduersarij, sm̃ glo. & Bar. in d. l. cer-
tũ. §. j. qa tũc cõfessio nõ recipit extensionẽ p̃ ꝓtentẽ, arg. l.
si quis intẽtione ambigua. ff. de iudi. sequũtur d. Ant. & Imo.
25 in c. ij. d̃ libel. obl. & Fel. ĩ d. c. scribã. in fi. † Verba. n. ꝓteriti tẽ-
poris in aduersario maximè dñr abnegatiua præsentis. l. iij. §.
lege Iuli. ff. de testi. ¶ Tertiò intellige q̃ quis se fundat in pos
sessione propria, secus si se fundet in possessione tertij ad eli-
dendã intentionem aduersarij, ita Anch. ꝑsi. 297. Efficacibus
26 & quasi incõuincibilibus. col. pe. vers. nõ obstat. ¶ † Quartò
& vltimò intellige, vt ĩ. dicã. An aũt ex possessione ex præ-
senti ꝑsumat possessio de præterito? respondeas q̃ nõ, quia
ex tingẽti q̃ habet se ad diuersa nõ, pcedit illatio. c. ĩ præsen
tia. j. de proba. & ita tenet Bal. ĩ d. ꝑsi. 12. quæ oĩa bene no. ga
27 quotidiana. ¶ † An aũt negans hodie possidere præsumatur
possidere pp possessionẽ de ꝑterito? communis pco est q̃ nõ, qa
solo aĩo amittitur possessio. l. iij. §. in amittenda ff. eo. & ita
tenet Bart. in d. l. siue possidetis. in fi. & Pan. post alios in d. c.
28 cũ ad sedem. Hinc † est q̃ nemo cõpellitur subire iudicium
rei vendicationis, quia licet cuilibet dicere se nõ possidere. l. fi.
ff. de rei vendi. ¶ Fallit si probetur q̃ possidebat tpe motæ li-
tis. l. non ignorabit. C. ad exhiben. sm̃ intellectũ Io. approba-
tum, vel etiã si probet q̃ possidebat paulo ante litis initium. l.
si rem. ff. de exec. rei iudi. quã sic intellexit Saly. in d. l. nõ igno-
29 rabit. & † qualiter intelligat istud paulo ante, erit arbitrarium
iudici. l. j. ff. de iure delibe. Ego credo q̃ nõ præsumat possidę
re, sed bene ꝑsumat dolo desiisse possidere, vt vult tex. in d. l.
si rem. in ver. sine dolo. & est de mente gl. in d. l. non ignora-
30 obit, in ver. in litẽ. ¶ † Fallit scdo si negãs habuerit cãm ab acto
re. l. si creditor. C. de pig. act. qd ĩtelligas si negans habuit cãm
ꝓpter quã tenebat ad restitutionẽ. nam tũc præsumitur dolo
desiisse possidere, nisi probet se amisisse sine dolo, ita loquit
d. l. si creditor. aliàs secus, arg. l. si quis Titio. ff. de rei vẽdi. Itẽ
sublimita singulariter, vt nõ procedat qñ ad eum, qui habuit
ab actore, non apparet rẽ petitã vere & realiter peruenisse,
sed tm̃ iuris ꝑsumptione qñ ꝓuenit hæres defuncti vel dñs ꝓ
seruo ex cã peculiari, nã tunc credit negãti cũ iuro. l. prætor.
§. sed si seruus. ff. de eden. l. fi. de fide instr. C. & ita cõsului hoc
anno. & ante me consuluit Aret. ꝑsi. 119. incip. Procedendo.
& ita etiã restringes sequentẽ limitationẽ. ¶ Fallit tertio ĩ ne-
gante se possidere rem mobilẽ, sm̃ Pan. in d. c. cũ ad sedẽ. mo
uetur pp fraudes quas pñt negãtes facere in rebus mobilibus,
arg. l. ciuile. C. de fur. æqua est ista limitatio, licet d. Ant. & alij
in d. c. cũ ad sedẽ. sentiãt oppositũ. Cogita tñ vtrũ possit re-
stringi q̃ non ꝓcedat qñ ꝓstat q̃ olim possidebat ipse negans
ex cõfessione ipsius, nisi sit fola negãtis, ꝑ ea q̃. s. dicta sunt. & vr̃
q̃ sic, nam tunc cessat mala suspicio, qa si habuisset animum
fraudandi, sicut negauit possessionẽ de præsenti, ita negasset
31 possessionẽ de præterito. & † pro hoc facit singulare. d. Pan.
in c. auditis. col. pe. j. de præscri. vbi si aliquis ꝓfiteatur cõmi-
sisse homicidiũ ad sui defensionẽ, si non cõstet de homicidio
aliter quã per suã cõfessionẽ, nõ erit punẽdus pœna capitis,
quia verisimile est q̃ sicut dixit veritatem q̃ occidit, etiã verũ
dixerit in eo, q̃ fecerit ad sui defensionẽ, & sequit Dec. in l. j.
col. iiij. ff. si cer. pet. qđ intelligerẽ sanè, nisi ꝓfessio facta fuerit
32 metu probationũ. sm̃ glo. in c. j. xv. q. vij. ¶ †Scda pclusio co-
rollaria, sufficit spoliato agenti possessorio recuperandæ ꝓba
re, q̃ aliqñ possedit ante spolium, licet nõ probet q̃ possidę-
b ret in die spolii, b sm̃ Pan. & alios cõiter hic. & in d. c. cum ad
sedem. fundamentũ ꝑsistit in conclusione præcedenti. & in c.
olim. iij. ibi, vel prius etiã possideret. j. tit. j. quẽ ibi oẽs notãt,
maximè Imo. dicens istam esse cõem sn̄iam. & alias auctoritа-
tes alleg. Alex. in d. ꝑsi. 133. Contrariũ tenet glo. hic & in d. c.
cum ad sedẽ. Inn. in c. qualiter & qñ. j. de accu. Old. cõsi. 1. co.
j. Ang. insti. de act. §. quadruplı. in iiij. char. & Curt. consil. 71.
Super controuersia. col. ij. fundamentũ istorũ est. l. j. §. interdi
33 ctum. ff. de vi & vi ar. in verb. tunc. quod denotat † extremi-
tatem tpis. l. ij. ff. de cõdi. & demon. sed huic rñdent tenentes
cõem q̃ verum dũt, sed probando olim possẽdisse præsum-
ptiuè probat se possidere tpe spolij. Quid tenẽdum? videt q̃
cõis non procedat, quia ad conuincendũ aliquem de delicto
34 † non sufficit præsumpta probatio. l. sciant cuncti. canoniza-
ta. ij. q. viij. c. sciãt cuncti. & xxxij. q. j. c. dixi. & xxxv. q. vj. c. j. C.
de proba. ergo non sufficiet ad probandã violentiam quæ est
delictum. l. j. ff. ad l. Iul. de vi. iuncta rub. de pub. iud. ¶ Secũdò
p̃ cõem opinionẽ est iste tex. dũ pro rõne sn̄iæ latę in possẽs
sorio se fundat q̃ clerici spoliati probarunt, q̃ in proximis elec-
tionibus interfuerũt, si eũ vera esset cõis, sufficiebat dicere,
35 qa aliqñ interfuerũt. ad argumẽta p̃ria rñdetur. ¶ †Et primo
ad pclusionẽ præcedentẽ ñdeo, q̃ præsumit cõtinuata pos-
sessio, qñ allegans ꝓtinuationẽ possidet de psenti, secus si nõ
possidet sed agat, ita vult Bar. in l. fi. col. fi. C. de edict. diui. A-
dria. tollen. & facit quod dicã in prima fallẽ. seq. cõclusionis.
36 ¶ †Scdo rñdet q̃ isto casu nõ debet stari assertioni ipsius spo
liati asserẽtis cõtinuasse possessionẽ pp p̃riã præsumptionẽ,
quæ est q̃ nemo præsumit delinquere. l. verius. ff. de proba. l.
meritò. ff. pro soc. & vbi sunt duæ ꝑsumptiones p̃riæ, vna of-
fuscat aliã. l. diuus. cũ vulgaribus. ff. de in integ. restit. & posito
37 q̃ † non credatur asserenti etiã ea quę cõsituunt in aĩo suo, qñ
alia præsumptio est in p̃riũ, tenuit Bart. in l. inter oẽs. §. rectè.
ff. de furt. Itẽ non ꝓcedit qñ animus põt per exteriora ꝓbari,
sm̃ gl. in cle. j. in fi. de pœ. cũ ergo animus possidendi possit ꝑ
exteriora probari nõ stabitur asserenti, nisi aliter probet ani-
mus. Ad tex. in d. c. olim. rñdetur, q̃ ibi satis fuisset probare q̃
antea possedisset, qa tpe spolij apparebat de animo possidẽdi
per exteriora, videlicet per excõicationem latã in parochia-
nos, aliàs cessante illa excõicatione nõ fuisset sufficiẽter pro-
batum, & sic ille tex. facit pro & non p̃. vnde tutum non esset
38 in iudicando recedere à communi. ¶ Tertia † conclusio, ad
probandam præscriptionem sufficit probare initium possẽs
sionis, & allegare possessionem de præsenti secundum Pa-
normi. & omnes hic, & in dicto capitu. cum ad sedem. Bar-
tol. & alios in dicta l. Celsus. Bald. in dicta l. non ignorabit. &
doct. in variis ꝑsiliis de quibus. j. & Aret. consi. 68. & Ale. 47.

Circa

a Præsenti. Vide ad hoc Ale. distinguẽtẽ in trac. prę sump. regula 2. præsumpt. 21. nu. 2. & vi de per Ant. Gabr. in tracta. cõiũ con clus. titulo de præsum. con cl. x.

TROTT.

b Spolii. Hãc opi. quã cum nunem dicit Rip. hic, tenet Rot. in noua decis. 124. Rui. cõs. 49. nu. 2. vol. 4. Didac. ĩ c. possessor. part. 2. §. 1. n. 4. de reg. iur. in 6. Rol. à val. cõsi. 6. nu. 36. vol. 2. & alii. sed cõtrariã tenet glos. & Rip. hic Ang. in §. quadrupli. n. 20. insti. de act. Curt. sen. consi. 71. colũ. 2. Dec. cõsi. 671. Rubeus consil. 167. nu. 1. & est ẽt rõnabi lior nã cum multis mo dis possit cõ tingere pri uatio possẽs sionis, vt con cludatur per viã spolii aliq̃ fuisse pri uatũ, debet probari tem pus spolii, a lias sequeretur vt quis que possit a lium cogere edocere de ti tulo. & quòd spolium & sic delictũ pro babitur per præsumptiones: & alia multa quæ sunt cõtra iu ris regulas, quę hic cõge rere locus nõ patitur.

TROTT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Circa primū.col.iiij.vol.j.Amplia vt procedat ēt in successore vniuersali vel singulari allegante se ꝓscripsisse mediāte possessione sua & auctoris sui,nā ēt sufficit probare initiū possessionis defuncti,qa præsumitur postea cōtinuata possessio de psona auctoris in successorē,ita volūt.d.Ant.&Pan.in d.c.cū ad sedem.& Bar.in l.Pōponius.§.fi.ff.de acqr.pos.Sed tu aduerte qa istud nō vr verum,nam rō quare præsumat cōtinuatio est,qa creditur asserenti quę cōsistunt in aīo suo, & ratio cessat in successore,qa ei nō est credendū de aīo alterius,& ꝯ istud facit qđ dicit Anch.in d.ꝓsi.297.Ergo dicendū restat,ꝙ successor teneat probare possessionē auctoris sui fuisse cōtinuatā,qđ tenet Aret.in d.l.Pōponius.§.fi.fortè dici posset,ꝙ viuo auctore,ꝑcedat opi.Are.quia pōt tunc sciri animus viuentis ab eo,sed opin.cōis procedat auctore defuncto.& ita loquit Pan.in c.cū ad sedē.Declara primo vt procedat si allegans præscriptionē possideat de præsenti,& sic sit reus secus si esset actor non possidens de præsenti, nam tunc teneretur probare extremitates.fm Math.in not.cxvj.incip.Nōta mirabilē doctri.Et ī istis terminis loquit gl.nra,& gl.in c. volumus xvj.q.iiij.& hoc facit pro opi.quā tenui in ꝑceden.concl.¶Secundò declara vt sufficiat agenti ꝑbare extremitates,initium & cōplementū ꝓscriptionis vt ꝑcedat in præscriptione decennali,secus in præscriptione.xx.vel xxx.an. isto casū oportet probare initiū & extremitatē cuiuslibet decēnij,eo qa ciuilis possessio nō ꝓsumit cōtinuata vltra decenniū, nisi constet de possessione nāli.l.peregrè.ff.de acq.pos.ita declarat Math. in loco prælle.sequunt Ale.& Mod.in d.l.Celsus.ff.devsuca.

¶Gl.in verbo vocē.Diuidit in iiij.partes.In prima ponit vnū requisitū ad acquirendā quasi possessionē iuriū incorporalium.In ij.aliud.In iij.quærit.In iiij.remouet tacitum contrarium.Secunda ibi,hoc enim.Tertia ibi,īmo in dubio.In quarta ibi,nec enim.vtilissimus est iste tractatus qualiter acquirat quasi possessio.Circa quem latè insistit Pan. post Inno. hic. Ex quorum dictis clarè procedendo elicio infrascript.cōclo-
39 nes.¶†Prima cōclusio per actus,qui fiunt iure familiaritatis nunquā acquirit quasi possessio incorporalium, secundū oēs hic & in c.bonę.ſ.de postul.prælat.exemplum in amico ho-
40 spitante in domo alterius.†l.& habet.§.hospites.ff.de preca. l.ſi mulieri.ff.quib.mo.vsusfruc.amit.Idem in possessione rerum corporaliū.l.qui iure familiaritatis.& ibi Bart.infert, ꝙ filius qui longo tempore iuit per fundū matris, & percepit fructus,nō dr possidere,quia iure familiaritatis iuisse præsumitur.l.generaliter.ff.de acquiren. posses. ratio conclusionis est,quia ex parte eius,cui deberet acquiri non est animus acquirendi,ex parte alterius non adest patientia, sine qua quasi
41 possessio iuriū nō acquirit.l.iij.§.dare.ff.de vsufr.¶Ex hoc sequitur ꝙ vtens iure aliquo ratione amicitiæ seu familiaritatis nunquam præscribit,regula,sine possessione.de reg.iur. & ita concludunt Pan.& alij,maximè Fely.in xij.col.in c.de quarta.
42 j.de præscr.†Ex hoc iustificat qō de rustico,qui longo tēpore soluit alicui nobili vnum par caponum singulo anno, nulla causa adiecta,nam si cesset soluere nobilis non habebit aliquod remedium possessorium,quia amicitiæ gratia soluisse præsumitur, secundum glos.in l.solent.ff.de offic. proconſ. Bartol.in l.cum de in rem verſo. ff.de vsuris. quam decisionem declara vt per Alex. consi.124.Super primo quæsito. vol.iiij.& Pan.in c.peruenit.j.de censſi.& per Mod.in l.ſi cer-
43 tis annis.C.de pact.¶†Secunda cōclusio,per actus qui fiunt iure facultatis,nunquam acquiritur quasi possessio iuriū incorporalium,fm Inno.Pan.& d.Ant. hic & in d.c.bonæ.nihil allegant.poterant allegare tex.in l.j.§.deniq; Marcellus. & in l.ſi in meo fundo.ff.de aqua plu.arcen.& in l.fluminū.§.itē videamus.& in l.Proculus.ff.de dam.infec.vbi ſi fodiā in fundo meo,ita ꝙ diuertā aquam à puteo vel fonte tuo, nō tamē dicor te ſpoliare, quia iure facultatis aqua per fundum meū
44 descendebat in puteū tuū.Per istā cōclusionē†infert,ꝙ ſi aliquis cesset venire ad molendum ad tuū molendinum, ad qđ longissimo tempore veneratˌnō dicitur te ſpoliare,quia iure facultatis veniebat.& ita determinat Pan.in c.abbate.ſ.Siluani.j.de ver.ſign.& in c.quod ad translationē.ſ.de offi.leg. &
45 Bal.in l.j.in ij.col.C.de ſer.& aqua.¶†Sed̄ò infert ꝙ ſi populus vel vna familia longiſſ.tempore iuerit ad coquēdū ad tuū furnum,non ꝑpea est tibi acquisita possessio, neque ius prohibendi,ne fiat nouus furnus,& ꝙ volentes non vadant ad illum,ita decidit Cæpo.in tract.seruitutum vrbanarū c.50.ſub rub.de furno,ſequitur d.Iac.de S. Georg.in trac.feud.in ver. & cū molendinis,& d.Guid.Pap.qō.ccxviii. incip. Possedit.
46.¶†Tertiò infertur quòd macellarius,ad quē populus est ſolitus accedere pro carnibus,iam longissimo tempore, nō po
47 terit compellere aliquem ne vadat ad alium macellarium vt
48 nariū,vt ꝑ Bal.cōſi.cxxix.in ij.par.¶Quintò†& vltimò infertur,ꝙ ſi aliqui religioſi lōgissimo tpe ſoli fecerunt q̄ſtū in aliqua villa,nō ꝑpea poterunt ꝓhibere alios volentes q̄ſtuare, fm Bal.consi.277.In quadā diœcesi.in ij.par.distinguendo tū vt ꝑ eū.Sextò facit qđ decidit Anch.cōſi.clvij.Sūmæ prudentiæ.ꝑ totū.vbi cimatoribus ſolitis ire ad apothecas vnā cum volētibus emere pānos,nulla dr acq̄sita quasi possessio tanq̄
49 ꝑsumant iuisse iure facultatis.¶†Tertia cōclusio ꝑ actus qui fiūt iure suo acquirit quasi possessio incorporaliū.tex.est hic & in l.ſi.ff.quēad.ſer.amit.cū multis ſimi.ſed pro intelligentia istarū cōclusionū videda sūt quatuor.Primo,quō cognoscat an actus fiat iure suo,aut iure facultatis,seu familiaritatis?Secundò an ꝑ vnicū actū acqrat ista quasi possessio? Tertiò, an ſufficiat exercitiū illius iuris,an requirant oīa de quibus hic ꝑ
50 Abb.†Quartò,an ꝑ vſum tanti tpis,cuius initij memoria nō sit in ꝓiū,ꝑsumant oīa necessaria interuenisse? ¶Circa primū dicatis ſic,q̄dā iura negatiua,vt seruitus altius nō tollēdi, ius nō eundi ad aliud molendinū,vt furnū, & ſimilia.Quædā sunt iura affirmatiua,vt seruitus aquæ ducendæ,itineris & ꝑspectus,ius ꝑstendandi & eligēdi,& ſimilia.In iuribus negatiuis habes cōclonē,ꝙ actus ſemꝑ præſumunt fieri iure facultatis, nisi volēs facere actū fuerit ꝓhibitus,& ꝓhibitioni acqueuerit, vñ ſi tu habeas domū tuā altā,ego verò habeo iā mille annis deꝑſam,nō tū tu diceris in quasi possessione ſuitutis altius ñ tollēdi,nisi ego voluissem altius ædificare,& à te ꝓhibitus acquieuiſſē,nā tūc à die qua acqeui tiæ ꝓhibitioni,incipies possidere,ita declarat gl.in l.q luminibus.ff.de ſer. vrba. predio. Et iō in oībus q̄nibus.ſ.ꝓmissis ſi volentes ire ad aliū furnū vel molēdinū ꝓhibiti ne accederent acqeuissent,isto casu ſi à die ꝓhibitionis cēnt decursa legitima tpa ad ꝑscriptionē cau
51 sandā,posſent compelli ne alio accederēt,vt est tex.& ibi no. Abb.in c.significante.infra de appell.& ita ēt vult Pan. in d.c. abbate.& in c.ſi.de restſ.ſpol.& rō ꝙnonis est,qa natura horū iuriū ꝓsistit in actu,ꝓhibitiuo,fm Bal.in l.j.C.de ſer. & aqua.
51 Et ex†hoc infert,ꝙ licet ꝓs nunquā iuerit ad venandū nō tñ dns loci dr esse in quasi possessione venationis,nisi volētes venari prohibuerit,& ꝓhibiti acquieuerint hmōi ꝓhibitioni,
52 fm Dec.ꝓſi.cxcvij.In cā inq̄ſitionis.col.ii. ¶†Circa fm facio tres ꝙnones Prima sit,per vnicū actū,qui nō ſolet fieri nisi à possessoribus eiusdē iuris,acquirit quasi possessio.d.l.j.§.qđ aūt.& ꝑpea aliàs consului ꝙ per foueam factam in fundo vicini,in quo oriebantur fontes scaturientes aquā naturali cursu descendentem in fundum illius,qui foueam fecerat esse acquisitam quasi possessionem iuris ducendi aquā.& hanc dubitationē latè prosequitur Cæpo.& ita decidit in tract.rusticorū ꝓdiorū,n tit.de aquæ ductu.in viij.qō.ver.ex ꝓdictis.& ita fuit iudicatū in fauorē comitū Gambaranæ.hinc ex vnica pūtatione & ex vnica electione acquirit quasi possessio iuris pūtandi & eligendi,fm gl.in verbo, triū.vbi abunde dicam.
53 Hinc ꝑ immissionē†ſolā vniustigni in parietē tuū acquirit quasi possessio seruitutis tigni immittēdi.l.ſicuti.§.ſi quæratˌ ff.ſi ſer.vēd.hinc ꝑ vnicā solonē pētionis acqrit quasi possessio iuris exigendi,fm Lud.Ro.ꝓſi.311.In casu ꝙotitæ cōſultationis,in ñ.hinc ꝑ vnicā solonē collectæ,ꝑbat quasi possessio iuris collectāndi,†fm Bald.ꝓſi.241.in v.parte,incip.Sentē-
55 tia.& cōſi.150.in iij.parte.¶†Sed̄a ꝙclo ꝑ vnicū actū g ſolet fieri promiscuè.i.aliqñ rōne facultatis vel familiaritatis,aliqñ rōne iuris ſui nō acqrit quasi possessio,ſed reqrunt tot actus, qui verisimiliter excludāt præſumptionē facultatis,aut familiaritatis.d.l.j.§.hoc interdicto.& ibi Bar.& Pan.hic, & ideo limitarē decisionē Bar.in d.l.qui iure.ſi filius pluries percepisset fructus in fundo matris alio exportādo quàm ad domum matris,immo fortè vnica perceptio probaret possessionem, quia non est talis actus,qui ſolet concedi de gra vel iure amicitiæ,ꝑ ea q̄ dixi in præcedenti cōclone. & ita fuit de mente Are.in d.l.qui iure.& in ista ꝙclone benè versabit arbitriū iu-
56 dicis,vt dicit Inno.¶†Tertia ꝙclusio, per vnicū actū immo ꝑ plures,immo mille,q̄ cōmuniter ſolēt heri iure familiaritatis & amicitiæ,nō acquirit quasi possessio,ita Pan. post Inno. hic.& dixi.ſ.& ideo infertur ꝙ ſi vicinus hauriat aquā de puteo vicini,propterea nō erit sibi acquisita quasi possessio, qa hoc ſolet cōmuniter cōcedi ratione vicinitatis. ideo cōſulit Card.consil.38.Redemptoris nostri.circa mediū,nullā fuisſe acquisitam quasi possessionē nauigandi cuidam nobili, qui varijs & diuersis vicibus nauigauerat per lacum alterius nobilis.ideo dicerem,ꝙ ſi communiter ſolet concedi venatio in fundo alterius,non esse acquisitam quasi possessionē venandi per ꝑplures & plures actus, & ideo liberum esse domino fundi prohibere,iuxta.l.diuus.ff.de ſerui.rustic.prædio.& per
57 ista remanent discussa dicta Abb.¶†Circa primum requisitum vltra ſcribentes hic, adde quòd ſufficit ad acquirendam qua

quasi possessionē exercitium circa præparamēta ad vſum.l. ſi partē.ff.quēad. ſerui.amit.vbi faciendo riuū vel fossam acquirit quasi possessio ducendi aquā ꝯ ista ꝙclonē ꝙ requirat de necessitate,vt ſupra,moueo quinq; difficultates.¶Prīo oppo. de l.iij.§.dare.ff.de vſufru.vbi per inductionē in possessionē fundi acquirit quasi possessio vſusfructus, ſicut in rebus corporalibus.Timore huius ꝯrii Pau.de Ca.in l.iij.in prin.ff.co. intelligit ꝙclonē ꝑcedere in iuribus incorporalibus, q̄ exercētur circa ꝑsonas vt ius eligendi & ſiſ'a,ſecus in iuribus q̄ exercent circa rē.Ista ſolo cōfundit ꝑ tex.in l.quoties.ff.de ſerui. & in l.rō.§.ſi iter.ff.de act.emp.vbi tradit rſa ꝙ iurium incor-
58 poraliū traditio nulla est.¶†Sed̄ò rndet Are.ꝙ ille tex.facit ꝓ,qa copulatiuè loquit,dictio.n.illa patiatur vè, ſtat copulatiuè.l.ſi quis ita,vbi Bar.ff.de iniuſt.rupto & irr.Ista ſolo non vr posse ſtare, quia ꝑſupponit ꝙ de necessitate requirant ista duo,inductio & patientia,ꝯ tex.in l.ij.C.de ſerui.& aqua.ſuſtinēdo dicas ꝙ requirunt ista duo,ſi incipias à traditione, vt loquit ille tex.ſi verò incipias ab vſu & patientia, nō requirit inductio.¶Tertiò rndet fm eundē Aret.ꝙ inductio in possessionē refert ad translationē iuris,patientia verò ad translationē quasi possessionis.ſed nec ista vr ſecura, qa absq; translatione possessionis iuriū incorporaliū non transfert ipſum ius.d.l.ſi partē.quēad.ſerui.amit.¶Quartò rndet fm Senen. ꝙ inductio ī possessionē refert ad trāslationē nālis ipſius fundi.Patientia verò refert ad translationē quasi possessionis ipſius iuris vtēdi fruēdi.hēt.n.vſufructuarius oēs istas possessiones,vt declarat Bar.in l.nāliter.in prin.ff.co.Ista ēt ſolo non transit ſine cauillatione, qa lex vnica determinatione per inductionē & patientiā dicit transferri vſumfructū,& non nālē possessionē fundi.vñ ꝙſidera ſi dici posſit ꝙ vſufructuarius intrādo fundū dicat facere actū ſaltē ꝑparatoriū illi vſui.dato ꝙ fructus nō capiat: & iō cū ille actus ſit ꝑparatorius conueniatˌ q; vſuj dicit acquiſita quaſi possessio.arg.d.l.ſi partē.& ꝓ ista ſolone facit.l.arboribus.§.de illo.ff.de vſufr.dū dicit ꝙ vſufructuariusarādo acquirat quasi possessionē,ēt ꝙ fructus
59 nō capiat,facit qđ.j.dicā.in v.oppo.¶†Sed̄ò oppo.de l.ſi ego.§.j.ff.de publ.vbi cōpetit publiciana,ꝓ ſeruitutibus ꝑ traditionē vel patientiā cōſtitutis,ergo per ſolā traditionē acqritur quasi possessio,cū publiciana nō det nisi bonæ fidei possessori.l.eum qui.§.j.& l.ait ꝓtor.ff.de publi.rndent Senen.ꝙ tex.ille intelligatur hoc mō ꝑ traditionem.i.per cautionē de nō impediēdo vtˌ ſeruitute,q̄ cautio dr perfecta traditio horū iuriū.qa hēt cām ſucceſſiuā vel patientiā.ſ.nudā à cautione, q̄ patiētia non dr perfecta traditio, qa ſi tu poteris hodie poteris ꝓhibere cras.& de ista duplici traditione loquit tex. in d.l.quoties.ſed aduerte ꝙ ista declaratio ꝓsupponit,ꝙ per cautionē ſolā acquirat quasi possessio,qđ est falsum, & cōtra mentē oīum,& ꝯ tex.in d.l.quoties.¶Sed̄ò rndetur ꝙ mens illius tex.refert ad ius ſeruitutis,non autē ad quasi possessionem. istud demonstrat verbum cōſtitutis, de quo ibi.fuit ergo ſensus illius literæ ꝙ publiciana cōpetat prō ſeruitutibus cōſtitutis ꝑ traditionē.i.ꝑ expreſſam constitutionē ſeruitutis
60 vel patiētiā.i.tacitā ꝓstitutionē.¶†Tertio oppo.de l.j.§.fin. ff.de ſer.ruſt.ꝓdio.ſoluit gl.ibi reſoluendo copulam in expoſitiuā,vel fm Senen.verbū,traditio,debet exponi. i. vſus. ſed istę duæ cauillāt tex.alr rndet Are.ꝙ incipiendo à traditione copulatiuè vtrunque requirit.ſ.traditio & vſus cū patientia. ad argm,ꝙ per ſolū vſum cū patientia acqrat quasi possessio, rndetur verū esse ſi incipias ab vſu:ſecus ſi à traditione,prout loquit ille tex.& ista ſolo potest etiam accōmodari ad dictā
61 l.iij.§.dare.¶† Quartò opp.de l.ij.§.fi.& l.ſeq.& l.& hēt.§.ij. ff.de ꝑc.vbi ꝑ ꝑcariū acquirit quasi possessio ſeruitutiˇ, ſicut acqrit possessio rerū corporaliū.pondera æquiparationē,itē ꝑcariū:ergo ſine vſu.ſol.loqt ī ꝑcario ſequēte vſum ex quasi poſ.& nō ꝯ.Si verò q̄rat,an ꝑ ꝓstitutū posſit acqri quasi possessio iuriū?rndeo aut vſus ꝑcesſit,& isto casu ꝑt acqri iurib. ꝑallegatis,aut nō ꝑcesſit,& tūc ſubdiſtingue.Aut ꝓstituens an quasi poſsidebat tale ius,& iterū ddm ꝙ ſic,qa cēſet ꝓtinuare in vſu noīe alterius.exēplū, ſi vēditor cōſtituat ſe quasi poſsidere iurisdictionē venditā noīe emptoris. Aut ꝓstituēs antea nō quasi poſsidebat:exēplum aliqs cōſtituit ſeruitutē itineris per fundū ſuū tibi,& ꝓstituit ſe tuo noīe poſsidere,isto casu ñ acqrit quasi possessio.rō est,qa ſine vſu non acqrit quasi possessio,añ āt cōſtituens nō fuerat vſus illa ſeruitute, qa in re ꝓpria nō cadit ſeruitus,nec ēt is cui factū cōſtitutū vſus fuerat. ergo ſeqt ꝙ ceſſante vſu ceſſabit quasi possessio. ita declarat Bar.in l.qđ meo.ff.de acq.poſ.in iiij.q.& ibi lītat istud vltimū in ꝑcedente vſumfructū fundi ſui, & cōſtituente ſe tenere & poſsidere dictū vſumfr.Sed aduertite,qa istud vltimū vr peri culoſum, nam dns fundi nunquā fuit in possessione vſusfructus formalis.l.vti frui.ff.ſi vſusfru.pe.ergo constitutum non valuit,qa is demum ꝑt ꝓstituere ſe possidere nomine alterius qui tpe cōſtituti poſsidebat,fm gl.in l.quis.§.ſi ꝑductor.ff.eo. ſuſtinendo Bar.ꝑt fortè dici ꝙ dns ꝓstituens antea possidebat vſumfructum caſualem, qui ꝓp alienationē effectus fuit formalis,& ideo ꝓsiderata causa transformata vr dām illam qua ſi possessionē fuiſſe apud ꝓstituentē.In casibus aūt, in quibus dixi ꝓstitutum acquiri quaſi possessionē,intelligo procedere ſi ꝓstitutum fiat ab eo qui poſſidebat,ſecus ſi ab eo qui poſ ſidebat,arg.d.l.q̄is.& ſequit Bar.in l.qđ meo.& per hoc decidit qō, ſubditi alienant iurisdictionē dñi ſui, & ꝓstituunt ſe possidere nomine alterius, in q̄ alienauerunt, q̄ritur an quaſi possessio iurisdictionis & ſubiectionis ſit illi ꝑ tale constitutū acquiſita?ddm est ꝙ non,qa ſubditi poſsidebant,& non poſſidebant,& ita tenet Inno.in c.olim cā.j.tit.j.& Pan.in conſi. 62.inci.In controuerſia vertente inter ducē Burgundiæ.col. iiij.in ij.parte.In cōtrarium tamen fortiter obſt.tex.in l.ij.§. quod ſeruus.ff.eod.vbi ſeruus ſe tradendo alteri, priuat dām possessione,& ꝓtrarium tenuit Bal.in lib.meo.in l.ab omnib. §.illo.ff.de vſufruc.ſed reſpondeas ꝙ nō habet locum in qua ſi possessione,quia non acquiritur niſi ꝑ patientiam eius, à quo pendet potestas transferendi.ita rndet.d.Ant.in c.fin.in
62 iij.char.j.eod.¶†Quintò oppo de l.j.ff.de offi.procon.vbi per ingreſſum prouinciæ proconſul acquirit quaſi poſſeſſionem iurisdictionis absq; alio vſu.Solo,verū ſi ingrediatur cū apparatu iurisdictionali,fm Guil.ibi,qđ satis probat textus in ver.inſignia.& tunc ꝓrium non obſt.quia talis introitus cum apparatu tangit actum ꝑeminētiæ & iurisdictionis.hinc dici
63 mus ꝙ per erectionem†furcarum acquiritur & retinet qua ſi possessio iurisdictionis fm Alb.in l.foramen.in fi.ff.de ſer. vrba.præd.& Bar. in l.in filiis.C.de decur.li.x.Inno.in c.cum dilectus.de ca.mona.Bald.in c.j.col.v.quid ſit inueſt.in vſib. feudo.& in l.à procuratore.C.mandati.& in d.§.de illo. bñ facit.l.ſi partem,per quam.ſ.diximus,ꝙ per præparatoria ad
64 vſum acquiritur quaſi possessio.¶Venio ad tertium,ꝑan ſufficiat ſolus vſus? Pan.& alii cōmuniter concludunt ꝙ non, dicētes tria alia fore necessaria.¶Sed̄ò ergo requiritur ſcientia aduerſarii.l.ij.C de ſerui.& aqua.rō est, qa ſubiectū huius quaſi possessionis est vſus & patientia aduerſarii, ꝓut dixi.ſ.in rub. Patientia aūt non ꝑt adeſſe, niſi data ſcientia, ergo ſcientia erit necessaria,& ꝑpea Bar.in d.l.inſtruit nouos practicantes ꝙ hēant articulare de ſcientia & patiētia.& ita ēt docet Pan. conſi.118.In cā & qōne.col.ſi.vol.ij.vbi decidit pulchrum caſum.& cōſi.23.col.ſi.eo.volu.& ideo eps non dicitur in qua ſi possessione cōferendi beneficia ſpectantia ad collationē alterius,vel ad præſentationē patronorū q̄ contulit illis ignorantib.fm Inn.in c.ij.ſ.de ī integrū reſtit.nec præſentātes dñr in quaſi possessione iuriſpatro.q̄ præſentarunt ignorantib. veris patronis,fm Cald.cōſi.vlt.ſub rub.iſta, & ꝓp hoc ausus est dicere Bar.in l.j.§.denique.ff.de aqua plu.arcen.& nulla ciuitas est in Italia, quæ ꝑſcripſerit merū & mixtum imperium ꝓp ignorantiā Imperatoris, qui à longo tpe citra non fuerat in Italia, de quo videatis plenisſimè Fel.in c.cū non liceat. de ꝑſcr.& Mod.in l.imperium.in ix.col.& ſeq.ff.de iuriſdi.omiud.pro ista ꝙclusione videatis Pan.in c.de quarta.col.ſi.de ꝑſcrip.fallit autem in iuribꝫ incorporalibus,quæ ſola negligentia non vtentis preſcribuntur,vt est ius libertatis.l.ſi partem. §.ſi per fundū.ff.quemad.ſerui.amitt.¶Secundò declara, vt procedat in iuribus incorporalibus formandis, ſecus in formatis l.ſi.in ſi.C.de præſcri.long.temp.quē tex. ſic intellexit d.Ant.de Butr.in c.ꝑuenit.v.col.j.de cenſiib.Bſ ātius incorporale formatum,qñ fuit cōſtitutū à non dño,tunc hñs cām ab eo præſcribit ꝯ dominū ignorantem.& in iſtis terminis loquit tex.in l.ſi ego.§.j.ff.de publi.& ita declarat Pau.de Ca.in l.ſeruitutes.magna.co.pe.ff.de ſer.& in l.j.in ſi.C.de.ſer.& aqua.& Cæpo.in trac. ſerui. vrba.c.xx.& Fel.in d.c.de quarta.co.ſi.& ante oēs Alber.in d.l.ij.C.de ſer.& aqua.¶Tertiò declara vt procedat ſi aduerſarius possſidebat ante, tunc regritur eius ſciētia,ſecus ſi possſeſsio vacat,fm Inn.in d.c.bonæ. de postu.præla.& Flor.in d.l.ſeruitutes.in l.ſi cōem.ff.quēad. ſer.amit.¶Quartò declara vt procedat in ſeruitutibus habētibus cām cōtinuā,ſecus in ſeruitutib.habentibus causam diſcontinuam, pro quib.quantum ad interdictum de itinere actuq; priuato,non requiritur ſcientia,nec quaſi possſeſsio,ſed ſufficit ſolus vſus, fm Bart.in d.§.hoc interdicto.quod bene no.in actu practico.nam in hoc vtilius est intentare istud interdictū, de itinere &c.quàm remedia reſtitutoria, videlicet
65 interdictum vñ vi,& ſimilia.¶†Iuxta ꝓdicta occurrunt plures dubitationes.Prima, an ſufficiat ſciētia vaſalli, vel emphyteutæ, an ēt requiratur ſcientia directi dñi? vr ꝙ ſufficiat ſcia vaſalli vel emphyteutæ,per tex.in l.ſeruitutes.ff.de ſerui.& in l.iiij.C.eod.& vtrobique Pau.de Caſt.ita concludit, quod est

verum

Universidad de Deusto
Biblioteca

verum durante emphyteusi vel feudo, sed eis extinctis nō p̄ iudicatur directo dño.c.j.cū gl.de inuest.de re alie.fact.& ita ēt
66 declarant Mod.in l.de pupillo.§.Sextus.ff.de no.ope.¶†Secūdò dubitatur an sufficiat sciētia vnius ex pluribus hūtibus rem cōem, ita q̄ noceat omnib.an eō, ignorantia vnius prosit omnibus? vī q̄ sufficiat scientia vnius, p̄ tex.in l.de pupillo.§.si pluriū.ff.de no.ope.nūm.pendet decisio huius p̄troversię si loquamur in indiuiduis, ab his q̄ habentur in l.ij §.ex his.&
67 in §.Cato.ff.de verb.ob.¶†† Tertiò dubitat an allegans p̄scriptionē tanti tpis, cuius initii memoria nō reperiat, teneatur ꝓbare sciētiam & patientiā aduersarii? Fel.in c.de quarta.col. ij.tenet q̄ nō, alleg.Pau.de Ca.in d.l.ij.qui in meo lib.hoc mō dicit, istā tñ opi.dicit *cōem* Ale.p̄si.vj. Viso themate.co.pe.vol.j,
a dicens q̄ in p̄scriptione tanti tpis non requirit scientia, a alleg. Bal.in c.j.q̄ sint rega.vbi Bal.determinat q̄ ius exigendi lōgissimo tpe acquirit absq; scientia Imperatoris,& hoc, q̄ nō requirat scientia, dicit ēt teneri cōiter Deci.p̄s.85.co.ij.dubito valde, qa p̄scriptio iuriū nō causat sine quasi possessione, qua si possessio nō habet sine sciā & patiētia. Ergo ēt in ista p̄scriptione tāti tpis &c. regrat sciā. & q̄ regrat sciētia, firmat Bar. in l.j.§.denique.ff. de aqua plu.ar.& in l.si publica.§.final. de pub.& Pau.de Ca.in d.l.seruitutes.magna.co.pe.& Ro.consi. 218. Præsens casus.in fi.Pan.p̄s.61. In cā & q.co.fi.vol.j. Ale. sibi ꝑius p̄si.16. In cā & lite.col.v.in v.parte.Bal.in c.j.in fi.§. de p̄st.Mar.Laudē.in trac.de prin.ver.171.& tenent antiqui, quos refert Ale.in d.cōl.16. Ad gl.in l.hoc iure.§.ductus aq̄. de aq ua quoti.& æstiua. rñdetur.fm Ale.q̄ ꝓcedit in ꝑsuetudine, & ita pōt saluari alia opinio, secus in p̄scriptione.¶Sed suborit dubitatio, an ex cursu tanti tpis præsumatur scientia? doc.in locis ꝑalleg. sentiunt q̄ non, immo ex p̄sūptione cōcludente, plures p̄t reperiri modi ꝓbandi ne ariuā, quorum octo succincte referam tibi, alios curiosius doct. poterit reperire. ¶ Primus
79 ¶† modus vt, pbetur opposita affirmatiua sedam Pan.hic: exemplū, si volo probare q̄ Titius à decē annis citra non posse dit fundū Sempronianū, ꝓbabo p oppositā affirmatiuā probando, q̄ fuit alius q̄ à dicto tpe citra possedit.& intantū ista probō valida est q̄ Ioan. And. hic dixerit q̄ ista sit directa ꝓbō, qa percipit sensu corporis, sed ego credo q̄ potius percipiatur p remotionē à sensu. Aduerte ēt q̄ Pan.in exēplo pdicto nō posset saluari intelligendo q̄ Titius nō possederit ciuiliter, qa stat simul q̄ testis viderit aliū corporaliter possidere, & q̄ Titius possideret animo,& sic ciuiliter, vt declaramus
80 §.in rub.¶†† Secundus modus est vt probet implicita affirmatiua fm glo.in l.nō codicilios.C.de codic.& in c.sup. hoc.de renunc.& iste modus est facilis & notandus, qa ferè oīs negati-
81 tiua p̄gnans est hñs inclusam affirmatiuā. ¶ Tertius † modus c.q̄ probet negatiua p testes qbus opposita affirmatiua verisimiliter non p̄t eē occulta, exemplū. volo ꝓbare q̄ qs nō est de collegio, ꝓbabo per collegiatos.l.non afr.& ibi Bar.C.de aduo.diuer.iud.Si fr ꝓbabo per testē testamentariū nihil tibi fuisse relictū in testa. fm Bar.in l.fi.C. de reb.cred.si fr ꝓbabo p vicinos te nō esse diuitē. fm Lud.Ro.p̄s.245. ad finē. faciunt tradita per Abb.& Fel.in c.cum Ioan.eremita.ꝑ.de fide instr.
82 ¶†Quartus modus, q̄ exhibeat scriptura qua mediāte coarctat ipsa negatiua, exemplū in. Titiæ textores.ff.de leg.j. & ibi Bar.aliud exemplū ponit, & alia ponunt ibi p Mod. vltra quos adde, q̄ p registrū donationū, ꝓbatur donationē nō eē factā vel insinuatā. fm Bar.p̄si.81.qd incipit, Marti. Franconi. si fr p registrū collationū, ꝓbat triēnalē possessorē fore intrusum seu tiutulū nō hēre, fm Fel.in c.illud.col.iij.ꝑ.de p̄sump. & istū modū, ꝓbandi negatiuā approbat Pau.de Ca.in aut.si
83 qs in aliquo in fi.C.de eden. ¶†Quintus modus tradit p glo. in l.cū de lege.ff.de ꝓba. videlicet dicto in bonis defuncti non cē nisi talia, & talia bona, & nō plus, tūc illa negatiua nō plus ꝓbat eo ipso, q̄ ꝑium nō ꝓbatur.& p illā dixit Bar.in l.si cōstante.co.j.ff.sol.mat. ꝓbari bona mariti p istū modū non sufficere ad exactionē dotis, eodē mō ꝓbatur principalē non eē solutēdo fm Bar.in l.decē.ff.de verb.ob. Eodē mō ꝓbat, q̄ in villa non fuerunt reperti plures testes tpe testamēti fm Bart. in l.p̄ciuntur.in §.codicilli.in fi.de iu.codic.istū modū exornat d.Ias.in l.fi.§.licentia.C.de iu.delib.& dicit Bal.cōsi.318. Practica sic se hēt.in prima parte.q̄ dicēs se nō hēre pecunia ꝓbat eo ipso q̄ ꝑium nō probat. Istū modū restringit d.Ias. in d.§.licentia. vt procedat vbi p̄sumptio militat ꝓ negāte, alias secus.qd si verū est nō, ꝓcedunt oīa exēpla.s.relata. Et vltra.d.Ias.ita tenuit Ale.in rub.ff.de no.ope.co.pe.& ego etiā
84 credo verū, alias elusoria eēt quasi regula, qua dī† q̄ fundās se in negatiua tenet eā, ꝓbare.l.hoc iure.& l.in illa.ff.de verb. ob.c.j.de p̄fess.li.vj.reperio tñ q̄ Cur.p̄s.22.co.viij.ver.sed ꝑ dicit gl.in d.l.cum de lege. *cōiter* approbari ēt q̄ ꝓ negāte nō subsit aliqua iuris p̄sumptio, qd not.qa magnū verbū apud
85 iudices ignaros. ¶ Sextus modus † per inspectionē subiecti, cuius qualitas negat, ꝓbatur negatiua qualitas, puta te non esse albū & similia, fm Bald.in d.l.actor.q̄ dicit q̄ ꝓ visum probat aliquē non hēre dētes, sed ego credo q̄ non ꝓbetur p vi
86 sum sed p remotionē à visu. ¶†† Septimus modus est p testes deponētes sup negatiua p̄fectè coarctata.l. optimam. C.de ꝑhen.& cōmit.stip.c.iij.loco ꝑ.de prob.& hoc modo voluit loqui glos.in l.j.§.hoc interdicto.ff.de iti.actuq; priua. sed ꝓ veritate loquit gl.in negatiua parū coarctata. in istis terminis

tes negatiuā tanq̄ periuri possunt de falso puniri, fm Inno.& Imo.hic,& Ang.& Fulg.in l.pe.§.docere.ff.ne qs eū q. Ang. in l.Lucius.ad fi.ff.de iniu.& in l.e iū.C.de testib. Cur.consu.
78 66. Super ꝓcessu.co.ix. Sed aduertite † qa ꝑium vī verius. Nam ad hoc vt testis possit de falso puniri oportet, q̄ probatio falsitatis necessariò concludat, fm gl.in l.iurisgentiū.§.qd ferè, q̄ ibi exonerant Mod.ff.de pact. In casu ātn nō dato, q̄ testis assueret negatiuā, tñ necessariò nō sequit, ergo falsum dixit,& hac rōne moti ita tenent Ale.& d.Ias.in l.i.in prin.col. v.ff.si quis ius dicen.nō obtēpera.& Ale.p̄si.65. Habita super ꝓtentis.col.iiij.vol.j.& p̄si.136. Viso & examinato processu. col.iiij.eo.vol.nec placet ꝓcordia Panor. distinguentis an deponant super negatiua omnino vaga, aut super negatiua aliqualiter licet nō ꝓfectè coarctata, qa rō ꝓdicta militat in qua cunq; negatiua. vñ dicerē q̄ cōcordia Pan. ꝓcedat isto mō, videlicet vt primo casu testis puniat extra ordinē, prout ꝓcludunt Alex.& d.Ias.in d.l.i.& Ang.in plagii criminis.C.ad legem Flau.de plagia. Sed o casu nullo mō puniatur: ista regula vera est intelligendo eā iu negatiua vaga, seu in ꝓbōne directa,& necessariò ꝓcludente, verum in negatiua coarctata, vel in ꝓbōne indirecta, aut iuris p̄sumptione cōcludente, plures p̄t reperiri modi ꝓbandi ne ariuā, quorum octo succincte referam tibi, alios curiosius doct. poterit reperire. ¶ Primus
79 ¶† modus vt, pbetur opposita affirmatiua sedam Pan.hic: exemplū, si volo probare q̄ Titius à decē annis citra non posse dit fundū Sempronianū, ꝓbabo p oppositā affirmatiuā probando, q̄ fuit alius q̄ à dicto tpe citra possedit.& intantū ista probō valida est q̄ Ioan. And. hic dixerit q̄ ista sit directa ꝓbō, qa percipit sensu corporis, sed ego credo q̄ potius percipiatur p remotionē à sensu. Aduerte ēt q̄ Pan.in exēplo pdicto nō posset saluari intelligendo q̄ Titius nō possederit ciuiliter, qa stat simul q̄ testis viderit aliū corporaliter possidere, & q̄ Titius possideret animo,& sic ciuiliter, vt declaramus
80 §.in rub.¶†† Secundus modus est vt probet implicita affirmatiua fm glo.in l.nō codicilios.C.de codic.& in c.sup. hoc.de renunc.& iste modus est facilis & notandus, qa ferè oīs negati-
81 tiua p̄gnans est hñs inclusam affirmatiuā. ¶ Tertius † modus c.q̄ probet negatiua p testes qbus opposita affirmatiua verisimiliter non p̄t eē occulta, exemplū. volo ꝓbare q̄ qs nō est de collegio, ꝓbabo per collegiatos.l.non afr.& ibi Bar.C.de aduo.diuer.iud.Si fr ꝓbabo per testē testamentariū nihil tibi fuisse relictū in testa. fm Bar.in l.fi.C. de reb.cred.si fr ꝓbabo p vicinos te nō esse diuitē. fm Lud.Ro.p̄s.245. ad finē. faciunt tradita per Abb.& Fel.in c.cum Ioan.eremita.ꝑ.de fide instr.
82 ¶†Quartus modus, q̄ exhibeat scriptura qua mediāte coarctat ipsa negatiua, exemplū in. Titiæ textores.ff.de leg.j. & ibi Bar.aliud exemplū ponit, & alia ponunt ibi p Mod. vltra quos adde, q̄ p registrū donationū, ꝓbatur donationē nō eē factā vel insinuatā. fm Bar.p̄si.81.qd incipit, Marti. Franconi. si fr p registrū collationū, ꝓbat triēnalē possessorē fore intrusum seu tiutulū nō hēre, fm Fel.in c.illud.col.iij.ꝑ.de p̄sump. & istū modū, ꝓbandi negatiuā approbat Pau.de Ca.in aut.si
83 qs in aliquo in fi.C.de eden. ¶†Quintus modus tradit p glo. in l.cū de lege.ff.de ꝓba. videlicet dicto in bonis defuncti non cē nisi talia, & talia bona, & nō plus, tūc illa negatiua nō plus ꝓbat eo ipso, q̄ ꝑium nō ꝓbatur.& p illā dixit Bar.in l.si cōstante.co.j.ff.sol.mat. ꝓbari bona mariti p istū modū non sufficere ad exactionē dotis, eodē mō ꝓbatur principalē non eē solutēdo fm Bar.in l.decē.ff.de verb.ob. Eodē mō ꝓbat, q̄ in villa non fuerunt reperti plures testes tpe testamēti fm Bart. in l.p̄ciuntur.in §.codicilli.in fi.de iu.codic.istū modū exornat d.Ias.in l.fi.§.licentia.C.de iu.delib.& dicit Bal.cōsi.318. Practica sic se hēt.in prima parte.q̄ dicēs se nō hēre pecunia ꝓbat eo ipso q̄ ꝑium nō probat. Istū modū restringit d.Ias. in d.§.licentia. vt procedat vbi p̄sumptio militat ꝓ negāte, alias secus.qd si verū est nō, ꝓcedunt oīa exēpla.s.relata. Et vltra.d.Ias.ita tenuit Ale.in rub.ff.de no.ope.co.pe.& ego etiā
84 credo verū, alias elusoria eēt quasi regula, qua dī† q̄ fundās se in negatiua tenet eā, ꝓbare.l.hoc iure.& l.in illa.ff.de verb. ob.c.j.de p̄fess.li.vj.reperio tñ q̄ Cur.p̄s.22.co.viij.ver.sed ꝑ dicit gl.in d.l.cum de lege. *cōiter* approbari ēt q̄ ꝓ negāte nō subsit aliqua iuris p̄sumptio, qd not.qa magnū verbū apud
85 iudices ignaros. ¶ Sextus modus † per inspectionē subiecti, cuius qualitas negat, ꝓbatur negatiua qualitas, puta te non esse albū & similia, fm Bald.in d.l.actor.q̄ dicit q̄ ꝓ visum probat aliquē non hēre dētes, sed ego credo q̄ non ꝓbetur p vi
86 sum sed p remotionē à visu. ¶†† Septimus modus est p testes deponētes sup negatiua p̄fectè coarctata.l. optimam. C.de ꝑhen.& cōmit.stip.c.iij.loco ꝑ.de prob.& hoc modo voluit loqui glos.in l.j.§.hoc interdicto.ff.de iti.actuq; priua. sed ꝓ veritate loquit gl.in negatiua parū coarctata. in istis terminis

a Sciētia.hāc esse cōem ēt asserit Paris. cōsi.27.n.83. vol.1.& tenētes hanc vide apud Tiraq.i tr.de.nobil. c.14.nu.4.pro contraria tamen parte vt non requiratur sciētia videSoc.in c.cū conting.t.de fo.cōpe.Et distinguēt.vide Crau.in trac. Antiquit.tēp. parte.4.in ea. absolutis.nu. 14.& 15. Fulius de hac re scribētes vide per Ant. Gabriel.in tract. cōium cōclu. lib.5.titul.de præscr.cōclu. j. Sed tu dic qōnē esse ocioſam. Quia aut nō requiritur scientia aut si requiritur iam illa omniū cōsensu p̄sumitur in hac p̄scriptione. Dic, consilio 185. Crau.& Gab. vbi suprà.

TROTT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stitui, pp hoc Pan.in d.c.psultationibus.negat vtrunq;,& vult q electio & præsentatio dicant fructus industriales,quia req ritur industria hois in eligendo idoneũ intra tps legitimũ. & etiã ꝛcludit q dicant fructus ꝓsumpti, sed de vtroq; dubito. nã non est bona ꝙa,requiritur industria in pãtãdo tempore ꝛgruo,ergo pãtatio est fructus industrialis. nam in colligẽdis pomis tpe ꝛgruo, & in amputãdo arborẽ requirit industria, & tñ poma sunt fructus nales,qa ex se nascunt,sic ipsum eligere,ipsum pãtare,nãr nasci vr post mortẽ immediati ꝓdecessoris.& posito q sint fructus industriales,dico q extãt in suo nãli esse,& in eo statu in quo creati fuerint, & si non extarẽt quo restituerent à malę fidei possessore p remotionem electi & pãtati:nã certe si essent ꝓsumpti, teneret malæ fidei possessor ad æstimationẽ, nõ ãt cassaret electio. nescio aĺr rãdere, nisi q bonę fidei possessor facit fructus industriales mero iure suos,sed ex æquitate tñ tenetur illos restituere,sm Bart.in d.l.ex.diuerso,q̃ æquitas cessat in casu nro,cũ nulli alij fructus ꝓducant quos possit bonæ fidei possessor lucrari. ¶ Quinto regrit q electio & pãtatio habuerint effectũ,& sic q fuerit se quuta ꝓsirmatio & institutio sm Inno.in d.c.ij.& i c.dilectus. in gl.magna.ẽ.de ꝓben.Oldr.ꝓsi.312. Thema qõnis. Fede.de Senis ꝓsi.234.Sup prio pũcto.Pan.ꝓ.94.Vr prio.i j.pte.Deci,ꝓsi.110.ij.col.& 124.col.& 127.i prin.& 129.col.iij.& 149.In cã iurispatro. ¶ Sexto regrit q electus & institutus adepti fuerint possessionẽ bñficii sm Cald.i d.ꝓsi.xij. & Dec. in d.ꝓsi.117.i 124.& 117.sed dubitat an requiratur q probẽtur ꝙa ista quantum ad ꝓiudicium eligentium vel ꝙpatronorum,qui simul ꝓsentarunt & elegerunt? credo q ista oĩa requirant qñ agitur de ꝓiudicio ordinarij collatoris,vel eorum ad quos spectat, q nõ interfuerunt in eadem electione vel ꝓsentatione,secus quantũ ad ꝓiudiciũ eorũ, q admiserũt istos non admittendos ad eligendũ,vel pãtando simul cũ eis; isto casu sufficit probare solam electionem vel pãtationem.tex.ẽ hic.& istud voluit Abb.hic in ver.item dignitas.¶In ea.gl.ibi qđ hẽt iustam cãm.ista solo gl. nõ est bona respectu primi qa pitis illius interdicti,quia sufficit solus vsus.d.l.j.§. hoc interdictum.non ẽt vr bona respectu secundi capitis, qa incipiendo à probõne seruitutis sufficit semel iuisse,sm glo.in d.l.j.§. hoc interdictum.non tñ hoc affirmo,quia gl.postea discessit ab illa opinione. Rndeas igit q ire p fundũ alterius est actus, qui cõiter solet ꝛcedi gratia familiaritatis,meritò non sufficit vnicus actus p ea quæ. s. dixi. Vlterius,dubitatur an respũ secundi capitis requiratur probõ seruitutis, si illo anno semel fecisset iter, & nunc in eadem forma vellet reficere? crederẽ sufficere q ꝓbaretur vnica refectio illius anni,qa reficere iter non est actus q soleat ꝛcedi iure familiaritatis.l.j.§.qđ ãt.ff.de aqua quoti. & ẽsti.ergo sufficit vnicus actus. hẽbit ergo intẽdictũ mixtã cãm ꝓprietatis nisi appareat q ille q est vsus itinere ẽt illud refecerit,qđ probo per text. in l.iij.§.fieri.ff.de itin. actuq; priua.à cessante rõne illius tex.¶In ea.gl.ibi,nisi cõstet q vi &c. habes ex gl. q in dubio non ꝓsumitur qs possiderꝛ vi,clã,vel precario.Circa istud Pan.hic aliqua dicit, sed plura posuit in c.si diligenti.ẽ.de ꝓscrip.vbi ẽt latè Fel. ex quorũ dictis elicio duas principales ꝛclones.¶† Prima ꝛclo,vbi possessio est ꝓtra ius,ꝓsumitur mala fides.c.quoꝓtra iura.de reg.iur. in vj.l.bona fides.ff.e.tit. ¶ Amplia etiã si sit ꝓtra iuris ꝓsumptionem. c.ad decimas. de resti.ꝓpol.in vj.l.liberis.ff.de l.bo.cau.¶Item amplia ẽt si possessor hẽat titulum cõtra ius seu à iure reprobatũ.l.quemad.C.de agrico.& censi.li.xi.& ibi no. Bar.sequitur Ale.ꝓsi.46.co.fi.volu.iij.ex hac ꝛclone infert Abb.in d.c.si diligẽti.q emptori rei ecclesiasticæ absq; solẽnitate.c.sine exce.xij.q.ij.ꝓsumit i mala fide.pro quo adde text. cum gl.in l.j.in verbo,malæ fidei.& ibi Bar.C.de fide instru.& iure hastæ fisca.lib.x.& in terminis Socy.ꝓ.29.Viso quodam instrumento.col.x.in prima parte.¶Predicta ẽt ꝛcso inducit ad illam qõnem.Statutũ prohibet mulierem & minorem cõtrahere sine certa solennitate,quærit,si mulier vendiderit,& tradiderit,& res tradita casu fortuito iterierit,ad quẽ spectabit periculũ interitus:vr q ad mulierẽ,qa emptor erat in mala fide ẽndo nõ seruata forma statuti:sed i mala fide,ergo nõ facit fructus suos.l.certũ.C. de rei vẽd, cũ ergo ad mulierem spectet oẽ ꝓmodũ,pariter spectabit in cõmodũ.l.sm nam. ff. de reg.iur.& p istã rõnem ita determinat d.Lan.Deci.in.l.nõ omnis.§.si pupillus.col.ij.ff.si cert.pet. Contrariũ tenet Lud. Ro.per glo.ibi,qę vult quòd periculũ interitus non spectet ad eum,qui remanet dñs de iure speciali, & ita tenendo non obst.ratio d.Lan.quia non includit nam malæ fidæi possessor dẽt esse melioris condõnis quam bonæ fidei,c.eum qui.de ꝓben.li.vj.ꝓsumerem tñ opinionẽ do.Lan.posse sustineri si cõ staret rẽ eodẽ modo fuisse peritura penes mulierem, tunc.n. cessaret ratio gl. in d.§. si pupillus. intelige istam ꝛclusionẽ

procedere in possessore ẽ ius actui resistens,secus in possessore ꝓter ius actui nõ resistens, sm Bart.in l.sed si lege.§.scire.ff. de pe.hæred.Contra hoc ob.tex.noster.Solũ.quasi possessio clericorum non est ẽ ius actui resistens, sed ꝓter ius.Contra istã solutionẽ,& istum tex.fortiter ob.tex.in d.c.ad decimas. vbi ius nõ resistit q alius possit denũciare in aliena parochia. c.cum in tua.ẽ.de dec.& tñ præsumit mala fides.Solutio qua si possessio declinandi in aliena parochia offendit ius, qđ dispositum neminẽ possit decimare in aliena parochia,ne fines parochiarum cõfundantur.c.cum sint hoĩes.ẽ.de dec.sed quasi possessio iuris eligendi in aliena ecclesia nõ offendit ius. licet enim ius disposuerit electionẽ spectare ad capĩm illius ecclesiæ, non tñ disposuit q clerici non possint cũ capitulo simul eligere, immo ius laudat, & ius ꝓsuluit canonicis, vt alios admittant.c.obeũtibus.lxiij.dist.merito in c.ad decimas.ꝓsumitur mala fides, hic verò bona,tñ retenta ista solutione adhuc restat turbida doctri.Bar.in d.§.scire.qa lex non resistit quominus qs possit hẽre ius decimandi in aliena parochia.d.cũ in tua.necesse est dicere q non resistit possessori cũ tit.sed bñ resistat possessori sine tit. Aĺr ẽt cõcordabo ista iura inferius, & ista sequit Bellamera cõsi.3.col.iiij.¶† Secunda ꝛclo,ex cõiecturis,ꝓbabilib.tollitur præsumptio malæ fidei, sm Pan.hic post Inno.in d.c.ij.& Pan.in d.c.si diligenti.post Bart.in d.§. hoc interdicto.ego referam aliquas.¶ Prima cõiectura,fama publica, q ius eligẽdi, vel pãtandi,aut alterius iuris seruitutis cõpetat possessori,excludit ꝓsumptionẽ malæ fidei, sm Bart. & Pan.vbi.s.,q ista cõiectra est tex.quẽ ibi no.Bar.in l.ij.C.si ser.vel liber.ad.decur.aspira.lib.x.& iõ aliàs dicebã, stante fama publica q exercitus Christianissimi regis nõdũ trãscederat alpes,licet re vera ps illius transcẽdisset p vias occultas, excusari cõductorem equi illac trãseuntem,cui fuit equus ablatus. & pro hoc est decisio Pan.& ibi Fel.in cũ contingat.s.de rescrip.si ẽt fama excusat à ꝓsumpta calumnia,sm Bar.in l.cũ qdam.§.quod dr.ff.de acqui.hære.& Fely.in c.sup his.co.iiij. de accu.inferens cautelã ad euitandã pœnam talionis.& idẽ tenet Fel.in c.quia non est verisimile.co.ij.ẽ.de præsumpt.itẽ fama q homo bñficiatus est mortuus excusat ab intrusione, sm Oldr.consi.303.infrascriptæ rõnes.col.iij.sequit Fel.in c. nostra.colum.vij.in fi.s.de rescrip.& dicit Barto.in l.Cellius. ff.de vsuc.fama,q res erat maiorũ tuorũ inducere bonam fidem.& pro ista cõiectura cõsulit Ale.cõsi.vlti.volu.j.Barb. cõsi.41.col.ij.cũ duabus seq̃ i.parte.¶† Secũda cõiectura, assertio boni & legalis viri affirmantis mihi ius cõpetere excusat à mala fide, sm Bart.in d.§.hos interdicto.& il.Cellius. co.ij.rõ quia bono viro credendũ est,sm glos.in l.Titio fundus,ff.de cond.& demonst.q dicit singularem Ang.in l.indicia.C.de rei vend.sed est ꝓsocia in c.cum cõtingat.& ibi no. Pan.& cõprobat Fel.ij.co.in c.cũ ꝓtingat.de reser.quibꝰ adde Bar.& Ias.in l.de pupillo.§.si quis ipsi.ff.de no.oper.nunc.in viij.q.vbi determinat testẽ excusari à pœna falsi,qui falso dicit se scire q à probo viro audierat.allegat Anch.cõsi.23.Visa inquisitione.videẽt.eundem do.Ias.l.admonendi.co.27. in fi.& seq.ff.de iureiur.& in proposito nõ Cur.cõsi.72.incip.Princeps defunctus,ver.restat duo.& Fel.post Bal.in c.veniens.co.ij.ẽ.de testibus.vbi cresceus ꝙsi.boni & valẽtis doct. excusatur i syndicatu.& pro illa gl.allego bonũ tex.in l.si res pupillaris.ff.de admi.tut.facit tex.in c.nisi essent viri pronidi. ẽ.de ꝓben.¶ Tertia ꝛclectura,t signa itineris aquæ ductus.vel alterius iuris rollunt ꝓsumptionẽ malæ fidei, sm Bar.& Pan. in locis ꝛallegatis.Adde in mã nostra q si arma seu insignia tua essent depicta vel sculpta in ecclesia,tacerent præsumi q bona fide esses in quasi possessione iurispat.arg.l.j.C nemini licc.alie.reb.impo.melius facit tex.in l.ij.in prin.& in l.iij.ꝓsiff. de ope.pub.quẽ no.ibi Bar.ẽ religiosos facientes abradi arma alicuius de ecclesia,& poni arma alterius. nã istud fieri ꝓhibet per illũ tex.quẽ dicit singulariter Rom.ad hoc sing.473. inci.Eorũ arma.Similiter literæ sculptæ i marmore, qualis ca pella fuit ædificata.& dotata,ab añcessoribus.suis excludunt malam fidẽ,immo q banti in iurispatro.sm Bal.cõsi.310 An iurispato. in v.parte,& Dec.ꝓ.135.Ad iustificationẽ bullæ.& facit tex. cũ gl.& ibi late Fel.in c.cũ cãm.ẽ.de testib.nec mirum qa per indicia & per solam fama probat ẽt iurispatro.sm Bald.in l.cũ sup.C.de rei ven.& Ale.ꝓ.4.co.v.vol.ij.& Deci.consi.164. in fin.firmat Pet.in c.j.col.ij.ẽ.de app.faciunt quæ scribit do. Ias.in §.pœnales.col.ij. insti de act. similiter antiqui annales seu cronicæ referentes,q prædecessores tui cõstruxerunt vel dotarunt ecclesiam, excludunt malam fidem,per ea quæ scribit Fel.in c.ij.col.xx.s.de rescrip.¶† Quarta coniectura tituli præcedẽs in dubio includit bonam fidem & excludit malam fidẽ, sm Pan.hic, pro quo est casus in l.pe.C.de euic.quẽ notat ad hoc Ale.in rub.ff.de no.ope.col.xj.¶ Amplia etiã si

titulus

titulus nõ erat legitimus,tñ credebatur, exemplum,in instro alienationis rei ecclesiasticæ narratur q interuenerunt debitę solẽnitates,q re vera non interuenerunt, tũ ꝓ titulũ putatium causatur bona fides,sm Rotã de prescrip.dec.iij.in nouis.sequitur Fely.in c.de quarta.col.vj.& seq.vbi de hoc.ẽ. de
99 præscri.per Bart.& Mod.in l.Celsus.ff.de vsuc. ¶ † Quinta, cursus longi tpis in dubio tollit ꝑsumptionẽ malæ fidei sm d.Ant.& Pan.hic per tex.in l.iij.§.per seruum.ff.de acq. poss. qui tex.iudicio meo nõ ꝓbat,qua loquitur in possessione libertatis,quæ hẽt ꝑsumptionem iuris pro se:nos ãt loquimur in possessione ẽ ius. Ista.n.opinio est *cois*, sm. d. Ias. in l.clam possidere.§.qui ad nundinas.co.ij.ff.de a. qui.pos. vbi allegat quã plura ꝑsilia Ale.& Are.& vltra eũ idẽ tenet Pan.cõsi.89. In quoue quæ ad pns.col.iij.in prima parte.& Barb.ꝓsi.41.co. xi.vo.i.& ꝓsi.50.co.x.co.vo.& Cur.ꝓsi.83.Decet prius.co.ij. a vbi plura ꝛgerit.Et p ista ꝛclone bñ facit iste tex.sed dubitatur quantũ tps dicatur longũ:Pan.hic post Inn.dicit esse ãr bitrarium.Bart.in l.fi.in fi.C.vñ vi,dicit requiri decursus ann. 30.Gl.verò in d.§.p.seruũ.videt velle q sufficiat decennium. ¶ Pro ꝛcordia pono aliquos casus. Primus in cursu tanti tpis cuius initij memoria non habet, oẽs ꝛcordant q tollatur suspicio malæ fidei.c.j.de ꝓscri.lib.vj. Barb.in d.cõsi.95.¶ Scds casus in cursu.30.anno.ẽt doct.sunt ꝛcordes excepto Imo. in fi.ẽ.de ꝓscr.& in d.l.Celsus. ¶ Tertius casus in decennio: b & isto casu *vide*,q non presumat bona fides,pq̃ quod sanè ꝛcedit apparente antiquiore possessore,nã nunc scda ꝓsumi tur clandestina.c.licet cãm.de proba.& dixi.ẽ.in rub. sed non apparente antiquiore possessore, tũc starẽ cũ opinione Pan. q sit ne bitrarium.arg.l.j.ff.de iure delibe.tan.Et intellige sp vbi verẽ no apparet de mala fide,secus si verè appareret, sm Sal. in d.l.fi.& do.Ias.in d.§. qui ad nundinas. alś mala fides nũquã
100 impediret ꝓscriptionem si cursus tpis purgaret. ¶† Vltimo bona fides nõ solũ ex istis ꝛiecturis,verũ ex oĩbus causis ẽt temerarijs & iniustis cãri pt,sm gl. notabile in l.j.C. vbi cau.sta. quã sequit Ale.ꝓsi.127.Visa inquisitione.co.ij.vo.iiij.Pro qua gl.Are.ponderat tex.in l.clã possidere.& ibi Ias.in vij.not.ff.d acqui.pos.Bar.in l.j.§.per seruũ qui in fuga.ff.e.Barb.ꝓsi.18.
101 col.antepe.notab.ij. ¶† Gl.i verb.quasi possederit.diuidit in duas.In prima declarat.In secunda opponit. prima pars fuit expedita.ẽ.in rub.in iij.q.ver.quasi possessio.In scda parte ibi, ar.ẽ.iij.q.j.c.reintegranda.Pan. dicit argm dẽre formari ẽ tex. dũ dr q remediũ restitutorium ꝑtit p iurib. incorporalib. ẽ d.cap.reintegranda. sed certè in tex.illo nõ dr q remediũ illius canonis dẽt pro rebus corporalibus,sed simplr pro rebus ecclesiæ vel proprijs.applone ãt rerũ veniunt iura incorporalia.insti de reb.corpo.& incorpo.ergo nõ meruit adduci pro ꝓtrario.Et ꝓpterea Io.And.dicebat q ille tex.non negat dari illud remediũ p rebus incorporalibus Et ex istis ergo habetis notare q remedium canonis,reintegranda,ẽt ꝑtit pro iuribus incorporalibus.& ita ꝛcludit Soc.post.Bar.in l.rem quę nobis.in v.q.ff.de acqui. pos. Ponderando tex.in d. c.reintegrãda.in ver.omnia & tex.in c.cum ecclesia.iij.q.ij.& in c.accedens. vt lite non contest. Sed dubitatur an ꝛpetat directũ vel vtile?vr q directũ,qa verba canonis ꝛueniunt, iuxta doctrinã Cy.Bal.& aliorũ in l.ex placito.C.de rerũ permu.Pan.in c.examinata.co.iiij.s.de iudicijs.¶Scdò oppo.Abb.de.l.j.§.hoc interdictũ.ff. de vi.soluit Pan.dupl̃r.Primò q pro iurib.incorporalib. nõ ꝛpetit illud interdictum iuntelligendo de directo, sed bñ ꝛpetit vtile.sed Bar.in l.iij.C.vñ vi.ff.eo.sicut dicit gl.in l.si quis in tantam.C.vñ vi.dari vtilẽ ꝛdõnem ex illa.l.q iurib. incorporalib.sic ẽt dẽt vtile interdictũ vti possidetis,sm Bar. in l.j.in prin.ff.vti possidetis. & est *cõis* opi. Circa qđ non insisto,quia quantũ ad effectũ nihil interest, an detur vtile vel directũ,sm Pan.in d.c.examinata.col.iiij. & Bar.in l.j.§.fi.col.ij. ff.de no.ope.nunc.pl.actio.ff.de neg.gest. ¶ Scdò soluit Abb. q alia remedia ꝛpetunt spoliato vltra interdictum vñ vi & re mediũ canonis,reintegranda.Cõpetit.n.offin iudicis & cõdõ ex canone.c.querelã.de elec.vñ in isto tex.potuerũt clerici in tentare vnũ ex istis remedijs,de quib.remediis dicã in c.sæpe. ẽ.tit.j.& ibi videbimus cui dẽt ꝛdõ ex d.c.ꝗrelam. & offin iudicis,qa sunt q tenẽt oppositũ. ¶ Gl.in verbo,reducẽtes.ẽ facta timore fortissimi ꝓtrarij,vr q clerici ñ debuerunt, restitui ad quasi possessionẽ iuris eligendi. Et sic q ista sma Papæ fuerit inutilis, qa in ꝛtinenti ipsis clericis imponitur silentiũ in petitorio,& nõ dr restitutũ qđ incontinenti fuit ablatũ.l.q sic.ff. de solu.Glo.fatetur ẽrium,vñ intellexit tex. q verbo tm fuerint restituti.Ista solo non admittitur p doct. qa lex nõ debet esse verbis imposita.c.ꝓmissa.de elect.in vj. l.i.in fin.C.cõmu.
102 de lega.†Natura.n.legis ẽ determinare realiter,& nõ disputare verbaliter, sm Bal.in rub.ff.de rerum diui.Scda ergo fuit solo Tancte.& Hosti.q vtilis fuit ista restitutio propter cessã tionẽ electionis.Isto enim modo fit sm eos restitutio.ista etiã solutio reprobatur p Lan.& Calderi.qa p cassationẽ electionis ad nullũ actum quasi possessionis fit restitutio. ¶ Secũdo, quia cassatio etiã fieri debuit absque restone possessionis rõne ꝓptus,iuxta tex.in c.qđ sicut.de elec.¶ Tertio,qa tex.iste ꝑsupponit prius cassatã fuisse electionem, deinde factam fuisse restonem.¶ Circa istam rãsionem aduerte ad duo. Primo dũ dñt q electio potuit cassari rõne contẽptus; istud quantũ ad textum nostrũ non credo verũ,tum qa hoc non fuit petitũ, ergo ñ potuit supeo ꝓnũtiari.c.j.ẽ.de libel.obla.c.licet Hely. de simo.tũ qa, tꝫ.,ꝓbaui, aliud est contemni,aliud spoliari. ¶ Scdo vr præsupponere q in istis incorporalib.restõ nõ fit per cassationẽ electionis.Contrarium tenet ipse Pan.in c.consultationibus.de iurepatro.Sol.per cassationem electionis fit restõ fructuum non quasi possessionis.ita debet intelligi Pan. ibi,sed quia restitutio debet fieri integra.i.possessionis & fructuum.c.accedens.ij.vt lite nõ contest.& c.cõquerente.ẽ.co. iõ videtur q restõ respectu possessionis non fuerit facta per solam cassationem electionis,& ꝓr videtur q ista etiam secũda solo nõ sit bona,quia quantum ad restõnem possessionis vr inutilis.¶ Tertia fuit solo gl.in c.sequen.q fuit vtilis in hoc quia satisfactum iuri volent,q de qua recognouerit ꝓtor,de eadem dẽt iudicare.l.de qua re ff.de iudi.Ista etiã solo nõ tollit contrarium,quia non debuit ius hãc inutilem satisfactionem desiderare,vt dicitur in cõtrarium. ¶ Quarto fuit solutio eiusdem gl.in d.c.sequẽ q ista restitutio fuit vtilis propter fructus.Ista solo vltra Pan.non vr admittenda quantũ ad tex. nostrum,quia respũ iuris eligendi non ꝑtt cõsiderari aliqui fructus,nisi ipsa electio,quæ fuit prius hic cassata, ergo quantum ad restõnem possessionis non fuit vlla vtilitas quo ad fructus. ¶ Quinta solo vr posse accomodari q fuerit vtilis propter expensas litis,quæ ꝛueniunt ẽt in restõne.d.c.accedens.Ista solo etiam non satisfacit,quia condemnatio expensarum fit accessoriè.l.terminato.C.de fructibus & lit.expen.Cum ergo esset lata sma per quam erat cassata electio, vt petebatur,cert ẽt etiã erat accessoriè fienda ꝓdemnatio expẽsarum. ¶ Sextò ꝙsidera si dicit posse q fuerit vtilis propter fructus.i.propter cassationem electionis,vt dicit gl.in d.c.seq.sic declarãdo:clerici hic in iudicio deduxerunt omne ius suum, & ꝓr petierũt se restitui ad quasi possessionem, ad quam aliàs erant, & ob hoc etiam petierunt electionem cassari,sed ista petitio cassationis erat accessoria,quia per eam restituuntur fructus, qui ueniunt in ꝓtiam ad restitutionem possessionis petitam.d.c. accedens.ergo necessariò si debuit fieri ista restitutio fructuũ, fuit necesse ferre sma super principali.l.j.& d.l.terminato. C.de fructib.& litiũ expen.si non fuisset declaratum clericos fuisse in quasi possessione eligendi,& ad illã quasi possessionẽ restituendi,cum ista essent in iudicio deducta quomodo potuisset debito iure cassari electio?Nec obst.dum dr q in text. nostro prę supponitur prius cassatam electionẽ,qa rndetur in tex.istud non probari,immo potius ꝓbat oppositum.si ponderetur litera in illo participio reducentes. Scdo rndetur q in eodem instro sententiæ non datur prius,nec posterius.l.q dam testõ.ff.de pecu.leg. ¶ Retenta igitur ista solutione q fuerit vtilis ꝓpter cassationem electionis, oppo.iterum, & vr q fuerit iniqua,quia hi fructus non erant restituendi, & ꝓr electio non debuit cassari.qđ sic probatur:fructus extãtes si sint naturales iure actionis realis,si sint industriales officio iudicis tenetur etiã bonæ fidei possessor restituere.l.certũ. C.de rei vend.ergo agẽtibus clericis obstabit exceptio, dolo facis &c. l.dolo facis.ff.de dol.excep.Augetur difficultas,ꝓtra agẽtem interdicto recuperandæ, obstat exceptio notoriæ iniustitiæ, vt s.dixi in glo.in verbo,vocem.sed hic obstabat in petitorio de iniustitia clericorum agentiũ,ergo &c. ¶ Comprobatur, quia spoliato patienti cognosci de petitorio denegatur restitutio ꝑtito de iure spoliatoris.c.j.ẽ.titu.j.Hic autem clerici & pasi fuerunt cognosci de iure canonicorũ,& ipsi ẽt cõposuerunt petitoriũ,ergo &c. ¶ Contrarium est verius intm q d. Ant.fuit coactus fateri ẽrium.Pan.ãt rndet sic fuisse statutũ
103 odium violenti spoliatoris.†Nota perpetuò istam solonem,ex qua possumus elicere quatuor notanda.Prio q petitorium nõ absorbet possessorium fructuum, & ita etiam de-
104 terminat Panor.in c.significauerũt.ẽ.de testib. ¶† Scdò,q violentus dñs ratione violentiæ perdit ius, qđ habebat in fru-
105 ctib.rei suæ. ¶ Tertiò q † agenti possessorio recuperandæ non obst.exceptio,dolo facis,& ita expresse voluit Bar.in l.si quis conductonis tit.C loca. & in auth.item possessor. C.qui
106 potio.in pign.habe. ¶† Quartò q electo dicitur fructus iuris eligendi extans viuente electo.Contrarium tenuit Abb. in c.consultationibus.de iurepatr.ẽ.sed istud quod hic dicit Abb.est verius,& s.comprobaui;sed superest adhuc difficultas

a Conclusione. Pro qua vid Paris.cõsi.27.n.81.volu.1. TROTT.

b Fides.imo potius est cõmunis vt præsumat.Gabr. inter cões concl.libr.7. titulo de criminalib.cõ cl.2.nu.29. TROTT.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Futuro. Etiam si ante litis contestationem modo post libelli oblationé superueniat, vt p Alber. in d.l. non pōt. in fi. Sed hæc opinio vera non est nec placet Lāceloto decio in d.l. non pōt. Ius aūt reo superueniēs ex eā noua pēdēte iudicio, pdest ad absolutionē. Bartol. in l. 1. in 3. casu & excep. Paris. cōs. 82. n. 50. vol. 3. & si agatur de publica vtilitate proderit ius nouū superueniens Lancel. Dec. in l. non qué admodū. versiculo plusdi co. de iud. Et mādatū superueniēs cōualidat iudiciū. Cart. iun. cōs. 63. nu. 6. Paris. cōs. 143. nu. 32. vo. 4. ét si sit mādatū à procuratore vt not. ad Pau. Cast. in l. Iulianus. q. fatisd. eog. si mō nota sint principali q̄ gesta fuerūt. Ruin. cōs. 7. vol. 2. & cōs. 8. n. 4. vol. 4. & ita multi tenent. quod ego non admitterē cum Curt. iun. cōs. 63. & in l. 1. §. 1. nu. 8. & iudic. de iure aūt canonico si eā non fuerit i libello expressa spāliter aut eā tantū pro xia, superueniens ius prodest Bellam. dec. 102. Iaſ. inſt. de act. §. omnium. nu. 66.

TROTT.

cultas, quare in casu. c. nr̄i canonici pp violētiam perdiderūt fructus, & nō ius ipsum eligendi? vr. n. q̄ ēt debuerint perdere ius eligendi, per. l. si quis in tantā. C. vñ vi. q̄ habet locū etiā in iuribus incorporalib. ſm gl. & cōiter alios ibi puto posse rūderi q̄ dispō. d. l. si quis in tantam. procedat solū in nō possidente, q̄ inuadēdo. rem suam spoliat possessorē, secus in possidente nō admittente cōpossessorē. Tex. est hic ad notandus. Et rō est, ga talis ñ dr̄ inuadere. & ex hoc colligo ītelr̄m ad gl. in d. l. si gs in tantā. q̄ vult q̄ dispō illius legis hēat locū ēt in inuadente rem cōem. debet. n. intelligi altero socio tm̄ possidē te, aliàs secus. & sic illā gl. declarat Ale. cōsi. 152. col. v. & seq. vol. j. & quæ dicā in c. sæpe. j̄. tit. proxi. ¶ Gl. in verbo, id venire. diuidit in xij. particulas. In prima recitat ius ciuile. In scda
107 ibi, † illa. n. exemplificat rām huius tex. in iudicio spāli. In tertia ibi, nec est j̄. remouet j̄rium. In quarta ibi, sed rā, exēplificat in iudiciis gñalibus. In quinta ibi, nisi fiat. restringit ex emplū. In sexta ibi, & hæc vera. litat rām. In septima ibi, símile, idē facit. In octaua ibi, sic ēt idē facit. In nona ibi, argūm. ex hoc elicit ex præmissis notabile. In decima ibi, argūmētum p̄ opponit j̄ illud notabile. In vndecima ibi solo soluit. In vltima ibi, si aliq̄n ponit vnum dcm̄ j̄rium. ¶ In ea. glo. in prima parte habes q̄ licet legislatori sufficiat dicere, ita iure cauet,
108 vt hic. & in c. scriptum est in lvj. qō. iij. † Tñ doc. pt̄ allegare legem, vt facit gl. hic in prima parte, aliàs posset dici, erubesci mus & c. l. illā. C. de colla. nō. n. authoritas doct. est necessaria licet sit probabilis, ſm gl. in l. j. C. de legib. Vbi tñ iura sunt notissima posset ēt scholaris dicere ita iure cauetur, ſm Card. in clc. sæpe. in prin. de verb. sig. Itē sufficeret dicere, ita iure cauetur vbi rō nalis adduceret, ga q̄rere. l. vbi nāliter sentimus, nihil aliud est q̄ infirmitas intellectus, ſm Mod. in d. l. illā. allegātes ad hoc philosophum. ¶ In scda parte ibi, illa. n. habes q̄ in rei vendicatione alicuius fundi veniunt fructus, ēt q̄ nō sint expresse petiti, j̄ hoc obst. tex. in l. fundi. ff. de excep. Solo. j̄rium est verius, nisi fructus essent pendentes tempore libelli fuissent q̄; lite pēdente percepti, nā tunc officio iudicis essent
109 restituendi abs q̄; alia petitione. l. ædiles. §. itē sciendū. ff. de ædil. edic. Et i istis terminis pt̄ saluari gl. quid āt in aliis iudiciis, an veniant fructus nō petiti? ponit Bar. in l. ex diuerso. §. vbi āt. ff. de rei vend. & in l. ij. C. de peti. hære. Bal. in l. j. col. fi. C. de
110 † q̄ iudex nulla lista exhibita, nulla probōne facta, pt̄ ꝺdem nare victum in expensis, sequitur Ale. consil. 27. col. fi. vo. ij. ¶ In quarta parte habes q̄ iudicium petitionis hereditatis dr̄ gñale. tu dic melius q̄ est vniuersale, prout tenet glo. sibi contraria in c. ij. §. de lib. obla. & glo. in l. j. ff. de eden. & in l. quo tē pore. ff. de peti. hær. In ea. parte habes q̄ regula huius tex. procedit generaliter tam in iudiciis spālib. q̄ generalibus vel vniuersalibus. Pro intelligentia huius glo. quæ obscurè loquitur,
111 ꝑsidera tres casus. † Primus casus quando q̄ritur, vtrū proposita actione reali vel personali intelligatur deductum oē ius suū cōpetens de pñti, idem tpe motæ litis ad effectum, si actor succūbat possit iterū agere ex alia cā. Ad idē non obst. exceptione rei iudicatæ, vt in isto casu; distingue vt per Bar. in l. si mater. in princ. & in §. seq. & seq. ff. de excep. rei iudi. & per Pan. in c. ij. col. iiij. & seq. §. de lib. obla. Et in istis terminis
112 loquitur gl. nra. in j. iiij. v. & vj. partibus. ¶ † Secundus casus est q̄ñ quæritur an proposita actione reali vel personali veniat etiam ius de futuro, idem quod superuenit actori post litem contestatam. Et isto casu facias rām negatiuā q̄ in iudicio nō intelligitur deductum ius de futuro. a l. non potest. ff. de iudi. Et isto casu loquit gl. in ix. parte. Fallit pluribus modis. Primò in his quæ accessoriè veniunt ad rem petitā. l. ædiles. §. item sciendum. ff. de ædil. edi. & ita procedit gl. in ij. parte. ¶ Scdò fallit q̄ñ ius passiuum superuenit actori post litem contestatā in personā rei. l. sinautē. § ꝓsidere. ff. de rei vend. de quo. opponit gl. in vj. parte. Ad idē tex. in l. tigni. §. si quis. ff. ad exhiben. ¶ Tertiò fallit q̄ñ ius superueniens post litē cōtestatā sub actione ꝓposita sui nā includebatur: & i isto casu loquit tex. in l. iiij. & in l. si quo tpe. ff. de peti. hære. de quibus pariter opponit gl. in x. parte. Nam in illis iuribus erat proposita petitio hr̄ditatis vniuersaliter & sic sui nā cōprehendebat ius de futuro secus ergo si fuisset, ꝓposita petitio hereditatis spāliter. q̄d nota ad litationē illorū iurium q̄ sic declarat Pan. in d. c. ij. col. viij. ¶ Quartò fallit q̄ñ ius superuenit actori ex causa de præterito in iudicio tamē deducta. l. si rem. j. ff. de pig. act. & ibi Bar. inferens ad qōnem. & p. Bal. in l. per diuersas. in viij. & xiij. q. C. māda. Vltimò fallit in actione reali generaliter proposita, in qua venit ius superueniēs actori etiā ex noua causa. c. abbate ſanè. de re iud. li. vj. quod procedit de benignitate canonica, sed ſm strictas iuris ciuilis regulas fortè non procederet, ſm Bal. in l. j. col. j. C. de alie. iud. mutan. causa. Et iō j̄rium visus est tenere Bar. in d. l. si rem. §. fi. Quid aūt
113 eccontra, † an reus possit iustificare exceptiones suas ex iure superueniente? dic per Bar. in l. j. col. ij. ff. de excep. & d. Ant. & alios in c. ij. §. de ordi. cogn. ¶ Tertius casus est q̄ñ in libello est expressa certa res & certa causa, & quæritur an actor possit addere aliam? & ista est materia. l. edita. C. de edē. & in istis
114 habetis declaratam gl. ¶ Gl. in verbo, de consuetudine † Advertite, ga in tex. nostro non pōt dici propriè cōsuetudo, ga per eā acq̄rit ius vſe, sed potius debet dici præscriptio, quia p eam acquiritur ius j̄ tertium tm̄, vt declarat. j̄. Pan. in pen. co. & in c. cū dilectus. col. fi. & in c. fi. col. j. §. de consue. Ex hoc bene sequitur, q̄ in casu huius. c. requiritur scientia aduersarij, p ea quæ dixi. §. ic glo. in verbō, vocem. quorum autem consensus requiritur in inducenda consuetudine, propriè declarat Abb. in d. c. fin. Et an requiratur consensus superioris ēt tradit Iaſ. in l. de quibus. co. viij. versi. iij. no. ff. de legibus. ¶ In ea.
115 gl. ibi, & necesse est q̄ sit præscripta. Not. gl. † q̄ ex solo cursu legitimi temporis consuetudo dicitur præscripta. Contrarium tenet glo. in d. l. de quibus. quæ requirit q̄ saltem semel fuerit obtentum in ꝺdictorio iudicio ſm illā consuetudinē. Ista est longus articulus & extrauagans à materia nostra. cōiter opi. est cum gl. nostra, ſm Pan. in d. c. fi. & d. Iaſ. in d. l. de quibus. ad bi dicta me remitto. ¶ Gl. in verbo, tertio. diuiditur in tres. In prima notat. In secunda remouet contrarium per viam fallentiæ. In tertia idem facit. Secunda ibi, nisi. Tertia ibi licet teneatur. ¶ In ea. glo. in prima parte vt dixi nō benè colligit notabile, quia in text. nostro non tractatur de consuetu-
116 dine, sed de præscriptione. ¶ † Quot autem actus requirantur, in inducenda ꝺsuetudine propriè dicas q̄ tot requiruntur arbitrio iudicis, quòd sit verisimile deuenisse in notitiam populi, ſm Bart. in d. l. de quibus. & iō vnicus actus habens cām successiuam sufficeret. c. cum de beneficio. de præb. in vi. ¶ In ea. glo. ibi, nisi criminibus. melius dicas q̄ tex. in d. l. iij. & similia iura non loquuntur de consuetudine, prout est iuris, sed loquuntur de consuetudine prout est facti. dr̄ enim delinquere quo ad factum, qui bis delinquit. d. l. iij. de episc. aud. vbi Bart. & alij, quod ego intelligerē verū, si delictum fuit reiterātum ex proposito & deliberata mēte, aliàs secus per id q̄d decidunt Cy. Bal. & Sal. in l. ij. C. de rebus cred. qui dicunt q̄ nō pōt dici consuetus blaſphemare, qui quandoq; in ludo blaſphemat per iracundiam q̄ñ pdit, sequitur Dec. consi. 163. In
117 causa matrimoniali. colum. ix. ¶ † Gloſſ. in versi. temporis, diuiditur in duas ptis prout dupl̄r opponit. Prima oppō. de l. si sit. ff. quemad. ser. amit. nō vr̄ benè formari ꝓtra tex. qa nō sequit, tex. vult q̄ ius eligendi prescribatur ltīmo tpe, ergo nō exigit duplicatum tp̄s, immo vbi exigeret duplicatum tp̄s dicerem illud esse legitimū tp̄s, & p̄r tex. iste concordaret, sed posito q̄ tex. velit q̄ sufficiat tp̄s. xl. annorum & non duplicetur, videamus qūo possit contrarium dissolui. Ex dictis Pan. habemus quatuor solones. Prima fuit gl. hic, q̄ j̄rium procedat de iure ciuili tm̄. ista solo non tenetur, quia non est faciēda differentia inter ius ciuile & canonicum, nisi expresso iure caueatur. c. j. de noui ope. nunc. & ſm Pan. in c. de quarta. j̄. de p̄scriptio. in materia p̄scriptionis vnica tm̄ reperitur differētia inter ius ciuile & canonicum, nā ius canonicū non admittit p̄scriptionem cū mala fide. c. fi. j̄. de prescrip. Ius aūt ciuile sic. l. oēs. & l. fi. C. de p̄scriptio. xxx. vel. xl. anno Præterea sequeretur, si duplicaretur tp̄s de iure ciuili, q̄ in terris imperij saltem citius curreret p̄scriptio j̄ ecclesiam quam j̄ priuatum, qđ non est dicendum. aut. cassa. C. de sac. san. Si tñ velimus sustinere hanc solonem, posset dici q̄ de iure ciuili in habentibus cām discontinuam sit duplicatum tp̄s in odium malę fidei possessoris: secus āt de iure canonico pp bonam fidē possidentis, tñ nō satisfacit, ga prælcrip. 30. anno. q̄ de iure ciuili currit cum mala fide, fuit inuēta in odiū negligētis rem suam ſm gl. in l. fi. C. de edi. diui Adr. tollendo. & sic lex ciuilis nō ꝺ templat malā fidē, sed potius negligētiā do. Itē rō quare duplicet tp̄s assignata in d. l. si sit. ga quotidie vti nō pt̄ seruitute, militat ēt j̄ bonę fidei possessorē. Secunda fuit solutio, q̄ ius eligēdi dicatur habere causam quasi continuā aptitudine, qa electio fieri posset quotidie si quotidie vacaret ecclesia, sicut dr̄ de stillicidio. l. foramē. ff. de serui. vrbanorū p̄diorū. mihi ēt non placet, quanḡ. n, electio fieri posset, quotidie tñ in vsu iuris eligendi requirit factū hominis, ergo dr̄ habere causam discōtinuam, sicut seruitus itineris, prout declarat Bar. in l. ij. C. de seruit. & aqua. Tertia solutio q̄ dispositio. d. l. si sit, pcedat in seruitutibus realibus, non autem in personalibus vel mixtis reprobatur. & bene per Pan. in d. c. de quarta. tribus rationibus, quas adde hic. Quarta solutio q̄ tempus decem vel
118 viginti annorum duplicetur. † Sed de iure canonico contra eccleſiam nō præscribitur nisi spatio. xl. anno. c. illud. j̄. de præscriptio. & sic tempus fuit duplicatum à lege, meritò amplius non debet fieri duplicatio duplicationis, sicut non admittitur retortio retortionis, secundum Bar. in l. post legatum. in vlti. colū. ff. de his quibus vt indig. ista solutio cōtra approbatur, & eam confirmat Cepo. titu. de serui. vrbanorum prædiorum. sub rub. quemad. ser. amit. mihi nō videtur iuridica in præscribenda seruitute discontinua. vnde aduerte, quia considerandi videntur duo casus; aut quæritur an in præscribenda seruitute discontinua duplicetur tempus, aut verò quæritur, an duplicetur in præscribēda libertate ab ipsa seruitute. Primo casu ego non reperio duplicari tempus, nam tales seruitutes sine titulo non præscribuntur, nisi spatio tanti temporis, cuius initij memoria non sit in contrarium, secundum glo. Bar. & omnes in l. seruitutes. magna. ff. de ser. per tex. in l. j. §. fi. ff. de aqua plu. arcenda. quod spatium tanti temporis clarum est non duplicari
119 cum titu. vero habito. † A tertio præscribitur spatio decennij inter præsentes, & xx. inter absentes. l. si ego. §. j. ff. de pub. cōfirmat Fel. in d. c. de quarta. in pen. col. quod esset falsum si tempus duplicaretur. Secundo casu quando agitur de præscribenda libertate, regulariter ēt non duplicatur tempus, nisi seruitus, cuius libertas præscribitur, fuerit constituta per interualla dierum. ratio assignatur, ga ille in cuius præiudiciū præscribitur libertas non potest quādo vult vti seruitute habente interualla temporum. iste est proprius sensus d. l. si sit. & l. fin. C. de seruii. & aqua. Istis stantibus patet clarissima solutio ad. l. si sit. quia loquitur in seruitute discontinua, & etiā cōtinua perdenda. tex. verò noster loquitur in seruitute acquirēda, in qua non duplicatur tempus, vt s. dixi. est enim quodammodo seruitus q̄ canonici teneantur in electione secum admittere forinsecos, vt j. dicam. Secundò oppon. vnà cum glo. de ca. j. de præscrip. in vj. vbi clarè legitur q̄ non currit præscriptio sine titu. quando ius commune siue iuris præsumptio facit contra præscribentem, hic autem ius commune facit contra clericos. & tamen dicitur q̄ si peruenissent ad legitimum tempus q̄ præscripsissent, & sic sine titu. cum in tex. non appareat q̄ clerici allegarent aliquem titulum. Huic contrario dantur decem
120 solutiones relatæ per Abb. ¶ † Prima fuit solutio glosſ. limitans tex. in d. cap. j. vt procedat in præscriptione rerum corporalium, secus in præscriptione rerum incorporalium, in quib. patientia habetur loco tituli. l. si ego. §. j. ff. de publ. Ista solutio non placet doc. nec mihi. primò, quia ratio. d. c. j. militat etiam in iuribus incorporalibus. Secundò, quia in cōtrarium est tex. in c. si diligenti. j̄. de præscrip. & ibi glo. & contrarium tenuit glo. ibi approbata in d. c. j. Tertio, quia non debet plus operari titulus fictus contra ius, quam titulus verus. l. filiusfamilias. ff. si cer. peta. sed titulus habitus à canonicis sine debita solennitate dicitur contra ius. cap. constitutis. §. de elect. qui titulus contra ius non prodest ad præscribendum. l. nunquam. j. ff. de vsuc. ergo non etiam proderit titulus fictus p̄roueniens ex patientia. Circa istud argumentum Pan. aduertē, quia non videtur concludens. non enim sequitur, prælatus non potest aliquem iura ecclesiæ sine solennitate, ergo non potest pati q̄ præscribantur, licet enim prælatus non possit præiudicare ecclesiæ faciendo, potest tamen præiudicare negligendo, secūdum glo. in c. placuit. xvj. quæst. iij. & Pan. in c. j. j̄. de dolo & contu. Secundò aduerte inquantum Abb. vult q̄ capitulum nō possit concedere ius coeligendi forinsecis sine debita solennitate. istud non videtur probari in d. cap. constitutis. infrà de electio. allegato per ipsum tenendo intellectum Hostien. aut Io annis Andreæ ibi. vel si dicamus, quòd concessio non valuerit ibi, quia facta in translatione & electione illius monachi in Abbatem in quibus non admittitur conuentio, vt no. in cap. ex parte. j. suprà de officio deleg. quicquid sit an ille text. probet vel ne mihi placet opinio Panor. quam sic comprobo, concedere ius coeligendi non habenti est imponere seruitutem capitulo, vt non possit absque illo eligere. ca. auditis. §.
121 de electio. & prohibitus † alienare censetur ēt, phibitus seruitutē imponere. l. fi. C. de reb. alie. non alie. l. de pupillo. §. Sex
122 tus. ff. de no. ope. & si opponas de emphyteuta † qui non potest alienare irrequisito domino directo. l. fin. C. de iure emphyteu. & tamen potest seruitutem imponere. l. iij. ff. de seruii. cum gl. replicabo q̄ potest in præiudicium sui tantum, non autem in præiudicium directi domini. c. j. §. quid ergo. in ti. de inuestī. de realie. fact. in vsib. feu. & sic canonici non poterunt in præiudicium ecclesiæ & futurorum canonicorum ius colligendi concedere sine debita solēnitate. Ex istis sic enucleatis habemus colligere duas limitationes ad l. si qs diuturno. ff. si

seruii. vend. Prima vt procedat nisi ius cōe sit contra præscribentem, de qua dicetur in vltima solutione. d. Ant. Secunda ni si patiens sit talis persona quæ non habeat facultatem transferendi seruitutem & vsucapiendi conditionem. ¶ Secunda solu. eisdem rationibus confutatur quibus præcedens. Tertia & quarta solutio quæ fuerunt Io. Anđ. nihil valent, quia vna inducit iurium correctionem. Altera diuinat. Quinta sol. eiusdem Io. And. quòd præscriptio iuris coeligendi non sit cōtra ius. cap. obeuntibus. vj. dist. mihi placet, nec obst. tex. in contrarium adductus per Pan. in c. cum dilectus. supra de consuetud. quia statutum de quo ibi non dicitur contra ius ex eo solum, quòd monachi alterius monasterij haberent simul coeligere, sed ex eo quia electio erat fieda de gremio alterius monasterij, contra tex. in c. obitum. & in c. nullus. lxj. dist. vel dicitur contra ius, quia erat conditum ab episcopo sine capitulo contra tex. in c. j. infra de his quæ fiunt à præla. non enim obstat quòd fit contra ius alienare iura ecclesiæ sine solennitate, quia verum est per contractum vel per statutum, secus per solam patientiam, quia negligendo, absque alia solennitate prælatus potest ecclesiæ præiudicare, vt supra dixi.
123 ¶ Sexta † solutio eiusdem Io. And. quòd hic non debeat sumi argumentum à contrario, quia resultaret contrarietas iurium si teneamus, quòd spatio quadraginta annorum non præscribatur sine titulo, satis potest tolerari, pro qua solutione est glo. in c. cupientes. §. quod si per. xx. in versi. fetere. de electio. in vj. & in l. conuenticula. C. de episc. & cle. quas gl. extendit Soc. procedere etiam in contractibus, in quibus etiam nō est licitum arguere à contrario sensu contra ius. ita Soc. consi. 9. in prima parte. ¶ Septima solutio Panor. quòd iste tex. intelligatur de legitimo tempore, cuius initij memoria non sit in contrarium, & si concordet, de plano procedit, si teneamus quòd dispositio. d. c. j. non sit dispositio noui iuris, aliàs solutio non procedit. Item ista fortitio præsupponit quòd ius coeligendi non præscribatur sine titulo spatio. xl. annorum. quod videtur contra communem opinionem. ¶ Octaua solutio Hosti. quòd iste tex. loquatur in consuetudine, ille verò in præscriptione, reprobatur per Abbatem, quia hic agebatur de acquirendo iure cæteris personis & non cuilibet de populo, ergo iste text. loquitur in præscriptione. tu considera quòd in casu huius. c. acquirebatur ius omnibus clericis ciuitatis Sutrinæ secundum Abba. supra in notabilibus. Ergo cuilibet de clero. & consequenter erit consuetudo & non præscriptio. & si diceres consuetudo requirit quòd ius acquiratur in publicum, trahatur ex publico, malè diceres, quia non refert vtrum trahatur ex priuato vel publico dummodo acquiratur in publicum. l. venditor. §. si constat. ff. commu. præd. declarat Abba. in d. c. fina. colum. pen, supra de consue-
124 tud. Not. † tamen ex istis dictis duas differentias inter præscriptionem & consuetudinem. Prima est, per præscriptionem acquiritur ius particularibus personis tantum, per consuetudinem verò cuilibet de populo, sequitur idem Abb. in dicto capitulo fin & in cap. cum dilectus. col. fin. eod. tit. Gemi. consilio 124. incip. Pro clariori declaratione.
125 ¶ Secunda † differentia, in inducenda præscriptione contra ius requiritur titulus, secus in inducenda consuetudine, quia sufficit solus vsus. hoc etiam voluit glo. in cap. super quibusdam. §. præterea. infra de verb. sign. Ioan. And. & Archi. in c. j. de rescrip. in vj. Iaſ. in l. de quibus. col. xij. ff. de legibus. Old. cōsilio 284. In quodam monasterio. Fel. in c. si diligenti. versi. iij. rescripto. infra de præscr. Gemi. in d. consilio 123. Calder. cōsil. vlti. in tit. de consue. Ale. consilio vj. vol. j. & 124. in quarta parte. ¶ Tertia differentia, consuetudo extenditur ad similia, præscriptio verò non, secundum Inn. & d. Ant. in dicto cap. dilecto, infra de præb. Fel. in cap. auditis. versi. quinta declaratio. infra de præscrip. Quasdam alias differentias ponit Hosti. in tit. de cōsuet. §. fi. in summa. quas non refero, quia eas reprobat Imo. in c. fi. col. vj. & seq. infra de consuet.
¶ Nona solutio Pau. quòd text. in c. j. procedit quando præscriptio fundatur in sola negligentia, iste verò procedat quando fundatur in actu positiuo, reprobatur per Card. refert Abb. in contrario cap. ad decimas. ¶ Decima resolutio Card. quòd tex. in d. c. j. & d. c. ad decimas. procedunt in casibus in quibus præscriptio fundatur in patientia eorum, qui non possunt aliquo modo rem alij communicare, vt ius decimandi, isti verò tex. loquuntur in præscriptione fundata in patiētia canonicorū, qui poterant ius colligendi alij cōicare. hāc insequitur Pan. per tex. in d. c. constitutis. Tu verò considera q̄ licet canonici non possent concedere ius coeligendi, in perpetuum tamen possunt concedere tempore imminētis electionis. c. scriptum. §. de elec. & isto respectu eorū patientia haberi potest loco tituli, sed ius decimandi non potest præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

latus alicui expresse concedere sine debita solennitate, & propterea etiam patientia non habetur pro titulo.facit.l. si quis diuturno.ff.si serui.vendi.vbi patientia domini habetur loco tituli,quia ipse dominus posset expresse seruitutem constituere in fundo suo.Vndecima & vltima sol.d.Ant.q tex. in d.c.j. loquitur in præscriptione fori magni præiudicij vt de præscriptione proprietatis, iste vero tex. loquitur in præscriptione modici præiudicij,videlicet iuris coeligendi, sic etiam loquit l.si quis diuturno, scilicet in præscriptione seruitutis, quæ est modici præiudicij,reiicitur pariter per Abb.quia est cõtra generalitatem d.c.j.fecit istud parum vrget.Secundò, quia exigit titulus ad exclusionem malæ fidei:quæ ratio militat etiã si agatur de modico præiudicio,& istud benè stringit,sed tu aduerte q in re modica militat præsumptio donationis.l.ff filij.C.d donat. inter vir.& vxor.quæ præsumptio excludit præsumptionem malæ fidei. prælatus. n.potest res minimas alienare sine solennitate.c.terrulas.xij.q.ij.& etiam donare.ca, cæterũ. j.de dona.& istam solutionem sequitur Imo.hic. & in d.ca.si diligenti.vbi etiam Fel.col.v.sequitur Roma.in l.sequitur. §.si viam.ff.de vsuc.& Pet.de Anchara.in regu.sine possessione d reg.iu.inferentes ex hoc q si ageretur de præscriptione totius iuris eligendi ad exclusionem capituli,tunc requireretur titu-
126 lus. similiter si ageretur de præscriptione † vsusfructus vel alterius seruitutis magni præiudicij non procederet. l. si quis diuturno.quod est bene notandum. Ex s. scriptis habetis tres limitationes ad dictum ca.primum.aliàs nonum. Adde Fel.in d.c.si diligenti.habetis etiam vnam declarationem & duas limitationes ad d.l.si quis diuturno.habetis insuper q ius coeligendi præscribitur spatio.xl. annorum sine titulo, sed ius eligendi in totum exclusо capitulo non procedit sine titulo,nisi interueniat tantum tempus, cuius initij memoria non sit in contrarium.& ita reiecta opinione Panor.concludunt.Mod. Taurinenses in trac.de præscrip.in 5.parte principali versi.iiij.
127 quæro quanto tempore.¶†Glo.pen.oppo.& non soluit,p solutionẽ oportet declarare quæ dicantur in bonis nostris, q ex bonis,& quæ extra bona. In bonis nostris dicuntur ea, in quibus habemus actionem ad recuperandum, & exceptionẽ ad retinendum.l.rem in nobis.ff.de acquir rer.domi.l. bonorum.§.in bonis.ff.de verborum signifi.quem tex. reputat notabilem Roma. in notabilibus post singularia, notabi.ccx. incip. Obligo tibi omnia bona mea, ad hoc q in generali obligatione bonorum veniant bona,bona fide possessa, & isto re
128 spectu seruitus potest dici in bonis nostris. ¶ ¦Ex bonis verò dicuntur quæ sunt in dominio alterius, sub periculo tamẽ nostro ratione detentationis vel alicuius iuris,quod habemus in eis.§.sanè.institu.vi bono.rapt.Et isto respectu fundus ser-
129 uiens,potest dici ex bonis nostris.† Extra bona dicũtur quæ non sunt in commercio nostro,vt res sacræ & similes,vel quę sunt penitus alienæ. Et isto respectu seruitus non dicitur extra bona,maximè cum sit æstimabilis.ad text.in d.l.j.ff.de vsufructu legato,qui dicit q seruitus non est in bonis, nec extra. Respondetur q loquitur diuerso respectu & ea ratione,quia seruitus est accessio fundi dominantis, vnde sicut accessio rei ad rem facit accessam rem dici amplius non esse.l. rerum mixtura.ff.de vsucapionibus.Ita seruitus accessa fundo dominanti dicitur non esse in bonis nostris, sed ipse fundus dominans tantum, secundum glo.& Barto.in d.l.j.& istud est quod voluit Abb.hic, dum dicit q seruitus non est pars bonorum, quia separari non potest a fundo dominante. §. ideo autem.
130 insti. de seruit. ¶†Circa primã q̃stionẽ colligo conclusionẽ q electus vel præsentatus a bonæ fidei possessore,est præferendus electo vel præsentato a vero proprietario. Ista conclusio est *communis* quam approbant doct.hic & in c.Cumana.de electio.5.&Pan.in consi.54.in j.volu.& in c consultationibus.j. de iurepatro.& Rot.titu.de præben.decisio.v.in antiquis. Ista conclusio procedit de plano si ante confirmationem vel electionem non constet in iudicio de iure veri patroni seu proprietarij,sed dubium est an procedat,si constaret etiam de iure proprietarij.Pan.hic sentit,immo expresse vult idem dicẽdum,dum pro parte contraria arguit q non debet confirmator attendere possessionem alterius, vbi constat de proprietate,arg.l.bona fides.ff.depositi.contrarium tenet idem Panor.in d.c.consultationibus.per tex.in c.cum dilectus.j.eo.sequitur Deci.consi.149.In causa iurispatronatus.col.iij.ista opin.videtur æquior.præceptor meus in trac.de iurepatrona.in verbo competens alicui.in xix. q.perpendit de ista contrarietate, & dicit se dubitare.Ego consideraui posse cõcordiam sedari, vt dicamus, aut constat de iure proprietarij, & non constat de non iure possessoris,& tunc procedat opin.Panor. hic,qui debet intelligi quando non erat lis cõtestata super iure proprietatis eligendi,licet constaret de proprietate canonicorũ propter iuris dispositionem. Aut constaret de iure proprietatis taliter quòd etiam liquet de non iure possessoris. Et isto casu procedat opin. Panor.in d. c. consultationibus. Et in istis terminis loquitur tex.in d.c.cum dilectus. & ratio distinctionis est,quia antequam sit cognitum de non iure possessoris, debet possessor tueri in sua possessione.c.licet causam.j. de proba. sed postquam ius est deductum in iudicio, satis possessor constituitur in mala fide, si fidem non faciat de meliori iure: & istud sentit Rota in tit.de iurepatro. decisione. 141. in no-
131 uis. ¶†Ex secunda quæstione collige, quòd electio facta à proprietario alio existente in possessione, etiam cum mala fide est cassanda, quia non licet proprietario spoliare possessorem malæ fidei propria auctoritate possessione.c. literis.j.tit. j.l.si quis in tantam. C.vnde vi.quæ conclusio venit declaranda eo modo quo præcedens. ¶ Ex tertia quæstione collige quòd electio facta à proprietario vacante possessione iuris eligendi valet, & est confirmanda. pro ista conclusio.adde tex. in d.c.consultationibus. quem ad hoc ibi not. Abb. in iij. notab. ¶ Secundò adde gl. & Bar. in l.fin. C.vnde vi.In contrarium tamen obst. tex. & quod ibi dicit Bar. in l.j. C. quorum lega.potest respoderi quòd ibi ex toto non vacabat, quia hæreditas iacens retinet possessionem loco defuncti seu hæredis. l.hæreditas.C.deposi.vel ideo est, quia legatarius propter detractionem falcidiæ non ex toto certus dicitur de proprie-
132 tate. ex qua.q.† elicitur quòd admittitur libellus hoc modo conceptus, peto electionem cassari, quia ad me spectat ius eligendi de iure communi. Nec obst. quòd ad proprietarium non spectat ius eligendi, quia verbum, spectare,& verbum, retinere etiam conuenit possessori, & sic transeunt *communiter* scribentes. Adde Pan post do. Ant. in c. j. j. de sequestra.pos.& fructuum.col.iij. vbi determinat, quòd delegatus per ista verba,cognoscat de causa talis rei, quam Titius asserit ad se spectare, possit cognoscere tam de petitorio quam possessorio. Sequitur Rota in isto tit.in nouis deci.396. inci. Committatur. & Fel.in c.inter dilectos. per illum tex. col. ij. j.de fide instr. vbi limitat post Bart. Est enim verbum, spectare,vel pertinere latissimum.l.verbum pertinere.ff.de verb.sig. c.cum ad sedem. j. tit. prox. adeo quòd etiam importat ius pignoris secundum practicum Papien.in forma libelli in actione reali,in verbo, spectare, immo etiam importat ius luendi, secundum Are.in consi.vi.in ij.dubio.Soc.in consi. viij. col.j. & ideo qui libellat isto modo, quia ad se spectat, poterit in prosecutione causæ deducere omne ius suum melius sibi cõpetens,vt dixi.s.in glo.in verbo,id venire.
133 ¶ Circa vltimam † quæstionem habetis conclusionem, q præscripto iure postulandi intelligitur præscriptum ius eligendi,secundum Pan.post Goffre.per text. in c. cum in tua. j. de deci.& per alia,de quibus hic per eum, quibus non obstantibus contrarium credo verius, quia præscriptio tanquam odiosa, & iniquissimum remedium, non est extendenda.c.auditis.vbi latissimè Fel. infra de præscrip.ponit Bar.in l.j.§.si qs. ff.de iti.act.priua. vbi concludit quòd præscripto iure exigendi pedagiũ pro vino nõ intelligitur præscriptum ius vectigalis pro frumento, nec econtra, quia tantum præscriptum quantum possessum.sequitur Io. Berta.in trac.de gabel.in vij. col.primæ partis. facit quod dicit Pan. in c. cum olim.col.pe. per illum tex.infra de præscri. & quod dicit Gemi. in c.nemo. de elec.in vj.& quod idem consuluit in consilio 45.colum.iij. quod incipit,Consuetudo taliter. vbi is qui præscripsit quòd episcopus ad eius preces conferat beneficia, non intelligitur præscripsisse,quod in auctorizanda permutatione requiratur eius consensus prout requiritur in aljis patronis, de quo per Fel.in c.cum accessissent.col.vj. supra de const. & ita tenendo non obstant iura Pan.Primò non obst.tex.in d. c. cum in tua.quia ibi præscriptio non extenditur de re ad rem, seu de actu ad actum considerato iure decimandi præscripto in illo fundo.ita respondet Ant.de But.in c. fi.in pe.char.j. eo. Nec etiã obst.tex.in c.j.de relig.do.& in l.is qui.ff. quemadmodum seruit.amit.quia ibi agitur de conseruando iure in genere per vnum actum in specie continuatum.In casu autem nostro agitur de acquirendo iure in genere per vnum actũ in specie,vnde non bene arguitur de casu ad casum,quia facilius conseruatur ius, quàm de nouo acquiratur.c.ad aplicam.j.de reg.Item in conseruando iure suo non ita præiudicatur tertio sicut in acquirendo, igitur &c.minus facit tex.in c. post translationem. de renun. quia loquitur de alia electione per quã nullum ius acquiritur postulato. nos loquimur in electione, per quam acquiritur ius electo,vt declarat gl.in c.j. in ver. vera postulatio. de postul.præl.lib.vj.Et ex his cum laude Dei,& beati Ioannis. cuius festum heri celebrauimus, remaneat vtiliter, vt puto expedita hæc decretalis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Spoliatis possessione rerum immobilium de iure ciuili dantur sex remedia pro recuperanda possessione.*
2 *Commodum est possidere.*
3 *Appellare de iure ciuili an liceat à sententia in possessorio lata.*
4 *Dominium & proprietas differunt.*
5 *Dominium difficilime probatur.*
6 *Dispositio iuris canonici in concernentibus periculum animæ præfertur dispositioni iuris ciuilis,etiam si de peccato veniali agatur.*
7 *Ius rigorosum dicitur quando non succurrit cum possit.*
8 *Interdictum vnde vi vtrum competat contra singularem successorem.*
9 *Iudicis officium an competat aduersus singularem successorem scienter succedentem in rem vitio violentiæ affectam.*
10 *Spoliato an sit vtilius intentare remedium canonis, sæpe,an remedium canonis,reintegranda.vsque ad nu.13.*
13 *Officium iudicis an competat contra tertium possessorem,ad quem violẽter peruenit res violenta.*
14 *Officium iudicis an competat ei qui cecidit à possessione culpa vel negligentia propria, aut alia iusta causa.*
15 *Officium iudicis non competit cadenti à possessione ex iusta causa, fallit tamen in personis quibus de iure competit beneficium restitutionis in integrum.nu.16.*
17 *Officium iudicis aut aliud remedium pro recuperanda tenuta, an competat commodatario,inquilino & similibus, qui non possident, sed detinẽt.*
18 *Actio ex locato ad interesse competit colono contra dominum spoliantem seu deijcientem.*
19 *Remedium canonis, reintegranda. an detur contra singularem successorem.*
20 *Remedium nouum possessorium distinctum ab aljs antea introductis, an inducatur per canonem,reintegranda.*
21 *Remedium canonis, reintegranda,pro quibus rebus detur. Et an pro rebus incorporalibus.nu.22.& quibus competat.vsque ad nu.29.*
29 *Actio de dolo an detur contra singularem successorem habentem notitiã spolij tempore successionis.*
30 *Remedium nouum possessorium an inducatur per.l.si coloni.C. de agri.& cen.lib.xi. & pro quibus rebus competat, & quibus & contra quos. vsque ad nu.36.*
36 *Remedium quod metus causa,an competat in singularem successorem.*
37 *Agenti actione quod metus causa contra eum, qui non intulit metum,obstat exceptio proprietatis.*
38 *Actio quæ datur contra singularem successorem habentem notitiam violentiæ quæ sit.*
39 *Actio in factum nascitur ex remedijs prætorijs.*
40 *Conditio ex cap.sæpe.contra quos detur: & quibus.vsque ad nu.54.*
44 *Vicinus præsumitur scire facta vicini.*
50 *Agenti remedio huius canonis,an obstet exceptio proprietatis.*
51 *Inuadens rem propriam perdit ius suum.*
52 *Conuentus conditione ex canone.c.sæpe.an eximatur de iudicio nominando dominum, vel primum possessorem in iudicio.*
54 *Possessori primo seu domino an subueniatur aliquo remedio possessorio cõtra occupantem rem vacantem.*
55 *Remedium.l.cum quærebatur. C. vnde vi,an competat etiam pro rebus mobilibus. Et an competat pro recuperanda possessione naturali ei qui retinuit animo. Et an competat prælato pro rebus ecclesiæ occupatis vacante ecclesia.Et vtrum habeat locum in re hæreditaria occupata.nu.56.57.58.*
59 *Conditio ex l.cum quærebatur.C.vnde vi,an detur ei,per cuius iniuriam seu errorem possessio vacat.*
60 *Remedium.l.cum quærebatur.C.vnde vi,an competat prædoni. An cõpetat singulari successori.nu.63.Et an reuerso ab hostibus pro recuperanda possessione occupata tempore captiuitatis.nu.62.Et an detur cõtra tertium possessorem.nu.63. An etiam detur contra eum qui occupauit rem vacantem credens esse suam, puta quia erat fama publica, q illa res erat maiorum suorum.nu.65.*
64 *Possessor primus & occupator primus, si concurrant contra secundum occupatorem rei vacantis, vter præferatur.*
66 *Conditio ex l.cum quærebatur.C.vnde vi.præscribitur spatio. xxx. annorum.Et an illa præscriptio procedat de iure canonico.nu.67.*
68 *Remedium.l.si quis in tantam.C.vnde vi.pro quibus rebus detur.*
69 *Possessionem beneficij vacuam apprehendens propria authoritate sine executorialibus,siue ante fulminatum processum,an perdat ius suum. Et an istud habeat locum in eo, qui accepit equum solinagum in pascuis. nume.70.Et an procedat in rebus,quas spoliatus incontinenti recuperauit.nu.71.*
72 *Iniuste pœnitentia ductus si antequam conueniatur fecerit restitutionem rei spoliatæ, an euitabit pœnam.l.si quis in tantam.*
73 *Spoliatus,si ex interuallo spoliauerit spoliatorem, an perdat conditionẽ. l.si quis in tantam.*
74 *Affectans priuari an incidat in pœnam.l.cum quærebatur.C. vnde vi.in præiudicium legitimæ filiorum.*
75 *Intrudens se vel violenter occupans beneficium priuatur à lege ipso iure.*
76 *Conditio.l.si quis in tantam.C.vnde vi.an procedat in peculio aduentitio,quod filiusfamilias inuasit: & quibus detur,vsque in fin.*
87 *Ingrediens per vim auctoritate licentiæ concessæ an & quando excusetur à pœna.Et an hoc competat contra mulierem.nu.88.& 89.Et an mulier excusetur à pœna prætextu ignorantiæ.nume.90.*
91 *Conditio mulierum & masculorum in damnis euitandis parificata est.*
92 *Error iuris naturalis non excusat mulierem à pœna.*
93 *Conditio.l.si quis in tantam.C.vnde vi.an competat contra fideicommissarium qui de facto occupauit res legatas vel fideicommisso subiectas.*
94 *Filius occupans vnam rem hæreditariam pro sua legitima an priuetur re suo.*
95 *Ecclesia propter violentiam prælati non incidit in pœnas.*
96 *Conditio.l.si quis in tantam.C.vnde vi.an detur contra socium qui per vim occupauit rem communem.Et an detur contra hæredem instituti sub conditione, qui propria auctoritate ante euentum conditionis occupauit bona hæreditaria.num.97.*
99 *Verba futuri temporis non sunt latæ sententiæ sed ferendæ.*
100 *Violentia in beneficialibus est odiosior quàm in temporalibus.*
101 *Beneficium violenti occupatoris an possit ante sententiam declaratoriã alteri conferri.*
102 *Appellari an possit à sententia lata super conditione.l.si quis in tantam.C.vnde vi.*

¶ Sequitur solenne.c.Sæpe.de restit.spoliatorum.extra,repetitum per eximium dominum de Ripa.die xxvj.Iunij.1519.

1 SAepe ¶†Diuiditur & summatur istud.c.sæpe.vt hic per Abb.pro faciliori intelligentia premitto quatuor. Primò quòd possumus perdere possessionem propter violentiam & sine violentia, & quot sint genera violentiarum quibus perdatur possessio, traditur per gl.in l.j. C. quod met.cau.Secundò præmitto, quòd de iure ciuili spoliatis possessione rerum immobilium sunt prodita sex remedia pro recuperanda possessione,quæ enumerat Spec.in isto tit.§.j versi. sed vt in hac materia. Tertiò præmitto quòd de iure ciuili ad recuperandum possessionem rei mobilis non est proditum aliquod interdictum possessorium,secundum gl.in l.rem quæ nobis ff.de acq.poss.licet sint inuenta plura alia remedia, de quibus ibi per Bar.& Alex.Quartò præmitto, quòd de iure canonico fuerunt introducta duo remedia possessoria, videlicet remedium huius canonis,& remedium canonis, reintegranda.iiij.q.j. super quibus quibus duobus versatur farrago huius libelli, in quo discutiemus quid de nouo afferant ista remedia.Pro quibus rebus dentur. Quibus personis & cõtra quas. Quis sit modus libellandi & procedendi in eis, & alia plura ad
2 materiam pertinentia. ¶ † In tex.ibi, commodo possessionis amisso. Not. quòd commodum est possidere. § retinendæ. insti. de interdi. vbi duo commoda recitantur. primum quia actore non probante is qui possidet,obtinebit.facit enim possessio aduersarium actorem.l.j.C.de alie.iud.mu.cau.fac. quã allegat ad hoc Bal.in l.fi.in vj.q.C.de edicto diui Adr.tollend. hoc etiam probat iste tex.¶ Secundum,quia in pari causa pro possessore semper est iudicandum.regu. cum sint partiũ iura. de reg.iu.lib.vj.Bonus tex.in c.cum ad sedem.de preb.lib.vj.facit decisio Bar.in l.j.§. nõ autẽ.ff.de bonorum poss.fm tabul. & quod decidit Fel.post Bal.in c.capitulum.in xv.col.j. de rescrip.¶ Tertium commodum corollarium est, quia possessio transfert onus probandi in aduersarium vt hic,& l.circa.ff.de prob.& l.vis eius.C.eo.tit.& in l.l beris.§.fi.de libera.causa.de quo per Bar.in l.j.in iij. opo.& duabus seq. iij.partis.ff.de no. ope. ¶ Quartum commodum est, quia si duo habentes causam ab eodem simul contendant, ille præfertur qui prius habuit possessionẽ dato quòd alter sit prior in titulo. l. quoties. C.de rei vend.l.siue autem.§.si duobus.ff. de public. quod tamen non procedit in beneficialibus.c.capitulum. s. de rescri. nec in matrimonio.c.fi.j.de sponsa.& de isto commodo plenè tradũt Mod.in d.l.quoties. & Pan. in c.continebatur.j. de his quæ fiunt à præla.¶ Quintum cõmodum est, quia ex possessione præsumitur dñium,si de eo incidenter agatur,secundum Bar.in l.pe.ff.de condi.insti.Pan.post d.Ant.in c. cum ad sedem.s.c. ¶ Sextũ est , quia præsumitur pro possessore quòd acquisierit rem ante adeptam prælaturam , & sic de bonis suis & non ecclesiæ,secundum gl.in c.j.xij.q.ij.Pa.in c.cum essés.in iij.char.de testa.Roma. consilio 169. per totum. Are. in l.qui iure familiaritatis. ff. de acq. possi. ¶ Septimum est, quia possessio rerum immobilium tollit suspicionem fugæ,& releuat ab onere satisdandi de iudicio sisti. l. sciendum. & ibi latè Mod.ff.qui satisd.cog.¶ Octauum commodum, quia ex diutina possessione beneficij præsumitur quis legitimè institutus secundum Inn.Pan.& alios in c.illud.j.de præsump.& ho-

Universidad de Deusto
Biblioteca

die facta est regula de triennali possessore. ¶ Nonum est, quia is præfertur in iure offerendi, qui pignus possidet.l.Paulus.§.qui pignoris.ff.quibus modis pign.vel hypotheca sol. & in l.j.C. eod. ¶ Decimum est,possessio producit actum acquisitionis fructuum,vt not.in l.iij.§.ex contrario.ff.de acquirend.possess.secundum tamen distinctionem Barto.in l.ex diuerso.ff.de rei vendi.& Pan.in cap.grauis.suprà eod. ¶ Vndecimum , possessio causat acquisitionem dominij mediante vsucapione vel præscriptione.l.qui fundum. in princip.ff.pro empto.glo.in auth.nisi tricennale. C. de bo.mater. plenè per scribentes in regula,sine possessione. de regu.iur.in vi.Fel.in c. j.j. de præscript. ¶ Duodecimum & vlti.pro nunc,ex possessione diuturna diuisim obseruata præsumitur diuisio facta in ter fratres,secundum glo.in l.si maior.C.commu.diui.quę gl. *communiter* approbatur secundum Deci.consi.78.colum.fi.& Soc.consi.144.colum.fin.vol.ij.& ex possessione diuisim obseruata præsumitur ratificata diuisio nomine absentis secundum Socy.con.159 Visis processu & sententiis. colum.ij.co. 3 vol. ¶† Ex præmissis redditur dubitabilis vna communis cõclusio,quę habet q de iure ciuili à sententia lata in possessorio nõ appellat.l.j. C. si de momen.pos.fuerit appellatum.& secũdum quam consuluit Deci.consi.28.per totum. quæ conclusio fundatur ista ratione,quia iudicium possessorium est modici præiudicij.ista ratio tollitur per prædicta.fundatur etiam quia sententia in possessorio est interlocutoria, à qua de iure ciuili non appellatur.l.ante sententiam.C.quo. appel.non recip.Ista etiam ratio confunditur,posito enim q esset interlocutoria, quod non conceditur, tamen propter difficultatem probandi dominium est apta parere præiudicium irreparabile per diffinitiuam in petitorio , & ideo deberet etiam posse appellari de iure ciuili,vt dicitur in d.l.ante sentẽtiam. & ideo fortè verior est ista opi.contra communem, quam veriorem dicit Pan.per istum text.in consi.55.inci.In causa quæ ad præsens.colum.j.vol.ij.& Ang.in consi.107. Iacobellus & Lucas. & ita etiam tenuit Barto.in l ij.ff.de appel.recip.ad tex in d.l. j.respondetur q sententia habet effectum, quia non differtur executio appellationis,tamen recipitur, verum tamen q manifestus spoliator non appellat etiam de iure canonico.c.Romana.§ præterea.ĩ.de appel.prout consuluit Roma.consilio 324.incip.In proposita consultatione. confunditur etiam id quod dicit Barto.in l.admonendi.colũ.pen.ff.de iureiur.q in causa possessorij rei etiam maximi valoris sit locus iuramento in supplementum , quia causa possessionis est vilis & modici præiudicij.ista ratio non videtur vera per illum tex. & prædicta. ¶ †In tex.ibi,iuris.exponi debet secundum doc.i.domi 4 nij,& sic habes q dominium & proprietas differunt , de hoc dic vt dixi.s.in rub.de caus.poss. & proprie. ¶ In tex.ibi,effectum.vera litera secundum Innoc.esse debet effectu in ablatiuo,sed tũc esset falsa latinitas nisi in tex.esset verbum, ius proprietatis,& non iuris, secundum communem literam stat in accusatino,& tunc exponas effectum.i.vsum, quia ex admissione possessionis non perditur dominium, vt in c.cum ecclesia.s.de causa pos.& proprie.& in l.naturaliter.§.nihil cõmune.ff.de acquir.possess.sed bene perditur vsus, qui est vnus effectus dominij,& ex hoc not.Pan.q ipsa possessio est effectus dominij,& eius commodum.sed tu considera q tex.contrarium præsupponit, dum vult q amisso cõmodo possessionis aliquando admittantur effectus iuris , ergo aliud est commodum possessionis , aliud effectus dominij , licet ex amissione 5 vnius aliquãdo sequatur amissio alterius. ¶ †In tex.ibi,ppter difficultatem probationum.not.q dominium difficillime ꝓbatur,ideo vtilissimum fuit consilium Iurisconsulti.traditum in 6 l.is qui.ff.de rei vend.¶ †In tex.ibi,non obstante. habes q dispositio iuris canonici in concernentibus periculum animæ præfertur dispositioni iuris ciuilis.& in hoc procedit vulgata regula,q leges nõ dedignantur sacros canones imitari.de qua in c.clerici.s.de iud.quod procedit etiam si agatur de peccato veniali secundum Pan.in c.fi.col.j.ĩ.de præscr.lex. n. nutritiua peccati non ligat,immo est ipso iure nulla.c.ex parte s. de cõsue.de quo plenè per Fely.in c.ecclesia sanctæ Mariæ. co.xv.& seq.s.de const.Iterum. ibi non obstante iuris ciuilis rigore oppo videtur quòd ius canonicum admittat hunc rigorem, vt in cap.cum ad sedem.suprà eo.credo q rigor de quo hic,non consistat in eo q interdictum,vnde vi,non detur aduersus singularem successorem,sed rigor consistit in hoc, quia ius ciuile non prouidit de remedio possessorio contra singularem successorem succedentem scienter in vitio cum posset,& de- 7 beret.& ex hoc habetis † notare q rigorosum ius dicitur , qñ non succurrit,cum possit.facit tex.cum gl.in c. vt constituere tur.50.distin.Item ibi, non multum interest.no.parũ interesse quantum ad periculum animæ quo gñe peccati delinquat, ratio est,quia quodlibet pcm̃ mortale mortificat aiam.§.alias ea demum.xxv.dist.reliqua notabilia dimitto, quia expedientur cum apparatu. ¶ Glo.i. effectualiter formatiij.op. fatendo omnia contraria scilicet,q ante hanc decretalem spoliato subueniebatur aduersus tertium singulam successorem , ad quem scienter res violenta deuenerat officio iudicis condictione ex canone , reintegranda, actione de dolo , & actione quod met.causa,si fuerat spoliatus per violentiam compulsiuam. pro resolutione videndum est de quolibet istorum remediorum vtrum dentur contra singularem successorem & ob quam causam , & vtrum competant alia remedia ad effectum vt cognoscamus an istud remedium , de quo in text. sit 8 nouum & pinguius alijs,vt dicitur in lfa.¶ †Quæro igitur primò vtrum interdictum vnde vi, competat cõtra singularem successorem.gl.j.& cæteri fatentur q non, per tex. in l. cum à te.ff.de vi & vi arma.& in c.cũ ad sedem s.eo. & ob hanc causam tex.dicit q non subueniebatur antea , sed per interdictũ, vnde vi.Sed hic aduerte, quia ẽt de iure ciuili spoliatore non existente non soluendo dabatur in subsidiũ contra singularẽ successorem,sm gl.Bar.& scrib.in d.l.cum à te.contra verò ipsum spoliatorem,qui dolo desierat possidere , indistinctè competit interdictum, ergo effectualiter spoliatus non poterat rẽ perdere contra tex.nm.Solutio, spoliatore exñte soluendo, spoliatus perdebat in effectu dominium licet à spoliatore per interdictum æstimationem consequi posset. & istud est quod voluit iste tex. An aũt inter dictum, vnde vi, detur contra vẽm successorẽ? videtur quòd non:quia ex delicto defuncti non conueniuntur hæredes,toto ti.C.ne ex delic. defunc. *In contrarium est tex. in l. si plures. ff. de vi & vi arma. Ad contrarium respondetur quòd hæredes non conueniuntur ex delicto defuncti, tanquam obligatio sit mere hæreditaria, sed quia res ad eos peruenit,& ideo is solus hæres,apud quem est res, insolidum conuenitur.d.l. si plures.quod sic declarant Aret. & Mod. in l.iiij.§. Cato.in iij. opp. Bar. ff. de verb.obli. 9 ¶ † Quæro secundò, an officium iudicis competat aduersus singularem successorem scienter succedentẽ in rem vitio violentiæ affectam? gl. tenet quòd sic per tex.in c. quia V. de iudic.& in c.bonæ.j.de appel.quę opi.confirmatur,quia officiũ iud.competit,vbi æquitas suadet.c.j.& ij.s.de of. iud.l. Quintus.§.Pomponius.ff. de ann. leg. Contrarium tenent Abb. & *cõmuniter* scriben.hic per istum tex.qui aliàs malè diceret si subueniretur spoliato officio iudicis. Ad contraria respondetur, primo ad c. quia V. quòd debet intelligi secundum tpa huius canonis,cum sit vterque canon editus ab eodem, & sic ambo loquuntur de remedio huius canonis , & non de officio iudicis. Ad arg.de æquitate respondet Cardi.verum esse,vbi æquitas suadet, & nulla subest obligatio , secus si subsit obligatio, vt hic propter sciam succedentis in vitio, quã mediante obligatur.patet quia competit actio , vt dicitur in text. ergo subest obligatio.l.licet.§.ea obligatio.ff.de procu.Ad tex.in c.bonæ.respondetur quòd loquitur in spoliante appellatione pendẽte,& sic in casu spãli,in quo attentata lite appellatur,vel lite pendente benè retractatur officio iud. quia spoliator scienter succedens in locum spoliati offenderunt iudicem, ius, & 10 partẽ.c.pe.& fi.ĩ.vt lite pẽdente.¶ †Tertiò quæro iuxta hoc an vtilius sit spoliato intentare remedium attentatorũ, an remedium huius canonis,siue canonis,reintegranda? respõdeo q vtilius est intentare officium iudicis siue remedium attentatorum pluribus rationibus primò,quia intentans remedium huius canonis habet necesse ꝑbare, q singularis successor sciret rem esse affectam vitio violẽtiæ tpe quo eam recepit, vt ĩdicam: intentans verò remedium attentatorum solũ tenetur ꝑbare q tpe litis motæ vel appellationis interpositæ possidebat d.c.bonæ.Secundò, quia ad excludendũ remedium huius canonis,& canonis reintegranda.obstat exceptio alterius spolij.c.fi.s.de ord. cog. Sed exceptio alterius spolij non excludit remedii attentatorum,sm Pan.in d.c.bonæ. Tertiò quia in iudicio remedij huius canonis,vel canonis , reintegranda. seruandus est ordo iuris saltem requisitus in causis summarijs.c. accedens. vt lit.non contest.sed in iudicio attentatorum nullus ordo requiritur,sm gl.in cle.ij.vt lit.pen.subiicit tñ Cardi. hic,quòd ista remedia hñt se tanquam excedentia & excessa, quia contra officium iudicis obstat exceptio proprietatis, sed contra remedium huius canonis, quod successit loco interdicti vnde vi , non admittitur exceptio proprietatis , sicut non admittitur contra interdictum.c.in lris.s.c.credo q respectu 11 attentatorum inaduertenter loquatur, quia in †contrarium est casus in d.c. bonæ. in fi.& qa odiosior est spoliatio , quę fit lite vel appellat.penden. q ea quę fit ante,vt comprobat Are. in l.nãliter.§.nihil cõe.in iij.combinatione Bart.ff.de acq.pos. 12 †Item potius dñm vr quòd agenti condictione ex isto canone,obstet exceptio proprietatis,siue exceptio dolo facis, quia istud remediũ datur ex æquitate , quæ æquitas cessat,si tertius q à spoliauit , ꝓponat exceptionẽ dolo facis,quæ exceptio fundatur in summa æquitate,vt dicit tex. in l.q æquitate. ff.de excep.do. Item ratio istius tex.fundat in periculo animæ,quod periculum vr cessare, qñ tertius possessor dicit se dominũ, argumẽtorũ q ponit Alex in l.si quis in tantam. in addi.ad Bar.C. vnde vi.&c.Et hanc opi.ĩ Card.sequitur Cagn.5ñ.66.Omissa facti serie.col.iij.repetio tũ ex hoc consu.326. In causa quæ vertitur, co.vij. in secunda parte,tenitur opin. Caro.q nõ obstet exceptio dominij ad remedium huius canonis. ¶ Quæro 13 ĩ secundo an officiũ iudicis competat q tertium possessorem, ad quem ignoranter peruenit res violenta,cõtentes hic sentiunt q non, quia officium iudicis non competit vbi prouisum est de alio remedio.l.in causa. ij.ff.de mi.sed aduersus tertiũ possessorem sine vitio competit remedium canonis,reintegranda.vt j.dica ergo &c.Et ex hoc patet q officium iudi.non datur ĩ spoliatorem,quia ĩ cum est proditum, ordinariũ reme- 14 dium,interdictũ, vnde vi.¶ †Quæro q o an officium iudicis competat ei qui,cecidit à possessione culpa, vel negligẽtia ꝓpria,aut alia iusta cã?vt q sic,qa huic nõ cõpetit aliquod remedium possessoriũ,nã ei nõ competit ẽt remediũ c.reintegrãda, sm comune opi.de qua.j.ergo ex æquitate dabit officiũ iudi.Cõtrarium sentiunt d.Anr.& Amo.hic, dum dñr speciale esse in fatiore ecclesiæ pro recuperanda possessione perdita & negligẽtia plati.c.accedens.sm vnum intellectum.s.vt sr.non contel.& ibi Pan.extendit specialitate illam ad omnes,quib.cõpetit be- 15 neficiũ restitutionis in integ.Vide facias exclusionẽ q nõ cõpetit officium iudicis ei tenti à possessione ex iusta cã.& com proba per ea q dicit Alc.3ñ.6.inci.Circa processum.col.pen. 16 vol.iij.¶ †Fallit exclusio in personis,quib.cõpetit de iure beneficium restitutionis in integ.d.ca.ad sedem. & ita determinat Soc.cõsi.39.In quæstione quæ vertitur.col.ij.in iij.parte.& ex hoc infertur,q amisso beneficio restitutionis etia talib.personis nõ dabitur officium iudi.qa extincta causa,priuilegiũ extinguitur priuilegiũ.l Titia.§.virtus. ff. de leg.iij.& sic consuluit 17 Soc.cõsi.266.col.ix.in ij.parte.¶ †Sexto quæro an cõmodatario,inquilino,& similib.qui non possident,sed detinent,cõperat. officiũ iudicis,aut aliud remedium ꝓ recuperanda tenuta?Rñdeo q non succurritur eis p aliquod remediũ possessorium,quia non possident.sm gl.in l.si de fundo. C. loc. q dicit 18 ꝯ †dominũ spoliantẽ seu deficientẽ colono cõperit actio ex locato ad intereſſe,si aũt sit tertius q deiecerit, habet actionẽ ꝯ dñm,vt sibi cedat interdictũ,sed ex sua persona nõ habet re mediũ possessoriũ. Cũ ergo ita sit,& æquitas dictet eis subueniendũ,merito cõcludendũ est sibi dari officiũ iudicis.& ita tenet gl.in l. Aquilius. Regulus ĩ gl.fi.& ibi Bar.dicẽs de dicta gl. fecisse magnũ festũ.ff. de don. Ad idem gl.in l.nõ tñ.ff.de pet. hær.& pro gl.vr tex.quẽ ibi not. Bar.in l.de vsu.ff.de var.& ex traor.cogn.p quẽ ante Bar.ita tenuit Spec.in ti.de offi.om.iudi.§.ij.ver. item imploratur. Et per dicta gl.dicit Bart.in l.cotẽ. S.q maximos.in vi.ff.de pub.q publicani,qui emerunt redi tus gabellarũ, habent officiũ iudicis ꝯ spoliantẽ. Et idẽ tenuit Bar.in d.l.rem quæ nobis.de acq.poss.vbi dicit eis dari officiũ iudi.vel act.onẽ in factũ.& per d.gl.dicit Bal.in l. ædem.col.ij. C.loc.q colono succurritur officio iudicis ꝯ dominũ,q de facto deiecit cũ à tenuta. Acquitur Ori.in repe.rub.de cau.pos. & pr.pr.col.iiij.ver.quinta cõclusio.vbi ẽt docet modũ libellandi in isto officio iudicis. ¶ An aũt cõmodatario& similibus 19 succurratur remedio canonis,reintegranda dicet.j. loco suo. ¶ †Septimo q ro an remedii canonis,reintegranda,det ꝯ singularẽ successorẽ? gl. & *cæteri* scriben.hic volunt q sic.& ideo Pan.vt tollat ꝯrium dicit illud dari tñ ꝯ tertium pro reb.ecclesiæ vel clericorũ.Istud aũt,de quo in tex.est pro rebus laicorum.Pro perfecta intelligẽtia & resolutione ꝓij plura veniũt discutienda.Primo an remediũ reintegrãda, sit nouum remedium.Scd ò pro quib.rebus competat. Tertiò, quib.personis 20 det.†Quartò, ꝯ quos. ¶ Venio ad primũ & q ro,an per d.canonẽ reintegranda,inducat nouũ remediũ possessoriũ. distinguitur ab aliis antea intro.ductis? *cõmunis* opinio est q inducatur nouum pinguius omaib.aliis.Et sic q cõpetat ꝯ singularẽ successorẽ etiã bonæ fidei.ita cõiter concludunt doc.hic. & in c. cum ad sedẽ.s.c.& in d.c.reintegranda.& per Legistas in d.l.rẽ quæ nobis.& istã dicit cõem Abb.in d.c.cũ ad sedem. colũ.vij. post Lap.alleg.lij.in cip.Lætatus sum.& ibi dicit q in inducendo & consulendo non esset ab ea recedẽdũ,quia minimè sunt mutanda &c.l.minimè.de leg.Et istã dicit communẽ Ale.cõsi. 91.In cã & lite.col.fi.vol.v.Contraria opi.q non inducat nouũ remediũ,sed sit dispositio declaratoria antiquorũ , tenuit Inn.in d.c.cũ ad sedem.& ista mihi placet,licet altera apud doctor.& apud practicantes iam sit canonizata. Pro ista parte ꝯ cõem stringit iste tex. q apertè vult q añ hãc decretalẽ nullũ esset proditũ remediũ ꝯ tertiũ possessorẽ, ergo impossibile ẽ q remediũ d.c.reintegrãda.idacat aligd de nouo, qa ꝯ spoliatorẽ antea ꝓuisum erat,nec placet rñsio Goff.q dispõ huius canonis sit declaratoria remedij.c.reintegrãda.facta ad tollendas opi.doct.quia isse tex.pro ꝑstanti ꝓsupponit , q istud remediũ huius canonis nouiter sit introductũ. & si tu intueris verba literæ in tribus locis text. hoc vult. ¶ Scdò pro partẽ facit tex.in d.c.cũ ad sedẽ. inducẽdo vt ibi ꝑ Abb. nec obstitit Scn.q ex medio concludendi apparet intentatũ fuisse interdictũ, vñ vi, qa est ꝯ ista q ponit ibi remediũ concludẽdi, qa diutius possederat.qd conuenit ẽt remedio , c. reintegranda.& dato q medio concludendi fuisset cõceptũ,vt ipsi dñr, qa vi sumus spoliati,si tñ ꝯ tertiũ antea fuisset prouisum per canonẽ reintegranda, non debuisset ferri snia ꝯ hospitalarios,quia non ꝓbassent reũ cõuentũ spoliasse, vel spoliatũ habuisse,qa in remedio c.reintegr. sufficit ꝓbare spoliu a quouis factum & reũ possidere,quæ duo erãt ibi ꝓbata. ¶ Tertiò ꝯ cõem facit tex.c.cũ ecclesia.iij.q.ij.vbi seruant verba canonis,reintegranda. litera tũ dicit legibus oĩa sunt reintegranda,vñ m leges.si sm leges. ergo nõ est nouũ remediũ. 21 ¶ † Venio ad sm & q ro, ꝑ quibus rebus det?Pa.hic & in d.c. cũ ad sedẽ.fuit in ista opi.q det tm ꝑ rebus ecclesiæ vel clericorũ.Et ista ꝑte sequunt gl.& Io.Cald.ipse Pa. Imo,in c.cũ ad sedẽ.Io.de Ligna,& C.ad aic.& d.Ant.in c.bonæ col.iij.j.de app.Aegi.de Bellamera i dec.Rotæ.xvi. Pau.de Ca.il.& iõ. §.Neratius.ff. de cod.iur.Ancha.ĩ.301.inc. Tres magnifici viri.Cor.ĩ.56.hic.Liset ꝑ hac. col. fi. vol.ij. Et dicit Ale. in d.l. rem quæ nobis, q ita opi. est verior in puncto iuris, licet ꝯrium seruetur in practica, prout dicit et Lap. alleg.lij. Fundamentũ istorũ est,qua dispo dicti canonis,reintegranda. est exorbitas,& ꝑ nõ extendẽda,regu.ea q. de reg.iur.li.vi.l.q vero.ꝺ.de reg.iur.sed istud negat.d.Ant. quia nõ corrigit ius ciuile,sed addit nouũ. Secunqũ fundamentũ est , quię verba canonis loquuntur in rebus ecclesiæ vel clericorũ,qua sunt personæ fauorabiles.l.sunt ꝓsonæ. de relig. & sump. iurũ.ergo nõ extendit ad res laicorũ,quia sic arguerẽtur de maiore ad minus affirmatiue,qđ nõ licet.vt no.i c.in cũctis.s.de elect.nota argm.quia eo attẽto sequeretur, q ẽt non hñret locum in rebus clericorũ inferiorũ,qa loquit in rebus ꝓprijs episcoporũ,quibus magis ꝓrogatiua debet. Huic rñ fundamẽto rndent aduersantes,q licet verba non cõueniant , rõ tñ & mens conuenit,& iõ idem dispositũ censeri debet. l. noĩs & rei.§. verbũ ex legibus.ff.de verb.sig.quæ rñsio nõ placet,& eã statim subuertã.Contrariam opinionem,q ẽt det pro rebus laicorum,tenet d.Ant.in d.c. cum ad sedem. sequuntur Bar. Ang.Ro.Ale.Are.& oẽs Mod.in d.l. rẽ q nobis.Ang. consi. 157.In qõne prædicta.Ale.consi.50.Vilo.vol.i.consi.60.in ij.dubio.vol.iij.& cxviij.vol.ij. & ꝑsi.90.cũ quatuor sequẽtibus.vol.v.& istã dicit *cõem* Soc.in d.cõsi.266.col.viij. Fundamentũ huius opinionis stat in hoc,qa dispõ canonis, reintegranda.vr inducta rõne corrigẽdi pcm̃ spoliationis,q̃ rõ peccati militat ẽt in rebus laicorũ, ergo militabit dispositio vulgata.l.à Titio.ff. de verb.obli.comprobat , qa in correctorijs fauore aiæ fit extensio de casu ad casum ex identitate rõnis, sm Bart.in auth.sacra puberũ.ver.quæro si an ista auth. C. si aduer.vendi.& Pan.in c.ex tenore.q filij sint leg. & in c.quæsiuit.de diuor. ¶ Contradicentes rñdent huic fundamento negando eam fuisse rõnem canonis : probant , quia sequeret ea attenta,q non deberet dari remed.d.c.reintegrãda , ꝯ bonæ fidei possessorem.Cuius ꝓritm concludunt ipsimet tenẽtes istã partẽ.Soc.in d.l.rẽ quæ nobis.volens sustinere cõem, rndet q licet à principio litis non militet ratio peccati ꝯ bonæ fidei possessorẽ , tñ quamprimum lite contestata incipit cõstare de iure agentis, efficitur malæ fidei possessur, quæ superuenientia malæ fidei debet sufficere,iuxta no. in c. fi. ĩ. de ꝑscrip.& ꝑ Bar.in l.nãliter. ff. de vsucap. mihi vr q ista rñsio non sit iuridica,quia ad finẽ vt quis possit agere remedio illius canonis,oportet q actio sit orta vel saltẽ speretur oriri in ipso litis exordio.l.si Titius.ff.de verb.ob.Hæc aũt rõ peccati q̃ facit dari condictionem ex canone,sm eos,non subest tpe quo bonæ fidei possessor conuenitur, neque in litis exordio,neq; in medio,sed demum publicatis attestationibus,ergo quantũ ad ꝑsequẽdã dictionẽ, ex illo canone põt considerari rõ peccati ꝯ bonæ fidei possessorẽ, qa non subest tpe cõgruo.verior ergo vr rõ aliorum q dispositio illa fuerit inuẽta spãli fauore ecclesiarũ.arg.c.presbiterorum.de reb. eccle. non alie.vel ipsorum clericorũ.arg.d.l.sunt personæ. & ideo 22 non habebit locum in rebus laicorũ. ¶ †An autem competat pro rebus incorporalibus?dixi in c.cum ecclesia Sutrina. s.tit.j. An autem competat pro rebus mobilibus? *Communis*

Universidad de Deusto
Biblioteca

opinio est q̄ sic,qa ille tex.loquit indefinitè,ergo vlr.l. si plu-
ribus.de leg.ij.& ita concludunt Sen.in d.l. rem quæ nobis.in
23 v.q. ¶†Venio ad tertium & quæro an remediū canonis,rein
tegranda,competat malæ fidei possessori.d. Ant. hic determi
nat q̄ sic.sequunt Ro.& Are.in d.l.rem q̄ nobis. Ale.in d.cōsi.
6.col.iiij.Ratio istorum est, quia pinguius est remediū ca-
nonis,reintegranda,q̄ sit interdictū, vñ vi. sed interdictū da-
tur malæ fidei pos.c.in literis.ꝛ.cod.ergo pariter dabitur con
dictio ex d.canone.Ista ratio parū stringit, quia in multis in-
terdictum,vnde vi,excedit remediū dicti canonis, vt. j. pate
bit.Contrariam opinionem tenent Imo. hic Ale. ibi ꝛrius
cōsi.94.vol.v.Soc.in d.l. rē q̄ nobis. in iiij.dub.ij,q. principa.
& in cōsi.39.col.iij.in iij. par. mouētur pluribus rationibus.
Primò, quia verba canonis non conueniunt pp istud verū,
subſtantias proprias, sed istud me non inclinat in suam sen-
tentiam,quia eo attento sequeretur q̄ etiam non compete-
ret bonæ fidei possessori,cuius non est res propria,vnde intel
ligo subſtantias proprias. i. possessiones proprias. Secundò
mouentur,quia in pari causa melior debet esse conditio pos-
sidentis.l.siue aūt.§. si duobus. ff. de pub. sed istud potest ne-
gari in remedio recuperandæ.d.c. in lris. Tertiò mouentur,
quia remediū.l.si coloni.C.de agric.& cēsi.lib. x.& remediū
canonis,reintegranda.æquiparatur,sm Inn.hic, sed remediū
d.l.si coloni.non competit malæ fidei possessori,vt dī expres
sè in litera ibi, bonæ fidei possessori celeri remedio succurri
oportet. ergo non competit etiā aliud. Ad istud potest rnde
ri q̄ non æquiparantur in omnibus, vt. j. patebit. vnde non
valet argūm ab æquiparatis, nisi ostendat æquiparatio in casu,
de quo agit,sm gl.in c.postq̄.§. fi. & in c.licet canon. de elec.
in vj.& in l.oēs.dies in verbo,aplicæ.C.de fer. ¶ Quarto vltra
eos pōt adduci rō peccati super qua fundat dispō dicti canō-
nis,quæ rō si obiiciat possidenti,ꝛ quē agitur, replicabit ipse
nihil dolosus doloso &c.l.in arenē.C. de inoffi. test. sed huic
etiā pōt rnderi,vt dixi.ꝛ.in alio proposito. Quid tenendū si
teneamus hāc vltimā partem nota diligenter cautelā ad ex-
cludendū agentē remedio dicti canonis,vt excipiat ꝛ eum de
mala fide.Et in hoc vtilius erit malæ fidei possessori intenta-
re interdictū,vnde vi,cui non obstat talis exceptio.d.c. in lris
Veruntamen ꝛ istam opinionē vr mihi casus, qui non allega
tur in c.fi.iij.q.j. & iō transeo cum alia opinio.d. Ant. ꝛ Sen.
24 ¶†Scdò dubitat,an cōpetat colono,inquilino, & similibus?
vr q̄ nō,quia est remediū possessorium,& isti non possident,
ergo &c.Cōtrariū [a] determinat Spe.tit.de petitorio.§.j.ver.
sed nunquid depositarius.sequit Io. And.ibi.p text.in d.c.re-
integranda,in verbo,eiectis.qđ conuenit ēt detinentibus, sed
ista ponderatio tollit p tex.in c.fi.ēps.iij.q.ij.in ver. à propria
sede eiectus.Itē verbū, epis, confundit ponderationem, idē
tenēt Sen.in d.l. rē q̄ nobis. in iiij.dubitatione. ij. qōnis prin-
cipalis.moti,qa ius canonicum sequit æquitatē iuris ciuilis,&
non origorē.c.dilecti.ꝛ.de iud.sed de æquitate iuris ciuilis co
lono & similibus competit officiū iudicis fundatū in equita-
te.l.planè & l.fi. de pe.hære. & dixi.ꝛ. ergo de iure canonico
competeret condictio ex canone.¶ Aduerte,quia ista rō re-
terquetur,nā iste tex.se fundat in æquitate, & tñ à contrario
sensu negat istud remediū cōpetere detentatoribus.Item re-
media iuris canonici fuerunt inuenta ad prouidendum, vbi
ius ciuile non succurrebat,verū in casu isto de iure ciuili erat
prouisum de officio iudicis, ergo debet cessare æquitas, su-
per qua se fundat ius canonicum. Adducit etiam Soc. tex. in
c.cū ecclesia.iij.q.ij. ponderando tex. ibi. possessiones vel rē.
25 sed genitiuus ēpi ibi positus tollit suā pōderationē. ¶†Ter-
tiò dubitatur,an competat cessionario? Mod. Sen.in d.l.rem
quæ nobis.determinant q̄ sic, quia qđ est transibile ad hære-
des,est etiā cessibile l.ex pluribus.ff.de admini. tut. Ego idem
teneo [b] non pp suum fundamentum,quia pōt rnderi q̄ non
procedit affirmatiuè,vt ipsi arguunt,sed negatiuè tm, vt per
plura probat.d.Ias.in l.j.§.fi.ff.de no.oper. nunc. Sed sequor
suam opinionem per tex.in l.qđ si in diē.§.Iulianus. ff. de pe.
hær.vbi dī q̄ interdictum vñ vi pōt cedi, ergo etiam condi-
ctio ex canone subrogata in locū interdicti. & istud fuit de
26 mēte Bal.cōsi.310.Sup quo pūcto.vol.iij. ¶†Quarto dubi-
tat,an cōpetat singulari successori,in quē spoliatus alienauit
rē sine cessione iuriū? Senenses in loco allegato determināt
q̄ sic,quia condictio ex dicto canone est in rem scripta, dat.
n.ꝛ quencūque possessorem, sed actiones in rē scriptæ tran-
seunt in singularem successorē.l.si tertius.§. si priusquā.ff.de
aqua plu.arcē. Tu aduerte, quia non est expeditū q̄ transeat
in quēcūque possessorē,vt.j.subijciam. ¶ Secundò esto q̄ ac-
tio esset in rem scripta,tñ pro damno de præterito trāsit in
singularē successorē.d.§.si prius. Præterea iura possessoria ni-
hil habent cōe cū proprietate.l.naturaliter.§.nihil cōe. ff. de
acq.pos.ergo.in alienatione proprietatis non debent intelli-
gi cōprehēsa iura possessorio maximè de præterita, ideo cō-
27 gita. ¶†Quinto dubitat,an cōpetat ei q̄ iusta ex cā cecidit à
possessione? [cōis] sententia est q̄ nō,per tex.ibi,spoliatis & de-
iectis,vel eis qui per quascunque iniustas cās possessionem
perdiderūt,q̄ verba non conueniunt eis qui iusta ex cā perdi
derunt,puta ex sua cā,vt p Ale. in d. cōsi. 6. vel ex suo ꝛctu,
vt p Ale.in d.cōsi. 90.ex negligentia, vt p Sen.in d.l.rē q̄ no-
bis.Et cū ista opi.transeunt Pa.& alij in c.accedens.j.ꝛ.vt li.nō
conte. ¶Vltimò dubitatur,an cōpetat ei qui fictè possidebat
p suā fictā seu ciuilissima possessione occupatā dicas de hoc,
vt plenius dixi in rub.de causa posse.& pp.in iij.q.ver.ciuilissi
28 ma possessio. ¶†Venio ad quartū & quæro, an remediū ca-
nonis,reintegranda cōpetat ꝛ singularē successorē? ista q̄ hā
bet duo capita.Primū,an cōpetat ꝛ singularem successorem
malæfidei.Sedm,an competat contra singularem successo-
rem cum tit.& bona fide. ¶ Circa primū [cōis] est q̄ sic, sed in
contrariū obstat iste tex. cui non satisfacit rūsio Abb. quia
cōiter damnatur,licet ego sustinuerim, reperio q̄ Soc. in d.
consi.266.col.vj. aliter rndet, dicens q̄ remedium canonis,
reintegranda. competit contra singularem successorem ha-
bentem causam ab authorē vitioso, puta à spoliatore vel ab
alio successore, qui scienter successit in vitio,non aūt ꝛ habē
tem causā à bonæfidei possessore. Istud aūt remediū canonis
sæpe conperit ꝛ quēcunque scienter succedentem in vitio,
et si habuerit causā à bonæfidei possessore.etiā si per mille an-
nos à malafidei.& in hoc pinguius est istud remediū.diuer-
sitas ista bona esset, nisi diminaret. Iste etiam tex. aliqualiter
ꝛdicit,quia ptæsupponit q̄ etiam ꝛ singularē successorē ha-
bentem causam ab isto spoliatore antea nō succurretur. ¶ Cir-
ca tm casum Bar. in d.l. rem quæ nobis. determinat q̄ non
det ꝛ successorem cū tit.& bona fide.sequunt Ang. & Imo.
ibi. And.de Bar.& Io.de Platea in d.l.si coloni.Pau.de Ca.in l.
& ideo.§.Neratius.ff.de cand.fur.Imo.hic,Ang in cōsi.116.
incip.Dictus ibi cius. clvij.In qōne prædicta. Bar.in l. manife-
stissimi.C.de fur.& Bal.in l.ij.C.eo Spe.tit. de pet. & poss.§.j.
ver.quid si peto. Ale.consi.118.In causa & lite.col.j.& ij.vol.
ij.Soc.in d.cōsi.226.col.vj.& in d.consi. 39.dicens q̄ ista opi.
est magis [cōis] apud Legistas:fundamentū istorū est super.l.si-
que aūt.§.si duobus.ff.de pub.vbi hns titulum à non dño non
pōt per publicianam aduocare possessionem ab alio pariter
hāte titulū à non domino,qa in pari causa melior est condi-
tio possidentis, ergo minus aduocabit per aliquod remediū
possessorium. Respondet d.Ant.hic q̄ actor ibi numquā fue-
rat in possessione,ideo præfertur possessor cum titulo.Istam
rnsionem improbat d.Ale.in d.l.rem quæ nobis.quia non da
tur publiciana,nisi ei qui q̄que possedit.l.cum qui.ff.de pub.
Alr rndet Abb. q̄ ibi agebat petitorio, & constabat de non
iure proprietatis vtriusque,ideo præfertur possessor. q̄ solu-
tio etiam non est tuta, vt statim videbitis. Contrariam opi.
tenent Inno.& cōiter Cano. hic. & in d.c. cum ad sedem. &
ibi Abb. dicit istam esse cōem, & eam dicit etiam cōem Ale.
consi.91,col.fi.vol.v.& sequitur Panor.in c.si diligenti.j. de
præscri. Are.& Mod.in d.l.rem quæ nobis. Soc.ibi ꝛrius cō-
sil.89.col fi.vol.j. Anch.consi.302. Circa recuperandā. Dec.
cōsi.557.Diligēter consideratis omnibus.col.pen.& ꝛsi.136.
col.fi.Ista opi.fundat ea ratione, quia iunior ꝛsumitur clan-
destina.c.licet cām.j.de probat. Aduerte,quia in hoc stat pūc-
tus,ista rō multis modis vr posse subuerti.primo confundi-
tur p tex.in d.§.si duobus. Nec ob.rnsio Abb. qa si antiquior
possessor cum titulo in pari causa non habet ius ꝛ possessore
cū titulo,à fortiori possessor sine titulo non habet ius ꝛ pos-
sessorem cum titulo & bona fide.Et si dixeris ꝛ aliter m pos-
sessorio tñ,non obstat exceptio tituli, replicabo verū esse si
exceptio tituli opponat principaliter ad excludendū agen-
tē ratione dñij, secus si deducat titulus ad tollendum vitium
clandestinitatis, & sic ad iustificandam possessionem. Secun
do cōfundit,quia titulus tollit vitium clandestinitatis. l. clam
possidere.in prin.ff.de acq.poss. Tertiò subuertit, quia vitiū
clandestinatitis est personale,& non trāsit in singularē succes
sorem,sm gl.in l.Pomponius.§.cū quis.ff.de acq.poss. Quid
tenendū? nō vr recedendum à cōi,pro qua allego duos tex.
in sui generalitate,videlicet tex. in c.ij.iij. q.j.inverbo, ab æ
maulis aut quibuscunque.& in c.cum ecclesia.iij.q.ij.in verbo:
quocunque.nisi dicatur q̄ illa iura debent intelligi in quibus-
cunque possessoribus.s.cum vitio, tñ videt nimia restrictio:
tenendo tñ opi. Bart.& sequacium intellige eam procedere,
nisi in bonæ fidei possessore habente causam à violento pos-
sessore immediate.Nam contra istum bene competit remē-
dium reintegranda, quia adhuc respicit rem affectā vitio
violenti ę propter malam fidē spoliatoris. arg. authen. malæ
fidei.

a Contraria
ista cōtraria
est cōis ſ cū
dum Rip. in
rēque nobis.
nu.21. de ac-
quir. poss.
quā ēt alii te
nuerūt quos
ibi addidi nā
hoc remediū
cōpetere de-
tentoribus.
constat vt p
Alex.in l. j.
nu.66. de ac-
qr poss. Rot.
decis. 156.
Ruin.cōs.12.
in fi.vol.4. &
vera opinio
est nemo e-
nim magis
proprie ipo-
liat. quā qui
rem ipsam
habet & te-
net. quanuis
cōtraria sen-
serint. Barb.
cōs.24.&vid.
Antiq. decis.
Rot. 56. que
dicit detento
ri dari tantū
offin Iudicis.
quòd aūt.
qui qrecatio
tenet habeat
hoc remediū
contra tertiū
spoliatē sed
non contra
dominū. vid.
15 Antiq. de
cis.Rot. pri-
mam.
TROTT.

b Teneo idē
ēt Tiraq. in
tract. de Re-
tract. pte.j.§.
26.gl.3.n.16.
TROTT.

fidei.C.de prescrip.lon.tempo.reliqua dicentur.ꝛ.in discursu.
29 ¶†Trāseo ad aliud remedium actionis de dolo,& quæro an
actio de dolo detur ꝛ singularē successorē habentē notitiam
spolij tēpore quo successit.gl.nostra vr velle q̄ sic, qa in dolo
fuit,q scienter recipit rē affectā vitio violentiæ.Contrariū te-
nent Pan.& Card.hic per istū tex.qui malè diceret nō subue-
niri de iure ciuili,si daret actio de dolo. Ad argumentū rndet
Abb.q̄ non est bona ppa,scienter recipit rē vitiosam,ergo est
in dolo.Ista solutio non euincit argūm in totū. vnde aliter rn-
det Pan.q̄ ad hoc vt competat actio de dolo,oportet q̄ nulla
alia actione sit prouisum volenti agere.l.j.§.j.ff.de dolo.sed in
casu isto successum erat p interdictū,vnde vi,spoliato ꝛ spo-
liatorē ad æstimationē rei.l.si vi me deieceris.ff.de vi & vi ar-
ma.ergo non cōpetebat actio de dolo.Nota magnam amplia
tionem ad.d.l.j.§.j.vt procedat, si nulla alia actio cōpetit pro
re vel æstimatione rei.Sed hoc vr mihi ꝛ tex.in l. & eleganter.
in prin.ff.de dolo.vbi dr,si res alia actione salua esse non pos-
sit,& sic videret q̄ scienter recipiens rem à violento possesso-
re teneat actione de dolo. Ad istum tex.rndeo q̄ elapso bien-
nio extinguit actio de dolo.l.fi.C.de dolo.& ideo fuit necessa
rium post bienniū introducere remediū huius legis, quod est
perpetuum,secundū Inno.& alios hic,& ideo tex.dicit, sæpe
contingit.i.aliqñ puta lapso biēnio & extincta actione de do-
30 lo. ¶ Cōdescendo ad †remediū.l.si coloni.C.de agri.& censi.
lxj.& quæro primò an per dictā.l.inducatur nouū remediū
possessoriū [communis] opi.doc.est q̄ sic Pan.verò hic sentit, q̄
ita agatur remedio ordinario; quod pōt intelligi de actione
in factū,seu interdicto,vnde vi,qa colonus ascriptitius negan
do se colonum spoliat dominū possessione & facit furtū sui
ipsius.l.cum satis.C.de agric.& censi.Ista ratio non vr conclu-
dere,quia colonus est res mobilis,& pro possessione rerū mo
bilium nō erat ante illam legē,pditum illud interdictū, vt no.
in d.l.rem q̄ nobis.tñ tenendo cum Pan.pōt dici q̄ isti coloni
ascriptitij dicuntur pars fundi.d.l.cum satis.& cōputantur in-
ter immobilia.l.iubemus.ij.in prin cum gl.C.de fac.san. eccle.
vñ pro recuperanda eorū possessione ita dicetur cōpetere in
terdictū vnde vi ꝛ ipsum spoliatorē sicut cōpetit pro immo-
31 bilib. ¶†Secundò quæro retenta cōmuni,pro quib.reb.com
petat? Bar.& communiter scrib.ibi tenēt q̄ cōpetat pro quibus-
cunque rebus tam mobilib.quā immobilibus.Pan.verò videt
cōcludere q̄ cōpetat tm pro reb. animatis,quia loquit in co-
lono fugitiuo.idē sentit gl.ibi dicens q̄ ibi erat vitiū rei & ani-
mi.Idē tenuit Cor.consi.56.col.pe.in secunda parte dicens,q̄
ibi vitium consistebat ex ipsa re. Itē loquitur in colonis solo
astrictis,in quib.multa specialia statuuntur ob publicū fauorē
agriculturæ.l.quemadmodum.C.eo.vnde non videtur exten-
denda,c.ea q̄ ꝛ.de reg.iu.Item loquitur in fugitiuo, & sic pos-
sumus dicere speciale odio fugæ,iuxta notata in l. vis eius.C.
32 de probat. ¶†Tertiò quæro,an competat cōtra singularem
successorē habentē notitiam violētiæ furti vel rapinæ? Inn.&
do Ant.hic determinat q̄ sic.Sequit Orianus in rub. de causa
poss.& proprie.col.iiij.versi.tertia cōclusio. dicens differentiā
esse inter remedium.l.si coloni.& remedium istius capituli, vi
delicet quia in l.si coloni.sufficit q̄ singularis successor sciat rē
esse alienam,licet ignoret violētiā. In isto verò oportet q̄ sciat
vtrūque,& ibi docet modum libellandi. mihi videtur ꝛrium
fore verius per istū tex.q̄ de rigore iuris ciuilis non subueniē-
batur contra talem,& ideo fuit necessarium istud remedium.
& contrarium tenet.ꝛ.Pan.versi.& quæro si aliquis. nisi respō
deas;vt ꝛ.dixi in remedio reintegrāda. versi.venio ad quartū.
33 ¶†Quartò dubitatur,an competat contra bonæ fidei succes
sorem cum titulo? Inn.hic tenuit q̄ sic.& sequitur gl. in l.ij.C.
de furtis.Pan.& Fel.in c.si diligenti.ꝛ.de præscri. Contrarium
tenent And.Barb.Ioan.de Plat.& Ang.in d.l.si coloni.Pau.de
Ca.in d.l.ij.Bar.& Mod.in d.l.rē quæ nobis.& in l. manifestis-
simi.§.sed cum in secunda.C.de furt.& ibi limitant.veritas de
pendet ab his quæ dixi.ꝛ.in vlt.quæst.remedij reintegranda.
34 ¶†Quintò dubitatur an competat malæ fidei possessori? con
cordes sunt doct.q̄ non,per tex.ibi, quod bona fide possidē-
bat,& ibi,bonæ fidei possessori &c.sed aduerte quia secundū
[cōm] opi.& secundum illum tex.agēti condictione ex illa.l. nō
obstat exceptio proprietatis,ergo pariter non deberet obsta
re exceptio malæ fidei.arg.c.in literis ꝛ.eo.nisi dixeris q̄ conse
35 quentia non tenet per tex.in c.fi.ꝛ.de ord.cogn.¶†Sextò du-
bitatur an cōpetat depositario & similibus ? concordes sunt
etiam scribentes q̄ non,quia tex.etiam dicit,bonæ fidei posses
sori: ergo non detentatori. Et quia depositario & similibus
erat succursum officio iudicis,vt ꝛ.dixi in primo remedio, &
36 ita firmat Ioan. de Platea & alij in d.l.si coloni. ¶†Assumo
modo remedium,quod metus causa, & quæro an competat
cōtra singularem successorem? gl.j.determinat q̄ sic per text.
in l.si cum exceptione.§.aliquando.ff. quod metus causa. ad
idem tex.in c. Abbas.& in c.ad audientiā.ꝛ.quod metus cau-
sa.quæ iura probant dari actionē,quod metus causa,etiā cō-
tra singularem successorem cum titulo & bona fide, & ideo
actio,quod metus causa, dicitur in rem scripta. l. metum.§.
hæc actio.ff.qđ met.cau. §. præterea quasdā. instit. de actio.
No.tñ q̄ contra successorem ex causa onerosa nō datur nisi
in subsidiū. Contra verò successorem ex causa onerosa lucra
tiua datur nisi indistinctè sm gl.in d.l.siue autē.§. in hac. quā
approbat Ange.in d.§.aliquando Nec ob.iste text. inquantū
dicit, q̄ antea non subueniebatur, quia loquitur in spoliato
violentia expulsiua. Illa verò iura loquuntur in spoliato vio-
lentia compulsiua.sed hic posset dubitari,an remedium hu-
ius canonis,sæpe.competat spoliato per vim compulsiuam?
doct maximè Abbas sentiunt q̄ non. nam dicunt q̄ iste tex.
loquitur in spoliato per violentiam expulsiuam. Crederem
ego contrarium per rationem peccati,de qua in tex.quę mi-
litat etiam contra singularem successorem habentem noti-
37 tiam violentiæ compulsiuæ. ¶† Nota quia vtilissimum ver-
bum est: nam agenti actione, qđ metus causa, contra eum
qui non intulit metum, obstat exceptio proprietatis, sm
Io. And. in addi. Spe. in tit. quod met. cau.in gl. in ver. rei
vendicatione. sed contra agentem remedio huius canonis,
vel canonis reintegranda. non obstat exceptio proprie-
tatis,sm [cōem] doct.sniam de qua.ꝛ. ¶ Nunc me conuerto ad
38 remediū †nostri canonis, & quæro primò, quæ actio sit ista
quæ dat contra singularem successorem habētem notitiam
violentiæ? Gofre. hic tenebat q̄ daret actio in factū, quæ da-
tur loco cuiuslibet interdicti.ꝛ.fi.inst.de interdi.& sic vult,q̄
Papa per istum tex.extāderit interdictum vnde vi,ēt contra
singularem successorem cum vitio.& istud tenuit gl. in c. cū
ad sedem.ꝛ.eo. Ista opi.fundatur in text.isto in fine dum dicit
per beneficium restitutionis succurrat. iuncto principio ibi,
dum dicit non subuenitur per restitutionis beneficiū, quod
intelligitur.ſ.per interdictū,vnde vi. Contrarium tenet gl.iij.
hic,& [cōter] doct.hic,qua sic esset dām q̄ corrigeretur. d.l.
cū à re.ff. de vi & vi arma.quæ correctio est euitanda.c.cum
expediat.de elec in vj qđ nihil est,quia tex.expresse dicit, non
39 ob.iuris ciuilis rigore.¶ Secundò,quia† actio in factū nasci
tur ex remedijs ꝓtorijs,vt no.in l.ex placito. C.de rerum per
mu.sed nec istud stringit,qa p extēsionē iuris ciuilis vel cano-
nici nihil,phibet, quare nō oriat actio in factum. ¶ Tertiò,
quia in ꝛrium est tex.in c.cum ad sedem.ꝛ. eo. per quē appa-
ret q̄ hodie ,pponens interdictū,vnde vi, ꝛ tertium successo-
rē debet succumbere. sed ego intelligo contra tertiū bonæ
fidei possessorem. Ita loquit ille tex. ¶ Vltimò, quia vbi lex
inducit obsonē,nec ꝓuidet de noie actionis,tunc oriē cōdi-
ctio ex lege.l.vnica.ff.de cōd.ex lege.& sic dām est q̄ oriat ꝓ-
dictio ex isto canone, sed huic rndet Gofre. q̄ satis in tex.ex-
primit dari actionē in factū pōderādo text.vt in fundamēto
ipsius Gofre. hinc capta occasione Pan. impertinēter intrat
materiā.d.l.vnicæ.quā ego refero uo post expeditionē princi-
40 palis mææ huius capituli. ¶† Sed ò qrit,an ꝓdictio ex isto ca-
none det ꝛ successorē ignorantē spoliū? gl.& [cōiter] doct.pclu
dūt q̄ nō,& hoc est expeditū,qa cessat rō peccati.subdit gl. q̄
ꝛ ignorantē cōpetit ꝓdictio ex canone. reintegranda.& si di
cat si cōdictio illa dat ꝛ ignorantē,à fortiori ꝛ scientē. ergo ꝛ
istū tex.q̄ dicit q̄ antea nō subueniebat. Imo plures alii pp istud
ꝛrium fatent q̄ dispō huius tex. non fuerit necessaria,sed fuit
vtilis ad tollendā dubitationē eorū, qui pertinaciter dicebāt
q̄ condictio ex canone, reintegranda. non dabatur in foro
sceleris,qa falsum dicebāt rōne peccati de qua in tex. sed ista
consideratio non placet,qa tex.iste cōstanter affirmat, q̄ an-
tea non subueniebatur,& quòd istud est nouum remedium,
quod etiam probat verbum, sancimus, quod est noui iuris
41 promulgatiuum,vt no.in c.decernimus.ꝛ.de iud. ¶†Tertiò
quæro, an det cōtra successorē, qui ex postfacto incæpit hre
sciam violentiæ? reperio Cæpo. consi. 60.col.iij. tenentē q̄
non ponderantem istum tex.in ver.sciēs receperit. iuncta re
gula,q̄ qualitas adiecta verbo debeat intelligi sm tps verbi.l.
in delictis.§. si extraneus. ff. de noxa. quā ēt ponderat Abb.
hic alle.tres gl.iuris canonici,vt hic per eum. Istā partē vr te-
nere gl.in c. quia.ꝛ. de iud. & Bald.in l.j. C. de feuoc.his q̄ in
frau.cre.q̄ tñ hoc expsse nō affirmat.ꝛriam opi.tenēt.d.Ant.
&Pan.hic,qa rō peccati militat ēt qñ scīa superuenit ex post.
Quid tenendum? Dubia videtur decisio Pan. & d. Ant.in suc
cessore ex cā onerosa à principio bonæ fidei. Præterea si pō-
deremus rationē peccati superuenientis ex post, restaret con-
cludendum,quòd si esset intentata condictio huius canonis
contra ignorantem, quòd factis probationibus de violen-
tia,& publicatis attestationibus deberet ignorans condem-

Universidad de Deusto
Biblioteca

riari,quia publicatis attestationibus sibi super scia, & sic in effectu remedium huius canonis ita daretur ꝺ ignorantẽ sicut ꝺ scientem,cuius ꝺrium concludunt oẽs,vt dixi in proxi. q. Itẽ ꝺ Pan.& d. Ant.facit,quia tex.se fundat in ista ratione,quia habens sciam spolij,quasi succedit in vitium, qui data ignorãtia tẽpore successionis non potest dici successisse in vitiũ, ex quo causa vitij non suberat tẽpore successionis,vt in simili de verbo,succedat decidit Soc.consi. 30.col.ix.in j.parte.videtur igr dicendũ ꝙ non oĩs ratio peccati fuerit cã inductiua huius remedij,sed ea sola quæ suberat tẽpore successionis. & si dixeris,quare magis illa q̃ altera?respondeo ꝙ per illam vr in vitio succedere,non ꝑ alterã.& istud est,qđ voluit dicere litera ibi, cũ spoliatori,quasi succedat in vitium,& hoc bene nota, quia
42 alij non aduertunt. ¶†Quartò quæro,an detur ꝺ eum qui scit rem esse alienã, tñ ignorat violentam ? Imo.hic in fine vult ꝙ non,dicit.n.ꝙ agens remedio huius canonis tenetur probare sciam qualificatam.i.sciam rei alienæ, & sciam violentiæ. idẽ tenet Ang.in d.consi.157.quẽ sequitur Ori.in d.rub.de cau. pos.& propr.ver secunda cõclusio.in j.char.In ꝺrium facit rõ peccati,quæ militat etiã in sciente rem esse alienã, tñ tenendo
ꝺriam,quæ vr *cõis*,põt rñderi vt ṽ.ꝙ tex.non se fundat in pcõ simpliciter,sed qualificato,ita ꝙ ꝓpter illud peccatũ videatur recipiens succedere in vitium,in quo certè vitio non põt suc-
43 cedere,nisi habeat notitiã ipsius vitij. ¶†Quintò quæro an tertius successor præsumatur habere sciam violentiæ? *cõis* sen-
tentia est ꝙ non ꝺ Hosti.ratio est,quia in dubio ꝓsumit ignorantia.regu.ꝓsumit.de reg.iur.lib.vj.maximè in facto alieno l. ſi.ff.pro suo.c.ab excõmunicato.vbi latè Abb. ṽ. de reſcri.istã cõem opi.tripliciter restringit Abb.primo vt non procedat i violentia notoria,argu.c.j.ṽ.de postul.præla. & in c. cũ in tua. J.qui ma.accu.possſ.Ista restrictio placet in successore immediato ipsius spoliatoris,sed in successore mediato est videndũ, an verisimiliter potuerit quærere vitium violentiæ fuisse purgatum,prout dicit Abb.in seq.q. An autem credendum sit asserenti se credidisse vitium fuisse purgatum?doc.non aperiũt, necessaria tamẽ est & vtilis inuestigatio.vr ꝙ sic, quia hoc dependet ab eius animo,ergo credendũ eius iuramẽto, iuxta gl. vulg.in §.sed istæ.insti.de act.& in c.significasti.ꝺ.de homi. Cõtrariũ vr dicendũ,ga fuit in culpa ex quo sciebat violentiã nõ inuestigare, an fuerit purgatum vitium, qua culpa subsistente non debet stari eius iuramẽto.c.innotuit.ṽ.de elect. per quod ita dicit Abb.in c.pastoralis.colũ.ij.ꝺ.de excep. Secũdò restringitur vt non ꝓcedat in successore consanguineo inuasoris,ga coniunctus præsumitur scire facta cõiuncti. l.octaui. ff. vnde cogna.l.de tutela.C.de in integ.restit.mino.c.ꝑstitutis.ꝺ.de testi.sunt qui dñt hanc restrictionẽ fore falsam,ga ꝓiunctus non ꝑsumitur scire,nisi ea facta q̃ hñt factũ successiuũ, nõ aũt momentaneũ,maximè ea q̃ non solẽt fieri nisi secretè, vt spoliũ, ſm Bal.in l.qũ.C.de iure delib.& d.Ias.post alios in l.j.col.j. ff. si cer.pe.posset fortè dici opi.Pan. veriorẽ in coniuncto successore sine titulo,vel cũ tit.lucratiuo,arg.corũ quæ dicit Bar. in l.post ꝑctũ.ver.secũda ꝑsumptio.ff.de don.Contraria verò sñia ꝓcedat in consanguineo successore cum ti.oneroso.l.pe.
44 C.de euic.cum si.¶ Tertiò restringitur ſm Abb.in successore vicino,ga vicinus ꝑsumitur scire facta vicini.c.quosdã.& c. quãto.de præsump.c.cũ dilectus. ꝺ. de purg. cano. l. filiũ.ff.de his q̃ sunt sui vel alie.iur.ista restrictio eadẽ ratione põt impugnari,qua ꝑcedens,ga vicinus tñ præsumitur scire facta habẽtia tractũ successiuũ,ſm Bal.in l. conuenticula.in ij.col. C. de epiſ.& cle.Ang.& Moder.in d.l.j. Ale.consi.80.Examinato ꝓcessu.col.iij.vol.j.Aduertite,ga restrictio ꝑt dupliciter intelligi.Primò in vicino spoliatoris,& tunc ꝓcedat ratio ꝑdicta.Secundò ꝑt intelligi in vicino rei,quia alius fuit spoliatus , & tũc credere opi.Pan.posse sustineri,quia ꝑsentia rei est quoddam obiectum ipsius vicini,& ideo ꝑsumit scire quis possideat rem vicinã.c.j.§.si tres.& ibi not.Bal.de pace tenen.in vsibus feud.
& de ista mã,an vicinus ꝑsumatur scire facta vicini, plenè tra-
45 ditur p Fel.in c.ſris.p totũ.ꝺ.de ꝑsump.¶†Sextò q̃ro,an detur ꝺ reũ q̃ scienter recepit rẽ vitiosam vacantẽ?ista q. põt dupliciter,intelligi.Primò,an detur ꝺ recipientẽ rẽ vacantẽ nunq̃ possessam à spoliatore,vt in casu.l.j.§.q̃ à me.ꝺ.de vi & vi ar.Secò,ꝺ recipientẽ rem vacantẽ q̃nq̃s à spoliatore possessam.vr primo casu saltẽ ꝙ nõ,ga verba istius canonis nõ ꝓueniunt, ergo nec ẽt dispõ.l.iij.§. toties.ff.de dã.infe.dicit.n.litera,re p spoliatorem in aliũ trãslata.Item si sciẽs receperit.i.iterũ ceperit,iuxta no.in rub.ff.sol.mat.q̃ verba nõ ꝓueniunt eo casu, quo spoliator nunquã apprehẽdisset possessionẽ. Istis nõ obst.Inn. & Pa. determinant oppositũ,quia rõ conuenit,nã sciens vitiũ omni casu vr succedere in vitio.Sed aduerte,ga in ꝺrium vr casus in l. iij.§.proinde.ff.de vi & vi ar.Solutio,ibi deiectus nõ põt dici spoliatus,ga terror armorũ nõ erat ad hoc ordinatus,&iõ de
cisio ꝑt limitari,vt nõ procedat qñ violentia nõ erat ordinata ad spoliandũ possessorem, nam sicut non competit interdictũ vnde vi,vt ibi ꝺ spoliatorem , ita non competit condi-
46 ctio ex isto canone ꝺ tertiũ possessorem. ¶†Septimò quæritur,an detur ꝺ quẽcunq; successorem?vr dari ꝺ eum tñ,qui ĩmediatè habuit cãm à spoliatore,vt dr in litera ibi.per spolia torẽ re in aliũ trãslata. ꝺrium ꝙ detur ꝺ quemliber etiã millesimũ successorẽ,firmãt *cõiter* doct.hic post Inno.ga rõ peccati militat in quocũque scienter succedente in vitio.sed hic suborit dubõ,quid si vnus ex istis possessoribus fuerit in bona fide,& ip se fuerit spoliatus,an sibi,an verò primo spoliato cõpetat cõdictio ex isto canone?Inn. hic sentit ꝙ cõpetat soli bonæ fidei possessori.Contrarium ꝙ cõpetat vtrique,tenuit d.Ant.hic,& istud credo verius, si vltimus possessor sciebat violentiam vtrique illatã tũc verũ est dicere, ꝙ quasi successit in vitiũ ẽt respectu primi spoliati. Sed iterũ dubitatur, si vterque agat,gs præferatur. d. Ant. determinat ꝙ scds bonæ fidei possessor dẽt præferri,ga conuẽtus hẽt ab eo possessionem, & non à primo.existimo ꝺrium eẽ verius ꝑ rõnẽ peccati,ex quo reus scit primũ prius fuisse spoliatũ,quo casu potius dr indebitè detinere respũ primi q̃ scdi. arg.l. bona fides. ff.depo.Scdò,ga attenta rõne d. Anto.sequeret ꝙ is q̃ spoliauit primũ spoliatus ab altero esset preferendus ei quẽ spoliauit,ga vltimus possessor hẽt ab eo possessionẽ,cuius ꝺrium vo-
47 lunt oẽs,vt j.subiicia. ¶†Octauò q̃ro,an ꝺ hoc huius canonis detur spoliatori ꝺ eũ, qui scienter recepit rem à secundo spoliatore? Pan.decidit ꝙ nõ, quia istud remedium fuit inuentum solum in fauorem primi spoliati ꝓpter periculum aĩarum, vñ spoliator in pcõ inuolutus nõ vr se posse fundare in pcõ alterius indebitè detinentis. ꝺrium puto posse iuridicè suaderi quia ratio peccati militat in isto successore sciente violentiã illatam spoliatori ista ratione,quia spoliator tenetur ad æstimationem primo per eum spoliato.l. cum vi me deieceris. ff.de vi & vi ar.cuius obligationis respectu successor dr indebitè detinere ẽt in præiudicium spoliatoris.¶ Nono quæro,
48 †an ꝺdictio huius canonis detur malæ fidei possessori non violento.Pan.determinat ꝙ sic post Inn.quia interest possessoris malæ fidei ꝑsequi rẽ,vt illam possit restituere vero dño. Arbitror ꝙ istud interesse in malæfidei possessore nõ violento nõ sit ꝑsiderabile,ga nõ fuit ꝙ detinens dicat in pcõ , cum ipse pariter possit restituere rẽ vero dño,immo magis peccaret,si restitueret malæ fidei possessori non securus de restõne fienda vero dño.arg.d.l. bonæ fidei. Itẽ malæ fidei possessor nõ violentus nõ tenet ad æstimationẽ spoliato. l. cũ à me. ff. de vi & vi ar. & sic non ꝑt prætendere reũ esse in pcõ respũ sui,fortè ꝓcederet decisio Pan.si malæ fidei possessor caueret de restituendo rem primo spoliato,arg.c q̃q̃. de vsur. lib.vj.
49 ¶†Decimò quęro, an det bonę fidei possessori ꝺ bonę fidei possessorẽ? Pan.post alios cõcludit ꝙ non, quia ratio peccati cessat.Tu aduerte,quia obstat.l.vitia.C. de acq. pos. vbi dr ꝙ vitiũ violentiæ transit cũ re in quẽcunque successorẽ.Sol. trãsit q̃tũ ad effectũ impediendi ꝑscriptionẽ lõgi tpis. auth. malę fidei.C.de ꝑscr.lõg.tẽp.ñ q̃tũ ad remedia possessoria. d.
50 l.cũ añ.& l.bona fides.§.fi.ff.de acq.rer.do. ¶†Vndecimò q̃ro, an agenti remedio huius canonis obstet exceptio ꝓprietatis. ista qõ põt dupliciter intelligi. Primò , an obstet exceptio dñij alterius.Scdò,an obstet exceptio dñij ꝓprij? Primò casu docto.vnanimiter concludunt ꝙ non,& istud arbitror verissimũ,ꝑ tex.in l.ſi socer.§.Lucius.ff.sol.mat. & qđ ibi dicit Bar.& quia exceptio iuris tertij, nõ est isto casu exclusiua intẽtionis agentis ipso iure, iuxta doctri.Bart.in l.ij. ff. de excep.rei iudi.Scdo casu apud me magna vr difficultas , nã *cõis*
opi.est ꝙ agenti remedio,reintegranda.vel.l.ſi coloni.nõ obstet exceptio dominij ꝓprij,ſm Ale. in variis cõsiliis. ṽ. alleg. & eam dicit cõem Deci.in consi.57.col.pen. ergo idẽ ddm, si agat isto remedio.confirmat, qa spoliator nõ põt oppone re exceptionẽ proprii dñii.l. ſi qs ad se fundũ.C.ad l.Iul. de vi. c.j.ṽ.co.cum ſimil. ergo nec ẽt poterit is qui scienter succesſit,quia odium violẽtiæ,militat ꝺ istã rõnem sciæ. Corrobo
rat quia *cõis* opinio est ꝙ clandestinus possessor nõ possit op
ponere exceptionem proprij dñij agenti remedio recuperandæ,ſm Bar.in d.l. ſi coloni. quã dicit cõem Ale. in l. nãliter.§.nihil cõe.in iij.char.ff.de acqui.posſ. ergo nec ẽt poterit iste,qui participat de vitio violentiæ ꝑ sciam, & cum ista opi.vr transire Senen.in d.l.rem quæ nobis. in ix. q. Contrariũ tñ in puncto iuris arbitror posse sustineri per ea quæ ṽ. dicta sunt in gl.j.in iij.q. officij iudicis.& pro hac mea opinione iterum pondero istum tex.ibi , quia non multum interest quantum ad periculum animarum indebitè detinere aut inuadere alienum. pondera verbum , alienum, ergo secus si proprium. Et si obiiciatur ꝙ sequeretur , ꝙ de iure canoni-
co in-

co inuadens rem propriam posset opponere exceptionẽ pro
51 prij ꝺminij. Cuius contrarium ꝺponunt infinita iura, im- mo † inuadens rem propriam perdit ius suum.c.placuit. xv. q.vj c.eum qui.de præben.lib.vj.Respondeo illud fuisse statutum,ne daretur occasio veniendi ad arma. l. non est singulis. ff.de reg.iur.c.literas.ṽ.eod. que ratio cessat in successore,qui non spoliauit,nec spoliari mandauit, licet haberet scientiam
52 rei alienæ.¶†Duodecimò quæro, an conuentus condictione ex isto canone eximatur de iudicio noãndo ꝺminũ , vel primum possessorem in iudicio?Pan.post Vincen. & Hostien. concludit ꝙ non , quia conuenitur ex proprio delicto , cum scienter se intruserit.illud arbitror verissimum,quia possessor suo nomine non habet beneficium noãndi ꝺm. l. j. C. vbi in rem act.immo de iure canonico dubium est , an in iudicio possessorio sit locus noãtioni.& gl.in c. quæcunque.xij. q. ij. tenet ꝙ non,& sequitur Fel.in c.ex doceri.in iij.col.ṽ. de reſcri.
53 ¶†Decimotertiò quæro,an condictio huius canonis competat raptori ꝺ eũ q occupauit rem raptã vacantem. Inn. quẽ sequitur Abb.decidit ꝙ nõ,dicẽs ꝙ sibi succurritur remedio l.cum quærebatur.C.vñ vi.si dolosè occupauit.tu verò dicas ꝙ immo competit condictio ex isto canone,vt dixi in viij. q. proxi.ꝑced.& ꝙ ei non competit remedium.d.l. cum quære-
54 batur.vt statim ſubiiciam.¶†Transeo itaque ad remedium l.cum quærebat.pro cuius introitu q̃ro an ꝺ occupantem rẽ vacantem succuratur possessori primo,seu dominо aliquo re medio possessorio?vr ꝙ non,quia interdicta recuperandæ exigunt violentiã.c.cũ ad sedem.ṽ.eo.j.§.ii.& §.interdictum.ff. vñ vi.& l.j.ff.vi bono. & interdictũ ꝙ vi aut clam,exigit aliqd esse sctm vel inuasum.& ꝙ metus cã,regrit violẽtiã cõpulsiuã. Sol.fateor ꝺrium,ꝙ olim nõ competebat,sed hodie competit condictio ex d.l.cum quærebatur.quæ est vna ex quinquagin ta ꝓtõnibus nouis editis per Iustinianum.Quæro igitur,ꝑ quibus rebus competat,quibus detur,& ꝺ quos, & vtrũ agẽti de
55 stet aliqua exceptio,& quanto tpe ꝓscribat illa condictio?Circa primam dubitat.Primò,an † competat ẽt ꝑ rebus mobilibus.gl.& Sal.ibi tenent ꝙ non.Contrarium firmat ibi Bar.post Rofre.in suis libel.& istam sequitur,& *cõem* dicit Alex. in l. rẽ quæ nobis.col.j.ff.de acq.posſ.ponderat ad hoc tex. illũ in ver bo,res.qđ est gñale apprehendens ẽt res mobiles.l.j.ff.si cer.pet. l.rei appellatione.ff.de ver.sign. ponderat etiam ſimilitudinẽ furti.de qua in d.l.Contrarium puto verius, quia remedium illius legis ẽ subsidiariũ ꝑetẽs eo casu tñ, quo nulla actio prę ter rei vendicationem competebat, vt ibi in prin.dr.Sed prore mobili vltra rei vendi.ꝺ occupantem rem vacatẽ dabatur
56 actio furti,ꝺdictio furtiua,& plures alię,de quibus ꝑ Bart.in d. l.rẽ quæ nobis.ergo &c.¶†Secò dubitat,an cõpetat ꝑ recuperanda possessione nãli ei qui retinuit ciuiliẽ aõ? Bart.ibi tenuit ꝙ sic,& ista fuit opi.Hug.de porta Rauennata glossato. q̃ ĩtelligebat possessionem dici vacuam,quæ corpora nõ teneba tur Contrarium tenet gl.& seq̃ Alb.ibi,intelligens vacuã possessionem,quæ nec aõ,nec corpore retinet,& hãc dicit *eoem* d. Ant.hic,& ista est vera,quia pro nãli occupata si hñs ciuilẽ non admittat,cõpetit interdictum vñ vi, tanq̃ tunc spoliatus vtraq;.l.j.§.siue aũt.ff.de vi & vi ar.& l.iij.§ si quid aũt.ff.eo.& ista ꝓcederet sine dubio,si teneremns ꝙ vnica tñ sit possessio in mundo,prout ego tenui in rub.ṽ.de causſ.posſ.& proprietа.
57 ¶†Tertiò dubitat,an cõpetat ꝑlato,ꝑ rebus ecclesiæ occupatis vacante ecclesia?istam dubõnẽ mouet Spe.ti.de pet.& posſ. §.j.ver.sed pone vacante ecclesia.& decidit ꝙ nõ,quia nõ põt dici vacare,ex quo ecclesia quæ nunq̃ morit. c. si gratiosæ. de reſcrip.li.vi. ꝙtinuò dr possidere.l.raptores.de epiſ.& cle.& l. iubemus.§.si qñ.C.d sacrosanc.eccl.Sequit d. Ant.hic,& Ang. in d.l.cum quærebatur,licet ꝺrium voluerint Pet. & Alb. ibi,
58 dũ dñt ꝙ ẽt illa lex habet locũ ꝑ re sacra occupata.¶†Quartò dubitat,an hẽat locũ in re hæreditaria occupata. Ista qõ ꝑt tripliciter intelligi.Primò an cõpetat hæredi pro re hr̃ditaria vacante & occupata ante mortem defuncti?& iste casus ẽ clarus.Scdò põt intelligi ꝑ re hr̃ditaria occupata hęreditate iacẽ te.& isto casu vr ꝙ non competat,quia illud remedium dat ꝺ occupantes res alienas vacãtes,sed res hr̃ditariæ hæreditate iacente dñr in bonis nullius l.j.§.j. ff. de rer.diu. ergo &c. Et per
59 istam rõnem ita tenent gl.Bar.Sal.& *cõiter* ſcribentes ibi Contrarium tenent primo Old.& Albe.quia hr̃ditas iacens repręsentat personã defuncti,& sic hæreditas ꝑ dño reputat.l.i eo. §.fi.& l.seq.& l.hr̃ditas i multis.ff.de acq.rer.do.Quid tenẽdũ? Amplector communem,pro qua adduco decisionem Bar. in ſimilibus terminis in l.ex re §.fi.ff.de ſtip.ſer. vbi decidit ꝙ statutum puniens intrantem vineã alterius, non habet locum in intrante vineam hr̃ditate iacente,quia verba legis debent intelligi in casu vero,& nõ in casu ficto.l.iij.§.hæc verba.ff.de ne go.gest.Secundò pro cõi adduco aliud remedium.d.l. cum q̃
60 rebatur.quod est subsidiarium,sed pro re hereditaria occupata hæreditate iacente competit actio expilatæ hæreditatis. l.fi.C.de cri.expi.hære.ergo cessabit remedium d.l.ad ꝺrium rñdeo verum esse ꝙ hr̃ditas pro dño reputatur,sed fictè.Item ipsa hr̃ditas dicitur possidere sicut defunctus possidebat.l. cœptam.ff.de vsucapio.sed etiam fictè,& dato ꝙ verè,tunc retor queo fundamentum,quia si possidet,ergo non vacat,si nõ vacat,ergo non habet locum.l.cum quærebatur. Tertiò ꝑt intelligi in re hereditaria occupata,adita hr̃di.sed nondum apprehensa possessione,& isto casu Azo in sũma.C. vñ vi. determinauit ꝙ sic,quia tunc heres dicitur dominus.l.cum heredes.ff. de acq.posſ.sequuntur Bart.& Ang. in d l. cum quærebatur.d. Ant.hic,Inn.& Hostien.in c.in pñtia. col.j.ꝺ. de prob. contrarium tenent Old. Alb. & Saly. ibi,quia requiritur quòd prius fuerit possessa,si dici debeat vacare respectu agentis Secundò ꝙ paria sunt hereditatem non fuisse aditam,vel aditam, & nõ apprehensam fuisse possessionem.l.ij.ff. de cri.expi. hær. Tertiò quia isto casu succursum est hæredi de aliis remedijs. Primò per interdictũ quorum bonorum l.j.ff.& C.quo.bon.Secũdò per remedium.l.fi.C.de edic. diui Adria.tol. Tertiò per actionem expilatæ hr̃ditatis.d.l.fi. C.de cri.expi.hær.ergo ces-
61 sabit remediũ.d.l.ſubsidiarii. ¶†Venio ad sedam principalẽ qõnẽ circa quã dubitatur primò,an condictio ex illa lege det ei cuius per iniuriam seu errorẽ possessio vacabat? Vr ꝙsic,qa rõ illa,scire.n.debuit,& c.militat ẽt isto casu. Contrariũ tenet Bal.in l.imprоba.C.de acq.posſ.dicens sibi tũc succurri remedio l.iuuabor.C.eod.& ista est vna differentia inter illas leges.
62 ¶†Secò dubitat , an remedium illius legis cõpetat prædoni. Pan.hic post Inn.vult ꝙ sic,& istud vr probari , quia remediũ dictæ legis est introductũ ad ſimilitudinem interdicti, vndevi, quod competit prædoni.c.in literis ṽ.eo.Et istam partem sequunt gl.Bar.& *cõiter* doc.ibi.Cõtrariũ videtur verius quia lex illa dicit dari condictionem contra occupantes res alienas, & sic oportet ꝙ agens tempore occupationis esset dñs. ista etiã opinio comprobatur per ſimilitudinem furti adductam per Iustinia.pro ratione & decisione legis.Et istam partem tenuit ibi Ang.& si dicatur remedium esse inutile,quia si oportet ꝓbare dominium melius est agere petitorio,respondet Ang.& istud benè nota , ꝙ in petitorio oportet probare dominium verè,sed in condictione illa possessoria sufficit probare dñium præsumptiuè,quod probabitur probando possessionem solam,ex qua resultat præsumptio dominij,iuxta doctri. Barto. in l.pe.ff.de cond.inſti.ex istis infertur quòd beneficium illius legis,nõ competit malæ fidei possessori nec cõmodatario,aut
63 ſimilibus detẽtatoribus.¶†Tertio dubitatur, an cõpetat singulari successori?pendet decisio ab his quæ dixi.ṽ. in iiij. dubitatione remedij.d.c.reintegrãda.est.n.cõdictio d.l cũ q̃rebat.
64 etiam in rem scripta ſm cõem & ꝺ dicam.¶†Quartò dubitatur,an competat reuerso ab hostibus pro recuperanda possessione occupata tempore captiuitatis?gl.in l.pen.C.de capti.& posſtl.reuer.dubitat & nõ resoluit. Albe.in d.l.cũ q̃rebat. determinat ꝙ sic,quia in eo militat rõ legis Cõtrariũ tenet Ang.ibi & Saly.in d.l.pe.quia captus ꝑ captiuitatẽ ꝑderat dñiũ , & sic tpe occupationis res non erat in bonis suis,ergo ei nõ dabi tur ꝺdictio sicut diximus ſupra in re hæreditaria occupata hæreditate iacente.& ista opinio placet,quia reuerso succurreba tur per legem Corneliam,ergo cessabit condictio ſubsidiaria.
65 ¶†Circa tertiã qõnẽ princip.dubitat primò , an detur ꝺ tertiũ possessorẽ?ista dubitatio ꝑt intelligi dupl'r. Primò, an detur ꝺ singularẽ successorẽ q pariter occupauit vacantẽ,quia primus fortè occupator cecidit à possessione:& isto casu lo. & Accur. & gl.tenuerunt ꝙ non dat primo possessori seu dño ꝑ istũ singularem successorẽ,quia non dicebatur vacare à primo,sed ab alio occupatore.Itẽ,quia interdictũ,vñ vi, ad cuius ſimilitudinẽ fuit introducta ꝺdictio ex illa lege non competit ꝺ singularẽ successorẽ.l.cum à te.ff.de vi & vi arma.ergo nec ẽt ꝺdictio illa.Contrarium tenent Bart.& *cõiter* alij , quia rõ legis militat.
66 Nec ob.l.cũ à te.quia in hoc ꝺdictio illa nõ assimilatur interdicto,vnde vi,cum sit ꝺdictio ipsa in rem scripta,nõ tñ probant ꝙ dicatur in rem scripta. Arbitror tñ cõem esse veriorẽ, quia l.cũ à te.loquitur qñ successor habuit cãm iustã vel iniustam à spoliatore.In casu verò nõ successor occupauit vacantẽ,quã dñs poterat ꝓpria authoritate apprehendere , meritò dr occupasse vacantem etiam ab ipso dño,ergo eidem dabit condictio.Scdo modo potest intelligi in successore, qui nõ occupauit vacãtem,sed habuit causam ab ipso occupatore,& isto casu Innoc.& Pan.vt supra dixi voluerunt quòd sic, Cõtrarium credo verius,quia non occupauit vacantem, & quia isto casu ſm veteres leges non agebat possessorio ꝓtra tertium.d.l.cum
67 à te.ergo nec etiam ꝺdictione ex illa lege. ¶†Secò dubitatur, qs præferat si primus possessor,& occupator primus ꝓcurrat

contra

Universidad de Deusto
Biblioteca

contra ſm occupatorem rei vacantis? retenta opinione mea
q̄ remedium illius legis non detur occupatori, frustra de hoc
diſputatur, ſed retenta communi dicas ſm Bar.& alios q̄ præ
fertur primus poſſeſſor qui iuris præſumptione hr̄ pro do-
mino.arg.l.bona fides.ff.depo.& hoc facit contra.d.Ant. pro
tit dixi in vij.q.remedij huius canonis. ¶ Tertiò dubitatur, an
detur contra occupatorem primum amplius non poſſiden-
tem? Bar.cum quo concordant cæteri, tenet q̄ ſic per text. in
l.j.§.rectiſſimè.ff.de vi & vi arma.quod intelligo ad intereſſe.
l.ſi vi me dejeceris.ff.eo.prout dicit Pan.hic in fi.& licet loqua
tur in interdicto, vnde vi, tñ idem in condictione ex illa lege in
65 ducta ad ſimilitudinem interdicti. ¶ Quartò† dubitatur, an de
tur contra eum qui occupauit rem vacantem credens eſſe ſuã
puta, quia erat fama publica, q̄ illa res erat maiorum ſuorum?
gl.& doc.concludunt q̄ non, quia ceſſat ratio legis q̄ debue-
rit ſcire alienum quod ſuum non erat.& ſequuntur Pan.& a-
lij. Sed tunc videdum eſt, quo remedio ſuccurratur domino?
reſpondet gl.& alij q̄ tunc ſuccurritur condictiõe. l. inuaſor.
C.eo.& ſic no.ſecundam dr̄iã inter iſtas duas leges, condictio
em̃.l.inuaſor.datur ꝯ ingredientem rẽ alterius ſine dolo, cõdi-
ctio verò.l.cum quærebatur.datur ꝯ ingredientem cũ dolo.
credo dr̄iam veram: exemplum tñ q̄ l.inuaſor.loquatur in eo
qui credebat rem eſſe ſuam, non videtur bene conuenire illi
literæ, quæ videtur loqui in occupatore, ſine vi ſciente rẽ eſſe
alterius. Et ſi dixeris, quomodo poteſt eſſe ſine dolo, qui occu
pat rem quam ſcit non eſſe ſuam? reſpondeo, quia probabili-
ter credat dñm habuiſſe eam pro derelicta ex quo non accede
bat ad agrum, & patiebatur illum ſtare incultum.ar.l.quod ſer
uus, & quod ibi Bart. ff.de ſtip.ſeru. ¶ Eſt alia differentia, quia
cõdictio, l.cum quærebatur competit etiam ad fructus, ſecus
in condictione. l.inuaſor.ſm Bart.& communiter alios in d.l.
cum quærebatur. ¶ Circa iiij.q.an agenti condictioue ex il-
la. l.obſtet exceptio proprij dominij? videtur q̄ non ad ſimili-
tudinem interdicti, vnde vi. contrarium de terminat gl. *commu-*
niter approbata in d.l.cum quærebatur. ponderando text. ibi,
ſcire.n. debuit alienum, quæ ponderatio facit pro opinione,
quam tenui.ſ. contra communem in xj.q.remedij noſtri cano
nis. quod intellige, dummodo probatio dominij offeratur in-
continenti, iuxta.l.ſi is à quo.ff.vt in poſſ.leg.& hoc puto verũ,
quia ſi vacabat res propria occupatoris, ſequitur q̄ ẽt vacabat
ab eo, quo caſu ſi alius occupaſſet, habuiſſet dñs actionem, vt
ſ.dixi.in ij.dubitatione.iij.q.prin.ergo à fortiori habebit exce
ptionem, quia cui datur actio, &c.l.j.§.his aũt.ff.d ſuperfi.imo
tenendo opi.q̄ dictio ex illa.l.nõ competat malę fidei poſſeſ
ſori, vt ſ.tenui.dico q̄ etiam obſtat agẽti exceptio malæ fidei.
66 ¶†Circa quintam & vltr.rñdet tex. ille in fi.q̄ cõdictio.d.l.p̃-
ſcribitur ſpatio.xxx.ann. tanto. n.tpe tolluntur oẽs perſonales
actiones.l.ſicut.& l.oẽs.C.de preſcrip.xxx.vel xl.ann. Fallit aũt
in eo qui occupat prædium, qui preſcribit ſpatio biennij, ſi, p-
pria authoritate intrauit.l.qui agros.C.d̃ omni agro deſert. li.
xi. Et ſi intrauit de licentia cenſitoris vel pereq̃atoris, preſcri
67 bit ſpatio ſex menſium.l.fi.C.de cenſi.& cenſito.e.lib. ¶†Sed
hic ſuboritur dubitatio an iſta præſcriptio procedat d̃ iure ca
nonico.d.Ant.hic poſt Bar.in d.l.cũ quærebat.voluit q̄ ſic: ſe-
quunt̃ Pan.& Fel.in c. vigilanti.j.de p̃ſcri.in fi.mouentur ga i
grediens fundũ vacantẽ p̃ſumitur eſſe i mala fide, q̃ p̃ſumptio
tollit ſpatio. xxx.ann. ſequit Arc.conſi.112. Conſideratis dili
genter.& Cur.cõſi.83. In primo.aduerte diligẽter, quia iſtud
eſt magni effectus, ſi p̃ſupponamus à principio doloſum ingreſ
ſum, prout intelligunt doc.in d.l.cum quærebat. tunc ego nõ
video qũo p̃ lapſum.xxx.an. tollatur mala fides, cũ aliquid non
ſuperuenerit quare debuit ingreſſus mutaſſe malum animũ. &
ideo iſto caſu tenerẽ ꝯ Bar.& ſequa. ꝯ quem tenet Imo.in c.fi.
in ij.char. j.de præſcr.& in l.Celſus.ff.de vſuca.ſi verò præſup
ponamus q̄ itrauerit ſine dolo, vt in caſu.l.inuaſor.& tũc cer
ti iuris eſt, q̄ p̃ſcribit: ſi verò ſimus in dubio, & ingreſſus alle-
get q̄ credebat fuiſſe habitam p derelicta, dicerẽ q̄ p̃cederet
opi.Bar.nam tunc ſpatio tanti tpis cũ allegatione bonæ fidei
tolleret ꝛria p̃ſumptio, per ea q̃ dicit Bal.quẽ ibi ſequit Fely.in
d.c.fi.in iij.char.p̃dicta vera ſunt i ipſo occupatore rei vacãtis:
ſed in hñte cãm ab ipſo occupatore ſeruãda eſt diſtinctio au-
thẽ.malę fidei.C.de præſcri.long.tẽpo.crederẽ ẽt q̄ in caſu d.
l.qui agros.& d.l.fi.currat p̃ſcriptio dato q̄ occupans ſciat alie
num, q̃a intrat authoritate legis, q̃ ita ſtatuit fauore tributorũ
exigentiorũ, & fauore agriculturæ p ea quæ dicit Pau. de Caſ.
in l.ſequitur.§.ſi viam.ff.de vſuc. ¶ Vltimò q̄rit Abb. ſi ſpolia-
tus recuperauerit rem à ſingulari ſucceſſore, vtrũ poſſit agere
ꝯ ſpoliatorem ad pœnam. l.ſi quis in tantam. C.vñ vi.& ꝛclu-
dit q̄ ſic, q̃a vna eſt ciuilis, altera criminalis ſeu pœnalis. l.j. C.
q̃ ciui.actio p̃iud.cri. Aduerte ĩquãtũ Abb. p̃ſupponit q̄ agẽs
ꝺdõne.l.ſi q̃s in tantam, dicat̃ agere criminaliter, iſtud non eſt
verum, q̃a pœna applicatur parti, ergo ciuilis eſt actio ſm gl.
in l.iij.ff.de ſepulch.viol.& Pan.ſ.in rub.de iud. Nec ob.tex.in
d.l.j.q̃a loquit in pœna legis Iuliæ de vi, q̃ applicat fiſco. l.ſi q̃s
ad ſe fundũ. in fi.C.ad l.Iul.de vi. dicã de veritate huius q̃ñis,
68 j. loco ſuo. ¶† Aggredior itaq; remedium d.l.ſi quis in tãtã.
Et primò quæro, pro quibus reb. det. Scdò quibus. Tertiò ꝯ
quos. Quartò q̃ñ. Quintò an inuaſor incidat in pœnam illius
legis ipſo iure. Primò, nunquid habet locũ p reb. mobilibus?
vr̃ q̄ non, quia interdictũ, vñ vi, ſub quo eſt ſituata illa lex nõ
dat niſi pro rebus ſoli.l.j.§. illud itaq;.ff. de vi & vi ar. In p̃riũ
eſt caſus in §. quia tñ. inſti. vi bo. rap. & ibi eſt ẽt caſus alterius
dubitationis, an habeat locũ in immobilibuss. Itẽ dubitat, nũ
quid p̃cedat in iuribus incorporalibus? cõis *opi. eſt* q̄ ſic, & di-
xi in c. cum eccleſia Sutrina. ſ. de cau. poſ.& proprie. Itẽ du-
bitat, an ꝑpetat in beneficialib. rex. eſt q̄ ſic in c.cũ qui. de p̃bẽ.
in vj.& ĩ c.placuit xvj.qõ.vj. Sed hic ſuborit alia dubitatio, an
habeat locum in eo q̄ violenter expulit poſſeſſorẽ à bũficio ſi
bi à ſede apoſtolica reſeruato. Vr̃ q̄ non, q̃a reſeruatio. Papæ
inficit non ſolum titulũ, ſed ẽs poſſeſſionem alterius. c. ſi eo
tpe. de ele. lib. vi. c. vt noſtrum. cum materia. vt eccl. benefi. &
ꝑpea dicit q̄ agẽti ẽt remedio reintegrãdæ, obſtat exceptio
reſeruationis, ſm Pan. in c. in literis. ſ. eo. & iſtam dñt cõem Se
nen. in d.l.rẽ quæ nobis. in ix.q.ff. de acq. poſ. Cõtrariũ credo
verius p gñalem rõnem d.c.eum qui. notantis audaciã & te-
meritatẽ. Nec ob. q̄ reſeruatio inficiat poſſeſſionem, quia an-
tequã ſit cognitũ de viribus reſeruationis, non placet reſer-
uatori iſtud aſſeuerare. c. licet eps. de preb. e. tit. vel eſto q̄ inſi-
ciat ciuile: negari tñ nõ põt q̃ nãlis ſit apud alium, pro qua
nãli violenter occupata habet locũ pœna. d.c. cum qui. & d.l. ſi
quis in tantam. vt j. dicetur, & licet ſtante reſeruatione nõ ſit
fienda reſtitutio ſpoliato nõ hñti titulũ, non tñ ſequitur q̄ in
grediens non amittat ius ſuũ, & ſic q̄ Papa poſſit beneficium
alteri ꝓferre. & ita determinat collector Rotæ, licet iſta nõ ad
69 ducat in deci. xvj. ſub rub. de reſti. ſpol. in nouis. ¶† An aũt ẽ
apprehendens poſſeſſionẽ beneficij vacuã propria authorita
te ſine executorialibus, ſeu añ fulminatum proceſſum perdat
ius ſuũ? conſului iſto anno q̄ non, immo dixi q̄ licet propria
authoritate intrare ra ratione, quia in bũficiis collatiuis tantũ
operat collatio quantũ in electiuis electio, ſm Pan. in c. dudũ.
col.iij. in fin. de elec. no. in c. cum olim. de cã poſ.& propr. ſed
electus põt p̃pria authoritate apprehẽdere poſſeſſionẽ abſq;
periculo amiſſionis iuris ſui. c. auaritiæ. de elect. in vj. c. noſti. c.
qualiter. eo. tit. in antiq. ergo ẽt poterit is, cui eſt facta collatio,
maximè per Papam, quia illa tribuit plenum ius, ſecundum
Pan.& Fel. in c. eam te. col. ij. ſ. de reſcrip.& ita decidit Pan. in
c. tranſmiſſa. de elec.& Peru. in d.c. eum qui. facit deciſio gloſ.
cõiter approbatæ in l.fi.C.vñ vi. eſt verum q̄ Aegid. Bellam. cõ-
ſi.x. col.v. dicit q̄ auditores curiæ practicant contrarium, q̄
non ſit licitum intrare propria authoritate, non tñ dñt quòd
70 priuetur iure ſuo. ¶† Quintò dubitatur, an habeat locũ in eo,
qui accepit equum ſoluãgum in paſcuis. Iſta q. poteſt tripliciter
intelligi. Primò in eo qui accepit equũ alienũ in ꝑpriis paſ
cuis pro damno dato, & iſto caſu non incidit in pœnam, ſm
Gand. in tract. malefi. ſub rubr. de pœnis. colũ. iij. Scdò p̃t in-
telligi in eo qui accepit equum aberrantem. & iſto caſu, quia
poſſeſſio equi deſiderat eſſe apud poſſeſſorẽ. l.iij.§. Neratius.
ff. de acq. poſ. non habebit locum pœna. d.l. Tertio põt intel-
ligi in capiente equũ in paſcuis cõibus vel propr is ipſius poſ-
ſeſſoris, vel cuiuslibet alterius & iſto caſu gl.& Bar. tenẽt q̄ in-
cidat in pœnam. Contrariũ tenent ibi Old. Ab.& Sal. q̃a nulla
interuenit violentia, & iſta ſequunt Mod.P eru. in d.§. Neruа.
71 ¶†Sexto dubitatur, an procedat in rebus, quas ſpoliatus in-
continenti recuperauit, iuxta.l.iij.§.cũ igit.ff. de vi & vi ar. vi-
detur q̄ non, quia nõ dr̃ ſpoliatus qui incontinenti recupera-
uit.l.tertia.ff.de diuor.& ita tenent gloſſ. Pet. Cyn. Alb. Barto.
& Saly. in l.ſi quis ad ſe fundum. C. ad legem Iul. de vi. gloſſ. &
Barto. in l. qui poſſeſſionem. ff. de vi & vi arma. mouentur per
text. l. vulgaris. §. qui furti. ff. de fur. & pro iſta pte facit deci-
ſio Iac. de Are. in l. mancipia. C. de ſer. fugi. quã ſequitur d. Iaſ.
in l.j.col.ij.ff de iuſti.& iur. Contrariũ credo verius, quia d.l.
fuit facta ad puniendũ audaciã & violentiã. Ad tex. in d.§. qui
furti. rñdeo retorquẽdo q̄ ibi punit violentia, licet nõ teneat
furti. Si dicamus q̄ puniat pœna. l.ſi q̃s ĩ tantã. pp delictũ vio
lentiæ conſummatũ, licet non teneat ad reſtõnẽ, q̃a non ſit ſe
72 cuta ſpoliatio. ¶† Septimò dubitat, quid ſi inuaſor pœnitẽtia
ductus anteq̃ conueniat fecerit reſtõnem rei ſpoliatę, an euita
bit pœnam illius legis? præmiſſa deciſio facit q̄ nõ. ad idem fa-
cit tex. in c. ſicut dignum. §. eod. & quod ibi nõ. Pan. j. de hom.
ſed ibi loquitur in foro poli. ad idẽ. l.j. C. q̃n ciui. act. ſed ibi lo-
quitur in reſtituente inuito, & in pœna fiſco applicãda. ad idẽ
facit, q̃a in delictis ĩ faciẽdo mora eſt ĩpurgabilis. l.j.§. ſi rẽ. ff.

depo.

depo. Bar. in l. ſi inſulã. in vj. q. ff. de verb. ob. & iſtud credo ve-
rũ, ſi ſpoliatus in actu reſtitutionis fuerit proteſtatus, ſaluo iu-
re pœnæ. arg. l. ſi debitor. §. ſi in venditione. ff. quib. mod. pig.
vel hypo. ſolu. Sed dubitatio remanet, an ſpoliatus ſponte rẽ
recipiens ſine, p̃teſtatione cenſeat remiſiſſe pœnã? vr̃ q̄ ſic per
tex. in l. ſi duo. ff. ſi quis cautio. & in l. poſt diẽ. ff. de l. cõmiſſo. &
per vnã cõem ſententiã de qua per d. Iaſ. in l.ij. in lxij. col. C. d
iure emphy. Contrariũ puto verius per tex. in l. pen. ff. vi bon.
rap. & in l. q ea mente. ff. de furt. Non ob. iura prælegata, q̃a
loquunt in pœna cõuentionali, cuius exactione tollitur actio
ſortis, & econtra. l. fi. ff. de p̃to. ſtip. §. nõ ſolũ. inſti. de verb. ob.
& traditur in §. Cato. ff. eo. Nos aũt loquimur in pœna legali.
nõ etiam obſtat deciſio cõis, quia loquit in pœna cõmiſſa in ſ
faciendo, nos loquimur in pœna cõmiſſa, ꝑpter delictũ in fa-
ciendo. & inter iſta eſt magna differẽtia. Gratiius eſt. n. delictũ
in faciendo, iuxta gl. in l. ſi mora. ff. ſol. mat. & ideo in illis non
admittitur purgatio moræ, ſecus in cõmiſſis in non faciendo,
& ideo dñs recuperãs penſionẽ ab emphyteuta, ſine proteſta
tione, videt cõſenſiſſe purgari morã, q̃ ratio ceſſat in caſu nr̃o.
73 ¶†Octauo dubitat, quid ſi ſpoliatus ex interuallo ſpoliauerit
ſpoliatorẽ, an ꝑdat cõdictionẽ. d.l. ſi qs in tãtã? vr̃ q̄ ſic, quia
dolus cũ dolo dẽt cõpenſari. l. qui duo. ff. de dolo. l. viro atque
vxorẽ. ff. ſol. mat. c. plerũque. j. de dona. inter vir. & vxor. & ꝑ
iſta parte facit tex. in l. ſi aliud. §. belliſſimè. ff. q̃d vi aut clam. ꝯ
rium determinant gl. Bar. & alij in l. ſi quis ad ſc. C. ad leg. Iul. d
vi. & in d.l.q poſſeſſionẽ. p tex. in l.q vas. in prin. ff. de fur. ad ꝯ
74 ria rñdet, vt p Bar. in locis pallega. ¶ Nono† dubitat, an affectãs
p̃riuari incidat in pœnã. d.l. in præiudiciũ legitimæ filiorũ? vr̃
q̄ ſic, q̃a ꝯhendo p̃t alienare oĩa bona ſua, ẽt in p̃iudiciũ legiti-
mæ filiorũ, ſm Bar. in l. hæreditariũ. ff. de bon. auith. iud poſ. er-
go & delinquendo: arguendo de ꝯctib. ad delicta. l.l. oẽm. ff. de
iud. Facit q̃a legitima eſt tertia vel ſemis ſm numerũ filiorum
eius quod repetit in bonis patris tẽpore mortis, deducto ære
alieno. l. Papinianus. §. iiij. ff. de inoff. teſt. l. cũ quæritur. & auth.
nouiſſima. C. e. In p̃rium facit quod dicit Bal. in l.j. in fi. C. ſi qs
in fraud. patr. ¶ Addè. d. Iaſ. in §. item ſi qs in fraudẽ. in j. col. in
ver. & an ſi p̃ amiſit. inſti. de actio. vbi ſi pater amiſit omnia
bona ſua in ludo aſardi, filij poterunt reuocare vſque ad eorũ
legitimã. & idẽ voluit Bal. in rub. C. de cõdi. ob tur. cau. ſequit
do. Iaſ. in l. ſi arrogator. in ix. col. ff. de adopt. ſi cõſtaret de frau
de reſſet clara pro filiis, per tex. in l. fin. ff. ſi qs in frau. patr. Si
aũt non appareret, dicerẽ q̄ ſi propter inuaſionẽ ſequeretur
priuatio omniũ bonorũ, q̄ præſumeretur fraus. arg. l. oẽs. §.
Lucius. ff. de his q̃in fraud. cred. & ibi Bar. Nec obſt. deciſio Bar.
in d.l. hæreditariũ. q̃a eã reprehendit Aug. in d. §. quarta. & Ro
man. in notabili b. poſt ſingularia, notabi. xc. incip. Quidã cardi-
nalis. & Alex. cõſu. 5. col. ij. vol. j. Saltẽ non eſt vera illa deciſio
in alienatione bonorũ facta ex cã lucratiua, vt tenet ipſe Bart.
in l. nõ vſque adeo. ff. ſi quis à parẽ. fuc. manu. & in iſto caſu ꝑ-
cedit thema q̃æſtionis noſtræ, q̃a omne q̄d alteri acquirit ra-
tione pœnæ, dicit acquiri ex cã lucratiua, ſm Bar. in l. Mæuius.
75 §. duobi. col. pe. ff. de leg. ij. ¶ Decimo† dubitatur, an ꝑſit iſta
cautela volenti renunciare beneficio inuito epiſcopo & ſe in
trudere vel vi beneficiũ occupare? vr̃ q̄ ſic, q̃a intrudens ſe vel
violenter occupans priuat à lege ipſo iure. d. ca. cũ qui. in p̃riũ
facit trita regula, indicta in odiũ nõ debẽt retorqueri in fauo
rẽ. nec econtra. c. inter corporalia. §. quod nec exceptione. ſ.
de trãſla. pla. facit. l. quod fauore. C. de legi. & inducta ad vnũ
effectũ non debent operari p̃rium. l. legata inutiliter. ff. de leg.
j. & iſtã partẽ tenent Ioan. de Lign. Gemi. & Peru. ibi, pro qua
76 allego bonũ tex. in arg. l. fi. de renũciatio. in vj. ¶† Vndecimò
dubitatur, an cõdictio. d.l. procedat ĩ peculio adũctitio, quod
filiusfamilias inuaſit? vr̃ q̄ non, q̃a filius non põt illud alienare
ſine conſenſu patris habentis vſumfructũ. l. cũ non ſolũ. §. filij.
C. de bo. q̃ lib. Contrariũ tenet Iac. de Are. q̃a ratio. d.l. militat
ẽt in filio cõmittente violentiã. Nec ob. p̃riũ, quia nõ eſt filius,
qui alienet, ſed ipſa lex. Quid tenendum? Bart. ibi dicit ſe fuiſſe
tantæ audaciæ, q̄ auſus fuit conſulere p̃rium, motus quia in p̃-
ſicatione bonorũ non veniunt bona prohibita alienari fauo-
re tertij. l. quicunque. ff. de bo. damn. l. ſi finita. §. ſi de vectigali
bus. ff. de dam. infec. ſequitur Alc. cõſi. 23. col. ij. vol. j. Dubito
de audacia Bar. Primò, q̃a filius non prohibetur alienare pecu
lium aduentitiũ principaliter fauore patris, ſed fauore ſuo, ne
propter iuuenilẽ calorem triſtẽ exitũ ſentiat. d. §. filij. p̃terea
in omni alienatione etiã in cõfiſcatione bonorũ intelligit ſalu
o vſufructu alteri debito. l. ſi poſtulauerit. §. iubet. ff. de adul.
Secũdò ꝯ Bar. facit, quia pater tenetur de peculio profectitio
pro inuaſione & violentia alteri facta. l. in peculiũ. ff. de re iu-
di. l. iij. §. idẽ ſcribit. ff. de pec. ergo à fortiori debet procedere
pœna violentiæ in peculio profectitio ſaluo vſufructu, cum
habeat pater plus iuris in profectitio quã aduentitio. l. profe-

ctitia. ff. de iur. dot. cũ ſimi. & extollitur fundamentum Bar. q̃a
poſito q̄ in confiſcatione bonorum non veniret peculiũ ad-
uentitium (q̃d non credo) tñ deberet venire in actione ciuili. l.
ſi quis in tantã. C. vnde vi. q̃a ẽt pater p violentia tenetur de
77 peculio iurib. palleg. ¶† Circa ſecundã principalẽ q̃æſtionẽ
dubitat. Primò, an cõdictio d.l. detur cõmodatario & ſimilib.
Iſta dubitatio p̃t habere duplicẽ ſenſum. Primò, an detur ꝯ do
minũ. Scdò ꝯ extraneũ. Primo caſu gl. Bar. & *cõiter* cæteri con
cludunt q̄ non, quia dñs ipſe poſſidet. l. ſi colonus. ff. de acqu.
poſſ. cũ ſimi. ergo non dicet cõmiſſa violentia in poſſeſſione
alterius, prout requirit in d.l. videatis vos tex. ĩ §. fi. inſt. vi bon.
rap. vbi dr̃ q̄ nõ dat iſtis cõdictio, vt dominiũ cõſequant, ſed
ſolũ ad intereſſe. Iſta deciſio limitat, niſi colonus vel cõmoda-
tarius interuerterit poſſeſſionẽ dñi, quia tũc ipſi dicerent poſ
ſidere, & nõ dñs. Iſta litatio eſt ſatis iniqua, q̃a hoc modo me-
lioris eſt cõditionis malus colonus quã bonus. ſ. l. q̃d Seruius.
ff. quod vi aut clã. Scdo caſu dicas cõdictionẽ dari dño poſſeſ
ſori, & nõ ipſis detentatorib. quia apud eos non eſt conſtituta
78 poſſeſſio, prout requiritur in d.l. ſi quis in tantã. ¶† Secundò
dubitatur an detur clandeſtino poſſeſſori ciuili apud aliũ re-
manente. Ale. cõſi. 80. incip. Examinato proceſſu. vol. iij. In ſi-
mili caſu tenet q̄ non, dicit. n. q̄ ſtatutũ puniens turbantẽ aliũ
in ſua poſſeſſione dẽt intelligi de poſſeſſione ciuili. alleg. Bal. in
l.j. C. cõmu. de vſucap. Credo verã deciſionẽ, vt nõ detur clan
deſtino poſſeſſori ꝯ eũ qui ciuiliter poſſidebat, per id q̃d deci
dit Cẽpol. cautela. cxxiij. incip. Nota diligenter tu aduocate.
vbi inſtruit partẽ q̃ confidit habere probationes poſſeſſionis
ſuæ q̄ violenter expellat aliũ poſſeſſorem, quia ſi probabit ſe
poſſidere, non incurret pœnam. d.l.q procedit ꝯ aduentes
poſſeſſionẽ alienã, non ſi ſuã tueantur. & hoc voluit Ab. in c.
j. ꝯ de immu. eccl. & hoc procederet ſine dubio tenendo opi.
79 Azo. q̄ vnica tñ ſit poſſeſſio. ¶† Tertiò dubitat, an cõpetat
ciuiliter poſſidenti, quẽ reuerſum non admittit clandeſtinus
poſſeſſor? Cyn. & Albe. tenent q̄ ſic, & hoc verũ quia ciuilis
poſſeſſor non admiſſus, dr̃ violenter expulſus. l.j.§. ſiue aũt. ff.
80 de vi & vi arma. ¶† Quarto dubitatur, an detur furi ꝯ dñm?
gl. in d.l. ſi quis in tantã, rñdet q̄ nõ, ſi dominus abſtulerit per
vim antequã fur cũ re peruenerit ad locum deſtinatũ. l.iij. ff. d
furt. l. qui liberã. C. q̃ñ lice. ſine iud. ſe vindi. Alij verò aliter di-
ſtinguũt, aut dñs abſtulit incontinenti, aut ex interuallo, ſed in
idẽ reincidit, intellige verũ niſi in defectum iuſtitiæ, quo caſu
licet ẽt ex interuallo, ſm gl. in c. humanum genus. j. diſtinct. de
qua dixi in c.j.ſ. de iud. Secundò intellige in foro fori, ſecus in
foro poli, dummodo, ſine ſcandalo auferatur, ſm Inno. in cap.
olim. j. de reſti. ſpo. & Pau. de Ca. conſi. 329. Prius quã iura fie-
rent. ſm antiquã impreſſionẽ. Ale. conſi. 125. vol. j. Pan. in c.j.
col. ij. ſ. quod met. cau. d. Iaſ. in l.j. col. v. C. de teſta. Bal. in ca. ſi-
cut. iij. de iureiur. & d. Ant. de But. in c.j. de dolo & cõtu. & in
c. plerique. de immu. eccl. Facit gl. ſing. in c. fraternitas. xij. q. ij.
de qua per Fel. in c. audiuimus. j. de ſimo. & in c.j.ſ. de conſtit.
Tertiò intellige niſi dominus incontinenti rem ſuã furi ablatã
iudici cõſignauerit. l. qui vas. in prin. ſm vnum intellectũ. ff. de
81 furt. ſequitur Sal. in d.l. ſi quis in tantam. colũ. iiij. ¶† Quintò
dubitatur, an cõdictio. d.l. cõpetat filio ꝯ patrẽ, & liberto ꝯ pa
tronum? Glo. Bart. & *cõiter* doct. tenent q̄ non, quia infamat
ſaltẽ infamia facti, & actiones famoſæ non dantur ꝯ patrẽ vel
patronũ. l. nõ debet. ff. de dolo. Facit text. in l.j.§. interdictum
hoc. ff. de vi & vi arma. no. rationẽ, q̃a ea attenta dicendũ eſt q̄
ẽt non detur plebeio aduerſus cõſularẽ virũ, neque vili aduer
ſus nobilẽ bonæ famæ & approbatæ vitæ, vt dr̃ in d.l. non dẽt.
neq; ẽt aduerſus parentes ſpirituales, ſm d. Iaſ. in l. gñal'r. ff. de
in ius vocã. & Fel. in c. cæterũ. co. iiij. ſ. de iudi. vbi ẽt Pan. co. v.
dicit non dari vaſallo ꝯ dñm. Contrarium tenent Albe. & Bal.
quia in delictis reuerentia nihil operat, q̃d nihil eſt, q̃a non ope
ratur ſi criminaliter agatur, ſecus ſi ciuiliter ad pœnã parti ap-
plicandã. l.j. ff. rerum amot. melius pro ſua opi. facit tex. ille in
ſui gñalitate in verbo, ſi qs. iũctis his q̃ notã. ĩ l. ſi qs maior. C.
de trãſact. & in verbo apud quoslibet. niſi dixeris q̄ illa gñali-
tas dẽt reſtringi p leges antiquas. l. nõ eſt nouũ. & l. ſequẽ. ff. de
82 legib. ¶† Sexto dubitat, an det priuigno ꝯ nouercã & vitricũ?
vr̃ q̄ non, quia parentum loco ſunt. §. affinitatis. inſti. de nup.
Contrariũ eſt verius per tex. in l. q̃ nondũ. & l. de his. C. de fur.
poſſet tñ probabiliter dici q̄ actio famoſa non detur ꝯ nouer
83 cam viuente patre. arg. l.j. §. fi ff. de iniur. ¶† Septimò dubitat
an competat patri ꝯ filiũ, & patrono ꝯ libertũ? gl. & alij tenẽt,
84 q̄ ſic. p tex. in l. ſi quis vxori. §. ſi filius. ff. de fur. ¶ Octauo† du-
bitatur, an cõpetat creditori pro pignore ſibi violenter abla-
to per debitorem? videt q̄ non, quia debitor dñium pignoris
poſſidebat. l.j. §. per ſeruũ. ff. de acq. poſſeſſ. Contrarium tenẽt
gl. & doct. in d.l. ſi quis in tantam. quia debitor fictè & quo ad
quid tñ poſſidet, ſed verè poſſidet creditor. l. qui pignori. ff. d

acq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

acq. possess. & d. §. per seruū. Ego intelligo istā decisionē procedere in pignore conuentionali, secus in pignore prætorio, p tex. in l. §. creditores. ff. vti posside. Setūdò intelligo in pignore conuentionali tradito, secus in pignore nondū tradito, per l. si rem. §. propriè ff. de pign. act. seruata tñ distinctione, an de-
85 bitor incontinenti vel ex interuallo abstulerit. ¶ †Nonò dubitatur, an contra competat debitori ꝺ creditorem, qui violēter expulit eum de possessione pignoris. Iaſ. post gl. concludunt ꝙ sic, quia verum est dicere creditorem inuasisse possessionem rerum apud alium constitutarum, sed hic attende, qa talis creditor punitur per edictū diui Marci in amissione crediti. l. extat, quod metus cau. ergo non debet puniri etiam pœna. l. si quis in tantā: nemo enī est triplici pœna puniendus. c. at si clerici. in prin. §. de iudi. Pro resolone quidā dñt ꝙ per. l. si quis in tantam, priuatur iure pignoris, per edictum verò priuatur credito, & sic non erunt duæ pœnæ, quia vna est inclusa in altera, per dito enī credito principali extinguitur ius pignoris. l. si deferēte. ff. quibus mod. pign. vel hypothe. solua ista intelligentia non placet quia quantum ad istum casum. l. si qs in tantam. hoc modo intellecta esset frustratoria. Alij dñt ꝙ per edictum priuatur creditꝛ, per l. si quis in tantā. tenetur ad æstimationem, sed nunc stat contrarium, ꝙ esset nimis acerba pœna. vnde respondeas ꝙ licet violentus inuasor incurrat vtrunque electa tamen vna actione ad vnam, pœnam tollitur altera. l. pla eum gl. ff. de actio. & oblig. Contra tñ istā solonē obstat tex. in l. ff. vi bono. rapto. sed respondet per Bar. in l. j. §. dixerit aliquis. ff. de public. ¶ Retenta igitur ista opinione qde tur creditori ꝺ debitorem, intellige nisi creditor abstulisset à debitore fugitiuo. l. ait prætor. §. si debitorem. ff. de his quæ in frau. credi. de quo dicas vt dixi in c. j. §. de iudi. ¶ Secundò intellige nisi ex pacto esset data licētia creditori capiendi pignus propria authoritate. l. iij. C. de pign. secundum glo. Barto. & alios in d. l. si quis in tantam. Sed aduerte quia pactum huiusmodi debet intelligi dummodo non inueniat resistentem sm Bar. in d. l. iij. in iiij. q. Pan. in c. verum. ad fi. §. de for. comp. cum ergo vigore pacti nō licuerit intrare cū violentia, debuit incidisse in pœnam, sicut spoliatus qui ex interuallo violenter recuperat suam possessionem, sed hoc non obstāte adhuc vī tenenda opinio gl. quia violentia vī potius facta pro defensione iuris sui quam aīo spoliandi alterum, quo casu violentia non est punibilis. l. iiij. ff ad leg. Aquil. Facit decisio Bal. & Sal. in l. si vt allegas. C. de sicar. & in l. neminem. C. de exhib. re's. vbi creditor non tenetur de vulnere illato debitori fugitiuo se telo defendenti, & posito ꝙ incideret in pœnā. d. l. tñ negari nō pt quin debitor pariter violentiā fecerit creditori in quasi possessione iuris intrandi, ergo & ipse incidit in pœnā, & sic esset cō pensatio dānorū faciēnda vt declarat Bar. in l. si quis ad se fun-
86 dū. C. ad leg. Iul. de vi. ¶ Decimo †dubitat, an cōpetat debitori ꝺ creditorē, qui inuasit possessionē ꝓtextu licentiæ de intrādo propria authoritate sibi à iudice vel à principe concessæ? ista dubitatio pōt dupliciter intelligi. Primo in licentia intrandi propria authoritate simplr concessa. Sc do pōt intelligi in licentia pcessa ēt intrandi cū violentia. Primus casus pōt subdividi. Aut loquimur in licentia concessa citata parte ꝙ seruatis seruandis, & sic valida. Aut loquimur in licentia nulla vel iniusta si loquimur in sūa valida, tūc Bar. & alij *coiter* in l. iustè possidet. ff. de acq. pos. concludunt ꝙ incidat in pœnā, quia talis licentia concessa parti de intrādo propria authoritate debet intelligi sine violentia. qd ēt tenet Bar. in d. l. iij. in iiij. q. Pan. & Fely. in c. decætero. j. de re iudi. Contrariū tenet Imo. in d. l. iustè possidet. gl. & Sal. in d. l. si quis in tantā. Fel. in c. cū cām. s. de officio deleg. & hoc puto verius per ea q̄ dixi in creditore intrāte ex pacto, nā in omnibus idē ddm qd in debitore intrāte de licentia iudicis valida, quia factū iudicis ītimum censetur factum partis. l. ob cām. C. de euict. l. si pignoris. ff. fami ercis. Itē per tex. in d. l. mem nerint. C. vñ vi. à ꝓrio sensu. si verò intrauit de licentia nulla defectu cirationis, certū est ꝙ incidit in pœnā. d. l. meminerint ēt si p. cessidet citatio generalis de remiſ. pigno. sed dubiū est, quid si erat nulla alia ratione? gl. ibi tenet ꝙ isto casu incidat. ꝺrium tenet gl. in d. l. si quis in tantā. sequunt Bar. & cōiter doct. in d. l. iustè possidet ꝺ cōem tenet Bal. in disputatione sua incip. Accusatus de vi. quē sequit Ro. in d. l. iustè. ego credo opi. Bal quantū fit respectu pœnæ. l. si quis in tā tam. posse de iure sustineri, quia l. si quis in tantam. est facta ad puniendū audaciā & temeritatē, quæ temeritas cessat stante licentia licet nulla, per ea q̄ dicit gl. in c. j. in verbo, presbyteri. & ibi Imo. & Card. de priui. Item dubium est quid si licentia erat valida seu iniusta? *vois* sūa est ꝙ talis licentia excusat, nisi esset notoriè iniusta, quo casu non excusat sicut si esset nulla, ſm Archid. in summa. ij. q. ij. Io. And. in addi. Spe. in tit. d petito. & possess. § qm. Oldr. cō. 227. incip. De toto themate. Facit gl. &

ibi Abb. in c. conquerente. ꝺ eo. & quæ congerunt Mod. in l. j. in prin. col. v. ff. de noui oper. nunc. Item scias ꝙ si constat spoliatum nullum ius habere, tunc ingrediens authoritate licētiæ nullæ etiā defectu citationis non incidit in pœnam. d. l. meminerit. ſm Deci. consi. 191. col. fi. sed certè nō video quō possit iudici constare possessorem nullum ius habere omissa citatione, vt dicit in simili tex. in cle. pastoralis de re iudi. Itē licet posset ferri snīa parte non citata, qñ notoriè constat de non iure suo, tamen talis sententia lata ab inferiore nō præstat causam intrandi propria authoritate per vim, vt ꝺ. dicetur. Item in cōtrarium facit d. l. meminerint. & d. l. si quis in tantam. vbi præsupponitur ingredientem ius habere, & ideò de hoc dicto. De cij ego dubito. Benè verum est ꝙ si spoliatus virtute licentiæ concessæ parte non citata pariter missus fuisset in possessionē alio nō citato, ꝙ isto casu ingredies nō icideret in pœnam. d. l. meminerint. secundum Inno. in c. querelam. s. de elect. Bald. in l. si pacto quo pœnam. C. de pact. & Rom. in notabilibus post singularia not. cclxvj. quod incipit, Possessio. in antepē char. vbi allegat text. in l. pe. §. hoc edictum. ff. si mulier ventr. nomi. Tu adde bonam glo. in l. minor. §. j. ff. de tuic. & Philipp. Fran. in c. j. licet episcopus. de præben. quod ego intelligo verum semota violentia, aliàs si vterq; committisset violentiam, vterque incidisset in pœnam. d. l. si quis in tantam. vt s. dixi te-
87 nere Bar. in l. si quis ad se fundū. C. ad leg. Iul. de vi. ¶ Tertiò casu, si quis ingrediat ut authoritate licentiæ concessæ expressè intrandi ēt per vim si concedatur talis libertas a principe ex certa scientia ingredientes per vim excusatur a pœna dictarum legum, ſm Alb. in d. l. meminerint. & Deci. in d. consi. 191. Benè facit tex. in d. l. ait prætor. § si debitorem. ff. de his quæ in frau. credi. arguendo de lege mortua ad principem, qui est lex viua in terris. §. nos aūt. in authen. de consul. Si verò concedatur ab inferioribus, incideret in pœnam, ſm distinctionem. s. tradita, ꝙ *communis* opi. est ꝙ inferior non possit concedere licentiam parti intrandi per vim, ſm Ang. in liquii restituere. ff. de rei vē di. per illum tex. & d. Iaſo. post alios in d. l. iustè possidet circa
88 tertiam principalem quæstionem. ¶ † Dubitatur primo, an competat contra mulierem. videtur ꝙ non, quia loquitur per vegbum, si quis masculini generis, & in pœnalibus masculinū non concipit fœminum. l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. nota Bal. post alios in l. quicunque. C. de seruis fugit. Contrarium firmant glo. Barto. & alij in d. l. si quis in tantam. quia masculinum etiam in pœnalibus concipit fœminum. l. si quis id quod. vbi plenissimè. do. Iaſo. ff. de iurisd. omn. iudi. & generali. vbi glo. magistra de elec. lib. vj. Benè facit l. si quis maiori. C. de transac. in cuius his quæ ibi scribit d. Iaſō. post Fulg. Facit etiam, quia lex pœnalis loquens in masculis, gratia frequentio-
89 ris vsus, habet † etiam, locum in fœminis, ſm glo. singu. in l. j. in verbo, sponsam. C. de raptu virgi. per quam dicit Fel. in ci causam. col. fi. ꝺ. de proba. ꝙ si sponsus litigans in cā matrimoniali cum sponsa timeat per vim mitti in possessionē mulieris luxuriosæ ꝙ ista sponsa sequestranda erit in monasterio, iuste si ipsa timeret violentiam. Posſi. Ad ꝺria rñdetur, ꝙ loquitur in odiosis odio irrationabili, nos verò loquimur in materia differenti, & in odiosis odio rationabili. & ad istam solutionē & mām videas plenissimum consilium Cur. Sen. consi. 29. per totum. Card. in cle. j. in ꝺ. iij. & iiij. q. de elect. Fel. remissiue in ci de monialibus. ꝺ. de senten. ex com. Barb. ꝺ sua hierarchia. in ij-
90 char. & seq. & d. Iaſ. in l. Gallus. in prin. ff. de lib. & posth. ¶ † Iuxta hoc dubitatur, an mulier excusetur à pœna. d. l. (prætextu iuris ignorantiæ? ista dubitatio habere pōt duplicē sensum. Primo, an excuset qñ inuadit alienū, & in hoc omnes concordant ꝙ non, quia inuadens alienum est contra iūs naturale, cuius iuris ignorantia neminem excusat. l. si adulterium. §. j. ff. de adulte. Sc do an excusetur, quia inuadit rem propriam credens de iure sibi licere. Roffre. lāc. Butr. Bar. & Sal. ibi determinant ꝙ sic, quia inuadere rem proprium non est contra iūs naturale paret, ante illam legē inuasor rei ꝓpriæ nō puniebat. §. pe. insti. vi bono. rap. ꝺrium tenet gl. i. regula. in prin. ff. de iur. & fācti igno. Rocle. & Bal. in l. d. si quis in tantā. Ale. in d. l. iustè possidet. col. pe. & in consi. 103. Videret prima cōsideratione dicendū col. vi. vol. j. dicēs idē in rustico minore & muliere. fundamentū istorū est, quia mulieres non excusantur prætextu iuris ignorantiæ, nisi in casibus à iure expressis. l. fi. C. de iur. & fācti ignoran. Quid tenendum? ego sequor hanc vltimam partem, pro qua videtur casus in d. fi. pe. sic inducendo, clarum ē ꝙ dispositio illius. §. & d. l. si quis in tantam. habent locum in mulieribus, cum ergo ibi dicatur imprudens iuris non excusatur, & verbum imprudens, intelligatur etiam in fœmina, restat
91 dicendum ꝙ ibi decidatur casus contra Bar. ¶ Secundò ſmio ueor, in damnis euitandis parificata est conditio mulierum & masculorum per legem antiquam, vt quilibet excusetur. l. er-

-xor. ff.

ror. ff. de iur. & fac. ign. lex ergo noua superueniens videlicet. l. si quis in tantā. loquens in masculis, vt non excusetur, habebit locūin fœminis, quia vbi duo sunt equiparata à lege antiqua, lex loquens in vno habebit locum in altero, secundum glo. in l. si quis seruo. C. de fur. & in clem. constitutiones. de regula. etiam in pœnalibus, secundum Pan. in cap. fin. columna
92 iij. de rescript. ¶ † Tertiò nota, quòd dicere sibi ius propria auctoritate per vim videtur contra ius saltem quasi naturale, quo iure inuenti sunt iudices, ne locus esset audaciæ. l. ij. §. j. ff. de orig. iur. sed error huius iuris quasi naturalis non excusat mulierem. l. venia. C. de in ius vocan. & per ista consului in ciuitate Arelatensi mulierem non excusari à pœna. l. non est dubium. C. de lega. quia legatum debet accipi de manu hęredis, vt dicit text. in §. legatum. insti. de lega. in fi. dum dicit ab hærede præstanda, nisi testator dederit licentiam accipiendi propria auctoritate. est verum qd. Ale. in d. l. iustè possidet. & in d. consi. 103. intelligit istud procedere si potuit cōsulere peritiores, quod intellige si in propinquo sunt, aliàs secus, iuxta tradita in l. iuris ignorantia. C. qui admit. quæ opinio est æqua, fundamenta tamen prædicta aliqualiter refragantur. ¶ Se-
93 cundò †dubitatur, an competat contra fideicommissarium, qui de facto occupauit res legatas vel fideicommisso subiectas. Soc. in consilio 33. quod incipit, Prosequendo ordinem. columna vij. volumine primo distinguit. Aut occupauit ante aditam hæreditatem, & non competit. Aut post, & tunc contra eum competit triplex remedium. Primum. l. non dubium. Item d. l. extat. Item. d. l. si quis in tantam. Tu verò considera differentias inter ista remedia, nam condictio. l. non dubium. licet detur ad pœnam, non tamen videtur competere ad recuperandam possessionem. ¶ Secundò datur contra legatarium vel fideicommissarium occupantes res legatas, nō autem contra occupantes res hypothecatas pro delicto, vt probat text. ibi pro portione competenti. Item considera quòd condictio d. l. extat. non videt dari cōtra occupātes res proprias sed solum contra occupantes res debitas: sed condictio d. l. si quis in tantam. competit tam contra occupantes res proprias quam obligatas, & penitus alienas, & tam ad pœnam quàm ad restitutionem possessionis, & sic pinguius prouidet quàm reliqua remedia. Item aduerte, quia non videtur verum quòd condictio. l. si quis in tantam. detur contra legatarium per text. in d. §. pen. Insti. vi bon. rapt. vbi dicitur quòd antea occupās rē propriam absoluebatur, quod non est verū in occupante rem legatam. d. l. non est dubium. & totio tu-
94 ff. quorum legatorum. ¶ † Tertiò dubitatur, an filius occupans vnam rem hæreditariam pro sua legitima priuetur iure suo? Breuiter considerandi sunt tres casus. Primus est quando filius est hæres institutus & grauatus de restituendo, isto casu potest propria auctoritate eligere legitimam suam in vna re, & de illa disponere arbitrio suo non citatis fideicommissariis, secundum Barto. in l. Marcellus. ff. ad treb. cùm enim sit creditor in sua legitima, sitque etiam hæres, poterit sibi soluere. l. fistulas. §. qui fundum. ff. de contrahen. emp. Secundus casus est quando est institutus filius in certa quota pro sua legitima, & isto etiam casu potest propria auctoritate occupare, secundum Bal. in l. si quis in sito. C. de inoffi. testa. qđ intelligeverum hr̄ de vniuersali non existente in possessione totius. ſm Cur. se niorem cons. 13. incip. Statuto Ianuæ cauetur. col. iij. in fi. Tertius casus est quando filius est institutus simpliciter in sua legitima, vel aliàs prēteritus, qui non vult annullare testamētum, & isto casu *vois* opinio est ꝙ aliquid non possit occupare propria auctoritate, ſm Bar. in l. ij. C. quādo & quib. quarta pars. lib. x. & in l. suus quoq. ff. de hæredib. instituen. Ale. consi. 134. Attentis narratis. vol. iiij. Are. cōs. 156. Diligenter. col. fi. & isto casu dicerem ꝙ si per vim occuparet aliquam rem expulso hę rede vniuersali possessore, non incideret in pœnam d. l. si quis.
95 & d. l. extat. ¶ † Quartò dubitatur, an detur contra ecclesiā propter violentiam prælati? Multa forent dicenda super isto puncto, sed propter instantes vacationes procedā conclusiuè. Sit
a ergo conclusio ꝙ propter violentiā prælati ecclesia nō incidit in pœnas dictarum legum per tex. in regula, delictum personæ. de reg. iur. lib. vj. & ista est *vois* quam sequuntur gl. & Legistæ in d. l. si quis in tantam. gl. & Cano. in c. j. ꝺ. de dolo & cōtu. Fel. in c. nouit. col. viij. s. de iudi. Facit dictum Spec. in tit. de dona. §. j. ver. quid si Abbas. vbi propter ingratitudinem prælati non reuocatur donatio facta ecclesiæ, sequuntur Pan. & alij in c. fi. ꝺ. de dona. intellige quantum ad pœnam priuationis iuris sui, seu quantum ad æstimationem, sed benè ecclesia tenetur ad restitutionem possessionis. ita procedat tex. in c. cum dilectus. s. de ordi. cog. & in c. cum ad sedem. s. e. Secundò declara, ꝙ non teneatur ecclesia, sed benè tenetur ipse prælatus, ſm gl. & Pan. in d. c. j. per tex. in c. placuit. xvj. q. vj. sed ille tex. loqui

tur in diuersis terminis: videlicet quando prælatus occupat nomine proprio & pro iure suo, prout etiam loquitur text. in c. eum qui. de præben. in vj. Sed nos loquimur in prælato occupante rem ecclesiæ nomine ipsius ecclesiæ. melius facit tex. in c. si episcopum. xvj. quæst. vj. Tertiò intellige ꝙ non incidat ecclesia in pœnam perpetuo, secus pro vita prælati. ca. j. §. fina. de cap. Corra. in vsib. feud. facit quod consuluit Roman. consilio 284. incip. Triplici ex capite. vbi decidit quòd propter ingratitudinem prælati reuocatur donatio facta ecclesiæ pro tempore vitæ ingrati prælati, sed ista limitatio quam sentiunt Abb. & alij, non videtur mihi vera, quia sicut delinquendo non potest prælatus alienare perpetuò, ita non debet posse ad vitā ipsius. c. ij. de reb. eccles. non alie. lib. vj. & quia ex delicto prælati ecclesia nullum debet pati dannum. d. capi. episcopum. & sequen. At in casu isto pateretur dannum, quia non conuerterentur fructus in vtilitatem ecclesiæ, vt fieri debet. capitu. fina. de offic. ordin. libro vj. Nec ob. text. in dicto capitulo fina. quia ibi talem pœnam induxit natura contractus feudalis & fauor publicæ vtilitatis, secundum Bald. ibi, qui tacitè inclinat in istam partem. Quartò declara si prælatus deliquit solus, secus si communicato consilio cum capitulo & de eius cōsensu, secūdum gl. in d. regula, delictum. & in d. l. si quis in tantam. & ista est *communis* per tex. & ibi Barto. in l. iubemus nullā. C. de sacro san. eccles. sed tu dicas ꝙ illa lex nihil facit, quia loquitur in delicto prælati commisso in non faciendo, quo casu ecclesia tenetur. c. Imperatorum. cap. fin. s. de iura. calum. nos autem loquimur in delicto in faciendo. Item ibi delictum commissum fuit in præiudicium reipublicæ, & in casu in quo ecclesia tenebatur facere quod fuit per prælatum omissum, secus in casu nostro. contrariam opinionem tenent Card. & Pan. in d. cap. j. quia sicut non potest prælatus cum capitulo alienare bona ecclesiæ sine solennitate capituli, c. sine exceptione. xij quæst. ij. ita non debet posse tacitè delinquendo, sed propter hoc non recederem à communi, quia bona minoris non possunt alienari sine solennitate. l. magis puto. §. ne passim. ff. de reb. eorum. cum vulga. & tamen minor inuadendo incidit in pœnam. dictæ l. Quid tenendum? *communis* opinio videtur mihi periculosa per text.
in dicto capitulo primo §. fin. quod habet locum etiam si prælatus commisit feloniam cum consensu capituli, secundum Pan. & alios communiter in c. verum. s. de foro comp. & stringe illum text. inducendo à fortiori eo modo quo deduxi. s. in præcedenti restrictione. ¶ Retenta tamen communi insurgit alia dubitatio, an prælatus cum capitulo occupans pervim bona prælati defuncti adita hæreditate & remissa possessione per hæredem incidat in pœnam d. l. si quis in tantam. Innoc. in c. cum in officiis. ꝺ. de testa. distinguit, aut clarè constabat ꝙ prælatus defunctus dicta bona tenebat noīe ecclesiæ, & tunc non incidit, quia ciuilis possessio erat penes ecclesiam, & sic non dicetur inuasisse possessionem alterius, sed suam defendisse. Aut clarè constabat ꝙ eā tenebat nomine suo proprio, & tunc ecclesia incidit in pœnam, per ea quæ dicta sunt. s. in proxima dubitatione. Aut dubitatur, & nunc excusatur, quia iustā habuit causam præsumendi, ꝙ prælatus defunctus talia bona acquisierit de bonis & nomine ecclesiæ. c. j. xij. q. iij. & sequitur Bal. in auth. licētiā. post gl. ibi. C. de episc. & cleric. & iste casus euenit in hærede celeberrimi pœtæ & præstātis philosophi Francisci Petrarchę, vt per Cardi. consi. 79. quod incipit, Thema tale est, diuinus vates &c. Ex hoc elicio ꝙ habens aliquam præsumptionem credendi se possidere, ratione talis pōsumptionis excusatur à pœna. d. l. quod tenuit Cępo. consi. 4. in fi. & expresse gl. & Bar. in d. l. si quis in tātam. Et hoc verum puto quicquid dicat Bar. in l. sequitur. §. si fundū. ff. de vsucap.
96 ¶ † Quintò dubitatur, an detur contra sociū qui per vim occupauit rem communem? dixi in c. cum ecclesia Sutrina. s. ti. j. Et ibi dictis adde Cępo. in d. consi. 3. Secundò adde ꝙ in casu quo constaret socium per vim ingredientem velle totum occupare, ꝙ indistinctè incurret pœnam, ſm Abb. ibi, pro quo facit decisio Gemi. in dicto c. cum qui, in versi. quid de clerico
97 capelle. ¶ † Sextò dubitatur, an detur contra hæredē institutū sub conditione, qui propria authoritate ante quentum cōditionis occupauit bona hæreditaria. d. Iaſ. in l. inter omnes. ī fi. ff. qui satisd. cogan. decidit ꝙ non, per illum tex. ſm vnū intellectū gl. quē ponderat ibi Bal. sed aduertite qa gl. & Bal. nō loquuntur in hærede occupāte per vim alio possidente, & ideo credo ꝙ incideret hæres cōditionalis in pœnam. d. l. si violentiam inferret, per ea quæ dixi. s. in quæstione de fideicōmissa
98 rio. & quia incideret etiā si eēt purè institutus. ¶ † Circa quartam quæstionem principalem resp̄onsum fuit supra in vltima
99 dubitatione ij. q. princip quod incurritur omni tempore, nisi post licentiam ritè & rectè concessam. ¶ Circa quam † *vois*

omnium

a Prælati. Vide Gabri. lib. 5. tit. de acquir. poss. concl. prima nu. 68. & dic vt ibi nisi effectā cōmunicato cō sēsu capituli & vid. regulā 292.

TROTT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnium sententia est,ꝙ non incurratur ipso iure per sententiam condemnatoriam propter verbum,amittat, futuri temporis,verba enim futuri temporis non sunt latæ sententię sed ferẽde,ſm gl.in l.ĩ criminali.C.de iurisd.om iud.& in cãpenis. de reg iur.ĩ vj.Gio.& Bar.in l.iubemus.ij.§.ſanè.C.de ſac.ſan. eccl.gl.& Pan.ibi.col.v.in c.ſi diligẽti.ꝫ d fo.comp.& ꝙ verbũ, amittat,requirat ſententiam,firmat Bal.in c.j.§.j.ad fi. de feu. ſine culpa &c.Card.& Pau.de Caſt.conſuluerunt,quos ſequitur Fel.in c.Roaulphus.col.xix.de reſcrip.Nõ ob.deciſio Pan. in c.cum in cunctis.§.fi.col.fi ꝫ.de elect.vbi dicit ꝙ verbũ amittat,ibi poſitum eſt latæ ſententiæ,quia non requirit factum alterius.Et in contrarium faciunt quæ ſcribit d.Iaſ.in l.rem quę nobis.in fi ff.de acq.poſ.vbi concludit ꝙ verba futuri temporis priuatiua important ipſo iure,vt verbum eadat.Credo cõmunem eſſe veram,quia in multis caſibus violentiam faciens non incurrit pœnam d.l.vt patet ex prædictis.Cum ergo omni caſu violentia non ſit delictum,ſequitur,ꝙ requiritur cauſę cognitio,ergo etiam ſententia.l.de qua re.ff.de iudi.¶Secundò,quia in text.l.meminerint. in ſimili materia vtitur verbo, priuabitur,quod eſt ferendæ ſententiæ,vt firmat Pan.in d. c.ſi diligenti.¶Tertiò quia tex.in d.c.cum qui.addidit verbum,eo ipſo amittat.nam ſi verbum,amittat,de ſe importaſſet ipſo iure,fruſtratoriè fuiſſet illud verbum,eo ipſo, ꝙ denotat etiam ſententiam à iure latam.c.nullus c.ſi religioſus.de elect lib.vj. ¶Quartò,quia in pœnis benignior interpretatio capiẽda eſt. l.interpretatione.ff.de pœnis.Ad contrarium, videlicet ad deciſionem Pan. & ſimilia poteſt reſponderi ꝙ procedunt, vbi actus qui per legem punitur,eſt omni caſu illicitus,vt conferre beneficia curata nõ idoneis.ſecus ſi actus poteſt eſſe licitus & illicitus.Et in caſu noſtro ſequitur iſtam opi.Gemi. cõſ.23.
Quod ibi ampliat etiam ſi lex dicat ſub pœna amiſſionis,&
100 cũ verba ſint etiam ferendæ ſententiæ.†Stat igitur concluſio ꝙ pœna.d.l.incurritur per ſententiã, pœna verò canonis, eum qui.incurritur ipſo iure,& ſic violentia in beneficialibus eſt odioſior,quàm in temporalibus & prophanis. Scias tamẽ ꝙ licet incurratur pœna ipſo iure, tamen exigi non poteſt niſi
101 ſecuta ſententia declaratoria pacti.l.ſi quis maior. C. de tranſact.c.ij.de hęre.lib.vj.¶†Sed dubitatur hic, an beneficium violenti occupatoris poſſit ante ſententiam declaratoriam alteri conferri? videtur ꝙ non,per tex.in d.c.cum ſm.In contrarium eſt caſus in c.j.de homicid.lib.vj.per quem no. ibi Gemi. ꝙ vbi tex.imponit pœnam priuatiõis beneficiorum ipſo iure tunc ſtatim beneficia poſſunt conferri tanquam vacantia,etiã ante declaratoriam,etiam non citato poſſeſſore. Item voluit gl.in c. commiſſa in verbo iuſto.de elect.lib.vj.& in c.is cui.in fi.de præb.in vj.Ad tex.in c.cum ſm.reſpondeatur ꝙ debet intelligi de executione reali. Nam priuatus beneficio ipſo iure non debet à poſſeſſione de facto amoueri,niſi eo citato & cau
102 ſa cognita.c.licet epiſcopus.de præb.e.lib.¶†Vltimò dubitatur,an à ſententia lata ſuper condictione.l.ſi quis in tantam. poſſit appellari? Super iſto puncto tres reperio opiniones.Prima fuit ꝙ non,quia eſt remedium poſſeſſorium, à quo de iure ciuili non appellatur.l.vnica.ſi de momen. poſ fuer.app.Et ſi dicatur,eſt remedium pœnale,reſpondetur ꝙ cauſa principalis pœnalis videtur acceſſoria,ergo principale nõ debet propter acceſſorium mutare naturam.l.nuda.C.de contrahen.& commit.ſtipu.Item pœna inuenta fuit in odium violẽtiæ,vnde non debet retorqueri in fauorem vt propter pœnam liceat appellare.c.iuſtelexiuus.ẽ.de iudi.l.ſi.C.de iura.calum.¶Secũda fuit opinio gio.in d. l. i. & in l.momentaneæ C.vnde vi.ꝙ poſſit appellari.[a] & iſta eſt cõs ſm Sal.poſt Bad. quia regulariter appellatio cenſetur permiſſa,niſi reperiatur prohibita.l.& in maioribus.C.de appell.Non ob.d.l.j.quia loquitur in petitorio,ſecus in poſſeſſorio habẽte mixtam cauſam proprietatis.Item loquitur in cauſa momentaneæ poſſeſſionis in qua grauamen eſt reparabile per diffinitiuam in petitorio, ſed in caſu noſtro poſſeſſio in pœnam violentiæ perpetuò ẽ remãſura penes victorem,& ſic ceſſãte ratione d.l.i.ceſſabit diſpoſitio.c.cum ceſſante.ĩ.de app.Iſtud eſt vnum fundamentum; ſed conſidera ꝙ tantum concludit in ſententia lata cõtra dominum inuaſorem,ſed in ſententia lata contra inuadentem poſſeſſionem rei alienæ,in caſu quo grauamen eſſet reparabile per illud poſſeſſorium, adhuc militaret ratio. d.l.j.finge ꝙ prædo condemnatus in pœnam d.l.ſi quis in tantam. prius fuiſſet à victore ſpoliatus,nõne facta reſtitutione & ſoluta æſtimatione poterit recuperare ſuam poſſeſſionem? certè ſic. c.in literis.ẽ.eo.Et ſi dixeris nõ eſt reparabile reſpectu pœnę. Reſpõdeo,appellet quo ad pœnam tantum,vt ſtatim dicam. ¶ Tertiã fuit quorũdam ſententia, ꝙ appellatur à pœna tantum,& non à ſententia reſtitutionis,quia tot ſunt ſententiæ quot ſunt capita.l.Carmelia pia.ff.de iure patrona.l.etiã.§.l. ff.de mino.Et ideo licet reſpectu poſſeſſionis non teneat appellatio,valebit tamen reſpectu pœnę, quia in ſeparabilibus vtile per inutile non vitiatur.l.j.§.ſed ſi mihi.ff.de verb.obli. Aduerte quia veritas dependet ab iſto fundamento,Saly.negat iſta eſſe ſeparabilia,quia ſtante ſentẽtia ſuper poſſeſſione, à qua nõ liceat appellare,neceſſariò ſequitur deciſio ſuper articulo pœnali.benè facit.l.j.& ij.ff.de pecu.lega.Vnde concludit, ꝙ ratione pœnę in ſeparabilibus liceat appellare etiam à poſſeſſorio,cum ceſſet tunc ratio d.l.j.Et propter hoc aliàs ꝙdam magnus aduocatus (Nota pro d.Bonifacio Girardi) dicebat ꝙ à ſententia lata in poſſeſſorio cum condemnatione expenſarum, vel reſtitutione fructuum, poterat appellari, quia damnum expenſarum vel fructuum non eſt reparabile per diffinitiuã in petitorio.allegabat Bal.in d.l.j.verſi.ſed pone.ꝙ in poſſeſſorio,qui hoc non vult,licet dicat reſpectu fructuum poſſe appellari.Sed benè iſtud expreſsè dicit Saly. ibi in vltimis verbis.Quid tenendũ? In caſu propoſito mihi placet iſta vltima opinio,quia pœna.d.l.ſi quis.non venit in conſequentiam reſtitutionis,nec depẽdet ab iſta reſtitutione,cũ principaliter fuerit impoſita ratione violẽtiæ. Stat enim ſimul,ꝙ inuaſor teneatur reſtituere poſſeſſionem,& tamẽ nõ teneat ad pœnã,,vt patet ex dictis, ſupra in tertia dubitatione.ij.q.princ.ver.retenta tamẽ communi.& quia in dubio appellationi eſt deferendũ,ſm Bal.in l.de ſtatu.ff.de teſta.& in l. properandum.§.ſinautem reus.C.de iud.Pau.& Mo.in l.j.ff. ſi quis cau.Et quia nõ puto,ꝙ illa communis opi.ꝙ à poſſeſſorio de iure ciuili non appelletur,procedat ſine ſcrupulo,vt dixi in notabilibus.in iudicãdo non recederem ab opinione Bal.& communi.de iure autem canonico ceſſat iſta dubitatio,quia eo iure appellatur ab omni poſſeſſorio.cle.j.d cauſa poſſ.& proprie.c.cum ad ſedem.ẽ.eo. Verum de vno poteſt probabiliter dubitari,an in terris imperij poſſit à ſentẽtia lata ſuper remedio canonis,reintegrãda,inter laicos appellari? videtur ꝙ ſic,quia in terris imperij non appellatur à poſſeſſorio.d.l.vnica.Cõtrariũ determinat ſingulariter Io.Pe.de ferra.practicus Papi in forma libelli in cauſa ſpoliatæ poſſeſſionis in verbo per veſtram ſententiã. dicens ſe vidiſſe ita conſultum à Bald.ea ratione quòd vtens aliquo iure debeat vti cum ſuis qualitatibus & circunſtantijs. argu.l.fi.§.& ſi præfatam.& §.ſinautem hoc.C.de iure deliber. Multa reſtãt ad cõplementum huius materiæ dicenda, quæ ſuperuenientibus vacationibus impedior proſequi, alias latior dabitur occaſio examinandi.

a Appellari. Videpro hac opiniõe Soc. regula. 24. & Dec.cõſ. 28. nu.2.

TROTT.

Fuit impoſitus finis.c.Sæpe.die penultima menſis Iulij.1519.Ad laudem Dei.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
A SANCTO NAZARIO IVRISCONSVLTI
CELEBERRIMI,

Iuridicus de Peſte Tractatus vtiliſsimus valde,& perquam neceſſarius,editus ab ipſo Authore iura interpretante in florenti Academia Auenionenſi.

Nunc recens ſumma diligentia recognitus atque repurgatus incipit fœliciter.

SVMMARIVM.

1 *Aequinoca reſtè diffiniri non poſſunt.*
2 *Morbus ſeu infirmitas quotuplex ſit.*
3 *Infirmitas corporis carnis, & animæ, quomodo diffiniatur.*
4 *Morbus ob id morbus dicitur, quòd mortem cauſet.*
5 *Morborum genera quot ſint. Et morbum iuxta locorum diuerſitatem, diuerſa ſortiri nomina.*
6 *Morbus, & vitium quomodo inter ſe differant.*
7 *Peſtis appellatione quid veniat.*
8 *Peſtifera ſeu contagioſa loca ſine cauſa iuſta habitantes, peccare cenſentur, vti Deum tentantes.*
9 *Peſtis flagellum maius ac horribilius eſt quàm belli. Et ibi, an & quando valeat argumentum de bello ad peſtem.*
10 *Peſtę cauſantia quæ, & quot ſint. & conſequẽtibus vſque ad finẽ capituli.*
13 *Ranarum copia maximam vi plurimum peſtem adfert.*
21 *Peccatorum cauſa multoties aduerſa nobis inſligiuntur.*
22 *Dæmones interdum nutu Dei mortalibus peſtem, & multa id genus mala immittunt.*
23 *Magi à nonnullis creduntur dæmonibus, vt morbos mortalibus inferant, imperare.*

Procedam hoc ordine. Primũ peſtis præludia, dehinc peſtis priuilegia,à quibus omnipotens Deus ſua nos velit pietate liberare:demum peſtis iuridica remedia compendiosè explicabo, põpoſa iurium & ſimilitudinum ſuperfluitate doctis odioſa,& cunctis onerosa, penitus ſemota.¶Venio ad primum,& quæro quid ſit morbus. Iſta dictio plura ſignificat,ideo non rectè poteſt diffiniri,quia
2 nomen æquiuocum in ſuo genere non tutam ſuſcipit diffinitionem ſecundum Pan.in rub.extra de iudi.†Significat enim tam animę quàm corporis languores.c.cum infirmitas.de pẽ. & remiſ.no. Arch.in c pia.de excep.lib.vj.Nam alia eſt infirmi
3 tas corporis,alia carnis,alia animi.† Infirmitas corporis eſt febris,& ſimilia.Carnis verò eſt concupiſcentia. Animi autem eſt ignorantia & obliuio.xvj.q.j.in ſumma. Si ergo quæratur, quid ſit morbus animæ,reſpondebo ſalua diffinitione Theologorum,Morbus animæ eſt labes aĩam mortificans, & vſum eius faciens deteriorem,vt probatur in c vnum orarium.§.aliàs ea demum.xxv di.verba huius diffõnis aliter non declaro, quia non attinet ad rem nſram.Si verò quęratur,quid ſit morbus corporis?rñdebo cum Sabino,Morbus corpis, eſt habitus cuiuſcũque corporis contra nãm ꝙ vſum eius ad id faciat deteriorem,cuius cã nã nobis ſanitatem eius corporis dedit. l. j. §.ſed ſciendum.ff.de ædil.edi.¶Secundò quæro,vnde dicatur
4 Morbus?†rñdeo ex eo morbũ noſci,ꝙ inde naſcatur mors, ſecundum Archid.in c.legitima.de appell.lib.vj.¶Tertio quæ
5 ro,quot ſint morborum genera? † Reſpond. cum Satyrico, Tot ſunt, quorum nomina ſi quæras,promptius expediam, quot amauerit Hippe mœchos. plura autem referuntur in titu.ff. de ædi. edic. extra de cle. ęgro. & corp. vitia. Quatenus tñ ad propoſitum nſrm attinet,duo ſunt morbi principalia gña. Vnum eñ eſt perſonale, quia perſonam non egredit: alterum in rem,quia & res & loca inficit,& de ſubiecto in ſubiectum pertranſit,& hunc alij peſtem ſiue peſtilentiam,alij epidimiã,alij,vt Auenionenſes, boxulam noſant. & hic morbus oẽs alios magnitudine ſuperat.c.ſicut ſimoniaca. extra de ſimo.Eſt tñ ſciendum,ꝙ aliud eſt morbus,aliud corporis vitiũ.
6 †Nam morbus eſt imbecillitas corporis tpalis. Vitiũ verò eſt perpetuum corporis impedimentum.l.inter ſtuprũ. §. verũ. ff.de ver.ſign.Et morbus corporis debilitatem tantum, vitiũ verò etiam animi & intellectus defectum reſpicit.l.ob vitia.ff. de ædi.edi.& not.gl.in l j.in ver.dixiſſe.ff.co.ti.¶Quartò quæ-
7 ro,quid ſit peſtis?Reſpondeo peſtis eſt † morbus contagioſus à nutrimentorum, vel aeris procedens infectione. Quòd ſit morbus,patet ex præmiſſis: ꝙ ſit cõ agioſus notum eſt intantũ,ꝙ prudenter dicit Pan.in c. dilecti. col.v.de do.& ptu.
8 † ꝙ Deum nititur tentare,qui in loco cõtagioſo contendit habitare.Quòd procedat ab infectione aeris, & nutrimentorum,patebit ex dicẽdis in ſeq.q.Vel poteſt ſic deſcribi, peſtis eſt bellum Dei,cui hũanæ vires nequeunt reſiſtere. Quòd ſit bellum Dei volunt Bart.& ſcrib.in l naturaſr.co. ff. de vſuc. Anto.de But.Pan.& Fely.in c. ex tranſmiſſa. de præſc. But.&
9 Imo.in c.non liceat.eo.tit.† Et maiorem eſſe cauſam epidimiæ quàm belli humani,dixit Bal.in l.cũ notiſſimi.§. immo. col.fi.C.de præſcr.xxx.vel xl.an.Et ꝙ maior ſit hoſtilitas Dei quàm hoĩum,voluit Cor.conſi. 128. Videtur primo aſpectu. col.ij.li.ij.& propterea doct. concludunt valere arg.de bello ad peſtem,prout arguit Bar in d.l.naturaliter.& in l j.ff.de bono poſ.ex teſt.mili. Alex.conſi. 30.Ponderatis.co.ij.lib.v.Pan. conſi. 3.q.xviij.lib.ij.& conſi. 18.col.fi.eo.lib.& ita arguit tex. Baſilienſis conſi. 52.in § locum.ſub rub.de auctoritate generalium conciliorum.Quod verum eſt ſubſiſtente rationis identitate,aliàs non tenet arg.ſm Ale.in l.fi.col.ij.C.de teſta.Quin
10 tò quæro,vnde cauſatur peſtis.†Iſta eſt quæſtio Phyſicalis Iureconſul.non conueniens. dicam tamen quæ in iure noſtro
11 ſcripta comperio.¶†Procedit,vt dixi ab aeris intemperie.c. quorundam.xl.diſtin.l.ij.§.penul.ff.ſi quis caut.gloſſ.in cle.ne
12 in agro.§.fina in ver rationabili.de ſtat.mon.¶† Secũdò cãtur ex aqua putrida ſeu corrupta ſm Apia. Alex li.v.de bel.ci-
13 uil.† vel ex multitudine ranarum & garratarũ ſm eund. Api. referentem hac de cauſa maximam peſtem fuiſſe in Illyria.& idem retulit Io.Firma.in tract.de gabell.q xxiiij. ſecundæ partis¶† Tertiò ab immundicijs & à colluuie per ſæpe originatur; cœſũ enim peſtilens,inquit Iureconſ.minatur immundiciæ cloacarum.l.j.§.j.ff. de cloacis. Necnon,ab omni fœtore generatur.l.ij.§ idem ait.ff.ne quid in loc.pub Putredo enim in viſceribus terræ ex corporibus defunctorum, & animaliũ venenoſorum cauſata,vapores generat, inficientes aquas, & terræ naſcentia.l.ij.ff.de via & itin.pub.Idem facit putredo exiſtens in ſuperficie terræ,quam generant corpora ſuſpeſa malè ſepulta,cimiteria,cloacæ,aquæ ſtagnoſæ repletæ iũcis,paludoſæ,& in quibus linum, ſpalatum, & his ſimilia madefiunt, vel in quibus coria purgantur, & omnia denique malè olentia ſunt apta hunc morbum producere.l.ædiles.§.fin.ff.de via publi.in fi.¶ Quartò,quandoque ſuborit ex triſti imaginatio
15 ne concomitata timore, nam ſpiritus triſtis conturbat viſce-
16 ra, † & caſum facit imaginatio.cap.j.vj.diſtin.¶ † Quintò ex immoderato coitu aliquando ſumit initium, vt in auth.de le-
17 no.circa medium ibi,peſtiferos lenones.¶ †Similiter ex ſuperfluo exercitio quandoque procreatur,Nam qui nimium emũ
18 git,elicit ſanguinem.cap.denique.iiij.diſt.† vñ cauendum eſt
19 ne quid nimis,† quia oẽ nimium vertitur in vitium, ſm gl.in auth. vt determinatus ſit numerus clericorum.in prin.& melius eſt pauca agere quàm multis periculosè intereſſe.in auth. de tabel.circa medium.¶ Sextò huic morbo cauſam præſtat
20 vbertas,quæ ſequitur immediatè poſt penuriam.† Nihil eñ horribilius,& populo perniciosius ipa inedia.c.ij.de obſerua. iciu.¶ Septima cauſa,& omnium maxima,à qua morbus iſte prouenit,eſt ſocietas hominum,& dęmonum expcis contracta,quæ admodum eſt peſtifera.cap.illud autem.in fi.xxvj.q. ij.eſt enim non minus verum quàm vulgatum prouerbium,
21 † quòd propter pcã ueniunt aduerſa.cap.Nabuchodonoſor. xxiij q.iiij.& ciuitates cum habitatoribus propter hominum ſcelera diſperdit Deus.in auth.vt non luxur. contra naturam.
22 §.j.† Accipiunt enim demones propter noſtra demerita poteſtatem à Deo,vt morbos immittere, & ipm aerem vitiando morboſum reddere,habitaq̃ ptãte nocendi,quæ facturi
23 ſunt prædicant.cap. ſciendum xxvj.q.iiij.† Sunt qui etiam affirmant,magos accitis dęmonibus imperare vt morbos incutiant

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiant,& homines interimant. Vnde Lucanus ait, Mens hausti nulla sanè polluta veneni Incantata perit. Refert Augustinus de Ciuitate Dei, transumptiuè in c.nec mirum.xxvj.q.v.

De priuilegijs contractuum causa pestis. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Pestis an & quando excuset à mora. Et ibi, quòd omnis iusta causa metus excuset à mora.*
2 *Pestis si in loco solutionis fiendæ vigeat, an & quando possit cõpelli debitor vt soluat alibi. vide vsque ad nu.6.*
6 *Pestis an & quando excuset à periurio.*
7 *Debitor, qui tempore contractus iurauit soluere tali loco, etiam si ibitempore solutionis fiendæ vigeret pestis, an excusetur à periurio, si ibidem dicto tempore distulit soluere propter metum pestis. vide nu.seq.*
11 *Pestis an & quando excuset à pœna.*
12 *Emphyteuta, qui pestis metu non soluit pensionẽ in loco contractus an excusetur à pœna propter moram commissa.*
13 *Pestis, si vigeat in loco, vbi fieri solent bulletæ an, & quando excuset à pœna statuti pimentis mercatores transeuntes cum mercibus, vel eunt es ad molendum sine dictis bulletis.*
16 *Gabellam ignorans solui in loco, per quem transit, & non soluens, non excusatur à culpa.*
16 *Gabellarij an & qñ teneantur monere transeuntes vt soluant gabellã.*
17 *Pestis an & quando excuset colonum recedentẽ ab agrorum cultura.*
18 *Pestis metu an & quando possit inquilinus recedere à domo conducta, ita quòd cessante peste non teneatur amplius stare contractui.*
19 *Contractum deserere nemini licet, nisi propter exceptiones, si quę in ipso exprimantur. vide nu.seq.*
20 *Inquilinus impeditus vtifrui propter casum fortuitum, an teneatur soluere locatori pro rata temporis, quo impeditus fuit, an pro rata temporis, quo non est vsus. vide etiam nu.24.*
22 *Locator an & quando teneatur remittere pensionem inquilino impedito vtifrui propter pestem.*
23 *Inquilino, qui non denunciauit locatori velle recedere à re conducta pp pestem, an & quando facienda veniat remissio pro rata temporis. quo non potuit vtifrui.*
26 *Inquilino recedenti à re conducta propter iustam periculi suspicionem debetur remissio, licet etiam nullum subsit euidens periculum.*
27 *Inquilino, qui scholasticorum in contubernio tenendorum, vel hospitandorum aduenarum gratia magnam conduxit domum, an facienda sit remissio, si aduenientepeste recesserint scholares, hospitesque non aduenerint, ipse tamen continuò domum ipsam inhabitauerit. vide similes quæstiones vsque ad nu.42.*
28 *Conductori impedito exercere artem suam in domo conducta an debeatur remissio.*
29 *Locator, qui domum suam locauit vsurario manifesto, an veniat puniendus. Et an sub prætextu quòd artem exerceant prohibitam, poterit ipsum expellere à domo cõducta: & quid de eo q locauit meretrici. 39.*
32 *Conductori domus, hospicij, gabellæ, vel similium, an & quibus casibus veniat deneganda remissio aduenięte peste. n.36.38.40.41.44.& 45.*
37 *Conducenti gabellas in ciuitate limitropha, quæ quotidie solita est patiho stiles incursus, propter quos non soluitur gabella, an debeatur remissio.*
39 *Casus neminem excusat, vbi causam culpa præcessit.*
42 *Miles qui belli tempore suscepit custodiam castri, tenetur ad damnum etiam si castrum ablatum eidem fuerit per vim.*
43 *Conductori agrorum in confinibus inimicorum existentium non debetur remissio, licet stipendiarij fructus deprædati fuerint.*
44 *Conductori, qui belli tempore conduxit prædia, non debetur remissio propter guerram.*
46 *Emptor omnium redituum & prouentuum percipiendorum ex datijs & gabellis alicuius ciuitatis per decem annos, an petere poterit remissionem sibi fieri si contingat ipsum parum vel nihil percepisse de dictis datijs vel gabellis vno anno ratione pestis. nu.65.*
47 *Contractus talis præsumitur, qualem verborũ proprietas demonstrat.*
48 *Pretij mentio in dubio emptionem arguit. 55.*
49 *Pretium annuum vel menstruum constitutũ p fructibus arguit locationẽ. nu.54.55.56.& 66.*
50 *Contractus innominatus regulatur secũdũ naturã contractus nominati.*
51 *Emptio & locatio an & quando eisdem regulentur regulis.*
52 *Emptori superficiei an debeat pẽsionis remissio pp superficiei ipsius ruinã.*
53 *Locatiõis ℈ctui quare admittat remissio, nõ aut emptiõis & venditiõis.*
57 *Contractus naturæ potius est aduertenda quàm verba.*
58 *Verbum, emptio, interdum pro conductione ponitur.*
59 *Pretium aliquando pro mercede interpretatur.*
60 *Verba, si qui percipientur, scilicet fructus, in contractu locationis posita conditionem, & spem locatam esse significant.*
61 *Datiũ seu pedagia emẽs censet emisse fructuũ peipiẽdorũ cõmoditatẽ.*
62 *Locationis natura an & quando regrat fieri remissionem impedito vtifrui fortuna vel casu.*
63 *Datium aliquando exponitur pro reditibus, qui ex datio percipiuntur, aliquando pro ipso actu perceptionis.*
64 *Pretiũ vnicũ constitutũ p tpe in cõtractu notato an arguat locationẽ vel vẽditionẽ, si solutio dicti pretij sit æqualiter diuisa p tpa. Et quid si fit cõstitutũ vnicũ pretiũ simpel vel inæqualiter soluendũ, ita q dicat vẽditio, & contingat propter pestem tertiam partẽ redituũ deperire, an fieri debeat remissio conductori, an pretij ex computatio emptori.*
67 *Conductor si specialiter & expresse in se suscipiat pestis periculum an teneatur ad pensionem pro tempore, quo durat ipsa pestis. Et quid si generaliter susceperit in se periculum cuiuslibet casus. Et ibidem, quid si suo periculo.*
68 *Casus fortuitus quis dicatur Et quãdo dicatur insolitus & non præuisus. nu.99.& 100.*
71 *Periculi appellatione an veniat pestis.*
72 *Periculum & casus fortuitus quomodo differant.*
73 *Conductor dationum an teneatur de casu fortuito propter superuenientẽ pestem vel aliam ob causam, si datia conduxit suo periculo. Et ibi, an suscipiens in se oẽ periculum censeatur suscepisse periculum, casus fortuiti. & nu.74.75.& 76. vbi quid significet resignum, vereschium, rascha, & spinela. Et quid si suscepit omne periculũ cũ iuramento. n.82.*
77 *Conductor suscipiens in se vnum casum fortuitum specificè, adiecta clausula generali, & omne aliud periculum, an censeatur suscepisse etiam casum pestis.*
78 *Casus quis dicatur similis, & quis maior casu expresso.*
79 *Iudicis arbitrio relinquitur, quæ dicantur similia.*
80 *Periculum in re suscipiens in genere, si aliàs teneatur de culpa leuissima, isto casu tenebitur etiam de casu fortuito. Et an idẽ dicetur, si casus fortuitus contingat culpa aduersarij.*
83 *Iuramentum an & quando habeat vim specialis & expressi consensus.*
84 *Iuramentum non ampliat dispositionem vltra consensum.*
86 *Fortuna etiam solet capi in bonam partem.*
67 *Periculum aduersi casus an & quando spectet ad conductorem, locatorem, emptorem, vel venditorem. & nu.seq.*
88 *Conductori, qui propter inimicitias locatoris passus est damnum, debet à locatore tale damnum resarciri. 89.*
90 *Iniuriam passus non tantum actionem habet contra iniuriantem, sed etiam contra eum occasione cuius passus est iniuriam.*
92 *Captus pro represaliis propter factum communis, habet ius repetendi expensas ab ipso communi.*
93 *Fideiussor qui per violentiam superiorum coactus est soluere indebitum occasione principalis, habet actionem contra ipsum principalem.*
94 *Debitor qui propter iniuriam creditoris coactus est alteri soluere, cõsequitur liberationem ope exceptionis.*
95 *Gabellam vendens censetur datiarijs promittere nihil se facturũ, propter quod impediatur gabellæ exactio.*
96 *Conductor vel emptor, qui susceperunt in se periculum, an teneantur de casu occurso, quem locator & venditor poterant amouere, & non amouerunt.*
97 *Conductor qui suscepit in se casum, aduersámque fortunam, an teneatur de casu insolito.*
98 *Emens frumentum ad credentiam pretio quo valuerit mense Maij teneatur ad summam immoderatam propter euentum caristiæ insolitæ.*
100 *Iurans non contrauenire laudo ratione alicuius læsionis non præsumitur intellexisse de enormissima læsione.*
102 *Casus fortuitus rarissimè euenire dicitur, qui in centum annorum spatio non nisi semel eueniat.*
103 *Tempus longissimum dicitur tempus quadraginta annorum.*
104 *Iudicis arbitrio an relinquendum sit, quod dicat tps longissimũ. n.105.*
106 *Francorum regis potentia omnibus anteponenda.*
107 *Iudicis arbitrio relinquẽdũ ẽ, vbi lex dicit agẽdũ ẽ verisimiliudinariter.*
108 *Cõductor qui suscepit in se omnẽ casum fortuitũ tã puisum & cogitatũ quã non præuisum & non cogitatum, an teneatur etiã de casu insolito.*
109 *Transactio tracta ad incogitata an cẽseat etiã tracta ad nõ præuisa.*
110 *Cõductor vel aliàs cõtrahẽs, cui, eo qa in se susceperat aduersã tristẽsq; fortunam, spectat periculũ casus fortuiti, an teneatur de casu insolito.*
111 *Doctori conducto ad legẽdum, qui ppter pestẽ destitit legere, an debeat integrum salarium, an pro rata tẽporis quo legit. & c. 123. 124. 127.*
113 *Miles iterceptus ab hostib. an pcipere debeat salariũ p tpe captiuitatis.*
114 *Vectori, qui casu fortuito impeditus nequiuit nauigare, an debeatur integra merces totius nauigationis.*
115 *Doctor vel aduocatus, q operas suas locarunt, si pendente anno locationis moriantur, an hæredes eorum percipient salarium totius anni.*
117 *Doctores & aduocati non dicuntur operas locare, cum inter eos non cõtingat vel dicatur operarum locatio, sed potius honoris consequutio.*
118 *Salariũ architectori v. pactori. pmissum p ædificãda & pingẽda domo, an ipsis debeat integrum, si pp pestem aufugerunt opere imperfecto.*
119 *Doctori se absentanti tempore lecturæ non debetur salvrium, si id fecit absque superioris licentia.*
120 *Doctores censentur legere tempore, quo vacant de licentia superioris.*
122 *Auenionensis patria amœna est & saluberrima.*
125 *Argumentum de tempore ad rem est validissimum.*
126 *Argumentum de toto ad partem valet.*
128 *Doctor qui durante peste potuit eodem vel maiori pretio alibi legere, & & noluit, an debeat consequi salarium à primo stipulatore.*

129 *Creditor-*

129 *Creditum suum nemo mutare cogitur.*
131 *Stipulator vel præses aut alius quispiam cui doctores non possunt ex causa pestis operas præstare, an & quãdo possit alteri operas illas locare.*
132 *Tempus, quo dubitatur, an vigeat pestis, accedere debet tempore pestifero. Et quid de tempore quo dubitatur de bello, an accedere debeat tempore belli. & nume. 133.*
134 *Belli suspicio an haberi debat pro bello.*
136 *Pestis causa, an & quando liceat à beneficio recedere. 138.*
137 *Prælatus, qui tutè in loco beneficij morari non potest, an illud renuncia re potest.*
139 *Superioris licentia si negatur inferiori iusta ex causa competenti quid agere debet ipse inferior, ne impediatur ei recessus licitus. Et an semper requiratur quòd petatur licentia, & obtineatur. & numero 140.*
141 *Periculum vbi est in mora, licitum est in opere procedere spreta nuncia tione. nume. 31. Et ibi an liceat contrauenire proprio iuramento, vbi periculum est in mora ante habilitationem.*
142 *Superioris vel alterius consensus ad aliquem actum necessarius, an ex necessitatis causa possit omitti. & nu. 143.*
144 *Beneficij sui fructus an percipere debeat residentiam facere impedimento iusto impeditus. Et ibi quid de distributionibus quotidianis, an & quando eas percipere debeat sic impeditus. & numero 145. 146.*
147 *Rector animarum curam habens, an pestis tempore possit à beneficij loco aufugere nullo constituto vicario.*
148 *Dominus an quando teneatur subditos suos tueri & defendere ab insequentibus eis bellum.*
149 *Miles armatæ militiæ, si tempore pacis militiam deserat, venit gradu deponendus. Et idem dicendum de milite celestis militiæ tempore pacis curam sibi creditam deserente. & nu. 150.*
151 *Pestis an & quando excuset à præscriptionis cursu. nu. 152.*
153 *Vasallum, qui intra annum non petijt inuestituram à domino, excusat pestis à finali priuatione*
154 *Pestis excusat electionem prælati, & quemlibet alium actum alibi gestum, quàm in loco solito & necessario, si ibidem vigebat ipsa pestis.*
155 *Canonici tempore pestis residentes, an & quando possunt recipere canonicum in possessionem, & eidare stallum in choro, licet non faciant maiorem partem, & absentes non citauerint.*
156 *Pestis excusat fugitiuos propter pestem, qui non habentes quo declinent, possunt hospitari in ecclesia, maximè campestri, & ibidem conuiuari, quod aliàs de iure non possunt.*
157 *Pestis priuilegium est ijs qui prohibiti à statuto facere arengas seu propositiones pro collectis fiendis, eam facere possint peste ipsa vigente.*
158 *Gabellam an soluere teneatur fugientes propter pestem pro rebus quas exportant à loco contagioso.*
159 *Statutum disponens, quòd pro animalibus quæ intromittuntur in territorium debeat solui certum datium, an comprehendat animalia timore latronum in idem territorium introducta. 162*
160 *Gabellam an soluere teneantur qui propter incursum hostium vel piratarum in alienum territorium fugientes eo res suas importuarint vel inde exportauerint.*
161 *Gabellam soluere non tenentur qui coacti sunt propter siccitatem ad alienum molendinum venire ad molendum.*
163 *Represaliæ, an & quãdo exerceri possint in fugitẽtes à suo domicilio propter pestem. Et an habeant locum contra eos qui vi ventorum compulsi sunt venire ad locum represaliarum. & nu. 164.*
165 *Contractus qui propter omissam solennitatem à statuto requisitam solet esse nullus, an & quando robur accipiat propter pestem.*
166 *Instrumentum receptum à notario non matriculato pestis tempore est validum, licet ad huiusmodi actum statutum requirat notarium matriculatum.*
167 *Pestis excusat pastorem ab interitu pecudum cæterorumque animalium propter epidimiam mortuorũ. Et quomodo probabit pastor vel socedaneus animalia ex peste esse mortua. & nu. 168.*
169 *Romanorum rex potest extra vrbem Romanam coronari, si in ea vigeat pestis. Et idem dicendum si pestis sit Mediolani & nu. 170.*
171 *Donatio tempore pestis facta, censetur donatio causa mortis, licet in eo nulla sit facta mortis mentio.*
172 *Donatio causa mor. sola pœnitentia reuocari potest, qã in donatione inter viuos non toleratur.*
173 *Infirmus censetur, qui degit in loco contagioso cum sit morti propinquus.*
175 *Donatio facta ab infirmo in dubio censetur donatio causa mortis.*
176 *Donatio in qua fit mentio de peste vel infirmitate debet præsumi donatio causa mortis.*
180 *Pestis excusat dominum uon soluentem decimam pro animalibus parochiano ad quem ipse cum animalibus diuertit propter ipsam pestem, nec & pro animalibus ibidem natis, & qui debeatur ipsa decima.*
181 *Natus extra ciuitatem tempore pestis censetur natus in ciuitate, à qua mater aufugerat. & vide nu. seq. 182.*
184 *Statutum an & quando intelligi debet in casu vero, & quando in casu ficto.*
185 *Possessio alicuius rei an & quando per aspectum acquiri possit. nume. 187. & 189.*
186 *Possessio alicuius rei an possit cuipiam tradi per nuncium stantem in cõspectu ipsius rei. vide alia vsque ad nu. 196.*
196 *Possessio vera quid vtilitatis afferat plusquam ficta. 197.*
198 *Canonica portio quæ regulariter debetur parochiæ in qua corpora assumuntur, an debeatur parochiæ, in qua aufugit propter pestem, & ibi mortuus est, an parochiæ, à qua aufugit.*
199 *Gabellarij, qui consecuti sunt notabile lucrum ex gabellis, finita locatione tenentur iterum in subsidiũ eas reconducere, nisi subsit pestis vel guerra.*
200 *Bapizari nemo potest, nisi in ecclesia in qua sacri fontes sunt specialiter deputati, nisi ibidem vigeat pestis.*
201 *Maritus licet teneatur sustinere mulierem, etiam quid horribile patientem, & ei debitum reddere, an teneatur eireddere, & cum ea habitare, si sit peste infecta. Et de quibus ipse maritus debeat ei sic labefactæ subuenire. nu. 202.*
203 *Maritus si pestis tempore aufugit muliere infirma relicta, & de alimentis, medicinis, ac alijs necessarijs ei non prouidit, priuatur donatione propter nuptias & lucro dotis, quod ex statuti forma debetur. Et idem est dicendũ si dicto pestis tempore maritus aufugiat vxore sana relicta. nu. 204.*
205 *Vasallus relinquens dominum in bello perdit feudum.*
206 *Filius patrem in capiuitate existentem non liberans, cum possit, priuatur hæreditate patris in captiuitate morientis.*

1 VEnio Ad secundam partem. i. ad specialia seu priuilegia pestis. Istam partem subdiuido in tres particulas, in prima videbimus specialia contractuum, in secunda specialia vltimarum volun. in tertia specialia indiciorum. Cõtractuum specialia plura sunt. † Primò pestis excusat à mora. Nam qui promisit aliquid dare vel facere hoc paschate in ciuitate Auenionensi, excusatur si non dedit vel fecit propter pestem, quæ nunc ibi viget, cũ nemo teneatur accedere ad locum pestiferum. c. negotiatorem. lxxxviij. dist. & quia omnis iusta causa metus excusat à
2 mora. l. sciendum. ff. de vsur. ¶ †Sed dubitatur an stante peste in loco solutionis faciendæ debitor compelli possit alibi soluere? Videtur quòd non quia non potest compelli creditor alibi recipere solutionem. l. is qui. ff. de eo qđ certo loco. ergo non etiam debet compelli debitor alibi soluere, alias contra ctus claudicaret, qđ esse non debet. l. litigatores. §. idem Iulianus. ff. de arbi. Contrarium †credo verius per tex. cum gloss.
3 in l. vsuras. C. de tol. vbi bannitus à loco solutionis potest cogere debitorem vt alio loco soluat, & illum tex. cum gloss. reputat sing. Lu. Ro. sing. lxij. exordien. Tu Senensis cui dec̃. & istud de bannito sequuntur ibi Bartol. & Baldus. d. Iaſ. in l. ij. col. ij. de iure emphy. Et licet Cy. & Saly. ibi contradicant, quia bannitus potuit ad locum solutionis mittere procuratorem, arg. l. si cum dotem. §. si patri. ff. sol. mat. tamen cum ad contagiosum locum etiam procuratorem non possit bannitus tutè mittere, ex eorum mente dicendum est, cogendũ esse debitorem alibi soluere. & videtur casus in l. j. ibi, vel quia
4 aliis locis necessario distringeretur ff. de eo qđ cer. loc. ¶ †An aũt hoc casu habenda sit ratio interesse creditoris quanti sua interest recipere potius solutionem in loco destinato? Respõdeo, si debitor fuit in mora soluendi in loco destinato tempore quo locus sanus erat, habenda est ratio interesse creditoris, alias non, quia cessante mora satis grauatur debitor, si cogatur alibi soluere, secundum gloss. in l. iij. §. nunc de officio.
5 ff. de eo qđ cer. loco. ¶ †An aũt habenda sit ratiõ interesse debitoris, cuius interest magis soluere in loco destinato? Refert an debitor fuerit in mora, & tũc nulla habet ratio sui interesse, ne mora debitoris noceat creditori. l. mora. ff. de reg. iur. Aut non fuit in mora, & tunc sit habenda ratio sui interesse, secundum gloss. in d. §. nunc de officio. & ibi clarius Bar. Pan.
9 de Cast. & Iaſ. in d. l. j. colũ. ij. ¶ †Secundò pestis excusat à periurio secundum gloss. in c. si verò. lo. j. de iureiu. nam si excusat à mora, ergo à periurio, quia quicquid excusat à mora ẽt prodest ad excusandũ à periurio, secundũ Bar. in l. cõtinuus. §. illud ff. de ver. ob. sequit Barth. Veron. in tra. seruitutũ vrb.
7 sub rub. de cloacis. circa medium. ¶ †Sed dubitat si debitor iurasset soluere in loco, ẽt si ibi pestis vigeret, an incurrat p iuriũ, si non soluat in eodẽ loco die aduenięte? Crederẽ qp
8 nõ, † quia qui non adimplet iusum temerarium, iam non pũa

Universidad de Deusto
Biblioteca

ricatur,sed temeritatẽ emẽdat.c.diffinitio.xxij.q.iiij.& bñ ꝓbatur in §.fi.xxij.q.v.& ita tenent Io.And.Imo.& Pan.in d.c. si verò dicẽtes ꝙ Galli,qui ꝓmiserunt morari de mẽse Augusti in ciuitate,Roma.pñt absq; metu piurii discedere,si medicorũ iudicio aer Roma.sit piculosus,ꝓut est *cõuer*, Gallis maximè.† & hac de cã illo tpe fiunt vacationes in curia,& se cu-
9 riales aliò transferũt.¶ Prædicta ĩtelligo vera,nisi ꝓmissor posset ibi soluere p rñsalem seu p literas cãbii.tunc nõ excusaret à piurio,ga iurm sp adimplendũ est,si fieri possit absq; interitu aĩe vel corporis.c.quẽadmodũ.de iureiu.facit tex.in c.dilecti.ibi,certo loco rndere,vel soluere.de foro cõpe.sm intel
10 lectũ,quẽ tenui in c.j.de iudic.Et q † iurauit se ꝓtinuò stetisse in ciuitate,nõ est piurus et ꝙ steterit p octo mẽses absens pp pestẽ.Lud.Ro.ꝑsi.263.Viso pũcto.qa stetisse vr in ciuitate q ex iusta cã recessit,dũmõ aĩm habuerit reuertendi.l.si gs.ff.de
11 ꝓdi.& demõ.¶ †Tertiò excusat à pœna.l.j.ff.si qs cau.Qd verũ est in casibus,in qbus pœna cõmittit pp morã,nã si excusat à mora,& ꝓñr à pœna.l.Celsus.ff.de arb.secus in casibus in quibus pœna cõmittit ex ꝓditionis euẽtu,tũc impedimentũ non excusat.Et iõ si obligõ incipiat à ꝑcedẽti,ꝓdõne,puta si in pachate Auenioni nõ adero,ꝓmitto pœnæ noĩe dare centum, tũc pœna cõmittit,ẽt ꝙ pp pestẽ fuerim impeditus adesse.l.in illa stipulone.ff.de ver.ob.qd ẽt voluit Bar.in l.ꝓtinuus.§.illud.
12 in fi.ff.eo.tit.sequunt Imo.& Cano.in c.breui.de iureiu.¶ Et ex istis infert † ꝙ si emphyteuta fuerit impeditus soluere pẽsionẽ in loco destinato pp pestẽ, ꝙ excusabit à ꝓmisso seu caducitatis pœna,q̃ pp morã cõmittit.c.potuit.de loc.l.ij.C.de iure emphyt.ibi,spõtanea volũtate.secus ergo subsistẽte impedimẽto.& ita cõsuluit Fulg.cõsi.vij.Iã pluribus annis.col.
13 iiij.Et dato ꝙ cõmitteret pœna,tñ emphyteutæ danda est restitutio pp ltĩmũ pestis impedimentũ, iuxta notata p gl.Bart.
13 & alios in l.cũ filius.§.in hac.ff. de ver.ob. ¶ Infert † etiã ad mercatores transeuntes cũ mercibus vel adeũtes ad macinandum sine bulleta publicanorũ tpe pestis. excusant.n. à pœna statuti punientis euntes ad macinandũ vel ptranseuntes sine bulleta,si pp pestẽ nõ sit tutus accessus ad ciuitatẽ, in qua solent fieri bulletæ, ga vbi nõ est culpa, ibi nulla pœna.l.si qua
15 pœna.ff.de reg.iur.l.absentẽ.in fi.ff.de pœn.Et nõ est in culpa qui nõ vadit ad locũ suspectum de pestẽ.c.ad supplicationẽ. de renũc.l.sed sciendũ.ff.ad Treb.& ista decisio verissima est si datiarii in alio loco tuto bulletas nõ faciant. At si ad tutum
14 locũ diuerterẽt, & ibi bulletas faciãt,non excusabunt, † ga q tenet aliqd facere sub pœna,in culpa est si oẽm diligentiã nõ adhibeat, vt illud facere possit.c.ad falsariorũ.de cri.fal.& nõ est sine dolo,q nõ ingrit,vbi fiant tpe pestis bulletæ, quas tenẽt hẽre.l.dolus.ff.mãda.l.fi.ff.de custo. rco.Et sic signanter
15 cõsuluit do.Phil.Cor.cõsi.109.Primo aspectu.li.ij.† Et vltra eũ ꝙ sit in culpa q nõ explorat,si in loco ꝑ quẽ transit,soluat gabella,& vbi stent officiales gabellæ tenuit Bald.in l.iij.C.de
16 naut.fe.† Nã gabellarii nõ tñr interpellare transeũtes vt soluant gabella,qa transeuntes scire dñt se teneri.l.fin.§.diui.& ibi Bar.de publ.nisi esset gabella nouiter instituta,sm Bal.in l.
17 leges.la.iij.ff.de legi.¶ Quarto ꝑstat colono † iustã cãm recedẽdi à cultura agrorũ,& à domo cõducta,sm gl.Bar.& *coiter* scribẽ.l.si in lege.§.si domus.ff.loca.p tex.in l.j.§.si pẽsio.ff.de migrã.facit tex.in l.itẽ quærit.§.exercitu.ff.loca.fugiendus est enim cõtaminatus locus.d.c.negotiatorũ.& facit illud Verg. Heu fuge crudeles terras.Nã iustissimus est timor pestilẽtię.l.
18 metus.ff.ex qb.cau.ma.¶ Sed hic occurrũt plures dubitationes.† Primo dubitat an inqlinus possit migrare è domo cõducta pp pestẽ,ita ꝙ cessante peste nõ teneat amplius stare ꝑ ctũ Pan.i.c.pp sterilitatẽ.de loca.vr velle ꝙ sic.arg.illius tex. nã si pp necessitatẽ licet locatori auferre domũ à cõductore. d.c.pp sterilitatẽ.ẽt dẽt licere inglino ex eadẽ cã domũ dimittere.Subdit Pan.ꝙ ista opi.vr vera, sed ꝙ in practica vix poteris obtinere ꝙ obseruet.& ꝓ ista pte facit tex.in l.forma.ff. de cẽsi.ꝑ quẽ Gaspar Cald.cõsi.5.ĵ.allegãdo dixit, ꝙ ꝓductor nõ tenet stare locationi,si ꝑter ꝓsuetudinẽ rei locatæ aliqd accidat,ex quo damnũ patiat,& hãc Pan.op. sequit gl.ꝑcilli Basil.ĩ §.locũ.de authoritate gñaliũ cõciliorũ.Ego aũt credo ꝙ
19 hęc opi.nõ sit iuridica, ex plurib. ¶ Primò regla ẽ gñalis † ꝙ non licet à ꝑctu discedere.l.sicut.C.de act.& obli.rta, qđ semel de reg.iur.nec à rta reperit fcã exceptio, ꝙ ex cã pestis vr impedimenti liceat recedere.Secdò qa in ꝓrium vr tex.in l.si
20 fundus.ff.loca.† vbi impedito vtifrui pp casũm fortuitũ,nõ dat repetitio, nisi pro rata tpis,quo fuit impeditus, nõ ꝓ rata totius tpis,quo nõ est vsus, & tñ si liceret à ꝑctu discedere totius tpis repetitio cõcederet,& ita cõsuluit Lud.Ro.consi.
432.Quo ad primũ.vbi ad hoc ẽt inducit tex.in l.si vno.ff.loca.& in l.exceptio.C.e.& in l.domũ.ff.de ꝓh.emp.& idẽ tenuit And.Sicul.in d.c.pp.col.iij.licet d ꝑdictis mẽtionẽ nõ faciat.Non ob.ꝓria,quis.n.liceat dño pp supuenientẽ sibi necessitatẽ à ꝑctu discedere,nõ tñ dẽt licere ẽt cõductori, quia subest eadẽ rõ.Habet eĩ dñs in re pinguius ius, rõne.n.dñii ꝓceditur dño expellere inglinũ.l.qdẽ.C.loc.Et ideo inglinus,
21 † cui ducẽda est vxor vel alia supuenit necessitas cõducendi ampliorem domũ,nõ põt à domo cõducta migrare, & à ꝑctu recedere,licet dñs eadẽ de cã possit inglinũ expellere, sm Nico.de Matta.quẽ refert & sequit And.Sicul.in d.c.ꝑpter. col.iiij.nõ ob.tex.in d.l.forma.ga logtur de dãno hñte cãm cõtinuã,& sic qđ non cessat cessante casu,vt si res locata pro
22 parte perierit.¶ Scdò ꝺubitat an colono & inglino impedito vti frui pp pestem teneat locator remittere pẽsionẽ pro rata tpis? Br rndet ꝙ sic per casum ĩ l.habitatores.§.fi. & l.itẽ qrit.§.exercitu.ff.loc.& si inglinus vel colonus soluit,hẽt repetitionẽ,ꝓ rata tpis,quo vti frui nõ potuit.l.si fundus.c.ti.& ita ꝓsuluit Gaspar Cald.cõsi.5.sub rub.de loca.& Soc.consi. 44.In pñti cõsultatione.lib.j.dicẽs sæpius ita vidisse consultũ per doctissimos viros.& ita cõsuluerũt d.Tho.Dot.& Frã. de Are.cõsi.139.Quia cõsultatio.& ista est *cõis* opi. vt patebit ex his q̃ dicã.ĵ.in qõ.de emp.gabel.¶ † Sed subdubitabit ex his q̃ dicã.ĵ.in qõ.de emp.gabel.¶ † Sed subdubita
23 tio an inglino q non denũciauit locatori velle recedere pp pestẽ sit ẽt faciẽda remissio? Crederẽ in hoc dubio considerãdũ an locator pp omissam denunciationẽ passus fuerit aliqd dãnũ.Nã si cõstet eũ fuisse dãnũ passum,id totũ cõsegt actione locati.l.itã q̃rit.§.exercitu.ff.loca.remissio tñ cõductori ñ denegat.argu.l.qđ si domus.§.idẽ iuris.ff.c.ti.Iõ exceptio interesse passi retardabit executionẽ remissionis, donec de ea sit cognitũ.Et ideo si ꝓductor vult cuitare hanc exceptionẽ, offerat claues,& denũciet velle recedere sm Io.Bapt.de S.Se
24 uerino in l.diẽ functo.in xl.q.ff.de offi.assesso.¶ † Sed hic alia subintrat dubõ,an ẽt pro vno mẽse inglino sit faciẽda remissio,si vno mẽse tm viguit pestis? vt ꝙ non,ga colonus modi cum dãnũ æquo aĩo ferre dẽt.l.si merces.§.vis maior.ff.loc.
25 † Dr aũt in ꝓposito modicũ dãnũ qñ nõ cõtingit læsio in dimidia parte pensionis,sm Bar.in d.§. vis maior.Bar.& Bald. in l.licet.C.eo.gl.in l.si vno.eo.tit.d.Ant.in d.c.pp.vel qñ cõtingit læsio in tertia parte,sm Pan.d.c.propter.Alex.ꝑsi.108. Perspectis verbis.col.fi.lib.iij.Aret.consi.51.Visa consultatione.in ij.dubio.vel melius dicitur modicũ dãnũ, qñ percipit dimidium eius,qđ solitũ est percipi,sm Azo. in summa C.loc.Ale.ꝑs.3.co.iiij.li.j.Cor.ꝑsi.128.Vr primo.li.ij.In ꝓriũ
26 fortiter facit tex.d.l.habitatores.§.fi vbi dr ꝙ inglino migranti pp iustã piculi suspicionẽ remissionẽ dẽri, ẽt ꝙ verè nullũ subesset piculũ, ergo multò magis dẽbit,vbi piculũ subest,licet p mẽsem tñ durauerit.Scdò ꝓ hac parte facit text.in d.l. habitatores.in prin.in rõne, vbi dr ꝙ pp magnã incõmoditatẽ inhabitãdi supuenientẽ ex reparatione necessaria faciẽda est remissio inglino,nõ pp aliq̃ particulã ĩcõmodi.Sed abesse à domo ꝓducta tpe pestis nõ ꝑt esse magno incõmodo,vt ex perientia docet.ergo &c.Tertiò facit text.in l.ꝙ si domus.in prin.eo.ti.à ꝓrio sensu.dr ibi,ꝙ si inglinus domũ, q̃ ruinã minabat æquè inhabitauerit, remissionẽ hẽbit dato ꝙ intra mẽsem refecta fuerit.Et ista opi.verior vr in pũcto iuris.Nec ob.tex.in d.§. vis maior.ga logt in colono, nos in inglino.Rõ diuersitatis ibi assignat,ga colonus nõ tenet restituere lucrũ qđ cõsequit ex vbertate fructuũ, vñ æquũ est ꝙ ẽt sentiat modicũ damnũ, inglinus ãt ex inhãtatione nullũ lucrũ ex vbertate fructuũ ma
27 gis ꝓsequit vno anno q̃ altero, ergo &c.Sed pone ꝙ ꝓinglinus ꝓduxerit magnã domũ,ꝓ tenẽdis scholasticis ĩ studio,vel ꝓ aduenis hospitadis,& ꝓtigerit pestis pp q̃ scholares recesserunt,& hospites nõ aduenerint,ipse tñ ꝓtinuo domũ inhabitauerit,an isto casu sibi vlla sit faciẽda remissio pensionis? Vr ꝙ nõ,ga inhabitauit,& vbi inglinus vtit & fruit domo ꝓducta ẽt cum aliquali incõmoditate sibi nõ debet aliqua remissio.d.l.hãtatores.in prĩ. Puto ĩ hoc pũcto distinguẽdũ esse,put distiguit Bar.l.cũ pres.ĩ prĩ.ff.loc.aut ꝑstat ꝙ inglinus ꝓduxit domũ pricipalr ꝓ sua hãtatione,licet cogitaret secũ hospites hre, & tũc ñ est sibi faciẽda remissio.d.l.hãtatores.Aut cõstat ꝙ ꝓduxit domũ vt principalr faceret tabernã vel cõtuberniũ,& tũc sibi debet fieri remissio,qa ad vsum destinatũ fuit ꝑditus ytifrui re cõducta,& in fructu ꝓtigit sterilitas pp pestẽ,pp quã sterilitatem remissio fieri debet.d.§.vis maior. & d.§.pp sterilitatẽ.Aut dubitat,& tũc recurrẽdũ est ad cõiecturas.Prĩo considerãda est qualitas inglini.Nã si erat solitus exercere offiñ cauponæ,vel facere duodenã,seu tenere scholares in cõtubernio, ꝑsumẽdũ erit ꝙ ad istũ vsum cõduxerit. arg.l.plenũ.§. equitii.ff.de vsu & habi.& ideo faciẽda erit sibi remissio,sm Bar.hic.cõsuluit Lud.Ro.cõsi.178.Pro decisio
28 ne casus ꝓpositi ꝙ aromatario impedito exercere artẽ suã in domo cõducta debet remissio,qa in dubio ꝑsumitur conduxisse

duxisse domũ ad vsum artis suæ.alleg.gl.in c.j.verb.ad fœnus.
29 de vsur.li.vj.q̃ vult † ꝙ locans domũ vturario manifesto punit pœna,de qua ibi;qa debuit cogitare ꝙ vturarius ꝓducebat domũ ꝓ exercendis ibidem vturis.Ex quo infert ibi Gemi.ꝙ dñs non poterit postea illũ sub ꝓtextu ꝙ exerceat artẽ ꝓhibitam expellere à domo cõducta.Eodẽ mõ infert ibi.d.Philip.
30 de Peru.† ꝙ locator nõ poterit expellere meretrices, qbus domũ cõduxit, qa ad illũ vsum meretricãdi domũ cõduxisse ꝑsumit.itẽ cõsiderãda est qualitas domus locatæ, an ꝓpè plateam ciuitatis,in qua solebat fieri hospitiũ? tũc ex hac ꝓiectu-
31 ra † ꝑsumendũ est ꝙ eã cõduxerit ad vsum tabernæ, sm Bar. ibi,quẽ sequit Ale.cõsi.107.Pro inuestigatione.col.pe.lib.ij. cõsi.106.Magnifice ꝓtor.col.añpe.lib.iij.Itẽ ex qualitate do-
32 mus & inquilini si mul colligit,ꝓbabilis cõiectura.¶ † Nam si pauper hns modicã familiã cõduxerit amplã domũ, erit ꝑsumendũ ꝙ ꝓ scholaribus hospitandis eã cõduxerit. sm Ale.in
33 d.cõsi.107.¶ † Sed pone ꝙ cõductor hospitii vel aliquis ex sua familia moriat peste, & ob id claudat hospitiũ illud tm ciuitate in sanitate pmanente,an tũc sit illi remissio faciẽda? vr ꝙ nõ, qa qñ cõductor impedit casu supuenientẽ in pson̄a suã vti re cõducta non sibi cõcedenda est remissio.l.sed addes.§. fi.ff.loc.& ibi Bar.ꝙ ĝ dixit Io.Firma ĩ trac.de gabellis qõ xxv. sẽda pte.se cõsuluisse ꝙ furnariis,quorum vnus fuit infirmus peste nõ dẽbat remitsio, licet pp pestem fuerint alii impediti
34 vti furno.Ego aũt hoc casu credẽrẽ faciendã esse remissionẽ ꝓpiti, qa militat rõ.s.ꝑ Bar.alsignata. videlicet qa casu fuit impeditus vti frui,& idẽ dicerẽ in qõne de furnariis.Nõ ob. tex.in d.l.sed addes.§.fi.qa logt in cõductore oparũ, cui nõ dẽt fieri remisio nisi stet p locatorẽ, quominus opæ sibi præstent.l.q opas.ff.loc.Et rõ diuersitatis patebit ex his q̃ dicã.ĵ.
34 in qõne doctorũ legentiũ. Aduete tñ,ꝙa si inglinus in cuius domo pestis tm irrepsit,ẽt vir sceleratus,puta publicus vturarius,blasphemator,vl sodomita,fortè sibi deneganda esset remisio, tanq̃ sit ꝑsumendũ ꝙ pp eius scelera morbo illo correpta fuerit, vt dicit in authẽ.vt nõ lux.ꝰ nãm.& faciunt q̃ dixi.s.in ꝓdiis in vlt.qõ.Et ad ꝓpositum bñ seruit decisio
35 Io.Andr.& Host.c.pp sterilitatẽ.de loca.vbi cõcludũt † non esse remissionẽ faciẽdã cõductori nõ soluẽti decimas, qa ꝑsumit eius culpa,qa decimas Deo nõ obtulit, ꝙ euenisse sterilitatẽ.c.reuertimini.xvj.q.j.sequunt gl.Gemi.& Peru.in c.j.de
deci.lib.vi.Et ex his elicit casus in quo remisso denegat colono & inglino impeditis vti frui re cõducta.Sunt & alii plures casus,quos subiiciã,quatenus faciunt ad ꝓpositũ nr̃m de peste.¶ Scds ergo casus quo remissio nõ debet est,si locus esset
36 nãr pesti subiectus? & sciẽs cõdonẽ loci ꝓduceret hospitiũ, domũ vel gabellas:tunc qa casus pestis esset ꝓmeditatus, non esset ꝓductori remissio faciẽda,sm Io.Igneũ doctorẽ pitissimũ in sua repetitio.l.ꝑctus.col.xxxiiij.ff.de reg.iu.arg.l.si fun
37 dũ.C.de ædil.act.† Et idẽ dicit si qs ꝓduxerit gabellas in ciuitate limitropha,q̃ solita sit pati quotidianos hostium incursus,iuxta tex.ĩ §.publicorũ.in auth.de mãd.princip.alleg.tex. in l.ex ꝓducto.§.si vis.in ar.& ibi Bal.ff.loc.melius facit tex.in l.si qs domũ.§.fi.ff.co.ti.ibi,qa hoc euenire posse ꝓspicere de
38 buit.¶ Tertius casus est,si culpa ꝓductoris locus efficeret pestilentiosus,puta si sciẽter accessisset ad cõtagiosum locũ, &
39 secũ detulisset pestem in ciuitate.† Nunq.n.qs excusat pp casum,qñ culpa ꝓcesit casum.l.si vt certo.§.nunc.vidẽdũ.ff.cõmoda.l.si nulla culpa.ff.de pign.acti.& q a nulla debet remissio ꝓductori impedio vti frui fcõ proprio.l sim lege.§.si do
40 mus.ff.loc.& l.dñs horreorũ.§.fi.c.¶ Quartus casus,† qñ culpa alicuius de familia ipsius ꝓductoris sup̄ euenisse pestilẽtia: tunc ẽt ꝓductori denegari poterit remissio, vt ꝓbatur in l.q insulã.§ fi.ff.loc.ẽt si pacto cõuento esset ꝙ pp pestẽ dẽat fieri remissio,vt ibi legitur & ad hoc illũ tex.reputat sing.Lud. Ro.sing.xxx.incip.Si qs ꝓmiserit.& d.Ias.ĩ.l.fed & si qs.§. qui
41 tum.ff.si qs caut.¶ Quintus casus est,† si tpe pestis cõductor ꝓduxisset domum vel gabellas,tunc ẽt non poterit allegare casum pestis,qa ꝓmissor soluendo pẽsionẽ dẽt ĩtelligi sm statũ tpis,qui vigebat tpe promissionis,sm Io.An.in addi.Spec.ti.
42 de loc.super rubrica.vbi determinat,† ꝙ miles q tpe guerræ suscepit custodiam castri,tenet ẽt si violenter ab eo castrũ au
43 feratur.Et dixit Soc.ꝑsi.122.Quidã Iacob.li.iiij.† ꝓductor agrorũ ĩ cõfinibus Florẽtinorũ nõ ꝑt petere remissionẽ, casu quo stipẽdiarii depẽdent fructus,qa soliti sint singulo anno stipẽdiarii ipsorũ Florẽtinorum siles robarias facere.Idẽ tenet
44 Bal.in l.si ea lege.col.fi.C.de vsu.† vbi ꝓductori, q tpe guerræ ꝓduxit pdia, remissio pp guerrã nõ debet.arg.l.q bona.§. de illo.ff.de dam.infec.& idẽ firmat Alex.ꝑsi.vj.Videret.ad fi.
45 li.ij.¶ Sextus casus est,† qñ inglinus q migrauit è domo conducta aliã domum gratis inhabitasset,sm Raph.Fulg.in d.l.habitatores.Est verũ ꝙ Guid.Papæ decisio. dcxxx. exordiente,

Thesaurarius.dicit ꝙ doct.in l.de ætate.§.fi.ff.ad Treb. istud admittũt,ga satis est ꝙ inglinus fuerit casu impeditus vti frui.
Quod credo verius.¶ Sed alia se offert dubitatio ardua & dif
46 ficilis.† Nobilis Alexius piper emit oẽs reditus & ꝓuentus, q ꝓcipient,& ꝓcipi poterũt ex datiis & gabellis ciuitatis Auenion.vsq; ad ãnos x.ꝓtio.xvj.M.florenorũ soluendorũ quoli bet anno.contigit ꝙ hoc ãno parũ vel nihil ꝓcepit pp pestẽ, q̃tit an ei sit faciẽda remissio? Hãc qõnẽ disputauit Barto.in disputincip.Publicanus qdã.& licet loquat in publicano q nihil ꝓcepit pp guerrã,tñ non refert quantũ ad punctũ, cũ pestis ẽt dicat bellũ seu guerra,vt dixi.s.in ꝓludijs.¶ Pro resolutione huius dubitationis videndũ est qs ꝑctus sit iste, nã si sit locatio & cõductio,remissio erit sibi faciẽda,ꝓ ea q̃ supradicta sunt.Si verò dicatur emptio & venditio, videret dicendũ nõ esse remissionẽ ei cõcedendã rõnibus q̃ pluribus. Primò, qa post pfectũ ꝑctũ emptionis periculũ spectat ad emptorẽ. l.id quod.& l.necessario.ff.de pericu.& cõmo.reivend.& l.j. C.eo.¶ Scdò,ga qũ vẽdit spes seu futurus euentus piculũ est emptoris,ẽt ꝙ nihil ꝓcipiat.l.si iactũ.ff.de act.emp.l.nomine. l.nec emptio.ff.de cõtr.empt.Tertiò,qa trãslatũ fuit ius ꝓcipiendi reditus datiorũ vsq; ad x.ãnos,& sic ad lõgũ tps,& ꝓñr vtile saltẽ dñiũ trãslatũ fuit in Alexiũ,ergo ad eũ spectabit pe
51 riculũ,ga res perit ꝑculo eius cuius est.l.q̃ fortuitis.C.ĕ pig. act.cũ simi.ꝙ ãt iste sit ꝑctus emptionis,ap pet ex verbis qui-
47 bus vsi sunt ꝓhentes.¶ † Talis n. ꝑsumit ꝑctus,qualẽverborũ ꝓprietas demõstrat.l.interest.ibi,quãtũ lectio ꝓbet.ff. de sol. & tenor disponis oñdit qualis sit ꝑctus sm Pau.de Cast. cõsi. 200.Ad ptimũ.circa finẽ.& cõsi.251.pñs dubiũ.in fin.Barb. cõsi.2.cõsi.111.cõsi.26.37.62.lib.ij.Cur.cõsi.53.Sup articulo.col.j.& alibi sæpe.Ex lectura aũt ꝑctus ap pet ex ẽ emptio.
48 ga dr ꝙ nobilis Alexius emit.itẽ dr ꝙ ꝓtio.† & vbi sit mentio ꝓtij,in dubio intelligit emptio.l.fi.C.de ꝑd.cur.& voluit glo. in l.cũ dotẽ.C.de iure dot.quã ibi not.Bal.inferens ad statutũ disponẽs ꝙ de ꝓtio cuiusq; rei deducte in ꝑctus soluat gabella,nã tale statutũ de ꝑctu emptionis tm intelligẽdũ est,sm eũ,& illã glo.ad hoc dixit Ias.sing.in l.j.col.v.C.de iur.emph.
Sed ꝑdictis nõ obstantibus Bar.in alleg.disꝑu. determinat ꝙ
49 sit locatio,& ꝓñr fieri debeat remissio,ꝓ q vbi ꝓstituit ꝓtium annuũ vel mestruũ,ꝓ fructib. dr locatio,sm gl.in d.l.j.C.de iure emph.ꝙ quã Bar.& Sal.ibi idẽ determinãt.sequit Soc.cõsi.
156.Pro fundamẽto.in prĩ.lib.ij.dicẽs ꝙ ista opi.est *cõis*. Ab
50 hoc fundamẽto dependet veritas,ideo diligenter aduertendũ.Imol.in l.cotẽ ferro.§.q maximos.ff.de pub.dicit nõ esse verũ ꝙ dicat locatio,vbi ꝓstituit ꝓtiũ annuũ vel mestruũ,& exprimit ꝙ sit emptio,qa nihil,ꝓhibet quominus possit emi & vẽdi ꝓceptio fructuũ ꝓ plurib. annis,licet solutio ꝓ singulos annos sit distributa.Cũ igitur vẽditio fieri possit, & ꝓstet de mẽte ꝓhentiũ ex verbis,debet iudicari emptio, non locatio.Nõ obst.gl.in d.l.i.qa ꝓcedit in dubio,& vbi ꝓhentes nõ sunt vsi verbo emptionis & venditionis,secus vbi expresserunt verbũ emptionis,qa in claris nõ est opus cõiecturis.& ita de
51 bet intelligi gl.in l.Põponius.in ver.amitti.ff.qbus modis vsufru.amit.¶ Alia igit rõne mouet Bar.qa posito ꝙ iste ẽt cõtractus emptionis,tñ regulari debet sm nãm ꝑctus locatiõis
50 cui assimilat.Sed nec ista rõ tuta vr.† qa licet ꝑctus innominatus regulet sm nãm ꝑctus noĩati cui assimilat.l.i.§.si qs fuũ ff.depo.tñ cautũ nõ reperit,ꝙ vnus ꝑctus noĩatus regulet & regat à nã alterius ꝑctus noĩati.subdit ergo Bar.ꝙ emptio &
51 locatio † eisdẽ regulis regulant.l.ii.in prĩ.ff.loc.Sed nec istud satisfacit,qa verũ ẽ ꝙ eisdẽ regulis regulant,nisi ꝓ tm decisum repiat.Sed in ꝓposito ꝓtiũ clare decisum appet,qa in emptione piculũ ptinet ad emptorẽ,in locatione ad locatorẽ: nõ ãt ad cõductorẽ,vt patet in iuribus.s.allegatis,nã ad emptorẽ glebæ inundationis & tẽpestatis piculũ spectat,si aliter cautũ nõ sit.l.fistulas.§.frumenta.ff.de ꝓh.emp.& tñ nõ spectat ad ꝓductorẽ prout l.ex ꝓducto.§.j.ff.loc.¶ Adducit ergo Bar.ter
52 tio loco text.in l.inter quos.§ dãni.ff.de dã infect.vbi supra
ciario † pp ruinã supficiei fit remissio pẽsiõis,& tñ ꝑ esse ꝙ tirulo emptionis erat supficiarius,cũ ꝑstet supficiẽ emi posse sicut locari.l.j.§.j.ff.de supficie.¶ Sed tu ꝓsidera,an Bar.inadueretenter loquat,nã licet empta sit supficies,tñ pẽsio solui vr ꝓ cõtractu locationis habito respectu ad solũ alienũ, ꝓ quo ipsa pẽsio soluit d.l.j.in prin.¶ Quarto mouet Bar.qa vbi est eadẽ rõ,ibi dẽt esse eadẽ iuris dispõ.l.à Titio.ff.de verb.obli.
54 † Rõ aũt pp quã sit remissio in ꝑctu locationis,& nõ in ꝑctu emptionis & vẽditionis,ea est,qa de nã emptionis est vt res ppetuò sit penes emptorẽ,& eius sit spes emolumentũ,nimirũ si ad eũ spectat ẽt oẽ periculũ.Sed de nã ꝓductionis est, ꝙ emolumẽtũ sit ꝓductoris ad tps tm̃,nimirũ si dãnũ cõicat cũ locatore,apud quẽ res locata ppetuò remanet,sm Cy. in l.legẽ.C.loca.Vel ea rõ est,qa res vẽdita debet tanq̃ species,

Universidad de Deusto · Biblioteca

iõ eius interitu vẽditor liberat.l.si ex legati cã.ff.de verb.obl. Sed in locatiõe debet patientia,q̃ est de futuro,& q̃ pstari nõ pt per locatorẽ,vbi fructus deficiũt, iõ cõductori fieri dẽt remissio,licet locator nõ teneat ad interesse,qa p eum non stat quominus pstet patiẽtiã.in emptione ãt gabellarũ eædem rõnes militare vñr,q̃ in locatione, ergo &c. ¶ Tu aduerte,quia attentis istis rõnibus idẽ ddm, si venditi cẽnt fructus oĩm.x. anno.vnico ptio, cuius p̃riũ tenẽt Bar.& cõiter alii,vt statim subiiciã.Ergo arg.nõ ꝺcludit, nisi rñdeas vt statim dicã.¶ Itẽ aduerte,qa nõ vr verũ ꝙ hmõi rõnes militent in venditione fructuũ & reditũ gabellarũ,eo qa censẽt empta spes pcipiẽdi reditus,q̃ spes succedit loco rei,& q̃ nõ pit neq; diminuit, ẽt ꝙ oẽs fructus intereãt.imputet ergo sibi ꝺductor,qui sola spe ꝺtẽtus fuit.d.l.nec emptio.Et ꝓpea Imo.& Lud.Ro.in d. §.q maximos.tenuerunt ẽ Bar.& sequaces, idẽ tenet Imo.in c.pp.col.pe.de loca.& Lud.Bolo.in addi.ad ꝑsi.Io.de ana.ꝑsi.

74. Visis & põderatis.¶ Passus iste est scrupulosus,& sup eo multa verba effundi pũt.Ego ꝓ dilucidatioe & ꝙcordia multarũ decisionũ,q̃ in hoc puncto videnr aduersæ,licet sint diuersæ,cõsidero quatuor casus prĩcipales.Primus,qñ ẽ̃hentes nõ sunt vsi verbo locatiõis & cõductionis,neq; verbo venditionis & emptionis,puta si fuerit dictũ, cõitas ꝙcessit Alexio piperi gabellas vsq; ad.x.annos ptio.xvj.M.florenorũ singulo anno.Scds,qñ vsi sunt verbo locationis & conductionis. Tertius,qñ vsi sunt verbo venditionis & emptionis.Quartus qñ vsi sunt simul & ꝓmiscuè vtroq; verbo locationis & ven-
54 ditionis.¶ Circa primũ oẽs cõcordãt, †ꝙ in dubio dicat ẽ̃ctus locatiõis, vbi p̃tium ꝓ fructibus pcipiendis in singulos annos diuisum reperitur ſm glo.in d.l.ij.C. de iure emphyt.

55 ¶ †Circa ſm ẽt cõcordant,qa si in dubio p̃sumitur locũ, remissioq; concedit, multò magis vbi cõstat ex verbis ẽ̃hentiũ ꝙ voluerũt facere ẽ̃ctũ locatiõis iudicabit locõ, nec à verbis recedendũ erit.l.nõ aſr.ff.de leg.iij.Et hoc intelligo siue loca ti sint fructus datii ꝓ certo ptio singulis annis,siue ꝓ vno pretio simul pstando pro oĩbus annis, vel sit facta loco pro vno anno.ſm Pau.de Ca.ĩ d.§.q maximos,& in l.ij.§.adeo.ff.loca. licet Bal.in l.si ca lege.C.de vsu.teneat ẽ̃rium & malè.¶ Saluari tñ posset opi.Bal.ꝙ non sit facienda remissio,licet ẽ̃ctus dicat locõ eo casu quo conductor spẽ fructuũ percipiendorum,& non fructus pcipiendos cõduxisset, quia tunc casum aduersamq; fortunã cõduxisse videret.d.l.nec emptio.& hac rõne mouet Bald.in l.licet.in ij.q.C.loca.de qua qõne Bal.ĩ plura dicã.¶ Circa tertiũ casum, qñ verba ẽ̃ctus sonant in vẽ ditionẽ,distinguẽdũ est, an ciuitas vẽdiderit reditus & ꝓuentus datiorũ cõstituto ptio in singulos annos vel menses, aut
56 cõstituto vnico ptio ꝓ oĩbus annis.Primo casu Bar.in d.dis puta & in d.l.j. †tenẽt ꝙ dẽat iudicari locõ, & ꝓñr ꝙ sit faciẽ da remissio, & sequunt *cõiter* doc.p fundamenta & rõnes.ſ. allegatas.idẽ tenent Io.Firm.tract.de gabellis.in j.q.ij.partis. Alex.cõſ.108.Perſpectis.li.iii.& in d.cõſ.3.lib.j.Socy.ꝑſ.88. col.j.& seq.Considerata ꝑdicta facti contigentia.li.j.& Io.de Imo.sibi ẽ̃rius,consi.7.In casu ꝑmisso.Pet.de Anc.in d.c.pp. & in cõſi.403.Pluribus rõnibus.Corn.consi.128.Vr primo aſpectu.li.ij.& cõſi.28.Vr.eo.li.& cõſi.38.quanuis eo.lib.& cõſi.xij.Licet diffuſe.lib.iiij.¶ Et ita tenẽdo non ob.adducta
57 in ẽ̃rium.Primo non ob.ꝙ verba tenẽt in venditionẽ, †qa magis attendenda est nã ẽ̃ctus q̃ verba.l.ſi insulã.ff.de ꝑscri.
58 verb.l.ſi olei.C.loca.† nã verbũ illud, emit, exponitur qñq; i.cõduxit.l.hi q.C.loca.l.ea lege.§.locaui.ff.eo.facit tex.in d.
59 §.q maximos.†Sic ẽt verbũ illud,ptio,pt exponi.i.mercede. d.§.locaui.& l.insulã.§.q ꝛdẽ.eo.ti.¶ Nõ ẽt obstat dũ ſ.dicebam, ꝙ censẽt vendita spes, quia istud nõ est verũ, qñ empti sunt reditus percipiendi,cum intelligant empti fructus soliti cõiter percipi.d.l.nec emptio.& l.interdũ.ff.de ver.ob.ideo si fructus nõ percipiantur,remissio est faciẽda.d.§.vis maior. ¶ Et ex hoc infero ꝙ si venditi essent reditus gabellarũ, si q percipiunt, ꝙ nulla debet fieri remissio seu p̃tii excomputõ,
60 tanq̃ dicat vendita spes seu alea.†Illa.n.verba,si qui percipiẽtur, condõnem & spẽ locatã oñdunt.l.ꝙ in venditione.ff.de hær.vel actio.vẽdi.& hoc volũt Bar.& Pau.de Ca.in d.§.qui maximos.¶ Scẽo casu qñ ꝓ vnico ptio, & tunc vera venditio reputat,& ꝓñr ad emptorẽ damnũ spectabit iuribus prælegatis,habita tñ distinctione,an reditus sint percipiendi ab ipso emptore an à venditore.Nã primo casu fieri non debet excõputõ p̃tii,qa iusvsusfructusvr emptũ.l.cũ ita.ff.de vsufr. lega.l.si qs ita.ff.de vsufr.Scẽo casu fieri debet excõputõ pro rata temporis,quo reditus non fuerunt præstiti p̃ venditorẽ ipsi emptori ſm Bar.arg.l.si venditor.§.verisimile.ff.de ẽ̃hẽ. empt. ¶ Sed pone ꝙ sit venditũ datiũ siue vectigal aut gabella pro.x.annis,an debeat eodẽ modo distingui,an sit venditũ constituto ptio in singulos annos, aut pro vnico ptio totius
61 tpis? Rõ dubitandi est,† qa si quis emit datiũ seu pedagiũ,cẽset emisse pceptionẽ seu ꝓmoditatẽ pcipiẽti fructus, ſm Bar. & *cõiter* scrib.in d.§.qui maximos,per tex.in l.sivsusfructus.ff. de iure dot.Emptor ãt pceptionis censet emisse ipm actum pcipiendi,& sic spẽ.l.si factum retis.ff.de acti.emp.& d.l.nec emptio.& bene probat in d.l.si vsusfructus.in fi.& in l.necessario.ff de acti.emp.vr ergo indistinctè ddm ꝙ emptor sola spe debeat esse cõtentus.d.l.nec emptio.¶ In ẽ̃rium facit, qa si in singulos annos sit pstitutũ p̃tiũ,dẽt dici locatio ſm *eorum*
62 sñam doc.de qua.ſ. †Si locatio sit, ergo remissio debet, qa de nã locationis est ꝙductori impedito vtifrui casu seu fortuna fiat remisio.d.§.vis maior.Bald.in d.l.licet.in iij.qõ.tenet ꝙ sit facienda remisio, qa cõductor casum aduersamq; fortunã cõduxisse censet. & ita intellexit velle Bar.in d.§.qui maximos.Et clarius hoc voluit Paul.de Cast.ibi, qui fortius subiicit ꝙ idẽ erit si quis emerit dacium & oẽs reditus,qa illa verba, & oẽs reditus, vñr adiecta in ꝓñam prioris dispositionis.¶ Quid tenendũ? si dicamus ꝙ ꝺductor ꝺduxerit vel emerit spẽ pceptionis ꝑcũ dubio ddm est remissionẽ non dẽri, cũ videat emendo spẽ suscipere in se omne periculum.l.si qs fundũ.ĩ prin.ff.loca.Reperio Ale.in d.ꝑſ.108.li.iij.determinare ẽ̃rium.ſ.ꝙ remisio fieri debeat.& dicit ita velle Bar.in d.l. qui maximos.Ad decisionẽ Bal.rñdet ꝙ Bald.se fundat in dicto Bar.in d.§.qui maximos.& ꝓstat Bar.ẽ̃rium dicere.tamẽ Ale.non rñdet ad rõnem Bal.quæ rõ etiã fuit de mente Bar. in d.§.q maximos.ꝙ censẽat emisse casum aduersamq; fortunam,eo ꝙ verbũ datiũ capit ꝓ actu pceptionis reditũ ipsius
63 datii.Ego adhæreo opi.Alex.& credo ꝙ verbum,datiũ, †debeat exponi, i.reditus,q ex datio percipiunt,vt not.in rub.C. de vectig.& cõmiſ.& ita capit in l.j.§.j.de publ.& ista est veri similis intentio ẽ̃hentiũ, ergo ita verba sunt capienda.l.ſi debitor.§.verisimile.ff.de ẽ̃hen.emp.Prẽterea cũ istud verbum datiũ possit intelligi tã pro reditibus qui pcipiunt ex datio,q̃ pro ipso actu pceptionis,certè in dubio facienda est interpretatio ẽ̃ locatorẽ qui potuit legẽ aptius dicere.l.Labeo.ff.de ẽ̃ hen.empt.In sup ista opi.est benignior,ergo in dubio amplectenda.l.ſp.ff.de reg.iur.Nã ẽt cum reditus cõstituto ptio in annos singulos vẽditi sint pt esse venditio,vt.ſ. demõstraui post Imol.& tñ doct. *cõiter* interpretant ꝙ sit locatio, qa ista interptatio benignior vr, ex eo ꝙ in locatione remisio cõcedit,idẽ ergo dicendũ qñ venditũ fuit datiũ.¶ Nõ obſt.doct. Bar.in d.§.q maximos.dũ vult ꝙ vendito datio censeat vẽdita spes seu actus pcipiendi,& sic remisio nõ debet.qa Bar.loquit qñ pro vnico ptio tpis vẽditio facta fuit,tũc vẽditio censet & ñ locatio,quo casu actus pcipiendi vẽditus intelligit ꝓ
25 rõnes Bar.Sed qñ vẽditio fcã fuit cõstituto ptio in annos singulos locatio reputat,& qa locato datio ẽt pt intelligi locatũ id,qđ ex datio pcipitur ex fundo,idcirco faciẽda est interptatio in partẽ hanc,ꝙ censeat locatũ,id qđ pcipit, qa talis interpretatio ẽ benignior,vt ſ.dixi.Et opi.Bal.ẽt reprobat do.Io. Igneus in repe.l.ẽctus.col.xxxij.& seq.ff.de reg.iur.ea rõne, quia ẽt ꝙ censeret locata spes seu actus pcipiendi,nõ tñ conductor teneret de casu pestis veriſr non cogitatæ. De quo ſ.abundè dicetur.¶ Sed hic alia suborit dubitõ. Pone ꝙ ab
64 initio † sit constitutũ vnicũ pretiũ pro oĩbus decẽ annis, videlicet pro quinquaginta millibus scutis,& postea solutio sit diuisa per tpa, ita videlicet ꝙ de dictis quinquaginta millibus soluat quolibet trimestri summa mille ducẽtum qnquaginta. An erit venditio vel locatio? Bart.in d.disput.publicanus qui dam.visus est velle ꝙ sit locatio,vr, inquit,ꝙ ꝓpter vnũ pretium constitutum ab initio,licet pstatio fit diuisa, & ꝓpter vnã annorũ numerationẽ ꝙ sit emptio,& tñ Bar.postea ꝛcludit ꝙ est locatio: subiiciens ꝙ si pretium est vnũ & certum,& merces verè soluit p singulos annos,locatio erit,licet ẽ̃hentes vsi fuerint verbo venditionis & emptionis,qa illa merces solui vr ꝓ patientia,q̃ singulis annis præstatur. & ita dicit intelligendam esse gl.in d.l.ij.C.de iure emphy.& verba Bar.ita ẽt intellexit do. Alexan.in d.ꝑſi.108.& idem tenet Cor.in d. consi.11.lib.iiij.Ego crederem opi.Bar.veram esse, si solutio diuisa per tpa,puta per trimestres, sit vniformis quocunque trimestri,sed si sit difformis, tenerem,ꝙ esset venditio, quia tunc apparet solutiones fuisse diuisas gratia comodioris prẽ stationis,& non ꝓ patientia,quæ præstatur, cũ non appareat ratio quare plus solui debeat pro patientia vnius trimestris quàm pro patientia alterius. & istud fuit de mente Corn.in
25 d.consi.12.Et †hanc arbitror fuisse mẽtẽ glo.in d.l.j.& Bar. in d.disputatione dum dicitur locationem esse, si constitutũ sit vnum pretium,quod annuatim soluatur.nam si præstatio fiat difformiter,non erit verum quòd vnum pretium annuatim soluatur ꝓ diuersitatẽ p̃stationũ, q̃ faciunt videri diuersa p̃tia.arg.l.quinquaginta.ff.de proba.¶ Sed adhuc alia subintrat

65 intrat dubitatio. † Pone ꝙ ꝓ oĩbus.x.annis sit pstitutũ vnicũ prẽtiũ semel vel per plures dispares pstationes soluẽdũ, ita ꝙ dicat vẽditio.& ꝓtingit ꝙ ꝓ pestem tertia pars redditũ omniũ decẽ annorũ deperierit,retenta opinione illorũ q̃ tenent ꝙ si ꝓtingit læsio in tertia parte fieri debeat remissio ꝺductori,an ẽt in casu isto sit facienda p̃tij excõputatio emptori? Vr ꝙ non,qa in ẽ̃ctu emptionis periculũ est emptoris.l.id quod. ff.de pericu.& cõmo.rei ven.& in hoc differt à ẽ̃ctu locationis ſm glo.in d.l.j.C.de iure emphyt.& dixi.ſ.In ẽ̃rium facit, qa qñ ptiũ est cõstitutum in singulos menses, fit remissio tanquã merces soluat pro patientia,quæ singulis mẽsibus præstatur, ergo idẽ in casu nro,qa vnicũ ptiũ vr solui patientia omniũ x.annorũ,vñ idẽ iuris eẽ debet in toto,quod est in parte. l. q̃ de tota.ff.de rei vendi.Põt dici ꝙ in locatione patientia venit principaliter,in venditione principaliter venit datio,in pntiã venit patientia,vt declarãt Bar & alij in l.ij.ff.si cer.pet.& Bar.in d. disputatione.in versi.solutio &c.Cõsidera tñ tu subtilis,q̃ sit ista datio,q̃ in venditione gabellarũ principaliter ex parte vendi
66 toris debet.¶ Circa quartũ casum,qñ ẽ̃hentes vñ sunt simul & ꝓmiscuè verbo,venditionis & locatiõis,si pstatio sit vniformiter diuisa in singulos menses vel annos,clarum est ꝙ re putabitur locatio ꝓ prædicta.& firmat Imo.in d.§.q maximos & Ale.in d.ꝑſi.108.si verò cõstitutũ sit vnicũ ptiũ,p toto tpe, Imo.& Ale.nihil dñt.Ego arbitror ẽ̃hentes hoc casu voluisse facere ẽ̃ctum locationis,& nõ venditionis,qa subiecta materia magis puenit locationi quã vẽditioni.Præmissa ꝙ sit faciẽda remissio,ꝓcedũt vbi emptor vel ꝺductor nõ suscepit in se periculũ casus aduersæq; fortunæ.Si ãt in se suscepit periculum aliud dicẽdũ vr.Et qa nobilis Alexius suscepit in se periculum pestis,& cuiuslibet aduersi casus,& qa passus iste frequẽs est,latius arbitror insistẽdũ.¶ Quero prio qd si ꝺductor ſpaliter & expresse suscperit in se periculum pestis, an teneat ad
67 pensionẽ pro tpe pestilẽtiæ? Vr ꝙ nõ,quia pestis enumeratur
68 †inter casus fortuitos ſm Bal.& Saly.in l.q̃ fortuitis.C.de pig. actio.dr aũt casus fortuitus,† cui humana mens non põt obuiare.d.l.quæ fortuitis.& l.j.§.si eo tpe.ff.de admi.rerũ ad ciuitatẽ pertinentiũ.ergo suscip ẽs se casũ fortuitũ suscipe dr
69 obligationẽ ipossibilẽ, † ipossibiliũ ãt obligatio nulla est.l.im possibilium.ff.de reg.iur.¶ In ẽ̃rium est casus decisus in l.si quis fundũ.in prin.ff loca.¶ Ad argm rñdetur ꝙ regula.l.impossibilium.,ꝓcedit in obligatione merè impossibili, casus aũt fortuiti eueniunt ꝓtingenter,& nõ necessariò,ideo sequitur ꝙ ꝓ uisio aduersus casus fortuitos est possibilis, licet propter defectum nostræ cognitionis nesciamus occurrere,& debẽt rẽ sistere,vnde magis hic versatur difficultas, quàm impossibilitas,ſm Sal.in l.j.in fi.C.cõmo.Vel aliter põt dici ꝙ arg.continet fallaciam,licet.n.mens humana non possit præuidere casus fortuitos,'põt tamen hõ se obligare ad non allegandum casum fortuitũ in sui fauorẽ,& istud est possibile & facillimũ. & ista est obligatio,qua obligatur suscipiens in se casum aduersamq; fortunam.l.sed & si quis.§.quesitum.ff.si quis cau-
70 tio.¶ †Sed quid si conductor expresse nõ suscepit in se casum pestilentiæ,sed gñaliter suscepit in se periculũ cuiuslibet aduersi casus? dicas idẽ rñdendũ.d.l.q̃ fortuitis. & ita rñdent gl.Bar.Ang.Sal.Raph.Paul.& Mod.in d.§.quęsitum.& ista est *cõmunis* sententia,licet variæ fuerint doctorũ opin.vt licet in-
Stueri ex scriptis per Saly.in l.j.C.cõmo.Alex.& Mod. in d.§. quæsitum.& idem tenuit Cor.consil.128.Videt primo aspectu.col.iij.lib.ij. ¶ Sed quid si conduxit suo periculo? Videtur
71 idem rñdendũ, † quia appellatione periculi etiam videt comprehendi casus pestis.l.item quæritur.§.si gemma.ff.loca.& l. litis §.j.ff.de neg.gest.quãm allegat do.Iaſ.in d.§.quæsitum.Et ibi Pau.de Cast.vult ꝙ periculum in plus se habeat quàm ca-
72 sus fortuitus, quia casus † fortuitus propriè comprehendit casus,qui sine propria culpa obueniunt, & qui præuideri non potuerunt. Periculum verò est nomen magis generale comprehendens oẽm casum siue ex propria culpa ꝓueniat, siue nõ.ff.de peric.& commo.rei ven.in rub.& nigro. maximè in l.ꝙ si neq;.§.fin.ff.eo.& sic periculum est genus, casus verò fortuitus dicitur species ſm Alexand.in d.§. quæsitum. & istud clarum est,licet do.Iaſ.in d.§. quæsitum. dicat quòd glo.vbiq; & Bar.habuerunt pro constanti ꝙ appellatione periculi nõ cõprehendatur casus fortuitus.Quod credo nõ esse verũ.imo.glo.& Bart.pro constanti volunt cõtrarium, vt ex verbis eorũ potes cognoscere.& si tu q omnia ponderas,aduertas,videbis veritatẽ.¶ Redeundo ad punctũ cõcludo,posito ꝙ de significatione vocabuli appellatione periculi possit
73 includi casus fortuitus, †tñ adhuc dico cõductorem datiorũ qui conduxit datia suo periculo, non teneri de casu fortuito ꝓpter pestem obuenientem vel alia de causa.iura sunt manifesta,videlicet tex.in l.j.§.sæpe.ff.depositi. & in d.l.litis.§.j.ff.de neg.gest & in d.l.opus.cum multis sñibus.¶ Ampliat ista cõclusio ẽt si in se ꝺductor suscperit oẽ periculũ,adhuc nõ censetur suscepisse piculũ casus fortuiti.l.nec ſsr.ff.de magi.ꝓuincta.l.ij.§.si eo tpe.ff.de admin.rerũ ad ciuit.pert. ad idem tex.cũ gl.expressa in l.iurisgentii.§.itẽ si qs.ff.de pact.Et ea rõ est,nõ quia appellatione periculi nõ ꝓtineat periculum casus fortuiti,vt credidit do.Iaſ.& malè.Sed qa nõ est credendũ, ꝙ aliquis voluerit subire periculũ casus fortuiti nisi liquidò cõstet.Et ideo quia periculũ est nomen gñis aptũ cõprehendere tã periculũ obueniẽs culpa q̃ à casu,nõ credit ꝙ suscipiens in gñe omne periculũ voluerit se obligare ad casum fortuitum. Et ista est propriè ratio d.§.q̃situ.vbi promittẽs sistere omni exceptione remota,nõ intelligit renunciasse exceptioni com petituræ ꝓ casum fortuitũ.Ex hoc apparet nõ esse faciendã ddiam inter iudicia & ẽ̃ctus,ẽ Bar.& sequaces ibi,ſm Saly. & Cyn.in l.j.C.cõmo.quorũ opi.ad terminos prædictos relata
74 verior vr per ꝑdicta. † Sit ergo cõclo ꝙ suscipiẽs in se omne periculũ vel promittens soluere pensionẽ oĩ exceptione remota,nõ intelligit suscepisse in se periculũ pestis nec alterius
75 casus fortuiti. † Et idẽ si ꝺduxerit datia vel fundũ suo risigo & periculo,ſm Socy.cõſ.124.lib.iiij.quia istud verbũ,reſchiũ, est ẽt generale sicut verbũ,periculũ,& hoc voluit Bar.in l.ſi is
76 qui.ff.de acquir.hære †Et idẽ si ꝺduxerit datia cũ suis raſchis & spinelis,quia casus fortuitus nõ dr raſcha neq; spinela, ſm Alex.consi.108.col.pen.lib.iii.¶ Ista conclusio fallit pluribus
77 modis. † Primò limitat.nisi cõductor susceperit vnũ casum fortuitũ in ꝑcie,& postea adiecta sit clausula generalis,& oẽ aliud periculũ.Exemplũ,si conductor susceperit in se periculũ incursionis hostiũ,& oẽ aliud periculũ,tunc sub illis verbis gñalibus,& oẽ aliud periculũ,cõprehendit casus pestis & cuiuslibet aduersitatis,ſm gl.& *cõiter* docto.in d.§.quæsitũ. arg.
C c qui ad agendũ.dẽ ꝓcu.lib.vj.& ita ẽt tenent Dyn.in l.ẽctus. ff.de reg.iur.Bal.& Saly.in d.l.j.C.cõmo.Ant.de But.Imo.& *cõiter* Cano.in c.j.co.tit.de commo. Quod intelligit verum
Bar.quantũ ad casus similes casui expresso,non aũt comprehenduntur casus fortuiti maiores s expresso,per text. in simili in.c.fedes.de resc.sequunt alij per tex.in l.fi.§.cui dulcia.ff.de vino tri.oleoq; lega.& in cle.nõ põt.de ꝓcu.& q̃ tradit Bart. in l.quæsitũ.§.pen.ff.de fun.instru.& Fel.in d.c.fedes.vbi fere com probat pluribus similibus,vt per eũ. & idẽ tenuit cõsulendo
78 Alex.cõſi.28.lib.j.¶ † Sed pro intelligentia quero, quis dicat casus similis casui expresso, & quis dicat casus maior? Alex. in d.cõſi.28.sentit ꝙ is casus dicatur maior,qui rarius contingit.Sed Cor.consi.128.col.ij.lib.ij.ꝙ dicatur casus maior qui periculosior reputatur. Ego crederem relinquendum arbi-
79 trio iudicis.†nã q̃ similia dicantur iudicis arbitrio declaratur ſm Inn.Host.& Pan.in c.cauſam.lo.ij.de iudi.Cyn.in l.non pt.
80 off.de legi.Fel.in c.translato.de cõſti.¶ Limitatur scẽo nisi ſuscipiens in se periculũ in gñe, aliàs teneretur de culpa leuissima,isto casu tenebit ẽtiã de casu fortuito, qa nisi intelligeret suscepisse in se periculũ fortuitorũ casuũ,pactũ nihil operare tur,qđ nõ est dicendũ.l.si qñ.ff.de lega.j.& pro hoc est casus in l.& Aristoni.ff.manda.& ita ẽt tenẽt gl.Bar.& alij in d.§.q̃ sitũ.& Cano.in d.ca.j.& Ludo.Ro.sing.ccccxxxvj.incipiente, tu habes casum in l.opus &c.allegat tex.quem dicit sing. in l. item q̃ritur.§.si gemma.ff.loc.Sed non est sing. qa de hoc est
81 ẽt tex.in d.l.& Aristoni.¶ † Ex ista rõne infert, ꝙ si suscipiens in se periculũ,si aliàs tenebatur de casu fortuito, tũc tenebit, ẽt ꝙ casus fortuitus culpa aduersarij prouenerit, dum tñ dolus abſit,vbi aliàs nõ tenebat.l.ij.C.de naut fœno. & hoc ne pactũ reddat fruſtratoriũ.& pro hoc est casus in l.qui officij. §.fi.ff.de ẽ̃hẽ.emp.Quod restringit Corn.consil.38. Quãuis. col.pen.lib.ij.vt ꝓcedat si casus fortuitus obueniat culpa aduersarij in nõ faciendo, secus si obueniat culpa aduersarij in faciendo,qa satis est ꝙ pactũ aliquid operari possit, tñ minus debet operari q̃ sit possibile, ſm Bar.in d.§.quæsitũ. Et eadẽ ratione si periculũ ad eũ spectabat,nũc tenebit de casu,ne pactum sit eluſoriũ.l.periculi.ff.de naut.fœn. Et eadẽ ratione si possessio rei,cuius periculum in se suscepit,nõ transeat ad eũ tenebit de casu,quia de culpa pactũ nõ põt verisimiliter intelligi,cũ in re,quã qs apud se nõ habet,nõ cadat verisimilis culpa.pro quo est tex.in l.in vẽditione.in prin.ff.de pericu. & cõ
82 mo.rei ven. ¶ Tertiò limitat, †si qs suscperit in se gñaliter om-
83 ne periculũ cũ iuro,tunc ẽt tenebitur de casu fortuito † quia iurm habet vim expressi ſm Bald.in l.j.in ij.qõ.C.cõmo.& est ad hoc bonus tex.in c.ex rescripto.de iureiur.vbi iurm habet vim expressæ renunciationis.Et dixit Angel.in l.senium. C.q testa.fac.possꝫ.quod iurm habet vim specialis & expressi consensus,sequitur Curt.consi.70.do.Lud.col.v.Et qa, vt supra. dixi,sub gñalitate huius verbi,periculum,includitur etiã periculum casus fortuiti,vñ cum in gñe iurans potuerit cogita-

Universidad de Deusto
Biblioteca

re ẽt de casu fortuito iurẽ dẽt eũ astringere ẽt ad casum fortuitum.arg.l.qui iure militari.ff.de testa. milit.& p hanc rõnẽ ita tenuit Imo.in c.cum ꝓtingat.char.xviij.d iureiur.& Corse. in rep.rub.de iureiu.priuilegio.xxxviij.col.xix.¶ Contrariam opi.tenent.Bar.Bald.Alb.de Rosa.Ang.Fulg.Ale.& do.Ias.in d.§.quæsitum.Io.Andr.& *cõiter* Cano.in d.c.j. Alexã.in d.ꝑsi. 28.li.j.& consi.31.lib.ij.Et ista est *cõis* opĩn.Cuius rõ est,quia 84 iuramentũ ꝓnõ ampliat disp ositionẽ vltra consensum iurantis.l.fi.C.de nõ num.pecu.ſm Bar.in l.si qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ. Aret.consi.34.Quatuor dubia.col.ij.consensus ãt suscipiẽtis in se periculũ in gñe,vel renũciantis oĩbus exceptionibus non se extendebat ad casus fortuitos,de qbus non cogitabat,vt ſ. dixi,ergo &c.¶Non ob.q iurẽ habeat vim expressi,ga verũ ẽ quo ad cogitata,secus quo ad nõ ꝓmeditata, vt probat do. Ias.in d.§.quęsitum.& in l.sancimus.co.ij.C.de testa.& in l.si mihi & tibi.§.fi.de le.j.¶Non ob.dũ dicitur q potuit saltẽ in genere cogitare,ga lex ꝑsumit q in genere nõ cogitauerit de periculo casus fortuiti,aliàs gñalis renũciatio obligaret absq; 85 iuro.Cuius contrariũ disponũt iura ꝓallegata.†Tristis.n.aduersaq; fortuna nõ solet esse ĩ cõsideronẽ.l.inter stipulãtẽ.§. sacram.ff.de verb.obli.l.Iulianus.ff.qui & à quib.¶ Quartò li- 86 mitat,si ꝙhens in se susceperit periculũ & fortunã,† licet enim fortuna capiat sæpe in bonã ptẽ.l.licet.C.de pac.l.fi.C.de tẽpo.app.&l.j.C.qñ Imper.inter pup.& vid.cũ simil.tñ sępe ẽt capit in malã.l. si vẽdices.C. de pẽ.iõ rõne subiectæ materiæ vr̃ susceppisse in se fortunã aduersam,ſm Bar.in l.si is q.ff.d acq.hær.quẽ simp'r sequtur do.Ias.in d.§.qsitũ.col.ij.pro quo adduco bonũ tex. in l.reddat, ibi, q fortunæ vim ferre ꝓfitet. C.de ꝓfes.& medi.li.x.¶ Aduerte tñ tu subtilis indagator, qa in l.inter stipulãtẽ.§.sacrã.ibi, casum aduersamq; fortunã expectare.ff.de verb.obl.Itẽ ob.qa in dubio capienda est interpretatio negatiua, q censeat in se susceppisse animaduersionẽ, vt patet ex supradictis.Nã vbi qs susceppit periculũ, interpretamur q nõ susceperit casum fortuitũ, licet ex vi verbi aliud dicendũ videat.Dicamus ergo q verbum,fortuna,qđ ẽt ꝓpriè ꝑt intelligi de bona,dẽat capi,p cõmodo,& sit sensus,q susceperit periculũ & fortunã,i.ꝓmodũ & incõmodũ. Nisi fortè rñdeat,q ita intelligẽdo verbũ fortuna nihil opabit,qa aĩs ad eũ ꝓmodũ spectabat.ad qđ posset replicari,sed nõ instabo,qa cõmunis opi.est cũ Bar.in d.l.si is q.ſm quã ꝓsuluit Corn.ꝑ.23. Vr̃.eol.pe.li.ij.& ꝑ.38.col.antepe.co.lib.Habes itaq; ex ꝑmissis,qñ ꝙductor teneat ad pensionẽ tpe pestis vel alterius aduersi casus.¶Sed ꝓ pleniori intelligentia,qa. ſ.traditæ sunt q̃ plures fallentiæ ad rẽm negatiuã,q̃ est q susc ipiens in se periculum,vel renuncians omnibus exceptionibus nõ teneat de ca- 87 ctio,nisi culpa aduersarij obuenerit †casus.l.ij.C.d naut.fęn. l.q officij.§.fi.ff.de ꝙhen.emp. quas leges dicit Roma. vendidisse octo ducatis in sig.ccccxxxv.exordiente,Tu scis q qs.Si pestis ergo insurgeret culpa locatoris remissio deberet fieri ꝙductori,ẽt q animaduersionẽ ꝙduxisset.facit tex.in l.si mer- 88 ces.§.culpæ.ff.loca.vbi Barto.& alij notant,†q si conductor ꝓp inimicitias locatoris dãnũ patiat,sibi tale damnũ dẽt à locatore resarciri,ꝓut ẽt ꝓsuluit Socy.cõsi.70.Instr̃m identitatis.col.ij.li.iij.¶ Seda restrictio, nisi facto aduersarij susciꝑiẽs 89 ĩ se casum ĩcidat ĩ periculũ.†Qđ intelligo,vt ista restrictio differat à ꝓcedẽti, ẽt si factũ aduersarii sit iustũ & à culpa remotum.Exempli gratia, locator iustè bellum mouet,vel ei mouetur iniustè, cuius belli occasione ꝙductor dãnum patitur, huius certè damni habenda est ratio,etiam quod conductor animaduersionem conduxerit secundum Paul.de Castr.post Bartol.in l.cot ferro.§.qui maximos. ff. de publ. & in d.disp. incip.Publicanus quidam.& Pet.de Anch.consili.414. Viso 90 instrumẽto.†nam si tui occasione ego iniurier ab aliquo,cõtra te mihi datur actio ad dãna.l.nam Seruius. ff. de neg.gest. 91 †Et ibi no. quòd si vnus ex pluribus captiuis fuerit relaxatus cum pacto redeundi,& pro omnibus taleam conuentam afferendi,& contingat quòd non reuertatur, & alij compellantur pro eo soluere,certè contra ipsum eis competet actio negotiorum gest.etiam quòd esset indebitè captiuatus. quia ꝓpter eius factum coacti sunt soluere.& illum tex.reputat vni cum in iure Bald.in c.ex rescripto.col.j.de iureiuran.Et illam 92 l. determinat ibi Barto. quem alij sequuntur † quòd captus pro repręsaliis ꝓpter factum communis habet ius repetendi quæcunq; expẽdit ab ipso cõi.& idẽ dixit Barto.in l.ij.§.fi.vbi Mod.ff.de verb.obli.& in trac.repręsaliarũ;& Pan.cõ.21.In qõne,q̃ ad pñs.lib. ij. vbi infert ad aliam pulchram qõnẽ, quã tu ipse videas.Et p illã.l.decidit Pan.cõsi.60. Qñ satis abũdẽ. 93 li.j.† q fideiussor coactus soluere indebitũ ꝓ iniuriã & violẽ-

tiã superiorũ hẽt regressum cõtra principalẽ,ga talis violẽtia processit facto ipsius principalis.Et dicit Bar.in l.creditor.ff. 94 de solut.& in tract.de tyran.† q debitor coactus ꝓp iniuriã creditoris alteri soluere,ope exceptionis ꝓsequit liberationẽ. sequitur Anc.consi.64.In cã quę vertit. Alex.cõsi.57.col.fin. lib.j.Et no.dixit Cor.cõsi.12.Licet diffusè.col.iij.lib.iiij.q tale factũ hr̃ ꝓ culpa,ẽt q culpa careat.Et idẽ dixit Corn.cõsi.23. Vr̃.lib.ij.adducẽs Bal.in c.j.§.ad hęc.de pa.iur.fir.vbi cõcludit 95 † q vẽditor gabellę censet ꝓmittere datiarijs nihil facere ꝓp impediat gabellæ exactio.& idẽ firmat Corn.cõsi.38.q̃us. 96 col.pen.eo.lib.¶ Tertia restrictio,† si locatór vel vẽditor ꝑt casum occurs um amouere,& nõ vellet,tuẽ cõductor q̃ susceꝑit in se periculũ nõ teneret de casu.l.si fundus.ff.loca.ꝓ quẽ ita decidit Bal.in l.si ea lege.C.de vsu.Corn.in d.cõsi.12.Lud. Ro.in d.consi.178.Et ideo si dñi cõsules Auenion.fuissent in terpellati,vt includerent vel expellerent auctionatorẽ piscĩũ, qui pestẽ intromisit,& recusassent,procul dubio datiarijs restaurũ deberet,ẽt q in se susceperint casum fortuitũ.Quarta 97 restrictio,† si casus esset insolitus, cõductor qui susceꝑit in se casum aduersamq; fortunã de tali casu insolito ñ teneret, ſm Bar.& *cõiter* scrib.in d.§.q̃situ.per tex.in l.fistulas.§.frumenta. ff.de cõtrahen.empt.idẽ tenet Barto.in l.Seio.§.medico.ff.de annu.leg.Bal.inl.falsus.col.pen.C.de furt.Bal.& Saly.in l.licet. C.loc.Ang.consi.174.Præmittendum est.Alex.consil.28.in iij.dubio lib.j.vbi cõsuluit cõductorẽ nõ teneri de casu ficcitatis insolitæ,& ibi ampliat ẽt si interueniat iuramentũ,qa de tali casu nõ intelligit cogitatũ,& instrumẽtũ nõ operat vltra cõsensum,vt ſ.dixi.idẽ tenet Alex cõsi.108.col.pe.lib.iij.vbi coneludit datiarijs remissionẽ esse faciendã si occurrat pestis insolita & extraordinaria,ẽt q in se susceperint casum fortuitũ.idẽ tenuit Socy.cõsi.122.Circa præsentẽ consultationem. lib.iiij.Bar.in tract.de gabellis.q.xxv.ij.partis.allegans.l.fin.C. de actì.& obl.idẽ visus est velle Alb.de Ros.in d.§.frumenta. Inferens ad statutum Paduæ disponẽs,q villa teneat ad emendationẽ dãni dati ex incendio, si fulgor de cœlo cadat ꝓpter quẽ ignis insolitus exoriatur,dixit villam non teneri, per illũ tex.& idẽ tenet Alb.in d.§.medico.sequitur Fely.in c.sedes.de reseri.Fulg.consi.183.Factum super quo cõsiliũ petitur. in vlt.dubio.vbi cõsuluit conductorẽ molendini q in se omnẽ casum susceꝑit,nõ teneri si flumen mirabiliter aliquẽ,qa de tali casu nõ vr̃ cogitauit. Idẽ voluit Imo.in l.pretia rerũ.ff.ad 98 leg.Fal.ad fi.vbi tenet q̃ temens frumentũ ad credentiã ꝓio quo valuerit de mense Maij,nõ tenetur ad summã immoderatã,si eueniat caristia insolita.sequit do.Ias.o.in d.§. quæsitũ. quod nota,qa est practicabile & quotidianũ.¶Contrariam opi.tenent Bal.Ang.Fulg.Pau.de Cast.& Alex.sibi ipsis cõtrariantes in d.§.quesitũ.& Imol.in d.c.j.& Alex.in d.l.pretia rerum.in fi.vbi reprehendit Imol.dum vult q debitor post mora nõ teneatur ad ꝓtium quantiplurimi valuit frumentum tpe superuenientis caristiæ.& quantũ ad debitorẽ morosum fortè Alex.melius loquitur.Mouent oẽs isti per tex.in d.§.frumenta.quẽ dicunt facere,pro hac secunda opi.licet Bar.& sequaces eum adducant pro contraria parte.difficultas ergo reducitur ad intellectũ.d.§.frumenta.¶In primis Bald. dicit,q nõ probat intentionẽ Bar.quia venditor qui ibi suscepit in se casum tẽpestatis solũ tenetur si immoderatæ niues præter cõsuetudinẽ tempestatis frumenta corruperint, nõ si niues eueneri nt ſm consuetudinẽ regionis,qa tunc nõ potest dici casus fortuitus,qui stante regionis cõsuetudine potuit præuideri. Adde q si,illa verba,ꝓter cõsuetudinẽ regionis,ad corruptionẽ frumenti ẽt referant,ꝓut referenda videnr̃,cũ non sit verisimile q in regione eẽt consuetudo,q frumenta niuibus corrumperentur,tunc nullo modo ibi probabitur opi.Bart. immo retento q dicat casus fortuitus ẽt ille qui est ꝓsuetus euenire,esset ibi casus,ꝑ opi.ꝙria, qa decideret ibi venditorẽ qui susceꝑit in se periculũ teneri de insolita corruptione frumẽti nõ de solita.Cuius ꝓriũ eẽt dicẽdũ retenta opi.Bar.& sequatiũ.Ideo Saly.in l.licet.ad fi.C.loca.circa illũ tex.dixit q vẽditor q susceꝑit ĩ se casum tẽpestatis,intellig it susceꝑisse casum notabilis tẽpestatis,q̃ reducat fructus ad exiguitatẽ, ñ casum modicæ & cõsuetæ tẽpestatis;& rc vera iste fuit sensus Legislatoris.Mihi tñ placet opi.Bar.nõ p illũ text.sed p rõnẽ ꝓallegatã,qa de casu fortuito insolito non ꝑsumit cogitatũ.¶Ad arg.Bal.dicentis q oĩs casus fortuitus est insolitus,aliàs nõ eẽt 99 fortuitus,† rñdet q casus fortuitus ꝑt dici insolitus, & non ꝑsus dupl'r.Primo in specie,si & qñ debeat euenire,tñ ĩ gñe potuit ꝓuideri.& in istis terminis loq't Bal.Sed do mõ põt dici insolitus & nõ ꝑsus in gñe nec in specie,vt qa ĩimaginatio ne susciꝑiẽtis casũ verisiĩr nõ cadebat.& isto mõ ꝓcedat opi. Bar.q̃ est *cõis* vt patet ex ꝑmissis.Et hanc concordia tradidit Cor.ꝑ.12.Licet diffusè.col.ij.li.iiij.vbi no.dixit q omnis casus

sus fortuitus ꝑt dici insolitus.d.§.frumẽta.ſm vnum intell'm. Sed aliq sunt insoliti,q licet in specie ꝓuideri nõ possint.tñ in gñe p cog tari potuerunt verisiĩr,vt in sisi dr̃ in l.qui iure militari.ff.de testa.milit. Aliq verò sunt insoliti in suꝑlatiuo gradu,& isti sunt de quibus in gñe nec in specie suscipiẽs in se casum nõ ꝑsumit cogitasse, merito ad istos nõ extendit pactũ. Sicut in sisi dr̃ p do.Ant.de But.Imo.Pan.& Cano.in c.cũ cõtingat.& in c.Quintauallis. de iureiur. q iurans non ꝓuenire 100 † laudo rõne alicuius læsionis nõ ꝑsumit cogitasse de enor 101 missima læsione.& ista est optima ꝓcordia.¶†Sed punctus est posse discernere qs dicatur casus insolitus,de quo nõ ꝑsumit cogitatũ.Bar.in d.§.Seio.dicit q ille dr̃ casus insolitus qui nõ solet semel euenire in mille annis.Quæ verba cũ mysterio posita arbitrat Dec.ꝑ.8.col pe sed do. Ale.in d.ꝑ.108. dixit Bar.loq exẽplificatiuè.& ppea illud exẽplũ nõ restringere.l.dãni infecti.§.fin.ff.de dam.infe.vñ ꝙcludit,q ille dicat casus insolitus,q nõ solet cõiter cõtingere.& de isto nõ ꝑsumit cogitatũ,ſm eũ.Cor.ãt in d.ꝑsi.12.dixit in ꝓposito,casum dici insolitũ q euenit ꝓter oĩa verisimilitudinẽ & cogitationẽ pru dẽtis viri, licet fortè à prudẽtissimo & diligentissimo præuideri & imaginari potuisset vt in casu suo,q Florẽtini occidere rint legatũ Cardinalẽ,vel q Turca veniret Romã.¶Breuiter in hoc pũcto pñt pla trutinari,si casus sit inauditus,est expeditũ q de eo nõ ꝑsumit cogitatũ, si verò talis casus q̃q; euenit,sed nõ in in illa regione,& tũc ẽt de eo non ꝑsumit cogitatũ,sed nõ in in illa regione,& tũc ẽt de eo non ꝑsumit cogitatus,qa vtrũ sit casus solitus vel insolitus ad ꝓsuetudinẽ regionis recurredũ est ſm gl.in d.§.frumenta.Si verò sit casus q euenerit q̃q; in regione,tũc inspiciendũ est à q to tpe euenerit.Dec.in alleg.ꝑ.vr̃ velle q reqrat q à mille annis nõ euenerit nisi semel. Alex.vt ſ.dixi,tenet satis esse q cõiter nõ soleat euenire.Credo q dicat casus insolitus,de quo cogitatũ nõ ꝑsumat,si rarissimè soleat euenire,vt est de mẽte Bar.ĩ d.§.me dico. dũ inter casus insolitos enumerat immoderatas niues. & idẽ voluit Cor.ꝑsi.182.in hac ꝓsultatione.co.iiij.lib.iiij.dũ pluuiã insolitã ꝓputat inter insolitos casus,de quibus cogita- 102 tũ nõ ꝑsumit, si rarissimè in regione soleat euenire.†Dr̃ ãt rarissimè casus euenire,si in cẽtũ annis nõ eueniat nisi semel, ſm eũdem Corn.cõsi.23.Vr̃.col.pe.li.ij.& Soc.cõsi.123.lib. iiij. eũ casum rarissimè putat euenire si à lõgissimo tpe visus 103 nõ fuit,& sic q ab annis.xl.nõ euenit.†Tps.n.longissimũ dr̃ 104 tps annorũ.xl.vt not.in rub.C.de ꝑscri.lõgi tẽp. ¶†Credo tãdẽ q iudex deãt arbitrari tps ꝓsideratis qualitatibus & circũ 105 stãtijs casus fortuiti.†Quid.n.si à x.annis remotissimus Persarũ rex venerit cũ maximo exercitu ad depredandã Galliã,& ꝓtingat q ĩterũ hoc anno reuertat',& multa dãna inferat,existimabitne iudex istũ casum solitũ & de eo à ꝙhentibus cogitatũ? Videret ex præmissis q sic,qa à pauco tpe euenerat.Ego tñ arbitrarer ꝓriũ,cõsideratis circũstãtijs & qualitatib. huius casus.Quis.n.existimasset tã remotissimũ regẽ, ẽt q semel in Galliã irruperit arma mouere ꝙ Christianissimũ Frãcorũ regẽ?Cert è nemo,considerata locorum distãtia & inuictissimi 106 † Frãcorũ regis potẽtia, Cõtra cuius vexilla nemo dẽt sibi honorẽ ꝑsumere,teste Bal.consi.217.Ego puto q ab iniusta 107 sniã.li.iij Est.n.vera ꝓcò q vbi lex dicit agẽdũ esse ſm veri similitudinẽ,tũc ad arbitriũ iudicis oportet recurrere, q arbi trabit vtrũ sit verisiĩe vel ne,ſm Car.in cle.cãm.vers.verũ.in j. not.p illũ tex.de elec.& vbi tps nõ est determinatũ,relinquit arbitrio iudicis.l.j.ff.d iure delib. cũ solitis cõcor. Vera igr̃ sit opi.Bar.& *cõis*, q susciꝑis in se casum nõ intelligit susceꝑisse 108 casum insolitũ. ¶ Sed hic alia dubitatio ꝓponit.† Pone.q ꝙductor susceperit ĩ se oẽm casum fortuitũ, tã ꝑsium & cogitatũ,q nõ ꝑsium & nõ cogitatũ,an tũc teneat ẽt de casu in solito?Respio Cor.in d.ꝑ.24.lib.ij.dicẽtẽ q si occurrat casus de quo nullus,q̃is prudẽtissimus cogitasset, ꝙductorẽ nõ teneri.Nec ob.verba pacti,q̃ nõ ꝑuisum & nõ cogitatũ,qa sunt intelligẽda de casu nõ ꝑuiso & nõ cogitato à viro prudẽti,nõ de casu nõ ꝑuiso ẽt à prudẽtissimo. ¶In ꝓrium tñ facit doct. Bar.in l.si de certa.C.de trãsa. & in l. cũ Agliana.ff.e.vbi vult 109 † q si dicat in specie,q trãsactio trahat ẽt ad incogitata,tũc oĩa ẽt nõ ꝑuisa includũtur. Nisi dixeris q decisio illa Bart.in d.l.cũ Agliana.rectè intellecta,ꝓbat distinctionẽ Cor. nã inquantũ ad incogitata trahat,ꝓrehendat ẽt ea de quibus non erat lis,talis decisio sanè dẽt intelligi,videlicet de his de quib. nõ erat lis de pũti, poterat tñ,ꝓbabiliter moueri,nõ ãt trahi dẽt ad ea,de qbus lis esse nõ poterat,ꝓbabiliter:i. ad ea q̃ liquida erãt & decisa, ga de illis etiam prudentissimus in genere 110 non cogitasset,ſm do.Ias.in l.j.col.ij.ff.de trãs.¶†Itẽ dubitari põt,qd si aliàs ad eũ qui susceꝑit in se aduersam fortunã spectabit,piculũ casus fortuiti,an teneat de casu insolito? Videtur q sic,vt pactũ aliqd operet.l. si quando. ff.de leg.j.¶In ꝓriũ facit,ga saris est q aliud opet,aut q teneat de casu ẽt obueniente culpa locatoris.l.qđ officij.§.fi.ff.de ꝙhen.emp.& ſ. dixi.¶Venio ad cõductores operarũ.Et primò q̃ro: An do- 111 ctores † q isto anno nõ legerũt ꝓp pestẽ debeat habere in tegra stipẽdia,ã,ꝓ rata tpis quo legerũt? Vr̃ q ꝓ rata tpis tñ. Nã ꝙductori datiorũ & ꝓdiorũ remissio debet, vt ſ. ꝙcluſum fuit. Ita ꝙductori operarũ salariũ remittendũ dicamus.¶Secundò,qa intuitu laboris salariũ vr̃ doctoribus debitũ,labor 112 ꝑat & tps diuisionẽ recipiũt.l.Scio.in prin.ff.de ann.leg.ergo ꝓ rata tpis salariũ debebit.bñ facit tex.in l.j.C.de re mil.li. 113 xij.p quẽ decidit ibi Bar.q si miles † casu ab hostibus capiat, ꝑseq nõ dẽt salariũ durante tpe captiuitatis, qa nõ seruit. Et p d.l.Seio.infert Bald.in l.j.C.de leg.q si doctor debeat duas sedes regere,& nõ regat nisi vnã,vel debeat legere p annũ,& nõ legat nisi p sex mẽses, ei nõ debet salariũ, nisi,ꝓ rata laboris & tpis.Immo idẽ Bal.in l.ædẽ.col.iij.C.loc.tenuit q doctor i g le git p sex menses tñ,nihil debeat.Et idẽ dicit ĩ medico ꝙducto ad medendũ,qa vnus casus tñ ꝑt valere quãtũ mille.¶Tertio 114 facit,ꝓ hac ꝑte tex.ĩl.si vno.§.itẽ cũ qdã.ff.loca.† vbi vectori impedito nauigare casu fortuito integra merces totius nauigationis nõ debeẽ,& soluta repetit, licet p eũ nõ stetit quominus nauigaret.¶In ꝓriũ q debeant doctoribus integra salaria,vr̃ casus in l.q opas.ff.loca.& in l.j.§.diuus.ff.de va.& extraor.cog.vbi dr̃,q opas locauit,totius tpis mercedẽ hr̃e dẽt: qa p ĩpm.nõ stetit quominus o pas ꝑstet. Ad idẽ facit text.in l. pe.& fi.C.de ꝙdi. ob caus.vbi dr̃ datũ ob caus.ad uocationis ñ repeti,si casu aduocatus,phibeat operas ꝑstare.& in l.iij. C.de agẽti.in reb.& in l.si qs.C.de prin.agenti.in reb.& in l.fi.C.de dome.& ꝑtect.lib.xij.¶Quid tenendũ? Istã qõnẽ format Bar. in d.§.diuus.& ꝙcludit salariũ integrale deberi,ꝓ toto anno,ꝑ iura vltimo loco allegata. & añ eundẽ decidit Inn.in c.ꝑp stetitè.de loc.& ibi Imol. dicit ita *cõiter* tenere Legistas & Ca- no.& ita ꝑsuluit Dec.ꝑsi.70.ꝓ totũ.Hinc dicit gloſſ in d.§.di- 115 uus.† q si pendente anno moriat doctor vel aduocatus, q hæredibus debetur salariũ totius anni.& idẽ dixit Bal.in l.j.C. de suffr.& d.l.Ias.post alios in l.diẽ functo.col. ix. ff.de offic.assel.Et eadẽ rõne si ꝓtor moriatur, debebitur hæredibus integrum salariũ totius anni.Et secundum Bar.Ang.Bal. & *cõiter* alios in d.l.diem functo.& Bart.in d.l.fi.C.de dome.& ꝑtect. ibi idẽ cõcludit in hr̃dibus assessorũ, qbus datur actio contra ꝓtorẽ pro toto anno.Et ista est verissima sententia, q̃ clarior apparebit ex resolutionibus contrariorũ.¶Non ob. ergo q cõductori ex natura ꝑctus fieri debeat remissio, quia veteres nõ crediderũt inter doctorẽ,aduocatũ,ꝓtorẽ & similes locationẽ & cõductionẽ esse,sed magis operã beneficij loco ꝑbe 116 ri.† & id qđ dat,ad remunerandũ dari,& ꝓinde honorariũ 117 appellari.l.j.§.j.ff.si mens.fal.mo.dix.† Ablit enim q honoris ꝓsecutio dicat oparũ locatio,& q ꝓbiras animũ & intellectũ locari possit,maximè nr̃a legalis sapiẽtia,q̃ ꝓtio nũmario neq; estimari neq; ꝓtio debet dehonestari.l.j.§.,ꝓinde.ff.de var. & extraor.cog.Et ideo Iureconsultus ĩ d.l.q operas.§. aduocati.distinxit aduocatos à locatoribus operarũ,vt ostẽderet q aduocati nõ dr̃ locare operas.¶Ad ſm rñdet,q salariũ seu honorariũ nõ debeẽ doctori & similibus intuitu laboris tñ, sed ꝓp ꝓbitatẽ intellectus principaliter, nã si ꝓp labore principaliter deberet,vera esset cõtraria ꝓpositio.d.§.itẽ cũ quidã.nam vectori & similibus merces debeẽ ꝓp laborẽ tñ. Et ideo si certũ 118 salariũ† fuisset,ꝑmissum artifici pro domo cõstruenda & pictori pro domo depingẽda,& ꝓp pestẽ aufugeret,nõ deberet sibi integrũ salariũ,sicut nec vectori.Et si tu opponas de ratione.d.l.qui operas.videlicet q per ipsum non stat &c, Rñdeo aut nõ stat p locatorẽ operarũ,sed per cõductorẽ, &,ꝓcedit illa ratio. Aut nõ stat per locatorẽ nec per cõductorẽ, sed per casum fortuitũ & ꝓcedit præmissa distinctio. Aut merces debeẽ ꝓp laborem,aut ꝓp ꝓbitatẽ intellectus principaliter,ſm Bar.in d.§.item diuus.& gl.in d.§.cũ quidã.In his.n.q̃ honoris beneficij remunerandi gratia præstant,largior fit interpretatio,quàm in oneribus & operibus mechanicis.l.si longius.§. fi.& l.sed si susceperit.§.libertus.ff.de iud,& ꝑ falsa.§.fi.ff.de cõdi.& demonst. quæ iura ad hoc allegat Bald.in l.j.C.de suffra. ¶Non ob.decisio Bald.in d.l.ædẽ.qa ꝓcedit qñ stat p doctorẽ quominus legat per integrũ tps,vt quia sibi placet vacare, ab amica forte munere legendi reuocatus ſm Dec.in d.con- 119 sil.70.col.fin.ideo si doctor legens † se absentet tpe lecturæ absq; licentia superioris,nõ debet habere salariũ,ſm Bal.in au 120 th.habita.C.ne filius pro pat.col.viij.¶Sed pone,q ꝓ diu ꝓduret pestis,ita q nõ solum per annum sed ẽt per biennium doctores impediant legere,an pro vno anno tñ,aut ꝓ toto tẽpore quo durabit pestis cõsequãtur salarium? Videt q pro toto tpe,qa militant rõnes ꝓallegatæ,cũ p eos nõ stat,& quia ꝓpter probitatẽ ingenij debeẽ. Bar.in d.§.diuus, mouet du-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bitationē,& rñdet distinguendo. Aut ꝛerat vna ꝑstatio facien
da pro toto tpe,& pro toto habebit salariū. Aut erat facien-
da præstatio annua,& tunc ꝑ eo anno tñ quo doctores incę
perūt legere,ꝑ tex.l.post duos.C.de aduoc. diuer.iud.Nā si
doctoribus sit promissum certum salariū pro quolibet anno,
tot cēsentur obligationes,quot sunt anni,ſm eum.Et sic in ef
fectu vult,ꝙ si pro tribus annis sit cōstitutum salariū trium
milliū ducatorū,ꝙ dicatur vna obligatio,& vna locatio,&
ꝑnr debeatur integrū salariū omniū triū annorū.Si verò sint
promissa mille ꝓ quolibet anno, debeat salarium illius anni
tm,quo legere incœpit.idē firmāt Bal.& Saly.ī d.l.post duos.
& Saly.in l.sed addes.§.fi.ff.loca.¶ Quod vltimū declara pro-
cedere,si salariū & ꝑstatio sit diuisa ꝑ annos.vt in exēplo præ-
misso,secus si salariū sit vnicū.& ꝑstationes diuisæ. Exēplū, si
doctori sit ꝓstitutū salariū triū milliū ducatorū,ꝓ integro tpe
totius locationis,& postea sint diuisæ ꝑstationes ꝑ annos vel
menses,tunc vna essēt obligatio,& salariū ꝓ toto tpe debere
tur.arg.l.lecta.ff.si cert.pet.¶ Sed ò declara ꝓcedere, nisi do-
ctor sit ꝓductus ad legēdū vnū volumē,puta Infortiatū: isto
casu,qa obligatio limitat respectu certi facti, vna erit obl'o.l.
in lege.§.locaui.ff.loc.ſm Bar.in d.§.diuus.sequitur d.Io.Ba.
de S.Seuer.in l.diē functo,in x.q.ff.de offi.assess.¶ Tertiò de-
clara ꝑmissa oīa,si obligatio legendi erat restricta ad locū,in
quo ꝑ pestē legere impediunt.Secus si doctores sint condu
cti ad legēdū in loco vbi nūc vigeat pestis, vel alibi vbi placue
rit reip.Auenion.Nā isto casu,si nō deputet doctoribus alius
locus ad legendū,cum tunc ;non stetit ꝑ eos, nec ꝑ casum,
sed ꝓpter factū eius,qui dēt salariū nō assignantis aliū locum
idoneū,debebit indistinctè doctoribus salariū ꝓ toto tpe.d.
l.q opas.&.l.si ī lege.§.si domus.&.l.dūs horreorū.§.fi.ff.loc.
ſm Bar.post gl.in d.§.item cū quidā.& Dec.ī d.ꝑsi.70.co.pe.
¶ Quartò declara ꝓcedere, si ꝑ casum nō inceperūt anno il
lo legere,secus si licentia superiorū distulerint initiū legendi,
& interim superuenit pestis vel guerra,isto casu studiū habet
121 pro inchoato,† qa doctores dñr legere eo tpe quo vacant
de licētia superiorū,ſm Bar.in l.hac lege.per illū tex.C.de ꝓ-
xi.sacro.scrin.li.xij.Bal.in d.auth.habita.col.viij.& in l.si ea ꝙ
ditione.C.de ꝑdi.insfer.¶ Quintò declara,vt ꝓcedat si doctō-
ribus promissum fuit annuū salariū simplr,secus si promissū
sit ēt tpe pestis & guerræ,qa tūc eis debet salariū ēt ꝑ eo an-
no quo legere nō inceperunt,aliàs pactum esset fraustratorū,
quod nō est dām,ſm Bar.in l.sed & siquis §.quæsitū.ff.si quis
caut.& dixi.s.Et ita respublica Auenion.ꝓuenit mecū,alias ñ
122 venissem ad legendū ꝑ casum pestis,† quē intellexerā fre-
quēter occurrere in regione hac,alioqui amœna,& admodū
pacifica,ac ēt,vt arbitror,saluberrima,si meliore ꝛeretur re-
123 gimine.¶ Sed hic q̄ro,† qd si vnus ex doctoribus penden-
te peste iuerit ad legendum in vniuersitate Valentina, vel ali-
bi,an debeat habere salariū ab vniuersitate, à qua discessit ꝑ
pestē,pro toto anno vel toto tpe, mō quo.s. ꝓclusum fuit?
Et idem punctus formari ꝑt in aduocatis, assessoribus.& simi
libus.Breuiter ꝓcludendum puto, ꝙ nō debeat ꝑsequi salariū
eius tēporis,quo ꝑstitit operas alteri vniuersitati,per tex.in l.
sed addes.§.fi.ff.loca.& in l.diē functo.ff.de offi.assess.vbi Bar.
assignat rōnem,quia qñ doctor nō ꝑstitit alteri operas,lex fin
git cū legisse ex quo per eū non stetit.Sed qñ se cū aliis legēn-
dum collocauit,lex nō ꝑt fingere,cum nemo possit duobus
dñis seruire.l.nemo.C.de offi.assess.& super impossibili lex nō
fingit,vt per Bar.in l.si is q ꝓ emptore.ff.de vsuca.per tex.in
§.minorem.insti.de adop. Vel ea ꝑt esse ratio,quia cessat inte
resse doctoris cum ab alio mercedem acceperit. vt dicitur in
d.§.fi.nam etiā doctores agūt ad interesse.l.ex ꝓducto.ff.loc.
124.¶ Sed suboritur dubitō.† Quid si doctor legit alibi pro mi
nori salario,an residuum ꝑsequi poterit à primo, cui ꝓpter
pestem non præstitit operas? Bal.Paul.& *cōiter* doct.in d.l.diē
functo.cōcludunt ꝙ possit cōsequi à primo, quanto minus
consecutus fuit à secūdo.arg.l.si quis à socio.ff.ꝓ socio l.prę
dia.ff.de actio.emp.Sed recolēdæ memoriæ do.Lācelo.Dec.
fuit in ꝓtraria ſntia,quia si doctor seruiuit alteri non ꝑt fingi
per legem ꝙ duobus seruierit.d.l.nemo. cum ergo cesset rō
assignata per Bar.cessare dēt ēt dispositio.vulgata.l.adigere.
§ quanuis.ff.de iurepatro.& sic est necesse fateri, ꝙ ista deci-
sio non est vera, aut ꝙ rō Bar.est falsa.¶ Ego nō discederem
vllo pacto ab hac decisione cōiter approbata, quam cōpro-
125 bo,† arguendo de tpe ad rem,quod est validissimum arg.l.
miles ita.ff.de testam.milit.Sed pro rata temporis,quo vacauit propter pestem,antequam alibi legere incœperit,omnes
concedunt salarium sibi à primo deberi,ergo etiā debebitur
pro rata rei.Secundò corroboro,quia tex.in d.§.fi.ad hoc vt
sibi non debeat salariū pro tpe impedimenti casualis, exigit
ꝙ impeditus operas ꝑstare nō receperit mercedē ab alio, vñ
si nihil recepisset doct.verū esset à primo totū salariū dēri.Er
126 go idē de parte dicā† arguendo de toto ad partē.l.q̄ de to-
ta.ff.de rei ven.¶ Ad ꝓmū rñdeo,ꝙ licet cesset rō Bar.tū mili-
tat rō interesse, vñ nō dēt cessare dispō, ex quo vna ex duab.
rōnibus permanet.§.affinitatis. instit. de nup.vel fortè ꝓcor-
dari ꝑnt opiniones distinguendo. Aut doct.,ꝑmisit operas ꝓ
tpe,quo erit impeditus eas primo ꝑstare,& tunc ꝓcedat cōis
opinio. Aut ꝓmisit operas scḋo vsq; ad certū tps simplr,&
tunc procedat opinio d.Lancelo.Rō diuersitatis est,quia pri
mo casu promittēdo operas pro tpe impedimēti tm,non cē
sset doctor discedere à primo ꝑctu,cū cessante impedimento
velit ꝑsto esse ad seruiendū primo.Scḋo casu promittēdo vs-
que ad certū tps simplr censet velle discedere à primo ꝑctu,
cū nō sit possibile si cessaret impedimētū eo tpe quo promi-
sit scḋo,ꝙ eo casu vtriq; eodem tpe seruire posset.d.l.nemo.
Sit ergo doc.cautus ne alteri ,ꝑmittat,nisi pro tpe impedimē
ti,aliàs perderet residuū salarij.Immo si cessaret ꝑdimentū,
teneret alteri ad interesse,qa per ipm staret quominus vtriq;
operas ꝑstaret.l.aduocationis.C.de ꝓdi. ob cau.l.ij. C.loc.&
127 tenet expresse gl.in d.§. itē cū quidā. ¶† Sed quid si à scḋo
maius salariū ꝑsequat q̄ à prīo , an supra plus teneat doctor
dare primo stipulatori? Vr ꝙ sic,qa q in vno grauatur,in alio
dēt alleuiari.l.cū qui.ff.de iureiur. Sed primus tenet doctori
resarcire q̄to minus ꝑsequitur à scḋo,ergo ꝙuū vr,vt primo
debeat emolumētū q̄ti pluris.facit tex.in.§.illud.instit.,ꝑ soc.
& in l.ſm nām.ff.de reg.iur.¶ In ꝓmū facit qđ decidit d.Ioan.
Baptis.de.S.Seuerino in d.l.diem functo. q.xvj.vbi vult ꝙ hæ
redes ꝑtoris nullum ius hēant in supra pluri,quod ꝑsequūtur
assessores ab altero ꝑtore , cū quo mortuo primo se collocā-
runt.Nisi rñdeas,ꝙ decisio ista de assessoribus iō procedit,qa
mortuo primo ꝑtore assessores sunt liberi ab obligatiōe ꝑstā
di operas.d.l. diē functo. ppea ꝑnt eas alteri ,ꝑ arbitrio ,ꝑmit
tere.Secus in doctorib.impeditis legere ꝑ pestē, q non ꝑnt
absolutè o pas alteri ,ꝑmittere,vt s.dixi.Scḋo facit,quia indu
stria & diligentia doctoris,qui noluit stare ociosus,dēt sibi &
nō alteri ,ꝑdesse.l.j.C.de palud. Quid tenendū? Ego dicerē,ꝙ
doctor nō teneat dare illud supraplus primo stipulatori,qa
diligētia sua dēt sibi prodesse,& quia non interest ꝑmi pete
re illud supra plus ,ꝑ illo tpe.Sed ad supra plus, qđ cessāte im
pedimēto pestis fuit doct.ꝑsecutus,dicerē eum teneri,vel ad
128 interesse in electione primi.d.l.ij.cū silibus.C.loca. ¶ Insuper
dubitatur† quid si doctores potuerūt pendēte peste cū co-
dē vel maiori salario legere in alia vniuersitate,& noluerunt,
an tūc dēant hre salariū à primo? Glo.quā *cōiter* sequunt doct.
in d.l.diē functo. in assessoribus determinat ꝙ nihil tunc pe
tere & consequi dēant à primi prætoris heredibus,quia paria
sunt ꝙ operas alteri locauerint,vel per ipsos ꝑteriit quomi-
nus eos locauerint.quæ ratio idē videtur ꝓcludere in docto-
129 ribus.Sed in ꝓmum facit, † quia nemo cogitur mutare suū
creditorem.l.si mandato.ff.mandā.post prin. ꝑ quā rōnem
Lud.Rom.in d.l.diem functo.tenuit ꝺ gl.& sequaces. Et pro
130 ista opinione facit , qa† nemo ꝓpellitur acqrere ad vtilita-
tē sui creditoris.l.qui ät.in prin.ff.de his q̄ in frau.cre.¶ Et ita
tenēdo nō ob.decisio gl in d.l.diem functo.qa loquit in assē-
soribus liberis totalr ab oblōne ꝑstandi operas ꝑ mortē ꝑ-
toris.Nos logmur in doctoribus nō dissolutis ab oblōne legē
di ꝑ impedimētū pestis.Et si replicaueris ꝙ istud diuersificat
factū,nō ät respondet rōnē diuersitatis.Rndeo ꝙ ex hoc resultat
clara diuersitatis rō.Nā qa assessores liberi sunt ab oblōne,vi-
debat ꝙ hæredes ꝑtoris ēt liberi esse deberent ab oblōne ꝑstā
di salariū. ꝺrium tñ statutū fuit in d.l.diem functo.& quia gra
uant hrdes ꝑtoris ꝑstare salarium pro toto tpe releuantur in
alio ꝙ si assessores vel alteri seruiāt vel se seruire excusent,ꝑ
sint cōpensare cū salario ꝑstando id totum qđ assessores ꝑse-
qui potuerunt ab altero.arg.l.eū qui.ff.de iureiur.q̄ rō cessat
in doctoribus , q dēnt semper esse parati seruire cessante pe-
ste,cuius oblōnis rōne ꝑsequūt sua stipendia pro tpe pestis.Si
cut.n.doct.ꝑ pestē nō possent inuito prīo,à ꝺctō discedere,
ita ēt ipsi non debēt inuiti cōpelli à ꝺctō discedere,& oblōnē
131 ꝑmutare.¶ Itē alia occurrit dubitatio.† An prius,cui doct.
nō ꝑnt ex cā pestis operas ꝑstare,possit alteri illas operas cede
re? Breuiter,aut docto.promiserunt legere in certo loco,aut
vbi placuerit.Prīo casu,quia obligatio faciendi est restricta ad
locum,certum est ꝙ non potuerit cōpelli legere. l.iij.§. Iulia.
ff.de eo quod cert.loco.ſm Dec.in consi.70.colū.j.Secundò
casu recurrēdum est ad doctrinam Barto. in l.si non sortem.
§.libertus. ff.de condi.inde. ¶ Vltimò iuxta præmissa quæro.
Quid si in ciuitate superuenerit falsus rumor pestis , & pro-
pter hunc falsum rumorem doct.cessauerit à lecturis, recesse
rint scholares,mercatores & alij non accesserint ad ciuitatem,
an talis falsus rumor debeat nocere gabellarijs & conductori
bus an

bus an locatoribus? Credo ꝙ debeat nocere locatoribus, &
fieri debeat remissio ꝺductoribus ac si verè pestis viguisset in
loco,qa sufficit timor ꝑ quē idē succesſit effectus.l.iij.§.ar-
mis deiectū.& §.proinde.ff.de vi & viarma.duo.n.sunt tpa.
132 s.tps sanitatis & tps pestilentiæ.Tps aūt quo dubitat,† an vi
geat pestis, vel sanitas, accedere dēt tēpori pestifero magis q̄
sano,qa ad ꝙuidēdū ipsicere debemusqđ ē tutius.l.gñalr.§.fi
hoī libero.ff.de statuli.sicut dicimus ꝙ ē dare tps pacis,& tps
133 belli,& tps treugæ.c.j.de treu.& pa.† Tps aūt quo dubitat
de bello, dr accedere potius bello q̄ treugæ aut paci,qa peior
134 ē bello,timor ipse belli,ſm Sene.in tragediis,& suspicio† ha
bet pro bello.arg.l.Pedius.in prin.& l.j.§.si suspicio.ff.de in
cē.rui.nauf.per q̄ iura cōsuluit Per.de Anc.cōsi.88.Præmissa
facti serie, gabellariis esse faciendā remissionē ꝑ dāna passa
ob timorē belli ac si verè gestū fuisset bellū.Nā ſm Cic.in oro
135 ne ꝓ Cn.Pōpe.† in vectigalibus nō solū aduētus mali, sed
ēt metus ipse affert calamitatē. Nā cū hostiū copiæ nō longe
absint, ēt si irruptio nulla facta sit,tū pecora relinquunt, agri
cultura deserit,mercatorū nauigatio, & itineratio ꝙuiescit,
qua re sæpe totius anni fructus vno rumore piculi & vno ter
rore belli vel pestis amittit.Et hæc de quarto ſpāli dixisse suf-
136 ficiat.¶ Quintò pestis excusat à residentia.† Nā ꝓp pestē li-
cet recedere à bñficio, ſm Hosti.in summa.de cler. nō resid.
§.fin.& ,ꝑbatur in c.ad supplicationē.de renun.in arg.vbi dr
137 † ꝙ si ꝑlatus turē morari non possit in loco bñficii, ꝑt illud
renūciare.Et melius ,ꝑbatur in c.pasto.vij.q.j.vbi ꝓp inimici-
tias licitè ꝑt ꝑlatus se absentare. Ad idē tex.in c.bonæ memo
riæ.de elec.& est tex.clarus in cle.ne in agro.§.fi.iuncta glo.in
ver.rōnabili.de statu mona.quā ad hoc allegat Fel.in c.acce-
dens.ij.ver.sexta ꝺcto.vt lite nō ꝓtest.& d.l.si.in l.ij.§.pen.ad
fi.ff.si qs cau.Nam q ex iusta cā discedit fingit esse in ciuitate.l.
cū hrs.§.Stichus si hrdi.ff.de statulibe.cum simi. ¶ Sed dubi-
138 tat† an liceat discedere nō obtenta licentia à superiore? vr ꝙ
nō,ꝓ tex.in c.relatū.de cle.nō resid. ꝙ dicit ibi Io.And.ꝙ
nō sufficit ex iusta cā petere licentiā recedēdi nisi impetretur.
¶ Et si dicat, ergo superior poterit semp impedire recessum
139 licitū.† Rndetur succursum esse ei,cui indebitè denegat licē
tia ꝓ recursum ad superiorē, q exigēte cā poterit cōpellere ꝑ
latum, vt ꝑstet licētiam discedendi.argu.c.nullus.de iurepat.
140 ¶† Et ꝙ requirat ꝙ petat licentia & obtineat, vr text.in c.
cū ex eo.de elec.lib.vj.& hoc tenuit gl,in c.nō oportet.de cō
secr.dist.v.& vr gñalis rta,ꝙ vbi lex requirit licentia su ꝓioris,
intelligat regrere duo.s.ꝙ petat.Irē ꝙ obtineat.l.ij.iuncta glo.
C.de in ius voc.ꝓ quā ita ꝓcludit do.Ias.in §.pœnales.col.iij.
ꝑ illū tex.inst.de actio.¶ Quid dicendū? Arbitror distinguen-
dū inter petitionē & impetrationē.Dico.n.licentiā esse petē
dā,si copia su ꝓioris faciliter & sine periculo hri possit, alʒ se-
cus, cū tps & locus sæpe non patiant licentiā petere.l.j.ff.de
exerci.l.tutor q̄ repertorii.ff.de adminiſt.tuto.ſm Io.And.
& Panor.in d.c.relatum.¶ Quo ad impetrationē puto indi-
stinctè bñficiatū posse discedere sub sistēte cā pestis inuito &
141 renuēte ꝓiore, † qa vbi periculū ē i mora licitū est ꝓpreta
nunci.,ꝓcedere in ope.l.de pupillo.§.si qs riuos.ff.de no.ope.
nuncia.Et vbi periculū est in mora añ obtentā habilitationē
licitū est ꝺuenire ,ꝓprio iuro.ſm Fel.ī c.at si cler.§.ād adul.co.
ij.de iudic.adducit no.per Inn.in c.venerabilē.col.ij.de elec.
& ita tenent Ant.de But.Card.& Pan.in c.inter quatuor.p il
lum tex.de cler.non resid.Fel.in c.ꝑterea.col.fi.de sponsa.be-
ne facit dcm gl.& Card.in c.fi.per illū tex.co.ti.vbi ꝓcludit,ꝙ
si clericus discessit sine licentia & iusta cā, si supueniat pestis
excusat, ēt si monitus nō reuertat ad residentiā. Quod ēt te-
nent Pan.& alii in d.c.inter quatuor.& idē tenet Fely.in c.cū
142 accessissent.col.vij.de ꝑsti.vbi ex multis ,ꝑbat † ꝙ ex cā ne-
cessitatis ꝑt omitti ꝓsensus superioris,vel alterius necessarius
ad actū. & possem ex pluribus aliis cōprobare.sed non curo,
qa iste modus implendi chartas silibus & authoritatib. solet
lectorē à ꝓposito legēdi diuertere & fastidiū gñare.Et ista no
143 tanda sunt à cōsiliariis,† qui nō ꝑnt sine licentia superior's
à loco discedere.l.ij qs decurio.& ibi Bar.C.de decurio.vigē-
te tñ peste poterunt nō impetrata licentia à pestifero loco fu
gere, ꝓ ꝺdicta.Sed quærit an absentes ex cā pestis dēant reci-
pere fructus bñficiorū suorū? Fede.de Senis.cōsi.246.exordiē
te.De iure col determinat ꝙ sic,ꝓ tex.in c.vnico.de cler.non
resid.ibi,nisi corporalis aliqua necessitas eos excuset. Quę ver
ba ſm Archi.Gc.& Mod.cōprehendunt oē iustum impedi-
mentū.c.ij qui.de cōsec.dist.iiij.Et ſm doct.*cōiter* est ibi casus
144 † ꝙ impeditus iusto impedimento residentiā facere, nō so
lum ꝑt percipere fructus sui bñficii, sed ēt ratā distributionū
quotidianarū, & per illū tex.Io.And.Gem.& Perus.inferunt
ꝙ non audens morari in loco bñficii ꝓp partialitates,si se illis
non immiscuit, licitè ꝓsequitur etiā distributiones quotidia
nas,qa necessitas defendēdi corpus suū eū cogit abesse.Et fa-
cit qđ vult gl.in c.statutū.§.i.verb.non audeas.de rescrip.lib.
145 vj.¶† Sed istud de distributionibus quotidianis ītellige ve
rum stante cōsuetudine ꝙ absentes ex iusta cā eas ꝓcipiant,
,ꝑ ut loquit ille tex.aliàs absens non pōt petere tales distribu-
tiones, q̄ interesse tub.tūn debent.c.licet. de ꝑbē.c.decætero.
146 de cleri.non resid. ¶† Sed pone ꝙ ꝑbendæ non sint distin-
ctæ,sed singulis diebus dātur cuilibet interessenti tot panes,
tot vini amphoræ & certa pecuniæ quantitas,sed nō interes
sentibus nihil prestat,an absentes ex cā pestis aliquid percipe
re debeant? Vr ꝙ non quia tales reditus solū interessentibus
debent, & sic tā q̄ de distributionibus quotidianis iudicandū
de eis vr. ¶ In ꝓrium ꝙ debeant eos percipere facit, qa hmōi
reditus loco prębendæ sunt, aliàs esset canonia sine ꝑbenda,
qđ esse non pōt,vt not.in c.cum M.Eerra.de constit.in c.dile
ctus.de ꝑben.Fructus aūt præbendæ consequit absens ex iu-
sta cā, vel aliàs impeditus residere.d.c.vnico.ergo ēt hoc ꝑse
qui debebit.Et ita videnť tenere gl.Gem.& alii in d.c.vnico.
¶ Mihi placet ꝙ si nō habeat q discesſit ex cā pestis vñ viuat,
ꝙ vsq; ad alimenta ꝓpere debeat tales reditus.arg.eorum q̄
not.glo.& doc.in d.c.licet.de præb.& in c.olim.de verb.sig.
147 ¶† Sed dubitat ēt an rector,q curam habet animarū nullo
cōstituto vicario ꝓssit fugere à loco bñficii pestifero? Con-
cesſum enim est curatis ex cā deseruire per vicarium.c.extit
pandæ.§.qa verò.de ꝑben.& c.cum ex eo.de elec.lib.vj. Vr ꝙ
sic,nā ēt rectoribus curatis morbus iste nō parcit,& doctri-
næ,iura,& rōnes ꝓallegatæ militare videnť ēt in curatis.Nam
& Petrus & oēs discipuli ꝓp metū Iudæorū relicto dño ausu
gerunt.Et dixit dns,si vos ꝑsecuti fuerint in vnā ciuitatē,fugi
te in alienā.Matthe.x.Et fugit Christus in Aegyptū,ac absco-
dit se, & exiuit de templo.Et Paulus ꝑ murū submissus fuit in
sportā.Actor.ix.c. ¶ Sed in cōtrariū facit dictum Saluatoris,
Io.x.Bonus pastor animā dat pro ouibus suis.habet in c.tres
ꝑsonas.xxiij.q.iij.Item exemplū dedit Christus sacerdotibus
suis,vt quemad.ipse fecit ita & ipsi facerent.c.significasti. de
elec.Ipse aūt est verus & optimus pastor. §.eccc.ij.q.vij.ani-
mam posuit ꝓ ouibus suis,& factus est obediēs vsq; ad mor-
tem.Item facit,qa qui exercitui præest,tenet ex officio vigila
re ,ꝓ salute exercitus.l.officiū.§.ofnū.ff.de re mili.ita officiū
eius,qui præest saluti animarū esse deberet insūdare ne ani-
148 marum salus lædat.Sic ēt† dns tenet subditos suos tueri &
defendere ab inferentibus eis bellū.c.j.de for.fidel.in fin.aliàs
priuat ,ꝑprietate feudi, ſm gl.& Feudistas cōiter in §.fi.hic fi-
priuat ,ꝑprietate feudi, ſm gl.& Feudistas cōiter in §.fi.hic fi-
149 nitur lex Corra.Et †si miles armatæ militiæ in pace militiā
deserat, gradu deponit.In bello idē admissum capite punien
150 do dum est.l.non omnes.§.qui pace.ff.de re milit.† Sic miles
cœlestis,si in pace curā sibi creditā deserat,à beneficio depo-
nitur.c.ex parte.c.fi de cleric.non resi.In bello ergo pestilen-
tiæ in quo maiori cura & diligentia opus est,si mu nus suæ mi
litiæ subire detrectet duriori pœna, meo qdem iudicio, plec-
tendus vr.d.§.qui pace.Nam pro salute animarū tot marty
res coronā acceperunt, alii lecti sunt, alii exusti , alii veneno
occisi,alii verbera, & varia mortis genera experti.Et reperio
hanc ſntiam tenere Io.de Imo.in d.c.fin.col.ij.vbi ꝓcludit ꝙ si
ecclesia patiat defectū in diuinis, absentē posse tpe pestis cō-
pelli reuerti ad residentiā, allegat not.in c.pen.co.tit.ecclesia
patiente defectū in diuinis absentes cū licentia, & ex iusta cā
redire ad ecclesiā coguntur. ¶ Ad ꝓria s.allegata & simlia q̄
copiosius possent adduci,rndet Papa† c.aduersitas.vij.q.j.fu-
giat q specialiter quærit,dum per alios sit firma salus anima-
rum.Secus, si gñaliter periculū oībus immineat, & animarū
salus salua esse non possit.Dicebat.n. Apls, Quis infirmat, &
151 ego nō infirmor? ¶† Sextò pestis excusat à cursu ꝑscriptio
nis,& sic à negligentia, vt est text.arguendo de guerra ad pe-
stem,in c.prīa actio.xvj.qō.iij.& in c.ex transmissa.de ꝑscrip.
dormit enim ꝑscriptio tpe pestis,ſm Bar.in l.naturaliter.col.
fi.de vsuc.Pan.& Fel.in d.c.ex transmissa.Ant.de But.& Imo.
in c.cum non liceat.eo.tit.Bal.& Ang.l.cum notissimi.§.im-
mo.C.de præscrip.xxx.vel xl ann. Alex.consi.81.Reuocatur
in dubium.lib.v.Pan.consi.iij.q.xviij.& consi.118.col.fi.& ꝑ.
41.ad fi.& consi.57.col.pen.& consi.94.in iiij.dubio. lib.ij.
152 Fel.in c.accēs.ij.vers.nona cōclu,vt lite nō contest.† Et cō-
tra impeditum ꝑ pestem ꝓstulare, vel ꝑnt are intra tps de-
terminatū non currit ꝑscriptio & ꝑnr non denoluitur ius ad
ēm,ſm Bal.in consi.469.Sanctissimæ recordationis.lib.iiij.
¶ Ista conclo de plano procedit, si ex cā pestis non reddatur
ius in loco,qa non valenti agere nō currit ꝑscriptio.l.fi.C.de
anna.excep. ¶ Sed dubiū est, qd si ibi reddatur ius? Gl.in cle.
quādiu. de appel.sentit ꝙ tunc pestis non impediat cursum
ꝑscriptionis,& hoc expresse voluit Io.And.in c.cum dilecti.
de do.& cōtu.exēplificans in vrbe Romana,in qua tpe pestis
solet

Universidad de Deusto
Biblioteca

solet ius reddi.& sequit.d.Ant.de Butr.dicens q̄ tpe pestis, si ius dicat in loco,nō excusat appellans à ꝓsequenda appone. sed currūt fatalia. de quo. ꝯ.subijcia loco suo.Et ista ēr fuit intentio Bar.in d.l.nāliter.dū se restringit ad mortalitatē anni 1347.q̄ maxima fuit.Et ꝓ hac opinione faciunt q̄ dicentur in ſpālibus iudiciorū.¶Sed Pan.in d.c.cū dilecti.restringit hanc ſniam, vt nō ꝓcedat,qñ pestis occurrit pp vehementē aeris corruptionē:& cōplexio eius,ꝫ quē ꝓscriptio currit eēt talis, q̄ verisiſr, si illuc accederet, de eius morte dubitari posset. Quā mortē debet hō fugere quantū pōt,deinde se Dei miseri cordiæ cōmendare.c.si nulla.xxiij.q.viij.Et sic vult q̄ modica aeris corruptio nō excusat vbi ius reddit in loco.Nec ēt vehemens aeris intemp̄ies excusabit ſm eū,si talis sit cōplexio ꝓsone q̄ verisiſr nō debeat mortē incurrere,& sequit.d.Ale.in l. de ætate.§.fi.ff.ad Trebel.¶Ego in isto puncto ꝓsidero duos casus.Primus est in pūte & cōmorāte in loco pestifero ī quo ius redditur.Et isto casu vī dicendū,q̄ eū pestis non excusat, qa pt agere,nec admittitur ad allegandū periculū pestilentiæ, cū ꝓrio facto ibidē cōmorando ostendat se non timere, ſm Bal.in tract.ꝓscrip.in ij.parte sextę partis prin.¶Seds casus ē in absente.Et tūc si pestis sit vehemēs, siue procedat ab aeris infectione,siue à cōtagione,dicerem indistinctē, nō ꝓsiderata cōplexione ꝓsonæ absentē excusari à cursu præscriptionis. Quia vnusquisq; debet,si prudens sit,fugere pestilentē locū.c. negotiatorē.88.dist.Nec pp fortitudinē & bonitatē complexionis debet cōsiderare,& se morti exponere,ſm do.Phil. de Perusio in c.ex parte.col.pen.de appel.& Fely.in d.c.ex transmissa.col. ij. vbi dāt,q̄ experiri fortitudinē ꝓplexionis est potius suadendū q̄ practicandū.Si verò pestis nō multū sæuiat, & ab aeris corruptione ꝓueniat,tunc pōt procedere opinio Pan.q̄ attendenda sit cōplexio p̄sonarū. Quid.n.si sit talis ꝓsona,cuius cōplexio ferr nō posset aerē loci, ēt si corruptus nō esset? certè excusaret. Quia ad locū sibi nō tutū nemo tenet accedere.d.c.accedens.vt lite nō ꝓtest.de.pastoralis.de iudi.¶Reperio etiā Gem.cōsi.153.incipien.Pro intellectu. aliter distinguentē. Aut ius nō reddit in loco pp pestē, & tunc præscriptio dormit. Aut ius reddit, & tunc si absq; periculo non pateat accessus,præscriptio currit,sed cōpetit restitutio in integrum ex clausula gñali,si qua mihi iusta cā &c. Et ppea cōcludit aduersus præscriptionē exceptionis non numeratæ pecuniæ,q̄ opponi nō potuit pp aeris corruptionē, dandam eē restitutionē. Quod ēt voluit Pan.in d.c.ex trāsmissa, & ad ista vide quæ dicentur. ꝯ.in gōne,an excusēt à cursu fataliū, &
153 an à cōtumacia.¶Septimo†excusāt pestis vasallū, q̄ à dño nō petijt inuestiturā intra annū à priuatione feudi,iuxta text. in c.i.quæ fuit prima causa benefi.amit.ita Bal.in §.vasalli.per illum tex.de pace Constan.Facit,quia excusat à pœna,vt.ꝯ. in iij.spāli.¶An aūt excusetur vasallus,si de impedimento non fuerit ꝓtestatus,dicā.ꝯ.in iij.particula huius secundæ partis in
154 vj.q.primi spālis.¶Octauo†valet electio plati, & quilibet actus factus alibi quàm in loco solito & necessario, si ibidem non sit tutū habitare pp pestē.Electio.n.ꝓlati fieri debet in ecclesia c.cū terra.vbi Pan.& c.cū nobis.de elec.Si mō in loco vigeat pestis poterūt canonici,qui aufugerūt electionē facere in alio loco.c.in nomine dñi.xxiij.dist.& § locū. de authori. gñalium conciliorum,in pragmatica sanctione.Dū tū fiat in loco honesto.l.fi cū dies.§.si arbiter.ff.de arbi. & dummodo absentes faciant maiorē partē aliàs ad residentes in loco pestifero spectat electio,ſm Inn.in c.cū ex iniuncto.de nou.oper. nunc.vbi dicit q̄ si maior pars sit expulsa per tyrannū,debent intrinseci accedere ad forinsecos, & in aliquo loco honesto electionē facere.Si verò sit expulsa minor pars,dēnt intrinseci facere electionē in ecclesia & loco solito,sequit Bal. in auth.decernimus.in fin.C.de sacr.eccle.& Io.Firma.in tract. de episc.in.ij.parte primi lib.Et qñ collegiati sunt dispersi pp pestē,vel alia iusta cā,is ad quē spectat cōuocare,vel aliàs maior de collegio seu cap.cōuocabit eos.c.i.de maio.& obed.Et q̄libet venire tenet dummō in loco apto & oībus conuenienti cōuocent.Quid.n.si fugitiuos à ciuitate Auenionensi vellet cōuocare in Lōbardia? Certè nō tenerent accedere.arg.c.cū inter vniuersas.de elect.Et qa'r & p quos sit facienda cōuocatio hmōi dispsorū,videas Inn.in d.c.cū ex iniuncto. & Inn. Pan.& alios in d.c.i.Bar.in l.i.ff.de albo scrib.Sed vidi dubita-
155 ri an residentes tpe pestis,esto q̄ nō faciāt maiorē partem capituli possint recipere canonicum ad possessionem, & ei dare stallū in choro,& locum in capitulo, & sibi de fructibus respondere non citatis absentibus? Et tunc consultus rndi q̄ poterant, quia ista est receptio facti,quæ etiam non capitulariter à singularibus fieri potest ſm Inn.& Io.And.in c. bonæ. ij.de postu.præla.Inno.& Pan.in c.cam te.de rescrip.Fede. de Senis cōs.281.Quæ in p̄senti.col.v.cum multis alijs auctoritatibus ꝓgestis per Fely.in d.c.eā te.col.viij.cui adde Gemi. ꝓsi.84.Quia istud dubiū.col.ij.¶Nono pestis priuilegium est,
156 †quia fugitiui pp pestē,nō hntes vñ declinēt possunt hospitari & quiuari in eccl'ia maximè campestri,vbi aliàs de iure nō possent.c.nō oportet.& c.nullus.xliij.dist.¶Decimo pestis
157 priuilegiū est, † quia excusat facientē arengā seu proprositionē in cōs,ꝫ collecta imponenda à pœna statuti ꝓhibentis sites arēgas sub certa pœna,ſm Ang.in l.diuus.ff.de petitio.hę red.quē sequit d.Ias.in 1 principalibus.ff.si cer.pe.¶Vndeci-
158 mo † excusat à datiis & gabellis.Fugientes.n.pp pestē soluere gabellā,ꝫ rebus quas à loco ꝓtagioso auferunt,nō tenentur.l.fin.§.si pp necessitatē.ff.de publ.per quē decidit ibi Pau.
159 de Cast.† q̄ statutū disponens pro aīalibus q̄ intromittuntur in territorium,soluendū esse certū datiū, non hēt locum in aīalibus,q̄ timore latronū introducunt.& facit tex.in l.Cæsar.ff.eo.tit.Quod.n.ius pt fiscus siue datiorū ꝑductor ꝓtendere in alia calamittate,vt de re tā luctuosa compēdiū q̄rat.l. j.C.de naufrag.lib. xj.per quē infert ibi Bar.ad casum nostrū
160 subdens,†q̄ si pp incursum hostiū vel piratarum vicini fugiant in territoriū alienū absq; gabella, pūt res suas importa-
161 re.†Sitr vicini qui tpe æstatis pp siccitatē cogunt venire ad tuum molendinū ad villā gabellā soluendā cōpelli non pūt,qa necessitate famis venire sunt cōpulsi. & sequit ibi Ioā.de Pla. & idē voluit Bal.in l.iij.ad fin.C.de nau.fœno.dicens q̄ si metu latronū vel impetu maris aliquis nō seruet locū nauigii vī itineris,non est in aliquo puniendus, p tex.in d.l.Cæsar.& idē determinat Bal.in l.hmōi.§.legatū.argu.illius text.ff.de leg.j.
162 †Et statutum puniens introducentē suos per quandā portam,non hēt locū ꝯ eum, qui fugiēs depredatores eos introduxit.ſm Albe.de Rosa.in ſcda parte statutorū.q.xiiij.sequit Feli.in c.ij.col.fi.de ꝓsti.& Io.Firma.tract.de gabellis.in secun
163 da parte.viij.partis prin.q.vij.¶Duodecimo†epidimia detendit fugientes à represaliis, qui capi nō possunt eo q̄ casu discedere à suo domicilio compellūtur.argu.aut.naugia.C.de
164 fur.& d.l.j.C.de naufr.& d.l.Cæsar.cum similibus.† Represaliæ eiū exerceri non pūt ꝯ eos, qui vi ventorū cōpellunt illuc venire,ſm Bar.in trac.represaliarū.in x.q.vij.q. prin.sequunt Alb.& Fel.in locis supra alleg.Quod credo verū si fugientes pp pestem aīr fugere non poterant q̄ per territorium in quo represaliæ fuerunt indictæ. ita loquit text.in d.l.Cæsar.Secus ergo si voluntate illuc cōfugiant,tūc non excusabunt.¶De-
165 cimo tertio†pestis tuetur ꝓctum aliàs nullum pp omissam solennitatē à statuto requisitā.Nā si statutū velit ꝓctum mulieris vel minoris non valere, nisi interuenerint in ꝓfectione duo notarii,certè tpe pestis sustinebit ꝓctus,in cuius ꝓfectiōe nō interuenit nisi vnus notarius, quia illo tpe nō reperiūtur qui velint de facili interuenire, ſm Ang.in ſ.quod aūt. p illū tex.in auth.de nō alie.sequunt Mod.in l.fi.C.de testa.& in simili Bal.in l.ad egregias.ff.de iureiur.Fel.in c. ꝓpo suisti.colū.ij.& in c.causam.in vj.no.de proba.facit quod volunt Bar.Ale.& alii in l.j.§.fin.ff.de verb.ob.Et si dicat q̄ illæ decisiones procedunt qñ vnus tñ reperitur.Rūdeo q̄ tpe pestis dicens plures non reperiri, qui voluerint interesse hēr intentionē fundatā, qa p̄sumendum est q̄ nemo velit se in discrimine vitæ ponere, qa nāliter quilibet mortē timet, studetq; illius periculum euadere.c.nolite timere.xj.q.iij.cū gl.& talis timor est adeo à nā mentibus hoīum impressus,q̄ nulla rōne euelli pt, ſm Pan. in c.j.col.iij.de summa trin.& fide catho.Prœterea ꝯhentes pp imminens periculum iustè pūt abhorere multitudinē personarū.Et sic decisio vera vr,ēt q̄ in loco adessent plures notarij,cū partes possint ꝓbabiliter ꝓiectuare vnū esse sanū,& cæteros fore de cōtagione suspectos, super quo tñ cogitabis.Et q̄ dicens plures nō potuisse reperiri tpe pestis habeat intentionē fundatā,tenet expresse Cor.cōs.131.in hac.li.iiij.& ante eum Bar.in l.conficiunt.§.j.in fin.ff.de iure codicil.bñ facit dictum gl.in l.cum de lege.ff.de proba.& q̄ cummulat d. Ias. in l.fi.§ licentia.C.de iure delib.& Alex.consi.41.col.fin.li.iij.
166 †Eodem mō si statutum requirat notarium matriculatum tñ tpe pestis valebit instrm etiam de quo sit rogatus notarius non matriculatus,ſm Ang.in l.si vacantia.§.fi.ver.item patet ex prædi.C.de bo.vac.quem sequitur Ale.in d.l.fi.C.de testa. & Io.Firma.in trac.de gabellis.q.xxiiij.ſcdæ partis.& adde q̄ dicam.ꝯ.in priuilegiis vltimarum voluntatum.¶Quartode-
167 cimo†si epidimia sit inter aīalia bruta excusatur pastor ab interitu pecudum cæterorūq; aīaliū.l.siquis fundum.§.Impera.ff.loc.Et dicit Bal.in l.j.C. de fruc.q̄ mors naturalis & fatale dānum non est imputandum pastori.mortem ār naturalem appellat etiam quæ ex aeris intemperie procedit. Ad quem aūt spectet periculum interitus animalium datorum in socidam,traditur per d.Philip.Cor.in repet.l.si pascēda pe-
168 cora.C.de pac.†.Sed quomodo pastor vel socidanus ꝓbabit animalia fuisse mortua morte naturali seu ex peste?Io.de Platea post Bar.in l.cū ad pñs.C.de murileg.lib.xi.distinguit, aut tractat de morte vnius, aut duorū animaliū,q̄ gregatim nō pascebantur,& tunc oportet pastorē clarè ꝓbare mortē. d.§.Imperator.&ꝫ.si creditor.ff.de pig.actio.Aut agitur de morte plurium,q̄ gregatim pascebant,& sufficit probare illo anno euenisse mortalitatē inter animalia p tex.in d.l.cum ad
169 pñs.¶Quintodecimo † si pestis vigeret in ciuitate Romana,posset Rex Romanorum coronari extra vrbē, quia locus cotonæ dēt esse tutus Imperatori & suis,vt specialiter determinat Pau.Gemi.& Moder.in c.statuimus.p illū tex.de offi. deleg.lib.vj.dicentes Papā Clementē coronasse Henricū Imperatorē extra vrbē,cū pp potentiā Regis Roberti nō dare tutus accessus ad ecclesiam.S.Petri in vrbe in qua ordina
170 tū erat Hēricū debere Imperiali diademate ꝓsigniri.† Et eodem modo si esset pestis in ciuitate Mediolani, vel Dux Mediolani esset inimicus potētissimi Caroli Regis Romanorū, posset sua maiestas coronā,qua debet exornari ī ecclesia diui Ambrosij, alibi sumere, vt ꝓbatur in c.vbi periculū.§.porrò.de elec.libr.vj.& pluribus aliis iuribus allegatis per Lud. Rom.in simili.q.consi.433.exordiē.Quo ad primū.vbi consuluit,q̄ licet ex regulis cācellarie pulicatio acceptationis bñficii debeat fieri in loco ipsius bñficij, tñ qñ ad eum locū non dat tutus accessus, sufficit q̄ alibi fiat.bñ facit q̄ dicta sunt
171 ꝯ.in octauo speciali.¶Sextodecimo†donatio facta tpe pestis in dubio cēsetur donatio cā mortis,& nō inter viuos,dato quòd nulla sit habita mentio mortis.Vtilitas est maxima,
172 † qa donatio cā mortis sola pœnitentia reuocat.l.non oēs. ff.si cer.pet.donatio inter viuos reuocari non pōt.l.perfectā. C.de donat.q̄ sub modo.ita signanter decidit do.Phil.Corcōsi.124.licet in hac.lib.iiij.Mouetur, quia vbi verbo fit mētio mortis,præsumitur donatio cā mortis.l.Seia.de dot. præleg.l.Seia. ff.de donat.causa mortis.Idē ergo si fiat demonstratio & mentio mortis ipso facto, ita datur voluntas intelligi,sicut verbo.l.reprehendenda.C.de insti.& substi.l.de q̄ bus.ff.de legibus.& non minus debet operari tacita voluntas q̄ expressa.l. cum quid.ff.si cert.pet.Existens autē in loco pestifero satis cogitatione mortis donare videt pp instans mor tis periculū.Dicamus ergo q̄ dicatur donatio cā mortis, ac si verè esset facta mētio mortis.Et licet ipse loquat in infirmo
173 ex peste † tñ rō periculi vī militare in quolibet existente in loco cōtagioso, quia dicit in periculo mortis constitutus, & dixi supra & probat ī l.aut per insidiosa loca.ff.de donat.
174 cā mortis.¶Et p hac sniā Corn.facit tex.in l.ij.ff.eo.ti,† vbi Iureconsultus secundā donationis spēm eam esse dicit p quā donans periculo imminentis mortis ita donat vt statim acci pientis fiat.¶Secundò facit tex.in c.ij.de ꝓsue.vbi Papa mandat donationes factas ecclesiæ à constitutis in bona valetudi ne irreuocabiliter obseruari, ergo à contrario vult factas ab
175 iufirmis posse reuocari.Et p illū tex.notat ibi do.Ant. † q̄ donatio facta ab infirmo in dubio præsumitur donatio causa mortis.¶Tertiò facit tex.ī c.de his.de sepul.vbi si sanus se & sua bona dederit loco religioso, si decedat, nulla de bonis dedicatis debetur quarta parochiano.Secus si infirmus se & bona sua dedicauerit,tunc si ex illa infirmitate decedat, quar ta debetur.Ratio diuersitatis est, quia primo casu vī pro anima liberè donasse bona sua.Secundo casu cēsetur donasse cā mortis, ideo debetur quarta, tanquàm de bonis relictis occasione mortis de sepultura. Et ita per illum text.decidit ibi Io.And.q̄ donata ab infirmo prēsumant in dubio donata cā mortis, sequit d.Alex.consi.81.Viso instrumento.li.j.¶Sed contra Corn.& hanc decisionem vī casus in l.Seia.§.fin.ff.de dona.cā mort.vbi ſm *cōem* intellectum donatio facta à constituto in extemis vitæ suæ reputatur donatio inter viuos,ni si sit facta mentio mortis,& per illum tex.Imo.in d.c.ij.reprehendit do. An.ibi.Et q̄ donatio facta ab infirmo non p̄sumatur donatio cā mortis,tenet Bar.Bal.Imol. Alex. *cōiter* doct. in l.quæ dotis.ff.sol.matr.& ibi do. Alex.in spē reprobat opinionē do. Ant.in d.c.ij.sequitur Soc.consi.130.Visa facti cōtingentia.col.pe.lib.j.& consi.135.colum.pen.lib. ij. ¶Quid tenendum? Io. And.in d.c.de his.dixit tenēdam esse primam opinionem,nisi infirmus donet filio vel alteri personę valde dilectæ.& in istis terminis loquit tex.in d.l.Scia.§.fi.ſm eum, ista opinio displicet do.Card.Flo.qa rō.d.§.fi.est generalis,&
176 militat ēt si infirmus donet extranco.¶†Ego in isto ꝑicto putarem,q̄ si donans fecerit mentionem de peste vel de infirmitate q̄ debeat p̄sumi donatio cā mortis, per text.in l.iij.ff. de do.cau.mor.& quia isto casu implicitè videt facta mentio
a mortis. Aliàs crederem q̄ dicatur donatio inter viuos a per tex.in d.l.Scia.§.fi.in ver.absolutè donaret.quasi si fiat mētio
177 mortis ēt implicitè non dicat absoluta donō.† Posset tā ex cōiecturis iudicari donatio cā mortis etiā q̄ nulla fuerit habita mortis mētio,puta si diceret donans,ego tibi relinquo bastitā meā,tūc pp verbū relinquo, iudicari deberet donatio cā mortis,ſm Dy.in l.j.C.de reuoc.do.quē sequit Guido Papæ.
178 singu.ccccl.vij.inci.Si qs dicat. Et rō est,† qa verbū,relinquo ad moriētes tm ptinet.l.j.§.fi.ff.de tab.exhi.& gl.in §.fi.institu ta quib.ex causis manumit.lic.vel non.Et ex hoc dicto iustifi-
179 catur qd.ꝯ.dixi de implicita mētione mortis. ¶†Itē si donatio non posset valere vt donatio inter viuos,p̄sumēdū esset q̄ voluerit donare cā mortis,vt actus valeat.l.quoties.ff.de reb. dub.l.quoties.ff.de reg.iu.vñ si maritus cōstitutus in periculo mortis donaret vxori,& ecōtra,qa inter ꝓiuges non valet donatio inter viuos.l.j.ff.de dona.inter virum & vxo. esset arbitrandum q̄ voluerit donare causa mortis,q̄ donatio īter cōiuges sustinetur.l.si mortis.ff.de dona.cau.mor.ſm Lud.Ro. in d.l.q̄ dotis.p tex.sing.in l.apud Celsum.§ j.de excep. doli. Et licet gl.ibi voluerit dicere q̄ ibi fuerit fcā mortis mētio,& sequat Alex.in d.l.q̄ dotis.tā Socy.& Cor.in allegatis cōsilijs approbant decisionem Lud.Rom.& per plura ꝓbant sī-
180 milia quæ à tcipso videas.¶Decimoseptimò,decima †animaliū non debet prochiano loci,ad quē dñs animaliū aufugit pp pestē,etiam de aīalibus q̄ ibi nata fuerūt.Sed debetur parochianō loci,à quo aufugit,ſm Bald.& Imo.in d.l.hmōi. §.legatū.ff.de leg.i.p illum tex.vbi pbat q̄ fugitiuus in ꝓiudiciū tertij nō dicit abesse.& bñ seruūt q̄ dixi.ꝯ.i xj.spāli.¶ De-
181 cimooctauò † natus extra ciuitatē tpe pestis, fingit natus in ciuitate à qua mr aufugerat pp pestē d.l.hmōi.§.legatum.p quā Petrus Cy.Bal.Ang.Nico. de Neap.& Pau.de Cast.infe-
182 runt † ad statutum disponēs nullum dēre admitti in collegiū,nisi sit natus in ciuitate,vel nisi sit ciuis originarius,vel q̄ nullus possit eē primus ꝓsul,nisi sit originarius ciuis, vt Auenionensi statuto cauetur.An natus alibi à casu,poterit ēe cōsul,vel de collegio?¶Rūdent ipsi,q̄ sic,p illū tex.Non obst.tex. in l.ciues.C.de incol.li.x.quia loquit in nato ī loco,in quo parentes constituerūt domiciliū.Nos logmur in nato alibi à casu,ſm Bart.in l.filios.C.de municip.& orig. Ibi tñ Bar.nō ausus fuit hāc decisionem firmare,sed Io.de Platea ibi,audacter eam approbat,quia mr q̄ aīum reuertēdi hēbat, fingitur sem per fuisse ī ciuitate.l.j.& l.retro credit.ff.de ca.& postli.reuer. & sic fingit peperisse in ciuitate, vnde aufugit, sequitur Pan.
183 in c.Rodulph.de reseri.& † ibi Fely.attestatur ita fuisse practicatū in sua ꝓsona,cui casualis origo fuit ex Felyna oppido Regiēli,origo verò vtriusq; parentis ex Ferraria vrbe,in qua viget hmōi statutū,quo nō obstante fuit receptus in collegiū p ꝑdicta.Idē expresse determinat do.Lāc.Decius in l.hæres absens.§.proinde.ff.de iudic.dicens q̄ ista opinio est *cōis*, ſm Aug.de Arim.in d.§.legatum. Adducit decisionē Bart.in l.j. ff.ad municip.vbi vult q̄ comitatensis qui nō caret oīmoda ciuitate.l.qui ex vico.ff.ad municip.natus in ciuitate sua à casu non efficiatur ciuis.Multominus ergo efficiatur ciuis non Comitatēsis ibidem natus,& consequenter remanebit origi narius ciuis ciuitatis à qua aufugit mr, & ibi parentes habebāt domicilium.¶Cōtrariā sniam tenet Imo. Raph. Co.do. Alex.ac Pau.de Cast.in secunda lec.in d.§.legatū.& fuit de mēte gl.in d.l.filias.ī sui gñalitate.licet Bar.& Io.de Pla.cā restringant.Idē tenet Rapha.Co.in l.cætera.§.fi.ff.de leg.j.vbi attestatur se ꝓsuluisse ꝯ Bar.& q̄ ita seruari putat p text. in d.l.ciues.& qa in acquirēda orgine ꝓsideratur veritas nō patris de stinatio.l.assumptio.ff. ad munici. Aīs sequeret,q̄ si quis iret Parisijs cā ibi habitandi,& in itinere vxor pareret, q̄ filius eēt originarius Parisiensis,vbi pr nunq̄ fuit: quod eēt absurdū ſm eū.¶Ad tex.in d.§.legatū.rndet Imo.q̄ in casu illius.§.partus fingitur natus in loco,à quo mater aufugit,quia nisi ita fingeretur, frustraretur intentio testatoris. In casu nostro, licet natus alibi à casu nō fingatur natus in loco domicilij, non offenditur legis dispositio,sed obseruatur dicta.l.ciues. Ad arg. q̄ attēdēda sit destinatio pris habētis animū reuertēdi, rndet Rapha.verū esse quo ad regulādā dispōnē ipsius, nō aūt quo ad regulādā dispōnē legis.¶Quid tenendū:Prima opinio,vt dixi est *cōis*, q̄ mihi vī vera,si filius fuit ꝓceptus in loco domicilij,& natus alibi à casu,qa vbi agit de fauore filij. ꝓceptus habetur pro nato.l.q̄ in vtero.ff.de statu homi. Sed si fuit natus& ꝓceptus in loco ad quē à casu pp pestē aufugit,fortè cōtraria opinio sustētabilior erit,cū ñ possit fingi natus ī loco domicilij,in quo neq; ꝓceptus,neq; natus fuit.l.j.C.de capti.& postli. reuer. ¶ Sed remanet vna difficultas,quia q̄ dicatur natus in
184 loco domicilij procedit ex fictione,† statuta autē intelligidēnt in casu vero,& nō ī casu ficto.l.iij.§.hęc verba.ff.de neg. gest.Sed defendendo ꝑdictas decisiones & sises rndet,q̄ vbi casus fictus reperitur,æquiparat p̄ius cōe casui vero, tunc statutum loquens in mā iuris hēt locum etiā in casu ficto.c. ad audien-

a Inter viuos.Ita ēt cōmuniter teneri ēt Clar. lib.4. recept. sent.§.donatio.q.4. vers. & hæc quidē. & quòd non solū requirat mentio mortis vel in firmitatis sed etiam quòd referatur in tempus mortis secūdum oēs ad hoc vt dicatur donatio cā mortis,vide ibidē,versiculo cæterum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictiã, vbi Imo.& Pan.de cleri.nõ resi.declarat Ale.in l.j.§.lex Falci.ff.ad legẽ Falcidiã.d.Ias.post Ale.in l.q̃ se patris.co.xxiij. C.vnde lib.& ita rñdet Fel.in d.c.Rodulph.& in c.at si clerici. co.iij.de iud. Casus aũt fictus est æquiparatus vero à lege, vi-
185 delicet p tex.in d.l.qĩ vtero.ergo &c.¶Decimonono †siqs pp pestẽ nõ audet accedere ad adipiscẽdã possessionẽ rei suæ vel bñficij sibi collati,poterit ascendere pinaculũ,vel montẽ, vñ videre possit rem illã,& p aspectũ possessionem apprehẽdere,ſm Alb.de Rosa ĩ l.j.§.si iusserim.ſ.de acq.pos.p illũ tex. & p tex.in l.quod meo.§.si p veditorẽ.ff.eo.tit.& p text.in c. ꝙtingit.de do.& ꝓtu.dicẽs se ita in facti ꝓtingentia cõsuluisse cuidã amico suo.¶Sed do.Ias.ibi reprehendit istud ꝓsiliũ, ga ita demũ aspectu acqrit possessio,si tradẽs possessionẽ p aspectũ ipse possideat:Secus si res à nemine possideat, tũc oculis possessio acquiri non potest secundum gl.in l.prima.in princ.ff.eodem per textum in l.iij.§.Neratius.ff. eodem. vbi no. Ludo.Roma.Ad tex.in d.c.contingit. rñdet ꝙ ibi speciale est odio aduersarij nõ patientis ꝫ se fieri executionẽ ſniæ. vnde casus ille nõ est trahendus in ꝓntiã.l.ius singulare.l.qđ verò ꝫ. ff.de legi.Quid dicendũ?Pro resolutione vidẽdum est,an iure cõi possessio possit acqri solo aspectu. & ĩsto modo loquit d.Ias.nam de iure cõi non acquirit solo aspectu nisi cõcurrat animus possidentis volẽtis transferre possessionẽ in aliũ solo aspectu.d.l.iij.§ Neratius.Et ppea Spe.ti.de primo & scdo
186 decreto.§.iã de effectu.in prin.tenet,ꝙ nũcius ſtãs in cõspectu rei nõ possit tradere possessionẽ alteri.sequit do.An. in c.cũ venisset.ad fi.ver.vnũ nõ omitto.de restit.spolia. Bal. & Pau.de Ca.in l.non est mirũ.ff.de pign.act.p illũ tex. p quẽ declarãt iura volẽtia possessio.transferrip aspectũ,vt ꝓcedãt qñ possessor trãsfert p possidentẽ,secus si p nunciũ vel aliũ non possidẽtẽ.& hæc est cõis doc.ſnia,vt patet ex ꝑdictis,& ex alle
gatis p Ale.in d.l.j.co.antepe.& p Fel.in c.cũ aliquib.de re iu
187 di.¶†Scdõ videdũ est,an ſubsistente iusto impedimẽto puta pestis vel guerræ seu capitaliũ inimicorũ possit acqri possessio p aspectũ.& in istis terminis loquit Albe.de Rosa. q dixit veritatẽ,ꝙ subsistente legitimo impedimento acquiri ꝓt possessio per tex.in l.quãtis.ff.debo.aucto.iud. possi. & in l. si finita.§.illud q̃rit.ff.de dam. infec. per q̃ iura ita determinat Bar.in d.l.j.in prin.col.pen.ver.qđ si executor.ff.de acq.poss. quẽ sequunt ibi Are.Alex.& d.Ias.& Ang.in d.l.quãuis. Pan. in c.ij.de ꝓsuet.do.Ant.& Fel.in d.c.cũ aliqbus.Bal.in l.maritum. C.ne vxor pro mari. Vbi decidit primum & ſm decretum posse interponi verbotenus. qñ propter potentiã tyranni nõ põt apprehendi possessio.Sed Imo.ꝓſ.116.In causa spectabilis militis.co.iij. intelligit dicta iura ꝓcedere, quantũ ad effectũ primi decreti,vt ꝫ hat pignus ꝓtoriũ, nõ autẽ quantũ ad effectũ acq.pos.respectu scdi decreti & ceterorũ effectuũ. Et re vera illa iura loquuntur respectu primi decreti. Doctoꝝ tñ ea extẽdunt generaliter ad quamlibet apprehensionẽ possessionis ſm Fely.in d.c.cũ aliquibus. Ideo à cõi opinione nõ esset tutũ recedere.¶Sed pro dilucidatione, qa passus est aliquãtulum obscurus puto aduertẽdũ esse ad plura.Primo cõsiderandũ est,an possessio sit vacua aut occupata?Si vacua sit, ego credo indubitãter, ꝙ per nuncium vel executorẽ & similes possit in alium transferri possessio p aspectũ maximè sub sistente impedimento.Nã rõ quare tex.in d.§.si iusserim.exigat ꝙ transferens possessionẽ per aspectum sit in possessione,illa fuit,quia oportet ꝙ transferens possessionẽ per aspectum dicat se vacuam & expeditam possessionem tradere.d. l.qđ meo.§.si per venditorẽ.ergo possessio non sit occupata & executor seu nuncius habens authoritatẽ transferendi possessionẽ, per aspectũ transferat,non video quare alteri non acqratur.& in istis terminis ꝓcedit decisio Ioã. And.in c.trãs
188 missam.de elec.& Pan.in d.c.cũ aliquibus.volentiũ †ꝙ p inuestiturã factam à collatore in conspectu beneficij,transfertur possessio,qa eps seu alius collator hẽt custodiã ecclesiæ vacãtis.c.cũ vos.de offi.ordi. Ecce ꝙ loquuntur qñ ecclesia vacat, & possessio ab alio nõ occupat̃, & ita ẽt dẽt intelligi ꝓſi. Lud.Roma.cccxxxvij.Quo ad primũ.& cõſ.482.In casu pre
189 missio.¶Scdo†casu, qñ ab alio est occupata possessio,tunc si causa cognita ꝫ occupantem lata sit ſnia,cuius executio ꝓpter pestẽ vel aliud ĩpedimentũ fieri nõ possit,poterit p executorem trãsferri possessio solo aspectu. ita ꝓcedat decisio Bar. cõiter approbata in d.l.j.immo hoc casu si per aspectũ ẽt trãsferri nõ posset, sufficeret verbalis traditio sola extra aspectũ,ſm Fely.in d.c.cũ aliquibus.& probat in d.l.cũ vnus.§.fi. ff.de bo.aucto.iud. posi.& in d.l.si finita.§.pen.& in l.dãni in fecti.§.non solũ.ff.de dam.infec.si verò alius possideat & nõ sit lata ſnia ꝫ eũ,tunc neq; iudex,neq; executor,neq; nuncius poterit trãsferre possessionẽ in aliũ p aspectũ, qa ẽ necesse ꝙ possessor priuet,si dẽt ĩ aliũ trãsferri, cũ duo nõ possint eãdẽ
rẽ insolidũ possidere.l.iij.§.ex ꝫrio.ff.de acq.pos.non ꝓt autẽ alius priuari, nisi deiiciat corporaľr de fundo, vel suspicet se posse repelli.l.clã possidere.§.qad nundinas.ff.eo.tit.Nihil ergo agit q̃ inuito vel inscio possessore vult illius possessionẽ in aliũ transferre p aspectũ.¶Et hanc distinctionẽ colligo ex d.
190 Io.And.& Cõpost.in d.c.transmissam.†vbi volũt ꝙ ita demum executor p inuestiturã factam in ꝓspectu transfert possessionẽ,bñficii,si nullus possidebat,vel si ꝫ possessorẽ erat lata ſnia, aľs secus. sequit Pan.in d.c.cũ aliqbus.Bñ facit decisio Rotæ.viij.in tit.de resti.spol.in antiquoribus.decisio.j.de cau.
191 poss.& ꝓprieta.in antiqs,& est.cccii.ordine succession,†ꝙ executor ꝓt per tactũ annuli portæ ecclesiæ clausæ transferre possessionẽ, qa annulus est pars rei.ff.de actio.em.l.fundi. in princ.ẽt ꝙ alter habeat claues & custodiã ecclesiæ.Secus si alter hẽat possessionẽ qui p solũ annuli tactũ sua possessione deiici non ꝓt.sequit Socy.cõſi.131.In pñti ꝓsultatiõe.col.iij.
192 li.j.¶Alia ẽt rõne istud cõprobat̃,†Traditio q̃ fit p aspectũ est traditio ficta,ſm Bar.in d.l.j.col.pe.quẽ ibi Alex.& Mod. sequuntur,sed fictio nõ admittit̃ nisi ægtas suadeat.l.deniq;. ff.ex qb.ca.maio.Non vł autẽ æquũ aliquẽ priuari sua possessione
193 sione cã non cognita l.meminerint.C.vñ.vi.iõ †lex solum cã cognita & sniã lata fingit possessionẽ traditã per aspectum in ꝓiudicium alterius.¶Et si dixeris ꝙ hac rõne attẽta etiam possessio vacans nõ deberet transferri p aspectũ, cuius ꝓtrium ꝓclusum fuit supra.Rñdeo ẽt hoc casu subesse æquitatem, qa æquum est ꝙ hñs ptãtem trãsferendi possit, si velit,
194 transferre.Subest ẽt necessitas pp impedimentum, & † vbi necessitas expostulat, lex fictionẽ admittit.l.denique.& l.nec vtilem.ff. ex quib.cau.maio.Vel fortè dici posset,ꝙ traditio per aspectum dicatur vera traditio, cum ita traditione & acquisitiõe interueniat animus,& corpus acquirentis & trãsferentis.Sunt enim oculi pars corpis.l.quarundã.ff.de acquir. pos.p quã Ang.& Imo.ibi tenent ꝙ traditio p aspectũ sit vera traditio.¶Nec ob.ꝙ text.in §.si iusserim.& in d.l.quarundam.vtaẽ verbo, vł importante fictionẽ, quia q̃q; veritatẽ importat.l.naturaľr.in prin.ff.de acqui.pos.quæ loquit in nostra mã.& l.sciendũ vbi Bar.in ij.not.de ver.obl.Sed si p aspectum transferat possessio p executorẽ cã cognita,& lata ſnia ꝫ possessorẽ,tunc fictio ꝓſistit in hoc,quia fingit deiectus possessor,qui verè deiectus nõ fuit, non autẽ in eo ꝙ vera non sit traditio p aspectum.cõis tñ opinio est ꝙ dicat ficta traditio, iõ cogitabis.¶Itẽ aduertendũ puto, an tradat p aspectũ vacua possessio ab executore & ſibus, an occupata.Primo ca-
195 su licet † traditio dicat ficta tñ ipsa possessio tradita est vera possessio, d.§.si iusserim.Sicut possessio acqsita p constitutum est vera possessio.l.certè.ff.de ꝓcar.licet traditio facta p ꝓstitutũ sit ficta traditio.l.quod meo.ff.de acqui.pos.¶Scdo casu si tradat occupata, erit ẽt ficta possessio,ſm Bar.& scriben.in l.q̃is.ff.eo.ti.nisi reus ꝓpter eius potentiã vel dolum impediat quominus fiat executio ſniæ,tunc in odium inobedientis actor ꝓstituitur verus possessor à lege, ſm Cardi.in d.
196 c.ꝙtingit.quẽ sequitur Fely.in d.c.cũ aliquibus.¶†Et si quæras q̃ vtilitas resultet an dicat vera vel ficta possessio?Rñdeo, vtilitas est maxima,quia ficta possessio nõ ꝓdest ad inchoandum præscriptionẽ,vera aũt sic,ſm gl.ſi.in rſa,sine possessione.de reg.iur.lib.vi.q̃ in terminis nris dixit singu.Lud.Rom.
197 sing.cccxxiij.incipiẽ.Lex quis.†Itẽ ficta non parit effectũ recuperandæ, vera ãt parit,ſm Alex.& Mod.in l.si sororĩ.C. de iure deliberã.de quo dixi in rub.de cau.pos.& proprie.& istud in ꝓposito nõ vult Rota de resti.spolia.decisio.viij.in
198 antiquioribus.¶Vigesimo†licet rł quarta canonica dẽtur parochiæ in qua corpa assumuntur.c. in nra.c.certificari. de sepul.Tñ si quis moriat in loco, ad quẽ diuertit pp pestem,quarta nõ debeẽ parochię,in qua decessit,sed parochię à qua aufugit pp pestẽ,ſm Ioã. And.Gemi.& cõiter scriben.in
cis qui.p illũ tex.de sepul.Et ita consuluit Gaspar Cald. cõſi. 3.sub rub.de sepul.¶Ad rſam rñdetur, ꝙ ꝓcedit in decedente in loco in quo defunctus stauerat domiciliũ ꝓpetuò,vel ad certũ tps.Et pro ista opiniõe facit, qa ad hoc vt canonica portio debeat parochiali ꝓbytero, oportet,ꝙ ille ꝓsbyter sit parochianus ꝓsbiter defuncti.d.c.in nra.& cle.dudum.§.hmõi. eo.tit.Presbyter aũt parochianus loci in quo fugitiuus pp pestem obiit,non ꝓt dicere se esse parochianũ defuncti,qui neq; aĩo neq; facto se illi sũmiscerat, nec ibidẽ cõstituerat domicilium.l.domicilium.ff.ad muni.ergo &c.Et ita tenuit Hostiẽ. tit.de parochia.§.pe.ad fi.Qđ intelligit verũ d.Phili.Frã.in d. c.is qui.si fugitiuus decessit durante peste,secus si ea finita,qa tunc præsumit̃ aĩus defuncti fuisse velle habitare in illo loco,
199 & transtulisse domicilĩũ.¶Vigesimoprimo † licet gabellarii,qui ex conductione gabellarũ notabile lucrum fuerunt cõsecuti,finita ꝓductione teneantur sub eisdem legibus & recõuentio-

uentiõib.recõducere, si tãti nõ possint alteri locari.l.cotẽ ferro.§.q maximos.ff.de publ.Tñ si finita ꝓductione subesset pestis vel guerra,nõ tenent recõducere,ſm Firma.in tract.de gabel.in v.q.ij.par.qa dispõ.d.l.cotẽ ferro. dẽt intelligi rebus sic se hñtibus,& non mutatis à tpe prioris locationis.l.quod Seruius.ff.de condi.ob cau.cum alijs plenè reductis ibi per Mod.
200 ¶Vigesimosecũdò †licet dicat iure nemo dẽat baptizari, nisi in ecclesia in qua sacri fontes sunt speciaľr deputati, vt ĩ auth. vt ĩ priua.domi sacr.miste.nõ fiãt.tñ fallit tpe pestis,quo periculosum est ire ad ecclesiã,tunc poterit sacrũ baptiſma in priuata domo ꝓferri.cle.j.de baptiſ.& gl.ibi exemplificat tpe hostilitatis. Quod ẽt de hostilitate Dei.i. de peste intelligo iuxta
201 tradita.ſ.ĩ ꝑludijs.¶Vigesimotertio†licet maritus ñ possit negare debitum vxori etiã leprosæ,nec ab ea discedere.c.ij.de ꝓiug.lepro.Tenet.n.maritus vxorẽ morbis & dolorib.ꝓfectã, & qcqd ẽt horribile patiẽtẽ sustinere.c.vxorẽ.xxxij.q.v.Nõ tñ credere ꝙ teneret reddere debitũ, & habitare cũ vxore pestifera labe maculata,p ea q̃ dixi.ſ. ĩ qnto priuilegio arguẽdo đ mñimonio spũali ad carnale.c.ĩter corporalia.de trãsla.pla.Licet ãt liberet ꝓiugẽ à debito carnis,nõ tñ credas ꝙ pestis ꝓiu-
202 gẽ liberet ab alijs seruitijs & onerib.ꝓiugalibus. Et iõ †tenẽt subuenire ꝓiugi morbosæ de medicinis,cibarijs,& alijs necessarijs.Lqđ in vxorẽ.C.đ neg.gest.ẽt ſi vxor sit in dotata.l.pe.ff. vt in posſlega.l.qđ si nulla.ff.de relig.& sumpti fune.& ita ꝓsuluit Rom.cõſ.67.In casu ꝓpositæ ꝓsultationis.ĩ j.dubio. Alex. cõſ.7.co.j.li.ij.tradit ꝑ Bar.& alios ĩ d.l.qđ in vxorẽ.& in l.ſi cũ
203 dotẽ.§.ſin ãt in sæuissimo.ff.sol.ma.iõ †ſi maritus tpe pestis ausugeret vxore infirma nõ ꝓuiso sibi de alimẽtis,& medicinis,priuaretur donatiõe pp nuptias & lucro dotis,qđ ex forma statuti debet,ſm Bal.Raph.Alex.& Mod.ĩ l.ſi ab hostib.§. j.ff.sol.ma. Nec isto casu donatio facta ab vxore marito cõsumaret morte, cũ possit culpa imputari marito cur vxor fuerit mortua,ſm Bal.in l.ſi tibi.C.de donat. añ nupt. quem sequit Fel.ĩ c.ĩ nostra.corrolario.xxxvij.in fi.de reſcri.Et ita limitãda
204 est l.cũ hic status.§.j.cũ ſimi.ff.de dona. inter virũ & vxo.Idẽ †dicerẽ, si maritus ausugisset pp pestem non traducta vxore sana secũ, sed ea volente secũ venire dimissa in loco pestifero.Nã si moriatur tunc ex peste etiã ꝓderet lucrũ dotis,& do
205 nationem propter nuptias, nec donatio sibi facta morte ꝓſir maretur.Nam vasallus † relinquens dñm in bello humano perdit feudũ.c.j.quibus mod.feud amit. Sic dicamus in ma-
206 rito relinquẽte vxorẽ in bello Dei. Sicẽt filius derelinquẽs ꝑsem in captiuitate,quẽ poterat liberare,priuat hrditate ꝑis moriẽtis ĩ captiuitate.§.ſi vnũ de ꝑdi.auth.vt cũ d app.cogn.

¶De priuilegijs vltimarũ voluntatum causa pestis.Ca.II.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum tempore pestis factum cum minori numero testium ad id requisitorum,an & quando valeat.& seq.*
2 *Priuilegium rusticis concessum,ꝙ ruri possint condere testamentum cum quinque testibus,an & quando valeat.Et ibi,an testamentum ciuis ruri conditum cum quinque testibus valeat.& nu.3.*
4 *Argumentum belli Dei ad bellum hominum,an & quando valeat.*
5 *Testamentũ militis absque iuris solennitate conditum, an & qñ valeat.*
6 *Extensio in priuilegijs non est licita etiam ex maioritate rationis.*
7 *Testamenti solennitas, scilicet quòd vnco contextu fieri debeat, an & quando remitti possit.*
8 *Codicillandi facultatem,an habeat qui & testandi,etiam si non inueniat sufficientem numerum testium.*
9 *Extensio ex rationis identitate concedi tur in limitatorijs.*
10 *Testamentum,in quo propter humanam violentiam non potest haberi testium numerus à iure requisitus,non valet.*
Et idem argumentum censetur,vbi concurrit diuina violentia.ibidem.
11 *Pestis vt priuilegijs à iure sibi concessis gaudeat notabilis esse debet,non autem leuis contagio.*
12 *Pestis,si in terris ecclesiæ sæuiat, & sit magna,quot & qui testes requiranturin confectione testa.& ibi,quid si grassetur in terris imperij.*
13 *Testandi facultas ne tollatur in dubijs opinionibus,tenẽda est ea per quã testamentum fouetur.*
14 *Testandi facultatem cum duobus testibus ij habent qui pestis tempore resident in ciuitate pestilenti pro tuenda repu. & pro subueniendo egenis ac infirmis,*
15 *Milites armatæ militiæ pro repu.militantes possint dum sunt in acie testari quo velint,aut possint, habẽtque substituendi facultatem. nu.16.*
17 *Medicus qui pro reipublicæ salute ac pro subueniendo egenis ac infirmis, in ciuitate remanet pestilenti,gaudet priuilegijs standi,cum quibus potest testibus & immunitate ab omnibus muneribus.*
18 *Mulier,an & quando possit esse testis.& nu.22.*
19 *Mulier,an & quando testis esse potest in subsidium.*
20 *Specialia non sunt multiplicanda.*
21 *Testis qualiter dicatur deponere in subsidium.*
23 *Mulier potest esse testis in militis testamento.*
24 *Mulieres etiam duæ tantum possunt eße testes in testamẽto inter liberos.*
25 *Testamentum mulieris tempore pestis conditum absque præsentia duorum proximorum,an valeat.*
26 *Statutum disponens ꝙ mulieris testamentum non valet, nisi adsint duo proximi,intelligitur si eos habeat.*
27 *Proximos habere non dicitur,qui tempore contractus habet absentes.*
28 *Testamentum tempore pestis cum quinq; testibus vel absentibus proximis conditum,an valeat,si testator quii testamentum condidit supersiuat,& euadat pestis periculum. Et quid de testõ militis in acie facto cum duob.testibus,an valeat,si miles saluus domũ repetat.n.29.*
30 *Priuil egij causa cessante cessare debet & priuilegium.41.*
31 *Statutum quòd mulieris testamentum absque præsentia duorum proximorum non valeat,an habeat locum in testamento, quod mulier ante dictum statutum condidit.*
32 *Testamentum in peregrinatione conditum cum minori numero septem testium,an valeat si post conditum testamẽtum domum repetat.*
33 *Statutum quod pro conditione & tẽporis necessitate cõditum fuit,an & quando cessante dicta necessitate debeat & ipsum cessare. & nu.40.*
34 *Testamẽti cõditi tps est inspiciẽdũ quãtũ ad solẽnitates in eo adhibẽd.as.*
35 *Testamẽtum ruri conditum cum quinque testibus an irritetur si post conditum testamentum rusticus effectus sit ciuis & ciuitatis incola.*
36 *Testamẽtũ militis ad hoc vt iure militari valeat quot requrant.& n.37.*
38 *Testamentum secundum formam antiquam conditum,an valeat,si nouæ legis dispositio postea euenerit.*
39 *Noua lex quando ligare dicitur.*
42 *Testamentum tempore pestis conditum,an valeat si testes in eo nominati non fuerint rogati.*
44 *Conditio mixta si propter casum deficiat,an & quando habetur pro impleta.& nu.45.*
46 *Donatio causa mortis quinque testium præsentiam requirit,nisi tempore pestis.*
47 *Statutum disponens ꝙ in testamento sufficiant quinque testes, an censeatur disponere ꝙ in codicillis sufficiant tres.*

AEnio Ad secũdã particulã secundæ partis principalis,videlicet ad spãlia vltimarũ voluntatũ.¶†Et primo ꝫro,an testũ factum tpe pestis
1 2 cũ minori numero septẽ testiũ valeat? Bal.Saly.& d.Ias.in l.ſi.C.de testa.rñdẽt ꝙ sic.idẽ tenẽt Raph.Comẽ.in l. ꝓsiunt.§.codicilli.ff.de iure codi.Flor.de S.Petro in l.milites. C.de testa.mili.Alex.in l.scriniarios.p gl.ibi.C.eo.tit.Ang. in §.fi.insti.de testa.dicens idẽ velle Bar.in l.j.ff.de bon.pos.ex testa.mili,licet plures sint qui Bar.aliud velle dicant.Sequit̃ Christo.Por.insti.de testa.mili.vbi voluit ꝙ pestiferatus possit testari cũ duob.testib.ẽt nõ rogatis,sanus aũt existẽs in loco ꝓtagio so possit testari cũ duob.testib,dũtamẽ sint rogati.Et istã opinionẽ sequit̃ Barb.in c.cũ esses. col. viij.de testa. Pro hac sniã
2 adducunt plura.Primo tex.in d.l.fi.vbi †ꝓcedit rusticis testari cũ qnq; testib.qa in iure pauci testes repiunt̃.Idẽ ergo tpe pestis quo tpe pp imminẽs piculũ pauci repiunt̃ q velint esse testes.Ad istud fundamẽtũ rñdent aduersantes,ꝙ sola inopia testiũ nõ est cã finalis,quare rusticus sit ꝓcessum testari cũ qnq; testibus,sed cã finalis fuit simplicitas & impitia rusticana,vt in ꝑfatione d.l.fi.dr̃.Que ꝑfatio denotat cãm finalẽ.l.fi.ff.de here. insti.Ex quo inferũt ꝙ dispõ illius legis nõ hẽt locũ in ciue habitãte ciuitatẽ,q testat̃ in rure,ſm Iac.de Are.Fulg.Aret.& d. Ias.ibi.¶Tu verò aduerte inquantũ isti dñt ꝙ simplicitas rusticalis fuit cã finalis quare remissa fuerit solẽnitas numeri septẽ testiũ.Nã nõ videnť rectè sensisse. qđ sic oñdo,illa lex ſm doc.
cõiter ꝓcedit tã in testa.in scriptis q̃ in testõ nũcupatiuo, vnde fateor ꝙ solẽnitas scripturæ,q̃ exigit in testãte & testibus, fuit remissa,ꝑter simplicitatẽ & imperitiã.Sed solẽnitas numeri testiũ fuit remissa pp inopiã ipsorũ testiũ. Hinc est ꝙ si fit talerus in quo sit copia hoĩm nõ censẽt in tali loco hæc solẽnitas remissa,vt expresse ibi dr̃ in lra.Itẽ ibi duæ rõnes assignantur,
3 ergo sufficit vnã militare.§.affinitatis insti.de nupt.†Vnde vr̃ fassum, ꝙ ciuis nõ possit ruri facere testũ cũ quinq; testibus, & ꝫrio tenẽt Cyn.Albe.Bal.& Saly.in d.l.fi.Et dato ꝙ nõ posset, ꝓcedere qñ ciuis esset sanus & posset reuerti in ciuitatẽ ad testandũ,vel q potuisset secũ testes à ciuitate ducere.Secus si à casu ibi infirmaret,& vellet ibi testari,tũc qa pp necessitatẽ impediret hẽre plures testes,valeret testũ cũ qnq; testibus,vt dr̃ in d.l.fi.¶Sed ò adducit̃ in d.l.milites.& in d.l.ff.de bon.pos.
4 ex test.mili.& l.pe.C.eo.cũ ſimi.arguẽdo †de bello hoĩum ad bellũ Dei.Ad istud rñdet Alex.ꝙ argũ nõ valet isto casu. quia
5 nõ militat eadẽ rõ.Nã militib.ꝓcedit testari absq; iuris solẽnitate pp publicã vtilitatẽ, qa ꝓprio corpore rẽpublicã defendunt,

2 Pestis. Vna fuit opinio ꝙ valeat testamẽtũ cũ duobus testib.cõiter reprobata vt per Corn. cõſi.297.vol. 4.Secũda fuit quòd valeat cum quinque testib. & hæc dicitur cõis p Dec.cõſ.289. n.5.Io.dilect. de arte testã. tit. 2. caut. 2. Barb.cõſ.82. lib.4.Par.cõſil.32.nu.6. & cõſi.33.nu.6. vol.2. Tertia fuit quòd requirantur septẽ.& hãc dicit cõem Rip. hic.nu.7.Soc. cõſi.85.nu.6. li.4. Afflic.de cil. 25. nu. 2. Boer. decisio. 228.alij distinguũt. ego nõ recedere à secũda si locus eẽt suspectus, quia tunc ois morbus est suspectus testib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dunt, q̃ rō cessat in ciuibus tpe pestis. Pōt ēt alr rnderi, q̃ milites ex priuilegio testant cū duobus testibus, dū sunt in expeditione. In priuilegijs taūt non est licita extensio, ēt ex maioritate rationis, ſm glo. in l. bñ à Zenone. in ver. cū. n. C. de quadrien. p̃scr. & in l. à diuo Pio. in glo. ij. ff. de re iud. & bene facit tex. in l. i. ff. de constit. princ. ¶ Tertio allegatur tex. in l. casus. 7 in arg. C. de testa. vbi ſi propter ꝛ contagionem seu morbū supervenientem in personam vnius testis necesse sit interrumpere ꝓtinuationē testamēti, sustinet testamētū. Et sic propter necessariū impedimētū remittit solennitas, q̃ est q̃ vnico contextu fiat testamētū. l. hac consultissima. §. at cū humana. C. de testa. Eodē modo dicamus remissam esse solennitatē numeri testiū. Sed tu aduerte, qa tex. in d. l. casus. in fi. vī apertè decidere q̃ pp necessariū impedimētū nō possit omitti nrmetus ſptē testiū. Et ſi dixeris q̃ ille text. nō logt de morbo pestifero. Rñdeo q̃ logt de morbo q̃ solet testes deterrere. Et ego intelligo de isto ptagioso, qa alię ægritudines nō solēt facile deterrere testes. ¶ Cōtrariā opinionē q̃ non valeat nisi interueniāt ſptē testes, tenēt Raph. Fulg. Pau. de Cast. Frā. de Are. & do. Alexan. in d. l. fi. adducētes exemplum do. Aquiliæ vxoris do. Signo. de Homo. Mediolanen. doctoris insignis, q̃ peste peuſa non valens habere testes fecit ſe portare in viā publicam vt haberet testes audientes ſuam voluntatem. ſequitur Lui. Ro. in repe. auth. ſimiliter. C. ad leg. Falc. in xxxiiij. ſpeciali. & Ang. in d. l. conficiūtur. §. i. Raph. Comē. in l. fi. C. de testa. mili. Ale. conſi. 70. Viſo conſi. col. pe. lib. ij. & cōſi. 127. Viſo themate. col. iij. eod. li. Et vtrobique dicit q̃ ista opinio est *cōis*, & idem etiam tenuit Ioan. Firma. in trac. de gabellis. q. xxiiij. ij. partis. & Barb. in rub. de testa. ver. xxxix. conſu. 58. col. vij. & ſeq. lib. j. Mouent in primis auctoritate Bar. in d. l. j. ff. de bo. poſ. ex testa. mil. dicentes q̃ Bart. in illis verbis bonum esset prouidere q̃ testamētū valeret, ſnuit q̃ ſi noua lege nō valideť q̃ ſit nullum. Sed certè Bar. ibi voluit ꝯriū, vt. §. dixi, in eo dū dicit, & facit ista lex. q̃ valeat testamētū tempore pestis cū duobus testibus. Et licet ſubdat, q̃ bonū esset ita statuere, non tū recedit ab argumēto ſumpto ex illo tex. ſed dixit bonum esse ita statuere, vt cōs dubitatio tollatur. Prætereà & ſi Bart. vellet non valere cum duobus testibus, nō tū negat q̃ nō valeat cū quinque, vt alij. §. pro contraria parte allegati cōcludunt per text. in d. l. conficiuntur. § codicilli. ibi ꝑ dicitur q̃ habens facultatē testandi de iure habet etiam facultatem codicillandi, tamerſi tempore quo codicillatur facultatem testandi de facto non habeat, vt quia ſufficientem numerum testium non inueniat. Ecce tex. clarum q̃ defectus ſeptem testium impedit facultatem testandi, vnde non valebit testamentum etiam q̃ pp peſtem non poſſit haberi perfectus numerus testium. Cōſidera ſi possit rēſponderi, q̃ ille tex. loquitur de eo qui tempore codicillorum non habeat ſufficientē numerum testium actu, vt probatur in ver. eo tempore quo codicillatur, quaſi dicat, tunc & in extremitate illius temporis. l. iiij. ff. de condi. & demō. habere tamen potuiſſet intra aliquod breue tēpus. Nos loquimur quando propter peſtem non est ſpes intra breue tempus habendi testes, vnde cum exiſtens in loco peſtilen ti dicatur in periculo mortis conſtitutus, ſm Cor. conſil. 13. In hac. libr. iiij. quo ad eum impoſſibilitas reperiendi ſufficiētem numerum reputatur perpetua, ſicut ſi rus aliquod inhabitaret. d. l. fi. ¶ Tertio inducunt tex. in d. l. fi. per locum à ſpeciali. Nam ſi conceſſum fuit ruſticis, vt cum quinque testibus: militibus exiſtentibus in acie cum duobus, & ſimiliter peregrinis, dum ſunt in peregrinatione, cum duobus teſtari poſſint, in aut. omnes peregrini. in ver. liberam habeat facultatē. C. com. de ſucceſ. quem Ang. ibi, & in §. q̃ autem. in auct. de non alienan. ad hoc notauit. Ergo in alijs ſtabit firma regula quòd requirantur ſeptē testes ad euitandas falſitates. l. fi. C. de fideic. cōmi. Sed ad iſtud potest rēſponderi quòd text. in d. l. fi. C. de testa. continet diſpoſitionem lim tatoriam & ꝓ in limitatorijs licita est extenſio ex rationis identitate. l. libertus. §. ſenatus. ff. de ri. nupti. Bartol. in l. ſi conſtante. in ix. q. j. par. ff. ſolut. matrim. Panor. in c. cum omnes. colum. v. de constit. Socy. conſilio 38. colum. ij. libr. j. Ratio autem ibi aſſignata conſiſtit ſuper inopia testium, quæ maximè militabat tempore peſtis, ergo &c. Et pro iſta opinione adduco quod conſuluit Bald. conſilio 285. Si quis iuris ciuilis. libro iij. vbi ꝰ conſuluit testamentum factum ab eo qui erat in quodam caſtro, ad quòd non patebat acceſſus (ex eo quòd dñs caſtri inſtitutus in primo testamento neminem patiebatur ingredi) non valere propter carentiam ſeptem testium, dato q̃ ſex interuenerint. Et pro iſta deciſi. Bald. est caſus in l. ſi quis dolo. ff. ſi qs aliq. testa. prohib. quam Bald. non allegauit. De quo miror, cum nihil ignorauerit. Iſte tex. multum ſtringit pro hac parte. Si enim non valet testamentum, q̃n integer numerus habe ri nō pōt, ꝓpter violentiā humanā, eadem ratione nō debet valere, q̃n haberi nō potest propter violentiam diuinam. Potest rñderi q̃ ille tex. nihil facit, quia vult q̃ non valens habere testes non poſſit testari, & iſtud conceditur. Sed iſte nō est punctus noſter. quia nos dicimus q̃ habēs quinq; testes tempore peſtis rectè testat. Nec text. ille hoc negat, nec ſe ad numerū ſeptenariū reſtringit. Ad deciſ. Bald. potest dici q̃ non est vera. & contrariū tenuit idē Bal. in d. l. fi. & ſequuntur Nico. de Mat. & Saly. ibi. Quid tenendū? Ego in hoc puncto diſtinguerē. Aut peſtis nō est magna, & tunc non valeat, niſi interueniant ſeptem testes & ita procedat ſecunda opinio. & ita intelligo text. in d. l. casus. vbi propter morbum vnius te 11 ſtis non remittit ſolennitas numeri ſeptem testium. Et ġnaliter, vbi dixi peſtem habere ſpecialia, intelligo de peſte notabili, quia leuis contagio non excuſat, ſm Card. Ale. in c. pueniť. xviij. diſt. facit quia leuicula febris non facit ſeruū morbo ſum. l. j. §. proinde. ff. de ædili. edic. nec leuis quartana excuſat à contumacia. l. quæſitum. ff. de re iudi. Aut peſtis est magna, & valdè ſæuit in loco. Et tunc, aut ſumus in terris eccleſiæ, & 12 tunc ſufficiunt duo testes cū parochiano etiam tempore ſanitatis. c. cū eſſes. de testa. vbi Pan. & alij, & iſta est *cōis* ſententia. Cano. licet aliqui contradicant, ſm Corn. conſ. 31. lib. ij. b Vel coram quatuor testibus ſine parochiano, ſm Pan. & Bartbat. in d. c. cū eſſes. Lud. Rom. in auth. ſimiliter. in xxxiiij. ſpeciali. C. ad leg. Falci. Aut ſumus in terris imperij, & tūc teneo q̃ tempore peſtis valeat testamentū factū coram quinq; testibus, per tex. in d. l. fi. C. de testa. Nec obſtant rationes Mod. quia tollūntur ex ſupradictis. Et iſta opinio est magis æqua, maximè cū faueat testamentis, quorum conſeruatio publicam reſpicit vtilitatem. l. vel necare. ff. quemad testam. aperi. 13 † Et in dubijs opinionibus tenenda est illa p̃ quam testū ſiſti netur. l. ſi pars. ff. de inoffi. testa. Et ſi aliter diceremus, esſet tēpore peſtis quaſi interdicta testandi facultas, quia nihil dulcius, & q̃ nulli est deneganda poſt quā iam aliud velle nō poteſt. l. j. C. de ſacro ſan. eccle. E bonū eſſet, dicit Bart. q̃ ſtatueretur teſtamentū tpe peſtis valere cū duob. testibus dum 14 tamen eſſent omni exceptione maiores. ¶ Illud autem ꝰ ſcias q̃ illi, qui remanent in ciuitate peſtilenti, p̃ tuenda republica & pro ſubueniendo infirmis & egenis, vt nuper fecit nobilis. d. Ioan. Pugetus do. loci de Caſtolio, habeant priuilegiū teſtādi cū duobus testibus ſm Ale. & d. Iaſ. in d. l. fi. ga iſti non minus pro republica militant in bello Dei, quàm milites armā- 15 tæ militiæ in bello hominum, quos milites † conſtat dñm ſunt in acie, habere priuilegium testandi quomodo velint, & quomodo poſſint. l. fi. ff. de testam. mili. l. j. C. de bon. poſt. ex testa. mili. & l. milites. C. de testa. mili. Et ſi iſtud dictū verū est ſummè notari debet, qa cū talibus hmōi priuilegiū cōcedat pp vitę diſcrimen, in quo pp ſalutē reipublicæ ſe conſtituunt, dicendū videt q̃ ēt eis concedi debeant cętera priuilegia militibus in testando cōceſſa. Quæ plura ſunt & tradunt p Bar. in l. meq; n. ff. de testa. milita. & p Bal. in d. l. milites. Poterunt ergo tales ſubſtituere directo maiori, iuxta text. in l. 16 † Centurio. ff. de vulg. & pup. Quod addere poteris ad ea q̃ 17 ſcripſi anno præterito poſt nouiſſimos. Credo ꝰ etiē q̃ medici qui remanent ad curandū infirmos habeant iſta priuilegia, & immunitatē ab omnibus muneribus. l. j. C. de, p̃ſes. & 18 medi. lib. x. ¶ Secūdò q̃ro, an ꝰ mulier tempore peſtis poſſit eſſe testis in testō. Tēpore. n. ſanitatis nō est idoneus testis in testō. l. q̃ testō. §. mulier. ff. de testa. l. fi. C. de fideic. do. Iaſ. in d. 19 l. fi. determinat q̃ ſic, qa in ſubſidiū † mulier admittitur ad teſtimoniū in caſibus, in q̃bus aliàs nō admittitur ſm Ioā. And. in addi. ad Spe. tit. de teſte. §. j. Ale. ꝑſi. 24. Animaduerſis. col. ij. l. ij. ¶ Contrariā ſnīam firmat d. Ale. conſi. 70. Viſo conſi. lib. ij. per tex. in c. cū eſſes. de testa. vbi de iure canoni. fuit diminutus numerus testiū, & tñ requiriť q̃ ſint idonei. Sic etiā in testa. facto ruri fuit diminutus numerus pp inopiā testiū. d. l. fi. & tñ requiritur quòd testes neceſſarij aliàs ſint idonei, vt ibi oēs cōcludūt. Et licet pp peſtē diſpenſatū ſit ſup numero, nō tñ ſup idoneitate reperit aliqd immutatū, ergo cur ſtat ꝓhibebit? l. ꝑcipimus. C. de appel. Et ꝓ hoc bene facit, quia 20 † ſpālia nō ſunt multiplicanda. l. ſi q̃n. C. de inoffi. teſt. ¶ Nō obſt. q̃ mulier q̃n mares nō habent, in ſubſidiū admittat in te 21 ſtē, qa cōceditur, ſed dr̃ † in ſubſidiū, q̃n maſculi teſtes haberi nō poſſunt habitu & potentia. Sed q̃n maſculi haberi poſſunt potentia, licet actu nō reperiantur, nō habet locū regula ſubſidiaria, ſm d. Ant. de But. in c. tertio loco. de ꝓb. Pan. in c. de cętero. de testi. vbi vult q̃ laici poſſint eſſe testes in ſubſidiū contra clericū. Et dr̃ in ſubſidiū, q̃n nulli clerici habitāt in loco illo. & ſic q̃n, nec actu nec potentia veriſimiliter poſſint reperiri q̃ teſtimoniū phibeant: ſecus ſi in loco illo plures eſſent clerici, dato q̃ actui de quo q̃riť, pātes nō fuerint. Et idē docent

a Teſtes. Vide quæ ſupra eo. nu. 1. notaui. & latius vide Ant. Gab. inter cōes cō cl. lib. 4. tit. de testam. cōcl. 8. & videbis repugnantia doctorum. TROTT.

b Sententia. Idē Par. cōſi. 51. nu. 3. li. 3. Bellon. conſi. 14. n. 3. Dilecte de arte testit. 2. caut. 1. n. 2. intellige vt procedat ēt in terrisim perii in foro eccleſiaſtico & in terris ec cleſiæ in foro ſecular. ita enim cōiter dī ctores tenere aſſerit Corn. cōſi. 168 poſt prin. libr. 2. & conſil. 157. in j. vol. 4. TROTT.

docēt Pan. & Fel in c. j. in fi. & in c ſup eo. de testi. cogen. & d. Iaſ. in l. j. co. fi. & in ij. lec. col. xj. C. de ſumma tri. & fide catho. & latius in l. fi. C. de his qb. vt indign. Ale. ꝑſil. 64. colū. fi. lib. j. Tpe aūt peſtis actu & potētia veriſiť maſculi magis q̃ fœminæ pñt reperiri, ergo dici nō pōt q̃ mulier admittat in ſubſi- 22 diū. Faterer † tñ mulierē admitti in teſtē in testō eius q̃ in ciui tate pmanſerat, vt labenti reipublicæ ſubueniret, ſicut in te- 23 ſta. militis, in quo mulier p̃t eſſe testis. † Quod ſic, pbari pōt, vbi remiſſa est ſolēnitas iuris poſitiui, ibi ſufficiunt duo testes ēt fœminæ, ſm Bar. in l. hac ꝓſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de 24 testa. vbi ꝓcludit testū inter † liberos cū duobus testibus etiā fœminis valere, qa in testa. inter liberos remiſſa est ſolennitas iuris poſitiui. qd ēt tenent gl. in auth. q̃ ſine. C. eo Ale. in d. ꝑſ. 70. & in ꝑſi. 140. li. i. Pan. ꝑſ. 93. & ꝑſ. 105. co. ij. li. ij. & est *cōis* opi. quā ēt ſequit Guido Papæ: deci. ccccexxxviij. In teſt. āt militis remiſſa est ſolennitas iuris poſitiui. l. j. ff. de testa mili. ergo ſequit q̃ in eo mulier poterit eſſe teſtis. ſi in testa. militis pōt, ergo et am in testō eius, qui militat in bello Dei, per ea quæ 25 ſ. dicta fuerunt. ¶ † Tertio quæro, an ſtatutū diſponēs testamētū mulieris factū abſq; pñtia duorū, p̃ximorum nō valere hēat locū etiā in testa. mulieris facto tpe poſtis? Cor. ꝑſil. 131. In hoc. li. iiij. & ꝑſi. 53. co. lib. determinat testū factum abſq; pñtia ꝓpinquorū tpe peſtis valere, nō obſtante ſtatuto. ¶ Sed tu aduerte, q̃ ſi prætēdat testū valere, qa ꝓpinqui oēs auſu- 26 giſſent, tūc deciſio Cor. erit veriſſima, qa ſtatutū q̃ mulier testari ñ poſſit abſq; pñtia duorū, p̃ximorū, intelſr ſi eos hēat, ſm Bal. in l. j. C. vnde vir & vxor. & d. Iaſ. in l. Stichū q̃ meus. 27 ſ. de lega. j. Fely. in c. ꝓpoſuiſti. co. iij. de, pba. hñe ꝰ at p̃ximos nō dr̃ q̃ eos hēt abſentes tpe quo actus expedit. c. pñtata. & ibi Fely. poſt Pan. no. de testi. Si verò proximi ptēdant eē pñtes, tunc iſta deciſio Cor. erit valde dubia & pendet ab his q̃ 28 dicta ſunt in prima quæſtio. huius ptículę, & vide q̃ dixi. ſ. in xiij. ſpeciali. j. particulæ huius ſecundę partis. ¶ Quarto q̃ro, qd ſi teſtator qui ꝓdidit testū tpe peſtis cū q̃nq; testibus vī abſq; pñtia proximorū ſuperuiuat, & euadat periculū peſtilē 29 tiæ, an tale testū rūpat & irritet? Vī q̃ ſic, qa testū militis factū in acie cū duobus teſtibus irritat, ſi miles ſaluus domū re petat. l. pe. C. de testa. mili. & inſtit. eo. §. illis. vbi gl. dicit quòd 30 † ceſſante cā priuilegij dēt ceſſare priuilegiū. & facit tex. in l. Titia. §. vſuras. ff. de lega. ij. ¶ Secūdò, p hac pte facit qd̃ decidit Ang. in §. ꝓuinciarū. in auth. vt factæ no. ꝑſti. p illū tex. Po- 31 ne, † mulier fecit testamentū poſtea facta est cōſtitutio q̃ testū mulieris nō valeat ſine pñtia duorū agnatorū, dicit Ang. Aret. q̃ ſi poſt cōſtitutionē mulier habuit facultatem mutandi teſtm, & adhibēdi pñtiā agnatorū, & illā ñ adhibuit testū irritabit. Idē dicamus in caſu noſtro, cū ceſſante peſte potuerit testator adhibere debitas ſolēnitates. & idē voluit Ang. in auth. vt cū de app. cognoſ. in prī. & hāc deciſionē Ang. ſequit & dicit eſſe valde notādā Fel. in e. fi. co. iij. de ꝑſt. ¶ Tertio facit quod dixit Paul. de Ca. in l. nutritorib. C. cōmū. de ſucceſ. vbi 32 vult q̃ † testū peregrini ꝓditū in peregrinatione cū minori numero ſeptē teſtiū valeat, ſi pegrè moriat, ſecus ſi domū re 33 petat. ¶ Quarto facit, qa qđ ꝓ neceſſitate tēporū ſtatutum fuit ceſſante neceſſitate dēt enaneſcere. c. qđ ꝓ neceſſitate. j. q. j. & hāc opinionē tenet do. Chriſt. Por. conciuis meus in §. 34 Inſtit. de testa. mili. ¶ Pro ptraria ſnīa facit, qa ſi q̃tū ad ſolennitates adhibēdas in testa. inſpicimus tps ꝓditi testamenti. l. j. C. de teſt. ¶ Secūdò facit qđ in terminis nris decidit Bal. in l. ſi qs 35 hæredē. C. de inſti. & ſubſt. vbi ꝰ vult q̃ testū fcīs ruri cū q̃nque testibus nō valeat, licet testator efficiatur ciuis & incola ciuitatis, ſequunť Iaſ. & Mod. in l. fi. C. de testa. Sicut ergo nō irritatur testamentum ruſtici propter abundantiam testium ſuperuenientem, ita non irritabit testū factum tempore peſtis, licet ſuperueniat ſanitas. Et ita reperio tenere Corn. cōſi. iij. In hac. col. fi. lib iiij. & hāc ptē credo veriorem. Pro qua vī tex. in §. ſed hactenus. inſtit. de testa. milit. Et pro qua facit rō, quia numerus ſeptē testiū & agnatorū pñtia exigunt in testis ad euitandas falſitates. l. fi. C. de fideic. ſi modo dicamus testū fcīs cū minori numero testiū & abſq; agnatorū pñtia valere tpe peſtis, ſi moriat tūc teſtator, quaſi tūc p̃ſumat nō interueniſſe facultatē, certè ſi ſuperuiuat, & in eadē volūtate pſeueret, multò magis dēt valere, qa pp perſeuerantiā euidētius ve ra ꝓbaretur voluntas. arg. l. atheletæ. §. dat remiſſionem. & quod ibi no. p gl. ff. de excu. tut. ¶ Non obſtant adducta in cō trarium. Et primo fundamentum q̃ irritet testm militis factum in expeditione nō est verum. & in contrarium est text. in d. §. ſed hactenus. ¶ Ad tex. in d. l. milites. & in d. §. illis. cum ſimi. rñdet q̃ loquuntur in testa. militis facto domi, quod nō valet, niſi ſeruata iuris ſolennitate, non autem quòd irritetur factum in caſtris iure militari, ſi reuertat domum. d. §. ſed hactenus. Et ſi dicat tex. in d. §. ſed hactenus. probat cōtrariū, qa dicit, q̃ poſt annū irriteť. Rñdeo q̃ ad hoc vt poſt annū irriteť, eſt neceſſe q̃ ēt testator fuerit miſſus à militia. Et ſic poſt miſſionē & poſt annū irritat nō p ſolum lapſum anni. Vnde 36 ſcias ꝑ q̃ ad hoc vt testū militis valeat iure militari duo requruntur, vnū q̃ teſtet in caſtris: ſm q̃ ſit miles. Iſta ſecūda qualitas requrit p modū cauſæ pmanentis. ideo ea ceſſante ceſſat priuilegiū. d. §. vſuras, vñ poſt miſſionē nō valet niſi miles moriat intra annū. d. §. ſed hactenus. Prima aūt qualitas q̃ teſteť in caſtris vel in loco peſtifero, requirit p modū cauſæ principiantis ſeu habilitantis, iō esto q̃ miles reuerſus fuerit do- 37 mū, niſi miles ſit miſſus à militia, testū ſuſtinebit, ꝑqa ceſſante cā regſita p modū principiantis nō ceſſat diſpō, ſm Inno. in cle. ij. de reſcri. Et dicebat Bal. aut qualitas acquirit p modū cauſæ fiendi, aut p modū cauſæ eſſendi. Primo caſu qualitate ceſſante nō ceſſat diſpō, ſed ſecūdo caſu bene ceſſat. Ita Bal. in d. l. ſi qs hæredē. C. de inſti. & ſubſti. Quod latius cōproba ui in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. ¶ Ad deciſionē Ang. in d. §. ꝓinciarū. rñdeo q̃ nō est vera, & ꝯriū tenet Pau. de Caſ. p tex. clarū in l. iubemus. C. de testa. Nec ob. pōderatio quā ibi facit d. Iaſ. p Ang. dū dicit q̃ illa verba gd. n. peccauit, q̃ nouæ legis inſciius priſtinā formā ſeruauit: à ꝯrio ſenſu innuunt, q̃ is q̃ ſuperuixit poſt legē nouā, peccauit, ga ſciuit legē, & eā nō ſeruauit, ga iſta ꝓſideratio meo iudicio nō est digna viro. Nā arguendo hoc modo, lex illa non haberet dubiū, dicit ille 38 tex. † testū factū ſm formā antiquā valeat non obſtante diſpoſitione nouæ legis dantis aliā formā. ſi tu intelligas iſtā legē caſu quo teſtator moriat ante habitā notitiā nouę legis, vt intellexit d. Iaſ. Rñdeas mihi, an tunc ſit neceſſe fateri illā 39 legē fruſtra fuiſſe editam, quia † noua lex ante notitiam veram vel præſumptā neminē ligat. c. cognoſcentes, de conſti. Nam niſi lex ſit publicata, & lapſi duo menſes à die publicationis, non ligat ignorantes, poſt verò lapſum duorum menſium à die publicationis omnes ligat, quia quilibet præſumit habuiſſe illius notitiā. vt in auth. vt factæ no. cōſtit. p totum. Secundò rñdeo q̃ d. Iaſ. nō bene ſumit argūm à contrario eo mō quo ipſe arguit, qa illa verba. qd peccauit qui huius legis inſciius priſtinā formā ſeruauit, hñt relationē ad tps præteriti, & ſic Legiſlator voluit ſatis eſſe q̃ teſtator eſſet inſcius nouæ legis tpe quo priſtinā formā ſeruauit. & ita *cōiter* intelligit ille tex. Et deciſionē Ang. etiam reprehendit Corn. in d. conſil. 53. retorquens illum tex. contra Ang. quia licet text. dicat q̃ plerunq; teſtatores poſt legē nouam repente decedūt, nō tñ debet ſumi argūm à cōtrario ſenſu. Ergo ſi teſtator repēte poſt legē nō decedat, testū nō valebit, qa lex diſponens aliquid ratione frequentioris vſus, & qa plerunq; cōtingit, habet ēt locū eo caſu quo illud aliter cōtingat. l. meminerint. cū gl. & ibi Bar. C. vnde vi. Vel dato q̃ deciſio Angel. eſſet vera, non faceret ad caſum noſtrū, qa habet diuerſam rationē dicendi, ſm Corn. ¶ Ad deciſionē Pan. pōt rñderi q̃ nō est iuridica vt patet ex præmiſſis. ¶ Ad tex. in d. c. quod pro neceſ- 40 ſitate. rñdeo q̃ † ceſſante neceſſitate debet ceſſare ſtatutum ex cauſa neceſſitatis quo ad actus futuros, nō autem quo ad actus pfectos & abſolutos. c. quod qdā. j. q. j. vbi baptiſmum collatū à laico tpe neceſſitatis nō ceſſat neceſſitate ceſſante, 41 qa † effectus iā est cōſummatus, & effectus iā cōſummatus non ceſſat ceſſante cā. l. ſcripto. ff. vñ lib. Et in oēm euentū, ſi in eo eſſet appoſita clauſula codicillaris, ſuſtineretur ſaltē in vim codicillorū, iuxta plenè tradita p Bart. in l. j. ff. de iure co 42 dicil. ¶ Quintò ꝯquæro, an tpe peſtis valeat testm, ēt q̃ testes nō fuerint à teſtatore rogati? d. Chriſt. Por. inſti. de testa. mili. col. iiij. in prin. dicit q̃ non valet, niſi teſtator eſſet tpe condi ti testamenti peſte percuſſus. Ego credo indiſtinctè non valere, qa nulla ſubeſt cā quare magis infirmo ex cā peſtis cēſeri debeat remiſſa ſolennitas rogitus, q̃ alijs infirmis, & qa priuilegia non ſunt in eadē pſona multiplicanda. d. l. ſi qñ. ¶ Sextò 43 quæro, † teſtator legauit Titio fundum, ſi aderit tpe mortis ipſius teſtatoris, & cadauer ad ſepulturā aſſociauerit. Moritur teſtator abſente Titio, quæritur an legatū ſibi debeatur? Videtur nō deberi, qa defecit ꝓditio legati. Et ſi dicat q̃ dēt haberi pro impleta ex quo iuſto impedimēto legatarius impeditur cōditionem implere. l. quæ ſub ꝓdone. §. quoties. ff. de ꝓdi. inſtit. Rñdetur q̃ illa lex loqť in ꝓdone ptātiua, & quā oīno grauatus impediebat adimplere. Nos loquimur in ꝓdone mixta, quā potuiſſet legatarius adimplere, licet cū periculo, eſt. n. hęc ꝓdō, ſi aderis in ciuitate, vel ſi ī ciuitatē redieris, ꝓdō mixta, qa multa pōt oriri impedimenta ad impediendū pñ- 44 tiam vel regreſſum. l. ſi pr̃. C. de inſti. & ſubſti. † Et in condōnibus mixtis, ſi condō deficiat pp caſum nunquā habet, ꝑ impleta. l. legatum. C. de ꝓdi. inſer. l. j. & ibi no. C. de inſti. & ſubſti. l. in teſtō. ff. de ꝓdi. & demō. ¶ In contrariū vī text. in l. ſi qs Titio. ff. ex qb. cau. maio. vbi hæc condō, ſi legatarius adeſ- ſet

Universidad de Deusto
Biblioteca

set in ciuitate casu quo absit ex cā probabili saltē ope restitutiōis hēri dēt, p impleta. ergo eodē mō si ablit ex cā pestis, erit hñda, p impleta. & bn facit tex. in l. Iulianus. §. cū quoq;. & ibi Bar. ff. eo. tit. Quid tenēdū? Ego dicerē si testator tpe pditi testamenti erat in loco pestilēti, q defecerit pditio, nec haberi
45 posſit, p impleta. rō est, qa † vbi pstat de impētre testōris q velit pdōnē verē impleri, nunq habet, p impleta, ēt si nō stet p implere debentē, nisi actu verē adimpleat. l. in his. & l. Iulia. ff. de condi. & demon. & firmat Bald. in d. l. si pater. in ij. q. Sed testator voluit eam impleri etiam tempore pestis. Quod ex eo cōstat, quia existens in loco pestifero dicitur in periculo mortis, vt s. toties dixi, vnde legando in tali periculo sub conditione, si legatarius associauerit funus ad sepulturam, censetur cogitasse de morte sibi imminente ex causa pestis. arg. l. si. cum ibi not. C. de post. hære. institu. Si verò fecit testm in loco sano, puto cōditionem ptiuā haberi, p impleta. §. quoties. Mixtā verò defecisse, sed ope restitutionis pro impleta haberi. d. l. si qs Titio. Non enim credendum est testatorem huius prepositi fuisse q legatarius cui ob amorē legauit. l. nec adiecit. ff. p soc. deberet cum periculo vitæ ad funeralia ipsius accedere. Nam si testator ab hærede quicquam restitui vel solui certo loco iusserit, ita demū ibi solutionem fieri voluisse creditur, si eò legatarius tutè accedere possit. l. de ætate. & l. recusare.
46 §. fi. ff. ad Treb. ¶ Septimò qro, an tempore pestis valeat donatio cā mortis facta coram duobus testibus, quæ alias corā qnque fieri dēt. l. fi. C. de dona. causa mor. Ista quæstio dependet ab his quę scripsi in. q. huius particulæ. si enim remissa est solennitas duorū testium in testamentis, & statutum q valeant cū quinq;, certè ēt eadē solennitas remissa videbitur in donatione causa mortis. Et sic valebit cū trib. testib. p tex. in l. Marcel. not. ff. de dona. cau. mor. vbi Iulia. ita arguit, si data est libera facultas filijsfamilias militibus testandi quo velint, credi potest ea ēt esse remissa, quæ in don. cau. mor. fieri dēnt.
¶ In contrarium vrget decis. Bar. *communiter* approbata in l. ij.
Cad fi. ff. de leg. j. vbi † qrit si statutum velit quou in testa. suffici
4 ant quinque testes, an videatur velle quod in codicillis sufficiant tres? decidit Barto. quòd non, quia non reperitur facta regula, quod in codicillis sufficiant duo testes minus quam in testamentis. & pro hoc allegat not. in l. illud. C. de sacrosc. eccle. & in l. tam is. §. j. per gl. ff. de donat. cau. mor. ¶ Super quo tu cogitabis, quia contra Barto. valde ob. text. in d. l. Marcellus. quem alij non adducunt.

¶ De priuilegiis iudicorum causa pestis. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Citatus ad locum peste confectum, an teneatur comparere. Et quid si in dicto loco contagioso ius dicatur. nu. 2. Et an teneatur prosequi ad eundē locum mittere procuratorem. nu. 3.*
4 *Citatus ad locum pestilentem ad quem ire non tenetur, an veniat excusandus, si quis obtulit se iturum, & illic pro reo responsurum, & nō misit.*
5 *Citatus ad locum vbi pestis viget, qui semel illuc comparuit, an iterum cō parere teneatur.*
6 *Exceptio loci non tuti est dilatoria, & potest opponi in quacunque parte iudicij. nu. 11.*
7 *Citatus si semel comparuerit vbi sententia est nulla, an & quando cōuenire dat iudicium, quod prius erat nullum. & nu. 13.*
8 *Exceptio dilatoria si post litem contestatam sit suborta, potest etiam post litis contestationem opponi. Item si grauamen habeat causam successiuam. nu. 9. Et talis sit exceptio quæ obstet actui gerendo. nu. 10.*
14 *Exceptio feriarum, licet per partem non fuerit opposita quo ad litis contestationem impediendam, an poterit postea opponi ad impediendum vlteriorem processum.*
17 *Citatus, qui malitiosè dilulit opponere exceptionē loci non tuti, an veniat condemnandus in expensis.*
18 *Citatus ad locum non tutum propter pestem, an teneatur comparere, vt ibidem proponat exceptionem loci non tuti.*
19 *Notorium, an quis allegare teneatur, licet probare non astringatur.*
20 *Exceptionē loci non tuti, an possit quilibet sine mandato allegare, p citato.*
21 *Citatus licet non teneatur cōparere, an sufficiat quòd corā honestis viris protestetur quòd libenter compareret, nisi locus esset suspectus.*
22 *Impeditus, nisi de impedimento expressè protestetur, an excusetur.*
23 *Appellatio, an remaneat deserta sine spe restitutionis, si appellans qui nō habet iudicis copiam de impedimento non protestetur.*
24 *Protestatio ob quam causam fiat. Et an & quando protestatio impedimē ti sit necessaria. num. 26.*
27 *Processus factus contra citatum ad locum notorie non totum, an & quā do teneat. Et quid sit si non constat notorie, iudici tamen constat. n. 29.*
31 *Impeditus, parere an semper dicatur inobediens.*
32 *Iudicis voluntas talis præsumitur qualis esse debet.*
33 *Citatus ad locum non tutum, an & quando possit appellare antequam ex cipiat de loco non tuto. & nu. 34.*

35 *Pestis quandiu viget sopiran tenet instantiam.*
39 *Restitutio in integrum aduersus instantiæ lapsum competit impedito comparere propter pestem.*
37 *Fatalium cursum impedit pestis, si ea ante pestem currere non cœperant. Et ibidem quid si iam currere incœperant.*
38 *Iudex delegatus cui causa commissa fuit decidenda certo loco, an pp pestem ibi vigentē poterit omissa mādati forma alibi de illa cognoscere.*
39 *Iudex fugitiuus pp pestē, an & qñ possit ius dicere in alieno territorio.*
40 *Iudex fugitiuus causa pestis, an possit ius dicere inter subditos ratione delicti, vel contractus. Et an subditi ratione delicti vel contractus dicantur propriè subditi. nu. 41.*
42 *Iudex ad quem gradatim deuoluitur appellatio si sit in loco peste infecto, ad quem deuolui debebit ipsa appellatio.*
43 *Iudex causarum ciuilium potest de causis criminalibus, & criminalium de ciuilibus cognoscere, vbi alter ipsorum abest tempore pestis.*
44 *Testes tempore pestis possunt ante litis contestationem examinari, quod alio tempore non licet.*
45 *Licet clericus esse non possit corā iudice seculari sine sui superioris licentia, esse tamen potest tempore pestis.*
46 *Laicus potest absoluere ab excommunicatione peste laborantes, & in articulo mortis constitutos. Et an habita facultate taliter absoluti te neantur denuò à superiore absolui. nu. 51.*
47 *Morti proximus, vel in articulo mortis constitutus is dicitur, qui grauiter laborat morbo: vel cui iustus imminet naufragij vel latronum timor.*
48 *Laicus an possit audire confessionē infirmi pp pestē. Et an habita sacerdotis copia teneatur dictus infirmus reiterare confessionē. nu. 49.*
50 *Misericordiam non merentur, qui ex propria culpa in necessitatem inciderunt.*
52 *Iudex tempore pestis potest ius dicere ad fenestram domus suæ.*

COndescendo Ad tertiam particulā secundæ partis principalis, videlicet ad specialia iudiciorū, q plura sunt. ¶ Primò ci-
1 tatus ad pestilentē locū excusat à ptumacia, † si non appareat. cle. pastoralis. de re iud. cle. j. de for. comp. c. ex parte. ď appel. l. quæstiū. ff. de re iud. c. accedēs. ij. vt lite nō cont. Qd verum est, ēt si citatus, p missus sistere in loco illo. l. ij. §. fi. ff. si qs cau. Et ēt si in instrmo cautū eēt eū vbiq; posse pueniri, qa talis puentio nō intelligit de loco nō tuto, sm d. Ant. in c. j. de iu. Ang. & Ale. in l. cū res. in prin. ff. de leg. j. ¶ Sed circa istud spe-
2 ciale dubitari pōt de plurib. Et † primò an, pcedat, ēt si in loco ptagioso ius dicat. Super qua dubitatione dic vt s. scripsi in
3 vj. spāli i. part. ¶ Secò dubitat, an † teneat saltē mittere, pcuratorem? Br cū locus ēt, pcuratori tutus nō sit, liquidò cōstat eū nō teneri, pcuratorē mittere, vt est tex. in d. c. ex parte. quē Pan. & alij notāt. & Ang. in dispu. exordiente, Bononiæ quida. Imol. & Ale. d. l. de ætate. Bal. in tit. de pac. Con. in verbo. sisāe
4 quoq;. ¶ † Sed qd si aliqs offerat se ire, & p ipso citato rndere, an tūc excusabit si nō mittat? Vr nō excusari, qa non pōt allegare locū nō esse tutū, pcuratori, cū reperiat idoneū, pcuratorem volentē susciperе cāæ patrociniū. Et ita vr tenere Ang. in d. disp. & Inn. in c. cū dilecti. de dol. & contu. Imo. & Ale. in d. l. de ætate. inquantū dñt, si locus sit tutus, pcuratori & cāæ, q dēt, pcuratorē mittere. Sed ōriū vr verius p text. in d. c. ex parte. ibi, tu vel tui. & ibi gl. Imo. Pan. & Per. ad hoc not. & gl. in c. bonæ. in verſ. securè. de elect. & bonus tex. cū gl. in c. si nō contigij. xxiiij. q. ij. Et ratio est euidēs, qa cū dns habeat legitimam exceptionē dilatoriā rōne loci nō tuti, nō debet cōpelli cām, quā vult defendere p seipsum, tueri p aliū, maximè se offerentem, q pp suā oblationē suspectū se facit. l. quæ oīa. ff. de, pcur. Quod clarissimū est in casibus, in quib. non teneret, pcuratorē mittere, ēt si locus sanus esset, de quib. p Bar. in l. ij. §. si qs in iudicio. ff. si quis cau. Et licèt, pcurator velit accedere, non tamē
5 sequit, ergo locus est ei tutus, vt de se patet. ¶ Tertiò † dubitatur, qd si ad locū pestiferū citatus semel cōparuerit, an iterū citatus teneat cōparere, in tantū q si nō cōpareat mulctari possit? Videt q sic, qa † exceptio loci nō tuti est dilatoria, ergo qa
6 in exordio litis nō fuit opposita, vr remissa. l. ita demū. C. d. pc.
7 c. inter monasteriū. de re iudi. † Et qa vbi citatio est nulla, si citatus appareat semel, cōualidat iudicium. l. j. cū gl. ff. de fer. cū aliis adductis per Fely. in c. gratum. col. ij. de offic. deleg. Et quia si licet postea hanc exceptionem opponere, esset in arbitrio citati grauare actorē laboribus & expensis, quod non est tolerandum. Sed istis non obstantibus in contrarium est ipsa veri-
8 ta, quia exceptio dilatoria † post litē contestatam potest etiam post contestationem litis opponi. c. insinuante. de offic. deleg. Sed ista est huiusmodi, quia quoties quis citatur ad locum nō tutum, toties grauatur, & sic talis exceptio nascitur propter citationem, ergo ad ipsam citationem opponi poterit, secundùm Archi. Ioan. And. Gem. & Peru. in c. statuimus. de officio
9 deleg. lib. vj. Et quia † vbi grauamē habet causam successiuam p litis contestationē, non consumit ius excipiendi, sm Io. And. & Mod.

10 & Mod. in c. dilectus. ij. de reſcr. Sic † vbi grauamen habet causam successiuā per lapsum decem dierum non extinguitur ius appellandi, sm Spec. ti. de appel. §. restat. col. fi. Bal. in l. ij. C. de epi. aud. & traditur in variis locis, maximè per docto. in l. eum qui. §. in popularibus. ff. eod. Et pro ista opi. est casus in d. c. ex parte. ibi, quoties citatur. per quem tex. Imo. & Mod. concludunt † q exceptio loci non potest opponi in quacunq; par-
11 te iudicij. Et idem tenet Bal. in l. peremptorias. co. v. C. sen. rescin. non posse. quia per † geminatam citationem geminatur
12 grauamen, non autem consumitur. & idem voluit Spec. ti. de cita. §. j. ver. quid si reus citatus. Imo. in cle. causam. de ele. col. x. Fely. in d. c. accedens. col. iiij. ver. decima conclusio. vbi alia adducit, quæ per te videas. ¶ Non obstant cōtraria. Et primò q exceptio ista sit dilatoria, quia responsum fuit. s. Non ob. q
13 spontanea comparitio validauerit iudicium, quia † verū quātum ad acta & gesta tēpore comparitionis, nō autem quo ad gerenda in futurum, sm d. Ale. in d. l. j. per illum tex. in ver. alte
14 rutro. per quē dic. † q licet pars non opposuerit exceptionē feriarum quo ad litis contestationem impediendam, potrrit postea opponere ad impediendum vlteriorem processum. nā
15 † in iudicialib. qui consentit in vno actu, non intelligitur consentire in reliquis, sm gl. in clem. sæpe. in verbo, partib. de verbo. sign. quā magni facit Pan. in c. quoniā contra falsam. col. fi.
16 de proba. & in c. presentiū. co. iiij. de testi. Sic etiā tacita renūciatio in vna instantia non nocet in alia, sm Inno. in c. cum venissent. ad fi. de testi. Anto. de Butr. in c. cum olim. co. xi. de cē-
17 si. Ad fatigationem actoris respondet q citatus, qui malitiosè distulit opponere exceptionē loci non tuti, cōdemnabitur in expensis. c. exceptionē. de except. Quod respectu condemnationis expensarū procedit generaliter, secundum Inno. in c.
18 inter monasteriū. de re iu. ¶ Quartò dubitatur, an fcitatus ad locū infectum teneatur comparere ad effectum proponendi exceptionē loci non tuti? Breuiter agendo circa istum punctū considerandi sunt tres casus. Primus, quando notoriū est locum esse contaminatū, & isto casu non tenetur etiā proponere exceptionem loci non tuti. cle. pastoralis. §. Pisana. de re iu. per quem tex. ita decidunt Bar. & alij in d. l. de ætate. idē tenet Bar. in l. sciendū. §. fi. per illū text. ff. de le. & firmant Host. Imo. Pan & Mod. in d. c. ex parte. Inn. Panor. d. Anto. & Imo. in ec, præterea. de dila. do. lasc. in l. si verò. §. fi. col. fi ff. qui satisf. cogā.
19 Nec obst. si dicatur, q † tenemur allegare notorium, licet non astringamur probare l. si adulterium cum incestu. §. idē Pollioni. ff. de adul. & no. per gl. in cle. appellanti. de appel. qa fallit in exceptione loci non tuti notoria, quæ prodest, si non allegetur. Et ratio fallentię est, quia citatio ad locum notoriè nō tutum est ipso iure nulla, quia eo ipso grauat, q ad comparendum arctat, & quia grauamen causatur ex notorio in compa rendo, non est æquum q allegetur, quia in allegando requiritur comparitio, in qua inest ipsum grauamen, quod nō est reparabile per appellationem, & sententiam cum agatur de periculo vitæ, ideo non est exceptio notoria alleganda, secundū Fely. in c. cū ordinem col. ix. de rese. Ex quo apparet nō obstare si dixeris citatum teneri allegare notoriam exceptionem suspicionis, secundum Io. And & alios in d. c. præterea. quia citatio ad comparendum coram iudice suspecto non grauat, & si grauaret, posset grauamen reparari per appellationem à diffinitiua. secundū Imo. & Mod. in d. c. ex parte. ¶ Secundus
casus est quando non est notorium, tamen iudici constat locū esse infectum, & tunc etiam citatus nō tenetur hanc exceptionem loci non tuti proponere secundum Card. Pan. & Mod. in d. c. ex parte. Imo. & Alex. in d. l. de ætate, quia vbi impedimentum est notū iudici, impeditus excusatur à contumacia. l. quæsitum. vbi Bar. ff. de re iu. Bar. in l. ij. in fin. ff. de in ius voc. Tutius tamen est q citatus mittat excusatorem, si potest, sm Ror. de ei. xv. in antiq. ¶ Tertius casus est, quando iudex ignorat locum esse contagiosum. Quod vix credendum est, nisi cō tagio esset leuis & modica. Et si est leuis, tenetur cōparere per se, vel procuratorem, iuxta ea quæ s. dixi. Si est magna, tunc propter iustū impedimentū citatus habet iustā causam nō cōparendi. Sed processus contra eum factus nō tenebit. iuxta ea
20 quæ statim subiiciam. ¶ † Quinto dubitatur, An quilibet sine mandato possit pro citato hāc exceptionē loci nō tuti allegare? Punctus huius dubitationis pendet à doctrina Bar. in l. pen. §. ad crimē. ff. de pub. iu. dicit ibi Bar. q ad excusandum absentem propter exceptiones necessarias, vt quia absens est infirmus, vt in d. l. q̄sitū. vel qa absens est in carcere, quilibet admitti debet, p absente, etiā sine mandato. Sed ad excusandum absentē pp exceptiones voluntarias, vt quia locus non sit tutus propter inimicos, non audiet excusator sine mandato. Et sic vides Bar. velle nō admitti excusatorē sine mādato. Sed Inn. in
c. veniēs. de accu. dat aliā doctrinā, aut excusator allegat excē-
ptiones iuris, putà q iudex est excōicatus, & tūc nō dēt audiri sine mandato: aut allegat exceptiones meri facti, & dēt audiri, cū itaq; allegās locū esse contagiosum, p onat impedimentū facti tm, videt q sit admittēdus. & ita tenet Imo. in d. c. veniēs qa hæc est talis exceptio, cui nō est verisimile absentē dare renūciare. Desideret enī q ōriū crederet, cum peste humana fugiat ratio, cum contagio de more viteт. & ita ēt tenet d. Phil. de Peru. in d. c. ex pte. & Ang. in l. exigendi. in prin. C. de pcu.
21 ¶ Sextò dubitatur, licet citatus non teneat cōparere, an saltē dēat, ptestari corā honestis viris, q cōparere nisi locus esset infectus? Vr q sic p tex. in c. fi. in ver. ptestatione facta. de app. & l. fi. C. de his q p met. iu. nō app. Bar. in l. de pupillo. §. si quis
22 ipsi prætori. ff. de nou. ope. nū. Per quę iura † doc. in variis locis concludunt impeditum nō excusari, nisi de impedimento expressè protestet. ad idem facit tex. in l. ij. ff. de nau. fœno. & in l. mulier. ff. de lege commiſ. Et iō gl. in c. cupientes. §. quod si p viginti. in ver. propositū. de elec. lib. vj. determinat q impeditus in termino actum expedire, dēt de impedimento protesta
23 ri, ne de negligentia notetur. Et ibi Ge. infert q si † appellans, q non hēt copiam iudicis non protestetur de impedimento appellatio remanebit deserta sine spe restitutionis. sequitur Ale. ps. i. 9. Viso processu. lib. j. cōsi. 154. Viso processu. co. fi lib. ij. & in l. pperandū. §. finautem vtraque. C. de iu. Et omissis pluribus alijs sit bus ad terminos nros facit quod decidit Alex. psi. 152. Viso themate suprascripto & allegationibus. lib. vij. vbi concludit impedimentū pestis & guerræ non excusare impeditum à cursu præscriptionis, nisi fuerit de impedimento, p testatus. Quia aliter probare non poterit se fuisse inchoaturū iudicium, si pestis non fuisset, allegat & alios ita tenere in c. ex transmissa. de præscrip. & do. Ant. in c. cum non liceat. eo. rit. ¶ Contrariam opinionem q non sit necesse protestari tenent Ale. & do. Iaſ. in l. ij. §. quod diximus. ff. si quis caut. per illum tex. qui non exigit nisi impedimentū. Et subdit Alex. q prote-
24 statio † fit ad demōstrandū impedimentū & animum impediti. Vnde si alio modo pōt apparere de impedimento, & de animo, satis erit, quia nihil refert qd ex æquipollentibus fiat. Et ponderat do. Ale. istud voluisse ibi Bar. dū dicit q cōsuetudo est q fiat huiusmodi protestatio. Et alibi Bart. dicit q est de cō silio q impeditus protestetur. ita Bar. in l. ij. §. dies. ff. qñ app. sit. vbi dicit, licet qñ stat per iudicem non currat tps appellonis, tamen consulo q appellans interponat appellonem in termino, & protestetur corā honestis personis. sequitur Lanfr. de Oria. in tract. de arbit. q. xx. ¶ Et hanc partem sequitur Aret. consi. 162. Verum est. col. iij. vbi decidit q impedimentū proueniēs ex persona creditoris excusat debitorem à mora, ēt q debitor nullam fecerit protestationē. ꝯ Pau. de Ca. in l. ad diē. ff. de verb. ob. & in l. si reus paratus. ff. de procur. Idem videtur tene
25 re Bal. in addi. Spe. tit. de app. ver. non fallunt. dum dicit, † q protestatio coram iudice appellonis dēt fieri de consilio. si de consilio, ergo sm do. Iaſ. ad bn esse dicit Ang. in authē. sed lis. C. de tēpo. app. q appellantes ad Papā puisant ad portā auditorij, p causa introducenda in cōsistorio, & si hostiarij denegant eis introitū solent, prestari in psentia testiū, rogantq; notariū, vt de, ptestatione & impedimēto officiat instrm. Pōdera sm Iaſ. verbū, solent, ergo nō de necessitate iuris cōis. Et ita ēt tenet Pan. in d. c. ex transmissa. dicens vtile esse, q fiat protestatio. & ita ēt dicit ibi Inn. licet ꝯdicentes maiè eum allegent, p se. Idē vult Panor. in c. plerunque, de reſc. dicens q impeditus dēt probare feciſſe diligentiam adversus impedimentū, q diligentia probat p protestationē. & sic protestatio est de forma probatoria, non de forma essentiali. Et istud expressè vult Pau. de Cast. in cōsi. 21. In cā desertionis. col. pe. dicens q impeditus, p sequi appellationē in termino anni, restitui dēt, dato q de impedimento fuerit, ptestatus. Idē ꝯcludit. d. Iaſ. in d. §. finautē vtraq; subdit tñ q cautius est, ptestari pp multa iura, quæ exigunt protestationē: & sic pertrāsit more suo nō rndē do contrariis, nec se resoluendo. ¶ Sed Io. de Imo. optimus le gū interpres in d. c. fi. de app. quem ibi sequūtur do. Phi. de Peru. & Car. Alexan. dat doctrinam. Aut impedimentum procedit facto iudicis, & tunc opus est, ptestari. ita procedat text. in d. c. fi. & in d. l. ij. & in d. §. si quis ipsi prætori. & gl. in d. c. plerunque. Aut impedimentum procedit ex persona eius qui debet actum facere, puta quia est infirmus vel absens ex cā probabili, & tunc non est necessaria protestatio l. quæsitum. ff. de re iu. d. l. j. cū simil. ff. ex quibus cau. maio. quæ iura nō exigūt vl lā, ptestationem. Aut impedimentum provenit à casu fortuito, vt quia occurrit guerra, pestis, tēpestas, & tunc ēt sm eum nō est necessaria, ptestatio. licet Bar. in d. §. quod diximus. vr velle ōrium, quod non est verū, vt s. demōstraui. Mouetur Imo. per tex. in l. qui cōmeatus. ff. de re milit. vbi probatur, q sufficit impeditum ante impedimentum feciſſe debita præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

paramenta, ex quibus potuisset actum expedire, si impedimẽtum non superuenisset. Mouetur etiam per tex. in d.l.ij. quam s. induxi. ¶ Sed ista doctrina est defectiua, quia non concludit casum imped menti prouenientis facto aduersarij. Item non est vera indistinctè in primo membro, quando impedimentum procedit ex facto iudicis, vt patet ex s. dictis & j. dicendis. Vnde magistraliter procedẽdo subiicio regulam cum fallentiis. Impeditus in termino actum facere excusatur dato ꝙ non fuerit de impedimento protestatus. Et sic regula est ꝙ protestatio impedimenti non est necessaria. d.l.ij. ff. si qs caut.

26 † Et pondera ꝙ loquitur tam de impedimento prouenient̃e à casu, quã ex persona iudicis, vel citati. ad idem text. in l.j. §. si reus. ff. de eo per quem fact. erit. qui loquitur de impedimẽto causato dolo & facto aduersarij. ad idem tex. in l. arbiter si calendis. ff. de arbit. qui loquitur de impedimento causato propter mortem iudicis, & etiam facto aduersarij. quem text. latius induxit Are. in dicto consi. 162. ad idem tex. clarissimus in l. quibus diebus. in princip. ff. de condit. & demonst. vbi legatarius impeditus facto hæredis parere conditioni excusatur, dato ꝙ nullam impedimenti protestationem fecerit. possem aliis iuribus comprobare, sed non expedit. ¶ Et hęc conclusio maximè vera est, vbi impedimentum foret notorium, & diligentia aduersus impedimentum nihil proficeret. secundum Paul. de Cast. consi. 286. Visis his quæ superius narrantur. col. pe. aliàs est consi. 209. vbi loquitur de impedimento pestilentiæ, & dicit non currere præscriptionem, etiam ꝙ nulla facta fuerit protestatio, quia non tenetur quis facere illud quod factum non releuat. l.fi. ff. quis ordo in bono. poss. ſerue. Adducit etiam tex. in d.l. arbiter & l. ij. cum glo. in fin. ff. si quis in ius vocat. non ierit. quæ iura loquuntur in terminis nostræ quæstionis. cum igitur ꝓbari possit impedimentum, videtur ꝙ protestatio sit frustratoria. Et consuluit Card. consi. 128. inci. In quæstione quæ vertitur cõtra And. ꝙ tempus anni datum vasallo ad peteudam inuestituram à nouo domino non currit impedito, etiã ꝙ de impedimento non fuerit protestatus. Allegat glo. Iaco. de Belu. & Feudistas in c.j quo tempo. miles.

¶ Fallit primò quando impeditus vult facere actum in alio loco & coram aliis personis, quam coram illis coram quibus tenebatur, tunc debet protestari ꝙ ibi & coram illis personis actum facit, quia est impeditus coram personis, & in loco à iure deputatis illum actum expedire. & ita procedit tex. in d. ca. fin. & in d.l.ij. & in d. §. si quis ipsi prætori. & in c. pastoralis. de of. ord. sic etiam intelligo. l. si reus paratus. & quod ibi not. ff. de procur. & tex. in l. fi. C. de vsu. pup. Ratio huius fallentię est, quia eum ille actus possit fieri & pro libito voluntatis, & ex necessitate impedimenti: item ex diuersis causis & ad diuersos fines, ideo requiritur protestatio animi declaratoria, vt sciatur ꝙ ex necessitate & ad certum effectum actus ipse expeditur. ita dicit Imperator in d.l. fi. ibi, voluntatis vestræ rationem declaratæ. &c. ¶ Est verum ꝙ Are in d. consi. 162. aliter intellexit tex. in d.l. si reus paratus. & in d.l. fi. Inquit. n. quando ex facto suo quis vult non solum se excusare à mora, sed etiã vult nouum ius acquirere in præiudicium aduersarij, vel aduersarium constituere in mora, requiritur protestatio. d.l. si reus paratus. & l. Labeo. ff. de nau. fœno. Secus si solum velit à mora excusare, tunc enim non requiritur protestatio, oblatio, nec consignatio l. si fundum. §. fi ff. de lege commis. & no. in l. ait prætor. §. sed hodie. ff. de mino. Nec obst. tex. in l. fi. ff. de lege commis. quia secundum Are. ibi narratur facti contingentia. non autem ponitur iuris ministerium. Et ꝙ ad excusandũ à mora non sit necesse debitorem protestari, consuluit Alex. consi. 92. Perspectis his. col. pen. lib. j. licet Bart. in l. in illa. ff. de constit. pecu. voluerit contrarium contra quem recolo aliàs me fecisse amplum consilium. Et secundum hunc sensum Are ti. habes secundam fallentiam, tamen magis mihi placet præmissa declaratio, quia quoties fit consignatio, & depositio, videtur necessaria protestatio, si talis consignatio & depositio, debet effectum parere. d.l. fi. de lege commisso. Tertiam fallentiam ponit Cardina. in d. consilio. 128. Sed quia non credo eam veram & confunditur ex præmissis, ideo non refero.

27 ¶ Septimò dubitatur, an † teneat processus factus contra citatum ad locum non tutum. In hoc articu. etiam plures casus sunt considerandi. Primus est, quando constat notoriè locum

28 non esse tutum, & tunc processus est nullus, quia citatio † continens notorium grauamen est ipso iure nulla. cle. pastoralis. §. pisana. de re iu. & ita concludunt Inn & alij. in c.ij. de dila.

29 ¶ Secundus † casus est, quando non constat notoriè, tamen iudex scit locum non esse tutum, & tunc etiam processus nõ valet. l. quæsitum. vbi Barto. de re. iud & ita etiam tenet Bart. in l.ij. ff. de in ius voc. in fin. & in extrauag. ad reprimendum. in ver. neglexerit. & in l.j. C. quomodo & quando iudex. Est verũ ꝙ Bar. in. l. fi col. j. ff. de in int. rest. intelligit istud procedere quo ad sniam diffinitiuã, secus quo ad interlocutoriam, quam scia iudicis, habentis notitiam impedimenti nullo modo annullat fm eum. Sed contrarium tenent gl. d. Ant. Pan. & Fel. in c.ij. in gl. in versi. ineuitabili. de testi. cõcludentes examinationem testium esse nullam, si iudex sciebat citatum ad videndũ recipi testes nõ posse venire. rex. in d.l. quæsitum. & in c. si duobus. de app. & not. in c querelã. de procur. & in istis duobus casibus idem consuluit Gem. cõsi. 135. exordiẽte. Opponitur ꝙ d. Alf. ¶ Scias tñ ꝙ licet scia iudicis de impedimẽto ꝓs annullet processum, & sniam, tñ scia iudicis de impedimento testiũ nõ hẽt vitiare processum neque sniam, fm Bald. in c. vltra tertiam, & ibi Fel. col. ij. de testi. ¶ Tertius casus est, qñ neque notoriè constat de impedimento, neque iudex hẽt notitiam ꝙ locus sit contagiosus, vel citatum fore aliter impeditũ. & isto casu doct. *communiter* concludunt processum valere, nisi citatus compareat, & accipiat de impedimento, & vbi non audiatur, appellet, fm gl. Bar. & cõiter scribẽtes in d.l. quæsitum. per tex. in d.l. fi. ff. de in integ. rest. vbi dr impeditum esse restituendũ. ergo processus, & snia valent. Idẽ firmant Pan. & Can. in d. c.ij. de test. & idẽ ꝓcludit d. Phil. de Peru. in d. c. ex parte. de app. per tex. clarum in c. constitutus. eodem tit. vbi dr impeditum per vim debere appellare, ergo gesta valẽt. ad idem tex. in d.c. querelã. cum gl. de procu. & in l. quia absente. ff. eo. & l.j. C. ex quibus cau. maio. bñ facit tex. in c. cũ Bertholdus. de re iu. Hinc dicit text. c. venerabilibus §. porrò. de snia excõi. lib. vj. ꝙ

30 † impeditus comparere propter contumaciam excõicatus dẽt absolui, ergo ligatus erat. Est bñ verum ꝙ facillime constituto de impedimento absoluendus est, fm glo. in c. quisquis iiij. q. v. in c. ij. vbi latè Felyn. post alios de test. cogen. & in c. P. & G. post Inn. de off. delega. Et ista opinio est *eorũ*: quicquid dixerit Spe. tit de cõtu. §. pen. ad fi. vbi tenuit ꝙ constito de impedimento nõ sit opus absolone. & eũ sequuntur Ho. & Bal. in d.c. fi. Quorum opinio potest procedere in foro poli, non in foro fori, fm Pa. in d.c. ij. quia quo ad Deum constat impeditum nõ deliquisse. c.j. de re iu. lib. vj. Itẽ pt procedere qñ impedimẽtũ erat cognitũ iudici, per ea q̃. s. dicta sunt. Item põt ꝓcedere in excõicatione lata pro contumacia de præterito, prout loquitur tex. in d. §. porrò. secus in excõicatione lata, ꝙ cõtumacia de futuro, vt si iudex citet aliquẽ sub pœna excõicationis latæ snię seu cum cla, in quã pœnã exnunc, put ex tunc in his scripris proferimus si inobediens fuerit, nã talis snia non

31 ligat impeditum, quia nõ † dr inobediens, qui fuit impeditus parere. fm gl. in c. quam sit. in verb. distulerit. de elect. lib. vj. Et licet Pan. in d.c.ij. intelligat istud vltimum, qñ ex verbis sententiæ apparet de intentione iudicis volentis punire solũ contemptũ, vt quia dixerit si contẽpseris, si distuleris, si inobedies fueris, si parere recusaueris & similia. Tamen ego credere gñaliter istud procedere, quia volũtas iudicis debet esse talis, quæ

32 velit punire contemnentem tiñ, aliàs iniusta foret, ergo talis præsumit̃ qualis esse debuit, vt not. in l. ex eo. ff. de vulg. & pupil. Et propterea dicebant Bal. & Host. ꝙ snia excommunicationis non ligat impeditum ex defectu voluntatis non ex defectu potestatis, & isto mõ saluari poterit opinio d. Ant. & Pan. in c. Odoardus. de solut. dicentes non esse opus absolutione, vt dicebant Inn. Host. & Bal. nam in sententia lata pro contu-

33 macia de futuro isti rectè sentiunt. ¶ Octauò dubitatur, † an citatus ad locum non tutum possit antequam excipiat de loco nõ tuto appellare? Et istam dubitationem intelligo in casibus, in quibus processus valet contra non comparentem, aliàs qõ esset inutilis. Pan. in d.c. ex parte. refert octo opiniones. Tu verò resolutè loquendo quantũ ad terminos nr̃os facias conclusionem, ꝙ vbi locus nõ est tutus sibi hẽc ꝓcuratori, aut sibi nec causæ liberè põt citatus appellare coram honestis personis, iuxta formã. c. si iustus metus. de ap. Si verò cõparat per se vel per procuratorem, teneõ ꝙ prius dẽat ꝓponere exceptionem loci non tuti. Quæ si non admittatur, liberè postea poterit appellare. Ita ego intelligo tex. in d.c. ex pte. licet Pan. & quidã alij propter verbũ, liberè, ibi positũ velint ꝙ etiã ante

34 ꝓpositã exceptionẽ possit appellare, quãs, ut teneretur prius excipere, non diceretur hr̃e liberã facultatẽ appellandi, vt not. in c. licet eps. de præben. li. vj. cũ aliis ad hoc adductis per And. Sicu. in c.j. de of. ord. Quia rñdeo ꝙ illud verbũ, liberè non fuit ibi positũ respectu exceptionis ꝓponendæ, sed respectu probationis faciendæ. nam ibi tenebatur excipiẽs ꝓbare exceptionem loci non tuti, modo si absque ꝓbatione non admittatur exceptio, quã tutè nõ pt ibi probare, poterit liberè, i. absque iustificatione exceptionis appellare, vt sonant verba literæ, ibi nisi iudices locum assignẽt idoneũ, & securũ. Illa enim exceptio, nisi, limitat liberam potestatẽ appellãdi. si ergo nõ licet appellare qñ iudex vult renocare grauamen, necessariò dicendum

dum est ꝙ grauamen sit prius proponendum. ¶ Secundum iu

35 diciale pestis † priuilegium est, quia facit dormire instantiã do nec pestis ipsa vigilat, iuxta scripta. s. in vj. priuilegio contractuum. Vel dato ꝙ instantia currat, tanquam tempus instãtiæ sit continuũ, vt no. in l. properandũ. in princi. per illum tex. C.

36 de iu. tamen † impedito propter pestem aduersus lapsum instantiæ competit restitutio in integrũ, secundum Maria Socy. in c. pe. articulo. xxiij. de iu. quem refert & sequitur Io. Firm. in tract. de gabel. q. xxv. ij. parris. & idem firmat Socy. consi. xxxi. Prosequendo ordinẽ. co. iiij. li. j. per tex. in l sed si per prętorẽ. §. ait prætor. ff. ex quib. cau. maio. & in l. ij. ff. si quis cau. & facit quod de restitutione huiusmodi scribit Alex. consi. 42. In cau

37 sa & lite. co. iiij. li. iij. ¶ Tertium priuilegium est, quia † pestis impedit cursum fatalium quæ antea currere non inceperant, secundũ do. Phil. de Peru. in c. ex ratione. in v. impedimento. versi. quartò quæritur. de app. Si autem iam currere inceperãt perseuerat eorum cursus, secundũ gl. in cle. quandiu. in versi. aliàs. de app. tamen decurso primo fatali ipso iure & absque vl la restitutione datur secundũ. c. quã sit. de app. l. fin. §. illud. C. de tempo app. & in auth. de his qui ingredi. ad app. §. si quid tamen. declarat idẽ. d. Phil. in d.c ex ratione. in primo & vltimo

38 impedimento. ¶ Quartum priuilegium, quia † legatus cui causa commissa fuit decidenda & cognoscenda in certo loco, poterit propter pestem omissa forma mandati alibi de illa causa cognoscere & diffinire. c. statuimus. de of. dele. li. vj. & faciunt quæ dixi. s. in viij. & xv. speciali primæ particulæ. Et per illũ tex. Fel. in c. cum dile. colũ. xvij. vers. limita septimò. de resc. determinat formam posse adimpleri per æquipollens, quando propter periculum verè impleri non potest. ¶ Quintum pestis iu

39 dicia le priuilegium est, quia fugitiuus propter † pestẽ potest jus dicere in aliena diœcesi & alieno territorio in quo morã trahit, cle. j. §. eisdem. de foro competen. Quod est verum si in aliquo loco suę diœcesis per se, vel per alium non possit ius dicere, vt puta si tota sua diœcesis sit contaminata, ita ꝙ subditi qui in alienam diœcesim confugerunt, non habeãt tutum accessum pro iustitia obtinẽda ad aliquem locum propriæ diœcesis, aliàs secus, vt ibi probatur. Item verum est petita licentia ab ordinario illius loci, licet non obtenta vt eo. c. §. volumus.

40 Sed potest probabiliter dubitari, an possit † ius dicere inter subditos qui ratione delicti vel contractus possunt conueniri coram ordinario loci, in quo fugitiuus propter pestem morã trahit? Et videtur ꝙ non, quia istud priuilegium concessum fugitiuo debet intelligi sine præiudicio ordinarij, vt dicitur in d. cle. j. §. fi. & in c. super eo. de of. dele. Ratione autem delicti vel cõtractus iurisdictio fuit acquisita ordinario loci. c. fi. de for. cõp. l.j. C. vbi de crimine agi opor. ergo ab eo non dẽt auferri per fugitiuũ. Et quia istud priuilegiũ ꝓcessum est ne subditi ob defectũ iustitiæ damnũ patiantur. d. clemẽ. i quæ ratio cessat quando ab ordinario loci delicti vel contractus possunt consequi iustitiæ complementum. ¶ Sed præmissis non obstantibus contrarium videtur verius, quia expulsi à peste vel à tyranno. (Nam dispositio dictæ cle. procedit in quocunque violenter expulso, secundum Ang. Paul. de Cast. & Mod. in l. fi. de iu ter expulso, secundum Ang. Paul. de Cast. & Mod. in l. fi. de iu risdi. om. iud. & Inn. in c. nouit de iu.) possunt omnia quæ possident exercere in suo territorio vel d œcesi, si ibidem residerẽt. d. §. eisdem. & ibi glo. & Card. in versi. omnimodam. In sua autem diœcesi possunt præuenire ordinarium loci contractus vel delicti. d.l.j. & c. significasti. de foro comp. ergo &c. Et ita determinant Io. de Ligna. & Car. ibi. in ix. quæst.

¶ Ad contraria respondetur. Ad primum dico ꝙ præueniẽdo ordinarium loci non tollit ius ipsius ordinarij ratione priuilegij. sed ratione suæ diligentiæ, qua fuit vsus prævenien-

do. Vnde cum fuerit vsus iure suo, ei non dicitur intulisse iniuriam. c. cum ecclesia Vulterana. de elect. l. iniuriarum. §. j. ff. de iniur. ¶ Ad secundũ respondetur, ꝙ non tam fauore subditorum, quàm etiam ipsius expulsi concessum fuit, vt ibi & in princi. canonis probatur. vnde cum militet fauor expulsi & ratio priuilegij, militabit dispositio, licet cesset fauor subditorum. l. si ventri. ff. de priuileg. credi. §. affinitatis. institu. de nuptiis. Intelligas tamen ista procedere si vterque, actor & reus sint subditi ipsius expulsi, secus si alter tantum, secundum glo.

41 & *communiter* scribentes ibi in versi. subditos. Item † intellige si vterque sit subditus expulsi ratione domicilij, secus si ratione delicti vel contractus tantum, quia tales non dicuntur ꝓpriè subditi. fm Car. Imo. & cõmuniter alios ibi. Et ꝙ subditi ratione contractus vel delicti, non dicantur propriè subditi, tenet Pan. in c. nuper. de sent. excom. & ex pluribus cõprobat Fel. in c. fi. col. xij. de foro cõpe. quem videas. ¶ Sextum priuilegium est, quia licet de iure ciuili sit gradatim appellandum. l. Imperatores. ff. de app. l.j. ff. quis & à quo. & etiam de iure cano. præter quã ad Papan. c. dilecti filij. vbi latè per doc. de app.

42 Tamen † si iudex, ad quem gradatim deuoluitur appellatio, esset in loco pestifero, posset appellari ad alium omisso medio. Ita voluit Bar. in l.j §. si quis ff. de app. & in l. vbi absunt. ff. de tuto. & curato. datis ab his. & Roma. consi. 501. ad fin. Fely. post Pan. in rub. de app. col. iiij. per tex. in c. si is cui. & & in c. fi à subdelegato. de offi. dele. lib. vi. ¶ Septimum priuilegium, quia licet iudex causarum ciuilium non possit cognoscere de causis criminalibus, nec econtra iudex criminalium de causis ciuilibus. l. folemus. § latrũculator. ff. de iudiciis. Ta-

43 men † tempore pestis in absentiam & fugam alterius, alter qui permansit poterit de causis ad absentis iurisdictionem spectantibus cognoscere & terminare, secundum Ang. in l. si vacantia. C. de bonis va. lib. x. quem refert & sequitur Fel. in c. querelam. col. fi. de iu. iu. ¶ Octauum est, quia licet regulariter

44 † testes ante litem contest examinari non debeant eodem tit. vt lite non contest. tamen existentes in loco contagioso recipi possunt ante litem contest. iuxta formam. c. quoniam frequenter. vt lite non contestata. quia probabiliter dubitari potest de illorum morte, vt toties dictum fuit per tex. in l. vel

45 per insidiosa loca. ff. de dona. cau. mor. ¶ † Nonum, licet clericus nõ possit perhibere testimonium, nec in testem recipi coram iudice seculari sine licentia sui superioris, vt traditur per Inno. Pan. & Cano. in c. si q testium. & in c. cũ nũcius. de testi & per Pan. in c.j. de iura. calum. Tamẽ fallit in clerico infirmo morbo pestilentiali, secundum Ang. in l. cum hi. §. transactiones. ff. de trãsac. per tex. in l. quoties. C. de naufrag. lib. xi. Et idem dicerem, in clerico existenti in loco infecto absente superiore, cum possit esse periculum in mora si differatur examen. per ea quę dixi supra in quinto priuilegio. j. particulæ. &

46 in iij. ij. particulæ. ¶ † Decimũ priuilegium est, licet enim laicus nõ possit spiritualia tractare. c. decernimus. de iudic. tamen põt absoluere excõmunicatum constitutum in articulo mortis, secundum gl. in c. postoralis. vbi Pan. & mod. de of. or. & in c. à nobis. ij. vbi etiam Pan. de sent. excom. Et sic poterit absoluere pestiferatum ab excommunicatione, quia ratione infirmitatis pestilentialis dicitur constitutus in articulo mortis, secundum Bar. & Mod. in l.j. C. de sacrof. eccles. Dicentes eum

47 † dici constitutum in articulo mortis cui verisimiliter est proxima mors, vel ratione periculosæ infirmitatis, vel quia imminet iustus naufragii, vel latronum timor. & hoc etiam voluit Bal. in d.c. pastoralis. bene facit tex. in l. alumnæ. §. fi. ff.

48 de adimen. legat. Eadem † ergo ratione videtur dicendum ꝙ laicus possit audire confessionem pestiferati, quia dicitur constitutus in articulo mortis per prædicta. Quod autem laicus possit audire in confessione constitutos in articulo mortis, tenent gl. & omnes scrib. in d.c. pastoralis. & in c. veniens. de trãsactio. & est tex. in c. quem pœnitet. dist. j. ¶ Quod ego intelligo verum vbi sacerdos tunc haberi non possit, quia in defectũ & propter imminentẽ mortẽ hæc ptãs laico concedit, &

49 non aliàs. dicto cap. quem pœnitet. ¶ † Item intelligo dummodo postea habita sacerdotis copia reiteretur confessio, alias non iuuaret, secundum Host. in sum. de pœn. & rem. §. cui confitendum. in fi. Caueant tamen existentes in loco contagioso, ne differant confessionẽ vsque quo reperiantur infecti, vt

50 illo prætextu confiteantur laicis, quia † constituti in necessitate ex propria culpa non sunt digni misericordia. l de die. l. fi de iussor. §. qui necessaria ff qui satisd. cog. ¶ Et licet laicus possit audire confitentem, non tamen potest absoluere, nec tam ciro Deus mouetur ad miserendum confessis laico quàm confessis sacerdoti propter absolutionem semel à suo vicario

51 impartitam, vt probatur in dicto cap. quem pœnitet. ¶ † Item quòd de absoluto ab excommunicatione per laicum tẽpore pestis intelligo verum si oblata facultate illã postea iterũ à superiore impetrauerit, aliàs si data opportunitate non petierit se à superiore absolui ipso iure in eãdẽ reincidit snĩam. c. eos. de sen. excom. lib. vj. ¶ Vndecimum datur priuilegium.

52 Quia † licet sententia sit ferenda à iudice ordinario sedente pro tribunali in loco maiorum. l. cum sententia. C. de sent. & int. om. iu. teneaturq; iudex in loco publico & solito ius dicere. l. pen. ff. de iust. & iure. Tamen tempore pestis poterit ius dicere ad fenestrã domus suæ, vel vnius turris, litigantibus existẽtibus in via publica, vel i curia domus suæ, fm gl. in l.j. C. de sent. ex peric. reci. & ibi Bal. & seri. sequuntur. & idem voluit d. Iaſ. in l. fin. C. de rest. ¶ Quod est verum si partes fuerint citatæ ad illum locum, aliàs sententia non valeret, secundum Sal. in d.l.j. per tex. in l. si vt proponis. C. quomodo & quando iudex. Ideo consilium erit quòd tempore pestis iudex eligat tribunal in domo sua, vel in aliqua turri, in qua ius dicat ex fenestra, & faciat scribi in actis, quòd eligit illum locum propter periculum pestilentiæ, vt docet Bal. & Saly. in d.l.j. C. de sent. ex peri. reci.

v. cq. infra n. 116. pag. 403. stling est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶De remediis præseruatiuis contra pestem. Cap. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Causa remota remouetur effectus.*
2 *Pestis tempore eligendus est locus saluberrimus, in quo quisquis cupit ab ea præseruari, domicilium sibi eligat.*
3 *Minor quemadmodum consequitur restitutionem aduersus restitutionem rei eo quòd fuerat maiorum suorum, ita & prædij eo quòd situm sit in loco salubri.*
4 *Vendens prædium in quo propter aeris amenitatem cadit affectio, an & quando possit ex conuentionis talis contractus argui simulatus, si vendens alia habet prædia.*
5 *Aeris salubritas qualiter dignoscatur.*
6 *Aqua inter cætera est apprimè vsui humano necessaria.*
7 *Aqua fœtida nihil deterius. vsque ad nu. 20.*
8 *Aqua quæ Stygos kydor nuncupatur in Arcadia sola vngula mulina conteneri potest: ea ferunt necatum Alexandrum.*
9 *Aquarum ratio quare aliæ sint salsæ, aliæ pingues, aliæ venenosæ.*
10 *Fontium quorundam & fluminum natura oleum emittentium in Cicilia, India & olim Papiæ, ac aliis regionibus. nu. 11. 12. 15. & seq.*
13 *Aquæ bonitas & salubritas quib. signis cognoscatur. 14. 16. 17. 18. 19.*
20 *Aquarij & aquarum custodes, an & quando sint immunes ab oneribus personalibus.*
22 *Aquæ cursus, an & quando faciat dominos agrorum per quos defluit esse immunes ab oneribus extraordinarijs, quæ pro illis prædijs imponuntur.*
23 *Aqua pub. an & quãdo traduci possit per agros priuatorum ipsis inuitis. & de materia vsque ad nu. 27.*
24 *Aquam priuatam nemini licet per fundum alterius eo inuito traducere, nisi statuto loci aliter caueatur.*
27 *Aqua publica ne vinuatur, corrũpatur, deteriórve fiat, datur actio cuilibet de populo aduersus contrafacientes.*
28 *Priuilegium alicui concessum fauore publico non extenditur ad ea, per quæ poblica vtilitas læditur. 29.*
30 *Priuilegia publicæ vtilitati damnosa non sunt recipienda.*
31 *Aquam publicam, ad quam pro incolarum vsu acceditur spurcãtes, qua pœna puniri debeant. 32. & eq.*
35 *Aquam priuatam spurcantes tenentur domino actione iniuriarum, & ad interesse.*
36 *Aqua vt possit haberi, ad vsum publicum, potest collecta imponi vel certum datium de nouo constitui. & seq.*
39 *Pecunia deputata ad vsum pub. an possit in alium vsum conuerti.*
40 *Datium nouum, an & quando possit ciuitas exigere. & seq.*
43 *Priuilegium immunitatis ab omni munere, an eximat priuilegium ab oneribus, quæ imponuntur pro aquis pub. habẽdis vel aquæductibus purg.*
44 *Ecclesia, an & quando teneatur ad onera, quæ imponũtur pro aquis pub. habendis vel aquæductibus purgandis.*
45 *Aquæ ductum per quem aqua publica labitur purgare vel riuos purgare qui teneantur. 47.*
46 *Pedagia colligentes qui tenentur itinera & vias tenere secura, si id non faciant, quæ pœna puniri debeant.*
48 *Cloacarum vsus ad fœtores removendos à ciuitate est inuentus.*
49 *Cloaca quid sit. Et ibi, quid etiam veniat appellatione cloacæ.*
50 *Pestem vt plurimum causat cloacarum penuria.*
52 *Auenionensis ciuitas est magnifica.*
52 *Cloacas pub. an & quando quis possit construere.*
54 *Vias pub. nemini licet impedire. & an & qũ habentes molendina possunt ad ea ducere aquas per vias pub. nec iuxta eas facere clusas.*
55 *Cloacæ publicæ expensis cuius reficiẽ & purgari debeant.*
56 *Cloacarum vsus ne impediatur, deteriórve fiat prouisum est cuilibet de populo tam interdicto prohibitorio quàm restitutorio, ne quid in ipsas immittatur. Et cui competat interdictum de cloacis. 57. 58. & 59.*
60 *Cloacarum causæ coram quo iudice agitari debent.*
63 *Cloacas quo tempore & qua parte temporis liceat aperire. nu. 65.*
64 *Aeris corruptio faciliter ex fœtore causatur, præsertim tempore æstiuo.*
66 *Actio in factum competit vicino contra vicinum in domum suam fœtorem immittentem.*
67 *Cloacam priuatam, cui & in quo loco liceat construere.*
68 *Sterquilinium, per quod putredo descendat in vicini ædes, an possit quis facere in proprio fundo. 78. & 79.*
69 *Cloacam priuatam, an & quando liceat immittere in publicam.*
70 *Cloacan purganti vel reficienti, an & quando obstet noui ope. nunc.*
71 *Cloacam nouam vel nouum riuum facienti, an & quando possit nunciari nouum opus.*
72 *Interdictũ de cloacis vtilius ac fauorabilius est quàm interdictũ de riuis.*
73 *Interdictum de cloacis, an & quando competat ei, qui vi vel clam possidet cloacam.*
75 *Pestis vt plurimum originem sumit à locis, vbi coria sinũtur iacere sicut Auenione in vicinia, quæ porcataria dicitur. Et vbi lauantur vegetes, in quibus fuerunt vina fœtida, & aqua illa immittitur in viam pub. 76. Et vbi lauatura ollarum, & scutellarum descendit in viam pub.*
77 *Seruitus proijciendi non extenditur ad illum qui proijcit vrinam, stercora, & huiusmodi fœtentia ex fœtore quorum domus quæ seruitutem patitur, reddatur pestilentiosa.*
81 *Aquam quæ ex restagnatione nocet vicinis, an liceat retinere in agro rustico. Et ibi, an in via publica.*
82 *Aedificare, an cuipiam liceat, si ex ædificio restagnet aqua in via publica, quæ cito corrumpitur.*
83 *Finum seu lętamen, an liceat in via publica tenere. Et an liceat simum nere iuxta murum communem, aut alienum. nu. 84.*
85 *Viam publicam, an liceat paleis seu alio quouis stramine, vt ibi marcescat, impedire seu deturpare.*
86 *Pelliparij, sulpharij & id genus negotiatores, an & quando possint in domo suas artes exercere. Et an dominus proprietatis possit prohibere vsufructuario ne huiusmodi artes exerceat in domo. 87.*
88 *Animalia fœtentia fera venenosa, vel aliàs quòlibet nociua non sunt in ciuitatibus tenẽda. Et qua pœna puniantur circunferentes talia animalia si alicui damnum intulerint. 89. & 90.*
91 *Vias publicas qui & quando teneantur purgare. & seq.*
94 *Domorum conductores seu inquilini, an & quando teneantur reficere & purgare viam iuxta eorum habitationem. Et quid si à repub. coasti fuerint ad expensas purgationis, an poterunt illas ex pensione deducere. nume. 95.*
96 *Aquam vel aliud quidpiam immundum in viam proijcientes qua pœna puniantur. nu. seq.*
98 *Sepulchra quam ob causam à maioribus nostris sint inuenta.*
99 *Sepulchra in ciuitatibus construentes qua pœna affici debent. Et ibi quomodo puniantur magistratus patientes talia fieri. Et an possit quis monumentum in via publica construere. 100.*
101 *Creditores defuncti, an possint petere sibi satisfieri antequam ipsius cadauer tradatur sepulturæ, seu illud petere loco debiti. & de materia. nu. sequen.*
102 *Vsurarij cadauer sepeliri prohibentes antequã vsuræ exortę restituant, an incidant in pœnam l. cum sit iniustũ, & authẽ. seq. C. de sepul. vio.*
106 *Interpellatio facta tempore exequiarum, an & quando constituat debitorem in mora.*
107 *Excommunicatos ad sepulturam sociantes, & qui eorum funeralia celebrant, excommunicationis sententiam incurrunt.*
108 *Parochianus sepulturam impediens, donec pro sepulturæ loco sibi satisfiat simoniæ delictum incurrit.*
109 *Parochianus, an & quando possit post exacta funeralia aliquid exigere pro exequijs & terra cimiteriata.*
112 *Parochianus, an & quando possit aliquid recipere a sponte dantibus pro sepultura. 113.*
114 *Funus per vim rapientes, aut alio quouis modo impedientes, ne sepeliatur, qua pœna sint puniendi & quid de sepulchrorũ violatorib. 115.*
116 *Sepeliendi officium, an & quãdo possit quis subire compelli.*
117 *Officium aliquod ignominiosum suscipere, an & quando possit quis cogi. nu. 118. 119. 126.*
120 *Sepeliendi officium suscipere coactus dicitur affectus maiori ignominia toties mundi.*
121 *Reipub. vtilitatis causa possint naues cuiuslibet priuati capi, item plaustra, boues, & alia animalia pro cõducendis blado, vino, & similib. ad exercitum, seu ad locum pestiferum. Et an non habentes huiusmodi animalia possint cogi ad ea emẽda vt ea reip. cõmodent. 122. & 123.*
124 *Respublica potest cogere ciuem vt equum vel asinum suum commodet pro conducendo fulsarium mitratum per ciuitatem, vel trahendum malefactorem ad caudam equi.*
125 *Reipublicæ vtilitatis causa, an possint cogi fabriti ad conducendum delinquentes ad carceres.*
126 *Carnificis officium, an cogatur vilis & abiecta persona suscipere. & supra. 117.*
128 *Defuncti hæres si sit vilis persona, an cogi possit ipsum defunctum tradere sepulturæ.*
129 *Pestis tempore, an & quando possit vilis persona cogi ad sepeliendum mortuos.*
130 *Damnatus ad mortem vel in metallũ, an possit cogi ad sepeliendos mortuos tempore pestis, vel suscipiendum carnificis officium.*
131 *Funeraria actio, an sit proprium actionis nomen. vide alia nu. seq.*
134 *Actio funeraria, an competat marito contra hæredes vxoris, vel contra eos ad quos reuertitur dos. Et an possit maritus pro impensa funeris mulieris retinere dotem pro rata. nu. 135.*
136 *Marito turpe valde est si mulier eius careat sepultura.*
137 *Appellari non potest ad finem, ne defunctus sepeliatur.*
138 *Noui operis nunciatio, an habeat locum contra facientem sepulturam pro sepeliendo homine iam mortuo.*
139 *Sepulturæ priuatio computatur inter maximas pœnas. 140.*
141 *Anatomia quo tempore fieri debeat.*
144 *Excommunicatorum cadauera, an & quando possint exhumari ex terra sacra, & in profanam sepeliri. nu. 145.*
146 *Vendentes carnes putridas, pisces corruptos, & cætera huiusmodi victualia fœtentia i, qua pœna plecti debeant.*
147 *Aromatarij vendentes quid pro quo, quomodo puniri debeãt. 150. 151.*

148 *Venditor*

148 *Venditor fructus qui in summitate calati vel ciste posuit bonos fructus & in medio malos corruptos, qua pœna puniatur.*
152 *Leprosi seu alio morbo contagioso affecti sunt extra ciuitatem abijciẽdi.*
155 *Timor seu suspicio mali euentus, ac etiam mortis, & si omni tempore eo tamen præsertim quo de peste dubitatur, ablegandus est à cogitationibus nostris.*
157 *Ludus & iocus necessarij sunt ad effugandos melancholicos affectus & cogitationes. In his tamen mediocritas est obseruanda & laudabilis. nu. 149.*
161 *Lenones, lenæ, & communes castitatis vastatores, sunt extra ciuitatem abijcienti, præsertim vbi de peste viget suspicio.*
163 *Meretrices tempore pestis expellendæ sunt extra loca.*
164 *Meretrix vicinis reclamantibus potest expelli de vicinia.*
165 *Mendicantes validi tempore pestis expellendi sunt extra locum.*
166 *Mendicantes validi, an possint cogi purgare vias publicas & plateas. nu. 177. & 178.*
168 *Filio qui potest ex industria parere sibi victum, an possit pater alimenta negare.*
179 *Peccatoribus publicis non arctatur quis eleemosynam facere. nu. 171.*
173 *Mendicantes qui medicaminibus tibias sibi intumescere faciunt, qua pœna sunt plectendi.*
174 *Debilitans se aut filium vel alium, vt habilius mendicetur, graui pœna venit plectendus.*
175 *Medici instruentes mendicantes validos qualiter se possint debilitare, qua pœna tencantur.*
180 *Nobilis non habens vnde statum suum & dignitatẽ seruare possit, pauper dicitur, licet habeat vnde viuere possit.*
181 *Annonæ ratio qualiter sit habenda. Et an possit collecta imponi pro ipsa habenda tempore caristiæ. nu. 182.*
183 *Ciuitas perfecta dici non potest quæ vacat pauperibus.*
184 *Priuilegia cessant, vbi pestis & bella vigent.*
185 *Necessitatis tempore, an possint cogi pecunias habentes illas reipublicæ mutuare, & quando.*
186 *Salarium nemini constitui potest de pub. pecunia sine licentia superioris nisi missis ad alienas prouincias pro frumento comparando tempore caristiæ.*
187 *Annonæ ratio vt habeatur possunt cogi ciues ad portandum singulo die certam bladi mensuram ad plateam, vt ibi vendatur.*
188 *Vendere rem suam nemo cogitur, nisi caristiæ tempore.*
189 *Statutum quilibet mercator teneatur intra certum tempus præsentare præfectis annonæ tot sextaria frumenti, an valeat.*
190 *Annonam vt in ciuitatem deferant, an & quando cogendi sint comitatenses. Et an equè grauandi sint remotiores vt propinqui. nu. 191.*
192 *Comitatenses si nequeant ciuitati subuenire tẽpore caristiæ an possint cogi vicini etiam alterius prouinciæ à suo superiore, vt eodem alimenta deferant.*
193 *Annonæ præfecti an possint ordinare, q̃ cuilibet qui portauerit frumentũ, vinũ, & similia ad vrbem, detur aliquod pretium pro suo labore.*
194 *Annonam, vt carior vendatur, impedientes quomodo sint puniendi.*
195 *Annonæ præfecti an & quando possint taxare pretium vini, frumenti, carnium & aliorum victualium.*
196 *Eleemosynam facere, an & quando diuites cogi possint.*
197 *Furari an & quando liceat pauperibus pro victu.*
198 *Annonæ seu victualium pretij taxatio an & quo tempore à præfectis annonæ fieri debeat. Et ibi qualiter puniri debeant qui ea pluris vendiderint quàm sit taxatum. Et qui si pluris non vendiderint, sed ementes fraudauerint in mensura. nu. 199.*
200 *Forensibus, an & quando possint ciues & incolæres vendere cariori pretio quàm habitatoribus.*
202 *Dardanarij qui dicantur, & qualiter & quando puniendi sint.*
203 *Monopolium faciẽtes quo annona carius vẽdatur, quomodo puniẽdi sunt.*
204 *Annonam vel aliquid aliud cariori pretio quàm valeat ementes, vt cæteri eodem pretio ad emendum incitentur, qui proprie impostores dicuntur, quo crimine teneantur.*
205 *Incantatores seu magi fructus pendentes arte damnata vastantes qua pœna affici debeant.*
206 *Agrorum cultura summè vtilis est reipublicæ, propterea fauore agriculturæ multa statuta fuerunt specialiter, quæ videre potes ab hoc numero vsque ad nu. 236.*
207 *Agricolæ vt operas suas congruis temporibus exequantur cogendi sunt ab annonæ præfectis.*
208 *Rustici an possint ab oneribus suis distrahi, & ad aliud obsequium.*
209 *Rustici qui dicantur. vide alia vsque ad nu. 212.*
212 *Rustici non tenentur dare gratis alimenta barisellis exactoribus & nũciis per comitatum incedentibus, nec ipsis animalia commodare.*
213 *Rustici, an cogi possint à feudatarijs vt tempore guerræ sibi pecunias dent pro equis emendis.*
214 *Rustici non possunt cogi vt alimenta præstent militibus, & alijs iter facientibus maximè iudicibus, imo episcopis sponte dantibus non sint acceptanda.*
215 *Rustici non tenentur hospitari milites cæteròsque iter agentes fauore publico, nisi per vnum diem & noctem.*
216 *Rustici seminum, vindemiarum, & messium temporibus excusantur ab omnibus muneribus extraordinarijs.*
218 *Rustici, an possint & debeant vexari pro debitis fiscalibus, quibus tenentur eorum domini.*
219 *Rustici cogendi non sunt pignori dare terras bonas & pecora creditoribus, à quibus mutuati sunt frumentum, hordeum, & similia.*
220 *Rusticis frumentum hordeũ & similia mutuantes non possunt vsurarũ nomine nisi octauam modij partem ab ipsis exigere, & siliquã pro quolibet aureo, immo nihil hodie ab ipsis vsurarum nomine exigere licet.*
221 *Rusticorum boues aratra & cætera instrumenta, an & quando possint pro executione iudicata pignorari. Et an ex conuentione possint pignori dari. 222*
223 *Rustici boues aut agri instrumenta violenter capiens, inuadens aut auferens, qua pœna puniatur.*
224 *Rustici agricultores, dum villas habitant, & agros colunt an detineri possint pro debito.*
225 *Rustici portantes pullos, oua, frumentum, & similia ad ciuitatem, vt ea vendant, non debẽt permitti diutius ibi immorari, si non inueniant cui vendãt, sed debent cogi reuertirus ad opera rustica & venalia apud aliquem vrbanum custodienda vel venalia reponere.*
226 *Rustici si litis causa agant vel conueniantur coram iudicibus ciuitatum est illis ius dicendum summarie & velociter. Et si plures sint litis consortes, an debeant omnes vel vnus ipsorum retineri & cæteri ad negotia remittendi. 227.*
228 *Rustici tempore messium urbes incolentes an cogi possint vt rus petant & blada secent.*
229 *Rusticitas rusticum excusat à vera contumacia.*
230 *Rusticus verè contumax excusatur à mulcta, quæ pro vera contumacia imponi debet.*
231 *Rusticus contumax, an contumacia non obstante poterit appellare.*
232 *Rusticus excusatur à dolo præsumpto, item à præsumpta vsurarũ fraude. & nu. 233.*
233 *Rusticos, an & quando liget regula, qui contra iura mercatur, in dolo esse præsumitur.*
234 *Rusticus testis qui contraria deposuit, an possit puniri pœna falsi.*
235 *Rusticus qui scripturas contrarias in iudicio producit, an possit productionem reuocare.*
236 *Rustico, an curræ tempus præsinitum ad agnoscendum bonorum possessionem.*
237 *Rusticus an & quando possit post litem contestatam opponere exceptionem declinatoriam quæ debet opponi ante litem contestatam.*
238 *Rusticum, an & quando excuset iuris ignorantia. & n. 244. 245. & se.*
239 *Rusticus an possit reuocare confessionem sui aduocati.*
240 *Rustica mater ad secunda vota transiens, an excusetur propter iuris ignorantiam, &c. 241.*
242 *Rustici, an & quando excusantur ab his, quæ sunt ad rigorem iuris conseruandum producta.*
251 *Agros desertos an & quando liceat vnicuique fauore agriculturæ propria auctoritate occupare.*
252 *Præscriptio rei immobilis, an & quando fauore culturæ agrorum currat spatio duorum annorum.*
253 *Præscriptio, an, & quando competat possessori malæ fidei de iure can.*
254 *Statutum q̃ suscipiens colonum vel massarium alicuius absque domini licentia teneatur ad omnia damna & interesse, an & quãdo valeat.*
255 *Emphyteusis ecclesiastica, an & quando trãseat in hæredes extraneos.*
256 *Emphyteusi finita an & quando teneatur dominus colonum pro primo pretio remouere. & seq.*
257 *Dominus volens emere à colono fructus rei locatæ, an & quando debeat cæteris præferri.*
263 *Opinio enimmmis ita est interpretanda ne reddatur elusoria.*
264 *Clericus an expelli possit à terra ecclesiæ quam ex sterili fecit fertilem, aut ex vinea quam ipse plantauit, licet propter delictum fuerit beneficio priuatus.*

ACcedo Nunc ad vltimã partẽ tractatus, videlicet ad iuridica remedia. In qua primò videbimus remedia necessaria ad prouidendum ne locus inficiatur. Secundò videbimus remedia opportuna ad liberandum locum infectum à tanta morbi calamitate. Et sic in prima parte tractabimus de remediis præseruatiuis. In secũda de remediis curatiuis. ¶ Aggrediar primã particulã. Quã vt planius absoluã, qa. s. in præludiis aliquas huius morbi causas retuli, eas studebo ex ordine remouere. Verissima n. ẽ & vulgata pclusio, q̃ remota cã remouet effectus. c. cũ cessante. de app. c. cũ infirmitas. de pœ. & re. l. generaliter. C. đ epis. & cle. l. adigere. §. quamuis. ff. de iu. pat. ¶ Dixi hunc morbũ plerũq; ab aeris infectione pcedere. ¶ Queratergo q vult præseruari à pestilentia, locum saluberrimum, in quo sibi eligat domicilium. Nam loci opportunitas mirum in modũ cõfert ad sanitatem corporis seruandam. l. j. §. sed rem. ff. si quid in frau. pat. Per quem tex. singulariter decidit Bart. Veronen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cæpola nuncupatus in tract. seruitutũ rusticarum sub rub. de aere. ℣ sicut † minori ꝓceditur restõ aduersus alienationẽ rei, ex eo ℣ res illa fuerat maiorũ suorũ. l. si emptionem. ff. d min. eodem modo ꝓcedenda est eidẽ restitutio aduersus alienationẽ p̃dij ex eo ℣ situatũ sit in loco salubri, & magis expedit minori vendere prædiũ alio loco sitũ. Et per illum tex. dixit idem Bar. Veron. trac. sim. ℈c. præsumptione. xv. ℣ hñs plura p̃dia, si vẽdat illud, in quo cadat affectio pp aeris amenitatẽ, ex hoc argui põt, ℣ animũ vendendi nõ habebat. Ideo additis q̃busdã aliis ꝓiecturis argui poterit ℈ctus de simulatione. ¶ Dignoscere aũt † possumus locũ esse salubrẽ, ſm Vitr. si is locus sit excelsus nõ nebulosus regiones cœli spectãs, neque æstuosus, neq; frigidus, cui nulla noceat palustris vicinitas. Nã auræ matutinę q̃ sole oriente ex palude ad oppidũ nebulis quibusdã adiũctis pueniunt, spiritus bestiarũ palustriũ venenatos cũ nebula mixtos in habitatorũ corpora spargunt, sicq; locũ efficiunt pestilentẽ. ¶ Dixi ex aqua putrida pestẽ generari. Statuat ergo, qui pestilentia vult euitare, sibi domicilium in loco vbi sit aquarũ salubritas & vbertas. Nulla. n. ex † omnib. reb. tãtas vr̃ habere ad vsum necessitates, quãtas aqua, ideo quod omniũ animalium natura, si frumenti fructu priuata fuerit, arbustis, aut carne, aut piscatu, aut ẽt qualibet ex his reb. vtendo vitã tueri poterit, sine aqua verò, nec corpus animaliũ, nec vlla cibi virtus nasci, vel nata cõseruari p̃t. l. fi. ff. de riuis refic. Si aquarũ penuria, nec armenta stare possunt, qd erit si in loco aqua sit ferida & venosa vt in Tessalia, ibi † vt aiunt, fons est duos riuos profluens, quorũ alter mortiferã aquã dr̃ habere. Et † in Arcadia aqua est, stigos hydor nuncupata, quã sola mulina vngula põt ꝓinere, ex q̃ Ale. necatũ fuisse legimus. Et † eã rationẽ assignãt naturales philosophi, ℣ ea aqua p̃ maleficiũ succũ terræ ꝑcurrat reciprat; in se vim venenatã. Sicut † percurrens p̃ salsitudinas salsa est, & p̃ pingues terræ venas oleo similis, vt flumẽ Liparis in Cilicia, in quo natãtes & lauantes aqua ipsa vngunt. Et † in India fons esse dr̃, q̃ sereno cœlo magnã emittit olei quantitatẽ. Sed † & Papia dulcissima patria mea, vt à maiorib. accepimus, in suburbiis fontẽ oleo abundantẽ diutius habuit, nũc locus ille ampliata ciuitate intra mœnia est cõstitutus & Burgus oleariũs a fonte nomen retinet. ¶ † Ad cognoscendã aquæ puritatẽ salubritatẽq; maiores nostri inspiciebant iecinora pecorũ q̃ his locis pascebant, & pluries experti, si liuida vel vitiosa reperiebant ex aqua & pabulo malignis id euenire arbitrantes iudicio mutabant regiones, dubitantes aquã illã humanis corres ita tenẽtes, quos breuitatis gr̃a nõ refero. Et istud verũ est si ad vsum pub. aqua trãsducat. Nã ad vsum † priuatũ nõ licet p fundũ alterius eo inuito aquã traducere. l. quẽadmodũ. §. i. ꝓtectũ. ff. ad leg. Aql. licet ꝑ decreta ducalia Medio. aĩs sit, puissum. ¶ † Quarto interdictũ fuit dñis p̃diorũ, p q̃ aqua pub. cõmeat, ne plãtẽt arbores, ꝓpe aq̃ductũ, nec natas vel renatas teneãt ꝑ xxv. ꝑedes. d. l. j. C. de aq̃duc. Rõ ibi assignat, ne arborũ radices fabricæ formæ corrumpant. Ex quo dat intelligi istud tũ, ꝓcedere q̃n aqua ducit ꝑ canales lapideos, ligneos vel plũbeos, secus si eõducat ꝑ patentes alueos, quorũ ripæ arborum radicib. magis muniunt q̃ corrumpant. arg. l. j. §. oporter. ff. ne qd in flu. pub. ripave eius fiat. ¶ Quinto decisum fuit † ℣ qui ex pub. aq̃ductu ad suũ fundũ aquã diuerterit sine licẽtia principis, vel ad quẽ spectat fundum amittat, & fisco acquiratur l. ij. C. eo. & vsurpatã aquã restituat. d. l. decernimus. & ẽt librarũ. x. multa plectat. l. fi. C. eo. tit. Et ℈ eos q̃ ĩ dãnũ accolẽtiũ q̃cq̃ in flu. pub. ripave eius faciunt, ꝑditũ fuit remediũ & interdictũ ff. ne qd in flu. pub. ripavè eius fiat. ꝑ totũ. Et quia † interest reipub. ne aqua pub. minuatur, corrũpat, deterior vè fiat, cuilibet de pplo ꝑdita est actio aduersus ℈ facientes. l. j. §. hoc interdictum. ff. eo. ¶ Sexto † priuilegiũ extrahend aquã ex publico aq̃ductu fauore publico restringit ad aquã superfluã & superabundantẽ. l. ſ. q̃s diutiną. C. e. ti. & si oĩs aqua sit reip. necessaria, priuilegiũ nihil tribuit. Qd facit † ad indulgentia ꝑ regem ꝓcessam Ianuensib. vt possint exhere de comitatu, ꝓuinciæ & Forcalq̃rij. vel de ducatu Medio. certã quantitatẽ frumẽti. Nã talis indulgẽtia dẽt intelligi, si talis quantitas supereat ab vsu habitatiũ, & sic recipit ꝓdõne si resp. nõ indigeat, ſm Bart. & Io. de Pla. ibi. Et meritò, ga priuilehñ alicui ꝓcessum, nõ extendit ad ea p̃ q̃ publica læderet vtilitas. l. fi. C. d of. mag. mil. humiliorib. C. de suscep. & arc. l. ij. C. de priuil. fcĥ. nã priuilegia † publicæ vtilitati dãnosa nõ sunt recipienda. l. nec dãnosa. C. de ꝑci. Impe. off. ¶ Septimò, ga aquarũ malignitas q̃ñs inficit ciuitatẽ. ꝺãt q curã reip. hãt, ꝓhibere ne in pub. aq̃ductu, ad quem ꝓ incolarũ vsũ necessario accedit, gs rẽs immundas, ꝓiciat, ne mulieres pãnos cæteraq; sordida, ne seruitores, mulas, equos, & reliqua hmõi lauent, nevè porcos admittãt, iuxta illud. Heu liquidis immisi fontib. aprũ. nevè in eo gs natet vel se abluat. nisi forte in inferiori parte & secreto modo, vt est tex. in l. cũ. ſ. virentẽ. vbi Bart. & Io. de Pla. C. de re mil. li. xij. Et qui † ℈uenerit & quouis modo aquas pub. spurcauerit, arbitrio iudicis grauiter est puniendus. l. j. §. j. ff. de extraord. crimi. Imo † non licet hñti fontem seu aquam priuatã, eã aliquo mõ spurcã reddere, si cũ eadẽ spurcitia in aquam vel fundũ defluat alienũ. l. apud Treba. in prin. ff. de aqua plu. arcen. Et ℈ artẽ cerdonum cõsuluit Arc. cõs. 30. Viso themate. in primo dubio. Iõ † non licet lauare vẽtres & pãnos in riuulo descendente ad cõuicinos ſm Bar. Veronen. in trac. seruit. sub rub. de fonte. † Et si in puteũ priuatũ vl̃ in fõtẽ aligs quicq̃ immiserit, quo aqua deturpet, deterior vè fiat, iniuriarum & ad interesse dño fontis & putei tenet. l. is qui in puteũ. ff. qd vi aut clam. l. pe. ff. de iniur. Erant & aliæ leges pœnales antiquitus editæ ℈ corrũpentes aquas pub. quas refert Frontonius li. quẽ de aquis in vrbẽ influẽ tib. eleganter tradidit. ¶ Octauo pro † fontib. cõstruendis & aqua hñda ad vsum pub. possunt decuriones collectam imponere, vt ℈. latius suo loco dicam, dũ gñalr̃ pro ciuitate purgãda & à peste cõseruanda collectas indici posse demonstrauerunt. Fortius † dico, ℣ ꝓ hñda & manutenẽda aqua ad vsũ pub. p̃t ciuitas certũ datiũ erigere & deputare, puta ℣ pro qualibet rõne reddita & calculata certũ qd soluat, vt est casus in l. ad reparationẽ. C. de aquæduc. † Poterunt ẽt ordinare ℣ dñi offales in prin. sui officij donẽt aliqd cõuertendũ in cãm aquarũ pub. Sic eĩn facere solebãt ꝓsules Romani, q̃ centũ libras auri sui cõsulatus initio in hanc cãm donabãt. l. nemini. & l. pen. C. de cõsu. Quæ pecunia ꝑ ad hunc vsum deputata nõ ꝑt de iure in aliũ vsum ꝑuerti. l. hac lege. C. de aq̃duc. Id ãt † qd dixi ciuitatẽ posse cõstituere certũ datiũ, intelligo nõ solũ de ciuitate nõ recognoscẽte superiorẽ, quã cõstat posse noua datia instituere, ſm Bal. in c. j. de pace Cõstan. & in l. fi. C. de vectig. & cõmiſ. Bar. in auth. ꝓsides. C. de epiſc. aud. & in l. quo minus in ij. q. ff. de flu. & d. Ant. in c. sup q̃busdã. §. ꝑterea. de verb. sig. Sed ẽt intelligo de ciuitate recognoscente superiorẽ. Nec ℈ob. ℣ sine licẽtia superioris nõ possint noua imponi vectigalia. l. ij. C. no. vect. insti. nõ posse. ga verũ est q̃n cõitas superiorẽ recognoscens vellet gñalr̃ nouũ vectigal omnib. ẽt forẽsib. imponere, secus si inter se ℣ necessitatib. loci velint nouũ munus imponere, ga gñt ſm Bar. ĩ l. j. C. de supin. lib. x. & ĩ l. j. §. fi. ff. qd cuiusque vni. no. gl. & ibi Fel. & alij in c. cum dilecta. de resc. Alex. ſi. 124. Sup primo. lib. 4. Card. cõs. 12. In dubijs ꝓmissis Gem. ſi. 116. Quia p̃dicti. col. j. tradit ꝑ Ang. Imo & Mod. in l. iiij. §. actor. ff. de re iu. Quod verũ ũ dummõ talis impositio nouũ datiũ

42 datij fiat per adunãtiã gñalẽ totius populi, qa † solus decurionũ ordo nõ ꝑt nouas gabellas inducere, nisi habeat potestatẽ à consilio generali, secũdum Saly. in l. vectig. C. no. vectig. insti. non pos. ꝑ tex. in l. ꝓhibere §. planè. ff. quod vi aut clã. ¶ Non
43 nõ † priuilegiũ immunitatis ab omni munere, nõ eximit priui legiatũ ab onerib. q̃ imponunt ꝓ aquis pub. hũdis, vel ꝓ aquæduct̃ib. purgandis, aut reficiendis. l. ad portus. C. de ope. pub.
44 Nã † ad talia onera ẽt ecclesia tenet. l. ad instructionẽ. C. de sacrosan. ecc. ſm Io. de Pla. in d. l. ad reparationẽ. C. de aqueduc. adducit ẽt tex. in l. absit. C. de priuile. do. Aug. & in l. ij. C. de immu. nemi. cõced. li. x. Pan. tũ in c. nõ minus. de immu ecclc. distinguit de quo. ℈. subiicia. Sed ꝓ enucleatione huius materiæ
45 † q̃ro quis teneat riuos reficere, & aq̃ductũ purgare? loquor de aquæductu & riuis per quos labit aqua pub. nã de aqua priuata in p̃sentiarũ nihil tractabo. Vr̃ ℣ onus reficiendi & purgandi spectet ad dños p̃diorũ p q̃ aqua defluit. l. j. C. de aq̃duc. & l. ædiles. §. ꝑstruunt. ff. de via repub. refi. vbi dr̃ ℣ qlibet tenet purgare viã & aq̃ductũ iuxta domũ suã. ¶ In q̃rium ℣ debeãt refici & purgari expensis pub. vr̃ tex. in l. ij. C. de immu. nemin. cõce. Quidã dñt istud onus spectare ad principem, ad quẽ spectat emolumentũ vectigaliũ & pedagiorũ Br̃ distinguendum est. Aut certa pecunia est deputata ad hunc vsum, & ex illa facienda est refectio & purgatio. d. l. ad reparationẽ. Aut nulla ẽ pecunia ad hoc deputata, & tunc si aqua sit principis, & ex ea capiat aliquod emolumentũ, puta cẽtũ annua, tũc istud onus ad eũ spectat, qa capit cõmodũ. l. ſm nam. ff. de reg. iu. & idem ſm aliquos, si aliquod vectigal exigeret à transeuntib. occasione dictæ aquæ. argu. eius qd dixit Archi. in ca. si quis Romipe-
46 tas. xxiiij. q. ij. decidit ℣ colligẽtes pedagia tenent † itinera & vias tenere securas, alioquin ad dãnorũ emendationẽ ꝑnt ꝓuniri. & idẽ tenẽt Host. in summa de cẽs. §. ex gb. Bal. in l. ne qd. ff. de incend. rui. naufra. Bal. in c. j. in fi. col. pe. de pace iuramẽ. firm. Flor. in l. j. §. summa. ff. de his q̃ dei. vel effu. Gui. Papæ decisio. ccccxij. & ita tenet Io. de Pla. in l. vnica. C. de offi. iud. Ale xã. per illũ tex. & Io. Bert. in tract. de gabellis in vij. q. iiij. partis.
47 † Sed veritas est, ℣ si incolæ habẽt à principe vsum aquæ per gratuitũ, ℣ ipsi cogi p̃nt ad refectionẽ & purgationẽ. p tex. in l. ij. §. viarũ. ibi, ga vsum vtilitatemq; cõem habet. ff. ne quid in lo. pub. & in l. ij. C. de colla. fund. patri. li. xj. & in d. l. ad portus. C. de op. pub. cũ si. ¶ Non obstat tex. in d. l. vnica. qa immunitas ab onerib. aquarũ fuit incolis ex speciali priuilegio cõcessa, ergo in contrariũ est ius commune. Vel ibi princeps percipiebat datiũ ẽt ab incolis nauigantib. in flumine, secus si nihil ab incolis solueret. Si verò aqua est vniuersitatis, refectio dẽt fieri expensis vniuersitatis. Et si vniuersitas in cõi nõ hẽat modũ põt collectã imponere ad ratã patrimonij. ita procedat textus in d. l. ij. C. de immunitate nemini cõcedẽda. & d. l. ad portus. ¶ Nõ obstat text. in d. §. cõstruant. qa loquit̃ de purgatione & reparatione aquæductus ad effectũ vt iter. per ciuitatẽ liberè fieri possit, nõ ad effectũ habendæ aquæ ad vsum pub. vel loqtur de aq̃ductibus per quos aqua pluuialis decurrit, vt ciuitas mundet nõ per quos decurrit aqua ad vsum bibendi, molendi & irrigandi. ratio diuersitatis est, qa purgatio aq̃ductus recipiẽtis aquã pluuialẽ oẽs grauat, cũ vbique aqua pluuialis defluat. & sic est perinde ac si oĩb. collecta imponeret. Sed purgatio aquæductus recipiẽtis aquã ad vsum hoĩum bibendi, mõlẽdi, & irrigãdi, oẽs nõ grauaret, si fieret à dñis domorũ, iuxta quas aqua decurrit cũ illa aqua nõ vbiq; defluat, ideo ab his solis fieri nõ dẽt. sed passim ab omnib. d. §. viarũ. Tertiã cãm pestis ex
48 fœtore dixi, ꝑuenire. ℈ hanc cãm remediũ ẽ à iure, ꝑditũ, ℣ locus ab oĩ putredine mundus; & nitidus ꝑseruet. Hac † de causa
49 inuẽtus fuit cloacarũ vsus. Est. n. † cloaca locus concauus per quẽ colluuies defluit. l. j. ff. de cloa. & appellatione cloacæ etiã
50 tubus & fistula ꝓtinet. d. l. j. §. cloacæ. ¶ † Cõsulo ergo dominis meis Auenionẽsib. vt in locis necessariis cloacas fieri faciãt, q̃bus sordes seclariorũ in sorgiã ꝺducant, aliàs rarò erũt sine pe-
51 ste, vt dicit Iureconsultus in d. l. j. §. cura. Donec † eĩn Roma cloacis vsa est, sanum fuit & salubre ibi habitare, ſm gl. c. qualiter. vij. q. j. Antiqui. n. Romani maximã cloacarum curã habebant, ſm Cẽpo. in trac. de cloa. Et Front. in libro de aquis in vrbem influentibus. Nunc autẽ, qa Roma cloacis caret, periculo
52 sum est ibi habitare, ſm gl. in c. si verò. de iureiu. & dixi. ℈. in ij. parte in ij. speciali. i. particulæ. Et † in magnificis ciuitatibus, vt est ciuitas Auenionensis deberent esse tam priuatæ q̃ publicæ cloacæ, de quibus primò de publicis, demũ de priuatis
53 aliqua discurramus. ¶ Quæro primò, an † sine licentia principis decuriones possint facere fieri cloacas publicas? Videt ℣ non, qa viæ publicæ sunt de regalibus. c. j. quæ sunt regal. ergo eas aptari ꝓ cloacis faciendis non licebit incõsulto principe. Et ꝓ hoc vr̃ tex. in l. fi. ff. de clo. vbi statuit, ℣ olẽs nouã cloacã facere, prius dẽat ædiles curul. ꝓsulere. In q̃rio facit, qa ꝑ cloacas publicæ viæ purgant. Vias ãt pub. cuilibet priuato purgare concessum fuit dũmõ via deterior nõ fiat. l. j. in prin. ff. de via pub. ergo ẽt cõcessum vr̃ maximè decurionib. nouas cloacas facere. Sed primã ptem arbitror verã, qa ad principẽ seu eius offãles, quib. cura hæc fuit demandata, ſpectat cognoscere an expediat cloacam fieri in via pub. Et vr̃ de hoc casus in l. si in publico. §. fi. ff. de aqua plu. arcẽ. vbi statutum fuit ne aqua sine iussu principis ducatur per vias pub. Et per illum tex. dicit ibi
54 Bal. † ℣ hñtes molendina non p̃nt aquã ducere ad molendina ꝑ vias pub. nec p̃nt iuxta eas facere clusas sine licẽtia superio-
55 ris. licet q̃rium ſæpe viderim Papiæ de facto seruari. ¶ † Sed õ q̃ro, cuius expensis refici & purgari dẽant publicæ cloacæ? rñdeo cõi impẽsa populi. d. l. j. §. viarum. ff. ne qd in loco pub. & l. j. §. hoc interdictũ. ff. de cloac. qd intelligo, nisi ex cã cloacarũ princeps hẽat certũ emolumentũ, vel nisi in hãc cãm sit ꝓsti tuta certa pecunia, vt dixi in ij. remedio in vltimo spãli. Scien-
56 dum † ẽt est, posse ẽtã interdicto ꝓhibitorio q̃ restituto rio, ne qd immittat in publicas cloacas, quo vsus earũ ꝑdiat, deterior vè fiat, & si qd ſm immissum vè sit, restituat. l. j. ĩ prin. & §. deĩde. ff. d cloa. Et si culpa vicini cloaca deterior fiat, solus ipse ad reparationẽ tenet, vt latè cõsuluit d. Ant de But. consi. xiiij. incip. Requisitus ego Ant. &c. ¶ Tertiò quæro, gb. detur istud interdictum? Rñdeo vt in ſi rñdet gl. in l. ij. §. pe. ff. ne qd
57 in loco pub. fiat. ℣ competit † cuilibet de pplo, & sic hæc actio in fcĩn est popularis, qa ius publicũ tuet. l. j. ff. de po. actio. Cura eĩn cloacarũ ad pub. salutem spectat. l. j. §. hoc ãt interdictũ. ff. de cloa. Et nõ solũ cuilibet de illo pplo, sed ẽt cuilibet alienigenæ, si ꝓ pub. agat vtilitate, ſm Cæp. trac. de cloa. in vij. q. Sed Bar. in d. §. pe. vr̃ eẽ in ꝓria ſnĩa. Ingt eĩn qlibet p̃t agere ꝓ interesse, ꝑprio, & hoc respectu actio nõ est popularis, & ita procedit ille tex. & tex. in l. pe. ff. co. tit. Sed qa agit quilibet vtnihil fiat, vel fcm tollat qd publicã cõcernit vtilitatẽ, hoc respectu p̃t dici actio popularis. Et ex hoc infert ℣ si agat ad publicã vtilitatẽ principalr̃, tũc syndico vniuersitatis, & nõ cuilibet de populo cõpetit actio. Sed ego credo ℣ cuilibet de pplo ẽt cõpetat, & sic ꝓ publica vtilitate quibet poterit agere, ne qd fiat aut fcm immittatur in pub. cloacas, & in publicas vias flumina, & cætera sĩlia. & vt fcm immissum vè tollat. p tex. clarũ in l. j. ff. de via & iti. pub. & in l. j. §. hoc interdictũ. ff. ne qd in
58 flu. pub. ripave eius fiat. † Refert tũ, an actio, ꝓponat ꝓ interesse priuato aut ꝓ publico. primo casu excepto rei iudicatæ cũ vno non nocebit alteri, ſ. doãt casu nocebit. l. iij. ff. de pop. a-
59 ctio. Itẽ † sẽdo casu mulier & pupillus agere non poterũt, nisi sua ꝑticulariter interĩt. l. nuneri. ff. eo. ti. ¶ Quarto q̃ro, quis
60 † in causis cloacarũ sit iudex cõpetẽs? Glos. & Bar. in l. fi. ff. eo. dãt corã quolibet ꝓtore agi posse interdicto de cloacis. Quod verũ credo, nisi sint deputati iudices spãles, vt sunt Papiæ iudices viarũ pub. hoc casu si ĩstis iudicib. sit cõcessa iurisdictio priuatiuè, corã illis tũ agendum esset. Si verò essent certi iudices cloacarũ simpliciter deputati, tunc locus esset prætentioni, qa
61 iurisdictio † intelligitur concessa cumulatiuè non priuatiuè, ſm Bar. in l. j. per illũ tex. C. de of. ꝑfec. vrb. & Anch. cons. 143. De viribus & efficacia. Lud. Ro. con. 393. Præsens cõsultatio. & tradit per d. Ias. in l. quod in rerum. §. si quis post. ff. de leg. j.
62 & per Paridem de Put. in tract. syndi. in vers. arbitrium. Et † istud verũ vt etiam si speciales iudices cloacarũ essent constituti taxatiuè, puta si esset dcm, talis solus vel dũtaxat cognoscat de causis cloacarum & viarum pub. adhuc locus erit ꝓtentioni tanquam cumulatiuè & non priuatiuè sit ei cõcessa iurisdictio. l. viros. C. de diu. of. li. xii. l. fi. vbi cau. fisc. & latè consuluit Dec. cons. iij. col. j. & seq. Est bene verum ℣ huic ampliationi obstat decisio Ang. in l. j. per illũ text. C. vbi & apud quẽ. & ꝓterea hãc ampliationẽ dicit Dec. fore periculosam, licet cum ea transeat. sed ego credo ℣ nõ sit vera, qa dictio taxatiua debet aligd oprari. Et qa tex. in l. d. viros. allegatus ꝓ ꝓria ſnĩa fundat ea rõne, qa iurisdictio alteri cõpetebat ex ꝓsuetudine, cui derogatũ nõ censet, nisi expressè dicatur. c. j. de ꝓsti. lib. vj. Vel ibi expressè reseruata fuit iurisdictio illis, quibus ex consuetudine cõpetebat, quasi tex. ille innuat q̃ ẽt iurisdictioni eorum fuisset derogatum, nisi specialiter fuisset excepta, & cõsequen-
63 ter tex. ℈. Dec. p̃t. retorqueri. ¶ Quinto q̃ro, an † liceat aperire cloacas quocunque tpe? Non inuenio tps purgationis fuisse determinatum, credo tñ ℣ tpe æstatis purgari non dẽant pp fœtorẽ quo aer corrũpitur, ſm gl. in l. pe. ff. quod vi aut clam.
64 Quæ aeris corruptio † ex fœtore habilius gñat æstiuo tpe, qa à frigitate oĩs malus odor restringitur, à calore autem relaxatur. Hinc videmus regiones æstate pestilentissimas in hyeme effici salubres eo ℣ à refrigerationibus naturales virtutes solidantur, à calore vero dissoluuntur, feruoreq̃ inoleſcentes, & imbecilles efficiuntur, ſm gl. in c. cũ dilecti, per illum tex. de do. & contu. & ideo in æstate, Nos genus ignauũ tecto gau-

Universidad de Deusto
Biblioteca

65 demus & ymbra. † Et eadem ratione dicerẽ cloacas de nocte potiũs q̃ de die aperiẽdas, & purgandas esse, sic ẽt sterquilinia nocturno tpe mũdanda fore existimo, ne malus odor noceat
66 vicinis quib. cõpetit actio in factũ ꝫ vicinũ in domus suas fœtorẽ immittentẽ. l.ij. §. itẽ ait si odore. ff. ne quid in loco pub. Quod etiã idẽ Cęp. fieri voluit in trac. de cloac. & de necessa-
67 rio. in fi. ¶ † Sextò q̃ro, an cuilibet liceat facere priuatã cloacam? Ista q̃ habet tria capita. Primum an liceat in ꝓprio fundo, & cõstat licere. l. altius. C. de serui. & aqua. & quia in re propria quilibet habet liberũ arbitrium. l. in re mãdata. C. man.
68 ¶ † Secũdũ caput est, an liceat facere cloacã in ꝓprio fundo, q̃ in vicinorũ ædes veniat. Videret prima ꝓsideratione dicendũ nõ licere, ga regula est, ꝙ nõ est licitũ in suo quicquã facere, p qđ aliquid immittat in alienũ. l. sicuti. §. Aristo. ff. si serui. vend. l. si qñ. §. fi. & in l. fluminum. §. fi. ff. de dam. infe. Hinc dicimus
69 † non licere in proprio fundo facere sterquiliniũ, p quod putredo in vicinas ædes descendat ſm Floria. in d. l. si qñ. §. fin. & Cæp. in rub. de necessario in ij. q. ¶ Istis nõ ob ꝫrium decidit Iureconsul. in l. j. §. vnde Flauius. ff. de cloac. vbi notanter dicit interdictũ cõpetere, vt in vicini ædes veniat, & rescindat pauimenta purgandæ cloacæ gratia. & licet tex. ille loquat de purganda, & reficienda cloaca, tñ etiã interdictũ locũ habet, vbi đ noua cloaca facienda agitur, ga eadem est vtilitas, eadẽque ratio. l. fi. ff. eo. ti. Quod sanè est intelligendũ, dummodo Volens cloacam immittere in vicini ædes, paratus sit soluere oẽ damnũ, qđ vitio operis fcin erit. d. l. j. §. verendũ. & §. si qui purgãt. Rõ aũt quare ꝓcessum fuerit immittere cloacã in vicini ædes, & pauimẽta rescindere, est pub. vtilitas, q̃ nõ solũ in pub. cloacis, sed ẽt in priuatis ꝓsistit, cũ ex colluuie priuata ẽt labes hæc pestifera possit generari, vnde ratione cõis salutis hæc facultas cõcessa fuit. d. l. j. §. curauit. ¶ Tertiũ caput est an liceat in publ. cloacã immittere priuatã. Et respondendũ est ꝙ sic. l. j. §. idem Labeo. ff. de cloac. nisi ex immissione pub. cloaca, aut via deterior fiat. l. ij. §. si quis cloacã. ff. ne quid in loco pub. Et ga posset ex immissione via pub. deterior fieri: noua cloaca priuata in pub. immitti non debet sine lnĩa superioris. d. l. fi. de cloa. Et licet Bar. ibi sentiat nõ esse necessariã lnĩam, tñ ꝫriũ verius mihi
70 vr per illũ tex. & per rationẽ ꝓximè adductã. ¶ † Septimò q̃ro, an reficienti, vel purganti cloacã obstet nunciatio no. ope? Vr ꝙ sic per tex. in l. j. in prin. & in §. j. in fui generalitate. ff. de no. ope. nunc. Contrariũ tñ decidit in l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. e. & in l. j. §. si quis purgãti. & l. fi. de cloac. l. iij. §. pen. ff. đ riuis. Ratio specialitatis ẽ fauor pub. vtilitatis, ne sordes, & im
71 muditiæ locũ reddãt pestilentẽ. d. §. si quis riuos. ¶ Octauò q̃-ro, ꝫan facienti nouã cloacã, vel nouum riuum possit nũciari nouũ opus? Gl. in d. §. si quis riuos. rñdet ꝙ non per rationem de qua. ſ. Contrariũ tenent Bar. & cõzer scrib. ibi per tex. in l. j.
§. fi. ff. de riuis. Sed pro opi. gl. vr mihi casus in d. l. fi. ff. de cloc. Vnde Pau. de Ca. in d. §. si qs riuos. distinguebat: aut nulla subest necessitas faciendi nouã cloacã, vel nouũ riuũ, & tunc procedat opi. Bar. aut subest necessitas, & tunc, ꝑpter pub. vtilitatẽ, ꝓcedat gl. nihil tñ allegat, sed poterat adducere tex. in d. l. fi.
Vel ꝑt dici aliud in riuis de nouo faciẽdis. d. l. j. §. fi. aliud ĩ cloa-
72 cis, quia vtilius, & fauorabilius est interdictum de cloacis, † q̃
73 interdictũ de riuis, vt dicã in seq. q. ¶ † Nonò q̃ro, an ei qui vi, vel clã possi. leat cloacã cõpetat interdictũ de cloacis? Videret ꝙ non, quia interdicta dari non solent possidentib. vi aut clã ab aduersario. insti. de interdi. quasi per totũ. & quia possidenti vi aut clam non datur interdictũ de riuis. l. j. in prin. ff. de riuis. Sed in cõtrariũ deciditur casus in l. j. §. ga autẽ. ff. de cloac. Et hoc fauore pub. vtilitatis, q̃ maior versatur in cloac. q̃ riuis.
74 ¶ † Decimo quęro quid si ꝓpreta nunciatione qs fecerit, vel re fecerit cloacam, aut riuũ, exindeque ꝓsiterit nunciatũ non habuisse ius faciendi, vel reficiendi, an opus erit demoliendum? Pau. de Ca. in d. §. si qs riuos. rñdet opus nõ demoliendũ, si intersit reip. id in suo esse cõseruari. subdit tamẽ damnũ passum per nunciantẽ de pub. reſarciendũ esse. arg. l. venditor. §. si cõstet. ff. cõ. præd. Quod ꝑt ꝓcedere in eo, q̃ fecit vel refecit cloacam pub. aliàs si quis fecerit vel refecerit priuatã cloacã de ꝓprio tenet ad emendationẽ damnũ passi per nunciantẽ. d. l. j. §. vnde Flauius. nisi nunciatus esset paratus opus destruere, & resp. pro cõi salute non vellet ꝙ destrueretur. Et hæc satis đ purgatione q̃ riuis, & cloacis fit dixisse sufficiat. ¶ Transeo ad alia remedia prodita pro mundanda vrbe ab omni inquinamento. Hẽmus ꝓmo interdictũ, ne qđ in loco publi. qđ com
75 petit ꝫ illos qui immittunt immunditias in via pub. l. ædiles. § fi. ff. de via pub. refi. vbi dr, nõ permittãt ædiles in viis publi.
76 stercora proiici, neq; morticinia, neq; coria iacere. † Qđ facit ꝫ officiales Auenionẽ. q patiuntur coria iacere in porcataria, ideo vt plurimũ originat pestilẽtia in illa infelici vicinia. Nã si odore soli locus pestilentiosus fiat, ait Legislator nõ esse ab re de eo interdicto vti. l. ij. §. idẽ ait. ff. e. ti. Hac ratione nõ licet ẽt ĩ domo ꝓpria lauare vegetes, ĩ quib. fuissent vina fœtida, & aquã illã immittere in via pub. ſm Cęp. in tract. ser. vrb. sub rub. de
77 cloac. in v. q. † Et per illũ tex. infert ꝙ habẽs seruitutẽ proiiciẽdi non poterit vrinã, stercus, & sim lia fœtẽtia proiicere, ne ex fœtore domus q̃ seruitutẽ debet reddat pestilentiosa ſm eun-
78 dẽ Cęp. sub rub. de ser. proiic. in i ij. q. Et per illũ tex. ꝫinfert ẽt ꝙ hñs sterquiliniũ in domo propria cuius humor & putredo noceat vicino, cõpellit illud obturare ſm Ioã. Pet. de Ferra. in for. libelli quo agit ꝓ hr đi. vel re sĩa. diuid. In vers. & in futu-
79 rũ. dicentẽ ẽt ꝫnõ licere sterquiliniũ facere in pariete cõi, ne aliquo modo ex fœtore vicinus incõmodet, & sequit idẽ Cęp.
80 sub rub. de necessario. † Et per illũ tex. teneo ꝙ non liceat ex aquariolo seu sedario immittere lauatura ollarũ, & scutellarũ in via pub. Quia talis lauatura illico corrũpit, & trãseuntib. pp fœtorẽ stomachũ mouet, locusque ex tali odore efficitur pestilentiosus, & maximè qñ aqua ipsa fœtida restagnat, p ea q̃ scri-
81 bit idẽ Cęp. in rub. de aquæduc. in viij. q. prin. † Vbi cõcludit nõ licere in agro rustico retinere aquã, q̃ ex restagnatione noceat vicinis. minus ergo licebit ĩ via pub. si restagnatio, & aqua ipsa noceat trãseuntib. Et ad hoc adduco tex. clarũ in l. ij. §. ꝓ-
82 inde. ff. ne quid in loc. pub. Imo nemo ꝑt ꝫin suo ædificare, si ex ædificio aqua restagnet in via pub. ga aqua stans, cito corrũpit, maximeq; fetet, & transitũ liberũ esse non sinit. d. l. ij. §. si quis in suo. ad ĩstud q̃so aduertant dñi mei Auenion. ga hinc
83 arbitror locũ persæpe effici pestilentẽ. ¶ † Itẽ infertur nõ licere in via pub. tenere fimũ seu letamẽ, q̃ ꝑ bñ, ꝓbatur in d. l. ædi-
84 les. §. fi. sed † nec ẽt licet tenere fimũ iuxta murũ cõem, multominus alienũ, imo nec ibi propè, si fimi colluuies decurrat ad murũ alienũ vel cõm. l. si qñ. §. fi. ff. si serui. ven. & l. fistulam. in
85 prin. ff. de ser. vrb. pd. Nec fẽt licet ponere paleas in via pub. vt ibidẽ marcescãt, & in fimũ ꝑuertant, si ex hoc via pub. lędatur. Ait n. ꝓtor, ne qd in via publ. immitas quo illi dãnũ det. l. ij. in
86 prin. ff. ne qd in loco pub. ¶ Itẽ ex hoc infert, pelliparios, sulpharios, & similes posse prohiberi ne in domo sua exerceant moltitiã, sulphariã, & hmõi fętentes artes, ga malus odor no
87 cet vicinis, trãseuntib. ſm gl. in d. l. ædiles. §. fi. & Cęp. sub. rub. đ aere. & bñ, ꝓbat in l. æquissimũ. §. si tñ. ff. de vsufr. Et ꝫ ibi Alb. de Ros. & Flor. ꝓcludunt ꝙ dñs ꝓprietatis ꝑt ꝓhibere vsufructuario, ne faciat cãdelas, vel pelliparia aliámve artẽ fętentem
88 in domo sua. ¶ † Itẽ ex hoc infert ꝙ hũtes regimẽ sanitatis poterunt edicere, ne gs porcos aliud vel fętidũ, aut venenosum aĩal teneat in ciuitate, ga eorũ flatus pñt locũ reddere pestilen-
89 tem, vt dixi. ſ. in j. remedio. † Et gñaĩr quilibet ꝑt, ꝓhiberi ne vlli aĩal qđ alteri nocere possit retineat in ciuitate, siue solutum
90 siue ligatũ. l. generaliter. cũ l. seq. ff. de ædil. edic. Et ideo † mimi & iocularores ſecũ ducentes fera aĩalia ligata arceri pñt ab ingressu ciuitatis ꝓ illã. l. & gñaĩr. Sed dubiũ est, qđ si eis cõcessus fuerit ingressus, & aĩalia eorũ aliquẽ ĩteremerint, an mimi ipsi teneant de homicidio? Tu diceres ꝙ sic, ga qui occasionẽ dãni dat & c. l. q occidit. §. pe. ff. ad l. aqui. Sed ꝫriũ decidit in l. q vulgò. ff. de ædil. edi. vbi Iureconsul. talẽ circulatorẽ pœna. cc. solidorũ plectendũ esse dicit. quẽ tex. ad hoc repu sin. Lud. Ro. in sing. suis. char. xliij. & est in sing. meis. in ij. part. sing. clxxxvj. in cip. Quæro à te. & ibi dicit speciale esse pp tacitũ ꝓsensum populi. Sed tu vide tex. in l. fi. ff. de extraor. cri. vbi dr ex ordinem esse castigandos, qui serpẽtes circũferunt, si cui ob eorũ metũ damnũ datũ sit. ¶ † Hẽmus ẽt ſm interdictũ de via pub. reficien
91 da, p qđ † ꝓuisũ fuit, vt vnusquisq; possit aperire, reficere, & purgare viam pub. dũ ne ea via iteruẽ deterius fiat. l. j. ff. de via
92 publ. † Et si nõ sint q reficiant purgẽtq;, ꝑt iudex cõpellere habitatores loci captis pignoribꝫ. & mulcta indicta, vt vnusquisque viã iuxta domũ suã reficiat & purget. l. pen. §. constituant.
93 ff. de via pub. Et si † dominus domus soluẽdo nõ sit, pro ꝓtribuere tenentur eius vicini, ſm gl. in d. l. pen. §. fin. in vltima
94 glo. Sed † probabiliter posset dubitari, an inquilini seu conductores domorũ teneant ad reficiendam purgandámque viam iuxta eorũ habitationẽ? Br ad momentaneã purgationẽ ꝓstat eos teneri. l. iij. §. j. ff. de impẽ. in reb. dotal. fac. ad ꝓpetua verò
95 nõ tenentur, ſm Bar. in d. l. ædiles? Et si à repub. inquilini coacti fuerint facere expensas purgationis perpetuæ, poterunt ex pensione illas deducere, ſm Flor. in l. si pendentes. §. sed quid si
96 cloacarij. ff. de vsufructu. † Est ẽt à prætore propositũ edictũ ꝫ deiiciẽtes, & ꝓiicientes res immundas in viã pub. l. j. ff. de his
97 q deiecerũt, vel effuder. p quẽ tex. dicit ibi Flor. q̃ dñs domus tenet in duplũ ei, cuius vestem vel caputiũ maculauit pediſſequa ex lauatura ollarũ, quã ꝓiecit in viã pub. sequit Cęp. ĩ trac.
98 serui. vrbana. sub rub. de aquæ ꝓiectu. ¶ † Ad remouendũ ẽt fœtorẽ ex cadauerib. prouenientẽ à maioribꝫ nostris inuenta sunt sepulchra, nõ defunctorũ causa, ga quo ad eos facilis iactura sepulchri, sed viuentiũ gĩa instituta, quib. cadauera nari-bus

99 ribus fœtida, & oculis infesta occultarent. Et † quia sepulchra, vt plurimũ sętẽt, malè olẽt, statuit diuus Adrian. pœnã. xl. aureorum in eos, qui in ciuitate sepulchrũ faciũt, locũq; publica ti iussit, & corpus inde tranferri eadẽ magistratib. patiẽtib. pœ-
100 nã imminente. l. iij. §. diuus Adria. ff. de sepul. vio. ¶ † Sancitũ ẽt est ne in via pub. monumẽtũ extruat. l. ij. ff. de loc. & iti. pub. q̃ iura de cõsuetudine malè videmus obseruari. Et quia reip. interest ne corpora mortuorũ insepulta iaceant ꝓ cõseruãda ciuitate à pestilentia, quã fœtores producunt, vtile putaui hic interserere quasdã q̃stiunculas q̃q; in facti contingentia occurrẽtes inter hẽdes, & agnatos defuncti de cuius sepultura ꝓtendit ex vna, & creditores, vel parochianũ sacerdotẽ ex alte-
101 ra. Et † primò q̃ro, an creditores possint petere sibi satisfieri anteq̃ defunctus tradat sepulturæ, seu petere cadauer loco debiti? Br rñdendũ est ꝙ non, imo talia petẽtes olim pœna 50. librarũ auri mulctabant, hodie verò. iij. pars bonorũ suorum cõfiscat, cadúntque ab actione, & tantundẽ hr dib. defuncti erogare tenent, & infames efficiunt. l. cũ sit iustũ. & auc. seq. C.
102 de sepul. vio † Qua pœna nõ plectũt, ꝓhibentes sepeliri vsurarium manifestũ, anteq̃ vsuræ extortæ restituant. c. q̃q̃ de vsu. li. vi. Quod credo verũ si ꝓtendant manifestũ vsurariũ nõ debere sepeliri in terra sacra: secus fortè si ẽt contenderẽt ne sepeliret in terra, ꝓfana, quia interest reip. ne ẽt anathematizatorũ corpora insepulta iaceant. sunt eĩ, vt ſ. dixi, narib. fœtida, &
103 oculis infesta. ¶ Scdò q̃ro, an liceat creditorib. saltẽ ab hr dib. petere, vt post traditũ sepulturæ cadauer immediatè sibi satisfaciant? Rñdeo ꝙ nõ licet hr des nec eos qui funus assóciãt aũ exequias celebratas in ius vocare. l. ij. ff. de in ius voc. Sed an
104 creditores ꝫ temerariè in ius vocantes hr des aũ cõpletas exequias incidãt in aliquã pœnã. Rñdetur ꝙ non, sed acta oĩa nõ solũ gesta die exeqarũ, sed ẽt intra nouenã seu nouẽ dies à die obitus numerandos sunt nulla. §. meminimus. in auth. vt cum
105 de app. cogn. † Et nota ꝙ si creditor exegerit ab hr dibus fideiussionẽ tpe nouenæ, ꝙ fideiussor non teneat, vt ibi dr. Sis ergo cautus, si à te petatur debitũ tpe exequiarũ q̃ offeras cautionẽ, dummõ tibi velit terminũ solonis ꝓgare, nã fideiussor efficaciter nõ obligatur, & sic pro nihilo obtinebis dilatio
106 nẽ. Eodẽ mõ ꝫinterpellatio fcã tpe nouenæ nõ cõstituit debitorem in mora, tanq̃ incõgruo tpe fcã, ſm Bar. in d. l. nõ solum. §. morte. co. pe. ff. de no. ope. nun. & probatur in d. §. meminimus. & ego dixi in c. cum M. Ferra. de cõst. Quod credo verum, nisi defunctus cuius exequiæ celebrãtur decessisset ex-
107 cõcatus, q̃ casu sepeliri nõ debuisset. c. sacris. de sepul. † Nã & qui faciunt funeralia, & qui funus excõicatorum assóciant, incidunt in censuras, ſm gl. in c. ad hæc. de priui. q̃ ad hoc. dđ t sing. Lud. Ro. sing cxxij. in ij. part. in ci. Dicam tibi dubia. Item id qđ dixi de nouena, intellige verum si defunctus sit agnat. vel cog. secus si scutifer vel seruiens, tunc facientes funeralia ꝓ prima die tñ, ꝓhibent in ius vocari, ſm Alb. de Ros. in d. l. iij.
108 ¶ Tertiò q̃ro, an † liceat parochiali sacerdoti ĩpedire sepulturam, donec lectus ipsius sepulti sibi psoluatur, vt mos est in quibusdã partib. Br casus est decisus in c. abolendæ. de sepul. & in c. nõ satis. & in c. seq. de simo. vbi statuit ꝙ ꝓ terra cimiteria ta, & ex cã sepulturæ nihil exigat à parochianis, alias delictũ in
109 currũt simoniæ quacũque ꝛria ꝫsuetudine nõ obst. † Sed dubitat, an saltẽ post sepulturã possint parochiani ꝓ exequiis, & terra cimiteriata vigore consuetudinis aliquid exigere? Iltam dubitationẽ mouet Panor. in d. c. cum M. Ferrar. de cõst. & distinguẽdo rñdet. Aut viget statutũ, ꝙ aliquid soluatur, & tale statutũ nõ valet, ga hẽt principiũ ꝑcisum, & necessitatiuũ. Aut viget ꝫsuetudo, & talis ꝫsuetudo post traditũ sepulturæ funus est obseruãda, ga hẽt principiũ voluntariũ. & ad hoc adducit tex. in c. ad aplicam. de simo. Et sic vult laicos posse cõpelli ad obseruãtiã huius ꝫsuetudinis, qđ ẽt voluit gl. & Pan. in d. c. abolẽdæ. Sed ego credo absque dubio ꝙ ꝛrium sit verius, quia hmõi ꝫsuetudo dãnat in d. c. abolendæ. & in c. cum in ecclesiæ tuæ. de simo. Et ꝙ talis cõsuetudo nõ valeat probatur in c. ex
multis. i. q. iij. Et ꝙ nihil exigi possit ẽt post sepulturã ꝓ textu huius consuetudinis, tenent Ge. & Mod. in d. c. cũ M. ¶ Nec obst. text. in d. c. ad aplicã. quia loquitur de laudabili consuetudine.
110 † vñ nõ ꝑt intelligi de ꝫsuetudine qđ det tpale, ꝓ spũali, quia
111 illa non est laudabilis. vñ ꝙ potest intelligi de cõsuet. qua ppĩs ꝫsueuit oĩ anno facere eleemosynam alicui pio loco. ista cin cõsuetudo est laudabilis, & valet, ſm Bar. in l. priuilegia. C. de sacrosc. eccl. & Fel. in c. ecclesia. ſ. Mariæ. col. 38. de consti. Et ꝙ ille tex. non intelligatur de consuetudine dãdi tpale pro spũali volũt Inno. & Car. ibi, & Lu. Ro. in ꝓsstatim allegando. ¶ Nõ ob. ꝙ cõsuetudo hẽat principium voluntarium. quia ad inducẽdum delictũ simoniæ, quod ꝫhit recipiẽdo tpale, ꝓ spiritualiꝫ inspicere dẽmus tps receptionis, & tunc ꝫsuetudo iam inducta necessitat. Et in spẽ ita consuluit Lud. Ro. consi. 344. In
casu propositæ cõsultationis. Propterea Host. Card. & d. Ant. à quibus non discrepat Pan. in d. c. abolẽdæ. dãt aduertendum eẽ qualiter parochialis sacerdos formet petitionẽ. Nam si petat ꝙ obseruet consuetudo dandi aliquid tpale pro funeralibus, seu sepultura, malè agit. Si verò petat ꝙ seruetur consuetudo dandi certum qđ pro quolibet mortuo, tunc quia ista est laudabilis consuetudo rectè agit. Et ita ẽt consuluit. d. Philip. Cor. consi. 296. Circa primum consultationis articulum. libr. iiij. vbi etiam declarat qualiter induci possit hmõi consuetu-
112 do. † Sed ego amplius dubito, an sacerdos possit pro sepultura recipere aliquid à ꝑsõte dãtibus? Pan. in d. c. cum M. videtur velle quod absq; vitio simoniæ liceat recipere ꝑsõte oblata, per tex. in c. & si qõnes. d. simo. & in c. dilectus. ij. de simo. & in c. placuit. in summa. i. q. ij. & alibi sæpe. Et hãc opi. ꝛequuntur Vin. Io. Goffr. & Archi. in c. eos. i. q. i. & *communiter* scrib. in d. c. cum M. Ego tamen semper credidi contrarium esse de mẽ teipsis, ꝙ non liceat recipere tpalia pro spũalibus etiam à ꝑsõte dantib. quia rõnes prohibitiuæ militant etiam in recipiente sponte oblata. Rõ eĩ prima ne quis credat donum Dei posse pecunia possideri: altera, quia q pecuniam accipit, gratiã spũs scî non habet. dicto c. eos. militant etiam isto casu, quia sponte dãs, si respectiuè pro spiritualib. det, credit donum Dei pecunia ꝓparare. & accipiens, si respectiuè capiat, gratiam spũs scî
113 confestim à se abdicat. Secundo videtur de hoc eẽ casum in d. c. emendari, qui loquitur in ꝑsõte dantib. prout solebant, & tñ ibi sacerdos prohibetur recipere, ne videatur pretio distrahere spũalia. Nec dicas, vt qdã dixerũt, ꝙ ille tex. logt. in soluẽtibus vigore pacti, qa nõ est verũ, nã si virtute pacti soluerẽt, iã non viderent distrahere, sed verè distraherent. item non dicerẽtur ꝑsõte soluere, sed coacti ex obsone pacti. l. j. ff. de pac & c. j. eo.
114 ti. Tertiò facit, ꝫ ga lex, ꝓhibens aliquid recipi, quia est illicitũ ex parte recipientis, intelligitur etiam prohibere nequicquam recipiat à volentib ꝑsõte dare, ſm Bar in l. inuitus §. j. ff. de regu. iur. vbi ex hoc in ert ꝙ notarius actorũ prohibitus aliqd recipere pro scripturis, intelligitur etiã prohibitus recipere à volentib. ꝑsõte dare. & bñ probat in l. ij. & ibi no. Io. de Pla. C. ne rusti. ad vilum obseq. deuo. lib. xj. Non obst. text. in d. c. & si
115 qõnes. ga palefrenus de quo ibi, non fuit donatus cardinali, ꝓ palleo respectiuè, sed alia intẽtiõe, & tic respectiuè ꝓ palleo fratri tradẽ do donatus fuisset equus, ꝛctũ fuisset vitiũ simoniæ: vñ dico ꝙ facit optimè pro mea opi. Non obstant alia iura, & similia. ſ. alleg. qa licet velint ꝙ licet capere munera gratis oblata, non tñ aliquid faciunt ad punctũ nostræ dubitationis. qa qđ respectuè, datur nõ ꝑt dici gratis oblatũ, immo honestè facerẽt sacerdotes si tpe quo ꝛferũt spũalia, nunq̃ caperent tpalia, ne videant Dei donũ ꝓtio distrahere. d. c. eos. Sed vereor ne auaritię cæcitas iuridicũ, & honestũ ꝓfiliũ nr̃m derideat, vt eludat, dicendo ꝙ pro eleemosyna capiũt, & nõ pro sepultura. Sed ipsi
116 videriut qui sine ſpe ꝓmij vnicũ nudum requiem nõ cătarent.
117 ¶ † Quarto quæro qua pœna puniãt, ꝙ pvi in funus rapuerit, aut impedierit quo minus sepeliat? Rñdeo ꝫ pœna. l. Iuliæ de vi pub. l. qui cętu. ff. ad l. Iul de vi pub. Cuius pœna hodie est deportatio. l. q dolo. §. fi. e. ti. & bonorũ ꝓfiscatio. §. pen. instit eo. itẽ tenet pœna sepulchri violati. l. sepulchri. ff. đ sep. vio. Est aũt pœna sepulch. vio. decẽ põdo auri. l. sigs sepulchra. C. e. ti. & ibi
118 aliæ pœnę referũt. ¶ Quintò q̃ro † qua pœna puniẽdi sint q sepulchra aperiũt, vt cadauera spoliẽt, & denudent? Rñdeo si manu armata id admiserint pœna capit. rei sunt, si sine armis ĩ metallo dãnant. l. iij. §. aduersus. ff. de sep. vio. Et iudices negligentes punire sepulchrorũ violatores, pœna. xx. lib. auri sunt feriendi. l. si qs. C. eo. reperiunt & aliæ diuersæ pœnæ qb. vio. se
119 pul. plectũt, quas vide. ff. de sep. vio. p totũ. ¶ Sexto q̃ro, ꝫan p superiorẽ possit aliquis ꝓpell. i subire offiꝫ sepeliẽdi, si nullus repiat q ꝑsõtẽ illđ velit exercere? Vr đdm ꝙ nemo cogi possit p tex. i i j & p totũ. C. ne qs li. inui. act. reip. ger. ꝓpel. li. xj. p quẽ
120 dicit ibi: Odofr. ꝙ nemo † liber ꝑt cogi mũdare latrinas, vel
121 plateas. Et dicit ibi Io. de Pla. ꝙ nemo ꝑt † ꝓpelli suscipere officiũ carnificis, seu manegoldi. Ad idẽ facit tex. in l. j. C. de oper. 119 à colla. nõ exig. per quẽ tex dicit gl. ꝙ nemo ꝑt arctari ad cõmodandum equum, vel bouẽ reipublicę ad aliquam aliam angariã, vł pangariã, ergo multominus cogi poterit sepelire mortuos. Quia coactus † ad hmõi sepeliẽdi offiꝫ dr affectus malignitatis omnia totius mundi ſm Bal. in l. fi. C. de exec. rei iud. Ad idẽ facit tex. in l. j. & ij. C. ne rust. ad vlũ obseq. deuo. li. xj. p quem dãt ibi scrib. ꝙ non debent rustici cogi ad conducendũ res fiscales de loco ad locũ, licet ſm gl. malè istud obseruetur.
¶ In † contrarium facit tex. in l. ij. de nauib. nõ exeu. li. xj. vbi pp necessitatem reip. conceditur capere naues cuiuslibet priuati eo inuito. Et per illum tex. dixit Marti Laud. tract. de libello ver. xxiij. ꝙ pro mittendo bladum, vinũ, & similia ad exercitum, pũt

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum,pñt capi boues,plaustra,& reliqua animalia subditorũ.& ꝓ hoc est tex.in l.fi.§.patrimoniorum.ff.de mun.& hon.&ibi
122 Bart.& idē Bar.in l.iubemus.C.de sac.san.ecc.†Et si subditi ñ habeāt animalia possunt cogi emere,& reip.cōmodare,sēdm Bar. & Ioan.de Pla. in.l. non videtur. C. de mune. patri. lib. x.
123 †Quā rōne dicerē,ēt plaustra,& animalia posse capi ab inuitis pro cōducēdo victualia ad locū pestiferū. Ad idē facit tex. in l.fi.§.h.ff.de pig.act.per quem dicūt ibi Guil.de Cu. Alb. de
124 Ros.& Bar.†q̄ ciuis pōt eogi cōmodare suū roncinum, vel asiaū pro cōducendo fassariū mitratū per ciuitatē, vel ꝓ trahendum malefactorem ad caudā roncini. Ad idē & magis ad
125 rhombum facit tex.in l.ij.C. de his qui latro. occul.† vbi ex causa publicæ vtilitatis possunt subditi cogi ad cōducendū de linquentes ad carceres,cur ergo ēt cogi non poterunt cōducere ad sepulturam? Quid tenendū? Arbitror q̄ ista vltima opi.sit verior,sanè tñ & modestē intellecta, intelligo ergo eam verā esse,si nullus reperiat,qui sponte velit tale offiū exercere. Itē intelligo procedere in persona vili, & abiecta,secus in persona honesta,cui aliās valde ignominiosum esset sepelire defunc.per tex.in § si igitur monachus. in auth.de sanc. episc.per quem tex.Guil. Alb.Bart.& Mod.in d.l.fi.§.fi concludunt vilē, & abiectā personam posse in subsidium cogi ad exercendum
126 offiū carnificis,†& manegoldi. sequit Bal.in d.l.fi. C. de exe. rei iud.& bñ probatur in l.vnica. C. de mendi. vali. lib. x. & in Dñica pass.vbi Iudæi angariauerunt Cyreneū quendā venientem de villa,vt tolleret crucē Iesu. Item intelligo verum præstito sibi cōdigno salario arg.l.ij.C.pro quib.cau.ser.lib.accip.
127 l.Lucius.ff.de euic.&l.vēditor.§.si ꝓstat.ff.cō.prēd.cū si.†Nā si officialis accepit boues alicuius pro trahendo seu taxinādo hoīē ad iustitiā, tenet respup.seu princeps soluere pretiū illorū boū,q̄ dici solet à rusticis q̄ dicti boues de cætero non arabūt,vel si arabunt terra arata non germinabit fructū,sm Parid.de put.in trac.syndi.in verbo, captura.ver. an si officiales.
128 †Et crederem q̄ si hīs defuncti esset vilis persona, q̄ tam ad expensas funeraliū.l.qui erat.ff.fam.erc.q̄ ēt ad portandum ca dauer ad sepulturam compelli possit. arg. l. & si quis. §. si cui mandauerit. ff. de relig. & sump. fun. Sed suboritur dubita-
129 tio,† An tpe pestis possit vilis, & abiecta persona cogi ad sepeliendos mortuos? Fauor publicæ vtilitatis suadet q̄ sic, sed humanitas ꝓrium dictat. Inciuile.cīs ē aliquē dānare ad opus, qd salua salute ꝓsummare nō possit.l.ant dānū,§. quicūque.& §.sunt & aliæ.ff.de pœn.ita mihi inhumanū vr dānare aliquem ad sepeliendū cadauera tpe pestis, maximè sine culpa sine qua
130 nemo dēt puniri. c. cognoscentes.de cōst.† Vnde puto cōcludendū q̄ cogi nō possit, nisi cēt aliquis dānatus ad mortē, vel in metallū perpetuò tunc posset cōmutari pœna fauore pub. & eum dānare ad sepeliendos mortuos ēt tpe pestis, sm Bar.& Ange.in l.ij.ff.de pub.iud. vbi cōcludunt criminosum posse condemnari ad cruciandum delinquentes in perpetuū. ¶Ex his constat cām sepulturæ esse valde priuilegiatā fauore publ.ne corpora defunctorum iaceant insepulta. l. sunt personæ.ff.de reli.& sump.fun.Et vltra priuilegia, & fauores præ-
131 missos† prætor concessit cuilibet liberā sepeliendi facultatē, & ad consequendas funeris impensas dedit ei actionē quæ funeraria actio noīatur.l. & si quis.§.hæc actio.& l.si quis sepulchrum.§.prætor ait.ff.de rel.& sump.fu. Est eīn actio funeraria nomē proprium actionis,sm aliquos,sed sm Spe. quem alij *communiter* sequuntur in §. porro. in ti. de sepul. est adie-
Actio quædam. Dr eīn actio in factum funeraria, quæ in plurib.
132 est priuilegiata.†Prīò excedit nām act.neg,gest.quia competit contra hæredem prohibentem huiusmodi impensas fieri.
133 l.& si quis.§.idem Labeo.ff.de rel.& sump.fu.¶†Secò præcedit omnes alias act. etiam anteriores.l.pe.ff.eo.tit.Et non solum præcedit actiones personales aliorum, sed etiam præfertur omnib.hypothecis ēt anteriorib.l.& si quis.§.j.ff. eo. imo habenda est prius rō huius impensæ q̄ legatorum,imo res alteri legatæ vendi possunt pro exequijs faciendis.d.l.& si quis.§.si
134 res legatæ.† Tertiò hæc actio datur marito q̄ hæredes vxoris vel q̄ eos ad quos reuertitur dos,iuxta text. in l. in eum. cū
135 l.seq.ff.eo. † Quod procedit ēt si maritus promisisset restituere totā,& integrā dotem,quia adhuc pōt pro impensa funeris retinere dotem pro rata, sm Lud.Ro. & Ang.in l.qui bona.§.qui parietē. ff. de dam. infe. quos sequitur Cur. cōs. 13.
136 statuto Ianuæ.col.fi.†Et scias q̄ valde turpe ē & marito inuriosum vxorē carere sepultura.l.q̄ si nulla.ff. de relig.& sump.
137 in.† Et quia pp fœtorem dilationem non recipit sepultura interdicta est appīo ad fines ne cadauer sepeliatur interpositā. l.fi.ff.de app.reci. c.ex parte. de sepul. sm Spe. ti. de app. §. ij.
138 ver. viii.†Et hac rōne attenta nō hret locū nūcia. no. ope.q̄ facientē sepulturā,ꝓ sepeliēdo hoīe ia mortuo.arg.l.de pupillo.§.fīqs riuos.ff.de no.op.nunc. & dixi.q̄ in mā cloacarū. Et licet in multis casib.reperiatur interdicta sepultura in pœnam
139 enormissimi delicti,† est enim priuatio sepulturæ maxima pœna.l.fi.C.de his qui parē.aut lib.occid.p quā Bal.q̄si.42.li.j.
140 dicit† pœnam furcarū esse maiorē pœna decapitationis,qa suspēsi non solent tradi sepulturę,tñ ad petitionē reip.suspensa corpora sepeliri pmittuntur, ne pp fœtorē locus pestilen-
141 tiosus fiat.l.j.& fi.ff.de cada.pun.† Hac rōne dicerem æstiuo
142 tpe non eē faciendā anatomiā.† An aūt corpora dānatorū tradi de iure possint Chirurgis ꝓ facienda anatomia? Dubitauit Bar.in d.l.fi.de cad.pun.Et rō dubitandi eē potuit, qa corpora dānatorum dilaniari p frusta nō pñt nisi in quibusdam casib.,ppter atrocissimū facinus.l capitaliū.§.famosos.ff.de pen. l.fi.ff.arbo.fur.cesa.Magnus aūt practicus Cur.& recolendæ memoriæ.d.Lance.Dec.in l.imperiū.col.ij.ff.de iur.om.iu.decidunt posse iudices delinquentium corpora tradere Physicis
143 anatomizanda rōne pub. vtilitatis, vt medici in ꝓseruandis corporibus viuorum peritiores fiant.† Quæ.n. vtilitatis publicæ cā fiunt,& si in contumeliam alterius cedant non sunt retardguenda,neq; iniuriarum magistratus conueniri possunt.l.qđ reip.ff.de iniur.de consuetudine āt exigitur principis,aut damnati licentia. Solentq; Physici officia solennia pro anima anatomizati decantari facere,& ipsius ossa sepulturæ cum debitis
144 funeralib.tradere,vt sæpe Papiæ vidi obseruari.¶ Insuper pp hāc rōnem ne corpora insepulta locū reddāt contagiosum.d. l.ij.§.idem ait.ff.ne quid in loco pub.crederem q̄ iura concedentia sepultos exhumari posse, vel debere, vt in c.sacris.de se-
145 pul.† vbi mandatur excōicatorum corpora exhumāda esse de terra sacra,dēant sanè intelligi, primo dummō exhumatio fiat de licentia pontificis.l.ossa.ff.de relig & sum.fu. Secundò
146 dummō illico exhumati sepeliantur in terra, nō sacra vel in flumen proijciantur, nec nares,& oculos vinentium infestent. Præterea quia omnia malè olentia sunt apta nata ad ge-
147 nerandum pestilentiā,† debet præfectus vrbis siue iudex ad hoc deputatus,quē Papienses iudicem victualiū appellant,solicitè prouidere,ne vendātur putridę carnes, pisces corrupti, & hmōi fœtentia. l. j. §. cura carnis.ff.de osf.pse. vrb. Ex his enim hoīum sanguis corrumpitur, stomachus laxatur,& inde
147 pestilentię,& varię ægritudinum species generant.† Parimō dñt aduertere ne aromatarij vendāt quid ꝓ quo,vt cōiter facere solēt in maximū reip. detrimentū. Plures.n.hac de causa occumbunt,alij in grauiores incidunt infirmitates, dū liberare se putant. Hos falsos aromatarios pœna stellionatus iura punien
148 dos esse crediderunt. l.iij. §. fi quis.ff. de crimin. stel. vel extra ordinem.l.faccularij.in princi.ff.de extraor. crim † Per
149 quem text.dixit Ioann.de Pla.eum qui in summitate cistæ vel calati apponit bonos fructus,& ī medio malos & corruptos extraordinaria pœna teneri. Et si cōtare posset pp suppositā medicamina aromatarij infirmū decessisse, acerbissima eum pœna plectendū arbitrarer.arg.l.si quis aliquid.§. qui abortio
150 nis.ff. de pœn.† Quos supposititios venditores ob negligētiam iudic.laici pōt eps sua fœueritate ꝓsecęre,sm Ioan.And.
Pan.& *cōter.* scrib.in c.j.de emp.& ven.vbi ex hoc inferūt† q̄ eps ēt pœna pecuniaria mulctare poterit aromatarū miscen
151 tē tritas fabas cū cera,qđ reputat sing.Lu.Ro.sin.vj.ij.parte in ci.Fui interrogatus.char.32.sm meā impressionē.† Sed nō minus castigādi sunt aromatarii q̄ ex antiquis speciēb. medicinā ꝓficiūt. Nociua est.n.talis medicina magis q̄ salutaris,sm In. & Io.de Ana.in c.tua nos.de homi.inferētes aromatarū nō posse absq; dispensatione ad sacros ordines ꝓmoueri, si inde infirmus decesserit. Quarto dixi de tristi imaginatione aliqn morbū hunc cāri.Fugienda ergo est tristis imaginationis occa
152 sio.† Abijciēdi ex ciuitatē sunt leprosi quorū aspectu hoīm corda mouentur ad tristitiā.sm Io.de Pla.in l.cū supra virentē,per illū tex.C.d re mil.li.xij.Sunt.n.leprosi,& similes à cōi ne bñ valentiū separandi.c.j. de ꝓug.lep.Suspicio mali,& om-
153 nis pestilētię cogitatus ē post terga ponēdus.† Amplectēda honesta lætitia,q̄ floridā ætatē facit. Prouerb.xvij. Lugere,de
154 plorare,lamētari, miserrimi hoīs est & pusillanim.† exultare aūt,& in aduersis seipsum cleuare,cōstātis est, & magnanimi.
155 c.vbicūque xiij.q.ij.†Et sic tristis euētus quocūque tpe à nra cōsideratione procul esse debear.l.inter stipulantē.§.sacrā.ff. de ver.obl.l.Iulianus.ff.qui & à quib.eo præsertim tpe quo de contagione dubitatur,à cogitationibus nostris est penitus alienandus. Absit omnino mortis timor, nā secundum Cato-
156 nem. Qui mortem metuit, quod viuit perdit idipsum.† Et mihi repugnātius,ne dicam insipientius, nihil magis vr q̄ mortem formidare. Nā qui hinc discedere non vult ad eum inuitus accedere recusat à quo æterna vita ꝓmijs celestibus donari
157 exoptat.qđ quàm stultum sit nemo nō videt,sm Cyprianum transumptiuè in c.quam præposterum.xiij. qō.ij.† Ad has autem melancolicas cogitationes effugiendas locus, & lu-
dus ne-

158 dus necessaria esse vr.†Locus aūt à ludo differt, quia hic in verbis totus versatur,ille facto expeditur,sm Leon.Are.Et in
159 loco mediocritas † illa laudabilis est, quam Græci eutrapeliam vocant, nos verò quandoque festiuitatem, interdum iocunditatem, plerunque vrbanitatem, nonnunquam verò comitatem appellamus,sm Soci. consi. 16. Circa prædictam
160 consultationem.lib.i.†Colluctationes tamen hastiludia,coreas,pilæ ludos,&c.hmōi,quibus corpus fatigatur in pestilentia non conuenit exercere, vt in c.x.sui operis Cor.Celsus eleganter tradidit. ¶ Quintam pestilentiæ causam in coitu immo
161 derato constare dixerim.†Hæc aūt cessabit,si lecclestos lenones pestiferásque lenas,& cōes castitatis vastatores extra vrbē esse iusserimus,vt in auth.de leno.§.j.& per totum.Cessabit in quam si has lenas,quę non tm verbale auxilium,sed etiam domum,ortumque ad adulteria,& stupra commodant meritis
162 pœnis iudices castigauerint.†Eas eīn vltimo supplicio afficiēdas esse constat.l.j.in fi.ff.de extraor.cri.Et licet lupanaria tolerentur,vt euitentur adulteria,sodomiæ, & deteriora scelera, sm Pan.c.inter opera.post gl.de sponsi.& ꝓbatur in c.nerui.§.
163 fi.xiij.dist.†Tamen vbi de contagione probabiliter dubitat, etiam meretrices extra vrbem eijci posse,& debere non est du
164 bitandum.†Nam vicinis reclamātibus iustè expellitur meretrix de vicinia,sm Guil.de Cug.Bal.Pau.de Cast.& Mod.l.ij.C. de sum.tri.& fide cath. Gemi.& alios in c.j.de vsu.li.vj. Et si oī tempore continendum sit fugiendaque libido, in pestilentia
165 multo magis,sm Cor.Tacitum.†Sed si tabificus morbus imineat,non solum lenones,& meretrices,sed etiam mendicātes validos dñt qui curam reip.hñt,ab vrbe secludere. Hi enim sunt qui morbum introducunt introductumque nutriunt,dū vagantur,dum singulos vrbis angulos circūeunt,dum se ingurgitant,dum turpiter vitam agunt.l.vnica.C.de mendi. val.quē tex.no.ibi Io.de Pla.dicēs q̄ si mora forensium mendicantiū sit ciuitati dānosa,quia vigeat caristia,& ipsi auferant victum
166 expelli pñt. † Quinimo mendicantes validi, & corpore robusti,ēt nulla subsistēte peste, nullave causa explodendi sint, vel ad aliquod pub.ministeriū exercendū cogēdi,puta ad purgandas plateas viasq; publicas.§.si verò.in authē. de quæstore. Et si sine causa eijci pñt,quanto magis tpe caristiæ,& pestis,cū domesticis prius succurrendū sit q̄ forēsibus.c.nō satis. lxxxvj.
167 dist.l.si pses.C.d ser.& aqua.†Rō aūt quare ēt cessante peste, vel caristia excludi pñt,patet euidēter, quia cū valeāt sibi proprio sudore victū quærere,nō est meritorii eis indebitè petē-
168 tibus eleemosynā facere.c.nō oēs.v.q.v. †Nā ēt filius, qui pt ex industria victū quærere,nō est à pre alēdus.l.si qs à liberis.§.
169 sed si filius.ff.de lib.agn.†Nō parū delinquit qui pōt ex industria,vel aliūde viuere,si eleemosynas pauperibus inualidis necessarias sibi vsurpet. arg.c.ad aures.de reser.& d.c.nō omnes.
170 ſPeccatoribus aūt etsi piū sit bñfacere.c.qesc amus.xlij. dist. quia tñ peccatores sunt,nō arctamur eis eleemosynā facere.c.
171 fratrē nostrū.lxxxvj.dist.†Et fortè meritoriū ē illis eleemosynam denegare,quos ab ignominiosa mendicitate quenit auo-
172 care.†optimū eīn eleemosynæ genus ē errātes reprehēdere.
173 c.tria sunt.xlv.dist.†Et nota q̄ si mendicātes validi vtūt herbis,& suppositorijs quibus sibi faciāt tibias,vel manus intumescere,vt claudi,vel manibus cōtracti videant, cū nō sint, ñ dñt
174 inulti perträsire,sed graui pœna iudic.arbitrio taxāda sunt castigandi,sm Bar.Ang.& Ioan.de Pla.in d.l.vnica.†Et qui scipsum filiū,vel alium vere debilitat,vt habilius valeat mendicari acerrime est puniēdus.l.fi.ff.de his qui sibi mortē ꝓsciuerūt.Et tā cōscientiæ,& patiēs debilitari,q̄ agens eadē pœna tenet,quia
175 nemo est dns mēbrorū suorū.l.liber homo.ff. ad l.aql. c. si vero.de sent.excō.ita Bar.in l.j.§.vsq;adeo.ff.d iniur.†Ex cuius dictis colligo q̄ medicus,& barbitōsor,qui docet qualiter debilitari quis possit,sęuerissimę pęnæ venit subiiciendus. l.iij.ff. de cri.stel.& bene facit tex.in l idē inris.& in l.itē si obstetrix.ff.
176 ad l.aquil.†Itē scias q̄ nō tm officiales, sed etiā priuatus qlibet pōt inuestigare tactu,vel alio experimenti genere,an infirmitas mēdici sit vera,vel simulata d.l.vnica.¶†Aduerte tñ ī quantum.ꝝ.dixi mēdicātes validos posse ad purgādu plateas,
178 & vias compelli.nā istud arbitror verū†in rustico, vel alś ad laborādū assueto.Secus in nobili mēdico nō ꝓsueto laborare, maximè si latrocinijs,aut calūnijs,aut seditione populari,aut à
179 tyrāno oppressus fuerit.†Huic eīn miserēdū est,qa inter oēs aduersitates fortunæ infelicissimum genus infortunij est aliqn
180 fuisse felicē.c.ꝓsiderāda,& ibi gl.lxxxvj.dist. † Et scias nobilē dici pauperē etiā si in bursa habeat centū aureos,ex quibus viuere possit,si dignitatē,& statū suū seruare nō valeat,sm Bald. in l.si quis ad declinandā.col.ij.vers.circa tertiū.ꝓ illum tex.C. de episc.& cler. ¶ Sextā huius morbi cām ex alterna penuria,
181 & vbertate ꝓcedere diximus.†Hæc aūt remouebit si decuriones seu vrbis præfecti statū reip. & annonariā rōnē aliqñ firmauerint.l.j.C.de offi.præfec.vrb.& in auth.d defensoribus ciuita.§.deinde competens.Firmabunt aūt,si tria quæ breuibus edocebo obseruare curauerint.Modū.s.vbertatis habēdę,normam vbertatis conseruādę,& ordinē erogandę pub.annonę. Vberrima aūt & abundans ciuitas esse potest tā ex pub.quam ex priuata annona,de qua, & primò de publi. breuiter aliqua deliberabimus.¶ Publica annona,vel ex pub.prædijs percipit, vel expecunia pub.comparatur.l.j.§.ij.& §.seq.ff.de admin.re.
182 ad ciuit.pertinę.†Si aūt respub. neq; prædia possideat,neq; ærarium habeat,& vrgeat inedia,hic erit modus vbertatis habendæ,vt fiat collecta à qua nemo,quantuncunque priuilegiatus,excusatur quominus sm ratam patrimonij conferre teneatur.l.j.C.vt nemi.lic.in emp.spec.se excus.lib.xj. interest enim
183 reip.ne pauperes moriantur,† quia sine pauperibus non est
184 ciuitas perfecta.l.ij.ff.de nund. † Silent enim priuilegia, nec loqui dñt tempore famis & guerræ.l.pro tyronibus C.de priui.do. Aug.lib.xj Nam sm Cicer. Offic.libr. ij. non est dubium propter ęrarij tenuitatem tributum esse conferendum, vt oēs
185 intelligant pro salute reip.necessitati parendum † immo illud vti verissimum affirmo q̄ tempore necessitatis habentes pecunias cogi possunt eas mutuare reip.non sub vsuris,vt plerique faciunt,quia omni iure sunt prohibitæ,sed gratis,& restitutionem expectare tenētur,donec fiat collecta ex qua sibi possit satisfieri,sm Gui.de Cu.in l.neminem.C. de sac.san.eccl.per text.in l.j.C.de omni agro deser.in arg.lib.xj.& ibi expresse re
186 fert,& sequitur Io. de Pla. † Et si in prouincia sit sterilitas, poterunt præfecti annonæ eligere vnum vel plures discretos, & expertos viros,qui pro frumento comparando se conferāt ad alienas prouincias,& eis sine iussu principis salarium constituere.l.j.C.de frum. Ale.lib.xj.Nam alias decuriones, & similes sine licentia superioris non pōt alicui constituere salariam de pub.pecunia.C.de præben.sala.Si verò ciuitas nolit collectam imponere,vt quia cognoscat apud eiues locupletes esse sufficientem annonæ quantitatem, quam vendere differant, vel cariori pretio,quàm par sit distrahere contendāt, hic erit
187 ordo adhibendus.†Primo prouidēdum erit,vt quilibet sm ratam facultatum,& bladorum recollectorū singulo die mittat in plateam ad vendendam certam annonæ mensuram. l.j.
188 C.vt ne.lic.in empt.spec.se excus.sm tertiū ītellectum. †Licet eīn nemo regulariter cogi possit rem suam vendere l.inuitum.C.de ꝑhē.emp.tñ fallit fauore publ.d.l j.sic ēt fauore pię causæ cogit quis vēdere.l.si quis sepulchrū.ff.de relig.& sump. fun.cū si.Et q̄ habētes annonā tpe caristiæ cōpelli possint eam vēdere,firmat Bar.in l.annonā.ff.de extraord.cri.Bal. & Alb.
189 in l.j.C.d episcop.aud. Fortius dixit ibi Sal.†q̄ valet statutū q̄ quilibet mercator teneatur intra certū tps ꝓsentare præfectis annonę tot sextaria frumēti.sequit Marti.Laud.in tract.d offi.
190 cial.dñi.ver.xxiij.†Et nō solū ciues,sed etiā comitatēses ad ferendam annonā,& victualia in ciuitate arctari pñt, sicut cōpellunt portare cōmeatū ad exercitū. l.,ꝓ locis.C.de anno.&
191 tri.li.x.†Minus tñ grauādi sunt remotiores pp expensas,quæ maiores fiūt rōne longioris itineris,vt dr in d. l. pro locis,quā ibi no.Bar.,ꝓ comitatēsibus qui quotidie grauātur deferre paleas,bladū,& similia,vt minus grauari debeant qui longius distant.& bene facit tex.in l.j.vbi Io.de pla C.de fun.limitro.& ī l.nemo.C.de ann.& trib. Viciniores ergo sunt primo grauādi. arg l.quicūq; idoneū.vers.illud.C.de omni argr.dser.sm Io.de Pla.in d.l.,ꝓ locis. & bene pro hoc facit tex in l. sicut fieri.C.de ero.mil.anno.Et si propinqui passibus xx.milibus pñt sufficiēter prouidere de annona necessaria non sunt remotiores vllo pacto vexādi.l.ij.C.e.tit.de ero.mil.ann.& ibi no.Bar.q̄ rustici nō sunt cōpellēdi dferre stramina,paleas,lectos,& similia mili
192 tibus hospitatis in loco distāti vltra xx.miliaria.†Et si comitatēses nō possint supplere necessitatibus ciuitatis, tūc vicini ēt alterius prouinciæ pñt à superiore suo ꝓpelli portare annonā ad ciuitatē egentē,sm Ang.in d.l.pro locis.per tex.in l.in noīe dñi.C.de off pse. Afric.Et quia tpe necessitatis oīa debent esse cōia.l ij.§.sed si.ff.ad l.Rho.de iact.Et saltē isto casu relaxādus esset deuetus,seu ꝓhibitio exportādi frumentū extra prouin-
193 ciam.arg.l.fīqs diutinā.C.de aqued.& qd ibi no.Bar.†Vt ātexteri,& comitatēses alliciant ad portādū victualia in ciuitatē poterūt ordinare q̄ quicūq; portauerit frumētū, vinū & similia ad vrbē,habeat pro labore suos grossos ꝓ salmata.l.j.
194 C.de fru. Ale.†Itē ꝓuidebūt q̄ dferētes ann. &c. ad victum necessaria nullā ab ēcolis vim patiant,neq; ꝓ represal.capiant, neq; tūc rōne dlicti,vl ꝓctus pueniant, neq; gabellis portioris pedagijs,vllave impositione angarient.l. j.C.d naui.lib. xj facit tex.in l.j.ff.de nundi.Et Papiæ viget statutū q̄ veniētes die Sabbati ad mercatū nō possint ꝓ aliquo debito pub. vel priuato molestari,

Universidad de Deusto
Biblioteca

195 molestari, vt hr ī statutis d regimine ptātis.ti.xiiij.¶ †Sed hic occurrit dubitatio, an præfecti annonæ possint taxare pretiū frumenti, vini, carniūm, & aliorū victualium vēdēdorū per ciues, & exteros in ciuitate? Vr q̄ non per tex. clarum in l.fi. §. item rescripserunt. ff. ad.l.Iul.de annona. In contrariem videt casus in l.j.§. cura carnis. ibi, vt iusto pretio vēdatur ad officiū pfecti vrbis spectat. ff. de off. prefec. vrb. ad idē tex. in c.j. de empti. & vēd. & in l.j. C. de epi. audi. immo vr q̄ liceat pfectis annonæ taxare pretium, etiam minus quam res ipsa valeat. l.ij. ff. ad leg. rho. de iac. l j. C. nemini lic. in emp. specierum se excu. ¶ Quid dicendum? Breuiter pro cōcordia istorum iurium distinguēdum est, prout distinguit Bar. in d.§. cura carnis. & Pan. in c.j. Aut subest, necessitas, quia est tps caristię, & tunc taxare poterunt ēt minus quam valeat arbitrio suo. ita procedāt
196 iura vltimo loco allegata. †Nam tempore caristiæ diuites non solum cogi pñt vendere iusto pretio, sed etiam offi. iud. pñt compelli facere eleemosynam, fm gl. in c. exigunt. j. q. viij.
197 & Pan. in c.j. de cler. ægr. † imo si tali tpe diuites recusarent facere eleemosynam egentibus, liceret ipsis egenis furari, & deprobare p necessitate victus tñ. c.fi quis propter. de furt. c. discipulos. de consec. dist. v. Aut nulla subest caristia, tunc aut volunt taxare minus iusto pretio, & non pñt. ita loquitur text. in d.§. item rescripserunt. Aut volunt taxare iustum pretium, & prohibere ne carius vēdantur, & tunc possunt. d.§. cura carnis cum aliis. ¶. alleg. & l.fi.§. item episcopi. ff. de mun. & hon. ¶ Et ideo Bar. in l.j. C. de fru. vrb. Constan. dicit q̄ priores ciuitatis pñt ordinare qualiter, quanti, & quo ordine vendi debeat
198 frumentum. †Hæc autem taxatio pretij victualiū a pfectis faciēda est immediatè post festū natiuit. s. Mariæ. §. post natale, de pac. ten. in vsib. feud. Qui aūt pluris ea vēdiderit q̄ taxatum fuerit, si pœna per statutū limitata non fuerit, pœna. xx. librarū puniēdus est. d. §. post natale. vel extraordinaria pœna mulctā-
199 dus l annonā ff. de extraord. cri. †Quid aūt si pluris nō vēdiderit, sed emētes in mensura fraudauerit? Respondeo eadem pœna est castigandus. d. §. post natale. vel pœna falsi comprimendus est. d l. annonam. §. onerant. ¶ Sed vlterius moueo dubitationem, quam vidi de facto in loco Masani comitatus Ve
200 nayssini. †Macellarius, & pistor volunt ciuibus fugitiuis pp pestem vendere carnes, & panes cariori pretio quàm habitatoribus loci, cum quibus de pretio conuentum extiterat, quæritur an possint? Tunc consultus respōdi q̄ nō poterant forensibus carius vendere quàm in pacto locationis datij contineretur, p tex. in c.j. de emp. & vendi. vbi dicitur placuit, vt presbyteri ad moneant plebes suas, vt hospitales sint, nec carius vendant q̄ mercato vendere pñt, & p tex. in d.l.j. C. de epis. aud. vbi text. clarior. Mouebar ēt p tex. in l.cū ad præsens. fm vnū intellectū
201 C. de murile. li. xi. per quē dicit ibi Bar. & sequunt alij † q̄ licet cōuentū sit q̄ vastagarij, seu macellarij teneant singulo die occidere tot animalia, nihilominus supueniēte casu q̄ adueniat multitudo forēsiū, poterūt cogi mactare tot quot sufficiāt omnibus. & idē dicit d piscatoribus. seq̄t Fel. in c. nōnulli ī prin. ver. ad euitādos. de reseri. Alex. in l.fi ex toto. in prin. ff. d leg. j. Ego nūc dico, q̄ si ptiū uentū nō sit instū, quia multò pluris valeat carnes, & sic cēt dānosum vastagario eodē ptio vēdere forensibus, q̄ pfecti annonæ poterūt arbitrari pluris vendēdas esse ipsis forensibus per tex. in l.si pendētes. § sed si quid municipio. ff. de vsufr. vbi dr, solent aliq̄n possessores fructuū viliori pretio municipibus fructus adijcere, nō tñ honestū vr eodem pretio eos teneri alijs vēdere. Si verò pretiū cōuentū sit iustū, tūc nō licet forēsibus carius vēdere q̄ habitatoribus loci. d. c. j. cū simi. Et pro ista distinctione bene facit tex. & quod ibi not. Ioā. de Pla. in l. animalia. C. de curs. pub. lib. xij. vbi mandatur prouincialibus, ne speltā auenā, & fenū carius vendāt militibus q̄ cæteris, sed omnibus equū sit ptiū. & sic tex. se refert ad iustū ptiū q̄ alijs vendit, nō ad iniustū. ¶ Insuper diligēter animaduertēt præfecti annonæ ne Dardanarij transeāt impuni-
202 ti. †Sūt em Dardanarij emptores omnis annonæ, q̄ iueniūt in puncia, ea rōne totū emētes, vt soli postea pretio quo velint eā vēdere possint. dicti Dardanarij à dardano authore. pœna aūt in istos varie statuitur: aliq̄n relegant: interdū si humiliores sint ad opus pub. dānant q̄nq; negoriatione priuātur. l.
203 annonę. ff. de extraord. cri. †Et q monopoliū faciūt quò annona carior fiat, pœna xx. aureorū puniūtur. l. vnica C. de monop. & qui quicquam faciūt quò annona carior vendat, & qui dolo impediunt quominus ad ciuitatē deferatur. l. Iulia de an
204 nona tenent. l.ij. ff ad.l.Iul. de ann. †Et q impostura faciūt. i. qui publicè emūt annonā, vel aliquid aliud pluris q̄ valeat, vt cæteri eodē pretio ad emēdū incitētur, tenent crimine stellio-
205 natus. l.iij. §. itē si quis. fm intellectū Bar. ff. de cri stel ¶ †Prouidebūt ēt ne fructus pendētes per ingratatores, & magos arte dānata vastent, prouidebunt aūt si procurauerint tales capite trūcari, vt merētur l.iij. C d maleſi. & mathem. Sed super oīa qui volunt vbertatem fructuū habere in ciuitate dñt exactissimè puidere, ne agrorum cultura deseratur. l.j. C. de agr. & cē.
206 lib. xj. †interest. n. reip. vt rustici agriculturæ sedulo vacēt. l.j.
207 C. de colla. fim. patri. eo. lib. ¶ †In primis curandum est, vt rustica opera suo tēpore fiant, quia intempestiua cultura agrū deteriorē facit. l.si mercedes. § cōductores. ff. loc. Et hac de causa in fauorē agricultorū, & rusticorū plurima statuit nostra iuris
208 prudētia. ¶ † Primò sancitū fuit ne rustici à rusticanis operibus distrahant, & ne ad vllū obsequiū deuocētur. l.j. & per totum. C. ne rust. ad vllum obse. deuo. pœna exilij, & confiscationis bonorū iposita officialibus cogēntibus rusticū, aut eius seruos, vel animalia ad aliquod obsequiū. l.ij. C. eo. Qua pœna est etiā puniēdus rusticus spōte exequēs, & officialibus obsequēs. d.l.ij. ad fi. Ex quo datur intelligi q̄ fauore pub. prohibent auocari ab operibus ruralibus, alias possent impune parere iussionibus officialium, & iuri suo renunciare. l.si quis in scribēdo.
209 C. de pact. c.si diligenti. de foro cōpe. ¶ Sed expedit hic videre qui dūr rustici. Bar. in l. officiūtur. ff. de iur. codi. intelligit oēs rusticos appellari qui morātur extra muros ciuitatis, vel castri p
text. cū gl. in d.l.j. sequunt *zoiter* doc. in l.fi. C. de testa. vbi cōcludūt rusticanos esse habitantes rurī ēt si nobiles nati sint. Sed ī
210 propositō nostro rustici dūr qui quotidie sunt in rure agricolendi causa, † & differunt ab adscriptiis, quia rustici liberi sunt, & dñi pdiorū. suorū. adscriptitij aūt sunt solo adstricti ad
211 vtilitatem aliorū, fm Io. de Pla. in d.l.j. C. de agr. & cēs. † Hi aūt rustici agriculturæ intendentes sunt ab omnibus iniuriis,
212 & oppressionibus defendendi l.fi. C. de luc. aduo. lib. xij. † Et ppea male faciunt bāsselli exactores, & nūcij incedentes per comitatum pro malefactoribus inquirendis, vel pro exactionibus collectarum qui grauant rusticos, vt sibi præstent alimēta, vel vt ꝺmodēr sibi equos. non. n. hoc dñt pati iudices. d. l.ij. & ibi ad hoc illum rex. no. Io. de Pla. quia non tenentur rustici dare alimenta istis bansellis, & similibus. l. animalia. C. de curs. pub. lib. xij. nec grauari pñt etiam à suis dominis, vt sibi cōmo-
213 dent equos, & boues. l. cōperimus. C. eo. † Qd facit ꝺra seu datar. nostri tēporis, qui tpe guerræ extorquēt pecunias à subditis pro equis emēdis, qd non licet fm Io. de Pla. in d.l. cōperi
214 mus. † Nec dñt milites nec alij iter facientes maximè iudices hospitantes in domibus rusticorum alimēta, aut aliqd aliud ab ipsis rusticis ēt spōte dantibus recipere, & qui ꝺ fecerint x. librarum auri mulcta sunt feriēdi. l. deuotum. C. de meta. li. xij. Quæ oīa notāda sunt, fm Ioan. de Pla. ꝺ quosdam magistros extraordinarios, ducatus Med. qui puinantur splendidè expensis rusticorum, & singula milliaria singulis diebus ꝺficiunt, vt
215 ventrem impleant, & se olio saginent. † Et milites cæteriq̄ iter agentes fauore publico non dūr nisi p diem, & nocte in eadem rustici domo hospitari. d.l deuotū. & l. vnica. C. de salg. hosp. non pb. & l. fi. §. sui etiam. C. de re mil. Quę iura (proh dolor) malè obseruantur in maximā populorum perniciē. Quo
216 fit, vt principes odio subditis sint, & statuum reuolutionibus eos infestos persępe sentiāt, † quia interest reip. ne rustici distrahant à suis operibus, excusantur agricolæ tpe seminū, messium, & vindemiarū ab oībus muneribus extraordinarijs. d. l. j. C. de agr. & cēs. Et pari modo tpe quo arāt, refricant, fossāta faciunt, & similia ꝓparatoria ad fructus necessaria excusandi sunt, quasi idem iudicādū sit de tali tpe, qd de tpe seminū. arg. l. diuortio §. non solū. ff. solu. matr. & quia militat eadē rō fm
217 Io. de Plat. † Ex hoc infero q̄ rustici, & similes pśonæ vacātes agriculturæ nō pñt cogi, vt p guastatoribus vadāt in exercitū.
218 bene facit tex. in l.j. & in l.fi. C. de col. fim. patri. eo. li. † Itē nec pñt rustici neq; dūr ēt pro debitis fiscalibus quibus tenētur eorum dñi aliquo modo vexari neq; inquietari. l. colonos. C. eo. tit. de agr. & cens. Et ibi assignat rō, quia nec mometo à gleba sunt auocandi. Istud tñ malè solet obseruare. d. Loum. qui angariat colonos, & massarios pro collecta imposita dominis p.
219 diorum. ¶ † Item fauore agriculturæ sancitum fuit, vt creditores qui pro frumento, hordeo, & similibus quæ rusticis mutuarunt, non accipiant pignori illorum terrulas, boues, & pecora sub pœna priuationis sui crediti. aut. à thęc. & ī corpore
220 vnde sumit. C. de vsur. ¶ † Item eodem fauore statutū fuit, vt mutuantes frumentū, hordeū, & similia rusticis, nō possint vsurarum noīe vltra viij. partē modij exigere, & vltra siliquā pro aureo. aliàs cadāt ab actione. vt in auth. vt nul. cre. agri. p torū. & in d. auth. ad hæc. hodie aūt nihil vsurarū nomine exi-
221 gi pōt. c.j. & p totū de vsur. Itē † boues, aratra, & cętera istrumenta agrorū non pñt ēt pro ęxecutione rei iudicatę pignorari. l. executores. C. quæres pigno. ob. pos. Et licet ille tex. videat solū loqui de bobus, & istrumētis agrorū tributariorū, ne solutio tributi retardet. Tñ fm gl. Bar. & *cōmuniter* doct. idē dicendū est ēt si prædia nō sint tributaria, quia licet cessāt ratio solutionis

solutionis tributorū, militat tñ alia rō, scilicet ne sterilitas fructuū dāno sit reip. arg. l.j.§. de opere. ff. de aqua plu. arcē. ¶ Sed quid si rusticus in bonis nihil aliud habeat q̄ boues, & aratra? Glo. ibi rādet tūc ea pignorari posse, per text. in l. stipēdia. C. d exec. rei iud. Sed Cy. Per. & Alb. de Ros. ibi tenēt ꝺriū, nisi vnà cū prædio capiant. Quæ opinio posset ꝓcedere si prædiū esset ipsius rustici. Sed si nō haberet nisi boues, & instra vt in Italia, vbi massarij sunt pauperes, tūc puto opi. gl. prędalere. Et sic vides q̄ boues, & instrumenta fundi capi nō pñt ꝓ pignore ꝓto
222 rio vel iudiciali. ¶ † Sed an possint ex quētiōe pignori tradi? Glo. in l. pignorū. C. eo. ti. tenet q̄ sic. Cōtrariū determinat Cy. Odof. Pet. & Alb. ibidē cōcludentes ēt in istis nō valere pignus quētionale, per text. ī d.l. executores. ī ver. aut creditor. & credo q̄ glo. idē voluerit licet doct. aliter eam referāt, & ita eam
223 intellexit ibi Bart. dū alleg. tex. in auth. nul. cred. agri. ¶ † Item qui boues, aut agri instrm aliquod violenter ceperit, inuaserit, abstulerit, in quadruplū tenet rustico, notā infamiæ ipso iure incurrit, & nihilominus arbitrio iudicis mulctari pōt. authē. a-
224 gricultores. & in corpore vñ sumit. C. q̄ res pig. ob. pos. ¶ † Item agricultores, dū villis insidūt, dū agros colūt, nō pñt pro debito detineri, sed securi esse dūr quacunq; parte terrarū. d.
225 authen. agricultores. & ibi per Bald. ¶ Item rustici † portantes pullos, oua, frumentum, & similia ad ciuitatem si illico nō reperiant emptorem, cogi possunt subito reuerti ad opera rustica, & quę portarunt dimittere penes aliquem vrbanum qui ea vendat, ne dum in foro sedent, agricultura destituatur. l.ij. ff. de nūd. Quod credo procedere fm terminos illius. l. videlicet q̄n rustici ex iussu superioris portarūt victualia in ciuitatē. Tūc. n. officium superioris esse debet non teneri rusticos diu occupatos, sed debet puidere de officiali, qui importata vendat noīe rustici. Secus ergo vr dicendum, q̄n rustici voluntariè veniunt ad vrbē, tūc quia pśumuntur venire eo tempore quo vacare pñt ab opere, non tenētur officialis prouidere de vrbano, qui importata per rusticos vēdat. ¶ Item intelligo ꝓcedere in rusticis mascul is, secus fortè in mulieribus quæ in ciuitatem veniunt nō pro pullis tñ vendendis, sed vt complaceant dño suo vel mercatori, qui sibi donat scufias, & bindellos. In mulieribus. n. vel cessat rō. d. l.ij. vel interest reip. eas lōgiorem moram in vrbe facere, vt ab vrbanis & nobilibus impręgnen
226 tur. arg. l.j. ff. solu. mat. ¶ † Item si agricolæ litis causa, vel agant, vel ꝓueniantur corā iudicibus ciuitatū, est illis iusmariè
227 & velociter ius dicendum. §.j. in auth. de quæsto. † Et si plures sint litis consortes vno ad litē per agendam retēto cæteri sunt remittendi ne ex absentia plurium agricultura dānū pa-
228 tiat. §. si verò forsitam. cod. tit. de quæstore. ¶ † Item tempore messium pñt rustici incolentes vrbes cogi rura petere, & blada secare, quia officiū superioris est puidere, vt fructus opportuno tpe colligant. l.j. C. de agr. & cens. & ibi illum text. ad hoc not. Io. de Pla. col. fi. ¶ Habet ēt rusticitas plurimas alias p
229 rogatiuas. † Primò excusat rusticum à vera contūmacia. l.ij.
230 §. fi. ff si quis in ius voca. non ierit. & l.j. §. fi. ff. de eden. † Et hac de causa rusticus excusabit à mulcta, quæ nisi pro vera cō-
231 tumacia imponi debet. l.j.§.j. ff. si quis ius dicē. non obtē. † Ex hoc ēt sequitur q̄ rusticus contumax. poterit appellare contumacia non ob. qa ad hoc, vt ꝓtumax excludatur à beneficio appellandi, oportet q̄ si verus contumax. l. ex ꝓsensu. §. fi. & ibi no. ff. de app. l. & post edictū. §. fi. ff. de iud. modo rusticus excusatur à vera contumacia, ergo appellare poterit, fm Bal. Pau, Ale. & Mod. in d.l.ij.§. fi. & Imo. in d.l. ex ꝓsensu. §. fi. cū aliis cō
232 cor. alleg. p Alex. in d.l.ij. ¶ † Sed ò rusticitas excusat à dolo p sumpto. l. si quis id qd. ff de iurisd. omn. iud. vbi præsumitur rusticū potius p simplicitatē, q̄ per dolū corrupisse album ꝓtoris, & ibi ad hoc plura congerunt Mod. & optimè ad practicā de-
233 duxit Cor. ꝺsi. 215. Vr prima frōte. col. iij. lib. ij. † Hinc est q̄ rusticus excusat à pśumpta fraude vsurarū, fm gl. in l. cum allegas. C de vsur. nā si emerit fundū cū pacto de retrouēdēdo, & pro modico pretio non credit in fraudē vsurarū emisse, licet in vrbano ꝓrium pśumat, & tradit in c. ad nostrā. de emp. & ven. & ita determinauit Raph. Ful. in d.l.si quis id qd. & sequit ibi d. Iaſ. & Cæpol. in tract. de simul. ꝺctuū in vj. casu prīcipali. col. vj. ¶ Hinc Tho. Ferrat. docuit vsurarios vnà cautelā, vt submittāt rusticos, q̄ eorū nomine absq; tñ mādato, de quo fides fieri possit, emāt cū tali pacto, nā secuta ratihabitione fundus erit ipsius cuius noīe fuit emptus. l. multū. C. si quis alteri, vel sibi. cerit q̄; tutus à pśumptione vsurarū, cū ipse non ꝺxerit nec suo noīe ꝺctū eo modo fieri mādauerit, vt docet idem Ferra.
caut. xvj. incip. Magna est quæstio. Sed certè ista cautela ēt fieri poterit p alia personā non rusticā, quæ ꝺxerit alterius noīe, si de mandato fides fieri nō possit. Habes tñ istud notare ad regulā, qui ꝺ iura mercat, in dolo esse pśumit. l. q̄ēadmodū. C. de agr. & cēs. nā ista regula nō vēdicat sibi locū in rusticis, vt
etiā ibi visa fuit velle glo. p tex. in l.j. C. nō li. hab. metro. & firmat Cor. ꝺsi. 147. qa causa. col. ij. lib. ij, vbi cōsuluit rusticū, vbi emit rē nō seruata forma statuti non pśumi mala fide emisse.
234 ¶ † Hinc est q̄ rusticus testis, qui depositus ꝺria excusandus est à pręsumpta falsitate, qa p simplicitatē variasse præsumitur, fm Ang. in §. & licet. in aut. de testi. col. ij. sequit Ferrat. in d. cau. xvij. Sed ꝺriū tenēt Ioā. And. in c. cū Ioānes eremita. de fide instr. & Bal. in l. scripturæ. C. eō tit. & d. Iaſ. in d. l. si quis id quod. quia nō pōt esse simplicitas vbi est ꝺrietas. Et ista opi. vr verior, qa rusticus vacillās pt torqueri. §. si verò ignoti. in aut. de testi. Prudēs tñ, & circūspectus iudex cōsiderabit nām pśonæ ipsius rustici, & qualitatē facti sup quo vacillauit, & omnibus rectè pensatis amplectat quā opin. fm rei exigentiā verio-
235 rē esse existimabit. † Hinc ēt dixit Bal. in d.l. scripturæ q̄ rustic us, q̄ ꝓduxit ꝺrias scripturas pt ꝓductionē reuocare, quia rusticanæ simplicitati est aliquid indulgendum. Sed Sal. ibi ꝺrium tenuit, qa nemo pōt à iudice fidē ei iā factā toliere. seq̄t Fel. in
236 c. imputari. col. ij. de fide instrum.
¶ † Item rustico non currit tempus præfinitum ad agnoscendum bonorū. possessionē. quia præsumitur ignorare ius, quæ iuris ignorātia sibi nō debet nocere. l. pe. C. qui admi. Hinc est q̄ licet excep. dilatoria sit opponēda ante lit. ꝓtest. maximè si sit declinatoria. l si cōuenerit. ff. de iurisd. omn. iud. c. inter mo
237 nasterium. de re iud. † tñ rusticus pōt ēt post lit. cōtesta oppo nere declinatoriam, quā præsumitur omisisse pp iuris imperitiā, fm Spec. tit. de cōper. iud. adi. §. j. vers. sed nunquid. Ang. in l. fi. C. de excep. sequit Mart. Laud. in d. l. si conuenerit. Sed do. Iaſ. ibi reprobat hāc decisio. quia rusticus debuit consulere peritiores. Quod est verū, si peritorū copiā habere potuit, vt ꝺdicā. Sed si nō potuit, stabit firma decisi. Vnde alia rōne eā re-
238 prehendit d. Iaſ. † quia ignorantia iuris nō excusat rusticum, nisi in casibus à iure expressis. l. fi. C. de iur. & fac. ign. Quod an sit verū. ꝺ. subiicia. Itē licet is qui nō reuocat confessionem sui aduocati incontinenti sibi prejudicet. l.j. & ij. C. de erro. aduo.
239 ca. in. l. error. C. de iu. & fac. ign. † Tñ fallit in rustico qui pōt aduocati cōfessionem q̄cūq; reuocare, qa pśumit illico non reuocasse pp imperitiā, fm Bal. in c. fi. col. vj. de cōfes. & in c. si cautio. de fi. instr. Item licet mater transiens ad secundas nup. priuet hæreditate filij pupilli, si nō instituerit, vt tutor ab ea petitus cōficeret legitimū inuētariū. l.ij.§. idoneos. & §. seq. ff. ad Tertul. ac ēt priuetur donatione pp nup. legatis, & fideicommissis à marito sibi relictis, auth. eisdē pœnis, & aut. itē ea. C.
240 de secun. nup. † Tñ fallit in matre rustica, q̄ excusat pp iuris ignorantiā, si non fuerit ꝓfectum inuentariū per tutorē, vel nō fuerit seruatus legitimus ordo ī creatiōe ipsius tutoris, puta si tutor administrauerit anteq̄ fuerit sibi decreta administratio. ita pśuluit Mar. de Se. q refert idē pśuluisse Pau. de Ca. d. Honof. de Peru. ꝺsi. 39. Visis, & inspectis. lib. j. Sed ꝺrium facit qđ deci-
241 dit Bal. in l. fi. & in prin. col. fi, C. d iure delib. † vbi vult q̄ mulier vel rusticus nō excusetur si nō confecit inuentariū. sequū-
242 tur Alex. & Mod. in l. iuris ignorātia. C. qui admi. † quia in his quæ sunt ad rigorē iuris ꝺseruandū inducta rusticitas nō prodest, fm gl. in §. i. xxxviij. dist. Cōsidera aūt si dici possit q̄ decisio Bal. ī d.l. fi. ideo ꝓcedit, qa si rusticitas excusaret, ꝓiudicaret creditoribus certātibus de dāno euitādo in casu Soc. ꝓiudicat solū alijs veniētibus ab intestato certātibus de lucro captando.
243 vnde non vr par ratio luceri, & dānī. l. fi. C. de codi. † Itē licet ex diutina pśtatione pśumat ꝺcta obło. l. cum de in rem verso. ff. de vsu. Tñ fallit in rustico, fm Spec. in tit. de resti. spo. §. nunc dicamus ver. si aūt nō sint. Et ideo si rusticus p decēnium continuum soluerit omni anno vnū par caponū, vel vnum plaustrū lignorū, si postea soluere detrectet, ꝺ eū nulla dat actio, neque interdictū nisi causa, & obło aliter ꝓbetur, vt p Spec. ti. de cā poss. & ꝓpri. §. ij. vers. certū. sequit Lud. Rom. in. l. q alie-
na. in prin. ff. de acq. hęr. & Bal. in l. solent. in fi. ff. de offi. pcōs. q volūt q̄ in rustico requirat pśtatio. xxx. an. ad hoc vt pśumat obło. Quod ēt voluit Soc. consi. 145. Circa primū. col. ij. lib. j. & Barb. consi. 9. col. xv. lib. ij. Possem allia plura interserere in quib. rustici excusant pp iuris ignorātiā. Sed ea oīa missa faciā, qa aliquantū impertinēter hic tradi viderentur. Solū declarabo qūo intelligat q̄ iuris igno. excusat rusticos, & similes. Vn-
244 de scias duas tradi regulas. † Vna est q̄ in dāmnis euitādis iuris igno. rusticis, & alijs nō nocet. l. error. ff. de iur. & fac. ign. altera est q̄ iur. ign. in lucris captandis non ꝓdest rustico nec mulieri. l. iuris ign. C. qui ādmit. Quæ rta procedit q̄n rusticus, & mulier potuerūt pśulere peritiores, alias si non potuerunt, iuris ignorantia eos excusat sibiq; prodest. l. bonorū. ff. de bo. pos.
245 tit. generali. ¶ † Scias duas alias in hac mā dari regulas primo aspectu ꝓtrarias. Prima est, iuris ignorantia rusticos solum excusat in casibus expressis à iure. l. fi. C. de iur. & fac. ign. q text. licet loquatur in mulieribus, extendit tñ à doct. vt ēt ꝓcedat in rusticis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

rusticis, sic eũ extendit gl. in §. fi. i. q. iiij & d. Ant. in c. ii. col. iiij. de constit. do. Alex. consi. 14. viso & considerato lib. ij & in l. si quis id quod. ff de iurisd. omn. iud. & in d. l. iuris ignorantia.
246 & vbique do. Ias. & idem Ias. in d. l. fin. & alibi sæpe. ¶ † Altera regula est q̃ ignorantia iuris positiui regulariter excusat rusticos, nisi contrarium à iure statutum reperiatur, quam regulam tradidit glo. in c. super literis, & ibi Panor. de rescrip. per text. in l. cum de indebito. ff. de proba. & in l. j. §. fin. de eden. & ibi benè probatur, & adde text. in l. fin. ibi, rusticitati sem per cõsultũ ē. C. de testa. ¶ Credo q̃ istæ duæ regulæ nõ sint aduersæ, sed potius diuersæ. Primã em sic intelligo, q̃ ignorãtia iuris non excusat ipso iure, nisi in casibus expressis à iure. i. immediatè iuris ignorantia non releuat rusticos contrauenientes iuri positiuo, nisi ita statutum reperiatur. ita procedat tex. in d. l. fi. C. de iur. & facti ignoran. Secunda verò debet intelligi q̃ iuris ignorantia excuset rusticos, & mulieres, & offic. iud. imporato ex æquitate. Et istud est quod volunt iura dicere. dum dñt rusticitati subueniendum. f. vbi æquum iudici visum fuerit simplicitati rusticanæ esse indulgendum. d. l. j. §. fi. de eden. & d. l. cum de indebito. §. finautem is. cum simi. Vel prima debet intelligi in his quæ ad rigorem iuris conseruandũ inducta sunt, in quibus rusticitas non consideratur, sicut nec ætas. l. properandum. ad fin. C. de iud. § pupillus. in authẽ. de hære. & falc. ni si in casibus expressis à iure, vt in l. fi. C. de testa. ita dñt Bald. & alij in d. l. iuris ignorantia. & glo. in d. §. fin. j. questione iiij. & p d. Ias. in d. l. si quis id quod. & in l. fin. columa cxxxvij. ver. xvj.
247 quæro. C. de iure emphy. ¶ † Pius dñt Moder. maximè d. Ias. in d. l. iuris ignorantia. q̃ in his quæ ad rigorem iuris conseruã dum statuta sunt, non excusatur rusticus, etiam qui non potuit consulere peritiores. Quod verum est ipso iure, & immediato legis beneficio, sed ei tunc succurritur beneficio restitutionis in integ. non ex causa iuris ignorantiæ, sed quia peritiores consulere non potuit, sm Barto. Sal. & Ias. in l. j. C. de iur. & fac. ign. Alex. Paul. & Mod. in d. l. iuris ignorantia. & Petr. de Anch. consilio 375. Visa diligenter gratia. super quo aliquando dubitaui, propter text. in l. in bonorum. ff. de bon. possi. vbi
248 tempus † ad agnoscendum bonorum possessi. censeri debet de forma. authen. quæ supplicatio. C. de prec. imp. off. & tamẽ rusticus qui non potuit consulere peritiores excusatur ipso iure absque beneficio restitutionis. Sed nunc consideraui quòd tempus ita demum dicitur de forma, si apponatur ad substantiandum actum, ita quòd remoto tempore actus de se nihil esset. l. j. §. si quis simpliciter. ff. de verborum obligatio. Secus si tempus apponatur non ad actum solennizandum, sed ad actum tollendum seu excludendũ. d. l. in bonorum. Vel dici potest quòd tempus propriè non est de forma, sed largo modo, secundum Paulum de Castr. in dicta authen. quæ supplicatio. præcedens tamen solutio magis satisfacit. Secunda verò regula intelligenda est in aliis non inductis ad rigorem iuris conseruandum neque pro forma.
249 ¶ † Scias etiam quòd iuris ignorantia solum excusat rusticos simplices, non autem sagaces, & seu secundum Bald. scilicet quadratos. est textus in l. athletæ. §. fina. ff. de excu. tut.
250 † Et coram vicariis ruralibus, & baiulis castrorum procedi tur simplici via, nec curatur de aptitudine libelli, nec de tot iuris apicibus sm Bald. & Saly. in authen. nisi breuiores. C. de sen ex bre. reci. Alex. consi. 071. Viso processu causæ vertentis inter Ioan. colum. penul. libro secundo, & do. Ias. in l. j. ff. de offi. asses. Quod videtur contra præmissa, nam ordo iuris inductus videtur pro forma ad iuris rigorem conseruandum. & tamen isti volunt quòd rusticitas excuset, nisi fortè dicamus quòd ideo in causis quæ coram magistratibus ruralibus agitantur, relaxatæ sint iuris solennitates, quia breues sunt, & reputantur. dicta authen. nisi breuiores. Quod credo verum, licet domi. Alexand. sentiat indistinctè coram iudicibus castrorum ignorantibus iura, non esse disputandum de iuris a-
251 picibus. Sed iterum ad agrorum culturam reuertamur. † Cuius fauore etiam sancitum fuit, vt propria authoritate liceat cuilibet occupare desertos agros, & ad culturam illos reducere, siue sit vicinus, siue non, siue ager sit omnino habitus pro derelicto, vt. ff. pro derelicto. per totum. siue simpliciter desertus sit à domino. l. qui agros. C. de omni agro deser. libro xj. Quòd si dominus desertum fundum rehabere voluerit, restituris expensis intra biennium auditur. at post bien-
252 nium omnino excluditur, vt ibi † Et sic habemus casum in quo fauore culturæ res immobilis præscribitur duorum annorum curriculo cum mala fide, & sine titulo contra communes præscriptionis regulas. ¶ Est verum quòd glo. & *communiter* doct. ibi, & Barto. in l. rem quæ nobis. ff. de acquir. poss. intelligunt illum textum procedere in agris tributariis tantum fauore tributorum exoluendorum, quorum fauore etiam lapsis sex mensibus post propositum, si nullus cõparet, qui ius in agro deserto prætendat, securus est occupator. l. locatorum. C. de omni agro deser. Sed certè dicta l. qui agros. loquitur indistinctè. & licet ibidem dicatur sic fuisse determinatum propter priuatum publicumque compendium, tamen intelligendo de publico compendio ideſt de publica vtilitate, quæ consistit in agricultura. dicta lege j. & l. colonos. C. de agri. & cẽs. li. xj. & l. j. §. de opere. ff. de aqua plu. arcen. lex illa locum habebit omni casu. ¶ Sed vltra hic dubitari potest an d. l. qui agros. sit correcta per ius
253 canon. † quo iure malæ fidei possessor nullo tempore potest p̃scribere. regula, possessor. de regu. iur. li. vi. c. fi. de præscr. fortè verius est, quòd non corrigatur, quia ex causa lex põt auferre dominium vni, & dare alteri. l. item si verberatum. ff. de rei vendi. lex enim priuat dominum dominio fundi deserti in odium negligentiæ, & illud transfert in diligentem qui agrum excolit, quod facere potest. Sed etiam ex causa lex potest statuere quòd mala fides non obsit præscribenti, secundum Bald. in sua disp. incip. Statuto cauetur quòd fœnerator. & Petrus de Ancha. in dicta regula, possessor. columna xix. & domi. Ioan. Bap. de S. Seue. in l. omnes populi. colum. xxiij. ad fin. ff. de iust. & iure. Dicamus ergo vt vberior sit status publicus, quòd possessor malæfidei agrum desertum
254 præscribere possit. † Item excolendorum agrorum fauore valet statutum quòd suscipiens massarium, vel colonum alterius absque domini voluntate, teneatur ad omnia damna, & interesse, & ad omnia debita per massarium, & colonum domino à quo inuito recessit. Quod statutum viget in ducatu Med. & Papien. comitatu. & bene probatur in argumentum in l. omnes. C. de agr. & censi. Et ibi no. Ang. q̃ suscipiens colonum alterius tenetur ad tributa, ad quę tenebatur dominus
255 derelictus qui soluendo non est. ¶ † Item licet emphyteusis ecclesiastica non transeat ad hæredes extraneos, sm opi. Barto. in l. quod dicitur. ff. de verb. obl. & Pan. in c. in præsentia. de proba. Tamen fallit si in emphy. à principio concessus fuerit fundus sterilis, qui cura & diligentia emphyteutæ redactus sit ad culturam, & fertilitatem, tunc fauore, & priuilegio culturæ transit ad extraneos, secundum Bartol. in l. quicunque C. de omni agro deser. per illum tex. & ante eum idem visus est vel. le Andr. de Baru. licet non firmauerit prout nec Bart. aussis fuit firmare, sed Ioan. de Pla. audacter ibi ita concludit, & sequitur Ludo. Roman. in rubr. ff. de arbi. in ix. char. ad fin. Et dictum Barto. in d. l. quicunq; reputat sing. Lud. Rosing. cccl xix. incip. Fundus sterilis. Ibi tamen subdit, sufficiat tibi authoritas Bar. quasi sentiat quòd non sit verum. Et illud rephẽdit idẽ Lud. Ro. il. ẽt. in princ ff. fol. matr. per tex. in c. ad aures. de reb. eccl. nõ alie. vbi dicitur quòd prælatus poterit in emphyteusin hæreditario iure concedere ei q̃ sylua sterilẽ redixerat ad culturam. Pondera quòd non transit, quia si iure communi transiret frustra impetratum fuisset, vt ibi præsupponitur. Item pondera verbum poterit, quod denotat liberũ arbitrium. l. sæpe audiui Cæsarem. cum gloss. ff. de offi. procon. ergo non arctatur prelatus dare in emphy. si nolit. Et sic iste text. videtur destruere dictum Barto. secundum Andr. Sicu. ibi, licet dicat se vidisse consilia maximorum docto. qui consuluerunt secundum opin. Barto. Et contra Barto. tenet Alexand. in dicta lege quicunque. in addi. Sed ego reperi quòd Paulus de Castro consulendo secutus fuit opin. Barto. consilio 63. Videtur dicendum. & Cur. consilio 48. exordiente, Super controuersia. columna secunda. Et ista sententia Bar. tanquam beignior magis placet, attento maximè quòd est altercatio inter doct. an emphyteusis ecclesiastica transeat ad hæredes extraneos. & plures tenuerunt quòd transeat, vt Felin. & alij quos ipse refert in dicto capitulo in præsentia. Quorum opi.
256 in casu isto sustinendam puto, & quæ ex sequenti optimè iustificatur. † Nam si cultura coloni vel emphyteutæ ad longum tempus fundus sterilis effectus fuerit fertilis dominus tenetur finita locatione, seu emphyteusi eundem reinuestire pro simili pretio, & ad simile tempus etiam quòd à tertio offeratur maior pensio. secundum Paulũ de Castr. in dicto consilio 93. Mouetur per tex. in d. l. quincunque, quæ lex sm eum non videtur intelligenda in eo cui in perpetuum fundus locatus fuit, quia ab eo fundus auferri non potest, etiam quòd illum fertilorem non reddiderit. l. cotem. §. agri. ff. de pub. & pro hoc facit tex. in l. fi. C. de omni agro deser. vbi decidit emphyteutã. cuius diligẽtia fundus melior effectus fuit, nõ posse grauari maiori pensione, quàm à princ. conuentum fuerit. Quem text. notat ibi Bartol. contra insatiabiles prælatos. Et ratio est, quia cultores non debent deplorare suas operas.
257 l. fina. C. de alluuio. ¶ † Est enim inspiciendus valor, & reditus fundi tempore primæ inuestituræ, non tempore quo res

res reperitur meliorata. l. iij. C. de prædi. naui. vbi casus, & ibi not Bartol. quòd emptor qui rem alteri hypothecatam meliorauit offerendo tantum quantum detractis meliorãmentis res ipsa valet priori creditori, habet ius retentionis. Et etiam illum text. no. Andr. de Baru. & Ioan. de Pla. contra aliaros prælatos alienantes, vel dantes in emphy. rem sterilem, vel domum ruinosam, & postea cum vident rem effectam pretiosiorem, & meliorem asserunt ecclesiam esse læsam, & hoc prætextu nituntur reuocare suos contractus. Non enim possunt neque debent. quia inspicienda est æstimatio, quæ erat tempore alienationis, vt ibi, & l. si voluntate. C. de contrahen. emp. & cap. tertio, extra eodem titulo & quòd augeri nõ debeat pensio colono cuius industria res melior reddita fuit, est casus in l. ij. C. de fun. rei priua. & salt. diuin. dom. & in l. ij. C. de loc. præd. fis. quem etiam Bartol. ibi not. contra prælatos. Bene facit quod dixit Bartol. in l. cognouimus. C. de
258 mu. & colo. patri. libro xi. † vbi vult emphyt. ecclesiæ non posse expellere colonum repertum in fundo emphyteuticario, qui diu laborauerat, & cultiuauerat fundum illum sterilem: alias priuari debet emphyteusi. ¶ Ista decisio Paul. de
259 Castr. durissima videtur, † quia finita emphyteusi finitum est ius emphyteutæ, & finita locatione finitum est ius colo-ni. l. fina. §. sanè. C. de loc. præd. ciuili. Et finito tempore locationis, & inuestituræ potest dominus aperire hostia etiam claudente colono, secundum Inno. in capitulo primo de immu. eccl. & Bald. in cap. j. in fi. de controuer. inter do. & fid. nec habet colonus iustam conquerendi causam si dominus nolit sibi renouare inuestituram finitam cum nemo inuitus contra here compellatur. l. sicut. C. de act & obli. & pro hoc videtur casus in l. nec cui. C. loc Et contra Pau. videtur quæstionem de cidere glo. in l. ij. C. de loc. præd. ciui. quæ relata ad tex. contrarium expresse determinat. Et contrarium probat text. in dicto capit. ad aures. de reb. eccl. non alie. in verbo potest. ¶ Est verum quòd super isto text. non est faciendum magnum fundamentum, quia secundum Andr. Sicu. post antiquos, verbum, potest, non fuit ibi positum, vt denotaret liberam potestatem dãdi in emhyteusim syluam redactam ad culturam industria coloni. Sed vt denotaret prælatum impunè posse res steriles dare in emphyteusim eis, quorum cultura effectæ sunt fertiles, non obst. legis prohibitione, & iuramento de non alienando, & c. nec ibi determinat, an finita locatione prælatus teneatur pro eodem pretio dare rem ipsam in emphyteusim. Vnde consideraui super isto puncto distinguendum esse: aut quis consisus de domino rei sterilis absque pacto, & vlla inuestitura reduxit fundum sterilem ad culturam, aut prius accepit fundum sterilem in emphyteusim, & postea eum reddidit fertilem. ¶ Primo casu, aut dominus vult soluere expensas factas in cultiuando, & fundum pro se retinere, & potest secundum omnes Canonist. in dicto capitu. ad aures. dum voluit illum text. ideo procedere, quia ibi præcesserat conuentio de inuestiendo. & istud optimè probat text. in l. qui agros. C. de omni agr. deser. Aut dominus non vult pro se retinere, sed vult soluere expensas, & alteri dare in emphyteusim, & tunc si is qui cultiuauit, vult eandem soluere pensionem, quam alius offert, dico cum ex æquitate præferendum. arg. l. cõgruit. C. de loc. præd. ciui. Et si fundus sit ecclesiæ, prælatus sine licentia Papæ non potest illum dare in emphyteusim alteri quàm ipsi cultori, secundum Card. Flor. & Panor. in dicto capitulo ad aures. ¶ Secundo casu subdistinguendum arbitror. Aut is qui reddidit agrum sertilem fuit inuestitus in perpetuum, aut ad tẽpus: si in perpetuum, constat quòd ab eo non potest auferri. dicta lege secunda cum gl. & l. fi. C. de locatio. prædio. ciuil. neque sibi pensio augeri. l. fin. C. de omn. agr. deser. Si ad tempus, aut finito tempore petit se inuestiri. offerendo tantum quantum ab alio reperitur: & tunc audiendus est, & præferendus, tum ratione prioris culturæ, tum quia antiquus colonus cæteris patibus est præferẽdus nouo conductori. d. l. cõ
260 gruit. † Sicut cõ dominus volens emere à colono fructus rei locatæ est aliis anteponendus, secundum Barto. & Ioã de Pla. in Li. & ibi Io de Pla. per illum tex. C. de met. libro xi. & ita tenuit Bar. in l. i. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æstu. vbi decidit q̃ finita emphyteusi per generationem p̃ut descendentes petere sibi renouari emphyteusim, & si dãs deneget, poterũt à tali denegatione appellare, quia grauãtur, & iniuriantur, & iudex appellationis debebit compellere dominum ad renouandum eis inuestituram. alleg. text. in cap. bonæ. de postu. præla. & inducit text. in dicto §. permittitur. & in l. nullus. C. de decur. libro x. & idem tenet Bartol. in l. si mihi & Titio. ff. de verborum obliga. vbi do. Alexand. latè instat, & tandem dicit op. Bart. habere in se magnam æquitatem. & q̃ in practica ita semper vidit obseruari. Et sm opi. Barto. consuluit Ludoui. Roma. consi. 32. Pro propositæ mihi consultationis, &c. Alexã. consi. 80. Viso & optimè animaduerso. lib. i. & cons. 9. Visis dicto themate. colum v libro ij. Imo. consi. 38. In casu præmisso. vbi respondet ad contraria quòd procedunt de rigore. opi. verò Barto. procedit de æquitate. & idem latius consuluit Imo. consi. 68. In casu præmisso. & ibi loquitur in emphy. finita per lapsum temporis. idem consuluit Petr. de Ancha. cõsi. 171. Do Lazar. & Cur. consi. 48. Super controuersia per totum. vbi dicit quòd ferè tota iurisprudentia transit cum opi. Barto. & q̃ ita in practica obseruatur. idem tenet Barb. consi. 18. colũ. iij. libro ij. Dec. consi. 131. Reuocatur in
a dubium, vbi ex pluribus ostendit opin. Barto. esse *communem*.

Aut non vult soluere tantum quantum alius offert, sed petit renouari inuestituram pro solita, & prima pensione, & tunc credo quòd dominus non teneatur renouare contra Pau. de Castr. per iura, & rationes supra allez. Et contra Paul. videtur tex. in d. l. congruit. à contrario sensu. Non ob. text. in d. l. qui cunque. in ratione dicendi, quia finito tempore locationis, & inuestituræ non excluditur à domino & fructu laboris sui, sed ex pacto excluditur, & sic ex proprio cõsensu. l. i. ff. de pac. facit text. in l. fina. ff. de condi. instit. ¶ Et ponderatio Pau. qd ille text. loquatur necessariò in conductore ad tempus, quia si in perpetuum conduxisset, non posset expelli, etiam quòd rem sterilem non meliorasset. d. l. cotem. §. agri. non vide-
261 tur iurid ca. † Nam ego crederem à conductore perpetuo rem sterilem auferri posse, si monitus intra congruum tempus eam non reduxit ad culturam. arg. l. quicunque. & l. qui agros. C. de omni agro deser. si enim cuilibet extraneo licet occupare res steriles desertas & eas redigere ad culturam inuito domino, quanto magis licebit ipsi domino? & eo maximè, quia conductor rei sterilis tacitè videtur se obligare ad redigendum ipsam rem ad culturam. ¶ Quòd si non facit, vt potè contraueniens promissis, non video quare expelli non possit ab emph. auth. qui rem. cum ibi no. C. d. fac. san. eccl. Et hoc esset expeditum si in inuestitura promisisset emphyteuta rem ipsam meliorare, vt communiter fieri solet. Forte saluari possit opi. Pau. quando labores & impensæ essent maiores quàm fructus percepti tempore locationis & emphyt. finitæ, vel pa rum deductis impensis esset suprauoratus, tunc ex æquitate, & ex ratione. d. l. quicunque. & l. fin. C. de alluuio. scilicet ne in gemiscat operas suas, putarẽ sibi renouandam esse inuestituram pro eadẽ pensione. Ita enim fiet, vt cultiuator quandoque fruatur, & gaudeat suis operibus suoque labore. Sed hic pro-
262 babiliter dubitari posset, † Quid si dominus finita emphyteusi velit fundum pro se retinere? Videtur posse cum retinere, quia dicitur in alpibus, pereat qui se plus diligit. vllum. l. præses. C. de ser. & aqua. capitulo nisi. de auth. & vsu pal. & ita tenuit Pan. in cap. bonæ. ij. col. pen. de postu. præla. dicens ita restringendum esse dictum Bart. in d. §. permittitur. Sed contrarium reperio consuluisse Dec. cõsi. 131. Reuocatur in dubiũ. quia si dominus posset pro se retinere, eluforia esset communis opin. Bart. & doct. in d. §. permittitur. nam posset do-
263 minus semper dicere, vollo pro me retinere. † Est autem cõmunis opi. q̃ quælibet dispositio ita interpretanda, ne reddatur eluforia, vt in simili arguit Pan. in cap. quæ in ecclesiarum. col. fin. ver. limitarem tamen. de consti. bene facit tex. in l. j. §. pecuniam. ff. de calum. & in c. si ciuitas. de senten. excom. libro vj. ¶ Quid tenendum? Certè videtur contemplandam esse æquitatem, super qua fundatur communis opin. nam si emphy. reddidit fundum sterilem sua cultura fertilem, æquitas videtur pro emphyteuta, & eius hæredibus ne lugeant amisisse fructus laborum suorum. Sed si emphyteuta recepisset fundum fertilem in emphyteusim quæ esset finita tempore vel generatione, dicerem æquitatem esse pro domino qui vult gaudere fructibus rei suæ. Possem plura alia circa dictum Barto. in dicto §. permittitur, hic congerere, quæ omitto, quia non bene seruiunt ad propositam agriculturæ materiam. Vltimò sci-
264 endum est † quod clericus qui terram ecclesiæ incultam sua diligentia fertilem fecit, vel qui in terra ecclesiæ sterili plantauit vineam, vsque ad eius obitum potest illam retinere, etiã quòd propter delictum beneficio fuerit priuatus. Et hoc fauore agriculturæ, & ne lugeat perdidisse suos labores, vt est text. in capitulo fina. de pecu. cler. secundum intellectum Inno, quem sequuntur Pano. & Moder. Et hæc sufficiant quantum ad modum vbertatis habendæ.

¶ De remedijs ad conseruandam vbertatem. Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitates ex malo regimine, & inordinata administratione, vt plurimum depau-*

a Cõmunẽ. quod ẽt asserit Gozad. cõsi. 99. nu. 2. Ripa in l. cum bona. nu. 6. de priuileg. credit. Tiraq. in tract. retract. municipalis in præfatione. nu. 41. Gabr. lib. 3. conclus. j. Rol. à Val. cõsi. 3. nu. 39. vol. j. quod extendere potẽris extra descẽdentes ad alios, pximiores agnatos vt per Dec. cõs. 131. paulo ante fi. quod forte cõiter nõ teneretur, vt p Soc. sen. cõs. 9. nu. 2. vol. 3. Extendes ẽt ad feudum vt per Rip. in l. paternu. ẽ. de priuileg. credit. & ibi scripsi.

TROTT,

Universidad de Deusto
Biblioteca

depauperant ur, fame & pestilentia pereunt.
2 Annonæ thesaurarii, seu susceptores eius qualitatis, & cõditionis esse debẽt. Et in principio officii iurare debent omnem iniunctam sibi solicitudinem obseruare remotis omni fraude, & dolo. nu. 3.
5 Annonæ susceptores seu thesaurarij debent librum conficere, in quo describantur annona suscepta & pecunia frumentaria.
Et quid fieri debeat de libro illo.
7 Præsumptio eadem est contra non conficiẽtem librum rationũ, quæ est contra non conficitem inuentarium.
8 Annonæ susceptor, seu thesaurarij debent cuilibet deferenti annonã frumẽtariam, vel pecuniam apocham facere de suscepta summa.
11 Annonæ thesaurarij, vel susceptoris negligentia si quicquam ex publicæ annona deperierit, ad ipsius debet damnum referri.
12 Annonæ alicuius rei administrator censetur in maxima culpa constitutus, si eius negligentia res sibi commissa pereat aut deuastetur. & quid si culpa sui substituti id euenerit, an veniat excusandus. nu. 13.
15 Annonæ præfecti, & thesaurarij aliquid de publica annona in vsus proprios conuertentes qua pœna puniantur.
16 Officiales qui de pecunia communitatis, vel de frumento faciunt mercantias, quam pœnam subire debent. Et an lucrum inde proueniens debeat communitati applicari. nu. 17.
17 Thesaurarij seu susceptores, quibus non licet pecuniam frumentariam in alios vsus conuertere quàm in emptione frumenti, an & quando possint ipsam pecuniam mutuare pistoribus, qui artem pistoriam aliter exercere nequeunt, nisi ipsis subueniatur. & de materia numeris sequent.
18 Thesaurarij seu susceptoris officium quanto tempore durare debeat, & sequent. Et an & quando post finitum officium possint ad illud reassumi. 23.
20 Thesaurarij vel susceptores, an & quando teneãtur reddere rationem de administratione ipsis imposita. Et quis ordo seruari debeat in ratione reddenda?
Quique conueniri debeant, si malè administrauerint seu dispensauerint. nu. 25. & 26.
27 Thesaurarios seu officiales de ẽda suspectos, an possit ciuitas vel cõmunitas ab officio submouere, & alios subrogare. & qua pœna puniri dẽnt si conuicti fuerint fraudem in officio commisisse. nu. 28.
29 Annonæ publicæ susceptores seu thesaurarij, an possint frumentum priusquam in horreis annonæ publicæ reponere.
30 Massarij agricolæ, an & quando possint aliena animalia in terris dominorum suorum intromittere.
31 Nautis, an & quando liceat in naui publicas merces deferente quicquam priuati imponere.
32 Equi conductor, qui ex impositione valisiæ, siue malæ, aut soeij, equum cõductum deteriorem fecit, qua pœna tenetur.
33 Debitores reip. ex causa frumentaria, an cogi possint immediatè post redditam rationem ad pretium soluendum. Et an habeant dilationem quatuor mensium iudicatis à iure concessam. nu. 25. Et an eorum bona cẽseantur tacitè ciuitati hypothecata. nu. 37.
36 Debitores debitorum, an fauore vbertatis conseruandæ cogi possint ad soluendum.
38 Thesaurariorum seu administratorum bona regulariter censentur reip. obnoxia.
40 Annonæ descriptio quando, qualiter & à quibus fieri debeat. Et an discussores ipsius possint aliquid à subditis extorquere. nu. 41.
41 Annonæ præfecti, an & quando edictum facere possint, ne quis extra prouinciam annonam deferat sub pœna.
42 Frumenti appellatione, an veniat farina.
45 Lanæ appellatione, an veniat lana filata.
46 Frumenti & farinæ eadem est vsia.
47 Pecuniam numeratam mutuare prohibitus filiosam. an poterit mutuare frumentum vel farinam.
49 Extensio fauore publico in pœnalibus est licita ex identitate rationis. 50.
51 Gabellã siue exactiones an & quas liceat fraudare.
52 Frumenti appellatione, an contineantur panis, legumina, hordeum, spelta auena, & similia. & seq.
58 Victualium appellatione quid veniat. nu. 59.
60 Vini appellatione, an veniant uuæ, vinũ aquatieum, seu limphatum quod poscam, seu trampam vocant, ceruisia, vina artificialia, & acetũ, & nunc sequen.
69 Regula legis, oratio. ff. de sponsa. an & in quibus habeat locum.
70 Argumentum de toto ad partem, an & quando valeat.
71 Statutum puniens exportantem vinum vel bladum, an & quando comprehendat repertum in via portantem huiusmodi prohibita.
72 Virgo, quæ iter arripuit vt corrumperetur, an amplius possit virgo appellari.
74 Extensio in pœnalibus, an & quando sit licita.
76 Delictum cæptum, sed nondum consummatum quomodo puniri debeat.
77 Iudex in pœnarum impositione cautus esse debet, & omnia ad vnguem cõsiderare.
78 Coniecturis & præsumptionibus quãdo & quibus sit locus. n. 78. 80. & seq. vsque ad versi. Nono quæro quid si statutum, &c.
79 Via insolita & inusitata non est eligenda, aliàs præsumitur contra reportos ire per ipsa deuia, nisi via solita & recta esset occupata, vel alias suspecta. vsque ad nu. 87.
86 Vias publicas & itinera secura tenere obligatus, an teneatur de casu & damno eius qui per iter insolitum eundo talia passus fuit.
88 Via breuior nisi sit suspecta & terrestris potius quàm naualis est eligenda.
105 Deprehensus, an dici possit is, qui conuictus est testibus.
106 Testium diuersimode deponentium dictum, an & quando valeat.
107 Statutum vetans sub pœna ne quis extrahat frumentum extra territorium, an & quando liget agricolas forenses, ne possint partem suam frumenti exportare ad domũ suã. Et an ciuis cui agricola extraneus vendidit partem suam possit dictam partem impunè extra territoriũ mittere vel portare. nu. 108.
109 Statutum prohibens sub pœna ne frumẽtum extra territorium extrahatur, an & quando liget ciuem se & familiam absentantem à territorio, quo minus exportet frumentum ad vsum familiæ necessarium. Et qualiter probabit quòd vsus sui gratia dictum frumentum exportet. num. 120.
112 Propositum siue initium primum, an & quando spectandum est. numero 113.
114 Statutum, an & quando liget portantem extra territorium frumentum illud aliunde ad ductum.
115 Statutum prohibens pannos forenses intromitti in ciuitatem, an comprehendat pannos illuc intromissos transitus gratia.
116 Transitus debet esse liber mercatoribus. Et an militibus volentibus transire absque incolarum damno negari possit transitus. nu. 117.
118 Statutum vetans forenses ducere vinum cum plaustro ad ciuitatem, an & quando vim habeat in ipsos forenses.
120 Statuti ignorantia, an & quando excuset forenses. Et an & quando forensis præsumatur ignorare. nu. 121.
122 Statutum prohibens frumentum extrahi de ciuitate, an & qñ liget personas ecclesiasticas. Et an & quando liget ipsarum colonos. nu. 124. Et an liget eos qui ab ipsis emerant frumentum. nu. 129.
126 Statutum, quòd coloni teneãtur soluere collectas pro ecclesia, an & quãdo valeat. & nu. 127. Et an teneatur soluere decimas fructuum collectorum super possessionibus ecclesiæ exemptæ. nu. 128.
130 Statutũ si puniat exportantes frumentũ de territorio sub pœna confiscationis frumenti, an appellatione frumenti confiscabitur & saccus.
131 Confiscatæ an censeantur res, quæ sine corruptione subiecti separari possunt à re confiscata.
132 Statuto prohibente aliquid exportari sub pœna confiscationis plaustrorum & animalium cum quibus exportantur, an & quando comprehendat animalia & plaustra commodata exportanti. Et an & quando in similibus ignorantia excuset. nu. 133. & seq. Et quid si stante dicto statuto duæ successiuè sint reperti cum eisdem animalibus & curru exportare res prohibitas. nu. 136.
138 Statuto puniente pœna amissionis plaustrorum & boum seu aliorum animalium quemcunque exportantem frumentum de territorio sæpius cõtrauenies, an & quãdo incidat in pœnã quoties toties cõtrauenerit.
139 Annonæ publicæ erogatio à quibus, qualiter, & qbus sit faciẽda. & seq. vsque ad nu. 181. inclusiuè. Et qualiter appellari possint officiales seu erogatores dictæ annonæ. nu. 139.
140 Actuarij seu officiales ad erogandam annonam deputati, quale iuramẽtum præstare debent. Et de istorum officio habetur ab hoc nu. vsque ad nu. 181. inclusiuè.
142 Annonæ publicæ erogatores quos fructus & quãto tempore retinere: & quos erogare debeant. Et qualiter conseruãda sit dicta annona. ab hoc nu. 141. vsque ad nu, 181. inclusiuè.
143 Vini veteris erogatio quo tempore fieri debeat. Et ibi qua pœna puniatur tutor vinum vetus dans familiæ tempore vetito.
146 Aromatarius, an & qñ possit licitè ceram corruptã cum noua miscere.
147 Frumentum vel pecunias an & quando dare possit capitulum obligatũ ad tot panes & amphoras vini pro singulo die canonicis interessẽtibus diuinis. nu. 148.
149 Clerici absentes reditibus bñficiorũ Et ad restitutionẽ tenẽr, ac si fures essent & latrones. nu. 151. quo de reditibus possint, & qbus subuenire. num. 162. 166. 167. 168. 169. & seq.
152 Eleemosynæ quæ is immensitas mensura dici potest in pauperes.
153 Ciues sunt præferendi alienigenis tam in eleemosynis, quàm in collationibus beneficiorum & officiorum & beneficiorum.
154 Beneficium impetrans à Papa nulla facta mentione de natione sua vel patria, subreptitiè impetrasse censetur, & impetratio est nulla
158 Moniales Eleemosynis faciendis præferẽdæ sũt vicinis et religiosis. & 159
160 Pauperes nobiles cæteris pauperibus præferẽdi sunt rusticis in erogatione eleemosynæ, & senes iuuenibus. Et an & quando præferendi sint cõsanguinei pauperes reliquis pauperibus. nu. 161. & seq.
163 Testamentorum executores quomodo & quibus pauperibus distribuere debeant eleemosynas, & bona à testatore in testamento pauperibus relicta. nu. 164. & 165.

170 Prælati, an & quando possint infeudare consanguineis suis res ecclesiæ etiam solitas alijs infeudari.
171 Papa, qui bona ecclesiæ dat agnatis vt diteſcant, &c. quibus sit pœnis dignus. nu. 172. nu. 173.
175 Annonæ publicæ siue cuiuspiam alterius facultatis erogatorem seu dispensatorem ratione & prudentia fultum esse oportet.
177 Princeps, an possit cogere subditos, vt res suas præsertim sal & similia emant, vel locent pluris, quàm communiter vendi vel locari soleant. Et quid de huiusmodi exactoribus contra quos omnia iura insurgunt. nume. 178.
179 Annonæ seu cuiuspiam alterius rei erogatores seu actuarij debent villicationis suæ reddere rationem soli semotis numerarijs seu calculatoribus. Et de erogatione facta pauperibus tenentur intra triginta dies fidem facere per publicum instrumentum. Et quittantias singulorum demonstrare. nu. 180. & 181.
182 Pestis ex participatione & conuersatione cum morbo sis contrahitur.
183 Pestilentiosi, ac de peste suspecti & eorum bona debent ab ingressu loci arceri.
184 Custodes portarum à quibus sint eligendi.
185 Medicorum electio ad quos pertineat.
186 Electio custodum banneriorum seu saltuariorum, obsletricum, & similiũ ad quos spectet. & pluribus sequenti. Et quæ requirantur ad hoc, vt custodes electi dicantur sufficientes. nu. 194.
188 Custodia clauium portarum ad quos pertineat.
190 Custodes portarum electi à decurionibus sunt à domino loci confirmandi. Et quid si dominus recuset eos confirmare. nu. 193.
192 Irenarcha quid sit.
195 Custodes portarum duo esse debent.
196 Custodes portarum electi debent in manu domini eos confirmantis fidelitatis iuramentum præstare.
197 Electores si scienter elegerint inhabilem, qua pœna debeant puniri.
Et quam pœnam incurrant patroni qui huiusmodi custodes repræsentarunt. nu. 198. & 199.
201 Custodes, an & quando in negligentiam subditorum possint eligi à dominis loci. Et quis ordo sit ab ipso domino seruandus in electione custodum dicto casu. nume. 202. 203. 204. Et an & quando ipse dominus possit alios addere custodes. nu. 205. & 207.
206 Dominus proprietatis, an inuito vsufructuario possit ponere saltuarios seu camparios ad custodiam prædiorum.
208 Custodes, an & quãdo possint subditi cassare, si tempore pestis dominus alios custodes apposuit.
210 Custodiam facere, an quilibet cogi possit tempore pestis. & seq. vsque ad nu. 225. inclusiuè.
211 Custodia portarum est officium vilissimum.
212 Scholares elapsis. xxv. annis non præsumuntur proficere. Et ideo nõ excusantur ab oneribus personalibus.
214 Literarum professores, an & quando excusentur ab omnibus muneribus ciuilibus & publicis.
216 Priuilegium immunitatis ab oneribus custodiendi portas censetur concessum fuisse ratione dignitatis.
218 Doctore seu aduocato iniquo nil pernicioſius.
219 Licentiati tantum, an & quando excusentur à muneribus personalibus. Et an æquiparentur doctoribus vel scholaribus. & seq.
221 Mechanicas artes ad docendum admissi in ciuitate, an & à quibus muneribus sunt exempti.
222 Senes. 55. annos nati excusantur à custodia portarum & cæteris onerib. personalibus. Et idem dicendum de fœminis, ac valetudinarijs. nume. 223. Quorum omnium excusatio cessat propter ciuium inopiã vel nisi consuetudo contrarium induxerit. nu. 224. & 225.
226 Collectã soluere qui teneantur tempore pestis. & seq. vsque ad nu. 236.
231 Pestis tempore nullum calamitoſius.
237 Custodes portarum, an tempore pestis possint quoscunque arcere ab ingressu loci. Et qua actio competat contra eos, si intromittendos non susciperint. nu. 238.
248 Verbum, liberè, quid importet.
244 Repræsaliarum actio non habet locum in peregrinis & rusticis, qui eundo & redeundo plena securitate gaudere debent.
248 Custodes, an possint denegare introitum domino loci peste infecto. & seq. ad nu. 225. inclusiuè.
249 Pactum factum inter subditos & dominum suum quòd non possit nisi cũ certo armatorum numero locum intrare, an valeat.
250 Vasallus iurans defendere dominum aduersus quoscunque non intelligitur comprehendere seipsum, neque patriam, nisi constaret dominum iusta arma mouere contra ipsam. nu. 251. Et an teneatur iuuare dominum malè operantem. nu. 252.
253 Dominus suis subditis tenetur ad illa sex de quibus in iuramento fidelitatis, quæ not. in c. 1. de forma fideli. & c. de forma xxij. q. v.
256 Custodes, an & quando tempore pestis possint etiam denegare territorium suspectis de peste.
258 Defendere ejectos potest quilibet etiam cum damno tertij.
260 Sanus quilibet præsumitur, nisi constet de contrario.
263 Sanitatem qualiter quis probare debeat.
264 Iuramento decidenda est quæstio in causis summarijs.
265 Iuramentũ purgationis eis deferendum est, de cuius procuratione quæritur.
266 Iuramento eius qui res defert in ciuitate mslandum est, an eas vsus sui causa deferat.
268 Bulletino quod alio nomine dicitur literæ dimissoriæ probatur aliquẽ non esse de peste suspectum. vide vsque ad nu. 289.
277 Saluus conductus, qui alio vocabulo dicitur saluaguardia, per scripturã solum probari potest.
278 Instrumentum & maximè protocollum debet esse scriptum manu notarij de eo recipiendo rogati, aliàs præsumitur falsum.
280 Bulletinum albũ si officialis det amico suo, qua pœna veniat puniendus.
281 Bulletinum quare sic nominetur, & quo sigillo signari debeat & seq. Et si sigillum non sit benè impressum bulletino non erit danda fides. nume. 286.
285 Bulletini data debet scribi extensè non per literas abachi seu Ciphras. Et si inter custodes & volentes intrare oriatur controuersia super veritate bulletini, quis erit de hac quæstione competens iudex. nu. 287. Et an à sententia talis iudicis, si fortè non videatur iuridica, liceat appellare. nu. 288.
289 Iudici de facto resistendum est, vbi cõstat de eius iniustitia, & damnum est irreparabile.
290 Iudex mandans custodibus sub pœna fustigationis, ne quenquam suspectum de peste & præsertim Titium intromittant, & modo venit Titius cum bulletino legitimo, quem custodes intromiserunt, an possit dictos custodes dicta pœna afficere. & seq.
293 Præcepto nudo, an & quando parendum sit.
294 Custodes, qui accepta pecunia sinunt venientes sine bulletino intrare locum, qua pœna sint puniendi.
295 Proditores, qui inimicos intromiserunt deprædandi & occidendi causa, qualiter sint mulctandi.
296 Custodes, si dum confabulantur vel ob eorum negligentiam aliquis ingreditur locum, an sint puniendi. Et quid si poterant resistere & non restiterunt. nu. 299.
297 Custodes, quibus commissus est populus, debent esse vigilantissimi.
298 Custos equi vel alterius animalis, si ipsum dimisit in pascuis, qua pœna teneatur domino animalis, si perditum fuerit.
300 Statutum quòd nemo audeat sub pœna exire locum sine licentia deputatorum vel sine bulletino, an & quando valeat.
301 Statutum dominiloci quòd nemo audeat exire territorium pro non olendo vel laborando est iniquum & non obseruandum.
302 Statut um quòd nemo audeat exire locum, nisi secum duxerit vnum ex incolis loci, an & quando valeat.
303 Statuto cauẽti sub certa pœna q̃ nullus receptet forensem in loco vel castro, in contraueniat recipiens forensem in sua casina extra castrum.

DEuenio Nunc ad modum & normã vbertatis conseruandæ. Est enim modus & ordo in rebus agendis adhibendus, maximè in conseruan-
1 da vbertate, quia † ex inordinata administratione & malo regimine ciuitates depauperantur, fame, & pestilentia destruũtur. l. j. C. de frum. vrb. Constan. lib. xj. sic ex imprudenti regimine patrisfamilias sæpe dilabuntur facultates. l. ius alimẽtorum. ff. vbi pup. edu. de. & in authen. vt deter. sit numerus cle. §. cũ vero. vers. nam si aliquis. & c. cum Apostolus. c. sopitæ. ca. nuper. de censi. Qui ergo conseruare vbertatem voluerit, prius & ante omnia idoneos susceptores, qui annonam & pecuniam frumentariam susipiant, & custodiant eligere procurabunt.
2 ¶† Debent aũt susceptores esse nobiles, prudentes, fideles, bonæ conscientiæ, & optimæ integritatis. l. j. C. de condit. in pub. hor. lib. x. habere etiam debẽt rerum experientiam. C. de no.
3 Cod. confir. §. sed cum sit necesse. Qui † in principio officij iurare teneãtur pro iustitiæ ratione omni dolo & fraude remotis iniunctam sibi solicitudinem peracturos. l. per hanc. C. de
4 ero. mil. anno. † Sic etiã iurant tutor & curator. § fi. in auth. vt hi qui obl. se perhi. habere res mino. tradit Bar. in l. legitimos. ff. de legi. tut. Idem faciunt executores testamentorũ. l. de creationibus. C. de episc. & cleri. Et idem faciunt rectores hospitalium. cle. quia contingit de relig. do. Iurant etiam iudices in authen. iusiũ. quod præsta. ab his. in prin. quod iuramentum etiã notarij subire tenentur. c. ad audientiam. de præscri ¶ Debent
5 autem † susceptores annonæ susceptæ & pecuniæ frumentariæ librum cõficere, & illum tradere decurionibus, qui ipsum ponant in archiuo publico, vt cum opus fuerit, cognosci possit quantitas annonæ reiq̃e frumentariæ. l. excellentia. C. de
6 ero. mil. ann. l. i. C. de apo. pub. & in authẽ. de coll. in prin. † Sic etiam tutores librum rationum conficere, & pupillo reddere tenentur. l. j. §. officio. ff. de tut. & ratio. distrahen. Sic quilibet obligatus habitorum & gestorum rationem reddere, codicẽ rationum conficere debet. l. si quis sub conditione rationsi. ff. de statuli. facit. l. inter cætera. §. fi. ff. de libera. lega. Aliàs cõtra non cõficientes librũ iurari põt in litẽ secundũ Bal. in d. §. officio. & in l. tutor q repertoriũ. in prin. p illũ tex. ff. de admi. tut.

Universidad de Deusto
Biblioteca

† Ita. n. ꝓsumit ꝯ nō ꝟficiēt librū, sicut ꝯ nō cōficiēt inuenta
8 riū, ſm Soc. ꝟsi. 46. cū in pñti. in ij. dub. lib. j. † Et si susceptores & thesaurarij aliquid scribere omiserint, in duplū reip. tenent. d. l. excellentia. quē tex dicit sing. Lu. Ro sing. cclxxv. exordiē te, Positus ad scribēdū vbi dicit q positus ad scribēdū introitus cōis, si deficiat in scribēdo aliquē particularē, sibi manus ē amputanda, vt in auth. de manda. princ. §. coges. Sed si scribit
diminutiue, ita q totaliter nō omittat, tenet in duplū eius, qđ
9 omisit. d. l excellētia. ¶ †Tenent ēt susceptores cuilibet annonā vel pecuniā frumentariā deferenti apochā de summa recepta facere l frumēta. C de suscep. & arca. Cui apochæ ꝑstatur plena fides ꝯ ipsum susceptorē, adeo q ꝯ ipsam apochā non pōt opponere exceptionē nō numeratæ pec. l. in ꝙtib. §. quin. C. de non nume. pecu. & l j. C. de apo. pub. & l. securitates. C.
10 de susce. & arca. †vbi And. de Baru. & Io. de Pla. inferunt, q si camerarius regis vel ciuitatis ꝟsiteat se debitū recepisse à debitore regis vel ciuitatis, illico debitor est liberatus, licet re vera non soluerit, licet in subsidiū agi possit ꝯ debitorē camerario existente nō soluendo. Quod an verū sit, videndus est Sal. in d.
11 l. in ꝙtib. §. quin. vbi optimè distinguit. ¶ †Vbi aūt susceptoris negligētia quicquā ex publica annona deperierit, ad damnum ipsius referendū est, maximè si pluuiis stillicidio cadent ib. fru-
12 mentū fuerit deuastatū l. ij. C. de cond. in pub. hor. †Est. n. administrator in maxima culpa & negligentia si domos & horrea nō inspexerit, & sarta tecta reparari nō fecerit, intantū q nō erit excusandus ēt q idoneū factorē ad custodiā dimiserit: qa sarta tecta per seipsum inspicere debuit, vt ibi dr̄ per Impe
13 ratorē, & clarius per Bar. explicatur. Et ſic nota, q licet alias administrator magni patrimonij excuset, si substitutū, quē factorē vulgariter dicimus. cōi æstimatione idoneū in administ. ꝓ se posuerit. l. argentū. ff. cōmoda. l. j. C. de ꝓdi. in pub. hor. tū quo ad ꝓuidendū circa sarta tecta & domus reparationē nō excusatur, si substitutus nō reparauerit. d. l. ij. vbi Bar. & alij no
14 tant. †Quod facit ꝯ tutores q ruentes domos pupillorū non reficiūt, nā tenent ad oīa dāna & interesse. l. lex q̄ tutores. §. er-
15 go & domus. C. de admi. tut. ¶ †Susceptores ēt & annonæ p̄fecti, q aliqđ de publica annona ꝙuertunt in ꝓprios vsus & q-cūq; alius q annonā publicā subtrahit, bonorū publicationis, & deportationis pœna plectit. l. fin. C. de cōd. in publ. hor. licet
16 aīs, ꝓ furto sit imposita pœna arbitraria. l. fi. ff. de furt. ¶ †Quę oīa notāda sunt ꝯ officiales, q de pecunia cōitatis de frumento faciunt mercatias. nā ꝯ tales durissimè agūt iura, & acriter sunt castigādi. l. ij. C. de his q̄ ex pub. coll. illa. sunt ñ vsur. Et vltra criminales pœnas ēt reip. tenent in quadruplū. l. j. & ij. vbi Bart. C. de his q ex pub. ratio. pecu. mu. accep. vniuersalitatē in duplū. l. ij. C. de frumē. vrb. Cōstan. facit tex. in l. ij. §. ꝙ de frumētaria.
17 ff. de admi. rer. ad ciui. pti. & l. fi. C. d cano. fru. vrb. Ro. ¶ †Sed q̄rit qđ si susceptores seu thesaurarij ex pecunia pub. vt ex frumēto publico mercati fuerint, an lucrū inde factū ab eis auferri debeat & cōitati applicari? Bar. in l. j. C. de auri pub. persecu. p illū tex. determinat q̄ tale lucrū acqrat reipu. Ingt. n. nota q̄ ꝙsti publici exactores ñ pūt pecuniā susceptā redigere in florenos. vel florenos in pecuniā sine licētia superiorū, & sic oē lucrū inde ꝓceptū debet eē publicū. Vñ q tale lucrū retinet, ꝯ ꝓsciētia facit, & fiscus seu resp. illud pōt repętere. Nā lucrū debet esse eius, cuius est pecunia ex qua ꝓuenit. l. apud Labeonē. ff. d pscr. verb. & ff. cōmo. l. si q. §. si quē. & idē tenet Bart. in l. diu minime. C. de suscep. per illū tex. ¶ Ex quo colligit arg. ꝯ eos q pub. pecunias retinēt & ex eis mercant. Et idē dixit Bar. in l. j. &
18 ij. de his q ex publ. rat. quē notat ꝯ mutuātes pecunias cōitatis vel in ꝓprios vsus ꝙuertētes. ¶ Sed in ꝯriū facit qđ decidit Bar. in l. Titiū, aut Mæuiū. §. altero. vers. q̄ro dixi. ff. de admi. tu. vbi dicit q si tutor ē debitor in gñe de certa pecunia, lucrū talis pecuniæ esse debet tutoris, qa ēt dānū ad eū spectat, cū sit debitor in gñe, & genus perire nō ꝓt. l. incendiū. C. si cer. pet. Sic ergo dicendū vr in exactorib. & susceptorib. q vñr debitores in gñe pecuniæ vel quātitatis annonæ. Et q lucrū sit exactorū, licēter possit retineri, ꝓsuluit Raph. Cō. ꝟsi. 178. Thesaurarius.
19 ij. dub. ¶ Quid igit tenēdū? In pecunia frumētaria & publ. an
20 nona teneo primā opi. Bar. q lucrū totū eē debeat reip. qa pecunia frumētaria & ipm frumētū ꝛeper dñt eē parata ad vsum destinatū. l. ij. C. de frū. vrb. Cōsta. & l. ij. §. frumētariæ. ff. de admi. rer. ad ciui. pti. Et qa expresse ꝓhibet susceptne ex pub. annona pecuniaq; frumētaria mercent d. l. j. & ij. C. d his q̄ ex publi. coll. illa. sunt, &c. & l. cōperimus. C. de naui. ¶ Ad ꝯriū ñdet, q ꝓt ꝓcedere in thesaurariis & exactorib. q nō tñr sp prōptā hñe pecuniā reip. ꝓ vsib. publ. vt sunt exactores, q se obligāt intra certū terminū dare reip. tātā pecuniā, & ipsi ea à pub.
21 debitorib. paulatim exigūt, isti ibñ sunt debitores ī gñe, & ideo lucrū ad eos debet spectare, quia nihil ad rēp. si volūt cū debitorib. eisdē ꝓsignatis mercari, vel aliter ex pecunia exacta lucrari. Nos aūt loqmur in susceptoribus & thesaurariis, qbus pecuniæ pub. ꝓsignant & effectus vt eas custodiant, & sp paratas hēant, ꝓ necessitatibus reip. & in istis terminis loquunt iura no
22 ta. p Bar. Et ita ꝟsuluit Dec. ꝟsi. 6. p totū. vbi tū subdit, q̄ī dubio thesaurarius vel susceptor nō ꝑsumit lucrū fecisse de pecunia pub. vt voluit Bar. in l. facultas. C. de iure fisc. lib. x. Cy. & Guil. in auth: licentiā. C. de epis. & cle. Bal. in l. si qs ꝓsbyter. C. eo. ti.
23 ¶ Vnū ††n notādū est ad limitationē ꝓdictorū, ꝓ susceptores & thesaurarij licet nō pūt pecuniā frumētariā in alios vsus cōuertere, q̄ in emptionē frumenti, tū pūt hāc pecuniā mutuare pistoribus, q aīr nō pūt offiū pistrini sustinere, nisi sibi subueniat. Rō est, qa tale mutuū quodāmō tēdit ad fines ad quos ꝓparata erat pecunia frumentaria, arg. l. ad rē mobilē. & l. ad legatū. ff. de ꝓcu. Et ꝓ hoc est casus in l. ij. C. de frum. vrb. Cōstā.
24 & ibi no. Bar. & alij, † inferentes q̄ thesaurarius hūs pecunias pub. ꝓ soluēdis stipendijs doct. & militū, licitè pōt mutuare illas pecunias sine licentia superioris doct. & milit. indigētibus libris armis & equis vt valeāt meliùs officiū eorum exercere.
25 ¶ † Officiū aūt susceptoris & thesaurarij debet esse annale, & nō vltra, nisi ꝙsuetudo ciuitatis, aut authoritas ordinis decurionū illū ꝓ biennio in officio permanere cōpellat. l. neminē.
26 C. de susce. & arc. † Et vbi ordo voluerit susceptorē, thesaurariū, & simil. s ad biennium refirmare, oēs dñt cōsentire. Aliàs vno reluctāte nō valebit confirmatio, vt est tex. vñcus in iure in. §. fi. in auth. de defen. ciui. quem sing. dixit Lud. Ro. sing. xcvj. Heri fui interrogatus. & in not. cxlvij. Ad intelligēdū. Fel. in c. cū oēs. col. x. verſ. falsit. j. de cōsti. vbi alias authoritates adducit, quas repetit. d. Ias. in l. iuris gētiū. §. fi. ff. de pac. Et illū tex. adduxit Lud. Ro, ī pcilio Basiliēsi ꝯ dominos meos Auenion. vt patet ex suo ꝟsi. 452. Quærit primò nūqd dñi Auenionēses,
27 † An aūt elapso biēnio ordo decurionū iterū possit susceptorē in officio refirmare? Gl. in d. l. neminē. determinat q̄ non, & sequunt doc. ibi ne vi ceat susceptor vsurpare dñiū dicti officij, & bñ, ꝓbat in d. §. fi. in vers. modis omnibus. & ibi gl. ita expresse ꝓcludit. Nō enī ciuitas vllo mō debet eligere officiales ꝑpetuos, nisi velit rēp. occupatā & oppressam teneri. l. j. & ꝓ
28 totū, C. de mune. & hono. nō ꝙtinuā. declarant rōnes & causas
29 Pan. & Fel. in c. fi. col. ij. de in. l. ¶ † Susceptores & thesaurarij nūquā dñt post finitū offiū ad illud reassumi, nisi prius reddiderint rōnē admini. Et generaliter nullus q exaliqua administ. ꝓtēdat debitor reip. ꝑt ad honores in eadē ciuitate ꝓmoueri.
30 l. rescripto. §. debitores. ff. de mun. & honorib. † Debentq̄ susceptores & similes illico post finitū offiū rōnes reddere, vt si fuerint inuenti in furto, facilius queāt recentē reintegrare ia
31 cturā. d. l. neminē. & facit tex. in l. j. C. vt oēs tā ciui. ꝙ crimi. iud.
32 † In rōne aūt reddēda tūr edocere qbus titulis susceptā dispēdere sauerint, i. qbus noīatī tradiderint, cām traditiōis, & diē. l. ij. C. de naui. & ibi Bar. dixit not. hic esse tex. q docet modū ꝓficiē-
33 darū rōnū. ¶ † Pro mala administ. & ꝑstatione reliquorū ex ordine primo ꝙuenit susceptor, mox eius fideiussor, demū ī subsidiū noīator. l. ij. C. de suscep. & l. ij. quo quis ordi. cōue. † Si ēt ciuitas dubitauerit officiales esse de pdā suspectos poterit offiū interdicere, & alios subrogare. l. ij. C. de fru. Alex. Et idē in suspectis tutoribus & curator. quibus administrō interdici pōt. l. si minoris. ff. de admi. tut. in fin. & de suspe. tut. ꝓ totū. fa-
34 cit tex. in l. fi. C. de lucr. aduo. † Et susceptor vel thesaurarius q fraudē in officio comisisse cōuictus fuerit, efficit ineligibilis ad
35 ꝙcūq; officia. l. ij. C. de pala. sacra. larg. l. si cui. §. his. ff. de acc. & idē in notarijs & ſifibus, ſm Io. de Pla. in l. si aliqd. ꝓ illū tex. C.
36 de suscep. ¶ † Illud ēt not. est, q susceptores annonæ pub. nō dñt in horreo pub. annonæ reponere aliqd frumētū priuatū.
37 frumenta. C. de susce. qđ tex. inducit † Io. de Pla. ꝯ massarios, q in terris dñi intromittunt aliena aīalia. nō pūt hoc facere sibi nauta, ꝓhibet in naui deferēte publicas spēs �Timponere q̄q
38 qđ sit alicuius priuati. Et illū tex. inducit Bar. ꝯ eos q in dorso eq; ꝓducti sup imponūt valisiā sue malā, aut socij vel quilibet aliud, qa nō pūt. Et si equus deterior fieret, tenerēt ad dāna &
39 interesse. ¶ † Itē sciendū est q debitores reip. ex cā frumētaria tūr peisē soluere, nec exceptionē cōpēsationis opponere pūt
40 l. ij. & l. si ex venditione. C. de cō, pēt. Et ea rō est, quia pecunia frumen, nō debet in alios vsus cōuerti, vt sp ciuitas vberta. ser-
41 uare valeat. Et ꝓpea † datiarij nū possent opponere exceptionē cōpēsationis ꝯ rēp. Auenion. pro summa salariorū nrorū, qa in alios vsus ea summa ꝙuerti nō pt vt decidit expresse Alb. de Rosa. in d. l. ij. p illū tex. in ver. neq; eius q statutis sumptuarijs seruit.
42 ad idē bonus tex. in l. ij. §. ad frumenti. ff. de admi. rer. ad ciui.
43 pt. ad idē est tex. in l. auferē. §. vt debitoribus. ff. de iure fis. † Nec debitores ex hac cā frumētaria hñt dilationē quatuor mensiū, quę iudicatis à iure cōceditur, sed illico cogi pūt præcisè solue-
44 re, quia pecunia frum. morā solonis nō accipit. l. ij. §. frumentaria

45 taria. ff. de admi. rer. ad ciui. p. † Et ꝯ debitores debitorū fauore vbertatis cōseruandæ exactio fieri pt. d. §. frumentaria. ſm vnum intelſm, & facit tex. in l. in fraudē. §. multa. ff de iure fis. Et debitor ex hac cā post morā ad vsuras semisses olī tenebat
46 d. l. ij. §. si indēnitas. Et si frumentariā pecuniā susceptor ī vsus ꝓprios cōuertisset, ad centesimas vsuras conueniri poterat. l.
47 q sine. ff. de neg. gest. † Et licet rēr ciuitas nō hēat tacitam hypothecam in bonis debitorū suorū. l. ſmilē. ff. ad muni. tradit per gl. & Bal. in l. ij. C. in quib. cau. pig. tac. ꝯha tū bona d bitoris ex cā frumentaria sunt reip. tacitè hypothecata. l Imꝑatores. §. ītē
48 rescripserūt. ff. d admi. rer. ad ciu. per & ꝑcipuè bona susceptoris ꝓ mala administ. nā † bona administratorū rēr sunt tacitè obnoxia reip. ſm gl. Pan. & Can. in c. ij. de pig. Bal. in l. pignus. ff. q pot. in pig. hab. no. in l. ij. C. de iure reip. & in l. fi. C. de deb.
49 ciui. Quorū debitorū bona & capi, & distrahi pūt iuxta formā traditā in l. j. & ij. C. de cap. & distra pig. trib. lib. x. ſm gl. in d. §.
50 itē rescripserunt. At si † susceptores & thesaurarij laudabiliter offō functi sint, à muneribus psonalibus immunitatē cōsequunt. d. l. Imperatores. §. itē rescripserūt Sicomas, aīs sitomocas, i. curā annonę habtes, vt clarissi. & eloquētissi. collega meus
51 And Alc. annotauit lib. anno. c. ij. ¶ Insuper † pro cōseruanda vbertate ꝑfecti annonæ pūt, cū expediēs videbit, mittere discussorem qui prouinciā visitet, discutiat, & diligenter in qrat quantitatem annonæ: & singul. capita numerumque describat, vt sciatur an tantum annonæ sit in ꝓuincia, quæ sing. necessitatibus sufficiat. An verò vrgeat necessitas ꝓuidēdi aduersus ingruentem inediam, qua nihil durius, & populo pernicio
52 sius, vt dixi in ꝓdijs in v. q. † Quam bladorum descriptionē facere dñt absque dāno subditorū nec qcquā pro eo dñt extorquere. §. deinde ꝑpetēs. ibi, pro vrbertate necessariorum. iuncto §. illud tñ. ibi, sed p quandā occasionē, in auth. de defen. ciui. faciunt quæ dix, ſ. in hoc remedio. ver. & malè faciunt ba-
53 risselli. † Ex vbi descriptione facta cognouerint nō plus annonæ in ꝓuincia esse quàm sit necessariū vsibus prouincialiū, poterunt edictū ꝓponere, ne quis ex prouinciam annonā deferat sub pœna q eis ꝙuenire videbit. Valet enī tale edictū & ob seruandū est, pœna ꝯfacienti īminente. l. si qs post. C. de ædifici. l. cotē ferro. in prin. ff. de publ. l. j. & ij. C. q̄ res expor. ñ deb.
54 Sed qa sup hmōi edicto fuit statuto exoriunt sæpe variæ dubitationes, ñ impertinēter statuí quasdā qōnes ad declarationē eiusdē subnectere. ¶ Quæro igitur primo, si statutū puniat exportantem fru. an ēt intelligat punire exportātes farinam? Vr q nō, qa verba statuti nō conueniunt, ergo nō etiā conue-
55 niet dispositio. l. iiij. §. totics. ff. de damn. infe. l. qđ cōstitutū. ff. de test. mil. † Nā appellatione frumenti nō cōtinet farina, quia frumenti potēria permutationē in farinā adeo victa est, q ad
56 suas vires suaq; initia amplius reuerti nō pōt. l. Iulianus. §. sed si qs. ff. ad exhib. l. q̄situ. §. illud. ff de leg. iij. & ibi ita determinauit Dy. & sequit Alb. Gand. in tract. male. sub rub. de rebus nō
57 portā. ꝯ deuctū. q. iiij. ver. itē pone. dicens ita fuisse iudicatū Paduæ. Et pro hac parte ſnīa facit, quia à verbis statuti non est recedendū. l. non aliter. ff. de leg. iij. ꝑsertim cū sub vocib. ēt largo modo sumptis casus emergens cōprehendi nō possit. ſm
58 Cy. in l. j. C. q̄ sit longa cōsue. & Inno. in c. literis. de rescript.
59 ¶ † Tertiò facit, quia per remediū nō ꝓhibitū fieri pōt transitus in effectū nō permissum. l. & p iusiurandū. §. & si fideiussor. ff. de acce. Et ꝓpterea dixit Fel. in c. ecclesia S. Mariæ. co. xlij. de cōsti. q portando farinā fraudari poterit eps, cui ex consuetudine vel priuilegio debet certa parua mēsura frumenti ꝓ quo libet modio, qđ portat in ciuitatē. alleg. Rotā in suis decis. & ē
60 in meo lib. decisio. 435. in antiqu. ¶ Pro ꝯria opi. q habeat locū statutū plura adduci pūt. Et primò adducit tex. in l. si cui la-
61 na. ff. de leg. iij. † vbi lanæ appellatione ēt cōprehendit lana filata, q̄ semper lana ut donec ponat in tela. Sic ergo dicamus q ꝓ appellatione frumēti ꝓtineat farina, donec ꝙersa fuerit in panē, & sic donec peruenerit ad finē destinatū. Et ꝓ hunc text. &
62 hanc rationē ita determinant Ray. & Bar. in d. §. illud. † Corroborat quia fru. & farinæ, eadē est vsia. l. in venditionib. §. fin. & l seq. ff. de ꝯhē empt. immo, qđ dt de lana fortius dicēdum vr de farina, q̄ non vr noua spēs à frumento, sed ea q̄ prius latitabat, detecta potius apparet. l. adeo. §. cū quis. ff. de acqui. rer. do. ¶ Sed ò alleg. text. in l. sed Iulianus. §. mutui. ff. ad Macedo.
63 † vbi prohibitio Sena. Mace. de non mutuādo pecuniā numerata filiofamilias extendit ad fru. & farinā ne fiat fraus legi. Idē ergo in casu nō dicendū vr, & multò magis, quia non tūm dicit fru. à farina sicut farina à pecunia nume. & per istā rōnem
64 determinat Bal ī l. ñ dubiū. co. iiij. C. de legib. & idē voluit Bal. in l. qđ nō ratione. ff. c. ¶ Tertiò facit, quia rō & mens statuētiū fuit ꝓuidere, ne ꝙueniat carisitia pp exportationē fru. q̄ ratio prohibitionis ēt militat in exportatione farinæ, ergo
65 ēt militabit dispō. l. à Titio. ff. de ver. ob. l. illud. ff. ad leg. Aql. Et huic opi. adhæreo ī casu nro, quā firmat Io. Ber. in tra. de gab. in xj. q. ij. partic. vij. part. prin. ¶ Ad ꝯria ñdeo verū esse, q appellatione frum. de proprietate vocabuli nō cōtinet farina. Et si alicui legatum sit frum. non censetur legata farina ſm Bal. in l. j. col. iij. C. de fruc. & lit. expen & Bart. in d. §. illud. vbi ēt gl. iō ego non dico q ex vi verbi intelligatur prohibita exportō farinæ. Sed dico q ex vi mēte statuentiū prohibitio extendit ad farinā. Quæ mēs nō minus est obseruāda q̄ verba. l. noīs & reī.
66 §. verbū ex legibus. ff. de ver. sig. Et si dicat statutū est pœnale, & odiosum, ergo nō extēdēdū, reg. odia. de reg. iur. & reg. in pœnis. c. ti. ñdeo ī pmis q̄ istud statutū cōcernit pub. vtilitatē,
67 & vbi agitur de fauore publico licita est extēsio ex idētitate rationis. l. illud. C. de sac. sanc. eccl. ēt vbi agit de fauore publico secundario. l. hoc mō. in fi. ff. de condi & demō. Etiā in pœnalibus. l. cætera. §. hoc senatusc̄ōsultū. & ibi Ias. in v. not. ff. de
68 sole. j. tradit ꝓ Fel. in c. trāslato. co. v. de ꝓsti. † statuta eñ pœnalia, & exorbitātia ex idētitate rōnis extendunt de ſſibus ad ſſia, ſm Bal. in c. j. §. porrò. q̄ fue. j. cau. bñf. amit. Et licet sint q ꝯriū velint, tū ista est *cois* doc. ſnīa, ſm d. Ias. in l. fi ff. de in ius vocā.
69 & Fel. in proę Greg. in ver. Gregorius. col. v. & c. fi. col. ix. de consti. & in c. nonnulli. co. xx. de resc. ¶ Ad tertium q̄ per medium nō prohibitum possit fieri transitus in effectum non permissum, conceditur dummodo dolus, & fraus absint. l. per diuersas. & l. ab Anastasio. C. mand. ¶ Ad decisio. Rotæ respōdetur q Rota non se firmat, sed arguit hinc inde, & collector in summa tenet q eps dēat habere debitam portionem etiā de farina. Præterea ibi non agitur de fauore publico, meritò
70 in casu illo non est facienda extensio † cum talia datia & exactiones de rebus quę portant in ciuitatē, sint ꝯ ius, & ꝓpriæ exactiones quas ꝓpea licitū est fraudare, ſm Bar. in l. vectigalia. ff. de pub. Quod intelligendū est qñ tales exactiones non fiunt ad pub. vtilitatem, alias nō liceret eas fraudare, ſm Inn. in c. innouamus. de cen. Et q̄ dicta sunt ꝯ exportantē farinā, intelligo
71 ēt ꝓcedere ꝯ exportantē panes. † Licet eñ appellatione frumenti nō ꝙtineat panis. l. j. vbi no. Bar. C. de frum. vrb. Ale. lib. xij. tñ ex idētitate rōnis idem dđm in exportante panē qđ est dispositū in exportāte fru. & maximè ne fiat fraus statuti. l.
72 fraus legi. ff. de leg. ¶ † Sed ò q̄ro stante ꝑdicto statuto, an licebit exportare legumina? Vr q̄ nō, qa fauore publico & ex rationis idētitate extensio facienda vr ēt ad legumina. ꝑ ea q̄ dixi in prædē. q. In ꝯrium facit, quia fru. appellone nō cōprehendunt legumina. l. frugē. §. frumenti. ff. de ver. sig. Et istud credo verius. ¶ Nō ob. rō publicæ vtilitatis, qa nō subest eadē rō, seu
73 † saltem tanta prohibendi legumina sicut fru. vnde cū non † sit æqualis rō, non debet fieri extensio, vt declarat Christo. Por.
74 inst. gb. mo. ius pa. po. fol. in prin. † Sed qđ si statutū puniat exportātē triticū, an ēt puniri dēat exportans legumina? Dicerē q̄ sic, quia tritici signō ampla est, cōprehēdens oē qđ terra teritur, & sic ēt legumina. & ēt militā, ſm gl. in l. triticū. ff. de ver.
75 ob. & ibi doc. sequunt. † Sed qđ si statutū prohibeat exportari bladū, an ēt legumina exportari, phibeant? Ñdeo q̄ sic, ſm gl. & Bar. ī l. j. §. de eo. ff. de aq̄ plu. arcē. & Io. Ber. ī d. tract de gab.
76 loco ꝓalle. ¶ † Tertiò q̄ro an stante ꝑdicto statuto q̄ nō liceat exportare frum. an saltē licebit exporrare hordeū, ſpeltā, & auenā? Vr non licere, quia ꝓtinent sub appone frum. qđ cōprehendit oē qđ arista in se continet. d. l frugem. §. frumētū. & ibi gl. ex hoc infert q̄ hordeū, ſpelta, & auena sunt de gñe fru. qa in arista ēt clauduntur. In ꝯriū q̄ statutum locum non hēat vr
77 tex. ī l. modios. C. de susce. & arca. li. x. & ibi no. Io. de Pla. q̄ appone fru. nō venit hordeū. ¶ Br si tollas eōm vsum loquendi j. opi. ꝓualebit. Sed de cōi vsu loquēdi appellatione frumēti
78 nō cōprehendūt hordeum, ſpelta, & auena, ideo statutum locum non hēbit, quia dēt intelligi ſm cōem vsum loquendi. l. cū de lanionis. §. asinā. ff. de fun. ſtr. Et ſm cōem vsū loquēdi ꝓcedit tex. in d. l. modios. ſm Imo. Ale. Are. & Mod. in d. l. triticū. vbi ēt inferunt ad eū qui accusauit Titium de furto frumēti, & ꝓbauit hordeū furto fuisse subtractū, an dēat obtinere? & Ale. credidit q̄ sic. p. d. l. frugē. licet Ang. & nonnulli ꝯrium
79 asseuerent. ¶ † Quartò q̄ro an statutū ꝓhibens exportari victualia, intelligat ēt ꝓhibere exhi fœnū, auenā, hordeū, & simīlia ad victū equorū depūtata? Vr q̄ sic, qa dicit canō visitatori, dāda esse victualia & sub hoc noīe includunt hordeum, fœnū, & ſſia necessaria, ꝓ equitaturis. c. cū Apostolus. de cēſi. c. si eps. de off. ord. lib. vi. Reperio Bal. consi. 192. Quidā noīe Vicius. lib. v. formare simile qōnē, videlicet an auctionatores ꝓhibiti emere victualia añ horā nonā possint añ illā horā emere hordeum fœnū & ſſia? Ñdet q̄ inspecta proprietate vocabuli non ꝓpria, sed attento cōi vsu loquēdi poterunt emere hordeū fœnū, & his ſſia, qa ſm cōem vsum loquēdi. appone vi-
80 ctualiū solū necessaria ad victū hoīs cōprehēdunt per excel-
81 lētiam. l. verbo victus ff. de ver. sig. ¶ † Quintò q̄ro an statutū

Universidad de Deusto
Biblioteca

puniens exportantẽ vinũ habeat locũ in exportante vuas? De ꝓprietate sermonis arbitror locũ nõ hꝫ.l.fi.§.cui dulcia. ff.de vino triti.oleoq; le.Sed ex mente,& ne fiat fraus statuto, quo statutũ extendendũ ad exportãtẽ vuas, p ea q̃ dixi.ff. de farina.
61 &cita decidit Bal.in l.ꝙ nõ ratione.ff.de legi.†Sed an p̃dictum statutũ puniens exportantẽ vinũ ẽt intelligiť punire exportantem aquariũ seu poscã, quã Auenioñ. trãpã appellãt.Ioã.Ber. in trac.de gabell.q.vij.ij.partic.viij.partis princ.tenet ꝙ nõ,dicẽs ita ꝓsuluisse.d.Simonẽ Siculũ p tex.in l.fi quis vinũ.ff. d vi. trit.oleoq; lega.q̃ mihi hoc nõ ꝓbat. immo potius facit in ꝫriũ. Vñ crederẽ ꝙ si vinũ ꝑualeat aquæ,statutũ locũ habeat,aſs
62 de facili posset statutũ fraudari ꝫ.l.fraus.ff.d legi.†Sed an hẽat locũ ꝫ exportãtẽ ceruisiã,Zidronicũ, Zitũ aromatitũ & ſimi
63 lia vina artificiosa? Bꝛ casus est ꝙ nõ. in d.l.fi qs vinũ. †An aũt saltẽ ꝓcedat ꝫ exportantẽ acetũ? Rñdendũ est ꝙ nõ,qa appellatione vini nõ ꝓtinet acetũ.d.l.fi qs vinũ.§.itẽ acetũ.gl.Bar.& scrib.in l.j.ff.eo.ti.& ita rñdet Sal in l.ij.C.de peric. & cõmod. rei vẽdi.sequit Io.Ber vbi.ꝫ.& Io.de Pla.in l.j.per illũ tex.C.de
64 ero.mil.ann lib.xij.¶†Sexto q̃ro an exportans fialã cã gustus ineidat in pœnam dicti statuti. Bal.in l.j.C.q̃ res expor.ñ poss. p illũ tex.rñdet ꝙ sic.sed Saly.ibi ꝫrium dicit esse verius. Ad il lũ tex.rñdet ſpeciale in illo casu,qñ desert vinum ad barbaros hostes gustãdi gra,nulla th̃ ad ducit rationẽ ſpecialitatis,sed ea esse potuit, ne eius liquoris gustu admoniti barbari arma in nos vertant, vt de Gallis scripſit Titus Liu. lib.v.in hæc verba, Gẽtẽ Gallorũ tradit fama dulcedinis frugũ, maximè vini,noua tñ voluptate captã alpes transiſſe,& inuexiſſe in Galliã vinum illiciendæ gentis cã.¶ Quid tenendũ? ꝙ Bal.facit,qa vno ꝓhibi
to cẽsẽt oẽ ꝓhibitũ ꝙ qđ peruenit ad illud.l.oratio. ff. de ſpõſ. c.cõſtitutus.c.ex tenore.de ꝓcef.ꝑb.Quod ẽt in ꝓnalib.vꝛ locũ hꝫe,p ea q̃ volũt gl.Pan.& alij in c.j. de postu. prælato. Pro
65 Saly.aũt facit,†quia pœna imposita ꝫhenti mrimoniũ, nõ cẽsẽt imposita ꝫhenti ſponſalia,ꝑ q̃ ad matrimoniũ puenit, ſm gl.cõiter approbatã in cle.j de cõsang.& affi.& Bald. in l.pe.§.
66 docere.ff.ne qs eũ q.& cõſuluit d.Ale.†ꝙ ꝓhibitus facere mo lendinũ sub pœna nõ incidit in statutũ faciendo aquæductũ.ita Alex.cõſi.196.Cõſideratis scriptis instrumẽti.lib.ij.Et ꝓ istud vl timũ reperio ꝙ hãc opi.ꝫ Bal.firmat d.Ias.in l.ij.col.fi. ff.d iur. om.iu.licet de Saly.mentionẽ non faciat.Et hanc Sal.opi.ẽt te net Io.Ber.in d.tract.de gabell.q.xvij.ij.partic.viij.partis prin.
67 Et ista op.tanquam humanior etiam mihi placet. Pro † quo facit qa statutũ illud nõ vꝫ debere verificari in eo,q aliqd mo
68 dicũ vini vel bladi exportauit,†Sicut statutũ puniens falsificã tem monetã nõ habet locũ in eo,q quoſdã bagatinos paruos falsificauit,ſm d. Alex.cõſi.104.Statutũ loquẽs.col.ij.lib.j.per tex.in l.senatus.§.Marcellus.ff.de leg.j.facit qa statutũ ꝓhibens alienationẽ rerũ immobiliũ in forenſes sub pœna, non habet locũ in eo q alienauit rẽ viẽ & modicã, vt p d.Ias.in l.sciendũ, in prin.col.ix.ff.qui satisda.cog. vbi pl̃a reducit ſiſia,q̃ possent
69 hic addi.¶Non ob.† rla.l.oratio.ff.de ſpon.qa nõ hẽt locum quo ad pœnã,ſm gl.in d.cle.j.& d.Ias.in q̃.l.ij.& latius p eundẽ in l.quominus.in ix.no.ff.de flum.Et dato ꝙ ẽt ꝓcederet in pe nalib.,put tenẽt gl.& Pan.in d.c.j.de postul.ꝑl.illud verũ esset, vbi eadẽ ratio militaret ẽt in eo, p qđ peruenitur ad ꝓhibitũ, aſs secus.l.i.C.si rect. puin.vbi Cy.& Bal.ita de larãt hãc rſam.
70 Alex.in d.ꝑsi.196.adducens ſiſe ꝫarg.de toto ad partẽ,qđ nõ tenet,vbi nõ cõcurrit eadẽ ratio in parte, q̃ est in toto.l.ſed si lege.§.adeo.ff.de peti.hæred.In proposito ratio ,phibitiua ex portationis vini & frumẽti fuit ratio auertendæ penuriæ quæ non militat ꝫ exportantem quid modicum vini causa gustus.
71 ¶†Septimò quæro an repertus in via cũ frumẽto vel vino ex portari ,phibito possit puniri pœna ſtatuti? Ista quæstio habet duo capita.Primũ est qñ cõſtat ꝙ repertus in via volebat ex portare ſm est qñ dubitat. ¶ Circa primũ vꝛ,ꝙ puniri possit, per tex.in l.cotẽ ferro.§.dñs nauis.ff.de pub.vbi ex ſola imposi tione rerũ prohibitarũ exportari in naui cõſiſcatur nauis. Ad idẽ facit tex.in l.iij.§.& qui volens.ff.de re mil.vbi repertus in fuga & apprehẽſus capite punitur,acſi ad hostes aufugiſſet. & ad idem est tex.in l.quis sit fugitiuus. §. item Celſus.ff.de ædi.
72 edi.†Et virgo dicit corrupta, quæ iter arripuit ad faciendũ se corrũpi.xxxi.q.i.c.ita notandũ.§.i. Nam prohibitus in termino,censẽt etiã ,phibitus in via,ꝓ quã peruenitur ad terminũ,c. nã concupiſcentiã.de cõſti.& ibi Bal.in ſpẽ infert ad hanc.q.& cõcludit ꝙ repertus in via puniri debeat.Pro ꝫria parte ſtringũt plura.Primò tex.in l.qui falſam.C.de fal.vbi falſi pœna pu nitur,q incœpit facere monetã falſam,& ſi nondũ illam falſifi cauerit in totũ.Sic ergo qui cœpit exportare, licet non perue nerit ad locũ, vꝛ puniendus.¶ Scdo facit qa conatus non puni tur niſi in atrociorib.l.ſi qs non dicã rapere.C.de epiſ. & cler. Sed istud delictũ nõ est de atrociorib.ergo,&c.¶ Tertio facit, quia iter est de ꝓparatoriis neceſſariis ad exportationem, ergo pœna ꝫposita exhenti nõ dẽt intelligi ꝫposita ẽt faciẽti ꝑ paratoria.ſm gl.in.d.cle.j.de ꝙan.& affi.Sicut ẽt dicimus ꝙ pœ nã ꝫposita ꝑmittẽti adulteriũ nõ est extendenda ad osculãtẽ li
73 bidinis gra,vt no.Mod.in rub.exẽ de iud. † quia in pœnis non est licita extẽſio,reg.in pœnis.de reg.iur. Quod ego credo ve rum,si nulla rõ adducat q̃ fundamentũ extensionis, vt latè de duxi in d.rub. de iud. ¶ Quid tenendũ? doc.in isto puncto dñt cõiter inſpicienda esse verba ſtatuti.aut em ſtatutũ loquit per verba ꝓteriti pfecti , seu pluſq̃ pfecti, vt ſi qs exportauerit,vel extraxerit, & tũc repertus in via nõ põt puniri pœna ſtatuti.
74 ¶†Quia verba ꝓteriti pfecti vel pluſq̃ pfecti regrunt actũ cõſumatũ.l.j.§. hæc verba. ff. qđ qſq; iur.reptus aũt in via nõ dr exportaſſe,ſicut lupus q exit ſyluam, non tñ exiuit,ſm gl.in l.ar boribus.§.idẽ tractat. ff. de vſufr. & ita rñdet Alb.Gan.in tra male.ſub rub.de reb.nõ portã ꝫ deue.& Bal.in d.l. ſi qs nõ dicã.& in l.ſi fugitiui.& ibi latè Bar.Vero.C.de fur Bal.in l.iiij.C. de naut.fœ.& in l.nõ dubiũ.C.de leg.Fel.in c.ſignificauit.ad ſi. de iud.d.Ias.in l.ſi qs id qđ.col.vj.ff.de iur. om.iud. Et istud ex multis ꝑt cõprobari,q̃ reduxit Fel.in c.ad hæc.de reſcr.& in c. ſigñauerũt.col.fi.de testi.& Ias.in d.l.§.fi.ff.qđ qſque iur. Aut
75 statutũ †loquitur p verbum futuri indicatiui,puta ſi qs exportabit,quod rẽ ceptam ſignificat.l.cũ fidei.& l.qui testo.ff.de fi deic.lib.& tradit Bar.in l.filiusfamilias.§.diui.col.ij. & col.v.vbi Alc.& Mod.ff.de lega.j. Vel ſi loquatur p verbum pñtis ſub iunctiui,vt ſi quis exportauerit,iſtis casibus repertus in via de beret puniri pœna ſtatuti. Et ista opi. est cõs, quam ſequitur ẽt Ioan.de Pla.in l.qui fiſcales. C. de naui. li. xj. & ibi alleg. idem tenere Bal.in d.l.arboribus.§.de illo. ff. de vſufruct. & d. Ale. in l.qui Romæ.§. Calimachus.ff.de ver. ob. ¶ Ego tñ valde du
a bito ſuper ista diſtinctione,quia video ꝙ non ſeruatur a de cõ ſuetud.ſed oẽs repti in via eadẽ pœna puniuntur,ac ſi exportaſſent,quia cenſentur delictum cõſummaſſe, cũ p ipſos non ſteterit,quominus cõſummauerint, vñ vꝛ puniẽdi ſicut is q̃ inchoauit facere falſam monetã. Vñ pt aſr diſtingui,aut reper tus in via ſponte ia retrocedebat,qñ fuit reptus , & tunc nullo mõ punit,ſm Imo.in c.ij ad ſi de cõſt.& Bar.in d.l.qui falſam. Aut repertus fuit in via ꝓtinuando iter in exportando. Et tũc aut captus in via cõfitet ꝙ exportaſſet nisi fuiſſet ,phibitus, & tũc puniendus est pœna ſtatuti ſm Alb.de Roſ.in d.l.ſi fugitiui. & Io.Ber.in tract.de gabellis.q xiiij.vltimæ partis ver. circa p dicta. Aut nõ cõfitet, licet ꝑſumptio ſit ꝫ est, nõ tñ venit pœ na ſtatutaria puniendus,qa poterat pœnitere antequa ꝑfectè exportaſſet,& in iſtis terminis,pcedit opinio cõis. Põt tñ ẽt isto casu alia pœna mitiori arbitrio iudicis caſtigari, ſm Vber. de Bob. quem refert & ſequitur Alb. Gand.in d. rub. de reb. nõ por.ꝫ deue.p tex.cũ gl.in d.l.ſi fugitiui.dicens ꝙ ſi pœna ſta tuti esset amiſſio bladi,& decẽ librarum , altera isto casu ſuffi
76 ciet.ſequitur Bal.in d.l.iij.†qa nõ est ſine crimine,q incipit de inquere,licet nõ pfecerit.l.j.§.fi.ff.de extraordi.cri.ſegt Barth. Vero.in d.l.ſi fugitiui.Spe.tit. d pſti.§.i.Sal.in l.j. C.d rap. virg. ¶ Circa ſm caput,qñ dubitat an repertus in via vellet exporta re vel ne.Exẽplũ, repertus in via cũ frumẽto aſſerit ꝙ volebat illud portare ad molẽdinũ vel ad caſſinã ſuã ꝑ ſeminando, an tunc euitabit oẽm pœnam? Alb. Gãd. in loco prælleato ar bitratur recurrendum eſſe ad coniecturas. Et vbi nulla ſubſit coniectura,ex qua præſumi poſſit , ꝙ voluerit portare extra territoriũ,abſoluendus est , quia in dubio prõptiores eſſe de bemus ad abſoluendum q̃ ad cõdẽnandũ. l.absentẽ. ff. de pœ. l.fuaorabiliores.ff.de reg.iur.Et maximè ſi molendinũ vel caſ ſina eſſent vicina.arg.l.Pedius.§.pe.ff.de incẽ. ruĩ.naufr.& ſi re perit in loco nõ ſuſpecto,ſtãdũ est iuſo ipſius reperti, ſm Bal. in d.l.ſi quis non dicã.col.iij.p tex.in l.j.C.de iti.& litto.cuſt.li.
77 xij.†Dẽt eñ iudex in pœnis imponẽdis vti circũſpectione, & oia cõſiderare l.reſpiciẽdũ.ff.de pœ. Vbi verò ſubſunt aliquæ cõiecturæ ꝓbabiles,qbus ꝑſumi poſſit ꝙ vellet trãſportare ex territoriũ ai britrio iudicis erit puniendus modo q̃.ꝫ.dixi. Quæ aũt & quales cõiecturæ ſufficientes ſint ad hanc ꝑſumptionẽ
78 inducendã, †prudens iudex examinabit, & nos aliquas hic ex
79 planabimus.†Prima cõiectura colligit ex loco in q̃ repertus fuit cũ frumẽto.Repertus em ire p deuia & ex vias vſitatas,ꝑ ſumit exportare ꝫ deuetum. l.ſi qs publicũ. C. de cur. pub.li.
80 xij.& ibi no.Bar.& idẽ firmat Bar.in l.ij.C.eo.tit.† Sic ẽt ꝑſumit ꝫ eũ q egredit vel ingredit alr q̃ per portas.l.ſi.ff.de rer.di
81 ui.Ideo dicebat Io.de Pla.in d.l.ij. ꝙ repertus recedere à lo co cõmiſſi delicti,ꝑſumit culpabilis ſi fuerit inuentus recedere p deuia & loca nõ ꝙſueta,q̃ ꝑſumptio iuncta cũ alia qualitate erit ſufficiens ad torturã ſm eũ. Ad idẽ facit tex. in l. qui fiſca les.C.de naui.li.xi.vbi Bar.no.& dr quaſi ibi eſſe caſum q̃ hoc.
82 & ꝙ ex eadẽ lege infertur practica.d.l.ſi fugitiui.¶†Notat ẽt i bi Bar.illũ tex.ꝫ ambaſſatores q vadũt p vias tranſuerſas & in directas,vt diutius ſtẽt in legatione & magis lucrentur. Nõ eñ

pro

protali tpe ſalariũ ſibi debeẽt,ꝑ quo est optimus text.in l. non
83 ſolũ.ff.de exc.tut.quẽ ibi no.Iac.de Arc.†ꝫ apparitores & nũ cios quibus ſoluitur merces ad rõnem miliariũm,ut attendẽ da ſit via recta & vſitata, iuxta no.in l.rem non nouam. C. de iud.& nihil debeant habere ,ꝑ circuitibus.Et ꝫ eos est ẽt tex.in
84 l. veteres.& ibi no.Bar.ff.de itin.actuq; pri.†Et iſta faciunt ꝫ vecturales,q omiſſa recta,& ſolita via iter faciunt ꝑ deuia & ꝑ
85 circuitus,qa ñ plus dñt ꝫſeq; q̃ ſi iniſſent ꝓviã rectã.†Quinim mo ſi eundo per inſolitas vias fuerint deprædati ,& ſpoliati, vel aliud periculum incurrerint, casus ille cedit eorũ piculo.l. qua actione.§.i.ibi,negligẽtius p lubricũ trãſierint.ff.ad l.Aql. & iſtud exp̃ſſe dixit Bal.in l.iij.C.de naut.fœ.& Ang.in l.Impe
86 rator.ff.de app. ¶ Hinc est ꝙ dñs loci,qui tenet ad emendatio nẽ dãnorũ,ſi nõ teneat vias ſecuras vt dixi.ſ.in ij.remedio, tñ excuſat à violẽtia & rapina fcã trãſeũti p vias indirectas & in
87 uſitatas:ſm Bar.in l.i.ff.d his q deie.vl effu.†Quę oĩa tanẽ ſunt intelligẽda,ſi via recta ſit ſecura,aliàs ſi eſſet aqs inũdata, vl ab hoſtibus occupata,tunc excuſat,q vadit p via inuſitatã & in directã,& ceſſat ſuſpicio ꝫ eum,arg.l.ij.§.ij qs tñ.ff.ſi qs cau.l. imo.ff.de lib.cau.& ita dixit gl.in l.cos.§.fi.de fal.voluit Bar.in
88 d.l.veteres.†vbi concludit ſp eligẽdã eſſe viã breuiorẽ, niſi ſit ſuſ; recta,quo caſu eundũ est p longiorem.Et eñ ſecurior via potius eligenda,ſm Bart.in l.continuus.§.cũ ita.in fi.ff.de ver.
89 obl.†Et terreſtris,qa eſt tutior amplectẽda potius q̃ nauals, ſm Io.And.in c.olim.l.de except.& Imo.in d.§. cum ita.alle gat gl.in l.peritorio.ff.d rei vẽ.& idem dixit Imo.in c.nõnul li.in prĩ.col.i.de reſc.Et hac de cã dicebat Egi.Bc.la.deci.cccc lxxxvij.ꝙ curſores euntes per vias biſtortas ꝓp guerras,vt hoc infelici tpe faciunt ꝓp bella,ꝓ inter regem Rom.& Regem Frã cię (proh dolor) circũſonãt.hꝫe debẽt pinguius ſalariũ . Quod ẽt voluit Sal.in d.l.iij.C.de nau.fœ.& Bart.Vero.in d.l.ſi fugiti ui.& facit quod in ſiſi dixit gl.in l.nõ ſolũ.§.j.de excu.tuto. ad idẽ bo.tex.in l.ꝑs ff.de vac.mu.Et ꝓhibitus exportare frum. per vias indirectas non punitur eundo per illas,ſi vię rectæ nõ ſint turæ,ſm Alb.de Roſ.in j.parte ſtat.q lvij.ſequitur Bar.Ve
90 ro.in l.iij.co.viij.ff.de ver.ſig.¶ ꝫ ergo aliquis reperiatur cũ frumento in cõſinibus territorij p cuſtodes deucti,ſi ſimiliter ꝙ velit exportare,ſm Bal.ꝺ.l.ſi fugitiui.& Florẽ.l.arboribus.
91 ¶ Idem tract.ff.de vſufr.†Et idem præſumẽdũ est ſi fuerit re pertus frum.in littore maris vel flum.vbi adſint naues para tæ ad ex portandũ,ſm Bal.in l.penul.C.q̃ res vẽdi nõ poſ.ꝓ illũ
92 tex.¶†Sed pone ꝙ cum rebus prohibitis reperiat aliquis in cabana ſeu tugurio ibi morã fortè trahẽs vel ꝓp pluuiã,vel ad dandum pabulum ſeu præbendam eqs,an credendũ ſit ei aſſe renti ſeipſum pœnituiſſe & velle transferre ad domũ reſipſas ita ꝙ euadat oẽm pœnã,iuxta ea q̃.ſ.ꝑduſ.ſunt? Bꝛ rñdet ꝙ ar bit.iudicis puniri poterit,ſm Io.And.in addi.Spe.ti.de pñ.§.
93 j.ſegt Io.Ber in d.tra.de gab.q.xiiij.vlt.par.¶†Scda cõiectura elici ꝑt ex verbis antea prolatis per exportantẽ, puta ſi probe tur ꝙ prius dixerit velle extrahere frumẽtum nam ſi poſtea repiat in actu exportationis,nõ ꝑſumitur mutata voluntas.l. eum a ctum.ff.de ꝓb.in mo ꝑſumit ꝙ velit ꝓpoſitum exequi,qa ne
94 mo †ꝑſumit dixiſſe qđ facere nõ ,ꝓpoſuerit.l.Labeo.ff.de ſup. leg.Et ita decidit Bal.in d.l.ſi fugitiui.Flor.in d.§.idẽ trac. Ber. in xiij.q.vlt.pt.ver.& ſubdit Sal.in l.iij.C.de nau.fœ.Vel ex ver
95 bis prolatis ꝑ deprehentum in actu apprehenſionis, ꝑ puta ſi dixerit ſe deferre illud frum.ad domum ſeu caſſinam alicuius vi cini,& ille neget,tunc ratione mendacii conuincitur,ſm Sal
96 in d.l.iij.& bñ facit dcm Barto.in l.ſi.ff.de q̃o. ¶ † Tertia con iectura ſumitur ex qualitate perſonæ deferentis, puta ſi fuit aliàs conuictus de ſiſi exportatione,arg.l.nõ oẽs.§.a barbaris. ff.de re mil.facit regula,ſemel malus.de reg.iur.ad quã poſſem infinita reducere,ſed non expedit ea hic trãſportare ne incidã in pœnam deuetus,qua alios puniendos affirmo.¶ Quarta cõ
97 iectura †elicitur ex qualitate & q̃titate rerum quas reperitur exportare.arg.l.q̃ro.§ fi.ff.de ędil.edic.Quid cũ ſi pauper re periat in via cũ x.aut xx.equis oneratis fru.& dicat ſe velle ire ad molendinum: certe hoc non eſt ꝑſumendum nec veriſiſe,
98 cum pauper ruſticus non egeat tanta nec tali farina.†Nam ſo lẽt ruſtici comedere panẽ ex hordeo fabis,milica,millio,& ſiſi bus cõfectũ,nõ ex puro fru.ſm gl.in l.ſeruis vrbanis. ff. de leg.
99 iij.& Fel.in c.cũ oẽs.co.xvij.de cõſt.¶†Quinta colligit conie ctura ex mõ & ordine deferendi.Quid enim ſi aliqs reperiat cũ ſocijs armatis exportare res ,phibitas,& dicat ire ad caſſinam vel molendinum? certè qa arma aſſumpſit,ego pręſumo ꝙ ea aſſumpſerit aũ reſiſtendi ꝫ cuſtodes deueti casu quo vellet cũ
100 capere.†Nam deferens arma in dubio ꝑſumitur deferre aũ
101 malè agendi.l.j.ff.ad l.Iul.de vi.†Et maximè ꝫ ruſticos vrget hæc ꝑſumptio,qa ipſi oĩno ,phibentur arma deferre, vt in ꝑs.ſi
102 quis ruſticis.in ti.de pac.te in vſi.feu. ¶†Octauõ iuxta præ miſſa quæro quid ſi non reperiat in via,ſed reperiatur occul-

taſſe fru.in aliquo loco ex ciuitatẽ,pura in ſuburbiis vel in cã pis,an aliqua pœna teneat? Videret forte q̃ nõ,qa licet occul tauerit,nõ tñ repertus fuit exportare Sol. pœna ſtatuti non vt poſſe,pu ri,ſed alia mitiori arbitrio iud.cũ caſtigandũ cẽſeo. arg.l.qs ſit fugitiuus.§.idem ait,ſi interrogatus. ff. de ædi.edi. Et idẽ ridet Bar.Vero.in d.l.ſi fugitiui.co antẽ.Pãla.in.fuit vel ꝙ fuerit repertus in actu exportationis vel ꝙ reptus fuerit occultaſſe cã exportandi.niſi cõcubina. §. res amotas.ff.rer.a
103 mot.¶†Subdit tñ idem Bar.Vero.eũ puniri nõ poſſe, ſi ſo lum repertus fuerit apta re ſalmas & ꝑparare equos, quia talia ſunt ꝑparamenta remota nec faciunt rẽ deſinere eſſe integrã. l.ſi pecuniã.in prin.ff.de ędi.ind.& dicit ita notare Bald.in d.l. arborib.in apoſt.il.¶ Nonò quæro quid ſi ſtatutũ dat ꝓmiũ inue nienti hãnitũ,intelligiť de eo q̃ hãnitum ceperit,ſm Guil. Alb. Ang.& Mod.in l.ſi.ff.qđ quiſq; iur.& ad idem adducit tex. in l.iij.§.Neratius.ff.de ex.qui.poſ & ibi.Ale.cõprobat ex plu rib.Ad idẽ facit tex.in l.ſi fullo.iuncta gl.ff. de cõſt.ſine cau.& ibi Pau.de Caſtr.infert ad q de qua per Bar.in d.l.ſi Barbatorã.Et ꝓ hac parte facit d.Ang.in §.reuerendiſſimis.in aliſs. de fanc. epiſ.vbi cõcludit,ꝙ ſi inuentio nõ faciat delictum,ſed detegat, tunc verbũ,inuentus debet intelligi de viſo & cõicto,ſecus ſi ex forma ſtat.ipſa inuentio crimẽ inducat,nã tũc dẽt intelligi de apphenſo nõ de puncto p teſtes.Puta ſm eũ,ſi ſtatutũ puniat inuentũ portare arma,tunc qa ſtatutũ nõ punit portantẽ ar ma,ſed inuentũ portare,debet intelligi de apprehenſo, qa in uentio hoc casu crimẽ inducit.Sic dicendũ vꝛ in casu nſo ,qa exportare fru.nõ ẽ delictũ,niſi ꝑ ſtatutũ inducatur,& ita visus ẽ tenere Bar.Ver.in d.l.ſi fugitiui col.pen.C.de ſer.fu. ¶ Quid tenendũ? mihi magis placet ꝫria opi.pp rationẽ ſtatuti ꝺ qua ſ.& q̃ op.ẽt tñ Ang.& Im.in d.l.iij.§.Neratius.& Lu.Ro.in d. l.iij.in prin.dicentes ꝙ verbꝫ inuenire de ſui ꝓpria ſignificatione nõ regrit corporaliẽ apphẽſionẽ,p tex.in l.j.C.de rap.virg. ibi,ſi in rapina inueniat,& apphenſus fuerit.& ꝑ tex.in ca.j.de dil.ibi,ſi iudex inuenerit rẽ ita ſe hꝫe.qđ intelligit ꝙ ꝓbões. Et licet d.Alc.ad iſta iura conet rñdere in d.§. Neratius. tñ rñſio nes ſuæ ñ ſunt iudicio meo,reales. Dũ.n.dr ꝙ verbũ inuenire, in d.l.ij.ſtat large,ne ſequẽtia verba reddant ſuperflua, certè in hoc apertè redarguit Legiſlatorẽ d ſuperfluitate,ꝙ nõ cõue nit doc.Si.n.verbũ, inueniat, includebat de ꝓprietate ſm oẽs apprehenſionẽ,neceſſe ẽ fateri ꝙ Imperator ſuperfluo addide rit verba ſequẽtia, & dephẽſus fuerit.Dũ ẽt rñdet ad c.j. de dil. ꝙ ibi verba dirigebant ad inuiciẽ,ideo ſm ſubiecta mãm dẽt in telligi d inuẽtione p ꝓbões. Iſtud retorquet, qa licet in caſu nſo verba referant ad ptũ tñ rõ ſubiectæ mãæ ne ciuitas rema neat deſtituta anno na ſibi neceſſaria, ſtradet ꝙ ẽt puniri dẽat exportãs ñ apphenſus,ſed cõuictus,aliter de facili poſſet fieri fraus ſtatuto.qa volens exhere poterit esse ita fortis,& potens ac ſociis ſtipatus,ꝙ fuerit poſſibile eũ apprehẽdere.¶ Et ꝓ iſta opi.ꝫ cõem allego casum in c.ſi qſquã.in verb. inueniat ſtatuti aut aliquo mõ querſari.de vi.& ho.cler.vbi verbũ inueniat, intelligit.i.teſtib.cõuincat.Non.n.regrit ꝙ clericus inuẽtus cũ muliere ſuſpecta querſari;& fabulari actualiter apphẽdat, ſed ſufficit ꝙ conuincat teſtib.ꝙ fuerit querſatus ſm Doct.ibi,& hoc ẽt ꝙſonat.Et ex illo tex.ꝓtundit doc.Ang.ꝺ.§.reuerẽdiſſimis. qa querſari & fabulari cũ mulierib.ñ ẽst de gñe ꝓhibitorũ. Cõ fundunt ẽt quãplures deci.ex ꝑdictis. Et ꝙ verbum inuenire intelligat ẽt ſolo viſu,ꝓbat in d.l.j.ff.de acq.poſ.ibi dicit, lapilli inuenti in littore maris non eſſe iuris inuentoris,niſi appre-

a Caput. Et hanc eſſe ꝓmunciatã ſententiã dicit Bello,cõ. 49. num.4.& Alex. in l.j. in prin.de acquir.poſſ.nu.77. Viui. inter cões opi. in verbo ſtatutum.& vid. quæ notaui poſt Rip. in d.l.prima.nu me.53.de acquir.poſſ.

a Seruatur. Et hoc idem ſentit nõ ob ſeruari Clar. ſi pract.crim. lib.v.§.fi.q. 82.ſtatuto.7. pœnali verſ. pone quòd il le.& quidem ſi conſideres mentem ſtatuti quæ fuit conſeruandi annonã, ſa- tuum erit ꝑmittere vt exeat territo rium & poſtea punire deſerentem. vnde ego tã tũ diſtinguẽ re inter eum qui iter fa cit.& nõ lõgè abeſt à fi nibus territorii, & eum qui abeſt ad huc longius quando inue nitur.

TROTT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hendantur. pondera ꝙ lapilli dr̃ inuenti, licet nō fuerint apprehensi. Quæ apprehensio recrit ad effectū, vt dn̄ium trāsferat in inuentorē, & quātū ad effectū acq̃rendi dn̄iū ēt loquitur tex. in d. §. Neratius. cui ex hoc patet rn̄io. Sit ergo ꝓclusio ꝙ statutū puniens inuentū exportare fruum. intelligitur punire tā
105 per ap̄hensionē, alias fuisset fr̃ustratoria. ¶ †Ampliat ꝓclusio etiā si statutū puniret deprehensum exportare frum. nam
a Comprehendit. Contrarium tamē seruatur, vt nō nisi ca peus cum armis puniatur, quamuis conuictus. vt per Dida. pra dic. quæst. q. 33 in fi. TROTT.
a j. C. vbi sena. vel clar. & in l. j. C. de pe. bō. sūb. & ibi Bar. Quod intelligit verū Pau. de Ca. ibi si statutū dicat, si qs fuerit deprehensus exportare. Secus si dicat si qs fuerit deprehēsus cū frumē. vel cū armis, qa tūc requiriī realis apprehēsio, & isto modo ꝓt ꝓcedere dictū Ang. & Barth. Vero. in d. l. si fugitiui. q. dicebant ꝙ si statutū vtat verbo deprehēsus, ꝙ solū intelligat punire captū & non ꝓuictū testib. & dixit Bar. in d. l. si Barsatorā.
106 ꝙ ita ꝓsuctudo interpretat. ¶ †Sed hic subintrat dubitatio. Pone ꝙ vnus testis dicat vidisse Titiū in via exportantē fru. alter testis dicit eū vidisse ex̄ territoriū cū frumento, an isti duo testes ꝓiungant, & ꝓbēt ad puincendū Titiū de exportatione frumēti. Bal. in l. obseruare. C. quorū app. nō reci. determinat ꝙ isti testes nō sint cōiungēdi ad faciendā perfectā ꝓbationē, sequit Lud. Ro. ꝓsi. 91. Viso themate. circa quod dicē dū est
107 vt ꝓ Bel. in c. dicet ex quadā. col. pe. de reli. ¶ †Decimo quaro stare ꝓdicto statuto, an agricultores forēses poterunt suam partē frumēti, quā recollegerūt in territorio exportare ad domū suā? Ego paucis agēdo rādeo ꝙ sic, qa in eis cessat ratio statuti. Nā ratio ꝓhibitiua fuit, qā cōseruādæ vbertatis, q̃ vbertas magis cōseruabit si ciuitas nō impediat laboratores exportare suā portionē, qa ex hac exportatione incitant forēses ad cultiuādū agrū ciuitatis, ex qua cultura maior insurgit vbertas. Et
108 ita ēt rādet Cor. ꝓsi. 241. In cā ingsitionis. co. ij. li. iiij. ¶ †Sed pone, ꝙ laboratores vēdiderint suā partē vni ciui an. ille ciuis poterit eam frumēti partē exportare? Vī ꝙ sic, qa ex quo frumentū semel effectū fuerat exportabile, debet ꝓpetuō durare exportabile. l. pr̃. §. quindecim. ff. de leg. iij. Hoc nō obst. ꝗrium determinat Cor in d. cōsi. 141. qa hmōi ꝓhibitio nō est in rē, sed in ꝓsonā. & priuilegiū ꝑsonale ꝓcessum laboratorib. eorū ꝑsonā non egredit. l. qa ꝑsonale. ff. so. mat. & optimè fa
109 cit tex. ī l. licitatio. §. fiscus. & qđ ibi no. ff. de pub. ¶ †Vndecimo ꝗro qd si ciuis extrahat eā vsus sui. ¶ Pone ciuis ex causa necessaria vel voluntaria (non multū curo), se absentat cū sua familia ex̄ territoriū, an sibi obstabit ꝓhibitio, quominus pro vsu suo ꝓssit exportare frum. Bart. & *cōiter* scrib. in l. cætera. §. sed & si qs. ff. de lega. j. per illū tex. determināt ꝓhibitionē n obstare. Et p ista ſnia vī casus in l. vniuersi. C. de vect. & commiss. vbi ꝓssidēs prædia ex̄ territoriū, ꝑt exportare absque vectigali soluendo frum. necessariū ad seminandū sua ꝓdia, quia vsus sui gra exportat. bū facit tex. in l. si publicanis. §. de reb. ff.
110 de pub. †Sed qualiter ꝓbabit exportās ꝙ vsus sui gra exportat? Rādeo per iuramentū ꝓpriū cui in hoc standū vī. frm gl. in cle. pūti. de cēſi. quā ibi sequit Car. in iiij. q. Bal. in l. iij. C. d nau. fœn. & in d. l. vniuersi. & in l. si qs non dicā rapere. in fin. in iiij. opp. C. de epi. & cler. & ibi alle. bonum tex. in l. j. C. de litto. & iti. cust. lib. xij. sequuntur Alc. & Moder. in d. §. sed & si quis. &
111 Ioā. Bert. in trac. de gab. q. ij. ij. pr̃. viij. partis princ. † Sed qd si à principio ciuis exportet frum. vsus sui causa, & postea mutato ꝓposito illud vēdiderit, an cinciat in pœnā statuti? Huic dubitationi respond. vt in simili rādet Bar. in l. cætera. §. sed si parauerit. ff. de le. i. Pone statutū est in ciuitate, ꝙ nullus emere ꝓssit fru. in platea nisi ꝓ victu suo, contingit ꝙ scholaris emit ꝓ vsu suo, postea mutauit ꝓpositum, quia vult recedere & vēdere fru. sine metu pœnæ statutariæ. Respōdet Bar. post Guiliel. de Cu. ꝙ vendere poterit impunè, qa primū ꝓpositū finit bonū & licitū. ad idē facit tex. optimus in l. §. vnde q̃rit Offilius. ff. de exercit. actio. & ibi Guil. & Bal. Iac. de Bel. & Alb. idē rādent arg. illius tex. & l. j. §. illud. ff. de aqua quot. & æstiua. sequ tur Albe. in j. parte stat. q. lxxxvi. & in ij. part. q. cciij. Ale. in d. §. sed & si quis. Moder. in d. §. sed si parauerit. Io. Ber. in tract. de
112 gab. q. j. ij. par. viij. part. prin. †Facit, qa in delictis inspicimus initiū. l. qđ ait. §. fi. & ibi Bar. ff. de adul. Et ꝙ primū propositū sit attendendū, voluit gl. in l. ij. in prin. ff. si cer. pe. & ibi Pau. de Ca. infert ad hāc, q. sequtur Ale. cons. 7. Viso themate. in fi. li. iij.
113 † Intellige tn̄ hāc decisi. procedere si cōstet de primo ꝓposito, ꝙ extraxerit cā vsus sui, alias ꝑsumitur ab initio habuisse ꝓpositū vendendi, prout factum reperiretur, secundū Bar. in d. §. sed si parauerit. per tex. in l. sed & Iulianus. §. proinde. & §. sed si ab initio. ff. ad Macc. & idē voluit Bal. in l. j. §. ne aūt. ff. de
114 exer. act. ¶ Duodecimo ꝗro an exportās fru. ex alieno territorio illic aduectū incidat in pœnā dicti statuti. Bē distinguendū puto, aut illud fru. fuerat cā trāsitus aduectū in territoriū & tunc non habet locum statutū. l. si quis post hāc, vbi Bal. Saly. & alij ita firmant. C. de ædifi. priua. & idem p illū text. rādēt Bal. Ang. Pau. Alc. & Mod. in l. cætera. §. sed si qs ad opus. ff. de lega. j. Alc. cons. 86. Visa inquisitione lib. iiij. Pet. & Imo. in c. j. de cle. non resi. Io. Ber. in tra. de gab. q. viij. v. ptis. Et dicit Albe. de Ros. in d. l. per hanc ꝙ sæpe obtinuit ꝙ mercatores possent exportare merces suas nō ob. prohibitione statuti, aut frum. fuerat aduectū in territoriū, vt ibi ꝑpetuò esset, & tūc exportās incidit in pœnam statuti. arg. l. ex cō. ff. de hær. instit. vbi hec distinctio benè probatur. ¶ Præmissa intelligo ꝓcedere, vbi statutū punit exhentem fru. de territorio, secus si puniret portantē fru. per territoriū, nā tunc ēt portans ex cā transitus incideret in pœnam, ſm Iac. de Are. & Alb. in d. l. si quis post hāc. Ang. Alexan. & Mod. in d. §. sed si quis ad opus. Sed Imo. ibi tenet mercatorem, q̃ cā transitus portat, puniri non posse, quia non interest reip. ipsorum statuentiū, vt non vī statutū de tali frumento intelligendū. d. l. si quis post hāc, & sequitur Pau. de
115 Cast. in d. §. sed si quis ad opus. † vbi decidit ꝙ statutum prohibens pānos forenses intromitti in ciuitatem sub certa pœna debet intelligi de pānis qui intromittunt vt ibi sint, non si cā trā-
116 situs fuerint inuecti, arg. l. Cæsar. ff. de pub. † Et istud credo verius, qa si aſr diceremus non esset liberū iter mercatoribus,
117 ꝑ ut cē dēr. §. fi. de pa te. in vsib. seu. † imò denegari non pōt trāsitus exercitui siue militibus volentibus transire absque dn̄i & incolarū dāno, ſm Ang. in l. venditor. §. si constat. ff. cōi. ꝓd.
118 † Et pro hac ſnia facit qd decidit Alber. Gand. de reb. nō portā. ꝺ deuctū. ver. sed statutū Cremonæ, ꝙ nullus forensis dicat vinum cū plaustro Cremonā sub pœna vini. queritur si forensis duxerit vinum cū plaustro incidat in pœnam? Rādet ꝙ non quia nec forensis nec plaustrum sunt de iurisdictione Cremonensi, arg. l. fi. ff. de offi. ꝓcur Cæsar. licet Cremonenses possint remittere vinum & plaustrum ſm eum. ¶ †Decimoter-
119 tiò ꝗro an tale statutum liget forenses? Super hac qō. possent multa dici quæ tradūtur in l. cūctos populos. C. de sum. tri. & fi. ca. Sed decisiuè rādēdo, *eōis* est nr̃orum patrū ſnia ꝙ statutū quatenus prohibet extrahi fru. & ſilia, ligat forenses, cū cives
a ꝓssint quā volunt rebus suis legē imponere. l. j. C. d ꝓh. emp. l. j. & per totū. C. q̃ res expor. ꝓh. & l. cotē ferro. ff. de pub. bñ faci t ex. in c. à nobis. de sen. exc. & in c. j. de cōſt. lib. vj. & ita cōcludit Albe. Gand. in tra. male. sub d. rub. de rebus non portā.
120 ꝺ deuctū. Moder. in d. l. cunctos pop. Ale. in d. cōsi. 86. col. pe.
121 lib. iiij. ¶ †Ignorantia tn̄ statuti excusat forensem à pœna d. c. j. & l. fi. ff. de decr. ab ord. fac. † Et in dubio forensis ꝑsumit hr̃e ignorantiā huius statuti, attento ꝙ ipsa exporto no est de gne ꝓhibitorū, vt not. in d. c. j. Nisi talis forensis fecisset longā
122 morā in loco statuentium ſm d. Ale. in d. consi. 86. Vel diu cōuersatus fuisset in ipso loco. l. iubemus. C. de lib. cau. Vel nisi in locis circumuicinis esset cōiter ſilis ꝓhibitio, ſm Io. And. in d. c. j. in nouella, & doc. in l. fi. §. & licet ff. de pub. & Ale. in ꝑalle.
122 cōsi. ¶ †Decimoquartò quæro an liget ꝑsonas ecclæsticas exportantes vel exportari facientes eorum annonā? Br̃ si vnū vī frum. fit recollectū ex prædiis ecclæ, clarū est ꝙ statuta laicorū nō ligāt ꝑsonas ecclæsticas, nec bona ecclæsiarū. c. ecclia. S. Mar. de cōſt. Si verò fru. & ſilia exportari prohibita sint primonialia ipsorum cleri. dub. tari posset. Bal. consi. 198. Statutū ciuitatis Trigeste. lib. ij. tenet statutū non ligare ēt bona primonialia ipsorū ꝓ tex. in l. sacro sancta Thessalonicensis eccliæ
123 C. d sac. sanc. eccles. q̃ parū facit. ¶ Br̃ resolutio † stat ī hoc, an clerici in bonis primonialibus gaudeāt priui. eccliastico, de q̃ dā m est vt per Pau. in d. c. eccliæ S. Mar. col. iij. vbi latè Andr. Sic. & ꝑ Pan. in c. fi. de vī. & ho. cle. & in c. ex lr̃is. de pig. ¶ Deci-
124 mo quintò ꝗro an istud statutū liget colonus eccliarum? Vī ꝙ nō, qa si nō ligat ecclias nō ligat earū colonos, q coloni gaudēt priuil. eccliæ. c. nō minus. de imu. eccl. l. ij. C. de epi. & cle. c. eccliarū suos. xij. q. ij. Hinc dicebat Bar. in l. priuatę C. d excu. mu. lib. x ꝑ illū tex. ꝙ emph. eccliæ nō tenet ad aliquam collectā, q̃ imponit ꝓ bōis q̃ tenet in emph. ab eccliæ. Et ꝓ hac opfacit, qa si nō liceret colōis eccliarū liberē exportaſ fructus pcē ptos sup bōis eccliæ ꝓ indirectū læderetur eccliæ, q̃ nō inueniret colonos ita facilē nec q tāto ꝓtio cōducerēt ꝑdia eccliasti-
125 ca. † Statuta ât, q̃ ꝓ indirectū lædūt ius eccliæ, nō valēt q̃tenus
126 eccliæ ꝑiudicāt. c. fi. d ſm. eccl. lib. vj. † Et iō nō valet statutū ꝙ coloni teneāt ꝙ eccliæ soluer collectas, qa ꝓ indirectū ꝑiudicat eccliæ, ſm Bal. ī l. j. C. d epis & cle. Ang. ī aut. d nō alie. §. qa ve-
127 rò. ¶ Sed iſtis n̄ ob. put n̄ ob. credo ꝗriū eē verius. † Quia coloni eccliæ q̃ ad fructus a solo sepatos q sūt ī dn̄io ipso nō gaudēt ꝑui. eccliæ, nec eius ꝑmunitate, ſm gl. Imo. Car. & alios ī cle. pūti. de cēſ. Gem. & Phil. Frā. in c. q̃q. c. ti. ī vj. Dy. Imo. & *cōiter* Legi-

Legistas in l. licitatio. §. fin. ff. de pub. Sal. in l. vniuersi. C. de vec. & cōm. Prac. pap. in forma libelli quo agitur ad soſonē pedagii. Bar. in l. j. C. de nau. lib. xi. Io. Ber. in tract. de gabel. in vij. q. vij. partis. Gui. Papæ. deci. ccviij. Fed. de Sen. con. 3. Quæstio talis est. Bal. cōsi. 496. Punctus quæstionis li. iiij Car. consi. 12. Et possunt plures rationes assignari, sed illa fundamentalis vī, qa onus gabellæ & prohibitio exportationis respicit fructus, qui sunt in dn̄io coloni. l. j. & ibi no. Bar. C. de ann. & trib. & ideo
123 colonus ligat statut. † Sicut dicimus ꝙ onus decimæ respicit fructus, & ideo colonus ecclesiæ exēptæ tenet ad decimas, licet ipsa ecclesia nō teneat, ſm Inn. in c. cū non sit. de dec. ¶ Nō ob ꝗria. Et primò nō ob. tex. in d. c. non minus, & c. ecclesiarū seruos. cum si. qa loquuntur in colonis ascriptitiis & seruis ꝑpetuis ipsius eccliæ, nos verò loquimur in colonis liberis, inter quos est longa distātia. ſm Fed. in d. §. 3. & Gem. in d. c. qq. ad fi. ¶ Non ob. dec. Bar. tū qa nō est Bar. ſm Ang. tū qa loquit in oneribus, q̃ imponunt emphy. eccliæ ꝓ prædiis emphyt. quorū directū dn̄ium est eccliæ, nos loquimur in exportatione fructuū, qui sunt ipsius coloni. Et ꝗ deci. Ang. consuluit Barb. consi. 14 li. j. refert Cur. ꝗ. 73. co. fi. ¶ Ad rationē verò ꝺ alleg. ꝙ grauaret ecclesia ꝓ indirectū, rādet Bal. in d. §i. 496. ꝙ ista ratio ꝓcederet, si ecclesia ꝓ indirectū dānū pateretur, secus si ꝓ indirectū lucrū auferat, vt in isto, in quo portio coloni, ꝓhibet exportari, arg. l. si venditor. §. fi. ff. de ser. expor. Et qa nō tenet ciuitas ꝓ cōmodis ecclesiæ in rebus suis difficultates
129 inuenire. l. ij. C. de ser. & aqua. Et ex hoc ſinfert ꝙ istud statutū ligat ēt eos, q emerūt frumē. ab ecclesia, qđ firmat Bal. con-
130 si. 30. Statuto ciui. Astensis. li. j. ¶† Decimosexto ꝗro qd si statutū ꝓhibeat exportari fru. sub pœna ꝑfiscationis ipsius frumenti an ēt saccus in quo frum. exportabat, in ꝑfiscatione cōprehendat? Vī ꝙ sic, arg. l. q̃ saccū. ff. de fur. Et qa saccus est qd accessoriū ad ipsum frumentū, ergo debet sequi suū principale. l. eos. C. de vsu. cū vulgar. Contrariū decidunt Bal. & Saly. in l. iij. C. de nau. fe. quia in pœnis facienda est strictissima interꝑ-
131 tatio. l. interpretatione. ff. de pœ. inferentes ex hoc ꝙ ꝑfisca ta nauī nō intelligit ꝑfiscata scapha, nec ꝑfiscata salma cēſet cō fiscatus asinus, nec cēōtra. Et generaliter q̃ res sine corruptione subiecti ꝑt separari à re ꝑfiscata nō cōprehendunt in ipsa ꝑfiscatione, sequit Io. Ber. in tra. de gabel. q. xij. & seq. vlt. part. Bene facit tex. in l. nā ꝙ liq. de. in prin. ff. de pen. leg. vbi in legato penoris, qđ est sauorabile nō veniunt vasa, ergo in cōfiscatione odiosa cōfiscato frumento nō censebunt cōfiscata vasa.
132 ¶† Decimoseptimò ꝗro, qd si statutū ꝓhibeat exportationē sub pœna ꝑfiscationis plaustrorū, & animaliū cū qb. exportant, an ēt boues animalia & plaustra cōmodata exportāti cō prehendant in cōfiscatione? Istā. q. mouet Alb. Gand. in d. suo tra. & rādet referre an dn̄s cōmodauerit sciēter ad illū vsum aut ignoranter. Primo casu veniunt in cōfiscatione, sc̄do casu non, qa ignorans non deligt. l. ex malefici. §. si quis. ff. de act. & obl. & allegat ad hoc tex. in ar. in §. si quis in sua. in auth. de ecclesi. & tex. in l. cotē ferro. §. dn̄s. ff. de pub. & ibi Bar. ita exp̄sse
133 distinguit licet de Alb. mentionē nō faciat. ¶ † Et ibi subdit ꝙ si statutū vel ꝑsuetudo dictaret, ꝙ animalia cuiusuis cōfiscē tur, tūc dn̄s q ignoranter cōmodauit sua animalia, habebit regressum ꝺ exportantē, ar. l. fi. in fi. & ibi no. ff. de pig. act. & l. ij.
134 C. de nox. † Sed si ille nō sit soluendo fortè danda erit dn̄o ignorāti restō in integ. aduersus statutū ex cā gnali, si qua mihi, ſm Lu. Rom. Imo. & Ale. in d. §. dn̄s. q̃ mouent authoritate Inn. in silī rub. ex̄. de cōsue. Et istā distin. Bar. simplr̃ segtur Io. Ber. in tra. de gab. in ix. q. vlt. par. & Io. de Pla. in l. j. C. de deser.
135 mil. li. xij. † Sed quid si nō appareat de scīa vel ignorātia? Rādeo in dubio ignorantiā ꝑsūmi, reg. ꝑsumit. de re. iur. Vel stabitur iurō ipsius dn̄i. l. ꝑtor. §. sed si inscio. ff. de eden. l. pūti. §. sic vbi C. de his q ad eccl. ꝑtu. l. fi. §. lnīa. C. de iure deli. & ita volūt
136 Alb. Gād. & Io. de Pla. in locis. s. alleg. ¶† Decimooctauò q̃ro stāte ꝓdicto statuto, duo successiuè cū animalib. & sup eo. plaustro exportarūt fru. an vterq; ꝑdere dēat plaustrū cū aīalibus, ita ꝙ bis dēatur fisco? Et sic q̃rit an vnus teneat ad æstimationē, & alter ad ꝑstationē plaustri & aīaliū? Istam qō. format Bar. in l. Mæuius. §. duob. ff. de leg. ij. & rādet, Aut primus solūit æstimationē, & tunc sc̄ds tenet ad plaustrū cū aīalibus. Aut primus ꝑstat fisco plaustrū & aīalia, & tunc alter liberat ꝓ tam
137 de duab. causis lucratiuis. † Nā ea q̃ ex cā pœnæ acquirunt, tit. lucra. hēri dn̄r. l. mulctarū. C. d mō mulct. l. ex ratione. & l. placet. ff. de iure fis. & l. j. C. de priui. fisc. Sed aduerte, qa si animal erat alterius, tunc ēt ꝙ primus ꝑstiterit æstimationē non vī ꝙ sc̄ds teneat ꝑstare plaustrum & boues alterius, qa vt ꝺ. dixi tale ſtatutū dēt intelligi, si plaustrū & boues sint deferentis. Et ideo ista decisio Bar. vī intelligenda ſm ea q̃. ꝺ. dixi. Sed qd si vna & eadē ꝑsona cū plaustro & animalibus sępius exportauerit,
138 vtrum † toties incidat in pœnam, quoties cōtrauenit? Bar. in

a Possent. vetuti an statutū puniēs ex portationē grani extendatur ad exportantē fari nā. quod affirmat Bar. in l. qui fūdi §. illud. de leg. 3. & Ias. in l. non dubium. nu. 45. C. de legib. Vid. inter cōmunes opih. in verbo statutum prohibens. nu. j. ego tamē distinguerē inter prohibitionem factā ad conseruādam annonā simpliciter, & factam ad conseruandū reditum modo lendinorum, nam secundo casu diuersa ratio aliud suadet. tu cō sidera. TROTT.
a dubia circa istud statutū ꝑsiderari posſūt, a pleraq; ēt ꝓ vberta te cōseruanda addēda hic essent, sed ea oīa prudentissimo præfectorum annonæ iudicio relinquere cōsultò statui, ne tractatulus hic nr̃ videat veile regimine ciuitatis titulū sibi arrogāter vendicare. Quædā tn̄ ꝗ publicæ annonæ erogationē cōcernūt, & quę hic exarare s. pollicitus fui, breuibus explicabo. ¶ Videmus igit à qbus, qualr̃, & quibus erogatio sit facienda?
139 † Ab officialibus ad id ſpecialr̃ deputatis, q actuarij pñt noīa ri erogāda est publica annona, ſm Io. de Pla. in l. ne diutius. C. de nu. & act. lib. xij. per illū tex. Eligēdi aūt sunt erogatores eo mō & ordine quo annonæ suſceptores seu custodes eligendos essmunes opih. in
140 se. s. descripsimus. † Qui actuarij in prin. officij idē ꝑstabunt iurm, ꝙ suſceptores ꝑstar dre docuimus. Et vlterius iurabūt se ꝓpria manu, & nō ꝑ aliū quicqđ erogaturos. l. ꝑhāc. C. de e-
141 rog. mil. ¶ Et aduertendū † maximè est ad istud erogationis offiū aliquis eligat, qui sit in dignitate cōstitutus, ne rōne dignitatis fiat audacior ad fraudandū publicā vtilitatem. l. nemini.
142 C. de nu. & actu. † Prudenter aūt erogatores officiū suū exercebūt, si nihil de nouis fructibus tangant priusquā veterē erogauerint annonā. l. j. C. de cōd. in publ. hor. ¶ Quod de frumen
143 to & similibus est intelligendū nō ât de vino, qa† vini veteris erogatio post caſ. Nouēb. dispendiū affert. l. iubemus. C. de eroga, mili. ann. quam legem dixit singu. Lud. Ro. sing. cccl xxvj. incip. Scires tu mihi, ꝑbare. & ibi refert Bal. fuisse à duce Mediola. interrogatū quo tpe incipiendū sit portare vinum nouum, & quia Bal. bñ studebat, sciuit ibi allegare dictam legem. Et dñt ibi Bar. & & Ioan. de Pla. ꝙ tutor q caſ. Nouēb. dat familiæ vinū vetus, cū possit dare nouū, tenetur actione tutelæ emēdare dānū pupillo. Qđ est admittēdū, nisi qualitas familiæ ipsius pupilli exigeret vinū vetus, ſm do. Lāce. Deci. in l. cū qd. ff. si cer. pe. dicēs se ita Senis obtinuisse, arg. l. seruis vrbanis. cū gl. ff. de leg. iij. & in l. idemque. §. Labeo. ff. māda. bñ faciunt quę
144 scribit Pan. in c. cū omnes. col. iij. de cōſti. ¶ Item † aduertē da est frumēti qualitas, nā si tales sint qui diu cōseruari nō possint, ij añ oīa quamprimū vel distrahendi sunt vel erogandi. l. is aūt. §. q legatorū seruandorum, & ibi gl. ff. vt in poſſega. Et si
145 † frumentū vetus vel nouuū sit adeo corruptū, ꝙ de ꝓse vēdi vel erogari sine querela licitè nō possit, tūc licebit actuarijs illud corruptū cū frumento bono miscere. ita enī fiet ꝙ velata corruptio rēpub. à dāno conseruabit. d. l. j. C. de condi. in pub. hor. Sic ēt opportunum est miscere malū venenū cū bono. qa hoc modo fit optimū & antidotū. l. qđ. sæpe. §. veneni. ff. de ꝺhen. emp. & l. qui venenum. ff. de verbo. sig. Et si dicatur talē m xturā in se pcm hr̃e ꝑ ea q̃ dixi. s. in fi. iij. remedij. Rādet ſm Io. de Plat. in d. l. j. ꝙ illa ꝓcedunt q̃n corrupta cū in corruptis taīr incorporant, ꝙ sciri vel discerni nō pōt mixtura seu fraus, tūc qa ꝺhēs decipit pcm̄ est, secus q̃n mixtura patet & cognosci pōt. Nō enī tūc pōt ꝺhens allegare dolū vel fraudē. l. j.
146 l. si intelligat. & l. q̃rit. §. fi. ff. de æ. dil. edic. † Et iō dicebat Ang. in d. l. j. licere aromatario miscere cerā corruptā cum cera nova, vt velamento nouæ vendat corruptā. Quod intelligo sanè procedere nisi nouam desūper corruptā ponat taīr ꝙ empto
147 ribus nō pateat mixta corruptæ ꝑ dicta. ¶ Item † vtilius & salubrius est in pane cocto potius q̃ in frumento erogationē facere, ne si det frumentū pauperibus illud dispergant, & in a-
148 lios vsus cōuertant. l. j. C. de fru. vrb. Cōſt. lib. xj. † Ex hoc infero ꝙ capitulū obligatum ad dandum tot panes & tot vini amphoras singulo die interessentibus in diuinis, non poterit dare frumentum vel pecunias, sc̄m Io. de Plat. in d. l. j. Quod malè obseruant canonici Auenionē. Nā si panes & vinum dietim acciperent, q̃ vsui superessent, pauperibus piè erogarent, sed quia frumentū recipiunt, & ꝑtio qñque thesaurizant, & ex au-
149 ro aurum quærunt. † Quod non cōuenit maximè viris ecclesiasticis, qui aliena rapere conuincunt, si quicq̃ vltra necessaria sibi retineāt. c. sicut hi. xlvij. di. & in summa dist. xlij. Oē enī
150 † qđ malè possi detur alienū est, malè autē possidet qui malè vtitur. c. quid dicā. xiiij. q. iiij. Malè aūt vtuntur eccliastici reditibus eccliæ, si detractis alimētis cætera pauperibus nō erogauerint, vel in fabricā eccliæ non conuerterint. c. de redi-
151 tibus. xij. q. ij. & §. fi. xij. q. j. † Et ex istis iustificatur celeberrimū d. Archi. in c. j. xliij. dist. vbi notabiliter determinat clericos abutentes reditibus eccliasticis obligatos esse ad restitutionē, ac si ures essent & latrones. De q̃ ꝑ Fel. in c. postulasti. col. viij. de reſcr. vltra quem addere poteris text. in c. ꝙ sicut. in fi. de elec. & quę scribit Soc. consi. 32. col. ij lib. j. Est autem publica annona per actuarios illis eroganda quibus erogari debere mandauerunt decuriones seu annonæ præfecti. l. his scholaribus. C. de erog. mil. ann. Si ciuitas velit annonam vel potius panem

Universidad de Deusto
Biblioteca

coctũ, vt ſ. dictũ fuit, tpe peſtis inter pauperes diſtribuere, hũc ordinẽ adhibere poterit. primo erit inquirendũ quot & quales ſint pauperes in ciuitate, & ſi facultates ſuppetant, piũ erit
152 omnib. ſubuenire. ¶ †Eſt. n. oĩs donationis immẽſitas in pauperes menſura. §. finimus, in auth. de nõ alie. Quorũ pauperũ noĩa & ſingulorũ habitationes in vno lib. debent deſcribi, & cuilibet aſſignandi ſunt vnus vel duo panes ſingulo die ſm vires reditꝰ, ipſius ciuitatis, arg. l. fi. C. de frumẽ. Alexã. Qui panes debent per hominẽ ad id electũ deferri ad habitationes ipſorũ pauperũ, ne pro eleemoſyna ꝓtagioſi pauperes diſcurrant vrbẽ, & diſcurrendo alios inficiant. † Quod ſi reditꝰ
153 tenuitas obſtet quominus omnib. ſubueniri poſſit, ſolum deſcribantur pauperes originarij eiectis forenſib. l. fin. C. de ann. ciui. ſm intelſm Bar. *cõuer* approbatum. Sic epiſcopus legalis
a Verior. vt etiã dicit Ias. in tit. de his qui feud. dar. poſſ. c. j. nu. 19. & obſeruatur certe ſi ne dubio quotidie. vt per Cla. in §. feu dũ. queſt 13. ver. vlterius. TROTT.
executor & quilibet alius deputatus ad diſtribuendũ bona defuncti inter pauperes, tenetur prius prouidere pauperib. loci, vbi teſtator habebat domiciliũ, quàm alienigenis. l. nulli. & l. ſi quis ad declinandã. C. de epiſ. & cler. traditur per Bar. in l. quæ cõditio. §. cũ ita. ff. de cõdi. & demõ. Et dicere ſolebat Cicero, potiores nobis ſint ciues q̃ peregrini. Sic beneficia ciuib. magis q̃ forenſib. ſunt cõferenda. c. bonæ ij. ibi, nec vellemus perficere alienũ. de poſtu. præla. l. in eccleſiis. C. de epiſ. & cler. & lxxj.
154 lxxij. diſt. per totũ. & c. fi. de cler. peregrin. † Et ideo ſi alienigena impetret beneficium à Papa nõ expreſſa ſua natione vel patria, impetratio vtpotè ſubreptitia nihil valet, ſm gl. & Pa.
155 in c. ſi ꝓponẽte. de reſcrip. Valet † ergo ſtatutũ quo prius ciues q̃ extranei vocant ad honores & officia. l. vt gradatim. §. & ſi lege. ff. de mun. & hono. Quod optimè ſeruant ſapiẽtiſſimi
156 Veneti. ¶ †Si verò omnib. originariis & incolis nequeat reſpub. ſuccurrere, tunc infirmis & inualidis prius eſt ſubuenien dum. §. ſi qs aũt vnũ. in auth. de eccle. tit. & d. l. ſi qs ad declinã-
157 dã. † Et data paritate erogatio eſt facienda pauperib. magis dignis, ſm Io. And. in c. j. de teſta. in nouel. arg. l. cũ qdã. ff. de lega. j. & ita etiã dixit Feder. de Sen. cõſ. 288. Factũ tale eſt. Et magis digni ſunt qui maiorib. abundant virtutib. l. j. C. de ann. ciui. nã licet omnib. miſericordia debeatur, iuſto amplius. 86. diſtin. Et pauperibus monialibus magis q̃ viris ẽt religioſis eſt fa-
158 cienda eleemoſina, † qa indigentia in monialibus eſt magis periculoſa. c. j. de ſta. reg. li. vj. Et quia viri conueniẽtius poſſunt operari q̃ fœminæ. l. quiſquis. ver. ad filias. C. ad leg. Iul. maieſt.
159 ita determinat Bal. in l. cũ mulier. C. de dona. ante nu. † Vbi ẽt ſubdit ꝙ in dubio monaſteriũ monialiũ præſumitur pauperius, ideo præferendũ eſt in eleemoſynis faciendis. d. §. ſi quis
160 vnũ. Et hoc ẽt ante Bal. dixit Fede. in d. cõſi. 282. † Et potius pauperibus nobilib. eroganda eſt publica annona, q̃ ruſticis, vt dixi in quinto remedio. Et potius ſeniorib. q̃ iuuenibus. c. con-
161 ſideranda. 86. diſt. †Et ſi ordinatũ non ſit quibus in ſpecie ſit erogatio facienda, culpandus nõ videt erogator, q ſuos conſanguineos pauperes aliis anteponit. c. eſt probanda. eadẽ diſt. Nã ẽt ꝓlati licitè pñt de reditib. eccleſiæ ſubuenire conſanguineis indigentibus. c. omnia. cũ gl. xxxj. diſ. & c. j. de coha. cle. &
162 mulierũ. †Et ẽt poſſunt forenſes & affines inopes dotare de
163 prouentib. eccleſiaſticis, ſm Pan. in c. peruenit. de arbi. † Sic etiã teſtorum executores licite diſtribuunt bona teſtatoris in ſuos ꝓſanguineos. ſm Pet. de Anch. pſ. 387. in themate. Quini
164 mo † pt executor ſibiipſi erogare, ſi ꝓueritate ſit pauper, ſm Pau de Eleaza. in cle. vnica. de teſt. Cuius opinio. ſequit Soc. cõ ſulendo cõſi. 111. Circa præſentẽ. li. j. licet plures ſint qui cõtrarium teneant, maximè Pan. in c. fi. de inſti. Hæc eſt. n. naturalis & ordinata charitas. l. ſi pſes. C. de ſerui. & aqua. & ca. qui vult ordinare. de pœni. diſt. iij. Et quãto fortius eſt naturale vinculum, tanto maior eſt obl'o. authen. itaque. C. cõmu. de ſucceſſ. Quæ oĩa intelligo ꝓcedere, vbi ꝓſanguinei erogatoris ſunt in euidẽti neceſſitate cõſtituti, ſm Bal. in l. id quod pauperib. C. d
165 epiſ. & cler. & Anch. in d. pſ. 387. ¶ Itẽ intelligo † procedere, dũmõ ꝓlatus erogator ſeu executor ꝓſanguineis ſuis modera tè conferant, non ſiimoderatè & cã eos ditãdi, bona in eos ꝓfundãt. ca. ꝓuenit. j. q. iij. nã paupertas & nã ſunt q̃ cãm erogationi ꝓſtant, nõ gr̃a nec affectio. d. c. ꝓſiderãda. Non enim licet debonis q̃ Dei ſunt cognatis ꝙquam dare, ꝙ ſi pauperes ſint, eis vt pauperibus largiat, nõ ſub paupertatis occaſione q̃ ſunt
166 eccleſiæ defraudent. c. gſqs. xij. q. ij. † Sic ꝓlatis cõceſſum fuit ꝓferre beneficia eorũ cognatis merentib. dũtamẽ intuitu meritorũ nõ carnalitatis affectu moueant. c. graue. de pbẽ. tradit ꝓ Pan. in d. c. fi. de inſti. Sed hodie ꝓlati ſunt ceci circa nepotes
167 ſm gl. in d. c. ꝓuenit. † Et hodie caro & ſanguis, nõ ſpũs ſcũs reuelat pontificib. vt plurimos Cardi. de ſua agnatione faciãt, quaſi ambitã Papatus dignitatẽ velint in familia ꝓſeruare, ſm
168 Bal. in l. tutor. §. q̃ tutoribus. ff. de excu. tuto. † Et iſta notãda ſunt ꝓ ꝓlatos, qui ex pecuniis & reditib. eccleſiæ emunt prædia in perſonam cõſanguinei. Hoſ. n. lex anathematizauit. c. Apo-
169 ſtolos. & c. quicũque. xij. q. ij. † Et ſi alleget pſonã ꝓſanguinei fuiſſe ſuppoſitã m fraudem eccleſiæ, agi poterit coram iudice eccleſiaſtico, ẽt ꝓ laicũ poſſidentem, ſm Pan. in c. cũ ſit gñale. col. iij. de fo. cõpe. per tex. in c. inquirendũ. de pec. cler. & idem
170 tenuit Lap. allega. lxxvij. Per † dicta dã m vr, ꝙ ꝓlati nõ poſſint infeudare alicui ſuo conſanguineo res eccleſiæ ẽt ſolitas alijs infeudari, qđ tenuit Bar. in aut. quibuſcunque modis. per illum tex. C. de ſacroſ. eccl. ſequitur Fulg. cõſi. 220. Nobiles de
a Forciate. Sed in hoc opĩo ꝓria eſt fortè verior, a quam tenuit Bal. in c. j. col. iij. qui feu. dare poſſ. & in d. aut. qbuſcũq; modis. Fed. de Senis. conſi. 52. Quidam ꝓlatus. Et hanc dixit eſſe *cõem* ſnam inſignis Iureconſul. pr̃ & præceptor meus obſeruandiſſimus. d. Franc. Cur. in ſuo eleganti tractatu de feudis. q. vii. ij. partis. declarando vt ibi per eũ. Et vltra adducta per eũ hanc etiã opinionẽ ſeqt Pan. cõſi. 41. Videndum eſt in effectu. lib. j. Barb. conſi. 44. col. iij. lib. ij. Et licet ſm cõem doc. ſnam poſſit infeudare conſanguineos nõ tñ debet facere qñ pt ꝓbabiliter ꝓſumi ꝙ hoc exẽplo alij prælati inducent ad dandũ bona eccleſiæ ẽt ſuis cognatis minus merentibus, vel vbi aliud ſcandali poſſet ſuboriri, ſm Thomam quolibeto quarto, quem refert
171 & commendat Cardi. Alex. in c. decenter. 89. diſt. † Et ideo Papa qui agnatos & affines bonis eccleſiaſticis impingueſcit, tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos pernicioſa exempla
172 tranſmittit. c. magnę de voto. † Nam ẽt Papa peccat, ſi pecuniam eccleſiæ det agnatis vt palatia cõſtruant, vt bella faciant vt Italiã (proh dolor) ſubuertant ſm Archid. poſt Hugo. in c. non liceat Papæ. xij. q. ij. Pan. in c. conſtitutis. col. iiij. de relig. domi. & in c. dudũ. iij. col. pen. de elec. ¶ Vnũ mirabilius dixit idẽ
173 Pan. in c. cũ veniſſent. col. 4. de iudic. q† Papa poſſet deponi, ſi in dãdo terras eccleſiæ ſuis attinentibus cẽt incorrigibilis, ſequit Fel. in c. ad audientiã. in princ. de pſcript. & in c. q̃ in eccleſiarum. colum. iiij. de conſtit. Non plura de his que. ſ. nos. Chriſtus, vt ſpero, tuebit cãm ſuam, & ſpũm tandem infundet ſucceſſoribus vt ipſi bene conſtruant, & euertant à prædeceſſo-
174 ribus malè conſtructa. ¶ † Itẽ intelligo pmiſſa data paritate paupertatis, tunc cognatis eſt magis ſubueniendum, ſecus ſi alij ſint in extrema neceſſitate, & cognati non, tunc extraneis
175 prius ſuccurrendũ eſt, ſm gl. i. d. c. nõ ſatis. Et in ſumma † modus erogationis optimus erit ſi ad tria erogator aãduertat, vi delicet ad honeſtum, neceſſarium & debitũ. nã aſſignare determinatã plationis rãm in ſingulis impoſe vr, quia ſingulares ꝓditiones q̃ cõſiderãdæ ſunt dinumerari facile non pñt. Eroga-
176 torem ergo docet rõ & prudendiæ cõſilium. ¶ † Sed quid ſi ciuitas habeat annonã nõ diſtribuendã inter pauperes, ſed quã ꝓſeruabat, vt obuiaret futuræ inediæ, & ꝓtingat tãta vbertas, ꝙ expediat fortè pp vetuſtatẽ eam vendere, nec ſit q velit emere, qũo reipub. indẽnitati erit ꝓſulendũ? Reſpõdeo, poterit reſpub. ordinare, ꝙ ꝙlibet ciuis teneat emere certũ qđ de dicta annona plus & minus, & ſm ratã pr̃imonij. tex. ad hoc ſing. ſm intelſm Bar. in l. j. C. vt nemi. licet in emp. ſpec. ſe excu. li. x. Qđ dicit Bar. ſe practicaſſe in ciuitate Pertuſij, p ſale reipub. vendendo. Qđ ſanè arbitror intelligendũ, vbi neceſſitas vendendi vrget, ita clarè cantãt verba d. l. ſecus ſi cauſa lucri & mercimonij ciuitas veliet grauare ciues, qa nõ poſſet. l. nec emere. C. de
177 iur. delib. ¶ † Ex hoc colligitur, ꝙ principes q cauſa lucri mercantur ſal, & ſubditos compellunt illud emere ꝓ numero capitum, nõ iure agunt, & maximè qa angariant eos emere pluris q̃ valeat. Qđ eſt peccatũ mortale, pp qđ Papa & Metropolitanus poſſent interponere partes ſuas, & ꝓhibere ne decẽtero maiori pretio vendant, q̃ ſit iuſtus valor. c. j. de empt. & vend. Et ꝙ princeps remota neceſſitate nõ poſſit ſubditos cogere vt emant, vel locẽt res ipſius, nec pluris q̃ cõmuniter venderentur, vel locarentur, D. Adrianus reſcripſit, in hæc verba: Valde inhumanus mos eſt iſte, quo retinent conductores vectigaliũ publicorũ, & agrorũ, ſi tantidẽ locari non poſſint. l. iij. §. diuus Adrianus. ff. de iure fiſci. & fuit de mente And. de Iſer. & Alu. in c. j. q̃ ſint reg. dũ dicũt, ꝙ hodie principes vſurparũt ius vendendi ſal eorũ ſubditis certo modo. Sed heu miſeræ Inſubrię, tecum deterius agunt exactores, q debitores ſalis ſæuiſſimis extorſionibus acerbiſq; concuſſionibus excoriant, vt ego re-
178 ferendario Papienſi aſſiſtẽ reipſa aliquãdo cognoui. † Licẽt ꝰ tales exactores iura inſurgãt. l. j. & l. nemo carcerẽ. C. de exact. trib. & l. ꝰ nr̃a. C. de exec. & exact. tñ ꝓfecti officio ſalis, qa participes ꝓdæ ſunt, vel talia ſcire diſſimulãt, vel ſi ſibi denuncietur falſa eſſe cõclamant, & querelantes inuoluunt liti-
179 bus & ꝓceſſibus. Quò fit, vt nullus audeat querelare. ¶ † Vltimo loco erogatores debent villicationis ſuæ rationem reddere ſoli, & abſque nullo numerario ſeu calculatore, ne aſtutia ſua doceant actuarios calculando facere Trebel. i. detrahe
180 re Trebel. l. nemo diutius. C. de num. & actua. lib. xii. † Et ſi erogauerint pauperibus, tenẽtur intra triginta dies de erogatione

tione fidem facere per publicum inſtrm. l. actuarij. C. de erog.
181 mili. ann. † & breues. l. quittantias ſingulorum demonſtrare. l. excellentia. C. eod. ti. Et qualiter & quando ꝰ erogatores agẽ
182 dũ ſit, docet Saly. in l. nulli. C. de epiſ. & cler. ¶ † Septima cauſa, quę ex participatione & conſeruatione cum morboſis cõtrahitur. l. ædiles §. Pedius. ff. de ædil. edi. facilè ſubmouebitur,
183 † Si contagioſi & ſuſpecti ac eorum bona ab ingreſſu loci arceantur. Cõſtat enim eis ingreſſum poſſe denegari, ne grex totus in agris vnius ſcabie cadat & prurigine porci. ¶ Circa iſtud remedium tria principaliter ſum facturus. Primo diſputabo ad quos ſpectat electꝰ cuſtodum. Secundo qui ad onus cuſtodiæ grauari poſſint. Tertio videbimus quale eſſe debeat offiũ eorum, qui ad cuſtodiam portarum ſunt deputati. Et circa quamlibet queſtio. princip. annectam acceſſorias queſtiũ
184 culas, quæ mihi in mentem venient. ¶ † Quæro igitur primo an elec. cuſtodum ſpectet ad ordinem decurionũ, an ad dñm loci? Vr ad dñm ſpectare. Inquit eñ Cæſar, ſalutẽ ciuitatis nulli magis arbitror conuenire quàm mihi. l. nam ſalutem. ff. de offi. præſe. vrb. Tenetur eñ dñs cuſtodire territorium & ſuos tueri ab omni malo, aliàs ad damna iuſtè conuenit, ſm Bar. in l. ne quid. ff. de incẽ. rui. nauſr. qa hac rõne dñat, ac iuriſdi. & pedagiorum emolumenta conſequitur, ſm Arch. in c. ſi quis Romipetas. xxiiij. q. iij. & dixi. ſ. Conuenit ergo vt ad eũ ſpectet cuſtodum electio ad quem ſpectat cuſtodiendi onus. ¶ In ꝓrium ꝙ ad decuriones pertineat, videtur caſus in l. j. ff. de de cre. ab
185 or. fac. † vbi dr ꝙ ius eligendi medicos in ciuitate non ꝓinciæ præſidi, ſed ordini conceſſum eſt, quia conuenit vt ipſi eligant qui ſe liberoſque ſuos in manu medicorum conſtituunt. Ipſi ergo eligant cuſtodes, qui vitam in manu cuſtodum poſ-
186 nũt. † Et bñ facit, quia etiam electio proceſſorum, obſtetricum & ſimilium ſpectat ad decuriones. l. j. §. j. ff. de var. & extraor.
187 cog. ¶ Ad idẽ † facit, quia electꝰ ſaltuariorũ. i. cuſtodum agrorum. l. quæſitum. §. ſalutarium. ff. de fund. inſtr. & l. inſtr. in fi. eo. ti. ſpectat ad vniuerſitatem, ſm Antipolũ in trac. munerum in vlt. parte. vbi hos ſaltuarios appellat bannerios. Sic eos Galli
188 noĩant. Itali verò cãparios dñt. ¶ † Ad idẽ & quarto, facit, qa cuſtodia clauium ſpectat ad ſyndicos vniuerſitatis, ſm d. Guid. Pape pſ. j. In actio. negato. co. iij. pl. tutores. C. đ ope. pub. q̃ lex parũ facit. Et ꝓrium qđ tenuerunt p tex. i. l. offiñ. §. offiñ tribunorũ. ff. de re mili. ibi, claues portarũ ſuſcipeſ, qđ in pñtiarũ nõ examino. Sed quantũ ad q. nr̃am ꝓſuetudo obtinuit ꝙ elec. cuſtodũ ſpectet ad decuriones. Et fortè iſta opi. cõſuetudine approbata eſt ẽt in puncto iuris verior. Et ꝓ reſolutione ꝓriorũ diſtinguendũ puto, qdam ſunt officiales hũtes nudã adminiſtrationem bonorũ ipſius reipub. vel nudã cuſtodiã corpum, vt ſũt ſyndici, medici, theſaurarii, profeſſores, cuſtodes annonæ, & ſiles, & horũ oĩum elec. ſpectat ad decuriões ciuitatis. l. ij. & l. noĩation. C. de decu. lib. x. l. itẽ eorũ. §. ſi decuriones. ff. qđ
189 cuiuſq; vni. no. † Quidã ſunt q hñt exercitiũ iuriſ. ſeu eorũ q̃ ſunt ꝓſecutiua vel ꝓambula ad iuriſdict. exercẽdã, vt ſunt magiſtratus, apparitores, & ſimiles, & iſtorũ ele. ſpectat ad dñm loci. l. ij. ff. de iuriſ. om iud. & ita ꝓcedunt ꝓria. & ita dixit Ioã. de
190 Plat. in rub. C. de admi. reip. li. xi. ¶ † Crederẽ tñ cuſtodes portarũ electos p decuriones eſſe à dño loci ꝓmandos, qa offiñ cuſtodiendi portas hẽt in ſe ꝓeminentiã q̃dam, & in ꝓnam habet incluſam iuriſdi. Quia qñq; deferũt iurm volentibus ſgre-
191 di an à xl. dieb. fuerit in loco ſuſpecto, † quæ delatio iuri iuriſdi. eẽ vr. vt ex diffõne iuriſdic de qua in l. j. ff. de iuriſd. om iud. manifeſtè colligit. & ꝓbat in l. admonẽdi. ver. ſolẽt aũt. ff. de iureiur. Et quia arcere aliquẽ ab ingreſſu portarũ ſapit ꝓeminentiam, vt ꝰ. ſubiiciã. Et qa ẽt agit de intereſſe dñi, ꝙ locus ſuus à peſtilẽtia ꝓſeruet. d. l. nam & ſalutẽ. Et ꝙ cuſtodes portarũ ſint à ſupiore in offõ ꝓfirmandi, vr mihi in ſimili. tex. in l. j. C. de ire
192 na. li. x. vbi decidit ꝙ irenarchę † q diſciplinę publi. & corrigẽdis morib. ꝓhcũt. l. fi. §. irenarchæ. ff. de mu. & ho. ſunt ab ordine decurionũ eligẽdi, & iudicio ꝓſidis idonei dñt reputari, &
193 ſic ꝓſidis iudicio ſunt ꝓfirmãdi. Sed ſubintrat † dubitatio, qđ ſi dñs recuſet electos cõfirmare, an donec de cõfirmatione diſceptatur, electi poſſint eorũ offiñ exercere? Vr ꝙ nõ ꝙ text. in l. reus. §. cũ ꝰ quẽ. ff. de mune. & hon. & per tex. in arg. in c. auritiæ. de ele. li. vj. Põt fortè dici ꝙ ea q̃ ſunt nudæ cuſtodiæ poterunt exercere, ſed non ea quæ ſunt iuriſdõnis. Et ſic deferre non poterunt iuſiurandũ, arg. eorũ q̃ not. in c. venerabilẽ. de elec. & in l. bene à Zenone. C. de quad. præſcr. & in c. tranſmiſſam. de elec. Niſi opponeret notorius defectus ꝰ pſonã cuſtodis electi, nã tunc dicerẽ eũ non poſſe interim exercere ẽt ea q̃ ſunt nudæ cuſtodiæ, qa ꝙ ſuſpectũ cuſtodẽ poſſet ciuitas contaminari, arg. l. tutor quoq; § præterea. ff. de ſuſpe. tut. nã et cuſtodes confirmati, ſi apparet de eorũ inſufficientia vel ſuſpicio
194 ne, dñt remoueri. c. j. de off. cuſt. ¶ † Sed quæ requirantur ad hoc vt cuſtodes electi dicant ſufficientes & idonei? Rñdeo tria eſſe neceſſaria. ſ. ꝙ ſint diſcreti, induſtrij & fideles. cle. j. §. ſanè
195 & ibi no. Card. & Imo. d hær. † Et tu ẽt notabis illũ rex. ꝙ duo dñt eſſe cuſtodes portarum, ſicut ibi dicit Papa, qa nõ ita frau-
196 dãdi patet occaſio duobus ſicut vni ſoli. † Debẽt ẽt cuſtodes electi in manibus domini confirmantis iurare, ꝙ oẽm diligẽtiã & oẽm quam poterunt ſolicitudinem adhibebunt circa cuſtodiam, præſtabuntque iuſm fidelitatis de exercendo legaliter, & fideliter eorum offiñ. d. cle. j §. porrò. Qui enim cuſtodit ciuitatem, non dormitabit, neque dormiet, ſm Pſalmi. & c. o-
197 portet. lxxxj. diſt. ¶ † Sed quid ſi decuriones elegerint ſcienter inhabiles, an pro ea vice ſaltem ius eligendi deuoluatur ad dñm loci? Videtur ꝙ ſic per tex. in c. cũ in cunctis. §. cleri. & c.
198 innotuit. de ele. † Et non ſolum eligentes, ſed etiam patroni præſentantes ſcienter indignum ſunt ea vice priuati ptãte pñtandi, ſm gl. Pan. & *communiter* ſcrib. in c. cũ vos. de offi. ordin. Et idem in poſtulantibus ſcienter indignum, ſm glo. Pan. & a-
199 lios in c. j. de poſtu. præla. Quod ius eligendi & ad ſuperiores deuoluitur gradatim. c. bonæ memoriæ. de electꝰ. ¶ Contra-
rium fortè dãm eſt in caſu iſto, † quia nulla lex eſt, quæ talem pœnam imponat, vnde nec nos impoſitam fuiſſe dicere poſſumus, ſm gl. in c. fi. de iurepatr. pro qua eſt tex. in l. at ſi qs.
200 §. diuus. ff. de relig. & ſumpt. funer. & in §. optimum. in auc. de nõ eligen. ſecundo nuben. ¶ † Et iſtud maximè verum eſſet ſi aliqui ex ordine electioni non conſenſiſſent, quia tunc ad ſuperiores deuoluitur ins eligendi iuxta tradita per Pan. poſt alios in c. dudum col. iij. & in c. cum Vintonienſis. in j. not. per illum tex. de elec. Et illi qui non conſenſerunt, poterũt nouos idoneos cuſtodes eligere, & ſi placuerit ſecum ad electionem faciendam poterunt omnes admittere. d. c. cum Vintonienſis. & ibi Abb. in ij. not. ¶ Ad tollendum ergo omnem dubitationem cum dubitatur ne ex electione generetur eligentibus aliquod præiudicũ, cautela ſalubris eſt, quod aliqui cõtradicant, ex quorum ptradictione ius collegij conſeruabitur.
201 ¶ † Sed pone, ꝙ cõitas negligat vel nolit cuſtodes deputare, quid agendum tunc per dñm loci? Reſpondeo duplici vtaq
202 remedio. † Primo per pœnas & mulctas & captis pignoribus poterit compellere ſyndicos, & conſiliarios ad deputandum cuſtodes c. peruenit. de immu. eccle. in ver. compellatur. & l. fi. in prin. & §. j. ff. de mu. & hon. Per quæ iura d. Guido Papæ in deci. parlamenti decl 631. incip. In qua dam cauſa. in v.
203 dub. determinat ſubditos † poſſe per dominum cogi face-
204 re guaytum & echarguaytum. i. excubias. † Sedo poterit ꝓcipere conſiliarijs, vt intra certum terminũ habeant deputare cuſtodes, cum cõmonitione ꝙ elapſo termino ipſe deputabit tunc elapſo termino & conſtito de negligentia decurionũ dominus poterit ipſe eligere & deputare cuſtodes. c. irrefragabili. de off. ordi. facit tex. in l. ſi eo tpe. ff. de remiſ. pign. & in c. j. &
205 per totum. de ſup. negl. præla. ¶ † Sed qđ ſi ſemel ſunt iã electi per decuriones & ꝓfirmati p dñm, an ipſe dñs poſſit alios cuſtodes addere? Ego dicerem ꝙ ſi dñs non confidat de cuſtodibus primis poſſe alios deputare, quia ſua ẽt intereſt locum non infici. ¶ Et pro hoc adduco tex. ſingularẽ in l. ſi ita legatus
206 §. dominus proprietatis. ff. de vſu & habi. † vbi concedit dominus proprietatis ponere ſaltuarios ad cuſtodiam prædij inuito vſufructuario. Et per illũ text. determinat ibi Alb. de Roſ. ꝙ incolæ habentes vſum nemoris alicuius nobilis poſſunt ap-
207 ponere cuſtodes ſi dubitent ne nobilis ligna incidi faciat. † Et dñt ibi Albe. de Roſ. ꝙ dominus ſi dubitet de ſubditis, vel de inimicis poteſt inuitis vaſallis tenere milites in loco q ipſum cuſtodiant, ſequuntur Bal & Card. Alex. in c. j. §. quid ergo. de inueſti. de re alie. facta. Quod verum eſt, dummodo dominus ſine dolo & fraude ac malo ingenio tales cuſtodes apponat. c.
qñ. de prohi. feu. alie. per Lotha. & dummodo cuſtodiam cõi
208 ratis nõ eijciat. l. pe. ff. vſufr. quemad. caueat. † Sed pone ꝙ ſubditi velint reuocare ſuã cuſtodiam, ex eo ꝙ dñs alios cuſtodes apposuit, an eã reuocare poſſint inuito dño? Bar. in l. ſi vt certo §. ſi me. ff. cõmo. in ſiſi caſu cõcludit, ꝙ pñt, p tex. cũ gl. i. d. l. pe. & idẽ tenet d. Card. Ale. in d. §. qd ergo. & clarius Bal. i. ex diui. C. loc. vbi diſtinguit aut dñs prius poſuit cuſtudes q̃ ſubditi, & iſto caſu vr in ſe cuſtodiã ſuſcepiſſe. Aut adhibuit cuſtodes poſt, & tũc nõ cẽſet remiſiſſe cuſtodiam, ergo bñ ſequit ꝙ
209 ſubditi iſto caſu ſuã cuſtodiã nõ poterũt auocare. ¶ † Sedo q̃ro principaliter an dominus, aut ſubditi teneãt ſatisfacere cuſtodibus? Videtur ꝙ dominus tenetur, quia obligatus eſt cuſtodire territoriũ, vt ſ. dixi. Contrarium credo verius p tex. in
l. fin. §. inter perſonalia. ff. de mu. & hono. & quia iuſtum vr vt cuſtodes mercedem ab eis recipiãt, ꝙ quorũ ſalute laborãt. c.
210 cũ ſm. de pbẽ. & hãc opi. ꝓſuetudo approbauit. ¶ † Sed q̃rit an qlibet cogi poſſit ad cuſtodiam tpe peſtis, aut ſaltem cõſerre ꝙ ipeſtis, q̃ incuſtodiẽdo fiũt. Et ſic q̃ro, an clerici, doctores & ſiles tpe peſtis excuſent ab hoc munere pſonali cuſtodien-

di

Universidad de Deusto
Biblioteca

di portas.Est eñ istud onus regulariter psonale.d.l. fi. §. inter
211 personalia Decisiuè ꝓcedendo facio ꝓclusionem †ꝙ clerici,doctores decuriões,& similes excusationē hñt ab hoc mune
re,quia est munus vilissimum,ſm gl.in l.ne quis.C.de dig.libr.
xij.constat autem existentes in dignitate ab oī sordido & vili
offō excusari.l. maximarum.C.de excu.mu.lib.x.& l.j.C.à gb.
mu.nemi.li.se excu.Et ꝙ humilioribus officijs non conuenit
doctores,clericos,ḋcuriões,& sises occupari.l.humiliorib.C.ḋ
suscep.& arca.lib.xj. & ibi expresse Io.de Pla.dicit decuriones
ad custodiam portarum non teneri,quia est vile offiñ.Sed nec
ēt scholares puto teneri, quia studentes artibus liberalibus à
muneribus personalibus excusantur.l.j.C.qui æta.& ibi Bar.in
spē exēplificat illum tex.in onere custodiendi. Quod verū est
vsque ad xxv.an.Post verò scholares excusationem non hñt,
212 vt Imper.ibi determinat,quasi ſm Bar.præsumat ꝙ elapsis
xxv.ann.nō possit scholaris,pficere.nā Impera in l.j.C.de stud.
lib.vrb.Romæ.iubet adolescentiam liberalibus artibus instruē
213 dam,non senectutem neque iuuenturē.†Nouitia eñ mācipia simpliciora sunt,& ad oīa ministeria aptiora & dociliora,
trita verò & veterana difficile est reformare vt inquit Vlpian.
in l.ꝑcipiunt.ff.de ædil.edic.Nā qui in tenera ætate nō didicit,
nunq̄ poterit eē pfectus,ſm gl.in l.vnica.C.de athle.li.x. Et sæpe à nris rusticis Italicis prouerbialiter loquentibus audiui hęc
verba,ann.xx.natūs ignorās.xxx.nihil hñs. xl.nihil potēs,igna-
214 rus sp paup,& ꝑpotēs erit.¶†Medicos insup grāmaticos,& cæteros lrarū,pfessores ab oībus muneribus ciuilibus & publicis ac ēt ab onere suscipiendi milites certum est immunitatē
hñe.l.medicos.C.de profes.& med.Et ſm Bar.post glo. lex illa
quantum ad onera personalia est generaliter intelligenda, licet quo ad patrimonialia restringat legē illam ad legentes tan
tū, qđ hic non discutio,quia pendet difficultas ab hoc an priuilegium immunitatis concessum doctoribus censeatur con-
cessum rōne exercitij,& magisterij, an verò rōne dignitatis.
215 ¶†Constat.eñ doctoratum esse dignitatē.c.ꝗro.de magist.
& ibi Pan.& voluit Bar.in l.fi.C.de Iud.& in j.const. C. & in l.
216 oēs.C.de decur.li.x.†Constat ēt priuilegiū immunitatis ab onere custodiendi portas fuisse ꝓcessum rōne dignitatis. d.l.
humilioribus.& d.l.maximarū.bñ ergo seq̄t ꝙ doc.ēt actu nō
legentes ab hoc munere excusant.& vt casus in l.sancimus.C.
de aduo.diuer.iu.& ibi no.Bal.Et si clerici ꝛmunes sunt, ne ab
offō diuino distrahāt.l. ꝑtor ait.ver.vel si q̄ sacerdotū.ff.ḋ vac.
mu.Sic ēt scholares vacationē hñt,ne à studio auertant,cur ēt
217 ꝛmunes ñ erūt aduocati?†Qui si,vt decet,postulādo legibus
vtant,meliorē duriorēq; vitā agunt q̄ frēs ꝓdicatores,& mēdi
cātes,ſm Host.in ꝓœ.Iuæ summæ.co.iiij. Et ſm Cassiod. Quid
dignius aduocationis ostō,ꝙ peregrinū negotiū ad suas trahit
218 molestias,vt laboribus subueniat alienis?†Sed heu misera tē
poris ꝓdō hodie ad subuersionē veritatis nō ad lucidationem
iustitiæ exercet,ideo exclamabo cū Ber.de ꝓsideratiōe li.j. Miror quēad.aures diuinæ audire pñt hmōi disputationes aduocatorū,& pugnas verborū:corrige Deus prauū morē,ꝓcide lī
guas vaniloquas,& labia dolosa claude.hi sunt qui docuerunt
linguas suas log mēdaciū,discreti aduersus iustitiā,eruditi profalsitate,sapientes sunt vt faciant malū,eloquentes vt ꝑpugnēt
verū,hi sunt qui instruūt à qbus fuerant instruendi,astruūt nō
cōperta, sed suas struunt calūnias ĩnocentiæ,destruunt verita
219 tis simplicitatem,& obstruūt iudicij vias.¶†Sed dubitat qs
posset,nūquid licentiatus tñ excuset ab hoc onere? Vt ꝙ non,
qa licentiatus nulla hēt dignitatem,& ideo priuilegia concessa
doctoribus non competunt licentiatis,ſm Bal.in l.athletæ.p il
lum tex.in vers.coronati.ff.de excu.tu.& in auc.habita.co.iiij.
C.ne fil.pro pre.& ita vī determinasse.d Pet. Antibolus anti-
qssimus doct.,puinciæ Massilien.in suo tra.de munerib. Sed ego credo ab onere custodiendi portas ēt licentiatos excusari,
220 qa si dicamus † ꝙ in fauorabilibus lñiatus hēat ,p doc. vt tenuit Bal.in l.j.col.pe.ff.so.mat.& Pe.de Anch.in ꝓ. Sexti,quo
rū sñiam dixit *communiter* approbari Ale.in l.mulier § nō dubi
tandū.ff.ad Treb.& segt Fel.in rub.de maio.& obe.post prin.
tunc necesse ē fateri,ꝙ ēt ipsi licētiati excusentur. Si verò dixerimus ꝙ scholares adhuc reputent,vt tenuit Bal.in d.auc.habita.adhuc hēo,ꝓpositū,qa scholares immunes sunt,vt dcm est.
Si aūt dicat ꝙ tertiā spēm faciāt,tūc ꝗro an lñiati altiorē gradū
sint psecuti?scio ꝙ nemo negabit licētiatos digniores eē q̄ sint
scholares,ergo sequitur ꝙ ēt ipsi immunes erūt,qđ eo fortius
221 ddm vī,†qa oēs artifices ēt fusarij docētes artes mechanicas
admissi ad docendum in ciuitate ab onere hmōi excusantur.l.
fi.ff.de iure immu.in l.j.in fi.C.de excu.artifi.cur ergo licentiati ēt approbari iudicio doctorum non sint excusandi?nulla rō
222 proponi posse videtur.¶†Senes quoque an.lv.nati à custodia cæterisque oneribus personalibus excusationē hñr.l.fi. C.
223 qui ætate.†Sed & fœminę quibus corporalia munera sexus
ipse denegat ad custodiam non tenentur. l. qui originem. §.
corporalia.ff.de mune.& hon. Excusantur etiam valetudinarij.l.j.C.qui morb.& plures al j de quibus C.de excu.mu.& ff.
224 de vac.mu.& C.qui æta. ff.de iure immu. †Quorū oīum exemptio & excusatio debent cessare vbi pp tam maximam cōtinentiam contagionem tantum periculi immineat, ꝙ absq; auxilio exemptorum locus facile custodiri non possit,tunc vocat labor vltimus omnes. & istud est quod decidit Papa in ca.
peruenit.de immu.eccl.vbi decidit clericos teneri ad custodiam murorum,& ad excubias pro defendenda ciuitate ab incursu & inuasione Saracenorum. Ad idem tex.in l.ij.C.qui æta vbi dicitur pp inopiam ciuium scholares,senes,& minores
cogi posse ad psonalia munera,à quibus aliàs excusantur. Ad
idem tex.in l.vt gradatim.§ quoties.ff.de muner. & hono.&
in l.cum te.C.quemad.ciui.mu.ind.In subsidium ergo exem-
225 pti pñt cōpelli subiri onus custodiæ.†Ad quā ēt ꝑdicti tenentur si ex consuetudine obtentū sit eos teneri , qa ꝓsuetudo tē
rogat cuicunq; ĩmunitati.l.ij.in prin.ff.de vaca.muner.& l. nō
tiñ §.fi.ff.de decur.¶Discussa hac.q.de munere personali restat discutere qōnē de onere patrimoniali,an ad impensas necessarias pro conseruanda & liberanda ciuitate à pestilētia q
libet collectari possit? hanc quæst. subdiuido in duas partes.
226 ¶† Prima est an ad expensas quæ fiunt in salarijs custodum
quilibet teneatur pro rata ēt si sit immunis ab onere psonali
ipsius custodiæ? Vt ꝙ sic,nam collecta dī onus patrimoniale,
l.munerū.§.patrimoniorum.ff.de mu.& ho.declarat Bar.in l.
j.versi. venio ad ſm.C.de mulieribus & in quo loco. vñ dato
ꝙ aliquis sit immunis à personalibus,non tamē sequitur ꝙ ēt
immunis esse debeat à patrimonialibus.l.in honoribus.§.Philosophis.ff.de vaca.mune. Vnde puto aīaduertendum an custodes,pro quorum salarijs fuit imposita collecta, fuerint deputati ad releuandum onus personale singulorum.i. ne singuli dictim vocarentur ad custodiam.& tunc immunes ab onere custodię psonalis non credo teneri ꝓtribuere in huiusmodi
227 collecta subrogata in locū muneris personalis.†nā subrogatum debet seruare naturam eius,in cuius locum subrogat.l. si
eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau.c.ecclesia. vt lit.pend.aliàs
exempti,ꝙ non exēptis grauarētur.Quod fieri nō dēt.l.j.C.vt
nul.ex vica.,ꝙ ali.deb.&c.& ita ḋcidit Bar.post Guil.ī d.l.j.ver.
q̄ro ergo vtrū.C.de mu.& in quo loco. Aut alia ex cā fuerūt
deputati.fortè quia magis expediebat custodire & ꝓtinuo locum per expertos q̄ dictim ꝓ singulos, & tūc exēpti ab onere
228 psonali nō excusabuntur ab hac collecta,†quia q̄n ad diuersum finē fit subrogatio,non habet locum regula d.l.si eum.§.
qui iniuriarum.ſm Bar.in l.si pater.col.vj.ff.de inoffi.test.& fa
cit qđ decidit d.Ias.in l.qđ in rerū.§. si nauem.ff.de leg j.¶Se-
229 cundo quęro†an ad alias collectas,q̄ imponunt pp pestē,te
neantur hi qui hñt gñalem immunitatē ab oībus muneribus?
Videretur prima cōsideratione ddm eos non teneri, quia collecta imposita pp pestem dī onus extraordinarium,cū per ac-
230 cidens imponat.†Ea eñ onera quæ nō hñt certā & determinatā formā præstatiōis ēt respectu tpis extraordinaria dñr,ſm
Bar.in d.l.j.ver.item q̄ro cū in iure.Gemi.consi.116.col.j. ab
extraordinariis āt priuilegiū ĩmunitatis gñale absq; dubio defendit priuilegiatum.l.in oneribus. §. qui muneris.ff. de vaca.
mu.¶Item pro hac parte facit, quia bñficia principū sunt latè interpretanda.l.fi.ff de pst.prin.c.cū dilecti.de dona.p quam
rōnem decisum fuit ꝙ priuilegiū ĩmunitatis à decimis,ēt de
decimis prædiorum acgrendorū intelligatur. c. quia circa. de
priuil. ¶ Itē facit, quia vt dixi in ꝓludijs bonū est arg.de bello
ad pestem.Sed hñres priuilegiū immunitatis ab oībus oneribus non tenent ad onera q̄ imponunt rōe guerræ,ſm Ray.Io.
de Imo.Pau.de Cas.& Are.in l.si ex toto.in prin.ff. de leg.j. ergo ēt non tenebunt ad onera,quæ indicunt rōne pestis, & maxime,qa cōcedens potuit saltē in gñe cogitare casum pestis, ergo ad ipsum concessio generalis extendēda vī,arg.l.g iure militari. ff de testa.mil.& ita reperio cōsuluisse.d. Ale cōs.30.Pōderatis narratis.lib.v.¶Sed præmissis non obstā'. contrarium
& probabilius & æquius existimo. Et in primis retorqueo ſm
231 dametum s.factum de bello ad pestem,†nam *cōis* est doctorum sñia ꝙ generalis immunitas ab oībus oneribus non extē
datur ad onera imponenda rōne guerræ,ſm Dy. Alb. de Ro.
Saly.& d.Ale.d.Ias.& Mod.in d.l.si ex toto.& ita cōsuluit Ale.consi 215 Necarguendi sumus.col.vj.lib.ij.idē tenuit Ioā.
Andr.in addit. Spec.tit.de censi.§. ij. ver.ſciendum est. & do.
Ant.de But.in c.peruenit.de immu.eccl.¶Mouentur oēs per
tex.in l.j C.vt nemi.lic.in empt.,ſpērum se excu. qui optimè
probat in rōne decidendi, ibi, vrgente necessitate publica. Et
licet loquatur de necessitate causata ex inedia,tamē idē dicendum est de necessitate causata ex peste,cum vtraq; ꝑcernat salutē publicā.ad idē bo.tex.in l.ij.C.à q.mu.nemi. licc. se excu.

ibi,

ibi,vt cum tps exegerit priuilegio nō obstantē collationi siue
232 cumbant.†Sed certè,vt docet experiēria,nullū tps magis exigere vī priuilegiorum derogationem q̄ tps pestis quo nullum
calamitosius dici pōt.¶Tertio facit tex.in l.iubemus.C.ḋ sac.
233 ſanc.eccl.& per illam dicit ibi Bal.†ꝙ generalis immunitas nō
includit casum publicæ vtilitati ꝑrium. Quarto si clerici ad instructionē murorū & pontium teneant.l.ad instructionē C.de
sac.sanc.eccle.ea ratione,quia etiam de ipsorum clericorum interesse agitur ꝙ ciuitas muris cincta ab oppressionibus & hostium incursionibus tueat, eadem rōne ddm vt ꝙ etiam te-
234 neant patriam tueri à pestilentia.†Et licet Pan.in c. non minus.de immunita.eccl.voluerit.d.l.ad instructionem.esse correctam,tñ *cōis* opinio est ꝺ ipsum,nam ꝺriū tenent Petr.Cyn.
& Bal.& cōiter alij in d.l.ad instructionem.Inn.Card.Ioā. And.
& cōiter alij in d.c.non minus.Bald.consi.246.libr.iiij. vbi sic
exorditur, Antiqua quęrela laicorum est,quia ecclesiæ de die
in diem ditantur, & laici ab oneribus strangulantur. & idē tenuit Bal.cons.312.Si de iure cōmu.lib.iij.& Cepo.in tract.ter
tiituttum rub.de serui.viæ. chur. vlti. d. Iaso. in l. placet. C. de
sacr.sanc.eccle post Sal.ibi Alex.consi 68. Viso & benè discusso.col.vij li.ij.Cor.consi.72.In hac.lib.iiij.dñs Guid. Papæ decisi.lxviij.vbi attestatur se fuisse obseruatū suo tpe,quo guerra vigebat inter Delphinum & Ducem Sabaudiæ.¶Et dato ꝙ
ecclesiastici ad reparationem murorum nō teneantur, tamē
ad collectas impositas pp pestem nullam posse vñr excusationem prætendere, quia tales collectæ cōm vtilitatem principaliter & pietatē respiciunt,quo casu,ſm ipsummet Pan.ēt ecclesiā obligatur.Et hoc modo saluat d.Bar.in l.nullus.C.ḋ cursu publ.vbi dicit ecclesiam teneri ad collectas inductas pro expellendis hostibus,qui occidendo, & deprædando vadūt per
comitatum,quia tales collectæ respiciunt principaliter vtilitatem etiam ipsius ecclesiæ.Et illud.d.Bar.etiam sequitur d.Iaso.
in d.l.placet.quia sirgente necessitate tenentur ad onera per
sonalia.d.c.peruenit.eadem rōne ēt tenebuntur ad collectas.
illud d.Bar.commendat Barb.ꝺsi.j.lib.iij.& idē consuluit Pet.
de Anch.licet de Bar.non faciat mentionē consi.96.Super d.
dubio.Et quod ecclesia teneatur ad onera respicientia cōm
vtilitatem,facit quod dixit Io.d Pla.in l.ad reparationem. per
illum tex.C.de aquęduct.lib.xij.& retuli.s.in ij.remedio.¶Cōcludo itaque ad collectas,q̄ ob pestē imponunt,etiā teneri hi
tes exēptionem gñalem ab oneribus personalibus realibus &
mixtis, ēt in forma,quā docet Bar.in l is qui.ff.de iure immu.
Quod intelligo vrgente necessitate,aliàs secus.d. l.j.ibi,vrgen-
235 te necessitate.¶†Item intelligo nisi exēptio cōcessa eēt tpe
quo iā vigebat pestis in loco,qa tūc apparet ꝑcedentem cogitasse ēt casum pestis,ſm Dy.in d.l.si ex toto.Tertio eadem rō
ne intelligo,nisi locus ipsius priuilegiati eēt sui natura,& à cōiter contingentibus subiectus pestilentiæ, quia apparet ex hoc
ꝙ concedens voluit concedere immunitatē ēt tēpore pestis,
arg.l.si fundū.C.de ædi.edic.& eorū quæ dixi in iij.ꝑti ꝓtuū
236 ver.potes tñ notare.¶Quarto †intelligo illud quod dixi de clericis procedere dūmodo auctoritate ordinarij ecclesiastici
ad talia opera cōpellantur,quia notum est ꝙ laici nullam coercionem hñt in clericos.c.ecclesia.s.Mariæ.de consti.& c.si diligenti.de for.cōp.& ita tenent Pan.& alij in d.c.nō minus.dōs
Iaso.in d.l.placet.Bal.& alij in d.l.ad īstructionem.¶Aggredior
tertiam principalem q. quod & quale esse debeat officium ho-
237 rum custodū.†Et primo quęro an possint arcere quousque
ab ingressu loci?In hoc puncto ꝺsiderandi sunt tres casus. Aut
constat volētes ingredi non esse contagiosos nec de contagio
ne suspectos,aut constat esse cōtagiosos,aut dubitatur.
¶Primo casu clarum est & expeditum ꝙ repelli non pñt,quia
238 ꝺ non suspectos cessat cā custodiæ,& sic arcerētur ab ingressu eis competeret vel interdictum de locis & itineribus publi
cis.l.j.ff.de loc.& iti.publ.& l.ij.§.fi.ff.ne qđ in loc.pub.vī actio
iniuriarū l.iniuriarum §.sis me q̄,phibeat.ff. de iniur. ¶Sed po
239 † ne ꝙ ab ordine fuerit factum decretū,ꝙ nullus forensis recipiatur in locū vsq; ad octo dies,ꝙritur an hmōi decretū valeat,& obseruationem mereat? Videtur prima facie,ꝙ nō va-
240 leat,†tum quia ,phibere ne quis ingrediatur,& transeat ,per
vias publicas,est de regalibus.c.j.quę sint rega.ergo ꝑtinet ad
principem prohibere non ad consiliū ciuitatis, tum qa decre
tū vī iniquum & inhumanum,ergo &c.Non eñ est lex quę iu
241 sta non est.c.erit aūt lex.iiij.dist.†Quid enim pt magis esse ꝺ
charitatē,quàm hospitium denegare aduenis & peregrinis,q̄-
bus eccla in subsidium portas aperit.c.nulli.xlij. dist. iniquissimum quippè est alij facere quod nobis fieri non vellemus.c.
j.j.dist. ¶Et pro ista opinione videtur rext. in §. omnes peregrini.de statu.& cōsuet.ꝺ liber.eccl.condi.in feud. & in auth.
omnes peregrini.C.cōia de successio.Dī ibi, aduenæ & peregrini liberè hospitentur,vbi velint ꝺriis statutis, consuetudini

bus,& priuilegiis nō obstātibus. pōdera ꝙ statuta nō obstāt.
242 †Qđ ēt de statutis futuris intelligēdum est, ſm Bar.in l.si mihi & rib.§.fi.ff.ḋ leg.& fideic.j.& ibi latè Mod. & Alb.de Ros.
243 in l.si seruitus.ff.de serui.vrba.ꝑdio. in fin.† Pōdera ēt verbum liberè;& idē est,ac si dictum esset absq; vllō impedimento & absq; vlla ꝺdictione.c.licet eps.de ꝓben. lib.vj. c.j.vbi dif
244 fuse ꝙ Barb.de officio ordinarij.† Ad idē vī tex.in c.innouamus.de treuga & pace.vbi dī.peregrini & rustici euntes & redeūtes plena securitate lętent,ergo eis introitus nō est denegā
dus,nec ꝙ repreſalijs capi pñt. Qđ Bal.& cæteri affirmant i d.
auth.oēs perigrini.¶ In ꝓrium facit,quia quilibet pōt prohibere ne quis iter faciat per agrum suū.l.p agrū. C.de serui. &
aqua.Et pro hac parte vī clarus text.in l.mercatores. C.de cōmer.& merca.vbi dī mercatores posse ꝓhibere ne in ꝓuinciā
se cōferant.& hoc ne illius regni scrutent arcana. Quid tenendū? Circa hanc dubitationē duo sunt ꝓsideranda. Primò,an fa
cultas,phibendi cōpetat populo. Secdò an ,phibitio sit iusta vel
ne.Circa primum,aut vniuersitas non recognoscit superiorē,
& tunc quia hēt regalia,non est dubiū,ꝙ pōt oīa quæ pōt princeps,ſm Bart.in l.infamē.ff.de pub.iud.& Pan.inc.q̄ in ecclesia
rum.col.ij.de constit.Aut superiorem recognoscit nullamq̄;
habet iurisdictionem,& tunc vī ꝙ non possit ,phibere ingressum alicui, sed ius ,phibendi spectat ad principem hūtē regalia.d.c.j.q̄ sint reg.Et qa ius terrendi.i.summouēdi à territorio
spectat ad dñm territorij.l. pupillus.§.territoriū.ff.de verb.sign.Et quia statuere circa eā q̄ nō cōcernunt administrationē
ipsius populi est iurisdictionis,iō populus carens iurisdictione
non vī posse talia statuta facere.ſm Bar.in l.oēs populi.in j.q.
ff.de iustit.& iure.Nisi fortè vniuersitas tale ius ,phibendi præscripsisset.c.super quibusdam.§.ꝑterea.de verb.sig.Et in pleris
que locis similes ,phibitiones fieri vidi nosse vniuersitatis. Pot
245 †eñ in istis plurimū cōsuetudo,q̄ dat iurisdictionē nō hāti.
l.viros.C.de diuer.offi.cū suis concor.¶ Circa ſm dico,ꝙ tale decretū sine causa, vt potè iniquissimum non valet, per iura
primo loco deducta.Cū causa verò tenet & obseruandū est.
d.l.mercatores.ibi,ne regni secreta scrutent.Sic si dubitet ne
forenses admissi vsurpent imperium,pōt eis dñs denegare in-
246 troitū. † habet Numeri.xx. & xxj.c.& ita in proprijs terminis distinguit And.de Iser.in rubr. q̄ sint regalia & ibi addit ꝙ
si rex dubitet ne exteri inficiant aīos subditorū, eos tunc arcere pōt à suo regno , & eis introitū denegare. Qua de causa vi-
247 demus ꝙ sæpe expellunt † Iudæos.Et hac ratione credere &
hi q̄ venerunt ad habitandum in ciuitate, vt superstitiones &
vsuras exerceāt,quas in sua patria tutè exercere non poterāt,
vel exercere erubebeſeāt,oēs eijci & ab ingressu repelli possint,
ne subditos imitatione deteriores reddant.l.ędiles §.qđ ergo.
ff.de ædi.edic.Sed o casu qñ constat petentes ingressum esse ꝓtagiosos,tunc ēt clarum est,ꝙ custodes dñt eos non admittere: quia ēt admissi eijci & expelli pñt, vt dicam.j. de remed.cu
ratiuis.nam turpius eijcit,q̄ non admittitur hospes.c.quēad.ḋ
248 iureiu.† Sed hic occurrit dubitatio,an ēt dño loci, quem ꝓstat esse infectum,possint custodes denegare introitum? Videtur fortasse dicēdum ꝙ non pp iuſm fidelitatis, quo ,pmiserunt vitam dñi tueri,& vtilitatem ipsius ,pcurare. Sex.n. continet iuſm fidelitatis,quæ sunt notissima. c.j.de form.fid.& c.de
forma.xxij.q.v.Dño ergo infirmo dñt opem ferre,non aūt eō
à proprijs laribus & à sua domo expellere.Et pro dño facit qđ
decidunt Ioan.And.& Gemi.in c.grandi.de supplen. negligē.
249 ꝑa.p illū. tex.Dñt †.n.non esse audiendos subditos q̄ volunt
pacisci cum domino suo,ꝙ non possit nisi cum certo numero hominum armatorum locum intrare.refert & sequitur.d.
Iac.de s.Geor.in tracta. suo feud.sub rub.de Roydis. colū.fi.
¶Item pro domino facit, quia custodes tenentur eum tueri
etiam aduersus proprium filium & aduersus fratres.c.j.hic finitur lex Fed.&c.ergo etiam aduersus oēs & singulos de loco
eum debent tueri,non autem ingressum prohibere.In contrarium facit,quia licitum est vim domini contraria vī repellere,
250 ſm Archid.in d.c.de forma.Card.in d.c.j.¶† Item qui iurāuit defendere dominum,non tñ tenetur aduersus ſcipsum,qa
in generali sermone non cōprehēditur persona loquentis.l.in
quisitio.C.de solu.& est tex.in terminis in c.petitio. vbi gl. de
iureiu.sequitur Fel.in c.ego N.col.iij.c.ti.cū igit agat ēt de periculo vitæ ipsorū custodū,vī ꝙ possint resistere domino pestilenti ne ingrediatur, & locum contaminet. ¶Sed o ,p hac pre
facit,qa subditi magis patriæ tenent q̄ dño.l.minime.ff. de re-
251 lig.& sumpti.funerū.per quā dixit Alb.ibi ꝙ † vasallus nō ob
stāte fidelitatis iuſo tenet patriam defendere aduersus arma
dñi nisi cōstaret ꝙ dūs iusta arma moueret. & idē tenuit gl.in
d.c.de forma.& ibi Archid.& firmant And.de Iser.Card. Ale.
& alij in cap.j.de forma fide.& Iac.Alua.in d. cap.j.hic finitur
lex Feder. &c.traditur per Mod.in l.veluti.in l.vt vim.ff.de iu

Universidad de Deusto
Biblioteca

stil& iure.Non ergo custodes ad interitū patriæ intromittere
252 dūt dñm infectum. ¶†Tertiò facit, quia subditi ad malū pagēdū nō dāt dño opē ferre.d.c.hic. finit lex Fed. nec ꝫ iustitia tenerē ei auxiliari.c.Iulia.c.qui peccantibus.xj.q.iij.cum igitur dñs velit iniustè virus pestiferū in patriā immittere, æquū est, & iustū prohibere,& ei nō cōsentire.Et ista opinio verior est & tutior,vt patebit ex resolutione ꝫrioꝝ. Et primò nō obstat iurm fidelitatis,quia iurans non intelligit,ꝑmittere dño defensionem aduersus seipsum nec aduersus patriā, vt in primo & secundo fundamentis factis pro hac parte dictū fuit, nec etiā si dñs velit alios indebitè opprimere, vt in tertio fundamen-
253 to.†Præterea pari modo tenetur dñs ad illa sex de quibus in iuro fidelitatis, licet ipse nō teneat ille iurm subditis præstare. d.c.j.§.fi.de for.fide. Et si dñs nō defendat subditos cū possit, priuatur ꝑprietate feudi.c.j.qual.do. prop. feud. priue. poterunt ergo subditi dño infecto volenti intrare, & sic locū pestilentem reddere,opponere exceptionē.l.cum proponas.C.de
254 pact. ¶†Attamen crederem subditos non posse dūm suum infectum ex toto expellere, quia licet teneantur salutē ꝑriā saluti sui dñi anteferre,ſm glo.in c.j.in prī.qua.feud.amit.& in c.j.§.fi.de ali.feu. pater. & vtrobiq;doc. Sī tñ salua salute propria dūm periclitantē non adiuuerint, puniri dūt. c.j. §. item si dūm. quæ fue.pri.cau.bñfi.amit. Prouidebunt ergo dño suo in aliquo loco territorij de congrua & ſeparata habitatione,
255 nec prætextu impensarū vllo modo ꝑñt se excusare. † quia domino existenti in periculo mortis,tenēt vltrò suis sumptib. subuenire.c. licet. si de feu. fue. cōtrouer.inter domi.& agna.
256 vasal. ¶†Item dubitatur ꝙd si forenses à loco infecto fugientes petant, ꝙ eis liceat facere casulas in territorio alterius, an eis istud possit denegari? Breuibus rādendo: ego arbitror ꝙ si aer proprij territorij,à quo fugiunt, non sit corruptus ꝙ non solū ingressus loci,sed ēt territorij & casulæ possint denegari, per ea quæ dixi.§.in j.casu.Si verò in proprio territorio sit aer corruptus,dubito,ꝙ teneāt territorium & casulas concedere, nam ex parte fugientiū iusta est fuga.c.negotiatorem. lxxxviij. dist.l.ij.§.pe.ff.si quis cau.Ex parte incolarū loci ad quem confugiunt iniusta vī expulsio.¶Quod sic ostenditur. Qui potest subleuare proximū à periculo mortis, & non vult, homicida
257 esse cōuincitur. lxxxiij.dist.in summa. Dilectio†em proximi cadit sub ꝑcepto. Inquit eū dñs, diliges proximū ruū sicut teipsum.c.j.j.dist.& etiam bene facite his qui oderunt vos.c.hęc aūt vita.xxiij.q.iiij.Si dilectio ꝓximi est in ꝑcepto, ergo & oīa, sine quibus ipsa ꝓximi dilectio cōseruari non pōt,erunt sub ꝑcepto.Ad dilectionem aūt proximi spectat non solum ꝙ ei bene velimus,sed ēt vt ei bonum operemur.Ioan.iij.Non diligamus verbo neque lingua,sed ēt opere, & veritate. Ad hoc aūt vt velimus & operemur ꝓximo bonum, oportet vt illius necessitatibus subueniamus.c.pasce.lxxxj.dist.&in c.quātæ.desent excō.l.vel necare.ff.de lib.agnoscen.cum similibus.Cōpatiamur,iuxt Ambr.alienis calamitatibus,aliorum necessitates quantū possimus sublcuemus,& amplius interdū ꝙ possimus. c.pulchra.lxxxvj.dist.¶Et pro hac parte facit, quia eiicīēdi nō sunt qui vi ventorum in alienum portum impulli sunt.l. Cæsar.ff.de publi.nec repellendi veniunt qui metu hostium ad vicinos cōfugiunt, immo, vt quis se saluet ab incēdio, pōt absq;
258 iniuria ædificiū vicini diruere. Non enī †alteri facit iniuriam qui se tueri vult ēt cū damno tertij.l.ij.§.quēad.ff.de incē. ruina naufr.& facit tex.in l.j.C.de naufr.lib. j. Ergo ēt expellendi non videntur qui ꝓp aeris corruptionem, à qua se tueri non ꝑñt, confugiunt ad salubrem locum. Et si dicatur neminem teneri proximo subuenire cum periculo propriæ vitæ vt dictū fuit in proxima dubitatione. Respondeo verum esse. Sed in casu isto possunt fugientibus subuenire absque periculo capitis concedendo illis particulam territorij, in qua casas sibi valeāt præparare. Et si dicatur,vagari poterunt & vagando per territorium incolas inficere? Respondeo, adhibeant custodes qui custodiant & prohibeant ne discurrant per territorium. ¶ Et si replicetur ex hoc grauari propter expensas faciendas in custodiendo, talis replicatio non est admittenda, quia non dēt apud te plus valere tua pecunia quam vita morituri. c.nō satis.lxxxvj. dist.& medicus tenetur suis sumptibus mederi ægrotis a quibus eorumque hæredibus actione nego.gest.mercedem & impensas repetet, ſm gl.in summa.lxxxiiij. dist.per tex.in l.Pompo.ff.de neg.gest. ¶ Et hæc opinio humanissima
259 est & amplectēda. † contrariā aūt iniam, quia misericordiā vetat, neque tenere negꝫ audire debemus.c.pōdere.in fi.l. dist. Et vt securi ab hac dira clade & à Deo misericordiam consequi velimus,discamus prius aliorū misereri.Beati, inquit dñs, erūt misericordes,quia misericordiam ꝓsequētur.d.c.hæc autem.xxiij.q.iiij. ¶ Tertio casu qñ dubitat, vī dicendum custo-
260 des debere præstare ingressum petentibus, † quia in dubio quilibet præsumit sanus.l.semel.C.de re mili. lib.xij. Et qui infirmitatē allegat eā ꝓbare tenet,ſm Bar.in.l. qīstū.ff.de re iud.
261 ¶In ꝺriū. erit † gravia ꝓ salute corporis tutior eligenda vī. l.ij.§.si qs tñ.ff.si quis cau.l.immo.ff.de lib.cau.Bar.in l.continuus.§.cum ita.ff.de verb.ob.Sic in dubio capiēda est opinio ꝙ facit pro salute alīe.c.nuuenis.de spōsa.c.paruulos.de conse-
262 cra.dist.iiij. †Et ad ꝙidendū declinamus in deteriorē partem,ſm gl.in c.j.de scru.& ꝓbat in l. generaliter.§. si homine libero.ff.de fideic.liber.& i.§.j.Instit.de oblig. ex delict. nascū. tradit ꝑ Alex.in tā & postea.§.si minor.ff.de in.iu. & ꝑ Ias.l.si arrogator.col.iij.ff.de adop.Et vbi de maioni agitur periculo, cautiori remedio opus est.l.j.§.& si quis.ff.de Carb.edi.c.vbi
263 periculū.de elec.lib.vj. † Et quia sanitas est fundamentū pertentis ingressum,iō sibi asserenti se sanū, onus ꝓbandi vī incūbere.l.ei qui.ff.de proba.& ista pars vī verior. Sed quæri iterator,ꝓbabit se sanum? Respōdeo,si alter modus ꝓbandi nō sit consuetudine introductus,iuramēto ipsius standum esset, qa extraiudicialiter agitur,& dilationē controuersia non admittit vt in sīli decidit Spec.tit.de app.§.nunc bī transcurrēdum. versic. qd ergo si appellator. vbi vult ꝙ si quis non habeat testes paratos quibus probare possit allegatā infirmitatē, tūc eius sacto dari debeat plena fides inspecta causæ & personæ qualitate.arg.c.fi.qd me.cau.Si mō infirmitas attenta nā cāe & cōditione psonæ ꝓbatur per iurm iuramēti,cur non ēt ꝓbabit sānitas,cui iuris ꝓsumptio administrat? Et bñ facit tex. in. l. the-
264 saurus.ff.ad exhibē. per quē concludunt doct. ꝙ † in causis summariis est qō de cui ꝺa iuro, nisi psona cui deferēdū est,sit aliàs suspecta,ſm Bald.in l.eū qui.C.de ꝓcura.si. enī suspecta sit,non est eius iuro standum.l.non oēs.§.à Barbaris.ff.de re
265 mili.cū sīmi. Nā istud vī iurm purgationis:† ergo ei deferendum,de cuius purgatione qrit.l.ꝓnī.§.sic vbi.C.de epis.& cleri.c.j.de pnrg.ca. †Et pro hoc facit, quia standum est iuro
266 deferentis res in ciuitatē,an vsus sui causa deferat, ſm gl.Car-
267 di.& Imo.in cle.religiosi.de decī.† Sed quia ab experientia q̄ est oīum rerū magistra.c.q̄ sit.de elec.lib.vj.clem.dispendiosam.de iudi.c.multis.xliij. dist.&.C.de Iudæi.Co. cōīr.§.j.com pertum fuit itinerantes periuria passim subire, ne in campis pernoctent. Dicebat enim quidā amicus meus, ꝙ Iupiter o-
268 mnipotens periuria ridet cuntis. † Idcirco consuetudo aduenit alium modum probandi itinerantes non esse de pestilentia suspectos,videlicet per scripturam.i.per literas dimissorias,quas vulgus bulletinum appellat.Et sic vsu obtentum fuit ꝙ quicūq; has literas secū nō detulerit, repelli possit ab ingressu loci. Valet em hmōi consuetudo.l.j.C. de litto.& iti.cust. lib.xij.per quam l.dūt ibi Bar.& alij ꝙ deferentes has dimissorias cum frumento, vel aliis rebus aliàs deferri prohibitis non sunt à custodibus territorij vllatenus inquietandi. Simile ēt vi demus ꝙ clericis alienæ dioecesis non sunt ad ordines mouēdi sine literis dimissoriis.c.primatus.lxxj.di.& c.nullus.de tempo. ord.lib.vj.& benè facit text.in l.j.C.de naui.lib. xi. & in l.iij.C.
269 de curs.publ.lib.xij. ¶ Iuxta hoc de pluribus dubitatur.† Et primò à quo hūdæ sint hmōi literæ dimissoriæ siue bulletinū? Dicas ꝙ ab officiali ad hoc deputato,cui discedens debet denunciare recessum,& iter quod facturus est,& locum ad quē tendit.l.ij.C.de curiosis & statio.lib.xij. vbi bonus tex. ad propositum. & probatur etiam in d.l.vnica.C. de litto. & iti. cursto. Ad quos autem spectet electio dicti officialis, patet ex his
270 quæ s. dicta sunt. † Secundò dubitatur qualis sit & esse debeat tenor & forma bulletini? Respondeo debet primo con-
271 tinere diē discessus à loco,& nomē loci à quo dimittitur,† & isto respū hmōi lræ ꝑñt dici dimissoriæ.d.l.ij. & nomen loci ad
272 quem dirigitur iter.l.j.C.de trac.& statio.lib.xij.† Et isto respectu possint nuncupari tractatoriæ,quasi designetur qualiter tractandus sit is,qui in eis nōatur.i. qualiter sit recipiendus cū literas sanitatis deferat. Et ego sum istius sīæ,qꝫ ēt enuncia re debeant horam discessus, vt cognosci possit an à tpe recessus vsque ad horā, qua nōatus in eis applicuit ad locū ad quē
273 potuerit diuertere ad circunuicina loca infecta.† Nam si ab hora discessus vsque ad horam accessus insit intercapedo tāti tēporis ꝙ ad loca infecta se cō´erre potuerit,tunt bulletinum seu lræ tractatoriæ executionem non merētur, qa nō durant nisi ꝑ illud tpis spatiū, quo verisīr applicari potuit ad locum ad quē dimittit arg.d.l.vnicæ. Sunt enī paria nullā habuisse licentiam,vel habuisse,& tps transactum fuisse.l. euictiones.C.
274 de cur.publi.† Et licet hora regulariter nō sit apponenda in instrīs,sed sufficiat apponere diem,ſm glo.in l.gñali.C.de trib. lib.xi.& in aut,vt ꝓpo.nomen Impera.& in c.j.vbi Can.de fide inst. tñ malè faciunt notarii qui eam non apponūt, qñ expedit ꝙ apponat, ſm Bal. & Fel.in c.ego N. ꝑ illū tex. de iureiur.
275 alleg gl.in l.si ex pluribus.ff.de solu. ¶† Item debet continere noīa,& cognomina discedētiū,vt in aut.de quæstore.§.In tantum

tātū ꝙ nō vī sufficere si dicat, Titius cū duob.sociis &c.ꝑ tex. in d.l.vnica.in versī.cū necessariis suis. Et ratio est ne detur occasio habenti similes tractatorias associādi sibi aliquem morbosum accepta ab eo pecunia:obuiandū est quantū fieri pōt hominū malitiis.c.sedes.de rescrip.Et remouenda est oīs pec-
276 candi occasio.l.cōuenire.ff.de pac.dota. ¶ Itē † bulletinū dēt esse scriptū & subscriptū manu officialis deputati cū appone nominis ipsius officialis.Constat.n.ꝙ bulletinū dēt esse in scri
277 ptis,ꝑtū,iuribus præallegatis.Et probat bono simili † nam saluus cōductus loco ꝓcessus,vt nō molestet à militib.transeūtib.ꝙ saluaguardia in Gallia nuncupatur,ꝑ scripturam solū ꝓbari ꝑt.l.fi.C.de eroga.mil.anno.Sic etiā scriptura tūr verificari pōt itinerantē venire à loco nō suspecto vt ēt cōsuetudine obtentum fuit,aliàs itinerantes faciliter possent colludere, & vnus ab altero testimoniū mutuare.Et hos duos casus requirētes scripturam addere possumus ad gl.in c.j.de censū.lib.vj.vbi plures alij enumerantur,nulla de istis duob.habita mentione.
¶ Cū ergo scriptura sit ā essentia bulletini,sequit ꝙ si alterius manu ꝙ illius ad quē spectat,scriptū reperiatur,ꝙ ei fides adhi
278 benda non erit.Sicut dicimus † de instō scripto aliena manu ꝙ per notarium de eo rogatū, nā tale instrumentū ꝑsumit falsum,& ei credendū nō est.§.& quod sæpe.in auth. de trien. & semiss.quē pro singulari allegat Lud.Rom. sing.ccxx. incip. An diuersitas scripturæ.§.ij.in auth.de fid.instr.Et maximè ꝓtocollū,nā illud totū scribi dēt manu ipsius notarij, & non al-
279 terius.§.nos.in auth.de tabellio. ¶† Nō tñ negauerim ꝙ bulletinum scribi non possit per alium,dumtamē subscribatur ꝙ officiale,qui in subscriptione attestetur se scribi fecisse palium specialiter nominatū, sicut notarius aliis negotiis impeditus pōt facere exēplū scribi per aliū, dumtamen in subscriptione attestetur de impedimento & de nomine scriptoris,ſm Spec. tit.de instr.edi.§.instr.ver.item ꝙ habet.Inn.in c.qm ꝺ.de proba.Bal.Sal.in l.ꝺctus.C.de fid.instr.& per Socy.cō.24. Vitis & diligenter examinatis.col.viij.li.j. ¶ Et hæc oīa notāda sunt, qa de consuetudine malè seruant, & ideo falsitates plures in istis
280 bulletinis quotidie reperiuntur. † Et maximè ista notanda sunt ꝺ officiales bulletinorū,qui amico suo dant album bulletinū.Nā extra ordinē sunt puniendi,arg.l.j.ff.de extraordī. criminib.& bonū esset ꝑ statutum imponere eis pœnā cōdignā tanto facinori.Nā,vt intellexi plures sunt qui quæstū & mercimoniū faciunt de talib.bulletinis,sicut de rescriptis Papæ dicit
281 in c.fi.de rescrip. ¶† Debet ēt esse sigillatū sigillo publico.Et isto respū appellatur bulletinū,quia bullatu esse debet,ſm Lucam de penna in rub.C.de tractatoriis.lib. xi. Et vt faciliùs dignoscat sigillū,cōsuetudine inductū fuit,ꝙ bullet bullo seu sigillo cōitatis loci à quo discedit.& bulletinū susciꝑt. Nā cū tales tractatoriæ lræ fiant officialib.electis noīe cōitatis,iustū ēt vī vt eiusdē cōmunitatis sigillo signētur.l.j.C.vt nemi.lic.reb.
282 alien.signa impo.c.post cessionē.& ibi no.de ꝓba. † Ex quo infertur ꝙ si alterius personæ sigillo ēt cpi vel dñi loci bullatū esset,nullā fidē faceret,qa sigillū cpi,vel dñi non est ad hoc instituтū,ſm Bal.in rub.C.de fid.instr.col.pe.ver.ij. supplemētū. ¶ Illud ēt qū dī ꝙ licet signare sigillo alieno.§.pñt.instit. de testa.& l.ad testū.§.ij.e.ti.verū est si sigillationib.faciendis nō sit deputatū de publico ꝓpriū sigillū ſm Bal.per tex.in c.Romana §.pe.de fo.cōpe.li.vj.Nā vbi ꝓpriū habet sigillū, vtēdū ñ ē alieno.Spec.ti.de instr.edi.§.restat.ver.itē ꝙ sigillū. traditur ꝑ Fel.post Inn.& alios in c.iij.co.pe.de fid.instr. ¶ Ex his satis instructi pūr esse custodes,an verū sit vel suppositiтū bulletinū. Tenent.n.diligenter aduertere,ne sub fictitiis tractatoriis qsque ingrediat.l.ij.C.de deser.li.xij. Considerabunt ergo horā discessus,& horā accessus,& prudēter cogitabūt sī interim ad ꝓgiosa loca potuerint verisīr diuertisse. Interrogabūt illico applicantes ad portā de nomin´b.& cognominib.ipsorum,& hoc priusquā inspiciant bulletinū. Et si in noīe vel cognomine
283 rias.qa † in noīe & cognomine proprio nō est verisīle quēquā errare.l.fi.C.de hære.inst. Et si custodes suspicentur aliquē falsas tractatorias afferre se à principio faciles exhibeāt,nec eū diligenter examinent,sed cū iam pedē intrā locū intulerit,tūc eū appellent qualiter vocet,quo cognomine nuncupat, quid
284 acturus venerit,nā tunc facile variabit cum de introitu incōperit non dubitare. ¶ Examinabunt insuper an literæ tractatoriæ sint scriptæ characterib. officialis ad eas scribendas deputati,& vtrū sint in aliqua parte abrasæ vel vitiatæ. † Nam propter rasurā vel cancellationē arguitur falsitas l.terarū.l.fi.C.de edicto diui Adria.tollen.c.licet.de crimi.falsi. ¶ Et super oīa illarum datam diligentius animaduertant.c.eam te.de rescrip.
285 ¶† Quòd si eam datā breuibus literis,& vt aiunt,in abacho scriptam viderint,tūc benè oculos aperiant,quia ex alteratione vnius literæ variat sensus, & facilimè lra abachi ꝑt alterari.

Si ergo ipsam in aliquo corruptam depressam, lineatā vel aliqualiter variatam conspexerint,suspectum credant bulletinū. c.inter dilectos.de fide instr.traditur per Pan. & alios in c. ex parte.eo.tit.Id circo vtilissimum esset prouidere,ꝙ data horū bulletinorum scriberetur extensè,quia tunc non poterunt tā faciliter falsificari,vt in sīli dixit Spec.ti.de rescrip.pñ.§. j. ver. quid si ex forma & e´t ad propositum nr̄m optimus tex. in l. fi.paulo ante finem.C.de vete. iur. enucl. ¶ Præterea sigillum fideliter intueridūt,an sit sigillū cōitatis à qua discessum fuit.
286 †Et si non erit,vel sit deprauatum, aut aliàs non bñ impressum,ita ꝙ de veritate dubitari possit, tunc non est bulletino
287 vlla fides danda.d.c. inter dilectos. † Sed quid si inter custodes & volentes ingredi suboriat discordia super veritate bulletini, quis de hac cognoscet controuersia? Rūdeo paucis, ꝙ iudex custodum erit competens iudex,quia volentes ingredi sunt actores,cum petant ingressum,& actores tenent sequi forum rei.l.iuris ordinem C.de iurisdi.om.iudi.c.cū sit gñale.
288 de fo.comp.† Sed pone ꝙ iudex pronūciet bullerinum esse lrium,cū fortè sit suppositiтū an à tali licentia licebit appellare? Credo ꝙ non, quia tps appellationis consummaret effectum sententię l.fi.ff.de appel.recipiē.l.quisquis.C.quorū appel. non recip.l. fin. C. de sepul. vio. Specu. titul. de appel. §. in quibus. versicu. viij. ¶ Dices tu,ergo erit in facultate iudicis intromittere infectos arbitrio suo, si vniuersitati non succurratur remedio appellationis. Respondeo, vbi probabiliter constaret bulletinum esse de falsitate suspectum, vel aliàs de ltīa cōtagionis suspicione appareret,licitum esset ꝓpio
289 appellare.& post appōnem de facto resistere.† Nā vbi appareret de iniustitia,& damnum est irreparabile, lic et aduersus iudicem de facto resistere.c.non debet.& ibi gl xj.q.iij.c.nō inferenda.xxiij.q.iiij.tradit Bar.in l.fi alius.§.bellissimè. ff quod vi aut clam.& plenè per Fel.in c.si quādo.& in c.ex literis. vbi bonus tex.de offi.deleg.& per Lamber.de Rāpo.in suis dist.super
290 ff. vete. in j. dist. ¶† Sed quid si iudex mandet custodibus sub pœna fustigationis & centum marcharum argenti,ꝙ nullum suspectum intromittant,& ꝑsertim Titiū,mō Titius venit cū ltīo bulletino, & à custodibus recipit. Quærit an iudex possit hos custodes fustigari facere. Istam qōnē vidi in facto. Pro parte custodū & syndicorū loci quorū mādato Titius intromissus fuit allegabat,ꝙ ipsi erant in quasi possessione custodiēdi, & venientes cū bonis bulletinis admittendi, & ꝙ priuari non debebāt sua quasi possessione. Ad qđ rādebā ꝙ virtute ediсti nō priuabāt sua quasi possessiōe,quia aliud est custodire, aliud edicere ne suspecti,& ꝑsertim ne Titius ītromitat. Primū fact i est. Alterum iurisdictionē hēt inclusam. ¶ Sed̄o dicebat ꝙ iudex non poterat pœnā fustigationis cōicare,quia pedaneus iudex erat.Sed istud negabat ga hēbat merū & mixtū imperiū, & licet ēt vnus ex magistratibus municipalibus, non tñ dici poterat iudex pedaneus. Differūt eū inter se iudices pedanei, & magistratus municipales,vt ex titulorū diuersitate dilucidè apparet. Magistratus aūt municipes de ꝓsuetudine pñt exerce-
291 re ea† q̄ sunt minimi gradus meri imperij,ſm Bal.in l. pe. C.
292 commina.epist.fustigatio†aūt ē minimi gradus meri impe
293 rij,ſm d.Ias.in l.ꝑperiū.ff.de iurisd.om.iudi.ergo &c. ¶† Tertio dicebat ꝙ erat pceptum nudū,cui parendum nō erat.l.j.& p totū.C.cōmina.epist.tradit per Bar.in l.filiusfa.§. diui.ad fi. ff.de lega.j. Sed rādebā tale pceptū fuisse factū ad aggrauandū eulpam custodū sup his q̄ spectabant ad offiм iudicis,quo casu valēt,ēt si non sit expressa cā.l.j.§.cū patronus.ff. de offō p̄fecti vrbis.l.nā salutē.ff.de offi.p̄fect.vig. ¶ Quarto dicebat pceptū dēre intellig i,si Titius yenisset sine legitimo bulletino, alias esset iniustū. ¶ Ad istud rādebā, ꝙ pceptū quo ad Titiū erat preciſum & absolutum, iō præcisè & absolutè intelligendum.l.j.§. & gñaliter. ff. de leg. prestan. Ad id quod pceptum esset iniquum,rādebam verū si cā prohibitionis cessaret ex eo ꝙ afferret bulletinum.Sed alia rōne potuit iudex moueri ad p̄cipiendū ne Titius admitteretur,ergo in dubio parendū fuerat,aut instandum ꝙ pcepti cā exprimeret.c.si qñ. de rescrip. Potuit enim iudex pceptū fecisse,quia sciebat paulo ante Titium fuisse puersatum cū infectis,ex qua puersatione suborit probabilis suspicio,cum dici soleat ꝙ vna conspecta liuorem ducit ab vna.Et sic cum sanis sanus eris,aliàs morbo nō carebis,vt dixi.§.& probatur in c.postquam.de elec. Potuit etiam moueri iudex quia cognoscebat Titiū eē cerniculosum,& si fuisset admissus,non potuisset faciliter custodiri quin occultè,ad infectum locum vicinū,vñ oriundus erat,& à quo aufugerat, qñq; se transportaret.ex alijs ēt causis moueri potuit,de qbus dixi.§.in iij q.principa.huius remedij. vel ex alijs quas tu ipse
294 ꝓsiderabis. ¶† Insuper dubitare qs posset qua pœna puniēdi sint custodes,qui accepta pecunia ꝺ ordines ingredi patiuntur veniētes sine bulletino,vel cū bulletino,qđ sciūt eē suppositi-

tium

Universidad de Deusto
Biblioteca

tium & falsum? Rñdeo si agrorũ & territorij custodes patiãtur aliena aĩalia intrare territoriũ, & ibidẽ depasci, grauissimo puniunt supplicio. l. j. C. de fund. rei pua. & salti. rei diu. lõge maiori pœna punisẽdi veniãt custodes portarũ. Et si ex tali tromissione locus pestilẽtiosus redderet, nulla tã acerba pœna excogitari posset quæ ad tm̃ scelus puniendũ sufficere videat. Proditores. n. patriæ sunt, aesi inimicam gentem intromisissent deprædadi & occidẽdi causa, † quã qui intromittunt, viui sunt cõburẽdi. l. si qs barbaris. C. de re milit. lib. xij. facit. d. Bal. in c. j. col. v. qbus mod. feud amit. & facit text. in l. carceri. & l. milites. ff. de custod. reorum. ¶ † Sed quid si aliquis sine bulletino intrauerit clandestinè, dũ custodes fabulantur in portis, an custodes sint tuti ab oĩ pœna? Rñdeo q̃ non si sint salariati de publico. Qui. n. mercedem p̃ custodia recipiunt, ad exactissimã tenent custodiam, & sic ẽt p̃ leuissima culpa sunt puniẽdi. l. q mercedẽ. ff. locat. † Oportet. n. custodes, qbus populus cõmissus est cum magna cõstãtia vigilare. c. oportet. lxxxj. dist. Si custos esses, q̃ acta sunt scires, sed quia nimia desidia & torpore deprimeris cũ tuo dedecore &c. plura narrantur. c. si custos. xxvij. q. j. Nam pastor nõ excusaꝫ, si lupus oues comedat & ipse nesciat. c. quis d̃ reg. iur. ¶ †† Hinc dicebat Bal. q̃ famulus q̃ dimisit equũ in pascuis, quẽ lupus comedit vel fures abigerunt, tenet dño ad æstimationem, nisi esset consuetuto in loco dimittendi equos in pascuis sine custodia, ita Bal. in l. nemo deinceps. ad fi. C. de episc. audien. Castigandi ergo sunt custodes p̃ mõ culpæ l. milites. & l. fi. de cust. & exhi. re. ¶ Sed qd † si aliquis intrauerit sine tractatoriis inuitis custodibus, an tunc excusandi sint? Dic aut custodes potuerunt resistere, aut nõ, arg. l. itẽ quærit. §. exercitu. & l. in lege. ff. loca. & d. l. milites. Tenent. n. p̃ viribus resistere. l. j. §. j. ff. ad Silla. si aũt resistere nõ pũt, nihil eis põt imputari, quia aduersus vim custodia parum p̃dest. l. si ea res. in prin. ff. d̃ act. emp. Ex his satis constat valere statutũ q̃ sine bulletino nullus locum ingrediatur. ¶ Sed nũc q̃ro † an valet statutum q̃ nullus audeat sub pœna exire locũ sine licentia deputatorũ, vel sine bulletino? Br̃ rñdeo q̃ statutũ valet, si ex cã imminentis pestilẽtiæ vel alia rationabili cã fiat s̃m Bar. in l. mercatores. per illũ tex. C. de commer. & merca. Si verò sine iusta cã fieret, non valeret, † pura si dñs loci vellet statuere, q̃ nemo exeat territoriũ pro macinando vel laborãdo ad effectũ qd̃ quil bet ire cõpellatur ad suũ molẽdinũ, vl̃ vt p̃ indirectũ cogant laborare in p̃diis ipsius dñi. Est. n. hmõi statutũ iniquũ & nõ tolerandũ, s̃m Soc consi. 272. Nõ p̃sequẽdo ordinẽ. li. ij. vbi ita declarat. d. l. mercatores. & ad propositũ facit pulchra decisio. d. Io. Bap. de S. Seuerino in l. oẽs populi. col. xxxv. ff. d̃ iusti. & iure. † Et ex hoc infero q̃ si cõitas ordinet, q̃ nullus forẽsis audeat locũ exire, nisi secũ duxerit vnũ ex incolis loci, q̃ talis ordinatio nõ valet, ga facta cã lucri ipsorũ incolarũ, nisi forte alienigenæ essent suspecti, vt ga essent de loco cõtagioso ibidẽ vicino, à quo aufugerũt pp̃ pestẽ. ¶ Insup ga tpe pestis solent fieri edicta, q̃ nullus audeat receptare ĩ castro vl̃ loco aliquẽ forẽsem sub certa pœna. † Quærit qd si aliquis receptauerit forensem ex castrũ in sua cassina seu baltita, an incidat ĩ edictũ? ¶ Ista q̃nẽ format ĩ isti Alb. de Ros. in iiij. p te statutorũ. q. xciij. incip. Quid si statuto caueat. & determinat q̃ sic, cõsiderata rõnis idẽtitate, sequit. d. Ias. ĩ l. pleriq; co. j. ff. de in ius voc. ¶ Sed quatenus attiner ad p̃positũ duo sunt cõsiderãda. Primo an militet eadẽ rõ in cassina, q̃ militat in ipso castro. Scdo an ĩ pœnalibus sit licita extẽsio ex rõnis idẽtitate? d̃ quo p̃ Fel. ĩ p̃. Greg. & Ias. ĩ l. fi. ff. de ĩ ius voc. & aliqd dixi. s̃. Restant duo alia remedia, q̃ mihi occurrũt, sed quia cõia sunt tã ad curandũ q̃ præseruandũ, ea statui in fine reseruare, vt fecit Imperator. C. cõmu. de leg. & C. cõmunia de succes.

SVMMARIVM.

1 *Pestilentia est omnium ægritudinum regina.*
3 *Peste infectos an & quando liceat extra locum eijcere.*
4 *Peste infecti an per vim expellendi sint loco licet ipsi malint includi in propria domo. Et quid si malint ad aliquod prædium rusticum seu cassinam transferri quam ad hospitale.*
5 *Peste infectos & de peste suspectos, qui sunt eijciendi de domo, an magister sanitatis poterit transferre ad eũdem locum. Et an poterit masculos cum fœminis collocare. & nu. 7. Et quid fiendum si hospitale nullus non sit tam amplus ut separari possint. nu. 10.*
6 *Iudex si videat duos non posse sine discrimine vitæ idemiter ire, puta q̃ inimici vel riuales, an possit eis sub pœna iudicere ne eadem viam, sed diuersam eant.*
8 *Scholares an vno ex socijs reluctante possint ganeas in domo tenere.*
9 *Pestem auget coitus.*
11 *Hospitalia, in quibus curantur infirmi præsertim pestilentiosi, debent extra muros construi. Et quid si ciuitas nulla loca possideat extra muros,*

& nemo reperat aĩ vẽdere oleas locum p̃ cõstruendo dict̃ hospitale. n. 12. *Et quid si non inueniatur loca commoda prope ciuitatem. n. 14.*
13 *Fundi dominus an fauore publico cogi possit ad vendendum dictum fundum, vt ibi erigantur furcæ.*
16 *Nobilibus præsertim infirmis sunt meliora hospitia assignanda.*
17 *Hospitalis ædificandi causa potest imponi collecta seu talea, à qua nemo excusatur. Et quid si consuetudo vetat taleam imponi. n. 19. & 20.*
21 *Pestem ex mala reipub. administratione, vt plurimum causari suspicatur operis author.*
22 *Hospitalium construendorũ causa solent summi pontifices concedere fabricæ fructus primi anni beneficiorum vacantium.*
23 *Legatus de latere, an possit cõcedere fabricæ hospitalis, vel etiam vnlai cofructus beneficiorum vacantium.*
24 *Statutum quòd pro fabrica hospitalis debeatur. xx. vel quinquagesima legatorum & hæreditatum, an & quando valeat. Et de quibus hæreditatibus intelligere censeatur statutum. nu. 25. & seq. in quibus videre licet plures exceptiones quas patitur dictum statutum.*
36 *Statutum quod fabricæ hospitalis debeatur quinquagesima dotium nubentium extra territorium, & mulierum forensium nubentium in territorio, an vileat. vide alia nu. seq.*
40 *Hospitalarij gaudent priuilegio, ne teneantur ad munera personalia. Et dicuntur personæ ecclesiasticæ. n. 41. Et secundum aliquos gaudent priuilegijs, quibus gaudent hospitalia & clerici. nu. 42.*
41 *Hospitalarij possint constituere collegium, & rectorem ac syndicum eligere.*
44 *Legata quæ in vsus pauperum fiunt, longe laudabiliora & Deo acceptiora sunt, quàm quę fiunt ecclesiæ. Et ibi assignantur causæ.*
45 *Domus pestè contaminatæ purgandæ sunt, & bona mobilia quę aqua mũdari nequeunt, comburenda, ciuitas vellocus quius à peste seruetur. & seq. Et an & q̃n mag. ist. sanitatis possit inuitis dñis eorum bona cõburere. Et an ciuitas possit de ipsis ordinare. Et quis teneatur ad pretiũ dictarum rerum comburendarum. nu. 47. 48. & seq.*
46 *Leprosorum domos & bona mobilia qualiter purgabant patres antiqui.*
52 *Pestis optimum remedium est locum mutare, & ad montana diuertere castra. nu. 54.*
53 *Pestem longe & cito fugiendam ait etiam vulgus.*

1 DE uenio Itaq; Deo, p̃pitio ad extremã p̃tẽ huius nr̃i opusculi, videlicet ad remedia curatiua. ¶ Regina est oĩum † ægritudinũ pestilẽtia. c. sicut. d̃ simo. & oĩum ẽt insolẽtissima, seruis supata superbis, quos alloq̃ qlibet formidat. Quo fit vt oĩbus oĩbus fit, & cõtemptibilis, & rarissimus reperiatur medicus, qui illius curã velit suscipere. Quisqs ergo in hanc incideri infirmitatem, si medico careat, hunc plegat libellum, nr̃a vtatur cura, nec fruatur anti doto antequam pestilens venenum 2 intima penetrauerit. Subitò enim eradicãda sunt huius mor bi mala semina, & principijs obstandum est, alꝫ serò medicina paratur. c. ad hæc. de rescriptis. c. mala consuetudo. viij. dist. 3 ¶ Primum remedium est infectos eijcere extra locum. Ingt enim Hierony. in canone, relecandæ. xxiiij. q. iij. Resecãdę sunt putridæ carnes, & scabiosa ouis à caulis repellẽda, ne tota domus, massa, corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereant. Nam immedicabile vulnus, s̃m Ouid. ense rescindendũ est, ne pars sincera trahat. Morbida enim pecus totum corrumpit ouile. ¶ Et q̃ infecti possint expelli de ciuitate, firmant Bal. & Pau. de Ca. in l. ij. C. de summa tri. & fide catho. arg. illius tex. Lud. Ro. Ale. & d. Ias. in l. casus. p̃ illum text. C. de testa. & Cæpo. in trac. serui. sub rub. de pascuis. in vj. q. Nisi enim cito eradicetur amaritudinis radix, tota plebs cõta- 4 minata tristabit. c. j. xxj. q. iiij. ¶ Sed hic se offert dubitatio, † qd si infecti malint includi in domo p̃pria, an tunc inuiti expelli possint? Videretur fortasse dd̃m q̃ non, ga cessat rõ publicæ vtilitatis, cum includi nõ valeãt alios coinquinare, ergò &c. Item dorum videtur & inhumanum aliquẽ inuitum trahi de domo sua. l. plerique ff. de in ius vo. l. nemo. ff. de reg. iur. Decisio huius q̃nis est magni ponderis, iõ intensius aĩaduertendum. ¶ Putarem plura esse considerada. Primò an in eadem domo sint alij non infecti, quos magister sanitatis non vult expellere, & tunc infecti eijci poterunt, ga subest ratio eiectionis. f. ne reliqui corrumpant, q̃ rõ stat ẽt q̃ non infecti p̃tẽtarentur includi cum infectis, cum non sint dñi corporum suorum. l. liberhõ. ff. ad leg. Aquil. c. si verò. de sent. excõ. & pro ista considerat ione adduco casum in c. ipsa pietas. xxiij. q. iiij. ¶ Si verò oẽs sint infecti & oẽs malint includi, tunc ad duo aduertendũ est. Primo an ex inclusione militet timor corruptionis vicinorũ, & tunc oẽs eijciẽdi sunt: aut nullus subest timor. & tũc p̃sidera da sunt loca ad q̃ magister sanitatis eos transferri vult. nã si talia sint in quibus eorũ saluti opportunius p̃ueniri possit, tunc ad ea loca inuiti traduci poterunt. d. c. ipsa pietas. Si verò sint loca magis infecta, & vbi ferè nulla sit spes salutis, tũc crederẽ q̃ de

q̃ de domo inuiti nõ possint trahi. aĩs magr̃ sanitatis appellan
5 dus erit magr̃ mortalitatis. ¶ Sed hic † q̃ro an eo casu quo magr̃ sanitatis vult de domo trahere tã suspectos quàm infectos an possit oẽs simul ad eundẽ locũ transferre, & omnes in eadem camera collocare? Respondeo q̃ nõ, ga separãdi sunt socii qui sibi ipsis inuicẽ sunt damnosi. l. si cõuenerit. in fi. ff. p̃ so-
6 cio. Bñ facit, † qa si iudex videat duos non posse sine discrimine vitæ ire p eandẽ viã, vt ga fortè rituales sint, vel aliàs inimici capitales, tunc poterit & debebit præcipere cuilibet sub formidabili pœna, q̃ vnus vadat per vnam viam, & alter per aliã taꝫ q̃ non possint sibi ipsis obuiare, s̃m Iaco. de Aret. Alb. de Ros. & d. Ias. in l. fi. per per illum text. ff. de offi. procu. Cęs. sequitur idẽ d. Ias. in l. quod iussit, in gl. j. ff. de re iudi. ¶ Sed an si-
7 mul † possit collocare masculos cũ fœminis? Respondeo nõ esse simul masculos & fœminas commiscendas. l. non aĩr. ff. de
8 vsu & habi. per quã. l. dicit ibi gl. schol ares † vno ex socijs reluctante nõ posse ganeas in domo tenere. facit text. in c. j. de co hab. cleri. & muli. Nec quisquam dicat ratione infirmitatis tolerandum esse vt simul stare possint, quia nec rõne humilitatis & officij cõcedit frequẽter clericis intrare domos matronarũ c. clericus nullus lxxxj. dist. Et intellexi tpe pestis fuisse patrata intũnita carnis delicta, & mortuis maritis seductas fuisse plerasq; ad contrahendas sẽcãs nuptias cũ inæqualibus & paupe
9 ribus. † Et eo maximè separandæ sunt fœminæ à masculis, ga coitus auget hãc infirmitatẽ, vt dixi s̃. in quæstione de causis. ¶ Hæc aũt intelligo vera esse, nisi essent tales mulieres, de quibus nãle fœdus nihil sinistri nos suspicari pmittit. l. eũ q. C. de
10 episc & cle. ¶ † Sed qd si ciuitas non habeat hospitale tã amplum, in quo possint includi infecti seorsum à suspectis, & fœminæ separatim à masculis. quid tũc agẽdũ? Rñdeo q̃rant̃ aliqua locavicina ciuitati q̃ muro, vallo aut fossa sint circũsepta, & ibidẽ separatim & diuisim collocãt. ¶ Dixi vicina ciuitati & nõ intra ciuitatẽ, ga periculosum est retinere infectos ĩtra ci-
11 uitatẽ. † Et iõ hospitalia, in quibus curantur infirmi, q̃ nosocomia nũcupant, s̃m gl. in l. illud. C. de sac. san. eccl. sunt extra muros vrbis cõstruenda, s̃m Io. de Pla. in l. cũ. s. virentẽ. C. d̃ re mil.
12 li. xij. & dixi. s̃. in v. remedio p̃seruatiuo. ¶ † Sed qd si extra muros ciuitas nulla loca possideat? Rñdeo, sibi emat vel cõducat. Et si dixeris nõ reperiri qui vendere minus ue locare velint. Rñdeo fauore publico dños locorum habilium ad includendos ægrotos cogi posse ad vendẽdũ vel locandũ. l. si qs sepulchrũ. ff. de relig. & sump. fu. l. lege Cornelia. ff. ad Sylla. Et, p̃pterea di
13 cebat Ioan. And. in addi. Spe. super rub. de exec. sen. ad fi. q̃ fauore publico cogi p̃t dominus vendere fundũ, in quo erigãt furcæ pro iustitia facienda. sequitur. d. Alex. in l. ij. in fi. prin. ff. so. ma. Nã ẽt fauore publicæ vtilitatis domini p̃nt cogi locare eorum domos scholaribus & doctoribus legent ibus, s̃m Bal.
14 Ang. Imo. & Mod. in l. j. ad fi. ff sol. mat. ¶ † Et si fortè, p̃pè ciuitatem nulla inueniantur loca conuenientia, tunc necessitas reddat p̃fectos sanitatis industriosos. faciant ergo fieri casas & cabanas, ad quas tranferantur infecti. Sũt aũt hmõi casæ faciẽ
15 dæ in loco, vallo, fossa aut aqua circundato, ne inde exire ad sanos vel sani ad eos accedere valeant nisi de licentia præfectorũ. Papiæ in insula quadã Ticini amnis fieri solẽt. ¶ † Sed quid si suspecti vel ĩfecti malint trãsferri ad aliquod prędium rusticũ, seu ad cassinam vel baltitam quam ad nosocomium & cabanas, an audiendi sint? Videtur q̃ nõ q̃a poterunt inde vagari, & alios inficere. Ego existimo q̃ si velint à custodibus de putandis p̃ præfectos sanitatis custodiri, q̃ cum eis sit humani ter agendum. Nam cum cessẽt ratio, ne sani, corrumpantur attenta custodia, cessare ẽt dẽt iuris dispõ dictans eos ad nosocomium trans portari debere. c. cum cessante. de appel. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure pat. ¶ Quę facultas diuertẽdi ad aliquam
16 cassinam maximè patricijs & nobilibus est concedenda. † Sũt enim nobilibus assignanda melıora hospitia. l. ij. & l. fi. C. d̃ mẽta. & epidi lib. xij. Sic abbas monachis nobilibus infirmis gr̃am facere p̃t, vt alibi quam in cõi infirmatorio victum sumere valeant. c. cũ ad monasterij. §. porrò. de statu mona. ¶ Consulo itaque dñis meis Auenio. si velint præmissas difficultates euadere, & ciuitatem nõ p̃taminari cõtagioso morbo cuiuslibet ẽt infirmi p̃iscatoris, vt nup euenisse dolenter conspicimus, q̃ constrtui faciãt vnũ amplũ, & splẽdori tam excellæ vrbis quæniens hospitale. Nec quemquam terreat operis impensa, quæ fructũ cũ fœnore est allatura. Minima eiũ videbit̃ si cum damnis, & incõmodis conferatur, q̃ pp̃ pestilentiam ẽt modicam
17 ciues patiuntur. ¶ † Sciendum aũt est q̃ pro rata patrimonij quilibet nullo priuilegio obstante ad constructionẽ huius publici operis conferre tenet̃. l. ad portus. C. de ope. pub. Cõcernit eiũ singulorum vtilitatẽ, & vrbis decorẽ, ergò quilibet ad contributionem cõpelli põt, vt dixi latè. s̃. ¶ At dicet aliquis, in ciuitate Auenionẽsi, nulla vnquã fuit imposita collecta, vn-
de nõ vr̃ tolerandũ, q̃ mala consuetudo inducaꝫ. ita mihi rñdit quidã amicus meus. Sed salubrius certè fuisset collectas, ungarias, & perangarias sustinuisse, q̃ d̃ram pestẽ. Esset eiũ vrbs opulẽtior & populosior. Laudabilis namq; est consuetudo,
18 quæ † ad bonũ publicũ tendit, & maximè q̃ quilibet in piam cãm aliquid annuatim conferre teneaꝫ. c. ad apostolicam. de simo. not. Bar. in l. priuilegia. C. de sacr. san. eccl. Et si tua te vincat auaritia, q̃ nolis pati collectam imponi, p̃sule teipsum si aliunde haberi possit pecunia ad construendum opus tã pium
19 tam laudabile & Deo gratissimũ. † Ego studerẽ occurrere his qui publicos reditus deuorant, & q̃ ad iniquũ malitiæ cõpendiũ trahi hactenus solita sunt in hanc piã cãm conuertenda ex
20 clamarẽ. ¶ † Sed horrendũ certe, hi q̃ deberẽt patriã defendere, & ab oppressionibus subleuare, inueniunt̃ opprimere. §. si verò refutauerit. in auth. vt diffe. iudi. Hi sunt furibus deteriores, nã fures timentes furantur, legis laqueos formidant, isti autem audaẽter delinquunt, & quicquid agunt, legem putant.
21 † Hinc primã contagionis cãm suspicor exoriri, hinc omnis mali labes initiũ. nã cũ in rempublicã delinquãt, cũ publica sine pudore prædent, & nullus in populo sit qui resistat, congruum ẽt est, vt publica pœnitentia populus affigatur. c. q̃ errauerat. xxiij. q. v. & pp̃ regentiũ scelera Deum flagellasse plebẽ suã perfæpe legimus. ¶ Supplicarem sanctissimo dño nro Papæ vt dignaret concedere fabricæ huius hospitalis fructus primi anni oĩum bñficiorũ vacantium in archiepatu saltem q̃
22 dimidia. † Solẽt eiũ pietissimi pontifices similia priuilegia indulgere. c. si pp̃ tua debita. de reseri. li. vj. & in extrauagãti Io. xxij. q̃ incipit. Suscepti regiminis. vbi gl. in ver. fabricę. attestãt tale priuilegium aliàs fuisse cõcessum hospitali Pontis. Nam si aliæ vrbes q̃nq; istud impetrauerunt an ne putas ciuitatẽ Auenio. quæ ecclesiam pleno iure recognoscit idem consecuturã? ¶ Certus eiũ sum hanc vos gr̃am habituros à Reuer. D. D. Frã. de Claromonte Car. & Auenionẽsi Legato meritissimo, q
23 vos vestramq; ciuitatẽ singulari amore p̃sequitur. † Nam ipse ẽt habet p̃tãtẽ. c. vnico. vt eccl. bene. ad fi. firmãt Io. And. & alij in c. si tibi p̃cesso. de p̃b. li. vj. & in d. c. si pp̃ tua debita. & gl. in d. extraua. susceptí regiminis. q̃ vult q̃ solus Papa possit concedere fructus bñficiorũ vacantiũ vni laico, puta regi Frãciæ p̃p aliquam necessitatem fabricæ aut hospitalis. Etiam inferiores p̃nt pro arbitrio fructus beneficiorũ vacantium in sua diœcesi donare. Qđ ẽt tenet Spe. ti. de disp̃sa. §. nunc de eporũ. ver. cvij. ¶ Laudarẽ ẽt q̃ fieret statutũ q̃ xx. vel qnquagesima lega
24 torũ, & hereditatũ debeatur huic fabricæ. † Valet eiũ huiusmodi statutũ, & licet lex Papia q̃ vigesimã hæreditatũ fisco deferebat, tanquam iniqua fuerit p̃ Iustinia. sublata. l. fin. C. de edi. diui Adri tol. nõ tamen idem dd̃m in casu nostro, quia nõ est par ratio Christi & fisci. Nam hęc lex ad vtilitatẽ publicã & laudẽ Christi, illa ad pniciẽ ciuiũ & commodũ fisci, hęc ad salutẽ populi, illa ad ruinã edita fuerat. ¶ Et q̃ istud statutũ valeat, firmãt Bal. Sal. & Mod. in d. l. fin. sequunt vbiq; doc. vt patebit ex. j. dicendis. & tale statutũ viget in ciuitate Cesenæ, prout referunt Mod. in d. l. fi. Sed qa multa dubia circa intelligentiam dicti statuti suboriri p̃nt, vtile putaui subijcere nonnullas de-
25 clarationes. ¶ † Prima declaratio est vt statutũ p̃cedat in hrdi tatibus extraneo delatis, nõ aũt in hrditatibus debitis filio existenti in p̃tate p̃ris tpe mortis, in quem dr̃ dñium continuari non hrditatem deferri. l. in suis ff. de lib. & post. & ita ibi expresse decidũt Ang. Raph. & Im. sequit Io. de Pla. in p̃c. insti. in versi. Alemanicus. Pius voluit Ioã. de Imo. in d. l. in suis, q̃ de hrditate delata descendentib. vel ascendent ib. nulla debeat vigesima quę ex forma statuti alꝫ soluenda est, qđ æquum vr̃, verba tm̃ statuti cõueniunt ẽ̃ria sniæ ergo ẽt p̃ueniet dispositio l. qđ p̃-
26 stitutũ. ff. de test. mi. ¶ † Scdò intelligi dẽt istud statu. deductis prius sumptib. & onerib. incumbentib. hrdi & legatario, ga statutum consideratiuit lucrum hrdis & legatarij. Illud aũt dr̃ lu-
27 crũ, † qđ supereſt deductis impensis & onerib. l. Lucius. ff. pro socio. & ita expsse decidũt Bar. & alij in l. non amplius. ĩ prin. p̃ illũ tex. ff. de leg. j. & ibi d. Iaso. adducit septẽ sises decis. quas
28 videbis cum facere volueris † vnum grande consilium, & facere q̃ tibi soluatur ad rõnem chartarum, vt multi soluunt & malè, ga cãm dãt consultorib. prorumpendi in multiloquium & verbositatẽ q̃ sæpe optimam consultationem offuscat, & iudicis stomachum mouet, sensum onerat, iudiciũ & ĩtellm̃ p uertit s̃m Hiero. sup̃ Hierem. li. ij. p̃ quo facit tex. in l. fi. C. d̃ appel. Et vltra illas septẽ decis. vide p̃ses alꝫ sol̃es reductas per Fely. in c. ad aures. de reseri. vbi ego etiã quasdã addidi, & eas, vt
29 spero aliq̃ videbis. ¶ † Ex hac declone infert vigesimam non deberi de leg. q̃ nullũ lucrũ afferant, vñ p̃ legato dotis sc̃ũ vxori à viro quatenus ĩ dote erat, vxor nõ tenebit̃ ad vigesimã s̃m
30 Bal. in l. iij. C. de fal. cau. adiec. leg. † Nec pro legato liberationis, facto debitori prius liberato s̃m Bal. in l. iij. in fi. C. de leg.

Nec pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

31 †Nec pro legato liberationis facto debitori tuto exceptione,
32 ſm Bar. in l. creditor. per illum tex. ff. de lib. leg. †Nec pro legato nullo & inutili. l. non dubium. ff. ad. l. Fal. Secus ſi liberationis lucrum afferat, tunc quatenus in lucro eſt vigeſima fabri-
33 cæ debebitur. l. q̃rebat, vbi Ang. & ſcrib. ff. ad leg. Fal. ¶†Hinc ſi teſtor grauet hęredem ad vendendum Titio fundum valoris. xx. aureorum pro decem, tunc de aliis Titius tenebitur, ga eius lucro cedunt, ſm Ang. & Mod. in l. qui fundum. ff. eo. tit.
34 ad leg. Fal. ¶†Tertiò reſtringendum eſt ſtatutum vt non procedat in legatis & hęreditatib. relictis alicui alteri piæ cauſę, gaalia relicta non poſſunt in alios vſus conuerti quàm à teſtore fuerit ordinatum. cle. quia contingit. de relig. domi. ſecundum Bal. in l. nulli. C. de epiſ. & cle. & ideo bonum eſſet q̃ ſtatuentes diſponerent etiam de relictis cuicunque piæ cauſæ, deinde ob
35 tinerent confirmationẽ ſtatuti à ſanct. do. noſtro Pap. ¶†Dico à Papa, quia dubium eſt an reuerẽ. do. Legatus poſſit diſpẽſare, q̃ legata pia conuertantur in aliũ vſum, & Card. in d. cle. quia contingit. in v. q. poſt Lapum tenuit q̃ nõ poſſit niſi ſit
36 ſibi ſpãliter conceſſa facultas. †poſſet etiam ciuitas ſtatuere q̃ fabricæ hoſpitalis debeatur quinquageſima dotium mulierũ, quæ nupſerint extra territoriũ. Valet enim tale ſtatutum, vt
37 per Cor. conſi. 106. Quanquam in hac. li. iiij. ¶†Sunt etiam alii modi, & aliæ viæ quibus in hãc cauſam pecuniæ haberi poterunt, vt ſi ſtatuatur q̃ quilibet artifex in prin. quo artẽ cepe-
38 rit exercere, teneatur †aureum fabricæ ſoluere, & q̃ quilibet
39 certum quid ſoluere debeat p̃ gradu doctoratus. ¶ Et quicũq; voluerit eſſe de numero hoſpitalariorũ ſoluat. x. florenos. Hũr enim hoſpitalarii priuileg. ne teneãtur ad munera perſo-
40 nalia c. tributum. xxiij. q. viij. ver. vnuerſis † Dñr enim perſonæ eccleſiaſticæ licet non ſint clerici, ſm gl. in c. ſciant cũcti. de
41 elec. li †vj. & ſm aliquos gaudent priuilegiis quib. gaudent hoſpitalia & clerici, ſm gl. in c. quiſquis. xviij. q. iiij. de quo p̃. Bar in l. ſemper. §. fi. ff. de iure immu. & in l. quod cõſtitutum. ff. de teſta. mili. & d. Ant. de But. conſi. 40. Statuto ciuitatis. aliasinci. Nulla dubõ. Solent etiam habere indulgentias & priuile-
42 gia ſpãliter conceſſa à ſummis pontificibus. † Et poſſunt conſtituere collegium, & rectorem, ac ſyndicum eligere. c. inter dilectos. de dõn. Non erit ergo iniquum ordinare q̃ quicunque voluerit ingredi collegiũ hoſpitalariorum teneatur ſolue re decẽ florenos, quam ordinationẽ ſeruant hoſpitalarij San-
43 ẽti Matthęi in ciuitate Papiæ. ¶†Conſulerem etiam vſurarijs & omnibus aliis qui volunt exonerare ſuas conſcias pro incertis malè ablatis, vel qui ex deuotione vel pro anima parentum & benefactum intendunt aliqua elargiri ad pias cauſas, q̃ ea omnia erogarent huic fabricæ, & pro alimentis pauperũ ibidem degentium, non eccleſiæ pro cõſtruendis capellis ſeu miſſis celebrandis, ſatis enim auri, immo ſatis veneni habet eccleſia c. aurum habet. xij. q. ij. Cuius enim animi putares eſſe pios fundatores, ſi ſuos deſcendentes conſpicerent mendicari, & capellanos lautè epulari, ſi nudos intuerentur amicos in grabato iacere & prælatos magnificè indutos cum ſeorto luxuriari. Quid ſi æſtimaſſes Conſtantine, liberalitatem tuam quia pro Chriſti gloria, pro Chriſtianæ religionis augmẽto vſus es, ad interitum Chriſtianorum, ad infamiam eccleſiæ, ad ruinã Italiæ quandoque ceſſuram? mutaſſes, credo propoſitum. Nõ pła, digito compellor labellum compeſcere. ¶ Concludam tamen laudabiliora, & Deo acceptiora eſſe legata quę in vſus
44 pauperum relinquũtur, charitate, pietate, hoſpitalitate, reſulgent ex his ſubleuantur miſeri, curantur infirmi, ſaturantur famelici, triſtes conſolantur, diſperſi congregantur, peregrini recipiuntur, anſam non præbent auaritiæ, cauſam non præ-
45 ſtant ambitioni, gulæ & luxuriæ mãm non miniſtrant. ¶†Secundum & præcedenti proximum remedium eſt, poſt electionem infectorum illico eorum domos purgare, & contagioſa bona mobilia quę aqua mundari nequeunt, vt ſunt pelles, le-
45 ẽti, & his ſiria comburere, & igni purganda mandare. †Nam peſtes noſtri ſi de lepra perſpicuè conſtabat, leproſi veſtimenta comburebant eiuſdem domum radebant intus, & per circuitum, & puluerem raturæ ſpargebant extra ciuitatem in loco immundo, & luto nouo eandem domum linebant. Quod ſi in eadem reuerſa fuiſſet lepra, tunc à fundamentis deſtruchãtur, ligna lapides, & cæmenta extra vrbem proiiciebantur in locum immundum, vt habetur Danielis iiij. cap. & Ionæ. iij. &
46 per gl. in c. voluiſſent iniq. in verſi. lepra. de pœni. diſt. j. ¶†Sed hic quæro an magiſter ſanitatis poſſit inuitis dominis bona ipſa contagioſa cõburrere? Breuiter, niſi ſpecialiter ſit conceſ-
47 ſa facultas, arbitror quòd non poſſit, † quia nunquam ciuitas cenſetur alicui dare ptãtem priuandi alterum iure ſuo etiam ex cauſa publicæ vtilitatis, niſi expreſſè hoc dixerit, ſecundum Bar. in l. toties. §. ſi cui. ff. de poll. & in conſi. 172. Dubiũ occurrenda. & Fel. in c. quę in eccleſiarum. col. x. de conſti.
48 ¶Sed quæritur †an ipſa ciuitas poſſit ordinare, quòd mobilia bona infectorum comburantur? Videtur quòd non, quia ciuitas per ſtatutum non poteſt auferre alii. ui dominium rei ſuæ. l. ſi priuatus. ff. qui & à quibus. & d. l. toties. §. ſi cui. Cõtrarium credo verius per tex. in c. in noſtra. de iniur. vbi pro ſedando bello humano ciuitas per ſuum ſtatutum priuauit ciues, qui damna paſſi fuerant actionibus ſuis Idem ergo facere poterit pro ſedando bello diuino. Et quia in his, quæ reſpiciunt adminiſtrationem bonorum ſuorum, & quę communem tangunt vtilitatem, ciuitas liberam habet ſtatuendi facultatem, l. j. & l. ambitioſa. ff. de decre. ab ord. fa. traditur per Bar. in l. omnes populi. in j. q. ff. de iuſ. & iu. Et quòd ciuitas poſſit, patet ex his quę de veſtimentis & domibus leproſorum ſacra dixit ſcriptura. ¶Non ob. quòd ciuitas non poſſit alicui auferre dominium rei ſuæ, quia verum eſt faciendo legem particularem contra certos, ſed faciendo legem poteſt. l. venditor. §. ſi conſtat. ff. cõm. præd. l. anthiochenſium. ff. de priui. cred. l. Lu
49 cius. §. fi. ff. ad municip. ¶ Vlterius †quæritur an communitas teneatur ad pretium bonorum combuſtorũ ipſis dominis? Videtur quòd ſic per text. in d. l. venditor. §. ſi conſtat. & in l. ſerui. & l. fi. C. pro quibus cau. ſer lib. acci. Hinc dicimus quòd princeps q̃ ex cauſa poteſt alteri auferre rem ſuam. l. itẽ ſi verberatum. ff. de rei vend. tenetur ſatisfacere domino de pretio rei ablatæ, ſecundum Archi. in c. per venerabilem. ix. q. iij. Bal. in d. l. ſeruj. & in d. l. item ſi verberatum. Ang. in l. fi. col. ij. ff. de app. reci. & ſequũtur *communiter* doct. vt patet ex adductis per Fel. in c. quæ in eccleſiarum. col. viij. ver. prima declaratio. de conſtit. Sed iſtis non attentis cõtrarium verius eſſe puto, quia vrbis præfectus putridas carnes & corruptos piſces nullo pretio perſolito ſæpe comburit & in Rhodanum proiicit. etiam multa dominis indicta. l. j. §. cura carnis. ff. de offi. præfe. vrb. Exurenda enim ſunt contaminata bona, ne totum corpus o-
50 mnis ve reſpublica pereat. c. reſecandæ. xxiiij. q. iij. ¶†Fortius dicendum videtur, quòd domini ipſorum bonorũ cogi poſſint propriis impenſis comburere bona impurgabilia, & mundare purgabilia propter periculum mortis imminentis ex cõtagione ipſorum bonorum. Debet enim ſuperior ex officio puidere ne quis ſibipſi mortẽ cõſciſcat. l. j. & per totum. ff. de his q̃ ſibi mortẽ cõſciue. pòterit q̃; phibere ne quis ingrediat domum, in qua ſunt bona contaminata, niſi prius mundata domo & cõbuſtis bonis, quæ in ea ſunt, vt eſt tex. clarus in ſiſi in c. ipſa pietas. xxiij. q. iiij. nã q̃libet cõpelli põt tenere aquã in domo, p̃ extinguendo igne. l. nã & ſalutem. §. fi. ff. de offi. pfec. vigil. Ergo & pro igne peſtifero depellendo q̃libet cogi poterit ſordida bona lauare, & impurgabilia cõburere. ¶Nõ obſt. iura p̃allegata, quia procedunt qñ princeps vult à ſubditis auferre dominiũ rerũ, q̃ vtiles ſunt ipſis dñis, & eas ſibi vt alteri appropriare, tunc tenet ad pretiũ, ſecus qñ vult auferre dñiũ rerum, que ipſis dñis pernicioſæ ſunt, & eas cõburere p̃ ſalute ſubditorũ, tunc nõ tenetur ad pretiũ. d. l. nam & ſalutẽ. ¶ Loci
51 quoque † mutatio optima eſt medicina. Nã morboſus exercitus nullo ſalubriori remedio vti põt q̃ frequẽti caſtrorũ mutatione, vt atteſtatur Flauius Vegetius de re milit. lib. ij. Et hæc obſeruatio, vt inquit Cor. Cælius, neceſſaria eſt qua quis in peſtilentia vti dẽt adhuc integer, cũ tũ ſecurus eſſe non poſſit, tũ igit oportet peregrinari, nauigare, & vbi non licet geſtari, & ſub dio leniter ambulare, vertãt ergo ſolũ, fugiant infecta loca, c. negotiatorẽ. lxxxviij. diſt. Recedant, exeant, & immundũ
52 quicquã nõ tãgant. xxiij. q. iiij. c. recedite. ¶†Vulgò eiũ fertur cito & lõge fugiendã eſſe peſtẽ. Nã teſte Apiano Alex de bellis ciuilibus lib. v. Antarij populi quadringentorũ. lx. paſſuum milibus longe à pria peſtilẽti diſceſſerunt. Et Celtæ vſque ad pireneos montes fugerunt. Quorũ exempla Io. Fir. trac. de gabellis. q. xxiiij. ij. partis inducit ꝺ nos italos, qui ex ciuitate contagioſa fugimus in villas & caſtella vicina, & ideo parũ nobis fugã prodeſt. Ad remota ergo & ſana loca fugam properemus. Sunt aũt ſaluberrima loca ea q̃. ſ. in j. & ij. remedio preſeruatiuis.
53 tiuis demõſtrauimus. †Et ſalubrius eſt ad montana caſtra diuertere. Dei ciũ Angelus dixit Loth, in montẽ ſaluũ te fac, & Petrus exñs in mõte dixit, Dñe bonũ eſt nos hic cẽ. Matt. xvij.

CAP. VII.

SVMMARIVM.

1 *Medicorum auxilio ſæpe ſanantur, qui aliàs morituri erant.*
2 *Medicorum electio ad quos ſpectet. Et quot medicos debeat ciuitas habere, & reliqua loca. nu. 3. 4.*
5 *Medicus quis dicatur. & qui Medicorum appellatione veniant. & num. ſeq. vſque ad num. 17.*
7 *Vulnerans non tenetur de homicidio, ſi vulneratus moriatur ex caſu quo fecit vulnus incantari.*

8 Medic

8 *Medicus an poſſit quis dici, etiam ſi non ſit doctoratus.*
14 *Medicus nouellus, qui vt plurimum dici ſolet parentum occiſor, an computari poſſit in numero eligendorum pro ciuitate.*
15 *Aduocatus nouus litium confuſor.*
16 *Tyronis appellatione comprehenditur quilibet, quantumcunque inexpertus.*
17 *Senis vmbra, vt vulgus ait, iuuenis ſuperat eloquentiam.*
18 *Iuuenes ſunt gloriæ cupidi, promptiores & perſpicaciores q̃ ſenes.*
23 *Medicus debet artis peritiam ad vnguem ſcire.*
24 *Medicorum errores cum mortuis ſepeliri dicuntur.*
25 *Medici imperiti, homines inofficioſiſſimè occidere dicuntur.*
26 *Medicina, ſecundum Lucam de Penna, eſt ars, in qua coniectura præualetrationi.*
27 *Medicos honorare decet propter neceſſitatem.*
28 *Medicus imperitus tanquam ſicarius eſt cauendus.*
29 *Medici imperiti vnico medicaminis genere omnes ægritudines ſanare ſperant.*
30 *Doctores indocti omnia argumenta vnica ſolutione reſoluunt.*
31 *Medici peritia quomodo & quibus indiciis cognoſci poſſit. & ſeq. vſq; ad finem tractatus medicorum.*
33 *Medico licet interdum ſe laudare. & ſeq.*
34 *Medici imperiti quare paraboloni dicantur.*
37 *Medico debent infirmi obtemperare, alias peccant. Et quando excuſentur, ſi aliquid nociturum medico prohibent ſumunt. nu. 38.*
39 *Medicamina congruo tempore exhibita proſunt: nimis autem feperata vel retardata nocere ſolent.*
42 *Medicamina multa adinuenit præteritorum malorum experientia.*
43 *Medicina pluries reiterari, niſi vrgeat neceſſitas, non debet.*
44 *Medici ſcientia parum prodeſt, niſi adſit ſolertia.*
45 *Medicus vt perfectus poſſit dici, quibus opus habet. & ſeq.*
46 *Doctori conſulenti tria ſunt neceſſaria, vt perfectus poſſit appellari. & nu. 50.*
47 *Medicus peritus & diligens debet adeſſe aromatario componenti medicinam, ne, vt fieri ſolet, immiſceat quid pro quo.*
48 *Medicus debet adeſſe infirmo in mortis periculo conſtituto, nec excuſat, ſi minus idoneum ad cuſtodiam dimiſit. Et an teneatur ad perſonalem cuſtodiam infirmi de morte non ſuſpecti. nu. 49.*
50 *Doctor aduocationis officio ſungens ad nullum aliud officium vacare debet.*
51 *Medicum oportet bonis & Chriſtiano neceſſariis moribus eſſe præditum.*
52 *Iudæi operam in infirmitatibus ſuis implorantes, mortem magis quam vitam optare credendum eſt. Et ibi, quam ſint & Chriſto & Chriſtianis inimici Iudæi. & num. ſeq. Vbi qui corpus vitámque ſuam Iudæo committit, excommunicari debet.*
57 *Iudæorum medicorum operã an & quando liceat implorare. Et vtrum Iudæi & Chriſtiani perfidi vita deterior ſit. nu. 58. & 59.*
60 *Medico plus cæteris conuenit eſſe manſueto, pudico & ſobrio. num. 61.*
64 *Medico vt mors infirmi non imputetur, quot & quæ requirantur. & numero 65.*
66 *Medicus imperitia cuius mortuus eſt infirmus, qua pœna veniat mulctandus. & ſeq. Et ibi, an valeat argumentum de iudice ad medicũ.*
73 *Iudex qui de facto vel per imperitiam fecit hominem ſuſpendi, vel decapitari, an teneatur ſimilitudine ſupplicij. & nu. 67.*
76 *Medicus an teneatur de homicidio, ſi ob eius negligentiam ſit mortuus infirmus. & nu. 80.*
77 *Negligentia an & quando adſcribatur culpæ.*
78 *Medicus qualiter conuincatur infidiatum fuiſſe vitæ defuncti. Et an & quando iſto caſu teneatur ad damna & intereſſe. & nu. 79.*
81 *Medicus qui leuem infirmitatem magnam fecit, & breuem longam, qua pœna plecti debeat. & nu. 82. & ſeq.*
85 *Libelli forma contra medicum colligitur ex Spec. tit. de magiſtris. circa finem.*
86 *Medico non licet paciſci de ſalario cum infirmo, nec cũ eo contrahere.*
87 *Doctor ſeu aduocatus, qui ex induſtria litem protrahit, vel qui in aliqua exceptione patitur ſe vinci, vt ſibi augeatur ſalarium, eſt infamis.*
88 *Medicus an & quando poſſit cogi mederi. 90. & ſeq.*
89 *Doctor an & quãdo compelli poteſt vt litigantibus conſulat. & nu. 92.*
93 *Medicus an & quando teneatur medicari gratis. & nu. ſeq. vſque ad nu. 102.*
94 *Doctor an & quando poſſit vendere inſtum conſilium, & aduocatus iuſtum patrocinium. Et an & quando teneatur gratis conſulere. ibi. & num. ſeq.*
95 *Medicus non debet ex arrogantia ſalutem infirmo polliceri.*
96 *Doctor nõ debet clientulo promittere victoriam, quæ iacet in iudice, non in ipſo.*
102 *Medicus ſalariatus de publico pauperũ curã, quãdiu & diuitum ſuſcipere dẽt, aliàs priuãdus venit ſalario, & expellẽdus ab officio.*
103 *Medicus an poſſit mederi infirmis volentibus.*
104 *Medicus an dare debeat infirmo medicinam, de qua dubitat, an vtilitas, vel damnum ex ea proueniat.*
105 *Medicus cõtrahens matrimonium cum relicta defuncti, quem curauit, eſt ſuſpectum de morte.*
106 *Medicus quis & quando æquiparetur obſtetrici. & nu. ſeq.*
109 *Medicus ſi liber eſt, æquiparatur profeſſoribus artium liberalium, maximè quo ad ſalaria, & ea gaudet immunitate, qua legum doct.*
110 *Medicus Papæ vel imperatoris æquiparatur duci.*
111 *Medicus ſalariatus de publi. an & qñ poſſit ab infirmis aliquid exigere. & multis ſeq. Et an poterit à ſanis oblata recipere. nu. 119. & ſeq.*
115 *Mutuans an poſt ſolutum mutuum poſſit licitè, quod ſibi ſponte offertur ſuſcipere.*
116 *Notarius epiſcopi an & quando poſſit aliquid recipere pro inſtrumentis ordinum collatorum.*
117 *Iudex an poſt latam ſententiam poſſit licitè accipere, quæ ſibi ſponte offeruntur.*
118 *Doctor ſalariatus de publico an à particularib. poſſit aliquid recipere.*
121 *Sanis non ſunt adminiſtranda medicamina, nec medicinaliter viuere debent. & nu. 122.*
123 *Medicus conductus à communitate, qui finita locatione medicatur vt prius, an intelligatur tacitè reconductus.*
124 *Medico an & à quibus debeatur ſalarium, licet non ſit conuentum.*
125 *Medico nõ ſalariato de pub. quo caſu merces ei debet ab infirmo, à & qñ petere & exigere debeat mercedẽ præſtit. ſeruitutis. nu. 126. & ſeq.*
128 *Argumentum de aduocatis ad medicos valet.*
129 *Medico forenſi cui conſtitutum fuit ſalarium diurnum, an debeatur ſalarium pro eo tempore quo ſtetit in itinere. & ſe. Et an poſſit petere ſalarium pro die feriata in honorem Dei. num. 131. & ſe. Et quid ſi vno die egit iter trium dierum quid erit ei dandum ſalarium. nume. 134.*
133 *Doctor iuriſta an licitè petere poſſit honorarium pro conſilio, quod fecit die feſto.*
135 *Medicus forenſis cui conſtitutum eſt ſalarium diurnum, & qui in itinere eſt infirmatus, an debeat conſequi tantum ſalarium, quod ſufficiat pro reuertendo ad domũ. Et quid ſi equus ab ipſo conductus ei debetur in itinere, an ſibi cõpetat actio cõtra infirmum ad pretiũ. n. 136,*
137 *Medicus qui ſalarium recepit pro curanda podagra alicuius qui paulo poſt occiſus fuit, an teneatur reſtituere dictum ſalarium.*
138 *Medicus, qui cum infirmo vel repub. conuenit curare infirmos tempore peſtis pro certa mercede ſibi poſt liberationem exoluenda, an & quãdo teneatur ipſo eodem pretio eos liberare, ſi paulo poſt infirmus recidiuauit, vel peſtis eſt reuerſa. & ſeq. vſque ad nu. 146.*
140 *Recidiuans in continenti præſumitur ex cauſa præcedentis infirmitatis recidiuaſſe.*
141 *Equus qui intra triduum à tempore venditionis vel locationis mortuus eſt, præſumitur mortuus ex morbo quo tenebatur dicto tempore locationis vel venditionis. & nu. 143.*
142 *Vulneratus ſi intra modicum tempus moriatur, præſumitur mortuus ex vulnere, ſecus ſi decedat longo interuallo poſt.*
144 *Crapula eſt omnium infirmitatum fomes.*
147 *Medicis qualiter conſtitui debet ſalarium, vt citius infirmi liberationem conſequantur. Et à quibus repetere poterit reſpub. dictum ſalarium, & qua actione. nu. 149.*
148 *Auri ſacra fames quid non mortalia pectora cogis.*

1 MEdicorum Auxilio ẽt hæc ſummouetur infirmitas, †nã q̃ alias morere
tur, auxilio medici ſæpe ſanat. c. fi. de pœni. diſt. vj. ¶Hic tria breuiter perſtringã. Primò quot & quales, & à q̃b. ſint eligẽdi. Sed ò q̃b. ſint pœnis plectẽdi in exercitio eorũ peccauerint. Tertiò de ipſorum
2 ſalarijs aliqua ſubijcã. ¶†Circa primũ medici ſunt à decurionũ ordine eligendi. l. j. ff. de decre. ab ord. faci. Poſſet tñ medicorũ electio vel ex conſuetudine vel ex reſcripto principis ad al
3 terũ ſpectare. l. parabolani. C. de epi. & cle. ¶†Quot aũt medicos hre poſſit ciuitas, tradit in l. q̃ duas. §. j. ff. de excuſ. tut. vbi dr, Maximę ciuitates decẽ habeant medicos. Maiores ſeptẽ. Minores verò q̃q; † Maximæ aũt dñr metropolitanæ. Maiores q̃ cognitionẽ cãrũ hñt tam ciuiliũ q̃ criminaliũ. Minores q̃ nullã hñt cãrũ cognitionẽ, ſed ad ſupiorẽ præſidem recurrunt, ſm Io. de Pla. in l. nec infra. C. de pfeſ. & medi. Sed veritas eſt, q̃ in ciuitate pñt eſſe tot medici, quot ibi ſine ſalario habitare velint. Sed cũ ſalario publico, & cũ immunitate nõ pñt decuriones retinere in ciuitate plures medicos quã. ſ.
3 dictũ fuit. l. j. C. de pfeſ. & medi. nã in Alexandria erãt ſexcẽti de collegio & numero ordinario. d. l. paraboloni. ¶†Sed pro intelligentia q̃ro q̃s dicat medicus? Rñdeo medicũ accipimus, q̃ alicuius partis corpis vel certi doloris ſanitatẽ medi-
6 cinæ ſcientia & experimento pollicetur, † nõ incãtationib. aut impcationib. Etſi multi ſint q̃ incantationes & impcationes ſibi p̃fuiſſe affirment. l. j. §. j. ff. de var. & extraor. cog.
7 †Vnde ſi vulneratus faciens ſe curari per incantatores moriatur, nõ poterit vulnerãs intitulari de homicidio, tũ ga vulneratus nõ dr adhibuiſſe medicũ q̃ vulnus curaret, tũ ga per

Universidad de Deusto
Biblioteca

artem damnatam curam sui ꝓcurauit,& sic fuit in culpa, ſm
Bar.Soc.cons.78.primo aspectu.col.fi.lib.ii. q poterat alleg.
tex.Ang.in c.qñ.88.distin. Matres,inquit, Aug.infideles filiis
dolentibus quęrunt ligaturas sacrilegas,& incantationes oĩa
8 ista peccata sunt hominum.¶†Sed hic ſuboritur quæstio,an
ad hoc vt dicat medicus, requiratꝰ sit doctoratus & appro-
batus? Bar.in l.sciendum.§.dictũ.ff de ædil.edict. tenet ꝙ nõ,
inferens ad declarationẽ c.j.de statu regul.lib.vj. Cauet ibi, ꝙ
nullus, quantumcunq; honestæ vitæ possit ſub excommuni-
cationis pœna ingredi monasteriũ monialium, nisi sit medi-
cus,dicit Bar.etiam nõ graduatus,q se medicũ ꝓfitetur,ingre
di poterit.sequitur d.Alex.in l.j.in addi.ad Bar.ff.de ven.inſp.
9 & cons.15 viſo processu. col.fi. lib.j. vbi cõprobat,† qa ſerui
medici esse possunt.l.j.§.nę autẽ.C.de commu.ſeru.ma.& tñ
ſerui nõ possunt ad doctoratus dignitatẽ ꝓmoueri.l.j. & l.fi.
10 C q milit.non poſ.¶†Hinc in cõi ſermone habet,ꝙ medicũ
& ſtultũ quilibet se potest appellare. Nã obstetrix etiam me-
dica nuncupat.l.j.§.j.ff.de var.& extraor.cog. l.item si obste-
11 trix.ff.ad leg.Aquil,† Sed etiã chirurgici medici dicunt.c.tua
12 nos.de homic.† & nõ ſolùm curantes hominũ corpora, ſed
etiam curãtes animalia bruta medici appellant,ſm gl.in l.j.C.
13 de excuſ.artif.lib.x.†Non tñ appellatione medicorum com-
prehenduntur barbitonſores ſm glo.in d.c.j.in ver.rationabilis
causa. de ſtat.monac.lib.vj. ¶Debent autẽ animaduertere q
medicos eligere volunt,primò ad ætatẽ & experientiam.Eli-
gendi sunt medici ſenes & experti,nõ iuuenculi,vel tyro-
14 nes,ſm Ang.in l.j.§.pueritiam.ff.de poſtu. † vbi dicit, nõ esse
confidendũ de medico nouello,qa est occiſor parentũ. Nec
15 de † nouo aduocato,qa est litium cõſutor.¶†Sciendum aũt
16 est.quemlibet inexpertũ tyronẽ dici,ſm Vegetium de re mil.
17 Miles enim non exercitatus ſemꝑ tyro est.†Et dici ſolet,ꝙ plus
valet vmbra experti ſenis,q̃ eloquẽtia iuuenis, ſm Bal.in c.j.d
18 renun.& Ioan.de Ana.in rubr.de delict.puer. ¶†Laudo tñ,
ꝙ ſimul cũ antiquis & exercitatis eligat aliquis iuuenis medi-
cus, qa iuuenes ſunt cupidi gloriæ, & ꝓpterea cũ maiori dili-
gentia ægroti ſanitatẽ ꝓcurant. Antiqui aũt vt plurimũ ſunt
desides & remiſſi. Sicut de aduocatis dixit Spec.tit.de aduoc.
19 §.nono.ver.item cautus ſit antiquus.†Promptiores enim ſunt
doctores iuuenes, tanq̃ ex ſtudij fornace nouiter educti. arg.
20 c.liquidò. de conſecr.diſt.ij. Solent † etiam esse perſpicacio-
21 res, † qa memoria in iuuene tenacior est, iuxta illud Senecæ,
Solebat mihi bonæ fidei esse memoria,& q̃ ei concesserã citò
restituebat, nunc aũt ætate caſſata,& longa deſidia, q̃ iuueni-
22 les animos diſſoluit,q̃ noua audio.†Sicut ẽt in iuuene ſenſus
acutiores, & ad capiendum velociores,ſm glo.in l.Gallus. in
prin.ff.de lib.& posth.& in l.cùm qd.ff.ſi cert.pet.not.Pan.in
c.quoties.in iij.not.de test. ¶Scdò aduertant ad artis peritiã.
23 †Debet eũ medicus hr̃e ſciam medicinalem.l.j.ff.de decret.
ab ord.fac.& in ſcrinio pectoris tenere traditiones artis.c.ad
24 aures.de ætat.& qual. ¶†Sed qualiter ſciri poterit medicum
esse peritũ,cũ errores medicorũ ſepulti esse dicant, cum his,
quos interemerũt. Et ſi in eorũ manibus qs in fata concedat,
necessarias,ꝓducunt rones, quibus apertè oſtendunt, ꝙ vita
25 illius nõ erat vlterius ꝓtelãda. † Et hi ſunt, ſm Luc.de Pen.in
26 rub.de ꝓfe.& medi. q homines officioſiſſimè occidunt,† nã
ſm eum,medicina dr̃ ars,in qua plus valet cõiectura q̃ ratio.
& fuit dictũ Macrobij in Saturnal. ꝓpe fin.¶Sed absit ꝙ ego
27 detraham medicinali ſcientiæ & medicis eruditis, † quos ſal-
tem ꝓp necessitatẽ debemus honorare, vt hr̃ Eccleſiaſt.i 37.
nam publicæ necessitati sæpę conſulunt,& ſanitatem ægroto
28 restituũt,l.ſi. C.in quib.cau.ceſſ.long.temp.præſcrip. ¶†Im-
periti aũt medici nõ minus q̃ ſicarii odio ſunt habẽdi. Hi enim
sunt q rempubl.destruũt.l.illicitas. §.sicut. ff.de offic.præſid.
Hi sunt q iam mortuis,quos longa inedia ꝓdierunt, ſubiun-
29 culas faciunt,& delicatos cibos.†Hi ſunt,q vno collyrio om-
30 nium oculos ſanãt.c.ſi.xxix.diſt.& ibi gl.dicit,† ſic faciunt in-
docti Legiſtæ,q vnica ſolutione quæcũq; argumẽta reſoluũt.
Et ſi malũ medicũ volueris rationibus & opprobriis confu-
ſum reddere,ad Plinium,Senecam,Sidonium,& Fran.Petrar
31 cham recurras.¶†Cognoſcit aũt medici peritia,ſi ægritudi-
nis cãs ſciat exprimere,ſm Hypocr.in prologo Prognoſtico-
32 rum. † Et q ſe medicina peritũ esse affirmat, tria ſe ſcire præ-
ſupponit, videlicet in ſingulis ægritudinibus ꝓterita: i.vñ in-
firmitas originẽ traxerit.Præſentia:i.in quo ſtatu & gradu exi
ſtat ægritudo.Futura:i.vtrũ curabilis ſit,an mortalis,ſm Car.
Flor.in d.c.ad aures.ſed qs est hic,& laudabimus eum? Pauci,
quos æquus amauit Iupiter.¶Multi tñ ſunt,qui ſe peritos in
hac medendi arte ꝓfitentur, ſed an verũ ſit, Deus ipſe nouit,
se tñ vt eruditos exhibẽt, vt dr̃ in d.c.ad aures.& ibi not.Car.
33 ꝙ † licet medico ſe laudare. Qd plurimi faciũt,quibus,vt re-
fert Lucas de Pen.in d.rubr.de profeſ.& medi.nihil deesse vr̃
præter effectũ operis,ſi is desiderat. Ab eis ſingularũ rerũ nãs
ſanitatis & ægritudinis cauſas accipies,ipſi ægritudinis initiũ,
augmentũ,ſtatum,& diminutionẽ indicant. Quid plura? cùm
34 eos audio,vident mihi posse mortuos ſuſcitare.† Nec mirũ:
parabolani eĩ appellant, quia multas habent parabolas, ſm
35 gl.in l.parabolani.C.de epiſcop.& cler. ¶†Non puto tñ exer
cendos peritos medicos,q apud ignotos modicè ſe profiten
tur tenere medicinæ ſcientiam. Licet enim apud incognitos ſe
laudare: nam ꝓconſul in ſui commendationẽ transmittit ꝓ-
uincialibus literas,priusq̃ prouinciam ingrediat. l.obſeruare.
§.anteq̃.ff.de offic.proconſ. & apud Didonem ſe extollebat
Aeneas,dicẽdo: *Sum pius Aeneas raptos qui ex hoſte penates, Clas*
36 *ſe veho mecum fama ſuper æthera notus.* ¶†Crederem etiam, ꝙ
liceret ſe pro veritate laudare in præſentia ægroti volentis ſu
mere nocitura ꝯ mandata ipſius ad effectum, vt retrahat in-
firmum ad rectam normã viuendi,ſicut faciebat Paulus, q vt
infideles traheret ad catholicã fidem, palàm dicebat ſe habe-
re Spiritum ſanctum.c.ſicut enim. xxviij.q.j. Sic nos edocuit
dñs noſter Ieſus Chriſtus, dum dicebat: Sancti eſtote,qa ego
37 dñs veſter ſanctus ſum.c.tenere. xxxj diſt.¶†Peccant eĩ gra
uiter infirmi,q ꝯ medici præcepta ſumunt nocitura, qa ꝯ cha
ritatem faciunt,q̃ vult,ꝙ ſibi non noceant.c.ſi nõ licet.c pla-
38 cuit.xxiij.q.v.c.non æſtimamus.xiij.q.ij.† Sed nitimur in veti
tum.Et interdũ grauior est ſitis,q̃ febris,& doloris impatien-
tia ſæpe cogit patientẽ in ſeipſum ſæuire. l.ſi. §.ſi quis autẽ.ff.
de his q ſibi mor.conſciu. ¶Cognoſcitur etiam medici peri-
tia, ſi opportuno tempore nouerit languentibus medicinam
39 præbere. ¶†Nam ꝓpterea nimis vel retardata remedia non
ꝓfutura præſtant. c.cũ abſit. 50.diſt. Temporibus medicina
valet,data tpe,ꝓſunt. Et data nõ apto tpe vina, nocẽt: nã oĩa
tps habent, & ſuo tpe ſunt ſingula expedienda. c.qs ignoret.
xxxij.q.iiij.l.omnes iudices. C.de feriis.l.iuſtas.C.de iure fiſci.
40 ¶†Probat etiam medicũ habere ſciam, ſi nouis morbis no-
ua ſciat antidota ꝓparare.c.cæterùm.de iuram.cal.l j.de ven.
inſpic.Sciunt eĩ optimi medici ꝯ quemlibet morbũ ꝓgruam
41 inuenire medicinã.c.qualiter & qñ. §.verũ.de accuſ. ¶†Pru-
dens eĩ medicus cõſiderata qualitate pſonæ,cauſa infirmita
tis tpe, & loco medicinã adhibet opportunã. c.ſciẽdum. 29.
diſt.debet etiam experimẽta præteritorum ante oculos ſuos
42 ꝓponere, qa vt ſcribit Auguſt.ad Bonifac.†Cogunt nos mul-
tas inuenire medicinas multorũ experimẽta malorũ.c.vt cõ-
43 ſtitueret. 50 diſt. †Nec toties medicinã reiteret, ſi neceſſitas
non vrgeat. Toties eĩ reiterata nocet, potius q̃ ꝓſit. c.q̃uis.
44 de pœnis.diſt.iij. ¶†Tertiò, electores diligenter aduertãt, an
medicus ſit diligens,qa ſola ſcientia nõ ſufficit in medico, niſi
cũ ſcientia ſit coniuncta ſolertia.c.ad aures.de ætat.& qualit.
45 †& ibi not.Pan.tria ad faciendũ perfectũ medicũ esse neceſſa
ria: primò,ꝙ ſit eruditus: ſecundò, ꝙ experiat ſm artis tradi-
46 tiones: tertiò, ꝙ ſit diligẽs in artis exercitio. †Quæ tria etiam
exigunt in iuriſta conſulente: qui debet esse peritus: item de-
bet conſulere ſm cões opin. non aũt ſm ſophiſtas: tertiò de-
bet esse diligens in examinãdo bene factũ. ¶Medicus eĩ cir-
ca curã infirmi tenet oẽm diligentiam adhibere. c.tua nos.de
homic.& ibi Inno.& Ioan.de Ana.dicũt non ſatis esse, ꝙ me-
dicus præparet bonã medicinam,ſm canones phyſicales, niſi
etiam aduertat, ꝙ aromatarius non immiſceat qd pro quo,
& non conficiat medicinã ex corruptis,vel vetuſtiſſimis ſpe-
47 ciebus,q̃ magis nocere ſolent,q̃ prodeſſe.† Ideò concludunt,
ꝙ medicus debet esse præſens, quando aromatarius conficit
48 medicinam.¶†Item medicus videns infirmum in periculo
mortis, ſi vult, quã debet diligentiam adhibere, non debet à
latere infirmi diſcedere,quia ad cuſtodiam tenetur, nec excu
ſatur, etiam ſi alium minus idoneũ ad cuſtodiam dimiſerit,
ſm Hoſtien.in ſumma,de ætat.& qual.§.ordo.verſ.ex poſtſa-
49 cto.per text.in c.ea quę.de offic.archi.in arg. † Vbi aũt ægro
tus non est in diſcrimine vitæ conſtitutus, non tenetur medi
cus ad perſonalem cuſtodiam, ſed ſufficit ꝙ ægrotum viſitet
bis in die, & ei dictet regimẽ & dietã, ſm Hoſt.& Card.in d.
50 c.tua nos. ¶Caueat ergo medicus, ne tot ſuſcipiat curas, ꝙ
omnibus vacare nõ poſſit:nã pluribus intentus minor est ad
51 ſingula ſenſus.c.diuerſis fallaciis.de cler.coniug.†Sic aduoca-
tus in ſuo officio vt debet ſolertia, & ideò dum aduocatio-
nis officio incumbit, ad nullum aliud officiũ põt aſpirare, ne
cũ in vtrunq; feſtinet, neutrũ bñ peragat. l.nemo. C.de aſſeſ.
52 †Quartò ſup oĩa electꝰ debẽt aduertere ad mores medici,qa
oportet prius animas q̃ linguas fieri eruditas.l.magiſtros.C.d
profeſ.& medic. Et ideò Vlpianus alloquitur decuriones his
verbis, Certi de probitate morũ, & artis peritia medicos eli-
gatis, quibus vos veſtrosq; liberos in ægritudine corporum
cõmittatis. Ego aũt alloquor Auenionenſes, qui ſe ſuosq; li-
beros infirmitatibus committunt Iudæis perfidis & Chriſtia-
norum

norũ inimicis, nã ſi Chriſtũ perſecuti ſunt credendum est, ꝙ
nos ẽt perſequent,aſs ſi ꝑium creditis,eritis illis ſiſes,q Chri-
ſtum mendoſum & ꝓphetam asſeuerãt, ego aũt Chriſtianus
ſum,& agnoſco veritatẽ Chriſti dicentis. Si me pſecuti ſunt,
& vos perſequent. mortẽ ꝓfectò appetit qui à Iudæo ſanita-
tẽ exgrit, qa ſine auxilio Chriſti ſe ſanũ fieri putat c.qui ſine.
xxvij.q.ij.¶†Bonus medicus prius monet & inducit languen-
tem ad implorandũ auxiliũ Chriſti,ad cõfeſſionẽ,ad pniæ bñ
dictionẽ,q̃ viaticum appellamus.c.cũ infirmitas.de pœ.& re
mi.hæc quidr̃ docebit Iudæus, niſi in contẽptum Chriſtianæ
religionis? Et ſi tu ęgrotus patiaris redemptorẽ nr̃m Iudibrio
sẽ noĩari per Iudæũ mortalẽ peccas, & iõ in aſſidua ægritudi
3 ne pmanebis.¶†Prohibent.n.Iudæi nomen Chriſti inuoca-
re,qa illum,quẽ inuocant, negligunt & cõemnũt, ſm Bar.&
54 ſcrib.in ꝓœ.digeſt.†Sunt.n.Iudæi inimici nr̃i & crucis Criſti.
c.licet vniuerſis.de teſti.ergo Chriſtianus qui ſe Iudæo inimi
co ſuo cõmittit, vitæ renuntiat.l.princeps.C.de prin. agẽ.in
rebus.lib.xj.Fidei nr̃æ hoſtes ſunt Iudæi.c.in ciuitatẽ. & ibi gl.
55 de iud.blaſphemi noĩs Cri.c.j.c. cũ ſit nimis.eo.tit.†ac peio-
res & deteriores ſunt oĩbus gentibus & oĩbus ſodomitis.c.
nõne.j.q.j.¶Sed qđ qd rõnibus ꝓbendo ꝑſuadere Chriſtianis
56 ne corpus vitamq; ſuã credant Iudæis,†legeipſa ſub excõica
tionis pœna,ꝓhibitum est Chriſianis ne in eorum infirmitati-
bus vtant opera alicuius Iudæi. Audi ergo qd ſancta ſynodus
ſeptima diſpoſuerit,nullus eorũ qui in ſacro ſunt ordine,aut
laicus azyma Iudæorũ manducet,aut cum eis habitet,aut ali-
quem eorũ in infirmitatibus ſuis vocet, aut medicinã ab eis
ꝓcipiat, cũ eis in balneo lauet. Si verò q̃ſquam hoc fecerit, ſi
clericus ſit,deponat, ſi laicus ſit,excõicet.c.nullus.xxviij.qõ.j.
57 ¶†Reperio tñ ꝙ Fel.in d.c.tua nos.intellexit iſtud ꝓcedere,
vbi reperiant medici Chriani, ſed vbi non reperiant, tunc in
ſubſidiũ & ꝓp neceſſitatẽ excuſat infirmus,q implorat auxi-
58 lium à Iudæo.argu.c.diſcipulos.de cõſecr.di.v.¶†Expræmil
ſis ſatis edocemur ne perfidũ Chriianum in medicũ aſſume-
mus, qa mali Chriani deteriores ſunt q̃ Iudæi, cũ minus pec-
cet qui viã dñi non agnoſcit,q̃ qui poſt agnitã retrocedit.c.q
59 dam.de apoſta.c.ſi refugientes.de pœni.diſ.iiij.†Vir.n.ſcele-
ſtus,lippus est,nec cauſas morborũ poteſt diſcernere, qa car
nalis vitæ operatio illius ſenſus hebetes fecit, & illius oculos
carnalia deſideria obſcurarũt. Cuius.n.oculi ſtudere & recta
videre ꝓ ingeniũ poterant vſu prauorũ actuum alligantur.c.
hinc & enim ver. in lippis.xlviij.diſt.¶Sed medicorum vitia
60 amplius nõ execremur,ingramus virtutes.†Mãſuetus medi
cus esse dẽt,nec vlli magis ꝓuenit mãſuetudo q̃ medico. Nã q
vulneribus ſanandis peſtvino dẽt & oleo vti. Exẽplo Samari-
tani, q in vino mor ſum diſcretionis adhibuit, in oleo molli-
ciem pietatis. Per vinũ mundant putrida, ꝙ oleũ ſananda fo-
61 uentur.c.diſciplina.xlv.diſt.¶†Sobrietas & ſi ab oĩbus ſer-
uanda ſit à medico est maximè amplectenda, qa venter pin-
guis,& vino æſtuans facilè deſpumat in pniciem ægrotantiũ.
62 c.vj.die xxxv.diſt.¶†Pudicitia valde medicũ exornat.Luxu-
rioſus medicus à populo hr̃ odio, pudicus aũt oĩbus charus
exiſtit.c.ꝑter hæc.xxxij.diſt.in fi.Non enim ꝑt toto corde æ-
grotantibus medicari,q fœminarũ nexibus alligat.c.hoſpitio
63 lum tuum.ea.cã & qõ.†Caueant ergo medici ne in cura for
moſæ mulieris ſeſe verbo aut actu impudicos oſtendant nec
eãs morbi p candida brachia quærant.¶Nunc videamus qñ
mors infirmi ſit medico imputanda,& qua pœna puniendus
ſit, ſi eius culpa ægrotans occũbat. Pro expeditione huius q.
intendo cõmentari.l.illicitas.§.ſicut.ff.de offi.ꝓſid.Cuius te
nor ſequit. ¶Sicut medico imputari euẽtus mortalitatis nõ
dẽt,ita qđ per imperitiã cõmiſit,imputari ei dẽt:prętextu.n.
humanæ fragilitatis delictũ decipientis in periculo hoĩs inno
xium esse non dẽt.¶Vt ſenſus huius tex.pfectè habeat, for-
mabo quãplures qões ex qbus perfecta cognitio reſultabit.
64 Quæro igit primo loco, † an excuſetur medicus à caſu mor
tis infirmi quẽ curabat.rñdeo ſi quæ.ſ.dicta ſunt obſeruauit,
certũ est eum excuſari, vt dr̃ in primo rñſo huius tex.& quia
non est in medico ſemꝑ releuet vt æger.glo.in c.ad aures.de
65 æta.& qual.¶Et ſm Inn.in d.c.tua nos.ad hoc † vt mors nõ
poſſit medico imputari, quatuor ſunt neceſſaria. Primò quòd
offm medicandi ſibi cõgruat, id est ꝙ ſit laicus, non clericus,
aut religioſus, cui non ꝓuenit ars chirurgiæ.c. ſnam ſangui-
nis.ne clerici vel mona.& d.c.tua nos.Scdò,ꝙ ſm artis tradi-
tiones medicinam ægroto ꝓpinauerit.d.c.ad aures.Tertiò ꝙ
oẽm diligentiã adhibuerit.Quarto ꝙ ægrotũ informauerit
66 de oĩbus,q̃ ægritudini ꝑia ſunt.¶Quæro ij.† qua pœna pu
niri debeat medicus,ex cuius imperitia mortuus est ægrotãs?
Nam ei iſto caſu mors imputat, vt in ij.rñſo huius.§.¶Mart.
Silli.& Alb.de Roſ.hic dicunt medicum ex ordinem esse pu-
niendum.arg.l.reſpiciendũ.§.delinquunt.& q̃ ibi tradunt.ff.
de pœnis.idẽ tenet Augu.de Ari.in addi.ad Ang.in trac.ma-
lefi.in ver.fama publica.in vij.q.vbi arguit de iudice ad medi-
cum,nam ſecundũ eũ ſi iudex perimperitiam aliquem poſſue
rit ad torturam, & tortus ex tali tortura morietur, tũc extra
67 ordinem est puniẽdus.¶†In ꝑium, ꝙ medicus tenet pœna
hom icidii,& ſic legis Corn.de ſicariis, probari vr̃ ſic.Iudex q
de facto facit aliquẽ ſuſpendi,tenet ſiſtitudine ſuplicii ſm Bal.
in rub.C.de pœna iudi.qui malè iud.Et iſtud vr̃ voluiſſe glo.
in l.ij.ff.q̃ quiſq; iur.dum dicit idẽ in medico qđ in aſſeſſore q
per imperitiam cõſuluit.Facit qđ decidit Bar.in l.lege Corne
lia.ff.de ſica.¶Et iſtam partẽ tenuit Iac.de Are.qa in dolo vr̃
68 medicus,qui aſſeuerauit ſe peritũ in arte cũ nõ eſſet.† Taci-
tè enim ſe peritũ aſſeuerat, qui ſe in medicũ eligi patiẽ.l.Iulia
nus.§.qđ tñ.ff.de act.emp.l.ſi quis fundum.§.ſi qs vitulos.in
arg.ff.loc.& hoc dixit gl.in d.l.ij.Et qa non põt medicus alle-
gare imperitiam cũ ſe peritum aſſeuerat, vñr dicendum ꝙ ꝑ
dolũ ꝑia medicamẽta exhibuerit, ſi dolo occidit, ergo reus
69 est mortis, vt ꝯ ſubiicia.¶†Facit,qa medicus qui ſecuit p im
peritiã, tenet ex maleficio, non aũt ex quaſi maleficio, vt tene
tur iudex.l.ex maleficiis.in prin.& ibi gl.iuncto.§.ſi tñ iudex.
ff.de act.& obli.& bñ facit tex.in l.idem iuris.§.ſi.ff.ad leg.A-
quil.vbi dr̃ neminẽ dr̃e affectare id, in quo ſcit vel ſcire dẽt
70 imperitiam ſuam alteri nocitura.¶†Et hanc ſnam ſeruant
Aegyptii, vt ſcribit Herodotus de antiquorũ geſtis lib.ij. Ait
enim Aegyptica lex,Medici ex publico victũ ſumant, ægros,
ſm legẽ curent ab antiqs medicis cõprobatisq; ſcriptoribus
traditã,ſiqs normã ſacri libri ſecutus infirmu ſanare nequerit
omni caret culpa,ſi ꝑter ea,quæ libris continent, illũ curaue-
rit,morte puniat.¶Quid tenendũ? amplector primã partẽ
per tex.in l.iij.§.j.ff.de ſica,vbi dr̃, qui poculũ amatorium libidi
nis cã dedit,ex quo mulier quæ illud bibit deceſſit,releget nõ
pœna legis Corneliæ feriat.Sic dicendum vr̃ in medico, qui
animo ſanandi non necandi p imperitiã malam medicinã ꝓ-
71 pinauit.¶†Scdò,quia pœna homicidii non tenetur,niſi qui
dolum cõmiſit.l.cum aũt excipitur.ff.de ædil.edi.tradit Bart.
in l.quid ergo.§.pœna grauior.col.iiij.ff.de infa.do.Iaſ.in l.j.
col.pe.ff.de legib.vbi pña ad iſtud congeſſit, q̃ repetit in l.in
actionibus.ff.de in lit.iurando.& in l.iiij.§.qđ ꝓtor.ff.ne quis
72 eum q.& idẽ firmat Dec.conſi.9.p totũ.Impitia † aũt culpæ
adſcribit & nõ dolo.d.l.ſi quis fundum.§.ſi qs vitulos.ff.loca.
73 ¶†Hinc dicebat Alb.de Roſ.in d.l.ij.ꝙ iudex qui p imperitiã
decapitari iuſſit vñ vel plures,non est ipſe decapitandus, ni-
ſi probet dolus, qa in dubio potius ex imperitia q̃ ex dolo ꝑ-
ſumit iudicaſſe ꝯ ius. Qđ dicit facere ꝯ Cremonenſes,q decapitari fecerunt ſuũ prãtem. qđ est bñ notandũ.¶Nec ob.deci
tio Bal.in d.rub.C.de pœna iud.qa loquit in iudice qui de fa-
cto ſine debito ꝓceſſu ſuſpendi iuſſit hoĩem.& ſic potest in-
telligi qñ vt priuatus per dolũ iuſſit,nos logmur qñ ꝑ imperi
tiam iudicauit.¶Quod intelligas ꝓcedere, niſi ſtatuto cauet
ret ꝙ qui homicidiũ quocunq; mõ cõmiſerit, decapitet, tũc
ẽt qui plată culpã illud cõmiſerit decapitari poterit, ſm Sal.
74 in l.ij.col.iij.C.de noxa.& d.Iaſ.in d.l.ſi actionibus.co.vij.†Ex
his ſatis liquet medicũ esse reum mortis,ſi ꝑ dolum ægro de-
derit ꝑia medicamenta,ex quibus mortuus ſit.l.iij.in prin.&
Lege Cornelia.ff.de ſica.Et ita intelligẽda est deciſio do.Car.
Alex.in c.ab ſit.in fi.50.diſt.vbi vult medicũ de homicidio te
neri,& vti homicidã esse puniendũ. & ita ẽt tenuit Ang.in l.
75 neceſſarios.§.fi.per illũ tex.ff.ad Sylani.¶†Tertiò q̃ro an in-
firmus in dubio præſumat mortuus culpa medici? Rndeo ꝙ
medico facienda esse præſumptionẽ.arg.l. Herennius.§.caia.
ff.de euic.& bñ,ꝑbat in d.c.tua nos.& hoc exꝑsè vult Spec.
tit.de diſpenſ.§.iuxta ꝓpoſitionis.ver.itẽ exercẽs artẽ chirur-
76 giæ.per tex.in c.de occidendis.xxiij.q.v. ¶Quartò † q̃ro an
medicus, cuius negligentia mortuus est ægrotus tenet de hõ
micidio? Conſtat.n.medicũ ad exactam diligentiã teneri, vt
77 dixi.ſ.ver.tertio aduertant.¶†Br̃ videret idem concluden-
dum,qđ de imperitia dictum fuit ꝑ eadẽ fundamenta,nã ne-
gligentia ẽt culpæ aſcribit non dolo.l.idem iuris.in princi.ff.
ad leg.Aquil.Crederẽ diſtinguendũ inter negligentiam & ne
gligentiam. Quædam enim est negligentia quæ accedit mali
tiæ.c.per tuas.& ibi no.Pan.de teſtib.& iſto caſu ſi medico ex
malitia deſerat curã infirmi, pœna legis Corneliæ tenet, quia
dolo non caret. Diſſoluta.n.negligentia dolus est.l.magnacul
pa.ff.de ver.ſig.Et propter negligentiã diſſolutã ita degradat
ſacerdos, ſicut ꝓp delictum dolosè patratũ.c.dictum.lxxxiij.
78 diſt.¶†Duobus.enim modis probat medicum inſidiatũ fuiſ
se vitæ infirmi.Primò ſi illi adulterina medicamina ſcienter ꝑ
buerit.Scdò ſi tẽporib.opportunis neglexerit infirmũ cura-
re.l.neceſſario.§.fi.ibi, ſi vel iniuria vel inſidiis medici neca-
tus fuerit.ff.ad Sylla.& ibi ita expreſsè decidit Ang.¶In foro
autem poli, certum est medicũ qui negligit medere ægroto

Universidad de Deusto
Biblioteca

existenti in piculo teneri ac si ipsum occidisset. c.j.lxxxj. dist.
79 & ibi hoc clarissimè firmat. d. Card. Alex. ¶† An ãt medicus isto casu teneatur hſdibus defuncti ad damna interesse & expensas? Iac. de Are. in d.l. qua actione. §. fi. ff. ad legẽ Aqui, distinguebat. Aut infirmũ gratis curabat, & tunc non tenet, qa potuit qñ voluit curam relinquere. Aut erat sãlariatus de publico vel ab infirmo, & tunc tenet. ¶ Alb. de Ros. aliter & melius, vt puto, distinxit. Aut medicus assumpsit expresse curã illius, aut expresè dixit se nolle teneri ad visitandũ & curandum: aut nihil dixit, sed simpliciter incœpit illius curam hre, & postea deseruit vel neglexit. Primo casu constat eum teneri ad damna & interesse, ẽt si gratis medicabat, tanquam ægrotus videatur sui curam illi mandasse, & ipse mandatum susceperit, quo casu etiam de culpa tenet. l. à procuratore. C. manda. Sed o casu constat non teneri. Tertio casu perseuerare tenebat, quia incipiendo simp'r curam infirmi vr totum onus suscepisse, cum cura infirmi sit vnum totũ ꝓnexum. arg.
80 l. tres tutores. §. idem in eo. ff. de admi. tut. ¶† Scias etiam qꝫ magis peccare vr medicus si pp eius negligentiã moriat infirmus qꝫ si pp imperitiam, nã qui negligit facere iusticiam, tenetur ad totale interesse. l. iiij. §. eũ. ff. de dãno infec. & tñ qui iudicat ꝫ ius per imperitiam, solum tenet ad id quod iudici æquum visum fuerit; quod minus est qꝫ integrum interesse. l. si filius. ff. de iudi. insti. de obligati. quę ex quasi delic. in prin. Rõ esse ꝑt, qa negligentia non ita faciliter excusari ꝑt sicut imperitia, nisi forte imperitia esset supina, tunc. n. ad verũ interesse teneret, ſm gl. insti. de obli. quæ ex quasi delic. in prin. Alc. in l.
81 fin. in apostil. ad Bar. ff. de var. & exor. cogni. ¶† Quãto ꝫro qua pœna sit castigandus medicus, qui leuẽ infirmitatẽ fecit magnã, & breuẽ fecit longã per aduersa medicamẽta, vel akr,
82 vt ægroti bursam vacuaret. † Solent. n. auari medici multas excogitare fraudes vt languẽtes excorient, ſm Plinium iunio rem in princ. sui operis. ¶ Br rndeo arbitrio iudicis puniendũ esse. l. medicus. ibi, inciuile factũ præses prouinciæ coerceat.
83 ff. de var. & extraord. cog. ¶† An autẽ teneatur ægroto restituere pecunias extortas? Dicas qꝫ sic per d.l. medicus, vbi dicitur qꝫ ægrotus qui vendidit medico prædium compulsus pp medicamenta aduersa, officio iudicis obtinebit rescissionẽ contractus. & traditur per Bal. in l interpositas. C. de tran-
84 sac. ¶† Plus dixit Pan. in c. qa pleriqꝫ in x. q. post Inn. de imm. eccl. qꝫ medicus non solum in foro animæ tenetur restituere omne id quod vltra debitum accepit, sed etiam tenetur in foro fori, per tex. in d.l. medicus. quia oẽ datum medico vltra debitum præsumit datum pp sanitatẽ recuperandam, & pp
85 euitandum periculum mortis, quinimo ẽt tenetur ad dãna & interesse passa ex dilatione infirmitatis. l. idem iuris. & l. itẽ si obstetrix. §. j. ad l. Aduil. ibi, persuasum alicui medicamentũ infuderit, vel ore, vel clystere. Et si velis scire † formare libel-
86 lum ꝺ medicum, vide Spe. tit. de magistris circa fi. ¶† Ex istis bene sequitur qꝫ promissio facta medico per infirmum non est obligatoria, tanquam præsumatur meticulosa, & sic non licet medico pendente infirmitate pacisci cum infirmo sup salario, vt est tex. in l. archiatri. C. de profes. & medi. sicut etiã non licet aduocato pacisci de quota lit's l. quisquis. §. præterea. C. de postu. Sicut etiã nõ licet aduocato vllũ ꝺctum inire, vel vllum pactum facere cũ eo, quẽ ī propriã recepit fidẽ, neque iurgiũ ex industria protrahere. c. infames. §. pterea. iij.
87 q. vij. & d.l. quisquis, ¶† Et dixit gl. in d. §. pterea, qꝫ infamis est aduocatus, qui patitur se vinci in aliqua exceptiõe, vt asserat non posse soluere diutius cãm, nisi sibi augeatur salarium. Ad
88 ducit exẽplũ medici de quo in d.l. medicus. ¶† Sextò quęro an medicus cogi possit inuitus mederi. Rndeo qꝫ medicus lege præcepti tenetur, aliꝰ mortaliter peccat, & est ſm legem Dei reus homicidii, si infirmus moriat, quia mortẽ inferre cõ uincitur, qui eam cũ possit non excludit. c. j. lxxxiij. dist. & ibi do. Car. Alc. hoc pluribus cõprobat rõnib. poterit ergo com pelli per epm, vt à peccando desistat. c. nouit. de iud. Sed etiã credo qꝫ offõ iudicis cogi possit mederi & ægroto consule-
89 re. † Sicut doctor cõpelli ꝑt consulere litigantibus, ſm gl. in l. ij. C. de proxi. sacro. scri. & probat in l sancimus. C. de aduo. diuer. iud. vbi Bar. & Saly. no. licet Bal. ibi ꝺrium teneat & male, nam opi. gl. & Bart. est verior & magis ꝯis, ſm Fel. in c. si ꝓ debilitate. co. fi. de offi. dele. & Pari. de Put. in trac. de syndica-
90 tu. ver. potestas cũ esset in officio. ¶† Postquàm enim medicus offiñ medicandi assumpsit, vr posse compelli vt operas præstet, quia est munus publicum, qd quilibet inuitus subire tenetur. l. munerum. §. iudicandi. ff. de mun. & hon. & l. pe. §.
91 duo. ff. de vaca. mu. ¶† Sed quid si desperet de salute infirmi,
92 an tunc medicus ẽt tenebitur medicari? † Vr qꝫ non, quia doctor iurista nõ debet neq; arctari potest suscipere ꝓtectionẽ causæ desperatæ. l. rẽ non nouã. §. ꝓfoni. C. de iudi. c. si habes.
xxiiij. q. iij. & hoc ẽt dixit gl. in l. j. §. diuus. ff. de var. & extraor. cog. ¶ In contrariũ est ipsa veritas, quia medicus suscipiendo curam desperatã neminem lædit sicut aduocatus qui protegendo causam iniustam lædit aduersariũ, pares ergo nõ sunt termini, ſm S. Thomã. ij. q. lxxj. artic. iij. quẽ sequitur Fel. in c.
93 pastor. dis. col. iij. in fin. de iudi. ¶† Sed queritur an teneatur mederi gratis, an ita demũ si sãlariũ condignũ sibi prestetur? Videtur qꝫ gratis teneat, aliàs incurrat simoniã. Giezi. n. gratiã sanitatis Naamã Siro vendidit, eandẽ gram Eliseo vendicantẽ leprosus factus amisit. c. qui studet. j. q. j. & Prouerbiorũ. xxiij. Noli vendere sapientiã doctri. & intelligẽtiam, gratis
94 accepistis, gratis date. c. j. de magistris. ¶† In contrariũ facit, quia licet doctori vendere iustũ cõsiliũ, & aduocato iustum patrociniũ. c. non licet. xj. q. iij. l. vnica. C. de suffrag. Facit, qa si merces non esset, nemo studeret, nã metu inopię etiã iustitia deseritur. c. si quis. j. q. ij. c. habeat. xij. q. j. Nec facile inueniemultis ex militibus vnũ, Virtutẽ pretiũ qui putet esse suũ. & dicitur Prouerbiorũ xviij. De fructu oris replebit venter eius. & c. xij. de fructu oris eius qſq; replebit bonis. & dicit Sapientia. c. viij. Diuitiæ mecũ sunt. & dicũt iuristę. Dat Galenus opes, & sanctio Iustiniana. Ex alijs paleas, ex istis collige grana.
¶ Et ista pars verior est pro qua est tex. in c. nõ sanè. xiiij. q. v. Nã si doctor nõ tenetur gratis consulere, vt ꝺ. dixi, nec aduocatus postulare. l. j. §. ait prætor. ff. de postu. multo minus tenebit medicus gratis mederi, qa & si professorũ & medicorũ eadẽ causa videat iustior, tñ est causa medicorũ, cũ hi salutẽ hominũ agant, illi studiorũ curã. l. j. §. medicorũ. ff. de var. & extraor. cog. & ita tenent gl. & scrib. in d. c. qui studet. Pan. & alij in d. c. ad aures. de æta. & quali. ¶ Ad ꝓtraria rndet glos. in d. c. qui studet qꝫ medicus nihil debet recipere pro sanitate restituenda infirmo, cũ illud sit gratia. & ita ꝓcedat ille text. sed
95 pro labore suo licitè recipit, sicut ꝓfessor recipit salariũ pro suo labore, nõ ꝓ scientia quã docet. ¶† Qd facit ꝺ arrogãtes medicos, q supbè sanitatẽ pollicent ægrotis. c. qui. lxxxiij. dist. Nã sanitatẽ promittere nihil aliud est q gratiã polliceri, quæ non est in medico, sed in deo. c. porrò. ver. hinc autẽ, & ver.
96 nunqd medici resuscitabunt mortuos. de pœni. dist. j. ¶† Malè ẽt faciunt cõsultores & aduocati, q clientulo victoriã repromittunt. Quia victoria nõ est in aduocato, sed in iudice. l. j. ff. de aboli. & §. notandũ. ij. q. iij. nec semper laborẽ sequitur effectus. c. nisi cũ pridè. §. quippè. de ren. ¶ Itẽ respondet eadẽ gl. qꝫ nihil medico debetur ꝓ sanitate, sed pro honore. ꝓ qua facit tex. in d. c. nõ sanè. ibi, nec medico reddere volunt honorẽ suũ. Sic etiã propheta in signũ honoris munera recipit. c. iudices. j. qõ. j. Sic deus in signum honoris recipit decimas. c. decimæ. xvj. q. j. Et hac de causa quæ doctorib. debent honoraria dicunt, nõ mercedes. l. j. §. proinde. & §. in honorarijs. ff. de var. & extraor. cog. & dixi supra. in ij. parte princ.
97 ¶† Insuper dubitatur an medicus cui nota est cura & infirmitas absq; reuolutione librorũ teneat gratis curare. gl. in d.
98 c. nõ licet. mouet hãc dubitationẽ in cõsultore. † & tenet qꝫ teneatur gratis cõsulere. sequit Spe. de salario. §. sequit. de aduocatorũ salario. in prin. idẽ ergo dicendũ in medico. ¶ Sed in vtroq; ꝺrium verius est, & ꝓtrariũ tenet Io. And. in addi. Spe. loco palle. qa sequeret maximũ absurdũ, qꝫ deteriorisꝺditionis esset q bene laborabũt in studio, q̃ illi qui parũ in scholis & in studio insudarunt. Itẽ deterioris cõditionis esset vir practicus, promptus, resolutus, & ingeniosus, q̃ grossus, & inexpertus. Vnde concludo habendã esse rationẽ ꝓteritorũ labo
99 rũ. l. studiorũ labor. C. de assess. nec tam pro labore quàm pro honore honoraria debentur, vt statim dixi. ¶† Sed an pauperib. saltẽ teneatur gratis mederi? cõiter concluditur qꝫ sic. vt per Card. Alex. in c. j. lxxxiij. dist. Pan. & alios in d. c. ad aures, quia non debet apud medicum plus valere pecunia, quã
100 vita morituri. c. non satis. lxxxvi. dist. † Sic aduocatus tenetur gratis patrocinari pro pauperibus, & doctor gratis consilere, ſm Host. & Pan. in c. j. de offi. iud. & bene probatur in c. statutum. § insuper. in fin. de resc. lib. vj. nec aliter possunt saluari, quia absconduntur talentũ domini sui, secundũ Grego. sup homilia Matthæi. xv. ¶ Subdit Pan. qꝫ si recusauerint mederi vel patrocinari, iudex poterit eos cogere interdicendo sibi offi ium postulandi vel medicandi, vel aliàs mulctando.
101 sequitur Fel. in c. si pro debilitate. col. fin. de offi. dele. † Nec debent medici dedignari pauperibus succurrere, quia laudabilius est obsequi tenuioribus, q̃ turpiter seruire diuitib. l. archiatri. C. de profes. & medi. & ibi Io. de Pla. dicit qꝫ cura pauperum honestissima, cura diuitum spe præmij omissis pauperibus medico turpissima est. Nam in medico nulla debet esse
102 acceptio personarum, sicut nec in iudice. vt in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. eos quoq;. † Et si medicus salariatus de publ. non ita bene curet pauperes sicut diuites, cassari & expelli

expelli debet, secundum Bar. in d.l. archiatri. per illum text.
103 ¶ Sed quid † si infirmus non velit qꝫ medicus vadat ad eũ, an tunc teneatur mederi inuito? Respondent docto. etiam medicum teneri, quia infirmus recusans auxilium medici, præsumitur furiosus. c. fi. de succes. ab intest. l. quidam in suo. ff. de cond. instit. Furenti autem medicus, & pater filio indisciplinato tenentur medendo, ligando, cedendo succurrere. si autem eos negligant huiusmodi falsa mansuetudo crudelitas reputatur. c. ipsa pietas. xxiij. q. iiij. & pro hoc facit bonus tex. in c. j. & ij. v. q. v. Bona enim præstantur inuitis quando eorũ consulitur vtilitati non voluntati. c. & qui emendat. xlv. dist. & ita expresse determinat Spe. in tit. de salarijs. §. fi. ver. quid
104 si infirmus prohibet. & Card. Alex. in d.c.j. ¶† Sed pone qꝫ medicus dubitet an medicina sit profutura vel nocitura, an tunc debeat propinare infirmo ipsam medicinam? Inno. & Io. de Ana. in d.c. tua nos. dicunt qꝫ nõ, aliàs peccat, quia melius est hominem relinquere in manu creatoris quàm ipsum
105 exponere dubitabili medicinæ. ¶† Sed pone qꝫ in manibus medici moriatur infirmus, qui medicus intra annum luctus contraxit matrimonium cum relicta per defunctum, an ex hoc suboriatur indiciũ contra medicum qꝫ insidiatus fuerit vitę defuncti? Videtur qꝫ sic, ex eo qꝫ tam repente traduxit relictam defuncti. Sicut tutor qui ante xxv. ann. traducit in vxorem pupillã suã, ꝑsumitur suspectus de dilapidatione. l. si patris. & l. pen. C. de interd. matri. Et qꝫ suboriatur aliqualis suspicio ꝓtra medicũ ꝓtrahentem matrimoniũ cũ vxore defuncti ẽt post annũ luctus, tenet gl. in c. cõcubuisti. xxxij. q. vij.
¶ Ex hac tñ suspicione sola non credo medicũ torqueri posse, nisi aliæ vrgentiores cõiecturæ cõcurrant, puta si añ mortẽ mariti adulterabat eius vxorẽ. arg. eorũ quę no. in l. j. C. de mul. q̃ prop. ser. nup. Vel si constaret qꝫ aduersa medicamẽta ægroto dederit, vel per incuriã ipsius æger mortuus fuerit, tunc præsumptio oriret ꝓtra medicũ salrẽ sufficiens ad tortu
ram. l. necessarios. §. fi. ff. ad Sylla. Et ex qualitate personæ medici, & vxoris defuncti etiã coniectura probabilis sumi posset. l. nõ omnes. §. à Barbaris. ff. de re mil. ¶ Sed iam de sãlarijs medicorũ aliqua discurramus. Spe. in tit. de salarijs. §. fin. plu-
106 res qõ. formant, nos quasdã alias subnectemus. † dicit Spe. medicũ non esse maioris authoritatis q̃ sit obstetrix. per text. in l. fin. in prin. C. cõmu. de leg. vbi obstetrices & medici pari
107 æstimatione, id est. xl. solidis ꝓ quolibet appretiantur. † Et sic sentit Spe. qꝫ non est dandũ medico maius salarium quã vni obstetrici. quod ẽt sensit gl. in c. nõ sine. xiiij. q. v. & Fel. in d.c. tua nos. & videtur probari in d.l. fi. Nã si est tanti valoris serua obstetrix quanti seruus medicus, nõ videtur qꝫ plus lucretur medicus quàm obstetrix, alias pluris æstimaretur. l. si
108 quid vẽditor. ff. de ædil. edi. ¶ Sed ꝺ nunquã istud crederẽ, vñ puto qꝫ tex. ille sanè sit intelligendus, videlicet, qꝫ loquatur de medico seruo, q vnam morbi speciẽ tantũ nouit curare, vtsunt articularij, dẽtarii & similes q ẽt medici noiant. l. j. §. j. ff. de var. & extraor. cogni. & ꝺ. dixi. isti bñ æquiparantur obstetricibus q̃ puerperijs tantũ vacant. Sed Physici qui norunt omniũ ægritudinũ causas & remedia, absit qꝫ eos pares esse
109 obstetricibus dicamus. † nam si liberi sint æquiparantur ꝓfessoribus liberaliũ artiũ, maximè quantũ ad salaria, vt dicitur in d.l. j. §. i. & eadẽ gaudent ĩmunitate qua legũ doctores. l. nec
110 dicos. C. de profe. & medi. ¶ † Et medicus Papæ vel Imperatoris æquiparat duci ſm Bar. in l. j. C. de comi. & arch. sacri pa
111 la. † Et si eiusdẽ dignitatis esset obstetrix, sequeret qꝫ obstetrix reginæ esset adæquata ducissæ, quod nullibi legit. ¶ Secun
112 dò † quæro an medicus salariatus de publico possit ab infirmis aliquid recipere? Breuiter respondendũ est qꝫ nõ per tex. in l. archiatri. & ibi not. Bar. C. de profe. & medi. & idem
113 dicunt Inn. Pan. & alij in c. j. de post. ¶† Sed dubitatur an possint recipere à sponte dantibus? Ang. & Io. de Pla. in d.l. archiatri. rndent sponte oblata licitè recipi. & idẽ sentit Lucas de Penna, dũ exponit verba illius text. qui sani sunt. f. circa ægrotos. sequit Io. de Ana. in c. tua nos. de homic. ¶ Contrariũ tenet Fel. in d.c. tua nos. per ea quæ scribit Bart. in l. iniutus. §. fi. ff. de reg. iur. vbi tenet qꝫ si notarius salariatus de publico prohibeat ex forma statuti pro scripturis aliquid recipere, nõ ẽt poterit aliquid recipere à sponte dantibus. Sed ista
deci. nihil obstat, quia procedit qñ notarius expresè ꝓhibet quicq̃ recipere, nos loqmur in casu quo medicus fuit simpliciter salariatus, & tũc querimus an possit salariũ recipere ab infirmis. Vnde fateor qꝫ si ex cõuentione medicus ẽt ꝓhibitus aliqd recipere, qꝫ ẽt à sponte dantibus nõ deberet accipere, qd etiã voluit Ioan. de Pla. in d.l. archiatri. Mouet ẽt Feli. quia infirmi & eorũ cõsanguinei erubescunt nihil offerendo vnde si liceret recipere oblata, de facili induceretur cõsuetudo dandi & recipiendi. ¶ Ista ratio etiã cõcludit stante prohibitione, sed vbi nulla est prohibitio, nihil est qd ꝓponat quare
114 cõsuetudo sponte dãdi induci nõ possit. ¶† Plus dicerẽ qꝫ stante cõuentione de nõ recipiẽdo qui cq̃, nihilominus medicus post restitutã sanitatẽ infirmo poterit recipe spõte obla-
115 ta, † sicut is q mutuauit gratis post dissolutũ mutuũ, licitè
116 suscipit, qd sibi spõtè offert, ſm gl. in c. ꝑsuluit. de vsuris. † Sicut ẽt notarius ẽpi, q nihil debet exigere ꝓ instrumentis ordinũ collatorũ. c. j. de simo. tñ post reddita instra licitè ea recipit q̃ ordinati spõtè offerũt, qa nõ ex ambitis petitione pro
117 cessit oblõ. c. sicut epm. j. q. ij. † Sic ẽt iudex post laã sniam licitè recipit qd sibi liberaliter offert, ſm Gemi. in c. statutum.
118 §. insuper. de resc. lib. vj. ¶† Et ista notanda sunt ad aduocatũ salariatũ de publico, vt nõ possit recipere quicquàm à particularibus litigantibus, ſm Ang. & Ioan. de Pla. in d.l. archiatri. Qd verũ est si sit de publico salariatus tam pro causis cõitatis, quã singulariũ psonarũ, secus si ꝓ causis cõitatis tantũ.
119 ¶† Sed iterũ dubitatur an medicus salariatus de publico & prohibitus aliqd recipere, possit q̃ à sanis offerunt acceptare? Inn. & Card. in d.c.j. de postu. dicunt à sanis oblata licitè recipi ꝓ tex. in d.l. archiatri. & qa ꝓ sanis nõ est salariatus de publi.
120 † Nõ. n. sanis opus est medico, sed malè se hũtibus. c. multi. ij. q. j. ¶ Sed tu cõsidera qua ex causa sani offerant, nã si ꝓ conseruanda sanitate hoc faciunt, decisi sta de plano procedit, sed si offerant ꝓ infirmitatibus futuris, tunc stante prohibitione qꝫ aliquid nõ recipiant ꝓ curis ægritudinũ, videretur qꝫ etiã à sanis non sit quicquã accipiendũ, quia violatur finis & causa ꝓhibitionis, qui finis regulat actus agendi. l. verũ. de furtis. & qa ꝓhibito vno censentur oĩa ꝓhibita ꝓ quæ peruenitur ad illud. l. oratio. ff. de sponsa. nec vna via cõcedi debet quod alia
121 via ꝓhibitũ est. c. cũ quid vna via. de reg. iur. ¶† Et no. qꝫ sanus malè facit viuẽdo medicinaliter, ſm Inn. Car. & Io. And. in d. c. tua nos. qa omnia sana sanis, & quãplura insana ægro-
122 tis. † Non tñ male faciunt sani, si. xxiij. die Febr. faciant sibi sanguinẽ minui, quia secundũ Io. And. post Vincen. non pos sunt postea mori illo anno ex febrili distemperatione, dicento ab Angelo hoc fuisse reuelatum. sed d. Ant. & Pan. in c. cũ ad monasteriũ. de statu reg. dicunt istud non indigenti non expedire, quia ex diminutione sanguinis diminuitur vita hominis, ſm traditiones peritorũ. ¶ Et sicut medicus salariatus de publ. põt à sanis oblata recipere, ita aduocatus stipendiatus à cõmunitate poterit à non litigantibus oblata munera
123 acceptare, ſm Host. & Car. in d.c.j. ¶† Tertio quero, medicus conductus fuit à cõmunitate ꝓ certo annuo salario vſq; ad tres annos, finito cõductionis tpe ꝑseuerauit in curando infirmos, in omnibus & ꝑ omnia ꝓut tenebatur virtute præcedentis conductionis. Nunc dubitatur an censeatur renouata locatio & cõductio, ita qꝫ sibi cõpetat actio cõtra cõmunitatẽ, an vero teneat agere cõtra eos quos curauit? ¶ Vr qꝫ cõtra cõitatẽ nulla cõpetat actio medico. Nõ. n ex parte cõmunitatis ꝑt dici renouata locatio, qa sola patientia non implet ꝓtractũ locationis, sed requiritur aliud, vt declarat Bart. in l. itẽ queritur. §. qui impleto. ff. loca. & in l. si mora. ad fi. ff. sol. matr. Plus dixit Bart. in d. §. q impleto. qꝫ si conductor prædiorũ ipsius cõmunitatis finita locatione perseuerauit in tenuta, nõ tñ censet renouata locatio nisi probet qꝫ illi qui habẽt ptãtẽ locandi sciuerint & passi fuerint, quãtomagis idẽ dicendũ vr in casu nro, in quo ẽt qꝫ habentes ptãtẽ cõducẽdi medicũ sciuerint & passi fuerint: tñ medicus nõ videt ꝑseuerasse in aliquo actu ꝓductionis quantũ ad cõitatẽ, qa aliud singuli, aliud vniuersi. l. sed si hac. §. q manumittit. ff. de in ius vo.
¶ Contrariũ determinat Soc. cõsi. 196. Circa prsentẽ. lib. ij. Mouet primo, qa ægroti ꝓ eorũ curis nõ soluentes nisi quæ prius durante locatione soluebãt, nõ tantũ ex patientia, sed etiam ex actu positiuo solutionis consensisse videntur, ergo renouata erit locatio. Sed parcat mihi, istud nihil est, qa licet ægroti fecerint actũ positiuũ, q̃ quẽ vnà cũ patientia renouata esset cõductio, si ptãtẽ cõducendi habuissent, tñ cũ ipsi nõ habeant potestatẽ vllam medicum conducendi noĩe cõmunitatis nullo modo dici põt renouata ꝓductio, ſm Bar. in d. §.
124 q impleto. ¶† Secundò mouet qa medico debet salarium etiã si cõuentũ non sit. l. j. § j. ff. de var. & extraor. cog. tradit ꝑ Bal. in l. j. C. mãdati. Istud ꝓcedo, sed dico qꝫ debet ab eis quos curauit. c. nõ sine. xiiij. q. v. & d. §. j. vnde à particularibus debet nõ ab vniuersitate. ¶ Tertiò mouet, qa ſm Barto. in d. §. qui impleto. licet locator operarũ nõ possit agere virtute ta citæ reconductionis, quia sola patientia nõ implet cõtractũ, saltẽ potest agere actione neg. gestorũ. Sed nõ aduertit Soc. qꝫ Bar. loquit qñ locator ptitit operas ad vtilitatẽ primi conductoris principaliter, tũc qa eius negotia principaliter gessit ꝓtra eũ cõpetit actio neg. gestorũ. In casu aũt nro medicus principaliter gessit negotia eorũ quos curauit. Nec dici põt

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ in aliquo gessit negotia vniuersitatis prīcipalr, qa aliud sin
guli, aliud vniuersi. ¶ Vltimò mouet quia saltē ex æquitate si
bi competit actio.l.si me & Titium.ff.si cer.pe. Sed verū dice
ret, si medico actio non competeret, q̄ eos quos curauit, sed
cum habeat p̄ eos actiones saluas, d.§.i. cessat ætas d.l.si me
& Titium. cuius remedium est subsidiariū, vt ibi no. Verior
ergo vr p̄ria opi. nisi medicus probet q̄ regentes hītes ptā
tem recōducendi ipsum, sciuerint eū mederi vt prius, & pas
si fuerint, tunc fortè ex æquitate desendi posset opin. Socy.
¶† Quartò q̄ro si medicus ñ sit salariatus de publi. quo cā
su merces sibi debetur ab infirmo, an tunc sibi debeat solui
in prin. an in medio, an in fin. curæ? Medici dūt à prin. sibi eā
satisfaciendum. Dicit enim Roff. q̄ ita cantat medicinæ a
phorisinus. Dum dolet infirmus, medicus sit pignore fir
mus. & dicit Ioan. Andræ. † dum dolor est accipe. quia
passato lo ponto, gabbato è lo santo. ¶†† Aegroti ät dicunt
satisfacere velle in fine, quia consueuerunt medici expleto sa
lario infirmum derelinquere. l. Thais. §. Lucius. ff. de fideic. li
be. Et q̄ in fi. soluendum sit salariū medico tenent Inn. Car. d.
Ant. & alii *cōiter* in c. pp. de locā. & Spec. ti. de salariis. §. nunc
ät de procuratorū, ver. fi. & ita ēt concludit d. Ias. in l. diē fun
cto. col. iij. ff. de offic. assess. p̄ tex. in d. l. archiatri. & qd̄ ibi not.
Bar. Sed ille tex. nihil facit, quia loquit q̄n medicus est salaria
tus de pub tunc verum est q̄ durante infirmitate nihil potest
recipere, sed nos loquimur in medico non salariato de publi
co. ¶ Vnde recurrerē ad consuetudinem, qua cessante distin
guerem vt in aduocatis distinguit Bart. in d. l. i. §. diuus ff. de
var. & extraor. cog. † Valet enim argm̄ de aduocatis ad me
dicos, quia aduocati dr̄ medici animarū, ſm gl. in c. cæterū,
& ibi Pan. de iuramen. calum. & vbiq; de medico corporum
ad medicum animarum & e3 arguūt canones, vt patet ex his
quæ. s. dixi, & quę. j. subiiciam. † Quintò q̄ro an medico fo
rensi, cui constitutū fuit certū diurnum salariū, debeat salariū
pro eo tpe quo stetit in itinere? Br̄ dicendū est q̄ sic, vt est tex.
ad hoc sing. in l. qd̄ nisi. §. ex p̄uincia. ff. de op̄is liber. quem ibi
ad hoc inducit Barto. & reputat sing. Lud. sing. ecclxxxvj. qd̄
incipit, Medico exñti & sequitur Io. de Ana. in d. c. tua nos.
& ibidem voluit gl. in l. desertorrm. §. si ad diem. ff. de re mili.
& idem in aduocato dicit Bal. in l. j. C. de suffra. & Feli. in c. j. ad
fin. de libe. obla. ¶†† Sed quid si medicus vel aduocatus à do
mo discedat hora iam tarda, an consequi debeat salarium p̄
integro die. Bald. in l. liberti. col. iiij. C. de ope. li. tenet q̄ non
per tex. in l. ij. ff. de ann. lega. ¶ Contrarium tenuit Bar. in l. de
diuisione. in fin. formans quæstio. in ambasiatore. ff. soluto
matrimo. per text. in l. iiij. ff. de verborum signi. & cum Bart.
transeunt Imo. Are. & d. Ias. ibi. sequitur Mar. Lau. in tract. de
leg. prin. ver. xv. Sed opi. Bal. sequitur Lud. Ro. & fuit ēt opi.
Dy. quæ æquior vr̄, & possem hic instare circa intellm. d. l. iij.
& circa intellm. d. l. ij. sed modum eorū, qui tractatus faciunt
excedere, si circa talia immorarer. ¶†† Sed qd̄ si occurrat dies
feriata in honorem dei, an p̄ ea die medicus possit salarium
petere? Vr̄ q̄ sic, quia cōcessum est medico mederi ēt die Dñi
co, vt hr̄ Io. vij. c. & expresse per d. Iac. Aluaro. in prælu. feu.
col. ij. Obseruatio enim festorū non impedit ea q̄ ordinant
ad hominis salutē ēt corporalē, ſm beatū Thomam. q. xlj. ar
tic. fin. Si ergo opus medendi licitū est, cur etiam licita nō erit
perceptio mercedis quæ debetur pp̄ operas? sicut ruriculis q̄
festis diebus instante necessitate intēdunt agriculturæ, vr̄ debi
ta merces. c. licet. de feriis. ¶ In contrarium facit, † quia om
nis Christi actio nra debet esse instructio. l. & hoc Tyberius.
ff. de hære. insti. c. significasti. de elec. Sed Christus medicus gra
tis curabat sabbato, ergo idem faciant medici. ¶ Ego putarē
q̄ medicus non possit petere salarium pro ea die, quia pe
tendo tacitè asserit pp̄ præmium fecisse die festo opus ser
uile, qd̄ facere non licet, vt hr̄ Leuiti. xxiij. Opus seruile sabba
to ne feceris. † Sic doctor iurista non licitè petit honorariū
pro consilio, qd̄ fecit diebus festis, quia studere & consulere
pp̄ lucrum diebus festis, opus est seruile, ſm Hostien. Car. dūm
Ant. Pan. & alios, in c. i. de feriis. & Aluaro. in prælu. feu. Sed si
sponte sibi offeratur, licitè recipit. quia multa honestè capiū
tur, quę inhonestè petuntur. l. j. §. pinde. ff. de var. & extraor.
cogni. Et quia si quis principaliter propter bonum finem o
peretur diebus festis, non peccat, etiam q̄ accessoriè & in con
sequentiam consequatur lucrum. c. fi. de magist. ſm Pan. in d.
c. j. Sanctificent ergo doctores & medici festa Dei cum animi
veneratione. ea ät sanctificabimus si Deo vacabimus. c. ieiu
nia. de consecra. disti. iij. Deo aūt vacabimus, si ægrotis sanū
remedium, & quærentibus iustum consilium ad gloriam altis
simi dabimus. ¶†† Sed p̄one q̄ medicus visus sit fœlici diplo
mate, quia venit ad infirmum in vno die, & ſm distātiam de
bebat morari p̄ dies tres, quia distabat miliaribus sexaginta. l.
iij. ff. de verb. signi. c. cupientes. §. qd̄ si per viginti. de electio.
li. vj. an tunc debeat habere salariū triū dierū vel vnius tantū.
Videt q̄ pro vno die tantū, ga salariū tpe cōmensuratū fuit,
ergo vitra tēpus nō debet. l. Seio. ff. de annu. lega. p̄ quē tex.
dixit Bal. in d. l. Lucius. §. à te peto. ff. de leg. i. q̄ si princeps de
dit salarium ambasiatori pro vno mense, & ipse reuersus fue
rit in tribus hebdomadis, q̄ tenebitur restituere quartā par
tem. sequitur Marti. Laud. in tract. de leg. principum. ver. xv.
¶ Contrarium q̄ debeat habere salarium trium dierū tenet
expresse glo. in l. eos. §. fi. ff. de fal. sequitur Imo. in l. cōtinuus.
§. cū ita. ff. de verb. obli. & ibi etiam Aret. & do Alexan. in d.
l. de diuisione, in prin. Albe. de Ros. in d. §. à te peto. vbi distin
guendo concordat opiniones. Aut ratione laboris fuit cō
stitutū salarium ad numerum dierum, & tunc quia medicus
itinerando tantum laborauit vno die, quantum fecisset alius
tribus diebus, etiam triū dierum salariū consequi debet. Aut
fuit constitutū certū pretium ratione expensarum faciendā
rum singulo die per medicū vel ambasiatorem, & tunc pro
vno die tantū consequitur salarium conuentū; p̄ qua distin
ctione allegat tex. in l. antepe. §. cum inter. ff. mādati. Aut fuit
constitutum salarium ad ratam mensis vnius, & tunc si infir
mus citius liberatur, non habebit salarium nisi ad ratā tpis. &
ita procedant no. in d. §. à te peto. ¶ Vlterius † dubitatur,
quid si medicus in itinere infirmetur, an debeat habere sala
rium pro tanto tempore, quo domum reuerti possit? Bartol.
Alb. Ang. & *cōmuniter* doct. in l. si cui. §. trādi. per illum tex. de
terminant q̄ sic. ad idem facit tex. in l. h. §. penul. ff. ad legem
Rhodiā de iactu. nam seruire dicitur medicus, ēt eo tpe quo
sterit infirmus. l. cū heres. §. Stichus. ff. de statu libe. & ibi Alb.
¶†† Quid aūt si equus ductus à medico sibi derobetur in
itinere, an sibi ad pretiū competat actio p̄ra infirmum? Fely.
in c. j. de libel. obla. respondet q̄ non, alleg. Bal. in l. nihil. ff. de
rei vend. quē nō reperi istud dicere. ¶ Sed quid † si medicus
recepit salarium pro curanda podagra alicuius q̄ paulo post
fuit occisus, an teneatur restituere salariū? Breuiter casus est
decisus q̄ non in l. pen. C. de condi. ob cau. de quo dic, vt ibi
per doct. & per Bar. & alios in l. si vno. §. ităq; cum quidam. ff.
loc. ¶ Insuper † quero, medicus cum infirmo conuenit de
certa mercede sibi p̄standa post liberationem, vel conue
nit cum republica curare infirmos tempore pestis, liberatur
infirmus, sed illico recidiuat, vel cessat pestis per aliquot dies,
sed breui reuertitur, dubitatur, an medicus pro eodem mer
salario teneatur iterū curare? Videtur q̄ nō, quia obligatio
secuta liberatione fuit extincta, ergo amplius non potuit re
uiuiscere. l. qui res. §. aream. ff. de sol. ¶ In cōtrarium facit, ga
non dicitur infirmitas discessisse, quæ cito redijt. l. diuortiū.
ff. de diuor. registr. de pœn. dist. j. c. diuortiū. ¶†† Istam. q̄ for
mat Spe. tit. de salarijs. §. fi. & determinat q̄ si incontinenti re
cidiuauit vel reuersa est pestis, q̄ iterum pro eodē salario te
neatur curā suscipere, quia non dicit liberatus qui incontin
nenti recidiuat. † Et sic vult Spec. q̄ recidiuans incontinen
ti præsumat ex causa & radice p̄cedentis infirmitatis reci
diuasse, qd̄ etiā voluit Bar. in l. Martius. per illū tex. ff. loca. Et
ibi ēt glo. q̄ vult q̄ si podagra, à qua medicus promiserat pa
tientē liberare, breui reuertatur, cōpetit infirmo actio ex cō
ducto, ga medicus nō extinxit angustias infirmitatis, sed eas
cessare fecit tm̄. argu. l. qui tertiana, aut quartana febre. ff. de
ædi. edic. Et dicit ibi Pau. de Cast. q̄ podagra breui reuersa p̄
sumitur processisse ex primis humoribus, si ex interuallo, p̄
sumitur ex nouis & ex mala custodia prouenisse. Idem deci
dit Io. And. in reg. q̄ tractus. de reg. iur. Idem tenet Io. de Imo.
& Ale. in l. si ita stipulatus essem abs te. ff. de ver. ob. idem con
cludit Fel. in d. c. tua nos. de homi. & fuit de mēte glo. in c. ad
huc instat. in ver. centies. de pœni. disti. iij. ¶ Pro qua distin. bñ
facit qd̄ decidit Io. And. in add. Spe. tit. de emp. & vēd. §. scie
dum. ver. de illo. vbi decidit q̄ † si equus intra triduum mo
riatur, præsumitur, q̄ tpe vēditionis vel locationis morbosus
effet: secus si ex interuallo longo. sequūtur Imo. Alex. & *cōiter*
scribūt. in l. si qs cū alr. ff. de ver. ob. de quo p̄ Bal. in l. ij. ī ij. q. C.
de rescin. vend. ¶†† Sīr si vulneratus intra modicū tempus
moriatur, p̄sumit mortuus ex vulnere, secus si decedat lōgo
interuallo post, ſm glos. in l. j. C. de emēd. seru. quā dixit sing.
d. Ias. in l. lecta. col. xiiij. ff. si cer. pet. Sed est gl. consocia in c. ij.
per illum tex. de cle. percus. & ibi Pan. dicit istud vltimum esse
verum, si is qui ex interuallo occubuit, visus fuerit aliquando
à vulnere conualuisse, secus si semp vulneratus in deterius p̄
cessit. & tandem mortuus est. De quo stādum est iudicio me
dicorū. ſm Bart. in l. fi. ff. de sica. Alex. consi. 148. excellentissi
me domine. lib. ij. Anch. consil. 489. in casu præmisso. Cæp.
consi. 28. & consi. 92. per totū. & consi. 41. colū. v. & pleniùs
per Fel. in c. presbyterum. de homi. vbi post Sal. in d. l. j. optimè di-

mè distinguit. ¶ Prædicta vera sunt, nisi constaret q̄ culpa ip
sius ęgrori recidiuasset, per tex. in d. l. martius. vbi promissor
non tenetur reædificare opus qd̄ constat terremotu & non
vitio operis destructū fuisse. ¶ Idem dūt de equo † mortuo
incontinenti post emptionem, vt non teneat vēditor, si con
stet mortuū, quia comedit herbas veneno sas, vl̄ qa nimia iti
neratione oppressus fuit, ſm d. Ale. ī d. l. si quis cū alr. Et iō si in
firmus iam liberatus indulserit appetitui nimium comeden
do vel bibendo, nō teneretur medicus mederi, nisi sibi nouū
cōstituatur salariū. Quia ex † crapula solent omnia morbo
rum gña prouenire, & ex ea p̄sumitur liberatum recidiuas
se. c. ne tales. de consec. dis. v. vbi Hier. alle. Hippoc. in aphoris
mis. & Galenum Hipp. interpretē doctiss. qui atheltas quorū
vita & ars sagina est, non posse diu viuere nec sanos esse, nisi
gulæ impatientia remedium afferant, & qd̄ turpiter ingesse
rant, turpius eiiciant. Et dr̄ ecclesia. cxxvij. in fi. pp̄ crapu. pluri
mos vitam cum morte cōmutasse, abstinentes ät elongasse vi
tam. & ſm Hier. ad Rusticum, multæ ex deliciarū epulis mole
stiæ gñantur. ¶†† Idē fortè dā esset, si infirmus post recu
peratam sani. illico ad vomitū reuersus esset, puta ad vsuras,
cōcubinatū, vel blasphemias, nā præsumendū esset, q̄ pp̄ eius
scelera recidiuauerit non culpa medici. arg. c. q̄ris, de consec.
dist. iiij. & coram quę dixi. s. in iij. speciali. ij. partis prin. ver. ad
uerte tñ. ¶ Sed dubitat q̄n dicat incōtinēti si firmitatē rediisse,
vel ex in terualllo? Br̄ nō potest dari certa doctrina. ergo arbi
trio iudicis relinquendum. l. j. ff. de iu. deli. l. si ita, quis. §. Scia.
ff. de verb. ob. c. de causis. de offi. deleg. vbi multa ad hoc re
duxi. & ita in proposito nō dixit Pan. in c. ij. de cleri. percus
so. Et dicit do. Alex. in d. l. si ita stipulatus essem abs te, in fi. q̄
iudex se à peritis informabit. Pestis ät si intra quadraginta dies
resurgat, præsumit ex eā veteri renouata, ita vulgò circunfer
tur, † & ab experiētia edocti sumus. Sed qa chirurgi & me
dici deputati tempore pestis ad curandos ægros certi de sala
rio desides sunt, & nisi noua salaria offerant, infirmi deseruntur, & hac de causa differt contagio, & plures moriuntur, qui
sanarent, vtilius esse puto cōstituere salariū medicis p̄ nu
mero eorū q̄ curant ab eis, & dar maius salariū p̄ eo q̄ liberat,
q̄ p̄ eo q̄ moritur, puta p̄ quolibet liberato aureū, p̄ quolibet
mortuo florenum. Sic, vt intelligo, fecerunt Aurai enses,
& benè sibi profuit, quia cito euaserunt hanc calamitatem,
& pestiferatorum amplus numerus euasit. Insatiabilis enim
cupido auri vrget medicos ad liberādum quantum in eis est,
cum videant maius prēmium sibi præparatum pro liberatio
ne quàm pro morte. l. j. C. quib. ex ca. fer. pro præmio lib. ac
cip. Ad omnia † enim miseros mortales cogit auri sacra fa
mes. l. si quēquam. C. de epi. & cle. & † respublica si sibi vide
bitur, poterit soluta repetere ab his saltem qui liberati sunt
actione neg. gest. l. Pomp. ff. de neg. gest.

Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Remedium optimum & efficacissimum contra pestem.*
2 *Aqua viua proficiens tempore pestis.*
3 *Charitas quid sit.*
4 *Aqua viua proficiens pestis tempore, vbinam locorum inueniri debeat.*
5 *Aquam viuam bibere quid sit, & quid deguſtare. nu. 6.*
7 *Lachrimarum virtus quanta sit.*
8 *Indefinita æquipollet vniuersali.*
9 *Lachrimarum plura genera. & nu. seq.*
10 *Lachrimæ viuus, an & quando valeant ad salutem alterius.*
11 *Lachrimę pœnitentię quę dicantur.*
12 *Lachrimari non valenti, an supersit locus ad pœnitentiam.*
13 *Lachrimæ quot sint necessariæ ad bene diluendā peccata. & nu. 14.*
15 *Pœnitentia quam sequens culpā cōquinat, est inanis.*
16 *Pestis, apostema, seu bozula, qualiter veniat curanda, & quomodo spiri tualiter intelligi debeant.*
27 *Conuersio vnde dicatur.*
29 *Passionis domini nostri Iesu Christi frequens memoria omnia quantumlibet dura & aspera æquo animo tolerare facit.*
20 *Oleum salutis & virtutis herba ad pestem sanandam necessaria quæ nam sint. & nu. 148. & 149. Et apud quem medicum quæri debeat. nume. 21*
Et quomodo vniri & misceri debeant vt incorporentur. nu. 150.
22 *Sacerdos vnde sic dicatur. Et ibi, quare confessio sacramentalis fuerit inuenta.*
23 *Peccator dum peccat, tres personas offendit.*
24 *Confessio est ad animæ salutem necessaria, & est de iure positiuo.*
25 *Officia quæ sint.*
26 *Sacerdotum authoritas ex ipsorum numero vilescit.*
27 *Confessio est sacramentū vnum de quinque necessarijs ad animæ salutē.*
28 *Papa dicitur episcoporum caput. Et Papa & episcopi sacramentalia, quæ sunt honoris, sibi retinuerunt. Sacerdotibus autem ea, quæ sunt oneris, communia esse voluerunt.*
29 *Prælati ecclesiæ pauperum bona deuorāt, sic sacerdutes pauperrimi populi peccata comedunt & nu. 135.*
30 *Prælati plenā platuræ possessionē fuisse adeptos, sęque platos esse minimę credunt, nisi latum ventrem populo, inflatasque genas ostentent.*
31 *Sacerdos quilibet, & quando possit pœnitentiam absoluere.*
32 *Sacerdos proprius quis dicatur.*
33 *Papa est omnium prælatorum & sacerdotum diœcesanus.*
34 *Minores & prædicatores habent ex priuilegio potestatem confessiones audiendi & absoluendi. Et hanc & quando cuilibet pœnitenti licet absque proprij sacerdotis licentia recurrere ad ipsos fratres prædica. & minores. nu. 35.*
36 *Confessorem eligendi potestatem habentes, an debeant id suo ordinario denunciare, & ab eo confirmationem obtinere. Et an possint eligere sacerdotem curam animarum non habentem. nu. 42.*
37 *Consuetudo quòd quis possit eligere confessorem an valeat.*
38 *Confessiones audiendi & absoluendi priuilegium habentes, an & quando habeant potestatem absoluendi in casibus superiori reseruatis. & nu. 40.*
36 *Casus episcopo reseruati qui sunt.*
41 *Pœnitentiarij Papæ, an & quando possint absoluere pœnitētem in casi reseruatis.*
43 *Confessus semel in anno proprio sacerdoti, an possit deinceps sine eius licentia alieno sacerdoti confiteri.*
44 *Laicus in foro pœnitentiali non potest sui iudicis iurisdictionem sine eius licentia prorogare.*
45 *Confessus puro laico, quem credebat esse sacerdotem, an in foro animæ censeatur esse confessus & absolutus. Et an habita notitia erroris teneatur confessionem reiterare. nu. 46.*
47 *Confiteri an teneatur quis sacerdoti, in cuius parochia deliquit, an sacerdoti, in parochia cuius habitat. & nu. 48.*
49 *Confessiones parochianorum suorum audire & eos absoluere, an & quā do possit proprius sacerdos extra suam parochiam. & n. 53. Et an & quando idem possit facere eius vicarius. nu. 50.*
51 *Vicarius episcopi, an possit extra suam diœcesim beneficia conferre.*
52 *Notarius regius, an possit extra regnum instrumenta conficere.*
54 *Confessorem cuius vitæ & morum esse oporteat.*
55 *Confiteri an quis debeat sacerdoti, quem scit esse virum facinorosum & malæ vitæ. & num. 56.*
57 *Confessor existens in peccato mortali, nisi ipsum pœniteat, an mortaliter peccat pœnitentem absoluendo. & nu. 58.*
Sacerdotem suum, quem quis scit esse in peccato mortali ad sacramenta ministranda inducens mortaliter peccat.
59 *Confitens consocio criminis, vt citius absoluatur, an veniat dicendus plenè absolutus.*
60 *Missam audire an debeat qui à sacerdote, quem scit esse in peccato mortali.*
61 *Confessio ad hoc vt verè & idoneè confessio dici possit, quot & quæ quæ litates habere debeat. Et vt confessio sit simplex, quæ sint necessaria. nu. 62. & seq. vsque ad nu. 70.*
62 *Confessio debet esse clara, & non ambigua. i. sine inuolucro & plica verborum & nu. seq.*
63 *Hypocrita quis dicatur.*
64 *Testis depositio si sit obscura non releuat producentem.*
66 *Testis ambigue deponens non probat.*
68 *Testis morosè & cum difficultate respōdens, habetur suspectus de falso.*
71 *Confessio, vt sit humilis, quæ requirantur. nu. 72. & seq.*
72 *Confessio, an quando fieri debeat genu flexo & capite discooperto.*
74 *Confessio pura dicitur, quæ sit sine dolo.*
75 *Confessio fidelis dicitur, vbi pœnitens in Dei misericordia confidit.*
76 *Confessio frequens quæ dicatur.*
77 *Confessio quibus casibus sit reiteranda.*
78 *Confessio discreta quæ dicatur. Et ibi, qui teneantur confiteri. & nu. 80.*
79 *Confitens se, & non alios etiam criminis socios accusare debet.*
81 *Confessio libens quæ sit.*
82 *Voluntas licet coacta, voluntas dicitur.*
83 *Meriti & demeriti par ratio non est.*
84 *Voluntas non dicitur nisi ad bonum, aliàs, hoc est si ad malum declinet, concupiscentia dicitur.*
85 *Verecundia in confessione signum est contritionis & pœnitentiæ.*
86 *Verecundia in adolescente optimam spem pollicetur.*
87 *Verecundia ex delicto prouenies magnam pœnam causat.*
88 *Confiteri an possit quis per personam interpositam vel per scriptum.*
89 *Mutus qualiter confiteri debeat.*
90 *Confiteri an possit per interpretem, qui idiomatis est ignarus.*
91 *Confessio integra quomodo diffiniatur. & nu. 95.*
92 *Confitenda an & quando sint venialia peccata. Et suffragio vel medio quarum verum deleantur peccata venialia. nu. 93.*
94 *Venialium peccatorum genera quot sint.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

96 *Confiteri, an d. beant peccata confessor inota.*
97 *Confitens qui in confessione subticuit unum delictum, an & quando teneatur denuo confessionem iterare.*
98 *Confitens palam peccata sua, nisi causa subsistat, fatuus reputatur.*
99 *Confessor, an & quando possit pœnitentis confessionem reuelare. & nu. seq. vsque ad nu. 114. Et ibidem, quibus pœnis sit plectendus confessionem reuelans absque causa legitima. Et quid de confessore laico, an possit impune confessionem sibi factam reuelare. & nu. 117. & 118.*
100 *Confessor nihil scit de confessione sibi facta vt homo. Et ideo productus in testem vt confessionem reuelet, licet adstringatur iuramento, nihilominus dicere potest se nihil scire, & nu. 117.*
103 *Confessor quo ad actum confitendi est maioris dignitatis, quam Papa non confessore.*
105 *Confessionem casu audiens, vel scienter posi parietem auscultans, si cõtra confitentem deponat, an valeat eius depositio.*
106 *Sacerdos tanquam persona publica potest pro absente restitutionẽ vsurarum stipulari. Hoc tamen intelligendum videtur procedere, vbi sacerdos extra pœnitentiam stipulatur, vel quando aliquis in pœnitentia confitetur peccatum notorium, & promittit sacerdoti pro absente stipulanti illi satisfacere.*
107 *Confessori testificanti de his quæ sibi dicta fuerunt in confessione seu pœnitentia licet latè loquendo non sit fides adhibenda, fallit tamen in casu notorio, & in causa matrimoniali. item pœnitentis, qui delictum confessus fuit, consensus accedit.*
109 *Sacerdoti asserenti se licentiam habuisse à confitente vt peccatum aliquod, qd confessus fuit, reuelet, an credendum sit, si id postea à confitente negetur.*
111 *Sacerdoti negantis se audiuisse relata in confessione, an & quando credendum sit.*
112 *Sacerdoti dicenti se audiuisse extra confessionem, quare potius credatur quàm pœnitenti deponenti se dixisse in confessione.*
118 *Lucius cui sub confessionis sigillo amicus propalauit penes se habere pecunias bona ad se spectantia vigore cuiusdam apochæ manu eius cuius bona erant scriptæ, an debeat huiusmodi confessionem reuelare, si eius cuius bona erant hæredi ab intestato publicari fecerunt monitorium generale ad ipsorum instantiam super huiusmodi detentatione & contra scientes. & num. 119. 120. & 121.*
119 *Veritatem tacens falsum committere dicitur. & nu. 138.*
120 *Confessionis & secreti commissi sigillum in quo differant.*
122 *Monitoria generalia contra detinentes, & de præmissis veram votiuam habentes de quibus intelligere censeantur. & nume. 123. 124. 127. & seq.*
125 *Tacens quod probare non potest, boni viri officium explet.*
127 *Tacens proditionem, quam scit contra principem fiendam, & quam probare non potest, an incidat in pœnam. l. quisquis. C. ad legem Iul. maiest.*
129 *Confiteri sæpe quàm sit salutiferum, licet de necessitate quis nõ adstringatur statuto, nisi semel in anno confiteri nu. 150.*
131 *Confessio fortis quæ dicatur. Et quæ accusans nu. 232. Et quæ parere parata. nu. 133.*
134 *Sacerdos habet à lege arbitrium iniungendi pœnitentias.*
135 *Peccata populi comedere quid sit.*
136 *Sacerdos iniquè arbitrans, vel sine causa dispensans, an faciat pœnitentiam tantum quo ad Deum? Et an poterit ad arbitrium renocare pœnitentiam per errorem impositam, & aliam imponere. nu. 141. & seq.*
137 *Sacerdos in pœnitentia imponenda debet esse cautus, debetque confitentium qualitates diligenter examinare, vt quam veri similiter sustinere possint, pœnitentiam iniungat. & nu. seq.*
144 *Sacerdos, an possit cautionem exigere à pœnitente de adimplendo pœnitentiam. & nu. seq.*
145 *Sacerdos vbi de imponenda pœnitentia agitur, non potest vt suspectus à confitente recusari. Et idẽ de inquisitoribus, quando agitur de imponenda pœnitentia pro peccatis. nu. 146.*
151 *Ieiunij virtus quodammodo ineffabilis & laus.*
152 *Mortem assiduè meditari est summæ philosophari.*

SEd Quia vsu videmus medicos & medicorum scientiam huic morbo cedere, & quia in pluribus diximus hominũ scelera pestilentiæ cãm esse, cui causæ occurrere nõ est medicorũ, idcirco statui vnum certum verũ probatum & indubitatum remediũ paucis edocere, & indè libeliũ nr̃m concludere. ¶ Recipe ergo syrupũ aquæ vitæ †quem bibas, deindè recipe lachrymarũ vnciã vnã, & apostema siue bozulã laua, quã diligẽter gladio scinde, & emplastrũ ex herba salutis, & oleo virtutis pfectè supimpone, qd nõ amoueas, nisi te liberũ pfectè cognoscas. ¶ Vt credas firmiter hoc eẽ tutũ & verũ remediũ rõnibus, auctoritatibus & exẽplis iustificabo illud singulas remedij ptes declarãdo, vt scias ĩ firmitate tibi ipsũ psulere. ¶† Dixi syrupũ aquę vitæ, id est charitatis, quæ est illa aqua, de qua Dñs ait in euangelio Ioãnis iiij. Si quis biberit aquam, quam ego dabo, non sitiet in æternum. c. charitatis. ij. de pœnit. dist. ij. Est †autẽ charitas recta voluntas ab oĩbus terrenis penitus aliena Hæc est mors criminum, vita virtutum, virtus pugnãtium, palma victorũ, arma sanctarum mẽtium, eã meritorũ bonorũ, sine qua nullus sanatur, nullus viuere potest, neq; Deo placere, fluctuosa in pœnitentibus, læta in ꝓficientibus, gloriosa in perseuerantibus, operosa in omnibus omnino fidelibus, ex qua qcquid est boni operis, viuet ſm Prosperum in lib. de vita cõtẽplatiua, trãiumptiuè in c. charitas. j. de pœni. di. ij. ¶† Si apud tuum aromatarium hanc aquam non inuenias, ad fontem timoris accedas, ibi eã reperies. Metus enim æternę mortis charitatem introducit, sicut seta filum. c. sicut. ea. cau. & quæst. 5 ¶ Dixi quem bibas, quia non satis esset degustare. Bibit †enim 6 hanc aquam, qui in charitate radicem figit, degustat, †qui aliqualiter cum ea communicat, sed tamen delinquendo ab ea recedit, c. alius. ea. cau. & quæst. ¶ Dixi lachrymis laudam bozulam, qua liberantur à morte, qui fletibus se mundãt à pcõ. 7 c. baptizantur. de pœni. dist. ij. & nõ † solum lachrymæ liberant à morbo ꝛcto, sed ẽt à futuro præseruant. Quia fleuit Achab in conspectu meo, non inducam mala in diebus eius. iij. Regum. c. xxj. ¶ Sed hic dubitare aliquis posset, an omnes lachrymæ prosint ad sanitatem huius morbi? Diceres q sic, qa † in- 8 definitè locutus sum, & indefinita æqpollet vniuersali. l. si pluribus. ff. de le. ij. c. quia circa. de priuil. ¶ Sed aliter ego sentio. 9 Declaro † ergo me ipsum non loqui de lachrymis crocodili, non de lachrymis improbæ mulieris, q̃ insidias plorando instruit, vt inquit Cato, non de lachrymis ingemiscentis pp indignationẽ vel timorem supplicij corporalis, de quibus in l. obseruandum. ff. de offi. pñd, non de lachrymis deplorantis amissam pecuniã, iuxta illud Satyrici. Ploraẽ lachrymis amissã pecunia veris. loquor de lachrymis Petri, nõ de lachrymis Iudę: internæ vnius fuerũt pœnitentiæ lachrymæ. c. Ptrus. de pœnit. dist. j. alterius animi violenti indignationis. c. Iudas, de pœ- 10 nit, dist. iij. ¶ Sed †an lachrymæ vnius valeant ad salutem alterius? Vr q non, qa inquit Psal. lachrymis meis stratũ meũ rigabo. Pondera verbũ, meis. Meũ enim nõ est, qd est alterius. l. si ita. ff. de auro & argen. lega. no. in c. quo iure. viij, distinctio. & in l. j. ff. qd eum eo. & istud euidentius comprobaẽ, quia inutiles sunt lachrymæ, quæ ex corde dolentis nõ ꝓcedunt, cũ nõ 11 sint lachrymæ pœnitẽtiæ, q̃ nihil †aliud est, quàm quædã dolentis vindicta puniens in se qd dolet commisisse. c. pœnitentia. de pœni. dist. iij. ¶ In contrarium facit, qa lachrymis Moysi & ciuis pcibus placata fuit ira Dei, qui populum Israeliticum pestilentia & gladio delere statuerat. c. disciplina. xlv. dist. Et orationibus ac lachrymis Aaron q flendo ꝓ populo se cum turribulo opposuit inedio, & irã Dei placauit. i. Regũ. c. xvi. & vj. q. j. deniq;. ¶ Solutio. Quãtũ ad sempiternam sanitatẽ. i. quantũ ad gloriã paradisi lachrymæ vnius non satisfaciunt ꝓ altero. ita procedat tex. in d. c. pœnitentia. Sed q̃ quantũ ad trã sitoriã sanitatẽ, & sic q̃tũ ad liberãdã ciuitatẽ à pestilẽtia, gladio, incendio, fame, & similibus, lachrymæ vnius sancti viri possunt irã dñi placare, fauorẽ mitigare, & denique ab eo misericordiam obtinere. ita ꝓcedant vltimo loco allegata, dixit enim dñs se paratũ Sodomę & Gomorrę flagellũ remittere, si decem viri boni reperti fuissent. Nã sicut vno peccante furor Dñi super vniuersum populũ qñque diffunditur. c. sed illud. xlv. dist. Nã peccato Achor plebs Israelitica in manibus hostium tradita est. Et peccato filiorum Hely populus in manibus Philistinorũ corruit. j. Regũ. c. iiij. & Iosiue. vij transiuit in c. in ç. ecclesia. §. item peccato. j. q. iiij. Sic ęconuersiõnibus & lachrymis vnius fæpe placaẽ ira dei quo ad oẽs, & ex persona vnius alius fæpe consequitur ꝓmium & honorem, quem ex sua persona consequi non posset. l. Aristo. vbi gl. allegat alia iura. ff. q̃ res pig. oblig. pos. traditur ꝓ Mod. in l. si emancipati. C. de colla. & per Fel. in c. j. de præscrip. Amat enim dñs qd ꝓ vno mũlti defleãt, quia ꝓ vidua multi plorabãt, eius filium resuscitauit. Lucę. vij. & c. fleat pro te. de pœnit dist. 12 j. ¶ Sed qñ † si aliquis sit tã durí cordis & tam exsiccati cerebri, vt nõ valeat lachrymulã qdẽ emittere, nec inueniat qui sibi lachrymas mutuet, an huic superſit vllum remedium? Breuiter respondebo. Si dãna tẽporis, si amici mors cordis sui duriciem aliqñ mollificant, & lachrymarum fontẽ erũpunt, nõ vr excusandus q peccati dolorẽ flendo nequit oñdere. c. sunt plures. de pœnit. dist. iij. ¶ Dices hanc sn̄tam nimis esse sęuerã. Ego ãt iustissimam credo, si rectè intelligaẽ. Nã si ex duricie cordis & voluntatis nõ possit lachrymas effundere, iõ nõ potest, quia non vult, si ergo vitam non vult, iustum est quòd mortem habeat & in peccato suo moriatur. Sed si ex defectu naturæ flere nequeat, satis est quòd lachrymis mentis pervenas & per cutim ad bozulã transmittat lachrymas, qa cor contritũ & humiliatũ Deus non despicit, qui magis cordis gemitum

mitum q̃ oculorũ riuulos respicit. c. quem pœnitet. de pœni. 13 di. j. ¶ Dixi vnciã, quia octo saltem † lachrymas arbitror necessarias ad bene perfecteq; diluẽdum morbũ Octo enim drachmæ vnciã constituunt, vt not. per gl. in l. ij. C. de metalla. & met lib. xi. qbus octo drachmis æquipollent octo pnĩæ lachrymæ. Nam ad diluendum septẽ peccata mortalia, septẽ saltem lachrymæ sunt necessariæ. Minor enim numerus non sufficeret, nec peccatorũ numero ꝓportionabilis esset. Quid enim ꝓdesset peccatum luxuriæ plangere, & adhuc auaritiæ æstibus anhelare? Oportet enim oĩum pœnitere. Qd ostendit Cnr̃s, qui septem demonia eiecit à muto & surdo. Matth. xij. & Marci. v. Parum enim fuisset sex expellere, & vnũ dimit- 14 tere. c. si plures. de pœni. di. iiij. Octaua † ãt lachryma, quæ futurorum scelerum dolorẽ & abstinentiã designat, nisi ꝓiungatur, septem lachrymæ parum iuuabunt, neq; à peste liberabunt, neq; vllam afferẽt sanitatẽ. Oportet. n. ꝓpetrata delicta plangere, & plangenda nõ perpetrare. Nã qui plangit peccatũ, & iterũ admittit, quasi lauat crudũ laterẽ, quẽ ẽ̃to magis abluit, tãto magis lutũ facit. c. illam pœnitentiã. de pœni. di. iij. Et Isidor. de summo bono his verbis nr̃am sn̄iam cõprobat. Irrisor est non pœnitens, qui adhuc agit qd̃ pœnitet. Canis reuersus ad suũ vomitũ est pœnitens ad peccatũ. Multi enim lachrymas indesinenter fundunt, quia inconstantia mẽtis non peccati recordatione deflent. Inquit Isaias, lauamini & mundus est qui peccata plangit, & flenda iterũ non admittit. Lauat, & non est mundus, neq; sanat, q plangit q̃ gessit, nec deserit, & post lachrymas quæ fleuerat repetit. Et ſm Aug. in li. so- 15 liloquiorũ, inanis †pœnitentia, quam sequens culpa coinquinat, vlnus iteratum tardius sanat, & nihil prosunt lamenta, si replicent peccata. Et ſm Grego. qui amissa plangit, nec tã deserit pœnæ grauiori se subiicit, qa ipsam, quã flendo impetrare potuit veniam, ꝓtemnit. ¶ Dixi bozulã gladio scindendã, 16 quia † non satis est morbum lauare exterius nisi vniuersa sanies & putredo, quæ intus est incutiatur, propterea clamat Propheta, Scindite corda vr̃a, non vestimenta vr̃a, oñdens contritionẽ cordis, quæ in eiusdem scissione intelligit. & interiori dolore peccata remitti. Cordis enim laceratio vera est ꝓ 17 uersio, vera pœnitentia † Nam conuersio nihil aliud est, quã 18 cordis vndiq; versio. ¶ Tribus †ãt scissuris est bozula lacerãda, quia dolor peccati, ſm Bernar. debet esse triplex. acer, acrior, & acerrimus. Acer, quia Deum oĩum creatorem offendimus. Acrior, quia patrem nostrum cælestem qui nos multipliciter pascit, impugnauimus. Acerrimus, quia iterum peccando crucifiximus redemptorẽ nr̃m, qui nos proprio rede mit sanguine, à peccatorum vinculis liberauit, & qui à crudelitate demonũ & ab acerbitate gehẽnę potẽter eripuit. ¶ Et si bozula tribus dilaniata vulneribus omnem putredinẽ non euomuerit, iterum punge, etiam si oportuerit spinis, lanceis & aliis quibus ipe Christus pro te punctus fuit in cruce. Cor enim totum contritum concisum debet habere peccator pnĩmia angustia, dolore, ira indignatiõe aduersus peccata. Nec tibi tot puncturæ tot vulnera, tot gemitus, tot suspiria molesta videbuntur, si Christum in cruce tot verberib. percussum, tot plagis confossum, tot vulneris laceratum, tot iniuriis affectum, tua & non sua culpa pendentem aliquantisper con- 19 templaberis. Nam ſm Greg. nihil † est tam durum & asperũ qd æquo animo non toleretur, si passio dñi ad memoriã reuocetur. ¶ Gladio itaq; l. propria voluntate scindamus, corda nr̃a lacere mus, & in frusta partiamur, si à pestifera labe, si à crudeli mortis furore, si ab horrida fame liberari & præseruari exoptamus. Si cor nr̃m omnem sordem exuerit, & vndiq; à malo ad deum conuersum fuerit, Deus ipse ad misericordiam conuersus nobis pcctorum nostrorum pstabit indulgentiam, quorum primo præparabat vindictam. ¶ Ad hanc scissuram & contritionem nos per prophetam inuitat dominus dicens. Conuertimini ad me in toto corde vestro, & ego conuertar ad vos libenter. inquit Ambr. lib. de paradiso, dominus ignoscit, prõptè indulget, & magis misericordiam amat quàm sacrificium. ¶ Dixi emplastrum superimponendum, sed quia æger infirmitatis dolore vexatus sibi ipsi non 20 potest opportunè mederi: & quia sæpe ægrotans soleum virtutis & herbam salutis vel ex ingnorantia, vel ætritudinis impedimento non dignoscit. c. nullus. de pœni. dist. vij. Quæren- 21 dus † est ergo medicus, qui emplastrum conficiat, oleum vir- 22 tutis, & herbam salutis edoceat. Is autem † erit sacerdos, qui ideo sacerdos dicitur, quia sacras virtutes docet. l. j. §. sacerdotes. ff. de iustitia & iure Saluator enim nobis pollicitus est medicinam aduersus pestem medicorum suorum. i. sacerdotum ministerio. c. final. de pœnit. dist. j. Et propterea dixit leprosis. Itę ostendite vos sacerdotibus. Lucæ. xvii. Non enim sufficit sola ætritio, nisi subsequantur oris confessio. d. c. fi. & 23 c. omnis vtriusq; sexus. de pœni, & remiss. ¶ Qd etiam † rõne probat, nam pcõr peccando tres psonas offendit, Deum, ecclesiam, & ꝓximum, nisi ergo omnibus tribus satisfecerit, venia dignus nõ erit. l. licitatio. §. qd̃ illicitè. ff. de publicanis. satisfit ãt deo per ꝓtritionem, ecclesiæ per confessionẽ, ꝓximo per restitution. c. perfecta pnĩa. de pnĩa di. iij. ¶ Item q vult ingredi vitã, debet seruare mandata. Ab ecclesia ãt mandat, q̃ semel statim in anno quisq; confiteat. d. c. omnis vtriusq;. ergo qui non confitet mortaliter peccat, quia ecclesiæ pceptũ contẽnit. c. ij. de maiori & obed. Et hac de cã glo. in summa de pœnit. dist. j. & Host. in summa de pœnit. & remiss. §. quibus, ver. illud ãt. tenuerunt sola cordis contritione Deo satisfieri, qui verè contritis per gr̃am peccata dimittit. D ẋit enim Cananææ & Magdalenæ, fides tua te saluã fecit, vade & amplius noli peccare. Nec istis & aliis plurib. quibus peccata dimisit, dixit, oñdite vos sacerdotib. Sed q̃a cõtritus ꝓtẽnẽs ꝓcepta ecclæ non ꝓfrendo cũ possit mortaliter peccat, ꝓtritio ꝓcedens ad salutẽ non ꝓdest, nã qui mãdata ecclæ pr̃ênit verã ꝓtritio- 24 nẽ non hr̃e quiuit. ¶† Est ergo necessaria pfessio, qã est in pcepto. Et sic istis volunt q ꝓfessio sit de iure positiuo. Qd expresse firmant gl. & Arc. in summa de pœn. distin. v. & Pan. in d. c. oĩs. vbi tñt q Græci, q solo Deo ꝓfitent in secreto nõ peccãt, qa pstitutiõ oĩs vtriusq; sexus nõ fuit eccla Orientali recepta, sicut nec lex sacerdotib. ꝓhibẽs nr̃imoniũ. ¶ Hęc tñ opi. à plurib. Theologis dãnat tenẽtibus pfessionẽ esse de iure diuino, de quo per sn̄. Thomã in iiij. sn̄arũ. dist. xvij. art. j. & art. ij. circa mediũ & dist. xxi. q. iij. arti. j. & dist. xxij. q. ij. art. iij. ad ſi. Qd nõ discutio, qa siue pceptũ Dei, siue eius vicarii oĩno nos Occidẽtales ligat. ¶ Vera ergo est nr̃a ꝓpositio pestiferatũ oportere imploraẽ auxiliũ medici. i. sacerdotis q̃ emplastrũ ꝓficiat, & morbo supimponat. Qd̃ certè ñ poterit supimponere nisi morb. sibi fiat manifestus. Nã q operã medicantis expectat, oportet ꝙ vulnus detegat, vt ait. l. Seuer. ¶ Sed qa sa- 25 cerdotũ alii† sacra docẽt, alii sacra ministrãt. d. l. j. §. sacerdo- 26 tes. Et †qa sacerdotũ numerus ĩ tũ creuit, ꝙ sacer. auctoritas vilescit in turba. c. j. de priui. c. legimus. 93. dist. vt sciãt ignari ad quẽ dẽant sacerdotem recurrere, opportunũ erit, ꝙ ego cui, licet immeritò data fuit auctoritas sacra docendi paucis admoneã ægrotantes, pestilentiali morbo laborãtes, quẽ & qualẽ medicũ sibi debeant eligere, qualiter illi vulnera sint detegenda. Deinde ĩstruã imperitos sacerdotes, quos libẽtius de ponerem, si potestas daret, qualiter dẽant huiusmodi emplastrum conficere, qualiter debeant illud morbo superimpone- 27 re. ¶ Circa primum, qa † de confessione tractamus, quę est sacramentũ ecclesiæ, & est vnũ de qnque necessariis, ſm glos. & scriben. in c. veniens. de transac. recurrendũ est ad sacerdotẽ, qhẽat auctoritatẽ ministrandi huiusmodi sacramenta, ptãt dimittendi peccata. Hanc autem facultatem tradidit Christus omnibus Apostolis, dum dixit. Accipite spiritũ sanctũ, quo rũ remiseritis peccata, eis erunt remissa. Io. xx. & sic data fuit omnibus episcopis repñtantibus Apostolos. c. videtes. xij. q. j. 28 ¶† Sed Papa caput Eorum, & ipsi Epi sacramentalia, quæ sunt honoris, sibi retinuerunt, quæ verò sunt oneris, sacerdotibus communia esse voluerunt, & vtinam cõicassent, nõ abdicassent: nam qui cõicat partem retinet. l. fi. §. Lucius. ff. de leg. ij. Sed hodie pontifices temporalibus adeo inhærent q̃ de spi- 29 ritualibus nulla est sibi cura. ¶† Religiosi ergo mendicantes pauperrimi sacerdotes soli sunt, qui confessiones audiunt, 30 & soli sunt qui peccata populi comedunt. Prælati † autem bona pauperum deuorant, & nisi latum ventrem inflataſque genas ostentent, se prælatos esse & plenam prælaturæ possessionem adeptos fuisse non credunt. ¶ Sit conclusio quòd sacerdotes habent potestatem confessiones audiendi, & peccata dimittendi. ¶ Circa quam cõclusionem de plu- 31 ribus contingit dubitari. Et primo, an† q̃libet sacerdos possit pœnitentem absoluere, Breuiter licet quilibet sacerdos in sua ordinatione & institutione recipiat hanc potestatem, tamen hæc potestas ligata remanet auctoritate legis, vt eam ad actum non possit deducere, nisi à lege, vel à Papa, aut ab his ad quos spectat data fuerit licentia. ¶ Quæro ergo quibus à lege detur hæc facultas? Respondeo datur proprio sacerdoti. 32 d. c. omnis vtriusque sexus. ¶ Sed † quis dicitur propriè sacerdos? respondeo presbyter parochialis. item eps, cui tota diœcesis parochia est. c. licet. & ibi no. Pan. de ferijs. c. regẽda. x. q. j. Item archipbyter ecclesiæ cathedralis, qui in hoc est vicarius episcopi. c. ad hæc. de offi. archiepis. Item eadem ratione vicarius generalis ipsius epi. Item legatus in tota prouincia, & Pa- 33 pa in vniuerso. Omnium † enim diœcesanus est Papa. c. auctoritate. de priuile. Item pœnitentiarii Papæ cle. ne Romani. §. eo autem. de electi. & de istis est glos. magistralis in c. 34 ij. de pœni. & remiss. lib. vj. Data ẽt ẽ̃ ex priuilegio hęc ptãs

fratribus

Universidad de Deusto
Biblioteca

fratribus minoribus & prędicatoribus.c. dudum.de sepult.
35 ¶Sed † hic dubitare qs posset, an ad minores,& p̄dicatores
possit quilibet recurrere absque licentia proprii sacerdotis?
Istam dubitationem mouet Fel.in c.j,col.vj.de rescrip.& re-
spōdet se vidisse ꝓsilium do. Andreæ Bētij aduocati consisto-
rialis concludentis necessariū esse licentiā proprij sacerdotis.
Nec ob tex.in d.clem.dudum.in verbo,labore, quia illud pri-
legiū ꝙ possint liberè confessiones audire,intelligitur respe
ctu ipsorum,qui alꝫ non potuissent virtute sui priuilegii con
fessiones audire,nisi obtenta licentia à sacerdote parochiali,
ſm glo.in cle.j.de priui.mō propter verbum,liberè poterunt
absque licentia.Sed ipsi parochiani non sunt in aliquo priui-
36 legiati,ergo tenentur licentiam petere.Et ex hoc † dicit se ꝓ-
suluisse ꝙ habentes priuilegium liberè eligendi confessorem,
tenentur postquam elegerint denunciare ordinario loci,& ab eo confirmationem obtinere.Non ob.verbum,liberè, qa
intelligitur respū electionis,non respū confirmationis.quod
diligenter notabis,quia plures sunt qui contrariū obseruant.
¶ Quantum tn̄ ad priuilegium concessum minoribus & p̄di
catoribus hodie declaratum fuit,ꝙ ipsi parochiani nō tenea-
tur petere licētiam à proprio sacerdote. vt in constitutione
Eugenij quarti,quæ incipit, Gregis nobis credit.confirmata
per Nicolaum quintum in constitutione, quæ incipit, Proui-
37 sionis nostræ.¶Posset etiam in dubium reuocari an † valeat
cōsuetudo , ꝙ quilibet possit eligere sibi cōfessorem absque
licentia proprii sacerdotis? Et dicendū est ꝙ nō vt est casus
38 in ca.ij.d poeni. &remiſ.lib.vj. ¶ Insuper dubitatur, an † ha-
bentes priuilegium confitendi & absoluendi possint ꝓfitentē
absoluere gñalr à quibuscunq; peccatis? Rō dubitandi patet
de se,deciditur tn̄ ꝙ non p̄t absoluere in casibus eꝓ & Pape
reseruatis. d.ca.ij.& d.cle. dudum. §. per hmōi.Rō decidē
di fuit,quia in gñali ꝓcessiōe nō veniunt ea q̄ ꝓcedēs in spē ve-
risimr nō esset ꝓcessurus. c.in gñali.de re.iur. Generalis.n diſpō,
nūquā ĩcludit ĩprīcipi reseruata.c.qđ ad trāslationē.d offleg.
nisi in casu tradito p Fel.in c.q̄ in ecclıarum. col.x.& seq.de
39 cōst.¶Sed fortè q̄ris scire,q† sunt casus eꝓ reseruati.Ego ñ
posse m dare certā doctrinam,qa dependet ab eorum volūta
te,& ex eorū statutis. Aliq tn̄ reperiunt expſſi iure, quos re-
fert Host in summa de pœnit.& remiſ.§ cui cōfitēdum. ver.
in hoc.Et his verbis denotat. Qui facit incestum, de floras,
aut homicida,sacrilegus,percusor, vel sodomita. Transgres-
sor voti,periurus sortilegusq;.Et mentita fides,faciens incē-
dia, prolis oppressor, blasphemus, hereticus, omnis adul-
ter.Pōtificē sup his sup detētus abibit.Casus āt Papales referū
tur per Spe.tit.de leg.§.nunc oñendum.¶In articulo tamē
40 † mortis p̄nt fratres minores & cæteri hñtes auctoritatem
confitendi quēcunque absoluere, ēt in casibus reseruatis, vt
41 in extrauag.inter cunctas.de priuile.¶ Sed hic q̄ro,an † pœ-
nitentiarii Papę possint ēt in casibus reseruatis absoluere pœ
nitentem.Pro resolutiōe sciendum est ꝙ pœnitentiariorum
quidā sunt maiores,& isti p̄nt absoluere in casibus reseruatis
etiam Papę.quidam sunt minores,& isti p̄t absoluere solum
in casib.reseruatis eꝓ,ſm Car.I cle.nę Romani.§.eo āt ipso.
de elec,& isti licet possint absoluere à cēsuris latis per mo-
dum statuti, non tn̄ p̄nt absoluere à cēsuris latis in vim ſniæ,
42 ſm Car.in d.§.eo āt.¶ Sed pone † parochianus hēt pri uilegium eligendi confessorē, an possit eligere vnū fratrē mino-
rē,an verò teneat eligere aliū sacerdotē habentē curā anima
rum? Gl.in cle.j.in ver.spāli,de priuileg.nñdet parochianū de-
bere eligere sacerdotē habentē curā animarū. Sed q̄rium te-
net Hostiē ti.de pœni.& remiſ.§.cui confitendū . ver.tu tn̄.
& Pan.in d.cle.j. Archid.in c.j.xvi.q.i.& Ias.in l.si qs per erro-
43 rem.col.j.ff.de iurisdi.om.iud.¶ Quid si qs † fuerit ꝓfessus se
mel in anno ꝓprio sacerdoti an deinceps possit sine licentia
confiteri alieno sacerdoti?Pan.in c. qđ āt. de pœnit. & remiſ.
44 nñdet ꝙ non,qa in foro † pœnitentiali laicus non potest pro
rogare iurisdictionē iudicis non sui sine licentia superioris.d.
c.qđ āt.Sicut nec clericus in foro iudiciali.c.significasti. de fo-
45 ro cōpe.¶Sed pone ꝙ † aliquis confiteatur ignoranter.ei
qui communi æstimatione reputatur sacerdos, & tn̄ nō erat,
an valebunt confessio & absolutio? gl.Inno.& *cōiter* Cano.in
c.dudum.ij.de eloc.tenent ꝙ si habebatur pro sacerdote,& tolerabatur,in quali possessione sacerdotii à superiore , tunc
valeant absolutio & confeſsio, ne anima decepta remaneat.
c.nonne.viij.q. iiij.ſequitur.d. Ias.in l. Barbarius . col. xiij. de
officio præto.& dicit Panor.quòd propter fidem sacramen-
46 ti errantes ſaluantur . ¶ Sed quid ſi tantę obitum defectus
potestatis perueniat ad notitiam cōfeſsi,an debebit, cōfeſsio
nem iterare? Ioan And.tenet ꝙ ſic.Sed Pan.distinguit , aut cō
feſsus fuit ei qui nullam vnquam habuit potestatem,& pro-
cedit opin.Io.And aut cōfeſsus ei q̄ q̄nq; habuit ptātē sed ex
cā priuatus erat,& tūc si tolerabat in exercitio,non est neces-
saria reiteratio. ¶ Tutior tn̄ est opin.Io. And.in distinctè, quā
ſequit Ang.de Clava.in ſua ſum.in ver.confeſsio.& ibi ponit
decē casus, quib.reiterāda est ꝓfeſsio, quos tu ipse videre po-
47 teris. ¶Quæro † insup an ratione delicti delinquēs sortiat
forū pœnitentiale in parochia delicti, sicut sortit forū iudi-
ciale.c.fi.de for.cōpe.Istā dubitationē resoluit gl.in c.placuit.
xvj.q.j. dicēs ꝙ nō ſequit Pan.in c.qđ aūt. de pœn.& remiſ.&
in c.j.de rapt. assignās rationē diuersitatis inter forū iudiciale
& pœnitētiale. Nā in foro iudiciali pœna imponit causa satis
faciendi reipubl.quā scandelizauit pp delictū, ideò ſequit fo-
rum illius reipubl.in qua deliquit.Sed in foro pœnitētiali im
ponitur pœnitentia causa satisfaciendi Deo, quē offendit,&
qa habet sacerdotē ꝓprium loco Dei,ab illo,nō ab alio,debet
iudicari.Itē interest ꝓprij sacerdotis cognoscere vulnus suo-
rum parachianorū. Eos em melius redarguere pōt,qa ipsorū
notitiam habet. Qđ facit ꝺ eos, q̄ q̄runt religiosos vt cuitent
verecundiā,quā hñt in confitendo ꝓprio sacerdoti.Malè em
faciunt,qa verecundia est maxima pars pœnitētiæ. c.quē pœ-
nitet.de pœni.dist.j.licèt istæ rationes sint pſuasiuæ. Alia mihi
vr ratio posse assignari,qa si ratione delicti qs sortiret forum
pœnitētiale , sequeret maximū absurdū : nā si qs commisisset
decē peccata in diuersis parochiis , teneret cuilibet sacerdoti
illius parochię ꝓfiteri,& sic esset necesse vel ꝓfessionē diuidere,
q̄ ſui natura indiuisibilis ē; vt j. dicet,aut deciesin tegraliter oſa
48 peccata ꝓfiteri.Qđ etiam inconueniens vr,qa,vt dicit Ang.d
49 Clau.lex obligās † reiterare confessionē integrā & perfectā,
nō obligat in foro animæ. ¶ Quæro etiā,an † sacerdos extra
parochiam possit ſuorū parochianorū confessiones audire,
& eos absoluere? Host.in ſum.de pœni.& remiſ.§. cui ꝓfiten-
dum. determinat ꝙ sic, qa absoluere & confessiones audire,
est iurisdictionis voluntariæ:ergo extra dioœcesim pōt exerce
ri.l.ij.ff.de offic.ꝓcon.not.p gl.in c.nouit.de offic.leg.& istud
50 à ſequūt *cōiter* Can. ¶Sed ego aliqn̄ † dubitaui,an deputatus
ꝓprio sacerdote in locū ſui,q vicarius parochialis appellāt,et
possit extra parochiam confessiones audire & absoluere. Vr
ꝙ sic,p ea q̄ scripsit Rota in tit.de offic.vicar.decis.fin.in anti-
51 quioribus. vbi vult † qđ vicarius eꝓi possit cōferre beneficia
extra dioœcesim.ſequit Gem.in c.fi.de offic.vicar.lib.vj. ¶Sed
in ꝺrium facit qđ volunt Alb.Bart.Bal.& cōiter Legistæ in d.
l.ij.p illum tex.vbi concludunt, ꝙ habens iurisdictionem vo-
luntariam ab inferiore à principe, nō potest eam exercere ex
dioœcesim & territorium concedentis. Et in specie Bal.ibi in-
fert ꝺ Rotam , ꝙ vicarius eꝓi non potest instituere præsenta-
tum à patrono extra dioœcesim.ſequitur d.Philip.Franc.in d.
c.fi.& Barb.in d.c.nouit.Ias.in l.ſed ſi hac.§.j.ff.de in ius voc.
d.Maria.Soc.in c.fi.in vj.artic. char.x.de foro comp. Et facit,
52 quia † notarius creatus à rege non potest extra regnum con
ficere instrumenta,licèt istud sit voluntariæ iurisdictionis,ſe-
cundùm Bart.in d.l.ij. & in l.cunctos populos. in vij.q.C.de
ſumma trinit. & Rotam decis.ccxcj. ſub rubr.de fid.instrum.
in nouis. ¶Ego in vicario rectoris teneo, ꝙ possit audire cō-
fessiones,& absoluere ſuos parochianos extra parochiam,qa
ipse non habet hanc potestatem à rectore , sed virtute ordi-
num sibi collatorum, à rectore autem fuit sibi materia exhi-
bita tm̄ : vnde sicut ipse rector in illā materiam, id est,in ſub-
ditos poterat exercere iurisdictionem voluntariam extra pa
rochiam,ita poterit eius vicarius: nam talis vicarius authori-
53 tate †,ꝓria absoluit,non authoritate sibi delegata,ſm Ang-
de Clau.in ſua ſumma.vers.confeſsio.§.iij. vers.ſed nunquid.
Et ideò habēs priuilegium eligendi confessorem,poterit con
fiteri ex parochiam cui velit. Quos debeat infirmus animarū
medicos perquirere, nūc quales eos esse oporteat discurra-
54 mus.Confessorem † vita integerrimū,scientia peritū,discre-
tum & modestum esse oportere statuit Clemens in concilio
Viennensi, vt legitur in d.clem.dudū. & exemplo eorū, q̄ de
medico corporū ſuprà dixi,iustificāt Clementis ſnia.Ideo aīr
55 nō instabo. ¶ De vno solùm quæro,an † qs debeat confite-
ri sacerdoti ſuo, quē scit esse virum sceleratum & malæ vitæ?
Respondet ꝙ nō,ſed tunc ad religiosos recurrendū est,hñtes
priuilegium liberè confitēdi,&c. ¶Sed qđ si vir ille malus fa-
re,ſm Pan.in d.c.oīs vtriusq; sexus.ꝓ quo facit doctrina Bar.
56 in l.si cum dotē.§.eo aūt tpe.ff.ſolut.matr. ¶Sed qđ † si paro
chianus scienter confiteat ſuo sacerdoti indisciplinato,& ma-
lorum morū,an confessio & absolutio ꝓsint confitēti? Rātio
dubitādi est, qa cū possit bonū confessorem adire, continuet
57 de negligentia in eligendo confessorē. Et † qa confessor exi-
stens in peccato mortali,nisi ipsum pœniteat mortaliter pec-
cat absoluendo confessum,ſm Bonaventuram in iiij.sent.ent.
quæst.xix.& probatur in c.fin. de temp.ordin. Iudicans,q̄ iu-
dicandus

dicandus est ſeipsum ꝺemnat. §. itē in euāngelio. iij.q.vij &
de pœni.dist.iij.c.j. ergo cessante necessitate peccat mortali-
ter,q inducit ſuū sacerdotē existentē in peccato ad sacramen
58 ta ministranda. Br † dicerē , aut ꝓfessus sciebat ꝓ veritate sa-
cerdotem esse in peccato,& poterat alteri ꝓfiteri, & tūc cre-
do ꝙ non sit tutus in foro ꝓscientiæ, rationibus ꝓallegatis,&
qa nō pōt aliorū ægritudines sanare,q seipsum curare nescit,
vt ad Ciceronem scribit Seruius Sulpitius. Nō em aliorū de-
licta valeꝫ diluere,quem ꝓpria deuastāt.c.j. in fi.xlix.dist. Ideò
Iudas,qa iuit ad Phariseos, & rel qr Apostolos,nihil auxilij in-
uenit,sed desperationis augmentū. Et ab ista ſnia nō vr dissen
59 tire Pan.in d.c.oīs.dum † dicit,ꝙ ꝓfitens sacerdoti ꝓsocio cri
minis, vt citius absoluat nō est tutus. Benedictio em maligni
sacerdotis in maledictionē ꝙertitur, & oratio in peccatū.c.
si q̄ sunt.lxxxj.dist.Si aūt ignorabat,vel poterat cogitare,ꝙ sa
cerdos esset attritus,& delicti pœnitēs, tunc ad salutē ,ꝓderit
cōfessio. faciunt q̄ tradunt ꝑ Pan.in c.vestra.de cohab.cler.&
60 mul.vbi q̄rit, an † sit audienda missa à sacerdote existenti
in peccato:& distinguit,aut delictum est notorium,aut occul
tum,vt ibi p etim.¶Demonstrauimus succinctè quis & qua-
lis esse debet medicus facturus emplastrum:videamus modò
qualiter ab infirmo sunt vulnera detegenda. Istud exigeret
61 longū tractatum. Ne videar falcem ponere in aliam messem,
paucis absoluam. Dicunt Dd.† veram confessionem ſ exde-
cim qualitatibus egere,quæ his versibus panduntur,

Sit ſimplex ,humilis confeſsio,pura,fidelis,
Atque frequens,nuda,diſcreta,libens,verecunda,
Integra,ſecreta,lachrymabilis,accelerata,
Fortis,& accuſans,& ſit parere parata.

¶Omnes tn̄ p̄dictæ qualitates nō sunt de essentia , sed quædā
sunt de cōgruitate. Idcircò vt scias q̄ sint de essentia, & q̄ nō,
eas oēs breuius,quo fieri potuit,explanabo. ¶Dixi ſimplex,
62 id est sine verborū inuoluero,ſeu sine plica,dem.sæpe.& ibi
gl.in ver.ſimpliciter. de verb.sign. Debet em pœnitēs ita cla-
rè ꝓfiteri ꝙ oīa & singula ꝓfessor plenè intelligat : hypocryta
63 † em esse cōuincitur, q verborū tergiuersatione ſua peccata
leuigare contēdit.c.qđ qs.de pœni.dist.j.in fi. ¶Dixi etiā sim
plex,qa debet pœnitēs loqui ꝓ verba clara & expedita,non p
64 verba obscura. Sicut † depositio testis obscura non releuat
ꝓducentem.c.cū clamor.de testib.& not.p Bar.in l.ea q̄.ff.de
contrah.emp.sic obscura confessio nō releuat confitentem.
¶Dixi ſimplex,qa nō debet pœnitēs ambiguè,nec amphibo
logicè loqui,alꝫ confessio ſimplex nō est.c.i. cū gl.in ver.ſim-
65 pliciter.de ſum.trin.& fide cath.Sicut † ambigua testificatio
non ꝓbat,ita dubia confessio nō iuuat.c.in ꝓsentia.de proba.
66 l.non hoc. C,vñ legitimi. ¶Dixi † simplex,qa non debet,q
cōfitēt,loqui ꝓ verba inexquisita,& subtili elegantia fabrica-
ta,vt ꝓfessor nō intelligat,vt verecundiā delicti verbis fucatis
effugiat,& si aliter faciat, nō erit confessio simplex. c.dilecti.
cū gl.in vers.ſimpliciter.i.ſine pernicioſa subtilitate. de iudic.
67 ¶Dixi † ſimplex,qa non debet ꝓfitens morosè & cū difficul-
tate loqui,nec expectare ꝙ ꝓfessor ex gutture ſua peccata ar-
tificiosè extrahat , qđ si ſecus faciat, nō erit ꝓfessio simplex.§.
ſed quia.cum gl.in vers.ſimpliciter. i.ſine difficultate. Inst.de
68 fideic.liber.Nā etiam † testis,q morosè respondet,& cū diffi
cultate,ſuspectus hr. c.ponderet. 50.dist.tradit p Pan.in c.cū
cām.col.vij.de test.b.p Fely.in proœm.Greg.in princ.¶Dixi
69 † ſimplex, i.ſine malitia, iuxta verbū dñi: Estote ſimplices,ſi-
cut columbæ. Malitioſa em confessio ad interitū valet,nō ad
ſalutē. Quid ,ꝓdest auaro ꝓfitenti se centena aureorum millia
ſub vſuris mutuaſſe,ſi ex malitia, i.vt diues videat, nō ex pro-
posito pœnitendi confiteat.qđ si homicida,vt strenuus appa
reat,delictū ꝓfessori manifestat. Amen dico vobis, receperūt
mercedē ſuā. Nā q̄ sit graue crimē illorū, q̄ cū malè fecerint,
gloriant,nullus est q ignoret.c.q̄ graue.de excess.præla.ꝺ quos
70 etiam Psal.clamitat, Quid in malitia gloriamini? ¶† Dixi de-
nique ſimplex,qa nihil impertinens addendū est,vel intermi-
scendum,alꝫ ꝓfessio nō foret ſimplex.l.iubemus.ibi,nihil adie
ctum sit,ſed ſimpliciter.C.de appel.l.fin.& ibi Bar.C.de dot.
71 promiſ.c.fin.de testa.lib.vj. ¶† Requiritur ſcdò,ꝙ sit humilis.
nam peccator ſi reatū ſuū cognouerit , ſe omnium vilissimū
esse intelliget,& se monstrū,nō hominē videbit,vt Seuerinus
de consolatione,lib.iij.ſapienter ,phat. ꝙ quo facit tex.in c.ſi
ęn inquit.de pœnit.dist.ij.Humiliabit ergo ſe pœnitens,q pp
peccatum effectus erat ſeruus diaboli. c.non oīs q dicit.iij.q.
vij.& exemplo publicani corā confessore , nō audeat oculos
72 eleuare.Humiliari eīn nos oportet ſub potenti manu Dei, vt
nos liberet in tpe tribulationis. c.nulli.iij.q.i. ¶† Itē genibus
flexis , & capite discooꝛto peccatorē se fore iudicabit, & sce
lerum ſuorū veniam postulabit.c.ſanè.de celeb.miſſ.Et licèt
Clava.in ſua ſumma,& plures alij teneant, ꝙ genuflexio non
sit de necessitate,sed de congruitate: tn̄ ego arbitrarer pœni-
tentiam eius,q ſtando,vel deambulando,aut ſedendo parem
se exhibet sacerdoti,non esse fructuoſam,neq; veram, & pa-
rum confitēti ,pdesse, qa q ſine humilitate virtutes cōgregat,
quaſi in ventum puluerē portat , ſm Gregor.quē refert gl.in
clem.j.de relig.domi. ¶Item humilis debet esse confessio,qa
nō debet, q confitet , gloriari coram confessore ꝙ bis in sab-
bato ieiunet,ꝙ eleemoſynas det,ꝙ iustum cor habeat. Teme-
rarium quippe est virtutes dño pollicerinam ſi dixerimus, ꝙ
peccatū non habemus, nos ipſos seducimus, & veritas in no
bis nō est: doleat ergo loquēdo,seipſum accuſet, dicendo cū
Psāl. Ecce in iniquitatibus ceptus sum , & in peccatis cepit
me mater mea. Concludendum est ergo in pœnitente humi-
litatem necessariam,qa nisi ſe peccatorē dixerit, veritas in eo
73 non erit, & † vbi non est veritas , ibi nulla pōt esse humilitas.
74 xxij.q.ij. c.cū humilitatis. ¶Tertiò requiritur, ꝙ sit pura: id
est,ſine dolo.c.pura.iij.q.ix.Debet em pœnitens confiteri re-
cta intentione,non ꝓp vanam gloriam. Sed aduerte,qa istud
satis includebat in primo requisito, vt ibi ostendi. ¶Quartò
75 † exigitur, ꝙ sit fidelis: i. ꝙ pœnitens confidat in Dei miseri-
cordia,& credat ꝙ pœnitentiam sibi peccata remittit:nam a-
pud Deum nullas patitur moras veniæ quæstio. c.multiplex.
de pœn.distin.j.Et ſpecies hæresis est desperare de misericor-
dia Dei.c.agnouimus.xxvj.q.vj. ¶ Alij dicunt ꝙ debet esse fi-
delis: i.vera,qa non debet falsitatem immiscere,& delictum,
qđ non fecit confiteri. Et potest vtraq; expoſitio tolerari,pri
76 ma tamen magis conuenit. ¶Quintò requiritur, ꝙ † sit fre-
quens: i.toties resurgat ꝙ confessionem,quoties cecidit pro-
pter peccatum : non ſolùm ſepties , ſed ſeptuagesies ſepties
delinquenti,ſi conuertatur ad pœnitentiam,peccata donan-
tur.Matthæi xviij.& c.ſepties.de pœnit.dist.iij.Nam quæ fre-
quenti prævaricatione iterantur,ſunt frequēti ſententia dam
nanda.c.j.de pœnis.Sed an illicò post commiſſum peccatum
debeat confiteri? Dicam j.in xxj.requiſito.Quidam etiam di
cunt eadem peccata frequenter esse confitenda , quia tantò
facilius quis consequitur gratiam remiſſionis , quantò magis
pluribus ſub spe veniæ turpitudinē confitetur. c.quem pœni
tet.de pœnit.dist.j. Sed istud consilij est ad maiorem gratiam
obtinendam,non autē præcepti neq; obligationis,quia ſemel
confitendo diſſoluitur delicti obligatio, & funiculus, quo li-
gatus tenebatur,diſrumpitur: ergo amplius obligatio extin-
cta reuiuiſcere nō poteſt.l.qui res. §.aream.ff.de ſolut.c.ſi qs,
de pœn.distinct.vij.Et diuina clementia peccata ſemel dimiſ-
ſa,iterum in vltionem venire non patitur. c.ſi illic. xxiij.q.iiij.
Et ꝙ ſufficiat peccatū ſemel confiteri , deciditur in §.nō ita,
77 de pœni.dist.j. Sunt tamen † quidam casus ſpeciales,in qbus
reiteranda est confessio,quos refert Host.in ſumma, de pœn.
& remiſ.§.an peccata ſemel confeſſa. quos non ꝓsequor,ſed
ſublimitati Theologorum discutiendos relinquo. ¶Sextò,
debet esse nuda à verbis palleatis & obſcuris , ſed istud abun-
dat,qa ſi ſimplex est, oportet ꝙ ab omni verbo inuolucro ſu
catoꝛ; ſermone sit nuda,vt s.abundè dictū ſuit. Alij dicūt,ꝙ
debet esse nuda ab omni mendacio , & ab omni velamento,
qa ſm Aug.veritas de terra: i.de peccatore orta est,& iuſtitia
de cœlo perſpexit: i. à Deo data iuſtificatio pœnitenti. Nam
q ſe excuſat, à Deo accuſat, qui autē ſe accuſat, excuſatur. I-
gnoſcimus, inquit Dominus, ei qui ſibi non ignoſcit.c. veri-
tas.de pœnit.dist.j. ¶Septimò,oportet ꝙ sit discreta: i.cum
78 iudicio facta,& † ideò impuberes qui discretionem: i.animi
iudicium nō habēt.§.præterea. Insti.qui.b.non est permiſ.fac.
testam.non tenentur confiteri,niſi ſint doli capaces,qui cùm
sciant se errare, vtique scire debent ſe emendare.c j.de delict.
puer. ¶Versatur aūt discretio in pœnitente tam in eligēdo
sacerdotem,qui sciat ſoluere & ligare.c.j.de pœn.dist.vj.q̄ in
79 exprimēdo & confitendo peccata, qa nō † debet manifeſta-
re ſocios criminis,ſed seipſum tn̄ accuſare. Inquit eūn Pſalm.
Delictum meū cognitū tibi. Dixit eīn meū,nō conſocij. c.fi.
de pœni.dist.j. Nunq ergo nominabit ꝓsonam,cū qua pecca-
uit,niſi necesse sit ad ostendēdā peccati magnitudinē , vt ſi fi-
lia cū ꝑre,vl filius cū mꝛe peccauerit, ſm Richar.in iiij.senten.
80 dist.xvij.articul.iij.q.vlt. ¶† Item debet confessio esse discre-
ta: i.diuiſa & ſeparata. Ita eīn exponitur in c.cupientes. §.ad
hęc.de elect.li.vj.& in l.ex hoc iure.ff.de iust.& iur.Debet eīn
ꝓfitens ꝓfessionē ſuā bene ordinare , & eā ſaltē diuidere in ſe-
ptem partes, ſicut ſunt septē peccata mortalia , nō aūt ſimul
81 & confuſè oīa ꝓfiteri. ¶† Octauò, debet esse libens: i. volun-
82 taria,ex quo sequit, ꝙ coacta ꝓfessio nihil ꝓdest. Licèt † eīn
voluntas coacta voluntas sit.l.ſi mulier. ff.qđ met. cau. c.ma-
iores.in fi.de bapt,tamē vbi requiritur absoluta voluntas, ibi
debet interuenire omnimoda libertas.c.cū locum. de ſponſ.
omnis ergo coactio ſiue p̄cisa sit , ſiue conditionalis impedit
effectum

Universidad de Deusto
Biblioteca

83 effectū ꝓfessionis sacramentalis. Ex quo elicio † ꝙ nō est par
rō meriti & demeriti: nā voluntas coacta violētia ꝯditionali
demeret.c.j.xv.q.j.& tñ non meret.¶ Vel alr ꝓfessio debet eē
voluntaria: i.ad finē ordinatū facta, nō ad sinē malū & puer-
84 sum.Nā voluntas nō pōt esse niſi ad bonū,alś,ſi ad malū de-
clinet, nō est voluntas, sed concupiſcentia, ſm Pan.post gl.in
procem.Greg.in verſ.rex pacificus.col.2.in fi.prin.ſeq.¶No
nō,verecunda esse debet,ga q erubescit ꝓ Christo, dignus est
misericordia. Dignus eīn est misericordia,g ſpirituali labore
85 petit gratiā,c.quē pœnitet.de pœn.diſt.j. Verecūdia † eīn ſi-
gnum est ꝓtritionis & pœnitētiæ: nā verecundia castigatam
86 mentē oſtendit.l.j. C.de maiuma.lib.xj. & in adoleſcēte † o-
ptimā ſpē pollicet,vt ſcribit Senec.ad Lucil.lib.j.epiſt.vlt. Vel
87 debet esse verecūda, ga † verecūdia delicti pœna est magna.
Laborat eīn mēs patiēdo.d.c.quē pœnitet.Hac ratione ꝓhi-
bitum est ꝓfiteri p interpoſitā ꝑſonā:nam q p vos peccaſtis,p
88 vos etiam erubeſcatis.Hac ēt † rōne ꝓhibitū est ꝓfiteri p ſcri-
pturā.d.c.quē pœnitet.Qđ ꝓcedit etiā ſi peccator corā ſacer
dote velit ſcripturam legere,ſm Aret.& Fel.in c.de teſtib.col.
pen.de teſti.reprobātes gl.in c.qualis.xxx.q.v.q. ꝯrium tenuit.
89 Mutus † tñ p ſcriptūrā vel nutu pōt ꝓfiteri,ſm Inn.in d.c.om
90 nis.¶ An aūt † ignorās idioma poſſit ꝓfiteri p interpretē? vi-
deret ꝙ ſic.arg.l.j.§.fi.ff.de verb.obl. Contrariū tenēt Theo-
logi in iiij.ſenten maximè Scotus,q.vlt.ga pōt ꝓfiteri p ſigna,
91 ſicut mutus. ¶ Decimò, oportet ꝙ † ſit integra, & ꝙ oīa &
ſingula peccata ꝓfiteat: nō eīn Deus nouit opus imperfectū.
92 c.ſi plures.de pœn.diſtin.iij. ¶†Sed quærit an ēt venialia ſint
ꝓfitenda.gl.in c.vnū orarium.in ver.ga facilè.xxvj.diſt.vī vel-
93 le ꝙ nō,tū ga nullus ꝑ venialibus dānari nō pōt, tū † ga p o-
rationem dominicā,p aſperſionē aquæ benedictæ,p modicū
ieiuniū,vel p eleemoſynā dimittunt.de cōſecr.diſt.iij.c.aqua.
& de pœn.diſt.iiij. c.de quotidianis. vel p extremā vnctionē.
c.vnico.de ſacra vnct. Vel p euchariſtiā deuotè ſuſceptā.c.ij.
& c.cū oē.de conſecr.diſt.ij. Vel p deuotā peccatoris confeſſio-
nem.c.tres ſunt. de pœn.diſt.j. Vel p benedictionē prælati.c.
maledicā.& c.dictum.j.q.j.& not.in ſalutatione Sexti. ¶ Sed
Hoſt.in ſum.de pœnit.& remiſ.§.de quib diſtinguit inter ve-
94 nialia: nā venialiū tria ſunt genera, ſm gl.in d.c.vnū orariū.
§.alś ea demū.in verb.ligna. Quædā eīn ſunt maiora,vt q iam
in ꝙſuetudinē abierūt, & hæc ſunt ꝓfitenda, ga nullū est adeò
veniale,qđ ex ꝙſuetudine nō efficiat mortale. d.c.vnū orariū.
§.criminis. Quædā ſunt minora, & iſta ſufficit ꝓfiteri in gene-
re.d.c.de quotidianis. Quædā ſunt minima,q̄ in ſola cogita-
tione ꝓſiſtunt,& ad deliberatū ꝓſēſum nō pueniūt,& iſta de-
lentur & mundanē modis quibus ſ̄. ¶ Prædicta vera ſunt,niſi
ex ſtatutis ſuæ ꝓfeſſionis eſſet aſtrictus peccator confiteri ve
95 nialia,vel niſi dubitet, an peccatū ſit veniale, vel mortale, vt
ꝓcludunt Theologi,maximè Claua.in ſua ſumma. §.cōfeſſio
ſacramentalis, verſ.xxvij. ¶†Integra etiam esse debet, reſpe-
ctu qualitatū criminis.Tenet eīn circunſtantias peccati expri
mere. c.Deus qui. & c.omnis.§.ſacerdos.de pœnit.& remiſ.
Circunſtātias dico ſiue ꝙcomitātes,ſiue alliciētes.c.j.d pœnit.
diſt.v.Laudabile tñ est tacere circunſtātias, q̄ ſpeciē delicti nō
mutāt,& audientē alliciūt ad turpitudinē,licēt delictū aggra-
uent.Itē fatuū est ꝓfiteri circunſtātias,q̄ ad granitatē delicti ni
96 hil faciūt,ſm B.Thomā & cæteros,in iiij.ſent. ¶ An aūt † de-
licta nota confeſſori ſint ēt ꝓfitenda? Vī ꝙ nō,ga rei demon-
ſtratæ frūſtra fit demōſtratio.l.j.in fi.ff.de dote prælı.In ꝯrium
est veritas,ga delicta nō ſunt nota confeſſori, vt Deo & iudi-
ci, niſi in foro pœnitētiali ꝓfiteant:ergo ſunt ꝓfeſſori in pœni
tentia ꝓfitenda.c.j.de offic.ordi.& ibi Pan.l.illicitas. §.veritas.
97 vbi Bar.ff.de offi.ꝓſid. ¶†An aūt is q ſuppreſſit vnū peccatū,
teneat iterū oīa confiteri? Diſcordes in hoc ſunt Dd.ſed omiſ
ſa relatione opinionum,illa est *cōis*,ꝙ ſi confiteat alteri ſacer-
doti,teneat iterū oīa confiteri, ſecus ſi eidē, ſm Archid.in c.
ſi.in fi.de pœni.diſt.iij.Pan.in d.c.oīs. in j.not.& in c.ex parte.
eod.tit. Caueat tñ pœnitens,ne diuidat confeſſionē ex mali-
tia, vt quidā faciunt, q conſiderantes magnā peccatorū ſuo-
rum congeriem,erubeſcunt oīa ſimul confiteri,& ideò par-
tem vno tpe, partē alio tpe eidē confitenē: nam talis confeſ-
98 ſio nō ꝓdeſt.ga nō est pura & ſimplex,vt esse debet. ¶†Vnde
cimò,debet eſſe ſecreta,ſi occulta ſint peccata.de pœnit.diſt.
j.c.non tibi dico,vt te in publicum prodas: nam ſi peccatum
occultū est,ſufficit illud in notitiam ſacerdotis referre. c.quē
pœnitet.& c.ſeq.ca.cā & quæſt.aliàs fatuus reputatur,q erro
99 rem ſuū publicè confiteat.c.ex literis.de diuor.¶Exigitur † ēt
ꝙ ſit ſecreta ex parte ſacerdotis q non dēt confeſſionē reue-
lare,nā in foro cōfeſſionis mori dēt peccatum. Significatio.
n.ſacramenti confeſſionis est ſignificatio occultæ extinctio-
nis peccati,vī qui reuelat,facit irritum ſacramētū ſm Theo-
logos,ideò dicit tex.in d.c.oīs.Caueat oīno ſacerdos ne ver
bo aut ſigno aut alio quouis modo prodat peccatorem, qđ
ſi ꝑſumpſerit reuelare,non ſolū à ſacerdotali officio depona
tur,ſed ad agendam pœnitētiam in arctum monaſterum de-
trudatur.ad idem tex.in c.ſi ſacerdos.de pœni.diſt.vj. vbi alia
pœna de iure antiquo imponebat, videlicet vltra depoſitio-
100 nē cogebatur perpetuò peregrinari. ¶ Et in tantū † ſecreta
dēt esse confeſſio ꝙ ſi ſacerdos,ꝑducatur in teſtem,poterit
ſecurè dicere ſe nihil ſcire,ga non ſcit vt Deus.c.ij.& ibi not.
101 Pan.de offi.ord. Nec † cogi pōt ab eō teſtificari ſuper his q̄
102 audiuit in cōfeſſione.c. dilectus. de excēſ.ꝓla. Et † ſi ꝑ eīm
excōicet, nō timeat cenſuras, quia non ligant cū non ſciat vt
homo.Nec tenetur obedire Papæ ꝑcipienti ꝙ ſibi manifeſtet
103 delictum ꝓfeſſatū in pnīa,ſm Pan.in d.c.dilectus.ga ſin hoc
ſacerdos est vicarius Chriſti ſpecialis,ergo maior est Papa vi
cario gñali quo ad illam ſpēm.c.ſtuduiſti.de offi.lega. ēt ſi Pa-
pa diceret *illud recipere in ꝓfeſſionē*, ga nemo dēt delictum
104 alterius in pnīa cōfiteri, vt ſupra dixi.¶†Sed qđ ſi ſacerdos
receptus in teſtē reuelauerit peccatum ſibi ab altero in pnīa
cōfeſſum,an eius teſtimonium fidē faciat? Rūdeas ꝙ nō,ga al
ter nō fuit illi ꝓfeſſus vt homini ſed vt Deo,ſm Bal.& Pau.de
Caſtr.in l.Archigerōtes.C.de epiſc.aud quē ſequit Fely.in c.ſ.
105 col.j.de excep.¶†Sed qđ ſi aliquis exiſtens poſt parietem vł
à caſu ꝓtranſiens audiuerit confitentem in pnīa ſacerdoti,an
ipſius teſtimonium ,ꝓbet aliqd ꝯ cōfeſſum? Tndarus in ſuo dia
logo de teſti.char.xx.determinat ꝙ nō, ſeqt Fel.in d.c.j. Iſtud
dictū vrgenti rōne nō fundat,ga audiens à caſu nō audiuit vt
Deus.Et licet audiuerit confitentē in foro pœnitentię coram
Deo,hoc ſolū nō vī tollere fidē dicto teſtis aliàs integri. Sed
honeſtū vī ꝙ tali teſti nō credatur,ne detur occaſio malis ſa-
cerdotibus ſupponendi teſtes poſt parietē, q audient & po-
ſtea reuelēt.¶ Ex pmiſſis reddit dubitabile dictū Bart.in l.j.§.
106 huius.ff.de iuſti.& iure.vbi Bar.dicit ꝙ†ſacerdos,qa est ꝑſo
na publica,pōt ſtipulari pro abſente reſtitutionem vſurarum.
Quæſtipulatio ,qđ abſenti,cui vſuræ extortæ fuerunt,nam
iſtud videtur fallum,cum nō credatur ſacerdoti de confeſſa
tis in pœnitentia,& hac ratione motus d.Iaſ.ibi dixit dictum
Bar.non eſſe verum.Sed tu dicas ꝙ iſtud dictum Bar.est veriſ-
ſimum.¶In primis pōt procedere quādo ſacerdos ſtipulat ex
tra pœnitentiā. Vel pōt intelligi q̄ñ aligs in pnīa ꝓfitet delictū
notorium,& ꝓmittit ſacerdoti ſtipulanti ,p abſentibus illis ſa
tisfacere.Ita probat tex.alleg.p Bar.c.q̄q.de uſuris.li.vj.q loq
tur in vſurario manifeſto. Et ſm legē allegatam dēt intelligi
107 dictum docto.ſm Bar.in l.in ambiguo.ff.de reb.dub.Vel in-
telligēdo dictū Bar.gñaliꝝ rūdeas vt ſtatim ſubiiciam.¶†Sit
ergo concluſio ꝙ non creditꝭ ſacerdoti teſtificanti de his quę
ſibi dicta fuerunt in pœnitentia.¶ Fallit in caſu notorio,p ea
quæ ſtatim dixi.Fallit ſcdo in cā mſimoniali,ſm glo.ſing.in c.
tua nos.in vero ꝓſiterit.de ſponſa.quam ad hoc dixit ſingula
rem Lud.Ro.in l.ſi non ſpāli.C.de teſta. ſeqt do.Iaſ.in d.§.hu
ius ſtudii.& in l.ꝑe furioſo.col.iij.ff.de his q ſunt ſui vel alie-
ni iuris.vbi dixit ꝙ nullus Canoniſtarum vnq̄ pōderauit dictā
gl.Sed certè nullus Canoniſta vnq̄ eam ponderauit, quia illa
glo.non dicit hoc neq; ſenſit,nam illa glo loquit in foro pœ-
nitētiali,in quo cuilibet est credendū.c.ſignificaſti.de homici.
Sed quātū ad forum fori mihil ꝙ vī illa glo.velit contrarium.
Et iſtud voluit Papa.in d.c.tua nos.q rñdet cuidā ep̄o in foro
fori,qualiter tibi cōſtiterit nō videmus,quaſi dicat de animo
& ꝓpoſito in mente retento, nō videmus qualiter tibi con-
ſtare poſſit quaſi dicat nullo mō ꝑ tibi cōſtare,qđ falſum eſ-
set,ſi ꝑ cōfeſſionē ſibi factā in pnīa ꝓſtare ſibi vt iudici potuiſ
108 set.¶ Tertio fallit,ſi † accedat cōſenſus eius q fuit in pnīa
confeſſus, nā de ipſius licentia ꝑt ſacerdos reuelare ꝓfeſſionē.
c.ſignificaſt.de adulte.vbi Pan.& alij not.& iſta est *cois opi.*ſm
Fel.in c.teſtimonium.co.xi.de teſti.qcgd dixerit Claua.in ſua
ſumma, q ꝯriū tenet & male. Dēt tñ aduertere ſacerdos, ne
ſociū criminis manifeſtet,vt dr̄ in d.c. ſignificaſti.I ver.nomē
adulteri celans & in iſtis terminis procedit dictum Bart.in d.
§.huius ſtudij.nā pœnitens vī dare licentiā ſacerdoti ſtipulan
109 ti pro abſentibus eiſdem ſtipulationē reuelandi.¶†Sed hic
inſurgit dubitatio,an credendum ſit dicto ſacerdotis atteſtā-
tis ſe habuiſſe licentiam reuelandi, ſi illa negaretur? iſtam du
bitationem reſoluit Lap.alleg.xciiij.dicens ſtandum eē dicto
ſacerdoti quantum ad euitandam pœnam.d. c.oīs vtriuſque
110 ſexus.ſequit Fel.in c.j.col.j.de excep.†dicēs credendū eē di
cto ſacerdotis, aſſerentis abſoluiſſe excommunicatum ante
mortem,quantum ad euitandū pœnam.clem.j.de ſepult. Be
ne facit quod decidunt Hoſt.& Pan.in d.c.omnis.vbiconclu
111 dunt,† ſtandum esse dicto ſacerdotis, negantis ſe audiuiſſe
reuelata in confeſſione quantū ad euitandam pœnam illius
canonis.Ego arbitror, ꝙ iſta deciſio Lapi debeat ſanè intelli-
gi, videlicet quādo tertius negat ſacerdotem habuiſſe licen-
tiam,

tiam. Secus ſi confeſſus negaret, alś pœna d.c.oīs.esſet ludi-
brioſa, quia esſet in facultate ſacerdotis illam euitare dicēdo
ſemꝑ ſe habuiſſe licentiam,qđ dicendū nō est,ſm Pan.& Fel.
112 in ſimili.in c.inter cæteras.de reſcrip. ¶†Item aduerte,in-
quantū ſupra dixi, ꝙ magis creditur ſacerdoti dicenti ſe audi
uiſſe extra confeſſionē q̄ dicēti audiuiſſe in ꝓfeſſione,quia ve
rum est, niſi ex coniecturis poſſet iuſtificari ꝯrium, ſm dñm
Card.in d.c.oīs. inferens ꝙ ſi ille eſſet ꝑprius ſacerdos,& pec
catum eſſet aliis occultū,probaretq̄s, dicens ſe dixiſſe in con-
feſſione ſe fuiſſe illi confeſſum, tunc ſm eum poſſet ſacerdos
ſubiici torturæ,iuxta formā c.ſi in contēplatione.de reg.iur.
113 ¶ Quartò fallit,ſi † ſacerdos egeat prudētiori conſilio, tūc
ꝑ conſilio obtinēdo ꝑſona nō nominata poterit peccatū re-
114 uelare. d.c.oīs.& c.officij.eod.tit. ¶†Quintò, ſacerdos in
genere poterit peccatū reprehendere exēplo Chriſti,q repre
hendit ludam,dicendo, Vnus veſtrū me traditurus est. c.ſi ſa
cerdos.de offic.ordi.caueat tñ confeſſor,ne taliter loquat̄,ꝙ
de ꝑſona peccatoris poſſit apparere. d.c.omnis. ¶Sed qđ ſi
115 † aliquis confiteat velle interficere Titium, dicendo ſe non
poſſe reſiſtere voluntati, an iſtud ſacerdos poſſit reuelare?
Quidam,vt refert Archi.in c.ſacerdos.de pœnit.diſtin.vj te-
nent ꝙ non.Sed ꝯrium tenent Inno.& Pan.in d.c.oīs.ga hoc
peccatū non dr̄ detectū in præſentia, cū peccator nō habeat
contritionē.Itē qa committendū est non cōmiſſum: vnde ad
impediendū debet poſſe reuelare. Imò Claua. in ſua ſumma
vult, ꝙ ſacerdos teneat reuelare ſub pœna peccati mortalis,
vt obuiet ſcandalo & malo futuro.¶Sed Card.in d.c.oīs.cre
dit licere & debere reuelare,dumtamē nō ꝑdat peccatorem.
Et ſi videt,fieri nō poſſe,quin reuelādo peccatū committen-
dum nō etiam reuelet peccatorē,dicit Card.ſacerdotē debe-
re omninò tacere. Quæ opinio placet, q̄ confitens ſe habe-
reanimū interficiendi Titium, rogaſſet ſacerdotē, vt oraret
Deum ꝑ eo ad finē,vt ea voluntas auferaꝭ ab eo, tunc ga ali-
qđ ſignū contritionis oſtendit,nō crederē licere ſacerdoti no
minare peccatorē, alś ſtarem opinioni Innoc. & ſequacium.
¶Sed qđ ſi qs confiteat laico,qđ licèt aliquando,puta in caſu
116 neceſſitatis: an laico licebit † reuelare confeſſata? Cano.re
ſpondent *cōiter* ꝙ nō,ga etiam ipſe ſcit vt Deus,nō vt homo.
Ex quo ſequit, ꝙ etiam ipſe cogi non poſſet ſup his teſtifica-
117 ri,ꝑ ea q̄ ſupra dixi. ¶†Sed qđ ſi reuelauerit,qua pœna ve-
niat puniendus? Dubitat qua pœna d.c.oīs. ꝑ oīa non conue
nit laico.Ideò Inn.& Card.reſpondēt,ꝙ est mulctandus pœ-
na arbitraria.arg.c.de cauſis.de offic.deleg.¶Inſup quæro de
118 quæſtione, quā vidi in facto. † Mæuius peregrē ꝓfecturus
depoſuit certā pecuniarū ſummā penes Titium,cui fecit apo
cham, ꝑ quā conſtabat ꝙ ſi idem Mæuius peregrè moreret,
ꝙ illam pecuniam donabat eidem Titio. Mortuo Mæuio in
peregrinatione, Titius oſtendit dictā apochā Sempronio a-
mico ſuo,petens ab eo, ꝙ ſub ſigillo confeſſionis oīa ſecreta
teneret,,miſit Sempronius, qa dicit,ſe pro certo ſcire,ꝙ illa
est apocha ſcripta & ſubſcripta manu dicti Mæuij, quæſitum
fuit,an ſtante monitorio generali,publicato ad inſtantiam ve
nientium ab inteſtato ad hæreditatē dicti Mæuij,teneat Sem
pronius reuelare dictū depoſitū. ¶ Videt prima conſidera-
tione dicendū ꝙ ſic,qa ſcit Titium habere penes ſe dictas pe-
cunias,ergo parere debet monitorio, iuridicè ꝓpoſito.c.is q
furē.de furt.c.dilectus.& vtrobiq; Pan.de excēſ.prælat.alś nō
ꝓpalando duo delicta committit. Primum inobedientiæ,qa
non paret ſuo ſuperiori.c.ij.de maio.& obed.ſm falſitatis,qa
119 tacens † veritatē falſum committit,ſicut ſi falſum diceret.
c.j.de crim.fal.l.q teſtamentum.ff.de fal. Nec obſtat ſi dicat ꝙ
Sempronius habuit ſub ſigillo confeſſionis, qa licèt ſibi dictū
ſit in ſecreto & ſub ſigillo ꝓfeſſionis, non tñ ſibi fuit reuelatū
vt Deo,ſed vt amico affini,quo caſu dicūt Inn.Car.Pan.& a-
120 lij in d.c.oīs.ꝙ † talis amicus pōt cogi teſtificari,ga aliud est
ſigillum confeſſionis, aliud ſigillum ſecreti. & idē tenet Pan.
in d.c.ſi ſacerdos. & in d.c.dilectus. & ita p plura firmat Fely.
poſt Pan.in c.intimauit.de teſti.& ita ēt conſuluit Card.cōſi.
121 38.quidā hñs vnū filium. ¶In † ꝯrium ꝙ nō teneat reuela-
re facit.ga ſciens aliū iuſto & debito iure rem detinere,nō te-
netur reuelare,ſm Claua.in ſua ſumma.§.furtū.verſ.xlj. & li-
122 cèt ipſe nō dicat,ſatis ꝑbatur,ga † edictum ꝯ detinētes de-
bet intelligi de detinentibus iniuſtē,alś eſſet notorię iniquum
& iniuſtum,& ꝓtineret manifeſtū iuris errorē,quo caſu nō li-
gat.c.ꝑ tuas.de ſent.exc.c.venerabilib.§.pen.eod.tit. lib.vj.c.
cū ꝓtingat.vbi Pan.in pen.not.de offic.deleg. c.ab excōicato.
de reſcript. Sed in caſu ꝑſuppoſito Titius licitè detinet hanc
ſummā ſibi cā mortis donatā:ergo &c. Et dato,ꝙ hmōi ſcri-
ptura fortè nō ꝑbet in foro fori,tñ in foro poli, & in foro ꝓ-
123 ſe,licèt non ſolennē, pōt ſibi relicta retinere, ſm Inn.& Can.
in c.quia pleriq;.de immun.eccl.quem ſequunt Bald.Alex.&
Mod.in l.nemo pōt.ff deleg.j. ¶ Sed ò ꝑ hac parte facit, quia
124 † edictū in genere ꝯ ſcientes intelligit de his, g ꝑbare poſ-
ſunt,ꝙ ipſi ſciunt,& denunciare iubent. c.placuit. vj.q.ij. c.ſi
peccauerit.ij.q.j.c.plerūq;.ij.q.vj.gl.in c.ſi ſacerdos.de pœni.
diſt.vj. & ita in ſpecie ꝓcludit Car.Alex.poſt gl.in c.nerui.xiij.
diſt.allegās idē tenere S.Thomam. & idem Clau.in ſua ſum-
125 ma.§.denunciatio.verſ.ſi. nā † boni viri tacēt qđ ꝑbare nō
poſſunt.d.c.plerunq;.Bene facit qđ decidit Fel.in d.c.de cæte
126 ro.§.fi.de re iudi. † Vbi ꝓcludit ꝙ ꝓſtitutiones epiſcopi, vel
Papæ mandantes quibuſcunq; ſcientibus aliquē tenere & poſ
ſidere beneficium cū ſimonia, vt debeant ꝑpalare ſub pœna
excommunicationis latæ ſententiæ,non ligat ſcientes, q non
127 pōt fidē facere. Et ſciens †,ꝯditionem tractatā ꝯ principē,
quā ꝑbare nō pōt,ſi taceat, nō incidit in pœnā. l.quiſquis.C.
ad leg.Iul.maieſt.ſm Ang.in tract.malef. & iſtā partē in caſu
præmiſſo latius conſulendo cōprobaui. ¶ Ad ꝯria reſponde
bam,ad primū,ꝙ ſit parendū præcepto ſuperioris,pater ſolu
tio,ga ꝓceptum non intelligit emanatū ꝯ detinentes iuſto ti-
tulo,nec ꝯ ſcientes detentionē,quā ꝑbare non poſſunt. Non
128 obſtat ꝙ ſit † falſarius, q tacet verū,ga cōcedo in eo q iura-
uit dicere veritatē, in aliis non, ſm gl.in c.ne qs arbitret.xxij.
q.ij.ꝑ quam ita dixit dom.Iaſ in l.j.in fin.ff.ſi ex nox.cauſ.aga.
¶ Non obſt.deciſio Inno.& ſeq. in d.c.oīs.ga concedo ꝙ re-
quiſitus vt ferat teſtimonium,tenetur dicere q̄ ſibi dicta ſunt
ſub ſigillo ſecreti, ſed tñ non tenet denunciare. Aliud eīn est
denunciare, aliud teſtificari. ¶ Duodecimò,requirit ꝙ ſit la-
chrymabilis ex corde,vt ꝫ.dixi: nam vera pœnitētia est dolor
cordis & animæ amaritudo.c.ecce.de pœnit.diſt.j.Rugiebā,
inquit Pſalm.à gemitu cordis mei.de pœnit.diſt.iiij.c.ille rex.
129 ¶ Decimotertiò, † accelerata eſſe debet, ga neſcimus qua
hora dñs noſter venturus ſit.Et quis ſcit,an adiiciant hodier-
næ craſtina vitæ, tēpora dij ſuperi? Acceleret ergo peccator,
nec expectet qñ peccare non pōt. Arbitrij quærat libertatē,
vt delere poſſit commiſſa non neceſſitatē. Quę eīn morbus
vrget, & pœna tenet, ad veram vix venit ſatisfactionem, ſm
Aug.in lib.de Pœnitētia tranſumptiuè in c.nuſſus.de pœnit.
diſt.vj.Si tñ in vltimā neceſſitatē conſtitutus ad Deū conuer-
tatur ꝑ contritionē & confeſſionē Deus conuertetur ad eū,
ga quacunq; hora ingemuerit peccator amplius, inquit Do-
minus, iniquitatum eius non reminiſcar.ſed vt dicit Aug.vix
est vt ad veꝛā perueniat pœnitentiam.Meritò Aug.dicere ſo
litus erat, Non dico tibi damnabitur, ſed nec dico ſaluabitur.
Vis ergo à dubitatione reſolui,vis à peſte ꝑſeruari,age pœni-
tentiam dum ſanus es,ſi hoc agis,dico ꝙ ſecurus es,ga pœni-
tentiam egiſti, qñ peccare potuiſti. ſi aūt vis agere pœniten-
tiam,qñ iam peccare non potes, te peccata dimiſerunt, non
130 tu illa.c.ſi quis.de pœnit.diſt.vj.Et †,ꝑpterea ſtatutum fuit,
ꝙ quilibet teneatur ſemel in anno confiteri.d.c.omnis. Mo-
nachi aūtē tenent cōfiteri ſingulo menſe ſemel ſaltem. clem.
ne in agro. §.ſanè. de ſtat.regul. Ex quo apparet peccatorem
non teneri ilicò poſt commiſſum reatum illi confiteri. Sunt
tamen quidam caſus, in quibus data opportunitate tenetur
ſtatim cōfiteri, quos refert Claua.in ſua ſumma. §.confeſſio
ſacramentalis.verſic.xxx. ¶ Decimoquartò,fortis eſſe debet
aduerſus verecundiam, q̄ peccatori tacituꝛnitatem imperat.
131 l.ſi. ff.de furt. Hæc † em verecundia, ſm Philon.iiij.ſenten-
132 tiarum,non conuenit viris.¶†Decimoquintò,accuſans &
non excuſans,vt dixi in ſexto requiſito. Accuſans ſcilicet ſei-
ipſum non alios vt faciunt loquaces fœminæ, q̄ vicinarum er
rores vnà cum ſuis enunciant, & malè, vt in vij.requiſito de-
133 duxi. ¶ Vltimò debet eſſe parata parere: nam † pœnitens
debet exhibere ſe paratum ea facere,iubente ſacerdote, ꝑ re-
cipienda vita animæ,quæ faceret pro euitanda corporis mor
te,& ea facere immortalis futurus, quæ faceret pro differen-
da morte moriturus. c.conſideret. de pœnit.diſtinct.v. Da-
134 tum enim † eſt à lege ſacerdoti arbitrium iniungendi pœ-
nitentias.c.menſuram.de pœnit.diſtinct.j. c.tempora pœni-
tudinis. xxvj.quæſt.vij. & ei conceſſa fuit poteſtas diſpenſan-
di contra canones pœnitentiales, ſecundùm Panor. in c.at ſi
clerici.§.de adulteriis.col.ij.de iudiciis. Qui debet arbitrium
ſuum regulare ſecundum arbitrium boni viri & ex cauſa diſ-
penſare. Et dixit Panorm.in c.Deus qui. de pœnit. & remiſ-
135 ſio.quòd † ſacerdotes dicuntur comedere peccata populi,
quia eorum orationes & bona opera valeant ad remitten-
dam pœnitentiam peccatorum. c.ipſi ſacerdotes. ij.quæſt.j.
136 ¶ Sed qđ † ſi ſacerdos iniquè arbitretur, vel ſine cauſa diſ-
penſet,an confeſſus erit tutus quò ad Deum? Gl.in c.menſu-
ram. de pœnit. diſtin.j. quam ſequitur Panorm. in d.c.Deus
qui. diſtinguit aut confeſſus credebat confeſſorem eſſe peri-
tum,& erat paratus ſuſcipere iuſtam pœnitentiam, & tūc ex-
cuſatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cusatur. Aut sciebat eum esse ignorãtem, & tunc peccata dimissa erunt, sed perficiet in purgatorio cõdignam pœnitentiam. idem tenuit gl. in extrauag. antiquorum in ver. cõfessius. quæ tenet confessum fore absolutum quo ad pœnam æternam propter fidem sacramenti, licet teneatur in hoc seculo vel in purgatorio facere debitam pœnitentiam. ¶ Aduertat ergo sacerdos qualiter arbitretur. Melius. n. est redargui de misericordia quã de iniquitia, nam si graue pnïæ pondus impo
137 suerit, aut pœnitens reiiciet pœnam, aut suscipiens dũ sufferre non potest scandalizabitur, & magis ad peccatũ, pnus erit.
138 c. alligant. xxvj. q. vij. ¶ † Nec auferãt sacerdotes in pœnitentia iniungenda, vt iusti appareant. Sed talem † imponant qualem præsumant peccatorem posse peragere. c. ij. de pœnit. &
139 remiss. vnde † reprehendendus est qui iniugit pœnitentiam peccatori, quam verisimiliter arbitrari potest eum non factu rum. cap. pœnitens. 50. dist. quam ad hoc no. Fel. in c. scribebam. de præsum. Ideo considerabit ætatem confitentis. d. c. tempora plenitudinis. qualitatem ipsius, an delicatus sit an
140 robustus cap. deus g. de pœnit. & remiss. & ad † contritionẽ diligenter aduertet, quia posset esse tanta, q̃ absolui posset cõtritus & confessus absque vlla satisfactione exterioris pœnitentiæ, sm glo. in c. baptismi vicem. de consecr. dist. iiij. & in extrauag. antiquorũ. d. pœn. & remiss. Host. & Pan. ĩ d. c. Deus qui. & Archi. in §. si ergo. xxv. q. j. qui dicit se audiuisse à Theologis qui melius sciunt q̃ iuristę q̃ tanta posset esse peccatoris cõtritio, q̃ propter maximam creatoris misericordiam peccator absque vlla pœnitentia exteriori & pœna purgatorii
141 vitam æternam consequi poterit. ¶ † Sed quid si sacerdos fuerit iniquè arbitratus. an poterit arbitrium reuocare, & aliam iniugere pœnitentiam? Videtur q̃ sic. arg. l. quod iussit. ff. de re iud. In contrarium facit text. in l. iudex posteaquam. ff. eo. tit. ¶ Reperio glo. in cap. quod super his in ver. impotens. quàm ibi sequuntur. d. Ant. Pan. & *communiter* alii de vo-
142 to & vo. redemp. tenere quod possit reuocare & pœnitentiam commutare, & sic sententia † confessoris videtur interlocutoria, quã potest reuocari. d. l. quod iussit. nam etiam in foro fori pœna potest auctoritate principis commutari.
143 l. acta. §. de amplianda. ff. de re iud. Quinimo † absente confessore posset confessus non valens facere iniuctam pœnitentiam propria auctoritate illam commutare. capit. licet. vbi
144 Host. & Pan. de pœni. & remiss. Nec † potest sacerdos exigere cautionem à pœnitente de adimplendo pœnitentiam, ad quam peragendam monendi sunt peccatores, non cogendi c. fin. de tempo. ord. nisi pœnitentia publica imponatur pro manifesto peccato, tunc exigi poterit à peccatore pœnalis cautio, sm Pan. in c. literas per illum tex. in pen. nota. de præsum. Et licet iudex suspectus possit recusari. l. apertissim. C. de iudi. c. cũ non speciali. & c. postremo. de app. c. qđ suspecti. iij.
145 q. v. tñ in † foro pœnitentiali, vbi de pnïa iniungenda tractatur, nõ pt sacerdos vt suspectus recusari, qa si maiorẽ q̃ debeat pœnitentiam imponat, vtile erit animæ peccatoris, si cã peragat, quã si pagere nõ possit, illã peragat quam ferre po test, sm Gemi. in c. quia plerique. de offi. ordi. libr. vj. inferens
146 post Arch. q̃ † inquisitores nõ possunt recusari tanq̃ suspe-
147 cti, quãdo agit vt imponat pœnitẽtia pro peccato. Et † vbi agitur de imponenda pœnitentia, ordo iuris & iudiciorũ solẽnitates omitti possunt. c. cum I. & A. vbi Fely. co. iij. ver. no. iiij. post Pan. de re iudi. ¶ Sed iam satis arbitror patere qualiter vulnera sint detegenda. Nunc operepretium est demon-
148 strare oleum virtutis, & herbã salutis. Optimi † mores sunt oleũ virtutis. Matthęi. xxv. Prudẽtes virgines acceperũt oleũ in vasis suis cum lampadibus. Oleum, id est candidos mores:
149 in vasis suis, id ẽ in cordibus suis. c. j. d sacr. vnct. ¶ † Eleemosyna autẽ est herba salutis. Sicut. n. in præceptis medicinę medicamentum quidem herbas multas accipit, vnã autem dominatissimam. Sic in pœnitentia cæteris potentior & dominatior est herba, quam eleemosynam dicimus, vnde scriptura diuina inquit, date eleemosynam, & omnia munda vobis erunt. c. medicamentum. de pœni. dist. j. Ex his oleo. & herba commixtis conficitur emplastrum. Non. n. infirmo sat esset eleemosynis vacare, si multis iniustitijs deseruiret, vel fortè linguam in detractionibus exerceret, aut alio vitij genere animam macularet. c. Titius. de pœni. dist. ij. Ambo autem vnita & simul incorporata optimum faciunt medicamẽtũ.
150 ¶ † Veniunt autem, & incorporantur ieiunio, quod men-
151 tem eleuat, virtutem largitur & præmia. ¶ † O sacrum ieiuniũ, o abstinentia virtutum triumphatrix & regina, tu dæmones comprimis, tyrannos confundis, fortissimos ferarum vngues excludis, leonũ ora contundis. Magna est ieiunij, & speciosa militia, ſm Ambro. ieiuniũ mentes purgat, sensum subleuat, carnem spiritui supponit, cor contritum facit humilitatum, concupiscentiæ nebulas dissoluit, libidinem extinguit, castitati lumẽ portat, verbo sitatem non amat, humilitatem commendat, hominibus denique præstat vitam beatam ſm August. Vniuntur etiam & in corporantur domini timore, qui mortem & pestilentiam nõ seruantibus mandata minatur. Vnde alta voce cantat Psal. Initium sapientię est timor domini. Vel cogitatione mortis vniuntur. Recordare no-
152 uissima tua & in æternum non peccabis, assidua † enim mortis meditatio summa est philosophia. Mortis commemoratio omnia mundana ostendit esse vana. Quid pius Aeneas, quid diues Tullius, & Anchus? Pulvis & vmbra sumus. Dicas quæso (inquit Bern.) vbi sunt amatores huius mundi, qui ante pauca tempora nobiscũ fuerunt? Considera quid sint & quid fuerint, nihil ex eis remansit nisi cineres & vermes, homines tamen fuerunt, sicut tu, comederunt, biberunt, riserunt, duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferos descẽderunt. Quid profuit breuis lætitia, inanis gloria, mundi potentia, carnis voluptas, falsę diuitiæ, magna familia, mala concupiscentia, vbi risus, vbi iocus, vbi iactantia, vbi arrogantia? De tanta lętitia, quanta tristitia? post tantam voluptatem, quanta miseria? nihil eis accidit, quod tibi accidere non possit, quia homo es, homo de humo, & limus de limo.
¶ Iam, vt arbitror cognoscitis oleum virtutis & herbam salutis. Iam, vt credo, didicistis incorporale emplastrum. Restat si vultis à peste liberari q̃ super apostema emplastrum impona tis, non amouendum donec in hac infirmitatum valle perma neritis. Persiste ait Augusti. & bonum vitam, quam accepisti, tenere non desinas, propositum bonæ vitæ conserua iugiter: nam qui perseuerauerit vsque in finem saluus erit Matthæi. x. Qui autem emplastrum istud à se amouerit, proculdubio peribit. Niniue prædicante Iona meruit veniam. Sed quia iterum ad vomitum redijt, passa est ruinam. c. sicut. de pœnit. dist. iij. Agamus itaque pœnitentiam, conuertamur ad dominum, qui sanat contritos corde, & ipse liberabit nos à peste, nec amplius patietur flagellum appropinquari tabernaculo nostro. Longitudine dierum replebit nos, & tandem si manserimus in Christo & verba sua seruauerimus, videbimus gloriam Dei & regnum possidebimus paradisi. Vbi sensus, amicitia, concordia, plena potestas, pax secura, decus & gaudia sunt animabus. Et vbi corpora sanctorum fulgebunt fortia, pulchra, liberа, sana, sita, sine fine manentia læta. de pœniten. dist. iiij. c. si ex bono. §. denique, & §. finis. Laus Deo & eius immaculatæ genitrici, cuius intercessiõe dignetur omnipotens & misericors Deus nos à peste & omni malo defendere.

RESPONSA IOAN. FRANCISCI RIPAE, IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI

In primum librum Decretalium:

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita & castigata incipiunt fœliciter.

De constitutionibus & statutis.

RESPONSVM PRIMVM.

STatutum Remouens appellationẽ a sentẽtia, vel simpliciter, licet intelligatur de diffinitiua, & non interlocutoria, tamẽ in pposita qõne statutum appellationẽ ab omni pcessu remouet, quare & appellationẽ ab interlocutoria remouere constat, & ideo à diffinitiua remouetur ppter celeriorẽ litũ expeditionẽ. quæ ratio inutilis foret, si ab interlocutoria appellare liceret: nam magis militat in interlocutoria quàm in diffinitiua, & pśertim cũ appellatio de qua agitur, inanis sit, qa à nullo grauamine est interposita. Nec p denegationẽ publicationis testiũ pars eos pducens granata dici põt. Sed potius pars aduersa, quæ nihil contra psonas ac eorũ dicta opponere potuit. Et cũ publicatio ẽt nõ fuerit legitimo tpe petita, meritò Iudex eandem nõ admisit. Nullo etiam iure sententia nulla dici potest, tanquam lata non visis testibus, iuxta *cõmunem* sententiam: quia non Iudicis negligentia, sed partis videri nõ potuerunt, cui meritò adscribendum est.

SVMMARIVM.

1 *Statutum remouens appellationem simpliciter, solùm intelligitur remouere appellationem à diffinitiua.*
2 *Statutum remouens appellationem à diffinitiua, ex mente eiusdem etiam ab interlocutoria appellationem remouere censetur, ne contrarietas inducatur.*
3 *A denegatione publicationis testium licitè appellari potest, si producens publicationem petierit.*
4 *Publicatio testium non petita tempore in rescripto contento, iustè denegari potest, nam iniuriam non facit quisquis exequitur.*
5 *Rescriptum subreptitium non valet.*
6 *Terminus subrogatus sapit naturam subrogati.*
7 *Testes non publicati nullam fidem faciunt.*
8 *Appellatio fructratoria de iure reijcienda est.*
9 *Sententia lata non visis testibus ob negligentiam Iudicis, est nulla, secus: si ob negligentiam partis videri non potuerunt.*

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpretatio.

ARticulus Decidendo breuissimus est Iudex integerrime, & Iurisconsultorum Ticinensium (pace dixerim) nulli secũde, ppterea omnium allegationum pompa omissa, breuibus subtilia motiua resoluere conabor.
¶ Et primò non obstat decisio Perusini in c. pastorelis. de appella. col. viij. in vi. q. disponens, q̃ si statutum remoueat appellationẽ à sententia, vel simpliciter, q̃ intelligitur solùm re
1 mouere † à diffinitiua, non ab interlocutoria, quia statutũ nostrum remouet etiam appellationẽ à processu: & sic non sumus in decisione prælegata. q̃ aũt ita sit, videant verba statuti. Cantant enim hoc modo, q̃ p Vicar ũ ad instantiam litigantiũ, vel alterius cuius interest, debeat procedi, cognosci, & terminari, appellatione, & querela qualibet remota. illa. n. declaratio appellatione remota, respicit plura determinabilia, scilicet processum & sententiã, ergo pariformiter debet determinare, ita q̃ appellatio intelligatur remota à processu, per regulam. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupil. substũ. cũ concord quæ regula habet etiam locum in statutis, secundũ Angel. consil. 143. incip, tria sunt. in fin. & dicit Barto. in l. iiij. §. critq; differentia. ff. vi bono. raptor. quòd quoties plura reguntur ab eodem verbo, quòd qualitas quæ respicit illud verbum, vniformiter respicit quo ad omnia, quæ in eadem oratione ponunt. & Bart. ibi loquitur in materia statutaria. Et secundò respondetur, q̃ licet statutũ non remoueret appellationem à processu, tamen est remota per. l. ante sententiæ. C. quo. appell. non recip. & per aliud statutũ, siue decretũ. Et si dicatur, immò non est remota, quia. l. ante sententiæ. nõ habet locũ quando grauamen non est reparabile per appellationem à diffinitiua. ſm Bart. in. l. ante sententiã. ff. de appel. recip. Respondetur, q̃ do. Bart. & aliorũ loquitur in diuersis terminis, videlicet, quando est concessa appellatio à diffinitiua, sed grauamen est tale quod non potest per appellationem reparari, vt est quęstio serui, vel alterius hominis, sed vbi statutum tollit appellationem à diffinitiua, q̃ censeatur appellatio permissa ab interlocutoria, certè nulla lege bene probari potest. Immo contrarium videtur verius, quia statutum inductũ ad correctionem iuris permittentis appellari
2 posse à diffinitiua, vt si clis citius expediatur, operaretur † contrarium, si censeretur concedere appellationẽ ab interlocutoria. contra regulã. l. legata inutiliter. ff. de adimen. lega. Item tale statutum extenderetur ad correctionem iuris. cõtra. l. j. C. de inoffi. doti. & c. cum expediat. de elect. lib. vi. extenderetur enim ad correctionem d. l. ante sententiæ. C. quo. appel. non recipi. & alterius statuti. Vel tertiò respondetur, q̃ si ratio quare fuit remota appellatio à diffinitiua, militat in appellatione ab interlocutoria, tunc statuens censetur etiam remouere ab interlocutoria. ſm Paul. de Cast. consil. 24. viso puncto. vol. ij. & sequuntur Perusi. in d. c. pastoralis. in vj. quæstio. modo si rectè intueatur statutũ, videtur q̃ tollat appellationẽ à diffinitiua propter celeriorẽ expeditionẽ litiũ, vt colligit ex illis verbis, q̃ summarius, & expeditius, &c. sed ista ratio magis militat in appellatiõe ab interlocutoria, ergo &c. Vel quartò, appellatio fructratoria à nullo grauamine censetur vn quam permissa. c. cũ appellationibus friuolis. de appel. in vj. sed ista fuit friuola, & à nullo grauamine interposita. vt. ſ. pbabo, ergo &c. ¶ Et dum postea subdit. M. V. q̃ saltẽ debuit posse appellari tanquã à notorio grauamine, de quo dicitur in actis constare, quia iudex denegauit publicationem testium. Respondeo primò, q̃ pars aduersa in hoc nõ potest dici grauata, cùm ipse produxerit testes, sed potius videtur q̃ sit pars mea, quæ debebat opponere cõtra psonas & dicta testiũ. ex hoc enim q̃ testes non fuerunt publicati, nõ lęditur pars, pducens testes, sed lædit pars ptra quam producuntur, qa p denegationẽ publicationis tollit sibi facultas opponendi contra dicta & personas, non autem tollitur parti quæ testes produxerat, quia contra eorum dicta & personas nihil potest pars producere, vel opponere, c. de testibus, vbi Panor. col. ij. de testibus. Vel secundò respondetur, q̃ illud qđ dicitur, q̃ à denegatione publicationis testium potest appel
3 lari, intelligitur si pars † publicationem petierit. Ita Felyn. in c. cum l. & A. de re iud. hic autem non fuit petita, ergo &c. & si dicatur, immo fuit petita die xix. Ianuarij, tunc ego tñdeo, q̃ non fuit petita legitimo tempore, quia non fuit petita in termino quindecim dierũ prorogato per rescriptum, ita q̃ non erat saluum ius reprobandi parti meæ in ipso termino,
4 & sic non erat seruata † forma rescripti. meritò iudex potuit denegare publicationem, nec denegando partem grauauit, quod demonstratur apertius, qui iuris dispositionem exequitur, grauare partem non videtur. c. nouit. de appell. iuris enim exequutio nullam habet in se iniuriam. l. iniuriarũ. §. i. ff. de iniur. modo cũ in termino triũ mensiũ per statutum limitato non ostenderit de iure suo, quia in eo termino nullos testes produxit, meritò stante statuto potuit iudex & receptionẽ, & publicationem testiũ denegare, tauquã post terminũ, pducti. l. scire. §. consequens. ff. de excũ. tut, Bart. & alij in. l. fi. ff. de iniur. Immo si admisisset, potius diceret grauata pars in ea, ſm Barto. in d. l. ante sententiam. col. fi. ff. de appel. recu. & si dicatur, statutũ tium terminus fuit prorogatus p rescriptum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

scriptum. Rñdetur, ꝙ subreptitium † est rescriptum, & ideo non valet. c. super literis. de rescrip. non enim fuit expressum principi in supplicatione, ꝙ hæc esset causa cridarũ, & ꝙ statutum assignaret tam longum tempus, scilicet tres menses pro termino ad ostendendum de iure suo. Item non expressit, ꝙ elapso dicto termino trium mẽsium statutum denegaret postea audientiam. licet ergo in genere fuerit narratum. de statuto, & facta mentio facti, tamen ex quo non fuerunt ex pressæ qualitates facti, nec statuti, rescriptum tanquam subreptitium inualidum censeri debet. secundum glo. in c. dilectus filius p. & ibi Fel. de rescrip. Et propterea Lud. Rom. cõsi. 229. col. fi. concludit, ꝙ non valet rescriptum impetratum super absolutione iuramenti, licet si facta mentio de iuramẽto, quãdo fuerat iuratum etiam non petere absolutionem, quia omnes qualitates non fuerunt expressæ, & dixit Bal. in l. præscriptione. col. ij. C. si contra ius. quod rescriptum impetratũ super compositione condemnationum non valet, si non fuit expressa causa condemnationis. sequitur Alex. consi. 114. incip. ponderatis his. in j. vol. & idẽ Bal. in l. eã quam. C. de fideicom. dicit ꝙ non valet legitimatio facta de spurio, nisi fuerit expresse omnes qualitates spurietatis. & sequitur Cur. senior consi. 35. col. viij. & est ratio, quia generalitas parit obscuritatem, & magis adducit vitium subreptionis, quam tollat. vt in specie concludit Franc. Curt. in d. consi. 35. col. viij & consi. 50. & 51. 73. vel posito ꝙ rescriptum valeret (quod non creditur) tamen ex quo terminus rescripti, erat terminus prorogatus, seu prorogatus loco termini statutarii, certè in tali termino prorogato debebat Nechus ius suum ostendere prout tenebatur in termino statutario, quia prorogatio facta intelligitur cum suis qualitatibus, ſm Bartol. l. j. §. & post operis. ff. de oper. noui nunci. & tex. in l. lecta. vbi Alex. c. l. v. ff. si
6 cert. pet. vel si est terminus † subrogatus tanquã subrogatus sapit naturã l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. Sed Nechus nec etiam in termino rescripti subrogato ius suum ostẽdit, ergo &c. & si dicatur, testes produxit. dico ꝙ per hoc non
7 dicitur ius suum ostendisse nisi ipsis publicatis: quia † testes ñ publicati nullam fidem faciunt. Bar. in l. gesta. C. de re iud. & si dicatur, quo ad iudicem sunt semper publicati. dico ꝙ non sequitur. ergo iudici ostendit ius suum, cum pars non possit opponere contra dicta & personas testium, & ea inualidare. & propterea Saly. in l. fi. C. de fide instrum. & Bar. i extraua. gi ad reprimendum. dicũr, ꝙ instrm non dicetur fidem fa. tere iudici, nisi data copia, & assignato termino ad opponendũ. ergo per exhibitionẽ testiũ nõ dr̃ fides facta iudici, nisi termino dato ad opponendũ. cũ ergo Nechus in termino nõ fecerit testes publicari, nec terminũ parti meæ statui ad opponendum, immo nec publicari petierit, certè non potest dici in termino ostendisse ius suũ. Præterea, stante practica & stylo nostro, ꝙ testes examinẽtur per interrogatores electos ex consensu partiũ, non dr̃ etiã testes publicati iudici, nec etiã põt dici, ꝙ iudex sciat dicta eorũ, & sic ꝙ ipsi iudici fuerit notissum de iure suo, nisi essent publicati. Ita Ang. in l. prolatã. Cõsen. cuius dictũ est rationi congruũ valde. Præterea statutum dicit ꝙ sufficiat iudici ostẽdere ius suũ. debet. n. etiã pars litigans scire qd aduersarius ꝺ eum intendat. vel dato etiã ꝙ predicta ñ militarẽt, examinare in termino, tñ certè debuit sane Nechus testes suos tali tpe examinari & publicari facere, qd parti meæ esset saluũ ius in ipso termino reprobãdi, iuxta formã rescripti. Sed Nechus examinari fecit testes suos sine termini, adeo ꝙ ẽt si pars mea voluisset, nõ poterat opponere. Sed nec in termino vsquã publicationẽ petijt, ergo &c. cũ ergo Nechus nec in termino de iure suo nõ ostẽderit, vel si ostenderit, ius reprobandi saluũ nõ erat parti meæ, sequit ꝙ nõ admittendo publicationẽ, ꝑ ꝓcessum ad vlteriora, nõ dicit
8 ipsum Nechũ grauasse, merito ꝙ appellationẽ tanquã † frustratoriã & à nullo grauamine interpositã reiecit, & quod est frustratoriũ, nõ est ꝑ M. V. admitten. Stantibus præmissis tollitur ẽt vltimum motiuũ, vnde dicitur, ꝙ sententia lata est nulla, tanquã lata nõ visis testibus Nechũ. iuxta doctr. Bar. in d. l.
9 ꝓlatã, quia rñdetur, ꝙ illa doctrina nõ ꝓcedit quando † pars cuius testes fuerunt maximè fuit negligens in producẽdo, & eius iudici ostendendo, vt fuit Nechus. Ita Fely. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. in prima fallen. de consti. Laus Deo.

RESPONSVM. II.

Rᵉ Ossessori Super suo beneficio litem habenti, qui altari seruit, & horis vacat canonicis, quotidianæ distributiones non sunt denegandæ. Quæritur ecclesiæ statutũ disponat, ꝙ capitulum non teneatur beneficiato litẽ habenti respondere de fructibus, reditibus, & obuentionibus quibuscũque, quorum significatione quotidianæ distributiones minimè demonstrantur. Quæ si seruientibus subtrahantur, diuinum cultum subtrahi aut minui necesse est.

SVMMARIVM.

1 *Citatio legitimè executa, an inducat litis pendentiam.*
2 *Fructuum & obuentionum appellatione, non veniunt distributiones quotidianæ.*
3 *Super statuto ab vsu non recepto, nullum fundamentum fieri potest.*
4 *Iuramentum factum super obseruatione statutorum, non extenditur ad statuta moribus vtentium non recepta.*
5 *Confirmatio statutorum, ad statuta non recepta, non porrigitur.*
6 *Confirmatio statutorum à superiore simpliciter facta, non impedit, quominus statuentes potuerint prædictum statutum tollere.*
7 *Spoliatus, ante omnia venit restituendus.*
8 *Restituere fructus tenetur, qui iustè temerario eos percepit.*

Respon. interpreta.

IN sequendo schedulam productã contra d. Ant. Galiardi, demonstrabo ipsum d. Ant. fore restituendũ ad quasi possessionẽ iuris percipiendi distributiones quotidianas, quæ canonicis diuinis interessentibus debent, non obstantibus deductis in ipsa schedula. ¶ Fundamentũ d. Prepositi & adhærentiũ, cõsistit super allegato statuto. xlvij. quo cauetur, ꝙ capitulũ, seu ecclesia. s. Desiderii, non teneat alicui bñficiato litẽ habenti super suo beneficio, rñdere de fructibus, reditibus, & obuentionibus quibuscunq;, nisi talis litigans fuerit in possessione pacifica per sex menses ante litẽ mota. Dr̃ aũt, ꝙ d. Ant. habet litẽ super suo canonicatu, cum d. Ant. Tertullio, tota ang esset i possessione pacifica, per sex mẽses, ergo &c. Istud fundamẽtum tollitur, & subuertit pluribus rationibus. Et primo, quia probatũ non fuit, ꝙ dictus Galiardi hẽat litẽ super suo canonicatu. Licet. n. dicatur, ꝙ per citationẽ le
1 gitimè executã, inducatur † litis pendentia, quãtum ad effectum, vt interim nihil sit innouandũ. clemen. ij. vt lite pend. Istud tñ sanè intelligendum est, videlicet, si & dũmodo facta fuerit relatio citationis iudici citanti. ſm Car. zab. ibi in vlt. q. quia nõ sufficit ꝙ sit fuerit citatus, nisi iudici ꝑstet. l. hæc aũt. §. j. ff. quibus ex can. in poss. eat. Fortius dico, ꝙ non dr̃ inducta litis pendentia, ẽt per citationem executã, & iudici ꝓsentatã, nisi actor (ad cuius instantiam facta fuit citatio) comparuerit in termino citationis: quia si non cõpareat, circunducit citatio. l. ad perẽptoriũ. ff. de iud. & ibi Bal. & Pau. de Ca. no. Facit
tex. in c. j. de do. & cõtu. lib. vj. Licet ergo appareat de citatione, & citationis intimatione facta dicto Galiardi, tñ quia nõ constat, ꝙ citationis executio, fuerit iudici præsentata, & quia nõ constat, ꝙ actor in termino coram iudice se præsentauerit, non põt dici ꝑstare de aliqua litis pẽdentia. ¶ Secundò, quia statutũ priuans beneficiatos habentes litẽ super beneficiis, à quibuscunq; fructibus & obuentionibus, non debet hanc interpretationẽ recipere, vt ẽt priuet canonicos residentes di-
2 stributionibus quotidianis. Tum qa † appellatione fructuũ, & obuentionũ, nõ continent distributiones quotidianæ, quę pro diurno labore interessentibus debent, vt est tex. in c. licet. de præben. & firmat Gemi. consi. 75. col. iij. & consi. 153. ad fin. & maximè in casu huius statuti odiosi, & contra ius, quod strictè venit interpretandũ. l. ij. cũ gl. C. de noxa c. cũ dilectus. de ꝓsue. Tum ẽt, quia maximũ sequeret absurdum, si de distributionibus quæ seruientibus debentur, intelligeret. Nã si contingeret oẽs canonicatus fore litigiosos (prout possibile est, & de facili cõtingibile, cum hodiernis tẽporibus vix sine lite beneficiũ acquiratur) si nullus esset q̃ distributiones percipere. ꝓ litis pendentiam, deserereꝫ cultus diuinus, quia etiam nullus esset qui ecclesiæ in diuinis vellet deseruire, cum sciret se ex seruitio altaris viuere non posse. arg. cum secundum. de præben. Nam gratis pœniteret esse pium. c. si quis. j. q. ij. c. habebat. xij. q. j. Immo dici fortè posset, ꝙ statutum ita generaliter intellm non valet, tanquã ꝺ vtilitatem ecclesiæ. c. j. de his, quę fiunt à maio. par. cap. c. j. de consue. ¶ Tertiò, quia (vt mihi ꝓsupponitur) prædictum statutũ nunquam fuit moribus vtẽ-
3 tium comprobatum. Vnde super tali statuto ab vsu non recepto, nullum põt fieri fundamentũ. c. in istis. §. leges. iiij. d. st. traditur per gl. Pan. & alios in c. j. de treuga & pa. & per Old. consi. 259. impugnant electio. & alibi sæpe. ¶ Non ob. ꝙ dic. Galiardi iurauerit seruare statuta ecclesiæ, tam edita, quã ed̃
4 da, quia tale iuramentum † non extenditur ad statuta moribus vtentium non recepta, vel contraria consuetudine abrogata, ſm Bald. in præludiis Feudor. col. v. versũ. item nos dicimus. per text. vbi Imo. & alii in c. j. de his quæ fiunt à maio. par. cap. Item non extenditur ad statuta edita contra vtilitatẽ ecclesiæ, vt est ꝓsens statutũ, si ita crudè intelligat. d. c. j. & c. j.

de iureiu. lib. vj. ¶ Nõ etiã obstat, ꝙ d. Rutinen. Episcopus Vicelegatus ꝓfirmauerit statuta prædictæ eccleſiæ, qa talis cõfirmatio † ad statuta non recepta, vel alias abrogata nõ porrigitur: quia nõ sunt amplius statuta, ſm gl. sing. vbi Bart. & alij in l. si quis priore. ff. ad Treb. facit, quia generalis statutorũ cõfirmatio nõ trahitur ad statuta inualida, ſm d. Alex. cõsi. 59. col. iij. lib. i. & fuit decisio Iano. Ioan. Andr. & aliorũ in c. dudũ. de deci. cum concor. allegatis per Iaſ. in l. quanquam. C. de resta. mili. ¶ Præterea confirmatio superioris, simpliciter facta
6 † absque clausula decreti (vt est huiusmodi) non impedit, quominus statuentes potuerint prædictũ statutum tollere, vt per Pan. in c. cum accessissent. de consti. & licet impediat statutũ tolli per vnicum, vel binum actũ contrariũ, non tñ impedit, ꝙ per contrariam consuetudinem tolli non possit, ſm cõmunem Doc. sententiã. licet aliqui requirãt lapsum ann. xl. vt per Fel. in d. c. j. vers. septima, & vltima declaratio. de treuga & pace. ¶ Insuper R. D. Vicelegatus reseruauit sibi potestatẽ aliter ordinandi, disponendi, corrigendi, & interpretãdi, & ꝓnt non ꝓfirmauit absolutè. Vnde arbitror do. Aptensem Vicelegatũ pro sua æquitate & eminenti scientia, iudicaturũ huiusmodi statutũ, quod est ꝺ ecclesiæ vtilitatẽ, quod nõ fuit moribus vtentiũ receptũ, quod cõstat ꝺria ꝓsuetudine abrogatũ, quod de distributioibus nõ loqtur, nullatenus videri approbatũ, nec confirmatũ per illam generalem ꝓfirmationẽ do. Rutinen. episcopi. ¶ Accedat alia ratio, ꝙ dictus Gagliardi semel fuit admissus ad quasi ꝓssessionẽ percipiendi distributiones quotidianas, in qua quasi ꝓssessione perseuerauit pacificè p mẽses & annos, vnde non debuit neque potuit de facto ꝓpo
7 liari per D Præpositum. Quo fit, vt ante omnia † sit restituendus. l. si quis ad se fundũ. C. ad leg. Iul. de vi. c. j. de resti. ꝓpol. cũ simi. ¶ Nec ob. si dicatur statutũ velle, ꝙ talis habens beneficiũ litigiosum, teneatur restituere fructus: quia non propterea se quitur, ergo de facto venit ꝓpoliadus. c. in literis. de resti. ꝓpol. præterea statutũ vult eum teneri ad restitutionem fructuũ, & redituũ, qui ausu temerario, & sic ita propria auctoritate &
8 de facto, fructus percepit. Ita. n. sonant illa verba, fausu temerario. clemen. cupientes. de pœnis. cle. j. de vsu. nõ aũt vult eũ teneri, qui de licentia & beneplacito capituli fuit ad quasi ꝓssessionẽ admissus. Vnde concludendum est dictum Gagliardi reintegrandum & restituendũ esse ad suam quasi ꝓssessionem. Et ita iuris esse rñdeo ego Io. Fran. Ripen. à S. Nazario, iura interpretans in florenti Academia Auenionensi.

RESPONSVM. III.

SIcut Nõ potest à quodam molestari, qui per triennium pacificè possedit beneficiũ, ita nec in eo succedens permutationis causa, quia suum ad successorem iure redibit beneficium, si ab eo euincatur permutatum.

SVMMARIVM.

1 *Iura prædecessorum in beneficialibus non transeunt ad successorem nisi lite cœpta. & num. 2.*
3 *Præscripto non currit impedito agere.*
4 *Præscribitur actio, & tas cuicunque competens in rectoria, si fuerit possessa septem annis cum titulo colorato.*
5 *In beneficialibus licitum est uti iure prædecessoris, quod est excludendum intentionis agentis.*
6 *Possessor triennalis pacificus, dicitur habere optimum ius in præiudicium eorum qui ius suum intra triennium non deduxerunt in iudicio.*
7 *Possessor triennalis à quoquam molestari non debet in possessorio nec in petitorio.*
8 *Beneficium si sit euictum ab aliquo, is iure redibit ad suum, quod titulo permutationis resignauit.*
9 *Molestari quis dicitur, si is molestetur, qui habet regressum contra eum.*
10 *Successor potest uti defensionibus auctoris sui, contra quem habet regressum de euictione.*
11 *Protestatione præmissa, debet agere, uolens insinuare possessori impedimentum causatum, ex eo quòd instrumentum occultabatur.*
12 *Amicus & familiaris uicarij, præsumitur scire collationem sibi à uicario factam.*

Respon. interpreta.

IN causa Beneficiali vertente inter Raymundum de Suco agentem, & Iacobum Cambij se defendentem, illud etiam quæritur, an dictus Iacobus vti possit beneficio regulæ de triennali possessore, seu beneficio constitutionis Basilien sis de pacificis possessoribus. Et punctus stat in hoc, an Iacobus possit vti accessione sui auctoris, qui tot annos pacificè possedit. Et videtur ꝙ non. Primò quia (vt dixit glo. in pragmatica, tit. de pacifi. possess. in ver. possedit) in beneficialibus ni-
1 hil de iure ꝑdecessoris transit in successorẽ, † nisi sola lis incœpta, vt not. gl. in extraua. Ioan. xxij. suscepti regiminis. in ver. vacantium. Nã dicta regula continet ius personale eius, ꝙ paci
2 ficè possedit, quod nõ transit † in successorem. l. qa tale beneficium. ff. sol. mat. Maximè in successorem in beneficio, ꝙ metitur ius nouũ, tam respectu tituli, ꝙ possessionis, vt not. in c. ij. vt lite pend. lib. vj. Secundò, qa dicta regula nõ vr̃ procedere dato legitimo impedimento prætendentis nõ potuisse agere in termino triennij, vt sonat verba Basiliensis concilij. ibi, Excepto hostilitatis casu, vel alterius legitimi impedimẽti. Constat aũt ignorantiam allegatã p Raym. asserẽtem ignorasse vsque ad hæc tempora quis fuerit notarius, ꝙ sumpserit instrm collationis sibi factæ, causare legitimũ impedimentum, quia sine instrumẽto collationis nõ potuit tutor agere. Impedito
1 autẽ agere † nõ currit præscriptio. l. i. in fi. C. de annali except. Et vbi decursa esset præscriptio ex capite ignorãtiæ, restituendus vr̃, vt tradit Bar. in l. j. §. si qs autẽ. ff. de itinere actuq; priu. & latè Fel. in c. ex transmissa. de præscript. ¶ Sed istis non obstantibus, pcluior sum in contrariam sententiã, tribus præsertim considerationibus. Et primũ cõsidero, ꝙ do. de Sepibus,
4 ꝙ hanc rectoriam spatio septẽ annorũ pacificè possedit, † cũ titulo colorato, virtute regulæ de triennali possessore, & Basilien si consti. de paci. possess. præscripsit actionẽ, & ius cuicunque competẽs in dicta rectoria, ſm Pan. in c. contingit. col. iij. de dolo & contum. Exceptio aũt præscriptionis est exclusiua intentionis dicti Raym. ergo ea vti poterit do. Cambij, qa (vt ꝺ. dixi) sufficit in beneficialibus excludere petitorẽ, ꝑ exceptionem iuris non sui, ſm Compost. & Ioan. Andr. in c. mandatũ. de rescript. & si dicat, ꝙ hæc exceptio competit dño de Sepibus, & non do. Cambij, respondẽt Comp. Ioan. And. & Card. in d. c. mandatũ. ꝙ in beneficialibus licitum est vti iure prædecessoris, † quod est excluſiuum intentionis agentis. Et idem te
5 nent Imol. & Fel. col. ix. in c. capitulum. eod. tit. de rescrip. ꝑ il-
6 lum tex. ¶ Sed ò cõsidero, † ꝙ triennalis possessor pacificus, dicitur habere optimũ ius in præiudiciũ eorũ, q̃ ius suum intra triennium in iudicio nõ deduxerunt, vt clarè diſponũt regulæ prædictæ, & Basil. cõstitutio. Si hoc verũ sit (put est) sequitur corollariè, ꝙ beneficium in præiudiciũ negligẽtis vacabit ꝑ cessum, vel decessum possessoris pacifici ꝑ triẽnium cum titulo colorato, quia quantũ ad negligẽtes, titulus coloratus pacifici possessoris ꝑ triennium, ꝑ vero & iusto titulo reputatur. Vnde sicut non potest Ray. impugnare tit. do. de Sepibus triennalis possessoris pacifici cum titulo, ita nõ poterit impugnare titulum successoris, cui collatũ fuit beneficium, tanquã vacans ꝑ resignationẽ dicti de Sepibus. ¶ Tertiò considero,
7 concilium Basil. non vult triennalem possessorẽ à quoq; molestari posse in possessorio, nec petitorio, † qđ est intelligendum directõ, nec ꝑ indirectũ. regula, cũ quid vna via. de reg. iur. lib. vj. Ex hoc sequit, ꝙ etiam non poterit molestare d. Cambij, cui ex causa permutationis collata fuit huiusmodi rectoria de Olensiaco, quia ꝑ indirectum & effectualiter molestaret dictum de Sepibus. Nam si à Cambio euincat beneficium, de iu-
8 re redibit ad suum, † qđ titulo permutationis resignauit dicto de Sepibus, ſm Ioan. Andr. in c. vnico. de rer. permut. lib. vj. & Gemi. consi. 45. in vltim. dub. & Fed. de Senis in tractatu de permut. benef. q. viij. Quod etiam expressè cautum extitit in ꝓuisione facta ꝑ Ro. Pont. d. Cambio. Et ꝙ dicat molesta-
9 ri de Sepibus, † si molestetur is, q̃ habet regressum ꝺ eum, clarè ꝓbatur in l. si controuersia. cũ ibi not. & in l. si permutationis. C. de euicti. Dicamus ergo, ꝙ prædicta regula profit huic successori, rationibus prælliegatis, & maximè, quia successor
10 potest vti defensionibus authoris sui, † contra quẽ habet regressum de euictione. l. emptori. C. de euict. cum suis concor. ¶ Non obstant adducta, ꝑ cõtraria parte: & primò, ꝙ nõ possit successor in beneficio vti accessione ꝑdecessoris. quia verũ, quando successor ex titulo, & ꝓssessione prædecessoris, vult fundare ius suum sine nouo titulo, & nouo iure. Secus, quando successor se fundat in titulo ꝓprio, & ad elidendum titulum alterius excipit de iure sui prædecessoris, ꝑ iura & rationes prædictas. Non obst. allegatum impedimentũ ignorantię, quia respondet ꝙ licèt dictus de Suco fortè ignoraret nomẽ notarij, nõ tamẽ ignorabat collationem sibi fuisse factam. Debuit igitur impedimentũ causatum ex eo, ꝙ instrumentũ occultabatur (protestatione præmissa) insinuare dicto de Sepibus possessori. iuxta clem. causam. de elect. & hoc modo non
11 pati, ꝙ pacificè possideret ꝑ triennium. qđ cũ non fecerit, non est amplius audiendus, vt declarat gl. in pragm. de pacifi. possessor. in ver. teneant. Et si dicatur, quis reuelauit, ꝙ dictus de Suco sciret collationẽ sibi factam? Respondet constare ex euidentissimis coniecturis, & ex confessione ꝓpria. Nam cũ semper
12 fuerit præsens in ciuitate, siue castro, vbi fuit facta collatio, vel

Respon. d. Ioan. Franc. Ripæ.

Universidad de Salamanca Biblioteca

vbi ꝑpè(vt ꝓtendit) & nō longè distans à loco domicilij conferentis, credendū est, ꝙ sibi fuerit notificata collatio. c. quosdam. de præsump. Itē cū dictus de Suco esset amicus, & familiaris d. vicarij, ꝙ sibi fecit collationē, † ꝑsumendum est, ꝙ certior factus fuerit ab ipso vicario. l. de tutela. C. de in integ. rest. min. Et ita in donatione facta absenti consuluit d. Guid. Pap. cons. 23. viso facto. col. ix. ver. iste cōtractus. Et ꝙ nō sit verisimile, ꝙ vicarius occultauerit colla. d. Rayn. amico & familiari suo, ꝓbatur in c. constitutis. ī. de testi. Et bñ faciunt q̄ scribit Pan. in c. causam. eod. tit. Et esset ab omni naturali sensu alienus, q̄ ꝺrium asseueraret. Constat etiā de scientia collationis ex cōfessione eiusdē de Suco, de qua in xv. art. exordiēre, Item & quia collat. vbi ponēdo, ꝙ ignorabat nomē notarij, tacitè & implicitè censet ꝓfiteri, ꝙ sciebat collationē sibi factā, licèt ignoraret nomē notarij. c. nonne. de ꝓsump. l. cum ꝓtor. ff. de iud. Intelligo ēt testes sup scientia ꝓcludenter deposuisse. Sed qa attestationes nō vidi, sup eis non facio fundamentū, maximè, quia apud iudicē integri iudicij prædicta debent sufficere.

RESPONSVM IIII.

Recipienda Est Pontificis ꝓstitutio, quę emptiones ē annui reditus ab vsura defendit, cùm certū nō sit emptorē peccare. Quòd si lex annuas frumenti, vini, olei, cæterorúmq; fructuum pensiones, q̄ decursis annis xiiij. fortè excedūt, illicitas esse decernat, pecuniæ quoq; numeratæ reditus nō iustos pronunciasse credit. Alioqn lex fraudari, illudiq; facilimè posset.

SVMMARIVM.

1 *Statuere non possunt summi Pontifices, quòd peccatum non sit peccatum, & quòd fœnerari non sit peccatum. nu. 2.*
2 *Determinatio eius est, cui data est potestas ligandi & soluendi, discernendique. nu. 4. & 5.*
3 *Emptio annui & perpetui reditus, an sit de iure permissa, & ab omni fœnore aliena. nu. 7. & 8.*
4 *Prohibita an sit exactio pecuniæ, per quam fructus æstimantur.*
10 *Prohibita exactione pecuniæ numeratæ, quando censeatur prohibita exactio frumenti, & aliorum fructuum.*
11 *Oppositorum eadem est disciplina.*
12 *Constitutio non debet esse ludibriosa, nec de facili fraudabilis.*
13 *Prohibita exportatione uini, censetur prohibita exportatio uuarum. nu. 14.*
15 *Extensio licita est in exorbitantibus ex identitate rationis.*
16 *Ratio expressa continet omnes casus, qui sub ea comprehendi possunt.*
17 *Extensio fauore animæ permittitur, etiam in odiosis.*

Responsi in erpret.

Bonæ Memoriæ Iuliani legati Auenionensis ꝓstitutiōe cauet, ꝙ nullus audeat sub excōmunicationis pœna exigere annuos reditus, ꝓsistentes in frumēto, & aliis fructib. vltra septē, ꝙ cētenario. Modò quidā emit annuā pensionē, consistentē in pecunia numerata ad rationē florenorū x. ꝙ centenario. Ideò quærit, an exigere valeat dictā annuam pensionem, ꝓstitutione præmissa nō obstante? Et prima facie respondendū videt, ꝙ sic. Quia Calixtus & Martinus, Pontifices Max. in extrauag. j. & ij. de emp. & vend. ad rationē xiiij. ꝙ centenario annuos reditus emi licitè posse statuere. Nec dicat hos Pontifices nō potuisse statuere, † ꝙ peccatū nō sit peccatū, vt ꝓcludit Richar. de Mediavilla, in iiij. sent. dist. xxxiij. q. ij. art. ij. & cōprobat Fel. in c. q̄ in ecclesiarum. col. vj. de const. Nec potuisse statuere, † ꝙ sit licitum fœnerari. c. sup eo. de vsu. tradit ꝑ Ioan. And. in rꝛa peccatum. de reg. iur. lib. vj. & ꝑ Mod. in l. j. C. de sacr. san. eccl. Quia istud verū est, vbi liquidò constat de peccato. Sed si hæsitet, an aliqd sit peccatū, siue an ꝺctus sit licitus, vel illicitus, eius est determinatio, † cui data est potestas ligandi, & soluēdi. Matt. xviij. Et cui data est potestas † discernēdi inter leprā, & leprā. c. ꝙ venerabilem. qui filij sint legitimi. & ad quē spectat † ambiguitates dissoluere. c. inter alia. de sent. excom. Satis autem constat inter Doct. tam Canonistas, q̄ Theologos, nō paruā esse discordiā, an emptio annui & perpetui reditus sit licita, vel ne, ergo per Dei vicarium potuit sedari huiusmodi altercatio. Quinimò Canonistæ magis *communiter* arbitrantur emptionem annui, & perpetui reditus, † esse de iure permissam, & ab omni fœnoris suspicione alienam. Ita concludunt Inn. Ioan. Andr. Card. do. Ant. Pan. & alij cōmuniter in c. in ciuitate. de vsu. Et firmat Laur. de Roduphis in c. ꝓsuluit. q. xj. & seq. eo. ti. Licita ergo vt exactio florenorū pro centenario. Nec ob. constitutio Iuliani, quia loquitur in exactione annui reditus cōsistentis in frumento, & alijs fructibus. Nos verò loquimur in exactione annui reditus consistentis in pecunia numerata. Vnde cum constitutio Iuliani sit exorbitans, & limitatoria † dictarum extrauagantium, non vr extendēda ad istum casum. regula, q̄ à iure. de reg. iur. in vj. l. quod verò ꝺ. ff. de legibus. ¶ Præmissis nō obstantibus in ꝺrium est ipsa veritas, quam ex pluribus ostendo. Primò, quia ratio expressa in ꝓstitutione ea est, † ne patrimonia egentium breui tēpore deuorētur, & ne animarum pericula damnabiliter incurrantur. Quæ ratio etiam adaptatur ad pensionem ꝓsistentem in pecunia numerata: ergo in tali pensione locū habebit disp̄ositio. l. illud. ff. ad leg. aquil. l. à Titio. ff. de verb. obl. ¶ Secundò, quia prohibet exactio vltra septē pro centenario, habita consideratione ad æstimationē quæ consistit in pecunia. Ergo etiā censetur prohibita exactio ipsius pecuniæ, † per quam fructus æstimantur. l. j. ff. de ꝺhen. emp. ¶ Tertiò, quia prohibita exactio frumenti, & cæterorū fructuum, q̄n per fructuū exactionē pōt prohibitio defraudari. l. sed & Iulianus. §. mutui dationē. ff. ad senā. ꝓf. Mace. Ergo vt oppositorū ‡ eadem sit disciplina. c. cognoscentes. de ꝓsti. l. fi. §. si filius. ff. de lega. ij. cū simil. dicendum est, ꝙ prohibita exactione fructuum, videatur prohibita exactio pecuniæ, q̄ distractis fructibus peipi pōt. Alioqn ꝓstitutio ipsa ludibriosa foret, † & de facili fraudabilis, quod nō est permittendum. l. fraus legi. ff. de leg. Qua rōne dicimus, ꝙ ꝓhibita ex portatione vini, † censetur prohibita exportatio vuarum, ex quibus fit vinum, fm Bal. in l. quod non ratione. ff. eo. ti. Et cādem rōne si prohibeatur exactio frumenti, † intelligitur prohibita exactio farinæ. fm Bal. in l. non dubiū. col. iiij. C. eod. tit. Et nihil ad rem facit, ꝙ constitutio Iuliani sit exorbitans, quia etiā in exorbitantibus † licita est extensio, ex rationis identitate. l. libertus. §. senatusconsul. ff. de ritu nup. Maximè, vbi rō est expressè scripta in lege, quo casu nō ꝺr fieri extensio. Quia ratio expressa, † continet omnes casus, qui sub ea comprehēdi pñt, etiam si sequeretur legum correctio. fm glo. in c. j. de tē po. ordi. lib. vj. & in cle. j. in ver. eligatur. de elect. traditur per Bald. & Moder. in authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccl. & per Cur. senior. cōsi. 9. Ticinensi statuto. col. vj. & maximè, vbi agitur de fauore animæ, vt in pñti casu. nā fauore animæ etiam in odiosis permittit extensio, vt not. maximè ꝑ Bar. in authent. sacramenta puberū. C. si aduer. vend. & ꝑ Alex. cons. 225. col. viij. lib. j. & ad remouendas fraudes lex porrigitur ad casum non expressum. d. §. mutui dationē. Et ex quo prohibetur exactio respectu æstimationis, quæ consistit in pecunia, proculdubio vetita etiam est exactio pecuniæ.

RESPONSVM V.

Relatensis Ecclesiæ statuto, capellanos conuentualibus præferente, capitulum concessit conuentualib. nudū canonicale nomen, & habitū suo arbitrio amouendū. Quærebat num his vestibus ornati conuentuales essent capellanis anteponendi? Ego nullum respondi vestibus, simulatóque nomini honorem præstandum.

SVMMARIVM.

1 *Canonici digniores sunt capellanis. 6.*
2 *Canonici ecclesiæ cathedralis, in processionibus debent anteire abbatem, & cæteros prælatos ecclesiarum.*
3 *Canonici sunt pars corporis episcopi, ideò à suo capite separari non debēt. 4.*
5 *Capitulum potest augere numerum canonicorum etiam contra statutum de certo numero absque licentia Papæ*
7 *Canonicis ecclesiæ cathedralis causæ delegari possunt, non autem capellanis.*
8 *Conuentuales uti canonici, canonicalem habitum deferentes de licentia, & consensu prælati, non tamen debent associari cum clericis in processionib.*
9 *Statutum debet intelligi rebus sic stantibus.*
10 *Maior, & minor dici potest, unus & idem, diuersis respectibus.*
11 *Consuetudo & statutum dant primum locum cui placet. 12.*
13 *Capellani ratione maioris administrationis, præferendi sunt conuentualibus, habentibus duntaxat officia. 15. 16. 17.*
14 *Archidiaconus præfertur archipresbytero, propter maiorem administrationem, licet sit minor in ordine.*
18 *Canonicatum uel beneficium habere nō dicitur, nisi cui ita confertur, ut perpetuò illud habeat. 19. 20.*
21 *Canonicus non potest esse sine præbenda.*
23 *Canonicus electus supra numerum etiam à capitulo habet ius agendi coram superiore ad præbendam. 23.*
24 *Canonici nomē si sit nudum, & uanū, & uentosum, nō est de ea habēda ratio.*
25 *Nomina debent habere rerum consequentiam. 26.*
27 *Canonici fictitij & simulati dici non possunt canonici. 28. 29. 30. 31.*
32 *Canonici nomen non possunt conuētuales usurpare, etiā de consensu capituli.*
33 *Monachum non facit cuculla, sed professio.*
34 *Canonicorum habitum conuentuales sumentes, ut ratione habitus præcēdāt capellanos, cogi possunt dimittere habitum.*
36 *Clerici uel laici, qui habitum mutant, ut eleemosynas extorqueant, acriter puniendi sunt. 37.*

Respon.

Respon. interpret.

Relatēsis Ecclesiæ constitutione cauet, ꝙ in processionibus canonici præcedāt capellanos & capellani antecedant pūctuales. Nunc autē canonici dederūt, & ꝓcesserunt duobus conuentualibus habitum canonicalem, absq; vlla canonia & præbenda. Qua de re ſuborta est altercatio super ꝓcessu inter capellanos ex vna, & conuētuales ex altera. Nā conuentuales ratione habitus canonicalis prætendūt debere præcedere. Ideò quærit respōsum iuris. ¶ Pro conuentualibus faciunt plura. Primò facit, ga canonici tam ex forma statuti, q̄ ex forma iuris cōmunis, digniores † sunt capellanis, & vti digniores debent præcedere, tam in ꝓcessionibus, q̄ aliis actibus, vt not. Gem. in c. quis. in §. quanq. de præben. lib. vj. vbi fortius dixit, ꝙ canonici ecclesiæ cathedralis † in ꝓcessionibus debent anteire abbatem, & cæteros prælatos aliarū ecclesiarum. seqū t Fel. in c. pastoralis. in fi. prin. de offic. deleg. qa sint pars † corporis Episcopi. l. j. C. de per. bon. ſubl. lib. x. & ibi not. Bal. ꝙ canonici dicunt collaterales Episcopi, & cū sint membra Episcopi, † non debent à suo capite separari. c. j. xij. dist. c. notuit. de his q̄ fiunt à prælat. Cùm igit hi conuentuales sint creati canonici, authoritate capituli, qđ potuit augere numerū canonicorum, † etiā ꝺ statutū de certo numero absq; licētia Papę. c. cū accessissent. & ibi Pan. & Fel. col. iiij. de consti. concludendū vr ipsos præsē rendos. Et qa canonici sunt digniores capellanis, † primo visi tandi sunt canonici, q̄ capellani. c. j. de cēsib. lib. vj. Et hinc est, ꝙ canonicis ecclesiæ cathedralis pñt delegari causæ, † non aūt capellanis, qa dicunt esse in quasi dignitate. c. statutū. de rescri. lib. vj. ¶ Secundò facit, qa cū isti duo conuentuales, vel canonici deferāt habitū canonicalem † de licētia & consensu prælati, & capituli, & sic ex legitima, & rationabili causa. c. ij. ne clerici vel monach. lib. vj. cle. ij. de vit. & hone. cler. nō vr rationi congruū, ꝙ in ꝓcessionibus associent cū clericis diuersi habitus. clem. cū rationi nō congruat. de elect. Et ita tenendo non obstat statutū præferēs capellanos conuentualibus, qa statutū debet intelligi † rebus sic stantibus. l. quod seruius. ff. de cond. ob cām. c. cum M. Ferrariensis. de constit. not. Bal. in l. clari iuris. C. de fideic. Et sic debet intelligi, nisi conuentuales efficiantur canonici, vel nisi habitū deferāt canonicalem. Vel respondetur, ꝙ tanq̄ conuentuales nō intendūt præcedere, sed tanq̄ canonici, & habitū canonicalem gestātes, se præferendos dūt. Diuersis enī respectibus vnus, & idē † pōt dici maior vr minor altero. c. fāc. iij. vbi Abb. not. de offic. deleg. c. cū ecclesia tua. de præbend. lib. vj. gl. in c. si collatione. de appel. eod. lib. Et tradit ꝑ Fel. in c. ex literis. col. j. de probat. ¶ Pro capellanis faciunt etiā plura. Primò, facit statutū ecclesiæ præferēs capellanos conuentualibus. statuentes cūꝫ potuerūt præferre, † quos voluerūt. c. statuimus. de maio. & obed. ¶ Secò facit, ꝙ capellanis consuetudo, † quæ dat primū locū cui placet. c. auditis. & ibi Pan. in iij. not. de elect. c. ad hæc. de offic. archi. iuncta gl. in c. ad hæc. de excess. præl. Facit tex. in c. fi. de consuet. lib. vj. Et q̄ scribit Fel. in d. c. statuimus. col. j. Tertiò facit, quia capellani habēt officia, ac administrationē in ecclesia, conuentuales vero habēt duntaxat officia: ergo † ꝑferēdi sunt capellani ratione maioris administrationis. c. transmissam. de elect. Qua ratione archidiaconus † præfert archipresbytero, qa archidiaconus habet maiorē administrationē, licèt sit minor ordine, fm Archi. & Domi. in c. quanq̄. ij. q. vij. ¶ Quartò, præferendi sunt capellani, qa conuentuales hñt simplex officium, capellani verò hñt officium, & beneficiū, & ꝓr tanq̄ sint in ecclesia intitulati, † debent præferri nō titulatis, vt not. in c. cum M. de consti. & in c. dilectus. de præben. vbi canonicus præbendatus præfert canonico nō præbendato. & not. ꝑ Doc. in c. Episcopus. xvij. dist. ¶ Quintò, hi præferendi sunt, † q maiora stipendia consequunt. C. de offi. mag. offi. l. nemo. quam ad hoc adducit Pan. in c. clerici. de iudi. Alex. & Mod. in l. cū quid. ff. si cert. pet. Sed capellani habent beneficia in stipendiū sibi data. c. Episcopus. de præben. conuentuales verò nullum habēt beneficium; ergo sequit capellanos debere anteire. ¶ Sextò, capellani sunt presbyteri sęculares, ergo debēt præcedere conuentuales, ratione † primæuæ institutionis. c. legi epistolam. c. alia. xvj. q. j. tradit per Doct. in c. nimis. ij. de excess. præla. & in c. qualiter & qñ. ij. de accus. ꝑ Ioan. And. in reg. delectū. de reg. iur. lib. vj. ꝺ Card. Alex. in d. c. Episcopus. xvij. dist. Quid tenendum? Nisi conuentuales essent creati canonici, ꝙ capellanis, ꝙ culdubiò respondēdum esset. Difficultas ergo consistit ex eo, ꝙ conuentuales consecuti sunt de nouo nomē & habitum canonicorum. Sed (fm ea quæ ꝙponuntur) tale nomē & talis habitus, nō vident suffragari ipsis conuentualib. Ad qđ demonstrandum præsuppono, ꝙ ipsis auferri potest habitus & nomen arbitrio capituli, vt in facto præsupponit. ¶ Quo stante infero ꝙ ipsi nō possunt verè canonici nominari, ex pluribus. Primò, quia nō dicitur habere beneficium, nec canonicatum, † nisi cui ita confert, vt perpetuò illud habeat. c. cū ex eo. de elect. lib. vj. & not. in c. peruenit. de appel. Hinc dicimus, ꝙ habens vicariam temporalem. † nō dicit beneficiatus, vt tradit ꝑ Fel. in c. postulasti. ꝑ illum tex. col. ij. de rescrip. Et hac ratione consuluit Ioan. Cald. cons. 30. in tit. de præbend. ꝙ deputatus ꝑ capitulum ad officium sacristæ cū hoc, ꝙ habeat dimidiam præbendā, nō pōt appellari sacrista, & in impetratione facienda de aliquo beneficio, non tenet facere mentionē de tali sacrista, à qua pōt arbitrio capituli remoueri. Et est ratio, quia natūra beneficij est, † ꝙ conferat in perpetuum. c. præcepta. lv. dist. sequit Fel. in c. in nostra. col. xix. de rescript. ¶ Secundò, quia nō pōt esse canonicus † sine præbēda, i. sine expectatione præbēdæ. c. relatū. de cler. nō resid. & ꝑ gl. in c. j. in verb. receperint. de cleric. nō resid. libr. vj. & c. dilectus. de præben. not. in d. c. cū M. Ferrrar. Sed isti conuentuales non expectant præbendā, cū sint solo nomine vocati canonici, cū ꝓp ipsos factus nō fuerit antiquus numerus canonicorū & præbendarum, cū etiam nō habeāt vocem in capitulo, nec aliud emolumentum ratione huius nudi & vani nominis. Nec obst. ꝙ aliquis possit eligi in canonicum supra numerū, qa taliter electus etiā à capitulo, † habet ius agēdi coram superiore ad præbendam. & hoc respectu dr verè canonicus, vt tradit ꝑ Host. Ioā. And. Imol. & alios in d. c. relatū. & ꝑ Pan. in d. cum M. Fer. sup gl. in ver. vltra numerum. vbi dicit, ꝙ canonici supernumerarij hñt ius quoddam præparatorium ad integrū ius obtinendum. Et tradit ꝑ Fel. in d. c. in nostra. col. iij. vbi concludit † de tali iure ꝓpararorio esse faciendam mentionē in impetratione alterius beneficij. Quæ ratio cessat in istis conuentualibus, q̄ nullum ius habēt de præsenti in canonia, nec præbenda, nec quicq̄ expectant in futurum. Non obst itaq; q̄ nominent canonici, quia tale nomē est nudum, † vanū & ventosum. Ideò de tali nomine nō est habēda ratio. C. de nu. iur. quir. tol. l. vnica. & ibi not. Bal. ꝙ nomina debēt habere † rerum ꝓpriam. alioquio nō debēt dici nomiua. Quod dicit facere ꝺ Episcopos nullatenēses, q̄ tñ habēt plus iuris in suis episcopatibus, q̄ habeāt isti ꝓuentuales in canonicatib. Nā episcopi nomine habent titulum, & spem, casu quo à manibus infidelium recuperarent episcopatus. Qui (proh dolor) in maximū opprobriū Christianorum inter sese continuò certantium iam tot annis ab immanissimis Catholicæ fidei hostibus vsurpant, & quire priuant, † nec nomen habere merent. c. coepiscopi. & ibi gl. lxviij. dist. & c. si cupis. xvj. q. j. c. dicat aliquis. in fi. xxxij. q. iiij. l. à nullo. C. de feriis. Item fictitij & simulati canonici, nō possunt dici, nec nominari canonici, sicut nec homo mortuus nominatur homo, qa † secūdum adiūctū destruit primū. l. si homo mortuus. ff. de verb. obl. sicut etiam instrm simulatū, † nō appellatur instrm, quia est quoddā corpus sine ꝓpiritu, fm Bal. in l. j. C. plus val. qđ agit. q̄ qđ simul. concip. Nomina enī simulata † sunt nomina abusiua. l. ij. §. testamentum. & ibi Bal. Ang. & Imol. ff. quemad. testa. ape. quia simulatio † nihil aliud est, q̄ imago quædā, nullam veritatis medullā habēs, fm Bal. in l. ei q. C. de distr. pig. qua ratione dicimus, ꝙ ꝺctus † simulatus, nō est ꝺctus, cū deficiat in ſubstantialibus, fm Bar. & Mod. in l. nemo pōt. ff. de lega. j. & Bal. in l. ab Anastasio. in iiij. not. C. man. vbi not. dicit, ꝙ ꝺctus simulatus, dr depictus & coloratus extrinsecus apparens, intrinsecus verò subſtantiam non habēs. ¶ Præterea sine vero tit. canonicorum non potuerunt conuentuales etiam de consensu capituli sibi tale nomē vsurpare † in ꝓiudicium capellanorum. l. j. C. de mu. nomi. & l. falsi nominis. ff. de falsis. Alioquin esset in facultate capituli nominare quos vellet canonicos, & facere ꝙ sub tali commētitio nomine ꝓcederent capellanos, qđ est absonum dictu. Et eisdem rationibus respondet ad habitū. Vel dicit ꝙ habitus nō facit conuentuales esse canonicos. Sicut dr etiam, ꝙ cuculla non facit † monachum, sed ꝓfessio. in authen. de monach. §. j. coll. j. Vel aliter respondet, ꝙ conuentuales, q̄ assumpserunt habitū canonicorum, cū non sint canonici, vt ratione habitus præcederent capellanos, † cogi possunt dimittere habitū, nisi verè efficiantur canonici, vt est tex. in c. vt clerici. de regular. & ibi infert Pan. ꝺ hypocritas, † q̄ assumunt habitum sanctitatis, vt appareant sanctiores in conspectu populi. nam possunt cogi dimittere talem habitum, ne populi conspectus illudatur. & bene facit tex. in l. vnica. §. sed & si qui domini. C. de la. lib. tol. Et hinc clerici, vel laici, qui habitum mutant, † vt extorqueāt eleemosynas, puniendi sunt acriter, vt tradit Lap. allega. xviij. ergo idem dicendum in istis conuentualibus, qui non sunt canonici, habitum tamen deferunt canonicalem, in fraudem capellanorum, & illusionem totius populi, vt saltem cogi possint dimittere talem habitum. debent enim conuentuales ha-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Responsa Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decret.

37 bitu & incessu professionem suam plebi demonstrare. † non vestibus canonicalibus decorem quærere. c. fi. xlj. dist. ¶ Ioan. Fran. Ripen. à S. Nazario. Auenione.

RESPONSVM VI.

CONstitutio, Qua, puisiones beneficiorũ certis mensibus vacantium Papę reseruantur ad cuiusuis collationem, prouisionemq; pertineant, ad beneficia prius reseruata, aut ad prouisionem legati Cardinalis ob dignitatis prærogatiuam, vel Papæ vicarij non porrigitur, ne à seipso sibiipsi reseruasse videatur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia reseruata nec legatus, neque ullus inferior conferre potest.*
2 *Derogatio generalis facta per uiam legis, derogat indulto, & priuilegio dominimi legati.*
3 *Reseruatum semel, amplius uidetur non posse reseruari.*
4 *Beneficia uacantia per mortem alicuius prothonotarij sunt Pontifici reseruata.*
5 *Reseruationes sunt odiosæ.*
6 *Dispositio generalis in odiosis etiam relata ad personas cuiuscunque sint status, dignitatis, & præeminentiæ, non comprehendit dominos Cardinales.*
7 *Papa licet reseruasset beneficia spectantia ad collationem legati non tamen uidetur reseruasse beneficia spectantia ad collationem uicarij sui. & uide rationem num. 8.*

Responsi interpret.

IN causa Canonicatus & præbendæ Auenionensis, vertente inter do. Iac. de Perusijs reum, & dom. Anton. Alueriacum, id solùm inquirendum videtur, an regula Adriani Pontificis, de qua in themate, obstet tit. d. Iac. Et prima facie videt q; sic. Quia p eandē regulam oīa beneficia vacātia de mense Aprilis reseruant sedi Apostolicæ. Constat aūt, q; nec legatus, nec vllus inferior † pōt conferre beneficia reseruata. c. ij. & c. fi beneficia. de præbend. lib. vj. Nec obst. si dicat, q; R. D. legatus hēt specialem facultatem conferēdi beneficia etiā reseruata, ga illi derogatū fuit p d. regulam, vt patet ex illis verbis, Et q; priuilegia, & indulta, quibusuis personis, & collegiis, cuiuscunq; sint status, dignitatis, ordinis, & cōditionis, p sedē Apostolicā concessa nullatenus suffragent. Quæ generalis derogatio etiam vi detur derogare priuilegio, & indulto do. legati. clem. dudū. de
2 sepul. maximè cū sit facta p viam legis, † q̄ efficacius derogat, fm Cald. in tit. de priuil. conf. 11. & Fel. in c. accedēs. col. iij, de præscr. Sed hoc non obst ꝓrium respondendū puto, rationibus subsequētibus. Primò, ga p̄dicta regula intelligenda est de beneficiis, q̄ ante editionē eiusdē regulæ reseruata non erant, vt patet ex illis verbis, ad collationē, & prouisionē. c. cū in illis. §. i. de præben. in vj. Nā q̄ semel sunt reseruata, frustra iterū reseruant, cùm lex & natura nihil agant frustra. l. ij. C. commu. de leg. l. qui bis idem. ff. de verb. obl. Et quod iam fuit reseruatum, † nō videtur amplius posse reseruari. l. nam & si sub con
3 ditione. §. post defectum. ff. de iniust. rupt. irritóque testa. Canonicatus autem, & præbendæ huiusmodi, vacantes per mor
4 tem d. Ioan. de acuto, erant reseruati, cùm esset SS. R. E. † prothonotarius. vt in extrauag. ad regimen. de præben. Secundò,
5 quia reseruationes † sunt odiosæ, vt ostendit Gemi. consi. 94. Clemens vij. in fi. & consi. 136. super j. dub. in princ. In odiosis
6 autem generalis dispositio † etiā relata ad personas cuiuscunque status, dignitatis & præeminētiæ, nō comprehēdit dominos Card. c. j. de schisma. li. vj. quē ibi ad hoc not. Ioan Mona. Qua ratione consuluit Pet. de Ancha. q; regula cancellariæ de expressione veri valoris, non ligat. Card. consi. 295. p clariori. vbi varias adducit rationes, quas nō trānscribo, ga videri pōt. Et eas transcripsit And. Sic. in tract. de præstan. Card. in vij. q. basilica. & sequitur Pan. in cle. j. in prin. de excess. præla. & Lud. Rom. con. 498. in ca. ū quo quærit. col. iij. vbi quasdam rationes adducit, quas brevitatis gratia omitto. Et vltra allegata p eos, adduco in ꝓposito authoritatem gl. in c. inquisitores. in ver. expresse. de hæret. in vj. Tertiò, ga R. d. legatus in ciuitate Auenionis, & Comitatu Venascini est vicarius Papæ. Vnde li
7 cēt Papa reseruasset † beneficia spectantia ad collationem legati, nō tamē videtur reseruasse beneficia spectantia ad collationem vicarij sui, q; repræsentat eius personā. c. ij. de consuet.
8 lib. vj. ga sic à seipso † sibiipsi reseruasset, quod est dictum absonū, d. c. ij. ibi, nec ab eodē ad seipsum, &c. Imò impossibile, sicut à seipso sibi legari nō pōt. l. planè. §. si duob. & l. legatū. §. j. & l. & quidem totum. ff. de legat. j. Cætera quòd surreptionem gratiæ dicti Anto. concernunt, non attingam, quia vulgatissima sunt.

RESPONSVM VII.

LIcet Conferri possit beneficium sub conditione, si vacat, tñ propter præsumptam necis conspirationem non valet collatio facta prius, q̄ mors prælati verisimiliter innotescat.

SVMMARIVM

1 *Regula de non uerisimili notitia, non est exorbitans à iure communi, aliàs nō esset regula.*
2 *Ordinarius potest conferre beneficia sub conditione si uacant, etiam ignoranti uacationem.*
3 *Præsumitur asseuerans mortem ante uerisimilem notitiam, esse conscius alicuius conspirationis.*
4 *Collatio facta sub conditione si non uacat, non tenet collatio.*
5 *Conditionaliter loquens nil ponit.*

Respon. interpreta.

1 REgula De non verisimili notitia, non † exorbitat à iure communi, aliàs non esset regula. l. j. ff. de regu. iur. Immo est fm ius cōe, & fm rationem, & naturalem sensum, vt aliàs dixi. j. lib. iij. c. j. Non ob. q; ordinarius possit conferre beneficium sub con
2 dōne si vacat, † etiam ignoranti vacationem, fm gl. & scribē. in c. ij. de elec. lib. vj. & Lap. alle. vj. quia istud fateor, licet multi aduersentur. Tñ est maxima ratio diuersitatis inter casum collationis factæ purè, & assertiuè, de beneficio vacante per mortēbeneficiati, cuius obitus notus esse non poterat impetranti, nec collatori, Nam asseuerans mortem ante verisimilem notitiam † præsumitur conscius alicuius conspirationis factæ in
3 mortem alterius, & accelerasse impetrationem, ne prævenire
4 tur, & ista propriè fuit ratio dictæ regulæ. Hæc autem ratio cessat, qñ fit collatio sub conditione, † si vacat, nam si non vacat, non tenet collatio, quia facta de beneficio viuentis. c. ij. de
5 concess. præben. Si vacat, cessat præsumptio conspirationis, vel tractatus facti in mortem alterius. Quia conditionaliter loquens † nihil ponit. l. si sub ꝺōne dandorum decē. ff. si quis omis. cau. test. Et quia non impetrat tanquā magis vacet per mortem, quàm aliter, sed generaliter si vacat. Ex qua generalitate non potest inferri concludens præsumptio, sicut quando impetratur tanquam vacet per mortem. Et si ista ad sensum nālem ꝯferantur, prout fieri debet. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tu. verissima videbuntur.

¶ De rescriptis.

RESP. VIII. & de Rescript. I.

MAndatum Apostolicum præcipiens prouideri seu conferri beneficium, iuxta formam, mentem & tenorem alterius disp̄nis, nullum sortitur effectum, nisi constet de mente, forma, & tenore dispensationis relatæ: cùm referenti nō credatur, nisi cōstet de relato, sine quo dispō nulla esset. Nec verbis narratiuis Papæ creditur, cùm narrat rem sibi fuisse suggestam. Commissio seu exequutio officiali, seu vicario epi̇scopi Valentini commissa, intelligitur solùm cōmissa officiali principali & generali. ideo d. Morelli deputatus vicarius in casum absentiæ Vicarij principalis, in rescripto nequaquam cōprehendi manifestum est: quapropter & si mandatum exequatur, officio functus non est.

SVMMARIVM

1 *Verbis narratiuis Papæ, seu enunciatiuis credendum est, & quomodo intelligatur. uide num. 3.*
2 *Mandatū prouidēdi iuxta formam aliarum literarum nihil operatur, nisi constet de alijs literis, quia non creditur referenti, nisi constet de relato.*
3 *Verbis enuntiatiuis Papæ non creditur, si se referat ad suggestionem partis, cum semper subintelligatur, si suggesta uera sint.*
4 *Gratia principis latißimè est interpretanda.*
5 *Executio commissa officiali seu uicario, intelligitur de uicario seu officiali generali & principali non de subrogato.*
6 *Executores non dantur, nisi qui in dignitate constituti sunt, & ibi uide quā dicantur esse in dignitate.*
7 *Vicarius & uicegerens differunt, ideo rescriptum loquens de uicario ad uicegerentem non extenditur.*
8 *Executor non dicitur functus officio si inutiliter, uel contra formam mandati exequatur.*
9 *Intellectus ad c. statutum. de rescrip. cum sua materia.*

Respon. interpreta.

EX narratione Facti quinque dubia resultant. Primum, an per p̄sentationem mādati ap̄lici factā, p Claudio abb. sancti Ruffi. fuerit affectū bñficiū de Alpi. ita q; alia facta collatio non valeat. & ratio dubitandi resultat ex eo, q; mandatum

datum directū p̄dicto abbati nō arctabat simp̄r ipsum abbatem ad p̄firmandū, sed iuxta formā & tenorē cuiusdā dispensationis, de qua nulla facta fides fuit ipsi abbati. ¶ Secundū dubium, an p negligentiā d. Claudij, q nō petiit secundū beneficium vacās sibi p̄ferri, fuerit extincta sua gratia. ¶ Tertiū dubium, an vigore literarū p̄ceptoriarū, in quib. officialis episcopi Val. p̄stitutus fuerat executor, potuerit d. Morelli p̄stitutus vicarius in casum absentiæ alterius vicarij, p̄ferre dictū beneficium ipsi Claudio. ¶ Quartū dubiū, an dictus do. Morel. conferendo beneficium vacaturū ꝯ formā mandati, dicat functus officio suo. ¶ Quintū dubiū, posita parte negatiua in pendenti, an id̄ Morelli potuerit subdelegare subexecutorē nō constitutū in dignitate, nec vicariū alicuius episcopi. Qui veritas est, me dirigat in viā lucis & veritatis. ¶ Circa primū visū fuit prima p̄sideratione dicendū, q; nō fuerit necessariū exhibere dispensationē ex plurib. Primò, ga Papa ī lr̄is gr̄osis attestatur se fecisse hmōi dispēsationē, ergo satis d̄r facta fides: ga verbis
1 Papæ † ēt enunciatiuis est credendū. cle. vnica. d. pba. Sed dò. ga in dictis gratiosis literis refert dispēsationis tenor, & sic sumus certi de dispēsatione, & de tenore: vñ succedit concl̄o Bart. in l. admonēdi. col. ij. ff. de iurei. p illū tex. & in l. eum q. §. Iulia. de consti. pecu. q; si p̄sona in sua dispēsatione faciat p̄tectē mentionem de alia dispēsatione, q̄ p̄stitit in sua voluntate, & ptāte, tūc non est necesse fidē facere de relata dispēsatione inferius, quēadmodū si princeps mandat solui collectā infra x. dies, ad pœnā q̄ti pluris, iuxta formā statuti, q; nō erat necesse exhibere statutū. sequit Alex. in auth. si qs in aliq̄. C. de eden. col. fi. & p̄ isto fundamēto magis ad terminos nr̄os facit dictū In. qd̄ dictū sequunt *communiter* doc. in c. inter dilectos. d̄ fid. inst. vbi vult, q; si in priuilegio cōfirmatorio referat tenor alterius cōfirmati, nō est necesse fidē facere d̄ cōfirmato. & cōprobat ibi Fel. col. i. ij. ex multis, q̄ nō refero. & bñ facit decis. Paul. d̄ Cast. consil. 220. in cā decimali. vbi decidit, q; ista verba, iuxta formā antiquarū inuestiturarū, nō faciūt inuestiturā conditionalem, si cōstat de certo mō decimādi. & ad ꝓpositū consuluit Dec. consi. 149. col. iiij. q; p̄dicta verba Papæ, possit talis conferre sicut cōsueuerat ep̄s, fundata ē int̄tio primi legati, ēt q; nō ꝓbet qualr ep̄s sit p̄suetus p̄ferre. Tertio facit, qa ista verba, put, & similia, apposita ī aliqua dispēsatione dñt intelligi, q; sint potius casualr q̄ conditionalr. c. abbate S. Siluani. d̄ verb. sign. & p Bar. ī extrauag. ad repr. in verb. put. ¶ Præmissis & similibus nō attēt̄is, puto q; hic ante purificatā gr̄am p exhibitionē dispēsationis, potuerit ordinarius collator p̄ferre dictū beneficium d̄ Alpib. d. Claudio. iux̄. cle. j. d̄ concess. p̄b. q̄ cle. ꝓcedit ēt q; in gra appositū sit decretū irritās, & c. fm Rot. dec. 115. sub rubr d̄ concess. p̄ben. in nouis. qa nō tenebatur d. Abb. virtute hmōi mādati ꝓuidere ipsi Claudio ꝓfesso alterius ordinis, cō stito sibi q; ipse Claudius esset dispēsatus ad beneficia obtinen da alterius ordinis. c. cū singul. §. ꝓhibemus. d̄ p̄ben. lib. vj. Videamus ergo an p dictas lr̄as gr̄æ ꝓhibet dispēsatio. & ex infra
2 scriptis arbitror q; nō. & primò qa cōmissio seu mādatū † cō ferendi seu ꝓuidendi iuxta formā aliarū literarū nihil operat nisi p̄stito de aliis lr̄is. fm gl. in c. j. in gl. fi. d̄ fid. instr. Sed ò, qa nō credit documēto faciēti de alio mentionē, nisi cōstet de relato. auth. si qs in aliq̄. C. de eden. c. j. de fid. inst. Tertiò, qa dictio iuxta tenorē appositā in confirmationib. stat in dubio ꝓditio nalr. fm gl. in c. q̄n abbas. in gl. fi. de offic. deleg. p quā ita in ꝓposito nr̄o ꝓsuluit Lud. Ro. con. 336. circa propositam. & ista opin. verissima apparebit ex responsionib. accōmodandis ad ea q̄ ꝓ ꝺria opi. ꝛ. alleg. fuerūt. ¶ Nō ob. j. q; credat verbis enun
3 ciatiuis Papæ, qa verū, nisi Papa † asserat narrata p ipsum sibi fuisse suggesta: qa tunc nō vult sibi credi nisi de veritate appareat. c. ex lr̄is. de fid. instru. c. si Papa. d̄ priuil. in vj. cle. si dignitatem. d̄ p̄ben. ita declarat Car. in cle. lr̄is. de ꝓba. col. fi. in ꝓposito, modò Papa nō simp̄r narrat dispensationē fecisse, sed addidit, hoc sibi fuisse suggestū. inquit enī, cū quo vt accepimus, &c. illa enī verba, vt accepimus, idē importāt, ac si diceret, ita est, vt nobis dictū fuit. vnde nisi cōstet ita esse, nō debet gratia effectū sortiri. c. qa circa. de consang. & affin. tradit in c. ij. & in c. ꝑstitutus. vbi Fel. in j. col. de rescrip. & si ad istud animaduertatur, tollunt oīa fundamēta partis aduersę. Ad secundū, dum dicit, q; narrat totus tenor dispēsationis in lr̄is gratiosis, ideò credendū est Papæ, ēt q; de dispensatione fides nō fiat. respon det multipl̄r. Primò, q; posset ꝓcedere, si Papa sup tali narratione simp̄r se fundaret: secus si dicat ita sibi fuisse suggestum, qa ad partis narrationē tunc videt se referre. ita respondet in specie Lud. Ro. in d. cons. 336. Sed ò rñ. q; illud qd̄ d̄r, q; si cōstat de tenore relati, q; dispositio referens plenè ꝓbat, ꝓcedit qñ dispositio de se valida est, ēt q; falsum esset relatū. ita loq̄t tex. in d. l. admonēdi. cū aliis ꝛ. alleg. secus si sine relato dispositio nulla esset, vt in casu nr̄o. d. §. ꝓhibemus. ita Deci. cōl. 63. ī ij. dub. & ita ēt volūt Alex. & oēs Mo. in d. l. admonendi. & ad sensum ꝓstat, q; est verissimum. Tertiò rñ. q; ēt q; standū esset verbis Papæ super hoc, q; dictus Claudius sit dispensatus, non tñ ppea sequit q; dispensatio valeat. posset. n. aliquo subreptionis vitio laborare p p q; non valeret. vt per Gemi. ꝯs. 92. quasi per totum. & ꝯs. 33. co. ij. & se. & 128. in prin. Ale. ꝯs. 114. lib. j. traditur in c. postulasti. de resc. & ad istum effectū debuit exhiberi, & sic gra iustificaret. iuxta tex. in cle. j. de ꝓcess. præb. nō ob. tex. in d. c. Abbate Sancti Siluani. qa ꝓcedit in priuilegijs: secus in ꝛrescri. fm Lu. Ro. in d. consil. 336. Fel. in c. ij. de rescri. col. v. Itē ꝓcedit, qñ Papa se simp̄r fundat in narratione dispositiua: secus si se referat ad narrationem paitis: quia tunc subintelligit clausula, si ita sit. d. c. ij. de rescrip. vt ꝛ dixi. ¶ Circa fm non expedit insistere, qa fuit facta gra de bñficio, qd̄ ipse Claudius post præsentationē literarum duxerit acceptandum, quo casu est in electione sua † acceptare fm, vel tertiū, & sic nulla potest ei imputari negligentia. ita Fel. in c. capitulum sanctæ Crucis. co. iiij. de rescri. hoc modo limitans dispō. c. si
4 clericus. de præ. li. vj. cum si. ¶ Circa tertiū non insistendo in
5 verbis, rñ. q; cōmissio, † seu executio commissa officiali, seu vicario epi Valētini intelligit facta solū officiali gñali & principali, fm gl. in cle. & si principalis. in ver. principa. de rescri. quā sequunt oēs ibi, maximè Car. & Im. videndum ergo est, an dictus Morelli deputatus vicarius in casum absentiæ officialis principa. & gñalis, dicat ēt ipse principalis officialis, & p̄r dicat ꝓprehensus in lr̄is executorialib. dicti Clau. & ꝑculdu. existimo q; nō, ex infrascriptis. Primò, ga ex stylo curiæ solū d̄r
6 executores gr̄arū † p̄stituti in dignitate, fm Rot. decis. 369. in nouis. sub rub. de rescrip. & in hoc ꝓcedit disp̄ō. c. statutū. de rescri. lib. vj. & ga vicarius epi d̄r hēre dignitatē, ꝓcessum fuit q; posset esse delegatus & executor. d. cle. & si principalis. Sed p̄stitutus vicarius in casum abn̄tiæ alterius, non habet dignit. vt ꝓbabo, ergo non erit ꝓprehensus in rescri. q; aūt non hēat digni. oñdit, qa p̄stiutus vicarius ad tp̄s. i. durante absñia alterius, non pōt dicere se principalr vicariū, ergo nō erit in dignitate, ꝓbatur qa digni. eccl̄iastica debet esse ꝓpetua. vt no. in c. vc niens. vbi gl. de filiis p̄sb. in c. p̄cepta. lv. disti. Arch. in c. cum de bñficio. de præb. in c. de multa. c. ti. in anti. & si dixeris, vicarius epi potest ad nutū epi revocari, vt no. in c. fia. de offi. vica. & in d. cle. & si principalis. rñ. qñ deputatur vicarius ab epo simp̄r, intelligit deputatus ꝓpetuò. i. donec vixerit. c. fi gr̄osè. de rescript. ī vj. & p̄r aptitudine d̄r constitutus in dignitate perpetua, qd̄ sufficit. Sed qñ constituit vicarium ad tp̄s, certè nō potest dici aliquo pacto in dignitate, cū aptitudine nec essentialr possit dici habere officiū ꝓpetuò. & ita tenet Fel. in c. ex lr̄is. col. vij. d̄ constit. vbi p p̄a cōprobat q̄ ꝛ. dicta sunt. Secundò ꝓbat arg. de re ad tp̄s qd̄ est optimū. arg. l. miles ita. de re mil. ff. sed vicarius constitutus ad certas cās tiū, nō pōt esse delegatus, fm gl. & oēs in d. clem. & si principalis. in ver. foraneo. ergo nec etiam in vicario cōstituto ad tp̄s. Tertiò inconuincibiliter ꝓbat, qa deputatus à superiore in locū absentis nō
7 d̄r vicarius, sed † vicegerēs. l. ij. C. de offi. eius q vic. alt. ger. tradit Alex. ibi latè. Mod. in rubr. de offi. eius cui mand. est iurisd. ff. Cū ergo differat vicarius epi, & vicegerēs vicarij, nō video qūo d. Morel. vicegerēs & nō vicarius, possēt dici comprehēsus in rescripto. Quartò, substitutus in casum absētiæ alterius non pōt dici principalis, vt de se patet: ergo nō erit cōprehensus in materia, qd̄ intelligitur de principali. vt d̄r in d. cle. & si principa. ¶ Circa quartū reperio Inn. in c. j. de re iudi. formare quæstionē nostrā, & dicentē, q; si executor p errorē facti conferat beneficiū nondū vacās credens vacare, q; nō est functus officio suo. Si aūt scienter cōferat beneficiū vacaturū, vt in casu nostro, sentit q; expirauerit eius potestas. sed Inn. & *communiter* alij, in c. in lr̄is. de offic. deleg indistinctè concludūt executorem inutilē † exequentē nō esse functū officio suo. & maxi
8 mè qñ exequit ꝯ formā mandati. p. l. qd tū. de arbitr. ¶ Circa vltimū, vr̄ q; potuerit subdelegari executor nō cōstitutus in
9 dignitate: qa † dispositio d. c. statutū. nō habet locū in executoribus gratiarū, fm Io. Mona. Arch. & Io. Andr. in d. c. statutum. in §. in nullo. & vr̄ sequi Rota in decis. 392. in antiq. de execut. grat. ergo etiā nō habebit locū in subexecutorib. vt dicit Rota ibi, & in decis. 369. in nouis. q; licet de stylo curiæ nō deputent executores gratiarū nisi tm̄ in dignitate, tñ talis stylus non recipit in subexecutoribus. ¶ Breuiter qa nō vidi executoriales, nō possum dare certū responsum, sed distinguēdo resoluā dubitationē, dico itaq; faciendos esse duos casus. Primus erit in meris executoribus, quib. tm̄ facti executio committit: & in istis non habet locū dispositio, d. c. statutum. & in istis terminis loquunt gl. Archi. & Ioan. Andr. in d. §. in nullo. Secūdus casus est in exetutoribus & subexecutoribus mixtis, q habēt ꝓcedere citatis citandis. & isto casu ꝓcedit dispositio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Responsa Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decret.

d.c.statutū.ſm Rot.deciſ.eccclxx.in nouis.Gem.& Peru.in d.c. ſtatutum. & ex hoc ſequit, ꝙ executores & ſubexecutores, q habēt ꝓcedere in forma iudicij, iuxta not.ꝓ Inn. & alios in c. ſi de præſcrip.debēt eſſe in dignitate: qa tales executoriales æquiparant literis contētioſis, ſm Gemi.in d.c.ſtatutū.& Fel.in c.poſtulaſti,col.iij. de reſcrip. determinat ꝙ literæ gratioſæ da tæ ℈ cum qui non erat obligatus ad prouidendum, vt in caſu noſtro, æquiparātur literis contentioſis. & iſto caſu procedit diſpoſitio d.c.ſtatutum.

RESP. IX. &de RESCRIP. II.

SEntentia Lata ꝓ dām Vicegerentem, tanq̄ ꝓ iudicem ordinarium, cū nullam ꝓ uocationem ordinariam iuriſdictionem habebat, nulla eſt. Nullo etiam iure ſententia do. Ant. de Fer. confirmatoria ſententiæ prædicti do. Vicegerentis ſubſiſtere poteſt, eo qa qđ nullum eſt, confirmari nō poſſe explorati iuris ſit, & ſm ea quæ ꝓponuntur ex aliis nulla redditur.

SVMMARIVM.

1 *Per uerba, audiat uicegerēs, citet, reaſſumat, iuſtitiam faciat, & ratione præ uia procedat, iuriſdictio non confertur, ſed ſolum excitatur.*
2 *Iudex delegatus, itemque ordinarius, poteſt ex utraque iuriſdictione procedere.*
3 *Si ordinario cauſa una ſpecialiter demādetur, delegatus illius cauſæ efficitur, quia noua iuriſdictio ſibi impartitur.*
4 *Iuriſdictione ordinaria ſublata per reſcriptum delegatā concedi neceſſum eſt.*
5 *Sententia ex defectu iuriſdictionis lata nulla eſt, nullitatiſque exceptio perpetuò opponi poteſt.*
6 *Sententia confirmatoria prioris inutilis, nulla eſt.*

Reſpon. interpret.

VIſo Proceſſu & q̄ in ꝑmiſſo longo themate recitant, v̄ſum fuit prima conſideratione ſnīam ſuſtineri poſſe, qa ꝑ verba reſcripti ſolū vī excitata iuriſdictio ordinaria, nō aūt conceſſa delegata. cantant em in hunc modū, Auocamus, & audiat † vicegerens, citet, reaſſumat, & iuſtitiā faciat. q̄ verba ſolū ſunt excitatoria, & nō conferūt aliquā iuriſdictionē iudici ordinario: vt ꝓ canoniſtas in c.licet.de offi.ord.& in cle.vnic.de offi.deleg. non ēm ꝓ clam, iuſtitiam facias, dat aliqua forma, ſed ſolū quædam monitio. c.cū dilecta.de reſcrip. Fel.in c.ex officij.de præſcri. minus etiā confert iuriſdictio, vī datur noua forma ꝑ iſta verba, cites, audias, & ratione ꝑuia ꝓcedas, ſm Pan.in c.ſi. de offi. deleg. plaſ.in l.ſi.col.pen.C. vnde leg. meritò ſnīa lata videt ab ipſo d. vicegerēte, tanq̄ ab ordinario, cū aliter ꝓferri non potuerit. Præterea dato ꝙ ꝑ hmōi reſcriptū fuerit cōceſſa iuriſdictio delegata, cōis tn extat concło, ꝙ delegatus † idémque ordinarius pōt ex vtraq; iuriſdictione ꝓcedere, ſm Inn.Ioan. And.& Fel.& cōiter Doct.in c.cū ex officij.d ꝑſcrip.vbi Inno. Imol.& Pan.& Fel.extendūt intantū, ꝙ poſſit in vna parte iudicij procedere ex delegata, in alia ex ordinaria.& hoc clarius ꝓcludit idē Inn.in c.niſi eſſent.col.j de ꝓben.ſic ergo potuit d. vicegērnes ꝓcedere, vt delegatus, poſtmodū ꝓnunciare tanq̄ ordinarius. ¶ Prædictis tn & ſimilibus nō attentis, ꝙrium arbitrot de iure verius. & ꝑ faciliori reſolutione videndū eſt an d. vicegerens per hmōi reſcriptū fuerit conſtitutus delegatus. Et in iſto puncto indubitāter teneo ꝙ ſic, ex plurib. Primò, quia cōmunis eſt concło Inn.& aliorū in d.c.licet. & in d.c.cū ex officij. ꝙ ſi ordinario † committat vna cā ſpecialis, ꝙ tūc in illa cā efficiat delegatus. & ad tex.in d.c.licet.reſpondēt ꝓcedere, qñ generaſr excitat iuriſdictio ordinarij, ſecus ſi in certa cauſa. Sc̄dò, qa qñ cauſa erat extra manus ordinatij auocata, & alteri cōmiſſa, ſi poſtea Papa, vī legatus, eandē cām ipſi ordinario cōmittat, dr delegatus ea ratione, qa datur ſibi noua iuriſdictio, cū illa cauſa ꝑ commiſſionē alteri factā iuriſdictionē nullā hēat. ita volunt Card. Imol.& Fel.in d.c.licet.& hoc veriſſimum. in facto aūt ꝑſupponit cām hāc prius fuiſſe demandatam d. Præpoſitō de Alpibus. igit, &c. & ſi dicat d. Præpoſitum de Alpibus tūc fore vicegerentē: reſpondet, ꝙ cauſa nō fuit ſibi cōmiſſa vt vicegerenti, ſed vt Præpoſito. c. qñ Abbas. de offic. deleg. Tertiò, qa ſi appareat ex verbis reſcripti legatū velle, ꝙ ordinarius cognoſcat authoritate ſua, tunc efficit omnino delegatus. c. cū aliquib. in ver. authoritate nſa. de reſcrip. lib. vj. vt in cauſa iſta clariſſimè apparet Legatū voluiſſe, ꝙ ex iuriſdictione delegata ꝓcederet in cauſa, ex eo ꝙ in ipſo reſcripto dixit, Auocamus, ꝙ quā auocationē oīs † iuriſdictio ordinarij tollit. c. vt noſtrum. de appel. cum ſolitis concord. ſublata igit iuriſdictione ipſius ordinarij, neceſſe eſt dicere, ꝙ ꝑ reſcriptum det noua iuriſdictio. & ſic ꝙ voluerit d. legatus, ꝙ ipſe vicegerens cognoſcat ex iuriſdictione noua & delegata ſibi conceſſa. & iſta eſt ipſa veritas, quā poſſem multis ſimilib. & authoritatibus cōprobare, quas omitto, qa res ipſa de ſe clara eſt. Ex iſtis infero nunc, ꝙ ſententia eſt ipſo iure nulla, qa lata ꝑ d. vicegerentem, tanq̄ iudicē ordinarium, q nullam iuriſdictionem † ordinariā habebat, tn quia ſublata erat ꝑ auocationem, maximè ꝓpter præcedentē delegationem alteri factam, & ſic ex defectu iuriſdictionis ſententia nō tenet, tot. tit. C. ſi à non comp. iud. & in terminis hoc ſic decidit Inn. in c. cùm M. Ferr. de conſti. Pan. in d.c.cū ex officij. col. v. & ibi Fel. col. xiij. verſ. tertius caſus. vbi dicit hoc eſſe indubitatum. cùm ſit ergo nulla ex defectu iuriſdictionis, reſtat concludendū, ꝙ hæc nullitatis exceptio perpetuò opponi poſſit, iuxta gl. ſingularem, licèt vulgatam, in clem. nunc. de ſequeſt. poſſ. & fruct. in ꝓpoſito ſine veritatis ꝑiudicio ꝙ d. vicegerens eſſet ordinarius & delegatus tn, qa ꝓnunciauit vt præmittit ſe fore delegatum, & conſequēter velle ꝓcedere tanq̄ ordinarius, ſententia non tenet, ſm Inn. in d.c.cū ex officij. quē ſequit ibi Fely. col. ix. Nec obſt. qđ dictum fuit ꝛ, ꝙ ordinarius idēmq; delegatus poſſit variare, & modò ꝓcedere vt ordinarius, & modò vt delegatus, qa verū ſi non eligit expreſſē qua via velit ꝓcedere: ſecus ſi ſemel elegit, qa tunc nō poterit variare, maximè ſi eſt ecclеſiaſticus. clem. j. de renunc. ita reſpōdet & declarat ibi Fely. Ex ꝑmiſſis etiā ſequit ꝙ nō valet ſententia d. Anto. de Ferr. confirmatoria primæ ſententiæ d. Vicegerentis. qa debuit ꝓnunciare ipſam nullam, nō aūt confirmare. † ſed aliis etiam rationibus dicta ſententia confirmatoria viribus non ſubſiſtit. Prima ratio, qa lata ℈ formā ſuæ commiſſionis, quę forma erat diligenter obſeruāda. c. cū dilecta. de reſcrip. erat em cauſa hæc delegata ipſi d. Ant. in terminis, in quibus erat coram d. Priore S. Pontij, q̄ ꝓnunciauerat prius cognoſcēdo de articulo attentatorū, anteq̄ cognoſceret de cauſa principali, cui interlocutoriæ acquieuerunt partes, & meritò, qa iuridica, vt eſt caſus in c. non ſolùm. in fi. ibi, ante omnia. de appel. lib. vj. & pendente cognitione attentatorum inſtantia appellationis dormit, ſm Pan. in c. ex ratione. de appel. Relinquit ergo ꝙ lata fuerit iſta ſententia confirmatoria, omiſſo articulo attentatorum ℈ ius, ℈ interlocutoriam, q̄ tranſiuit in rem iudicatam, & ℈ ordinem reſcripti cōmittentis cognitionem & deciſionē ipſi do. Anton. ſm terminos, quibus pendebat coram d. Priore. ergo nulliter l. j. C. qñ ꝓuoc. non eſt neceſ. & in terminis propriis reperio ita conſuluiſſe Gem. conſ. lvij. incip. in Archid. col. j. qui videat, quia cognoſcitur ex his dictis nullitas huius ſententiæ. Secunda ratio nullitatis, quia lata lite nō conteſtata inter partes, ꝓut ſignanter decidit Rota, deciſ. viij. in nouis. glo. & Pan. in c. Raynaldus. in ver. conteſtata. de teſt. lata etiam non ſeruato ordine iuris, nulla data dilatione ad ꝓbandum, ex abrupto, non concluſo in cauſa: ergo nulliter l. ꝓlatam. C. de ſent. & interl. om. iud. cum vulgaribus. & hæc ſufficiunt ad demonſtrandum quòd bene fuit de nullitate dictum.

RESP. X. & de Reſcrip. III.

CLauſula, Quòd ſi nō omnes, in recepto delegatorio appoſita, concurſum omnium delegatorum in cognitione cauſæ requirit, niſi conſtet de legitimo impedimento. in qua legitimatione triplex interpellatio requiritur, nec ſcriptum extendit ad perſonam, nec ad dignitatem in eo non expreſſam. hoc ideo reſcriptum conceſſum Præpoſito Lumelli, do. Ioan. Georgium non complectitur, cū non ſit dicti loci Præpoſitus, ſed Commendatarius. ¶ Clauſula, dummodo tempore datæ præſentium non ſit in eis alicui ſpecialiter ius quæſitum, in reſcripto non expreſſa, ſubintelligitur, adeò vt prior in data præferat prio ri in collatione. Sic etiam per clauſulam anteferri, nō tollitur ius alteri acquiſitum ante præſentationem breuis & gratiæ, & ante acceptationem factam per habentem prouiſionem ad beneficia quæ duxerat acceptanda.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula, quòd ſi non omnes, operatur ut unus ſine alio procedere non poſſit.*
2 *Reſcriptum delegatorii non extenditur ad perſonam, nec ad dignitatem non expreſſam.*
3 *Cùm potui nolui, cùm uolui adimplere nequiui.*
4 *Proceſſus agitatus poſt exceptionem ſuſpicionis oppoſitam, antequam de ſuſpicione cognoſcatur, eſt nullus.*
5 *Paria ſunt aliquid eſſe per ſe, uel per relationem ad aliud.*
6 *Reſcriptum ſurreptitium nullam tribuit iuriſdictionem.*
7 *Actio nulla ſine obligatione conſiſtit.*
8 *Promittens de rato non tenetur ex contractu, ſed ad intereſſe.*
9 *Clauſula, dummodo tempore datæ præſentium non ſit alicui ſpecialiter ius quæſitum in reſcripto non expreſſa, tacitè tamen ſubintelligitur.*

Scriptura

10 *Scriptura non eſt de eſſentia gratiæ.*
11 *In correctoris ſeu exoratantibus non eſt licita extenſio.*

Reſpon. interpreta.

INtegerrime Aſſeſſor, in cauſa vertente inter hos reuerēdos canonicos, puto dc. Franc. de Girardis, & conſortes reos coniunctos fore abſoluēdos à petitis ꝑ d. Ioā. Ang. Primò ex defectu iuriſdictionis d. Præpoſiti. Nā in reſcripto delegatorio dati ſunt tres iudices cū clauſula, ꝙ ſi non † oēs, quo
1 caſu vnus nō pōt ꝓcedere ſine alio, niſi cōſtito de impedimēto. c. prudentiā. in prin. de offi. deleg. c. qđ plures. eod. tit. in vj. Nec obſt. dū dicebat, ꝙ clauſula operat, etiā qñ alij volunt ꝓcedere, qa ſatis tūc vnus impedit, cū alius ꝓcedit, ex q̄ alij volunt ſecum ꝓcedere, ꝑ tex. in d.c. prudentiā. §. adiicimus. qa ego reſpondeo, ꝙ in caſu nr̄o nō ꝑſtat legitimè ꝙ alij duo nolint ꝓcedere. nā requirit ꝙ ter interpellati fuiſſent, vt debeāt ꝓcedere, ſi tūc recuſaſſent, bn̄ poſſet ꝓcedere alius. ¶ Sc̄dò, cauſa eſt cōmiſſa ſub noīe dignitatis trib. Præpoſitis, inter q̄s nominat d. Præpoſitus Lumelli. ſed pars mea negauit d. Io. Georg. fore Præpoſitū Lumelli, vñ ante oīa aſſerēs eū Præpoſitum, teneba tur ꝓbare ꝓ regulam. l. ei q. de ꝓba. & idē in ſpecie tenet Spec. in tit. de offic. deleg. §. excipi pōt. verſ. itē ꝙ nō eſt conſtitutus. Nec huic obſt. ſi diceret, Papa in reſcripto appellat Præpoſitū, ergo talia verba Papæ aſſertiua ꝓbant. cle. j. de ꝓbat. cū iis, quę copiosè dicit Fel. in c. cū à nobis. col. j. & ſeq. de teſta. qa licèt Papa aſſerat in eccleſia Lumelli adeſſe Præpoſitū, nō tn aſſerit ꝙ d. Io. Georg. ſit Præpoſitus illius eccleſiæ. Imò de ꝓprio nomine d. Io. Georg. verbū nullum in reſcripto. vñ ſuccedit reſtrictio q̄ dat Gem. in conſ. 53. col. pe. ꝙ credit ſolùm expreſſis, & nō omiſſis, etiā ꝙ ſint omiſſa neceſſaria ad valitudinem expreſſorum. Non obſtat ꝙ Commendatarius ꝓpetuus, quia cauſa nō fuit demandata Commēdatario, ſed Præpoſito. vn
2 de reſcriptū † delegatorū nō debet extendi ad perſonā, nec ad dignitatē non expreſſam. c. qa. de reſcri. Tertiò, dato ꝙ r eſcriptum poſſit extendi ad Commendatariū, tn adhuc eſt ꝓceſſus nullus. qa ꝓcedit tanq̄ Præpoſitus, nō tanq̄ Commenda
3 tarius. ergo ſuccedit regula, † qđ potui nolui, &c. l. multū. C. ſi qs alt. vel ſib. & facit, qa ſi aliquis pōt inde ꝓcedere vt ordinarius, & ꝓcedat vt delegatus, ſi delegatio nō valet, ꝓceſſus etiā nō tenet, ſm Io. And. Pan. & oēs in c. cū ex officiis. de reſcript. & Par. & legiſtas in l. j. C. q. ꝑ ſua iuriſd. prætermiſſa opi. Barb. in conſ. ij. q̄ videt falſa. qa Commendatarius nō habet dignitatem, vt ꝑ Soc. conſ. 31. vol. j. Quartò, ꝓceſſus eſt nullus, quia
4 agitatus poſt oppoſitā exceptionē ſuſpicionis † anteq̄ fuerit cognitū de cauſis ſuſpicionum. c. ſuſpicionis. de offic. deleg. c. cū inter. de except. c. ſi ℈ vnum. c. iudex ab Apoſtolica ſede. de offi. deleg. in vj. Alex. conſ. lxxxix. diligenter. vol. j. Fel. in d.c. ſuſpicionis. Nec huic obſt. cū dicit, ꝙ exceptio ſuſpicionis non fuit legitimè oppoſita, qa nō fuerint expreſſæ cauſæ ſuſpicionis, q̄ caſu talis exceptio generalis nō debet releuare excipientem. l. Titiæ textores. de leg. j. qa reſpondet, ꝙ in ſpecie fuerūt expreſſę cauſæ q̄ plures in comparēdo ad præſentationem re ſcripti ad principiū, poſtea fuit oppoſita exceptio ſuſpicionis in omnibus, & ꝓ oīa, ꝓut antea fuerat oppoſita, &ſic etiam di
5 citur ſpecificè oppoſita, qa † paria ſunt aliquid de ꝑ ſe in ſpecie opponere, vī ꝑ relationē ad aliud. l. in ſumma. ff. de re iudi. l. ij. iij. & iiij. C. de ſent. q̄ ſine cert. quant. Et ſi pars aduerſa velit inſtare, ꝙ illa præſentatio reſcripti fuit facta ad diuerſam cām. Aduertat integritas veſtra, qa etiā iſto caſu ſi pars diceret hoc, ꝓceſſus nō valeret, qa hmōi cauſa fundat ℈ reſcriptū, qđ ſi nō eſſet præſentatū, ꝓceſſus nō valeret. c. cæterū. vbi Fel. col. viij. de reſcrip. & tenet expreſſè Bal. in l. iij. §. j. ff. qđ quiſq; iur. tn ſi pars aduerſa negat illam præſentationē eſſe in hac cauſa, nulla alia reperit præſentatio, igitur, &c. Quintò, ꝓcedi nō potuit ad ꝓceptum ſtante exceptione refectionis expenſarū, q̄ eſt im
6 peditiua ꝓceſſus. Sextò, reſcriptū † ſurreptitiū nullam tribuit iuriſdictionē. c. ad audientiam. el. ij. de reſcrip. & in c. ij. de filiis præsbyt. ſed hmōi reſcriptum eſt ſurreptitium, igitur, &c. minor ꝓbat, qa nō eſt facta mentio litis pendentiæ coram ordinario, de qua fieri debuit. c. cæterū. vbi Felyn. col. iij. eod. tit. de reſcr. & Fel. in c. ſup literis. col. vij. & ſeq. eod. tit. gl. & Pan. in c. prudentiā. §. ſexta. de offi. deleg. c. inter monaſteriū. de re iudi. Gemi. conſ. 120. col. j. c. ij. vt lite pend. lib. vj. Eſt etiam nullus ꝓceſſus ex defectu actionis ꝓpoſitæ. Primò, ℈ d. Eliſabet expe ritur d. Io. Angel. ſine actione, vnde repellendus eſt. l. ſi pupilli. §. videamus. ff. de neg. geſt. cum eīn nihil geſtum reperit vñ na ſci poſſit obl'o, q̄ re, aut verbo, aut conſenſu ℈ hitur. inſti. qbus mod. re ℈ hig. obli. hæc eīn d. Eliſabet in ℈ ctu locationis re, aut
7 verbo nō cōſenſit, ergo nulla obl'o, & ſic ēt neceſſariò † nulla actio. l. licet. §. ea obl'o. de ꝓcu. ff. ℈ vero d. Franc. & Guil. nulla ꝓpetit actio locati, qa nihil ꝑduxerūt ſuo ꝓprio noīe, ſed nomine dictæ d. Eliſabet, ꝓ quo de rato ꝓmiſerunt, & ꝙ ratificabit. ℈ āt facientē ℈ ctū noīe alterius cum promiſſione rati, nō
8 dat† actio ex ℈ ctu, ſed ꝓpetit actio ad intereſſe. l. ij. ff. rem ra. habe. l. ſtipſones nō diuiduntur. ff. de ver. ob. in prin. Eſt ēt nul lus ex mō agendi, qa debebat offerri libellus non obſtāte ſtatuto, qa &c. ¶ Septimo, qa in prouiſione d. Bartholdi Eſmini ē inſerta clauſula, dūmodo tpe datæ pn̄tiū nō ſit in eis alicui
9 ſp̄aliter ius q̄ſitum, & dato ꝙ inſerta nō foret, tn† ſubintelligit. c. tibi qui. c. ſi duob. de reſcri. li. vj. cùm itaq; tpe datæ eēt acquiſitū ius in eccleſia ſancti Stephani de ſancto Saturnino, d. Io. auctoritate apoſtolica, bn̄ ſequit ꝙ tāḡ priori in data, & in executione dēat preferri dicto Bartholdo poſteriori. d. c. duob. & in c. capitulū. de reſcrip. in anti. cū ſolitis ꝓcor. Quòd āt eēt ius q̄ſitū in dicto bn̄ficio ꝑfato d. Io. ꝓbat, qa executor apoſtolicus illud in executione mādati apoſtolici ꝓtulerat eidē d. Io. per quā collationē acceptatā plenum ius acqritur in bn̄ficio. c. ſi. de cōceſ. ꝓben. li. vj. c. ſi ordinario. de ꝓben. eo. li. Imo per ſolam ꝑſentationem mandati, & petitionē dr acquiſitum ius in bn̄ficio, q̄n per executorē ſterit quominus manda tū apoſtolicum ſuū debitum ſortiret effectū, adeo ꝙ is cui ex poſt facta fuit prouiſio p Papam, cum clauſula, ſi nō eſt alteri ius q̄ſitum, non oportet ꝑferri, qui prius ſuum mandatū inſinuauit executori. ſm Rot. de ꝓceſ. ꝓben. deciſ. ij. in anti. & per Feli. in d.c. capitulū. col. iiij. verſ. quartus caſus &c. & plenè ꝑ Fel. in c. cām quę. co. xiij. de reſcri. ver. clauſula anteferri. Quātum ēt ſit reſpū Antonij Tertulij non eſt dubitandū, qa anteq̄ executor fulminauerit proceſſum, & añ ꝑſentationē ſuæ ꝓuiſionis factā executori iā erat acquiſitū ius in re ꝑdicto d. Io. vt patet ex data executorialiū literarū, quæ fuit decima Iulij, & collatio fuit facta per executorē prædicto d. Io. die octaua Iulij. vñ ſm ius cōe, & ſm regulas cancellariæ breuis, & clauſula anteferri, non tollet ius acquiſitū alteri añ ꝑſentationē breuis, & gr̄iæ habentis clauſulam anteferri, & ante acceptationē factam p habentē prouiſionem ad bn̄ficia q̄ duxerit acceptanda. d. c. tibi qui. de reſcrip. li. vj. tradunt Pan. & ſcriben. in d.c. capitulum. eo. tit. in anti. Quantū ad Ioannē de Gaudiaco nihil dico, quia non vidi ſuam prouiſionem, de iure ſufficit ſignatura. Imo ſufficit ſola gr̄a ore pōtificis prolata abſq; ſignatura hoc mō, fiat vt petit. qa de eſſentia gr̄æ † non eſt ſcriptura, ſm Cal. in c. q̄ſquis. de elec. Bal. in l. j. in fi C. de com. ſeruo manumiſ. Fel. in c. Rodulphus. co. xvij. de reſcrip. hinc eſt ꝙ collatio ſecunda ꝑ mitti, vt ꝑ Bal. & Barb. in rub. de reſcrip. & dato ꝙ exigeret ſcriptura, vt potè in priuilegijs requiritur, vt dicit gl. in c. j. de cenſi. li. vj. per tex. in c. porrò. de priuilegijs. ſatis iā & ſufficiēter dicetur diſpēſatio hmōi ſcripta, ſi ſcriptū reperiat verbū, fiat litera, & facta eſt. nec regritur aliqua expeditio literarū, qa gratia ex ſola ſignatura ꝑfecta eſt. c. inſtōnis. cū gl. xxv. q. ij. & gl. in cle. dudum. §. nos ereū. de ſepul. Pan. in c. noſti. de. elec, & in c. in nr̄a. de reſcrip. Nec ob. regula cancellarię. 29. in ordine, incip. item ꝙ oēs. quia loquitur in cōmiſſionib. cauſarum & proceſſib. habēdis ſuper gratijs ad beneficia, quorū bullæ expeditæ non fuerunt, vñ non eſt fienda extē
11 ſio ad diſpēſationes, cū dicta r̄a ſit exorbitās † & correctoria. Lqđ verò ℈ ff. de legi. & tradit per glo. & ſcriben. in auth. quas actiones. C. de ſac. ſan. eccle. & in c transſlato. de conſtit.

RESP. XI. & de Reſcript. IIII.

NOn Prohibetur legatus beneficia ad collationē Ep̄i pertinentia, anteq̄ Ep̄s poſſeſſionem adeptus fuerit, alteri conferre, quanquā indultum illi ſit, ne ſui Epiſcopatus beneficia à quoquam alio conferri poſſint.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus an poſſit conferre beneficia, & adminiſtrare, quàm primū eſt electus, etiam nondum naturalem adeptus poſſeſſionem.*
2 *Legatus proconſuli æquiparatur.*

Reſpon. interpreta.

QVæritur An indultū reuerendiſſimi d. Cardinalis ſancti Adriani, Epi Tolonenſis, prohibens ne per quemuis, etiā legatum de latere, conferantur bn̄ficia ſpectantia ad eiuſdē d. Epi electionē, inſtitutionē, ꝑſentationem, collationē, vel aliam ſimilē vel diſſimilē prouiſionē, cum clauſula decreti annullatiua, habeat annullare collationes ſeu prouiſiones bn̄ficiorū vacātiū, factas ꝑ R. d. Legatū Auenionen. antequam idem d. Cardinalis adeptus fuerit poſſeſſionē Epiſcopatus? Punctus ꝓpoſitę dubitationis ſtat in hoc, an ante adeptam poſſeſſionem poſſit Prelatus conferre bn̄ficia vacantia in ſua diœceſi: nam ſi ante non hēt ius ꝑferendi, ſeu prouidendi, indultum effectū non habebit, qa prohibet duntaxat conferri bn̄ficia ad ipſius

Reſponſ. d. Io. Franc. Ripæ. O 4 Cardi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Responsa Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decret.

Cardinalis ꝓuisionē pertinētia. Prima facie videret reſpōdendum ꝓ indulto, qa Inn. Io. And. Hoſtī. Pan. & *videt* Doct. in c. transmiſſam. d. elect. ꝓ illū tex. tenēt † q Prælatus poſſit cōferre
1 bñficia, & adminiſtrare, q̄ primū eſt electus & cōfirmatus, ſeu ꝓ ſuperiorē de prælatura ꝓuiſus, ēt q nondū nactus fuerit naturalem & actualem poſſeſſionē. & ſequit Pan. in c. cū ſuper. d. cauſ. poſſ. & ꝓprie. & hāc dicit etiā eſſe cōem ſniam Io. de Selua in ſu tract. de bñficio. in iij par. q. xv. ſequunt Gem. & Peruſ. in c. cū q. §. j. de ꝓben. lib. vj. Præmiſſis nō attentis, ſm ea, q̄ ꝓponuntur, ꝛrium verius eſſe reſpondeo, & ꝓmiſſam opin. Inn. & ſequaciū, quā facillimè demonſtrarē à veris terminis deuiare, & quā reprehendūt Archid. in d. c. cū qui. & Dy. in rūa j. & Pet. de Anc. in regul. ſine poſſeſſione. de rer. iur. lib. vj. Dico q̄ ſtante conſuetudine ꝓuinciæ, q̄ Prælatus debeat poſſeſſionē nanciſci anteq̄ adminiſtret, ad Prælatum nō ſpectaſſe, nec ſpectare facultatē adminiſtrādi, ac beneficia conferendi ante adeptā poſſeſſionem prælaturæ, ſm Inno. in c. in literis. de reſtit. ſpol. Pan. in d. c. tranſmiſſam. & Ioan. de Selua in d. tract. verſic. primus caſus. ꝓ tex. in c. in his. xi. diſtin. & ita debet limitari opin. Inn. & ſequacium. Vel aſr & ſcdò dico, q̄ opin. Inn. nō ꝓcedit in præiudicium alterius, q̄ ſit in poſſeſſione regēdi, & adminiſtrandi, vt fatent etiā ij, q̄ adhærēt ipſi Inno. ꝓ tex. in c. licet. de præben. lib. vj. & facit, qa ante aduentū ſucceſſoris nō expirat potestas proconſulis. l. meminiſſe. ff. de offi. ꝓcon. nec ēt ptās
2 legati, q̄ ꝓconſuli æquiparat. † c. ij. de offi. leg. in vj. Dico igitur d. Legatum potuiſſe cōferre beneficia vacātia ante adeptā poſſeſſionē epiſcopatus. Nec obſt. q̄ antea do. Cardinalis haberet adminiſtrationem, & ſic ad eum ſpectaret ꝓuiſio & collatio eorundē beneficiorū, qa iſtud negat duplici ratione. Primò, pp conſuetudinem prælegatā. Scdò, qdia dictus Legatus virtute ſuæ legationis erat in quaſi poſſeſſione conferēdi beneficia vacantia, & regendi & gubernādi prædictū epiſcopatum, in cuius præiudicium d. Cardinalis & Epiſcopus ante adeptā poſſeſſionem non poteſt dici habuiſſe, nec habere aliquā adminiſtrationem, prouiſionem, vel collationem, ſm Doct. oēs indifferenter in d. c. tranſmiſſam. & in d. c. eum qui. ergo. &c.

RESP. XII. & de Reſcrip. V.

VIus Pontifex Max. cum Abbate S. Victoris diſpenſauit, vt retinere poſſet quatuor beneficia vacatura ad ipſius collationē, ꝓuiſionem, inſtitutionem, ſeu q̄uis aliam diſpoſitionē communiter vel diuiſim ſpectantia, ſi ꝓ vicarium ad hoc deputatū, vł deputandū (ſup quo eidē facultatē conceſſit) ſibi canonicè conferrent, aut eligeret, præſentaret, vel aliàs aſſumeret ad illa. Quæſitū fuit, an vicarius Abbatis liberè potuerit eidē contuliſſe beneficium electiuū? Reſpōdi fuiſſe cū Abbate duntaxat diſpenſatū, vt retinere poſſit quatuor beneficia ſibi collata ab eo, q vices ſuas gereret, modò in cæteris collatio eſſet canonica. Quod etiam Alciatus compater meus diſertiſſimè probauit.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula illa Papæ, ad collationem, prouiſionem, & c. non includit beneficia electiua.*
2 *Conſuetudo antiqua inſpicienda eſt, ad cognoſcendum an beneficium ſit electiuum.*
3 *Vicarius & Commendatarius reputantur unum corpus.*
4 *Priuilegium in eiuſdem perſona non debet extendi & multiplicari.*

Reſpon. interpret.

VIus Papa his verbis diſpenſauit cū d. Roberto Presbytero Cardinali, commēdatario monaſter j. S. Victoris, ꝓpe Maſſiliā, vt quatuor beneficia cū cura, vł ſine cura, ſecularia vł rłaria, ad tuā vel Abbatis, ſeu Commēdatarij, ꝓ tpe exiſtentis collationē, ꝓuiſionē, inſtitutionē, ſeu q̄uis aliā diſpoſitionē cōiter, vł diuiſim ſpectātia, & in futurū vacatura, ſi ꝓ Vicariū tuū ad hoc deputatū, vł deputandū (ſup q̄ tibi facultatē harū ſerie cōcedimus) aut aſs tibi canonicè ꝓferant, aut eligaris, ꝓſenteris, vł aſs aſſumaris ad illa, vnà cū aliis beneficiis, q̄ poſſides, liberè valeas retinere. Super qua diſpēſatione orta fuit dubitatio, an vicarius præfati d Cō mendatarij potuerit ipſi Commēdatario ꝓferre beneficiū ſpectans ad electionē capituli, ſiue ꝓuentus dicti monaſterij contemptis electoribus? Si beneficiū, de q̄ in themate, ſit electiuū, Rñ. nō eſſe ꝓhēſum in rā. Nam clauſula illa, ad collationē ꝓuiſionē, ꝓſentationē, inſtitutionē, ſeu q̄uis aliā diſpoſitionē
1 cōiter vł diuiſim ſpectātia, nō includit † bñficia electiua. cle. j. d ꝓben. q̄. vt ibi dicit gl., ꝓcedit ēt in bñficijs minoribus electiuis. Et qa in formatione puncti dr, q̄ ſtatuto eccleſiæ, & antiqua ꝓſuetudine electio Prioris ſpectat ad capitulū, vł abſq; dubio, q̄ iſtud beneficiū ſit electiuū, ſm doctrinam Io. And. in addi. Spec. ti. de act. & peti. §. ſup petitionib. ad fi. ver. ꝓ literas quoque. vbi ꝓcludit, q̄ ad cognoſcendā nām beneficii an ſit electi
2 uum, † inſpicienda eſt ꝓſuetudo antiqua, q̄ magnā in iſtis vim hēt. c. cū dilectus. de conſue. c. Abb. & ibi no. de ver. ſig. ſequit Fel. in c. in noſtra. coro 3 2. de reſcr. Sed ēr ſi ſola noīatio ſpectaret ad capitulum, non crederē virtute p̄miſſæ clauſulæ, ſi p vicarium tuū &c. conceſſam fuiſſe vicario facultatē conferendi bñficia, quib. ad nominationē capituli ſolet ꝓuideri. Ad qđ demōſtrandū ꝓſuppono, q̄ vicarius nō potuiſſet eidē do. cō
3 mēdatario conferre beneficia abſq; diſpenſatione: † qa vicarius & commendatarius, q̄ eū ꝓſtituit vicariū reputantur vnū corpus. c. ij. de ꝓſue. lib. vj. nam inter conferentem, & eum, cui fit collatio, dēt eſſe differentia. c. fi. de i. iſti. Iđ Abbas nō ꝓt dare vicario ſuo ptātem ꝓferendi ſibi bñficia, qa ipſe talem non hēt facultatē. d. c. fi. Hoc ſic p̄ſuppoſito dico, q̄ per illa verba, ſuper quo tibi harum ſerie concedimus facultatem, non cenſet data vicario facultas conferendi beneficia ipſi commendatario: qa hæc facultas legitur ꝓceſſa ꝓmendatario, non vicario: ergo dēt intelligi reſpū perſonę ꝓmedatarij, ſ. vt poſſit retinere quatuor bñficia ſibi collata à ſuo vicario, q̄ aſs retinere nō potuiſſet, vt ex premiſſis patet. Non aūt intelligendum eſt, q̄ vicarius poſſit beneficia conferre quæ ad electionem vel nominationem pertinent. Qđ ex eo ꝓbatur, quia vicarius habet neceſſe cōferre bñficia dño ꝓmendatario, cū quo fuit diſpenſatū vti vicarius: beneficia autem ſpectātia ad electionem vel nominationem alterius, non ꝓt liberè conferre, vti vicarius, in ꝓiudicium habentium eligere, vel nominare. c. querelam. de elec. & c. qđ ſicut. & ibi no. e. ti. & c. decernimus. xvj. q. vij. cū ſi. ergo &c. Secundò, qa vicarius de iure non hēt ius conferendi beneficia, niſi ab ordinario ſit ſibi ſpecialiter ꝓceſſum. c. cum in generali. de offi. vicar. lib. vj. Ordinariu sautem non pōt dare ſuo vicario ptātem, vt ſibi conferat beneficia, niſi ſibi ſit à ſede apoſtolica indultū. d. c. fi. de inſti. Si modò talis poteſtas ordinario ꝓcedatur, vt modo conceſſa ꝓtenditur, talis conceſſio ſtrictè eſt intelligenda, vt poſſit dare ptātem liberè ꝓferendi beneficia, quæ liberè ad collationē & diſpōnem ipſius ſpectant, non ēt vt poſſit liberè ꝓferre bñficia
4 ſpectantia ad electionē vel noīationem alterius: alioquin in eiuſpem ꝓſona priuilegiū multiplicaret & extenderet, qđ nō puenit, † vt notat per gl. in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iud. & in l. bene à Zenone. C. de quadri. præſcript. Comprobatur, qa hæc diſpenſatio ex parte Commendatarij eſt ambitioſa. ergo frigidè interpretanda. c. quamuis. de præben. lib. vj. l. ex facto. ff. de vulga. & pupil. Ergo dummodo in ſenſu explicito poſſit aliquid operari, nō eſt vlterius porrigenda. c. pen. de ſi. presb. & plenè not. in c. fin. de ſimon. vbi ex hoc inferunt, q̄ Abbas, cui eſt data poteſtas diſpenſandi cum monachis ad beneficia, non poterit diſpenſare cum ſeipſo. Satis autem operatur huiuſmodi diſpenſatio, ſi vicarius poſſit ſibi conferre beneficia collatiua abſque eo quod etiam operetur, q̄ poſſit conferre beneficia electiua in præiudicium habētium ius e igendi. Tertiò mihi videt, q̄ litera gratiæ iſtud cantet expreſſe. Inquit enī, ſi per vicarium tuum, vel aliàs tibi canonicè conferatur. Pondero aduerbium canonicè, i. ſm regulas canonum. c. canon. iij. diſtin. quod etiam tacitè ſubintelligebatur, vt probat Gem. conſil. 106. ſuper dicto dubio. Beneficia autem electiua non conferuntur canonicè, ergo, &c. Subſequitur in litera, aut eligaris, præſenteris, vel aliàs aſſumaris. pondera alternatiuam, aut eligaris quæ alternat diuerſa, vt not in rubr. ff. ſi ager vecti. vel emph. pet. Ergo datur ſatis intelligi, q̄ præcedens clauſula loquitur de beneficiis collatiu s, non electiuis, alioquin alternatiua non foret poſita inter diuerſa. Et hæc interpretatio proculdubio accipienda eſt, cùm in dubio nō ſit credendum, quòd Papa voluerit derogare iuri eligendi tertio competenti. c. ſuper eo. de offic. delega. l. ij. §. meritò. & §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loc. pub. & in poſito facit textus in c. cùm in illis. §. j. & §. ſeq. de præben. in vj. vbi ſi Papa mandet ordinario, quòd Titio aliqua cōferat beneficia, tale mandatum non porrigitur ad beneficia ſpectantia ad electionem, aut nominationē alterius, nec ad ea, quæ ad collationē ipſius & alterius ſpectāt communiter. Et reperio, quòd ita in terminis decidūt Archid. & Dom. in c. licet. viij. q. j.

RESP. XIII. & de Reſcript. VI.

NIhil Proponitur, cur Papa non potuerit Parochialem Eccleſiam vnire collegio Sancti Spiritus, etiam quòd collegium non petierit ab ordinario licentiam impetrandi vnionem. Alioquin libera non eſſet ſuprema Papæ poteſtas. Collegio autem, cui parochialis

parochialis vnita fuit, non credit conceſſum, vt p vicariū temporalē ab eo deputandum valeat parochiæ deſeruire. Rectorem itaq; perpetuū ibidē ab ordinario inſtituēdum arbitror, nec. n. preſumendum eſt Papā ordinarij iura lædere voluiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Collegio ſpiritusſancti conceſſum eſt regimen eccleſiæ in temporalibus, atque ſpiritualibus per unionem parochialis eccleſiæ ſibi conceſſam.*
2 *Eccleſia parochialis dignior an poſit annecti collegio minus digno.*
3 *Collegium an debeat deſeruire curæ parochialis eccleſiæ, per uicarium temporalem, aut perpetuum, diſtin. nu 4.*
4 *Licentiam petere ab inferiore eundi ad Papam ſuperiorem quis non tenetur.*
5 *Papa poteſt unire unam eccleſiam alteri inuito, & non uocato ordinario. & quid in Legato de latere, nu 7.*
6 *Rector collegij cum licentia Papæ poteſt apprehendere poſſeſſionem eccleſiæ parochialis.*

Reſpon. interpreta.

RO reſolutione Propoſitarū dubitationum videdum eſt, quod ius fuerit acquiſitū rectori & collegio confraternitatis ſancti ſpūs p vnionē parochialis eccleſiæ priora
1 tus ſanctæ Mariæ Mōtiſculſi per Leonem. x. ipſis factā. Bē dicendum eſt, q̄ eidem fuerit ꝓceſſum regimen † dictæ eccleſiæ in ſpūalib. & tpalib. ad reditus & ꝓuentus eiusdē eccleſiæ, ſm Hoſti. Car. & Pan. in c. paſtoralis. de priuile. hinc dicebat Io. de lig. in c. expoſuiſti. de ꝓb. q̄ ſi eccleſia parochialis vniat alicui collegio, tunc cura ſpectat ad collegiū, nō ad ſingulos de collegio. p talē. n. vnionē nō derogat antiquo ſtatui eccleſię. d. c. expoſui iti. qđ & in hac vnione ſpās exprimit; & ē etiā tex. in c. ſuper eo. de ꝓben. li. vj. His itaque ſic p̄ſuppoſitis ad q̄ſita rñ. Ad primū, dū q̄ritur, an eccłia parochialis dignior annecti potuerit
2 huic collegio minus digno? Rñ. q̄ ſic, † per tex. in d. c. paſtoralis. & in d. c. ſup eo. vbi Gemi. in ſpē ita notat. facit tex. in l. & ſi nō ſint. §. peruenimus. ff. de aur. & arg. leg. Ad ſm, an cura dēat adminiſtrari p collegiū? dr q̄ nō, ſed p vicariū ibidē deputandū p collegiū. c. extirpan. §. qa verò. de ꝓben. Ad tertiū, an collegiū dēat deſeruire dictæ curæ p vicariū tpalē, aut perpetuū? Vr q̄ poſſit p tpalem deſeruire arbitrio collegij remouēdū. Ita decidit gl. in cle. j. in ver. ad mēſam. de exceſſ. pla. Cō
3 trariū verius vr † p texr. in d. §. qa verò. & in c. de monachis. de ꝓben. Non ob. gl. in d. cle. j. qa loquitur qñ aliquibus religioſis ſiue alicui collegio ꝓceditur eccleſia parochialis pleno iure, ſe
4 cus ſi ſimplr vnitur, quia tunc vnio intelligitur facta † abſque ꝓiudicio ordinarij. c. ij. de relig. domi. & in c. in lateranenſi. vbi Abb. de ꝓben. Habet igitur collegiū ſancti ſpiritus ius p̄ſentandi vnum ex ſuis ꝓſbyteris idoneū Epiſcopo, & Epiſcopus hēt eū inſtituere in vicarium ꝓpetuum, niſi ſibi de alimentis. Fructus āt ſuperabundantes erunt ipſius collegij. Ita concludunt Inn. & Pan. in d. c. paſtoralis. Ad quartum, vtrum valeat vnio facta per Papā nō petita licentia vniendi per collegium ab ordinario ſeu Epiſcopo? Rñ. valere. non. n. tenetur
5 quis petere licentiam ab inferiore † eundi ad Papam ſuperiorem, alioquin per poteſtatem conceſſam per Papam inferiori remaneret reſtricta poteſtas ipſius Papę, quod nō eſt dām. c. dudū. de ꝓb. in vj. Et q̄ Papa poſſit vnire vnā eccleſiā alteri
6 inuito & nō vocato ꝓordinario, eſt tex. in c. ij. de relig. do. per quem ita conſuluit Card. conſ. 65. thema tale eſt. Imo ēt lega
7 tus de latere † poteſt inuito & non monito Epiſcopo vniões facere, ſm Lap. & Card in cle. ne in agro. §. ad hæc. de ſta. mona. facit tex. in regula, qui ꝓt inuitis. de reg. iu. Ad vltimum, an rector collegij potuerit apprehendere poſſeſſionem dictæ eccleſiæ ſine licentia Epiſcopi, & non facta inſinuatione bulla
8 rum? Concludo ſtante licentia conceſſa per Papā apprehendi propria auctoritate rectorem potuiſſe, aliàs non, † vt eſt ca ſus in d. c. paſtoralis. vbi Card. Abb. & alij.

RESP XIIII. & de Reſcrip. VII.

ET ſi Hebræi Creditoris iuramēto Papa credi voluerit, tā ſuper pignore, q̄ debiti quantitate, ſi j. tres annos pignora redēpta non fuerint, attamen fallaci Hebręorum verbo ſtari noluiſſe rūdi. Moderatum. n. hoc triennij tempus ratus eſt Papa, quo ſtandum eſſet Iudæi iuramento, quod nec à iudice eſt recipiendum, vbi creditor de vſurario crimine diffamatus ſit, el aliàs fidei non probatæ.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis idoneus nemo eſt in propria cauſa.*
2 *Chriſtiano non poteſt eſſe fidelis, qui Chriſto fuit infidelis.*
3 *Iudæi Chriſticolarum ſanguinem ſiſtunt.*
4 *Priuilegium quòd credatur iuramento creditoris, qualiter ſit intelligendum.*
5 *Teſtes iurantes in facto proprio, an probent*
6 *Fama publica concludenter probat infamiam.*
7 *Probatio per coniecturas admittitur ad probandum infamiam reſultantem ex crimine fœneris*
8 *Creditor uolens iurare, debet eſſe omni exceptione maior. & quid requiratur ad iuramenti fidem. 9.*

Reſpon. Interpretatio.

ABſoluendum tutorē Guilielmi Pero tià petitis p Moſen Iudæū cum victoria expenſarum, quia Moſes actor non probauit ſuam intentionem. l. qui accuſare. C. de eden. c. vnico. vt eccle. bñ. Nam teſtes actoris non probāt, tū qa ſingulares. l. iuriſiu. C. de teſt. tū qa deponūt de cōfeſſione Ioannis patris dicti Guilielmi fcā in abſentia partis, quę plenè non probat. l. certum. §. ſi quis me abſente. ff. de ꝓfeſ. Tū quia deponunt de confeſſione duorum ſcutorum auri, & ſic de diuerſo debito. l. quinquaginta. ff. de proba. Non etiam ſuffragatur dicto Moſi iurm pſtitū vnigore idulti, Clemētis extenſi p. R. d. legatū ad Hebræos Comitatenſes, quia indultū ꝓdonatr & litatiuè loquit, videlicet, ſi j. tres annos pignora redempta nō fuerint. Tūc. n. Papa voluit Hebręorū iuris credi tā de quā titate crediti, q̄ de tpe impignorationis, qa poſt lapſum triū annorū Iudęi nō ita commodè, pbōnes hēre pñt. Ergo añ tps triū annorū credēdñ nō eſt Hebręorū iuris. Et ſic ſtabit firma
1 regula, † in cā propria neminē idoneū teſtē ēē. l. oīb. C. de teſt. Nā ꝓceſſa ad tps, poſt tps ceſſent, phibita. l. qua ætate. ff. de teſt. moderatū. n. hoc triennij tps Clemens ratus eſt, quo ſtandum eſſet Iud. iuris. l. j. §. pueritia. de poſt. Nec dicatur, q̄ ille ver. quodq; dicti Iudæi &c. dēt intelligi gñaliter, qa abſurda eſſet & nimis aſpera crudelis intelligētia & ꝑ expſſa verba indulti. Fuiſſet. n. (vt ita loquar) inhumanus Papa Clemens, ſi generaliter voluiſſet ſtari iuro Iudæi ꝑ Chriſtianū vſq; ad ſummā. xxv. flore
2 norum auri, cū non poſſit Chriſtiano eſſe fidelis, † q̄ Chriſto fuit infidelis. c. non pt. ij. q. vij. nihil n. aliud egiſſet Papa, q̄ dare pauperes Chriſtianos in prædam Iudæis, q̄ Chriſticolarū ſanguinē ſitiunt. † c. licet vniuerſis. de teſt. c. nonne. j. q. j. Sunt. n. talia priuilegia vt potè odioſa, & ꝑ ius & honeſtatē ſtrictiſſimè interpretanda. regu. odia. de reg. iur. in vj. c. in nra. de iniurijs. l. q̄ quid aſtringendæ. ff. de ver. obl. c. porrò. de priuileg. Et q̄ Papa voluerit ſolū credi iuro Iudæi poſt lapſum triēnium & vendōnem pignorū, patet. j. qa ille verſi. qđ q; dicti Iudæi, q̄ ſtat ꝓtinuatiuè. Illa. n. ꝓiunctio q̄, ꝓiungit & qualitates ꝓcedentes repetit m continuatiua clauſula ſeq. Nam copula copulat vniformiter. l. Seiæ §. Caio. ff. de fun. inſtr. & ibi Bar. no. in gl. in l. ſi ſic. ff. quēad. ſerui. amit. quā ſummè commendat Iaſ. in l. ſi. co. pe. de ſucceſ. edic. Patet ēt qa in d. ver. quodq; aſſignat rō, quia debitū & impignorationis tps Iudæi commodè, pbare non pñt, & ſic ratio priuilegij fundatur ſuper tpe. Fuit em Papa motus ad ꝓcedendū tale indultū ꝓp morā debitorū, & longā tpis intercapedinē. Cū itaq; nondum tranſactū ſit triēnium, nec vendita pignora, non erit locus indulto. Præterea, hmōi priuilegiū, q̄ credat iuro creditoris, dēt ſanè interpreta
4 ri. Si creditor ſit vir † legalis & probatæ fidei: alioqn nō hēt locū priuilegiū, ſm Ant. de Ale. in l. q accuſare. C. de eden. & d. Iaſ. in l. admonēdi. de iureiu. & iſti. de act. §. ſed iſtæ. co. xix. Cō ſtat āt ex depoſitionib. pluriū teſtiū, q̄ Moſes Iudæus eſt malæ & diffamatæ vitæ, ac publicus vſurarius. Et ſi dicat, q̄ teſtes nō probant, quia ſingulares, deponentes in facto, prio ad eorum commodū, quia dicūt ſe vſuras ſoluiſſe eidem Moſi. rñ. q̄ im
5 mo probent, † qa aſſerunt ſe nolle ex ſua depoſitione conſeq bñficium recuperationis vſurarū, ſm Bal. in l. dictantib. C. de teſta. & Fel. in c. veniens. j. col. pe. de teſt. Ferra. caut. xl. & alibi in variis locis. Inſuper plures ſunt teſtes q̄ aſſignent ꝓcludentes rōnes, maximè, quia dñt, q̄ eſt publica vox & fama, q̄ di
6 ctus Moſes eſt publicus vſurarius, quæ publica † fama concludenter probat infamiam. Ad quam pbandam non refert vñ fama originem traxerit, ſm gl. in cle. j. per illum tex. de offi. ordi. & Fel. in c. at ſi clerici. co. ij. de iudi. & maximè ad probandum infamiam reſultantem ex crimine improbi fœneris, ad
7 quam probandam admittitur probō † per ꝓiecturas, ſm Cępo. tract. de ſimul. cōtr. in vlti. pſump. & Rodul. in trac. de vſu. q. 88. & d. Phil. de Peruſio, in c. j. §. & quia. de vſur. li. vj. Vlterius negari non pōt, quin ex depoſitionib. tot teſtium ſit diminuta æſtimatio, & bona fama dicti Iudæi, & ꝑ̄ur non poteſt Iudæus iſte dici omni exceptione maior, vñ non debet gaudere cōmodo dicti indulti, nā ad hoc vt ſit locus priuilegio, opor
8 tet q̄ creditor volēs iurare, ſit † omni exceptione maior, ſm d. Iaſ. in d. l. admonendi. & in d. §. ſed iſtæ. Item ad hoc, vt cre
9 datur iuro creditoris, oportet q̄ † mandato iudicis creditor iuret, ſm Bal. & Iaſ. in l. iij. ff. de iureiur. Sed quo colore iudex audebit mandare, q̄ infamis Iudæus habeat iurare contra paucum Chriſtianum? certè non video. Ideo repellendum puto hunc Hebræum a beneficio huiuſmodi indulti.

RESPON.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Responsa Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decre.

RESP. XV. & de Resrip. VIII.

IN dultum Episcopo Tolonensi cōcessum, vt beneficia ad suā electionem, præsentationē, vel quamuis aliam similem vel dissimilem dispositionē pertinentia (cū sit strictissimè interpretādū (ptātē legati ñ afficit, quominus possit ꝓferre canonicatus, qui ad electionem capituli noscunt pertinere.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio, est uerbum generale.*
2 *Prouisio canonicatus & præbendarum ad capitulum dupliciter ptinere potest.*
3 *Verba sunt late interp'etanda in materia fauorabili, in odiosa autem, stricte.*
4 *Canonicatus de iure communi non eligitur, sed recipitur.*

Respons. Interpreta.

VIdetur Quòd indultum afficiat potestatē domini legati, vt non possit ꝓferre canonicatus, quia per indultū prohibet ne legatus ꝓferat beneficia pertinētia ad electionē, ꝓsentationē, institutionē, collationē, vel q̄uis aliā similē vel dissimilē dispositionē, ergo ēt prohibet ꝓferre beneficia spectātia ad confirmationē eiusdem, quia ad eius dispositionē dicunt pertinere,
1 nam verbū, dispositio, † est generale, comprehendens oēm modum, quo prouidetur de beneficio. c. ij. de præbē. in vj. dis ponit. n. etiā is, qui confirmat, quia tribuit electo facultatem administrandi. c. transmissum. & c. qualiter. de elec. & hæc maximè vera videntur in casu præsenti, in quo prohibitio non solum includit beneficia spectantia ad dispositionem dñi Episcopi Tolonēsis simpliciter, sed etiam ad dispositionē similē vel dissimilē electioni, ꝓsentationi, institutioni, & collationi: & sic non solū ad dispositionem, per quā cōfertur titulus (vt est collatio, & institutio) sed etiam per quam tribuitur via ad obtinendū titulum (vt est præsentatio) iuxta no. p glo. & scriben. in cle. j. de supplen. negligen. Prælat. Præmissis non obstantib. ꝫrium verius existimo: pro cuius clariori resolutione p-
2 mitto, q̄ ad capitulum pōt prouisio † canonicatū & p̄benda rum dupliciter pertinere. Primò per viam electionis requirētis confirmationē. Secundò, per iam electionis non requiren tis aliquam confirmationem. Primò casu beneficia ꝓpriè dicuntur electiua. Secundò casu dār collatiua, vt tradit per Fel. in c. in nſa. corolla. 33. de rescrip. Hoc sic præmisso ostēdo, q̄ indultum non porrigatur ad huiusmodi canonicatus, quia si sunt electiui, con comprehenduntur in illis verbis, ad quāuis aliam dispositionem, vt est casus in cle. j. de præben. Et si dicat, q̄ in d. cle. j. non sunt adiecta illa verba, similem vel dissimilē, sed solum dictum erat, ad quāuis aliā dispositionem, Respō, q̄ illa verba, similē vel dissimilē, non pñt referri ad bñficia electiua, postq̄ non comprehenduntur sub principali verbo, dispositionē. c. sedes. de rescri. Et q̄ ita sit, patet ex tenore verborū ipsius indulti dum dicitur, ad tuam electionem pertinentia. ergo à ꝫria sensu dicendum vr, q̄ indultū non porrigāt ad beneficia ptinētia ad electionē alterius. Valet. n. argm a ꝫrio sensu ēt in priuilegiis, & indultis, fm gl. in c. licet. de priuile. lib. vj. qua gl. dixit singularem & aureā Cur. Seni. consi. xvj. col. vij. in prin. Si. n. Pada voluisset concedere indultum. d. Cardinali ēt ad beneficia spectantia ad electionem alterius, facile ei fuisset dicere, ad tuam vel alterius electionem &c. quod cū non dixerit, nec voluisse credendum est. l. vnica. §. sinautē ad deficiētis. C. de cad. toll. Nec obstat, q̄ verbum dispositio, sit verbum latissimū, & ēt beneficia electiua (quorum ꝓfirmatio spectat ad episcopum) includere videatur, quia verū in materia fauo-
3 bili, & vbi verba sunt latè interp̄tāda, secus in materia † odio sa & strictè intelligēda, fm Archi. Gem. & alios in c. cū in illis. §. j. c. vlt. de præben. in vj. & facit tex. in c. quāuis eo. tit. & facit. quia iurisdictio & potestas delegata, q̄ derogat iurisdictioni ordinariæ, dicitur odiosa, & ideo restringēda, fm glo. in c. j. in ver. ꝓcessus. & in c. ij. in gl. ij. de rescrip. in vj. Et hæc ꝓcedunt, si electio facta per capitulum exigat ꝓfirmationem, vt supra dixi. si verū non exigat aliquam confirmationem, sed habeat vim collationis, prout in facto mihi præsupponit, & ꝓut est de iure cōi. Nā canonicus de iure cōi non eligitur, sed recipit
4 † c. cum in ecclesiis. de præben. lib. vj. c. cum M. Ferra. de constit. traditur per Car. consi. 103. casus super quo. ver. vij. in canonicalib. & Fel. in d. c. in nostra. d. corolla. 32. tunc clarissimè liquet, q̄ indultum conferens liberam potestatem conferendi beneficia spectantia ad suam electionem, præsentationem, vel quamuis aliam similem dispositionem, non porrigitur ad beneficia spectantia ad omnimodam prouisionem. c. vel alterius, vt est tex. in d. c. cum in illis. §. j. & in d. c. vlti.

RESP. XVI. & de Rescript. IX.

COllatio Facta Cogno, q̄ in castris militando oculum perdidit, virib. non subsistit. Cui non suffragatur legati dispensatio, quæ legitima cā non legitur vestita, & quæ super irregularitate ex interessentia cōtracta ad irregularitatem ex interessentia contracta ad irregularitatem ex homicidio verò, vel deliberato non protenditur, nec corpore vitiatum ad ordines, & beneficia habilem facit.

SVMMARIVM.

1 *Miles nō potest promoueri ad sacros ordines, nedum ad beneficia ecclesiastica annexa.*
2 *Miles præsumitur in conflictu intulisse violentas manus in hostes.*
3 *Probatio perfecta resultat ab effectu.*
4 *Inhabilitas maior contrahitur ex uoluntate homicidij deducta ad actum, quā ex simplici præsentia & interessentia.*
5 *Dispensatus super defectu minori, non censetur dispensatus super maiori.*
6 *Dispensationem non licet extendere ex maioritate rationis.*
7 *Dispensatio facta per legatum sine causa nullius est momenti.*
8 *Verba generali non probant sufficientem causam in actu prohibito fieri absque causa.*
9 *Ordinarius præsupponitur esse in quasi possessione liberè conferendi beneficium.*

Respons. Interpreta.

IN hoc iudicio Possessorio quanquam habeat causam ꝓprietatis annexam, iuxta tex. in l. ij. §. quædam. ff. de interdict. sufficit tñ dño Moreli excludere aduersarios p nō ius suum, ēt si suam non canonizaret possessionē fm Cōp. in c. mandatum. de rescr. & Rota decis. 419. in antiquis. Gem. ꝑ. 91. & consi. seq. vbi alia adducit. Meritò præfactus d. Moreli in suo eleganti ꝑ. nixus fuit demōstrare aduersarios nullū ius habere in prioratu de quo ꝓtenditur, quod ego fm ea, q̄ proponuntur, verissimū puto. Nā Cognus Monoculus, qui toties fuit in acie & conflictu militando regiis stipendiis, ad or-
1 dines sacros ꝓmoueri nō ꝑt, † ergo nec ad bñficia, q̄ ordines hñt annexos. c. ꝓterea. de æta. & qual. c. si eo tpe de rescri. lib. vj. Tum, quia est corpore vitiatus, cum altero lumine careat. c. cum de tua. de corpo. vitia. Tum quia miles, qui est ordinū & bñficiorum incapax, nisi de consensu Principis sub quo militat obtineat absolutionem a vinculo iuri per eum præstiti. c. j. & ibi Car. Ale. 53. dist. Tum quia toties interuenit in conflictu belli vbi tot hominum milia cecidere, quo casu effectus fuit inhabilis ad ordines susc̄ipiēdos, vt traditur per Ioā. Ana. in rub. de torneamentis. Et si dicat verum esse, si ꝑstaret ipsum aliquē interfecisse, vel ꝯ hostes tala immisisse. Rñdeo, q̄ in du-
2 bio miles † præsumit in cōflictu intulisse violentas manus in hostes, fm glo. & scribē. in c. iij. de cleri. percusso, alioquin argueret in milite crimen segniciæ, vel cōtumaciæ, aut desidiæ, q̄d delictū non p̄stmit, nisi ꝓbetur. l. oē delictū. ff. de re mili. l. moueor. C. si seruus expor. & in Cogno patet ab effectu, q̄
3 in ꝑflictu oculū pdidit, ab effectu † ār resultat pfecta ꝓbatio. l. vnica. §. sed si qs homini. C. de la. liberta. tol. & in auc. de nup. §. si verò ab initio. Nec obstat dispēsatio obtēta. a. d. legato, q̄ rñdet primò, q̄ talis dispēsatio nō porrigit nisi ad causam interessentiæ, vt patet ex verbis ipsius dispēsationis. Sed Cognus nō, solū ꝓp interessentia in exercitibus & ꝓgregationib. armorū est inhabilis, sed ēt ꝓp homicidiū vt latè deduxit. d. ꝓsultor, super quo homicidio noluit. d. Legatus dispensare vt patet ex illis verbis. absq; eo q̄ aliquod homicidiū ꝓmiserit, & vbi homicidiū non cōmisisset saltem tētasset ꝓmittere injciēdo ma
4 nus & tela in hostes, sup quia inhabilitate ꝯcta ex volūtate occidendi ad actū, ꝓximū emissa non legitur † Cognus dispensatus. Maior. n. ꝯhitur ihabilitas ex volūtate homicidij deducta ad actū, q̄ ex simplici pñtia & interessentia, vt est tex. in d. c. ij. de cleri. percusso. c. fi. de torne. & ibi no. & de se patet. Dispēsa
5 tus † aūt super defectu minori, nō censet dispēsatus super maiori. c. innotuit. vbi Pan. col. j. de elect. & regulariter de minori ad maius affirmatiuè non licet arguere, vt no. per gl. in c. cū in cunctis. eo. ti. de elec. maximè in dispensationib. quas nō licet
6 extēdere ēt ex maioritate † rōnis, fm Host. & alios *cōiter* ī c. postulasti. de rescri. † an. & Mod. ī c. at si clerici. §. de adulterijs. de iud. Fel. in c. fi. de simo. Secundo respondetur, q̄ talis dispensatio nō est admittenda. Tū ga facta absq; cā sine qua dispēsatio
7 † facta per legatū nullius est momenti, fm an. in d. c. innotuit. col. ij. & ī d. §. de adulterijs. & Fel. in d. c. postulasti. col. xiiij. vbi dicit istud esse valde notandū ad ffringendas mile dispensatio
8 nes, quas faciunt legati cū personis indignis. Et licet in † apa ꝑsumatur causa, iuxta gl. in l. relegati. ff. de pœnis. secus tñ in inferiore, fm Fel. & Dec. in c. q̄ in ecclesiarū. de ꝑstit. Et si dicatur legatū dispensasse cū Cogno ob singulares suas virtutes & castissimos & candidissimos mores, vt vr colligi ex ꝑstatione bul-
læ, quæ

lę, q̄ denotat mentē dispōnētis. l. fi. ff. de hę. insti. l. Titia. §. idē tñdet. ff. de verbo. ob. Rñdeo tripliciter. Primò, q̄illa prętatio, Morū honestas & laudabilis vita, &c. solet apponi de ꝓsuetudine notariorū, vnde nō probat ita esse, vt dixit in simili Bar.
8 in l. j. in vj. q. ff. de iure cod. & Soc. ꝑsi. 193. lib. ij. † Scdo. q̄ in actu prohibito fieri absque cā, verba generalia nō ꝓbant sufficientem cām, si cut dicimus in donōne ꝓhibita fieri, nisi ex cā meritorū, q̄ verba illa gñalia pp benemerita non sufficiūt, nisi merita vera esse ꝓbent l. qui test. ff. de ꝓba. Tradit p Bar. in l. si fortè. ff. de castren. pecu. & in fortiorib. terminis p Deci. ꝑsi. 20. per totū. Tertio (fm ea q̄ proponunt) ꝓstat Cognum indignū esse tali dispensatione, vñ tanq̄ facta ex falsa cā, nihil valet. c. q̄a circa. & ibi Pañ. & alij nō. de ꝓsang. & affin. c. q̄d super his. & ibi Fel. col. j. post Bal. de fide instr. Prætereà, dato q̄ dispēsatio valeret & esset obligata inhabilitas ꝯcta pp militiā & homicidū restat vitiū corporis, super quo non legit secum fuisse dispensatū. Cū ergo plura sint quæ ipsum Cognū inhabilitent, & solum sit remotum vnū impedimentū, reliquū est, vt pp aliud impedimentū veniat repellendus. c. ex tuarum. de aucto. & vsu pal. l. si domus. ff. de ser. vrb. præd. Et hęc sufficiūt ad inhabilitatem dicti Cogni. Quantum verò ad terralē alterū aduersarium, placet ēt resolutio facta p ꝓfatū dom. Cōsut torē, q̄ titulus eiusdē terralis sit nullus & inualidus ex defectu ptātis monaciorū, q̄ ipsum terralem elegerunt. Nam de iure cōi colllatio huius prioratus spectat ad solū ordinarium. c. j. de ca. mona. c. oēs Basilicæ. & c. nullus. xvj. q. vij. Ex quo sequitur, q̄ monachi non hñt ius eligendi, & posito q̄ ius eligendi, ex priuilegio spectaret ad monachos, attñ electio inualida esset, quia † ordinarius præsupponitur esse in quasi possessione
9 liberè conferendi dictum prioratum. quo casu electio facta ab his, qui nō sunt in quasi possessione cassanda est & irritanda. cum. super. & ibi no. per gl. & c. cum ecclesia Sutri. de cam poss. & proprieta. c. querelam. de electio. cum similibus.

RESP. XVII. & de Rescrip. X.

AGenti interdicto retinēdæ, obstat suppressi valoris exceptio, quæ incoloratū titulum redit, & de qua etiam iudex laicus cognoscere potest incidenter, cum purum contineat factum.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio inualiditituli obstat contra agentem interdicto retine. poss. beneficij ecclesiastici.*
2 *Rex & eius senatores possūt cognoscere de possessorio. Itē de titu. nu. 3*
4 *Titulus aduersarij redditur incoloratus ex negatione expressionis ueri ualoris.*
5 *Iudices seculares cognoscunt de exceptionibus consistentibus in facto.*
6 *Possessio posterior, præsumitur clandestina,*

Respon. Interpretatio.

SI ad colorandū Possessorium curia velit incidenter cognoscere de tit. bñficij, tanq̄ non sit ꝓcedēdus vitiosus ingressus. c. j. de reg. iu. lib. vj. profecto debet admittere exceptionē suppressi
1 valoris, nam ꝯ † agentem interdicto retinēdæ possessionis beneficij ecclesiastici obstat exceptio inualidi tituli. c. audita querela. & ibi Abb. in j. not de resti. spol. de qua exceptione solēt parlamenta christianissimi Regis incidenter cognoscere, fm Guid. Papæ decis. 71. quod sine dubio verum est si in parla-
2 mento sint aliqui senatores ecclesiastici. ꝯstat enim regem & eius senatum posse cognoscere de possessorio, † fm Pañ. & alios *cōiter* in c. litteras. de iura. calum. Et si emergat quæstio titituli, † senatores clerici tanq̄ regis noīe ius dicunt, possunt inci-
3 denter de tit. cognoscere, fm Fel. in c. cum sit generale. ver. & vidi certari. de for. comp. Admittenda est igitur exceptio suppressi valoris. quod ex duobus etiam fundamentis corrobo-
4 ratur. Primo quia ex † negatione expressionis veri valoris titulus aduersarij redditur incoloratus, sicut si negaret impetrantem esse clericum, quo casu impetrans tenetur probare se clericum, fm Innoc. in c. super his. ad fi. de accu. Pañ. in c. bonæ. j. col. pe. de elect. & pariter tenetur probare expressum ab eo valorem esse verum valorem, si negetur, fm Pañ. in c. ad aures. de rescri. & in c. fi. de præsum. facit text. & ibi not. per Panormita. in cap. quia circa. de consanguinita. & affi. & quæ diffusè scripsit Fel. in c. constitutus. col. j. & seq. de rescrip. si modo audiendus est, qui negat expressionem valoris esse veram, non video cur non sit audiendus, si velit suam negationem probare. Sed o quia exceptio suppressi valoris est meri facti. c. ad audientiam. de rescr. traditur per Panor. in d. c. ad aures de
5 † exceptionibus autem consistentibus in facto cognoscūt iudices seculares, licet ex tali exceptione facti inferri possit dęci-
sio iuris spiritualis, dē q̄ nō ꝓtendit, fm Bald. in aut. & q̄ iurat. col. ix. vers. quæro qualiter. C. de bo. auc. iu. pos. nā & de quā titate ꝓtij & de pacto de retrouēdendo (ga facti sunt) cognoscit iudex laicus, licet ex his inferat ad decisū. vsurariæ prauitatis. c. ad nſram. de emp. & vē. c. illo vos. de pig. fm Bart. & alios *cōiter* in l. Titia. ff. so. ma. & in l. omni innouatione. vbi ēt Pau. de Cast. C. de sacros. eccle. cum concor. ad ductis per Ale. cōsi. ix. præstantissime doct. lib. iiij. & Pañ. consi. 64. lib. j. Hinc est q̄ iudex laicus potest cognoscere opposita per beneficiatum contra patronos, q̄ iuiri patronatus renūciauerit, ga in facto consistit c. significauit. quod ibi no. Car. & Fel. de testi. licet cā iuris patronatus sit spiritualis, seu mixta. c. quanto. de iud. Idē ergo respondendum in exceptione suppressi valoris, quę magis in facto versatur, q̄ renuntiatio, quæ generaliter non reddit titulum inualidum. c. admonet. & ibi no. de renūcia. sicut facit suppressio valoris, & tradit in regula Bonifacii. lxiij. exceptionem. Confirmatur, quia si licet actori coram laico probare titulum & illum colorare ad iustificandum possessoriū, licere quoque debet reo probare exceptiones, ex quibus vult ostendere titulum non esse coloratum. c. cōstitutus. & ibi Fel. in prine. de testib. Facit regula non debet. de reg. iur. Si verò curia velit duntaxat cognoscere de nudo possessorio, & non de colore titulorum certè debet manutenere antiquiorem, q̄ ꝓbauit se titulū habuisse ab ordinario collatore, q̄ dr titulus coloratus, fm Iano. & alios in c. cum nostris. de ꝓcess. præbē. & Fel. in c. ī nostra. cor. xxxvj. de rescri. Nā vbi ꝓstat de titulo cōlorato vtriusque q̄ prior possidet, potior est iure in possessorio
6 iudicio retinēdæ c. licet causam. de ꝓba. q̄a posterior † possessio præsumit clādestina, fm Bar. in l. si duo. ff. vti possi. Bal. in l. ordinario. C. de rei ven. col. iiij. Pet. de Anch. consi. 274. ad declarationem. Cur. Seni. cōsi. 24. super eo. alibi sæpe de hoc.

RESP. XVIII. & de Rescript. XI.

QVi tertio Licitè affinitatis gradu cōiunctos ad contrahendas nuptias potest habilitare cum eis quoque dispensare poterit, qui eodem affinitatis publicam honestatem coniunctam habentis gradu iunguntur, cum annexa sint adeo q̄ seiungi non valent.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas aliquando licita est aliquando illicita.*
2 *Affinitas illicita non habet publicam honestatem annexam, sed licita affinitas habet adeo coniunctam honestatem, ut unū ab altero separari non possit.*
3 *Dispensatio quantumcumque odiosa, extenditur ad coniuncta, & connexa.*
4 *Connexorum idem est iudicium, & eadem natura.*
5 *Priuilegij pars una ambigua, debet intelligi secundum uerba clarè posita in alia parte.*
6 *Extensio fit ex identitate rationis de casu ad casum etiam in facultate dispensandi.*

Respon. Interpretatio.

VIdetur q̄ facultas dispensandi concessa dño Petro sextoris per Leonem decimum, cum tertio aut quarto affinitatis gradu, debeat intelligi de tertio gradu affinitatis absq; publica honestate: per id q̄d dixit Io. And. in arbore affinitatis, vbi tenet, q̄ dispensatus vt possit ducere vxorē non obstāte, q̄ sit in tertio affinitatis gradu, non censetur dispensatus, vt possit ducere vxorē in tertio gradu affinitatis ꝓiunctę cū publica honestate. sequitur Pañ. in c. non debet. de ꝓsan. & affini. & Gemi. ꝑsi. 32. pro expeditione dubiorū. col. iij. comprobatur, ga dispensationes sunt odiosę & strictè interpretandę. d. c. j. de filijs presby. lib. vj. cū si. Corroboratur, ga remoto vno impedimento non censet remotū aliud, ergo, &c. c. ex tuarū. de auctoritate & vsu pal. l. si domus. ff. de ser. vrb. prę. Dato ergo, q̄ per dispensationem sit remotū obstaculū affinitatis, tñ adhuc remanet impedimentū publicę honestatis. Ex quibus vr, q̄ nob. Iaco. de Coereis, licitè recusēt traducere honestā mulierem Ioannā Motetam, ꝓp impedimentū publicę honestatis, super quo d. Petrus sextoris non vr potuisse dispensare. Præmissis & similib. non attentis ꝯrium respondendum arbitror. Et ꝓ maiori dilucidatio-
1 ne premitto, q̄ affinitas est aliqñ † licita, aliqñ illicita. Illicita est quę ꝯhit p illicitū coitū inter consanguineos masculi & ipsam fœminam. c. veniens. de eo q̄ cognouit consan. vxo. suæ. Licita verò est illa quæ ꝯhitur per licitum coitum, puta cū sponsa de futuro, vel de præsenti. c. q̄ super his. & terè per totum. de
2 ꝓsan. & affini. Secundo præmitto, q̄ affinitas illicita non hēt publicā honestatē annexā, sed licita affinitas adeo hēt coniunctā publicā honestatē, q̄ vnū ab altero separari non potest, vt

declarat

Universidad de Deusto
Biblioteca

Reſponſa Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decre.

declarat Pan. ī. c. ſpõſam. de ſpõ. Iſtis ſic p̃miſſis deſcẽdo ad pũctũ, dico q̃ d. Pet. hõt expreſſam facultatẽ ſup iij. & iiij. affinitatis gradu etiam coniunctæ cum publica honeſtate, quod ſic ꝓbatur. Sanctiſſimus d. nr̃ Leo Papa, conceſſit ſibi facultatem diſpenſandi ſuper iij. & iiij gradu affinitatis licitæ & illicitæ, ergo etiam ſuper tertio gradu affinitatis coniũctæ cum publica honeſtate, quæ ab affinitate licita ſeparari non poteſt, vt dixi in ſecundo præmiſſo, & iſtud ponit gladium ad radicem, quia
3 † diſpenſatio quantuncumque odioſa extenditur ad connexa. ſm Io. And. in addi. Spe. ti. de leg. §. fi. ver. iiij. Hinc eſt, q̃ diſpenſatus ad ſubdiaconatum & diſpenſatus ſuper pluralitate bñficiorum, intelligitur etiam diſpenſatus ſuper reſidentia ſm gl. in c. ſi quis in clero. vij. q. j. diſpenſatus ad bñficium curatum non obſtante defectu ætatis, videtur etiam diſpenſatus, vt non teneatur ſe promoueri facere ꝛ. annum ad ſacerdotiũ iuxta concilium Lateranen. de quo in c. licet canõ. de elec. lib. vj. ſm Pan. in c. quia in tĩn. de præb. poſt gl. ibi, quæ vult q̃ diſpenſatus ſuper canonicatu, intelligatur etiam diſpenſatus ſuper præbenda. Facit, quia connexorũ ꝓ idem iudicium & eadẽ
4 eſt nã c. quanto. de iudi. l. eum actũ. ff. de nego. geſt. Et ſi hoc habet locũ in diſpenſatione, quę eſt odioſa, multò magis ꝓcedet in facultate diſpenſandi, quæ eſt fauorabilis, & latè interpretanda, vt ſtatim ſubijciam. Sed ſtatim dicet aliquis non cõſtare, q̃ Papa conceſſerit facultatẽ diſpenſandi, etiã ſuper tertio gradu affinitatis licitæ, quia Papa in ea parte, in qua dat facultatẽ diſpẽſandi ſuper affinitate licita & illicita, ſe ipſum reſtringit ad torum ꝓſcientiæ tĩn. Ad iſtud rñdeo, q̃ etiam Papa conceſſit facultatẽ diſpenſandi ẽt in foro fori, quod pluribus rõnibus demõſtrat. Primo, ex illa clauſula, qui ex quauis licita vel illicita, &c. quæ ad vtrumque forũ refert. Nec obſtat, q̃ poſtea inferius Papa dicat in foro conſcientiæ duntaxat quo ad illos, q̃ ad illos, q in tertio aut quarto conſanguinitatis, aut affinitatis gradu exiſtentes ꝛexiſtent, quia ibi Papa declarat & reſtringit facultatem gñaliter conceſſam, dicẽdo q̃ procedit generaliter in foro conſciẽtiæ, ſed in vtroque foro procedit tĩn quo ad illos, qui ſunt in tertio aut quarto, &c. Certũ aũt eſt, q̃ reſtrictio & declaratio debet intelligi ſm terminos præcedẽtis diſpoſitionis, quæ reſtringit. l. fi. §. cui dulcia. ff. de vi. tri. oleoque lega. l. nam quod liquidè. §. fi. ff. de penu leg. not. per glo. & Bar. in l. j. ff. de re. iur. Et ſi iudex bñ aduertat ad verba priuilegij, caſus iſte ſibi videbitur clariſſimus. Corroboratur,
5 quia vna pars priuilegij † ambigua debet intelligi ſm verba clarè poſita in alia parte. l. vtrum. vbi Bar. ff. de peti. hær. l. quenadmodum. vbi etiam Bar. in §. hæc verba. ff. ad l. Aquil. & Pan. conſil. 37. videtur j. lib. j. l. qui filiab. vbi Mod. ff. de leg. j. Verba ergo illa ſuper tertio aut quarto gradu affinitatis, ſi ambigua forent, ex verbis præcedentibus claris declaranda & interpretanda forent, & maximè, quia præcedentia declarant ſequentia. l. talis ſcriptura. cum vulgaribus. ff. de leg. j. Secundo etiam ſi Papa non conceſſiſſet expreſſè facultatem diſpenſandi ſuper affinitate tam licita, quàm illicita, ſed ſimpliciter, tamen in caſu occurrenti cenſeretur conceſſa facultas diſpenſandi ſuper affinitate etiam licita, & ſic coniuncta cum publica honeſtate, quia ex identitate vel maioritate rationis
6 fit extenſio † de caſu ad caſum, etiam in facultate diſpenſandi, quę fauorabilis eſt. c. ſi. de ſimo. c. ſi cui. de præbend. in vj. & voluit Bar. quem alij cõiter ſequuntur in l. ij. in princip. ff. de verbo. oblig. Moder. maximè in c. at ſi clerici. in princip. de iud. Fel. in c. poſtulaſti. col. xiij. verſi. limita. iiij. de reſcri. & latè in d. c. fi. Sed ſic eſt, q̃ Papa dedit ptãtem diſpenſandi ſuper ſecundo & tertio gradu cõſanguinitatis, ſuper quo difficilius ſolet diſpenſari, quàm ſuper ſecundo & tertio gradu affinitatis licitę. c. literas. & ibi notatur de reſt. ſpo. & traditur per Ioã. Lopis in tracta. de mat. in v. charta. verſi. ſed quæritur vlterius, ergo etiã dicendum, q̃ facultatem diſpenſandi conceſſerit ſuper eo, quod eſt minus. arg. regulæ, nõ debet. de reg. iur. Et ſic verba illa ſuper ſecũdo aut tertio gradu affinitatis ſumpto arg. à poteſtate maiori de qua. ſ. erunt interpretanda tam de affinitate licita quàm illicita. Et facit ad hoc, quia etiam in odioſis verba intelligenda ſunt in potentiori ſignificatu. c. pen. de ſenten. excommunic. & ſic illud verbum affinitatis, intelligendum eſt de affinitate licita, quæ eſt potẽtior. & ad hoc ſeruit conſiliũ Calde. conſilio primo ſub rub. de conſanguinitate & affinitate, vbi conſuluit, q̃ poteſtas diſpenſandi ſuper tertio conſanguinitatis gradu, intelligiter etiam ſuper tertio gradu ex vtroque parente. Nec refragantur præmiſſa in contrarium deducta, quia loquuntur in diſpenſationibus odioſis, nos in ptãte diſpenſandi fauorabili. Item loquuntur in diſpenſatione ſuper affinitate ſimpliciter, nos in facultate diſpenſandi ſuper affinitate licita & illicita, ac etiam ſuper conſanguinitate.

RESP. XIX. & de Reſcript. XII.

ET ſi vnionis gratia obreptitia nullius ſit momenti, non tamen religioſi qui prioratum Montiſclauſi eccleſiæ ſcī ſpũs vniri impetrarunt, obrepſiſſe dũr. Nec enim ſuggeſſerunt Leoni. x. q̃ eccleſia foret collegiata, ſed q̃ ipſi collegium faciunt. Quod a vero conſtat non deuiare, cum ſimul conueniant, Rect. annalem habeant, & ſyndicum vnoque confraternitatis ſcī ſpũs noſce nuncupentur. Quæ ad conſtituendum collegium abundè ſufficiunt, quanquam cõmuni careant arca, dormitorio, & refectorio.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio & obreptio vitiant ipſo iure gratiæ ad beneficia & quando literæ dicantur ſubreptitiæ. nu. 2.*
3 *Collegium quid ſit, & quid ad eius eſſe requiratur. nu. 5.*
4 *Priuilegium ex quanti temporis curſu præſumatur.*
6 *Prælatus ſpecialis an requiratur ad eſſentiam collegij: & quid præterea. nu. 7*
8 *Presbyteri poſſunt conſtituere collegium in aliqua eccleſia pro miſſis dicendis.*

Reſpon. interpreta.

QVæritur An vnio facta de eccleſia prioratus Mõtiſclauſi eccleſiæ ſancti ſpiritus vitio ſubrepitionis & obreptionis oppoſito, de quo in articulis mihi exhibitis, fuerit & ſit nulla. Certiſſimi enim iuris eſt, q̃ ſubreptio & obreptio vitiant gratis ad bñficia
1 † ipſo iure. c. ad audientiam. de reſcrip. qui tex. etiam procedit in gratia vnionis beneficiorum, ſm Cald. cõſ. vlti. ſub rub. de rebus eccle. non alie. Oldra. conſi. 262. in qõne, quæ ponitur p Panor. ꝯſi. 101. in qõne, quæ vertitur in j. parte. & Dec. conſ. 163. Reuer. pr̃. col. j. vel ſaltem venit annullanda, vt per Rotã, ſub rubri. de rebus eccle. non alie. deciſ. ij. in antiquis. Vi detur autem, q̃ hmõi vnio dici poſſit ſubrepitia, & obreptitia, quia falſo dr̃ expoſitũ Leoni. x. Pontifi. Maxi. qd̃ fratres Sãcti ſpiritus faciunt collegium, & ob id Sãctiſſimus do. noſter motus videtur ad vniendum aliud beneficium eidẽ eccleſiæ ſancti ſpiritus vt collegiatæ, quã vnionẽ non feciſſet, vel non ita de facili, ſi ſciuiſſet nõ eſſe collegiatũ. cap. poſtulaſti, ibi, de leui. de reſcrip. & c. ſuper literis eo. tit. & ibi Fel. col. v. inquit,
2 q̃ literæ vnionis dr̃ ſubreptitiæ †, ſi cã expreſſa ad iuſtificandam vnionẽ non ſit vera, puta ſi aſſeraẽ, q̃ eccleſia ſit pauper, cũ ſit diues, quod procedit etiam ſi vnio fuerit facta motu ꝓprio, ſm Cardi. ꝯſi. 96. Papa vniuit. Verũ præmiſſis non obſtãtib. puto ꝓrium de iure concludendũ, tum ga verũ eſt, q̃ dicti fratres conſtituunt collegiũ & collegialiter viuunt. Tũ quia, vnio facta fuit eccleſiæ ſancti ſpiritus, & non collegio. Quòd aũt dicti fratres conſtituant collegium, ſic probat. Cui conue
3 nit diffinitio, debet ẽt cõuenire diffinitum. l. j. §. dolũ. ff. de dolo. Diffinitur aũt collegiũ ſic, Collegium † eſt collectio corporum rõnabilium, ꝓſtituẽs vnũ corpus repræſentatũ, ſm Card. Floren. in c. dilectus. de exceſ. præla. vel Collegiũ eſt collectio plurium corporũ inter ſe diſtantiũ, vnio noſce nuncupartũ. ſm Bal. in rub. C. pro ſoc. vtraq; diffinitio ꝓuenit ꝓgregationi horũ fratrũ, qa ſimul habitãt, & ſimul ꝓueniunt, & p̃r eſt collectio, ſm Bar. in rub. ff. de colleg. illici. Conuenit etiã verbum corporũ. inſti. de rebus corpo. & incorpo. etiam adaptaẽ verbũ, plurium, qa ſunt vltra tres, qui ſufficiunt ad faciendũ collegiũ. l. Neratius. ff. de verb. ſig. c. j. de ele. Conueniunt alia verba, ſcilicet rõnabiliũ. ad dr̃iã gregis, & armenti, & faciunt vnũ corpus repreſentatũ ſeu fictũ, qđ ꝓfraternitas ſancti ſpũs nũcupatur, vt expreſſè aduerſantes in ſuis articulis confitentur. Et veritas nr̃æ ꝓſultationis clarius apparebit, ſi ſpãliter tollantur q̃ in ꝓrarijs articulis deducuntur. Nõ obſtat igit, dũ dr̃ q̃ ex primęua inſtitutione nõ fuit eccl̃ia ſancti ſpũs fundata, vt ibi eſſet collegiũ. quia eſto, q̃ ita ſit, non ſequitur q̃ ex poſt nõ potuerit effici collegiata, vel ex ꝯſuetudine, vel ex priuilegio. Nõ obſtat, dũ negaẽ ꝓtare de aliquo priuilegio vel ꝯſuetudine, ga poſſem primò rñdere, q̃ ex q̃ ipſi frẽs ſunt in quaſi poſ-
4 ſeſſione iuris collegialis, iã tãto tpe cuius initij memoria non hẽtur, ex tali curſu tpis ꝓſumitur ꝓ priuilegiũ, ſm Bar. in l. cũ de in rẽ verſo. ff. de vſur. Ant. & Panor. in c. peruenit. de cenſi. & in c. cura. de iure pat. Old. ꝯſi. 296. Alex. ꝯſi. 6. lib. j. Secũdo reſp ondetur, q̃ ex quo ſunt in quaſi poſſeſſione exercendi iura collegialia, iã tot annis, negari nõ põt, q̃ ex tali poſſeſſione nõ ſit fundata eorũ intentio, ita q̃ alio non apparente habenda
5 eſt pro collegiata † ſm Panor. poſt alios in c. nobis. de iure patro. & Hoſti. in ſumma de excel. prẽla. §. j. ver. ſubditi verò. ſed quomodo ſcietur. vbi concludit, q̃ ex vſu cognoſcitur vtrũ ſit collegiata vel non. Si enim clerici ibidem deſeruientes cõſueuerunt ſyndicum eligere, tractatus facere, arcã communẽ vel ſigillum commune habere, collegiata iudicatur. Et maximè hoc verũ eſt, ſi ꝯſueuerint ſibi aliquẽ eligere in prælatũ ſiue in caput. c. j. de elect. Ita Pan. in d. c. nobis. & Cardi. in d. c. dilecto. Cum igit dicti fratres cõ inuõ ſibi Rectorẽ elegerint, ſyndicũ & tractatus fecerit, aliaq; peregerint, quæ citra ius & nomen collegii fieri non poſſunt, certè iudicandum eſt, q̃ ipſi cõſtituant collegium. Nec obſtat dum dr̃, q̃ eorum Rector annalis eſt, quia ad eſſe colligii non requiritur, q̃ habeant præ
6 latum † ſpecialem, ſm Inno. in c. cum non ignores. de præb. Pan. in. c. j. de elect. Bart. ī. l. ſodales. ff. de colleg. illi. Bald. in rub. C. pro ſo. cum concor. adductis per Feli. in c. ex literis. col. ij. de conſti. Cum igitur de eſſentia collegii nõ ſit, q̃ vllus adſit p̃latus, ſi mõ deputeẽ p̃latus ad tempus, non deſinet eſſe collegium, vt de Abbatiſſa dr̃, q̃ ad tps ſolet eligi. ita Archid. in c. ſi cut in vnaquaque. xxj. q. ij. Non obſt. deniq; dum dr̃, q̃ iſti fratres non hñt arcã cõem, quã ſolent hr̃e collegiati. l. j. ff. q̃ cuiuſque vniuer. nomine nec ſigillum cõmune. d. c. dilecta nec refectorium, nec dormitoriũ cõmune, iuxta. tex. in c. cum monaſterium. de ſtatu mona. quare reſpondeẽt, q̃ licet iſta ſint q̃dam ſigna collegii, tñ ſunt & alia. ſ. ſyndicũ creare, tractatus facere, cõmuniter habitare, & alia plura. c. tertio loco. de ꝓben. c. inter dilectos. de don. & ad faciendum collegium non ſunt neceſſaria omnia copulatiuè, ſed aliqua ex eis ſufficiunt, ſm
7 Card. floren. in clemen. vt hi, qui. in iiij. q. de æta. & quali. & ita concludunt † Hoſt. & alii in locis p̃allegatis alternatiuè loquẽtes. In caſu autem noſtro ferè omnia ſigna concurrunt, videlicet electio ſyndici, tractatus, cõis habitatio, cõe dormitoriũ, cõis fraternitas, electio rectoris, ſi plura alia, quo fit vt ſine dubio rñdendum ſit eos collegium facere. vltimò & ſi eccleſia ſancti ſpiritus nõ eſſet collegiata, nõ tñ vnio dici poſſet obreptitia, ga in ꝓcibus non dr̃ q̃ ſit collegiata. Sed qđ in ea adeſt collegiũ clericorũ & p̃sbyterorũ, p miſſis celebrandis, & horis Deo p̃ſallẽdis ibidẽ mancipatorũ, & hoc veriſſimũ eſt, nã ſm
8 Inno. in d. c. dilecta. clerici & p̃sbyteri poſſunt conſtituere collegium † pro miſſis celebrandis in aliqua eccleſia, licet ipſa nõ ſit collegiata. & ibi Car. q. vij. decidit, q̃ omnia collegia, q̃ intuitu pietatis puta pro miſſis celebrandis, vel oppreſſis iuuandis ꝓſtituũtur, ſunt à iure approbata. & idem tenet Bar. in d. l. j. §. ſed religionis. ff. de colleg. illi. & Bal. in d. rubri. C. pro ſocio. Sc q̃ ergo, q̃ vnico caret vitio obreptionis & ſubreptionis &c.

RESP. XX. & de Reſcrip. XIII.

EXequenda eſt Pontificis gratia, & ſi ſcripta ſignataq; nõ ſit, ſi aliter cautum ſpeciali lege non reperiatur, quæ lex cum ſit exorbitans, non eſt extra caſum ſuum aliqualiter protrahenda.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura non eſt de eſſentia gratiæ.*
2 *Collatio facta nutu, valet.*
3 *Gratia effectus conſiſtit in verbo fiat.*
4 *Gratia perficitur ex ſola ſignatura.*

Reſpon. Interpreta.

DE iure ſufficit ſignatura, imo ſufficit ſola gratia ore Põtificis prolata, abſque ſignatura, hoc modo, fiat vt petitur. non. n. ſcriptura
1 † eſt de eſſentia gratiæ, ſm Card. Tc. q̃ ſqs. de elect. Bal. in l. fi. C. de cõmuni ſeruo manu. Fel. in rub. de conſti. col. pen. & in c. Rodulphus. colum. xvij. de reſcript. hinc eſt, q̃ valet collatio facta nutu, ſm Baldi. & Barb. in rub.
2 de reſcrip. & dato q̃ exigeretur ſcriptura ſicut in priuilegiis. c. porro. de priui. & per glo. in c. j. §. poſtq̃. de cenſi. lib. vj. Satis tamen & ſufficienter dr̃ hmõi diſpenſatio ſcripta, ſi reperia-
3 tur ſcriptum verbum fiat, † quia in eo ꝓſiſtit effectus gratiæ, iuxta illud Geneſis, fiat lux, & facta eſt, vt per Felyn. in d. c. Rodulphus. nec requirit aliqua expeditio literarum, quia ex ſola ſignatura † pficitur gratia. c. inſtitutionis cum gloſ. xxv. q. ij. &
4 in cle. dudum. §. nos etenim. de ſepul. & Panor. in c. noſti. de elect. in c. in noſtra. de reſcrip. Nec obſt. regula cãcellarię xxix. in ordine incip. Item, quòd omnes, quia loquitur in cõmiſſionibus cauſarum & proceſſibus hñdis ſuper gratiis ad beneficia, quarum bullæ non fuerunt expeditæ, vnde non eſt faciẽda extẽſio, ad diſpẽſationes, cum talis regula ſit exorbitans. l. q̃ verò ſ. & l. ius ſingulare. ff. de legi. cum vulgaribus.

RESP. XXI. & de Reſcript. XIIII.

DEnuo Impetrans nouam prouiſionem ſuper beneficio ſimoniacè obtento, licet nec de ſimonia, nec de. c. licet canon, nec de fructibus perceptis poſt annum ante promotionem ad ſacerdotum exprimere teneri nõ videatur. Nihilominus hmõi qualitates de iure ſunt exprimendæ, quia difficiliorem reddere ſolent concedentem, vt impetrans impetratis gaudere poſſit, nec princeps alicui ſimpliciter prouidẽs intelligitur derogare iuri cõmuni, niſi id ex certa ſcientia agat.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans nouam prouiſionem ſuper beneficio ſimoniacè obtento, tenetur exprimere quòd vacat ex capite. c. licet canon. & vide nu. 4.*
2 *Beneficium congruè dici non poteſt vacare ex duplici cap. & vide nu. 10.*
3 *Impetrans non tenetur exprimere niſi qualitates vacationis in iure expreſſas, etiam ſi non expreſſe aliquantulum difficiliorem redderent concedentem. & vide nu. 6. & nu. 12.*
5 *Simoniacus non poteſt ad beneficium diſpenſari niſi per pontificem ex magna cauſa, & miſericordia.*
Simoniacus largè intruſus dicitur.
7 *Beneficium ſimoniacè obtentum de iure communi non poteſt immediatè obtineri ſine diſpenſatione, quæ non præſumitur, niſi probetur.*
8 *Bonæ fidei poſſeſſor facit fructus ſuos, maximè conſumptos.*
9 *Simoniacus tenetur ſcrba facere de fructibus perceptis ante nouam impetrationem, cum illos ſine titulo acquiſierit.*
Simoniacus tanquam fur, tenetur ad reſtitutionem fructuum.
11 *Impetrans nouam prouiſionem ſuper beneficio exprimere debet quòd non fuerit promotus ad beneficium in primo anno poſt fructus perceptos.*
Actus ex intentione iudicatur.
13 *Vnio dupliciter fit aut per incorporationem ſeu adiectionem, aut per confuſionem ſeu communem mixtionem.*
Eccleſiæ per incorporationem alteri eccleſiæ unitæ, ſunt tanquam pediſequæ illius cui uniuntur.
14 *In eccleſijs ſimul unitis in dubio præſumitur illa principalis quæ plures habet conſecturas proſe. & ibi vide plura de ordine ſcripturæ ac nominationis.*

Reſpon. Interpreta.

QVòd Impetrans nouam prouiſionem ſuper beneficio ſimoniacè obtento, quod vacare dicitur etiam ex cap. c. licet canon. de ele. in vj. de
1 tali vacatura † non tenetur facere mẽtionem, ſed ſufficiat dicere ſe ſimoniacè obtinuiſſe. Iſtud in primis probatur, quia *eõis* eſt doctorum ſnĩa de modo vacationis non eſſe neceſſariò faciendam mẽtionem, ſed ſufficere ſimplr dicere beneficiũ vacare, cũ per hoc omnis modus vacationis cõprehendat. vt eſt gl. in c. pp. de reſcrip. in vj. in verbo vacabunt. & in c. cupientes. de elect. lib. vj. Lapus allegatione. vj. col. ij. Fel. in c. ī nra. in xxxvij. corolario. de reſcr. & ibi plures concordãtes. vnde p̃ſuppoſito q̃ etiam hoc bñficium qđ impetrat, vacet ex dicta ꝓſtitutione, tñ de tali vacatione non oportet facere mentionẽ. Secundò ꝓbatur, qa certum eſt q̃ ex cap. ſimoniæ ẽt per alium vt inſcio, & ignoranti cõmiſſæ, iam vacabat beneficium ſaltẽ de iure. tex. ſunt ad hoc in c. pe. de elect. in c. nobis. & in c. de ſimoniacè, & ibi Ab. de ſimonia. tex. in c. pũtium. & in c. quicunq; j. q. v. & extra. c. ij. de ſimo. cum ergo iã
2 vacaret ex cap. ſimoniæ, non p̃t † dici amplius vacare ex c. licet canon. vt tenet Rota in tit. de reſcrip. Fel. in c. ij. & in c. in nra. verſi. ſcias etiam. de reſcriptis. & Rota in tit. vt lite pen. de ci. vlt. Putr. ꝯſi. 64. in Chriſti nomine. Tertiò, q̃ ad hoc nõ teneatur, facit rña gñalis, q̃ tradit in mà impetrationis bñficiorũ,
3 quæ eſt, q̃ impetrans † non teneatur facere mentionẽ niſi de qualitatibus in iure expreſſis, quas poſuit glo. in cle. j. de p̃b. quã ibi ſequunt oẽs, & tenuit Cald. ꝯſi. vj. in ti. de p̃b. Inno. in c. ſuper literis. de reſcript. & ibi Fel. verſi limita primò. & idem in c. ad aures. eo. ti. cum concordantibus per eum adductis. quæ regula ampliatur etiam ſi eſſet talis qualitas, quæ difficiliorẽ redderet ꝓcedentẽ. vt voluit Aegid. Bellamera deciſ. vj. q. viij. incipiẽ. ꝓcluſio extra Rotam, quem refert & ſequitur Fely. in c. poſtulaſti. verſi. declara etiam de reſcri. & Rota eo. ti. deciſ. xxxij. in nouis. cùm ergo iſta qualitas non ſit in iure expreſſa, vt exprimi debeat, videt ꝓcludendum dictum impetrantem nõ teneri de ea facere mentionem. & quòd non teneatur, eſt doctrina Card. & Anch. in clemen. ſi Romanus de præb. quã refert. & dicit multo ſequi Felyn. in d. c. poſtulaſti. colum. pen. vbi voluit q̃ intruſus impetrans beneficium non tenetur facere mentionem de ſua intruſione. ¶ Sed his non obſt. veritatem proculdubio crederem eſſe in contrarium. ſ. q̃ teneatur

prædictus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Responsa Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decret.

prædictus impetrare volens de tribus fatere mentionem. Primo, ꝙ ſimoniacè beneficium tale obtinuerit. Secundò, ꝙ fructus ex eo. hactenus perceperit. Tertiò, ꝙ bñficio priuatus ſit
4 ex ꝑſtõne †. c. licet canõ., ꝓpria qualitate, ꝙ ad eius exꝑſſionem teneatur, facit, quia vt iam dixi. ſ. ꝓp ſimoniã ẽt eo ignorante cõmiſſam cogit bñficium dimittere, vt ſunt tex. in c. pũtium. j. q. v. & in c. ſicut. in prin. cũ ſi. de ſimo. Nec cũ tali ſimoniaco,
5 vt idẽ bñficium retinere poſſit, ꝑt per aliũ, q̃ per † pontificem diſpenſari ſm Pan. poſt Anto. de Butri. in c. pen. in ij. not. de elec. ꝓ tex. ibi. & idẽ Pan. poſt Cald. ĩ c. de ſimoniacè. co. ij. ver. & ideo. de ſimo. Imo cũ tali ſimoniaco, ẽt niſi ex maxima miſericordia per ſummũ Pontificẽ diſpenſat, vt dicit tex. in d. c. quicunq;. j. q. v. Hoſt. & Pan. d. c. de ſimoniacè. cũ ergo hæc ſit talis qualitas, q̃ de iure cõmu. impedit impetrãtem illud bñficium tenere, certè de ipſa erit faciẽda mentio, quia de omni
6 † qualitate in iure expreſſa eſt fienda mẽtio, ẽt ſi nõ redderet ꝓcedentẽ difficiliorẽ. c. ſi motu de ꝓbem. in vj. c. ſi ꝙponente. de reſcri. firmat latè Fel. poſt multos in c. ſuper lr̃is. col. ij. de reſcr. a fortiori ſi nõ ſolũ difficiliorẽ redderet ſed ad oĩmõ de negandũ induceret. Sed ò adducit, nã certũ eſt ꝙ de intruſione ad bñficiũ qđ ꝑtrat, eſt neceſſariò fiẽda mẽtio. ſm Ab. in c. cũ iã dudũ. col. ij. de ꝓbend. Dñi. in c. eũ qui. de ꝓb. in vj. Fel. in c. in nr̃a. col. viij. & in c. poſtu. in fi. de reſcri. cũ ꝓcord. Sed ſi moniacus largè intruſus dr̃, vt vult glo. & ibi Card. ita illã declarat in c. niſi. in prin. de renũ. Dñi. in c. pp. xix. diſt. vbi vult illum dici intruſum, q̃ licet hẽat titulũ a ſuperiore venit tñ bñficio priuandus, & ꝙ dicat intruſus ꝓcludenti arg. ꝓbatur ꝑ Fel. in c. in nr̃a. col. ix. de reſcri. Cald. titu. de ꝓb. ꝑ. xj. & eorũ dcã ꝓbantur ẽt reſpũ ſimoniaci ignorãtis. meritò ergo de tali ſimoniaca poſſeſſione erit fiẽda mẽtio. Tertio & vltimo, iſtud ꝓcludenter ꝓbatur, q̃ ad hoc vt valeat collatio iſtius bñficij, non ſufficit ſola collatio, ſed requirit ẽt diſpenſatio, aut ꝙ collatio virtualr̃ in ſe ꝓtineat diſpenſationẽ, cũ de iure cõmu. bñ-
7 ficium ſimoniacè obtentũ, idẽ non poſſit † immediatè obtineri. d. c. fi. de ſimo. ſed ſit neceſſaria diſpenſatio, vt dixi. ſ. certè niſi Papa informet de tali ſimonia non poterit dici ꝓferendo diſpenſaſſe ꝙ not. in c. de multa. §. q verò. in c. extripandæ. de ꝓb. vbi Princeps ꝓferendo indigno, nõ vr̃ diſpẽſare niſi cõſtet de certa ſcĩa indignitatis. vt tenuit Dñi. poſt Iun. in c. cum q. vlti. col. de preb. lib. vj. Bart. in l. Barbarius. ff. de offi. præto. Old. ꝓſil. 325. Pan. in c. cũ in cũctis. §. inferiora. ſ. de elec. Fel. in c. poſtulaſti. verſi. & iſta limitatio ꝓcedit, vbi exꝑſſè in terminis nr̃is dixit, ꝙ ad hoc vt valeat collatio facta ei q iniuſtè poſſidebat, oportet illam poſſeſſionem exprimere, vel Papam ex certa ſcĩa cõferre. faciunt multa, q̃ accumulat Fel. in d. c. poſtulaſti. verſic. circa quartũ. Ad ſecundam qualitatem ꝺeuenien-
8 ſ poſſẽdiſſe, & tanq̃ bona fide poſſeſſor fructus † feciſſe ſuos. l. bonæ fidei. ff. de acq. rer. do. l. & ex diuerſo. cũ gl. ff. de rei vẽd. grauis de reſt. ſpol. cũ ibi notatis. maximè ſi ſint conſummati. §. & ſi in rẽ. cũ gl. inſti. de offi. iudi. præcipuè cum iſti ſint fructus bñficij ratione ſeruitij in ſtipendium competentes. c. cũ ſm. de ꝓb. vñ ad eorũ expreſſionem vẽ non teneri, cum non teneat ad reſtitutionẽ. arg. c. cũ ꝓtingat. & ibi gl. de offic. dele. l. ad pbõnẽ. C de ꝓba. Sed ò, ꝓ ea ꝑte facit doctri. Card. & Anch. in clem. ſi Romanus. de prob. vbi dñt ꝙ ſi impetrans beneficium nõ facit mẽtionem de illicita fructuũ ꝓceptione, nõ inficit collatio. & eorũ deciſionẽ refert & ſequit Fel. in d. c. poſtulaſti. in fi. verſi. primus caſus ẽ. & hãc doctrinam iã. ſ. allegaui. Tertio, ꝓ ea ꝑte adducit, nã cum in iſto bñficio ſimonia interuenerit bñficiato ignorante, ipſéque illico vbi ad eius notitiã peruenit illud ſit paratus dimittere, cum petat hoc ſibi de nouo ꝓferri, nõ ꝑt dici ſimoniã cõmiſiſſe, nec illam ratã habuiſſe. c. de rr̃aribus. de ſimo. c. i. q. v. l. conſenſiſſe. ff. de iud. & tali ſimoniaco ignorãti, ius ſolum mandat dimittere bñficium. vt in d. c. de rr̃aribus. in verbo dimittãt. & in d. c. niſi cum pridẽ. in prin. imo nec dimitter̃ poſſet ſine ſuperioris auctor. in cuius manibus hẽt reſignare. & vtrobiq; tenet gl. Ant de But. & Pan. nõ vr̃ iſte impetrãs in aliq̃ deliqſſe cũ iuris ꝓcepto ſatiſfecerit. vñ ꝓhr ad fructuũ legitimè ꝓceptorũ reſtitutionẽ non venit aſtringẽdus. Quibus nõ obſtãtibus ꝛrium credo de iure
9 verius. ſ. ꝙ immo teneatur de ꝓceptis fructibus † facere mentionẽ, ꝙ quo adduco, certum. n. eſt ꝙ iſte titulus ſimoniacus virtute cuius iſte impetrans fructus ꝓcepit eſt inualidus, cum talis collatio veniat caſſanda. c. nobis. cũ ſi. de ſimo. ſed titulus inualidus hr̃ pro non tit. ẽt q̃tũ ad fructuum acquiſitionẽ put tenet Inn. in c. ꝓſultationibus. in prin. de iure pat. cuius dictum approbat Bal. in l. ij. de ſerui. & aqua. Lud. Ro. ꝓſ. 254. Fel. in c. cũ cã. col. iij. ver. & ex omnibus iſtis. de offi. deleg. & ꝙ hẽat, ꝙ nõ tit. ẽ gl. in c. nõ liceat. xij. q. j. Abb. in c. ij. de reb. eccle. non alien. cũ ergo tales fructus ſine ti. ꝓceperit, ad illorũ reſtitutionẽ, aut ſaltẽ expreſſionẽ tenet̃, & ad hoc ꝓbãdum facit gl. d. c. niſi. in prin. de renũ. q̃ vult ſimoniacũ dici furẽ, & tanq̃ fur tenetur ad furtum reſtituendum vt dicit Ant. de But. in c. dudũ. cl. ij. in ij. not. de e. ec. ꝙ ꝙcunq; recipit fructus bñficij gñ illud nõ ẽ iuſtè adeptũ, ar̃ fur, & furtum cõmittit. Immo ſm Pan. ibidẽ in. v. not. furtum cum ſacrilegio cõmittit tales fructus retinendo. Sed ò, pro hoc adduco doctrinã Spec. in ti. de diſpẽ. §. dicendũ reſtat. circa fi. ver. ſed pone ꝙ aliqs. vbi dicit ꝙ nõ ſolũ de iniuſta detẽtione, ſed ẽt de fructuũ ꝓceptione, tenet̃ impetrãs facer̃ mẽtionẽ niſi ipſos in vtilitatẽ eccleſiæ ꝙuertiſſet. & idẽ ẽt tenuit do. ſuus quẽ ipſe allegat in c. poſtulaſti. de reſcr. & dicit Io. And. in addi. ad Spe. in loco. ſ. allegato, ꝙ cũ Papa Io. iuſtificaſſet titulũ cuiuſdã ſcholaris ſui, voluit ꝙ dimidia fructuũ ꝓceptorũ cameꝛ ſuæ applicaret. & illud dictũ Spe. ſequit Milius in reptorio, in verbo, gr̃am bñficialẽ. refert & cõmendat Fel. in c. in nr̃a. col. viij. ver. tñ in hoc vltimo. de reſcr. Idẽ tenet Io. And. in d. c. poſtulaſti. Phili. Frã. in c. eũ q. col. ij. in gl. in verbo obtinebat. de ꝓb. li. vj. Tertio, ꝓ hoc adduco, nã diſpenſatio ſup ꝑfalitate bñficiorũ nõ valet, niſi fiat mẽtio de illicita fructuũ ꝓceptione. vt tenet Io. And. & Cõpo. in c. dudũ. ij. de elec. Abb. in c. ad aures. ver. ꝙ hoc etiã dicas. de reſc. Ita necvalebit collatio huius bñficij illicitè detẽti niſi fiat mẽtio ꝙ illicitè detinebat fructus inde ꝓcipiẽdo. ꝙ vt dicit Dñi. in c. ñ ꝑt. de ꝓb. in vj. qualitates exprimendæ in diſpenſationibus, veniũt in collationibus exprimendæ. & ẽt dicit Fel. in d. c. ad aures. col. ij. & in iſta impetratione interuenire hẽbat nõ ſolũ collatio, ſed diſpenſatio vtiualr̃ ſaltẽ. Vltimo adduco deci. exꝑſſam Fel. in d. c. poſtulaſti. in fi. ver. ſed in ij. vbi vult, ꝙ ſi in impetratione bñficij illicitè detenti fiat mẽtio de illicita detentione vt petatur de nouo ꝓferri, valet collatio, licet de fructibus ꝓceptis nõ fiat mẽtio. tã ꝙ ordinarius potuit inquirere ꝺ ipſum ſi nõ fuit facta cõpõ cum came-
10 ra. & iſto mõ intelligo ſuprадicta, videlicet ꝙ exꝑſſio fructuũ ꝓceptorũ eſt fienda, non ad validãdã collat. ſed ad impediendum ne ordinarius ꝺ eũ amplius ſuper ꝓceptione fruc. ingrere poſſit. Et pro ꝓplemento iſtius caſus nõ eundo p mendica ſuffragia, adduco tex. in extra. Pau. ii. inci. cũ deteſtabile. in tit. de ſimo. q̃ vult, ſimo. ꝓceptos fructus ſuos nõ facere, imo ad illorũ oĩum teneri reſtõnem. vt vr̃ ille tex. ꝓbare, ẽt reſpũ ſimoniæ p aliũ, q̃ ꝓ bñficiatũ cõmiſſæ, cũ in ſcõ rñſo vbi inſiſtit exeõicationẽ, expreſſè dicat eos ꝙ pſe, vel per alios dederit &c. vbi verò grauat ad fructuũ ꝓceptorũ reſtõnẽ, indiſtinctè dicat de qbuſcũq; bñficiis ſimoniacè obtẽtis, vt ẽ tex. in d. extrauag. cũ deteſtabile. q̃ etiã extẽdit ad oculos ſim. & ſic teneo cõcludẽdo, dictũ impetrantẽ teneri de fructib. ꝓceptis facere mẽtionẽ. Ad ꝛria faciliꝰ ẽ rñſio, quia inq̃tum in iurib. allegatis põderatur ignorãtia ſimoniaci, iſtud fit reſpũ facſtioris vel difficilioris diſpẽſationis. Item vt ſciamus an ſit ſimoniacus & ſimoniacè ꝓmotus, an ſimoniacè ꝓmotus tñ, vt declarat gl. in c. pñtiũ. j. q. v. Pan. in d. c. de ſimoniacè. de ſimo. Nec ob-
11 illa deciſio Car. & Anch. in cle. ſi Ro. ꝙ a vt illã declarat Fel. in d. c. poſtulaſti. in fi. ꝓcedit q̃n impetratur ſm bñficium, tũc. non eſt neceſſariò fienda mentio intruſionis, nec ꝓceptionis fructuũ primi. cò ꝙ hmõi ſcĩ bñficij collati. nõ adiuuat iniuſtus titulus primi q̃n ſup ipſo, & fructibus inde ꝓceptis priuari poſſit. Sed caſus nr̃ loqtur de impetratione eiuſdẽ bñficij q̃ illicitè detinetur, & ex quo fructus indebitè fuerunt ꝓcepti, q̃ caſu per iſtã ſcdam collat. qualidatur ille vitioſus ingreſſus, ita ꝙ de illo ñ poterit amplius ingri. vel melius, dico ꝙ illa deciſio ꝓcedit tñmõ reſpũ validãdæ collationis ſcdi bñficij, q̃ non inficit taciturnitate primi illicitè detenti, ſed vt dicit Fel. in d. c. poſtulaſti in fi. nõ impedit ꝙn ordinarius poſſit poſtea ꝺ eũ ingrer̃ de bñficio, & fructus ex eo ꝓceptis eũ priuari, & ita dico eẽ in caſu nr̃o, ga taciturnitas fructuũ ꝓceptorum nõ inficit collationẽ, ſed tñ eꝑs potuit non obſtante iſta noua collatione ingrere de fructibus indebitè ꝓceptis. ¶ Circa tertiã & vltimã. de q̃ dubitatur, videlicet nunqd teneat impetrãs facere mentionẽ de eo ꝙ nõ fuerit ꝓmotus ad ſacerdotium in primo anno, & poſt fructus ꝓceptos, licet videatur. j. facie-
12 ddm ꝙ nõ, cũ ex duplici capite idẽ bñficiũ † vacare nõ poſſit, ſi ſemel vacet. vt voluit Fel. poſt Rotã in c. ij. verſ. tallit tertiò. de reſcri, vt. ſ. dixi. ¶ Cõcluſiuè tñ, ꝓcedẽdo ꝛrium credo verius, & dico ꝙ tã reſpũ validitatis impetrationis, quã ẽt fructuꝓceptorum poſt annum retentionis oporteat de priuatione
13 † ex d. c. licet can. facer̃ mentionẽ; ꝓ q̃ moueor in primis. Certũ ẽ. n. ꝙ ei q priuatus ẽ bñficio curato ob non promotionẽ ad ſacerdotiũ. ꝛ. annũ, idem bñficiũ iterato ex eadẽ vacatione ꝓferri nõ ꝓt, vt eſt tex. in c. cõmiſſa. de elect. in vj. cũ papa in dub.

dub. iure cõmuni derogare velle ñ ꝓſumat. Inn. in c. innotuit. de ele. Pan. in c. illa quotidiana. eo. tit. l. centurio. & l. ex facto, & ibi no. ff. de vulg. cũ ſi. niſi de eius certa ſcĩa ꝑſtet. c. ad hęc, & ibi Dec. de reſcri. certè niſi fiat mentio de iſtis inhabilitatibus nõ valebit collatio ex defectu intentionis ꝓcedentis. Sedò pro hoc adduco, ꝙ huic impetranti obſt. duo vitia, ex quorũ quo libet, phibẽt tale beneficiũ hr̃e, ſimonia. ſ. & priuatio cap. licet can. poſito ergo ꝙ ex primo. ſ. ſimoniacè obtinuiſſe, aboleatur diſpenſatiuè vitiũ ſimoniacũ, remanebit tñ alterũ. ſ. priuationis, ga ꝓcurrente duplici vitio, & ſi diſpẽſet ſuper vno, remanet tñ aliud, vt eſt tex. & ibi Dñi. in c. non ꝑt. de prebẽ. in vj. Ant. de But. in c. dudũ. §. inſup. in iij. no. de ele. ꝙ quo eſt deciſ. Bal. in l. eã quã. ver. ſed pone. C. de fideic. vbi dicit, ꝙ ſtiatio facta de ſpũrio ſpurietatis facta mentione non valet, ſi erat natus ex adulterio & inceſtu, niſi de vtraq; inhabilitate ſit facta mẽtio, & ita dixit ꝓſuluiſſe Old. ꝓſi. 247. factũ tale eſt. & idẽ tenuit Io. And. in addi. ad Spe. ſuper rubr. qui fil. ſint leg. Lud. Ro. in l. ſi verò. §. de viro. in xxxj. fallẽ. ff. ſol. mat. Abb. in c. per venerab. col. viij. q fi. ſint leg. Immo dicit Bal. in l. j. C. de fur. ꝙ vbi ſint pla obſtacula non ſufficit mẽtio gñal. cũ cla non ob. niſi fiat mẽtio ſingl̃orũ defectuũ. & dicit idẽ Bal i l. Barbarius, ff. de of. pret. ibi, & ſi dicat ꝙ Papa nũq̃ ꝙ ſuã diſpẽſationẽ ꝑſu mit velle habilitare multipliciter inhabiles, & multa in propoſitò adducit Fel. in d. c. poſtulaſti. col. iiij. Tertio iſtud, ꝓbat, niſi de hoc fiat mentio talis collatio corruet, tũ ex vitio ſurreptionis, quia iſta eſt qualitas in iure exꝑſſa, de qua mentio eſt
12 fienda, vt in d. c. omiſſa, tum ga ſaltẽ † difficiliorem reddidiſſet ꝓcedentẽ, meritò exprimenda. c. ſuper literis. cum gl. mag. de reſcr. Corruet ẽt ex defectu intentionis, cũ ꝓp collationẽ nouã, aut quamlibet ꝓfirmationem nunq̃ cenſeatur ꝓfirmari beneficium qđ illicitè detinebatur, per tex. in l. auctoritatem. & ibi Bar. C. vñ vi. & per gl. in l. ij. in verb. ꝓfeſſio. de fund. & ſalt. rei domi li. xj. C. ꝓ q̃ gl. ita dicit expreſſe Phi. Frã. in c. eũ q. de ꝓb. in vj. Io. And. in d. c. ſicut. & Fel. in d. c. poſtulaſti. vñ ex. ſ. di-
14 ctis ꝓclude ꝙ de tali priuatione neceſſario fienda eſt mentio, eo maximè, quia ex cap. ſimoniæ facilius ſecũ diſpẽſabit ꝑtextu ignorantiæ. ex hoc verò capite nulla ſubeſt iuſta cauſa diſpenſandi ſaltem mihi deducta, & iſtæ rõnes concludunt non ſolum eo reſpũ vt valeat collatio, ſed ẽt ut fructus ꝓceptos retinere poſſit, qui cũ ſint indebitè ꝓcepti ex duplici vitio, certè etiam ſi purget vitium ſimoniæ, remanebũt tñ indebiti ex capite priuationis, ex. ſ. deductis rationibus, maximè cum ex capite priuationis ſint magis indebitè recepti, attẽta vacatione bñficij ipſo iure, ex qb. ſit caſus abſolutus. ¶ Sup ſcdo art. in quo q̃rit, quę iſtarũ triũ eccleſiarũ ſimul vnitarũ. ſ. cãpeſtri dirupta, & ea q̃ eſt in caſtro, in qua diuina celebrãtur, & tertia q̃ diſtat ab iſtis per dietã, in qua facꝛa ꝓp̃o per priorẽ adminiſtrant, dicat eẽ princ. ga in facto nõ deducit qua ſpẽ vnionis vnitæ ſint, & dubiũ ñ ſit eã multipl̃r fieri poſſe. Altera tñ ex duab. ſpẽbus ſcã vnione neceſſariò ꝓcludendũ eſt quarum vtraque cãpeſtrem & diruptã eẽ principalem probabiſ. habuit
13 n. harũ eccleſiarũ vnio fieri, vt duæ ipſarũ tertiæ † vnirentur, ſiue ꝓp earũ pauptatem aut ꝓpr̃i carentiam, aut fuit fcã vnio taſ̃, ꝙ ex ipſis trib. fieret vnicũ bñficium, eo ꝙ in ſpẽ vnionis deductæ ꝑ gl. Hoſt. & Pan. in c. j. ne ſede vacã. & in c. tpis. xvj. q. j. hic non cadũt. vñ dico concluſiuè procedendo, ꝙ ex quauis iſtarũ duarum ſpẽrum iſtæ eccleſiæ ſint vnitæ ꝙ iſta cãpeſtris dici debet pricip. ſi. n. fm primã ſpẽm fcã vnio fuit, ita vt duæ eccleſiæ tertiæ ſint vnitæ, clarũ eſt ꝙ cãpeſtris eſt princip. iſtud, ꝓbat ga eccleſiæ p incorporationẽ alteri eccleſiæ vnitæ ſunt tanq̃ pediſſequæ illius cui vniunt, & ꝓdunt nomẽ, & etiã oĩno extinguunt, tex. in aut. vt iud. ſine quoquo ſuffra. §. illud. col. ij. vbi exꝑſſe dr̃ offiñ alteri vnitum priuari noꝛe, vt eſt tex. in c. recolentes. de ſta. mon. Bar. in l. ſi qñ in fi. C. de appel. Fel. in c. tranſlato. col. iij. de cõſti. item oĩa iura eccleſiæ vnitæ, trãſeunt in ipſam cui fit vnio, tanq̃ in ꝑemſa. ad optãtem. Pan. in c. iij. in iij. no. de reli. do. p. l. ſi adoptauero. de ꝑc. vñ cũ iſta eccl̃a cãpeſtris principalr̃ noꝛet in gbuſcunque actibus q̃ fiunt p priorẽ, & noꝛe ſuo ſoluat pẽſionẽ, ñ ꝑt dici nec ipſa extincta, nec eius nomen ꝓhr ꝙ ipſa ſit princip. & ad q̃ fuit fcã vnio, ꝓſuadetur. Si verò ipſarum eccleſiarũ vnio fcã fuit vt neutra alteri vniret, ſed oẽs ſiẽ, ꝓut declarãt gl. & doc. ſ. alleg. tunc etiã dico, ꝓbari iſtã cãpeſtrẽ eẽ caput & principalẽ. ꝙ quo adduco qđ voluit Anch. cõſ. 114. inci. ꝙ impetrãte. vbi vult ꝙ ex pl̃ibus eccleſijs ſiẽ vnitis (vt ſciamus in dubio q̃ ſit principalis) re-
14 currendum eẽ † ad cõſecturas ꝑeminentiæ denoĩationis, obſeruatorum, & ſiſta, cuius doctr. refert Fel. licet corruptè allegetur in d. c. tranſlato. vñ dico, ꝙ cum iſta cãpeſtris eccleſia in pẽſionis ſoſone, q̃ ẽt noꝛe cæterarum ſoluere ꝑt, & in libro ſyndali prius cæteris noĩetur. Item in inſtr̃is factis noꝛe ipſarum eccleſiarum ſemper prius deſcribebatur, ꝙ ex hoc principalis eẽ arguitur. ꝙ quo facit tex. in c. ſi. xvij. diſt. vbi ex ordine ſcripturæ arguimus maioritatẽ, & vt dicit Abb. in c. ſedes. colũ. ij. ver. in gl. ij. in fi. de reſcri. ſi duæ ꝓſonæ exprimantur in aliqua ſcriptura, primò expreſſa ꝑſumitur dignior. pro quo eſt gl. in c. quorundam. de elec. in c. fi. de pac. eo. lib. & gl. in c. bñ quidẽ. in verbo Mediolan. xcvj. diſt. pro quibus eſt tex. in l. j. de alb. ſcrib. ff. & ꝙ his faciunt multa, q̃ poſuit Pet. de Monte in ſua monarch. xxiiij. col. verſi. v. q̃ro. vbi ex ordine ſubſcriptionis multarum decretalium arguit maiorẽ dignitatẽ; ꝙ quibus facit doctr. Bal. in l. pen. de verb. ſig. vbi dicit ꝙ ille preſumit maior qui primo ẽ noĩatus. & tale arg. ex ordine ſcripturę, ex multis cõ ꝓbat Fel. in c. cũdilecta. col. iij. de reſcrip. & in rub. de maio. & obe. vbi ex ordine lr̃æ. c. ꝓnicioſa. xviij. q. ij. in quo prius noĩat rr̃a ſancti Bñdicti, q̃ reg. ſcĩ Auguſtini, arguit eã eſſe digniorẽ. vt dicit Bal. in aut. hoc amplius. C. de fideicõ. ꝙ ſi reperiantur duo nominati in inſtro, primo noĩatus præſumitur principalis, vt dicit Ba. in l. ſi ſeruus cõis. ff. de ſtipu. ſeruorum. ꝙ ille q eſt primo nominatus in inſtro ſocietatis ꝑſumit caput ipſius, ꝓ quo adducũtur aliqua ꝓ Bal. in l. ſi duas. de excu. turo. ff. Ioan. de Imol. in l. q ſoluendo. ff. de hære. inſti. & vt dicit gl. in verbo, viliores. in ca. ſedes. de reſcrip. is qui in aliqua ſcriptura ꝓmittit, maioris dignitatis eẽ ꝑſumitur. c. pria adnotatio. vj. diſ. facit & ꝙ a capite ſit edẽda rõ. Largentarius. §. edi. ff. de edẽ. cũ ergo tã in inſtr̃is ſoſonis petitionum, q̃ in lib. ſynodali, q̃ ẽt ex tenoꝛ multorum inſtr̃orũ in quib. prior noĩe iſtarũ eccl̃arũ noĩatur prius hæc cãpeſtris eccleſia, ꝑſumit eã eẽ principalẽ, ꝓbatum vr̃ eo maximè ſi ꝓcurrat ad hoc denominatio. ꝓ gl. in cle. ꝓ lr̃as. de ꝓb. vel poſſeſſio, ꝓ gl. ibi. & c. per tuas. extra de ꝓba. vel ẽt fama ad hoc ꝓcurrente, vt per Anch. in d. ꝓſi. 214. in fi. & & Fel. in d. c. tranſlato. Et præmiſſa maximè iuſtificãtur, ſi dictæ duæ eccleſiæ ſeculares exceptę eẽnt à iuribus epalibus ꝑſoluẽ. de qbus in c. ꝓquerẽte. de offi. ord. ſicut ẽ exempta dcã eccl. cãpſtris regularis, nã ex hoc ſubboriretur liqdiſſima ꝑſumptio, q̃ eccl. cãpeſtris eẽt principalis; ga vbi pl̃es eccleſiæ vniunt̃, illa dr̃ principalis cuius nãm aliæ aſſumunt. vt not. in d. c. j. ne ſede vacan. Et in ſpẽ dixit Gemi. poſt Lapum in c. cum perſonæ. §. fi. de priui. in vj. col. fi. ꝙ ſi eccle. exempta vniatur exemptæ acquirit exemptionẽ. cum ergo dicta eccl. campeſtris ſpectaret ad collationẽ Abbatis, aliæ duæ eẽnt ſeculares & ſub eꝑo, ſed modo exẽptæ, ſatis datur intelligi ꝙ fuerunt vnitæ eccl. cãpeſtri, & non eꝰ. & ita ſequit & cõmendat Fel. in c. in nr̃a. corollario xxxiij. de reſcri. vbi declarat an ſit iſto caſu facienda mentio in impetratione omnium beneficiorum, &c. Laus Deo.

RESP. XXII. & de Reſcri. XV.

Licet ſuccedẽs in beneficio ad penſionem tertio aſſignatam, nullo iure eidem tertio quodãmodo teneri videat, cum ꝓpriè ſucceſſor dici non valeat, nã non in iure alterius ſuccedit, ſed in nouum quoddã ius ex ſuperioris auctoritate admittitur. Contraria tñ opin. verior eſt. nã inficiari non ꝑt bñficium per deceſſum vacaſſe. & per remotionem ꝓdeceſſoris bñficium ꝓſecutum eẽ reſpũ tꝑaliũ, quorum ratione penſio debetur, & cũ penſio realis ſit, merito obligat quoſcunque ad quos facultas percipiendi obnoxios reditus peruenerit. Iõ clarum eſt D. Bartholomeum, cui S. D. N. conceſſit regreſſum ad Canonicatum eccleſiæ Viẽnenſ. & vicarium ſancti Pauli per ceſſum vel deceſſum D. Ludouici teneri ad pẽſionem aſſignatã dño Honorato, per Iulium Pont. Max. de conſenſu dicti Ludouici longè ante dictum regreſſum.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſor in patrimonialibus differt a ſucceſſore in beneficialibus in pluribus & ibi uide.*
2 *Qui per remotionem alterius ad beneficium uacans regreditur rectè ſucceſſor appellatur.*
3 *Verbum uacare, præſupponit uacationem de iure, & de facto.*
4 *Penſio alicui aſſignata ſuper aliquo beneficio pro iure temporali & non ſpirituali debetur.*
5 *Penſio aſſignata ſuper reditibus alicuius beneficij realis eſt. & ſequitur quoſcunque ad quos peruenerit facultas percipiendi illos reditus.*

Reſpon. interpreta.

Qværitur in Effectu an dñs Bartholom. cui Sanctiſſimus do. nr̃. conceſſit regreſſum ad canonic. eccl. Viẽnẽ. & vicarium ſancti Pauli per ceſſum vel deceſſum dñi Ludo. teneatur ad penſionem aſſignatam domino Honorato per bonæ memoriæ Iulium Pont. Max. de conſenſu dicti Ludo. longè ante dictum regreſſum. ¶ Super premiſſo queſito illud ſolum exquirendum puto, an dictus dominus Bartholomeus

dicatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicatur successor dicti do. Ludo. in dictis beneficijs, nam si dicatur successor, proculdubio tenebit, ga. S.D.N. obligauit dictum do. Lud. & successores ad solonē dictæ annuę pēsionis, vnde pro clariori resolutione habēda pmitto, q successor in
1 beneficio differt † a successore in patrimonialibus in pluribus, & inter cætera quātum ad rem nram differt in hoc, quia successor in beneficio ius psequit non ab illo in cuius locū venit, sed à superiore, & sic nitit ex nouo iure postea acquisito. Successor verò in tpalibus, ius psequit ab eo in cuius locum subrogat, & sic metit ius suum ex antiquo iure sui auctoris. vt declarat Pan. in c. j. de solu. in j. no. Cum igitur Bartholomęus prius ius habuerit à superiore q̄ dictus Ludo. vt patet ex data titulorum, & ad iura sua regrediat vigore regressus, non vī q vllo mō possit dici successor, ga nō metit ius suū ex tit. habito à superiore post dictum Ludo. Confirmat quia fideic. post mortem grauati nō dr successor ipsius grauati, sed testatoris, quia metit ius suum ex tit. habito ante mortem grauati, & ab alio q̄ ab ipso grauato. l. cohrdi. §. cū filio. ff. de vul. & pu. Confirmat, ga ius Bartholomei vī fuisse suspēsum vsq; ad cessum vel decessum. d. Ludo. & sic in diem incertum, q pro cōdōne reputat. l. dies incertus. ff. de ꝓdi. & dem. & sic vī delatū in eue tum ꝓdonis, quæ purificata retrotrahit. l. potior. l. qui balneū. ff. qui potio. in pig. habe. l. necessariò. §. qd si pendente. ff. de peric. & cōmo. rei vend. ¶ Sed pmissis non obstantib. ꝟrium verius esse rnd. rationib. subsequentibus. primò, quia regressus concedit vacantib. dictis bnificijs per cessum, vel decessum
2 dicti Ludo. ergo necessariò dr successor † illius, quia p remotionem ipsius do. Lud. consequit ius ī ipsis beneficijs, successor. n. Ludouici dr non per repræsentationem, quia non succedit in aliquod ius ipsius, nec ipsum repūtat, sed per remotionem, quia eo mortuo sibi acquirit ius succedendi in ipsis bnificijs, c. relatum. el ij. de testa. ¶ Secundò, quia dicta beneficia dnr vacare per mortem Ludouici, vt dr in regressu. si vacāt, ergo do. Bartho. dr successor. c. pnti. de oth. ordi. in vj. alio quin si virtute tituli anterioris titulo ipsius defuncti regrederetur ad dicta bnficia, non dicerent vacare per mortē Ludo-
3 uici, quia verbum † psupponit vacationem de iure, & de facto. c. cum nris. de concess. præb. & traditur per Fel. in c. in nostra. col. xxiij. de rescr. & Gemi. consi. 96. in causa. col. j. ¶ Tertiò, quia pensio debetur pro iure temporali † non pro ispūali,
4 sm Cardi. & Ant. de But. in c. ostitutus. per illum tex. de relig. do. Sed Barto. quantum sit respectu temporalitatis, quæ consistit in possessione & perceptione fructuum proculdubio dr successor Ludouici, ga Lud. semper fuit possessor tam ante regressum, q̄ post, vt ipse Bartho. post mortē Ludouici adeptus est possessionem. ergo in hoc est illius successor, vt est tex. in d. c. cum nostris. meritò tenebit ad pensionē. ¶ Quartò, pensio
5 assignata super reditibus alicuius bnficij, realis † est, & obligat quencunq; ad quem peruenerit facultas percipiendi illos reditus. c. nisi essent viri prouidi. iuncta glo. in verb. prioratus, de præb. Ludo Ro. consi. 388. in casu propositi thematis, & Pau. de Cast. ꝓsi. 51. col. pen. & tradit per Fel. in c. ad audientiam. el ij. col. v. ver. v. qcl. de rescr. vnde non video qd obstet, quare ēt non sit obligatus do. Barto. ad quem puenerunt beneficia, & facultas pcipiendi reditus ipsorum bnficiorū. ¶ Nō obst. adducta pro ctraria parte, & primò non obst. dum dr q Bartho. non potest dici successor Ludouici cū ius suum metiat ex titulo anteriori. ga ad istud rn. q̄ oppositū destruit ꝓpositum, nam regressus ad dicta beneficia fuit eidem ꝓcessus longè post ti. Lud. & etiam longè post ostitutam pensionem, vt patet ex data. Et si dicat q̄ Barthol. regredit vigore tit. & iurium quæ sibi competebāt ante regressum, rn q̄ istud est etiā à virtute alienum, quia Barthol. omnib. iurib. sibi cōpetentib. añ regressum cessit & renūciauit, vt patet ex lec. regressus, alio quin si vigore tituli anterioris regrederetur, non dicerentur ipsa bnficia vacare per mortem Ludo. vt s. dixi. nec ad rem facit, q̄ reuertatur ad beneficia vigore regressus concessi ante mortem, nam is cui prouidetur de beneficio vacaturo habet tit. ante mortē, & tū dicitur successor defuncti per cuius obitum consequitur beneficium. c. si soli. & c. auctoritate. de concess. præben. libro vj. cum similib.

Resp. XXIII. & de Rescrip. XVI.

COllatio Reuerēd. do. Legati primò aspectu de iure subsistere non posse videtur: cum facta fuerit post præsentationē mandati apostolici insinuati Capitulo, & Ordinario Vapiñ. qua re affecta videtur Veruntamē cum eius collatio fuerit prior in data cæteris præferenda est, cuius potestas conferendi nullo iure affecta dici potest, cum eisdem mandatum apostolicū præsentatū non fuerit, nec præsentatio alijs facta eius ptā tē ligauit. meritò eius collatio tanq̄ iusta ac ltiè ꝓcessa tenet.

SVMMARIVM.

1 *Per solam præsentationem mandati, beneficium dicitur affectum.*
2 *Collatione beneficiorum, prior in data cæteris præfertur.*
3 *Præsentatione mandati eius tantum ligatur potestas, cui fit præsentatio.*

Respon interpreta.

VBicunque Papa mandat ordinario, vt puideat alicui de canonicatu & ꝓbenda, certo executore deputato ad ꝓuidendum in negligē tiam ordinarii, vt in casu mādati emanati pro Carolo de dro
1 sia apparet, q̄ per solā † pūtationē mandati bnficium dr affectum: Ita q̄ alteri facta collatio nō tenet. c. ꝓpositi. de ꝓcess. præb. c. si cap. e. tit. in vj. vī ergo q̄ collatio reuerendissimi do. post pūtationē mandati insinuati capitulo, & ordinario Vapinen. non tenet. ¶ Sed hoc nō obstante teneo intrepidè collationem factam per legatum Gabrieli valuisse, & tāquā ꝓprio
2 rem in data cæteris præualere. c. cap'mi de rescr. c. si a sede. vbi Io. And. de præb. in vj. & ita concludit Cardi. Floren. consil. 61. inci. ad præmissa dubia, in tertio dubio. & ista sīa apparebit verior ex rnsione accōmodanda infrascri. ꝟrario. rndeo itaq; q̄ per pūtationē mandati factā epo & capto Vapin. Canonic. & pbenda fuerunt affecti respū epi, & capituli, quibus erat iniunctū mandatum, non autem respū reueren. do. Legati cui nullum mādatum directum fuit, nam per pūtationē mandati Canonicatus, & pbenda dnr affecti, quia ptās eius cui mandatur affecta & ligata remanet. sm Pan. d. c. proposuisti. in primo not. verū ptās do. Legati non potest dici affecta, neque ligata, quia sibi nihil mandatur. ergo &c. Secundò rndetur, q̄ per pūtationem † ligatur potestas eius cui fit pūtatio, sm Gem. Philip. de Perusi. & alios in d. c. si capto. inferentes q̄ si soli vicario, vel soli capto fiat pūtatio, q̄ ex hoc nō erunt
3 ligatæ manus epi, cum ergo reueren. do. Legato nulla facta fuerit pūtatio hmōi mādati, nō potest dici quod sua potestas conferendi fuerit in aliquo affecta neque impedita. Laus deo.

RESP. XXIIII. & de Rescrip. XVII.

LIcet acceptans sm bnficium qd alteri sciebat reseruatum, vel prius collatum ad prius renunciatum nullo iure reuerti possit, tñ ga do. Tertius ignorabat sm bnficiū alteri collatū, vel reseruatū, ad prius renūciatū reuerti iure desiderat. Nec scīa ꝓcuratoris ex aduerso ꝓposita dño pūdicat, nam gesta ꝓcuratoris dño pīsumunt ignota ex quo ꝟritum non ꝓbatur. & scīa in acceptante requisita, ita certa esse debet, vt omni dubitatione careat, quare ad primum renūciatum Tiertius redire poterit.

SVMMARIVM.

1 *Renuncians primo bnficio ut secundum obtineat, an ad priorem redire possit, et uide. nu. 8.*
2 *Legitime productum non dicitur nisi pars citata fuerit, et data copia, ac statutus terminus.*
3 *Cū scīētia est fundamentū intentionis alicuius, necessario uenit ꝓbāda.*
4 *Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.*
5 *Principalis præsumitur ignorare gesta per procuratorem.*
6 *Scientia procuratoris nocet domino in his in quibus habet procurator speciale mandatum, aliàs secus.*
7 *Mandatum illicitum nunquam præsumitur.*
9 *Protestatio facta procuratori nunquam nocet domino, quando requiritur plena scientia domini.*

Respon. interpreta.

RAucis vtar: quia veritas verborū adminiculo non eget. l. j. C. si aduer. vendi. Punctus ꝓtrouersię de qua agit ostitit in scientia vel ignorantia d. Tiertij Michaelis. si. n. dicamus habita notitia collationis seu reseruationis factæ per Papā de secundo bnficio p do. Legatū, illico sine difficultate illud nō dimisisse non
1 potuit † ad primū reuerti: si verò dicamus ipsum nō habuisse hactenus certam scīam collationis seu reseruationis Papæ, modo si certior factus vult dimittere sm. liberè potuit ad primum renuntiatū reuerti. casus est de vtroque in. c. si bnficia. de præb. li. vj. videndū igitur est an. d. Tiertius habuerit scīam collationis, vel reseruationis alterius. & prima facie vī dr sm q̄ sic, ga lata fuit snīa in curia Ro. ꝟ se, q̄ iuridicè ferri nō potuit nisi producto tit. collationis sui aduersarij. c. cū dilectus. de fid. instr. Si ergo fuit ꝓductū instrm collationis, ergo ꝓcluden
2 denter infert q̄ habuit scīam illius. non. n. dr † legitimè productū nisi citata ꝑte, data copia, & statuto termino ad opponendum.

nendum. l. fi. C. de fid. instr. & Bar. in extraug. ad reprimendū. in ver. d plano. Modò si habuit copiā collationis, & habita copia nō dimisit sm, bñ infert q̄ nō poterit ad primū reuerti. d. c. si beneficia, quē tex. sic declarat Arch. Io. And. Gem. & Per. ibi. Verū pmissis nō obstantibus, sm ea q̄ ꝓponunt, ꝟrium'credo de iure verius, & ꝓ fundamēto intētionis prædicti d. Tiertij pmitto, q̄ aduersarius offerendo dictū Tiertium habuisse scīam collationis & reseruationis debet hoc ꝓbare, ga est fun-
3 damentum † sīæ intētionis. l. ij. ff. de ꝓba. l. actor. C. de ꝓba. c. sciant. ij. q. viij. & qa pīsumit ignorantia, nisi scientia, ꝓbet. l. verius. ff. de ꝓba. c. præsumit. de reg. iur. lib. 6. Alex. cons. . col. iij. vol. iiij. & alibi sæpe. Non obst. allegata in ꝟrium, dū dr q̄ lata ē sentētia ꝟ do. Tiertium, & consequēter habuit notitia dictæ collationis, qa respondet multis modis. Primò ona non infer-
4 tur necessariò. potuit eīn ferri in contumaciā. vñ † non ꝓbat hoc esse, qđ ab hoc contingit abesse. l. non hoc. C. vñ legi. c. in psentia. de ꝓba. & sic dicat ex tenore sentētiæ apparere q̄ lata sit, ga lata fuit ꝟ ꝓcuratorem d. Tiertij, & nō in cōtumaciam, tūc respōdeo alr, & dico, q̄ non sequit, ꝓcurator habuit noti tiam collationis, ergo principalis eius etiā intellexit: nam prin-
5 cipalis ignorare † præsumit gesta p ꝓcuratorē, nisi ꝓbet scīa. l. qđ vulgo. ff. de vsucap. ꝓ empt. gl. in l. si res obligata. ff. de leg. j. l. si qs delegauerit. ff. de noua. Ale. cons. 42. sup pmisso. col. ij. lib. j. Cor. cons. 156. cū in cā. col. fi. in iij. parte. l. item. §. petitā. ff. de pet. hær. nec scīa ꝓcuratoris in hoc casu pōt nocere dño, q̄ requirit speciale mandatū † ad hoc, vt possit facere cadere
6 dñm in pœnā. l. si ꝓcurator. ff. d cond. inde. & vbi requirit speciale mandatū, scīa ꝓcuratoris nunq̄ dño nocet, sm Phil. Cor. cons. 144. superioribus. col. fi. in iiij. part. mandatū eīn ꝓcuratoris ad litigandū nō se extendit, vt ꝓcurator visa collatione alterius potiori, debeat in lite pseuerare, qa hoc modo censet
6 mandasse illicita, qđ nō est † præsumendum, nisi mandatū fuerit speciale. d. l. si ꝓcurator. Præterea dixit Rot. decis. 81. tit. vt lit. pend. q̄ dns nunq̄ dedisse videat mandatū, ꝓcuratori, vt lite pend. aliquid debeat attentari. ad hoc facit glo. in c. dilecto. in vers. generalis. de præben. Alex. cons. 129. pulchrè respondit. vol. iiij. & alibi sæpe fortificāt præmissa, qa ad hoc vt acceptās
8 sm reseruatū, vel alteri prius collatum incidat in pœnā priua-tionis † iuris reuertēdi ad primū, oportet q̄ omni dubitatione careat, sm Ioan. And. & Perus. in d. c. si beneficia. p tex. in c. certū. xj. q. iij. c. de cætero. j. q. j. Sed qs dicet, q̄ sola scientia ꝓcuratoris sufficiat ad hoc, q̄ d. Tiert. oī dubitatione caruerit? certè nemo. & ideò sup scientia ꝓcuratoris non arbitror posse fieri fundamentū ꝓbatur. ex his q̄ scribunt Alex. & Mod. in l. nō solum. §. morte. ff. de no. ope. nun. Fel. in c. cū M. de const.
9 vbi dicūt, q̄ ꝓtestatio facta † ꝓcuratori nunq̄ nocet domino, qñ exigitur plena scientia, vel qñ requirit q̄ scientia constituat dominū in mala fide. p text. in d. §. petitam. Laus Deo.

RESP. XXV. & de Rescript. XVIII.

VLlo iure mulcta indicta est contra syndicos ac magistrum sanitatis loci de Thoro ad instantiam fisci exequenda est, cū fuerit p sīam declaratoriam indicta, q̄ p condemnatoriā erat inferenda. Nec clausula illa sub pœna xx. marcharū argenti vim sententiæ latę habet. Quare vti nulla, nullam exequutionē meret, q̄ etiam ex iniquitatis capite nulla exequenda non est. Quare cū licitè prædicti syndici, & rescripti formā, ac consuetudinē secuti, ciues Auenionenses ad eos confugientes sine syndicorum Auenionensium literis testimonialibus non receperint, nullo iure mulctari potuerunt, nam quod iure fit, nullam pœnam meretur.

SVMMARIVM.

2 *Mulcta regulariter requirit condemnationem. & uide nu. 2.*
3 *Hæc clausula sub pœna xx. marcharum argenti nō habet uim sententiæ latæ, sed condemnatoriam sententiam desiderat.*
4 *Hæc clausula, quam pœnam ex nunc prout ex tunc, uel eo ipso incurrant habet uim sententiæ latæ.*
5 *Mulcta solum pro contumacia & contemptu imponi potest.*
6 *An negans nolle comparere contumax sit, & uide quando procedat, nu. 7.*
8 *Inobedientes non dicuntur, qui contra rescriptum domini opponunt exceptiones legitimas.*
9 *Ingressus licitè denegatur uolentibus ingredi urbes, si literæ testimoniales, prout moris est, non deferant.*
10 *Actus qualificatus probatus dici non potest, nisi & qualitas requisita probetur.*

Respon interpret.

EXecutionem non meretur mulcta indicta cōtra syndicos, & magistrū sanitatis loci de Thoro, Quia nulla mihi, & iniqua videtur, vt ex sequentibus cuidentissimè approbo.

Nulla est, ga sententia est declaratoria pœnæ incursæ, & debe
1 bat esse condemnatoria: nam † mulcta regulariter requirit condemnationem. l. ij. in verbo, damnabit. ff. si quis in ius vocatus non ierit. not. Spec. in tit. de sententia, & quæ ipsam sequuntur. §. vt autē. vers. si verò iudex. aliud est em † declarare aliquē esse incursum pœnas, aliud condemnare aliquē ad aliquam pœnam. c. cum sm. de hæret. lib. vj. l. si quis maior. C. de transact. tradit plene Fely. in c. cum non ab homine. col. iiij. & seq. de iudic. & in c. Rodulph. de rescript. cū itaq; in mandato reuerendissimi dñi præciperet consulibus & syndicis, sub pœna xx. marcharū argenti, q̄ non deberent denegare introitum dominis Auenionēsibus, & sic pœna cōminata tūn fuerit. Ista
3 eīn verba sub † pœna xx. marcharum, sunt comminatoria, & importāt sententiam esse ferendam, nō autem latam esse sm Gem. cons. 23. dns autem iudex non mulctauit, nec condemnauit, sed declarauit eos incursos fuisse pœnas prædictas, ergo male: rectè enim declarasset, si reuerendiss. dns præcepisset sub pœna xx. marcharum, cum cla in quam pœnam ex nunc
4 ꝓut ex tunc incidisse intelligant, quia cla est latæ sententiæ, sicut si esset dictum in quam pœnam eo ipso incurrant. clem. j. cum similibus. de elect. sed non insistendo circa nullitatē mihi etiam videt iniqua & inciuilis. quia nō constitit, neq; constat iudici, q̄ mulctati contempserint parere mandatis domi-
5 ni: nam † mulcta solum ꝓ contempti, vel contumacia impōni pōt. l. j. ff. si qs ius dicenti nō ob. l. si qua pœna. ff. de verb. sig. & nisi dño iudici constet de contemptu, nō iure procedit ad mulctam. videamus ergo vtrum appareat q̄ syndici & magister sanitatis de Thoro fuerunt contumaces in parendo mandatis dñi. Videret fortasse, q̄ ex responsionibus datis executori p dictos mulctatos, satis constet de inobedientia cī expresse responderint, nolle ciues Auenionenses recolligere, nisi si debito temporis interuallo in bastitis inuentauerint, vnde quid adhuc egemus testibus? nam q respondet nuncio nolle
6 comparere, dicitur † manifestus contumax, sm glo. in l. fi. ff. de in integ. rest. quā sequunt *communiter* Doct. vt patet ex authoritatibus adductis p Fel. in c. inquisitionis. col pe. & fi. de accu. & ego plenè scripsi in c. j. col. xxxvj. de iud. sed certè ex hac responsione nullo modo potest dici constare de inobedientia. ad quod ostendendum pmitto, q̄ mulcta xx. marcharum fuit p reuerendiss. dñm comminata in casum, in quē denegassent introitum ciuibus Auenionensibus, nō in casum in quē dixissent non velle eos recolligere. aliud est eīn denegare introitū, aliud dicere q̄ volunt denegare, sed nolunt recolligere, sicut aliud est ascendere arborē, aliud velle ascendere, & aliud vendere, aliud velle vendere, sm gl. in l. in ementis. C. de contrah. emp. & ista respōsio eneruat penitus intentionem fisci. ¶ Nō obst. q̄ is q̄ dixit non velle comparere, dicat cōtumax manifestus, & ob id absq; alia citatione possit mulctari. c. venerabilibus. §. secus. de sent. exc. lib. vj. qa respondet q̄ non potest mul-
7 ctari ex eo, quia dixerit nō velle cōparere, sed ex eo, ga † non comparuerit. nam si is qui dixit nolle cōparere, postea in termino compareat, nullo modo potest mulctari, sm Pan. in c. ab excommunicato. col. iiij. de rescript. & d. Ias. in l. si ex toto. §. fin. ff. de leg. j. idem dicendum si dixerit, non velle parere, qa ex hoc non potest mulctari, nisi constiterit q̄ non paruerit effectualiter. ¶ Præterea ipsi mulctati non dixerunt præcisè nolle parere, quinimò obtulerunt se mandatis dñi parituros, vbi ea esset domini intentio, q̄ Auenionenses intromitterentur, sed dixerunt causas quare parere non tenebant: videlicet quia ea non erat intentio domini rescribentis, qui nō erat informatus de excessibus, qui obuenerant in dicta ciuitate. Nō
8 enim dicunt † inobedientes, q cōtra rescriptū domini opponunt exceptiones iuridicas, immo laudant subditi qui recusant parere mandato, quod non credunt processisse ab intentione mandātis. c. si qñ. de rescript. ¶ Sed dato q̄ constaret q̄ denegassent introitū aliquibus ciuibus, nō tñ ex hoc mulctari potuerūt, ga vt mihi in eō ꝓponit, non ostat neq; ostat pōt, q̄ vnquam denegauerint introitum ciuibus afferentibus literas attestatorias à dominis cōsulibus ciuitatis Auenionensis, quas tempore pestis volentis ingredi tenebatur secum afferre tam ex forma mandati quā † ex cōsuetudine. argu. l. j. C. de tracto. & stat. l. j. C. de litto. & iti. custo. l. ij. C. de curio. & statio. lib. xij. cum itaq; potuerint introitū denegare ciuibus non habentibus dictas literas attestatorias, quas bulletinum appellamus, bñ segt q̄ procurator fiscalis dicens contra formā mā-
10 dati ciuibus introitum fuisse denegatum † tenet probare ciues detulisse buletinum, aīs non est audiendus, vt ꝓbatur in iuribus ꝑallegatis. & in l. ij. C. de cursu pub. lib. xij. & in l. j. C. de nauic. lib. xj. ci. n. qui dicit onus probādi incumbit. l. ei qui. ff. de ꝓba. & cum denegantes introitū ciuibus nō delinquant nisi in certo casu, bene sequitur q̄ dicens denegantes deliquisse

Universidad de Deusto
Biblioteca

Responsa Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decre.

se, q ip se debet ꝓbare qualitates necessarias ad faciendum q denegatio sit delictum. ita Bar. in l. nō solum. §. sed vt ꝓbari. & ibi latè Mod. ff. de no. ope. nun. tradit plenè p Fel. in c. ex parte. el. j. col. xij. de rescrip. & in c. auditis. col. pen. de rescrip. & alibi sæpe. Laus Deo.

RESP. XXVI. & de Consuetudine I.

Ex impensis in fabricam ecclesiæ (quas parochiani repetunt) consuetudo neq; quāq; potest inducta videri, quæ onus fabricæ in plebem transtulisse dicat. Et si ecclesia adeò sit arcta, q populum non capiat vniuersum, ad eam ampliandā reficiendamq; (etiam p retentionē decimarū) prælatū cogi posse nō dubito. ¶ Tenet Prælatus qui curā habet animarū in suo residere bñficio, ꝛria consuetudine nō obstante. Qui aūt seruiunt Pontifici Max. ecclesijs quib. præsunt, seruire credunt. Horum igit absentia consuetudo nō residēdi induci minimè potuit. ¶ Consuetudo q Prælatus plebi sibi creditæ nō teneat per se, vel p alium ꝑdicare, irrationabilis est, & animabus perniciosa. ¶ Consuetudo quoq; q p Euangelica doctrina detur concionatori aliquid temporale, simoniaca non caret labe.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo inducitur in his quæ sunt præter ius, ex cursu decem annorum & tacito consensu populi. nu. 2.*
3 *Consensus non est, ubi animus non est, à quo dependet. & nu. 4.*
5 *Consuetudo causata proponitur, quādo populus uarijs uicib. fuerit usus actib.*
6 *Consuetudo inducitur ex unico actu habente causam successiuam.*
7 *Alimenta sunt taxanda, iudicis arbitrio.*
8 *Alendus non est priuatus de reditibus ecclesiæ, cui non deseruit.*
9 *Contribuere an teneatur Præpositus in fabrica facienda pro amplianda ecclesia. num. 10.*
11 *Præpositus licèt non ualeat se excusare à solutione impensarum pro sua rata factarum, poterit tamen allegare perperam impensum ac erogatum esse.*
12 *Actio aduersus Præpositum non datur, nisi uniuersitas probet erogata lapidicinis & operarijs fuisse utiliter impensa.*
13 *Compensatio non admittitur, nisi debitum sit liquidum.*
14 *Decima est debita iure diuino & humano.*
15 *Decimarum retentio licita est, ut Præpositus teneatur conferre in fabricam ecclesiæ, propter quam decimas recipit.*
16 *Temporalia sunt debita Prælatis ob causam.*
17 *Decimis indignus est, qui ecclesiam ampliare & restaurare recusat.*
18 *Decimas dare clerico, non tenetur laicus, nisi seruienti.*
19 *Spoliatus ante omnia uenit restituendus.*
20 *Spoliatus ob salutem animarum, non uenit restituendus.*
21 *Decimarum retentio licita est, si Præpositus teneatur conferre in fabricam ecclesiæ, propter quam decimas recipit.*
22 *Lex & natura nihil agunt frustra.*
23 *An præscribatur immunitas à futuris oneribus lx. annis. nu. 24. 25.*
24 *Collecta an clericis imponi possit.*
25 *Collectam unam soluens, non sibi præiudicat in alijs.*
28 *Clerus pro rata cogi potest contribuere in fabricam ecclesiæ.*
29 *Consuetudo de non residendo, ualet.*
30 *Residere & deseruire dicuntur Cardinales & Curiales beneficio, dum sunt in seruitio Papæ.*
31 *Residere in monasterio nō pōt Cardinalis, cū sit uocatus ad maius tribunal.*
32 *Residentia nisi in uno facere non potest, ad plura beneficia promotus.*
33 *Consuetudo de non residendo in beneficijs curatis non ualet.*
36 *Residere quomodo compellatur beneficiatus.*
37 *Reditus præposituræ, etiam cum consensu capituli diminui non possunt.*
36 *Reditus alicuius beneficij non possunt diminui, etiam ad tempus sine causa.*
37 *Papa habet plenissimam potestatem disponendi de reditibus ecclesiæ.*
38 *Papa non potest auferre bona uni ecclesiæ, & dare alteri sine causa.*
39 *Prælatus tenetur plebem sibi creditam, uerbo Dei pascere.*
40 *Cursus temporis cuius hominis memoria non reperitur, non solum sufficit ad inducendam consuetudinem sed etiam uim habet constituti. 41.*
42 *Officium prædicandi habet curam animarum annexam.*
43 *Consuetudo qua remouetur curatus ab officio curæ, non ualet.*
44 *Consuetudo an ualeat, quòd populus teneatur præstare alimenta prædicatoribus, deputatis per Prælatum.*
45 *Consuetudo an ualeat, quòd prædicatori aliquid detur ultra alimēta. nu 47.*
46 *Consuetudo quæ est peccati nutritiua, ipso iure est nulla.*

Respon. interpreta.

Plura quæsita & dubia formant, q ex consilio meo suborta esse cognosco. Consului d. Præpositi insulanū teneri quartā partē redituū suę ecclæ conuertere in fabricā eiusdē ecclæ, nisi ꝛsuetudo, onus fabricę transtulisset in populū. Nūc à me quærit, an ex narratis in ꝑmisso themate possit dici inducta ꝛsuetudo, q onus fabricę in populum trāstulisse dicat? Prima ꝛsideratione videret ddm, inducta fuisse legitimā ꝛsuet. qa in themate ꝑsupponit, q ab annis xxx. iā fluxis, ppls ꝛsuetum facere impēsas necessarias ad fabricā, & ab eo tpe citra fuit pfectū ꝑsbyteriū. Nā in his, q̄ sunt pter
1 ius, ex cursu decē annorū, & tacito consensu ppli, ꝓducitur ꝛsuetudo, fm gl. in c. ꝛsuetudo. xij. dist. & in c. fi. de ꝛsue. lib. vj. tradit p Pan. in c. fi. col. vij. versi. quātū vero tps. co. ti. & p Bart. & alios in l. de quibus. ff. de legib. ¶ Sed hoc nō obstāte (fm ea quę ꝓponūtur) in ꝛriū arbitror eē veritatē, q ad hoc, vt ex v-
su ppli inducat ꝛsuetudo, pra requirūtur. Inter cætera requiri
2 tur, q populus fuerit in tali vsu & aio inducēdi ꝛsuetudinē, fm Pan. in d. c. fi. & patet de se, qa ꝛsuetudo ex tacito ppli consen
3 su inducitur. Qui ꝛsensus nō ē, vbi nō ē aius a quo depēdet. l. ꝛsensu. ff. de act. & obl. l. si qs per errorē. ff. de iurisd. om. iud. Quòd āt populus nō fecerit ꝓstrui ꝑsbyteriū aio inducēdi cō suetudinē, constat ex eo q añ perfectū opus pluries interpellauit D. Prepositū, vt vellet cōtribuere ad expēsas operis, ꝓ ra
4 ta sua, ꝓpter quā interpellationē ꝓstat, q populus nō fecit ex pensas ipsius ꝑsbyterij aio donādi, & releuādi pfatum Præpositū, à debito quo tenebat. l. Nesennius ff. de neg. ge. l. q in aliena. §. fi. ff. de acqr. hrd. Sedo requitur, q populus variis vicibus
5 fuerit vsus actibus, & ex quibus causata ꝓponit cōsuetudo, vt notat in c. mos. j. dist. & in rub. C. q̄ sit lon. consuet. & in l. j. C. de epiſc. aud. & per gl. Bar. & ſcrib. in d. l. de quib. & p Pan. in d. c. fi. In casu nro ppls solū fieri fecit istud ꝑsbyteriū. Quo fit, vt ex vnico actu nō possit dici inducta consuetudo. Et si dica
6 tur q ex vnico actu hñte causam successiuā inducit cōsuetudo. c. cū de bñficio. de ꝓbē. in vj. Rñ. q licet ipsum ꝑsbyterium hēat cām ꝓmanentē, nō tñ agit de ipso opere, sed de impēsa operis, q̄ momētaneā cām hēt, vñ ex vnica ipēsa vius operis, non ꝑt videri inducta. Sedo rñ. q nec vnicus actus interue-
nit, qa ad hoc vt ex vnico actu dicatur inducta consuetudo, oportet, q ille vnicus actus habuerit effectum, d. c. cū de bñficio. & ita declarat Pan. in d. c. fi. Sed hic actus faciendi impensas non habuit effectū, cū ppls contendat has impensas repetere. Vñ si Præpositus velit se tueri ab onere fabricæ, oportet q ꝓbet ex alijs actibus, & cursu tpis ꝑcedentibus, inducta fuit se ꝛsuetudinem. Et ista est veritas clara & nitida, & ideo latius nō insistā. ¶ Circa secūdū, ad quas impensas, & ꝓ quāta summa teneatur Præpositus, nō expedit insistere, qa resolutio patet ex primis rūsis, quibus ꝛcluſi D. Præpositū teneri ad quartam partem redituū, detractis oneribus ecclesię incūbētibus, id est alimentis ipsius. D. Præpositi & seruitorū, que alimenta
7 ttaxanda sunt arbitrio boni viri, consideratis facultatibus ecclesiæ & dignitate. D. Prepositi. l. alimēta. ff. de alimen. & cibale. no. in c. Eps. de preben. Est verum, q in casu occurrenti. d. Prepositus non vt posse deducere alimēta, quia ꝑsupponitur ipsum non deseruire ecclæ, nec residentiam facere, & hīc plures reditus aliorū bñficiorū & amplū patrimonium, quibus
8 stātibus, nō est alendus de reditibus ecclesię, cui nō deseruit, fm Pan. in d. c. Eps. & in disputa. exordiente, Titius. Archidia. in c. illi qui. xij. q. ij. Fel. in c. postulasti. col. vij. & seq. de rescrip. Arbitror tamen, q d. Præpositus non teneatur pro tpe, quo
9 soluebat ꝓpensionē (vt ꝑsupponitur) æquiualentē reditibus ip sius ꝑsonitur, p ea, q̄ in simili consuluit Dec. consi. 156. statutum cathedralis ecclesiæ. vbi allegat iura & auctoritates, quas breuitatis cā nō refero. ¶ Ex ꝑmissis patet resolutio sextæ dubōnis, qua queritur an d. Præpositus teneatur cōtribuere in fabricā faciendam pro amplianda ecclesia. Nam si intan
10 otum excreuit populus, q̄ primum ꝑsbyteriū non possit eum capere, clarissimi iuris est, q contribuere debet. ca. ꝑcipimus. xv. q. j. c. ad audientiā. c. de his. de ecclēsijs ædifican. & ita seruat in regno, vt hīr in deci. Tholosanis, deci. 499. ¶ Ad tertiū q̄situm, an d. Præpositus valeat se excusare à solutione impēsarum factarum, p sua rata, sub ꝑtextu, q nō fuerit vocatus in cōclusione de ꝑficiēdo dictū ꝑsbyteriū, & in cōstone salariorū ꝑstandorū lapidicinis, & operarijs. Rūdeo q non: sed solū
11 poterit allegare fortè fuisse impensum in fabricā ꝛ plus, q̄ oportet. l. si quis negotia. la. j. ff. de negotijs gestis. Et ideo vniuersitas q̄ intendit repetere impensas tenebitur, ꝓbare eroga ta lapidicinis, operarijs & similibus, fuisse vtiliter impensa, a-
12 liàs actio ꝛnon datur. l. sed an vltrò. §. j. & l. q̄ vtiliter. ff. eo. Articulabit ergo vniuersitas se fecisse impensas, ad quas tenebat d. Præpositus animo repetendi. Item articulabit tales impensas fuisse vtiliter factas. Et isto modo resultabit conclusio &c. Quarta dubitatio, an populus possit decimas retinere? distinguendū arbitror, an velit retinere, p impensis factis in ꝑsbyterio. Aut pro impensis faciendis pro amputatione ecclesiæ. ¶ Primo casu crederem non esse permissam retentionē, quia
13 talis retentio fieret animo compensandi. Quæ compensatio non admittitur ꝛnisi debitū sit liquidū & clarum. l. fi. C. de cōpens. Debitum āt impensarum nondum est liquidatum, nec scitur ad quantum ascendat. Ergo non venit compensandū cum

14 cum debito decimarū, qđ est plusq̄ liquidum, qa debitum ꝛ iure diuino & humano, vt habet Numeri xviij. c. & Leuit. c. vlt. & toto tit. de decimis. ¶ Sedo casu crederē licitā esse retentionem. qa talis retētio fieret ad effectū compellendi d. Præpositum ꝛtaxanda sunt arbitrio boni viri, consideratis facultatibus ec-
15 tum conferre in fabricā ecclæ, ꝛ pp quā decimas recipit. arg. c. fin. de paroch. vbi in specie Pan. determinat, q populus pōt opponere ꝛ Prælatum agentē ad decimas, q nō administrat, neq; exerceat officiū suum, ꝓut decet, qa temporalia sunt de-
16 bita Prælatis ob causam. Ideò causa nō sequuta nō debent. ff. de cond. ob cām. l. j. & p totū. Et dixit Lap. alleg. lxvij. q̄ si ꝓsbyter parochialis non exhibet sacra sicut debet, si petat decimas poterūt parochiani excipere, Qui nō facit qđ debet, non recipit qđ oportet. sequit Pan. in c. cū inter. de excep. & Gem. in d. c. j. §. fi. de restit. spol. lib. vj. & dicit ibi d. Phil. Franc. idem esse, si exhibeat sacra cum incommoditate, vt in casu nostro. Quo præsupponit, q maior pars populi nō potest interesse diuinis, nisi ampliet ecclesia. Et q ecclesiam ampliare vel re-
17 staurare recusat, ꝛ indignus est decimis. c. vnio. x. q. iij. c. Vulteranæ. xij. q. ij. & dicit Hosti. in Summa, de decimis. §. & quare.
18 in fin. q laicus nō tenetur dare decimas ꝛ clerico nō seruienti.
19 ¶ Nec obst. si dicat, q d. Præpositus tanq̄ ꝑspoliatus ꝛ erit ante oīa restituendus l. si qs ad se fundum. C. ad leg. Iul. de vi. qa respondetur, q istud (si ꝑspolium est) fomentatū est legis auxilio, vnde restitutio nō concedit. l. iij. §. cùm igit. ff. de vi & vi arm. l. Gracchus. C. de adult. & qa factū foret tale ꝑspolium ob salu-
20 tem animarū q̄ casu denegat restitutio, ꝛ quæ salua salute animarum fieri nō pōt. c. literas. de restit. spol. Et qa talis retētio
21 ꝛ non causat interdictum possessorium, cū nō sit facta animo ꝑspoliandi, sed ob iustam cām, fm Pan. in c. querelam. de elect. Alioquin sequeretur, q agenti nō obstaret talis exceptio, si eo ipso, q exceptio ꝓponitur, diceretur actor ꝑspoliatus. Quod q̄ sit absurdum, qs nō videt? Præterea, frustra lex concederet retentionem, si ꝛ agentē possessorio recuperādæ, nō liceret ex-
22 primere, qđ non est dicendum, qa lex & natura ꝛ nihil agunt frustra. l. q bis idem. ff. de verb. obl. ¶ Circa quintū, quo quæritur vtrum d. Præpositus præscripserit immunitatē ab onerib. quæ imponuntur, p reparationibus pontium, murorū & viarum publicarū? videretur respondendum q sic: quia decursi sunt anni centū, & vltra, q nullus Præpositus soluit talia one-
23 ra, & ad præscribendā immunitatē ꝛ ꝛ Rempublicam sufficit cursus lx. annorum, si dicto tempore fuerunt impositæ collectæ, & nihil fuerit solutū, fm Bart. & Imol. in l. licitatio. §. earū. ff. de publ. & vectig. p tex. in l. oēs. C. de præscrip. xxx. vel xl. annorum. Idem consuluit Bar. consi. lix. cōmune Spoleti. col. fin. Rom. consi. 252. p decisione. in iiij. dub. Alex. consi. 30. ponderatis narratis. in v. dub. lib. 5. & Cor. consi. 22. in præsenti consultatione. col. vj. lib. iij. p̄ text. in l. fi. C. de fund. patrim. lib. xj. vbi dicunt esse casum. ¶ Præmissis nō obstantibus, ꝛrium resꝑondendum existimo. Quia ad hoc, vt aliquis possit præscri-
24 bere immunitatē ab oneribus ꝛ plura sunt necessaria. Primò requiritur, q prætendens præscripsisse, aliquādo fuit requisitus vt solueret onera. l. cū scimus. iunctis not. p Bart. ibi. C. de agri. & censi. lib. xj. ¶ Secundò, requirit q requisitus denegauerit solutionē. l. hæc aūt iura. ff. de seru. vrb. præd. not. in l. qui luminibus. ff. eod. tit. & in l. j. C. de serui. & aqua. ¶ Tertiò, requirit bona fides præscribentis. c. fi. de præscrip. ¶ Quartò, re-
25 quiritur scia & patientia corū, q Rempubl. gubernant. c. cum quiritur scia & patientia corū, q Rempubl. gubernant. c. cum ecclia Sutrina. de caus. pos. & ꝓpriet. & ibi not. firmat Bar. in l. j. & Anton. de But. latè in c. peruenit. de censi. Et q copulatiuè hæc quatuor requirant, firmat Alex. consi. 134. in causa & lite. lib. 2. In casu aūt occurrenti præsupponitur, q nullus Præpositus fuit vnquā requisitus, qa nullus fecit residentiā in loco, & consequēter nec etiā vllus vnq̄ Præpositus recusauit soluere. Itē ꝑsupponit, q Præpositi, ꝓ tpe sciebāt se teneri ad talia onera, & consequēter erāt in mala fide. Et ex istis patet responsio
26 ad ꝛria. Et magis in specie respondetur, distinguendū esse, an subsit titulus, ꝛ licèt innalidus, & tūc spacio xl. annorum præscribitur immunitas, etiā q ꝑscribens nō fuerit requisitus, qa tit. præstat iustam cām præscribēdi. & in istis terminis, ꝓcedit ꝛria opin. Aut nullus subest titulus, & hoc casu requirunt illa quatuor, de quib. ꝛ. fm Bal. in tract. præscrip. in j. par. v. par. q. vij. Circa ſeptimū, quo quærit an dñi de clero teneant contribuere impensis fabricæ? Ista dubitatio pōt dupliciter intelligi. Primò an teneant ꝓtribuere eo modo quo faciunt laici, & fm formam iuris, non habito respectu ad collectā impositā p vniuersitatem. Primo casu, arbitror dominos de clero non teneri
27 contribuere: Tum quia obstat transactio, tum quia, clerici à laicis ꝛ collectari non possunt. auth. item nulla communitas. C. de episcop. & cler. ¶ Nec obstat q clerici soluerint primam collectam, vnius grossi pro quolibet & qualibet hebdomada. Quia soluens vnam collectam ꝛ non sibi præiudicat in alijs. l.
28 in fabricam ecclesiæ ꝛ pro rata redituum. c. fi. de his, q̄ fiunt à maio. par. capituli. vbi Abb. & alii. & capitul. si monachus. xvj. q. j. & dixi latius in primis responsis. ¶ Circa octauū dubium quo q̄ritur, an d. Præpositus cogi possit de auctoritate Epi cōtribuere
29 tudo ꝛ valet. c. cum omnes & ibi Pan. in j. no. de const. c. dudum. ij. de ele. no. in c. gratia. de rescri. in vj. Verum (secūdum ea quæ ꝓponuntur) in casu pñi crederem non posse dici inductam aliq̄ consuetudinē, & inductam non valere. Quòd autē non fuerit inducta consuetudo, oñditur ex eo q ꝑpositi di
30 ctæ insulanæ ecclesiæ, fuerunt a quinquaginta annis citra, vel Cardinales, vel curiales, qui dum sunt in seruitio Papæ, ꝛ dñr residere, & deseruire bñficio. c. ad audientiam. de cle. non resid. firmat Host. in summa eiusdem tit. §. j. ver. item qui in ser-
31 uitio Papæ. Et Cardinales tenentur ꝛ residentiā facere in suo tit. c. ij. de cler. non residen. Ideo censentur dispensati, vt non teneantur residere in aliis beneficiis, cum promotus ad plura
32 non possit nisi in vno ꝛ residentiam facere, fm glo. & scrib. in c. non pōt. de præben. lib. vj. traditur p Fel. in c. postulasti. col. xij. de rescrip. p las. in l. fi. ff. de consti. princ. Cùm igitur Præpositi authoritate legis hactenus videant residentiam fecisse, dici non potest inducta consuetudo de non residendo. ¶ Fortius dico, q hoc casu consuetudo de nō residendo non valeret, qa
33 Præpositura habet curā animarū, & in beneficiis curatis, ꝛ nō valet consuetudo de non residendo, tanq̄ minus præiudicialis ecclesiæ & animabus. c. licet canon. de elect. libro vj. Et latè comprobat Fely. in d. c. cùm omnes. col. xvij. vers. primus est. vbi ampliat vt etiam nō valeat consuetudo deseruiendi in beneficiis curatis p vicarium. allegat Archid. Gem. & plures alios ita tenere, quos non transcribo. ¶ Concludo itaq; d. Præpositum teneri ad residentiam, nisi cum eo sit dispensatum. ¶ Et
34 qa quæritur de modo compellendi eum ad residēdiam faciendam, respondeo eum duabus viis, ꝛ cogi posse. Primò p subtractionem redituum. c. pen. de cler. non resid. poterit enim populus reseruare decimas, vt dixi ſ. in iiij. dubio. Secundò poterit populus instare, vt moneat p Epm ad faciendā residentiā, & si in termino monitus non paruerit, poterit Eps eum spoliare præpositura. c. fi. eod. tit. ¶ Circa nonum, quo in effectu quærit modus minuendi reditus præposituræ, & augendi reditus præbendarū. Breuiter, qa d. Præpositus ꝛ dicit, clarissimi iuris est, q Eps etiā cū consensu capituli nō poterit dimittere
35 reditus præposituræ, ꝛ vt augeāt reditus præbendarū. clem. si vna. cū gl. de reb. eccl. non alien. p quē text. ita concludūt Ant. de But. Imol & Mod. in c. cū accessissent. de constit. Et eò maximè, qa post taxatum numerū canonicorū, & post constitutionem præbēdarum, & post creatam dignitatem huius præposituræ, & assignationē redituū, nulla causa ꝑsupponitur superueniſſe, cur diminuendi sint reditus præposituræ. Nā infe-
36 rior non potest reditus alicuius beneficij ꝛ sine causa diminuere etiam ad tempus. c. vnico. vt eccle. benefic. sine dimin. conf. & ibi not. per Ioan. Andr. Panorm. & Imol. Necesse ergo est, q vniuersitas porrigat preces sanctissimo dño nro Papæ, qui
37 habet plenissimam ꝛ potestatem disponendi de reditibus ecclesiasticis. c. ij. de præben. lib. vj. clem. j. vt lit. pend. ¶ Sed quia plures tenent, q etiam Papa non possit sine causa auferre bo-
38 na vni ecclesiæ, ꝛ & dare alteri, vt tenent glo. Archid. & Dom. in c. j. x. distinct. glos. Archid. & Gemi. in c. j. in verb. iustitiam. xxiij. dist. & sequit Fel. in c. q̄ in ecclesiarū. de ꝛstitu. & cōsuluit Fed. de Sen. con. 200. quod permutatio. in supplicatione igit narrarē sanctiſ. do. nro, q redituꝰ ꝑbendarum sunt adeò tenues, q canonici non possint honestè viuere, & (sicut decet) ecclesiæ deseruire, & q redituꝰ ꝑpositurꝰ sunt adeo pingues, q ꝑstant Præposito materiam vagandi, & deseruendi ipsam ecclesiam, in qua ꝓculdubio resideret, si pars redituꝰ ꝑpositurꝰ applicaret mēsæ capituli, & diuideret inter interessentes diuinis, & duplicata portio daret ipsi Præpo. residenti, & deseruienti diuinis. ¶ Circa vlt. quo q̄rit, an Præpositus teneatur prouidere populo de ꝑdicatore? Certum est, q de iure ꝑlatus (si nō sit idoneus) aſs per aliū valentē opere & sermone tene
39 tur plebem sibi creditam ꝛ verbo Dei pascere. c. inter cætera. vbi Host. & alii de off. ord. Sed quia in themate ꝑsupponit, q à tanto tpe cuius initii non hīr memoria, populus sibi ipsi, pri

Universidad de Deusto
Biblioteca

dit de p̃dicatore, q̃ritur an inducta sit p̃suetudo talis, q̃ transtulerit onus, puidendi de prædicatore in populum, & exemerit Præpositū ab officio prædicādi p se, vel p alium? Et prima facie videt inducta cōsuetudo, qa cursus tanti temporis, cuius non reperit hominis memoria, nō solùm sufficit ad inducen-
40 odam, consuetudinē, † sed habet vim constituci l.j. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æstiua. c. sup quibusdā. §. præterea. de
41 verb. sign. Et talis consuetudo laudabilis est, † ergo à laicis obseruanda. c. ad Apostolicam. de simon. tradit p Bart. in l. priuilegia. C. de sacrosc. eccle. In p̃rium, q̃ talis consuetudo non valeat, sic, pbat. d. Præpositus ex officio sibi iniuncto, tenet prædicare, aut de sentētia Episcopi de idoneo prædicatore puidere. d. c. inter cætera. & c. qđ Dei timorem. vbi Pan. & alij no. de stat. reg. q̃ tenet d. Præpositus ratione curæ animarū ad ta-
42 le onus prædicādi. Nā officium prædicādi habet curā animarum annexam, sm glo. in clem. j. de reg. & in clem. dudum. de sepul. & in c. in sancta. 92. dist. Consuetudo aūt qua remouet
43 curatus † ab officio curæ, nō valet. d. c. licet canon. & dixi s. in viij. dubio. Pro concordia puto distinguendū. Aut quærit, an valeat consuetudo, q̃ Prælatus non teneat p̃dicare p se, vel p alium, & tunc credere non valere. qa esset animabus pernicio sa. Aut quærit an valeat consuetudo, q̃ populus teneat præsta
44 re alimēta † prædicatoribus deputatis p Prælatum, & tunc arbitrarer valere p text. in d. c. ad Apostolicam. & p not. p Fel. in c. ecclesia S. Mariæ. col. 38. de consti. Non crederem tū valere consuetudinem, q̃ daret vltra alimenta aliquid prædicatori,
45 p prædicationibus, quia esset simonia, † vt not. p Inn. & alios *cōmuniter* in c. cū voluntate. de sent. exom. Consuetudo enim continens simoniam † cùm sit peccati nutritiua, est ipso iure
46 nulla. c. abolendæ. respon. ij. de sepult.

RESP. XXVII. & de Consuet. II.

LAudabilis creditᵉ consuetudo, q̃ ad anniuersarium p defuncti salute celebrandum, certa Prælato soluatur pecunia. Sed p sepultura ex more quicq̃ exigendum non est, etiam q̃ exactum soleat in anniuersarium à Prælato conuerti. Nec em̃ simoniæ vitium, quod malè accipiendo contrahitur, bene dispensando dissoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo soluendi decem pro anniuersario, an sit ualida. 2. 3. & sequentibus.*
4 *Prior an teneatur soluere sumptus lampadis ardētis ante sacram Eucharistiam.*

Respon. interpret.

AD primum quæsitum, an prior iure possit cogere hæredes defunctorū volentiū sepeliri intra ecclesiā ad soluēdum florenos decem, p vno anniuersario celebrando? Respōdeo animaduertendū esse, qualiter cōsuetudo allegata p priorem se habeat: nam si sit consuetudo soluendi decem p anniuersa-
1 rio, † crediderim hanc consuetudinē esse laudabilem. c. ad Apostolicam. de simon. Si verò sit consuetudo soluendi decem p sepultura facienda intra ecclesiam conuertenda in vnū anniuersarium, non putarē consuetudinē valere. Quia qui malè
2 accipit, vt bene dispenset, † potius grauatur, q̃ iuuet. c. ex mul
3 tis. j. q. iij. malè autē accipit, † qui p sepultura sumit temporalia. c. abolendæ. de sepult. & latè probaui in tractatu de peste, titul. de remed. præseruat. numer. 108. & sequentibus. ¶ Ad
4 sm, an idem prior cogi possit ad sumptus lampadis † ardentis ante sacram Eucharistiam: Respondeo eum teneri. c. sanè. §. fi. de celebr. missa. & de sacra Euchar. Nisi p̃suetudo transtulisset onus horum sumptuū in populum, † quia valet talis con-
5 suetudo, & est rationabilis, sm Inn. in c. fi. de his, q̃ fiūt à maio. par. cap. & Pan. in c. j. d̃ eccle. ædif. Sed si q̃rat, an dicat inducta consuetudo ex eo, q̃ aliq particulares ex deuotione fecerunt hactenus hos sumptus? Respondeo, q̃ non. Tum qa oportet, q̃ hi particulares tales fecerint impensas animo inducēdi con-
6 suetudinem, † & nō ex particulari deuotione, sm Pan. in c. fi. col. 4. & col. 9. de consuet. Ant. in c. j. de rescrip. Tum qa requiritur, q̃ tales impensæ fuerint factæ sciente, & consentiente
7 vniuerso populo, vl̃ maiori parte eiusdem, sm Cyn. in l. ij. C. q̃ sit longa consuet. Pan. & alios in d. c. fi. gl. Bar. & communiter Legistas, in l. de quib. ff. de legi. Soc. conf. 7. col. pen. lib. j. Quæ omnia præsupponuntur cessare in occurrenti casu, ergo, &c.

RESP. XXVIII. & de Consuet. III.

VS excommunicandi prælatis & inferioribus à cano ne concessum, p solum non vsum nullo iure abrogatum dici potest, nisi in actu excommunicationis prælati & inferiores, phibiti fuerint, ac prohibitioni acquieuerint. nam eo casu ex quo nō vsus habet actum implicitè directè contrarium legi, indubitati iuris est per huiusmodi non vsum, legem abrogatam esse.

SVMMARIVM.

1 *Legi per non usum abrogatur, si talis non usus habeat actū implicitum directè contrarium legi, aliàs secus.*

Respon interpret.

1 PEr non † vsum solum abrogat lex, si talis non vsus habeat implicitū actum directè cōtrarium legi, aliàs secus, sm Ioan. And. in c. Ioannes. & ibi clarius per Imol. de cler. coniug. & Fel. in c. j. de treug. & pac. in proposito nostro dico, q̃ iste non vsus excommunicandi non directò contrariatur legibus & canonibus permittentibus, & concedentibus ius excommunicandi prælatis & inferioribus, qui collegiis præsunt, vel quia potuerint non excommunicasse, quia sibi placuit nō excommunicare, sed aliter corrigere excessus subditorum, vel quia non occurrit casus, qui sibi visus fuerit dignus excōmunicatione. Sic respondet Card. dicens q̃ si Patriarcha à mille annis citra non cognouit de causis appellationum, non propterea perdidit ius cognoscēdi, quia potuit non cognouisse, quia ad eum non fuit appellatum, sed ad Papam, vel quia non placuit sibi de eis cognoscere, vnde iste nō vsus nō tollit legem dantē sibi iurisdictionem cognoscendi in eum in notis causarum, not.
146. ad excludendum. Nisi ergo p̃betur q̃ præpositus voluerit excommunicare, & fuerit prohibitus, respondeo non fuisse ex tali non vsu legem abrogatam. iuxta glo. in l. qui luminibus. ff. de ser. vrb. præd. & dicta Pan. & aliorum in d. c. Ioannes. & Fel. in d. c. j. Laus Deo.

¶ De Electionibus.

RESP. XXIX. & de Elect. I.

VAcante canonicatu & præbenda in ecclesia Cistercienſi, Præpositus excommunicatus habens ex statuto ecclesiæ duas voces, & vnus canonicus Saluatorem elegerunt. Duo autem sua in Raymundum vota direxere. dubitatum fuit an vtriusque electio irrita foret. quod plerisque visum fuit. Tum q̃ vocati non fuerint absentes, qui etiam secundum statuta ecclesiæ fuerant vocandi. Tum q̃ duę partes in capitulo minimè interfuerint. Ego verò Raymundi electionem canonicam potiorémque respondi, cùm in eum consenserit maior pars eorum, qui residentiam faciebant. Et cùm sex tantùm residerent, satis fuit duas illorum partes interfuisse. Nec refert, q̃ absentes vocati non fuerint, cùm hi, qui vocandi erant, contemptum minimè prosequantur.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta non uocatis absentibus, mero iure ualet, nisi non uocati contemptum prosequantur, qui etiam possint ratificare electionem. nu. 2. uide oppo. nu. 3.*
4 *Residentes solum in electione sunt uocandi, non absentes in remotis partibus. §.*
6 *Remoti qui dicantur, standum est arbitrio iudicis.*
7 *Statutum desiderans in electione uocari canonicos existentes in prouincia recipit iuris intellectum.*
8 *Excommunicatus est ineligibilis actiuè & passiuè.*
9 *Præpositus ratione participationis cum excommunicato, ius eligendi non habet.*

Respon. interpreta.

LEctus à maiori & saniori parte capituli, præferendus est electo à minori parte capituli. c. ecclesia vestra. de elect. Videndum ergo est, quis dicat electus à maiori parte, an d. Saluator Michaelis, an verò do. Saluator Garini. Et prima facie videretur dicendum Saluatorem Michaelis habere maiorem partem p se. Nam in capitulo ecclesiæ Cistercienſi interfuerunt quatuor Residentes, apud quos erat tota potestas capitularis. Et d. Præpositus habens ex forma statuti duas voces, ac Raymundus Cassius elegerunt ipsum Saluatorem Michaelis, & sic habet tres voces. Garinus autem non habet nisi duas, ergo constat Saluatorem Michaelis tanquam electum à maiori parte præferendum. Sed præmissis reiectis, respondeo Garinum potiora iura habere, tanq̃ electum à maiori parte capituli. Nā ex his q̃ interfuerūt in capitulo, duo ipsum elegerūt, & postea electionem ipsius ratificarunt alij duo absentes, & sic habet p se quatuor voces. Pro parte autē Saluatoris nulli electores reperiuntur,

periuntur, qui tunc ius eligendi haberēt, vt probabo, ergo &c. Et veritas huius nostri responsi perspicuè apparebit, si quæ in facti narratione in contrarium adducuntur de medio submoueantur. Dicitur primò, ambas electiones nullius esse momenti tanquam factas non vocatis absentibus, prout tam de iure, quàm ex forma statuti eccl. vocari debuerunt. cum plus officiāt vnius ꝓemptus, quàm p̃dictio multorum. c. venerabilē. c. bonæ memoriæ. de elec. Ad istud respondetur, q̃ electio fcā
1 non vocatis absentibus mero iure valet, † nec est irritāda, nisi non vocati prosequantur contemptum. c. quod sicut. & ibi
2 no. Pan. de elect. Et ideo non vocati possunt ratificare † elec. d. c. qđ sicut. & c. eccl. vestra. el. ij. eo. tit. non obstat si dicatur
3 quòd in capitulo non interfuerunt duæ partes † ex tribus. cū ex. xij. non interfuerint nisi quatuor, ergo vtraque electio nulla est, vt tenent Innoc in c. ij. de no. ope. nun. & Pano. in capitulo, auditis. de electio. per text. in l. nominationum. C. de decurio. libro. x. & in l. nulli. ff. quod cuiusque vniuersi. nomine. quia respōdetur quòd sufficit in capitulo interfuisse duas partes eorum, qui vocandi erant. Ita procedunt prædicta, vt declarat Pano. in capitulo, cum nobis. de electionibus. Vocandi
4 autem non sunt, nisi residentes, † sm glo. in cap. ij. in versi. ipsorum. de testi. libro. vj. & cum glo. stat communis doc. sentētia, teste Fely. in cap. cum omnes. col. xj. versi. prima fuit opinio glos. ordinarię. de constitu. vel sm aliorum opinionem sufficit in capitulo interfuisse duas partes eorum, qui commodè vocari potuerunt. Dicuntur autem commodè vocari pos
5 se hi, qui sunt in loco propinquo. nam absentes † in remotis partib. non sunt vocandi. cap. quia propter. de electio. Immo nec omnes existentes in prouincia, dicuntur commodè vocari posse, si prouincia sit multum lata, tunc existentes in vlt. parte prouinciæ non dicuntur posse vocari commodè, sm Pan. in cap. coram. eo. tit. vbi tandem concludit esse standum sup
6 per his arbitrio † iudicis. Valebit ergo electio Garini, cū duo tantum essent in prouincia, qui electionem ipsam ratam habuerunt. Non obstat statutum ecclesiæ, quia loquitur in electi one Præpositi & canonicorum, non in electione Capellani. Præterea statutum non annullat electionem, licet velit vocari canonicos existentes in prouincia, vñ debet recipere iuris
7 intellis, † vt electio veniat irritanda contemptis petentibus & contemptū prosequentibus. c. cum dilectus. de ꝓsuet. l. si seruii vestri cū ibi. no. C. de noxali. l. j. §. lex falcidia. ff. ad leg. falci. Nō obstat, q̃ Præpositus hñs duas voces, & Raymund. Cassius organo & ministerio p̃fati præpositi elegerint Saluatorē, qa
3 præsupponitur, q̃ Raymundus erat excōicatus † & ineligibilis actiuè & passiuè. c. cum inter. R. de' elec. c. constitutis. vbi gl. de appel. c. si celebrat. de cleri. excomm. mini. Immo vr̃ q̃
9 etiam d. Præpositus ratione participationis † cum ipso Raymundo excōicato etiam ius eligendi tunc non haberet, vt firmat glo. in c. fi. ix. q. j. quam sequitur Ioan. firma. in tract. de Epo in iij. q. iij. partis, primi libri. Quod non firmo, quia contrarium tenet Archid. & Card. Alex. in d. c. fi. Nec ob. noua p̃uisio obtenta per Saluatorem à Reuerend. do. Legato. quia p talem prouisionem non intelligitur derogatum iuri iam acquisito ipsi Garino per electionem, iuxta glo. in c. quāto. lxiij. distin. De qua latè Fel. in c. cum Bertold. col. j. de re iudi.

RESP. XXX. & de Election. II.

LEctionem factam sub conditione, si Papæ placuerit, inualidam existimo. Licet enim hæc conditio insit resolutiuè & contra voluntatem eligentium, quia tamē susp̃siuè & sm voluntatem legitur expressa, constat electionem nō esse purā.

SVMMARIVM.

1 *Potestas summi Pontifi. in omni dispensatione intelligitur reseruata.*
2 *Expressio conditionis, quæ tacitè inest, non facit electionem conditionalem, & quid operetur, si eo modo quo inest exprimatur, aut econtra. 3.*

Respon. interpreta.

QVæritur an electio do. Conradi sit nulla ea ratione, quia facta fuit sub conditione, si placuerit summo Pontifici. Nam illa verba, accedente beneplacito summi Pontificis prolata per ablatiuos absolutos conditionem important. l. à testatore. ff. de p̃di. & dem. l. etiāctis agris. ff. de vsur. Istud quæsitū hēt duo capita. Primū, an sit nulla tanquā facta sub p̃ditione, iuxta tex. in c. ij. de ele. in vj. Scdō, vtrum sit nulla tanquā defecerit p̃ditio, cum non appareat de beneplacito summi Pontificis. Ad primum videtur prima facie respondendum, q̃ talis electio valeat tanquam facta sub conditione, que tacitè insit, nā in omni disp̃one intelligitur reseruata † voluntas summi Pontificis. c. venientes. de iu
1 reiu. l. fi. ff. qui satisd. cog. Expressio ār conditionis † quę tacitè
2 inest, nō facit electionē conditionalem, sm glo. & communiter scrib. in d. c. ij. & in c. ad audientiam. de rescri. & in c. significasti. de elec. Archi. in summa. viij. q. iij. Archi. & Io. And. in c. j. de iureiu. in vj. & in reg. actus legitimi. de reg. iur. Gem. cō si. 84. Quia istud dubiū. per tex. in l. iij. ff. de leg. j. & in l. conditiones extrinsecus. & in l. aliquando. ff. de cōdi. & dem. ¶ Sed hoc nō obstāte p̃rium verius eē rndeo, quia electio facta sub conditione non valet d. c. ij. nā electio ex parte eligētis debet eē certa, ideo concludunt Gemi. & alij cōiter ibi, q̃ votum eligentis Titium in canonicū si maior pars capli ꝓsenserit, nō computatur in numero tanquam incertū. Non obstat, q̃ valeat electio sub conditione, que tacitè insit, vt est conditio, si vacat, si solitū iuramentū prestiterit, si priora beneficia dimiserit, vt exēplificant doct. in locis prēallega. quia rndetur, q̃ prędicta procedunt, qñ conditio quę tacitè inest, exprimitur eo
3 mō quo inest, secus si alr̃ exprimatur, q̃ insit. l. si ita. §. illi si volet. ff. de leg. j. l. Titia. ff. ad leg. Falci. no. gl. & Gem. in d. c. ij. Pan. in d. c. significasti. in proposito autem nostro fuit alr̃ expressa conditio, q̃ inesset. Ergo debet operari, q̃ electio dicatur conditionalis, & p̃r nulla. d. c. ij. Quòd autem sit alr̃ expressa, q̃ insit, ostendo clarissimè. nā beneplacitum summi pontificis inest p̃ volūtatem eligentium. d. c. venientes. & d. l. fin. modo expressum dicitur ex voluntate, ergo debet operari, vt est casus in d. l. Titia. vbi facultas detrahendi Falcid. inest p̃ voluntatem. item voluntas Papæ tacitè inest resolutiuè, quia Papa p̄t (si velit) priuare electum iure sibi acquisito ex electione. c. fi. de concess. preb. traditur latissimè per Fel. in c. quę in ecclesiarum. de consti. modo autē expressa fuit suspensiuè, ergo reddere debet electionem conditionalem. d. l. si ita. §. illi si volet.

RESP. XXXI. & de Election. III.

CAnonici quorum electio plenum tribuit ius electo, vel quorum eligēdi potestas generalibus Papę reseruationibus non afficitur, ius eligendi priuilegiatum habere dicuntur. Ad hos igitur episcopi electio, non ad Regem pertinebit nominatio, cui noua cōcordatorū lege excipiātur, quibus ex priuilegio ius competit eligendi. Canonici quoq; qui Basilienſi constitutione hactenus vſi sunt, eligendi priuilegio renuntiasse nō videntur, cum animo nō renunciandi ea potuerunt sanctione vti. Et si ingratus mereatur priuilegijs spoliari, ante quàm tamen fuerit spoliatus, illorum beneficio carere non debet. Canonici autem Mimatēses, qui statum & habitum regularem mutarunt in secularem, priuilegium eligendi episcopum intuitu religionis & vtilitatis ecclesiæ concessum perdiderunt: cum translatio pro maiori ecclesiæ commodo in statum excelsiorem facta fuerit authoritate Pontificis Maximi, qui habitum regularem in locum secularis cum priuilegijs creditur subrogasse.

SVMMARIVM.

1 *Electio episcopi spectat ad canonicos de iure commuñ, ad Papam de antiquo. numer. 2.*
3 *Priuilegium quid, & quatenus dicatur priuilegium.*
4 *Papa potest reseruare sibi prouisionem qualiūcunque dignitatū, etiam episcopalium. Et ad quos porrigat illa effectum suum. num. 5.*
6 *Omnino dictio reseruationes excludit, & quænam eius uis.*
7 *Ordinarius & delegatus potest ex utraque parte iudicare.*
8 *Priuilegium ut perdatur interuentu alterius priuilegij, quid requiratur.*
9 *Legis beneficio est indignus, qui committit in legem.*
10 *Priuilegia concedens potest illa si uelit, reuocare ratione ingratitudinis.*
11 *Ignorantia ab ingratitudinis uitio releuat ignorantem.*
12 *Papa disponens super priuilegijs abrogatis quorum abrogationi paritum non fuit censetur priuilegia confirmasse & renouasse.*
13 *Priuilegium concessum ratione professionis uel officij eatenus durat, quatenus durat officiū. & uide nu. 14. & 15.*
16 *An mutatione personæ mutetur priuilegium. & uide nu. 22.*
17 *Priuilegia concedi solent à Papa ecclesiæ, propter publicam utilitatem principaliter.*
18 *Priuilegij reliquias superesse sufficit, ut priuilegium remaneat.*
19 *Mutatio status in melius, auget ius antiquum, non autem aufert.*
20 *Canonici seculares sunt digniores regularibus, eisque præferuntur.*
21 *Priuilegia prius concessa parochiæ, non perdit eccle. parochialis erecta in cathedralem. & nu. 22.*
23 *Papa dicitur lex uiua in terris.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Respon. interpreta.

PROposita dubia nō leuia sunt, quibus succincte respōdebo omissa superflua & pomposa iurium ac auctoritatum copia, qua nec vti soleo, nec si vellem, possem hoc tempore, quo libris careo ob pestem Auenionensem fugitiuus. Primum dubium stat in hoc, an per illa verba, decedente epō &c. canonici Mimatenses dicantur habere facultatem eligēdi epm ex priuilegio, ita ꝙ possint & valeant se iuuare beneficio concordatorum. Et prima cōsideratione visum fuit, ꝙ nō, quia de iure
1 communi ius eligendi epm ꝓspectat ad canonicos ecclesię cathedralis. c. sacrorum canonum. §. ex his. lxiij. dist. c. cum in veteri. c. ī genesi. de elect. c. cum ecclesia Sutrina. de cauſ. poſſeſ. & proprie. Ergo Calixtus secundus non videtur vllum indul-
2 sisse priuilegium canonicis. nec enim dicitur priuilegium, ꝓ si nihil præter generalem legem indulgeatur. c. fi. §. fi. xxxv. q. j. quod etiam ex distinctione priuilegij apertè demonstratur. Nam priuilegium nihil aliud est, quàm ius singulare cōtra ius commune indultum, ſm Host. in ſumma de priuileg. quæ diffinitio non ꝓuenit huic cōcessioni, ergo nec etiam conueniet diffinitum. l. j. §. dolū. ff. de dolo. Istud probat etimologia vocabuli, à qua licet arguere negatiuè. l. ij. §. appellata. ff. si cer. pe-
ta. Dr. n. priuilegium, quaſi priuata lex. c. priuilegia. iij. dist. cū igitur hmōi concessio non contineat legem priuatam, sed cō munem, non continebit priuilegium, vt etiam traditur per Bar. & Mod. in l. fi. ff. de consti. prin. & per Mod. in rubr. de reſcr. Sed premissis non obstantibus, contrarium verius esse respondeo. Et pro hāda clariori decisione præmitto, ꝙ de iure
3 antiquo ad Papam spectabat electio epi ꝓ. c. j. xxij. dist. per quē tex. ita concludunt gl. & scrib. in c. quanquam. de elect. libr. vj.
4 Item præmitto, ꝙ Papa potest sibi reseruare ꝓ prouisionem quarumcunquæ dignitatum, etiam epalium. c. si eo tempore. de reſcri. in vj. & in extrauag. Bnd. quæ incip. ad regimē, cum sequē. de præben. Vltimò præmitto, ꝙ ꝓcessio Papæ ꝓtinens prima facie idem quod ius commune, debet taliter interpretari quòd aliquid noui indulgeat. c. ī his. de priuile. l. j. ff. ad municip. & traditur latè per Fel. in c. j. col. iij. versi. priuileg. de reſcr. Istis sic præmissis oñdo ad oculum, ꝙ ꝓcessio Calixti secūdi, aliquid noui continet & ꝓñr erit priuilegium. Aut. n. Calixtus ꝓcessit ius eligendi epm canonicis Mimatensib. ante quā ius eligendi esset commune omnibus canon. prout ex data priuil. constat cōcessisse, & planum est, ꝙ talis ꝓcessio à princ. continebat priuilegium. aut concessit post, & tunc ēt talis cōcessio continet gratiam, ꝙa gñalis reseruatio quarumcunque
5 ꝓ dignitatum facta per Papam, non porriget effectum suum ad ecclesiam Mimatensem in præiudicium canonicorū eiusdem ecclesię, quibus ex spāli concesſione cōpetit eligendi facultas, iuxta no. per gl. in c. j. de cap. mona. li. vj. & in terminis nostris per Gemi. consi. 30. Bonifacius nonus. facit quia generalis derogatio quorumcunque priuilegiorum non trahitur ad priuilegia alicui spāliter concessa. l. iij. & ibi glo. no. C. de sile. li. xij. c. cū ordinem. de reſcr. cum concordan. alle. per Alex. consi. 101. col. ij. li. j. nec huic rationi ob. ꝙ post Calixtum fuerit per iura noua concessum ius eligendi omnibus canonicis, quia non propterea ſequitur, ꝙ consuſum fuerit & ſublatum priuilegium eligendi spāliter concessum canonicis Mimatenſib. sed potius auctum & corroboratum, quia vbi prius habebant ius eligendi ex priuilegio, mō hūt ex spāli priuileg. & generali indulgentia, & ideo ſublata gratia generali, quam aduersantes ius cōeappellant (& minus bene) per ea, quæ traduntur per gl. ī c. insinuatione. de ſimo. & per Arch. & Do. in c. indulgentia. ij. q. iij. non tamen censetur ſublata gratia spālis, vt in terminis ꝓsuluit Alex. consi. vlt. col. fi. lib. iiij. bene facit text. in l. si domus. ff. de ſeru. vrb. ꝓd. & in l. hæres. ff. de condi. & dem. & in c. ex tuarū. de auctor. & vſu palli. Et ꝙ mēs Calixti fuerit concedere canonicis Mimaten. ius eligendi Episcopum non obſtantib. reſeruationib. quibuſcunque patet, quia aliàs concesio nihil operaretur. qd non est dicendum. c. si Papa. de priuil. li. vj. & clarius apparet ex illis verbis, vŕa volumus omnino electione constitui. Illa. n. dictio omnino, reſeruationes exclu-
6 dit, quia tūn est dicere omnino, ꝙ omni casu, & sic etiā ſtanti bus reſeruationibus ſm glo. in l. ſi cum exceptione. §. ꝙ si homo. ff. qd me. cau. & c. ex parte. j. de offi. dele. & firmat Cardi. in clem. j. q. ix. de vita & honeſ. cler. & Bar. in l. Græcè. §. illud cōmune. ff. de fideiuſ. & ſi Papa ius alteri omnino cōcedat, nihil ſibi intelligit reſeruaſſe, ꝓp verbū, oīno ſm Io. Andrę. & Host. in c. si beneficia. de ꝓb. in vj. & Fel. in d. c. ex parte. Propter qđ dici posſet, ꝙ per illa verba, veſtra oīno volumus electione cō ſtitui, ꝙ Papa voluerit, ꝙ electio canonicorum tribuat plenū ius electo, & habeat vim electionis & confirmationis. Et qđ ita sit, ſuadetur, quia exꝑsè vult Papa Calixtus, ꝙ ſola electione electus, intelligat ſubrogatio in locum defuncti, quæ ſubrogatio non diceretur facta niſi talis electio vim confirmatio nis haberet. c. auaritiæ. de elec. in vj. c. trāſmiſſam. eo. ti. in antiquis. Ex quibus apparet, ꝙ canonici Mimatenſes hñt ius eligēdi priuilegiatum, & de tali iure intelligenda ſunt concordata. Immo fortè intelligenda de iure eligendi ex spāli cōcesſione Papæ, etiam ꝙ non ſit aliter ius eligendi priuilegiatum, alioquin fruſtratoria redderetur exceptio, de qua in concordatis, quia ſemper dici poterit, ꝙ canonici habent ius eligendi Epm de iure communi. Secūdum dubium eſt, an dici poſſit canon. amiſiſſe priuileg. eligendi, vel quia hactenus elegerunt in vim pragmaticæ, vel quia mutauerunt ſtatum regularium in ſecularem. Et quia iſtud dubium habet duas partes, proſequar quā libet de p se. Circa primā partem duo ſunt diſcutiēda. Primò, an canonici dicantur renunciaſſe priuilegio vtendo beneficio conſtitutionis Baſilienſis? Secundò, an perdiderint priuilegiū eo quod commiſerint in Pontifices maximos, vtendo tali cō ſtitutione reprobata & damnata per ipſos Pontifices? Ad pri
mum breuiter rn. quòd canonici etiam ſi vſi fuiſſēt beneficio pragmaticæ, non propterea cenſerentur renunciaſſe ſuo priuilegio. quia priuile. & pragmatica inuicem ſe cōpatiuntur, & ideo vnius electione alterum non tollitur. l. quod in hæredē. §. eligere. ff. de trib. ac. l. in cōmodato. §. duab. ff. cōmo. & facit qđ no. gl. in cle. fæpe. in verb. partibus. de ver. ſig. Quinimo pote-
7 runt canonici dicere, ſe vtroque iure elegiſſe, ꝓ nā ordinarius & delegatus poteſt ex vtraque poteſtate iudicare, ſm Inno. & omnes alios, excepto But. in c. cū ex officij. de præſcrip. quem Inn. etiam ſequitur Imo. in c. niſi eſſent. de præben. Sic etiā arbitror, ꝙ delegatus poteſt vti vtraque ptāte. c. ſi inter pares. &
8 ibi Bal. de lege Corr. Ad hoc. n. vt perdat priuilegiū ꝓ p vſum alterius beneficij, oportet ꝙ talis vſus directò contrarieꝑ priuilegio. c. Ioan. de cle. coniuga. tradit per Pan. & alios ī c. cum acceſſiſſent, de conſtit. & dixit Ant. de But. in c. accedentibus, col. ij. de priuileg. quòd duo ſunt neceſſaria ad hoc vt p vſum alterius iurius tollatur priuilegium. Primò, ꝙ talis vſus ſit incompatibilis cum priuilegio. Secundò, ꝙ in tali vſu nō cadat alia præſumptio quam renunciationis. In caſu autem præſenti, eligentes in vim pragmaticæ non fuerunt vſi beneficio contrario, neque animo renunciandi, ergo &c. Ad alterū caput huius primæ partis videretur primo aſpectu reſpondendum, quòd canonici perdiderint priuilegium, quia commiſerūt in
9 Pontifices, indignus enim eſt beneficio legis, ꝓ qui cōmittit in legem. c. quia fruſtra. de vſu. l. filio patroni. §. j. ff. de ritu nup. & in ſimili ita conſuluit Soc. conſi. 59. Viſo elegantiſſimo. co lum. j. in fi. & ſeq. lib. j. Sed hac conſideratione non obſtāte, in contrarium veritatem eſſe puto, quia canonici vtendo pragmatica non commiſerunt in legem priuilegij, ſed in ſucceſſo res concedentis, & quamuis ingratos ſe ſuperiori ſuo aliqualiter reddiderint, non tamen per ingratitudinem ꝓduntur priuilegia ipſo iure ꝓ licet concedens ratione ingratitudinis poſ-
10 ſit, ſi velit, ipſa reuocare, arg. l. fi. C. de reuocā. donat. Ad quod allego tex. qui loquitur in priuilegio non gratuito, in l. Titius puerum. ff. de obſeq. à lib. patro. præſt. per quem ita decidit Pau. de Caſt. in l. digna vox. C. de legi. Et Soc. conſ. iiij. ver. poſtremo. lib. iij. & idem dixit Bal. in l. ij. in fi. C. de lib. & eorū libe. Non conſtat autem Pontifices reuocaſſe iſtud priuilegiū. igitur &c. Præterea non conſtat, ꝙ ante concordata fuerit abrogatio concilij Baſilien. publicata in regno Franciæ, ergo
11 poterunt canonici ſe excuſare prætextu ignorantiæ, quæ ſab ingratitudinis vitio releuat ignorantem. l. ex maleficijs. in fi. ff. de actio. & obligatio. l. ſi ignorans. ff. loca. & ita dixit in ſpecie Corne. conſi. 102. Licet clarum. lib. iij. Sed poſito, quod per vſum pragmatica vtentes fuiſſent priuati priuilegiis, attamē per concordata ſibi fuiſſent renouata. Nam Papa Leo, cum quo inita fuere concordata, ſciebat ꝙ prælati & canonici eccleſiæ Gallicanæ nunquam voluerunt parere abrogationi, neque monitis Innocē. & Iulii: vt apparet ex lectura procemij ipſorum concordatorum, & ſic ſciebat eos commiſiſſe in ipſum & prædeceſſores, ſeque indignos priuilegiis reddidiſſe, & nihilominus ſuper ipſorum priuilegijs diſpoſuit. Quo fit,
12 vt ipſa priuilegia cōfirmaſſe & renouaſſe cenſeat. ꝓ ea. ex ore. de priuileg. cle. attendentes. de ſtatu mona. & ita concludit Panormi. in c. veniens. colum. iij. de fil. preſbyt. Circa ſecundam partem, an per mutationem ſtatus expiraverit priuilegium. iſta eſt difficilior & probabilior dubitatio, ſuper qua latius inſiſtam arguendo ad vtranque partem. Et pro affirmatiua arguitur primò ſic. Priuilegium conceſſum ratione profeſsio-
13 nis vel officij eatenus durat quatenus durat ꝓ officium. l. maximarum. C. de excuſatio. mu. lib. x. & ibi not. Bartol. & l. qui ſub prętextu. vbi etiā Bar. C. de ſac. ſan. ecc. l. ſemper. §. quibuſdam

dā. & ibi quoq; Bart. ff. de iure immu. notat in l. ſcriniarios. C. de teſtō milita. & p Fel. in c. clerici. col. ij. de iudi. iſtud āt priui legium fuit cōceſſum rōne ꝓfeſſionis vt patet in ſalutatione, ibi canonicā vitā ꝓfeſſis, eorūq; ſucceſſoribus in eadē religione victuris. Ex hoc. n. ꝙ priuilegiū dirigit canonicis ꝓſitentibus rām beati Auguſ. colligit intētio ꝓcedentis, ꝙ volnit priuil. cōcedere ſolū canonicis regularibus: vt in ſiſi caſu ꝓſuluit Alex. cōſ. 86. In cā datiorum. col. i. lib. j. Præterea, ēt in verbis diſpoſitiuis ibi, vobis vtriuſq; ſucceſſoribus in canonicæ vitæ obſeruatione manſuris. Papa vī reſtringere priuilegiū ad ſucceſſores regulares, ergo ceſſante religione, expirauit priuile-
14 gium, ꝓ religionis intuitu ꝓceſſum, vt eſt tex. clarus in c. Abb. ſancti Syluani. de verb. ſig. & in c. ex parte. & c. licet. & ibi notatur de decimis. & c. ita nos. §. fi. xxv. q. ij. Secundò arguit ſic,
15 finita cā priuilegij ꝓ finit priuilegiū. l. Titia. §. vſuras. ff. de leg. ij. l. cura. §. deficientiū. ff. de mu. & ho. c. gñalr. xvj. q. j. traditur p Lud Ro. ꝙsi 404. In caſu ꝓpoſito. & Soc. conſi. 150. col. ix. ver. vj. ꝙ firmat. li. j. & alibi ſæpe. Cā autē priuil. vī fuiſſe ꝓfeſſio rām beati Auguſ. quā rām cū pātes canonici minimè ꝓſitean-
16 tur, non vī eis cōpetere priuilegiū. Tertiò ſic, ꝓ mutatione pſonæ, mutat priuilegiū. l. Paulus rūdet, aīs incipit, per ꝓcuratorem. & ibi Bar. Lud. Rom. & alij no. ff. de acqui. hīd. Ad idē tex. in l. cū pronus. ff. de lega. ij. quē ad hoc pōderauit Soc. ꝙsi. 153. Pulchra & ſubtilis. col. v. lib. ij. maximè, qñ ꝑſona fuit immediata cā priuilegij, tunc. n. cum pſona ſp extinguit priuilegiū. rām, in oībus. ff. de reg. iur. Hinc dicebat Soc. ꝙ bñficium ſtatuti augētis legitimā filiorū, non tranſmittit ad hīdes hīditate pris nō adita, qa ꝓtēplatione filiorū editū fuit ſtatutū. Ita Soc. ꝙsi. 116. Nō ꝓt negari. col. vj. lib. i. Sic in ꝓpoſito, cū iſtud priuilegiū fuerit ꝓceſſum canonicis rāribus, debet ceſſare cā trāslatione rāritatis in ſecularitatē. Præmiſſis nō obſtātibus,
17 ꝝium rūdendū vī infraſcriptis rōnibus. Primò, vbi duæ concurrunt cauſæ, vna ſola ceſſante, nō ceſſat diſpō. l. ſi ventri. §. in bonis. vbi Bar. ff. de priuil. credi. & inſtitu. de nup. §. affinitatis. Papa āt non ex ea cā tm̄, qa canonici erant rāres, motus vī ad hmōi priuilegiū ꝓcedendū, ſed pp vtilitatē eccleſiæ, vt aprè ſonāt verba priuilegij ibi, vt eccleſiaſtica vtilitas Apoſtolicæ ſedis fauoī vires capiat, & accreſcat. q cā vtilitatis eccle-
18 ſiæ potentior, & principalis fuiſſe præſumit. ꝓ ſm Calder. ꝙsi. 8. ſub rubr. de priuileg. & pſumit finalis, qa futura reſpicit. vt in aut. de non alienā. colla. j. in princ. & l. j. §. ſexū. ff. de poſtul. tradit per Bar. in extraua. ad reprimendū. in ver. ne ex eorum. & qa magis vŕis & perpetua, quā rō religionis, vt notatur per Bal. in l. gñalr. col. ij. C. de epiſc. & cler. Licet ergo canonici dixerint eſſe rāres, qa tñ eccleſiæ vtilitas pmanet in canonicis ſecularibus, pmanebit & priuilegiū. c. requiſiſti. de teſtamētis, c. dilecti. de fo. competenti. l. ſi ventri. §. in bonis. vbi Bar. ff. de priuileg. credi. l. liberorū. §. notat. ff. de his qui notan. infamia. firmat Feder. de Senis. ꝙsi. 68. Sup eo. Quòd āt vtilitas eccleſiæ manet & pſcueret in canonicis ſecularibus, & longè maior, qī in canonicis rāribus, patet, qa mutatio ſiue translatio ſtatus regularis in ſecularē facta fuit Apoſtolica auctoritate pp eccleſiæ vtilitatē, ſic teſtātibus verbis trāslationis ibi, cū p canonicos ſeculares iura eccleſiæ melius tueri & defendi poſſint. Secundò, p hac parte arguit ſic, hmōi priuilegiū fuit ꝓceſſum canonicis tunc regularibus, & ſic qa canonici, & qa regulares.
19 cū itaque remanſerint canonici, pmanebit & priuilegiū, cum ſufficiat reliquias ꝓ priuilegij ſupereſſe. l. fi. ff. de decurio. l. ij. & ſeq. ff. rerum amot. l. vnius. §. ſeruus. ff. de qō. notat p Io. And. in rām, decet. de reg. iur. li. vj. & p Iaſ. in l. ſciendū. §. fi. col. fi. ff. ſ. ſatiſd. cog. & per Fely. in c. cū in eccleſiarū. col. xxxix. de ꝓſtitu-
20 tio. Tertiò arguit ſic, mutatio ſtatus ꝓ in melius auget ius antiquū, non āt aufert. l. pe. ff. de ſena. l. falſa demonſtratio. §. ſed ſi cui. ff. de condi. & dem. gl. in c. ex parte, in ver. andegauen. de fo. cōpe. Canonici autē ſeculares ſunt digniores, pſerun-
21 turque ꝓ canonicis regularibus. ca. legi epſam. & c. alia. xvj. q. j. gl. in c. qualiter. ſecundo, de accuſ. Io. And. in rām delictū. de reg. iur. in mercurialibus. Fel. in rub. de maio. & obe. col. ij. ſtatus ergo dignior ſuperueniens non mutabit priuilegia ꝓceſſa canonicis rāribus. Et bū facit, qđ ꝓſuluit Gemi. conſ. 125. Dubia ſiue concluſiones. in viij. dubio, vbi vult ꝙ eccleſia parochialis erecta in cathedralem, non perdat priuilegia ꝓ prius conceſſa parochiæ. & idem conſuluit Old. conſ. 267. Qđ dño
22 epō. col. j. Quartò canonici rāres eligunt Epm, non quia ſunt monachi, ſed quia canonici, alioquin ſi tanquam monachi eligerent, electus non diceretur Epiſcopus, ſed Abb. vt demonſtrat Pan. in c. cauſam quæ. de iud. Ex hoc elicio, ꝙ priuilegiū eligendi Epm, intelligitur conceſſum canonicis, vt canonicis, non vt monachis, ſed qlitas canonicatus non fuit mutata, ergo nihil proponitur, quare debeat mutari priuilegium. Quinto, poſito ꝙ priuilegium ab initio fuiſſet conceſſum canonicis regularibus, quia tamen canonici ſeculares fuerunt ſubrogati in locum, & ius canonicorum regularium, etiam in priui
22 legiis ꝓ ſubrogati intelliguntur. §. fuerat. inſtitn. de actio. vbi actio ex ſtipulatu ſui natura ſtricti iuris ſubrogata in locum rei vxoriæ etiā in priuilegiis ſubrogata videtur, & propterea habet priuilegia actionis bonæ fidei, & tacitæ hypothecæ, vt ibi legitur. bene facit text. in cle. j. de ſupplen. neg. prælato. vbi epiſcopus ſubrogatus in locum monachorum ad eligendum Abb. intelligitur ſubrogatus eod. modo & forma, quibus monachi eligere debebant, & iſtud probat Fel. poſt Calder. in c. cum acceſſiſſent. de conſtitu. vbi plura congerit. Sic dicamus, ꝙ canonici ſeculares ſubrogati ī locum regularium idem ius eligendi habent. & facit generalis regula de ſubrogatis, quæ eſt, vt ſapiant naturam eorum, in quorum locum ſubrogantur. l. ſi eum. §. qui iniuriarū. ff. ſi quis cautioni. c. eccleſia. vt lite pendēt. & magis ad rem dixit Soc. ꝙ ſubrogatio facta à lege, ſemper intelligitur facta cum priuilegijs, facta autem ab homine non niſi agatur de fauore & vtilitate eccleſiæ. Ita Soc. conſi. 93. Eleganter & ſubtiliter. lib. iij. Sed hic agitur de vtilitate eccleſiæ, vt. s. probaui. item ſubrogatio fuit facta à lege,
23 ideſt à Papa, qui dicitur lex viua in terris ꝓ. §. final in auc. de conſue. in fi. ergo &c. Et magis in ſpecie facit, qđ decidunt Ioan. And. Gemi. & alij. ī c. j. §. ad hæc. de religio. domi. lib. vj. vbi dicunt, quòd is, qui donauit religioſis certa prędia ſub conditione, ꝙ redirent ad eum, ſi contingeret ipſos religioſos mutare habitum, vel à loco recedere, non habet ius repetēdi donationem, ſi mutatus fuit habitus de licentia Papæ, quia habitus mutatus de licentia Papæ, cenſetur ſubrogatus loco alterius. Sexto, cum canonici ſint quaſi poſſeſſione eligendi v̄go re hmōi priuilegij (vt patet ex electionibus quāplurimis etiā antiquiſſimis) debent in ſua quaſi poſſeſſione conſeruare. c. cum perſonæ. de priuileg. in vj. donec aliter per Papam fuerit declaratum. c. cum veniſſent. de iudi. vt etiam in propoſito conſuluit Cardi. Flor. conſ. 52. Dominus Gregor. Et ſi dicatur ñ cōſtare, ꝙ electiones fuerint factæ in vim priuilegij. Reſpon. ꝙ in dub. præſumendum eſt canon. elegiſſe in vim tituli præcedentis habiti à ſummo Pontifice, niſi contrarium probetur. l. quædam mulier, & ibi notatur. ff. de rei vend. firmat Bar. in l. ij. C. de acquir. poſſeſ. Ex iſtis apparet ꝙ opin. negatiua verior eſt, & ſuſtentabilior, quæ clarior remanebit, ſi ad cōtraria ſpecialiter reſpon. Non ob. igitur prima ratio, ꝙ ceſſante profeſſione debeāt ceſſare priuilegia, quia talis ratio, ꝓcederet ſi priuilegium conceſſum fuiſſet ratione ſolius profeſſionis, ſed iſtud fuit conceſſum etiam ratione vtilitatis eccleſiæ, quæ non ceſſat, vt dixi. s. in primo fundamento partis negatiuæ. Si enim priuilegium indulgeatur non ſolum reſpectu priuilegiatorum profitentium aliquam artem, ſed etiam fauore vniuerſitatis vel collegij, permanet priuilegium, etiam ꝙ priuilegiati deſinant exercere illam artem. l. j. C. de collegia. & nummu. lib. xj. vel dicta ratio procederet, niſi profeſſio translata fuiſſet in aliam digniorem, vt in tertio fundamēto, vel niſi profeſſio foret ſubrogata in locum primæ, vt in quinto fundamento. Non etiam obſt. ſecunda ratio, ꝙ finita cauſa priuilegij expiret priuilegium. quia profeſſio ſola nō fuit cauſa priuilegij, vt in primo fundamento partis negatiuæ, vel quia durant reliquiæ ipſius cauſæ, vt in ſecundo argumento, vel quia negari poteſt ꝙ profeſſio fuerit cauſa priuilegij. vt in quarto argumento, vel quia mutata fuiſſet profeſſio in melius, vt in tertio. Vel quia auctoritate Papæ profeſſio ſecularis fuit ſubrogata in locum monachalis, vt in quinto. Non denique obſtat tertia & vltima ratio, ꝙ mutatione perſonæ extinguatur priuilegium, quia verum, quando ſola fuit perſona immedia-
24 ta cauſa priuilegij, ꝓ ſm Dyn. ī regula priuilegium, de reg. iur. in vj. per tex. in l. non ſolum. ff. de in integrum reſtitutio. & in l. ea quæ. C. de tempo. in integr. reſtit. Sed perſonæ regularių non fuerunt immediata cauſa huius priuilegij, vt. s. probaui per quatuor fundamenta, ergo &c. Item illa regula, ꝙ mutatione perſonæ expiret priuilegiū, procedit in priuilegijs ſtricto modo, quæ contrariantur iuri communi. Secus in priuilegijs largo modo, quæ magis accedunt beneficio, ſecundum Bart. in l. ſi pater. s. de ſerui. leg. & Moder. in d. regula, in omnibus. Istud autem priuilegium, quia ſolum præiudicat concedenti (vt ſuprà dictum fuit) latè debet interpretari. l. fina. ff. de conſtitutio. princi. cap. cum dilecti. de donatio. Præterea, cum perſonæ canonicorum ſecularium ſint ſubrogatæ in locum regularium, etiam in priuilegiis ſubrogatæ intelliguntur, vt deduxi in quinto fundamento. Ex quibus puto electionem capituli approbandam eſſe & confirmandam. ¶ Et ita reſpōdeo iuris eſſe, ego Ioannes Franciſcus Rip. iura Auenioni interpretans.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Resp. Io. Fran. Rip. in lib. primum Decret.

RESP. XXXII. & de Elect. IIII.

NOn Probat ecclesia ignorantiam eligentium indignum, cum ipsorum officij sit prius examinare mores & vitam electi. Quod si iusta ignorantiæ causa fecerint, aut communi famæ crediderint, eos constat excusari. Et non tantum eligentes indignũ priuati sunt ea vice eligendi potestate, verum etiam, qui in scrutinio dignum elegerunt, & indigni electionem postea comprobarunt. Electio autem facta à minori parte capituli contempta maiori, vel contra formam iuris viribus non subsistit. Is verò, qui iurauit eligere idoneum & sufficientem mihi videtur ſm formam constitutionis Basilien sis iurasse, cum huiusmodi affirmatiua à negatiua differat vocis sono duntaxat.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia an sit probanda in electione indigni, & quando excuset? 2.*
3 *Scire, & scire debere, paria sunt.*
4 *Consentientes elec. facta de indigno, priuati sunt hac uice eligendi potestate.*
5 *Elect. facta à minori parte capituli, contempta maiori, est ipso iure nulla.*
6 *Negatiua implicitè, non differt à negatiua explicitè.*
7 *Electio secunda facta non cassata prima, non subsistit.*
8 *Electio ut dicatur facta inspiratione uel quasi, quid præcedere debeat?*

Respon. interpreta.

PRæsupposito Quòd prima electio nõ valet tanquam facta de illegitimè nato, quæritur de duobus. Primò, an eligẽtes sint ea vice priuati potestate eligẽdi. Secò, an secũda electio facta per duos ex monachis, qui primæ electioni ꝓsenserunt valeat: an pariter sit ipso iure nulla. Ad primum videretur prima ꝓsideratione rñdendũ, ꝙ non, ga eligẽtes indignũ ita demũ priuantur eligendi ptãte, si sciẽter eleger int, non si ignoranter. c. cũ in cũctis. §. fi. & ibi Pan. de elect. & c. ppetuo. eo. ti. lib. vj. Electores autẽ præsumuntur ignorare defectũ natalium ipsius electi, tũ ga præsumitur ignorãtia, nisi probetur scientia. regula, ꝓsumitur. de reg. iu. in vj. maximè in facto alie no. l. fi. ff. pro suo. c. ab excõicato. de rescri. Tum, ga electores habuernnt iustã cãm credẽdi electũ fore legitimũ, cũ aliis dignitatibus fungeret. l. Barb. ff. de offi. prætor. & ga nõ debuerunt electores ꝓsumere delictũ in parẽtib. electi. c. j. de scrut. l. merito. ff. pro socio. Prædictis non attẽtis, ꝙriũ rñsum verius vr̃, & ꝙriũ determinauit Innocẽ. tertius in cap. innotuit. de ele
1 ctio. † Ad ꝙria. s. formata rñdet ibi Papa, dicẽs nec ꝓbare cogi mur ignorantiã, cũ electores ex debito eorũ officij tenerẽtur indagare de moribus, & vita electi. Vbi aũt qs tenetur scire ex
2 necessitate † officij, nõ excusat ptextu ignorãtiæ, p illũ tex. in d. c. innotuit. quẽ ibi no. Pan. & alij, & semp ad hoc solet allegari, & ita eũ alle. Alex. ꝓs. 103. Visis scriptis. col. v. lib. ij. paria eĩn
3 sunt scire † vel scire debere. l. fi duo. vbi Pau. de Cast. & Mod. ff. de acq. hær. & in culpa est, ꝙ non inquirit qđ faciliter põt inue niri, ſm gl. in l. locus. ff. de acq. pos. Facit text. in l. qui cũ alio. ff. de reg. iu. Et hac rõne doc. ꝓcludũt, ꝙ eligẽtes indignũ, in dubio debent iudicari priuati facultate eligendi, nõ habita rõne ignorãtiæ tanquã teneant scire. Ita Inn. in c. cũ inter. de elect. quẽ refert & sequit Bal. in margarita. in ver. elec. Bar. in l. si patronus. p illũ tex. ff. de ꝓfir. tut. & Io. Bertachi. in trac. de epo. in xxviij. q. ij. partis primi lib. & Fel. in ca. cũ olim. de testib. Et ita tenendũ, nisi electores probẽt ignorãtiã, quã poterunt ꝓbare, si tpe electionis electus reputabat cõiter pro legitimo, nã si talem cõem reputationẽ ꝓbauerit, excusabunt. arg. d. l. Barb. vel si ꝓbauerint sese fecisse debitã diligentiã in ingrendo de vi ta, & psona electi. ſm Inn. in d. c. innotuit arg. c. ad falsariorũ. de crimine falsi. Vel fortè potuerunt ꝓbare ignorantiã per iu ramentũ, arg. c. primi. de scruti. Et ita tenent glo. Card. Imo. & Mod. in d. c. innotuit. & Io. Bertach. in d. q. xxviij. Item ex alio priuati vñr, ga non seruarunt formã sacri Cõcilij Basil. id est ga non iurauerunt tam affirmatiuã, quã negatiuã, ꝓut disponitur in §. & cũ humano. de elec. in pragmatica. Circa ſm, videretur primo aspectu dicendũ scdam elec. legitimã fore, nã si hi, ꝙ elegerunt indignũ, sint priuati eligendi ptãte (vt s. ꝓclusum est) sequit, ꝙ ad illos duos. ſ. Pau. & Brond. ꝙ iurarunt affirmatiuã & negatiuã iuxta formã sacri Cõcilij, & qui in scrutinio idoneũ noarunt, fuerit deuolutũ ius eligẽdi. c. cũ Vintc nien sis. & ibi Pan. in j. not. de elec. & Pan. in ca. dudum. ccl. iij. eo. tit. & c. bonæ. eo. ti. Cũ itaque ad hos duos deuolutũ proponatur ius eligendi, & ipsi idoneũ elegerint seruata forma sa cri Concilij, nihil opponi posse vr̃, quare eorũ secũda electio non valeat, maximè cum dicatur facta p viã spirituſſancti, quã omissio solẽnitatũ aliàs à iure requisitarum non inualidat, ſm Lud. Ro. ꝓsi. 345. Circa primũ. col. fi. ga quæ spiritu Dei aguntur, nõ sunt sub lege. c. licet. de reg. c. duæ sunt. xix. q. ij. Sed prædictis non obstantibus arbitror etiã hãc secundã elec. viribus oĩno carere, rõnibus subsequẽtibus. Primo ga etiã ipsi Paul. &
4 Brondel. qui cõsenserunt † electioni factæ de indigno, priuati sunt hac vice ptãte eligendi. Nã per solũ suffragiũ in scrutinio prẽstitũ, non imponitur pœna priuationis. Sed p electionẽ. c. perpetuo. de elec. libr. vj. Licet ergo Pau. & Brondel. pstiterint in scrutinio suffragiũ pro digno & idoneo, non tñ perstiterũt in eadem sñia; sed electioni factæ de indigno ꝓsenserunt, ergo & ipsi in eadẽ sunt damnatione. c. si cõpromissarius. eo. ti. lib. vj. Et istud de plano procedit, si teneamus eligentes fuisse priuatos. Si verò dixerimus, ꝙ non sint priuati, vt ga possint iusti ficare ignorantiã, quo ad eos iterato reuertitur eligẽdi facultas. c. cũ terra. de elec. extra. c. si electio. eo. ti. in vj. Tunc dico, ꝙ alia rõne non tenet scda electio, ga facta à maiori parte capit. aliis contẽptis & non vocatis, licet eĩn electio facta à maiori parte capituli aliquib. non vocatis mero iure valeat. c. au-
5 ditis. e. tit. in antiq. tñ facta † à minori parte ꝓtempta maiori est ipso iure nulla, ga in capitulo saltem adesse debent duæ partes ex tribus. l. nulli. & l. planè. ff. qđ cuiusque vniuer. nomi. & l. no minationũ. C. de decuri. lib. x. & ita ĩspẽ declarat Pan. in c. bonæ. scdo. in v. notab. e. ti. de elec. Nec ob. si dicat ꝙ alii oẽs priuati remãserunt, ga nõ iurarũt ſm formã sacri Cõcilij, quia nõ iurarunt negatiuam, ga rñdetur, ꝙ iurarũt eligere idoneum & suffi ciẽtẽ, qđ nihil aliud est, q̃ iurare, ꝙ nõ eligent, quẽ verisi militer sciuerint ꝓmissione, ꝑce, vel ꝓtio electionẽ ꝓcurasse: cũ talis dicat simoniacus, & ꝓĩr nõ idoneus. c. veniens. c. Mat-
6 theus. de simonia. c. tuã. de æta. & quali. Satis ergo vr̃ ꝙ iurauerint negatiuã implicitè, q̃ nõ differt † à negatiua explicitè. c. cũ ecclesia Sutrina. & ibi scripsi. col. xvij. post Inn. de cã pos. & ꝓprie. hæc eĩn affirmatiua. iuro eligere idoneũ & sufficiẽtẽ, hẽt implicitã negatiuã. i. iuro nõ eligere indignos & inhabiles, quę affirmatiua hoc loco à negatiua nõ differt, nisi in sono vocis, & figura verborũ, vt notat in c. sup hoc. de renũ. & in l. nec co dicillos. C. de codic. De forma aũt verborũ & figura hodie nõ curat. l. j. C. de formul. alia etiã rõne non subsistit scda electio,
7 ga facta fuit non † cassata prima. c. ꝓsideratiuimus. e. tit. nec ob. si dicatur, valet scda electio nõ cassata prima, q̃ est ipso iure nulla, in c. cũ terra. e. ti. ga verũ, si prima sit euidẽter nulla, aliàs secus, ſm Pan. in c. auditis. col. pe. eo. ti. Nõ põt aũt dici euidẽter nulla electio facta ab ignorãtibus defectũ nataliũ: cũ de ipso vi tio euidẽter non ꝓstet, vt patet de se, & est de mẽte gl. & Card. in d. c. innotuit, ergo &c. Alia insup rõne vr̃ nulla. ga non fuit seruata forma. c. ga propter. de elec. Nec obst. si dicatur ꝙ illa forma non est seruãda in elec. facta p viã sancti spũs, ga negatur, ꝙ hmõi electio fuerit celebrata p inspiratione. nã ad hoc
8 vt dicatur facta per inspirationẽ † vel quasi, opus est ꝙ nullus præcesserit tractatus ſm Hosti. Pan. & alios in d. c. quia ꝓpter. & Spe. eo. tit. §. fi. In præsenti autem electione interuenit tractatus, vt legitur ex tenore electionis, ibi, matura inter eos habita deliberatione. ergo &c.

RESP. XXXIII. & de Elect. V.

ELectio Facta de nocte, & ante q̃ sepulta fuerit defuncta Abbatissa, nullum tribuit ius electæ, quia inciuilis est, & honestis moribus aduersat. Electionis etiam confirmatio, quæ sine causæ cognitione facta fuit, nullius est efficaciæ etiam si electio ex præsumpta inspiratione facta proponatur: cum spiritu Balaam eligẽtes nõnunquam moueantur. Cæterum, quasi inspirationis electio dici non potest, quæ tractatu præcedente, præstitis ve gradatim suffragiis celebratur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio interposita à confirmatione electionis, non impedit effectum electionis & confirmationis. & nu. 6.*
2 *Collatio quæ habet uim electionis & confirmationis, non uitiatur ex eo quòd fuerit facta de nocte.*
3 *Electio clandestinè & de nocte facta, est nulla, nisi fortè interuenerint tria luminaria. 5.*
4 *Electio facta ante sepulturam defunctæ Abbatissæ est nulla.*
7 *Benedictionis maior est uirtus quàm naturæ.*
8 *Electio inspirata aut procedit ex spiritussancti inspiratione, aut ex præsumpta.*
9 *Vitia sese uirtutes esse, persæpe mentiuntur.*
10 *Electio quasi inspirationis non fit per unum post alium, nec cum matura & opportuna deliberatione.*

Respon.

Tit. De Electione. 117

Respon. interpreta.

1 APpellatio Interposita † à confirmatione electionis non impedit effectum electionis & confirmationis, maximè quando in appellatiõe nõ deducit causa rationabilis, vt videtur in pũti casu. c. constitutis. ij. de appella. Nam dña Antonia appellans, in sua appellatione nihil in specie deducit contra formam electionis, nec contra personam electam. Ideo videtur, ꝙ talis appellatio reddat frustratoria, & quòd appellans non possit nouas causas deducere. c. vt cir ca. de elec. lib. vj. Nec illa exceptio, ꝙ electio fuerit celebrata de nocte, videtur iuridica, quia collatio q̃ habet vim electio-
2 nis & confirmationis, non vitiat † ex eo, ꝙ fuerit facta de nocte. c. vnico. & ibi notatur, vt eccle. benefici. sine di. confer. ergo nec etiam vitiabitur electio. Præmissis non obstantibus arbitror tam electionem, q̃ confirmationem eẽ ipso iure nul-
3 las & inualidas. Electionem dico nullam, quia clãdestinè † & de nocte factam. c. quia pp. §. fi. de elec. per quem ita in terminis dicit Pan. in c. j. de clandest. desp. sequitur Fel. in c. cõsuluit. col. vj. de offi. delega. coadiuuatur nullitas, quia hmõi electio facta fuit ante sepulturam defunctæ Abbatissæ, vt constat ex serie instrumenti ipsius electionis ibi, nuperrimè, & immedia tè defunctæ. Si. n. inter mortem & electionem nullum interuenit medium, vt sonat verbum, immediatè, ergo electio facta fuit ante sepulturam, & antequam ad aliquem alium a-
4 ctum deuentum fuerit. l. si ex duobus. ff. de duobus reis. Electio autem facta añ † sepulturam defunctæ Abbatissæ, non valet, ſm Goff. Vinc. Rof. & Host. per tex. in c. bone. ij. de elec. sequitur Io. Fir. in trac. de eꝑo in iij. qo. primæ partis. Et licet Inno. Card. Pan. & *communiter* alij teneant electionem ex hoc solo non vitiari. Dñt tñ, ꝙ electio est inhonesta & inciuilis, & quantum ad coadiuuandum aliam nullitatem multum operari. Ex quo satis oñditur, ꝙ spiritus sanctus non fuit causa hu ius clandestinæ & immodestæ electionis. non. n. dici põt electio per quasi inspirationem facta, quę cum vitio reperitur celebrata. d. c. quia propter. ver. nisi fortè. &c. Præterea, vbi electio de nocte fieri potuisset, (quod doc. non concedunt) tñ
5 debebant interuenire tria luminaria. † l. j. §. tria luminaria. ff. de ventre inspi. aliàs actus de nocte celebratus nullius est momenti, ſm Bar. in l non minorẽ. C. de transa. Nec creditur notario conficienti instrm de nocte sine tribus lumina. sicut nõ cred. cur testibus deponentibus se aliquid vidisse de nocte, nisi probetur, ꝙ ibi aderant luminaria, vel ꝙ Luna ita clara luce bat, ꝙ testes comprehẽdere potuerunt ea, q̃ deposuerunt. vt traditur per Ias. post Bal. & alios per eũ relatos in l. si non spãli. ad fin. C. de testib. Confirmationem etiam puto inualidam tanq̃ factã sine cãæ cognitione, nulla precedente inquisitione de uita & moribus electę, iuxta formã. c. postq̃. de elect. nõ visa neq; examinata electione, nullo emanato edicto gñali, vel ſpãli. iuxta formã. c. fi. de elec. lib. vj. Nec obstat, ꝙ appellatio a confirmatione nulla expressa causa vti frustratoria non im-
6 pediat effectũ electionis & confirmationis. d. c. constitutis. ga verũ, si confirmatio sit valida & legitimè fcã, secus si † clandestinè & ex abrupto, ſm Pan. in c. pen. col. fi. de cau. possess. & propriè Phili. de Peru. & Car. Alex. in d. c. cõstitutis. allegãtes AEgid. Bellamerã deci. 620. incip. cap. ſm. & d. c. fi. de elec. in vj. Non ob. vnum, ſuper quo (vt intelligo) se fundat do. Magdalena, ꝙ dispõ. d. c. fi. de elec. in vj. non ꝓcedit in electione facta p inspiratione spiritussancti, quę non indiget confirmatione,
7 cum maior sit uirtus benedictionis, q̃ naturæ. c. re uera. de cõse. distin. ij. & quę spũ Dei aguntur, non sunt sub lege. c. nisi cũ pridem. §. verũ. de renũ. Ad istud rñdeo dup'r. In primis põt audacter negari, ꝙ hæc electio fuerit facta per inspirationem
8 vel quasi, quia electio inspirata † aut processit ex vera spũs scti inspiratione, aut præsumpta. Prima dr electio inspirationis. Secunda quasi inspirationis. Electio inspirationis dr, q̃ constat de reuelatione & infusione spiritussancti, vt constitit in electiõe Ambrosij, Nicolai, & Seueri. c. statuimus. §. his omnibus. 61. dist. Et in ista fateor non habere locum dispõnem d. c. fi. Sed de hoc nos loqui non possumus, quia columba, quæ solebat afferre scti spũm, fuit occisa per coruum, ſm Host. & Card. in d. c. quia propter. vers. nisi fortè. Electio quasi inspirationis dr, quę nemine discrepante sine aliqua dissensione, vllove tractatu celebratur, ſm Pan. post Host. & alios in d. ver. nisi fortè. Et hanc dico indigere confirmatione canonica, ſm Spec. tit. de elec. §. fi. Card. in d. c. quia ꝓpter. Ioã. Fir. in trac. de eꝑo. in viij. q. ij. particulę, scdæ partis prin. Et si instetur, ꝙ id solũ in hac confirmatione discutiendum est, an electio ꝓcesserit ex celesti inspiratione, vt dixit Card. in d. c. quia pp, in genuẽ concedam. Sed si inferatur, ergo non requiritur, ꝙ in tali confirmatione seruetur forma. d. c. fi. illationem audenter reijciam, quia potest esse, ꝙ electio quæ dr per inspirationem præsumptam, fcã fuerit suggestione diabolica, cum vitia sese
9 virtutes † esse persæpe mentiantur. c. fæpe. xlj. distin. & per sce lestos improbosq; miracula qñq; fiant. c. j. de reliqui. & venera. sanctorum. Requiritur ergo examinatio & discussio, vt veritas intelligatur, in qua discussione mores electi trutinã di, eius vita excutiẽda est. d. c. postq̃. & hac ratione edicta sunt proponenda, citandi si qui velint ꝺdicere, & non repente ꝺ doctrinam apostoli ad confirmationem prosiliendum est. d. c. fi. Confirmat intẽtio nra, quia ꝺ electionem quæ quasi fcã proponit per inspirationẽ, opponi potest, quod sit simoniaca, ambitiosa, cõiurata, conspirata, & quod ex spũ Balaam nõ sancto processerit. d. §. nisi fortè. & cap. officij. & cap. cum ad nostram. eo. ti. Sed quis talia non opponet, si clandestinè & ex abrupto fiat. Item qũo canonicè probabitur (vt vult Card.) si nemine vocato clanculum celebretur? Insuper fateri oportet, ꝙ dispõ dicti cap. fi. procedat in electione fcã in concordia, quia ita expressè cantat litera, ergo etiam locũ habebit in electione facta per quasi inspirationem. Et dicere, ꝙ etiam per scrutinium electio fieri potest in ꝓcordia, nihil est, quia tex. in d. c. fi. gñaliter loquitur in quacunq; electione facta in cõcordia, & sic sive per scrutinium, sive per quasi inspirationem. l. de ptio. ff. de publ. ĩrẽ actio. & eo maximè, quia ratio finalis illius cap. militat etiam in electione fcã per quasi inspirationẽ, ergo etiam militabit dispositio legis, à Titio. ff. de verb. obl. Ex his liquidò constat, ꝙ hmõi electio non fuit fcã per veram inspirationem: & ꝙ licet esset fcã per inspirationem præsumptam, attamen confirmatio nullius esset momenti. Verum, libet vlterius progredi & demonstrare, ꝙ hmõi electio dici non possit facta per inspirationem præsumptam, quia ad hoc
10 vt dicatur electio quasi inspirationis, † oportet ꝙ sine vllo tractatu vllave suffragiorum discussione fuerit celebrata, ſm Pan. Host. & alios in d. c. quia propter. & Spec. in §. fi. eo. titu. dicentes propterea cassatam fuisse electionem Parmensis electi, quam Bern. gl. dictauerat, quia dicebatur, habito diligenti tractatu fuit per inspirationem seu quasi electus. Et ex hoc in fert Card. Floren. ibi, ꝙ si interrogentur aliqui, vultis eligere talem, vel si vnus sigillatim post alium eligat. nõ per quasi inspirationem, sed hominis suggestione fcã præsumit. Idem cõ cludit Spec. in d. §. fi. vbi tria dicit esse necessaria ad hoc, vt dicatur electio fcã per quasi inspirationem. Primum, ꝙ nulla pcesserit notatio. Secundum, ꝙ nullus tractatus. Tertiũ, ꝙ omnes sit vna voce eundem elegerint. idem tenet Pan. in d. c. ga pp. Et licet Old. ꝓsi. 155. visus sit tenere ꝙrium, tñ concedit, ꝙ si inter nominationem vnius & alterius fuerit aliqđ interuallum, ꝙ non potest dici electio quasi inspirationis. In instro autẽ huius electionis legitur, qđ vna post aliam cum matura & opportuna deliberatione, & per ordinẽ, quo inter se sedere & incedere solent, elegerunt & nominarunt d. Magdalenam
11 Pondera illa verba, vna post aliam, † ergo cũ aliquo interuallo temporis, & non vno ore. c. cum causam. ibi, vnus post aliũ. de elec. Item pondera illa verba, vna post aliam cum matura & opportuna deliberatione. ergo cum aliquali discussione & temporis intercapedine, vna post aliam deliberauit, quia sine temporis interuallo non potest fieri matura deliberatio. l. i. §. j. de exerci. act. tradit Barto. in l. serui electione. in princip. ff. de leg. j. Item nota illa verba, eo ordine, quo inter se sedere solent, ergo sigillatim & separatim quælibet monialis elegit & nominauit Magdalenam, & non omnes vno ore, aliàs non diceretur ordo seruatus. l. si fuerit. ff. de rebus dub. Cõstat ergo electionem fuisse factam cum discussione, cum tractatu, cum nominatione sigillatim & separatim à qualibet facta. Quis igi tur erit, qui audeat dicere, quòd præsens electio fuerit facta per inspirationem, attento maximè quòd clandestinè & ante sepulturam defunctę Abbatissæ celebrata extirit? nam vitium clandestinitatis etiam opponi potest cõtra electionẽ factam per inspirationem præsumptam. d. capitulo, quia propter. §. fin. referendo vltimum vers. ad omnia præcedentia: prout referri debet. l. talis scriptura. ff. de legatis. j. l. doli clausula. ff. de verborum obligationibus. Ex præmissis etiam resultat clara conclusio, quod d. Magdalena se ingerendo administrationi post confirmationem inualidam, incidit in pœnam cap. auaritiæ. de elec. libro. vj. & firmant glo. & omnes scrib. in d. cap. fi. in ver. inanes. Nec obst. tex. in cap. indemnitatibus. §. si verò. & §. cæterum. eod. titu. quia procedit in casu suo tantum secundum Ioan. And. Gemi. & alios communiter ibi, & Card. consi. 31. cum inter religiosos. Posito ergo, quòd electio valeret, & electæ ius tribueret, prout non tribuit, cum sit nulla & inualida, attamen domi. Magdalena esset priuata omni iure sibi acquisito vigore dictæ electionis.

RESP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

RESP. XXXIIII. & de Elect. VI.

ETiam Quasi inspirationis electio est canonicè confirmanda. Electa autem in Abbatissam probare tenetur se triginta annos natam esse, alioquin cassanda est eius electio.

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa eligi non potest nisi maior triginta annis, & asserens ipsam minorem tenetur id probare.*
2 *Electio facta per inspirationem etiam præsumptam non eget confirmatione.*
3 *Electionis confirmationem petens, tenetur ætatem legitimam probare, alias electio cassabitur.*
4 *Aetas ita testibus probatur, sicut instrumentis*

Respon. interpreta.

AOn videntur obstare duo, quorum alterum contra electionem nobilis Grilæ, alterum contra cõfirmationem opponi
1 tur. Prima enim exceptio ꝙ Grila sit minor ✝xxx. annis, & sic eligi non potuerit in Abbatissam. c. indemnitatibus. in princip. de elect. lib. vj. non videtur probata, nam qui dicit electum non esse ætatis legitimæ, tenetur probare, quia ætas est fundamentum suæ intentionis. l. de ætate. & ibi Bar. ff. de minor. l. cum te. & ibi no. C. de proba. & in terminis nostris ita concludunt Pano. & Fel. in capitulo, ī præsentia. de proba. Secunda exceptio, quæ opponitur contra confirmationem, nõ
2 etiam vt iuridica, qa dispõ c. fi. de ele. in vj. ✝nõ videt haberi locũ in elect. facta per inspirationem etiam præsumptam, quæ confirmatione non videtur indigere, cum maior sit virtus benedictionis quàm naturæ. c. re vera. de consecr. dist. ij. Item nõ videtur locum hãre in electio. Abbatissę facta in cõcordia, vel à duabus partibus contra quam nulla admittitur exceptio, q̃ hẽat cõfirmationem impedire vel differre. d. c. indemnitatib. sentio electionem & confirmationem esse ipso iure nullas, qa electio Abbatissæ minoris. xxx. annis nihil valet. d. c. indemnitatibus. tum quia confirmatio non seruata forma. d. c. fi. est ipso iure inualida, vt ibi dicitur. Superest vt tollantur contraria ex quorum rñ. patebit veritas. Et ordine postposito probabo prius, q̃ dispositio dicti c. fi. procedit etiam in electione Abbatissæ, quod ex eo constat, quia ratio dispositionis militattã in elect. Abbatissæ, quam Abbatis. l. illud. ff. ad l. Aqui. Et quod habeat locum etiam in elec. Abbatissæ, tenet gl. ab omnib. approbata in d. c. indemnitatibus. in verb. non obstante. quæ respondet ad rationes. ☞. in contrarium factas, quòd licet nulla exceptio opponi possit contra personam electæ in concordia, tamen multa opponi possunt contra personas eligentiũ, de quibus ibi in gl. & hoc respectu proponendum ẽ edictum, discutiendumque negotium. Ad aliam rationem ꝙ forma d. c. fi. non sit de necessitate seruanda in confirmatione electionis factæ per inspirationem: respon. assumptum verum, sed minorem falsam esse. Nam electio Grilæ non dicitur facta per inspirationem, sed per quasi inspirationem, cùm non constet de infusione spũs scilicet vno ore fuerit celebrata, vt declarãt Inn. Card. Pan. & alij in c. quia propter. vers. nisi fortè. de ele. licet ergo dici possit electio quasi inspirationis, tamen in hmõi electionis confirmatione seruanda est forma d. c. fi. ☞m Spec. in §. fi. eo. tit. Card. flor. in d. c. quia propter. & Io. firm. in trac. de Epo. in viij. q. ij. particulæ. i. partis assignantes rationem, qa potest esse quod electio, quæ dicitur facta per quasi inspirationem, siue per inspirationem præsumptã, potius fcã fuerit per diabolicam suggestionem, cum vitia sæpe virtutes se esse mẽtiantur. cap. sæpe. xlj. dist. Hinc est, quod contra elec. factã per inspirationem præsumptam opponi potest excep. simoniæ, coniurationis & conspirationis: & sic dici potest, quod ex spũ Balaã processerit, nõ ex spũ ſctõ. d. c. qa, ppter. & c. cum ad nostram. c. officij. eo. tit. Restat ergo concludendum quod talis electio egeat canonica confirmatione, & sic seruanda sit forma d. c. fin. Alioquin qũo cognosci poterit an ex suggestione diaboli, an ex spũ ſancto processerit? Sequitur ergo quòd omissio formæ. d. c. fi. hẽat hanc confirmationem inualidare. Est etiam nulla electio, quia non constat, quod Grila electa sit ætatis. xxx. annorum. Nec obst. ꝙ d. Ioãna commendataria huius monasterij ſcĩ Cæsaris Arelatensis se fundãs in minori ætate, teneatur illã probare, quia rñ. dup✝r. Primò ꝙ Grila nondũ
3 trię cõfirmata✝ li petat ☞firmationẽ, prout tenetur, c. quã sit. ad fi. de elec. in vi. tunc ipsa Grila tenebitur probare se esse ætatis ltĩæ. als cassanda erit electio, ſm Fel. post alios in c. in præsentia. colũ. xj. de prob. quia tunc ætas est fundamentum suæ intentionis. Secundò respon. ꝙ plurimorum testimonio ap-
4 paret Grilã nondũ esse ætatis. xxvij. annorũ. nã ętas ita ✝ testib. pbat, sicut instris. l. excusantur. in prin. ff. de excus. tut. tradit ꝑ Bar. in d. l. de ętate. ꝑ Sal. in l. minorẽ. C. de ī integ. resti. minorũ. vbi post multa cõcludit ętatẽ ẽt ꝑ indicia & p̃sumptiones ꝑbari, p tex. in l. cum de ętate. ff. de ꝑbõnibus. Et si dicat testes ꝺ Grilã non ꝓcludenter probare, cũ non deponant de die natiuitatis eiusdem Grilæ. Rñdent Bar. & docto. ꝙ ad probandum minorem ætatem non est necesse probare diem natiuitatis veræ, quia partus editur in occulto, & eius dies paucis innotescit, sed satis est quòd probatio concludat in genere, vt consuluit Antonius de Butrio consi. 46. domina Orabilis.

RESP. XXXV. & de Election. VII.

CAnonica Mihi videtur eiusdem secunda electio, prima etiam non cassata, cùm nihil proponatur, quare ecclesia cum eodem nequeat matrimonium reiterare.

SVMMARIVM.

1 *Electio secunda prima non cassata facta, cur non tenea.?*
2 *Papa potest in electiuis electores præuenire.*

Respon. interpreta.

SVia Assiduæ lectionis pondus me premit, & præ-
1 sens casus respectu capituli nullam vel modicam habet dubitationem, quid sentiam breuibus exponam. Ratio quare secunda electio ✝facta post primam non cassatã, licet sit in causa cassationis, non teneat, est quia per primam contractum fuit matrimonium inter ecclesiam & electum. c. cum inter canonicos. de electio. Et ideo ipsa ecclesia durante priori vinculo non ꝑt in alium consentire. Hæc ratio cessat in casu occurrenti, in quo secunda electio proponitur facta de eodem, nihil. n. hoc casu obstat, quare ecclesia non possit comprobare & confirmare vinculum semel contractum, licet non possit esse vnicum matrimonium & ideo Papa in c. vt quis duas. eod. tit. in vj. non dubitauit, an capitulũ potuerit facere duas electiones de eodem, sed solum dubitat, an electus possit petere confirmationem vigore vtriusque. & determinat eã in facultate electi, ex qua malit petere se confirmari. Non dubitent ergo canonici, sed dubitationem relinquant electo. Præterea, id quod dr̃ non valere secundam electionem, nisi prius cassata prima. c. considerauimus. eo. ti. verum est, vbi prima valet, secus si sit ipso iure nulla. c. cum terra. eo. tit. no. Pan. in c. auditis. in sua dist. eod. tit. Mihi autem vr̃ ☞m ea quę proponuntur ꝙ prima electio sit ipso iure nulla, quia facta de beneficio vacante in curia per resignationem sponte factam in manibus Ponti. maxi. & sic de beneficio reseruato. c. ij. de præben. lib. vj. Nec obst. si fortè dicatur ꝙ stante Concilio Basilien. cessat dispositio d. c. ij. quia hæc opinio non est vera, & contrarium tenet excellens doc. Io. de Silua, in trac. suo de beneficio. in j. q. ij. partis. Insuper ex ipsomet Concilio Basilien. tit. de colla. §. j. ver. nec tamen &c. dispo-
2 nitur, ꝙ in electiuis ✝ Papa possit electores præuenire. Cum itaque præsupponatur Papam præuenisse, sequitur concludendum, ꝙ electio subsequuta tanquam facta de beneficio non vacante, sit ipso facto nulla. c. j. de concess. præbẽ. quod maximè verum erit, si concordata sequi voluerimus &c.

RESP. XXXVI. & de Electio. VIII.

SPurius Ad dignitates dispensatus, promoueri non poterit ad episcopatum, qui omniũ digni tatum culmen est.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatis appellatione in materia restringibili non comprehenditur episcopatus.*

Respon. interpreta.

QVia In materia restringibili vt in dispensationibus, quæ sunt strictè interpretandę, dignitatis ✝ appellatione nõ comprehenditur Epatus, qui
1 est dignitatum culmen, ſm gl. in c. ij. de præben. lib. vj. Respondeo d. Iacobum Tripeti dispensatum, vt non obstante defectu natalium, possit promoueri ad dignitates, personatus, & officia, non potuisse in eꝑum eligi, ſm Spec. tit. de dispen. §. postremò. vers. quid si dispensatum. & Inn. Card. Imo. & Pan. in c. dilectus de concess. præben. & Pan. in c. cum Vintonien. colum. ij. de elec. Deci. in c. at si clerici. §. de adult. col. fi. de iud.

RESP. XXXVII. & de Electio. IX.

QVia Generales Ponti. Maximi reseruationes beneficiorum ad ecclesiam Albien. speciali gratia non porriguntur, nisi specialiter exprimatur, visum mihi fuit, quòd lege concordatorum ad canonicos spectaret

spectaret prælati electio, cum ipsorum ius eligendi priuilegiatum esse noscatur.

SVMMARIVM.

1 *Electio episcopi de iure communi spectat ad canonicos cathedrales.*
2 *Papa potest sibi reseruare prouisionem quarumcunque dignitatum.*
3 *Argumentum à contrario sensu in correctorijs & odiosis validissimum est.*
4 *Reseruationes sunt odiosæ, & strictè accipiendæ.*
5 *Dispositio generalis non extenditur ad ius confirmatum per habentem potestatem derogandi iuri confirmato.*

Respon. interpreta.

FAcultas Concessa capitulo & canonicis ecclesiæ Albiensis per Bonifacium, est cõformis iuri communi. Ergo non possunt canonici prætendere ꝙ habeant ius eligendi pastorẽ ex priuilegio. Allumptũ manifestè liquet, nã de iure communi ius eli-
1 gendi eꝑm ✝ spectat ad cano. cathe. c. sacro. §. ex his. lxiij. dist. c. in genesi. c. cũ inveteri. de elec. c. cũ ecclesia sutrina. de cã possẽ & ꝑprie. Minor quoque ꝑpõ notoria est, & eam facit tex. in c. fi. xxv. q. j. ibi, neque. n. essent priuilegia, si ꝑter gñalẽ legem nulli ꝙquam spãle indulgeretur, priuilegiũ. n. nihil aliud est, q̃ ius singulare, ☞ ius cõe indultum, ſm. Host. de priuil. §. j. vnde dr̃ priuilegium quasi lex priuata, siue legem priuans. c. priuilegia. iij. dist. tradit per Pan. & alios in rub. de rescr. per do. Alex. in l. quia tale. ff. fol. mat. per Bart. & Mod. in l. fi. ff. de cõsti. prin. Verum altius mihi cõtemplanti ☞rium verius visum
2 fuit. Pro cuius veritate hñda p̃mitto, ꝙ Papa p̃t sibi reseruare ✝ prouisionem quarumcũque dignitatum etiam Archiepo. & Patriarch. c. si eo t pe. de elec. in vj. & in extrau. Bñdicti. xij. ad regi. & ex eo patet, ꝙ de iure antiq̃ electio eꝑi spectabat ad Papam. c. j. xxij. dist. per quẽ tex. ita dixit gl. in c. quãquã. de elect. in vj. Sed Papa postea electionem cõcessit canonicis, ergo nõ dubium, ꝙ per reseruationes põt electionem ad se euocare, cum Papa possit priuilegia ſubditis ꝓcessa reuocare. c. veniens de ꝑscri. Hoc si p̃missо dico, ꝙ facultas ꝓcessa capit. Alb. cõtinet priuilegium, qa de iure cõmuni gñalis reseruatio tolleret ius eligendi ipsi capit. nũc ꝑp hanc facultatẽ gñalis reseruatio non porriget vires suas ad cap. Albien. Ex hoc sequit, ꝙ capitulũ hẽt ius eligendi priuilegiatum. maiorem nullus ꝑt negare: minorem quisque inficiabitur, nisi probetur. ergo. quia in concessione Bonifacij dicitur, reseruatione facta, si tunc vacabit, vel antea vacaret, ea vice in suo robore ꝑmanente, ergo à ☞rio sensu vult Boni. ꝙ ea vice excepta reseruationes locũ non habeãt in ecclesia Albien. validissimũ. n. est argñ à cõ-
3 trario sensu. l. j. §. huius rei. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. c. j. vbi gl. ix. dist. c. cũ apostolica. vbi Abb. de his quæ fiũt à ꝑla. sine cõsen. cap. qđ eo magis procedere debet in casu isto, in quo si non sumamus argm̃ à ☞rio, cõcessio Papæ nil conferet cap. Argm̃. n. à cõtrario sensu ✝ valet etiã in correctorijs & odiosis, qñ dispõ in sẽsu directo nihil operat. auth. ex testõ. & ibi Lu. Rom. & Mod. C. de collatio. Sed fortè aliquis dicet, & si Bonifa. disposuerit, ꝙ reseruationes cessent in ecclesia Albien. non tñ sequit, ꝙ generalis reseruatio non porrigitur ad ecclesiam Albien. Rñdeo, ꝙ immo sequit ꝑtia. s. facta. Primò quia per gñalem reseruationem nõ derogatur priuilegio spã li. l. iij. C. de silen. li. xij. c. cum ordinem. de rescr. not. gl. in c. j. de ca. mo. in vj. Ale. consi. vlt. lib. iiij. Gemi. consi. xxx. in prin. Secdò, quia concessio Bonifacij (vt. s. deduxi) ꝑtinet in se clausulam derogatoriam ad futuras reseruationes, ergo opus est spãli & indiuidua derogatione. c. nonulli. in prin. vbi Pan. &
4 Fel. latè de rescr. Tertiò, quia reseruationes ✝ sunt odiosæ, & strictè interpretandæ, ſm Gemi. consi. 94. Clemens septimus. in fi. & consi. 136. Super primo dubio. non ergo porrigendæ sunt ad ecclesiam Albien. habentem speciale indultum, quòd in ea non habeant locum reseruationes. Quartò, quia genera
5 lis dispositio non extenditur ✝ ad ius confirmatum per habentem potestatem derogãdi iuri confirmato, secundum Ioannẽ Andreã in addition. Specul. titu. de test. super. verb. Gemi. in capitu. primo. colum. penultima. de fil. presbyte. lib. vj. Præmissa quoque iustificantur, quia concessio prima facie continens idem, quod ius commune, taliter debet interpretari, vt aliquid noui afferat. capitu. in his. de priuileg. l. prima. ff. ad municip. capitu. primo & ibi Felyn. colum. quarta de rescri. Dicamus ergo, quòd per hanc concessionem fuerit derogatum futuris reseruationibus, quo casu generalis reseruatio, de qua in concordatis, non erit extẽdenda ad ecclesiam Albien. ex præmissis clarè colligitur resolutio contrariorum, ideo specialius non respondebo.

RESP. XXXVIII. & de Electio. X.

MOnachi nolentes eum eligere, quem Rex eligendum iusserat, compromiserunt in Rom. Ponti. qui in Abbatem elegit Cardinalem clericũ secularem. Quæsitum fuit, an huiusmodi electio iure subsisteret? Respondi electionẽ nullius fore roboris. Nec enim compromissarius Papa secularem regularibus præficere debuit, cum diuina humanaq; lege non sit cũ boue & asino arandum. Et licet mystica Dei præcepta in superficie sint mutabilia, quantum tamen ad moralem quam semel receperunt intelligentiam, mutationem nescire probantur. Sed an monachi, qui hãc electionem scienter ratam habuerunt, ea vice fuerint eligendi potestate priuati, & an priuilegijs monasterij renunciasse videãtur? Ego nec hos eligendi facultate, nec priuilegijs priuatos puto, cum ex reuerentia metuque electionem admiserint. Alioquin si monachos dicamus secũdũ sacr. Boni. Octaui constitutionem ea vice perdidisse ius eligendi, eadem quoque lege fateri cogeremur Papam à collatione beneficiorum triennio suspensum esse, quod quàm sit absurdum, quis non videt?

SVMMARIVM.

1 *Compromissum factum in Romanum Pontificem precibus ac minis Principis laicalique potentia an mero iure ualeat.*
2 *Spiritualia metu gesta, sunt ipso iure nulla.*
3 *Electio non uidetur, ubi non est libera uoluntas.*
4 *Papa potest præuenire ordinarios collatores & electores.*
5 *Papæ potestas in beneficialibus est absoluta.*
6 *Papa potest sine causa priuare quemcunque beneficij eidem collatis.*
7 *Diuersitas professionis, & habitus, solet generare scandalum.*
8 *Loci consideratio nos admonet, quæ à maioribus & antecessoribus nostris utiliter statuta sunt, non infringere.*
9 *Cardinalis non potest in monasterio residere, cum sit uocatus ad maius tribunal.*
10 *Compromissarius ad eligendum uti procurator & nomine compromittentium facit electionem.*
11 *Deus uoluit contractus esse in manu principum.*
12 *Papa licet non sit sub lege, est tamen in lege. & nu. 14.*
13 *Papa & Imperator necessitantur seruare iura, quæ ipsi condiderunt, & id lege honestatis.*
14 *Papa ligatur lege diuina & naturali.*
15 *Mystica sunt mutabilia in superficie.*
17 *Dispensatio contra ius diuinum non fit nisi ex magna causa. 18. & 19.*
20 *Deus sua promissione etiam obligatur.*
21 *Gallorũ affectionis integritas & merita non meruerunt, ut Basiliensis sanctio male reformaretur.*
22 *Princeps uullum maius aut splendidius ornamentum habere potest, quàm fidem rectam.*
23 *Papa priuilegium concessum subditis reuocare põt ante ius quæsitum, aliàs secus.*
24 *Priuilegio renunciatur per contrarium factum, sicut per uerba expressa.*
25 *Monachi non consentientes compromisso possunt, si uelint priuatos ptãte eligendi admittere.*
26 *Priuilegijs renunciatum nunquam dicendum est, quando alia coniectura, quàm renunciationis, capi potest.*
27 *Conuentus mandato Papæ admittens aliquem in Abbatem uel canonicum cõtra priuilegia ecclesiæ, censetur id facere potius animo obediendi, quàm renunciandi.*

Respon. interpreta.

EX prænarrato Themate quatuor resultãt dubia. Primũ, an cõpromissum factum in Rom. Pontificẽ p̃cibus ac minis principis laicaliq; potẽtia mero iure valeat? Secũdũ, data validitate cõpromissi, an sanctissimus d. noster Papa (vti cõpromissarius) potuerit in abbatẽ eligere Cardinalẽ clericũ secularẽ? cõtra cle. cũ rationi. de elect. ꝓtra deniq; nouã cõcordata, & contra formã cõpromissi, in quo dicebat, ita ꝙ de idoneo & sufficiẽti prouideat &c. Tertiũ, an monachi, qui ratã habuerunt dictã electionẽ vel metu principis, vel ratione cuiusdã trãsactionis initæ cum electo Cardinali, qua ꝑtũ extitit, ꝙ idem Cardinalis electus sine ꝓsensu ꝑtes nõ possit in fauorẽ alicuius clerici secularis Abbatiã resignare, sibi ꝑiudicauerint in aliquo, & an ex compromisso, electione & ratihabitione subsecutis derogatum fuerit eorum priuilegijs super electionibus futuris? Quartum, an data validitate electionis & ratihabitionis si idem d. Cardi. resignaret Abbatiam in manibus pontificis ☞ conuenta & promissa, an eo casu electio esset Papæ, vel ꝑtes? Ad primũ si ꝑces & minę principis tales fuerint, ꝙ
1 iustũ metũ habeant inducere, ꝙ erit ✝ arbitrarium considerata natura & cõditione principis, ſecundum gl. Panor. & alios in cap. cum dilectus. quod metus causa. & Geminia. consi. 15.

Super

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Super primo dubio. Credere cōpromissum nullū, ga † spiritualia metu gesta sunt ipso iure nulla. c. cum locū. de spōsalib. & maximè electio, cuius libertas nullatenus est restringenda in tantum ꝙ non valet consuetudo, per quam derogatur libertati eligendi. c. cum terra. vbi Pan. de electio. Nec. n. dicit
3 electio, vbi † non est libera voluntas. c. vbi periculum. §. cæterum. de ele. lib. vj. Cum itaque electio cōpromissarij immò verius electio Abbatis per viam cōpromissi facta dicat me ticulosa, ꝛcludendum est ꝙ sit ipso iure nulla, vt ꝛcludit Pan. in c. licet. de vitanda. col. pen. eo. tit. Ad scām, si verum sit, ꝙ sanctissimus dñs nr̄ elegerit Abbatē vti cōpromissarius, arbitror electionē nullam, vel ga cōpromissum non valet, vel ga vti cōpromissarius debuit eligere idoneum. qđ cū non fecerit, electio reddit ipso facto inualida. c. cām. de elect. c. si compromissarius. eo. titu. in vj. & maximè, ga in cōpromisso dat forma, videlicet ꝙ debeat de idoneo & sufficienti ꝓuidere, qua forma non seruata, actus reddit nullus. c. cum dilecta. de rescrip. l. diligenter. ff. mādati. Quòd aūt secularis non sit idoneus ad regimen ecclesiæ regularis, satis de se notum est. c. cū de bñficio. de præb. in vj. cle. cum rōni. de elect. & eum ēt inhabilē faciunt noua ꝛcordata. Iō aſr non ꝓbabo. Et si obiicia
4 tur, ꝙ Papa p̄t dispensare ꝫ cle. cum rōni. quod an sit verū in casu ꝓposito, statim subiiciā, & scienter ꝓuidendo eccl̄æ regulari de clerico sc̄lari, videat secū dispensare. c. veniens. de filiis p̄sb. Rñdebo ꝙ non eligit hūc d. Car. vt Papa, sed vt cōpromissarius. Vñ dico qđ potuit, noluit & c. l. multū interest. C. si quis alte. vel sibi. c. cum super. de offi. deleg. Si verò p̄suppona tur, ꝙ ꝓtulerit abbatiā p̄fato Cardinali, vt Papa, tunc vr̄ ꝙ collatio valuerit. ga Papa potest p̄uenire † ordinarios collatores & electores, tanꝫ ꝛcurrat cum quocūq; ordinario. c. ij. de p̄b. lib. vj. & signanter determinat Pan. in c. j. in j. not. de elec. ꝙ Papa pōt p̄uenire electores & ꝓferre dignitates illiteratis. & in c. ga diuersitatem. col. ij. de ꝛcess. p̄b. Et non solū pōt p̄uenire, sed etiā reseruare. c. si eo tpe. de elect. lib. vj. & in extrauag. ad reprimen. Nec mirū, ga posset ipsam abbatiā supprimere, vt
5 notat in c. cū accessissent de ꝓsti. Et in bñficialibus nō est dubi tādū de ptāte Papæ, ga est absoluta, † & eam hēt, quā hr̄e vult. cle. j. vt lite penden. nā cum collationes & ꝓuisiones sint iuris positiui. c. j. xxij. dist. not. per gl. in c. quanquā. de elect. lib. vj. Papa oīa poterit, quia est ſ. ius positiuū. c. ꝓposuit. de ꝛce. p̄b. Et licet ꝛcesserit priuilegiū Capitulo siue cōuentui, tñ pōt qñ velit illi ꝫuenire. c. veniens. de p̄scrip. c. qa sæpe. de ele. lib. vj. & licet facta fuerint noua ꝛcordata, teneatúrq; Papa lege ꝫctus. c. j. de ꝓba. l. Cæsar. ff. de publ. tñ Papa pōt reuocare donationem factā subdito, cū facto ipsius Papæ subditus ius illud acq fierit, ſm Fel. in c. q̄ in ecclesiarum. col. xiij. ver. tertius casus. de ꝓsti. Ius ār eligendi ꝛcessum p Papā ꝙuentui, dr̄ gratiosum: patet, nā a prin. cōpetebat soli Papæ. q postea gratiosè illud cōcauit cōuentibus & capitulis, ſm gl. in d. c. q̄q̄. ergo reuocabile erit per p̄dicta. & bñ facit qa Papa pōt de ptāte absoluta si
6 ne cā priuare † quēcunq; bñficiis eidē collatis ſm Archid. in tract. de hæresi. in xv. char. & Ant. in c. ꝓstitutus. de religio. do. & istā puto veritatē, si loquamur (vt dixi) de absoluta ptāte, ꝫ quā me nolle, nec posse scribere, ꝓtestor. sacrilegii. n. crimine forte notarer, si dicere auderē Papam non hr̄e in bñficialibus oīmodā ptātem. c. si qs suadente. §. cōmittit. xvij. q. iiij. l. ij. C. de crimine sacrilegii. Verum, quia à me q̄ritur, vt scribā an Papa teneat de honestate ex dictamine rōnis stare concordatis & priuilegiis p̄tio concessis dictis monachis, nō ingratum futurū arbitror iustissimo pōtifici, si qđ honestas suadet, si qđ legis rō velit, paucis exposuero, cum digna vox sit maiestate regnantis se legibus alligatū, ꝓfiteri. l. digna vox. C. de legi. l. princeps. ff. de leg. Decet. n. principē legibus obtēperare suis. tūc n. iura sua ab oībus seruanda existimet, cū ipse illis reuerentiā præbet. c. iustū. ix. dist. Prædictis non obstantibus ad honorem xij. Apostolorum ex xij. rōnibus, ꝓbabo, ꝙ do. nr̄ Papa nō debuit eligere Cardinalem clericū secularem, in Abbatē ecclesiæ regularis. Primò, non debuit rōne, ꝓhibitionis, lege. n. diui na prohibet, dicente dño per os Moysi, non arabis cum boue & asino. i. hoīes diuersæ professionis in eo. offō non sociabis. Deuter. xxij. c. per translationem. & in c. cum causam. de elec. Secundò ratione scādali, diuersitas. n. professionis, & habitus
7 scandalum † solet generare. c. illa. xij. dist. c. qđ deo. xxxiij. q. v. & non solum scādalizatur religionis status, sed etiam Abbatis persona, qui dum inuitus recipitur, aut odio habetur, aut ꝓtemnitur. Sed ēt sanctissimi d. nr̄i maiestas læditur, dum omnia ad suum trahit molendinū. Hinc detractionis cā, hinc periclitationis timor, hinc omnis mali labes, vt pulchrè ostēdit Ludo. Rom. consi. 380. qō est &c. Tertiò rōne mali exempli. Abbas. n. qui vult (prout tenet) instruere monachos ad obseruandam regulam, exemplo domini prius debet facere, q̄ docere, Sed qūo alterius professionis Abb. regulam monachalē obseruabit? nec. n. vtranq; secularem & monasticam, vtpotè repugnantes p̄t adimplere. Si Cardinalis secularem vitam sequat, non poterit honestè monachos solitudinē fugientes reprehendere, cū tacitus sibi respondeat, eadem q̄ corrigo, ipse cōmitto. c. primum. xxv. dist. c. vna tm̄. xxvj. dist. Nā qui alr̄ facit, q̄ prædicat (Lactantio teste) ꝓceptis suis detrahit pōdus: & si alienа peccata corrigere voluerimus, necesse est, ꝙ ea ipsi nō cōmittamus, alioquin non veritatis discipuli, sed (qđ dolentes dicimus) erimus erroris p̄ cęteris magistri. c. nos si incōpetenter. ij. q. vij. Quartò, rōne impossibilitatis, cohærere. n. & cōiūgi nō p̄nt, quibus vota sunt diuersa. c. in noua. xvj. q. vij. Quintò, rōne confusionis. Ordo. n. ecclesiæ ꝓfunditur, dum sua vni cuiq; ecclesiastico ordini iurisdō non seruat. c. puenit. xj. q. j. Sextò ratione authoritatis Pont. max. cōseruandæ. Inquit. n. Stephanus quintus, loci nostri ꝓsideratio nos admonet, q̄ ab
8 ancessoribus nostris vtiliter statuta fuerunt, † nō infringere. c. loci nr̄i. xxxv. q. ix. nimis. n. asperum, & bonis sacerdotum moribus inimicum, quæ bñ sunt ordinata rescindere, & exemplo docere cæteros sua qñq; posse dissolui statuta. c. instōnes. xxv. q. ij. Papa. n. destruens quæ antecessores iustè statuerunt, non cōstructor, sed euersor fore comprobat. c. si ęa. cadē cā & q̄. Septimò, rōe. decet. n. priuilegiū à principe datum perpetuò esse mansurū. §. fi. in aut. consti. q̄ de digni. col. vj. Nam priuilegia monasteriorū & ecclesiarum sanctorum patrum auctoritate instituta nulla p̄t improbitate cōuelli, nullāve nouitate moueri. c. primo & ij. xxv. q. ij. Octauo, rōne varietatis euitandæ, quæ in platis maximè reprobat. cle. cum illusio. de renun. mihi (inquit Gregorius) iniuriam facio, si fratrum meorum perturbo priuilegia. xxv. q. ij. c. qđ verò. oīs eñ ratio ciuilis & naturalis dictat, vt qđ semel placuit, amplius nō debeat displi
9 cere. rta qđ semel. de reg. iur. c. horrendus. 32. q. v. Nonò, rōne periculi aārum ipsorum monachorum. scriptum. n. est, ꝙ absente pastore antiquus hostis oues insidiādo dilanat. l. diff. c. postq̄. Reueren. aūt. d. Cardinalis non pōt in monasterio residere, † cum sit vocatus ad maius tribunal. c. per venerabilē. qui filii sint legitimi. teneaturq; (nisi velit deponi) residentiam facere in tit. sui Cardinalatus. c. ex gestis. de cleri. non residen. hinc signater dixit alibi tex. presbyteros, qui ecclesiis quoquo modo militant, Abbates per monasteria eligi non permittas. c. presbyteros. xv. q. j. satis. n. incongruum, si cum vnum pro sui magnitudine non possit explere officiū, ad vtrunq; velle vi
deri idoneus. hac ratione sanctè statuit concilium Lateranē, ꝙ conferentes dignitatem ecclesiasticam non valenti residen
tiam facere, sint ea vice priuati conferendi facultate. c. qa non nulli. de cle. non residen. Decimò, ratione detrimenti & ruinæ monasterii euitandæ. solent. n. dom. Card. & epi, Abbatias regentes ad varios vsus (vtilitate monasterii non pensata) mo
nasterii bona dispergere. Hæc ego nō dicam, dixit añ me Gregorius. xvj. q. j. c. hinc est, loquens de quodam monasterio sito in regno Franciæ, & fortè de isto, cui concessum fuit priuilegium, ne Abb. ad epatum promoneri posset, ne ratione
epatus abbatia aliquid detrimenti pateretur. Vndecimò, ratione acceptati compromissi, & fidei datæ monachis. Nam acceptando compromissum sanctissimus. d. noster cēsetur permisisse electionem facere nomine conuentus. Compromissa
rius. n. ad eligendum vti procurator, & nomine compromit-
10 tentium † electionem facit. c. in causis. de elect. c. si compromissarius. eo. ti. in vj. Non igr̄ debuit vt Papa eligere, & monachos præuenire. quia non debent decipi, qui eum vti virum bonum disceptatorem inter se elegerunt, vt inquit Iurisconsl. in l. iij. §. i. ff. de arb. Nec debet inde iniuria nasci, vñ iura nascū
tur. l. meminerint. C. vñ vi. Duodecimò, rōne conuentorum & cōcordatorum cum ecclesia gallicana, vt regularia, regula
ribus. secularia secularib. ꝓferantur. Quid. n. magis naturæ humanæ conuenit, q̄ pacta seruare? l. j. ff. de pact. qbus etiam liga
tur Papa. c. primo de prob. cuius contractus omnes iudicant bonæ fidei ſm Bal. in ti. de pa. consta. §. si qua verò. cum Papa
sciat in quo bonā fidē exuberare oportet. nec enim Deus vo-
11 luit ꝫctus † esse in manu principum, secundum Bald. in l. ij. C. de ser. & aqua. ex istis liquidò constat Papam non debuisse Cardinalem eligere in Abbatam. Et si dicatur sufficit potuisse; quia multa facta tenent quæ fieri prohibentur. c. ad apostolicam. de reg. l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui vel alien. iurris.
Iam prædixi me non disputare de potestate, si tamen fari licet, fortè nec etiam potuit, loquendo de potestate regulata, quod clarissimè patebit ex resolutione contrariorū. Non ob.
igitur, quòd Papa sit solutus legibus, & supra ius positiuum,
12 quia licet non sit sub lege, est tamen in † lege. Nam ea ratione astringitur, quæ est, patere legem, quā ipse tulisti. capitulo cum omnes. de constitutio. Propterea dicebat Bald. Papam non
esse solutum dictamine rationis, quia nemo pōt facere, ꝙ non sit animal rationabile. Ita Bal. in l. ij. col. viij. C. de seruis. & aqua. Ex quo alibi idem Bal. affirmauit Papam esse vnū pecus, si ꝫ rationem dispēset. Ita Bal. in c. j. ver. filij nati. si de feu. fitc. contro. inter do. & agna. vasal. & ſm Bar. in l. Imperiū. col.
13 ij. ff. de iurisd. om. iud. Papa & Imperator † necessitātur lege honestatis seruare iura, quæ ipsi cōdiderunt. sequitur Mart. lau. in tract. de prin. & ideo. ſ. Thomas in j. ij. q. xcvj. ar. vj. concludit, ꝙ Papa respectu virtutis directiuæ ad bonum, ligatur legibus, & canonibus. & probatur in c. nos si incompetenter ij. q.
14 vij. Papa. n. est ꝫ. † ius tanquam minister Dei non tanquā dñs. Ideo non ea facere debet, quæ dñs noster non esset concessurus, ſm glo. in extrauag. antiquorū. in ver. quolibet. de pœn. & remiſ. Cōsideret modo parumper qui vel modicum iudicium habet, si Deus ꝫ tot rationes, tot iura in scandalum, in malū exemplum, in perniciē animarum, in damnū monasterij contulisset hāc abbatiam vni cardinali clerico seculari. Cō
sideret ēt sanctissi. dñs noster Papa, seque conformet cū iudicio eius cuiusvices gerit, prout tenetur, qa rō q̄ nō mouet de
legantē, nō debet mouere delegatū. c. super literis. in fi. de rescri. Secundò rñdetur ꝙ Papa ligatur lege diuina † & naturali
15 vigesimaquinta quæ. j. c. sunt quidam. Videtur aūt de iure diuino vel nāli fundarū, tūc requiritur ꝙ cā sit expressa in dispensatione, ſm Pan. & cōiter doct. in c. quæ in ecclesiarū. de consti. Immo ſm Dec. ibi oportet, ꝙ sit expressa & iusta ac vera, qđ ineuitabiliter probatur. quia vbi aliquid est prohibitū, nisi ex certa cā, non satis est cām exprimere, nisi ēt cā ipsa vera esse probetur, vt docet Bar. in l. si fortè. per illum tex. ff. de cast. pec. & in l. si donatione. vbi latè Mod. C. de coll. alioquin esset
in arbitrio Papæ fingendo cām & illam exprimendo, oīa iura diuina & humana subuertere. Insuper dici pōt, ꝙ in Papa nō
præsumitur cā, qñ nulla bona pōt imaginari, ſm Ant. & Imo. in c. nam concupiscentiā. de const. & Fel. in d. c. que in ecclesia
rum. Quis aūt in proposito casu ꝫ tot rationes posset imaginari ltīmam cām? certè nemo. Quarto rñdetur ꝙ Papa nihil
20 potest ꝫ leg ē ꝫctus † cū Deus ēt sua, ꝓmissione obligetur, ſm magistrū sententiarū. quē alleg. Bal. in l. j. ff. de pac. & sequitur Pan. in d. quæ in ecclesiarum. nec etiam de plenitu. ptātis, licet Papæ à suo cōtractu discedere, ſm Bal. in l. princeps. ff. de leg. & Pan. de ca. in l. digna vox. C. de legi. & Soc. consi. 86. co. fi.
lib. iiij. aliàs non reperiretur, qui cum eo contraheret, & sic careret hominum consortio, quo nihil grauius. l. hi qui. C de apost. Et ita dicit Lu. Ro. consi 352. quæritur primo. & Cur.
consi. 70. sacratissimæ Trinitatis. Barb. consi. 1. & latè Ias. in l. ciuitas. ff. ſſcer. pet. & alibi sæpe. Pnesītet modo ecclesia Gallicana, aduertat vniuersa Gallia, an cōcordata eis sint obser-
21 uanda: hoccine meruit sincera Gallorum affectionis † erga Pont. Max. & ecclesiam Ro. integritas, meruerunt eorū præclara merita, ꝙ sanctissima Basilicnsis sanctio Gallis & regno saluberrima malè reformaretur? Nunc regnicolarū puritas, &, deuotionis sinceritas hoc beneuolo fauore digna vr̄ ꝙ sit cum reformatione penitus aboleatur? Hęc sunt priuilegia: hæ
prerogatiue, quibus Clemens Gallos dignos esse testatur, in extraua. meruit. de priui. Non ob. ꝙ Papa possit electores prę
uenire, quia verū, dummodo prēueniendo prouideat de ido
neo. Præterea, cum per acceptionem cōpromissi se obligauerit ad eligendum noīe compromittentium, nō debuit datam fidem violare, cum nihil magis in principe splendeat q̄ recta
22 fides. † epistola inter claras. C. de sum. tri. & fi. ca. & latè ostendit Io. And. in c. j. de concess. præben. & Soc. consi. 32. li. j. Item verum, nisi obstaret conuentio, de qua in concor. vbi ius eligendi ex priuilegio illibatum cōseruatur electoribus. & quo ad hoc sacra pragmatica in suo permansit robore. Non etiā ob. ꝙ Papa possit priuilegiū subditis concessum reuocare, qa
23 verū ante ius acquisitū: sed postea nō pōt † nisi ex causa: vt p Abb. & alios in c. nouit. de iud. Item verum, nisi priuilegiū sit pretio comparatum, quia tunc est irreuocabile, tanquā transiuerit in contractum, ſm Bal. in l. qui se patris. C. vñ libe. nisi ex causa ingratitudinis, ſm Lu. Ro. ſin. ccclvij. exordiente, an iudex. Dūt aūt monachi emisse multo ære istud priuilegium, ergo &c. Circa tertium quæsitum videtur ꝙ ex ratihabitione electionis seu prouisionis factæ per pontificem de indigno, monachi priuati remanserint hac vice potestate eligendi, & hoc si præsupponamus Papam elegisse. d. Card. vt compromissarius per tex. clarum in d. c. si compromissarius. de elect. lib. vj. Si verò præsupponamus, ꝙ vti Papa elegerit, vr̄ ꝙ ex ratihabitione facta absque vlla protestatione cōseruatoria monachi renunciauerint eorum priuilegijs. Nam per ꝫrium factum renunciatur priuilegio, si ut per verba expressa. ca. si de
24 terra. de priuil. † c. cum accessissent. de consti. traditur per Bart. in l. j. C. de his, qui spon. mu. sub. Verum istis non attentis contrarium rñdetur vr̄. Et primò aduertendum est, an aliqui ex monachis ꝓtradixerint compromisso, quo casu ad capīm iterū deuolueretur electio, vt per gl. Gem. & alios in d. c. si cōpromissarius. qđ bñ ꝓbatur in c. cū vintoniēsis. de elec. & traditur per Pan. in c. dudum. el. j. col. iij. eo. ti. & licet hi, qui cōsenserunt sint ea vice priuati, tñ illi, qui non con-
25 senserunt, poterunt si velint, priuatos admittere, † ſm Pan. in d. c. cū vintoniensis. in ij. no. Sed ò aduertendū est an monachi præstiterint consensum cōpromisso per metū, vr̄ metu compromissum & electionem d. Car. ratam habuerint, quo casu locus non esset dispōni. d. c. si cōpromissarius. iuxta not. per gl. & Pan. in c. quisquis. de elec. & in d. c. cum vintoniensis. vbi Abb. col. fi. Cū itaque in themate p̄supponatur metus, ergo &c. vel tertio, non crederem dispōnē d. c. si cōpromissarius. procedere Papa eligente ēt vti cōpromissario, quia si essent priuati monachi, potestas eligendi deuolueretur ad epm. c. bonæ. de ele. c. q̄q̄. e. ti. in vj. & pariter ipse Papa esset suspēsus à collatione beneficiorum per triennium. d. c. si cōpromissarius. & sic electio interim staret in suspēso. Quæ oīa q̄ sint absona, nemo nō videt. Dicamus ergo hoc loco cessare pœnā d. c. si compromissarius. Si verò elegit do. Car. vti Papa, ēt non vr̄ derogatū priuilegijs: non quidē per compromissum, qa cō
mittēdo cōuentus censetur eligere. d. c. cū cām. & in c. quia pp. de ele. cū alijs ſ. allega. Nō ēt per ratihabitionem, quia vbi p̄t alia cōiectura capi q̄ renunciationis, nunq̄ dicendū est fuis-
26 se priuilegijs renunciatū † ſm Cy. & Bal. in l. voluntariè. C. de exc. tu. & d. Ant. in c. accedentibus. de priuil. in specie infert ad casum nr̄m si Papa mandet aliquem recipi in Abbatē, vel canonicū ꝫ statuta, & priuilegia ecclesiæ, si ꝙuentus admiserit, nō censet renunciare priuilegijs & statutis ecclesiæ, qa p̄sumit
27 † potius cā obedientię, & reuerentię admisisse, q̄ aīo renunciā di. sequitur Ias. in l fi. col. pe. ff. de consti. prin. Possem aliter instare, sed non curo, postq̄ p̄supponitur sanctiſ. do. nr̄m de nouo innouasse priuilegia monasterij. Ad vltimum patet rāsio ex præmissis. Si. n. dicimus, ꝓuisionē non tenere, vacabit Abbatia adhuc per mortem prædecessoris, & sic electio spectabit capitulo. Si verò pręsupponimus, ꝓuisionē tenere, inspicienda erunt cōcordata & priuilegia in quibus si nō fiat mentio de vacatione in curia, crederem electionē spectare ad pōtificem, p tex. in c. ij. de præb. in vj. qui procedit ēt in electione Abbatis ſm Ge. & cōem doc. ſniam. & sic curia interpretatur, & facta est rta cācellariæ, non obstā. concordatis q̄ strictè sunt interpretāda. l. quicquid astringendæ. ff. de verb. ob. cum concor. Ex debito tñ officij sanctissimus do. noster debebit prouidere de regulari, vt ſ. abundè probatum fuit.

¶ De

Universidad de Deusto
Biblioteca

Resp. Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decret.

¶De offic. deleg. & appel.

RESP. XXXIX. & de Offic. deleg. I.

CVm Delegatus principis sit potior in re de legata quocunque ordinario, & maximè qñ delegatio hoc mõ ꝓcepta est, cognosces prout cõiter iuris fuerit, nulli dubiũ est nãque hoc casu ad delegatum oẽ negotium & causæ principalis, & appellationis spectare, tum ẽt ga partes sup negotio principali in eundẽ delegatũ cõsenserũt, tum ẽt qa ex potestate sibi ꝓcessa poterat cãm auocare & alteri delegare. Quare super vtroq; negotio simul & semel procedere potuit, iuris ordine non obstãte, nam appellatio de qua agitur nullum negotio principali præiudicium parit.

SVMMARIVM.

1 *Per appellationem ab interlocutoria iudex non desinit esse iudex in negotio principali.*
2 *Iurisdictio delegata est odiosa, ideo restringenda est.*
3 *Iudex ordinatè procedere debet.*
4 *Ex delegatione facta sub hac forma cognoscat, prout cõmuniter iuris fuerit, omne negotiũ mandatũ uidetur tã negotij appellationis, quã principalis.*
5 *Ordo iuris est ut prius discutiatur causa appellationis quàm principalis, & uide quomodo procedat.*
6 *Iurisdictio cui non obstat sententia, non obstat litis pendencia.*

Respon. interpretatio.

PRo Resolutione eius quod à me q̃ritur, præmitto, ꝙ iudex delegatus cui cõmissa est cã appellationis ab interlocutoria, duabus rõnibus impedit
1 cognoscere de causa principali. Primò, qa per ꝓappellationem ab interlocutoria iudex à quo non desinit esse iudex in negotio principali, cũ talis appellatio non deuoluat
2 nisi articulũ. c. non solũ. de app. li. vj. Scdò, qa delegatio † est odiosa, nõ præiudicat iurisdõni ordinarię, ideo restringenda, vt non extendat vltra cõprehensa in rescripto delegatorio. c. cum olim Abbas. de offi. deleg. traditur per Mod. in rub. eo. ti. Tertiò præmitto, ꝙ de iure iudex ad quẽ denoluta est appellatio ab interlocutoria cũ toto negotio principali debet
3 ordinatè† ꝓcedẽdo expedire prius appones ab interlocutoria. c. j. de appel. in vj. ¶ Istis sic ꝓmissis, vr ꝙ do. Gubernator delegatus in cã appellationis ab interlocutoria, qua pronunciatũ fuit, proclamationes fore etendas actori ꝓ cõitatẽ Mõtilij seu notarium actorum, nõ possit cognoscere sis & semel super vtroque ꝓcedere. hoc de iure ꝓstat ex ꝓdictis. Nec obrescriptũ, q̃ mandat ꝙ cõiter ꝓcedat, quia adiecta est cla ꝓut iuris fuerit, q̃ cla importat monitionem quandã, vt si de iure possit cõiter ꝓcedere, procedat aſs non. c. cum dilecta. de rescri. Fel. in c. in literis. col. j. de offic. deleg. facit tex. in l. ij. C. de ijs qui latro. vel alijs cri. re. occul. ¶ Cõtrariũ ſm ea quę proponunt credo verius, & pro dilucidãda veritate sciendũ est, ꝙ si appellat ab interlocutoria ad R. d. Leg. & ipse recipiat appellationem, & si appellatus ꝓsentiat, ꝙ iudex ad quẽ, cognoscat ẽt de negotio prĩcipali, tũc iudex ad quẽ erit iudex vtriusque cãæ. d. c. cordi. no. gl. Pan. & alij in c. interposita. eo. ti. in antiq. Rot. decis. cciij. de app. in no. Hoc sic ꝓmisso, dico ꝙ vir tute delegationis factæ sub hac forma, Cognoscat prout cõiter iuris fuerit, vł per Re. do. Leg. demandatũ † vtrunque negotium. s. appłonis, & causæ principalis, tũ quia Re. legatus ad
4 quem fuerat appellatum recipiendo appłonem factus fuit iudex ẽt negotij principalis, vel ẽt qa appellatus consensit ꝙ iudex ad quẽ esset iudex negotij principalis, vñ bñ sequit ꝙ Re. legatus de iure potuit ẽt ne. otiũ principale delegare. tñ qa ẽt ex sua ꝓtate delegationis ꝓt cãm auocare à iudice à quo, & alteri delegare. c. ſanè. de offi. dele. & quantũ ad hoc ꝙ non censeatur ꝓstitutus delegatus, nihil ob. clausula prout iuris fuerit. c. de causis. §. ꝓterea. vbi Fel. in prin. de of. dele. Et ex istis sunt sublata quæ in primo ꝓmisso dicta sunt in fauorẽ partis ꝓrię. ¶ Restat ꝓndere ad ea q̃ in scdo ꝓmisso dicta sunt. Et in hoc versatur oĩs difficultas. nã licet per cãm prout iuris fuerit cẽseatur cã delegata, tñ censetur delegata cũ ista qualitate, ꝙ ser
5 uet ordo iuris, & postea ſm iustitiam iudicetur. vt per Fel. in c. cãmq;. col. j. de test. ordo † aũt iuris est, ꝙ prius discutiat artiappłonis, & eo discusso cognoscat de cã principali. d. c. cordi. de app. in vj. ad ista rñ. in forma & dico, ꝙ pendẽte art. appłonis ab interlocutoria non põt procedi in cã principali sis & semel, qñ appło fuit iuterposita ab aliqua interlocutoria, q̃ est ꝓiudicialis negotio principali, puta si appellet ab interlocutoria lata super exceptione dilatoria, qua ꝓnunciatum fuit in dicem nõ eẽ cõpetentẽ, vel super aliqua exceptione ꝑempto riaꝫ q̃ cõtinet cãm prin. ita ꝙ sine ea causa principalis non possit expediri. Secus si appło sit interposita super aliq̃ emergenti, sine quo cã principalis possit expediri. vt est tex. in c. ſuper eo. ĩ. de app. & ibi Bal. infert ad casum nr̃m. pone appellatur à receptione, vel reiectione aliquorũ testiũ, an interim differat ꝓcessus cãæ principalis? Rñdet ꝙ si ex alijs testibus ꝓstet de veritate poterit ꝓcedi non obst. appłone ab interlocutoria. ita certè ddm in casu nr̃o, cũ ꝓstet de veritate, ꝑclamationũ absque editione, sup qua lata fuit ĩterlocutoria, poterit ãt ꝓcedi ad expeditionẽ cãæ principalis: & ẽt iudex a quo pariter potuisset. d. c. sup eo. & sic cũ ordo iuris nõ repugnet, & cã sit de
6 legata, sequit cõcło manifesta ꝙ vtraque simul & semel poterit expediri. qa † iudicio cui nõ obst. sñia, non obst. litis pendẽtia. l. sed si añ ff. de excep. Verũ sñia ferenda sup artic. appellationis. s. ꝙ cõitas teneatur ad edendum, vel non, non potest in aliquo obstare iudicio causæ principalis. ergo non obstabit litis pendentia & istam puto meram veritatem saluo iudicio cuiuslibet melius sentientis. Laus Deo.

RESP. XL. & de Offic. deleg. II.

LIcet Ex collationibus eadem die factis ea potior videatur ex qua prius possessio adepta fuit. Verum etsi delegatus legati ad vniuersitatẽ cãrum, prout erat d. Galeotus possit subdelegare ꝑticulares cãs non tñ ꝑt oĩmodas vices suas alteri demãdare, ordinarij exẽplo, q̃ non põt oĩmodas vices suas subdelegare. Quare collatio facta per Rodulphũ subdelegatũ prædicti Galeoti viribus non subsistit. Vnde cum in beneficialibus sufficiat reo excludere actorem per non ius suum, absque eo ꝙ doceat de suo iure, nam regula iuris vulgata est, reus absoluẽdus venit, & maximè in proposita facti ſpecie, in qua de iuribus Claudij rei manifestè constat.

SVMMARIVM.

1 *In beneficialibus sufficit reo excludere actorẽ per nõ ius suum absque eo quòd canonizet suam possessionem.*
2 *Delegatus legati an possit subdelegare, & uide nu. 6.*
3 *Delegatus ad uniuersitatem causarum, an subdelegare possit, & uide nu. 4.*
5 *Delegatus ad uniuersitatem causarum, & uicegerens seu uicelegatus differunt.*
7 *Potestas delegata in dubio restringenda est, & non ampliãda.*
8 *Legatus potest exercere uoluntariam iurisdictionem antequam ingrediatur prouinciam.*
Conferre est iurisdictionis uoluntariæ.
9 *Legatus in pluribus prouincijs non dicitur habere plures legationes, & facta unius prouinciæ potest in alia exercere, etiam si eam nondum fuerit ingressus.*
10 *Per aduentum legati uicelegatus desijt esse uicelegatus.*
Notoria ignorare non licet.

Respon. interpreta.

QVæritur In cã ꝓpositurę Aquesextiis, an fundata sit intentio do. Io. Caroli ex ꝓductis & deductis in processu? Nã vbi iustificata nõ sit, absoluendus erit ab impetitis dom. Claudius reus, per regulã vulgarem, actore non ꝓbante, & c. l. qui accusare. C. de eden.
c. j. vt eccle. benef. c. cũ ecclesia sutrina. de cã pos. & propr. Nã
1 ẽt in ꝓbeneficialibus sufficit reo excludere actorẽ p nõ ius suũ, absq; eo ꝙ canonizet suam possesionẽ. vt no. per Cõpostel. & alios *cõiter*, in c. mandatum. de rescri. p Host. in c. audita. de rescripto. §. ſpo. p gl. in c. post electionẽ. de concess. ꝓb. & p Specu. in ti. de teste. §. nũc videndũ. ver. itẽ agens. p Rot. decis. 419. in anti. p Ge. ſi. 92. in cã canonicatus. Punctus ergo est indagare an ti. exhibitus cuius vigore d. Io. agit, sit iudiciarius, seu iuridicus, & ltimus titulus, nõ obst. exceptionibus deductis pro parte d. Claudii. Et prima facie dicendum vr ꝙ sit ltimus ti. & potior tit. ipsius. d. Claud. quia die xxj. Ianuarij ann. 1503. d. Rodul. subdelegatus a d. Galeoto de Ruere delegatus R. d. Iuliani Cardinalis & legati de Latere in aquensi prouincia cõtulit dictam ꝓposituram Frã. de Pererio, q̃ vigore dictæ collationis prius possionẽ adeptus est q̃ Michæl Bondet, cui d. legatus Rothomag. in ciuitate Lugduni cõtulit dictam præpositurã eadẽ die. xxj. vnde constat ꝙ do. Io. cui per resignationem d. Franc. fuit collata præpositura habuit potiora iura q̃ Claudius, cui postea p resignationẽ Michaelis, & succesiue per resignationem Ioan. dicta prepositura pariter collata fuit, vt est
casus in c. ſi à sede. de præben. libr. vj. ¶ Non obst. si dicatur ꝙ d. Galeotus de Ruere delegatus do. Iuliani, tunc legati Auenio. non potuit subdelegare dictum d. Rodulphum ad conferenda bñficia. c. cum cãm. de app. l. a iudice. de iud. C. quia illa
2 iura non ꝓcedunt † in delegato legati, tum quia legatus æquiparatur ꝓconsuli. c. ij. de offi. leg. lib. vj. Delegatus aũt proconsulis

sulis potest subdelegare. l. obseruare. §. ſi. cũ. l. ſeq. ff. de of. procõ. ergo delegatus legati etiam poterit subdelegare, tum quia dom. Galeotus erat delegatus ad vniuersitatẽ cãrum, & delec-
3 gatus ad † vniuersitatẽ cãrum ꝑt subdelegare. l. cum ꝓtor. §. j. ff. de iudi. l. j. ff. qs & à quo. Et ꝙ delegatus legati de latere possit subdelegare, tenet Spe. tit. de iud. dele. §. iam nũc dicendũ. ver. ſed nunquid subdelegatus. & Pañ. in c. cum Bertoldus. de re iud. Ant. de Bu. in c. ſuper qõnum. de offi. dele. Phil. franc. in c. cũ cãm. Ang. in l. more. ff. de iurisd. om. in. lat. in d. l. a iudice. & ista est *cõis* doct. sñia. Præmissis non obstantibus ample
ctor contrariam sñiam, rõnibus subsequentibus. Primò, qa delegatus legati ad vniuersitatem causarũ, prout erat do. Galeotus licet possit subdelegare particulares cãs, non tñ potest
4 omnimodas vires suas in totum † subdelegare, & ad vniuersitatem cãrum subdelegatũ facere, exemplo ordinarii, qui non potest oĩmodas vices suas alteri demãdare. l. legatus. ff. de offi. præſi. Ita ſignãter determinat Io. de Imo. in c. ſuper qõnũ §. ſi verò. ſuper gl. in ver. nec causam. de offi. deleg. & sequitur latius declarando Phil. de Perusi. in c. cũ cãm. col fi. de app. dicẽs istud esse notandum. Non ob. si dicatur, ꝙ do. Galeotus erat vicelegatus, non delegans, & vicelegatus habeat ordinariam iurisdictionem non delegatam, & oĩa facere potest, quæ põt legatus cuius vices gerit. l. ij. C. de offi. eius q vic. alterius gerit. quia istud negatur. Et pro intelligẽtia terĩorum sciendum est, ꝙ inter delegatum ad vniuersitatem causarum, & vicegeren-
5 tem, seu vicelegatũ ea est † dria, quia delegatus dr̃ cui legatus, vel alius habens ordinariam committit vices suas, & de isto nos loquimur. vicelegatus, seu vicegerens, siue locum tenens dicitur ille qui à Papa, vel Imperatore, aut à Rege subrogatur in locum alterius non valentis officio vacare. & de isto locũ tenente, siue vicelegato loquitur d. l. ij. C. de offi. eius qui vices alte. gerit. Ita hos terĩos declarat Bar. in l. j. §. ij qbus. ff. de leg. iij. & Pau. de Ca. in l. ij. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. Ale. & Mod. in rub. eiusd. tit. Cum igr̃ do. Galeotus esset deputatus locumtenens à legato, ergo dici debet delegatus & non vicele-
6 gatus. Et sic bñ sequit, ꝙ non potuit † alium locumtenentem facere, nec alteri oĩmodas vices suas committere vt concludunt Imo. & Perus. & si dicat, ꝙ Alexander Papa ꝑfirmauit de putationem & locumtenentiam factam per Iulianum legatũ de dicto Galeoto, vñ debet censeri tanq̃ legatus Papæ, qa ea nr̃a facimus, qbus auctoritatẽ nr̃am impartimur. l. ij. §. fedga. C. de vete. iure enuc. c. ſi apostolicæ. de præben. lib. vj. Rñdeo
7 ꝙ Papa † ꝑfirmando nihil noui ꝓcesit. l. & quia. ff. iurisd. om. iu. & confirmatio confirmat actũ prout est. c. j. & ij. de confir. vti. vel inuti. Et confirmatio nihil aliud est, q̃ iuris priꝰ q̃siti com probatio, ſm Gofr. & Host. in ſumma eiusdẽ tit. Sed Galeotus ante ꝑfirmationem erat delegatus Iuliani, & non vicelegatus, & solum iurisdictionẽ delegatã acq̃sierat, vt supra ostensum fuit, ergo illa sola iurisdictio delegata dr̃ ꝑfirmata, & nõ ordinaria de nouo ꝓcessa, vñ cum Galeotus non habeat iurisdictionẽ, ꝓpriam & radicatã in sua persona, sed solũ vsum habeat ex persona legati, restat ꝓcludendum ꝙ esset delegatus Iuliani, & non vicelegatus constitutus à Papa in locum Iuliani. corroborat, qa si fuisset cõstitutus vicelegatus habẽs ordinariam iurisdictionẽ a Papa nõ potuisset Iulianus ad beneplacitũ revocare ipsum Galeotũ ab officio, nec iurisdictionẽ sibi auferre.
d. c. j. & ibi Dec. in tertio ꝓmisso post Pañ. & Fel. in c. cum accessissent. de ſti. Cuius ꝓrium cãtat subrogatio facta de ipso Galeoto, qa est ꝓstitutus locũtenens ad bñplacitum ipsius Iulia
ni. Et si pertinaciter insterur, ꝙ Iulianus dedit ipsi Galeoto facultatẽ exercendi iurisdictionẽ sibi cõcessam ẽt p aliũ, & Papa ẽt ꝑfirmauit. Rñdeo aduertendũ esse, ꝙ Iulianus solũ ꝓcessit, ꝙ Galeotus posset p se, vel alium exercere officium rectoriatus comitatus Venaysini. Sed ꝙ possit in ꝓuincia ꝓuinciæ exercere officiũ legationis p aliũ non legit in deputatione, vñ non est ampliãda ptãs delegata, imo in dubio restringenda, nec extendẽda vltra cõprehensa in delegatione. c. cũ olim. el. j. de of. dele. Et si iterum instetur ꝙ concessit Iulianus Galeoto eandẽ ptãtem, quã ipse hẽbat, ẽt quo ad subdelegandum. Rñdeo ꝙ li cet Iulianus haberet facultatẽ faciendi vnum delegatũ ad vniuersitatẽ cãrum, siue vnũ locumtenentẽ, non tñ hẽbat facultatem daudi suo delegato, siue locũtenenti ptãtem faciendi aliũ locũtenentem, vñ cum dederit Galeoto ptãtem eam quã habebat subdelegandi, non censẽt dedisse hanc quam non habebat, maximè cum in gñali concessione non comprehendant impolia, seu aliàs interdicta ꝓcedenti. l. lucius. §. Impator. ff. ad muni. c. a nobis. vbi Abb. de sent. excom. ¶ Confutato tit. Io. ſu pest vt oñdamus titulum Claudii fore canonicum ad hoc vt occurratur gr̃a ſi neutri. Discutiamus igitur an R. d. Cardi. Rothomagen. potuerit ꝙferre hanc ꝓpositurã in ciuitate Lug
duni antequã ingressus eẽt limites ꝓuinciæ Massilien. Et prima cõsideratione q ſpiã rñderet nõ potuisse, qa facultas exercẽdi legationẽ sibi reperit ꝓcessa, cũ limites suæ legationis fuerit ingressus. ita clarè cantant ir̃e legationis, & ẽt iuris est. l. obseruare. §. post hæc. ff. de of. ꝓcons. Ego tñ sum ĩ ꝓria sñia dua
8 bus rõnibus. Primo, quia † legatus põt exercere voluntariã iurisdictionẽ antequã ingressus sit ꝓuinciã, ſm Spe. in ti. de leg. §. nunc dicamus qñ. in prĩc. p tex. clarũ in l. ij. de offi. procon. & ꝓr̃ potest cõferre beneficia, qa cõferre ẽ iurisdõnis volũtariæ. c. post electionẽ. de cõcess. ꝓben. c. qua frõte. de appel. p q̃ iura gl. Inn. & alij in c. nouit. de offi. deleg. dicũt legatũ exũtem extra suã ꝓuinciã posse bñficia cõferre, & idẽ dixit Spe. in d. §. nũc dicamus. ver. põt ẽt extra sibi decretũ. Scdo, qa cũ eẽt Re. legatus Lugduni, dicebat ingressus limites suæ legationis, qđ
9 sic ꝓbatur. legatus in pluribus prouinciis nõ dr̃ ir̃e † plures legationes, sed vnicã tm. c. nouit. de of. lega. ibi, nõdũ terĩos suæ legationis erat egressus, cũ nõ solũ in regno Frãcorũ, sed Vienen. Lugdunen. & Bisuntina prouincijs legationis solicitudinẽ susceperit. sic dicamus ꝙ vnica ẽ via, licet extẽdat ad plura ꝑdia. l. vna est via. ff. de seruit. rust. ꝑdio. Et ideo dicit Pañ. in d. c. nouit. ꝙ legatus in pluribus prouincijs põt facta vnius, ꝓuinciæ exercere ĩ alia, qa vnica est legatio, & no. ibi Ioã. de Imo. ꝙ iurisdictio ꝑcernens plura territoria dr̃ indiuidua, & tota ĩ toto, & tota ĩ qualibet parte totius: ꝙ ẽt sequit Pañ. licet velit ꝙ legatus plurium prouinciarũ nõ possit in iurisdictione cõtentiosa trahere inuitũ extra suã, ꝓuinciã. c. neminem. iij. q. vj. Cũ igitur d. Car. Rothomagensis eẽt ꝓstitutus legatus Frãciæ, Vienen. Lugdunen. Aquen. Narbonen. omniũq; Galliarũ prouinciarũ, quã primũ ingressus fuit aliquã prouinciã Galliæ, dr̃ limites suæ legationis ingressus. d. c. nouit. vbi tex. clarus, qui ca uillari non põt. Et ex hoc corollariè duo sequuntur. Primò ꝙ valeat collatio dictæ ꝓpositurę facta Lugduni. Scdò, ꝙ nõ valeat collatio eadem die facta p Rodulphum Frãcisco de Perrerio, non solũ rõnib. supra deductis, sed ẽt quia idẽ Rodulphus
10 odesiſſet eẽ vicelegatus † quã primũ R. do. legatus Rothomag. ingressus eẽt limites suæ legationis. l. meminisse. ff. de of. ꝓcõ. Et si dicat istud verũ esse, si idẽ Rodul. sciuisset aduentũ d. Rothomagen. l. si fortè. ff. de of. præſ. quæ scia nõ præsumit nisi ꝓbet. reg. ꝑsumitur. de reg. iur. in vj. Rñdeo ꝙ non licet notoria ignorare. c. j. de postu. ꝓlat. & qs existimabit Rodulphũ ignorare aduentũ do. Rothomagen. q̃ pluribus diebus, & hebdomadis iã aduenerat in Delphinatu, & Lugduni ꝓuinciis finitimis prouinciæ Aquen. & ciuitati Auenionẽsi? certè nullus. c. quosdam. c. quanto. de ꝑsum. & facile erit, vt puto, probare, ꝙ ea die fama publica erat in ciuitate Auenionensi, ꝙ do. Cardinalis erat factus legatus etiam in prouincia prouinciæ, & quod aduenerat, & Lugduni moram faciebat. Laus Deo.

RESP. XLI. & de Offic. delegat. III.

REuerendus Dñs Nicolaus Crulli vrbem ingressus, suspensam iurisdõnẽ habet. Nam lex ſi. ff. de offic. proconſ. interpretationem recipit ab officio iurisdictionis etiam voluntariæ exercendæ in vrbe, ratione honoris & dignitatis ſupremæ, nisi animum redeundi prouinciam mutarit legatus. ¶ Potestas, seu clausula derogandi omnibus regulis canonicis legato concessa, non extenditur ad regulas Lateranensis concilii de non verisimili notitia, nam concedens ipse dictę regulæ nullo iure derogare potuisset. quare clausula ſupplentes omnem defectum, ad ius positiuum restringitur, nam explorati iuris est põtificem, nec contra ius naturæ minusq; diuinum, (nisi maxima & vrgente causa subsistente) disponere aut prouidere posse.

SVMMARIVM.

1 *Per urbis ingressum legati iurisdictio non extinguitur, sed ſuspenditur.*
2 *Potestas derogandi omnibus canonicis regulis legato concessa, non extenditur ad regulam de non verisimili notitia.*
3 *Dispensatio per quam inducitur notum captandæ mortis est nulla, cũ iuri diuino, ac naturali rationi repugnet.*
4 *Ratio est anima legis.*

Respon. interpreta.

1 EX fi. ff. de offi. proconſul. intelligitur quantũ † ad exercitium siue actum iurisdictionis exercẽdæ in vrbe. exercitium enim deponit legatus etiã q̃tum ad volũtariã iurisdictionẽ, & q̃tũ ad insignia ob præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ob præsentiã & reuerentiã Papę, a quo iurisdictionẽ habet, non autem quantum ad habitum, quia non perdidit iurisdictionem in sua prouincia. Ita Sal. in l. in hac. C. de do. hoc vult Spec. tit. de leg. §. finitur. ver. item q̃ cito. q. l. fi. intelligat quãtumad exercitium in vrbe, non in prouincia sua. & in prin. ibi, sed si egreditur vt statim reuertatur, iurisdictio intermittitur, non finitur: & fm hoc intellige. ff. de offi. procon. l. fi. me ritò delegatus. d. legati existente legato in vrbe potuit conferre beneficium de quo agitur. nec obst. tex. in c. fi. de offi. leg. vbi dicitur q̃ delegatus legati nihil potest quamprimum legatus egressus est prouinciam, nisi iurisdictio delegati iam fuerit perpetuata, quia loquitur ille tex. qñ legatus egreditur animo non redeundi, quo casu iurisdictio sua expirat etiam quo ad habitum, secus si egrediatur animo reuertendi, fm Host. & Car. ibi in iij. no. & Card. in c. nouit. in vj. q. e. ti. vbi præcise tenet q̃ in casu d. l. fi. per ingressum vrbis suspẽditur iurisdictio legati, non autem extinguitur. & ista est veritas, & ita l. illam fi. intelligunt gl. Bar. Alb. & cõiter alij ibi, & in varijs locis, quæ non refero. & ideo parcat mihi Re. do. Nico. Caroli christianissimi Regis Franc. & ducis Mediolani ordinarius capellanus meritissimus, si non concurro in sentẽtiam aliorum qui pro eo allegarunt. An vigore potestatis derogãdi omnibus regulis canonicis, possit d. legatus derogare regulæ de non verisimili notitia? videtur q̃ sic, quia in specie non reperitur inter regulas decretales, nec sexti libri, ergo erit regula canonica. vt in simili dicitur in §. act. inst. de acti. quia ex rationibus iuris antiqui, videlicet c. ij. de concess. p̃ben. & c. ne captandæ. & c. ij. e. ti. in vj. posset colligi hæc regula. facit. l. j. ff. de regu. iur. gl. in rub. in vj. ex quo sequitur q̃ huic regulæ potuit d. legatus derogare. & si dicatur q̃ huic non possit derogare tanquam sit regula iuris pontificij, certè nec aliis regulis poterit, quia omnes sunt extractæ de corpore iuris, sed p̃ns quilibet fatebitur falsum, ergo & antecedens, arguendo a consequen. destructo. l. apud antiquos. C. de fur. l. si ego. §. partem. ff. de publ. act. Sed præmissis non obstã. contrarium suaderi põt rationibus vt arbitror concludentibus. Prima ratio, legatus ex
2 sua gñali ptãte non p̃t derogare constõnibus † concilii. c. dilectus, primo. de præben. & ibi Abb. in fi. iuncto d. c. ij. de concess. præb. Hinc est q̃ gñalis cla derogatoria non obstante, nõ sufficit ad derogandum p̃stõnibus concilij. fm Arch. in c. j. de const. lib. vj. cum alijs alleg. per Fel. in c. nonnulli. col. xxvj & seq. de rescr. verum & qui confert beneficia defuncti ante verisimilem notitiam obitus dr̃ ꝫ p̃stõnẽ Lateranen. concilij impetrare, ergo &c. Minor iustificatur per tex. in c. ij de concess. præb. lib. vj. vbi probatur. & ibi no. Phil. de Peru. q̃ omnis impetratio per quam directè vel indirectè induci potest occa-
3 sio captandæ mortis † nulla est ipso iure, tanquam ꝫ constõnẽ concilij obtenta, sed ista est hmõi, & ea ratione ne detur occasio captandæ mortis alienę fundatur illa regula, vt ibi concludit glossator, & verum dicit, igitur, &c. Secundo sublata lege non tñ intelligitur sublata ratio legis, si talis sit ratio nälis. l. eas obłones. ff. de cap. dimi. licet ergo R. d. Car. Legatus potuerit
4 derogare rationi naturali † ipsius regulæ, & sic præstare occasionẽ captandæ mortis alterius. vt per Fel. in c. j. col. fi. de rescr. Tertio quia facultas dispensandi vel derogandi iuribus, licet aliàs latè sit interpretanda. c. fi. de simo. vbi Abb. Bar. & alij in l. ij. in prin. ff. de verb. obl. tñ non vsque adeo extendenda est vt intelligatur in prohibitis à iure diuino, vel näli, etiam si facultas concessa sit per verba p̃gnantia fm Bal. Ang. Imo. Ale. & Mod. in l. filius a patre. §. fin. ff. de lib. & posth. ſolummodo intelligitur p̃cessa facultas derogandi iuri positiuo. hinc clausula, ſupplentes omnem defectum intelligitur. ſ. iuris positiui. Abb. in c. inter dilectos. co. viij. de fide instr. Spe. in ti. de lega. §. nunc ostendendum. ver. xviij. Ale. consi. 79. in j. parte, & alibi sæpe. sed regula de non verisimili est introducta ratione naturali, videlicet vt tollatur occasio delinquendi, & data etiã fauore animæ, vt dixit gl. in d. regula. ergo quantum ad illam regulam non se extendit potestas legati, nisi esset expressa, & specialiter p̃cessa, vt dixit Specu. in d. versi. xviij. Quarto & vlt. ſi R. do. Legatus habuerit facultatẽ derogandi, tñ non potuit sine causa apparenti illi derogare, quia facultas dispensandi concessa per Papam inferioribus, intelligitur subsistente causa, quæ appareat tempore dispensationis fm Inno. in c. dudũ. ad fin. d elect. & ibi Ant. & Pan. in c. at si cleri. §. de adul. de iud. & in c. præterea. co. pe. de test. cog. cum alijs alleg. per Fel. in c. ad audientiam. ij. co. iij. & seq. de rescr. & in c. postulasti. col. xvj. ver. iij. casus. eo. ti. vbi dixit, no. hic perpetuò in foro contentioso ad infringendum mille dispensationes, quas faciunt legati cum personis indignis. Credo autem quòd nec fuerit expressa ratio, nec fortè subest legitima causa dispensationis: igitur &c.

¶ De transactionibus.

RESP. XLII. & de Transactionibus I.

Et si Non liceat in omnibus casibus super quota decimarum ratione simoniæ transigere, tñ in casibus licitis composita transactio si substantialibus careat nullo iure tenet, vt puta si in ea delit capituli ac superioris consensus, si desintq̃ue duæ partes ex tribus in c. præsentium. Ideo dato, licet non concesso, q̃ transactio d. Pet. Franc. de Malagrippa tunc prioris facta fuerit in casu licito, & confirmata auctoritate capituli, tamen cum careat substantialibus nulla est.

SVMMARIVM.

1 *Trãsactio decimarũ facta sine consensu capituli & superioris est nulla.*
2 *Capitulariter quicquã statui non potest nisi duæ partes ex tribus præsentibus intersint in capitulo cum auctoritate Abbatis.*
3 *Asserenti incumbit onus probandi.*
4 *Papa dicitur diœcesanus monachorũ & monasteriorum exemptorum.*

Respon. interpreta.

Posito q̃ super quota decimarũ fieri possit trãsactio in certis casibus de quibus per Abba. in c. statuimus. de transa. & essemus in aliquo ipsorum casuum, qd tñ non affirmo: Quærit an stanti
1 bus ijs quæ in narratione facti proponunt̃ valuerint trãsactiones ꝫ mentionatæ. Omissis superfluis de prima non est dubiũ q̃ est mero iure nulla, quia facta † sine consensu capituli & superioris. c. j. & per totum. de ijs q̃ si. à præla. etsi valeat non potuisset valere nisi pro tempore vitæ illius prioris cum quo inita fuit. c. veniens. vbi casus expressus, de transac. & de ista etiã video q̃ ñ hæsitatur ex quo p̃ sedam ab ea recessum vr. l. pacta nouissima C. de pac. sed dubitatio tota consistit super secunda, q̃ dr̃ facta per d. Pe. Frã. de Malagrippa tunc priorẽ, & p̃firmata auctoritate capituli, in quo tñ intrauerunt prior claustralis tanq̃ caput, & decem & octo monachi ex xl. & sic minor pars abbatie suo capite legitimo spreto & p̃ nõ vocato. Hic aduertẽdum est, vtrũ Abbas & omnes xl. monachi essent p̃sentes, & tunc sine dubio videtur ddm transactionem nõ valere ex pluribus. Primo, quia facta sine consensu capituli. d.
2 c. j. non. n. capitulariter † p̃ot aliquid fieri nisi duæ partes ex tribus eorum qui sunt p̃sentes intersint in cap. l. nonnulli. & ibi glo. ff. quod cuius. vni. no. l. nominationũ. C. de decu. lib. x. Inn. & Pan. in c. ecclesia vestra. de elect. & in c. cũ oẽs. de cõsti. & alibi sæpe. Secundo quia sine auctoritate abbatis p̃sentis non potuit conuocari & congregari capitulum, iuxta plenè tradita per Inn. & Pan. in c. j. de maiori. & obe. Tertiò posito q̃ potuerit congregari, quia tamen contemptus fuit abbas capituli, nihil rectè, neque ritè agi potuit. Possem multis rationibus & iuribus hoc comprobare, sed sufficiat aliegare text. in c. nullã. xviij. q. ij. Si verò abbas & alij monachi erant absentes, vt dicendũ transactionẽ valere, tanq̃ ltĩmè confirmatã & ratificatã p capitulũ. c. p̃tingit. de transa. nec ob. q̃ abb. & alii non fuerũt vocati, qa abñtes nõ sunt vocandi qñ agit de alienatiõe rei ecclesiasticæ. c. iij. §. hoc ius porrectũ. x. q. ij. aut. hoc ius porrectũ. C. de sa. san. eccl. Fel. & alii Mod. in c. cũ oẽs. de p̃sti. tñ adhuc puto p̃cludendum transactionẽ hanc viribus nõ subsistere. Et in primis aduertendũ est, q̃ qui dicit † abbatẽ fuisse absentem, debet ꝓbare: qa præsimit fuisse in monasterio in quo
3 residere tenebatur. fm Pau. de Lea. in disputatio incip. capitulũ petit. de qua meminit Fel. in c. ex literis. de proba. facit doct. Bar. in l. relegati. in prin. ff. de pœ. & q̃ dixit Gan. in maleficiis sub rubri. de multis quæsitis. col. viij. ver. quæro pone. Secũdò aduertendũ est, q̃ in themate p̃supponitur monasteriũ exem-
4 ptum, quo casu Papa † dicit diœcesanus doctorũ monachorum, & monasterii exẽptorum, fm gl. in c. authoritate. de priuileg. lib. vj. vñ sicut trãsactio facta p abbatẽ & monachos nõ exẽptos sine consensu ep̃i diœcesani non tenet. c. statuimus. & c. de cætero. de transac. & c. abbatibus. xij. q. ij. cũ ſ. ita non tenet facta p abbatẽ, & capitulũ exẽptum sine consensu Papæ sui diœcesani. fm gl. & scri. in cle. j. de reb. ec. non alie. Ale. cõsi. 17. inci. viso instrõ. col. j. in iiij. lib. Barb. cõsi. 40. p̃clarè scribit. col. iiij. in prin. Ge. ꝫsi. 83. incip. opponit. vbi ꝫsiluit cõpromissum factũ p abbatẽ, & conuentũ exemptũ sine consensu Papæ nõ valere: ergo nec ẽt tenebit transactio. compromissum n. dr̃. trãsigi. aut. si verò cõtigerit. C. de iudi. & si fortè dicatur q̃ p̃dicta procedunt qñ monasterium exẽptum nõ est pleno iure submissum abbati, cui iurisdictio ep̃alis concessa non extitit. secus si Abbas ex priuilegio exemptionis habeat iurisdictionem quasi ep̃alem, tunc sufficit auctoritas ipsius Abbatis secundum gl. in d. cle. j. respondeo esto q̃ ita sit, quia tamẽ non interuenit etiam ipsius Abbatis consensus remanet concludendum omni ex capite hanc transactionem carere debitis substantialibus. Præterea licet ipsum monasterium sit exẽptum, non tamen credo Abbatem ipsius habere iurisdictionem quasi episcopalem, sed illam fore penes generalem, & supremum ministrum seu Abbatẽ, cui omnia monasteria eiusdem ordinis subsunt, secundum Card. consi. 47. inci. Reuer. pater. & Barb. in d. consi. 40. ex iis patet non obstare quæ dixi s. q̃ Abbate snon sunt vocandi, quia verum si præsentes possunt soli actum ipsum expedire. Sed Prior Claustralis cum illis decem octo sine auctoritate Papæ, aut sui generalis vel saltem Abbatis non possunt auctorizare trãsactiones quę fiũt d & super rebus monasterij d. c. nullam. cum aliis. s. alleg. meritò qd̃ per eos solum actũ est, viribus non subsistit. Laus Deo.

¶ De procuratoribus.

RESP. XLIII. & de Procuratoribus. I.

Vemadmodum Enim ad futuram litem procurator dari potest, ita etiam ad futura seu obtinenda, & renuntianda beneficia procurator cõstitui potest, & maximè cum nõ sit, qui inficietur ad acceptanda beneficia procuratorem constitui posse, & licitum sit de acceptatione ad renunciationem arguere: nec argumento opus est, vbi renũtiationis verba sunt clara, quæ si clara esse negentur, non dubia esse manifestè probatur, cum procuratorium sit conceptum cum libera, & sub illis verbis, quicquid dominus facere potuisset, & sub hac promissione, promittit enim constituens gratum, & ratum habiturum quicquid per procuratorem factum fuerit, quæ operantur procuratorium cum libera, & procuratorem constitutum ad renuncianda datum censeri.

SVMMARIVM.

1 *Procurator etiam ad futuram litem constitui potest.*
2 *Procurator ad acceptanda, & renuncianda beneficia constitui potest.*
3 *Argumentum à contrario sensu, ualidum est in iure.*
4 *Rescripta sunt restringenda, ne circunueniatur concedens. procuratoria uerò late sunt interpretanda.*
5 *Procurator cum libera renunciare potest beneficia.*
6 *In claris non est opus coniecturis.*
7 *Ratihabitio domini non est necessaria in resignatione facta per procuratorem habentem ad id mandatum, aliàs secus.*
8 *Officia non repugnantia ab uno & eodem exerceri possunt.*

Respon. interpreta.

Ex proposito Thematę illud potissimè in dubiũ reuocatur, nunquid valeat renunciatio beneficij facta per procuratorem ad futura, siue obtinenda beneficia, siue renuncianda constitutum? Et breuiter scribendo videtur q̃ nullo modo valeat, in primis per tex. in l. item eorum. §. sed si ita. ff. quod cuiusque vni. no. vbi actor constitutus ad quæcunque quæ incidissent controuersias ipso iure nullius momenti est. vnde si istud est in actore, qui ad prophana & secularia negotia constituitur, à fortiori debet esse in eo qui ad beneficia, & ad spiritualia est cõstitutus. arg. c. vbi periculum. de ele. lib. vj. ¶ Ad idem & secũdò, p ista parte adducitur arg. de rescri. ad procuratoria, qd̃ bonum est, vt volunt domi. de Rot. dec. ccccclxiij. inci. vtrum procuratorium. in antiq. Fel. in c. relatum. de offi. deleg. col. ij. Inn. in c. cũ olim Abb. eo. ti. l. & quia. de iur. om. iud. Sed sic est, q̃ ipsa rescripta nec ad lites futuras, nec ad futura beneficia extendãtur. c. fi. de rescrip. cle. fi. e. ti. ita nec etiã ipsa mandata procuratorum ad obtinenda in futurũ beneficia se debent extendere. ¶ Tertiò adducitur, q̃ ad renunciandum beneficia requiritur speciale mandatum, vt no. Car. in cle. j. in vij. no. & in j. oppo. de renun. arg. ca. fi. de procu. lib. vj. arguendo de matrimonio carnali ad spirituale, de quo bonum est arg. c. sicut vir. vij. q. j. & tale mandatum speciale super beneficio nondum obtento interuenire non potuit, cum qualitas non possit esse sine subiecto. c. cum Marthæ. de cele. miss. non debet igitur tale mandatum ad futura beneficia renuncianda valere. & pro ista parte facit tex. in l. si quis mihi bona. §. sed vtrum. in prin. ff. de acq. hæredi. & quod decidunt do. de Rot. dec. ccccclxiij. in antiq. ¶ Istis tamen non obstantibus contrariam partem credo de iure veriorem, & q̃ immo possit dari procurator ad futura beneficia renuncianda probatur in primis per tex. in l. iij. ff. de
1 proc. vbi & ad litem † futurã poterit dari procurator, & istud non habet dubium. Imo vt voluit Spe. in ti. de procu. aut fuit procurator simpliciter constitutus, etiam ad futura constitutus censetur, vt etiam tenuit Pau. de Leaza. in cle. j. de procu. licet de hoc vltimo eõis sit in ꝫrium, tñ Ro. in ti. de proc. decis. ccccxij. fuit dubitatũ. dicit q̃ per maiorẽ partem dñorum fuit ita conclusum & determinatum. & Spec. in d. ti. de procur. §. iij. ver. sed quid si procuratorium. dicit ita fuisse obtentũ. si ergo simpliciter datus extendit ad futura, quanto magis vbi hoc expressè cauet prout expresse cautũ fuit in casu nro, vbi & de obtentis & obtinẽdis & renũciãdis fuit data facultas, vt in mandato procuratorio continet. ad id, p̃bandũ adduco, nã cũ idem ius sit acceptandi & renũciandi, arg. l. datũ. & ibi Bal. ad hoc no. C d̃ le. & in l. iij. §. cũ Titio. ff. de adi. leg. & est in ar. text. in ca. verbum. de pœn. distinct. j. Et clarũ sit procu-
2 ratorem ad bñficia acceptanda † constitui posse, vt probant dec. Rot. clxxj. no. q̃. in antiq & clxxiij. no. q̃. in eisdẽ. & Rot. in dec. ccccxxix. vtrum possit. in cisdẽ. & in dec. Ro. in nouiter collectis dec. iiij. in ti. de proc. vtrum quis. in ti. de proc. in nouiter collectis. & tenuit Arch. de concess. præb. c. ne captandæ. li. vj. ergo eo. dẽ mõ poterit constitui ad renunciandũ. Tertio & vlti. pro hoc adduco exp̃sẽ dec. Ro in primis. dec. ccccxxix. in tit. de proc in anti. vtrum possit quis constituere procuratorẽ ad acceptandũ & p̃mutandũ beneficia in posterũ obtinẽda. & rñ det q̃ oẽs dñi tenuerunt q̃ possit. ad idẽ est alia decisio Ro. in nouiter collectis. dec. iiij. in ti. de, pc. vtrũ qs possit. idẽ dicit q̃ oẽs dñi ẽt ita tenuerũt. pro quo est ẽt alia decis. Ro. ccxlij. inci. nota q̃ vbi quis. in ant. dũ vult q̃ cõstõ, ꝓcuratoris facta ad renũciandum certũ bñficiũ, qd̃ tpe pstõis non erat cõstituẽtis, nõ valet ẽt si tpe permutationũ
3 esset dñs, quasi innuat secus † esse si ad incertũ bñficiũ fuerit pstitutus, qa tũc valebit ẽt si ex post facto ad constituentẽ p̃uenerit. Nec ob. alleg. in p̃riũ, in primis non obst. tex. in l. item eorũ. §. sed si ita. quia illud iõ est pp trãsgressionẽ mãdati, vt vult ibi gl. & gl. in l. iij. de, pc. Nec obst. & secundo arg. de mandato, ꝓcuratoris ad rescriptum delegatorium. quia dico q̃ licet in multis conueniant: in hoc tñ differunt, vt expresse dicit Fely. in c. relatũ. ver. sexta dña. de offi. delẽ. licet. n. prohibitũ
4 sit per legem rescriptũ extendi † ad futuras ꝓrouersias. c. fi. de rescr. tñ hoc nõ inuenit̃ p̃hibitũ in ꝓcuratore, ĩmo p̃missum, vt ff. de, pc. l. j. ij. & iij. & rõ diuersitatis p̃ assignari, qa in impetratione rescriptorũ fæpe circũuenit̃ p̃cedẽs. & vt pluri mũ surreptitia ip̃etrant, idcirco adeo strictè intelligunt. c. fe-des. de rescri. extra. & c. cũ in multis. de rescri. in vj. sed nõ sic in mandato procuratoris, qd̃ fit à constituẽte, & nõ impetrãte. iõ in fauorẽ ipsius pstituentis latius est interpretãdum. Nõ ob. tertio dum dr̃ q̃ ad renũciandũ requirit̃ spãle mandatũ & c. Nã rñdeo q̃ iste procurator, q renũciauit habuit ad hoc spãle mandatũ: vt expresse cãtant verba procuratorij instri. ibi spãliter & expresse ad ipsius, &c. Et posito, q̃ illa verba de
5 essent, adhuc tñ cũ datus sit procurator † cũ libera, renũciare potuisset, iuxta tex in c. qui ad agendũ. de, pcu. & iste liberam hẽat per illa verba in istro appolita, qcqd dñs facere potuisset si præsens esset. quæ verba faciunt procuratorẽ cũ libera, vt vult Bar. in l. procurator cui libera. ff. de, pc. & idẽ Bal. ibi, & Bal. in l. j. C. de bo. ma. & Ant. & Inn. in c. fi. de dila. cũ pcor. adductis per Phil. Fran. idẽ tenentẽ in d. c. qui ad agendũ. Et posito adhuc q̃ illa verba deessent, sunt tñ alia in instro mandati quæ ẽt hoc important, p̃mittit. n. constituens id gratum & ratũ habiturũ qcqd p̃ ꝓcuratorem factũ fuerit, q̃ verba important mãdatũ cũ libera. vt dicit Bar. in d. l. ꝓcurator. p tex. in l. creditor. §. Lucius. ff. man. & cuius doctr. sequit̃ Phil. Frã. in allegato. c. qui ad agendũ. in vltimis verbis. vnde ex oĩbus ꝫ. adductis restat tale mandatũ fuisse sufficiens ad renũciandũ beneficia postmodũ obtenta. ¶ Ad fm, dũ dubitat̃ nunqd illa clausula, toties quoties, aliquid operet, &c. dico q̃ opatur, & istud est clarum per. l. sicut in annos. ff. qui. mo. vsusfr. amit. & l. fideicõmissa. §. si quis decẽ. iuncta gl. ff. de le. iij. Et posito q̃ nihil operetur, tñ per hoc non minus ip̃sum mandatũ extenditur ad beneficia obtinenda cũ illud † expressis verbis p̃tinea
6 tur in instro mandati procuratorij. ¶ Ad tertium in quo dubitatur nunquid resignatio facta virtute mandati egeat ratihabitione dñi? Breuiter rñdendo dico † q̃ non. cũ iam extructa sit & firma absque alia ratihabitione, per tex. & ibi not. in l. licet ff. de iudi. & not. in c. cum causam. de testi. & tunc tantummodo est necessaria ratihabitio, cũ resignatio fit per eũ qui non est procurator, vt vult Arch. in c. cum in tua. de consue. lib. vj. & Rota dec. cclxxxix. incip. no. q̃ non procurator. in antiq. ¶ Ad quartum, dum dubitatur nunqd vicarius cum esset constitutus procurator ad resignandum potuerit conferre: breuiter respondeo q̃ sic, dummodo habeat specialem facultatem beneficia conferendi. iuxta. c. fi. de offic. vic. lib. vi. nec aliquid sibi obstat q̃ sit procurator constitutus ad resignandum, tum quia non resignauit, tum etiam quia cum hic simus in voluntariis potuisset & resignare & conferre, cum
8 ista † adinuicem sibi non repugnent. iuxta l. si consul. ff. de adop. & l. accipientis. ff. de author. tuto. cum vulg. ¶ Ad quin-

Responsa d. Io. Fran. Ripen. Q tum

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum quo quæritur, an mandatum sit sufficiens ad actionem in eo comprehensam: dico, ꝙ sic, tum quia adest speciale mãdatum cum libera, tum quia expresse constituens dat facultatem procuratoribus agendi quicquid ipse dominus posset, promittens illud & rarum & gratum habiturum, & etiam in specie fuerunt constituti ad renunciandum quæcunque beneficia constituentis siue obtenta, siue in posterum obtinenda.

De arbit. & arbitrato.

RESP. XLIIII. & de Arbit. I.

Licet Arbitratores etiam die feriata in honorem Dei laudare & arbitrari possint etiam citatione peremptoria ad sententiam audiendam prętermissa, Nihilominus compromissum per dominum Anto. ex vna, & distributorem ac capitulum ex altera collatum in Re.do. electum Aptensem, & d. Guliel. nullo iure subsistere potuit, nam do. Anto. pupillus sine tutoris auctoritate compromittere non potuit, minusque etiam distributor sine consensu capituli aliquid agere non valuit. Ideo compromissum huiusmodi subsistere non posse indubitati iuris est. Nec distributiones quotidianas, quæ tantum interessentibus & diuinis deseruientibus debentur, prædicto do. Anto. deberi constat, licet ætatis dispensationem obtinuerit, & cõsequẽter fructuum, ac distributionum quotidianarum, nisi saltem per alium ex forma dispensationis, & secundum fundationis legem, & consuetudinem deseruierit in diuinis.

SVMMARIVM.

1 *Sententia arbitratoris lata die feriata in honorem Dei tenet.*
2 *Sententia arbitra. tenet absque citatione peremptoria ad audiendum sententiam.*
3 *Pupillus sine auctoritate tutoris compromittere non potest.*
4 *Beneficiatus non potest fructus beneficij ad uitam alienare, nisi necessitas uel utilitas ecclesiæ id exigat.*
5 *Distributor, non potest aliquem ad distributiones quotidianas sine consensu capituli admittere.*
6 *Arbitri & arbitratorꝝ potestas à compromisso dependet.*
7 *Dispensatus super ætate etiam quo ad fructus, & distributiones censetur dispensatus.*
8 *Distributiones quotidianæ debentur solum interessentibus, & in diuinis deseruientibus.*
9 *Testator potest capella patronatæ in diuinis conditionem imponere.*
10 *Laudum contra iuris regulas, consuetudinem, ac mentem statuentium latum, est nullum.*
11 *Non adimplenti non est adimplendum.*
12 *Dispositio referens intelligitur omnia includere quæ in relato continentur.*
13 *Argumentum à contrario sensu etiam locum uendicat in dispositionibus beneficiorum.*

Respon. interpreta.

Contulit Re.do. legatus capellaniam Antonio olim minori x. ann. cum dispensatione super defectu ætatis, cum derogatione iuris patronatus clericalis, & cum derogatione fundationis, qua cauetur dictam capellaniam non debere conferri, nisi idoneo ad celebrandum, &c. Et cum hoc ꝙ dictus Anto. teneatur per idoneum presbyterum in diuinis deseruiri facere, iuxta fundationis continentiam vsque quo erit ætatis legitimæ: mandauitque dicto Anto. de fructibus, redditibus, & iuribus vniuersis plenariè responderi, ad cuius capellæ possessionem receptus fuit per capellanium d ecclesiæ, & cum hoc, ꝙ idem do. Anto. deseruiri faciat dictæ capellæ iuxta continentiam suæ prouisionis. ¶ Exinde si brogata est lis, & controuersia inter distributorem ac capitulum ex vna, & dictum Anto. ex altera, super distributionibus quotidianis, & anniuersariis, quas capitulum prætendit non deberi dom. Anto. Super qua differentia extitit cõpromissum in Re.do. electum Aptẽsem, & do. Guliel. de Giraudis canonicum Vasionensem, qui tulerunt laudum & sententiam, per quam in effectu ordinarunt dicto Anto. esse respondendum de laudemiis & anniuersariis vna cum arreragiis tanquam viro beneficiato & aggregato in ecclesia insulana. Quæ sententia lata fuit (vt prætenditur) non vocatis canonicis, nec citato capitulo, & die feriato ob festũ diui Hiero. Nunc quæritur de duobus. Primo, an laudum sit inualidum? Secundo an sit iniquum? attento ꝙ ex forma fundationis, & ex tenore statutorum, & etiam creditur de iure, ꝙ beneficiatus tenetur deseruire ecclesiæ, aliàs non debet percipere reditus eiusdem.

Qui veritas est, viam veritatis mihi manifestare dignetur.

¶ Videtur præmissum laudum valere non obstantibus quæ in præmissa facti narratione deducuntur. In primis non obst. ꝙ sit latum die feriata in honorem Dei, quia licet sententia iudicis lata tali tempore non valeat. l. fi. C. de feri. neque etiam sententia arbitri, secundum gl. in l. si de meis. § ex compromisso.
1 ff. de arbi. sententia tamen † arbitratoris tenet, quia laudum arbitratoris habet instar transactionis, quæ die feriato etiam in honorem Dei fieri potest. l. non minorem. C. de transact. & in d. l. fin. in verbo, transactiones loquantur. & ibi in specie not. Bal. tex. ad hoc. Et idem tenuit Spec. in tit. de arb. §. sequitur. vers. sed nunquid amicabilis compositor. & Bar. in l. si feriatis. ff. de arb. Bal. in l. fin. C. de contrahend. empt. & in ca. j. de fer. Pan. in c. quintauallis. in decimatertia differentia. de iureiu. & ista est *Communis* doct. sententia, vt per Lanf. de Oria. in materia de arb. car. vi. ver. xiiij. ¶ Non etiam obstare videtur dum dicitur non fuisse citatos canonicos ad audiendum proferri laudum, quia licet non valeat sententia iudicis parte non citata peremptoriè ad audiendum sententiam. c. consuluit. de offi. deleg. l. properandum. § & si quidem C. de iud. & l. ad perẽptorium. ff. eo. neque etiam valet sententia arbitri. l. diem proferre. §. si quis litigatorum. ff. de arb. tamen absque citatione
2 peremptoria ad sententiam audiendam, valet sententia, siue laudum arbitratoris, qui prius auditis partibus fuit informatus de negotio secundum Bal. in l. fin. C. de contrahend. emp. & Lanfran. de Oria. in d. tract. de arb. char. vj. q. x. ¶ Sed altius consideranti mihi contraria opi. visa fuit verior rationibus subsequentibus. Et primo quia Anto. olim sine auth. tut. non
3 potuit compromittere, cum fuerit † pupillus. l. si pupillus. ff. de arbi. quod est verum etiam si cõpromissum sit factũ a pupillo in casibus in quibus aliàs iure quondam speciali haberet legitimam personam standi in iudicio, ratio ꝙa qui non põt alienare non potest compromittere. c. cum tempore. de arbi. & dicam. j. licet ergo pupillus possit in casu isto stare in iudicio, non tamen sequitur ꝙ possit compromittere, & sic alienare. ita signanter determinat Ioan. Bapt. de Perus. in tract. de arb. lib ii. c. xix. nec obst. si dicatur verum esse nisi sit promissa pœna, & datus fideiussor de obtemperando, vt dicitur in d. l. si pupillus. quia illud quod ibi dicitur procedit quantum ad effectus, ꝙ pœna possit exigi a fideiussore, non ꝙ valeat compromissum, neque laudũ. sm do. Io. Bapt. in loco prælegato. Secundo ñdeo ꝙ ille tex. loquitur in fin. in pupillo proximo pubertati, qui naturaliter obligatur, meritò pro tali obligatione potest interuenire fideiussor. l. fideiussor obligari. §. dicendum. ff. de fideiuss. Secus autem est in pupillo fideiussore proximo infantiæ, qui etiam naturaliter compromittendo obligatur. l. j. ff. de noua. quia quicquid videt ignorat. l. j. C. de fãl. mo. & ita tenet gl. in d. l. si pupillus. In casu aũt nostro cum præsupponatur Antonium esse in viij. aut ix. anno dicitur esse proximus infantiæ, sm gl. in l. pupillum. in prin. ff. de re. iu. & instit. de stip. §. sed quod diximus. declarat Bar. in l. j. ff. de nouat. vbi vult ꝙ diuiso tempore quod supereset ab infantia vsque ad pubertatem per medium cognoscatur an quis sit proximus pubertati an infantiæ. ¶ Secundo beneficiatus † non potest ad vi-
4 tam suã alienare fructus beneficij. cle. j. de reb. eccle. non alienisi necessitas, vel ecclesiæ vtilitas ita exigat, vt ibi dicitur. ergo etiam non poterit super fructibus, seu redditibus ꝓmittere, quia regula est approbata ꝙ is qui nõ potest alienare, non potest compromittere. c. cum tpe. vbi Pan. no. de arb. tradit Dec. consi. 44. col. ij. & in specie ꝙ beneficiatus non possit super fructibus beneficij futuri compromittere, voluerũt Ant. Imo. & Pan. in d. c. cũ tẽpore. Soc. in consil. statim allegando.
5 ¶ Tertio sic, pbatur, distributor sine † consensu capituli non potest aliquem ad distributiones quotidianas & similia iura admittere. c. quanto. c. pastoralis. de iis quæ fiũt a prælat. sine consensu c. non ergo possunt compromittere. consequentia patet ex iis quæ s. scripsi, nam qui non potest alienare, non potest compromittere. d. c. cum tempore. & maximè ꝓmittere de iure & de amicabili compositione in arbitratores, vt factum fuit, nam tale compromissum habet instar transac. §. j. in auc. vt diff. iud. in gl. c. exposita. de arb. vbi gl. constat autem distributionem & punctuatorem habentes nudum officium distribuendi, & punctuandi sibi a capitulo concessum nõ posse super distributionibus, & obuentionibus ecclesiæ transigere sine consensu capituli, c. de cætero. c. veniens. de transac. ergo non etiam poterunt compromittere. Imo dominus Præpositus prælatus d. ecclesiæ solus sine consensu capituli, non potuisset super fructibus, & obuentionibus ad ipsum & capitulum simul spectantibus cõpromittere, sm Spec. ti. de arbi. §. restat. ver. sed nũquid clericus. & Soc. in cõs. 28. prosequendo or-

do ordinem col. xij. lib. j. minus ergo compromittere potuerunt punctuator & distributor. Et licet quidã canonici compromissum approbauerint, nihil refert, postquam capitulariter non consenserunt. ad hoc enim vt consensus canonicorum noceat capitulo, oportet ꝙ talis consensus sit præstitus in communi, secundum glo. in l. sicut. ff. quod cuiusq; vni. no. & in c. cum omnes. vbi Abba. & alij, de const. Inno. in c. in Genesi. & in c. auditis. de elect. Ex iis apparet compromissum fore nullius momenti, & communiter (vt dictum est) laudum su
6 per eo latum non valere. l. Pedius. §. j. ff. de arb. nam † arbitri & arbitratoris potestas à compromisso dependet. l. non distinguemus. §. de officio. ff. de arb. cum igitur partes non potuerint dare potestatem arbitratoribus arbitrandi, concluditur arbitramentũ latum fuisse per non habentes potestatem, ergo &c. ¶ Circa secundum videtur dicendum ꝙ dicta sententia fuerit iuridica, & iusta, quia licet alias de laudemiis, anniuersariis, & distributionibus quotidianis nihil deberetur canonico, nec beneficiato non valenti propter ætatis defectũ deseruire in diuinis, tamen fallit nisi sit cum eo plenissimè dispensatum super ætate, puta si fuerit in dispensatione dictum ꝙ per omnia habeatur pro maiori, secundum Pan. in c. ex ratione, in fi. de æta. & quali. immo gl. ibi videtur velle ꝙ dispen
7 satus super ætate † etiam ad fructus, & distributiones quotidianas censetur dispensatus. In proposito casu Re.do. Legatus dispensauit specialiter super ætate quo ad fructus vniuersos, & reditus, & iura de quibus voluit sibi plenariè responderi. Pondera verbum vniuersos, ergo etiam de laudemiis, & anniuersariis, quia qui totum dicit nihil excludit. l. a procuratore. C. mand. c. solitæ. de maio. & obe. Ponderandum est etiam verbum plenariè de omnibus sibi responderi. c. quanquam. in verbo, plenariè restituat. de cens. lib. vj. faciunt quæ ad propositum Fel. in c. conquestus. de fo. compe. ¶ Verũ mihi medulliter consideranti tam iuris regulas, quam mentem fundatoris ac etiam Reu. do. Legati contrarium verius visum fuit. Pri
8 mo de iure communi distributiones † quotidianæ, quæ beneficia manualia dicuntur, debentur solum interessentibus in diuinis deseruientibus. c. licet. de præb. adeo ꝙ contraria consuetudo non valet. c. vnico. de cler. non resident. li. vj. similiter anniuersariorum, & mortuariorum emolumẽta solum deseruientibus præstanda sunt. d. c. vnico. §. fi. cum igitur Anto. olim per se, nec per alium deseruierit, non video causam quare sibi de huiusmodi mortuariis, & distributionibus, distributor teneatur respondere. Secundo ex præcepto fundatoris tenetur deseruire personaliter, & interesse omnibus horis canonicis, & missam celebrare, & aquam benedictã super tumulo ipsius fundatoris deuota mente spargere, & in casu contrario ordinauit alium idoneum præsentari debere, & consequẽter voluit non deseruientem ipso iure beneficio esse priuatum, nã si vult alium præsentari, in necessarium antecedens vult beneficium de iure vacare, quia non potest præsentari ad beneficium nisi vacet saltem de iure, vt vult Gemi. per illum tex. in c. licet episcopus. de præben. lib. vj. & Rota decis. cccxv. de iure patro. Lud. Ro. con. cccclxv. in re præsenti. potuit enim te-
9 stator ordinare † ꝙ non deseruiens capellæ suæ patronatæ in diuinis sit ipso iure priuatus, maximè accedente consensu episcopi. c. significatum. vbi Abb. de præb. qui consensus episcopi præsumitur interuenisse saltem ex diuturnitate temporis secundum Arch. in c. nemo de consecra. dist. j. Ro. consi. 477. in casu propositæ consultationis. Fely. in c. de quarta. col. iiij. de præscrip. Pan. in c. de cura. de iure patr. ¶ Tertio ex statutis & consuetudine ecclesiæ tenetur beneficiatus interesse & deseruire in diuinis, aliàs priuatur distributionibus quotidianis & anniuersariis, pro rata temporis quo cessauerit à seruitio. quæ statuta cum sint rationabilia, & canonicis non obuient institutis, proculdubio obseruanda sunt. c. cum omnes. de cõsti. c. cum aliquibus. de referi. lib. vj. c. constitutum. de verb. sig. eo. lib. cũ igitur secundum iuris regulas, secundũ statuta ecclesiæ, secundũ voluntatẽ fundatoris non debeantur distributio
10 nes ei qui non seruit, non possum approbare † laudum domi norũ arbitrorum, qui hanc capituli, & distributoris exceptio-
11 nem non admiserunt. Quarto, non adimpleti † nõ est adimplendum. l. cum proponas. C. de pac. hic autem Antonius fuit receptus cum hoc ꝙ seruiret per alium in diuinis. Item cum hoc ꝙ solueret capam iuxta formam statuti, quare cum non adimpleuerit pro parte sua, rationabiliter denegantur sibi ecclesiæ prouentus. & si dicatur statutum non valere tanquam inducens simoniam. c. Iacobus. de simo. respondeo verum, si solutio capæ cederet ad commodum burſale canonicorum & beneficiorum, secus si cedit ad ornamentum diuini cultus, vt in casu nostro. c. significasti. de elec. c. significatum. de præb. & ita declarat Pan. in d. c. Iacobus. quare cum istud statutum valeat, dico esse casum ad literam à contrario sensu in d. ca. Iacobus. quod capitulum potest retinere obuentiones & distributiones non soluenti capam iuxta seriem statuti. Nec Antonio suffragatur dispensatio do. legati, quia facta fuit sub conditione si per alium idoneum deseruierit vsque quo peruenerit ad legitimam ætatem. Potuit enim collatio & dispensatio fieri sub tali conditione. c. relatum. de cleri. nõ resi. per quem ita determinat Gem. consi. 84. inci. quia istud dubium. colũ. ij. quare cum hactenus non deseruiret per idoneum vicariũ, & sic defecerit conditio, videtur ꝙ non solum obuentiones & distributiões possint denegari, quinimmo ꝙ à beneficio possit amoueri, vt dicitur in d. c. relatum. accedat ꝙ Re.do. legatus non solum voluit ꝙ per idoneum vicarium deserviat in diuinis, sed vnum plus voluit, ꝙ deseruiat iuxta cõtinentiam fundationis, & cõsequenter ꝙ nisi deseruiat per alium, ꝙ sit ipso iure priuatus beneficio, quia ex serie fundationis non deseruiens illico, ipso facto priuatur, vt s. probaui. Nam cũ Re.do. legatus se referat ad fundationem, perinde est ac si specificaret omnia & singula quæ in ipsa fundatione disponuntur, secundum Bal. in l. si defensor. §. qui interrogatus per illum text. ff.
13 de interro. acti. quia dispositio † referens intelligitur omnia includere quæ in relato continentur. l. qui sic. ff. de verb. obli. Tanta enim debet esse obligatio in termino referente, quanta est in termino relato, sm Bal. & Ang. in l. si prior. per illi text. ff. sol. mat. vel dato ꝙ do. legatus dispensauerit, ꝙ possit omnes reditus & prouentus consequi deseruiendo per alium idoneum, non tamen dispensauit ꝙ non deseruiendo per alium possit prædictas distributiones & obuentiones obtinere. Immo à contrario sensu, Re.do. legatus voluit ꝙ nisi deseruiat per alium idoneum, ꝙ nihil habeat. quod argumentum à cõtrario sensu est validissimum. l. j. §. huius rei. ff. de o. fic. eius. &
13 etiam habet locum † in dispensatione ad beneficia, & in quibuscunque literis gratiosis, & privilegiis, sm gl. in c. licet. de priui. lib. vj. Ex hoc apparet ꝙ est fragile fundamẽtum, si dicatur, ꝙ hic puer vult deseruire per ipsum, tamen quia non est idoneus iuxta tradita in c. super ordinata. de præb. & in c. ex eo. de elect. lib. vj. Ideo Re.do. legatus ita demum voluit de fructib. sibi respõderi, si per aliũ idoneum iuxta continentiam fundationis deseruierit in diuinis, vt s. aliunde ostensum fuit.

Respon. acutissimi I.V.D. Io. Franc. Ripen. à Sancto Nazario explicit Lib. j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,
In Decretalium librum Secundum absolutissima Responsa:

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita, & repurgata.

De resti. spo. & remed. Caño. reintegranda.

RESP. XLV. & de Restitut. spoliat. I.

GVm Gaucherius bonæ fidei, iustiq; tituli sit possessor, Quintella verò malæ fidei existat, certaq; de expresso dolo, & lucro captando in prejudicium dicti Gaucherij, certè ex aduerso nihil proponi potest, cur ipse Gaucherius à petitis dictę Quintellę non sit absoluendus, nec remedium reintegrandæ malæfidei possessori contra iusto titulo, bonaq; fide possidentem ex communi sententia competit.

SVMMARIVM.

1 *Remedium canonis reintegranda non competit malæ fidei possessori.*
2 *Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis, & quomodo procedat in dictione.*
3 *Nemo se iuuare potest ex eo quod nititur impugnare.*
4 *Iuramentum habet uim clausulæ rato manente pacto.*
5 *Non obseruans contractum iuratum, ipso iure cadit à commodo contractus.*
6 *Donatio rei alienæ quomodo, & quando ualeat.*
7 *Remediũ cano. reintegranda, nõ datur contra possidentẽ cũ tit. & bona fide.*
8 *Iudex in iudicando non habet recedere a communi opinione doctorum, aliàs facit litem suam.*
9 *Exceptio doli & fraudis quando obstet agenti recuperandæ.*

Respon. interpreta

1 REmedium Canonis reintegranda. iij. q. j. non † competit malæ fidei possessori secundum Imo. in c. sæpe. de rest. spol. Soc. in l. rem quæ nobis. in iiij. dubitatione. ij. q. prin. ff. de acq. pos. & in consi. 39. col. iij. Alex. consi. 49. li. v. ideo dixi istud remedium non competere Quintellæ, quia mala fide possideret, si possessio aliqua apud eam esset, quod non credo, vt ꝯ. ostendam. q. sit in mala fide, ostendo, quia sciebat Tonetam esse excommunicatam, ex eo quia contrauenerat donationi sibi factæ per Peronam, in non alimentando eam vt iurauerat. etiam consequenter sciebat dominium bonorum donatorum retro translatum fuisse in ipsam Peronam iuxta. l. j. C. de dona. quæ sub mo. & l. si quis maior. C. de transi. quod autem sciret Tonetam contraueniſſe, & ob id fuisse excommunicatam, probaui in consilio meo, quia nemo potest prætendere ignorantiam excommunicationis publicatæ. c. j. de postul. præla. Nec huic fundamento obstat dum dicitur q. in casu isto nõ potest habere locum dispositio. l. j. ex eo, quia in contractu donationis est appositum pactum, q. Perona possit & valeat in casum contrauentionis capere de fructibus bonorum donatorum pro se alimentando. vnde talis prouisio
2 † hominis debet facere cessare prouisionem legis. l. fi. C. de pac. conuen. maximè quando prouisio legis est inducta de iure speciali, vt in casu d. l. j. ſm Bar. in l. si cum dotem. in prin. ff. sol. mat. & in l. & habet. §. j. ff. de preca. quia ad istud respondi, q. illa regula procedit quãdo pactũ per qđ quis sibi prouidet est obligatorium, nam tunc tenetur illi prouisioni stare: secus si prouisio sit collata in libertatem sibi prouidẽtis. nam tunc est in arbitrio suo illi stare, aut ad prouisionẽ legis reuerti. verba enim prouisionis sonant q. Perona possit capere, qđ verbum possit, denotat liberam facultatem, q. d. si velit possit capere. sin autem aliter sibi prout iuris fuerit prouidere. ſm glo. in l. sæpe audiui. ff. de offic. præsi. Paul. de Cast. consi. 295. si dicta pignora. col. ij. ſm antiquam impressionẽ. cum igitur hæc prouisio non sit precisa, sed facultatis, nihil habet obstare præmissa regula. Secundo respõdeo, q. dicta regula procedit vbi prouisio hominis esset generalior & pinguior, quàm prouisio legis. secus econtra secundum glo. & Sal. in d. l. fi. Iaſ. in l. ij. C. de iur. emph. Lud. Ro. ſing. suo 502. in ij. parte incip. legatarius. dicit enim Rom. licet testator pro legato dederit legatario specialem hypothecam, non tamen cessabit hypotheca generalis à lege introducta speciali fauore legatorum vt in l. j. & ij. C. com. de lega. ad hoc alleg. text. singularem in l. fundus. de an. leg. ff. facit quia remedium ordinarium nõ facit cessare extraordinarium, qđ prouidet pinguius & gñalius. l. in prouinciali. §. q. si socius. ff. de no. oper. nunc. vbi Bar. & scrib. & imo dicebat Bal. in l. vbi adhuc. C. de iu. dot. q. si mulier prouideat sibi de spãli hypotheca in certo fundo in casum dotis restituendæ, non tñ cessabit, puisio legis, quæ vult spãli fauore dotis cętera bona fore hypothecata. in casu nõ pinguior & gñalior est, puisio d. l. j. qa prouidet tã circa fructus, q̃ circa dñium, & possessionẽ. Tertio rñdet q. puisio hoīs facta ī vno casu, facit cessare, puisionẽ legis in casu, puiso, nõ in alio, ſm Bar. in l. si ꝑtãte. in prin. ī v. q. ij. ff. ſol. ma. Ale. ꝑ. ī 26. col. fi. li. v. & Bar. in d. l. si cũ dotẽ. vbi dicit q. ista rſa, ꝑcedit vbi prouisio hoīs, & legis tendũt ad idẽ: secus si ad diuersa. In casu aũt ꝓpositi, prouisio hoīs tẽdit, puidere in casu quo donãs velit stare ꝓtractui, puisio legis tendit ad, puidendũ casu quo, donãs velit discedere à ꝯctu. ergo cũ tendãt ad diuersa, vna nõ facit cessare aliã. Nõ ob. dũ dr q. pœna d. l. j. & l. si qs maior. C. de trãſ. censẽt remissa p. Peronã eo ipso q. egit ad obseruantiã ꝯctus, sicut de dño q. petijt pẽsionem ab emphyteuta qui ceciderat à iure suo, nã petẽdo vr caducitatẽ remittere, vt p. Alb. & Mod. in l. ij. C. de iu. emph. ga ad istud ẽt rñdeo multipliciter. Et primo, q. posset ꝓcedere si Toneta acceptasset petitionẽ, & se satisfacere, & adꝑlere cõuẽta obtulisset: secus si petitionẽ ꝓpugnaret, & petita adꝑlere ꝓtẽpsit, vt ꝓput fecit, ex eo. n. † q. quis impugnat nõ põt se iuuare, regula ex eo. de reg. iur. in vj. cũ suis ꝓcor. Sed o rñdeo, q. si ẽt petendo obseruari ꝓuenta cẽsearetur remissa pœna resolonis ꝯctus, causata pp cõuentiones prædictas ꝓteritas, non tñ censẽt remissa pœna pp ꝓuentiones futuras, sicut nec dñs remittendo caducitatem causatam, intelligitur remittere caducitatem cãtam pp pensiones in futurũ non soluendas, vt p. gl. & doc. in d. l. ij. In proposito licet Perona p petitionem suã petendo obseruari conuenta, censeatur remisisse pœnã resolonis donõis causatã tpe petitionis pp dena gata alimenta, tñ quia Toneta exinde post iudicium inchoatũ & finitum, cessauit in solõne alimentorũ ipso iure resoluta ite ratò fuisse donatio. & si ꝯrium diceremus, ꝓtumacia, & mora ipsius Tonetę in non parendo iudicio, & non adimplendo si bi foret profieua, & damnosa Peronæ instanti. ꝯ. c. mora. de reg. iu. in vj. & petitio iudicialis, quæ magis habet grauare mo ram debitoris, induxisset liberationem à mora, si amplius non posset Toneta morosa incidere in pœnam. possem ista comprobare ex pluribus, sed quia patent ad sensum naturalẽ non aliter instabo, sequendo tex. in l. scire oportet. §. sufficit. ff. de exc. tu. & frustra leges, & similia allegamus, vbi nãliter sentimus, ſm Philoso. relatum per Mod. in l. illam. C. de col. Tertio quia iuſm † hẽt vim clausulæ rato manente pacto. d. l. si
4 quis maior. si conuentus ad obseruantiam contractus, recusat parere, quis dubitabit qđ is qui obseruauit contractũ pro parte sua v. rtute clausulæ rato manẽte pacto, poterit saltem ex eo quod alter requisitus nõ adimplet, allegare aduersariũ incidisse in pœnam d. l. si quis maior. non obstante petitione sua, cui alter contradixit, seu parere contempsit. & est casus in d. l. si quis maior. & in l. qui fidem. ff. de transi. Ad tertium dũ dr, quod error iuris intricati excusat à periurio, aliter non respondeo, quia indubitati iuris est, quod non obseruãs contra
5 ctum † iuratũ ipso iure cadit à cõmodo cõtractus. d. l. si quis maior. & expeditum est, qđ si donatarius non præstat alimenta promissa etiam simplici promissione absque iuro, q. ipso iure perdit commodũ donationis. d. l. j. & vbi est casus legis nulla potest subesse dubitatio. l. ancillæ. & ibi Bald. C. de fur. & sic cum Toneta & Quintella scirent donationem factam per Peronam esse resolutam, & dñium retro translatum in ipsam Peronam, benè sequit q. cum mala fide Quintella acceptauit donationem bonorũ, quæ sciebat aliena, meritò ei debet denegari remedium canonis reintegrãda, vt dixi. s. Ex alio ẽt dico remediũ dicti canonis nõ ꝓpetere ipsi Quintellę qa ꝓstitutũ cuius ꝓtextu ꝓtendit se fuisse in possessione est nullũ, ex eo qa ꝯctus donationis factæ Quintellæ non valuit, vt ꝓbaui latius in alio cõsi. Non ob. dũ dicitur q. donatio† rei alienæ valet, qa rñdeo q. donatio rei alienæ nõ valet, qa donatio est donatio. i. dãij translatio, qđ dñium non põt transferri p non dñm, & q. nõ valeat est tex. in l. in ædib. §. fi. ff. de dona. & si dicatur, valet saltẽ quo ad transferendũ vsucapiẽdi ꝓditionẽ, & sic quantũ ad translationẽ possessionis, toto tit. ff. & C. ꝓ dona. Itẽ valet quantũ ad obligandũ donantẽ de euictione. l. Aristo. §. Labeo. ff. de dona. rñdeo dupliciter. Primo q. procedũt præmissa qñ donans donat rem alienã ignoranti eam esse aliena, secus si scienti, tũc talis ꝯctus à lege damnat, nec ẽt trãſfertur vsucapiendi ꝓditio. l. ij. ff. ꝓ dona. nec ẽt donans ei tenet de euictione ſm gl. in d. §. Labeo. qñ ergo donatur res aliena scienti, donatio maximè in ꝓiudiciũ dñi est totaliter nulla. d. l. ij. ergo ẽt ꝓstitutum erit nullũ. & si dicatur, licet ꝯctus non teneat in ꝓiudiciũ veri domini, tñ possessio transfertur. l. si aliquã rẽ. ff. de acq. poſſ. qa verũ est si transferatur per verã traditionẽ, secus si per fictã, puta per precariũ, vel ꝓstitutũ, ſm Pau. de Ca. & Soc. in l. j. §. si vir vxori. de acq. poſſ. ff. cũ ergo Toneta donauerit bona aliena Quintellæ scienti. vt s. ꝓbaui sequit ꝯclusio q. donatio non tenuit, & ꝯsequenter nec cõstitutum. Quarto dixi remediũ canonis reintegranda, non cõpetere ꝯ
7 Gaucheriũ possessorẽ † cũ tit. & bona fide, ſm Bar. in l. rẽ quæ nobis. ff. de acq. pos. Non ob. dũ replicat q. plures sunt q. tenẽt oppositũ, qa respondeo dupliciter. Primo q. opinio Bart. est *communis* ſm Soc. in ꝯsi. 309. in tertia parte. vnde in iudicando
8 ab ea non est recedendũ, aliàs iudex† faceret litẽ suã ſm Bart. ī l. cũ, platis. ff. de re iud. Sed o rñdeo, q. istud ꝯriũ debet intelligi qñ singularis successor habuit titulũ à vitioso auctore. opinio Bar. & cõs loquit in singulari successore habente causam ab alio bonæfidei possessore. Ita ego ꝓcordo opiniones istas ꝯrias in c. sæpe. de resti. spol. & reperio q. hanc ꝓcordiã tradidit Soc. ꝯsi. 266. col. vj. lib. ij. Gaucherius autẽ possidet cũ titulo, & bona fide, & habuit cãm à do. Borelli auctore bonæfidei, ergo &c. nec obstat dũ dicitur q. opinio Bar. fundatur in l. siue aũt. §. si duob. ff. de publi. & consequẽter debet intelligi eo casu quo titulus habet à diuersis personis, prout ille tex. loquit. secus si ab eadẽ, quia tunc prior debet referri. l. quoties, de rei vendi. C. ad istud omissa disputatione, an cõis opinio q̃ generalis est debeat restringi ad istos terminos, tñ nihil facit ad casum nostrũ, quia Gaucherius habuit suũ titulũ à dicto Borelli. Quintella verò habuit à Toneta, & sic à diuersis, ergo sumus ī terminis dicti. §. si duob. Quinto, dixi donationẽ factã Quintellæ, fuisse factã in fraudẽ futuræ donationis faciendæ. d. Borelli. & sic in fraudẽ futuri creditoris, rationib. de quibus abũdẽ in primis allegationib. quib. non video aliquid obstare, ex iis quæ in ꝯriis allegationib. ad eneruandas cõiecturas, & fraudes deducunt. Ideo aliter super hoc non insistã, sed circũspectus & prudens iudex ipse poterit omnia rimari & si factũ & serlẽ rei ꝓsiderabit diligenter, oculata fide cognoscet. Ad illud autẽ quod dicitur, q. exceptio fraudis venit opponenda & discutienda in iudicio, petitur ex eo q. ad reuocandum alienata in fraudẽ creditorũ agendũ sit actione reuocatoria. §. itẽ si qs in fraudẽ. inſt. de act. Exceptio doli & fraudis non vr obstare agenti remedio canonis reintegranda, cui nulla exceptio prioritatis obiici potest, ſm Ale. ꝯsi. 90. & seq. lib. v. Deci. ꝯsi. 57. col. i. ad istud. n. rñdeo q. illud qđ dicitur, q. exceptio ꝓprietatis nõ possit opponi agenti possessorio † recuperandæ, ꝓcedit nisi sit talis exceptio, q̃ ita ꝑcludat in possessorio sicut in petitorio, ſm Bal. in rub. de pace cõstan. in verbo, restituit. per c. accepta. de resti. spo. Rota decis. xvj. in nouis. Ale. in l. naturali ter. §. nihil cõe. vbi etiã Bal. ff. de acq. pos. In ꝓposito exceptio fraudis, q̃ ꝑcludit q. donatio fuerit facta in fraudẽ Borelli & Gaucherij eodẽ modo ꝑcludit q. ꝓstitutũ in ea donatione apposituũ fuerit in fraudẽ factũ. Ideo sicut exceptio doli obstaret agẽti petitorio, ita obstabit agenti possessorio. Et q. exceptio doli q̃ cõcludit ꝯ possessorẽ sit admittẽda voluit Ang. in l. dolo. ff. de excep. Et maximè ꝯ agentẽ remedio canonis reintegranda, qđ nõ cõpetit malæfidei possessori, vt s. deduxi in primo fundamento. Satis ex iis puto resoluta q̃ latius ꝯ cõsiliantionẽ meã obiiciuntur, absoluendumque fore Gaucheriũ possessorẽ cũ titulo oneroso & bonę fidei à petitis per Quintellã, quæ cum mala fide, & expresso dolo certat de lucro captando in præiudicium & odium dicti Gaucherij. Laus Deo.

RESP. XLVI. & de Restitut. spoliat. II.

REmedium Canonis reintegranda, non solum possidenti per constitutum competit, sed etiam fictè possidenti competere iudicatũ est, atque etiã prior vigore constituti possidens, posteriori actualiter possidenti etiam in petitorio præfertur.

SVMMARIVM.

1 *Remedium canonis reintegranda, competit etiam possidenti uigore constituti is uerè possideat qui per constitutum possidet.*
2 *Remedium canonis reintegranda, etiam ficto possessori competit.*
3 *Prior possidens uigore constituti etiam in petitorio præfertur posteriori actualiter possidenti.*

Respon. interpreta.

1 NOn est dubitandum an remediũ † canonis reintegranda. iij. q. j. cõpetat possidenti vigore constituti, quia possessio acquisita per constitutũ est vera possessio, & dicitur verè possidere is qui vigore cõstituti possidet licet actus acquirendi possessionẽ dicatur fictus. l. quod meo. vbi Alex. & Mod. ff. de acq. poss. Quinimmo sunt qui velint, q. remedium dicti canonis non solũ competat vero pos-
2 sessori, vt est possessor vigore constituti, sed etiã cõpetit † ficto possessori, vt est possessor in quem sine vlla apprehensione p se vel aliũ eius nomine facta lex ipso iure transfert possessionem, secundum Soc. in l. rẽ quæ nobis. in v. q. ff. de acqui. poss. vbi istud expresse firmat, præsupponens nullum dubiũ esse, q. non competat possidenti in vim constituti, quia illa est vera possessio. & q. etiam datur tale remedium ficto possessori, qđ plus est, sequitur Bald. in rub. de causa possess. & proprie. & Deci. consi 84. excellentissimi doctores. & q. cõpetat possidenti in vim constituti, tenent Alex. & alij quos deduxi in meo cõs. in hac causa reddito. Et pro certo in hoc non est hæsitãdum. & adducta pro Guid. Pape. q. cxij. loquuntur in petitorio, vi-
3 delicet in casu. l. quoties. C. de rei vendi. & faciũt pro hac opinione, quia *Communis* est sententia q. prior † possidens in vim constituti præferatur in petitorio, iuxta terminos dictæ. l. quoties. & ibi Iaſ. in quinta limitatione. Ergo idem dicendum in possessorio. Laus Deo.

RESP. XLVII. & de Restitut. spoliat. III.

IN causa præsenti, constat ex medio concludendi, intentatum fuisse remedium canonis, reintegranda. iiij. q. j. quia in conclusione petitur
1 spoliatum reintegrari, nam ex medio † concludendi cognoscitur quæ actio fuerit intentata, ſm Bar. in l. certi condictio. in prin. ff. si cert. peta. Nec refert, q. in narratiua sit dictũ rem ad agentẽ pleno iure pertinere, quia non inspicitur narratio, sed ꝯclusio. ita in terminis nostris consuluit Deci. consi. 136. in cã reuer ẽdi. hoc sic præsuppositio, videtur, q. Io. Fab. cui fuit cessa proprietas vineæ, & domus de cuius possessione contendi tur, rectè possit prosequi iudiciũ intẽtatũ per Antoniũ de Ilia
2 cedentem, non obstante vitio litigiosi, quia † in cessionarium proprietatis transit remedium canonis reintegranda, vt consuluit Bal. consi. 309. super quo. lib. iij. & firmat Soc. in l. rem quę nobis. ff. de acq. pos. & comprobaui in c. sæpe. col. vj. ver. iij. quæritur, an competat cessionario. de resti. spolia. Non ob-
3 stat vitium litigiosi, quia per cessionem † proprietatis de qua non contenditur, non inducitur vitium litigiosi. auth. litigiosa. C. de litig. & si dicatur, vitium litigiosi esse super possessione de qua contenditur. Respondetur q. Antonius de Ilia non põt dici alienasse possessionẽ quã non habebat, & quã nõ fecit per cessionẽ proprietatis alienã, vt de se patet. Iura. n. quæ loquuntur de cessione possessionis litigiosæ, intelligũtur ex parte rei, non ex parte actoris. Et si instetur dicendo q. actio siue condictio ex. d. canone reintegranda, erat litigiosa, aduertendum est q. Anto. de Ilia non cessit condictionẽ ex. d. canone reintegranda, nec possessionẽ principaliter, sed solũ proprietatem cum iuribus ipsius proprietatis, & non cõdictionẽ ex dicto canone, quæ est actio personalis. insti. de actio. §. in personam. Et si dicatur, quo ergo iure Io. Fab. põt prosequi istud iudiciũ? Respondeo q. hæc actio, siue condictio transit in ces-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sionarium proprietatis in consequentiam ne penes eũ sit ꝓprietas inutilis, vt dixi tenere Bal. & Soc. vbi autem actio denegabatur transit in consequentiã proprietatis nõ incurritur vitium litigiosi, quia multa † conceduntur in consequentiam, q̃ principaliter non concederentur. l. quidã. ff. de acqui. re. do. l. in modicis. cum gl. ff. de contra. emp. ponas exemplum in iure patronatus, quod transit in laicum in consequentiam venditionis vniuersalis, quod tamen de per se non potest alienari. c. ex literis. de iure patrona. & istud probatur in d. l. fi. C. de litig. vbi in consequentiam diuisionis transit res & actio litigiosa in alterum absque pœna litigiosi. Comprobatur, quia pendente lite super possessione, vel actione personali, non prohibetur litigans alienare proprietatem. ca. j. & ibi no. de confir. vtili vel inuti. ergo satis datur intelligi, ꝙ nec etiam prohibetur alienare iura & actiones, quæ transeunt in emptorem siue cessionariũ proprietatis, alioquin per indirectum non posset alienari proprietas. Præterea, cum dictus Ioan. Fab. habeat ꝓprietatẽ absque vitio litigiosi, non prohibetur pro iure & interesse suo prosequi iudicium possessionis, quia tertius † põt prosequi litẽ ab alio institutã. c. cum super. de re iud. c. veniens de testi. tradit Bal. in auth. nunc si hæres. C. de litig. &c.

4

5

De causa. possess. & proprie.

RESPON. XLVIII. & de causa possess. & proprie. I.

COllatio facta ab ordinario Carpentoraten. existenti in quasi possessione quandam capellam conferendi do. Hieronymo in præiudiciũ patronorum ipsorum institutione de do. Gulielmo secuta non obstante, sm̃ ea quæ proponuntur, de iure valida est, præsertim attenta quasi possessione scientia, vsu, & patientia dictorum patronorum comprobata. nam huiusmodi quasi possessio in similibus causis singularis speculationis est.

SVMMARIVM.

2 *Collatio est fructus iuris conferendi, præsentatio est fructus iuris patronatus.*
2 *Ad possessorem, seu quasi spectat ius conferẽdi in præiudicium eorum ad quos spectat præsentatio.*
3 *In materia collationis, præsentationis, & iurispatronatus, quasi possessio est principalis intentionis.*
4 *In qua possessione tria requiruntur, uidelicet scientia seu patientia aduersarij, item ius proprium, necnon & bona fides.*
5 *Malafidei possessor non facit fructus suos.*
6 *Scientia & patientia aduersarij & articulanda, & probanda est.*
7 *Episcopus præsumitur scire qualitates beneficiorum existentiũ in sua diœcesi.*
8 *Vnicus actus electionis, præsentationis, & collationis, quasi possessionem ipsorum actuum acquirit.*
9 *Collationes sine scientia patronorum sunt ipso iure nullæ.*
10 *Beneficia in dubio præsumuntur libera, & non patronata.*
11 *Sola fama excusat à malafide, necnon à causa temeraria & iniusta.*
12 *Extincta descendentium linea & sic agnatione, ius patronatus extinguitur, & ecclesia libera efficitur.*
13 *Ius patronatus non præscribitur contra ecclesiam, quæ semel libera fuit.*
14 *Ex non usu quasi possessio iuris patronatus amittitur, & ecclesia libertatem præscribit.*
15 *Clausula si non sit alteri ius quæsitum in rescriptis taciteꝫ subintelligitur.*

Respon. interpreta.

VNctus huius controuersiæ (vt mihi vr̃) totus consistit in quasi possessione vigore conferendi capellam de qua agitur. in qua quidẽ quasi possessione ordinarius Carpentoratensis esse prætenditur in præiudicium patronorum, medio duarũ vltimarum collationum immediatè præcedentium. Et vt cognoscatur ꝙ punctus ad hoc reducatur, subiicio duas verissimas conclusiones. ¶ Prima conclusio,

1 collatio † est fructus iuris conferendi, & præsentatio est fructus iurispatronatus sm̃ Pan. post Innocen. & alios in c. consultationibus. de iure pat. Inno. & Ant. in c. ij. de in integ. resti. & in c. in literis, de restit. ispo. & alibi sæpe. ¶ Secunda cõclusio,

2 ad possessorem seu † quasi spectat ius conferendi in præiudiciũ etiam eorum ad quos spectat præsentatio sm̃ Rotam Decis. cccclxxvj. de iure patr. in antiq. Innoc. & Pan. & alij in d. c. ij. de in integ. resti. & in c. cum olim. & ca. cum ecclesia sutrina. de caus. poss. & proprietatis. cum solitis concord. quas breuitatis causã omitto. Ex his infertur, ꝙ si dicamus episcopum fore in possessione liberè conferendi, necessariò sequatur concludendum, ꝙ collatio prædictæ capellæ facta per ipsum valuerit in præiudicium patronorum. hinc consuluit Car. ꝙ collatio facta per Papam etiam non facta mentione iuris patronatus valet, quando episcopus est in quasi possessione liberè conferendi, & patroni in quasi possessione præsentandi. ita Cardi. consi. 69. quo ad primũ. versi. ad sm̃ dubium. Deci. cõsi. 117. col. ij. vbi alia adducit. Ex quibus ꝓcluditur, ꝙ ĩ ista materia est attendenda † quasi possessio, & in specie & in terminis nostris ita concludit Rota dec. ccccl vij. sub rubr. de impetra. & colla.

3

3 ista sunt q̃ contra do. Hieronymũ Oliuariũ valde vrgẽt. ¶ Sed vlterius considerãti mihi ꝛria sua visa fuit verior, ga ex vnica

4 † electione acquirit quasi possessio iuris eligendi, & ex vnica præsentatione quasi possessio ꝓsentãdi, & ex vnica collatione quasi possessio cõferendi, cũ sint actus q̃ cõiter non solent fieri nisi à possessoribus sm̃ gl. Inn. & alios in d. c. cũ olim. & d. c. cum ecclesia sutrina. & probat in c. ex literis. de iu. patr. & ĩ d. c. consultationibus. co. ti. & Inno. in c. ij. de in inte. resti. Pan. & alij in c. q̃relã. de elec. & alibi sæpe. Nec ob. ꝓmissa, primò non obstat dũ dr̃, ꝙ hæc cõclusio procederet, si patroni sciuissẽt & passi fuissent. ga esto ꝙ ita sit, tñ ex serie facti cõstat de scientia patronorũ. & ꝙ ꝓstet, ostẽdit sic. patroni ꝓsentauerũt do. Gulielmũ ad dictã capellã tanq̃ vacantẽ per mortẽ quõdam do. Claudij p̃decessoris immediati, cui eps liberè, & iure suo ordinario contulerat tãquã vacaret ꝑ resignationẽ factã ex causa permutationis per Paulum. ex hoc colligo sciam patronorum, quia nisi ipsi sciuissent collationes factas, & illas approbassent, non diceret vacare per mortẽ dicti Claudij, sed per resignationẽ Pauli qui ante dictas collationes ex præsentatione patronorũ fuerat institutus, intantũ ꝙ obtinẽs beneficium patronatus sine consensu patronorũ dr̃ vsurpator, & occupator. c. ex insinuatione. de iur. pat. & collationes etiã factæ sine

5

6

7

9 † scia patronorum sunt ipso iure nullæ, vt s̃. dictum fuit. & ibi not. Pan. sed per mortem vsurpatoris non dr̃, nec potest vacare, vt no. in c. susceptum. de reseri. in vj. necessariò sequitur si vacauit per mortem dicti Claudij, ꝙ valuerit eius collatio, valere aũt non potest, nisi præsupponamus acquisitam quasi possessionem conferendi ipsi episcopo. acquiri aũt non potest quasi possessio, nisi data scia & patientia, ergo à primo ad vltimum restat corollariè dicendum, ꝙ ipsi patroni sciuerũt, & passi fuerunt. Non ob. dum dr̃, ꝙ requirit, ꝙ eps contulerit bona fide, credens ad se spectare ius conferendi, quia in casu isto etiam episcopus qui contulit, erat in bona fide, & credidit ad se spectare, quia omnia beneficia in diœcesi spectãt ad eius collationem. c. omnes basilicæ. xvj. q. vij. c. sic quidam. x. q.

10 j. & in dubio † beneficia præsumuntur libera, & non patronata, sm̃ Archidi. in c. decernimus. xvj. q. vij. Panormit. in d. c. quærelã. in iij. not. Deci. consi. 117. colum. j. & consequenter cũ ius cõe, & iuris ꝓsumptio sit pro ordinario collatore, legitimè potuit credere sibi decere iure suo ꝓferre, argumẽto. c. ad decimas de resti. spol. li. vj. fortius ꝓcludit Pan. in d. ca. cũ olim. & dicto. c. cum ecclesia sutrina. & in c. si diligenti. de præscri. & Bar. in d. §. hoc interdicto. ꝙ quælibet ꝓbabilis coniectura sufficit ad causandã præsumptionẽ bonæfidei, & excludendã

11 ꝓsumptionẽ malæfidei. & in proposito dicũt ꝙ † sola fama ꝙ ius conferendi cõpetat alicui, excusat à mala fide, quanto fortius dispositio iuris cõis. Nec obstat ꝛria præsumptio, ꝙ ꝓsumitur scire omnes qualitates beneficiorũ existẽtiũ in diœcesi, & sic scire capellã fore iurispatronatus laicorũ. Ad istud respõ deo multipliciter, & pro fundamento responsionum præmitto vnam tritam & cõmunẽ ꝓclusionẽ, ꝙ bona fides non solũ ex iustis, sed ẽt ex temerariis & iniustis causis causari põt. sm̃ gl. in l. j. C. vbi cau. stat. quã ibi multũ commendat Bald. & sequitur Ale. ꝓsi. 127. visa inquisitione. col. iij. vol. iiij. & ꝙ temeraria cã excludat mala fidẽ possessoris, est tex. quẽ ibi no. Aret. & Ias. in d. l. clam possidere. in prin. ff. de acqui. poss. & Bar. in l. j. §. per seruum qui in fuga. ff. eo. Barb. con. 28. col. antepe. vol. ij. redeundo ad propositũ, si ordinarius qui ꝓtulit sciebat capellã de qua agitur esse iurispatronatus, & sciebat ꝙ erat iurispatronatus ex fundatione Simonæ relictæ quondã Ioannis Pelizerij, q̃ reliquit ius patronatus filiis & descendentibus Rostagni de Arnulphis aliàs de Buso, quorum descendẽtiũ linea

12 extincta † est. & consequenter extinctum ius patronatus, & ecclesia effecta libera, vt traditur in c. j. de iur. pat. hac de causa potuit legitimè credere sibi licere iure suo ꝓferre dictã capellam, quia asserti patroni non sunt de descendẽtib. dicti Rostagni, nec de agnatione. & non esset ponere os in cœlũ, nec à iure deuiaremus tenere, ꝙ ad assertos patronos non spectat ius patronatus dictæ capellę. cũ (vt dixi) non constet ꝙ sint de descendentib. suprascriptis. Nec quicquã facit si diceretur ꝙ Ioanna Algesse mater Margaritæ quæ præsentauit. d. Guilielmũ

13 præscripserat iuspatronatus, quia ꝺ ecclesiã † semel effectam liberã non põt laicus præscribere iuspatronatus sm̃ Pan cõsi. 106. vers. secundo principaliter. in ij. vol. Card. in cle. si plures. in v. q. de iure pat. Alex. cõsi. 75. visis in fi. volu. iiij. licet possit præscribere ꝺ veros patronos, sm̃ Io. And. in c. quod alicui. de regu. iur. & istã distinctionẽ comprobaui hoc anno in rubri. d iud. Ex iis apparet ꝙ dicta Margarita nec ius habet, nec quasi possessionẽ assertã iurispatronatus, meritò episcopus potuit iure libero conferre hanc capellam prædicto d. Hierony. oliuario. Vel aliter dico ꝙ vbi agitur de acquirenda possessione libertatis, quæ acquiritur ex non vsu priuilegiati, non exigitur bona fides, sed ex solo non vsu perditur. c. cũ accessissent. vbi gl. de consti. tradit Ant. in c. peruenit. col. fi. de cens. Ius aũt patronatus, quod habent patroni, est gratiosum & ex priuilegio

14 ecclesię, vt per Pan. in c. querelam. de elec. ergo &c. Et nisi dicamus ꝙ ex non † vsu solo perdatur quasi possessio iuris patronatus: certè impossibilis esset cõmunis conclusio, ꝙ possit ecclesia præscribere libertatem aduersus ius patroni, quia opponi semper potuit ꝙ episcopus sciebat, vel scire præsumebatur ecclesiã esse patronatã. vel aliter posset responderi, ꝙ mala fides prælati non nocet ecclesiæ, cui per collationes liberas acquiritur quasi possessio, vt per gl. Panor. & alios in c. fina. de præscri. Vel aliter respondetur ꝙ in facto præsupponitur has liberas collationes fuisse factas per vicarium & gubernatorẽ, in quibus non cadit præsumptio, ꝙ ipsi scirent ecclesiam esse iurispatronatus, quia ipsi nõ sunt qui visitent, propter quam visitationem episcopus præsumitur scire qualitates beneficiorum, vt declarat Fel. in c. ij. col. j. de excep. Deci. consi. 135. in fi. Ex istis liquido constat collationem factam do. Hierony. de iure validam fore. Quo fit, ut institutio d. Gulielmi postea secuta nullius sit roboris & momenti, & maximè attento, ꝙ est

15 facta cum expressa clausula si nõ erat alteri ius quæsitum, quæ etiam tacitè † subintelligitur. c. super eo. de offi. delega. l. ij. §. si quis à principe. ff. ne quid in loc. pub. cum igitur per collationem prius factam. d. Hierony. per ordinarium esset ius acquisitum per prædicta, sequitur quòd institutio & prouisio domilegati subsequens non habet aliquem effectum. Laus Deo.

RESPON. XLIX. & de Caus. possess. & propriet. II.

LIcet In beneficialib. iudicia possessoria censeãtur habere annexam causam proprietatis, tñ de titulo non est adamussim discutiendum, cum sufficiat habere titulum coloratum. Quare postquam illustris curia Ioannem Allardi in possessionem manu tenuerit prioratus de Calma, de tituli validitate vel colore amplius quærendum non est. Nam ei sufficit excludere Michaelẽ Rodulphi actorem per non ius suũ, cuius collatio, vti subrepti-

tia & suspensio facta virib. non subsistit. Nec eidẽ Ioãni obstat ꝙ prioratus de quo agitur sit monachalis & regularis, qui nõ potest clericis secularib. conferri. Verum cum prædictus prioratus à duob. immediatè prædecessoribus secularib. clericis rectus ac gubernatus probetur, ideo secularibus in posterum clericis conferri posse decisum est. Quare manifestè constat Ioannem Allardi Michaele Rodulpho potiorem esse.

SVMMARIVM.

1 *In iudicio possessorio sufficit habere titulum coloratum, nec est de eo adamussim disputandum.*
2 *In interdicto retinendæ is potior est, qui fidem facit de antiquiori possessione, & sufficit reo excludere agentem per non ius suum.*
3 *Ius conferendi de iure communi pertinet ad episcopum.*
4 *Collatio nulla nullum præstat titulum.*
5 *Gratia subreptitia est ipso iure nulla,*
6 *An uerbis narratiuis seu assertiuis notarij credatur?*
7 *Collatio facta suspenso non ualet.*
8 *An prioratus monachalis uel regularis conferri possit alijs quàm regularibus eiusdem ordinis, uel prioratus.*
9 *Paria sunt non habere titulum, uel habere fed in ualidum.*

Respon. interpreta.

LIcet In beneficialibus iudicia possessoria censeãtur habere annexam causam proprietatis. l. ij. §. quædam. vbi glo. ff. de interdic. & ideo requiritur probatio tituli ad colorandam possessionem, ne detur vitiosus ingressus. c. j. de reg. iur. li. vj. tũ in possessorio

1 † iudicio nõ est de validitate vel inualiditate tituli adamussim disputandũ, seu discutiendum, cũ sufficiat habere titulũ coloratum, quod maximè procedit in iudicio retinendæ, in quo militat ratio dandi vitiosum ingressum, cum iam ingressus datus sit, & maximè coram iudicibus laicis, qui solum cognoscere possunt de nudo & mero possessorio secundum Panor. in c. literas. de iura. calum. ¶ Cum itaque excellens curia præcisè aliquando. d. Ioan. Allardi manu tenuerit in possessione prioratus de Calma in vim tituli colorati, non videtur ꝙ amplius sit quærendum de colore & validitate illius tituli. Sed id solũ discutiendum est, vtrum in hoc iudicio retinendæ potior sit, an Michael Rodulphi actor, an ipse Allard. reus. Et paucis agẽdo intrepidè respondeo ipsum Allar. potiorem esse: quia, cõstat eum prius fuisse possessionẽ prioratus assecutum, & per curiam præcisè manutentum, annalemq̃ possessorem &

2 vltra fore ante litem motam per Mic. In iudicio † autem retinendæ vincere is debet, qui fidẽ facit de antiquiori possessione, quia iunior præsumitur clandestina. c. licet causam. de probat. ybi Pan. & alij. Et docet Bar. in l. si duo. ff. vti possi. & Bald. in l. ordinarij. C. de rei vend. Sed si libet validitatem titulorum discutere, etiam potiorẽ esse puto d. Allardi, cui in hac causa reo satis est excludere agentẽ per defectũ iuris agentis, absque eo ꝙ teneatur aliter suam possessionem colorare alio titulo. sm̃ Cõpost. & Io. An. in c. mandatũ. de resc. Rotã deci. liij. in antiq. Gemi. ꝓsi. 38. pro clariori. in prin. si modo demõstretur agentem nullum habere ius in dicto prioratu, apparebit d. Allar. iterum manutenẽdum in sua vera & iuridica possessione. ¶ Quod autẽ d. Michael actor non habeat titulum coloratũ, probatur ex pluribus. Primò, quia titulũ habet à domino præpositо monasterij de plebe Martirũ Vlcien. ordinis. S. Aug. à quo dicitur dependere prioratus iam dictus, ad quẽ præpositum non spectat ius conferendi: non quidẽ de iure cõmuni,

3 quia de iure † cõi pertinet ad episcopũ. c. omnes basilicæ. xvj. q. viij. c. cum episcopus. de offi. ord. li. vj. c. j. de ca. mona. c. cũ ex iniuncto. de hæret. Non etiã ex priuilegio de quo non cõstet. Non etiã ex consuetudine de qua non appareat. Quinimo ex productis collationibus, maximè vltimis, constat ius conferẽdi spectare & pertinere ad præpositum & capitulum simul & semel, vel saltẽ constat capitulũ esse in quasi possessione conferendi simul cum præposito. Ex quib. sequitur nostra cõclusio, ꝙ collatio facta Michaeli à solo præposito absque cõsensu capituli est ipso iure nulla, tanquã facta à non habente potestatẽ conferendi. c. cũ in illis. §. fi. de præben. li. vj. c. postulastis. de cõcess. præben. & idẽ si collatio spectet ad solũ præpositũ cũ consensu capituli, quia collatio facta non habito consensu, etiam nulla est. c. j. §. j. & ibi gl. in verbo, assensu. ne sede vacan. lib. vj. Cum igitur collatio huiusmodi sit nulla, vtpotè facta absque

4 capitulo, non præstat † titulum coloratum secundum Pa. in c. quia diuersitatem. de concess. preben. ¶ Secundo, nulla est assẽta collatio, quia facta Mich. vti monacho expressè professo, de cuius expressa professione nõ fuit facta fides legitimè, put

Universidad de Deusto
Biblioteca

fieri oportuit ab ipso impetrante. c. quia circa. vbi Pan. not. de cõsang. & affini. & cõprobat latè Fel. in c. constitutus. col. j. de rescriptis. Non. n. ita de facili impetrassẽt collationẽ prioratus ab Abbate, seu ꝓposito si non fuissẽt eiusdẽ ordinis & monasterij professus. c. nullus. c. obitum. lxj. dist. ergo si non ꝓbetur ꝓfessio, erit gratia † ipso iure nulla. c. postulasti. de rescri. facit l. si pater. C. de hære. instit. vbi probat̃ ꝙ donatio vel legatũ factum alicui vti monacho ꝓfesso, non valet si ꝓfessus nõ erat, quia ꝓfessio creditur cã finalis gratiæ & donationis, q̃ si sit falsa vitiat gratiã. l. demonstratio falsa. §. fi. ff. de cond. & demõ. c. ex parte. c. dilectus. de ꝓcess. ꝓben. Gemi. ꝑsi. 119. in prin. Fel. in c. q̃d super iis. col. j. de fide instr. Non obstat ꝙ fuerit exhibitũ instrumentũ cuiusdã receptionis & professionis de quo in folio. 70. factę in manib. d. Bartholo. Pascalis, quia talis professio est nullius effectus, & ipso iure inualida, vt pote recepta à non habente potestatẽ ipsam professionẽ recipiendi, vt est text. in c. porrectũ. & in c. ad audientiã, & vtrobique Pan. de reg. nisi n. fuerit professio recepta ab Abbate vel de eius mandato nihil valet, vt ibi dicitur. Et licet idẽ notarius attestetur se rogatũ de cõmissione recipiendi professionẽ factã d. Barth. per vicariũ dñi præpositi: tñ sibi non credit nisi aliter fides fiat, quia sunt verba assertiua notarij eorũ, quæ per ipsum gesta dicunt.

6 Quibus † verbis assertiuis non iure creditur ſm Pan. in c. cum causam. de testi. Et Iaſ. latè in l. senium. col. j. in fin. & seq. C. qui testa. face. poſſ. tum qa non est credendũ notario exprimenti aliquid, qd̃ tẽpore instrumenti factũ non fuit, ſm Bar. in l. ſi qs in aliquo. col. fi. C. de eden. & ibi latè Iaſ. & idẽ Iaſ. in l. nequicquã. §. vbi decretũ. col. xij. ff. de offi. ꝓcons. & Fel. in c. quia ꝓ falsam. col. xvj. de proba. ꝓterea & si ꝓstaret de cõmissione facta per dictũ vicariũ, non tñ apparet ꝙ vicarius habuerit potestatem ſubdelegandi talem receptionẽ. ¶ Tertiò, quia ipse Michael origine Gallus citramontanus non potuit ſine literis dimissoriis habitis à ſuo dioecesano, videlicet Archiepi. Ebredunensi, ordinari in Italia ab episcopo Astensi & Salutiarũ, & ordinatus ſine literis dimissoriis continentib. causam quare remittit, est ab executione ordinis ſuſpenſus. c. j. de tẽpo. ord. li.

7 vj. collatio † aũt facta ſuſpenſo nõn valet. c. inquisitionis. d accuſ. c. per tuas. de simon. c. q̃stũ. de tẽpo. ord. Et ſtantib. ꝑmiſſis nõ expediret aliter defendere ti. ipſius d. Alardi à quibuſdã obiectis: qa (vt dictũ est) satis est reo excludere actorẽ ꝓp defectũ iuris nõ ſui. Et qa iã in vim eiusdẽ tituli ipſe Alardus fuit ꝑcisè manutẽtus, attamẽ vt nihil omittatur, ad vnũ ſup quo ſe aduersarius maximè fundat, respondeo, videlicet ꝙ dictus

8 † prioratus ſit monachalis & regularis, vt ex ꝓcessionib. ſummorũ Põtificũ dr̃ appareret; quo fit vt collatio facta dño Alardò clerico seculari ſit ipſo iure nulla. c. cũ de beneficio. de præben. lib. vj. & hoc cõprobatur ex indulto ſpeciali dominis præpoſito & Capitulo concesſo, vt nullis niſi regularib. prædicti ordinis prioratus per apoſtolicę ſedis legatos ꝓferatur. Primò ꝙ à duob. immediatis prædeceſſorib. clericis ſecularib fuit dictus prioratus rectus & gubernatus, vt ex inſtrumentis collationũ, & depoſitionibus teſtium clarè apparet, quo fit, vt dicatur effectus ſecularis quantum ad hoc ꝙ ſecularibus conferri poſſit. & expreſsè dicitur in d. ca. cum de beneficio. & ibi Gemi. & alij ita concludunt. Fel. in c. eam te. col. xvij. de reſ. Secũdo reſpondetur, ꝙ diſpoſitioni. d. ca. cum de beneficio. aliter fuit indulto derogatum ampliſſimè per reuerendiſſimum dominum legatum habentẽ ad hoc ſpecialẽ facultatem derogãdi. non obſtat ſecundò dum dicitur ꝙ ipſe Michael est prior in data, ergo potior est iure. c. duob. de reſcrip. li. vj. c. ſi à ſede. de præben. eo. lib. Quia rñdetur dupliciter Primò, ꝙ in poſſeſſorio retinendæ non inſpicitur quis ſit prior in data, ſed quis ſit prior in poſſeſſione. d. ca. licet cãm. quod abſque dubio verum est, qñ is qui est prior in poſſeſſione habet titulum coloratum. c. eum qui. de præben. lib. vj. & d. c. licet causam. de probatio. Secundò reſpondetur ꝙ non poteſt Michael allegare ſe

9 priorem in data ſtante nullitate ſui tituli, qua † paria ſunt nõ habere titulum, vel habere inualidum. l. quoties. ff. qui ſatisda. cogant. cum vulga. Laus Deo. Ita iuris eſſe reſpondeo ego Franciſcus de Ripa iuris interpres ſaluo ſaniori iudicio.

RESPON. L. & de Cauſa poſſeſſ. & proprie. III.

Vm In interdicto retinendæ is potior ſit, qui de antiquiori poſſeſſione & potiori titulo fidẽ fecerit, ideo d. Ioan. Alamandi in collatione præpoſiturę de qua agitur, d. de Aualone anteponendus eſt, quia poſſeſſionem prius obtinuit, & titulum ſuum meliorem eſſe edocuit. nam duplici collatione pro iure ſuo conſeruando & exceptionis ope vti potuit, & maximè cũ poſſeſſio iuncta cum titulo eiuſdem datæ prælationis effectum operetur.

SVMMARIVM.

1 *In interdicto retinendæ ꝓ potior habetur, qui antiquiorem poſſeſſionẽ probat.*
2 *Venerabilis curia parlamenti Delphinalis in interdicto retinendæ ſolet de poſſeſſione & proprietate ſimul cognoſcere.*
3 *An quis poſſit ſe iuuare duabus prouiſionibus, & quomodo procedat. nu. 6.*
4 *Idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito.*
5 *In pari cauſa potior eſt conditio poſſidentis.*
7 *Reus pluribus defenſionibus uti poteſt, etiam contrarijs.*
8 *Res facilius conſeruatur quàm de nouo acquiratur.*
9 *Ea quæ dependent ab animo alicuius eiuſdem iuramento ueniunt probanda.*
10 *Regula cancellariæ non habet locum extra curiam.*
11 *In dubio ſtandum eſt opinioni pro qua iudicauit collegium maximè collegium uenerandum domi de Rota.*
12 *Fama publica excuſat à dolo præſumpto, delicto, ac intruſione.*

Reſpon. interpreta.

Aucis agendo, vt conſultorem decet, ſi omiſſa validitate titulorum vtriuſque partis quæratur, quis debeat obtinere in interdicto retinẽdæ poſſeſſionis huius præpoſituræ, proculdubio dicẽdũ est ꝙ Reue.

1 d. Ioan. Alamandi debet obtinere. qa probauit de tantiquiori poſſeſſione. c. licet cauſam. de proba. & ratio est, quia antiqua præſumitur continuata, & ſecunda poſterior præſumitur clãeſtina, vt ibi dicitur, & declarat Bar. in l. ſi duo. ff. vti poſſi. & ĩ ꝑſi. 112. quidã accuſatus. & Bald. in l. ordinarij. C. de rei vend. Ancha ꝑſi. 274. ad declarationẽ. Cur. ſenior cõſ. 24. ſuper eo. col. ij. & alibi ſæpe. & certè iſto caſu non eſſet vlterius quęrendum qs habeat iuſtiorem titulũ, quia tunc demum in interdicto retinendæ præfertur is, qui docet de meliori titulo, quãdo probata est poſſeſſio æqualis tẽporis, ſecus ſi alter probauit ĩ antiquiori, ſm Bar. in d. l. ſi duo. Cur. ſenĩ. in d. conſi. 24. & ꝑſi. 72. co. iij. Barba. conſi. 6. Pan. & alij in d. c. licet. ſed quia illuſtr. curia parlamenti Delphinalis in iſto interdicto retinendæ ſo-

2 let ad fines poſſeſſorij etiam cognoſcere de † titulo, vt declarat Guido Papæ. q. lxxj. & q. lxxxv. Reuocatur in dubium quis titulus horũ dominorũ collitigantium melius iuſtificare & colorare habeat poſſeſſionẽ. Et prima facie videretur dicendũ ꝙ titulus d. de Auelona pluribus rationibus. primò, quia titulus d. Io. cuius vigore adepta fuit poſſeſſio, est poſterior. c. capitulum. de reſcr. Secundò habitus à legato, & titulus d. de Auelona habitus à S. Papa, & ſic propter concedentis maiorem præ rogatiuã præferendus. c. ſi à ſede. vbi caſus, de præb. lib. vj. Nec obſtare videtur vinculũ ſuper quo d. Ioan. facit ſuũ principale fundamentũ, videlicet ꝙ ipſe habet duas prouiſiones, & collationes à dño legato, vnã videlicet poſteriorem, alterã eiusdẽ datæ, & prius adepta fuit poſſeſſio: quo fit vt potior ſit conditio poſſidẽtis, vt decidit̃ur in d. c. ſi à ſede. in ij. rñſo. quia rñdetur dupliciter. Primo ꝙ d. Ioan. adeptus eſt poſſeſſionẽ vigore poſterioris tituli, vñ non debet habere locũ diſpõ. d. ca. ſi à ſe-

3 de. tũ quia nemo ꝑt ſe iuuare † duab. prouiſionib. c. vt qs duas. de ele. li. vj. tum qa eligit viã ſecundæ prouiſionis. & ſic videt renunciaſſe primę. vt ibi. & l. qd̃ in hæredẽ. §. eligere. ff. de tribu. & via quã elegit ſibi pateat. regula cũ quid vna via. [de reg. iur. & c. qd̃ ſemel. e. tit. in vj. & ꝙ diſpoſitio ca. ſi à ſede. non ꝓcedat qñ virtute poſterioris tituli habiti à legato prouiſus adi piſcitur poſſeſſionẽ, ſuaderi poteſt, quia præſumitur ꝙ is qui prius habuit poſſeſſionẽ. prius etiã impetrauerit ꝓp prævention ĩ adipiſcenda poſſeſſione. q̃ ratio ceſſat iſto caſu, qa cõstat, ꝙ alio poſteriori titulo adeptus fuit, vnde in claris nõ est opus coniecturis. l. cõtinuus. §. cũ ita. de verbo. obli. Immo ex

4 quo noluit vti prima collatione in adipiſcenda poſſeſſione, ꝑſumendum est ꝙ ſit poſterior, & ſic ita ſe habet oppoſitũ † in oppoſito, ſicut propoſitũ in propoſito. c. cognoſcentes de ꝓbẽ. ſti. l. fi. §. fi. de leg. iij. & ſtante iſto fundamento ꝙ d. Io. adeptus fuerit poſſeſſionẽ in viã tituli poſterioris, poſſet dici ꝙ nullam acquiſiuit poſſeſſionẽ propter clauſulam decreti appoſitã in prouiſione d. de Auelona anteriori. c. ſi poſtquã. & c. ſi beneficia. de præben. lib. vj. & c. j. de conceſſione præben eod. lib. Secundò, etiã ꝙ d. Ioan. poſſet vti prima collatione eiusdem datæ, tamen videtur ꝙ dicta prima collatio nihil ſuffragetur ꝓp regulam de non veriſimili notitia, quæ habet clauſulã decreti, contra prouiſiones obtentas ante veriſimilem notitiam mortis; quæ regula non videtur diſcrepare à iure communi, vt dicit ibi gl. attenta ſaltem ratione dictæ regulæ, ne detur occaſio captandæ mortis. Nec obſtare videtur ſi dicatur, ꝙ do. de Auelona in ſua gratia obtinuit derogationem dictæ regulæ, vnde ipſe non debet poſſe excipere contra prouiſionem d. Io. quia debet pati legem contra ſe, quam æquã putauit contra alios. c. cum omnes. de conſti. & quia etiam in priuilegiis & gratiis habet locũ retorcutio, per regulam. l. j. ff. qd̃ quiſ. iur. ſecundũ Bar. in auth. quas actiones. C. de ſac. ſan. eccl. quia rñdetur ꝙ in caſu iſto vbi adeſt clauſula decreti, etiam ꝙ do. de Auelona nihil op-

hil opponeret, tñ eius conſenſus nõ haberet validare titulum aduerſarii nullũ, ſm gl. & Pan. in c. dilecto. de præb. & in c. ſtatutũ. circa fi. prin. de reſcrip. in vj. tradit̃ ꝑ Fel. in d. cæterũ. col. ij. eod. tit. in antiq. Iaſ. in l. omniũ. col. iiij. C. de teſta. ¶ Præmiſſis & ſimilib. nõ obſtantibus, arbitror ꝓrium de iure poſſe defenſari. & pro fundamẽto do. Ioan. dico eſſe caſum in d. c. ſi à ſede. ꝙ data paritate ꝑferendus est ꝓuiſus à legato, q̃ obtinuit

5 † prius poſſeſſionem, & eo fortius ꝓcederet iſta concło, ſi do. Ioan. ꝓbaſſet horã ſuæ collationis, qa tũc talis collatio vti certa præſumeret anterior collatione alterius, de cuius hora nõ conſtaret, ſm Soc. in l. j. ff. ſolut. matr. col. ij. & Dec. conſ. 169. col. fi. quicqd̃ dixerit Fel. in c. paſtoralis. de reſcrip. q tñ non videtur ab hac ſnĩa tutiter declinare. & iſta concło in ꝓpoſito nro verior apparebit, ex his q̃ ſubiicĩã ꝓ reſponſione eorum, quæ ꝛ. in ꝓrium fuerint allegata. Non obſt. itaq; primò, dũ dr̃,

6 ꝙ d. Ioan. nõ potest ſe iuuare † duplici collatione. d. c. vt quis duas. qa reſpõdeo verũ esſe ad effectũ impetrãdi confirmationem, ꝓut loquit ille tex. & ſic in iure beneficij acquirẽdi, ſecus in iure quæſito conſeruãdo. c. poſt electionẽ. de conceſ. præb. & ita declarat Gem. poſt alios in d. c. vt qs duas. inferẽs in ſpecie, ꝙ qs põt petere poſſeſſionẽ beneficij virtute duplicis collationis, etiã factæ à diuerſis. & ante eum idẽ tenet Lap. alleg. vlt. Calde. conſ. 7. in tit. de electi. & ratio est multiplex: primò, qa dominiũ acquiri non põt, niſi ex vna cauſa, poſſeſſio verò ex plurib. l. iij. §. ex pluribus. & §. ex ꝑrio. ff. de acq. poſ. Scdò, qa confirmatio exigit decretũ ſuperioris, qđ nõ potest interpõni niſi ſup certo. c. i. de conceſ. præb. lib. vj. Non ſic qñ tradi

7 tur poſſeſſio, q̃ potest tradi ex plurib. cauſis, vt latius declarat Lud. Rom. conſ. 433. quo ad primũ. in vlt. dubio. vel aliter reſpondet, ꝙ c. vt qs duas. ꝓcedit agẽdo, tũc nõ potest qs ſe fundare ſup duobus titulis, ſecus excipiẽdo, ſm Panor. in d. c. poſt electionẽ. in iij. not. ratio diuerſitatis, qa reus ſe defendẽdo nõ ꝓhibet vti plurib. † defenſionibus etiã ꝓriis reg. l. nullus pluribus. de reg. iur. inferẽs ꝙ ſi qs dubitat de prima ꝓuiſione, impetret ſecundã, qa poterit excipiendo vti vtraq; ſequit Card. in c. inter dilectos. col. fi. de fid. inſtr. & latius iſta deducit Fely. in c. in nra. col. ij. de reſcrip. Non obſt. dum ſecundò dicebat, ꝙ diſpoſitio c. ſi à ſede. nõ ꝓcedit, qñ prouiſus à legato prius adeptus eſt poſſeſſionẽ vigore poſterioris tituli, quia dico, ꝙ procedit generaliter ſiue in vim tituli concurrẽtis cum data tituli habiti à Papa, ſiue poſterioris, ſiue vtriuſque. In primis loquit indiſtinctè & generaliter, ergo generaliter debet intelligi. c. ſolitæ. de maiori. & obed. l. de pretio. ff. de publi. ſecundò ratio prælationis est ipſa poſſeſſio. vnde nõ refert, vnde habita fuerit, poſtq̃ cauſa prælationis iuſtificat̃. l j. §. & poſt operis. ff. de nouì ope. nunc. l. iij. C. de inſtit. & ſubſtit. Tertiò, in retinenda & conſeruãda poſſeſſione habita ex poſteriori titulo poſſum agere iudicio adipiſcẽdæ poſſeſſionis: vt ſ. latè oſtenſum fuit.

8 a fortiori poſſum vti vtroque iudicio poſſeſſionis conſeruandæ, qa facilius † res conſeruat̃, q̃ de nouo acquirat̃. l. patre furioſo. ff. de iis q̃ ſunt ſui vel alieni iur. c. ad Apoſtolicã. de reg. Nec obſt. etiã dũ dicebat̃, ꝙ ratio c. ſi à ſede. ea est, quia præſumitur ꝙ diligentior in adipiſcẽda poſſeſſione, fuerit diligentior in habẽdo titulo, qa nec iure ꝓbatur, nec iuridica est talis ꝑſumptio. Imò ratio d. c. ſi à ſede. ea fuit, qa in pari cauſa pro poſſeſſore iudicãdum eſt. l. in pari. de reg. iur. ff. & reg. in pari. cod. tit. in vj. & ibi gl. expreſsè hoc attestat̃. & ratio rationis illa fuit, qa in dubio ꝓ reo iudicandũ. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. & quia promptiores ſumus in conſeruãdo ius q̃ in concedendo de nouo, ſm Gem. in d. c. vt qs duas. & iſtæ rationes mi

9 litant quocunque modo reus poſſideat. ergo militabit diſpoſitio. l. à Titio. ff. de verb. oblig. Iuſtificat̃, qa doct. omnes, maximè Perus. in d. c. ſi à ſede. dicũt, ꝙ ſola poſſeſsio iuncta cũ tit. eiusdẽ datæ operat̃ effectũ prælationis: ſed iſta poſſeſsio iungitur cũ primo tit. vt ſ. ꝓbaui. ergo neceſſariò dicendũ eſt, ꝙ ſequi debeat iſte effectus prælationis. Præterea poſſet probabiliter dici, ꝙ ex quo do. Ioan. impetrauit duas collationes ad eandem, licèt adeptus fuerit naturalem poſſeſsionem vigore ſecundæ prouiſionis, ꝙ tñ animo eodem inſtãti fuerit adeptus ciuilem vigore primæ collationis: nã naturalis poſſeſsio potest ex vna cauſa acquiri, ciuilis ex altera. Ita Car. in d. c. inter dilectos. col. fin. traditur in d. §. ex pluribus. & ita ciuilis poſſeſsio eſt illa, q̃ eſt cauſa prælationis, aliàs ſi naturalis ſola eſſet cauſa prælationis, ſequeretur ꝙ violentus poſſeſſor, q̃ habet naturalem. c. in literis. de reſtit. ſpol. eſſet præferendus, cuius contrariũ omnes negant. in d. c. ſi à ſede. & ſi dicatur non conſtare, ꝙ animo adeptus fuerit poſſeſsionem ciuilem in vim primi tituli: Reſpon-

9 deo ſtandum eſſe iuramento ſuo in his, q̃ † dependent ab eius animo, ſm gl. in c. ſignificaſti. de homi. cũ vulg. & præſumitur adeptum fuiſſe omni meliori modo, quo potuit. l. iij. de teſta. milĩ. Non etiam obſt. dum dicitur, ꝙ clauſula decreti appoſita in literis aduerſarij inficit poſſeſsionẽ, quia poſſet eſſe verum niſi poſſeſsio adepta in vim poſterioris tit. coadiuuaretur in vim primi tit. ꝓcurrẽtis cũ tit. aduerſarij. Nõ ob. deniq; regula

10 de non veriſimili notitia, qa † regula cancellariæ non habet locũ extra curiã. ſm Anch. ꝑsi. 297. efficacibus. Card. ꝑsi. 99. dico ꝙ acceptatio. Fel. in c. ij. de reſc. Iaſ. in l. j. col. v. ff. ſi cer. pet. Et ꝙ talis regula nõ hẽat locũ ĩ legato, tenet Rota q ita iudicauit, vt atteſtat̃ gl. ibi. & licet opinio ꝓria aliqbus fortè rõnibus iuſtificari poſſit, tñ in dubio ſtandũ eſt opinioni, pro qua iudi-

11 cauit † collegiũ ſm Pan. in c. prudentiã. de offic. deleg. maximè venerandũ & ſapientiſſimũ collegiũ dñorũ de Rota, quo nullũ aliud excellẽtius, & cuius deciſiones iã vti canones videmus obſeruari. & licet ſuper hoc pũcto multa dici poſſint, tñ arbitrandũ eſt ꝙ dñi mei in iudicio poſſeſſorio retinẽdæ nõ debeant in ꝓiudiciũ poſſeſſorij velle iudicare poſſeſſorẽ amouendũ, quia ad obtinendũ in poſſeſſorio ſufficit oſtendere tit. coloratũ, licet aliquo iure in petitorio fortè poſſit impugnari. c. conſtitutus. ij. de appel. c. accedẽs. de ac. & ita in terminis nſris voluit Cal. in d. conſi. 7. Præterea & ſi aliàs regula de non veri ſimili ꝓcedat ẽt in ꝓuiſione habita à delegato, ea rõne finali, ne det occaſio captandæ mortis, tñ cũ rõ finalis ceſſet in caſu iſto, ceſſabit etiã diſpõ. c. cũ ceſſante. de apel. nã in d. Ioan. non põt conſiderari occaſio captãdæ mortis ſui põdeceſſoris ſtãte

12 fama publica, ꝙ erat mortuus ꝑ plures dies añ impetrationẽ, quæ † fama excuſat à dolo. l. cũ quidam. §. qđ dr̃. ff. de acq. hære. & à ꝓſumpto delicto. l. miles. §. mulier. ff. de adul. c. qa veriſimile. in verb. loci fama. de ꝑsum. vbi Fel. & fama excuſat ab intruſione, ſm Fel. in c. in noſtra. de reſcrip. allegãtem Old. conſi. 340. infraſcr. allegatio. & gl. in c. j. de concеſ. præben.

RESP. LI. & de Cauſa poſſeſſ. & proprietat. IIII.

Qvemadmodum Legatario ſine licentia teſtatoris, vel hæredis poſſeſſionem rei legatæ apprehendere non licet, ita etiam poſſeſſio beneficij collati ſine collatoris, vel executoris licentia à beneficiato apprehẽdi non poſſe vr̃, cum id ex ſtylo curię obſeruetur. Communis tamen doctorũ ſententia est in contrarium, nec valet argumentum legatarij ad beneficiatum, cum legatarius de dãno tractet hr̃dis. Beneficiatus verò nemini damnũ ꝑbet ex ſua poſſeſſionis apprehenſione, cui ſniæ tanquã veriori adſtipulamur. In adipiſcenda poſſeſſione ſufficit poſſidenti excipere de meliori & anteriori titulo & dñio, & hmõi exceptiones obſtant agẽti. In interdicto verò recuperandæ ſpoliatus ante oĩa reſtituẽdus venit. & ibi videre licet qũo procedat regula de triennali poſſeſſore.

SVMMARIVM.

1 *Ingrediens poſſeſſionem beneficij ſibicollati propria auctoritate, an priuetur iure ſuo. & uide nu. 3.*
2 *Collatio facta per Papam, uel eius legatum tribuit plenum ius, etiam in beneficijs electiuis abſque inſtitutione.*
4 *Pœna priuationis iurꝝ ſui nunquam debet imponi, niſi expreſſo iure cauea-tur.*
5 *Agenti interdicto adipiſcendæ obſtat exceptio dominij.*
6 *Regula de triẽnali poſſeſſore in quibus procedat, & quibus non. uide nu. 7.*

Reſpon. interpreta.

Sequendo Ordinẽ dubitationũ q̃ proponũtur, breuibus pro tenuitate ingenij reſpondebo. Circa primum, videtur prima conſideratione dicendum, qũod Petro ante fulminatũ proceſſum nõ licuerit poſſeſſionem prioratus apprehẽdere, arg. c. auaritiæ. de electio. lib. vj. & qa non licet legatario ſine licẽtia teſtatoris vel hæredis apprendere poſſeſſionem rei legatæ. tot. tit. ff. quo. le. ergo abſque licentia collatoris, vel executoris nec licet beneficiato, qui aſſimilatur legatario & donatario, vt no. in c. relatum. de præb. cum ſi. Iõ concludendũ vr̃, ꝙ Petrus ſit priuatus iure, qđ habebat in bñficio, ſicut electus. d. c. auaritiæ. & ſicut legatarius. l. nõ est dubiũ. C. de lega. & facit, qa victori poſt ſniam diffinitiuã propria auctoritate apprehendere poſſeſſionẽ rei ſibi adiudicatæ nõ licet. ¶ Sed his & ſimilibus non attẽtis, arbitror Petrũ potuiſſe ſine licẽtia exe

1 cutoris, & abſq; fulminatione ꝓceſſus apprehẽdere poſſeſſionem: & poſito ꝙ ingreſſus non fuerit † legitimus, nõ tñ fuit priuatus iure, qđ habebat in ipſo beneficio. & pro fundamento premitto, ꝙ in beneficijs collatiuis tñ operatur collatio, quãtum in electiuis electio, & confirmatio. prout not. Pan. in c. dudum. col. iij. in fi. de elec. no. etiam in c. cũ olim. de cauſa poſſeſſio. & proprie. & alibi ſæpe. hoc ſic ꝑſuppoſito, infero ꝙ ſicut electus & ꝓfirmatus põt poſſeſſionẽ, ꝓpria auctoritate apprehendere. d. c. auaritię. & c. noſti. & c. qualiter. eo. tit. in

antic,

Universidad de Deusto
Biblioteca

antiq. eo. mõ, is cui est facta collatio, poterit sua auctoritate
2 possessionẽ ingredi. Collatio. n. facta per † Papã, vel eius legatũ (vt in casu isto) tribuit plenũ ius, ẽt in beneficijs electiuis absque institutione. Pan. & Fel. in c. eã te. col. ij. de rescrip. & ita vult Gem. in c. eũ q. de præb. lib. vj. Ex ijs patet responsio ad ꝓrium d. c. auaritiæ, qa facit pro, & nõ ꝓ inducẽdo vt s. Ad dispositionẽ tituli, quorũ legatorũ speciaľr rñdet, ꝙ ꝓcedit vbi hrs ꝓtendit ex tali apprehensione fuisse sibi ꝓiudicatũ in detractione falcidiæ, vt gl. & scrib. expresse ibi declarãt. verũ cũ nõ tractaẽ de ꝓiuditio hrdis, de cuius manibus est capiẽda possessio, cessãt interdictũ: at in casu isto cum nõ tractet de ꝓiudicio executoris, de cuius manibus erat capiẽda possessio, debet ẽt cessare interdictũ, & sic vr licuisse ipsi beneficiato cessante oi prohibitione intrare possessionẽ beneficij. Nõ ob. l. nõ est dubiũ. qa loquit ī apprehendente possessionẽ ab alio occupatã, quo casu non licet beneficiato ꝛpoliare aliũ. d. c. eũ q. de ꝓb. li. vj. in casu verò occurẽti ꝓsupponit possessionẽ tpe introitus fuisse vacantem. & reperio, ꝙ ita ꝓcludit Gem. in d. c. eũ qui. & Pan. ī c. trãsmissam. de electio. dicit hãc esse *cõem* opinionẽ do
ctorũ, quia tñ multi tenent oppositũ, & quia intelligo audito
3 res curiæ ꝓpracticare ꝓ istã opinionẽ, q̃ mihi nõ displicet, quã cõprobat Bellamera consi. 10. col. v. dico, ꝙ posito ꝙ apprehensio sine lnĩa executoris, vel collatoris nõ foret ltĩa, quantũ ad ꝓducendos effectus possessorios, attamẽ p talẽ apprehensionẽ nõ dicitur intrusus, nec incidit in pœnam priuationis iuris sui. ita Arch. & Gem. & cõiter scrib. in d. c. auaritiæ. & in d.
4 c. transmissam. & benè facit, qa pœna † priuationis iuris sui nũ quã debet imponi, nisi expẽsso iure caueat. c. inuentũ. xvj. q. vij. §. optimum. in auth. de non eligẽ. secun. nub. gl. in c. fi. de iure patr. cum similibus. Circa fm, vr mihi parũ expedire, ꝙ producatur instrumentum scdæ apprehensionis factæ in executione processus executorialis. & quia non vidi processum, proba bo pargiñ à partibus sufficiẽter enumeratis, nã postquam Petrus solus est in possessione, est necesse si alter vult agere possessorio, ꝙ agat vel interdicto adipiscendæ, vel recuperandæ. primo casu si agatur adipiscendæ, sufficit Petro excipere de anteriori & meliori titulo: vt not. in c. pastoralis. de caus. poss.
5 & proprie. obstat. n. agenti adipiscendæ † exeptio dominij. l. si de vi. cum gl. ff. de iudi. Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. pos. Aut agitur interdicto recuperandæ, & tunc malè agit, cum & ante ipsum agentem, & post semper fuerit in possessione. c. consultationibus. de offi. deleg. cum similibus. Circa tertiũ, maxima est hæc dubitatio, vt ostendũt scriptores cõmentatoris, in rla de triennali possessore, q̃ est xxxiij. in ordine: verba eiñ rlæ faciũt ꝓ possidẽte, dũ dr in ea, antiquas lites penitus extinguendo, practica verò dominorũ auditorũ est in ꝓriũ, vt attestaẽ idẽ cõmentator: vñ minimè videnẽ mutanda, q̃ interpretationẽ certã semel habuerũt. l. minimè. ff. de leg. Et istã opinionẽ dominorũ de Rota credo veriorẽ saltem in casu suppositio, ꝙ cuius opinionis veritate ostendẽda, præmitto, ꝙ p solã citationẽ executã inducitur litispendentia, fm gl. in cle. ij. vt lit. pend. Pan. & Fel. in c. cãm quæ. in fi. de testib. Soc. in cons. 38. col. iiij. vol. j. Scdò ꝑmitto, ꝙ ille cui post ap-
6 prehensam possessionẽ mota fuit lis, nõ dicit † pacificus possessor. c. commissa. cũ glo. de elect. lib. vj. Gem. cons. 78. col. iij. Istis sic ꝑmissis, infero ꝙ Petrus post adeptam possessionẽ citatus nõ potest dici pacificè possedisse ꝑ continuũ trienniũ: primo quidẽ triennio nõ, qa in illo fuit turbatus ꝑ citationẽ: secundo verò triennio, nec sequentibus, nõ, qa is cui semel mota lis est, verisimiliter debet suspicari aduersarium persecuturum litẽ. arg. l. j. de eden. & donec suspicat turbationẽ motam duraturã, non potest dici pacificè possidere. l. clàm possidere. in prin. ff. de acq. pos. & si ita dixeris fm commentatorẽ, stante ista regula, elapso triennio suspicaẽ aduersariũ cessisse liti, tibi respõdio patet ex verbis regulæ, in verbo pacificè, quia verum est, elapso triennio, quo possessor pacificè possederit. sed mota lite ante trienniũ possessori, nõ potest dici de cætero ipsum pacificè possidere. vt s. ergo nõ habebit locũ regula. & si vlterius dixeris, tenẽdo practicam curiæ, quid respõdes ad illa verba, antiquas penitus amputãdo, sup quib. se firmat commentator? Respõdeo ꝙ illa verba debẽt intelligi de antiquis litibus pendẽtibus tpe rlæ motæ ꝑ eos, q̃ iam possederãt pacificè per trienniũ. & sic regula illa trahit etiã ad lites pendẽtes, arg. text. in l. antep. & fi. C. de sacr. san. & eccl. & ꝙ ita sit clarè elicitur ex verbo motas, & est participiũ præteriti, & ex verbis præcedentibus impetrationes quaslibet super beneficiis possessis pacificè factas. & si iterum instet, natura legis est, ꝙ ꝓprie trahaẽ ad futura negotia, nõ ad præterita. c. fi. de consti. l. leges. C. de leg. concedo & dico, ꝙ regula ista trahit ad lites antiquas motas tempore regulæ contra eos, qui iam possederant pacificè per triennium, quia in regula ita expresse cautũ reperitur. vt in d.
7 l. antep. & in fi. tamẽ trahi etiã debet ad lites futuras mouendas, scilicet post triẽniũ. & hoc modo † regula habet locũ tam in litibus pendentib. q̃ futuris, motis & monẽdis ꝑ eos, q̃ pacificè iam p triennium possederũt. sed iste nõ est casus noster. qa lis fuit mota ante triennĩũ, igit, c. & fm istum intellectũ hæc regula nõ erit ꝑ decis. Rot. q̃ vult, ꝙ lis nunq̃ finiret, nisi per sniam, non etiã erit ꝑ communẽ conclusionẽ, quæ vult, ꝙ instantia de iure canonico nunq̃ pereat. c. pen. de iud. & ideò iste intellectus est tenendus, quia minus derogat iuri communi, q̃ intellectus commentoris. c. cũ dilectus. de consue. cũ gl. & in l. si serui vestri. C. de noxa. cum similibus. Laus Deo.

RESP. LII. & de caus. possess. & propriet. V.

QVasi possessio Curati de Spinasiis licet iure communi suffulta videat, ex quo territoriũ de Altisripis sub sua parochia reperit. Verùm enimuerò cùm possessio tanto iustior existimeẽ, quãtò magis à iure & ꝓprietate foueatur: Ideò nõ ab re quasi possessio Curati de Roseto potior iudicata fuit, cũ is de antiquiori probauerit, & ꝑplures ac potiores testes rem manifestam fecerit. Ex quibus ꝓbationibus ius cõe dicti Curati de Spinasijs prorsus elidit. præsertim cũ de sua quasi possessione nulla fidẽ fecerit. minusque eundem de Spinasijs iuuant sui testes, qui singulares dubia & incerta deponentes nihil præstant.

SVMMARIVM.

1 *In interdicto retinendæ is obtinere debet, qui habet ius commune pro se. & vide nu. 4.*
2 *Tantò iustior est possessio, quantò magis est à iure & proprietate causata.*
3 *In interdicto retinendæ is potior est, qui antiquiorem possessorem probat.*
5 *Noua possessio stante antiqua, non releuat probantem, nam clandestina præsumitur.*
6 *Testes indefinitè deponentes debent reduci ad concordiam, ut falsitas seu periurium euitetur. & indefinita in dictis testium non æquipollet uniuersali.*
7 *Testes deponentes contra confessionem partis, nunquam reducuntur ad concordiam ad effectum probandi.*
8 *Testes singulares non probant.*
9 *Intellectus capituli ad decimas. de restit. spoli. in 6.*
Iustè possidet, qui authoritate Pontificis possidet iustè.

Respon. interpret.

PEtit Curatus de Roseto, se manuteneri in sua quasi possessione exigendi decimtas in territorio de Altisripis, & compelli Curatũ de Spinasijs cessare ab omni molestia, & consequẽter agit interdicto retinẽdæ, in quo concluditur, vt in c. licèt cãm. de probat. & ibi Pan. not. Et qa in tali interdicto ille debet obtinere, qui melius ꝓbat suam possessionẽ, idcircò videndũ est, qs istorum contendentiũ melius ꝓbauerit. videt primo aspectu dicendũ, ꝙ Curatus de Spinasijs, q̃ p xxxvij. testes nixus fuit, ꝓbare suam quasi possessionẽ, debeat obtinere, qa vltra possessionẽ habet
1 ius † commune ꝑ se, ex quo territorium de Altiripis est sub sua parrochia. c. j. de dec. & ita in isto interdicto vti possidetis concluditur Inn. & Can. in c. auditis. de præscr. dicentes rationem esse, qa testes deponẽtes de possessione eius, q̃ habet ius cõe ꝑ se, deponũt verisim. Et idẽ tenẽt Io. And. & d. Ant. in c.
2 licèt cãm. de ꝓbat. Ro. cons. 271. incip. vis tota. tantò eim † iustior est possessio, quantò magis est à iure & ꝓprietate causata. fm Bal. in l. data opera. col. fin. C. q̃ accus. nõ pos. & in l. non ignorat. C. de fruct. & lit. expens. Et in ꝓprii terminis nris vr casus in c. ad decimas. de restit. spol. lib. vj. vbi in interdicto recuperandæ, qđ est fauorabilius, nõ restituit spoliatus quasi possessione decimãdi, quã habebat in aliena parochia, nisi probet titulum suæ quasi possessionis, eo qa talis possessio, seu quasi habet ius cõe ꝑ se. sic ergo videt in interdicto retinẽdæ, in quo vterq; contẽdit se possidere, seu quasi: debet ergo Curatus de Roseto succumbere, qa habet ius cõe ꝑ se, nisi ꝓbet cãm suæ quasi possessionis q̃ non fuit ꝓbata in casu isto. Igit. ¶ Sed iis & similibus non attentis, arbitror Curatum de Roseto in isto interdicto retinẽdæ habere potiora iura, quia melius ꝓbauit suã quasi possessionẽ. ꝓbauit eim possessionẽ diuturnã etiam annorũ 100. & sic tãti tpis, cuius nõ est memoria in ꝓrium, &
3 in isto possessorio ille vincit, q̃ ꝓbat † de antiquiori possessione. c. licèt cãm. de probati. vbi casus est clarè decisus. & firmat Bar. in l. si duo. ff. vti possid. & in ꝓf. cxij. incip. accusatus. & Bal. Cyn. & alij in l. penul. C. vti possid. & Bald. in l. ordinarij. col. iiij. C. de rei vendic. Anch. cons. 274. incip. ad declarationem. Probauit etiam suam quasi possessionem p plures testes nu. xl. & in isto iudicio ille palmam obtinet, qui per plures probat, vt formaliter concludit Panor. in consil. 55. in fi. in ij. parte. & Bartol. in dicta l. si duo. facit textus in cap. nostra. de testi. &

ſti. & in l. ob carmẽ. ff. eo. Et ꝙ melius probauerit, clarius apparebit ex rñsionibus dãdis testibus ꝓductis pro parte curati de Spinasijs. Non obstant adducta s. in ꝓtrarium, & primò, ꝙ in
4 isto possessorio ille debeat obtinere, q̃ hẽt ius cõe pro se, † qa verũ est data paritate probationũ vtriusq; partis, fm Ant. in d. c. licet cãm. in iij. co. post Io. And. de ꝓbatio. & in c. in nra, extra de testi. verũ in casu nro curatus de Spinasijs nullo mõ ꝓbauit se fore in quasi possessor, vt statim deducẽdo. Imo ex ꝓfessione ipsius aprè constat curatũ de Roseto esse in quasi possessio ne decimandi vinũ vinearũ antiquarum in Altis ripis: vnde in cõfessum nihil aliud restat, quã cõdenatio. l. ꝓinde. §. fi. ff. ad l. Aqui. cũ vulgaribus. nulla. r. melior est ꝓbatio quã partis aduersæ cõfessio. c. p tuas. de ꝓba. l. gñaliter. C. de nõ nu. pe. nec obstant depositiones testiũ nu. xxxviij. productorũ p curatũ de Spinasijs, qa nõ cõcludunt, nec aliqd ꝓbant. duodecim. n. ex eis sup iure decimãdi ī Altisripis nihil deponũt. Itẽ decẽ variãt & ꝓriant primis eorũ depositionib. factis in executione, vnde non probant. l. qui falsa, vel varia. ff. de testi. Bar. in l. eos. ff. de fal. tres seu quatuor alij deponunt solum de possessione
5 annorum duorum, vel trium, quæ possessio † noua tã modici tẽporis stãte antiqua possessione, & longissima dicti de Roseto, nihil opitulatur curato de Spinasijs, qa præsumitur clandestina fm Bal. in terminis huius interdicti in l. arboribus. §. nã & si agrum. ff. de vsufr. Bar. in l. j. C. vti possi. hic. n. qui prior est in possessione impedit ne sequẽs possideat, fm Bal. in c. si diligẽti. de præscr. & hoc quando sequens nõ possedit per decennium, per Bald. in l. si minorem. C. de in integ. resti. Bar. in l. si de eo. §. si forte. ff. de acq. poss. cum solitis concordantibus, quas omitto: vnus est frater ipsius de Spinasijs, qui non probat ratione consanguinitatis. gl. in c. in literis de testibus & in c. j. iij. q. v. Sed & alij oẽs testes tribus ꝓsideratis nihil ꝓbãt, ad quorum euidentiam præmitto tria. Primo, ꝙ in loco de Altis ripis colliguntur decimæ antiquarum vinearũ, & decimę noualium, vt ex dictis testium, & confessione curati de Spinasijs apparet. Secundò præmitto dispositionẽ c. cum contingat. & c. cum in tua. de deci. vbi decimæ noualiũ debent curato sub cuius parochia sunt sita noualia, licet alius præscripserit decimas antiquorum prædiorũ in ipsa parochia. Tertiò præmitto, ꝙ in dictis testiũ indefinita non æquipollet vli, fm Innoc ẽ. & alios in c. auditis. de præscrip. & rõ est, qa non cõcludit per necesse fm Alex. consi. 108. col. pe. vol. ij. & Fel. in c. cũ oẽs. de cõstit. His sic ꝑmissis infero ꝙ testes ꝓductis ꝑ parte curati de Spinasijs nõ ꝓbant ꝙ cludẽter, qa deponũt indefinitè ipsum p
6 cepisse decimas, nec dũt oẽs, nec quas. vnde debẽt ĩtelligi de decimis noualiũ, & non de decimis antiquarũ vinearũ, & hoc mõ erũt † cõcordes cũ testibus ꝓductis p curatũ de Roseto, & cũ confessione ipsius de Spinasijs, & ista interpretatio capienda ẽ & cõsonat auribus meis, & dictis ipsorũ testiũ & per hãc cuitaẽ falsitas & periuriũ. & ideo huic adhærẽdũ. c. cũ tu. extra de testi. vel posito ꝙ velimus capere deteriorẽ partẽ, ꝙ intelligant de decimis antiquarũ vinearũ, tũc ẽt nõ ꝓbarẽt, qa tunc ꝓriarent confessioni partis, quæ eos produxit, quo casu nunq̃
7 nulla admittit † cordia ad effectũ ꝓbãdi. Inno. in c cũ ꝓtingat in prin. de offi. delega. Bar. & alij in l. ij. §. creditũ. ff. si cert. pet. Pan. ī c. cũ Ioan. de fi. instru. Præterea non põt inficiari, ꝙ hæc probatio nõ sit dubia, cũ possit trahi ad alterã, vel alterã deci mã, ergo nõ releuabit probantẽ. c. in pũtia. de proba. l. nõ hoc. C. vnde legi. Itẽ aduertendũ est, ꝙ ferè oẽs qui deponunt curatũ de Spinasijs esse in quasi possessione à tpe gorũ recorda-
8 tionis, sunt oẽs singulares, qa dũt se scire, ꝙ ipsi soluerunt curato de Spinasijs. sunt. n. oẽs in dicto suo singulares. & † sic nõ probant. Ita in terminis Pan. consi. 42. qđ incipit, ex multis agitatis. vbi reprehendit alios qui aľr intelligunt. Inno. in c. quaľr
9 & qñ. el ij. de accus. Non obstat ẽt tex. in c. ad decimas. qa rñde tur † multipliciter. Primò, ꝙ loquit qñ spoliatus decimas quas possidebat ī aliena parochia pauco tpe possederat, secus autẽ ī lõgo, vt in casu nro. Ita Gemi. & *cõiter* alij ī d. c. ad decimas. In verbo, aliquãdiu. Pan. & scribẽtes in c. cũ eccla sutr ina. col. fi. de cau. pos. & proprie. ita intelligunt tex. in d. c. ad decimas. in verbo, aliquãdiu. Sedò loquitur qñ is qui habet ius cõe pro se, reperitur possidere, tũc denegatur spoliato restitutio, quia multa facta tenẽt quæ fieri prohibentur. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. in c. ad apostolicam. de reg. secus si is in cuius parochia sunt illæ decimæ, non possideat. non enim danda est etiam domino rei licentia alterum possessorem spoliandi. l. si qs in tantã. & l. meminerint. C. vnde vi. in ca su verò nostro, constat etiam ex confessione ipsius de Spinasijs, quod non possidebat. Ergo nullo modo in iudicio possessorio est audiendus. Tertiò respondetur, quòd iustificata est possessio curati de Roseto, ex cursu lõgissimi tpis, quæ habet vim tituli. l. iij. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & ætti. c. super quibusdã. §. ꝓterea. de verb. signi. & sic põt dici, ꝙ quasi possessio curati de Roseto iustificat ex titul. ꝓscriptionis, q̃ ex cursu annorũ quadraginta cõpleta fuit. c. de quarta. de ꝓscrip. quod loquit in præscriptione decimarũ. & si dicat, ꝙ nõ potuit curatus de Roseto ꝓscribere: quia vr fuisse in mala fide, ex quo iuris cõe semper fuit contra se, arg. l. quẽadmodũ. C. de agric. & censi. lib. xj. ad hæc rñdet Oldra. consi. 244. qđ incipit, ad obiectus. co. ij. vers. sedò opponit ꝙ ex quo Papa statuit tale ius sic
10 posse ꝓscribi, non põt ꝓscribens habere malam fidem, cũ † authoritate Papæ possideat, cuius sunt oĩa. ix. q. iij. c. cuncta per mundũ. & ita etiam rñdet Host. in c. significauit, extra de cẽsi. Præterea ex cursu longi tpis præsumit bona fides. fm Inno. in c. cũ venissent. de in integ. rest. Bar. in l. fi. C. vnde vi. Alex. cõsi. 151. co. ij vo. ij. Pan. cõsi. 89. co. iij. vol. pe. Are. ꝓsi. 112. Curt. senior consi. 71. cũ multis alijs authoritatibus, quas consultò omittam, ne folia ad ostẽtationem videar implere. Laus Deo.

RESP. LIII. & de causa possess. & proprietatis. VI.

QVoniam interdicta retinendæ & recuperandæ contraria sunt, quia interdictum retinendę agentem possidere, aliud verò actorem possessione ꝑpoliatũ esse desiderat. Ideo sniam latã in fauorẽ Reuerendissimi. d. Archiepiscopi Arelatensis in ea parte qua ꝓnunciatũ fuit eundẽ Reuerend. d. Episcopũ & eius ecclesiã reintegrãdã & restituendã esse in possessionẽ seu quasi exigendi cẽsum salmatarũ quatuor annonæ ratione molendini contẽtio si nullam fuisse & esse respõdi, tanquã non conformis libello, & super nõ petitis lata, nã Clauarius prædicti Reuerẽdiss. do. Archiepiscopi proposuit remedium duntaxat retinẽdæ, qua re iudex nullo iure potuit pronunciare super possessorio recuperandæ, repugnante regula contrarietatis, quæ huiusmodi iudicia cumulari non patitur, etiam in summarijs iudicijs, nec clausula ius & iustitiam ministrari operatur remedia contraria deducta videri posse, quinimo libellus ita cõceptus nullo iure defendi põt, nec etiam hmõi repugnantia ex dictione quatenus, quę & causatiuè & conditionaliter accipitur defendi põt, quin iudex contrarius sit saltem desistendo, quæ etiam sententia ob expressum iuris errorẽ sustineri non põt. Nec secunda sententia primæ confirmatoria cum eodem nullitatis laboret vitio de iure pariter admitti potest, tum etiã quia huiusmodi sententia iniqua ac iniusta est, eo quia actor extrema dictorum (vt oportet) interdictorum nõ probauit. Nec omnes pariter testes producti quicquam præstant, cum pars eorũ varij, singulares, nonnulli cõtrarij, ebrij, & de diuersis temporibus ac solutionibus deponant. Quare respondi Gardellam ream fm ea quæ proponuntur, iniustè ac inciuiliter condemnatam fuisse, & sententias ipsas nullas de iure esse.

SVMMARIVM.

1 *Sententia non conformis libello, & super non petitis lata, est ipso iure nulla, & vide nume. 1.*
2 *Interdicta retinendæ & recuperandæ cumulari non possunt, obstante regula contrarietatis.*
3 *Clausula ius & iustitiam ministrari, nunquam operatur remedia contraria deducta uideri posse.*
4 *Sententia continens contraria est ipso iure nulla.*
6 *Sententia continens expressum iuris errorem est ipso iure nulla.*
7 *Secunda sententia confirmatoria primæ sententiæ nullæ, eodem nullitatis uitio pariter laborans, nulla est.*
8 *Agenti interdicto retinendæ duo incumbunt probanda, uidelicet possessio, seu quasi, & inquietatio tam tempore motæ, quàm contestatæ litis.*
9 *Quasi possessio percipiendi annuos fructus per denegationem solutionis amittitur.*
10 *Agenti interdicto recuperandæ duo incumbunt probanda, possessio uidelicet, & spolium.*
11 *Testes singulares, maximè in tempore, nihil probant & uide nu. 15.*
12 *Testis in uno falsus, non probat in reliquis.*
13 *Testis contrarius nihil probat.*
14 *Ebrius testis esse nõ potest, & ibi uidere licet an aduersarius rixosus, iniurius, & inimicus admittatur in testem.*
16 *Res inter alios acta, alijs etiã quo ad dominium & possessionẽ non præiudicat.*
17 *Possessio aut dominium per catastrum non probatur.*
18 *An testes singulares sufficiant quando agitur de probanda possessione in genere, & uide nu. 20.*
19 *An in interdicto recuperandæ sufficiat probare possessionem de præterito, & allegare possessionem de præsenti.*

Respon. interpreta.

EX longo Et inflato processu causæ vertentis inter Clauarium Reuerẽ. do. Archiepiscopi Arelatensis agentem: & honestam filiã Honoratam

Universidad de Deusto Biblioteca

ratam Gardellam se defendẽtem, duo dubia resultant. Primũ an sententiæ latę in interdicto recuperandæ, seu sup remedio can. querelam, de elect. tanquam non sint conformes libello possint dici nullæ. Secundum, an iniquæ? siue latæ proponantur, in possessorio retinendæ, siue recuperandæ. ¶ Circa primum videtur sententiam, in ea parte in qua pronunciatum fuit, Reuerend. Archiepiscopum & eius ecclesiam reintegrandam & restituendam in possessionem seu quasi exigendi censum salmatarum quatuor annonæ dicti molendini &c. fuisse & esse nullam. quia † non est conformis libello, & lata super non petitis, l. vt fundus. ff. commu. diuid. c. licet heli. de simo. quæ conclusio procedit etiam in iudicijs summariis. cle. sæpe. de verborum signific. maximè in iudicio possessorio, vt consuluit Cor. consilio 56. licet in hac. colum. tertia libro secundo. Nam in libello Clauarius petit se manuteneri in sua quasi possessione exigendi, & sic intentauit interdictum retinendæ, quod aduersatur possessorio recuperandę, quia vnum præsupponit agentem possidere, alterum præsupponit totũ contrarium s. reum possidere, & actorem possessione priuatum, & ideo non possunt ista duo † interdicta simul cumulari obstante regula contrarietatis. ſm gl. in l. si de vi. ff. de iudic. no. etiam in l. incerti. C. de interdi. per Bar. in l. näliter. §. nihil commune ff. de acqui. poss. cum igitur fuerit intentatum possessorium retinendæ, non debuit neque potuit iudex pronunciare super possessorio recuperandæ, nec huic conclusioni obstat ęa illa vulgaris apposita in calce libelli, super quibus ius & iustitiam ministrari, quia talis ęa † nunquam operatur ꝙ actor videatur deduxisse remedium contrarium remedio intentato, quia si fieret transitus ad remedium contrarium, resultaret repugnantia, ad quam saluandam ęa asserta nullam virtutem habet, ſm Bald. in l. ij. C. de proba. & in l. edita. in fi. in repet. perusina. C. de eden. quẽ refert & sequitur Dec. consi. 62. in causa quæ agitur. & in nostris terminis ita cõsuluit Soc. consi. 122. in causa dñę Iacobæ. col. j. in vlt. lib. Vlterius si pertinaciter dicere velimus virtute ęæ ius & iustitiam ministrari, intentatum fuisse possessorium recuperandę, quod constat falsum esse, non tamen possumus dicere vtrunque remedium, videlicet tam retinendæ, q̃ recuperandæ fuisse cumulatum, ga vt ⁊. dixi, regula cõtrarietatis obstat, vt etiã Bar. dicit in d. l. edita. in ij. regula impeditiua, & si fuisset vtrũque cumulatũ, non posset libellus contraria continens saluari vllo modo, ẽt prætextu dictæ ęæ, ſm Soc. in d. consi. 122. Hoc sic pręsupposito, necesse est fateri inuitis dentibus ꝙ sententia qua mediante iudex pronunciauit Reuer. do. & eius ecclesiam fore manutenẽdam, & restituendam, sit nulla, nam sententia † continens ꝓtria est ipso iure nulla. secundum glo. in cap. si is qui. §. cum ergo. ij. quæ. iij. & Barto. in l. duo ff. de re iud. Bald. in l. j. col. v. C. de fur. Nec ob. si dicatur quòd index non iudicauit Re. dominum, & eius ecclesiam esse manutenendam & reintegrandam simpliciter, sed quatenus opus esset. Pronunciauit. n. ecclesiã manutenendam, & quatenus opus sit reintegrandam: quia non propterea euitatur cõtrarietas. aut enim illa dictio, quatenus, stat causatiuè, pro qa, vt in l. certũ. ff. si cert. pet. & in l. si quis rogatus. ff. de fideic. liber, & tunc stat repugnantia, quia si opus est ꝙ ecclesia restituat ad quasi possessionẽ exigendi cẽsum, ergo non possidet, & sic non debet manuteneri. Aut dictio quatenus stat conditionaliter. i. si opus est, vt no. p Bar. in l. j. ver. quæro de aduerbiis quantitatis. ff. de condit. & demon. & no. in l. Stichum qui meus erit. ff. de leg. j. & tunc licet iudex non sit contrarius persistendo, est tñ ꝟrius desistendo. ſm Bal. in d. l. j. col. v. versi. nota ꝙ interdũ. vult. n. iudex desistere & recedere à sniã p eũ lata de manutenendo ecclesiã in sua quasi possessione si opus sit. i. si non possideat, quo casu eam reintegrandam pronunciat. Et credo ꝙ ista fuerit iudicantis intẽtio. Sed tunc dico hanc sententiam esse mero iure nullam, & inualidam, quia si dixerimus ꝙ iudex verè & certitudinaliter recesserit à iudicio retinendæ, & solum voluerit pronunciare super possessorio recuperandæ, tunc clarũ est ꝙ non potuit, neque debuit, ga remedium † reintegrandæ non fuit in iudicio deductũ, neque petitum, vt ⁊. concluſum fuit. Si verò dixerimus ꝙ iudex non discesserit verè & certitudinaliter à iudicio retinendæ, sed sub cõditione si opus esset. i. si non esset ecclesia in possessione, & tũc sententia erit cõditionalis, & incerta, ergo nulla. §. curare. insti. de act. l. j. & ij. C. de sent. q̃ si. cer. quanti. cũ si. ¶ Præterea dicta sniа continet expressum iuris errorem, dum in ea dr, ꝙ ęa, ius & iustitiam &c. facit contineri in libello interdictum restituendæ, cum hoc nullibi in iure scriptũ reperiatur, immo totum oppositum, vt hic deducitur: ergo ipso iure nulla. l. cum prolatis. ff. de re iud. l. j. C. quã. prouo. nõ est necess. l. j. in prin. ff. quæ senten. sine appel. rescin. in c. j. extra de re iud. præsertim quia cõtinet iniustitiam. vt per Pan. in c. j. & in c. interæteras. col. ij. eo. tit. Et ista causa nullitatis fuit equè principaliter deducta ī ista causa appellationis, & ideo põ super ea ferri sniã, nõ obstante desertione appłonis, ſm Ang. de Aret. in l. si expressim. col. xij. ff. de appel. & maximè quia causa nullitatis fuit concessa, & super ea lis contestata, & de ea cõstat ex processu, vt ⁊. deducitur fuit. Et quia sniа prima nulla ẽ, vt ex prædictis apparet, cõcludendũ restat, ꝙ ẽt scda † sniа cõfirmatoria, dicat ẽt nulla, quia vitiũ nullitatis, qđ est in prima, transfusum est etiã in scdam. Sed posito ꝙ vitio nullitatis non pecarent, saltẽ retractandę veniunt, quia iniquitatis & iniustitiæ morbo laborare vñr. Ad qđ ostẽdendũ ꝑmitto illã vulgarem rkam, ꝙ actore non probante, reus ẽt si nihil præstiterit, est absoluẽdus. l. q accusare. C. de eden. c. j. vt eccle. benefi. c. cũ eccle sia sutrina. de cau. pos. & proprie. Si mõ demonstrauero intẽtionem actoris non probari neq; iustificari ex iis quę deducta fuerunt in processu, erit cõcludendum Gardellam reã iniustè & inciuiliter fuisse condemnatam. Agit Clauarius interdicto vti possidetis, vt ex medio concludendi apparet ſm Bar. in l. certi cõdictio. in prin. ff. si cer. pe. & multories idẽ Clauarius, siue eius procurator se intẽtasse dictum interdictum vti possidetis confessus fuit, vt apparet ex actis, & maximè in scedula exordiente, ex hoc processu. in quo interdicto debuit idem Clauarius duo † probare, videlicet ꝙ Reue. dñs turbatus fuit in sua quasi possessione, & ꝙ tẽpore turbę & litis contestatæ quasi possideret. l. j. §. interdictum. ff. vti possi. c. licet cãm. de probat. Verũ nõ solum Clauarius non probauit Reuer. dñm, siue ecclia esse in quasi possessione tpe motæ litis, quinimmo testes pro parte sua producti probãt totum oppositum, videlicet ꝙ tẽpore motæ litis nõ erat in possessione, seu quasi exigendi dictum censum. Nam Ioannes peironis notarius testis productus pro parte ipsius Clauarij super. xiiij. art. in quo articulatur ꝙ ipsa Gardella de soluendo extraiudicialiter requisita distulit & prolongauit solonem, eo modo possessionem ipsius reuerendissimi turbando, deponit, ꝙ ipse nomine prædicti Re. do. interpellauit ipsam Gardellam ante litem motam, quæ expressè recusauit velle soluere, qua recusatione stante, non põt dici Re. do. esse tẽpore litis motæ in quasi possessione exigendi dictum censum ab ipsa Gardella, quia si antea in quasi possessione fuisset, eo ipso quia sibi denegata † fuit solutio annui cẽsus dr amisisse suã quasi possessionẽ, vt est casus in c. querelam. de elect. & ibi Pan. in iij. no. qui dicit verũ si enphyteuta recusat soluere, quia noluit, secus si differat, quia nõ possit. interuertit. n. possessionẽ dñi, qui sibi soluere pẽsionem recusat, vt etiã notat in l. malè agit. C. de pscr. trig. vel quadra. anno. & in c. suborta. de re iud. & ista est cõclusio notissima. Et ꝙ Gardella ante litẽ motã recusauerit, satis iustificat, ga nõ apparet ꝙ ipsa vnquã aliquẽ censum soluerit, & etiã ipsa in rñsio ne quã facit ad xiiij. articulũ expresse fatetur sp recusasse, & de nouo recusare soluere pẽtendens molendinũ pleno iure ad sespectare. patet igit interdictũ retinendę malè fuisse impetratũ, & malè ac peius iudicatũ fuisse super eo. ¶ Restat vt inquiramus an interdicto recuperandę, siue remedio reintegrandę fundata sit intentio actoris? Et licet supernacuum mihi videatur super hoc insistere, quia vt ⁊. dixi, remediũ reintegrandæ non põt dici vllo modo intentatũ, neq; iudex potuit sup non petitis iudicare, tñ vt exuberantius appareat de bono iure dictę Gardellę, libet vlterius uagari. Vñ pśuppono ꝙ agẽs interdicto † recuperandæ debet probare duo. s. possessionem, & spolium. c. consultationibus. de offi. dele. quinimmo opus est articulare de die spolij, & ꝑbare ꝙ eo die directus dñs possidebat. l. j. §. hoc interdictum. ff. de vi & vi arma. & tenet Inn. in c. qualr & quando. ij. de accus. Cur. senior consi. 70. super controuersia. col. ij. Ego autem in processu non reperio articulatum de spolio, non etiam puto sufficienter probatum, ꝙ Re. dñs vnquam exegerit censum dictarum salmatarum quatuor. nã testes examinati in fauorẽ Re. do. sunt oẽs in dicto, & rõne dicti singulares, ga qlibet deponit de diuerso tpe, & diuersa solone, ꝓstat aũt ꝙ testes singulares nõ ꝑbant. l. iurisprudẽ. C. de testi. c. tã lris. extra eo. & maximè qñ sunt singulares ī tpe. c. nihilominus. iij. q. ix. c. cũ dilectus. de ele. cũ si. Et ꝙ sint singulares ī tpe & ī solone, patet, ga Ioãnes Berẽgarij primus testis loquitur de solone sibi (vt dicit) facta per Ioannem Gardellam de anno. 1493. quo tempore dicit dictum Gardellam habuisse molendinum ab hæredibus Bertrandi Boerij. Nullus autẽ testis est, qui de solutione facta ipsi Ioanni Berengario, nec de tempore illius anni deponat, immo iste testis cõuincitur de mendacio & falsitate, ga ex instris productis p ipsum Clauariũ, videlicet ex instro rogato p magrm Io. Peironum cõstat ꝙ Ioannes Gardella de anno. 1493. nõdũ tenebat, neq; possidebat dictũ molendinũ, immo hrdes dicti Bertrandi tenuerunt & possederunt illud vsq; ad ann. 1496. si bñ inspiciatur

tur documẽta exhibita pro parte Re. do. vñ nõ probat in aliquo, ga testis falsus in †vno non probat in reliqs, ſm Ale. ꝑsi. 27. in cã & lite. lib. ij. p tex. in c. testimonium. de testibus, & per alia deducta p ipsum. item est sibi ipsi ꝟrius, qa ī prima eius depositione habita in prima instantia deponit, ꝙ Bertrãdus Boerij vẽdidit aliã medietatẽ dicti molendini Ioanni Gardell ę, in scda verò depositione dicit, ꝙ hrdes dicti Bertrãdi vẽdiderũt, ergo † nõ probat. l. q falsa, vel varia. ff. de testi. c. cũ tu. extra eo. cũ si. Scds testis Albeleusaq;, q deponit ꝙ ipse tãquã renderius exegit censum à dicto Ioanne Gardella p annos quatuor, videlicet ꝑ annis. 1494. & tribus sequentibus, est etiã singularis, qa loquit de diuersis solonibus, & diuersis tpibus, de quibus nullus alius deponit. Itẽ est ꝟrius Berẽgario tertio testi, qa dicit ꝙ Ioan. Gardella habuit molẽdinũ ab hrdibus Bertrãdi, & Berengarius dicit ꝙ habuit ab ipso Bertrando, vñ neuter ipsorũ ꝑbat aliqd. d. l. q falsa. Tertius testis Berẽgarius filius Bertrãdi Boerij (vt dixi) ꝟriat Abeli scdo testi. Item ꝟriatur sibi ipsi, qa ī depositione sua habita in prima instantia, & in respõne ad secũdum artic. dicit ꝙ Ioannes Gardella habuit ipsum molendinũ à Bertrando patre suo, in responsionibus verò ad octauum & nonum artic. dicit, ꝙ Ioannes Gardella post mortem Bertrandi sui patris habuit ipsum molendinum ab ipso & fratribus, seu à mre sua tutrice ipsorum fratrum. in depositis verò in scda instantia, deponit totum oppositum, dicendo ꝙ pr̃ suus ꝑtendebat ꝙ molendinũ nõ faceret censum, licet coactus fuerit à Ioane Gardella tunc rẽderio ꝑ arreragijs remittere sibi medietatẽ molendini, & ꝑ expẽsis soluẽdis ven didit eidem Ioanni Gardellæ postea aliam medietatem. Item ꝑbat ꝙ est ꝓtinuo ebrius & temulentus. † Ebrius aũt non ꝑt cẽ testis, ſm Bal. & Fel. ī c. j. de testi. Itẽ cũ habuit litẽ cũ ipis Gardellis super hoc molẽdino. vñ non est integer testis ⁊. Gardellam. §. ſi verò alr. in. aut. de testi. traditur p Pan. in c. cum oportet. & in c. inquisitionis. de accusa. & in c. j. in no. & ibi scripsi. de iud. Item iactauit se velle iterum litem instaurare super dicto molendino ⁊ ipsam Gardellam, ergo non est testis idoneus. dr. n. aduersarius dictæ Gardellæ, etiã ꝙ nondum litem inchoauerit, ſm And. Sicul. & Mod. in c. j. de iud. Quartus testis Iacobina astro, est singularis, quia deponit de solutione cẽsus facta per Seuerinum eius maritum, & sic de diuersis tpibus, diuersis solutionibus, & à diuersa persona, de quibus nullus alius verbum facit. Item non concludit eius depositio, ga dicit ꝙ maritus suus & ipsa nesciebant qua de cã soluerent ipsũ censum, seu nesciebant an molendinum faceret dictũ censum, sed ideo soluebãt, ga antecessores sui soluerant sp dictũ cẽsum: vñ cũ potuerint soluere alia de cã quã propter dictũ molẽdinũ, nihil ꝯcludit, ga nõ probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. l. non hoc. C. vnde legiti. c. in pśentia. de probat. Itẽ probatum fuit ꝙ est rixosa, iniuriosa & mala mulier, ergo testis esse prohibetur. c. suspectos. iij. q. v. quem tex. ad hoc reputat singularẽ Lud. Ro. sigu. 314. Itẽ est inimica dictæ Gardellæ, ergo ⁊ ipsam ñ facit fidẽ. c. repellant. de accus. Quin tus testis dñs ꝑsbyter Geruasius ď Istrio, pariter ẽ singularis, ga deponit ꝙ ipse exegit vt renderius à Bertrando Boerij, & sic de diuersis solonibus, & diuerso tẽpore. Sextus testis Raymũdus Chalerij quantum ad quasi possessionẽ dicti census, solũ deponit ꝙ Ioannes Gardella tanquam firmerius reddituũ archiepiscopatus capere fecit medietatẽ dicti molendini à Bertrando Boerij tunc possessore dicti molendini pro arreragijs. & in hoc ꝟriatur primo, secundo, & tertio testi, qui dicunt ꝙ Ioannes Gardella capere fecit medietatem dicti molẽdini ab hæredibus ipsius Bertandi. Item tpe depositionis erat domesticus & familiaris ꝑsati Re. do. ergo non idoneus. l. ij. C. de testi. c. in literis. extra eo. & c. cum P. Mãconella. de accus. Item erat & est amicus intimus, ergo inhabilis, & minus idoneus ad testificandum pro amico. c. quoties. & ibi Pan. & alij de testi. c. ſi testes. §. item testes. iiij. q. iij. & propter intimam amicitiã ex toto testis repellitur à testimonio, secundum Spe. ti. de test. in prin. Bal. in c. j. eo. tit. Item erat tempore suæ depositionis procurator fiscalis, & negotiorum gestor præfati Re. dñi. ergo suspectus. l. fin. ff. de testi. Septimus & vlt. testis dñs Ant. Barralis est etiam singularis, quia deponit de solutionibus sibi factis tpe quo erat renderius, & de diuersis temporibus. Item ꝓtrariatur Ioanni Peironis testi examinato in prima instantia, quem ipse septimus testis in responsione ad xi. articulum allegat pro conteste. dicit. n. ꝙ Ioannes Gardella sibi vti renderio soluit secuta duodecim pro arragiis annorum quatuor in præsentia Ioannis peironis. Ipse autem Ioannes peirones super eodemmet arti. interrogatus, respondit nihil scire ꝙ Ioãnes Gardella soluerit aliquem censum, nisi auditu dici. Item tempore suæ depositionis erat & est magister domus præfati Reu. domni, familiaris, domesticus, & amicus intimus prout probatũ fuit, vñ nulla fides sibi est adhibẽda. l. etiam. C. de testi. & p ea q̃. ⁊. scripsi ⁊ pr̃sonã quinti testis. Cũ itaque testes sint varii, & ꝟrii, suspecti, & singulares, bñ sequitur ꝙ non probãt intentionẽ actoris. Immo si testes sint tm singulares, vt ga vnus deponat de solutionib. sibi vt renderio factis, alius de aliis solutionibus, & aliis tpibus sibi vt renderio factis, non probant sufficienter † ꝙ dominus cuius noīe exegerunt sit in quasi possessione exigẽdi, vt in spẽcie & in terminis nostris cõsuluit Phi. Cor. ꝑs. 315. vī ī hac. lib. iiij. p tot. Nec ob. instrm inuestituræ factũ in Amadonũ Capucii de anno 1426. & recognitio facta p dictũ Amadonũ, ga quantũ ad Gardellam tenentium possessorẽ est res inter alios acta, quæ ꝯin præiudiciũ tertii non probat dñium neque possessionẽ. c. inter dilectos. ad fi. & ibi Pan. & alii de fide instr. & l. ad probationẽ. vbi Bald. & Sal. C. locati. & in l. ad ꝓbationẽ. C. de ꝓba. Nõ etiam ob. liber Cataſtri, siue terrerij, ga per † Cataſtrũ non ꝓbatur possessio neque dñium, vt est tex. quem ibi no. Bar. & clarius Bald. & alii in l. si pater. C. de act. emp. Non etiã ob. quod decidunt glo. & Bar. in l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. qa ꝓcedit qñ agitur de prorogatiua banda possessoꝝ † in genere, secus si agatur de ꝓbanda possessione certi tpis, ga tunc testes singulares non probant nisi sint cõtestes in tpe. ita seipsos declarant gl. & Bar. & ita etiã vult Bal. in l. fi. in xv. opp. C. de edic. diui Adri. toll. in casu nostro requritur ꝓbatio certi tpis, nã in interdicto retinendæ requirit ꝙ probet agẽtẽ possidere tpe turbæ, & tpe litis ꝓtest. (vt dixi. ⁊.) & firmat Bar. in l. j. §. fi. ff. vti possi. in interdicto recuperãdæ requiritur ꝙ ꝑbetur agentẽ possidere tpe spolii. d. c. cõsultationibus. de of. dele. & d. l. j. §. interdictũ autẽ hoc. ff. de vi & vi ar. Et si dicatur sufficere ꝙ ꝑbatio ꝯcludat præsumptiuè. i. ꝙ sufficiat ꝓbare † possessionẽ de præterito, & allegare possessionẽ de pśenti, ga tunc præsumitur possessio de præterito ꝓtinuata vsque ad diem spolii, vt ꝯcludunt Pan. & alii in c. cũ ad sedem. de testi. spol. & in l. siue possidetis. C. de proba. Rñdeo, ꝙ istud est verum dummodo probetur possessio alicuius tpis pteriti, & sic probetur aliqd initium super quo fundari possit ꝑsumptio ꝓtinuationis: ad probandũ autem istud initium, oportet ꝙ testes sint contestes in tpe ipsius initii, nec singulares testes sufficiunt, vt est tex. in c. licet cãm. de ꝓba. Et hoc expresse decidit Bar. quẽ alii *cõter* sequunt in l. Celsus. col. fi. ff. de vsuc. Et ita etiam ꝑsuluit Alex. ꝑsi. 51. viso & discusso processu. ad fin. lib. j. & ꝑsi. 27. inspecto diligenter. col. iij. c. lib. & expłius Cor. in d. ꝑsil. 315. vbi loquitur in terminis nostris. Quinimo Pan. ꝑsi. 42. ex multis. lib. j. ꝓbat p plures vrgentes rõnes, ꝙ nõ sufficiant testes singulares, etiã ꝙ agatur de ꝓbando aliqd in genere, dicẽs, ꝙ gl. & Bar. in d. l. ob carmen. §. fi. nõ rectè sentiũt. Præterea, etiã ꝙ testes singulares ꝓbarent possessionẽ, nihil tñ ad casum nostrum, quia constat ꝙ Reuerendus dñs Archiepi scopus non possidebat tpe litis contestatæ, vt ⁊. demonstraui, vnde in interdicto vti possidetis intentato debet omnino succumbere. vlterius testes non solum sunt singulares, sed varii, contrarii, & tales quibus fides non fuit, nec est adhibenda, vt patet ex prædictis. Laus Deo.

¶ De exceptio.

Respons. LIIII. & de Exceptio. I.

QVanquam Exceptio dñii & proprietatis opponi non possit iocatori agenti actione locati per conductorem, cum videatur ex huiusmodi exceptione ꝯductor locatorẽ sua quasi possessione spoliare suã percipiendi pensionẽ, seu arreragia, nec de dñio alterius excipere, nec ꝯ propriũ iurm venire potest. Verũ ſm ea q̃ ꝓponũtur ꝟria sniа verior est, ga hmõi locator in bñficio de cuius fructibus agitur intrusus est, quare fructus suos nullo iure facit, quinimmo ad pceptorũ (vt fur, & latro) restõnẽ tenet. Ideo facilè ostat eidẽ obstare regulã dolo facis, ac exceptiones ꝓprii dñii, intrusionis iuris & ꝓprietatis ecclesiæ, intentionis, nec nõ tituli notoriũ defectũ, & actionẽ in factum ex æquitate. Sũmo ergo iure Raymundo intruso ad pensionem & arreragia agenti exceptiones prædictæ opponuntur. Quæ pariter cessionario obstare dubium non est.

SVMMARIVM

1 *An locatori agenti ad pensionem, seu arreragia opponi possit exceptio proprietatis & dominij & vide. nu. 2. 6 & 7.*

2 *An conductor teneatur locatori incluso ex contractu locationis iurato. & ab ei soluendo liberetur. vide nu. 9. & nu. 3.*

4 *Intrusus in beneficio non facit fructus suos, immo tenetur ad illorum restitutionem, uti fur, & latro.*

5 *Intruso agenti actione locati obstat exceptio doli. & quæ exceptiones obijci possunt. vide nu. 8. & nu. 11.*

Ratione

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ratione coniunctionis, potest reus excipere de iure tertij coniuncto cũ suo.
Sententia facit rem dici notoriam,
Quoties æquum est dari reo exceptionem, iudex semper debet audire reum excipientem
20 *Spolium in necessarium antecedens præsupponit possessionem uel quasi sicut priuatio habitum.*
22 *Si quis iurat soluere rectori, an teneatur soluere rectori intruso. & ibi uide an huiusmodi iuramentum sit obligatorium.*
14 *Exceptiones quæ obstant cedenti, cessionario etiam obstabunt.*

Respon. interpreta.

IN causa Quæ iamdiu vertitur inter magistrũ Petrum Aliberti cessionarium quon dã presbyteri Raymũdi Clementis agentem, & do. Gulielmũ Francolis reum & se defendentem, plura sunt exaranda. ¶ Primò, an ꝯ locatorem agentem actione locati ad pẽsionẽ, siue arrearagia opponi possit exceptio ꝓprietatis, & dñii, prout ꝓponitur p præfatum do. Guliel. dicentem redditus ad se spectare, quia fuit præsentatus ap̃ fonis, & ītrīmè institutus rector capellaniæ, de cuius fructibus agitur, & non ad dictum presbyterum Ray. locatorem, stante sententia lata per Papam, per quam fuit declaratus inhabilis ad beneficia obtinenda in ecclesia fori. s. Iuliani, propter sacrilegium ab eo commissum. ¶ Secundò, vbi obstet locatori cedẽti, an etiam obstet cessionario ¶ Deueniendo ad primum, videretur
1 quòd exceptio † dñii opponi non posset, pluribus rationibus. Primo quia denegans soluere mercedem locatori dr̃ eum spoliare sua quasi possessione percipiendi suam pensionẽ. c. querelam. de elec. & ꝓr non videtur audiendus super exceptione proprietatis, quę contra spoliatum opponi non potest. l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi. c. i. de resti. spol. Et quia contra agentem locatorem possessorio iudicio non obstat exceptio proprietatis. l. si. qs conductionis titu. C. locati. Secundò, quia contra locatorem agentem actione locati ad
2 mercedẽ, conductor † non p̃t excipere de dñio alterius. l. ita si fur. ff. cõmo. l. creditor cum pignus. ff. de pign. acti. cum si. dñs autem Gulielmus hoc loco non videtur opponere exceptionem proprii dñii qa temp ore arrendamenti non erat rector dictæ capellaniæ, licet ex post fuerit institutus rector. vnde cum eo tempore nullũ ius hr̃et, non vr̃ audiendus: quia excipit solum de iure ecclesiæ, nõ suo. Tertiò, quia iurauit soluere mercedes, & pensiones ꝙuentas, vñ excipiendo incurrit p iuriũ, pp qđ debet compelli prius soluere, salua sibi actione ad repetendũ. c. j. c. debitores. de iurciu. Quartò, qa is qui cõ-
3 duxit redditus ab intruso, tenet † actione ex locato ei soluere, & ei soluendo liberatur ſm Bar. & *cõiter* doc. in l. si vrbana. ff. de pd. indebi. Pañ. & alios in c. nihil. & in c. per inquisitionem. de elect. ¶ Prædictis non obstantibus, ſm ea quę proponuntur, ꝛrium verius cẽ rñdeo. & pro intelligentia eorũ q̃ dicturus sum, p̃mitto, q ꝓ intrusus † in bñficio nõ tacit fructus suos, imo tenẽt ad illorũ restõnẽ, vti fur & latro, ſm Inn. Pañ. & alios in d. c. p inq̃sitionẽ. Old. consi. lxv. hic agit de duobus. & no. in c. cum dilectus. de purg. cano. Et ex hoc sequitur quòd Raymũ. intrusus si mercedẽ, siue pẽsionẽ exegisset à dño Gul.
4 ꝙ ad restõnẽ illius teneret eccl̃iæ, seu vero, & ītmo rectori. vt not. in cap. fi. de off. ord. li. vj. & in c. in lr̃is. de rest. spo. hoc sic p̃missо, dico ꝙ ꝯ ipsum agẽtẽ ob. exceptio † dolo facis, quia pe-
5 tis qd̃ es restituturus. l. dolo. ff. de doli exce. & c. dolo facit. de
6 re. iur. in vj. Sc̃do agenti actione † locati ob. exceptio proprij dñii. l. qui rẽ. & l. ad probõnẽ. C. locati. ergo Ray. agenti ꝯ Guliel. verum prælatum, cuius sunt fructus, obstabit exceptio ꝓprietatis. ¶ Tertiò si dicatur ꝙ fructus debentur ecclesiæ, & non Guliel. qui tempore arrendamenti non erat rector, ipsi Ray. obstabit exceptio iuris & proprietatis ecclesiæ, quã exceptionem potest opponere ipse Gulielmus verus rector & possessor capellaniæ. ad quem ius agendi competit nomine suæ capellæ secundum Inno. & alios in c. edoceri. & ibi Felin. de
7 resc. Sicut ergo conductor † potest opponere locatori agenti actione locati exceptionem iuris tertij volente & assistente illo tertio. l. bona fides. ff. depo. & docet. Barto. in dicta lege, si quis conductionis titu. Ita poterit prælatus siue rector opponere locatori exceptionem iuris competentis ecclesiæ suæ, tum qa consentire dr̃ ecclesia ministeriosui rectoris. ſm Rot. de except. dec. xiiij. & d. act. dec. xvij. in antiqs. Inn. in c. veniens. de præscr. & Feli. in dicto capitu. edoceri. tum quia ius ecclesiæ est coniunctum cum iure ipsius rectori s, & ratione coniunctionis potest reus excipere de iure tertij coniũcto cũ suo. secundum glo. in l. indebiti. §. sed & si nũmi. ff. de cõd. ind. & docet Barto. in l. ij. ff. de excepti. rei iudi. ¶ Quarto contra
8 † intrusum agentem ad pensionem obstat exceptio intentionis, & notorius defectus tituli, etiam si agat interdicto possessorio. ſm gl. ī c. l̃as de resti. spol. & notatur in l. iij. §. ibidem. ff. ad exhib. & per Pañ. ī c. in l̃is. de resti. spol. & per Bar. & moder. in l. natur̃. §. nihil cõe. ff. de acq. pos. vbi dñt ꝙ etiam ꝯ intrusum agẽtẽ interdicto recuperandæ obstat exceptio defectus ti. quã opponẽs offert se ꝓbaturũ incõtinenti. Magis ergo obstabit agẽti actione locati. iuxta notat. in d. l. si quis ꝺductionis ti. vbi Bar. & alij ꝺcludũt exceptionẽ ꝓprietatis & dñij ꝓprij obstare agenti actione locati, q̃ nõ obstaret si ageret remedio possessorio illius legis. & maximè verũ est, si hæc exceptio opponat ꝯ intrusum nõ possidentẽ bñficiũ ꝓput nõ possit dr̃ per Raymũdũ, ſm Pañ. in c. nihil. co. pe. de ele. in casu aũt nr̃o cõstat de effectu tituli, & intrusione per instr̃m sñę late p Papam, quæ facit rem dici notoriã. c. cũ olim. de ver. sig. & no. p Bal. in l. gñali. C. de fac. san. eccl. gl. in c. licet cãm. in ver. eni-
9 dẽtissimè. de ꝓbat. cũ si. de qbus p Ias. in l. admonẽdi. col. iv. ꝺ iurei. ¶ Quintò, actori agenti obstat † exceptio, ꝙ solone facta sibi reus nõ liberatur. l. quandiu. ff. de bon. liberto. l. ij. ff. de ex ce. rei iud. & ibi Bar. concludit ꝙ reus siue opponat exceptio nẽ iuris sui, siue alterius tertij, ſp audiendus est, si dicat nolle soluere, qa si solueret nõ liberaret, sed cogeret alteri soluere. & hæc exceptio ex ætate ipsa nascit. quoties enim æquũ est dari reo exceptionẽ, iudex ſp debet audire reũ excipientẽ. l. ꝙ ætate. ff. de doli excep. Sed si Gulielmus conductor soluisset vel solueret pensionem huic intruso, vel eius cessionario, nõ liberaretur, vt probabo. ſ. rñdendo ad vltimũ fundamentum pro ꝛria parte. ergo &c. Ex qbus apparet ꝙ ꝯ Raymundum locatorem obstãt quatuor exceptiones, videlicet doli mali, proprietatis, defectus tituli, seu intrusionis, & in factum ex ætate. Nec obstant ꝛria superius formata. & primo nõ ob. ꝙ ꝓspoliatus sit añ oĩa restituendus, qa respondẽt multis modis. Primo, ꝙ hic nõ agitur possessorio recuperandæ, sed actione locati, q̃ est personalis, vt apparet ex medio ꝺcludẽdi, de quo in libello actoris, q petit Gulielmũ ꝺductorẽ ꝺemnari ad pẽsionẽ quẽtã, iuxta formã locationis, qđ est mediũ cõcludendi in actione locati, siue ex ſtipulatu, & hoc inſpiciẽdũ est ſm Bar. in l. si prius. in v. oppo. ff. de no. oper. nũ. in l. certi condõ. ff. si cer. pet. in prin. Cõdictio aũt ex canone querelã, est remediũ possessoriũ, vt in eo cõcludit, qa p denegationẽ rei actor fuit ꝓspoliatus sua solita quasi possessione pcipiendi pẽsionẽ, & nõ quia pensio promissa fuit. vt traditur per Dec. ꝓ. cxxxvj. in cã liter. §. nihil cõe. ff. de acq. possess. & eodẽ mõ rñdet ad d. l. si qs cõductionis, ꝙ loquit in remedio possessorio, p obtinẽda restitutione rei locatæ ꝯ conductorẽ, q finita locatione rẽ restituere detrectat, nec locũ hẽt in actione ex locato intentanda p pẽsione habẽda, ſm Cyn. Bar. Bal. Sal. & *cõiter* alios ibi. Sc̃dò respondetur, ꝙ ad hoc vt quis agere possit remedio possessorio ad pensionẽ, plura requiruntur, inter cætera requiritur ꝙ actor aliq̃n exegerit talem pẽsionem, alioquin nõ potest dici
10 † spoliari, nec turbari in quasi possessione exigendi pensionẽ, quã nunquã exegit vt patet ad oculũ, & firmãt Inn. Pañ. & alij in d. c. querelã. & in c. fi. co. iij. & seq. de caus. pos. & proprie. in casu aũt nr̃o nõ cõstat ꝙ Ray. locator vllo vnquã tpe exegerit aliquam mercedẽ, siue pẽsionẽ à Gulielmo. ergo &c. tertiò rñ detur, ꝙ in istis bñficialibus ꝯ agentẽ interdicto possessorio ẽt
11 recuperandæ, ob. † exceptio notorij defectus tituli, siue notoriæ intrusionis, vt probatum fuit supra in quarto fundamento adducto ꝛra actorem, qđ verum est etiã si agat remedio l. si qs ꝺductionis tit. ſm Ale. in l. si aliquã rẽ. in vlt. col. ff. de acq. pos. & Ias. in d. §. nihil cõe. & ibi scripsi alias auctoritates colligendo, quas breuitatis cã non transcribo. Non ob. ſcdm fundamentum, ꝙ Gulielmus nõ videatur posse excipere de dñio ecclesiæ, cũ videatur opponere de iure tertij. Quia respondet ꝙ opponit de iure suo & ecclesiæ sil, prout de iure potest, per ea quæ dicta sunt supra in ſecũdo, & tertio fundamentis. Nõ ob. iurm, qa Gulielmus iurauit soluere pensionẽ p̃dicto Ray-
12 mundo vti rectori dictæ capellaniæ. non vt † intruso, & raptori, & ideo si recusat ei soluere vt intruso non dicitur cõtrauenire suo iuro, vt est tex. clarus in c. ego. N. de iureiu. vbi Pañ. in j. no. & alij post eum no. ꝙ iurans se aliquid daturum prælato & successoribus suis obligatur dũtaxat prælatis canonicè intrantibus. nam qui non intrat canonicè, & per ostium, non est rector & prælatus, sed fur & latro. vij. q. j. non furem. & xxiij. q. iiij. c. tres personas. & pro ista responsione adduco decisionem in terminis Pañ. in c. veritatis. co. fi. ver. an autem semper obligetur, de iureiu. vbi decidit ꝙ iurans soluere aliquid Titio vti episcopo, quòd non est periurus si recuset soluere Titio deposito ab episcopatu, quia iuramentum præstitum alicui sub contemplatione dignitatis, vel officij, cessante dignitate, vel officio non obligat iurantem. ar. c. venerabilem. de ele. Et hæc soło meo iudicio remouet omnẽ ambiguitatẽ.

¶ Sc̃do

¶ Sc̃do rñdet, ꝙ Gulielmus iurauit soluere, vt priuata persona, non vt rector dictæ Capellaniæ, nec vt capellanus, vnde cũ excipiat vt rector & noĩe suę capellæ & nõ vt priuata persona & suo nomine non dr̃ contrauenire suo iuramento. Aliud est se opponere vt rector, & Capellanus, aliud vt Guliel-
mus, seu vt priuata persona, & aliud se opponere noĩe suo ꝓprio, & aliud nomine suæ capellæ l. furti. §. si quis alieno. ff. de ijs qui no. infa. cum si. ¶ Non ob. ꝙ solutio facta intruso liberet conductorem, qui ab eo conduxit bona ecclesiæ, quia verum si conductor ignorabat locatorẽ intrusum. Sed si sciẽter soluit non liberat̃, ſm Ang. Pau. & Ias. in d. l. si vrbana. per text. in l. filiæ. ff. de solu. & idem vo luit Inno. in dicto cap. in literis. & Bal. in l. ij. ver. sed qd de sexto. C. de seru. & aqua. Irem aliud est quærere an solutio facta intruso liberet soluentem, aliud an possit opponi exceptio intrusionis. & ideo super hoc fundamento non est insistendum. ¶ Circa ſm, an exceptio doli, proprietatis, intrusionis, & in factum ex æquitate, quas constat ex premissis obstare cedenti, obstent ẽt cessio
14 nario. Et omissa disputatione, rñdeo † ꝙ sic, tũ qa hmõi exceptiones sunt tales ex quibus soluti repetitio concedit̃, ergo ẽt ꝯ cessionarium opponi pñt. ff. de doli exce. l. Iulianus. in ij. rñso. & ff. de dona. l. si cum filiusfa. §. item si ei. & traditur p Bar. in l. doli. ff. de noua. tũ qa tales exceptiones cohærẽt rei, & cõpetunt rei contẽplatione, ergo etiam obstare debẽt cessionario. l. in hoc iudicio. §. si inter. ff. com. diuid. l. fi. ff. de exce. rei iudi. cum si. vt traditur per Bar. in d. l. doli. & p Ale. cons. 54. col. fi. lib. ij. cum concordantibus infinitis, quę adduci possent. Ita iuris esse rñdeo ego Io. Fran. de Ripa. I. V. D. & in fidem subscripsi, saluo saniori iudicio.

¶ De sententijs, & quæ sit interlocutoria, & quæ diffinitiua.

RESP. LV. & de Sentent. & quæ sit interloc. I.

LIcet Appellatio ab interlocutoria debeat ꝓponi in scriptis & cum expressione grauaminum tũ appellatio ab interlocutoria hñte vim diffinitiuæ erat in scriptis redigenda, nec cum grauaminibus proponenda venit. quare cum ſnia relaxatione iuramenti vim diffinitiuæ habeat, quia substantialem dirimit, nec scripturã, nec grauamina desiderat. Et licet nõ soluẽs in termino cõuẽto vt iurauerat periurus sit, cũ dies interpellauerit, & debitorẽ ī mora ꝓstituerit, ab hmõi iuro absoluẽdus nõ vr̃ ne pseueret in periurio, tñ hmõi iuri relaxatio postulata de iure impartienda est, quam absentia creditoris a loco, in quo solo fieri dẽt debitorẽ excusat à mora, & ꝓr a periurio à quo quælibet iusta causa excusat p̃sertim mulierem, quę errore iuris tuetur.

SVMMARIVM

1 *Omnis sententia quæ negociũ principale nõ diffinit, interlocutoria appellatur.*
2 *Sententia relaxationis iuramenti licet sit interlocutoria, habet tamẽ uim diffinitiuæ. & ibi uide quomodo id procedat.*
3 *Qui non soluit in termino cõuento ut iurauit, periurus est, nec uenit absoluẽdus. & ibi uide quando dies interpellet & constituat in mora.*
4 *Relaxatio iuramenti rectè procedit ad effectũ agendi & excipiendi, nisi periurium sit iam incursum.*
5 *Quælibet iusta causa excusat à periurio.*
6 *Absentia creditoris à loco in quo debet fieri solutio excusat debitorẽ à mora.*
7 *Mulieres ab errore iuris excusantur.*

Respon. interpreta.

1 OMnis Sententia, quæ † nõ diffinit negotiũ principale, p̃t dici interlocutoria ſm gl. in c. ei qui appellat. §. diffinitiua. ii. q. vj. & ele. j. de seq. poss. & fruc. & Bar. in l. Titia. ff. de accus. Sententia relaxationis iuri ad effectus agendi & excipiendi non dirimit ipsum principale negotium, ergo est interlocutoria, meritò dispõ. c. j. de appell. lib. vj. s. q appellatio ab interlocutoria debeat in scriptis proponi cum expressione grauaminum, videtur habere locum etiam in appellatione à sententia relaxationis iuramenti. quia vt dixi est sententia interlocutoria. ¶ Sed præmissis & similibus non obstantibus, contrarium arbitror de iu
2 re verius. quia sententia † relaxationis iuramenti licet sit interlocutoria, tñ hẽt vim diffinitiuæ. quod sic oñditur, oĩs sententia que fert sup eo, qđ principaliter de p se in iudicio ꝓponit, licet nõ diffiniat totũ negotiũ, tñ hẽt vim diffinitiuæ ſm Imo. in l. j. §. fi. d ꝓto. stip. ff. quẽ refert, & sequit Fel. in rub. de re iud. col. iij. sed ista ẽ hmõi, vt de se patet, ergo, &c. Sc̃do, oĩs ſnia q̃ dirimit vnã partẽ substãtialẽ, licet non diffiniat totũ, hẽt vim diffinitiuæ, vt ſnia restitutionis in integrũ. l. intravtile. ff. de mi no. cũ ibi no. ꝙ Bar. hinc ſnia remissionis ad forũ ecclesiasticũ vel econtra ad forũ ciuile, dr̃ interlocutoria habẽs vim diffinitiuę, ſm Fed. de Senis. cõsi. 198. casus talis est. hinc ſnia qua quis, pnunciat se cõpetentẽ, nõ dr̃ mere interlocutoria, sed hẽt naturã diffinitiuę, ſm gl. in aut. habita. C. ne fili. ꝙ pre. Bar. in l. ij. ff. de appell. recip. Sed ista est hmõi, quia dirimit vnam partem substantialẽ iudicij, immo ferè totũ per indirectum, ergo &c. benè facit gl. in cle. si in gl. ij. vbi Card. & Imo. de appell. quę vult ꝙ omnis sentẽtia lata super aliqua exceptione peremptoria habeat vim diffinitiuæ. possem ex pluribus alijs cõprobare quæ cõgerunt Alex. & Mod. in rub. ff. de re iud. & Fely. in rub. eo. ti. cum ergo talis sentẽtia nõ sit interlocutoria simpliciter, sed teneat mixtã naturã inter diffinitiuã & interlocutoriã, sequit̃ ꝙ dispõ d. c. j. in tali appellatione locũ non hẽbit. ita signanter decidit Io. And. in c. peruenit. ij. de appel. Ab. & Car. in cle. appellanti. eo. ti. Ro. decis. xiij. in nouis. Fel. in d. rub. de re iu. & clarius Soc. ī suis regul. re. xxx. in ij. fall. & hæc sufficiãt quãtum ad dubiũ incidens. ¶ Circa dubitationẽ principalẽ, vt ꝙ ſnia relaxationis iniusta fuerit, qa d. Augustina iã incursa fuerat peririũ ꝙ ipsum diei ad soluendũ. † Qui
3 n. non soluit in termino cõuẽto vt iurauerat periurus est. l. si qs maior. C. de trãsac. c. querelã. de iu. iu. cũ suis cõcord. & rõ est, qa dies interpellat & ꝓstituit debitorẽ in mora. l. magnã. C. de ꝓtrahẽ. ſtipu. l. si ex legati causa. ff. de ver. ob. l. traiectitię. §. de illo. ff. de act. & oblig. vbi aũt ꝓtrahens incursus est peririũ, nõ est à iuro habilitandus, ne perseueret in ꝑiurio, & qa ñ est dignus absolutione, q iã incidit in periuriũ ſm Pan & Fel. in c. j. de iu. iu. post Fed. de Senis cõsi. 199. querit̃ an dña. Imo. in c. debitores. eo. ti. Ang. consi. 198. prędictis subtlliter. Ale. consi. 83 interrogatus. in v. lib. & alibi sæpe. Corn. cõsi. vj. in hac. col. pen. in j. lib. Nec ob. ꝙ pro parte d. Augustinæ dr̃ ꝙ dies nõ interpellat, nec constituit in mora, quando debitor & creditor sunt diuersi fori, nam creditor vadit ad locũ debitoris, & solutionẽ sibi fieri petit. l. illa. ff. de ꝓsti. pecu. per quẽ omnes ibi post Bar. ita firmant, & cõsuluit Ale. cõsi. 49. in v. parte. Quia respondet ꝙ solus dies constituit in mora, etiam si creditor sit diuersi fori. Ita procedit regula. d. l. traiectitię. §. de illo cum si. quæ non limitatur per tex. in d. l. itẽ illa. sed declarat vt talis mora non habet nocere debitori, nã aduenientẽ die adsit in loco debitoris creditor vel eius procurator cui solui possit, si vero non adsit aliquis ea die cui debitor posset soluere, tunc excusatur à mora. Sed ad hoc vt talis excusatio sit legitima, vr̃ necessariũ ꝙ debitor adueniente die solutionis corã testibus protestetur in loco domicilij sui se paratum soluere si adesset qui solutionẽ reciperet. ita declarat Bart. in d. l. item illa. qui dicit quòd debitor debet esse cautus, ꝙ faciat suam protestationem redigi in scriptis per notariũ. Immo Bar. in l. si reus paratus. ff. de procu. in fi. voluit, ꝙ debitor absente creditore adueniente die debeat protestari, & facere de positũ pecuniæ debitæ penes officiũ, vt ædẽ sacram. pro quo vidętur tex. in l. fi. ff. de l2. commiss. ¶ Sed præmissis nõ obstãtibus credo de iure do. Vicarium Rhegiẽsem potuisse relaxa
4 re ꝓiuramentum prædictæ do. Augustinæ ad effectum agendi, & excipiẽdi, iuxta tradita in d. c. j. & in c. debitores. & in c. quemadmodum. de iureiur. Solum restat videre, an d. Augustina tempore relaxationis, iam esset incursa periurium. quo casu, relaxationis habilitatio nulla foret, per ea quæ supra adducta sunt pro parte contraria, & non insistendo circa superflua, dico quòd non, duplici considęratione. Primo,
5 quia quælibet causa † apparente iusta excusat à periurio. c. breui. de iureiu. traditur etiam in c. querelam. eo. tit. In casu nostro constat quòd etiam si voluisset d. Augustina soluere die statuta non potuisset, quia non aderat creditor cui posset soluere, igitur &c. & si dixeris, non constat quòd creditor non adesset. Respondeo cum creditor & debitor sunt diuersi fori, præsumitur creditorem abesse à loco debitoris, in quo loco debet fieri solutio, nisi ꝓbet se illa die abfuisse. l. arbiter calendis. ff. de arbitr. per quam ita determinat Barto. in d. l. item illa. & in l. continuus §. cũ ita. ff. de verb. obli. ¶ Secundo, nulla ratione dici potest Augustinam incursam fuisse periurium, nisi quia fuit in mora soluendi in termino conuento, sed clarè dicitur in tex. in d. l. item illa. & per Alex. in d. consi. 45. & Corn. consi 79. viso pro. essu. col. fi. lib. iij. ꝙ
6 absentia † creditoris a loco in quo debet fieri solutio excusat à mora debitorẽ, ergo corollariè excusabit a periurio. Et si dicatur absentiam creditoris excusare debitorem à mora, si fecerit legitimam protestationẽ & obtulerit se paratum soluere, si adesset q reciperet, vt dicit Bar. ī d. l. itẽ illa. aliàs secus. ad istud ī quo tota difficultas iacet, rñdet multipliciter, & primò dr̃, ꝙ illa decisio Bar. est *cõiter* damnata, vt per plura ostẽdit Alex. doctor veritatis ꝑsi. 92. pspectis iis. col. pen. in j. lib. Secundo, esto ꝙ in aliqua culpa fuisset ista mulier, qa ñ, fuisset

prote-

Universidad de Deusto
Biblioteca

protestata, & de protestatione non fecit fieri instrumentũ, tamen non est talis culpa propter quam possit dici incurrisse periurium, quod non incurritur sine dolo. l. qui iurasse. in prin. ff. de iureiu. & no. Bald. in l. obseruare. §. proficisci. col. iij. ff. de offi. proconsul. Præterea si non fuit protestata processit ex errore iuris, q excusat ꝛ mulieres à ꝓtestationibus & editione instrumentorum omissis. l. j. §. fi. ff. de eden. & maximè ne incurrat periurium, in quo incurrendo vt dixi, exigitur dolus, & à dolo error iuris qui excusat, ſm gl. in l. j. C. ad l. faui. de plagi. Quis enim existimabit q̃ ista honesta mulier voluerit in currere periurium, potius, q̃ dicere hęc simpliciaverba, soluerem si creditor adesset? certe nemo, dicamus igitur ea ratione saltem iuris ignorantia excusari, vt notabiliter vult Alex. in d. consi. xcij. ad fi. Laus Deo.

7

¶ De appellationibus.

RESPONS. LVI. & de Appellat. I.

RECte Riteque ab ordinatione seu interlocutoria domini vicerectoris appellatum extitit, nam cum idem vicerector laicus foret, in causa spolij contra Ioannem clericum coniugatum ius dicere non potuit, & cuius iurisdictio nullo iure prorogata censeri potest iuribus repugnantibus, & statuto id expresse prohibente, tum etiam, quia libellus generaliter conceptus est, quare ad vlteriora ante singularem declarationem libelli iudex progredi non potuit, & eo quia vlterius processit, cãm appellandi præstitit.

SVMMARIVM

1 *Iudex laicus in clericum nullum ius dicere potest.*
2 *Clericus non potest iurisdictionem laicalem prorogare, cum non possit etiã cum iuramento huiusmodi iudicem sibi constituere.*
3 *Prorogatio non inducitur nisi verbis expressis: uel facto partis.*
4 *A pronunciatione procedente super generalitate libelli recte appellatur.*

Respon. interpreta.

IN causa Appellationis interpositæ per Ioa. de chalusio ab ordinatione siue interlocutoria vicerectoris vr̃ bñ appellatũ, quia cũ ipse vicerector esset laicus ꝛ nõ videtur quod posset in causa spolij ius dicere ꝯ ipsum Io. clericum coniugatũ c. vnico. de cle. ꝓiug. lib. vj. Non ob. q ipse Io. annes prorogasset iurisdictionem petendo se ab impetitis absolui, qa nõ potuit ꝓrogare ꝛ iurisdictionem laici. c. si diligenti. de for. compe. & hoc voluit gl. in d. c. vnic. in verbo clericalis. & dato q potuisset, tũ stante statuto in actis allegato q alterius iurisdo non possit prorogari nisi expresse, isto casu cũ non vr̃ expresse ꝓrogasse, non censetur ꝓrogata. q aũt litigando simplr nõ subditus dicatur tacitè & non expresè prorogare. tenet gl. in l. j. C. de iur. om. iud. l. j. C. vbi de cri. agi opor. & rõe suadet, quia per ꝓtumaciam simplr nõ prorogatur iurisdõ, ſm Bal. in l. siq ex consensu. C. de epi. aud. nec ẽt p solam patientiã partis patientis iudicem procedere contra se prorogatur iurisdictio, nisi interueniat aliquod propositũ partis ſm Inno. in c. inter monasterium. de re iud. Declarat in specie Maria Soc. in c. significasti. in vj. art. prin. de for. cõp. Est ergo necesse ad hoc vt inducatur prorogatio, q vel verbis ꝛ expressis, vel facto. i. propositione seu petitione partis id fiat, & ideo duplex est. i. tacitè & expresè fieri dr̃, ſm Bart. & oẽs in l. j. ff. de iudi. ea autem quæ verbis exp̃sis fit, hoc modo fit, prorogo & consentio in iudicẽ. quã ꝓstat tacite non fieri: ergo alterã tacitè fieri necesse est. ¶ Secũdo, vr̃ bene appellatũ ex alio, quia petitio vr̃ generalis in ea parte, in qua dicebat molendinũ fuisse in vos trãslatum, nec specificaretur quo titulo, seu ꝯctu, ad effectũ vt sciret idẽ de chalusio an cederet, vel contenderet, q tñ dñs iudex subaudiẽdo ꝓcessit ad vlteriora. Nec obstare vr̃ q in causis summarjs non requiratur libellus. cle. sæpe. de verb. signifi. qa verũ est q nõ requirit solẽnis: tñ requiritur petitio qualis qualis ꝑ quã certificetur reus qd ab eo petatur, & ã qua reus possit cognoscere vtrũ cedat, vel ꝓtendat l. j. ff. de eden. declarãt Card. & alij in c. j. de libel. obla. & in d. clem. sæpe. verum cũ petitio vr̃a in interdicto recuperandæ fundaret sup ꝓstituto, & annullato ꝯctu, & ꝓstitutum censeat inefficax, vr̃ q parte petente iudex deberet ordinare debere specificari articulum illũ in quo dicebat in gñe molendinũ in vos fuisse trãslatum & postea per constitutum translatam possessionẽ, qđ cum non fecerit, imo procedendo ad vlteriora tacitè contrarium pronunciauerit, licitè appellari ꝛ potuisse videtur l. à ꝓcedente. C. de dilat. & q à generalitate libelli possit appellari, si non specificetur parte petente, est text. in c. significantibus. de appellat. Laus Deo.

1

2

3

4

RESP. LVII. & de appell. II.

DOminus Castri noui licet in termino sibi assignato ad recipiendũ apostolos nõ comparuerit, non tamen suæ appellationi renunciasse videtur, nec clementinæ quamuis contrauenire videtur, cum bis ante comparuerit, nam prædictæ cle. satisfit, si bis compareat appellans. Verum cum prædicta cle. requirat binam comparitionem corã iudice grauaminis, ideo cum procurator dicti dñi Castri noui non bis coram iudice grauaminis comparuerit, appellationi renunciasse non dubitatur, attenta præsertim ipsius cõtumacia in termino sibi statuto non comparentis, recta sanctaq; fuit ordinatio: qua cautũ fuit, vt lite pendente nihil innouetur, ne partes insurgãt ad rixas, quare ab huiusmodi pronunciatione prouocare ridiculum est, cũm à nullo grauamine appelletur, nam iudex non grauare, sed rixas sedare cogitauit.

SVMMARIVM

1 *Vide intellectum cle. quamuis, de appell. & quomodo procedat regula quæ habet appellantem non teneri tertio comparere.*
2 *Appellatio frustratoria non deuoluitur.*
3 *Ab ordinatione iudicis partibus inhibitoria ne quid fiat, ut rixa euitetur: appellari non potest.*

Respon. interpreta.

NOn videtur quòd do. Castri noui appellans renunciauerit suæ appellationi, ex eo quòd non comparuerit in secundo termino ad recipiendum apl̃os, quia dispõ cl. quamuis. de appella. non procedit quando appellans bis comparuit coram iudice à quo secundũ gl. per omnes, maxime Imo. & Card. approbatã in d. cle quamuis. in verbo videtur. de appel. sed procurator prędicti dñi licet non comparuerit in secũdo termino, tñ ante bis comparuit coram do. Rectore pro apostolis recipiẽdis, & ẽt semel in primo termino corã d. vicerectore, igit &c. & hoc voluit dñs Guido Papæ decis. xxv. Sed p̃missis non obstantibus credo appellationẽ desertam, & ẽt nõ deuoluere: desertã quidem ea ratione, quia fuit ꝓtumax, in non veniẽdo in termino ſibi assignato pro apostolis recipiendis, iuxta tex. in d. cle. quamuis. & plenè trad. per Perus. & Fel. in c. personas. de appel. Nec obstat q non teneatur appellans vltra binam vicẽ comparere, quia verum dummodo compareat coram iudice quo fuit grauatus, vt probat tex. in d. ꝛ cle. quamuis. & in c. fi. de appel. in antiquis. sed in casu occurrẽti nõ reperio quòd coram vicerectore qui grauauit comparuerit nisi semel. igit &c. Nec ob. si dicatur q domini rectoris, & vicerectoris idem est tribunal. c. ij. de consuetu. lib. vj. non tamen Episcopus dicitur grauasse, si vicarius ipsius tulit sentẽtiam, vt est de se notoriũ. probatur ex not. per Gemi. & alios in c. Romana. in prin. de appellationibus lib. vj. Præterea cle. ij. secũdũ omnes intelligitur quòd debeat bis comparere corã iudice, qui est daturus apostolos, & hoc nemo negabit. cũ ergo dominus vicerectore esset iudex in hac interlocutoria dãdi apostolos, ergo appellans debuit bis coram eo comparere. quòd autem ipse iudex eẽt, patet ex sententia interlocutoria lata per dominum rectorẽ, qui remisit appellationem ad do. vicerectorem, qui grauauerat. est enim omne verbum iudicis sententia interlocutoria. ſm glo. in §. ad excludendas. in verbo interlocutionibus. de litigio. c. ei cui. & in aut. colla. viij. §. diffinitiua. ij. q. vj. hæc autẽ interlocutoria transiuit in rem iudicatam, cum ab ea non fuerit appellatum. l. ab eo. C. quomo. & quan. iud. hoc ergo sic p̃supposito q do. vicerector esset iudex, & qui grauauerat, & qui de cõsensu appel. erat electus iudex etiam in causa emergenti dandi apostolos, certè bene necessario sequitur q debuit appellãs bis coram eo pro apostolis sãltẽ ꝓparere. Quod cum nõ fecerit, proculdubio appellationi renunciauit. d. cle. quamuis. quod & Mat. in notab. & Cæpo. in caute. optimè comprobarunt. Insuper puto nõ deuoluere, quia appellans qui nõ detulit appellationi sui aduersarij innouando, ea non obstante nõ potest postea allegare suam appellationem. nec super ea se fundare, vt est text. & ibi Ab. in iiij. not. in ca. bonæ memoriæ. j. de elect. sed domi. Castri noui non detulit appellationi, siue decursui qui habet vim appellationis. l. si ab arbitro. & ibi nota. ff. qui satisdare cogantur quia non obstat recursus, vt apparet ex processu, igitur &c. Præterea appellatio ꝛ frustratoria non deuoluitur, iuribus notissimis, at ista videtur proculdubio frustratoria tanquam interposita à nullo grauamine, consido enim q quelibet res præsumitur libera. Laltius. C. de serui. & aqua. si ergo lata fuit sententia q nõ molestetur do. in sua quasi possessione libertatis, per modum interim. i. donec constiterit de quasi possessione seruitutis allegatæ, tamen non video in quo fuerit grauatus. Item considero q inhibitiones continent illud idem quod disponit sententia. At cum do. Castri noui acquieuerit inhibitionibus, transierintque in rem iudicatam, non video in quo ipsa sententia lata pro conseruatione inhibitionum grauauerit appellantẽ. Item considero hic non tractari de petitorio, nec de possessorio præiudiciali, sed solum ꝛ iudicium per viam inhibitionũ ordinatum fuit ad effectum, ne lite pendente aliquid innouetur, & ne partes ad rixas & arma deueniant. iuxta. l. æquissimum. ff. de vsufru. & vt ordinetur lis super possessorio vel petitorio. l. liberis. §. fin. ff. de lib. cau. & habetur ista practica per rex. & Inn. in c. cum venissent. de insti. & ad hos fines etiam tẽdit dicta sententia. ergo non est præiudicialis, sed legitima & sancta, & à qua non debuit appellari.

1

2

3

RESP. LVIII. & de Appell. III.

VM Excommunicatus ab excommunicatore veniat absoluendus, à præposito excommunicatus, qui ad vicarium appellarat, ab eodem vicario ad eundem præpositum remittendus est & hæc in iure excommunicato procedunt. Si verò iniustè excommunicatus sit, nullo iure remittitur. vbi verò de sententię iustitia, vel iniustitia dubitari contingit, honestatis gratia, & non necessitatis lege remitti potest. Iure ergo à vicario absolutus fuit appellans.

SVMMARIVM.

1 *Appellans à sententia excommunicationis, quando ad superiorem sit remittendus.*
2 *Præpositus de iure communi ordinariam iurisdictionem habet in clericos suæ ecclesiæ, unde si rebelles & contumaces sint illos excommunicare potest.*

Respon. interpreta.

QVia In hac causa appellationis, quæ vertitur inter Reueren. do. Præpositum sancti Desiderij appellantem, & dominum Ludo. appellatum in prima instantia, in qua amplissimè scripsi, nũc reepilogando paucis aperiam in quibus cõsistat difficultas huius controuersiæ. Quæ (vt video) principaliter consistit in duob.

1

Primò, an do. Vicarius debuerit remittere prædictum do. Ludo. excommunicatum absoluendum ab ipso do. Præposito à quo fuerat excommunicatus. Secundò, vbi dominus vicarius potuerit eum absoluere, an idem do. Præpositus habeat iurisdictionem in canonicos & alios de ecclesia delinquentes intra tecta & ecclesiam suam, maximè circa diuina officia, ita q possit excommunicare rebelles & contumaces in non parendo eius mandatis.

1 ¶ Prima dubitatio deciditur per tex. ꝛ in c. venerabilib. §. sanè. de senten. excommunicationis. li. vj. sed quia ibi distinguũtur tres casus. Primus est quando constat sententiam excommunicationis esse iniustam, & superior debet absoluere, & nõ remittere. Secundus quando constat fuisse iustam, & tunc debet superior excommunicatum remittere suo excõmunicatori. Aut dubitatur, & tũc de honestate superior remittere debet, sed si nolit, põtest absoluere. hæc decisio clarissima est. Sed dubitatur ad quem casum referenda sit huiusmodi cõtrouersia. Reuereñ. do. vicarius arbitratus est dubium, esse an sententia excommunicationis in Ludouicũ lata fuerit iusta vel iniusta. Ideo spreta honestatis lege maluit absoluere q̃ remittere, vt dicetur in tertio membro. d. §. sanè. Ego autem arbitror de iustitia dictæ sententiæ constare, & hæsitari non debuisse, nec debere, cũ fuerit lata ex iusta causa, & pro manifesta cõtumacia. ea ex parte, el primo, de verborum significa. & alibi latè dixi.

¶ Circa secundum, si ad ius commune controuersia refricetur, certissimum est do. Præpositum ꝛ habere iurisdictionẽ ordinariã in canonicos & clericos suæ ecclesiæ, ac potestatem illos excommunicandi si contumaces fuerint & rebelles eius mandatis. c. irrefragabili. c. ad reprimendam. de off. ordi. vnde cũ nihil proponatur in aduersum, seruãda est lex communis. c. primo. de constitu. At opponitur do. Præpositum de cõsuetudine non habere potestatem excommunicandi nec corrigendi excessus canonicorum. sed respõdetur non constare de allegata consuetudine, quæ cum sit facti probanda fuit. ca. primo, de constitu. lib. vj. vt dicit Bald. in l. de quibus. ff. de legi. Et vbi constaret, respondetur quòd talis consuetudo non valet, nec seruanda est. d. c. irrefragabili. Dicitur etiam domi. Præpositum non posse canonicorum excessus corrigere, & eorum mores reformare absque assensu capituli sic disponentibus statutis ecclesiæ, sed ego non video exhiberi aliqua statuta, quæ istud disponant, immo ex tenore statutorum maximè primi in ordine apparet correctionem & iurisdictionem compete re soli ipsi, Præposito. Et statuta quę in contrarium allegantur, nihil ad rem faciunt, vt ex illorum lectura euidenter dignosci tur, & ad illa alibi responsum fuit.

2

Respon. do. Io. Franc Ripæ. R IOAN-

Universidad de Deusto
Biblioteca

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,
In Decretalium librum Tertium absolutissima Responsa:

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita,& repurgata.

De institutionibus.

RESP. LIX. & de Institutionib. I.

SVMMARIVM.

1 *An habens titulum à legato,præferatur habenti titulum ab ordinario. & uide nume.2.*
3 *Institutio facta ab ordinario de beneficio uti uacante per mortem quod per resignationem uacabat,non ualet.*
4 *Beneficium in præiudicium patronorum uacare non dicitur, si institutus renunciauerit sine eorum scientia & uoluntate.*
5 *Beneficium an conferri possit instituto contra formã fundationis. & uide n.11.*
6 *An legatus sine consensu,& in præiudicium patronorum possit instituere semel tantum contra formam fundationis.*
7 *In re communi pluribus ut singulis exigitur consensus omnium, & in re communi potior est conditio prohibentis.*
Penitus illiteratus incapax est omnium beneficiorum adeo quòd nec Papa potest cum eo dispensare.
9 *Institutio facta de debilitato,seu corpore uitiato non tenet.*
10 *Sufficit possessori repellere agentem per exceptionem iuris non sui.*

VIsum Fuit prima consideratione dicendum, ꝙ † institutus per do.Legatum ad præsentationem Ioannis Caradi, sit præferendus instituto per episcopum Carpentoratensem seu eius vicarium ad præsentationem Ioannis Guasqui, Antonij, & Ioannis Gassini compatronorum,tum quia prior in data, tum etiam quia habens titulum à Legato præfertur habenti titulum ab ordinario. Veruntamen quia ex pluribus idem Petrus de Arnis inhabilis reperitur,& quia etiam idem reueren.do.legatus sine consensu omnium patronorũ eundem de iure instituere non potuit, ideo sufficit ipsi Anglesio possessori expellere agentem per exceptionem iuris non sui,qui tamen canonicè,ac legitimè à vicario prædicti episcopi Carpentoraten.institutus fuit: qui vicarius de iure præsentatos ad beneficia iuris patronatus à patronis ad quos omne ius erat deuolutũ instituere potuit. Igitur eundẽ Marinũ Anglesij dicto Petro de arnis in capella de qua agitur(vti potiorem)præferendum esse certi iuris est.

SVMMARIVM.

1 *An habens titulum à legato,præferatur habenti titulum ab ordinario. & uide nume.2.*
3 *Institutio facta ab ordinario de beneficio uti uacante per mortem quod per resignationem uacabat,non ualet.*
4 *Beneficium in præiudicium patronorum uacare non dicitur, si institutus renunciauerit sine eorum scientia & uoluntate.*
5 *Beneficium an conferri possit instituto contra formã fundationis. & uide n.11.*
6 *An legatus sine consensu,& in præiudicium patronorum possit instituere semel tantum contra formam fundationis.*
7 *In re communi pluribus ut singulis exigitur consensus omnium, & in re communi potior est conditio prohibentis.*
Penitus illiteratus incapax est omnium beneficiorum adeo quòd nec Papa potest cum eo dispensare.
9 *Institutio facta de debilitato,seu corpore uitiato non tenet.*
10 *Sufficit possessori repellere agentem per exceptionem iuris non sui.*

1 Sed cõsidero ꝙ Petrus Caradi præsentatus per Ioannem Caradi nõ erat cui posset cõferri dicta Capella,qa ex forma fundationis requiritur quòd tpe præsentationis sit sacerdos. Ita probant illa verba,& aliũ sacerdotem eligere.i.præsentare. c.ij.de iure patr. & sic tpe præsentationis exigitur ꝙ præsentatus sit sacerdos,qa generalitas adiecta verbo,debet verificari ſm tps verbi. l.in delictis.§. si extraneus.ff.de noxa.l. ex facto. ff.de vul. & pup.vbi Bar. ipse ãt Petrus (vt præsupponit) erat 6 ætatis ann.xiiij.tm.ergo &c. Nec ob. si dicat, ꝙ de †consensu patronorũ potest legatus pro vna vice instituere p̃sentatum contra formam fundationis ſm Pan. & *communiter* alios in c. cũ accessissent. de p̃sti. & ibi Fel. dicit se ita ꝓsuluisse Ferrarie, qa(vt mihi dr̃) legatus ñ dispẽsauit,sed si dispẽsasset talis dispẽsatio(vt puto)nõ valeret,qa nõ interuenit cõsensus cõpatronorũ,prout necessariò dẽt interuenire ſm Imol.& Car.in cle. qa cõtingit.in v.q.de relig.domi.Nec ob.si dicat ꝙ interuenerit cõcensus Ioannis Caradi vnius ex cõpatronis,quia non suf 7 ficit,sed requirit p̃sensus oũm, quia in re cõi pluribus vt singulis,exigit consensus oũm : ita ꝙ non sufficit cõsensus maioris partis. reg. qđ oẽs.de reg.iu.in vj.vbi gl.l.per fundum.ff. de serui.rusti.p̃di. & quia in re cõi potior est conditio prohibentis.l.Sabinus.ff.cõi diuid.& maximè si dissentiat ne socius vtatur re cõi ad vsum non destinatũ,vt in casu nr̃o.l.parietẽ.ff.de serui.vrb. prẽd.l.intantũ.§.in cõe autẽ sepulchrum.ff. de rerũ diuis. tum quia legatus non potest disponere de iure patronatus laicorum in præiudiciũ patronorum.c.dilectus.de offi.lega.c.cum dilectus. de iure patro.minus ergo vr̃ ꝙ dissentiente altero ex duobus compatronis possit in præiudicium ipsius dissentientis derogare primæuę fundationi testatoris,& cũ istud ius derogandi non competat iure legationis,fundata est intentio nostra,quòd legatus non possit, nisi doceat de potestate.Derogare enim vltimæ voluntati & fundationi testatoris est contra ius , & soli Papæ conceditur de plenitudine potestatis secundum glo.in d.clem.quia contingit.in versi. apostolicæ,quam ibi sequuntur Imol.& Card.

¶ Tertiò considero, ꝙ dictus Petrus non erat idoneus alio respectu,quia penitus illiteratus, vt ponitur in facto. Illiteratus 8 †autem penitus est omnium incapax beneficiorum, inrantũ quòd Papa non potest cum eo dispensare , ſm Inn. in c.cum nostris.de concess.præben.Felyn.in capit.si quando.colum.ix. & sequen.de rescrip.& posito quòd papa possit dispensare, si tamen non dispensauit,collatio est ipso iure nulla, vt per Felyn.in cap.querelam.de iureiur.& in d.cap. si quando. & in c. inquisitioni.de sent. excõ. ex istis benè & concludenter sequitur, quòd institutio de dicto Petro facta per reueren.do.legatum est mero iure nulla & inualida.Sequitur etiam quòd institutio exinde facta per prædictum dominũ legatum de Petro de Arnis ad præsentationem dicti Ioannis ad dictam capellã tanquam vacantem p resignationem suprascripti Petri Carati, de iure viribus non subsistit,pluribus rationibus Primò,qa non vacabat per resignationem dicti Petri,ex quo nullum ius habebat in ea:sed vacabat vel per resignationem,vel mortem dicti de Fanis.¶ Secundò,quia dictus Ioannes compatronus, per præsentationem factam de inhabili , & non idoneo erat priuatus illa vice potestate præsentandi, & erat ius deuolutum ad alios compatronos secundum Host. & Pan.in c. cum vos.de off.ord.& in c.cum autem.de iu.pa.cum concordantibus,quas omitto,qa istud est expediti iuris.cùm ergo ius præsentandi esset apud alios, non potuit do. legatus sine cõsensu illorum instituere.c. decernimus.xvj.q. vij.c.illud. de iure patro.& d.c.cũ dilectus.eo.tit. vitio etiã p̃sone nõ caruit institu 9 tio & præsentatio facta de dicto Petro de Arnis,quia † mancus ceu debilitatus vno brachio,vt in facto narratur.c.j. & fin. de corp. vitia.c.presbyterum. de clerico ægrotante. ¶ Et ista sufficerent ad victoriam Anglesij possessoris dato quòd titu 10 lum suum aliter non iustificaret,qa sufficit †possessori repelle re petentẽ per exceptionẽ iuris non sui,dato ꝙ de iure ipsius nullã fidẽ faciat,ſm Io. An l.in c.mãdatũ.de rescr.& Gemi. p̃s. 91.incip.præmitto ꝙ possessori. tũ demonstrabo præsentationẽ & institutionẽ dicti Anglesij fore canonicã,quia præsentatus fuit à patronis,ad quos (vt s̃,dixi) erat deuolutũ totum ius præsentandi pro illa vice,ſm Pan.in d c.cũ vos.& fuit institutus à reuerẽdo dño vicario episcopi Carpentoratensis , cui de iure spectat ius instituendi p̃sentatos ad beneficia iuris patronatus suæ diœcesis.c.ex frequentib.de insti.& etiã habet ex potestate delegata per Reueren.do.Episcopũ,ad quẽ spectat. d.c,ex frequentib.& c.cũ vos.de offi.ordi. Nõ obstat dũ dicit ꝙ fuit præsentatus ad dictã capellã tãquã vacantem per mortem de Fanis.quod dicitur falsum,cũ vacaret per resignationẽ dicti de Fanis, quia respondetur ꝙ in p̃iudiciũ cõpatronorum qui nõ consentiunt resignationi,& qui postea præsentarunt dictũ Anglesiũ,nõ dicitur vacare per resignationẽ , vt s̃. deduxi in prima consideratione.Non ob.etiã si dicatur ꝙ Anglesi.non est sacerdos, ,put ex fundatione requiritur, quia licet 11 non sit †sacerdos actu, est tamẽ habitu, cũ sit in ætate legitima,& velit ac possit infrà annum promoueri se facere ad sacerdotiũ. & vbi ex fundatione, priuilegio, ꝓsuetudine, vel statuto ecclesia hẽt ordinẽ annexũ, sufficit ꝙ j. annũ possit institutus ad ordines requisitos ,pmoueri,vt i terminis nr̃is est casus in c.ij.de inst.li.vj.Pan.in c.dudũ.j.de elec. & in c. cũ in cũctis. §.inferiora.c.ti.Car.in c.nobis.§.cæterũ.de iu.pa. Laus Deo.

¶ De præbendis.

RESPON. LX. & de Præbend. I.

SVMMARIVM.

1 *Infirmarius qui infirmariæ renunciauit, ut obtineret eleemosynariam quam sciebat in fauorem alterius & sibi de facto collatam,ad infirmariam renũciatam nullo iure redire potest.*
2 *Protestatio in iis quæ dependent à iuris dispositione non releuat protestantẽ.*

IN firmarius Quũ infirmariæ renunciauit, vt obtineret eleemosynariam,quã sciebat esse in fauorẽ alterius,& sibi de facto collatã, ad infirmariã renunciatã nullo iure redire potest,licet in accepratione eleemosynariæ protestatus fuerit ad infirmariã se habiturũ regressum casu quo eleemosynaria obtinere nõ posset. nã protestatio in iis quæ dependent à iuris dispositione protestanti non prodest.

Respon.interpreta.

1 IGrilus habita notitia prouisionis eleemosynariæ in fauorẽ Barlaterij,ipsam eleemosynariam de facto sibi collatã illico absque difficultate non dimisit,indubitati iuris est,ꝙ ad infirmariã † quam prius obtinebat,reuerti non poterit,vt est casus in c. si beneficia.de præben. lib. vj.Cum itaque proponatur Grilũ habita notitia noluisse absque lite dimittere,benè sequitur ꝙ ad priora bene ficia reuerti non poterit qa(si litẽ fecit)nõ dicitur absque difficultate, nec illico dimisisse,vt per quã plura iura probant Archi Io. And & Gemi.in d.c.si beneficia. Nec eum excusant ,protestationes in acceptatione eleemosynariæ per ipsum factæ & habendo regressũ m ad suam infirmariam, quia tales protestationes recipiunt intellectũ iuris,si omni difficultate sublata dimiserit eleemosynariam sibi de facto collatam,cũ protestatio 2 in iis †quæ dependent à iuris dispositione non releuat protestantem.c.cum M.Ferrarien sis.& ibi Pan.& alij.de consti.& l. alimenta.C.de neg.gest.& contra ius commune protestatio non valet secundũ Pan.in c.præsentiũ. col.ij.de testi. facit tex. in l.nemo potest.de leg.j.bene verum est,ꝙ illa protestatio ,pdest quantum ad hoc,ꝙ si sine difficultate dimisisset eleemosynariam,posset liberè reuerti, absque noua collatione ad infirmariam, tanquam non videatur simpliciter resignasse illam infirmariam.vt voluit Fed.de Senis in tract. permutationum beneficiorum,in octaua quæstione. Laus Deo.

¶ De concess.præben.

RESPON. LXI. & de Concess.præbend. I.

QVia Capitulum inferioris ecclesię de iure cõmuni nullã potestatem habet conferendi beneficia, nisi ius istud sibi competeret ex priuilegio, vel approbata consuetudine comprobarit: Meritò dicendũ est collatio nem factam Gaspari cui Clemens Batagliæ resignauit capella qua agitur per duos canonicos sancti Agricolę,de iure non valere: & Gaufredum potiorem esse. Ideo capellaniã secundum ea quæ proponuntur eidem adiudicandam fore.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum inferioris ecclesiæ de iure cõi nullam habet potestatem conferẽdi.*
2 *An collatio quæ communiter ad capitulum & prælatum spectat, mortuo, uel suspenso prælato ad capitulum pertineat & uide nu.3.& an absens habeatur pro mortuo.uide nu.4.*
3 *Ius capituli dicitur esse apud fugitiuos,non culpa propria , si maiorem faciant capituli partem.*
4 *Consensus particularis non sufficit ad actũ,qui collegialẽ consensum desiderat.*
5 *Ad accipiendam possessionem beneficij, per quam ius acquiritur requiritur speciale mandatum.*
6 *Ratihabitio fienda est eo tempore quo actus expediri potest, aliàs est nulla.*
7 *Gesta à falso procuratore tanquam nulla ratificari non possunt.*
8 *Capitulum non habet potestatem recipiendi resignationes,licet habeat potestatem conferendi.*

Respon.interpreta.

1 VIso et benè pro tenuitate ingenioli mei considerato præmisso themate,cognoui Gaufredũ Iacobi habere potiora iura in Capellania de qua agitur,& ipsam capellaniam fore sibi adiudicandam, & non Clementi Batagliæ,neque Gasparo, in cuius fauorẽ Bataglia resignauit dictam capellaniã in manib.capituli sancti Agricolæ.Demõstrabo igitur collationẽ factã dicto Batagliæ,fore nullã,& posito ꝙ esset valida, ostendam Gaufredum præferendum esse. Nulla est collatio facta Batagliæ per duos tantũ canonicos.s. Agricolæ capitulariter ꝓuocatos ante portã dictæ ecclesię ,pter pestẽ, quia facta per nõ habentes potestatẽ conferendi, ã iure cõi certissimum est ꝙ capitulũ inferioris ecclesiæ † nullam habet potestatẽ ꝓferendi,nisi ex ꝓsuetudine,priuilegio,vel statuto ecclesiæ à papa cõfirmato beneficiorũ collatio ad ipsum spectaret.c.vni.§.vbi verò.& ibi no.Gem.& alij,ne sede vac.li. vj.Necesse est ergo,ꝙ capitulũ prętendens habere facultatẽ ꝓferendi exhibeat priuilegia,vel fidẽ faciat de consuetudine legitima.Verũ (vt in themate præsupponitur) cũ capitulũ allegat priuilegiũ Ioannis. xxij.cuius tenor dicitur esse talis,hebdomadariæ vero capellaniæ,& alia inferiora ipsius ecclesiæ officia ꝓferantur p ipsos decanũ & capitulũ absque episcopo, vi deret fortè dicẽdũ ꝙ vigente peste in absentia decani, & aliorũ canonicorũ potuerint illi duo canonici rep̃sentãtes totum cap̃m ꝓferre dictã capellaniã ipsi Batagliæ,per.tex.i.d.c.vnic.i pri.vbi dr̃,ꝙ si collatio spectet cõiter ad cap̃m & p̃latũ,eo ca 2 su †solũ cap̃m mortuo p̃lato,vt suspẽso poterit ꝓferre,ergo ẽt ꝓferre poterit p̃lato absente,quia absens q interesse nõ potest, pro mortuo hr̃.c.præsentata & ibi no. p Pan.& alios. de testi. ¶ Sed his nõ obstantib.arbitror collationẽ fore nullã, tanquã factã à non habentib.potestatem ꝓferendi de iure cõi, vt dixi, nã capitulũ.s.Agricolæ nõ habet potestatẽ ꝓferendi : non etiã habet ex priuilegio.s.nominato. quia priuilegiũ nullã tribuit facultatẽ soli capitulo,sed decano,& capitulo cõiter pp copulam,&,q̃ p cursum copulatorũ similiter regrit.l si hr̃di plures. ff.de ꝓdi.inst,& q̃ copulat æqualiter.l.si qs Titio.ff.de vsufr.accre.l.reos.§.cũ in tabulis.ff.de duob.reis. cũ suis ꝑcor.& ꝙ virtute huius priuilegij collatio dicat̃ spectare cõiter ad decanũ & capitulũ,firmant Host.Io.And.Pan.& alij in c.postulastis.p illũ tex.de cõcess.præb & Fed.de sen.ꝑsi. 1.per totũ.& per Iaſ. in l.si pater.la j.ff.de vul.& pup. Nec ob.ꝙ solũ capitulũ mortuo, vel suspenso decano potuisset ꝓferre beneficia spectantia 3 ad collationẽ ipsius capituli & decani cõiter,nõ tñ absente†p̃lato poterit sibi vendicare ius ꝓferendi insolidũ , vt ,pbatur in d.c.vnic.§.fi.dr̃ ibi,ꝙ episcopus habens ꝓferre beneficiũ cũ ꝓsilio alterius,si ille sit absens non poterit ꝓferre,nisi ꝑstet ꝙ absens non sit reuersurus intra tpa data ad ꝓferendũ, nã tũc poterit libertè ꝓferre nõ expectato absente,qa in expectãdo posset vacanti beneficio periculũ imminere,ergo si is ad quẽ spectat collatio insolidũ,licet habeat spectare ꝓsiliũ alterius non possit ꝓferre nõ expectato ꝓsultore per tẽpus legitimũ,multo minus poterit capitulũ nõ expectato decano, ad quem simul collatio pertinet.Restat ergo dicendũ,ꝙ illi duo canonici soli nõ poterũt illico post vacationẽ ꝓferre hanc capellaniã, cũ in expectãdo nullũ immineret periculũ vacanti beneficio , & cũ 4 nõ ꝑstaret decanũ posse in debito tpe sibi à lege ꝓcesso ad ꝓferendũ reuerti.Nõ ob.ꝙ absens ,p † mortuo reputet.d.c.p̃sentata.qa verũ ẽ,qñ ꝑstat ꝙ nõ pot reuerti,& interesse actui celebrãdo in termino statuto.Ita ꝓcedit ille tex.secus si sit possibile in termino adesse.d.c.vnic.§.fin. & ꝙ in proposito absentia non æquiparet morti, vel suspensioni firmant exp̃sè Gemi.& Phil.Fran.in d.§.fi.& possem ex infinitis similib. cõprobare, q̃ omitto,postquã in terminis quæstionis nostræ habetur clara decisio in illo tex.quẽ Gem.col.fin.& alij ponderant.Secundò respondeo,ꝙ apud illos duos canonicos residentes tempore pestis absente decano, & maiore parte canonicorum, nõ remansit potestas ꝓuocandi, neque auctoritas capituli congregandi,sed potestas conuocãdi.c.& cõserendi fuit,& erat pe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nes maiorẽ partẽ canonicorum,q fugerũt pp peſtẽ.ſm Inn.in
5 c.j.de no.op.nun.vbi ꝓcludit,ꝙ ſi fugitiui † abſq; culpa ,ppria
faciant maiorẽ ptẽ capituli, apud eos dr̃ eẽ ius ipſius capituli,
ſequit Bal.ĩ auth.decernimus.in fi.C.de ſac.ſan.ec. Io.Bapt.in
trac.de ep̃o.in ij.parte primi li.& Im.in l.ſiquis filio.§. ſigs plu
res.aliàs eſt l.ſi qs plures ff.de le.j.Fel.in c.cũ oẽs.co.xiij.de pſt.
& idem ego firmaui in tractatu meo de peſte.priu.viij.primę
particulæ.ij.partis,prin. vnde poſito ꝙ eſſemus in caſu in quo
capitulũ poſſet ꝓferre abſq; decano, tñ qa ad illos duos cano
nicos non erat ius capituli,bñ ſequit ꝙ collatio ab eis facta,eſt
mero iure nulla,vt dicit Im.in d.§. ſi quis plures.ff. de le.j. nec
ratificatio p̃centoris,& alterius canonici abſentium hẽt cõua
lidare dictã collationẽ,tũ quia facta fuit talis ratificatio non ca
6 pitulr̃,& ꝓſensus particularis non ſufficit ad factũ,qui collegia
liter debet expediri.c.in geneſi. de elec. tũ qa ſi facta fuiſſet ta
lis ratificatio collegialiter,à maiori parte capituli,tñ non con
ualidaret collationẽ vt ex tunc,ſed vt ex nũc,ſm Pan.in c.audi
tis.& in c.quod ſicut.§. ſup eo. poſt gl.de ele. iõ non ꝓiudica
ret collationi prius factę.d.Gaufredi.c.duob.de reſc.li.vj.reg.
qui prior.de re.iu.li.vj.cum ſim.Sed poſito ꝙ apud illos duos
reſidentes fuiſſet ius capituli, & ꝓferre potuiſſẽt, nihilominus
adhuc adiudicandum eſſet beneficium do.Gaufredo,tãquam
habenti potiora iura. Nam collatio facta.d. Gaufr. per reuer.
do.legatum eadem die qua fuit facta collatio per ordinarium
dicto Batagliæ abſenti p̃ualet propter concedentis maiorem
p̃rogatiuam,vt eſt caſus in c.ſi à ſede.de præb.li.vj. Nec obſ.ſi
dicatur,ꝙ prius fuit apprehenſa poſſeſſio per procuratorem
dicti Batagliæ,quo caſu collatio ordinarij propter ꝓmodum
poſſeſſionis.ꝑfertur collationi ipſius legati. vt dicitur in d.c.ſi
à ſede. in j. verſ. quia reſpondeo dupl̃r. Primo ꝙ illud verum
eſt, ſi is q prius acceptauit poſſeſſionẽ, ẽt prius acceptauerit
collationem ibi factam,aliàs qui prius collationem ſuam acce
ptauit, præferendus eſt habenti ab ordinario ẽt ſi prouiſus ab
ordinario prius fuerit adeptus poſſeſſionẽ, vt ſignanter deter
minat Fel.in c. capitulum ſanctæ crucis. co. xv.ver. de duab.
colla.de reſc.Ex narratione facti mihi proponit ꝙ Gaufredus
acceptauit collationẽ ſibi factam à.d.legato,anteq̃ Bataglia ac
ceptauerit collationẽ ſibi abſenti factam, p illos duos canoni
cos,ergo& c.Scd̃ò rñdeo,ꝙ Gaufredus etiã prius fuit adeptus
poſſeſſionẽ. Nec obſt. ſi dicat ꝙ Bataglia prius p procuratorẽ
ſuũ accepit poſſeſſionem dicti beneficij, quia mihi ꝑſupponit
ꝙ nõ cõſtat de aliquo mãdato, de quo tñ oſtare neceſſe eſt, qa
7 ad accipiẽdã poſſeſſionẽ bñficij † requirit ſpeciale mãdatũ,ſm
gl.& Gem. in c.ſi tibi abſenti. de p̃b. lib. vj. Et licet Rot. dec.
ccxc.inci.ad reci.ſub.ru.de ꝓc.& Phil.Fran.in d.c.ſi tibi abſen
ti.reſtringant gl. prædictam, vt procedat quantũ ad recipien
dam poſſeſſionẽ p quã acquirit ius in beneficio,& ſic quantũ
ad adipiſcendã poſſeſſionẽ iuris:ſecus quantũ ad adipiſcendã
poſſeſſionem corporalẽ,q̃ eſt facti, qa illa põt accipi per quen
libet amicum,& negotiorum geſtorẽ, tamẽ nihil facit ɔ Gau
fredum.quia in caſu nr̃o agit de adipiſcenda poſſeſſione bene
ficij p quã acquirit ius in beneficio ipſi Batagliæ,qui ante ade
ptã poſſeſſionem p nõ legitimum procuratorẽ, nõdũ acce
ptauerat collationẽ ſibi factã. Scd̃ò, qa reqrit̃ ꝙ is cuius noĩe
fuit apprehenſa peſſeſſio p non habentem mandatum, ratifi
cet apprehenſionẽ re integra id eſt antequã alius legitimè adi
piſcatur. ſm Phili. Fran. in d.c. ſi tibi abſenti. & etiam voluit
8 Rota deci.ccxc.nam ratihabitio † debet fieri eo tpe quo actus
expediri poteſt.l.bon.ff.rem ratam hab.& plura ad hoc addu
xit Deci.conſ.247.in cã mag.Baronis.in ij.parte.Tertiò deci.
Rotæ poteſt procedere q̃n quis apprehendit poſſeſſionẽ noĩe
alterius,tan quam amicus ẽt non habens mãdatũ.Secus ddm
eſt ſi quis tanquã falſus procurator fuerit miſſus in poſſeſſio
9 nem,quia non vr̃ ꝙ geſta ab eo poſſint † ratificari, maximè in
præiudicium Gaufredi, vt ſcribit Fel.in c. ex parte.de reſcr. &
in c.cãm.el.j.de iudi.& Bal.in l.falſus. co.j. & ſeq. C.de fur.ſu
per hac tamen vltima reſponſione nõ facio magnã vim ppea
quæ ſcribunt Card. Pan.& Feli.in c. nõnulli. §.ſunt & alij. de
reſc.& Iaſ.in l.licet.C.de procu.Stante igitur præmiſſa ɔcluſio
ne ꝙ collatio facta Batagliæ ſit nulla, vel ſaltem nõ habeat im
pedire effectum collationis factæ do.Gaufredo,ſequitur co
rolariè ꝙ collatio facta Gaſpardo per Capitulum de hoc bñ
ficio tanqam vacanti ob reſignationẽ Batagliæ nihil valeat.c.
ſuſceptum.de reſc.lib.vj falſum enim eſt ꝙ vacet p reſignatio
nem Batagliæ,vt patet ex p̃miſſis,& eo maximè,quia reſigna-
10 tio facta p̃ſupponitur in manib.capituli quod nõ hẽt † ptãtẽ
recipiendi reſignationes,licet haberet ptãtem conferendi,ſm
Panor. poſt Inn.in c.accepta. in fi. de reſt.ſpol.& Inn.in c. q̃d
in dubijs,de renun.& etiam quia capitulum abſq; decano cõ
ferre non potuit iſtud beneficium d.Gaſpardo,vt patet ex ijs
que.ꝛ.abundè dixi. Laus Deo.

¶ De Depoſito.

RESP. LXII. & de Depoſit. I.

Voniam Ex contractib.initis inter Lãcellotum & prælatum, ac capitulum ſancti Antonini manifeſtè conſtat eundem prælatum cũ conſenſu totius capituli,ac nomine ipſius eccleſiæ realiter& in pecunia numerata à ſupradicto Lancelloto libras.lxxx.recepiſſe in emptione quorundam prædiorum exponendas ad vſum cuiuſdã præbendæ ideo indubitati iuris eſt ex huiuſmodi con
1 tractibus eccleſiam teneri,& ſi dictæ pecuniæ per eundem Lã cellotum non prouentur in vtilitatem eccleſiæ verſæ,quia ſin gulare eſt in mutuo,ergo in cæteris eſt ius cõe, & maximè cũ fuerint ꝓfecti ɔctus inueſtituræ,& depoſitiones ſeu cõmendę per ipſos do.Præpoſitũ & canonicos capitulãtes nomine & vi ce dictę eccleſiæ animo deliberato,pluries cõicato ꝓſilio pro bono & vtilitate ipſius eccleſiæ,,put legitur in inſtrumẽto, & eo magis qa de fructib.eccleſiæ do.Fran. mõdani præbẽdario ſatisfieri p̃t,nã eo caſu ẽt in mutuo,nõ cogitur mutuans ,ꝑbare mutuũ in vtilitatẽ eccleſię verſum eſſe,ſecus ſi ã diſtractione bono.immob.& p̃cioſorũ eccleſiæ ageretur. Qui præpoſitus & canonici ſatis ex die interpellati ſunt, & ideo moroſi. Nec iniquum eſt præpoſitum & canonicos modernos,q nullas pecunias receperunt,ad huiuſmodi reſtitutionẽ teneri. qa nullo iure collegium mutatũ dici põt per mortẽ prælati & canonicorũ in cuius vices alij ſuffecti ſunt. Quare reſpõdi modernos capitulares,& præpoſitum de fructib.cõmunib.ipſius eccleſiæ teneri dictam pecuniarum ſummam do.Fran.prædario reſtituere.Quemadmodũ eĩn tutor ſi ex pupillari pecu nia prædia nõ emerit,ad intereſſe & legitimas vſuras tenetur, ita etiã prælatus q eccleſiæ pecunias in emptione fundorũ nõ conuertit,eidẽ eccleſiæ ad vſuras & intereſſe tenetur, cum minor,eccleſia,& pupillus de iure æquiparentur.quare moderni præpoſitus & canonici ad huiuſmodi intereſſe & vſuras nomine eccleſiæ agere ac experiri poterunt, contra bona tunc dominorum præpoſiti,& canonicorum,ſi quæ ſint.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia tenetur ex contractibus per prælatum cum conſenſu totius capituli nomine ipſius eccleſiæ celebratis.*
2 *Ciuitas indiſtincte obligatur ex mutuo à ciuitate ſeu conſ.accepto.*
3 *Mutuans pecunias eccleſiæ quando teneatur probare pecunias uerſas fuiſſe in utilitatem eccleſiæ.*
4 *Prælatus habet liberam adminiſt fructuum & eos diſtrahere poteſt.*
5 *Depoſitũ penes eccleſiã factum dicitur,ſi fiat præſentib prælato & capitulo.*
6 *Monitio an ſit neceſſaria ad conſtituendum quem in mora.*
7 *Collegium mutatum non dicitur per ſubrogationem mode cano.& prælati.*
8 *Prælatus in acquirendo poteſt deteriorem conditionem eccleſiæ facere, aliorum adminiſtratorum exemplo,licet ad intereſſe teneatur.*
9 *Prælatus & canonici ſancti Antonini tenentur ad uſuras legitimas & intereſſe.d.Fran.mondani,eo quia non collocarunt eius pecunias in emp. præd. & ibi uide de tutore & ceteris admiſſ.& nu.ii.*
10 *Eccleſia minor,& pupillus æquiparantur.*

Reſpon.interpreta.

IN cauſa d.Fran.mondani,ɔ dominũ præpoſitũ & canonicos ac capitulũ ſancti Antonini,pro fundamento præſuppono,ꝙ pecuniæ de quibus in inſtrumento inueſtituræ depoſitæ & commendatæ fuerunt præpoſito & canonicis ibi nominatis,& ſic capitulo nomine ipſius eccleſiæ,ſi benè & accuratè notentur verba ipſius inſtrumenti.Nam in princ.dicitur,conuocato & congregato capitulo dictæ eccleſiæ,de mandato domini præpoſiti &c. in quo interfuerunt præpoſitus & tales canonici.&c.dicentes & ,pteſtantes ꝙ ſunt & repreſentant totũ capitulum ipſius eccleſię,&c.citatis aliis canonicis ad cameras p hoſtiariũ &c. viſis prius per eos & diligẽter inſpectis,ɔſideratis, & examinatis expõne,&trib.tractatib.factis p & inter ipſos dños ꝓpoſitũ,& canonicos,& capſm,de qb.trib.inſtris &c.,p bono & euidenti vtilitate ipſius eccleſiæ &c.ſponte & ex certa ſciẽtia, noĩe & vice ipſius eccleſiæ & capituli inueſtiuerunt &c.Lãcellotũ&c. cũ pacto ꝙ ipſe Lancellotus teneatur & debeat ac obligatus ſit,& ita ſolenniter promiſit eiſdẽ dominis dicto nomine p̃ſentib.ſtipulãtib.&recipientib.exburſare de p̃ſenti libras.lxxx. eã emendi tot terras,& ,pprietates,q̃ perpetuis tẽporib.ſint & eſſe debeant ipſius p̃bendæ &c.Circa finem verò ipſius inſtrumenti dr̃,& inſuper ipſi dñi præpoſitus, canonici, & capitulum prędictum dictorũ nomine, ſponte & ex certa ſcientia fuerunt

fuerint ꝓfeſſi manifeſtè habuiſſe & recepiſſe à ſupraſcripto Lã cilotto dictas libras octoginta,quas ibidẽ habuerunt revera in pecunia numerata auri & argenti conuertendas modo & forma,ac ſm ea prout in d.inſtr.inueſtituræ &c.Ex quibus verbis ſimul iunctis & diligenter ponderatis clarè apparet ɔctus huiuſmodi factos fuiſſe per prælatũ cũ conſenſu totius capituli
1 nomine ipſius eccleſiæ,quo fit vt eccleſia † ipſa teneat ex ipſis ɔctib.iuxta no.in c.j.depo.& in c. q̃d quibuſdam. de fideiu.& vtrobique p Pan. & alios.Idẽ in ſimili notatur ẽt per legiſtas ĩ l.ciuitas.ff.ſi cert.peta.& ibi latè per Iaſ.adde inquantũ Bar.ibi dicit ꝙ ſi ciuitas ſeu p̃ſilij q̃d totã ciuitatẽ repræſentat, ɔhat
2 mutuũ,tunc † ciuitas indiſtinctè obligatur ex mutuo, vbi latè per eos, & tanto magis cũ facti fuerunt ɔctus inueſtituræ, & depoſitiones, ſeu cõmendæ per ipſos dominos præpoſitũ & canonicos capitulantes nomine & vice dictæ eccleſiæ, animo deliberato pluries cõmunicato p̃ſilio,videlicet trib. tractatib. præcedentib.ac pro bono & euidenti vtilitate ipſius eccleſiæ, vt apertiſſimè & expreſsè dicitur in ipſo inſtrumẽto, quo fit vt nõ fuerit,nec ſit neceſſe dño Franciſco ,ꝑbare dictas pecunias verſas fuiſſe in vtilitatẽ eccleſiæ,vt dicit Pan.in d.ca.j.depo.q dicit ꝙ in caſu d.c.j.fuit neceſſe ,ꝑbare verſum, qa pecunia nõ fuit cõmendata eccleſiæ,ſed particulari de eccleſia, ſecus dr̃ à ɔrio ſenſu ſi fuiſſet cõmendata eccleſiæ, nã tunc cõmendata & depoſita penes eccleſiã cũ facti fuerint ɔctus cũ p̃lato & capitulo, q repræſentant eccleſia.c. requiſiſti, de teſta.
3 iuncto.c.ſcire.vij.q.j.in gl.& gl.in d.c.j.depo.in fi. ¶ Præterea eſt ſpeciale id ꝺin mutuo,vt ,ꝑbet verſum in vtilitatẽ eccleſiæ, non aũt in aliis ɔctib.ẽt ꝙ fuerit gratia ɔcedentis tũ, ſm Inn. in d.ca.j.depoſ.q licet primo dixerit ɔriũ, tñ vt & ibidẽ refert Pan.poſtmodũ dixit ꝙ eſt ſpeciale in mutuo,in aliis verò ɔctibus initis cũ eccleſia,non eſt neceſſe ,ꝑbare verſum, qa nõ reperitur iure cautũ, niſi in mutuo.auth.hoc ius porrectum. C. de ſac.ſanc.eccle.Si ergo vendo eccleſiæ vel emo ab ea vel cõmodatũ cõcedo,põtero agere ɔ eccleſiã,licet non probẽ verſum in vtilitatẽ ipſius.& eſt notab.dictũ,& quotidie allegatur ſm Pan.ibi,qui aſſignat rationem ſpecialitatis eſſe in mutuo, qa prælati ſunt prõpti ad recipiendũ mutuum,& ſeneratores promptiores ad mutuandũ,vnde ſi indifferenter teneretur ecclesia, tunc de facili bona eccleſiæ alienarent, fuit ergo his caſibus obuiatũ. Quinimmo ſubdit ibidẽ Panor.ꝙ in mo ibidẽ idẽ Inn.ſm vnã opin.elegãtiſſimè hoc dictũ ſuum videtur reſtringere, dicens ꝙ cõmuniter in mutuo eſt neceſſe probare verſum,q̃ pro ſatisfactione oportet peruenire ad diſtractionem rerũ immobiliũ, quaſi ſecus ſit ſi poſſet ſatisfacere de fru
4 ctib.x.q.ij.c.ea.n.§.hoc ius porrectũ.in verſi.is creditor.quod dictũ dixit ibidẽ Pan.eſſe ſingulare.pro quo aſſignat etiam rationẽ.quia † prælatus habet liberã adminiſtrationẽ fructuũ,vt in c.cũ nobis.de elec.& in c.is cui.c.ti.li.vj. Vnde quemadmodũ põt fructus diſtrahere de nouo ɔhendo,ita debet poſſe diſtrahere pro ɔctib.initis Itẽ qa in fructib.agitur de præiudicio ipſius,qa ex eis viuere debet,de qua materia latius ẽt per eũdẽ Pan.in d.c.q̃d quibuſdã.de fideiu.& per Alexã.& Iaſ.latè ac alios legiſtas,in d.l.ciuitas.ff.ſi cer.pet.& latè etiã per Card.Flo. in ꝺſi.71.in pe.col.in ver.quantum principale quæſitum. & in ꝺſi.90.in fi.& Cald.in ꝺſi.95.inci.Abb.in fi.qui omnino videa tur.nunc aũt eſt conſi.4.ſub tit.de locato, & latius ac plenius omnib.aliis per Ioan.de Imol.in d.c.j.depo. vbi latè examinat hanc materiã poſt Ant.de But.& Flo.ibi,in quib.verbis habetur,& *coĩter* per præfatos doct. concluditur,ꝙ ſi præſente præ
5 lato & capitulo fiat depoſitum,dicitur factũ † penes eccleſiã,& obligatur eccleſia ad reſtitutionẽ,nec eſt neceſſe ꝙ per depoſitiones probet verſum in vtilitatem eccleſiæ,& tanto magis cũ de fructib.poſſit ſatisfieri creditori, vt in caſu noſtro, cũ cap. ipſum habeat bona cõmunia,& fructus cõmunes, ex quib po teſt ſatisfieri prædicto do.Franciſco præbendario,& ſic nõ eſt neceſſe ꝙ deueniat ad diſtractionẽ bonorum immobiliũ, nec pretioſorũ, quo caſu neceſſe eſſet probare verſum in vtilitatẽ eccleſiæ vt dicit etiã Car.in d.ꝺſi.90.in fi.¶ Nec dicatur ꝙ præ dicti dñi præpoſitus & canonici tam mortui, q̃ præſentes nõ fuerunt in mora ſeu negligẽtia,cũ nunquã interpellati fuerint ſuper empt.dictorũ prædiorũ, iuxta ea quæ habentur in l. id quod pauperibus.C.de epiſc. & cle.& per Are. in conſi.94.& per Card.Zaba.in conſi.55.& Fel.in c.ſi autem.verſ.negligentia.extra de reſcri. Quia reſpondetur,quòd prædicta procedant,& ſint vera diſtinguendo tamen, ſecundum pulchrã diſtinctionem quam ponit Bald.in auth.hoc amplius.in ij.colũ. verſ.quæritur vtrum monitio.C.de fideicom.vbi dixit,ꝙ ſi q̃
6 ritur,an ad conſtituendum quem in ,mora requiratur monitio,diſtinguendũ eſt,quia vbi eſt dies,non requiritur monitio: ſi verò non eſt dies, & tunc aut qs punitur ,ꝑpter factũ,& idẽ. ſ.ꝙ non requirit monitio:aut ,ꝑpter negligẽtiã,vt eſſet in caſu noſtro,& tunc requiritur monitio,ſm Inno.in c.extirpandæ.de præb.& no.Arch.in c.pp.xviij.diſtinc.p̃dicta tñ limitauit,& dixit.Bal.ibi eſſe vera,niſi in iis q̃ debent eccleſiis,qa tunc ɔhitur mora irregularis,vt ff de leg.ij.l.Titia Seio.§.vſuras.quo caſu benè eſſet neceſſe ,ꝑbare verſum in vtilitatẽ eccleſiæ, vt dicit ẽt Car.in d.ꝺſi.98.in fi.¶ Nec dicat, ꝙ cũ ꝓpoſitus & canonici,q habuerunt & receperũt ipſas pecunias mortui ſint,vr̃ ini quũ modernos p̃poſitũ & canonicos teneri ad huiuſmodi reſtitutionẽ,qa rñdet ꝙ nulla ſubeſt iniquitas, cũ nõ ipſi ſed eccleſia teneat ad huiuſmodi reſtitutionẽ,& de eius fructib.fieri debet ipſa reſtitutio:vt ſ.dictũ fuit.nec illi q receperunt eo ꝙ ſint de mortui habent in ꝺſideratione,cũ ide ſit collegiũ,q̃d in præſentiarũ eſt.& illud qd tunc tpis erat.nã p mortẽ illorũ p̃lati & canonicorũ,& p ſubrogationẽ aliorũ modernorũ nõ
7 dicet † mutatũ collegiũ.l.,pponebatur.& ibi Bal.in ij.no. ff.de iud.q alle.Dyn.ad hoc in l.ſi ita.§.ſi domus.ff.de le.j. Non etiã obſtat ſi dicat, ꝙ delictũ prælati non nocet eccleſiæ,iuxta ea q̃ habent per glo.& doc.in c.j.de dolo & ,ptu.qa rñdet,ꝙ immo
8 ẽt ſolus † prælatus in acquirendis p̃t deteriorẽ eccleſiæ ꝺditionẽ facere,nec in hoc exigitur aliqua ſolennitas, qa nõ agitur de alienãdo,vt firmat Pan.in d.c.ide do.& ,ptu.verſ.& generaliter,cũ q̃ritur.,p quo alle.c.cũ dilectus.iũcta gl.de ꝓſue.c. q̃n. de decimis. & q̃d no.Inn.in c.ij.de don.& gl.xvj.q.vj.c.ſi in fi. multò fortius p̃iudicat factũ p̃lati & capituli ĩ caſu noſtro, ſm Pan. in d.c.j.de do.& contu.ſubdens ꝙ nõ eſt mirũ, ſi hoc ea ſu.ſ.qñ agit de nõ acquirendo,ꝙ per factũ iſtorũ. ſ. prælati & capituli præiudicet eccleſiæ,qa idẽ eſt in factis aliorũ adminiſtratorũ,puta tuto.& cur.l.quicquid.C.arb.tutel.alle.etiã bonũ tex.iuncta gl.in c.ij.xij.q.iiij. p quæ iura dicit ſe putare ꝙ ſi ſolus platus fuit in culpa,ẽt non acquirendo,tenet eccleſiæ de ſuo ad intereſſe,ſicut dicit in tut.& cur per iura p̃dicta. Reſtituant igit & ſoluant moderni dñi capitulares de fructib. cõib. ipſius eccleſiæ do.Franc.p̃bendario ſeu capellano, & poſt mo dũ agant ipſi ad recuperationẽ ipſarũ pecuniarũ & ad intereſſe nomine eccleſiæ ɔ bona tunc dominorũ ꝓpoſiti & canonicorũ,ſi volunt,ſi minus,agant ipſi,quia de eorũ cõmodo &
9 incommodo burſali tractat. ¶ † Circa aliud aũtẽ de quo dubitatur.ſ.vtrũ prædicti dñi præpoſitus & canonici S. Antonini teneant ad intereſſe,& ſoluere legitimas vſuras prædicto do. Fran.ex quo non expenderũt pecunias prædictas.ſ.libras. 80. in emp.prædiorũ,quæ eſſent p̃bendæ prædictæ,ſeu capellę. Quòd teneant decidit pul. hre,& in terminis Pan. in c. cõque ſtus.in fi.in verſi.xij. caſus eſt.de vſur. vbi dicit ꝙ ipſa ratione adminiſtrationis,tenebat quis collocare pecunia in emp.præ. vt tutor,ſi eĩn non collocet pecunias pupilli tenet ad vſuras.l. tutor qui repertoriũ. §.ſi poſt depoſitionẽ & §.deponi.ff. de admi.tut.vbi Bar.alleg.ad hoc ẽt glo.nõ.in §.mixta.alias eſt §. ex maleficiis.ver.in iudiciũ.inſt.de act.quã laſ.dixit ibidẽ perpetuo tenendã cordi,& eſſe ſingularẽ,quæ dicit ꝙ ſicut tuto
10 re minoris mora ɔhitur,vt ipſa abſque vlla interpellatione cõ mittatur,vt eſt tex. in l.in mino.C.in gb.cau.reſt.in inte.nõ eſt neceſſ.& ad hoc dic eſſe tex.no.in l.Titia Seio.§. vſuras.ff.d le. ij.ꝙ idẽ eſt in eccleſia & aliis venerabl b.locis,& ſic ꝓſequẽter illa gl.extẽdit ſingulariter iliã.l.in minorũ.loquentẽ tñ in minore,vt habeat locũ in eccleſia quã gl.etiã reputat ibi ad hoc valde no.Nic.de Neap.in xvij.q.eandẽ ẽt ſententiã in eccleſia tenuit Lu.Ro.alle.illã gl.quã dicit eſſe valde ſing.in l.ſi ex legati cã.ff.de verb.obl ,p qua gl.dicit Iaſ.vbi.ſ.bene facere.qa minor & eccleſia æquiparantur,vt eſt gl.not.in l.reſpub. verſ.ſolent,& ibi Bar.& alij.C.ex quib.cau.ma.& dicit de hoc eſſe tex. expreſſum.& no.in c.auditis.in fi.extra de in inte.reſt.& ibi gl. no.in verſ.eccleſia fungatur iure mino.& in c.ſimiliter. xvj.q. j.immo dixit plus ibidẽ Iaſ.ꝙ eccleſia nedũ æquiparat minori tñ,ſed pupillo,ſm Io.Fa.Ang.Are.ibi.pro quo dicit, ꝙ alleg. gl.& nõ bene.in l.ſi vt proponis.in gl.nõ negabit.C. de rei vẽdi.quæ non loquit in pupillo, ſed in minore ſimpliciter. ipſe autẽ Iaſ.alle.pro hoc gl.not.& expreſſam in l.liber.in verſ.adminiſtrauerit.C.de exc.tu.q̃ expreſsè dicit ꝙ eccleſia loco pupilli eſt.& gl.in d.l.reſpub.in ver.ſolent.id ſi.C.ex quib.cau.ma
10 io.& pro hoc ego alle.tex.expreſſum in l.orphanotrophos.in prin.C.de epiſ.& cle.¶ Cũ ergo eccleſia æquiparetur † pupillo & minori,vt ex prædictis apparet,ex hoc ego infero & adduco gl.prædictã in verſ.in iudiciũ.in d.§.mixta.inſt.de actio. ,p deci.Panor.in d.c.ɔqueſtus.de vſur.& Bart.in d.l.tutor qui repertoriũ.in §.ſi poſt depoſitionẽ. iuncto §. ſi deponi.ff.de
11 admi.tu.de quib.ſ.qui voluerunt in effectu,ꝙ ſicut † tutor, q fuit negligens in emendo prædia ex pecunia pupilli depoſita tenetur ad vſuras,quãtũ ex fructib. percipi potuiſſet, ex prædiis emptis,ita & prælatus negligens ex pecunia eccleſię depoſita tenetur ad vſuras & intereſſe, vt ſuprà dictum fuit. Nam dicit illa gl.iũcto tex.ibi.ꝙ ſi debitor eccleſiæ fuit in mora ſol-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uendi legata ecclesiæ, currunt vsuræ, & fructus debẽtur ex mora, etiã re ipsa. i. sine interpellatione, quã morã dicit committi ad instar minorũ, quibus legata debentur, vt in d. l. in minorum. in qui. cau. in integ. resti. non est necesse. Laus Deo.

¶ De Donationibus.

RESP. LXIII. & de Donat. I.

IAcobus In lecto languens capellam titulo dicui Iacobi construi ordinauit. cui pro dote donauit nomen debitoris ac florenos sex centos, libros, vestes, & tapeta sua cum onere vnius missæ magnæ illic quotidie decantandæ. Paulopost Tirtio interroganti, an vellet donationem irritã esse, si non adesset dominus Dalon, & an eam vellet reducere ad florenos mille, respondit, ita benè. Deinde capellæ diui Iacobi construendæ ꝓ vna parua missa quotidie celebranda donauit libros, vestes, tapeta sua, & partem nominis dicti debitoris. Dubitabatur, an à prima donatione discessum fuerit. R'espondi donationem ecclesiæ factam retractari non potuisse, etiam ꝙ ab aliquo acceptata non fuerit, cum Deo facta censeatur, præsertim cum Iacobus iurauerit nunquam se aduersus donationem quidpiã facturum. Sed nec ab ea discedere voluisse puto, nam cũ Tircij interrogatio ob repugnantiam nihil ponat, sequitur vt maximè languentis responsio nihil disponat. Per secundam autẽ donationem, si eidem capella facta proponatur, non potest videri à prima recessum, sed id quæri potest, an idem redonatum bis debeatur. Si verò alteri capellæ facta dicatur (quod vix crediderim) eatenus primæ ademptum erit, quatenus datum fuit secundæ. Et quia ambas constat esse re coniunctas, concursu faciunt sibi partes.

SVMMARIVM.

1 *Donatio perfecta, in aliquo mutari uel retractari non potest, antequam autem sit acceptata, potest reuocari & mutari. 2. quod limita. n. 5. & 6.*
3 *Bona ubi pluribus donantur, ille præfertur cui bona ipsa prius tradita fuerũt.*
4 *Omissio insinuationis an uitiet donationem ad pias causas. & nu. 10.*
7 *Donatio facta à constituto in extremis, censetur donatio inter uiuos, nisi sit facta mentio mortis.*
8 *Donator quando donauit certam rem ecclesiæ, tunc donatio facta ad pias causas, ualet etiam quòd nullus sit præsens, qui acceptet.*
9 *Quæ bis donata reperiuntur, an bis debeantur.*
11 *Iuramentum supplet defectum insinuationis.*

Respon. interpreta.

PRima Dubitatio habet quatuor capita. primũ, an valeat ꝓstitutio prima dotis & nõ secunda. Secundũ, an valeat secunda & non prima. Tertiũ, an vtraque. Quartũ, an neutra. Et in stricta disputatione posset vnũquodque in dubiũ reuocari, sed quia veritas à me q̃ritur, & non disputandi modus, præpositis dubitandi rationib. hincinde, breuẽ subiiciã ꝓclusionẽ. Videtur,
1 ꝙ prima præualeat, ga perfecta † donatio in aliquo mutari vel retractari nõ põt. l. perfecta. C. de dona. quæ sub mo. d. Iacob. donauit bona descripta in prima erectione capellaniæ perpetuæ pro dote dictæ capellæ, ergo ipsam donationẽ nõ potuit reuocare, nec alterare. Nã quæ à principio sunt voluntatis, ex post facto sunt necessitatis. l. sicut. C. de act. & obli. & maximè stante iuramento de non ꝛueniẽdo in totũ vel in parte, qđ iuramentũ semper seruandũ nisi vergat in dispẽdiũ salutis æternæ. c. si verò. c. quemadmodũ. ca. cũ ꝓtingat. de iureiur. Quod
2 præualeat secunda facit. Primò, ga donatio † antequã sit acceptata põt reuocari & mutari. l. absenti. ff. de dona. l. qui absenti. ff. de acq. poss. etiã si sit donatio ad pias causas, quia nihil valet antequã fuerit acceptata sm gl. & doc. in l. illud. C. de sacro san. ecc. Sed ò facit, ga fundator seu erector capellaniæ paulopost eã reuocauit ad interrogationẽ d. Tirtij dicentis, nonne vultis expectare d. Dalon? & nõne vultis ꝙ fundatio ꝓ vos facta nihil valeat, nisi adsit d. Dalon? & ẽt nõ vultis, ꝙ fundatio sit solũ de mille florenis? Respondit ouy bien. nã ad interrogationẽ alterius, legatũ & donatio fieri possunt, dato ꝙ donans solũ respõdeat, ouy l. Pãphilo. §. propositũ. ff. de leg. iij. Bart. & alij in l. j. §. si quis ita. ff. de verb. ob. sicut ergo valeret donatio capellaniæ facta ad interrogationẽ d. Tirtij, pari modo debet valere reuocatio & limitatio, ga omnis res per easdem causas dissoluitur, per quas etiam nascitur. c. j. de regu. iu. in antiquis. Nec ob. ꝙ donatio perfecta reuocari non possit, qa verũ est, postquã est perfecta, sed in isto casu præsupponitur, ꝙ passlo
3 post, & sic incontinenti reuocauit. Q; æ aũt incontinenti fiũt, cẽsentur inesse actui. l. lecta. ff. si cert. pet & sic vẽ reuocata donatio & dotis constitutio antequã haberet ꝓ pfecta, quo casu à donatione licitũ fuit discedere l. ꝯctus. C. de fide instr. Tertiò, vt ꝙ hæc secũda ꝓualeat, ga qñ eadẽ bona pluribus † donãtur, (vt in casu nostro) ille ꝓfertur, cui bona ipsa prius tradita fuerunt. l. quoties. C. de rei vendi. l. siue ãt. §. si duobus. ff. de publi. in casu isto capitulum prius acceptauit secundã fundationem, & fundator in fauorem huius secundæ, prius vt cessisse iura sua ecclesię, ergo &c. Quartò, ga prima donatio fuit facta ab ipso fundatore tunc infirmo, quo casu talis donatio põt reuocari. donatio enim facta ab infirmo, ex causa mortis facta cẽsetur, sm Ant. in c. ij. ꝓ illũ tex. de consuet. & idẽ tẽt Io. And. in c. de his. de sepul. ꝓ illũ tex. segũ Alex. ꝛ. s. 81. viso ĩstrumẽto. lib. j. Quintò facit text. in l. libertis quos. in princ. ff. de ali. lega. vbi vt reuocatũ legatũ maioris summæ, si eisdẽ legeꝛ postea in alia voluntate minor summa. Quòd autẽ vtraq; possit susteneri, oñdit ex infrascriptis, nã ea sola rõne sẽda potior vt, ga capellæ fundator donãdo eadẽ bona sẽdæ, q̃ prius donauerat primæ, vt ademisse à prima §. transferri. insti. de adempt. lega. l. sicut. & l. trãslatio. ff. eodẽ. si modo oñdat ꝙ nihil fuit ademptũ à prima, cessabit oĩs difficultas; vnde ꝙ fundamẽto huius opi. ꝙ vtraq; valeat. ꝓsuppono vnã ꝓclusionem, ꝙ si vni relinquat certa quãtitas, & postea eadẽ quãtitas relinquat alteri, ꝙ
4 à primo nihil adẽptum vt, sm Bar. & *cõ ter* scribẽ. in l. re ꝓpũcti. in j. q. ff. de leg. iij. ꝓ tex. in l. qnquaginta. ff. de ꝓba. inducendo à fortiori, nã si in ꝓsona eiusdẽ, cui eadẽ quãtitas bis donat ꝓsumit multiplicatio donationis vt ibi, à fortiori idẽ ddm in ꝓsona diuersorum, in qbus facilius ꝓsumit multiplicatio, quàm in persona vnius. l. omnes. & l. si is qui. ff. de actionibus & obligationibus. l. qd ergo. §. si quis duos. ff. de leg. j. Et istud maximè dẽt locum habere, qñ donatur ecclæ, cũ omnis immensitas q̃ ecclesijs donatur, mensura sit. §. sinimus. in authẽ. de nõ alienã. si ita est qñ relinquit eidẽ vel diuersis eadẽ quãtitas, quãto magis idẽ dicendũ, si fuerit donata diuersa quantitas, vt in casu nostro? Nã diuersitas quantitatis, facit ꝓsumere diuersitatẽ donationis. l. triticũ. ff. de verb. oblig. l. cẽtum. ff. de adi. leg. Siue ergo dicamus fundatorem eidẽ capellaniæ eãdẽ donasse quantitatẽ, siue diuersis, vel diuersam, omni casu ꝓsumẽda est multiplicatio donationis, nec dicatur, quòd fundator nõ donauit eandem quantitatem, sed potius eandem speciẽ, quo casu præsumit ademptio, non multiplicatio. d. §. transferri. quia ad istud respondetur multipliciter. in primis, quantũ ad donationem cccc. florenũ, in qua nobilis Aymarius tenet, nõ põt dici donata eadem species, nam prius donator donauerat capellaniæ sancti Iacobi ꝓ ipsum fundatæ, florenos sexcentos, recipiendos de bonis suis, videlicet florenos quadrigẽtos sup dicto nobili Aymario Pondera, ꝙ demonstratio debiti ad quod tenet dominus Aymarius in prima donatione adijcit executioni, nõ substãtię donationis, qa donant floreni dc. & postea pro executione donator addit. cccc. eẽ recipiendos à prædicto. d. Aymario, quo casu demõstratio nõ restringit legatũ nec donationẽ ad debitũ demonstratũ. l. quidã testamento. & ibi Bar. ff. de leg. j. l. Paulo. §. fi. ff. de leg. iij. ga non vr donator voluisse limitare donationẽ, sed demõstrare, vñ facilius summa donata haberi posset, vt dicunt ista iura. Idem certè voluit iste fundator, qui prius donauit florenos dc. de bonis suis ĩ genere, & sic donatio fuit simplex, vnde licet postea in sequenti oratione addat recipiendos esse. cccc. supernobili Aymario, non debent sequentia addita executioni limitare substãtiã donationis maximè cum sit facta ad pias causas, quo casu non restringit legatum nec donatio, etiam si donans in eadẽ oratione, demonstrauerit rem vel debitorem, à quo velit satisfieri. sm Lud. Rom. singul. suo. cccc xxix. incipiẽte, q̃rit an testator, vbi dicit, ꝙ talis den cõstratio potius cẽset facta ad ostendendum, quòd illę res siue illud nomen debitorum sit hypothecatum pro summa donata. & allegat tres gl. videlicet glo. in l. Caius. ff. de annu. lega. & in l. Lucius. ff. de alimentis legatis & in l. fi. ff. de contrahenda emptione, & sic fauore piæ cãe talis demonstratio non taxat, neque restringit donationem, & ita limitatur l. si sic. §. j. ff. de lega. j. quantum verò ad tapeta, & vestes, respondeo quòd pro dote vnius debebuntur libri & vestes, pro dote alterius videtur debita æstimatio, vel saltem concursu fient partes. l. si pluribus. ff. de lega. j. l. si Fortidianum. C. de legatis. Quòd neutra valeat ex eo ostenditur, quòd neutra fuit insinuata, ergo vtraque nulla, cum sit vltra summam prætaxatam à lege. l. sancimus. C. de donationibus. leg. illud. C. de sacrosanctis ecclesijs. & ibi Baldus, & Paulus de Castro expresse volunt, quòd
4 etiam omissio insinuationis † vitiet donationem ad pias causas. Ex istis patet, quòd hic articulus est totus nodis plenus.

¶ Quòd

Quid ergo concludẽdum? ꝓ veritate habẽda duo sunt discutienda. Primũ, an fundator potuit recedere à prima donatione & fundatione? Secũdũ, an voluerit ab ea discedere. & si voluit, an ĩ totũ vel ꝓ parte primã dotẽ reuocauerit? ¶ Circa primũ dubiũ videtur ꝙ potuerit discedere, quia (vt supra dixi) prima donatio fuit facta ab infirmo, & sic reputanda videtur donatio facta causa mortis, quæ põt pro libito reuocari. l. nõ omnis. ff. si cer. pet. l. j. ff. de donatio. causa mortis. Et quia etiã
5 donatio inter † viuos nondũ acceptata retractari põt maximè incõtinenti, vt dictũ fuit supra. ¶ Sed his non obstantib. puto intrepidè ꝺriũ esse de iure verius, & pro fundamento præmitto, ꝙ donatio inter viuos perfecta nullã recipit retractationẽ
6 nec mutationẽ, nisi ꝓsentiente † donatario. d. l. perfectã. & l. si donationẽ. & l. velles. C. de reuo. don. & dicit Ludo. Rom. cõ. 171. pro decisione. ꝙ qui dicit donationẽ perfectã non posse reuocari, habet regulã pro se & intentionẽ fundatã, nisi allegetur lex specialiter concedens reuocationem, quia in dubio stãdum est regulæ. l. j. ff. de testi. l. mutus. cum similibus. ff. de procuratoribus. Huiusmodi autem prima donatio pro dote dictæ capellæ, est donatio inter viuos, facta in piã causam, & perfecta, ergo &c. Primũ ꝙ sit inter viuos, ostenditur ex eo ꝙ fundator promisit notario stipulanti nunquã talem donationem reuocare, quo casu etiam si esset facta in tali donatione mentio mortis, nihilominus censeretur donatio inter viuos. l. vbi ita donatur. ff. de dona. causa mortis. & consuluit Alexã. consi. 114. in primo dubio. lib. j. Bald. consi. 108. domina Ioanna. lib. iij. Quòd sit perfecta, patet, quia interuenit stipulatio notarij pro ecclesia. Dicitur autem perfecta donatio sola stipulatione, etiam ꝙ traditio non fuerit subsequuta. §. perficiũtur. instit. de donat. & hodie etiam nudo pacto conficitur. l. si quis argentum. §. fi. C. de donationibus.

¶ Non obstant quæ supra in contrarium fuerunt adducta. & primò quòd donatio facta ab infirmo censeretur donatio facta causa mortis, tanquam facta ex causa & cogitatione mortis, quia istud non est verum, & in contrarium est *communis*
7 opinio, per tex. in l. Seia. §. fi. ff. de dona. causa mortis. vbi donatio facta † à constituto in extremis reputatur donatio inter viuos nisi sit habita mentio mortis. & per illum textum ita tenet Imol. in d. c. ij. de consuetu. reprehendens Anto. ibi, & ita etiam tenẽt Barto. Bald. Imola, & communiter doc. in l. quæ dotis. ff. soluto matrimonio. & ibi Alexã. in specie reprobat opinionem Anton. & Ioan. And. & ita consuluit Socin. consi. 130. visa facti contingentia. col. pen. lib. j. & consi. 235. col. penul. & istam communem sententiam latè defensaui in tractatu meo de peste. in xvj. speciali contractuum. & vbi aliàs præsumeretur donatio causa mortis, tamen non procederet in casu nostro, in quo expresse donator promisit, & iurauit non reuocare, quo casu dicitur donatio inter viuos, etiam ꝙ expresse sit facta mentio mortis. d. l. vbi ita donatur. & tradit Bal. consi. 108. domina Ioanna. lib. iij.

¶ Non obstat sm, ꝙ non fuerit acceptata, quia istud negatur: quia fuit acceptata per notarium stipulãtem nomine ecclesię. & sufficit ꝙ donationem aliquis acceptet pro donatario, sm Ludouicum Romanum, in d. consi. 171. maximè si sit notarius qui potest alteri stipulari. l. iij. ff. rem pup. sal. fo. & maximè fauore piæ causæ, pro qua non solum notarius, sed quilibet alius rectè stipulatur, secundum gl. in ca. quoties cordis. j. q. vij. quam in hoc approbant Bald. in d. l. illud. C. de sacros. ecc. Ange. in §. cũ autẽ. insti. de adop. Iaſ. post alios in l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verbo. obl. Secundò respondetur, ꝙ ista donatio fuit facta pro dote capellę, & fauore dotis quilibet alteri stipulatur. l. Caius. ff. soluto matrimonio. l. pactum. C. de pact. conuen. Tertiò respondetur, ꝙ iuramentum de non reuocando & non contraueniendo, operatur ꝙ non possit reuocari, etiã ꝙ non fuerit facta præsente parte & acceptante. Ratio, quia iuramentum videtur præstitum Deo. c. debitores. de iureiur. & Deus ſupplet præsentiam partis. c. ij. de arbi. lib. vj. l. properandum. §. finautem reus. in ver. Dei præsentia. C. de iudi. ¶ Facit, quia ista donatio censetur facta Deo, qui præsens erat, & pro sua ecclesia acceptasse videtur. argu. l. nulli. cum authentica sequenti. C. de episcopis & clericis. Præterea, secundum Albe.
8 in d. l. illud. quando donator donauit rem certã eccle. tunc donatio † facta ad pias causas valet, etiam ꝙ nullus sit præsens, qui acceptet. l. fi. §. sed & si in redemptionẽ. C. de sacros. ec. Si verò donauit quantitatem, licet non valeat donatio quantũ ad hoc, ꝙ censeatur translatum dominium, valet tamen quo ad obligationem personalem, secundum gl. in l. secunda. ff. de pollici. & ideo Bar. in d. l. illud. dicit, ꝙ fauore piæ causæ valet donatio in vim pollicitationis & cuiusdam voti, & sic obligatur donator personaliter. d. l. secunda. de pollicit. & seq. Pan. con. 63. col. fi. libro secundo, quæ obligatio trãsit in hæredes, l. j. C. vt actio. ab hæredi. & contra hæred. incip. ¶ Non obstat tertium fundamentum, ꝙ fundator reuocauerit huiusmodi donationem ad interrogationem d. Tircij ante quã illam habuerit pro perfecta, quia etiam istud est à veritate & à iure deuium. contractus enim dicitur perfectus & absolutus, & ex eo ius acquisitum, quando per notarium fuit vulgarizatus & publicatus, secundum gl. & alios in d. l. contractus. C. de fide instrumentorum. Alex. consi. 10. col. fi. lib. 1. vnde cum contractus donationis & fundationis dictæ capellæ tempore quo d. Tircius interrogauit fundatorem, esset iam absolutus & publicatus per notarium, non potest dici testatorem reuocasse donationem incontinenti, & ante quam habuerit contractum pro absoluto, secundum Sali. & Mod. in l. in bonæfidei. C. de pact. & d. Alexãd. in d. consi. 10. ad finem. ¶ Cum igitur donationis contractus esset absolutus, & ius ecclesiæ acquisitum, ꝓstat ipsum donatorem non potuisse amplius pœnitere. d. l. si donationem. & d. l. perfecta. Ex his liquido constat, ꝙ fundator non potuit reuocare primam donationem. Vnde non est opus insistere. ¶ Circa sm dubiũ. an eã reuocare voluerit, si libet singula intelligere, duo videnda sunt. Primò, an per responsionem datam interrogationi d. Tircij, cẽsetur fundator decessisse à prima donatione. Secundò, an ſaltem per secundam donationẽ & fundationem videatur retractasse primã. Et mihi videtur, ꝙ non: quia interrogatio d. Tircij non habet vllũ in se sensum, ergo nec responsio fundatoris. quia rẽspõsio simplex ad terminos & sensum interrogationis refert, & ab ipsa interrogatione regulatur. §. præterea. institu. de inutili. stipulation. l. de ætate. §. q interrogatus. ff. de interrog. actio. ¶ Quòd aũt interrogatio nullũ cõtineat sensum, probatur sic. ꝺria pro positio nihil ponit, qa in nullo est sensus, sm Bald. in l. j. col. v. ver. iuxta prædicta quæro. C. de furtis. Facit tex. in l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. Sed d. Tircius in sua interrogatione ponit duo ꝺria implicatiuè, ergo &c. dicit enim vultis ꝙ nihil valeat, nisi adsit dominus Dalon, & eo. contextu. dixit, nõne vultis, ꝙ solũ fundatio sit de mille florenis? ista duo implicant ꝺrietatẽ, qa nihil valere, & pro summa mille florenorũ valere, ꝺria sunt, quia vniuersalis negatiua non põt simul stare cũ aliqua particulari affirmatiua. l. si is qui ducẽta. §. vtrũ. & ibi Bar. ff. de reb. dubijs. Præterea, quando dominus fundator respondit, ouy bien, erat infirmus, vt in facto ꝓsupponitur. ¶ Infirmi autem interrogati ab his, maximè quib. afficiuntur, ſolent semper respondere, ouy bien, nõ ꝙ voluntatẽ ita disponendi habeant, sed quia infirmitate oppressi nõ habent animus & dulcius verbũ, quo mediante respondeant, sm Io. An. in addit. Spec. tit. de testa. per illum text. in argu. & Pau. de Cast. in d. ſi quis ita. ¶ Et ad hoc tenendũ me mouet experientia rerũ magistra. clem. dispendiosam. de iudic. cap. qua sit. de elect. lib. vj. Insuper, si pertinaciter aliquis insisteret dicendo, ꝙ in casu i2o illa verba vltima, nonne vultis, ꝙ fundatio sit solũ de mille florenis, stent correctiuè, & consequenter standũ sit vltimo verbo, iuxta textũ. in l. Stichus, immo Pamphilus. ff. de manumissis testamento. quod qualiter fieri possit non video, tñ adhuc valeret prima donatio pro ſumma florenorum mille. ¶ Videamus ergo, an per secundam fundationem & donationem dicatur reuocata prima. si teneamus, ꝙ per responsionẽ factã interrogationi domini Tircij prima fundatio & donatio reducta fuerit ad quantitatẽ florenorũ mille, tunc absque dubio vtraque fundatio & vtraque donatio valebit, qa per primam capellaniæ sancti Iacobi cũ onere vnius magnæ missæ donatur quantitas certa. i. mille floreni in genere, quæ quantitatis donatio nunquã per secundã donationem eidẽ factam siue ẽ eadẽ quantitate, siue diuersa, siue de certa specie vel certo tpe intelligitur reuocata, cum vtraque valere possit. l. quinquaginta. ff. de probationib. l. planè. §. j. ff. de lega. j. l. cum centum. ff. de adimen. leg. not. per Bar. & alios in l. triticũ. ff. de verb. obli.
9 ¶ Si verò teneamus, ꝙ per primam fundator donauerit certa corpora seu certas species, (quod verissimũ credo) respectu donationis totius eius ſummæ, quã debet ecclesia sanctæ Crucis siue capitulum. l. si sic. §. primo. ff. de legatis primo. & ẽt respectu donationis librorũ, vestium, & tapetorum, tunc frustra quæritur an sit inducta reuocatio, eo ꝙ eidẽ semper donata dicunt. sed est videndũ, an ga bis donata † reperiuntur, bis etiã debeãtur? & isto casu vr dicendũ ꝙ non, quia qñ eidẽ bis donatur eadẽ species, amplius q̃ semel non debetur. d. l. planè. §. j. & l. Mæuius. §. cũ qui. ff. de leg. ij. l. qui bis idẽ. ff. de verbo. obl. verum ergo est, ꝙ nullo casu põt dici reuocata prima donatio. non obstat tex. in l. libertis, quos. in prin. ff. de alimentis legatis. vbi per legatum minoris ſummæ factum eidem, censẽt reuocatum legatum maioris ſummæ, quia procedit qñ legatur vel donatur minor ſumma eidem ex causa non reiterabili, videlicet ex causa alimentorũ, tunc quia causa non admit-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tit reiterationē, censetur reuocata donatio maioris summæ, secus qñ donatur eidē secundo loco minor summa ex causa reiterabili, vt in casu nostro in quo causa donationis fuit peccatorū redēptio, ſm Bar. in l. alimenta. §. Basilicæ. ff. de alimen. leg. Et ſi quiſpiā pertinax inſtaret, cp secūda donatio nō videatur facta eidē capellæ præſupponendo, cp duæ capellaniæ ſancti Iacobi fuerint inſtitutæ per fundatorē, vna pro miſſa magna, & altera p miſſa parua. Rūdebo aſſumptū eſſe falſum, ga plura onera nō conſtituunt capellas duas, nec capellam S. Iacobi ſcindunt in duas, cum vna & eadē eccleſia poſſit varijs onerib⁹ grauari. cle. j. de iurepat. cū ſimilib. & ſic non eſt verū, cp ſecunda donatio cenſeatur facta alteri & diuerſæ capellæ, & poſito, cp ita eſſet, per ſecundā nō eſſet ſublata prima, niſi pro ſumma donata ſecundæ capellæ. l. cū quæſtio. vbi glo. & ſcrib. C. de lega. fuit em totū, quod debebatur fundatori, ab eccleſia ſanctæ Crucis donatū primæ, pars verò dicti crediti fuit poſtea donata ſecundæ, ergo ſolū pars adempta dicetur, vt tradit Bar. in d. l. re cōiuncti. ff. de leg. iij. in j. q. Quo verò ad veſtes, libros, & tapeta, ſi p̄ſupponamus duas capellanias, tunc erunt ambe re cōiunctæ, & cōſequenter concurſu erit facienda diuiſio. l. cōiunctim. & l. re coniuncti. ff. de leg. iij. §. ſi eadē. inſti. de lega. l. triplici. ff. de verb. ſig. & ſic omni caſu totū debetur capellæ S. Iacobi, ſi ſit vna tantū, prout eſt, vel omne qđ fuit donatum primę diuidi debet cū ſecūda capella, ſi duæ ſint modo & forma p̄miſſis. Non obſtat inquantū dixi, cp neutra videtur valere ex defectu omiſſæ inſinuationis, quia ſm *communem* ſen
10 tentiā donatio ꝓad pias cauſas valet, etiam cp non ſit inſinuata, ſm Bar. & Alb. in d. l. illud. Io. And. in addi. Spec. in ti. de inſtru. edi. §. porrò. in add. ſup verbo illud, illa lex. Io. Cald. ꝓſi. 3. ſub rub. de dona. per tex. in l. ſi quis pro redemptione. C. đ donatione. ſeq. Lud. Ro. in l. Modeſtinus. ff. de dona. Abb. in c. relatū. đ teſtamentis. Fel. poſt d. Ant. & alios in c. eccleſia S. Marię. col. xxx. de conſtit. vbi alias adducit authoritates. Præterea vtraq;
11 donatio fuit iurata, iuramentū aūt ſupplet defectū ꝓ inſinuationis, ſm Io. And. in addi. Spec. in d. §. porrò. in vltima additione. Pan. in c. cū ꝓtingat. & ibi Imo. col. pen. de iureiu. Fede. de Senis ꝓſi. 181. Alexā. ꝓſi. 12. & ꝓſi. 125. lib. j. & ꝓſi. 63. lib. iij. Are. ꝓſi. 2. Ale. & Mod. latè in l. nemo pōt. ff. de leg. j. Duo alia dubia nō diſcutiam, tum qa frequentia nuncij non patitur, tū quia non puto ſtantibus præmiſſis opus eſſe alia diſcuſſione.

¶ De Decimis.

RESP. LXIIII. & de Decimis. I.

QVemadmodum enim agenti ad decimas obſtat exceptio adimplementi non ſecuti pro parte agentis. Ita ēt hmōi agēti interdicto recuperandæ obſtabit, cū licitè & iuris auctoritate ſpoliatus fuerit, quare nullo iure reſtituendus eſt. nam hmōi exceptio habet vim exceptionis prioris ſpolij, q̄ agentē omni no repellit, & ita excipiens ante omnia eſt reſtituendus cū primo fuerit ſpoliatus. Si ergo do. Præpoſitus agat tanquā ſpoliatus quaſi poſſeſſione decimandi, recte Inſulani excipient ſe prius ſpoliatos quaſi poſſeſſione audiendi diuina, & percipiēdi eccleſiaſtica ſacramenta. Nec laici tenentur ſoluere decimas ſacerdoti non (vt licet ac decet) ſeruienti: licitè ergo decimæ à particularib. retinētur, donec eiſdem eccleſiaſtica reſtituātur.

SVMMARIVM.

1 *Laici non tenentur ſoluere decimas ſacerdoti non facienti debita ſeruitia.*
2 *Agenti interdicto recuperandæ, obſtabit exceptio quòd licitè & iuris auctoritate ſpoliatus ſit, nec ita ſpoliatus reſtituendus eſt.*
3 *Remedium poſſeſſorium non datur contra negantes ſoluere canonem ex iuſta cauſa.*
4 *Agenti interdicto recuperandæ obſtat exceptio prioris ſpolij.*
5 *An quis adeundo iudicem & ſic uiam iuris, amiſerit uiam facti? & quomodo procedat.*

Reſpon. interpreta.

AGenti Ad decimas obſtat exceptio adimplementi non ſecuti pro parte agentis, vt alias reſpondi. Nunc reuocatur in dubiū an huiuſmodi exceptio obſtet agenti interdicto recuperandæ & videtur cp non, quia ſpoliatus ante omnia venit reſtituēdus. l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad l. Iul. de vi. c. j. de reſti. ſpol. Sed hoc non obſtante ꝓrium verius eſſe reſpōdeo, quia iſtud ſpolium eſt fomentatum iuris auxilio in fauorē ſpoliantium, quibus lex retentionem concedit, ſi prælatus non deſeruiat in diuinis, & ſacramenta debita non miniſtret, vel minus commodè miniſtret, vt dicunt doctores per me allegati. Et firma Fel. in c. cū inter. de excep. in fine. & Hoſt. in ſumma. de decimis. §.
1 & quare. in fin. vbi concludit laicos non ꝑ teneri ſoluere decimas ſacerdoti non facienti debita ſeruitia, ſed eas debet dare ſuperiori, qui eas conuertat in vtilitatem eccleſiæ. Obſtabit
2 ꝑ igitur agenti exceptio, cp licitè & iuris auctoritatę fuit ſpoliatus, quia non adimpleuit pro parte ſua. Spoliatus autem auctoritate legis non eſt reſtituendus. l. iij. §. cum igitur. ff. de vi & vi armata. Facit l. Gracchus. C. de adulter. Inſuper talis retētio (ſi ſpoliū dici poſſit) fieret propter ſalutem animarū, vt parochianis prouideat de loco, vbi poſſint commodè audire diuina. & vt prępoſitus iam tandem inducatur ad ea faciendum, ad quæ tenetur pro ſua & ſubditorū ſalute peragere, quib. caſibus reſtitutio non eſt facienda, niſi demum ſalua ſalute. c. literas. & ibi no. de reſtit. ſpo. Præterea exceptio retentionis decimarum ad fines præmiſſos, non cauſat interdictum poſſeſſorium, cum non fiat animo ſpoliandi, ſed propter neceſſariam cauſam conſequendi pabulū animabus ſalutare. Nam ꝓ eos
3 qui negant ſoluere debitum canonē, vel penſionem annuam propter iuſtā ꝑ cauſam, non datur remedium poſſeſſoriū, ſed ſolum ꝓ eos qui ſola volūtate moti detrectant ſoluere, vt dominum ſua poſſeſſione ſpolient, ſm Pan. & alios, in c. querelā. de elect. Alioquin ſequeretur, cp agenti non obſtaret exceptio ſolutionis, nec alia legitima exceptio, ſi agens eo ipſo cp exceptio ꝓponitur, diceretur ſpoliatus. quod quā ſit abſurdū, quis non videt? Sed vt omnib. cauillationib. præcludatur via ꝓ agē
4 tem poſſeſſorio recuperādæ hoc loco proponatur ꝑ exceptio agat tanquam ſpoliatus quaſi poſſeſſione decimandi excipiāt inſulani ſe ſpoliatos prius quaſi poſſeſſione audiendi diuina. Nam dominus præpoſitus non exhibendo ſacramenta, & diuina myſteria in loco vbi cōmodè quilibet poſſit intereſſe, dicitur ſpoliare ſuos parochianos quaſi poſſeſſione audiendi, & percipiendi eccleſiaſtica ſacramenta, & officia diuina, ſecūdū Lapum in alleg. lxvij. & Fely. in d. c. cum inter. Paria. n. ſunt non exhibere ſacramenta, vel minus legitimè exhibere. l. quoties. ff. qui ſatisdare cogantur. cum vulgarib. Si igitur propoſitus ſpolium pro parte domini præpoſiti, articuletur & excipiatur de alio ſpolio, & priori, & de exceptionib. ſ. deductis.
¶ Ad aliud quæritū, An particulares hoc anno, & ſucceſſiuè poſſint retinere decimas, donec eccleſia reſtaurata & ampliata fuerit? Prima fronte videretur reſpondeadum cp non, quia
5 adeundo ꝓ iudicem ſuper refectione & ampliatione videntur perdidiſſe beneficium retinēdi decimas propria auctoritate, ꝑ ea quæ ſcribit Bal. in l. ij. verſi. x. quæro. C. de ſeruit. & aqua. tra ditur per Iaſ. in l. ij. col. 59. C. de iure emphyteu. vbi dicunt, cp is qui habet ius propria auctoritate expellēdi emphyteutam, ſi petat licentiam à iudice, non poterit ampliùs lite pendente expellere propria auctoritate, ne iudicium intentatum redda tur eluſorium, & quia qui viam iudicij eligit meticuloſus videtur, ideo viam facti perdit. l. de pupillo. §. meminiſſe. ff. de noui operis nunt. Sed hoc non obſtante, ſecundum ea quæ ꝓponun tur, reſpondeo contrarium verius eſſe. ad quod demonſtrādum dico multum intereſſe an quis inceperit vti via iudicij, & tunc procedunt contraria. An verò inceperit vti via facti, & poſtea pro conſeruatione ſui iuris, & eorum quæ propria auctoritate geſta fuerunt, itum ſit ad prætorem ſiue iudicem, & tunc dici non poteſt cp is qui poſt viam facti iuit ad iudicem, videatur meticuloſus. & ideo non perdit vllo modo viam facti. Caſus eſt de vtroque in d. §. meminiſſe. quem allegat Bal. pro ſua opinione. Nam qui iactu lapilli nuntiauit nouum opus, non perdit poſſeſſionem, & ſi poſtea prætor adeatur pro conſeruatione ſuæ nuntiationis factæ per iactum lapilli. Secus ſi nuntiatio prius fiat per prætorem. Cum igitur inſulani inceperint retinere decimas, & ex poſt pro conſeruatione ſuæ retentionis, & iuris retinendi adiuerint iudicē, non video quare in ſua quaſi poſſeſſione retinendi, perſeuerare nō poſſint. Nec video cp hoc loco iudiciū reddatur ludibrioſum, cum fuerit ad hos fines intentatum. Forſitam benè redderetur iudicium eluſorium & immortale, ſi inſulani non valeant vti ſolita retentione, quod latius deducerem, niſi ipſi inſulani oculos haberent &c. Laus Deo.

RESPON. LXV. & de Decimis. I.

ETſi præſcriptione centūannorū oīs tollatur actio: attamen ius decimarū olei & amigdalarū nullo iure Menamenes p̄ſcribere potuerunt, ēt ſi per tēpus immemorabile poſſederint, tū qa iuri diuino, p̄ceptis q̄ moralib. nūquā p̄ſcribit, tū ēt qa ſm Canones malæfidei poſſeſſores nunquā p̄ſcribunt, nec ex diuturnitate tpis diminuitur, ſed magis

magis auget peccatū. Nec ꝓria ꝓſuetudo valet, cū peccati nutritiua ſit, nam iuri diuino humanoq; repugnat. Nec iura illa oīa canonica dicentia ſup iure decimarū ꝓſuetudinē ſpectandā, repugnāt, qa in ſolutione, & quota ꝓſuetudo ſpectāda eſt, & hāc iura illa oīa interp̄tationē habēt. Solutionē verò decimarū rectè intuēti nō negāt. & ſi hmōi ꝓſuetudo extaret, nequaquā à pōtifice toleranda eſt. Nec mutatio formæ prædiorū decimas eiſdē p̄dijs impoſitas prius mutare poteſt, ſi dolo mutarint formā, ſecus ſi gratia cōmodi incolarum agri muta ta fuerit forma cū de ſimilibus prædijs eccleſiæ decimæ non debeant. Ad p̄teritas ēt decimas Menamenes teneri cōſtat, licet pro annis elapſis petitę non fuerint, nam ſi peccatū eſt cū diminutione ſoluere, error peius priore eſt nihil ſoluere, ſed totum retinere. & cum ex decimarum retentione locupletio res in dubio fiant, nihil ex aduerſo proponi p̄t, cur nō teneantur, nā & bonæfidei poſſeſſor ad reſtitutionem fructuum tenetur, eo quia locupletior factus, ſaltē de fructibus à triēnio perceptis, qui præſcribi nō potuerūt, ac extare præſumuntur. Quare Menamenes ad vigeſimam tam olei, quàm amigdalarum, ſicut de alijs fructibus ſolui conſuetum eſt, tenetur præſcriptione, & conſuetudine non obſtantibus.

SVMMARIVM.

1 *Oliuarum & amigdalarum Deo decima debetur de iure diuino, & humano. & uide num. 16.*
2 *Ius decimarum etiam per tempus immemorabile præſcribi non poteſt.*
3 *Malæfidei poſſeſſor nullo iure præſcribit.*
Diuturnitas temporis non minuit peccatum, ſed auget.
4 *Conſuetudo non ſoluendi decimas uti reproba non admittitur. & ibi uide quomodo procedat. & nu. 15.*
5 *Argumentum à contrario ſenſu nō ualet, quādo reſultat abſurdus intellectus.*
6 *Conſuetudo non ſoluendi decimas titulo tranſactionis uel priuilegio Papæ approbata, ualet.*
7 *Lapſus temporis centum annorum inducit tempus immemorabile, de quo hominum memoria non eſt.*
8 *Libertas ſoluendi decimas an præſcribatur ſpacio centum annorum.*
Idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito.
9 *An mutantes formam fundi in fraudem decimarum à decimis liberentur. & uide quando mutatio dicatur facta in fraudem.*
10 *Laici pro annis præteritis an cogi poſſint ad ſolutionem decimarum retentarum, licet ad id interpellati non fuerint. & uide num. 12.*
Bonum eſt argumentum à conſequenti deſtructo.
12 *Ad deſtruendam conſequentiam uniuerſalem ſufficit dare inſtantiam.*
Si peccatū eſt ſoluere decimas cū diminutiōe, maius peccatū eſt nihil ſoluere.
13 *Bonæfidei poſſeſſor tenetur ad reſtitutionem fructuum, ex quibus factus eſt locupletior. & ibi uide quando præſumatur locupletior.*
Fructus naturales dicuntur qui abſque cultura & impenſa percipiuntur, ſed à natura potius producuntur.
14 *Bonæfidei poſſeſſor tenetur ad fructuum naturalium reſtitutionem, quia ex eis factus eſt locupletior.*
Fructus uſque ad triennium præſcribi non poſſunt, & uſque ad triennium præſumuntur extare.
Conſuetudo contra præcepta moralia legis diuinæ non ualet, ſecus ſi contra præcepta iudicialia.

Reſpon. interpreta.

PRior Prioratus eccleſiæ ſancti Petri de Menamenis, qui ab antiquo ſolitus eſt hactenus ꝑcipere decimas omnium, & quorūcunque fructuum in territorio dicti prioratus excreſcētiū exceptis oliuarū, vult de p̄ſenti petere & exigere decimas olinarū ibidem excreſcentium. Sed poſſidentes ibi oliueta recuſant il las ſoluere eo prętextu, qa à centum annis citra poſſident ibi oliueta, & nunq̄ ſoluerunt decimā oliuarum ibidē excreſcentium. Et ideo poſito caſu cp decima de illis deberetur eandē præſcripſerunt non ſoluēdo p tot tēpora cuius memoria in ꝓrium nō extat. ¶ Quæritur, vtrum poſſint cogi ad ſoluendū dictā decimā non obſtan. præſcriptione & conſuetudine nō ſoluendi p tot tēpora. ¶ Item poſito caſu, cp prædicta præſcriptio, ſeu ꝓſuetudo nō ſoluendi locū haberet, ōi quis habeat p̄diū in quo creſcat bladū, vel vinum, de quibus debetur decima, & ſoluit, & curſu tpis alteretur ꝓditio p̄dij, plātādo, videlicet arbores oliuarū, aut in pratū cōuertēdo: Quærit vtrū debeat decima de ijs rebus videlicet oliuis, & fęno, vel alijs rebus ſimilibus, puta ſafrano, amigdalis, nucibus, & cardonibus ad parādum pannos, de qbus non debetur decima extāte dicta p̄ſcriptione ſeu ꝓſuetudine non ſoluendi. ¶ Item poſito caſu cp debeat decima, an poterit peti & exigi pro annis prēteritis? poſito caſu cp debitores non fuerint requiſiti & interpellati tempore cōgruo de ſoluendo dictam decimam. ¶ Item poſito caſu, cp debeatur decima de dictis oliuis, & alijs ſimilibus rebus, de quibus non fuit ſoluta decima durante prædicto tēpore, an poterit exigi ad rationem veræ decimæ, id eſt, decimæ partis? An verò ad rōnē vigeſimę partis, ad quam p̄dictus prior ſolitus fuit & ſolet exigere decimas oīum fructuū in dicto territorio excreſcentiū. ¶ Quia ꝓpoſitæ dubitationes notiſſimæ ſunt & à doctoribus ſępe diſcuſſę paucis, rñdebo. Et ꝓ
1 fundamēto p̄ſuppono, cp ēt oliuarū ꝑ & amigdalarū deo debetur decima de iure diuino, vt hꝫ Deutero. c. xiiij. ibi, Decima frumēti, vini, & olei, ac primogenita de armētis. & xviij. & Leuiti. c. fi. ibi, de fructibus arborū. qđ ēt humano iure cōprobatū fuit. c. ad apoſtolicæ. c. nō ē. de decimis. Quo p̄ſuppoſito rñdeo cp Menamenes ñ potuiſſet p̄ſcribere ꝑ libertatē à ſolutione
2 decimarū olei, & amigdalarū, ēt per tēpus immemorabile. Tū qa laici tenent ad decimas rōne ſupremi dominij, qđ eſt Dei. Nā terra eſt domini, & eā dedit filijs hoīum, retētis decimis in ſignū maioris dominii. c. decimæ. c. reuertimini. xvj. q. j. c. tua. de decimis. Vnde ſicut emphyteuta nullo tpe p̄ſcribit ꝓ dām. l. malè agit. C. de p̄ſcrip. triginta vel quadraginta annorū. Ita ſi lii hominū nunq̄ p̄ſcribent ꝓ Deū, corū verū & iuſtū dominū, & ſicut poſſidens p̄carius, ga domino poſſidet. l. certè. §. j. ff. de p̄car. & non pōt ſibi p̄ſcribere ſm gl. *roner.* receptā, in c. cū non liceat. de p̄ſcri. Ita nec nos mortales, q̄ à Deo tenemus oīa, ēt animā, p̄ſcribere poſſe debemus. Nec. n. ſubditis pmiſſum eſt p̄ ſcribere ꝓ ſupremū dominū, ſm Pan. in d. c. cū non liceat. quare ergo licebit præſcribere ꝓ Deū, q eſt rex regū, & dñs dominantiū? Tū qa is qui decimas non ſoluit, mala fide agit; nā ſacrilegiū cōmittit. c. qui. xvj. q. j. oīmq; p̄donum crudelitatē ſuperat. c. decimas. xvj. q. vij. ergo p̄ſcribere neqbit reſiſtente pec
3 cato, & ꝑ mala fide. c. fi. de p̄ſcrip. regula malæfidei. de regu. iur. lib. vj. & quanto magis decimas retinet, tanto magis inſelicem animā affligit. c. quanto. de conſtitu. Nā diuturnitas tpis nō minuit peccatū, ſed auget. c. nō ſatis. de ſimo. Solet ēt p hac ſententia allegari tex. in c. cām. de præſcrip. ſed parū facit, quia loquitur in laicis volentibus præſcribere ius decimandi in p̄diucium eccleſiæ. Ita tū oēs canoniſtæ ibi cōcludunt poſt Hoſt. in ſumma, de deci. verſi. an p̄ſcribi poſſint. Et Bal. firmat in tract. p̄ſcrip. in v. parte. ¶ Eadē quoq; ratione, non puto valere ꝓſue
4 tudinē non ꝑ ſoluendi decimas olei, & amigdalarū, qa eſt nutritiua peccati. d. fi. & ꝓ ius diuinum & humanū, vt. ſ. pbatum fuit. & Exodi. xxij. Deutero. xiiij. Leuiti xxvij. Nume. iiij. & c. j. de deci. in vj. & in cle. de deci. per totū. ¶ Non obſtat ſi dicat, cp plura iura videant determinare ꝓrium, videlicet tex. in c. cū ſint homines, de deci. & c. ad apoſtolicæ. & in c. fi. de paro. qa iſta iura loquunt de conſuetudine ſoluendi magis iſti, q̄ illi eccleſiæ: nos verò loqmur in conſuetudine non ſoluendi iſti, nec illi eccleſiæ, quæ non valer, quia eſt nutritiua peccati. Nō ēt obſtat tex. in c. dilecti. eo. tit. ibi, de quibus decimas ſoluere ꝓſueuerunt, qa non probat, niſi ſumat argumentū à ꝓrio ſenſu, qđ hoc loco non bene aſſumi pōt: tum qa ſtat ſimul cp Papa mandet ſolui decimā p̄diorū de qbus ꝓſueuerūt ſoluere, & tū non approbet ꝓſuetudinē non ſoluendi de ijs de qbus nō ꝓſueuerunt ſoluere, vel quia de illis voluerit ſibi cognitionē reſeruare, vel qa potuerint de alijs ſoluere alia rōne q̄ rōne ꝓſuetudinis nō ſoluendi, puta rōne priuilegii, qđ excuſat non ſoluentes rōne aliquorū bonorū. c. q̄uis. c. phibemus. de deci. vel rōne tranſactionis. c. ex multiplici. c. ti. c. ij. c. veniens. de tranſac. Tū
5 qa non licet ꝑ arguere à ꝓrio ſenſu, quoties reſultat ſenſus iniquus, ſm gl. Bar. & alios, in l. ꝙuenticula. C. de epi. & cle. Impiū āt eſt, & iniquū cp defendat conſuetudo peccati nutritiua. d. c. fi. de conſue. ergo &c. ¶ Non āt aduerſat text. in c. aliquibus. in fi. eo. ti. ibi, vel ex conſuetudine loci approbata, quia loquitur de ꝓſuetudine ſoluendi alias decimas vltra eas quæ de lege diuina debent, non āt de conſuetudine non ſoluendi decimas deo debitas, ita intelligunt illum text. Hoſti. d. An. & Pano. ibi,
6 vel aliter poteſt reſponderi, cp loquitur de ꝑ conſuetudine loci approbata tranſactione, vel priuilegio Papæ. quæ propter titulum defenditur, vt. ſ. dictum fuit. ¶ Et cp non ſit recipienda conſuetudo non ſoluendi decimas in totum vel in parte firmat Hoſti. in ſumma de deci. §. vj. quærit. Gem. & Peruſi. in c. ij. de deci. lib. vj. vbi Gemi. ingt ñ valere talē ꝓſuetudinē ēt ſi Papa ſciuerit aut tolerauerit. Idem tenent do. Ant. Hoſti. Pan. & alii *cōiter* in d. c. in aliquibus. & in d. c. ad apoſtolicæ. poſt Inn. & Card. ibi. & Car. in clem. j. q. vj. de pœnis. Henr. Boic. in d. c. ex multiplici. Fel. qui alias adducit authoritates in d. c. cauſam. col. j. & vltra eundem idem reſponder Alex. conſ. 60. Romana eccleſia. lib. iiij. & hanc dicit eſſe communem Doct. ſententiam Do. præceptor meus Rochus Curtius in d. c. fin. col. vj. de conſuet. quam veriſſimam arbitror, quantum ad decimas prædiales, de quibus nunc agitur, ſed quantum ad perſonales contraria ſententia verior eſt, & crebrior, vt ex authoritatibus prælegatis colligi facilè poteſt. Sunt etiam qui dicūt

valere

Universidad de Deusto
Biblioteca

valere consuetudinem super quota, licèt non valeat super tota, ga sufficit ꝙ Deus recognoscat in aliquo, ſm Imol.in c.statuimus.col.fi.de transact. qđ non discutio, quia in occurrenti casu agitur de consuetudine nihil soluendi de olis & amygdalis, ꝓ quibus conuenit, vt etiam Deus recognoscatur. Concludo itaq; Menamenes cogi posse ad solutionē decimarum præscriptione & consuetudine nō obstantibus. Et si instetur ꝙ Menamenes non se tueat clypeo præscriptionis vel consuetudinis, sed priuilegii, aut transactionis, ad quæ ꝓbanda producunt consuetudinē tpis immemorabilis, ex cursu tpis præsumitur priuilegium, vel transactio. Si alleget c.cū Apostolica. vbi Bal.Card.& Imol.not.de his q̄ fiunt à prælat.& docet Bar. in l.cū de in rē verso.ff.de vsur. Ant.Pan.in c.puenit. de censi. Oldr.cons.296. Alex.cons.vj.lib.j.cons.84.col.ij.& in terminis consuluit Raph.Cu.cons.84. ga causa decimalis. & Raph. Fulgos.consil.166.in quæstione quæ vertitur.quia respondetur dupliciter. Primò, si verum est vt præsupponitur, quòd nondum sint centum anni, quòd olieta & amygdala fructū fecerint in terra illa falsum est assumptum, quòd decursum
7 sit tempus immemorabile. Oportet enim quòd decursi sint centum †anni ad hoc, vt dicatur non extare, vel extare memoriam hominum, ſm Innoc.Host.& Card.in c.quid per notaſe. de verb.sign.vbi docent modum ꝓbandi non extare hominis memoriam.& docet etiam Spec.de ꝓbat. §.j. vers.vlt.sequit. & seq.Secundò, respondetur, ꝙ non satis est ꝓbare & allegare cursum centum annorū, & vltra, nisi etiam ꝓbetur & alleget fama priuilegij, seu transactionis, ſm Card.& Fel.in d.c.ij.§.sicut.de deci.Fel.in c.accedens.col.iiij.de præscript.& licèt Bal. in d.tract.dicat Doct.cōmuniter sentire contrarium, tamen concordant † distinguendo inter specialem & determinatam
8 famam priuilegij habiti à tali pontifice, aut transactionis initæ cum tali prælato. Nam ꝓbatio talis specificæ famæ videt quodammodo impossibilis. Et isto modo procedat ꝫ opinionem Bal.& sequacium: & famam indeterminatā priuilegij,& tunc ꝓcedat opinio nostra: nam facilè ꝓbari potest, ꝙ fama est nō solu isse Menamenes, ga priuilegiati fuisse dicunt. Alioqn si diceremus sufficere cursum temporis absq; ꝓbatione famæ, in genere nunq̄ ꝓcederet, nec verificari posset cōmunis & vera sententia Doct. ꝙ libertas decimas soluendi præscribi non potest, etiam cursu annorū mille, ga semper allegabit priuilegiū, & hoc modo ꝓhibitio præscriptionis erit ventosa & verbalis, ꝫ l.ij.C.communia.de leg.& c.cū causa.de elect. & dabit occasio fraudibus & malitiis ꝫ l.conuenire.ff.de pact.dota.c.sedes. de rescrip. Ideò amplectēda mihi videt huiusmodi distinctio, q̄ æquissima est, & hominū malitiis occurrit, quā visa fuit amplecti capella Tholos.decis.cccexxxix.incip.item fuit quæsitū. & ego quoq; amplexus sum in c.ij.col.fi.de iud. Sed posita parte affirmatiua in præcedenti, quæritꝫ secundò, an saltem debeatur decima de oliuis & amygdalis prædiorū, quæ erāt cultiuata vel vineata, seu vitibus plena, de quibus decima solui consueuit? videret decimā deberi, ꝓ tex.in c.commissum. de deci. vbi dr, ꝙ si pascua conuersa sunt in terras cultas, vel domus in vineas, soluenda est decima, sicut prius soluebat: & econtrà, si prius non soluebat, non etiam modò soluenda videtur. Cùm igit prius de vino & frumento dictorum prædiorū solueret decima de oliuetis & amygdalis, nunc quoq; soluēda videtur, & pro hac sententia facit, ga nō licet emphyteutæ mutare formam rei, puta reducere formā in vineam, & domū ad aream, ſm Flor.in l.hactenus.§.Cassius.ff.de vsufr.Ias.in l.j.col.penul. C.de iur.emph.ergo nō etiam licuisse vī Menamenēsibus mutare vineas & culturas in olieta, in præiudicium ecclesiæ. Tertiò facit tex.in l.repeti.§.fi.ff.quib.mod.vsusfr.amit.&in l.si eo loco.§.vsufructuarius. ff.si seruit.vend.vbi dr, ꝙ proprietarius q mutauit formā rei in damnū vsufructuarii, de dolo actione tenet, ga eius facto extinctū fuit ius vtēdi fruendiq;. Sic quoq; nunc dicendū videt in casu p̄senti, vt de dolo teneant Menamenēses, ga eorū facto extinctū foret ius decimādi. In ꝫrium facit, ga si olieta, de quibus nulla debet decima, reducta fuissent in vineas, vel terram cultam, soluēda foret decima vini & bladi, vt decidit Card.Flor. in clem.j.q.vj. de deci. ergo ita dicendum econtrà, vt ita se habeat oppositū in opposito, sicut ꝓpositum.in ꝓposito c.cognoscendū. de constit. l.fi.§.fi.ff.de lega.iij. Et ga contrariorum eadem est disciplina.l.j. ff.de iis q̄ sunt sui vel alien.iur. cū concor. Quid tenendum? mihi videt inspiciendā esse mentē Menamenēsium: nam si mutauerint in
9 † fraudē, eos teneri, alś nō. Ita vult Car.Flor.in d.c.cōmissum. ad fin.post Host. Ad cognoscendū autē vtrum mutauerint in fraudem, puto inspiciendā fore naturam prædiorum: nam si aptiora sui natura sint ad vineas & culturam, q̄ ad amygdala & olieta, constat de dolo, quia commodo eorū constat non fuisse mutatam formam prædiorum: si verò magis cōueniant olietis & amygdalis, tunc non crederem conuersionem factam in fraudem, quia licuit eis mutare & cōuertere formam. d.c.commissum. & suo commodo mutarunt. ergo nihil proponitur cur præsumenda sit fraus, vel dolus, q̄ regulariter non ꝑsumitur, nisi ꝓbet.l.quoties.§.qui dolo.ff.de ꝓba. nec ex hac mutatione potest ecclesia prætendere læsionē, cū non sit recepta decimas eorū ꝓdiorū, de quibus non debent, si commodo incolarū redigantur ad culturā, vel vineas. arg.l.de fideicōmiss.C.de transact.& l.si pr puellæ.C.de inoffic.test. ¶ Ad tertium respondet Host.in summa, de deci.ver.viij.quæritur.vbi
10 dicit ad prēteritas † decimas cogi posse consuetudine nō obstāte, licet pauperibus sint remittendæ, donec ad pinguiorem fortunam peruenerint.per tex.in c.cum homines.ibi, & de retentis satisfactionem facere procurent, de deci. Ad idem tex. clarissimus in ca.omnes decimę. xvj.q.vij. & ad hoc iura abūdant. ¶ In contrarium facit, quod decidit idem Host.in c.ā nobis.col.pen.eo. ti.de deci. vbi dicit Papam censeri dispensasse quo ad prēteritas, ne tot animæ remaneant illaqueatæ. seqtur Panor.in d.c.in aliquibus.& clarius in summa Ange.ver.decimā.lo.ij. Item pro hac parte facit, quia decimę videntur debitæ si petantur. ſm Archi.in c.j.de deci.lib.vj. ergo debitor non condemnabitur nisi à tempore petitionis. Hanc consequentiam in terminis facit Rota decisio. xxv. in antiquis. sequitur Fel.in c.si autem. col.iiij.de rescrip. quod etiam sequitur Bal. cum temperamento, si ita se habeat consuetudo, quòd non debeantur si non petantur, quasi censeat quòd de iure debeā tur etiam si petitę non fuerint. Ita concludit in d.trac.in vij.q. primæ particulæ quintę partis principalis. quod vltimum, scilicet quod debeantur, etiam si non petantur, verissimum mihi videtur, quia decima videtur esse in dominio ecclesiæ. c.tua nobis.& ibi no.Pano.de deci. In tantum quòd potest vendica
11 ri, & pro eis agi contra nouū & tertium possessorem, quia ꝓ decimis res ipsa seu fundus obligatus est sicut pro tributo, vt concludunt Hosti.Io.And.Panor.& alij, in c.pastoralis. de deci. nec est bona consequentia, quā facit Rota. Ita demū debētur si petantur, ergo tenetur possessor ad prætēritas, sed solū à die petitionis. qđ sic ostenditur. non tenentur fratres sorori bus ad suplementum legitimæ, nisi petatur. l.scimus. C.de inofici. testamen. & tamen cum primum petitur, non solum tenentur ad fructus perceptos post petitionem, sed etiā ad omnes prætēritos. l.Papinianus. §. vnde si qs. ff. de inoff. test. & firmat Fabia. in repe. auth. nouissima, in vij.q.j. C. de inoffi. testa. Card. Flor. consil. 80. præsupposito statuto. Alex. consil. 69. super primo. lib. j. Cor. consil. 265. circa primum. colum. j. lib. j. & cons. 265. in hac. colum. fin. lib. iij. Similiter emphyteuta cum cadit in commissum, nisi petantur. l. ij. C. de iure emphyt. & tamen si petantur, tenetur ad fructus retro perceptos à die
12 commissi. secundùm Specul. tit. de loca. §. nunc aliqua. versic. 1 ij. Ex his destruitur præmissa consequētia, ad quam † destruendam, sufficit dare instantiam. §. pauonum. Instit. de rer. diuis. not. per glos. in c. sicut vrgeor. j. quæst. j. & in l. si ventri. ff. de priuileg. cred, vnde mihi videtur aliter dicendum. Aut † quæritur, an tertius possessor possit conueniri ad decimas prætēritas ab alio perceptas, & tunc refert qua actione agatur: nam actione personali conueniri non potest. l. prima. §. si hæres. ff. ad Trebellianum. l. fin. ff. de contrahenda emptione. an verò reali, videliet hypothecaria. & tunc licèt multi teneant eum conueniri posse, vt traditur in dicto cap. pastoralis. Tamen stante consuetudine, dicerem contra eos nō posse hypotheca ria conueniri, maximè si petitæ non fuerint eo tempore, quo alius possidebat, & isto casu procedat opinio Rotæ, & sequacium. Aut quæritur an is qui decimas non soluit, sed retinuit, possit conueniri ad retentas decimas, & puto intrepidè eum teneri per iura & rationes prædallegatas. Nam si peccatum est cum diminutione soluisse. c.ex parte. de decimis. vtique peccatum est nihil soluisse. Sed posito quòd ita demùm deberen
13 tur, si petantur, adhuc is qui retinuit, debet cùm petuntur, persoluere, si aliud non alleget, nisi quòd petitæ non fuerint. dicta l.scimus. & si dicatur, quòd sint in bona fide donec fuerint petitæ, admittantur, si velis. Quid ergo sequitur? dices sequi acquisitionem fructuum, quos bonæ fidei possessor facit suos, vt notatur per glo.& alios in l.fructus.ff.de rei vend. Re
13 spondeo verum, nisi sit factus † locupletior, secundùm Bart. & omnes ibi, Panor.& Cano.in c.grauis.de restit.spol. In dubio autem præsumitur factus locupletior ex perceptione fructuum, ſm gl. quam ibi summè notat ad hoc Ang.in l.vtrum. ff.de petit.hæred. & istud verius est, quàm id quod dicit idem Angel.in consil.116.domina Catharina.col.fin.vbi dicit contrarium, & malè. & ꝙ in dubio præsumatur factus locupletior, quatenus fructus valuerint, firmat d.Alex.consil.63.col. ij.& Soci.cons.82.lib.iiij. Præterea constat, ꝙ amygdala sunt fructus naturales, quia absque cultura & impensa percipiuntur, vt poma in quibus plus operatur natura, quā industria. l. si eius

si eius fundi.ff.de rei vend.not.ꝙ glo.& Bart.in l.ex diuerso.ff.
14 eod.tit. Ad restitutionē aūt fructuū † naturalium tenet etiam bonæ fidei possessor, ſm gl.Bar.& alios in d.l.& ex diuerso. & Pan.in d.c.grauis, ꝓbatur in l.fructus. ff.de vsur. At dicet fructus fuisse à bonæ fidei possessore præscriptos, qđ qualr in casu dici nō possit, nō video, cū possessor sciat se debere, saltem si petant, attamē nullus negabit fructus à triennio citra perceptos deberi, ga antea p̄scribi nō potuerūt. l. sequit. §. fructus. ff. de vsuc. & vsq; ad triennium præsumūt extare, qā tāto tpe durare possunt, ſm gl. in l.j. C. si aduer. vsuc. vbi Bal.& not. Ang. & Imol. in l. diuortio. §. interdū. ff. solut. matr. & in l.j. §. quæsitum fuit. ff. ad Treb. ¶ Ad vltimū dico de oliuis & amygdalis deberi vigesimā, sicut consuetū est solui de aliis fructibus, ga
15 licèt nō valeat consuetudo, ꝙ non soluat decima, valet † tñ vt soluat alia quota, q̄ decima. & ratio diuersitatis est, ga ꝙ solua tur aliquid, & sic recognoscat Deus, est præceptum morale & iudiciale, sed ꝙ soluat decima magis, q̄ alia quota, est præceptum iudiciale duntaxat, ꝫ aūt præcepta moralia legis diuinæ nō valet consuetudo. d.c.fi.& s. ꝓbatum fuit, sed bene valet ꝫ præcepta iudicialia, quia talia sunt iuris positiui, ſm Host. in locis prælegatis. Imo. in d.c.statuimus. & Pan. in d.c.in aliquib. clarius in dicta summa. versij.§. decima. nec dicat ꝙ consuetudo nunq̄ fuit de oliuis soluere vigesimā, sed de aliis fructibus, ga respondet, ꝙ consuetudo de aliis extendenda est ad oliuas
16 & amygdala, ga nulla datur ratio † diuersitatis, ergo ex vi rationis idē est in oliuis dicendū, ꝓ ea quæ tradunt per Rochum Curt.in d.c.fi.Car.xvij.vers.vltimò limitatur. & etiam quia respectu decimæ amygdala & oliuæ æquiparant à lege veteri cæteris fructibus, vt s. probatum fuit: ergo consuetudo superueniens super aliis fructibus habebit locum etiam in oliuis & amygdalis, ſm gl. & Bar. in l. si quis seruo persuaserit. C. de furt. & Rochum vbi s. versic. ij. limitatur. Ita iuris esse respondeo ego Franc. de S. Nazario.

¶ De iure patronatus.

RESP. LXVI. & de Iure patronatus. I.

NVlliter Facta prima frōte videt p̄sentatio & institutio in fauorē Claudij Roberteti, tum quia patroni nō semel conuenerūt, nec simul cundē p̄sentarūt, tum etiā ga p̄sentatus, & institutus fuit anteq̄ beneficiū vacaret, ꝫ constitutionem. c.i.de concess.præbend. Verùm enimuerò cū iste Claudius à maiori parte patronorū & p̄sentatus & institutus fuerit, neminem latet cæteris p̄sentatis & institutis anteponendum, non obstantibus ex aduerso adductis, quia patroni ex communi sententia, nec simul conuenire, nec p̄sentare tenent, nec q̄ ignoranter ad beneficium ex fama publica vacante p̄sentatus & institutus fuit, inhabilis dici potest, qa ignorantia & fama publica excusant à pœna & dolo. & maximè cùm institutus sub hac conditione si vacat, institutus nō dicatur, si per rerum naturam non vaçet.

SVMMARIVM.

1 *Patroni in præsentando non tenentur simul conuenire & simul præsentare. & uide nu.4.*
2 *Præsentatio & institutio ad beneficium antequam uacet, est nulla, & præsentatus ad huiusmodi beneficium sit inhabilis ad illud obtinendum*
3 *Præsentatus & institutus à maiori parte patronorum ab alijs præsentatis & institutis sit præferendus.*
5 *Intellectus c.i de concess. præb. explicatur. & uide nu.7.*
6 *Ignorantia iuncta cum fama publica excusat à dolo & pœna.*

Respon. interpreta.

VIderetur Ex duobus, ꝙ p̄sentatio & institutio in fauorē Claudij Roberteti nihil valeat. Primò, ga p̄sentatio eiusdem Claudij facta fuit cōtempto & nō vocato Nicolao Turquo,
1 habēte n. aliorē partē iuris patronatus, vnde vī nulliter facta, qa in p̄sentando † patronii etiā laici debent simul conueniri, & simul p̄sentare, ſm Pan.c.qñ. de iure patro. in fin. & in cū oēs. col. pen. de consti. & in c. in Genes. col. pen. & in c. venerabilem. in xiij. not. de elect. Fely. in d.c.cū oēs. moti, qa etiā in actu q expeditur à pluribus vt singulis, vnus potest alterum trahere in suam sententiā. ergo simul actus expediēdus vī, ſm Bar. in l. oēs populi. ff. de iust. & iur. Sed ò ex alio nō videt vale
2 re, qa idem Claudius ab eisdē patronis anteq̄ vacaret fuit p̄sentatus & institutus, & consequenter effectus fuit † inhabilis ad ipsum beneficium postea obtinendū. c.i. de concess. præb. Præmissis nō obstantibus, teneo intrepidè p̄sentationem & institutionē valere tanq̄ factā à maiori parte patronorū, ideò
3 censeo Claudium omnibus aliis † anteponendum esse. c.iij. de iur. patr. cū similib. ad contraria respondeo clarissimè. Ad primum respondeo, ꝙ *eos* opin. est ꝫ Pan. ꝙ patroni possint s. ꝓparatim † p̄sentare, nec vnus alterū tenet requirere, ita con
4 cludit Ioan. Andr. Ant. Card. & oēs alij in d.c.iij. Fed. de Senis cons. 102. nobilis quidā. Cald. cons. 15. sub tit. de iur. patro. & Pan. sibi ꝫrius cons. 76. inuocato Christi auxilio. lib. 10. vbi at testatur ꝙ ista opinio est cōmunis, & ꝙ in practica obseruat. & sequit Dec. in c.cū oēs. vbi etiam dicit, ꝙ ista opinio ꝫ Abb. est cōis, & respōdet ad rationē suprà factam, ꝙ ꝓcedit in iudicialibus tñ, vel aliter respondet, ꝙ opinio Pan. ꝓcederet, si patronus non vocatus instaret prosequēdo contemptū, vt p̄sentatio sine ipso facta irritetur, secus si eam ratificauerit, ſm Roch. in tract. de iur. patro. in verb. honorificū. q.lx. circa medium. & vltra cū comprobat, ga electio ratificata ab iis q non fuerūt vocati, valet, & manutenenda est, ſm Pan. in c. ꝙ licet. de elect. & ꝙ ratificari possit p̄sentatio ab iis, q̄ p̄sentationi nō interfuerūt, ꝓbat ex iis q̄ dixit Ioan. Andr. in c.ꝙ vestras. de iur. patr. vbi concludit, ꝙ collatio facta ab eꝓ sine consensu patroni, q̄ est ipsō iure nulla. c. decernimus. xvj.q.vij. manutenenda est, si patronus postea eam ratificauerit. & sequitur Gem. cons. 45. consuetudo est Mutinæ. col. fi. Ad ſm respondeo, ꝙ dispositio d.c.j. de concess. præb. ꝓcedit † in eo, q̄ scien
5 ter ꝓmotus fuit ad beneficium viuētis, secus in eo q fuit ignoranter institutus & p̄sentatus ad beneficiū illius, quē credebat esse mortuū, ſm glo. Hosti. Card. & *cōmuniter* oēs in d.c.j ꝓ illum tex. in ver. repellendi. rō est, qa ignorās nō deliquit, & consequēter nō est puniendus. l. si ignorās. ff. loca. l. ex maleficiis. §. j. ff. de act. & oblig. c.ij. de consti. c. p̄sentiū. vij. q.j. c. in electum. xxxiij. q.j. Et si dicat, ꝙ debet sibi imputari q nō inuestigauit, an intitulatus in illo beneficio viueret. arg. l. q cū alio. ff. de reg. iur. paria enī vident scire, vel scire debere. l. si duo. ff. de acq. hær. & debuit in dubio credere eum esse viuū, qa quilibet p̄sumit viuere vsque ad centū annos. l. fi. C. de sac. sanct. eccl. vnde cū p̄sumptio sit ꝫ Claudium, ꝙ sciret, vel scire debere p̄decessorē suum adhuc viuere, nō vī excusandus, nisi iustam cām adducat, quare credere debuerit illum esse mortuum, & illam cām. ꝓbet. Sed ad istud etiā respondet, ꝙ Claudius adduxit, & ꝓbauit famam publicā esse in eo loco, ꝙ ille erat mortuus, quę publica fama p̄stat iustā cām credulitatis ad † excusandum ꝓmotū à pœna d.c.j. de concess. præben. ſm
6 Oldr. q̄ in ꝓpriis terminis ita consuluit, cons. ccciiij. ꝫ. scriptæ allegationes. Nā fama ꝙ aliquis sit mortuus, quia naturæ consonat credibilis est l. fin. ff. de hæred. insti. l.j. cū seq. ff. quis ord. in bon. poss. serue. & istam decis. Ol. d. refert, & sequit Fely. in c. in nostra. de rescrip. Facit ꝙ fama excusat à dolo l. cū quidam. §. qđ dicit. ff. de acq. hær. & excusat à delicto. c. quia verisimile. in ver. loci fama. & ibi Fely. de p̄sump. l. miles. §. mulier. ff. de
7 adult. Secundò, respondet, ꝙ dispositio d.c.j. procedit † quando quis fuit promotus ad beneficium viuentis purè & simpliciter, secus si fuit promotus sub conditione, si vacat. ſm glos. *citer* approbatā, in c.ij. de elect. lib. vj. Et istud maximè procedit in p̄sentationibus, in quibus admittunt vota patronorum incerta. cle. fi. de iur. patr. & conditionalia, ſm Lap. alleg. viij. quem sequunt Gem. & Perus. in d.c.ij. & licèt Roch. in tractatu de iure patron. in verb. honorificum. in viij. q. teneat, ꝙ dispositio d.c.j. etiam habeat locū in p̄sentationibus, tamen de eo non est curandum, quia solus est, & quia monetur malatione, licet enim patroni teneātur p̄sentare infra quatuor menses, non tamen sequit, ergo non possunt intra quadrimestre p̄sentare sub conditione. Præterea quicquid sit, an dispositio d.c.j. procedat in p̄sentationibus, tamen nihil ad casum nostrum, videlicet in conditione, si vacat: quia illa nō tenet p̄sentationem, neque electionem, vel institutionem in suspenso, cū sit de p̄senti certa per rerum naturam: si enim tunc non vacat, non dicitur p̄sentatus, neque institutus, & consequenter nō potest habere locum pœna d.c.j. quod loquitur in promoto ad beneficium viuentis, cùm promotus sub conditione, si vacat, non censeatur promotus, vbi non vacet. l. cùm ad præsens. ff. si cert. pet. Laus Deo.

¶ De ecclesijs ædificandis, vel reparandis.

RESP. LXVII. & de eccles. ædific. I.

BEneficiati Omnes quartam partem redditum beneficiorum suorum exponere debent pro reparatione ecclesiarum sibi creditarum, nisi consuetudo onus fabricæ in singulos clericos, vel populum transtulerit: nam huiusmodi consuetudo seruanda est, & impensæ necessariæ, siue vtiles per

populum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Resp. Io. Fran. Rip. in lib. tertium Decret.

populũ ad id nõ adstrictum ꝑ reparatione ecclesiarum factæ actione vel negotiorum gestorũ, vel in factũ repeti possint. ¶ Hæredes defunctorũ nullo iure cogi possũt clericis ꝑ lecto sepulturę satisfacere. Ita Inn. iij. Alexander iij. rectè sanctèque statuerunt. Quinimmo nec pro sepultura quicquam exigi licere etiam à sponte dantibus, hoc vno probatur argumento, ne qui pro spiritualibus dat temporale, credat donum Dei pecunia cõparari posse, quo nihil absurdius contingere possit.

SVMMARIVM.

1 *Quarta pars reddituum beneficiorum applicanda est pro fabrica eorundem.*
2 *Onus fabricæ ecclesiarum, in populum transferri potest ex consuetudine.*
3 *An quæ utiliter à populo impensa sunt pro refectione ecclesiarum repeti possunt.*
4 *Pro sepultura defunctii quicquam clericis exigere non licet etiam si ipsis ꝑ te detur. & ibi vide an valeat consuetudo in contrarium.*

Respon. interpreta.

1 QVæritur Primò, an prior de Bouilis teneatur reparare ecclesiam? Ad qđ breuiter rñdeo ꝙ tenet quertere quartam partẽ redituũ prioratus in fabricã ecclesiæ. c. quatuor. c. seq. iij. q. ij. c. j. c. & his. extra de eccl. edif. Nec. n. ferendus ẽ prior, q lucrũ amplectit & onus fabricæ subire recusat. l. manifestissimi. §. pe. C. de fur.
2 qđ verũ ẽ, nisi ꝓsuetudo † onus fabricæ trãstulisset ī ppm, sm Inn. i c. fi. de ijs q̃ fi. à mai. par. cap. quę sequunt Card. Flo. Host. & Pan. in c. j. eo. ti. ¶ Quærit scdo, an prior teneat ad impensas
3 iam factas? ad hoc etiam rñdeo, ꝙ si vtiliter, & non animo donandi populus facit impensas, actione negotiorum gestorũ, vel actione in factũ repetere poterũt ab ipso priore. l. ij. qs negotia. la ij. & l. sed an vltrò. §. j. & l. quę vtiliter. ff. de neg. gest. ¶ Quærit tertiò, & vlt. an hæres defunctorũ cogi pũt soluere lectũ sepulturæ? ad qđ rñdet Inn. iij. in hęc verba, abolẽdę cõsuetudinis puerilitas inoleuit apud Montẽ pessulanũ, vt nõ prius permittat effodi sepultura, quã ꝑ lecto sepulturæ certũ pretiũ ecclesię ꝓsoluat, ideo tibi Magalonẽsi ẽpo mandamus quate-
4 nus inhibeas clericis tuæ diœcesis, ne quicquã oĩno ꝓtumãt exigere hac de cã. Ita cãtat tex. in c. abolẽdę. de sepul. Idem determinauit Alexander iij. ita inquiens. Pro sepultura nulla cuiusque ptij exactio attentet. nec iub obtẽtu cuiusq; cõsuetudinis reatũ suũ quispiã tueat, qa diuturnitas tpis nõ diminuit peccata, sed auget. ita legit in c. nõ satis. & c. seq. de simo. Immo aliàs ego rñdi pro sepultura ex more quicquã exigẽdum non esse, ẽt ꝙ exactũ soleat anniuersariũ à prælato cõuerti, q v. ciũ simoniæ, qđ malè accipiendo ꝓtrahitur, bene dispẽsando non dissoluit. c. ex multis. j. q. iij. Quinimmo sacerdoti nõ puto licere quicquã pro sepultura capere, ẽt à spontè dantibus, qa qui ꝑ spiritualibus dat tpale, credit donũ Dei pecunia cõparare, ẽt ꝙ vltrò offerat, & accipiẽs terrena pro diuinis grãm sancti spiritus à se abdicat. d. c. ex multis. j. q. iij. & ita latè probaui in trac. de peste. in §. accedo nũc ad vltimam partem. nu. 108. & seq. versi. tertiò quæro, an liceat parochiali sacerdoti. & ad ibi dicta me remitto, nam ea ꝓtito verissima. Laus Deo.

RESP. LXVIII. & de Eccles. ædificand. II.

VIa Consuetudo (vt proponitur) onus fabricæ in laicos nondũ transtulit, respondeo de ecclesiasticis reditibus ecclesiã reficiendam. Quilibet n. in ecclesia Dei beneficiatus (sm nouas veteresq; sacrorum canonum traditiones) quartam partem reditus sui beneficij in fabricã ecclesiæ conuertere tenet. ¶ Si gabella vini pro murorũ, pontium, fontium, viarumq; publicarum reparationibus sit instituta, aut laudo tranactione vel clerici ab his oneribus fuerint ea lege liberati, vt vini dacium soluerent, inique agit Præpositus, qui cõtendit minutatim vinum vendere absq; solutione gabellæ. Et quanquam à gabella Præpositus immunis esset, eius tamen colonus nulla potest ratione ab huiusmodi dacio se defendere, cũ vinum pro quo gabella debetur ecclesiæ esse desierit, cumque æquum non sit eum, qui negociatur, perfrui ecclesiastica immunitate.

SVMMARIVM.

1 *Onus fabricæ & refectionis ecclesiæ, regulariter spectat ad prælatum.*
2 *Laici non tenẽtur de iure aliquid erogare in fabricam, uel refectionem ecclesiarum, canonici uerò & capellani tenentur pro rata reddituum nu. 3.*
4 *Præpositus nõ tenetur soluere dacium uini, quod ex uineis ecclesiæ percepit.*
5 *Prælatus transigens, an possit obligare successores.*
6 *Ecclesia tenetur ad onera communem utilitatem concernentia.*
7 *Clerici possunt compelli ad solutionem dacij uini impositi pro oneribus, ad quæ tenetur ecclesia.*
8 *Prælatus non potest sine consensu Papæ renunciare priuilegio exemptionis, nec de ipso compromittere.*
9 *Prælato licitum est rem uiliorem cum pretiosiore permutare, sine consensu capituli.*
10 *Papa potest concedere laicis facultatem collectandi & talliandi clericos & ecclesias.*
11 *Papæ consensum necessarium ad ualiditatem actus interuenisse præsumitur ex cursu temporis.*
12 *Conductores prædiorum fiscalium & Cæsaris, gaudent immunitate.*
13 *Statutum quòd colonus ecclesiæ teneatur soluere collectas pro ecclesia, non ualet. & quid de emphyteuta ecclesiæ nu. 14.*
15 *Persona inspicienda est, cui imponitur dacium.*
16 *Dacium uini respicit fructus, onus uerò fructuum spectat ad colonum, qui numis colit.*
17 *Negotiantes etiam clerici non habent immunitatem à solutione daciorum. uide de contraria non obstantia. nu. 18. & 19.*
20 *Dacium præsumitur inductum authoritate superioris.*
21 *Statutum quando obliget colonum ecclesiæ.*

Respon. interpret.

1 EX præmisso themate tria resultãt dubia. Primum, an dñs Præpositus teneat ad onus fabricæ. Secundum, an teneat ad solutionem dacij ꝑ vino, qđ minutatim eius nomine venditur. Tertium, an etiam conductor redituum præposituræ possit se eximere à solutione dicti dacii, ꝓpter ecclesiæ priuilegium. Ad primũ respõdebo, tradendo doctrinam magistralem, cũ omnis hæsitatio ad ius referatur, onus fabricæ † & refectionis ecclesiæ, spectat regulariter ad Prælatũ, q percipit reditus ipsius ecclesiæ. c. j. & c. de his. de ecl. ædific. nec enim ferendus est, q lucrum amplectit, & onus subire recusat. l. manifestissimi. §. pen. C. de furt. Hinc dici solet, Commoda q̃ sentis, iungas onus emolumẽtis. l. fin naturam. ff. de reg. iur. Quarta enim pars reddituum conuertenda est in fabricam ecclesiæ. c. qua-
2 tuor. & c. seq. xij. q. ij. & ibi gl. dicit laicos † nõ teneri de iure aliquid erogare in fabricam vel refectionem ecclesiarum. & antiquorum canonum traditione tertia pars reddituum erat in fabricam conuertenda. c. decernimus. x. q. j. Et etiam canonici
3 & capellani † contribuere tenentur, ꝑ rata reddituum. c. si monachus. xvj. q. j. c. fin. de his quæ fiunt à maio. part. & ita consuluit Fed. de Sen. cons. 217. quem refert & sequit Card. Flor. in c. ad audientiam. in fi. de eccl. ædif. quæ conclusio intelligenda est, scilicet detractis necessariis alimẽtis Prælati & clericorum. d. c. de his. Item ꝓcedit, nisi consuetudo onus fabricæ transtulisset in populum, sm Inn. in d. c. fi. Host. Card. & Pan. in d. c. j. Item nisi ad hoc essent deputati certi redditus sufficientes ad fabricam. c. vnic. x. q. iij. Et vbi redditus ecclesiæ non sufficiũt, honestum est, ꝙ laici parochiani adiuuẽt clericos, à quibus recipiunt sacramenta, sm Pan. in d. c. j. Ad fm videt, ꝙ d. Præpositus non teneat. Sunt eñ clericorum & ecclesiarum bona ac personæ immunes ab omnibus collectis, angariis, & perangariis, & daciis vniuersis, tam de iure diuino, q̃ humano, vt habetur Genes. cap. xlvij. & Esdræ j. cap. vij. & in l. placet. C. de sacr. sanct. eccl. & in auth. item nulla communitas. C. de episcop. & cler. & in e. fi. de vit. & honest. cler. & in c. nõ minus. de immu. eccl. & in c. clericis. §. j. eod. tit. lib. vj. & in c. quanquã. de censi. eod. lib. & in clem. j. eod. tit. Et ꝙ do. Præpositus non teneatur
4 soluere dacium vini, † quod ex vineis ecclesiæ percepit, etiam si de ipso vino negotiet, consuluit Fed. de Sen. cons. 207. nos Grifolus. qa iura, quæ volunt clericos teneri soluere gabellas rerum, de quibus negotiant̃, maximè text. in d. c. quanq. & in d. c. fi. sunt intelligenda de rebus patrimonialibus, aut emptis causã negotiandi, nõ de fructibus natis in prædiis ecclesiæ, sm quia delictum Prælati negotiantis non debet nocere priuilegio concesso ecclesiæ. regula. delictum. de reg. iur. Sequit Pan. in d. c. fin. & Gemi. in d. c. quanq. Et ꝙ ecclesiastici possint vendere vinum suum minutatim, absque solutione gabellæ, consuluit do. Hier. Zanne. quem refert & sequit Ioan. Bert. in tract. de gabellis. in vij. q. vij. par. princ. vers. an autem possint. & ita consuluit Pan. cons. vj. Casus super quo. ad fi. distinguẽs inter vinum natum in proprietatibus ecclesiæ, & vinum emptum causã negociandi. Nec huic conclusioni obstare videtur transactio, de qua in themate, per quam olim Præpositus obligauit se & successores ad dacium socheti, (sic eñ appellatur à prouincialibus dacium vini, quod minutatim vendit) quia respondet, ꝙ ille Præpositus transigens, nõ videt potuisse obli
5 gare successores. † c. veniẽs. de transact. l. iubemus. ij. C. de sacr. sanct.

sanct. eccle. & not. in l. seruus. maximè per Mod. C. de pac. Sed prædictis nõ obstantibus, arbitror d. Præpositum teneri ad dacium socheti & Reuam macelli, duabus vrgentibus & concludentibus rationibus. Primò, qa etiã ecclesia tenet ad refectionem murorum, pontium, viarum publicarum, & ad omnia
6 onera † cõem vtilitatem tam clericorum, q̃ laicorum concernentia. l. ad instructiones. C. de sac. san. eccl. ꝑ quẽ tex. ita communiter concludunt Legistæ ibi, & Canonistæ in d. c. non minus. de imm. eccl. & dixi latè resp. 168. ergo etiã tenebit ad dacium vini, & carnium impositũ ad releuandum clericos & laicos, sicut ab oneribus pontium, murorum, & similium (vt dicitur in puncto) & firmant in ꝓposito Iac. But. & Bal. in d. l. ad instructiones, vbi dicũt ecclesiam teneri ad gabellam plaustrorum impositam, ꝑ reparatione viarum publicarum, & ꝙ ad
7 solutionem dacij vini impositi pro oneribus, ad quæ tenetur ecclesia, possint compelli etiam clerici, † determinat in specie Pan. in d. c. non minus, in fin. & benè facit doctr Bar. in l. j. col. iiij. C. de mulie. & in quo loco. lib. x. & quæ traduntur ꝑ Mod. in l. iiij. §. actor. vbi scripsi. ff. de re iudic. Secundò, quia contra clericos lata olim fuit sententia arbitramẽtalis, quam constat obseruandam, cùm ab ea non fuerit vnquam reclamatum. l. cùm antea. C. de arbitr. Nec obstat, si dicatur, quòd laudum arbitratoris obtinet vicem transactionis. auth. si verò contigerit. & ibi not. & in corpore vnde sumitur. C. de iud. quæ transactio nõ nocet successoribus. d. c. veniens. & eo maximè, quia
8 Prælatus non potuit sine consensu Papæ renunciare † priuilegio exemptionis, nec de ipso compromittere, vt est casus in c. cum tempore. de arbit. quia respondetur, ꝙ prædicta procedunt, quando Prælatus solus transegit sine consensu capituli, non etiam si transegit cum consensu capituli, legitur in d. c. veniens. In casu autem occurrenti præsupponitur interuenisse consensum capituli & totius cleri. ergo, &c. Item prædicta procedunt, quando per laudum arbitratoris reperitur læsa ecclesia, non si sit eius conditio melior effecta (vt in casu isto) vt tradit Pan. in d. c. cum tempore. Comprobatur in l. filius paci scendo. & in l. seruus. C. de pac. & in c. j. de transact. ecclesia enim & ecclesiasticæ personæ fuerunt per huiusmodi laudum liberatæ ab oneribus murorum, pontium, & similium, & gratuitæ duntaxat ad dacium vini & carnium vendendarum ab ipsis ecclesiasticis personis minutatim, quod est quid modicum grauamen respectiuè ad commodum exemptionis ab oneribus prædictis, à quibus fuerunt liberatę & immunes declaratæ, ergo, &c. Nam Prælato licitum est rem viliorem cum
9 pretiosiori † permutare, absque consensu capituli. c. j. & c. ad quæstiones. de rerum permutatione. ac rem alienare pro alia maiori habenda. cap. consensus. de rebus eccles. non alienand. Item prædicta non procedunt, si postea Papa ratificauerit ipsum laudum. dicto c. cum tempore. Papa † enim potest con
10 cedere laicis facultatem collectandi & talliandi clericos & ecclesias. c. clericis. ibi, absque authoritate sedis eiusdem. de immunitate ecclesiast. lib. vj. Fuit autem huiusmodi laudum authoritate Apostolica approbatum: igitur, &c. Et si dicatur, nõ constare de approbatione, respondeo quòd satis est eam allegasse & iustificasse quasi possessionem collectandi, & collectas exigendi à personis ecclesiasticis, à tanto tempore cuius initij non extet memoria hominum, vt in themate deducitur: nam
11 ex cursu temporis præsumit † consensum Papæ necessarium ad validitatem actus interuenisse, si allegetur. c. continebatur. & ibi d. Ant. de But. circa fi. de his quę fiunt à Præl. sine consen.
12 cap. & Soc. tradit, cons. 15. lib. j. & *communiter* tenẽt Doct. ꝙ solennitas necessaria ex diuturnitate temporis præsumatur interuenisse in alienatione rei ecclesiasticæ, vt tradit Dec. consil. 36. col. pen. & cons. 135. col. j. Et ꝙ Papæ confirmatio præsumatur ex tanti temporis deflexu, consuluit idem Deci. consil. 152. col. fi. & Barb. cons. 35. sapienter scribit. col. antep. lib. ij. & eo maximè, qa sedes Apostolica tunc residebat in ciuitate Auenionis, ꝓxima ꝑ mediam dictã. arg. c. quanto. de ꝓsumpt. Quis eñ diceret genus clericorum auarissimum, c. auaritiæ cæcitas. de elect. lib. vj. huiusmodi angarias tanto tempore sustinuisse, si à laudo resilire potuisset? certè nemo: ergo nec nos dicere debemus. c. qa verisimile. de præsumpt. Et ex istis patet responsio ad contraria s. formata: ideò aliter nõ insistam. Ad tertium præsuppositio, ꝙ d. Præpositus esset immunis, videret
13 eius colonũ eadem debere immunitate gaudere pluribus rationibus Primò, qa conductores † prædiorũ fiscalium vel Cæsaris potiunt immunitate. l. semp. §. ꝺuctores. ff. de iur. imm. l. j. C. de priuil. dom. aug. lib. xj. ergo à fortiori debent esse immunes cõductores prædiorũ ecclesiæ. arg. c. duo sunt. 97. dist. Secundò, qa istud dacium videt extraordinarium, cùm neque senatus consulto, neq; decreto principis fuerit indictum, ergo
14 transibit in conductorẽ priuilegium exẽptionis, sm doc. Bart. in l. licitatio. §. fi. ff. de pub. Tertio, quia decreta cõitatis, qbus grauantur ecclesiasticæ personæ, etiam per indirectum sunt ipso facto nulla & irrita. c. fi. de immu. eccl. lib. vj. ideo non va-
15 let † statutum, ꝙ colonus ecclesiæ teneatur soluere collectas pro ecclesia, quia per tale statutum grauatur ecclesia per indirectum, non enim inueniret sãltem eodem pretio colonum, quo inueniret si colonus nõ grauaretur, sm Bar. in l. hi penes. C. de agri. & censi. li. xj. & Bal. in l. j. C. de episc. & cler. Ang. i aut. de non alie. §. quia verò. & Ioan. Ber. in trac. de gab. in vij. q. vij. part. nõ enim debet licere per indirectũ, quòd directè nõ concedit. regula, cũ quid vna via. de reg. in lib. vj. sic in proposito si colonus dñi præpositi non possit minutatim vẽdere vinum & carnes, absque solutione gabellæ. non tanti condiret redditus ecclesiæ. Quarto facit tex. in l. priuatæ C. de excu. mu-
16 li. x. per quã determinat ibi Bar. ꝙ emphyteuta ecclesiæ † non tenetur pro emphyteuticis prędijs ecclesiæ soluere collectã. Quinto, facit tex. ī l. ij. C. de epi. & cle. & in c. ecclesiarũ seruos. xij. q. ij. & in d. c. non minus. de immu. eccles. vbi decidit, ꝙ serui & mancipia ecclesiarum eadem potiuntur immunitate, qua ecclesiæ. Sed præmissis non obstantibus, arbitror in contrarium esse veritatem. Primò, quia istud dacium vini & carnium imponitur personæ pro rebus, quo casu inspicienda est p
17 sona, † cui imponitur. l. rescripto. §. fi de mun. & hono. l. indictiones. & ibi no. C. de anno. & trib. lib. x. & no. etiam in rub. C. de mu. patri. eo. lib. hæc enim collecta imponitur vendenti vinum & carnes, & cum colonus vendens sit laicus, eius persona inspicienda est, & non persona d. Præpositi, vel ecclesia. Secundo, quia dacium vini respicit fructus, onus autem fru-
18 ctuum † spectat ad colonum, qui numis colit. eo quòd fructus à solo separati sunt ipsius coloni. l. j. et ibi no. Bar. C. de agri. & cẽs. lib. xj. & hac ratione deciditur, ꝙ onus decimæ spectat ad colonum, cuius sunt fructus, secundum Inno. in c. cũ non sit. de deci. & Card. in c. tua nos. eo. tit. Tertiò, quia nego
19 tiantes † etiam clerici non habent immunitatem à solutione datiorum. c. fi. de vi. & hone. cle. ergo nec coloni, qui negotiã di causa cõducunt redditus ecclesiarum, & ita per hanc rationem decidit glo. quam ibi Imo. & alij *communiter* sequũtur in cle. præsenti. de censi. Et idẽ tenent Archi. Io. And. Ge. & Phil. Franc. in c. quanquam. eo. ti. lib. vj. Sequũtur Spe. Io. And. in ti. de immu. eccle. ad fi. Dy. & Pau. de castro in l. licitatio. §. fi. ff. de pub. Sal. in l. vniuersi. C. de vect. & com. prac. Pap. in forma li. quo agitur ad solu. pedag. Bar. in l. j. C. de naui. lib. xj. vbi idẽ determinat in emptore prædiorum fiscalium, & Guido Papæ decis. ccviij. iuxta materiam. Io. Ber. in d. trac. in vij. q. vij. partis: & ita consuluerunt Fed. de sen. consi. 111. Quæstio talis est, an diœcesanus. & Bal. consi. 496. Punctus qõnis talis est. li. iiij. & Card. consi. 12. Nec obstant contraria. Primò, non ob.
20 tex. in l. semper. §. † ꝺuctores, quia loquitur de immunitate à muneribus personalibus ciuilibus, puta decurionatus, tutelæ, & huiusmodi, à quibus conductores prędiorum arceantur fauore publico. Nam propter conductionem, in qua sunt impliciti, non creditur talia officia eis conuenire. Non ob. tex. in
21 d. l. j. † quia ille tex. & sises loquuntur de oneribus quæ imponuntur ratione proprietatis prædiorum fiscaliũ aut Cæsaris: nos de oneribus, quæ imponuntur ratione fructuum à solo separatorum, quæ sunt ipsius coloni, sm Sal. in d. l. vniuersi. Vbi ꝓcludit colonos fisci teneri ad daciã fructuum, qui importantur in ciuitatẽ, qđ qđ ẽt tenentur coloni Ecclesiarum, sm Fed. in d. ꝙ. 111. & Gemi. in d. c. quãquã. in fi. Vel aliter rñdet, vt statim subiiciam. Non ob. etiam doct. Bar. fundata in d. l. j. qa reperio, ꝙ eam dãnat Card. in d. ꝙ. 12. vel posito, ꝙ esset vera, ñ seruit in proposito, quia istud dacium põt dici ordinariũ, cũ habeat certam & determinatam præstationem, videlicet quartum denarium, & sit impositum aucto. Pont. max. sm doc. & Bar. in l. j. C. de muli. & in quo lo. & in d. licitatio. §. fi. & Pan. in d. c. non minus. & Ias. in d. l. placet. C de sac. san. ecc. Et si dicatur non constare de auctoritate Papę, respondeo satis constare ex instrumento compromissi, in quo legitur, ꝙ clerus fatetur auctoritate Clementis septimi, et aliorum Pon. et d. legatorum Auenio. fuisse indictum, quæ confessio abundè probat. c. per tuas. de proba. l. generaliter. C. de non nu. pecu. Item
22 iuris præsumptione præsumitur † indictum auctoritate superioris sine qua indici non poterat. l. j. C. no. vect. institui non posse. Nam cum vniuersitas sit in quasi possessione à tempore immemoriali, credendum est, & ꝙ impetrauerit licentiã exigendi necessaria per ea, quæ dicta fuerunt supra in secũdo dubio. Non obstat tertia ratio, quia respondet Bald. in dicto consi. 496. ꝙ procedit, quando onus imponitur colono in cõsequentiam obligationis ecclesiæ, quam constat nõ teneri, tũc nec etiam tenetur colonus, et statutũ obligans colonũ
23 † nõ valet. l. j. §. exceptiones. ff. quarũ rerum actio non datur.

Socus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secus verò dicendum est quando onus imponitur colono ratione bonorum vel fructuũ ipsius coloni, et ratione obligationis fundatę solum in personã suam, tunc valet statutũ, licet p indirectum auferatur ecclesię aliquod cõmodũ. l. si venditor. §. fi. ff. de seruis exportan. nec. n. cõitas debet pro alienis cõmodis pati iacturam, et in rebus suis difficultates inuenire. l. ij. C. de seruit. et aqua. Ad decisionem Bartol. in d. l. priuatæ. respondetur, q̃ procedit in oneribus, quę imponuntur colono pro rebus ecclesię, nos in onetibus quæ imponuntur colono pro rebus & fructibus ipsius coloni. Et contra istam decisionem consuluit And. Sicu. cons. xiiij. lib. j. quem refert Cur. cõs. 172. col. fi. Ad l. ij. & ad c. ecclesiarum sernos. & similia, respondet quòd loquuntur in colonis ascriptitijs, & seruis ecclesiæ, nos in conductoribus liberis, inter quos maximè differt, secundũ Fed. in d. q̃s. 111. & Gemi. in d. c. quanquam, in fine.

De oblatio. eccles. & collecto. earum.

RESP. LXIX. & de Oblat. ecclesiar. I.

LAici Fabricerij nomine prælati nudum ministerium fabricæ exercere possunt. si id prælatus constituat, & clerici ab huiusmodi onere subluantur. Nec ipsis laicis ob id officium vllum, aliquaue præeminentia ab episcopo impartitur q̃ suo noĩe, suó que iudici o negotia fabricæ agere non possunt. Et quemadmodum regulariter quisque pro gubernationibus creditis, ac negotijs quibuscunque conueniri potest ad rationem reddendam suę villicationis. Ita etiã de receptis oblationibus rationem reddere astringitur. ¶ Quare cum Antonius Capusij, & cęteri sint merè laici, suoq; noĩe, ac iudicio fabricæ intendãt, nec vllam prælato rationem reddere existiment, ab hmõi putatiuo officio remouendos esse, indubitati iuris est.

¶ Quoniam contingere posset dubitari, cui applicandæ seu adiudicandæ sint oblationes, quæ imagini fiũt, an scilicet vniuersitati quæ capellam construxit, an episcopo, an verò rectori illius parochię in qua reperitur depicta imago? Ideo rectè decisum est ex communi sententia Rectori & parochiali ecclesię adiudicandas huiusmodi oblationes fore, & nõ cęteris. ¶ Cum cuilibet permissum sit sua agere negotia prout cautius potest. Ideo licere videtur fabricerijs blãdo sermone pios allicere homines potius pro fabrica q̃ rectori & imagini offerre nisi versutia, fraude vel dolo huiusmodi elęemosynas procurẽt: nam eo casu, p damnis præteritis ad interesse conueniri à rectore licitè possunt, pro futuris verò iudicis officio cogi poterunt ad desistendum ab huiusmodi dolis, versutiis, ac machinationibus.

SVMMARIVM.

1 *Laici an possint esse operarij seu fabricerij rerum ecclesiasticarum.*
2 *Laici an possint esse collectores oblationum, quæ fiunt ecclesiæ. & cuius sint oblationes, quæ fiunt imagini existenti in capella. & uide nu. 5. 6. 7.*
3 *Laici non possunt recipere oblationes consistentes in rebus sacris.*
4 *Laici non possunt recipere oblationes de altari.*
8 *An episcopus possit eligere laicos fabricertos contra uoluntatem rectoris.*
9 *Episcopus non potest dispensare cum inhabili, nisi in casibus à iure expressis, quia contra ius statuere non potest. & uide nu 10.*
Episcopus custos est canonum.
11 *Delegati de causis sibi delegatis non iure proprio, sed delegantis nomine cognoscunt.*
12 *An ualeat consuetudo, quòd laici possint esse collectores oblationum, & quomodo procedat.*
Oblata pro fabrica, fabricæ acquiruntur.
13 *Fabricerij an tenentur reddere rationes de oblatis.*
14 *An liceat allicere personas ut potius offerant fabricæ, quàm rectori & imagini.*
Cuilibet permissum est facere negotia sua prout melius potest.
Excommunicatione digni sunt religiosi, qui legata uel elecmosynas sibi, uel suis monasteriis in præiudicium aliorum fieri procurant.
15 *Operarij seu fabricerij si dolo fraudeue in aliorum præiudicium elecmosynas procurent, quomodo ueniant puniendi. & quando fraus procurata dicatur. uide nu. 16.*

Respon. interpret.

IN causa Vertente inter Antonium Capusij & consortes operarios ex vna, ac d. Gaparem Quirini priorem prioratus de Cobiniaco ex altera, sunt plura videnda. ¶ Et primò, vtrum
1 laici possint esse operarij, seu fabricerij. Pan. in c. decernimus. de iudic. respondet q̃ sic, tribus rationibus. Primò, quia cura temporalium potest committi laicis, ergo etiam cura fabricæ: ista ratio nihil valet, quia cura rerum temporalium ecclesiæ non potest demandari laico, vt arbitrio suo disponat, vt in summa. lxxxix. distinct. & in c. iudicatum. eadem distinct. Secundò mouetur, quia laici sunt magis ad exercitium fabricæ experti. Sed nec ista ratio concludit per necesse. Tertiò mouetur, quia clerici distraherentur à diuinis, si fabricæ intenderent: ergo conuenit, vt laici potius sint fabricerij, quàm clerici. Sed nec ratio ista vrget, quia ea attenta, clerici deberent omnem curam rerum temporalium demandare laicis, quam tamen curam ipsi clerici nõ prohibentur habere. c. episcopum, xij. quæst. j. x. quæst. ij. c. nobis. & c. Vulteranę, cum seq. Imol. & communiter scribent. in c. decernimus. de iudi. & hanc partẽ amplexus fuit Ioan. Calde. consil. 1. sub rubr. de consuetud. & consil. 19. sub rubr. de præbend. & Decius consil. 129. col. iiij. Contrariam sententiam, quòd laici non possint esse fabricerij, id est præpositi fabricæ ecclesiæ, firmat Anton. de But. per text. in dicto c. decernimus. vbi dicitur, quòd laici non debẽt præsumere tractare negotia ecclesiastica. Secundò, quia non possunt laici suo iudicio disponere de rebus ecclesiasticis. d. c. decernimus. Tertiò, quia dicerentur laici habere officium in ecclesia, quod constat interdictum laicis. c. Massana. de electi. Quid tenendum? Ergo ex dictis Panorm. & aliorum, in dicto c. decernimus. facio duos casus. Primus est, quando fabricerij habent nudum ministerium fabricæ, illud exercentes nomine Prælati, & secundum voluntatem eiusdem reddentes de gestis rationem ipsi Prælato, & hoc casu etiam laici possunt esse fabricerij, quia hoc modo relenantur clerici ab hoc onere, & laicis nullum conceditur officium nullaque præeminentia in ecclesia, & in istis terminis loquitur Panorm. & in istis terminis procedat consultatio Ioan. Cal. qui tamen loquitur etiam in laicis conuersis, & deferentibus habitum clericalem, & ita et am procedit consultatio Decij. aut fabricerij habent officium, & suo nomine, suoque iudicio gerunt negotia fabricæ, & hoc casu laici non possunt esse fabricerij, quia præeminentiam haberent in ecclesia, & officium, quod non licet. Et ita procedat opinio dom. Anton. & ita vult Panorm. in c. decernimus. & ego etiam idem probaui ibi, colum. xvj. versi. iiij. dubitatur. Vnde cùm Anton. Capusij, & cæteri sint puri laici, suoque nomine & suo iudicio intendant fabricæ, nec vllam
2 rationem Prælato reddant, mihi videtur ab huiusmodi officio eos fore amouendos. ¶ Secundò dubitatur, an † laici possint esse collectores oblationum? Pro resolutione huius dubitationis videndum prius est, cuius sint, & esse debeãt oblationes, quæ fiunt imagini existenti in dicta capella an vniuersitatis, quæ capellam cõstruxit, an episcopi? an verò rectoris illius parochiæ, in qua reperitur depicta imago? Super ista quæstione multa dici possunt, & eam amplissimè Troylus Maluetius vt legitur in tractatu suo, de oblation. eccles. vel altar. in iij. dubio. Ergo omissa disputatione, adhæreo sententiæ Hostien. Anton. Panorm. & Imol. in cap. pastoralis. de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu capituli. vbi per illum textum decidũt, oblationes deberi rectori & ecclesiæ parochiali, non autem episcopo, nec capellano illius capellæ. & ad hoc adducunt etiam textum in cap. ad audientiam. infrà, de eccles. ædific. per quem ita decidit Anton. de But. & in rubr. de paroc. Ad idem facit textus in c. quoniam. quem ad hoc ibi nõt. Panor. de decimis. & ad idem facit textus in c. ex transmissa, de præscript. quem etiam ad hanc quæstionem notat Panor. in repertatis suis. & idem vult ibi Ioan. Andr. Idem etiam voluit Innoc. in rubric. de paroch & Petrus de Perus. in sua canonica. cap. iiij. versic. xvj. & sequeat. & ista est *communis* sententia, teste præ
3 dicto Troylo, & licèt ipse aliter distinguat, attamen à communi non est recedendum. cap. ne innouaris. de constitut. & opinionem communem sequitur Decius, consil. 148. in 2. dubio, & hanc etiam sequitur, & dicit esse communem Socin. in tractatu oblationũ. in xviij. libello. versic. venio ad sextum. Hoc sic discusso, præsens dubium plura habet capita. Primũ, an laici possint esse collectores oblationum de iure communi. Secundò, vbi de iure communi non possint, an valeat consuetudo contraria. Tertiò, vbi nõ valeat consuetudo, an possint saltem colligere eas, quæ offeruntur pro fabrica. Quartò, an de receptis teneantur reddere rationes priori, siue rectori. an eis liceat in præiudicium prioris incitare deuotas personas, vt potius ipsis in fabricam, quàm ipsi imagini & altari offerant. ¶ Circa primum ponam aliquas conclusiones, ex quibus resultabit clara dubitationis resolutio. Prima conclusio,
3 laicus non potest recipere oblationes consistentes in rebus sacris, quia laicis sacra tangere prohibitum est. cap. nemo. cap. in sancta. & cap. ligna. de consecrat. distin. prima. & est de mente Socin. in dicto tractatu, libro decimonono. Secunda conclusio,

4 clusio, † laici non possunt accipere oblationes de altari, secundum Archid. & Doct. in c. sanctorum. x. q. j. ¶ Tertia conclu-
5 sio, laicus iure † proprio, & ad suam vtilitatem nõ potest collector esse oblationum, quia laici incapaces sunt spiritualium. c. causam quæ. de præscript. & c. quamuis. de decimis. & ibi infert Abb. ad casum nostrum. & est tex. in d. c. sanctorum. & in c. quia sacerdotes. & c. hanc consuetudinem. x. q. j. Et has tres
6 conclusiones indifferenter approbant omnes in d. c. decernimus. ¶ Quarta conclusio, laici † contra voluntatem rectoris non possunt colligere oblationes, de quibus rector potest libere & absolutè disponere, vt sunt hæ, quæ simpliciter offeruntur, non expresso in quam causam sint conuertendę: nam cùm sint rectoris absolutè, non debent neque possunt laici se impedire de re aliena inuito domino. l. fin. ff. de neg. gest. Nec enim quempiam decet rei alienæ se immiscere domino contradi-
7 cente. ¶ Quinta conclusio (& hæc aliquantulum ambigua) laici † possunt esse collectores oblationum, quę offeruntur fabricæ, & ad vsum fabricæ sunt conuertendæ; adeò q̃ in alium vsum conuerti non possunt. clem. ij. de relig. dom. Ista conclusio potest dupliciter intelligi: primò, vt possit de licentia & beneplacito Prælati, ac eius nomine, & tunc plana est, quia nudum ministerium exhibent laici ad vtilitatem rectoris & ecclesiæ: nam & nomine Prælati possunt colligere decimas. c. vestra. de loc. & tradit Dec. post alios in d. c. decernimus. col. vj. & ibi dixi col. xvij. versf. sextò dubitatur. Secundò potest intelligi, vt inuito rectore possit: & isto casu dubia videtur: nam cùm rector sit administrator dictarũ oblationũ, & omnium bonorum ecclesiæ, iuxta not. per Inn. & alios in c. cùm super. de caus. pos. & propriet. & per gl. in c. cùm ex eo. de elect. lib. vj. non videtur q̃ eo inuito possint laici dictas oblationes recipere, & earum administrationem habere. contrarium tamẽ videtur velle Panor. & Mod. in d. c. decernimus. & Deci. in d. cons. 148. in iij. dub. vbi concludunt, q̃ de licentia episcopi licet laicis colligere oblationes, & eas conuertere in aliquam piam causam, quia tunc laici exhibẽt nudum ministerium no-
8 mine ecclesiæ. Mihi videtur q̃ punctus difficultatis sit ad hoc reducẽdus, vtrum episcopus † possit eligere laicos fabricerios contra voluntatem, & in præiudicium rectoris. & iste est casus noster, quia dominus episcopus dicitur hos laicos deputasse operarios dictæ capellæ, qui operarij virtute huius officij oblationes colligere dicuntur. Et videretur prima considera-
9 tione dicendum q̃ sic, quia episcopus potest delegare causas ecclesiasticas laicis fm gl. & *cõmuniter* Doc. in d. c. decernimus. & in c. peruenait. xcv. dist. Ergo etiam debet posse laicis demandare opus fabricæ. Item facit, quia episcopus potest dare laico vnam præbẽdam in ecclesia, fm gl. communiter approbatam in c. cùm M. Ferra. de constit. Ergo etiam sibi conferre poterit officium fabricę. In contrarium facit, quia constitutio syndici, procuratoris, œconomi & similium spectat ad rectorem, nec episcopus potest solus de'censorem deputare ecclesiis inferioribus, nisi in negligeutiam inferiorum Prælatorum, vt firmant Innoc. Pan. & alij, in c. Imperatorem. de iur. calum. Ergo etiam solus & sine consensu rectoris non potest constituere operarios, seu fabricerios. Item facit, quia episcopus non potest aliquid statuere in præiudicium inferiorum Prælatorum, & inferiorum ecclesiarum, fm Inn. & Pan. in c. vestra. de loca. quem sequuntur do. Ant. Imol. & Felyn. in c. cùm omnes. de constit. quid tenendum? Mihi videtur, q̃ resolutio huius dubij pendeat ab iis, quæ dicta sunt in primo dubio: nam si laici possint esse de iure operarij, crederem q̃ ab episcopo eligi possint, & deputari, quia potest episcopus subsistente causa præiudicare inferioribus Prælatis, modò præiudicium non sit enorme, vt per glo. & Pan. in c. constitutus. de relig. domi. & c. ecclesiæ. xvi. q. j. nam etiam laicis potest episcopus concedere priuilegium liberæ sepulturæ in ecclesijs inferioribus, fm Ioã. Andr. in c. certificari. de sepult. & cura omnium ecclesiarum suæ diœcesis spectat ad eum. c. omnes basilicæ. xvj. q. vij. c. regenda. x. q. j. Si verò laicus de iure non possit esse fabricerius,
9 nõ poterit episcopus eum habilitare in præiudicium prioris, quia episcopus non potest dispensare cum inhabili, nisi in casibus expressis in iure. c. dilectus filius. de temp. ordi. & c. fin. de filiis presbyt. nec potest episcopus statuere contra ius. c. quod super his. de mai. & obed. not. in c. cùm dilectus. vbi gl. & Pan. de consuet. nam cùm episcopus custos sit canonum, custodis
10 officium, non dissipatoris debet præstare. c. cum quibus. &c. seq. xxiiij. q. iij. & §. j. xxj. distin. ex his constat episcopum † non posse eligere laicos in fabricerios, qui habeant officium, vel præeminentiam in ecclesia, & qui suo arbitrio, suoque nomine dispensant redditus fabricæ, absque cõsensu rectoris, cùm laici de iure non possint habere aliquod officium in ecclesia, vt conclusum fuit s. in j. dub. Non obstant contraria s. dedu-
11 cta, q̃ episcopus possit ecclesiasticas causas delegare laicis, qa istud reperitur concessum. delegati † enim delegantis nomine, non autem iure proprio, cognoscunt de causis sibi delegatis. c. super literis. de rescript. sic nos concedimus, q̃ laici possint nomine prioris intendere officio fabricæ, sed negamus eis officium proprium, quod Ant. Capusij, & consortes vsurpant, nam tanquã habentes officium in ecclesia, nomine proprij officij operariorum cuncta gerunt, non curantes de prioris authoritate ac consensu. Nihil etiam facit, q̃ laicus possit habere præbendam in ecclesia, quia non propterea dicitur habere aliquod officium, nec aliquam præeminentiam, sed duntaxat certum temporalem reditum, qui cuicunq; pauperi laico potest assignari. Hinc est, q̃ talis laicus habens præbendam, non habet aliquam vocem in capitulo, fm Inno. & Card. in d. c. cùm M. Fer. & si episcopus non possit, multò minus potuit vniuersitas, quæ ius nullum habet disponendi de rebus eccle-
12 siæ. ¶ Circa secundũ, an valeat † consuetudo, q̃ laici possint esse collectores oblationũ. videtur q̃ nõ. p. tex. in c. hanc consuetudinem. x. q. j. vbi huiusmodi consuetudo damnatur. Secundò, quia non valet consuetudo, q̃ laici habeãt iurisdictionem, vel præeminentiam super clericos. c. clerici. de iudic. c. ad audientiam nostram. de consuet. Tertiò, quia non valet consuetudo contra honestatem. c. irrefragabili. & ibi not. Pan. de offic. ord. c. cùm decorem. de vit. & hone. cler. not. idem Pan. in c. cùm inter. de consuet. vnde non valet consuetudo, q̃ laici simul cum clericis sedeant in choro. clem. j. de vit. & honest. cler. ergo non valebit consuetudo, q̃ laici colligant oblationes, quia videtur contra honestatem q̃ laici habeant præeminentiam in ecclesijs, vt s. dictum fuit. in contrarium facit, qa consuetudo facit de incapaci capacem, & de ineligibili eligibilem. c. nos consuetudinem. vbi gl. xij. distin. & c. cùm olim. de cler. coniug. & l. non tantùm. ff. de decur. in fin. & ita de facto seruari videmus. vnde cùm ita sit consuetum, credendum etiam est, q̃ sit rationabile, quia in dubio pro communi observantia est præsumendum. c. illa. & ibi glo. xij. dist. c. cor episcopi. lxviij. dist. Quid tenendũ? ego ex mente Dec. d. cons. 148. in iij. dubio colligo concordiam. Aut loquimur in ecclesijs, & tunc valet cõsuetudo, q̃ laici sint collectores oblationum nomine rectoris & ecclesiæ, nõ autem valet q̃ suo iure & ꝓprio eorum officio, possint eleemosynas colligere per rationes præallegatas. & credo q̃ ita se habeat communis obseruãtia, vt de consensu rectoris eligantur operarij, qui nomine ecclesiæ intendunt fabricæ. sed inuito rectore q̃ eligantur operarij, qui iure proprio & nomine suo colligant oblationes, non credo consuetudinem valere, nec probari posse. ¶ Circa tertium aduertendum est, quia resolutio dependet ab officio fabricerij: nam cum oblata pro fabrica acquirantur fabricę, non autem priori, prout tenet Soc. in d. tract. oblationum. lib. xix. versf. secundo loco. & versf. ad secundum. consequens est, q̃ à fabricerijs possint colligi. vnde his casibus, quib. laici possunt esse fabricerij, eisdem casibus poterunt oblationes colligere. Quando autem, & quibus in casibus possint laici esse fabricerij, dictum fuit s. in j. dubio. & vtrum valeat contraria consuetudo, patet ex dictis in præcedẽti dubio. ¶ Circa quartum,
13 an teneantur fabricerij reddere rationes. Respõdeo eos absque dubio teneri de oblatis, & receptis, rationes reddere priori: nam cum proprio nomine, & suo iure oblationes non recipiant, sed nomine ecclesię, & pro illius fabrica, constat eos teneri rationes reddere priori dictæ ecclesiæ. Primò ex communi regula qua cauetur, vt pro gubernationibus creditis, quisque conueniri possit ad rationes reddendas suæ villicationis. l. rationes. C. de admin. tuto. l. j. & per totum. ff. de tut. & rati. distra. & l. ij. ff. de neg. gest. Secundò per text. in §. œconomos. in auth. de sanctis. episcop. vbi etiam œconomus debet rationes reddere. Tertiò per tex. in l. nulli. C. de episcop. & cler. vbi etiam episcopus exequutor vltimarum voluntatum tenetur reddere rationes bonorum, quæ distribuenda recepit. Quartò per tex. in l. nec diutius. C. de num. & actu. lib. xij. per quem ego dixi in tract. de peste, sub rubr. de remed. ad conseruand. vbert. num. 179. versic. vltimo loco. q̃ erogator publicæ annonæ tenetur rationes reddere reipublicæ, seu agentibus pro ea. sic ergo operarij tenebuntur reddere rationes priori dictę
14 ecclesiæ ¶ Circa vltimum, an liceat † irritare deuotas personas, vt oblationes eis dẽt pro fabrica potius, q̃ priori, seu imagini? Videtur respondendum q̃ sic per text. in l. fin. ff. & C. si quis aliq. test. prohib. vbi permittitur, q̃ quilibet possit blando sermone inducere testatorem ad sibi relinquendum, vel donandum, quod etiam illecebris precibus, hortationibus, obsequiis, meritis, donis, & his similibus concessum videtur. l. si quando. C. de inoffic. testa. l. in ipsius. C. famil. ercisc. Et cuilibet permissum videtur facere negotia sua, prout melius potest,

Universidad de Deusto
Biblioteca

test,ſm Bal in c.ſi proponente.de reſcrip. pro quo facit tex.in l.item ſi pretio. §.quemadmodum. ff.loca.nec reprehendendi videntur operarij,ſi fabricæ vtilitatem præferant vtilitati di cti prioris.l.tutor.la.j.§.j.ff.de admi.tut.l.videamus.§.nec tutorem.ff.de in litem iur.l.præſes.C.de ſeru.& aqua.In contrarium videtur caſus in clem.j.de priuil.§.pen. vbi excommunicantur religioſi, procurantes legata vel eleemoſynas ſibi vel ſuis monaſteriis fieri in præiudicium aliorum. Ad idem facit text.in l.Lucius.§.Sempronia.ff.de leg.ij. vbi contra eum, qui procurauit ſibi fieri legatum in præiudicium alterius, competit actio ad intereſſe,& illum text.not.Bar.& alij ibi. Ad idem tex.in §.in illis.aliàs incipit,& hoc puenit,in auth.vt nulli iudi. vbi ,phibet ne quiſpiã ,pcuret ſibi donari, vel legari qđ aliis legandum,vł donandũ fuerat. Ad idẽ facit text.in auth.vt cũ de app.cog.§.ſi quis.Quid igit̃ dicendũ? Quæſtio iſta vł ſatis dubia ,ppter iurium varietatem. Ego in hoc puncto ſic diſtinguendum arbitror.aut operarij abſque vlla fraude & verſutia petunt ꝙ elemoſynę offerãtur fabricæ, & tunc iure agunt, & ita procedunt iura allegata pro operarijs. Aut† dolo,fraude, aſtu,vel machinatione,pcurant ꝙ eleemoſynę dentur fabricę, non autem priori, & tunc pro damnis præteritis ad intereſſe conueniri poſſunt, pro futuris poterunt iudicis officio cogi ad deſiſtendum ab huiuſmodi verſutijs. ita procedũt allegata pro priore contra operarios.ita in ſimili diſtinguunt Cy.Bal. Alb.de Roſ.& Sal.in l.quicquid C.arb.tut.vbi dicunt tutorẽ, qui procurauit id ſibi legari,quod teſtator volebat legare ſuo pupillo,teneri ad intereſſe,ſi dolo aut machinatione vſus fuerit, aliàs nõ.ſequitur Bar.in l.Titio.ff.ad muni.& Ale.& Mod. in l.j.§.quæſitum. ff.ad trẽbel. ¶Sed qualiter conſtare poterit ꝙ fraude procurẽt eleemoſynas ſibi fieri in præiudicium prioris.ſinam qui dolum allegat ipſe probare tenetur.l. quoties.§. qui dolo.ff.de probat. Ad iſtud poterit ſatis in propoſito cõ
16 ſtare de dolo & fraude,ſi operarij† tranſgrediantur fines verborum & actuum, quibus vti debent modeſti queſtores,nam eo ipſo de dolo , & fraude conuicti dicũtur , ꝙ eleem oſynas potius fabricæ , quàm priori faciendas dicunt,quia ex talibus verbis conſtat ꝙ in damnũ prioris eleemoſynas quærũt,quod non licet.d.cle,j.đ priui.Itẽ de aſtu & fraude conſtare poterit, ſi ipſi operarij, vel alij ab eis ſummiſſi detraxerint bono nomini, bonæq; famæ dicti prioris, dicendo non eſſe meritorium oblationes facere ad vtilitatem prioris, qui eas conuertit in malos vſus.Ita determiuat Ang. in l.iiij.ff. de inoffic.teſta.vbi dicit ſuggeſtiones, quibus ſuggeritur alicui, ne relinquat , vel donet priori, ſiue cuicũq; alteri eo ſub colore quod ille ſit de tali eleemoſyna malè meritus,eſſe pernitioſas, & damnabiles, p illum tex. p quem dicit ſe obtinuiſſe auocari magnam hæreditatem ab agnatis, qui perſuaſerant teſtatori , ne inſtitueret certos pauperes,q erant malæ conditionis,& famæ,&c. ¶Itẽ de aſtu & machinatione conſtare poterit,ſi probet operarios in petendis eleemoſynis vti callidis perſuaſionibus, quæ dolo & fraudi æquiparant.l.ſi quis affirmauerit.§.j.ff.de dolo.Dico etiam non licere operariis vti importunis precibus, vt extorqueant oblationes in damnum prioris. l.j.C.de pet.bon.ſubl. lib.x.ibi,quoniam plerunq; inuerecunda petentium inhiatione conſtringimur,vt non concedenda tribuamus.& c.cùm in iuuentute.de purg.can.facit tex.in c.ſi quãdo. de reſcrip. & ibi gl.not.ꝙ ea, quæ p nimiam ſolicitudinem extorquentur, non ſunt admittenda.allegat tex.in l.ſi priuatus. ibi, acclamatione populi.ff.qui & à quib.ma.libe.non ſi.& tex.in c.vnuſquiſque ſimplicem ſermonem proferat. xxij.q.iiij. Sic ergo operarij ſimpliciter debent petere eleemoſynam pro fabrica , non autem importunare volentes offerre,vt ſibi offerãt,neq; alia verba callida & aſtuta intermiſcere, alioquin eorũ ſermo nõ erit ſimplex.l.iubemus . ibi nihil huiuſmodi adiectum ſit , ſed ſimpliciter.C.de appel.l.ſi.vbi Bart.C.de dot.promiſc.ſi.de teſta. lib.vj. & ad propoſitum bene facit quod decidit Iaſ.in l.j.§.ſi vir vxori.col.ſi.de acq.poſ.poſt Bald.in d.l.j.vbi decidit,ꝙ donatio facta vxori , quæ aſſiduè virum infeſtabat , vt ſibi donaret,non confirmatur morte, quia donata ex frequẽti petitione, non creduntur ſponte ſibi data, ſed ex moleſtia & importunitate vxoris. Faciunt etiam quæ tradit Fel.in c.quæ in eccleſiarum. col.xix. de conſtit. Ex quibus apparet appellationem domini prioris ab electione dictorum operariorum, admittendam recipiendamq́ eſſe. Laus Deo.

Reſpon.acutiſſimi I.V.D.Ioan.Franc.Ripen.à S.Nazario explicit lib.iij.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,
In Decretalium librum Quartum abſolutiſsima Reſponſa:

Nunc poſtremò maiori quàm hactenus vnquam factum ſit diligentia recognita,& repurgata.

De Sponſalibus.

RESP. LXX. & de Sponſalib. I.

Licet Beneficia per contractũ matrimonium ipſo iure vacent, per ſponſalia tamen contracta nullo iure vacare cõſtat , nam prædictorum diuerſa eſt ratio, minuſq́ dicta de futuro ſponſalia per oſculum,munera,& nexum copulæ tranſeunt in matrimonium, niſi copula ſubſequatur,& eo caſu beneficia vacare nemi nem latet.Nec Pontifex ex poteſtate ordinaria ſolet literas ad beneficia vacatura impartiri , licet de poteſtate abſoluta omnia poſſit,cum ſit ſupra ius.

SVMMARIVM.

1 *Contrahens matrimonium ipſo iure beneficio priuatur.*
2 *Per ſponſalia de futuro, beneficia nullo modo uacant.*
3 *Sponſalia de futuro , non tranſeunt in matrimonium , niſi ſecuta carnali copula.*
4 *Papa non ſolet dare literas ad beneficia uacatura de poteſtate ordinaria,& ibi uide quid de abſoluta.*

Reſpon. interpreta.

De tribus Effectualiter quæritur conſilium. Primò, an per ſponſalia de futuro vacent beneficia? Secundò,an ſponſalia de futuro per oſcula,munera & nexum copulæ tranſeãt in matrimonium, ita ꝙ beneficia ex tunc vacare cenſeantur? Tertiò, poſito ꝙ non vacent,an Papa poſſit dare literas gratioſas ad beneficia, contrahenti ſponſalia ſub condõne ſi vacabunt per ſubſequens matrimonium? ¶Circa primum,videretur prima facie , ꝙ per ſponſalia de futuro vacẽt
1 bñficia ipſo iure , nam per contractum matrimonij vacant, & contrahens matrimonium eſt ipſo iure priuatus.c.quod à te. c. diuerſis fallaciis. de cler.coniug.ergo idem dicendum in contrahente ſponſalia,quia prohibito matrimonio,cẽſentur prohibita.l.oratio.ff.de ſponſ.& idẽ iudicandum eſt de principio principiante , quod de ipſo principiato.l.maritus.C.de procu.vbi no.Pau.de Caſt. & Mod. & idẽ iudicandũ de præparatoriis,quod de præparato. l. ordinarij.C.de rei vend. & traditur plenè per Mo.in rub.extra de iudi. ¶Præmiſſis non obſtantibus contrariũ,ꝙ non vacant, tenent *communiter* Doctores.vt atteſtatur Panor.in c.j.de cler.coniuga. & Rota deciſ. 16.in titu.de reſcr.in no.& Fran. Pau. in trac.de fede vacã. in vlt.præmiſſo.verſ.iij.per contractum.Ratio eſt,quia per ſpõſalia non alligantur ſpõſi contrahere matrimonium , ſed pñt mutuo conſenſu diſcedere à ſponſalib.c.ij. de ſpon. ſicut autem acceptãs ſm beneficium non priuatur primo , niſi plenè conſecutus fuerit ſm.c.cum in cunctis.de elect. Ita per ſponſalia de futuro† non priuabitur ſponſus,quia non dicitur plenè tranſlatus de matrimonio ſpirituali ad carnale. requiritur enim ad hoc vt vacent beneficia promoti ad epiſcopatum, ꝙ epiſcopus ſit conſecratus,& plenè tranſlatus.c. ſi quis iã trãſlatus.xxj.q.ij.& ideo ante conſecrationem & adeptam poſſe. non poſſent alteri ſua beneficia conferri.c. poſt electionem. de conceſ.præb.Confirmatur,quia beneficia ingreſſi religionem ante profeſſionẽ expreſſam, vel tacitam, non vacãt per ſimplicem ingreſſum, quia.ỹ. annum põt liberè exire , nec vł ante profeſſionem plenè tranſlatus ad religionem. c. beneficium.de reg.lib.vj. & ibi expreſſè dr ꝙ ante lapſum anni non debeant beneficia ſua alteri conferri.ſic ergo per ſponſalia nõ vacabunt,quia non videtur plenè ad matrimonium tranſlatus, cum poſſit dari caſus per quem nõ ſequet matrimoniũ. d.c.ij. & iſta eſt ipſa veritas.¶Circa ſecundũ reſpõdeo ꝙ ſpõſalia de futuro per oſcula,munera, & nexum copulę non trã
3 ſeunt in matrimonium,niſi ſequatur† copula carnalis. c.ſi. de ſponſa.c.j.de matri.contrac.cont.interdic.eccl.Immo ſi ſponſus de futuro traduxerit ſpõſam ad domum,dummodo eam perfectè non cognoſcat.i. non ſequatur ſanguinis commixtio,non tranſeunt adhuc ſponſalia de futuro in matrimoniũ ſm Pañ.Card. & *cõiter* Doct. in d.c.ſi. ex quo ſequitur ꝙ etiã non vacabunt beneficia, niſi contrahatur matrimonium per verba de præſenti,vel interueniat copula.¶Ad tertiũ ſi quæratur de poteſtate abſoluta , nõ negabo Papam poſſe:quia in beneficialibus Papa eſt ỹ.ius.c.propoſuit.de cõceſ.præb.& habet omnia beneficia ſibi manualia.cle.j. vt lite pendẽ. Si quæ
4 ratur de poteſtate ordinaria,dico ꝙ Papa non ſolet† dare literas ab beneficia vacatura. c.j.de conceſ.præb.lib.vj. nam de conſuetudine ratione curiæ beneficia electi & conſecrati ante adeptam poſſeſſionem epiſcopatus conferuntur , licet electus nõ ſit plenè trãſlatus.ſm glo.in d.clem.j.in ver.collato.&Roma.conſil.225.Quo ad primum. non credo tamen ꝙ de cõſuetudine curiæ conferantur beneficia ſponſæ de futuro ante ꝓtractum matrimonium, quia vt.ỹ.dixi,ſponſus poteſt diſcedere à ſponſalibus, non ſic eꝑs conſecratus , quia ordo & caracter iam impreſſus,ab eo auelli non poteſt.c.j.& per totum de ſacra.non reiteran.& ſi daret,non eſt dubium ꝙ ea poterit reuocare.l.eius eſt nolle.ff.de reg.iu.nam ẽt ſine cauſa poteſt (ſi velit) auferre beneficium ei cui iam erat plenum ius in beneficio acquiſitum,ſm Anto. de But.in c. cõſtitutus.de relig. domi.& etiam priuilegia per ipſum conceſſa poteſt quando vult,reuocare.c. veniẽs. de præſcri. vnde eſto ꝙ daret literas, remedium erit ꝙ illi quibus voluerit ſponſus reſignare obtineant prouiſionem à Papa cum derogationibus , & reuocationibus quaruncunque cõceſſionum in forma ampliſſima. Poſſem præmiſſa alijs iuribus , rationibus & auctoritatibus comprobare,ſed quia omnia clarè procedunt , non implebo folia,vbi non eſt opus. Laus Deo.

RESP. LXXI. & de Sponſalibus II.

Licet Ex ijs verbis,promitto non accipere aliam in vxorem, niſi ipſam Ioannam, matrimonium contractum dici non poſſit, quia verba in futurum concepta ſunt ,minus quàm ſponſalia ex vi dictionis niſi , nec vtrunque ex vi proteſtationis factæ per ipſam Ioannam contractum videatur , ex qua proteſtatione actus ſequentes declarantur. Nihilominus ſecundum ea quæ ponuntur, non ſine peccato Alex. prædictam Ioannã dotatam famoſamq́ eius vxorem, & ita ab eo appellatam, & cum qua diu cohabitauit, & ex qua liberos ſuſcepit , nullo iure recuſari poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Verba menti deſeruiunt & non intentio uerbis, quare de uerbis non curatur ſi de mente conſtet.*
2 *Inſtrumentũ dotis ſeparatum à contractu matrimonij matrimonium probat.*
3 *Eſt in electione deflorantis uirginem,aut eam capere, aut dotare , uel pœnam corporalem ſubire de iure canonico.Sed de iure ciuili,relegatur & dimidia bonorum ſuorum confiſcatur.*
4 *Duo teſtes etiam fœminæ ſufficiunt ad probandum matrimonium.*
5 *Mutua confeſſio coniugum pro matrimonio facta matrimonium probat.*
6 *Sponſalia de futuro ſecuta copula tranſeunt in matrimonium præſumptum contra quam præſumptionem non admittitur probatio.*
7 *Nominatio,cohabitatio,& fama iuncta cum conſtitutione dotis plenè probant matrimonium.*

Reſpon.interpreta.

In cauſa Matrimoniali nobilis dñę Ioannę Bonæ, adeo copioſè & ſubtiliter ſcripſit eximius Doctor do.Petrus Alberti,vt vix quicquam addi poſſe videatur,quia tñ exoratus fui vt iuridicam prædicti.d. Alberti conſultationem comprobarem, hæc pauca volui pro eius deſiderio, nõ pro rei exigentia ſubiungere. Solum in pñti cauſa dubitationem facere videntur verba illa negatiuè concepta , promitto non accipere aliã in vxorẽ niſi ipſam Ioannam. non.n. ꝙ hæc verba põt dici con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tractū matrimonium, quia de futuro, nec etiam videntur cō tracta sponsalia, quia dictio illa nisi ipsam, isto casu habitum tantum ponere videtur, & non actum, dictio enim nisi, adiecta dispositioni negatiuæ illud tantum ponit, quod præcedens dispositio negabat. l. actione. C. de transc. cum accessissent. de constitu. verum in casu isto præcedens dispositio negabat habitum, & potentiam solum, non actum, ergo dictio nisi, sequens ponet potentiam & habitum tantum, nō autem actum, & sic sensus erit ꝙ ipse Alex. possit si velit ipsam Ioannam dispensare, & non possit aliam. Aliud etiam videtur dubitationem augere, quia d. Ioanna non erat præsens quando fuerunt prolata suprascripta verba. & ideo licet ex post per signa exteriora ipsa do. Ioanna videatur consensisse, tamen consensus alterius ex interuallo subsequēs vitiat contractū matrimonij, sicut etiam vitiat stipulationē. l. j. §. qui præsens. ff. de verbo. obli. Ita determinat Archi. in c. sufficit. xxvij. q. ij. & tanto magis in casu isto, quia protestatio præcedēs declarat quō gerantur actus subsequentes. l. Nesennius. ff. de nego. gest. l. qui in aliena. §. fi. ff. de acquir. her. sicut ergo prius do. Ioanna protestata fuit amorosè, & non animo contrahendi matrimonium Alexandro sui copiam fecisse. hinc cætera ex post amorosè facta præsumuntur. benè facit quod cōsuluit Gem. consi. 61. incip. super præmisso dubio. vbi in terminis decidit, ꝙ si præcesit potestatio per quam vir dicat, tu eris amasia mea, si postea dicat eidem consentienti, poteris ita te bene habere, ꝙ ego solennizarem matrimonium in faciem ecclesiæ, per tasia verba non etiam sponsalia contracta intelliguntur, nec matrimonium secuta copula. Sed ijs & similibus nō obstantibus, quod s. pro veritate per prædictum clariss. do. Petrum cōclusum fuit verius existimo ex fundamentis & rationibus per eū ornatè recitatis. & ex instrumentis. Primo, quia illa verba, promitto non habere aliam in vxorem nisi Ioannam, licet sint de futuro, tamen vbi ex coniecturis potest apparere ꝙ volebat contrahere de præsenti, inducitur matrimonium. fm Card. Flo. in c. ex lris. & in c. ex parte. de spons. quia ineptitudo ver-
1 borum non vitiat consensum. c. tua nos. eo. tit. verba † enim deseruiunt intentioni, & non intentio verbis. ca. secundò requiris. de appel. l. cum virum. C. de fide icom. & verba subsunt consensui tanquā suo originali. dixit Bal. in c. mandatum. de rescrip. In proposito casu non vna, sed plures subsunt coniecturæ, ex quibus apparet ꝙ Alex. volebat contrahere de præsenti. Prima coniectura est, quia inter ipsum Alex. & patrem dictæ Ioannę prius agebat de contrahendo matrimonio, vt dicūt duo religiosi, & duo laici, & ista sola est sufficiens ad declarandum illa verba ambigua. ita Spec. in ti. de spons in prin. ver. quid si ita dixero. quem sequunt Moderni ī d. l. actione. Secunda cōiectura est, quia in probatione & scriptura talium verborum fuit cōstituta, & promissa dos. quæ non potest esse sine matrimonio. l. fi. C. de do. ante nup. l. iij. ff. de iur. do. hinc est, per instrm dotis quo ad ipsas partes probatur matrimonium, vt est tex. singularis in §. illud. in auth. vt fratrū filij. col. ix. quem singularem ad hoc appellat Bal. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. Bal. cōsi. 195. in iij. parte. Inno. in c. illud. de p̄sump. si ergo instrumētū † dotis, ꝓbat matrimonium quando
2 est confectum separatum à cōtractu matrimonij, fortius probabit si dos fuerit constituta in ipso ꝓtractu vt clarè dicit Car. in d. c. illud. Tertia coniectura, quia incontinenti ī eadem met scedula Ale. appellat & nominat eam vxorem suam, vnde ex sequentibus declarant præcedētia. l. seruū filij. §. fi. ff. de leg. j. cū alijs allegatis per Mod. in l. talis scriptura. eo. ti. Quarta coniectura quia in scedula ipsā matrimoniali inest pactū, per quod pater do. Ioānæ obligat retinere ipsam Ioānam in domo sua vsque ad beneplacitum ipsius Alex. ex quo pacto, arguendo à ꝟrio sensu, qđ argumentū valet etiā in cōtractibus. l. inter socerum. §. cum inter. ff. de pact. dot. qui tex. loquitur in pacto inter socerū & generum, vt nos loquimur, ergo colligitur, ꝙ dictus do. Franc. pater dictæ Ioannæ sit obligatus tradere dictā Ioānam ipsi Alexandro volenti eam traducere. illud aūt pactum implicitum necessariò p̄supponit verba illa, ꝓmitto non accipere aliam in vxorē, nisi Ioānam, importare matrimonium de præsenti, qa si vult vnū, vī velle oē necessārium añs ad illud ff. de acq. hę. l. ij. ff. de iurisdi. om. iu. c. de causis. de offi. deleg. facit. l. oratio. ff. de spōs. nō enim pōt alius obligare patrem ad tenendum sibi filiā suam, nisi maritus. c. ex trāsmissa. de rest. spol. & c. literas. eo. tit. & nulli alteri conceditur vēdi care filiam, nisi marito. l. j. §. per hanc. & ibi legistę. ff. de rei vēdi. no. ī d. c. illud. de præsum. per illum tex. Quinta coniectura
3 colligitur ex copula præcedēti, propter quā copulā ipse Ale. tenebatur eam in uxorem † capere cū esset, vt p̄supponitur, virgo, aut dotare, aut pœnam corporalem subire, & ī electione ipsius est ḍe iure can. c. ij. vbi Abb. & alij de adul. de iure ci. debuit relegari, & eius bona confiscari. pro dimidia. institu. de pub. iu. §. iij. & §. si verò. Vnde cū esset in electione ipsius Alex. vel dotare, vel eam sibi in vxorem deligere, dico, ꝙ ex verbis infinitiui temporis, vt sunt ista, promitto nō ducere aliā, nisi ipsam, vī elegisse eam in vxorem, & ex electione ipsa inductū fuit matrimoniū de p̄ti. ita in materia electionis probat text. in l. apud Ausidium. ff. de optiōe. vbi si legatarius habēs ius eligendi vnam ex pluribus rebus legatis, dicit ꝓmitto, vel volo accipere istam, ex hoc statim consummata est electio, & ex tunc illa res electa efficitur sua, ergo idem in casu isto. benè facit doct. Bar. in l. serui electione. in prin. ff. de leg. j. cum ibi copiosè adductis per Mod. Si enim Alex. interrogatus à iudice dixisset promitto non accipere aliam nisi eam, videretur elegisse eā traducere, & non dotare. sic idem si interrogetur à patre, idem respondit, nā tunc verbum nisi, non potest ponere potentiā tantū, quia tenebatur alterū præcise facere. d. c. ij. de adul. & ꝙ ista fuerit intentio partiū ꝟstat ex dictis illorū duorū religiosorū, qui subscripserunt se in dicta scedula, & qui aptè deponunt ꝙ Ale. tpe dictæ scedulę, dixit & p̄fessus fuit ꝙ d. Ioan. erat eius vxor, & ꝙ eam pro sua vxore tenebat. istis enim duob. viris maximè religiosis plenè creditur.
4 c. cōsultationi. de spōsa. & ꝙ credatur testibus qui se subscripserunt, qñ deponūt perfectè de contentis in apocha, firmat Bar. in Auth. & si p̄ctus. de fide instr. Pañ. in c. ij. eo. tit. Mod. præclarè in l. admonēdi. de iure iur. & hoc quo ad scedulam, verum ēt ex solis testibus videtur cōcludenter ꝓbatum matrimonium. pro cuius dilucidatione p̄mitto ꝙ duo † testes, ēt fœminæ sufficiant ad probandum matrimonium. c. super eo. el. ij. de testi. si mō discutiant dicta testiū diligenter, inueniet probatum matrimoniū non solum à duob. verū ēt à plurib. & non vno medio, sed diuersis. Primō, ex p̄fessione ipsius Alex. de qua ponit Fran. Melini primus testis. & Lud. Brito. &
5 p̄fessione ipsius Ioannæ, de qua ꝟstat ex dictis pluriū, quæ confessio †, ꝓbat qñ agitur de matrimonio. fm glo. Pañ. & alios in c. super eo. de eo qui cog. p̄san. vxo. suæ. & est tex. in c. j. & ibi not. Pañ. de clandest. desponsa. Host. in summa de matri. col. ij. §. & qualiter. vers. sed si ambo. Rom. sing. 614. incip. Tu audisti. tex. in l. fi. C. de trans. Secūdò nec ob. ꝙ sit facta absente parte, quia quicquid sit de iu. ci. de æquitate canonica, non requiritur partis p̄tia fm Ant. Card. Imo. & Mod. in c. si cautio. de fi. instr. & ista opin. est *communis*. ita Dec. loquens in causa matrimoniali. p̄s. 163. col. ij. in prin. Prēterea ista p̄fessio fuit reite rata præsente dicta do. Ioanna & acceptante, vt attestantur Ioanna testis nonus. & Lud. decimus testis. Secundò constat de matrimonio ex dicto prædictæ Ioannæ testis & Ludouici qui contestes clarissimè deponunt Alex. & dictam do. Ioannā in eorum præsentia per verba de p̄ti dicendo, Ego do tibi meum corpus in signum matrimonij, & tangendo sibi manū inuicem ꝓtraxerunt matrimoniū, per quæ verba cum consensum demonstrent, matrimoniū legitimè c̄ctū fuit. c. si inter virum. de spōs. Tertiò, posito ꝙ p verba de quibus in scedula, nec p aliqua alia non esset c̄ctum matrimoniū de p̄ti, tamen negari nō pōt quin per talia verba de quibus in scedu-
6 la, non sint c̄cta sponsalia de futuro, quæ secuta † copula transierunt in matrimonium præsumptum tali præsumptione, cōtra quam nō admittitur probatio in c̄rium. c. is qui fidē. de spons. & hoc latius deductum fuit per prędictū do. consulentē. Et eo maximè, quia vltra sponsalia & copulam, constat de cohabitatione, de constitutione dotis, de noīatione, de osculo, procreatione liberorum, de p̄fessione partium, de trāsmissione munerum, de tractatu matrimoniali, de fama, quæ licet singula non probent, vnita tñ probant, vt. s. dixi, vt est casus
7 in d. c. illud. de præsump. vbi ex noīatione, † cohabitatione, & fama, maximè si appareat de constitutione dotis, dī p̄cludenter probatum matrimoniū, & quanq̄ in hoc casu ista cohabitatio non fuerit decennalis, tamen ꝰcurrunt alia plura indicia quæ operant tñ quanttm cohabitatio diuturna. Non enim diuturnitas cohabitationis est necessaria vbi alia indicia sufficienter concurrunt, vt concludit ibi Car. & Anto. ¶ Ex præmissis remanēt resoluta. s. in oppositū deducta, & specialiter rūdendo ad primū dum dī ꝙ verba illa sunt de futuro, & p̄r non inducunt matrimoniū de p̄ti. Ego rūdeo verū esse, nisi aliter appareat de mente partiū de qua apparet in casu isto, vt patet ex. s. allegatis. nec refragatur ꝙ d. Ioāna esset absens, & consenserit ex interuallo, qa *communis* opi. est c̄Arch. ꝙ matrimoniū valeat dato ꝙ p̄sensus alterius subsequat ex interuallo, fm Host. Io. And. & alios in c. dilectus. de spōs. Host. & Card. in c. ex literis. el. ij. eo. tit. Prætera vt dī pater dictæ Ioānæ habebat mandatum speciale ad hoc. certum autem est ꝙ per procuratorem, immo per nuntium matrimonium c̄hi posset. c. fina. de procu. lib. vj. Pañ. in c. ex parte. el. ij. de cōiug.

coniug. non obstat cum dicitur, ꝙ verba illa ponunt tantum potentiam, & sic non inducunt sponsalia de futuro, quia ī cō trarium est communis opinio, vt per Pañ. & alios ī d. c. ex literis. & si rectè considerentur prima verba negatiua abnegant actum iuris, licet non actum facti, ergo dictio, nisi, subsequens ponit potētiam & actum iuris. non obstat ꝙ ptestatio præcedens declarat quo animo gerantur actus subsequentes, qa verum in dubio, secus si clarè ꝓstet de c̄ria voluntate prout ꝓstat manifestè ī casu isto. Tertiò respōdetur, ꝙ remota ēt scedula dī ex testib. ꝓstare de vero matrimonio, vt s. demonstraui. Ex quib. oīb. ꝓcludendum restat d. Alex. nō posse sine peccato recusare eam famosam vxorem, attēto maximè (vt prēmissum est) ꝙ liberos suscepit. Laus Deo.

RESPONS. LXXII. & de Sponsalib. III.

CVm Regulariter duo testes sufficiant ad probandum quodcunque negotiū, ideo videbatur prima fronte bene iudicatum, & ritè ac rectè delatum iurm suppletorium fuisse Ioanni Paulo: Qui matrimonium c̄ctum in forma per verba p̄sentia iter eum & Gaspardam Chaberte per duos testes, probauit, etiā dato ꝙ vnus testis integer non esset, dūmodo alter omni exceptione careat. Verūtamē qm̄ fm ea quæ proponūtur, testes pro parte Ioānis producti nō sunt omni exceptione maiores prout in matrimonio requrit, sed varij & ꝟrij sunt, ac vnus ē amicus amicitia inordinata: Ideo nullam penitus fidem faciūt. Quid, ꝙ etsi dictū matrimonium semiplenè probaret, nullo tñ iure iurm suppletorium eidem Ioanni per iudicem erat deferendum: qa iurm hmōi deferri non debet nisi probo viro, & cui nihil opponi possit, & maximè deferendū nō est verisimiliter deieraturo. Sed Ioānem ob intestinum amorem quo dictam Gaspardam prosequit non deieraturum quis affirmabit? aut saltem non p̄sumat? cùm amantes amētes esse facilè cōstet. Quare malè iudicatū p iudicem à quo, & bñ p Clementem à delatione prædicti iuramenti appellatum esse respondi.

SVMMARIVM.

1 *Regulariter duo testes sufficiunt ad probandum quodcunque negotium. & quid in casu matrimoniali vide nu. ..*
2 *An iuramentum suppletiuum parti ueniat deferendum, & quomodo procedat. & vide nu. 18.*
3 *An in causa matrimoniali liceat deferre iuramentum suppletorium? & vide quomodo procedat. nu. 15.*
7 *Amicitia inordinata repellit testem à testimonio.*
4 *Testis habens affectionem ad causam generaliter repellitur.*
7 *Testis ratione conuersationis & familiaritatis repellitur à testimonio.*
8 *Testis ratione paupertatis redditur suspectus adeo quòd non est omni exceptione maior.*
9 *Testis contrarius non admittitur. & vide nu. 11.*
10 *Testis uilis exercens artem uilissimam non admittitur.*
11 *Minor uiginti annis repellitur à testimonio in criminalibus.*
13 *Testes contrarij reducuntur ad concordiam non ut probent, sed ut excusentur à periurio.*
14 *Testes uentes eisdem uerbis, eodemque sermone subornati præsumuntur.*
16 *An ualeat argumentum de matrimonio spirituali ad carnale.*
17 *Decisio Panor & sequacium in c. mulieri quomodo procedat.*
Gemmianus fuit maximus Canonista.

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.

Respon. interpreta.

VIsis Sententia, & attestatijs nibus productis ī causa matrimoniali quæ, vertitur inter Ioannem Pauli actorem ex vna, & Clementem de Puteo, & Gaspardam Chaberte reos ex altera. Prima cōside ratione videbatur mihi bñ iudicatum, qa duob. testib. probat
1 matrimonium prius fuisse c̄ctū inter ipsum Ioannē & Gaspardam. Regulariter. n. duo † testes sufficiunt ad probādum quod cunq; negotiū. c. in omni negotio. de testib. l. vbi numerus. ff. eo. etiam ad probādum matrimoniū. c. super eo. el. ij. extra e. tit. Duo enī testes, videlicet, Gregorius Martini, & Honoratus Baioli deponunt qualiter in itinere publico, pres de celuy saīct Pierre de piere, dictus Ioannes dixit ipsis duob. testibus, Vous autres me serez tesmoings comment Gaspard e me dō ne son corps. Ne fais tu pas Gaspard? Laquelle respōdit, ouy bien. Et idem Ioannes respondit, & ie le recois. Et postea ipse Ioannes dixit. Et ie te donne mon corps. en nom de mariage. & ipsa Gaspard a respondit, & ie le recois. Et tūc se inuicē oscu lati sunt, &c. Per quæ verba cùm sint de præsenti, & prolata in forma matrimonij, proculdubio videtur contractum verum matrimonium. c. ex literis. c. tua nos. de spon. Nec obstare videtur ꝙ Gregorius primus testis sit amicus & familiaris dicti Io. quia cum Honoratus alter testis sit integer, & omni excep-
2 tione maior, potuit iudex à quo deferre † iurm dicto Ioanni in supplementum probationis, ex quo iuramento suppletorio resultat perfecta probatio. l. in bonæfidei. C. de rebus cred. c. fin. de iureiuran. & licet glo. in c. mulieri. eo. titu. & in l. ait prætor. la j. ff. eo. titu. in fine princip. & ibi Bar. & alij *communiter* concludant in causa matrimoniali non esse deferendum iuramentum in supplementum, quia causa matrimonia
3 lis dicitur † causa ardua. secundum Spec. in titu. de rescrip. præsenta. §. ratione quoque formæ. & Panor. in c. causam matrimonij. de offic. leg. cum cōcordantibus, de quibus per Mod. in c. si pro debilitate. eo. titu. Tamen vbi reperit actorē pluſquam semiplenè probasse, potest iudex consideratis qualitatibus personarum & causæ deferre iuramentum in supplementum, puta si actor fuit vir optimæ vitæ, neque sit inferior puella contra quam agit, & habeat duos testes, vnum integrum, alium non omnino integrum. ita formaliter concludit Panor. in c. mulieri. col. iij. versic. ego in dubio crederem. quem sequuntur Pau. Saly. Alex. & Ias. in d. l. ait prætor. la. j. ad finem princip. ff. de iureiur. & idem Ias. in l. admonendi. eod. titu. & Iacob. Aufreri. Tolosana decisi. 171. & Alex. cōsi. 119. aliàs 122. viso processu. lib. ij. & Bal. consi. 123. causa matrimonalis. lib. ij. Quorum auctoritatibus do. iudex à quo motus fuit ad deferendum iuramentum ipsi Ioanni, & iudicandum pro eo. Præmissis tamen non obstantibus, intrepidè respondeo malè & pessimè fuisse iudicatum, & benè appellatum. Et ad istud clarissimè demonstrandum duo faciam. Primò ostendam nō fuisse semiplenè probatum matrimonium inter ipsum Ioannem & Gaspardam. Secundò demonstrabo etiam si fuisset pluſquam semiplenè probatum nō tamen iudicem debuisse, nec potuisse deferre iuramentum in supplementum ipsi Ioanni actori. Pro cuius dilucidatione præsup-
4 pono vnam conclusionem notissimam in causa † matrimoniali, maximè quando agitur de dissolutione alterius matrimonij requiruntur testes omni exceptione maiores. fm glo. in c. j. & ibi Pañ. in quarto nota. de consangui. & affi. & in ca. in literis. in glo. fi. de testib. Andr. Sic. consi. 45. col. j. lib. j. & consi. 54. col. iij. eo. lib. Decius consil. 310. visis diligenter. Et requiritur ꝙ sint rogati secundum Specul. titu. de testi. §. j. versic. Item ꝙ non fuit rogatus. & glo. in capit. testes. §. de ijs. iij. quæstio. ix. & in c. si testes. iiij. q. iij. Andr. Sicul. in d. consi. 45. col. j. & Decius in d. consi. 310. Istis sic præmissis, respondeo matrimonium nō fuisse semiplenè probatum per Ioannem actorem. duo enim tantum deponunt de huiusmodi prætenso matrimonio. s. prædicti Gregorius, & Honoratus. & neuter potest dici testis omni exceptione maior. nam Gregorius primus testis est amicissimus ipsius Ioannis, vt patet ex depositione eiusdemmet Gregorij, qui deponit, quòd poneret vitam pro ipso Ioanne. amicus enim † qui pro amico testificatur non dicitur integer testis, nec omni exceptione maior. secundum Ant. & Pañ. Imo. & alios in c. quoties. de test. Ale. consi. 13. & consi. 18. lib. j. & Decius consi. 163. vbi dicit ꝙ testis beniuolus parti, non potest dici omni exceptione maior. immo propter amicitiam inordinatam non solum fides diminuitur, sed etiam potest testis à testimonio repelli. secundum Bald. in c. j. de test. Considéret autem integritas iudicis ad quem, an testis, qui affirmauit ꝙ poneret vitam pro Ioanne, sit ei amicus amicitia inordinata. Nam si vitam poneret pro eo, etiam ꝓtestimonium verisimiliter mutabit. Secundo, non est integer testis alia ratione, quia interrogatus respondit, quòd vellet ipsum Ioannem reportare victoriam. Ex hoc arguitur quòd habet affectionem ad causam in fauorē ipsius Ioannis. ergo eius testimoniū reijciendum. Ita in proposito decidit Cæpola caute. lxxiiij. testibus examinandis. & generaliter habens † affectionem ad causam repellitur. l. fina. de testibus. maximè in causa matrimoniali, fm Panor. in c. videtur. qui matri. accus. poss. & Deciū in d. consi. 110. col. iij. Tertia ratione suspectum est testimonium huius testis, quia est familiaris, & conuersatur quotidie in tabernis & popinis cum dicto Ioanne, vt ipsemet testis fatetur, & alijs testibus compro-
7 batur. Ratione autem conuersationis † & familiaritatis repellitur testis. c. repellantur. de accu. benè facit quod dicit Bar. in l. j. §. prævaricatorem. ff. ad turpilia. & traditur per Guido. in tract. maleficiorū. in tit. de præsumpt. & indici. col. v. Itē quarta rōne non est integer testis, quia nihil possidet, & sic † pau-
8 per. Ratione autem paupertatis testis redditur suspectus, ita quòd nō potest dici omni exceptione maior. l. iij. ff. de testi. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

Resp. Io. Franc. Ripæ in lib. quartum Decret.

in causa matrimoniali quę æquiparat causæ criminali pp eius arduitatē. Nam de statu hominis & perpetua seruitute tracta
9 tur, ſm Alexā. ꝓſi. 143. qm̃ abundè. lib. ij. Item quinta rōne hic testis nullam fidem facit, ga est sibi ꝓprius. c. cum tu. de testi. l. g falsa vel varia. ff. e. nā prius deponit, ꝙ nesciebat an Ioannes esset talia facturus. postea in secundis interrogatorijs rndet, ꝙ in itinere Ioannes ei ꝑdixerat, ꝙ Gaſparda expectabat eū ad S. Petrum, quæ volebat eum alloqui, & ꝙ deberet secum ire. Plu ribus etiam alijs rōnib. testimonium huius testis nō est recipiendum, quas seriosius deduxerūt ꝑstantes dñi aduocati dicti Clementis, ad quos me remitto. Secundus etiam testis Honoratus Baioli, non potest dici ĩteger testis q̃ pluribus ēt rationi-
10 bus. Primò, quia est vilis ꝓsona, exercens artem vilissimam
11 macellatus. Secundo, quia est minor ꝓviginti annis, ga in criminalib.. repellit à testimonio. l. i. testimonium. ff. de testi. ergo etiam ĩ cā mr̃imoniali, quæ cāe criminali par est, vt s̃. dixi. Ter tiò, ga ꝓriat Gregorio primo testi ĩ pluribus, vnd cum sint in-
12 ter se ꝓrij, & varij, neuter probabit. dic. c. cum tu. & d. l. qui falsa. Contrariant prim oi tpe, quia vnus deponit ꝺctum fuisse matrimoniū circa meridiem. ſ. xj. & xij. horam, alter dicit in ter meridiem & vesperas. discordāt ēt in loco, qa vnus depo nit ꝙ Gaſparda erat in itinere propè oratorium. ſ. Petri, qñ Ioānes vocauit ipsos testes vt adessent mr̃imonio. Alter verò dicit ꝙ vidit Gaſpardā dās le iardin de Carmentray. & ꝙ à via discessit Ioānes & accessit ad eā. & paulopost idē Ioānes voca uit ipsos testes, vt illuc accederēt. Ecce aperta discordia, & ꝓrie tas, quia vnus dicit ꝙ transeundo ante oratoriū. S. Petri inue nerunt ibi Gaſpardā, & ibi fuerūt rogati vt essent testes. Alter dicit ꝙ eundo oēs tres versus S. Petrum viderūt Gaſpardā à lō ge venientem du iardin de Carmentray. & ꝙ ab ipsis testibus recessit Ioānes, & iuit ad Gaſpardam, & postea ipsi testes vo cati illuc ēt accesserunt, & sic discordāt in duob. Primò ĩ loco in quo inuenerunt Gaſpardā. Secundò in loco in quo dr̃ cele bratum mr̃imoniū. Item in alio discordant, qa vnus deponit ꝙ ꝺcto mr̃imonio Gaſparda iuit versus suū iardinum. Alter verò dicit ꝙ iuit versus S. Petrum. Nec vlla ꝓcordia vr̃ posse adaptari. & vbi aliqua subtili ꝓsideratione possent ꝓcordari, tñ
13 talis ꝓcordia ꝓ admittenda foret solum vt testes euitarent per iurium, non vt probarēt. ſm Io. And. in addi. Spe. in tit. de test. §. iam de interrogatorijs. Ant. & Pañ. in d. c. cum tu. Ale. in ꝓſ. cxvj. lib. j. Adde ꝙ alia rōne non videntur integri testes qa eis-
14 dem verbis ꝓ eodemque sermone vtuntur in eorū depositio nib. quo casu ſubornati ꝓſumūtur, vt in cā mr̃imoniali rndet Deci. ꝓſi. 163. Adde etiam ꝙ non fuerūt rogati prout regrit, & licet fuerint regsiti p Ioannē Pauli vt essent testes, tñ hoc non sufficit, ga oportet ꝙ ab ambabus partib. rogent, vt p gl. in §. nos aūt. in auc. de tab. & per Ang. in §. & licet. in auth. de test. ſup hoc tñ non facio magnam vim, qa plures sunt q vo lunt, ꝙ in cā mr̃imoniali non requirat rogitus testium. Qđ in ꝓposito refert Dec. ꝓſi. 163. col. iiij. Alijs ēt rōnib. reprobatur testimoniū huius ſcđi testis p dños aduocatos d. Clementis, quas nō repeto. Ex quib. oīb. clarissimè ꝓstat ꝙ nec plenè, nec semiplenè probatur hmōi clādestinum mr̃imoniū cū nullus adsit integer testis. Quibus stantib. non oportet quærere de iu ramento ſuppletorio, qđ nunq̃ defertur nisi sit saltem semi plenè ꝓbatū. iuxta tradita p gl. Bar. & alios in l. admonendi. ff. de iureiu. Vt tñ veritas clarius eluceſcat, venio ad ſm, & dico non fuisse nec esse deferendum nr̃m in ſupplementum d. Ioanni, ēt si plus q̃ semiplenè probasset intentionē suā, qa ĩ cā mr̃imoniali, vt potè in cā graui & ardua, in qua de statu homi-
15 nis perpetuò agit, non defert iur̃m ꝓin ſupplementum. ſm gl. & *communiter* Doc. in d. l. ait prætor. la j. in prin. & ĩ d. c. mulieri. Ale. consi. 149. qm̃ abundè. li. ij. Gemi. consi. 60. ſuper p̃missō dubio. col. fi. Dec. in d. consi. 123. & cōſ. 146. & cons. 310. Nec ob. dū dr̃ ꝙ ē ĩ arbitrio iudicis deferre vel n ꝓsideratis qualitatibus ꝓsonarū & cāæ, ſm Pañ. in d. c. mulieri. & alios. s̃. allegatos. Quia rndet tripliciter. Primò, ꝙ opinio Pañ. & sequacium nō est vera. & ꝓriū tenent Card. & Imo. ĩ d. c. mulieri, vbi Car. ingt, ꝙ si Pontifices voluissent in cā mr̃imoniali locū esse iuſo ſuppletorio, verisimiliter statuissent ĩ aliquo canone, cū tot & tāta iura fecerīt in hac materia, & in ꝓriū adducit tex. in c. ſup eo. de testi. & ꝓrium tenet Gemi. in d. consi. 61. vbi erat ꝓbatū mr̃imonium p vnum testem ītegrum, & plures alias præſum ptiones, & tñ rndet non esse deferendū iur̃m ĩ ſupplemētum, & idem voluit Deci. in d. consi. 163. & 110. Contrariū etiam ꝓſuluit Soc. in j. vol. consi. 136. Præstantiſsime doctor. qđ est repetitū in ij. volu. consi. 155. pro quo ēt adduco Fel. in c. veniens. el j. in vlt. no. de testi. Et ego cōprobo arguendo ꝺ de mr̃i monio ſpirituali ad carnale, qđ ē optimū argm. c. inter corpo ralia, de transla. præla. Nam in causis beneficialibus ad præben dum titulum non defertur iur̃m in ſupplementum, quia sunt causæ graues, & quia magnum est periculū quòd ecclesia rega tur per intrusum. secundū Bal. in d. l. in bonæ fidei. & traditur in c. j. de reg. iu. lib. vj. est tex. & ibi no. ꝑ Gemi. in d. c. j. de eo q̃ mitt. in poſ. cau. rei seruan. col. fi. ita ergo dicendum in cā mri monij carnalis ad probandum titulum mr̃imonij, ꝙ nō sit de
17 ferendum iur̃m. Secundò rndetur, ꝙ decisio ꝺ Pañ. in d. c. mu lieri. & sequacium, ꝙ sit arbitrariū, procedit qñ agitur solum inter virum prætendentem se ꝓximum esse & mulierem negantem. quę alteri nondū est desponsata. non aūt procedit qñ agitur de dissolutione alterius matrimonij de quo legitimè constat. Ita notabiliter declarat Pau. de Ca. in d. l. ait prętor. in fi. prin. quem do. iudex à quo allegat pro iustificatione suæ sentētiæ. Sed eam destruit, vt patet ad oculum. Et ꝙ ita sit intelligenda opin. Pañ. & sequa. patet euidentiſsimè, quia vbi agitur solū inter virum, & mulierem non nuptam alteri, probatio per v num testem, famam, & confessionē est sufficiens probatio. c. j. de appel. c. veniens. el. j. & ibi no. de testi. si verò agatur inter duos contendētes de fœdere matrimonii eiusdem mulieris, si vnus probat prius ꝓximum esse matrimonium clandestinum per vnum testem, famam, & confessionem mulieris', & alter pro bat secundo loco ꝓximum esse per duos testes legitimos, vel per in strm, debet secundus obtinere, & illi adiudicanda est vxor, ſm Vincen. doct. antiquiſ. Ant. & alios *communter*. excepto Car dinali in c. ij. de cland. desponſ. & ita tenet Soci. consi. cclxx. con sideratis iis. cōl. ij. lib. ij. Pro ista opi. notanter decidit capella Tolosana decisi. clxxj. & clxxij. & ibi videaē gl. quę optimè in terminis cām decidit quā videre necesse est. Non ergo habet locum delatio iuri, qñ agitur de ſponsa duorum, & vnus ple nè probauit, & alter non. & ita signāter cōsuluit Gemi. maxi mus Canonista consi. 27. ſuper dubijs. vbi distinguit: aut dis putatur inter duos de fœdere matrimonij eiusdem puellæ, & tunc si pares sunt ꝓbationes, ferenda est sn̄ia pro primo mri mo. c. si inter. de ſpon. & ſponduorum, quasi per totum. Aut probationes non sunt æquales, quia primum matrimonium non est plenè probatum, ſm aūt est plenè probatum, & tunc ferenda est sn̄ia pro secundo mr̃imonio plenè probato. c. si cut. de testi. & c. tenor. & ibi gl. in verbo subarrasset. de re iu di. Tertiò rndetur, ꝙ posito ꝙ aliàs in cā matrimoniali iudex
18 posſit deferre iur̃m in ſupplementum, oportet ꝙ actor qui ponī possit. ita dicit ipsemet Pañ. & probatur, quia (vt s̃. dixi) testes in cā matrimoniali debent esse oī exceptione maiores. Is aūt qui petit sibi iur̃m deferri succedit loco vnius testis. l. fi. C. de fideicō. ergo ēt ipse debet esse omni exceptione maior. Et non solum in cā matrimoniali, sed ēt in qualibet alia causa iur̃m non defertur in ſupplementum persōnæ vili vel aliàs in fami, ſm Bar. in d. l. admonendi. col. fi. vnde fœneratori non est deferendum, ſm Io. Andr. & *communter* Canonistas in d. c. fi. & legistas in d. l. in bonę fidei. Item istud iur̃m nunquam de ferendum est verisimiliſ deieraturo. ſm Bal. in l. j. in ij. no. C. de indic. vidui. tol. & in l. quę sub ꝺditione. ff. de condi. insti. Nec ei, contra quem vehemens ex facti qualitate præſumptio in surgit. ſm Feli. in c. ij. col. pe. de cōſti. & not. per gl. in l. j. C. qui & aduer. quos. Quæ omnia si considerasset do. iudex à quo, non detulisset, nec deferre debuisset iuramentum in ſupple mentum Ioanni Paulo, verisimiliter deieraturo, cum esset & sit captus amore dictæ Gaſpardæ, vt ex attestationibus plu rimorum apparet. Amantes. n. vt fruantur amica, vtque com potes fiant, cælum & terram destruerent, milleque periuria facerent. vnde ait Amoris præceptor Ouidius: Iupiter ex al to periuria ridet amantum. & alibi inquit Poeta: Improbe a mor quid non mortalia pectora cogis? cum aliis adductis in ſilua nupti. fol. iiij. ad fi. iiij. col. vbi inter cætera dicitur, quòd omnia vincit amor, qui miscet oē fas atque nefas, & ꝙ ingeneus est ille furor, q nesciat habere modū. hinc est ꝙ dictus Ioānes tentauit veneno, variisque insidijs perdere ipsum Clementē, vt ex processu criminali dicitur apparere. Ex facti etiam qua litate insurgit vehemens præſumptio, ꝙ nunquam contraxit matrimonium cum dicta Gaſparda, quia in termino bannio rum non se opposuit, iuxta no. in l. si eo tpe. C. de remiſ. pig. & c. fina. de clandeſt. desponſ. & c. cum in tua. qui mat. accuſ. possſ. Item ex eo quod postquam sciuit contractum fuisse ma trimonium in faciem ecclesiæ cum dicto Clemente protesta tus est ꝙ ipse volebat quærere aliā vxorem, & ꝙ faceret dictā Gaſpardam portare Laguillere, & ire ad Lupanar. quæ sunt e uidentiſsima argu. ꝙ non contraxerit cum d. Gaſparda. Ex quibus, & alijs de quibus in allegationibus deductis per alios dominos allegantes pro Clemente, mihi videtur pronuncian dum benè appellatum, & malè iudicatum, & ita ego pronun ciarem, si huius causæ iudex essem, vt in simili causa matrimo niali attestatur Deci. in d. consi. 132. in fi.

Respon-

RESPONS. LXXIII. & de Sponſalib. IIII.

On Creditur Ludouicō asserēti se cognouisse Odiliam uxorē Andreę fratris, nisi idoneis testibus, vel alijs legitimis probationibus id cōprobetur. Verum cum huiuſmodi testes producti partim varij, partim ſingulares, partim' infames, & non veriſimilia deponentes manifestè probentur, nihil ideo probant, nullámque fidem facit Odiliæ confeſsio facta Iacobo parochiali presbytero, tum quia ambigua, tum quia cōfeſsio coniugis cō tra maritum nullius est momenti, nisi contenta in confeſsione per testes idoneos probētur, ne sit in facultate cōiugis pro silire ad confeſsionem contra matrimonium, & hac captione à matrimonio pro arbitrio discedere, quare prædictum matrimonium nullo iure dissolui potest.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus c. de illo. de eo qui cogno. conſang. uxo. ſuæ.*
2 *Testis uarius non probat.*
3 *Concordia testium admittitur non ad effectum probandi, ſed ut excuſentur à pœnis.*
4 *Infames de iure à teſtimonio repelluntur, necnon uiles perſonæ, & pauperes.*
5 *Confeſſio coniugis contra maritum nihil probat, niſi adſint idonei teſtes.*
6 *Teſtis ſingularis & non ueriſimilia deponens, idoneus non eſt.*
7 *Idoneus teſtis is dicitur, cuius fides nulla exceptione elidi poteſt.*

Respon. interpreta.

In Dubijs causis maximè spiritualibus, semper pu tani periculosum facere iud'c um. Et ideo in causa hac sperationis matrimonij lubentissimè re cusassem respondere, nisi probitas Odiliæ de pigo no multiplici testimonio mihi fuisset commendata. Studen do breuitati conabor demonstrare non fuisse probatum, ꝙ Lud. Germ. frater Andreæ vnquam cognouerit carnaliter p dictam Odiliam, & ideo non esse dissoluendum matrimoniū prætextu illicitæ affinitatis. Et pro fundamento assumo tex. in c. de illo. ꝺ de eo qui cog. conſang. vxo. ſuæ. vbi dicitur ꝙ non creditur fratri asserenti se cognouisse vxorem fratris ante cō tractum matrimonium, nisi alijs idoneis testibus hoc fuerit ꝓ batum, & in casu nostro fratris testimonium suspectiſsimum videri debet, ex eo quia frater neque dum tractaretur matri monium, neque post per longa tempora reuelauit fratri im pedimentum affinitatis illegitimæ seu illicitæ. nō. n. veriſimile videtur, ꝙ tanto tempore fuerit in mora dandi fraternā mo nitionem suo fratri. c. nouit. de iudi. est etiam suspectiſsimum ipsius testimonium, quia agitur de dissoluendo matrimonio fratris, qui duntijs superat ipsam Odiliam pauperem compa ratiuè ad ipsum Andream. arg. c. ſuper eo. el. ij. de testi. meritò Papa voluit, ꝙ vltra testimonium fratris requirantur alij duo testes idonei. Discutiamus ergo testes ĩ hac causa examinatos, & videamus si duo sint idonei testes qui ſuper copula ĩter Lu do. & Odiliam contracta deponunt. Tres reperio testes depo
2 suisse. Primus est Stephanus troleti, qui variauit, vnum dixit in iudicio fori, aliud in iudicio poli. Ideo tanquam varius † non probat. l. qui falsa vel varia. ff. de testib. c. si testes omnes. §. qui falsa, vel varia. iiij. q. iij. Nec obst. si dicatur, standum esse primo dicto in iudicio fori. c. sicut. de testi. per quem ita tenent etiā Card. in c. veniens. ij. col. pen. co. ti. & De consi. 185. vbi varia consilia ad istud propositum adducit, quia concedo, ꝙ primū dictum prævalet, & ita loquuntur doct. tamen dico, ꝙ primo dicto detrahitur fides per secundum dictum contrarium, & istud non negant doct. immo volunt, ꝙ talis testis non dica tur testis integer & idoneus, ita tenet Inno. in c. præterea. de testi. cog. & Cardi. in d. c. veniens. vbi infert, ꝙ ex dicto talis te stis non potest iudex deferre iuramentum in ſupplementum. ſequuntur Pan. & Fely. in c. cum in tua. de testi. Immo ibi vo lunt ꝙ talis testis pp magnā suspicionē falsitatis posit subijci torturæ. Itē cōtrariatur Ludo. fratri, qui deponit se misisse ad dictam Odiliam vnā ſomatā bladi per dictum Troleti, ipse ve rō Troleti deponit ꝙ misit solū dimidiam ſomatā, itē Ludo uicus dicit ꝙ nullus aderat, qñ cognouit dictam Odiliam, nisi duo seruitores, quos in specie nominat, & ĩter quos nō est no minatus idem Troleti, & tñ ipse attestatur ꝙ erat præsens quā do Lud. cognouit ipsam Odiliā, & ꝓr̃ est vnus ex testibus s̃ Susannā. Nec ob. si quis vellet saluare huiusmodi s̃rietates per
3 actum multiplicationē. iuxta not. in c. cū tu. de testi. qa talis concordia non admirritur ad effectum ꝙ testes probent, sed vt excuſentur à pœna falsi, ſm Bar. & *communiter* doct. in l. j. ff. si cer. pet. & in l. j. ff. de noui ope. nūci. gl. & canonistæ in c. in nostra. de testi. Anto. & Pan. in d. c. cū tu. Alex. consi. 116. lib. j. cū alijs infinitis auctoritatibus, quas omitto. Item idē Tro leti fatetur de mandato dicti Ludo. ſubtraxisse dictā mediam ſomatā frumēti patri ipsius Ludouici per furtum, quò fit vt ipse reus furti dicatur, tanquam opē furto dederit. l. is qui o pem. ff. de fur. & pariter furti tenetur idē Ludo. l. si quis vxori. §. ſed si filius. ff. de fur. Fur aūt est infamis. l. non debet. ff. de
4 dolo. ergo neuter † pōt dici idoneus testis. l. iij. §. lege Iul. ff. de testi. c. licet ex quadā. c. testimoniū. eo. tit. Itē est vilis persona deponeus in causa ardua, ergo minus idoneus ſm Spec. tit. de testi. §. j. verſi. item ꝙ est artifex, & in ſpē ꝙ vilitas operetur, ꝙ testes non dicantur idonei, firmat And. Sicu. consi. 32. col. viij. lib. j. facit dictū Bart. in l. j. §. idē Cornelio. ff. de quæstio. Itē est pauper, ergo nō integer pp præſumptionē, ne lucri cau ſa fuerit testificatus, ſm Spec. in d. §. j. verſi. itē ꝙ est pauper. & Barb. in d. consi. 32. col. viij. Secūdus testis d. presbyter Iaco bus parochialis sacerdos deponit, ꝙ interrogata ab ipso si cō fessa fuerat Andreæ eius marito, se antea fuisse cognitam à di cto Ludo. respondit, ipse scit cām. hæc respōsio negari non potest quin sit ambigua, & ideo declaratio spectat ipsi Odi liæ. l. si quis intentione ambigua. ff. de iud. Et dato ꝙ ſonaret in affirmatiuam. q. d. ipse Andreas scit cām quare fuerim confes ſa, tamen ſonaret in affirmatiuam ſuspectam. q. d. ipse scit ꝙ
5 non fui confessa ſponte, sed fortè pp metū, & minas, aut ver bera, vel ob aliam causam cōpulsiuam. Præterea, dato ꝙ ipsa fuisset confessa expresse, tamen confeſsio coniugis † cōtra ma ritū nihil probat, nisi contenta in confeſsione probentur per testes idoneos. c. ſuper eo. de eo qui cog. conſang. vxo. ſuæ. ne sit in facultate coniugis prosilire ad confeſsionem contra matrimoniū. & hoc modo pro arbitrio discedere à matrimo nio, vt ibi dicit Papa. Item ipse testis in hoc est ſingularis, & ad ꝓbādū confeſsionē requirūtur duo testes, vt in ſpecie p Bar. in l. admonendi. ff. de iureiu. Nec obst. ꝙ ipsa Odilia promiſe rit stare eius dicto, quo casu vnus testis probat plenè, ſm Bar. in l. Theopōpus. ff. de do. præle. quia verum in his in quibus pars potest renūciare probationibus, & sibi pro arbitrio præ iudicare. Secus in causa matrimoniali, cuius dissolutio nō pē det à facultate alicuius partis, ſm Pan. in c. mulieri. de iureiur. qui per istā rationē tenet, ꝙ in causa matrimoniali non defer tur iur̃m à parte parti, nec in ſupplemētū probationū. Gemi. consi. 33. ad fin. cū ſolitis concor. & ea rōne quia propria cō feſsio nō probat contra matrimoniū, eadē ratione non præ iudicabit matrimonio consensus & promiſsio ſtandi dicto vnius tm̃, nisi adsit alia ſufficiens probatio. d. c. ſuper eo. Tertius testis Petrus Gaudem. deponit non veriſimilia & sibi inuri
6 cem repugnantia, dicit enim quòd vidit Ludouicum tunc eius dñm volentē deflorare Odiliam, & ea amplexantē, & ꝙ ſe occultauit donec opus esset conſummatū, postea ſubijcit, ꝙ ingreſsus dixit domino ſuo, vos estis bene infans. Cōsideret quilibet ſenſati cerebri, an sit veriſimile seruū reprehendere dñm de delicto, cui poterat obuiare, & noluit. Certè non ca dit in mentem: non enim caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare, & error cui non reſi ſtitur, approbatur. c. error. & c. ſentire. lxxxiij. diſt. c. qui con ſentit. xi. q. iij. Si ergo errorem fatetur approbaſſe, quo veriſi mile est ꝙ postea redarguerit magistrū, quis credit hoc? Scri ptū est. n. apud apoſtolū, maiorē te ne redarguas. cùm itaque
7 veriſimilia non deponat, non est idoneus † testis, immo ſuſpe ctus de falso, vt dicit Pañ. in c. quia veriſimile. de ꝓsum. Barb. consi. 47. nu. 33. vol. j. Præterea est ſingularis, dicit. n. ꝙ vidit Lud. cognoſcere Odiliam de die paulo ante veſperas, Trole ti verò dicit, ꝙ vidit de nocte, & sic tanquam ſingulares non probant. l. iuriſiur. C. de test. c. in omni negotio. cū vulg. de teſt. ſic. n. deponebant testes contra Suſannam. vnus. n. dice bat ſub pomo, alter ſub ficu. Ex præmiſſis restat concluden dum ꝙ nullus iſtorum testium dicitur idoneus. † quia is ido neus testis dicitur, cuius fides nulla exceptione elidi pōt ſm gl. in §. item verborum. in verbo idoneus. iuſti. de intul. ſtip. Restat etiam concludendum non fuiſſe probatam copulam Ludouici cum dicta Odilia, quia vltra cōfeſsionē ipsius Lud. requiruntur alij duo testes idonei. d. c. de illo. qui non repe riuntur in hac causa, igitur, &c. Et credendum est, quòd si di cta Odilia haberet amplum patrimonium, quòd Andreas qui cum ea ſtetit ſpacio plurium annorum, non recuſaret eam. d. c. ſuper eo. de testi. Laus Deo.

Respoſa acutiſsimi I. V. D. Ioan. Fran. Ripen. à S. Nazario explicit lib. iiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,
In Decretalium librum Quintum absolutissima Responsa:

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita, & repurgata.

¶ De Adulterijs & purga.canoni.

RESP. LXXIIII. & de Adulter. I.

MOnachus Adulter, & ex confessione propria de adulterio conuictus, & carceribus detentus, aliũ monachũ similr de adulterio accusauit. Quæstionis est, an præstet indicium sufficiẽs ad torturam? quod manifestè negatur. debet enim probatæ vitæ, & vinculis ac carcere solutus esse qui crimẽ obijcit: quinimo accusatus nec carceribus committendus, nec torquẽdus est, etsi mille indicia sufficentia existerent, si de huiusmodi crimine diffamatus aliter nõ apparebat, nam clericus ad pœnam purgandam nullo iure carcerari potest, nisi crimen confessus, vel de eo conuictus fuerit, licet facti infamiam purgatione canonica purgare habeat.

SVMMARIVM.

1 *Vnus testis omni exceptione maior facit indicium ad torturam, aliàs secus.*
2 *Vinculis uel carcere detentus non admittitur ad testificandum contra aliquẽ in causa criminis.*
3 *Clericus etiam si adsint mille indicia sufficientia non est torquẽdus, nisi prius sit de tali crimini diffamatus.*
4 *In criminalibus probationes luce meridiana clariores requirantur.*
5 *Clericus ad pœnam purgandam non potest incarcerari, nisi prius confiteatur uel de crimine conuincatur.*
6 *Purgatio canonica indicitur etiam ad tollendam infamiam facti.*

Respon.interpreta.

VIdam Monachus adulter, & de adulterio ex confessione propria conuictus, imputauit seu accusauit aliũ monachũ similiter de adulterio. Item existente dicto monacho adultero in carcere, alius ab eo accusatus noctis tempore ad instigationẽ & vocationem alterius carcerati in contiguo carcere venit ad cellam dicti accusati, dicẽdo q̃ accusator incarceratus volebat eum alloqui, & sibi narrare causas quare eum falsò accusauerat, qui ad carcerem accessit, & quãprimum ibidẽ fuit is qui eũ vocauerat carcerem clausit, pp quod Abbas velle videtur procedere ꝺ dictum monachũ tam ob accessum, q̃ ob accusationem dicti adulterij, & quia noctis tẽpore sine licentia iuit ad dictũ carceratũ, quem iam quatriduo cũ pane, & aqua, & quatriduo sine aqua in carcere detinuit, & qui exinde examinatus fuit relexatus. Nunc quæritur, an dictus adulter qui aliũ accusauit, qui ad eũ accessit tempore noctis, faciat sufficiens indicium ad torturã, siue ad detentionẽ in carcere cũ pane & aqua, seu habeat ipsum infamare, ita quòd necessaria sit purgatio canonica? Christi beatorumq; Siri & Augustini Patronorũ meorum implorato suffragio. Circa primũ, an faciat dictus adulter indiciũ ad torturã, breuibus ꝓcludẽdo arbi
1 tror q̃ nõ, quia ad hoc vt vnus testis† faciat indiciũ sufficiens ad torturã, oportet q̃ ꝺ eum nihil possit opponi. l. maritus. vbi Bar. ff. de quæsti. At adulter non solũ non est integer testis, immo nullatenus admittitur, sed totaliter repellitur. c. constituimus. iij. q. v. vbi casus expressus. & ratio est, quia est infamis, vt ibi dicitur. dignũ quippe est, vt vita innocentis pernicioso accusatore non maculetur. c. dignum. iij. q. ix. & criminosus maximè ꝺ clericum repellitur à testimonio. c. super eo. de testi. debet. n. esse probatæ vitæ qui crimẽ obijcit. c. testimoniũ. c. licet vniuersis, & c. in literis. co. tit. Secundò, quia detẽtus in
2 †vinculis vel in carcere non' admittitur ad testificandũ ꝺ aliquẽ in causa criminis. c. si testes. §. item. l. Iul. iiij. q. iij. Possem ad istud cõprobandũ infinita adducere, sed superfluũ puto, quia clarũ & notoriũ est. Tertiò, quia de se cõfesso aduersus aliũ in eodẽ crimine non est credendũ. c. veniens. el. j. de testi. & ibi Pan. in vlt. not. fortius etiam, si extarent mille indicia
3 †sufficientia, non debet clericus poni ad torturam, nisi sit de tali crimine diffamatus, ſm singulare dictum Abb. in c. grauis. de depo. sequitur Panor. in c. cum in contẽplatione. de reg. iur. & Ioan. de Ana. c. j. col. viij. de cler. percu. ergo hic clericus monachus nondũ diffamatus torqueri non poterit. Itẽ accusator est excõmunicatus, quia introduxit fœminam in claustro ꝺ statutũ monasterij. ergo eius testimoniũ nullam fidem facit. c. veniens. ij. de testi. c. si hæreticus. ij. q. vij. c. infamis. iij. q. vij. Non aũt aliquod indicium facit accessus noctis tẽpore ad carcerem, quia aut volumus dicere q̃ accessit vt aliquã iniuriam inferret accusatori, & quantũ ad delictum adulterij nihil operabitur hæc præsumptio. Aut volumus dicere, q̃ accessit vt diuerteret accusatorem ab accusatione, siue testimonio ꝓbato ꝺ ipsum, & tunc talis cõiectura potius interpretãda est in bonam partem, scilicet vt voluerit retrahere accusatorem ad veritatẽ, & à peccato, quia falsò eũ accusauerat. l. merito. ff. pro soc. c. fi. de præsump. Item non negabitur quin huiusmodi præsumptio non sit ambigua, ergo nullam fidem facit. c. in
4 præsentia. de proba. l. non hoc, C. vnde cogna. & maximè in criminalibus. in quibus † probationes debẽt esse luce meridiana clariores. l. fin. C. de proba. & c. sciant cuncti. ij. q. viij. & ita in terminis consuluit Petr. de villa, aliàs de Anch. consi. 253. in. q. presbyteri Caroli. Circa ſm, an faciat inducium sufficies ad intrudendum ipsum monachũ carceribus? Rñdeo etiã q̃ non, quia clericus† ad pœnã purgandam non potest carcerari, nisi fuerit confessus, vel de crimine conuictus. c. quãuis. de
5 pœ. lib. vj. Circa tertiũ, arbitror q̃ dictus monachus ad tollẽda† facti infamiam debeat se purgare purgatione canonica. c. Mennam. & c. habet. ij. q. v. Host. in summa de inquisit. §. quis
6 sit effectus. versi. ſin aũt de crimine. Si tñ proponatur aliũ monachũ carceratũ sustinere vices accusatoris, rñdeo purgationem canonicam non esse indicendã, quia purgatio canonica tunc demũ indicitur, cũ accusator deficit. c. si quis presbyter. c. quoties. de purg. can. & si accusatus non esset de delicto diffamatus apud graues viros, etiam q̃ accusator ab accusatione desistisset, posset purgatio omitti. c. cum dilectus. eo. ti.

¶ De Vsuris.

RESP. LXXV. & de Vsuris. I.

VOniam Iam constitutum est pro florenis centum annuam pensionẽ florenorum decem per Martinum quartum & Calixtum tertiũ Ponti. max. constitui licitè posse: Ideo excepti
1 o vsurariæ prauitatis ex aduerso proposita nullo iure admittenda est, & maximè cum do. Honoratus ſm ea quæ proponuntur vti fideiussor do. Capardi iustè se contendat indẽnem ac illesum ab eodem seruari pro summa florenorum xl. annuæ pẽsionis. pro quibus xl. iam idẽ Capardus ab eodẽ do. Honarato florenos, cccc. receperat quare nihil iustum, nihilq; sanctum ex aduerso poponi potest cur Capardus bonam fidem fideiussoris agnoscere non teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Contractus continentes pensionem annuam de decem pro centenario cum pacto luendi, liciti iudicati sunt.*
2 *Fideiussor qui iurauit soluere usuras, licitè eas soluere potest, & illas repetet à fideiussore pro quo fideiußit.*
3 *Nemo iactare suum uelle præsumitur.*
4 *Principalis tenetur fideiussarem indemnem releuare.*

Respon.interpreta.

DOminus Honoratus Ruffi pro florenis mille, vendidit pensionem annuam florenorum centum dominæ Abbatissæ & monialibus sanctæ Mariæ de Nazaret ciuitatis Aquẽ. super omnibus bonis suis, & specialiter super castris de Ancono, & de Alamano, cũ pacto luendi præsente domino Ant. Capardi, cui idem do. Honoratus die immediatè seq. tradidit florẽ. quatuor centum ex dictis florenis mille. Pro quibus idẽ Capardus

Capardus vendidit eidem do. Honorato pensionem annuam
fio. xl. cum pacto luendi Et in omnibus, & per omnia, prout ipse tenebatur dictæ Abbatissæ & monialibus. Nũc do. Honoratus agit contra Capardum vt sibi soluat pensionem quã sibi constituit & pro eo soluit præfato monasterio. aduersus hanc actionẽ Capardus opponit exceptionem vsurariæ prauitatis. ¶ Quæritur, an huiusmodi exceptio sit admittẽda. ¶ Si argumenta & rationes hinc inde quæ super huiusmodi dubitatione tam per iuristas, quàm per theologos adducuntur, in mediũ proponerentur, longus fieret tractatus, sed quia quæstio determinata fuit per Martinum quartum, & Calixtum tertium, vt patet in extrauagã. communibus sub rub. de emp. & vendi. exordientibus, regimini. Ideo non tentabo os ĩ cœlũ ponere. Decisa est ibi hæc dubitatio, q̃ huiusmodi contractus
1 non reputantur† illiciti, nec in fraudem vsurarum confecti. Sed posita parte affirmatiua pro vera, mihi videtur quòd Capardus non bona fide agat proponendo exceptionem vsuræ prauitatis contra dominum Honoratum, qui solum agit vt releuetur indemnis, & sic vt non sit ĩ damno, non vt ex fœ-
2 nore ditetur: & pro fundamento præmitto qã fideiussor† qui iurauit soluere vsuras, licitè eas soluere potest, & illas repetet à debitore pro quo fideiusit. cap. peruenit. & ibi glo. Pan. extra de fideiu. no. per Ioan. And. & alios in regula damnum. de regul. iur. libro vj. Et ratio ibi assignatur, quia non debet fideiussor damnum pati, vnde præmium, & gratias deberet reportare. Ita videtur posse dicere dominus Honoratus, qui re vera nomine ipsius Capardi fideiusit pro pensione xl. florenorum, licet super bonis suis vendiderit illam pensionem prædicto monasterio, spe ductus, qã dictus Capardus similem pensionem sibi faceret, & ea mediante eum indemnem releuaret. Quod sic demonstratur: vbi pecunia est ad aliquem peruentura, si alter pro ea pecunia se obliget, censetur fideiubere pro eo ad quem pecunia debet peruenire. l. quamuis. §. si cum essem. ff. ad Velle. l. Sed & Iul. §. j. ff. ad Maced. isti autẽ quatuorcentum floreni recepti per dominum Honoratum à monialibus, quæ fortè nolebant contrahere cum Capardo erant peruenturi in ipsum Capardum, prout illico peruenerunt, ergo do. Honoratus censetur pro eo fideiusisse, & venditio pensionis florenorum quadraginta constituta ipsi do. Honorato super bonis ipsius Capardi cessit in causam obligationis, quia
3 Capardus tenetur † indemnem releuare do. Honoratum. l. inter causas. §. abesse. ff. mand. l. si pupilli. §. j. ff. de sol. bene facit qã dixit Bar. in l. singularia. col. antepen. ff. si certum petatur. & Ludo. Roma. consi. 465. præsens. columna. ij. corroborantur præmissa, quia idem Capardus simul accesit cum do. Honorato ad monasterium pro recipiendis dictis pecunijs, & die immediatè sequenti recepit ab ipso domi. Honorato florenos quatuorcentum, vnde præsumendum est quod mandauerit præfato domi. Honorato, vt dictam summam pro eo reciperet, quia quoties celebratur aliquis actus, qui communiter spectat ad agentem & alterum, tũc si alteri sciat, & approbet, sola voluntas siue approbatio mandatum inducit. l. j. ff. mand. per quã ita punctualiter concludit Bart. in l. post dotẽ. columna. ij. versi. sexto modo. ff. solu. matri. Et si negetur qã contractus celebratus cum monasterio non spectat commuiter ad ipsum Capardum & domi. Honoratum, sed solum ad ipsum domi. Honoratum. respondeo q̃ & si figura verborum ostendat contractum solum spectare ad dñm Honoratũ, tñ nullus erit adeo obtusi ingenij, qui non dicat ad cõem vtilitatẽ illum contractum fuisse celebratũ. quis. n. diceret vnquã domi. Honoratum alioquin virũ prudentem recepisse florenos quatuorcentum sub annua pensione florenorum decẽ pro cẽtenario, vt illos pro simili pensione traderet Capardo, nisi fuisset ad ita faciendum deprecatus per ipsum Capardũ? nemo enim præsumitur velle iactare suũ. l. cum de indebito. ff. de ꝓba. præterea, ex eo q̃ incontinẽti dictus do. Honoratus habitis dictis florenis quatuor centum, illos tradidit ipsi Capardo, præsumitur actũ, & tractatum fuisse q̃ Honoratus ilos à monasterio reciperet pro ipso Capardo. l. si ventri. §. in bonis. ff. de priuile. cred. cũ multis auctoritatibus quas adducere possem. & bene in proposito facit quod cõsuluit Dec. consi. 182. col. iiij. Et si dicatur q̃ domi. Honoratus non dedit dictas pecunias incõtinen. immò fuit interuallum vnius diei: Rñdetur q̃ interuallum vnius diei non impedit quominus actus debeat dici factus incontinen. ſm Cæp. in trac. de simulatis cõtractibus. columna vij. versi. ij. casu. qd enim dicatur factum incontinen. relinquitur arbitrio iudicis ſm Ang. in d. §. in bonis. & Lud. Rom. in l. j. §. j. ff. de verb. oblig. Vltimò non video qua ratione iste contractus debeat iudicari feneratitius. Cui enim nõ conuenit diffinitio, non conuenit diffinitũ. l. j. §. dolum. ff. de dolo. Vsura aũt est lucrum ex mutuo intentũ secũdum summistas. Et latè explicatur per Lau. de Rodulphis in tract. de vsur. in j. q. Ex parte aũt dñi Honorati nullum lucrum nulla ve lucrandi intentio, cum eandem pensionem pro illismet pecuniis faciat monasterio, ergo &c. agnoscat igit Capardus bonã fidem, & amicũ suum releuet indemnẽ. Laus Deo.

¶ De Sententia excommunicationis.

Respons. LXXVI. & de Senten. excõmunicat. I.

QVia Constat Ioãnam de Bellacomba omne quod ex bonis mariti habuit restituisse, & si quid habet ex voluntate dicti mariti hẽt, non obstãtibus depositionibus testium in hac causa ꝓductorum, qui tanquã singulares, partim pauperes, partim inimici, & partim se referentes ad depositiones de quibus non constat, & partim nõ legitimè concludentes nihil probant, ideo monitorio nõ adstricta facile cõstat. Quare iterũ respondemus à dicto monitorio ipsam absoluendã fore, necnon ecclesiasticis censuris, cui non obstat, q̃ plus frumenti ac pecuniarum habere ac habuisse præsumatur quàm restituerit, quia excommunicatio non ex præsumptionibus, quæ ex depositione ipsius Ioannæ elisæ quodammodo videntur, sed veris probationibus admittitur, nec præsumptionibus temerè iudicandum est.

SVMMARIVM.

1 *Monitorium quod regulariter loquitur de indebitè, ac iniustè detentis, habitis, & perceptis, ad licitè, ac iustè detenta ac habita non porrigitur.*
2 *Per sententiam condemnatoriam non probatur quis aliquid indebitè detinere, nisi quatenus constat ex actis, uel in executione liquidatur.*
3 *Asserenti incumbit onus probandi.*
4 *Testis deponens extra articulata, nullam fidem facit.*
5 *Allegans errorem tenetur illum probare*
6 *Testis, qui tractat de se exonerãdo, & alium grauat, & qui in facto proprio deponit, nullam fidem facit, & uide num. 14.*
7 *Testis singularis non probat.*
8 *Testis inimicus, pauper, & non productus in causa nihil probat.*
9 *Testis se referens depositioni de qua non constat, nihil probat.*
10 *Testis ratione incertitudinis, nihil præstat.*
11 *Deminium, an ex possessione probetur*
12 *Denunciatio iudicialis tendens ad salutem animæ & interesse partis non admittitur nisi pro notorio peccato.*
13 *Testis non reddens rationem sui dicti nihil probat.*
15 *Testis se referens ad depositionem imperfectam, nihil probat.*
16 *Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.*

Respon.interpreta.

ITerum Mihi videtur honestã mulierem Ioannam de Bellacomba relaxãdam à monitorio, & indicio illius per rationes & fundamenta iam deducta, quæ nec tantilla elisa fuerunt ex replicationibus in aduersum propositis, quibus non expediret rñdere, cum collatis hinc inde scripturis resolutio pateat manifestè, vt tamẽ petenti satisfiat, succinctè rñdetur. Dicitur constare Ioãnam plura bona accepisse de bonis & hæreditate Plãterii q̃i mariti ex instrumentis compromissi, & laudi inde secuti, quia in compromisso petit se manuteneri in possessionẽ bonorum hereditariorum sui mariti, & in laudo condẽnatur ad restituendum omnia bona mobilia dictæ hæreditatis: quæ manutentio & restitutio, vt ex aduerso prætenditur, præsupponunt ipsam Ioannam aliqua bona habuisse. l. decem. cum vulg. ff. de verb. oblig. Quia ad istud fuit multipliciter respon-
1 sum. Primò, q̃ † monitorium loquitur de habitis & perceptis illicitè, & indebitè. c. per tuas. de sententia excommu. Petitio aũt Ioannæ petentis se manuteneri loquitur de possessione licita, non vi, non clam, non p̃cario habita. l. j. in fin. ff. vti pos. c. causam. de proba. & sic petitio Ioannæ de qua in compromisso nihil facit ad probationem, q̃ ipsa indebitè & illicitè quicquam detineat de bonis mariti. Non etiam probat laudũ quo fuit condemnata ad restiuendũ bona mobilia hereditaria ma-
2 riti, tum quia † per sententiam condemnatoriam non probatur eam aliquid indebitè detinere, nisi quatenus in actis probatum legitur, vel in executione liquidabitur, cum in iudicio vniuersali, siue petitione hæreditatis actum est, ſm Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de sen. §. qualiter. ver. quid si iudex. Bart. in l. fin. C. de sen. quæ sine certa quãti. profe. glo. in l. j. ff. de edend. Alioquin si ex actis in executione non appareat de quibus bonis, ſnia nullam meretur executionẽ. l. j. & ij. C. de sen. quę sine

Universidad de Deusto
Biblioteca

certa quãti. no. Bar. & alij ĩ l. ait prætor. §. si iudex. ff. de re iud. Cum itaq; nõ appareat nec ex actis, nec ex aliquibus testibus in executionẽ dicti laudi productis, aliqua bona esse penes dictam Ioannam, non possumus dicere q̃ sententia probet penes ipsam esse, quia sententia quæ condẽnat in genere ipsam Ioannam ad restituendũ bona quæ habet, intelligitur si quæ habere constiterit. l. Stichum qui meus erit. ff. de leg. j. l. nuper. ff. d. leg. iij. Præterea cum fuerit paritũ laudo, frustra impetratur monitoriũ. Quòd aũt paruerit, ꝓstat ex quitancijs in actis
3 productis. Et qui velit † asseuerare eam habere plura alia quæ non restituit, debet ipse probare. l. ei qui. ff. de probat. ¶ Non obstant assertæ depositiones testium, quia vt plenè & abundè ostensum fuit, nullam fidem faciunt rõnibus per me & alios, qui pro dicta Ioanna allegarunt, clarè deductis, quæ vt dixi ex replicatione & saluatione per partem aduersam factis in aliquo non fuerunt elisæ. dicebatur primò, q̃ Ioannes de Ponte primus testis non probat, quia non fuit receptus super articu
4 lo sexto vsurpationis, ideo sua depositio non facit fidẽ, quia depositum extra † articulum non iuratus. c. de testib. extra de testi. l. si q̃n. C. eo. nam ipse fuit solum receptus super vij. & viij. & ipse deponit super sexto. Ad istud replicatur, q̃ notarius errauit, quia debuit dicere super sexto, sed istud nihil est,
5 quia qui † errorẽ allega ttenetur illum probare, vt per Bar. & alios in. l. errore scribentis. C. de testa. maximè q̃n notarius nõ ꝓponit errorẽ. iuxta no. per Bart. in l. fi. ff. de tab. exhi. præsumitur. n. pro notario, q̃nõ errauerit, nec aliter scripserit q̃ fuerit dictũ. arg. no. in l. j. quẽadm. testa. aper. ff. cũ concordantibus. & licet hic testis se referat suę relationi, non tñ fuit receptus, nec iuratus super cõtentis in dicta relatione. Et sic depo nit extra articulum, vt dictum est. ¶ Dicebatur secũdò, q̃ hic
6 testis † tractat de se exonerando, quia dixit se recepisse in custodiã aliqua bona à dicta Ioãna, ideo non probat. replicatur q̃ licet non sit ei credendũ quatenus se exonerat, saltem credendũ est ei quatenus onerat dictã Ioannam. voluissem q̃ ista theorica fuisset probata aliqua rõne, vel lege, quia Bar. in l. deferre. de iure fisc. expresse concludit, q̃ ei nõ creditur quatenus alium grauat, & quia fides testis est indiuidua, & quia non creditur testi deponenti in facto proprio. l. nullus. ff. de test.
7 Dicebatur tertiò, q̃ hic testis † est singularis. rõdetur q̃ immo habet ꝓtestẽ Ioannẽ de la Palude, sed si conferantur vtriusque dicta, non videbuntur contestes, immo singulares singularita-
8 te obstatiua. ¶ Dicebatur etiã, quòd hic testis † inimicus, pauper non productus in causa, sed loco eius quidã Claudius de Ponte: ad ista nihil replicatur. Ex quibus stat nr̃a ꝓcò, q̃ huic testi nõ est, nec venit fides adhibenda. ¶ Contra ea quæ aduersus sextũ & tertium testẽ opposita sunt, nihil replicat, ideo super, quolibet ipsorũ nõ est faciendũ fundamentũ. ¶ Dicebat etiã q̃ Mattheus Nagueti nõ facit aliquã fidẽ, quia se refert suę
9 depositioni factę corã Mũdanelli notario, de qua † nõ cõstat. replicat constare fol. processus. xxxiij. & seq. Sed ego non legi, nec video q̃ in dicto folio processus xxxiij. & seq. idẽ testis fecerit aliquam depositionẽ coram Mundanelli, ideo iudex videat scripturã, & sibi constabit quis factum melius viderit, & si deposuerit, nõ probat rõnibus in contrarium allegatis.
10 ¶ Secundò, ꝯ hunc testẽ dicebatur, q̃ non probat † ratione incertitudinis, quia & si dicat q̃ dicta Ioanna portauit ad domũ suã vnum saccum plenum vtensilibus, subiicit tñ q̃ nescit quid intus esset, quia non curauit videre quid esset intus. replicatur q̃ satis est, q̃ sciat saccũ esse plenũ vtensilibus, qualiacũque sint. Sed certè non aduertit dñs replicans, q̃ is qui dixit non introspexisse quid intus esset, non põt pro certo asseuera re saccũ esse plenũ vtensilibus, cùm non vida sint à sensu corporeo aliena. l. testiũ. ff. de test. Et si dicatur Petrũ scire per tactum: rñdeo hunc testem non deponere q̃ tetigerit, & vbi tetigisset ex solo tactu nõ põt certo sciri quid sit in sacco, quod expresse fatetur ipse testis, dũ subijcit, quid intus esset, se nescire. ¶ Tertiò impugnatur depositio huius testis, quia nõ dicit q̃ vtensilia delata ad domũ suam essent vtensilia mariti, replicatur q̃ testis deponit saccum fuisse portatum à domo mariti Planterij, ideo probat q̃ vtensilia existentia in dicto sacco erant ipsius mariti, quia ea quæ sunt reperta in domo sua, præsumuntur fuisse sua, vt concludunt Bald. & Sal. in. l. ob marito rũ. C. ne vxor pro marĩ. & Socy. consi. 128. Iustissime iudex. in tertia cõclusione. in j. vol. Quja ad istud triplicatur multis modis. Primò, q̃ hæc præsumptiua probatio locum habet
11 q̃n agitur † de dominio incidenter, tunc ex eo q̃ reperiuntur in domo alterius præsumũtur sua, quia ex possessione præsumitur dominiũ, q̃n de eo agitur incidenter, ſm Bart. in l. quidã in suo. ff. de condi. insti. & Pan. in c. cũ ad sedem. col. vj. de resti. spol. & ita loquuntur Bal. & Sali. in d. l. ob maritorum, &

Socy. in d. consi. 128. agebat. n. ibi de executione rei iudicatæ in bonis mariti repertis in eius domo, & sic tractabat principaliter de executione, incidẽter aũt quærebat, an bona existentia in domo mariti essent mariti, vel vxoris volentis impedire executionẽ per exceptionẽ sui dominij. rñdetur q̃ ex possessione præsumuntur mariti, quia quæritur de dominio incidẽter. Et ita in proposito declarat Aret. consi. 153. consultatio proposita. Sed vbi agitur principaliter de dominio, vt in casu pr̃nti, ex possessione nõ præsumitur, nec probatur dominium. l. cùm res. C. de proba. & ibi omnes notant. c. fi. de causa poss. & proprie. no. Bar. & Pan. in locis præalleg. Et si esset probatũ q̃ possessor tenebat & possidebat bona de quorum dominio agitur principaliter pro suis, & tanquam sua. ſm Bart. in l. j. ff. pro suo. Alex. consi. 137. col. ij. lib. ij. Et si probetur q̃ tenebat & reputabat dñs palam & publicè, ſm dominos de Rot. deci. cccxxx. in no. Soci. cõsi. 112. viso processu. col. fi. lib. iiij. ¶ Secũdò rñdetur, q̃ in iudicio cõscientiæ de qua quærit, ad præsens non põt quispiam denunciare, nec declarare permanere aliquem in peccato, nisi appareat apertè & manifestè de ipso peccato. c. nouit. de iudicijs. vbi Panor. & alij ita concludũt. non obstat dum dicitur id verũ esse si ageretur euangelica denunciatione, cuius finis est fauor animæ denunciati dũtaxat, vt liberetur à peccato, secus hoc casu quo agitur denunciatio ne iudiciali, cuius finis est fauor animæ denunciati & interes-
12 se partis, quia istud retorquetur. Nam † denunciatio iudicialis tendens ad salutẽ animæ & interesse partis, non habet locũ nisi pro notorio peccato, pro quo non cõpetit actio parti de iure ciuili vel cano. c. episcopus. xxxv. q. vj. l. ea quidẽ. C. de accus. declarat Pan. in d. c. nouit. col. xiij. versic. nũc condescẽdo. Non põt aũt in casu nostro peccatũ dici notoriũ, cũ non probetur vllo modo verè, nec præsumptiuè, vt dictũ est. Et vbi præsumptiuè probaret, vt asserit aduersarius, nõ tñ esset notorium. c. fi. qui matri. accu. pos. Et dũ subijcit, q̃ d. Bellacõbæ non reuelauit pertinẽter, quia dixit bona esse sua, nihil ad rẽ, quia cũ ipsa prętẽdat sua, non tenetur aliter exonerare suam conscientiã. Et si prætendat probatum esse, q̃ sint mariti, agat via iuris, porrigat libellũ, & discutiet cuius esse debeant, non aũt insistat super conscientia ipsius Ioannæ. ¶ Dicebatur etiã,
13 q̃ iste testis non ꝓbat, quia nõ reddit † rõnem sui dicti prout tenebatur, etiã nõ interrogatus. ad istud nihil replicatur. adde q̃ hic testis tractat de se exonerãdo, quia dixit dicta vtensilia fuisse portata ad domũ suã, quo casu tenet illa restituere ei cu ius sunt, & vult se excusare, ex eo q̃ fuerũt ad se delata, cũ forte ea dolose surripuerit, ideo non ei credẽdũ, vt dicit Bart. in d. l. deferre. ¶ Successiuè ad defendẽdũ depositionẽ magistri Ioannis, dũ opponit q̃ se refert relationi suæ factæ corã dño vicegerente, de qua nõ cõstat, replicatur constare fol. 24. & seq. Sed aduertatur, q̃ relatio de qua fol. 24. & seq. nõ legitur facta coram domino vicegerente, sed corã officiali: ergo nõ est illa ad quam se refert. Cæterum vbi esset illa, non probaret,
14 quia tractat de se † exonerando, cũ deponat apud se esse duos saccos menagij, quos asserit ad se fuisse delatos per ancillam d. Ioannæ forsan subornatæ ab eo ad illa suffurãda ipsi Ioannę, vel hęredibus mariti. ergo nõ probat ſm Bar. in d. l. deferre. ¶ Item nõ probat, quia potuit ancilla portasse inscia dicta
15 Ioãna domina sua, nec etiã probat, quia se refert † ad depositionem imperfectã, videlicet ad relationẽ factã sine iuramento, quæ non affert testimonium, nec fidem facit, ſm Fely. in c. cum in tua. de testi. nec replicatio q̃ cõmunis opi. sit in p̃riũ quicquam facit, quia vt dixit Fely. cõmunis opi. limitatur nõ procedere q̃n testis se refert ad scripturam vel depositionem suam imperfectã. ¶ Item est singularis, & licet Jaũneta millona visa sit deponere q̃ vidit ancillam dictæ dominæ Ioannæ portantem vnam copertã & vnam culcitrã penes ipsam Ioãnam, non tñ dicit q̃ portauerit. aliud enim est vidisse portari aliud scire, q̃ portauerit. ¶ Item dato, q̃ essent concordes in
16 hoc, tñ eorum depositio non probat, † quia non concludit q̃ ancilla portauerit volente, sciente, & mandante dicta Ioanna. Ex quibus puto q̃ depositiones dictorũ testium non probẽt dictam Ioannam aliqua bona dicti quondã sui mariti tenere, maximè indebitè, & iniustè. & si quicquam habuit restituisse constat. & dum dicitur, q̃ non est qui non præsumat eam lõge plus bladi, & pecuniarum habuisse, quàm restituerit: nihil facit ad cãm, quare præsumat tenere iudicandum quicquam. modo ꝓscientia Ioannæ salua sit: nõ res hæc præsumptionibus decidenda est, nec integerrimus dñs Iudex in hac causa in qua debet sibi notoriè constare de peccato dictæ Ioannę, habebit eam excommunicare absque veris probationibus. Possem aliter rñdere, videlicet depositiones dictorũ testium non facere vllam fidem: Sed quia præmissa sufficiunt, Et dñs iu-

dex,

dex, quæ omissa sunt pro sua diligentia supplebit, & cuncta trutinabit: ideo finem facio. Laus Deo.

Resp. LXXVII. & de Sentent. excommunic. II.

VOniam Monitorio ac censuris ecclesiasticis illi tantum adstricti censentur, qui contra voluntatem defuncti bona iniustè, ac indebitè occupant, ideo Ioanna de Bellacomba quæ ex voluntate defuncti bona habet & tenet, monitorio adstricta nullo iure dici potest, immo cùm sibi à testatore licẽtia data fuerit bona ipsa propria auctoritate capiendi, & alienandi, iure potuit ea sine hæredis licentia capere ac distrahere. Nec testes contra eam producti secundum ea quæ proponuntur quicquam probant. quare relaxandam & absoluendam dictã Ioannam tanquam censuris in asserto monitorio comminatis non adstrictam esse respondi.

SVMMARIVM.

1 *Aclore non probante reus absoluendus est etiam si nihil præstiterit.*
2 *Censuris ecclesiasticis non tenetur qui rem iustè, ac legitimè detinet.*
3 *Testes mille singulares non plus præstant quàm unus.*
4 *Referenti non creditur, nisi constet de relato.*
5 *Testis examinatus super articulis impertinentibus, nihil probat.*
6 *Relatio facta parte non citata & absque iuramento nihil probat.*
7 *Testi deponenti in sui exonerationem & commodum non creditur.*
8 *Testis non productus neque iuratus nihil probat. & vide nume. 13.*
9 *Testis singularis & deponens de credulitate, & non veritate nullam fidem facit.*
10 *Testis contrarius non admittitur, & vide quomodo procedat.*
11 *Ratio testis debet esse concludens. & vide quomodo procedat.*
12 *Probatio incerta non releuat probantem. & vide num. 14.*
13 *Testis imperfectè deponens nihil probat.*
14 *Testis deponens se vidisse de nocte reprobatur, nisi addat quòd luna lucebat, vel lumen habebat.*
15 *An qui compensat dicatur restitutionem facere.*
16 *Licentia à testatore concessa capiendi & alienandi bona propria auctoritate operatur bona ipsa de iure absque hæredis ministerio capi & uendi posse.*
17 *Monitorio non adstringuntur qui bona voluntate defuncti tenẽt & possident.*

Respon. interpreta.

PLuribus Rationibus relaxanda videtur honesta mulier Ioãna de Bellacomba. primò, quia † actore non probante, reus absoluendus
1 est, etiã si nihil præstiterit. l. qui accusare. C. de eden. c. ecclesia. vt lite penden. Ex deductis autem productis non apparet Ioannam quicquam detinere de bonis hæreditarijs quondam Ioannis Planterii eius mariti indebitè & iniustè, er-
2 go non est ligata † censuris cõminatis in asserto monitorio & exinde fulminatis, vt signanter decidit Claua. in sua summa. §. denuncitatio. versi. fin. & dixi in tractatu de peste. ca. fi. ver. insuper quæro. nume. 118. circa fin. non ob. depositiones assertorum testium, qui nihil penitus probant, quia sunt in eorum dictis omnes singulares, qui non plus probant quàm vnus, ẽt
3 si essent † mille. l. iurisiu. vbi Bald. C. de test. c. licet causam. de proba. c. licet ex quedam. & vtrobique Fely. latissimè de testib. & quia sunt varii, & contrarii quibus non est credendum. l. q falsa vel varia. ff. de test. Et quia se referunt ad reuelationes eo-
4 rum, de quibus constat, ergo † fidem non faciunt nisi constet de relato. l. si quis in aliquo. C. de eden. l. admonẽdi. cũ glo. & ibi Bart. & alii. ff. de iureiu. & quia exceptiones generales non ita solent mouere sicut speciales, ideo libet accedere specialiter ad ipsos testes, qui sunt. xiiij. quorũ nullus est q̃ fidẽ faciat. ¶ Primus testis Gulielmus de Ponte super sexto articulo qui-
5 de vsurpatione, occupatione, & indebita detẽtione loquitur, non fuit examinatus, sed duntaxat super x. & viij. qui † nihil ad rẽ faciunt. Et licet in relatione visus fuerit deponere, q̃ habue
6 rat aliqua bona mobilia in custodiã ab ipsa Ioanna, q̃ eidem postea restituerat, tñ relationi † nõ creditur, quia parte non citata, & absq; iuramento facta. c. nuper nobis. de testi. l. si q̃n. C. eod. tit. & quia est in dicto suo singularis. d. c. licet. & quia tra-
7 ctat de se exonerando, dum deponit restituisse. Testi autem † aliquid dicenti in sui exonerationẽ & cõmodum nihil credi tur. l. nullus. ff. de testi. l. omnibus. C. de testi. docet in terminis nostris Bar. in l. deferre. ff. de iure fisci. Alex. cõsi. 146. in causa. col. pen. & fi. lib. v. Item est pauper, ideo nõ est integer testis. l. iij. ff. de test. Item inimicus dictæ Ioannæ, vt ex depositionibus duorum testium constat, ergo non probat. c. cum oporteat. de accusa. c. repellantur. eo. etiam si inimicitia suborta sit ex lite. §. si verò odiosam. in auth. de test. c. quoties. eod. tit. vbi la-
8 tissimè Fely. præterea iste testis † non fuit productus, neque iuratus, sed solum quidam Claudius de Ponte eius frater. ¶ Secundus testis Ant Chartrosij qui deponit q̃ dicta Ioãna post mortem mariti vendidit sibi xl. salmatas bladi videri suo. non
9 etiam fidem facit ex pluribus. primò, quia † singularis. Secundò, quia deponit per verbum videri suo, nam dicendo videri meo, deponit de credulitate, non de veritate, ſm Bart. ĩ l. quid tamen. §. si arbiter. ff. de arb. in l. prima. ff. de ventre inspi. & in tract. de peste, versi. ij. & tractatur plenè per Fely. in cap. quoties. de testi. per Jas. in rubr. ff. de iureiur. & quia non deponit quod bladum esset dicti quondam Planterij, nõ probat, quia stant simul quòd emerit bladum à dicta Ioanna, & tamen non sit bladum dicti Planterij, & non probat hoc esse, qđ ab hoc contingit abesse. cap. in præsentia. de probat. l. non hoc. C. vnde legitimi. Immo in dubio præsumitur, qđ sit venditoris nisi appareat de contrario. l. & magis. ff. de solu. Et licet in depositione tandem videatur se referre suæ depositioni factæ pro informationibus secretis, adhuc non probat, quia in ea
10 depositione † aduersatur ijs quæ deponit in vltima. Nam ibi dicit se emisse salmatas decem à domi. Ioanna, hic dicit emisse quadraginta. Et licet ista non videatur contrarietas repugnãs, cùm id quod pluris est, vtique tanti sit. l. cum furti. ff. de in litem iuran. & regula in eo. de reg. iur. Tamen in teste dicitur contrarietas obstitura propter variationem. vt per Alex. & Moder. in l. prima. §. si stipulanti. ff. de verbo. obliga. Item vbi locus relationi esset, tamen non probatur ex relatione ad quã fit relatio, quod decem salmatæ de quibus reuelat sint de bladoo d. Planterij, quia ratio in reuelatione assignata non concludit, nec est bona. inquit enim hic testis, quòd erant de blado quondam Planterij, quia ipsa Ioanna erat in domo eiusdem
11 Planterij, & regebat bona. Ista ratio † nihil facit, quia stant simul, quod esset in domo & regeret, & tamen bladum per eã venditum non esset de blado defuncti mariti. vnde huic testi nulla est danda fides, tum quia dictum non concludit. d. l. non hoc. tum quia in probando dominio testis fidem non facit, ni si adducat sufficientem causam, etiam non interrogatus, cùm agatur de probãdo id quod non percipitur sensu corporeo. ſm Inn. in c. cum causam, & ibi Fely. colum. ij. in fi. de testi. & Bald. l. cum res. C. de proba. Paul. de Castr. & Areti. in l. qui testamento. §. fina. ff. de testa. Angel. in §. & licet. colla. vij. in authen. de testi. Item deponit se post mortem emisse absque determinatione tẽporis. Et sic potest esse, quòd emit post transactionem & traditionem. lxx. salmatas frumenti factam ipsi
12 Ioannæ per actorem, vnde † incerta probatio non releuat probantem. d. capitulo, in præsentia. ¶ Tertiò testis se refert relationi factæ coram vicegerenti. Idem facit Petr. Queyroti sextus testis. Idem quoque facit Barth. septimus testis, de quibus reuelationibus non constat, ergo &c. Et posito quòd de reuelationibus constaret, non tamen eorum depositiones fi-
13 dem facerent, quia testis se referens ad id quod dixit † sine iuramento extra iudicium, vel coram arbitro non probat, quia refert se ad testimonium imperfectum ratione iuramenti deficientis vel forma iudicij, ſm Saly. in l. fina. C. de testibus. Idem ergo in casu isto cum reuelationes non sint testimonia, cum non sint factæ cum iuramento, nec in figura iudicij. Et ita vult Felyn. in capitulo, cum in tua, de testib. vnde non obst. quod dixit Barto. in l. eos. ff. de fal. quia loquitur in teste, qui refert se ad id quod dixerat in alio iudicio, & in alia causa. ¶ Matheus Nani quartus testis se refert depositioni factę coram eo dem notario, videlicet coram Mondanelli, de qua non constat. licet enim coram Ioanne Bruneti substituto Dalmassij pro informationibus secretis deposuerit, non tamen reperitur quòd deposuerit coram Mundanelli, ad quem se refert. Et si tu velis intelligere quòd se referat ad depositionem secretam factam coram dicto Bruneti, quod verba non admittunt, adhuc respondetur quòd depositio ista nullam fidem facit, quia deponit quod dicta Ioanna post obitum mariti portauit ad domum ipsius loquentis vnum saccum plenum vtensilibus de domo dicti quondam Planterij, subiungendo quod nescit quid intus esset. Iste testis in hoc nihil concludit, quia non ponit quænam essent vtensilia quæ erant in dicto
14 sacco. & sic † ratione incertitudinis probatio vitiatur. d. capitulo in præsentia. Et consuluit Alexan. consi. 133. col. v. lib. j. Item non deponit qđ vtensilia quæ erant in dicto sacco essent de bonis dicti quodam Planterij. & vbi deponeret, fidem non facit, quia non assignat rõnem sufficientem. vt ẽ. ꝯ dictum secundi testis. Præterea est singularis, ergo &c. Ex his patet q̃ primus & septimus testes nõ probant, minus aũt probãt reliqui

septem

Universidad de Deusto
Biblioteca

septem. Nam octauus dicit nihil scire. Nonus videlicet Io. Rigandi, qui deponit Ioannam vendidisse vnam quadrigatam bladi dicti Planterij, vt sibi dixit dicta Ioanna est singularis, quatenus dicit q̄ dicta Ioanna sibi dixit q̄ erat bladū dicti Plāterij, & sic in hoc nō facit fidem. item singularis est in dicto, q̄ ancilla Ioannæ portauerit ad domum Ioannis Naqueti certa bona mobilia in vno banastono, & licet ancilla portasset nihil ad rem facit, nisi probetur de mādato ipsius Ioannæ. Item ipsemet dicit, quòd nescit cuius essent dicta bona mobilia, quæ erat in banastono. Decimus testis Iacobus Iordani, qui deponit vidisse paulo post morrem dicti Ioannis ipsam Ioannam onerari faciētem vnam quadrigam de nocte bladi & bonis mobilibus dicti Ioannis Planterij, eisdem rationibus non probat, quibus præcedentes dixi non probare. & vlterius non deponit quòd dicta Ioanna fecerit exportari bladum &
15 bona onerata super quadriga. Et sic deponit †imprefectè, ergo non probat secundum gl. in. l. Lucius. vbi scrib. not. ff. de insam. Bald. in capi. j. col. ij. si de inuest. inter do. & vassa. lis oria. Ias. in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testamē. Item dixit, q̄ vidit de nocte, & est octogenarius. Testis autem
16 qui dicit se vidisse † de nocte naturaliter reprobatur, nisi addat quòd luna lucebat, vel lumen habebat. secundum Ias. post Oldra. & Bal. in l. si non speciali. col. fi. C. de testa. ¶ Vndecimus Iacobus Manche se refert relationi factæ coram domino vicegerenti, de qua non constat. ¶ Duodecima Catherina Romera, quæ deponit emisse vnum pistrinum, quod habebat in domo cōducta à dicto Planterij nō probat, quia singularis, & quia tractat de se & maritum exonerando ab onere obligationis restituen. ipsum pistrinum, quod restituere tenebatur virtute dictæ locationis & cōductionis. d. l. nullus. cum simil. ¶ Decimustertius testis, Iammeta Manche se refert relationi factæ coram domino vicegeren. de qua non constat. Et si dicatur, quòd voluit se referre depositioni factæ super informationibus secretis, quod non admittitur, quia verba repugnāt, & aliud est relatio quæ fit sine iuramento, aliud depositio in secretis, quæ fit cum iuramento, attamen non probat, quia ne scit quæ vtensilia essent in sacco, vt. §. dixi, & firmat Bart. in l. cum seruus, in fin. ff. de cond. & demon. per tex. in l. j. §. si cista.
ff. depositi. Item non dicit quòd dicta vtensilia essent quōdam Planterij, & si dixisset, non esset ei credendum, nisi assignasset bonam & concludentem rationem. d. c. cum causam. vbi Fel. post alios. ¶ Decimusquartus testis, Iammeta Malanę, quę deponit de duobus vestibus est singularis, nec assignat rationem quòd dictæ vestes essent dicti quondam Plāterij, quia stant simul quòd viderit eas penes dictum quondam Planterij, & tamen essent dictæ Ioannæ vxoris. l. maritus. & ibi no. C. de procu. ex quibus satis constat absoluendam Ioannam, quia actor non probauit. ¶ Sed ponamus esse probatum de vna quadrigata bladi, de qua visi sunt deponere sextus, quintus, nonus, & decimus, dico quòd ex productis ipsius Ioannæ constat de restitutione, non solum vnius quadrigatæ, sed etiam triū Constat enim longè ante monitorium eandem compensasse viginti quinque salmatas bladi, quas cōfessa fuit habuisse de bladi dicti Planterij, cum debito septuaginta salmatarum per actorem eidem dari promissarum, vt constat instrumētis, siue
17 arbitramentis, & quietantijs in actis exhibitis. Nam quit̄ compensauit dicitur restitutionem feciss̄e. l. si debitor. ff. qui poti. in pig. hab. l. vel permutauit. ff. de libera. causa. & dato q̄ constaret ipsam vendidisse vnum pistrinum, vel plura alia, id iure facere potuisset, pro exoluendis legatis piis, & exequijs faciendis, cum esset executrix data & constituta per dictum Planterij, vt constat ex tenore instrumenti testamenti inserti in pro-
18 cessu. is enim † qui licentiam habet à testatore capiendi bona propria authoritate, iure potest ea capere, & vendere absque hæredis licentia. l. Titia cum testamento. §. Lucius. de legat. ij. non igitur potest argui de inobedientia, quòd non reuelauerit & paruerit monitorio, q̄a illud intelligitur immo expressè loquitur de detentionibus & occupationibus indebitē, non
19 † de voluntate defuncti, vt dixi. s̄. & probatur in ca. per tuas. de senten. excommun. & in c. cum contingat. vbi Panor. nor. de offic. delega. Laus Deo optimo maximo. Ita iuris esse mihi Francisco de Ripa Iureconsult. Papiensi videtur, saluo saniori iudicio.

Responsa acutissimi I. V. D. Ioan. Fran. Ripen. à S. Nazario explicit lib. v.

IOANNIS

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,
In Digestum Vetus absolutissima Responsa:

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita, & repurgata, incipiunt fœliciter.

¶ De iure gentium, ciuili, siue statutis.

RESP. LXXVIII. & de Iure gent. &c. I.

STatutum Dispones q̄ cōtra instrumentum nulla admittatur probatio, requisitā nihilominus qualitatem nullo iure reijcit quominus opponi possit. & quēadmodum exceptio deficientis requisiti semper opponi potest, ita etiam exceptio qualitatis deficiētis opponi poterit. Proinde admittēda veniunt capitula do. Guilielmi patrui honorand. non obstante statuto allegato, & maximè cum secundum ea quæ proponuntur in huiusmodi instrumento statutum nullo iure locum sibi vendicare possit.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas à lege, uel statuto requisita necessariò uenit probanda.*
2 *Exceptio deficientis requisiti semper opponi potest.*
3 *Ad ueritatem copulatiuæ, requiritur copulata omnia uera esse.*
4 *Instrumentum confectum super confessione recepti non dicitur confectum super contractu, nam contractus proprie est ultrò citróque obligatorius.*
5 *Statutorum uerba proprie sunt intelligenda.*
6 *Statutum loquens, quòd pro quolibet contractu soluatur gabella, non habet locum in stipulatione pœnali.*
7 *Instrumentum confessionis non habet executionem paratam de iure communi, cum non sit confectum super principali debito, nec ex eo debitor dicatur, sed debitum subesse.*
8 *Confessio inter alios facta, alijs non præiudicat.*

Respon. interpreta.

ADmittenda Sunt capitula do. Gulielmi de S. Nazario patrui mei honorandissimi, non obst. statuto allegato, q̄ p̄ instrumentū non admittitur probatio. ¶ Primo, quia statutū requirit q̄ in instr̄o sit renunciatū ꝓbationibus testiū, & sic non solū requiritur q̄ sit instr̄m, sed, re
1 quiritur q̄ sit instr̄m qualificatū, videlicet, q̄ sit renunciatum ꝓbationibus testiū. vnde succedit trita cōclusio, q̄ qñ ex † vel statutum requirit annū cum qualitate, non sufficit probare annum, nisi probet etiā qualitas. l. Ful. §. cum hoc. & §. quod si. ff. quib. ex cau. in poss. eatur. & in l. j. §. quod aūt. ff. ne quid in flu. pub. Bar. in l. non solū. §. sed vt probari. ff. de no. ope. nun. cū infinitis p̄cordantibus, de quibus per Fely. in c. ij. vers. restringet. de rescri. & in c. licet cām. & sequen. de proba. & in c. audi tis. de præscr. vt per Ias. in l. j. §. in cū. ff. ne quis eū qui. & magis ad proxima in terminis nostris, tenet ita Fely. in c. ex parte. in fecūda fallen. quā dicit ad istud statutum de offi. deleg. allegat̄ Bal. in l. iij. C. si pēd. app. mors interuene. sed in præsenti instr̄o non renūciauit do. Guilielmus probationi testium versus partem aduersam, igit̄ &c. ¶ Quoties statutū remouet exceptionē pp aliquē actum, semper p̄ōt opponi q̄ ille actus non inter
2 uenit. & sic† exceptio deficientis requisiti. ita Bal. in l. diuus. ff. de test. mil. vbi dicit, q̄ si statutū dicit q̄ p̄ instr̄m publicū non possit aliquid opponi, non tū intelligitur excludere quin possim opponere, q̄ ille qui rogatus fuit de instr̄o non erat notarius: & sic q̄ deficiat vnū requisitum. videlicet q̄ instr̄m non
3 sit publicum. ¶ Secundò quoties simul copulatiuè † plura requiruntur à statuto, nunquā statutū habet locū nisi omnia interueniant. ita signanter Pan. iu c. licet de vitāda. col. iij. de ele. alleg. Bar. in l. oēs populi. ff. de iust & iure. facit regula. l. reos. §. cum tabulis. ff. de duob. reis. & l. si hæredi plures. ff. de condi. in sti. Sed hic renunciatio ꝓbationibus testium deficit, igitur &c. ¶ Secundò principaliter dico q̄ statutum non loquitur, nec militat in casu isto, quia statutum dicit, q̄ si in aliquibus p̄ctibus renunciatum sit probationibus testium per instrumentū, &c. vult. n. istud statutum, q̄ instr̄m sit cōfectum super aliquo p̄ctu, sed instr̄m confectum super confessione recepti, non dr̄
4 p̄fectum super p̄ctu, quia† p̄ctus propriè est vltrò citroq; obligatorius. l. Labeo. §. p̄ctum, de verb. sign. vbi in specie Bar. dicit, nota q̄ in statutis† verba sunt ꝓpriè intelligenda. Propterea decidit Alex. post Bar. in l. siue apud acta. in prin. C. de trās act. q̄ si statutū dicat, q̄ p̄ctus mulierū non valeant sine certa solennitate, nō habet locum tale statutum qñ mulier facit aliquam liberationem, quia liberatio nō est propriè p̄ctus, cùm non sit vltrò citroq; obligatoria, vt per istam etiā conclusionem dixit Bal. in l. j. col. iiij. C. de iure emph. stipso pœnalis nō
6 est p̄ctus. vnde statutum † loquens q̄ pro quolibet p̄ctu soluatur gabella, non habet locum in stipulatione pœnali. fortius glo. & Bald. in l. p̄ctus. C. de fide instr. dixerunt, q̄ donatio, & transactio propriè non sunt ꝓtractus, quia in eis finis non est, vt nascatur vltrò citroq; obligatio: licet contingeret q̄ obligentur aliqualiter. ¶ Tertiò principaliter dico, dictum statutum nō habere locū nisi sint talia instrumenta, quæ hñt executionem paratam, vt patet in vers. sed debiti executio præcisè
7 fiat. † Sed instr̄m allegatæ confessionis non habet executionem paratā non quidē iure cōi. l. minor annis viginti quinque cui fideicōmissum. ff. de mino. non etiam iure statuti, quia ad hoc instr̄m de iure nostro statutario habeat executionē, oportet q̄ per instr̄m quis sit obligatus, & instr̄m fiat super debito principali. ita cantat statutū quintum, sed per instrumentum confessionis quis non dr̄ debitor, sed benè debitum subesse. Probatur, quia ex cōfessione nulla oritur actio, sed solum ꝓbatio resultat. l. Publia. §. fi. ff. depo. Bart. & alij in l. triticum. ff. de verb. oblig. cum ergo de obligatione non sit confectum in instr̄m, ex quo agi possit executiuè, sed solum instr̄m confessionis ad debiti probationem, nō debet agi executiuè, ergo nec habet locum statutum q̄ contra instrumentum, &c. ¶ Quarto, quatenus dictum statutum instrumentis confessionem daret etiam priuilegium, vt contra ea probari non possit, debet tamen intelligi, quantum respiciat talis probatio præiudiciū
8 illius cui est facta p̄fessio, †non aūt respectu illius cuius interest. l. si pro te. & ibi in terminis Bal. C. de dot. promi.

Respons. LXXIX. & de Iure gent. &c. II.

CVm Legitima parentibus iure positiuo debeatur, dubium non est eandem legitimā iure statutario penitus aboleri posse. nam iura ciuilia, cōtrario ciuili iure perimi, sæpe iudicatum est. Et ideo statutū Monitis Barutij matrem iure priuare potuit in totū à successione filij & legitima stantibus agnatis, licet verba stātibus agnatis, nonnunquam ex statuētium intentione, nōnunquā ex verborum statuti interpretatione filiorū, id est, fratrū & sororū personas non egrediant, adeo vt alii agnati matrem minimè excludant.

SVMMARIVM.

1 *Legitima de iure naturali debita, per statutum non potest in totum tolli, secus in legitima de iure positiuo debita.*
2 *Legitima, ascendentibus de iure positiuo debetur.*
3 *Statuta circa successiones facta sunt seruanda, & strictissimè interpretanda.*
4 *Statuta iuris cōmunis correctiua sunt restringenda, ut quam minus fieri possit ius commune lædatur.*
5 *Fœmina est finis suæ familiæ, & caput alterius.*
6 *Verba stantibus agnatis, ex statuentium intentione restringuntur ad agnatos primi gradus.*

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

REquisitus An stantibus agnatis per statutum montis Barutij mater potuerit in totum legitima priuari. Et quia præstantissimi domini hincinde allegantes adduxerunt varia doctorum consilia, quæ inuicem videntur aduersa: quid ego sentiam, breuibus aperiam. Dico igitur hincinde allegata non esse aduersa sed diuersa, & hoc modo debere concordari præsertim de legitima debita descendentibus.

& quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 & quia legitima † talis est debita de iure naturali, non pōt per
statutum tolli in totū cum succedat in locum alimentorum,
ita loquit Bar.in l.Titio centum.§.Titio genero.ff.de condi.
& dem.cum aliis alleg.per d.aduocatum allegantem pro hac
parte,& Soc.consi.5.in prin.& consi.30.col.v.lib.j.Rota de-
cis.xviij.in nouis,& alibi sæpe.aut querit de legitima debita a-
scendētibus vt in casu occurrenti,& isto casu,potest legitima
2 in totum tolli,quia legitima † ascendentibus debet de iure po
sitiuo ſm Bal.in l.j.§.ius naturale.ff.de iust.& iu.& istam dicit
esse *communem* opi.Pau.de Ca.quem refert Ale.cōsi.68.vol.iiij.
& idem in fortioribus terminis consuluit Lud.Ro.consi.32.
visa municipali constitutione.in vltimo dubio.Non omitto,
q Dec.consi.19.col.pen.audacter affirmat q cōis est opi.q
etiā legitima debita filijs possit in totum tolli,& si hoc verum
esset,à fortiori idem concludendū in legitima debita ascendē
tibus,licet hoc affirmet qñ statutū nititur ratione.Verum cō-
siderato & bene examinato statuto visum fuit mihi mentē sta
tuentium non fuisse priuare matrē à legitima, immo nec etiā
à luctuosa hæreditate filii pp agnatos,vt in puncto tractatur.
3 & licet statutū ab intestato priuat matrem,& statuta † maxi-
mè circa successiones facta strictissimè seruanda sunt.ſm Bal.
in c.vni.§.j.vers.quæro quid de iure lombardo.q feu.da.poss.
& Bart.in l.ij.versi.xxiiij.C.quæ sit long.consu.Curt.cōsi.31.
col. iiij. attamen, in casu primo vī suaderi posse,q statuentes
solum voluerint priuare matrē à flebili hæreditate filij extanti
bus fratribus filij defuncti, & non aliter.hanc fuisse statuentiū
4 intētionem sic demōstro, statutū huiusmodi est † correctiuū
senatusconsulti tertulliani, ergo restringendū, vt minus lædat ius
cōe q̄ sit possibile.l.si seruj vestri.C.de noxal.c.cum dilectus.
de consue.minus aūt corrigitur ius cōe si dicimus matrem ex
cludi pp fratres defuncti,q̄ per oēs agnatos,ergo &c.Secūdo,
tale statutum est odiosum.insti.ad Tertul.§.j.Ale.consi.114.
col.j.vol.iij.ergo restringendum.regula odia.de reg.iur.Dica-
mus ergo q debeat restringi,vt solum voluerit excludere ma
trem extantibus fratribus defuncti, non etiam extantibus qui
buscunq; agnatis.Tertiò, pondero statutū in verbis decisiuis,
istud expresse velle in illis verbis, & si aliquis, vel aliqua ex di-
ctis filiorū vel filiarū decesserit,mater nullo modo possit suc-
cedere.illud.n.verbum aliquis,vel aliqua,est partitiuū de pluri
bus, vt dñt grāmatici, & in pulchro casu comprobat Pan.in
cle.j.de præb.quē refert & sequit Fely.in c.in nostra.de reser.
Erit ergo sensus q̄ si ex pluribus filiis aliquis decesserit mater
non succedat,& sic extātibus fratribus mater reperitur exclu
sa,& non aliter, & istud rationi congruit,qa fratres etiā de iu-
re excludūt matrem ab aliqua parte.auct.defuncto.C.ad Ter
tul.nunc per statutū excluditur in totū.Contrarium aūt,q̄ cē
seatur exclusa extantibus quibuscunq; agnatis, etiā in decimo
gradu,iniquitati conuenit,ergo ista vltima interpretatio reij-
cienda.c.erit aūt lex.iiij.dist.Quartò,considero q̄ statutū sim
pliciter, & generaliter, nullla expressa causa excludit matrem,
quo casu cū generaliter excludat, generaliter deberet intelli-
gi,siue extantibus agnatis,siue cognatis,siue non extātibus.l.j.
§.& generaliter.ff.de leg.præst.l.de pretio.de pub.ff.sed iste in
tellectus non cadit(vt arbitror) in sanū caput,quia sic statuen
tes crudeles, & irrationabiles fuisse dicerent,quod nō est præ
sumendū, ſm Bal.īl.quod verò.ff.de legi.& in l.j.C.de sacrof.
eccl.Vnde necessariò tale statutū venit restringendum : vnde
si dicat restringendum esse, vt velit excludere matrem fauore
agnationis conseruandæ,& extantibus agnatis tīn,respōdebo
q̄ hæc ratio cōseruandæ agnationis non exprimit in statuto.
& ideo quod non fuit dictum,non præsumit cogitatum, ſm
Bal.in l.vni.§.fin aūt ad deficientis.C.de cad.tol.per illū text.
& si dicatur nulla alia ratio pōt assignari,nisi ratio conseruan
dæ agnationis.Rndeo q̄ nullā posse aliam rōnem assignari nō
est credendum,ſm Saly.in l.si seruj vestri.C.de noxa.& Ale.in
l.si constante.in princ.ff.sol.matr.Iaſ.in l.j.col.iiij.C.de succes.
ediç.Curt.Iuni.consi.81.col.pen.in fin.& q̄ fauor conseruan
dæ agnationis non fuerit ratio statuti sic manifestatur:extanti
bus sororibus defuncti statutum vult matrē excludi. Ita vult
statutum in illis verbis,aliquis dictorum filiorum vel filiarum.
verum cum fœmina vocatur,ratio conseruandæ familiæ non
5 contemplatur, quia fœmina † est finis suæ familiæ,& caput al-
terius.l.pronunciatio.§.familiæ.ff.de ver.signi.cum simi.cum
ergo pateat q̄ ratio agnationis conseruādæ non est ratio mo
tiua statuentium, & sic restringendum statutum,certè necessā
riò dicendum,q̄ debeat restringi,vt minus lædat ius commu-
6 ne quàm sit possibile,& sic q̄ habeat † locum statutum extan
tibus fratribus vel sororibus defuncti,& non aliter,& eo maxi
mè attento quòd verba statuti conueniunt.l.iiij.§.toties.ff.de
dam.infecto.l.quod constitutum.ff.de testa.milit.solùm huic
intellectui obstare videntur illa verba statui, relictis filio, vel
filiis,seu filia vel filiabus.ex quibus verbis comprehēditur, q̄ si
filius vel filia vnica sit,& moriatur,q̄ adhuc mater dicatur ex-
clusa.Huic considerationi quæ fortiter vrget,puto necessariò
sic debere rnderi,q̄ illa disiunctiua, seu filia, debeat resolui in
coniunctam.iuxta glo.vulgarem in l.eas causas.ff.de condi.&
demon.& sic sensus erit,q̄ si aliquis moriatur relictis filio vel
filia,vel filiis,aut filiabus mater excludatur.& q̄ disiūctiua po-
natur pro copulatiua est casus in l.cum quidam.C.de ver.sig.
vbi multa.& per Moder.in l.generaliter.in prin.C.de instit.&
substi.vbi fauore filiorum disiunctiua resoluitur in coniunctā
ad exclusionem substituti.Ita etiam fauore matris in casu no-
stro dicamus disiunctiuā resoluēdam esse in coniunctā.& ex his
omnibus simul iunctis probabiliter concludendum videtur
matrem admitti debere exclusis agnatis vltra primum gradū,
& sic exceptis fratribus & sororibus,qui sunt in primo gradu
de iure canonico. Laus Deo.

RESP. LXXX. & de iure gent..&c. III.

DEfuncto Nouissimè Carolo Alenconij Du-
ce,& Pertici Comite, quæsitū fuit,
an sorores etiam in ducatu, & comitatu iure suc-
cedant? Quæstionem monet lex Regni, qua fœmi-
næ prohibentur succedere in his,quę regno aliqñ vnita fuere,
etiamsi in appanagium(vt Gallico verbo vtar)filiis regum do
nata proponātur.Nam cùm huiusmodi ab Helia donati sint
do.Philippo Frācorum Regi, & à diuo Ludouico, Petro eius
filio,ea lege.vt si decederet sine liberis,ad hæredem suum,qui
regnum possideret, liberè reuerterentur, & casus reuersionis
euenerit,regno acquisiti dicebantur.Et cum exinde à Philip-
po Rege donati fuerīt Carolo Valesio,cuius successores ma
sculi confessi sępè fuerunt eos iure appanagij possidere,ad Re
gem reuersi putabantur, quod feudalibus constitutionibus
comprobari quoque videtur.Ego verò ad sorores iure hære-
ditario pertinere rndi,quia Gallica consuetudine obtentum
est,vt etiam in dignitatibus fœminæ succedere possint. Nec
huic consuetudini,legem Salicam aduersari existimo, cū non
constet eas fuisse aliqñ regno vnitos.Donati enim fuerūt Phi-
lippo Regi,vt illius essent proprium priuatumque patrimo-
nium.Et licet nonnulli ex successoribus Valesij qñque asseue-
rint habere ius,& priuilegiū appanagij,horum tñ assertio veri
tati quicquam non detrahit,præsertim cū aliud sit Ducatum
fuisse traditum in appanagium, aliud Ducibus fuisse pcessum
appanagij priuilegium.Et vbi de vnione constaret, alienatio-
nem quæ in consanguineos Regis, vel in euidentem regni vti-
litatem facta proponitur, interdictam minimè puto. ¶Præ-
tereà,cū Andegauensis,Cenomanensis,Carnotensis, tres no-
bilissimæ dignitates,hæreditario iure cōmunes, titulo diuiſio
nis obuenerint Philippo Regi pulchro, Alenconium autē, &
Perticum Carolo Valesio,interposita euictionis stipulatione,
ideo Magnanimū Francisçum Modernū,Philippi successorē,
aut exceptione repellendū,aut ad nouā diuisionem condem-
nandum suadent iuris ratio,& summa æquitas.¶Cæterū,vbi
Ducatus ad regem secundū legem regni,seu appaganij naturā
pertineret, dubitabatur an castra(quæ Ducū facto Ducatui
accessere)sint Regi quoque adiudicanda? Quod plerique arbi
trabantur,propter vnionis naturam,quæ vnita ad eandem re
ducit essentiam.Sed quia apparebant pecunia Ducū empta,&
Ducatui vnita,vt in successores quoscunque trāsmitteretur,
à Ducatu separanda,& sororibus assignanda respondi.¶De-
nique,quæritum fuit,an Ducis hæredes,interdicto recuperan
dæ possessionis,ministerio solius consuetudinis acquisitæ ritè
agant? Bal.(cui communis doctorum schola adstipulatur) in-
terdictum restitutorium, pro ficta ciuilissimaq; possessione,
hæredibus non competere docuit.Contra autē Socy.& Dec.
acutissimi Interpretes,quorum sententiam nouis, &(vt arbi
tror) veris rationibus sum sequutus.

SVMMARIVM.

1 *Ducatus Alenconij & comitatus Pertici, an sint de demanio Regis Franciæ. & uide nu.3.& nu.9.*
2 *Donatio facta Regi,an censeatur facta dignitati,an personæ.& uide nume.5. & nu.6.*
4 *Vnio & incorporatio asserta cum sit quid facti,uenit probanda.*
7 *Dignitas comitatus unita regno per incorporationē extinguitur, aliàs secus.*
8 *Vnio non præsumitur,nisi probetur.*
10 *Bona eo iure ad substitutum pertinent,quo ab instituto possidebantur.*
11 *An donatio Alenconij & cæterorum castrorum facta à Rege Ludouico, Pa-tro secundo,aut tertio genito,censeatur facta tanquam de proprio patri-monio ipsius Ludouici,an tanquam de demanio Regis.*

12 Actus

12 *Actus ad potestatem agentis restringendus est.*
13 *Vnio nihil aliud est quàm dissipatio seu alienatio,& uide.nu 16.& nu.37.*
14 *Ducatus Alenconij & comitatus Pertici an censeantur donati comitibus & ducibus eorum in appanagium? & uide quid sit appanagium.nu.15.*
17 *Possidens præsumitur ex titulo præcedenti possidere.*
18 *Appanagium ut propriè dicatur,quæ sint necessaria.*
19 *Appanagium non ex persona patris,sed liberorum,ipsis liberis competit.*
20 *Hæreditario iure,aut pro legitima relictum iure dominij,spectat ad eum,cui relinquitur, non iure appanagij.*
21 *Verba hæc, sine hæredibus ex suo corpore, comprehendunt tam masculos, quam fœminas.*
22 *Portionem cohæredibus faicens, eodem iure capit quo cæteri cohæredes.*
23 *Vna determinatio respiciens plura determinabilia,debet omnia pariformi-ter determinare.*
24 *Proprium dicitur,in quo alius ius prætendere non potest.*
25 *Diuisio inter liberos,dicitur ultima uoluntas.*
26 *Rex Franciæ dominus appanagij,tenetur subministrare panem descenden-tibus ex eo.*
27 *Princeps non præsumitur tentare quicquam in præiudicium sui regni.*
28 *An uerba enunciatiua prolata à principe uel à rege,plenè probent?*
29 *Traditione sequuta,transfertur dominium,uel usucapiendi conditio.*
30 *Rex Franciscus,hæres dicti Philippi,factū ipsius Philippi improbare nequit.*
31 *Verba hæc,& habentibus causam ab eis,admittunt quemlibet successorem ea-tiam particularem.*
32 *Verba hæc tanquam insolidum hæredibus,ostendunt saltem feuda esse hæredi tatia secundum quid.*
33 *Verba hæc,& habentibus causam ab eo,ostendunt feuda esse hæreditaria sim pliciter.*
34 *Reseruatio solius superioritatis,arguit nullum aliud ius regi competere.*
35 *Comitatus unus,& idem non debet diuerso iure censeri.*
36 *Vnio facta in fauorem,non debet in odium interpretari.*
38 *Appanagium non est transmissibile,neque cessibile.*
39 *Assertio erronea non debet nocere Ducibus,tractantibus de damno euitan-do.& nu.40.*
41 *Verba,& alijs priuilegijs,quid importent?*
42 *Inducta ad unum effectum,non debent operari contrarium.*
43 *Ius speciale,non tollit beneficium iuris communis.*
44 *Priuilegium non est ita interpretandum, quòd tollat beneficia competentia priuilegiato.*
45 *Electione arbitrorum,non uidetur recessum à iudice ordinario.*
46 *Possidere rem ex duabus causis,non est notum.*
47 *Ordinarium,uel extraordinarium remedium,non facit cessare alterum, quod pinguius,& salubrius est.*
48 *Ad feudi successionem,fœmina uenire potest.*
49 *Dignitates de demanio & appanagio regis per reges an alienari potuerint.*
50 *Ducatus Alenconij & comitatus Pertici à principio erāt de ducatu Normaniæ.*
51 *Intellectus ad legem Salicam.*
52 *Alienatio omnium quæ spectant ad regnum,est regibus interdicta.*
54 *Actus per easdem causas dissoluitur,quibus contrahitur.*
55 *Cohæres an teneatur cohæredi de euictione si bona feudalia uel appanagia ad dominum reuertantur? & quid si eo casu fuerit stipulatum?*
57 *Alienationes factas per reges his personis,quæ non sunt de genere,lex Salica non comprehendit.*
58 *Castra unita ducatui Alenconij & comitatui Pertici an assumpserint naturā appanagij.& nu.59.*
60 *Contrahere prohibitus sine consensu curatoris,uel propinquioris, non cense tur prohibitus contrahere,& alienare in sui utilitatem.*
61 *Diuisio,similis est permutationi.*
62 *Fœminæ illustres an possint de iure succedere in dignitatib.feudalib.nu.63.*
65 *Vnionis natura est,ut unita reducat ad unam essentiam.*
67 *Vniri potest una res alteri,ita ut utraque retineat sua priuilegia.*
69 *Fœminæ in feudis,regulariter non succedunt.fallit nu.72.74.76.& 77.*
70 *Consuetudo præscripta,pro lege recipienda est.*
73 *Exceptiones feudi & appanagij an obstent agenti interdicto adipiscendæ*
75 *Consuetudine stante quòd possessio defuncti continuetur in hæredem,an com petat hæredi interdictum recuperandæ?*
78 *Feudorum relatio ad stipitem facienda est.*
79 *Possess.acquisita iuris seu consuetudinis ministerio uera est.*
81 *Dispositio ficta,in nullo differt à uera,in his quæ sunt iuris.*
83 *Interdictum recuperandæ, competit pro recuperanda possess. ex actu ficto resultante.*
84 *Possidentes clam debent succumbere in interdicto uti possidetis.*
85 *Exceptio proprietatis admittitur in interdicto retinendæ.*

Respon. interpreta.

RO Resolutione quæstionis propositæ, sex sunt
principaliter discutienda.Primum, an duca-
tus Alēconij,& comitatus Pertici,(de quibus prin
cipaliter cōtenditur) sint de demanio regio, quod
lege regni(quę Salica dicitur)in fœminas transferri prohibet.
Secundū, an sint de appanagio, in quo fœminæ nō succedūt.
Tertiū,posito q̄ sint de appanagio, an potuerint alienari per
Reges? Quartū an castra vnita eisdem assumpserint naturā ap
panagij.Quintū, vbi non sint de Demanio,nec de appanagio,
an fœminæ de iure in his possint succedere? Sextū, an contra
illustrissimas sorores defuncti Caroli agentes iudicio adipi-
scendæ,vel recuperandæ possess.obst.exceptio proprietatis,&
appanagij.In quorū resolutionibus ea vtar breuitate, vt nec
aliqd prætermisisse, nec obscuritatē videar affectasse. ¶Circa
primū videret prima psideratione dicendū, q̄ sint de Dema-
1 nio,† ex pluribus.Primò,ex instro donationis, per Heliā soro
rem,& hrdem Roberti,comitis Alenconij,Philippo Franco-
rum regi his verbis factæ.Damus & pcedimus dño nro Philip
po, illustri Francorū regi, & hrdibus in perpetuū, Alentiū,&
2 Alencenesiū &c.Ecce q̄ donatio † fuit facta regi & sic digni-
tati,& non personæ.Ergo Alentiū,& cætera donata, fuerunt
regno acquisita.l.quod principi.ff.de le.ij.l.annua.§.à Titia.ff.
de ann.leg.Nec vī referre,q̄ antepositū sit nomen proprium,
cū ñ fuerit antepositū simplr,sed cū qualitate denotāte digni-
tatē, & dñium,vt sonāt illa verba,dño nro,pcedentia nomen
,pprium.l.si cōis seruus ita stipulet.ff.de stip.seruo.Secūdò,ex
instro donationis factæ, p S.Ludouicū Francorū regē Petro
filio suo,cui ita substituit. Quòd si fortè ptingeret eundē filiū
nrm,vel hrdes suos,sine hrdi.ex suo corpore,pcreatis decede
re,pdicta oīa ad hæredē,seu successorem nrm (quicunq; pro
parte regnū Franciæ tenuerit)liberè reuertant. Cui substitu-
tioni locus fuit, qa Petrus sine liberis mortuus est.Ergo sequi
tur, q̄ ad reges regnū tenentes fuerint deuoluta.l.ex facto.§.
fi.ad treb.l.filiusfamilias.§.cum quis ff.de le.j.¶ Præmissis nō
obstantibus, rndeo hos ducatū, & com tatū, esse dignitates à
3 regno † penitus separatas.Quia ex tenore donationis factę p
Heliam Philippo regi, constat q̄ ante dictam donationem nō
erant de demanio.Vnde ,curator regius,qui modo dicit has
dignitates Philippo donatas,fuisse regno vnitas & acquisitas,
ipse ,bare debet.l.ei qui.ff.de proba.l.actor.C.eo.Et q̄ vnio
4 † & incorporatio ,bādā sit ab eo,qui eam allegat,probatur in
l.si vacantia.ibi,fide constiterit.C.de bon.vac.lib.x.Et ratione
ēt oñditur.Nam incorporatio,est quid facti,quod non ! pręsu
mitur, nisi probetur.l.in bello.§.factæ.ff.de cap.& postli.re.c.
j.de consti.lib.vj.Solum supereſt demostrare, q̄ ex productio
nibus allegatis per procuratorem regium, non probatur alia
qua vnio siue incorporatio.Non quidem probatur ex instro
præmissæ donationis factæ per Heliam regi Philippo, immo
ex ipsius lectura apparet, q̄ non sunt de demanio.Et pro cla-
riori demonstratione præmittendū est, q̄ reges Franciæ(qui
in regno suo dñr Imperatores.c.per venerabilem.qui filii sint
legi.)hñt duplex pīmonium,sicut imperator. Vnum priuatū
& propriū,alterum imperiale,siue regiū.l.ij.§.hoc interdictū.
ff.ne quid in lo.pub.l.bene à Zenone.C.de quad.præs.Quo sic
pmisso, rndeo, q̄ Helia donauit has dignitates Philippo regi,
vt illi ,pprium ac priuatū pīmonium,qđ ex pluribus iustifica-
5 tur.Primò, quia donauit Philippo,† vti Philippo & priuatæ p
sonæ, non aūt regiæ dignitati, neq; regno.Quod ex eo patet,
quia prius fuit expressum nomen propriū, q̄ nomen dignita-
tis,quo casu donatio credit facta ptemplatione personæ, nō
aūt dignitatis.d.l.si communis seruus.& c.qñ Abbas.de offi.
dele.Nec illa verba,dño nro,quæ pcedunt propriū nomen,re
ferri pñt ad dñium, respectu regni, neq; ēt ad regiam dignita-
tem, cum præsupponatur, q̄ Helia comitissa Alenconii, non
esset tpe dictæ donationis subdita regi Franciæ.Iō talia verba
honoris,aut amicitiæ,vel affinitatis gra, prolata intelliguntur.
Quo casu donatio censetur facta personæ, & non dignitati,
ēt si solum nomen dignitatis fuisset expressum.c.requisiti. de
testa.c.pontifices.xij.q.iij.& not.per gl.in c.secundo.de test.
lib.vj.& per Bar.in l.ciuibus.ff.de rebus dub.& per Pan.consi.
95.in q.lib.ij.¶Secundò, quia prædicti Comitatus fuerunt p
Heliam donati Philippo Regi, & eius hæredibus in perpetuū.
6 Ergo non fuerunt donati regiæ dignitati, † neq; regno, quod
nunquam moritur.& pñr nō potest hæredem habere.c.si gra
tiosę.de rescrip.lib.vj.l. propronebatur.ff.de iudi. alioquin si
dignitati,non autem personæ, donasset, frustra de hæredibus
mentionem fecisset,qđ non est dicendum.l.si quādo.ff.de leg.
j.c.si Papa.de priuil.lib.vj.¶Tertiò, quia Helia donationem fe
cit,ea lege,vt quatuor parochiæ,& nonnulla alia Castra essent
de dñio Alenconii,quod stare non posset,si voluisset Alenco-
nium donare, & vnire regno.Quia per incorporationem di-
7 gnitas Comitatus † vnita regno,abolita & extincta remansis-
set.l.in rem.§.si quis rei suæ.ff.de rei vend.& §.illud tamen.in
arg.in auc.vt iud.sine quoquo suffra.colla.ij.Et firmat Rota
decis.cccl xx.in antigs.Et traditur per Fel. in c.in nra.in xxxiij.
corolla.de reser.Vnde cū ex hoc cognoscat intētio Heliæ do-
nantis

Universidad de Deusto
Biblioteca

nantis, ꝙ noluit Comitatum Alenco. acquiri regno nō refert
vtrum nomen dignitatis fuerit añpositū, vel duntaxat expres
sum, cum ex sequentib. declarentur præcedentia. l. qui filiab. &
l. si seruus plurium. §. fi. de legat. j. & ita firmant Pañ. & alij in
dicto. c. quoniam Abbas. ¶ Ceterū, non sequitur, facta fuit do
natio Regi, ergo res donatæ sunt de regno, quod suis finib.
distinguitur. fm Bal. in c. j. §. præterea Ducatus. ver. Sed quid
sit Marchionib. de prohibi. feudi alie. per Fed. vbi dicit, ꝙ non
sequitur ꝙ res donatæ Marchionib. sint de Marchia, nisi vnitę
8 fuerint † Marchiæ. Quæ vnio non p̄sumitur nisi probetur, vt
supra probatum fuit. ¶ Insuper, & si constaret, ꝙ aliquando
fuerint de Demanio, tamen ex quo annis supra tercentū ste-
9 terūt sub spālib. † dominis, desijssent esse de Demanio, etiam
in præiudicium fisci & regni, secundum And. de Iser. in d. §. p̄
terea. ver. nec dominus. col. iij. vbi etiam dic⁹, ꝙ onus proban
di, ꝙ sint de Demanio, incumbit procurato.. regio, quando
possessio est penes alium, vt in casu nostro, & dicam in vltimo
dubio. ¶ Ex quib. omnib. facio hanc conclusionem, ꝙ Comi-
tatus Alenconij qui prius erat de Ducatu Normaniæ, puenit
tit. lucratiuo ad Philippum Regē Franciæ, non vti Regem sed
vti priuatam personam. ¶ Qua cōclusione stante sic (vt supra)
comprobata, sequitur clara solutio ad aliud argumentum ꝓ-
curatoris regii, fundatū super subst̄one facta Petro, filio sancti
Ludouici. Nam purificata ꝺone subst̄itutionis Alenconium
& cætera bona substitutioni subiecta, reuersa fuerunt ad hæ-
10 redes Regis Ludouici, eo † iure quo prius per ipsum substi-
tuentē possidebant. Sed prius possidebant anteq̄ priuatum p̄ri
monium, vt ꝓbatum fuit, ergo tanquam priuatum patrimo-
nium reuersa sunt ad successores. Et ꝙ ita sit, patet ex multis.
Primò, ex natura subst̄onis quæ in deficientis locum subst̄itu-
tum ponit. l. vnica. §. finautem ad deficientis. C. de cad. tol. Ad
Petrum ãt qui decessit sine liberis, & sic qui defecit, bona spe-
ctabant tāquam proprium, & priuatum patrimonium. ergo
etiā eod. iure spectabunt ad subst̄itutos. arg. l. si eum. §. qui in-
iuriarum. ff. si quis caut. c. ecclesia. vt lite pen. Secundò, ex nā il-
lius verbi reuertuntur, quo res reponitur in antiquū statum,
antiquumq́ue dominium. l. si totas. C. de inoffic. dona. l. si vn-
quam. C. de reuo. dona. Tertio, quia qualitas adiecta donatio
ni factæ Petro, intelligitur repetita in subst̄one eidē facta. l. j. C.
de impu. & aliis substi. Et prima voluntas trahit se ad sc̄am. l.
si mihi & tibi. §. fi. ff. de leg. j. sed diuus Lud. donauit Alēconiū,
& cætera castra Petro, ac si essent de ꝓprio, ac priuato p̄imo
nio ipsius regis, (vt statim ꝓbabo) ergo necessariò sequitur, ꝙ
vocauerit subst̄itutos ad dicta bona, tanḡ ad ꝓpium p̄imonium
ipsius subst̄ituentis. ¶ Quòd aũt dictus Ludo. p̄dicta do
nauerit Petro, tanḡ essent de ꝓprio patrimonio, & nō de De-
manio, probo plurib. rōnibus. Primò, quia donauit & assigna-
uit, ꝓ portione ipsius Petri, vt sonãt verba donationis. In De-
manio autem, Petrus sc̄do seu tertio genitus nullam habebat
portionē, lege Salica ita disponente, vt. c. licet. de voto. Ergo
dicamus, ꝙ donauerit pro portiõe proprij, & priuati. de pri-
monij, in qua habebat portionē. Sc̄dò quia p̄dicta donauit &
ꝓcessit Petro in feudū ligium, qđ de sui nā transit ēt ad fœmi-
nas, vt dicā. j. I tertio p̄cipali dubio. Ergo dām, ꝙ donauerit
tanquā essent propria & patrimonialia bona, non aũt tanḡ es
sent propria & de Demanio, qđ in feudū ligium ꝓcedi nō p̄t:
quia actus ad ptātem agentis restringendus est, & adaptādus.
l. Lucius. ff. ad municipa. cum agens p̄sumatur velle facere a-
ctum validum. l. iij. ff. de testa. mili. Et ea sp interpretatio capiē
da est, q̄ facit actum valere. l. quoties. ff. de reb. dub. l. quoties
dubia. ff. de re. iur. Tertiò, quia dicta bona donata voluit tene-
ri & possideri per Petrum, prout tenebant & possidebant per
ipsum Ludo. Sed per ipsum Ludouicū tenebātur & posside
bantur, vt priuatū patrimoniū, ergo &c. Ex quib. apparet, ꝙ
noluit p̄dicta ꝓcedere Petro in appanagiū, quod filijs sc̄dò ge-
12 nitis solet p leges assignari † loco alimentorum, iuxta tradita
p Io. And. Pañ. & alios in d. c. licet. quia constat, quòd ꝓcessit in
feudum ligium, quod ꝑstat longè differre ab appanagio. Et qa
si dedisset in appanagium, frustratorię fuisset subst̄itutio facta
sub condōne, si sine liberis, cum appanagium non transeat ad
alios, quàm ad liberos masculos, vt præsupponitur in thema-
te. Et probatur, quia quæ ad vtendum fruendumq́; donantur,
ad hæredes non transmittuntur. l. donationes. §. spēs. & ibi no
tatur. ff. de dona. §. finitur. inst. de vsufruc. l. antiquitas. C. eo.
Nec præmissis obstāt illa verba, ad hr̄des & successores meos,
qui regnum Franciæ tenuerint, quæ vīr innuere, ꝙ subst̄ituti-
tio fuerit facta ꝓtemplatione regni, qa talia verba fuerūt adie-
cta ad excludēdos cohr̄des ꝓprij p̄imonij, q nō essent reges.
Et ad excludendos cohr̄des ꝓprij p̄imonij, qui pro tpe reges
essent vano & nudo noīe, qui Reges nullatenenses nominant,
vt de Episcopis nudo nomine dixit Bal. in l. vnica. C. de nu. iu.
quiritum toll. Non ãt adiecta fuerunt, vt oñderet se velle sub-
stituere Regem, q nō esset cohr̄s ꝓprij patrimonii. Et ꝙ ita sit,
probatur ex illo, qui regnū Franciæ tenuerint, posito sine co-
pula, cuius natura est restringere suum antecedens, salua & re-
tenta qualitate ipsius añtis. l. cunctos populos, quos clemētiæ
nostræ regit imperiū &c. C. de sum. trin. & fide cat. l. ea tamen
adiectio. ff. de le. iij. Sensus ergo fuit, subst̄ituere illum solū hæ-
redē proprij patrimonii, qui etiā esset successor in regno, non
ãt subst̄ituere omnes cohæredes ꝓprij patrimonij. ¶ Et ꝓ isto
sensu non solum seruiunt verba, & fundamenta de quibus su
prà, sed etiā rō naturalis. Quia nemo præsumitur velle dissipa
re proprīū. l. cum de indebito. ff. de prob. ergo non est præsu-
mendum, ꝙ voluerit subst̄ituere regē, vt regem, & bona pro-
13 pria vnire regno. Quia vnio † nihil aliud est, q̄ dissipatio. cap.
tua. de his quæ fiunt à præl. cle. si vna. de reb. eccl. non alie. Et
traditur per Ge. cons. 87. co. j. Ex quib. patet resolo primi du-
bij. ¶ Venio nunc ad sc̄m, An ex deductis & productis con-
stet, quòd prædicti Comitatus fuerint dati Comitibus de Alē
14 conio, & Pertici in † appanagium? Et (vt p̄ūctus intelligatur)
ego nomino appanagium illud, quod relinquitur vel datur à
Regib. Franciæ, filijs secundo, & tertio genitis, qui non succe-
dunt in regno, vt not. in d. c. licet. de voto. Quo p̄supposito,
vī ꝙ prædictæ dignitates Alēco. & Pertici sint de appanagio.
¶ Primo, quia à diuo Ludouico Rege donatæ fuerunt Petro,
& deinde reuersæ ad Reges donatæ fuerunt à Philippo rege
Carolo Valesio eius filio, à quo originem traxit Carolus no-
uissimè defunctus, de cuius successione nunc agit. Ergo erunt
de appanagio, si verum sit, ꝙ id dicatur appanagium, qđ à re-
gibus eorum filijs sc̄do vel tertio genitis relinquitur vel dona
tur. ¶ Sc̄dò, quia ex instro electionis Comitatus Alenconij in
Ducatum, apparet ꝙ duces Alenconij, tenent dictum Ducā-
tum à Regibus Franciæ, in paria seu paritate. Ex quo vī, ꝙ sit
de appanagio & de demanio, sicut Regnū. Alioqn nō esset ali
qua paritas inter eos. l. apud eum. ff. de manumiss. & de notis
feudorum. §. notandum. ¶ Tertiò, quòd sint de appanagio,
constat ex propria confessione ipsorum Comitū, quæ est om
nium probationū suplatiua. l. gñaliter. C. de non nu. pec. c. per
tuas. de ꝓb. Nā in eorū variis supplicationibus asseruerūt se p̄
dictas dignitates tenere in appanagiū regale. Supplicantes au-
tem censent fateri oīa in p̄cibus narrata, vera esse. l. cum pre-
cū. C. de libe. cā. l. p̄dōni. C. de inst. & substi. sub cōdi. fact. & ibi
Mod. & tradit per Io. And. c. cū in positionib. de iur. iu. li. vj. &
p Pañ. in cap. examinata. de iud. ¶ Sed his & similibus non at-
15 tentis rñdeo, prædictas dignitates non fuisse, nec esse † appa
nagiū. Et pro clariori resolutione p̄mitto, ꝙ ad hoc vt ꝓprie
16 dicat appanagiū † plura sunt necessaria. Primum, ꝙ sit datum
vel relictum à Regibus filis posteriorib. qui non possunt in re-
gno succedere. Sc̄dm, quòd datū vel donatū sit de ptinentib.
ad regnū. Tertiū, ꝙ datū vel donatum sit pro pane quotidia-
no, & sic ꝓ vsu & alimentis, vt sonat ipsum verbū, & traditur
p Ioā. And. Pañ. & alios in dicto c. licet. de voto. Hoc sic p̄ac-
so, demōstro has dignitates nō esse appanagiū, qa deficiunt
requisita necessaria ad appanagium. deficit enim ꝑm requisi-
tum, qa non sunt de regno, nec de ptinentib. ad regnū. vt abū
dè ostensum fuit in p̄cedenti dubio. Deficit ēt tertiū, qa non
fuerunt ꝓcessæ pro vsu & alimētis, sed iure dominii, vt ex quā
plurimis documentis apparet. Et incipiendo à Carolo Vale-
sio p̄ō Comite, à quo originē duxerūt cæteri: Comites Alē-
conii, ꝓgenitores defuncti Caroli & dñarū sororū agētiū, ap
paret publico instro, quòd eidē Carolo Valesio relictæ fuerūt
à Philippo Rege eius p̄re, iure propio & iure dñij, nō ī appana
gium, decē mille l. brę annui reditus in terris, ꝑputato valore
Comitatus Valesij. Pro quibus quidem. x. millibus libris seu il-
larum supplemento habuit Comitatū Alençonij à Philippo
p ulchro eius fratre Rege, & cohr̄de Philippi communis pa-
tris. Et si dicatur, quòd ex instrumento prædicto non apparet
quòd Comitatus Alēconij fuerit assignatus præfato Carolo
Valesio, pro supplemēto dictarum. x. millium librarum annui
reditus: resp̄ōdetur satis constare ex eo, quòd apparet per in-
strumentum diuisionis, quam idem Carolus fecit inter eius
liberos de cōsensu & beneplacito Regis Philippi pulchri eius
fratris ipsum fuisse Comitem Alenconij & possedisse Comi-
tatum. Quoties enim præcedit titulus ad rem, & postea his
titulum reperitur tenere & possidere, præsumitur ex titulo
17 † p̄cedenti possidere. l. ij. & ibi Bar. C. de acq. pos. & est gl. ord.
I l. q̄dam mulier. quā ibi no. Bar. & alij. ff. de rei vēd. & Ang. ꝑ.
161. viso pūcto. & Lu. Ro. cōs. 228. ꝓ plena discussione. co. ij.
¶ Et si instetur, quòd ex instro assignationis dictarum librarū
decē milium annui reditus, in terris non ꝑstaret quòd terræ
fuerint assignatæ iure dñij, magis quā iure appanagij. rñdetur
satis ꝑstare, quòd nō fuerunt assignatæ iure appanagij ex eo, ꝙ
fuerūt

fuerūt sibi assignatæ pro portione, & omni & toto eo, quod
habere poterat, & debebat ī bonis & hæreditate Philippi Re-
gis, eius patris. Pondero, ꝙ pater assignat filio secundo geni-
to pro portione spectante in bonis suis. Quod intelligendū
est in bonis suis priuatis, & non in regno, cuius nulla portio
spectat filiis posterioribus. d. c. licet. & ibi notāt. Item ponde-
ro, ꝙ assignatio facta fuerit pro iure hæreditario, & pro por-
tione ipsi Carolo spectante, post decessum patris, & sic pro le
18 gitima. Id aũt quod iure hæreditario, † vel pro legirima da-
tur, iure dñij spectat ad eum cui relinquit, non aũt iure appa-
nagii. l. his verbis. ff. de hr̄d. instit. l. scimus. §. repletionem. C. de
inoff. test. Item pondero, ꝙ dictæ terræ redditus decē milliū
librarū fuerunt relictæ Carolo, & eius hæredibus ex suo cor
pore descendentibus. Ergo iure appanagii, quod ad hæredes
non potest transmitti, cum ad vtendū fruendūq; tīn conceda
tur. l. antiquitas. C. de vsufr. & licet liberi masculi videant p̄ri
succedere in ipso appanagio, tīn non dīr hr̄des p̄ris in ipso ap
panagio, cū aliud sit appanagium p̄ris, aliud liberorū. l. stipula
tio issa. §. si quis ita. ff. de ver. obl. & l. repeti. ff. qb. mod. vsusfru
19 ctus amit. Præterea, liberi masculi capiunt appanagium † iu-
re suo, & non ex persona p̄ris, neq; vt hr̄des, cū eadē ratione
qua Rex tenetur fratrib. prouidere de appanagio pro alimen
tis, eadē ratione teneat filiis fratrū. l. si quis à liberis. §. item re-
scripserunt, aliàs rescriptum est. ff. de liberis agn. Itē pondero
subst̄itutionē factā dicto Carolo, si decederet sine hr̄dibus ex
suo corpore, q̄ fuisset superflua, si donatio & assignatio esset
eidem facta pro appanagio, qđ absq; subst̄itutione reuertit ad
Regem, casu quo hūs appanagiū moriat sine liberis masculis.
Non est aũt dicendū, ꝙ p̄ Philippus frustratorię subst̄ituerit.
d. l. si q̄n. ff. de le. j. cū solitus ꝑor. Itē pōdero, ꝙ Philippus p̄ vo
luit subst̄itutioni locū esse si Carolus decederet cū filia hære-
20 de. Illa. n. verba, sine hæredibus † ex suo corpore, comprehen
dunt tā fœminas, q̄ masculos. l. ex facto. §. fi. ff. ad treb. l. j. & ibi
notāt. C. de condi. inser. Nec obstat, si dicat, ꝙ verbū, sine hæ-
redibus ex suo corpore, ex natura appanagii, debet intelligi
de masculis dun taxat, ac ēt ex natura rerum feudalium c. j. &
ibi Bal. de succes. feu. c. j. quēadmodum feudum ad filiam per-
ti. quia resp̄ōdetur dupliciter. ¶ Primò, ꝙ frustra allegatur na-
tura appanagii, pro intelligentia illorum verborum, sine hr̄di
bus, nisi prius probetur, ꝙ istud sit appanagium. Nam hoc est
id, de quo disputatur, vnde pro fundamēto frustra allegatur.
Secundò respondetur, ꝙ huiusmodi subst̄itutio non potest
intellectum recipere ab ipso appanagio, cum eius natura nul-
lam recipiat subst̄itutionem, vt §. probatum fuit. Ad naturā
rerum feudalium respondeo in penultimo dubio. ¶ Secūdo,
ꝙ non fuerint concesse prædictæ dignitates Comitibus Alen
conii, & Pertici iure appanagii, apparet ex instrumento diui-
sionis, quod inter liberos suos fecit præfatus Comes Carolus
Valesius. Ex instrumento (inquam) primæ diuisionis, Comita-
tus Alenconij fuit assignatus pro portione hæreditaria, filijs
masculis nascituris ex ipso & Matilda tertia vxore, vnà cum
quibusdam aliis castris, quæ omnia voluit permanere ꝓpria
hr̄ditaria ipsorum nascitūrorū. Pondero prædictū Comita-
tum relictum fuisse pro portione hæreditaria, ergo iure pro-
prio, & non in appanagiū. Nam qui portionē facit cohæredi-
21 bus, † eodem iure capit quo cæteri cohæredes. l. vnica. quan-
do non peten. par. & l. si duob. in principio. & §. fi. & l. huius-
modi. §. si Titio. ff. de leg. primo. & si vocati ad Comitatum
Alenconii, & cætera castra pro sua portione hæreditaria, dīr
vocati iure dominii & iure proprio, sicut vocati fuerunt cæ-
teri cohæredes ad reliqua bona p̄imonialia quæ ꝑstat nō esse
appanagiū. Itē pōdero, ꝙ filii nascituri vocati fuerūt ad dictū
comitatū Alēconii, & ad nōnulla alia bona, p̄sertī ad reditū tē
pli Parisiensis pro sua portione hæreditaria. Ergo eodē iure
vocati sunt ad Comitatū, quo vocati fuerūt ad dictū redditū.
22 Quia vna determinatio respiciēs plura determinabilia, † dēt
omnia pariformiter determinar̄. l. iam hoc iure. ff. de vul. &
pup. l. quāuis. C. de impub. Cōstat aũt, ꝙ ad dictum redditum
& pleraq; alia castra vocati fuerūt iure hæreditario & ꝓprio,
nō ãt iure appanagii, ergo eodē iure vocati censentur ad di-
ctū Comitatū. Itē pondero illa verba, permanebūt ꝓpria hr̄-
ditaria: ergo non in appanagiū, quod non p̄t dici ꝓprium, ne-
quę hæreditariū, cū ad vsum duntaxat ꝓcedat, salua ꝓpriета-
23 te regi, & coronæ. Id. n. propriū † dr̄, in quo alius ius p̄tende-
re non p̄t. insti. de pat. pot. §. j. Et id propriū est, qđ iure dñij, &
iure ꝓprietatis debetur, non ãt iure appanagii, & vsusfructus.
l. si procurator. ff. de acqu. rer. do. & l. si fructuarius proprieta
tem. ff. vsufr. quēadmodum caue. Item pondero, ꝙ Carolus
Valesius primus Comes iure institutionis & vltimæ voluntā-
24 tis disposuit de dicto Comitatu. Nam illa diuisio facta † inter
liberos, dicitur vltima voluntas. l. fi. C. fam. ercisc. notatur in l.
licet. C. de pact. de quo verisimiliter non disposuisset, si fuisset
sibi concessus in appanagium non transmissibile ad hæredes,
vt veros hæredes, per ea quæ. §. dixi. Item pondero in dicta
diuisione filij iam nati. ſ. Philippus & Carolus patre requiren-
te renunciarunt omni iuri sibijpsis competenti, & competi-
turo in dicto Comitatu ratione successionis, & legitimæ por
tionis. Ex hoc elicio, ꝙ Carolus pater non tenebat neque pos-
sidebat dictum Comitatum iure appanagij, quia ī appanagio
filii non habent aliquam legitimam, neq; ius succedēdi patri,
vt declarat Pan. in d. c. licet. Sed totum ius metiuntur ex per-
25 sona propria, cum rex Franciæ dñs appanagij, teneatur † sub-
ministrare panem descendentibus ex eo, & fratribus, fratrum
que filijs. l. si quis à liberis. §. j. & item rescripserunt. aliàs rescri-
ptum est. ff. de lib. agn. quæ iura licet loquantur in fratribus, ta
men extendenda sunt ad filios fratrum, secundum Ioannem
Crotum, in l. filiusfamilas. §. diui. col. x ff. de leg. j. possem pon-
derare plura alia verba posita in dicta prima diuisione, sed qa
ferè omnia ponderabuntur in aliis diuisionibus, ideo reser-
uo ibi dicendum. ¶ Ex instrumento quoq; secundæ diuisionis
factæ per dictum Carolum, apparet, ꝙ Comitatus Alēconij,
& Pertici, non sunt appanagium, rationibus, & ponderatio-
nibus, quibus. §. Et etiā quia subst̄ituit Ludouico, (cui relique
rat comitatum Alenconij & Pertici) si sine liberis decederet,
Phil. & Carolum, ipsius Ludouici fratres, quam subst̄itutionē
facere nequisset si fuisset appanagium, quod ad fratres non est
transmissibile, iuribus, & rationibus, & prælleg. consuetudi-
ne etiam (vt præponitur) approbatis. ¶ Ex instrumento etiam
tertiæ diuisionis factæ per dictum Carolum, qui tit. diuisio-
nis etiam ꝓ portione hæreditaria assignauit Comitatū Alen-
conij, & Pertici Carolo secūdogenito, cui (si sine liberis dece-
deret) subst̄ituit Philippum primogenitū, apparet ꝙ dicti Co
miratus non fuerunt relicti in appanagium, rōnibus quibus
§. Et ēt quia casu quo præmoreret Philippus, & Carolus, sub-
stituit superuiuentes in ea parte, & portione, in qua ſm ꝓsuetu
dinē patriæ succedere deberent. Et quia (casu quo præmore-
ret Ludouicus sine liberis masculis) subst̄ituit filias, in ea por-
tione quæ de ꝓsuetudine eis debet, pondero, ꝙ virtute harum
duarum subst̄itutionū vocant filiæ fœminæ. Ergo non est ap-
panagiū, qđ ad fœminas nullo casu est trāsmissibile. ¶ Et si di-
catur, omnia fundamenta elicita ex diuisionibus, & vltima vo
luntate Caroli, corruere, ex eo, ꝙ appanagium non erat in cō
mercio Caroli, nec de eo quicquā poterat disponere in præ-
iudicium coronæ. Rñdetur dupliciter, Primo, ꝙ licet de appa
nagio nō potuerit disponere, tñ procurator regius (q dicit ꝙ
Carolus tenebat dictos comitatus in appanagiū) debet istud
ꝓbare, cū sit fundamentū intētionis suæ, vt §. deduxi. Et facit,
26 qa in dubio bona † possessa per Carolū, præsumunt fuisse pro
pria, l. secunda. C. ne vxor pro marito. & ibi Bal. notat per gl.
Bar. & alios in l. quidā in suo. ff. de ꝑdi. instit. per Aret. consil.
154. consultatio præsuppositа. maximè cum fuerint possessa
per dictum Carolum, & eius hr̄des tanquam propria & hære
ditaria, iam annis supra tercentum. l. si filius. C. de petitione
hæreditatis. ¶ Secundò rñdetur, ꝙ Philippus pulcher, & Ca-
rolus frater, & nepos Caroli Valesij regis Franciæ authoriza-
runt, approbauerunt & confirmauerūt oīa & singula disposi-
ta & ordinata in dictis diuisionibus, quæ certè non approbas
sent, si p̄dicti Comitatus fuissent de appanagio. quia princeps
27 nō † p̄sumitur rētare quicquā in præiudiciū sui regni qđ sum
mis vigilijs, maximis laboribus, maturisq; consilijs, & conser
uare, & augere studet. l. fi. in fi. C. de quadrien. p̄scri. & in au
then. de hęre. & falcid. in prin. ¶ Et ex hac auctoritate facta p
Carolum Regem, elicio vnum aliud maximum & solidū fun
damentum. Quia rex ipse expresè faretur, ꝙ Carolus Valesi
us fuit, & erat dñs & proprietarius dictorum Comitatuū, &
omnium bonorum de quibus in dictis diuisionibus. Inquit
n. Rex, Nostrę intentionis nō est, ꝙ Carolus Valesius patruus
nr̄, pp has diuisiones desinat esse dñs & propretarius om-
nium bonorum inter liberos diuisorum. sed volumus, ꝙ de
his possit ad libitum suę voluntatis disponere, donec vixerit.
28 quæ verba à principe, & rege prolata † plenè probant. cle. j. de
probatio. et si sint enunciatiua facti sui prædecessoris, vt in
terminis nostris concludit dominus Alex. consi. 15. visis nar-
ratis. col. ij. li. v. Si ergo fuit & erat dominus, & proprietarius
dictorum Comitatuum, ergo ei dati minimè fuerant in appa
nagiū. l. ꝓprietatis dñium. C. de ꝓbatio. & l. si tibi. ff. vsuf. quē-
admodum caueat. Si vult ꝙ r̄ desinat esse dñs ēt ꝓprietarius,
ergo ēt antea dñs erat, & proprietarius. l. decē. ff. de ver. obl.
& ff. de reg. iur. l. non pōt videri desijsse. & l. Titio vsusfuctus.
ff. de cond. & demō. c. dilecto. de ꝓbeu. Et si Carolus potuit
disponere ad libitum voluntatis, ergo non erat de appana
gio, de quo appanagiatu vti vsuarius disponere negt. d. l. anti-
quitas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quitas. C. de vsufr. & l. sed neque. & l. denique. ff. de vsu & habi. Nec dicatur hanc Regis confessionem fidem non facere, ex eo q diuisio suum non fuerit sortita effectum, quia propter hoc non corruit confessio expressa in instro diuisionis, tum quia separata est ab ipsa diuisione, tum quia non reprobatur instrumentum, licet filij noluerint talem diuisionem admittere, secundum Inno. & Mod. in c. cum venerabilis. de except. & Bal. in l. alia. C. de his, quibus vt indig. ¶ Ex instrumento etiam transactionis factæ inter Carolum, & Philippum filios, & cohæredes præfati Caroli Valesij ostenditur, q Comitatus Alenconij, & cætera castra obuenta Carolo, non sunt de appanagio rationibus antedictis, & etiam pluribus alijs. ¶ Primò, qa Philippus qui postea fuit Rex, dedit & tradidit præfatum Comitatum & reliqua bona Carolo fratri suo, pro omni iure sibi spectante in hæreditatibus, & bonis paternis, & maternis, & sic titulo transactionis sibi obuenerunt, non autem iure ap
29 panagij. Nã ex causa transactionis traditione sequuta † transfertur dominium, vel vsucapiendi conditio. l. ex causa transactionis. C. de vsuca. pro emptore vel transactione. & l. si pro fundo. & l. transactionem, quæ dominij. C. de transa. Ex causa autem appanagij transfertur solus vsus, ergo &c. Nec refert, q Philippus tunc non esset Rex, tum quia postea Rex factus transactionem ratã habuit, vt patet ex alio instrumento transactionis initæ inter ipsum Philippum Regem, & dictum Carolum: tum quia de euictione cauit pro se, & hæredibus suis.
30 Vnde modernus Rex hæres dicti Philippi, † factum defuncti nequit improbare. l. cum à matre. C. de rei vendica. Et quia quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio. l. vendicantẽ. ff. de euictio. ¶ Secundò, quia dictus Philippus dedit & assignauit præfato Carolo, dictum Comitatum pro se, & hæredibus ex suo corpore procreatis ac habentibus causam ab eis. Et sic non solum descendentibus hæredibus masculis, & vniuersalibus, sed etiam fœminis, & successo-
31 ribus particularibus extraneis. Nam hæc verba, † & habentibus causam ab eis, admittunt quemlibet successorem etiam particularem, & ex quacunque causa, vt est tex. in c. j. de feudo non hab. propriam nat. feudi. Et traditur per Alexan. post Ange. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in vlt. char. ff. de verbo. oblig. & consi. 189. viso. col. v. libro secundo. ¶ Tertiò, quia prælatus Philippus dedit & assignauit dictum Comitatum Alenconij & reliqua dicto Carolo, ea lege, q si decederet sine hæredibus ex suo corpore procreatis, reuerterentur ipsi Philippo, & hæredibus suis, & successoribus, ac habentibus causam ab eis, tanquam insolidum veris hæredibus, & successoribus Caroli Valesij, eorum patris. Ex quibus constat, quòd dictus Comitatus, & cætera castra sunt hæreditaria, & non appana-
32 gia. Illa enim verba † tanquam insolidũ hæredibus &c. ostendunt illa esse feuda hæreditaria, saltem secundum quid, secundum Andræ. de Iser. in c. j. §. hoc quoque. col. ij. de succes. feu. & in c. j. qui succes. ten. & in c. j. de aliena. feu. pat. & Ale. consi.
33 19. & consi. 26. lib. v. Et illa verba, † ac habentibus causam ab eis, ostendunt illa esse feuda hæreditaria simpliciter, quia trãsitoria ad quoscunque successores etiã extraneos. d. c. j. de feudo non habente naturam feudi. Et traditur per Bald. in l. cum virum. col. fi. C. de fideic. & per Modernos in l. gallus. §. etiam. ff. de libe. & posthu. & in c. in præsentia. de probat. ¶ Itẽ, ex instrumento alterius transactionis initę inter dictos Philippum Regem, & Carolum super successione & hæreditate quondã Ludouici eorum fratris apparet, q Vermilium, castrum Nouum, & cætera castra ibidem descripta nõ sint de appanagio. Quia Phiippus rex, illa dedit Carolo Comiti Alenconij, pro se, & hæredibus ac successoribus quibuscunque tenẽda, & possidenda, tanquam propria, & hæreditaria iura, in cõpensationem portionis hæreditariæ dicti quondam Ludouici sibi debitæ, & spectãtis, nihil reseruato ipsi Philippo Regi, nisi solum & dũtaxat regali superioritate, homagio, & fidelitate. Ergo sequitur, q dicta castra non sunt appanagia. tum, quia hæredita-
34 ria & propria: tum quia specialis reseruatio † solius superioritatis, arguit nullũm aliud ius Regi competere. l. nam quod liquidẽ. §. fi. ff. de penu leg. l. quæsitum. §. denique. ff. de fund. instru. & cap. ij. de coniug. lepro. ¶ Item, q Comitatus & nunc ducatus Alenconij, non sit appanagium etiam apparet, ex instrumento cuiusdam permutationis factæ inter Ioannem Regem, Philippi Valesij etiam Regis filium, & Comitissam Alenconij pro liberis suis, ibi, promittentes nósque & successores nostros obligantes, ad guarẽtizandum, & soluendum dictam terram dictis de Alẽconio & successoribus suis, ac cãm ab eis habituris, ecce q dicta terra permutata cũ domo est alienabilis, & trãsmissibilis ad quoscũq; hŕdes & successores. ergo nõ est de appanagio, p rõnes & iura. ŝ. allegata. Et si dicta terra (q̃ est mẽbrũ comitatus, & eiusdẽ naturæ & pdõnis, cuius est cætera terra dicti Comitatus, (vt expresse cantat tenor dicti instrũ) non est de appanagio, benè sequitẽ q etiã cetera terra non erit appanagiũ, alioquin essent diuersæ naturæ, & cõditionis, qd̃ negat ipsa exæquatio. l. j. ff. de leg. j. c. fundamenta. circa medium. de elec. lib. vj. Alioquin vnus & idẽ Comitatus, censere
35 tur † diuerso iure, qd̃ non est admittendũ. l. cum qui ædes. ff. de vsucap. c. cum tua. de decimis. Aliogn pars discordaret à toto, qd̃ non euenit. l. si qs cum totũ. ff. de exce. rei iud. & mẽbrum discederet à capite. qd̃ non decet. c. non decet. xij. dis. & in auc. de eccĺia. titu. in princ. ¶ Item, quòd Alenconij non sit appanagiũ, ꝓbatur ex instro vnionis castri de Dãpfront, vniti dicto Comitatui per Regem Carolum, in fauorẽ Petri Comitis Alenconij, ibi, per se suosq; hŕdes, & successores, seu cãm ab eo habituros. & ibi, mandantes, ne dictũ Comitẽ consanguineum nr̃um, suos ve hŕdes, aut successores, cãm ab eo vel eis habituros, ꝯ tenorẽ præsentis vnionis minimè turbare præsumant. Ecce, quòd habituri cãm à dicto Petro Comite, vel eius hæredibus, & sic etiam successores extranei & singulares. cap. j. de feud. non habente natu. feu. turbandi nõ sint in vnione facta Comitatui. Ergo Comitatus alienabilis est, & transmissibilis ẽt ad extraneos successores, & pñr nõ potest dici appanagium rationibus præallegatis. ¶ Insuper constat ex lectura dictarum vnionum, quòd fuerunt factæ in fauorem dictorum Comitum & successorum, qd̃ stare non posset si dictus Comitatus esset appanagium. Nam si dixerimus, quòd vnita fuerunt prædicta castra dicto Comitatui respectu appanagij, vnio nullius fuisset momenti, quia proprietas non accidit vsu
36 fructui, seu appanagio. l. item si fundi. §. huic vicinus tractatus est. ff. de vsufr. Si verò dixerimus vnita fuisse Comitatui respe ctu proprietatis & dominii, talis vnio cessisset cederetque in
37 damnum ipsorum Comitum, † quia per talem vnionem per didissent dominium, & proprietatem, & omne illud, quod ha bebant in ipsis castris. Nam rem suam alienat, † qui eam vnit, & incorporat rei alienæ. c. tua. de his quę fiunt à Prælatis. in fi. & traditur per Gemi. consilio. 136. col. j. ¶ Item, quòd dicti Comitatus non sint appanagium, luculenter probatur ex instrumento diuisionis factæ inter Petrum Comitem Alenconii, & Robertum eius fratrem Comitem Pertici, tam ex ratio nibus antedictis, quàm ex sequentibus. ¶ Et primò, quia ex lectura eiusdem apparet, quòd Petrus & Robertus successerũt in dictis Comitatibus, Carolo (mediante religionis ingressu) & Philippo, Rothomagensi Archipræsuli, mediante cessione eorum fratribus facta. Ex hoc constat, quòd non sunt appana
38 gium, quod non est neque † cessibile, neque transmissibile ad hæredes, maximè transuersales. ¶ Secundò, quia ex substitutione & reseruatione (de qua in dicta diuisione) casu quo ipse Petrus, & Robertus decedant sine hæredibus ex suo corpore, vocatur dictus Philippus & eius hæredes, vel habentes causam ab eo. Ergo etiam vocantur extranei successores etiam particulares. d. capitulo primo. & consequenter non sunt appanagiũ. ¶ Tertiò, quia in dicta diuisione est adiectum pactũ de non alienando prędictos Comitatus, absque licentia dicti Archiepiscopi, quod fuisset vanum & frustratoriũ, vbi dicti Comitatus essent subiecti appanagio, quod cõstat esse inalienabile. ¶ Quartò, quia in pœnam alienantis dicti Comitatus applicantur dicto Archiepiscopo & hæredibus suis, habentibus causam ab eo, & sic etiam extraneis & singularib. successoribus, quod non conuenit appanagio, vt toties supra dictum fuit. ¶ Quintò, quia promiserunt mutuo, & vicissim pro se, hæredibus, & successoribus, ac habentibus causam ab eis, attendere & obseruare omnia & singula. Ex quibus etiam verbis constat, quòd non sunt appanagium. ¶ Item, præmissa iustificantur etiam ex instrumento vnionis castri de Argẽteau dicto Comitatui factæ per regem, inducendo vt supra induxi instrumentum permutationis, & instrumentum vnionis castri de Dãpfront. ¶ Item comprobantur prædicta ex alio instrumento vnionis terræ du Tinet, & nonnullorum aliorum castrorum, dicto Comitatui per præfatum regem Carolum, ponderando & inducendo, vt ŝ. ¶ Item fortificantur ex diuisione, quam fecit Petrus Comes Pertici, & Alenconij, inter filium suum masculũ, & filias fratris, quibus relict q̃ plura castra, q̃ eis relinquere minime potuisset, si eẽnt appanagiũ, & in qua attestat se eẽ ꝓprietariũ dictorũ Comitatuũ, ergo ñ tenebat nec possidebat eos, vt appanagiũ, p ea q̃. ŝ. pluries fuerit repetita. ¶ Itẽ corroborant pmissa ex instro erectiõis dic. Comitatus Alẽcon. ī ducatũ ibi, decernẽtes dictũ Io. ꝑsanguineũ nr̃m & suos ī dicto Ducatu succedẽtes, duces appellari. Ex il-
39 lis. n. verbis † & suos, oñdit, q hic Ducatus est hæreditarius, nõ autẽ ꝓcessus in appanagiũ, vt ꝓsuluit Alex. cõs. 26. ponderatis his. lib. v. ¶ Ex his & alijs, q̃ ex dictis documentis eliciũtur, & quę ꝑsulto prętermisi, ratus sum ista sufficere: quia apparet, q dicti

dicti Comitatus, & castra eidem vnita, sunt hæreditarij & hæreditaria. Id tantũ supereſt, vt remoueamus contraria. ŝ. alleg. ¶ Nõ ob. igitur dum primo loco dicebatur, q id dicitur appanagiũ, quod à Regibus datur, vel relinquitur filijs posterioribus, qa huiusmodi diffinitio est falsa, cũ non conuertatur cũ diffinito. l. j. §. dolũ. ff. de dolo. nam si quid detur, quod non sit de regno, & de quo rex possit disponere, non dr̃ appanagiũ. vt dixi. ŝ. sed de istis Comitatibus potuerunt Reges disponere, prout disposuerũt, cũ sint hr̃ditarij simpliciter, & de patrimonio ꝓprio & priuato. vt. ŝ. luculenter fuit probatũ, ergo &c. ¶ Non ob. dũ secundò dicebat, q Comites tenent dictos Comitatus in paria, seu ī paritate, qa nõ sequit, ergo tenẽt ī appanagiũ. Immo istud retorqueť, qa si sunt ī paritate cũ regib. tenebunt Comitatus pari iure, & sic vti veri dñi, & non vt vsu fructuarij, & appanagiarij. Aliter ẽt. ŷ. rñdebo. ¶ Nõ deniq; ob
40 stat, dũ tertiò dicebat, q ex pluribus documentis constat Comites fuisse confessos, se tenere dictos Comitatus in appanagiũ. Ad istud in quo sentio regiũ procuratorẽ facere suũ præcipuũ fundamentum, rñdeo tripliciter. Primò, q talis confessio, seu assertio prę sumitur facta per errorẽ, ex quo constat ex documentis ĩnumeris, rem aliter se habere, ideo talis assertio
40 † nõ debet nocere Ducibus, tractãtibus de damno euitando. l. si post diuisionem. C. de iu. & fact. ign. l. sed si me putem. ff. de condi. inde. & l. cum de indebito. in prin. ff. de proba. traditur per Bart. in l. non fatetur. versi. sed quæro, qualiter, ꝓbabitur error. ff. de confessis. ¶ Confirmatur hæc respõsio, qa cõfessiones de quibus in supplicationib. dictorũ Comitũ sunt relatiuæ ad antiquã p̃decessorũ suorũ possessionẽ, ad antiqua ꝓa & documenta. Nam in literis impetratis anno 1484. est hęc clausula, Sicut p̃decessores sui tenuerunt & possẽderũt, ita ipe teneat à nobis in paritate, & appanagio, & sicut tenuerunt ꝓpibus retroactis. Itẽ in literis impetratis anno 1487. ita ꝓtinetur. Nobis expositum fuit ex parte dilecti nostri consobrini Ducis Alenconij, q ex antiquissimo tempore & iure appanagij regalis ipse & prædecessores sui habuerunt & hũt ius & iurisdictionem esqueriæ. &c. Et in concessione & gratia rex
41 non simpliciter petita concessit, sed sub hac forma, videlicet, sm modum & formam, quibus sui prædecessores vsi sunt tẽpore præterito. Vnde de errore satis dr̃ constare eo ipso, q constat prædecessores possedisse iure proprio, & hæreditario nõ autẽ iure appanagij. l. ij. C. de erro. aduo. notatur in c. inter dilectos. de fide inst. vbi Pan. col. v. & tradit Bal. in l. alia. C. de his, quibus vt indig. Addiderũt. n. duces in suis precibus se tenere ducatum in appanagium, credẽtes ita esse, & vt facilius impetrarent iudicem appellationum, quem esquierium appellarunt. Vnde talis erronea confessio, non dẽt eis, nec suc
41 cessoribus nocere. l. fi. versi. & qui addidit epistolæ. ff. de cõst. pec. quam ad hoc notauit Bald. in rub. C. eo. tit. col. j. & in l. si absentis. col. fin. C. si cer. pet. & Feli. in c. cum venerabilis. col. vj. de exce. vnde in proposito dicebat Bal. c. j. §. fi. col. fi. de feu. guard. q si recognitio feudi sit aliter facta per errorem, quàm solito more, q non nocet aliqualiter posteris. ¶ Secundo respondet; q Comites nunquam confessi fuerunt se tenere dictos Comitatus in appanagiũ verum & proprium, sed solum confessi fuerunt se habere ius & priuilegium appanagij, & se tenere has dignitates in appanagium fictum, & ex priuilegio. Ita sonant verba rescripti impetrati anno 1484. ibi, cũ omnibus iurib. pariæ, & appanagij, ac alijs priuilegijs &c. Illa enim
42 dictio † & alijs priuilegijs, implicat iura pariæ, & appanagij, cõ petere dictis Comitibus ex priuilegio. l. qdam relegatus. cum glo. ff. de reb. dub. & notatur etiam per glo. & scribentes in l. iij. C. deser. fug. Alex. consi. 119. col. ij. lib. ij. vnde cum fuerint concessa iura & priuilegia appanagij, & pariæ in corũ fauorẽ, non debẽt in odium retorqueri. l. quod fauore. C. de legibus. fuerunt enim eis cõcessa priuilegia appanagij, & pariæ, ad finẽ vt ipsi Comites potirentur iure esqueriæ, & haberent iudicẽ appellationum, vt ex tenore rescriptorum cuidẽrer apparet. Ergo inducta ad vnum effectum, nõ debent contrarium ope
43 tari. l. nõ eo minus. C. de procu. l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. † Nã concessa de iure speciali, non tollunt nec excludunt bñficium iuris cõmunis. l. in bello. §. si quis ser. ff. de cap. & postli. retuer. & traditur per Bar. in auth. quas actiones. col. ij. C. de
44 sacrof. ecc. Nec priuilegium est ita interpretãdũ, † q tollat bñficia cõpetẽtia priuilegiato, ex alio iure aliaue cã. l. si ruffinus. C. de test. mili. & Bar. l. iij. §. si emancipatus. ff. de bo. poss. contratab. vbi infert, q priuilegium ciuilitatis concessum forensibus scholaribus, non tollit alia priuilegia scholaribus eisdem competentia. Et ad istud proposituũ plura congerunt Alex. & Mod. in d. l. si Ruffinus. & p Fel. in c. dilectus filius. ij. col. iiij. de reser. ¶ Tertiò rñdetur, q ex quo ex antiqs instrũs & regijs cõcessionibus cõstat, q hmõi dignitates fuerunt cõcessæ iure ꝓprio & hr̃ditario, ẽt ad fœminas transmissibili, non dẽt subsequens recognitio in appanagiũ nocere filiabus, qn possint se fundare in primo iure primisq; concessionibus plenioribus & fauorabilioribus, à quibus non vr̃ recessum p recognitionem appanagij non ita fauorabilẽ nec plenã, sicut p electionẽ
5 arbitrorum, † non vr̃ recessum à iudice ordinario. l. si tñ. C. de temp. appell. nec est nouũ, vt qs ex duabus causis rẽ possideat. l. nõ est nouum. ff. de ac. emp. l. iij §. ex pluribus. ff. de acq. poss. per quæ iura Alber. de Rosa. post Vbertum de Bobio in l. fi. col. fi. & ibi ẽt Iaſ. ea. co. fi. C. de iure emphy. decidit filiã eius, q recognouit se in feudũ tenere rem, quam ab eodem prius habuerat in emphyteusim, succedere ī ipsa re vti emphyteutica, qa per recognitionẽ in feudum minus fauorabilẽ, non fuit re cessum à ꝑctu emphyteutico, quominus filia hæres sui patris possit vti prima inuestitura, p quã pinguius & amplius sibi ꝓ
46 uidet. Vnũ. n. remediũ, siue ordinariũ, siue extraordinarium, † non facit cessare alterũ, quod pinguius est, & salubrius. l. in ꝓuinciali. §. j. & ibi Bar. & alii. ff. de ope. no. nun. ¶ Comproba tur ex his, quæ in proposito tradit Bal. in consi. 215. proponi tur, q inuestituræ. lib. ij. vbi cõcludit q fœmina põt venire ad successionẽ feudi, virtute antiquissimæ inuestituræ, per quam vocant fœminæ, non obstantibus posterioribus, q̃ masculos tñ vocabant. Et dicit Pau. de Cast. ꝑsi. 51. visis & ponderatis.
74 in j. parte, q à prioribus cõcessionibus nõ est recedendũ † nisi in posterioribus expresse appareret, q cõi consensu sublatæ fuerunt primæ. Et idem firmat Iaco. Alua. consi j. post lecturã feudorum, & Card. consi. 92. fauendo pupillis &c. Immo in præiudicium filiarum non potest mutari forma primęuæ inuestituræ, quia inhærendum est primæ radici, nec curandum
48 quo tramite feudum descendat, † sed quale fuerit principiũ, sm Bal. in c. j. per illũ tex. de eo qui sibi & hære. suis. & in c. j. §. si verò. de succes. frat. vel de grad. succes. Et ad istud propositum plura possem cumulare, q̃ breuitatis gratia prætermitto. ¶ Vel quartò rñdetur, posito quòd per huiusmodi confessiones & recognitiones hæ dignitates factæ essent de appanagio, nihilominus in eis succedere possunt fœminæ, quia ex præmissis constat, quòd antecessores ipsarum recognouerunt in appanagium hos Ducatum & Comitatũ, quos iure proprio & hæreditario antea tenebant & possidebant. Vnde succedit solenne dictũ Iac. Alua. in c. j. col. antepe. de eo, qui sibi & hær. suis. vbi dicit, quòd si parẽtes recognouerunt se ab alio in feudum tenere feudum proprium, quod, in tali feudo fœminæ non prohibentur succedere. Idem ergo dicendum, si propriũ feudum & hæreditarium recognouerunt in appanagium. Nõ enim per talem recognitionem debet mutari prima natura feudi. c. j. de ben. frat. c. j. qui. mod. feud. consti. pos. Et hæc vltima solutio corroboratur ex sequentibus. Fingamus igitur has dignitates à principio fuisse de Demanio & appanagio, videa
49 mus an potuerint † Reges illas alienare in Carolum Valesiũ, in quem constat alienatas & trãslatas pro se & hæredibus, &c. vt latè suprà ostensum fuit. ¶ Et videretur primo aspectu rñdendum, q non. Quia lege regia (quę Salica nũcupatur) inter dicta est regibus alienatio omnium, quæ spectant ad regnum, & etiam creduntur reges in coronatione iurasse iura regni, & honorem coronæ illibata seruare. Ergo alienationes factæ nõ
50 valent, † etiam si hi reges qui alienarunt, iurassent alienata nũ quam reuocare. c. intellecto. de iureiuran. Et dicit Host. in c. cum dilecti. de maio. & obe. quem refert Bal. in c. j. §. generali. si de feudo fuerit controuer. inter do. & agn. vas. q rex Franciæ inuitis ciuibus, non potest alienare vnam ciuitatem regni. Et dixit Bal. in d. c. intellecto. q iurisdictiones supremæ sunt sacrorum canonum, ideo non sunt in marsupio principis, qui non potest vrbem habere venalem. Et refert hæc & alia Fel. in c. ad audientiam. de præscrip. col. ij. ¶ Sed præmissis non obstantibus contrariũ (sm ea quæ proponunt) verius esse rñdeo quinq; rõnibus, (vt puto) concludentibus. ¶ Primò, quia constat ex donatione facta p Heliã regi Philippo, q hæ dignitates
51 † erant de Ducatu Normaniæ, & sic constat q nõ erant à principio ĩ regno. Vnde posito q vel ex dicta donatione, vel alia regum voluntate fuissent regno vnitũ, contraria regum voluntate separari potuissent. Quia omnis res p easdẽ causas dissoluitur, quibus contrahitur. regul. omnis res. de reg. iur. extra. Et quia quælibet res de facili reuertitur ad primæuam naturam. c. ab exordio. xxv. dist. l. si vnus. ver. quod & ī specie. ff. de pac. quibus rõnibus ita in terminis respondit Soc. consi. iiij. super q. lib. j. nouorum consiliorum, aliàs lib. iij. ¶ Secundò, quia lex Salica prohibens alienationem eorum, quæ sunt de Demanio, intelligitur ¦ de alienatione per quam grauatur, & lædi tur dignitas regalis, & sic de alienatione magna, non de alienatione modica. c. Abbate sanè. de re iud. lib. vj. & traditur p Innoc. Panor. & alios in d. c. intellecto per Bart. in l. prohibe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

re.§.planè.ff.quod vi,aut clam.Et benè facit tex.in c.terrulas. duodecima quæstione secunda Et possem infinitis iuribus, & similitudinib.comprobare,quæ ꝓsultò prætermitto.¶Aliena tio autem dictorum Ducatus,& Comitatus debet dici modi ca,cum tempore donationis non essent reditus quatuor, siue quinque mi-
52 lium librarum, vt ex instrumento diuisionum (de quibus suprà) manifestè probatur. Reditus autè quinque milium librarum considerata excellentia & potentia Regis ꝓ Frãciæ,qui supra omnes Reges obtinet coronam liberalitatis, & magnanimitatis,teste Bald.consi.218.petita venia.lib.iij.& in cap.j.§.fi.de prohibit. feu. alie.per Fed.est quid minimum, vt de donatione facta per Comitissam Amatildam, dixit glo.in l.sed si susceperit.ff.de iudic.¶Et considerata qualitate personarum,causa dicitur modica,vel magna,vt traditur per Bart. in l.admonendi.circa fi.& ibi latè Iaf.ff.de iu.iu.¶Tertiò, potest dici, quòd lex Salica non comprehendit alienationes factas per regem,his personis quæ sunt de genere, vt per plura comprobat Oldr.consi.94.eleganter.quasi per totũ.¶Quartò,quia lex regni debet intelligi de totali alienatione etiam directi dominii,non de alienatione vtilis dominij,& iuris vtendi fruendiq́ue retẽta fidelitate & directo dominio,vt pulchrè ostendit Bald.in prælu.feu.colum.vij. secundum notam impressionem.¶Quintò,quia lex quæ interdicit alienationem,
53 ꝓ debet intelligi de alienatione damnosa, non de alienatione vtili,& lucrosa.ca.vt super. §. fi.de rebus ecclesiæ non alie.vbi permittitur alienatio rei ecclesiasticæ aliàs prohibita pro re vtiliori consequenda.Sic etiam minor qui prohibetur contrahere sine consensu curatoris,vel propinquioris,non censetur prohibitus contrahere & alienare in sui vtilitatem, vt si permutet rem cum alia vtiliori,secundum Ange.in l.ij.ff.de acce. & plura adducit Fely.in cap.causam.colum.iiij.de iudi. & idẽ vult Pan.consi.22.quanquam.in j.parte.& Ludo.Rom. consi.306.circa propositum.Alexan.consi.59.viso processu.lib. ij. Constat autem huiusmodi alienationem fuisse factam à rege Philippo,pro aliis Comitatibus & rebus longè maioris reditus,& emolumenti,videlicet pro Comitatibus Andegauię, Cenomaniæ & Carnotensi,& aliis pluribus dominationibus, & castris pro dimidia spectantibus Carolo Valesio, iure successionis maternæ & fraternæ,quæ omnia idem Carolus tit. diuisionis cessit,& remisit prædicto Regi Philippo, vt idem Rex sibi cederet,& remitteret Comitatus Alenconij, & Pertici,prout factum fuit.Et sic rex Philippus permutauit digni-
54 tates cum aliis longè maioribus.Diuisio enim similis est ꝓ permutationi.l.cum pater.§.hæreditatem.el ij.ff.de leg.ij.Ergo locus non erit legi Salicę, quę loquitur de alienatione damnosa. Et vbi indebitè prætendatur illi locum esse, certè Carolo & eius hæredib. & sic præfatis dominab.sororib. (saltem re ipsa deceptis)succurrendum est per nouã diuisionem faciendã,de dictis Comitatib. Andegauiæ,Cenomaniæ, & Carnotensi, ac cæteris bonis patris, & matris præfati Caroli.l. maioribus.C. communia vtriusq́ue iud.Et vbi Frã.Rex moder.hæres prælibati regis Philippi detrectet nouam diuisionẽ,repelli poterit exceptione, quia tenetur de euictione ipsis sororib.si ab eis auferantur huiusmodi dignitates,quę ti.diuisionis obuenerũt Carolo.l.si familiæ.C.fa.ercis.l.si fratres.C.cõmunia vtriusque
55 iudi.& quẽ de euictione tenet actio ꝓ eundem agentẽ repellit exceptio.l.vendicantẽ.ff.de euict.&ita in propriis terminis firmat Oldr.consi.xcv.ex forma istius statuti.ad fi.Nec obst.si dicatur has dignitates rediisse ad coronam ex natura appanagij,
56 & sic euictionẽ extinctam fuisse ex natura rei. Pro ꝓqua euictione nõ cõpetit actio,etiã si is,à quo euicta est expresè stipulatus fuerit de euictione.fm gl.Bar.Bal.Sal.& alios *cõiter* in d.l.si familiæ.Sequitur Franc.de Are.consi.3.Cur.senior.ꝑsi. 48.col.xvij.& consi.seq.col lxj. & seq. quia respondetur istud ꝓcedere posse,si Carolus sciẽter acceptasset has dignitates tãquã appanagiũ,quia tunc censeretur eas acceptasse cũ sua qualitate,& natura.l.& puto.§.itẽ si seruus.ff.fa. ercis.sed idẽ Carolus eas nõ accepit,nec Rex Philippus eius frater Carolo tradidit vt appanagium,sed vt hæreditarias,& pro se,suisq́ue hẽredib.& successorib.ac habituris cãm ab eis,vt ex lectura diuisionis expresè apparet, vt s.abundè probatũ fuit. Quo casu competit actio de euictione,fm Pau.de Ca.in d.l.si familiæ.Et
57 ratio est manifesta,quia expressum,ꝓ facit cessare tacitum.l.cũ filio.ff.de vul.&pupil.Nam cũ appareat expresè Carolũ acceptasse has dignitates,cum ea qualitate,ꝙ transeant ad hæredes & successores etiã extraneos,vt sonãt illa verba,habituris causam ab eis.c.j. de feu.non habente na.feu.ergo cessabit tacita præsumptio,ꝙ videatur acceptasse cum natura appanagij,nõ transmissibilis ad hæredes,nec alienabilis vllo modo. ¶Itẽ rex Philippus,qui has dignitates fratri tradidit,vt hęreditarias alienabiles & transmissibiles,etiam ad habituros causam ab eo,in culpa fuit,cum debuerit tradere vt appanagium.Ergo si ex natura appanagij euincatur,de euictione obligatus erit.l. & hæc distinctio.ff.loca.debuit enim ipse prospicere eas euinci posse iure appanagij.Vnde sibi debet imputare si alio iure tradidit, & de euictione cauit.¶Sed ponamus(citra veritatis præiudicium)esse eas de Demanio & appanagio,& non potuisse alienari,Regemq́ue modernũ de euictione minimè teneri.Inqui-
58 ramus, an castra ꝓ vnita prædictis Comitatui, & Ducatui ꝓp vnionẽ assumpserint naturã appanagij,ita ꝙ trãsferri nequeat in fœminas,sicut nec appanagium?Et prima facie videretur ꝙ sic.Quia ea est natura vnionis,vt vnita reducat ad vnã essentiã. l.in rem.§.itẽ si quæcunque.& ibi no.Bal.ff.de rei vend.l.sed si plures.§.filio.& ibi Ang.& Imo.ff.de vul.& pup. ca. super eo. de præben.lib.vj.& ibi Gemi.post alios. Et quod vnitur alteri accessoriè,assumit naturam rei principalis,cui annectitur.l.ẽt. vbi Cy.& Sal.C.de iu.dot.l.quoties.§.fi.ff.de admi.tut.l. inter socerum.§.cũ inter.ff.de pact.dot.cũ cõcordant. & similibus abundè cumulatis per Cur.seni.ꝑsi.56.super c.col.vj.& duab. seq.& per Fel.in c.translato.col.iij.de consti. & in c.in nostra. col.xvij.de rescr.& Iaf.instit.de act.§.in personã.¶Sed prædictis & similib.quæ pro hac parte adduci possent non attentis,
59 ꝓrium ſm ea quæ proponuntur, veriusꝰesse respõdeo.Quia castra non fuerunt simpliciter vnita Comitatui, sed cũ ea qualitate,vt transirent ad hæredes & successores quoscunque,qũ aduersatur naturæ appanagij, ita sonant verba vnionis factæ per Regem Ioannẽ de terris Ioannis maleti,ibi, obligantes ad garentizandũ & soluendum ipsam terram dictis Alenconio, & successorib.eius,ac causam ab eis habituris.Et alterius vnionis factæ per Regem Carolum de castro,& castellania de Dãpfort.ibi,ꝙ dictum Comitẽ suos vt hæredes & successores,seu cãm ab eo,vel eis habituros ꝓ tenorẽ huius præsentis vnionis turbare præsumant.Et alterius vnionis castri,& castellaniæ,de Argenteau eisdem verbis concessæ. Et alterius vnionis castri du Tinet,ibi,ita ꝙ ipse Comes eius vel hæredes,& successores ac habituri causam ab eis,vti frui possint dicto castro,remota quacunq; exceptione.Hæc enim verba clarè, & specificè demõstrant,ꝙ huiusmodi castra fuerunt vnita Comitatui Alẽconij, ea lege,vt quantum ad ius succedendi,non haberent naturam appanagij.d.cap.j.de feud.non habente propri.nat.feud. Vnde nõ obstat,ꝙ vnitorũ eadẽ sit natura:quia verum in dubio. Sed vbi constat de contrario,id seruãdum est,ſm Bal.cõ.3544. d.Papa.libro.iiij.& Gemi.consi.25.duo videntur.in fin. Nam
60 vna res ita vniri potest alteri, ꝰ vt vtraque retineat sua priuilegia,suamq́ue primæuam naturam,vt traditur per gl.& doc. in cap.j.ne sede vacan.& in cap.sicut vnire.de excess. prælato. ¶Item respõdetur,quòd vnitorum eadem est natura,si vnio fuit pleno iure facta, secus si quo ad gubernationem & protectionem, vel quo ad quædam particularia duntaxat, vt in casu nostro, in quo vnio facta proponitur, quo ad iurisdictionem Esquieriæ,& sic quantum ad protectionem.Ita formaliter dicit Angelus consilio 247. punctus, Papa vniuit, secũdũ meam impressionem,& sequitur Fel.in d.c. translato. ¶Cæterum,si pertinacius,quàm deceat,instetur,ꝙ hæc castra vnita cedant Comitatui,id saltem nemo negabit,ꝙ facto,cã, & industria dũorum Comitũ nõ fuerint acqsita, & demũ ad eorum supplicationẽ Comitatui vnita. Quia ita cãtant verba
61 vnionum. Ergo cũ mõ Comitatus siue Ducatus proponatur per defectum gñationis masculinæ ad regẽ dñm deuolutus, ad æstimationem aut ad separationem, & diuisionem ipsorũ castrorum,constat regẽ teneri.c.si falsus.hic finitur lex Corra. per quã ita decidunt glo.And.de Iser.Iac. Aluaro. &*communiter* Feudistæ in c.j.§.econtrario. de inuest. de re ali. fact. Nam
62 quod ex re vsufructuarij,seu appanagij ꝓ acquiriturꝙ (etiam amisso vsufructu)non ad ꝓprietarium,sed ad ipsum fructuarium Iulianus ꝓpter dixit, cuius sꝫa vti humanior recepta est, reiecta Marcelli & Martiani rigorosa opin.l.sed si quis stipuletur.§.quid ergo amisso. ff.de vsufr. Ex his iã apparent resoluata grauiora dubia.¶Venio ad quintum,An ꝓ præfatæ illustrissimæ sorores possint de iure succedere in istis dignitatibus feudalibus?Et ex duobus vr respondẽdum,ꝙ non.Primò, qa femine regulariter nõ succedunt in feudis.c.j.§.filia.de succ. feu. c.j. quemadmodum feudum ad filios pertin. c.i. antmu. vel aliàs imperfectus &c. Maximè in feudis dignitatũ,vt notat in c.j.& ibi Ia. Alu.ad fi. quis dica.dux, comes,vel marchio.& in l.fœminæ.ff.de reg.iu.cũ si.¶Sed ò, quia Philippus Rex tradidit ducatum Alenconij,& comitatũ Pertici,Carolo Valesio,& hæredib.ex corpore descẽdentib.Sed istæ sorores non possunt dici descendentes de corpore Caroli fratris sui, nouissimè defuncti,cùm sint in linea transuersali.auth.cessante.C.de le.hæ.& ff.de grad.l.iuriscõsultus.§.sunt & ex laterib.
63 ¶Sed prædictis non obstãtib. rñdeo, has illustrissimus ꝓ rore-

fores debere succedere fratri. ita in istis dignitatibus feudalibus, sicut in patrimonialibus,cũ sint illi proximiores agnatę. §.nos autem.insti.de leg.ag.succes.d.aut.cessante.& in corpore vñ sumitur.C. de legi.hære. Nec obstant cõstitutiones feudales,ꝙ nolunt fœminas succedere in feudis.Quia hmõi con-
64 suetudines sunt abrogatæ ꝓ in regno Francię,& vniuersis Galliarum ꝓincijs, in qbus feudalia sunt redacta ad instar patrimonialiũ, maximè quãtum ad ius successionis ſm Ioannẽ Fabri,olim maximum Franciæ Cancellariũ.instit.de legi.agn.succes.§.cæterum.ad fi.& de rerũ diui.in prin.& de empt.& vẽd. in prin.& in ꝓœmio insti.& in aut.ingressi.C.de sac.san.eccl. & Iaf.in l.de quibus. col. xvj. ff.de legi.& Guido. Papæ.consi. xviij.viso casu.col.iij.ꝙ consuetudo(ẽt)in Comitatibus & Ducatibus) proponitur hactenus obseruata, maximè in ducatu Andegauiæ, Comitatibns Cenomaniæ & Carnotensi. Vnde cũ talis cõsuetudo ꝑsupponatur ꝑscripta,est absq; dubio pro lege recipiẽda.d.l.de qbus.& c.cõsuetudo.j.dist.Valet.n.hmõi
65 cõsuetudo,ꝙ fœminæ ꝓ succedant in feudis,ẽt si sint dignitates,vt est tex.in c.fignificauit.de rescr.Et firmant And.de Iser. Iac.de Bel.Bal.& Alua.in d.§.filia.& in §.& ga videmus.ꝙ feuda.poss.& Bal. in c.j.§. hoc quoque. de succes.feu. exemplificat in regno Apuliæ,in quo(non extantibus masculis) de consuetudine dicunt succedere fœminas. Et ita ꝑsuluit Bal.consi. 275.quod pro regula.li.ij.& Car.Flo.cõsi.64.nobilis dña Nera.& Alex.consi.29.col.iij.lib.j.& Dec. consi.424.,ꝑponitur, ꝙ magnifica.Nec procurator regius potest sine rubore inficiri,ꝙ fœminæ non succedant in hoc ducatu Alenconij,& Comitatu Pertici.Cum rex ipse ius suũ metiat, & ꝓtendat habere donatione sibi facta per fœminam,videlicet,per Heliam,sororẽ quondam Roberti,Comitis Alenconij.Nec enim succes-
sor iure potest improbare titulũ sui authoris. l. ex qua persona.ff.de reg.iur.l. post mortẽ.ff.de adop.l.cũ à matre C.de rei vend. Fateatur itaq; has dominas sorores iure successisse Carolo fratri, sicut fatetur Heliam successisse Roberto fratri suo. & quod æquum semel est arbitratus, id nunc non putet iniquum, eodemq́ue iure vtatur contra se, quod pro se qñq; recipit.l.j.ff.quod quisq; iur.c.cum omnes.de cõstit.¶Sed vbi cessaret consuetudo, respondetur secundò, ꝙ in huiusmodi feudis,quæ(quantum ad Regẽ) sumpserunt originẽ à fœmina
66 i.ab.Helia sorore Roberti, ꝰ iure debent succedere fœminæ, quia dicuntur feuda fœminæ, quorum fœminæ sunt capaces.c. j.de na.succes.feud & firmat gl.in d.§. & quia vidimus. quam sequuntur ibi *cõiter* Doctores, & consuluit Pet.de Ancha. ꝑsi. 34.in hac causa. & consilio 125. visis & diligenter ruminatis. & Ludo.Rom.consi.367.circa primũ.col.fi.¶Vel tertiò res-
67 põdetur,ꝙ hæc sunt feuda ꝰ ligia,vt cantat donatio facta per diuum Ludouicum Petro filio,in quibus succedunt fœminæ, ſm Spec.tit.de feud.§.quoniam.& ibi Io.And.in addi. versic. xxj. Sequitur Alex.consi. 30. quoniam omne datum.lib.j.& Deci.consi.139.in princ.consi.208.col.ij.& 424.co.iij.¶Vel quartò potest respõderi,ꝙ ista feuda habita fuerũt à Comitibus Alenconij, in recompensationem Ducatus Andegauensis,& Comitatus Cenomanen.& Carnotensis. in quibus succedunt fœminæ quasi per pecuniam acquisitis. Nam pecuniæ
68 enim pecunia comparatis,de iure succedunt ꝰ etiam fœminę, secundum Odofr.in summa. qui feud. dare possunt. & sequitur Bal.in d.§.& quia vidimus.& in d.c.significauit,& in tit.de pac. Constan. in verbo libellariæ. & in l.liberti liberteque. C. de op.li.& Ludo. Rom.consi.35. Alex.consilio 136. viso & examinato.lib.j.Socin.consi.257.visis inuestituris.lib.ij.& De
69 ci.consi.supra allega.Et facit,quia feuda remuneratoria ꝰ transeunt ad fœminas.c.j. quemadmodum feud. ad filiam pertin. ¶Vel quintò possem respondere, quòd hæc feuda sunt hæreditaria purè & simpliciter,vt probaui in præcedentibus dubijs, in quibus feudis hæreditarijs certissimum est fœminas succedere. ¶Sed quia præmissa satis superque sufficiunt, super hoc diutius non insistam.¶Non obstat,quòd hæ nobilissimæ sorores non sint descendentes de corpore fratris, quia & si non sint descendentes de corpore fratris, sunt tamen de descendentibus primi acquirẽtis.de quo corpore loquitur ac quisitio & concessio. c.j. de eo, qui sibi vel hęredibus suis. & ibi not.Iacobus Alua.in j.notabili.Si enim fiat relatio ad stipi-
70 tem, siue principium prout est maximè ꝰ in feudis facienda. c.j. de benefi. fœm.c.j. qui.mod. feud. constitui possit. verissimum erit, quòd istæ sorores descendunt de corpore primi acquirentis, qui dicitur ꝑpes in proposito. Et istud probatur in aut.de hæred.quæ ab intest. defer.in principio. iuncta gl.in §.ex his autem quæ. & tradit Bald. in l.j.C.de condit.insert.& inc.j.§.filia.de succes.feu.ad fi.& consi. 13.punctus talis,quidam testator.lib.iij. & dicit Lud. Rom.ꝙ concessio pro se,& descendentibus ex suo corpore, non solum cõprehendit nepotes, & pronepotes ex filijs masculis, sed etiam filiabus fœminis.Ita Lud.Rom.consi.148.visis. Quia in his est continuatio sanguinis.Vnde immediatum dicitur, quicquid per naturam continuatur.Hinc omnes dicuntur descendisse ex corpore Adam primi parentis,adeo quòd si viueret, cum aliqua cõ trahere matrimonium non posset.§.inter eas.& ibi gl.no. instit.de nup. ¶Restat, vt videamus an hæc exceptio, quòd fœmina non succedat in feudis,vel hæc exceptio,quòd huiusmodi dignitates sint de appanagio(cuius incapaces sunt fœminæ) admittenda sit in iudicio possessorio intentato per has dominas sorores? Et quia mihi non proponitur quòd remedium possessorium fuerit intentatũ, oportet latius euagari.Et quia
71 proponitur extare consuetudinem ꝙ possessio defuncti cõtinuetur in hæredes,quæ consuetudo valet.c.ij.de consuetu.l. fi. C.de sacrosa.eccl.l.raptores. C. de epis.& cler. Reprobata sententia Bald. qui contrarium dixit in l. j. C. communia de lega.quã ibi damnat Iaf.colum.iij. Videndum est,an intentari potuerit interdictum quorum bonorum, quod est interdictum adipiscendæ possessionis.l.j.ff.quorum bonorum. Et videretur ꝙ non.Quia possessio fuit acquisita virtute consuetudinis. Contrarium tamen verius est. Quia & si propter consuetudinem acquisita sit possessio iuris, non tamen acquisita fuit possessio facti, pro qua consequenda agi potest interdi-
72 cto ꝰ adipiscendæ quorum bonorum, secundum Bald. post Cyn.in l.ea lege,C.de condi.ob causam. & in auth. defuncto. C. ad Tertul.& in c.j.de controuer. inter masculũ. & fœmi. Et hæc est *cõis* doct.sententia,quã comprobat Alex.in l.cum hæredes. col.j.ff.de acquir.poss.consi.82.& seq.lib.ij.& Iaf. post Pau.de Ca. & Alex. in l.si sorori. C.de iure delibe. quo stante
73 subintrat nostra dubitatio,an huiusmodi exceptiones ꝰ obstẽt sororibus agentibus interdicto adipiscendæ?Et breuibus agẽdo,puto ꝙ non,quia exceptio proprietatis non obstat agenti interdicto quorum bonorũ.l.fi.vbi gl.& Bart.C.quorum bonorum.traditur per Bar.in l.naturaliter.§.nihil commune. in iiij.combinat.ff.de acqui.poss.Et in terminis,ꝙ hæc exceptio, quòd fœmina non succedat in feudo,non posset opponi contra fœminam agentem interdicto adipiscendę. firmat Io.An. in addi.Spec.tit.de test.§.pen.ad fi. vbi dixit non obstare contra fœminam agentem remedio.l.si C.de edic.diui Adr. tollẽ. Et sequitur Alex. in d.l.fi.col. fin.& Iaf.col.ix. per tex.in c. ij.si de feu.fuerit controuer.inter do.& agna.Et idem Bald.in.c.j. ver.vel dic quarto,de cõten.inter masculũ & fœminam de bñf. Et Cur.iunior in trac.feu.in ij. parte,q. xxj. Et si hæc exceptio ꝙ ñ sucedat in feudo, (q̃ iuris est)nõ impedit missionẽ ī possessionem,minus impediet altera exceptio appanagij, quæ habet mixturam facti, & altissimam requirit indaginem, vt patet ex deductis in ij.iij.& iiij.dub.Sed quia in interdicto adipi-
74 scendæ admittitur ꝰ exceptio proprietatis, quæ incontinenti probari potest,ſm gl.Bar.& alios in l.si de vi.ff.de iud.& per Bar.in d.§.nihil.cõmune.& per gl.& scrib.in c.j.de restit.spol. Fortè procurator harum sororum potuit intentasse possessorium recuperandæ, puta interdictum vnde vi, vel remedium canonis reintegrãda.iij.q.j. ꝓ tra quod nulla admittit exceptio ꝓprietatis,ẽt si offeratur ꝓbatio in prõptu,& incontinenti,vt dicunt doctores in locis prælleg. Remedium canonis reintegranda, ẽt competit contra titulo possidẽtem,ſm Inn.& cõmuniter Cano. in c.cum ad sedem.de resti.spol. & ibi Abbas dicit,ꝙ ista *est communis* doctorum sꝫa.& eam dicit communem Alex.consi.91.lib.v.Decius consi.57.& latè probaui in c.sæpe.de restit.spol.¶Videamus ergo an stante prædicta cõ-
75 suetudine intẽtari ꝰ potuerit possessorium recuperandæ.videretur ꝙ non. Quia si stante consuetudine ꝑdicta,competit hĩdibus interdictũ adipiscendæ,ergo nõ poterit cõpetere interdictum recuperandæ.ſm Bal.in aut.defuncto.q.iij.C.ad senatuſc.Tertul.& ita tenet Ioann. Fab. in §. fui. instit. de hære. qua.& diff.& d. Alex.in l.in suis.ff.de lib.& posthu.& in l.si sõrori.C.de iu.delib.& consi.37.in cã mota.lib.j. & ꝑsi.83.visa. lib.ij.Et And.Sic.consi.58.sapienter scripsit.col.xij.& seq.lib. ij.Mouetur, qa hæc est ficta possessio, quæ veritati dẽt succũbere.Et si Carolus harum sororum frater tenebat has dignitates in appanagium,& sic tanquam vsufructuarius,hęc consuetudo non videretur hẽre locũ in casu isto, quia Carolus vsufructuarius solã naturalẽ habuisset morte ipsius finitã, ciuilis aũt fuisset semper penes Regẽ proprietariũ.l.naturaliter.ff. ꝺ acq.poss. Non est aũt verisimile, ꝙ consuetudo voluerit possessionẽ naturalẽ cõtinuare in hæredes,ad quos nõ trãsit vsus fructus.l.antiquitas.C.de vsufr.& ita in terminis decidit Io.de Imo.consi.16.viso casu.Et ista videntur maximè vrgere,& ꝙ cessum annullare, posito ꝙ intẽtatum fuerit possessorium re-
76 cuperandæ. Sed tñ ꝓmissis non attentis vr mihi ꝓrium pos-

Universidad de Deusto
Biblioteca

se iure defendi,& ꝙ stante huiusmodi consuetudine etiam intentari possit remedium recuperandæ,probatur. Quia ministerio consuetudinis acquisita fuit hæredibus possessio ciuilissima,quam artificiosam vocat Bald.in rub.de causa possess.& proprie.Quæ possessio ciuilissima non differt † à ciuili in aliquo,nisi in modo acquirendi,secundum Ale.Fran.Are.& Ias. in l.j.in prin.ff.de acq.possess.sed ciuilis possessio parit interdictum recuperandæ.l.j.§.siue autem. ff. de vi & vi arma. ergo idem pariet ciuilissima,alioquin differēt effectu,quod expresse Ale.& alij negant.& ita tenet Soci.in l.rem quæ nobis.in v. quæst.ff.de acquir.possess.& Decius consi. 84. excellentissimi doc.Et fuit de mente Bald.in d.rub.de causa poss.& proprie. Licet præfati Doc.non adducant rationem supra factam, & hæc sententia verior apparebit ex resolutione cōtrariorum. ¶Non obstat itaque prima ratio,ꝙ competat hæredibus interdictum adipiscendæ,ergo cesset interdictum recuperādæ, quia respondetur dupliciter. Primò, ꝙ possessio defuncti cōtinuatur in hæredes,si ipsi velint vti beneficio consuetudinis. Quia beneficia legis,& consuetudinis recipiunt cōditionem,
78 † si is(in cuius fauorem fuerunt concessa) eis vti velit.l.fin.C. de execu.rei iudi.iuncta. l. debitoribus.ff. de re iudi.& ibi no. Alex.& alij. Ad idem tex.in l.vniuersa.& ibi latè Modern. C.d preci.Imper.offerend.& in l.scimus.in princ.iuncta glo.C.de inoffi.test.facit text.in l.inuito.ff.de reg.iu.Hinc sumpta est regula,ꝙ quilibet potest fauori suo renunciare. l. si quis in conscribendo.C.de pact.sed si nolint vti, non prohibentur agere interdicto recuperandæ,& sic non prohibentur vti beneficio singulari, cum sit in electione eius, qui habet plura remedia, vti quo malit.l.quod in hęredem.§.eligere.ff.de tribu. & l.nemo ex his.§.quoties.ff.de regu.iur.quando autem hęres eligit interdictum adipiscendæ,tacitè videtur tunc vti beneficio iuris communis. Sed quando eligit interdictum recuperandæ possessionis acquisitæ ministerio consuetudinis, tunc cēsetur velle se iuuare beneficio statuti. Et hæc intelligentia admodū consonat. ¶ Non obstat secunda ratio, quòd possessio ficta debeat succumbere veritati. Quia negatur, ꝙ possessio acquisita iuris,siue consuetudinis ministerio,dicatur ficta,immo est
79 † vera possessio licet modus acquirendi sit fictus,sicut possessio acquisita per constitutum est vera possessio. l. certè. ff. de precari.licet modus acquirendi sit fictus.l.quod meo.& ibi la tè Alex.ff.de acquir.possess.Et posito ꝙ esset ficta, tamen quia
80 possessio ciuilissima, † est ius insistendi rei non prohibitæ possideri aptum producere ciuiles effectus,vt no.in l.j.ff. de acq. possess.maximè per Bart.& probatur in l.peregrè.ibi, ius possessionis.ff.eo.titu.Et debet ita iudicari de ficta possessione,si-
81 cut de vera. Quia in his quæ iuris sunt † ficta dispositio in nullo differt à vera, secundum Barto.in l.si maritus. §.legis.ff de adul.& in l.si is qui pro emptore.in iij.q. ff. de vsuca. traditur per Ias.in l.filio quem pater.ff.de liber.& posthu. ¶Non denique obstat alia ratio,dū dicitur, ꝙ licet virtute consuetudinis sit acquisita possessio iuris,non tamen fuit acquisita facti,quæ dicitur corporalis.Quia respondetur dupliciter.Primò, ꝙ sufficit acquisitam fore ciuilem,quæ producit ius insistendi,& cęteros ciuiles effectus.Et ideo si ciuilis possessor veniens vt insistat,non admittatur,dicitur spoliari sua ciuili,pro qua competit interdictum recuperandę.l.clam possidere. §. qui ad nundinas.ff.de acq.poss.Secūdò respondetur, ꝙ lex fingit actum
82 corporeum continuatum † per hæredem,secundum Bald.in c.contingit.per illum tex.in versic.verus possessor.de dolo & contu.vbi inquit,Mirabile est ꝙ vera possessio acquiratur sine actu corporeo.Sed illud ideo est, quia actus corporeus defuncti fingitur continuatus per hæredes. Vnde cum interuenerit fictus actus corporeus,& per hunc actum fictum sit acquisita vera possessio,nihil video proponi, cur pro recuperanda hac
83 vera possessione,non debeant competere † remedia recuperandæ, sicut etiam competunt pro recuperanda possessione acquisita per aspectum vel constitutum,& sic per actus fictos. d.ca.contingit.& d.l.quod meo. cum suis concor. ¶ Si verò procurator dominarum sororum proposuit interdictum retinendæ,dicendo se turbari in sua ciuilissima possessione, per occupationem naturalis sine corporalis,iuxta no.in d.l.clam possidere.constat aduersarios debere succumbere.Quia stante consuetudine per quam fuit acquisita ciuilis, immo etiam naturalis,& vera possessio(vt s.deduxi.)sequitur, ꝙ aduersarij
84 clam possident † ab ipsis sororibus.ergo debent succumbere in interdicto vti possidetis.l.j.in fi.ff.vti possi.de. c.licet cau-
85 sam.de probatio.Nec ꝺ agentē interdicto retinendę † obstat exceptio proprietatis,ſm gl.& Bar.in d.l.si dedi.& Bar.in d.§. nihil commune.& in l.si de eo.§.fi.ff.eo.ti.& consi.81.Martinus forniconis.Bal.in l.ordinarij.C.de rei vendi.Pano.in ca.in literis.col.iij.de resti.spol.cum solitis concord.

RESPON. LXXXI. & de Iure gent.&c. IIII.

Et si lege ciuili Mantuæ generaliter in non suppositos iurisdictioni & oneribus statuentium bonorum alienatio quouis titulo interdicta sit, siue huiusmodi lex in rem, siue in personam concipiatur, ea tamen Clerici nullo iure astringuntur,& præsertim Episcopi & Cardinales cum odiosa sit. Quare Reuerendissimum Dominum Cardinalem Mantuanum eius patrimonialia bona Illustrissi. Domi.Galeazio Sfortię statuto hoc non obstante liberè alienare potuisse respondi. Quj etiam illustris dom.Galeaz.iure institutionis dominæ Geneueræ vxori eadem bona generali prohibitione non obstante relinquere potuit,cum per huiusmodi alienationem publicæ vtilitati,& sic rationi statuti non derogetur,tum quia res semel alienabilis effecta,licitè perpetuò alienatur.Et quam alienationem,non obstante consignatione & traditione facta,curare habet Reueren.do.Cardinalis illustrem d.Marchionem Mantuæ ratam habiturum, tū quia ad id ex lege ꝺctus tenetur,tum etiam quia illustris Marchionis ratificatio & statuti derogationem, & alios plures operat effectus.Insuper cum dña Geneuera ante veram traditionem ciuis Mantuæ effecta sit,quæstionis est,an alienatio in eam de dictis bonis facta per ciuilitatem subsecutam in præiudicium communis conualidetur? quod & verum esse respondi.Nam alienatio nulla habetur,nisi vera traditio sequatur, ficta autē traditio & præsertim nulla,& frustratoria nullam pœnam parit ante veram traditionem,proinde etiam respondi ipsi domine Geneueræ,casu quo bona in commissum ceciderint,cōtra dominum Cardinalem actionem competere, eo quia alienando res prohibitas in forenses alienari in dolo fuit manifesto & culpa, vnde certi iuris est eo casu actione de dolo saltē ad interesse eundem teneri,presertim cum solenni stipulatione omnia damna & interesse resarciri promiserit.

SVMMARIVM.

3 *Statutum prohibens bona alienari in non suppositum,an liget etiam clericos & nu.5.& 7.*
2 *Statutum prohibens bona alienari in non suppositum,ligat etiam eos qui post uinculum iniectum assumpserunt clericatum.*
3 *Statuta laicorum generaliter loquentia,siue in rem,siue in personam,licet ligent clericos,non tamen debent ligare clericos Cardinales.*
4 *Statutum prohibens bona alienari,est odiosum,*
6 *Ratio statuti,ampliat,& restringit statutum ad metas rationis.*
8 *Statutorum interpretatio sumenda est illa,quæ magis conformat iura communia,cum statutis.*
9 *Statutum quando dicatur iniecisse uinculum ante clericatum.*
10 *Alienatione prohibita in certas personas censetur etiam prohibita hæredi instituto.*
11 *Statutum prohibens alienationem in non suppositum,non habet locum in forensi uendente bona quæ habet in territorio.*
12 *Statutum prohibens forenses emere bona immobilia,existentia in territorio non intelligitur forensis prohibitus uendere.*
13 *Alienari prohibita,semel alienata perpetuò durant alienabilia.*
14 *Statutum est iurisdictionis,quam non habent ciues in forenses.*
15 *Ratificatio & approbatio Marchionis,multos effectus operatur, ultra derogationem statuti.*
16 *Confirmatio principis facta ex certa scientia,nunquam intelligitur confirmare actum inualidum in præiudicium tertij.*
17 *Fictio nunquam operatur in præiudicium iuris tertio acquisiti.*
18 *Statutum applicans ipso facto communitati rem alienam in forensem intelligendum est si rei traditio subsecuta fuerit.*
19 *Datio incerta & imperfecta dominium nullo iure transfert.*
20 *Per constitutum non potest dici facta uera tradutio,sed ficta.*
21 *Emphyteuta non incidit in pœnam l.fin.C.de iure emphyteu. per translationem possessionis.*
22 *Actus nullus nulla legis uel statuti pœna sequitur.*
23 *Paria sunt nil fieri,aut fieri sub conditione,quæ non fuerit purificata.*
24 *Statutum prohibens alienationem fieri in forensem sub certa pœna,non habet locum in alienatione facta sub conditione.& 25.*
26 *Res ubi non est in commertio acquirentis lege prohibente, tunc acquirenti non debetur aliquod interesse.*
27 *Forensis præsumitur ignorare statuta ciuitatis,& etiam ciuis nouellus.*
28 *Præsumitur quilibet scire statuta suæ ciuitatis.*
29 *Statutis sui Marchionatus,Marchio derogare potest.*
30 *Promissio,quòd tertius ratificabit,& approbabit,an sit obligatoria nu.31.*

Respon.interpreta.

Peroptassem Non vrgeri de iure respondere hisce temporibus, quibus Minerua (furente Marte) à nobis abesse compellitur. Postquā tamen illustris d. Geneuera,& honora-

randus.d.Io.An.Comes Gambaranæ,Iurecon.integerrimus, ꝙciuis & amicorū specimē,ita iusserunt, quæque dubia q̄ mihi ꝓponuntur, (semota allegationū pompa)pro tenui ingeniolj mei facultate,& pro turbulenta & anxia mente, breuissimè resoluā. ¶ Circa primū,an statutū ciuitatis Mātuę,phibēs bona immobilia quouis tit.alienari, in nō suppositū iurisdictioni ciuitatis,liget reuerendissimū d.Cardinalē Mātuanū, vt nō potuerit alienare bona patrimonialia(de quib.in themate) illustri quondā fœlicis memoriæ do.Galeazio Sfortiæ? ¶ Videt prima consideratione dicendū,ꝙ sic.Quia statutū in ij.ver.loquitur in rē.Cantat.n.in hæc verba.Itē nulla res possit alienari &c.subiiciendo,ita ꝙ prædicta res sit vitio inalienabili affe-
1 cta.Quo casu statutū ligat † ēt clericos.ſm Pan.in c.qđ clericis. ver.quādoque statutū.de foro compe.dicentē ꝙ statutū prohibens bona dotalia alienari,ligat ēt clericos,vt nō ēt possint talia bona acquirere.Quia potuerunt statuētes reb.ipsis onus imponere.& sequit Fel.in c.ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. col.xxxiij. ¶ Secūdò pro hac parte facit, ga huiusmodi ꝓhibitio à statuto facta fuit antequā d.Cardinalis esset clericus,quo
2 casu statutū habet ēt effectū ꝺ cos,† qui post vinculum iniectū, assumpserunt clericatū.ſm Io.And.in reg.sine culpa. de re.iu. li.vj.vbi vult ꝙ statutū præferens primogenitū in hæreditate, aliis postea genitis,habeat ēt effectū ꝺ eos qui effecti sunt clerici.& sequuntur do.Anto.Imo.Pan & *communiter* Mod.in d. c.ecclesiæ sanctæ Mariæ.Et idē voluit Pano.& cōiter scriben. in d.c.quod clericis. vbi decidunt,ꝙ statutū excludens fœminas ab hęreditate extantib.masculis,excludit etiā fœminā,& si masculus est ingressus monasteriū. Et faciunt quæ tradit Pan. post aliōs in c.j. de oblig.ad ratioci.& Bart.in l.j.ff.de ꝓcn.vbi concludunt ꝙ vbi præsumptio est,vel pōt esse ꝙ clericatus sit assumptus in fraudem legis vel statuti,tunc clericatus nō prodest. ¶ Præmissis non obstantib, ꝺrium de iure cōcludendum existimo,pluribus rationibus & fundamentis.Primò,quia statuta laicorum nō ligant clericos,ex defectu auctoritatis & potestatis.Non enim datum est ius imperādi illis,quos obsequēdi manet necessitas.c.bene quidē.xcvj.dist.c.cum laicis. de rebus eccle. non alie.& d.c.ecclesia sanctæ Mariæ. ¶ Secundò,
3 ga etiam † ꝙ aliàs statuta laicorum generaliter loquentia, siue in rem,siue in personam,ligarent clericos, non tamē deberēt ligare clericos Cardinales,ꝓpter prærogatiuā excellęæ dignitatis cardinalatus.Sunt enim cardinales pars corporis Papæ.cafœlicis.vbi no.Archi.de pœn.lib.vj.& Ioā. And.c.j. de of.leg. lib.vj.Host.in ea.antiqua. de priui. vbi decidunt,ꝙ cardinales tanquā membra Papæ,& ei inuiscerati nō tenentur iurare fidelitatē.Et plura ad amplitudinē dignitatis cardinalatus reduxit And.Sic.ti.de præstā.Cardi.in j.q.Nā quæ sunt speciali notā digna, nunquā includuntur in generali dispositione.l.item apud Labeo.§.hoc edictū.ff.de iniur.Et videtur expresè deciſum in c.quia periculosum. de sen.excom.lib.vj. vbi in dispositione odiosa,nunquā intelliguntur cōprehensi episcopi, ergo nec etiam cardinales,qui ratione administrationis digniores reputantur,vt latè per And.Sic.loco præalleg. ergo etiam à fortiori non erunt cōprehensi hi,qui simul sunt & episcopi, & cardinales vt d.Cardinalis Mantuanus. ¶ Quòd autē statu-
4 tū de quo agitur,sit odiosum † patet ex his q̄ latè scribit Barb. ꝓsi.43.col.ix.& seq. vol.j.vbi comprobat, ꝙ istud statutū est tam ꝺ ius diuinū,quā humanum.Et ꝙ sit odiosum, ostēditur. Quia vltra id,ꝙ sit ꝺ ius commune,est etiā pœnale.Nam & rē alienatā fisco,seu communitati ascribit,& ꝺctum annullat :q̄ annullatio est ēt pœna.c.ij.vbi Pan.& alij latè de cōsti.Et in ter minis magis ad rhumbum,ꝙ statuta odiosa etiam apostolica generaliter loquentia non includant Reue.Cardinales, consuluit Pet.de Anch.consi.295.quod incip.,ꝙ clariori euidentia. col.ij.& fuit originalis decisio Io.Mona. quā ibi sequitur Ioā. And.in c.j.de schismat li.vj.& Lud.Ro.con.498.in casu quo quæritur.& Andr.Sicu.in d.trac.de præstan.cardin. vij.q.bas. ¶ Tertiò,ꝙ tale statutū nō liget clericos,nec eos impediat bona propria liberè alienare,sic ostenditur.Nam tale statutū nō
5 ligat clericos acquirere volentes à laicis, & in præiudicium † clericorū volentium acquirere(tanquam contra libertatem ecclesiasticam)statutum non valet,ſm Bart.in l. filiusfa.§.diui. ff.de le.j.& in l.dudū.C.de ꝺhend.emp.& est tex.in c.fi.de immu.eccl.li.vj.vbi Gem.post alios.& Pau.ꝓsi.89.quod incipit, Posset quis dicere.li.ij.Non ergo etiā ligabit clericos, maximè cardinales quum possint vēdere propria bona,quibus placet. Ita.n.vna via sicut altera à promotione ordinum retrahūtur. Ergo idem ius,& sic vtroque casu videtur tale statutū contra libertatem ecclesiasticam.Vnde non valet,vt in auth. cassa. & ibi Bar.in specie.C.de sac.san.eccl.Et istud etiā cōprobat natura correlatiuorum.l.fi.C.de ind.vidu.tol.l.j. C. de cupres.li.xj. ¶ Quartò istud oñdit ꝓ arg.à cessante rōne statuti,qđ est validissimū.c.cū cessante.de app.l.adigere.§.q̄is.ff.de iur.pat.Rō
6 eñ statuti est illa, q̄ ampliat & restringit statutū † ad metas,& terminos ipsius rationis.l.cū pater.§.dulcissimis.ff.de legat. ij. Sub iugo enim rationis consistunt verba statuti, tanq̄ sub suo ꝓprio originali,ſm Bal.in c.mandatū.de rescrip. Nā ratio expressè colligit ex verbis statuti,videlicet qa nō subditi nō supportant onera & functiones cū cōi Mantuæ, nec subsunt iurisdictioni ipsius cōis: ideo etiam publico fauore inductum fuit,vt nō possint acquirere bona consistātia in agro Mantuano, ab illis q̄ supportāt onera, & sunt sub iurisdictione Mantuæ.Ista ratio cessat,qñ clerici vendūt bona ꝓpria, qa ipsi non dicunt subditi cōis, nec de eius iurisdictione. cap.significasti. de for.comp. Nec ipsi,nec eorū bona sustinēt onera cū cōi.c. fi.de vit.& hon.cler.c.nō minus.de immu.eccl. c.q̄q̄.de censi. lib.vj.& sic cessat publ.favor, ꝓp quē causata fuit,ꝓhibitio statuti. ¶ Quintò,statuta laicorū generalia nō ligāt cleri os,quo
7 ad eorū bona patrimonialia, † in terminis statuti nſi tenet gl. iij.in c.ecclesia S.Mariæ.de constit.quā ibi sequit̄ d. Ant.& per quā ibi Pan.col.pen.decidit,ꝙ statutū ꝓhibens conductorem posse expelli à domo ꝺducta, si soluere velit conuentā pensionem,nō ligat clericos,q̄ locauerūt ꝓprias domos. Et sequitur Bar.in l.cunctos populos.in v.q.C.de sum.trin.& fi.l.cath. Et est ratio viua, qa si statuentes laici possent ꝓ statuta sua ligare clericos respectu bonorū patrimonialium,saltē ꝓ indirectum haberēt ius imperādi clericis,qđ nusquā est dicendū,nec concedendū.c.duo sunt.96.dist. & d.c.benè quidem. Et ꝙ clerici gaudeāt priuilegio clericorū,etiā quo ad bona patrimonialia, tenet gl.in c.epōs.de præb. Pan.in c.cū sit generale. de for.cōp. col.ij.& in c.constitutus.de in integ.restit.vbi sensit decisionē q.nſæ, dū dicit,ꝙ statutū,ꝙ affines possint infra annū luere rē alienatā,ꝓdest clericis affinibus qa fauorabile:ergo in ea parte qua statutū est odiosum(vt est statutū nostrū) nō ligaret clericos. Et sic si affinis vellet luere rem alienatā p clericū, q̄,ꝓmisisset manutenere,nō valeret tale statutū, ga odiosum & præiudiciale clericis. & bñ,ꝓbat tex.in l.itē nulla.versf.ecclesijs aut ecclesiasticis ꝑsonis. C.de episc.& cler. & alibi iæpe habet de ista generali conclusione. ¶ Vltimò,qd moror,& cur tot fundamentis istud ,ꝓbare contendo, nonne statutū in vltimo ver.à generali ,ꝓhibitione de nō alienādo excipit ecclesiasticas personas,& religiosas, in quibus & quo ad eas iura cōmunia observari mandat? Et sic cū in verbis statuti nulla sit ambiguitas, nō est admittenda interpretationis gō.l.ille,aut ille.§.cū in verbis.& l.nō afr.ff.de lega.iij. Nec dicat,ꝙ statutū in telligi debet in vltimo ver.& in illa exceptione quantū sit, vt in ipsos clericos possit fieri alienatio,dato ꝙ non sint subditi.Nō aūt quantum sit vt ipsi clerici possint alienare in laicos nō subditos,qa istud esset erroneè dictū. Nā exceptio debet intelligi eodē modo,quo regula est,ꝓposita.l.nā ꝙ iiquidē.§.fi.ff.de pe.leg.cum vulg.Modo regula est,ꝓposita,ꝓhibitiuè, ne vila persona possit alienare imm.obilia in nō suoditos:ergo exceptio debet esse,ꝙ ecclesiasticæ ꝑsonæ possint.Item exceptio est generaliter concepta, ergo generaliter debet intelligi. vulg.l.de prerio.ff. de pub c.solitæ.de maio.& obed.Item illa interpretatio in statutis est sumēda † ꝓ quā magis conformant iura cōia cū statu-
8 tis,& ꝙ quā minus lædit ius cōe.l.si serui vestri. cum glo.C.de nox.c.cū dilectus.de consuet. intelligendo aūt hāc exceptionē tam actiuè, q̄ passiuè quo ad clericos, minus lædit ius cōe. igitur,&c. Item verba statuti sunt ita intelligenda, ne sint frustratoria.l.si qñ.ff.de lega.j.c.si Papa.de priuil.lib.vj.Intelligendo autē dictā exceptionē, vt in clericos possit fieri alienatio, statutū esset frustratorium. Quia etiā ꝙ nihil dixisset, tñ nō impediebatur à statuto,ſm Bart.in d.§.diui.& dixi ſ.in iij.fundamēto. Debet ergo intelligi exceptio in alio quoq; casu,in quo statutum pōt operari. ¶ Non obstant modò adducta ,ꝓ contraria parte.&primò ,dum dicit,ꝙ statuta q̄ loquunt in rem,ligāt etiā clericos: ga pōt ,ꝓcedere,qñ statuta loquunt in rē de qua possunt statuentes disponere, vt si loquant in rem laicorum statuentibus subditorum.Secus quò ad res,de quibus statuentes possunt disponere, vt de rebus ecclesiarum & clericorum,vt ſ.in v.fundamēto. ¶ Scdò respondeo, ꝙ statutum etiam ꝙ loquatur in rem,itē ꝙ haberet ligare clericos,non tamen ligat in casu nostro, ga statutū in vltimo ver. clarè se declarat,ꝙ nō vult ecclesiasticas personas arctare. ¶ Tertiò, possum ,ꝓbabiliter dicere, ꝙ statutum loquatur in personam, & non in rem.Patet,qa in principio cantat faciendo regulam,ꝙ nulla persona de districtu possit alienare,&c.Nec quicq̄ facit, ꝙ in ij.ver.dicat.Item ꝙ nulla res possit alienari, & ꝙ sit vitio inalienabili affecta,ga debet intelligi,quantū ad personas de districtu, de quib.regulam fecerat, inter quas personas non includuntur clerici, vt ſ.abūdè ostensum fuit. Et ꝙ ita sit, clarè licet intueri ex verbis quæ sequuntur,dum dicit statutū,ꝙ res

Respōsa d.Ioan Franc.Ripæ. T 2 sit

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit vitio alienabili affecta quātū ad prædictas personas, q̄ verba,quātū ad p̄dictas personas,referēda sunt tā ad personas vē dētes,q̄ personas nō subditas acquirētes,vt sit plena & pfecta relatio ,put esse debet.l.talis scriptura.ff.de leg.j.c.secūdo regris.de appellationib.¶ Secūdo,corroboratur ex illa dictione, itē,q̄ est repetitiua omniū præcedētiū,tā qualitatū quā personarū.l.iij.ff.ad l.Iuliā de vi.c.pastoralis.§.j.de offi. deleg.erit ergo sensus illius.ij.ver.Item nulla res possit alienari per aliquā personā de ciuitate, & sit vitio inalienabili affecta quo ad eas personas.Et isto modo intelligēdo,statutum loquetur in personā,& nō in rē.¶ Minus facit quod.ꝫ.ij.loco dictū est.s.q̄ statutū iniecerit vinculū prohibitionis prædicto R.domino antequā esset clericus & Cardinalis.Quia istud est à veritate lōgē alienū.Nā(quātū ad terminos)statutū ita demū dicitur iniecis-
9 se vinculū añ clericatū,† q̄ casus de quo quæritur, essentiā & principiū sumpsit ante clericatū.Vt est casus de primogenito secūdogenito,ante clericatū,& ante ingressum religionis.Sed si casus de quo agitur,essentiā & principiū habuit post clericatū,vt ē casus præsentis alienationis,quæ facta & inchoata fuit etiā post Cardinalatū,tūc nō potest dici, q̄ vinculū fuerit iniectū ante clericatū, & q̄ statutū antea per multa secula conditū fuerit.Ita declarat Pet.de Anch.in regula,ea quæ de re.iur. col.fi.& Cuma p̄si.85.Et si aliter diceretur , omnia statuta laicorū ligarent clericos,cū sint antiqua,& nullus ēt nascatur cū charactere,quo nihil absurdius esset. Præterea cū statutū ipsū excipiat ecclesiasticas personas, nec ēt iure dicantur incluſæ, certē nō pōt dici,q̄ eis sit vinculum iniectū, quod obliget. Et hęc quo ad primū sufficiāt.¶ Circa fm,videtur etiā dicēdū,q̄ d.Galeaz.non potuerit titulo institutionis p̄dicta bona relinquere dnæ Geneueræ eius vxori. Quia statutū ēt expresse ,phibet alienationē in non subditos,per viā vltimæ voluntatis,,pcedēs annullādo.¶ Secūdo,quia prohibita alienatione in cer-
10 tas personas(vt in casu isto)cēsetur ēt ,phibita†hæredis instō. l.codicillis.§.mater & l.peto.§.fratre. & ibi Bar.ff.de lega.ii.& Bar.in l.vētre.ver.tertius casus,& ibi expresse Are.col.xvi.ff.d acqui.hær.& idem Are. in l.Patonius.§.j.col.ij.c.tit.¶ Sed(his nō obstātib.)ꝫriū credo fore de iurē ꝑcludendū, plurib.rationib. Primo stante ꝑclusione de qua in præcedenti dubio. Ra-
11 tio statuti cessat in forēsi† vendēte bona,quæ habet in territorio.Nam cū ipse non subsit iurisdictioni,cū nō sustineat onera,certē alienando in aliū forensem,publicę vtilitati (q̄ fuit cā motiua statuentiū)nihil derogatur.nō ergo habebit locū statuti dispositio.l.generaliter.C.de epis.& cle.c.cum dilecta.de p̄sti.vti.vel inuti.c.cū cessante.de appel.Et ideo in terminis dicit Bar.in l.multū.ff.de ver.ob.q̄ statutū ,phibēs forenses eme
12 re bona immobilia existētia in territorio,†nō intelligitur forensis prohibitus vēdere,quia cessat ratio statuti, quo casu nō habet locū regula correlatiuorū,fm gl.in c.j.de loca.& in clemen.j.de p̄sanguinitate. ¶ Secūdo, ēt stāte ꝑclusione,de qua ī præcedēti dubio,q̄ d.Cardinalis potuerit dicta bona alienare in prædictū.d.Galeazium forensem, nō obstāte prohibitione statuti:succedit trita ꝑclusio,q̄ res inalienabilis, maximè inter
13 certas personas,si semel effecta sit alienabilis in illas , † durat perpetuò alienabilis.l.pater filiū.§.quindecim.ff.de le.iij.& ibi no.Bar.inferens ex his, q̄ merū imperiū semel delegatū à Principe,est perpetuò delegabile,ꝫ.l.j.de offi.eius. Et ad istud propositū multa reducit Ias.in l.filiusfa.§.diui.col.vij. ff. de le.j.Et benè quadrat *communis* opi.de qua in c. querelam.per illū tex. de elect.Quæ est,q̄ iuspatronatus possit per laicos præscribi. Quia ex quo semel laici fuerunt habilitati , vt possint per fundationē,ꝑstructionem vel dotationem acquirere, & possidere iuspatronatus,vt in c.piæ mentis.xvj. q.vij.pari ratione dicendū est,q̄ etiam habilitati dicātur ad præscribendū. Cū ergo fuerit habilitatus d.Galeaz.forensis, acquirere immobilia, pariter omnes personæ ciuitē generis, & sic omnes forenses ad illa bona acquirenda habilitati censeri debent. Et benè facit quod ꝑcludit Pan.in c.quæ in ecclesiarū.& ibi Fel.de const. vbi decidūt,q̄ ius diuinū semel limitatum,durat perpetuò limitabile,à fortiori ergo ius positiuū.Et sic etiā p̄sens statutū semel limitatū in persona do.Cardinalis,durabit limitabile in persona do.Galeazij,& eius hęredū.¶ Tertio facit,quia tenēdo q̄ statutū ipsum loquatur in personam(vt ꝑclusum fuit in præcedenti dubio)sequit dicēdū,q̄ statutū non habeat ligare
14 forēses,quia statutū † est iurisdictionis fm Bar.in l.omnes populi.in j.q.ff.de iust.& iur.quā iurisdictionē nō habēt statuētes in forenses.c.vt animarū.de ꝑst.lib.vj.l.fi.ff.de iurisd.om.iudi.l. j.C.de sum.tri.& fid.cat.& ibi Bar. & voluit Paul. de Cast.in d. p̄si.89.Et ex istis satis clarè patet responsio ad duo, quæ ꝫ.adducta fuerunt in cōtrarium.¶ Circa tertium,posito q̄ alienatio valeat nō obst.statuto,etiā q̄ facta sit cōsignatio ,& traditio an d.Cardinalis teneatur amplius operā cum effectu dare, q̄ illustris Marchio Mantuæ eius frater approbet,cōsentiat,& ratificet cōtractum?nō puto expediens insistere, qa istud non habet probabilē dubitationem,quis eīn adeo est obtusi ingenij crassæ vē mineruæ,qui assueret obligatū ad plura copulatiuē(vt est prædictus do.Cardinalis, qui tenetur facere & curare,q̄ illustris Marchio cōtractum & traditionē approbet) fore liberatū per adimpleme ntū vnius tm?certē nemo.l.si hæredi plures.ff.de cōdi.inst.cū suis ꝺcor.Et quia dicitur per agētes nomine prędicti Cardinalis(stante validitate ꝯctus nō ob. statuto)frustratoriā esse atque illusoriā p̄firmationem,& dispē
15 sationē illustris Marchionis,ergo tanquam frustratoria nō est exigenda.l.hæc stipulatio. §. diuus Pius.ff. vt leg.nomi.cau.cū lex actus frustratorios abhorreat.l.qui bis idem.ff.de verb.ob. certè ista obiectio à viro experto non esset opponenda.Quia ratificatio,& approbatio Marchionis potest infinitos alios ef-
16 fectus operari † vltra derogationem statuti.Operari enim p̄t eo casu,quo haberet Marchio hypothecā in dictis bonis,quia per consensum suum tolleretur.l.ij.C.de remi.pig. & no.in l. sicut.§.nō videtur. ff. quib.mo.pig.vel hypo.sōlu. Vel potest operari renunciationē fideicommissi, si quod prætēderet idē Marchio.l.cū pater.§.liber.ff.de le.ij.& traditur per Bart.& alios,in l.qui Romæ.§.duo fratres. ff. de verb.ob.Vel etiā posset operari dominij amissionem vt no.in l.si seruus communis.ff.de dona.inter vir.&vxo.Et q̄ requiratur p̄firmatio Marchionis non sōlum ad effectū derogandi statuto,sed etiam ad effectum excludēdi ius propriū & priuatū ipsius Marchionis, apparet ex verbis instrumenti,ex quibus requiritur,q̄ dūs Frā cisi.nō tātū cōsentiat vt Marchio, sed vt Franciscus, & frater germanus ipsius do.Cardinalis,quæ verba ad fraternū ius referuntur,vt no.in l.si seruus cōmunis ita stipulatur.ff.de stipu. seruo.& notant Can.in c.quoniā Abb.de offi.dele.¶ Ad quar tū,an si domina Geneuera efficiatur ciuis,& subiiciatur oneribus ciuitatis Mantuæ conualidetur alienatio? videretur q̄ nō, quia ex forma statuti,ipso facto res alienata in forensem applicatur cōmunitati, ergo in præiudiciū communis (cui res fuit
17 applicata) non videtur alienatio confirmari. Nam p̄firmatio etiam principis facta,ex certa scientia,nunquā intelligitur cō-
18 firmare actū inualidū † in præiudicium tertij , cui ius erat añ cōfirmationem acquisitū,fm gl.& *communiter* Cano.in c.fi.de cōfirmatione vtili vel inutili.sequitur Bal.in præludiis feu.facit tex.c.quāuis.de rescr.in vj.& c.super eo,de offic.dele. & in l.ij §.si quis à principe.ff.ne quid in loco publico.cum similib. Confirmatur,quia q̄ contractus à principio nullus ex postfacto qualidetur,ita q̄ valeat vsq; à principio,nō pōt esse nisi ex
19 fictione.Sed certum est q̄ fictio nunquam operatur†in præiudiciū iuris tertio acquisiti.§.liceat.in auth.quib.mo. nat.effi.legitimi.& §.illud.in auth.quib.mo.nat.effi.iuri. traditur per Bar.in l.Gallus.§.& qd si tantum.ff.de liberis & posthu. ¶ Sed (istis non obstantib.) plurima sunt quæ me in ꝓriam trahunt sententiā.Primò,quia statutum applicans ipso facto commu
20 nitati rem alienatā in forensem , sanè intelligendum vt.s.si rei traditio † fuerit subsecuta,fm Bal.in c.j.§.aut si libellario.qb. mod.feud.amit.& in c.imperialem.col.j.de prohi.feu.ali. per Fede.gl.in l.j.§.si rem depositā.ff.depo.Ia.in l.filiusfam.§.diui. in ij.lec.co.viij.ff.de lega.j.Corn.p̄si.111.in præsenti.col.xij. lib. iij.Simile videmus in emphyteuta alienante sine ꝓsensu domini,qui nō cadit à re emphyteutica,nisi secuta traditione,secūdum Spec tiru. de emphyt.§. nunc aliqua.q.xcv.& sequit Ias. post Albe.& Sal.in l.fi.C.de iure emphy.& Ant.de Bu.p̄si.37. viso puncto.Ale.p̄si.177.viso themate.col.ij.lib.ij.& d.Anto. & cæteri in c.potuit.de loca.Et ratio est,qa non dicitur ꝯctus alienationis perfectus,nisi re tradita.§.venditæ.insti.de rerum diui.c.cum Ioan.de fide instru.in casu autem nostro nulla fuit secuta traditio.Non quidem per contractum factum Pisauri, quia traditionibus,non nudis pactionibus dominia rerū trāsferuntur.l.traditionibus C.de pact.Nec per talem contractū quo mediante do.Cardinalis dedit tot ex bonis suis ſtabilibus ex quibus percipi possit reditus mille ducatorum , dici potest
21 translatum dominium,cum datio sit incerta, † & imperfecta,nec sint prædia per nomina & confinia demonstrata.l. cū seruo.§.fi.ff.de contrahend. emptione. & not.in l.Titius hæres.ff.de actio.empt.Nec per illa verba posita in instrumento, dedit,tradidit, & consignauit, potest dici subsecuta traditio. Per talia enim verba solum videtur concessa facultas intrandi & apprehendēdi possessionem propria auctoritate.l. prædia, secūdum lec.Iac.de Are.& Aret.& Bar.ff.de acq.poss.& segr
22 tur Alex.p̄si.4.col.ij.lib.ij.Nec etiā per ꝑstitutū † potest dici facta vera traditio,quia per ꝑstitutum res traditur iuris fictione fm gl.in l.ab emp.ff.de pac.& tradit per Alexan.& alios in l.q meo.ff.de acq.poss. Quæ fictio nō potest habere locū in casu nostro,in quo bona (de quorū traditione qrit) non sunt con-

titudinaliter alienata, sed in genere.Et super incertis nō cadit fictio,fm gl.in l.j.§.accedit.C.de rei vxo.acti.& in l. pen.in gl. existimari.ff.quod metus cā.Nam si voluerimus dicere, q̄ ista tutū operetur traditionē bonorum etiam incertorum,necesse erit fateri,q̄ operetur incertam traditionem,& ꝑsequenter inutilem & inualidam,quia incertitudo vitiat omnem actū.l. triticū.ff.de verb.oblig.& l.ita stipulatus.ff. eo. tit. Vnde cum constitutū & traditio inde resultans propter incertitudinem sint nulla,non debet ex actu nullo sequi vlla confisc ationis pē
23 na.l.filiū.§.si quis ꝯtabulas,& quod ibi decidit Bar.ff.de le.ꝑst. l.ij.& ibi Bal.C.de Eunuchis.cum simi. Et pro corroboratione huius rationis,& q̄ decisione adduco casum legis,in l.iij.§. incertā.ff.de acq.poss.vbi dicitur,q̄ res incerta ratione loci & quotæ, non pōt possideri.& ibi Bar.in specie decidit hanc dubitationem,q̄ si venditor vendat centū iugera terræ in ea parte,in qua emptor elegerit,& constituat se tenere & possidere nō potest virtute huiusmodi cōstituti videri translatā possessionem.& sequuntur *communiter* doc. ibi, & ita etiā consuluit idem Bar.con.63.pactum tale est,Petrus Nicolæ donauit Nicolæ.& idem tenet Ang.in l.quæ de tota.§.j.ff. de rei vend.& Deci.consi.226.magister Ioannes.in ij.parte.&c.Præterea, & si essemus in casu, in quo posset dici per constitutū trāslatam fuisse possessionē,tamē per talē translationem fictè secutam, non videretur cōmissa pœna,sicut per translationem posses-
24 sionis factā per constitutum†non incidit emphyteuta in pœnā.l.fi.C.de iure emphy.vt determinat do.Guido papæ in decisionib.parlamenti Delphinatus decis. cj.si quis rem &c. dicens ita etiam seruari in illa curia.Non etiam per consignationem & traditionē factam asserto procuratori præfati do.Galeazij possunt dici bona ipsa cecidisse in cōmissum, applicata fuisse cōmuni Mantuæ, quia talis traditio & consignatio fuit nulliter & frustratoriè facta.Et ex actu nullo, & frustratorio,
25 † non causatur pœna legis,vel statuti,vt ꝫ.dixi tenere Bart.in d.§.si qs.& idē tenet Bar.in l.vbi pactū.C.de trāsact.& Bal.in l. ea quidē.per illū tex.C.si manc.ita fue.ali.&c. Quòd autē talis traditio nulliter facta fuerit,constat ex plurib.Primò, quia facta fuit nō habenti mandatū.Secundò,qa facta fuit sub conditione si prænominati d.Cardinalis,& Galeaz. ratificarent ipsā cōsignationē illinc ad festū Paschæ.Quæ ratificatio dicitur non secuta.Vnde perinde est,ac si nunquā fuerit vlla facta traditio & consignatio,cum paria sint nihil fieri vel fieri sub conditio-
26 ne † quæ non fuerit purificata.l.pecuniam.ff.si cert peta. Nec statutū prohibens alienationē fieri in forensem sub certa pē-
27 na,locū habet in alienatione facta sub cōditione, †cū forensis pendente conditione possit fieri ciuis.l.cætera.in princi. & ibi Ias.in vij.no.ff.de leg.j.& facit tex.in l.si rem meā.ff.de verbo.oblig.ratio est,quia ante euentū conditionis nihil ponitur in esse.l.si quis sub conditione dandorū decē.si quis omi.cau. test.ff.Et si dicatur,q̄ dicta traditio non fuit cōditionalis , sed pura in euentū conditionis resoluenda , cū fuerit facta purè, adiecto pacto q̄ nō valeat nisi secuta ratihabitione prædicto
28 rū domi.Cardinalis,& Galeazij,quæ dictio, nisi,addita verbo præsentis temporis in ꝯctibus non facit actū conditionalem, sed resoluendū in conditionis euentum,fm Bart.& scri.in l.si eum.§.qui iniuriarū.ff.si quis cautio.quia respondetur, q̄ illa theorica Bar.non procedit, qñ in ꝯctu fuerunt appositæ alia verba suspensiua,seu denotantia actū non esse perfectū,nisi se
29 quatur effectus sub dictione,nisi,exceptiuè cōprehēsus, vt est textus clarus,& ibi glo.& scrib.in l.ij.ff.de in diē addic.in casu isto cōstat,q̄ partes noluerunt traditionē tenere, & perfectionem habere:nisi secuta ratihabitione.igitur &c. Et bene facit, q̄ de emphyteuta alienante rem cū pacto, q̄ venditio non valeat,nisi directus dominus ꝓsenserit,dixit Bald.in c.j.col.x.qb. mod.feud.amit.& c.j.§.hoc quoque.de succes.feudi.circa fin. vbi tenet emphyteutā hoc casu non incurrere pœnā caducitatis.& sequuntur Pano.in c.ij.de feudis,quod latè ,prosequit Ias. in l.fin.C.de iure emphyt.& in l.non sōlū.§. morte.ff.de nou. oper.nun. Vel etiam, esto q̄ diceretur traditio resoluenda in euentum conditionis, quia tm̄ resoluta fuit traditio per defectum conditionis,nihil est q̄ proponatur quare bona dicant
30 applicata communi:vt concludit in simili Gul.de Cu.Bald. & Ang.in l.ab emp.ff.de pac.& Cur.senior consi.8.col.fi. ¶ Sed fortius dici posset,q̄ ēt si bona acquisita & confiscata fuissent cōmuni, nihilominus si do.Geneuera ante traditionē efficiat
31 ciuis,conualidabitur ꝯctus†etiam in præiudicium cōmunis, non obst.adductis in contrarium. Quia procederent, vbi ius acquisitum cōmuni traheret causam aliundę, quā ab ipso cōtractu & alienatione facta in forensem. Secus vbi trahit cām ab ipsa alienatiōe,prout in casu nro.l.siue libertus siue patronus.ff.de iure patr.vbi patronus restitutus recuperat iuspatronatus, qđ ipso facto per deportationem amiserat, per quem

tex.ita ꝑcludunt Cy.Ang.Ale.& Are.in l.Gallus.§.& qd si tm̄. ff.de lib.& posthu.vbi dūt,q̄ restitutus recuperat ēt bona, ter tio acqsita ex solo banno & delicto,secus si ex ꝯctu Principis. Et ita ēt tenent Petr.de Anch.& Mod.in c.quāuis.de rescr. in vj.& Abbas,p̄si.94.in j.parte.in q.hæredū.col.v. ¶ Quo verò ad vltimū, posito q̄ prædia ꝓsignata ceciderint in cōmissum, an do.Geneueræ cōpetat actio ad interesse ꝯd.Cardinalē? Prima ꝓsideratione videret,q̄ non, qa vbicunque res nō est in cō
32 mercio acquirentis.l.prohibentē,tunc acquirenti † nō debet aliquod interesse.l.multum interest.& ibi Bar.exemplificat in terminis huius statuti.ff.de verb.ob.& ibi alij *coiter* sequuntur & Ale.& Mod.in d.l.cætera.§.fi.ff.de le.j. ¶ Verum(hoc non obst.fm ea,q̄ proponunt) ꝫriū verius existimo. Ad quod ostē dendū præmitto,q̄ d.Galeaz.persona forensis,præsumit igno
33 rasse†statuta Mantuæ.c.vt animarū.& ibi no.de p̄st.lib.vj.traditur in l.cunctos populos.C.de sum.trin.& fid.cath.Et nō solum forensis,sed etiam ciuis nouellus præsumitur ignorare dispositiones statutorū.l.q cum vno.§.fi.& l.qui cōmeatus.in fi. ff.de re mil.Quæ iura extollit Luc.Ro.sing.74.nunquid ciui nouello,& p̄si.228.col.iij & p̄si.251.& Bal.in l.data opera.C. qui accu.non possunt.Alex.in l.is pōt.ff.de acq.hęre. Fel.in c. iij.de exceptio.& alibi sæpe.¶ Secundò præmitto, q̄ do.Cardi.ciuis originarius& primarius ciuitatis Mantuæ præsumitur
34 habuisse & habere scientiam & notitiam†statutorum suæ ciuitatis.l.leges.iij.& ibi Bal.C.de legi.Bart.in l.in bonorū.ff. de bo.post.tit.generali.no.in d.c.vt animarū,& in aliis locis.ꝫ.allegatis.¶ Istis sic præmissis,infero q̄ do.Card.scienter alienādo res prohibitas alienari d.Galeazio forensi,& ignoranti dispositionem dicti statuti,fuit in manifesto dolo, & culpa: vnde in subsidium saltem actione de dolo ad interesse tenetur. l.elegāter.§.j.& l.q̄ venditor.ff.de dolo.Et licet hic dolus non dederit causam ꝯctui,tm̄ cum agatur de ꝯctu innominato,quia do. Card.,pmisit dare reditū ducatorū mille do.Galeazio, vt ipse d.Galeaz.relaxaret arcē, &c. dico,q̄ actione de dolo,vel præscriptis verbis,,ppter dolū tenet ad interesse.l.naturalis. §. sed si dedi.ff.de præscr.verbis.¶ Præterea d.Card.promisit per solennem stipulationem bona prædicta consignare & cōsignata manutere,& defendere à quacunque persona, collegio, & vniuersitate,sub obligatione expressa soluendi omnia damna & interesse,vnde tenetur actione ex stipulatu nō obs.except. prædicti statuti. Ita in spē,& in terminis determinat Frā.Cur. senior summus practicus, & optimus Iurist.cons.27.Mag.vir d.Vgutio,in pen.dubio,col.fi.¶ Itē & iij.fi.d. Cardinalis operam cum effectu dedisset,q̄ illustris Marchio eius frater comprobasset alienationē(,put tenebatur)non fuisset cōmissa pœnalis dispositio allegati statuti, tum quia statutum permittit alienationē accedente licentia generalis, & consequenter etiā licentia Marchionis,qui est supra generalem. Tum, quia illu-
35 stris Marchio potest derogare statutis†sui Marchionatus , vt no.per Bar.in l.v.de ver.obl.& in l.omnes populi. ff. de iust.& iu.Cū igitur nō adimpleuerit cōuenta,restat concludendū, q̄ cōmissa fuerit stipulatio ad interesse. Et si dicatur q̄ ,missio,
36 o†stris Marchio potest derogare statutis†sui Marchionatus , vt no.per Bar.in l.v.de ver.obl.& in l.omnes populi. ff. de iust.& iu.Cū igitur nō adimpleuerit cōuenta,restat concludendū, q̄ cōmissa fuerit stipulatio ad interesse. Et si dicatur q̄ ,missio, est promissio facti alieni.l.stipulatio ista habere licere.in prin. ff.de verbor.oblig.& insti.de inuti.stipu.§.si quis aliū. Respondeo q̄ & si non sit obligatoria quantum ad factum,est tm̄ obligatoria quantū ad interesse,si factum non fuerit subsecutum, vt expresse dicitur in d.iurib.Item reg.d.l.stipulatio ista habere licere.non procedit in promissione de rato.l.quoties quis. ff.de verb.obli.& toto ti.ff.rem rat.hab.Item non procedit in ,missione iurata,tunc em̄ propter iuramentū,quod facit valere actum omni meliori modo quo pōt,sustinetur ,missio. c.literis.c.sicut.de sponſ.& vtrobique glo.in c.ex rescripto.& ibi Pan.& alij,de iureiur.Non ēt dicatur,q̄ debuit D. Cardinalis interpellari,vt faceret q̄ illustris Marchio ratificaret: qa rñ-
37 detur,q̄ is q̄ promisit q̄ alius ratificabit, †statim absque vlla interpellatione,tenet curare, q̄ alius ratificet. fm Bal.in c.j.§. ad hęc.in ti.hic finitur lex.in vsi.feud.sequitur Are.p̄si.142.ex facto proponitur.Alex.cōsi.42.super præmisso.lib.j.Fel. in d. c.ex rescripto.col.v.quod maximè verū est,vbi interuenit iuramentū,qđ habet vim interpellationis,fm Ab.& Ant.in ca. breui.de iureiu.& Iason.in l.si ex legati causa.ff.de verb.ob. At in casu nostro interuenit iuramētū,ergo &c.¶ Quartò possēt ,pbabiliter dici,q̄ statutū solum ,phibet ciues alienare: quo fit q̄ prædia alienanda non dicuntur in cōmercio ciuium,nō aūt negatur cōmerciū forensibus.Vnde cius alienans, nō excusatur ab obligatione damnorum, & interesse, vt est casus in d.l. multū interest.in ij.vers.vbi glo.& Bar. exemplificat in Iudæo prohibito vendere seruū Christianum,non tm̄ super hoc fundamēto facio magnā vim.¶ Vltimò fortè pōt attentari,q̄ bona dicant in cōmercio,ex quo pñt alienari de licentia genera-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lis,quod nō discutio,ga p̄dicta satis superq́ue satis sufficiūt ad victoriā d.Geneueræ,& iustificationem nostræ cōsultationis.

RESPON. LXXXII. & de Iure gent.&c. V.

Filia Dotata succedit matri exclusō fratre germano etiam si statuto caueatur,q̄ mulier dotata partem non faciat cum fratrib.vtrinque coniunctis, vel ex vno latere tantum,in hæreditate paterna, materna,fraterna,vel auita. Quia respectu matris(de cuius successione quæritur)Germanus non rectè potest dici frater.

SVMMARIVM.

1 *Frater Germanus & ex parte patris duntaxat frater,an frater rectè appelletur.& nu.12.*
2 *Statuta sunt stricti iuris,ita quòd non recipiunt interpretationem,nec subauditum intellectum.*
3 *Voluntatis quæstio non est admittenda quando in uerbis non est ambiguitas.*
4 *Statutum ideo sorores stantibus fratribus excludit,ut bona in familia & agnatione conseruentur.*
5 *Statutum quando unam rationem tantum recipit,illa ratio habetur pro expressa,& ex illa ampliari & restringi potest.*
6 *Argumentum est solidum & efficax à cessante ratione.*
7 *Adoptiuus frater,non excludit sororem,etiam dotatam ab intestato.*
8 *Argumentum à partibus remotis,est optimum,& concludens.*
9 *Qualitas adiecta uerbo,debet intelligi secundum tempus uerbi.*
10 *Determinatio respiciens plura determinabilia,debet ea æqualiter determinare.*
11 *Mater,est nomen correlatiuum.*
12 *Frater non dicitur ex parte matris.*
13 *Lex quantuncunque generalis distinguitur per rationem ipsius legis, & ibi uide de statuto.*
14 *Statuta,quam interpretationem recipiant.*
15 *Priuilegia patiuntur interpretationem.*
16 *Testamentum ueri simile iustam restrictionem non abijcit.*
17 *Edicta prætoris,rationabili interpretationi acquiescunt.*
18 *Consuetudo restringitur à ratione,quæ eam induxit.*
19 *Statutum disponens uerba debere intelligi ad literam,non remouet legitimas interpretationes.*
20 *Clausula,appellatione remota,remouet solum friuolas.*
21 *Statuti mens,& ratio magis est attendenda,quàm uerba.*
22 *Statutum correctorium iuris communis, est interpretandum ut minus corriga t,quàm sit possibile.*
23 *Statuta sunt conformanda iuri,& æquitati,quamuis uerba non patiantur.*
24 *Statutum unum etiam posterius,alterum declarat.*
25 *Statuta restringenda sunt per aliud statutum ut contrarietas euitetur.*
26 *Dictio monosyllaba,cum,est coniunctiua,& actum simultaneum requirit.*
27 *Partem qui nullam de iure facit,ad partem non admittitur.*
28 *An pater dotans filiam post mortem matris censeatur eam dotare de bonis matris,seu de proprijs,an uiriliter.*

Respon.interpreta.

AGit Ioānina de Rugnonib.p̄ Hieronymū fratrē germanū ex secūdo matrimonio,& alia matre natū, hęredē quondā Petri Ant.cōis patris, ad dotem & hæreditatē Inidæ matris,vti filia &hæres. Dubitatur an iure agat. ¶ De iure cōi proposita p̄sultatio nō habet in se,p̄babilē dubitationē. Nā certissimo iure ad ipsam spectat vniuersa hęreditas matris sic disponente senatusconsulto Orfic.Et si Hieronymus esset frater p̄sanguineus,& sic ex vtroque parente,rectè ageret ad dimidiā,cū non sit incusanda natura,cur eā fœminā generauerit.l.maximū vitiū. C.de lib.præte.l.lege.C.de leg.hær.& inst.de exhæ.lib.§.nostra. etiā q̄ fuerit dotata.l.j.& ibi Bal.C. de legi.hęr.Sed dubitatio(vt video) sola versatur super statuto Papien.quo cauetur q̄ muliere dotata,ab intestato nō faciat partē cū fratrib.in hæreditate p̄terna, mēna,fraterna,nec auita.¶ Christi redēptoris.eiusq́ue gloriosissimæ genitricis,ac diui Augu.implorato suffragio , visō dicto statuto& diligenter ac maturè singulis verbis cōsideratis, visum fuit prima p̄sideratione respōdendū hęreditatē Inidæ spectare & pertinere Hieronymo,excluſa Ioānina,sic clarè disponente statuto,& excludente sororē extantib.fratrib.Clarū
1 aūt est Hierony.fratrē nominari,† licet sit germanus, & frater dūtaxat ex parte p̄ris.l.Luc.§.quæsitū.ff.de le.iij.no.in l.j.in gl. pen.& ibi Ang.de inoff.test.Nec dicat,q̄ frater germanus nō est ,ppriè frater,,put vī dicere Ang.in d.l.j.tāquā nō sit simp'r frater,sed s̄m qd,vt in simili dicūt doc.in d.§.quæsitū.d̄ fratre patruele,& ,p̄sequunt Mode.Senen.in rub. ff. de vulg.& pup. ga & si non diceret de ,pprietate sermonis ,ppriè frater,tñ de cōi vsu loquēdi frater nominatur secundū Fely.in proœ.Gre. col.iij.Sed cōis vsus loquēdi prævalet proprię significi.l. cū delanionis.§.asinā.ff.de fun.inst.etiā in materia statutaria,secūdū Pan.in c.intelligētia.de ver.sig.& in proœ.Decr.& ibi latè Fel. & latè ēt p Alex.& Mod.in rub..ff.de no.ope.nun. ¶ Secūdò, ga statutū logr̄ gñaliter & indistinctè nō distinguēdo de qbus fratribus,ergo nec nos d stinguere debemus.vulgata.l.d prio. ff.de pub.c.si Ro.xix.dist.& l.quāuis. vbi do.meus latè.ff.de in ius voc.Et eo maximè,q̄ statuta sunt stricti iuris,& sterilia tan
2 quā mulę,†ita q̄ nō recipiunt interpretationē,nec subauditū intellectū, sed s̄m eorū verba strictè & frigidè sunt intelligenda.l.j.§.si is qui nauē.ff.de exerc.l.quod cōstitutū.ff.de test.mili.cū solitis p̄cor.maxi.ga in calce statutorū ciuitatis Papiæ cauetur,q̄ oīa statuta intelligant̄ ad literam, & ,put litera sonat. ¶ Tertiò,ga statutū in illis verbis,& intelligatur de fratribus & fororibus,siue ex vtroq; parente,siue ex parte patris tñ,clarissimè vī excludere Ioānināṁ extante Hieronymo fratre, ex par
3 te patris tantum. Vñ cū in verbis non sit ambiguitas,† non est admittēda voluntatis qō.l.ille,aut ille.§.cū in verbis,& l.nō alter.ff.de leg.iij. & in claris nō debemus hęsitare.l. cōtinuus. §. cū ita.ff.de verb.obl.Et quanuis durū videat p̄ns statutū & iniquū,est tñ obseruandū,l.,p̄spexit.ff.q & à q.quāmo si casus esset dubius, melius est verbis edicti seruire.l.Pub.§.j.ff. de cōd. & demon. velle enim nimiū subtilizare , vbi res est clara nihil aliud est quā pniciosè errare.s̄m Bal.in l.p̄cibus.C.de impu. & al.subl.¶ Prædictis tñ nō obst.p̄riū rñdendū duxi infrascriptis p̄sideration ibus.Primo p̄sidero, q̄ rō fi.huius statuti nulla alia
4 eē potuit, †quā vt bona p̄seruarent̄ in familia & agnatione,vt in terminis firmat Bal.in l.maximū vitiū.C.de li.p̄te.& in l Titia cū testō.§.Lucius.ij.ff.de le.ij. & in l.cūctos populos. C.de sum.tri. & fi.cat.& in l.ij. C.de in ius voc & Imol. in l.si verò. §.de viro.ad fi.ff.sol.matr.Et sentit Bar.in l.ij.§.vidēdum.ff.ad Tert.& expresè Ang.,p̄.68.Martin.Io.de Flor.& Pau.de Ca.p̄.40.in ij.parte.p̄ns casus modicā habet dubitationē.co.j. Et hac rōne motus.Lud.Ro.,p̄si.16. viso themate, determinat q̄ istud statutum(quatenus loquit̄ de fratribus)intelligatur tā de fratribus defuncti p̄ris , vel defunctæ m̄ris , & sic tā de patruis & auunculis,quā de fratribus filiarū, quia in oībus militat p̄di
5 cta ratio. Quæ cū sola possit assignari,h̄ ,p exp̄ssa, †ita q̄ ex illa statutum p̄t ampliari & restringi.iuxta gl.fing.in l.quāuis.C. de fideic.de qua faciūt festum Bal.& Raph.Cu.in d.l. maximū vitiū.quā gl.etiā Ias.dixit procedere in correctorijs in l.ij.in ij. lect.ff.de leg.ij.& instit.de act.§.j.Fel.in c.trāslato.in fi.de p̄sti.& in c.si qñ.col.viij.de resc.immo ratio q̄ sola p̄t assignari h̄f pro exp̄ssa, ēt in p̄nalibus,s̄m Pan.in c.fi.de resc.¶ Et q̄ hæc fue-
6 rit rō huius statuti,probat̄ à cessante rōne † quod est solidū & efficax arg.l.generaliter.C.de ep̄is & clericis.l.adigere.§.quamuis.de iure patr.c.cū cessante.de appell.c.qđ pro necessitate.j.
7 q.j.c.cū infirmitas.de pœni.& remi.Nā frater †adoptiuus(stante prædicto statuto) nō excludit sororē,ga in eo cessat p̄dicta rō,vt determinat Ias.post alios p eū relatos in l.quicunque.§. p̄tor ait.ad.fi.ff.de in ius voc.Similiter frater arrogatus nō excludit filiam legitimā,& naturalē sororē suā:ga cessat in eo dicta ratio,s̄m Io.de Ana.,p̄.27.viso casu.sequit Ias.in l.generaliter.§.cū aūt.C.de instit& substi.Sed prælegata rō magis cessat in Hiero.fratre ex parte patris tñ. Qui respectu Inidæ (de cuius hæreditate agitur) penitus est extraneus nullo sanguinis vinculo,nullo affinitatis gradu p̄iunctus: immo nec legali,,put frater arrogatus,cui huiusmodi statuti bñficium denegat.Vnde multò magis denegandū arbitror ipsi Hiero.¶ Cōsidero scdò,q̄ ad hoc vt frater excludat sororē,statutū requirit,q̄ bo
8 na sint aut fraterna,aut auita,aut paterna,aut materna. Sed arguendo à partibus remotis, † qđ est optimum, & concludens argumētum,s̄m gl. l,qui se patris. in ver.facultates.C. vnde liberi.ostēdo,q̄ bona de quibus agitur(respectu Hieronymi) ñ possunt dici fraterna,nec auita,vt de se patet,cum non agatur de hæreditate fratris nec aui.Non etiam paterna,quia hic agitur de hæreditate Inidæ,primæ vxoris dicti Petri Ant.cōis patris,& nō de hæreditate ipsius patris.Nec dicatur,q̄ Pet.Ant. pater successerit Inidæ vxori vigore statuti de lucris matrimonialibus,& successiṁ Hieronymus successerit patri virtute p̄sentis statuti, quia ,istud est à veritate alienum. Nam statutum de lucris matrimonialibus, non vult (extātibus filijs ex vxore defuncta) maritum succedere, nisi in vsufructu.Vnde (cū ex Inida prima vxore extet Ioānina vnica filia) concludendum est, q̄ ex forma dicti statuti de lucris matrimonialibus sola Ioānina dēt matri succedere,non Petr. Ant.maritus & minus Hiero.frater ex secundo matrimonio. ¶ Non etiam dici possunt materna(vt prætenditur)pluribus rationibus.Primò, ga
9 qualitas adiecta verbo, †dēt intelligi s̄m tp̄s verbi, aut ,ltem s̄m tp̄s quo dispositio sumit effectū.l.i delictis.§.si extraneus. ff.de noxal.l.titius.ff.de testa.mili. Traditur per Bar. & scri.in l.ex facto.ff.de vulg.& pup.Sed ista qualitas m̄na relata ad ipsum Hieronymum , nullo tpe verificari p̄t, cū nō sit filius Inidæ,de

dæ,de cuius hæreditate agitur. ¶ Hinc dicunt Doct.p̄ istam regulam,q̄ filius regis natus ante coronationē non debet succedere in regno tanq̄ primogenitus regis, ga ista qualitas filius regis,non militat in filio nato ante regnū adeptū,s̄m Bald.in l. in suis.de libe.& posthum.ff.& in l.imperialis.§.his illud.C.de nupt.Bar.in l.senator.C.de digni.lib.xij.& istud vltra authoritates,quas adducere possem,videt ,pbari p tex.in c.Cenomanensem.lvj.dist. vbi filij sacerdotis nati anteq̄ pater esset sacerdos, impropriè dicunt filij sacerdotis. & ita etiā videt tenere gl.in c.iam itaq;.j.q.iiij. Sed sic est,q̄ ista qualitas in bonis maternis: scilicet q̄ soror extantibus fratribus non succedat in bonis maternis,relata ad ipsum Hieron.nō verificat vllo vñq̄ tempore,etiā tēpore,quo dispositio sumit effectū, & sic tempore successionis,ga respectu ipsius Hier.nati ex alia mr̄e, bona dictæ Inidæ nō possent dici materna, cū ipsa Inida solū generauerit ipsam Ioāninā. Scdò,ga vna determinatio respiciēs
10 plura determinabilia,† debet ea æqualiter determinare.l.iam hoc iure.ff.de vulg.& pupil. debet ergo hæc determinatio bonorum maternorū, respiciens fratrē & sororē , pariformiter ambos respicere. Et consequēter requiritur, q̄ ambo sint filij ipsius matris,de cuius bonis quærit: sed ipse Hier.nō est filius: ergo determinatio nō refert ad eū. Tertiò,istud nomē mater
11 num,est correlatiuū nomē † vt de se patet.& not.Ang.instit. ad Orficianū. in prin. sed respectu Hier.nati ex alia mr̄e, nullā in casu nr̄o potest correlationem facere.igit,&c. ¶ Et hæc nr̄a consultatio clarior & verior apparebit ex responsionibus ac commodandis ad cōtraria.Nō obst.itaq; prima ratio,q̄ Hier. sit frater: ga possum respondere vt s̄.dixi, q̄ est frater impropriè,& negare q̄ de cōi vsu loquēdi dicat frater.Nec obst.authoritas Fel.in d.,pœmio Gregor.col.iij.quia respōdeo, q̄ de cōi vsu loquēdi,in Ticinensi patria nō potuit diuinare Fortè credendū sibi esset,si quæreret de cōmuni vsu loquēdi Ferrariensis patriæ,vnde oriundus fuit , vel de cōmuni vsu loquēdi in ciuitate Romana, vbi cū dignitate & officio auditoris Rotæ morā faciebat. Secus aūt,si de cōmuni vsu loquēdi alterius
12 regionis.c.j.de consti.lib.vj.Et tradit p Ioan. Andr.in c.fundamenta.de elect. lib.vj. Vel aliter & verius cōcedo,q̄ frater germanus dicatur frater, respectu patris, sed respectu matris (& sic Inidæ) negatur aperto ore,† ipsum dici posse vel nominari fratrē, cum respectu matris sit penitus extraneus. ¶ Non etiam obstat secunda ratio , q̄ statutum loquatur indistinctè de fratribus: ga respōdeo q̄ lex quantumcunq; generaliter lo
13 quatur, debet tñ distingui p rationē ipsius legis,† cū vltra terminos rationis lex nō transgrediat, nec sit extendenda.l.cum pater.§.dulcissimis.ff.de leg.ij.Ratio enim statuti est,anima illud viuificans.l.ij.cū gl.C.quæ sit long.consue. Et ad metas rationis lex coarctat, vt p Pan.in c.fi.de rescrip.& p Fel.in c.j.in prin.de re iud.& in c.tua nos. de iureiur. Et nō solū statutum coarctatur ad terminos rationis expressæ,sed etiam coniecturæ.c.suggestum.& ibi not.de appel. Ex ratione aūt dicti statuti , vt bona conseruent in agnatione masculorum illius , de cuius bonis agitur , & ex aliis s̄.adductis,p Ioānina,satis constat statutū restringendum ad fratres respectiuè: id est,ad fratres, g respectu eius (de cuius successione tractatur) dicuntur fratres,& nō generaliter ad quoscunq; fratres. ¶ Non etiā obstat tertia ratio, q̄ statuta sint restricti iuris, & sterilia tanq̄ mulæ,non recipientia interpretationē: ga & si sterilia sint,tamen recipiunt interpretationem, p punctū rationis, à qua regulan
14 tur,vt patet ex s̄.deductis. Et firmat Bal.in c.j.de constit. & in auth.ingressi.col.j.C.de sacr.san.eccle.& do.meus in l.j.col.iij. C.de succes.edi. Quinimò statuta q̄q̄ strictissimè sint interpretanda,interpretanda tñ sunt,nō solum declaratiua interpretatione,† sed extensiua, restrictiua, & correctiua, vt latè p Bar. in l.omnes populi.ff.de iusti.& iur. p Petr.de Anch.in c.canonum statuta.de consti. p Alb.& Bald.in tract.statutorum.Nec est inconueniens, quòd quælibet lex, quantumcunque odiosa vel fauorabilis interpretationem admittat. Nam & priuile
15 gia, quæ sunt stricti iuris,& Principū beneficia,quæ fauorabilia sunt,patiunt̄ interpretationē.l.fi.vbi latè Mod.ff.de consti. prin. & latissimè Fel.in c.cām quæ. col.viij.& pluribus seq.de rescript.Similiter & rescripta ad lites, quanq̄ odiosa, non reiiciunt interpretationē.d.c.cām quæ. & c.cū dilecta.eod.tit.Si-
16 militer testantium eulogia,† verisimiliter & iustam restrictionem non abijciunt.l.si seruus plurium. §.fin.ff.de leg.j.Sed edi
17 cta Prætoris,†rationabili acquiescunt interpretationi.l.ab hostibus.ff.ex quib.cau.ma Idem faciunt plebiscita.l.nō quemad modum.§.j.ff.ad leg. Aquiliam. Idem senatusconsulta. l.item si filius.§.si mutui.& l.filium.ff.ad Macedo.& l.si filius. C.eod. titulo.idem responsa prudentum.l.dicere.§.j.ff.de arbitris. Idem principum placita.l.ex facto. ff.de vulgar.& pupil l.final.
18 C.de edend. Sed & consuetudo, † restringitur à ratione, quæ

eam induxit & ab illa ratione ampliatur ad similia.l.ij. C. quæ sit lon.consue.l.j. C.de emanci.li.l.de quibus. & ibi latè habetur.ff.de legi.Cur igitur statuta non interpretabuntur? ¶ Non etiam aduersatur quarta ratio, q̄ statuta sint intelligēda ad literam,& prout litera sonat,vt cauetur in calce voluminis statutorū.Quia statutum disponens,q̄ verba intelligātur ad literā,
19 nō remouet † interpretationes legitimas,sed solum friuolas, s̄m Bar.in l.omnes populi.in vj.q.prin.ff.de iusti.& iure. & ibi Ias.sequitur Bal.in l. quamuis. & ibi ēt Ias.C.de impu.& idem Ias.in l.iam hoc iure.ff. de vul.pup.& in l. quamuis.ff.de in ius voc.& in l.fi C.de succes.edicto.Alexan.in l.j.ff.si cert.peta.& ,p̄si.50.& consi.80.col.iiij.lib.j.& consi.113.co.ij.& pe.lib.iij. Pan.in proœmio Grego.& ibi Fel.col.iiij.Pau.de Castr.consi. 194.Aret.consi.109.Barb.consi.39.col.ij.& consi.221. co.xj. lib.j.& consil.7.col.xiij.lib.ij.& alibi sæpe.Faciunt,quæ dicun-
20 tur de clausula,†appellatione remota,per quam censetur solum remota friuola appellatio.l.j.ff. à quibus appellare non licet.vbi Bar.idem dicit de clausula,nulla exceptione obstante, pro quo est tex.in c.ex parte.vbi late Fely.de offi.delega.& tradit per Alexan.consi.133.super quæstis.col ij.& seq.lib.v. & aliquid Fely.in c.si qñ. de rescr.& c. causam quæ.col.xij.eo. tit.& in c.cū dilecta.col.xvij.eo.ti. ¶ Non denique obstat vltima ratio,quòd statutum sit clarum, dum se declarando dicit, & intelligatur de fratribus etiam ex parte patris tantum.quia respōdeo,quòd si velimus adhærere solum verbis literę(prout faciunt Iudæi) fortè videbitur clarum statutum contra Ioāninam, sed si velimus cōsiderare mētem,& rationem statuti,
21 quæ magis est attendenda, quàm verba ,† quæ debent intentioni deseruire, & non econtra.c.secundò requiris. de appel. l.cum virum. C. de fideicom.l. si quis à filio. & l. penult. ff.de leg.j. Absit enim quòd verborum vis tantumvaleat,quòd melior sensus exstat.l.iij.C.de li.præte.nam sub iugo mentis consistunt verba tanquam sub suo proprio originali. Est enim mens, radix verborum tanquam prima substantia,teste Bald. in cap.mandatum.colum.j.de rescrip.maximè in statutis,quorum ratio ante omnia est inquirenda , secundum Bald. in l.ſi quis seruo persuaserit.co.fi.C.de furtis Apparebit euidenter, quòd illa verba, de fratribus ex parte patris, intelligenda sunt quando agitur de hæreditate patris, vt patet ex fundamentis supra factis pro Ioānina.Et maximè ex ratione prælle. vt bona conseruētur in agnatione illius,de cuius hæreditate agitur. quæ ratio non militat in fratribus ex parte patris tantùm coniunctis, nisi quando agitur de hæreditate ipsius patris: secus quando tractatur de hæreditate matris prout in casu prę̄senti Quod multis alijs fundamentis ostenditur.

¶ Primo,dictū statutū est correctorium iuris cōis,videlicet senatusconsulti Orfi.iani,& d.l.maximū vitiū.ergo ita interpretā-
22 dū ē vt minus corrigat,†quā sit possibile.c.cū dilectus.de cōsuetu.l.si serui vestri.cū gl.C. de nox. intelligēdo aūt statutum qñ agit de hæreditate cōis patris tñ minus corrigit ius cōe,ergo talis interpretatio capienda est.Sunt enim statuta confor-
23 māda iuri, & æquitati,quamuis verba nō patiantur.d.c.cū dilectus.& ibi no.Pan.& Ias.in l.quanquam.C.de testamē. milit.

¶ Cōformemus igit istud statutum cum rōne, & æquitate, vt nō intelligat excludere sororem à luctuosa matris hæreditate fauore,fratris ex parte patris tantum cum respectu matris nō dicat frater. Est enim huiusmodi statutum rigorosum,secundum Bald. in auth.res quæ.col.pe. C. communia de leg.Item est odiosum, secundum Bal. in l.certum.in j.no.C.vnde cog. ergo restringendum.reg.odia.de reg. iu.lib.vj.Immo fortius, ad quid laboramus tantum circa interpretationem dicti statuti? suprà conclusum sit, q̄ ipse Hieronymus respectu ipsius Inidæ, de cuius bonis agit , nō possit aliquo modo dici frater.
24 ¶ Scdò probat sic,vnum statutū ēt posterius,†declarat aliud. l.sed & posteriores.ff.de leg.firmat Bal.in c.j.de p̄sc.& in l. oēs populi.circa fi.ff.de iusti.& iure.& Ias.in l. triticū. in gl.ij.ff.de ver.obliga.& in l.si quis ex argentarijs. §. si initium.in iij.not. ff.de eden.Modo post dictum statutum sequitur statutum de lucris matrimonialibus,quo cauetur, q̄ mortua vxore filij nati ex ea illi succedant vsufructu marito reseruato. Si modo dixerimus,q̄ fratres nascituri ex secunda vxore deberent succedere, oportet quòd interim hr̄ditas non deferatur filiabus natis ex vxore defuncta, sed staret in suspenso, quod esse non p̄t.l.hæreditas ex die.ff.de hęre.instit.& re vera iste casus non habet probabilem dubitationē. ¶ Præterea si rectè aduertat si frater ex parte p̄ris tñ excluderet sororē ex prima vxore natā,qñ de eius successione agit,certè primū statutū corrigeret s̄m, nā primū sororē excludit stante fratre: s̄m verò, admittit filiū natū ex m̄re vsufructu marito reseruato , sed Ioānina est filia nata ex m̄re, q̄ nullo iure à fratre non nato ex muliere, de cuius successione agitur, excludi potest, meritò statutum præ

ferens

Universidad de Deusto
Biblioteca

ferens fratrem ex parte patris tm̃ intelligit, qñ de patris hæreditate tractat vt contrarietas euitetur, ſm Bart. in d.l. omnes populi. in iij. q. vj. q. princ. & in extrauag. ad reprimendum. in verb. non obſtãte. & in l. ſanctio legum. ff. de pœn. Ioan. And. in c. cùm expediat. de elect. in vj. & Bal. in l. pen. in fin. C. p quas perſo. no. acq. & in l. executorem. C. de exec. rei iud. nec ratio etiã ordinis admittit, vt primũ ſtatutum corrigat ſecundum. ſed vt nouiſſimum corrigat antiquũ. l. pacta nouiſſima. C. de pact. & correctio eſt euitanda. d. c. cũ expediat. & l. vnica. C. de inof. dot. & qđ nõ reperitur correctum, ſtare non ꝓhibetur. l. præcipimus. C. de appel. l. ſancimus. C. de teſta. & veriſſima eſt
25 concluſio, qꝓ ſtatuta reſtringẽda ſunt † ꝓ aliud ſtatutũ, vt contrarietas euitet, & ita diſtinguẽdo, vt ſ. dixi, vtrunq; ſeruabitur ſtatutum in caſu ſuo, & contrarietas euitabit, ergo huiuſmodi interpretatio capienda eſt. §. j. & §. quibus. in j. conſti. Cod. & maximè cũ ita intelligẽdo id ſeruet, qđ eſt iuſtius & æquius: nam iuſtius & æquius eſt filiam potius debere ſuccedere mꝛi ſuæ, qꝫ Hieronymũ, q reſpectu dotis maternæ extraneus penitus habet. d l. maximũ vitium. C. de lib. præte. Nã oĩs interpretatio æquitatẽ deſiderat. l. in his. ff. de cond. & demon. Bal. in l. cũ allegas. ad ſi. C. de vſur. & in auth. ad hæc. eod. tit. ¶ Tertiò, ꝓ illa verba ex parte patris, tantũ ſint intelligenda, quãdo agit de hæreditate cõmunis patris, & non quando diſputat de hæreditate primæ vxoris, ꝓbatur clariſſimè ex verbis præcedentibus & ſequentibus, iuxta tex. in l. ſi ſeruus plurium. §. fin. ff. de leg. j. In primis pondero verba rubr q̃ ſunt negatiua, & conſequenter priuatiua, videlicet, mulieres nõ veniant ad ſucceſſionem cum fratribus. Ex iſtis verbis colligit, intentionẽ ſtatuentium fuiſſe denegare ſucceſſionem ſororibus, eo caſu quo fratres ſimul cũ ſororibus ſuccedere poterant. Illa eñ dictio mo
26 noſyllaba † cùm, eſt coniunctiua, & actum ſimultaneũ requirit. l. ſi mulier. ff. de vſufr. accreſ. traditur p Bart. in l. Gallus. §. j. ff. de libe. & poſth. Bald. in rub. C. de inſtit. & in l. j. §. vbi aũt. C. de cadu. toll. ¶ Item pondero illa verba poſita in nigro, nõ fa ciant partem cum fratribus, q̃ priuãt ſorores ſucceſſione, eo caſu, quo fratres faciebãt partẽ cũ ſororibus. Et clarius iſtud ꝓbatur ex illis verbis, pro rata ſibi contingente. Sed Hieronymus eſt frater ex parte patris tm̃, ergo nõ poteſt dici, qꝫ faciat
27 partem, † quia de iure non admittitur ad partẽ. l. ſi duobus. in prin. & §. fi. & l. huiuſmodi. §. ſi Titio. ff. de leg. j. ¶ Item nõ poteſt dici, qꝫ Ioannina priuet parte & portione ſibi contingente, cũ nõ ſit q vnq; cum ea partẽ fecerit, cum priuatio præſupponat habitum. l. decem. de verb. oblig. c. ad diſſoluendum. de deſponſ. impub. ſed in præſenti caſu iſta verba, non veniant ad ſucceſſionẽ, & non faciãt partem cũ fratribus, nõ poſſunt eſſe priuatiua, qa de iure compertũ non habeo, qꝫ frater ex diuerſa mꝛe excludat ſororem à dote matris ipſius ſororis, quia filia ſuccedit matri. toto tit. ad Orfic. vt ſ. ꝓbaui: & ſic alias ipſa ſoror nõ veniebat cum fratre, ſed in totum ſuccedebat. Ergo reſtat concludendũ, qꝫ ſtatutum non ꝓcedat in caſu nr̃o, quia verba nõ conueniunt. l. iiij. §. toties. ff. de dam. infe. & l. qđ conſtitutum. de teſta. mili. ſequitur etiam declaratio illorum verborum, de fratribus ex parte patris tm̃, vt effectũ habeant, qñ agitur de hæreditate patris, quo caſu ſoror faciebat partẽ fratri, & econtrà. ¶ Nec quiſpiam dicat, qꝫ ex quo Pet. Antonius pater ipſius Ioanninæ ſimpliciter eam dotauit poſt mortẽ dictæ Inidæ matris ſuæ, qꝫ vr̃ potius eam dotaſſe de bonis matris, & ſic de dote materna, quã nunc petit ipſa Ioannina, q̃ de ꝓprio patrimonio ipſius Petri Antonij', quia in contrarium habemus caſum in l. fi. C. de dot. ꝓmiſ. vbi eſt caſus in fortiori
28 bus terminis, qꝫ etiam ſi pater dicat ſe dotare de bonis ſuis † & maternis, qꝫ tũ adhuc ſolum intelligitur de ſuo ꝓprio dotare, qđ latè comprobat, & ſequitur Ias. in §. fuerat. inſtit. de actio, plus etiam ꝓ illum text. conſuluerunt Doct. Peruſini, qꝫ etiam pater daret mille in dotem filiæ, computato omni eo qđ habere poſſet tam in bonis patris, q̃ in bonis matris, qꝫ etiam iſtis verbis non obſtantibus, poterit filia petere ac conſequi hæreditatem maternam, quos ſequitur & refert Bal. nou ellus Perusinus in tract. de dote, in vi. parte. in vi. priuil. licet Ias. in l. j. ſol. mat. ff. dicat ſe de hoc vltimo dubitare.

RESP. LXXXIII. & de Iure gentium, &c. VI.

MAter In luctuoſa filij hæreditate præfertur amitæ, religionem, ꝓfeſſæ, etiam qꝫ conſanguinei paterni, (ſm legem municipalem) matrẽ excludant, modò alia lege caueatur, quòd religioſi ab inteſtato non ſuccedant, vel qꝫ religioſi non gaudeant beneficio ſtatutorum. Nec enim libertati eccleſiaſticæ aduerſantur ſtatuentes, qui ſtatutorum ſuorum beneficia laicis conferre recuſant.

SVMMARIVM.

1 *Amita dicitur conſanguinea paterna.*
2 *Statuta prohibentia ne religioſi ſuccedant, non valent.*
3 *Laici beneficia ſuorum ſtatutorum denegare poſſunt clerick, licèt aliquid in eorum præiudicium ſtatuere non poſſint.*
4 *Clerici agentes in foro ſeculari, tenentur ſeruare ſtatuta laicorum.*
5 *Statuti alicuius uti beneficio volentes clerici, pati debent cenſuram alterius.*
6 *Priuilegium referens ſe ad alia priuilegia, non probat, ſi non conſtet de relato.*
7 *Monachatus non facit perdere originem.*
8 *Ratio ampliat diſpoſitionem, etiam ad caſum non comprehenſum.*
9 *Statuti clericorum beneficia clerick incolis ratione onerum ſpiritualium ceſſa creduntur.*

Reſpon. interpret.

PRes Præſupponuntur conſtitutiones municipales. Quarũ vna cauet qꝫ mortuo filio ſine deſcendentibus. & abſq; fratre vel auo, & abſq; fratre, vel filio fratris, mater ſuccedat in tertia parte, in reliquo vero ſuccedant conſanguinei paterni. Alia verò diſponitur, qꝫ clerici ſiue religioſi, nõ gaudeant beneficio ſtatutorum, niſi epiſcopus obſeruauerit modum ipſorum ſtatutorum in foro ſuo, & eodem modo ius reddat laicis. Tertia verò dictat, qꝫ dedicati, vel ꝓfeſſi aliquã regulam, nõ ſuccedant ab inteſtato. Contingit qꝫ deceſſit Titius relicta mꝛe, & amita ꝓfeſſa in religione diui Franc. Dubitatur, an hæc amita excludat mꝛem à duabus partibus, ſtante prima conſtitutione, de qua ſ. Et ſuper hoc conſilium quærit. ¶ Viſis præmiſſis ſtatutis, & eorum verbis maturè conſideratis, prima facie ꝺ matrem reſponden
1 dum videbat, ex eo, qa amita dicitur conſanguinea paterna, † cũ ſit ſoror patris. §. tertio aũt gradu. Inſtit. de grad. Soror enim oĩa iura conſanguinitatis verè obtinet. §. nec ideò. Inſtit. de leg. agn. ſucceſ. Quinimò ſoror vterina põt dici conſanguinea, ſm Io. And. in rub. de conſang. & affin. Vnde cũ verba ſtatuti conueniant in capite admiſſiuo, conſequens eſt qꝫ conueniat diſpoſitio. l. iiij. §. toties. ff. de dam. infe. & l. quod conſtitutum. ff. de teſt. mili. Nec obſt. ſi dicat qꝫ hæc amita cũ ſit ꝓfeſſa, non debet gaudere beneficio ſtatutorum, nec ab inteſtato ſuccedere, iuxta tenorem aliarũ duarũ conſtitutionũ, de quib. in themate. Quia prædictæ duę conſtitutiones ſunt ipſo iure nullæ, & inualidę, tanq̃ ꝺ libertatẽ eccleſiaſticã. auth. caſſa & irrita. C. de ſac. ſan. eccl. Et qꝫ ſtatuta ꝓhibẽtia ne religioſæ ſuccedãt,
2 † nõ valeant, firmat in ſpecie Bar. in l. ſi. C. de pact. diſtinguendo an ꝓ verba præteriti temporis, an ꝓ verba præſentis temporis, ſtatutum excludat religioſas perſonas. Nã ſi ꝓ verba præteriti temporis loquaꝫ, vult Bart. ſtatutum non valere. Cùm igitur præmiſſæ conſtitutiones loquanꝫ ꝓ verba præteriti temporis, certè non valebunt. Imò cõis opinio eſt, qꝫ nõ valeant, ſi loquanꝫ ꝓ verba præſentis temporis, ſm d. Alex. conſ. 139. vi. ſo themate. lib. ij. & idem atteſtatur do. meus in d. l. ſi. ꝓ tex. in l. Deo nobis. C. de epiſc. & cler. & ꝓ plura alia, q̃ videri poſſunt. Vnde vr̃ qꝫ amita ꝓfeſſa poſſit acceptare ſtatuta laicorũ, quatenus ꝓ ſe faciunt, cætera autem præiudicium afferẽtia repro bare. c. eccleſia S. Mariæ. de conſtit. c. bõ quidẽ. xcvj. diſt. tradit ꝓ Paul. de Caſt. poſt Bar. in l. oẽs populi. ff. de iuſtit. & iur. & in conſ. 304. primũ dubium. in j. par. in prin. ¶ Prædictis nõ ob. (Chriſti eiusq; genitricis, diuorumq; Siri & Auguſtini patronorum meorũ inuocato præſidio) contrariam amplector ſententiam vti veriorem. Pro cuius declaratione ꝑmitto, qꝫ mater excludit de iure cõmuni amitam in luctuoſa hæreditate fi
lij. auth. defuncto. C. ad Tertul. & Inſt. eod. §. j. Hoc ſic præmiſſo, dico qꝫ mater debet etiam hoc loco excludere amitã, non obſt. primo ſtatuto, cuius beneficio amita vti non poteſt, triplici ratione. ¶ Primò, quia ex forma ſecundæ conſtitutionis ꝓfeſſæ, ꝓhibentur vti beneficio ſtatutorum. Et licet laici non poſſint ſtatuere in ꝓiudicium religioſorum. d. c. eccleſia S. Ma
3 riæ. poſſunt tamẽ denegare religioſis † beneficia ſuorũ ſtatutorum, vt eſt tex. in l. ſi qs curialis. ibi, ꝓeſſe non patimur. C. de epiſc. & cler. & ibi Bal. & Fulg. ex illo tex. qꝫ valet ſtatutũ laicorũ diſponens, qꝫ clerici non gaudeant beneficio ſtatutorum, niſi ipſi in ſua curia eadẽ ſtatuta ſeruauerint. Sequit̃ do. meus Ias. in l. de quib. col. iij. ff. de legi. & Fel. in d. c. eccleſia S. Mariæ. vbi alias adducit authoritates. Nec iſta cõſtitutio dicit ꝺ libertatẽ eccleſiaſticã, ex quo non aufert religioſis aliqd, qđ ſibi competat de iure cõmuni, vel ex ſpeciali priuilegio, vt declarat Bald. in d. l. de quibus. verſ. ſextò quæritur. & Deci. conſ. 114. col. ij. Suum eñ denegat auxilium, non tuum tollit, vt not. in l. aſſiduis. C. q̃ po. in pig. hab. Et ſi fortè dicat, qꝫ ꝓdicta conſtitutio, denegans

denegans religioſis beneficia ſtatutorũ, intelligenda veniat, reſpectu ordinis, ꝓcedendi, ponderãdo verba rubr. qualiter debeat reddi ratio clericis forenſibus. & illud verbum, modum ſtatutorum, &c. Reſpondeo, qꝫ illa verba, qualiter debeat red di ratio tam ad modum ꝓcedendi, q̃ diffiniendi, adaptantur. l. iis pluribus. ibi, prætor quoq; ius reddere dicitur, cùm iniquè decernit. & l. iuſtitia. ff. de iuſtit. & iur. & Inſtit. eod. §. iuris præcepta. Quinimò talis conſtitutio ad modum diffiniendi ſolùm referenda eſt, aliàs ſuperuacua foret & mutilis. Quia re
4 ſpectu ordinis ꝓcedendi clerici agentes in foro ſeculari, † tenentur ſeruare ſtatuta laicorũ, ſm gl. *communiter* approbatam in c. qꝫ clerici. de for. comp. vbi Pan. & alij latè. Et Geml. conſi. 73. col. j. vbi ampliat etiam, quò ad pœnam contumaciæ, qa talis pœna reſpicit litis ordinatoria, non deciſoria. ¶ Secò, quia clerici volentes vti beneficio alicuius ſtatuti, † debent pa
5 ti cenſuram alterius, ſm Bal. in l. omni. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. vbi ſignanter determinat laicum poſſe opponere exceptionem præſcriptionis, ꝓuenientem ex forma vnius ſtatuti contra eccleſiam agentẽ beneficio alterius ſtatuti. Et magis in terminis dixit Bal. in l. iiij. C. ad l. Falc. ꝓ eccleſia volens ſuccedere in executione ſtatuti, debet pati cenſuram alterius ſtatuti detrahentis Falc. Et dixit idem Bald. in l. j. C. de contrah. empt. qꝫ clerici volentes ſe iuuare beneficio ſtatutorũ, tenent ipſa ſtatuta ſeruare. Infero ergo, qꝫ cũ hæc amita, ꝓfeſſa velit vti admini culo primi ſtatuti, teneat pati cenſuram aliorũ duorum ſtatutorum, de quibus in themate. & ꝓ hoc allego in terminis Dec. in conſ. 114. ꝓ totum. vbi tenet, qꝫ ſtatutum qꝫ ꝓfeſſi nõ ſuccedant, valet quantũ ad excludendum, ꝓfeſſam à beneficio ſucceſſionis q̃ deferẽt à l. municipali. ¶ Tertiò, qa hæc amita incapax eſt ſucceſſionis, cùm ſit, ꝓfeſſa regulam beati Franc. clem. exiui de paradiſo. de verb. ſignif. Nec obſt. duo priuilegia mihi exhibita. Primum, Clementis iiij. qa illi fuit derogatum ꝑ Clementem v. in alleg. clem. exitii. Non etiã obſt. ſecundum priuilegium Leonis x. concedentis huic monaſterio omnia priuilegia conceſſa religioni S. Auguſtini, quia in actis nulla fuerunt edita priuilegia S. Auguſtini. Vnde iſtud ſecundum priuilegiũ
6 referens ſe ad alia priuilegia, non ꝓbat, † cũ nõ conſtet de relato. auth. ſi quis in aliquo documẽto. C. de eden. l. in teſtamento. ff. de condit. & demon. Et poſito qꝫ conſtaret dictam amitam ex priuilegio aliquo ſucceſſionis eſſe capacẽ, tũ nihil priuilegium operatur in caſu de quo agitur, tum quia amita ex forma iuris cõmunis, & etiam ex forma ſtatutorum, vt ſuprà deduxi, reperitur excluſa. Ex iſtis patet reſponſio ad contraria ſuprà deducta. Nec etiam obſt. ſi dicat, qꝫ ſtatutum qꝫ dedicati non ſuccedant, & ſtatutum qꝫ exiſtentibus fratribus, eſſent ſuperflua, ſi ſtatutum qualiter reddi debeat ratio clericis, intelligeretur etiam loqui de ſtatutis reſpicientibus deciſoria litis. Quia inconueniens non eſt facere legẽ generalem pro regula, deinde ſubnectere aliquas leges ſpeciales, vt ff. de reg. iur. ꝓ totum. iunctis iuribus ſpecialibus. Præterea, ſtatutũ qualiter reddatur ratio, &c. loquit̃ limitatiuè, niſi ipſi clerici obſeruauerint eadẽ ſtatuta in foro ſuo. Ergo nõ erit ſuperfluum, q̃ addit. l. ius ciuile. cum ſimil. ff. de iuſt. & iur. ¶ Nihil etiam facit, qꝫ ſtatutum in rub. loquat̃ de clericis forenſibus. Et hæc monialis
7 origine ſit Papienſis, quã originẽ non † perdidit ꝑ monachatum, ſm Bar. in l. j. ad municip. & Pan. in c. poſtulaſti. de reſcri. Quia reſpondet̃ pluribus modis. Primò, qꝫ nigrum generalius eſt rubro, vnde nõ debet reſtringi à rub. vt in authen. vt eccle. Rom. gaud. & c. coll. ij. Secò reſpondet̃, qꝫ ratio ſtatuti ea fuit, qa clerici & religioſi nõ vtunt̃ ſtatutis in ſuo foro, q̃ cùm militet etiam in clericis & religioſis nõ forenſibus, militabit etiam
8 eiũ ampliat diſpoſitionem, etiam † ad caſum nõ comprehenſum ex verbis. l. cùm pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. ij. Tertiò reſpondetur, qꝫ hæc monialis eſt religioſa forenſis: quia nõ habi
9 tat in agro Papienſi, nec ſuſtinet onera ſpiritualia, quorũ contemplatione ſtatutũ noluit denegare ſuum beneficium † religioſis incolis, & non forenſibus, ſm Paul. de Caſtr. conſil. 424. ad primũ. in ij. parte. Nam q ſuſtinent onera ſpiritualia in loco, & quorum orationibus conſeruatur ciuitas, debent etiam gaudere beneficiis ſtatutorum, vt ꝑ Ancha. conſ. 60. iſta quæſtio eſt parum dubia. verſ. præterea. & Lap. alleg. 101. col. vij. verſ. item illud. & Dec. in d. conſ. 114. colum. iij. cùm igitur ſit profeſſa in monaſterio Terdon. nec ſupportet onera ſpiritualia cum Papien. nõ etiam gaudebit beneficiis ſtatutorum, cùm ſit religioſa forenſis.

RESP. LXXXIIII. & de Iure gentium, &c. VII.

NEpotibus Matris hæredibus legitimam petentibus, obſtat materꝛ renunciationis exceptio (quanquam ex propria perſona agant) ſi mater dote contenta nihil aliud petere iurauerit. Conſiderata præſertim prouincialis ſtatuti cenſura, qua nepotibus dos materna in legitimam imputatur, ſaluo iure ſupplementi, niſi renunciatum ſit cum iuramento. Quod ſtatutum etiam inter clericos obſeruandum eſt, cùm priuilegiis clericorum non aduerſetur.

SVMMARIVM.

1 *Verba in dubio ſunt intelligenda ſecundum iuris diſpoſitionem.*
2 *Pactum matris non nocet filijs.*
3 *Nepotes ex filia præmortua, an uiuente eo habeant ius petendi legitimam ex perſona propria, etiam ſi eorum mater eidem renunciauerit cum iuramento.*
4 *Tempus acceptationis dotis loco legitimæ, ſubrogatur loco temporis mortis paternæ.*
5 *Exceptio debet intelligi ſecundum terminos diſpoſitionis præcedentis. numero 6.*
7 *Lex & ſtatutum, debet intelligi in caſu dubitabili.*
8 *Iura ſua remittentibus, non eſt dandus regreſſus.*
9 *Argumentum à contrario ſenſu, etiam in ſtatutis ualet.*
10 *Statuti pars una clara, debet declarare aliam partem obſcuram.*
12 *Statutum laicorum obſeruandum eſt etiam inter clericos in foro eccleſiaſtico quando ſtatutum iniecit uinculum ante clericatum.*
13 *Legitimæ & eius ſupplemento an renunciatum uideatur ab eo, qui generaliter & indiſtinctè bonis paternis renunciauit ex cauſa cuiuſdam ſtipulationis, ſeu pacti, & nu. 11.*

Reſpon. interpret.

VIſo Et pro tenuitate ingenioli mei, conſiderato ſtatuto, de quo in themate, prima conſideratione videbatur, qꝫ ſtatutum in ea parte, in qua pro
pter renunciationem matris excludit nepos à ſupplemento legitimæ eis debitæ in hæreditate aui materni, intelligendum eſſet, quando ex perſona matris petitur ſupplementum, non quando ex perſona propria, plurib. rationibus. ¶ Primò, quia verba ſtatuti non conueniunt nepotibus, qui ex perſona propria petunt integram legitimam, non obſtante qꝫ eorũ mater fuerit dotata de bonis aui, ſm Bal. in l. qui ſuperſtitis. ff. de acq. hær. ergo nõ conueniet diſpoſitio. l. qđ conſtitutum. ff. de teſta. mil. l. iiij. §. toties. de dam. infec. ¶ Secò, qa præcedentia declarant ſequẽtia. l. ſi ſeruus plurium. §. fin. ff. de leg. j. Cùm itaq; in præcedentibus ſtatutum diſponat, qꝫ liberi ſuccedant in dote materna poſtea dicat, qꝫ ipſis liberis ſaluũ ſit ius agẽdi ad ſupplementũ legitimæ eis debitæ in bonis aui, niſi renunciatũ fuerit cũ iuro, vr̃ ſtatutũ intelligendũ de legitima debita liberis, tanq̃ hæredibus matris, & nõ ex perſona ꝓpria. ¶ Tertiò (& iſtud apud me maiorem vr̃ dubitationem facere) qa illa verba, niſi renunciatũ ſit cũ iuramẽto, videnꝫ intelligen
1 da, niſi ſit renunciatũ ab ipſis nepotibus, nõ à prædefuncta matre. Quia in dubio verba ſunt intelligenda † ſm iuris diſpoſitionem, vt ꝑ Bar. in l. hæredes mei. §. cũ ita. ff. ad Trebel. & non ſunt trahenda ad ſenſum iniquũ. l. ſi. §. in computatione. C. de iur. delib. ſm aũt ius cõe, renunciatio matris, nõ præiudicat filiis, & ſic nepotibus reſpectu aui quominus ex perſona ꝓpria poſſunt agere ad legitimã, ſm *cõem* Doct. ſententiã, de qua in
2 d. l. q ſuperſtitis. ¶ Item iniquũ vr̃, qꝫ pactũ matris † noceat filiis. l. ſi vnus. §. ante oĩa. ff. de pact. l. non debet. ff. de reg. iur. ergo vt effugiamus iniquitatẽ, & iuris correctionẽ, q̃ eſt cuitanda. l. vnica. C. de inof. do. c. cùm expediat. de elect. lib. vj. dicamus, qꝫ illa verba, niſi renunciatũ ſit cum iuramẽto, intelligantur de renunciatione nepotũ, non filiæ. ¶ Præmiſſis non obſtantibus, adhæreo reſponſis celeberrimi Iurec. do. Laugerii, q̃ iuridicè abſoluit præſentem articulum. Et antequã demonſtrẽ ex verbis ſtatuti clariſſimè nepotes excludi, libet ꝓ maiori parte iuſtificatione ipſius ſtatuti, oſtendere etiam ſemota municipali conſtitutione, de iure cõmuni ſm ea, q̃ ꝓponunt̃, nepotes hoc loco nõ eſſe admittendos ad petitionem legitimæ, etiam ex perſona ꝓpria. Licet enim do. *cõiter* teneant qꝫ
3 nepotes ex filia mortua, † viuẽte auo, habeant ius petendi legitimam ex perſona ꝓpria, etiam qꝫ eorum mater renunciauerit legitimæ cũ iuramento, ſm Bart. & cõmuniter Doct. in d. l. q ſuperſtitis. & in l. pactũ qđ dotali. C. de collat. Ea ratione, qa matris renunciatio cenſetur facta ſub cõditione, ſi eidem deferatur, q̃ delata nõ põt dici, niſi poſt mortem aui. l. j. §. ſi impuberi. ff. de colla. bon. vnde cũ defecerit conditio præmortua filia, non debet renunciatio effectum habere, & nepotibus ꝑiudicare, vt traditur ꝑ Bar. in l. j. §. ſi ſit nepos. ff. de colla. do. & quibus ex perſona propria lege ſic diſponente, legitima debetur in hæreditate aui. §. aliud. quoque capitulum in authen. vt

cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cũ deappel.cog.Tñ ista cõis opi. limitatur, vt ꝓcedat in renũciatione simplici. Secus in renũciatione cũ iuramẽto fm Lu. Ro.in d.l.q superstitis.quẽ sequitur Dec.cõsi.181.satis no.est qõ.col.iij.& in l.pactum.vbi idem tenuit Bal. C.de colla. ¶Et fm hanc opi. qñ nepotes sunt hꝛdes matris, quæ renunciauit cum iuramento,& vocauit se tacitã & contentam pro dote sibi tradita pro sua legitima recolo me aliàs ꝺsuluisse,ga tps
4 acceptationis dotis loco legitimæ † subrogat loco tpis mortis paternę,fm Iac.But.in d.l.pactũ.C.de colla.inferẽtẽ ex hoc ꝙ si filia in vita pris aliqd acceperit pro sua integra legitima,nihil vltra habebit,etiã ꝙ postea augeãtur facultates patris,quia tps acceptationis,subrogatur loco tẽporis mortis pñæ.sequitur Bal.in l.quãuis. C.de fideic.& Bar.in c.cũ M. ferra.de cõst. & est *communis* opi. vt per Cur.senio.consi.vlt.Vnde sicut ex-
cluderẽtur nepotes à legitima si mater eã recepissẽt post mortem patris, ita dicamus eos excludi qñ mꝛ recipit legitimã in vita aui.& licet Pau.de Cast.& Ale.in d.l. pactũ.tenuerit ꝯtra Lud.Ro.& Dec.nõ tñ qcquam adducunt qđ vrgeat.Nã illa ratio,ꝙ mater nõ possit præiudicare nepotibus in legitima eis debita ex persona propria, quia verũ,si non essent hæredes matris. Sed quia sunt hæredes matris, quæ cẽsetur legitimã recepisse post mortẽ patris excluduntur, ꝙ legitimam habuerunt ex persona matris.& quæ legitima ad eos peruenit cum ea causa,cum qua erat apud matrem.Et sic nepotes excluduntur, non quia mater renũciauerit , sed quia in ltĩa succedisse videntur patri suo.Non obstat si dicatur,ꝙ mater non habuit integram legitimam , quia respondeo, quòd nepotes non possunt contrauenire confessioni maternę, quæ confessã fuit cũ iuramẽto se tacitam & contentam pro integra sua legitima. l. cum à matre.C.de rei ven.cum vul.& confessio defunctę matris censet confessio hæredis, vt in auth. de iureiur.à mor.præsti.cum si. & contra propriam confessionem nullus auditur. l. generaliter.C.de non nu.pec.c.per tuas.de prob.Et sic ista opi.Lud.& Decij hoc modo declarata videt in pũcto iuris verior , quam ẽt amplexus videt Old.consi.40.breuiter videtur.& Bal.cõsi.
403.punctus talis est.li.j.Et dato,ꝙ super isto puncto esset hæsitatio inter Doct. tñ statuentibus opinio Lud. Ro. & sequacium visa fuit iusticr & ꝓbabilior.Et ꝙ statuentes hoc voluerint & disposuerint,ostendo ad oculũ. ¶Statutum habet tres partes, & in omnibus tribus declarat dubitationes , quæ sunt inter Doc.circa intellectum.l.dos à patre.C. solu.matri.de q-
bus ibi per scrib.& per Bar.& alios in l. post dotẽ.ff. sol.matr. In prima, resoluitur dubitatio, quando pꝛ nõ est stipulatus sibi restitui dotẽ ꝓfectitiam,an mortua filia ad patrẽ vel ad liberos filiæ dos debeat pertinere. In sẽda resoluit dubitatio , qñ pꝛ est stipulatus dotẽ sibi restitui. In tertia resoluit dubitatio , qñ ex forma statuti vel ex pacto mortua vxore maritus dẽt lucrari dotẽ.In prima pte (in qua versatur disputatio nostra)decidit,ꝙ ipsi liberi habeant dotem maternam,& in ipsa succedãt,quam succedẽdo cõputare debẽt in legitimam,quodq; prędictis liberis sit ius saluum agendi ad supplemẽtũ legitimæ in bonis aui eis debitę,nisi renunciatum fuisset cũ iuramento. Hęc sunt verba statuti,quæ mihi videnꝫ clarissimè decidere ca sum præsentis dubitationis, qa si liberi sint hęredes matris,tenentur dotẽ imputare in legitimam eisdẽ liberis debitam:nec pñt petere supplementum, si illi sit renunciatũ cũ iuro. Vnde dicam cũ Bal.Hẽs statutũ,seruа statutũ, maximè si de mõ succedendi disponat vt per Cur.senio.consil.13.col.iiij.& consi. 27.col.x.Qđ ãt istud statutum excludat nepotes petentes legitimam ex persona ꝓpria,probat ex illis verbis,legitimæ eis debitæ.Non.n.põt dici legitima eis debita ex pson matris prædefunctæ.d.l.j.§. si impuberi. Est ergo necessariò dicẽdum, ꝙ statutum loquatur de legitima eis debita ex persona propria. Exceptio ergo illa,nisi renunciatũ fuisset cũ iuramento,dẽt in
5 telligi fm terminos præcedẽtis dispositionis ꝯ à qua facta fuit. l.nam quod liquidè.§.fi.ff.de pe.le.no.in l.j.ff.de re.iur. Est ergo sensus statuti,ꝙ in bonis aui nepotes cõputata dote mꝛna agere possint ad supplementũ legitimæ eis debitæ ex persona propria,nisi renunciatum fuisset supplemento cum iuramento.Exceptio enim extrahitur de corpore præcedẽtis dispositionis, † & ponit contrarium eius,quòd in ea continetur, vt
6 pulchrè ostendit Curt. senior consi. 64. col.iij. Et hic intellectus verior & clarior apparebit ex rñsionibus contrariorum. ¶Non obstat ergo,dũ primo loco dicebatur, ꝙ verba statuti non conueniunt nepotibus agentibus ad legitimam ex persona propria,ga oppositũ destruit ꝓpositum. Nam adeo bñ cõueniũt, quòd aliter interpretari pt, vt patet ex prædictis. Nec refragat illud verbũ,supplemẽtũ, ga ex quo statutũ vult dotẽ mꝛnam cõputari nepotibus in ltĩmã eis debitã, hoc respectu nepotes dicunt agere ad supplemeutum ex persona propria. ¶Nõ obstat sẽda rõ, ga fateor statutũ velle, ꝙ liberi sint hæredes matris,ad hoc vt dos eis ꝓtet in legitimam,& ad hoc,ꝙ renunciatio matris eis ꝓiudicet , nõ autẽ vult nepotes agere ad supplementũ,tanquã hæredes matris. Quia matri mortuæ añ auũ nulla debet legitima. §. si impuberi. ꝓsequenter agere nepotes nõ possunt ad supplementũ ex pson matris. ¶ Nõ ob. tertia rõ, ꝙ illa exeptio nisi renunciatum sit cum iuro,debeat intelligi de renunciatione nepotum: ga rñdeo, ꝙ statutũ de renunciatione matris intelligendũ est , duabus rationibus.
7 Primò,ga lex & statutũ † dẽt intelligi in casu dubitandi.l.quod Labeo.ff.de Carb.edic.l.j.in fi.& ibi gl.ff.ad municip. & dixit Pan.in c.ga V.col.ij.de iud. ꝙ ibi ex statuto possunt elici duo intellectus,quorũ alter est dubitabilis,alter non.nos debemus seq intellectũ dubitabilẽ. In ꝓposito , si intelligamus statutũ de renũciatione nepotũ, nulla habebit statutũ rõnem dubitã-
8 di.Quis.n.dubitat,ꝙ remittentibus iura sua ꝯ non sit regressus dandus?l. q̃ritur.§. si venditor.ff.de ædi.edic. maximè cũ iuramento.c.quãuis.de pac.lib.vj.Immo *communis* est Doc.senten-
tia,ꝙ renũciatio generalis cum iuramento,præiudicet renũciãtibus etiã ĩ legitima.fm Bal.& Mod.in l.si qñ.§ & generaliter.C.de inof.test.& Dec.consi.26. cum sim. intelligamus ergo statutũ,ꝙ voluerit remouere illã magnã dubitationẽ & altercationem,quæ est inter doc. An renũciatio matris ꝓiudicet filijs eius hæredibus in legitima.Confirmatur,ga statutum aliter intellectũ esset frustratorium,& nihil operetur vltra ius cõe,qđ nõ est dicẽdum.l.si quãdo.ff.de leg.j.traditur per Bar. in l.iiij.§.prætor ait.ff.de dã.infec. ¶Tertiò ꝙ de renunciatione matris,& non nepotũ sit interp̃tandũ,ostendit sic.Statutũ negat nepotes posse agere ad supplementũ legitimæ eis debitæ,vbi renunciatũ fuit cũ iuramẽto.Et sic vult legitimam siue supplementum esse debitum , sed obstare renunciationem. Istud stare non potest,si intelligatur statutum de renunciatione nepotum,quia si nepotes renuntiassent,non posset dici legitima eis debita.l.debitor.ff. de ver. si.& l.creditores. ff.e.tit. Quartò, nepotes excluduntur per statutũ à legitima eis debita, si dos tradita mꝛi p auũ ascendat ad suã legitimam. Ita sonant illa verba,Si dos data ad legitimã nõ ascendat,à sensu cõ-
trario.l.j.§.huius rei fortissimũ est argumentũ.ff.de offi.eius.
9 qđ arg.maximè ꝓcedit in statutis loquẽtibus ꝯ in casu non dispositio à iure cõi,vt in casu nro, in quo non reperitur decisio facta per legẽ aliquã,fm Bar.in l. omnes populi.in vj.q.prin.ff. de iusti.& iur.& Mod.in d.§.huius rei.Postea sequitur, nisi renunciatum fuisset cũ iuramento.& sic renũciatio & dos ascẽdens ad integrã legitimã , æquiparantur quantum ad effectũ excludendi nepotes. Sed ꝓp dotẽ ascendentẽ ad legitimã excludunt nepotes facto matris.Idẽ dicamus in renunciatione, & sic ꝙ facto matris,quę renunciauit, excludant. Nã renũciatio loco dotis ascendẽtis ad legitimã subrogat.Ergo dicamus, ꝙ statutũ intelligat de renunciatione matris,vt sit bona æquiparatio,& subrogatio dicat facta cum suis qualitatibus,& cõ-
dõnibus,q̃ insunt in eo,in cuius locũ facta fuit,vt p Dec. cõsi.
190.circa primũ.col.iiij.& facit reg.l.si eũ.§.q̃ iuriarũ.ff.si qs cau.& c.ecclesia.vt lit.pen.¶Vltimò,non obstat si dicat,ꝙ statutum debet intelligi quando matrimonium solutũ fuit mor
te mariti,ga(vltra rescriptiones datas per dominũ primò ꝓsilẽ tẽ)rñdet,ꝙ etiam statutum loquitur, quando matrimonium
10 solutũ fuit morte vxoris.Patet,ga statutũ in vltia parte remouet dubitationẽ quando ex pacto, vel consuetudine , dos cedit lucro mariti. Vnde vna pars statuti clara, † dẽt declarare aliã partẽ obscurã.l. vtrum.vbi Bar.ff. de peti. hęre. Insti.ad.l. Aqui. §. ex hoc tamen capite. Et ex sequentibus declarantur præcedentia , iuribus vulgaribus. ¶ Circa fm an in foro ec-
11 clesiastico † obseruandum sit prædictum statutum inter clericos? Ad istud(qa modicã habet dubitationem)respondeo decisiuè,quòd etiam inter clericos obseruandum est,quia statutum iniecit vinculum ante clericatum.c.constitutus. de in integrum resti. Hinc dicebat Io. And.in regula sine culpa. de reg.iur, lib.vj.quòd statutum disponens,ꝙ primogenitus succedat ex clauso secundo genito, excludit etiam clericũ secundogenitũ, quia statutum ligauit secundogenitum ante clericatum.Similiter decidit Panor in c.quòd clericis. de fo.compe. ꝙ statutũ excludens fœminas extantibus masculis. ligat etiam fœminas ingredientes religionem. & sequitur Fely. qui alia adducit in c.ecclesia Sanctę Marię.post Panor.ibi.de cõst & Bal.cõsi.30. lib.j.& plenè Socy.cõsi.241.circa primam difficultatem. li.ij. Et eo maximè, qñ agitur de bonis laici, vt per eundem Socy. consi.230.viso testamento.co. lib. & firmant Anto. Aret.& alij,in d.c.quod clericis.Nam cum istud statutum excludat ne
potes

potes,ꝓpter dotẽ & renunciationẽ matris,nec redundet ꝯ ea, q̃ sunt ꝓcessa clericis in priuilegium, seruari debet in vtroq; foro,fm Bar.in l.cunctos populos.in v.q.princ.C.de sum.trin.& fid.cath. Possem aliis rationibus & authoritatibus innumeris comprobare.Sed nõ expedit,cũ hæc sit cõis Doct.concło,&c.
¶Circa tertiũ rescribo,ꝙ renunciatio mꝛis nullo modo põt dici facta p errorẽ, ga apparet de ipsius expresso consensu , q̃ errorẽ tollit.l.si p errorẽ.ff.de iurisd.om.iud.Nõ obst.si dicat, ꝙ mꝛ renunciauit legitimæ, & eius supplemẽto ex falsa causa,
12 cũ renunciauerit ex causa cuiusdã stipulationis siue pacti,† de renunciãdo bonis paternis , cuius vigore nõ intelligebat consentũ de renunciãdo legitimæ,& eius supplemento, fm Bald. Alb.Sal.& alios communiter in l.si qñ. §.& generaliter. C.de inof.testa.Quia rñdeo dupliciter.Primò,ꝙ ꝓmissio de renun-
13 ciando † bonis paternis,cũ sit vlr seu indefinitè concepta, est etiam apta comprehẽdere legitimã, & illius supplementũ, cũ indefinita æquipolleat vniuersali. l.si pluribus. ff.de leg.ij.c.ga circa. de priuil. Aliàs si generalis & indefinita renunciatio nõ includeret legitimã, falsa esset illa cõis conclo , ꝙ renunciatio bonorũ paternorũ iurata , excludat filiã renunciantẽ à legitimæ supplemẽto,iuxta tex in c.quis.de pact.lib.vj. quã conclusionem firmãt Bal.& Mod.in d.§.& generaliter.& Alex.consi.
181.ꝓspectis.lib.v.& Dec.consi.26.col.ij. Quia vbi nõ est consensus,ibi iuramentũ nullas vires habet.l.fi.C.de nõ num.pec. Declarat Bart.in l.si qs ꝓ eo. col.fi. ff.de fideiuss.Stante hoc assumpto,ꝙ renũciatio generalis,& ex verbis, & ex mente posit includere legitimã,& supplementũ illius, sequit, ꝙ si filia q̃ ꝓmissit renunciare bonis paternis, postea attestetur ꝙ p talem ꝓmissionem erat obligata etiam renunciare supplemẽto legitimæ,& si ob hãc cãm renunciet,nõ video qũo dicatur renunciasse ex falsa causa. Ad illud,qđ dicunt Doct.ꝙ p generale pactum de renunciando bonis paternis, nõ censeat conuentum de renunciando legitimæ. respõdeo ꝙ illud ꝓcedit, qa lex requirit ꝓcialẽ renunciationẽ , vel pactũ de nõ renunciando, aliàs nõ credit lex filiam consensisse renunciare legitimæ: quæ ratio cessat,qñ filia expresse ꝓtestatur,ꝙ etiam intellexit de legitima. Tũc eñ præsumptio cedit veritati.c,q contempta veritate.viij.dist. Secundò respõdeo,ꝙ in his q̃ dependent à voluntate disponẽtis(vt in casu nro) falsa causa vitiat dispositionem,si causa exprimat conditionaliter.Secus si casualiter tñ, tunc falsa causa nõ vitiat, nisi ꝓbetur , ꝙ renuncians non erat aliter renunciaturus,fm Bar.in l. demonstratio falsa. §.fi.vers. iiij.quæro.ff.de cond.& demonst.

RESP. LXXXV. & de Iure gent.&c. VIII.

AVdiendus Est tertius, liti se opponens ꝓ suo interesse,etiam post diem à l. præscriptam , si litis notitiam prius non habuit , vel incontinenti post terminum venit.

SVMMARIVM.

1 *Statutarius terminus censetur præfixus in modum præscriptionis.*
2 *Statuti beneficio non potest quis uti,nisi cum sua forma,& suis qualitatibus,*
3 *Paria sunt aliquid in termino facere,uel incontinenti post.*
4 *Lex licet reconuenire uolenti terminum ante litem contestatam præfixerit, si tamen reconuentio statim post litem contestatam fiat,admittitur.*
5 *Moræ purgatio admittitur ex interuallo circa præparatoria iudiciorum.*
6 *Statuta conditis ab inferiore,æquiparantur edictis prætorum*
7 *Prætorum tempora sunt semper à principio utilia, & nunquam currit ignoranti.*
8 *Remedium.l.diffamari.non solum in actis personalibus sed etiam in realibus locum habet.*

Respon interpret.

IN causa Do,Ioan. & fratrũ de Speltis ex vna, & Ioan.Christophori, de Mangiariis ex altera,difficultas consistit sup statuto posito sub rub.de
1 eo q̃ se liti opposuerit.nũ, 38. ꝓp qđ vr ꝙ do.Ioan.non sit audiendus,qa nõ se opposuit liti infra decẽ dies,à tempore mo-
2 tæ litis , iuxta formã dicti statuti. Terminus enim statutarius censetur præfixus † in modũ ꝓscriptionis,fm Inn.in c.cùm in tua.qui mat.accu.pos. & quilibet terminus legalis censet peremptorius.l.facta §.si quis bonorũ.ff.ad Treb. tradit Bal.in c. sancimus.in fi.quo tpe miles.in vsi.feud. Nec põt do.Ioan.vti beneficio dicti statuti, nisi vtaꝫ cũ sua forma, & suis qualitatibus,fm Bal.in l.omni innouatione.C.de sac.san.eccl. & in l.fi. §.si verò postq̃. C.de iur.delib. & Iaſ.in l.de quibus.col.iij.ff.d leg. ¶Istis non attentis, puto ꝫrium de iure respondendũ es-
se.Primò,ga d.Io.se opponit incontinẽti post x.dies,vñ perin
3 de est ac si in termino x.dierum se opposuisset, † cũ paria sint aliquid facere in termino,vel incontinẽti post,fm gl.in l.Pomponius. §.ratihabitionis.ff.de procura. & in §.tutor. Instit.de auth.tut.Nã q̃ incontinẽti fiunt, videnꝫ inesse.l.lecta. ff.si cert. pet.cũ simi. Et bñ facit qđ dixit Bal.in c cũ venissent. col.pen. de iudi.vbi vult, ꝙ licèt lex præfixerit terminũ volenti reconuenire,† vt ante lit.contest.conueniat. c.j.& ij. de mut.pet.ta-
4 men incontinẽti post lit.contest.ꝓceditur reconuentio. & sequitur Iaſ.q alia sex similia cõgregat in l.edita.C.de eden. ¶Secundò, ga circa ꝓparatoria iudiciorũ, admittit purgatio mo-
5 ræ,† etiam ex interuallo.l.& si post tres.ff.si qs cau.& sequitur in ꝓposito nro Iaſ.in l.fi.col.v.ff.de fer. vbi quãtũ ad præparatoria iudicij impugnat dictũ Inn.in d.c.cũ in tua. qa si post lapsum terminũ statutũ à iudice, admittit purgatio moræ, ꝓput concedit Inn.multò magis debet admitti post terminũ statutum à lege, cũ qua mitius agit, q̃ cũ homine.l.Celsius.de arbitr. Maximè in materia purgationis moræ, fm Bar.in l.si insulam. vbi latè scripsi.ff.de verb.oblig. ¶Tertiò,ga statutũ volens.ꝙ tertius debeat se opponere infra x.dies,vr intelligendũ , dummodo tertius habuerit notitiã litis motæ,& sic dummodo lis fuerit sibi denunciata.qđ sic ꝓbatur. Statuta cõdita ab inferio
6 re,† æquiparantur edictis prætorũ,fm Bar.in l.v.in princ.ff.de verb.obl.tradit ꝓ Mod.maximè Iaſ.Inst.de acti.§.sed istæ.col.
7 iiij.tẽpora aũt prætorum semp à princ.sunt vtilia,& nunq̃ cur runt ignorãti. l.genero. & ibi Bal.not.ad terminos nostros ff. de his q̃ not.infa.& Inst.de perpe.& temp.act. §.fi. do.ait Io. asserit habita notitia litis incontinenti se oppositurum:ergo,&c. Et si aduersarius ꝓponat, ꝙ d.Ioa.habuerit notitiam litis vsq; à princ.,ꝓbet ipse,ga in dubio scientia nõ ꝓsumit.reg.ignorantia.de reg.iur.in vj.maximè in factis alienis. l.fi. ff.,ꝓ suo.tradit ꝓ Bar.in l.Celsus.ff.de vsuc. & alibi sæpe. ¶Quartò,negat ꝙ d.Ioan.intentauerit remedium dicti statuti, qa nõ se opponit liti,sed agit remedio.l.diffamari. C.de inge.manu. petendo ꝙ aduersarius desistat à vociferatione , quã facit de volendo ingredi possessionẽ prædij contentiosi , virtute licẽtiæ sibi concedendæ,qa ipse d.Ioan est possessor dicti prædij.Certum aũt est,ꝙ aliud est remediũ.d.l.diffamari.aliud remediũ dicti statuti. ¶Item d.Ioan.est actor.q cũ remedio d.l.diffamari.intenta
8 rit remediũ alterius statuti,ꝙ nõ detur licentia alicui intrandi possessionẽ,nisi citato possessore Quæ remedia iuuicẽ se compatiuntur.Et nõ solùm remediũ d.l.diffamari. ꝯ locũ habet in actionibus personalibus,sed etiã in realibus Et non solùm in petitorio, sed etiam in possessorio,vt tradunt Aret.& Fely.in c.in præsentia.col.ij. de ꝓbat. ¶Præterea statutum de eo, qui se opposuit liti loqt, qñ tertius se opponit ad effectum , ꝙ cognoscatur de iuribus suis cũ iuribus litigantium.d.aũt Io.non vult ꝙ simul cognoscat de iuribus suis cum iuribus collitigantium cum aduersario suo. Ergo statutum non militat in proposito,nec est extendendum extra terminos suos, cùm sit stricti iuris.l.quicquid astringendæ.ff.de verb.obli.l.iij.§.hæc verba.ff.de neg.gest.c.in nostra.de iniuriis.

RESP. LXXXVI. & de Iure gent.&c. IX.

ANiuersitas Suas potest locare gabellas,licitatione quacunq; post posita. Quan quam syndici & administratores , lege prohibentur, id non possint. A locatione autem, licitationisque omissione grauatus,iure prouocat.

SVMMARIVM.

1 *Statuta non recipiunt interpretationem.*
2 *Ratione cessante cessare debet dispositio.*
3 *Dolus,neque fraus fit uolenti.*
4 *Statuti uerba ubi non conueniunt,nec dispositio conuenire debet.*
5 *Actio & passio in eodem subiecto cadere non possunt.*
6 *Vniuersitas potest statuere contra ius ciuile & canonicum, circa ea quæ spiciunt administrationem suorum bonorum*
7 *Decreta reipublicæ non possunt dici ambitiosa, cùm uniuersus populus consentit.*
8 *Decretum uniuersitatis nociuum alicui, uti ambitiosum rescindendum est.*
9 *Exceptio doli competit contra statutum uniuersitatis,si ex eo aliquis lædatur.*

Respon. interpret.

VNctus Quæstionis est, an populus loci Carum bis possit locare dacium macelli, omissa forma statuti editi p Iulian.legatum, & vicarium generalem .dnctiss.dñi nri Papæ? Et vr ꝙ sic, qꝛ p statutum Consu-
les,

Universidad de Deusto
Biblioteca

les,Syndici,& administratores,prohibentut vendere & locare iura communitatum,nisi ad publicum incantum, vnde nō est nostrum extendere,vt etiam intelligatur prohibita ipsa cō munitas locare si velit. Quia statuta sunt sterilia,tanquā mu-
1 læ, † & non sunt trahenda ad casum non comprehensum ex verbis.l.iij.§.hæc verba.ff.de nego.gest.c.in nostra.de iniuriis. ¶Secundò,quia ratio statuti expressa in præfatione(vt occurratut fraudib.administratorum, qui in damnum reipublicæ clam distrahunt reditus gabellarum)cessat, quādo vniuersitas
2 conuocato generali concilio locat,ergo etiam cessabit†dispositio c.cum cessante.de appel.l.adigere.§.quamuis. ff. de iure pa.Non enim hoc casu pōt dici clandestina alienatio.Item nō potest dici factam fuisse in fraudem vniuersitatis, quia volen-
3 ti † non fit dolus,neque fraus.l.j.§.vsque adeo. ff. de iniuriis. ¶Tertiò,quia verba statuti non conueniunt,quando ipsa vni
4 uersitas contrahit,ergo non etiam conueniet † dispositio.l. iiij. §. roties.ff.de damn.infec.l.cp constitutū.ff.de test.mil.Inquit enim statutū,cp pœna contrafacientis applicetur pro dimidia ipsi vniuersitati,ergo non pōt intelligi, qñ ipsa vniuersi
5 tas locat,cum in eodem subiecto † non possit cadere actio,& passio.l.Vrannius.ff.de sideiuss. ¶ Quartò,quia quælibet vni-
6 uersitas potest statuere†cōtra ius ciuile,& canonicum circa ea quæ respiciunt administrationem suorum bonorum,sm Bar. in l.omnes populi.in j.q.ff.de iusti.& iur.Et cum vniuersus po
7 pulus consentit,nō possunt decreta †reipublicæ dici ambitiosa,vt declarat Bar.in l. ambitiosa.ff.de decr.ab ordi.facien.Et istis stantib.videtur dicendū, cp sententia baiuli qui ordinauit obseruandū esse statutū,etiā casu quo ipsa vniuersitas velit locare,non fuerit iuridica.¶Verum quia magnificus do. Carūbi,habēt ius subhastationis, id est, certā summā pro quolibet floreno pretij incantus,videdū est, an in eius præiudiciū possit vniuersitas ꝫuenire memorato statuto & absque subhastatione locare datium siue reuam macelli. Et procul dubio crederem cp non, quia communitas in præiudicium tertij nihil potest decernere.Et si aliquod decretum faciat tertio nociuū
8 †vti ambitiosum rescindendum est.l.qui se grauatos.C.de cen si.li.xj.Et ideo à contractib.& decretis vniuersitatum,licitum est appellare.l.j.§.solent.ff.qñ appellandum sit.Et firmat Bart. in d.l.ambitiosa.col.pe.ver.quæro quo iure.Pan.& Mod.in c. consuluit.de appel.Fel.& alij Mod.in c.cum omnes.de const. Alex.ꝑsi.190.maturè.lib.ij.& ꝑsi.119. visis. colū.ij.lib.iij.Et si
9 per contractum vel statutum vniuersitatis,aliquis lædatur †ꝫ contractum,vel statutum competit exceptio doli.l.j.in fin.ff. de doli except.per quam.l.Bar.in d.l.omnes populi. in fi.v.q. prin.tenet cp non solum à statutis vniuersitatis conceditur appellare,sed etiam excipere de dolo.Præterea,militat ratio statuti,vt occurratur fraudib.vniuersitatis, volentis clam respectu domini,& in præiudicium iuris sui distrahere reditus gabellarum,absque subhastatione,ergo &c.Sequitur ergo cp Baiulus instante procuratore magnifici do. de Carumbo , rectè ordinauit pro interesse eiusdem do.seruandam esse formam statuti.Nec obst. cp vniuersitas possit statuere contra ius ciuile & municipale,circa ea quæ concernūt administrationem bonorum suorum,quia verum,dummodo non præiudicet tertio,vt patet ex prædictis.Et certè cum magnifi.do.habeat ius annexum cum inre cōmunitatis,ratione iuris incantus, æquū videtur,cp non possit datium locari,nisi eo vocato, arg.l.j.C. de vendi.re.fisca.cum priua.commu.lib.x.Et cp non fiat locatio absque subhastatione,quia ita iura disponere videntur etiā pro vtilitate ipsius vniuersitatis.l.penes.C.de vect.& commi. declarat Io.Berta.in trac.de gabel.in vij.q.ij.par. Non negauerim tamen cp opi.Ioā Bert.non sit dubitabilis per tex.in l.j.& fi.C.de ven.reb.ciuit.lib.xi.quod non discutio,quia non expedit hoc loco.tum quia statutum ita disponit,tum quia hic agitur de interesse tertij,de quo non quæritur.in d.l.j.& fi.

RESP. LXXXVII. & de Iure gent. X.

REiiciendum Est prætoris edictum quo iubētur notarij Iudæorum credita (absque rationabili causa) pandere, cum periculo-
1 si sit admodum inuidię patere diuitias,aut irrisioni pauperis vilitatem exponere.

SVMMARIVM.

1 *Durum,& inhumanum est,publicatione rerum familiarium,& paupertatis detegere vilitatem.*
2 *Interest nostra,ne secreta nostri patrimonij pandantur.*
3 *Inuentarij copia,non est edenda aduersario.*
Publicani cogere non possunt transeuntes ut malam dissoluant.
5 *Subditi(cessante necessitate)non coguntur fortunas potentum reuelare,*
6 *Debitori qui soluendo est,gratia moratoria non est concedenda,etiam si creditor crasso ditior esset.*
7 *Moratoria gratia non est proponenda,nisi debitoribus petentibus.*
8 *Notarij non sunt cogendi edere instrumenta creditorum alicuius priuati, nisi interfit fisci.*

Respon.interpret.

THeodosius Imperator in l.ij. C. qñ, & quib. quar.pars debet.lib.x.attestat,nihil esse tam durū & inhumanum, q̃ publicatione re
1 & inuidiæ patere diuitias. Ex quo satis ostendit iniquitas edicti emanati ꝫ Hebræos Carpentoratenſis, quo notarij iubent
2 credita Iudæorum,& creditorū quantitates iudici propalare. Interest enim nostra † ne nostri patrimonij secreta pandant.l.fi. C.de ali.pup.præst. & ibi Bart.& alij inferūt,cp copia inuentarij † non est edenda aduersario,ne detegant secreta patrimo-
3 niorum pupillorum.Et sequit idē Bar.in l.tutor.qui repertorium.in fi.ff.de admi.tut.& in d.l.ij.vbi Ioan.de Plā.hac ratione concludit,publicanos non posse cogere transeuntem,† vt
4 dissoluat malam , qa nemo tenet vilitatem vel rerum suarum pompam manifestare.Et Honorius Imp.impressiones potentum , qui necessitate cessante cogunt subditos eorum fortu-
5 nas reuelare † cohibendas esse iubet. in l.j. C.de apo.pub.lib. x. Cùm itaq; nulla ꝓpoñatur necessitas,cur Hebræi in eorum perniciem debeant,ꝓpalare suas diuitias,vel paupertatem,restat concludendū edictum,vtpotè iniustum & iniquū,esse tollendum.Nec ea causa cp R.do.legatus scire velit facultates Hebræorum,vt intelligat an Christianis eorum debitoribus possit cōcedere moratorias cautiones habet iustificare edictum. qa dilatio moratoria iustificat ex paupertate debitoris, nō ex
6 diuitiis creditoris. Nā si debitor † sit soluendo (etiam si Crasso ditior esset)non ꝓpterea debitori concedenda esset mora-
7 toria gratia,vt not.in l.quoties.& in l.vniuersa. C.de precibus Imp.offe. insuper non video, cur hac de causa potuerit emanare edictum generale.Nam cū,ꝓpoñatur ad vtilitatem priuatam ipsorum debitorum,non debuit proponi, † nisi debitoribus petentibus.l.iiij.§.hoc aūt edictum,ff.de dam.infec. Aut ergo omnes debitores instant ,ꝓ habendis moratoriis, & iam constat de omnibus Iudæorum creditis ex debitorum confessionibus. Aut instant tantùm aliqui creditores, & iam patet, cp non omnium Hebræorum credita sunt excutienda, sed eorum tantùm,quorū debitores instant.Sine ergo ratione,&sic
8 sine anima est istud edictum. Et cp notarij non sint cogendi edere instrumēta creditorum alicuius priuati, † nisi interfit fisci, est text.clarus in l.facultas,aliàs defensionis. C.de iur.fisci. lib.x.vbi Constant.Imp.inquit, facultas defensionis danda est his,quibus inquietudinem fiscus infert,cùm facultates eorundem sine iusta causa inquietari describique fas non sit.

RESP. LXXXVIII. & de Iure gent.&c. XI.

MVnicipale Statutum Montilij, quo incolæ compelluntur in molēdino communitatis eorum molere blada,dominis aliorū reclamantibus,est iudicis officio resoluendum.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas non potest facere statutum in alicuius præiudicium, & si fiat,rescinditur per iudicis officium.nu.1.& nu.4.*
3 *Detrahere aliquid alteri, & hominem hominis incommodo ditari,est contra naturam.*

Respon.interpret.

CErti Et indubitati iuris est,communitatē Montilij nō potuisse statuere, cp quilibet teneatur ire ad molendinum in molendino communitatis,
1 sub certa pœna in præiudicium nobilium, Bartholomei & Francisci fratrum,de Azardis,habentium aliud molendinum in dicto loco. Nā vniuersitas non potest facere decretum,vel statutum † alteri præiudiciale , aliàs officio iudicis tale statutum rescindendum est.l.q se grauatos.C.de cens.lib. xj.Et grauatis p tale statutum succurritur remedio appellationis.l.j.§.solent.ff.qñ appel.sit. vel doli exceptione.l.j.in fi.ff.de excep.doli. Et ex hoc tollitur fundamētum communitatis, dicentis se habere potestatem statuendi,in his q̃ pertinēt ad administrationem rerum suarum , qa verum , dummodo p tale statutum nō præiudicet tertio in specie, iuribus prælegatis. Et ex istis d.Ioan.Bapt.de S.Seuerino, in l.omnes populi. col.

xxxvj.ff.de iust.& iur. generaliter cōcludit,cp vniuersitates Co
2 mitatus, † non possunt quicq̃ statuere in præiudicium. Et infert in casum nostrū,& ad similem quæstionē. Vniuersitas ordinauit,cp euntes ad oliuariam cōis, habeant certam franchisiam,& nō euntes soluant certam pœnā, qa ꝓp talem ordinationem oliueta ciuium deserebant. Respondet tale statutum tolerandum nō esse ab his,q præsunt. Ita formaliter,inquit ille.Ita ergo D.Gubernator iudex huius causæ,debet istud statutum rescindere,& communitatē condēnare in damnis,interse & expensis.Quia,vt inquit Cicero in lib.de Officiis,detrahe
3 re aliquid alteri,† & hominē hominis incommodo ditari,ma
4 gis est ꝫ naturā, q̃ mors. Refert, & ita q.nostram † in terminis decidit Pet.de Anch.cons.155.optimis rationibus. Et ita etiā ꝓsoluit Gasp.Ioan.Cal.& est inter cons.Anch.cons.12. & seq. sequunt Cano.maximè Fel.in c.ecclesia S.Mariæ.de consti.Et licèt Anc.loquat in statuto, p quod præiudicabat molendinis ecclesiæ, tñ rationes suæ ,ꝓ maiori parte ꝓcludunt idem,quando præiudicatur molendinis cuiuscunq; laici, maximè forensis,in quē iurisdictio statuentium nō se extendit, vt in casu nostro.Et do.Ioan.Bapt.& iura & rationes prædallegatæ loquunt generaliter.Et in terminis nostris ita etiam respōdit Soc.con. 252.non ꝓsequendo ordinē.lib.ij.Istud possem diffusius comprobare,sed qa casus iste apud me non habet dubium cum talia ,ꝓclamata principaliter tendant ad præiudicandum præfatis Azardis,viterius non insistam. Ioan.Franc.Ripa.

¶De Iure ciuili.

RESP. LXXXIX. & de Iure ciuili. I.

MErcatoris Hæres, q artem non exercet, debitores , non mercatores de re mercantili in ius non rectè vocat coram mercatorum iudicibus, quibus statutum inter mercatores, & nō mercatores iurisdictio nem dedit, cum mixto rei mercantilis, & personæ artem profitentis fauore, eisdem iurisdictio concessa noscatur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum fauore mercatoris editum, non extenditur ad hæredes mercatorum, non mercatores.uide nu.3.*
2 *Mercator solum habet fori prærogatiuam, quando agitur de re mercantili.*
4 *Priuilegium concessum mixta ratione personæ & loci, non extenditur ad alium locum uel personam.*
5 *Lex uel consuetudo dās iurisdictionē mercatoribus,censetur dare cumulatiuè.*

Respon interpret.

QVæritur An statutum disponens causas vertentes inter mercatorem, & nō mercatorem,remittendas esse iudicibus mercatorū,locum habeat, si vertat controuersia de re mercantili inter hæredem mercatoris,non mercatorem agentē,& alium non mercatorem reum conuentum. ¶Refert an fauore personæ ipsius mercatoris editum fuerit statutum, an fauore cau
1 sæ.Primo casu dispositio statuti esset extendenda † ad hæredē mercatoris,non mercatorem,l.sed si restituatur.in prin. & ibi gl.Bar.& alij not.cp priuilegium fori concessum personæ,non egreditur personā. ff.de iudi.Sed o casu,ad hæredē etiam non mercatorem porrigi deberet,qa eadē est causa in persona hæredis.l.fordidorum.C.de excu.mu.lib.x.not.Bartol.in l.j.ff.de consti.prin.Ioan.Andr.& Phil.de Perus.in regul.priuilegium. de regul.iur.lib.vj. ¶Videamus ergo,an istud priuilegium forum ri,censeat cōcessum intuitu personæ,vel causæ. & videt cp nec rōne psonæ tñ,nec rōne causæ tñ fuerit ꝓcessum. Nā si rōne psonæ cōcessum foret , mercator haberet tale priuilegium, etiam cp non ageret de re mercantili: consequens est falsum,vt ꝓbabo,ergo & antecedens , arguendo à consequenti destructo.l.apud antiquos.C.de fur. Quòd consequēs sit falsum,patet,qa sm cōem Doct.sentētiam,mercator stante prædicto statuto solum habet fori prerogatiuam,qñ † agitur de re mercan
2 tili,sm Bal.in l.fi.C.de iurisd.om.iud.& in l.ij. C.vbi de ratioc. agi oportet.cum concor.adductis p Fely.in c.cū ordinem.de rescrip.& p Iaſ.in l.age.C.de transact. Non etiam intuitu causæ: quia si statuentes voluissent dare istud priuilegium ipsi causæ mercantili,non oportebat statuere differentiam,an agatur inter mercatorē, & non mercatorem, sed simpliciter statuissent causam remittendam iudicibus mercatorum , vbi de re mercantili ageretur. Videt ergo,cp mixta consideratione causæ & personæ,factum fuerit statutum. Et quia in hærede non
3 mercatore agente, ꝫ non mercatorem,† non concurrit ratio mixturæ,cū non sit mercator,non videtur locum esse dispositioni huius statuti,sm Inn.in c.bonæ.in fi.de postul.præla. vbi dicit,cp priuilegium cōcessum mixta ratione loci & personæ,
4 non extendit ad alium locum,vel aliam personam.sequit Bal. in l.ij.q.xviij.C.de serui.&aqua.Et facit,qa verba statuti etiam non conueniunt , ergo nec dispositio. l.cp constitutum. ff.de testa.mil. Corroboratur, qa statutum istud est odiosum,cùm detrahat iurisdictioni ordinariæ. Licèt enim lex , vel consuetudo det iurisdictionem iudicibus mercatorum, tñ talis iurisdi-
5 ctio data censetur † cumulatiuè, & non priuatiuè. d.l.fi.C.de iurisd.om.iudi. modò per istud statutum conceditur priuatiuè , ergo odiosum. vnde non debet extendi ad personas non comprehensas in ipso statuto,sicut nec rescriptum.c.significauit.de rescrip. Quod etiam non extenditur ad successorem, nisi causa sit inchoata cum defuncto.c.quia.V.de iudic.Et ista est veritas. Et expedito consilio, reperi cp idem per alia media consuluit Raph.Fulg.cons.106.in proposita quæst.p totum.

RESP. XC. & de Iure ciuil.&c. II.

LIcet Captura domini Ludouici ciuilis ac de iure facta videatur,tam ex forma statuti Auenionensis, disponentis suspectos de fuga debitores detinendos esse,q̃ etiam ex iudicis decreto decernentis cautione præstita de iniuria & expensis per d.Astoandi iuxta formam statuti d.Ludo.eius fratrem carcerandum esse. Tñ quia huiusmodi captura à iudice ex pluribus incompetenti fuit concessa, tum quia actor & reus sunt forenses , ambo fratres,ambo habitatores Massani diœcesis Carpentor. igit nullo iure defendi potest. est q̃ insuper do.Lud.carceratus cleri cus , in quem laicus iudex ius dicere non posse manifesti iuris est. nulla etenim lege, consuetudinéve fieri potest, vt clericorum carceratio ad laicum spectet iudicem:nempe quia ecclesiasticæ libertati repugnat. nec obstat, si opponat clericum de fuga suspectum, à laico detineri posse, qđ & verū est in ipso actu fugæ,quem etiam eo casu ,ꝓpria authoritate,& absq; iudicis licentia capi posse certum est, & qui captus non ad laicum, sed ad ecclesiasticum iudicē ducendus est,nullo etiam iure suspectus dici potest,cū in foro suo soluendo sit, quem etiā constat p literas inhibitorias à spirituali curia Carpentor.emanatas clericum esse, & ideò relaxandum esse respondi etiam literis clericalibus non exhibitis. Ex alio etiam capite huiusmodi capturam nullam dicimus , qa statuti forma, quæ ad vnguem seruanda erat, seruata non est,nam statutum pro forma desiderat creditorem requirentem debitorem carcerari idoneè cauere debere de iniuria & expensis,quam cautionē do.Ioan. non præstitit,ergo nulla est captura,tanq̃ inordinata,nec cautio iuratoria præstita ,ꝑdest,qm statutum tūc iuratoriam cautionem admittit,cū aliter caueri non potest. Sed cū do.Ioan. dñus ac potens sit , habeatq̃ue in hac ciuitate agnatos & cognatos iuratoriè cauendo statuto non satisfecit, quare huiusmodi cautionem iuratoriam inciuiliter admissam esse respondi.nec iuuat fideiussor post carcerationem præstitus, quia vbi cautio ante carcerationē pro forma requiritur, non sufficit,si post carcerationē præstetur , nulla etiam fugæ causa allegata, & probata est,& si qua fugæ suspicio cōstet,remouetur,si carceratus forensis in loco domicilii immobilia pensionemve possideat,nec etiam dom.Ioan.An.debiti causam & quantitatem expressit. Quare huiusmodi carcerationem ex causis quibus supra nullam ac inciuilem esse respondi.

SVMMARIVM.

1 *Carceratio concessa per iudicem incompetentem,inciuilis est.*
2 *Carceratio potest fieri in loco delicti, nisi præuentio facta fuerit per iudicem competentem.3.*
4 *Carceratio ob suspicionem fugæ,ab incompetenti iudice fieri non potest.*
5 *Clerici non possunt à laico iudice distringi,nec potest lex,uel consuetudo contrarium disponere.6.*
7 *Priuilegium fori concessum laicis,est de iure diuino.*
8 *Clericus suspectus de fuga,an à iudice ordinario detineri potest.*
9 *Clerici ad hos fines à laicis capiuntur, ut capti traducantur ad suos iudices.*
10 *Iudicis incompetentis authoritate an capi possit debitor suspectus de fuga.& uide quomodo procedat.*
11 *Iudex laicus detinens clericum in carceribus, incidit in Canonem, si quis suadente diabolo.*
12 *Iudex secularis , tenetur parere inhibitionibus factis per iudicem ecclesiasticum.*
13 *Captura inordinata,nullius est momenti.*
14 *Statuti forma ad unguem est seruanda, nec sufficit quòd seruetur per æquipollens*

Universidad de Deusto
Biblioteca

pollens.nu.15.16,& 25.
17 *Rei effectus,optima est probatio.*
18 *Cautionem iuratoriam præstare uolens,loco fideiussorꝭ, debet allegare, & iurare impotentiam fideiubendi.*
19 *Ablatiui absoluti resoluuntur in conditionem.*
20 *Conditio,debet adimpleri in forma specifica.*
21 *Actus utiatur,si forma quæ debet præcedere,omittatur.*
22 *Ratihabitio non equiparatur mandato, quando pro forma requiritur quòd mandatum præcedat.*
23 *Consensus ubi præcedere debet non sufficit quòd subsequatur.*
24 *Captus non precedente legitima suspicione fugæ,debet relaxari.*
26 *Cautio præstita post actum consummatũ,non potest dici incõtinenti præstita.*
27 *Statutum recipit interpretationem à iure communi.*
28 *Carcerari nemo debet uti suspectus,de iure communi nisi prius fuerit legitima suspicionis causa allegata.*
29 *Fugæ suspicio allegata à creditore forensi tollitur, si forensis debitor in loco domicilij bona immobilia,uel annuam pensionem possideat.*
30 *Captura sine causa concessa iniuriosa est, & iniuriarũ confirmatio nulla est.*
31 *Debiti causa,& quantitas,ante capturam exprimi debet.*
32 *Statutum uolens forensem arrestari,debet intelligi,quòd sit debitor in summa notabili.*
33 *Querimonia uerbum,idem est quòd libellus.*
34 *Iudici debet fieri fides de debito,antequam quis uti suspectus incarcerari possit. numero 35.*

Respon. interpreta.

VIsis Et diligenter cõsideratis statuto Auenio. de suspectis debitoribus detinendis, donec cautionem, vel pignora dederint, & decreto iudicis decernentis,cauto per do.Io.Astoandi, iuxta formam,d.Lud.eius fratrem carcerandum esse,inciuilis,& inhonesta mihi visa fuit captura,rationibus subsequentib.¶Primo
1 quia peccat ratione fori,cum fuerit concessa per iudicẽ incõpetentẽ toto ti.C.si à non cõpe.iud.& c.at si clerici. de iud.& talem capturam non valere in spẽ consuluit Bald.consi.285. quia non est.li.j.Sunt enim tam actor, quã reus forẽses ambo fratres,ambo habitatores Masani diœcesis Carpentoratẽsis. Et sic ratione domicilij iudex Auenionen.non potest dici cõpetens.Non etiam ratione alicuius prætensi delicti,quia nullũ delictum præsupponitur commissum in districtu Auenionẽ.
2 ita ꝙ ratione delicti† potuerit ibi conueniri,iuxta tex.in ca.fi. de for.compe.Et vbi ratione delicti aliàs potuisset ibi conue-
3 niri,tamen obstaret præuentio† facta per iudicem Carpen. c. significasti.eo.ti.& qua præuentione stante, sicut non potuit Auenione conueniri,ita nec etiã carcerari, ſm Bal.in d.consi.
4 285.& ꝙ captura ob suspicionem fugæ,† fieri non possit per iudicem incompetentem,firmat idem Bal.consi. 318.ista captura.li.iiij.Et dixit Bal.in c.causam matrimonij. de offi.dele. ꝙ faciens carcerari aliquem per iudicem incompetẽtẽ, debet perdere causam. Et ita consuluit Dec.consi. 75.colũ.j.Quod maximè verum erit in casu nostro, in quo iudex est omnino incapax,& inhabilis,quia laicus est,& d.Ludo.detentus est cle-
5 ricus.Constat autẽ laicum non posse ius dicere † in clericũ c.j. & ij.c.si diligenti.de for.cõpe. Nec ob.consuetudo,seu statutum allegatum,quia vt possint clerici, à iudice laico distringi,
6 nulla lex,nulláve consuetudo facere potest, quia esset contra libertatem ecclesiasticam, auth.cassa & irrita. C.de sac.sanct. eccle.Et est text.in terminis nostris. c.clerici,& ibi gloss.& alij
7 no.de iudi.Nam priuilegium fori concessum clericis, † est de iure diuino, secundum glo.in ca.si Imperator xcvj. dist. cui etiam Papa non posset derogare, secundum Pano.in ca.at si clerici.in princi.de iudi.& Fely.in d.c.si diligenti.col.v. ¶Non
8 obst.si dicatur ꝙ clericus suspectus de fuga, potest à laico detineri,vt concludunt Pan.& alij in c.cum non ab homine. de iudi.& Bar.in l.si quis in seruitute.ff.de fur. Quia respondetur dupliciter.Primo, quòd decisio Pan.& sequa.in d.ca. cum nõ ab homine. debet sanè intelligi, videlicet in clerico qui est in actu fugæ, qui potest etiam capi à creditore propria authoritate,absque licentia alicuius iudicis,secundum Bar.in l.ait prętor.§.si debitorem.per illum tex.ff.de his, quæ in fraudem credito.ergo etiam authoritate iudicis incompetentis. arg. eius, quod nõ.per glo.insti.de iure person.§.pen. Secus autem dicendum est in clerico, qui solum allegatur suspectus de fuga. Differunt enim inter se quã maximè,esse in actu fugę, vel esse de fuga suspectum,vt declarat Soci.con.99. circa primam.li. iiij. & latius patebit ex his, quæ in sequentibus deducentur. Hinc est,quòd licet Hostien. And.Siculus,& Decius in d.ca.si non ab homine.velint licere laico capere clericum repertum in flagranti crimine,vel eum capere vt obuiet futuro delicto, tamen concludunt post alios post commissum delictum non esse concessum laicis capere vel detinere clericum criminosum. ¶Secundò respondet,ꝙ Doct.concludentes,ꝙ laici pos-
9 sunt capere clericos, loquuntur ad finem traducendi † clericos captos ad iudicem ecclesiasticum, non autem volunt ꝙ liceat eos ducere ad iudicem laicum. Nec etiam volunt, ꝙ liceat iudici seculari licentiam impartiri,vt clericus capiatur.Et si aliter quis intelligeret,perniciosè erraret. & ita ꝓcludit Bar. in l.cum eo. ff.ad legẽ Iuliam pecul. Et stante hac resolutione, non instabo aliter in perquirendo an statutum debeat intelligi, qñ agitur inter subditos, vel inter subditum & forensem tm,an etiam inter duos forenses,vt in casu nostro.¶Non obstat quoq;,si dicatur,ꝙ suspectus de fuga potest capi authori-
10 tate iudicis incompetentis,vt consuluit Pet.de Anch.consil. 192.in auxilium veritatis.& Lud.Roma.cons.242. vnum est, quia eorum responsa,pcedunt in vero fugitiuo, vel reperto in fuga cum exportatione rerum. Secus autem est dicendum in suspecto, quia forensis, vel quia non possidet immobilia, ſm Curt.in tract.de sequestr. q.xvij.& do.Ioan.Bapt.in tract. de debit.fugi.in xlj.q.princ.& Dec.in d.consil.75.ad fin. Item procedunt, quando non posset haberi copia iudicis competentis,& non aliter,ſm Bar.in d.§.si debitorem.& Bal.in l.j.C. vbi quis decu.vel cohor.Alex.cons.135.col.ij.lib.j.Item procedunt in laico carcerato authoritate iudicis incõpetentis,secus aũt in clerico carcerato authoritate iudicis secularis,in executionem statuti editi p laicos. Quod nullius est momenti in præiudicium clericorum,vt ſ.dixi. Imò ſm Hosti.& Mod. in d.c.cùm non ab homine. iudex laicus detinens clericum in
11 carceribus,† incidit in canonem,si qs suadente diabolo. xvij. q.iiij. In casu autem præsenti constat dominum de Fara non esse verè fugitiuum, imò nec præsumptiuè, cùm in foro suo sit soluendo,& habeat bonos reditus. Item constat, ꝙ haberi potuit copia iudicis competentis. Item per literas inhibitorias emanatas à Curia spirituali Carpent.constat eum esse clericum. Quibus inhibitionibus, vos, domine Iudex secularis, tenemini parere,& carceratum relaxare, etiam ꝙ instrumentum clericatus vobis non exhibeatur,aliàs incurretis censuras
12 tam à lege,ꝙ ab homine comminatas.c.si iudex laicus. de sententia excom.lib.vj.per quem ita consuluit Raph.Fulg.consil. 124. præsuppositis statutis. qui loquitur in clerico coniugato,non incedente in habitu & tonsura. sequitur Bal.in l.si qua per calumniam. C.de episcop.& cler. Nã clericus,etiam coniugatus,nullo modo potest authoritate iudicis laici incarcerari etiam pro debito pecuniario.ſm Lapum allegatione xlj. sequitur Ioan.de Imol.in c.ex parte. de cleric.coniug. & Philip. Franc.in c.vnico.per illum textum,in verbo,distringi, eodem tit.lib.vj. Et ista volui subiungere ad tollendum tacitum obiectum,si fortè diceret,ꝙ dominus de Fara nuperrimè desponsauit vxorem. ¶Secundò peccat in forma, quia non fuit seruata forma statuti,ergo carceratio nulla.l.cùm hi.§.ꝓtor.ff.de
13 transact. inordinata enim captura † nullius est momenti.l.j. C.de execut.rei iudic.l.j. C. de prohib.sequestr.pecun. l.cùm vnus. ff.de bon.authorit.iudic.possid. tradit Bald.in d.consil. 518.libr.iiij. Et maximè, quando non seruatur forma statuti,
14 quæ ad vnguem seruanda est,secundùm Bal.in l.ij.C.quomodo & quando iudex. vbi dicit, vnum non sufficere edictum peremptorium pro tribus, si statutum loquatur de trina citatione,licèt aliàs de iure sufficiat vnum pro tribus. l.nonnunq; ff.de iudi.& idem tenet Bald.in.c.j. post glo.de milit.vasal.qui
15 contum.est.& dicit Bald.in l.ij.C.de patri.qui fil.distra.ꝙ statum est ad literam obseruandum † nec sufficit, ꝙ seruetur ꝑ æquipollens.& idem dixit Angel.in l.ij.ff.de liber.&posthum. & Alex.consi. 132.in causa & lite.colum.iiij.lib.ij.Requiritur ex forma statuti, ꝙ creditor qui petit debitorem incarcerari, præstet idoneam cautionem, de eo super expensis & iniuriis, quam satisdationem dom.Ioan.non præstitit, ergo,&c. Nec obstat inquantum dicitur, ꝙ statutum alternatiuè loquit, vel ꝙ præstetur idonea cautio, vel cautio iuratoria, quæ dicitur præstita ante capturam.Quia statutum ab eo,qui potest satis-
16 dare,† requirit cautionem idoneam, aliàs vult sufficere iuratoriam. Et sic conditionaliter statutum admittit cautionem iuratoriam,si creditor fideiubere non possit. Nullus autem, vt puto,erit, qui dicere audeat dom.Ioan.condominum Masani ditissimum & potentem, qui habet agnatos & cognatos in ciuitate Auenionensi, & sub eodem Principe, nõ posse recipere fideiussorem super expensis, & iniuriis. Et licèt textus in auth.de depo. §.final. ad finem. dicat non esse facile omnibus dare fideiussorem, tamen à contrario præsupponit aliquibus esse facile. Quod certè de diuitibus & cognitis intelligendum est.Et quòd dominus Ioan.posset fideiubere, patet ab ef-
17 fectu, quia post capturam fideiussorem dedit.Rei autem effectus,† optima est ꝓbatio.l.vnica.§.sed & si qs homini.C.de latin.liber.tol.& in auth. de nup.§. quod eis. ¶Præterea q vult
18 iuratoriam cautionem præstare loco fideiussionis, † debet allegare,& iurare impotẽtiam.l.fideiussor.§. si necessaria. ff.qui satisdare cogantur.in auth. generaliter,& in corpore vnde sumitur.C.de episcop.& clericis.Sed dominus Ioan.nõ iurauit, nec allegauit se non posse dare fideiussorem, ergo &c.Immo si videatur iuratoria cautio, ex lectura cõstabit, & ex propria confessione,quòd poterat fideiubere. Vnde ad quid opus est testibus,& coniecturis &c.per tuas.de prob.¶Non denique obdum dicitur,ꝙ fuit præstita fideiussio post capturam,quia nõ sufficit,ex quo statutum requirit pro forma,ꝙ præstetur ante. Et decretum carcerationis ẽt pro forma exigit,ꝙ cautio præstetur ante.Ita sonant illa verba, cauto per eum iuxta formã
19 statuti.Nam cum sint prolata per ablatiuos absolutos,† resoluuntur in conditionẽ.l.à testatore.ff.de cõdi. & dem.l.euictis
20 agris.ff.de vsur. Quæ ꝓdõ dẽt adimpleri† in forma specifica.l. qui hæredi.& l.Mæuius.ff.de cõd. & demõ.& ꝓdõ censetur es se de forma,ut traditur per Bald. in auth.matri & auiæ. C.qñ mul.tut.officio fungi possit.vbi aũt pro forma requiritur,ꝙ si
21 deiussio præcedat,si talis forma omittatur,† actus nitiat, nec qualidat,ẽt ꝙ subsequatur fideiussio.Ita ꝓcludunt Ioã. And.& alij in c.quãquã.de vsu.lib.6.vbi dispũtãt,an cautio de qua ibi requirat pro solennitate, quia si pro forma requirereꝫ cautio in testõ vsurarij,nõ sufficeret, ꝙ pstaretur.& idẽ tenet Pet. de Ancha.consi.422. nisi & diligenter ponderato. Idẽ vult Bal. in l.executorẽ.C.de execu. rei iudi. col.v.& seq.vbi ẽt dicit,ꝙ
22 ratihabitio non æquiparatur mandato,qñ pro forma requiritur ꝙ præcedat mandatum. sequitur Feli. in c.cum dilecta.
23 versi.quartum signũ. de rescri. Facit,quia ubi consensus † alicuius debet pro forma præcedere,nõ sufficit ꝙ sequat,licet regulariter qñ cõsensus interueniat,habeat actum ualidare,ſm Inno. & alios in c. cum consuetudinis.de cõsue. Ant.de Butr.& Ioan.de Imo.in c.iij.de his quæ fiunt à ꝓl.traditur per Alex.& Moder.in l.si quis mihi bona.§. iussum ff.de acqui.hær. & Soci.ꝑ.15.lib.j.Possem plura alia adducere,quæ omitto.Solum adducã ꝙ in terminis,ꝓpositæ qõnis decidit Lud. Ro.ꝑ.241.
24 spectabiles domini.vbi vult, ꝙ captus non ꝑcedente legitima suspicione fugæ, † debeat relaxari,ẽt ꝙ post capturam fuerit facta legitima probatio suspicionis, quia pro forma requirit, ꝙ ꝑcedat summaria cognitio suspicionis.Sequit Felyn.in d.c.
25 cum dilecta col.iij.Nam(ut dixi)forma statuti† nõ potest adimpleri per æquipollens.l.j.in prin.iũcto.§.si quis ita.ff.de verbo.obl.¶Nõ ob.dũ dicit,ꝙ fideiussio fuit præstita incontinẽti,& quæ incontinenti fiunt,videntur inesse.l.petens. cũ si.C. de pact.quia istud nõ procedit, qñ pro forma requiritur,ꝙ fideiussio præcedat,ut patet ex prædictis.¶Præterea falsum est
26 ꝙ fuerit præstita incontinenti,† cum fuerit præstita post actũ consummatum,ut traditur per Bar.& alios in l.ꝯctus.C.de fide instr.& no.gl:Bar.& alij ĩ d.§.iussum.dũ text.dicit perfecto negotio,& ipsi exponunt, nondum tamẽ cõsummato, id est, antequam actus habitus fuerit pro absoluto. Debuisset ergo do.Ioan. fideiubere anteqnam frater suus fuisset deductus ad carceres,quod nequaquã fecit,sed longè post,ergo &c.¶Ter
27 tiò peccat in causa,quia non apparet de suspicione fugæ, nec ꝙ d.de Fara sit persona suspecta,prout debuit apparere antequam iudex decerneret ipsum carcerandũ,sic disponente statuto ibi,si porrecta querimonia fuerit,& apparet suspecta persona,&c.& vbi statutum hoc non exprimeret,deberet tamen
28 subintelligi.quia istud statutum†recipit interpretationẽ à iure communi.l.j. §.lex Falcidia.ff.ad l.Fal.& ita in terminis huius statuti dixit Bart.in l.si.C.de sponsa.& Alex. consi.19.libr. iij.Pau.de Castr.consi.472.in causa capturæ.co.j. De iure autem cõmuni,nullus vti suspectus† debet carcerari, nisi prius fuerit legitima suspicionis causa allegata & approbata, per duos testes,secundum Ange.Aret.insti. de actio.in princ.Cuius opinio *communiter* practicatur,& à doct.approbatur,ut ꝑ Decium in d.consi. 75. vbi alia adducit. Et licet sint qui velint sufficere,quòd creditor iuret debitorẽ suspectum, tamen ista opinio non tenetur. Et dato quòd uera esset(prout nõ est)tamen adhuc stat propositum nostrum,quia domi.Ioannes neque allegauit aliquam causam suspicionis, neque probauit etiam per iuramentum,ergo captura inciuilis fuit, & iniurio sa,ut in proprijs terminis consuluit Bald. in consil. 338. Primo allegatur.libr.iiij.Et re uera non potuisset domi. Ioannes (citra periculum suę salutis)iurare eius fratrem suspectum de fuga,cum ipse confiteatur se illi & suis debere annuam pensionem florenorum ducentorum, & partem dotis maternæ. Et licet bona sint in Comitatu Venascini, non tamen dominus Ioannes(qui etiam est forensis,non magis possidens immobilia in agro Auenionen. quàm frater)potest dicere fratrem suspectum,quia nihil Catilina Cethego.l.in arenam.C. de inofficio.testamen. Et ad tollendam suspicionem allegatam à credi-
29 tore forensi,† sufficit quòd debitor forensis possideat immobilia, vel annuos redditus percipiat in loco domicilij, secũdũ Bal.consi. 312.in causa Baptistæ.libr.v. & sufficit quod annua pẽsio sit idonea ad satisfaciendum debito quod petitur.l.sciẽdum.& ibi no.Ias.ff.qui satisda.cogan.& ita consuluit Aret.ꝑ si.94. Respondeo breuiter.¶Quartò peccat in modo proponendi,quia debuit domi.Ioan. exprimere causam & quantitatem debiti, & non debuit iudex ante expressionem causæ & quantitatis debitæ,capturam concedere. Quia quod non est allegatum ante capturam, non potest postea allegari ad confirmandam ipsam capturam. Nam si sine causa concedatur,
30 iniuriosa est:& iniuriarum confirmatio nulla est.l.si cũ nulla.
31 ff.de re iudi.Quòd autem debeat priusꝫ exprimi causa & quãtitas debiti,firmat Barto.in d.consi. 338.& ratio est in promptu,quia statutum volens forensem arrestari,debet intelligi,si
32 prætendatur, quod sit debitor de summa notabili, † non autem de modica summa secundum domi. Ioan. Baptist.in dicto tractatu de debi. fugi. quem sequitur Decius in d. consil. 75.faciunt quæ tradũtur in l.cætera.§.pen. & fi.ff.de lega.j. Exprimenda est ergo causæ quantitas debiti ut l queat iudici, an captura sit concedenda.l.hæc autem.§.j.ff. ex quibus causis in possessoratur. alias si sibi non liqueat(saltem per informatoriã narrationem) non potest iustè decernere.secundum Innocẽ. in c.solet.in fi. de sententia excommunicationis. ¶Sed quid moror super istis? Non solùm ex forma iuris communis, secundum quam istud statutum debet interpretari,(vt suprà ꝙ bani)sed etiam tenore eiusdem statuti requiritur, quòd ante capturam fiat iudici querimonia per creditorem. Pondera
33 verbum querimonia, † quæ idem est quod libellus, secundũ glo.in l.si ex multis.C.de anna.excep.& in l.si quis super.& ibi gloss.in verbo,querimonia.C.fi.reg.Pondera etiam quòd statutum requirit, quòd querimonia fiat per creditorẽ, ergo in querimonia,id est in petitione,debet narrari per creditorem, debitorẽ esse suspectum. Sed quomodo iudici apparebit debitorem esse suspectum,si non exprimatur causa, & quantitas debiti.Immo secundum ius commune,debuit iudici fides fie-
34 ri, † saltem summariè de debito,secundum Angel in l.nemo carcerem.C.de exact.trib.Sed istud non prosequor, quia non expedit.D.autem Ioan.neque se creditorem dixit,neque causam,aut quantitatem aliquam expressit, ergo &c. ¶Non obstat inquantum allegatur stylum, & consuetudinem esse in
35 ꝓrium,quia ista sunt facti † quæ ꝓbari nõ debuerũt ante capturam.c.j.de constit.lib.vj. Nec (ut intelligo)vnquam probabitur aliquis stylus,vel consuetudo ꝙ forensis possit sit incarcerari facere forensem clericum,per iudicem laicum nulla ꝓstita satisdatione,non facta fide summaria de suspicione, non expressa causa,& quantitate debiti.Præterea, captura nõ fuit concessa in executione alicuius consuetudinis,sed vigore statuti:ergo illius forma seruanda fuit:quia via,quam elegisti &c. Nec quicquam facit dicere, quòd Auenio sit cõmunis patria, quia esto quòd ita esset,debuisset ergo captura concedi,secũdum formam iuris communis,quo utitur communis patria: & sic debuisset fieri fides de debito & de suspicione,quæ mini me facta fuit.Ergo vertat se domi.Ioan.quo uoluerit,nunquã poterit hanc in ciuilẽ,& iniuriosam capturam iustificare.Et si contra abutentes statuto idem ius diceretur,vt par esset.l.j. ff. quod quisque iur.c.cum omnes. de cõstit,nostram proculdubio interpretationem tanquam ipsum euangelium admitterent, & probarent &c.

RESP. XCI. & de Iure ciuili. III.

RIturantes Pro suo tritico mercenario non tenentur gabellam soluere, quæ per statutum importãtibus bladum ad vẽdendum in ciuitatem imposita est.Nam & si uerũ sit ꝙ triturantes triticum uendant, falsum tamen est ꝙ uendẽdi gratia in urbem intulisse dicantur.

SVMMARIVM.

1 *Præscribitur gabella triturantium,à tempore immemorabili, quo nunquam soluta fuit gabella*
2 *Ad,præpositio ostendit modum & causam finalem.*
3 *Statutum quod nullus possit emere bladum in platea nisi pro usu suo sub certa, pœna locum non habet in eo qui à principio emit causa usus sui & si ex post eo non utatur.& nu.4.*
5 *Statutum prohibens exportare bladum extra territorium,non ligat forenses,qui agros colunt in territorio,quominus possint eorum partem,quam collegerunt exportare.*

Respon.d.Io.Franc.Ripæ. V Respon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Respon. interpreta.

QVæritur An statutum de soluenda gaballa rerum, quæ importãtur in ciuitatem, vel territorium Auraicense ad vendendum, &c. ob liget vendẽtes blada recollecta, & pparata in territorio, pro triturationе, seu calcagio bladorum? Sup pmisso q̃sito paucis insistam. Quia si verum est, qđ in themate præsupponitur, cp tempore immemorabili, vendentes trituragia nun quam soluerint gabellam, res transit sine difficultate, nam tanto tempore clarum est præscribi libertatem seu immunitatẽ

1 †non soluendi gabellas. c. super quibusdã. §. præterea de verb. sig. traditur per Cor. cõsi. 268. in hac. col. j. & seq. lib. iiij. ¶ Sed (semota præscriptione) nõ putauerim trituratores teneri ad leidam (vt verbis interrogantis vtar) pro trituragiis per eos vẽditis in territorio vel ciuitate. Tum quia verba statuti non cõueniunt: loquitur. n. de importantibus, non de colligentibus in territorio, vnde non etiam conuenit dispositio. l. qđ constitutum. ff. de testa. mili. l. iiij. §. toties. ff. de dam. infect. Accedat, cp huiusmodi statutum, vt potè odiosum, strictè venit interpretandum. c. in nostra. de iniuriis. l. quicquid astringendæ.

2. ff. de verb. obli. Tum, quia illa præposito †ad, ostendit modũ, & causam finalẽ. l. quibus diebus. §. fi. & ibi no. Alb. de Ro. ff. de cond. & demon. & sic statutum debet intelligi de importãtibus blada in territorium principaliter causa vendendi. l. quę vtiliter. in princ. ff. de neg. gest. & ibi gl. Non ergo locum sibi vendicabit in trituratoribus, qui non important, & si importarent, non vt venderent principaliter importarent, sed vt ea aliquo in horreo reponerent, ne deperirent in areis, & in campis. vnde licet ex postea vendere contingat, non debent ad gabellam teneri. Ad quod benè facit, qđ decidit Bar. in l. cætera. §. sed & si parauerit. ff. de lega. j. vbi concludit statutum, quòd

3 nullus possit emere bladum in platea, nisi pro vsu suo, †sub certa pœna, locum non habere in eo, qui à principio emit causa vsus sui, licet ex post contingat, quod ex causa non vtatur, vt quia absturus sit ex aliqua necessaria vel probabili ratione.

4 Sat eñ est, quòd principium † fuerit licitum. l. j. §. vnde quærit Offilius. ff. de exerc. act. & ibi Iaco. de Bel. Bal. & Alber. Idẽ dicunt Alex. & Mod. in d. §. sed & si parauerit & Io. Fir. in tract. de gabellis. in ij. part. viij. partis prin. q. prima. Adducitur etiam, quod in simili consuluit Cor. consil. 241. in causa inquisitionis. col. ij. lib. iiij. vbi consuluit statutum prohibens exportare bladum extra territorium, †non ligare forẽses, qui agros

5 colunt in territorio, quominus possint eorum partem, quam collegerunt exportare, ratione publicę vtilitatis, scilicet vt incitentur forenses ad excolendos agros. Idem ergo nos etiam dicamus, vt statutum non obliget trituratores forenses, quominus possint liberè sua triturагia vẽdere, vel exportare. Alio quin per indirectum ciues, & incolæ Auraicenses immunes ab ipsa gabella, cogentur pro trituratoribus soluere, quia non tam modico ære reperient qui velint eorum blada triturare, vt in simili dixit Bar. in l. priuatæ. C. de excu. mu. libr. x. & Bal. in l. prima. C. de episcop. & cleric. & Ang. in aut. de non alie. §. quia verò.

RESP. XCII. & de Iure ciuili. IIII.

NObiles Nobiliter viuentes, qui Valriacum incolebant, dum Delphinus ibi dominaretur lege Delphinali, ab omnibus oneribus immunes erant. Quæsitum fuit, cum nunc Comitatui Venascini vnitũ fuerit, an eadem debeant immunitate potiri? Respondi Romano iure Comitatusque consuetudine, nobiles, oneribus fore obnoxios, abolita Delphinali lege, cum Valriacum adeo accesserit Comitatui, vt etiam Delphinatus nomen, titulumque perdiderit.

SVMMARIVM.

1 *Nobiles lege communi immunes esse, probatur.*
2 *Translatio Valriaci in Comitatum, an ob id Valriacũ subiectum primis legibus, & statutis uideatur. nu. 3.*
4 *Nobiles lege romana, subijciuntur oneribus locorum quos inhabitant, uel ubi bona possident*
5 *Abolito titulo regis, aboletur titulus suæ legis.*
6 *Translatio an censeatur fieri cum suis legibus & statutis. 7.*
8 *Consuetudo dicitur iustificata ex tribus sententijs in actis productis.*
9 *Consuetudo ultima tollit primam.*
10 *Priuilegio exemptionum renunciasse uidentur, qui sæpe quotizati munera soluunt nulla conservatoria protestatione præmissa. n. 12.*

Respon. interpreta.

NObilis Do. Gaspar Clareti, do. de tribus cantis, iuridicè proponere videtur se Immunẽ esse à talleis, & collectis impositis per syndicos, & homines loci Valriaci: Quia tã cõi iure, quã lege Delphinali quæ vigebat in d. loco antequã accessisset Comitatui Venascini nobiles nobiliter viuentes (prout viuit idem Gaspar) videntur immunes ab oneribus etiã realibus. Quòd

1 sint immunes nobiles †lege cõi, probari vł p tex. in l. iij. §. j. ff. de mune. & hono. & in l. non tm. §. j. ibi pp inclytam nobilitatẽ. ff. de excu. tut. Quòd etiam lege Delphinali ita caueatur, attestatur Guido Papa decis. ccclxxxiiij, exordiente, sed quid de nobilibus. Et licet Valriacum separatum fuerit à Delphinatu,

2 †adhuc tñ subiectum vł primis legibus & statutis. fm Bal. in l. cunctos populos. col. ij. C. de sum. tri. & fi. cath. & Alex. consil. 114. co. fi. lib. iiij. & licet translatũ fuerit in pontificẽ Maximũ, sanctamq; Romanã ecclesiam, tñ translatio intelligitur facta

3 †cum suis legibus, & decretis, quibus antea vtebatur, fm Bar. in trac. Tyberiadis, sub rub. de insula. & Socy. consi. 79. si essemus. col. iiij. li. iiij. ¶ Præmissis non obst. nñ deo d. Gaspar nulla se posse lege eximere à prædictis oneribus. Nõ quidẽ romana lege, qa fm legem romanam etiam nobiles oneribus loco-

4 rum quos inhabitant, vel vbi bona possident, †subiiciuntur. l. munerum. §. patrimoniorũ. & ibi no. Bar. ff. de mu. & ho. Ad ñria iura respondendum est, vt dixi resp. clxxij. incip. plura cõ fusè proponuntur. versi. videdum ergo restat. vbi latè de nobilium ĩmunitate disputaui. Nõ ẽt lege, seu consuetudine Del-

5 phinali: qa abolito titulo regis †abolet titulus suæ legis. c. trãsla to. de consti. ¶ Nec ob. cp translatio credatur in dubio facta cum suis legibus, qa distinguendum qualiter & quomodo sit facta. nã si fiat simpliciter & principaliter in personam alicu-

6 ius, ita cp is sit dñs separatus, †& principaliter illius loci translati, & tunc translatio vł facta cũ suis statutis, & consuetudinibus, & fm antiquas leges dẽt gubernari, vt Comitatus Tholosæ, & Comitatus Prouinciæ, Ducatus Mediolani, & Delphinatus, qui peruenerunt ad regẽ Franciæ, nõ tanquã vniti regno, sed vt principales de per se essent, & vt illis Rex dominaretur, non tanquã Rex, sed tanquã dux, & Comes. Et in istis terminis

7 procedunt ñria. ¶ Si verò translatio fiat accessoriè, †ita cp locus trãslatus accedat & vniat alteri dignitati, puta regno, vel Comitatui, & tunc quia efficitur portio & membrum illius dignitatis cui adijcitur, debet gubernari secundum leges suas antiquas, secundum gl. in c. j. ne sede vacan. & Bar. in l. si conuenerit. §. si nuda. ff. de pign. act. Et iste est casus noster, quia Valriacum vnitum fuit accessoriè Comitatui Venascini & sancti. d. noster Papa illi dominatur, tanquam Comes, & non tanquã separatus do. Valriaci. Et ita etiam cõcludunt d. Ale. & Mod. in l. j. ff. de leg. j. vbi alias cõgerunt auctoritates. Et ita etiam distinguit Ale. in d. consi. 114. & Mar. Laud. in tra. de princi. ver. 72. Car. Alex. in c. ius ciuil. j. dist. & in c. quadragesima. iiij. dist. And. Sic. consi. iiij. scribitur. j. regum. col. vij. & seq. li. j. & Cur. sen. consi. 57. super eo. col. v. Seruandum ergo est ius commune, quo vtitur Comitatus Venascini, secundum quod nobiles nõ sunt immunes (vt ẽ. dixi) & in quo est consuetudo contraria cõsuetudini Delphinatus, toties obseruata in d. loco Val-

8 riaci, vt constat ex tribus sententijs in actis productis, †ex quibus dicitur legitima consuetudo iustificata. fecũdũ gl. & scrib. in l. de quibus. ff. de leg. & Pan. in c. fi. col. ix. ver. vij. requiritur.

9 de consue. Quæ vltima consuetudo †tollit primam. l. Mela. §. j. ff. de ali. & cibaria. leg. l. iij. §. diuus. ff. de sepul. vio. maximè quãdo vltima est conformis iuri communi, vt in casu nostro. vt probat abundè Fely. in c. cum accessissent. col. xiij. de consti. Accedat ad corroborationem præmissorum, quòd parentes eiusdem d. Gasparis sæpe ista munera sponte soluerunt nulla conseruatoria protestatione præmissa. Quò fit, vt priuilegio

10 †exemptionis (si quod haberent) renunciasse videantur. l. j. & seq. C. de his, qui spon. mu. sub. li. x. & ibi no. Bar. sequitur Ale. consi. 196. in causa & lite. col. j. li. j. & licet in hoc sit aliqua in-

11 ter doc. hæsitatio, tamen quando per xxx. an. †priuilegiatus spontè soluit, concordant omnes, quòd pdat immunitas, vt p Ale. ps. 33. ponderatis his. lib. v. Ex depositionibus autẽ restiũ ꝑstat cp antecessores d. Gasparis sp soluerũt talleas & collectas iuxta quotizationẽ factam p agentes noĩe vniuersitatis. Et ẽt ꝑstat ex libris, & regĩstris collectarũ, qbus ꝓbatur qui fuerint

12 quotizati, †& q soluerint, fm Bar. ĩ l. quidam. §. numularios, in aut. vlt. no. ff. de eden & in l. admonendi. ff. de iurciur. & in aut. at si ẽctus. C. de fid. inst. & maximè, vbi consuetudo talibus libris auctoritatem dedit. l. j. C. de emanc. lib. c. j. de fide. inst.

RESPON-

RESPONS. XCIII. & de Iure ciuili. V.

INiqua Lex est ciuitatis Grilonis, q̃ pauperib. verat, ne eorum capras, & pecudes in cõia pascua depascẽdas immittãt. Nec qđ à maiori parte populi impiè actum est, ratũ haberi debet.

SVMMARIVM.

1 *Statuere potest uniuersitas, circa ea quæ cõcernunt administrationem bonorum suorum.*
2 *Statutum à maiori parte populi obseruandum est. ac si homines statuissent.*
3 *Statuti confirmati amplius de inualiditate non est dubitandum.*
4 *Appellare à statuto grauante remp. uel aliquos particulares, licitum est.*
5 *Decreta alicui nociua, ueniunt officio iudicis rescindenda.*
6 *Exceptio doli competit grauatis, contra statutum alteri perniciosum.*
7 *Ius depascendi animalia cuiuscunque generis, in publicis pascuis competit cuilibet de populo. 8 & usque ad nu 12.*
12 *Pascuorum quædam æstiua, quædam hyberna.*
13 *Pascua pinguiora, & magis læta essent, si in eis pecudes, & capræ hybernarent, & stercorarent.*
14 *Reg. l. quod maior ff. ad munici. quando procedat, & quando non. 15. 16. 17.*
18 *Reformatio si sit iniqua, confirmatio eiusdem pariter erit iniqua.*
19 *Confir. nullum robur tribuit confirmato, si aliàs sit iniquum, & iniustum.*
20 *Confirmatio intelligitur facta sine præiudicio tertij.*
21 *Sanioritas non consistit in numero personarum, sed in facto & operatione.*

Respon. interpreta.

ANtiquo Loci Grilonis statuto hactenus obseruato cautur, cp quilibet de populo possit à festo oĩum sanctorũ, vsque ad festũ sanctę Marię de mense Martij in publicis pascuis & in qualibet illorũ parte aĩalia cuiuscũque generis depasci facere. Nũc vero maior pars hoĩm reformauit dictum statutũ, & statuit cp nullus possit in certa parte pascuorũ depasci facere aliqua aĩalia quouis tpe, nisi aratoria, & laborãtia, à qua reformatione, & simili rab impositione pnarũ q̃ excessiuæ dicunt, ꝺueniẽtibus impositæ nõnulli appellauerũt, ꝓtendẽtes nõ licuisse maiori parte discedere ab antiquo statuto ꝺdicẽtibus ipsis appellantibus. Ideo q̃ritur, an iuridica sit

1 horũ appellatio, & ueniat reformatio retractãda. ¶ Videret primo aspectu malè appellatũ, qa vniuersitas Grilonis habet auctoritatẽ statuẽdi †in his quæ ꝑcernũt administrationẽ bonorũ suorũ. l. j. & l. ambitiosa. ff. de decr. ab ord. faci. tradit per Bar. in l. oẽs ppli. in j. q. ff. de iust. & iu. per illũ tex. qui ẽt ꝑcedit si uniuersitas uelit statuere ꝺ antiqua statuta, fm eũdẽ Bart. ibi in iiij, q. iij. q. principalis. ¶ Nec obstare vł dissensus, & appło

2 vnius vel pluriũ, qa qđ maior pars facit, † est obseruandũ ac si oẽs ꝑsensissent. l. aliud. §. refert. ff. de reg. iur. & l. qđ maior. ff. ad muni. Qđ maximè verũ vł hoc casu, quo R. do. Legatus, & Vi

3 car. sanctissimi nñi in Comitatu Venascini, statutũ hmõi ꝺfirmauit. Vñ nõ vł de inualiditate amplius dubitãdũ. c. j. de ꝺfirma. vti. vel inuti. c. cũ M. ferra. & c. cũ accessissent. de ꝓst. ¶ Sed ꝓmissis non obst. nñdeo bñ appellatũ, & malè fuisse decretũ & ordinatũ à maiori parte. Et pro fundamento ꝓsuppono, cp à

4 statuto grauante Rẽpub. vel aliquos particulares † licitũ est appellare. l. j. §. solent. ff. qñ appel. sit. Firmat Bar. in l. oẽs ppli. in fi. v. q. prin. ff. de iu. & iu. & in d. l. ambitiosa. col. pe. ff. de decre. ab ord. fac. tradit per Pañ. & Mod. in ca. ꝓsuluit. de appel. p Alex. ꝓsi. cxc. maturè digestis. li. ij. ꝓsi. cvj. viso. li. iij. Et decreta alicui

5 nociua, †offo iudicis veniũt rescindenda. l. qui segrauatos. C. de censi. li. xj. & ꝺ statutum alteri perniciosum † cõpetit grauatis exce. doli. Si mõ oñdatur reformationem antiqui statuti

6 de oĩum consensu ꝑditi, & hactenus obseruati, fore iniquam, & appellantib. ac vniuersis perniciosam, iustificata remanebit appło, retractandaque erit ipsa reformatio. Ad hanc iniquitatem demonstrandam præmitto, cp cuilibet de ppło ius com-

7 petit depascendi animalia sua cuiuscunque generis, in pascuis publicis, † cũ sint oĩbus cõia. l. in tñ. §. vniuersitatis. ff. de rer. diui. l. j. C. de pasc. pub. li. xj. Hoc sic præmisso, rñdeo hmõi reformationem qua incolæ arcentur à pastione eorum in pa-

8 scuis cõibus iniustam esse, & iniquam, pluribus rationibus. Primò, quia iniustum est, cp quis non possit vti re communi † ad vsum destinatum. d. l. j. de pasc. pub. & l. in tantum. §. in cõe autem sepulchrũ. & l. arboribus. §. nauis ff. de vsuf. & l. si ædes. ff. cõmu. diui. Et si dicatur cp hæc iura loquuntur in re cõi pluribus, vt singulis: respondetur cp idem dictum est in re com-

9 muni pluribus vt vniuersis. Maximè, quando ex tali re percipitur commodũ à singulis, vt percipitur † ex publicis pascuis, secundum Cæpo. in tracta. seruitu. rusti. sub rub. de seru. iuris pascendi. & probatur in l. ciuitatibus. de lega. j. tunc enim eadem subest ratio, vt non debeat quispiam prohiberi vti re cõi ad vsum destinatũ, vt etiã probatur in d. l. j. & seq. C. de pascu. publi. & priuatis. Et si dicatur, cp appellantes nõ possũt dici se fuisse grauatos, cum lex sit omnibus communis & generalis, nullíque permittat facultatem depascendi. Respondet ex eo dici grauatos, cp non habent vsum pascuorum secundũ

10 eorum indigentiam. †Nam publica pascua ad vsum publicũ deputata, debent esse parata ad vsum cuiuslibet, secundũ eius indigentiam. Vt si habeat pecora, eidem debent esse parata ad vsum pecorum, si verò solum armenta, ad vsum armentorũ. qa hæc est natura iuris vtẽdi fruendíque. l. vsus pars. ff. de vsu & habi. l. pro parte. ff. de serui. l. per fundum. ff. de ser. rusti. prędi. Qua rõne dicunt Old. & Ale. in d. §. vniuersitatis. quòd de

11 vsu pascuorum, & nemoris Reipuplicę, quorum vsus est communis, tñ debet hre pauper, †pro sua necessitate quantũ diues. arg. l. vtrum. §. fi. ff. de rebus dub. & l. j. C. de confor. eiusdẽ litis. & l. Paulus. ff. de re iu. Stante autem reformatione non ita habebit vsum pauper, qui tres solas possidet capras, quantum diues qui triginta habet boues. Quare negari non potest quod hæc reformatio non sit ab omni æquitate aliena. ¶ Secundò, quia hyemali tempore pascua conueniunt solis minu-

12 tis animalibus vt sunt pecudes, & capræ. Pascuorum enim †q̃dam æstiua sunt, & hæc etiam armentis eo tempore conueniunt: quædam hyberna, & hæc armentis minimè conueniũt: animalibus saltem aratorijs, vt docet experientia rerum magistra. cap. quam sit. de elec. libr. vj. clemen. dispendiosam. de iud. & probatur in l. qui saltum. ff. de lega. iij. Vnde hæc reformatio dignoscitur perniciosa reipublicę, quia eo tempore vtilius foret, cp minuta animalia in pascuis essent, in quibus grandia illo tempore nequeũt pastum quærere. Nec dicatur cp pascua fertiliora erant æstiuo tempore pro animalibus grossis, si hyemali ꝓquiescant & non depascantur à minutis, quia istud non est concedendum ea ratione, quia pinguiora, & magis læ-

13 ta essent pascua, †uberioréq; producerẽt herbas, si in illis pecudes, & capræ hybernarent, stercorisarentque. l. pecoris pascendi. ff. de ser. rti. prędi. & traditur per gl. in l. sylua cædua. §. integra. ver. pascendi gratia. ff. de verbor. signific. Et istud notissimum est adeo quòd non indiget probatione. Ex quibus apparet antiquum statutum esse rationabilius, & populo vtilius. ideo concludendum, vt concludit Impera. in d. l. j. de pascu. pub. iudicem debere decernere eam manere depascendi

14 necessitatem quam statuit antiquitas. ¶ Id solũ restat, vt respõdeatur regulæ. l. quod maior. ff. ad munici. Ad quam respondeo, & primò, quod regula procedit in actu necessario, secus in voluntario, prout nos loquimur, qui vno appellante † re-

15 uocari debet. c. continebatur. de his quæ fiunt à prela. cap. quis aũt. iiij. dist. Et ita cooeludunt glo. Inno. Hosti. Anto. Imo. Fely. & Barb. in cap. cum omnes, de consti. Bald. in l. j. in princ. ff. de mag. conue. vbi videtur decidere casum præsentis controuersiæ. Inquit enim, si maior pars faciat statutum, quod si quis aliquid fecerit, incidat in pœnam pecuniariam, vel aliam. puta

16 excommunicationis, soli cõsentientes † tenentur. nec obstat regula. l. quod maior. quia procedit quando maior pars exercet actum necessarium nec consuetum. Idem tenet Ioã. And. in cap. vnico. de rerum permu. libr. vj. & in regula quod omnes. de re. iur. libr. vj. & Inno. in cap. humilis. de ma. & obe. & Lap. alle. cxxxj. infrascripta sunt. Et idẽ in ꝓposito ꝓsuluit Andre. sicul. consil. vij. Clementissimi Dei. colum. ij. lib. j. Et ista est

17 *communis* sententia, teste Decio in d. c. cum omnes. Et licet plures sint qui non recipiunt hanc inteligentiam, inter quos fuerunt Panor. & Car. in d. c. cum omnes. & Ias. in l. iurisgentiũ. §. fi. ff. de pact. dicentes stãdum esse statutis à maiori parte, mõ quod statutum fuit, vtile sit, licet non necessarium. Horum tamen sñia consultationi nostræ non aduersatur, cum huiusmodi reformatio non fuerit nec sit necessaria, nec vtilis ut patet ex præmissis. ¶ Secundo respondetur, cp regula. d. l. quod ma-

18 ior. non procedit, qñ maior pars vult statuere ꝺ id, quod ab omnibus prius fuerat statutum, & ordinatum vt fuit in casu occurrenti. tunc enim necessarius est omnium cõsensus secũdum Inno. in c. accedentibus circa medium. de priuileg. vbi vult, cp vnus solus possit contradicere. sequitur Panor. in cap. veniens. col. v. de præscript. & Ludo. Roma. in rub. de arbitr. col. x. & licet Bal. & quidam alij istud non admittant, tñ de eorum auctoritatibus non puto curandum. Tum quia sufficit, cp pro nobis sit communis opinio. Tum, quia opinio ñria, ꝓcedit, qñ maior pars aliquid statuit ex causa necessaria, secus si voluntaria, vt in casu nro fm And. sic. & Feli. in d. c. cum omnes. & Ias. in d. §. fin. Tum quia contraria sententia posset procedere, qñ maior pars aliquid disponit ꝺ antiqua statuta, antiquásque consuetudines, circa ea quorum commodum vel

19 incommodum tangit singulos, † vt vniuersos, secus si, tangat singulos, vt singulos, quia tũc requiritur consensus oĩum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnde cùm in occurrenti casu agatur de iure depascendi in pascuis communibus, & sic de præiudicio tangente singulos vt singulos, ꝓsequitur ꝙ non potuerit antiquum statutum tolli, nisi communi omnium consensu. Nam in hoc militat ratio regulæ, quod omnes tangit. de regulis iuris in sexto.

¶Ad confirmationem. R. dñi tripliciter rñdet. Primò, ꝙ eadē iniquitas est in confirmatione quæ est in reformatione. ca. ex parte. & ibi no. † Pan. in vlt. not. de test. vnde eisdē rōnibus iu-
18 stificat appō à ꝓfirmatione interposita, ꝙbus à reformatione.

¶Scdò rñdetur, ꝙ confirmatio in dubio censetur facta in for-
19 ma cōi, nullumq; robur tribuit confirmato † si aliàs sit iniqua & iniustum. c. ex parte. & ibi gl. & Card. de const. nec quicquā valet si actus confirmatus sit nullus. c. inter dilectos. de fi. inst. c. quia diuersitatem. de concess. præben. & c. pe. de confir. vti. vel inuti. & consuluit Anch cons. 389. visis diligenter. Et con-
20 firmatio intelligitur facta † sine præiudicio tertii, ſm Bal. in l. j. in prin. ff. de constit. prin. & Ale. cons. 125. col. ij. lib. ij. per tex. in l. authoritatem. C. vnde vi. Et facit regula gñalis l. j. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publi. & in cap. super eo. de offi. deleg. cum si. ¶Tertiò rñdetur, ꝙ Re. d. Leg. confirmauit hāc reformationē, modo fuerit facta à maiori, & saniori pte. Sed non pōt videri fcā à saniori, cùm non sit nec æqua, nec rōna-
21 bilis. non. n. sanioritas consistit in numero personarum, † sed in facto, & operatione, ſm gl. in c. ea noscitur. de his quæ fi. à p̄la. Et voluit etiam Pan. in c. ecclesia. vlti. de elec. Ex quibus apparet benè appellatum, & malè statutum, & ordinatum.

¶De Iurisdictio. & imperio.

RESP. XCIIII. & de Iurisdiction. I.

PTimo Iure moueri vñr procurator sanctissimi do. do. nostri, & Nobiles de Anceduna agentes cōtra nobilē do. Alanū reum, & eius authores in actione negatoria proposita, cum huiusmodi agenti sufficiat negare ius parti non esse aduersæ, quę si nō probet ius sibi esse facilè succumbet: ipsosq; agentes multum opitulatur sententia do. Rostagni, ex qua dominium seu quasi acquiritur, & cui nihil opponere potest, cum confessus fuerit omnia contenta in ea vera esse. Verum enimuero d. Alanum potiorem fore clarissimi iuris est: tum quia prædicti agētes, nec se dominos, seu quasi, nec inquietationes (ꝙt eis incūbebat) probarunt. nihilq; e prestentia per eos allegata quo ad dominium, cùm traditio seu quasi ex ea secuta nō fuerit, quæ etsi secuta fuerit, tamen cum nec articulata, nec probata extiterit, agentibus non prodest: tum etiam quia ipse do. Alanus se condominum loci Cadarosiæ optimis instrumentis, & validis testibus ac merum & mixtum imperium suum comprobauit: ergo ei licuit, ac licet in facinorosos homines iuxta demerita animaduertere.

SVMMARIVM.

1 *Agens actione negutoria tenetur se probare dominum, uel quasi.*
2 *Agens actione negatoria inquietationem probare tenetur.*
3 *Licet sententia præstet in stum titulum præscribendi, non tamen ex ea probatur dominium, nisi se cuta fuerit traditio, uel quasi.*
4 *In iuribus incorporalibus scientia & patientia aduersarij uenit articulanda, & probanda ad commodum præscriptionis & quasi traditionis.*
5 *Ex imperio uniuersali non recte arguitur imperium particulare.*
6 *Instrumentum sententiæ super mero, & mixto imperio, idem imperium rectè probat.*
7 *Confessio facta in uno iudicio probat in alio.*
8 *Libellans omnia libellata uera esse fatetur.*
9 *Argumentum rectè procedit à coniunctione duarum probationum.*
10 *Priuatos carceres habere non licet nisi habentibus merum & mixtum imperium.*
11 *Instrumenta recognitionum, & præstationum homagij, & fidelitatis, probāt merum & mixtum imperium.*
12 *Ex constitutione officialium communi nomine facta probatur condominatio.*
13 *Longa quasi possessio iurisdictionis ualidā titulis ac probis testibus iustificata data patientia ac scientia aduersarij iurisdictionem plenè probat.*
14 *Testes producti in una causa, an fidem faciant in alia, ibi uide quomodo procedat.*

Qui veritas est, me dirigat in viam lucis, & veritatis.

Respon. interpreta.

NE clarum Ius strenui militis, domi. Alani Raynaudi verbosa allegatione obtenebretur, paucis vtar, & eo maximè, quia veritas verborum adminiculo non eget. l. j. C. si vnus ex pluri. hære. quia vbi constat de veritate, non est eundum per ambages. ſm Bal. in c. ij. de noua for. fide. Agūt. d. procuratores sanctiſſ. d. d. nostri, & Nobiles de Anceduna ꝙ d. Alanum actione negatoria, quam actionem negatoriam deduxerūt tam in eā appellationis interpositæ à sniā d. N. officialis prædicti d. Alani, q̄ in causa inhibitionis & literarum obtentarum, negādo dictum Alanum vnquam per se, neque per authores suos habuisse aliq̄ merum, vel mixtū imperiū in terra Cadarosiæ. quo circa videndum est nunquid pro parte agentium sint probata necessaria in actione negatoria. Scdo videndum erit an pro parte d. Alani rei conuenti sit probatum ei competere merum & mixtum imperium in dicto loco. Circa primum, si quæratur, an pro parte agentium sit fundata intentio in actione negatoria: prima facie videtur dām ꝙ sic, quia de natura actionis negatoriæ sufficit agenti negare ius parti aduersæ competere. l. ij. in prin. & l. loci corpus. §. competit. ff. si seruit. vend. no. in §. æquè. insti. de act. & nisi reus probet ius sibi competere, debet succumbere, secundum Spec. tit. de iure emph. §. j. ver. lxv. Guido. Papæ. cons. 91. circa processum ventilatum. col. ij. Præterea constare videtur ex instrumēto sniæ latæ per d. Rostagnū, per quam sententiam acquiritur dominium vel quasi. vt per Bar. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur. & sententia tribuit iustū titulum, vt per Ale. in terminis nostris, cons. 24. lib. v. per l. Pōponius. §. si iussu. ff. de acqui. pos. & contra dictam sententiam non potest d. Alanus venire, quia eam produxit. & sic confessus fuit contenta in ea vera esse, secundum Bar. in l. post legatum. ff. de his qui. vt ind. Præterea, constat per quamplures testes productos in causa appellationis sanctissimi do. N. prædictos de Anceduna esse iam longo tempore in quasi possessione exercendi merum, & mixtum imperium in dicto loco, ergo &c. Sed præmissis non obstan. & si. d. Alanus non intēdat istud in dubium reuocare, tamen posset probabiliter dici nō esse probata incumbentia pro parte agētium ex infrascriptis.

1 Primò in actione † negatoria tenetur probare actor se dominum vel quasi eius rei, quam negat ad alium pertinere, quia actio negatoria, est actio realis. §. æquè. insti. de act. & non datur possidenti tantū, sed domino vel quasi, & nō aliter. l. vti fruit. ff. si vsusfruc. pet. d. l. loci corpus. §. cōpetit. declarat Spe. in ti. de pu. & serui. §. j. ver. negatoria. ver. & no. & clarius Ale. cōsi. 126. in cā & lite. col. iij. lib. ij. Secundò tenetur actor probare
2 † turbationem, idest ꝙ aduersarius turbat, & non patitur ipsum actorem vti frui iure suo. l. & si fortè. §. j. & l. harum. l. eqi. ff. si seru. ven. l. si prius. ff. de no. oper. nuc. c. examinata. de iud. quæ extrema non video cōcludenter fuisse probata. nec obst.
3 insti ſm allegatæ sniæ. quia & si sniа † præstet iustum titulū præscribendi. d. §. si iussu. non tū probat. dñium nisi fuerit secuta traditio, vel quasi ſm Bar. in d. l. ex hoc iure. q̄ quasi traditio in
4 † iurib. incorporalibus ꝓsistit in vsu illius iuris, cū patientia aduersarij. l. quoties. la. ij. ff. de seruit. sed nec in ꝓcessu primo, nec secundo Sanctiſ. d. noster, nec præfati d. de Anceduna, nō ꝓbauerūt, nec articularūt, ꝙ vnquā vsi fuerint mero vel mixto imperio in territorio Cadarosiæ, sciētibus & patientibus p̄dicto d. Alano. & auctoribus suis, seu aliquo cōdomino, ergo &c. & si pur insistere voluerit d. Iudex super dicta snia, dico ꝙ illa facit totaliter ad victoriam d. Alani, & destruit intentionē agentiū, vt. j. clarissimè ꝓbabo. Non ob. asserti testes producti ꝓparte actorum, q̄ nullatenus ꝓbant ꝙ d. agētes habeant quasi dñium alicuius iurisdōnis in dicto loco, & licet deponāt ꝙ sanctiſ. d. noster, & præfati nobiles de Anceduna aliq̄n exercuerunt gladij ptātem, non tū probant eos fore in quasi possessione meri & mixti imperii i p̄iudiciū d. Alani & suorū auctorum, q̄ nō deponūt ꝙ prædicti agentes exercuerint illam gladii potestatē scientibus & patientibus p̄dictis d. Alano & auctoribus ꝓut necessium fuit d. l. quoties la. ij. de ser. & in l. j. & ij. C. de ser. & aqua. & ibi Bar. instruit iuuenes aduocatos ꝙ debeant articulare & probare scīam & patiētiam aduersarii, & idem sentit Pan. cons. 18. in causa & q. ad fi. lib. iij. & cōsi. 23. col. ij. eo. lib. & alibi sæpe. Nec ob. si forte diceret, ꝙ sanctiſ. dnī est supremus dñs totius comitatus Venaysini, q̄a posset dici non cōstare ꝙ locus Cadarosiæ sit de comitatu venaysini, & ideo debuit articulari & probari. vel esto ꝙ ita sit, non ta-
5 men † sequitur, ergo sanctiſ. do. noster habet merum & mixtum imperiū in dicto loco, q̄a Imperator est dñs totius mūdi. l. deprecatio. ff. ad l. rho. de iac. & tū merum & mixtum nō habet in quolibet loco totius mundi, intelligitur. n. hīe supremum dñium quo ad ꝓtectionem, ſm Bar. in procē. ff. stat. n. ſi mul, ꝙ Papa sit vſis do. Comitatus venaysini, & habeat merū & mixtū imperium in vniuerso, non tū habeat merum & mixtum imperium vnius cattri particularis, puta Cadarosiæ, ſm Bar. in l. j. §. hanc. ff. de rei vend. hinc dicebat Bald. in l. j. C. vnde cogna. ꝙ stat simul ꝙ regnum Apuliæ sit de vſi dñio Ecclesię, & tñ

& tñ castra regni particularia sint de directo dñio regis, & seq
tur Ias. in l. j. in prin. col. ij. ff. ad treb. possem aliter cōprobare. sed quia d. Alanus nō intēdit insistere nisi in suo vero iure, iō clarissimè demonstrabo primū d. Alanū probasse se esse condām dicti loci Cadarosiæ, & in eo hīe merū & mixtum imperiū, & ꝓn̄ ei licuisse & licere aīaduertere in facinorosos hoīes, iuxta demerita. l. iij. de iu. om. iud. Probauit primò. d. Ala. cām habens à Pe. Bisqueni seu Iuliano eius filio & hærede vſi se esse cōdominū dicti loci & hīe merum & mixtū imperium in
6 eo per instſm dictæ sniæ, q̄d instſm † facit probationē euidētissimā. c. licet cām. in verbo euidentissimè constat per instſm. de prob. Bal. in l. licet Imperator. ff. de statu homi. cum solitis concord. ibi. n. aduocatus Sanctissimi do. fatetur expresè Petrum Bisqueni hīe merum & mixtum imperium. ibi. d. Guliel mus de Anceduna nūc agens, & tūc reus ꝓfitetur Petrū bisque ni esse condominū dicti loci, & ad quē simul cum alijs condominis asserit spectare ius puniendi facinorosos, licet locum di
cat esse præuentioni, ꝙ nunc non erubescit denegare, & con-
7 fessio † facta in vno iudicio, probat in alio ſm Innoc. in c. ij. de cap. mona. Fel. & alij in c. at si clerici. de iud. in prin. Alex. & alij in l. ij. C. de eden. nec dicat ꝙ nō fatetur Petrū bisqueni esse cō dominū, licet dicat ad instantiā aduocati & Petri bisqueni fuisse sibi inhibitū & c. quia in prin. suæ narrationis confitetur adhærentes do. aduocato fiscali in cā inhibitionis fore condomi nos dicti loci, vñ vna pars instſri debet declarari per aliā. l. qui filiabus. & l. si seruus pluriū. §. fi. ff. de lega. j. nec dicatur, ꝙ licet fateatur esse cōdominos, non tñ propterea infert, ꝙ alij condomini habeant merum vel mixtum imperium in forēses qa puto aduertendum, vt vnico verbo ꝓcludā, ꝙ p̄dictus do. de Anceduna in libello suo porrecto in causa inhibitionū olim sibi factarū ad instantiā p̄dicti do. Petri in quodā versi. ita concludit. item dicit, ꝙ ipse & cæteri condomini. faciendo ergo
8 istā ꝓnam talis est cōdominus Cadarosiæ, ergo habet ius exercendi merum & mixtum imperium in delinquentes cum facultate ꝓueniendi alios ꝓdominos. si modo olim libellādo ita ꝓclusit, cur modo tam variē? non. n. à propositis in libello discedere licet, qa † oīa vera esse fatetur libellus. l. cū precū. cū sua gl. C. de lib. cau. ex hoc infero cōiungendo dicta testiū produ-
ctorū pro parte fisci, & dictorum de Anceduna, cū dicto instrumento sniæ probatā esse intentionē d. Alani, quia oēs testes producti pro parte fisci, & dictorū de Anceduna fatentur do. Alanū esse condām: instſm aūt ꝓbat oēs cōdominos Ca-
9 darosiæ hīe iurisdictionē cum mero & mixto imperio, ergo &c. Bonū est † . n. argiū à coniunctione duarum prohibitionū sicut à ꝓiunctione duarū legū. l. Gallus. §. ille casus. ff. de libe. & posth. & ibi d. Alex. & tāto magis, quia in casu isto nō agit de ꝓiunctione, sed de declaratione. probatio testium declaratur per allegatū instſm sniæ, & ī hoc nulla est difficultas, quin vna probatio aliquantulum ambigua, declaret per instſm quāuis antiquissimū. l. nō est nouū. cū seq. ff. de legi. Secundò, ꝓbāt testes producti pro parte agentium intētionem do. Alani ex alio, quia oēs concorditer deponunt d. Alanum esse cōdominum, & hīe & tenere carceres in domo sua sicut cæteri con-
10 dñi habent. hīe † aūt carceres in domo non licet, nisi habentibus merum & mixtū imperium. l. j. C. de priua. carc. & ibi Bal. dicit ſm Iac. But. ꝙ habere carceres deputatos ad detinendos quoscunque, est signū meri imperij, & si quis vtatur cū nō habeat imperium incidit in crimen læsæ maiestatis. nec ob. si dicatur, ꝙ testes nō deponunt, ꝙ do. Alanus nunquam vsus fuerit dictis carceribus, nisi in casibus de quibus nūc disceptatur, quia rñdeo ꝙ per plantationem furcarum probat quasi possessio meri & mixti imperij, licet nō ꝓbetur ꝙ in eis vnquā aliquis fuerit suspensus, ſm Bal. & Flo. in l. arboribus. §. de illo. ff. de vsufr. Bar. in l. in filijs. C. de decur. lib. x. ita ergo dicendū per deputationem carcerum, licet nullus vnquam fuerit incarceratus. Preterea, ex dictis testium ꝓductorum pro parte. d. Alani, satis ꝓstat ꝙ auctores sui vsi fuerunt dictis carceribus, exercendo merū & mixtū imperiū. Tertiò, ꝓbat do. Petrū bisqueni, & ꝓn̄ do. Alanū hīe tem cām ab eo esse ꝓdominum, & hīe merum & mixtū imperium per instſm alterius sniæ latę de anno. 1509. per d. Io. de monte bruno, qđ instſm plenè ꝓbat, vt dixi. §. & tradit in l. j. in prin. maximè per Mod. ff. de no. oper. nun & sniа præstat iustum titulū ſm Alex. in d. ꝓsi. 24. Cæp. in tract. seruit. c. j. sub rub. de aquæduc. circa medium. Quarto, ꝓ-
11 batur † per instſra recognitionum, & præstationum homagij, & fidelitatis, quæ præstationes homagij, & fidelitatis, præsumptiuè probāt inuestituræ & titulū, ex quo nemo de iure recipi debet ad præstationē iurī fidelitatis, & homagij, nisi prius fuerit de feudo inuestitus. c. j. quid præced. deb. in inuesti. no. in c. j. de no. for. fide. Quintò, ex dictis trium vltimorum testium productorum pro parte prædicti do. Alani apertissimè constat prædictum do. Petrum de bisquenis simul, & cōiter cum prædictis dñis de Anceduna, deputasse clarissimum Iur. Vtri. do. ct. d. Claud. Ixmardi, iudicem dicti loci Cadarosiæ, tā in criminalibus, quàm in ciuilibus, & cæteros officiales dicti loci cō muniter ꝓstituisse: ex qua ꝓstitutione officialiū cōi nomine fa-
10 cta probat † condominatio, sicut ex actu cōi noīe celebrato probatur societas, ſm Bart. in l. Titiū aut Mœuium. §. altero. ff. de admi. tu. & in terminis nīis ita voluit Alexā. ꝓsi. 25. attentis narratis. vol. v. Item ex depositionibus oīum testium, ꝓductorum pro parte prædicti do. Alani constat de quasi possessione exercendi merū & mixtū imperiū in dicto loco ſpatio annorum triginta & vltra. Insuper ꝓstat, ꝙ prædictus do. Alanus & auctores sui ſp habiti, tenti, tractati, & reputati fuerunt cōdomini dicti loci cū magno & mixto imperio, quę quasi pos-
13 sessio tam † longa, stante scīa, & patientia dictorum de Anceduna, de qua ēt ꝓstat ex dictis testiū vtriusque partis probatur iurisdictio præsumptiuè, ſm Bal. in l. data opera. col. x. ver. itē no. ꝙ nō dr̄ rō. C. qui accu. non pōt. & Alexā. consi. 23. col. ij. lib. v. & firmat Iacob. de Sanct. Georgio in tract. de homagio. in ij. chār. & istud maximè verū est in casu nr̄o, vbi hæc lōgissima quasi possessio iustificat ex tit. sniārū & recognitionum, de quibus. s. ita ꝙ nullatenus dubitandum est, ꝙ non sit probata intentio do. Alani. Solùm restat rñdere ad vnum, qđ sentio adduci ꝑ dictum do. Alanū, videlicet, ꝙ testes producti in causa inhibitionis non faciunt fidem in causa appellationis separata. l. gesta. C. de re iud. cū similibus. quia *cōs* est sniа Bar. & aliorum in l. fi. C. de testi. & l. ij. C. de eden. Pan. Fel. & aliorū in c.
14 cām. de testi. ꝙ † dicta testiū in vna cā faciūt fidē in alia tribus ꝓcurrentibus. Primò ꝙ dicta testium sint publicata, aliàs nō probāt. & ita procedit tex. in d. l. gesta & q̄ traduntˉ in l. cū lite mortua. ff. iud. sol. Scdò, ꝙ agat inter easdē psonas. Tertiò ꝙ agat ad ꝓbādū illud idē & ad eosdē effectus ad quos ꝓbados fuerūt examinati testes ī alia cā, vt declarat Ias. in d. l. ij. col. pe. & Fel. in d. c. cām. cū igit in casu nr̄o testes sint publicati in cā inhibitionis, & agat inter easdē psonas, & ad eosdēmet fines, nō video quare hmōi testes nō debeant ꝓbare, ēt in causa appellationis, si eadē fuerunt eorū dicta reproducta. Laus Deo.

¶De Pactis.

RESP. XCV. & de Pactis. I.

QVia Pactū de futura successione omni iure reprobatur, ne captandæ mortis occasio detur: lō ꝓmissio illustri Domino Ioanni de Marchionatu, & aliorum castrorum facta in vim solutionis ob causam sustinetur, cum nullo alio iure secundum ea quæ proponuntur, defendi possit. ¶Quemadmodum enim casus omissus remanet sub dispositione iuris communis, ita etiam casus omissus remanet sub dispositione generalis consuetudinis. & ideo pactum conuentum si soluatur matrimonium morte vxoris, non habebit locum præmoriente viro.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de futura successione, nullo iure defendi potest.*
2 *Pactum de futura successione factum principaliter de se reuocari potest, cū per uiam ultimæ uoluntatis sustineatur.*
3 *Donatio licet uerba faciat de mortis causa, nihilominus non semper mortis causa donatio dicitur sed sæpius inter uiuos iudicatur.*
4 *Donatio in pacto matrimoniali apposita ob causam matrimonij facta intelligitur, & re non integra pœnitere nusquam licet maximè si iuramento fulciatur.*
5 *Promissa in contractu matrimoniali, ex causa dotis promissa intelliguntur.*
6 *Casus omissus sicut remanet sub dispositione iuris communis, ita etiam sub dispositione generalis consuetudinis complectatur.*

Respon. interpreta.

PActum De quo in themate vr̄ non valere qa
1 pactum † de futura successione omni iure reprobatur. l. fi. C. de pac. Nec vr̄ suffragari illa ꝓsideratio, ꝙ tex. in d. l. fi. & similia iura loquūtur in pacto de tota successione, vel de quota: secus si de certa re, tum quia ratio illa prohibitiua propter votum captādæ mortis, militat etiam quando est pactum de succedendo in certis rebus, vt vult Barto. consi. 212. promitto tibi &c. consi. & pactum tale proponitur. tum quia illa ratio quòd pacto non detur successio bonis defuncti, subest etiam isto casu. l. hæreditas. C. de pact. conuen. aliter posset de facili fieri fraus legi. contra. l. fraus legi. ff. de legib. & posito ꝙ valeret, vr̄ quòd poterit reuocari, quia sustinetur tanquam vltima voluntas secundum Fran. Cur. consi. 15. col. pe. & dicunt istā esse *communē* sentētiā

Universidad de Deusto
Biblioteca

doc. in l. licet. C. de pact. forsan dici posset q̃ d. l. fi. & d. l. licet.
3 cum similibus. loquuntur quãdo tale pactũ ſtat de per ſe principaliter: tunc valet vt vltima voluntas: ſecus ſi fiat in conſequentiam alterius contractus, tunc ſuſtinetur vt valeat in vim cõtractus. l. ſi quis ſeruum. ff. de actio. emp. informatur. n. à p̃cedenti contractu, & ab eo legem capit. l. lecta. ff. ſi cer. pe. & l. petens, C. de pact. & vtrobique no. Secundò videtur q̃ valeat vt donatio cauſa mortis, quia in eo fit mentio mortis. l. Seia. ff. de do. præle. l. Seia. §. fi. de donat. cauſa mortis. & ſic reuocari poterit ſola pœnitentia. l. fi. C. de reuo. don. c. fi. de don. Contrarium q̃ ſi donationis nomen habere poſſit, q̃ dicatur donatio inter viuos, & non poſſit reuocari, iuxta text. in l. perfecta. C. de don. quæ ſub mo. quæ etiam procedit in donatione perfecta ſola ſtipulatione ſm gl. & omnes ibi. §. perficiũtur.
3 inſt. de dona. ratio, quia eſt facta mẽtio mortis dilationis † gratia. Item quia. d. Marchio iurauit eam habere perpetuò ratam & gratam, & inconcuſsè obſeruare. Item quia donauit in dictam cauſam prædicta Caſtra & Marchionatũ, prædictæ do. Annæ pro ſe & hæredibus. & vbi vnũ ex iſtis interuenerit, donatio cenſetur inter viuos, & non poteſt reuocari, ſm Alex. conſi. 14. in primo dubio. vol. j. Iaſ. in l. nõ omnis. ff. ſi cer. pet. Soc. conſi. 42. col. j. & ſeq. & cxxxvij. in j. lib. Tertiò vr̃ q̃ potius fuerit promiſſio, ſeu donatio ob † cãm, videlicet vt ſequeretur matrimonium, vt ipſa. d. vicecomitiſſa renunciaret omnibus bonis paternis & maternis, in fauorẽ Gaſpardi fratris, & filiorum ſuorum: & ſic cenſetur potius quidã contractus innominatus, vt dicit text. in l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. de peti. hr̃d. ibi, velut genus quoddã permutationis. & alibi ſæpe q̃ cõtractus innominatus cũ fuerit adimpletus pro parte illius
4 do. Ioannis de fluxo mariti, & ꝓ parte do. Annæ, certè non vr̃ q̃ fuerit pro parte do. Marchionis amplius licita pœnitẽtia, & maximè ſtante iuſo. l. ſi pecuniã. cum gl. & l. fi. vbi latè ſcrib. ff. de cond. ob cau. Quartò vr̃ q̃ etiã dici poſſit q̃ dictus Marchionatus, & cætera caſtra fuerint aſſignata in dotẽ prædicto illuſtri do. Ioanni ſub dicta conditione, ſi ipſe Marchio & Gaſpar decederent ſine filijs. iſtud primò probari videtur ex natu
5 ra † contractus matrimonii cuius natura eſt, q̃ ea q̃ in ipſo cõtractu promittunt, intelliguntꝰ ex cauſa dotis. l. ſi extraneus. ff. de cõdi. ob cau. ſcdò ex verbis appoſitis in inſtro. in primis põderanda ſunt verba appoſita in præfationibus inſtrumenti, q̃ demonſtrant cauſam ſi. l. fi. ff. de hære. inſtit. l. Titia. §. idem reſpondi. ff. de verborum obl. dicitur. n. in principio quòd omnia præmiſſa, in quadã papiri ſchedula fuerunt conuenta, promiſſa, & ſtipulata ex cauſa matrimonii ſequuturi, & pro oneribus matrimonii ſupportandis. ergo etiam iſta promiſſio facta dicitur pro matrimonio & eius oneribus, quia continet in ipſa ſchedula. & qui totũ dicit nihil excludit. l. à procuratore. C. mand. c. ſi Romanorum. xix. diſtin. Item vna pars ꝓ tractus declarat aliam, iuribus vulgaribus. modo in augmentum dotis caſu quo Marchionatus & Caſtra eſſent fideicõmiſſo ſubiecta, & ſic in loco dictorum caſtrorum ſubrogatur promiſſio. c. milium aureorum. ita. n. ſonãt illa verba, par detti caſtelli ſette mille ſcudi. ergo etiã illa promiſsio Marchionatus cenſebitur in augmentum dotis facta. non. n. debent eſſe diuerſæ naturæ ſubrogatum, & id in cuius locũ fit ſubrogatio. l. ſi eũ. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cau. cum vulg. Et iſtis ſtantibus patet clariſſima reſponſio ad ꝙria q̃ opponi poſſent, q̃ iſtud pactum ſit improbatum tãquam factum de futura ſucceſſione, vel q̃ dicatur donatio cauſa mortis, & etiam ſtãte clauſula de
6 qua in inſtro, q̃ valeat omni meliori modo. & hæc pauca ſine reuolutione librorum ſunt quæ mihi nunc occurrunt ſalua deliberatione maturiori.. Pacta † conuenta caſu quo ſoluatur matrimonium morte vxoris, locum non habent ſi ſoluatur morte mariti. l. pacta conuenta. cum gl. ff. de pact. dota. Pactũ ergo q̃ Ioannes petit ſi ſuperuiuat habeat libras mille turonen. de parte Simonæ & eius hr̃dibus, non vendicat ſibi locũ caſu quo fuerit præmortuus. Confirmatur, quia caſus omiſſus relinquitur in diſpoſitione iuris cõis. l. ſi cum dotem. ff. ſol. mat. in prin. qui prouidet ſibi in caſu vitæ cenſetur ſe referre ad ius cõe caſu quo præmoriatur, vt eſt caſus in l. commodiſſimè. ff. de libe. & poſthu. Stante ergo generali conſuetudine q̃ ſol. mat. tam per mortem vxoris quàm mariti q̃ diuidã tur æqualiter bona mobilia inter coniugem ſuperſtitem & hr̃dem coniugis præmortui, pactum contractum in caſu quo matrimonium ſoluatur morte vxoris non derogabit generali conſuetudini, caſu quo matrimonium ſoluatur morte mariti. ſicut. n. caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris cõis, eodem modo remanet in diſpoſitione generalis conſuetudinis, quæ etiam dicitur ius commune in loco. §. ex non ſcripto. inſt. de iur. nat. gen. & ciui. l. de quibus. ff. de legi. & hæc voluit Bal. conſi. 60. ſicut proponitur. lib. iij.

RESPONS. XCVI. & de Pact. II.

CVm Ea lege Beatrici donatio facta ſit vt poſt eius obitum ad alios bona perueniant, conſtat mortua Beatrice eos vocari, qui poſt eius mortem in donatione fuerunt ſubſtituti. Nec refert, q̃ Beatrix prius deceſſerit, quàm donator, cum ſubſtõ non patiatur diſponentis voluntatem caducari. Subſtitutionem autẽ qua donator alterum alteri donatario præmoriẽti ſubſtituit, de omnibus bonis, vtriſq; tam coniunctim, quàm diuiſim donatis interpretandam puto, cum & donationis cauſa, & verba hmõi ſenſum admittãt. Sed videbaꝰ propter filios quos Beatrix poſt donationem ſuſceperat, ſubſtitutionem irritam fore, quod Socinus aliqñ credidit. Ego aũt exorbitantem Conſtantini legem, quæ donatori ob nouam ſobolem conceſſit, retractandæ donationis facultatem, ad hunc caſum nõ puto protrahendam. Socini autem ſententiam probarem, ſi Beatrici bona ea forent lege donata, vt in familia ſeruarentur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio cauſa mortis iiſdem modis caducatur, quibus & legata.*

Reſpon. interpreta.

VAlet Pactum, q̃ bona donata Beatrici pertineant in dictos cõiuges. l. quoties. C. de dona. quæ ſub mo. Sed quia pacto ſolùm naſcitur actio contra Beatricem, & Beatrice mortua ante Ioannem donatorem, donatio cauſa mortis facta ipſi Beatrici effecta fuit caduca. l. vnica. §. j. C. de cad.
1 tol. † Nam eiſdem modis caducatur donatio cauſa mortis, quibus & legata. l. Marcellus. §. Paulus. ff. de do. cau. mor. vnde videretur etiam caducum pactum per ea quæ tradit Bart. in l. qui Romæ. §. Flauius. in fi. ff. de ver. ob. & per regulam, cum principalis. ff. de reg. iur. Sed hoc non obſtante, arbitror q̃ dimidia pars bonorum donatorum Beatrici, ſpectet dictis coniugibus. nam per illa verba, & poſt mortem Beatricis peruenient in dictos coniuges, ipſi coniuges dicuntur ſubſtituti. valet aũt ſubſtitutio in donatione cauſa mortis, ſicut in legatis. l. ſi cui mortis. ff. de donat. cauſa mortis. cũ ſimilibus. Iſta aũt ſubſtitutio facta per hæc verba, poſt mortem perueniat, dicitur compendioſa, quæ ſub compendio important directam & obliquam ſubſtitutionem, ſecundum Bar. in l. Centurio. ff. de vulg. & pup. in ij. q. & conſequenter important, q̃ dicti cõiuges cenſeantur ſubſtituti poſt mortem Beatricis, ſiue mortua ſit viuente donatore & ante acquiſitam donationem, ſiue aliàs quandocunq;. Nam cum iſta verba, poſt mortem, ſint cõprehenſiua multorum temporum, ad omnia tempora ſubſtitutio accommodatur, ac ſi dictum foret, quãdocunq;, vt per Soc. conſi. 113. ſupraſcripti inſignes Iureconſulti. lib. j. Circa aliud dubium, an ſecunda ſubſtitutio facta per hæc verba, itẽ fuit de pacto, q̃ omnia bona perueniant & peruenire debeant ſuperuiuenti dictorũ coniugum, intelligenda ſit de omnibus bonis tam donatis Nicolao marito, quàm prædictę Beatrici, an verò de bonis donatis Beatrici tantum, in quibus ſubſtituti fuerunt prædicti coniuges. videretur q̃ ſecunda ſubſtitutio, quæ reciprocè facta fuit dictis coniugibus. nam per hæc verba, volo q̃ bona perueniant ſuperuiuenti, formatur reciproca, ſm Bar. in l. Lucius. in j. q. ff. de vulg. q̃ ad ea bona ſolũ referri debeat, in quibus ipſi coniuges fuerunt ſubſtituti Beatrici, ex pluribus. Primò, quia illa generalitas (omnia bona) ad proxima in dubio vñr referenda. l. ſi idem cum eodem. ff. de iuriſ. om. iud. Et ſic ad omnia bona donata Beatrici de quibus proximè mentio habetur. Scdò, quia donator noluit donationem bonorum donatorum Nicolao reuocari propter ſuperuiuentiam filiorum, ſed tm voluit reuocari donationem factam Beatrici. ergo ſi noluit grauare Nicolaum contemplatione ſuorum filiorum, credẽdum eſt, q̃ minus voluerit eum grauare contemplatione Valentiæ vxoris ipſius Nicolai. arg. l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. nam ſi de quo magis vr̃ ineſſe, & nõ ineſt, ergo de quo minus, aut. multò magis. C. de ſac. ſan. ec. Præmiſſis nõ obſt. arbitror, q̃ illud pactũ habẽs vim reciprocæ ſubſtitutionis, etiam ad bona donata ipſi Nicolao referri debeat, infraſcriptis rationtionibus. Primò, quia clauſula in fine poſita, ad omnia præcedentia referenda eſt, ſi commodè fieri poſſit. l. talis ſcriptura. ff. de leg. j. c. ſcdò reqris. de ap. & eo maximè, quia clauſula ipſa principaliter & de ꝓpoſito ponitur, quo caſu nihil impedit fieri relationẽ, ſm Bar. in l. fi. ff. de reb. dub. atento etiam quòd verba ſunt vniuerſalia videlicet omnia bona. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. Clauſula. n. vniuerſa litervel indefinitè concepta ad omnia præcedẽtia ſemper adaptatur qñ nihil eſt, qd obſtet, vt per Cor. cõſi. 43. in hac. li. iij. & maximè ĩ reciproca ſubſtitutione iſtud dictũ vr̃, in qua inæqualitas commodi ſubſtitutorũ non ꝓſideratur, licet ad inæqualitatem perſonarũ aduertendũ ſit. l. iã hoc iure. ff. de vul. & pup. ſubſt. Scdò, quia ẽt ratio ſuadet, nam ex præfationibus harum donationũ colligitur, q̃ donans contemplatione matrimonij p̃dti inter ꝯiuges, motus fuit ad prædictas donationes faciendas, præfationes. n. oſtendunt donantis intentionem. l. Titia. §. j. ff. de ver. obl. l. fi. ff. de hære. inſti. ea ergo ratione, qua donationẽ fecit Nicolao, eadem ẽt voluit q̃ bona donata Beatrici peruenirent in ſuperuiuentem. Iſta ratio militat ẽt quo ad bona donata Nicolao, ergo militabit diſpoſitio. l. à Titio. ff. de ver. ob. Cũ igitur tam verba quã rõ conueniant, nihil eſt quod videat obſtare, quominus illud pactũ ad omnia referat. Ex iſtis apparet, q̃ ꝙria nihil obſtant. Et primò non obſtat qd ad proxima facienda ſit relatio, quia verũ eſt qñ ad omnia præcedentia commodè relatio fieri non poteſt, vt per Iaſ. poſt alios in l. j. C. de lib. præte. & in d. l. ſi idẽ cũ eo. §. fin. Non obſtat alia ratio quia retorquetur. Nam ſi donatio facta Nicolao cõtemplatione matrimonij, firma remanet, eriam ſuperuenientibus filijs donatoris, eadem ratione etiam firma manebit ſubſtitutio facta Nicolao de vxore ſuperuiuente. ¶ Circa vltimũ dubiũ nõ expedit inſiſtere, q̃ illud qd dr̃, q̃ donatio reuocat natiuitate filiorũ, iuxta tex. in l. ſi vnquã. de reuo. dona. procedit in natiuitate filiorũ ipſius donãtis, qui veriſimiliter nõ donaſſet, ſi de filijs naſcituris cogitaſſet ſed pp natiuitatẽ filiorũ donatarij potius donatio confirmatur, vt poſſit onera filiorum habilius ſupportare, nec. l. ſi vnquam. exorbitans, extendenda eſt ad hunc caſum, in quo neque verba neque ratio legis militãt. l. ius ſingulare. l. qd vero ꝑ. ff. de legi. Nec obſtat ſi adducat in medium deciſio Soc. in l. cum auus. col. xxj. ff. de ꝓdi. & dem. q̃ illa deciſio procedere põt qñ donator donaſſet alij ſuo agnato ꝓtẽplatione familiæ, iuxta tex. in l. gñaliter. §. cũ aũt. C. de inſti. & ſubſt. ſuper quo ſe fundat Soc. ſecus ſi donaſſet extraneo vel contemplatione matrimonij, prout nos loq̃mur. vel poſſet procedere, qñ poſt-mortẽ donatarij bona deberent peruenire in aliũ quàm in matrẽ ipſorum filiorum cui matri donator pari modo donaſſet, ſi de filijs cogitaſſet, cũ nõ interſit filiorũ, an bona magis ſint matris, quàm patris: cũ vtrique ſuccedant ab inteſtato, vt ſignanter conſuluit Cor. cõ ſi. 194. videtur in præſenti. libr. iij. dubitari fortè poſſet, an Valentina mater ſi tranſiuerit ad ſecũda vota, teneatur reſeruare huiuſmodi bona filijs Nicolai primi mariti, ſed qa de hoc nõ fuit requiſitus, non inſiſtam.

RESP. XCVII. & de Pact. III.

PActa De lucranda dote, & donatione ꝓpter nuptias inter coniuges inæqualia, ita demũ recipiuntur, ſi fiunt ante contractum matrimonium vel conſuetudine, aut iuramento roborentur.

SVMMARIVM.

1 *Donata propter nuptias reſtituti debent mulieri donanti, ſicut dos de iure communi, & id quando fallat.*
2 *Pacta facta tam de lucranda dote, quàm ſuper donatione propter nuptias reducuntur ad æqualitatem, quando facta fuerunt poſt contractum matrimonium, ſecus ſi ante. Quod etiam limita nu. 3.*

Reſpon. interpreta.

MAgnificus Do. Tangudus de villa noua, in ꝯ ctu matrimonij propter nuptias donauit Ioannæ ſponſæ ſuæ medietatem caſtri de Beluiſino cum omnibus emolumẽtis, quibus ipſa Ioanna vtaꝰ, & fruaꝰ eius vita perdurante. Econuerſo Ioanna donauit pp nuptias Tangudo eius ſponſo medietatẽ omniũ bonorum ſuorum adiecto pacto, q̃ de dicta medietate bono rum prædictus Tangudus poſſit diſponere tam in vita quàm in morte, ſaluo q̃ ſi prius decederet quàm ipſa Ioãna eſſet vſufructuaria dictæ medietatis bonorum toto tpe eius vitæ. Contingit Tangudum præmori, nunc q̃ritur an medietas dictorũ bonorum donatorum per dictam Ioan. tranſmiſſa fuerit ad hæredes dicti Tangudi, ita q̃ mortua Ioanna ꝓſolidetur vſufructus cum proprietate. ¶ Viſo inſtrumento ſponſalitio, co
1 gnoui quæſtionem propoſitam nullam vel ſaltem friuolã habere rationem dubitandi, ſi dicatur q̃ ratio dubitandi fuit, qa de iure communi donata† propter nuptias, ſola. mat. reſtitui debent mulieri donanti ſicut dos, rñdetur q̃ fallit, niſi pacto vel lege aliter caueatur. ca. fina. de donat. inter vir. & vxor. hic autem interuenit pactum, ergo &c. ſi forte dicatur, quòd Ioãna tradidit prius omnia bona ſua marito in dotem poſtea incontinenti donauit medietatem, & ſic talis donatio nihil aliud eſt, niſi pactum de dimidia dote lucranda, quod pactum de dote lucranda reduci debet ad æqualitatem cum pacto do nationis propter nuptias factæ per maritum vxori. aut. æqualitas. & in corpore vnde ſumitur. C. de pact. conuen. etiam ſi pactum de dote lucranda ſit minus, pactum verò de lucranda donatione propter nuptias à marito facta ſit maius: quia pactum maius reducitur ad minus pactũ. l. lege. C. de pac. cõuẽ. ſm Azo. in ſum. C. de don. ante nup. in caſu nr̃o pactum de lucranda donatione medietatis caſtri de Beluiſino facta per maritũ vr̃ ſolum referri ad vſumfructum, pp illa verba, eius vita perdurante: vel ſaltem tale pactũ operatur, q̃ Ioanna nõ poſſit donationem ad hr̃des tranſmittere, vt expreſsè decidit Albe. de Roſ. in l. iiij. ff. de ali. leg. & eſt de mente Bar. ibi, per text. in l. Titia. §. Titia cũ nuberet. ff. de lega. ij. & ita decidit Bal. in l. j. circa prin. C. de fruc. & lit. exp. quẽ ſequitur Pichus in d. §. Titia. in ſua ſolẽni repe. in ij. char. referens ita ꝓſuiſſe d. Ambr. Opizo. Lanz. Decium. & Danielem Landulp. ſolennes docto. Ticineñ. Item pactum de donatione propter nuptias lucranda eſt conditionale, videlicet ſi Tangudus præmoriatur, ergo vt ad æqualitatem minorem reducatur pactum de dote lucrãda, dictum ẽt eſt, q̃ non tranſmitatur lucrum dotis ad hæredes mariti. & ita demum Tangudus illam medietatem lucret, ſi præmoriatur Ioanna quæ non fuit præmortua, aliàs huiuſmodi pacta eſſent inæqualia. & iſta vr̃ vrgentior ratio dubitãdi, quæ poſſit adduci, ſed multipliciter rñdetur. Primò q̃ hodie de conſuetudine pacta inæqualia tolerantur ſm gl. & ſcri ben. in d. auth. æqualitas. & qñ doctor ſolennis, vt ſuit gloſſator atteſtatur de conſuetudine, illi ſtandum eſt ſm Bar. in l. de quibus. in viij. col. ff. de legi. Secundò reſpondetur, q̃ pacta fa
2 cta † tam ſuper dote lucranda quã ſuper donatione propter nuptias, reducuntur ad æqualitatem, qñ facta fuerunt poſt ꝯctum matrimonium, ſecus ſi ante. ita tenent Cardi. Floren. Hoſt. & omnes antiqui ĩ c. ſi. de dona. inter vir. & vxo. per tex. in l. ex morte. C. de pac. conuen. quem dicunt in hoc remiſiſſe incorrectum. eſt verum q̃ in hoc ꝯrium tenet Pan. & Mod. ibi & Bal. in d. auth. æqualitas. tamen opi. Card. cum propter eius auctoritatem, tum quia conſuetudo ita interpretatur debet prævalere. l. minimè. ff. de legi. Tertiò rñdetur, quòd pactum inæquale non debet reduci ad æqualitatem, quando coniuges
3 † iurarunt pacta ipſa inæqualia ſeruare & in nullo contra facere, nec contrauenire, renuntiando omni legum auxilio, prout iurarunt & renuntiarunt Tangudus & Ioanna, nam tali auxilio d. auth. æqualitas. cum ſit inductum fauore coniugum, potuerunt renuntiare. l. ſi qs in conſcribendo. C. de pact. maximè cum iuramento, quod eſt ſeruandum omnino, cùm non vergat in detrimentum ſalutis æternæ. c. cùm contingat. de iureiu. c. quamuis. de pact. lib. vj. cum ſimilibus. Inſuper non eſt expedita illa opi. q̃ illa verba, vita perdurante, reſtringant donationem proprietatis, & contrarium tenuit Pichus in d. §. Titia, & etiam eam amplecti videtur Tho. Ferra. caut. ij. & pro ea videtur caſus in l. ſpecies ff. de aur. & arg. lega. vbi illa verba quoad viues, non reſtringunt ad fideicõmiſſum niſi aliter exprimatur, vt ibi fuit expreſſum. Et ſi denique dicatur, quòd d. Tangu. non fuit ſtipulatus pro ſuis hæredibus, ſed pro ſe tantùm, reſpondetur quòd in contractibus mentio hæredum nõ eſt neceſſaria, quia ſubintelligitur etiam pro hæredibus, licet non ſit expreſſum. l. ſi pactum. ff. de proba. l. eum qui. §. j. & ibi Iaſ. & l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. ff. de verb. ob. inſuper etiam hæredibus cautum fuit, & expreſsè ſtipulatum, vt in principio dicti inſtrumenti, & etiam in pacto donationis clarè legitur.

¶ De Tranſactionibus.

RESP. XCVIII. & de Tranſactionib. I.

RAtificatio Facta per particulares, & ſingulos particulariter, & ſeparatim de vniuerſitate Soleriorum ratificantibus tantum nocet, nam ad præiudicium vniuerſitatis, vel collegij collegialis, & ſimultaneus cõſenſus requiritur, & ideo ipſa cõmunitas nec portare nec conduci facere lapides, & maſtras, nullo iure cogi poteſt, nec tranſactio ſyndicorum ſine manda to collegij facta nullam actionem parit contra collegium: licet particulares, ſeu ſingulares, particulariter & ſeparatim ratificantes ad prædicta cogi poſſint. qui, proteſtatione incitatoria præcedente in modo & forma probante, non adimplendo adimplenda & non obſeruando conuenta, in mora conſtituuntur. quapropter non tantum ad metam, & Catillum, ſed ad omnes neceſſarios lapides, ad cæteráque conuenta tenentur. quanquam prædictorum particularium, & ſubditorum iuramenta inſolita homagij & fidelitatis præſtita ipſos nullo iure ligent, attamen donatio ab ipſis facta inſinuata & iurata reuocari non poteſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Resp. Io. Fran. Ripæ in ff. vetus.

SVMMARIVM.

1 *Consensus singulorum de uniuersitate separatim præstitus, uniuersitati non præiudicat.*
2 *Transactio syndicorum sine mandato à particularibus ratificata ratificantibus tantum obest.*
3 *Transactio syndicorum facta sine mandato uniuersitatis uel collegij est ipso iure nulla.*
4 *Communitas & particulares requirendi sunt protestatione incitatoria. & ibi uide praxim protestandi.*
5 *Oratio indefinita æquipollet uniuersali, ideo qui promisit conducere lapides necessarios, ad omnes lapides necessarios tenetur.*
6 *Dictio ita tamen, excipiendo determinat præcedentia, nam omnis exceptio firmat regulam in casu non excepto.*
7 *Iuramenta fidelitatis & homagij contra antiquam consuetudinem præstita sunt nulla, quia præsumuntur per impressionem extorta.*
8 *Principi & legari, & donari rectè potest.*
9 *Iuramentum secundum communem doctorum sententiam supplet insinuationis defectum.*

Respon. interpreta.

MVnus Cõsulẽdi publicum est, & necessarium, adeo q̃ quilibet doctor etiam inuitus tenetur exercere, postquam illud exercendum assumpsit. l. sancimus. la. j. C. de aduoc. diuer. iu. vbi Bar. & Sal. not. tradit Fely. in c. si pro debilitate. col. fi. de offi. deleg. Compellor itaq; tum ratione officii, tum ratione amicitiæ respondere consultationibus mihi propositis per Magnificum do. de Soleriis auditorem meum bene dilectum. Nec mihi ex probret communitas Solerii, pro qua his proximis diebus approbaui elegans consi. do. Andreæ Alciati Compatri mei honor. quia à dicta cõsultatione discedere nec volo, nec debeo: sed ea saltem quæsitis respõdebo. Ad primum an ratificatio facta per singulos particulariter & separatim, validauerit transactionem factam per syndicos sine mandato. Prima facie videtur respondendum, q̃ non: quia † in actibus aliquius vniuersitatis, vel collegii, consensus singulorum separatim præstitus non præiudicat, ſm gl. singularem in c. in genesi. de elect. sequitur Bar. ĩ l. omnes populi. col. vj. ver. iij. dixi omnes. ff. de iustitia & iure. Pan. in d. c. in genesi. & in c. cum omnes. vbi latè Mod. de consti. nec sufficit, q̃ vnus seorsum & separatim ab alio consentiat, quando pactum vnius potest alteri præiudicare, etiam q̃ simus in casibus in quibus plures considerantur vt singuli. l. & suum. §. hodie. & ibi not. Alex. in j. col. ff. de pact. & l. fi. vbi not. Bal. C. qui bon. cede. poss. In contrarium q̃ cõsensus singulorum particulariter præstitus conualidet transactionem, videt tex. in l. per fundum. ff. de seruit. ru. præd. & ibi Alb. de Ros. in specie infert ad similem quæstionem, quædam personæ castri de Carumbo cõcesserunt cuidam Cardinali aquã quorundam fontium. fuit quæsitum, An hi quorum prædia irrigabantur ex dicta aqua debeant omnes consentire, & an cõsensus separatim & ex post præstitus sibi præiudicet. dicit Albe. in curia Romana determinatum fuisse q̃ sic, per tex. in d. l. per fundum. similiter dicit ibi quòd consensus in alienatione rei ecclesiasticæ potest separatim præstari. qđ etiam tenet gl. in c. j. de reb. ecc. non alie. in vj. traditur in auth. hoc ius porrectum. vbi Bal. & alii. C. de sacr. sanct. eccl. & possem ad istud propositum infinita congerere, q̃ consensus possit ex post separatim adhiberi, sed non curo. Quid ergo dicendum? in casu isto recolo me respondisse syndicis dicti loci de Soleriis aduertendum esse, an singulares personæ ratificauerint trãsactionem tanquam nomine vniuersitatis factam, an tanquam nomine priuato ipsorum ratificantium celebratam. nam isto vltimo casu quo ad ea quæ tangunt singulos vt singulos, ratificatio nocebit † ratificantibus, licet non præiudicet vniuersitati. & in istis terminis q̃cedit text. in d. l. per fundũ. cum si. & istã arbitror esse puram veritatẽ: quia ſm Bar. refert an simul, an separatim consentiant. & dicit Bal. in l. j. in v. q. ff. de offic. cõs. q̃ requiritur collegialis consensus qñ agit de præiudicio collegij, vel vniuersitatis, vel qñ ex facto aliquorum aliis ẽt vt singulis præiudicium generaret. & in istis terminis loquuntur contraria. sed vbi non agit nisi de præiudicio ipsorum, qui consensunt seu ratificarũt: tunc quilibet põt separatim ratificare. & ita loquitur tex. in d. l. per fundum. & ista in effectu fuit distinctio Bar. ibi. & in d. l. omnes populi. col. vj. Ex istis sequit resolutio secundi dubii, cum à principio actus esset nullus, an communitas ergo possit portare & ꝺducere lapides & mastras. & dicendum est † q̃ non nisi transigentes habuissent mãdatum ad transigendum nomine vniuersitatis, vel nisi consilium repræsentans totum populum. iuxta gl. in rub. C. q̃ sit long. consue. transegisset cum domino. nam istis casibus trãsactio ligat vniuersitatem, vt volũt Bart. & alij in l. ciuitas. ff. si cert. pet. & Iaſ. in l. præses. C. de transſ. Si verò quæritur, an singulares personæ quæ ratificarunt compelli pñt, & tunc recurendum est ad distinctionem. ſ. factã, aut nomine priuato ratificarũt, aut nõ, & ab isto etiã procedit resolutio tertiæ dubitationis, qua quæritur an cõitas & particulares recusantes conducere & cõduci facere lapides & mastras incidant in pœnas conuentionales. Ad quartã dubitationẽ, qua quæritur de modo requirẽdi ipsam communitatem & particulares. Bt respondeo q̃ ꝓtestatione † incitatoria sunt requirendi, vt portent, seu conducant lapides & mastras, & ꝓut tenent ex forma transactionis, quæ ipsis cõitati & particularibus est insinuanda cum facto antecessorum suorum, & non proprio sint obligati. aliter non constituerentur in mora ſm Bar. in l. qđ te. ff. si cert. pe. & in l. nõ solũ. §. morte. in iij. prin. q. ff. de no. ope. nũ. & in l. si qs inficiatus. ff. depo. & quia hic agitur de ꝓducendis lapidibus, & mastris ad molendinũ construendum, in protestatione incitatoria designandus est locus certus, ad quẽ sint lapides cõducendi. Item exprimendi sunt lapides, & mastræ vbi sint, & in quo loco certo, aliàs protestatio & requisitio vt potè incerta nõ constitueret protestatos in mora. l. aut q aliter. §. j. & ij. ff. qđ vi aut clam. l. iij. §. si qs insulã. ff. de eo quod cer. lo. & qa do. de Soleriis est obligatus construi facere dictũ molendinum, protestat per se non stare quin illud construi faciat ad impletis adimplendis q dictos homines, contra quos in casu quo denegent conducere & conduci facere mastras & lapides, ꝓtestat de omni mora, dolo, & negligentia ipsorum hominũ, & de inobseruantia cõuentorũ. Tunc do. excusabit ab omni mora, & ab incursione pœnarũ, cum per ipsum non stet quominus puenta adimpleat, nõ. n. pt do. de Soleriis dici morã facere suis hominibus, qui morã prius faciunt dño suo. l. si per emptorẽ. ff. de ac. em. l. illud. ff. de peri. & cõmo. rei ven. ¶ Circa quintã dubitationẽ, An ij qui promiserunt propriis sumptibus conducere, & conduci facere lapides necessarios ad dicta molendina, tã constructa, q̃ cõstruenda, teneant conducere oẽs lapides necessarios, etiã ad constructionẽ, & ædificium, molendinorũ, an solũ lapides molares tũ? vt q̃ teneant ad cõducendũ molares tm. i. ad metã, quæ est inferior pars molæ, & catillum, q̃ est pars superior. l. cũ de lanionis. §. idẽ consultus. ff. de fundo instru. Nã molendinũ dr à molis sine quibus non põt dici molendinum ſm Bal. in c. j. §. si quis de manso. de ꝓtrouer. inuesti. & in ꝓsi. 107. cogitaui. lib. iij. vnde qui tenetur ad lapides molendini, non vr obligatus ad lapides ædificiorũ, qa non sunt lapides molendini, qđ à molis nomen accipit. Itẽ quia in dubio stipulatio interpretanda vr, vt minus intelligatur promissum. l. semper in obscuris. de reg. iur. ¶ Sed p̃missis non obstantibus arbitror pro missores teneri ad ꝓducendũ ẽt lapides necessarios ad cõstructionẽ ædificiorũ ipsius molendini, qa indefinitè se obligarũt ꝓducere lapides necessarios: quæ † indefinita æquipollet vñi. l. si pluribus. de leg. ij. c. quia circa. de priui. etiã in cõtractibus. l. si seruitus. de seruit. vrb. præd. l. fi. vbi Bal. C. q̃ res pign. si ergo ꝓmiserunt conducere omnes lapides necessarios ad molẽdina, ergo etiã necessarios ad constructionem conducere tenebuntur, quia q totũ dicit nihil excludit. c. solitæ. de maio. & obe. l. à procuratore. C. mãda. l. Iulianus. de leg. iij. & pro hac sñia facit alia rõ incõmutabilis. quia lapides necessarios ad molendina construenda cõducere promiserunt, si necessarios ad construenda, ergo ẽt lapides necessarios pro ꝓstructione tenebuntur. ¶ Nã qualitas constituendorũ molendinorũ qualificat dispositionẽ, tã ex parte stipulatoris, q̃ ex parte stipulãtis. l. si quis vina. in ver. degustanda. ff. de peri. & cõmo. rei vend. & benè facit qđ de gerundio dñt Bal. & Sal. in rub. C. de edẽ. vltimò pro ista opi. ponderãda est illa dictio ita tñ. & hoc intellecto, q̃ vniuersitas, & particulares ducãt lapides. q̃ dictio ita † tñ excipiẽdo determinat p̃cedentia. l. negãda. C. qui accu. non posſ. Prædo determinat p̃cedentia. l. negãda. C. qui accu. non posſ. Præcedentia aũt loquuntur de lapidibus etiã necessariis ad cõstructionẽ, quia in p̃cedentibus dr q̃ do. teneatur construi facere molendina. ergo illa exceptio posita per hæc verba, ita tñ &c. debet intelligi ſm terminos dispositionis præcedẽtis: quia exceptio extrahitur de corpore regulæ. l. nã qđ liquidè. ſ. fi. ff. de penu. leg. no. in l. j. ff. de reg. iur. tradit Curti. consi. 183. & cõsi. 184. & ita tenendo non obstant cõtraria. Ad primũ fateor q̃ molendinũ non dr molendinũ constructũ, & in esse suo formatum sine molis. Sed molendinũ construendũ bene dr molendinũ considerato futuro euentu. vnde fateor q̃ si conuentio loqueret de molendinis cõstructis tũ, isto casu ad molas fortè esset obligatio referenda. sed in casu nostro cõuentio cãtat de molendinis construendis: ad quæ construenda sunt lapides & cæmenta necessaria, & licet denominẽtur à molis, tamen etiam ædificia, tecta, & parietes sunt necessaria ad faciendum

dum vnũ totũ integrale. l. eũ q̃ ædes. de vsucap. ff. sunt. n. ædificia, partes integrales molendini, vt declarat Bar. in l. re coniũcti. col. iij. ff. de leg. iij. & in l. qui vsumfructum. ff. de ver. oblig. cum lapides ædificiorum sint necessarij ad molendina cõstruenda. benè sequitur conclusio q̃ ad istos etiam lapides obligatio porrigi debeat. ad ſm rñdeo q̃ nos sumus in claris, quia se obligarunt homines ad conducendum lapides necessarios ad construenda molẽdina, & indefinitè, & sic ad omnes lapides. nam à verbis contractus non est recedendum. l. non aſr. ff. de leg. iij. l. quicquid aſtringẽdæ. ff. de verb. obliga. & regula. l. ſem per. procedit vbi ex verbis contractus non potest de mẽte cõtrahentiũ apparere, vt ibi legitur in litera. & tradunt gl. & scribent. in l. veteribus. ff. de pact. Ad sextam dubitationẽ, an hoẽs dicti loci, qui in isto homagij & fidelitatis iurauerunt ire ad molendinum, oliuas & blada eorum in molendinis dñi portare, & ẽt ire ad coquẽdum panes in furnis dñi teneantur observare iurm. Bt si in antiquis iuramentis fidelitatis, & homagij non erant soliti dicti hoẽs iurare, & se obligare ad hmõi seruitutes, cogi poterit dominus hmõi iuramenta remittere, quia 7 iuramenta fidelitatis † & homagij cõtra antiquam cõsuetudi nem præstita, præsumuntur extorta p impressionẽ. ſm Bal. in tit. de pace const. in ver. pactiones. & Io. And. in c. j. de præscrip. lib. vj. & ita dixit Bal. rñdisse amico suo. in c. j. per illũ text. qual. vas. iu. debe. fide. & ibi idẽ tenet Iac. Alua. refert & sequit Iac. de Sanct. Georgio in tractatu suo de feu. in verbo, qui qui dem inuestiti. & maximè si iurant subire grauamina insolita, q̃ illis dñs imponere non potuisset. vt dicit Bal. cõsi. 435. super eo. lib. v. & ꝓsita sua vr tex. in c. dilecti. de maio. & obe. ¶ Circa vltimum, an donatio facta per Bartho. subditũ dño suo de solerijs valeat, quia nulla dubitandi ratio proponit, paucis me 8 absoluã. dico itaq; donationẽ subsistere: nã ẽt principi & legatum & donatio fieri põt. l. qđ princ. ff. de leg. iij. adiectũ. n. de donationibus, nõ est prohibitoriũ, licet oẽs personę & omnibus personis quæ non reperiant prohibita donare, & donari possint. l. affectionis. ff. de do. Nec ista donatio infrigi, seu nulla dici põt ratione omissæ ĩsinuationis iuxta. l. sancimus. C. de dona. tũ quia hæc donatio (vt arbitror) nõ excedit summam 9 ibidem prętaxatã, tũ, quia † iurm supplet defectũ ĩsinuationis ſm cõem doctorũ sniam, quã approbat Imo. Card. Pan. & omnes Mod. in c. cũ contingat. de iureiur. Fed. de sen. consi. 281. casus talis est. Alex. cõsi. 4. col. v. vbi alias auctoritates cõgerit lib. j. & cõsi. 12. col. ij. eo. lib. vbi plura consilia adducit. & possem addere infinita. Sed quia ista opi. est inter doct. canonizata, non puto expediens implere folia auctoritatibus.

RESPONS. XCIX. & de Transact. II.

ANiuersitas, Siue collegium, ex transactione facta per syndicos sine mandato nõ obligatur, licet singulares de vniuersitate singulariter, & seperatim ratificantes transactionem nullam, ex ea ligentur, nisi prius altera partium contrauenerit, nã tunc licitè pars aduersa absque metu pœnarum ab inobseruantia capitulis resilire potest. quicquid ad conuentionales pœnas experiri posse contra partem primò non obseruãtem dubium non est. Iuramenta contra antiquam consuetudinem præstita, subditos non ligant, nam insolita grauamina per dominos subditis imponi non posse indubitati iuris est.

SVMMARIVM.

1 *Transactio facta per syndicos sine speciali mandato, uel sine consilio, uniuersitatem nullo iure ligat.*
2 *Transactioni iuratæ, cui prius per partem contrauentum fuit, licite à parte aduersa receditur.*
3 *Capitula cum connexis & correspectiuis non seruata ab altera partium, minus ab aduersa parte seruanda erunt.*
4 *Iuramenta fidelitatis & homagij contra antiquam consuetudinem præstita subditos non ligant.*

Respon. interpreta.

VIso Elegãti ꝓsilio Cõpatris mei honorã. d. Andreæ Alciati, qa trãsactionẽ ñ vidi, & dubia simplr ꝓponunt, & qa ipse do. ꝓsultor magnaliter ꝓcedit, satis fuisset solo calculo, & sola subscriptione ꝓsultationẽ cõprobare. Tñ vt parti satisfaciã, omisso primo dubio, circa qđ nõ intẽdo q̃cuã scribere, aliqua subijciã quo ad alias ꝓsultationis partes. ¶ Circa ſm dubiũ nũquid trãsactio facta per syndicos obliget vniuersitatẽ? puto dicta p præfatũ d. Alexẽ vera, nisi ꝓsilũ ciuitatis ꝓstituisset syndicos spãliter ad trãsigẽdũ, tũc trãsactio valida esset, & multo fortius valeret, si vna cum syndicis consiliũ trãsegisset. vt tradit per Bart. & Mod. in l. ciuitas. ff. si cer. pet. & p Alex. & Mod. in l. si se non. §. actor. ff. de re iudi. puto etiã aduertẽdũ an singulares personæ ratificauerit dicta trãsactionẽ tanq̃ noïe vniuersitatis facta, an tãquã noïe priuato ipsorũ ratificantiũ celebratã, nã tũc quo ad ea quæ tangunt singulos, vt singulos, ratificatio p̃iudicabit his qui ratificauerunt, licet non præiudicet vniuersitati. & distinguit Ant. de But. in c. si diligenti. col. j. de fo. cõpe. & tradit Fel. in c. cum oẽs. de constit. ¶ Circa tertiũ, quo quæritur, An absque metu pœnarũ vniuersitas & particulares possint ꝯuenire trãsactioni iuratæ, cui prius ꝯuenit dñs. & in hoc ẽt sentio cũ his quę prudẽter ꝓclusa fuere in prædicta cõsultatione, quod 2 absq; dubio ꝓssent. p tex. in l. cũ proponas. C. de transact. ẽt q̃ in trãsactione esset, cla, rato manẽte pacto, quia talis cla nõ operat nisi in fauorẽ obseruãtis, & nihil prodest ei qui primò contrauenit. vt no. in l. qui fidẽ. ff. de transact. & per Alex. ꝓsi. 22. opportunè ꝓsiderato. ad finẽ. lib. ij. tenẽt Sal. & Mod. in d. l. cũ ꝓponas. & ẽt q̃ in trãsactione sit cla, q̃ toties committatur pœna quoties ꝯuentũ fuerit, ſm Pau. de Ca. in d. l. q fidẽ. & in l. qui seruũ. ff. de verb. ob. Alex. cõsi. 115. viso themate. col. iiij. lib. iiij. & non incidit in pœnã. l. si qs maior. C. de trãsact. q nõ obseruat trãsactionẽ, quã plenariè aduersarius nõ adimpleuit. cõsuluit Cor. consi. 246. vr in hac. lib. iij. nec etiam incidit in pœnas conuentionales, vt plenè tradit Alex. in l. semel mora. ff. sol. mat. fortius dico q̃ vniuersitas quanquã scđo loco ꝯueniat, nihilominus poterit agere ad pœnas ꝑ dñm q̃ primo cõtrauenit, & ipsa nõ poterit cõueniri ad aliquas pœnas ſm Bar. in l. j. §. cũ arietes. ff. si quadr. paupe. fecisse dica. & in l. cũ pater. §. libertis. ff. de leg. ij. & Alex. in d. consi. 115. & in d. l. cũ proponas. & Are. consi. 14. in v. dubio. tradunt mod. Taurinẽses in d. l. si quis maior. in vlt. charta. An aũt vniuersitas possit cogi de cætero ad obseruandũ cõtenta in trãsactione? cõis est distinctio adiecta per do. cõsulentẽ q̃ nõ potuerũt obser- 3 uare capitula † quibus dñs contrauenerit, nec etiã capitula cõnexa, vel correspectiua, cætera verò adimplere quilibet tenẽt, ſm Per. & Bal. Alex. & Riminal. in d. l. cũ ꝓponas. per illũ text. iũcta l. si duo. ff. de dolo. cũ ibi not. quæ aũt dicant cõnexa vltra ibi adiecta declarat Bal. in c. trãslato. in fi. & ibi Mod. de cõsti. ¶ Circa quartũ & vltimũ dubiũ, veríssima est eius doctorũ sniã, q̃ ius homagij & fidelitatis ꝯ antiquã cõsuetudinẽ non 4 obligat subditos, quia ꝓsumunt extorta per impressionem. Ita dicit Bal. rñdisse cuidã amico suo, in casu valde arduo in c. j. p illũ tex. & ibi etiã no. Iac. Alua. post alios. quali. vas. iura. de be. fide. etiã sequit Iac. de Sanct. Georgio. in tract. suo feud. in ver. qui quidẽ inuestiti ꝓsiterunt iurm. Et maximè si præstant iurm de soluẽdis gratuaminibus insolitis, quæ feudatarius nullo modo põt imponere subditis. ſm Bal. cõsi. 435. super eo. lib. v. & pro ista ꝓclone vr casus in c. dilecti. de maiori. & obe.

RESP. C. & de Transact. III.

VIa Transactio nullo dato, retentóve, aut promisso, nulla est: Ideo transactionis iure Petrus Caualerij remittit domino de Castolio supraualentiam bastitæ venditæ. Et d. de Castolio vice versa, pro eadem supraualentia, liberat ipsum Petrum ab omnibus obligationibus, in quibus eidem do. de Castolio ex quauis cã vsque in diem præsentem tenebatur: licet huiusmodi liberatio generalis sit, mensura tamen bastitæ secundum ea quæ proponuntur, nullo iure remissa censetur.

SVMMARIVM.

1 *Transactio nullo dato, promisso, uel retento minime procedit.*
2 *Transactio est contractus innominatus. & ideo si transacta non obseruentur, competit actio ad interesse.*
3 *Pœna. l. si quis maior non uendicet sibi locum in secundo cõtraueniente, quia contrauentes primo loco, nihil potest postremò nõ adimpleti obijcere.*
4 *Venditio tunc dicitur facta ad mensuram, cum pretium formatur à mensura.*
5 *Transactio generalis, generaliter intelligitur de cogitatis.*
6 *Transactio generalis, non porrigitur ad incogitata.*
7 *Transactio generalis, non porrigitur ad singulariter excepta.*
8 *Transactio generalis, non porrigitur ad casum dolosum.*

Respon. interpreta.

1 RAnsactio Fit aliquo † dato, promissio, vel retento, aliàs non valeret. l. transactio. C. de trãsac. Ideo transactio inita inter d. de Castolio ex vna, & Petrum Caualerij ex altera, viribus subsistit, quia Petrus Caualerij remittit domino de Castolio supraualentiam prædictæ bastitæ venditæ. Et dñs de Casto-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Castolio pro supraualentia bastitę quā retinuit,liberat ipsum Petrū ab omnibus obligationibus in quibus sibi tenebat quauis ex causa.Modo ꝓtingit dubitari,an do. de Castolio intelligat remisisse supplementū mensuræ dictæ bastitæ sibi ad mēsurā venditę per dictū Petrū.Ego aliàs scripsi ꝙ supplementū mensuræ remissum non vr̄,& arbitror veritatem dixisse,ꝓiura & rationes per me deductas,quibus nihil video deduci, ꝙ obstet. Et quia ex verbis & tenore trāsactionis apparet ꝙ do. de Castolio non remisit supplementū mensuræ:qđ sic demōstrat.Pro.ꝫ.valentia bastitę retenta & sibi remissa do.de Castolio remittit omnes actiones & omnia credita sua ipsi Petro, si retinet supraualentiā bastitæ sibi remissam, sequitur necessariò ꝙ retinet sibi supplementum mensuræ, ga supraualentia bastitæ consistit in integritate mēsuræ, vt patet ad oculū. Nō obstat ꝙ transactio & liberatio inuicem facta sit gnalissima, quia talis gnalitas non extenditur ad ea q̄ transigentes noluerūt includi in ipsa generalitate in supplementū deficiētis mēsuræ,quia sibi retinuit supraualentiā,nec ēt Petrus voluit liberari ab obłone deficiētis mēsuræ,quia donauit do.de Castolio supraualentiā dictę bastitæ,nihil.n. donasset neque remisisset do.de Castolio,si bastita non esset maioris ptij q̄ vendita fuerit:sed qūo erit maioris pretij,si de sexaginta duabus somatis vēditis tollantur decem,& qūo dabit supraualentia,si non det integritas rei venditæ.vnde infero do. de Castolio quiliberauit Petrū ab omnibus quæ sibi debebātur ob hanc cām, quia Petrus donauit sibi supraualentiā,non reperta aliqua supraualentia potuisse agere actione pręscriptis verbis oriente ex contractu transactionis cōtra Petrum ad interesse. in quo īteresse hūda est ratio deficiētis mēsuræ.l.nālis.§.j.ff.depręscr.
2 verb.est.n.trāsactio ꝺctus innominatus, ex quo oritur actio præscriptis verbis.gl.& scrib.in l.siue apud.C.de transf.ex quibus apparet ꝙ fundamenta aliàs per me facta in aliquo non fuerunt elisa,nec sublata.nō ob.inquātum dr̄ ꝙ do. de Castolio incidit in pœnas l.si quis maior. agendo ad frumentū seu eius valorem:quia esto ꝙ agere non potuisset ad ītud frumētum,non tū pōt Petrus prætendere ꝙ do.de Castolio inciderit in pœnas.l.si quis maior.ga prius ipse ꝟuenerat, & q̄ prius
3 fuit in mora adimplendi transactionē ſiuratā,non pōt obijce re alteri non adimplenti, ꝙ inciderit in pœnas in quas prius ipse inciderat,vt latè consuluit Cor.consi. 246. vr̄ in hac. lib. iij.Ale.in l.cū proponas. C. de pact. & in l. semel mora.ff.sol. mat.sequūt Taurinen.in repe.d.l.si qs maior.in viij.no.ꝙ aūt Petrus prius ꝟuenerit non adimplendo ꝓmissa patet, quia tenebat j. triduū tradere sexaginta duas somatas ꝺctо d.de Castolio.quas.lx.duas somatas in termino tridui nō tradidit, vt iurauerat,ergo &c. Nec ob.si dicat ꝙ in trāsactione Petrus non iurauit t adere sexaginta duas somatas, sed bastitā venditam: quia respondeo ꝙ si iurauit tradere bastitam, satis iurauit tradere sexaginta duas somatas, qa bastita vendita fuit ad mensurā ix. duarum somatarū non ad corpus. vt probaui in primis allegationibus,quibus nihil ex aduerso respōdetur. & dicere ꝙ dicatur perfecta venditio, licet non tradatur integra mensura, non vr̄ iuridica propositio quantum ad terminos nros,videlicet quantū ad hoc ꝙ venditor dicatur perfectè impleuisse contractū pro parte sua. qui. n. vendidit sexaginta duo iugera terræ,non dr̄ perfectè ꝺctum adimplere nisi omnia sexaginta duo iugera tradat. l. ſi in qualitate.l. Iulianus.§.ſi Titius.cū mille cōcor.ff.de act.emp.¶ In cā d.de Castolio ꝺ Petrum caualerij duo dubia resultant. Primum est an per ista verba, vendiderit seu alienauerit bastitam cū sexaginta duabus somatis tā terrarū,pratorum,q̄ hermasij, vineæ, & orti,pretio pro qualibet somata prati florenorum viginti, & pro qualibet somata terræ,& hermasij florenorū decē,& pro qualibet somata vineæ,& orti,florenorū quinquaginta, dicatur facta venditio ad mēsurā,vel ad corpus. nā primo casu actor obtinebit supplementū mensuræ,ſcdo casu non. Scdm dubium an per transactionē & liberationem gnaliter factam hinc inde post venditionē do.de Castolio cēseat remisisse supplementū mēsuræ,qđ nunc petit. ¶ Omissa disputatione quā ſuperfluā arbitror in casu isto claro, Rūdeo ad primū ꝙ vendi-
4 tio dr̄ facta ad mēsurā,ſubi.n. pretiū formatur à mensura, & nō à totalitate rei, tunc dr̄ celebrata vēditio iuxta mēsurā. ſm Bal.in rub.C.de ꝟhen.emp.& ſm Bar.in l.Iulianus.§.ſi Titius.ff.de act.emp.benè probat in l.q fundū. §. qui agrū.ibi ad singula iugera.& in l.qđ sępe.§.item in his.ibi in singulos modios.ff.de ꝟhen.emp. hic aūt pretiū formatur à mensura & in singulas salmatas constituit,igit &c. ¶ Circa ſm visum prima facie mihi fuit ꝙ do. de Castolio remiserit ēt ſupplementum mēsuræ.illa.n.verba de oībus,que vsq; in diē presentē insimul agere habuerunt, cum sint gnalia, gnaliter sunt intelligenda l.j.§. & gnaliter. ff. de leg. præst. & gnalis liberatio quæ salua ratione recti sermonis restringi nō pōt, gnaliter liberat.l.pluribus,& l.& vno.§.j.ff.de accep.similiter gnalis transactio impedit litis ingressum quo ad oīa.l.sub ptextu.C.de transf.& in specie ꝙ liberatio facta per ista verba, videlicet ab oībus quæ vsque ad psentē diē agere insimul habuimus, operet liberatio nē gnalē quo ad oīa,firmat Bal.in d.l.sub prætextu.& Iaſ.in l.ſi de certa.C.co.ſm Bar.in d.l.ſi de certa.& Pan.in c.j.de transf.
5 Trāsactio † gnalis liberat ab oībus de quibus transigētes in gę nere saltem cogitarunt: de quibus aūt ī gnē cogitarint,cognoscit ex verbis,vel actione intētata ſm eos, quos alii sequūt hic ex verbis vr̄ apparere ꝙ etiam de isto supplemento cogitauerint tum qa verba gnalia sunt de oībus q̄ vsque,ad præsentem diē agere & contrahere habuerunt cū incidentibus, emergentibus,& dependentibus ex eisdē.tum qa excipiunt solum quæ dā,ergo in cæteris firmatur liberatio. c. q ad agendū.de procura.lib.vj.& in simili casu ita consuluit Alex.consi.11.lib.ij. ¶ Sed præmissis non obstantibus contrarium ddm vr̄,& vt in telligat qō,dico ꝙ punctus reducit ad hoc,an transigentes cogitauerint de isto supplemēto. Nā si cogitauerunt malè agit do.de Castolio per prædicta, si non cogitauerunt benè agit:
6 quia gnalis liberatio non trahit † ad incogitata.l.cū aquiliana. ff.de transac.ꝙ aūt non cogitauerint,probo multiplici ratione. ¶ Primò considero ꝙ hmōi liberatio facta fuit gnaliter p minori valentia bastitæ venditæ.Ita cantant verba liberationis,verum si debet dari aliqua maior valentia ipsius rei venditæ,necesse prius est dari rem ipsam,cum qualitas non possit reperiri sine ſubiecto.l.j.& ij.ff.de vſufr. ¶ Sēd ò considero,ꝙ ex pacto speciali actum fuit, ꝙ Petrus teneatur infra triduum rē seu bastitā venditā tradere & dimittere p̄dicto do.de Castolio,& consequenter ad mensuram tradere, qa bastita non fuit vēdita ad corpus,sed ad mensurā vt ꝫ.in j.dubio.nam venditio ad mensurā facta non dr̄ perfecta nisi secuta mēsura.l.q sępe.§.in his.ff.de ꝟhen.emp.licet ergo liberatio sit gnalis,tā-
7 men non dēt extendi ad pactum † speciale factū in cōtrariū, tū qa gnī p ſpēm derogat.reg.gnī.de reg.iur.tū quia gnalis dispositio non trahit ad specificata.l.doli cla.ff.de verb.obl. Accedat alia rō,voluerunt transigentes se inuicē liberare cū hoc tū ꝙ Petrus teneret ad perfectionē ꝺctus venditionis, quod tā ex pacto prędlegato dignoscitur, q̄ ex liberatione p do.de Castolio facta,ex eo ꝙ bastita maioris pretij prætendebat. sed si diceremus remissum esse ius desicientis mensuræ, resultaret absurdus sensus,qui omnino est fugiendus. l.nam absurdum. ff.de bo.lib.resultaret ēt repugnantia & contrarietas quędam in ſubiecto, certum aūt est in contractibus reijciendam esse interpretationem p quā inducit contrarietas ſm Bar.in l.ſi.§. idē quęsijt.ff.de cond.ind.nec vnquā relationē esse fiendā, ad id quod ꝟrietatē inducit.vt ꝓbat Dec.consi.163. col.9. quis eīn imprudētior fuisset do.Castolio. q tū vt nouimus oēs,sagacissimus,& in rebus agēdis expertissimus est: si ꝙ maiori vałetia bastitę vēditę remisisset ius mēsurę faciēde,sic etiā ipsam supraualentiam à Petro venditore sibi donatā eidem venditori illicò remisisset. & sic cām liberationis & ipsam liberationē idem esse voluisset,quo nihil absurdius,cum causa à causato penitus distinguat.l.licet. §. ea obligatio.ff. de ꝓcur.l.ma
8 numissiones.ff.de iusti.& iur.Contrarietatē demonstro: si dicamus remissam mensuram, necesse est fateri fuisse remissam perfectionem venditionis , quæ perfectio dependet à mensura.d.§.in ijs.sed perfectioni causa maioris valentiæ refragatur,quia maior valentia consistit in mensura rei vēdite, nā si non reperit integritas rei qūo poterit dici rem venditā esse pluris? & si Petrus tenetur rem venditā dimittere, qūo dimittet si nō reperitur in sua integritate? quid plura? si Petrus donat æstimationem quāti pluris, qūo pōt dicere sibi remissam ab emptore nisi sibi ꝺdicat? æstimatio. n. quanti plurimi cōsistit in mensura,nā si ex sexagintaduarū salmatarū venditarum deficiant decem,vel viginti, vnde postea reperietur æstimatio quāti plurimi? Sed qđ moror? aut Petrus vēditor ignorabat mensurā,& tunc fateri vr̄ se ad talē casum non cōsiderasse:aut sciebat, qđ est magis credendū , qa in re propria nō cadit ignorantia probabilis.l.ſi. ff. pro ſuo.c.ab excommunicato.de rescrip.& tūc cum fuerit in dolo,ad talem † dolosum casum transactio generalis non porrigitur.l.tres fratres.ff.de pact.Bar.in l.ſub prætextu.ij.C.de transact.

RESP. CI. & de transact. IIII.

COmmunis Sententia est,mandatum ex cursu tpis etiā mille annorū nūquā præsumi:quare trāsactio ex defectu syndicatus nulla,nullo iure mandata p̄sumi pōt. Ideo quasi possessio iuris pascendi pro communi probata dici nō potest, licet probatū extiterit animalia singularum personarum in loco contentioso depasci visa fuisse,nisi de mandato, seu nomine, ac syndicorum scientia,seu cōitatis ratihabitione ītimè subsecuta fides fiat. Nec particulares, vniuersitatis pro ea deponentes testes idonei dici possunt,cùm de eorum commodo tacitè agatur,qua re nullam fidem faciunt,tanquam testes in causa propria.

SVMMARIVM

1 *Ex diuturnitate temporis nunquam præsumitur mandatum ex communi doctorum sententia.*
2 *Quasi possessio communis iuris pascendi,probata non dicitur,licet probetur animalia particularium depasci uisa fuisse in palude cōtentiosa plurics, si nec nomine,nec mandato,aut consensu communis id factum esse probetur.*
3 *Cum agitur de commodo tacite singulorum uniuersitatis,non possunt particulares ipsi pro eadem testes esse.*

Respon. interpreta.

BEne Digesta fuit consultatio,& ordinatè absoluta per do. Pet. Alb. cui nihil restat addendum,quia copiosè & elegāter expedita fuit per eū. & quia virtus p̄ntis ꝓsultationis tota ꝓsistit i instrotrāsactionis,& probōnibus mihi nō exhibitis , nescirem qd vltra scribere,vt tū videar scripta sua discurrisse. Circa primam ꝓclōnem,in qua ꝓcludit trāsactionē nullā ex defectu syndicatus pro parte cōitatis, & tutelæ pro parte do. Alexiæ mīs nomine Pontij,qō prima facie dubitabilis visa fuit, quia ex diuturnitate tpis præsumitur solēnitas extrinseca.l.sciendum.ff. de ver.ob.vbi Bar.& alij in l.quęcūque.§.ſi.ff.de p̄ub.in rē act. & in specie ꝙ ex diuturnitate tpis præsumat mandatū, tenet Fran.de curte alleg.infinitos ita tenere,in ꝓsil.27.p totū.Dec. consi.199.in fi.& Iaſ.in d.l.sciendū.colū.fi.Sed prædictis non
1 obstan.teneo ꝙ per ꝺictum ꝓsultorem ꝓclusum fuit,qa cōis opi.est in ꝟrium,ꝙ ex cursu † tpis ēt mille anno.nō præsumatur mādatum.vt tenet Bal.in l.ij.C.ſi ex falſis instr.& in l.j.C. de re.alie.non alien. Alex.in l.qui in aliena.in prin.ff.de acq. hær.& ꝓſ.in l.iiij.Fel.ī c.sicut.de re iud.Mod.ī l.j.C.q admitti. Fran.de cur.ſibi ꝟrius ꝓſ.49.col.v.& col.xviij.Corne. & Soci. in variis cosilijs quæ non refero. Placet ēt illa conclusio, ꝙ nō sit probata intentio dictæ cōitatis,videlicet,quasi possessio iu-
2 ris pascendi,quia † nō sufficit ꝙ basse aīalia singularum personarum pascualsse in dicta palude, nisi probetur ꝙ nomine cōitatis, & de eius mandato vel ratihabitione optimo tpe facta,seu ꝙ noīe cōitatis, & de scientia eorum q gubernabant cōitatem,vt cōsuluit egregiè Raph.Cu.ꝓſ.158. visis istis.co.
3 pe.& quia in hac cā in qua agitur de cōmodo singulorū † de vniuersitate,ipsi de vniuersitate non sunt idonei testes, ſm In noc.& alios in c.cū nuncius.de testi.Pan.Fely.in c.insuper.eo. ti.Pan.consi.16.ad claram decis.col.ij.lib.j.Lud.Ro.cōsi.7.visis necessarijs.col.fi.Bal.cōsi.148. lib.ij.& ēt ꝓsil.443.libr.v.& 445.co.lib.& alibi sępe.

¶ De Procuratoribus.

RESP. CII. & de Procuratorib. I.

LIcet Procurator in criminalibus ad causas absentiæ allegandas,& ad causas causæ constitui possit procurator , tamen in causa principali nullo iure admittitur, nam delinquens etiam in arbitrarijs personaliter cogitur comparere. Et ideo in causa querelæ porrectæ per Claū.contra Tossanum, Tossanus non per procuratorem, sed personaliter comparere debet,& maximè stāte statuto comitatus Venaysini,id expresse disponēte.

SVMMARIVM.

1 *In causa pœnam sanguinis afflictiuam non admittitur procurator de iure, super principali negotio*
2 *Etiam in arburarijs ubi pœna corporalis potest imponi, procurator nullo iure admittitur.*
3 *Per clausulam ius & iustitiam ministrari,omne ius,& omnis actio proposita uidetur.*
4 *Statutum comitatus Venaysini rectè procuratorem in criminalibus reijcit.*

Respon.interpreta.

AD demonstrandum quòd ī causa que relæ porrectæ p Claud.contra Tossanum Bossæ, non debuit admitti procurator, & sic quòd iudex iustè processit, & frustratorie fuit à non admissione appellatum , subijcio ſcriptas conclusiones, ex quibus apparebit responsio ad ea quæ ī contrarijs allegationibus deducuntur. ¶ Vbi ingeritur

1 ꝓcena sanguinis afflictiua non admittitur procurator. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub.iud.c.veniens. de accu. vbi vtrobique traditur per doct. Si modo demonstrauero,ꝙ in ista cā criminali veniat imponēda pœna corporalis,apparebit veritas cōclusionis præmissæ.ſ. ꝙ nō debuit admitti procurator. ꝙ aūt pœna corporalis imponi possit pro vulnere,est text.in c.j.§.ſi quis alium de pac.tenen.in vſib.feud. vbi imponit pœna amputationis manus. Et licet videatur ille tex.loqui,qñ vulnerās etiā violat pacem,tñ Aluaro.in d.c.j.in prin. per illum text.dicit ꝙ Imperator intendit facere legem generalē, sed quia fortè allegabitur consuetudo in ꝟrium , quæ tñ esset probanda, ſm Bar.in l.Labeo.de supel.leg.Bal.in l.de quibus.col.antepe. ff.de legi.est tex.in c.j.de cōsti.lib.vj. Ideo scdo loco compro
2 bo.quia ex dictis testium apparet, ꝙ Tossanus iam rixa sedata vulnerauit Claudium in capite cū ronchono,& sic ex genere teli,& ex loco percussionis cōstat, ꝙ animo occidendi vulnerauit, ergo habebit locū pœna legis Corneliæ de sicarijs, quæ est capitalis. l.j.§. diuus. vbi Bart.& alij.ff.de sic.& l.ſi is q cū telo.C.eo.vbi Sal.Tertiò clarum est, ꝙ vbi pœna est arbitraria ita † ꝙ possit esse corporalis vel pecuniaria , ꝙ non admittitur procurator,ſm Bart.& oēs in d.§.ad crimen. exemplificant oēs in l.fi.ff.de iniu.& in l.fi.C.eo.videlicet in actione iniuriarum,de qua ad præsens agitur. Claudius.n.in ſua querela pro vulneribus ſibi illatis petit ſibi ius & iustitiam ministrari.
3 per quam clausulam omne ius,omnemq; actionem sibi competentem dr̄ proposuisse,ſm Pan.in.c. cum dilectus. de ordi. cog.Iaſ.insti.de act.§.j. col.xx. & consequenter etiam actionē iniuriarum quæ sibi pro vulneribus datur. §.j. & §.ij. insti.de iniurijs.vr̄ deduxisse. Quartò stante statuto in comitatu Venaysini,ꝙ in causis criminalibus denūtiatus vel accusatus teneatur in propria persona sine ministerio alicuius procura-
4 toris, vel ſchedulæ respondere,iustè fuit † reiectus ꝓcurator. valet.n.tale statutum,vt probatur per argumentum à fortiori in l.fi.versi.nisi quosdam fortè. C. de procu.Nec obstat , ꝙ etiam in causis criminalibus admittitur procurator ad allegandum causas absentiæ,vel etiam ꝙ in casu nostro possit allegare causas causæ, quia quantum ad respodendum titulis nullo pacto stāte dicto statuto debet admitti. vnde infero,ꝙ dictus procurator iuridicè reiectus fuit,quia petit copiam titulorum cum termino ad deliberandum: & sic comparuit in casu in quo non habet ius. ſ. respondendi, & consequenter nec deliberandi.igitur &c.

RESP. CIII. & de Procuratorib. II.

LIcet Fœminę ab omnibus officijs publicis remotæ sint,mater tñ pro filio absente procuratrix esse pōt.Et ex consuetudine regni Franciæ, mulieres clarissimę pariter iudicare possunt: ad negotia verò procuratrices cōstitui posse,indubitati iuris est.Ideo clarissima domina Antoneta Claromōte procuratrix magnifici domini de Carumbo rectè constituta est , quare iure potuit de magistratibus in dicto loco prouidere, ratione iurisdictionis sibi cōpetentis. Et instrumentū (ſm ea quæ proponuntur) à persona legali,bonæ famæ, probateq; vitæ ac æstimationis productum,non vitiatum,neque abolitum , neque in aliqua ſui parte ſuspectum,indubitatam fidem facit,non obstantibus quibuscunque ex aduerso oppositis.

SVMMARIVM.

1 *Licet fœmina procuratrix esse non possit ad iudicia:Fallit tamen in matre,quæ pro filio absente agere & defendere potest.*
2 *Ex consuetudine Galliæ,clarissima mulier iudicare potest.*
3 *Intellectus ad clem.religiosus. de procu.*
4 *Dignitas,bona fama,& uita, reseuant producentem instrumentum, ut de eo fidem facere non teneatur.*
5 *Si mandatū,ex sigillo & subscriptione domini probatur , multomagis per instrumentum in forma publica & probante confectum,comprobatur.*

Respon.interpreta.

LIcet Regulariter fœmina nō possit esse procuratrix ad iudicia.l.fœminę.de reg.iur.l.neque fœmina.ff.de proc.l.qa absente.& l.alienam.C.eo.
1 tñ fallit in matre, † quæ pōt esse procuratrix ꝓ filio absente ſm Abb. & *cōiter* scrib.in l.fœminis.ff.de ꝓcu.Sal. Alex.& cōiter alij in d.l.alienā. quicqd dicat ibi Iaſ. qui solus est & singularis in contraria opi. immo Bal. in l.exigēdi. ad fi.C. de procu. vult ꝙ mater maior vigintiquinque annis sine mā-

dato

Universidad de Deusto
Biblioteca

dato possit agere ꝓ filio absente] præstita tñ cautione de rato.
2 Licet etiam fœmina † regulariter non possit exercere officia publica. d. l. fœminæ. tñ fallit in mulieribus, clarissimis, quæ ſm consuetudinem approbatam in omnibus partibus Gallicanis possunt iudicare. c. dilecti. de arb. &c. cum deuotissimã. xij. q. ij. Licet. n. mulier non ꝓssit esse procuratrix ad negotia. l. idem. §. si cui mandauero. versi. si mater. ff. mand. cum suis concord. ¶ Istis sic veris existenti bus, respondeo clarissimè ad ea quæ obijciuntur ꝯ personam do. Antonetæ de Claromonte, matris & procuratricis magni fici de Carumbo. Et primò dum opponitur, ꝙ fœmina nõ po test esse procuratrix ad iudicia. Respondeo ꝙ fallit in matre pro filio absente. vt ſ. in primo præmisso. Secundò dum opponitur, ꝙ non potuit constitui procuratrix ad deputandum officiales in loco Carumbi, quia ipsa non potest iudicare. l. cũ prætor. §. non aũt. ff. de iud. & qui est inhabilis ad actum, non potest constitui procurator ad substituendum alium ad illum actum exercendum. cle. religiosus. de procur. Nam ad istud respondeo multipliciter. Primò dico ꝙ regula cantat hoc mo do, qui non potest constitui procurator ad vnum actum exer cendum non potest alium substituere ad illum actum. d. cle. re ligiosus. Sed mater potest constitui procuratrix pro filio ab sente, tam ad iudicia, quàm ad negotia, vt ſ. probaui. ergo po tuit etiam constitui procuratrix ad deputandos officiales, siue talis constitutio dicatur actus iudicialis, quod est falsum, siue extraiudicialis, prout est. Cum igitur ipsa possit esse procura-
3 trix omni casu nihil obstat regula cle.† religiosus, allegata in oppositum, quia non militat. Secundò respondeo, ꝙ mulier parte non opponente potest esse vt procuratrix in iudicio, ſm gl. in l. ita demum. C. de procu. si ergo antequam fuerit op positum substituat, valebit substitutio non obstante reg. cle. religiosus. ſm Sal. in l. qđ quis. col. iij. in iij. q. C. de proc. sed ante quã fuerit oppositum ꝙ mulier non pot cõstitui procura trix, ipsa deputauit officiales, ergo &c. Tertiò respondetur ꝙ procuratrix deputans officiales nomine sui principalis non di citur substituere aliũ loco sui, vt loquit reg. ꝓria, sed ipsamet mandatum & actum iniunctũ exequit, vnde ineptè adducitur re. de cle. ita doc. Bar. & Mod. in l. j. §. itẽ acquirimus. ff. de acq. pos. sed credo ꝙ do. aduocatus aduersantium velit dicere, ꝙ sicut de iure cõi mulier non potest iudicare. d. §. non aũt. ita non debeat posse constitui procuratrix ad deputandũ officiales. Sed pro certo ista non est Parisina consequentia, nec eam probauit aliquo iure. & contrarium ostenditur euidenter. nã vt aiunt Dialectici, ad tollẽdum consequentiã sufficit dare in stantiã, ſm gl. in c. sicut vrgeri. j. q. j. l. si vẽtri. ff. de periui. cred. probat in §. pauonũ. insti. de rer. diui. do aũt instantiã: mulier de iure cõi habens iurisdictionẽ non potest iudicare. d. l. fœ minæ. & tñ nullus dicit ꝙ non possit deputare officiales, qui habent ius dicere inter subditos. quia istud ius dandi iudices cõpetit ratione iurisdictionis quam habet. l. j. ff. de offi. eius. l. imperium. & ibi not. ff. de iur. omni. iud. similiter episcopi & ceteri ecclesiastici habentes iurisdictionem meram & mixtũ imperium non possunt iudicare in causa sanguinis. c. sen tentiam sanguinis. ne clerici vel mona. & tñ possunt deputare a lios iudices laicos, qui iudicant. c. fi. nec cle. vel mo. lib. vj. sed etiam assumptum non est verũ, quia d. Antoneta cũ sit clarissima, & ꝑcellens possit etiã iudicare ſtãte consuetudine generali in partibus Gallicanis. d. c. dilecti. de arbi. cũ similibus. Ex istis puto clarissimè resoluta ofa quæ ꝯ personã. d. Antonetæ opposita fuere. Superest ꝙ dissoluant quæ ꝯ instrm mandati deducuntur, dr. n. instra exhibita nullã fidem facere, quia non constat illũ qui dr rogatus de dictis instris fore notariũ, dẽt. n. producens instrm fidem facere, ꝙ is qui confecit instrm sit notarius si pars neget, ſm Spec. de instru. edi §. restat. ver. sed quid si producitur. maximè si instrm sit confectũ in longin quis, vt in casu isto, in quo instrm editũ fuit in Anglia remotis sima ab ijs nris regionibus, ſm Spec. ibi, & ver. & scias, & ī ver. illud. & Ale. consi. 166. viso puncto. lib. ij. qa rñdeo ꝙ prædi-
4 cta ꝓcedũt nisi ꝓducens instrm sit ꝓsona ꝓlegalis, bonæ famæ, & æstimationis, nã tunc attenta qualitate personæ quæ non præsumitur velle vti falso instro ſm Azo. ī summa de fid. inst. & pro hoc benè facit dictũ instrm in c. illud. de ꝓsumptio. & quæ latè scribit Fel. in c. super ijs. col. pe. & fi. de accusa. vbi enu merat multa specialia ꝯ ius concessa, ratione bonę famæ & in tegræ vitæ. & licet alij contradicant, tñ opinio Azo. concur rentibus alijs indicijs ex quibus iustificari possit veritas instri verissima est, & à iudicibus amplectenda. q̃. n. singula non pro sunt, collecta simul iuuant. ff. de excu. tuto. l. ij. §. fi. & l. spado nem. §. qui iura multa. eo. ꝙrit. vltra coniecturam elicitam ex bona fama & dignitate & excellentia Magni. dom. Antone tæ, veritas mandati iustificatur ex sigillo ipsius do. de Carũbo quo sigillatũ reperit dictum instrm. cui sigillo ẽt apposito in priuata scriptura standũ est. c. puenit. de fideiuss. c. post cessio nem. vbi gl. & doc. de ꝓb. si ergo solũ sigillũ operat, ꝙ creden dum sit dictę scripturæ, calumnioſa erit exceptio, ꝙ non con stat ꝙ rogatus de instr. sit tabellio. eo maximè, quia dato ꝙ nõ esset tabellio, mandatũ per ipsum scriptũ sigillo dñi sigilla tum liquidò probatur. d. c. post cessionẽ. accedat tertia conie ctura ꝙ est subscriptum manu principalis, cui subscriptioni standũ est perinde acsi essent literę ipsius dñi. nã virtualiter tm operat subscriptio, q̃ si totũ esset scriptũ manu subscribẽtis. l. emptor. §. Lucius. vbi. Bar. ff. de pact. latè per Ale. in l. si ita sti pulatus. la. ij. §. Crysogonus. col. ij. ff. de verb. ob. Sicut ergo lite ris dñi, maximè sigillatis suo sigillo probatur mãdatum, sicut per instra publica. l. si procuratorem. ff. de procu. cle. j. ibi in stris, vel literis. & ibi gl. de procura. Ita fortius probabitur per instrm subscriptũ & sigillatum, manu & sigillo principali. nec obstat, ꝙ non fuerit comprobatum, ꝙ ille sit notarius. quia si milibus ꝓmissis coniecturis & indicijs sufficientibus ad probã dum ipsum mandatũ de quo q̃ritur, dico ꝙ frustratoria esset ꝓbatio ꝙ ille esset notarius, & frustatorię probationes non sunt faciẽdæ. c. ij. de ꝓba. l. hæc stipl'o. §. diuus. ff. vt leg. no. cau.
5 & si subscriptio & sigillũ probant † mandatum, multo magis si exhibeatur signũ tabellionatus, & instrm in publica forma confectum, non abolitum, non vitiatum, nec in vlla sui parte suspectum. l. fi. C. de edic. diui adria. tol. cum similibus.

RESP. CIIII. & de Procuratoribus. II.

Licet Confessio procuratoris generalis in cõten tiosa iurisdictione dño præiudicet, cum ex vi ꝓtentiosæ iurisdictionis rñdere cogat, secus est in voluntaria iurisdictione. ideo ſm ea q̃ proponun tur, ꝓfessio ꝓcuratoris gñalis dño nõ præiudicat, & licet obes set, nihilominus missio in posses. ex primo decreto nullo iure fieri potuit, cũ ſp in iudicio personaliter contenderit se nullo iure teneri exhibere, preſertim cum nouiter successerit pro babiliter, iureq; potuit allegare se ignorare instra de quibus a gitur, & ipsius iuro pñs ꝓtrouersia terminabit ac dirimetur.

SVMMARIVM.

1 *Confessio procuratoris generalis in iurisdictione voluntaria domino non præiudicat, secus in contentiosa.*
2 *Vbicunque respõdens addit uel detrahit interrogationi, additio dicitur diuersa dispositio.*
3 *Confessio procuratoris in uno iudicio, non præiudicat in alio.*
4 *Missio ex primo decreto procedit quando conuentus contumaciter latitat.*
5 *In actione ad exhibendum non fit missio rei petitæ, sed tantum pro interesse.*

Respon. interpreta.

Considerat is his Quæ in themate oretenus mihi recitato, prima facie visum fuit, ꝙ confessio procuratoris gñalis habuerit præiudicare dño, & consequenter ꝙ stante cõfessione ꝑdicta principalis teneatur edere dictũ instrm, etiam ad intentionẽ fisci fundãdam, vt est casus in l. ne quisquam. ff. de edẽ. qđ aũt ꝑiudicauerit non vrgẽdo, sed ad radicem eius descendendo, ꝓbatur ex distinctione Bar. ī mã in l. certũ. §. sed an & ipsos. ff. de confess. quã formal'r sequitur Pan. in c. j. vt lite non cõtest. distinguit. n. vtrum confessio ꝓcu. gñalis ꝑiudicet dño, aut ꝓ-
1 curator gñalis volũtarię † eonntetur, & tunc non ꝓiudicat, aut per viam consentioſæ iurisdictionis, puta rñdendo posi tionibus, vel articulis, & tunc quia inuitus tenetur rñdere ꝑiu dicat. maximè quia ista includunt in mãdato generali. & istam opinionẽ sequũtur *cõter* doct. vbique. & Ale. consi. 96. col. iij. in prin. vol. ij. Cæp. consi. 21. col. iiij. in fi. Cor. cõsi. 19. in fi. vol. ij. & cxliiij. & clxxv. vol. iiij. & in istis terminis vr esse præ sens confessio, qa interrogatus à iudice procurator confessus fuit. tenetur. n. vi iurisdictionis contentioſæ interrogatus à iu dice rñdere. ſm gl. in c. j. de iud. gl. Pan. & alij in c. pe. de iura men. calũ. l. vbicunque. ff. de interro. actio. ¶ Contrarium (si vera sunt quę in facto ꝓsupponunt) credo verius, dr. n. ꝙ iu dex interrogauit procuratorẽ vtrũ haberet instrm procurę penes se, & iussit vt cum iuro rñderet. Ipse verò ꝓcurator rñ dit ꝙ penes se non habebat, sed erat penes principalẽ in vrbe. hoc sic ꝓsupposito, elicio, ꝙ inquantũ cõfessus fuit, ꝙ erat pe nes principalẽ, talis ꝓfessio dr spõtè, & voluntariè facta, ergo cõis distinctio, & theorica. s. allegata probat, ꝙ talis confes-
2 sio nõ debet præiudicare. ꝙ aũt facta sit confessio voluntariè quantum sit ꝙ instrumentum sit penes principalem probo ineuitabiliter. vbicunque respondens † addit, vel detrahit in-

terrogationi. additio dr penitus diuersa dispõ. l. j. §. si quis sim pliciter. ff. de verb. oblig. vbi moderni addũt infinita. inquantũ ergo procurator ī respõsione sua addidit ꝙ instrm erat penes principalem, dr vltra interrogationẽ rñdisse. ergo fuit rñsio vo luntaria, & ꝓr nõ præiudicabit. facit, qa testis qui deponit ex tra articulos, nihil probat pro nec ꝯ: quia de ijs quæ sunt extra articulos, nõ reperit ĩterrogatus nec iuratus, vt not. ĩ l. si duo. §. idem Iulianus. ff. de iureiu. & alibi sępe. Secũdò ex alio nõ vr
3 præiudicare: quia ꝓfessio procuratoris ꝓin vno iudicio, nõ pre iudicat in alio. ſm Spec. in tit. de cõfes. §. nũc videndũ. Feli. ī d. c. j. in prin. col pen. vt lite nõ cõtest. sed vt intelligo ꝓfessio fuit facta in iudicio rei vẽdicationis, & tũc deducit in iudicio edi tionis diuerso à iudicio reali. ẽ. n. actio ad exhibendũ penitus diuersa ab actione rei vẽdicarionis, vt de se patet. vna. n. ẽ ꝓso nalis. l. iij. §. est aũt personalis hęc actio. ff. ad exhibẽ. altera rea lis, ergo &c. ¶ Circa ſm, posito ꝙ ꝑiudicaret, dico ñ esse fiẽdã missionẽ ī possessionẽ rei peritæ ex pluribus. Primò, missio ex
4 primo decreto fit qñ cõuentus † ꝓtumaciter absit. l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infec. c. qñ frequẽter. §. fi. vt lit. nõ cõte. cũ simi. & in casu nostro hæres principalis nõ latitat: immo ꝓten dit in iudicio se nõ teneri. ergo nõ fit missio, sed formãda erit finꝛa, an teneat, & quidẽ necessariò in eius fauorẽ, stantib. præ allegatis. & ẽt quia hæres q nouiter successit poterit probabi liter allegare nõ inuenisse instrm in hæreditate: attẽto, ꝙ prin cipalis apud quẽ (vt dicitur) erat, decesit in partibus remotis ab vrbe: vnde stabit iuro suo, donec probetur ꝯriũ, vt per Ias. in l. fi §. licentia. C. de iure deliber. Et maximè si dicat nõ inue nisse nisi talia, & talia, & nõ vltra: iuxta glo. vulgarẽ in l. cũ de lege. ff. de probat. & eo maximè: quia perditio instrumentorũ subsistente præcipuè legitima cõiectura (vt in casu occurrẽti) probatur iuro. l. fi. C. de fide instru. ¶ Postremò in oẽm cuẽtu dico, ꝙ index ẽt si cõtumaciter abesset reus cõuentus ad exhi bendũ, quòd tñ ñ est fiẽda missio in possessionẽ rei petitę, sed solũ missio in possessionẽ ꝓ quãtitate interesse, ſm Spec. in ti.
1 de primo & secũdo decreto. §. restat. vers. qd si agat ad exhibẽ dũ. & qa actio est ꝑsonalis, & interesse nõ est liquidũ, nõ video pro quãta summa deberet fieri missio, & posito ꝙ ĩteresse es set liquidũ, tñ missio prius eẽt faciẽda in rebus mobilibus, &c. d. c. qñ frequẽter. §. fi. cũ simi. vt declarat Spe. ī d. §. restat. ver. j. Et istud vltimũ volui dixisse nõ pro exigentia rei, sed vt tol latur omnis ambiguitas de cordibus volentium malignari.

¶ Quod metus causa.

RESPONS. CV. & Quod met. caus. I.

Svmme Aduertẽdum est in re suspicioni sub iecta, an testis diues, pauperve fuerit, & an parte non citata deponant, nam huiusmodi testis in causa matrimoniali nullam fidem facit. Et ideo quæstio metus gesti in matrimonio, de quo contenditur per productos testes probata non fuit, cum matrimonium plenam & indubitatam exigat fidem, metusque etiam purga tus dicitur, tam per contractum matrimonij spontè celebra ti, quàm per dotem parentum subsequutam, ac petitam, se cundum ea quæ proponuntur.

SVMMARIVM.

1 *Testis pauper, & uerisimilia non deponens, non dicitur omni exceptione maior.*
2 *Testis simpliciter de auditu deponens, nõ etiam de uisu, nullam fidem præstat.*
3 *Testis parte non citata deponens, nihil probat.*
4 *Ad probationem metus legitima probatio requiritur.*
5 *Metus purgatus dicitur, si matrimonium ponte celebretur, & dos à parentibus constituatur.*
6 *Qui uult consequens, censetur uelle omne necessarium antecedens.*

Respon. interpret.

Placet Consultatio domini Alciati compatris mei honoradissimi elegãter, copiosè, & iuridicè, ac absolutè facta. In primis placet ꝓso, ꝙ nõ sit probatus metus ꝑ testes in causa examinatos per fundamenta & rationes suas. Et quia primus testis qui de-
1 ponit se audiuisse altercationem, vltra ꝙ non deponit † verisi milia, & sic nõ pot dici omni exceptione maior, vt per Barb. consi. 47. col. pen. in i. lib. est etiã pauper, & sic isto respectu nõ potuit dici omni exceptione maior, ſm Spec. ī tit. de teste. §. j. in finalibus verbis. est. n. summè animaduertendũ in re subie cta suspicioni, an testis sit pauper vel diues. l. iij. ff. de testi. Acce dat etiam ꝙ ẽ vilis, quo casu qñ paupertas & vilitas cõcurrũt, nunquã testis dr idoneus, vt pulchrè per Barb. cõsi. 32. scribit præclarè. col. viij. in prin. & in causa matrimoniali, etiã ad pro bãdũ matrimoniũ. firmat idẽ Barb. ꝙsi. 54. col. j. vol. j. Insuper ex dicta depositiõe sua cõstat ꝙ sic affectionẽ ad cãm habuit quia reddit rõnem suspectã videlicet ꝙ personæ quas altercã tes audiuit, non pñt esse aliæ, q̃ nominatæ per eũ, cũ voces per sæpe fallaces sint, & vnus possit imitari vocem alterius, vt per Imo. & Mod. in c. præterea. de testi. qui. n. assignat rõnem nõ credibilem, nec cõsonantẽ, suspectus est ſm Bal. in l. actor. col. iij. C. de prob. & suspectus testis ꝯ matrimonium nullo pacto est idoneus ſm Spec. tit. qui matri. accu. poss. in princ. versic. te stis omnis in hac causa repellitur, &c. ¶ Secũdus testis non ꝓ-
2 bat, quia non cognouit personas altercãtes ad vocem, prout necesse est in teste deponẽte de audiu † simpliciter, & nõ ẽt de visu, ſm oẽs scrib. in l. si nõ speciali. C. de test. & in d. c. præte rea. maximè per Imo. Nec ob. ꝙ dictũ vnius supplendũ sit ex dicto alterius, quia non procedit qñ dictũ vnius est imper fectũ, & non concludens, ſm Bal. in l. cũ antiquitas. C. de testa. ꝓut in casu nostro, in quo dictũ testis nec de auditu proprio pariete intermedio non concludit, neque perfectũ dr nisi au diẽs cognouerit loquentes ad voces. Nõ ob. depositio Iacobi
3 næ, quia vltra ꝙ nõ probat, quia parte † nõ citata vt ornatè de duxit do. consultor, est etiam aduertendum, an hæc mulier sit nobilis, sicut sunt istæ personæ inter quas dr contractum ma trimoniũ, aliàs non erit idonea, vt per Barb. in d. cõsi. 54. col. ix. ita limitans tex. in c. super eo. de test. ¶ Dubitabilis tñ visa fuit illa conclusio ꝙ fuerit purgatus metus, si quis intercessit, quia ad probandum purgationem metus, licet ex post notifi-
4 cauerit, tñ ad metũ gestum requiritur † legitima probatio. c. j. quod met. cau. ibi, legitimè probatum fuerit. vbi aũt requiri tur legitima probatio, oportet ꝙ fiat fides indubitata. c. super eo. de paro. per quem Fely. in rub. de ꝓba. col. iij. tenet ꝙ plus est legitimè probare, q̃ fidẽ indubitatã facere. In casu nostro nõ vr facta fides indubitata, quia licet testes concludant, ꝙ o stium erat apertũ, & poterat abire, non tñ concludunt ꝙ se curè abire poterat, nam dr durare metus donec is qui metũ intulit, instat, vt alius ab eius oculis effugere nõ pot ita Barb. in d. cõsi. 54. in fin. & probatur in l. naturaliter. in prin. iunctis iis quæ ibi dicit Bar. ff. de acqui. rerũ do. & per ea quæ scribit Fel. in c. ego. N. de iureiu. Itẽ licet per petitionẽ videat purga tus metus, tñ talis purgatio non vr sufficiens ad cõualidandũ matrimoniũ à principio nullum, prout est matrimoniũ metu celebratũ. c. cũ locũ. de spon. quia vbi actus dependet à ꝓsen su duorũ, nõ tenet à principio solo ꝓsensu alterius celebratus nec ꝓsensu alterius subsequẽti vr posse cõualidari. l. j. §. q præ sens. ff. de verb. obliga. ꝑ quã in matrimonio ita sensit Arch. ī c. sufficiat. xxvij. q. ij. nõ. n. pot dici adesse ꝓsensum altero tm approbãte matrimoniũ, quia ꝓsensus dr simultaneus sensus, ſm glo. in l. ꝓsensu. ff. de act. & obl. Nec obstare vr consilia, & rõnes allegatæ ꝑ do. meũ Alciatũ, quia loquuntur qñ actus ex qbus purgat metus fieret simul inter ipsos ꝓiuges, tũc benè ex illis purgatur metus, quia resultat cõis ꝓsensus, put ẽt in cã ma trimoniali, & in istis terminis loquit glo. in c. literas. de despõ. imp. & tex. & ibi glo. in c. vnico. eo. tit. in vj. in ver. seu als ver bo, aut facto. ¶ Sed iis & simi. nõ obst. verissimũ puto quod ꝑ
5 eũ iuridicè cõclusum fuit ꝙ purgatus fuerit metus per ꝯ tũ matrimonij † spõtè celebratũ, & parentũ dotẽ subsecutã. c. de muliere. de spon. Nec ob. qđ dixit Barb. in d. ꝙsi. 54. ad fi. quia qui põt fugere non põt metũ allegare, vt dr glo. & oẽs in c. ad id. de spon. & ignanter declarat Abb. in c. j. in glo. fi. quod met. cau. cùm ergo testes mulieris cõcludunt ꝙ poterat fuge re, sequitur ꝙ metus nõ interceſsit in ipso ꝯctu: & sic si nõ in terceſsisset purgatus remansit. Id aũt quod dixit Barb. ꝓcedit qñ cũ armis astarent aliqui parati ad vulnerãdũ si fugere vo lsisset, & oportet ꝙ fuerint taliter parati, ꝙ ꝯ. duodecim pas sus possent capere volentem fugere, vt declarat Paris in tract. syndi. in. §. captura. ver. an si iudex ꝓcesserit. meritò Abb. in d. c. ad id. considerat opportunitatẽ recedendi. qs aũt in casu isto negabit oꝑportunitatem, aperto ostio, nullis ibidẽ arma tis astantibus, & pũtibus quamplurimis honestis personis qui verisimiliter eũ à violentia defendissent? certè nemo. & dixit Saly. in l. & si ꝯ. C. de nupt. ꝙ si puella ꝯhat cũ officiali per nu tum seu impressionẽ functo officio si simul continuò nõ co habitauerũt, requirit nouus cõsensus ex parte vtriusq; purga tus ẽt fuisset ꝑ petitionẽ dotis, quia actio ad dotẽ marito nõ cõpetit nisi ꝓcesserit matrimoniũ validum. l. stipulationẽ. ff. de iure dot. Nec ob. ꝙ requirat nouus & contẽporaneus cõsen sus vtriusque q nõ significatur ꝑ petitionem dotis, nisi ex par te petẽtis, qa falsum est ꝙ requirat contẽporaneus. Immo ex interuallo vnus ꝑt cõsentire post alterum, in cã matrimoniali carnali, çoncludũt Host. Io. And. Car. & alij *communiter* in. c. di-

lectus

Universidad de Deusto
Biblioteca

lectus. & in c. ex literis. el. ij. de spon. & in spuali firmat Pan. in c. cū inter canonicos. de ele. reprobās gl. in d. l. ex ꝓsensu. cum ergo mulier à principio spōtè ꝓsenserit, & ex post vir per petitionem dotis ratificauerūt matrimoniū valebit, vt dr̄ in d. c. de muliere. nec credo ꝙ requirat nouus ꝓsensus, quia qui semel ꝓsensit, ꝓsumirur permanere in eadē voluntate. l. iij. & l. cū qui. ff. de proba. & quia regula d. c. de muliere. non requirit nouū ꝓsensum, nisi ex parte metū passi, & posito ꝙ requireret nouus, satis de nouo ꝓsensu mulieris apparet, ex quo agit ꝯ maritū vt ꝓster obsequia maritalia, &c. Præterea inficiari nō pōt, ꝙ petendo dotē nō fateatur matrimonium fuisse validū. d. l. stipulationem. & in l. rebus. §. fi. eo. ti. & ꝓnr ex vi cōfessionis ꝓprię dico probatū fuisse, ꝙ in ꝺcto matrimonij nullus interfuit metus, aliàs nō foret validū. d. c. cū locū. ꝓfessio aūt ēt implicita est optima, ꝓbō. l. cū precū. C. de lib. cau. l. gñalr. C. de nō nu. pec. c. p tuas. de ꝓba. hinc dicimus ꝙ per instr̄m dotis ĩter partes vr̄ ꝓfiteri matrimoniū. §. illud. ĩauth. vt frat. filij. colla. ix. per quē ita dicit Inn. in c. illud. de præsum. Bal. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. & in consi. 145. in ij. parte.

¶ De Arbitris & arbitra.

RESP. CVI. & de Arbit. I.

CVm Nō solū de iure do. Thomas Nauta à do. Salis Ianuę impetrare licentiā transuehēdi sal, sed ēt ex pacto id agere teneret. Ideo culpa sua, & non vectorū ad dānum illatū necnō ad interesse oē teneri dubiū nō est. Nā periculū nauis dāno nautę cedit, nisi id vectorū culpa ꝓtingit, nec vectorū trāsfretatio à loco arearū ad locū vadi dictis vectoribus nocet, eo ꝙ negligētia nō est improbāda ꝙbus diligentia nihil fuisset ꝓfutura. ¶ Iudices, Arbitri, & maximè arbitratores officio functi nō dicunt, si actū sententiādi ꝓ absoluto nō habuerint, ideo iure taxationē galeoni, & expēsarū, in crastinū differre potuerūt, quia solēnitates iuris ciuilis sequi, nullo iure tenent. quare laudū catullari nō pōt ideo hmōi laudo ꝯuenientes ad pœnas cōuentas teneri dubiū nō est, licet ab eo appellari possit, si immodicè laudatū sit, cui appellationi renūciatū intelligit, si in termino ad cōparendum assignato non compareat appellans.

SVMMARIVM.

1 *Periculum nauis cedit damno nautæ, nisi culpa uectorum nauis perierit, & maximè si id pacto cautum sit.*
2 *Negligentia non est improbanda, ex quo diligentia non est profutura.*
3 *Iudex, arbiter, & arbitrator officio functi non dicuntur, nisi habuerint actum sententiandi pro absoluto.*
4 *Ex forma compromissi deprehenditur, an quis arbiter, an arbitrator constitutus fuerit.*
5 *Arbitratores non tenentur sequi solennitates iuris ciuilis, sed debent secundū æquitatem & ueritatem iudicare, secus in arbitris.*
6 *Arbitramentum magis contractui, quàm iudicio applicatur seu accōmodatur.*
7 *Promissio pœnæ in compromisso apposita, intelligitur apposita sub conditione si arbitrator immodicè non laserit.*
8 *Contraueniens compromisso etiam nullo, ex pacto tamen corroborato pœnæ compromissi tenetur. quia per pactum exceptio nullitatis opponendæ impraditur.*
9 *A sententia arbitratoris si modicam contineat læsionem appellare non licet, aliàs secus.*
10 *Clem. quamuis. de appella. non uendicat sibi locum in laudo, quia de iure cautum non reperitur, quòd sint de arbitratore petendi apostoli.*

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.

Respon. interpreta.

VIso consilio Domini mei domini Bordini, & cōsiderato tenore facti prout in ipso consilio recitat, quia aliter processum non vidi sequendo dubia per eū proposita, Primò discutiā, an laudum fuerit iustū, vel iniquū. Secdò, an sit validū & ritè prolatū, aut nullū & inualidū. Tertiò, an Thomas petendo reductionem ad arbitriū boni viri efficaciter inciderit in pœnā cōpromissi? Quartò, an à sentētia reductionis potuerit appellari? Quin tò, an appellans & nō cōparens in termino ꝓxo intelligatur appellationi renūciasse? ¶ Circa primū breuitati studēdo vt ꝓsultorē decet, clarū est periculum nauis cedere damno nautæ, nisi culpa vectorū nauis perierit. l. j. ff. de exerci. acti. Vidē dum ergo est, an culpa do. Thomæ, qui non obtinuit licentiā trāsuehēdi sal, à dominis officialib. salis Ioānę, nauis hæc inciderit in cōmissum. Et nō insistendo in verbis, mihi vr̄ ꝙ fuerit in culpa, quia d. Thomas à dominis salis Ianuæ non solum de iure tenebatur impetrare licentiā transuehendi sal. l. fin. C. de

1 vecti, & cōmiss. sed etiā ex pacto, † quare cū ꝓp non habitā licentiā nauis cōbusta fuerit, bene sequitur ꝙ culpa ipsius damnum causatū fuerit, & ꝓpterea tenet ad totale interesse. l. colonus. §. nauē. vbi hr̄ casus noster. ff. loca. facit ꝓsilium Rapha. Cu. xxj. incipien. Mattheus dedit. nec obstat si dicat, ꝙ patronus nauis qn̄ applicuit ad locū vadi in quo loco promiserat. d. Thomas tradere licētiā ipsi patrono, fuit in culpa vltra trāsmeare postquā sibi nō expediebat licētia iuxta cōuenta, ideo sibi imputet. reg. dānum quod quis. de reg. iur. in vj. Nā si dās nauis scienter recipiat merces illicitas, cū possit nō accipere, suo periculo cōfiscatur nauis. l. cotē ferro. §. dās. ff. de public. generaliter locator qui potuit resistere aduersus periculum, non habet actionem aduersus conductorē. l. si quis domum. §. pen. ff. loca. cum solitis concor. quia rndetur, ꝙ stante statuto de quo fit mentio in allegato consi. iam nauis transfretando à loco arearum ad locū vadi, erat cōfiscata: ideo quanquā voluisset trāsfretare vltra locū vadi, nihilominus nō euasisset pœnā, ideo falsum est, ꝙ potuerit resistere aduersus periculū,

2 vñ negligētia † nō est, ꝓbāda, ex quo diligentia nihil fuisset, ꝓfutura. l. si vehēda. §. si ea. ff. ad leg. Rho. de iac. ¶ Circa fm, visum fuit prima ꝓsideratione snīam arbitrorū fore nullā, quia incerta, nō. n. cōtinet aliquā summā, ergo nulla. l. quid tamen §. Pompo. ff. de arb. l. pen. & quasi per totum. C. de sen. quæ si. cer. quan. Nec obst. ꝙ die sequenti fuerit addita certa summa, quia iam arbitri erāt functi officio suo, & suā sententiā incertā & nullā die sequenti non potuerūt addendo & supplendo certificare. l. Paul. la. j. ff. de iud. quę lex habet ēt locum in arbitris. fm glo. Bart. & scrib. in l. quia arbiter. ff. de arb. Imo. Alex. & Mod. in d. l. Pau. per tex. in l. dicere. §. fin. ff. eo. quē tex. Imo. in c. quintauallis. in decimaoctaua dr̄ia, & ibi Pan. in decimaquinta differētia. de iureiu. extendere vr̄ ad arbitratorē, & ita cōsuluit Raph. Cu. cōsi. 160. incip. Ser Petrus. ēt si sit data potestas semel & pluries arbitrandi, quia intelligit in capitulis sui per quibus non fuit arbitratū fm Bart. & Bal. in l. quid tamen. in prin. ff. de arb. Imo. in d. c. quintauallis. in ij. char. Raph. Ful. consi. 144. Syndici communis. Lanfrancum de Oria. in tractat. de arbit. quæstio. xvj. ¶ Præmissis non obstan. fm ea quæ proponuntur, contrarium credo de iure verius infrascriptis cōsiderationibus. Primò cōsidero, ꝙ dicta iura, videlicet tex. in d. l. Paul. & in d. l. dicere. loquuntur qn̄ iudex vel arbiter habuit actū sententiandi pro absoluto, nā tunc dr̄ functus † of-

3 ficio suo. & ita illa iura intellexit Ang. cōsi. 42. inci. porrecta. col. fi. & hoc satis patet rectè sentienti. In casu aūt isto, arbitratores nō habuerūt actū pro absoluto. ex quo distulerūt taxationē pretij dicti Galeoni, & expēsarū in crastinū. Punctus ergo reducit ad hoc an dicti arbitratores poterint reseruare sibi taxationem pretij Galeoni, mercedis & expēsarū in diē sequenti. de expensis & accessorijs non est dubium. l. terminato. vbi Bart. & alij. C. de fru. & lit. expen. Paul. Alex. & alij. cōiter in d. l. Pau. Rot. de re iudi. decis. xxj. in anti. Abb. in c. j. de sequest. poss. & fruct. de principali ꝙ possint sibi reseruare taxationem videtur fortè dubitandum, quia facilius conceditur iudici & arbitro supplere omissa circa accessoria, q̄ circa principale, per d. l. Paulus. & per ea quæ consuluit Alex. consi. 90. ferè omnis. vol. j. diffinitiua enim vnico contextu proferenda est. l. ij. C. de sen. ex breui. reci. c. fin. de re iud. si ergo diuertit ad extraneos actus (nisi reiteretur) non valebit. facit tex. in l. j. §. qui præsens. ff. de verb. oblig. sed ijs etiam non obstan. arbitror hos arbitratores potuisse referuare taxationem in crastinum, ex infrascriptis considerationibus. Considero. n.

4 ꝙ ex forma † compromissi prædicti duo qui tulerunt laudū erant electi arbitri & arbitratores. Secundò considero, ꝙ ad cognoscendum vtrum electi iudicauerint tāquam arbitri, an tanquam arbitratores, cognoscitur ex modo procedendi, fm Bart. in. l. j. ff. de iudi. cū solitis & infinitis auctoritatibus, quas cōsultò omitto. in occurrenti casu satis liquet ꝙ processerūt & iudicarūt vt arbitratores, fm Bald. & Ang. in. l. si seruus plurium. §. fi. de leg. j. Imo. in. l. nemo pōt. eo. tit. fortius si processissent à principio vt arbitri, tn̄ sustinebitur sententia si ex serie sentētiæ appareat ꝙ pronunciauerūt vt arbitratores fm Bal. in. l. ij. ff. de testa. mili. Fely. in c. cū ordinē. col. ij. de rescri. in c. præsentata. col. fin. de testi. Tertiò cōsidero, ꝙ proferre sentētiā vnico cōtextu, & eodē die, vel eadē hora, est. solennitas iuris ciui. d. l. Pau. & d. l. ij. Bar. in. l. prolatā. C. de sen. & inter. om. iud. de iure. n. naturali consideratur sola veritas, & nō ritus indiciorū fm Bal. in l. rescripta. C. de prec. imp. offe. inferens ꝙ snīa principis qui est. s. ius positiuū valeat omissis istis solēnitatibus. Idē voluit Bal. in l. vnica. C. vt quæ desunt aduo. & est vulgata ꝓclo, quā cōprobat Cur. senior consi. 65. ex præmissa narratione. ex istis modo ꝓsiderationibus infertur decisio huius dubitationis, ꝙ valuit laudū istorū duorū, q̄ pronūciauerunt vt

runt vt arbitratores, qūi arbitri non tenentur † sequi solennitates iur. ciu. sed pñt qūo velint sequendo æquitatem & veritatem iudicare, & hæc est substantialis dr̄ia inter arbitrum & arbitratorem, ga arbiter tenet seruare ordinē iuris. l. j. & l. si de meis. §. recepisse. ff. de arb. arbitrator verò nō, quia electus vr̄ tanquam cōpositor, & mediator inter partes, vnde sicut partes procedūt extraiudicialiter ad concordiā irrepollatis horis qūo volunt, ita arbitrator. ista sunt verba Inn. in d. c. quintauallis. & ibi Pan. ĩ ij. dr̄ia. Bar. in l. societatē. §. arbitrorum. ff. pro soc. in l. fi. de var. & extraord. cog. vbi dicit ꝙ arbitrator est quidā proxeneta electus ad cōponendas partes. accedit. n.

6 † arbitramentum magis ꝯractui, q̄ iudicio, vt ibi latè per scrib. Ale. ꝓsi. 119. vol. ij. & alibi sæpe. & tantomagis cū forma cō promissi sit ipsis data potestas pronunciandi, qūo ipsis videbitur, & placuerit, quę verba important, ꝙ sint liberi à regulis & solēnitatibus iuris ciuilis, fm Barto. in extrauag. ad repr. in verbo videbit. cū ꝯcor. alle. per Fel. in c. j. de cōsti. & in variis locis. Itē dictū est ꝙ possint, ꝓcedere de facto, quæ verba de facto, importāt tm̄ ac si esset dictū ꝙ debeāt iudicare sine vlla forma iuris, sed prout facti rō suadebit. Lud. Rom. in rub. de arb. q. xvij. Bart. in extrauag. ad repri. in d. verbo videbitur. vers. qd si dicatur in statuto, &c. Cor. consi. 113. visa petitione. lib. iij. vbi vult ꝙ arbitrator non teneat iudicare, vt iudex, nec vt arbiter, sed fm fantasiā sui capitis. benè facit quod cōsuluit Soc. cōsi. 124. præsens consultatio. col. ij. vol. j. Ias. in §. bonæ fidei, col. v. & seq. inst. de actio. possem ēt instare ꝙ fm iuris rigorē ista snīa ēt si esset lata ab ipsis tanquā arbitris valuerit, sed qa stantibus prædictis satisfit petentibus consiliū, nō aliter supernacuè implebo folia. ¶ Circa tertium stantibus prædictis per quæ apparet laudū fuore iustū & validū, cōcludendū restat ꝙ dictus Thomas petēdo reductionem ꝓtra conuenta iuso vallata inciderit in pœnam compromissi, vt est tex. in c. dilecti. de arb. & l. si quis maior. C. de trāsac. quinimmo si foret nullum, adhuc contraueniendo incidisset in pœnā: quia licet fm c. cum opin. promissio † pœnę intelligatur facta sub conditione si ar-

7 bitrator immodicè non læserit. d. c. quintauallis. vbi Abbas, & alij. & l. si libertus. la iij. ff. de oper. liber. tamen non intelligitur

8 facta sub cōditione si laudum validū erit, quia † licet sit nullū, validaē ex pacto, eo ꝙ per tale pactum impeditur pars nullitatem allegare, fm Bart. in l. vbi pactum. col. pen. C. de transac. Ang. cōsi. 187. inci. A. & B. cōtraxerunt. Alex. cōsi. 32. optimè considerato. col. ij. vol. ij. ¶ Circa quartum, variæ sunt opiniones, & ꝙ non possit appellari à sentētia reductionis, tenuerūt quamplurimi prout in dictis cōsi. recitatur, & sequitur Oria. in tract. de arbi. q. xxij. vbi alias auctoritates alleg. sequitur Panor. consil. 38. casus in effectu. in vltimo dubio. allegat idem tenere Inn. Raph. Fulg. cōsi. 113. arbitrator. Card. consi. 139. factum tale est. in vltimo dub. & consi. seq. in iiij. dubio. & fortè si computentur auctoritates, ista est *cōmunis* sententia. sed ego non audeo prædictam opinionem sequi, quia do. Alexa. consi. 115. viso themate. in iij. lib. dicit contrariam opin. esse veriorem, æquiorem, & à maiori parte scribentium compro-

9 batam, quam etiam sequitur Paul. de Cast. consi. 22. circa primum. in iij. dubio. fm antiquam impressionē. Placet tamen mihi vt in isto puncto distinguamus, aut iudex grauat † in modico & procedat opinio Bart. in d. l. j. in fin. ff. de lega. ij. ꝙ non liceat appellare, aut enormiter grauat, & tunc liceat, ita distinguit Bald. in l. vnica. C. de ijs quæ pœ. no. quem sequitur Lud. Roma. consil. 241. super eo. videatur ergo quibus ex causis fuerit appellatum. ¶ Circa vltimum dubium, casus est clarus. in cle. quamuis. de appella, quòd si appellans non compareat in termino præfixo ad recipiendos apostolos, quòd intelligitur appellationi renunciasse. hinc Cæpola in suis cautelis. & Maria. in arti. vij. de cita. instruunt iudices illaqueare appellantes. est verū quòd forte dubitari posset, an dispositio. d. clem. quamuis. procedat in appellatione interposita à sententia re ductionis, eo quòd iudex reductionis est, subrogatus loco arbitratoris. ergo eius sententia habebit eandem naturā, quam habet laudum arbitratoris. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. quod firmat Saly. il. si societatem. §. arbitrorum. q. xv. ff. pro soc. Socy. consi. 121. in causa. col. fina. libro. iij. verum

10 in laudo non habet locum dispositio † d. cle. quamuis. quia non reperitur ꝙ sint ab arbitratore petendi apostoli, fm Car. Flor. in d. consi. 139. col. pen. ergo non etiam locum habebit

11 † in appellatione à sententia reductionis. & ista opin. fortè est verior, quia dispositio dictæ cle. ꝙ censeatur renunciatum appellationi, videtur odiosa, ergo strictè interpretanda. reg. odia. de reg. iur. intelligamus ergo eam sententiam latam à iudice, non à iudice vt arbitratore. contrarium tamē sustineri potest per ea quæ scribit Alex. consi. 106. viso thema re. col. iij. versi. non obst. lib. iij.

RESP. CVII. & de arbitrato. II.

ARbitrator Lato primo laudo nō iterum arbitrari posse manifesti iuris est, nisi à partibus potestas semel, vel pluries arbitrandi, corrigendi, interpretandi, vel mutandi eidē impartita fuerit. Et maximè si laudū primū à partibus homologatū fuerit. Quare Pōtius Collętæ sororius laudata recusans in cōpromissi pœnam incidisse videtur. Sed fm ea quæ proponuntur non teneri verius existimo, cū sibi licuerit nomine vxoris suæ ꝯ Colletā excipere, quæ cōtra formam laudi homologati oīa petebat. nullo igitur iure Pontius laudo non paruisse dici pōt, si exceptionē retentionis, seu iura pignoris, & hypothecæ proposuerit, nam hæc in omni adiudicatione semper tacitè subesse receptum est, nulloque etiam compromissi capite contra eundem Pontium fiscus ad pœnam agere potuit.

SVMMARIVM.

1 *Compromittentes cōcedere possunt arbitris seu arbitratoribus potestatem semel, & pluries arbitrandi, &c & quomodo intelligatur iste. num. 5.*
2 *Homologatio laudi, operatur uim pacti & transactionis.*
3 *Qui obligatus est à far bono, intelligitur ad soluendum precium, uel rem tradendam obligatus.*
4 *Exceptiones ex laudo prouenientes excusant à pœna.*
6 *Contraueniens laudo nullo, nullam pœnam meretur.*
7 *Sētētia adiudicationis semper intelligitur saluo iure pignoris & hypothecæ.*
8 *Condemnatus ad omnia onera, & ad onus releuandi fideiussorem, de accessoriis etiam tenetur.*
9 *Prohibitus opponere contra sententiam potest nihilominus opponere exceptiones ex ea prouenientes.*
10 *Dilatio assignata ad soluendum non aufert ius pignoris.*
11 *Petidente cōpromisso seu cōpromissi declaratione actio nulla efficax cōpetit.*
12 *Non dicitur sponte soluere qui per iniuriam iudicis soluere compellitur.*
13 *Purgatio moræ de æquitate canonica semper admittitur.*

Respon. interpreta.

VIdetur ꝙ Pontius de Buso inciderit in pœnā cōpromissi, quia recusauit tradere capsas adiudicatas do. Colletę per laudum vltimo loco probatum. nec dicatur ꝙ arbitrator non potuit lato primo laudo amplius arbitrari. l. nō distinguemus. §. fi. ff. de arbi. quia posset procedere nisi esset data potestas semel & pluries arbitrandi, vt dicitur in l. quid tn̄. ff. eod. tit. in casu aūt isto data est potestas interpretādi, mutandi, corrigendi, semel & pluries, quam

1 potestatē † corrigendi partes dare potuerunt, vt expressè firmat Bar. in d. l. quid tn̄. Secdò vr̄, ꝙ sit cōmissa pœna ex aliq. quia Pontius recusauit tradere vasa argentea adiudicata prædictę d. Colletæ. nec dicat ꝙ ipse Pōtius non est ꝺdēnatus ad tradendū, quia homologādo laudū tacitè vr̄ promisisse dicta

2 vasa tradere. Homologatio † enim laudi operatur vim pacti & trāsactionis. authē. si verò ꝓtigerit. C. de iud. glo. in l. ij. C. cō mun. vtriusq; iud. ꝙ hoc sit verū, patet, quia viribus prætoris cōpulsus tradidit vasa ꝑdicta, p quorū traditionē tacitè fateri vr̄ se cōmisisse, & ꝓnr in pœnā incidisse. arg. l. ad soluti. C. de re iu. Immo ex verbis laudi condemnatus apparet ipse Pontius, dū dr̄, ꝙ ipse sit obligatus à far bon la vasella dargento,

3 qui est. n. obligatus à far bono, † intelligitur obligatus ad soluē dū pretiū, vel ad rem tradēdā, fm Soc. ꝓsi. 65. ꝓcō. s. firmatur. col. j. lib. iiij. Præmissis non obst. fm ea quæ proponunt sentio ꝓrium esse verius: quia non cōstat Pontiū in aliquo ꝯuenisse, & minus laudo lato in executione dicti compromissi. Primò, non ꝯuenit denegando tradere dictas capsas d. Colletæ petē ti eas, tanq̄ insolidū eidē adiudicatas, quia in primo laudo est expressè cōclusum, ꝙ oēs res nō specificatę in ipso laudo sint, & esse debeant cōes inter ipsas cohæredes. licuit ergo ꝑdicto

4 Pontio † excipere noīe suę vxoris cohęredis ꝯ do. Colletā petentē ꝯ formā laudi totū. l. si quis cū totū. ff. de excep. rei iudi. l. qui solidū. ff. de leg. ij. Non obst. ꝙ in secundo laudo declarauerit dictas capsas spectare ꝑdictæ do. Colletæ & sic correxit primū, quia nō potuit. ad quod probādū ꝑsuppono, ꝙ partes ante latū vltimū laudū, homologauerūt primū. & sic oēs consenserāt, ꝙ dictæ capsę essent cōes, & sic quo ad dictas capsas oīs lis & qō erat sopita, & ꝓnr cessabat subiectū compromissi, meritò super illis non potuit postea ꝓrium iudicare. ita clarè decidit Pet. de Anch. ꝓsi. 221. discutiēdū est ꝙ imo. Nec obst.

5 ꝙ fuerit data potestas corrigēdi, quia debet † intelligi talis potestas durāte lite, & antequā cōpromissum fuerit homologatū. aliàs fm Anch. sequeretur absurdū, ꝙ arbitrator electus ad sedādas lites, posset ꝙ arbitrio eas resuscitare in dies mutādo snīam, qā esset calūnia super iam decisis imponere. l. pe. C. de

decur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

decur.li.x.cũ ergo non inueniat in aliqua parte laudi homologati,ꝙ ista causæ fuerint adiudicatæ.d.do.Colletæ,restat ꝙ nõ dicat Pontius ꝯuenisse laudo lato per arbritratorẽ,nec cõpromisso,& si ꝯuenisset vltimo,non tñ incidisset in pœnã, qa ꝯue
6 niens † laudo nullo,nõ incurrit aliquã pœnã.l.arbiter ex compmisso.ff.de arb.Bar.in l.iij.§.si seruus.ff.de pecu.gl.& Pan.in c.significatibus.de off.dele.Soci.ꝑsi.121.in causa reclamatõis. lib.iij.& Ale.ꝑsi.32.& 119.lib.ij.Secũdò & si laudũ vltimum teneret tñ nullo modo põt dici ꝙ Pontius incideret in pœnã, quia arbitrator adiudicauit dictas capsas & dicta vasa argẽtea in partem d.do.Colletæ,& aduersus hanc sententiã nullo modo cõtradixit Pontius,ergo &c.¶Vnde pro demõstranda veritate præmitto in facto, ꝙ Pontius recusauit tradere ꝓdicta vasa & ꝓdictas capsas,qa asseruit sibi pignoratas & hypotheca tas.Scdò præmitto ꝙ sñia per quã prædicta fuerunt assignata in partẽ prædictæ do.Colletæ dr̃ lata in causa diuisionis hæreditatis inter do.Colletã & sorores, & nõ inter do.Colletã & ipsum Pontium qui suo priuato noĩe cõpromisit super quibusdã suis creditis, & non super diuisione hæreditatis ꝓdictæ. hoc sic ꝓmisso infero ꝙ non dr̃ Põtius retinendo ꝓdicta bona iure pignoris ꝯuenire laudo in ea parte p quã dicta bona adiudicant portioni ipsius do.Colletæ, qa talis exceptio retentionis nõ impugnat sententiã.l.à diuo Pio.§.ꝙ si res.ff.de re iud.
7 vbi sñia adiudicationis intelligit saluo iure pignoris & hypothecæ alterius.Nõ ob.ꝓria,qa ad oĩa clarè rñdetur,& ex rñsionibus manifestissimè apparebit pœnam cõpromissi cõmissam non esse: & primo,quo ad retentionẽ caparũ rñdetur dupl̃r. Primò,ꝙ licuit eas noĩe vxoris retinere donec diuidant, quia cões sunt nõ obst.vltimo laudo,qa non valet, vt.ꝫ.demõstraui.Scdò rñdetur, ꝙ licet eas retinere iure pignoris, donec sibi satisfiat, etiam ꝙ ab alio pignus habitũ fuerit,si pecunia cuius causa pignus retinet est versa in vtilitatem dñi.l.j.C.si res alie. pig.data sit. nã qui soluit debitũ pro dño alteri si res pro qua soluit pueniat ad eius manus,sibi cõpetit retentio.l.j.ff. ꝙbus mod.pig.vel hypo.sol.Tertiò rñdetur, ꝙ ex tenore sñæ vr licuisse & licere retinere dictas capsas donec satisfiat ipsi Põtio ꝙ summa pecuniarũ exbursata pro recuperatione dictarũ caparũ à manibus fisci.& ẽt donec fuerit releuatus à fideiussione per eum ꝓstita fisco.Nã in dicta sñia & laudo continet capitulũ quo disponitur ꝙ d. Colleta teneat ad oĩa onera, quæ
8 reperient esse super bonis sibi in partem assignatis,& ꝯr † ad onus releuandi dictũ Pontium , & ad soluendũ sibi expensas factas pro recuperatione ipsorũ. Quo ergo colore põt dici Pontiũ ꝯuenisse, si opponit exceptionẽ sibi ꝓcessam ex tenore laudi.prohibitus.n.nihil opponere ꝫ sñias, põt nihilominus opponere † exceptiones ꝓcessas ab ipsa sñia.immo ẽt ꝓhibitus ꝓ ipsam sñiam, si tñ ab ea suboriant,ſm Bar.in l.si filius.ff.quod cũ eo.ideo dixit Bal.in l.peremptorias.C.sen.rescin.non posse.ꝙ ꝫ sñiam in qua quis fuit ꝓdennatus ad tradẽdum rẽ põt opponi exceptio pretii non soluti, qa hoc est ex nã rei.latè tradit ꝓ Fely.in c.ex parte.ij.de offi.deleg.licet ergo Pontius esset ꝓdemnatus ꝓ laudũ tradere dictas capsas, posset oponere exceptionẽ retentionis,donec pretiũ solutũ ꝓ redẽptione rerum sibi ꝓsoluatur.Non ob.ꝙ requisitus non ꝓsoluerit æstimationẽ argenti,seu vasorũ ad quã erat ipse Pontius ꝓdẽnatus à far bõ,& c.qa rñdet, ꝙ dicta vasa argentea erant ꝓ si Pontio pignorata ꝓ summa ducatorũ ducentũ solutorũ ꝓ ipsum dño de Branchasio ex causa dotis ꝓdictæ do. Colletæ. vnde dico ꝙ dicta ꝓdẽnatio debet intelligi saluo iure pignoris,multiplici rõne.primò,qa vt intelligo,sic comportat nã illorũ verborũ à far bõ, quasi sit ꝓdẽnatus ad reddendũ bonũ cõputum.& rõnes de dicto argento.quẽ quidẽ bonũ cõputũ & rõnes ꝓbẽ refert, si detracta summa sui crediti paratus est reliquũ ꝓsoluere.l.cũ seruus.ff.de cõdi.& dem.qđ suadet,quia si voluisset arbitrator ꝓdẽnare d.Pontiũ ad restituenda vasa, vel integram æstimationẽ,facilè erat ei exprimere,quod cum nõ fecerit, nec voluisse arbitrandũ est.arg.l.vnicæ.§.sin aũt ad deficientis.C.de cad.tol.Scdò rñdetur, ꝙ ex nã actus de quo agit,talis sñia debet intelligi saluo iure pignoris, qa dictus Põtius ꝓdẽnatur à far bon dicta vasa ex causa diuisionis.per quã sñiam diuisionis nõ intelligit in aliquo derogatũ hypothecæ. vt est casus in l.si consensit.§.fi.ff.quib.mod.pig.vel hyp.sol.faciunt ẽt, q̃ dixi.ꝫ.post Bal.in d.l.perẽptorias.Tertio rñdetur, ꝙ vna pars sñiæ recipit declarationẽ ab alia parte.l.vtrum.ff. de pet.hær.cum simi.Istud ergo capitulũ,per qđ Pontius ꝓdẽnatur à far bon dicta vasa, debet intelligi soluto prius pignore.nã vt.ꝫ.dixi,dicta do.Colleta fuit ꝓdẽnata ad onera q̃ reperient imposita super bonis sibi in partẽ obuẽtis pro sua rata. Nec huic rõni obstat si dicat, ꝙ in alia parte laudi data fuit dilatio duorũ mensiũ ipsi d.Colletæ ad soluendũ ea, ad quæ te-
10 net ipsi Põtio, qa ꝓ dilationẽ † datã ad soluendũ, nõ intelligit remissum pignus.l.lecta.& ibi Ale.col.v.tradit regulã, ꝙ prorogatio termini intelligit facta cum qualitatibus præcedentibus.ff.si cer.pet.acceptat ergo istud in fauorẽ.d. Pontij.vñdr̃, ꝙ cũ ipsa do.Colleta teneatur præfato Pontio ad summã lõgè maiorẽ, q̃ sit valor dicti argenti, cõpetatq; ipsi Põtio ius retẽtionis rõne pignoris & hypothecæ,& ꝓpea nullo modo dr̃ ꝯuenisse , nã vbi ex iusta cã ꝯuenit laudo nũquã pœna cõmittit.& vbi cõmissa foret, iusta causa litigãdi excusat. Raph. Ful. ꝑsi.171.Gerardus.Quartò rñdet ꝙ cessantibus omnibus ꝓdictis,nihilominus fiscus non potuit agere ad dictã pœnã, quia super isto dubio, an istud laudũ in ea parte qua dictus Põtius ꝓdẽnat à far bõ la dicta vasella,factum fuit cõpromissum in dictũ arbitratorẽ ẽt virtute illius reseruationis.ꝙ si oriat aliqua dubõ super ꝓmissis,ꝙ ipse arbitrator habeat ptãtẽ declarãdi,
11 & iudicãdi: pẽdẽte ergo cõpromisso,seu declaratione,nulla actio cũ effectu cõpetit ad pœnã,casus est in l.q Rome. §.duo fratres. ſm lectura cõiter approbatam.ff.de verb. oblig. & ibi Bart.& alij.&Bart.in.l.Iulia.col.iiij.ff.de cõdi.indeb.Nec obst. si dicat laudũ fuisse homologatũ,qa verũ est,sed intelligit homologatũ cũ omnibus suis qualitatibus,videlicet sub ꝓdõne, ꝙ si suboriatur dubitatio, ꝙ declaretur per dictum arbitratorẽ.Nõ obst.ꝙ sit iuratũ de nõ petendo reductionem ad arbitrium boni viri,quia debet intelligi si æquũ & iustũ fuerit laudũ.c.quintauallis.de iureiur.l.si libertus.ff.de ope. lib. Bart.in l.societatẽ.§.arbitrorũ.ff.pro soc.& alibi sæpe.vel debet intelligi nisi fuerit ꝓuentum,ꝙ liceat reductionẽ petere, vt in casu isto, in quo factũ est nouũ cõpromissum super dubijs emergentibus super ipso laudo.Non obst.deniq; ꝙ ipse post translationẽ soluerit æstimationẽ dicti argenti in parte, & in parte ipsa vasa restituerit, quia soluit metu carceris,& cũ protestatione ꝙ cõpulsus per iniuriam & metu carcerũ soluebat,quæ protestatio vestita à causa metus tollit mentem & animum à facto.c.j.quod met.cau.est.n.metus carceris in viro honesto,
12 & in prudẽti mercatore iustissimus.l.qui in carcerẽ.ff.ꝙ mercau.Præterea cõpulsus per iniuriã iudicis nõ dr̃ ꝓpõtẽ soluere.l.iij.§.cæterum.ff.eod.tit.Itẽ etsi tacitam confessionem fisci velit elicere ex illa solutione,dico,ꝙ quo animo fiat solutio dependet à voluntate soluentis,ergo à sola eius voluntate recipit intellectum.l.at si quis. §. plerique. ff. de relig. & sumfu.cũ ergo declarauerit animũ suum , ꝙ dictã solutionem fecit,nõ quia sit obligatus virtute dicti laudi , sed quia cõpulsus viribus præturæ, nihil est ꝙ proponatur quare cõsiteri videatur. Vltimò non crediderim fiscum Reuer.do.perseueraturũ in hmõi actione,quia & si commissa mero iure fuisset pœna,
13 tñ de æquitate † canonica semper habet locũ purgatio morę, vt per Alex.& alios in l.si insulam.ff.de verb.obli.Ideo cũ Pontius paruerit effectualiter laudo,non debet fiscus pœnam exigere.Ita in casu isto consuluit punctualiter Bald. consi. 117. super primo puncto.lib.v. Laus Deo.

¶De iudi.& foro compe.

RESP. CVIII. & de Iudic.& for.compet. I.

CVm causa ꝓmissionis indẽnitatis sit diuersa à causa rescissionis ꝯtus: Ideo in hmõi causis nec.l. vbi cœptum. de iudi.ff.minusq;.l.nulli.C. eo.nec etiã c.dispendiosa.de rescri.in vj.locum sibi vendicant.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus ad l.ubi cœptum.ff.de iud.& ad.l.nulli.C.eod.*
2 *Intellectus.c.dispendiosa.de rescr.in vi.*
3 *Causa promissionis indemnitatis differt à causa rescissionis contractus, nam una non parit exceptionem rei iudicatæ in altera.*

Respon.interpretã.

EX vbi cœptum.ff.de iudi.& materia præuentionis non seruit in casu proposito , quia procedit qñ eadem est causa & diuersa actio.c.propositi.versi.prædicta causa.de foro compe. Regula etiam.l.nulli. C. de iudi. ꝙ continentia causæ non sit diuidenda vera est. Verum tripliciter causæ se possunt inuicem contingere , vt declarat ibi Ias.tamen non video quomodo causa ista indemnitatis sit cõnexa cum causa rescissionis contra-
1 ctus, immo penitus diuersa † vt infra subijciam. igitur &c.
¶ Dispositio etiam capitu.dispendia.de rescript.in sexto,qua cauetur quòd non valeant rescripta impetrata ad diuersos iudices super pluribus actionibus personalibus cõtra vnum,ni-
2 hil facit ad rhumbum , quia loquitur in pluribus † delegatis quorum iurisdictio est odiosa. nos loquimur in ordinarijs, coram

coram quibus nõ habet locum dispositio illius capituli, ſm Gemi.& alios *communiter* ibi,& istud satis patet ex stylo & practica cõmuni.Item non habet locum vbi reus ꝓsensisset posse vocari corã quocunque iudice ſm gl. & omnes ibi , & hoc est expeditũ,sed in isto casu rea conuenta in instrumẽto indẽnitatis promisit stare in quocunque foro, vt latè legitur in eo, igitur &c.¶Quòd autẽ sint diuersæ actiones patet de se,nam actio ratione promissionis indemnitatis est actio ex stipulatu l.v.§.stipulatio.ff.de verb.obli.& insti.eo. in prin. & §.j. ad re-
3 scindendum verò agitur officio iudicis:ꝙ sit diuersa causa,patet ad oculum, quia vna non parit exceptionem rei iudicatæ in altera,nam esto ꝙ seratur sententia rescissoria, in fauorem domini Ioan. vel contra,in omnem euentum soror cõuenta tenebitur seruare indemnem fratrem à solutis pro dote promissa per eam eius secundo viro,& à damnis, &c. Et hoc tam actione ex stipulatu, quàm negotiorũ gestorum. ex istis infertur ꝙ cum alia sit actio,alia causa petendi,ꝙ diuersum erit iudicium:vt est casus in l.& an eandem.in prin.ff. de exceptione rei iudic. cum igitur ita sit ꝙ diuersum sit iudicium nihil faciunt allegata pro parte sororis petentis remissionem.

RESPONS. CIX. & de Iudic.& for.compet. II.

IVdex Causæ principalis de incidentib.emergentib.& connexis iudicare debere exploratiuris est.Ideo cũ causa & ꝯtus principalis mercantilis sit,mercatores iudices desiderat,præsertim stante lege municipali super quæstione proposita. quare super restitutione ĩ integrũ petita mercatores iudices adiri debere dubiũ nõ est.

SVMMARIVM.

1 *Iudex causæ principalis,etiam de incidentibus,emergentibus,& connexis iudicare debet.*

Respon.interpret.

1 PLacet Præmissa consultatio, hac potissima ratione,quia iudex † causæ principalis,est etiã iudex causæ incidentis & emergẽtis. l. quoties. C.de iuid. & iudex causæ præparatæ debet esse iudex causæ præparantis.l.ordinarij.C.de rei vendi.& dixi hoc anno in rub.extra de iud.vnde cũ causa & cõtractus principalis sit mercantilis.& iudices mercatores sint,& esse debeãt, sic disponentib.statutis,vt præmittitur, iudices causæ principalis vti mercantilis eadem ratione debent esse iudices restitutionis in integrũ petitæ incidenter aduersus contractus , & aduersus petita per hos præstantes mercatores,& eo maximè,quia causa restitutionis habet connexitatẽ cũ causa mercantili,quia in ea venit discutienda læsio,quã alleg.nobilis Ioachinus quæ nõ põt discuti absque calculo & remissione librorũ mercãtiæ, & nummulariæ de qua in articulis.Ideo iudices mercatores,iudices causæ principalis erunt ẽt iudices omniũ connexorum.c. quanto.de iudi.cũ vulgarib.& ꝙ iudices causæ principalis debeãt esse iudices causæ restitutionis in integrum,tenet Ale.in d.l.quoties.per tex.in l.fi.C.vbi & apud quos in inte.rest.& signanter dixit Bal.consi.358.super eo ꝙ quæritur.volu.iij.ꝙ si cã principalis sit compromittenda, etiã cã restitutionis in integ.petita per minorẽ aduersus ꝯtum tẽpore debito erit cõpromittenda.Nec me mouet inquantũ opponitur, ꝙ præfati mercatores mutuarunt petitã summam institori,quia posito sine veri præiudicio,ꝙ fuisset mutuũ,tamẽ tale mutuũ fuit factum ex causa mercantili,vt apparet tam ex apochis,quàm ex articulis d.Ioachini.Ideo ẽt de tali mutuo mercatores sunt iudices competentes.& in terminis consuluit Bal.ꝑsi. 440.inci. ꝓmissis verbis.in iiij.par.Reliqua verò quæ in schedula continentur,& in suprascripto consilio recitantur,non attingo: qa non concernunt articulum iurisdictionis , sed merita causarum principalis,& restitutionis in integrum,&c.

RESP. CX. & de Iudic.& for.compet. III.

CVm Crimen adulterij & incestus contra laicum mixti fori sit: Ideo præuentioni locus est, quare Titius coram seculari iudice de adulterio & incestu in neptem cognitam perpetrato cõuictus, ab eodem puniri potest.

SVMMARIVM.

1 *Crimen adulterij & incestus est mixti fori etiam contra laicos, & ideo præuentioni locus est.*

Respon.interpr.

QVidam Titius laicus prætendit cognouisse neptem suã: hoc est,filiam fratris sui vxoratam, & sic cõmisit crimẽ incestus cum adulterio, quęrit an illud crimẽ sit crimẽ mixtum,an merum, & an iudictus Titius sit præuẽtus ꝓ iudicẽ seculare,sit ꝙ eundẽ iudicẽ secularem puniendus, an verò sit remittẽdus iudici ſpirituali, attento,ꝙ est ꝓuẽtus ꝓ iudicẽ seculare. Præmisso quæsito respondebo decisiuè, nõ faciendo dubitationẽ, vbi nõ est,
1 dico,ꝙ crimẽ † adulterij, & incestus est mixti fori ꝯ laicos, ſm gl.Pan.& oẽs alios nemine excepto,in c.cũ sit gnale. de foro comp. vbi Mari. & Fel.dicũt,ꝙ laicus cognoscens monialem, & sic cõmittendo adulterium, incestum & sacrilegium. c.virginibus.xxvij.q.j.põt conueniri sub vtroq; foro.& ideò locus esse debet prætentioni. Ita in terminis Pan.in c.j.in vj.not.de offic.ord.& Host.in vers.ex præmissis.sub rub.de foro comp. & ita obseruat curia Delphinalis,ſm do.Guid.Pap. q.clxxviij. & ita de iure dico , & ꝑsulo intrepidè obseruandum, omissis iuribus & authoritatibus infinitis,quas possem congerere,sed postq̃ res hæc clarissima est,non amplius laborare expedit.

RESP. CXI. & de Iudic.& foro compet. IIII.

STatutorum Verba ꝓpriè strictęque intelligenda for e, sæpe constitutum est. Ideò decretum Papiense de maiore magistratu adeundo si inter nobiles ciues non suppositos contentio fuerit , nõ comprehendit Ioan. Ant.originarium propriæ ciuitatis Mediol. & in præsenti incolam mortarij, secundum ea quæ proponuntur.

SVMMARIVM.

1 *Originarius proprie omnes ciuilitates perdit derelicta ciuitate.*
2 *Ciuilitas non mutatur nisi uoluntati facta adstipulentur.*
3 *Incola non solum subiectus est magistratibus incolatus, uerum etiam magistratibus apud quos ciuis est.*
4 *Decretum seu statutum loquens de ciuibus non habet locum in ciuibus habitantibus in comitatu in materia odiosa.*
5 *Iurisdictio de maiori magistratu adeundo,est iurisdictio delegata,quæ ordinariæ derogat,ideò restringenda est.*
6 *Territorium dicitur à terrendo, eo quia magistratus inter fines terrendi, & submouendi ius habet.*
7 *Ciuilitas originis nunquam perditur, quò ad onera originaria, secus quò ad commoda residentia.*

Respon.interpret.

PRæstantissime Iureconsulte,auuncule honorandissime, noui & integritatem & scientiam vestram eminentissimam,& amorẽ, quo me valde ꝓsequeris , ꝓpterea facilè ꝓ iustitia spero , ꝙ in fauorem partis meæ, quam omnes leges tuentur, vt brevibus demonstrabo, ꝓnunciabit integritas vestra decretũ de maiore magistratu nõ habere locum in causa,de qua agitur. & hoc non obstat subtilissimis motiuis M.V. quæ potius arbitror facta,ꝓ subtilitate ingenij,q̃ ꝓ veritate. Ad istud demonstrãdum præmitto verba decreti. Item ꝓmitto,ꝙ terra mortarij est separata à ciuitate,nisi quantũ ad ꝓmissum decretũ. Itẽ ꝓmitto
1 vnã conclusionẽ in iure, ꝙ originarius † ꝓpriè oẽs ciuilitates perdit,derelicta ciuitate.l.filios.& l.fi.C.de muni.& orig.lib.x. Istis sic ꝓmissis infert conclusio,ꝙ non sumus in causa decreti, qa Ioan. Anto.de Maletis,vt dicunt testes,natus est in ciuitate Mediolani.ideò ratione originis propriæ est ciuis Mediolani, nõ aũt Papiæ.Ideò dato sine veri præiudicio,ꝙ ratione originis paternæ,vel auitæ potuisset d.Ioan. Ant.dici ciuis:tamẽ ex quo reliquit ciuitatẽ, transferendo domicilium in terra mortarij,separata à ciuitate,dicitur perdidisse talem ciuilitatẽ. d.l. filios.& d.l.fi.& licèt à nuda voluntate nõ possit mutari ciuili-
2 tas,ſm Bart.in l.assumptio.in princ.ff.ad muni.† tñ voluntate facto vestita,videlicet si ciuis transferat se ad alium locũ separatum à ciuitate,tunc transfertur ciuilitas.d.l.filios.& d.l.fi.C. de muni.& origi.lib.x.vbi casus apertus. cùm ergo quondam Ioan.Ant.de Maletis dereliquerit ciuitatẽ Papiam,imò nunq̃ habitauerit,sed transtulerit se ad locum mortarij separatum à ciuitate,certè perdidit ciuilitatem. ergo cùm nõ sit ciuis, non habet locum decretum. Secundò,ꝙ non sumus in casu decreti euidenter apparet ex verbis ipsius, ibi, & nobiles ciues non
3 ꝓpositos : nouit enim M.V.quòd incola † alicuius terræ tenetur , & est ꝑsubiectus magistratibus, apud quos incola est, & etiam apud quos ciuis est. l. incola. la j. ff. ad munic. l.ciues.

Respõsa d.Ioan.Franc.Ripen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

C.de incolis.Imo dixit elegãter Abb. Pan.in c.j.de foro cõp. q forũ incolatus ꝑualet cæteris.stãte ergo hac ꝯclusione,q ciuis incola alterius loci dicat subiectus magistratib.illius loci,& decretũ solũ priuilegiat ciues nõ supposit os aliquib.magistratib.certè sequit ꝯclusio sole clarior.i.q decretũ non habet locũ in casu isto,& si rectè capiatur istud fundamentũ, oẽs scrupulositates cessabũt. Tertiò posito ẽt q esset ciuis,tñ ex quo semp habitauit in loco comitatus separato à ciuitate,negari ñ ōt,quin dicat ciuis comitatẽsis:modo hꝫ conclusio q decretũ
4 ſeu ſtatutũ †loquens de ciuib.nõ habet locũ in ciuib.habitantib.in comitatu,in materia ſtricta & odiosa,prout est ista. ſm Bar.in trac.repreſalia.in j.q.xix.q.prĩ.& in pr.l.95.ciuitati Camerien.Alex.in rub.ff.fol.mat.Are.ꝑli.77.inci. & ratio scribẽdi.sed decretum de quo agitur est odiosum. igitur verbũ ciues in casu appositũ,nõ cõprehẽdit ciues habitantes in comitatu.q aũt sit odiosum probat ius iurisdictio delegata dicitur odiosa,qa derogat iurisdictioni ordinariæ,ideo semp venit restringẽda.Ita dicit gl.no.in c.j.in verbo ꝓceſſus.de reſcr.in vj. & in cle.ij.de off.ord.Mod.in rub.ff.d offi.eius. Sed iurisdictio
5 †maioris magistratus est iurisdictio delegata, & derogat ordinariæ iurisdictioni,& regulæ vulgatæ,q actor teneatur ſequi forũ rei.l.ij.C.de iurisd.omn.iud.igitur,&c.Ex istis satis rũsũmẽ motiuis,tñ dilucidãdo casum,rñdebo ſigillatim.Et primo ñ ob,inquantũ dicebaſ,q perdiſ ciuilitas qñ ciuis vadit ad habitandũ in loco eiusdẽ territorij ſm Bar.in l.fi.C. de incol.lib.x. qa rñdeo,q terra mortarij nõ ꝓt dici de territorio, qa territo
6 riũ dr̃à terrendo, eo q magistratus eiusdẽ ciuitatis inter eos affines terrẽdi & ſubmouendi ius habeat. verũ cũ sit ſeparata à iurisdictione ciuitatis, non habet magistratus amplius in ea ius.ergo non est amplius de territorio. vel posito falſo ꝓ vero,q esset de territorio,& in ciue habitante nihil ꝯcludit dicere q sit d territorio,qa terra mortarij habet ſuos magiſtratus quib.sunt ſubditi oẽs incolæ.d.l.incola.la.j.ff.ad muni.&decretũ nõ cõprehẽdit ciuẽ ſubditũ magiſtratib.terræ ſeparatę,nec ẽt ciuẽ comitatẽſem,vt ꝺ,ꝑbaui.igit &c.Nõ ob.dicere q dato q idẽ Io.Ant.esset incola terræ mortarij,q tñ incolatui semp ꝓt renũciare.l.nihil.ff.ad mun.ergo vꝫ q eius vxor poſſit negare corã prætore ciuitatis renunciãdo incolatui,quia rñdeo q nuda volũtate nõ renũciat incolatui,ſed ſolum re, & facto ſe trãsferẽdo ad habitãdũ in aliena ciuitate.l.domiciliũ. ff. eo.ti. ſed cũ dictus quõdã Io.Ant.& eius vxor ſemper ſteterint & habitauerint in terra mortarij ñ dr̃ incolatui renũciatũ. Non ob.dũ allegatur nõ reperiri iure cautũ,q trãsferẽdo ſe ad aliũ locũ nõ ſubditũ q delinat esse ciuis, qa rñdeo esse casum exꝑſſum in l.fi.C.de muni.& ori.li.x.Nõ ob.dicere, q ciuilitas ori
7 ginis †nunquã perdit.l.aſſumptio.& l.origine.ff.ad muni.quia procedit quantũ ad hoc vt trãsferẽs ſe ad aliũ locũ excuſet ab onerib.ſuſtinendis in loco originis ſm Bar.in d.l.aſſumptio.§. fi.ſed quantũ ad ea quæ concernunt cõmodũ reſidẽtiæ, benè perdit.vel esto q originis ciuilitas non perdatur, tñ intelligit de origine ꝓpria,vel paterna,vt declarat gl.in d. l. aſſumptio. ſd origo ꝓpria Io.Ant.ẽ Medio.ciuitas,vt dicit primus teſtis, origo verò patris non fuit probata,quia probatio dubia, &c.

RESP. CXII. & de Iudic.& for.competent. V.

ACtor Forum rei ſequitur,niſi decreta,ſeu ciuitatum ſtatuta repugnent. Stãte igitur decreto Papienſi de maiori magiſtratu adeundo,ſi differẽtia inter ciuẽ,& exemptũ à iurisdictione oriatur, dicendũ est exceptionẽ fori declinatoriam do.Zanino incolæ mortarij non prodeſſe, quominus coram Papienſi prætore conueniri poſſit,ſecundum ea quæ proponuntur.

SVMMARIVM.

1 *Iura municipalia iuri ciuili generali derogant.*
2 *Actor poteſt agere in loco originis,uel patrimonij.*
3 *Priuilegium non extenditur ad perſonas in eo non expreſſas.*
4 *Qualitas ſatis dicitur probata ſi per publicam uocem,& famam probetur.*
Qualitas patris,præſumitur in filio,niſi contrarium probetur.
5 *In faculate mulieris eſt agere in foro ſuæ originis,ſiue experiri in foro uiri.*

Reſpon.interpreta.

RO Reſolutione ſubtilium motiuorũ in cã nobilis do.Ioãnæ de Amphoſio factorũ,aduertẽdũ est,q licet verũ ſit,q do.Zaninus coſta reus ꝓcuſus ſit incola terræ mortarij, & ibidẽ forũ ſuũ ſortiat,tñ in casu isto nõ ꝓcedit regula.c.cũ ſit generale.d for.cõpe.cũ ſimi.q habet,q actor debet ſequi forũ rei, qa ſtante di-
1 ſpoſitione decreti de maiore magiſtratu ceſſat ꝓdicta regula. vult.n.decretũ,q ſi ꝓtingat oriri differentiã inter ciuẽ & exẽptũ à iuriſdictione ciuitatis,vt puta q habiret in terra iuriſdictionẽ ſeparatã hñte,q ipſis talib.differẽtiis ſit iudex cõpetens maior magiſtratus,q est ꝓtor Papiæ.& ꝓpea tale decretũ venit ad limitationẽ dictæ regulæ, q̃ igit in caſu iſto nullatenus hẽt obſtare. Nõ ob.ſm motiuũ q do.Io.tenet in loco vbi est ſita res de qua agit,& eo maximè cũ agat hypothecaria p c.ſanè. de foro cõpe.qa rñdetur,q nõ cogit actor agere in loco vbi ẽ
2 ſita res,bene verũ est q ꝓt agere in dicto loco ratione rei ſitę, ſi vult,ſed in facultate ſua† est.& ita loquit,& intelligitur tex.i d.c.ſanè.& tex.in l.actor.C.vbi in rẽ act.& iſtã ſolutionẽ accõmodat Pan.in d.c.ſanè & gl.magna ad fi.in d.l.actor.nã videmus q ratione ꝯctus qs ſortit forũ.l. hæres abſens.§.j.ff.de iud.c.Romana.§. ẽntes.de foro cõpe.in vj.& tñ est in facultate actoris q̃uenire reũ in loco ꝯctus,ſi eũ ibidẽ reperiat. Vltimò nõ ob.q vxor ꝓ ꝓſervatione dotis ſuæ,debet agere in foro viri.l.exigere dotẽ.ff.de iud.ſed vir do. Ioannæ erat incola terræ mortarij,& dicebatur de terra mortarij,ergo ibidẽ debet dotẽ ſuã exigere,qa rñdendo dr̃,q iſtud ꝓcederet ſi intenderet do.Ioãna exigere dotẽ ab hęredib.viri.ſed cũ agat ꝯ ex-
3 traneos poſſeſſores,priuilegiũ illius l.exigere dotẽ non ſe ẽxtendit ad eos,vt ibidẽ loquunt& declarãt doct.Secũdò reſpõdet,q hoc motiuũ facit in fauorẽ ꝓdictæ do.Ioannę, tũ in exigẽdo dotẽ teneat ſequi forũ viri,& vir eius fuerit ciuis Papiẽ. Igit vigore ꝓallegati decreti de maiore magiſtratu,ſortitur d. Ioãna forũ in ciuitate Papien.& q d.Io.An.de Maletis eius vir fuerit ciuis Papien.demonſtrat euidẽtiſſimè. Et primò ꝓſuppono vnã cõem ꝯclusionẽ quã habemus in iure,q quotie ſcũque qs vult ꝓbare aliquã qualitatẽ vnius hominis, puta talem
4 hominẽ fuiſſe diuitẽ,vel pauperẽ,aut ciuẽ,aut nobilẽ,iſto caſu iſta qualitas ꝓbari ꝓt ꝑ vocẽ & famã.†ita ꝓbat tex. in l. prouidendũ,in prin.& per illũ tex.no.Bal.C.de poſt.Sed cũ do.Ioã. produxerit duos teſtes clarè deponentes qualitatẽ dicti d. Io. An.& q eius ꝓdeceſſores habebant & tractabãtur publicè, ac habiti & tractati fuerunt ciues Papien.& de hoc publica vox, & fama erat,ẽt tanquã ciues ſemp cogniti & tractati fuerũt ꝑ ipſos teſtes,& cõiter per alios de ciuitate,ergo manifeſtè apparet qualiter ꝓdictus do.Io.Ant.erat ciuis,& per ꝓns cũ teneat do.Ioãna ſequi forũ viri,habebit locũ diſpoſitio ꝓmemorati decreti,& bñ faciũt notata p Bar.in l.j.ſ.idẽ Iul.ff.de lib.agno. vbi vult q qualitas filiationis ꝓbat ẽt hoc modo, qñ qs habebat & tractabat tanquã filius.ita in ſimili iſta qualitas q fuerit ciuis ꝓbat hoc modo,q habebat & tractabat tanquam ciuis. Nec ob.ſi dicat q d.do.Io.An.nõ poterat appellari ciuis,cum nunquã ſubierit onera ciuitatis, ſed onera terræ mortarij, vt ꝓbatũ fuit ꝑ partẽ aduerſam,qa rñdet,q dato ẽt ſine veri ꝓiudicio,q fuiſſet ꝓbatũ ipſum ſemper ſubiiſſe onera terræ mortarij,& q ibi habitabat:tñ hoc nõ facit quominus potuerit dici ciuis,nec per iſtã vnquã desinit esse ciuis.ita Bar.in l.j.co.iiij. ver.ꝺriũ dico.ff.ad municip. Ale.ꝑſi.157.col.iiij.in ij.vol.Præterea clarũ est,q do.Iac.ꝑ ꝓdicti Ant.fuit ciuis Papiæ,vt ex dictis teſtiũ apparet,nec ꝯ hoc aligd fuit oppoſitũ, tũc ſic,cũ d.
5 Iac.fuerit ciuis,neceſſariò ẽt est dicendũ do.Io. An. † eius filiũ fuiſſe ciuẽ:arg.corũ q̃ habent in l.ſiue poſſidetis.C.de ꝓba. Itẽ facit,q illa ciuilitas q̃ alias fuit,hodie ꝑſumit esse,niſi probet ꝯriũ.ita doc.in l.ex plona.C.de ꝓba.licet iſta ex abundãti dicta ſint cũ ẽt ſit plenè probatũ ipſum do.Io. An.fuiſſe ciuẽ.Præterea ꝑſuppoſito,qđ fortius est,q Io. An.nõ fuiſſet ciuis Papiæ: tñ ex quo negari nõ ꝓt.d.Ioannã esse ciuem, quod probatur ex inſtro ſuo ꝺotali,certè est in casu dicti decreti.nec refragat tex.in l.filij libertorum.§.vidua.ff.ad munici.& tex.in l.j. C.de mulieribus & in quo loco.& l.fi.C.de inco.lib.x.vbi habetur, q vidua ſequitur forũ viri,quia illa iura non dicunt hoc,bene dñt,q vxor dũ remanet vidua vtitur foro viri. & ſic iſta iura
6 volunt,q ſit in facultate†ipſius viduæ ſequi forũ viri,aut forũ ſuæ originis,voluit apertè Bal.in l.Imperator. §. item reſcripſerunt.lo.ij.ff.ad muni.per tex.in l.aſſumptio.ff.eo.tit.& per iſta puto fuiſſe ſublata in ꝓriũ adducta,& intentionem d.Ioã. esse optimè & clarè fundatã per ea quæ pro veritate ſentire potui, in cęteris ſuppleat integritas do.iudicare debẽtis, cui pro juſtitiã hanc pauperem viduam commendo.

RESPON. CXIII. & de Iudic.& for.compet. VI.

TSi clericus licitè videat inhibitiones obtinuiſſe ne à iudice laico in poſſeſſione domus q̃ detinebat inquietaret:Tñ qa licebat d.Ceſariſtæ ꝓpria authoritate,dictæ domus ſibi relictæ,vti hr̃s particularis in ea inſtitutus, poſſeſſionem ingredi, maximè ex voluntate defuncti, multo magis eidem licuit id authoritate iudicis laici,

laici,qui & ĩ poſita facti ſerie incõpetẽs rectè dici nõ põt, cũ laicũ in poſſeſſionẽ rei prophanæ(maximè cõſentientibus partibus)immittere potuerit.Nec do. Ceſariſta ſub ꝺone negatiua inſtitutus.f.ſi ab hærede ſummã ducentorũ ſcutorũ nõ petierit,de nõ petẽdo cauere debet, tum quia poſſeſſionẽ do morũ & cæterorũ ꝑſentiente Petro apprehẽdit,tũ qa præſto ſemper est hæredẽ liberare.Et ideo pro eo iudicandũ est.condemnandus etiã est idem Petrus in expẽſis ciuſdẽ litis, cũ perperam à die porrecti libelli vſque ad litẽ conteſtatã litigauerit exceptiones inutiles proponẽdo. Abſoluẽdus tñ venit ab obſeruatione iudicij,ex quo lite pendente domum euacuauit.

SVMMARIVM.

1 *Quod licet auctoritate propria multò magis licet auctoritate iudicis etiam incompetentis.*
2 *Clericus,an poſſit prorogare iuriſd.iudicis laici & quomodo procedat.*
3 *Iudex laicus quantum ad interponendum decretum & auctoritatem ſuã, non dicitur incompetens inter laicam & clericum,maximè in realibus,& conſentientibus partibus.*
4 *Cautio Mutiana quando remiſſa uideatur.*
5 *Litigans perperam,ac maliuole à tempore porrecti libelli uſque ad litem conteſtatam licet poſt litem conteſtatam uerum fateatur,an ſit in expenſ condemnandus,& quomodo abſoluendus.*
6 *Promiſsio & conuentio facta in iudicio coram incompetenti iudice, an ualeat.*

Reſpon.interpreta.

EX proceſſu Cauſæ vertentis coram Reuereñ.do.vicario & officiali Caualien.inter magni.do. Cezariſtæ ex vna, & nobilem do.Pet.de Boſiques ex altera, plura reſultãt dubia.Primũ est,an ꝑdictus d. Pet.iure impetrauerit inhibitiones ꝯ do.Cezariſtæ?Secũdũ,an iure idẽ d. Pet.cõtẽdat ſup relaxatione & euacuatione domus de qua in libello d.Cezariſtę?Tertiũ, an veniat idẽ do.de Boſiques relaxandus à petitis cũ victoria expẽſarũ, ex eo q ꝑtẽdat euacuaſe domũ ante lit.cõte. ¶Circa primũ vꝫ intrepidè dicẽdum licuiſſe ꝑſato Pet. clerico ſoluto impetrare inhibitiones de qb. in actis,qa non debuit auctoritate iudicis laici in poſſeſſ.dictæ domus turbari.c.j.& ij. extra de foro cõpe.& ꝯ iudicẽ laicum
1 ꝑt clericus impetrare inhibitiones.c. ſi iudex laicus.de ſen.excom.li. vi. ſed hoc nõ obſtãte ꝺriũ verius puto trib. rõnibus. Primò, qa†quod licet facere authoritate ꝓpria, multo magis licet authoritate iudicis incõpetentis, ſm Fely. poſt alios in c. cũ nõ ab hoĩe.in gl.j.de iud.& traditur per Bar.in l.ait prętor. la.ij.§.ſi debitorẽ.ff.de his quę in frau.cre.verũ licebat dño Cezariſtæ hr̃di particulari inſtituto propria authoritate ingredi poſſeſſionẽ rerũ,in quibus fuit inſtitutus,tũ quia fuit ſibi à teſtatore data licentia intrãdi propria authoritate, quã licentiã teſtator potuit cõcedere.l.Titia.§.Lucius.cũ glo.ff.de leg.ij.firmant Bar.& alij in l.nemo põt.ff.de leg.j.tũ quia hęres inſtitutus in re certa,abſq; vlla teſtatoris expreſſa licẽtia,põt propria authoritate apprehẽdere poſſeſſionẽ rerũ in quibus fuit inſtitutus.ſm Bar.in l.ex facto.ff.de hær.inſti.& Gemi.in c.ſi pater. col.iij.& ibi Phil.de Perufio.de teſta.lib.vi.ſi ergo licuiſſet pro pria authoritate,ſequit q ẽt licuit authoritate iudicis laici,quã uis incõpetentis.Secũdò,quia cõſenſerat d.Petrus q authoritate iudicis laici ꝑdictus d.Cezariſta mitteret in poſſeſſionem, ergo nõ debuit amplius poſſe reclamare,& inhibitiones obti
2 nere.regula quod ſemel.de reg.iur.in vj.nec obſtat dũ dicit q †clericus non põt prorogare iuriſdõnem iudicis laici.c.ſi diligenti.de foro cõpe.qa iſtud verũ est quantũ ad actiones perſonales, quibus diſtinguit perſona clerici.ita loquit tex.in d.c.ſi diligẽti.ſecus ſi agat actione merè reali,vt in caſu noſtro,tunc quia nõ præſupponit perſona clerici obligata,ſed tñ de re ꝓphana q̃rit,põt clericus cõſentire in laicũ, qui reſpectu rei est iudex cõpetens. & ita tenet Collect.in c.qualiter. de iudi.quẽ refert & ſeq̃t Hoſtiẽ.in ſumma,de foro cõpe.§.ij.& licet Pan. & alij *communiter* ĩd.c.qualiter,teneãt ꝺriũ, tñ vtraq; ſnia vera est,ſi rectè intelligat.nã opinio Collecta. procedit cõſentiẽte clerico in iudicẽ laicũ.cõis verò opinio procedit clerico decli
3 nante iuriſdictionẽ iudicis laici.Tertiò,qa iudex†laicus quantum ad interponendũ decretũ, & authoritatẽ ſuã nõ dr̃ incõpetens inter laicũ & clericũ, maximè qñ ꝓna clerici nõ obligatur,nec aſtringit à laico,ſm Rotã deciſ.ccvij.in anti. ſub rubri.de iud.& Gemi.in c.ſi.§. ſi.eo.tit. vbi dr̃ iudicẽ laicũ poſſe interponere decretũ in emãcipationib.clericorũ,vn.de nõ videtur deo, cur nõ ẽt ꝑſentientibus partibus nõ poſſit mittere laicũ in poſſeſſionẽ rei ꝓphanæ, & auctoritatẽ & decretũ interponere. ¶Circa ſm videret etiã pro do.Pet.rñd.quia do.Cezariſta fuit inſtitutus hæres in dicta domo,& alijs prædijs ſub conditione,q nõ poſſit idẽ d.Cezariſta petere ab hærede ſuo ſium mam.cc.ſcutorũ,& ſic ſub ꝺone negatiua de nõ petẽdo,quę ꝺitio ſuſpẽdit effectũ inſtitutionis donec fuerit præſtita cautio Mutiana.l.Mutianæ.ff.de ꝺdi.& demõ.Sed hoc nõ obſtãte
4 pro d.Cezariſta pronuntiandũ puto,tũ qa d.Pet.conſentit q dictus Cezariſta apprehẽderet poſſeſſ.dictæ domus,& cætero rũ prædiorũ abſq; vlla cautionis præſtatione, vt ꝓſtat ex proceſſu regiſtrato, quo fit vt cautionẽ ipſam remiſiſſe videat.l. peto.§.fi.ibi,q ſi cautio nõ fuerit deſiderata.ff.de lega.ij.tũ qa relictũ alicui ſub ꝺone ſi debitũ nõ petierit, in dubio intelligitur ſi nõ petierit de iure,ſm Bar.in d.l.Mutianæ. q̃ ꝺõ põt adimpleri in vita grauati ad nõ petendũ, ſi ſit paratus debitũ acceptũ ferre,ergo ñ exigit cautio aliqua ſed ſat ẽ q grauatus fuerit ſemp paratus liberare hæredẽ p ſolẽnẽ acceptilationẽ, prout paratus eſt, & ſp fuit idẽ do.Cezariſta,& ſp ad id ſe offert, & iam pridẽ obtulit.l.ij.§. nũc de effectu.ff.de li.leg.l.mulier.ff.de ꝺdi.inſti. ¶Circa tertiũ, qa ẽt ex proceſſu cõſtat, q d. Cezariſta ꝓduxit ſuũ libellũ die xv.Ianuarij,& die xv.Februarij.d. Petrus cõſiteat ſe tenere & poſſidere dictã domũ,vt cõſtat fol. ꝓceſſus.lxj.à tergo. licet poſtea dixerit poſſedisſe, domũq; vacuaſſe,nihilominus cõdẽnandus venit in expẽ.quanq̃ ab obſeruatione iudicij abſoluẽdus foret,cũ tpe porrecti libelli in cã esſet vt dãnari deberet:ſm Io.Fab.Ang. & alios in.§.fi.
5 de perpet.& tẽp.act.malitiosè †enim ligaſſet à die porrecti libelli vſq; ad litẽ cõteſt.vt ſic fruſtraret actorẽ.illa.n. exceptio, q nõ esſet lis cõteſtãda, qa pendebat terminus triũ menſiũ ad conficiendũ inuentariũ,nõ fuit nec est iuridica ad impediẽdũ litis cõteſtationẽ,nec ꝓceſſum,vt patet ex his q̃ fuerũt ſchedulata parte ꝑdicti.d.Cezariſtæ fol.ꝓceſſus.clxxiiij. & fol.clxxxv. & hac rõne nõ debet effugere condẽnationẽ expen.& hæc exceptio inuẽtarij ꝑficiẽdi reiecta fuit ꝑ ſnẽam iudicis, q̃ trãſiuit in rẽ iudic.Itẽ nõ credit eꝑm do.Pet. ,ꝓbaſſe ſe domũ euacuaſſe ante litis ꝓteſt.q̃ facta fuit xxvij.Feb.& licet ẽt ex ꝓceſſu appareat,q dictus Petrus die.xxiij.Febru.ꝓduxerit aliã domũ,nõ tñ ſequit,q euacuauerit domũ de qua agit ante litẽ cõte.quæ quatuor diebus poſt cõductionẽ ſequuta fuit. Cæterũ cũ idẽ do.Petrus claues detineat,nec illas vnquã conſignauerit,non põt videri domũ plenè vacuaſſe, cũ dicat adhuc poſſidere ꝑp clauium retentionẽ.l.clauibus.ff.de ꝺhen.emp.Cæterũ aduertendũ ad libelliũ do.Cezariſtæ in quo plura petuntur, & inter cætera petit,q apprehẽſio poſſeſſionis auctoritate iudicis iſu lani,& de conſenſu ipſius do.Pet.approbet,& cõfirmet,ita q liceat eidem dño libellanti vti frui domo ꝑdicta iuxta ꝓmiſſa & cõuenta per ipſum do.Pet.& ordinata p teſtatorẽ. Quę certè apprehẽſio poſſeſſionis,& promiſſio,ac cõuẽtio approbãdæ veniũt,vt patet ex iis quæ dicta fuerũt in primo dubio. & vbi pertinacius inſtaretur,q poſſeſſionis appreheñſio, promiſſio,& conuẽtio eſſent nullæ tanquã factæ auctoritate iudicis
6 laici,qđ ꝓſtat nõ esſe verũ,attamẽ negari nõ põt,q ꝓmiſſio †& cõuentio facta in iudicio corã incõpetẽti iudice, nõ valeat vt extraiudicialis cõuentio,& invim trãſactionis,qua tenentẽ parte obſeruare.l.ij.cũ gl.& ibi Bar.& alij notant.C.cõia vtriuſq; iudi.l.an inutilis.ff.d accepti.firmat Bar.in l.licet.C.de iud.Bal. in l.j.C.qui pro ſua iuriſdi.vñ.cũ do.Pet.tpe porrecti libelli, & ſic tpe accipiẽdi iudicij nõ euacuaſſet domũ,& vbi euacuaſſet conteſtatus est litẽ ſup hoc,q nõ tenebatur euacuare,& ſuper hoc,q immiſſio in poſſeſſionẽ,ac ꝓmiſſio & q̃ctio facta corã iudice laico nõ erãt approbãdę,mihi vꝫ pronunciandũ denegationes & ꝯdictiones dñi Petri fuiſſe inciuiles,& quia lite pẽdẽte domũ euacuauit,abſoluendũ in hac parte ab obſeruatione iudicij,ſed qa tpe dati libelli,& accipiẽdi iudicij non euacuauerat in expẽ.ꝺnandũ fore,vt ꝺcludũt Io.Fa.& alij in d.§. fi. inſti.de perp.& tempo.act.ita iuris esſe rñdeo. Laus Deo.

¶De Rei vendicatione.

RESP. CXIIII. & de Rei vendicat. I.

POſſeſsio Planiciei de qua agitur nullo iure p cõmunitatem probata dici poteſt, licet ꝓbauerit animalia particulariũ visa fuiſſe depaſci in dicta planicie,Ion. è nãque differt poſſeſſio fundi a poſſeſſione depaſcendi.Ideo .x. diuerſis non congruè infertur,manifeſtè etiam patet ſingulos ab vniuerſitate differre,nam vniuerſitati à ſingulis ſiue mandato,conſenſu,aut voluntate non acquiritur, & ſi eidem ius acquiſitum per ſingulos conſeruetur.Dominus verò Maligiorum ſuam poſſeſſionem ex actibus,qui citraveram poſſeſſionẽ fieri non poſſunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt puta ex cultura, & fructuum perceptione, ac similibus iure optimo & per plures testes necnõ & meliores comprobauit. Ex quibus facilè constat prædictum dominiũ in interdicto retinendæ potiorem esse. In petitorio pariter iudicio ex iis iura potiora habet, quia per quamplures testes incarcerationẽ depasci facientium, & eorum condemnationes, necnon bannorum, & mulctarum exactiones probauit. constat etiam ex instrumento donationis producto dominiũ planiciei per principem in eundem dominum Maligiai translatum esse, quare cum oppositum destruat propositum, non est qui sit inficiaturus eundem etiam in petitorio obtinere debere.

SVMMARIVM.

1 *Quasi possessio iuris depascendi, separata est à possessione fundi, ideo ex eà non rectè infertur.*
2 *Possessio probatis intelligitur, si actus possessorij, qui citra ius & nomen possessionis fieri non ualent, probentur.*
3 *Possessio, seu quasi alicuius iuris, per particulares homines acquiri non potest communitati sine mandato.*
4 *Possessio semel acquisita uniuersitati per particulares absque mandato eidem uniuersitati conseruatur.*
5 *Testes deponentes in causa eorum communitatis non probant, uel saltem modicam fidem faciunt, quia de commodo eorum agitur.*
6 *Is potior est in interdicto uti possidetis, qui possessionem suam per plures & meliores testes comprobauerit.*
7 *In interdicto retinendæ is præfertur, qui possess. suam tit. iustificauit.*
8 *Quasi possessio iurisdictionis per incarcerationes, condemnationes, & exactiones bannorum, & mulctarum probatur.*
9 *Destinatione domini prædia fines accipiunt.* (*sione.*
10 *Ex donatione principis, transfertur dominium sine ulla possessionis apprehen*
11 *Appellatione territorij, dominium prædiorum non comprehenditur.*
12 *Sine possessione, uel quasi præscriptio nullo iure procedit.*
13 *Allegans consuetudinem illam probare tenetur, nam consuetudo facti est.*
14 *Quot requiruntur ad hoc ut instrumentum exemplatum fidem faciat.*
15 *Instrumentum exemplatum sine commissione iudicis, & à non notario nullam fidem facit.*

Respon. interpreta.

IN causa Vertente inter communitatem agentem, & dominum de Maligio se defendentem cumulatũ fuit petitoriũ cũ possessorio retinentiæ, vt patet ex iudicis interlocutoria, lata de partium consensu. Idcirco videndum est quis melius suam possess. probauerit, & sic quis debeat in possessorio retinendæ obtinere. Secundò, quis melius dominium iustificauerit, & sic quis in petitorio potiora iura obtineat.

¶ Circa primũ, pro intelligentia præmitto, q̃ põt quæstio possessorij tripliciter intelligi. Primò, de possessione prædiorum, seu ipsius planiciei. Secundò de possessione seu quasi seruitute depascendi. Ius. n. depascendi animalia in fundo alieno est quædã seruitus. l. pecoris pascendi. ff. de serui. rusti. prædi. & l. j. §. prædiis. e. ti. & si debeatur ratione prædij dominãtis in quo pecora iacent, & recipiuntur, vel stercorandi causa tenentur, seruitus est prædialis. sicut aũt dicitur personalis, vt per glo. & doct. in d. l. pecoris. & ista seruitus, seu quasi possessio illius est separata à dominio & possessione fundi seruientis. l. si prius. ff. de no. ope. nun. cũ suis concor. Tertiò de quasi possessione iurisdictionis exercendæ ꝺ delinquẽtes in dicta planicie. Hoc sic præmisso, dico cõmunitatẽ ipsam non probasse aliqualiter se esse ĩ possessione dictæ planiciei. licet. n., ꝓbatũ fuerit, q̃ anima lia hominũ dicti loci vila fuerint depasci ipsam planiciẽ, nõ tñ
1 infertur, q̃ ipsa cõmunitas possederit eã, quia † quasi possessio depascendi est quid separatũ à possessione fundi, in quo animalia depascuntur, vt ſ. dixi. & si dicatur q̃ ratione iuris, seu dominij, etiã põt dicta cõmunitas habere ius depascendi. Respondetur verũ esse, sed dicta cõmunitas nõ probauit aliquẽ titulũ, nec aliquam cãm dominij, & ideo ex quasi possessione depascendi non ꝺcludenter infertur probatio possessionis dictæ planicici. Quinimo vt infra demonstrabo, non ẽt probatũ fuit cõmunitatẽ esse in quasi possessione pecoris depascẽdi in dicta planicie. Et si proponatur, instrumentũ sententiæ, seu veritus trãsactionis exhibitũ pro parte cõmunitatis ostendit locum ꝓtentiosum esse in territorio dicti loci, ex quo instro dicta cõmunitas prætendit se dominã & possessorem, & legitimum titulũ habere, iuxta doctr. Bartꝰ. in l. ex hoc iure. ff. de iusti & iure. Rñdebo q̃ tale instrm nullã fidẽ facit, vt ĵ. ostẽdam luculenter. Dico aũt dñm Maligiorũ probasse possessionem
2 ꝯ ipsius planiciei, quia probauit non solũ eius animalia depasci fecisse in loco cõtẽtioso, sed etiam se fecisse aliqua prædia arari, cultiuari, & fructus colligi, qui actus citra ius & nomẽ possessionis fieri nõ põt, ſm Bar. in l. ij. C. de acqui. poss. & tra ditur p Bal. in l. iij. C. ti. reg. Dico ẽt dictã cõmunitatẽ non probasse se esse in quasi possessione iuris depascendi animalia in dicta planicie, licet. n. probatum extiterit, q̃ homines dicti loci depasci fecerint eorum pecora in dicta planicie, non tñ ex hoc inferri põt cõitatem ipsam possidere, quia aliud singuli, aliud
3 vniuersitas. l. sed si hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius voc. & quia † cõitati possessio, seu quasi, alicuius iuris acquiri non ꝑt per homines particulares ipsius communitatis, sine legitimo mandato. l. j. §. fi. vbi Bar. ff. de acquir. pos. nõ. n. per ciuem vel incolã acquiritur ciuitati ratione subiectionis, ſm Bart. in l. ita stipulatus. §. Crisogonus. ff. de verb. obli. quanto minus ratione subiectionis acquiri debet villæ per rusticũ ipsius villę, vt in terminis ꝓsuluit Raph. Cu. cõsi. 158. viso instrumẽto publico. & expresse determinat etiã Bar. Veronen. in tract. de serui. iuris pascen. colum. viij. & istud volunt Bar. & Paul. de Ca. in l. ficut. §. j. ff. quod cuiusꝰ. vniuer. nomi. resꝓdentes ad gl. ibi, quæ videtur velle ꝙriũ, vt procedat quo ad retinendã & ꝙseruandã possessionẽ semel acquisitã, quæ per singulos de vniuersitate
4 benè põt ipsi cõmunitati conseruari absque mandato, nõ autem acquiri. & ita pluries ꝓsuluit Cor. con. 148. visis. ad fi. li. j. & xlvj. in causa vertente. col. iij. li. iij. & cõsi. 63. & si in hac. col. ij. li. iiij. vbi amplia etiã si testes dixerint, q̃ homines ibidem pasculabant, & boscabant tanquã in re cõmunitatis. Cũ igitur in processu nõ appareat, q̃ homines depasci facientes animalia, illa depasci faciant de mandato ſyndicorũ dictæ cõmunitatis, & vniuersitatis, nec de eorũ scientia & voluntate, bene sequit, q̃ nõ fuit probatũ aliqualiter ipsam cõmunitatẽ esse in possessione dictæ planiciei, nec etiã in quasi possessi. iuris depascendi. Præterea multi ex testibus productis pro ipsa communitate
5 † nullã, vel saltem modicam fidẽ faciunt, quia deponunt in cã suæ cõmunitatis, in qua de cõmodo singulorũ agitur, vt concludunt Inn. & alij in c. cũ nuncius. de testi. Pan. & Fel. in c. insu per. e. ti. Cęp. in d. rub. de ser. iur. pasc. Pan. consi. 16. ad claram decisio. lib. j. Lud. Ro. ꝓsi. 7. visis necessariis. Bal. ꝓsi. 167. li. ij. insuper do. de Maligio probauit suã possess. per plures & melio
6 res testes, ergo in interdicto † vti possidetis debet palmam reportare. l. ob carmẽ. ff. de testi. firmat in specie Bar. in l. si duo. ff. vti possi. Ex iis liquet cõmunitatẽ in possessorio retinendæ debere succũbere, & tanto magis, quia dato q̃ pro parte cõitatis ita bene esset probata possessio, sicut ꝓ parte do. de Mali
7 gio: tñ cum possessio do. de Maligio iustificetur † titulo prinile gij & donationis habitæ à dño principe Auriacensi, ipse debet in possessorio retinendæ ꝓferri. ſm Bar. in d. l. si duo. ff. vti poss. probatur in c. cũ cãm. de proba. vbi Pan. & alij. & idem firmat Bar. in l. si de eo. §. si seruũ. ff. de acquir. poss. Cur. ꝓsi. 165. præsupponitur in facto. vbi alia adducit. Barb. ꝓsi. 6. col. xi. & cõsi. 11. col. xiiij. li. ij. & Alexã. in variis cõsiliis quæ breuitatis causa omitto. ipsa autẽ cõmunitas nullo titulo colorauit suã possess. vt ĵ. patebit, ergo &c. Dico ẽt, q̃ ipsa cõmunitas nõ probauit se esse in quasi possessione iurisdictionis exercendæ, quia non articulatum, nec deductum pro parte ipsius cõitatis, sed benè hic fuit probatũ pro parte do. de Maligio, vt ĵ. dicã. Transeo nunc ad petitoriũ, in quo videtur prima facie cõitatẽ habere potiora iura, ꝓstat. n. ex designatione cõfiniũ territoriũ dicti loci, & do. de Maligio, de quib. in instrumẽto transactionis seu sniæ exhibito per cõitatẽ, q̃ dicta planicies est intra fines territorij dicti loci, ergo in dubio ꝓsumẽdũ est, q̃ sit in dñio ipsius cõitatis intra cuius fines iacet. ſm Paul. de Ca. in l. j. ff. de acqui. pos. in prin. quẽ sequitur ibi Soc. benè facit, ga confinia rẽ designant, & quicquid est intra ꝓfines includunt. l. æde sacra. ff. de ꝟhen. emp. Nec huic fundamento obstat, si dicatur, q̃ cõfinia de quib. in instro donationis & fundationis castri, iurisdictionis, & bonorũ Maligiarũ demõstrãt, q̃ ista planicies est sita in territorio Maligiarũ, ergo fundamentum debet retorqueri ꝯ ipsam cõitatẽ. ga rñdet, q̃ cõfinia arbitrio possessorũ variãtur. l. in finalib. ff. fi regun. verũ ex cõuentione, & transactione, seu sniа homologata p partes, lata longo tpe post dictam iurisdictionem, variata fuerunt ꝓfinia, quib. necessario nunc est standũ, & non antiquis limitibus vt expresse deciditur in d. l. in finalib. & l. ij. C. e. ti. Præmissis non attentis, arbitror pro do. Maligio, ẽt in petitorio pronunciandũ esse. & pro clariori demõstratione eorũ quæ dicturus sum, præmitto q̃ ista quæstio petitorij põt tripliciter intelligi. Primò põt disceptari d dñio ipsius planicici. i. ad quẽ spectet fundus. Secundò de iurisdictione ipsius loci. Tertiò de seruitute iuris pascendi. Et in quolibet dubio amplector partes domini de Maligio habẽtis titulum & possessionẽ loci ꝓtentiosi. de possessione fundi probatum fuit. ſ. de quasi possess. iurisdictionis probatur ex quamplurib. testibus deponentibus, q̃ homines boscantes, & animalia pasci facientes in dicta planicie sæpius incarcerati fuerunt, & bannum

soluere coacti sunt, nam per ĩcarcerationem & per ꝺdenatio
8 nes, & per exactiones bannorum, & mulctarũ, probatur † qua si possessio iurisdictionis. l. imperium. ff. de iurisd. om. iud. nam bãnum & mulcta sunt fructus iurisdictionis. ſm Bar. in l. vlt. ff. sol. mat. & ex perceptione fructuũ probatur possessio, vel quasi: vt ſ. dixi. l. quamuis. §. si ꝺductor. ff. de acq. pos. c. inter dilectos. de fi. inst. possem ex multis cõprobare, sed qa ista notoria sunt, aliter nõ insisto. ꝓstat de titulo ex allegato instro donationis. Potuit enim princeps sua liberalitate transferre dñium dictæ planiciei ĩ d. de Maligiao, maximè, qa zerbida erat incul
9 ta, prout ẽt est ferè tota de pñti. & de iure terræ guastæ, & zerbidæ, ꝓsumũtur esse in dñio illius, in cuius territorio sunt sitæ, vt ſ. dixi determinare Soci. in l. j. in prĩ. ff. de acq. pos. post Paul. de Ca. cũ igit totũ territorium Maligiai, & totũ territorium dicti loci, t pe donõnis esset principis, sine dubio potuit illud distinguere & limitare, & dñium illius, & zerbidorũ prædiorũ, in dominiũ Maligiai transferre, nam † destinatione dñi ꝑdia fines accipiũt. l. quod in rerũ. §. pe. ff. de leg. j. l. si quis duas. §. si qs partẽ. ff. cõ. præd. & in ptate principis est in propria iurisdi
10 ctione mutare fines territorij, & iurisdõnis. ſm Bal. in l. j. per illum tex. C. fi. reg. Et q̃ princeps potuerit transferre dñium dictorum zerbidorũ in dñm Maligiai, facit qa prĩcipis donatio adeo effectualis est, vt absque apprehẽsione † possessionis, solo ipsius donationis titulo transferat dñium in donatariũ, ſm Bal. in c. j. in ti. quid sit inuesti. & in c. ad audientiã. de prẽscrip. Ang. in l. officiũ. de rei ven. ff. Ale. consi. 3. ex ijs. colum. pen. li. v. & consil. 187. lib. ij. & ista est cõis opi. quicquid dicat Iaſ. in l. traditionibus. C. de pac. & vltra adducta pro cõi opi. de quib. ibi per eum. idem tenet Marti. Lau. in trac. de prin. ver. clxxxj. & ver. cxcj. & Deci. consi. 182. co. pe. Ex iis cõstat de ptate, cõstat de voluntate ex expressione confiniorum, quæ includũt om
11 ne quod est intra fines, vt ſ. dixi. & firmat Bal. in rub. C. de ꝟh. emp. q. xxij. Non enim territorium Podij Giraudi, & territoriũ S. Antonij, possunt ꝓfinare cum territorio Maligiai, vt voluit princeps per suam donationẽ, nisi planicies de qua disceptatur sit de territorio Maligiai. cum igitur princeps potuerit terminare ꝓfinia horũ territoriorum, & transferre dñium Planiciei in dominũ Maligiai voluerit, reliquum est, vt voluntas effectũ sortiri debeat. c. cum super. de of. deleg. l. ij. §. post origi nem. ff. de ori. iur. remaneat itaque est instrũ dictæ donationis, & infeudationis fundata intentio domi. de Maligiao. supereſt solũ vt destruatur intentio cõitatis se fundantis in alle gato instro sententiæ, seu transactionis. rñdeo itaque, q̃ respe ctu dominij ipsius planiciei, seu prędiorũ existentiũ in ea non probatur q̃ ipsa cõitas habeat aliquod ius, ſolum. n. dicti iudices de consensu partiũ terminarunt, & posſuerunt ꝓfinia inter territoriũ Maligiai, & territoriũ dicti loci Iũsquearũ, vñ licet per nouos confines dicta planities effecta esset de territorio di
12 cti loci, non tamen infert, ergo dñium ipsius translatũ fuit in communitatẽ, qa dñium † prædiorũ non cõprehẽdit appellatione territorij, & adeo separatum est dñiũ ꝓprietatũ, à territorio. & districtu, q̃ nulla penitus cognatione fungũt, vt formaliter determinat Old. ꝓsi. 176. factũ tale est in vertice cuiusdam montis est quædã planicies. &c. & ideo Ab. Pañ. in c. si diligenti. ij. no. de præscri. decidit q̃ licet princeps habeat fundã intẽtionẽ quo ad iurisdõnem, & quo ad oĩa loca quæ sunt intra fines territorij, tñ quãtũ sit respectu proprietatũ & dñij ꝑdiorũ existentiũ intra limites, non habet fundatã intentionẽ nisi aliter probet tit. suũ. Nam Imperator est dñs totius mũdi. l. deprecatio. ff. ad l. rhod. de iac. & tñ nõ habet dñiũ prædiorũ particularium ſm Bal. in prœmio ffor ũ, & in l. j. §. per hanc. ff. de rei vendi. & q̃ aliud sit hre territorium, & districtum, & sic ius exercẽdi iurisdõnem, aliud dñium prædiorum, & sic q̃ nõ bene arguitur de vno ad alterum, cõprobat Soc. cõs. 127. visis capitulis. lib. j. tali rõne: alluuione extenduntur fines prędiorum quo ad dñium. insti. de re. diui. §. item p alluuionem. & ff. de acq. re. do. l. adeo. §. j. & tñ fines territorij & iurisdõnis per alluuionẽ nõ mutantur ſm Bart. in tract. tyberiadis. in j. lib. p
13 l. in agris. ff. de acq. re. do. Ergo non est bona illatio de territorio ad dominium. licet ergo domi. Maligiai consensisset, q̃ fines sui territorij restringerentur, non tamen intelligeretur consensisse, q̃ mutarentur fines, quo ad dominium suarum ꝓprietatũ, per prædicta, & sic quãtũ ad dñiũ clarũ est d. Maligiai hre potiora iura. nec obst. inquantum. ſ. dicebã post Paul. de Cast. quòd in dubio omnia prædia quæ sunt intra fines territorij præsumuntur eẽ communitatis intra cuius fines sunt, quia illa decisio procedit his concurrentibus. Primo, quòd sumus in dubio, & sic non appareat cuius sint ipsa prædia, vt per Soc. in d. consi. 127. Secundò, q̃ territorium sit ipsius cõitatis, & sic habeat ipsa communitas ius terrendi. l. pupillus. §. territoriũ. ff. de ver. sig. ſm Soc. in d. l. j. col. iiij. Sed nos sumus
14 in casu claro, in quo apparet, q̃ dicta planicies est in dñio dñi de Maligiao, vt ſ. probaui. Item ꝓstat q̃ territoriũ nõ est ipsius cõitatis, sed principis, qui dñium suũ, seu ius suũ transtulit in dominum de maligiao. & ẽt per renouationẽ antiquæ infeudationis nuper factã in magnifi. do. Io. de punio modernũ dominũ. Ergo ipsa cõitas tã respũ dñij, quã iurisdictionis nullum ius põt ꝓtendere virtute dictæ transactionis. Non ẽt põt dicta cõitas ꝓtendere se hre seruitutẽ pascendi aĩalia, quia seruitus pascẽdi nõ põt alicui deberi, nisi rõne ꝑdij dñantis, in quo pecora recipiuntur agri stercorandi cã. nec enim dr seruitus ꝑdialis, as non est seruitus, sed ius personale. ſm gl. in d. l. pecoris. & in d. l. vt pomũ. e. ti. p Bar. in l. Mela. §. fi. ff. de ali. leg. Cæp. in d. trac. sub rub. de ser. iur. pasc. cũ igit non ꝓstet cõitatem habere ꝑdium dominantem, in quo ipsius prædij gratia iacent ipsa pecora, non video quo de seruitute pascendi tractari possit. non ẽt ꝓstat de obligatione personali, qua teneat do. Maligiai versus ipsam communitatẽ. Et si dicatur, q̃ ꝓscri
15 ꝑsit communitas ius depascendi. rñdetur, q̃ sine † possessione vel quasi non præscribitur. reg. sine possessione. de regul. iuris, in vj. l. vsucapio. ff. de vsuca. Sed cõitas nunquã possedit, vt ſ. ostensum est, ergo &c. Præterea fuisset toties interrupta per incarcerationem eius possessio, & per capturã aĩalium factã p parte do. de Maligiao. c. illud. de præscr. l. naturaliter. ff. vsuca. cũ cõcor. & si dicat ꝙsuetudinem extare in dicto loco, q̃ q
16 libet possit depasci facere eius aĩalia in terris zerbidis & guastis existentib. in eius territorio dicti loci, vt ꝓstat ex allegato instro transactionis, quilibet poterit in ea hre facultatem depascendi. Rñdeo q̃ in ꝓcessu non fuit ar ticulatũ, neq; probatũ
17 de tali ꝙsuetudine, q̃ cum † sit facti, ꝓbari debuit. c. j. de cõsti. li. vj. p Bal. in l. de quib. ff. de legi. Non omitto aliã rñsionẽ, quam accõmodarunt verissimus doctor Stephanus Bertrãdi, & cæteri q in cã hac cõsuluerunt, q̃ tale instrm nullã fidem facit, qa ad hoc vt instrm exẽplatũ ꝓ aliũ notariũ, qui nõ fuit de eo ro
18 gatus fidẽ faciat, sex † requirũtur, quæ refert Pañ. in c. cum p. tabellio. de fi. instr. Inter cætera requirit q̃ vterque fuerit notarius, & sic, tã ille q̃ fuit rogatus, quã ille qui exemplauit, & rede git in authentica formam. Itẽ q̃ ex commissione iudicis fuerit exemplatũ. d. c. cũ p. tabellio. & licet Pañ. ibi, & Bar. in l. si quis ex argentariis. §. constituitur. ff. de eden. dicant istud nõ ꝓcedere in hre, vel legatario, seu donatario notarij, qui fuit rogatus. tñ cõis opi. & obseruantia est in ptrariũ, vt per Ale. & Ial. in d. §. cogẽtur, q̃ auctoritates adducunt. & per Fel. in d. c. cũ p. tabellio. ita attestat seruari in venerãda curia Dephinali Guido Pap. decisio. ij. & cxviij. incip. notarius &c. & licet ibi dicat, q̃ curia solet talib. instris fidẽ adhibere, qñ fuerunt grossata de antiquo, tñ ipse dicit verũ, qñ notarius explicans in explicatione attestat se grossasse de commissione iudicis, cum res sit de antiquo, creditur sibi attestanti de ꝓmissione, iuxta tradita in l. sciendũ. ff. de ver. ob. sed in casu nro notarius qui exemplauit non attestatur de cõmissione iudicis grossasse, sed solum attestatur ꝓtocolla sibi fuisse donata. de qua donõne nõ cõstat, & si ẽt cõstaret nihil ad rhũbũ postquã de cõmissione nõ apparet, cũ igit nõ ꝓstat de cõmissione ẽt per attestationem ipsius asserti notarij explicantis, nec q̃ isti fuerint notarij, nec de dona. ꝓtocollorũ, nec interuenerint alia sex requisita necessaria, cõcludendum est, q̃ nulla fides est ei adhibenda. Laus Deo.

¶ De Vsuris.

RESP. CXV. & de Vsuris. I.

REgulariter Testes commodum aut vtilitatem ex eorum depõnib. sperantes nihil probant, nisi prius, ꝓtestent, q̃ nõ intẽdũt ex eorum depositionib. aliquod cõmodũ se consequuturos esse, & licet singulares testes non probent, singularia tamen testimonia super actu, qui resultat ex actib. particularibus de iure probant, maximè accedentibus fama publica, vsurarum causa. & personę qualitate, nam Iudęos à cõiter ac cidentib. fœnerari non est, qui sit negaturus, quæ omnia manifestum ad torturam indicium præbent.

SVMMARIVM.

1 *Testes deponentes ratione eorum utilitatis ac commodi ex eorum depositionibus nihil probant nisi prius protestentur se nullum commodum ex eorum depositionibus penitus consecuturos.*
2 *Vsuras recipiens ita delinquit sicut mutuans.*
3 *Testes singulares usurarium an probent, & ibi vide quomodo procedat.*
4 *Vsurarius ex fama iuncta cum aliquibus adminiculis probatur.*
5 *Fama publica cum uno teste sufficit, ad condẽnationem, ût crimine usurarum.*
6 *A communiter accidentibus arguere licet.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Respon.interpret.

VÆritur Vtrum ex dictis testium numero septemdecim deponẽtium à se fuisse extortas vsuras per Titium Iudæum, possit criminaliter procedi contra ipsum Iudæum, maximè si ipsi testes in eorum depositionibus protestantur ꝙ nolunt ex testificatis per ipsos aliquod commodum posse consequi, & maximè accedente publica fama, ꝙ sit idem Titius solitus fœnerari.

¶ Tria scio posse obiici cõtra personas & dicta eorum testiũ. Primò ꝙ ipsi testes videntur deponere in causa propria, ratione vtilitatis † & cõmodi, quod resultat ex eorũ depositionib. ergo nõ idonei. l. nullus. cum si. ff. de testi. l. omnib. C. e., ꝓpter quã rationem Fede. de Senis cõsi. 64. Ro. sing. cccIx. incipi. volo probare. Rodul. in suo trac. de vsur. & *communiter* Doc. consentiunt ꝙ non sint idonei testes. sed ista ratio in casu occurrenti me nõ mouet propter protestationem de qua in themate, qua mediante tollitur ratio cõmodi secũdum Bald. in l. dictantib. C. de testa. ordi. Fel. in c. veniens. j. colũ. pe. de testi. Veroñ. caut. xl. test. testis, &c. cum aliis suis auctoritatib. quas brevitatis gratia omitto Secundò, quia † recipiens vsuras ita delinquit sicut mutuans. c. j. & c. super eo. de vsur. vbi Io. And. Si eñ nõ esset q reciperet, nõ esset qui daret. vnde qui occasionẽ damni dat, damnũ dedisse videtur. c. fi. de vsur. l. qui occiderit. §. in hac. ff. ad l. Aqui. cùm ergo sint hi testes socij, & participes criminis, non erunt idonei. c. j. de cõfess. l. quoniam liberi. C. de test. l. fi. de accus. & Alex. cõsi. 128. incip. quoniam abundè. cõsi. vol. iiij. vbi concludit, ꝙ socius criminis non facit indicium ad torturã, sed nec ista ratio quicquam operatur in proposito. & eidẽ respondet Feli. in c. personas. de testi. post Car. cõsi. pe. in tit. de teste. ꝙ nõ est peccatum recipere ad vsuras à verisimiliter fœneraturo immo regulariter non peccat recipiens. gl. Ab. & Mod. in c. debitores. de iur. iu. & latè cõcludit Laur. de Rodul. in suo trac. de vsu. in ix. q. nisi recipiens directò cãm fœnerandi præstaret aliàs nõ fœneraturo. præterea potest dici, ꝙ recipiẽs sub vsuris pecunias à Iudæis, omnino nõ peccat. prout tenet Ale. cõsi. j. co. ij. vol. ij. tertio, & in hoc stat difficultas præsentis dubitationis, quia sunt singulares, cùm vnusquisque deponat de sua particulari solutione vsurarum. vnde † nõ probant. l. iurisiurandi. C. de testi. c. licet ex quadã. eo. tit. & in terminis ꝙ nõ probãt, ꝙsiluit Alex. ꝙsi. 73. inspecto diligenter processu. volu. j. vbi allegat Ant. Fede. & Rodul. ita tenere. sed adhuc ſm ea quæ proponuntur, arbitror hos testes esse idoneos ad inquirendum, & ad torturã. in primis reperio Car. cõsi. 5. in ti. de test. cõsuluisse cõtra Ale. ꝙ ex testib. singularib. ꝓbatur quis vsurarius, quia ad ꝓbandũ aliquem actũ qui resultat ex actib. particularib. vt esse vsuariũ, testes singulares plenè ꝓbant: secus ad probandũ aliquẽ actũ pro se & propter se: tunc testimonia singularia non sufficiunt. & ideo Bald. in l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. & cõsi. 33. inc. verba instrumẽti. vol. j. ꝓcordando opi. ꝙrias in isto puncto distinguebat. aut agitur de ꝓbando actũ in genere, puta quẽ hæreticũ, vel vsurariũ, & singularitas nõ nocet, secus si agatur de ꝓbãdo, ꝙ talis fecit certũ cõtractũ vsurariũ, & simulatũ, tamẽ quia multi cõtradicũt, nõ tenerem cũ Bald. Modo præsupponitur ꝓbatã esse famã publicã, teneo indubitanter ꝙ probẽt, quia fama † iũctis aliqb. adminiculis ꝓbat aliquẽ fore vsurariũ manifestũ. & in specie ita cõsuluit Gemi. ꝙsi. 59. dubiũ tale est. per totũ. allegat gl. expressam in c. cũ in diœcesi. de vsur. vbi Car. Ant. & Pan. sequũtur. & ibi Car. not. ex tex. ꝙ ad ꝓbandũ crimẽ vsurarũ admittitur ꝓbatio per ꝓiecturas & argumẽta, quæ aliàs non admitteretur. Cepo. ti. de simul. cõtrac. in vlt. præsumptione. ẽt in ſpecie Rodul. in dicto tracta. q. lxxviij. decidit, ꝙ licet ex fama iunctis aliquib. argumẽtis nõ dicatur qs vsurarius manifestus, tñ dicitur manifestandus, qa iudex poterit eũ publicare & cõdemnare tanquã vsurariũ. Archi. in c. j. & ij. de vsur. lib. vj. Ful. cõsi. 137. visis præcepto. Abb. ꝙsi. 81. ex themate. in ij. parte. & licet ipsi nõ dicãt in casu tũ isto ita respõderẽ, qa negari nõ ꝓt ꝙ isti testes singulares non faciãt semiplenã probationẽ, cum nõ sint singulares singularitate obstitura, sed aminiculatiua prout declarat Bal. in rub. de ꝓtrouer. inuesti. col. j. & in c. licet cãm. de ꝓbatio. & in l. de quib. col. antep. ff. de leg. & Felin. in c. licet ex quadam. co. iij. e. ti. iuncta igitur fama plenè probabũt. c. j. de app. Bar. in l. admonendi. ver. his præmissis. ff. de iureiu. & licet in criminalib. fama cũ vno teste nõ sufficiat ad cõdemnationem, secundũ gl. in c. veniens. el. j. de testi. fallit † tamen in crimine vsurarũ secundũ Phil. de Peru. in c. j. §. & quia. de vsur. in vi. & licet Gemi. ibi istud solũ admittat, quantũ ad effectum iniungendi pœnam excommunicationis, non autem quantũ ad alias pœnas, tamen in casu isto necesse est fateri, ꝙ fama cũ decẽ & septẽ testib. probat quantũ ad alias pœnas, quia agitur cõtra Iudæum in quo pœna excommunicationis transfertur in corporalẽ, quia excõmunicari non potest c. gaudemus. de diuor. ita ꝓbatur in c. cõstituit. & ibi gl. xvij. q. iiij. & quia in casu isto cũ fama concurrit multitudo testiũ, licet singulariũ. Gemi. aũt loquitur quando solũ cum fama concurrit vnus testis. dẽt. n. numerus testiũ augere fidẽ. l. iij. ff. de testi. latè Cur. antiquior in suo tracta. d testib. in prin. & qa vltra famã & numerũ testium alia coniectura elicitur ex qualitate personæ inquisitæ quæ damnata est. nam Iudæum esse, est species delicti. arg. tex. in l. cum seruus. §. in vsurarum. ff. de lega. j. & blasphemi, Iudæi nominari possent, vt est tex. in c. j. & in c. cum sit nimis. de iud. & omnis rigor contra eos seruandus est secundum gl. approbatam in c. ij. de iudæ. peiores. n. sunt Sodomitis, & Gentilib. ideo acrius puniẽdi. c. nonne. j. q. j. & ibi assignat rationes. Sed cæteris eorũ sceleribus omissis, ne videar maledictis verbis, veritati huius consultationis detrahere, nullus est qui ignoret omnes Iudæos in hanc. sententiam concordare, ꝙ eis liceat fœnerari Christianis, quasi nos non simus eorum fratres, & ob hanc reprobam eorum sententiam nituntur omni conatu, omni fraude, & simulatione, vsuras à Christianis extorquere, quam sententiam cõfirmat Pan. & alii. in c. post miserabilẽ. de vsur. cũ ergo ita sit, ꝙ † communiter fœnerant, vt experientia docet, vel saltem negari non possit, ꝙ non sint Iudæi de hoc crimine suspecti, certè licet aliàs fama cum vno teste in criminalib. plenè non probaret, tamen contra personas aliàs suspectas, quis audebit negare testiũ multitudinem non probare? dixit enim Bald. ꝙ in crimine vsurarum concludit dubia probatio, quæ aliàs non admitteretur. ca. in præsentia. de prob. qa ipsi Iudæi à communiter contingentib. sunt vsurarij. Ita Bald. in ca. si vasallus. j. si de feu. fiue. contro. inter do. & agna. vasal. Ias. in l. non hoc. C. vnde legi. vel potius ꝙ plenè non probarent, saltem concludendum est ꝙ faciunt indicium ad torturam, vt per Bar. in l. fi. ff. de quæst. possint enim inquisiti de delicto vsurarum pro veritate habenda poni ad torturam, secundum Socinum, consi. 229. in fine. in ij. parte.

RESPON. CXVI. & de Vsuris. II.

VEndentes Res cõsistẽtes in pondere numero, & mensura paulo cariori pretio ad tempus, quàm tempore venditionis valeret, vsuram nullã rectè perspiciẽti cõmittunt. Et ideo in foro ꝓtẽtioso de iure cõueniri nõ possunt, & præsertim cum non constet in ꝓposita facti specie de vsura re ipsa, & de facto cõmissa, quare vsura tantum verbalis nullam in foro contentioso pœnã meretur, tum etiam quia non constat de intentione corrupta, ex qua actus iudicatur, cum ille plus vendere potuerit ratione laboris & expensarum fiendarum pro debiti consecutione. Videmus nãque & sæpe cum magnis sumptibus ac incõmodis, magnáque anxietate animi mercatores sua prosequi debita, tum etiam quia mercatori ratione lucri cessantis ad tempus paulo cariori pretio vẽdere licet, tum etiam quia de minimo lucro agitur, quare in contentioso foro nec quæstio haberi, nec pœna aliqua imponi pro huiusmodi modico lucro põt.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem consistentem in pondere, numero & mensura cariori pretio ad tempus quàm tempore uenditionis ualeret, an in foro contentioso conueniri possit. & uide nu 4.*
2 *In foro contentioso an quis possit puniri pro usura uerbali & mentali,*
3 *Vsura non aliter puniri potest quàm constet de intentione depranata, dato quod pars usuram fuerit confessa.*
4 *Ratione laborum & expensarum fiendarum pro recuperatione debiti, interesse ac lucri cessantis, licet mercatori paulo cariori uendere ad tempus. & uide nu. 1.*
6 *Pro minima usura fœnerator in foro contentioso puniri non debet.*

Respon. interpreta.

VIdetur Prima facie bene iudicatũ per iudicem à quo, licet. n. tex. in c. in ciuitate, & in c. ꝙsiluit. de vsur. disponant vendentem res quæ pondere, numero, mẽsuarue cõsistunt ad tempus cariori pretio quàm tempore venditionis ualerent, de vsura in foro contentioso nõ posse cõueniri, tamen illud verũ est in dubio: Secus vbi ex cõfessione † vel ex libris ipsius venditoris appareret, ꝙ cariori pretio vẽdiderit, propter dilationem temporis datã ad soluẽdum, ſm Host. Car. & Pan. in d. c. in ciuitate. & in d. c. cõsuluit. & ꝓbatur in c. nauigãti. e. ti. & ideo Pan. in c. ad nſam. d emp. & vẽ. attestaꝝ se ꝙsuluisse tales vẽditores non posse testari, nisi seruata

seruata forma. c. quanquã. de vsu. lib. vj. Sequitur Soc. ꝙsi. 179. col. pen. in ij. parte. Deci. consi. 111. co. j. in causa autẽ ista cõstat per confessionem ipsius Arnaudi condemnati. igitur &c. ¶ Præmissis & similib. non attentis arbitror malè iudicatũ rationibus infrascriptis. Prima ratio, in foro contentioso nõ ꝓt quis puniri pro verbali † vsura, aut mentali, nisi sequuta receptione vsuræ, quia ante exactionem delictum nõ dicitur esse cõsummatum. Ita Io. And. & Gem. in d. c. quanquã. dicentes, ꝙ nõ sufficit probare aliquẽ dedisse ad vsurã, nisi etiã probetur, ꝙ eam receperit. sequitur Fel. in c. in præsentia. colũ. vj. de prob. allegatur Pet. de Anch. cõ. 376. inci. secundo dubitatur. verum in causa præsenti, licet Arnaudus cõfessus fuerit vendi disse cariori pretio propter dilationẽ, vel verius licet ex cõfessione inferatur, non tamen cõstat ꝙ quicquam exegerit, ergo solũ de peccato erit iniungenda pœnitentia salutaris in foro conscientiæ, nõ autem puniendus in foro cõtentioso. ¶ Secũda ratio, ad hoc vt vendens cariori pretio possit conuinci de vsura in foro contentioso, non sufficit ꝙ cõstet de cõfessione venditoris, ꝙ vendiderit cariori pretio ad tẽpus quã in numeratis, nisi etiã constet de ꝓintentione deprauata ipsius venditoris, ꝙ habuerit animum deprauatum, secũdum Pan. in d. c. cõsuluit. qui subdit ꝙ si venditor neget se habuisse intentionem deprauatã, ꝙ isto casu cum cõtractus ex sui forma non appareat celebratus in fraudẽ vsurarum, nullo modo venit puniẽdus. Sed in casu nostro Arnaudus negat expresè se habuisse intentionem deprauatam, cũ dicat se vendidisse aliquo modico pluri ad tempus, propter impensas & labores quos patitur in eundo ad castra, & oppida debitorũ pro exigendis pecuniis sibi debitis, quæ expensæ & labores debent † ꝓsiderari, cũ debitor & creditor sint diuersi fori, teneaturque creditor accedere ad domũ ipsius debitoris. l. itẽ illa. cũ sua gl. & ibi Bart. ff. de cõsti. pec. & posito etiam ꝙ debitores tenerẽtur accedere ad domũ ipsius Arnaudi, tamen de honestate Arnaudus tenetur mittere interpellatorẽ ad domos debitorũ. l. quidã Hyberus. ff. de serui. vrba. prædio. aliàs perderet expensas citationis ſm Lu. Rom. sing. 396. inci. alio sero. Accedat experiẽtia, quæ est rerum magistra. à qua licet arguere. c. quam sit. de ele. li. vj. cle. dispendiosam. de iudic. c. multis. xiiij. dist. videmus enim quotidie creditores cum maximis impensis, & magna animi anxietate, & sæpe cũ vitæ periculo insequi debitores, nulla ergo ratio suadet cur dictorũ laborum & expensarum ratio haberi non debeat. Tertia ratio, quia in articulis, & in puncto præsupponitur Arnaudum esse mercatorem, qui ratione interesse † lucri cessantis potest vendere res cariori pretio ad tẽpus. Latè Bal. & Salic. in auth. ad hæc C. de vsur. dicentes ꝙ si mercator habuisset pretium tempore contractus in alias mercantias implicuisset ea ratione licuit vendere res suas ad tempus cariori prætio. sequitur Pan. in c. conquestus. de vsu. Dec. in d. cõsi. 111. col. v. vbi alias auctoritates congerit. ¶ Insuper admittendum fuit, ꝙ solum confitetur se vendidisse sex somatas paulo plus cariori pretio & modico pluri, videlicet pro grossis duobus. Nam deponit se in numeratis vendidisse grossis 45. & plus. ad credentiam verò confitetur vendidisse partem grossis. 46. partem grossis. 47. & sic sex somatas tantum pro florenis. 4. ex qua venditione resultat minimus excessus, & minima adiectio, vnde pro tam modica vsura †, si vsura foret, nõ debuit in foro contẽtioso puniri secundum Bald. in l. j. C. de ædil. act. & Alex. in consi. 104. inci. statutum. ver. præterea volu. j. ¶ Ex istis remanet sublatũ fundamentum factũ super confessione ipsius Arnaudi, quia non cõfitetur se exegisse. Item ex tali cõfessione apparet ipsum non habuisse intentionẽ deprauatam. Item licuisse vendere, quia mercator propter interesse lucri cessantis, & propter labores & expensas viatici in eundo ad debitores &c. Laus Deo.

¶ Ita iuris esse censeo ego Io. Franc. de Ripa, I. V. D. & de collegio Papien. ordinariam iuris ciuilis cathedram regens in florentissima Auenionensi academia, & in fidem me subscripsi & sigillaui, saluo semper iudicio sanioris.

De probatio. & præsumptio.

RESP. CXVII. & de Probationibus. I.

LIcet Regulariter debiti remissio nõ præsumatur, iure tamen quodam singulari, si diu inter fratres & sæpe, ac variis ex causis ratio reddita ac habita fuerit, fratri remissionem factam Paulus fideicõmissi respondit, quanquam fideicommissi ratio nunquam de fiderata fuerit. Sed cũ in proposita facti specie, nullo agnationis vinculo litigantes teneantur, neque inter eos sæpe, neque ex variis causis ratio nec credita, nec habita sit, & nõ agatur d lucro remittendo, sed de damno vitando quæratur, nihil iure dicendũ est legis Procula, dispositionem, quæ exorbitãs est ad huiusmodi causam trahi, neque accommodari posse.

SVMMARIVM.

1 *Exceptiones præscriptionis, & solutionis plurium debitorum non sufficiunt ad inducendam præsumptionem donationis, & remissionem debiti, & ibi uide intellectum l. procula. ff. de proba. & uide. nu. 2.*
4 *Ratio sanguinis, & fauor agnationis conseruandæ sæpe impellit homines ad donandum.*
5 *Lex Procula, non extenditur ad cognatos cum sit exhorbitans.*
6 *Argumentum de maiori ad minus non procedit affirmatiue.*
7 *Dictio sæpe, duos actus saltem desiderat.*
8 *Testibus deponentibus se cognoscere scripturam, an sit credendum, & quæ requirantur, ut eis credatur.*
9 *Ratio non est par amittere debita, & lucra non capere.*
10 *In dubio præsumitur ignorantia, nisi probetur scientia.*

Respon. interpret.

IRepetere Et reassumere vellem, q̃ in hac causa vertente inter nobilẽ Io. Agaffini agentẽ ex vna, & do. Nauarrinos reos se defendentes ex altera, scripta & allegata fuerunt, huiusmodi ꝙsultatio in iustũ volumen ascenderet, & quidẽ superuacuo, cũ super duab. primis exceptionib. s. ꝓscriptionis, & soꝝonis, satis superque satis sit disputatũ, fateanturque rei illas nõ militare cũ ad ꝓsumptionẽ † donationis, & remissionis debiti ꝓfugiãt, dicentes ex affinitate, tpis longinquitate, & reiterata calculatione, ꝓsumptionẽ remissionis debiti resultare, iuxta tex. in l. Procula. ff. d ꝓbatio. Videndũ igitur est an ꝓsumptio dictæ legis ꝙueniat, & militet in occurrenti casu? & paucis agẽdo respõdetur, ꝙ nõ, ad qđ demõstrandũ sciendũ est, ꝙ ad hoc vt sit locus illi ꝓsumptioni, requirunt † tria copulatiuè, videlicet ꝙsanguinitas, tpis diuturnitas, & tertiũ qđ est principale, calculatio sæpius facta, q̃ tria põderant à iurecõsulto ĩ illa l. Procula. & ibi firmãt Bar. & alij, maximè Iacob. de S. Georgio, vbi inqt, vos firmiter tenebitis hæc tria esse necessaria: qcqd dicat Imo. & ita prius firmauerat gl. in l. libertis quos. §. j. vbi Bar. ff. de ali. & cib. legat. & est *cõis* opi. vt p Ale. & Mod. in l. q̃. dotis. ff. sol. ma. sequit Lud. Ro. ꝙsi. 144. licet variè. Ale. ꝙl. 56. in pñti. li. iiij. In casu nro de ficiũt duo potissimũ requisita. Primũ. s. ꝙsanguinitas. nã inter Agaffinos & Nauarrinos nulla intercedit ꝙsanguinitas, & licet forsan probata sit aliqualis affinitas, hoc nihil ad cãm d. l. Procula. q̃ exigit ꝙsanguinitatẽ. Aliud. n. affinitas, aliud ꝙsanguinitas, vt in rub. de ꝙsang. & affi. illa. n. copula, &, copulat diuersa ſm gl. in rub. ff. de iur. & fac. ign. notat p Pan. & alios in c. ij. vbi latè scripsi. de rescriptis. Non. n. eadẽ est ratio remittẽdi debitũ, aut saltẽ tãta affini. q̃ est remittendi ꝙsanguineo, in quo rõ † sanguinis & fauor agnationis ꝙseruãdæ sæpe animũ ꝙsanguinei vrget ad donandũ. Nõ sic ratio affinitatis, q̃ mortua vxore cuius cã ꝙcta fuit, solet parui esse momenti ſm gl. in l. sed hoc ita. ff. de re iud. q̃ ingt, ꝙ sicut mortua vxore, affinitatis, ita & amoris vinculũ soluit, & dicunt ibi Mod. ꝙ sicut mortua vacca pdit soccula, ita mortua vxo. pdit affinitatis amicitia. Sed fac illã ꝓsumptionẽ militare inter affines & cognatos, sicut inter ꝙsanguineos & agnatos. Videamus an inter oẽs locũ habeat. mihi vr restringendũ ad fratres & sorores. prout loquit illa lex, nõ ad remotiores, maximè ad cognatos existẽtes in quarto gradu. Ita probat in d. l. Procula. vbi Paulus iurecõs. se fundat in fraternitatis affectione, vt ibi, à fratre sibi debitũ, & ibi à fratre quãdiu vixit desideratũ, & ibi, sæpe in rationẽ fratris, & ibi, quasi tacitè fideicõmissum fratri remissum, & ita in ſpecie dixit Bal. in l. cũ ꝓponas. la j. C. de pac. & in l. si certis annis. col. iiij. C. e. ti. & Flor. in d. l. Procula, ibi signanter põderat manifestam personarũ proximitatẽ, pp quã iuncta multiplicata calculatione, & tpis diuturnitate, dicit præsumptionẽ donatiõis à iurecõsulto admitti. & ad hoc ẽt animaduertit dñs Alex. ꝙsi. 56. añ fi. Cũ igitur illa lex loquat in fratre & sorore, & Legislator sup fraternitate faciat fundamentũ, nõ vr extendenda † ad affines, & cognatos existentes in quarto gradu, ꝫ regulã iuris ab vsu satis superque satis receptã, ꝙ donatio nõ ꝓsumitur. l. cũ de indebito. ff. de ꝓbationib. & l. si donatio. C. de do. ẽt inter ꝑem & filiũ. l. cũ pater. §. pr plurib. ff. de leg. ij. Et notat in l. si donatione. & ĩ aut. testõ. C. d colla. esset. n. arguere d maiori ad minus affirmatiuè. qđ ꝙstat nõ licere, vt no. in ca. cum in cunctis. in prin. de ele. satis. n. consonat aurib. ꝙ non militat tãta affectio erga affinẽ in quarto gradu, quanta erga fratrem, q̃ dicit ferè alter, & cuius charitate nulla maior. l. nemo. §. q frater. ff. de hæredib. institu. Deficit aliud principale, videlicet sæpius facta cõpensatio. ex his. n. quæ exhibita leguñt, nõ ꝓbatur saltem gemina calculatio, prout requirit, & ibi sæpe in ratione fratris, &c. Dictio † ein sæpe non nisi duab. calculationib. verificatur, vt no. p gl. in §. qa verò multi. in aut. de testib. & in c. qa sæpe. de elec. ll. vj. & l. licet. C. de assessso. non. n. probatur vlla

Universidad de Deusto
Biblioteca

ratiocinatio,nō ex priuatis ſcriptis ipſorum Nauarrinorum, q̄ pro ſcribentib. nullā fidem faciunt,ne ſit in ptāte alicuius ſibi probationes ſuo arbitrio parare.l.exēplo.C.de proba. & l. rationes.C.eo.nō per inſtrm debiti.800.ſcutorū,qđ ſolā obligationē mutui,non aūt rationū cōputationē enunciat.Nō p inſtrumentū ſoſonis ipſorū.800.ſcutorū, ga præſumptio donationis,& remiſſionis de qua in d.l.Procula.nō ſuper ſoſone ſed ſup geminata & reiterata calculatione fundatur, & bene, ga per ſoſonē debiti non arguitur ꝙ ſoluens nihil debeat hẽre ab eo cui aliquid ſoluit.l.ſi cū dos.vbi not.Bart.ff.rerū amota. Non denique p aſſertas literas, q̄ dūr ſcriptæ per patrē ipſius dicti agentis,ga cū non ſint recognitæ,nec cōparatione literarū cōprobatæ,nihil ꝓbant.l.ſi.ff.de proba.l.non nudis.l.inſtrumenta domeſtica.C.e.ti.traditur per Bar. & alios in l. admo-
8 nendi.ff.de iureiur.Nec dicatur,ꝙ plures teſtes † depoſuerunt ſe cognoſcere ſcripturā eſſe ſimilē ſcripturis dictis Agaffini, ga horū depoſitiones nihil probant,nec eis iura fidē vllā præſtant,niſi deponant ꝙ erant præſentes,& viderunt illas literas ſcribi.& ratio eſt, ga ſimilitudo literarū pōt de facili decipere teſtes, cum de facili poſſint ſimiles literæ formari à perito in arte ſcribendi,vt in auth.de inſtr.cau.& fide.in princ.& §.ſi qs igitur.no.in auth.at ſi ꝯctus.C.de fi.inſt.Bal.in auth.ſed nouo iure.C.ſi cer.pet.Iaſ.poſt alios,in l.admonendi.de iureiur.Præterea vbi teſtes depoſuiſſent ſe vidiſſe illas literas ſcribi,adhuc abſque literarū cōparatione nō plenè probarent, vt traditur per Bar.in d.l.admonendi.& ibi Iaſ.poſt alios. & eſt *communis*
opin.vt ibi oēs fatentur.Minus ergo ꝓbant abſque vlla literarum cōparatione, & abſque eo ꝙ viderint talē ſcripturā ſcribi.non igitur curandū de depoſitionib.taliū teſtium. Cæterū alia ratione diſpoſitio.d.l.Procula.nō ſeruit in ꝓpoſito, quia ibi agitur de remiſſione fideic.& ſic de lucro remittendo, hic agit de debito dotis, & ſic de damno patiendo ex tali p̄ſumptione remiſſionis.Vnde non eſt par † ratio lucri & dāni.l.fin.
9 C.de codicil.ita in terminis rñdet Socin.ꝺſi.25.,pſequēdo ordinē.col.iij.lib.iiij. ¶Inſuper aduertendū eſt, ꝙ ibi præſuppo-nitur ꝙ cōſtanti ſororē habere notitiā fideic̄omiſſi ſibi debiti, vt ꝓbant illa verba,nunquā à fratre deſideratū,alioquin ignorans non pōt videri remiſiſſe.l.tres fratres. ff. de pac.l.ſi ignorans.ff.loca.Non ꝓſtat aūt ꝙ pater dñi Ioannis agētis habuerit
10 notitiā huius debiti dotis.Et in dubio † præſumitur ignorātia,niſi ꝓbetur ſciētia.rꝛa præſumit,de reg.iu.in vj.l. verius. ff. de ꝓba.Denique pōderandū eſt,ꝙ non ſolū requiritur ꝙ ſæpe ſit facta calculatio,ſed ꝙ ex variis cauſis facta ſit, & ꝙ ſemper ſoror remāſerit debitrix,& ſemp ſpōtè ſoluerit id in quo fuit reperta reliquatrix,nūquā opponendo exceptionē cōpēſationis.Ex hmōi aūt p̄miſſis calculis,vbi de eis legitimè appareret, non ꝓſtat ꝙ Agaffinus ex variis cauſis ſemper fuerit reliquator,& ſemper vltrò ſoluerit.Ergo cōcluditur diſpoſitionē.d. l.Procula.non poſſe adaptari ad caſum præſentis ꝓtrouerſiæ.

¶Allegationes do.de Ripa pro Agaffino contra Nauarrinos.

¶De fide inſtrumentorum.

RESPON. CXVIII. I. & de Fide inſtrument. I.

I notarius Quia impeditus atteſtatur ſe inſtrm per aliū ſcribi feciſſe,tunc inſtrm diuerſa manu ſcriptum,& diſſimilib. caracterib.admittitur.Verùm cùm in propoſita facti ſpecie de huiuſmodi atteſtatione nulla fides fiat,& inſtrm diuerſa manu, diuerſisque caracterib. ſcriptū,inter lineatū, & immarginatū reperiatur, nullā ob id fidē facere conſtat,nec ex eo actio, vllāue exceptio oriri poteſt,nec auctoritas prætoris huiuſmodi inſtrumento ſuffragatur.

SVMMARIVM.

8 *Inſtrumentum diuerſis manibus,& diſſimilibus caracteribus ſcriptū interlineatum,& immarginatum nullam fidē facit.& ibi uide quomodo procedat.*
2 *Exemplum,ſi de exemplari non conſtat ,nullam fidem facit.*
3 *Inſtrumentum nullum nullam præſtat opem,nec ex eo præſcribi poteſt, & ibi uide quando citatio interrumpat præſcriptionem.*
4 *Ex citatione generali interrumpitur præſcriptio xxx.annorum.*

Reſpon.interpret.

I vera Sunt quæ ꝺ inſtrm exhibitum opponūtur in quadā ſchedula exordiēte, magiſter Guilielmus Saluati,&c.crederem dictū inſtrm nullam fi-
1 dem facere.Nam inſtrm † diuerſis manib.& diſſimilib.caracterib.ꝺſcriptū p̄ſumitur falſum.§.& qđ ſæpe.in auth.de trien.& ſemiſ.coll.1.iij.quē ad hoc dixit ſingularē Bald.in l.ꝯctus.C.de fid.inſtr.col.iij.de quo mirat Lud.Ro.ſing.239.inci.an diuerſitas.quia eſt de hoc etiā tex.in c.inter.dilectos de fide inſtr. & hoc maximè verū eſt,ſi originale ſcripti protocolli ſit diuerſa manu ſcriptū.Nam prima nota,& primū protocollū non debet ſcribi niſi manu eius notarii, qui fuit de inſtro rogatus.§. nos aūt.in auth.de tabel.colla.iiij.& ibi gl.tradit Spec.ti.de inſtru.editi.§.inſtrumentū.el ij.ver.itē opponitur,ꝙ non eſt cōfectum.Accedat quod dixit Bal.in l.fideicommiſſa.§.quoties. de lega.ij.vbi dixit,ꝙ imbreuiatura notarij ad hoc vt fidem faciat, debet eſſe in mundū redacta, ita ꝙ ibi nullum appareat vitiū,aliàs non eſt ei fides adhibenda, & omiſſis authoritatib. quas diffuſè poſſem hic adducere.ſat erit allegare patrē veritatis Ale.qui ita in ſpecie cōſuluit,conſi.41.viſo tenore.col.j.li. j.& idē conſulendo dixit Soc.conſi.24.viſis.col.ix.lib.j.vbi ex hoc colligit rationē quare notarius qui fecit exemplū ſui originalis ſcribi per aliū,debet in ſubſcriptione atteſtari,ꝙ impeditus per aliū ſcribi fecit,nā ea fuit ratio, quia niſi atteſtaretur ita,inſtrumentū vtpotè de falſitate ſuſpectū non ꝓbaret.cum itaque inſtrumentū proponatur dinerſis manib.ſcriptū,inter lineatū,& immarginatū,certè non eſt ei vlla fides adhibenda. d.c.inter dilectos.& ibi Abb.& Mod.latè. Secundò nō ꝓbat, ga dicitur non ꝓſtare de originali,& baſtardello quondā Bernardi Pichoni,qui dicitur rogatus de dicto inſtrumēto, vnde nō video quo fonte exēplū per Claudiū Valencerij,cui,vt aſſeritur, cōmiſſa fuerunt ꝓtocolla dicti quondā Bernardi ſumi potuerit:nā ſine exēplari non pōt ſumi exemplū.l.in teſtamēto.la.j.ff.de conſli.& demon.Nec huic fundameato obſtat qđ no.Bal.in rub.C.de fi.inſtr.col.vi.verſi ſecundò quæro. qa illud dictū Bal.procedit quando notarius,qui eſt rogatus de inſtrumento exēplū parti in forma tradit,tunc tale exēplū probat licet originale non reperiatur,eo quia tale exēplum cōfectū ab eo,q fuit principaliter rogatus loco originalis habetur. nam cū ab eodēmet notario,de eodē ꝺctu duæ ſcripturæ ꝓficiuntur,ambæ originales dici poſſunt.ſm Bal.ibidē,qui ita expreſsè loquitur,& Bar.in l.Sempronius.quē etiā Bal.adducit, ff.de lega.ij.Secus aūt in exēplo ſumpto per vnū notarium ex
2 originali alterius:tunc de originali debet conſtare,aliàs † exēplum nihil valet.d.l.in teſtamento.& ibi declarat Iaſ.in l.ſi.C.de edic.diui Adria.tol.Nec ēt huic rationi obſtat,ſi prætendatur conſtare de originali inſtrumento dicti Pichoni ex ſcriptura exhibita,quia etiā ꝙ cōſtaret illā ſcripturā eſſe ſcriptam manu eiuſdē Pichoni, tū non ꝓbaret tāquā originale inſtrm,cū idē Pichoni non atteſtetur ſe rogatū de ipſo inſtrumēto,cum nō ſit in principio dictum,nota breuiarij,ſeu protocolli mei,&c. Nec ēt in fine ſit dictū,& me Bernardo Pichoni. &c.prout de iure eſſe debuit:aliàs reputatur ſcriptura priuata, & ideo fidē non facit ſm Bar.in l.ſi quis ex argentariis.§.ſi initiū.co.antep.
3 ver.viij.dixi.ff.de eden.cū igitur tale inſtrm nihil † ꝓbet, ceſſat prima exceptio oppoſita per reū, ꝙ ipſe poſſideat cū titu.authore prætore.Non credo etiā ꝙ militet exceptio p̄ſcriptionis,tū quia fuit interrupta,tū qa ex capite ignorātiæ danda eſſet reſtitutio in integrū,ſi peteretur. Nec obſtat dum dicit, ꝙ citatio generalis non interrūpit præſcriptionē ſm Bar. in l.ſi. in ſi.C.de anna.exce.ga diſtinguendū eſt inter citationē ſimplicē,qua citat reus reſpōſurus petitionib, & iſto caſu, ga actor nihil ponit,ꝙ hanc citationē non interrūpit præſcriptio.ita loquitur Bar.& iſte non eſt caſus noſter.Et inter citationē generalē, per quā inſinuatur reo, ꝙ eſt obnoxius actori, vel bona ſua vſurpat:tunc licet iſta ſit generalis nec in ipſa ſpecificetur obligatio, vel nō nominent bona in ſpecie, tū interrumpitur
4 † præſcriptio xxx.annorū,vt eſt caſus ad literam in d.l. ſi.& ibi no.Bar.in vlt.nota.& rationē aſſignat Iaſ.in l.ſi.col.ij.ff.de eo ꝙ quē fac.erit.Et in iſtis terminis ꝓcedit thema gōnis noſtræ, quia non ſolū fuit propoſita citatio gñalis quo ad petitiones porrigendas,ſed ēt fuerunt propoſita interrogatoria non tm generalia,per q̄ inſinuabatur reo, ꝙ occupabat bona actoris in genere.Sed etiam in ſpecie certificatum fuit, ꝙ occupabat & vſurpabat illicitè & indebitè prædia de quibus contenditur, ergo, &c. Et hæc breuiſſimè perſtrinxi, quia coram doctiſſimo,& iuſtiſſimo iudice cauſa diſcutitur. Laus Deo.

¶De Teſtibus.

RESP. CXIX. & de Teſtibus I.

Lege Iulia Apia mulier contra maritum teſtis eſſe prohibetur & rectè. nā coniuges vna & eadem perſona exiſtimātur:& quemadmodum in cauſa propria nemo contra ſe teſtificari cogitur: ita etiam ꝓiuges ꝺ ſe teſtificari nō poſſunt, ne diſcordia ex eo oriatur,quam iura abhorrent.Immo nec etiam p̄ſentiente viro teſtificari cogitur fauore ipſius mulieris,licet complures legem Iuliam non admittant, ſi alij teſtes inueniri non poſſunt.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Lege Iulia Apia mulier in cauſa mariti tam actiuè,quàm paſſiuè teſtis eſſe prohibetur,& uide ſallentiam nu.4.*
2 *Iudices ſiue partes iuramentum perſonæ ueriſimiliter deieraturæ deferantes, non tantum peccant,ſed etiam ueniunt puniendi.*
Mulier etiam conſentiente uiro in cauſa,contra eum mota cogi non poteſt teſtificari.

Reſpon.interpreta.

1 DIco Ergo vxorē Ipſius Vgheti contra ipſum pro Ioanne Maria de Oliua non poſſe cogi † ad teſtificandum,nec etiam pro Vgheto.tex.eſt in l. lege Iulia.& ſequenti.ff.de teſt.Cano.in c. ſi teſtes. §. lege Iulia.iiij.q.iij.inducendò à fortiori,nam ibi dicitur quòd ſocer contra generum & econuerſo,nec libertus vxoris contra maritum,nec econuerſo poſſunt cogi inuiti ferre teſtimonium,nec aliæ perſonę ibi narratæ.Si ergo gener non cogitur contra ſocerum,quantomagis vxor cōtra maritum.facit tex. in d.c.ſi teſtes.§.parentes.iiij.q.iij. & facit etiā gl. in c.j.iij.q.v. & licet nunquam haberemus tex. ego probo multis rationib. Primò habemus, ꝙ ꝓtra ſeipſum in cā propria nemo cogitur teſtificari.l.omnibus.C.de teſti.eſſet.n.incongruū ꝙ ꝓpria tela ꝺ meipſum inducerem:quod nimis graue eſt.l.nimis graue. C.eo.ſed cā mariti dr̄ propria vxoris,nam in reb. mariti vxor dr̄ quaſi domina.l.j.ff. rerū amota. ſunt. nōſa proſpera & infortunia inter virum & vxorē cōia.l.ſi cū dotē.§.ſinaūt in fæ-
2 uiſſimo.ff.ſol.mat.& dr̄ vxor ſocia diuinæ humanæq; domus, & idē corpus & eadē caro.vt l.aduerſus.C.de crimi.expi.hr̄.l. j.ff.de ri.nup.Scdò probatur euidentiori ratione, ga non debet dari occaſio delinquendi & periurandi. l.conuenire. ff.de pac.do.l.iij.in prin.de iu.iur.ff.Immo peccat & eſt grauiter p̄ iudex † & etiam pars, qui deferunt iuſm perſonæ, q̄ veriſimiliter periurabit. vt no.in auc.ſacra.puberum. C.ſi aduer.venditio.Modo ego habeo ꝙ vxor propter metū mariti, maximè talis qualis eſt Vghetus, veriſimr deierabit, eſt.n. talis metus mariti iuſtus & legitimus.l.ſi.C.de fur.Lud.Ro.& Philip.Cor.in l.pactum qđ dotali.in ij.col.& ibi Iaſ.in ſi.C.de colla.Tertiò probatur rōne machinationis euitandæ,nec fauore
3 patris ipſius vxoris,concordes in matrimonio coniuges turbari debent.amant. n.leges inter coniuges concordiā & amorem reciprocū.l.ſi.in fine.C.de fur.& oēs via inciděda eſt,qua generatur inter conſortes diſcordia. l.diſſentientis. C. de repup.& d.l.j.C.rer.amo. Sed ſi cogeretur teſtificari ꝺ Vgheti maritū,poſſet generari inter ipſos diſcordia, & ſi qua eſſet augeri, quod non eſt de mente iurium. Fortius dico, ꝙ etiā ipſo
3 Vgheto p̄entiente † non pōt cogi ad teſtificandū, ga hoc non ſolum fuit inductum fauore ipſius Vgheti mariti,ſed ēt fauore ipſius vxoris.ita dicit Bar.in d.l.leg.Iulia.eſt verū ꝙ Lu.Ro.
4 in ſing. 393. tenet ꝙ quādo non poſſunt † inueniri alij teſtes, ꝙ tunc d.l.Iulia non haberet locū, ſed hoc nō militat in caſu nr̄o cū in rixa ſint pluſquā trecēti hoīes q̄ potuerūt ſcire vtrū ipſe Io.Maria ſoluerit, vel ne.facit ēt l. ſeruos.j. C.de qō.& in terminis vide Pañ. in c.in lris. ad fi. extra de teſtib. Laus Deo.

¶De Sponſa.matri.& filia.

RESP. CXX. & de Sponſalibus. I.

Via Natum ex damnabili coitu,vt puta ex virgine, vel vidua,matri nullo iure ſuccedere poſſe exploratum eſt. Ideo Ioannes Panicia pro matris ſucceſſione obtinēda matrimonium ipſius probare debet, cum ſit ſuæ intentionis ſcopus, quod nullo iure probatum dici pt per verba de futuro etiam iurata,minuſq; per apocham nec à teſtibus,nec à partibus recognitam.& licet ex ea de ſponſalib. conſtet,nulla tamē matrimonij probatio ſequitur,cum prædictorum ſeparata ſit rō.Verum enimuero cum in propoſita facti ſpecie cauſa matrimonialis ſit incidens & acceſſoria,& non principalis ſpeculationis, ideo non eſt qui ſit inficiaturus quamlibet matrimonij etiam præſumptam probationem in huiuſmodi cauſa admittit debere, quæ aliàs ad probandum principaliter matrimonium nuſquam admitteretur. Quare cum ipſe Ioannes ſm ea quę proponuntur,perfectum matrimonium identitatémq; ſui legitimè probauerit,clarum eſt ei dem de iure hæreditatem competere.

SVMMARIVM.

1 *Natus ex damnabili coitu matri nullo iure ſuccedit.*
2 *Verba de futuro etiam cū iuramēto non inducunt matrimonium ſed ſponſalia.*
3 *Schedula non recognita,nihil probat.*
4 *Sponſalibus probatis, matrimonium probatum nullo iure inferri poteſt, niſi copula ſubſequens probetur.*
5 *Matrimonium non probatur fama etiam iuncta cum nominatione.*
6 *Vbi agitur de matrimonio principaliter probationes plenæ requiruntur, ſecus ſi incidenter de eo tractetur.*
7 *In probando matrimonio antiquo probatio admittitur, quæ aliàs non admitteretur.*
8 *Scriptura priuata ſuffulta comparatione literarum ac recognitione & depoſitione unius teſtis plenè probat.*
9 *Sponſalia per copulam probatam tranſeunt in matrimonium.*
10 *Sola fama probat matrimonium quando de eo agitur incidenter.*
11 *Sola nominatio conjugis inter coniuges probat matrimonium quo ad legitimationem filiorum.*
12 *Sponſalia etiam abſque præſentia utriuſque partis,& contemporaneo conſenſu rectè contrahuntur.*
13 *Actus in dubio præſumitur factus tempore licito.*

Reſpon.interpreta.

EX tribus Quæ proponuntur,duo tm̄ diſcutiam,quibus abſolutis,patebit reſolutio tertij,& ſtudebo breuitati,quia virtus cōſiſtit in dicendo multū, non multa. Circa primū vr̄ ꝙ non ſit ꝓcluderter probatū matrimoniū, quod neceſſariò tenet Ioannes Panicia petens,probare,ſi vult ſuccedere matri nobili.Nā cōis cōcluſio eſt ꝙ natus † ex coitu dānabili,puta ex virgine,vel vxorata nō ſuccedit matri ſm gl.in l.ſi
1 qua illuſtris.C.ad Orfici.& ibi in ſpecie Bal.p tex.in §.fi.in aut. qb.mo.na.effi.ſui.ſequit Pañ.in c.cām quæ.el ij.q filij ſint legi. & hanc dicit cōem Soc.conſi.148.incip.memini. col.ij. in j.part. Schedula em̄ exhibita nō ꝓbat matrimoniū,ga verba illa,iuro accipere Ioannā hīc ad Paſcha,ſunt verba de futuro,q̄ etiā cū
2 † iuramēto non inducūt matrimoniū, ſed ſponſalia tm̄,vt eſt caſus in c.ex literis.ij.ex.de ſpōſ.qđ fortius videt,ꝙ dicta ſchedula ſub nō ꝓbet ſponſalia ex duobus.Primò,quia † nō fuit recognita à partibus,neq; à teſtibus.l. ſcripturas. C.qui pot.in pig. habe.l. Publia.§.fin.ff.de poſ. etiam ꝙ oēs teſtes eſſent mortui adhuc nō ꝓbaretur.c.ij. de fid.inſt. Secundò,qa ad contrahendum ſponſalia vr̄ matrimoniū, videt ꝙ requiraē præſentia vtriuſq; ſpōſi & ſpōſæ,& ꝺſenſus contemporaneus, vt in ſtipulatione, iuxta l.j.§.q p̄ſens.ff. de verb.obl.,put tenuit Arch. in c.ſufficit.xxvij.q.ij.ſed in ꝺhendis hmōi ſponſalib. nō apparet ꝙ Ioanna fuerit ſeu eſſet p̄ſens,igit &c.Nec obſt.ꝙ in ſchedula noīetur ipſa Ioāna,qa videntur verba enūciatiua, q̄ non ꝓbant.l.ex hac ſcriptura.ff.de don.cum ſi Nec obſtat ꝙ pater Ioannæ ſe ſubſcripſit,qa non poteſt pr̄ pro filia pubere ꝺhere ſponſalia, niſi ipſa filia conſentiat.c.tuæ.de ſpon.Et poſito ꝙ
4 ſchedula ꝓbaret ſponſalia,nō tñ infert † ꝙ ſit ꝓbatum matrimonium, niſi ꝓbetur copulā fuiſſe ſubſecutā.iuxta tex.in c.is q fidē.de ſponſ. quæ copula non vr̄ probata, nam primus teſtis q deponit de oſculo, & de actibus qui ꝓueniunt coniugib. nihil dicit de copula.Cæteri aūt actus citra copulā,vt ſunt oſcula,amplexus,mutua dona,& ijs ſimiles non faciunt ſponſalia transferri in mr̄imoniū.c j.de matrim.ꝯct.con.inter.eccle. Pañ.in c.ſi.de ſponſ.per illum text.vbi addit ꝙ ēt ſi ſponſus de futuro traduxerit ſponſam ad domū, non pp hoc ſponſalia ꝓuertunt̄ in mr̄imoniū de p̄ſti.Præterea ſponſalia erant reſtricta ad diem, ergo videtur ꝙ non ſufficiat probare copulam, niſi ꝓbetur interueniſſe intra tp̄s, nā elapſo die diſſoluta dr̄, tang dies ſit appoſita cā limitandæ obligōnis,l.eum qui ita.§. qui ita.de verb.ob.Hoc ſic præſuppoſito infero,ꝙ ēt ſi probata eſſet copula,non tñ diceret probatum matr monium,quia non fuit probatum ꝙ copula fuerit ſubſecuta antequam ſpōſalia eſſent diſſoluta, ꝓut requiritur ad hoc vt copula faciat ſponſalia in mr̄imonium trāsferre.c.veniens.ij.& ibi Io.And. & Præpo.ad hoc no.de ſpon.Secundus teſtis,q deponit de cō
5 feſſione Ioannæ ꝓfitentis mr̄imonium & copulam,eſt ſingularis,& poſito ꝙ eſſet ꝓbatum, ꝙ inuicem ſe ꝓiuges appellabāt, tñ ſola nominatio non ꝓbat mr̄imonium.† Immo nec fama iuncta cū noīatione.c.illud.de præſumpt.vbi Abb.& alii hoc firmat expreſsè,& Socin.cōſi.39.incip.viſis.& inſpectis.in prima parte,vbi in ſimili caſu ad probandū mr̄imonium ad effectum ſuccedendi, concludit, ꝙ requiruntur quatuor, ſaltem diuturna cohabitatio, & ꝙ ſe inuicē tractent tanquā vxor & maritus.Tertiò ꝙ probetur tractatus in ſpecie.Quartò publica fama inter vicinos & notos, q̄ oīa nō vident ꝓbata in caſu præſenti,&c.Præmiſſis nō attētis amplector ꝺriam ſniam,tan
6 q̄ veriorē.Pro cuius clariori demonſtratione p̄mitto, ꝙ aliqñ agitur de mr̄imonio † principaliter,ga maritus vendicat vxorem,vt econtrà.& iſto caſu altero negante,requirunt ꝓbationes plenæ, & ꝙ teſtes ſint omni exceptione maiores. c.j. de ꝓſang.& attin. ga cā mr̄imonialis dr̄ grauis cā,vt not.p Abb.& alios in c.ſi ꝓ debilitate.de offi.dele.& p Alex.conſ.150.151.
152.&

Universidad de Deusto
Biblioteca

152. & 153. lib. v. Barb. cons. 53. col. 3. & seq. vol. j. Quandoq; agit de hæreditate p̃ris vel m̃ris principaliter & incidenter quærit de matrimonio, qa negat q̃ filius sit legitimus, & isto casu sufficit quælibet ꝓbatio ēt p̃sumpta, & q̃ als ad ꝓbandū matrimonium nō admitteret, si de eo principaliter ageret, vt ꝓbat text. in c. cām. el j. q. fil. sint leg. p quē ita distinguit Gem. maximus can. in cons. 27. incip. sup dubiis. & istud pōt optimè comprobari ex dec. Bal. in l. filiū diffinimus. ff. de iis q̃ sunt sui vl alie. iur. vbi decidit, q̃ licèt instr̃m dotis nō ꝓbet ꝓcludenter m̃rimonium, si de eo agat principaliter, s̃m opin. Inn. & seq. in d. c. illud. tū qñ de matrimonio quærit incidenter, instr̃m dotis plenè ꝓbat matrimoniū. & ita pōt intelligi tex. in auth. vt frat. fil. §. j. coll. ix. & hñ facit decis. Bart. & cōiter approbata in l. quidā in suo. ff. de cond. insti. vbi ex possessione ꝓbatur dn̄ium si agat de eo incidenter, secus si principaliter. Itē p̃mitto, q̃ in ꝓbando m̃rimonio
7 † antiquo, admittit ꝓbatio q̃ als nō admitteret, s̃m Host. in d. c. illud. Istis sic p̃missis, videamus primò, an sint ꝓbata sponsalia: secundò, an sit ꝓbata copula: tertiò, an sit ꝓbatum aliquid aliud p qđ in casu occurrēti possit dici ꝓbatū matrimonium. Circa primū respōdeo q̃ sic: nā vt in facto p̃supponitur hæc priuata scriptura iuuabit cōparationeliterarū, quo casu sola tūc facit semiplenā ꝓbationē. §. sed & si instr̃a. & §. si verò. in auth. de instru. cau. & fide. & hoc cōprobat Pan. in d. c. ij. & sequuntur cōiter scribētes in l. admonēdi. ff. de iureiur. & tantò fortius, qa recognita est ab vno teste, q̃ se subscripserat. Scdò, adest idem testis, q̃ deponit pfectè de dictis sponsalibus. & de omnib. cōtentis in schedula, q̃ testis facit semiplenā ꝓbationē, s̃m Bar. in auth. at si ꝛctus. C. de fid. instr. dicentē, q̃ duo testes deponētes de contētis in schedula, ꝓbāt plenè contēta in ea, licèt nō fuerit aliter recognita, ergo vnus facit semiplenā, put etiā facit r̃r, vt tradit in d. l. admonēdi. coniungēdo ergo hanc
8 priuatā † scripturā cōparationeliterarū roboratā, & demūm illius testis, ac eius recognitionē, erūt plenè ꝓbata sponsalia, & q̃ ista simul coniungi possint ad faciendā perfectā ꝓbationem expresè firmat Pan. in d. c. ij. de fid. instr. cū quo transeunt ibi Mod. & si ista coniungunt in alia materia, etiā vbi principaliter agit de m̃rimonio, à fortiori ꝓbabunt, & coniungent, vbi agit de sponsalibus incidēter, p̃ supra dicta. Circa secundū, dico ēt
9 ꝓbatam copulā, p quā † spōsalia transiuerūt in m̃rimonium. d. c. is q̃ fidē. & q̃ sint ꝓbata, adducit confessio nobilis Dominici sponsi de qua in facto dr̃ apparere p instr̃m publicū. quæ p̃ essio sponsi p̃sentis, & attestantis cognouisse sponsam, & ex ea suscepisse filiū, plenè ꝓbat. c. continebat. & ibi Pan. & c. duo pueri. de despon. impub. Nec obst. si diceret verū, si constaret, q̃ aliq̃n simul cohabitassent, put loquit tex. in d. c. conti nebat. qa ꝓcedit sponsa negāte. at in casu ꝓposito nō constat, q̃ vnq̃ vxor negauerit. Imò cōfessa fuit, vt apparet ex dicto vnius testis, attestantis Ioannā confessam fuisse copulā & matri monium, q̃ p̃fessio iuncta fama publica, plenā ꝓbationē induc it. ¶ Circa tertiū, audeo maiora dicere, q̃ semotis sponsalib. liquidò iustificatū & probatū matrimonium fuit, qa vt in the mate narrat, ꝓbata est publica fama, & cōis opinio viciniæ q̃ præfatus Imbertus & Ioanna, tenebant & reputabant vir & v- xor, q̃ fama, licèt sola nō sufficiat ad probandum m̃rimonium
1 o principaliter, tū idoneā † facit ꝓbationē m̃rimonij incidēter, q̃tum ad legimitatē, ꝓbandā, s̃m gl. in c. lator. quā ibi valde cōmendat Pan. & Host. q̃ fil. sint leg. Sequit Ioā. And. & Pan. in c. puenit. eod. tit. sequit Gem. in d. cons. 26. col. ij. vers. hāc partē. & ego adduco tex. in c. p tuas. eod. tit. vbi not. Pan. q̃ ad ꝓbandum filiū fore legitimū sat est, ꝓbare, q̃ parētes à maiori parte viciniæ reputabant legitimi ꝓiuges. si ergo illa cōis fama ꝓbat legitimationē, fortius, ꝓbabit in casu isto, in quo cōis fama coadiuuat sponsalibus & cōfessione partiū, vt iam demōstrabo s̃m qđ in themate p̃supponit ꝓstare, q̃ Imbertus cōfessus fuit Ioannā eius vxorē, & ēt constat p vnū testem, q̃ Ioanna ꝓfessa fuit, Imbertū fore eius maritū, q̃ p̃fessio ꝓiugij plenè ꝓbat matrimoniū. c. sup eo. & ibi not. Pan. maximè qñ nō agit de præiudicio alterius matrimonij. de eo q̃ cog. cons. vxo. suæ. Bald. cons. 195. in hac cā. lib. iij. Imò ex sola † nominatione cōiugi inter se, q̃tum ad legitimationē, ꝓbat matrimoniū, s̃m Inno. in c. ex parte. de rest. spol. Pan. in d. c. lator. Deci. cons. 153. incip. in effectu. col. ij. nec obst. si dicat, q̃ de ꝓfessione Ioannæ non ꝓstat nisi p vnū testē. qa respōdeo, q̃ si coniungat cū fama publica erit ꝓfecta ꝓbatio, etiā si de matrimonio quæreret principaliter, vbi nō agit de p̃iudicio alterius matrimonij, s̃m Vin. Car. Pan. & cōiter alios in c. ij. de cland. despon. Aret. con. 82. col. iij. & seq. Deci. cons. 163. in cā matrimoniali. Nec obst. q̃ istæ ꝓfessiones nō faciāt fidē, qa absente altero ꝓiuge factæ fuerunt, seu saltē nō apparet, q̃ præsente parte fuerint emanatæ, qa q̃icquid sit de iure ciuili, de æquitate canonica, clarū est, q̃ ꝓfessio ēt absente parte facta ꝓbat, s̃m Ant. & alios cōiter in c. si cautio. de fid. instr. p gl. in c. quoties cordis oculus. j. q. vij. & ista est cōis opin. teste Dec. loquēte in cā matrimoniali, in d. ꝓl.
G 164. reprobata opin. Alex. & seq. cons. 180. in causa Angelorum. vol. ij. Attentis suprascriptis, q̃ singula p se, ꝓbant, vt s. ostendi, q̃to audacius hoc affirmabo, si oīa simul iungant? scilicet sponsalia, copula, nominatio, cōfessio coniugū, & publica fama, & q̃ agatur de matrimonio antiquo, & de matrimonio incidenter. ex istis sequendo verba Dec. in allegato ꝓsilio, debet mens iudicis adeò informari de tali matrimonio q̃cto, q̃ alr credere nō possit. Et hæc veriora apparebūt, si de medio tollant, q̃ suprà in q̃rium allegata fuerūt. Non obst. igit primò q̃ illa sint de futuro, qa concedit, q̃ solùm sponsalia inducunt, tū secuta copula, transiuerunt in matrimoniū. Nō obst. secdò, q̃ schedula nō fuit recognita, qa & si nō sit recognita, tū sufficit cōparatione literarū facit semiplenā ꝓbationem, & iuncto vno teste, ꝓbatio iuuat, p q̃dicta. Nō obst. tertiū, q̃ Ioanna nō esset p̃sens, qñ fuerunt q̃cta sponsalia, qa q̃rium recitat in ipsa schedula. Nō obst. q̃ sint verba enunciatiua, qa hoc casu ꝓbāt p̃sentiam, vt est tex. ad literā. in l. optimā. C. de q̃h. & commit. stipul. qa talia verba sunt enunciatiua principaliter pp se, vt not. in d. l. ex hac scriptura. & in l. ex iis verbis. C. de testa. mili. Imò Bar. in apocha vr̃ velle, q̃ præsumat p̃sentia, licèt non fuerit enunciata. ita Bar. vbi latè Mod. in l. Titia. §. idē respōdit. cl. ij. ff. de verb. obli. & tantò fortius in casu isto, qa est vnus testis, qui deponit ipsam fuisse præsentē. Præterea falsum est, q̃ in spon-
12 salibus requiratur p̃sentia † partis, & ꝓsensus ꝓtemporaneus, sufficit enī, q̃ vnus etiam ex interuallo ꝓsentiat post alterū. Ita Hosti. Io. And. Card. & cōiter Can. in c. dilectus. de sponsa. & in c. ex his. el ij. eod. tit. reprobātes opin. Arch. in d. c. sufficit. esto ergo, q̃ tunc nō fuisset p̃sens tū ex post ꝓsensit, vt patet ex dicto primi testis, & ex dicto secūdi, & ex publica fama. Nō obst. dum dr̃ q̃ spōsalia erāt restricta ad diē Paschatis, & sic ea die elapsa fuerūt dissoluta, qa negat q̃ essent restricta ad illā diem, eò qa tps in casu nr̃o fuit adiectū dispositioni, habēti cām mentaneam, & ideò vr̃ potius adiectū cā differētæ obligationis. l. obligationū ferè. §. j. ff. de actī & obli. & ideò remota die, remanēt spōsalia, & ꝓpterea nihil ob. tex. in d. §. cū q̃ ita. ga loquit, q̃n tps fuit adiectū cā limitādæ & multiplicādæ obligatio nis, vt ibi not. Bar. & sequunt cæteri. Præterea & secūdò dato, q̃ sponsalia essent restricta, tū respondet, q̃ ex quo ꝓbata fuit copula, debemus dicere, q̃ tpe licito, & sic intra diē interueneruntquia quoties actus pōt fieri tpe licito & illicito, in dubio
13 † p̃sumit factus tpe licito, s̃m Bart. in l. nō solū. §. sed vt ꝓbari. ff. d no. ope. ntin. cū mille authoritatib. ibidē adductis p Mod. qđ ampliat Fel. in c. nonnulli. §. sunt & alij. col. vij. ex. d rescrip. vt, pcedat ēt si cā p p quā actus dr̃ illicitus, illo tpe nō fuerit plenè ꝓbata, & sic tantò fortius dicendū in casu nr̃o, vbi sponsalia fuerūt plenè ꝓbata, vt s. ostensum fuit. Nō obst. text. in c. illud. sup quo se fundat Soc. in alleg. cons. 39. qa ꝓcedit, qñ de ꝓbando matrimonio principaliter agit, secus si agat de ꝓbando matrimonio incidēter, qa tunc si sufficit sola fama, vl nomina tio p p̃dicta, à fortiori publica fama, iuncta cū nominatione, & sponsalibus, & ꝓfessione partiū. Sed ò respondet, q̃ nō, pcedit dispositio d. c. illud. qñ agit de ꝓbando matrimonio antiquo, s̃m Host. ibi & intelligo q̃ illud est antiquū, vltra 50. ann. & s̃m eum in ista materia erit arbitrandū, an dicat antiquum, ideò nō expedit intrare difficultatē, q̃ tangit in l. cū aliqs. C. de iur. deli. an requirat tps. 100. ann. an verò 40. ann. qa in casu nr̃o est arbitrandū, vt s. Tertiò respondet, q̃ dispositio d. c. illud. & cons. Soci. nō loquunt, qñ constat de sponsalibus & copula, qa illa duo sufficiunt. d. c. is q̃ fidem. vel qñ constat de confessione coniugū, qa illa plenè ꝓbat, qñ stat p matrimonio. d. c. sup eo. ¶ Sed qa parū, pdesset Petro, ꝓbasse matrimonium, nisi etiam, ꝓbasset, q̃ ipse sit natus ex ipsis iugalib. Ideò transeo ad secundā principalem dubitationē, vtrū sit, ꝓbatum, q̃ sit filius dictorū Ioannæ & Imberti. & visum fuit prima consideratione q̃ nō. Primò, publica fama sola nō facit ad ꝓbandam filiationē, s̃m Sal. in l. testium. ff. de testib. Alex. cons. 25. incip. in causa vertente. vol. iiij. testes aūt nō deponunt de filiatione in specie, nisi vnus q̃ deponit, q̃ Ioāna confessa est, se peperisse filium nomine Petrum, ex dicto matrimonio, sed iste est singularis. confessio aūt Imberti etiā nō vr̃, ꝓbare, q̃ sit filius Ioannæ, de cuius hæreditate agit, qa confessio vnius etiā cum iuramento nō nocet, neq; prodest alteri. l. nā & postea. §. fi. cum l. seq. ff. de iureiur. Et ideò tex. in c. p tuas. ex. de proba. requirit, q̃ fuerit nominatus & reputatus filius ab ambobus parentib. Præterea sola assecuratio nō probat filiationē. l. neq; professio. C. de test. ¶ Vltimò, ad probandū filiationē, vr̃ statim necessarium, q̃ fuerit tractatus à parentibus, tanq̃ filius, & quod sit natus in domo, vicinis scientibus, s̃m Bar. in l. filium diffinimus. ff. de iis q̃ sunt sui vl ꝓlien. iur. q̃ nō fuerūt probata, igitur, &c.

&c. ¶ Sed præmissis minimè refragantibus, arbitror sufficienter ꝓbatū dictū Petrum fuisse natū ex dictis Ioanna & Imberto iugalibus, p cuius clariori demōstratione subiicio infrascri
14 ptas ꝓclusiones. ¶ Prima ꝓclusio est, publica fama, † si nihil ꝓbet in oppositum, sufficit ad ꝓbandā filiationē, vl saltē ad ꝓsti tuendum filiū in quasi possessione filiationis, s̃m Iac. But. in l. quidā. ff. de proba. Anto. in c. ex transmissa. q̃ fil. sint legi. Alex. cons. 51. visō & discusso. vol. j. p quā quasi possessionē transfertur onus ꝓbandi in negātes. l. nō epistolis. & l. neq; natales. C. de ꝓba. Ang. con. 87. incip. spurius. in fi. in casu isto præsup ponitur in facto probatā esse hāc publicā famam: igit, &c. sed quia sunt qui discrepant ab ista sententia, subiicio secundam.
15 ¶ Secunda ꝓclusio, fama publica † coadiuuata aliquib. admini culis sufficit ad probandā filiationē, vel saltē operat q̃ transfe ratur onus ꝓbandi in aduersarium. Istam ꝓcedunt tenentes, q̃ sola fama nō ꝓbat. Ita Alex. in d. con. 25. & Sal. in d. l. testium. Videamus modò, an cū fama ꝓcurrant aliqua adminicula, & certè plura. Primò, confessio ipsius Ioannæ, q̃ sola, si esset plenè ꝓbata, constitueret dictū Petrum in quasi possessione filiationis. l. qđ senatus. §. j. & ibi Bart. ff. de lib. agno. l. fi. ff. de ꝓbat. Barb. cons. 27. col. iij. & seq. vol. j. & si dicatur q̃ vnus testis tū deponit de ista confessione: & sic q̃ non est nisi semiplenè ꝓbata, iuxta tradita ī l. admonēdi. istud quidē fateri necesse est, tū dico, q̃ ista semiplena ꝓbatio adminiculat fama, quæ fama coadiuuata aliquibus indiciis sufficit, vt in hac secunda conclusione. Imò, vt s. dixi, fama cum vno teste sufficit ad ꝓbandum matrimoniū, ergo etiam ad ꝓbandum filiationē, q̃ cùm non possit ita directò ꝓbari, sicut matrimonium. l. Lucius. & ibi no tatur. ff. de condi. & demonst. iustificat & probatur ex leuioribus coniecturis, vt not. Bald. in d. l. filium diffinimus. & Pan. in d. c. p tuas. ¶ Scdò confessio Imberti mariti & patris, q̃ fuit vt narrat in themate plenè ꝓbata, & q̃ confessio sola sufficit per dicta. Ex p̃missis satis apparent remota q̃ria, si tū ea specialis remoueri desiderat, ad primum, q̃ sola fama nō probet, pōt respōderi, q̃ quantū ad constituendum filium in quasi possessione filiationis satis ꝓbat p dicta. vel esto, q̃ sola nō probaret, adminiculata tū fidem facit plenam. Ad s̃m, q̃ vnus testis tū deponit de confessione Ioannæ respōsum fuit s. Ad tertium, q̃ sola confessio patris nō ꝓbat q̃tum ad matrē, possit dici verum, ea negāte, vt s. dixi de copula. at in casu isto sal tem semiplenè constat etiam de confessione matris, vel dato q̃ dicto patris nō præsteť plena fides, nō tū pōt inficiari, quin habeat vim vnius testis, & sic faciat semiplenā probationē, q̃ coadiuuata ex confessione matris, dicit plusquā semiplena: & iuncta postea cū publica fama erit plenissima: nam in casibus, in quibus vnus testis & publica fama nō cōiungunt ad faciendum integram probationē, puta in criminalibus, tū vbi vltra
16 vnum testem adesset alia coniectura, tunc fama † iuncta cum illo teste, & concurrente alia coniectura plenè ꝓbat, s̃m Gem. in c. i. §. & quia. de vsur. in vj. Ant. in c. venient. col. vj. de testib. Dec. in d. cons. 163. col. fi. ¶ Ad vltimum, q̃ requirat q̃ ꝓbet eum natum fuisse in domo, & q̃ ꝓbetur tractatum, & alia de
17 gibus p Bar. in d. l. filiū. Respōdet q̃ nō requirit † copulatiuè, sed alternatiuè, s̃m Alex. in d. cons. 51. & Deci. cons. 54. col. fi. & asseueratio parentum ꝓbat qñ facta est principaliter p se, vt in isto casu. d. l. fi. ff. de prob. Fel. in d. c. p tuas. vers. quartò conclu do, vel saltē ꝓbat eum esse in quasi possessione filiationis, quę sufficit ad probandū, alio nō apparente, s̃m Bar. in d. l. qđ sena tus. & Alex. & Iaſ. in d. l. neq; professio. Sed vltra p̃dicta, subiori tur dubitatio, an sit probatū, q̃ Petrus agens dicat ille Petrus filius dictorū iugaliūm? & videt concludendū q̃ non, qa testis ille q̃ deponit, q̃ Ioanna confessa fuit se peperisse filium nonsi ne Petrum, nō deponit q̃ iste sit ille, ergo cū, ꝓbatio sit dubia, non releuabit probantē. c. in præsentia. de proba. l. nō hoc. C. vnde legit. Testes etiam deponētes de publica fama nō videntur concludere, quia licèt dicant, q̃ est publica fama, q̃ Petrus de Cornibus sit filius dictorū iugaliūm, non tū ex hoc necessā
18 riò infertur, q̃ iste Petrus sit ille, vt s. dixi, & q̃ teneat † proba re ipse q̃ sit ille Petrus genitus ex ipsis, faciunt notata p Bart. in l. inter stipulantem. §. si Stichum. ff. de verb. obl. l. diuus. circa princ. ff. de custo. reo. vbi si sit captus aliquis Titius bannitus ante executionē, debet iudex inuestigare, an sit ille Titius, de quo loquitur bannum. sequunt Ang. & Mod. in l. nominatim. ff. de libe. & posth. Sed iuribus p̃missis, non credo probatum esse, q̃ sit ille Petrus filius dictorum iugalium ex duobus. Primò, qa dicta testium in dubio re erunt ad articulos, super quibus interrogant. §. præterea. instit. de inut. stipul. l. de ætate. §. q̃ interrogatus. ff. de interro. act. cū ergo omnes testes dicāt, dictum Petrum supra articulantem, esse tentum & reputatū
19 ꝓ filio dictorum iugaliūm, ergo intelligitur de ipso, & non de ꝓalio non nominato. Secundò, qa † vbi nomen & cognomen conueniunt, præsumitur q̃ sit ille, nisi contrarium ꝓbetur. sufficit enī demonstrare personam duabus demonstrationibus, s̃m Bar. in l. demon. col. pen. ff. de condi. & demon. Alex. cons. 133. col. iij. vol. j. Dec. cons. 13. col. fi. cum simil. Ad contraria respondetur, q̃ ꝓcedunt qñ esset ꝓbatum, q̃ reperirentur plures eiusdem nominis & agnationis, tunc probatio redderetur dubia, aliàs probatio concludit. Ita declarat Feli. in c. cū Ioannes. col. iiij. de fide instr. post Bal. cons. suo incip. cū apparet. & est cons. 70. in iij. parte. Laus Deo.

¶ De Iure dotium & excep. non num. dot.

RESP. CXXI. & de Iure dotium. I.

ANtonius Nauarrini Catharinæ sorori suæ in dotē constituit florenos mille octocentum, quos promisit soluere Gulielmo sponso & marito d. Catharine sub certis solutionibus inter eos conuentis exsoluendis. Constat de solutione actuali mille & ducentum florenorum ipsi Gulielmo facta, ad reliquos verò sexcentum agunt hæredes dictæ Catharinæ q̃ eundem Antonium, seu eius hæredes, q̃ solutionis exceptionē opponūt, & quā debent p dotale instrumentū ꝓbari, in quo ipse Busaffi confitetur se ab eadem Catharina inclusis quibuscunque solutionibus & recognitionibus, quitanciis & apodiciis exinde factis, habuisse & recepisse in dotem & p dote Catharinæ vxoris suæ, videlicet sexcentum florenos. Quæstionis est, an p huiusmodi confessionem integra solutio dictæ dotis ꝓbetur, q̃ prima fronte tam p instrumentum publicum de mille & ducentum florenis, q̃ p confessionem de sexcentis florenis, integra solutio probata vr̃. Verùm hæredes prædicti integram solutionem probasse nullo iure dici possent, cū recognitio seu confessio de florenis sexcentum nō Antonio, sed Catharinæ facta fuerit, à qua potuit summam illam ex alia causa recepisse, & ex obligatione propria Catharinæ præsumunt, quare nō probat hoc esse, qđ ab hoc contingit abesse. Quinimò huiusmodi recognitio, quia omnibus inclusis confitetur habuisse florenos sexcentum, nihil vltra illam summam habitum & receptum probat, si verba rectè notent, vel saltem inficiari non potest, hanc confessionem dubiam esse, quę non releuat. Ideò & malè appellatum, & bene iudicatum esse respondi.

SVMMARIVM.

1 *Confessio hoc modo concepta, inclusis quibuscunque solutionibus, recognitionibus, quitancijs & apodicijs exinde factis in dotem & pro dote, confiteor me habere sexcentum, an probet integram solutionem dotis. & uide nu. 4. & nu. 10.*
2 *Instrumentum an faciat rem notoriam.*
3 *Confessio est omnium prebationum superlatiua.*
4 *An recognoscens se recepisse quandam summam ab uxore nomine dotis, censeatur recepisse nomine eorum, qui dotem promiserunt, an nomine ipsius uxoris.*
6 *Vnusquisque id nolle creditur, quod non loquitur.*
7 *An ex personarum diuersitate, diuersitas obligationum præsumatur.*
8 *Ex promissione dotis non solum marito, sed etiam uxori acto acquiritur.*
9 *An solutio dotis facta per uxorem præsumatur de propria pecunia uxoris, an suorum.*
11 *An marito neganti summam in instrumento contentam credatur.*
12 *Ab experientia recte arguere licet.*
13 *Probatio dubia non releuat probantem.*

Respon. interpreta.

ANtonius Nauarrini constituit in dotem Catharinæ sorori suæ florenos mille octocentum, quos promisit soluere Gulielmo Busaffi sponso & marito dictæ Catharinæ in certis erminis. Constat de solutione mille & ducētum florenorum actualiter facta dicto Busaffi, ad reliquos sexcentum restantes agunt hæredes Catharinæ contra dominū Antonium, seu eius hæredes, opponitur exceptio solutionis, ad quam ꝓbandam exhibetur instrumentum constitutionis dotis, in quo ipse Busaffi confitetur se ab eadem Catharina habuisse & recepisse inclusis quibuscunque solutionibus, recognitionibus, quitanciis, & apodiciis exinde factis in dotem & pro dote Catharinæ vxoris suæ, videlicet sexcētum florenos, quemlibet xxiiij. solidorum, quos exinde restitui & solui voluit de bonis & hæreditate ipsius testatoris, & vlterius eidem
1 leganit florenos ducentos. ¶ Dubitatur an per talem † confessionem probetur integra solutio dictæ dotis: ita q̃ agentibus sit imponendū silentium, & absoluēdos reos à petitione. Videtur

Universidad de Deusto
Biblioteca

detur primo aspectu ꝓ reis rñdendū, quia ꝑstat de actuali solutione florenorū mille & ducētū facta die nuptiarū ꝓ instrm
2 publicū, quod † facit rem notoriā l.ad probationē. & ibi Bald. C.de ꝓba. cum cōcordantib. adductis plenissimè per Iaſ.in l.j. ff.de nouj oper.nunc. ¶Itē constat de recognitione & cōfessione sexcentū, q̄ † confessio est omniū probationū superlativa.l.generaliter.C.de nō nu.pecu.ergo ꝑstat de integrali solone totius doris mille octocentū, & generaliter agentib. obstare debet solutionis exceptio.insti.quib.mo.tol. oblig. in prin.
3 nec huic fundamento obstare videtur si dicatur, ꝙ recognitio debet intelligi de cōprehensis & inclusis in dictis mille & ducentū, qa ex diuersitate summarū præsumitur diuersitas solutionum,arg.l.quinquaginta.ff.de proba.l.dominus.ff.de verbo.ob.Et quia solutio dictarū sexcentum librarū videtur facta pluribus vicibus,&pluribus solutionibus vt sonant illa verba, inclusis quibuscunque solutionibus,recognitionibus quitanciis,ac apodiciis exinde factis,quæ cum sint prolata per verba pluralis numeri,ostendunt illa sexcentum fuisse in diuersis vicibus soluta.l.vbi numerus.ff.de testi.ergo nō potest dici, ꝙ ista sexcentū sint de inclusis in dictis mille & ducentum, quæ fuerunt vnica solutione numerata,vt cantant verba instrumenti. Et ꝙ huiusmodi recognitio sexcentū florenorum includat solum solutiones,recognitiones,& appodicias factas post solutionem illorum mille & ducentum,patet ex illo verbo exinde factarum,quod debet intelligi exinde, ſ. à die nuptiarum, & consequenter à die solutionis mille & ducentum, quæ fuit facta simul cum matrimonio, & quia impossibile est ꝙ maior summa includatur in minori.l.j.§.si stipulanti.ff.de verbo.ob.
4 & patet ad oculum. ¶Præmissis non obst.ego puto exceptionem † integræ solutionis non probari virtute allegatę recognitionis,& consequenter reos esse condemnandos.ad quod demonstrandum confidero,ꝙ testator recognoscit & confitetur se habuisse florenos sexcentū ab eadem Catharina vxore sua inclusis omnibus solutionibus,recognitionibus, quitanciis & appodiciis exinde factis non ab Antonio debitore dotis ipsius Catharinæ.item considero, ꝙ non recognoscit habusse sexcentum pro dote promissa & constituta per Antonium,sed simpliciter pro dote ipsius Catharinæ. ¶Istis sic præ
5 missis ostenditur ꝙ talis † recognitio nihil probat in fauorem dicti quondam Antonij & hæredum,quia cum non loquatur de dote promissa per Antonium,sed ꝺ dote ipsius Catharinę quæ ꝺos est nomen vſe,vt concludunt Bar.& alij in rub.ff.sol. matr.debet intelligi de dote promissa per ipsam Catharinam. ita signanter determinat Bar.in l.si Stichū.§.fi.de nouat.Stant eñ simul ꝙ Ant.promiserit dotem,& ꝙ postea vxor aliā summam promittat & soluat,vt in d.§.fi.quia,vt dixi,dos est quid vniuersale recipiens augmentū.l.etiam. C. de iure dot. & iste sensus vr verior, quia si intellexisset testator de sexcentum restantib.per do. Ant.facile exprimere potuisset, quod cum nō
9 fecerit,de illis non creditur † locutus.l.vni.§.sinautē ad deficiētis.de cadu.toll.C.adde,ꝙ si de illis sexcentū loqueretur, dixisset pro restante summa,vt ostenderet se recepisse alia mille & ducentū ſm gl. Ang.& Imo.in l.si ex plurib.in verbo ,residuū. ff.de sol.quā singularem & not.allegat Lud.Ro.in suis singularib.& in meo est.699.verba illa in secunda parte.Corn.p.33. col.iiij.lib.ij.Et cum nō addat pro resto, satis datur intelligi ꝙ non erat sibi integrè satisfactum, quia restabant sibi sexcentū promissa per dictū Anto.& cum non dicat pro resto,& solutio facta sit abvxore,præsumitur facta ex diuersa obligatione:
7 quia ex diuersitate † personarum præsumitur diuersitas obligationum,vt dicit Iaſ.in proposito in l.triticum.ff.de verb.obli. per tex.iuncta decisio.Bart.in d.§.fi.& solutio facta per vxorē alio non apparente,præsumitur facta pro obligatione pro pria,& nō alterius.l.& magis.ff.de solu.Et ita intelligendo cessant omnes ponderationes in contrarium ſ.adducte,sed esto sine veri præiudicio,ꝙ talis recognitio loqueretur de dote ,promissa per Ant.essetque Antonius per solutionem factam per Catharinam liberatus à marito,iuxta tex.in l.solutione. & l.si pro me.ff.de solu.nō tamen fuisset nec esset liberatus ab actione qua tenebatur ipsi Catharinæ.nam vt aliàs concluſum fuit per promissionem dotis factam per dictum Anto.nomine di
8 ctæ Catharinæ præsente Gulielmo Busaffio eius marito notario stipulante,omnibus acquisita fuit † actio,non solum marito,sed etiam ipsi vxori,cuius nomine fuit dos constituta.l.ad exactionem.C.de dot.promiſ.maximè per notarij stipulationem.l.iij.ff.rē pu.sal.fo.Et solutione facta per vxorē, acquisita fuit ipsi vxori actio negotiorū gestl.l.soluendo.cū gl.ff. de nego.gest.d.§.fi.vbi Bar.& si dicatur non ꝓstare,ꝙ vxor soluerit de sua ,ꝓpria pecunia.rñdet ,ꝙ in dubio præsumit de sua ,ꝓpria pecunia soluisse.l.ij.vbi Bar.& alij notant.C.,ꝙ socio. Bar. in l. Titiū aut Mæuiū §.altero.ff.de admi.tu.l.si patruus.C. cōmu.
9 vtri.iud. vbi concludūt nō esse recurrendū ad † præsumptionem.l.v.ff.de don.inter vir.& vxo.Et dato,ꝙ hoc loco haberet locum ꝓsumptio.l.Quintus. videlicet ꝙ ꝓsumeretur donatio,hæc faceret ,ꝙ Catharina,& eius hæredibus,qa nihil ad Antonium si maritus donare voluit, nec obiici pōt ꝙ hæredem Antonij,ꝙ donatio sit nulla,tanq̄ facta inter vir.& vxor.tū qa eis nō licet opponere de iure tertij.l.ij.de excep.rei iudi.tū qa ꝓfirmata fuisset morte mariti.l.Papin. ff.de donat.inter vir.& vxo.cū concord.Cæterùm vbi p̄dicta cessarēt, adhuc mihi vr
10 ꝙ talem recognitionē florenorū sexcentū non probare † integram solutionē mille & octocentum florenorū,sed potius ,ꝓbari,ꝙ maritus recognoscēs,nō habuit nisi florenos sexcentum,& sibi restant mille & ducentū, qa omnibus inclusis,confitetur habuisse sexcentū, quo casu talis confessio ,ꝓbat, ꝙ nihil habuit aliud,nisi sola sexcentū:& cōcludunt Bar.& alij *communiter* in l.triticum.ff.de verb.obl.Et ideò cōfessio ista potius fuit ꝙ hærede Catharinæ,q̄ ꝙ hærede Antonij.Nec obst.ꝙ suprà in aduersum dictū fuit, ꝙ debet intelligi cōputatis omnibus solutionibus exinde factis, & ab hora solutionis mille & ducentum, qa ista est diuinatio. Ego aūt intelligo exinde,& ab hora concluſi matrimonij, seu ab hora dotis promissæ, quæ
11 intelligentia magis conuenit verbis ipsius ꝓfessionis, qa ꝓtet habuisse sexcentum quibuscunq; solutionibus ,ꝙ dote & dotis nomine exinde factis, & sic verbū generale refert ad tempus debiti,nō ad tempus ipsarū solutionū.non deniq; obst.ꝙ maior summa nō possit includi in minori, qa ſtud concedit, sed negat ꝙ confessio florenorū sexcentū ,ꝓbet, ꝙ ipse habuerit illam summā minorē, imò ,ꝓbat,ꝙ nō habuit nisi sexcentū om nibus inclusis. Et si instet,non potuit maritus † negare,ꝙ non habuerit illa mille & ducentū , q̄ apparēt realiter soluta ꝓpublicum instrm , respondet ꝙ si quæratur vtrū potuerit negare, ita ꝙ credendū sit potius sibi,q̄ instro, tūc concludo,ꝙ nō potuit:sed si quæraſ vtrū illa ꝓfessio ,ꝓbet ipsum asseuerare,ꝙ nō habuit nisi sexcentū,omnibus cōputatis,dico ꝙ potuit : quid eñ,ꝓhibet ꝙ ipse potuerit dicere , ꝙ nō habuit nisi sexcentū? certè nihil. Et iste est casus noster,vnde dico,ꝙ aduersantes,q̄ se fundant in dicta cōfessione ad probandū integrā solutionē mille & octocentū deficiunt in suo salutari,qa talis ꝓfessio potius est eis nociua,qa nō ,ꝓbat ꝙ ipse maritus habuerit vnqua, nisi sexcentū, & fortè ista est veritas,qa nō est verisimile homines statim morituros quicq̄ falsitatis asserere,vt not.ꝓ Angel. in l.si qs in graui.§.si qs moriens.ff.ad Syll. Et qa solent nubentes ,ꝓ maiori dotis cautione,& ,ꝓ honore ipsorū facere numerationem totius dotis,vl maioris partis. Et postea pecunia retrotrahit,vt docet Bart.in l.pen.§.pen.ff.sol.matr.Et hoc do
12 cet experientia, † à qua licet arguere. clem.dispendiosam. de iudi.& si p̄dicta non admittant ,ꝓut admittēda, tū admittent, ,ꝓut admittēda videnť,id saltē concedendū nobis erit, ꝙ hæc confessio seu recognitio ambigua est. Et incertū an recognoscens confiteať se habuisse sex centum duntaxat cōputatis omnibus solutionibus ab hora promissionis dotis factæ, an verò
13 sex centū ,ꝓ integrali solutione mille & octo centū.dubia † tem probatio nō releuat probantem.c.in præsentia. de ,ꝓbat. l.non hoc. C.vnde legi. vnde cùm probatio huiusmodi recognitionis non releuet appellantem , concludendum est malè appellatum,& bene iudicatum. Laus Deo.

¶De Pactis dotalibus.

RESP. CXXII. & de Pactis dotalibus. I.

Stipulatio Ac donatio his verbis cōceditur. Item conuentū & actū fuit ,ꝙ vltra & supra dotē eidē Catharinæ constitutā speran tes, & ipsa & eius vir erunt nobis Francisco Iconar di & Ioannæ Corderiæ coniugibus obsequētes, ac nobis subuenient, maximè in senectute nra. Nos dabimus, & valere faciemus partē successionis, & bonorū nostrorū do.Catharinę ad minus libras mille Turon.& ex nunc,ꝓut ex tunc,si contin gat ꝙ in fine dierum nostrorū aliter disponamus,donamus & assignamus sup omnibus bonis nostris dictam summā librarū mille,percipiendā sup omnibus bonis. Et si prima fronte huiusmodi stipulatio ac donatio de iure non subsistere posse videatur,tum qa conuentio de dando mille ,ꝓ quota,&portione successionis de iure non admittit, tum qa etiam hæreditas & hæreditatis quota pacto dari non pōt,tum etiā qa donatio sub illa conditione,si ꝓtingat,&c. tanq̄ sub ꝺitione turpi con cepta, & tanq̄ auferens liberā testandi facultatē reiicienda vr. Verùm qa rectè ꝓsideranti in proposita quæstione, nec de hæreditate,nec hæreditatis quota agit,sed de certis bonis cōuentum est,ideò huiusmodi conuētio recepta est,cū nec ꝺ legem, nec ꝺ bonos mores admittaſ,nec rectè infert ex pacto de futura succeſſione ad pactū de legitima ꝓseruāda, & certis bonis particularibus gra matrimonij ꝺhendi dandis & impartiendis, & mille p̄dictos ꝓinges libræ Catharinæ simul, ac simpl̄r donatę ꝓ virili credunt.Et ex hmōi donatione, vel dotis cōstitutione ius legitimæ aliorū filiorū nequaq̄ minui potuit:nam si inofficiosa fuerit hmōi donatio,manifesti iuris est retractandā quatenus legitimæ aliorū ꝓiudicat. ¶Nec testm̄ Ioannæ penitus caducū effectū est ꝓ mortē mariti hæredis instituti ipsa testatrice superstite,cū post mortē mariti Catharina substituta sit, & substitutio cōpendiosa ꝓtineat vulgarē,à qua testm̄ vires assumere certi iuris est.nec actiones ꝓfusæ dici pñt,qa in restitutione fideicommissi veniunt explicandæ. Et licèt recognitio ac confessio in testamēto facta de iure subsistere nō videat, quia inter coniuges donatio reprobata est : tñ huiusmodi donatio si iurata sit, ex magis cōmuni sentētia admittit, ,put est huiusmodi cōfessio & recognitio. Itē qa Ioanna ab intestato decessisse non potuit,frustra quærit, an venientes ab intestato Trebellianicam detrahere possint ex persona defuncta, ad quos ita succedentes omnia iura & actiones de iure transmittunt.

SVMMARIVM.

1 *Pacto non datur hæreditas,nec hæreditatis quota.*
2 *Donatio facta sub conditione turpi, & in pœnam mutationis ultimæ uoluntatis,non ualet. & uide nu.4.*
3 *Conuentio de certis bonis admittitur, & ibi uide de pacto futuræ successionis, & quotæ hæreditatis ac legitimæ.*
4 *An testamentum Ioannæ fuerit caducum in totum per mortem mariti hæredis instituti, & ante ipsam Ioannam præmoriui.*
6 *Substitutio compendiosa continet uulgarem,à qua testamentum uires assumere potest.*
7 *An actiones per confusionem elidantur.*
8 *An confessio & recognitio dotis in testamento facta ualeat. & uide nu.9.*
10 *Donatio inter uirum & uxorem iuramento firmatur ex magis cōi sententia.*
11 *An libræ mille donatæ per coniuges Catharinæ eorum filiæ, pro uirili debeantur.*
12 *An uenientes ab intestato Trebellianicam detrahere possint ex persona defuncti.*
13 *An donatio,uel dotis constitutio possit fieri in præiudicium legitimæ.*

Respon.interpret.

Verba Stipulationis ita sonant, conuentū & con cordatum fuit,ꝙ vltra & supra dotē eidē Catharinæ , sperādo ꝙ erit bona filia, & ꝙ ipsa & eius maritus erūt nobis Francisco Iconardi,& Ioānæ Cordiere coniugū obsequentes,& nobis subuenient, maximè in nra senectute. Nos dabimus & valere faciemus partē successionis bonorū nostrorū d.Catharinæ ad minus libras mille Turon.Et ex nunc,ꝓut ex tūc,si cōtingat ꝙ in fine dierum nostrorū aſr disponamus,donamus & assignamus sup omnibus bonis nr̄is dictā summā librarū mille perciendam sup dictis bonis nr̄is,hæsitatur vtrū donatio p̄missis verbis ꝺcepta iure defendi possit? ¶Præmissa dubitatio nō le
1 uis vr. Nā ꝙuentio de dādo mille ,ꝓ quota portione successionis à iure nō recipit,qa † pacto nō datur hr̄editas , nec vlla hæreditatis quota.l.pactū qd dotali.C.de pact. l.hæreditas. C.de pact.conuen.Bar.cons.212.,pmitto tibi.Pet.de Anc.& Imol. in rub.eẍ.de testa.col.fi. Alex.in l.fi.ad fi.post Bal.C.de pact.cū concord. ¶Nec etiā vr valere donatio dictarū librarū mille,
2 facta sub ꝺditione , si nō faciet Catharinæ hr̄e summā dictam ,ꝓ parte successionis,tanq̄ facta † sub ꝺditione turpi,& in pœnam mutationis vltimæ voluntatis, vt firmat Bart.in l.si qs in principio testamēti.col.pen. & ibi alij *ecuiter* sequunt. ff.de leg. iij.Bal.in l.sancimus.C.de testam.& in l.hæredes palàm. §.fi.& ibi Paul.de Castr.ff.eod.tit. Sed p̄missis nō obstantibus,& stipu
3 lationem & donationē validam puto : valet eñ † ,ꝓmissio de faciendo habere & valere partē successionis Catharinæ libras mille vltra dotē , qa est conuētio de certis bonis, nō de quota hæreditatis, q̄ à iure recepta est, cùm nō sit ꝺ legem, nec ꝺ bonos mores, nō eñ aufert liberā testandi facultatē, sicut aufert pactū futuræ successionis hæreditatis , aut certæ quotæ.ita signanter consuluit Bar.cons.72.ex facto ,ꝓponitur. & Decius cons.225.in causa q̄ quoūdā.& in d.l.pactū qd dotali.col.fin. vers.ij.limit. & voluit in fortioribus terminis Bal.in d.l.fi.vers. sed si qs donat. q loquit in quota hæreditatis, & dicit pactum valere,qa remanet libera facultas in reliqs, qd nō pono ,ꝓ constanti in quota hr̄editatis,sed in certis bonis certissimum est pactum subsistere. Alia quoq; ratione puto pactū defendi posse, qa illa verba,partē ipsius Catharinæ, nō aſr intelligi possunt,q̄ de legitima eiusdē, q̄ est illa pars, q̄ est ipsius Catharinæ, patre viuente,&eo mortuo.l.Papinianus.§.quarta.ff.de inof.test.& auth.nouissima.C.eod.tit.,ꝓ legitima aūt valet pactū maximè restrictū ad certā summā , ꝓ quā non alteraſ libera testandi facultas: valet eñ pactū conseruatiuū futuræ successionis. §.fin. Inſt.de leg.agna.succes.& firmāt Bar.& alij in d.l.fi.C.de pact. Et ,ꝓ seruatione legitimæ firmat Dec. in d.l.pactū. colum.ij. vers.tertiò ampliat. Ex quibus patet ꝙ allegata in ꝓium nihil obstant, qa loquunt in pacto de futura successione habenda. nos in pacto de conseruanda legitima. Item loquunt in pacto de hæreditate,vel certa quota habēda. Nos in pacto de certis particularibus bonis dandis ,ꝓ conseruatione legitimæ.Corroborantur p̄missa, qa huiusmodi pactū fuit factum in ꝺctu matrimonij , & vt induceret maritus ad ꝺhendum matrimoniū, spe huius ,pmissionis,vnde fauore matrimonij debet pactum valere.arg. c.j.de fil.nat.ex matrim.ad morg.contract.in vsib. feud.nec debet maritus decipi,nec sua spe frustrari,alioquin ꝙ hæredes dictorū coniugum dāda esset actio de dolo.l.eleganter.§.fenus pactionis.ff.de.dolo.& qd ibi decidit Bar.& Dec.
4 in d.l.pactum.col.ij. ¶Valet etiam † donatio facta sub conditione p̄dicta,si contingat ipsos coniuges aliter disponere , qa facta sub ꝺditione reuocationis pacti præallegati de iure validi,vt suprà dictum est,&non in vim reuocationis testamenti, vt loquit Bar.in d.l.si quis in principio testamenti. Et qa valet donatio sub ꝺditione reuocationis legati,cū ꝙ eam nō infringatur libera testandi facultas,ſm Bald.in d.l.fancimus.& Bal. Ro.cons.193.præsuppositō. ergo idem dicendū in casu nr̄o, quo agit de reuocatione ,pmissionis librarū mille, quæ legato par est, cū sit facta ex causa lucrativa, si ita velint aduersantes. l.Mæuius.§.duobus.ff.de leg.ij. vel si aduersantes velint,ꝙ agat de reuocatione vltimæ voluntatis:qa tñ agitur de reuocatione certæ summæ,& sic certorum bonorū,& nō alicuius quotæ hæreditatis, absque dubio donatio valet.Et idem etiam voluit Lud.Ro.cons.171.,ꝓ decis. col.ij. Præterea cū Franciscus decesserit,non reuocata donatione,non videtur hæsitandum super validitate eiusdem donationis,quia etiam donatio omnium bonorum inter viuos facta in testamento valet , si non reuocetur, vt docent Paul.de Cast.& Mod.in d.l.hæredes palàm.§.fi.ff.de testa. ¶Ad secundum quæsitum, an † testamen
15 tum Ioannæ effectum fuerit caducū in totum ꝓ mortem mariti hæredis instituti , q̄ viua vxore testatrice præmortuus est? respondeo nō esse caducum , qa post mortem mariti legitur
6 substituta Catharina, q̄ substitutio cū sit compendiosa, † continet etiam vulgarem,ſm Bart.in l.Centurio.in ij.q.j.par.& in l.j.col.ij.ff.de vulg.& pupil.substit.à qua substitutione vulgari testamentum vires sumit.l.iij.in fi.ff.de libe.& posth. & docet Bart.in l.j.in iiij.q.princ.& est text.in l.vnica.§.,ꝓ secundo. ibi, nisi substitutus,vel coniunctus nos antecedat. C.de cadu.toll.
8 ¶Ad tertium respōdeo, actiones † nō esse omnino confusas, sed in restitutione fideicōmissi reuiuiscere. l.si hæres pecuniā. §.cū ex Treb.ff.ad Treb.l.si qs ædes ff.de fer.vrb.præd.vel vbi actiones confusæ forēt ꝓ aditionē hæreditatis,tñ tenebit vxor summā recognitā restituere Catharinæ fideicōmissariæ,actione ex testamēto,qa aditio hæreditatis hoc casu vim solutionis obtinet,ne damnosa sit aditio fideicōmissariæ.l.Stichum. §.aditio.ff.de solu. Nec obst.l.cū ſm.C.de fideic.qa ibi fideicommissarius debitor, q̄ successit creditori, nō fuit grauatus alteri restituere. Nā si ibi grauatus fuisset , vel nō esset confusa actio ex toto & perpetuo , sed ad tempus, quo elapso reuiuiscer et. d.§.cùm ex Treb. vel aditio vim solutionis obtinuisset, perin de ac si ante aditam hæreditatē soluisset creditori. d.§.aditio.
9 ¶An autem † recognitio , seu confessio in testamento facta valeat? videtur ꝙ non , quia talis confessio non facta fide de impensis,& sic de causa debiti vim donationis habet , quæ inter virum & vxorē non recipitur.l.j.& per totum.ff.de dona. inter vir.& vxor.ergo confessio non probat,vt docet Bart.in l.si forte.ff.de castr.pecul.& in l.si donatione. vbi latè Alex.& Mod.C.de collat.Et quia talis confessio non constito de causa debiti,vim legati obtinet.l.Lucius.§.Semproniæ. ff.de lega. iij.& l.q vxor.ff.de aur.& argen.lega.cum similib.quod legatū esset hoc loco effectum caducum propter mortem mariti legatarij.d.l.vnica. §.pro secundo. ¶Sed istis non obst. contra-
10 rium verius esse respondeo,tū quia huiusmodi confessio † & recognitio fuit iurata,qd iurm facit vt ,ꝓbet,qd alś nō ,ꝓbaret, sed vim legati haberet.l.cū qs decedēs.§.codicillis. ff.de leg.iij, & tradit ꝓ Fel.in c.olim.col.v.de rescript.& in c.si cautio.col. v.& seq.de fid.instr.tum qa facta fuit patre pñte & stipulante, quo casu etiam probationem inducit, vt per Bart.in d.§.codicillis.& in d.l.Lucius.§.antep.de leg.iij.& Alex.cons.45.habita super iis,in ij.dub.lib.j. Nec obst.ꝙ talis confessio videatur
16 habere vim donationis , quia † etiā quod ita esset,*cōis* est sūa nostrorū patrū,ꝙ talis donatio inter vir.& vxor.firmat iuro. ſm Bar.in l.si qs ,ꝓ eo.ad fi.ff.de fideiuſ. & in l.Scius & Aug.ff.

ad leg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad l.Falci. Ale.atteſtatur hanc eſſe doctorũ magis cõmunem ſnĩam,in pſi.8.vol.ij.& idem dixit Iaſ.in l.pacta q̃ ꝫ.C. de pac. Imo & Pan.in c.cũ ꝓtingat.de iureiu. & hanc eſſe cõmunẽ & verã cõprobaui,& defẽdi rñſo cxxvij.inci.vulgariſſima. Ideo aĩr nõ proſequor.valẽt ergo recognitio & ꝓteſſio dato q̃ alii-
1 ter de cauſa debiti non conſtaret.¶ Ad quartũ,an libræ† mille donatæ per dictos ꝺuiges Catharinæ exſoluendæ ſint ,p dimidia de bonis mariti & pro dimidia de bonis vxoris, nõ expedit rñdere,quia nõ ceſſit nec venit dies ſolutionis, niſi poſt mortem vxoris,q̃ vt prætenditur,hæredẽ fecit dictã Catharinam,vt ſ.dictũ eſt in ij.dub.Et vbi eã hæredẽ non fecerit,quia ambo ſimul & ſimpliciter donauerunt, pro virili donaſſe creduntur.l.reos.§.cũ in tabulis.ff.de duo.reis.¶ Ad quintũ non etiã reſpondendũ eſt, qa ſtante reſolutione ſecundæ dubitationis nõ põt Ioanna ab inteſtato decedere, vbi autem declararet ſe velle ab inteſtato decedere, quod facere poterit,vt ſcripſi reſponſo cxliij. expediti iuris eſt q̃ venientes† ab in-
12 teſtato potuerunt detrahere Trebel. ex perſona defuncta, quia ad hæredes etiam ab inteſtato trãſmittuntur oĩa iura & actiones l.j.& l.pro hæreditarijs.C.de hære.actio.ergo etiam tranſmittit ius detrahendi Trebebellianicã.l.hr̃s.ff. ad Treb. c.j.de teſta.lib.vj.cum concord.¶ Sextum quoque q̃ſitum nõ hẽt probabilem rõnem dubitandi, quia oĩ caſu legitima debe tur filiabus,ſiue bona ſint materna, ſiue paterna, iõ ſtultum ẽ perdere quartam.Nam in ꝓiudicium legitimæ non potuit fie-
13 ri† donatio,vel dotis cõſtõ,qn ſi ſit inofficioſa habito reſpectu ad tps donationis,vel conſtitutionis dotis, non veniit retractanda.l.j.& ibi not.C.de inoff.dot.immo ſi ex futuro euẽ tu inofficioſa appareat retractabitur uſque ad legitimam, ſm Pau.de Caſt.in auc.vñ ſi parens.C.de inoffi.teſta. quem ſecutus ſum reſponſo cxcix. Laus Deo optimo maximo.

De fundo dotali.

RESPONS. CXXIII. & de Fundo dotal. I.

EX Iulia de fundo dotali,& auth.ſiue à me.C.ad Velleia.locũ ſibi non vendicãt in ſpontanea, vel ſpõtanee ratificata alienatione cõiugũ iuſo firmata,quaꝝ tã mulier q̃ hr̃des ex hmõi iuſo tenent, licet ſint qui velint ex hmõi ꝯctu mulierẽ tm̃ teneri,cum iura mentum perſonale ſit,quare ꝓ ipſam alienata poſt eius obitũ per hr̃des eius reuocari poſſe affirmant. Quibus non aſſentio, cũ hr̃s defuncti animã à ꝑiurio releuare teneaꝝ,nec detrimentum patiaꝝ,licet iuſo nõ obliget.Iõ Io.Florẽ.abſq; vllo periculo iacturæ impenſarũ in & ſuper ꝑdis in emphyteuſim ꝑpetuã à Romano quõdam viro Ioanne emptis liberè ædificare potuit,maximè cũ ei exceptionis ope ſuccurraꝝ,denũciatiõe Ioãnis Aſtoandi nouiſſimi mariti dictæ Ioannæ non obſtante.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus l.Iulia.de fun.dot.ff.auth.ſiue à me.C.ad Vell.*
2 *Hæres mulieris animam eius debet releuare à periurio.*
3 *Exceptio quæ obſtat cedenti,obſtat ceſſionario.*

Reſpon. interpret.

ON Obſtan.denunciatione nobilis Io.Aſtoandi vti mariti,domini rerum dotalium Ioannæ relictæ quõdam Romani Sperandei poteſt liberè & abſque vllo periculo perditionis impenſarũ Ioãnes Florentij ædificare in & ſuper prædijs emptis in emphyteuſim perpetuam receptis à dicto quõdam Romano, & qa ſi dicamus ipſa prædia fuiſſe tradita in dotem æſtimata,domi nium ſpectabit & pertinebit ipſi Romano.l. ſi æſtimatis.ff. ſolu.matri. & iſto caſu vti dominus & arbiter in re propria potuit alienare.l.in re mandata.C.man.Si verò dicamus prædia ipſa fuiſſe tradita in dotem inæſtimata, & ſic remanſerint prædia dotalia,tunc quia Ioanna ꝑdictis alienationibus conſenſit,& quatenus expediebat pariter alienauit cum iuramento de non contraueniendo,tales alienationes retractari ,phibent,lex.n.Iulia.de fund.dot.& auc.ſiue à me.C.ad Velle.ceſ-
1 ſat qñ vxor† ſponte ratificat alienationes factas per maritum eum iuſo,& eſt caſus in c.cum cõtingat.de iureiu.& cap.licet mulieres.e.ti.in vj.& Io.Faber inſti.qui.alie.lic.vel nõ.in prin. voluit ꝯctum alienationis ñ firmari iuſo,licet mulier obliget ex iuſo.& ob id ĩfert,q̃ mortua muliere hr̃des eius potuerũt res dotales alienatas vendicare,qa obligatio iuramẽti eſt ꝓſonalis.c.veritatis,de.iureiu.& ex hoc infert Ant.ĩ.d.c.cũ cõtingat.q̃ ceſſionarius ſiſt potuit vẽdicare.Sequit Iaſ.poſt Bal.& Raphã.p eũ adductis in auth.ſacra puberũ.C.ſi aduer.uendi.

qa cõs opin.eſt in ꝺrium,videlicet q̃ ꝯctus firmeꝝ iuſo, vt atteſtatur Pan.in d.c.cũ ꝓtingat.& ſequunt Io.Cal.Io.Andr.Card. & Imo.& Bar.in l.ſi qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ.verſ.v.,phibet. Corſ. in repe.de iureiur.in rub.priuil.xiij.gl.in d.auth.ſacra puberũ. & gl.in c.cũ contingat.& dato q̃ ꝺria opin.verior eſſet,tamen
2 hæres† teneꝝ releuare animã mulieris à periurio.c.ſi.de ſepul. & ſic licèt non teneaꝝ obſeruare iuramentũ,qa nõ tranſeaꝝ ad ipſum reatum periurij,teneꝝ tñ obſeruare,ne lædat animã defuncti.c.in literis.de rap.ſiſr ceſſionarius ex cauſa lucratiua tenetur ad obſeruantiam iuramẽti,qa exceptio,q̃ obſtat cedenti,obſtat ceſſionario.l.apud Celſum.§.de authoris. & §.cũ legitima.ff.de dol.exce. ceſſionarius ẽt ex cauſa oneroſa tenebiꝝ obſeruare ꝯctũ,ñ qa ꝯctus fuerit firmatus iuſo, ſed qa ex iuſo mulieris cõſentientis alienationi oriꝝ exceptio,q̃ quantum ad ratificationẽ rei obſtat omnibus quibus obſtaret ꝯctus ſi fuiſſet iuramẽto firmatus, ſm Ant.& Pan.in d.c.cũ contingat.& ſic ex omni parte tutus eſt Ioannes Florentij, ſiue teneamus communem,quam tenere neceſſe eſt,ſm Bart.in l.cũ ,platis.ff. de re iudic. ſiue teneamus contrariam opinionẽ, quia ea non obſtante ſuccurritur ipſi Ioanni Florentij remedio exceptionis,vt ſuprà concluſum fuit. Laus Deo.

¶De donat.inter vir.& vxo.

RESP. CXXIIII. & de Don.inter vir.& vxo. I.

QVintus Mutius credidit ea, quę vxor acquiſiuit, ad ea peruenisse à viro turpis quæſtus euitandi gratia,qđ Pomponius ,pbauit.Sed quę marito pñte cõparauit,ſi pretiũ ipſa ſoluerit,,ppria eſſe Sal.& Alex.putant.Idem reſponderũt Bal.Rom.Corn.& alij plures, ſi vxor ante acquiſitionem honeſtè negotiaretur. ¶Dominium quoque earum rerum,quæ de pecunia viri emptæ ſunt ad vxorem noſcitur pertinere,nec illas maritus vendicare poteſt ab ea,ſi pretium ſaluum ſibi eſſe poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Acquiſita per mulierem honeſtam, an præſumantur acquiſita de bonis viri. quòd ſic,ut euitetur ſuſpicio turpis quæſtus. & quando ceſſet ſuſpicio turpis quæſtus.vide nu.2.& 3.*
4 *Mulier tenetur operari ad utilitatem mariti. Operæ autem multiplices, & quas illa teneatur præſtare marito.nu.5.*
6 *Donatio iurata inter uirum & uxorem valet & irreuocabilis eſt.*

Reſpon interpret.

LIcet Plura dubia formentĩ in præmiſſa lõgi facti narratione,tñ reſoluto vno oĩa reſoluta remanebunt,qa cùm ab vno principali cætera dependeant,Videndum eſt igiꝝ, an acquiſita p honeſtam mulierem Margaritam Arnaldam præſumant acquiſita de bonis ſui mariti,an de ,ppriis pecuniis? Prima conſideratione mi
1 hi videbaꝝ,q̃ acquiſita præſumanꝝ de bonis † mariti,vt euitet ſuſpicio turpis quæſtus.l.quintus. vbi caſus clarus. ff.de dona. inter vir.& vxor.nec huic ꝑſumptioni refragari vr̃,ſi dicaꝝ debere præſumi acquiſita ex induſtria ipſius vxoris,qa mulier tenetur operari marito,à quo recipit alimẽta.l.ſicut. ff.de oper. libe.ergo acquiſita p vxorem ex ipſius induſtria,debẽr eſſe mariti,cui operarũ fructus debent.arg.l.ſi defunctus.C.arbi.tute. Non etiam obſtare vr̃,ſi dicaꝝ, q̃ maritus tacitè confeſſus fuit ꝑdicta bona fuiſſe acquiſita de ,ppriis pecuniis, cũ interuenerint in ꝯctibus & inſtrumẽtis, in quib. expreſsè dicit prædicta bona fuiſſe empta de pecuniis,ppriis ipſius vxoris,qa talis confeſſio habet vim donationis inter virũ & vxorẽ. l.vir vxori.ff. de don.inter vir.& vxo. l.g teſtũ. ff.de ,pbat.q̃ donatio eſt reprobata l.j.p totũ.ff.de dona.inter vir.& vxo. & iſtæ rationes dubitandi efficaciores vident,q̃ illæ, q̃ de monacho ,ponunt, nam monachus nihil ,pprium põt habere. c.cùm ad monaſterium.in ſi. de ſtat.monach. vxor autẽ põt habere ,pprium triplicis ſpeciei,videlicet dotem,bona paraphernalia marito tradita,& bona,ppria & ſeparata à marito tam ratione dominij, q̃ fructuum.l.maritus.& ibi declarant Bar.& ſcrib. C.de ,pcu. Præmiſſis non obſt.intrepidè ſm ea q̃ proponunt,dico præſumi,& conſulo præſumendũ eſſe,acquiſita p Margaritam fuiſſe de propriis ipſius acquiſita, tam iuris miniſterio, q̃ virtute donationis ſibi factę p maritũ,&ea ſpectaſſe ac pertinuiſſe vſque à princ.ipſi Margaritæ ex infraſcriptis.Primò,qa in inſtrumento dicit,q̃ ꝑdicta bona fuerũt acquiſita de pecuniis pro-
2 priis ipſius vxoris† marito præſente conſentiente, & licentiam acquirendi dante, quo caſu ceſſat præſumptio turpis quæſtus,nec habet locũ diſpoſitio d.l.quintus,ſm Sal.ibi addu centem

centẽ optimũ tex.in l.cũ ,ppria.C.ſi qs alt.vl̃ ſibi. & ibi in ſpecie Sal.in ſi.not.q̃ ſi vxor ꝓtãte matrimonio emat aliquas res, & in inſtro ꝓtineaꝝ, q̃ fuerint de pecunia ,ppria ipſius vxoris, viro pñte & patiẽte,tũc credit inſtro & ceſſat ꝑſumptio,q̃ pecunia fuerit de bonis viri, q̃ aſs inducit p d.l.Quintus.iſtud ẽt voluit Alex.conſ.24.viſis dubiis. col.j.lib.iiij. & Sali.in l.ſi mr̃. C.ã ꝺh.emp.Scdò,qa diſpoſitio d.l. Quintus.limitaꝝ vt nõ ,p-
3 cedat in vxore, q̃ licita negotiatione† publicè negotiatur,ſm Bal.in l.cũ oportet.C.de bon.q̃li.& in ꝑſ.299. dñt Pet.& Cy. ad ſi.li.j.nõ eñ ,pcedit ꝑſumptio.l.Quintus.qñ vxor aliũde potuit licitè acgrere.l.etiã.C.de don.inter vir.& vxor. nã ꝑſumit q̃ vxor acquirat de bonis viri,vt euitet ſuſpicio turpis q̃ſtus,q̃ ratio ſuſpicionis ceſſat, vbi mulier negotiaꝝ licita negotiatione,& ꝑſequẽter debet ceſſare diſpoſitio d.l.Quintus. Hinc dicebat Aret.cõſ.31.,ſiderata diligẽter,q̃ in terminis. d.l.Quintus.ſi ꝛcurrant duæ ꝑſumptiones reſpiciẽtes delictũ, videlicet vna reſpicit delictũ furti facti ab vxore marito, alia reſpicit adulterium,q̃ iſto caſu capiẽda eſt illa ꝑſumptio, q̃ includit minus delictũ. Quanto ergo fortius capienda eſt illa ꝑſumptio,q̃ eſt cuiuſlibet delicti excluſiua, iuxta.l.marito.ff.,p ſoc.cũ ſimi. Dicamus ergo, q̃ Margarita ꝑſumatur acquiſiuiſſe ꝑdicta de pecuniis propriis ſupralucratis ex officio cauponæ,& ex arte mercantili,& ex locationibus prædiorũ, q̃ oĩa(vt dr̃ in thema te)ſuo ,pprio & priuato noĩe exercuit, & nõ ex bonis mariti, ,put etiã ꝑſuluit Rom.conſ.159.ſup eo.col.ij.vbi plura ſimilia videri põt. veritas huius concluſionis clarior apparebit ex reſponſionibus accõmodandis rationib. dubitandi ſ.in ꝺrium adductis. Nõ obſt.itaq; prima ratio dubitãdi, fundata ſup d.l. Quintus.qa ſ.dupl̃r reſpõſum fuit. Nõ obſt. ſecunda ratio,q̃
4 mulier teneꝝ operari ad vtilitatẽ mariti† qa diſtinguendũ eſt inter operas obſequiales,& operas fabriles,& induſtriales. Primo caſu vxor teneꝝ marito ꝑſtare operas obſequiales.&ita ,pcedit gl.in d.l.ſicut.& gl.in c.qđ deo.xxxiij.q.v.q̃ vult,q̃ maritus habeat duplex ius in vxorẽ. Vnũ,quo ad debitum carnis,alterum quo ad miniſteriũ in aliis. gl.& Doct.volunt,q̃ vxor remaneat in poteſtate patris,& ei acquirat,ſi patrẽ habeat. ſi verò nõ habeat,ſibi acquirat,iuxta notata in l.cũ oportet. C.de bon.q̃ lib. ita declarat Bal.in l.ſi vxorẽ. C.de condi.inſer.poſt Per.inquit eñ,cũ vxor poſſit ꝯhere ſocietatẽ cũ viro ſuo. l.ex diuerſo.§.item ſi mulier.ff.ſol.matr.l.alĩmẽta.§.fi.ff.de ali.leg. poſſitq; ſimul cum viro ꝯhere, vt not.in l.ſcripturæ.C.de fid. inſtr.ergo acquirit ſibi & non viro. & inter operas dicit Bald. multũ intereſſe:quædã eñ ſunt ſeruitia obſequialia, & quædã operæ paruæ æſtimationis, iſtas teneꝝ vxor præſtare in domo mariti,ſm qualitatẽ perſonarũ. Cæterũ, ſi vxor faceret aliquã artẽ,vel mercantiam,vel eſſet chirurgica, vel obſtetrix, q̃ non ſunt operæ domeſticæ,nec familiares, tunc quicquid acquirit ex iſtis operis,ſibi acquirit: nõ eñ ad ꝑceptum mariti tenetur negotiari.ſequitur Alex.conſ.132.verè crudelis vr̃.lib.iiij.vbi idẽ dicit,ſi mulier ꝺducat ꝑdia,vt in caſu nr̃o, qa ſibi acquirit. & in terminis d.l.Quintus.idẽ dicit Bal.in d.conſ.299.vbi in-
5 quit,ad operas obſequiales nõ artificiales & fabriles vxor† maritо tenet. Non obſt.tertia & vltima ratio,q̃ ꝓfeſſio mariti habeat vim donationis inter virũ & vxorẽ ,phibitæ, qa reſpõdet Sal.in d.l.ſi mater.q̃ ,pcedit in caſu,in quo maritus exburſaſſet ipſe pecunia,& ꝓtetur eſſe de pecunia vxoris, tũc bñ inſurgit ꝑſumptio donationis, & ita loquunt ꝺria, ſecus aũt qñ pecunia exburſaꝝ & ſoluit p vxorẽ,tanq̃ ,ppria ipſius vxoris,marito ꝑſente & patiente.d.l.cũ ,ppria. Sed quid tñ elaborandũ, etiã ſi ꝑſtaret verè vel ꝑſumptiuè, q̃ ꝑdicta bona eſſent empta per vxorem de pecuniis mariti,quia tũ ex poſt maritus donauit ei omne ius ſibi competẽs & competiturum ſup dictis bonis & melioramẽtis factis & fiendis cũ iuſo, non vr̃ q̃ ampliusposſit ꝓtendere ius vllum habere in dictis bonis, quia *communis* eſt
6 Doct,ſentẽtia,† q̃ donatio inter virũ & vorẽ iurata, valet, & irreuocabilis eſt, ſm Bart.in l.ſi qs ,p eo.ad fin. ff.de fideiuſ cuius opin.communem appellant Pau.& Iaſ.in l.pacta q̃ ꝯ.C.de pact.& ſm iſtam opin.ꝑſuluerunt Fed.de Senis, Paul.de Caſt. Lud.Ro.Alex.Cor.Guid.Pap.& plures alij, quos aliàs adduxi in facti contingẽtia, ſed hic nõ implebo folia, poſtq̃ iſta opin. canonizata eſt inter Doct. Inſuper & ſi donatio valeret, & de pecunia mariti acquiſita ꝑſumeretur,qđ cõſtat falſum eſſe per ꝑdicta, adhuc crederẽ marito ad dominium dictorũ bonorũ & ad fructus nullum ius cõpetere, quia dominium rei acquiſitæ ex pecunia alterius acquirit emẽti & acquirẽti, non aũt ei, cuius eſt pecunia.l.j.C.ſi quis alt.vel ſibi.& idẽ in vxore acquirente de pecunia mariti diſpoſitũ reperitur.l.multum.C.eod. tit.& ſolùm marito cõperit actio perſonalis ad pecuniã, realis ad ipſam rem emptã de ſua pecunia in ſubſidium tũ,& nõ aſs.l.vxor marito. ff.de donat.inter vir.& vxor. & in terminis noſtris ita conſuluit Bald.conſil.67.punctus talis eſt, domina Magdalena.lib.5.Ex his ita ꝺcludendũ reſtat marito non competere ius vllũ in dictis bonis acquiſitis p vxorẽ, ſed ad ipſam ſpectare & pertinere pleno iure, de ipſis habere liberã diſponendi poteſtatem, tam inter viuos. l.in re mandata. C.mand. q̃ in vltima voluntate.§.diſponat.in authent.de nupt.l.j C.de ſacroſ.eccl.Ex his etiam corollariè ſequit, q̃ ea q̃ in futurũ acquirent p d.Margaritam ſuo ,pprio nomine de pecuniis propriis, erunt ipſius, & nõ mariti,cũ nunc & exercitium licitum & bona ,ppria habeat, vnde poſſit acquirere, & maximè cùm ſeorſum à marito viuat,& ſeorſum negotietur,quo caſu non habet locum diſpoſitio d.l.Quintus. ſm Bald.conſ.423.an ea quæ lucratur.lib.v.&c.

RESP. CXXV. & de Dona.inter vir.& vxo. II.

LIcet Communi calculo receptũ ſit,vt donatio facta coniugi ,pmiſſorio iuſo roboreꝝ, nõ idẽ tñ reſpondendum puto,ſi donator per ſacras ſacer dotis manus ſe vxori bonorum ſuorum partẽ donare aſſeueret. Nec morte coniugis cõfirmatur donatio, quæ vera traditione exequuta minimè reperitur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter uirum & uxorem an iuriſiurandi religione firmetur, & an illud ſit ſeruandum iuramentum. Vide Doct.opin.in utranque partem.*
2 *Donatio à iure prohibita non firmatur iuramento præſtito, ut crederetur marito aſſerenti ſe totum donare uxori, non ut donatio firmaretur.*
3 *Iuramentum eſt ſtrictè interpretandum,nec extendum de caſu ad caſum.*
4 *Donatio inter uirum & uxorem non ualidatur iuramento aſſertorio.*
5 *Donatio non confirmatur morte,niſi interuenerit uera traditio.*

Reſpon.interpreta.

MAiores Noſtri amorem honeſtum ſolis animis exiſtimantes, ne concordia pretio conciliari videretur,inter virum & vxorem donationes irritas eſſe voluerunt.l.prima.& p totum.ff.& C.de dona inter vir.& vxo.Verùm inter antiquos modernoſq; legum interpretes non parua exorta eſt altercatio,an huiuſcemodi donationes iuriiurãdi religione firmentur. Pleriq; putarũt iuſm, vtpotè ꝯ bonos mores ſeruandum non eſſe, quorũ numero aſcribunt Dyn.Cyn.Bal.Fulg.Salyc. Ang.Soc.Ioan.And.Card.& alij plures,quos breuitatis cauſa
1 ſilentio inuoluam. Alij autem † ꝺ,vt Fed.de Senis,Bart.Raph. Cum.Nic.de Neap.Lud.Rom.Paul.de Caſt.Alex.Iaſ.Dec. Io. de Imol.Ant.de But.Pan.Corn.Guid.Pap. ac pleriq; alij, cùm iuſm ſeruari poſſit abſq; ſalutis æternæ diſpendio. & horũ ſanè ſententia crebrior eſt,& meo quidẽ iudicio verior:nam cũ moribus apud veteres receptũ ſit,ne inter coniuges donationes valeant, contrariis recentium moribus donationes recipi poſſe conſtat. Ergo ſuſcipiẽdæ quoq; ſunt, ſi iuriſiurandi religione firmẽtur,quo argumenti genere vtuntur Bart.in l.ſi.C. de pac.& Bal.in l.j.C.de ſacroſ.eccl.Et ita aſs me recolo reſpõdiſſe, ac oĩa diſſoluiſſe ꝺria.Sed nunc à me quæriꝝ, an idẽ iuris ſit,ſi maritus,q̃ dixerat ſe donare bona ſua vxori,interrogatus an ꝺnaret totũ, vel partẽ, reſponderit,p has ego ſacras ſacer dotis manus dono totũ. Et primo aſpectu videreꝝ idẽ iuris eſſe,qa nõ refert an p creatorẽ vel creaturam iuretur.c.& ſi Chri
2 ſtus.de iureiur.Sed verius vr̃, † donationẽ à iure ,phibitã non roborari hmõi iuſo,qđ ꝑſtitum fuit vt crederetur marito aſſe
3 renti donaſſe totũ,non vt donatio firmareꝝ.Eſt eñ † iuſm ſtricte interpretandũ, & idẽ nõ extendendũ de caſu ad caſum.c. pen.de iureiur.c.cũ clerici.de verb.ſign. Ad hoc eñ vt ꝯctus à l. ,phibitus ꝓfirmeꝝ,oportet q̃ iureꝝ formiter.i.q̃ nõ retractabitur ꝯctus,ſed ſeruabit.auth.ſacra puberũ. C.ſi aduer.vendi. & c.cũ ꝓtingat.de iureiur.& ſic ad validandũ ꝯctum inualidũ, opus eſt iuſo ,pmiſſorio,qđ nõ legitur in caſu occurrẽti: non ergo validabitur iuſo aſſertorio,qđ ſit p atteſtationẽ,vt eſt huiuſmodi p ſacras ſacerdotis manus dono totũ.Et q̃ nõ valide
4 tur † donatio inter virũ & vxorẽ iuſo aſſertorio, firmat Io.de Imo.in d.c.cũ ꝓtingat.in ix.memb. char.xxv.& Fel.in c.ſi cautio.col.xix.de fid.inſtru.licèt eius lectura ſit aliqualiter corrupta.Et ſm hanc diſt.concordant ꝺriæ,quæ in hoc articulo reperiuntur Doct.ſententiæ,vt altera ,pcedat in iuramẽto ,pmiſſorio,altera in iuramẽto aſſertorio. Sed ad aliud aduertendũ vr̃,qa & ſi non referatur,an iuret ꝑ creatorẽ,vel creaturã,attamen ſtante conſuetudine,q̃ iuretur ſuper ſcripturis, omiſſio tactus ſcripturarum vitiat actum, ſm gl.in c.vt circa. in verb. corporali.de electꝺ.lib.vj. & traditur per Fel.poſt Pan.in c.fraternitatis. col.ſi. de teſtũ. Cæterùm in hac re non videtur probatum

Universidad de Deusto
Biblioteca

batū aliquod iurm,nec aliqua donatio,qa duo testes,q de donatione & iuro deponunt sunt varii & ꝓrij,vñ nō ,pbat.l.q fal sa,vel varia.ff.de test.nam primus Claudius ꝓinus curatus citrinus,deponit de iuro ,pmissorio,dū inqt Laurentiū donasse oīa sua bona, deinde dixisse, & ita ,pmitto & iuro. alter verò testis Claudius Godoini deponit ꝺ iuro assertorio,qa depōit, q ad eius interrogationē Laurētius rndit, p has manus dono totū.Itē vnus deponit,q iuratuit.ſ. manibus suis,alter q iuratuit p has manus sacras, quod ē lōgè diuersum,nec vlla ꝑt fieri ꝓcordia ad fines,vt ,pbant,licet ad fines euitandi falsum possit fortè fieri aliqua subtilis & exquisita ꝓcordia, ſm Pan. in c. cū tu.& ibi Fel.latè de test. Alex. ꝓſ.116.li.j.Et hoc ſtāte nō esset opus inqrere, an hmōi donatio fuerit morte mariti donatoris ꝓfirmata iuxta tex.in l. Papin.ff.de dona.inter vir.& vxo.& l.cū hic ſtatus.§.j. ff.e. & certè cū nulla ſteruenerit traditio nō ꝑt videri ꝓfirmata morte.d.l. Papi. nec obſt.q mulier tpe donationis ēēt pñs,& in possess.insistens,qa vxor existēs in domo cū marito non dicit possidere, nec detinere bona mariti, nec illa penes se hre,vt tradit p Pau.de Ca.& Alex.in l.q iure familiaritatis.ff.de acq.pos.Soc.in ꝓſ.131.in pñti ꝓſultatione.colū. iij.lib.j.& p Dec.ꝓſ.232. dura admodū. ſed maritus ipſe dicitur possidere,& detinere. Nā cū hic maritus donator possideret,nec vnq possessionē dimiserit,donec vixit,ñ ꝑt dici,q fuerit translata possessio in vxorē cohabitātē cū eo ex sola patiē tia ipsius mariti, qa ad hoc, vt p patiētiā tradita dicat possessio,oportet q patiēs ñ detineat,nec possideat. Aliogn ñ ꝑt videri pati res ab alio possideri,quas ipse possidet.l.iij.§.ex ꝓrio. ff.de acqr.pos.Itē oportet,q res sint penes aliū, quē donās patiēt possidere aliquo titulo,& aliqua cā legitima.§.interdū.inst. de rer.diui. in casu aūt nro res donatę tpe donationis nō erāt penes vxorē aliquo titulo,nec cā,sed penes maritū,q ꝑmansit in possessione vsq; ad mortē.Ergo &c. Insup p patiētia nunq trāsfert dñiū, nisi titulus & patiētia fuerint ordinati ad translationē faciēdā,ſm Bal.& ibi Ias.col.viij.in l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iur.nō crediderim aūt maritū donatorē, qui pseuerat in possessione,eo aīo pati vxorē secū ēē,vt à se possessionē trāsferat in vxorē,nec eo aīo donasse,vt illico se ipsum spoliaret, ergo &c.Cæterū Alex Pau.de Cast.& Aret. in l.j.§.ſi vir.ff.de
5 acqr.poſſ.in ea fuerunt sententia,q nō ꝓfirmet donatio † mor te,nisi interuenerit vera tradō.& seqt Pau.de Cast.ꝓſ.138.ista donatio.lib.j.nō credo ēt,q vxor insisteret in bonis mariti,licet ēēt in domo,qa quātū ad ꝑdia & bona mobilia,q̄ erāt sub claubis mariti nō poterat tūc dici insistere.Possem aliter etiā rndere,sed nō insto,quia hoc loco non potest dici facta traditio à marito qui semper possedit.

RESP.CXXVI. & de Donat.inter vir.& vxor. III.

Væ Maritus à prima vxore oneroso in solutum dationis titulo assequutus est, filijs primi matrimonij seruare non tenetur. Si quid tamen ex pretio rei remissum sit, id filijs ſm diuorum Theophi. & Valentini. constitutionem seruandum respondi. nam in solutum dationem, quæ pro non debito facta est, Vlp. putat commendatitiam.

SVMMARIVM.

1 *Donatio remuneratoria,non est propri donatio,*
2 *Donatio ob causam,& donatio remuneratoria,quatenus excedit causam vel merita dicitur simplex donatio,*

Respon.interpreta.

Duo Sunt quæ suadent, q Hēricus de pane caualacen. non fuerit obligatus ꝓseruare filijs primi mrimonij ea q̄ habuit à à Magdalena Fassatina prima vxore. Primò, qa gcqd habuit titulo in solutū donationis recepit ,p impēsis factis in cōseruāda & defendēda hrditate ipsius Magdalenæ à litibus& ,pcessibus,qbus erat inuoluta.Nec.n. tenet maritus ꝓseruare filijs primi mrimonij, q̄ oneroso tit.recepit,sed ea dūtaxat,quæ ex causa lucratiua sibi tradita fuerūt.l.fœminæ.& l.generaliter.C.de sec.nup. & satis de se patet,quia vxor defūcta,quæ in solutum dedit bona,de quibus agitur, Henrico eius marito, pretium ipsorum recepit, & consequenter creditur ipsam siue eius hæredes bona ipsa in solutum data,adhuc penes se habere.nam quātum ad hoc, q fictè dicatur rē hre, q pretiū hēt, vera est ꝓcō, q pretiū succedit loco rei ēt in particularibus, ſm gl.in l. ſi quis pro eo.in prin.ff.de fideiuſ.& no.Bal.in l.cogi.Cde peti.hrdi.Secū dò qa dispō.d.l.fœminę.& d.l.gñaliter.q̄ loqt in don.legatis,& instone, non vr extēdenda ad dona. factā in recōpensationē
1 meritorū,cū donatio † remuneratoria ñ sit ,priè donatio.l.ſi qs ,p vxore.§.j.ff.de don.int.vir.& vxo.& l.ſi pr. §.j.ff.de don. Hinc est,q dispō.l.ſi vnquā.& l.ſi.C.de reuo cā.don.nō hñt locū in don.remuneratoria, ſm Alb.& Ang.ibi, vbi scripſi latè. q.xiiij.& tradit p Ias.in l.ex hoc iure.ff.de iu.& iur. ¶ Præmiſſis ñ obſtantibus, arbitror q in ſolutū data ꝓcipua cē dēant filijs primi matrimonij, quatenus insolutū datio excedit cām impēsarū,,p qbus fcā fuit,p tex.in d.l.fœminæ.& d.l.gñaliter.qa in excessū dr ,ppriè donatio.l.ſi spōſus.§.circa.ff.de don.int.vir. & vxo.Hinc est q̄ in ſolutū datio quatenus reperit facta ,p ñ debito, reuocat pp ſupuenientiā filiorū, ſicut vera donatio. ſm Cy.Bal.& alios *communiter* in l.j.C.de pac.& ita tenet ēt Bal.in d.l.ſi vnquā. vbi scripſi.q.ix.Nec refert, q à ꝑtibus denoīet in ſolutū datio,qa ñ ſimulata verba ꝓtrahētiū, ſed effectus inſpiciēdus est.l.ſi in ſimulā.ff.de ꝓcr.i.verbis. l.ſi olei.C.lo.tradit p Bar.in l.ij.ff.ſi certum petatur.& per Baldum in l.ſecunda.C. cōmod.Hinc etiam cōcludunt Ang. & Imo.in l. Aquil.regu-
2 lus.ff.de don.q donatio † ob cām & donatio remuneratoria quatenus excedit cām vel merita,dr ſimplex donatio,& sic iura loquētia de ſimplici & pura donatione hñt locū ī quocūque ,tractu,quatenus excedit cām ꝓctus, & eidē tenet.Bal.in aut.ex testō.C.de colla.& in aut. vñ ſi parens. C.de inoffi.test. & Cor.ꝓſi.45.licet in hoc.col.ij.li.iiij.Nō ēt ob dū dr,q hmōi donatio facta fuit pp bñmerita, qa ſeruitia maritalia de qbus in themate,ñ merentur remunerationē.l.filia.C.de pa.pot.& tradit p Bar.& mod.in l.ſi donatione.C.de colla.& p And.Sic. inter ꝓſi.Curt.ſeni. ꝓſi.67. ſapienter optimus.ꝑt ēt rnderi, q assertio meritorū fcā inter ꝓiuges,qbus est interdicta donatio, nō ,pbat meritā, niſi aſr ,pbent.l.qui testiū.ff.de ,pba.& firmat Bar.in l.ſi fortè.ff.de cast.pecu.& latè traditur p Alex.in d.l.ſi donatione.ſup quo nō facio magnam vim,ſtante iuramento vxoris donantis,per ea quę dixi.ſ.in nono reſponſo.

RESP CXXVII. & de Donat inter vir.& vxor. IIII.

Maiores Nostri honestū amorē ſolis animis existimātes, ne ꝓcordia ꝑtio ꝓciliari videretur, inter vir.& vxo. donationes irritas cē voluerunt. Sed inter antiquos modernosq; lego,inter pretes no parua exorta est altercatio,an iurm nō vi,dolū metuvè ꝑstitū donationi vires tribuat.Pleriq; existimāt iurm vti ꝺ bonos mores,seruandū nō cē. Alij ,tra,cū nō vergat in detrimentū ſalutis æternę.Et horū sanè ſnīa crebrior est,& mihi verior visa fuit.nā cū moribus apud veteres receptū sit,ne inter ꝓiuges donationes ,valeāt, ,contrarijs recentiū moribus donationes recipi posse ,pstat.Ergo admittendę quoque sunt, ſi iurisiurādi religione firmentur, quo argumenti genere etiā Bar.& Bal.vſi sunt frequenter.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter uirum & uxorem,est contra bonos mores,ideo prohibita.*
2 *Actus ubi est nullus fauore publico,nunquàm firmatur iuramento. & c.*
3 *Donatio inter uirum & uxorem,an iuramento firmetur?*
4 *Alienatio rei dotalis,de iure non ualet,iuramento tamen firmatur.*
5 *Alienatio & donatio facta per minorem,sine debitis solennitatibus non ualet, iurata tamen ualet.*
6 *Pactum legis commissoriæ in pignoribus reprobatur propter improbitatem creditorum,iuratum tamen tenet.*
7 *Pactum de non succedendo,non ualet,iuratum tamen tenet.*
8 *Donatio inter patrem & filium,non ualet,iurata tamen ualet.*

Respon.interpreta.

Vlgatiſsima est pñs dubō, an iurm validet, & ꝓfirmet donationem factā & initā inter vir.& vxo. de iure ,phibitam. In quo pūcto legimus Bar. cōtra morē & ſtabilitatē ingenij sui variasse,ñā in l.j.ff.de do.inter vir.& vxo.tenuit prē notiū, q donatio iuramēto nō roboret. Et istā partē sequūtur Bal.& Card.in c.cū contingat.de iureiur. idē ꝓſuluit Bal.cōſi. 29.casus.li.j.& ꝓſi.398.ſup eo.li.j.vbi tenet non firmari iurm, & ſi firmaret,iurm ēēt ab ep̄o relaxandū,& ētvidetur voluisse idē Bal.ꝓſi.294. donatio cā mortis.lib.iiij. vbi concludit q ꝑ mortuo donatario euanescit donatio inter vir. & vxo.quanuis iurata.Idē vult Dy.& post eum Bald.in l.ſi quis inquilinos. §.fi.ff.de leg.j.& in l.cum mulier.C.de don.añ nup.Sal.& fulg. in d.l.j.idem firmat Cardi.in cle.j.§.fi.in v.q. de iureiu.Subdit tamen,quòd non debet donator propria temeritate ,bſq; iuramenti relaxatione cōtrauenire.idē tenet Cy.in l.j.ad fi.C.d fac.san.ecl.Ang.in l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſ. Et visus est amplecti Io.And.in addi.Spe.ſuper rubr.de dote post diuor.resti.& Soc consi.65.circa primam.q.colum.vj.lib.j. allegat etiā Laud.& Hēri.Boic.ita tenere,& ꝓſi.ſequen.vbi alleg.Lud.Pō-
ta.in

ta.in rub.de iureiu.in j.ꝓclu.& Ant.de Canario in dispu.inci. maritus debitis inuolutus,& ſm istā opi.ꝓſuluerūt Io.de Pap. d.Ray.de Forliuio.d.Ray. de mōte, quos adducit Cepo. in auth. ſtatim alleganda, & ,p istā opi.latissimè ꝓſuluit Curt. ꝓſi.66.ſapiēter optimus.col.ij.& plurib. ſeq.Pro hac ſnīa adducunt q̄ plura fundamenta.Primò,donatio ſter vjr.& vxo.
1 ,phibet,qa ꝺ bonos † mores.l.ij.& l.iij.ff.de dona.ſter vi.& vx. ergo non debet firmari iuramento, quod ꝑstitum ꝺ bonos mores nō obligat.c.non est obligatoriū.de re.iur.in vj.Secū dò,donatio inter vir.& vxo. ,phibetur ne amoris vehementia inuicē bonis ſpolient.d.l.j.ſed eo corrupto amore quo in ducunt ad donandum, inducerent etiam ad iurādum.arg.l. doli.§.diuerſum.ff.de noua. ergo iurm vr indiſcretum & ꝓr nō debet ēē obligatoriū,cū iurm dēat hre tres comites,verita tem,iudiciū & iuſtitiam.c.fi.§.quod autem.xxij.q.iiij. Tertiò ,phibetur hæc donatio ne ꝓcordia ꝑtio inter ꝓiuges ꝓciliari vi deatur.l.iij.ff.eo.& ne ditior pauperior fieret, & ne detur occaſio diuortijs in euētum,q alter alteri donare recuſet,& ne auferat ab eis ſtudium educandi liberos,& ſi rōne peccati eui tandi ,phibetur, ergo iuro nō debet q̄alidari, ne vigore iuri resultet peccatum.c.inter ceteras.xxij. q.iiij.est.n.tale iurm ꝺ tria bona matrimonij. videlicet ,plem, quia resistit educationi.Item ꝺ sacramentum,qa ,pter indignationem ꝓctam ex denegata donatione ꝓhitur diuortium.Itē ꝺ fidem, qa propter discordiam coniunx despicit, & alter diligitur,ſm Bald. in d.l.cum multæ. Quartò maritus & vxor sunt socij diuinæ humanæq; domus.C.de cri.expi. hære.l.aduersus. & duo in carne vna.j.ad Corinthios.vj.ergo iniuſtū vr, vt cōiuges habeant aliquid,quod ſter eos cōmune nō ſit, & hac rōne ,phibitam fuisse donationem inter vir.& vxor.refert Plutarchus, dicitur ergo iuro nō corroborari, quia iurm eui iustitia con
2 tradicit, seruādū nō est.d.§.quod autem. Quinto vbi actus ē † nullus fauore publico,nunq firmat iuro.c.ſi diligēti.de fo. cōpe.Sed in matrimonio,& liberorum educatione versāt publica vtilitas.l.j.ff.ſol.mat.qbus ꝓriat donatio ſter vir.& vxo. vt patet ex ꝓmiſſis,ergo iuro nō ꝙalidabit.Sexto, facit quod decidit Bar.in l.cū qs decedēs.§.Titia.ff.de leg.iij.vbi vult, q ꝓfessio dotis receptæ facta à marito cōstāte matrimonio(qa ſapit vim donationis,cū illā non receperit)nō firmat iuro.& ante eum idem Pet.& Cyn.in l.j.ad fi.C.de ſac.ſan.ec.Fel.in c.
3 ſi cautio.col.xix.de fid.iniſt. ¶ Præmiſſis nō attētis amplector ꝓriā ſnīam q̄ *cōiter* tenetur,q donatio † inter vir.& vxo.iuro firmetur,& in primis istā opi.tenet Bar. in l.ſi qs pro eo.ad fi. ff.de fideiuſ.alle.Guliel.de Cu.in d.l.j.& ī.l.ſed & ſi poſſeſſori. §.item ſi iurauero.ff.de iureiu. vbi etiam Alb.de Ro.ſ. idem cōprobat.Sequit etiā Bart.in l.Seius & Aug.in fi.ff.ad.l.Falc. & ibi Nic.de Neap.& Alex. attestant ſe,p istā partē sæpius cō ſuluisse. idem tenet Pau.de Cast.& Ias.in l.pacta q̄ ꝺ.C.de pactis.Imo.& moder.in d.l.ſi qs inquilinos.§. fina. Ang.in l.pe. §.mulier.ff.ſol.mat.Pan.& Imo.in c.cum contingat.de iureiur.Raph.Cu.in d.l.ſi qs ,p eo.Corſe.in repet.rub.de iureiur. priuilegio.xxv.Bal.ſibi ꝺrius in l.ij.col.xlix.ff.de iureiu.Cepo. cau.cxij.Io.de Ligna.in cle.Romani.de iureiu. Pau.in c.fi.de de dona.inter vir.& vxo.& ,p istā opi.ꝓſuluerunt Fed.de Senis consi.140.punctus qōnis.Pan. consi.95. factum sic proponit.li.ij.Lud.Ro.consi.44.ex ſ. narrato. Paul.de Ca.consi. 190.cū tempore contractus.vol.j. Alex.consi.8.visis & consideratis. lib.ij. & consi.157. viſo instro donationis.col.pe. eo.lib.Corne.ꝓſ.118.lib.j.& 153.lib.ij.Guid.Pap.cōſil.204. in cā nobi.Margarete.col.fi.vbi allegat Henri. Boic.in repeti. auc.ſacra puberum.C.ſi aduer.vendi.& istā opi. dicūt cōem Lud.Ro.Alex.Pau.& Gui.ꝓſilijs ꝑallegatis.Pan.in d.c.fi. Dec. consi.202.col.j.& ij.istam partem credo esse veriorem ex in
4 fertis rationibus. Primò, quia iuramentum semper seruandum est,nisi vergat in dispendium ſalutis ęternæ.c. quemadmodum.c. ſi verò.de iureiur.ſed in casu nostro maritus donans ſi viueret obſeruando donationem, nō peccaret,ergo non debuit posse ,tunire.Scdo,quia alienatio rei dotalis de
4 iure † nō valet.toto tit.ff.de fun.do.firmatur tñ iuro.c.cū cōtingat.de iureiu.ergo etiam firmat donatio inter vir.& vxo.
5 Tertio, † qa alienatio & donatio facta per minorē ſine debitis ſolennitatibus,non valet.l.magis puto.§.non paſsim.ff.de reb.eo.& tamen firmatur iuro.aut.ſacramenta puberum.C.
6 ſi aduer.vendi.Quarto,pactum legis cōmiſſoriæ † in pignoribus reprobat pp improbitatem creditorum.C.de pac.pig. l.j.& ij.& tñ iuramēto validat.c.ſignificante.de pig.Quinto,
7 pactum de non ſuccedendo † nō valet.l.pactū quod dotali. C.de colla.& tamen iuramento corroborat.c.quis. de pac.
8 lib.vj.Sexto facit,qa donatio † inter patrem & filium non valet.l.donationes quas parentes.C.de dona.inter vir.& vxo. & tamen iuro confirmatur, ſm Bal.ī.l.fi.ad fi.C.de vſuc. pro
do.Alex.& *cōiter* doc.in l.ſi donatiōe.C.de coll. & in l.frater à fratre.ff.de condi. indeb. ergo dicamus etiam donationes inter vir.& vxo.iuramento cōualidari, cum istæ donationes inter patrem & filium,& inter vir.& vxo. æquiparentur. d.l. donationes.quia consuetudine induci potest, q donatio inter vir.& vxo.valeat,& sit obseruanda.Nunc cōsuetudine & moribus vtentium reprobatur.l.j. in prin. ff. de donatio.inter vir.& vxo. ergo contraria consuetudine potest cōcedi.l. de quibus. ff. de legi. vt etiam in simili dicunt Bal. & Alexan. in l.moribus. ff.de vulg. & pupil. ſi cōsuetudine validari potest,ergo & pacto iurato,arguendo de cōsuetudine ad pactū iuratū,vt arguit Bar.in l.ſi.colum.iij. C.de pac.Bal.in repet.l. j.C.de sacrоſ.eccle. & clarior ac verior videbitur ista opin.ſi contraria fundamenta tollantur.non igitur obstat prima ratio,q iuramentum contra bonos mores non sit obligatorium, quia verum ſi sit contra bonos mores naturales, secus ſi contra bonos mores ciuiles,vt patet ex fundamentis addu ctis.ſ.pro cōmuni opi.ita dicunt Bal.Pau.de Cast.& Ias.in d. l.pacta quæ ꝺ.& regula,non est obligatorium. procedit quādo obseruatio iuramenti,quod ꝑtenditur esse contra bonos mores,induceret peccatum,secus ſi obseruatio iuramēti nullum habeat in se peccatum secundum Alex. in d. consi.157. colum.fi.Nō obstat secunda ratio, q eadem ratione propter vehementiam amoris ,ſumatur iurasse qua presumitur donasse,quia ratio amoris non est illa qua prohibetur donatio, immo regulariter donationes procedunt ab amore. l. nec adiecit.ff.pro socio.ſed aliæ fuerunt rationes & causæ prohibitionis.Prima causa fuit ne inuicem bonis ſpoliarentur, ſed ista ratio non impedit q iuramētum nō cōualidet donationem.nā eadē rōne prohibet alienatio, fundi dotalis, ne mulier dotata depauperetur,doteque priuata non inueniat ſm maritum,aut à primo deferatur,& tamē iuramentum cōualidat alienationæm.d.c.cum cōtingat.Secūda causa,ne matrimonia fiant venalia,seu ne detur occaſio diuortijs,respōdeo q hodie cessat ista rō,quia hodie diuortia sunt ,phibita.c.gaudemus.de diuor.c.ex publico.de conuerſ.cōiug. cum ſimilibus.Tertia cā, ne tollatur ſtudium educandi liberos, ista etiam non habet tollere efficaciam iuramenti: quia ista causa non est causa propinqua,ſed remota, quę dicitur occaſio, vt notatur in c.ſolitæ.de maio,& obe.& occaſiones seu causæ remotæ nō impediunt virtutes iuramentr, ſm glo.ſi.in c. q̄uis.de pac.li.vj.& in c.ſi verò.de iureiu. Quarta causa, quia iniuſtum videtur,vt coniuges aliquid habeant quod inter ſe cōe non sit,est euidenter falſa,quia vxor in bonis mariti & etiam maritus in bonis vxoris nullum iuꝰ habet.l. maritus. C. de procur. intantum q vxor non potest facere eleemoſynā de bonis mariti,nec ecōtra vir.per Bartol.in l.j.ff.re.amo. & licet Plutarchus eam rationem adducat, nō tamen ſequitur, q Iuriſcon. aut aliquis iuriſta ipſam approbauerit, minúsve retulerit.Non obstat quinta ratio q actus prohibitus fauore
9 publico non roboretur † iuramento. d.c.ſi.diligenti.quia verum, quando prohibetur fauore publicæ vtilitatis principaliter,vt in d.c. ſi diligenti,ſecus ſi prohibetur principaliter fauore priuatę vtilitatis,& ſecundario fauore publicæ vtilitatis, vt in prohibitione alienationis fundi dotalis. d.c. cum cōtingat.& ita in prohibitione donationis inter vir. & vxo. quæ principaliter prohibetur fauore ipſorum coniugum,ne inuicem ſe ſpolient, fiatq̄e diuortium, ſecundario vt per matrimonia concordantia repleatur ciuitas liberis hominibus.l.j.ff.ſol.matri.Secundò respondeo,q verum est,ſi ratio prohibitionis habeat fauore publico perpetuā causam prohibitionis, ſecus ſi non habeat perpetuam causam, tunc roboratur iuramento.ſm Pan.in d.consi.95.ſed causa prohibitionis non est perpetua, quia valet donatio inter vir. & vxo. morte confirmata,& in pluribus alijs casibus, vt per Cæpol. in allega.cautel.cxij.ergo &c.Non obstat decisio Part. in. d. §. Titia, quia respondent Imol. in d. c. cum contingat.in x. mēbro.Rom.in d. consi. 44. Fel.in. d.c.ſi cautio. colum.xix. q decisio Barto. ,pcedit in iuramento assertorio ſuper facto de ,preterito,nos loquimur in iuro promiſſorio ſuper facto de futuro.Rō diuersitatis est,quia iurm assertorium ſuper facto de ,preterito,quod est falſum, vt qñ maritus cōfitetur cū iuro habuisse dotē,quam nō recepit, dr interpoſitū ſuper ficta cōfeſſione,quę ficta & ſimulata ꝓfeſſio nō roborat iuro, ſm gl.in l.emptione. C.plus va. quod agi. q̄ quod ſimul. ſed qñ interponitur iurm ſuper vera donatione de ꝑſenti,vel de futuro bñ validatur, qa ceſſat ſimulatio, & qñ fit ſuper actu de ,pterito falso arguit fraus facta legi,secus qñ ſuper vera donatione iuramentum interponitur. Possem latius insiſtere, ſed ista sufficiant,attēto q istā opi. q donatio firmatur iuro, est communis & in practica & theorica iam canonizata.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI.

In Infortiatum absolutissima Responsa:

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita, & repurgata, incipiunt fœliciter.

¶ De li be. & posthu. hæred. insti. vel exhæredan. & ad Trebellianum.

RESP. CXXVIII. & de Liber & posthu. I.

TEstamentum Iacobi Martini vitio præteritionis nepotũ premortuo patre nõ institutorũ, et vt oportet non exhæredatorum de nullitate argui posse videtur, quia non sufficit hos nepotes sub casuali conditione institutos esse, nisi in defectum conditionis exhæredentur. Verum ijs minimè obstantibus testamentum iure optimo defendi posse respondi, idq; Galli Aglij exemplo, qui hac lege nepotes instituendos docuit. Si filius meus me viuo morietur, nepotes hæredes sunto, ne eorũ præteritione testamentum irritum fiat, cur ergo irritandum, si nepotes instituti sint. si pater eorum non viueret, nec hæc, ꝓpriè conditio dici potest, cũ ad tempus ꝑsens referatur, tum etiã quia viuo testatore fuerit resoluta, cumque etiam quia in legitima instituti legantur de qua omnis cõditio reijcitur, cuius ratione purè instituti creditur. ¶ Nullo etiam iure ꝓteriti dici possunt, eo quia sex testamentarij ac necessarij testes deponant non audiuisse testatorem hos substituisse nepotes, si eorum non viueret pater, quia licet cõmunis sit, cùm tres quatuorvè testes instrumento repugnãt, credendum non esse instrumento, maximè quia solent notarij ijs vti verbis, In præsentia mei notarii & testium infrascriptorum, attestatur ergo notarius ipsos testes audiuisse & intellexisse, alioqui non congruè præsentes dici possunt si non audierunt. Quia huiusmodi testes non sunt omni exceptione maiores, nec tales quibus nulla possit opponi exceptio ꝓut requiritur vt instrumentum reprobari possit, nam secundum ea quæ proponuntur leguntur varij, periuri, & infames, aliisque pluribus de causis fides eis nulla accomodari potest. ¶ Quæstionis insuper est, an instrumentum in vno capitulo falsum in ceteris falsum habeatur, quod & verum esse de iure respondi, verùm cùm in proposita specie testes capitulum re probantes in ceteris instrumentum probant, ideo respondi veritatem per falsum nõ tolli. ¶ Nouissimè queritur, admissa substitutionis falsitate, & per consequens quòd ij nepotes fuerint præteriti, ac testamentum irritum, an virtute clausulæ codicillaris ij nepotes portionem hæreditatis ab intestato eis obuẽtam scriptis hæredibus restituere teneãtur? quod & verum etiam de iure respondi, vis nempè huiusmodi clausulæ est vt venientes ab intestato grauati credantur adimplere voluntatem defuncti, & maximè ij nepotes qui iam nati præteriti fuere, quid ꝙ si testator post natiuitatem posthumorum ignoranter præteritorum tanto superuixerit tempore vt mutare testamentum potuerit, & non mutauerit, codicillarem clausulam tunc operari dixi, cum testator ĩ eadem voluntate decessisse velle videatur. Hinc quæritur an dicti nepotes duas possint detrahere quartas, legitimam scilicet & Trebellianicam, & in huiusmodi proposita specie detractioni tã tum legitimæ esse respondi cum dicti nepotes purè grauati sint, quo casu vnica tãtum quarta tam de iure quàm de consuetudine locum habet.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum uitio præteritionis nepotem eorum patre præmortuo non instituturum, nec exhæredaturam an argui possit de nullitate.*
2 *Filij uel nepotes qui in locum defunctorum filiorum succesſerunt ſub conditione caſuali inſtituti, & in defectum conditionis non exhæredati an præteriti dicantur? & ibi uide conſilium Galli.*
L. ſi pater C. de inſt. & ſubſt. & l. j. §. item ſciendum. ff. de ſuis & leg. pro cedunt in nepote tenente primum locum.
3 *Filij uel nepotes inſtituti ſi pater eorum non uiueret, non cẽſentur inſtituti ſub conditione caſuali, cum huiuſmodi cõditio ad tempus præſens referatur per rerum naturam. & ibi uide quòd dato quòd eſſet caſualis, ſuſtineretur tamen teſtamentum ex quo uiuo teſtatore fuit purificata.*
4 *Præteritione nepotum ita demum annullatur teſtamẽtum, ſi filius eorum pater prædeceſſerit.*
Expreſſio eorum quæ tacitè inſunt nihil ſolet operari.
5 *Teſtamentum uitio præteritionis nepotum uti ſub caſuali inſtitutorum conditione nullum argui non poteſt, quia fuerunt in legitima inſtituti, de qua reijcitur omnis conditio.*
6 *Teſtibus ſex teſtamentarijs deponentibus ſe non audiuiſſe teſtatorem ſubſtituiſſe nepotes. ſi eorum pater non uiueret, an magis credatur quàm teſtamento. & ibi uide quando inſtrumento uel teſtibus ſit ſtandum.*
Teſtis neceſſarius diſcrepans ab inſtrumento facit nacillare inſtramentum.
7 *Notarius dicens in præſentia mei notarij, & teſtium infraſcriptorum atteſtatur ipſos teſtes intellexiſſe, nec teſtes rectè præſentes dici poſſunt qui non audiunt.*
8 *Teſtes omni exceptione maiores eſſe oportet, ut per eos inſtrumentum reprobari poſſit & nu. 9.*
10 *Teſtes deponentes contraria periurio ac infamia notantur.*
11 *Teſtium depoſitioni primæ an ſit ſtandum non obſtantibus periurio, & infamia incurſis. & an primæ uel ſecundæ depoſitioni teſtium ſit ſtandum uide nu. 12. & nume. 3.*
14 *Teſtibus deponentibus contraria ſtandum eſt in eo dicto in quo continentur ueriſimiliora.*
15 *Exceptio quælibet leuiſſima repellit teſtes inſtrumento aduerſantes.*
16 *Inſtrumentum in uno capitulo reprobatum, an in reliquis reprobatum creditur. & nume. 17.*
Falſitatis præſumptio ceſſat ubi de ueritate conſtat, nam ueritas nunquàm tollitur per falſum.
18 *Clauſula codicillaris an operetur teſtamentum irritum prætiritione nepotum, ſuſtineri ab inteſtato.*
Clauſulæ codicillaris natura & proprius effectus eſt, ut uenientes ab inteſtato cenſeantur grauati adimplere uoluntatem defuncti, & ſic reſtituere ſcriptis hæredibus.
19 *Clauſula codicillaris concepta per uerba de futuro iuncta infinitiuo quod extenſiuum eſt etiam ad tempus futurum ſuum operatur effectum, etiam ſi poſthumi fuerint ignoranter præteriti.*
Teſtator non mutando teſtamentum uidetur uelle decedere in eadem uoluntate.
20 *Nepotes præteriti & uirtute clauſulæ codicillaris grauati per fideicommiſſum reſtituere eorum portionem, an duas quartas detrahere poſſint.*
21 *Grauati purè fidecommiſſo unam tantum detrahunt quartam.*
22 *Quartæ duæ detrahuntur de fideicommiſſo ſub conditione relicto, de quo diuerſo tempore detrahuntur.*

Respon. interpreta.

EX themate Propositio plura resultant dubia. Primum est, an testamentum Iacobi Martini vitio præteritionis nepotũ qui præmortuo patre erant instituendi, vel vt oportet exhæredã
1 di. l. posthumorum. ff. de iniusto rupto, irri. testa. & institu. de exhære. lib. §. posthumorũ. argui possit de nullitate. Et istud dubium habet duo capita, primum est, an ideo præteriti dicã
2 tur, quia ab auo fuerunt instituti sub conditione, si Bertrãdus corũ pater nõ viueret, quę est casualis, & sub qua casuali cõditione non possunt filij neque nepotes qui in locum defunctorum filiorum succesſerunt instituti, nisi in defectum conditionis exhæredẽtur. l. si pater. C. de insti. & substi. l. j. §. idẽ erit dicendũ. ff. de suis & legi. quæ iura licet loquantur in filio, tñ etiam procedunt in nepote, qui tenet primũ locum secũdũ glo. Bar. & alios *cõiter* in l. suus quoq;. & in l. sed & si. §. nepotes. ff. de hære. insti. cùm ergo nepotes nõ fuerint in defectu conditionis casualis exhæredati, cõsequitur vt ex hoc capite testamentum sit nullum. insti. de exhær. lib. in princ. Sed hoc non obstante respondeo testamẽtum optimo iure defendi, quia Gallus Aquilius eodẽ modo nepotes instituendos docuit, ne si præmortuus esset filius nepotũ præteritione testm irritũ sit. l. Gallus. in prin. ff. de libe. & posthu. quod si ita est, quando nepotes hoc modo instituũtur, si filius me viuo morietur, nepotes hæredes sunto, prout Gallus cantat, idem magis respondendũ in casu isto, in quo nepotes instituti fuerunt si pater eorum non viteret, quæ non potest dici conditio, cũ ad tempus pñs referat, certumq; sit p nãm an tunc pater viuet vel non. l. cũ ad pñs. ff. si cer. pe. & insti. de ver. ob. §. condi
3 tiones. Ex quo patet ꝙ nepotes non dicũtur instituti † sub aliqua ꝺcõne. Sed posito ꝙ forẽt instituti sub ꝺcõne casuali, qa tñ talis ꝺcõ purificata fuit viuo testatore, sustineret testm fm Ang. & Alex. & Iaſ. in d. l. si pater. p tex. in l. posthumus. versi. idem & circa. ff. de iniu. rup. vel aliter, & tertiò rñdet, ꝙ ꝓteti
4 tione † nepotum ita demũ annullat testm si filius eorũ pater ꝑdeceſſerit. d. l. posthumorũ. Si ergo instituatur nepotes sub ꝺcõne, si eorum pr̃ non viuat, tales nepotes dñr instituti sub ꝺcõne quã tacitè inuenit ad summouendam nullitatem testamenti, ergo expſſa non vitiabit institõnẽ. l. vẽtre. & l. cũ qdam. §. j. ff. de acq. hæ. & d. l. Gallus. in prin. facit vulgata rña, q̃ est, ꝙ expſſio eorum q̃ tacitè insunt, nihil solet operari. l. non rectè. C. de fideiusſ. l. iij. ff. de le. j. Sed posito ꝙ nepotes forent instituti sub ꝺcõne casuali. non tñ testm vitio ꝓteritionis eẽt
5 † nullũ, qa fuerunt instituti in legitima de qua reiicit omnis ꝓdõ. l. omnimodo. & l. qm̃. C. de inof. testa. & sic respectu legitimæ dñr purè instituti. & sic non habebat locum dispõ. d. l. si pr̃. fm Bar. & cõiter scrib. ibi, & licet istud reuocari possit in dubium, tñ à cõi non puto discedẽdũ hoc casu, quo nepotes fuerũt instituti ĩ sola legitima. ¶ Sedm caput est, an nepotes dicantur ea rõne prima ꝓteriti ꝙ sex testes testamẽtarii depo
nant non audiuisse ꝙ testator subſtituerit nepotes si pr̃ eorũ non viueret. Pro resolutione huius capitis plura veniunt examinanda. Primũ, an magis credẽdũ sit instro & notario, pro quo stat vnius testis dictũ, q̃ sex testibus, qui deponunt nõ audiuisse ꝙ nepotes fuerint in legitima substituti. Sedm, posito ꝙ testibus asserentibus nõ audiuisse fieri hãc substõnẽ magis credẽdũ foret, an testm adeo vitiet, ꝙ in reliqs nulla sit danda fides instro? Tertiũ, posito ꝙ testm sit nullũ vitio ꝓteritio
6 nis, an nepotes ꝓteriti teneãtur restituere hr̃ditatem scriptis hr̃dibus, virtute clæ codicillaris. ¶ Circa primũ, videret prima facie ddm stãdũ eẽ testibus † & nõ instro, quia quoties vnus ex testibus necessariis discrepat ab instro facit instrm vacillare. l. j. §. si quis neget. ff. quẽad. testa. aper. l. optimã. C. de ꝓ
hen. & cõmit. stip. c. cũ Ioannes eremita. & ibi not. de fid. instru. c. tertio loco. vbi gl. de ꝓba. c. tam literis. de testib. & licet sint qui velint standum instro, q̃n vnus solus testis ꝺdicit instro, tñ q̃n tres aut quatuor ꝺdicunt indifferenter, oẽs ꝺcludunt instro nõ eẽ credendum. idem ergo in casu nro, in quo sex dissentiũt ab instro ĩ ea parte qua legit nepotes fuisse filio subſtitutos in legitima. & ita decidit Sal. in l. in exercẽdis. ad fi. C. de fid. instr. vbi format q. in filia dicente se præteritã: quia nihil iure instõnis fuerit sibi relictũ, quãquam notarius scripserit sibi legata centũ iure instõnis, & respõdet filia se fuisse ꝑteritam, quia per testes instrumẽtarios probat ꝙ testator vnquam protulit illa verba, iure instõnis, & si dicatur ꝙ testes dicentes se non audiuisse, directò nõ ꝺdicunt, cũ potuerit testator subſtituisse nepotes, & tñ testes nõ audiuerint. Rñdet ꝙ
7 notarius dũ dicit, in pñtia mei † notarij, & testiũ infraſcriptorum atteſtat ipſos testes audiuisse & intellexisse ſub ſtõnẽ nepotum, qa nõ dñr testes pñtes qui non audiunt, vt in termi
nis decidit Bart. in l. diem ꝓferre. §. coram. p illũ tex. ff. de arbi. Ang. in trac. maleſi. ĩ verbo fallario. Pau. de Ca. ꝓſ. 104. Ad plenã. Alex. ꝓſ. 43. visis & ponderatis. col. iij. lib. iiij. Fel. in ꝓ
Grego. col. vj. &. ĩ c. cũ cãm. col. vij. & seq. de testib. ¶ Sed pr̃e
8 missis nõ obstantibus ꝺriũ rñdẽdũ puto, quia † ad hoc vt per testes reprobet instrm oportet vt sint omni exceptione maiores, & tales quib. nulla possit opponi exceptio fm Pau. Imo. & alios *communiter* in d. c. cũ Ioannes. p tex. in d. l. optimã. & idem firmat Sal. in d. l. in exercendis. & Imo. ĩ d. §. si qs neget.
9 Sed isti testes nõ sunt omni exceptione maiores, qa sunt varij, † periuri & infames, nam in cã notarij q testm sumpsit examinati, deposuerũt omnia ꝓtenta in ipso testõ vera eẽ, & rñ
dendo ad quartũ articulũ fatenr̃ subſtõnẽ nepotũ in legitima
facta & publicatã fuisse, licet in eorũ reuelationibus & in cã nepotũ prius deposuissent nõ audiuisse, vnde cũ varia, & ꝺria deponãt, ꝑstat eos nõ eẽ integros testes. l. q falsa vel varia. ff. de
testi. l. eos. ff. de fal. & qa pp ꝺrietatẽ incurſi sunt periurium, &
10 pñr † infamiã, vt tradit Dec. cõsi. 189. Lętatus sum. colũ. vij. Nec obst. si dicatur ꝙ non obstante periurio & infamia stan
11 dum sit primæ † depositioni, vt tradit Inno. in c. prætercа. de testib. cog. sequuntur Cardi. Pan. & alij in c. cum in tua. de tę
stib. p tex. in c. sicut nobis. e. tit. vbi Aret. idem ꝺcludit, qa re
spondet multis modis, primo dici ꝑt ꝙ Bart. in d. l. eos. velit, neutri eẽ credendũ. & sequitur d. Ant. de. But. in d. c. cũ in tua. & Pet. de Anch. in cle. ij. de testi. & Bal. ĩ. si. col. ij. C. de re iud.
12 Sed quia sententia Inno. cõiter tenet, vt testat. Dec. in d. cõsi. 189. Rñdet secundò, ꝙ stãdum ẽ primæ † depõni factę cũ
iuro, secus si prima depositio nõ fuerit iurata, qa tunc stãdũ est potius secũdæ iuratæ quàm primæ nõ iuratæ, fm Bal. in d. l. si. & Fel. in d. c. cũ in tua. Bal. & Pan. in. c. literas. per illũ tex. de pſump. & in c. per tuas. de ꝓbatio. Soc. ꝓſi. 253. In cã. col. ij. lib. ij. In cã autem ꝑsenti reuelationes horum sex testiũ factæ prius in foro ꝑcidiali non fuerunt iuratæ, sed depõnes in cã notarij factę postea fuerunt cum iuramento, ideo illis stã
13 dum. Vel tertiò rñdetur standũ eẽ hoc loco secũdę † depõni factæ in cã notarij, quia continet ea quæ sunt verisimiliora, nam testator dubitabat de vita Bertrãdi filij, vt patet ex institõne eiusdẽ, in qua testator cum instituit si viuat, nam monoſyl laba ſi, dubõnem importat & incertitudinẽ, etiam si adijciatur verbo pñtis vel ꝑteriti tpis. d. l. cum ad pñs. ff. si cer. pet. & l. j. & l. demonstratio. ff. de condi. & dem. vñ cũ dubitaret de vita filij, verisimile est ꝙ in aliquo instituerit nepotes ex filio, ne præteritione nepotũ inutiliter testaretur, cum quilibet pſumatur velle facere testm validũ, nec credat elegisse viã per quam possit sua voluntas subuerti. l. iij. ff. de testa. mili. vbi au tẽ testes deponant vnũ in vno iudicio, & aliud in alio, stan
14 dum est dicto † continenti verisimiliora. d. c. literas. de præsumpt. Soc. in d. consi. 253. Dec. consi. 175. col. vij. & d. consi. 189. colũ. vij. Rñdet ꝙ vbi aľs standũ eẽt primæ depõni nõ ꝓcederet hoc casu quo agitur de reprobatione instrumenti, ad quam reprobationem faciendam requiruntur testes quibus nulla possit impingi macula, vt. s. dixi. Testibus. n. qui diuersis instantijs diuersa & ꝺria deposuerunt, ꝑt impingi macula variationis, & ꝺrietatis, & periurij, & infamiæ, ergo &c. & ita firmat d. Alex. consi. 143. Visis & ponderatis. col. v. lib.
15 iiij. vbi ꝙ omnis leuissima † exceptio repellit hos testes qui instro aduersantur. & ꝙ hmõi exceptio contrarietatis operetur, patet, quia etiam vbi non agitur de reprobatione alicuius instrumenti, attamen vbi primum dictum est secundo ꝺrium, adeo debilitatur ꝙ eius vigore non ꝑt deferri iurm in suplementum fm d. Card. in c. veniẽs. de testi. Pan. & Fel. in d. c. cũ in tua. & ita seipsum declarat Inno. in d. c. prętera. ¶ Circa secundum, posito ꝙ credendum eẽt reuelationibus prius
16 factis, an ex ijs corruat † fides instrumenti in reliquis? & videtur ꝙ sic quia instrm in vno falsum in totũ creditur falsum, maximè qñ vitio notarij reperitur falsum, fm Inno. Pan. & alios in. c. fraternitatis. de hæreti. Bart. & alios *communiter* in l. si ex falsis. C. de trãſac. per tex. in l. si quis ex argentarijs. §. j. & ibi not. ff. de edẽ. & in l. si aliquid. C. de suscept. & archa. lib. x. verum hoc non obstante intrepidè rñdendum puto testm
17 in reliquis non vitiari † quia ex depositionibus ipsorum testiũ qui super falso capto subſtitutionis deposuerunt, & qui ad impugnandum testm fuerunt producti, constat reliqua in testo disposita vera eẽ: vbi autẽ cõstat de veritate cessat pſumptio falsitatis. c. veritate manifesta. viij. dist. c. nuper. de biga. l. iubemus. C. de testa. & dixit Bal. consi. 405. Quæstio est, si instrm. lib. iiij. ꝙ ideo instrm falsum in vno censeatur falsum in reliquis, quia veritas non põt haberi ex reprobo instro & ideo ꝙ nõ reprobauit opprimit. c. si ad scripturas. ix. dist. l. j. §. cũ adijcitur. in fui rõne. ff. de verb. obli. sed si alitunde ꝓstat de veritate, illi stãdum ẽ, quia veritas nunquã tollit per falsum, & ideo si per testes deponentes super falsitate vnius capituli separati ab alijs, ꝓstet reliqua capitula vera eẽ, tũc nõ vitiatur instrm in capitulis non reprobatis, vt in casu nro, ita in terminis consuluit idem Bal. cõsi. 228. In quodam instro. lib. ij. & idem si arguens instrm de falso in vno capitulo non inficiatur alia capitula, vt etiam contingit in casu isto, fm Sali. Ale & Iaſ. in d. l. si ex falsis. Bal. in l. iubemus. C. de testa. & Imo. in l. j. §. si quis simpr̃. ff. de verb. obl. & Fel. in d. c. fraternitatis. sic intelligentes loqui gl. in l. ij. C de fal. ¶ Vnde prędicta posita, sed non admissa falsitate subſtõnis nepotum, & ꝺrũ cõcesso ꝙ fuerint ꝓteriti, & sic ꝙ prętertione nepotũ testm
18 irritum sit, videndũ est an vigore clę † codicillaris teneantur ipsi nepotes portionem hr̃ditatis q̃ ab intestato sibi obuenit, restituere hr̃dibus scriptis, & proculdubio rñdendum est ꝙ sic, quia est natura, & proprius effectus huius clæ, vt venientes ab intestato censeãtur grauati adimplere voluntatem defuncti, & sic restituere hæreditatem scriptis hr̃dibus iure codicillorum & fideicommissi. l. ex testamento. & ibi not. C. de fideicom. l. generaliter. §. ex testamento. ff. de fideicom. liber. l. si quis cum testm nullum. & l. ab intestato. ff. de iure codicil. quod indubitanter verum est in casu ꝑsenti in quo scienter fuisset prętériti nepotes iam nati, vt firmat Bar. quem omnes indifferenter sequuntur in l. j. in v. q. ff. de iur. codi. & in auth. ex cã, vbi. d. Alex. C. de lib. præt. & idem Alex. consi. 26. circa primum. col. iij. lib. j. & consi. 123. col. pen. & fi. e. li. Quinimmo *communis* docto. sententia est ꝙ clа codicillaris cõcepta per verba de futuro, vt in casu nostro, in quo clа fuit concepta per verbum † poterit iuncto verbo infinitiuo valere,
19

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod est extensiuum, etiam ad tempus futurum ſm Barto. in proprijs terminis in l. ſi ita. col. pe. ff. de auro & argen. leg. debeat operari hunc effectum, etiam quando posthumi fuerũt ignoranter ꝓteriti ꝙ videant grauati venientes ab intestato p fideicommissum restituere hr̃ditatem ſcriptis hæredibus, ſm do. Ale. qui omnes auctoritates & rationes citauit. in d. aut. ex cã. & in d. cõſi. 123. & conſi. 142. Circa primam. libr. ij. & ꝓſi. 50. Ponderatis. libr. iiij. Oldr. ꝓſi. 149. ſuper prima. Pau. de Caſt. conſi. 168. Ad primũ. in j. parte. Lud. Rom. conſi. 122. Circa 1d. Cor. conſi. 225. Antequam aggrediar. lib. iij. & licet gl. Bar. & pleriq; alij hoc vltimo caſu, qñ ꝓteritio fuit ignoranter facta, velint hãc cl̃am nihil operari, quia nõdũ erant ꝓcepti, nec nati posthumi, quorum ſuã defenſaui in repe. l. ſi vnquam. C. de reuo. dona. in. xxj. q. Tamen eam limitaui, vt non procedat qñ testator post natiuitatẽ posthumorũ ignoranter præteriorum tãto tpe ſuperuixit, ꝙ potuiſſet mutare testũ ſi voluiſſet, nam in hoc caſu cl̃a debet ſuum effectum operari quia habita notitia posthumorum ꝓteriorũ & non mutãdo testamentum videtur velle testator decedere cum eadem voluntate. arg. l. tractabatur. ff. de testa. mili. & l. athletæ. §. dat remiſſionem. ff. de excu. tut. & ita firmat Pau. de Caſ. in l. j. C. de posth. hr̃d. inſti. & in d. conſi. 168. & Alexã. in d. conſi. 30. & Corn. in d. conſi. 225. & d. Iaſ. in d. aut. ex cã. in vlt. char. & ſi hoc caſu quo posthumi fuerunt ignoranter ꝓteriti ſuſtineẽ effectus cl̃æ codicillaris pp ſuperuenientem ſcientiam ipſorũ posthumorum, quanto magis defendendus est effectus huius clauſulæ in eaſu nr̃o, in quo ipſi nepotes erant iam nati & cogniti ipſi testatori tpe testamenti. Concludo itaque, vt in primo & ſecundo dubio dilucidatum extitit. Et vbi fuiſſent præteriti, nihilominus ſuſtineri debere testũ in vim codicillorũ pp clauſulam codicillarem vt ex p̃miſſis liquiſſimè ꝓstat. Sed adhuc reſtat vna difficultas reſoluẽda, poſito ꝙ nepotes dicã tur præteriti & pp clauſulam codicillarem grauati per fideicommiſſum reſtituere eorum portionem ſcriptis hæredib.

20 An ipſi nepotes † potuerunt deducere duas quartas, legitimam. ſ. & Trebellianicam? vr̃ ꝙ ſic per tex. in c. Raynutius. & in c. Raynaldus. de testa. vbi vr̃ caſus expreſſus. Sed prædictis iuribus & alijs quæ adduci poſſent nõ obſtantibus, in ꝟrium est ipſa veritas, videlicet ꝙ non poſſint deducere niſi ſolam legitimam, quia iſti nepotes fuerunt & ſunt pp hanc clauſulã,

21 ſi nõ valet iure testamẽti &c. purè grauati reſtituere, quo ꝯca ſu vnica tm̃ quarta de fideicom. puro detrahi põt. ſm gloſſ. Card. Pan. & alios *communiter* in d. c. Raynutius. glo. Bar. & legiſtæ in l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoff. testa. Bart. Ang. in l. quãquã. C. ad leg. Falc. Non obſtant tex. p̃alleg. in d. c. Raynutius. & in c. Raynaldus. quia procedunt in fideicõmiſſis re

22 lictis † ſub ꝺdõne, de quibus diuerſo tpe detr̃ahunt duæ quartæ, videlicet legitima tpe mortis testatoris, & Trebellianica tpe euenientis conditionis, ſecus in fideicommiſſis purè relictis, de quib. eodem tpe non p̃nt duæ deduci quartæ. & ista est *cõis* ſnĩa, ſm d. Alex. conſi. v. lib. iij. Old. conſil. 158. Factũ tale est. & conſi. 205. Prima dubitatio. & latiſſimè comprobat d. Iaſ. in l. filiũ quem habentem. col. v. C. fami. erc. vbi etiã dicit ꝙ ista cõis ſnĩa est ẽt de ꝓſuet. approbata. & idem dicit d. Fabia. de Giochis. in aut. nouiſſima. q. 24. C. de inofficioſo teſt. & Dec. conſi. 55. colum. v. vertant igitur dicti nepotes ſe in quam partem velint omni caſu, ſiue ex testamento, ſiue ab intestato nequeunt obtinere niſi ſolam legitimam, vt patet ex p̃emiſſis, quæ potuiſſem ex alijs quam plurimis ampliare, ſed melius pauca putaui idoneè effundere, quàm multis inutilibus legentium mentes grauare. l. ſecunda. C. de vete. iur. enucle.

RESP. CXXIX. & de Liber. & posthum. II.

ANdreas Baiuli infirmus dubitans mori, ſuũ condidit testamentum, in quo hẽre dem ſibi inſtituit Colinum eius filium, & ventrẽ vxoris ſi p̃gnãs fuerit, ſi maſculũ vnũ ſeu plures pepererit. Si verò filiã vnã, vt plures pepererit, cuiliber dictarũ filiarum naſcituraru legauit florenos centum, in quibus eas dotauit, & quas iure particularitatis tacitas eſſe voluit, vxor verò tunc temporis prægnans nõ erat, ſed lõgo tẽpore post reconualeſcentiam eadẽ vxor duas ſucceſſiuè peperit filias. ¶ Quæſtionis est, an iſtud testamentũ ſit nullũ ratione præteritionis, quaſi testator ventrem vxoris inſtituens, ſenſerit, ſi tunc prægnans fuerit, cum ex inſperato cõualuerit: an verò de quocunque & quandocunque naſcituro intellexerit, argumento posthumum inſtituentis, qui de omni posthumo ſenſiſſe iudicatur, idq; maximè ex illis verbis, ſi prægnans fuerit, apparet quæ & in præteritum, & in futurum accipi poſſunt, ergo eam recipient interpretationem, ex qua testamentum ſuſtinetur, licet plures inopinati partus apparuerint, de quibus veriſimiliter testator diſpoſuiſſet, ſi de eis cogitaſſet. Verùm cum testator non ſe diutius viuere cogitaret, verba, ſi prẽgnãs fuerit, ex veriſimili mente testatoris ad præſens tempus reſtricta reſpondi. nullo etiam iure inficiari poteſt filias quibus legati titulo relictum est præteritas non esſe, cum nõ vt decuit inſtitutæ, neque vt oportuit exhæredatæ fuerint. Quare ſecundum ea quę proponuntur huiuſmodi testamentum nullum esſe reſpondi, licet per clauſulam codicillarem per verbum poteſt conceptam, quod est extensiuum in futurum, quia verbo infinitiuo iungi, in vim codicillorum defendi poſſit. ¶ Quæſtionis inſuper est, an hæc filia præterita ex fideicommiſſo duas poſſit detrahere quartas, legitimã, ſcilicet & Trebellianicam. Breuiter reſpondi posthumum post testamentum natum præteritum, & ex vi clauſulæ codicillaris grauatum duas poſſe detrahere quartas, aliàs ſi posthumus præteritus tempore testamenti natus ſit, cum à principio testamentum ſit nullum, & ex communi ſententia huiuſmodi posthumus purè grauatus credatur, ſolam legitimam detrahere poteſt.

SVMMARIVM.

1 *An testator inſtituens uentrem uxoris ſi prægnans fuerit, cenſeatur quoſcunque & quocunque tempore posthumos naſcituros inſtituiſſe? uide nu. 2. & 3.*
4 *Preteritus ille dicitur qui non est inſtitutus, nec ut oportet exhæredatus.*
5 *Legitima relinquenda est filio titulo honorabili inſtitutionis, aliàs testamentum est nullum etiam de iure canonico ex magis communi ſententia. & uide nu. 8. & nu. 12.*
6 *Teſtamentum in quo leguntur legati floreni centum filiabus nullum est ratione præteritionis.*
7 *Notarij imperitia uoluntati testatoris obeſſe non debet.*
9 *An uerbum relinquo additum certæ rei importet legatum? an inſtitutionem? etiam quando est relictum pro legitima.*
10 *Actus in dubio potius interpretatur ut ualeat, quàm pereat.*
11 *Verbum lego licet ex. l. xij. tab. olim commune fuerit, tam ad legata quàm inſtitutiones, nunc tamen ad inſtitutiones nullo iure accommodatur.*
13 *An filiæ præteritæ uirtute clauſulæ codicillaris teneãtur filio inſtituto hæreditatem per fideicommiſſum reſtituere?*
14 *Verbum poteſt iunctum infinitiuo est extenſiuum etiam in futurum.*
15 *An clauſula codicillaris concepta per uerba habentia tractum in futurum, ſuum ſortiatur effectum.*
16 *An filia præterita per clauſulam codicillarem grauata de fideicommiſſo duas poſſit detrahere quartas,*

Reſpon. interpreta.

ANdreas Baiuli infirmus dubitãs mori, ſuum condidit testamentum, in quo hæredem ſibi inſtituit Colinũ eius filium, & ventrẽ vxoris, ſi p̃gnans fuerit, & maſculum vnum, ſeu plures pepererit: ſi verò filiam vnam vel plures pepererit, tunc eundem Colinum eius filium inſtituit hæredem & cuilibet dictarum filiarum naſciturarum legauit florenos centum, in quibus eas dotauit, & tacitas eſſe voluit iure particularitatis. Tunc vxor prægnans non erat, ſed longo tempore post conualeſcentiam eadem vxor ſucceſſiuè duas peperit filias. dubitatur an iſtud testamentum ſit nullum ratione præteritionis, quaſi testator inſtituendo ventrem vxoris, intellexerit ſolum ſi tunc prægnans eſſet, & de filijs ſeu filiabus naſcituris post mortem ſuam, cum exiſtimaret ſe ex illa infirmitate moriturum, & non de filiabus naſcituris longo interuallo post reconualeſcentiam. ¶ Videtur, ꝙ testamentum non poſſit aliquo pacto dici nullum ratione præteritio

1 nis, quia testator inſtituendo † ventrẽ vxoris ſi prægnans fuerit, cenſet inſtituiſſe quoſcunque naſcituros quocunque tempore. l. placet. ff. de libe. & posthu. vbi ſi testator iſtituat posthumum, cenſetur inſtituiſſe omnem posthumum naſciturũ, ſiue ex vxore p̃nti, ſiue ex altera ſuperinducta. paria. n. ſunt inſtituere ventrem, vel posthumum. l. iij. §. nominatim. ff. de iniuſt. rup. testa. qui tex. fortius probat, ꝙ paria ſunt dicere, venter hr̃s eſto, vel dicere, quicunque mihi naſcetur. ſed iſta vniuerſalis inſtitutio quicunque, omnes comprehendit, ergo & iſtam, venter hr̃s eſto. ¶ Secundò facit, quia illa verba, ſi prægnans fuerit, demonſtrant ꝙ testator non erat certus ꝙ vxor eſſet prægnans, illa enim monoſyllaba ſi, ĩcertitudinẽ deſignat. l. Titio. ff. quando dies leg. l. cũ ad præſens. ff. ſi certus. ſed quando testator ignorat ventrem prægnantem, videtur intelligere de quocunque naſcituro, ſecus ſi ſciret, quia videtur ſe referre ad eum qui est in ventre, ſecundum Pau. de Caſ.

Caſ. & Rapha. in d. l. placet. & probatur ĩ l. ſi quis ita. §. ſi posthumis. ff. de testamẽ. tute. ¶ Tertiò facit, quia illa verba, ſi prægnans fuerit, poſſunt verificari in ꝓterito, & ĩ futuro, ergo debet intelligi prout caſus occurret. l. iij. in. princ. ff. de adimen. lega. l. hęc conditio. §. ſi. ff. de condi. & demon. & ſic cum caſus euenerit de futuro ita interpretanda ſunt. ¶ Quarto, quia illa interpretatio est facienda per quam testamentum ſuſtinetur, ſm glo. in l. Gallus. §. quid ſi quis. ff. de liber. & posthu. interest enim reipublicæ testamẽta ſuſtineri. l. vel negare. ff. quẽ admod. teſt. aperian. facit. l. quoties. la ſecunda. ff. de reb. dub. cum vulga. ¶ Quinto facit, quia testator cogitauit de vno ſaltem partu, licet ergo præter ſpem plures poſtea partus interceſſerint, non debet testamentum vitiari, quia ſi testator conſideraſſet, veriſimiliter idem diſpoſuiſſet. l. Titius. §. Lucius. ff. de liber. & posthu. ¶ Sexto facit, quia ſi testator inſtituit posthumum qui ex vxore ſua naſcetur, & contingat duos naſci, vterque cenſetur inſtitutus fauore testamenti ſuſtinendi, ſecundum Fed. de ſenis conſi. 43. teſtator inſtituit. & Ang. cõſ. 301. Factum tale. Et in terminis ita quæſtionem noſtram decidit Ioan. And. in addi. Spec. in rub. de test. Ang. conſi. 51. in cip. Simon notarius. ſequuntur Alexan. & Mod. in d. l. placet. & reperio Bald. conſi. 128. ad intelligentiam, in primo lib. de

2 cidere quæſtionem hoc modo. aut testator dixit, ſi prægnans eſt, † & tunc testamentum ſit nullum, quia cogitauit de eo qui erat vel esſe credebatur in ventre, ſecus ſi dixit, ſi prẽgnãs eſſet, quia intelligitur quandocunque. arg. l. ſi. C. de posthu. hę redi. inſtituen. & d. l. placet. & ita etiam conſuluit Barb. conſ. 6. Vbi Chriſtus. in primo dub. volu. ij. ¶ Præmiſſis non obſtantibus, ſm ea quæ proponuntur contrarium videtur de iure verius, quia ĩ facto præſupponitur ꝙ iſte testator exiſtimabat ex infirmitate illa potius decedere, quàm euadere, quo ca ſu ſm *communem* doctorum ſententiam, illa verba, ſi prægnãs esſet, † intelliguntur de præſenti, & ad futurum nullatenus

3 poſſunt adaptari, cum mens testatoris esſet amplius non poſſe viuere, & conſequenter non poſſe amplius vxorem impregnare, ſm Ange. in allega. conſi. 51. Simon notarius, quem ſequitur Paul. de Caſt. conſi. 409. in ij. parte. Caſus iſte. ad finẽ. ſequuntur Alex. & Moder. in d. l. placet. & benè probatur in l. ſin. C. de posthu. hær. inſti. iunctis ijs quæ ſcribunt doct. ibi, & in l. commodiſſimè. ff. de liber. & posthu. pro concordia illarum legum dicunt, ꝙ in d. l. ſi. testator putabat ſe moriturum. ideo dixit, qui mihi intra. x. menſes naſcetur. ideo intelliguntur de posthumo, qui tunc erat in ventre, ſiue naſcatur in vita, ſiue post mortem, & per iſta tolluntur omnia contraria, quia procedunt quando testator non credebat mori ex illa infirmitate. ¶ Sed ga dura videri poſſet iſta interpretatio iudici timoratæ ꝰsciẽtiæ, ideo illa rõne probo iſtud testamẽtũ ſore nullum ratione præteritionis, etiam ꝙ testator cogitaſſet de quibuſcunque filiabus naſcituris poſt testamentum. Et

4 ad hoc comprobandum præmitto, ꝙ ille dicitur † præteritus, qui non est inſtitutus, nec vt oportet exhæredatus, licet ei aliquid legatum fuerit. l. inter cætera. ff. de lib. & posthu. l. ita tamen. §. qui rogatus. ff. ad treb. Hinc dicimus, ꝙ legitima

5 † debet relinqui filio honorabili titulo inſtitutionis, aliàs testamentum est nullum. §. aliud quoque capitulum. in auth. vt cũ

6 de appell. cognoſ. Hoc ſic præmiſſo, dico hmõi † testamentũ nullum, quia filiæ fœminæ naſcituræ fuerunt præteritę. i. non exhæredatę, nec aliquid titulo inſtitutionis ſibi relictum. & ꝙ ita ſit patet per inſpectionem testamenti, per quam probatur optimè negatiua coarctata ad ſcripturam testamenti. l. titię textores. & ibi not. maximè per Mod. ff. de le. j. Non obſi dicatur ꝙ fuit inſtitutus venter, quia verum ſi naſceretur maſculus, ſi verò naſcerentur fœminæ, teſtator tũc legauit cui libet florenos. c. & cum hæc verba ſatis clara ſint, ideo nõ est aliter hęſitandum. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. iij. illa enim dictio ſi verò, diſiungit ſenſum, & verba, vt per Bart. in l. ſi quis ita. ff. de auro & argen. leg. & est in choatiua alterius orationis, & diuerſificatiua præcedentis. l. precib. §. ſi verò. C. de impub. cum ſimi. Non obſt. ſi dicatur, ꝙ illa verba, iure particularitatis, ad ſaluandum testamentum debent expo-

7 ni. i. iure inſtitutionis, ne imperitia † notarij obſit voluntati testatoris vt in ſiſi dicit Bal. in l. ſi cũ ante. C. de don. ante nup. vbi decidit, ꝙ ſi notarius dicat, ꝙ p̃r iure reſtitutionis reliquit, ſaluatur testamentũ & debet intelligi, iure reſtõnis i. inſtõnis, quia verbum reſtitutionis facile trahitur ad directũ vbi inten tio testatoris non repugnat. l. quærebatur. ff. de mili. teſt. Itẽ ibi nõ apparet ꝙ magis titulo inſtõnis q̃ legati reliquerit. Itẽ propter cõſonantiam dictionum, ibi ſatis conſtabat de imperitia notarij. Ideo iſto caſu nõ debet nocere volũtati teſtatorum, ſecus in caſu nr̃o, vbi apparet de voluntate reſtatoris, ꝙ titulo legati reliquit illa. c. quo caſu nulla ſit impropriatio ad ſuſtinendum testamentum, poſtquam apparet de ſua intentione ſm Bal. in l. quoties. ad ſi. ver. ſi autem testator. C. de hę redib. inſti. Et illa verba iure particularitatis, nullo pacto admittunt iſtam impropriationem. i. iure inſtitutionis, vnde testamentum hoc mõ ſuſtineri non poteſt. Hinc est ꝙ ſi testator dixerit, relinquo filiæ. c. pro ſua benedictione, testamentum erit nullum tanquam filia fuerit prætérita. & illa verba, pro ſua benedictione, non admittunt hanc expoſitionem, id est pro ſua inſtõne ſm Imo. in l. his verbis. ff. de hær. inſti. Phil. de Peru. in c. ſi pr̃. de test. in vi. Alex. in l. nam quod. §. non omnis. ff. ad treb. & in conſi. ſtatim allegando. Iaſ. in auth. nouiſſima. C. de inoffi. teſt. col. viij. Non obſt. ſi dicatur ꝙ per illa verba, iure particularitatis apparet ſaltem ꝙ testator voluit legare illa. c. pro parte ſua, quo caſu ſi testator reliquit filiæ pro parte ſua, intelligitur reliquiſſe pro ſua legitima, ſm Bart. in l. peto. in princ. ff. de leg. ij. etiam tunc ſuſtinetur testamentum, quia iure inſtõnis cenſetur voluiſſe relinquere, ſm Bar. Bal. Fulg. & Pau. de Ca. in auth. vnde ſi parens. C. de inof. test. Bar. in l. ſi. ff. de pecul. leg. ſequitur Bar. conſi. 151. incip. Marſilius. & conſ. ſeq. Paul. de Caſ. conſ. 149. in j. parte. Ro. in d. §. non omnis. & Card. in c. Raynutius. de testa. Bal. & Pau. in l. humanitatis. C. de impub. vbi in ſpecie dicunt, ꝙ ſi pro parte ſua testator aliquid relinquat, valet testamentũ, & ſub intelligitur iure inſtitutionis, licet non addiderit testator iſta verba, in quibus eum inſtituo. & idem voluit Cor. cõſi. 298.

8 ante omnia. col. iij. in j. lib. & iſtam dicit eſſe *communem*. Dec. in d. l. humanitatis. quia iſta opinio non est vera, & poſito ꝙ ſit vera, nihil facit in propoſito. In primis contrarium tenuit Petrus de Eugubio inter conſilia Bar. conſi. 153. quãuis maximi doctores. & contrarium conſuluit Alex. conſi. 70. inci. viſo conſilio in ij. lib. & contrarium tenent Io. And. Io. de Imo. & And. Sicu. in d. c. Raynutius. Iaſ. in d. auth. nouiſſima. Phili. d. Peruſio in d. c. ſi pater. colum. 21. Matthe. in ſuis notab. Alexan. in d. l. humamitatis. & in d. §. non omnis. Salic. in dicta l. quoties. Soci. conſi. 76. viſo teſtamẽto. in iij parte. Et iſta ſine dubio est verior, quia pro forma requiritur qđ

9 titulo † inſtitutionis relinquatur. d. §. aliud. & quia *communis* est ſententia, quòd verbum relinquo ſadditum certę rei im portat legatum, non inſtitutionem. l. cogi. §. & generaliter. ff. ad trebel. non obſtat reſponſio Decij dicentis quòd iſta cõ munis opi. fallit, quando est relictum pro legitima, quia iſta fallentia aliquo iure non probatur, & expreſſè contrarium probat tex. in dicto §. aliud. in ver. vel aliũ quemcũque modum. Et poſito quòd contraria opinio eſſet verior, tamen nihil ad caſum noſtrum, quia procedit quando aliquid fuit relictum filiæ pro ſua legitima per verbum relinquo, ſecus ſi per verbum lego. ratio diuerſitatis est, quia quando datur aliquid in testamento per verbum relinquo, tunc poteſt intelligi dupliciter, vel iure inſtitutionis, vel iure legati, ideo in dubio fit interpretatio vt datum intelligatur iure inſtitutio-

10 nis, vt actus † potius valeat, quàm pereat. l. quoties. ff. de rebus dub. & quia neceſſitas nos vrget ita interpretari, & hoc modo verificatur ratio Bartol. in dicto conſi. 151. ſecus quando per verbum lego, quia tunc apparet de voluntate, quòd testator voluit relinquere iure legati, ideo ceſſat interpretatio, vt in ſimili dicit Bartol. in l. centurio. colum. quarta. ff. de vulga. & pupilla. faciendo propter hoc differentiam inter verba directa ciuilia, & directa non ciuilia. & iſtud præciſè est quod voluit Bald. in l. quoties. ad finem. dum dicit, quòd ſi iure legati aliquid relinquatur, tunc testamentum est nullum, quia licet olim ſecundum legem duodecim ta-

11 bularum, verbum † lego, eſſet commune. l. verbis legis. ff. de verborum ſignification. tamen hodie diſtincta ſimt iſta nomina, vt patet in titulo de hæredibus inſtituendis. & in titu. de legatis. aliàs ſi contrarium diceremus, ſequeretur quòd diſpoſitio dicti. §. aliud quoque capitulum. eſſet ludibrioſa, nec in rerum natura vnquam poſſet verificari, quod non est dicendum. Non obſtat ſi dicatur, quòd nos ſimus in terris eccle. vbi debet ſeruari ius canonicum, ſecundum quod *communis* opinio est, quòd ſufficiat relinquere legitimam quocunque relicti titulo, vt dicit Alexan. in dicta. l. inter cætera. ff. de liber. & posthum. quia Alexan. malè dicit. quia magis

12 communis est, quòd de iure † canonico debeat relinqui honorabili titulo inſtitutionis. ſecundum Iaſonem in dicta authentic. nouiſſima. Barba. in dicto capitulo Raynutius. Philip. de Peruſio in dicto capitulo, ſi pater. colum. xvij. & ſequent. vbi auctoritates & rationes refert, quas breuitatis causa omitto, quia iſta opin. quod etiam idem ſit de iure canonico, quod est de iure ciuili, obſeruatur vbique, & est veriſſima, cum non reperiatur contrarium deciſum de iure canonico. capitulo primo, de noui ope. nunciatio. Stantibus præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

13 missis, videndum nunc est, an ſtāte ꝓla codicillari in forma,
de qua fit mentio in dicto teſtamento teneatur filiæ præteritæ reſtituere hæreditatem per fideicommiſſum filio inſtituto? ¶ Secundò poſito q̄ ſic, an poſſit detrahere de earū portionibus legitimam & Trebellianicam. ¶ Circa primum videtur dicendum, q̄ in caſu noſtro cla codicillaris nihil operatur, quia *communis* eſt ſententia q̄ qñ cla eſt formata per tē-
pus pñs tantū: puta, ſi non valet iure teſtamēti &c. tunc rupto teſtō ex natiuitate poſthumi non ſuſtinetur etiam vt co dicillus, ſm Bar. in l.j.ff. de iure codici. quia cum ſemel à principio valuerit, defecit conditio illa ſi non valet. Contrarium credo verius in caſu occurrenti duplici conſideratione. Primò, quia cla codicillaris eſt concepta cum verbo poteſt, iuncto infinitiuo. dicitur enim in teſtamento q̄ teſtator voluit valere & iure teſtamenti, & iure codicillorum, & omni me-
14 liori modo quo valere poteſt, quo caſu verbum ꝓpoteſt, iuncto infinitiuo eſt extenſiuum ēt in futurum ſm Bar. in l.ſi ita. col.pen.ff. de auro & arg.leg. ¶ Secundò, quia teſtator ſuperuixit per tñ tempus poſt natiuitatem filiorum, q̄ potuit mutare teſtū, vnde bñ colligitur q̄ voluit valere ſaltem in vim codicillorum, ſm Pau. de Caſ. conſi. 268. incip. Ad primum. in j. parte. & conſil. ſeq. per l. athletæ. §. dat remiſſionē. ff. de excuſ. tuto. Ale. conſi. 30. Pōderatis his. in iij. vol. Corn. conſi. 195. In hac. col. pen. lib. j. & conſi. 225. Antequam aggrediar. col. pen. in iij. li. Præterea vt ibi dicit Alex. magis *eius*
opinio eſt, q̄ indiſtinctē cla ꝓcodicillaris concepta per verba
15 hātia tractum in futurum operetur effectum ſuum. & idem firmāt Alex. & Iaſ. per plura in d. auth. ex cā C. de lib. præter. & in varijs conſiliis, que referre non expedit. Bar. in d. conſi. vj. in ij. dubio. ¶ Vltimò videndum eſt an hæc filia præterita poſſit deducere de fideicommiſſo legitimā & trebellianicā. Et proculdubio cū cenſeatur purè grauata vī concludendū ſm *communem* doctorū ſniam, q̄ ſolum legitimam valeat de-
ducere, ſm Bar. in l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſta. & in ſpecie dicit, q̄ qñ teſtū eſt nullum propter defectum teſtium vel alia ratione, puta defectum præteritionis filiarum, tunc virtute cłæ codicillaris venientes ab inteſtato cenſentur rogati reſtituere ſtatim, ideo detrahunt ynā tñ quartam. allegat not. in authen. ex cauſa. C. de lib. præter. quę loquitur quando teſtamentum eſt nullum vitio præteritionis. & q̄ grauatus reſtituere, ſtatim non poſſit duas quartas detrahere, firmant canoniſtæ in d.c. Raynutius. & in c. Raynaldus. de teſta. Bar. & legiſtæ in l. quanquā. C. ad leg. Fal. & latiſſimè Faber in repet. auth. nouiſſima. in xxiiij. q. in antep. char. C. de inoffi teſta. dicens ita vbique ſeruari de conſuetudine, & in caſu præteritionis tenet Alex. conſ. 26. Circa primum. col. fi. vol. j. Barba. conſ. 20. Factum ſic ſe habet. Bald. cōſi. 36. Proponitur. in iij. parte. Bal. conſi. 391. Factum tale eſt. eadē par-
16 te. ¶ Contrariū, q̄ immo poſthumus præteritus ꝓ grauatus propter cłam codicillarem poſſit detrahere duas quartas, tenet Pau. de Caſt. in d. auth. ex cauſa. colū. pen. ver. ſed tunc queritur. & Iaſ. col. antepe. ver. tertia quæſtio gloſ. eſt. Pau. de Caſt. in d. §. meminiſſe. Ang. conſi. 99. Pet. de Vrbe Faber. in d. auth. nouiſſima. vbi dicit q̄ ita conſuluerunt Frā. Tig. Bart. Bal. ad contraria rādet, q̄ loquuntur præteritione filij nati tempore teſtamenti, quia tunc à principio teſtamentum eſt nullum, & ſic purè grauatus cenſetur, ſecus ſi fuit præteritus filius naſciturus, quia tunc valuit à principio teſtamentum, & cenſetur talis præteritus grauatus ſub conditione, ſi teſtamē-
tum non valebit, quæ eſt propriè conditio, cùm ſit de futuro, vt notatur in l. cū ad pñs. ff. ſi cer. pet. Et iſta vltima opinio videtur amplectenda, attento q̄ fuit opinio aliquorum q̄ in diſtinctē filius detrahat duas quartas, ſiue purè, ſiue ſub conditione grauetur, quā firmat Io. And. in d.c. Raynutius. licet communis ſit in ꝓrium vt. ꝫ. dixi. intelligamus igitur opinionem Ioan. And. ꝓcedere in omni grauato ſub cōditione ſaltem de futuro. Attento etiam q̄ fuerūt plures alij, qui tenuerunt q̄ cła codicillaris non operetur effectum vllum, quādo teſtamentem eſt nullum vitio ꝓteritionis, prout tenuit gl. in auth. ex cā. ſm quam conſuluit Bal. conſi. 487. Quædam domina. in v. parte. vbi dicit, q̄ licet doctores quāplures teneāt ꝓrium, tamen in tanto diſcrimine bonum eſt adhærere opi. gl. licet ergo velimus tenere ꝫ gl. vt tenent *cōiter* doctores,
ſtñ dicendum eſt q̄ dicta clauſula reſtringatur, vt minus operetur quàm ſit poſſibile, argumen. nota. in l. ſi ſerui veſtri. C. de noxali. & iſta opinio placet, quia per eam reducuntur opiniones in puncto iſto difficili ad concordiam. Laus Deo.
¶ Ita iuris eſſe cenſeo ego Io. Franciſcus de Ripa ex nobilibus de ſancto Nazario. I. V. D. & iura ciuilia interpretans in florentiſſima Aretinorenſi academia, in cuius fidem ſubſcripſi & ſubſignaui, ſaluo iudicio ſaniori.

¶ De hæred. inſti. & de libe. & poſthu.

RESP. CXXX. & de Hæred. inſtit. I.

TEſtatrix Honoratum nepotem hęredem inſtituit, eique Carolum his verbis ſubſtituit, & ſi contingat hęredem ſine liberis ex ſuo corpore legitimè procreatis, aut aliàs ſine illis qui ſuorū appellatione eidem in futurum ſuccedere quomodolibet poſſent, tunc & eo caſu eidem & ſuis ſic decedentibus dictum Carolum ſubſtituit. Quæſtionis eſt, an cōſobrinus hæres inſtitutus à nepote hærede ſine liberis legitimis defuncto deficere faciat conditionem fideicōmiſſi. Dubitationē augen illa verba, qui ſuorum appellatione &c. id eſt an is conſobrinus ſuis cōmodè annumerari poſſit, & maximè cū hmōi dictio ſuis de iure plures recipiat interpretationes, verū quia à verborū proprietate, niſi mens diſponentis repugnet, nullatenus recedendum eſt, & ex verbis teſtatricis manifeſtè appareat eā non tūm de agnato ſucceſſore cogitaſſe, vt ex illis verbis, aut & quomodolibet in futurum ſuccedere poſſent, rectè ponderatis, niſi cauillemur, manifeſtè patet: quare reſpondemus ex inſtitutione hæredis de dicto conſobrino ab eodem nepote facta, fideicommiſſum de iure expiraſſe.

SVMMARIVM.

1 *An conſobrinus hæres inſtitutus à nepote hærede defuncto ſine liberis, præferatur ſubſtituto ipſi nepoti ſine liberis decedenti.*
2 *Edictum de teſtamentis an prohibitorium ſit.*
3 *Suus quinque modis in iure accipitur, & ibi uide declarationem.*
4 *Argumentum à partibus remotis licitè à iure admittitur.*
5 *Alternatiua aut, debet alternare diuerſa.*
6 *Suorum ſucceſſorum appellatione qui ueniant. & nu. 8.*
7 *Dictio quomodolibet adeo amiuerſalis eſt, quòd omnia ea que ſub ea comprehendi poſſunt, comprehenſa uidentur.*
9 *Agnationis & cognatiōis differētia de iure nouiſſimo ſublata ē. et uide n. 10.*
11 *Verba teſtamenti ambigua, ab alijs clarioribus uerbis interpretationem accipiunt. & uide nu. 18.*
12 *Non honoratus grauari non poteſt.*
13 *Mulier conſilio Galli non adſtringitur ciu filios in poteſtate non habeat.*
14 *Oratio que uarijs modis accipi poteſt, eam recipit interpretationem quæ uitio caret.*
16 *Declaratiū debet interpretari & ſenſum recipere à declarāte, et nō ecōtra.*
17 *Dictio ſeu, declaratiue accipitur.*
18 *Verba geminata mentem teſtantium adeo indicant, ut interpretationem contrariam non admittant.*
19 *Verba generalia reſtringuntur, ne negatoria diſpoſitio intelligatur.*
21 *Ea interpretatio in dubio ſumenda eſt, ex qua perplexitas euitatur, ac actium nullitas reijcitur.*
22 *Plurium uerborum impropriatio non admittitur, licet unius perſæpe recipiatur.*

Reſpon. interpreta.

TEſtatrix Honoratum nepotem ſuum hęredem inſtituit, eique ſubſtituit Carolum iis verbis, & caſu quo contingeret hæredem ſine liberis ex ſuo corpore legitimè procreatis, aut aliàs ſine illis, qui ſuorum appellatione eidē in futurū ſuccedere quomodolibet poſſent ab hoc ſeculo migrare, tunc & eo caſu contingē te eidē & ſuis ſic deſcendentibus ſubſtituit Carolū &c. Que-
1 ritur, an conſobrinus hſs inſtitutus à nepote hærede defuncto ſine liberis faciat deficere coditionem fideicommiſſi, tanquam ſit de illis, qui ſuorum appellatione poſſunt eidem nepoti ſuccedere? Conſtat conſobrinum eſſe in quarto gradu de iure ciuili. §. quarto autem gradu. inſtituta de gradibus. & ceſſante linea aſcendentium & deſcendentium, ñ extantibuſq; tranſuerſalibus proximioribus hæreditatē ad eū deferri ſublata differentia agnationis & cognationis, auth. ceſſante. & auth. poſt fratres, & in corpore vnde ſumitur. C. de legitimis hæredibus. & ideo conſtat eum eſſe de illis qui poſ-
2 ſunt ſuccedere ab inteſtato, & ex teſtō, cum edictum de teſtamentis non ſit prohibitorium, id eſt q̄ omnis habet factionem teſtamenti actiuè & paſſiuè, & ſic omnis poteſt hſs inſtituti, qui non reperitur prohibitus, l. filiuſſa. ff. de teſtamē. Sed quia nō omnis qui poteſt ſuccedere legitur poſitus in conditione, ſed ij tñ qui poſſunt ſuccedere, vt ſui, idcirco hæſitat, an conſobrinus hoc loco dici poſſit de illis, qui appellatione ſuorū continētur, & qui vti ſui ſuccedere poſſunt? ¶ Pro cu-
3 ius hęſitationis reſolutione præmitto q̄ ꝓquinque modis poteſt dici ſuus. Primo dicitur ſuus qui ſit de liberis in poteſtate parentis. & primum locū teneat, & dī ſuus quia domeſticus & quaſi dñs eſt ēt patre viuente. inſtitu. de hŕdum qualit.

& differen. §. ſui. in prin. & ff. de lib. & poſthu. l. in ſuis. Secūdò dicit ſuus hſs omnis q̄ à lege ciuili, & ꝓtoria, inter ſuos hŕdes numerāt, ſter quos ſunt oēs deſcēdētes, aſcēdētes, & trāſuerſales agnati. inſti. de legi. agnato. & cognat. ſucceſſi. in princ. Nā cognati quia à ꝓtore ſolo vocāt inter ſuos hŕdes non pñt dinumerari, qa ꝓtor nō pt aliquem facere directò hŕdem. §. quos aūt Inſti. de bon. poſſeſſ. Tertiò, omnis. dī ſuus q̄ ab inteſtato pōt ſuccedere. Cęteri verò q̄ ex teſtō tūm ſuccedūt, extra nei nominant. l. hŕditas. cū ſua gl. C. de pac. cōuen. & in auth. de hŕdib. & fal. §. ſi verò oblatū. collatio. j. l. quinq; la ſcda. C. de omni agro deſer. li. xj. ca. filij. ad fi. de hæret. lib. vj. Quartò, omnis hſs etiā extraneus ex teſtō vocatus dī ſuus, quaſi ī ſuū ius & locum ſucceſſerit. l. ſi poſt diē. cū gl. ff. qñ dies lega. ced. ¶ Videndū eſt ergo de qbus ſuis ſenſerit teſtatrix, nā ſi ſenſerit de libe. ſūi primū modum, vel de aſcendentibus, & tranſuerſalibus agnatis, vt in ſecūdo loco dictum eſt, certū eſt cōdōnem eē defectā, & eē locū fideicom. qa ꝓſobrinus nō ē de liberis, neq; de agnatis. cū ex ſęmina, ideſt ex ſorore ꝓiunctus ſit. inſti. de legi. agna. tut. §. j. Si verò ſenſit tam de agnatis q̄ de cognatis, vel de omni hŕde, cōſtat condōnem nō defectā eē, quia hic ꝓſobrinus ē cognatus. d. §. j. & eſt hſs ex teſtō. Ego āt exiſtimo teſtatricē ſenſiſſe de ſuis tā cognatis q̄ agnatis, q̄ ab
4 inteſtato huic nepoti ſuccederē potuiſſent. quod ꝓbo ꝓ argmēto à partibus remotis, quod ē validiſſimū argin. ſm gl. in l. q ſe patris. C. vñ liber. de ſuis. ſi liberis quorū appel. veniunt oēs deſcendentes. l. liberorum. ff. de ver. ſig. Nō pñt intelligi hæc verba, aut aliàs ſine illis q̄ ſuorum appe. eidem in futurū qūolibet ſuccedēr pñt, tū qa alternatiua (aut) poſita inter liberos, & illos q̄ ſuorum appel. ſuccedere pñt, debet alternare di
5 uerſa ꝓ ſm gl. in rub. ff. ſi ager vectig. vel emph. peta. & in l. vbi pactū. & ibi Bar. & alij no. de tranſ. tū qa ſi illa verba, aut aliàs ſine liberis vł illis qui ſuorū appellatione continentur reſtriū gerentur ad liberos quos teſtatrix poſuit in prima parte con dōnis alternatiuę, cēt altera pars alternatiuę q̄ de ſuis loquit fruſtra adiecta, quod non poſſumus, neque debemus dicere. l. ſi qñ. ff. de legatis. j. c. ſi Papa. de priuile. li. vj. Nō ēt de ſuis. ſ. deſcēdētib. & trāſuerſalib. agnatis dūtaxat intelligi pñt. Tū qa
6 teſtatrix loqtur de ſuis q̄ pñt ſuccedēr, & ſic de ſuis ſucceſſorib. non de ſuis. ſ. hŕdibus. ſuorum ꝫāt ſucceſſorū appel. nō tūm deſcēdentes & agnati tranſuerſales, ſed ēt cognati cōprehendūnt, qa & ij ſucceſſores dicuntur. l. ſtipulō iſta. in prin. vbi gl. & ſcribē. ff. de verb. oblig. & l. q̄dā. §. nihil. ff. de eden. tū quia teſtatrix poſuit in ꝑdōne ſuos qui pñt ſuccedere qūolibet, & ſic ſuos qui non tūm iure agnationis, ſed etiam iure cognatio-
7 nis pñt ſuccedere, nam dictio ꝓ qūolibet eſt vł is comprehendens quicquid pt ſub ea comprehendi ſm gl. ī cle. ij. in verbo qūolibet. de ſententia excom. c. indemnitatibus. circa mediū. in verbo qūolibet. i. quocunq; mō. de elec. lib. vj. l. j. ff. de teſtō mili. l. ij. ff. de pac. dotal. cum ſimi. de quibus per Dec. cōſi. 47. colum. j. volu. j. Soc. conſi. 15. col. xj. lib. j. Curt. ſenior conſi.
8 50. Vnde nihil facit ad rhūbum, q̄ appel. ꝓ ſuorum hŕdum ij tantum veniant. qui à lege ciuili inter ſuos hæredes connume rantur, in quorum numero non ſunt cognati, quia reſpondetur dupłr. Primò, q̄ hic non queritur de ſuis hŕdibus, ſed de ſuis ſucceſſoribus, & non quæritur de ſuis ſucceſſoribus ſimpliciter, ſed de ſuis ſucceſſoribus quomodolibet, quo caſu non eſt dubium etiam cognatos contineri, vt latè per Iaſ. poſt Alexan. in d. §. nihil. & in l. cum filio. ff. de leg. j. Secundò
9 quia hodie cognati vocantur à iure ciuili, & à ꝓſtitutione Iuſtiniana nulla habita ꝓ dŕia agnationis vel cognationis. §. ſi qs igitur. in auth. de hŕdib. ab inteſt. ergo etiam cognati hodie ꝫnumerantur inter ſuos hæredes, cum ij quia à conſtōnib. Im
10 perialibus ad hŕditatem vocantur, inter ꝓ ſuos computent. patet iurib. vulgaribus. Que rła licet forte facta fuerit aī cō ſtōnem dicti. §. ſi quis igitur. attamen ad futuras ꝓſtones porrigit. l. nō eſt. ff. de le. j. maximè cū lex antiqua, ꝓcedat per viā interpretationis, interpretando q̄ omnis vocatus à lege, vel ꝓſtōne ꝓncipis inter ſuos hŕdes ſit numerādus. quo fit, vt ꝓſtones futurę interpretatę intelligende ſunt ſm leges antiquas interpretantes, vt ē tex. ī auth. de filijs ante dotalia inſtra natis. in princi. & docet Pan. in c. fi. de reſcrip. & alibi ſæpe.

Qui veritas eſt, me in viam dirigat veritatis.

¶ Punctus totius controuerſiæ cōſiſtit in intellectu horum verborum, ſi Honoratus hfs deceſſerit ſine liberis ex ſuo corpore legitimè ꝓcreatis, aut aſs ſine illis, qui ſuorū appel. eidē Honorato ī futurum qūolibet ſuccedere poſſent, vtrum illa verba, aut aſs ſine illis, intelligēda ſint de deſcendentibus dūtaxat? an verò etiam de trāſuerſalibus agnatis & cognatis? Si de ſolis deſcendentibus intelligātur, purificata erit conditio ſubſtitutionis fideicōmiſſarię. Si etiā de agnatis & cognatis, erit ipſa ꝑdō defecta. ¶ Rndi ſuperioribus diebus de agnatis & cognatis, qui dicuntur ſui ſucceſſores, interpretationem faciendam tribus rationibus. Primò, quia alternatiua (aut) poſita inter duas conditiones debet alternare diuerſa. Secundò, quia illa alternatiua (aut) aliàs ſine illis qui ſuorū app. quomodolibet ſuccedere poſſent, cēt fruſtratoria, ſi de deſcēdentibus ſolis intelligatur, cum in prima parte alternatiuæ, & in prima conditione forent poſiti liberi, quorum app. veniunt omnes deſcendentes. Tertiò, quia illa verba, quomodolibet ſuccedere poſſent, clariſſimè demonſtrabant omnes, qui (vt ſui) poterant ſuccedere, fuiſſe in conditione poſitos. Vnde cum in verbis nulla ſit ambiguitas, mihi viſum fuit amplectēdum ſenſum, quem verba demonſtrant. ¶ Verū ex aduerſo intelligo aliū ſenſum dari, & de ſolis deſcendentibus illa verba, aut aliàs ſine illis, intelligi rationibus ſeq. Primo, quia illa
11 verba dūr ꝓ ambigua, ergo p alia verba teſtamenti declaranda. l. qui filialibus. in prin. ff. de le. j. l. ſed vtrū. ff. de petitio. hęredi. dī autem factam fuiſſe mentionē ſuorū in inſtōne qua teſtatrix inſtituit Honoratum & ſuos, quæ inſtitutio ſuorum vī facta iuxta conſilium Galli, & ſic neceſſariò intelligit de liberis do. Honorati hŕdis inſtituti, q̄ per vulgarē cenſent ſub ſtituti, ne ex ꝓteritione teſtū annullet. l. Gallus. ff. de liber. & poſthu. docent Bar. & alij in eadem. l. §. j. ſi modo verbū ſuos poſitum in inſtōnibus, quia ipſi honorantur, intelligitur pro deſcendentibus. Ita quoque intelligendū vī verbū ſuorū p o ſitū in condōne. Quæ interpretatio ſuaderi dī ex eo q̄ ſui in cōdōne poſiti leguntur grauati, vt probant illa verba, & ſuis ſic decedentibus &c. Ex hoc grauamine arguitur, q̄ teſtatrix ſenſit de ſuis quos honorauit in inſtōne, & ſic de liberis, alio
12 quin nullū foret grauamē, quia qui ꝫnō honorāt, grauari nō pōt. l. ab eo. C. de fideic. l. ſed & ſi ſic ff. de leg. iij. Iſta cōſideratio primo aſpectu admodum ſubtilis, & arguta vī, ſed ſi intē tius animaduertatur, apparebit falſa, & nihil concludere. ¶ In
13 primis aduertendū eſt, q̄ hic agitur de teſtatrice ꝓfœmina, in qua vī ceſſare conſiliū Galli, quia non habet filios in ptāte. l. illud. §. ad teſtamenta. ff. de bon. poſſ. contra tabulas. & tex. in ſtit. de exhŕdatione liberorū. §. mater. Scdò aduertendum eſt q̄ verbum ſuos in inſtōne ponitur indeterminatè, vt proba-
14 tū in aliis allegationibus. Omnis ꝓ enim oratio, q̄ varijs modis intelligi pt in ea interpretatione ſumēda eſt, quę vitio caret. l. q̄ties in ſtipulationibus. vbi glo. declarat. ff. de ver. obl. Tertiò aduertendum eſt, q̄ verbum ſuos non ponitur in cōditione ſimpliciter & indeterminatè, ſed declaratiuè, & ſpecificè, vt ſonant illa verba, aut aliàs ſine illis qui ſuorum appellatione eidem Honorato quomodolibet ſuccedere poſſunt, illud relatiuum qui ſuorum &c. declarat verbum illis, vt intelligatur de ſucceſſoribus, qui vt ſui poſſunt qūolibet ſuccedere. l. j. C. de ſacroſan. eccle. l. omnes populi. ff. de iuſtitia & iure. Si ad iſta duo aduertatur, apparebit conſideratione adueſatiuā retorqueri, & ꝫ eorum intentionē facere. Quia conceditur q̄ vna pars teſtamenti ambigua declaretur pē aliā cla-
15 ram & certam, ſed ꝫnos dicimus q̄ illa dicitur ambigua quæ eſt generalis, & indeterminata: illa dicitur clara & certa, quæ reperiē declarata & determinata. Ideo ſequiē q̄ verbū ſuos, poſitum in inſtitutione, quia fuit generaliter & indetermina tè prolatum, debet intelligi & declarari à verbo qui ſuorum appellatione qūolibet poſſunt ſuccedere, quod ſtat declarati-
16 ue. Declaratum ꝫ enim debet interpretari & ſenſum recipere à declarante non econtra. l. hŕdes palā. §. ſi quid poſt. ff. de teſta. l. aſſe toto. ff. de hære. inſti. & l. ſi quis filio. §. j. ff. de leg. j. Dicamus ergo q̄ verbum ſuos, indeterminatè poſitum in inſtitutione intelligatur de ſuis, qui ab inteſtato ſuccedere poſſint ipſi Honorato, de quibus reperitur facta ſpālis & determinata mentio in eodē teſtamento. d. l. qui filiabus. in princ. Comprobatur hic ſenſus, quia etiam in alia parte ciuſdem teſtamenti ſeipſam declarauit teſtatrix, de quibus ſuis intelligeret, & ſubiungit q̄ hæres ſuus. ꝫ. nominatus, & ſui, ſeu illi qui in futurum quomodolibet in bonis ſuis ſuccedere poſ-
17 ſent. pondera illam dictionem, ſeu, quæ ꝫ coniungit ſeu declarat ſenſum illius verbi ſui. l. ſi. §. hæc omnia munera. ibi ciuilia ſeu publica. ff. de muneri. & hono. & l. ad protegēdum. C. de in lit. dan. tuto. docet Bartol. in ſi quis ita. ff. de auro & argento legat. ex hac geminata declaratione conſtat de enixa mente teſtatricis, q̄ intellexit de ſuis, qui quoquomodo poterant vt ſui ſuccedere, & non de ſuis deſcendentibus dū-
18 taxat. ꝫ geminatio. n. demonſtrat enixam mentem, & aufert omnem interpretationem contrariam. l. Baliſta. ff. ad Trebell. Et q̄ illa verba, inſtituit Honoratum & ſuos, intelligenda ſint de ijs q̄ ab inteſtato vt ſui ſuccedere poſſunt, voluit Pau. de Caſt. conſi. 374. Viſis omnibus. lib. j. in nouis. vbi dicit q̄ iſte eſt communis teſtantium ſenſus, & communis ac vulgaris loquendi modus, non autem q̄ intelligant de ſuis q̄ ſunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

in potestate,& sunt de descendentibus dūtaxat.& idem dixit Pau. consi. 404. lib. j. Dum videnda sunt, quod tāto magis dicendum est in hac testatrice, quæ seipsam talem sensum habere bis declarauit. ¶ Secundò intelligo adduci aliam rationē, videlicet ꝙ intelligendo verbum suos, de ijs qui ab intestato vt sui succedere possunt, nugatoria quodammodo foret substitutio facta de do. Guachardo quem tamen amantissimum appellat, quia rarò vel nunquàm euenire potest ꝙ quis decedat absque agnatis, vel cognatis: ergo restringenda est conditio, vt de † liberis intelligatur, sicut in simili dr de hac conditione, si sine hr̄de, quæ restringit ad liberos, ne testator videatur fecisse fideicom. nugatorium, cum nunquam soleat quis decedere sine hærede, attento ꝙ in defectū omnium succedat fiscus. l. j. C. vnde vir & vxor. & facit tex. in c. coram. ibi cū raro, vel nunquam. de offic. deleg. Ista ratio vr̄ multum persuasiua, sed si bene attendatur, apparebit eam esse fallacem & perniciosam. quod sic dirigitur. Cōstat testatricem magis dilexisse Honoratum quàm Gauchardum, quia hunc hr̄dem fecit, illum sub duplici conditione alternatiua substituit. l. Publius. §. j. ff. de condi. & dem. Constat etiam illas duas conditiones alternatiuas fuisse in substitutione adiectas fauore ipsius Honorati, & non Gauchardi. l. filiusfa. §. cum quis. cum si milibus. ff. de leg. j. fuerunt etiam liberi ipsius Honorati, & ij ꝙ appellatione suorum succedere possunt in cōditione positi ad exclusionem ipsius Gauchardi, vt tradit̄ur per glo. in l. Lucius. la secunda. ff. de heredibus instituendis. & per Senen. in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebellianum. ergo hæc verba conditionalia, sunt interpretanda, & intelligenda magis in fauorem ipsius Honorati, quàm Gauchardi. l. in cōditionibus. §. si patronus. ff. de cond. & dem. vbi hæc conditio si primus hr̄s non erit, quia fauore primi adiecta ad exclusionem substituti latè interpretatur, vt hæc conditio si hr̄s non erit, intelligatur etiam si non erit bonorum possessor, & sic tam in successor bus iuris prætorij, quàm ciuilis conditio purificatur. Ita hæc conditio, aut si sine illis, qui suorum appel. quoquo modo succedere possunt, adiecta in fauorem Honorati, debet † intelligi de illis, qui possunt succedere tam de iure prætorio vt sunt cognati, quàm ciuili, vt sunt descendentes, & agnati. Nihil ergo facit ꝙ testatrix appellauerit Gauchardum consobrinum dilectissimum, quia constat eam prædilexisse Honoratū quem præsumitur minus grauare voluisse, quàm fieri possit. l. vnum ex familia. §. si rem. ff. de legat. secundo. l. numis. ff. de legatis tertio. cum similibus. Ideo donec sibi eēt aliquis de agnatione proximior, vel cognatione noluit substitutioni locum esse. & si aliter illa conditio sine illis intelligat, frustra adiecta foret in fauorem ipsius Honorati, in cuius tantum fauorem adiecta legit̄, vt ex prædictis patet. ¶ Ad rationem contrariam, ꝙ raro vel nunquàm substitutio potuisset habere effectum, respondetur ꝙ immo poterat habere effectum in euentū ꝙ Honoratus decessisset sine agnatis vel cognatis, ex quo patet nihil ad rem facere. simile in l. ex facto. §. fi. ff. ad Trebellianum. quia ibi sub conditione si sine successore ab intestato. Ideo ibi restringitur ad liberos, quia sunt hæredes sanguinis, non ad hæredes bonorū, quia non est dare rationē quare magis ad hæredes ex testamento, q̄ ad hr̄des ab intestatore stringenda sit; in casu verò nostro reperit facta restrictio per testatorem ad hr̄des ab intestato, meritò nō recipit aliam restrictionem, & hoc casu nō procedit decisio. d. §. Ita signāter determinat ibi Ale. co. fi. vbi post Raph. Com. dicit, ꝙ substō facta sub condōne si sine hr̄de legitimo decesserit, intelligitur si sine hr̄de ab intestato. & valet. pro quo est tex. ī l. si quis ita hr̄s instituat, si legitimus. ff. de hr̄dib. instit. Soc. consi. 95. colū. viij. lib. iiij. & si diceretur Gauchardum eē de illis qui ab intestato succedere pñt Honorato, ergo sm hunc nostrum ītellectum perplexa eēt substitutio, quia ipse eēt in conditione positus ad exclusionem suij ipsius. quod non est dicendum, cū in dubio † sit euitanda perplexitas, q̄ substōnem inutilem facit. l. si Titius. ff. de condi. institu. Rūdet ꝙ conditio illa, si sine illis qui vt sui succedere pñt, qūlibet intelligit de successorib. ab intestato proximioribus ipso Gauchardo, qđ patet ex eo ꝙ loquitur de ijs qui pñt succedere, ergo de proximioribus, qa remotiores non pñt succedere ipso Gauchardo volēte hr̄ditatē adire. l. j. C. de succes. edic. & hoc modo cessāt perplexitas. cessāt etiam illa cōsideratio, ꝙ ipso Gauchardo decedēte sine liberis sint substituti fratres ipsius, quia ipsi non sunt proximiores ipso. §. si plures. instit. de legiti. agna. successione. Cessat etiā dispō. d. §. fi. l. ex facto. quia conditio intelligit de quo cūq; hr̄de ab intestato, quo casu cessāt illa dispō vt s̄. dictū est. Immo nō intelligitur de omni successore ab ītestato, sed de proximiore ipso Gauchardo substituto, & ita respondet Bal. consil. 254. Titius instituit sororem. lib. j. Mihi autem videtur standum verbis, & non diuinandum. non .n. puto verba conuertenda, & penitus transmutanda propter nostras imaginationes defendendas, prout video fieri in hoc casu, vbi alternatiua resoluit in expositiuam, & dictio aliàs que diuersitatem designat, conuertitur vt identitatem denotet. Item illa verba, quomodolibet succedere possunt, que sui natura sunt generalissima, & quę quoscunque successores ab intestato, tam de iure prætorio, quàm ciuili, in condōne positos designant, restringantur ad solos descendentes, licet enim aliquando tolleretur impropriatio † vnius verbi, tamen nusquā duorum vel trium, & minus plurium, vt de subauditione dixit Vlpia. in l. j. §. legi autē. ff. de hr̄. institu. Laus Deo.

¶ De subst. & pac. in matri. adiectis.

RESP. CXXXI. & de Substitut. I.

NObilis Ac potens do. Antonius de Claromonte dñm Ioannem eius filium hæredem instituit, & eo decedente sine liberis, plures suos filios gradatim substituit, & vltimo morienti sine filijs domi. Tristandum de Claromōte, & eius filios gradatim substituit. Qōis est, an substō expiraverit, cum do. Ioannes decesserit cum liberis masculis, & fœminis, & quoniam etiam do. Tristandus & eius filij non domino Ioanni, sed vltimo morienti substituti sunt. Verum quia dominus Antonius Ioannī alternatiuè substituit, videlicet si Ioannes eius hr̄s sine liberis, vel si liberi dicti Ioannis sine liberis decederent masculis, & vltimo sic decedenti dominum Tristandum & eius filios substituit, quę quidem conditio purificata est, nempe quia d. Iacobus, Guido, & Ioannes, filij prædicti domini Ioānis sine liberis decesserunt, ideo substitutioni locum esse respondi, præsertim quia dominus Tristādus non simpliciter, sed alternatiuè ipsi domino Ioanni substitutus est: sed ad veritatem alternatiuæ (etiam in cōditionibus) sufficit vnam partem veram esse, maximè etiam cum hmōi substō vltimo sine liberis decedente facta, sit compendiosa, quę fideicommissariam continet: in fideicommissaria autem substone peremptis gradibus præcedentibus hæreditas remanet penes grauatum cum onere restituendi substitutis in gradibus subsequentibus, qui etiam filij domini Ioannis in conditione positi ex verisimili mente testatoris tanquam honorati & substituti grauari potuerunt: licet cōmunis sententia repugnet, quæ limitationem recipit à coniecturata voluntate testatoris, & iudex à communi concurrente aliqua coniectura discedere facile potest. ¶ Et licet in huiusmodi fideicommissaria substitutione ea tantū veniant, quæ ex vltima voluntate capiuntur, & ideo bona ipsi Ioanni donata in fideicommisso contineri non videantur, tamen secundum ea quę proponuntur in fideicommisso contineri respondi, & omnia bona dicti domini Antonij iure fideicōmissi ad filios dicti domini Tristandi spectare detracta legitima, & trebellianica, si prohibita non fuerit. ¶ Ioannes prædictus filius & hr̄s dicti domini Antonij testamentum pariter cōdidit, in quo instituit̄us legitur Iacobus ipsius testatoris filius & vniuersalis hr̄s, & si dictus Iacobus sine filijs masculis decesserit, eidem Ioannem eius fratrem substituit, & eidē Ioanni sine filijs masculis decedentibus substitutus est secundo genitus domus de Claromonte habilis ad succedendum & ea lege ne sit ecclesiasticus, & quia dicti Iacobus, & Ioānes sine liberis decesserunt superstitibus tribus liberis domini Tristandi, videlicet reuerendissimo domino Francisco Cardinali & legato Auenionensi, secundo genito, necnon magnificis dominis Petro, & Guidone tertiò & quartò respectiuè genitis, & lōgè antequam substitutioni locus fuerit, pdecesserit dñs Ludouicus primogenitus. Ideo qōnis est an hmōi substitutio caduca sit, cum reuerendissimus dominus Legatus secundogenitus ecclesiasticus sit, & vbi caduca nō sit, quæritur quis hoc loco secūdogenitus habeat, Petrus scilicet an Guido? Et licet reuerendissimus dominus Legatus secundogenitus probetur, quia secundo loco natus est, tamen huiusmodi substitutionem nullo iure caducam esse respondi, quia reuerendissimus dominus Legatus respectu substitutionis de qua agitur secundogenitus dici non rectè potest, nam qualitas requisita ad actum debet adesse tempore quo de illo actu agitur, & eo tāpore quo actus consummat effectum, & maximè in substitutionibus in quibus oportet qualitatem adesse tēpore quo substitutionis dispositio sumit effectum, ideo Guidonem, & si quartogenitus sit loco, hoc tamen casu secūdogenitum habilem ad portandū nomen & arma domus de Castro

Castro nouo respōdi. dominus verò Petrus & si tertio sit loco genitus, hoc tamen casu primogenitus de Claromōte habetur, cùm nullus sit respectu domus & familiæ de Claromōte, qui eum præcedat. dimidia igitur bonorum domini Antonii ex eiusdem testamento ad omnes filios domini Tristandi deuoluitur, dimidia verò bonorum quæ fuerunt quondā domini Ioannis filij domini Antonii ex eiusdem testamento ad Guidonē spectat. ¶ Quia hæreditas, nec hæreditatis quota pacto dari non potest, cum huiusmodi pacta cōtra bonos mores recipiantur, quia liberam testādi facultatem tollunt, ideo huiusmodi pacta etiam in cōtractu matrimonii celebrata, nullo iure defendi possunt, nec iuramentum contra bonos mores præstitum obligatorium est. Quare respōdi hmōi pactū quo cauetur ꝙ fauore dicti matrimonii Ioānes sit hæres vniuersalis Antonii eius patris reseruatis vsufructibus eius vita durante, & sexcentis libris annui redditus, de quibus liberè disponere possit, de iure non subsistere. Quod etiam in vim dotationis defendi nullo iure potest, quia ex verbis testamenti constat Antonium nō donare, sed iudicium suum vltimum in Ioannem cōferre voluisse, ex quo ipsum hæredem vniuersalem appellat. Nec iuramentum potest operari ꝙ actus testādi in donationem resoluatur, cum non soleat iuramentum vltra cōsensum operari, nec dispositionem auget, sed quam reperit confirmat. ¶ Quæstionis insuper est, an donatio Castri noui & Claromontis in primo pacto matrimoniali scripta soli Ioanni facta videatur? cum non fuerit Ioanni & liberis, sed soli Ioanni fauore matrimonii & liberorum ex eo nasciturorum facta, & sic verba dispositiua donationis nō sunt concepta in persona liberorum, nec per Ioannem pro illis fuit recepta donatio. Quare respōdi ipsis liberis ex huiusmodi donatione nullum ius acquisitum esse, licet fauore filiorū facta legatur, poteritq; Ioannes de eiusdem bonis liberè disponere, de quibus etiā grauari non potuit, ex quo in me effecta erant propria ipsius domini Ioannis per retentionē vsus fructus illorum à testatore, nam in fideicommisso vniuersali non veniunt bona propria hæredis grauati. ¶ Sed posito, ꝙ ex superiori pacto Castra illa liberis ex illo matrimonio nascituris ordine successiuo post mortem domini Ioānis data intelligantur prout mens donantis applaudet, iterum dubitari ꝓtingit, an in huiusmodi donatione filiæ fœminæ comprehendantur, quod manifestè negamus, quia dispositione declarata non acquiritur, nisi quatenus in declarante continetur, sed in dispositione declarante filiabus nulla donatio facta legitur de dictis Castris, nec de aliis bonis sed solum iubē tur dotari in summa scutorum quinque milliū, licet dici possit filijs masculis ex eodem matrimonio nascituris dicta Castra donata censeri post mortem domini Ioannis saltem in vim modi adiecti per illa verba, fauore liberorum pro illis ducendis & c. nam dictio illa, pro, modum inducit, & exclusio filiarum mediantibus quinque millibus scutis, inclusionē masculorum apertè demonstrat, & quia masculi ex illo matrimonio grauati dotare filias, honorati manifestè arguunt. & licet liberi in conditione positi honorati nullo iure probē tur, si tamen fideicōmisso grauentur, tunc honorati iudicantur: ex quibus sequitur d. Ioannem nō potuisse dicta Castra suis filiis masculis relinquere, nec de illis ī præiudiciū masculorum in extraneos disponere posse.

SVMMARIVM.

1 *Substitutus vltimo substituto, an censeatur substitutus primo instituto.*
2 *Substitutionis condōne deficiēte, deficit substitutio & e contra. vide nu. 4.*
3 *Non honorati grauari non possunt, & ibi vide, an positi in conditione, censeātur positi in dispositione, & vide nu. 8. & nu. 9. & nu. 11.*
5 *In substitutione fideicommissaria peremptis gradibus præcedentibus hæreditas remanet penes grauatum cum onere restituendi substitutis in gradibus subsequentibus.*
6 *An substitutio facta secundo nato, eo non nato euanescat. & ibi vide declarationem ad decisionem Oldra.*
7 *In substitutionibus conditionalibus & alternatiuis, sufficit alteram partem veram esse.*
10 *Iudex concurrente aliqua coniectura, potest à communi opinione dubia recedere.*
12 *In substitutione fideicommissaria an bona hæredi donata cōprehendantur. & vide nume. 13.*
14 *An substitutio Ioannis facta de secundogenito domus de Claromonte habili ad succedendum, reddatur caduca, quia secundogenitus est ecclesiasticus?*
15 *Qualitas requisita ad actum debet adesse eo tempore quo actus cōsummat effectum, maximè in substitutionibus.*
16 *Substitutio facta de secundogenito domus Claromontis, intelligitur de secundogenito tempore mortis. & vide nu. 17.*
18 *Mens coniecturata defuncti non minus obseruanda est quàm expressa.*
19 *An pactum quo cauetur, quòd fauore dicti matrimonij Ioannes sit hæres vniuersalis Antonij eius patris, reseruatis vsufructibus eius vita durante, & sexcentis libri annui redditus, valeat.*
20 *Hæreditas pacto dari non potest.*
21 *Pactum de particulari successione à iure reprobatur.*
22 *Vsusfructus reseruatio maximè restricta ad vitam, non conseruat facultatem testandi.*
23 *Iuramentum contra bonos mores præstitum, non est obligatorium.*
24 *Lex non propter bonos, sed propter malos facta est.*
25 *Vbi lex præsumitur, & super præsumpto statuit, tunc nobis non licet contrarium allegare, nec præsumere.*
26 *Consuetudo contra bonos mores non recipitur, neque valet.*
27 *Nobilitas sine virtute & probitate consistere non potest.*
28 *Consuetudo peccati etiam venialis nutritiua, vel solius prauitatis inductiua, & contra præcepta decalogi non admittitur.*
29 *Facultas testandi non est de iure ciuili, sed naturali.*
30 *Intellectus ad tex. in l. item apud Labeonem. ff. de iniur.*
31 *Si in contractu matrimonij contrahens aliquem suum dicat, vel faciat hæredem, censetur in eum vltimum iudicium conferre.*
32 *Iuramentum non ampliat dispositionem vltra consensum, sed quam reperit confirmat.*
33 *Pactū quo de cōsuetudine, aut speciali nobilitatis prærogatiua defenditur in vim vltimæ volūtatis sustinet. & vide fauore militiæ nu. 34.*
35 *Dispositio iudicatur secundum tempus in quod confertur.*
36 *An donatio Castri noui & Claromontis in pacto matrimoniali appositio soli Ioāni, aut eius filijs, ex illo mr̄imonio nascituris facta ītelligat.*
37 *In fideicommisso vniuersali non veniunt bona propria hæredis grauati.*
38 *Ex dispositione declarata ius non acquiritur nisi quatenus in declaran te continetur.*
Dictio, pro, modum inducit.
39 *Filij fideicommisso grauati honorati censentur.*
40 *An castra acquisita filijs masculis do. Ioannis æqualiter omnibus, an vni tantum acquisita intelligantur.*
41 *Dispositio non extenditur ad personas in eo non expressas.*

Respon. interpreta.

VT breuius Quo fieri possit resolutio tot quæsitorū habeatur, duo tm protequemur, cætera quæ ex longa facti serie ꝓponuntur, vtpotè non necessaria omittam. Prima itaque huius consultationis portio versabitur circa substitutiones quibus vocantur filij do. Tristandi de Claromonte. Secunda verò versabitur circa pacta adiecta tā in contractu matrimonij contracti inter dominam Catharinam sororem domini Io. do. de Lauson ex vna, & dām Ioannem ipsius dāæ Catharinæ patrem, & dñam Mariam matrē, quàm in renunciatione hæreditatis paternæ & maternæ facta per dictam Catharinam. Quibus discussis apparebit de quibus bonis potuerit testari do. Ioan. vltimo defunctus absque liberis, & quod ius spectet d. Petro virtute allegatarum substitutionum, & quod virtute institutionis hæredis. Et pariter patebit an modernus dominus de Lauson filius d. do. Catharinæ habeat ius vllum in bonis quæ fuerunt quondam domini Ioan. & Mariæ eius respectiuè aui, & auiæ maternæ. ¶ Veniendo ad primam partem in qua quæritur primò, vtrū euanuerit, vel locum sibi vendicauerit substitutio, qua d. Antonius post multos substitutionum gradus, quibus gradatim vocauit filios suos vltimo morienti sine liberis masculis substituit d. Tristandum de Claromonte, & eius filio gradatim.

¶ Videretur prima consideratione respondēdum, quòd euanuerit duplici ratione. Primò qa dominus Tristandus & eius filij non leguntur substituti domino Ioanni hæredi instituto,
1 sed vltimo † filio substituto, ergo non possumus nos dicere quòd testator voluerit Ioanni substituere, cū istud non reperiatur à testatore dispositum. l. quidam cum filium, vbi Bald. & alij not. ff. de hæred. instit. l. vnica. §. finautem ad deficientis. C. de caduc. tollen. qua ratione consuluit Oldr. consi. 177. incip. testator in suo vltimo. quòd si testator instituit filium nasciturum, & si in pupillari ætate vel aliàs quādocunque decesseret, substituerit secundo nascituru, & si secudus in pupillari ætate vel aliàs quandocunque moriatur sine liberis, substituerit Bernardum fratrem: concludit Old. quòd non nato secundo, substitutio euanuerit, quia Bernardus fuerat substitutus secundo hæredi instituto. Sequitur Ioan. Andr. in addi. Spec. tit. de testa. super rubrica. in addi. magna. versi. occurrit etiam casus nouissimus.
2 ¶ Secūdò, quia conditio † substitutionis deficit, nā do. Ioānes decessit cū liberis masculis & fœminis, ergo quantū ad domi nū Ioā. substitutio expirauit. l. filiusfam. §. cum quis. ff. de leg. j. l. ex facto. §. pen. ff. ad Trebel. cū concord. Nec dicat ꝙ do. Tristandus & eius filij fuerint substituti etiam vltimo liberorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum ipsius dñi Ioannis, tum quia substitutio istud nō cantat, tum quia si substituti fuissent vltimo liberorum decedenti sine filijs, substitutio non valuisset, quia ipsi liberi non leguntur
3 †honorati nec instituti, ergo grauari minimè potuerūt. l. ab eo. C. de fideic. Quòd aūt non fuerint honorati, patet, qa tm̄ leguntˉ positi in ꝑdōne, ergo nō sunt in disp̄one, & sic non dicuntˉ honorati, qa ꝑditio nihil ponit. l. si quis sub ꝑdōne dandorum decem. ff. si quis omissa caus. testa. Et q̄ positi in ꝑdōne nō cēseant substituti tenuit gl. fi. in l. Lucius. la. ij. ff. de hære. instit. & sequunt cōiter doctores. vt attestat Ioā. de Imo. in d. §. cū quis. & Alex. in varijs ꝓsilijs relatis per Iaſ. in l. j. C. de pac. & cōprobat latissimè Curt. senior ꝓsilio 42. quia inquit Bal. & Soc. in l. cū auus. in fi. ff. de ꝓdi. & dem. & ꝓ. 93. li. iiij. ¶ Verum p̄missis nō obstantibus vt substōni locū fore, & sic filios dñi Tristandi ad hr̄ditatē & bona quondam dñi ꝑdicti Antonij admittendos, qa præsupponit testatorē substituisse Ioāni hr̄di suo Guidonem, & gradatim cęteros eius filios sub dupli ci ꝑdōne alternatiuè, videlicet si Ioannes eius hr̄s sine liberis vel si liberi dicti Ioannis sine liberis masculis decederēt, & vltimo sic decedenti dr̄ substituisse dictū Tristandum & eius filios, q̄ ꝑditio euenit, qa oēs liberi dicti quondā dñi Ioā. Iacobus, Guido, & Ioan. decesserunt sine liberis, ergo locus esse de
4 bet †substōni. d. l. ex facto. §. antepen. & l. hr̄dibus. ff. eo. tit. cū simi. & hæc nr̄a ꝯclusio ex resolonibus p̄riorū cōprobabitur ꝓfirmaturq; & verissima solidaq; apparebit. ¶ Non ob. igit prima rō q̄ filij do. Tristandi nō fuerint substituti Ioāni hr̄di, sed posthumo filio vltimo loco vocato. Quia rñdet q̄ hmōi substō facta post mortē oīum filiorum vltimo decedenti sine filijs dr̄ cōpendiosa, q̄ ꝙ thet ēt fideic. fm Bart. in l. Centurio. ff. de vulg. & pup. de qua fideic. substōne tractatur ad pñs.
5 in fideicōmissaria†aūt substōne peremptis gradibus p̄cedentibus, hr̄ditas remanet penes grauatū cū onere restituendi substitutis in gradibus subsequentibus. l. vnic. §. pro secundo. C. de cad. tol. per quē tex. ita determinat Bart. quē Imo. Paul. & alij sequuntur, in l. q̄diu. la. iij. in fi. ff. de acq. hær. & segtur etiā Paul. de Cast. in ꝓ. 152. in j. parte. pñs dubium. Soc. ꝓ. 52. vt verā testatricis. lib. j. Corn. cōsi. 299. vr. lib. iij. Ad decisionem
6 Oldradi rñdet q̄ ꝑcedit in directa†substōne, & nō in fideicō. fm Soc. in d. ꝓsi. 52. & ita distinguit & ꝯcludit nouissimè Deci. in consi. 427. licet in casu per totum. Non ēt obst. secunda rō, q̄ condō substōnis defecerit ex eo q̄ Ioan. hr̄s decesserit cū filijs, quia rñdet, q̄ Ioan. hr̄s fuit grauatus sub duplici condōne alternatiuè, videlicet si ipse aut eius fili decedetent sine filijs, licet ergo defecerit altera, quia ipse defecerit cum filijs quia tn̄ altera euenerit, cū oēs eius filij, & vltio loco Io. decesserint sine filijs locus esse debet substōni. nā adveritatem alter
7 natiuæ, ēt†in ꝑdōnibus sufficit alteram partem veram esse. l. si hr̄di plures. ff. de ꝓdi. insti. l. cū pupillus. §. j. ff. de ꝓdi. & dem. l. si is qui ducenta. §. vtrū. ff. de reb. dub. cū. n. grauetur hr̄s sub duplici ꝑdōne, si ipsi vel posteri sui decesserint sine liberis, gravamen dr̄ in rē scriptū, ideo afficit rē ad quēcūq; vadat vt declarat Salice. post Ray. & Bal. in l. p̄cibus. C. de impub. & ita ēt concludit Bar. in l. Cēturio, in vlt. q. tertij membri. ff. de vulg. & pupil. Alex. consi. 13. li. iiij. Corn. cōsi. 226. quēquā. libr. iiij. Non denique ob. tertia rō, q̄ filij d. Ioan. hr̄dis instituti nō potuerint grauari, cum non fuerint honorati, sed solum in conditione positi. Quia ad istud se effert duplex rñsio. Prima, q̄ grauamen non fuit iniunctum filijs ipsius do. Io. in ꝑdōne positis. Sed ipsi Ioanni hr̄di instituto sub duplici ꝑdōne, vt. s. dictum est, nā hoc casu grauamē est in persona hæredis, qui grauari potuit, vt dicit Bar. quē alij sequunt in d. l. Centurio. Salicet. in d. l. p̄cibus. vbi subdit q̄ filij in ꝑdōne positi, & eorum hæredes detrahunt Trebellianicam ex persona hæredis instituti, qui fuit grauatus. Sed a est solo, q̄ in occurrenti casu filij
8 do. Io. in ꝑdōne positi, fuerunt † honorati & substituti, ergo grauari potuerūt. d. l. ab eo. Nec obstat cōis opinio glo. in d. l. Lucius quia non ꝑcedit abs q; difficultate. & p̄ria sniam tenēt plurimi excellentissimi doctores, inter quos fuerūt Oldr. Bal. Sal. Raph. cu. Pau. de Cas. Maria. Soc. Ant. de prato veteri. Anto. de Rosel. & Andr. Sicul. quos referunt Curt. in d. cōsi. 42. & Corn. in ꝓ. 146. col. 5. lib. ij. quā sniam vtpote magis consonā voluntati testātiū a's recolo defendisse, sed quia iudices nō solēt à cōi opinio. doctorū discedere, malentes errare cū pluribus, quā sanctè iudicare cū pauciorib⁹, iō rñdeo q̄ cōis opinio limitat & declaratur, vt nō ꝑcedat quoties ex disposi
9 tis in aliqua parte testamenti colligi p̄t ꝓiectura volūtatis testatoris, q̄ voluerit filios in cōdōne positos substituere patri hæredi instituto. fm Soc. in d. l. cū auus, vbi subdit quot, quæ, & quales coniecturæ sufficiant ad demonstrandum hanc voluntatem, iudicis arbitrio relinquendum est, vt dicit Corn. in d. cōsi. 146. quod propter varietatem opinionum, & ꝑpter rationes hinc inde efficaces, quæ reddūt communem opinio
10 nem glo. in d. l. Lucius. dubiā, ab ipsa communi iudex † concurrente aliqua coniectura discedere facile p̄t. In casu autē nostro concurrunt q̄ plurimæ coniecturæ, quæ efficacissimè oñdunt mentē testatoris fuisse substituere liberos masculos in condōne positos, ergo sequit nr̄a conclo, q̄ d. Ant. testator potuit ab eis relīquere fideicom. coniecturæ autē huius voluntatis sunt quatuor. Prima elicit ex eo quòd testator so
11 lum masculos † in condōne posuit, qđ nulla alia rōne factū credit, nisi qa volebat testator vt bona conseruarent in familia & agnatione sua, vt tradit per Ioā. And. in addi. Spe. super rubrica de testa. & ita in terminis nostris firmat Guido papæ decis. 184. & idē tenet Fran. Curt. in l. emancipata. C. qui admitti. vbi attestat se vidisse multa cōsilia p̄stantissimorum doctorum totius Italiæ. & ita nouissimè p̄suluit Dec. consi. 318. in cā istorum nobilium. in ij. vol. quæ coniectura cōseruandæ agnationis coadiuuatur ex eo qđ ipse testator in defectum masculorū suæ familiæ voluit q̄ filij do. Tristandi substituti portarent nomen & arma suæ familiæ, & agnationis. Secūda coniectura colligit ex eo qđ voluit suos liberos masculos excludere filios do. Tristandi substitutos, & ipsos filios do. Tristandi substitutos, excludere suas filias, neptes, & proneptes fœminas. Et sic voluit q̄ extātibus liberis masculis filiæ fœminæ non admitterent ad successionē bonorū ipsius testatoris, qđ gl. & cōiter doctores, in d. l. Lucius intelligūt ab intestato, ita q̄ voluerit testator conseruare liberis masculis ius legitimum succedēdi ab intestato eorū parentibus, quæ cōmunis intelligentia stare non p̄t, qñ solum liberi masculi sunt in cō
dōne positi, & filiæ p testatorem exclusæ ab hæreditate eius, vt in casu nostro, qa si contigisset, put contingit d. Ioan. hære dem grauatū decedere cū filijs masculis, & fœminis, sequeret q̄ ipsæ filiæ succederent patri simul cum masculis, qđ testator noluit. vt ergo saluetur voluntas, arctamur fateri q̄ testator voluerit filios masculos in condōne positos eorū patri substituere. Ita p hanc (nr̄o iudicio) ꝯcludentē rōnem consuluit Corn. ꝓ. 20. vr. prima facie. col. pen. lib. iiij. & Soc. consi. 116. lib. iij. col. v. vbi dicit q̄ ista ratio est verissima & inexpugnabilis. Tertia coniectura deducit ex eo, q̄ filias dotare voluit &c. nam cum filias quas non posuit in condōne, & exclusit fauore masculorum honorauit in certa summa, magis atq; magis credendū est q̄ voluerit honorare & ex testō vocare ipsos liberos masculos in condōne positos ad exclusionē substitutorum, qui fœminas excludunt. argu. l. si viua matre. C de bo. ma. Quarta ꝓiectura resultat ex eo q̄ testator digressus est ad plures substitutionū gradus, semp vocādo masculos, & in defectum masculorū vocādo. d. Tristandū & eius filios, quo ca su censet testator etiam substituisse liberos masculos in condōne positos eorū patri, secundum Pet. de Ancha. consi. 74.
5 Phil. & licet sint q velint hanc ꝓiecturā non sufficere solā, tm̄ iuncta cum aliis multum dicunt operari. argu. l. ij. de excus. tuto. & ita dicit Soc. in l. cū auus. char. vlti. & in d. consi. 116. col. pen. Possent fortassis aliæ coniecturæ elici ex verbis testi. Sed qa non fuit exhibitū, ad illud me remitto, cum p̄dicta satis superq; satis sufficiant. cum igitur do. Ioan. vltimo defunctus, fuerit honoratus & substitutus do. Ioan. eius patri, nihil proponit quare nō debeat esse locus substitutioni, vel ex p̄sona. d. Ioan. filij vltimo defuncti tanquam grauati, & qui grauari potuit cum fuerit honoratus, & substitutus eius patri &c. Sed quia d. Ant. testator contēplatione matrimonii donauit dicto d. Ioāni eius filio terras & dominationes castrinoui & Calmontis, ac eum fecit hæredem omnium bonorum suorum, reseruatis libris sexcentis annui redditus, de quibus pos
12 sit disponere. Quærit an in p̄dicta substōne † fideic. comprehendantur bona donata dicto d. Ioanni? an duntaxat bona reseruata, videlicet sexcentæ libræ annuæ. Videret primo aspectu dām bona donata in fideicom. non ꝓtineri, quia Ioan. hr̄s ea habiturus fuisset etiam si hæres non extitisset, ergo in fideicom. non comprehendent, in quo ea tm̄ veniunt quæ ex vltima voluntate capiuntur, vt est casus in propriis terminis in l. sequens qō. ff. de leg. ij. Pro resolone tm̄ plura in casu p̄ti cōsideranda veniunt. Primò, p̄sidrandum est q̄ do. Anto. in contractu matrimonii tria fecit, primò donauit Ioāni suo filio terras & dominationes Castrinoui & Calmōtis. Secūdò, conuenit q̄ filius masculus & hr̄s d. Ioannis habebit in cōtractu matrimonii terram & dominationē de Castardo. Tertiò, tacit dictum Ioannē hæredem vniuersalē. Circa duo prima, videlicet castra & dominationes Castrinoui & Calmontis & Castardi, aduertēdum est an. d. Anto. ante eius obitum translulerit dominium dictorum castorum in d. Ioannē donatarium traditione vera, vel ficta puta per constitutum, vel precarium, aut alia via. s. per retentionem vsusfructus, prout est in

est in casu nr̄o, & tunc talia castra donata nō veniūt in fideic. d. l sequens qō. Si verò non transtulisset dñium ante eius obitum, tunc est aduertēdū, an do. Io. hr̄s & donatarius adierit hr̄ditatē abs q; bñficio inuentarij, tunc quia additione hr̄ditatis ꝑsona esset actio competens Ioanni ad bona donata. l. Stichū. §. aditio. ff. de sol. l. fi. §. si verò. C. de iure delibe. talia castra cōprehenderent in fideic. fm Guido. Papæ consi. 203. sequunt vndecim q̄sita. col. iiij. Circa verò alia bona in quibus. d. Ant. pacto fecit hr̄dē Ioānē, ꝑstat illa in fideicō. p̄tineri quia tale pa
13 ctum non valet. l. hr̄ditas. C. de pact. q̄etis. Et vbi valeret sustineretur in vim vltimæ voluntatis ex priuilegio, vel consuetudine, fm gl. Bar. & alios cōiter in l. licet. C. de pact. ergo in fideicō. p̄tinebunt, quia†oīa q̄ vltima voluntate capiunt, in fideic. cōprehēdunt. d. l. sequens qō. & l. cū virū. C. de fideicō. & l quid ergo. ff. de leg. j. Ex quibus apparet q̄ oīa bona dicti quondā Anto. iure fideicō. spectāt ad filios dicti Tristādi detracta ltīma filiorū, q̄ cū essent decē liberi erit semis, aut. nouissima. C. de inoffi. testa. & Trebellianica, si non sit ꝑhibita detractio. Si verò sit ꝑhibita, dubitari poterit an valeat ꝑhibitio. Et cōis est q̄ ī filijs primi gradus nō valeat, per l. iubemus.
14 C. ad Treb. Sed quia ꝓria opinio seruat in curia Tholosana, quā ēt ab obiectis aduersantium defensaui in l. nemo pōt. ff. de le. j. ideo non expedit circa hoc insistere. Et hæc quantū ad substitutionē factā p dām Ant. dixisse sufficiat. ¶ Veniamus nunc ad testm̄ dicti quōdam. d. Io. filij & hr̄dis. d. Ant. in quo legitur institutus hr̄s vr̄is Iacobus ipsius testatoris filius. Et si d. Iac. decederet sine filijs masculis, substitutus est secundo genitus domus de Claromonte habilis ad succedēdū, puiso q̄ non sit ecclesiasticus. Et quia vtraque substitutio purificata fuit, quia Iac. prius, deinde Io. mortui sunt sine liberis, superstibus tribus filijs do. quondam Tristandi de Claromonte, videlicet reuerendissimo do. Fran. Cardi. & legato Auenionē. secundo genito, Magnificis dñis Petro & Guidone. ij. & iiij. respectiuè genitis, cum longe antequam substōni locus fuerit
15 prædecesserit. d. Ludo. primogenitus, dubitatur an dicta substitutio † reddatur caduca, cum reuerēdissimus. d. Legatus secundo genitus sit ecclesiasticus, & vbi non sit caduca, dubitatur an dictus Petrus vocatus sit, an verò do. Guido? Circa ista dubia plura dicenda se offerunt. Sed nos more nr̄o paucis agemus. ponendo solū rōnē dubitandi & decidendi. Rō aūt primæ qōnis, q̄ dubōnē mouet ea esse vr̄, quia reuerēdissimus do. Legatus qui est secundo genitus. d. Tristandi est vir ecclesiasticus. ergo substitutio vr̄ irrita & caduca. cum legatur substitutus secundo genitus habilis, qui non sit ecclesiasticus. Quòd autem reuerendissimus. d. Legatus sit secūdo genitus probatur, quia secundo loco natus est, nec refert q̄ d. Ludo. eius frater ante euētū substōnis decesserit: quia prima & secda genitura est qdā qualitas naturalis, sicut qualitas minoris, vel
16 maioris ætatis, vt declarat Soc. ꝓ. 252. col. vj. ver. pōderanda est. lib. ij. ergo est īmutabilis. §. fi. insti. de leg. agna. tutel. & p̄ir omni t̄pe erit secūdo genitus. Sed hac rōne dubitādi non obstante arbitramur substōnē non fore caducā, qa reuerendissimus. d. Legatus respectu substōnis de qua agit, nō pōt dici secūdo genitus ad qđ ꝑbandū p̄supponimus, q̄ qualitas †regsita ad actū debet adesse tpe quo de illo actu agit. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. & tpe quo actus ꝓsūmat effectū. l. ij. ff. de aur. & arg. leg. docet Bart. in l. ex facto. ff. de vulga. quod maximè verū est in substōnibus in quib. oportet qualitatē adesse tpe quo disp̄o substōnis sumit effectū. l. ex facto. §. si quis aūt susceperit. ff. ad Treb. per quem tex. Alexā. ibi determinat
17 nem nostram: dicit. n. q̄ recipiens feudum vel emphyteusim ita, q̄ sempet transeat in primo genitum vel secundo genitum, intelligitur de primo genito tempore mortis eius de cuius successione q̄ritur, & ante eum idem determinat Bald. in l. ij. C. de iure emphy. hmōi ergo substō qua vocatur secundo genitus domus de Claromōte sub ꝑdōne si Io. moriatur sine filijs masculis, proculdubio intelligenda est de eo qui erit
18 secundo † genitus tempore quo morietur Io. sine filijs masculis, vt patet ex ꝑdictis, & ꝓfirmatur multip̄r. primò, quia secundo genitus indeterminatiuè ponitur, ergo talis indeterminata locutio à futuro dependet euentu, ergo à futuro euē tu declaranda est. l. cū incertus. ff. de leg. j. & p̄r de eo interp̄tanda q̄ reperietur ꝑdo genitus tpe quo substō sumit effectū. Secundò quia testator volebat sustinere secundo genitum. & & sic d. Franc. si esset secundus, & d. Pet. si esset secundus. & d. Guidonem si esset secundus. Nam participium istud secūdo genitum conditionem facit vt docet Bar. in l. j. ff. de cond. & demon. & probatur, quia participium resoluitur in relatiuū & verbū, fm gl. in cle. j. de ꝓb. trad. Barto. in l. Centurio. in pe nul. qōne secūdæ qōnis principalis. ff. de vulg. & pup. relatiuū autem iunctum verbo futuri temporis ꝑditionē importat. l. Stichum qui meus erit. ff. de leg. j. l. nuper. de leg. iij. Sed quoties testator sub ꝑdōne substituit, si ꝑdōnem extitisse sciebat, & adhuc in futurū poterat euenire, expectandū est adimplementum quod à futuro pēdet, vt est tex. clarus in l. si iam fcā. ff. de condi. & dem. dictus autem Io. Pater do. Ioan. qui substituit secundo genitū, sciebat tpe quo testatus est d. Tristandū hr̄e primò, & secundò genitos, & sic ꝑdōnem extare, & nihilominus noluit se restringere ad secūdò genitū, qui tūc erat, ergo de eo intellexit qui reperit secūdogenitus tpe quo substō purificabit. Tertiò cōprobat rōne nr̄o sensu ꝯcludenti, qa testator nō substituit secundo genitū Tristandi, sed secundo genitū domus de Claromonte: certum autē est q̄ do. Legatus non est secūdo genitus domus, id est non est ille q̄ teneat fm locū domus, licet sit secundo genitus do. Tristandi: nam cum ministerio testator vocauit secundogenitū domus, vt ostēderet q̄ nolebat substituere eum q̄ esset hr̄s do. Tristādi, & portaret nomen & arma domus de Claromōte, nec eū q̄ esset secundo genitus fm naturā, sed fm respectū domus. i. respectu successionis & armorum. d. autem Legatus non est secūdo genitus respectu domus & armorū, nec esse p̄t, cū sit ecclesiasticus, ergo &c. Ex quo patet duplex rñsio ad rōnem dubitandi. Primò rñdetur, q̄ nō intellexerit de secundo genito fm naturā, sed de secūdo genito domus. Secdò rñdetur, q̄ testator sensit de secūdo genito, q tpe quo substō purificaret teneret locū secūdi, vt ex præcedentibus apparet, sed eo tpe d. Legatus tenebat, & tenet primū locū, ergo de ipso non est interp̄tāda substō. Nam ēt in primogenitura succedit secūdus ꝓmortuo primo, & in locū secūdi succedit tertius, vt est tex. & ibi oēs not. in c. licet. ex de voto. si. n. q̄ratur quis sit primus, qs secundus tpe purificatę ꝑdōnis, seu substōnis, fateri cogimur reuer. do. Legatū eo tpe esse primū, qa nemo eū tunc antecedit. §. discipuli. in ꝓœmio. ff. l. ꝓximus. ff. de ver. signi. cū similibus. Et sic ꝯcludit reuerē. d. Legatū non esse secundo genitū, & p̄r substōnē nō esse caducā. ¶ Sed restat hæsitatio, vter sit secundo genitus an. d. Petrus an. d. Guido? Et vr̄ q̄ d. Petrus, qa eum p̄cedit d. Legatus, & qa est habilis, & tpe purificatæ substōnis secundus, vr̄ ipse vocatus, & non do. Guido, qui vr̄ tertius. Sed hoc non obstante, in vero sensu credimus
19 vocatū do. Guidonē, quia ipse est secundo genitus † domus, habilis ad portandum nomen & arma domus. nam. d. Petrus hr̄s vr̄is est primogenitus domus de Claromonte. cū nullus sit qui respectu domus & hr̄ditatis & repr̄sentationis eum p̄cedat. ītē est inhabilis ad portandū nomen & arma domus de Castro nouo, cum ipse non possit duo diuersa arma deferre, videlicet de Claromōte, & de Castronouo. turpeq; sit d. Petrū deferere arma patris & familiæ ꝓpriæ, cuius est hr̄s, & truncus siue stipes, & accipere aliena. Et hæc est rō, qa testator voluit substituere secūdogenitum domus de Claromōte habilem & non primogenitum, quia sciebat primogenitum domus teneri deferre arma ꝓpria ipsius domus, & hac rōne non vocauit secūdogenitum domus de Claromonte simpliciter, sed vocauit habilem, intelligendo habilē qui posset propagare familiam de Castronouo, per susceptionem prolis legitimæ, & portare arma & nomen, adeo vt noluerit
20 q̄ esset ecclesiasticus. Ita nos docet coniecturata † mens, defuncti, quæ non minus obseruanda est q̄ expssa. l. cum res. vbi latè Iaſ. in vj. not. ff. de leg. j. & l. cum proponebat. ff. de lega. ij. Istud ēt nobis oñdit rerum experientia, à qua licet arguere. c. multis. 44. dist. c. q̄ sit, de elect. Dimidia igit bonorū. d. Ant. ex testō eiusdē, d. Ant. spectat ad oēs filios. d. Tristandi. dimidia autē bonorū quæ fuerunt quondā dñi Io. filij. d. Anto. ex eiusdem testō spectat ad dām Guidonē. Nā cum dñs Ioan. decesserit superstitibus quinq; liberis, eorū legitima in qua non potuerūt grauari est semis. d. auc. nouissima. ¶ Esset nunc deuenienduū ad testm̄ Iacobi. Verū quia ipse substōnem à Ioāne eius patre factā de secundo genito domus de Claromōte cōprobauit & repetiit, non expedit a's insistere, qa dicta & cōclusa circa testm̄ Io. repetita videri p̄t circa testm̄ Iacobi idē disponentis. ¶ Veniamus ergo ad secundam partem ꝓsultationis ꝓpositæ, videlicet ad pacta matrimonialia, circa quæ de pluribus dubitat. Et primo discutienda sunt pacta inita in ꝑctu matrimonii quondam d. Io. & do. Mariæ de Culam. Ex
21 quibus plurimæ oriunt dubōnes, quarū prima est vtrū † valeat pactum illud, quo cautum est q̄ fauore dicti matrimonij Io. sit hr̄s vr̄is. Ant. eius patris reseruatis vsusfructibus eius vita durante & sexcentis libris annui redditus, de quibus dictus. d. Ant. possit liberè disponere. Et prima facie vr̄ rñdēdū q̄ valeat, quia stante reseruatione prædicta cōstat tale pactū non esse de vr̄i successione, ergo videtur validum, cùm non auferat liberā testandi facultatē. qua rōne dicit Bal. post Pet. in l. fi. col. fi. C. de pac. q̄ valeat donatio certę partis hæredita-

Universidad de Deusto
Biblioteca

eis.& ita videtur velle Alex.cons.29.perſpectis.col.v.li.v. Et quia d. Anto.iurauit nō ꝫuenire, quo caſu videtur ſeruandū iurm, cum poſſit ſeruari abſque detrimento ſalutis æternæ. ca.quēadmodum.de iu.iu.& quia iurm facit actū valere eo mō quo valere pōt.l.cum pr.§.filius matrem.ff.de leg.ii.cùm ergo tale pactū poſſit valere in vim donationis inter viuos, vt dicit Bal.in d.l.fi.Bar.& alii in l.ſtipulō hoc modo ꝓcepta. ff.de ver.obl.vbi firmant valere donationē particularē colla tam poſt mortē,& ꝑtr valebit iſtud pactū,vt donatio, qa eſt particularis,ſtante reſeruatione ꝑmiſſa, & qa vbi tale pactum nō valeret de iure cōi,tn vr ſuſtinendū p ꝓſuetudinē, quæ(vt alig dnt)viget in Galia, vt in ꝯctu matrimonij poſſit hr̄ditas dari pacto.Ita Bald.in l.cum Archimedoram.col.fin.C.vt in poſſ.leg.& in c.j.§.filij nati.p illū tex.ſi de feu.fue.contro.inter do.& agna.vaſal.Et ſtāte huiuſmodi ꝓſuetudine,ita determinat Steph.Aufrerij in addi.ad capel.Tholoſa.deciſ.452. vbi ſubdit ita fuiſſe per plura arreſta deciſum inter nobiles. ¶Præmiſſis nō obſt.ꝯrium(cp nō valet tale pactum),ꝑbatur, qa pacto † dari non ꝑt hr̄ditas.l.hr̄ditas.C.de pac.conuē.& rō eſt multiplex.Primò, qa talia pacta tollunt liberā facultatē teſtandi,qđ eſt ꝯ bonos mores.l.ex eo.C de muti.ſtipul.l.pactum qđ dotali.C.de pac.cū ſimi.Scdò, qa inducit votū captandæ mortis.l.fi.C.de pac.c.deteſtāda.de ꝓceſ.præbē.lib.vj. Tertiò,qa neceſſitat ad id qđ liberi arbitrij eſſe debet.l.j.C.de ſacroſan.eccle.& ita ꝓcludunt oēs ſcrib.in d.l.pactū.& in d.l. fi.& in d.l.ſtipulō hoc mō concepta.& firmat latè Alex.cōſ. 28.lib.iij.& auctoritates ad hoc abundant.Et iſta ꝓcō veriſſima apparebit, ſi allegata in ꝯrium tollant.Non obſt.itaque dum dr̄, cp pp reſeruationē non eſt pactū de vr̄i ſucceſſione.

21 Quia rn̄detur dupl̄r, primò,cp ēt † pactū de particulari ſucceſſione eſt à iure reprobatū, vt eſt tex.in d.l.pactum qđ dotali.quem ibi no.Dec.in iiij.ampliatione.& ita firmat Pet.de Anc.in rubr.de teſt.ad ſi.Alex.in d.l.ſi.col.ſi.Dec.conſ.184. col.iij.Bar.conſ.ſtatim allegando.militat enim rō voti captā dæ mortis ēt in parte.nec libera foret teſtandi facultas in ea parte qua valeret pactū: ſequeretq; eundē poſſe decedere cū pluribus teſtis& vltimis volūtatibus, qđ eſt in iure abſonū. Scdō rn̄detur, cp hoc pactū eſt de vr̄i ſucceſſione, vt patet ex contextu verborū,ibi cp ſit hr̄s vr̄is.Nec reſeruatio diſponendi de ſexcentis libris annuis facit cp Ioan.non ſit hr̄s vr̄is,qa ſi do.Ant.non diſpoſuit de illis ſexcentis libris, tunc accreſcūt ipſi hr̄di.l.j.§.ſi ex fundo.ff.de hæred.inſt.Si verò diſpoſuit in ſtituendo aliū in dictis ſexcentū, ille inſtitutus in re certa erit legatarius.l.quoties.C.de hr̄d.inſt.l.cum quidam.ff.de libe.& poſthu.& idē de reſeruatione vſufr.dicendū eſt,ꝑterea reſer

22 uatio vſufr.† non ꝓſeruat facultatē teſtandi, qa vſufr. finit morte.§.finit.inſti.de vſufr.cp maxīè dicendū eſt,qa hmōi reſeruatio legit reſtricta ad vitam,vt ſonant illa verba,ſa vie durant.Et in ,ppoſito rn̄det Pau.de Caſ.in d.l.fi.& conſ.75.in ij. parte. notandum eſt. Sequit Corn.conſ.176.in pn̄ti.lib.ij.Et

23 Dec.conſ.30.col.ij.Siſr non obſt.iurm.qa tale † iurm prēſtitum ꝯ bonos mores non eſt obligatoriū.reg.nō eſt obligatoriū.de reg.iur.in vj.Et cp pactum de futura ſucceſſione nō firmetur iuro , firmant Cyn.Barto. An.Paul.& alij oēs nemine diſcrepante, in d.l.pactum.& in d.l.fi.firmant oēs canoniſ. in c.cū ꝓtigat.de iureiu.Bar.in l.ſi qs pro eo.ff.de fideiuſ.& ita ꝓcludit Alex.in d.conſ.28.Nec quicq facit quod dicit Bal.in d.c.j.§.filij nati.ſi de feud.fuer.cōtrou.inter do.& agna.vaſ.q̄ ſecutus eſt Aufr.in loco ꝑalle.qa nec rōnes ſuæ ꝓcludunt,& ipſi fuerūt varij & ꝯrij.nā Bal. ꝯrium firmat in d.l.pactū.& in d.l.fi.vbi dicit cp tale iurm non obligat, qa ꝯ ius diuinū, & ꝯ oēm rōnem.& ipſe Aufre.teſtat ſeipſum toties variaſſe.Qđ eorū rōnes ſint friuolæ & non ꝓcludentes patet.Mouent.n. primò per tex.in c.ij.de pac.lib.vj.q loquit in pacto negatiuo de nō ſuccedendo,cp nō inducit votū captandæ mortis,ideo firmat iuro.ſm Bar.in d.l.ſi quis ,p eo. & ſequunt oēs in l.pactum.C.de colla.Mouentur etiam vnica ratione, immo pricioſa perſuaſione, dnt.n.cp nō debemus dicere cp tale pactū inducat votum captādæ mortis, qa neſcimus qđ ſit in aīo paciſcentium,ſed benè ſcimus cp iurm ſeruari ꝑt ſine interitu ſalutis æternæ.Sed licet neſciamus nos qđ ſit in animo paciſcētiū,id ſaltē ſcimus cp tale pactū ꝑſtat occaſionē captādę mortis, & ſic ſcimus cp eſt ꝯ bonos mores, ergo nulla rōne debet iuro firmari.d.regu.nō eſt obligatoriū.Item id etiam ſcimus, cp in animo paciſcentis poteſt eſſe hmōi votū captādæ mortis,& ſic ſcimus,cp eſt cōtra bonos mores,ergo nulla ratione debet iuramento firmari.d.regu.non eſt obligatorium.Item id etiam ſcimus cp in animo paciſcentis poteſt eē hmōi votū mortis captandæ,ergo non refert,cp etiam poſſit non eē, cū

24 lex † non ſit facta propter bonos,ſed ,ppter malos.c.licet.de reg.§.qa verò.in auc.vt ſine prohib.mat.& licet ſit poſſibile reperire aliquos bonos viros,quod rariſſimum eſt, teſte Sātyrico Iuuenale inqente,Rari qppe boni &c.nā & Filius ante diē p̄rios inquirit in annos,vt inquit elegans ille poeta Onid. non tamen in eis ceſſat legis vigor, qui ad obſeruandum fraudibus,& hominum malitijs inuentus eſt.l.j.§.ſexum.ff. de poſtu.not.mod.in c.ſedes.de reſcrip. Præterea hæc eſt præſumptio iuris & de iure , cū hac ꝑſumptione voti captādæ mortis lex ſtatuerit pactum hmōi non eſſe recipiēdū.d.l.ex eo. &

25 d.l.pactū vbi aūt ꝓlex ꝑſumit,& ſuper ꝑſumpto ſtatuit , non licet nobis ꝯrium allegare,nec ꝑſumere,quia præſumptio legis ſuperat ꝑſumptionē hominis. c.iuuenis.de ſponſa.not.in aut.ſed iā neceſſe.C.de don.ant.nup.& opi.Bal.in d.c.j.§.moribus.reprehendit Iac. Aluar.ibi.& Alex.in d.ꝑſ.28. licet non ita apertè reſpōdeāt rōnibus adductis per Bald.Non obſt. p̄tenſa ꝓſuetudo,q̄ ſm Bal.in c.j. §. filij nati. ſi de feu. fue.ꝓtro. inter domi.& agna. vaſa.pōt inter nobiles habere aliqđ moti uum fauore matrimonij æquitatis , quia ſub tali pacto nobiles inueniūnt nobiliores vxores , & inde creſcit nobilitas , qa qui allegat cōſuetudinem debet illam probare, cùm ſit facti.

26 c.j.de cōſti.lib.vj.tradit Bal.in l.de quib.ff.de legi. Et vbi probetur,reſpondetur,cp talis cōſuetudo† non valet,nec eſt recipienda , quia vbi aliquid eſt prohibitum deduci in pactum tanquam contrarium bonis moribus , tale pactum nunquā iuramento , neque ſtatuto,neque conſuetudine , validari poteſt, cum idē vitium ſit in conſuetudine,qđ eſt in ipſo pacto. ita docet Bar.in l.omnes populi.in iij.q.princ.ff.de iuſt. & iu. & ita concludit Capella Tholoſana in d.deciſ.452.quicquid ibi aſtruat Aufre. quem miror voluiſſe talia pacta valere inter nobiles & nō inter plebeios, quaſi nobilitari ſit magis cōdonandum,cp poſſit captare mortem alterius , & turpia pacta inire,quod nihil aliud eſt quàm nobilitatem ipſam repro

27 bam facere,quæ tamen † ſine virtute & probitate conſiſtere nequit.c.nunquam.lvj.diſt.c.nos qui ꝑſumus.xl.diſt. c.pe. de ꝓben.Animus.n.eſt,qui(teſte Seneca)nobilem facit hominē, & ſm Claud. exaltat virtus nobilitate parens, certè vr̄ ipſum Aufreriū cui Bal.aſtipulatur, cp iſtud ſit ſpeciale fauore nobilitatis,cōceſſiſſe vnum peſtiferum priuilegium nobilibus, vt inuicem poſſint vitæ inſidiari, vt facultatem teſtandi ſibi valeant ādimere.ab hoc certè priuilegio liberet nos dominus. Nec refert cp per arreſta,ita qñque fuerit iudicatum , vt ille aſſerit,quia exemplis nō eſt facienda lex, nec iudicadū.l. nemo. C.de ſen.& interl.om.iud.nec quod factum fuit,ſed quod fieri debuit inſpiciendum eſt,vt no.in l.ſed licet.ff.de offi.preſ. Et certè(ſalua ſemper ſnia ſpectabilium dnorū) nō vr̄ hmōi conſuetudo recipienda,nec nobilitatem putamus tali impuro fauore dehoneſtādam. Nec dicatur cp doc.Bar. in d.l. oēs populi. ,pceđit qñ pactum ideo eſt ꝯ bonos mores,quia continet turpitudinem, vel inducit homines ad peccandum , ſecus ſi factum ſit contra bonos mores iuris ciuilis, & turpitudinem non cōtineat,vt vr̄ in iſto caſu,ſm Dec.in d.l.pactum. vbi dicit cp libertas teſtandi eſt de iure ciuili,ergo poterit tol-

28 li per cōſuetudinem ſm eū. Quia rn̄deť cp talis† ꝓſuetudo eſt peccati nutritiua,& ꝯ ꝓceptū decalogi,nō occides, cp ꝓceptū ēt de homicidio mētali intelligit. c.homicidiorū.c. periculoſe.c.ſi cui.de pœni.diſt.j.ergo talis conſuetudo, quæ dat occaſionem voti captādæ alienæ mortis,tanquā nutritiua peccati erit nullius momēti.c.fi.de pſc.& ibi ampliat p Abb. & Imol. vt procedat ēt ſi ꝓſuetudo ſit nutritiua peccati venialis tm. Et ,pceđit nō ſolum ſi re ipſa ꝓtineat in ſe peccatum , ſed etiā ſi ſolum ꝑſtet occaſionē,vel pronitatē delinquendi.c. ex parte.quem ibi no.Pan.de ꝓſue.& idem dicit Pan. in c.ſi colū.iij. eo.ti.& c.ad noſtrā.& ibi Fel. de proba. vbi dicit cp ꝓſuetudo & lex nutritiua peccati, vel inductiua ſolius ,pnitatis dr̄ peſtis in prouincia , adeo cp non poteſt per principem confirmari, per tex.in c.illa.xij. diſt. Cæterū falſum eſt cp facultas teſtandi

29 ſit de iure ciuili.vt dicit Dec. immo eſt de † iure naturali , vt legit in teſtō veteri. firmat Bar.ī l.interdū.ff.de ꝓd.id.licet forma & ſolēnitas ſit de iure ciuili.l.iij.ff.de teſta.Non ēt refragatur quod dicit Dec. hanc conſuetudinem nō videri ꝯ bonos mores,poſtquā à ciuilibus& nobilibus approbatur,per tex.in l.itē apud Labeonē,in prin.ff.de iniur. qa ſua ꝑna nō eſt parſina, aliàs ſi ꝓſuetudo ciuium & nobiliū eſſet facere ꝯctus illicitos,vel furta,aut homicidia,ſequeretur cp talis conſuetudo non diceretur ꝯ bonos mores ciuitatis quia à ciuibus approbatur,cp cōſtat etiam falſiſſimum.d.c.ſi.de præſc.& d.c.ſi.de conſue.& ita concludit Iaſ.in l.ſingularia.col.pe.ff.ſi cer.pet. Nec obſt.tex.allegatus per eum in d.l.itē apud Labeonē.quia quidam ſunt boni mores vnius ciuitatis non improbati, nec approbati in alia,nec à iure. Quidam ſunt boni mores approbati à iure , & in alia ciuitate: quidam ſunt mores à iure reprobati. Ad cognoſcendum autem vtrum aduerſus bonos

nos mores ciuitatis factū ſit.dicit tex.in d.l.apud Labeonem,

30 eſſe inſpiciendū locū ciuitatis, & ſic loquit † de bonis moribus vniꝰ particularis ciuitatis,q non ſunt à iure reprobati,& hoc caſu tenet ꝓña , ſunt approbati ergo non dr̄ fuiſſe ꝯ bonos mores, q tales mores obſeruauit.Nos aūt loqmur de cō ſuetudine cp pacto dē hæreditas, q̄ licet approbet à ciuibus, tn̄ talis ꝓſuetudo & talis mos, eſt damnatus à iure pp votum captandæ mortis.d.l.ex eo.ergo nihil facit illa lex ad punctū nr̄æ qōnis.qcqd dicat Dec.q ad iſta nō animāduertit. & ꝯriū ꝓſuluit ipſemet Deci.cōſ.225.in cā quæ quondā.vbi reprobat ꝓſuetudinē & pactū ēt factū in ꝯctu matrimonii de hr̄ditate tota, vel de quota, vt ibi latè per eum. ¶Non deniq; obſtat cp hmōi pactū poſſit ſuſtineri in vim donationis inter viuos,qa ex verbis ꝑſtat cp do. Ant.volebat vltimū iudiciū ī Ioānem conferre, non aūt donare, cū eum vellet eſſe hæredem ꝑtem.ita dicit Bart.in l.tale pactum.§.fi.ff.de pac.vbi inquit,

31 cp ſi in ꝯctu matrimonij ꝯhens † aliquē ſuū dicat hr̄dem,cēſetur in eū ꝓferre vltimū iudiciū. vbi aūt conſtat aliquē nolle donare, iuramentū non pōt operari cp actus teſtandi conuertatur in donationē, qa iurm nō operat vltra ꝑſensum.l.fi.C. de nō num.pec.c.veniens.de iureiu.non enim iurm ampliat

32 †diſpōnem vltra ꝑſensum,ſed q̄ reperit confirmat,teſte Bal. ꝑſi.349.ſup eo.lib.iii.Nā ſi do.Anto. voluiſſet donare facile ei fuiſſet exprimere ſicut expreſſit de Caſtro nouo & Claro monte, quæ legit donaſſe, & poſtea addidiſſe,Et vltra voluit cp Ioannes p̄dictus ſit ſtuus hr̄s vr̄is.Et cp pactū de futura ſucceſſione ēt particulare,nō ſuſtineat ī vim donationis inter viuos,patet,qa cōis eſt ꝓcluſio,cp tale pactū non firmet iuro, vt

33 ꝯ.dictū fuit, quæ certè cōis ꝓcō eſſet falſa.deriſoria , ſi iurm ſuſtineret pactū in vim donationis ĩter viuos.Idcirco doctores ad cognoſcendū vtrū tale pactum contineat donationē inter viuos collatā poſt tp̄s mortis, iuxta tradita in d.l.ſtipulatio hoc modo concepta. An verò ſit pactū futuræ ſucceſſionis, dnt inſpicienda eſſe verba vtrū paciſcens vſus fuerit verbo donare,vel ne, prout loquit Bal.in d.l.fi.dū dicit poſſe donari partē hr̄ditatis,nā ipſe vtit verbo donare,ſecus autem ſi vtat verbo inſtituere,vel hr̄dem eſſe ſm Mod.ibi ita declaran

34 tes terminos.Et ſi neutro horū verborū vſus fuerit,tūc ponderandū eſt, vtrum per modū obligationis ꝑſtituendæ poſt mortē,an p modum dandæ ſucceſſionis.Primo caſu valet pactum,ſcdo caſu nō valet.ita declarat Old.ꝑſ.139.ad hñdam. & Bar.in conſi. 212.promitto tibi,& tu mihi.Conſtat aūt in caſu occurrēti, cp pactū fuit ꝓceptū per viam dandæ ſucceſſionis & hr̄ditatis.vt ſonant verba illa,cp ſit hæres vr̄is.l.j.l.ijs verbis.ff.de hære.inſtit.& d.l.pactū qđ dotali.in verbo hr̄s eſſet. nā quoties obl̄o nō originat in ꝑſonā hr̄dis, ſed bona ipſa poſt mortē transferunt, dr̄ quentio de futura ſucceſſione. licet, ibi res eius ꝓtinerent.C.de pac.Et optimè tradit Cur.

35 iunior.ꝑſ.15.circa p̄miſſam.vbi dicit,cp niſi ita dixerimus,eēt manifeſta iuris repugnantia inter.d.l.ſtipulatio hoc mō concepta.qa valet ,pmiſſio oīum bonorū poſt mortē, & dictā.l. ex eo.& l.pactū qđ dotali.q̄ volūt cp nō valeat pactū de futura ſucceſſione ēt ,p parte, & hæc eſt ipſa veritas, & doc.recepta ſnīa,cui aduerſari ſine temeritatis, & inſolentiæ vitio nemo pt.Sed fac tale pactū iure ſubſiſtere, an licebit pr̄i filium, quem ex pacto hr̄dem fecit grauare,vt ſi ſine liberis maſculis deceſſerit,hr̄ditatē alteri reſtituat?Nos intrepidè tenemus li-

36 cuiſſe pr̄i grauare filiū onere fideicōmiſſi, qa tale † pactū qđ ꝓſuetudine,aut ſpāli ꝓgatiua nobilitatis defendit,in vim vltimæ volūtatis ſuſtinet, & nō in vim ꝯctus,vt eſt caſus, quem ibi gl.Bar.& oēs not.in d.l.licet.C.de pac.vbi dicit, cp pactū

37 de futura † ſucceſſione fauore militiæ valet in vim vltimæ voluntatis,& ſupremi iudicii,& ſic ꝑt reuocari in totū,ergo lōgè magis poterit mutari in parte, videlicet, vt poſt mortē hr̄ditas alteri reſtituat.& ita ibi Alex.& alii ꝓcludunt.Et ſi pactum de futura ſucceſſione inter milites ſolū defendit in vim vltimæ volūtatis, certè nō aliter inter Paganos defendi poterit. ad idē tex.in d.l.fi.vbi dr̄,cp ita demū pactū ſuſtinet,ſi is de cuius hr̄ditate agit,ꝑſenſerit,& in talī ꝑſensu vſq; ad extremū vitæ ſpaciū ꝑſeuerauerit.ſi ergo nō ꝑſeuerauerit,ſed ī totū mutauerit voluntatē, vel in parte,pactū nō tenebit in parte mutata.& iſtud expreſsè voluit Bar.ī terminis nr̄is.in d.l.tale pactum.§.fi.vbi dicit cp ſi pr̄ ꝓtulerit extremū iudicium in ꝯctu

38 inito cū filio, tale iudiciū ſuſtinebit in vim vltimæ voluntatis cū duobus teſtibus,cp inter alios nō valeret niſi adeſſent ſeptē teſtes neceſſarij ad tale extremū iudicium.l.fi.C.de teſt.& ita etiā tenent Io.Fab.Pau.de Caſtr.Bald.Saly.& alii *cōiter* in d.l. fi.Itē facit,quia effectus huius pacti, cp Ioannes ſit hæres,confertur poſt mortem abſq; vlla obligatione ſumptura exordiū in perſonā hæredis,cū idem paciſcens ſit futurus hæres,& eidē ꝯ eūdē nō poſſit dari actio & obl̄o.l.Vranius.ff.de fideiu.

35 diſpō † āt iudicat ſm tp̄s in qđ ꝓferť.l.cp ſpōſæ.C. de do.ante nupt.l.in fuga.C.ad l.faui. de plagi. ergo talis diſpoſitio iudicari dēt vltima volūtas,nō ꝯctus inter viuos . & ita per hanc rōnē ꝓcludit Bart.ꝑſ.76.pr̄ filio.& cū ſit vltima volūtas,ſeqtur cp Ioannes filius cui ēt dicto pacto habēte effectū vltimæ volūtatis aegrebat hr̄ditas, potuit onere fideicōmiſſi grauari.l.translatio.ff.de adimē.leg.l.ab eo.C.de fideic.Itē facit, qa pr̄ pōt grauare filiā in dote q̄tenus excedit legitimā.l.Titia.§. Lucius,& l.fi.§.filiæ. ff.de leg.ij.Ergo multò magis poterit eā grauare ī hr̄ditate quā pr̄ illi dedit. Et hāc ſnīam amplexa fuit Capella Tholoſana,& eā dicit veriorē eſſe Aufrerius ibi,licet dicat qñq; vidiſſe iudicare ꝯriū.& licet ibi adducat quaſdā rōnes ,p ꝯria parte,ad illas tn̄ patet clara rn̄ſio , quia procedunt retenta opinione eorū , qui dnt tale pactū valere in vim donationis inter viuos , & in vim ꝯctus , quod ꝑſtat eſſe falſum, vt patet ex prædictis. Ideo circa tales rōnes non expedit inſiſtere,cū nihil penitus ſeruiāt in ,ppoſito retēta cōi ſnīa,cp tale pactū valeat an vim vltimæ volūtatis.Circa donationē Caſtrinoui & Claromontis in primo pacto matrimoniali ſcri-

36 ptam dubitatur an dicta† caſtra fuerint donata ſoli Ioan.an ēt filijs eius ex illo mr̄imonio naſcituris . Et vr̄ cp ſoli Ioanni facta ſit illorum donatio ita cp filijs nec accumulatiuè, nec ordine ſucceſſiuo donatio facta nullo modo videatur . Non.n. fuit donatio facta Ioanni & liberis eius,ſed Ioanni ſoli fauore mr̄imonij & liberorū ex eo naſcitur orū &c. & ſi verba diſpoſitiua donationis non ſunt cōcepta in perſonam liberorum,nec per Ioānē ,p illis fuit recepta donatio, iō ipſis liberis nō vr̄ facta donatio,nec ex ea ius aliquod illis acq̄ſitū,licet fauore ipſorū facta dicat.l.ſi ,p parte.vbi Cyn.Bal. & alij no.C. de do.promiſ.vbi ſi dos promittat viro ,p muliere, & in eius fauorē,tn̄ ipſi mulieri nō acquirit ius agendi ex tali ,pmiſſione.facit qđ nota.in l.quæcunq; gerimus.ff.de actio. & obli.& in l.hmōi.in pr̄i.ff.de leg.j.Itē facit quia inferius declarat qualis ſit & in quo ꝑſiſtat ille fauor liberorū , & nuſquā dr̄ cp do. Ioan.donatarius teneatur illa caſtra reſtituere , vel dimittere dictis eius liberis.Sed tn̄ dr̄, cp filius maſculus qui erit hr̄s do. Io.teneatur dotare filias &c.Ideo vr̄ cp dicta caſtra ſoli Ioanni donata intelligi debeant , ita cp de eiſdem ipſe liberē poterit diſponere.Et nō poterit in illis à pr̄e fideic.grauari,ex quo iam erant effecta propria ipſius do.Ioann. per retentionem vſusfruct.illorum.l.ſi quis argentum.§.ſed ſi quidem. & l.qſ-

37 quis.C.de dona.Nā in† fideicom.vſi non veniunt bona propria hæredis grauati.l.cohæredi.§.cum filiæ.ff. de vulg.Et pr̄e miſſa ꝓcōne ſtāte , benè ſequit cp filiabus dicti do. Ioan. non intelligunt vllatenus donata dcā caſtra.Et maximè qa in cæteris capl̄is matrimonij filiæ ſemper excluduntur à ſucceſſione & bonis donātis mediante dote.5000.ſcutorū.¶Et ex præmiſſis ēt erāt ſopita alia dubia in ſcdō q̄ſito formata.Sed poſito,cp ex illo pacto ītelligerent donata illa caſtra liberis ex illo mr̄imonio naſcituris,ordine ſucceſſiuo poſt mortem dñi Ioan.prout magis vr̄ eſſe de mēte donātis: Adhuc tn̄ nullate

38 nus in tali donatione cōprehenderent filiæ fēminæ,niſi ,put inferius dictū & declaratū reperiet,qa ex diſpōne† declarata non acquirit, niſi quatenus in declarante cōtinet.l.aſſe toto. ff.de hæred.inſt.l.ſi ita ſcripſero.ff.de ꝓdi. & demō. ſed in diſpōne declarante nō legit aliquatenus fcā donatio filiabus de dictis caſtris, nec de alijs bonis,ſed ſolū iubent dotari ꝺ ſumma p̄dicta.5000.ſcutorū,ergo &c.Et iſtd , cp filię fēminę ſint oīno excluſę à p̄dictis bonis donātis, non vr̄ recipere probabilem dubitationē.¶Filijs āt maſculis ex eodē matrimonio naſcituris vr̄ etiā donata caſtra p̄dicta poſt do.Ioan.& hoc in vim modi adiecti ,p illa verba,fauore liberorū pro illis elocādis,adreſſandis,ſeu inſtituendis & prouehendis.vt ꝯ.declarabitur,nam illa dictio,pro,inducit modum. ſm Bar.in l.quibus diebus.§.Termilius.ff.de condi.& demon.Sed ex modo appoſito in donatione in fauorē tertij acquiritur illi tertio ius, & actio ſine ceſſione, & hoc fauore exercentis liberalitatem.caſus eſt in l.quoties.C.de dona.quæ ſub mo.p quem ita in terminis dicūt Pau.de Ca.& Corne.in l.ij.C.de his quę ſub mo.cum ſimilibus traditis p Soc.qui idē tenet in cōſil.236. placet.col.j.in ij. pte.Comprobat iſta concluſiq.Primò,quia niſi ita dicamus, illa verba fauore liberorū , & pro illis elocādis &c.fruſtra viderentur appoſita,& nihil viderentur operari,ꝑtra.l.ſi qñ.ff.de leg.j.Scdō, qa poſtea excludendo filias me diantibus.5000.ſcutis, videtur ſatis declarare donās ſe velle cp illa Caſtra pertineāt maſculis,quia excluſio filiarū, eſt inclu ſio maſculorū.l. cū prętor. ff. de iud. Tertiò, quia grauando maſculos naſcituros ex illo mr̄imonio , vt maritent & dotēt filias eiudē mr̄imonij, vt legit in ſeptimo cap.matrimoniali, videt eo ipſo declaratū cp dcā caſtra donata ,p maritandis & adreſſandis p̄dictis liberis ſpectent,& remaneāt maſculis tn̄,

quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Resp. Io. Fran. Rip. in Infortiatum.

quia sic grauando censetur eos etiam ita honorasse attento maxime quòd iam in dicto primo pacto voluerat eisdē masculis prouideri de prædictis Castris. & sic ad illa erant expresè vocati modo ȝ declarando, pro quo benè facit illa communis & recepta conclusio, quòd licet liberi in condōne posi-
39 ti non intelligantur honorati, tamen si grauentur † fideic. tunc cēsentur honorati. vt tradit Corn. in l. ab eo. C. de fideicom. & moderni communiter post Bar. in l. Centurio. ff. de vulga. per text. not. in l. denique. §. interdum. ff. de pecul. lega. fortius ergo in casu nostro, in quo masculi fuerunt expresè honorati in vim modi, vt dictum est. Ex quibus infertur, q̄ do. Ioan. pater non potuit relinquere dicta Castra filiis suis masculis, & non potuit de illis in extraneos disponere, nec tale pactum in præiudicium masculorum alterare: vt post Bar. in terminis tenet Alex. in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verborum. obl. & alibi Soc. in scḋa conclone, an ät dcā castra intel-
40 ligantur acquisita oīb. filiis masculis † æqualiter vel vni soli, quem. d. Ioan. pro hærede suo eligit? vī fruſtratorium disputare, attento q̄ omnes dicti masculi disposuerunt de illis castris secundū voluntatē ipsius primi donantis, scilicet quòd deficientibus omnino masculis ex aliquo ipsorū, dicta castra prout cætera bona peruenirent in proximiorem domus de Castronouo. Ideo cum nihil referre vī sint acquisita vni tīn, an omnibus, in hoc insistendū non vī. ¶ Circa aliud dubiū. s. an institutio hæredis vlis fcā de ipso domino Ioanne in scḋo capitulo matrimoniali debeat censeri fcā eodem fauore libe rorum, quo legitur fcā donatio dictorum castrorum imme diatè præcedens. Et paucis agendo respondeur q̄ non, quia si donans hoc voluisset verisīr expressisset, id quod facile po tuisset si voluisset, vt prius fecit, quando voluit, vnde cum non expresserit, dicendum est quòd hoc noluerit, ideo debet haberi pro omisso. arg. l. vniceæ. §. finaūt ad deficientis. C. de cad. tollend. c. ad audientiā. ex̄ de decim. benè facit. l. si cū dotē. ff. solu. matri. cum simil. Et hoc mō arguōt doctores sæpissimè, vt eos refert Deci. in cons. 339. & ista est regula fir-
41 ma, q̄ † dispositio non habet locū nisi in personis in ea exp̄ssis, ideo p̄t semper dici de te non loquitur dispositio, & si vis dicere ꝓtrariū, habes necesse probare secundū Ioannē Andr. in additio. Spec. tit. de testamentis. §. j. ver. occurrit. in fi. Oldra. consi. 21. thema tale est, cum cocordantibus traditis per Soci. in consi. 62. col. iij. & cōsi. 63. col. viij. & ꝑsi. 66. col. iiij. in fine. vol. iij. hinc est q̄ vna p̄sona substituta in vno casu, nō censet substituta in alio casu diuerso, nisi dictū sit. vt p Soci. consi. 76. col. ij. & iij. vol. iiij. & Deci. ꝑsil. 384. col. vlti. benè facit quod post Aretinum dicit Deci. in consi. 314. col. ij. & cō sil. 208. col. iij. & consil. 394. colū. iiij. in fine. Et quia in cōtractibus nō debet persona extrinsecus subaudiri. l. si ita stipulatus. §. Crisogonus. ff. de verbo. oblig. Et ista disputatio tūc esset necessaria, si talis vniuersalis institutio valuisset iu vim donationis irreuocabilis. Sed cum nos teneamus eam non valere nisi in vim vltimæ voluntatis ad nutū reuocabilis, ideo stādum est dispositioni testamentariæ per dom. Ant. donātem factæ quo ad oīa bona exceptis castris prædictis. Laus Deo opt. max. Ita iuris esse respondemus de Ripa & I. Montagne.

singulari fauore ipsius dom. Baldesaris facta legitur, vt ipse testator in codicillis asseruit, idq̄ue ēt manifestē patet ex illis verbis, cætera verò in testō contenta approbat, testō addidisse, vel dextraxisse, nam per specialem dispositionem codicillorum, ab vniuersali testamentaria recessum videtur, & qa etiam in fideicommissis voluntas magis quàm verborum q̄stio attenditur, ideo cum constet testatorem in quodam primo testamēto ipsum do. Baldesarem in portione ipsius domini Ioannis sine filiis decedentis ipsi domi. Thomæ prętulisse, ita per huiusmodi substitutionem in codicillis factam eundem præposuisse creditur. nec obstat quòd illud testamentum fuerit reuocatum, quia etiam ex testamento reuocato testatoris voluntas argui potest, & præcipuè cum ex hmōi interpretatione omnia ad antiquam & primæuā testatoris voluntatem, & filii etiam ad æqualitatem reducātur. Quare respondi dom. Arnaudum filium dicti Baldesaris in parte domi. Ioannis præmortui saltem in dominatione de Senasio virtute substitutionis fideicommissariæ admittendum fore.

SVMMARIVM.

1 *An substitutio ita concepta, si dominus Baldesar plus uixerit quàm dominus Ioā. neque Thomas, an in persona utriusq; conditionē euenire dęsideret.*
2 *In fideicommissaria substitutione pluralitas quando resoluatur in suas singularitates, & uide nu. 19.*
3 *An coniunctus ex uerisimili mente testatoris præferatur substituto aduenię te casu substitutionis in personam primæ, & uide nu. 18. & 20, & ibi ui de quando persona dicatur magis dilecta.*
4 *An conditio facta in toto, & apposita in persona plurium in persona unius impleatur, & uide plenius nu. 16. & nu. 21.*
5 *An testator præsumatur mutare uoluntatem suam, & an correctio præsumatur. & uide nu. 12.*
7 *Substitutio repetita in codicillis, debet intelligi cum aliquo effectu, fruſtratoria censeatur.*
8 *Substitutio facta in fauorem alicuius, non debet in odium retorqueri.*
9 *Substitutio facta in augmentum non debet operari diminutionem, nec contra, uide nume. 10.*
11 *Testator uoluisse non presumitur, quod non dixit.*
12 *An substitutioni uniuersali factæ in testamento, derogetur per specialem factam in codicillis.*
13 *An arguere liceat à testamento reuocato, quantum ad habendam declarationem dispositorum in testamento.*
14 *In dubio pater præsumitur æqualitatem seruare uoluisse inter filios, & in substitutionibus.*
15 *An substitutio facta sub duabus conditionibus in utraque coditione sit uerificanda.*
17 *An conditio quæ tacitè inest, si exprimatur reddat conditionalem dispositionem: & ibi uide optimam declarationem.*
18 *An substitutio codicillaris fideicōmissaria facta de signoria de Senasio intelligatur facta ultimò morienti, & in parte sua tantum.*

RESP. CXXXII. & de Substitutionib. II.

ET si Conditio substitutionis factæ in codicillis per hæc verba, Plus ordonne que se ledict Baldesar vesquit plus que monsieur Iehan, ne que Thomas, le substituit en la seigneurie de Senas, si eulx ne ont heritiers masles de leurs corps, defecisse videatur, quia dominus Baldesar defunctus sit ante dominum Thomam, & maximè cum Ioannes cum liberis decesserit masculis, quæ liberorum conditio cum copulatiuè adiecta fuerit, in persona vtriusque erat adimplenda. Et quemadmodum eñ substitutio si neque Titius, neque Mæuius hæredes erunt neutrum hæredem esse desideret, ita huiusmodi substitutio amborum defectum requirit, nec fideicom. substitutio habet locum in persona præmorientis, quando grauati inuicē erāt substituti, maximè quando institutus ex verisimili mente testatoris prædilectus sit substituto, quo casu nec pluralitates in singularitates resoluuntur, & conditio apposita in persona plurium in omnium personā est adimplenda. Verum secundum ea quæ proponuntur, huiusmodi substitutionem fideicom. pluribus factam in personā vnius verificari respondi. nam quemadmodū testator omne substitutū habere voluisse creditur, si oīum persona defecerit, ita ēt existimat partem ad eū deferri voluisse, si vnius p̄sona defecerit, & præsertim ne codicillaris substitutio inanis iudicetur, si non aliter intelligatur ac explicetur, quàm substitutio facta ī testō, quę ēt

Respon. interpreta.

QVia Dominus Baldesar mortuus est ante quàm Thomas, videtur quòd conditio substitutionis factæ in codicillis per hæc verba defecerit. Plus ordōne, quæ ledict. Baldesar vesquit plus quæ monsieur Iean, ne que Thomas, le substituit en la seigneurie de Senas, si eulx nont heritiers masles de leurs corps. Et consequenter quòd substitutio euanuerit. l. vnica. §. fin autem sub conditione. C. de cadu. tollen. Quòd autem ꝺditio defecerit ꝓbatur, quia facta fuit sub duplici ꝺditione. Prima, si dñs Baldesar plus viueret q̄. d. Io. neq; Thomas. Scḋa si dicti Io. & Thomas filios hr̄des non habuerint, & vtraq; defecit. prima quidem qa d. Baldesar nō supernixit plus q̄ Thomas. Et licet superuixerit pluſquam dominus Ioā. tamen quia conditio fuit copulatiuè adiecta in p̄sona do. Ioan. & Thomæ veniebat in persona vtriusque adimplenda. l. si hæredi plures. ff. de ꝺdit. insti. illa dictio, neque, habet inclusam copulam secundū glo. in l. si filiæ. C. de dona. ante nup. & ibi Bald. & gloss. in l. & ga. ff. de iurisd. omni. iudi. & ideo ista substitutio si Baldesar superuixerit pluſquam Ioan. neque Thomas, deberet requirere cō
1 cursum vtriusque copulati, & sic q̄ Baldesar † debuerit plus viuere quàm d. Ioan. & quàm domi. Thomas, sicut ista substitutio, si neque Titius neq; Sempronius hæredes erunt, requirit q̄ neuter sit hæres. l. quidam testō Proculum. ff. de vul. & pup. l. si is qui ducenta. §. item ꝑaterfami. ff. de reb. dub. deficit ēt scḋa ꝺditio, quia Thomas decessit cum filiis hr̄dibus, & illa conditio, si hr̄des masculos habuerint, cum fuerit concepta per verbum pluralis numeri, si nō habuerint, de ꝓprietate sermonis

sermonis in p̄sonas vtriusq; erat adimplēda, sm Pau. de Ca. 2 si. 14. visis & consideratis. & sic requirebat. q̄p neuter habuisset filios, hr̄des. l. si ita quis stipu. ff. de ver. obl. & d. l. si is qui decenta. §. vtrū. ff. de reb. dub. & dicit Ange. in l. hr̄des mei. §. cū ita. ad Treb. q̄ licet ex mente testatoris admittat substitutus in p̄sona vltimi morientis, q̄ substitutio est facta post mortē pluriū per noīa collectiua ȝ, ꝓprietatē sermonis ex mente testōris. d. §. cū ita. tn̄ persona primi moriētis nūquā admittit ȝ, ꝓprietatē verborū substōnis copulatiuę sm Ang. in d. §. cū ita. & Pau. de Cast. in l. qui duos. ff. de vulg. & pup. ¶ Secundò
2 comprobat, quia licet aliàs in fideicōmisso † pluralitas resoluat in suas singularitates, & in cuiuscūque persona ꝺditio adimpleat, habeat in parte illius locū substitutio fideic. l. Lucius. §. Gaio. ff. ad Treb. tn̄ fallit q̄n grauati erant inter se inuicem substituti, tūc nūquam hēt locū fideicō. in persona primi moriētis vt patet ad sensum, & est casus in d. l. hr̄des mei. §. cum ita. ff. ad Treb. verū do. Io. & do. Thomas grauati per fideicō
3 missum in testō fuerunt inuicē substituti. ergo. &c. ¶ † Tertiò fortificat, quia vbi supereſt aliquis institutus quem verisimili ter testator voluit præferri substituto, tunc non sufficit q̄ cō ditio adimpleatur in persona primi. l. pe. C. de impub. quæ licet loquatur in pupillari, tamen omnes doctores extendunt ex identitate rationis ad fideic. vt per Bar. & alios in d. §. cū ita. constat autem testatorem magis dilexisse do. Thomam, quia eū prætulit Baldesari in substitutione, ergo &c. ¶ Quartò corroboratur, quia substitutio facta fuit in donatione de Senasio & sic in tota. cum indefinita æquipolleat vniuersali. l. si plurib. ff. de leg. ij. c. quia circa. de prim. & q̄ testator intelle
4 xerit de tota donatione, apparet ex verbis testamenti, ex quibus infertur ad declarationem verborum prolatorum in codicillis. l. talis scriptura. §. fi. cum. l. seq. ff. de lega. j. In testamento autem ordinauit q̄ donatio de Senasio teneatur semper per vnum tantum, ergo & idem dicendum q̄ voluerit teneri eam insolidum per dictum dominum Bald. verum vbi† conditio facta est in tota, & conditio est apposita in persona plurium non sufficit q̄ conditio impleatur in persona vnius tantum, quia alij gratiati censent inuicem substituti. l. Titia Seio. §. Scia. ff. de lega. ij. & hoc firmat expresè Paul. de Castr. in d. §. cum ita. & consi. 404. duo videnda sunt. in prima parte. & Barto. Bald. & Aret. in d. l. quidam testamento. Ange. consil. 80. Ioan. sum condidit testamentum. ¶ Quintò facit, quia
5 testator † non præsumitur mutasse voluntatem. l. sancimus. C. de testa. l. filiæ cuius. C. famil. ercisc. u. ca. cum marthæ. de celebra. missa. nec præsumitur se corrigere. l. nam ad ea. ff. de cō di. & demon. & generaliter non præsumitur correctio. l. j. C. de inoffi. dot. verum si dicimus conditionem illam si supertuixerit plus quàm do. Ioan. neque do. Thom. copulatiuè esse adimplendam, & pluralitatem non resolui in singularitates, disposita in codicillis concordabuntur cum dispositis in testamento. Si verò dicimus locum esse fideic. in personam primi in cuius persona euenit conditio, tunc substitutioni reciprocæ factæ in testamēto de Castro & signoria Senasij inter do. Ioan. & Thomam erit totaliter derogatum, quod nō est præsumendum testatorem voluisse per prædicta, & maximè quia ex tenore testamenti apparere videtur testatorem fecisse reciprocam substitutionem inter do. Ioan. & Thomā potius contemplatione dictæ signoriæ, quàm aliorum bonorū. capienda igitur erit illa interpretatio per quam salua sit reciproca, vt sic scripturæ ꝺcordent. c. cū expediat. de electio. li. vi. Et si præmissa videantur multum vrgere ȝ dūm Arnaud. filiū dñi Bal. attamen illis non obstantibus contrariam puto
6 fuisse mentem testōris, rationibus maximè infrascrip. ¶ Primò pro do. Arnaudo facit quia regula est affirmatiua in † cuiuscunque persona eueniat conditio substitutionis factæ pluribus, in illius p̄sona hēt locū substitutio fideic. l. Luc. §. Gaio. ff. ad Treb. l. fi. §. filium. ff. de leg. ij. quia cuiuslibet fides rogata censetur de per se, sm Iac. Butr. Bald. & alios, vel quia sicut testator voluit substitutū hr̄e totū eueniente ꝺone in persona oīum: Ita credendū est voluisse substitutū hr̄e partē eius in
7 cuius persona euenit ꝺditio, vt declarat Imo. in d. §. cum ita. ¶ Secundo, quia substō in codicillis dēt intelligi facta cū aliquo effectu, ne aliàs fruſtra testator substōnē illā fecisse dicat. l. si q̄. ff. de leg. j. cū solitis concordantibus. vñ si intelligamus testatorem voluisse substituere dūm Bald. post mortē dūorū Ioan. & Thomæ copulatiuè, si sine filijs hæredibus decederent, substō facta in codicillis erit fruſtratoria, quia in testō testator substituerat do. Bald. post mortem amborum copulatiuè, si sine filijs hæredibus decederent, non tīn in castro Senasij, sed ēt in omnibus bonis, ergo &c. ¶ Tertiò quia substitutio facta in codicillis fuit facta spāli fauore dicti dñi Baldesaris, vt exp̄sè in p̄fationibus dicti codicilli ipse testator ꝓtestatur, quæ præfationes declarant verba dubia apposita in codicillis. l. fi. ff. de hæred. instit. l. Titia. §. j. ff. de verb. obl. verum si illa verba pluſquam do. Ioan. neq; do. Thomas, intelligantur copulatiuè, & illa verba, si hæredes ex suo corpore non habuerint, nō resoluantur in singularitates, illa substitutio facta
8 in codicillis retorqueretur † in odium. l. qđ fauore. C. de legi. Nam deficiente conditione illa si filios hæredes non habuerit in persona vnius sm istum sensum, totaliter per talem codicillarem substitutionem excludetur do. Bal. & tamē per substitutionem factam in testamento non excludebatur, quia ēt filijs dictorum do. Ioannis & Thomæ substitutus erat, & nō solùm ipse, sed eius filij etiam substituti fuerant, qui tamē per substitutionem codicillarem non fuerant vocati. ¶ Quartò quia substitutio facta in codicillis, sine dubio facta fuit, vt ali-
9 quid adderet † substitutioni factæ in testamento, quod nō solum (vt dixi) ex præfationibus colligitur, sed etiam ex illis verbis, plus ordine. l. si. sic. & l. si tibi purè. ff. de leg. iij. verum si illa verba stāt copulatiuè, nec pluralitas resoluatur in suas singularitates, non plus ordinasset quàm in testamento: Immo minus, & quidem multò minus, quia in testamēto casu quo ambo decederent sine filijs, non solùm ipsis do. Ioan. & Thomę, sed etiam eorum filijs substituerat dominum Balde. & eius filios vniuersaliter in omnibus bonis. in codicillis verò in vno castro tantum, & ipsis dominis Ioā. & Tho. totum & ipsum dominum Baldesa. tantum, & non filios. ¶ Quintò, quia illa
10 verba, cætera † verò in testamento contenta approbata, aptè præsupponunt dispōsita in codicillis vel supplere, vel corrigere dispōsita in testamento. authē. ex causa. C. de libe. præt. ibi cætera nanque firma manent. Sed si copulatiuè prima cōditio intelligatur, & secunda non resoluatur in singularitates illa dictio, cætera, non stabit aduersatiuè, nec seruabit naturā suam: igitur &c. ¶ Sextò, quia si dicamus dominum Baldesarem substitutum fuisse in casu tantum quo ambo præmoriantur, & consequēter quòd sit sola reciproca respectu signoriæ de Senasio, dicendum videtur quòd fuerit substitutus in dicta signoria vltimo loco morienti. l. qui duos. ff. de vulga. & pupi. sed ista interpretatio non est admittenda. patet, quia in testamento substituendo dictum dominum Baldesarem vniuersaliter substituit eum expresè vltimo morienti, & si voluisset etiā in particulari substitutione dictæ si-
11 gnoriæ cum substituere vltimo morienti, ita † expressisset, si cut facit in vniuersali. argumento. l. vnicę. §. finautem ad desicientis. C. de cadu. tollendis. ¶ Septimò pro domino Arnaudo facit tex. in l. libertis quos. in principio. ff. de alimen. & cib. lega. vbi per specialem dispositionem factam in codicillis, videtur recessum à generali facta in testamento, & econtra. & ibi Bartolus dicit istud procedere in diuersis voluntatibus. & reperio Curt. sen. consi. 42. quia inquit Bald. colum. fi. decidētem quòd si testator substituit in testamento aliquos in stirpes, & postea eosdem substituit in codicillis, absque illis verbis in stirpes, quòd censetur cōsulto omisisse illa verba, in stirpes: & in hoc recessisse à prima substitutione facta in testamē to. ita dicendum in casu nostro, quòd cum in substitutione
12 facta vniuersaliter † in testamento substituerit dominum Baldesarem vltimo morienti, & in codicillis substituerit in signoria de Senasio particulariter simpliciter absque illis verbis vltimo morienti, quòd in hoc voluerit recedere à substitutione vniuersali, & substituere cuilibet de per se. facit quod dicit Bald. consil. 404. Præmittendum est. ad finem. libr. iiij. vbi expresè dicit quòd si in testamento sit factū fideicommissum vniuersale sub conditione, in codicillis verò fideicōmissum particulare absque conditione, quòd conditio censetur adempta in codicillis, & fideicommissum particulare remanebit purum. Ita dicemus in casu occurrenti, quòd voluerit de fideicommisso vniuersali facto vltimo morienti adi mere donationē de Senasio, & in illa substituere cuilibet in parte sua, cùm hoc fideicommissum particulare fuerit factū vltimo morienti, sicut vniuersale. ¶ Octauò, q̄ fuerit intento testatoris per substitutionem factam in codicillis vocare dominum Baldesarem ad portionem domini Ioannis præmorientis, clarissimè apparet ex substitutione facta in primo testamento, in quo ipsum dominum Baldesarem prætulit ip si domino Thomæ in portione domini Ioannis præmorientis sine filijs. Et licet illud testamentum fuerit reuocatum per secundum. §. posteriore. Instit. quibus modis testamenta infir
13 mentur, tamen quantum sit ad declarandum † dispōsita in vltima voluntate licitum est sumere argumentum à testamento reuocato. l. fi. ff. de reb. eo. Bar. in l. j. §. testamētum. ff. quēadmodum testamenta aperiantur. vbi dicit interesse nostra habere testamentum imperfectum vel reuocatum plurib⁹ ex causis, & maximè quia per tale testamentum declaratur intentio

Universidad de Deusto
Biblioteca

intentio alterius vltimæ voluntatis. Hinc dicit imperator, p̃ desse scire antiqua iura correcta, quia p̃ illa declarant noua. l. vnica. §. primo. C. de caducis tollendis. capit. fuerunt. septima distincti. gl. in cap. nouit. de iud. cum similibus. Cognouerat enim prudentissimus pater q̃ iniuriam fecerat dño Baldesari filio suo obsequentissimo, & bene dilecto, vt ipse attestat in præfatione codicillorum, reuocando per vltimum testamentum substitutionem vniuersalem factam in primo testamento. Idcirco voluit per viam codicillorum occurrere tantæ iniuriæ reuocando ipsam substitutionem saltem in segnoria de Senasio. capienda est igitur interpretatio huius vltimæ substitutionis facta in codicillis quòd testator voluerit quòd locus sit fideicommisso in persona domini Ioannis præmorientis, quia per illam reducentur omnia ad antiquam & primæuam voluntatem testatoris, argumento gl. in c. iij. in versiculo numerandum. de præbendis libro. vj. cum aliis quæ ac cumulat Felynus in capitulo cum accessissent, columna tertia. de constitutionibus. ¶ Et quia ita interpretando filij eiusdem testatoris reducentur ad æqualitatem, nam substituerat testator dominum Ioannem & dominum Thomam hæredes vniuersales: Baldesarem verò hæredem particularem in modico respectiuè. ideo in primo testamento voluit præferre in substitutione domino Ioanni, facta ipsum dñm Baldesarem dicto Thomæ vt eueniente casu substitutionis ipse dominus Baldesar esset æqualis cum domino Thoma. ¶ Et quia cognouit idem testator quòd per secundum testamentum reuocauerat hanc substitutionem, fecit codicillos denuo substituendo ipsum dominum Baldesarem in segnoria de Senasio tam ipsi domino Ioanni, quàm domino Thomæ, vt aliquando eueniente casu fideicommissi in persona alterius eorum, reduceretur diuisio hæreditatis ad aliquam æquali-
14 tatem: in dubio enim præsumendum † est patrem voluisse æqualitatem seruare. l. penulti. C. communia vtriusque iud. l. quæsitum. §. sed & ipse Papinianus. ff. de fund. instruc. quam interpretationem iudices sequi debent, secundum Socinum consilio. 108. casus, ser Franciscus. in fine, libro iij. bene facit text. l. cum pater. §. euictis. ff. de lega. ij. & quod dicit Ang. per illum tex. in §. illud quoque. in authẽt. de nuptijs. Et ex responsionibus accomodandis ad allegata in contrarium, manifestius cognoscetur hanc fuisse defuncti intentionẽ. ¶ Non ob-
15 stat igitur primum, quòd substitutio † facta fuerit sub duab. conditionibus, quæ ambæ dicuntur defecisse: quia respondet quòd immo vtraque purificata fuit in persona domini Ioannis, qui sine filijs mortuus est ante dominum Baldesarem. nõ obstat dum dicitur quòd prima conditio, si dominus Baldesar, magis quàm dominus Ioannes neque dominus Thomas est copulatiuè facta per dictionem neque, habentem inclu-
16 sam copulã. Quia rñdetur, q̃ ex mente † testatoris sufficit quòd conditio substitutionis factę post mortem plurium ẽt copulatiuè eueniat in persona vnius tantum, secundum Bartolum, & *communiter* doctores in d. §. cum ita. & Alex. Imola & Moderni in d. l. quidam testamento Proculum. per textũ, in d. §. Gaio. quia non potest assignari ratio differentiæ, an dicat testator post mortem amborũ, vt dicit in dicto §. Gaio. an dicat si prius dominus Ioannes, & Thomas. & licet aliqui faciant differentiam an substitutio sit facta per copulam expressam, an per copulam tacitam inclusam in dictione neque, tamen Alexander in d. l. quidam. istud reprobat. in casu nostro potest adaptari, quia facientes differentiam inter copulam, &, & copulã neque, loquuntur quando substitutio facta pluribus fuit facta per copulam affirmatiuam, tunc dicũt locum esse fideicommisso in persona cuiuslibet, secus si fiat per copulam negatiuam. vt si neque Titius, neque Mæuius hæredes erunt. & licet isti non dicant, ratio potest esse, quia negatiua negando plus excludit, quàm affirmando affirmat, secundum glossam in l. hoc genus. ff. de conditionibus, & demonstrationibus. in capitulo cum dilectus. de consuetudine. Hinc est quòd solo primæuo actu negatiua non adimpletur. vt per Iason. in l. duobus. §. si ei qui. columna secunda. ff. de iureiurando. ¶ Præterea textus in dicta l. quidam testamento. loquitur in substitutione vulgari facta pluribus sub conditione negatiua apposita in persona plurium copulatiuè. Nos loquimur in fideicommissaria. & ratio differentiæ est, quia in substitutione fideicommissaria cuiuslibet fides rogata videtur de per se, vt supra dixi. secus in vulgari, vt latius declarant doctores in dicto §. cum ita. & in l. prima. vbi dixi. ff. de vulgari & pupilla. & quòd in vulgari requiratur quòd omnes repudient, & sic quòd eueniet conditio in persona omnium, est tex. in l. quamuis. C. de impuberum & alijs substitutionibus, secus in fideicommisso. dicto §. Gaio. & rationem diuersitatis latius explicat Alex. consi. 103. ponderatis his, col. vj. libro iiij. & cõsi. 91. põderatis. & quod legitur ad plenũ in consilio vndecimo, libro tertio. in casu autem nostro, si intelligamus quòd dictio neque, copulet negatiuè, vt est sua propria natura, & sic apponatur pro neq;, p̃ & non, quidã dominus Thomas, vt in authentica de non alien. §. primo. & dicta l. quidam testamento. cum similibus. Certè clara erit intentio testatoris quòd mortuo domino Ioanne erit locus fideicommisso. Si verò intelligamus quòd copulet affirmatiuè, vt sit sensus, si dominus Baldesar magis vixerit quàm dominus Ioannes, & quàm dominus Thomas, tunc secundum omnes est locus fideicommisso etiam in persona primi morientis, dicto §. Gaio. & quòd sit verum, ostendo aliter. aut volumus referre conditionem illam, si dominus Baldesar magis vixerit ad personam ipsorum dominorum Ioannis, & Thomæ, & tunc perinde est ac si testator dixisset post mortem amborum. & tunc casus esset in dicto §. Gaio. quòd in cuiuslibet persona euenit conditio, locus est fideicommisso: aut volumus referre illam conditionem ad ipsum dominum Baldesarem, vt verba sonant, & isto casu dico, quòd respectu ipsius domini Baldesaris, illa verba (si magis vixerit quàm domini Ioannes neque Thomas) non faciunt conditionem, quia ta-
17 cite inerat, & conditio † quæ tacitè inest, non reddit conditionalem dispositionem. l. tertia. ff. de legatis primo. capitulo ad audientiam. secundo. de rescrip. cum vulg. Quòd respectu ipsius ineslet, patet, quia mortuo fideicommissario ante grauatos sub conditione si decesserint sine liberis ex suo corpore (vt in casu isto) fideicommissum euanescit. l. vnic. §. finautem sub conditione. C. de caducis tollendis, nec transmittitur etiam ad descendentem. l. vnic. C. de ijs qui ante apertas tabulas. quæ probat per locum à speciali. & ita tenet glo. fi. in dicto §. cum ita. cuius opinio est *communiter* approbata secũdum Senen. ibi, reprobata glo. in l. is cui. ff. de actionibus & obligationibus. quam reprobat Bartolus in l. prima, quem alii sequuntur. ff. de legatis primo. Iason in l. tertia. C. de fideicõmiss. cum solitis auctoritatibus, quas omitto. & si dicatur quòd debent operari, quia exponuntur aliter quàm insint. l. si ita legatum. §. illi si volet. ff. de legatis secundo. nam inerat disiunctiuè, dicto. § Gaio. & expressa fuit copulatiuè. Respondeo aduertendum esse, quòd talis conditio disiunctiua in personam cuiuslibet tacitè inest, ex legis interpretatione præsumentis testatorum voluntatem fuisse disiunctiuè loqui, licet verba contrariũ sonent vt expressè dicit text. in dicto §. cum ita. & sequuntur doctores communiter, vt statim dicam, inest etiam copulatiua respectu amborum & totius donationis. hoc sic præsuppositio, dico quòd talis conditio semper inest. ad hoc enim vt disiunctiuè succedat, necesse est vt magis quàm alter viuat, est etiã necesse q̃ magis q̃ vterque viuat, si vtrique, & in tota donatione debet succedere. ¶ Respondeo igitur in forma, q̃ licet verba sint copulatiuè concepta, tamen legis interpretatione, quo ad quid habentur ac si disiunctiuè prolata essent: quo verò ad totum stant in sua figura. vtroque tamen casu inest tacitè conditio ipsa si superuixerit, ergo nullo pacto reddet conditionalem substitutionem, sed solum erat comtemplanda altera conditio, si hæredes ex suo corpore non habuerint, quę sine dubio est resoluenda in suas singularitates, per iura præallegata, quę hoc manifestè volunt. & per fundamenta prædicta, quę hanc sententiam apertissimè demonstrant.

¶ Non obstat primò dictum Angel. in dicto §. cum ita. & Pauli de Castro in dicto §. qui duos. quòd lex interpretetur locum esse fideicommisso in persona vltimi morientis tantum in parte sua contra proprietatem verborum copulatiuè prolatorum: quia *communis* opinio est contra Angelum & Paul. de Castro, & contrarium tenent Bartolus, Imola, Alexander & Senen. & in contrariũ dicit esse communem Alexander in l. penultima. C. de impuber. columna penultima,
18 vbi omnes concludunt locum esse fideicommisso † in personam primi, nisi supersit persona magis dilecta, quæ ex veri simili mente testatoris excludat substitutum. Ita Corneus, cõsil. xlvij. videtur prima facie. libro primo. & possem allegare infinita consilia, quæ consultò prætereo, quia non puto expediens esse istud aliter comprobare. ¶ Non obstat secundum fundamentum dum dicitur, quòd stante reciproca substitu-
19 tione inter grauatos, pluralitas † nõ resoluitur, quia per substitutionem particularem factã in codicillis de segnoria Senasij recessit testator à reciproca vniuersali facta in testamento, vt supra probatum fuit per octo fundamenta. ¶ Baldus super glo. in l. diuus Pius. ff. de petitione hæreditatis. hic adnotat non ineleganter pluralitatem resolui in suas singularitates. nam glo. illic in verbo, quorum iudiciorum, intelligit, hoc est iudicij. & p̃ hoc facit textus apertus in l. falsa demonstratio.

stratio. §. si. ibi, nam hũc sermonem licet pluralis sit, pro eo accipi oportet ac si separatim dixisset & c. ff. de conditionibus & demonstrationibus. Et istud facit pro statuto puniente falsos testes producentem, vt etiam locum habeat in producente vnum. ¶ Sed & illud non inconcinnẽ adiiciendum puto, pluralem dispositionem verificari in singulari per suas singularitates. l. j. C. de pac. canone ij. distinctione. j. Quod tamẽ sex modis declarat Ludo. Gozadinus. in d. l. j. & adde textum in l. ij. §. exactis deinde Regib. & ibi gl. quam ibi sequitur politissimus Vdalricus Zasius. ff. de origine iuris. Ex proprietate tamen verborum pluralis dispositio nõ resoluitur in singularitates. hoc probat textus in l. Iulius Phebus. quæ est lex postrema. ff. ad Senatusconsultum Trebellia. idque regulare esse tradunt recentiores interpretes in l. quamuis. C. de impube. & aliis substitutionibus. Nam (vt ait Modestinus Iureconsultus in l. non aliter. ff. de legat. iij.) non aliter à significatione verborum recedi oportet, quàm cum manifestum est aliud sensisse testatorem. & facit textus in l. vbi numerus. ff. de testibus. in argumentum dicit ibi Domitius Vlpianus. Pluralis enim locutio duorum numero contenta est. Ergo, data instantia, minori numero cõtenta non erit. ¶ Ad tertium respondetur, q̃ maior est vera, sed minor est falsa. Verum quidem est, si super est persona
20 † magis dilecta, q̃ excludetur substitutus, sed falsum est q̃ dominus Thomas tunc superstes dicatur persona magis dilecta quæ habeat excludere dominum Baldesarem substitutum. dicitur enim tunc superesse persona quæ ex verisimili intentione testatoris habet excludere substitutũ, quando superest persona prior in gradu, & aliàs sola ab intestato successura, secus si sit in pari gradu cum substituto, vt in casu isto. tex. est ad litteram in dicto §. cum ita. Et ita declarant Bartolus, & omnes scribentes ibi. & Socinus cõsi. 94. pro clariori intelligentia, columna tertia, libro quarto.

¶ Nec quicquam facit, quòd testator prætulerit in substitutione vniuersali ipsum dominum Thomam, quia verũ est quantum ad portionem ipsius domini Thomæ. Sed quantum ad portionem relictam domino Ioanni de qua agitur, non prætulit dominum Thomam ipsi domino Baldesari, & ideo quãtum ad hoc non potest dici magis dilectus.

¶ Ad quartum respondetur, q̃ *communis* opinio est, q̃ etiam
21 si substitutio † fideicommissaria sit facta in tota, & integra hæreditate, vel in tota donatione, vt in casu nostro, q̃ nihilominus habeat locum substitutio in persona cuiuslibet de per se, per text. in dicta l. fi. §. filium. & in dicto §. cum ita. & ita Angel. Imola, Paul. Raphael Cumanus, & Alexand. in dicta l. quidam testamento. & ibi Alexander dicit quòd ista est communis opinio contra Bartol. & sequaces. Idem tenent Angelus, Imola, Alexander, & Senen. in dicto §. cum ita. Matthesi. nota. 168. Paulus de Castr. in l. Lucius. ff. de vulgar. & pupilla. Antoninus de Butri. consi. 31. visis consiliis. Alexander consilio 91. ponderatis iis. libro primo. vbi dicit q̃ magis communis est contra Bartol. quam semper legendo & consulendo secutus fuit. & idem Alexander consi. 92. super eodem. libro tertio, & consilio 14. super quæstione proposita. libro quarto. Bal. consilio 271. libro tertio. Alexan. consilio 203. lib. quarto, quod repetitum est, vt ibi videre licet. & Socynus mei in dicto consilio 94. non videtur approbare simpliciter. sed in casu suo tantum, qui non est casus noster.

¶ Ad text. in dicto §. Seia. respondetur q̃ ibi alia plura concurrebant, quæ non sunt in casu nostro: ibi erat facta substitutio in toto, & vltimo morienti, & prohibita alienatio totius, & alia, quæ ponderat Alex. in l. pater filiam. §. fi. ff. ad l. Fal. & Iason in dicta l. quidam. & in l. vel singulis. c. titu. & in l. penultima. C. de impuber. Alexander consi. 55. prospectis his. columna octaua. libro quarto. Præterea substitutio fideicommissaria facta in codicillis, est facta per verba indefinita, quo casu est perinde ac si per verba simplicia facta foret, secundum Alex. post alios, in d. §. cum ita. col. tertia.

22 ¶ Ad vltimum, quòd testator † non præsumatur mutasse voluntatem. Respondetur verum esse, nisi contrarium appareat tacitè, vel expressè. hic autem constat ipsum mutasse voluntatem, quo ad donationem de Senasio expressè, & ex coniecturis & rationibus quibus suprà. Nam in vltimis voluntatibus, ita obseruanda est voluntas tacita elicita ex coniecturis à veri simili intentione testatoris, sicut expressa. l. cum res. & ibi Iason in sexto notab. ff. de lega. primo l. Titius. §. Lucius. ff. de liberis & posthumis.

¶ Nam taciti & expressi par est virtus in vltimis voluntatibus, vt colligitur ex dicto §. Lucius. Nam verba etiam ex mente accipienda sunt. l. nominis & rei. §. verbum ex legibus. ff. de verborum & verb. signifi. qui textus licet de legibus expressim loquatur, tamen ampliari potest ad vltimas volũtates, idque fauore earum. Coniecturæ autem tacitæ voluntatis vnde sumi debeant, notant doctor. in l. vtrum. per illum tex. de dona. inter virum & vxorem. ff. ¶ Quod autem superius dictũ est voluntatem testatoris sequendam esse & seruandam, hoc probat tex. formalis in l. in conditionibus primum locum. ff. de conditio. & demonstra. & in l. si ita sit scriptum. ff. de lega. j. vbi dicitur, quòd voluntas testatoris & si verbis expressa non fuerit, seruari dẽt, vnde Paulus Orianus in repetitio. l. j. nume. 44. ff. de offi. eius cui manda. est iuris dicto. dixit Bart. scripsisse in l. penul. C. de necess. ser. quòd lex voluntatem testatoris sequitur sicut venator leporem. nec immeritò, nam voluntas testatoris habetur pro lege. §. disponat in authentico, de nuptiis. collatione quarta. vbi dicit Imperator, disponat itaque vnusquisq; in suis vt dignum est, & sit lex eius voluntas sicut & antiquissima nobis lex &c.

¶ Sed restat scrupulus, quia videtur quòd coniecturæ de quibus supra in secundo, tertio, & quarto fundamentis adductis pro domino Arnaudo possint facilimè elidi, si intelligamus testatorem voluisse substituere vltimo morienti sine filiis, dato quòd primus esset mortuus cum filiis, secundum casum propositum in dicto §. cum ita. nam hoc modo erit salua reciproca, & substitutio facta in codicillis non erit frustratoria & sine effectu, quia nisi facta fuisset codicillaris substitutio, d. Baldesar excludebatur per filios primi præmortui. sic enim expressè disposuerat testator in secundo testamento, & ad istum finem potest intelligi facta substitutio codicillaris, & secundum istum sensum testator non fecisset substitutionem codicillarem frustratoriè.

¶ Sed respondeo, quòd iste intellectus stare non potest, nec ista fuit intentio testatoris. & quòd ita sit, demonstro, prius præmittendo, quòd reciproca facta in testamento inter dominos Ioannem & Thomam est pura & simplex, etiam si primus moriatur cum filiis.

¶ Secundò præmitto, quòd in casu §. cum ita. reciproca substitutio non erat pura & simplex, sed cõditionalis, si alter prędecesserit sine filiis.

¶ Hoc sic præmisso, demonstro quòd in casu nostro substitu-
23 tio † codicillaris fideicommissaria de segnoria de Senasio nõ potest intelligi facta ab vltimo moriente in parte sua tantum, nec ab ipso tantum, quia mors vtriusque, videlicet tam domini Ioannis, quàm domini Thomæ est posita in conditione, & quia liberi vtriusque sunt etiam in conditione positi, & vterque grauatus si hæredes non habuerint, & consequenter non potest dici quòd testator voluerit quòd salua sit substitutio reciproca simpliciter & purè facta in testamento, quia ea salua non esset primus grauatus eueniente conditione in persona sui, nec expiraret fideicommissum deficiente conditione in persona sui, sed solum vltimus grauatus esset, sola morte vltimi, & soli filij vltimi morientes essent in conditione positi.

¶ Cum igitur verba substitutionis codicillaris non conueniãt huic intellectui: nec ipsa substitutio stare possit salua illa simplici reciproca.

¶ Dicimus vt supra conclusum fuit per codicillarem substitutionem recessisse testatorem ab illa reciproca quantum sit respectu dictæ segnoriæ. in casu verò dicti §. cum ita. poterant verificari verba substitutionis fideicommissariæ in persona vtriusque grauati, quia reciproca erat conditionalis in persona vtriusque, vt s. dixi, igitur nihil ad casum nostrum.

Laus Deo. de Ripa.

¶ Ad legem falcidiam.

RESPONS. CXXXIII. & ad Legem Falcid. I.

CVm Portio ex prælegatis cohæredi acquisita, non prælegata quia à seipso sibiipsi legari non potest, sed hęreditaria, propriè appelletur, ideo dubium non est, quin Petrus quartam partem bonorum ex prælegatis sibi obuentorum alienare liberè potuerit, cum pro quarta testatoris hæres extiterit, ac pro ea parte bona hæreditaria, & non prælegata dicantur. Quare malè, ac iniquè iudicatum esse respondi contra Nauarrinos ac litis consortes dictæ quartæ partis emptores.

SVMMARIVM.

1 *Portio habita ex prælegatis factis cohæredi à cohærede, non prælegata sed hæreditaria propriè appellatur.*

2 *Hæres grauatus restituere hæreditatem censetur grauatus restituere portionem prælegatorum, quam iure hæreditario capit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Resp. Io. Fran. Rip. in Infortiatum.

3 *Rogatus restituere prælegata, non censetur grauatus restituere portionem prælegatorum sibi iure hæreditario obuentorum*
4 *Hæres testatoris pro quarta, pro eadem quarta partem bonorum sibi prælegatorum alienare potest.*
5 *Portio habita ex prælegatis in falcidiam computanda est.*

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpret.

1 VEra Et indubitata conclusio est, q̃ portio † prælegatorum factorum cohæredi, quæ ipsum hæredem tangit, non dicitur prælegata, quia à se ipso sibi ipsi legari non potest. l. legatum. tertia. §. j. ff. de leg. j. l. Titia. §. Lucius. ff. de lega. ij. ¶ Ratio ration is, qua dicitur, à seipso legari non posse, est, quia nemo sibi donare potest, & inter donantem & accipientem oportere esse differentiam placuit, idq̃ue optimè probatur in c. ij. de institutionibus. in volumine Gregoriano. & ibi not. interpretes. Atqui legatum est donatio à defuncto relicta, ab hærede præstanda. ita definit Imperator in §. j. insti. de lega. Legari itaque inutiliter ab hærede vt sibiipsi præstet, scribit Modestinus in dicta l. legatum. tertia. §. primo. ff. de legatis primo. sic enim ait Iurisconsultus Modestinus. Hæredi à semetipso legatum dari non potest, à cohærede potest. Dare autem est dominium in alium transferre. ita probat textus in §. sic itaque. institutio. de actionibus. & adde textus notabiles in capit. inter dilectos. extra de fide instrumentorum. & capi. si diligenti. de præscriptionibus. in antiquis. Quatenus verò pertinet ad §. Lucius. l. Titia. ff. de legat. secundò, superius citatum, nullo certè modo congruit proposito, ad quod citatus est, atque inductus, immo est ibi species dissimilis, cuiusque omnino diuersus, & illum. §. Lucius. pro contrario allegat Accursiana glo. in d. l. lega. iij. §. j. Audiamus igitur Modestinum ita loquentem, in d. §. Lucius. Lucius (inquit) Titius in testamento suo ita cauit. Octauianæ Stratonicæ dulcissimæ filiæ meæ salutem. Volo eam à seipsa accipere villam cum impositionibus suis omnibus. Et paulo post quærit Iurisconsultus in hæc verba. Quæro, an huiusmodi scriptura integrum prædium singulis hæredibus datum esse videatur an verò partem hæreditariam duntaxat contineat, cum inutiliter à semetipso quenquam eorum, quam habebat partem, accipere voluerit. Modestinus respondit non sic interpretandam scripturam de qua quæritur vt fideicommissum inutile fiat. Ponderetis illa verba, vt fideicommissum, &c. Nam actus ita interpretandus est vt potius valeat, quàm pereat. l. quoties. ff. de rebus du. cum si. Videte contrarium, & velut antinomia, quam ita conatur diluere. glo. in d. l. legatum. §. j. vt illa lex legatũ. iij. §. j. procedat quando hęres est solus. §. autem Lucius, quando habet cohæredem. Ego verò aliter hoc contrarium dilui, & dissolui posse puto, ponderatis verbis dari & accipere. vt verum sit legatum ab hærede sibiipsi dari nõ posse, quia nemo sibi dat, vt superius probaui. per c. ij. de institutionibus extra. & ita loquitur d. l. legatum. §. j. accipere autem hæredi licet suo iure, vt probatur in l. Titia. §. Lucius, & in l. in quarta. ibi, sed & si accepta pecunia, hæreditatem restituere rogatus. ff. ad legem Falcidiam, quod notandum est. ¶ Illi. l. in quartam in principio videtur obstare textus. l. filium quem habentem. C. famili. erciscundæ. vbi imputantur in quartam etiam pro partibus quæ capiuntur à cohæredibus. Soluit Cinus vt l. in quartam, procedat, quando grauatur restituere aliis, lex autem, filium, quando cohæredibus. ar. l. Nesennius. ff. ad leg. Fal. Et quod dicitur in illa. l. in quartam. quod datum gratia conditionis implendæ non computatur in quartam. hoc procedit respectu falcidiæ, non autem Trebellianicæ. Et ratio diuersitatis assignatur in d. l. in quartam. ¶ Ideo † cohæres rogatus
2 restituere portionem hæreditatis sibi relictam, tenetur restituere portionem prælegatorum, quæ ipsum tangit, quia pro rata sua cohæres percipit prælegata iure hæreditario, non iure prælegati. l. in fideicommissariam. §. fin. ff. ad Trebellia. quo
3 fit, vt econtra † rogatus restituere prælegata, non teneatur restituere nisi quæ à cohęredibus percepit, non quę à semetipso: quia pro sua portione non sunt prælegata. ¶ Malè ergo iudicatum videtur contra Nauarrinos & litis consortes, quia do. Petrus potuit alienare quartam partem bonorum sibi prælegatorum, cum fuerit hæres testatoris † pro quarta parte, pro
4 qua quarta bona dicuntur hæreditaria, non prælegata, d. l. in
5 fideicommissaria. §. fi. hinc est q̃ suam † portionem non tenetur in falcidiam imputare, quia eam capit iure hæreditario. l. in quartam. ff. ad leg. Falcidiam.

¶ Ad senatusconsultum Trebel.

RESP. CXXXIIII. & ad Senatusc. Trebell. I.

SVbstitutio In proximiorem de genere suo cõcepta fratres patrueles, & non sororis filios, vt alieni generis & cognominis admittit, natique namque ex sorore non matris, sed patris familiam sequuntur. censetur enim testator huiusmodi substitutione non solum ex fœmineo sexu descendentes, verum & proprias filias excludere, cum conseruandæ familiæ & agnationis ratione ita substitutum fuerit, proinde patrueles omnes proximiores vocari certi iuris est, qui si coniunctim vocentur, æquas partes concursu inter eos sortientur. ¶ Fideicommissũ ea lege grauatus vt portio vnius deficiens ad alium confluat, & ad nouissimum tota hæreditas deuoluatur, perceptiones quoque restituere tenetur, præsertim cum in proposita facti specie tam ex ordine literæ, quàm intellectus fideicommissum præcesserit grauamen simpliciter iniunctum nulla bonorum facta commemoratione. Hinc quæstionis est, an de iis perceptionibus Trebellianica detrahi possit, quæ alio iure quàm fideicommissi ad cohæredem peruenit, ergo in restitutione non venit: de portione verò Claudiæ ad Petrum obuenta, constat eundem Petrum, nec non eius hæredes Trebellianicam detrahere non posse, cum ipsa Claudia prohibita fuerit ipsam detrahere ex iis verbis grauata, omnia bona, & tota hæreditas pleno iure &c. & vbi non esset detractioni locus inficiari tamen non potest quin fructus iudicio testatoris percepti ante restitutionẽ non sint in Trebellianicam imputandi, nec repugnat dispositio. l. iubemus. C. ad Trebellianum. quia respondi in præsenti casu locum sibi non vendicare, secundum ea quæ proponuntur. Proinde dixi integram medietatem hæreditatis Domini Alziarij fratribus patruelibus restituendam absque detractione tum Trebellianicę, tum legitimę, in qua legitima ipse Petrus imputare habet partem hæreditatis ipsi donatam. ¶ Cũ sacerdotibus nec aliis liceat procurare, nec testatores incitare eorum ecclesiis, vel sibi vel aliis aliquid in aliorum præiudicium relinquere, ideo respondi ecclesiam maiorem suggestionibus fraudulentis, clamoribus ac instigationibus Claudij de Pomerio eiusdem ecclesiæ canonici in locum Do. Saluatoris substitutam prius à testatore nominati ab eodem excludendã esse, nec repugnat q̃ blando sermone, illecebris, & precib. permissum sit iudicium testatoris in se prouocare, quia fraudulentis dolosisque suasionib. testatorem à proposito diuertere prohibitum est.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio de proximiore seu propinquiore de genere facta, excludit proximiores per lineam fœminina, qui patris & non matris familiam sequuntur nec fœminæ hoc casu comprehenduntur, multominus filij. nu. 2.*
3 *Substitutio de proximiore de genere facta, omnes patrueles proximiores admittit, qui si coniunctim uocentur, concursu æquas sortientur partes.*
4 *Coniuncti re & uerbis concursu sibi partes faciunt.*
5 *Grauatus restituere portiones simpliciter ad perceptiones quoque grauatus censetur.*
6 *Fideicommissum quod præcedit grauamen simpliciter iniunctum tam ex ordine literæ quàm intellectus, nulla facta mentione bonorum, perceptiones quoque continet.*
7 *Trebellianica an detrahi possit de perceptionibus restituendis.*
8 *Trebellianica prohibita censetur, si quis grauetur restituere omnia bona uel totam hæreditatem pleno iure.*
9 *Fructus percepti iudicio testatoris ante restitutionem, an sint imputandi in Trebellianicam.*
10 *Filij an teneantur imputare fructus in Trebellianicam, & ibi uide intellectũ l. iubemus. C. ad Trebellianum.*
11 *Filius tenetur imputare in suam legitimam partem hæreditatis sibi donatam in contractu matrimonij.*
12 *Sacerdotibus non licet procurare & incitare testatorem ad aliquid eis relinquendum in alterius damnum.*
13 *Testatoris iudicium licet in se prouocare precibus & blando sermone, non autem dolosis & fraudulentis suasionibus.*

Qui veritas est, mę in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

BEne digesta & Iuridicè resoluta fuerunt omnia proposita dubia p præstantem Iureconsultum do. Ioannem Montaigne. Verissima est enim prima conclusio, q̃ ex substitutione his verbis concepta, eisdem & vltimo decedenti subsți-

Tit. Ad senatusc. Treb. 178

1 substituit proximiorem † seu propinquiores de genere suo & cognomine Antardi & suos, censentur vocati fratres patrueles & non filij sororis alterius generis & cognominis. nati enim ex sorore non dicuntur de genere & cognomine aui materni, quia qui nascuntur, patris & non matris familiam sequuntur. insti. de leg. agnatorum tutela. §. j. & c. vbicunque. de pœnis lib. vj. ideo testator substituendo proximiorem de genere suo censetur excludere proximiores per lineam fœmininam, vt in terminis decidit Philip. Franc. post Bal. in c. si pater. col. antepe. de testa. lib. vj. Videtur enim testator voluisse per talem substitutionem conseruare bona in sua agnatione secundum eos, quo casu in substitutione facta fauore conseruandæ familiæ non comprehenduntur fœminæ, nec descendentes ex eis, vt præclarè ostendit do. Philippus Corn. consi. 55. pro decisione. li. j. & consi. 36. videretur prima facie dicendũ. li. j. Qua
2 ratione & alias recolo respondisse in huiusmodi facti contingentia, matrem horum consobrinorum † non fuisse à dicto Alziario testatore vocatam, quo fit vt non sit aliqualiter dubitãdum super huiusmodi quæsito, nam si mater nõ vocatur, mitis filij. l. si viua matre. C. de bonis maternis. Verissimum quo
3 que est ex his verbis proximiorem seu proximiores † de genere suo vocari omnes patrueles, qui eodem & proximiori gradu existunt. l. cum ita. §. in fideicommisso. & l. peto. §. fin. ff. de lega. ij. & l. si cognatis. vbi Raph. & Mod. ff. de reb. dub. Et cum collectiuè & coniunctim vocentur, æquè inter eos partes fieri debent. l. interdum. ff. de hæred. inst. Sunt enim coniuncti re
4 & verbis: † ergo concursu faciunt sibi partes, vt per Bart. in l. re cõiuncti. in tertia quæstione principali primæ partis. ff. de leg. ij. Et hæc prima consultationis pars adeo clara est, q̃ non videtur probabilem dubitationem recipere. Certa quoque puto quæ in secunda parte consultationis recitantur, q̃ in restitutione fideicommissi, non solum veniat portio Gabrielis, sed etiam portio Claudiæ eidem Gabrieli obuenta, quia ex contextu fideicommissi apparet, q̃ testator voluit de vno in alium
5 portionem † deficientem peruenire, & ad vltimum totũ pertinere. Ergo in restitutione totum dicitur comprehensum vt per Corn. consi. 330. placet. lib. j. Quod absque dubio verum
6 est in casu præsenti, in quo tam ex ordine literæ, quàm intellectus fideicommissum præcedit † grauamen simpliciter iunctũ nulla facta mentione bonorum secundum Bar. & Pau. de Ca. in l. Scæuola. & in l. Marcellus. §. quidam liberis. ff. ad Treb. Bal. consi. 406. in quæstione quæ vertitur. lib. j. Alex. consi. 25. li. j. Corn. con. 20. videtur li. iiij. Decius con. 86. viso puncto. col. pen. Sed id absque dubitatione non transit an trebellianica
7 † detrahi possit de portione Claudiæ & Gabrielis, nam si Petrus fuit hæres Gabrielis, & dictæ Claudiæ, videtur q̃ ex persona ipsarum Gabrielis, & Claudiæ possit detrahi, quia tũc Trebellianica ad eum peruenit alio iure quàm iure fideicommissi: ergo in restitutionem non venit. l. qui fundum. §. qui filium. ff. ad l. Falc. & consuluit in proposito Bar. in consi. fin. Dominus Cato &c. Sed hoc non obstante quantum sit ex persona Claudiæ constat Petrum nec eius hæredes posse detrahere Trebellianicam, quia ipsa Claudia erat prohibita illam detrahere per
8 illa verba, omnia bona † & tota hæreditas pleno iure &c. quæ geminatio ostendit enixam voluntatem loquentis fuisse, vt nihil detraheretur. arg. l. Balista. ff. ad Treb. Præterea vbi non cessat detractio Trebellianicæ id nõ negabitur, quin fructus per-
9 cepti † iudicio testatoris ante restitutionem non sint imputãdi in ipsam Trebellianicam. ibi fideicommissaria. ff. ad Treb. qua imputatione facta nihil erit, vt præsupponitur quod veniat
10 detrahendum. Nec obstat, quia Petrus est de liberis † qui non tenentur imputare fructus in Trebellianicam. l. iubemus. C. ad Trebel. quia † respondetur dupliciter. primò q̃ dispositio. d. l. iubemus. solum procedit quando liberi primi gradus sunt grauati restituere hæreditatem suis fratribus vel fratrum filiis, secus si alteri personæ secundũ Rayner. Fran. de Ram. & Cyn. in d. l. iubemus. per illum tex. in fi. & licet Sal. & vterque Imol. in l. quod de bonis. §. quod autem. ff. ad legem Falc. contrarium tenuerunt, non tamen ab hac sententia antiquorum est discedẽdum quia est *communis*, secundũ quam consuluerunt Lud. Ro. con. 232. quatuor sunt quæstiones. Pan. consi. 79. illud de iure q̃ritur. in j. parte. & Ralph. Com. con. 123. Bartholomeus. col. fi. & sequitur d. Alex. sibi cõtrarius, in d. l. in fideicommissaria. Secundò respondetur, q̃ dispositio loquitur in liberis primi gradus, qui fuerunt hæredes patris testatoris, & vt hæredes grauati, non autem in liberis, qui repudiarũt hæreditatem patris, vt fecit hic Petrus, vnde ad hunc casum non possumus illam legem extendere, quia Imperator ibi in fine prohibet omnem extensionem extra casum & personas ibidẽ nominatas. Tertiò non potest inficiari quin fructus percepti per Claudiam & Gabrielem non veniant imputandi, cum ipsa Claudia sit extranea, & Gabriel de liberis secundi gradus, in quibus cessat vigor d. l. vt ibi expresse decidit. Accedo igitur in sententiam prædicti. d. cõsultoris, vt integra medietas hæreditatis dicti d. Alziarij veniat restituenda fratribus patruelibus absque detractione Trebellianicæ, & absque detractione legitimæ ipsius Pe
11 tri, quia tenetur in suam legitimam † imputare partem hæreditatis ipsi Petro donatam in contractu matrimonij. l. quoniã nouella. C. de inoffi. testa. ¶ Circa vltimum, constito testatorẽ
12 suggestionibus fraudulentis, clamoribus, ac instigationib. Claudij de Pomerio canonici ecclesiæ maioris, substituisse ipsam ecclesiam in locum domini Saluatoris prius à testatore nominati, placet õclusio d. consultoris, q̃ ecclesia excludatur à dño Saluatore, per tex. in cle. j. §. quib. de priuile. vbi dicitur nõ licere sacerdotib. † nec alteri procurare & incitare testatorem, vt aliquid relinquat ecclesiæ in damnum alterius, vt procuratũ dicitur à dicto Claudio canonico, & quibusdam aliis. Quamuis blando sermone, illecebris, & precibus, permissum sit iudi
13 cium † testatoris in se prouocare. l. fi. C. si quis aliquem testa. prohib. Fraudulentis tamen suasionibus testatorem à proposito diuertere, prohibitum est. l. j. in fi. ff. de doli ma. exce. & est tex. in proposito nostro optimus, quem ibi no. Barto. in l. Lucius. §. Sempronia. ff. de legatis secundo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,
In Digestum Nouum absolutissima Responsa:

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita,& repurgata,incipiunt fœliciter.

¶De Donationibus,& ad Treb.

RESPON. CXXXV. & de Donationib. I.

EX possessione Regulariter dominiũ nõ probatur,cũ agitur de dominio principaliter,secus si incidenter, quia ex possessione dominium probatur:quare fundatam habent intentionem filij quondam Delphinæ actricis contra Petrũ Blancheti probando res eidem donatas fuisse in bonis donatricis,licet de dominio nihil præstiterint, rectéque agunt ꝫ hæredes donatricis vigore donationis ad rem tradendam, cũ tradendi facultatem habeant ex tenuta corporalis possessionis per hæc verba,& ea vita functa, vel si contingat eã secũdò maritari,fructus,reditus & prouentus consolidentur cum ꝓprietatib. fideicommissum inducitur quo ad vsumfructum formalem,non quo ad causalem,cum nunquam à proprietatib.separatus dici potuerit, meritò in fideicõmisso cõtinetur.

SVMMARIVM.

1 *Dominium an ex possessione præsumatur.& nu.2.*
2 *Intentio donatariorum satis probata dicitur quo ad obtinendam traditionem rei donatæ si probent rem donatam donationis tempore fuisse in bonis donatricis licet de dominio nihil probauerint.*
4 *Præsumptio præsumptionem excludit & ibi iide intellectum.l.quintus.ff.de do.int.uir.& uxo.*
5 *Vsusfructus quidam causalis,quidam formalis est.*
6 *Legato generali ususfructus,non uenit ususfructus causalis ex uerisimili cogitatione testatoris.*
7 *Verba ea uita functa,uel si contingat eam secundo loco maritari.fructus,reditus,& prouentus consolidentur cum proprietatibus,ab usufructu formali interpretationem recipiunt non à causali.*

Respon.interpreta.

VIsis Et benè quantũ licuit cõsideratis iis,quæ hinc inde fuerunt allegata per ꝑstantissimos dños ꝓsulentes, in cã vertente inter filios quondã Delphinæ actricis ex vna,& Petrũ Blancheti reũ ex altera, vista tuit verior ꝓsultatio illa, q̃ intentionẽ agentiũ fuisse probatam optimis rationib.demonstrauit,quã ꝓsultationẽ cõfirmare curabo.Primò,licet regulariter ex possessione ꝓbetur dñium,qñ de eo principaliter q̃ritur,vt p Bar.in l. quidã in suo.ff.de cõdi.insti. tñ talis regula nõ procedit qñ agitur ꝯ eũ à quo agens ꝓtendit causam dñij,ſm Bar.in l.si rẽ alienam.ff.d pigno.act.Bal.& alij in l.cum res.C.de ꝓb.nam isto casu ꝓbata possessione ẽt ꝓbatum dr̃ dñium.Bene facit qđ dicunt Bar. & alij in l.à diuo pio.§.si super reb. ff.de re iud. vbi concludũt ꝙ si creditor petat executionẽ ſñiæ vel instr̃i in bonis debitoris,sufficit ꝓbare debitorẽ possidere,qa ex possessione ꝓsumit dñiũ ꝯ debitorẽ.l.ij.vbi Bar.C.ne vx.pro mari.gl.in l.j.C.d.priui.fis. Cũ igitur donatariæ agant ꝯ hæredes donatricis ad res donatas,sufficienter fundarunt † earũ intentionẽ ꝓbando res ipsas fuisse in bonis donatricis,licet nõ probauerint titulũ seu cãm dñij.Et profecto absonum esset ꝯriũ tenere, quia sic esset in facultate donatoris & hæredũ suorũ reuocare ꝓfectã donationẽ,saltẽ ꝓindirectũ ꝯ.l.perfectã. C. de don.q̃ sub mo.qđ ñ est dicendũ.reg.cũ qd vna via.de reg.iur.quomodo eñ verisimiliter poterit donatarius probare dominium si donator vel eius hr̃des negent se dños? certè nunquã. & in facto alieno nũ quã cadit probabilis scientia.l.fi quis delegauerit. ff.de noua.l. fi ff.pro suo.Sed ò moueor,vbi agitur de dñio incidenter † ex possessione ꝓsumit dñium ſm Bar.in d.l.qdã in suo. Pan.in ca. ad sedẽ.in iij.char de resti.ſpol.& hoc nõ inficiat q cõsuluit ꝯ has rationes doctorũ,sed hic nõ agit de dñio principaliter,sed incidenter.minor iustificat,agunt eñ filiæ donatariæ actione ꝑsonali ꝓueniente ex ꝯctu donationis ad tradendũ ꝯ hr̃dẽ donatricis habentẽ facultatẽ rei tradẽdæ, cũ sit in tenuta & corporali possessione.l.ex empto.ff.de act.emp. Mõ hr̃s donatricis ad se defendendũ ne teneat, excipit de dñio alterius, ergo incidẽter venit qõ dñij in iudicio.Fortius dico,ꝙ nõ põt retricare qõnem dñij,ſm Bar.in d.l.si rẽ alienã.cũ solitis concord. Prẽterea exceptio iuris alterius isto casu nõ est exclusiua intentionis agẽtis ipso iure,cũ teneant hr̃des,etiã si nõ sint dñi,tradere.d.l.ex empto.Huic conclõni nõ obst.tale fundiñ : dr̃ eñ, ꝙ ꝓmissa conclo ꝓcedit ꝑsumptiue,q̃ ꝑsumptio debet cessare 4 in casu isto,ꝓ aliã ꝯriam ꝑsumptionẽ, qa † sicut clausa claũdit, ita ꝑsumptio ꝑsumptionẽ excludit. l.diuus. ff.de in integr.rest.cũ vulg.in ꝓposito cũ donatrix sit vidua, vt euitetur ſuſpicio turpis q̃stus ꝓsumendũ est talia bona fuisse mariti.l. Quintus.ff.d do.int.vir.& vxo.l.ẽt.C.eo. Sed huic iuridice respondet dñs ꝓsultus,q partes filiarũ tuet,ꝙ dispõ d.l.Quintus, nõ ꝓcedit qñ mulier tpe mr̃imonij habebat aliqua bona vltra dotẽ,ex quorũ fructib.verisimiliter potuerit acquirere.ꝓ qua rẽsione vltra deducta p eũ,allego Lud.Ro.ꝓs.150.sup eo.col. ij placet ẽt alia resp̃õsio,ꝙ d.l. ꝓcedit,qñ mulier cõstante mr̃imonio,vl̃ saltẽ infra tps luctus acq̃siuisset, secus si post mortẽ & post annũ luctus potuit aquirere,vt p Aug.ꝓs.141.inci.sup primo pũcto.vl̃ alr̃ rñdet,ꝙ d.l.Quintus, ꝓcedit qñ maritus, vl̃ eius hr̃s ageret ꝯ vxorẽ, vel eius hr̃des, ſm Bal.in l.si vxorẽ.C. d cond.inser. Alex.in l.q iure familiaritatis.ff.de acq.pos.& maxime in casu isto vbi ipsa donatrix,& eius hr̃des nõ põt retricare qõnem dñij,vt s̃.dixi.Circa secundã dubitationẽ,an illa verba,& ea vita functa,&c. inducãt fideicõmissum post mortem Ioannonæ,nõ vr̃ expediẽs insistere,si verũ est cohr̃des Ioannonæ,ꝑmortuos fuisse, vt ꝑsupponitur in ꝓsilio sedi ꝓsulentis, qa etiã ꝙ talia verba importassent fideicõmissum , tñ post mortẽ substitutorũ ante Ioannonã grauatã effectũ fuisset fideic.caducum,seu quasi.l.vnic.§.fin aũt sub ꝓditione. C.de cad.toll.si tñ libet vlterius indagare,adhæreo opin.ꝓsulentis ꝓ filiab ꝙ talia verba nõ inducãt fideic. ꝓ cuius conclone & clariori declaratione ꝑmitto,ꝙ duplex est vsusfru.causalis.l.† & formalis,vt p 5 gl.in l.ij.ff.de vsufr.vsusfructus causalis separarinõ põt à ꝓprietate à qua causat.l.si cũ testõ.§.si fundũ. ff.de excep.rei iudi.vsusfructus formalis est qdã seruitus imposita ꝓprietati, & est seruitus ꝑsonalis debita ꝑsonæ,vt p gl.in rub.ff.de vsufruct.ex istis infert correlariẽ,ꝙ testator instituẽdo Ioannonã in tertia pte, vr̃ etiã reliquisse eidẽ vsumfr. causalẽ, q à ꝓprietate Ioannonæ relicta separari nõ põt.d.§.si fundũ.& ꝙbat in l.si Titio vsusfr.cũ ibi no. ff.de vsufr. infert ẽt ꝙ ĩ illa pte ẽt Ioãnona nõ potuit habere vsumfr.formalem,qa erat hr̃es & ꝓprietaria bonorũ dictæ portionis,& in re ꝓpria nõ cadit seruitus , & consequẽter vsusfructus formalis.l.nemo.ff.d seru.vrb.præd.l.vti frui.ff.si vsusfr.pet. Itẽ infert,ꝙ legatũ vsusfr.oĩum bonorũ relictum d.Ioannonæ debet intelligi de vsufru.formali,& sic de vsufr. aliarũ duarũ partiũ , in quib.erãt instituti alij duo cohr̃des,nõ aũt de vsufr.portionis ipsius Ioãnonæ, qa satis eã instituẽdo reliqt eidẽ ẽt vsumfr.dictę tertiæ partis,& ꝙ in tali legato gñali nõ includat vsusfr.dictæ tertiæ partis,ꝓbat, qa in dispositione gñali nõ veniũt prius ſpecificata. l.doli clausula. ff.d verb.obli.Itẽ nõ ꝓhendunt ea,de quib.nõ est verisimile testatorem cogitasse.l.cũ res.vbi Iaſon vj.not.de leg.j.verũ cùm prius instituẽdo Ioãnonã, satis eidẽ reliquisse vr̃ vsumfr.dictæ 6 tertiæ partis,vt s̃.ꝓbaui,nõ est dicendũ ꝙ in gñali † relicto veniant prius relicta. Itẽ nõ est verisimile,ꝙ bis voluerit eidẽ relinquere,qa ſm legatũ esset superfluum. ꝯ l.si qñ.ff.de leg.j. Istis ꝑmissis ꝙbat clarissimè,ꝙ illa verba,& ea vita functa,vt si ꝓtingat eã secũdò maritari, fructus,reditus, & ꝓuentus ꝓsolident cũ ꝓprietatibus & ptineãt ad hr̃des ꝓdictos , nõ importãt fideic. in illa tertia parte, ĩ qua fuit Ioãnona hæres instituta. Sed solũ 7 ꝙ illa verba † testator voluit vsumfr.formalẽ relictũ Ioannonæ extingui & finiri,si transierit ad secũda vota.hoc patet ex pluribus.Primò,qa verba illa,qđ q; ea vita functa,referunt ad legatum vsusfr.relictæ d.Ioannonæ,de quo ꝓximè facta erat mentio,nã relatio facienda est ad ꝓxima. l.si idẽ cũ eo.ff.de iurisdi. om.iudi.Item reperit qualitates ꝓximè præcedentes.l.Scia.§. Gaio.ff.de fund.inst.verũ legatũ vsusfructus,de quo facta erat mentio, debet intelligi de vsufruct.formali, vt s̃.demonstratũ fuit

fuit,ergo etiã grauamen annexũ intelligetur de vsufructu formali.Secundò,posito ꝙ legatũ generalis vsusfructus, etiã includeret vsumfructũ dictæ tertiæ partis,tũ includeret eũ tanꝝ vsumfructũ causalẽ, & annexũ proprietati, cũ nunquã fuerit ſeparatũ,nec possit dari vsusfructus in re ꝓpria,verũ verba illa,& ea vita functa,vel transeunte ad secunda vota, verificari non possint in isto vsufructu causali,quia causalis vsusfructus nunquã fuit ſeparatus à ꝓprietate, ergo non ꝓsolidatur. c.ad dissoluendum. de desp.impu.& istud etiam opportunè prius deduxit prædictus do.consulens. & quicquam melius adduci non põt.Tertiò testator in dubio nõ præsumitur velle grauare hæredẽ aliquo onere fideicom.l.vnũ ex familia. §. si rem.ff. de lega.ij.cum vulg. Sed ego nõ video verbũ neque ſyllabã in dicto testõ,per quã testator videatur onerare Ioannã aliquo fideicõmissõ,maximè quantũ ad proprietatem, ergo nec nos istud diuinabimus ꝯ præsumptionem iuris. Et certè optassem ꝙ præstantissimus consulens,ꝙ conatus est demõstrare ꝙ clausula illa, quodq̃e ea vita functa,includat tam casum mortis, quã casum transitus ad secunda vota laborasset potius demõstrando,ꝙ per talem clausulam fuerit inductum fideicõ. ẽt in proprietate tertiæ partis bonorũ relictorum ipsi Ioannę quia in hoc stat punctus controuersiæ.Et ego non negarim includi et iam casum mortis,quia verba sunt clara , tamen dico ꝙ includuntur quantum ad extinctionem vsusfructus formalis tãtum, non quo ad reliqua.& per ista remanent sublata omnia fundamenta prædicti d.consulentis contrarium.

RESPON. CXXXVI. & de Donationib. II.

DOnatio Quondam Claudij Corserij Nobili Domi. Ioannæ facta exceptio. ex aduerso propositis e.i.di non potest, cui non repugnat exceptio nullitatis prouenientis ex inobseruantia statuti Delphinalis cum donatio in prouincia facta Delphinali statuto nullo iure comprehendatur,certáque sit iuris regula in iis quæ concernunt solennitatem contractus,locum contractus nota dignum esse,& vbi forma statuti nõ esset obseruata, ea iureiurãdo interposito repletur. Quod ẽt statutũ donationi obesse ñ põt donatore,dũ vixit,tacente nec querelante.Nec obstat exceptio nullitatis propositæ ex defectu personæ donantis,ꝙ mẽte captus ac demens asseritur,qa nõ sufficit assertio,vbi est necessaria probatio,cũ quilibet sanæ mentis præsumat. Nimisq̃ repugnant exceptio legitimæ prætensæ debitæ matri, qa cum legitima quota sit bonorũ , quæ habebat defunctus tempore mortis. Donatio aũt huiusmodi in bonis defuncti dici nullo iure potuit stante constituto & precario in donatione appositio,quibus in donatariam dominiũ fuit translatum,nõ obstã te querela donationis inofficiosæ proponenda,q̃ non proposita,nec intentata non releuat,proinde condemnãdos esse respondi Bartholomæum,& Ludouicam matrẽ,& filiũ ad relaxandum bona quæ fuerant dicti quondam Claudij dictæ Dominæ Ioannæ de Robiaco donata saluis iuribus matris.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Delphinale non porrigit effectum suum ad donationem in prouincia factam,ideo exceptio nullitatis proposita ob formam statuti nõ seruatam,nulla est.*
Contractus locus inspici debet in ijs q̃ concernũt solennitatẽ contractus.
2 *Iuramentum operatur contractus non irritari propter statuti solennitatẽ omissam.nec laici potuerunt de uiribus iuramenti statuere.*
3 *Statutum annullans donationem non procedit tacente donatore & querelante donationem.*
4 *Exceptio nullitatis donationis ex defectu personæ donantis non probata non releuat.*
Præsumptio est quemlibet esse sanæ mentis.
5 *Exceptio constitutionis fideicommissariæ , non obstat donationi maximè cessante beneficio inuentarij.*
6 *Exceptio detractionis legitimæ debitæ, non obstat donatario , cum donatio desiderata non esset in bonis defuncti de quibus debetur legitima.*
7 *Querela inofficiosæ donationis non propositæ nec intentata non releuat.*

Respon.interpret.

COndemnandos Puto Bartholomæũ & Ludouicam matrem & filiũ ad relaxandum & dimittendum bona quæ fuerant quondam Claudij Corserij , Nobili Dominæ Ioannæ de Rabiaco in vim donationis eidem dominæ factæ per dictum Claudium , non obstantibus friuolis exceptionibus in contrarium oppositis & deductis. Et primò non obstat dum opponitur exceptio nullitatis, ex eo ꝙ non fuit seruata forma statuti delphinalis. Quia respondetur multipliciter. Primò ꝙ tale † statutum nõ porrigit effectũ suum ad contractus donationum factos extra territorium , & consequenter non porrigitur ad donationẽ istã celebratã in prouincia.l.qui fundus.ff.de euictio.per quã traditur regula,ꝙ in his q̃ ꝓcernunt solennitatẽ contractus,vt ꝙ donatio non valeat nisi cum certa solennitate, inspiciendus est locus cõtractus.ita docet Bar. in l.cunctos populos.ver.nunc veniamus ad glo.& ver. sextò videndum est.C.de sum.tri.& fid.cato. Secundò respondetur 2 ꝙ vbi est interpositũ † iuramentum vt in præsenti casu,donatio non irritatur propter omissam solennitatem statuti, quia laici statuentes non potuerunt disponere de viribus iuramenti,secundum Ioan. And.in additionibus Specu.in ti.de instru. editi.§.porrò.in vltima additione. Ang.in l.sancimus.§.fin.C. de dona.Ioan.de Imo.in c.cum contingat.charta penul. & ibi Pano. & alij de iureiur.Feder.de senis consi. 281.Casus talis est,& hæc est *communis* doct.sententia vt probat.d.Iaſ.in auth. sacramenta puberum. C.si aduersus vendit. & comprobaui 3 responso cxlv.incip.super primo quæsito. ꝙ statutum † non procedit tacente donatore & nõ querelante in vita, prout hic donator tacuit, & non querelauit. Nec intelligentia qua mediante aduersantes hanc responsionem conantur effugere stare põt, propter implicatiam etiam, quæ implicat casum non seruata solennitate : & quia frustra statuentes statuissent querelam, siue ius dicendi dationem nullam non transire ad hæredes vbi donatio de iure subsisteret,quia tamen non vidi verba statuti,non audeo super hac responsione pedem figere.¶Nõ obstat alia exceptio nullitatis ex defectu personæ do- 4 nantis,qui dicitur ꝙ erat mentecaptus & demens,quia nõ fuit huiusmodi exceptio probata prout necesse fuit, cum quilibet præsumatur sanæmentis,vt firmant gl.Bar.& alij in l.nec codicillos.C.de codici.Soc.consi.42.colũ.j.lib.j.immo pro parte dominæ Ioannæ legitur melius probatũ, ꝙ dictus donator 5 erat sanæ mentis.&c.¶Non obstat alia exceptio † substitutionis fideicõ. quia confusa fuit actio competens dicto Bartholomæo ad bona restitutioni subiecta,ex eo ꝙ adiuit hæreditatem donatoris grauati absque beneficio inuentarij.l.fi.§. pen. 6 C de iure deliberan.¶Non obstat exceptio detractionis † legitimæ debitæ vt prætenditur matri, quia aduertendum est, ꝙ legitima est quota bonorum quæ defunctus habebat tẽpore mortis.l.Papinianus.§.quarta.ff.de inoff.test.bona autem donata Dominæ Ioannæ non erant in bonis donatoris eius filij tẽpore mortis:quia stante constituto & precario in donatione appositio dominium fuerat translatum in donatariam.l.ꝙ meo.ff.de acqui.poss.l.certè.ff.de precario.ergo in illis matri nulla debebatur legitima.Sed dicet quispiam, donationẽ esse inofficiosam matríque competere querelam inofficiosæ donationis.l.si filius tuus.C.de inoffi.donat.istud nõ negauerim 7 sed id dixerim,ꝙ huiusmodi querela † non fuit proposita nec intentata per matrem:& vbi intentetur erit necessaria causæ cognitio,& verificanda erunt extrema necessaria. Ideo nunc adiudicanda sunt bona donata Dominæ Ioannæ donatariæ, saluis iuribus matri querelandi donationem si voluerit & potuerit. Et vbi Bartholomæus confecisset inuentarium, essent adiudicanda bona quæ fuerant dicti quondam Claudij præfatæ Dominæ Ioannæ detractis bonis restitutioni subiectis, liquidandis in executione sententiæ.

RESP. CXXXVII. & de Donationibus. III.

QVanquam Secunda donatio facta magistro Geruasio Dulci tonsori potior videat donatione facta mgro Augustino Portæ anteriori,qa prius traditio facta est huic nouissimo donatario, ex quo prius laudatus & inuestitus fuit, & tunc traditio rerum emphyteuticarum fieri dicitur, cum per inuestituram à directo domino factam possessio apprehenditur,meritò donatarius prius inuestitus præponendus creditur, nec constitutum in priori donatione appositum in bonis feudalibus,& emphyteuticis consideratur,nam huiusmodi bona alienari prohibẽtur,nisi domini inuestitura sequatur. Tamen secundũ ea quæ proponuntur,priorem donationem potiorem esse respõdi. Nam cũ primus donatarius tam in ti.quàm in possess.sit prior ergo de iure potior,prior quidem est iure constituti in prima donatione appositi, ex quo possessio vera trãsfertur. nec obstat quod.s̃.diximus, in bonis videlicet feudalibus & emphyteuticis conꝰitutum non considerari,quod & verũ est, nisi ipsis emphyteutis ius alienandi à directis dominis concessum sit prout ex illis verbis manifestè cõstat, bona ipsa alienare liceat prõ suis hæredibus,& quibuscunque dederit.ex quibus verbis

Universidad de Deusto
Biblioteca

facultas data censet emphyteutæ, dicta bona ita concessa alienãdi, cũ igit donatio & traditio facta dicto magistro Augusti no valida fuerit, vti anterior, potior hr̃ posteriore. Quę alienãdi potestas, etsi ipsis emphyteutis concessa non sit, tamen quia post inuestituram factam secũdo donatario legitur dominos directos priorẽ donatariũ laudasse & inuestiuisse, ideo ex approbatione directorum dominorũ subsecuta potior iudicat. Nec prior traditio scõdo donatario facta, eidem, ꝓdest: qa secũ dũ ea quæ proponuntur, prædicta bona longè ante donationem sibi factam alteri donata nõ ignorabat, quare rñdi bona in fraudem prioris donatarij alienata, de iure revocanda.

SVMMARIVM.

1 *An is donatarius cui prius traditio facta est potior habeatur eo, cui donatum prius est.*
2 *Res emphyteutæ tradi dicuntur, si facta inuestitura à directo domino possessio apprehendatur.*
3 *An per constitutum transferatur possessio, & ibi vide limitationem.*
4 *Primus donatarius prior titulo, tempore, & possessione potior est secundo, cui prius res tradita fuit.*
5 *Constitutum factum primo donatario, an operetur prioritatem tituli & traditionis, & vide declarationem. & limitationem. nu. 6.*
7 *Emphyteuta etiam per fictam traditionem factam absque consensu domini, incidit in pœnam commissi.*
8 *Pœna commissi non incurritur nisi propter contemptum domini.*
9 *Donatio facta magistro Augustino primo donatario, vti facta de consensu directorum dominorum posteriori præfertur.*
10 *Emphyteusis seu feudum ijs verbis concessum, pro se suisque hæredibus & quibus dederit, etiam in donatario verificatur, & emphyteutæ potestas alienandi data intelligitur. & vide nu. 11.*
12 *An si post inuestituram secundo donatario factam, primus donatarius inuestiatur per dominum, iste primus donatarius secundo præferatur.*
13 *An donatio & traditio duobus facta, si dominis directis placuerit, purificata sit ex ratihabitione dominorum, & an prior secunda sit potior.*
14 *An traditio prius facta secundo donatario scienti bona longè ante quã sibi traderentur, alteri donata, vti in fraudem facta sit revocanda.*

Respon. interpreta.

VIderetur Fortassè secũdã donationem factã magistro Geruasio Dulci tonsori præferendã primæ factæ magistro Augustino Portæ, quia ist donatarius in detinendo dominio potior habetur, cui prius fuit facta traditio. l. quoties. C. de rei vẽdi. l. siue autem. §. si duob. ff. de publicia. cum simi. Respectu autẽ bonorũ emphyteuticorum constat traditionẽ prius factã secundo donatario, ergo secundus præferendus. ¶ Quòd aũt fuerit ei prius facta traditio, probatur quia fuit prius laudatus & inuestitus. Nam per † inuestituram factã à directo domino, secuta apprehensione possess. res emphyteuticæ dicuntur traditæ. c. j. §. rei. de inuest. de re alie. fac. Meritò præfert donatarius prius inuestitus. Ita tenet Ioãn. Fab. quem sequit Ias. in d. l. quoties. in xij. fal. Idẽ tenet Iac. Alu. in c. si facta. si de feu. fue. ꝓtrouer. inter do. & ag. vas. Cæpol. caute. 130. si dñs inuestiuit. Pet. in repet. rub. de iureiu. in iij. char. in j. effectu iuramenti. d. Gui. Pap. decis. 46. an emphyteuta. & dec. 81. si debitor. & Deci. consi. 249. in casu. ad fin. ¶ Nec videtur obstare, si dicatur cꝙ in prima donatione legitur appositũ ꝓstitutũ, ꝑ qđ † transfert possessio in donatariũ, cuius nomine donator ꝓstituit se possidere. l. quod meo. ff. de acquir. possi. certè. ff. de precar. Quia respõdent doc. præalleg. cꝙ ꝓcedit in bonis allodialib. non etiã in emphyteuticis & feudalibus, quorũ alienatio nulla est nisi se cuta inuestitura domini. c. j. de prohibi. feud. alien. per Fede. l. fi. C. de iur. emphy. Et ita firmat. d. Stepha. Bertran. consi. 107. illud palã est. lib. ij. ¶ Prædictis non obstan. fm ea q̃ proponuntur, respondeo primã donationem præferendam duabus rationibus. Primò, qa tpe prior est tã in tit. q̃ in assecutione possess. ergo † potior in iure. regula q prior. de reg. iu. & d. l. quoties cum concor. quæ hoc loco retorquentur, cum priori donatario sit etiam prius facta traditio. ¶ De prioritate tituli, & de prioritate traditionis constat ex contextu donationis, vbi legitur donatricem constituisse se possidere nomine dicti magistri Augustini primi donatarii, quo casu † præfertur primus, fm Guid. de suzar. in d. l. quoties. & in l. fi. C. de sacrosan. ecc. & vtrobiq; Ias. & idem vult Bald. in rub. C. de ꝺhen. empt. q. xvj. Alexan. consi. 14. circa primum. in fi. lib. j. & consi. 25. Viso testamento. col. fin. li. iij. Ferra. cautel. xlviij. cautela si quis vendidit rem vni. & do. Alexan. consi. 228. ponderatis. lib. vj. ¶ Nec obstat, cꝙ constitutum † nihil operetur in rebus emphyteuticis quæ sine consensu directi domini prohibentur alienari. d. l. fi. C. de iur. emph. & d. c. j. de proh. feud. alie. p Fed. Quja respondetur verum esse, si in instrumẽto emphyteusis & inuestituræ directus dñs non dedit licentiam emphyteutæ alienandi rem emphyteuticam, cui voluerit. ita ꝓcedunt ꝺria. Et in istis terminis ꝓcedunt, quæ tradunt Doct. maximè Ias. in d. l. fi. ad fin. & Iaç. à S. Georg. in tract. feud. vers. & cum pacto de non alienando. col. ij. vbi ꝓcludit emphyteutam † etiam p fictam traditionem factam absq; ꝓsensu dñi, incidere in pœnam commissi. Quod etiam voluit Paul. de Castr. in l. j. §. si rem depositam. ff. depos. Sed si directus dñs in instrumento emphyteusis dedit licentiam alienandi, quia tunc emphyteuta cum consensu dñi alienauit, non incurrit aliquã pœnam, q̃ † non incurritur nisi ꝓ contemptum domini. d. l. fi. ¶ In casu autẽ nostro donatrix donauit & tradidit magistro Augustino primo donatario de consensu directorum dominorum, ergo † valuit alienatio, & sic præferenda posteriori. cꝙ autẽ donauerit, & tradiderit cũ voluntate & consensu directorũ dominorũ, ꝓbatur ex lectura inuestituræ, ex qua apparet ipsi donatario fuisse datam licentiam à directis dominis alienandi bona ipsa in quos voluerit. ita sonant illa verba, ꝓ se suisq; hæredibus, & quibus dederit. c. j. de feud. non hab. prop. natu. feud. & illa verba, pro se, † hæredibus, & successoribus quibuscunq;, quæ etiam de successoribus singularibus & sic de donatariis intelliguntur. l. j. §. permittitur. ibi, neq; ad hæredem vel qualemcunq; successorem. ff. de aqua quot. & æsti. Et cꝙ hæc verba, & successorib. quibuscunq;, tm̃ important, quantũ verba, quibus dederit, firmat Bal. in l. j. q. xxxiiij. ff. de rer. diuis. & in c. imperialẽ. in prin. col. iiij. de proh. feud. alie. p Fed. Lud. Rom. & Alex. in l. etiam. ff. sol. mat. Alex. in l. qđ dr̃. la ij. in vlt. char. ff. de verb. oblig. & in l. si patroni. col. pen. ff. ad Treb. & in l. quædã. §. nihil interest. vbi etiam Ias. ff. de eden. & Ias. in l. ij. §. prætor ait. ff. q satisdare cog. & in l. ij. q. xiiij. cẽ. glo. C. de iure emph. & in prælud. feud. col. xv. And. Barb. in l. cũ acutissimi. char. lxx. C. de fideic. Felyn c. in præsentia. col. xj. de probat. & in c. quia Gu. col. pen. de iudi. Georg. Nath. in c. quãuis. col. lxxxvj. de pact. in vj. & Curt. iunior consi. 1. col. 1. & seq. & consi. 4. col. ij. & seq. Et cꝙ per talia & similia † verba censeat emphyteutæ data facultas alienandi: id est, dominium transferendi. facit §. venditæ. Insti. de rer. diuis. & c. cũ Ioannes. de fid. instr. adeò, cꝙ tradendo sine alio consensu, non cadat emphyteuta, firmat Alb. de Ros. in d. l. fi. de iur. emphyt. & sequuntur *cõter* alij, teste Ias. ibi, col. iij. ꝑ text. in l. cùm esset. §. j. & ibi Ang. in specie not. ff. de seru. rust. præd. sequitur Alex. post Ang. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in vlt. char. ff. de verb. oblig. & consi. 189. viso. col. j. lib. ij. Dec. consi. 164. non fuisset propositi. col. iij. ver. ij. respondetur. vbi tenet alienationem hoc casu valere sine alio consensu directi domini, & dicit hãc esse communem sententiam Doct. à qua in iudicando recedendũ nõ est. c. ne innitaris. de consti. tradit Bart. in l. cùm prolatis. ff. de re iudi. ¶ Cùm igitur donatio & traditio facta magistro Augustino fuerit, & sit valida, & anterior, sequitur, vt potior sit posteriore. dicta regula, qui prior. ¶ Sed fac, cꝙ directi dñi non dederint licentiam donatrici alienandi in primum, quia tũ præsupponitur in facto, cꝙ post inuestituram † factam secundo donatario aliqui laudarunt & inuestiuerunt primũ. existimo primũ præferendum, qa donatio & traditio p constitutum facta primo, nõ fuit à principio nulla ipso inre licèt fuerit facta absq; consensu dñi, fm Ioan. d Imo. in c. fi. de præscr. & in c. j. col. ix. de feud. Imò valet à principio, nisi dñs nullam esse velit, vt tradit d. Alex. consi. 27. viso themate. col. ij. lib. vj. & consi. 82. in causa & lite. lib. vij. Et sic valuit sub conditione resolutiua, nisi directi dñi alienationem & traditionem improbauerint, quæ cùm non fuerint improbata, sed approbata, sequitur vt prior potior haberi debeat. l. ij. ff. de act. empt. l. iiij. ff. de contrah. empt. ¶ Sed iterum fac, cꝙ donatio & traditio ita demùm valeat, si directis dominis placuerit, & sic sit alienatio conditionalis, si directi domini voluerint, cùm purificata sit conditio ex ratificatione dñi, consequens est, vt ipsa alienatio vsque à principio valida fuerit, & sic tanq̃ prior potior sit, qa conditio retrotrahitur ad diem donationis & traditionis per constitutum factæ. l. q balneum. §. j. ff. qui pot. in pign. hab. & l. si prior creditor. §. si prior. ff. eod. ¶ Sed iterum, pone sine veritatis præiudicio, cꝙ sit prius facta traditio secundo donatario: quia tamen secundus, vt proponitur, habebat longè ante donationem sibi factam verã scientiam prioris donationis alteri factę ratione fraudis, possunt p actionem revocatoriam bona † sibi prius tradita ab eo euocari, secundùm Bald. in rub. C. de revoc. iis quæ in fraud. cred. in princip. quem sequuntur Alber. Salyc. in ix. limitatione. in dicta l. quoties. & Ias. in l. fin. colum. penult. C. de sacrosc. eccle. & Ferrat. in alleg. cautel. xlviij. dicens, hoc esse notandum, & menti tenendum.

RESP.

RESP. CXXXVIII. & de Donationibus. IIII.

ANtonius Quindecim annos nondum natus, curatorem habens Ioannem fratrẽ, abstinuit ab hæreditate patris, qui eũ instituerat hæredem in duobus castris. Factus annorũ sexdecim eadẽ castra donauit fratri curatori suo reseruatis sibi florenis 200 annuis expressa causa, quia presbyterari intendebat expletis annis. x. & viij. quo tempore frater desiit curator esse. Nam vsque ad eã diẽ curã pater in vltimo eulogio sibi credidit. Cõuentũ fuit, cꝙ frater eũ etiã alere teneretur & cꝙ reditus reseruatus extingueret, si donans sine liberis occũberet. Dubitabat, vtrũ hmõi donatio virib. subsisteret? Pleriſque visum fuit pfectam donationẽ geminato donatoris ꝓsensu sacra iurisiurandi religione, affiniũ pñtia, iudicis decreto roboratã, re tractari minimè posse. Ego aũt ratus sum minorẽ dolo curatoris seductũ fuisse, cꝙ ex enormi læsione, affiniũ mendacio, q minori credulo suaserunt donationẽ in euidentẽ eius vtilitatẽ cedere, & ex falsa donatarij suggestione, q̃ dicta castra alteri fore hypothecata commentus est, patere rñdi. Quibus argumentis suffragatur ꝑtmptio legis q̃ curatorem dolosum putat, si minorẽ cõtrahendo lædat. Sed reuerentia, quam minor præstabat fratri maiori, metus coniecturã facit, q̃ cum enormi minoris damno coniuncta metum apertè demonstrat. ¶ Sed id etiã proponebat, vtrũ noua prole donata, reuerterẽtur in donatoris arbitrium & ditionẽ mansura? Quod multi negabant, tum cꝙ ex lectura transactionis constaret donãtem de filiis cogitasse, tũ cꝙ donatori non liceret proprio iuramẽto ꝺuenire. tũ, cꝙ ob causam donatio facta videretur. Ego autem diui Constantini legem seruandã rñdi, etiã si de filiis sit cogitatum, modo cogitans non speraret iustos filios procreare, prout non sperat, qui sacerdotij assumendi spe ad donandum inducitur. Nec iusiurandum violat, qui huius legis beneficio vtitur, cum non credatur fuisse mentis donatoris vnquam illi renũciare. Fateor autem Constantinum loqui de donatione simplici, sed huiusmodi donationẽ, quatenus causam excedit simplicem Vlpia. putat, nec nostri inficiantur interpretes.

SVMMARIVM.

1 *Donatio omnium rerum immobilium facta à minore cum decreto ipso iure est nulla, sustinetur tamen propter iurisiurandi religionem. Et quid si minor reperiatur enormiter læsus, nu. 2.*
3 *Donantis plenam deliberationem, quæ dolum excludit, interuenisse præsumitur in donatione reiterata.*
4 *Læsio nulla potest præsumi in donatione ex liberalitate proficiscente.*
5 *Decretum iudicis tollit doli & metus præsumptionem. Item præsentia affinium & amicorum donantis & donatarij. 6. quod limita. nu. 15.*
7 *Iuramentum debet habere tres comites, iudicium, veritatem, & iustitiã.*
8 *Meticulosus contractus non validatur iuramento.*
9 *Contrahens cum adolescente statim consumpturo, dolose agit.*
10 *Iuramentum de obseruando laudo, non obligat iurantem laudo arbitratoris enormiter læsum.*
11 *Contractus est ipso iure nullus, si minor contrahat cũ tutore & curatore.*
12 *Contractus inualidus alia ratione, quàm minoris ætatis, non validatur iuramento.*
13 *Iuramentum relaxare cogitur recipiens, si ex parte ipsius contineat turpitudinem.*
14 *Læsio non attenditur in donatione, si donatio fiat à sciente & volente, absque vlla fraude.*
16 *Donatio iurisiurandi religione, affinium præsentia, & iudicis decreto roborata, natiuitate filiorum revocatur.*
17 *Iuramentum non impedit donationem posse revocari propter superuenientiam filiorum.*

Respon. interpreta.

VIcet Donatio rerum immobilium † à minore facta etiã cũ decreto iudicis sit ipso iure nulla. l. fi. C. si maior factus ali. rat. hab. tamen propter iurisiurandi religionem sustinetur. auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. quæ locum habet etiam in contractu donationis, fm gl. Bar. & *communiter* scrib. ibi, & Fely. in c. in præsentia. col. iiij. de prob. & Corn. con. 258. quanquã. li. iiij. vbi ꝓsuluit donationẽ firmari iuramento, ẽt si sit facta ab impubere doli capace, & ꝓsuluit Soc. donationẽ factam à minore valere absque auxilio restitutionis in integrũ, cõsi. 279. visa donatione. lib. ij. Sed revocatur in dubium, an idem dicẽdum sit, si minor ꝓ donationem † iuratam reperiatur enormiter læsus, vt quia dimidiam vel maiorem partẽ fortunarũ suarum donauerit, vt in themate præsupponitur. Visis instrumentis donationum & transactionis subsequutæ, & consideratis diligenter quæ in narratione facti recitantur, cõsultationẽ hanc duxi diuidendã in ij. partes. In prima discutiemus, an dñs de fara possit iustè dicere se fuisse enormiter læsum, & sic videbimus an disꝑositio d. auth. sacramẽta puberũ, ꝓcedat etiam si in ꝺcto interueniret dolus re ipsa. Secũdò, inquiremus an dñs de Fara iure prætẽdat se fuisse deceptũ dolo & astutia dñi Astoandi eius fratris, & sic an ratione doli ex ꝓposito posit ꝺuenire, ꝓprio iuramẽto. Quibus expeditis, apparebit resolutio alterius dubitationis, an iurm̃ sit à iudice eccleſiastico relaxandum? Circa primũ vr̃ cꝙ dñs de Fara nõ possit iuramẽto ꝺuenire prætextu alicuius læsionis, ex pluribus. Primò, qa iuramentum potest seruari sine interitu salutis æternæ, ergo violandum non est. c. quemadmodum. c. si verò. de iurei. cũ simil. & videt casus in c. quis. de pact. lib. vj. q text. etiam, ꝓcedit, qñ filia renunciat gratis hæreditati paternæ, nulla dote sibi data, vel constituta, fm Gem. & Imol. ibi, & Lud. Rom. & Aret. in l. q superstitis. ff. de acq. hær. & Alex. con. 125. colum. viij. lib. j. Cur. senior consi. 43. sup contingentia. in vlt. dubio. Et sic patet, cꝙ ille tex. excipiens causam dolosæ renunciationis, intelligendus est de dolo ex ꝓposito, & non re ipsa. ita ergo dicendum vr̃ in casu præsenti. Secò, qa donatio ista fuit ex interuallo geminata & triplicata, in donatione autẽ reiterata præsumitur interuenisse † plenam donantis deliberationẽ, q̃ dolum excludit, fm gl. in c. si qs iratus. ij. q. iij. & q̃ reiteratio facit præsumi errorẽ abesse, fm gl. in c. ex literis. de diuor. & ideò ꝺctũ reiteratũ nihil opponi posse vr̃, fm Bal. in consi. schismatis. posito post titulum. ff. si quis aliquem testar. prohib. & aduersus contractũ reiteratũ cum iuramento non videt restitutio concedenda, fm Philip. Dec. consil. 181. satis not. est quæstio. col. iij. Tertiò, quia non videt, cꝙ in donatione † quę ex liberalitate ꝓcedit, vlla possit considerari læsio. Hinc est, cꝙ venditor q donauit id, quod pluris est, non potest allegare læsionem, etiam si vltra dimidiam iusti pretij fraudatus dicat, fm Bar. & Doct. cõiter, in l. ij. C. de rescin. vendi. & Alex. consi. 53. lib. iij. & Soc. consi. 48. lib. iiij. Quartò, qa idem dñs de Fara iurauit non contrauenire prętextu minoris ætatis læsionis, doli, aut deceptionis: vnde audiendus nõ vr̃, etiam si restitutionẽ petat, fm Bart. & alios in d. l. ij. & Soc. in d. consi. 48. & hoc casu Pan. in c. cùm contingat. de iureiur. tenet minori non esse relaxandum iuramentum ratione doli re ipsa. & ita etiam respondet idẽ Pan. consi. 72. quinque dubia. in fi. li. j. & idem tenet Pau. de Cast. in d. auth. sacramenta puberum. Quintò, præmissa coadiuuant ex decreto iudicis, quod interuenit in hac donatione. nam iudicis decretum † facit cessare doli & metus præsumptionem, fm gl. in l. j. C. de præd. decur. lib. x. Sextò, confirmant, qa huic donationi præsentes fuerunt aliqui affines & amici vtriusque, quorũ præsentia excludit ꝑsumptionẽ doli & metus. l. transa. C. de transa. & ibi latè Mod. traditur p Bart. in l. fi. ff. si quis aliquem testar. prohib. Præmissis non obst. ꝺrium mihi videt iustius & æquius, rationibus subsequentibus. Primò, quia, ꝓpter enormem læsionem præsumit læsus, dolo circunuentus. l. si superstite. C. de dolo. l. omnes. §. Lucius. ff. de his quæ in fraud. cred. vbi autẽ dolus interuenit, iuramentũ nihil operatur. d. c. q̃uis. & c. Abb. quod met. causs. c. si verò. cum simil. de iureiur. Nec refert cꝙ iste sit dolus re ipsa, quia effectualiter æquiparatur dolo ex ꝓposito. l. si quis cum aliquo. ff. de verb. oblig. l. ij. §. si quis sine. ff. de excep. doli. & hac ratione consuluit Petr. de Anc. vbi ipse refert in regula accessorium. de reg. iur. Sororẽ q̃ cum iuro renunciauit fieri hæreditatẽ 4000. florenorum pro 600. posse ꝓtrauenire iuro ꝓp enormem læsionem. Hinc dixit Bal. in c. j. §. item sacra. de pac. iur. fir. cꝙ boni præsides faciunt talia iuramenta remitti p capturam personæ. per tex. in l. illicitas. ff. de offic. præsid. & cꝙ ex enormi læsione præsumatur minor dolo circunuentus, docet Bal. in l. fi. ff. de prætor. stipul. & idem tenuit Pet. de Anc. in c. canonum statuta. char. xxij. vers. ego etiam consului. de constit. sequuntur Ant. Imol. & Pan. in d. c. cũ contingat. de iureiur. Secundò, quia iuramẽtum debet habere † tres comites, iudicium, veritatẽ, & iustitiam. alioqn iam non est iuramentum, sed periurium. c. innocẽs. xxij. q. iiij. c. quanto. de iureiur. vnde Bald. glossando diffinitionem iuramenti traditam per fratrem Raynaldum de Petra forti, dicentis, iuramentum est dictum assertum, vel promissum, sacrę rei attestationem firmatum. addebat, verum, iustum, & ex animi deliberatione, certaque scientia procedens. quæ certè diffinitio non conuenit verbis huius domini de Fara, qui non ex proposito, neque certa scientia donauit, quod ex enormi læsione dignoscitur. Nam fm Bald. in d. §. item sacramenta. ex enormitate facti præsumitur consilium animi. & ex simplicitate minor & mulier contraxisse creduntur, quoties cõtractus est eis damnosus, fm Bald. in rub. de rer. permut. circa fi. cùm itaque in hoc iuramento desit iudicium, nec conueniat diffinitio iuramenti, non etiam conueniet diffinitum. l. j. §. dolũ. ff. de dolo. deest etiam veritas, quia ex falsa causa donauit: nec enim intendebat presbyterari, quod eius euentus demonstra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uit. Tertiò, ga iuramentū regulatur à consensu, sine quo iuramentum nihil operatur. l. fi. C. de nō nu. pecu. & d. c. quāuis. & d. auth. sacramenta puberū. in verbo spontè. data aūt enormi læsione non præsumitur læsus habuisse notitiā valoris rei, sm Bar. & alios in l. ij. C. de rescin. vendi. ergo iurm non porriget vires suas ad hunc casum, nam ad ignorata nō extenditur effectus ipsius contractus. l. cū Aquiliana. ff. de transact. & l. mr
8 decedens. ff. de inoff. testa. Quartò, meticulosus cōtractus † nō validat iuramento. d. c. quāuis. cū concor. Minor aūt cōtrahēs cū fratre maiore immodicè læsus metu reuerentiali præsumit contraxisse, & ideo cōtractus venit rescindendus, saltē iudicis officio, l. j. §. quæ onerandæ. ff. quarū rerū actio non detur. & ita in terminis consuluit Soci. consi. 263. capio primū. col. iij. lib. ij. qui respondet ad cōmunem doctorū sentētiā, ꝙ metus reuerentialis non sufficiat ad rescindendum contractum, nisi probentur minæ vel verbera, ꝙ hæc cōmunis sententia limitatur, vt nō procedat data enormi læsione propter quā præsumitur verus metus in minore, sm Pet. de Anch. & Pau. de Ca. in consiliis infrà allegandis. Quod benè quadrat in proposito casu. Nam nemo sani capitis negabit d. Io. non rogasse & iustā tiam fecisse erga fratrem minorem, vt sibi donaret dicta castra. importunæ autem preces factæ minori non distant à metu, sm Inn. in c. petitio. de iureiu. & Bar. in trac. de tyranno. q. vj. Suadetur, quia dominus de Fara erat sub ferula, cura, & regimine ipsius Ioannis, viri sagacissimi, & cum eo habitabat. Ex quibus resultat coniectura metus reuerentialis, sm Pet. de Ancha. quem refert & sequitur Pan. in d. c. cū contingat. char. pe. & in terminis nostris ita firmat Are. consi. 24. quatuor dubia,
9 &c. Quintò contrahens † cū adolescente statim consumpturo dolosè agit. l. si verò. §. si adolescens. ff. manda. l. si quis cū scieret. ff. pro emp. & propter hunc præsumptū dolum recipientis contractus non firmatur iuramento sm Pan. in d. c. cū contingat. char. pe. minus ergo firmabitur iuramento minoris, q contrahendo & donando consumit. Sextò facit, quia iuramē
10 tum de obseruando † laudo, non obligat iurantem laudo arbitratoris enormiter læsum. l. si libertus. la ij. ff. de ope. lib. & notatur in c. quintaullis. de iureiu. & per Bar. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. idem ergo dicendum in casu isto. Nec obstat, si dicatur, ꝙ hic læditur facto proprio, ibi facto tertij, quia eadem ratio vtrobique videtur, tū, quia minor enormiter lęsus creditur ignorasse, quod egit, sm Bar. in d. l. ij. C. de rescin. vend. tum quia præsumitur circunuentus dolo eius cū quo contraxit, vt patet ex præmissis. Ex quibus constat, ꝙ dolus reipsa, & dolus ex proposito æquiparantur, quantū ad impediendum vires iuramenti. Et ita tenent Bal. & Iaco. Alua. in d. §. item sacramenta. & Georg. nat. in d. c. quamuis. col. xij. & sequē. Pet. de Anch. consi. 38. pro clariori. & consi. 138. visis. & consi. 180. visa. & consi. 375. in fine radicta. Cald. de iureiu. consi. 8. duæ puellæ. Fede. de Senis consi. 199. quæritur. Ant. de But. consi. 45. iuris rigor. Panor. consi. 8. Laurentia. & cōsi. 107. quatuor dubia aliàs quatuor sunt. li. ij. Raph. Co. consi. 180. videtur prima fronte. Pau. de Ca. consi. 174. contra superius in j. parte. Are. consi. 93. viso legato. And. Sicu. con. 21. col. v. lib. j. & consi. 93. lib. ij. Soc. consi. 263. capio primum. in secundo dub. lib. ij. Corn. consi. 124. multum dixisse. lib. iij. & consi. 11. & consi. 214. viso puncto. eo. lib. & hanc opinionē dicit æquam & iustā Alex. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obli. & cōsi. 53. col. vij. li. iij. & latissimè Decius idē consuluit, consi. 180. per totum. dicens hāc esse *communem opi.*
doct. & si Alex. qui dixit contrariam sententiam esse cōmunē in d. consi. 125. & consi. 42. lib. j. & cōsi. 53. co. vij. lib. iij. vidisset præmissas auctoritates, nunquā ita dixisset. Sit igitur conclusio cōmunis & vera, ꝙ dispositio d. auth. sacramenta puberum. & d. c. quamuis. non procedit data enormi læsione. Ad contraria respondebo statim prius discusso, an in casu præsenti possit dici hunc minorē fuisse circunuentum dolo & machinatione dicti d. Io. & sic an interuenerit in hac donatione dolus ex proposito. Nā vbi talis dolus intercedit, nullus est q non fateatur iuramentū nihil operari d. c. quāuis. ibi non dolo, vi, metu, & c. & ratio est euidens. quia dolus remouet cōsensum à quo dependet potentia iurisiurandi. c. veniens. de iureiur. & l. fin. C. de non nu. pecu. Videamus ergo an possit detegi dolus ex ꝓposito. Et mihi videtur, sm ea q̄ proponunt patere de dolo manifesto, ex plurib. Primò, quia d. Gaspar, dns vallis clausæ, sororius dicti dñi de fara, & do. Ant. mari, iudex ordinarius interpositione decreti facienda examinati & interrogati iureiu. testificati sunt hmōi donationē fore vtilē ipsi minori, & in eius cōmodū cedere. Quibus hic minor facilis ad decipiendū & credulus fidē adhibuit, qđ facere nō debuit, cū tanta sui iactura. & hac ratione mihi vr dolo inductus ad donandū. & ita per hanc rationē rndet Pan. in d. ꝙsi. 107. in secundo dubio. li. ij. Scdò patet de dolo, ga Ioānes dolosè & falsò suggessit huic minori castrū Valleronis esse alteri hypothecatū pro satis notabili summa, qđ verū nō erat, vnde ratione huius falsæ & dolosæ suggestionis, minor facilis ad credendū motus præsumit ad donandū & iurandū. sm Fed. de Senis. d. consi. 199. falsum aūt cōmentū, calliditas, & machinatio, dolus est. l. j. §. dolū. ff. de dolo. & dixit Cur. seni. in d. consi. 43. ꝙ licet dolus re ipsa nō impediat virtutē iuramenti, sm opinionē multorū, quos. §. retuli, si tñ præcesserint aliqua mendacia donatarij, vt in casu nostro, tunc cōtractus non firmatur iuramento propter dolum
11 ex proposito. Tertiò si minor † contrahat cū tutore vel curatore, & lædatur, contractus est ipso iure nullus, propter præsumptum dolum & malā fidem tutoris seu curatoris. l. pupillus. §. item ipse tutor. ff. de auth. tut. Est. n. iuris & de iure præsumptio, ꝙ minor fuerit inductus ad ꝯhendum dolo sui curatoris, vbi reperitur minor læsus quāuis in modico, quia curator debet vtilia facere, & inutilia prætermittere, secundū Bal. in l. cum ipse. C. de contrahend. emp. per tex in simili. in l. fundus qui. ff. de rescin. vend. & idem sensit Bar. in d. §. item ipse tutor. ad fi. in casu isto proponitur donationē factā fuisse dicto Ioanni tunc curatori ipsius donantis, ergo donatio nō firmabitur iuramento propter dolum à lege præsumptū, qui ēt impedit effectus iuramenti, sm Panor. in d. c. cū contingat. in iij. char. post Ant. & Imol. inferentes iuramentū nihil operari stante statuto ꝙ contractus celebratus cū minore præsumat dolo initus, vt etiā tenuit Barto. iu. l. omnes populi. in ij. q. iij. q. prin. ff. de iusti. & iur. Pan. consi. 71. quinque dubia. lib. j. Ludo. Ro. ꝙsi. 12. viso facto. Alex. ꝙsi. 59. viso instrumento. lib. j. & ꝙ. 38. visa petitione. li. iij. & cōsi. 39. lib. iiij. Quartò, vbi alia ratio
12 ne quā minoris ætatis cōtractus † est nullus, non validatur iuramento, sm Bart. in d. auth. sacramenta puberū, colū. ij. C. de rescin. ven. Iste aūt contractus est nullus, quia curator prohibetur cōtrahere cū minore. d. §. itē ipse tutor. ergo &c. Quin-
13 tò cogitur recipiens iuramentū † relaxare, si ex parte ipsius contineat turpitudinē. c. j. & c. debitores. de iureiur. tradit Panor. in d. c. cum contingat. char. pen. ver. septimus casus. Itē relaxādum est iuramentū, non tantū si contineat turpitudinem ex parte recipientis, vel peccatū ex parte iurantis, sed etiā si possit præstare alteri occasionē peccandi. c. cū ab omni. de vita & honest. clericorū. At iuramentum huius minoris cōtinet turpitudinē ex parte Ioannis recipientis, quia ipse recipiens iurauerat vtilia facere, & inutilia prætermittere, & tñ ꝯ proprio iuramentū induxit hunc minorē, cuius curā gerebat, ad sibi donandum, & sic ad perdendū bona sua. donare. n. perdere est l. filius fa. ff. de don. in prin. Sextò, alia vrgenti coniectura detegitur dolus donatarij, ga ipse hæres vniuersalis cōis patris d. Honorati, & curator testamentarius fratris sui induxit ipsum fratrē nondū ætatis xv. ann. ad repudiādum particulārē institutionē, qua pater reliquerat eidē dicta castra, vt iure accresceādi obueniret ipsi vniuersali hæredi, sed postea cōsultus, ꝙ per talē repudiationē non erat sibi quæsitū ius irreuocabiliter. l. j. C. si mi. se ab hæredi. pa. abstin. astutia & calliditate procurauit ꝙ dictus minor eadē castra sibi donaret, & dubitans ne ēt donatio valeret, vtpotè facta per minorē suo curatori, induxit fratrē adhuc minorē ad transigendū super dicta donatione, vt nouo cōsensu cōfirmaretur. vñ sicut repudiatio fuit fraudulenta, cætera exinde secuta qs nō existimabit dolosa & fraudulēta? nam ab exordio tituli posterior formā euētus. l. ij. C. qñ & quib. iiij. pars deb. lib. x. ex tot. n. multiplicatis, repudiatione, donationib. & transactionib. dolus & fraus elicitur, vt in simili cōsuluit Bal. consi. 464. videamus. li. iij. Septimò, donata ob causam iure repetūtur ob cām nō secutā. l. j. de don. q̄ sub modo. l. si vt proponis. C. de cōdi. ob cau. præsupponitur aūt, ꝙ hæc donatio ob eam cām, quia Ioānes frater promisit fratri operam cū effectu dare, ꝙ sibi ꝓferentur beneficia, reditus florenorū mille, & hac ratione in ipsa renunciatione & in ipsis donationib. exprimitur causa, ga minor intendebat presbyterari. Cū igitur opera dicti Ioan. idē minor nulla fuerit assecutus bñficia, retractari poterit donatio ob cām ñ secutā, & si istud probaret, nō esset opus impetrare absolutionē à iure, in quo subintelligit ꝺditio, si alius ꝓuenta seruauerit. c. peruenit. de iureiur. Cōstat igit ex præmissis nō solū de dolo reipsa, sed etiā de dolo ex proposito. & ideo rndeo donationē iuro non roborari, quæ rōsio videbitur verior, si ꝺria dissoluantur. Nō obstat itaq; prima ratio fundata in d. c. quāuis. qđ habet locū etiam in renunciatione gratuita, sm *eam* sniam doc. ga rndetur, ꝙ loquitur in renūciatione hrditatis paternæ facta ipsi patri superstiti, & sic loquit in renunciatione iuris ꝓsistētis i ꝺsona spe, per quā renunciationē non pōt filia renuncians dici læsa, cū possit ꝓtingere, ꝙ nihil sit habitura, vt ga præmoriatur, iuxta. l. nā & si parentib. ff. de inoffi. testa. vel pater facultatib.

suis labat. Ita rñdet Paul. de Cast. in d. consi. 174. dicens multū referre, an p renunciationē præiudicet minori in hæreditate iam acquisita, an in acquirēda: nā qñ filia pri remittit ius succedendi, nō iniuriat à pre, cū nō habeat prē vinēte aliqđ ius formale in eius hæreditate. l. j. §. si impuberi. ff. de collat. bon. q̄ rationes cessant in renūciatione iuris iā acquisiti. nā enormis læsio solū ea dr, q̄ ius quæsitū tollit, nō q̄ iuri quærēdo derogat. l. si sponsus. §. si maritus. & l. fi. ff. de donat. int. vir. & vxor. Nec obst. tex. in d. auth. sacra puberū. in verbo, inuiolabiliter. qa, vt s. dixi, dispositio illius auth. nō ꝓcedit, vbi interuenit dolus sine ex ꝓposito, sine re ipsa, sm *cōm* Dd. sniam, q̄ verior est, & benignior ad mitigandū rigorē illius auth. quā Henricus vij. vt refert Alb. de Ros. ibi statuerat abrogare, ga nimis est minoribus pnicios̄a. Non obst. secunda ratio, fundata super reiteratione & ꝑfirmatione eiusdē donationis, ga eadē ratio doli militat in reiteratione & ꝑfirmatione. eadē em ætatis facilitate, eademq; leuitate & credulitate, quib. inductus fuit ad donandum, etiam fuit inductus ad confirmandū donationē. l. doli. §. diuersum. ff. de nouat. Et ꝙ ꝑfirmatio donationis facta p minorem nō credat hre deliberatū consensum, ꝓbatur in d. l. fi. C. si maior fac. ali. rat. hab. vbi requirit, ꝙ donatio facta à minore, comprobet expresse vel tacitè p lapsum decēnij ab eo, cū erit factus maior: ergo confirmatio facta anteq̄ fuerit effectus maior, sibi nō nocet, nec donationē inualidam corroborat. Et ita in terminis ꝓsuluit Paul. de Castr. consi. 305. notandum est. lib. ij. sm nouissimā impressionē. Non obst. tertia ratio fundata sup donatione, in qua dr non posse considerari lęsionem, cū donatio liberalitati ascribat. d. l. j. & ga volenti donare nō infert dolus. l. cū donationis. C. de transact. ga respondetur multipliciter. Primò, ꝙ etiā volens interdū dolo decipitur, vt si calliditate aliquis seductus sit ad donandū: vult enim tunc seductus donare, sed p dolū. l. iij. §. si qs volentē. ff. de lib. ho. exh. l. j. §. ij. ff. de fer. corrup. Et ita euenit huic minori, & ita
14 respōdet Paul. de Cast. in d. consi. 174. Itē verū ꝙ in donatione nō attendit læsio, † si donatio fiat à sciente & volente absque vlla fraude, secus si p dolū, q̄ facit verū consensum abesse. l. si superstite. C. de dolo. l. j. ff. eod. tit. & ita respōdet Cor. in d. consi. 124. lib. iij. Itē stantibus cōuentionibus in themate præsuppositis, scilicet ꝙ minor donauerit eadē lege, vt consequeretur beneficia florenorū mille opera donatarij, & ꝙ donatarius teneret eidē minori donanti dare annuos ducētos florenos, hæc donatio potius censetur ꝺctus innominatus, do, vt facias, & des. l. naturalis. §. j. ff. de præscr. verb. & licēt notetur donatio, attamē effectus & nō verba ꝯhentium sunt inspicien
di, sm Bal. in l. ij. C. commod. p tex. in l. in sulam. ff. de præscrip. verb. & ita respōdet Deci. in d. consi. 180. col. pen. Non obstat iiij. ratio, ꝙ dns de Fara renunciauerit exceptioni doli mali, lęsionis, & omni legū auxilio, ga respondet, vt s. dixi, ꝙ eadē facilitate eodemq; dolo, quib. inductus fuit ad donandū, eisdem inductus fuit ad renunciandū, sm Bar. in l. fi. §. idē quæritū. ff. de cond. inde. arg. d. l. doli. §. diuersum. ff. de nouat. & ita etiam in simili respondet Alex. consi. 179. visa scriptura. col. ij. lib. ij. & in terminis nostris ita respondēt Ant. & Pan. in d. c. cū contingat. char. pen. vbi ꝑcludunt minoribus relaxandū esse hmōi iuramentum, & si iurassent non ꝯuenire ratione enormissimæ lęsionis. & ita etiam respondet Socin. in d. consi. 263. col. v. & Dec. in d. con. 180. col. pen. Propterea hic minor renunciauit exceptioni lęsionis simpliciter, qa nō porrigit ad enormē lęsionem, sm Pan. & alios in c. Quintaullis. de iureiur. & Cor. in d. consi. 124. & 214. lib. iij. Non obst. decretū iudicis & præ-
15 senria affinium, & amicorū, qa respondet, † ipsa nihil faciunt ad qualitandam donationē factam à minore. d. l. fi. vbi casus. Item respondet, ꝙ ista faciunt cessare præsumptionē doli & lęsionis, sed vbi de lęsione constat, cessat præsumptio doli, q̄ venit in consequentiā lęsionis. Ita respondet Imol. in l. si quis cum aliter. ad fi. ff. de verb. obl. & Cor. in d. consi. 124. & consi. 214. Ex quibus saltē simul iunctis constat donationē esse ipso iure nullam, & nō fuisse iuramento roborata. Vnde nō expediret insistere super alio dubio, an natiuitate filiorū reuocet dicta donatio virtute l. si vnq̄. C. de reuoc. donat. sup quo prima facie credidi, ꝙ non, ga dispositio d. l. si vnq̄. limitatur, vt non ꝓcedat, qñ donans cogitauit de filiis nascituris, & nihilo minus donauit, & declarant oēs scribentes ibi, & Bart. in l. Titia, §. Imperator. ff. de leg. ij. Imol. & Can. in c. fi. de dona. Bald. & legistæ in l. j C. de inoffi. don. est enim dispositio d. l. si vnq̄. fundata super præsumpta mente donantis, q̄ si cogitasset de filiis, verisimiliter nō donasset. arg. l. cū acutissimi. C. de fideic. & l. tale pactū. §. fi. ff. de pact. q̄ ratio præsumptæ mentis cessat, quando constat, ꝙ donans cogitauit de filiis, & nihilominus donauit, ergo etiam cessabit dispositio. l. adigere. § q̄uis. ff. de iurepro. Cōstat aūt, ꝙ dns de Fara cogitauit de libe. ex pacto, d

quo in transactione, quo conuentū fuit, vt reseruatio florenorū ducētorū euaneſceret, casu quo ipse dns de Fara decederet sine liberis, ergo &c. & ꝓpea ꝓsuluit Soc. consi. 53. Viso instro. col. iij. li. iiij. ꝙ donatio, quā fecit filia statim nuptura, nō reuocatur pp superuenientiam filiorū, ga præsumit cogitasse de liberis, ex quo erat de ꝓximo nuptura. Scdò nō vr locū esse dispositioni d. l. si vnq̄. ga d. de Fara iurauerit nō ꝯuenire. Seruandum em est iurm, qñ nō vergit in detrimentū salutis æternæ. c. quēadmodū. de iureiur. cū concord. Tertiò, ga dispositio l. si vnq̄. nō ꝓcedit in donatione ob cām, q̄ nō est ꝓpriè donatio, sm Ang. in d. l. si vnq̄. Alex. consi. 29. præclarè. col. fi. lib. iij. Soc. cōsi. 147. lib. j. sed ista donatio vr ob cām. s. vt donās consequeret à donatario florenos cc. & bñficia, ergo, &c. ¶ Præ-
16 missis non obstantibus, arbitror donationē hanc † posse natiuitate filiorū reuocari, p tex. in d. l. si vnq̄. quē puto locū habere etiam in hoc casu, non obstantibus ꝓdictis. Et primò non obstat, ꝙ donator cogitauerit de filiis, qa & si cogitauerit de filiis, non tñ sperabat se filios habiturū, q̄ duo copulatiuè requiruntur ad hoc, vt nō sit locus dispositioni d. l. si vnq̄. c. fin. xvij. q. iij. ibi non haberet nec speraret habere. & ita consuluit Socin. consi. 126. visum fuit. lib. iij. vbi consuluit natiuitate filij reuocari donationē factam à sene, habente vxorē quinquagenariam, etiā ꝙ in donatione fuit habita mētio filiorū, qa si senex cogitaret de filiis, nō tñ sperabat filios sibi debere nasci pp senium ipsius & vxoris. Hic aūt donans & si cogitauerit de filiis, nō tñ sperabat, nec credebat filios ꝓcreare, ga intendebat presbyter, & eadē ratione qua donauit, ga presbyter volebat, eadē etiam voluit reseruationē florenorū cc. extingui, si filios nō haberet, nō qa crederet habere, sed qa pp sacerdotium assumendum desperabat de filiis. & ita etiam ꝓsuluit Soci. inter consi. Curt. senio. consi. 2. col. fin. Hæc em ratio sacerdotij facit abesse oēm spem ꝓlis legitimæ, qua sola reuocat donatio, sm Alex. consi. 40. sup primo. col. fi. lib. iiij. Nec huic rationi naturali & verissimæ obstat, si dicat, ꝙ in transactione nō exprimitur hæc ratio, ga intenderet donans presbyterari. Rndeo satis esse, ꝙ fuerit expressa in donatione, ad quā trāsactio refert, ga virtute relationis oīa dicta in donatione, censent transcripta in transactione. l. si ita scripsero. & ibi Bar. ff. de cond. & dem.
17 & ita etiam respōdet Soc. in d. con 126. Nō obstat iurin, † qa non impedit donationē posse reuocari pp superuenientiam filiorū, sm Bart. & *cōiter* scribentes in d. §. Imperator. Imol. in d. c. fi. Alb. in d. l. si vnq̄. Bal. in l. j. C. de inoffic. don. Oldr. consi. 238. cum mulier. Lud. Rom. consi. 269. non est dubium. Soc. in d. consi. 126. & consi. 22. col. ij. lib. iiij. allegans Spec. & Ioan. Andr. idem tenere. & idem consuluit Aret. consi. 24. quatuor dubia. Cor. consi. 11. col. viij. lib. iij. & consi. 30. lib. iiij. qa iuramentum regulaur sm naturam ꝯctus, sup quo interponitur. l. fi. C. de non num. pec. & qa sm Oldr. iuramentum non addit obligationem, sed ei intra suos fines manenti addit religionis vinculū. arg. l. Titius. in fin. ff. ad Treb. Quod verū puto, etiam si donans iurasset ex quauis causa nō ꝯuenire, quia talis generalitas non trahit ad casum verisimiliter nō cogitatū. arg. l. fistulas. §. fruimenta. ff. de contrah. empt. & ita visum fuit Bal. in l. j. col. fi. C. de inoffic. don. Imò sunt, q̄ tenent, ꝙ donās nō possit renunciare beneficio d. l. si vnq̄. quia introductum fuit fauore filiorum, sm eos, & in præiudicium ipsorum iurm patris nihil debet operari. c. ꝙis. in fi. de pac. lib. vj. & ita tenet Soc. consil. 127. lib. j. & consi. 126. col. pen. lib. iij. & consi. 22. li. iiij. & Cur. senior consi. j. p totum. super quo tñ non facio fundamētum, ga alij Doct *cōiter* sunt in ꝺria sententia. Non deniq; obstat, ꝙ dispositio d. l. si vnq̄. nō vendicet sibi locum in donatione ob causam, qa istud verum est, quatenus donatio correspondet causæ, sed in eo, in quo donatio excedit causam, reuocat, iuxta dispositionem d. l. si vnq̄. sm Ang. ibi. & ita consuluit Soc. & non inficiatur Dec. consi. 20. col. fin. nam in excessu dicitur ꝓpria & simplex donatio. l. si sponsus. §. circa. ff. de dona. inter vir. & vxorem. & tradunt Ang. & Imol. in l. Aquilius regulus. ff. de don. Bal. in auth. ex testamēto. C. de colla. & in auth. vñ si parens. C. de inoffi. testa. & Sal. in l. j. C. de don. ante nupt. Inst per respectu florenorum cc. quos dns de Fara sibi reseruauit, non videtur donatio ob causam, cùm de propriis reditibus illos sibi retinuerit. Et si donatarius se fundet in causa beneficiorum, constat donationem posse reuocari, cùm ipse donatarius conuenta non impleuerit. l. fi. C. de reuoc. don.

RESP. CXXIX. & de Donationibus V.

LEgem Donationi adiectam, quæ donantis vel hæredum fauorem concernit, potest donator pro arbitrio remittere, quacunq; stipulatione etiam iuramento roborata non obstante.

SVMMA-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Resp. Io. Fran. Rip. in ff. Nouum.

SVMMARIVM.

1 *Actio semel acquisita hæredi, an sine facto ipsius ab eo auferri possit.*
2 *Pactum quod in fauorem hæredis fit, principaliter dicitur fieri inpersonã pacisc entis pro hærede.*
3 *Donatarius si vigore pacti teneatur post mortẽ suam rem donatam restituere alicui tertio gratia ipsius donantis, eo casu potest solus donator modum remittere.*
4 *Stipulator qui filiis & hæredibus suis fundum vel emphyteusim stipulatus est potest pro arbitrio renunciare feudo & emphyteusi in preiudicium filiorum.*
5 *Pater qui acquisiuit feudum pro se & filijs, si alienat feudũ, filij non possunt reuocare alienationem, & quid ita.*
6 *Acquisitum nobis irreuocabiliter, non pot a nobis auferri sine facto nro.*
7 *Hæres adeundo hæreditatem, videtur rata habere omnia gesta per defunctum.*
8 *Renunciari non potest his, quæ sunt liberæ facultatis, etiam cũ iuramẽto.*

Respon. interpreta.

VTNoscatur, an nobilis Margarita du Lac, potuerit donare mansum (de quo in themate) domino Lud. filio non obstante pacto in donatione facta, de dicto manso præfatæ dominæ Margaritæ p quondam dominũ Alber. de Bonliaco, videndum est, an prædictus d. Albertus donator, potuerit vxori suæ donatariæ remittere modum in dicta donatione adiectũ, quòd post mortem ipsius vxoris donatariæ bona donata reuertantur, & deueniant ad hæredem ipsius Alberti donatoris. Nam ab hoc puncto pẽdet resolutio ꝓpositæ qõnis, an domina Margarita potuerit donare dictum mansum dño Lud. qui non est hęres institutus à dño Alberto. Et super hac qõne, q̃ apud me modicã vel nullã dubitationẽ hẽt, paucis agã reiectis superfluis. Videret prima facie dicendũ, ꝙ d. Alber. donator in præiudiciũ hæredis sui non potuerit remittere modũ illũ, ga p illũ modũ vr acquisita vtilis a ctio hæredi futuro. l. quoties. C. de dona. q̃
1 sub mo. actio ãt† semel acquisita hr̃di, non vr̃ fine facto ipsius ab eo auferri posse. l. id qd̃ nr̃m. ff. de reg. iur. l. fi. ff. de pac. per quã rõnem Pau. de Cast. Lud. Ro. & nõnulli alij tenuerũt, ꝙ si aliqd̃ donet Titio hoc adiecto, ꝙ post mortẽ, eius sit ecclesię, vel alterius, ꝙ nõ ꝑt donator remittere Titio modũ, quo fuit grauatus restituere donata alteri. Secundò quia promisit idẽ donator cũ iuramento nõ reuocare prædictã donationẽ, sed omnia & singula perpetuò obseruare, & in aliquo non ꝯuenire, nam cũ iurm possit seruari sine interitu salutis æternæ, videtur obligatorium, vt iurans nõ possit contrauenire, vbi aliàs posset. c. cum cõtingat. de iureiu. c. licet. e. ti. in vj. c. quamuis. de pac. eo. lib. Tertiò, quia notarius stipulatus fuit pro hærede donatoris, quo casu videtur, ꝙ donator possit remittere tan quam sit ex stipulatione notarij acquisitũ tẽpore donationis hæredi. licet. n. Bart. & alij *cõiter* in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de ver. ob. velint, ꝙ donator possit talẽ modũ remittere donatario, tamen Raph. Comẽ. Alex. Arc. Ias. & alij indifferenter limitant istud non procedere, qñ donator vel donatarius stipulati sunt ꝓ tertio & in eius fauorẽ fuit adiectus modus. & segt Dec. consi. 58. Et pro tenui facultate mea viso diligenter. col. ij. ¶ Præmissis nõ obstãtib., put verè nõ obstãt, rñdeo Albertũ potuisse in sua vltima voluntate legare dictũ mãsum vxori, & dare libertatẽ vxori disponẽdi de dicto mãso arbitrio suo ĩ p iudiciũ hr̃dis ipsius Alberti ex plurib. Et primò, ga testõr non solũ ꝑt vxori legare rẽ ꝓpriã, verũ ẽt ꝑt legare rẽ ipsius hr̃dis. l. si hr̃dis seruus. ff. de leg. i. l. vnũ ex familia. §. si rem. ff. de leg. ij. Ex hoc inferẽ decisio qõnis, ꝙ d. Albe. potuit ius (si quod fuisset acquisitũ hæredi) legare vxori. Et ꝑp hãc rõnem nõ vr̃ mihi, ꝙ quæstio ista habeat ꝓbabilẽ dubitãdi rõnem. Scdò, quia pactũ adiectũ in donatione, ꝙ post mortẽ vxoris mansum reuertat ad hæredẽ donatoris appositũ fuit gratia ipsius donan
2 tis tantũ, & eius mero fauore, nã pactũ† qđ in fauorẽ hæredis fit principaliter, dr̃ fieri in personã pacisc ẽtis, ꝙ hærede. l. si pactũ. ff. de proba. & l. cũ q ita. §. j. ff. de ver. ob. rõ aũt de se patet, qa hæres repræsentat personam defuncti. §. j. in authẽ. de iure iuran. à mo. præsti. Qui. n. stipulat primò sibi, & in consequentiã hæredi censetur stipulari, vt dr̃ in d. l. si pactũ. & not. in l. postulante. ff. ad Trebel. vnde cũ stipło interposita ꝙ se & hæredibus, dicatur interposita in fauorẽ ipsius stipulantis, non videtur rationẽ quare ipse qui stipulatus est ꝙ hr̃de suo, non possit illi stipłoni renũciare, cũ cuilibet liceat suo fauori renunciare. l. si qs in cõscribendo. C. de pac. & ideo Lu. Ro. in l. pecuniã. ff. de
3 cõd. ob can. & Ale. in d. §. Flauius. & alij *cõiter* ꝓcorẽlãt, ꝙ sĩt do natarius vigore pacti teneat post mortẽ suã rẽ donatã restituere alicui tertio gra ipsius donãtis, ꝙ eo casu solus donator põt modũ remittere p. tex. in l. iij. ff. de ser. exportã. Tertio, stipula-
4 tor q filijs & hæredibus suis † feudũ vel emphyteusim stipulatus est, põt ꝙ arbitrio renũciare feudo vr̃ emphyteusi in præiudicium filiorũ, ſm Bar. in l. vt iurisiu. §. si liberi. ff. de ope. lib. Bal. in auth. si quas ruinas. C. de sacros. eccl. Lud. Ro. consi. 35. A fortiori ergo põt remittere modũ adiectũ in fauorẽ hære.
5 dum suorum. Quartò, pater q acquisiuit feudũ †, ꝙ se & filiis, quo casu ſm Bar. in d. §. si liberi. nõ ꝑt ꝓiudicare filijs, tũ si alienet feudum, filij qui sunt hæredes patris nõ possunt reuocare alienationẽ, qa tenent approbare gesta p defunctũ, cuius sunt hæredes, p regulã. l. cũ à matre. C. de rei vend. & regulã ex qua ꝑsona. ff. de reg. iur. Si ergo hr̃s nõ ꝑt contrauenire alienationi factæ p defunctũ de eo, qđ ad ipsum hr̃dẽ spectabat iure suo, multò minus poterit contrauenire voluntati defuncti super eo, qđ ad ipsum hr̃dem erat deuoluendũ iure hr̃ditario. Non ergo ꝑt impugnare remissionẽ modi adiecti in hac donationẽ ĩ fauorẽ ipsius hr̃dis, cũ dictũ mãsum ex stipłone, de qua in dicta donatione, vbi nõ esset remissa, ad ipsum vti hr̃dẽ ptinet, & nõ aliàs. Quintò, si dixerimus, ꝙ stipulator nõ possit renunciare stipłoni ꝓ ipsum factæ in fauorẽ hr̃dũ suorũ, sequet vnũ absurdissimum ꝙ stipłator nec nouare, nec acceptũ ferre poterit, ga oĩs stipulatio intelligitur facta in fauorẽ hęredũ, ẽt si de eis mẽtio habita nõ sit: vt dixi. ã. & l. iurisg. §. pactorũ. & l. tale pactũ. in prin. & l. nisi. ff. de pac. & dicit Bal. in l. j. p illũ tex.
6 C. quorũ leg. ꝙ noĩato cõtrahẽte censẽr noĩatus eius hæres. Si mõ in ꝓiudiciũ hr̃dis nõ ꝑt fieri nouatio, vel acceptilatio, seqret ꝙ tituli de donat. & acceptil. essent frustratorij, qđ est absonum dictu, & nõ admittendũ. l. nã absurdũ. ff. de bon. lib. cumsimi. Possem hãc nr̃am ꝓsultationẽ multis alijs rõnibus & fundamẽtis comprobare, sed in re tã clara turpe vr̃ verba & charta pdere. Cõtrariorũ ãt ex præmissis patet resolutio, qa tñ ex resolutione cõtrariorũ clarior apparebit nr̃a rñsio, quia mos inoleuit, vt singula ꝯria spãliter remoueant, ad primũ rñdeo
6 tripliciter. Primò, ꝙ id qđ est nobis acqsitũ † irreuocabiliter, ñ ꝑt à nobis auferri sine facto nr̃o. & ita ꝓcedit regula. l. ius nr̃m. in ꝯrium allegata. Secus ãt si sit acqsitũ reuocabiliter. l. sed & si quis. in prin. & §. j. iũcta gl. ff. de vsufru. Actio autẽ siue ius nõ põt dici ante mortẽ testatoris seu stipulantis acqsitũ hæredi. l. q superstitis. de acqui. hæ. Ergo is qui stipulatus fuit, poterit hr̃di illud auferre, & ita rñdit Imo. in c. potuit. col. fi. de loc. & in d. §. Flauius. vbi Ale. & alij idẽ firmant. Secũdò rñdet ꝙ factũ testatoris reputatur factum hæredis, cum vna & eadem persõna reputentur, vt. ã. dixi. & ita in proposito firmat gl. in l. si seruus. in ver. interest. ff. de condi. furt. Tertiò rñdet, ꝙ hæres ipse remisit modum adiectũ donationi in eius fauorẽ, & ius omnẽ sibi cõpetens, & sic suo facto ius omne (si quod habebat)
7 amisit, nã adeundo † hr̃ditatẽ vr̃ rata habere oĩa gesta p defunctũ, ſm Bar. in l. solutũ. §. solutam. ff. de pig. act. dico igit, ꝙ hæres d. Alber. p aditionem hæreditatis ratificauit legatum factũ vxori, & cẽset se illi obligasse ad obseruandam voluntatẽ defuncti. Ergo frustra nitit contrauenire. Nõ obst. ꝙ iuramentũ sit obligatorium, & firmet contractũ aliàs inualidũ, & sit seruandũ, qa verũ, qñ iurm præstatur in fauorẽ tertij. Tunc enim non licet tali iuro contrauenire in præiudiciũ alterius, secus si præstatur in fauorẽ hæredis sui. Ratio aũt diuersitatis est euidens, nã hæres adeundo, approbat contrauentionẽ, si quam defunctus fecisset. vt dixi. ã. Approbando ãt censetur relaxare iurm, quæ relaxatio habet vim apostolicæ relaxationis. c. j. & ij. de iureiu. Vel aliter & secundò rñdetur, ꝙ his, quæ sunt libe
8 ræ facultatis, non potest renunciari † etiam cum iuramento, secundum glos. in c. fi. de proc. lib. vj. Io. And. in reg. quod semel. de reg. iur. lib. vj. Fel. latè in c. si diligẽti. col. pe. de fo. cõp. In facultate autem libera eius est qui stipulatus fuit hæredi, stipulationem remittere, & hæredem suum grauare etiam in re propria, vt. ã. ostensum fuit. ergo &c. & ideo Bar. in l. si quis in principio testamẽti. col. fi. de leg. iij. cõcludit, ꝙ is qui promisit hæredi instituto non reuocare testamentũ, poterit non obstã te iuramento mutare & alterare pro arbitrio. & sequuntur *communiter* omnes scrib. Quare concluditur, ꝙ do. Albertus potuit legare vxori dictum mansum, etiam si prius illud ꝑtẽ & irreuocabiliter donasset hæredi instituendo, quia donasset ei vti hæredi, quem potest testator grauare, prout vult etiã in re propria ipsius hæredis. d. l. si heredis seruus. Vlt. nõ ob. ꝙ donatarius fuerit stipulatus hæredi instituendo, quia cum stipulatus sit ei vti hæredi, ex stipulatione sola nihil sibi fuisset ac quisitum, nisi fuisset institutus hæres. In institutione autem ex testamento potuit illũ instituere cũ onere pstandi dictũ mansum vxori, vt patet ex ꝑmissis, ergo &c. Potest etiã dici, ꝙ stipulatio facta hæredi tacitè subintelligebat, vt p plura probat Ias. in l. si sic. ff. de verb. ob. Ergo expressa à notario nihil operabitur. l. iij. ff. de le. j. Sed quia prædicta satis superq̃te sufficiunt, non insistam vlterius.

RESP.

RESP. CXL. & de Donationib. VI.

IOannes Titio donauit ius castri Briconiæ domino suo deuolutũ. De viribus huius donationis disceptatur. Quidam putant donationem rei alienæ à sciente scienti factam nullius esse momenti. Ego autem existimo optimo iure defendi posse, quæ res ita effectum habebit, si ius castri domini cessione cœperit esse donatoris proprium, quod Vlpianus notauit, & Ioan. ab Imol. sua eruditissima interpretatione probauit.

SVMMARIVM.

1 *Donatio rei alienæ quæ fit à sciente scienti, non valet ipso iure.*
2 *Donator qui non est in dolo, non tenetur de euictione, nisi per stipulationem uel pactum nudum se obligasset.*
3 *Infeudatio simpliciter facta pro se & alijs, intelligitur tam de natis, quàm nascituris, secus quando apparet solum facta pro nascituris.*
4 *Confirmatio quid sit.*
5 *Gratia obreptitia, seu subreptitia non iuuat impetrantem.*
6 *Clausula ex certa scientia & si nõ sit literis expressa habetur tamen pro expressa, si ex aliquibus uerbis expressis de certa principis scientia constet.*
7 *Claus. ex certa scientia, nihil operatur in his, in quibus princeps præsumitur non habere scientiam. Item, nec quando superior non fuit certificatus de omnibus, quæ potuissent eum mouere ad denegandum concessa 8.*
9 *Confirmatio principalis quemadmodum recipit tacitam interpretationem, si preces ueritate nitantur, ita eandem recipiunt clausulæ accessoriæ.*
10 *Donatio rei alienæ facta scienti, quatenus ualeat.*
11 *Donans scienter rem alienam, et promittens non contrauenire, censetur donasse sub conditione, si illa res aliena cœperit esse sua.*

Respon. interpreta.

AVt Donationis tempore castrũ Briconię nõ erat comiti deuolutum, & vr̃ donationem esse futilẽ & inanẽ, cum ius dũtaxat donatũ fuerit Titio, quod p mortẽ Oliuæ ad comitẽ deuolutũ credebatur. Aut ad præfatum comitem iure erat deuolutum, & vr̃
1 etiam donationem nullius esse momẽti, qa donatio † rei alienæ, q̃ fit à sciente scienti nõ valet mero iure, cũ dñium acquiri nõ possit ei cui donatur. l. in ædibus. §. fi. ff. de don. ſm vnũ ĩtel lectũ. Et licet aliqui impugnent, ga dñium põt acquiri donatario p prescriptionẽ, cũ donatio ꝑstet vsucapiendi cõditionẽ. l. j. & p totũ. ff. de vsucap., ꝙ don. Tñ istud dici nõ põt, qñ ſt do natio à sciente scienti ꝙ malam fidẽ, quæ obstat ꝑscriptioni. c. fi. de prescr. reg. possessor malæfidei. de reg. iur. li. vj. Nec etiã põt dici, ꝙ donatio rei alienę, hoc casu valeat quantũ ad effectũ agẽdi de euictione, vel de dolo ad interesse ꝓtra donantẽ, iuxta tex. in l. Aristo. §. fi. ff. de don. qa iura, q̃ donatario cõcedunt actionẽ de euictio. vel ad interesse ꝯ donãtẽ, ꝓcedũt qñ donatarius ignorabat rem esse alienã: secus si sciebat. ſm gl. in d. l. Aristo. nã sciens non decipitur, sed semetipsum decipit. l. ea quæ. §. pe. ff. de contrah. emp. l. j. in fi. ff. de act. emp. l. quæritur. §. fi. ff. de æd l. edic. & l. si. fundum. C. de euic. l. si fratres. C.
2 commu. vtr. iud. Et donator † qui non est in dolo, non tenetur de euictione, nisi per stipulationem, vel pactum nudum se obligasset, vt traditur per glo. & scriben. in l. ij. C. de euic. & licet Ioan. donator ex concessione & gratia comitis ex post acqui fuerit ius ipsius comitis, nõ tamen cõualidatur donatio quãtum ad effectum, vt donatario scienti detur actio contra ipsum donatorem, sed solum quantum ad excipiendum. l. illicite. ff. de reb. eo. Pro resolutione huius nodosi q̃siti necessariò prius discutiendũ est, an prædictũ castrũ p mortẽ Oliuæ iure fuerit ad comitẽ deuolutũ, & attẽto tenore primę infeudationis factæ per regẽ Renatũ Meuio & Oliuæ coningibus, ꝙ se & suis, ac quibuslibet ipsorũ liberis ab inde in antea nascituris, & suis legitimè descẽdentibus ab eisdem, vr̃ castrũ fuisse deuolutum ꝑdicto comiti p mortẽ Oliuæ, q̃ decessit nullis relictis liberis ex Mæuio ꝓuige. Nã deficiẽtibus descendẽtibus ab infeudatione vocatis, feudũ nouũ reuertit ad dominum ẽt extanti bus agnatis. c. j. de fratribus de nouo bñ. inuesti. & c. j. de bñfi. fratris. Et si dicatur, ꝙ Oliua decessit superstite Ioãne filio tpe infeudationis nato ex primo viro: rñdetur ꝙ solũ p dictam in feudationẽ vocantur filij nascituri, & ꝓsequenter excluduntur
3 priusnati ex alio mr̃imonio. l. cũ ꝓtor. ff. de iudi. l. ex eo. ff. de testi. licet. n. infeudario † facta simplr̃, ꝙ se & filijs tã natis quã nascituris, vt tradit ꝙ Alua. in c. j. de eo q sibi & hr̃. suis. co. pen. tñ secus dicendum, quando apparet facta solum pro nascituris. c. j. §. mulier. si de feu. fue. controuer. inter do. & agna. vasa. Nõ. n. discedẽdum est à tenore inuestiturę. c. j. de duob. fratri. à ca. Iuest. & ibi Bal. & c. si cui. de extraor. cap. Cõra. aduerte ga hmõi capła extraordinaria hodie ñ extãt. cũ concor. allegatis per Cur. senior. consi. 49. & cõsi. seq. Attento aũt tenore scdę infeudationis factæ per regẽ Carolum Oliuę & Ioanni filio ex primo viro, nõ vr̃ deuolutũ, qa mortua Oliua vocat Ioannes expłsẽ noĩatus in infeudatione. c. j. de suc. feu. Nec obstare vr̃, si dicatur ꝙ gra. Caroli non est noua infeudatio, sed ꝓmatio infeudationis factæ p regẽ Renatũ, vt sonãt illa verba, Quare his & alijs ꝓsideratis dictas lras ꝑdicti nr̃i quondã auũculi laudamus, ratificamus, cõfirmamus &c. Confirmatio † aũt nihil
4 aliud est, quã iuris prius q̃siti corroboratio, ſm summistas in rub. de cõfir. vti. vel inut. iõ nõ põt extẽdi vltra, quã actus ꝓfirmatus se extẽdat, ſm Bal. in l. noĩationes. ad fi. C. de appel. & Pau. de Ca. ꝓsi. 187. in ij. parte. notandũ est. in prin. Alex. consi. 122. Viso puncto. li. iiij. Corn. ꝓsi. 278. Visis ꝓdictis. li. j. Infeudatio aũt Renati ꝓfirmata nõ porrigitur ad Ioannẽ iã natũ, vt ã. ostẽsum fuit. Ergo nec ẽt ad ipsum extendenda est cõfirmatio Caroli. ga rñdetur, ꝙ istud posset ꝓcedere si ꝓfirmatio Caroli esset simplr̃ facta cõi, secus aũt dicendũ, qñ est facta cũ ex ꝑsõa extẽsione & ex certa scientia, vt vr̃ in casu isto, in quo Carolus nõ solũ ꝓfirmat infeudationẽ Renati, sed etiã quatenus opus sit de speciali gra de nouo donat, cedit & infeudat dictũ castrũ ꝑdictis Oliuę & Ioãni, ꝙ se & hr̃ibus, ac successorib. dicti Ioãnis. Nã illa verba quatenus opus est, de nouo cõcedit, hñt vim nouæ infeudationis. c. j. de eo, q fi. fe. agn. ibi, quasi de nouo inuestiuerit. & c. j. de duo. fratr. de no. bñfi. inuesti. ¶ Sed pmissis ẽt nõ attẽtis, arbitror, ꝙ dictus Ioãnes vel sui hr̃des nõ possint se iunare bñficio huius scdę ifeudationis, qa talis scda infeudatio, ĩmo verius antiquæ infeudationis innouatio facta fuit per obreptionẽ eiusdẽ Oliuæ. obreptitia aũt vel subrepti
5 tia gra † nõ iuuat ipetrãtẽ. c. ad nr̃am. & c. porrecta. d ꝓfir. vti. vel inut. c. qđ sup his. de fid. instr. c. cæterũ. c. sup lr̃is. c. postulasti. de rescr. & de subreptitia, seu obreptitia infeudatione, est tex. ſm vnum intellectũ in c. j. §. j. de feu. guar. Falso. n. d. Oliua ſuggessit Carolo ꝙ Renatus rex ipsi Oliuæ infeudauerat dictũ castrũ, ꝙ se, & hr̃dib. & successorib. cũ, ꝙ se & filijs nascituris ex scdo mr̃imonio dũtaxat esset infeudata, qua rõne motus Carolus de nouo quatenus opus fuit dictũ castrũ ĩfeudauit d. Oliuæ & Ioãni eius filio nato ex matrimonio primo hæredi & successori futuro. Quod ꝓfectò nõ infeudasset, aut saltem nõ ita de leui, si sciuisset post mortẽ Oliuę infeudationẽ expirare, & nõ transire ad ipsum Ioannẽ natũ ex primo matrimonio. Nec obstat, si dicatur ꝙ illa clausula, & quatenus opus est de nouo donauit, ostendit principẽ donasse ex certa scientia, ẽt si vigore donationis primæ nõ ꝑpeteret ius ipsi Ioanni hr̃di futuro. Sufficit. n. ꝙ per ali qua verba expłssa appareat de certa
6 scĩa Principis, licet in lr̃is non sit appolita clausula, † ex certa scĩa, ſm Pan. in c. pastoralis. §. ꝓterea. in ij. no. de offi. delc. & gl. in cle. j. de iud. cũ cõcor. de qbus p Fel. in c. cũ inter. co. ij. de ex cc. qa rñdetur, ꝙ clausula ex certa scĩa, ẽt in lr̃is specificata, nõ purgat vitium obreptionis & subreptionis, ſm Pan. in c. ij. de confirma. vtil. vel inut. & Rot. decis. ij. eo. tit. in nouis. Bñ facit qđ no. Bal. in. l. fi. co. ij. C. sent. rescin. nõ pos. vbi dicit, ꝙ in his,
7 in qbus Princeps nõ ꝑsumitur habere scĩẽtiã, hęc clausula † nihil operatur. sequitur Alex. ꝓsi. 125. Viso titulo qõnis. col. fin. li. ij. & Corn.. consi. 189. Quanquã. co. iij. lib. iiij. & Pau. de Ca. consi. 84. Qõ ista vertitur. co. fi. in ij. parte. & tradit Fel. in c. cũ
8 inter. col. iij. & dicit Pan in d. §. ꝓterea. quòd clausula, † ex certa scientia, non operatur aliquem effectũ, qñ superior nõ fuit certificatus de oĩbus, quę potuissẽt eũ mouere ad denegandũ cõcessa. & idẽ voluit Pan. in c. inter dilectos. co. vj. de fid. instr. & confirmat Dec. consi. 198. col. pe. quia sicut principalis
9 † ꝓfirmatio recipit tacitam interpretationẽ, si preces veritate nitantur. c. ij. de reser. ita eadẽ interpretationẽ recipiunt clausulæ accessoriæ, vt docet Bal. in l. si absentis. C. si cer. pet. & ĩ rub. C. de ꝓsti. pe. & in l. ex testõ. C. de fideic. Ex gb. apparet ſniam latã p oĩ dños magistros rõnales fuisse & esse iuridicã. Hoc sic discusso redeo ad principale q̃situm, cui rñdeo nihil ꝓponi, quare hmõi donatio suũ non dẽat sortiri effectum. Nam si dixerimus ꝙ Ioannes donator tpe donationis ex noua largitione comitis esset dominus dicti castri, prout in facto præsupponitur, constat euidenter Ioannem donasse ius deuolutum comiti. vt suum, & sic donasse ius sibi per comitem cessum, non ãt donasse ius deuolutum comiti, vt alienum, i. ipsius comitis. l. si domus. § fi. ff. de leg. j. vbi dr̃, ꝙ is qui legauit rem, in dubio creditur legasse ius, quod hẽbat in re ipsa: sic Ioãnes videt donasse ius sibi cõpetens in iure deuoluto ipsi comiti. & clarius probatur in c. pastoralis. de don. vbi donans ecclesiam, intelligitur donare ius ꝓnatus, quod habebat in ea. & ibi Imo. ad fi. infert, ꝙ donans castrum censetur donare ius, qđ hẽt in castro. Ad idẽ tex. in l. ꝑdia. ad fi. C. de loc. prædio. ciui. li. xj. & ibi no. Bar. ꝙ hñs aliquod ius in re donata, cẽsetur in dubio illud ius donare. Sic ergo Ioã. qui donauit ius deuolutũ comiti, do nasse dr̃ ius sibi tunc competẽs in illo iure deuoluto donato,

& conse-

& ꝓsequenter donauit ius sibi cessum ꝓ comitem. & idē tenet Bal. in l. monumēta. C. de leg. & Alex. in d. l. si domos. §. fi. vbi multa adducit in ꝓposito, q̄ hic pro repetitis habeant. Si verò dixerimus, q̄ Ioannes tpe donationis nullū ius habebat in dicto castro, sed ex post fuisse sibi ꝓ comitē cessum & donatum, q̄ erit magis dubitabilis, sed nihilominus ꝓ Titio, seu eius filio & hærede donatario rādendū puto, qa ex superueniēti iure ꝓfirmata fuit donatio. l. si qs alienā ff. de act. emp. l. rem alienam. ff. de pig. act. l. cū res. C. si alie. res pig. da. sit. & l. si à Titio. ff. de rei vend. cū si. Nec ob. dū s. dicebā, q̄ ꝓfirmat solùm q̄tū ad excipiendū, nō q̄tum ad agendum, ꝓ text. in d. l. illicitè. ff. de reb. eo. quia respondet, q̄ ꝓrium ꝓcedit, qñ ꝯctus à principio fuit oīno nullus, ita q̄ ex eo nulla nata fuerit efficax obligatio, tūc verū, q̄ nō ꝓfirmāt, nisi q̄tum ad excipiendū. Sed qñ ꝯctus non fuit oīno nullus à principio, tūc ex iure superueniēte authori meo ꝓfirmantur etiā q̄tum ad agendū publiciana actione ꝯ authorē meū effectū dām ex iure superueniēti. d. l. si à Titio. & l. pen. ff. de pub. ita Bar. & clarius Imol. in l. cùm vir. ff. de
1 ovsucap. Et iste est casus nr̄: nam donatio rei alienæ † etiā facta scienti valet à principio, q̄tum ad hunc effectū, vt donator teneatur tradere, licèt nō valeat, q̄tum ad hoc, vt teneat de eui ctione: nā donator hns facultatē rei tradendæ, tenet rem tradere. l. si qs argentū. §. pen. C. de don. Ioan. eñ q donauit post eius mortē ius deuolutū comiti, ꝓstituendo Titiū donatariū ꝓcuratorem in rem suā, &c. effectualiter dr̄ ꝓmisisse post mortem tradere ipsum ius deuolutum, i. cedere & transferre illud in ipsum Titiū, qa cessio in incorporalibus idē est, q̄ traditio in corporalibus, vt not. ꝓ Bart. in l. j. C. de act. & obl. & in l. ij. p gl. C. qñ fisc. vl̄ priu. Et si dicat, q̄ tpe donationis Ioānes donator nō potuit cedere aliquod ius deuolutū, cū apud eū tunc nullum ius esset, & nemo dat qđ nō habet. l. traditio. ff. de acqrer. do. Rādeo satis esse ante mortē hr̄e rem donatā, vt est casus in l. stipl̄o ista, habere licere. §. quæsitū. ff. de verb. obli. Et si replicet, q̄ text. ille loquit in stipul̄one habere licere, rādeo verum esse. Sed in hac donatione apposita fuit stipl̄o ꝓtrouersiā nō mouere, seu in aliquo nō ꝯdicere, facere, vel venire, q̄ æqui pollet stipul̄oni habere licere. d. l. stipulo. §. j. & §. si qs fortè. & ibi not. maximè ꝓ Iaſ. col. iij. vers. ij. ꝓ hac opin. Nec dicatur, q̄ stipulo non ꝯdicere, facere vel venire, differat à stipul̄one, ꝯtrouersiam nō mouere, seu habere licere, qa & si verbo videa tur differre, sensu tñ & effectu nō differt, imò stipulo nō ꝓtr
nenire, est efficacior hac stipul̄one, ꝓtrouersiam non mouere, qa prima committit, si ꝯueniant tam in iudicio, q̄ extra iudicium, & tā agendo, q̄ excipiendo. l. si qs maior. C. de transact. Secda verò, scilicet ꝓtrouersiam nō mouere, intelligit agendo vel excipiēdo ꝓ viā iudicij, vt tradit ꝓ Bar. in l. amplius nō pet. ff. rem rat. hab. Nō deniq; obst. si dicat Ioannē, q̄ donauit ius comiti deuolutum, nō videri donasse ius acquirendū ab eo in futurum, cū de eo iure nulla sit facta mentio. arg. l. q cū tutoribus. ff. de transact. & l. q Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. obl.
1 1 ga respondet̄ur, q̄ donans scienter † rem alienā, & ꝓmittens non contrauenire, censetur donasse sub conditione, si illa res aliena cœperit esse sua. d. §. quæsitum. & ita respondet Imol. in d. §. si quis fortè. ad fin.

RESP. CXLI. & de Donationibus VII.

Donatione Adimitur legatum, etiam q̄ ita donetur, si aliter nō disponatur, quia donatio, qua legatum tollitur, ab ipso legato subuerti nequaq̄ potest.

SVMMARIVM.

1 *Legatum an censeatur ademptum per donationem vltimo loco factam, hac lege, si non disposuerit de reseruatis.*
2 *Conditio & dispositio non possunt esse idem.*
3 *Dispositio importata per hæc verba, ita quòd non disponendo, debet intelligi de alia dispositione, quàm de legato, quod prædicta conditione adimitur.*

Respon. interpret.

Catharina Forbina donauit pp nuptias nonnulla bona immobilia Martinæ neptī suæ, reseruatis ducentis aureis, de quibus posset disponere, &c. quos ducentos aureos subinde in eius testamēto legauit Adæ de Vento. Post qd legatū & testū donauit bona sua alteri, reseruatis sibi dictis ducētis aureis, de quibus possit & valeat disponere, ꝓ libito suæ voluntatis, ita q̄ non disponēdo comprehendant in ipsa donatione. Et quia d. Catharina aliter postea non disposuit, dubitat an dicti ducenti aurei veniant in donatione, an verò dicat̄ vigore legati prius facti disposuisse. Pro resolone huius q̄stiī, illud inquirendum est, an ꝓ donationē vltimo loco factā sub ꝯditione, si nō
1 disposuerit, † censeat adēptū legatū. Et planū est videri ademptū, si ꝯditio euenerit. l. q̄ si alij. ff. de adi. leg. & l. qđ purè. ff. qñ dies leg. cc. Sed an ꝯditio euenerit, vl̄ defecerit, hoc loco ambi guum est: vt q̄ euenerit, ga nō cōstat, q̄ donatrix post donationem aligd disposuerit. In ꝯrium q̄ defecerit, ex eo apparet, q̄ donatrix legatū nō reuocauit, neq; testū mutauit. Ergo cum cadē voluntate & dispositione decessisse, & legatū reliquisse videtur. l. idē erit. & l. tractabat. ff. de testa. mil. Quid dicendum? Prima mihi sniā verior vr̄, qa ademptio legati facta sub conditione, si nō disposuerit, debet necessariò differre ab ipsa cōditione: nam, vt dicit Bar. in l. j. in vj. q. prin. ff. de cond. & dem.
2 impossibile est, q̄ dispositio † & conditio sint idem. Ex quo
3 sequit̄, q̄ † conditio importata per hæc verba, ita q̄ nō disponendo, debet intelligi de alia dispositione, q̄ de legato, quod sub prædicta conditione adimitur.

RESP. CXLII. & de Donationibus. VIII.

Licet Ex pluribus donatariis is potior habeat̄, cui res prius tradita fuit, nō tñ prius tradita videri pōt ei, in quē donatis, si sine liberis decessisset, rem peruenire voluit, & si, ꝓ eo se citius constituerit possidere, cum alterū purificatæ conditionis tempore possessorem esse proponatur.

SVMMARIVM.

1 *Constitutum licet per verba videatur purum & simplex, tamen recipit omnes conditiones & qualitates, quas recipit contractus principalis, cuius causa sit constitutum.*
2 *Principale dominat̄ accessorio, & illud restringit & ampliat, put libet.*
3 *Constitutum non habet aliquem effectum, nisi præcedat clausula habilis ad transferendum dominium & possessionem.*

Respon. interpr.

Licet Deci. cons. 247. & præfati clariss. consultores rādeant ꝓstitutum, de quo in donatione si donās sine liberis decesserit, nihil operari, tanq̄ collatū in tps inhabile post mortē ꝓstituentis, quo tpe ipse ꝓstituens desinit posse & suo & alieno nōe possidere, fm Ang. & Mod. in l. q̄is. ff. de acq. pos. Attamē hmōi consideratione dubia mihi visa fuit, qa nihil, ꝓhibet quominus donās ꝓstituere possit se de p̄senti tenere & possidere nōe illius, cui sub ꝯditione bona donauit, ꝓ put in casu occurrenti factū vr̄. Et licèt effectus ꝓstituti sint in pendenti, donec fuerit purificata ꝯditio donationis, ipsum tñ ꝓstitutū purū vr̄ & simplex. l. cū hic status. §. siue aūt res. ibi, nō ipsam accepti lationem, sed effectū eius pendere. ff. de don. inter vir. & vxo. Cōditione aūt purificata, p̄s est, vt effectus ꝓstituti nunq̄ censeant fuisse suspēsi. §. si ab hostib. Inst. quib. mo. ius pat. por. sol. Sed hoc nō obst. adhæreo respōsis p̄storū dominorū ꝓsilentium, qa hmōi ꝓstitutū est ꝯditionale, sicut ipsa donatio: nam
1 †stitutū q̄q fm verba videat purum & simplex, tñ recipit oēs ꝯditiones & qualitates, quas recipit ꝯctus principalis, cuius cā
2 fit cōstitutū. l. qđ sub ꝯditione. ff. de const. pec. & ratio est, quia principale † dominat̄ accessorio, & ꝓ put vult illud restringit, & ampliat. l. p̄dilis. in prin. ff. de leg. iij. Confirmat̄ hæc snīa, qa si dixerimus ꝓstitutum appositū sup donatione ꝯditionali esse pu
3 rum, nullius erit momēti, qa constitutū † nō habet aliquē effectum, nisi p̄cedat cā habilis ad trānsferendū dominiū & possessionem, fm Bar. in l. qđ meo. col. j. ff. de acqu. pos. ꝓ tex. in l. ei à quo. ff. de vsucap. Et sic ante ꝯditionis euentū constitutū non potuit operari translationē dominij, nec possessionis, qa nulla fuberat habilis causa, post verò euentū ꝯditionis etiā nō potuit, qa illo tpe ꝓstituens desierat possidere, tū qa mortuus, tū qa possessio & dominium erant penes emptorē. Ex quibus liquidò constat, donatarium minus iuridicè se fundare super al legato cōstituto, quo fit, vt in quem prius tpe translatum fuit dominium, & naturalis ac ciuilis possessio, veniat præferēdus, iuxta l. quoties. cum suis concord. C. de rei vendic.

¶ De Dona. & gratiis perficiendis & reuocandis.

RESP. CXLII. & de Donat. & grat. perfic. I.

Donauit Gabriel pratum Catharinæ, deinde si Catharina decederet sine liberis, illud Ludo uico dari voluit. Dubitatū fuit, an perfecta donatio eam legē recipiat. Quidam putabant talem legē adijci nō potuisse, tuisse, ego ꝯ, tum, q̄ incōtinenti adiecta fuisset: Tum, q̄ Catharina, fm ea quæ proponunt, ꝓ sensisse vr̄. Illud ēt, ꝓponebatur, an donationis translatio in Ludouicū facta eo ꝓmotuo euanuerit? Quod mihi visum non fuit, cum ꝯctus non soleant caducari. Quæsitum quoq; fuit, an ꝯ hæredes Catharinæ, quæ sine liberis decessit, ritè agerent ad restōnem prati, adiecta cā, qa ad agentem ptinebat? Rādi cū ad eum quoq;, q̄ psonalem hēt actionē res ptinere noscatur, nihil proponi, cur iepta videatur actio ꝓposita, sed ēt liberalitatis fauore pratum vendicari posse existimo. quod Spec. visum fuit, & Decius probat.

SVMMARIVM.

1 *Donare quis potest rem suam ad tempus certum, uel incertum.*
2 *Emptio & uenditio fieri potest in diem, uel ad diem, & sub conditione.*
3 *Vasallus uel emphyteuta si alienauerit saluo consensu domini & non aliter nec alio modo, non perdit feudum nec emphyteusim. quod limita num. 5.*
4 *Regula, quod nihil detrahi uel addi possit contractui perfecto, quatenus sit uera.*
5 *Dispositio. l. unicæ C. de cad. t. ll. non procedit in contractibus.*
6 *In libbello actionis realis concluditur, ad declarandum agentem esse dominum, & in consequentiam rem debere cogi ad restituendam rem petitam.*
7 *Clausula, petit iustitiam sibi ministrari, & super omnibus singulis ius dici, omni modo, uia &c quid operetur.*

Respon. interpreta.

Gabriel de Tullia, noīe & ad opus Catharinæ Sextoris pupillę, & liberorum hęredum suorum legitimorū & naturaliū, & nō aliàs aliter, nec alio modo emit de propriis pecunijs pratū à Ioanne Sextoris, qui Gabriel illicò & incontinenti corā eiſdē testibus & notario declarauit se emisse dictum pratum nomine & vice dictæ Catharinæ, & liberorum ex legitimo mr̄imonio proprio corpore ꝓcreādorum, & non aliàs, aliter, nec alio mō. & ppea eisdē Catharinę, & liberis ex proprio corpore procreandis ltiē donauit dictum pratū constituendo se tenere & possidere noīe dictæ Catharinæ, &c. trēsferendo &c. Et si contingeret ipsam Catharinā decedere sine liberis legitimis, & naturalibus, vt s. ex nūc, ꝓ put ex tunc, & econuerso, donauit dictū pratum d. Lud. Sextoris ibidē p̄senti & stipulanti, ꝓ se & hæredibus suis quibuscunq; cessitq; dictus Gabriel eidē Ludo. oīa iura & oēs actiones sibi ꝓtentes & cōpetituras, in & sup dicto prato. succesſu tpis decessit dictus Lud. relicta Magdalena Sextoris hr̄de vl̄, postmodū decessit dicta Catharina nullis relictis liberis. Ea pp agit Magdalena ꝯ Agnesiā de petra hr̄dē dictæ Catharinæ, ac possessorē dicti prati recusantis restituere dictū pratū, & tribus potissimè rōnibus. Et primò, quia post ꝯctū emptionis factū noīe ipsius Catharinæ non potuit Gabriel aliquā ꝯdōnem vel pactū adijcere rei ipsi Catharinæ acq̄sitæ. l. perfecta. C. de do. q̄ sub mo. l. si ad resoluendam. C. de præd. min. l. item Labeo. §. sed si purè. ff. fami. erc. cum si. Secūdò quia d. Lud. mortuus fuit ante Catharinam, & sic donatio fcā d. Lu. si Catharina decederet sine liberis, euanuit tanquam caduca. l. vnica. §. j. C. de cad. tollen. Tertiò, quia Magdalena agit rei vendicatione, quę minimè sibi cōperere vr̄, rei vēdicatio requirit dñium ex parte agentis. l. vnica. C. de alie. iudi. mutā. cā rcā. §. j. insti. de act. l. in rē. ff. de rei vend. c. Abbate sanè. de re iud. li. vj. cum si. Dñiū aūt dicti prati ex donatione fcā Catharinę fuit per traditionē in eā trānslatū l. traditionibus. C. de pact. & succesſiuè ad reas conuentas hr̄des ipsius Catharinæ transmissum. l. cum hr̄des. ff. de acq. pos. l. hr̄ditas. ff. de reg. iur. nec vigore pacti, q̄ mortua Catharina sine liberis, pratum esset do. Lu. & hr̄dum, trāslatum fuit dñium, qa nuda conuētione siue ex solo tit. dñia rerū nulli acquiruntur. l. nunquam nuda. ff. de acq. re. do. posito eiñ casu, q̄ Gabriel potuisset post mortē Catharinæ primæ donatariæ donare pratū ꝓdicto d. Lud. præsenti & stipulanti, & actio cōpeteret hr̄dibus ipsius d. Lud. illa esset actio psonalis. l. actio ex stipulatu, vel actio ꝓdictitia l. quoties. C. de do. q̄ sub mod. & nō actio in rē, & sic absoluendæ videnť reæ ab obseruatione p̄sentis iudicij, tanquā ineptè egerit Magdalena, c. examinata. de iud. d. c. Abbate. & l. habebat. ff. de inst. Præmissis nō ob. ꝓtrariā snīam (vt potè veriorē) amplector. & pro clariori
1 dilucidatione habenda subijcio duas conclusiones. Prima cōclusio, pōt qs donare † rē suā ad tēpus certū vel incertū. l. ij. C. de do. quæ sub modo. Secda cōclusio, pōt quis emere rē noīe alterius ad vitā illius tm̄, & tunc censet post mortē illius sibi & suo noīe emisse, nihil enim prohibet, quominus quis possit emere alteri ad tps, & post tempus sibi. l. fi. C. si quis alte. vel si bi. sicut nō prohibet emere partem rei alteri, & partem sibi. l. fundus ille. ff. de contrahen. emp. nā emp. & vēditio fieri pt in
2 diem vel ad diē, † & sub ꝓdōne. §. pe. inst. de emp. & vend. l. Labeo scribit. ff. e. cum sim. deducendo modo ad propositū Gabriel emit pratum noīe Catharinæ, & liberorum ex legitimo mr̄imonio procreandorū, & nō aliter, aliàs, nec alio modo, & sic ad vitā Catharinæ, & liberorū. nam illa verba, & non aliter, aliàs, nec alio modo, sunt præcisa, & operantur q̄ mortua Catharina sine liberis, emptio intelligitur facta noīe ipsius ementis, & nō hr̄dum ipsius Catharinæ, fm gl. sing. & ibi no. Bal. in l. si quidem. C. de excep. Dec. consi. 281, viso puncto. & dixit Bal. in c. j. §. fi. quę fuit prima cau. benef. amit. q̄ si vasallus vel
3 emphyteuta † alienauerit saluo consensu domini, & nō aliter, nec alio modo, q̄ non perdit feudum, nec emphyteusim, ēt si secuta sit traditio, quia illa verba, & nō aliter, nec alio modo, sunt resolutiua contractus ipsius vēditionis. Sequuntur Car. Pan. & *communiter* Canonistæ in c. fi. de feud. & Cur. senior. in consi. 8. Viso instr̄o venditionis. & dixit Soci. quòd hęc verba sunt adeo præcisa & prægnantia, q̄ non patiunť dispositionē cui adijciuntur, recipere alium sensum quā verba ipsa sonent. ita Soc. cōsi. 251. Qm̄ in præsenti. col. v. li. ij. Accedat, q̄ talia verba sunt sæpe & sæpius reiterata, & nō solum geminata, sed triplicata, & quadruplicata: quo fit vt enixā voluntatē Gabrielis emptoris ostendant, q̄ voluerit pratum mortua Catharina ad eū reuerti. l. Balista. ff. ad Trebel. Bar. in l. cum scimus. per illum tex. C. de agri. & censi. lib. xi. traditur per Fely. in c. si cautio. col. ix. de fide instr. & in c. j. ver. priuilegiū. & in c. si qñ. ver. geminatio. & c. nōnulli. ver. fallit scd̄o. & ver. quinta conclusio. de rescrip. Cum igitur Catharina mortua sit sine liberis, restat concludendum, q̄ pratum reuersum fuerit ad Lud. donatarium cui facta est donatio dicti prati sub ꝓdōne, si Catharina moreretur sine liberis. & ista conclusio solida remanebit, si allegata in contrarium de medio tollantur, & in primis dum dr̄, q̄ Gabriel non potuit adijcere aliquam conditionem emptioni pfectæ, neque rei emptę nomine ipsius Catharinę absque consensu dictę Catharinę, rādetur q̄ istud minus ad propositum videtur adduci, cum Gabriel non emerit pratū noīe Catharinæ, & hr̄dum suorum, sed solum noīe ipsius & liberorum ex ltimo mr̄imonio ꝓcreādorū, & nō aliter, nec alio modo. Non discedendo igit ab ipsa emptione, apparet Gabrielē sibi emisse, eueniēte casu, q̄ Catharina decederet sine liberis, vt probaui in ij. ꝓclu. & istud ius cessit & donauit d. Lu. vnde nullā dr̄ adiecisse ꝓdōnem ipsi emptioni, sed fm ꝓdōnē quæ inerat, & adiecta erat, ius suū donasse Lud. qđ ius cōditionale potuit cedere vel donare, & ad hæredes transmittere. §. ex cō ditionali. insti. de verb. obli. Sed ò rādetur, q̄ illud qđ dicitur ni
4 hil addi posse vel detrahi ꝓtractui † pfecto, vel tū est ex iterualo, secus si adijciatur incontinenti, quia quæ incōtinenti fiunt, censentur inesse. l. lecta. ff. si cer. pet. Et dr̄ incontinēti fieri, qđ fit paulo ante, vel paulo post. l. iij. C. de ædil. actio. gl. & Bar. in l. bonæ fidei. C. de pac. Bar. in l. cōtractus. C. de fide instr. Sed eisdem die, loco, testibus, & notario, Gabriel declarauit se emisse dictum pratum nomine Catharinę, donec vixerit, & post mortem noīe eius liberorum, si quos hēat, aliàs si decederet sine liberis, voluit q̄ dictum pratum esset Ludo. & hr̄dum suorum, & sic incontinenti, nam quæ eiſdem testibus, die, loco, & notario fiunt, præsumuntur incontinenti & eo. cōtextu fuisse facta, fm Bal. in l. j. circa fi. C. de oper. li. & in l. legē. C. de pac. & in l. pe. §. mulier ad fin. ff. sol. matri. Iaſ. in l. j. §. j. col. fi. ff. de verb. obl. Hinc est, q̄ licet extraneus dans dotem pro muliere, censeatur donare ipsi mulieri. l. vnic. §. accedit. C. de rei vxo. actio. tamen si incontinenti stipuletur eam dotē sibi redisol. mat. tunc eueniente casu ipse vel hæredes sui repetere possunt. l. ex more. C. de pac. conuen. Et q̄ donans possit incontinenti adijcere cōditionē vel pactū, q̄ certo casu res donata ad se reuertatur, consuluit Soc. consi. 66. Fruſtra plenitu dini. in vltimo dubio. lib. j. Tertiò, ausim dicere, q̄ Catharina consensit huic pacto & conditioni, quo casu cessat dispositio
5 l. perfecta. C. de don. quæ sub modo. quia procedit inuita parte † cui ex contractu ius quæsitum erat, secus ea consentiente. l. ius nostrum. de reg. iur. & si dixeris qūo probatur, q̄ consenserit, respondeo probari ex eo, q̄ p emptionē ipsius Gathaſinæ noīe factam Gabriel nō censebatur donasse pretiū prati ipsi Catharinæ, nisi incontinenti declarasset se emisse aīo donandi dcm̄ pratū ipsi Catharinæ, & liberis tantum. l. j. C. si qs alteri vel sibi. & quia Catharina acceptauit pratū, nec pretiū exoluit, p̄sumendum est q̄ donōnis tit. acceptauerit, & p̄r, q̄ ratā habuerit donationē sibi incontinēti factam cū onere restituendi ipsum pratū Ludo. & eius hæredibus si decesserit sine liberis. Nā qui retinet rē seu pecuniā, quā nō pt nisi mediāte tit. p̄sumit illam retinere ex tit. præcedenti, vt no. ꝓ gl. & ibi Ang. in l. q̄dam mulier. ff. de rei vend. & in l. ij. & ibi Bar. C. de acqui. pos. Ang. consi. 166. Viso puncto. dicamus ergo, q̄ Catharina retinuerit pratū ex titulo donationis, & p̄sequēter do

natio-

nationem incontinẽti sibi factam cum onere prædicto ratam habuerit, alias licitè illud retinere nõ potuisset, & à communiter contingentibus præsumendum est, ꝙ Gabriel vel notarius rogatus de ambobus instrumẽtis, notificauerit ipsi Catharinę tpe, quo realem & naturalẽ possessionẽ apprehendit, vel qñ instrm emptionis suo nomine factæ recepit, ꝙ Gabriel donauerat sibi pratum cũ onere prædicto, vt in simili dixit Panor. consi. 18. In causa & q. col. iiij. lib. ij. vnde cũ postea pratum retinuerit, absq; dubio censetur ex tali retẽtione onus adiectum acceptasse: nam scientia cũ aliquo actu positiuo operatur, ꝙ non improbans actũ, videat approbare. l. si filius. ff. ad Maced. & est doctrina Bar. in l. quo em. ff. rem rat. hab. Ex his satis apparet elisa prima oppositio. ¶ Venio nũc ad secũdã, in qua dr onus adiectum, ꝓ mortuo Lud. euanuisse p l. vni. §. j. & §. fin autem. C. de cad. tol. & ad id respondet dupliciter. Primò, ꝙ dis-
6 positio d. l. vnicæ, nõ † ꝓcedit in ẽctibus, vt est casus in d. §. ex conditionali. Inst. de verb. obl. Scdò respondet, ꝙ emptio nomine Catharinæ facta p mortẽ ipsius absq; prole legitima expirauit, & res reuersa fuit ad Gabrielẽ, & eius hæredes, & consequẽter ad hæredes Ludouici, quibus Gabriel oĩa iura & oẽs actiones cessit, vt ostendi in ij. conclu. & consequẽter sic onus iniunctum in donatione expirasset, qđ est falsum, non tñ euanuisset cessio iurium facta per d. Gabrielem hæredibus d. Lud. & hæc sufficiant ꝓ resolutione secundæ oppositionis. Restat, vt remoueatur tertia exceptio, q̃ ad ꝓcessum opponitur, non ad merita. Dicitur intentatam fuisse actionem in rem, q̃ non competit Magdalenæ. d. l. quoties. cum aliis s̃. alleg. Ad istud respondeo tripliciter. In primis, negat intentatam fuisse actionem in rem, qa in libello actionis realis, concludit ad declaran-
7 dum † agentem esse dñm, & in consequentiam reum debere cogi ad restituendum rem petitã. c. Abba. de re iudic. lib. vj. declarat pract. Pap. in forma libelli actionis realis, in verbo, declaratis. in casu nõ libellus non concludit isto modo, ergo, &c. Nec obst. si dicatur ꝙ concludit ad restituendum, & relaxandum pratum, quo casu necessarium antecedẽs censetur agens petere se declarari dominũ, vt signãter determinat Bar. in l. ex diuerso. §. vbi autẽ. ff. de rei vend. & Pan. in c. ij. col. vj. de libel. obl. quia verum, si agens petierit reum cogi ad restituendam rem petitam, adiecta causa, qa dominus, vel quasi, tunc censetur etiã petiisse, ꝓnunciari sup causa, & sic sup dominio. Sed in casu nro Magdalena actrix petit reas cogi & condemnari, adiecta hac causa, quia iure hæreditario pratũ ad se spectat, & peruenit, qđ esse põt etiã ratione actionis personalis, competẽtis ꝫ reas ad restituendum, & retradendũ ipsum pratum. l. verbum illud pertinere. ff. de verb. sign. l. ij. §. peruenisse. ff. de hær. vel act. vend. sunt eĩ verba cõmunia, vt p Bart. in l. centurio. col. pen. ff. de vulg. Nam qui petit reum cogi & condemnari ad restituendã & relaxandã rem, quia ad ipsum peruenit, censetur deducere ius suum vndecunq; & qualitercunque sibi cõpetens. Ita signãter determinat pract. Pap. in forma libelli actionis in rem, in verbo, iure dominij, vel quasi. col. v. vers. nunc autem quæritur, quid si libellus, per tex. in d. c. Abbate. de re iudi. & in l. si mater. § eandem. & l. an eadem. §. actiones. ff. de excep. rei iudic. Secundò respondetur, ꝙ clausula illa salutaris in causa libelli apposita, per quam Magdalena petiit sibi ius & iustitiam ministrari, & super omnibus & singulis sibi ius dici, omnibus melioribus modo, via, iure & causa, quibus
8 melius, &c. operatur † vt videatur intentasse actionem personalem, si sibi competat, & non realem, secundum Panorm. in c. cùm dilectus. chart. pen. de ordi. cogn. cum concordantibus adductis per do. Iaſ. in §. j. colum. xx. Instit. de actio. & per Maria. Socin. in cap. ij. xxiiij. quæst. princip. de libel. obiatione. vbi refert sex mirabiles effectus huius clausulæ, ad quos possem infinita consilia adducere, sed omnia consultò omittam, quia trita est materia huius clausulæ. Tertiò respõdetur, quòd etiam malè nõ fuisset intentata rei vendicatio, qa mortua Catharina sine liberis fauore liberalitatis dominium ipso iure ad hæredes Ludouici translatum fuisset, secundum Specul. titulo de emphyt. §. nunc aliqua. vers. septuagesimò quæritur. vbi notabiliter concludit, quòd si ecclesia concessit rem in emphyteusim pacto adiecto, ꝙ pars præmorientis in superstitẽ perueniat, altero præmoriente superstes agere poterit actione reali contra hæredes præmortui. arg. d. l. quoties. C. de donat. quæ sub modo. & sic vult, ꝙ etiam in casu d. l. quoties. secundus donatarius possit non solùm agere condictitia actione, sed etiam rei vendicationem possit intentare ꝫ hæredes primi donatarij. & sequitur Deci. consi. 239. primò non videtur. colum. pen. quæ decisio si vera est, tollit omnem dubitationẽ, sed & si iuridica nõ foret, adhuc stat firma conclusio supra facta, cùm non fuerit specialiter proposita actio realis, vt suprà plenè probatum fuit.

RESP. CXLIIII. & de Donat. & grat. perfi. II.

CErtissimi Iuris est, cum q nudo pacto donare, ꝓmisit, efficaciter posse conueni ri. Sed an idem respondẽdum sit, si ꝓ epistolam ita sit scriptum, tibi donabo aureos tot? Variarunt acutissimi iuris interepretes. Quidam putarũt nouissimam Iustiniani sanctionem, quæ de nuda donatione loquit, ad pactũ de donando protrahendam non esse, cùm sit exorbitãs. Alij, vt Azo, Accur. Bar. quibus nouissimi assentiunt, diui Iustiniani mentem latiùs interpretantur, cùm donantis propositum, etiam hoc futuri temporis verbo donabo. clarissimè exprimatur, quod mihi non displicet. Nam si is, qui nuda conuentionę donare promisit, iure conuenitur, non video cur etiam contra eum, qui se donaturum testatus est, non rectè agatur.

SVMMARIVM.

1 *Verbum donabo, licèt sit futuri temporis, non tamen impedit contractum donationis perfici de præsenti.*
2 *Donaturij verba, licèt se ad futurum referant, respectu executionis, obligatio tamen ad præsens refertur.*
3 *Epistola nullam fidem facit, si anno & die careat.*

Respon. interpret.

SI aliquid Per epistolam donatum tibi probetur, breuitas chartulæ donationi gequam non derogat. l. si aliquid. C. de donat. Nec ambigendum donationẽ p epistolam absenti fieri posse. l. nec ambigi. C. eod. tit. Sed forsan hæsitatur, an verba, de quibus in epistola subsequentis tenoris ego de meo quolibet anno vobis donabo 90. aut 100. libras, modò die noctuque studeatis philosophię, sint obligatoria. & certè, ꝓbabilis est hæsitatio, super qua Doct. conflictantur. Pro parte negatiua, ꝙ non sint obligatoria, tenent Imol. in l. in ædibus. §. j. ff. de don. Sal. in l. si quis argentum. §. fi. C. eod. tit. & in l. ij. C. de cond. ob cãm. & Alex. in l. iurisgentium. in prin. col. fi. ff. de pact. facit, qa hæc verba, ego donabo, non importãt donationẽ de præsenti, sed promissionem seu pactum de donando, qđ longè differt à donatione non secus, q̃ differat promissio de vendendo ab ipsa venditione. l. in bonæfidei. cum gl. ff. de eo qđ cert. loc. not. glo. in l. Titius. ff. de pign. act. & in c. pen. de elect. lib. vj. & facit tex. in l. si quis stipulatus. ff. de verb. oblig. Vnde, si non sit donatio, sed pactum de donando, sequit ꝙ sit ineficax, quia nudum. d. l. iurisgentium. §. igitur nuda. Nec obstare videt tex. in d. l. si quis argentum. §. fi. vbi decidit actionẽ nasci ex nudo pacto, quia loquitur in nudo pacto donationis: vnde cum sit correctoria seu limitatoria iuris antiqui, non videt extendenda ad nudum pactũ de donando. regul. quæ à iure. de reg. iur. lib. vj. & l. si verò. §. de viro. ff. sol. matr. cum simil. Pro affirmatiua, ꝙ imò sint obligatoria, & nudũ pactum de donando sit hodie efficax ad agendum, primò facit, quia licèt verbum
1 donabo † sit futuri temporis, nõ tamẽ impedit ꝙ ẽctus donationis non perficiat de præsenti. Nam & stipulatio p verba futuri temporis concipit. l. v. §. stipulatio. ff. de verb. oblig. tũ est ẽctus statim perfectus. Qua ratione mouet Azo, qui ita decidit in Summa sua. C. de dona. Sed ò facit, qa tñ est dicere, donabo, quantũ ꝓmitto donare. Inquit eñ Christus Petro, Dabo tibi claues regni cœlorũ: id est, ꝓmitto dare. vt not. in c. in nono. xxj. dist. Hæc aũt conuẽtio, ꝓmitto donare, actionẽ parit d. §. fi. & firmat Sal. in d. l. ij. Ergo & ista idem faciet. Tertiò facit, quia q dicit se donaturũ, hoc vnum ꝓmittit, qđ liberalitatem continet: id est, donandi ꝓpositum. Quod ꝓpositum ꝓmissum nihil aliud vr, q̃ ipsa donatio, ergo talis, ꝓmissio erit ineficax ad agendũ, vt clarè sonant verba d. l. si quis argentũ. §. fi. Et ita tenent gl. Ioan. Fab. & Christ. Porc. in §. perficiuntur. Inst. de don. & Bart. in d. l. iurisgentium. in fin. prin. & ibi idem firmat Fort. Garz. columna xxxij. aliter inducens pro hac parte text. in d. §. final. Et idem voluit Angel. in d. §. final. & sentit Odof. qui ꝓpterea exponit verbum donauerit: id est, donare ꝓuenit, & fuit de mente Bal. ibi in figuratione casus. Non obst. ꝙ is q ꝓmittit se donaturum, ad futurum se referat, quia & si referat se ad futurum respectu exceptionis, obligatio tamen
2 ad præsens † refertur. d. l. v. §. stipulatio. & ab hac sententia non puto discedendũ cũ sit cõmunis, maximè, quia eam tenẽt gl. & Bart. quorũ opin. in Hispania, q̃ est horũ collitigantiũ pria, præfertur cæterorũ sententiis, vt refert Neuiſ. in Sylua nuptia li. fol. cxiij. & Ferd. Ioazes in l. filiuska. §. diui. ff. de leg. j. Sed si qs sit adeò pertinax, ꝙ nolit assentire communi sniæ, neq; Azo. gl. &

gl. & Bar. Id saltem fatebit, ꝙ pactum nudũ de donando parit obligationẽ naturalem. §. igit nuda. quã hic donaturus in cõpensationem rectè deducit l. etiam. C. de compens. Sed aliud
3 sentio opponi, ꝙ hęc epistola † nullã fidẽ faciat, qa anno dieq; caret. arg. l. optimã. C. de contrah. & commit. stipul. & l. j. §. editiones. ff. de eden. & l. ij. §. diem. ff. quemad. testa. aper. & qđ dixit gl. in l. generali. C. de tab. lib. x. Quod credo verũ, si dubitetur de die & anno quibus scripta fuit. Sed si dubitet, an probet scribentem ꝓmisisse summã in ea recitatam: respondeo ꝙ optimè ꝓbat, si sit ꝓscribentem recognita, vel ꝑ literarũ comparationem. l. publia. §. fi. ff. depos. Potuit etiam dies & annus probari per testes. l. in exercendis. C. de fid. instr.

RESP. CXLV. & de Donat. & grat. perfic. I.

OMnium Bonorum, etiam futurorũ donatio inutiliter fit, etiã si iuramẽto roboretur: aufert eñ liberam testandi facultatem, quod bonis haud conuenit moribus. Sed si donans vsum fructum, q̃ morte finit, vel quid aliud in vita, aut ad vsum certum sibi reseruauerit, idem iuris esse plerisq; putarũt. ¶ Aliter filius matri, quæ sibi & fratri donauerat omnia bona sua præsentia & futura, exceptis quibusdam, legauit portionẽ sibi donatam, fratrem autem condonatarium vniuersalem instituit hæredem. Dubitatum fuit, an filio superstiti, cui etiam futura matrem donasse constat, portio redonata deberet, an matri præcipua esse deberet. Quidam filio condonatario totum, alij portionis legatæ dimidiam deberi respondebant. At ego nihil, tum ꝙ mater ex persona filij præmortui ius concurrendi habeat, tum ꝙ superstes donatarius, g alteri hæres extitit, defuncti voluntatem nequeat improbare.

SVMMARIVM.

1 *Donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, non ualet, quia aufert liberam testandi facultatem. Item, non firmatur iuramento, & quid ita 2.*
3 *An donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, reseruato usufructu ualeat.*
4 *An donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, reseruatis florenis centum, de quibus donans posit testari, ualeat.*
5 *Portio bonorum retrodatorum donatori per alterum ex condonatarijs iamdudum mortuum, an spectet ad donatarium superstitem.*
6 *Ius accrescendi & non decrescendi transit in cessionarium.*

Respon. interpreta.

SVper Primo quæsito, an donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, reseruato vsufructu & florenis centũ, de quibus donans possit disponere ꝓ anima sua, & antecessorum, valeat, essent plura dubia examinanda. Primum, an donatio omnium bonorũ præsentium & futurorũ valeat. Secundum, posita parte negatiua in præcedenti, an firmet iuramẽto. Tertium, si nõ firmetur iuramẽto, an valeat eo casu quo reseruatur vsusfructus. Quartum, vbi etiam nõ fulciret ꝓp reseruationem vsusfructus, an defendi possit ꝓp reseruationẽ florenorum centum, de quib. possit donans disponere ꝓ anima. Et quia præmissa dubia frequentissima sunt, & per Doct. in variis
1 locis resoluta, ꝓcedam decisiuè. Ad primũ respondeo, † ꝙ donatio omniũ bonorũ ꝓsentiũ & futurorũ, nullius est momẽti, qa aufert liberã testãdi facultatẽ, fm Bart. & alios cõiter, in l. stipulatio hoc modo ꝓcepta. ff. de verb. obl. & licèt Bal. ibi & Sal. in l. fi. C. de pact. & Ang. in disput. incip. in refulgenti palatio. & Guid. Pap. cons. 60. sunt in cõtraria sententia. attamẽ non est in iudicando nec consulendo recedendũ à communi, vt in ꝓposito dixit Cor. consi. 176. in ꝓsenti consultatione. col. iij. lib. ij. Et ita ꝓsuluerunt Ioan. Cal. consi. 2. sub rubr. de don. Lud. Ro. consi. 171. ꝓ decis. Gem. consi. 139. in causa. & Guid. Pap. consil. 214. circa materiam. Ad fm ẽt Doct. communiter re-
2 spondent, ꝙ donatio † omniũ bonorum præsentinm & futurorum nõ firmatur iuro, qa tale iuramentũ est ꝫ bonos mores. c. non est obligatorium. de reg. iur. lib. vj. & ita tenent Bar. & alij cõiter. d. l. stipulatio. Pan. & alij in c. cũ ꝓtingat. de iureiur. & hæc sententia ꝓbabilior mihi videtur, quicquid dicat Cor. consil. 152. primò videndum est. lib. iij. Circa tertium discordant legum interpretes. Alex. & Iaſ. in d. l. stipulatio. tenẽt do-
3 nationem valere, reseruato vsufrnctu, quia donans de † fructibus testari poterit, sicut valet venditio omnium bonorum præsentium & futurorũ, quia venditor poterit testari de pretio, qđ non comprehendit in venditione. Contrarium consuluit Paul. de Cast. consi. 339. dico nõ obstante. in j. part. quia vsusfructus finitur morte. §. finitur. Inst. de vsufr. ideò de illo te stari non poterit, nec de fructibus futuris, qa veniunt in donatione futurorũ. & idem voluit ipse Paul. in l. fin. C. de pact. Sequitur Cor. consil. 176. in ꝓsenti consultatione. col. pen. lib. ij. & ita consuluit Dec. consi. 30. col. ij. & consi. 251. in causa magnificæ dominæ. Et hanc opin. veriorem puto, ex quibus respondendum vr, ꝙ præsens donatio iure defendi nõ possit, & eò maximè, quia donatrix vr solùm sibi reseruasse vsumfructum, & fructus ad vitam duntaxat, vt sonat illa clausula. Et ꝙ ipsa sit vsufructuaria, gubernatrix, & legitima administratrix bonorũ donatorũ donec vitam duxerit in humanis, quo casu constat, ꝙ de illis testari non potest, vt in proposito consuluit Bart. consi. 76. pater filio emancipato. & Cor. in d. consi. 176. sed hoc non obstante, puto hanc donationẽ viribus suis subsistere, quia Hugoneta nõ solùm sibi reseruauit vsumfructum, sed etiam fructus percipiẽdos ex vsufructu, de quibus potuit testari, cũ non comprehenderẽtur in donatione futurorum, pp expressam reseruationem. Non obstat, dum suprà dicebat, ꝙ non fuit facta reseruatio fructuum, nisi in vita. quia istud negatur, immò fructus reseruati fuerunt simpliciter & absolutè. Nec quicq̃ facit illa cła, & ꝙ sit vsufructuaria, &c. qa nõ est ad reseruationem fructuum referenda, duplici ratione. Nam ad specificata non trahitur sequẽs clausula generalis l. sed & si p prætorem. §. deinde. ff. ex quib. caus. maio. l. doli clausula. ff. de verb. obl. traditur p Bar. & alios in l. talis scriptura. ff. de lega. j. itẽ ad ea nõ est faciẽda relatio, pp q̃ actus redderetur nullus. l. cum vulgari. ff. de dot. præleg. & docet Bart. in d. l. talis scriptura. nam si ad fructus semel reseruatos referatur illa clausula, annullaretur ipsa donatio, ergo, &c. Ad quartum vr, ꝙ dona-
4 tio defendi possit † ex altera reseruatione florenorũ centum, quia de illis poterit testari. Sed contrarium verius existimo, qa stante pacto prædicto, constat ꝙ donatrix potest duntaxat ꝓ anima de illis disponere, consequens ergo est, ꝙ non possit de eis liberè testari. Nam & hac ratione Bar. in d. consi. 76. respondet donationẽ non valere stante reseruatione fructuum, de quib. donãs possit in vita disponere. Non eñ libera est huiusmodi reseruatio, sed in vno casu duntaxat. Fortius facit quod consuluit Deci. d. consi. 251. vbi dixit vniuersalem donationẽ non valere, etiam ꝙ donans sibi reseruauerit vsumfr. & florenos ccc. de quibus posset disponere in vita & in morte, qa si in vita disponat de illis, non remanet sibi salua libertas testandi, sup qua decisione non inficior me hæsitare: sed ad propositum satis seruit ratio p eum allegata. Nam vbi p reseruationẽ non remanet salua facultas testandi, donationem irritam esse constat. & ita etiam consuluit idem Dec. consi. 203. vt verare solutio. Super secundo principali dubio apud me valde ambi
5 guo & disputabili, vtrũ portio † bonorũ retrodonatorũ Hugonetæ donatrici p alterũ ex ꝺdonatariis iamdudum mortuũ ſpectet ad condonatarium superstitẽ. Istud quæsitũ habet tria cap. Primũ, an ad eũ ſpectet insolidũ. Secundũ, an ꝓ dimidia. Tertium, an nihil, sed integrè & liberè reuertat ad Hugonetã mrem & donatricẽ. Videt prima fronte respondendũ, ꝙ portio retrodonata pertineat insolidũ ad alterũ cõdonatarium, qa hi duo donatarij re & verbis coniuncti sunt, cũ eos rerum donatarũ & verborũ cõplexus iungat. l. triplici. ff. de verb. sig. l. re coniuncti. ff. de lega. iij. vbi autẽ alter ex coniunctis re non vult concurrere, alter totũ capit iure suo. l. vnic. §. si verò non omnes. C. de cad. tol. l. coniunctim. ff. de leg. iij. vr aũt ꝙ is q re trodonat non velit ꝓcurrere in portione redonata, alioquin non redonaret portionẽ bonorũ præsentium & futurorũ sibi donatã, imò videt, ꝙ ad alterum ſpectet dimidia dictę portionis redonatæ, qa hæc portio dr de nouo acquisita p Hugonetam, ergo cõprehẽditur in donatione omniũ bonorũ præsentium & futurorũ p ipsam Hugonetã factam ambobus filiis condonatariis, & consequẽter dimidia ſpectabit ad alterũ. l. si qs Titio. ff. de vsufr. accresc. l. interdum. ff. de hær. instit. l. legata inutiliter. §. fi. ff. de leg. j. Sed imò vr, ꝙ nihil de portione redonata ꝑtinere debeat ad alterũ, qa is q retrodonauit, semel accepta ꝑtauit portionẽ oĩum bonorũ præsentium & futurorũ sibi donatã, quo fit vt in tali portione cesset ius accrescẽdi, quod post acquisitionẽ non põt locũ habere. l. j. §. interdũ. ff. d vsufr. accresc. l. aquã. ff. quemad. seru. amit. Cessat etiam ius non decrescendi pp cõcursum inter coniunctos factũ: nã vbi sit concursus, impedit ius nõ diminuendi. d. §. si verò non oẽs. & d. l. coniunctim. vñ cũ nõ sit locus iuri accrescẽdi, nec decrescẽdi, sequit ꝙ integra portio liberè ſpectabit ad Hugonetam. Quid igitur in hac perplexitate dicendũ? punctus huius nodosi quæsiti, vt mihi vr, in hoc consistit, an cõcursus ab initio factus in redonata portione bonorũ, etiam futurorũ, cesset pp retrodonationẽ vel nc: & meo quidẽ iudicio, concursus ab initio factus inter condonatarios adhuc durat & perseuerat. Nec eñ

desinit

Universidad de Deusto
Biblioteca

desinit ꝯcurrere q retrodonat, imò retrodonādo iterum concursum facit & acceptare vt bona ꝓsentia & futura, q̃ retrodonat, ſm Paul.de Caſtr.in l.ſi actionem. C.de pact. & in l.pactū. dotali.C.de colla.Soc.conſ.34.viſa renunciatione.lib.iiij.Et ſi dicatur is q̃ redonauit, nō ꝯcurrit, ſed eſt ipſa Hugoneta apud quam reperitur portio ſibi retrodata, q̃ ꝯcurrit, & quā cōſtante donatione bonorū futurorū facta p ipſum alteri condonatario non poſſe partē facere. Iſtud ꝑcedo, ſi ex ꝑſona ſua ꝯcurreret, & partē facere vellet, ſed hoc loco ꝯcurrit, & partē facit ex ꝑſona ꝑdonatarij, q̃ ſibi retrodonauerit: nam vti ceſſionaria & donataria ꝯcurrit, nō vt donatrix. In ceſſionariam
6 eñ tranſit † ius accreſcendi & nō decreſcēdi, ſm Bar.in d.l.reconiuncti.& Soc.conſ.34.ad fi.lib.iiij. Et ſi inſtetur, q̃ Hugoneta ius ꝯcurrendi de nouo acquiſitum donauerit ſaltē ꝑ dimidia alteri condonatario, cū ambobus coniunctim donauerit omnia bona, etiā futura, reſpondeo q̃ ius ꝯcurrendi nō poteſt videri comprehenſum in donatione futurorum, q̃a donationi repugnat: nam donare futura, & donatario partē facere, ſimul ſtare nō poſſunt, cū ſint oppoſita, ergo bñ ſequit, q̃ in donatione futurorū non comprehendit ius ꝯcurrendi: nō eñ recipienda eſt interpretatio, etiam in ꝺctu, qui in ſe repugnantiam, vel perplexitatē ꝓtineat, ſm Bar.in l.fi.§.idē quæſijt. ff.de cond.indeb. Bal.in l.cū falſa.ad fi.C.de iur.& fact.ignor. Pan.in c.gratū.de offic.deleg.in princ.cū concord.adductis ꝑ Deci.conſ.143.col.9.& conſ.168.col.j.& ſeq. Inſuper, q̃a in facto præſupponit, q̃ filius, q̃ ſuam portionē Hugonetæ matri legauit, inſtituit hæredem fratrem condonatariū, q̃ hæreditatem adiuit: alia ratione reſpondeo, q̃ portio retrodonata nō comprehendit in donatione futurorū, q̃a in donatione futurorum non continenē bona ꝓſentia donata, ſi contingat, q̃ donator illa reacquirat de conſenſu donatariorum. arg.l.fin. C.de remiſs.pign. p quā ita concludit Alex.in l.ſtipulatio hoc modo cōcepta.col.v.ff.de verb.obl.Hanc aūt portionē Hugoneta reacquiſiuit de conſenſu amborū. Nam etiam ſuperſtes condonatarius hæres alterius, qui ſuam portionem matri legauit, adeundo conſenſit legato.l.ex maleficiis.§.hīs.ff.de act. & oblig.Et ſi inſtet, q̃ conſenſerit vti hæres, & non vt donatarius, reſpondeo, q̃ ſm ea q̃ ꝓponuntur, etiam eum vti donatarium conſenſiſſe. Nā in facto præſupponit, q̃ legatum ſiue donatio huius portionis matri facta fuit his verbis. Itē lego matri meæ caſu quo moriar, & non aliter, partē bonorum, quam mihi donauit, & volo q̃ dicta bona ad eam reuertant pleno iure: & volo, q̃ dicta donatio locū non habeat. Pondero illa verba, Pleno iure, quæ important liberā alienandi facultatem, ſm Bal.in l.fœminę.§.illud.C.de ſecund.nupt.Item pondero, q̃ teſtator voluit bona donata reuerti ad matrem, ac ſi mater nunq̃ feciſſet ſibi donationem. Ex quibus liquidò conſtat voluntatem teſtatoris fuiſſe, q̃ mater poſſet de portione ei retrodata diſponere. Et huic voluntati acquieuit, & acquieſcere tenetur hæres.d.§.hæres. & quem teſtator potuit grauare, vt etiam pateretur matrem diſponere de hac portione, etiam ſi fuiſſet reuerſura alio iure ad ipſum hæredem, qui etiam in re propria grauari poteſt.l.ſi hæredis ſeruus.ff.de leg.j. vnde concludendum eſt, quòd teſtator habens notitiam donationis factæ fratri, quem inſtituit hæredem, voluerit eum etiam vt donatarium grauare, vt pateretur matrem diſponere de portione eidem legata, &c.

RESP. CXLVI. & de Dona.& grat.perfi. IIII.

PErona Donauit nonnulla bona Tonetæ, vt aleretur ab ea: deinde Toneta eadem bona donauit duobus. Primum Quintellæ eius nouercæ, mox Gerardo ea lege vt Peronam præſentem & futuram veſtire nutriręque deberet. Quæſitum fuit, vter in donatis rebus potior eſſet? Videbatur Quintella, cui prius per conſtitutum traditio facta fuerat, præferenda. Sed ego Gerardum in detinendo dominio potiorem eſſe reſpondi, tum q̃ Toneta in fraudem Gerardi prius Quintellæ bona donaſſet. Quod ex temporis breuitate, & ex perſonarū qualitate, & ex longo Quintellæ ſilentio, quę fraudulenter paſſa fuit Gerardum alere Peronam annis xij. quibus vixit, & bona paciſcē poſſidere. Tum, q̃ Toneta, quæ conuenta iurata non impleuerat, donationis tempore nullum haberet dominium, q̃d in Quintellam transferre potuerit. Sed quia in euētum, quòd Perona alimentaretur à Toneta, conuentum fuerat, quòd ſibi liceret fructus prædiorum donatorum ſua authoritate capere: dicebat donationem ob alimenta non præſtita, minimè fuiſſe reſoluram. Ego autem fui pactum interpretatus in Peronæ fauorem, vt poſſet, ſi à contractu diſcedere nollet, ſua manu fructus capere.

SVMMARIVM.

1 *Confirmationis natura eſt, actum non extendere.*
2 *Iurans ſoluere alimenta, & adimplere omnia conuenta, ſi controfaciat, perdit dominium & omnia iura, quæ habebat in bonis.*
3 *Pactum in alicuius fauorem appoſitum, non debet retorqueri & interpretari in eius odium.*
4 *Donatio facta in fraudem creditoris venit reſcindenda, ſi appareant alia quæ ſigna fraudis.*
5 *Breuitas temporis detegit fraudem & ſimulationem.*
6 *Excommunicationis publicæ notitiam quilibet præſumitur habere.*
7 *Exceptio dominij non admittitur in poſſeſſorio recuperandæ poſſeſſionis.*

Reſpon.interpret.

IN cauſa Quintellæ ꝯ Gaucher. Blagerij, viſum fuit prima facie iudicandum bona petita ſeu eorum poſſeſſionē reſtituendā & relaxandam ipſi Quintellæ primæ donatariæ, q̃a primus donatarius ſtante conſtituto, p q̃d transfertur vera poſſeſſio. l.quod meo. ff.de acq.poſ. l.certè. ff.de precar. præfertur ſecundo, q̃uis exiſtenti in naturali & actuali poſſeſſione.l.quoties.C.de rei vendi.l. ſiue autē.§.ſi duobus.ff.de pub.& in ſpecie ita conſuluit Alex. conſ.14.circa primū dubium.col.fi.lib.j. Præmiſſis non obſt. in ꝓrium eſt ipſa veritas. Vnde & ꝑ clariori reſolutione præmitto q̃ Toneta non potuit plus iuris transferre in Quintellam eius nouercam q̃ ipſa habeat.l.nemo.ff.de regul.iur.& nemo dat, q̃d nō habet. l.traditio. cum vulgaribus.ff.de acq.rer. dom.tempore aūt quo Toneta donauit bona, & de quib.agitur, dictæ Quintellæ nullum ius habebat, q̃d oſtenditur, quia Perona donauerat dicta bona Tonetæ cum pacto, q̃ teneret alimentare, veſtire & calciare ipſam Peronā, q̃ alimenta etiam interpellata exhibere recuſauit: p q̃ quā alimentorū recuſationem ipſo iure dominium retro tranſlatum illicò fuit in ipſam Peronam.l.j.C.de don.quæ ſub mod.c.verū.cum gl.de cond. appo.& ita conſuluit Bal.conſ.250.in iij.par.Lud.Rom.con. 284.triplici ex capite.Cor.conſ.102.in cauſa.col.ij.lib.j.ſi ergo dominium retro tranſlatum erat, bene ſequitur, q̃ nō potuit illud in alium transferre. & ita in ſpecie & in caſu iſto decidit Salyc.in l.ea.col.v. C de cond.ob cām. Nec iſtis conſiderationibus obſt.ſi dicatur, q̃ Perona confirmando ſecundā donationem factā p d.Tonetam d.Presbytero Girard.Borrelli, vt comprobaſſe donationē eidem Tonetæ factam. Quia reſpondetur, q̃ talis confirmatio facta fuit ad effectū, q̃ iura ſi q̃ competebāt ipſi Tonetæ, transferrentur in d.Presbyterum, q̃ ſe obligauerat alimētare ipſam Peronam, & ſoluere eius debita, ergo nō operabit, q̃ ipſa Perona videatur de nouo tranſtuliſſe dominium in ipſam Tonetam, q̃a confirmās nō dē dare, ſm Bal.in l.more.ff.de iuriſd.om.iudi.& ꝓfirmationis † natura eſt actum nō extendere.l.Aurelius. §.teſtō. ff.de libe.leg. Alex.conſ.122.viſo puncto.col.vj.lib.iiij.Scd'o reſpondetur, q̃ ſi dicta Perona confirmādo donationē factam d.Presbytero Girar.cenſeatur de nouo donaſſe, ex eo q̃ confirmās actū, cuius validitas dependet à ſua poteſtate, cenſeatur de nouo facere l.quærebatur.ff.de teſta.mili.l.licet.ff.de iu. & p Bart.in d.l.more.col.j.tū talis confirmatio non operabit, q̃ ipſa Toneta habuerit aliquod dominium q̃d potuerit ante confirmationem transferre in Quintellam triplici ratione. Primò, quia ꝓfirmatio nō trahitur retro, ſed operat à die ipſius confirmationis dūtaxat.l.obſeruare.in fi.de offi.procō. p Bar.in l.leges. col.fi.C.de legi.Scd'o, q̃a talis confirmatio fit ad effectū, q̃ dominium tranſierat in d.presbyterum Girard.ergo operabitur tm̄, quo ad hunc effectū, q̃a limitata cauſa limitatū, ꝑducit effectum.l.age. C.de tranſact.vbi ſpecialis tranſactio ſpecialem ꝑducit effectū, ſic etiam ſpecialis ꝓfirmatio ſpecialē ꝑducit effectum. Poſſem plura adducere, q̃ omitto. Tertiò, q̃a confirmatio debet intelligi facta abſq; præiudicio iurium ipſius confirmantis, ſm Bal.in c.venientes. col.pen.de iureiur. Fel.in c.ij. col.xvj.de reſcrip. Non ergo debet intelligi q̃ intelligatur voluiſſe cōprobare donationē factā eidē Tonetæ ad effectum, q̃ Toneta potuerit alienare dicta bona in alios, q̃ in d.Presbyterum, q̃a ſic ipſa Perona non potuiſſet conſequi alimenta à d. Presbytero Girar.& conſequēter talis confirmatio ceſſiſſet in caput ipſius Peronæ, q̃d nō eſt dicendū p prædicta. Scd'o, quia eo ipſo q̃ interpellata p Peronam non ſoluit alimēta, nec alia
2 conuēta adimpleuit, put iurauerat, † perdit dominium & oīa iura, quæ habebat in dictis bonis & tranſlata fuerunt in ipſam Peronam. per text.in l.ſi quis maior.C.de tranſ.l.j.C.de don.q̃ ſub mod.q̃ iura habent locū in omni ꝺctu de mundo, ſm Bar. & cōiter ſcribētes, ibi, & ſpecialiter in caſu nō, put conſuluit Cor.in allegato conſ.102. ver.& inſuper. Nec etiam p̃miſſis rationibus obſt.ſi dicat, q̃ Toneta nō erat præciſe obligata ad obſeruantiam conuentorum, ſtante pacto, q̃ Perona poſſet acci-

ceipere de vſufructibus pro ſuis alimētis, in caſu quo Tonet
a non obſeruaret cōuenta, quia hoc deuiat à vero rōnis tramite, nam illud pactum appoſitū fuit in fauorē Peronæ, vnde debet intelligi, ſi Perona voluerit perſiſtere in ꝺctu donationis, q̃ iſto caſu ſibi liceat capere de fructibus, ſed ſi noluerit ſtari ꝺctui, vt poſſit ꝑ arbitrio diſcedere, nam pactū † in fauorē alicuius appoſitum, non debet interpretari in eius odiū. l.quamuis. ff. de pign.act.& ibi Bar.Bal.Paul.& Mod. in ferunt, q̃ ſi debitor promiſit in paſchate ſoluere, vel dare pignora, nihilominus creditor poterit adueniente paſchate cogere debitorē volentem dare pignora, vt ꝺcisè ſoluat: quia pactum fuit appoſitū in fauorē creditorū. & optimè ad caſum nr̄m facit tex.in l.cām.§.puellam.ff.de man.vbi pactum, q̃ liceat puellā (ſi nōmanumittat) auferre ab emptore, intelligit, ſi vēditor noluerit ꝑcisè cōpellere emptorē, vt manumittat. & in fortioribus terminis ꝓſuluit Deci.conſ.12.per totum, vbi ꝓſuluit q̃ ſi debitor in ſolutum dederit prædium caſu quo in terminis nō ſoluerit, nihilominus poterit creditor eum præciſè cogere ad ſoluendū, q̃a ſolutio cenſet facta in fauorem ſuū, ſi eam voluerit acceptare. facit l.q̃d fauore. & q̃d ibi not. Sal.C.de legi. corroborat ex verbis pacti, videlicet verbo poſſit & valeat, q̃ denotāt libertatē, ſm gl.in l.ſæpe audiui Cæſarem.ff.de offi.præſi.& ſic ſenſus verborū pacti fuit, q̃ poſſit ſi velit capere fructus, ſin minus recedere à ꝺctu. & ita in ſimili dicit Pau.de Caſt.conſ.295.ſi dicta pignora.col.ij.in ij.part. Nec ēt obſt.pactū, q̃ nō liceat donationē illa ex cā reuocare, q̃a tale pactū non impedit quominus ꝑ inobſeruantiā conuentorū non reuocet donatio, vel liceat donatori reuocare. c.peruenit, de iureiur. & probat in d.l.ſi quis maior. Nō deni q̃ obſt.ſi dicat non ꝓſtare, q̃ ipſa Perona ꝑ inobſeruantiā cōuentorum voluerit Tonetā incidiſſe in pœnam d.l.ſi qs maior. nec ēt voluerit à ꝺctu donationis reſilire, q̃a ſatis ꝓſtat eo ipſo, q̃ ipſa Perona ꝑdicta bona de nouo alteri donauit, vide licet d.ꝓsbytero Girardo, nam p ſcḋam donationē ꝓſtat donatorē recedere à prima, & illā tacitè reuocare. l.rem legatā. ff.de adi.leg.& in caſu nr̄o ita conſuluit Roma.in d.conſ.284. in fi. Et ex quo ipſo iure erat translatum dñium in ipſam Peronā, & hēbat ꝑdōnem ob cām, & rei vend.ad dicta bona.d. l.j.& ibi not.C.de do.q̃ ſub mo.donando oīa bona ſua, & cedendo oēs actiones ſibi cōpetentes cenſet rei vendi.& condic.ob cām ceſſiſſe prędicto d.Girardo, & ſucceſſoribus ſuis. q̃a qui totum dicit nihil excludit l.à ꝑcuratore.C.mand.Gaucher.ergo ſucceſſor d.Girardi poſſet ſi non poſſideret, agere condictione ob cām, vel rei vēdicatione, ergo multo magis poterit excipere. Cui enim dat actio, multò magis concedit exceptio.l.inuitus.§.cui damus.ff.de reg.iur. Ex his ſatis appa
ret non obſtare fundamentū.l.quoties.quia ꝓcederet, ſi per primā donationē, factam Quintellæ eſſet in eam translatum dñium, aliàs præferr ſcḋus, vt ibi dr̄.ſed alia rōne ñ ob.q̃a dolus & fraus dederint cām donationi factæ ipſi Quintellæ, cū dolus & fraus non dēant nocere ꝺctui inito cum d.Girar.& ſucceſſoribus, q̃ occaſiōe ceſſionis ſibi factæ ſe obligauit ſeruare indēnem dictā Tonetā, alere dictam Peronā, & alia face
re de quibus in inſtrō ꝺctus, put effectualiter oīa & ſingula
4 adimpleuerunt. Nā donatio facta † in fraudē futuri creditoris, venit reſcindenda, ſi appareant aliqua ſigna fraudis, ſm gl. in aut. ſed iam neceſſe. C.de do.ante nup. & ibi Bar.& Bal.in l.ait prætor.§.ita demū.ff.de his q̃ in frau.cred.Dec.conſ.96.viſo puncto. & exꝑſſius poſuit Bal.in rub.C.de reu.his, quæ in frau.cred.ver.q̃ro pone cum ꝯcepiſſem. & probat in c.fin.de renū. lib.vj.hic aūt apparent ſigna fraudis multipliciter. Primò, q̃a donatio fuit facta Quintellæ nouercæ ſuæ, q̃ loco matris reputat.§.ſocrū.inſt.de nupt.& ex qualitate ꝑſonæ donatariæ arguit fraus & ſimulatio.l.data.§.pe.ff.de bo.lib.Bar.in l.poſt ꝺctum.in ij.ꝓſumptione.ff.de do.Scḋo, ꝓſtat de fraude ex breuitate tpis inter donationē factam nouercæ, & ceſſionem factā d.Girardo, inter quas non interuenit interuallum
5 xxiiij.horarū. Breuitas †.n.tpis detegit fraudē & ſimulationē. l.ſi vērtri.§.fi.ff.de priuil.cred.& ibi Bar.& in d.l.poſt ꝺctum. in v.ꝓſump.& Cæp.tra.de ſimu. ꝺct.col.vj.ver.ij. caſu principali. vñ cum donatio prius fcā Quintellæ, fuerit facta in fraudem ac ſimulatè ex mera cā lucratiua, ceſſio verò facta d.Girardo fuerit facta ex cā oneroſa, vt patet ex tenore cōuentionum, ergo nālis rō & ſumma ægtas ſuggerunt, q̃ ſit præferendus Gaucher. q̃ tractat de dāno euitando, do. Quintellæ quæ tractat de lucro captādo, cū fraude & iniuria ipſius Gaucher. l.ait prætor.§.hæc actio.ff.de his, q̃ in fraud.cre. vbi tex.not.& in ꝓpoſito dicit Bal.in rub.C.de his, q̃ in prio.cre.lo.ſucce. q̃ d.l.quoties. non habet locum q̃n is, cui prius res eſt tradita, hēt titulum lucratiuū, & alius habet titulum oneroſum, & licet loquatur q̃n ſcḋs cui prius res eſt tradita hēt titulū lucratiuum & prius oneroſum: tū eadē rō idē inuit eſſe in caſu ꝺpoſito, ꝑ regulā ꝓriorū, q̃ vult, q̃ ita ſe habeat oppoſitū ī ꝺpoſito, q̃ propoſitū in propoſito. c.cognoſcentes. de conſti. l.fi. de le ij. Et ſi dicat verū eſſe ſi ꝓtaret, q̃ ipſa Quintella participaſſet de fraude: rndet q̃ tūm ſit reſpectu ꝺctus donationis ſufficit donātē in fraudē alterius donaſſe, licet donatarius nō participauerit de fraude, ſm Bar. in d.l. poſt ꝺctū. ver. quartus caſus. & ita in terminis nr̄is vult d. Iaſ. in d.l.quoties. in x. fallen. poſt Bal. in rub. C. de his qui in prio. cred. Io. ſucce. Secundò rndet, q̃ p̃ſumendum eſt ipſam Quintellam participē fuiſſe huius fraudis. elicio aūt hāc p̃ſumptionē ex eo, q̃ ſciebat priuignam ſuam fore excōicatā pp inobſeruantiā ꝓuentorum inter ipſum & Peronā, ſciebatq; ipſam nō hr̄e modum adimplendi promiſſa, & p̃r neceſſe eſſe, q̃ imploraret auxilium d. do. Girardi vel alterius. Si aūt dixeris non conſtare, q̃ ipſa ſciret, rndet q̃ excōicationē non poterat ignorare: quia fuerat publicata in eccleſia, & excōicationis publicæ notitia
6 quilibet † p̃ſumitur hr̄e. ca.j. de poſt. p̃la. præſumit ēt ſcire vires patrimonij dictæ priuignæ, quia coniunctus præſumitur ſcire facta coniuncti. l.octaui. ff. vnde cogna. l.de tutela. ff. de in integ.reſt. mino. tradunt Bar.& Mod. in l.j.ff.ſi cer. peta. & eo maximè, quia inhabitant ſimul in eadē domo. l.j.§. hoc autem. ff. ad ſilla. ſciebat ēt priuignā teneri ad alimenta præſtanda dictæ Peronæ, quia ſibi lectum fuit inſtr̄m per notariū. l.j. & l.ij.§. inſpectio. ff. quemad. teſta. aper. cum ſimi. ſciebatq; poſtea die ſequenti pr̄em & priuignam ſimul ceſſiſſe iura dictæ donationis prædicto d. Girar. ad effectū, vt à cenſuris releuaretur priuigna, quæ ſcientia præſumitur ex eo, q̃ ꝑdicta ceſſio fuit facta in domo, in qua habitat ipſa Quintella. d.l.j. §. hoc aūt. & p priuignā, quæ nouercalibus furijs ſubdita nō credit inuita nouerca ceſſiſſe ꝑdicta iura. ar.l.ij.ff. de inoffi. teſta. q̃d cū ita ſit, q̃ ꝑ ſcia eſſet oīum actorū, nec vllū vnquā ver bū fecerit, niſi poſt mortē dictæ Peronæ, quæ annis exīde. xij. poſt præſtita alimenta p Gaucher. ſuperuixit, q̃s negabit eam nō fuiſſe fraudis participē, & eam tacuiſſe durante vita dictæ Peronæ, vt nō ſubiret onus eā alimentandi? Quare cum malitiis hoīum nō ſit indulgendum. c. ſedes de reſcrip. derogenda oīno veniūt petita p dictā Quintellam, & vbi ſecūdus ſcit rē prius alteri fuiſſe ceſſam, tunc ꝑfert primus, ēt q̃ res fuit tradita prius ſecundo, à quo per act. ꝓtoriā pōt auocari ſm Tho. Ferra. caut. xlviij. Conſtat itaque ex prædictis per donationē factam dictæ Quintellæ nullum ei fuiſſe acquiſitum dñium, p̃ ferendūq; Gaucher. ceſſionarium ex cā oneroſa. Et ſi dicatur q̃ in p̃ti iudicio agitur poſſeſſorio recuperandæ poſſeſſio-
nis, in quo ſ non admittitur exceptio dñij. l. ſi quis ad ſe fun-
7 dū. C. adl. Iul. de vi. c.j. de reſti. ſpol. rndet multis modis. Et primò, q̃ admiſſi fuerunt articuli prædicti Gaucherij reſpicientes petitorium, vt patet ex proceſſu, & ideo cumulatum fuit petitorium cum poſſeſſorio, quo caſu auditur exceptio dñij. d.c.j. & Cæp.cau.ſiua.cxxxij.res mobilis. Bar.in d.l.ſi quis ad ſe fundū. & in l.j.§. ſed & ſi is cui. in. fi. ff. de no. ope. nū. & iſto caſu petitorium abſorbet poſſeſſorium. c. paſtoralis. de cā poſ; & proprie. Secundò rndet, q̃ apud Quintellam nulla vnquā fuit poſſeſſio, quia ex quo ꝺctus donationis ſibi factæ non valet, vt ꝺ. latè probaui, ſequitur, q̃ ꝓſtitutū per q̃d Quintella p̃tendit ſe poſſidere ēt fuit nullū, & inane, ſm Bal. in l. ex teſtō. C.d.e fideic. Ale. conſi. 82. lib. ij. Iaſ. in l.j.§. ſi quis ita. ff. de ver. ob. Iō cū exceptio ꝓprietatis oppoſitæ per Gaucher. ſit talis quæ concludat Quintellam nunquam poſſediſſe, illa habet obſtare, etiam agenti poſſeſſorio, ſm Bal. in tit. de pace conſtan. in verb. reſtituitur, & per Alex. in l. naturaliter. §. nihil cō mune. ff. de acqui. poſ. & alibi ſæpe. Tertiò rndet, q̃ Gaucher. eſt ſucceſſor ſingularis cum tit. & bona fide, & ideo ꝯ eum nō competit interdictum vnde vi. l.ſi de eo. §. fi. ff. de acq. poſ. & ſatis de ſe patet. Non ēt ꝯ eum datur condictio ex canone re integrāda, quia non competit ꝯ ſingularem ſucceſſorem cū titulo & bona fide, ſecundum Bart. in l. rem, quæ nobis. ff. de acquiren. poſſeſ. cuius opi. dicit eſſe *communem* Soc. conſi. 39. in iij. part. & licet in hoc quāplures ꝓtradicant, tamen in caſu quo ſingularis ſucceſſor habet cauſam ab alio bonę fidei poſſeſſore cum titulo & bona fide, vt in caſu noſtro, videtur tenenda op in. Bar. & ſequaciū, vt dixi in c. ſæpe. de reſtit. ſpol.

RESP. CXLVII. & De donat. & grat.perf. V.

PAter quinque nūmorum milia donauit Franciſco & Michaeli filijs ſuis abſentibus, quos ex eiuſdem donationis contextu conſtat tunc fuiſſe emancipatos, & inuicem ſubſtitutos ſi eorum alter abſque liberis prædecederet, quia emancipatio donationem ſequi videbatur, & quia abſque principis reſcri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pto Diui Imperatores Ant.& Const.absentes emancipari vetant, & quia in actis donatio registrata minimè fuit, videbat plerisque donationem nullius esse momenti. Cõtrariam ego sñiam ob religionem iurisiurandi, & filiorum ratihabitionẽ puto probabiliorem esse. ¶ Dubitandum quoque fuit, an ꝑ legitima filiorum portione reijcienda esset substitutio. Rndi Iustiniana lege ea reijci onera, quæ insciis & inuitis filijs, non quæ consentientibus legitimæ adijciuntur.

SVMMARIVM.

1 *Filijs emancipatis pater donare potest.*
2 *Actus plures vbi reperiuntur celebrati eodem die, vel eadem hora, ille præsumitur præcessisse qui debuit præcedere.*
3 *Donatio facta ob causam non requirit insinuationem.*
4 *Donatio facta filijs in potestate iurata, valet, & quid ita.*
5 *Filius potest non solum grauari in legitima sed ex toto exhæredari, si exhæredationi consentiat.*

Respon.interpreta.

DVo Dubia ex serie instrumẽti donationis nasci videntur. Primũ est, an donatio valuerit. Secũdum posita parte affirmatiua, an substitutio inter donatarios facta valeat saltem respectu legitimæ. Circa primum vr, ꝙ donatio non valeat, quia facta à patre Francisco & Michaele filijs in potestate constitutis, quib. patet donare non põt ratione reflexionis. nam cũ sint in potestate quicquid sibi datur à patre, cũ sit profectitium, illico acquiritur ipsi patri. l. placet. ff. de acqui. hære. quæ lex adhuc stat incorrecta respectu peculij profectitij, & ꝙ donatio facta filio in potestate non valeat sunt iura notissima in l. donationes quas parentes. C. de don. inter vir. & vxor. cum suis concor. Nec obst. si dicatur, ꝙ fuerunt illico emancipati, vt apparet ex tenore instrumenti. rndet ꝙ sufficit ꝙ donatio momẽto præcesserit, quia eodem momento bona donata redeunt ad patrem. d. l. placet. Præterea, emancipatio Michaelis de cuius portione agitur, non vr valere, cum tunc esset absens. Ad hoc. n. vt filius absens possit emancipari requiritur, ꝙ impetretur rescriptum Principis. l. iubemus. C. de emanc. lib. quod rescriptum non fuit impetratum in casu nostro. Item requiritur, quod emancipatio filij ẽt præsentis fiat coram iudice cõpetenti. l. fi. C. eo. tit. sed pñs emancipatio absque præsentia iudicis facta reperitur, ergo non potest de iure sustineri. Non ẽt videtur obstare si dicatur, quòd donatio fuit iurꝫ roborata: quia ẽt donatio facta filijs in potestate cum iuramento, non videtur valere, prout tenet Pau. de Cast. consi. 245. do. Vbermiles. in j. parte. & Raph. Ful. consi. 199. visis instrumẽtis. &c. Phil. Cor. consi. 9. in hac consultatione. li. ij. quia iurꝫ nõ potest impedire, quin dominum illico reuertatur ad patrem ratione patriæ potestatis, quæ durat ẽt ꝙ pater iuret donationem obseruare. ¶ Præmissis non obstan. ꝟriũ arbitror de iure verius, tum quia hmõi donatio facta fuit filijs ꝺemancipatis quibus pꝛem donare posse constat. d. l. fi. & l. frater à fratre. ff. de condic. indeb. Nec ob. dum dr, ꝙ fuerunt emancipati post donationem, quia ꝟrium est in facto verius. licet. n. ex ordine literæ ipsius instrumenti, videatur præcessisse donationem, tñ ex ordine intellectus arctamur dicere, quòd pcesserit emãcipatio ex duobus. Primò, quia in his quæ fiunt eodem contextu, & eadem scriptura non inspicimus ordinem literæ, sed ordinem intellectus l. ij. §. prius. ff. de vulg. & pup. vbi si in eo dem testamento fiat primò substitutio, deinde hæredis instõ, præposteratio non vitiat, quia fm ordinem intellectus instõ præposita videtur, & si in eodem instrumento primo opposita sit exceptio ꝟ actorem, postea ꝟ iudicem, intelligitur prius proposita exceptio declinatoria in ordine intellectus, secundum Bar. in l. quidam consulebant. col. fi. ff. de re iudi. & ibi latè Alex. & alij. Secundò quia vbi eodem die, vel eadem hora reperiuntur plures actus celebrati, † ille præsumitur præcessisse, qui debuit præcedere. l. cum in testamento. §. hæc verba. ff. de hære. insti. per quem text. Bald. Angel. & Imol. decidunt in specie quæstionem nostram. dicunt. n. instrumentum emãcipationis in dubio intelligi præcessisse. & facit quod decidit Ro. de resc. & appel. deci. ccx. in nouis, dicens, quòd si eadem hora reperiatur facta appellatio & appellationis commissio, credendum est appellationem præcessisse. & ad propositum faciunt plura alia, quæ reduxit Fel. in c. pastoralis. col. iij. de rescrip. Non ẽt obstat, dum dicit, ꝙ absens non potuit emancipari nisi rescripto imperiali. d. l. iubemus. quia sufficit, ꝙ absens post emancipationẽ ratificet, vt est tex. in §. generaliter. in aut. qb. mod. na. eff. sui. arguẽdo de legitimatione ad emancipationẽ, prout arguit legislator in d. §. gñaliter. & Bar. Bal. Ang. & Sal. in d. l. iubemus. Et ꝙ legitimatio absentis conuali detur per ratificationem, firmat Franc. de Cur. senior cõsi. 4. punctus de quo qnærit. Ad text. in d. l. iubemus. inquantum exigit rescriptũ Imperiale, rndetur ꝙ in hoc ille tex. corrigit per l. fi. C. eo. tit. & §. nostra. insti. qui. mo. ius pat. po. sol. & ita volunt Odof. & alij *cõiter* ibi. Non deniq; ob. dum dicitur, ꝙ non fuit facta coram iudice, & sic non fuit insinuata, prout ẽt hodie requiritur. d. l. fi. & d. §. nostra. Emancipare. n. filium coram iudice, nihil aliud est, q̃ emancipationem insinuare. d. l. iubemus. in ver. apud competentẽ iudicem insinuare. ga ad hoc rndetur, ꝙ iutm supplet defectũ insinuationis, fm cõem & apud Legistas & Canonistas canonizatã opi. vt per. d. Alc. consi. 83. lib. ij. & consi. 12. lib. j. & consi. 20. col. ij. & ꝟsi. 21. colũ. iij. lib. iij. Pan. & alios in. c. cũm cõtingat. de iureiu. & idẽ Pan. consil. 107. col. ij. li. ij. cum aliis innumerabilibus auctoritatibus quas breuitatis cã non referam. & ex hoc patet ẽt rñsio, si diceret, ꝙ præsens donatio sex millium ducatorũ requirat insinuationẽ, iuxta l. sancimus. C. de do. qa iurꝫ supplet defectũ insinuatiõis omissiæ. Possum ẽt dicere, ꝙ huiusmodi donatio facta fuit pro legitima ipsorum filiorũ, & vt renuncietur bonis paternis, & sic fuit donatio facta † ob cãm, quæ non requirit insinuationem, fm gl. Bar. Imo. & alios *cõiter* in l. Aquilius regulus. ff. de do. & Bal. in l. illud C. de sac. san. eccl. cum concor. alleg. per Alex. in d. consi. 12. col. ij. lib. j. & in d. consi. 83. col. fi. lib. ij. Secundò principaliter ẽt ꝙ donatio fcã fuisset dictis Fran. & Michaeli existentibus in patria ptãe, adhuc certissimi iuris est, ꝙ valeret, quia *cõmunis doctor.* sententia est, ꝙ donatio † facta filijs in potestate iurata valet, virtus. n. iuramenti operat validitatẽ talis donationis, fm Bal. in l. iiij. C. pro dona. & Card. Pan. & Imo. latè in d. c. cum contingat, Soci. consi. 91 visa & diligenter &c. col. iiij. lib. j. Dec in aut. ex testõ. col. iiij. C. de col. & hanc dicit esse magis cõem Alex. consi. 8. visis & ꝟsideratis. lib. ij. p totũ, & rõ est, vbi est iurꝫ ꝙ est de iure nãli & diuino. c. & si Christus. de iureiur. nõ est curandũ de patria ptãe, cum ī his quæ sunt iuris nãlis nõ attendatur patria potestas. l. item in potestate. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. Circa fm, qa ꝓdicta donatio facta fuit, & in testõ patris cõfirmata pro legitima ipsorum filiorũ, videret ddm, ꝙ pro ea summa q̃ capit ltima grauari nõ potuerint substõne fideic. quæ dr onus & grauamen. l. cohæredi. §. cũ filiæ. ff. de vulg. & pupil. nã de legitima reiicit omne grauamẽ. l. qñ in prioribus. & l. oĩmodo. C. de inof. testa. Cõtrarium tñ in casu isto rndendum puto, quia ipsi Franc. & Michael filijs de natarij consenserunt, ꝙ tale onus fideic. imponeretur super eorũ legitima, quo casu cessat dispõ d. l. qui in priorib. vt est tex. in l. fi qñ. C. de inof. test & facit. tex. in l. non putauit. §. si quis sua manu. ff. de bo. pos. ꝟ tab. quibus iuribus probatur, ꝙ filius potest non solum grauari in legitima, sed ex toto † exhæredari, si exhæredationi consentiat. Et si dicatur non sufficere præstari consensum in genere, sed oportere ꝙ in specie filius consentiat oneri impositio super ipsa legitima, vt dr in d. l. si qñ. §. j. Quia rndetur dupliciter. Primò, ꝙ dicti filij de natarii approbarunt in specie dictam substõnem, ex quo approbarunt omnia & singula contenta in instro donationis, quæ verba sunt distributiua, & habent vim specialis dinumerationis omnium & singulorum cõtentorum in ipso instro, fm Bal. in l. si Stichum. §. stipulatio. ff. de verbo. obli. & ẽt tex. & ibi Archi. in c. vt circa. de elec. lib. vj. Secundò, dicti filij approbarunt contenta in d. instro, & promiserunt non contra uenire cum iurꝫ, qd habet vim expressi, & virtutẽ specialis, & specificæ approbationis, fm Bal. in l. j. co. pe. in j. q. C. cõmoda. Et ꝙ sufficiat generalis consensus cum iurꝫ, in terminis d. l. si quando. §. ij. tenet ibi Iaſ. co. ij. allegans ita determinasse Lud. Ro. in l. j. §. si quis ita. col. ix. ff. de ver. obl. & ita etiam decidit Georgius Nat. in repe. c. quãuis. col. viij. & seq. de pact. li. vj. & sequuntur plures alij, quos refert & sequitur Alex. cõsil. 181. perspectis. lib. v. & consi. 26. col. ij. & probatur in d. c. quamuis. de pact. lib. vj.

¶ De Donationibus causa mortis. I.

RESP. CXLVIII. & de Donat. caus. mort.

PEstiferatus creditur in dubio mortis causa donasse, sed vbi iter vitos se donare testatur, nullus est coniecturæ locus. ¶ Quæ pater filio ob benemerita donauit, conferenda non sunt, etiam quòd merita non fuerint probata vel specificata, dummodo pater se ob benemerita donasse iuraverit. Credẽdum. n. est donatori merita gñaliter proponenti, vbi absq; vlla meritorum assertione donatio defendi potest. Recepta aũt est eorũ sñia q donationẽ in filium non merentem à patre cum iuramento factam tuent.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum confectum à notario publicè excõicato, non probat: & an tpe pestis factum à notario non matriculato, valeat & fidem faciat.* 2.
3 *Donatio facta à patre pestiferato filio in potestate, an censeri debeat donatio causa mortis, an inter viuos.*
4 *Donatio facta ab infirmo, in dubio præsumitur donatio causa mortis.*
5 *Donatio an dicatur causa mortis, si quis donat post mortem omnia bona tit. donationis. Et quid si donator promiserit donationem habere ratam & gratam, & nullo vnquam tempore illam reuocare.* 6.
7 *Donatio inter viuos censetur, si dicatur in instrumento, quòd pater donauit filio, pro se & suis.*
8 *Donatio quæ morte confirmatur, non confertur, quia habet vim relicti.*
9 *Donatio simplex valida à principio venit conferenda, remuneratoria autem nequaquam.*
10 *Assertio meritorum quamuis generalis, in casu occurrẽti plenè probat.*

Respon.interpreta.

1 CIrca Primum dubium *cõis* doctorũ sñia est, ꝙ instrumentum confectum à notario publicè † excõicato, nõ ꝓbet, fm glo. & cõiter scriben. in c. decernimus. de sententia excõica. li. vj. & ibi Ioan. And. Ancha. Gemi. & alij. & ita ẽt tenet Speculator tit. de instrumẽt. edi. §. restat. ver. qd si instrm ꝓfectũ est à tabellione, &c. & firmat Pañ. in prooe. Greg. versi. Gregorius. sed dubitatio stat, an ista cõis opi. ꝓcedat ẽt in instrumentis rogatis ab excõicato tpe pestis, quo tpe alterius notarij copia haberi non posset. & ꝓbabiliter dici põt, ꝙ nõ, per id quod decidit Ang. in l. si vacãtia. §. fi. ver. itẽ patet ex ꝓdictis. C. de bo. vacã. lib. x. vbi vult, ꝙ tpe pestis instrm cõfectũ à notario nõ matriculato valeat & 2 fidem faciat † nõ obstãte ꝙ statutũ disponat instra rogata per notarios nõ matriculatos nullã fidẽ facere. sequit Alex. in l. fi. C. de testa. & Io. Firma. in trac. de gabellis. q. xxiiij. ij. part. Scdò facit, ga tpe pestis valet ꝟctus mulieris, de q̃ rogatus sit vnus notarius, nõ obstãte ꝙ statutũ disponat ꝟctũ non valere, nisi de eo sint rogati duo notarij, fm Ang. in §. quod aũt. per illũ tex. in aut. de nõ alie. sequit Iaſ. in d. l. fi. & cõprobat ex eo qđ decidũt Bal. in l. ad personas egregias. ff. de iureiur. Feli. in c., ꝙ posuisti. col. ij. & in c. causam. in vj. no. de proba. & qđ volunt Bar. & alij in l. j. §. fi. ff. de verb. ob. Tertio facit, quia tpe pestis in subsidiũ mulier põt esse testis in testamento, fm Iaſ. in d. l. fi. licet aliàs nõ possit. §. mulier. l. qui testõ. ff. de testa. Quartò facit, ga licet ꝓhibitũ sit sub excõicatiõis pœna Christianis in firmis vti opa & medicina Iudęorũ. c. nullus. xxviij. q. j. tñ fallit qñ nõ reperit in loco alius medicus, fm Fel. in c. tua nos. de homicid. & benè ꝓbat in c. qñ multos. xj. q. iij. & in c. cũ volũtate. §. ꝓdicatores. de sent. excõ. vbi ꝓbat, ꝙ ẽt ab excõicatis licitè quis recipit necessaria, qñ nõ hr copia aliorũ nõ excõjcatorũ qui subministrent. & in istis terminis saluari põt opi. eo rũ, qui tenẽt, ꝙ instra confecta à tabellione excõicato, fidẽ facãt, nisi sint ꝓfecta à tabellione excõicato pp hrsum, q̃ per anñ sustinuerit indurato corde cẽsuras. vt statuit Inn. in c. piæ. de excep. li. vi. & Fede. de Senis ꝟsi. 74. & Bar. in aut. credẽtes. C. de hær. & Io. de lig. ī c. veritatis. de do. & ꝟtu. Vnũ nõ omit 3 to, ꝙ instructione donatarij, ꝙ si testes instrumentarij fateantur ꝓtenta in instro esse vera, qđ virtute ꝓbõnis factæ p testes obtinebit, dato ꝙ probatio instrumentalis corruerit, cũ scriptura nõ sit de substãtia donationis. l. ꝟhit. ff. de pig. Circa fm an donatio facta à pre pestiferato filio in ptãe, cẽseat donatio cã mortis, an verò dici dẽat donõ inter viuos. videret rñdẽdũ, ꝙ dici dẽat donatio cã mortis ex plutibus. Primò, quia vbi fit mentio mortis, ꝓsumit donatio cã mortis. l. Seia. ff. de do. cã mor. l. Seia. ff. de do. ꝑle. in casu isto & si mortis mẽtio fuerit facta p verba exꝑssa, tñ vr facta mẽtio ipso facto pp instãs periculũ mortis. volũtas. n. ita dat intelligi facto, sicut verbo. l. rephẽdẽda. C. de iſt. & subst. Scdò, ꝓ hac parte vr tex. in c. ij. de ꝓsue. à ꝟrio sensu. ꝓ quẽ tex. no. ibi Aut. de But. ꝙ do 4 natio † facta ab infirmo in dubio ꝓsumit donatio cã mortis. Tertiò, facit tex. in c. de hi. de sepul. quẽ ad hoc ibi põderauit Io. An. Quartò facit, ga in dubio capiẽda est interꝓ. p q̃ actus sustinet. l. quoties. de reb. dub. & l. quoties. de reg. iu. Dicamus ergo ꝙ pr voluerit donare cã mortis, ga talis dona. valet: & ñ inter viuos. ga nõ valet. l. donationes quas parẽtes. C. de do. inter vir. & vxor. Et ꝙ donatio in dubio cẽseat do. cã mortis, qñ nõ põt valere don. inter viuos, vr casus in l. apud Celsum. §. j. ff. de excep. do. p quẽ ita tenet Lud. Ro. in l. q̃ dotis. ff. solu. mſi. & ita p aliqua ex ꝓdictis ꝓsuluit Cor. ꝟsi. 124. licet in hac. lib. iiij. Accedat, ꝙ in hac donatiõe adhibiti fuerũt qnq; testes necessarij in donatione cã mortis. l. fi. C. de don. cau. mortis. l. fi. C. de codi. ex quo licet ꝓiecturari, ꝙ pater voluerit donare cã mortis, ga in donatione inter viuos, sufficiunt duo testes, sicut in reliquis ꝟctib. l. vbi numerus. ff. de testi. c. in omni negotio. c. tit. Prædictis non obstantib. fm ea quæ ꝓponuntur, in ꝟrium arbitror veritatẽ. Rndeo itaque hanc esse dona. inter viuos. nam vt in themate præsupponit, donator tit. puræ & meræ donationis q̃ fit & fieri dr inter viuos donauit &c. vnde cum simus in casu certo & claro, frustra dubitatur, ga vbi verba sunt clara, cessant ꝓiecturæ. l. ꝟtinuus. §. cum ita. ff. de ver. ob. & cum in verbis nulla est ambiguitas, nõ est admittenda voluntatis qõ. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de le. iij. Et hæc verba, tit. do. inter viuos, tollunt omnẽ dubitõnem, firmat Bar. ī l. fti pro hoc mõ ꝓcepta. ver. quæro, aliqs vult. vbi 5 vult ꝙ si quis donat † post mortem oĩa bona sua tit. donõnis inter viuos, ꝙ talis non dicat donõ cã mortis, sed simplex donatio inter viuos, dato ꝙ sit facta mentio mortis. illa ergo verba, inter viuos, tollunt omnẽ dubõnem & potentius ꝛpe rantur, quàm mortis mẽtio habita in ipsa donatione. & pro hoc est tex. in l. cum maritus. §. fi. de pac. do. secundum vnum intellectum glosſ. ibi cõiter approbatum, per quẽ tex. Bar. in l. quæ dotis. colũ. j. ff. solu. ma. dicit, ꝙ dispoſi. l. Scia. ff. de don. cã. mort. quæ vult, ꝙ vbi fit mentio mortis, dicatur, donatio cã mortis procedit in dubio: secus quando ex lectura instrumenti apparet, ꝙ donatio facta fuit inter viuos, qa tunc stamus certo. & idem dixit Cy. in l. ij. C. de iure do. Præterea, ar- 6 bitror licet non viderim ꝙ in instro donator † promiserit dictam donationem habere perpetuò ratam & gratam, & nullo vnquam tempore illi contrauenire, nec reuocare &c. quo casu etiam si esset facta mentio mortis, tamen iudicari debet donatio inter viuos. l. vbi ita donatur. ff. don. cã mortis. & ꝓ prædicta ita consuluit Alex. consi. 14. circa primum. col. j. & seq. lib. j. vbi allegat idem consuluisse Ang. & Pau. de Ca. vt ibi latius habetur. Confirmatur & tertiò, quia credo ꝙ in instro donationis dicatur, ꝙ donator donauit filio ꝓ se & suis &c. quo casu licet sit facta mentio mortis, tamẽ pp mentionem 7 hſdum ipsius donatarii existimatur † donatio inter viuos, fm Bal. & Sali. in l. ij. C. de iure dot. Et per prædicta ita diffusè cõsuluit Soci. consi. 53. in pũti consultatione. li. j. & ita consuluit Cor. in cõl. 289. lib. iiij. & istis stantib. apparet, ꝙ contraria nihil obstant, sed specialiter respondendo, veritas huius consultationis clarius apparebit. Rndeo itaque ad primum dupliciter. Pr mò rndeo, ꝙ licet tuisset facta mentio mortis verbis expressis, prout facta non fuit, quia tñ pr dixit se donare inter viuos, talis donatio potius iudicanda est inter viuos, q̃ donatio cã mortis, per prædicta. Sedò rndetur, ꝙ nulla fuit facta mẽtio mortis, & dato ꝙ pr ẽt pestiferatus, qa ẽt donatio à constituto in articulo mortis simpr facta absq; mentione mortis, in dubio reputat donatio inter viuos. d. l. Seia. §. fi. ff. de don. cau. mortis. fm cõem intellectum. p quem tex. ita tenent Bart. Bald. Imol. Alex. & cõiter doct. in d. l. q̃ dotis. ff. sol. mat. & ibi in spẽ. d. Alex. reprehendit d. Ant. de But. in d. c. ij. quẽ ẽt reprobat ibi Imo. & sequit Soci. consi. 130. visa facti ꝓtingentia. col. pe. li. j. & consi. 235. col. pe. li. ij. Circa vltimum an talis donatio sit ꝓferenda, plura dicenda essent, si dicamus hanc esse donationẽ cã mortis, non esset cõferenda. l. pen. vbi gl. ff. de colla. bo. & l. à pre. C. de colla. Si dicamus, ꝙ sit donatio inter viuos, put est, & s. ꝓclusum fuit, tunc discutienda essent duo dubia. Primò, an talis donatio à principio valuerit pp iurꝫ. Nã si dixerimus, ꝙ nõ, tunc certũ est, ꝙ ꝓferi nõ debet, qa si à principio non valuit, reliquũ est, ꝙ morte 8 fuerit ꝓfirmata. d. l. donões quas parẽtes. donõ † aũt q̃ morte ꝓfirmatur, non cõfertur: quia habet vim relicti, fm gl. & *cõiter* scrib. in auc. ex testõ. C. de colla. & ꝙ donatio inter pr̃em & filiũ nõ firmet iurõ, ꝟsul. it Pau. de Ca. ꝟsi. 345. do. Vbert. miles. in j. parte. & Cor. ꝟsi. 9. in hac ꝟsultatõe. li. ij. & idẽ tenuit in auc. sacramẽta puberũ. C. fi. aduer. vend. & Fulg. ꝟsi. 199. visis suprascriptis. &c. vbi ex hoc in specie infert, ꝙ ppea donatio nõ est ꝓferẽda. sed licet hmõi opi. vrgẽtibus rõnibus fundet, tñ cã seq non audeo, qa cõis est in ꝟriũ. Quintò, ꝙ donatio inter pr̃em & filium firmet iurꝫ, & valeat vsq; à principio, firmant Bal. in l. iij. C., ꝙ donato. Cardi. Panor. & Imo. in c. cum ꝓtingat. de iureiu. hãc dr esse cõem & seq. Alex. consi. 8. visis & ꝟsideratis. li. ij. p totũ. ex quo sequit, ꝙ venit ꝓferenda, quia hoc casu nõ habet vim relicti, put signãter ꝟsuluit Soc. ꝟsi. 91. Visa & diligẽter &c co. iiij. li. i. Cor. ꝟsi. 289. circa primũ. co. x. ver. hoc ꝓsupposito. li. iiij. & Deci. ī d. auc. ex testõ. co. iiij. Secũ dò discutiendũ ẽt, an ista sit donõ simplex, an verò remuneratoria, si. n. sit donõ simplex, ꝓcedũt q̃ statim dicta sunt ī ꝓce 9 dẽti dubio, ꝙ donõ simplex † valida à principio venit ꝓferenda. Si verò sit donõ remuneratoria, tũc non ẽt ꝓferenda, vt p gl. & scrib. in l. si donationes. C. d colla. videamus ergo an sit

Universidad de Deusto
Biblioteca

remuneratoria,& videtur ꝙ non, quia non constat de benemeritis,& licet patet esserat se donare propter benemerita p̄cedentia,tamen talis assertio nō probat,quia inter patrem,& filium in potestate est,ꝓhibita donatio.l.ij.C.de in. offi.don.& d.l.donatione quas parentes.& inter personas prohibitas donare nisi propter benemerita, assertio meritorum etiam in specie nō probat.l.si fortè.vbi Bar.ff.de castr.pec.not.per gl. & scrib.in d.l.si donationes.Quinimmo inter personas non & prohibitas assertio meritorum in genere,vt hic, non vī sufficienter probare, ſm Soc.cōsi.295.in causa p̄ filios.lib.ij.Verum prædictis non attentis p̄rium verius esse puto,Quinimmo,ꝙ assertio meritorum † quamuis gñalis in casu occurrēti plenè probet.Et ꝓ fundamento præsuppono, ꝙ pater nō prohibetur filio in potestate donare cū iuto, ſm communē opin.de qua.s.neque prohibetur pater donare filio in potestate,quia sibi sit interdicta facultas donandi,sed quia in profectitiis iuris ministerio reacquiritur statim sibi res donata, ratione patriæ potestatis, quam religio iuramenti facit silere, vt declarat Alex.consi.8.lib.ij.hoc fundamento præsuppositō, dico ꝙ assertio meritorum quamuis generalis probat inter easdem personas non prohibitas p̄here, nam inter prohibitos assertio præsumitur facta in fraudem legis prohibentis donationem.qui testiñ.ff.de prob.quæ ratio fraudis cessat, qñ permissa est donatio.Cum igitur pater non prohibeatur cum iuramento donare filio, benè sequitur ꝙ assertio meritorum non dicitur facta à persona prohibita, ergo inter ipsos p̄hentes plenè probabit.l.optimum.C.de ꝓbrah.& commit.stip.Nec obst.ꝙ sit assertio gñalis, quia ēt generalis assertio inter personas nō prohibitas sufficienter probat beneme rita, vt latè consuluit Dec.consi.20.in causa istorum fratrū. per totum.Cuius opini.optimè comprobaui & defensaui p̄ Soci.in l.si vnquam.q.x.C.de reuo.don.Et ꝙ collatio facienda non sit, suaderi alia etiam rōne potest, nam si dixerimus restatorem verum dixisse,res plana erit.Si dixerimus donantem menti tum fuisse tunc videndum erit ad quos fines mentitus sit. & proculdubio fateri cōpellemur nulla alia ratione mētium fuisse, nisi quia volebat huiusmodi donationem fortiri effectum donationis remuneratoriæ,aliàs frustra mētitus esset,quod non est dicendum.l.si quando ff.de leg.j.

¶De sententia & re iudicata.

RESP. CXLIX. & de senten.& re iudic. I.

CVm processus coram incompetenti iudice agitatus sit de iure nullus, meritò processus agitatus coram do.Lud.Bellanalle Senescalo prouinciæ defectu iurisdictioni p auocationem causæ Serenis.Regis viribus non subsistit,nam auocatio agit nulli tatem actorum per inferiores post auocationem,nec rescripta delegatorium Senescalum iuuat quia coram eo tanquā coram ordinario agebatur, qui vt ordinarius post auocationem de causa cognoscere nullo iure poterat.nulliusque momenti est consensus in eundem Senescalum à partibus in ea causa præstitus,nam iudicium principis ab arbitrio partium pendere iura non sinunt, ne hac via principi illudatur.nullo etiam iure inferioribus facultas impartitur supplendi nullitatis defectus sententiarum, nam in delegatorio rescripto id non cauebatur, nec ex generali rescripto delegationis etiam quantumcunq; amplissimo singularia principis demandata dici possunt,nec in dubio præsumuntur.Cum ergo auctoritate dictæ sententiæ nullæ d.de Auriasono spoliatus fuerit æquè restituendus venit atque si de facto spoliatus foret.

SMMARIVM.

1 *Sententia lata contra formam rescripti,est ipso iure nulla.*
2 *Pro sententia præsumendum est,si de antiquo tempore agatur.*
3 *Sententia lata à iudice incompetenti est nulla.& vide nu.10.*
4 *Rescriptum legatorium ante præsentationem factam nullam tribuit iurisdictionem.*
5 *Processus agitatus per procuratores, de quorum mandato non constat est nullus.*
6 *Sententia lata sine causæ cognitione,est ipso iure nulla.*
7 *Sententia lata absq. legitima citatione ad audiendum eam est nulla. Citatio ad audiendum sententiam, debet fieri in personam domini litis, alias non tenet.*
9 *Sententia lata absque conclusione in causa est nulla.*
11 *Auocatio operatur nullitatem quorumcunque actorum per inferiores post auocationem.*
12 *In quantumcunque amplissima delegatione, non intelliguntur concessa reseruata principi.*
13 *Sententia lata ex falsa causa & expresso iuris errore,est nulla.*
14 *Negatiua coartata ad scripturā ex inspectione scripturę venit ꝓbāda.*
15 *Sibi cōsulit,qui se offert paratū exequutioni sñię nullę:vt de nullitate agere possit in futurum,nec ex huiusmodi eblatione eam approbare videtur*
16 *Spoliatus virtute sententiæ nullæ perinde restituitur ac si de facto spoliatus esset.*
17 *Ius dicendi sententiam nullam xxx.anno. ſpatio præscribitur.*
18 *Sententia euidenter nulla nullo temporis cursu confirmari potest, ideo nec præscribitur.*
19 *Præscriptio conuentionalis inchoata contra maiorē defunctum, currit contra minorem etiam pupillum sine ſpe restitutionis, secus in præscriptione legali.& vide nu.20.*
21 *Præscriptio xxx.vel xl. anno.contra pupillum tempore pupillaris ætatis quiescit,& eo adulto facto currit.*
22 *Restitutio in integrum aduersus præscriptionem xxx. vel xl.an.ex capite ignorantiæ ex communi sententia admittitur.*
23 *Præscriptio iuris dicendi sententiam nullam & nullitatem prosequendi non currit contra hæredes ignorantes sententiam fuisse latam.*

Respon.interpret.

NOn videtur ꝙ sententia lata per quondam dom. Lud.de Bellaualle Senescalum prouinciæ, & causæ delegatū subijciatur vitio alicuius nullitatis,& prosequendo singulas nullitates dicitur primo sententiam lata non secuta opinione dominorum doctorū Petri de Suprauilla,& Aruaudi Guliermini,nullam esse, vt poetè latam
1 contra † formam mandati.c.dilecta de rescrip.c.nouit. de his quæ fiunt a ꝑla.vbi vī casus iste decidi.& gl.expressa in c. non est.de consue.lib.vj. cum simil. Ad istam nullitatis exceptionem potest dupliciter respōderi. primò, ꝙ is qui habet decidere causam cum ꝓs.& opinione iurisperitorum,licet teneatur requirere & expectare eorum opinionem,vt factum fuit per do.Ludo.non tamen tenetur eam sequi.ca.cum olim.de arbi.& c.cum in veteri.de elect.& vtrobiq; no.Pan. Bart.in l. j.§.si plures.ff.de exerci.plenè per Fel.in c.ex parte, de consti. & per eundem & cæteros in c.si pro debilitate.de offi.deleg. & si dicatur,ꝙ ex forma mādati tenebatur ēt eam sequi:ga in mandato dicitur secuta opinione dominorum doctorum, &c.potuit enim rex Sacratissimus. Renatus delegare cām cū hoc,ꝙ delegatus debeat sequi consilium doct.ſm Host.Imol. Pan.& *cōiter* scribē.ī d.c.si pro debilitate.quicqd dixerit And. Sicul.ibi post Inn.& ita ēt tenet Bar.in d.§.si plures.& Bald.in rub.C.de exercit. Respondetur ꝙ illa verba secuta opinione doct. non habent hunc sensum, ꝙ delegatus teneatur sequi opinio.ipsorum, sed habent alium intellectum, videlicet qđ postquā fuerit secuta opinio.do.Lud.habeat iudicare,nō ātē & sic illa verba dant formā respectu tempori, tiī, vt in auct. si appellatione secuta.C.de temp.app.Sed etiam dato, ꝙ sensus Regis fuerit,ꝙ do.Lud.sequeretur opinionem doc. tamē si legatur sententia & consilium videtur ꝙ in omnibus secutus fuerit consi.prędictorum doc.Nec obstat si dicatur, ꝙ debebat ſm consilium iudicare sententias à quibus fuerat appellatum nullas,non eas confirmare, quia respondetur ꝙ consilium habet duo capita.primum est sententias confirmandus esse vbi principi placeret nullitatum defectus supplere ſm cessante suppletione defectuum sentētias fore infirmandas. sed d. Lud. secutus est primum caput, quia suppletis defectibus nullitatum eas confirmauit.Non etiam obstat si replicetur ꝙ debebāt defectus suppleri per principē, quia ex quo tales defectus supplebātur per constitutiones regias vt dicitur in sententia satis per principem dicuntur suppleri, & si perseueranter instetur,ꝙ de talibus constitutionibus nō apparet. respōdeo quòd propterea quòd nunc non apparet ex quo poterāt tunc adesse, non videtur quòd possit dici sententia nulla argumento eius ꝙ dixit Bar.in l.admonendi.in iiij.lect. colū. ij.post glo. primam.ff. de iureiuran. & videtur præsumendū
2 † pro sententia, ꝙ illo tempore adessent huiusmodi cōstitutiones.ex quo iam lapsi sunt sexaginta duo anni, & sic agitur de antiquo tpe.arg.l.si filias.C.de petit. hæred.&c.cōtinebat. de ijs quæ fiunt à ꝑtis.¶Proponit scđo sñia lata † nulla, qa lata
3 à iudice † incōpetēti.eo.ti.C.si à non cōp.iudi.c.at si clerici in prin.de iudi.Incōpetentia demonstratur,quia appellatum fuerat ad regem & coram eo causa appellationis introducta propter quod inferioris potestas effecta erat, vt de illa causa nullatenus valeret se intromittere.c. licet de offi. leg. & quia per introductionē causæ appellationis corā rege factā censetur rex auocare iurisd.inferioris ad se, quo ac illam causam ſm Inno.in c.vt nīm.de app.& in c.cum.M.Ferra.ad fi. de cōstit. & ibi Host.& alij.nō ergo potuit senatus nec etiā Senescalus se de dicta cā ītromittere.Sed certè exceptio nullitatis ñ vī fācere in proposito quia d.Ludo. Senescalus iudicauit vt delegatus regis,de cuius delegatione ꝓstat in actis, ergo cēsēt Rex ipse iudicasse.c.sanè.el.ij.de offi.deleg.c.studuisti. de offic. leg. Scđò,quia partes ꝓsenserunt in dictū Senescalū ex quo spōte corā eo ꝓcesserunt. Non obstat ergo dum dī ꝙ inferior non pōt se impedire de causa euocata,quia verū nisi partes prorogēt eius iurisd.arg.c.P.& G de offi.deleg. ergo &c. Deducit tertio sñiam fore nullā,quia & si ꝓstat de delegatione,nō tñ ꝓstat de productione rescripti delegatorij,quo fit vt do.Senescalus virtute commissionis sibi factæ non possit dici habere aliquā
4 iurisd.nā rescriptum † delegatorium ante ꝓtationē factā nullā tribuit iurisdict.ſm Inn.Hosti.in c.ex conquestione.de resti. spol.Bal.in l.iij.ff.de iurisd.om.iudi.facit text. in c.super eo.ij. in fi.de app.Sed & ista exceptio nō vī ꝑbabilis ex duobus.primò,quia ex quo reperit rescriptū registratū in actis ꝑsumitur ꝓductū ab eo qui impetrauit,sicut dicimus de citatione, quæ nihil valet,nisi fiat parte petente.l.properādū.§. & si quidem. in ver.requirente parte.C.de iudi.c.proposuisti.de foro ꝓpe.si tñ reperiat citatio regiſtrata in actis, præsumit facta parte requirente,ſm Pan. & alios *cōiter* in c.j. de iudi. quā opinionem ibi
defendi ab obiectis nouissimorū,& eam puto verissimam. Secundo non vī probabilis,quia delegatus verè absque præsentatione rescripti habet iurisd.habitu saltē,ſm Ioā. And.in c.eā te.& ibi Fel.col.xvij.de rescrip.& ideo si partes consentiant ꝙ procedat in causa, valet processus agitatus ante ꝑsentationē ſm Bal.in l.ne quicquā.§.vbi decretū.ad fi.de offi. proconſ.& Decius in d.c.super eo.& in c.de causis.col.iij.de offi.dele. Allegat quartò processus nullus tanquā agitatus per procurato
5 res † de quorū mandato non constat, sed & ista non vī iuridica.Nam si modernus d. de Auriasono proponit defectū mādati in procuratore suorū anteceſſorū,non debet audiri,quia antiquus d. de Auriasono auus suus cōparuit qñq; in causa ci tra reuocationē procuratorum,vt apparet ex processu, & sic vsus fuit actione per dictos ꝑtensos procuratores, quo fit vt oīa censeat ratificasse ſm Rotā deci.cccclv.in nouis.si verò ꝓponat defectū mandati in procuratoribus aduersantium, rñdetur non posse, vel quia diuturnitate tpis pēsumit mandatū. ſm Curt.ꝑi.77.super motiuis,dicens ꝙ Bald.in l.ij.C. si ex fal. instru. qui tenuit ꝙ nūquā præsumatur mandatum, etiam exlapsu mille annorum.locutus est sine.l.& ratione,& ex suo capite.vt sæpe fecit.Sed ꝙ decisio Bal.reprobetur *cōiter* patet ex
adductis per eum.& las.in l.sciendū.ff.de verb. obl. aſr rñdeo ꝙ decisio Bal.non procedit qñ in instro mandatū enunciatur tunc verba enunciatiua quæ aliàs non probarent iuncta cum diuturnitate tpis plenè probant, ita singulariter rñdet Deci.consi.36.diligenter ponderatis oībus, col.iiij.in fi.ibi ēt decisionem Bald.non procedere qñ sumus in casu, in quo non est verisimile alium sine mandato actum facere ſm Rotā deci.xxiij.in anti.& Deci.consi.42.in v.dubio.vel aſr,& tertiò rñdetur, ꝙ ex quo procurator prædicti d.de Auriasono, nec ipse d. principalis qui ēt comparuit in causa non oppositurūt exceptionem deficientis mandati ante litem contestatam nō
6 pōt hęc lata sñia p̄ eorū personas amplius opponi.l.ita demū. C.de procu.¶Adducitur sexto, ꝙ sñia est nulla,quia lata † sine causæ cognitione.l. cū hi. §. si ꝓtor. in verbo nullius erit momenti.ff.de transact.l.magis puto.§.non passim.ff.de reb. eo. cum concord. allegat. per Alex in l.ij.col.iiij.C.de eden. & in tantū sñia lata sine causæ cognitione dī nulla, ꝙ missus in possessionem vigore talis sñiæ non facit fructus suos ſm Inn. in c. constitutionibus.de iure patro.Bal.in l.ij.col.pe.C.de serui.& aqua.Rom.consi.454.in re præsenti &c. Quod aūt fuerit lata sine causæ cognitione apparet, quia de mane fuit emanatum rescrip.deleg.& eadem die lata sñia,quo casu ex breuitate tpis præsumitur ꝙ iudex non instructus,nec discussis iuribus partiū ex abrupto,motus odio, vel fauore processerit ad sñiam. c.sciendum.de pœnit.ij.distin. & ibi in specie docto. inferunt contra iudicem delegatum, qui de mane accipit rescriptum, & de sero iudicat.iniquitas.n. omnia præcipitat. c. inter hæc hircum.de pœniten.distinc.iij.& est in terminis text.in cle.pastoralis.de re iud.ibi,dici nec ergo meruit sentētia.& l.ij.C.de senten.ex breuicu.recit.in ver.non subitas.cum concordan.al leg.per Fely. in c.eccle.S. Mariæ.de constitu. & in c. quoniam contra falsam.de probat.consuluit Alexan.consil. 123. colū. viij.libr.iiij. Anchara.consil.188 & consi.255.& Cuma. consi.50.colum.ij.& consuluerunt aliqui quamplures. sed etiam ista exceptio non videtur in facto militare, tum quia in dicta causa prædictus do.Ludo.ante concessum rescrip. diu processerat vti Senescalus,& vt ordinarius iudex, tum quia in rescripto delegatorio Rex attestatur à tempore quo fuit introducta appellatio coram eo commississe oretenus causam hanc p̄ dicto d.Ludo. cui Regi de prædicta cōmissione credendum vī.cle.literis. de prob.& p̄ñr cum de eā diu ante cognouisset vel vt ordinarius, vel vt delegatus,certè & si rescriptū fuisset emanatū eadem die, tñ non propterea sequit, ꝙ sñia fuerit lata sine causæ cognitione. Asserit septimo sñia nulla, tanq̄ la
7 ta absq; † legitima citatione facta ad audiendū sñiam,& si p̄cesserit citatio, tñ non cōstat ꝙ ad petitionē partis fuerit decreta,prout requirit, aliàs citatio non tenet.l.properandū.§. & si quidē.C.de iudi.l.ad peremptoriū.ff.eo.Bar.& alii in l. si finita.§.Iuli.de dam.infec.Sed nec aliqd seruit ista exceptio quia procedit parte opponente,secus si p̄ citationem pars citata nihil opponat.ſm Bal.in l.vnic.C.vt quæ des.aduo.facit quod voluit gl.*cōiter* approbata in l.j.ff.de fer.& quæ cumulat Fely.in c.illud.ver.quarta declaratio.de præscr. Alex.cōsi. 123.viso processu.lib.ij. vel aliter respondet,vt.s.rñdi ad tertiam nullitatem.¶Opponitur octauò contra dictā sñiam,ꝙ
8 est nulla,quia debuit citari † procurator dominus litis, & nō do.de Auriasono principalis.vt voluit Bar.in l.j.C.de sent. & interl.omn.iudi.& in l.furioso.ff.de re iud.Ad istud etiam potest rñderi,ꝙ procurator prædicti do.de Auriasono erat præsens sñiæ: & in decreto citationis mandatur citari ipse ꝓ curator,vel eius principalis,& in relatione citationis dī citationē executam, vt in ea continetur.vnde intelligendū est ꝙ fuerit citatus ipse procu.tum quia ipse comparuit in termino tū,quia illa interpretatio facienda est,per quā actus sustinetur l.quoties.ff.de reb.dub.l. quoties.ff.de reg.iur. ¶ Impugnatur etiā dicta sñia, quia lata absq; † conclusione in causa,
9 & consequenter nulla reddit.c.qñ contra falsam.de proba. c.cum dilectus.de fide instr.firmat Rot.decis.v.in nouis.Fel. in d.c.cum dilectus.col.vj.Sed ipsa etiā exceptio in facto vī falsa, quia in ꝓcessu apparet ꝙ d.Lud.exclusit partes ab vlteriori productione testium,statuendo sibi vltimam dilationē peremptoriam & in fine.pōt.n.iudex ipse post debitas dilationes partibus assignatas concludere, ſm gl.in cle.sæpe.ad finem.in versi.cōclusionem.de verbo.sig.quam dicit sing.las. in l.admonendi.ff.de iureiu. Præterea etsi ex prædictis exceptionibus,vel aliqua earum redderet nulla, tamen ex quo antiquus do.de Auriasono approbauit eam, expresse offerendo se illi pariturum, non potest modernus do.eius successor, amplius contra eam opponere de nullitate.l.ij.& ibi glo.C. commu.vtri.iud.cum concor.allegatis per Fel.in c.significasti.col.ij.& seq.de fo.compe.Cæteras nullitatum excep. in libello deductas non prosequor, quia non respiciunt substantiam,sed illius executionē.¶Præmissis tñ non ob.arbitror p̄rium de iure sustineri posse, duabus præsertim rōnibus.Primò,quia processus vsq; ad sñiam exclusiuè agitatus fuit corā consilio, seu coram dño Senescalo iudice incompetenti, &
10 sic ex defectu † iurisdictiōis est nullus ipso iure.tot.tit.si à nō cōp. iudi. C.c.at si clerici.de iudi.Quòd aūt p̄silium, & do.Senescalus essent iudices incōpetentes,ōstenditur,quia cām ipsius appellationis iam cōmissam do. Gulielmo Blegerii serenissimus rex ad se auocauit, per quam auocationē aufert iurisdictio omnibus inferioribus.c.vt nīm.de appell.& talis a-
11 uocatio † operatur nullitatē quorūcunq; actorum per inferiores post euocationē.c.j.de concess.præb.li.vj.& ibi Inno. & idem Inno.in c.cū contingat.de rescr.& Imo.in c.cæterū. col.iiij.eo.tit.Præpositi.Alex.in d.c.vt nīm.ad fi.etiam si processus agitatus fuerit corā inferiore ignorante auocationē, vt per Gemi.consi.47.supplicatur Papæ.si ergo processus totus nullus est, sequit ꝙ sñia etiam mero iure erit nulla, qa lata absq; processu,citatorio libello,litis conte.& aliis substantialibus actis, de qbus in l.platam.C.de sen.& interlo.omn. iud.nam perempta instantia pereunt quoque acta.l.cum lite mortua.ff.iudi.sol.ergo sñia lata nō tenet qa sine actis necessariis ad validitatem ipsius reperit lata.l.j.C.qñ prouo.nō est necesse.Nec obstant quæ contra hanc nullitatem.s.in secunda exceptione deduxi.& primò non ob.ꝙ rex causam delegauerit prædicto Senescalo,quia do.Senescalus ante latam sñiam nunquā processit vt delegatus, & licet protulit sñiam vt delegatus, tñ dicta sñia nulla est, quia lata super processu nullo ex defectu iurisdictionis,cum sit actum coram Senescalo,tāquam corā ordinario,qui vt ordinarius nullo modo poterat de causa auocata se impedire.Non ob.ꝙ partes ꝓsenserunt, quia non est in potestate partium dare iurisdictionē inferiori super causa auocata ad principem.c.bonæ memoriæ.el.ij. de postu.præla.vbi assignat viua ratio, ne iudicium principis ab arbitrio partium pendere videatur,possitq̄ue si velit,principi suo illudere.facit tex.in d.c.licet.de offic.leg.& firmat Perusi.in d.c.vt nīm.Secundò nulla est ex defectu potestatis,qa do.Lud.non habebat facultatem supplendi defectus nullitatis sententiarum quas cōfirmauit,prius supplendo omnes & quoscunq; defectus nullitatis.Nam vt Senescalus nō potuit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia nullus inferior ꝑt vti clauſula ſupplentes oẽm defectũ ni
ſi ſit ſibi ſpecialiter conceſſa facultas, cle. ne Romani. de elect.
traditur in c.j. de reſcri. nõ ẽt voluit vt Seneſcalus ſuppleret,
quia ꝓnunciauit vt delegatus. Nec vt delegatus potuit, quia
in reſcripto ſuæ delegationis non concedit ſibi talis ptãs, er-
go & c. nã in delegatione quantũcunq; ampliſſima non intel-
12 liguntur † conceſſa reſeruata principi, vt eſt ptãs ſupplendi
defectus nullitatũ. c. qđ translationẽ. de offi. leg. Nec in dubio
ꝓſumitur principẽ ſibi ſpecialiter reſeruata alteri demandaſ-
ſe, ſm Ant. Pan. Fel. & *cõiter* canoniſtas in c. cũ in iure. de offi.
deleg. Nec ob. ſi dicat ꝙ ſuppleuit defectus nullitatum aucto-
ritate conſtitutionũ regiarum, prout expreſsẽ dr in ſnia, ga
nulla in facto præſupponit adeſſe regia conſtitutio per quã
inferiori à principe detur facultas ſupplendi tales nullitatum
13 defectus. Vnde ẽt † dici poſſet ꝙ ſnia fuit lata ex falſa cauſa, &
expreſſo iuris errore, & ꝓñr nulla. l. qui teſtõ. §. item quæro. ff.
de excuſ. tuto. & ibi Bart. latè per Pan. & alios in c. inter cæte
ras. de re iud. Non ob. ſi dicatur, præſumendũ eſſe ꝙ extaret
aliqua ꝓſtitutio tpe ſniæ, quã nunc non habemu, ex quo enũ
ciat in ſnia, & lapſi ſunt tot anni. iuxta gl. ĩ l. admonendi. ff. de
iureiur. Quia rñdetur, ꝙ illud ꝓcedit in mã, in qua enuncians
diſpoſitionẽ legis, vel ſtatuti qđ non reperit, habet ptãtem il
lud idẽ ſtatuendi: aliàs ſecus, vt in caſu nro ſm Alc. in d auth.
ſi quis in aliquo. col. fi. C. de eden. & confirmat, quia vbi actus
non valet niſi vbi enunciatio vera ſit, tunc nunquã credit nũ
cianti, niſi fides fiat. l. ſi fortè. de caſtr. pec. ff. plenè per Mod.
in l. ſi donatione. C. de collat. aliàs eſſet in facultate cuiuslibet
iudicis iudicare ꝺ̃ ius pro arbitrio enunciando conſtitutionẽ
in fauorẽ ſuæ ſniæ, qđ quàm ſit abſurdum nemo eſt qui ne-
ſciat. Et poſito milies, ꝙ incumberet onus probãdi do. de Au
riaſono ꝙ tpe latæ ſniæ non adeſſet conſtitutio per quam at
tribueretur iuriſdictio, & ptãs ſupplendi defectus nullitatũ,
tñ dico ꝙ facilime probare poterit producendo librum ſeu
regiſtrum conſtõnum, in quo nulla reperitur ꝓſtitutio enun-
14 ciata in ſnia. nam negatiua † coarctata ad ſcripturam probat
per inſpectionem ſcripturæ. l. Titiæ textores. ff. de leg. j. & ibi
Mod. ponunt plura exempla. & per inſpectionem regiſtri ꝓ-
batur donationem non fuiſſe inſinuatam. ſm Bar. conſi. 81.
Martinus Forniconis, & per regiſtri collationem probatur
aliquem non habere titulum in beneficio, ſm Fel. in c. illud.
col. iij. de præſum. & ex hoc tollitur præſumptio quæ ſuper
antiquitate tpis fundatur: quia talis præſumptio cedit euiden
tiæ rei, quæ ex inſpectione ſcripturæ reſultat, vt per Fel. in c.
ſicut. col. xv. ver. viij. & vlt. de re iudi. & iſtis duabus nullitati-
bus non obſtat qđ vltimo loco, ſ. dicebam, videlicet, ꝙ anti-
quus do. de Auriaſono conſenſerit ſniæ latæ per prædictum
do. Lud. qa rñdetur, ꝙ non conſenſit ſniæ, ſed executioni ſe
pariturũ obtulit, quo caſu cũ eſsẽt latę tres ſnię cõformes of
ferens ſe illis pariturũ, non cenſet eas approbare. Immo con
15 ſilium † eſt ꝙ offerat ſe executioni, ſi vult poſſe agere de nul
litate, alˢ ñ poſſet. caſus eſt & ibi dixit gl. in verbo nullatenus.
verſi. vltrò ergo ſe offerat, in cle. vt calumniis, de re iudi. qui
enim ſe offert pariturũ ſniæ ex neceſſitate, nõ vr eam appro
bare ſm Pan. in c. qđ ad conſultationẽ. de ſnia & re iudic. &
in c. ſolicitudinem. in fi. de appella. Gem. in c. fi. §. j. in prin. eo.
tit. lib. vj. Fel. in c. gratũ. col. iij. de offi. deleg. qui poterant alle-
gare gl. in cle. vt calumnijs. decidentẽ caſum noſtrũ, vt ſ. dixi.
Cum ergo auctori. dictæ ſniæ, (vt præmittit) nullæ. d. de Au-
riaſono fuerit ſpoliatus poſſeſ. dictorũ caſtrorũ, ita reſtituen
16 dus eſt, acſi † per vim fuiſſet ſpolitatus. c. cum cauſa. & c. cau
ſam matrimonij. vbi gloſ. Panor. & ſcriben. de offi. delega. &
tex. in c. cõquerente. de reſti. ſpo. & ibi Pan. pulchrè loquit in
propoſito. & alia adducit Fel. in c. eccleſia Sanctæ Mariæ. de
conſti. Immo ingrediens poſſeſſionẽ auctoritate ſniæ nullæ
priuat iure ſuo, ac ſi de facto ingrederet. l. fi. C. ſi per vim, vel
alio mo. facit. l. meminerint. C. vnde vj. & iõ cõſuluit Alex. ꝙ
ſtatutũ puniens ingredientem poſſeſſionẽ alterius, habet ẽt lo
cum in eo qui ingredit poſſeſſionẽ alterius virtute ſniæ inua
lidæ, qđ tenuit Bar. in l. iuſtè poſſidet. ff. de acq. poſſ. & in ter-
minis nris ita etiam conſuluit Gemi. conſi. 5. alleg. gl. in ſum-
ma. iij. q. j. & ita ẽt debet intelligi gl. in c. præſentium. vij. q. j.
¶ Circa dubiũ præſcriptionis, duo ſunt diſcutienda. primũ,
an ſit præſcriptũ iuri dicendi ſniam nullã. ſm poſito ꝙ ſic, an
d. Ant. cõpetat reſtitutio in integrũ ex capite ignorantiæ, &
minoris ætatis. Circa primũ vr ꝙ ius dicendi ſniam nullam
ſit præſcriptum, qa ſunt decurſi ſexaginta anni & vltra à tpe
latæ ſniæ, & à die ſciæ do. de Ventairello, ꝺ̃ quem lata fuit. nã
17 ſpatio † xxx. ann. tale ius præſcribit, ſicut ẽt actiones, officiũ
iudicis, & ſimilia iura incorporalia. xxx. anno. curriculo tollũ
tur. l. ſicut. vbi gl. & l. oẽs. C. de ꝓſcr. xxx. vel xl. anno, & ita ex-
præſsè decidit Ang. in d. l. ſicut. & pract. Pap. ĩ forma appella-
tionis à ſnia diffinitiua. in ver. fuiſſe & eſſe nullã. gl. in c. j. xxxv.
q. ix. ¶ Sed hoc non obſtãte, puto ius dicẽdi hanc ſniam nullã
non eſſe ꝓſcriptũ, ga qñ nullitas eſt euidẽs, põt de tali nullitate
18 perpetuò dici, nec aliquo tpis curſu ſnia euidenter † nulla cõ
firmari poſſet. ſm Bal. in l. data opera. col. antepe. C. qui accuſ.
non poſ. Sal. in l. ij. C. quo. & quan. ind. Ale. conſi. 59. viſo titu
lo. lib. iiij. & hanc dicunt eſſe *cõem* doctorum ſententiã Mod.
Taurinen. in tracta. ꝓſcript. in xxxij. q. iiij. partis. hic aũt dr ꝓſta
re euidentet de nullitate, quia ex actis oſtenditur, & quia de ta
li fides fieri põt in promptu. vt per Alex. in l. iiij. §. ꝑdemnatũ.
ff. de re iudi. & in d. conſi. 59. & per Taurinen. in loco præalle-
gato. & ratio eſſe põt, licet doct. non aperiant, quia ingrediẽs
poſſeſ. virtute ſniæ euidenter nullæ dr in mala fide. §. ianè in
hac actione. inſtitu. vi bono. rap. & dr ſpoliare aduerſariũ vt
ſ. dixi, & propterea tenetur ad reſtitutionẽ fructuũ, vt declaſ-
rat Fel. in c. cũ cã. de offi. dele. cum ergo mala fide non careat,
qui vtitur ſnia nulla, merito non põt ꝓſcribere ius dicẽdi ſen
tẽtiã nullã alteri cõpetens. c. fi. de ꝓſcrip. reg. malæ fidei. de reg.
iur. in vj. ¶ Circa ſm, an dño Ant. cõpetat reſtitutio aduerſus
ꝓſcriptionẽ caſu quo ꝓſcriptio cauſata foret? videret prima
facie dicẽdũ ꝙ nõ. nõ quidẽ danda vr reſtitutio rõne minoris
19 ætatis, quia præſcriptio † inchoata ꝺ̃ minorẽ defunctũ currit
ꝺ̃ minorem etiam pupillum hæredem ſine ſpe reſtitutionis. l.
Aemilius. ff. de mino. non etiam ex capite ignorantiæ vr con-
cedenda reſtitutio, quia illud quod dr, ꝙ aduerſus ꝓſcriptionẽ
competit reſtitutio ex capite ignorantiæ, intelligitur de præ-
ſcriptione. xxx. annorum, ſed aduerſus præſcriptionem xl. an
norum non vr de iure concedendam reſtitutionem ex capi-
te ignorantiæ. l. oẽs. C. de ꝓſc. xxx. vel xl. anno. l. fin. C. de fund.
patri. lib. xj. q. iura ad hoc nouiſſimè Deci. multis modis põde
rauit in conſi. 29. per totum. vbi lariſſimè conſuluit in iſto pũ
cto non eſſe dandam reſtitutionẽ. & iſtã opinionem ſequuntur plu-
res relati per Fel. in c. vigilanti. col. ij. de ꝓſcr. & ſm iſtã opi. cõ-
ſuluit Alex. bis. & Curt. ſenior conſilio penul. ¶ Sed iſtis non
attentis, in ꝺ̃rium eſt veritas, ꝙ d. Ant. tam ex capite minoris
ætatis, quã ex capite ignorantiæ danda eſt reſtitutio. ꝙ ex ca-
pite minoris ætatis competat reſtitutio, eſt tex. in l. vnica. C. ſi
aduer. vſuca. traditur in l. ſi. vbi Bar. C. in quib. cau. in integ. re-
ſtit. non eſt neceſ. Non ob. tex. in d. l. Aemilius. cũ ſi. quia pro-
20 cedit in præſcriptione † quentionali procedente ex cõ tractu
defuncti, nam aduerſum lapſum termini conuentionalis in-
choati in perſonam defuncti nõ datur minori reſtitutio. Sed
aduerſus præſcriptionem legalem etiam inchoatam cum de-
functo benè conceditur reſtitutio minori. d. l. j. & de iſta præ-
21 ſcriptione non loquimur, immo præſcriptio † xxx. vel xl. an-
norum contra pupillum durante tempore pupillaris ætatis
dormit, & contra eum factum adultum incæpit currere, ſed
datur reſtitutio. l. ſicut. & ibi declarat Bal. C. de præſcript. xxx.
vel xl. ann. & latius proſequuntur Mod. Taurinen. in d. tract.
præſcriptionum, in vltim. parte. verſic. xxiij. caſus, quòd autẽ
22 competat reſtitutio in integrum ex capite † ignorantiæ etiã
aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum conſuluit
Alexand. ſeptem vicibus. & iſtam *communem* eſſe opinionem
dicit, & eam ſequitur Felyn. in d. c. vigilanti. vbi alias auctori-
tates adducit quam ſequitur, & communem dicit Soci. con-
ſil. 86. in cauſa communitatis. lib. j. & ſecundum iſtam opinio
nem conſuluit Corn. conſi. 166. me ſubſcripſi. vol. ij. ſequun-
tur Soc. & Iaſ. in l. cum filiusfamilias. §. in hac. ff. de verb. obli.
Nec obſtat tex. in d. l. omnes. & in d. l. fin. quia & ſi generaliter
ibi diſponatur eum qui præſcripſit longiſſima præſcriptione
nullam debere pati moleſtiam, non tamen cenſetur excluſa re
ſtitutio in integrum, quia generalis excluſio omnium actio-
num & beneficiorum, debet intelligi de actionibus, beneficijs
& remedijs quæ competunt de iure communi, nõ autem de
his quæ cõpetunt de iure ſpãli, ſecundum gloſſ. & ibi latè Iaſ.
in l. poſtquam liti. C. de pact. & quòd non intelligatur ſublata
reſtitutio in integrum per legem generalem, tenuit gloſſ. in c.
j. §. præterea ſi quis infeudatus. de prohib. feud. aliena. per Fe-
de. Non omitto quòd ſunt qui tenent, quòd præſcriptio iuris
23 dicendi † ſententiam nullam & nullitatem proſequendi non
currit contra hæredes ignorantes ſententiam fuiſſe latam, vel
eis deliberantibus, vel hæreditate iacente, per text. in l. fina. C.
ſi penden. appellat. mors inter. vbi Baldus in ſpecie idem dicit
de nullitate, quod ibi deciditur de appellatione, quod non diſ
cutio, quia etſi præſcriptio curreret, competit in integrum re
ſtitutio ſecundum communes & veras doctorum ſententias,
à quibus in iudicãdo & conſulendo temerarium eſt recedere:
vt per Alexand. conſil. 34. in fi. libr. j. cum ſolitis concordan.

Laus Deo.

Reſponſum

RESP. CL. & de Sentent. re iudic. II.

Via Confeſſio veri procuratoris fines tñ mandati
excedentis dño nullo modo præiudicat, ac ex-
ceptio falſi procuratoris iudicium retro agitatũ nul-
lum reddit, ideo iudicatum ſuper eiuſdẽ confeſſionibus ema-
natum nullum eſſe reſpondi, quod etiam ex eo nullum dici-
mus, quia ad receptionem teſtium proceſſum eſt parte non ci
tata, contra iuris regulam, qua cauetur in omni iudicio quan-
tumcunque ſummario (etiam vbi proceditur omni iuris ſolẽ
nitate prætermiſſa) iuramenta teſtibus parte citata fore defe-
renda, & maximè quia idem iudicatum ſine cauſæ cognitio-
ne prolatum fuit. Nec ſm pariter iudicatum, primum ſimpli-
citer vti ritè ac rectè prolatum ac cum cauſę cognitione ema
natum confirmans, nullo iure admitti poteſt, nempe quia ex
cauſa erronea per relationem ad acta prolatum, nullum eſſe
manifeſtè conſtat, quod etiam nullum ex aliis pluribus de cau
ſis, ſm ea quæ ꝓponuntur, apparet: quare huiuſmodi iudica
ta nulla ac iniqua eſſe reſpondeo, & dictos de Ianelli, & Bo-
morno in periurium aliquod, ſi difficultatis ratio habeatur,
quæ in obligationib. facti à mora, periurio & pœna excuſat,
non incidiſſe ac licitè potuiſſe (ſm ea quæ ꝓponuntur) pri-
ſtam conſtruere eo quo alias conſtructa fuit loco, dixi, merito
pronuntiandum eſt, eos benè appellaſſe, & malè ac perperam
contra eos iudicatum eſſe.

SVMMARIVM.

1 *An cõfeſſio veri procuratoris fines mandati excedentis domino ꝓiudicet.*
2 *Exceptio falſi procuratoris reddit iudicium retro agitatum nullum.*
3 *In omni iudicio quantumcunque ſummario ẽt vbi proceditur omni iuris ſolemnitate prætermiſſa teſtibus iuramenta deferenda ſunt parte citata aliàs iudicium eſt nullum.*
4 *Nulla pœna maior eſt quàm excommunicatio, & ideo claras & dilucidas probationes deſiderat.*
5 *Stylus contra ius gentium non admittitur.*
6 *Iudicatum conceſſum ſine cauſæ cognitione eſt nullum.*
7 *Secundum iudicatum ſimpliciter confirmans primum, quod eſt de iure nullum, pariter nullum eſt.*
8 *Iudicatum conceptum in perſonam eorum qui in iudicio nunquam interfuerunt, nec citati fuerunt, eſt nullum.*
9 *Verba ſententiæ arbitramentalis impẽſonaliter, ac dubiè concepta, quã interpretationem recipiant.*
10 *Verba ſententiæ reſpicientia plura determinabilia, æqualiter omnia determinant.*
11 *In obligationibus difficultas facti excuſat à pœna, mora, & periurio, & vide num. 16.*
12 *In omni diſpoſitione ſufficit habere, ſeu ſeruare principale propoſitum.*
Licitum eſt tranſgredi legem, dummodo ſeruetur finis legis.
Non eſt curandum de modo, dummodo habeamus effectum.
13 *An liceat alicui cum aliquali incommodo alieno, ſuæ magnæ indemnitati conſulere.*
14 *Qui concedit conſequens, cenſetur cõceſſiſſe omne neceſſariũ anteceden-tẽs.*
15 *In obligationibus facti non ſuccedit obligatio ad intereſſe.*
Improbe Neptunum accuſat qui ſecundo naufragium facit.
17 *Paria ſunt non eſſe vel eſſe, & non apparere.*
Poſitionibus iuratis ſtandum eſt.
18 *Ex identitate rationis ſequitur eadem diſpoſitio.*
19 *Paria delicta mutua compenſatione tolluntur.*
20 *Scienti non fit iniuria neque dolus.*
21 *In dubio, præſumptio delicti excluſiua eſt capienda.*
22 *Incõmoditates modici momẽti non continẽt intereſſe, nec cõſiderantur.*

Reſpon. interpreta.

Vod iudicatum Conceſſum in fauorẽ
d. Raphaelis ꝺ̃ do. Ianel
li, & Bonorno pro eo, quod ꝺ̃ueniſſe dr ſniæ ar-
bitramentali homologatæ & iuratæ, in faciẽdo fie
ri quãdam priſiam ſiue aperturam per tranſuerſum fluminis
Medæ, fuerit nullum & iniquum, ex infraſcriptis demonſtra-
tur. ¶ Primò, quia fundatur ſuper cõfeſſione Matthei Dalma-
tij aſſerti procuratoris ſpecialis dictorum Ianelli & Boniorno,
expreſsè confitentes eos teneri & eſſe obligatos ad facien
dum & patiendum, ꝙ in priſia facta & facienda ſit vna aper-
tura modo & forma de quibus in ſententia arbitramentali.
quę Matthęũ non ꝓſtat eſſe talẽ, qa inſtrm generalis conſtitu-
tionis procuratoris de ipſo non loquitur: nec etiam ex actis
apparet ꝙ ſit talis vt comprehendatur in illa generali conſtitu
tione; & etiam vbi fuiſſet procurator, exceſſit fines mandati
confitendo dictos eius principales eſſe obligatos ad faciendã
priſiam cum apertura, quia nec in dicta ſentẽtia, nec in homo
logatione, nec in conſtitutione procuratoris id continetur,
quo caſu † dicta confeſsio dño nocere non põt. l. cum manda-
ti. C. mand. l. diligenter. ff. eo. l. procurator. C. de procurat. &
2 exceptio † falſi procuratoris reddit iudicium retro agitatum
nullum. l. licet. & ibi Bar. C. de procu. & vti fundatũ ſuper fal
ſa cauſa per relationem ad acta eſt nullũ. Bart. in l. j. ff. quæ ſen
ten. ſine appel. reſcind. Bal. & alii in l. j. C. de erro. calc. & etiã
quia errauit in fundamento ſuæ intẽtionis. arg. not. per Bar.
& alios in l. multũ. ff. de condit. & demon. Quia cõceſſum eſt
ex informationibus receptis ſuper allegata ꝺ̃uentione par-
3 te non citata, & tñ in omni † iudicio quantumcunq; ſumma
rio, & etiã vbi proceditur omni iuris ſolennitate omiſſa, te-
ſtes debent iurare parte citata. Bar. in l. filiuſa. ff. de do. & in
extraua. ad reprimẽ. in ver. & figura. & alr recepti nõ faciũt
ẽt indiciũ. Bart. in l. maritus. ff. de quæſtio. ¶ Nec teſtes exami
nati ſuper articulato ſtylo, de quibus in proceſſu, probant: p
ea quæ not. Abb. in c. fi. extra de cõſuet. maximè in iiij. & vij.
qõnibus. & quatenus foret probatus aliquis ſtylus, nõ ẽ vali-
dus in caſu nro vbi agit de ꝺ̃uentione tranſactionis iuratæ: &
ſic vbi agit de periurio & infamia. l. ſi quis maior. C. de tran-
4 ſact. & de inferenda excõicatione, qua nulla eſt maior † pœ-
na, c. corripiant. xxiiij. q. iij. vbi probationes debent eſſe plenę
& luce meridiana clariores. l. fi. C. de proba. Immo talis ſtylus
5 non † valet cũ ſit ꝺ̃ ius gentiũ. Abb. in d. c. fi. co. fi. extra de cõ
ſue. nam tollendo citationẽ tolleres defenſionẽ, quę oĩa ſunt
de iure nãli. cle. paſtoralis. de re iudi. Bar. in d. extraũagan. ad
reprimẽ. in ver. & figura. ¶ Ex quibus infert fuiſſe conceſſum
ſine cauſæ cognitione. l. in cauſæ. la. j. §. cauſa autem cognita.
6 ff. de mino. l. fi. C. ſi per vim vel alio mo. & ſic † nullum. Bart.
in l. prolatam. C. de ſentent. & interlo. omnium iudicũ. ¶ In-
fertur ẽt ꝙ ſm iudicatũ confirmans ſimplr primũ, vt conceſ
ſum ritè & rectè & cum cãæ cognitione eſſe † nullum ex cã
erronea per relationem ad acta vbi non cõſtat de aliquo or-
dine iudicij obſeruato, nec de aliqua cauſæ cognitione adhi-
8 bita. ¶ Eſt † nullum ex quo conceptum fuit in perſonam di-
ctorũ Ianelli & Boniorno, qui nunquã interfuerunt in iudi-
cio, nec citati fuerunt. l. j. cum ibi no. pBar. C. de ſent. & interl-
lo. omn. iudi. Abbas in c. querelam. col. vj. verſic. iij. caſu. ex-
tra de electio. vbi dicit non ſufficere ſi dicatur ĩ perſona pro-
curatoris, condemnamus dñm ſi nunquam fuit iudicio. ¶ Eſt
iniquum inquantum cõdemnat dictos Ianelli & Boniorno
9 ad faciendum dictam priſiam cum apertura, qa verba † ſniæ
arbitramentalis ſunt impẽſonaliter concepta, & dubia, &
ſic ꝺ̃ eum intelligenda, qui ſe fundare vult ſuper eis. l. veteri-
bus. ff. de pactis. ¶ Nec aliter intelligi debet dicta ſententia de
10 priſia in poſterum faciẽda, quod de iam facta, ex quo † æqua
liter determinatur. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. Sed cla-
rum eſt quòd in priſia tunc facta non debebant facere aper-
turam virtute dictæ ſniæ, ergo nec in poſterum fienda, quia
vna pars alternatiuæ declarat alteram. l. j. ff. de rebus dubiis.
Sed ſatis eſt eos præſtare patientiam dicto Raphaeli volenti
dictam aperturam facere, ad quam ſolum ſunt obligati, vt cõ
fitetur dictus Raphael in ſuis poſitionibus, cuius confeſſioni
ſtandum eſt. l. cum precũ. C. de libe. cau. doc. in c. fi. de iureiu.
lib. vj. Bal. in l. j. C. de confeſ. ¶ Dato etiam ꝙ ex verbis ſenten
tiæ dicti Ianelli & Boniorno tenerent ad dictã priſiam cum
dicta apertura, tñ excuſantur pp difficultatem de qua conſtat
teſtibus examinatis pro parte dictorum Ianelli & Boniorno.
ex quibus apparet ꝙ ſi deberent manutenere dictam priſiam
cum dicta apertura, haberent neceſſè plus expendere q̃ reddi
11 tus poſſeſſionum ſuarum & vicinorũ aſcenderent: quæ † dif
ficultas in obligationibus facti excuſat à mora, à periurio &
à pœna. ita Bar. in l. qđ te. ff. ſi cert. pet. c. breui. de iureiur. gl.
in c. quemadmodum. extra eo. vbi ponit cõditiones quæ in-
ſunt in iuramento, quas etiã ponit Bal. in l. fi. C. de nõ nume.
pecu. vbi dicit quòd defectus iuramenti ſemper impeditur
data difficultate & nunquam obligat, niſi data facultate, Ab-
bas in d. c. breui. & ratio eſt, quia dicitur deeſſe cõſenſus. Bar.
in d. l. fi. in princip. C. de non nume. pecu. & propterea infert
ꝙ ſi quis iurauit ſtare ſententiæ arbitri, intelligitur de æqua.
iuxta nota. in c. quintauallis. extra de iureiur. Quare his atten
tis dicendum eſt non teneri ad dictã priſiam cum dicta aper-
tura, cum eſſet valde iniquum quòd deberent plus expende-
re, quàm reſultaret commoditas, quæ exinde percipi poſſet.
l. mediterraneæ. C. de anno. & trib. lib. x. Fel. in c. nõnulli. col.
j. extra de reſcrip. bonus tex. in §. hæc conſiderantes. ad finẽ.
in authen. vt om. obe. iudici. colla. v. ibi, & aut plures ex pen.
pati quàm rei æſtimatio eſt. ¶ Principale propoſitum, & fina
lis intentio dictorum dominorum arbitrorum fuit, vt dicti
Ianelli, & Boniorno ex vna, & dictus Raphael partibus ex al-
tera æqualiter hẽrent commoditatem dictę aquę diebus ſibi
aſſignatis. ita apparet ex primo. c. dictæ ſententiæ, vt etiã atte
ſtatur fore verum dictus Raphael in eius articulis. Et illud ca-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pitulum de prisia cum apertura fuit ordinatū ne dicta principalis intentio impediretur, vt sonant verba dicti capituli.
12 Et in omni † dispositione sufficit seruare principale propositum.l.si qs nec causam, cum ibi plenè no.p Mod.ff.si cert. pet.& facit qd in pulchro casu not.Abbas in c.quoniam cōtra.in vltima not.& ibi latè Fel. extra de probatio.vbi dicit esse licitum transgredi legem dummodo seruetur finis legis. Sed per testes examinatos pro parte dictorū Ianelli & Boniorno probatur eundem Rapha. habere eandem commoditatē acsi aqua transiret per prisiam cum dicta apertura,igitur &c.facit regula, quòd non est curandum de modo dummodo habeamus effectum.l.si mater.C.de institutio.& substituti o.cum ibi not.& maximè stante dicta difficultate adeo quòd si aliter intelligatur, sequeretur maximum absurdum, (qd in omni casu vitandum est.l. non absurdum.ff.de bo.libert.l. diuortio.ff.solu.matri.) videlicet q̄ habens plus expendere quàm sit commoditas; aut omnino omittere constructionem prisiæ,& pati aquam labi per alueum, & in totum carere vsu aquæ contra expressam arbitrorum intentionem. ¶Supposita eadem commoditate respectu Raphaelis,licuit dictis Ianelli, & Boniorno mutare locum aquæductus.gloss. Bart.& Pau.de Ca.in l.si cui.ff.de ser.p.l.ij.§.pe.ff.de religio.
13 & sump.fun.Immo licitum fuit eis cum †aliquali incommodo dicti Raphaelis succurrere eorum magnæ indemnitati.l. j.§.sunt autem.iuncta gl.in verb.iniuria.ff.ne quid in flu.pub. & l.ij.§.item Varrus.iuncta gl.in verb.nociturum.ff.de aqua plu.arc.Facta fuit dicta prisia patiente & non contradicente dicto Raphaele,vt per testes dicti Raphaelis constat,quo casu nullam habet actionē nisi ad interesse.l.Labeo.ff.de aqua plu.arcen.& ibi Pau.de Ca.plurimum notans dictum text. Virtute dictæ sententiæ arbitramētalis, & dictæ homologationis obligatus est cum iuramento ad patiendum quòd dicti Ianelli & Boniorno cum effectu habeant aquam diebus
14 sibi assignatis, ergo debet pati omne † necessarium antecedens ad illud.l.illud.ff.de acq.hære.l.ad remobilem.ff.de procura.l.ij.de iurisd.omnium iudicum: & sic debet pati dictam prisiam, siue aperturam, cum sine ea non possit habere aquā diebus sibi assignatis, vt suprà demonstratum est.¶Non obstant in contrarium adducta,& primò q̄ ex quo dicti Ianelli & Boniorno iurauerunt seruare ptenta in sententia debent præcisè compelli,& non sufficit soluere interesse, nec adimplere per æquipolens, iuribus allegatis per eos,quia respondetur prædicta posse militare quādo fuisset promissum expres-
15 sè † aliquid fieri.Sed in casu nostro non constat dictos Ianelli & Boniorno promisisse facere dictam prisiam cum apertura, sed solū homologarunt sniam arbitramentalem, quæ in hoc capi.loquitur impersonaliter,nec condemnat dictos Ianelli & Boniorno, magis quàm dictum Rapha.vt.s.dictum est,igitur, &c.¶Item etiam vbi promisissent expresse,stante dicta difficultate essent excusati,vt supra dictum fuit in quinto fundamento,à mora, periurio & à pœna & interesse.per nota.per Bart.in l.j.C.de senten.quæ pro eo quod interest,
16 dum diffinit interesse.Non obstat q̄ ita demū difficultas excusat qñ debitor adhibuit omnē diligentiam.l.qui commeatum.ff.de re milit.quia respondetur dictos Ianelli & Boniorno egisse quicquid debebant, quia primo fieri fecerunt vnā prisiam cum dicta apertura modo & forma vt in snia continetur,quæ ex post breui tpe pp aquam transeuntem per dictam aperturam ruit, & exinde cōsuluerūt peritos & expertos,qui dixerunt esse plurimum difficile & damnosum tenere dictam prisiam cū dicta apertura in dicto flumine,ex quo per aperturam fit debilior,& fundus dicti fluminis est arenosus, & aqua transiens per dictam aperturam diebus assignatis dicto Raphaeli excauat fundum prisiæ ita & taliter q̄ quelibet etiam leuis inundatio eam prosternat & ruit: & sic diligentia maior adhiberi non potuit,quàm per rei experientiā. c.quam sit.de elect.in sexto.& quàm consulere in arte peritos.gloss. in §.præterea.& ibi Angelus latè,insti.de rer. diui. Nec debuerunt d.Ianelli & Boniorno spreta d.experiētia & consilio aliam facere.Nam apud Publium in prouerbio fuit, improbè Neptunum accusat,qui secundò naufragium facit, nec fuissent sagaces & sapientes,vt articulat Rapha.sed fatui. ¶Nec obstat q̄ ex quo dicta difficultas erat vsq; à principio, sibi fuit imputandum q̄ dictæ difficultati se astrinxerint.l.si fi deiussor.§.pe.ff.qui satisd cog.cum aliis allegatis.Quia respō detur, q̄ difficultas circa prisiam cum apertura nota fuit dictis Ianelli & Boniorno post dictam snīam, & post structionem dictæ prisiæ cum dicta apertura,tunc ipsius rei experiētia, & attestationibus expertorū de quibus s.& rationibus p eos adductis cōpertū est,quanta foret difficultas in manutenēda dicta prisia cū apertura,quo casu perinde ē ac si talis difficultas postea euenisset de nouo.c. vt circa. versi.alioquin.ibi. aut aliqua antiqua in opponētiū notitiā de nouo puenerunt.
17 de elect.lib.vj.quia paria † sunt nō esse, vel esse,& non appare re.l.in lege fundi.ff.de contrah.emp.& quòd fuerint ignorantes de dicta difficultate, attestant in suis positionibus cū iuro quibus est credendum.c. pastoralis. de excep. & cap. vt circa. de electio.iib.vj.c.si verò.ij.de senten. excommu. & id est non est verisimile, cū nemo præsumat voluisse iactare suum.l. cū de indebito.ff.de proba.& tātæ difficultati se astringere,maximè dicti Ianelli & Boniorno prudēres & sagaces, vt de ipsis articulat idē Raphael.¶Præterea quibus rationibus volumus dicere dictos Ianelli & Boniorno scīuisse dictam difficultatē,
18 ijsdemne † est dictum dictos arbitros similiter scīuisse, ergo iniquè & dolosè ordinassent dictū capīm de dicta prisia cum dicta apertura, qa effectu repugnat & destruit capīm primū vbi ordinauerunt dictos Ianelli & Boniorno habere debere tantā commoditatē aquæ sicut dictus Raphael,quod nō esset si deberent manutenere dictam prisiam cū dicta apertura, qđ non est dicēdum vt.s.dictū est.l.vbi repugnantia.ff.de reg.iu.facit præsumptio.l. merito. pro soci. Aut dicere volumus eos ignorasse, & tunc idem dicēdum est de dictis Ianelli & Boniorno, cum nulla possit diuersitatis ratio assignari, quia oēs sunt eiusdem loci.¶Insuper eisdē rationibus debuit esse nota'd.Raphaeli,ergo cū & ipse sit in culpa recipiēdo obligationem,& in deferendo iurm, in tanta difficultate non potest a-
19 lios redarguere.† l.viro atque vxore.ff.sol.mat.& hoc casu pinde est acsi nemo fuisset in culpa.Ita Purpu.in l.quod te. col. ix.ver.limita.iij.ff.si cert. pet. Immo hoc casu dictus Raphael fuisset plus quàm homicida:occidisset .n. animas dictorum Ianelli & Boniorno,quos sciebat ob difficultatē obseruare non posse promissa.Item & animam suā.c.ille. xxij. q.v.c. clericos. de cohabi.clerico.& mul.& ibi Abb. ¶Et facit,quia dictus Raphael non potest dicere se fuisse deceptum ex tali promissio-
20 ne.arg.l.pe.ff.de iure dot.ex quo †erat sciens de dicta difficultate,quapropter melius fore reputo capiendam esse præsumptionem exclusiuam † delicti, videlicet q̄ oēs fuerunt ignorā-
21 tes tantæ difficultatis per regulam.l.verius.ff.de proba.& cap. præsumitur.de reg.iur. in vj. ¶Non obstat q̄ licuit mutare locum aquæductus in præiudicium & incommodum dicti Raphaelis,quod est hmōi,quia nunc habet transire totum alueū & ante non.Item q̄ prisia nunc est in loco remotiori, & q̄ cū minori libertate seruitores capiunt dictam aquam,vbi nunc capiēda foret quàm in alueo publico.Et q̄ cum tempore successores dictorum Ianelli & Boniorno possent denegare vsū dictæ aquæ ex eorum prædijs.Quia respondetur quòd huiusmo-
22 di † incommoditates sunt modici momenti, vt pater ad sensum, nec continet interesse damni emergentis, aut lucri cessantis,secundum Bar.in l.vnic.C.de senten.quæ pro eo qđ interest. & sunt cogitationes vani timoris,quæ non sunt considerandæ.l.vani timoris.ff.de regu.iur. & maximè cum dicti Ianelli & Boniorno voluerint constituere seruitutem in certis prædijs pro dicta aqua capienda, vt apparet in actis eorū. ¶Præterea dato quòd verteretur aliquod interesse, est modicum,quod non debet impedire quominus consulatur tantæ indemnitati dictorum Ianelli & Boniorno.l.j.§. sunt autem, cum glo.in verb.iniuria.ff.ne quid in flu.publi.l.ij.§.Item Varrus.ff.de aqua plu.arcen.cum glo.in ver.nosciturum. vlterius stāte dicta difficultate ēt tale interesse nō est p̄sideratione vt s.dictū ē qa ītneresse est æstimatio alicuius vtilitatis nō habitæ pp alicuius factū iniustum,vel cessationē iniustā fm Bar.in d.l. vnic. Ex quibus concluditur dictum iudicatum tam primum quàm secundum fuisse nullum & iniquum,& dictos Ianelli & Boniorno non incidisse in aliquod periurium,& potuisse facere prisiam eo in loco vbi facta est, & pronunciandum esse benè per eos appellatum,& malè contra ipsos iudicatum. Et ita prout supra esse de iure respondeo ego Ioannes Franc. de Sancto Nazario, de Ripa.l.V.D.

De confessionibus.

RESP. CLI. & de Confessionib. I.

Societatis tacitè p̄ctæ ea nā est vt sociorū bona æquāliter diuidant:quare cum societas tacitè p̄cta p̄sumat ex actibus qui citra nomen societatis gnalis fieri nequiuerunt inter Ioannē seniorē, & fratres nūc puberes, & maximè stante confessione propria eiusdem Ioannis, hæsitandum non est prædictorum fratrum bona iure tacitæ,& generalis societatis(non obstātib.ex aduerso propositis)æquali lance sortienda fore. Summa-

SVMMARIVM.

1 *Confessio propria reuocatur per presumptam circumstantiam allegatā.*
2 *Error probatur,si probetur rem se aliter habere.*
3 *Rusticus nunquam excusatur à contrarietate, quando potuit consulere peritiores,præsertim si sit sagax.*
4 *Illatio non necessaria,non releuat probantem.*
5 *Confessio suffocat præsumptionem iuris & de iure.*
6 *Societas omnium bonorum ex promiscuis actibus cum pupillis contracta non præsumitur.*
7 *Fratres puberes in communi habitantes,viuentes,& omnia negotia promiscuè gerentes,lucràtque reponentes, tacitè societatē omnium bonorum contraxisse intelliguntur.*

Qui veritas est,mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

Svper Dubijs omnibus formatis in themate non est expediens insistere, quia posito q̄ vel adoptio, vel societas p̄cta p Spiritū cū Pet. Ant. de cuius bonis agit valeret,adhuc tñ medietas omniū bonorum dicti Petri Ant. peruenisset in Seridā filiam dicti Petri,& consequenter in Ioannē seniorem, & eius sororē,filios & hīdes dictæ Seridæ eorū matris. Vis ergo tota cōsistit super societate oīum bo. q̄ ꝓponit tacitè p̄cta inter ipsum Ioannem seniorem ex vna,& Ioan.iuniorem & alios fratres ex altera,qua societate stante bona oīa veniūt fm nām societatis æqualiter diuidēda.Et quia Ioānes senior rndendo articulis confessus fuit societatē gnalem omniū bonorum,tā respectu proprietatis q̄ fructuum p̄xisse,quæ confessio est superlativa omniū ꝓba.c.per tuas de prob.l. gnaliter. C.de non nume pec. cum confessus in iudicio pro iudicato habeat.l.j.ff.de confess. cū simili. vī q̄ partes iudicis solū sint in cōdemnando confessum. l.proinde si occisus.ff. ad leg. Aquil. & ista conclusio ꝓcludubio procederet nisi cōfessio fuisset per d.Ioannem seniorem reuocata tanq̄ erronea.solum ergo insistā super hoc dubio,an potuerit talis confessio reuocari docto de errore,& an error stantibus ijs de quibus in articulis ipsius Ioānis senioris dicatur legitimè probatur. ¶Omissa superflua discussione argumentorū ad partes licet regulariter in facto proprio non sit tolerabilis error.l. fi. prosuo.cap.ab excōicato.de rescriptis,& iō non audietur volēs
1 reuocare cōfessionem propriam prætextu erroris consistentis in proprio facto,tñ si volēs reuocare confessionē allegat aliquam † circunstantiam ex qua præsumi possit error,tūc au dit allegans errorē, etiā in facto ꝓprio. fm Bar.in l. nō fatet. ff.de confes.& Pan.in c.fi. extra eo.Lanfran.in rep.c.qñ ꝺ fal sam.col.cccix.de prob.inter alias aūt circunstātias fm præal legatos doctores vna est,si volens reuocare confessionē, & ꝓbare errorē,dicat psuasione aduersarij ita ponētis, se fuisse seductum.arg.l.j.in fi.& seq.ff.quā actio de pec.est anna.& ita etiā tenēt Bar.& alij in l.error.C.de iur.& fac.ign.cum igitur in casu isto Ioan. senior alleget in articulis suis, se fuisse seductū persuasione aduersarij, proculdubio vī audiendus, & licet super hoc multa dici possent, tñ non insistan afr, sed transgrediar ad punctū. Posito q̄ Ioannes senior probasset omnia contenta in articulis,an ex his dicat legitimè probasse errorē.super quo puncto omnibus diligenter examinatis.
2 negatiua opinio visa fuit mihi verior,& pro demōstratione huius meæ snīæ præmitto, q̄ error probat † probando rem aliter se habere.l.cū de indebito.ff. de proba.l.sed si me putē. ff.de cond.ind.l.si post.C.de iur.& fac.ign.Bar.in d. l. non fatetur.Cor.consi.229.vol.ij. Alex.cōsi.111.vol.iij.Scdò prēmitto q̄ asserens persuasione aduersarij ita ponētis se seductū,licet audiat ꝺ cōfessionem propriā, tñ tenēr probare errorē,& ꝓbare afr rē se hre fm Ale.consi.47.vol.j.& ita debet intelligi doctr.Bar.in d.l.nō fatet. aliās si sufficeret ad probādū errorē allegare se seductum fuisse persuasione aduersarij ita ponentis,seu articulantis: Certè cōis snīa,q̄ non audiat aliqs ꝓfessionem propriam,nisi docto de errore,esset imposita verbis.ꝺ legē secundā.C.commu.de leg.& c.concessa.de electione.in.vi.Istis sic p̄missis infero nō esse probatū errorē, quia nō est probatum ꝓcludenter rē afr se hre,nec suffragant
3 articulata pro parte d.Io.senioris. Primò nō sufficit allegare, q̄ sit rusticus & literarū ignarus,& ꝓbr q̄ nō benè perciperet sensum & intellm trigesimæ positionis,seu articuli,quia rusticus † nunquā excusatur à contrarietate qñ potuit ꝓsulere peritiores fm Bal.in l.scripturæ.C.de fi.instr.Sal.in l. si aduersarius.in fi.C.eo.dicentes q̄ dispositio illius legis habet locū ēt in rustico qui potuit ꝓsulere peritiores: & dicit Bal.in d. c. fi. col.v. de confess. q̄ rusticus non audit volens reuocare confessionem aduocati prætextu rusticitatis,qñ potuit consulere peritiores,à fortiori non poterit reuocare propriā confessionē. Immò generaliter dixit Fel.in c.imputari.de fi.instr. q̄ nunquā vī q̄ prætextu rusticitatis possit reuocari confessio iudicialis,quia iudicium sp est plenū peritis.Ideo nunquā potest rusticus veresimiliter allegare se non intellexisse q̄ agitabantur in iudicio cum ibi sit copia peritorū,quos potuit cōsulere. & dicere q̄ eius procurator,seu aduocatus qui est peritissimus non intellexit literalem sensum dictæ positionis, est ab omni rōne deuiū.arg.l.ij.§.Seruius aūt Sulpitius.ff. de orig.iur.Præterea audio q̄ ipse Ioānes licet rusticus,tñ sagax, & etiam literatus,iō nullatenus excusandus.l.athletę.§.de rusticis.ff.de excu.tut.Bal.in l.iuris ignorātia.C.qui admi.Scdò, nihil prodest allegare q̄ negauerit articulos facientes mentio
4 ne de promiscuis actibus,quia ex hoc non concludēter infertur q̄ confessio fuerit erronea. Nam ita e contrario stante confessione societatis inferri pōt q̄ negatio illorum articulorum fuerit erronea, vnde cum illatio † non sequatur necessariò, restat concludendum q̄ non releuat probantem. c. in pātia. de prob.l.non hoc.C.vnde legiti.& q̄ negatio promiscuorum actuum fuerit erronea,& non confessio, ostendit ex pluribus ēt documentis quibus dictus Ioannes senior cōi noīe ꝺxit & distraxit,q̄ instra apertè comprobant veritatem ꝓfessionis,vt.ꝺ.subijciam.Præterea ex hmōi negatione nō iustificatur rem afr se hre,put requiritur. Insuper & si ex negatione oriatur aliqua p̄sumptio,tñ confunditur per ipsam cōfessionem,quæ ēt suffocat † præsumptionem iuris & de iure
5 fm gl.ī auth.sed iā necesse.vbi Bar.& alij.C.de dona. añ nupt. traditur in c. is qui fidem.de spon.& per Inn. in c. plerique. de immu.eccle.& per Abb.in c.nouit.de iud. Tertiò nō obq̄ ꝓfessio fuerit facta die feriata in honorem Dei,qa cōfessio facta coram arbitratoribus coram quibus non est iudicium, nec iudicialiter procedit fm Inn.in c.quintaullis.de iureiur. valet & probat tanquam ꝓfessio extraiudicialis.fm Bal.in l. j. in prin.C.de cōfess.& in specie Ale.cōsi. 13.ex ijs q̄ in themate.col.iij.vol.j.Præterea & scdò,feriæ licet vitient iudiciū,nō tñ annullant confessionē,quia confessio non requirit regulā iudicij fm Inno.in c.qualiter & qñ.in.ij.gl.de accus.Matt.notab.liij.nota vtilē regulā. Pan.Fel.& Mod.latè in c.at si clerici.in prin.de iud. Quartò nihil operatur dicere q̄ tempore mortis eorum patris Ioānes iunior,& consortes fratres erāt impuberes,& q̄ ipse Ioānes senior fuit constitutor eorundē
6 in testō patris,quia fateor licet regulariter non p̄sumatur † ex promiscuis actibus ꝺcta societas generalis oīum bonorū cū pupillis.l.vt in conductionibus.ff.pro soci.firmāt Bart.& alij in l.si patruus.C.cōmu.vtri.iud.& in l.Titiū & Meuiū.§.altero.ff.de admi.tut.vbi Bar.& Ang.consi.85.pater habēs. aliās ex themate. Tñ istud nihil ad propositū,quia iandudum Ioānes iunior & cęteri fratres sunt effecti maiores ēt annis. xxv. & xxx.& ab eo tpe quo effecti sunt maiores vel circa potuit d.Ioānes senior societatē gnaliter ꝺxisse cum fratribus suis. Ideo ex eo solū q̄ tpe mortis alij fratres essent minores non infertur concludenter q̄ ꝓfessio societatis gnalis p̄sumatur erronea cū potuerit ꝺhi talis societas postquā effecti fuerunt maiores,vnde non probat hoc esse,qđ ab hoc contigit abesse,iuribus vulgaribus. Scdo licet cum pupillis societas ēt expressa ꝺhi nequeat, quia pupilli obligari non possunt,tñ si cū eis quisq; cōcatus fuerit,& ipsi quā primum pupillarem ętatem accesserint,ratā societatē habuerint,confirmabit societas. ita signāter determinat Alex.ꝺsi.49.inci.maturè ponderatis.vol.j.vnde cū per subsequentē ratihabitio.potuerit cōfirmari societas,non video,quare confessio p̄sumi debeat erronea. Tertiò,fateor q̄ societas nō pōt ꝺhi cū pupillo, ita q̄ ipse obliget.ita loquit in d.l.vt in conductionibus. sed ḥ valet vt alij obligentur ipsis pupillis. §. pupillus.inst. de auct. tut.ita in specie Cor.consil.187.videtur in hac consultatione.vol.iii. Quartò,vltra confessionem videtur iustificata societas generalis omnium bonorum,quia,vt in facto narrat,
7 post pupillarem ętatem fratres simul † vixerunt, simul habitauerunt, omnia negotia promiscuè egerunt,etiā lucra hinc inde in communione posuerunt absque reddenda ratione, & ex ijs de iure tacitè contracta est societas omnium bonorum.secundum Bar.& doct.in locis prælegatis.& Ale.in d. consi.49.qui videatur,vbi alias auctoritates adducit.& cōsil. 37.vol. iiij.Anch.consi.302.materia de qua quæritur. Ang. in consilio 85.pater habens.aliās ex themate.in fin.& Rom. consilio 291.cum isti fratres. Deci. consilio 66. de duobus quæritur.& consilio 68.pro resolutione casus.columna prima.& licet fortè posset dubitari nunquid communes actus fuerint tales qui fieri non potuerunt citra ius, & nomen societatis generalis, tamen stante confessione,non videtur aliter hęsitandum.

¶ De

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De vi & vi armata, & remedio Canonis reinteg.

RESP. CLII. & de Vi & vi armat. I.

MAgnifico domino Ioanni Panicio cessionario iurium loci & castri Vedenæ interdictum vnde vi, vel remedium Canonis reintegranda competere explorati iuris est, cum ille ipse possessionem & spolium manifestè probauerit, nam & prædicta remedia competere probatibus præsumptam possessionem post multa disceptationem decisum est. præsumpta autem dicitur possessio si ante spoliū probata fuerit, nā & in præsenti præsumitur nisi ꝯrium probetur. ¶ Rectè sanctę; pro eodē domino Ioanne iudicatum fuit in interdicto retinendæ, cum ipse longè melius Galeanis possessionē cōprobauerit suam. Nec Galeanorum antiquior possessio recentiorl domini Ioannis præferri pōt, cum illa non cōtinua, hæc verò cōtinua fuerit per decennium & vltra, quo tempore omnis Galeanorum & auctorū suorum expirauit possessio, ergo & huiusmodi interdictum expirasse in eōs ſſo est.

SVMMARIVM.

1 *Remedium Canonis reintegranda competit cessionario & singulari successori.*
2 *Agenti interdicto recuperandæ, vel canone reintegrada, duo incumbunt probanda, possessio videlicet & spolium.*
3 *Oppositum desinat propositum.*
4 *Agenti interdicto recuperandæ sufficit probare possessionem præsumptā, quæ probatur si possessio ante spolium probetur.*
5 *Exceptio proprietatis non obstat agenti interdicto recuperandę in odium spoliati.*
6 *Interdicto vti possidetis in obtinere debet, qui probat de antiquiori possessione, cùm iunior possessio clandestina præsumat. & vide nu. 8. & 9.*
7 *In interdicto vti possidetis is potior habet, q possessionē melius iustificat.*

Respon. interpreta.

1 MEriſsima Est illorum opinio, qui tenent remedium canonis reintegranda. iij. q. j. cō petere † cessionario & singulari successori, quam tenent & cōprobant moderni Senen. in l. rē quæ nobis. ff. de acqui. poſſ. & licet in singulari possessore in quem fuit facta alienatio ſine cessione dubitauerim ego in c. ſæpe. col. vij. verſicu. iiij. dubitat. de reſtit. ſpo. tū ꝙ competat ei cui fuerūt iura cessa cōprobaui per tex. in l. ꝙ ſi in diem. §. Iulianus. ff. d petit. hr. vbi est caſus ꝙ interdictū vnde vi pōt cedi. cū itaq; in Mag. d. Io. Paniciū ſint ceſſa oīa iura caſtri & loci Vedenę, Reſtat cōcludendū, ꝙ pro recuperatione turris & Caſſalis ſibi cōpetūt vel interdictū vnde vi, vel remediū canonis reintegranda, ſed quia agens interdicto vñ vi, vel remedio c. reintegranda, debet duo † probare, poſſeſſionē. ſ. & ſpoliū. c. conſultationibus. vbi no. Pan. de oſſi. deleg. c. cū ad ſedē. de reſti. ſpo. cum ſimilibus. lō videndū eſt, an pro parte d. Ioannis agentis ſit fundata eius intentio, & ſic an ſint probata iſta duo extrema neceſſaria. Et prima fronte vī ꝙ non, qa ad hoc vt interdicto vnde vi actor obtinere poſſit, requirit ꝙ ꝓbet ſe poſſediſſe eo die quo fuit ſpoliatus. l. j. §. interdictū autē hoc nulli, ibi, niſi ei qui tūc cū deijceret poſſidebat. ff. de vi & vi ar. p quē tex. ita cōſuluit Cur. ſenior, conſi. 72. magnifice vir. Nulli aūt teſtes ſunt qui ꝺ ponant d. Antoniū Gardini eo die quo fuit deiectus poſſidere, ergo &c. Verū iſtis ñ obſtātibus, arbitror in hoc interdicto partes actoris fuiſſe optimè iuſtificatas, & ideo ipſum eē reſtituēdū, ꝓbauit. n. extrema neceſſaria. ſ. poſſeſſionē & ſpoliū, vt ꝓſtat ex depoſitionibus tertij, quarti, ſexti, ſeptimi. xj. xij. xv. & xvj. teſtiū in cauſa productorū. Nō obſt. dū. §. dicebaſ, ꝙ teſtes non cōcludenter probant d. Antoniū Gardini ſpoliatū poſſedisse eo die quo ſpoliatus fuit, quia ñdet dupl'r. Primò, ꝙ † op poſitū deſtruit propoſitū. Nā Ioānes de furno, quartus teſtis, Iacobus taliola ſextus teſtis, Tho. boneti vndecimus teſtis, Phi lippus de podio decimuſquintus teſtis, & Gulielmus meliti vltimus teſtis, oēs cōteſtes concludenter probāt ſpoliū & poſſeſſionē ſpoliati eo die quo fuit. d. Ant. deiectus, nā eorū quidā nō opinari, ſed ſcire, nō audiuiſſe, ſed vidiſſe, nō interfuiſſe, ſed egiſſe dīt. Sedò ñdet, ꝙ ſufficit probare † agēti interdicto recuperādæ ꝑſumptiuè ſe poſſidere eo die quo fuit deiectus. ſm Io. And Hoſt. & Pan. in c. cum ad ſedē. de reſt. ſpo. Preſumptiuè aūt dī probare ſpoliatus, ſi probauerit ſpolium, & ꝙ an tea poſſidebat. l. iij. §. in amittenda. &. §. ꝙ ſi ſeruus. ibi, nā conſtat nos poſſidere, donec nra volūtate diſceſſerimus, aut vi deiecti fuerimus. de acq. poſſ. ſequit Pan. in c. cum eccleſia ſutrina. in gl. iij. de cauſa poſſ. & proprie. & iſta ꝑſumpta probatio etiā ſufficit in probanda preſcriptione & interdicto retinēdę ſm Soc. con. 36. lib. iij. at in caſu nro ſi temerarie negaret pro batum fuiſſe agentē poſſidere expoliationis die, non tū quiſquā negare audebit, id qđ aperto ore oēs teſtes fatent, Antonium Gardini actorē ante ſpoliū poſſediſſe: ergo iuris præſumptione ſequitur ꝙ etiam tpe ſpolij poſſidebat: cū non ſit ab aduerſantibus probatū ꝓrium. Nō etiam obſtabit, ſi dicaſ conſtare de tit. & proprietate Galeanorum, quia in facto falſum eſt. nam quo ad recuperationem Turris & Caſſale contigua de quibus agit, neque titulus probaſ, neque reducit. & ſi probatus eſſet reſtitutionē non impediret, quia † exceptio proprietatis nō obſtat agenti interdicto recuperandæ in odiū ſpoliati. c. j. de reſtit. ſpo. l. ſi quis ad ſe fundū. C. ad. l. Iul. de vi. gl. in l. ſi de vi. ff. de iud. traditur per Bar. in l. nāliter. §. nihil cōe. ff. de acq. poſſ. & alibi ſæpe. & hæc de primo dubio dixiſſe ſatis erit. Quo verò ad interdictū retinendæ intentatū reſpectu iuriſdictionis dicti loci Vedenæ, videret pro Galeanis iudicandū, quia ipſi mediāte perſona auctorū ſuorū probāt de antiquiori poſſeſſione, & in interdicto vti poſſidetis † is obtinere dēt qui de antiquiori poſſeſſione, ꝓbat. c. licet cām. de, ꝓba. rō aūt huius concluſionis eſt, qa iunior poſſeſſio præſumit clādeſtina, vt declarat Bart. in l. ſi duo. ff. vti poſſ. & ꝙſi. 112. quidā accuſatus reus. Bald. in l. ſi ordinarij. col. iiij. C. de rei vend. & Pet. de Anch. conſi. 274. ad declarationem &c. conſtat aūt de antiquiori poſſeſſione Galeanorū ex pluribus inſtris in cā, ꝓductis: ꝙ inſtra plenā probationē faciūt, ſm Bal. in l. ad probationē. C. de prob. cū vulgaribus auctoritatibus, de quibus ꝑ Mod. in l. j. ff. de noui oper. nun. & in repetitiōe l. admonendi. ff. de iu. iu. in ꝓrin. conſtat inquā ex inſtro, & ex actis exhibit's fol. 939. & pluribus ſequentibus, vt ex inſtris & actis productis fol. 1008. & 1025. & pluribus ſequentibus & fol. 745. & pluribus ſequētibus. Nec vī obſtare ꝙ Matheus Ritij, & Anto. Gardini ſoli ꝑ aliquot annos fuerint in quaſi poſſeſſ. iuriſdictionis dicti caſtri, quia (vt dixi) ꝑſumitur clandeſtina, quia poſſeſſio ſemper remanſit apud Galeanos & eorū auctores. qđ etiam oſtendit ex ſñia, ꝓducta in proceſſu. fol. 1019. per quā ordinatū fuit Baiulū Matthei de Ritijs dſe officiū ſuū exercere nomine oīum condominorū, citra præiudiciū iuriū ambarū partium. Præmiſſis nō attentis, ꝑ d. Io. puto pronunciandū eſſe, quia in interdicto vti poſſidetis is potior habet † ꝙ poſſeſſ. melius iuſtificat. ita Bar. in l. ſi duo. ff. vti poſſ. dī aūt melius ſuā poſſeſſ. iuſtificare, qui probat ſe poſſediſſe per plures & meliores teſtes, ſm Bar. ibi ꝑ tex. in l. ob carmen. ff. de teſti. & ſequunt canoniſtæ, maximè Fel. in c. licet cām. de proba. ſed actor probauit ſe poſſidere ꝑ ſex decim teſtes. ꝓ'acta, & inſtra, quibus apparet ipſum actorē à die ceſſionis ſibi factæ de anno. 1441. vſque ad diē litis cōteſtatę cōtinuò poſſediſſe. Galeani aūt rei cōuēti, neque ꝑ teſtes, neque ꝑ acta, ꝓbarūt poſſeſſ. vel ſaltē non ita benè, vt ſtatim demōſtrabo. ergo &c. Non ob. inquantū Galeani vñr probaſſe de antiquiori poſſeſſione, quia, illa talis antiquior poſſeſſio nihil pōt ſibi in caſu iſto ſuffragari, duplici rōne. Et primò, quia illud ꝙ dī in interdicto retinendæ, illū dīe vincere qui ꝓbat de antiquiori, ſanè debet intelligi, videlicet dū tū etiā ꝓbet illā antiquiorē poſſeſſ. cōtinuaſſe vſque ad diē motæ litis. ſecus ſi aduerſarius ꝓbat de iuniori poſſeſſione † cōtinuata per decēniū, tunc ille dēt obtinere ſm Bar. in l. Celſus. ff. de vſucap. qa ꝑ lapſum decennij ꝑſumitur obliuio, qua mediāte perdit ēt ciuilis poſſeſſio, ꝙ aīo retinebaſ. l. pegrē. ff. de acq. poſſ. ſm Bart. in l. ſi de eo. §. ſi fortè. ff. eo. tit. & ita in ſpecie tenēt Bal. conſi. 20. col. ſi. lib. v. Cur. ſenior cōſi. 24. ſuper eo. col. ij. Cū igit actor probauerit de iuniori poſſeſſione continuata non ſōlū per decēniū, ſed ēt per annos. xxv. vt ex dictis teſtium, & ex actis, & inſtrumētis exhibitis luculenter apparet, cōcludendū in hoc interdicto, ꝙ ipſe vincere debeat. ¶ Non ob. allegata ſñia, qua fuit ordinatū Baiulū Matthei de Ritiis à quo cām habuit d. Ioannes actor mediante perſona Antonij Gardini debere exercere Baiulatus officium noīe aliorū condominorū, quia nō cōſtat ꝙ illa ſñia vnq; fuerit mandata executioni. vñ quo ad poſſeſſoriū nihil ꝓbat. l. fundi. & ibi no. ff. de acq. poſſ. Præterea à die latæ prædictæ ſñiæ, vſque ad diē turbationis decurrerūt decē anni vel circa, quo tpe cōtinuato, actor mediāte perſona auctorū ſuorū pſeuerauit in quaſi poſſeſſione totius iuriſdictionis dicti caſtri, vnde & ſi Galeani auctoritate p̄dictę ſñiæ fuiſſent miſſi in poſſeſſionē quondā caſtri & iuriſdictionis, tñ ꝑ lapſum decennij illam perdidiſſent, nō ſolū nāle, ſed ēt ciuilem. ſm Bar. in d. l. ſi de eo. §. ſi fortè. Sedò ñdet, ꝙ ſi antiquior poſſeſſor ſciret ſuam poſſeſſionem eſſe occupatam ab altero, & negligat. ꝛ. modicum tps recuperare nālem, tunc ꝓdit & ciuilē, qa ſuſpicaſ ſe † poſſe repelli. l. claim poſſidere. §. q ad nūdinas. iuncta. l. ſeq. ff. de acq. poſſ. quia ciuili deperdita non poteſt amplius agere, neq; excipere in interdicto vti poſſidetis. l. j. §. interdictum. & ibi Bar. ff. vti poſſ. & ita

& ita in terminis declarat Fel. ī d. c. licet cām. Galiani autem, & eorum actores, nedū per modicū, ſed per lōgiſſimū tēpus neglexerūt auocare nālē, q̄ erat penes Ant. Gardini, & eius actores, ergo pdiderūt ciuilē, ſi quā habuiſſēt: meritò ī hoc interdicto, in quo requiritur poſſeſsio, vel quaſi, obtinere nullo modo poſſent.

¶ De vi & reſtitutionibus ſpolia.

RESP. CLIII. & de Reſtitut. ſpoliator. I.

QVia Dominus de Carumbo ſuam quaſi poſſeſſionem exigendi iura incantus, tum per inſtrumenta, cum per teſtes probauit, ac ſpoliū eiuſdem iuris manifeſtū fecit. Nemini dubium eſt eundem etiam pro incorporalibus recuperādæ remedio vti poſſe, etiam contra cōtatem eiuſdem loci, quam conuentiones inter prædictum dm̄ & ipſam cōtatem initæ (ſm ea quæ proponuntur) nullo iure defendunt.

SVMMARIVM.

1 *Agenti interdicto recuperādæ incumbit onus probandi poſſeſſorium, & ſpolium, vt obtinere poſſit.*
2 *Agens interdicto recuperandæ non habet cauſam ſuæ poſſeſſionis probare licet ipſam in libello deduxerit.*
3 *Probatio non neceſſaria non relenat probantem.*
4 *Quaſi poſſeſſio iuris collectandi, ꝑ vnicā ſolutionē collectæ probatur.*
5 *Qui conuenit ſuper ſolutionibus alicuius debiti, debitum aperiè fatetur.*
6 *Vniuerſitas, fiſcus, & ſimiles loco priuatorum habentur, vbi ſpeciali priuilegio non muniuntur.*
7 *Quaſi poſſeſſio per duos teſtes plenè probatur.*

Respon. interpreta.

AGit Dñs de Carūbo, ſeu eius firmarius, poſſeſſorio iudicio ad ſoſonem vnius groſſi pro floreno, quem ſibi ꝓtendit deberi pro iure incantus. qđ iudicium poſſeſſorium rectè proponit ꝯ eos, qui denegant ſoluere iura gabellarum, incātuū, & ſiīa. c. q̄rela. de elect. rō eſt ſm Pan. ibi, qa eo ipſo ꝙ pēſio ſolita per eipi pro iuribus incorporalibus (vt eſt ius incātus) denegat, tunc vī qs ſpoliari facultate, ſeu poſſeſsione exigendi. Et quia agit ꝑ poſſeſſorio, videndum eſt an ſint ꝓbata ꝑ parte actoris 1 duo ad obtinēdū in poſſeſſorio recuperādę, videlicet † poſſeſſoriū & ſpoliū. Nā in iſto iudicio actor nō tenet ꝓbare cām 2 quare ſibi debeat groſſus vnus ꝑ floreno, ēt ſi † cauſam in libello deduxiſſet ſm Inno. in d. c. q̄relā. in fi. ſequit Ang. ī l. j. in prin. col. ij. ff. de edē. Dec. cōſi. 139. ī cā reuerē. vbi pulchrè & latè loquit. In ꝓpoſito vī nō eſſe probatū primū requiſitū, ſ. do. Carūbi, eſſe in quaſi poſſeſſione exigendi groſſum vnū ꝑ floreno. ꝑ teſtes. n. nō vī ꝓbata aliꝯ poſſeſſio, qa ſolū depoñūt d. Carūbi ſolitū eſſe exigere groſsū vnum pro floreno à particularibus ꝑſonis vendētibus allquid ad incātum publicū, ſed ꝙ à cōitate ſit ſolitus exigere, nihil dicūt. vñ cū aliud ſint particulares ꝑſonæ, aliud vniuerſitatis. l. ſed ſi hac. §. qui manumittit. ff. de in ius voc. non rectè infert de vno ad alterū. l. fin. ff. de calū. ſtat. n. ſimul, ꝙ particulares ſoluāt groſſum 3 vnū, & tū cōitas nō teneat quicq̄ ſoluere, & probatio † q̄ neceſſariò nō cōcludit, nihil probat. c. in præſentia. de proba. l. nō hoc. C. vñ legi. per inſtra ēt nō probata vī intētio actoris, quia in ipſis inſtrumētis ſolutionum factarum p ſyndicos & theſaurarios vniuerſitatis, nō vī poſſe fieri fundamentum ex eo, quia ſoſones fuerunt de formes; & in deformibus actibus nō reſultat certa ꝓbatio, vt in ſimili ꝑſuluit Cor. conſi. 296. circa primū ꝑſultationis art. lib. iiij. Sed ꝑmiſſis non obſtan. arbitror, ꝓbatum fuiſſe vtrunq; neceſſarium ad victoriā actoris. ſ. quaſi poſſeſ. & ſpolium. Probaſ in primis, quaſi poſſeſſio exigēdi iura incātus à cōitate ꝑ inſtra exhibita, ex quibus ꝓſtat per ſyndicos & theſaurarios cōitatis pro iure incantus fuiſſe factas quāplures & ſucceſſiuas ſoſones. Clarū aūt ē, 4 per vnicā ſoſonem collectæ, ꝓbari † quaſi poſſeſſionē iuris collectandi: & ſic ꝑ vnicā ſolutionē, ꝓbari quaſi poſſeſſionē exigēdi iura incātus, ſm Lud. Ro. ꝑſi. 311. In caſu, ꝓpoſitæ cō ſultationis. in fi. Bal. cōſi. 251. Sētentia. lib. v. & in iurib. incorporalibus ex vnico actu acquiritur quaſi poſſ. vt per Pan. & alios in c. cū eccleſia ſutrina. de cā poſſ. & ꝓprie. nec huic fundamento obſtat ꝙ ſoſones de quibus in dictis inſtris ſint deformes: quia ñderur, ꝙ licet ex ipſis nō reſultet certa probatio reſpectu quantitatis, tñ reſpectu quaſi poſſeſſionis iuris exigendi reſultat clara probatio, quòd do. Carumbi eſt in quaſi poſſeſſione exigendi iura incantus ab ipſa cōitate. quan ta autem ſit quantitas huius iuris exigendi, probatur tam ex ipſis inſtris, quàm ex alijs ꝓbationibus, maximè ſi ſimul coniungantur: dico in primis ꝓbari ꝙ quantitas iuris incātus eſt groſſus vnus pro floreno ex ipſis inſtris, nā poſtq̄ ex ipſis cōſtat d. Carūbi eſſe in poſſeſ. exigēdi iura incantus, & poſtquā ex ipſis apparet cōitatem ex humanitate dñi, & ſuorū negotiorū geſt. cōſecutā fuiſſe ſingulo anno gr̄am de ſoluēdo minorem quantitatē, q̄ eſſet ius incātus. Ita. n. cātant inſtra ſoſonū, dū dr̄ ꝙ de accordio, & ex conuentione facta cū exactoribus. qui. n. cōuenit ſup ſoſonibus rōne alicuius debiti, procul dubio fatetur debitū. l. qīn. ff. de ijs q no. infa. ſecuta igitur cōfeſſione ſyndicorū toties facta, ſequitur ꝙ do. Carumbi habeat ius exigendi iura incātus ab ipſa cōmunitate, ſtantibuſque tot cōuentionibus factis ſuper ipſo iure incātus dico ꝙ credendū eſt dño affirmāti, ꝙ illud ius ſup q̄ cōuenerunt, eſt groſſus vnus, ꝑ floreno, niſi ipſa cōitas, ꝓbet pro quo & quo to iure ſoluerit, & toties ꝓuenerit. Sicut ſi dubitetur pro qua re emphyteuta ſoluerit canonem, ſtat dicto dñi aſſerentis ſoſones fuiſſe factas pro certo p̄dio, vel omnibus prædijs ipſius emphyteutæ, niſi emphyteuta ipſe probet pro qua re ſoluerit ſm Spe. tit. de emphyteu. §. nunc aliqua. ver. lxij. & ſequit Alb. de Roſ. in l. ſi certis annis. C. de pac. Sicut ēt ſi dubitetur ſuper quātitate feudi ſtat dicto dñi aſſerentis totū eſſe feudū, niſi vaſallus probet fines & quantitates feudi ſm Bal. in c. j. de vaſal qui ꝯ conſti. Lothar. ſeu. alie. ſequit Ias. in l. ij. C de iure emphy. ſcd̄ò, dico conſtare ꝙ iſtud ius ad qđ tenetur cōitas eſt groſſus vnus, ꝑ floreno, tam ex teſtibus, ꝙ ex confeſſione ſyndicorum. conſtat. n. ex teſtibus & confeſſione reorum, ꝙ quęlibet ꝑſona priuata & particularis teneſ ſoluere groſſum ꝑ floreno. conſtat ēt ad ius incātus teneri cōitatem, vt. ꝯ. de duxi: ſed dubitatur an ēt ipſa teneaſ ad groſſum. Ego ſup iſto dubio dico fundatā eſſe intentionē dñi niſi cōitas, ꝓbet ꝙ nō 6 teneaſ ad dictū groſſū. qđ ſic demōſtro. Vniuerſitas, † fiſcus, & ſiles, vbi nō cōſtat eos hr̄e priuilegiū, loco priuatorū hñt. & idē ius qđ dr̄ cuilibet priuato, ita & ipſis dđm eſt. l. itē veniunt. §. in priuatorū. ff. de peti. hær. l. j. cū gl. C. eo. l. ob pecuniā. ff. de fur. cū ſimilib. gl. magna in rub. C. de iur. reipubl. li. xj. niſi ergo cōitas oſtendat priuilegiū, concludendū eſt eam dſe vti iure q̄ ſinguli particulares vtunt. cum itaq; ſinguli ſoluāt groſſum, & ipſum groſſum ſoluere neceſſe eſt. & pro iſta rōe adduco tex. in l. maximorū. ibi, vt nō ſingulis indulta perſonis, ſed in cōe dignitati vel corpori hmōi beneficia doceāt fuiſſe conceſſa. C. de excu. mu. lib. x. Tertiò cōſtat ēt duobus teſtibus, videlicet primo & xiij. ꝙ do. de Carūbo eſt in quaſi 7 † poſſeſſione exigendi groſſum vnū pro floreno, qui teſtes cū ſint duo, plenè ꝓbāt. c. in omni negotio. de teſti. l. vbi numerus. ff. de teſti. iſti nāque duo teſtes dīt cōtenta in articulis vera eſſe. & ſi dicatur, ꝙ articuli nihil dīt de cōitate, ſed ſolū ꝙ d. Carūbi eſt in quaſi poſſeſ. exigēdi groſſum vnū à qbuſcū que ꝑſonis, quia ēt ex allegatiobus aduocatorū de qbus ī actis, applone ꝑſone cōpreh̄ēdit vniuerſitas. l. mortuo. ff. de fideiuſ. & licet vniuerſitas ſit ficta ꝑſona, cū tū articuli loquantur de quibuſcunq; perſonis, ēt de ficta ꝑſona loqui neceſſe eſt. alias vniuerſalis affirmatiua falſa eſſet. l. ſi is qui ducēta. §. vtrum. ff. de reb. dub. præterea ex rōe aſſignata per primū teſtem apparet ꝙ intellexit etiā de vniuerſitate. ratio. n. declarat & ampliat dictū. l. cū pr̄. §. dulciſſimis. de leg. ij. Laus Deo.

¶ Vti poſſidetis.

RESP. CLIIII. & Vti poſſidet. I.

QVemadmodum in interdicto retinendæ directo poſſeſſio, & inquietatio ad victoriam neceſſariò ſunt agenti probanda: Ita ēt agenti vtili interdicto retinendę obtinet qui melius ſuā poſſeſſionem ſeu quaſi iuſtificat. Quare cum do. Gaucherius (ſm ea quæ proponuntur) de ſua quaſi poſſeſſione, & inquietatione cū pluribus teſtibus, tum documentis fidē indubitatā fecerit, dubitandum non eſt cur ſibi benignū iudiciū imploratū nō veniat impartiendū ꝯ. d. Lud. dicti loci condomini, cū prohibitione ne eundē Gaucheriū de cætero in ſua quaſi poſſeſſione tā animalia in d. territorio depaſcendi, quā ꝑconizationes faciendi, quanq̄; etiā portionē ſuam tū mulctarū condemnationē, tū confiſcationem exigendi vexet ac moleſt. & donec & quouſque de pleniori poſſeſſorio, ſeu petitorio aliter fuerit ordinatum.

SVMMARIVM.

1 *Subditi pro domino deponentes ſuſpecti ſint, & quomodo procedat, vide nu. 4.*
2 *Teſtis deponens contra eum cum quo aliàs lis fuit, non caret omni exceptione, quomodo procedat, vide nu. 7.*
3 *Conductor nullo iure poſſidet.* 5 *Nume-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

5 *Numerus testium supplet fidem, vbi de fide dubitatur.*
6 *Dictum testis aliqualiter suspecti confirmatur ex dictis non suspectorũ.*
8 *Ex probatione, & confessione condomini, quasi possessio probatur.*
9 *Par in parem non habet imperium.*
10 *Locatio limitata limitatum producit effectum.*
11 *In interdicto retinendæ obtinet, qui possessionem suam per plures testes comprobauit.*
14 *Fama publica (si nihil oppositum probetur) sufficit ad probandum filiationem, seu quasi possessionem filiationis.*
15 *Fama publica adiuuata aliquibus adminiculis sufficit ad probandam filiationem, vel saltem transfert onus probandi in aduersam partẽ.*
16 *Fama publica cum vno teste, & quauis alia coniectura in criminalibus plenè probat.*
17 *Declaratio ad l. filium diffinimus. ff. de ijs qui sunt sui vel alie. iur.*
18 *Identitas personæ necessariò venit probanda, ne probatio dubia non releuet probantem.*
19 *Ex conuenientia nominis & cognominis, identitas personæ probata præsumitur.*

Respon. interpreta.

IMplorauit Benignum officiũ vestrum Magnificus. d. Gaucherius de Brancazijs, dñs de Zesaristа de Robione, & condominus ꝺ Tagliatis, ꝺ d. Lud. v assadélli, dominũ de Vacharicio turbantem ipsum d. Gaucherium in sua quasi possessione depascendi animalia sua in territorio de Tagliatis, & in sua quasi possessione, ꝓconizationes faciendo in d. loco & in sua quasi possessione exigẽdi suã debitam partem mulctar ũ & condẽnationũ, ac confiscationũ, ad effectum vt prædicto dño Vassadelli inhibeat ne ipsum d. Gaucheriũ turbet & molestet, donec sit cognitũ de pleno possessorio, seu petitorio iuxta tex. c. cum venissent. vbi Inn. de resti. in integrũ. Et ga in hmõi iudicio agẽs tenet duo probare, videlicet se fuisse turbatũ, & se tpe turbationis possidere, ac si ageret ĩterdicto retinendæ. l. j. §. hoc interdictũ. & §. fi. vbi Bar. ff. vti possi. & per Ale. ꝑsi. 136. col. ij. lib. ij. Videndũ est primò an, ꝓ parte actoris sint hæc duo necessaria ad victoriã sufficiẽter ꝓbata. Et prima facie videret ddm q non, ga testes ferè oẽs sunt subditi ꝓ
1 dicti d. Gaucherij. cõstat aũt subditos ꝓponentes pro domino esse suspectos. l. idonei. vbi gl. ff. de test. gl. vbi Pan. & alij in c. accedens. j. vt lite non contest. Bar. in l. lege. ff. de test. cum similibus. Et dñs Elias de podio, alius testis non subditus est etiã su-
2 spectus, nec ei fides est ẽt adhibenda, ga hẽt † litẽ cũ do. Lud. contra quẽ deposuit. §. si verò alr. in auth. de testi. ꝓterea & si omnes testes idonei forent, tñ eorum depositio nõ noceret d. Lud. eo quia ex instro arrẽdamenti siue locationis, producto per ipsum dñm Ludouicum, declarant depositiones testium, vt intelligant actor & reus auctores videlicet eius pater, & do. Iacobus de Folchacherio, qui conduxerunt iurisdictionem & emolumenta dicti loci de tagliatis à do. Carolo Vassadelli depasci fecisse animalia in dicto territorio, proclamationes fecisse fieri, & mulctas exegisse tit. conductionis &
3 arrendamẽti. constat aũt q † coductores non possidẽt, sed possessio dr penes dñm locatorẽ cuius noĩe possidet. l. quãuis. §. si cõductor. ff. de acq. poss. immo cõductor non põt ꝺ locatorẽ refricare qõnem dñij, neq; possessionis. l. si qs cõductionis tit. C. loca. Verum præmissis nequaquã attẽtis cẽseo cõtrarium esse verius, videlicet, ꝓbata cẽ oĩa necessaria, & cõ sequenter inhibendũ esse ꝑ vestrã sñiam d. Ludo. ne molestet ꝓdictum. d. Gaucheriũ in sua quasi possessione &c. probatur. n. turba, non solũ ꝓ testes, ꝓductos ab ipso actore, sed etiam per testes productos à domin. Ludouic. nec eam difftur ipse do. Lud. de Probata etiam fuit possessio ipsius dñi actoris tã ꝑ testes, q̃ ꝑ instrã. nec obstant adducta. s. in ꝺrium, quia rñdet quatuor modis. Primò q̃ subditi rõne iurisdictio-
4 nis tñ sunt † idonei testes pro dño sm Spec. tit. de teste. §. j. versũ. sed nunquid vasallus. & in tit. de sta. monach. §. j. versũ. Io. And. & Fel. & Imo. in c. in literis. de test. nec obstat allegata in ꝺrium, ga procedũt qñ psona dñi esset terribilis suis subditis, taliter q̃ psumi possit eum inferre violentiã testibus: nisi suo modo deponant, aliàs secus sm Io. And. & Pan. in d. c. accedens. & Fel. in d. c. in literis. col. ij. non constat aũt, q̃ d. Gauche. sit talis persona quæ velit violentiã vllã inferre subditis. nec hoc fuit deductum, neq; probatũ ergo &c. Secũdò rñdeq̃ licet aliàs vnus testis subditus possit dici aliqualiter susꝑctus, multitudo tñ testium tollit oẽm susꝑicionem, quia
5 vbi deficit aliquid de fide, supplet † numerus testium sm gl. & Iac. Butr. in l. iij. §. j. ff. de testi. per illum tex. Imo. in l. qui testõ. col. j. ff. de testa. & Alex. consi. 5. col. iij. & cõsi. 93. li. j. Tertiò rñdetur, q̃ depositiones testiũ subditorũ, coadiuuãtur ex depositionibus, aliorũ non subditorũ, & ex instrĩs, ꝓductis in causa, de quibus infra dicam; vnde sufficienter probant, quia

6 dictũ testis aliqualiter † suspecti, stabilitur & confirmat ex dictis aliorũ nõ suspectorũ. l. si quis ex argentarijs. §. j. vbi Bal. & alij. ff. de eden. & ita etiã tenet Ang. consi. 1. Pau de Ca. consi. 380. cum similibus. Quarto rñdetur, q̃ etiam detractis testibus subditis, per alios non subditos probatur intentio actoris vnde nihil habet obstare quòd aliqui sint subditi, vt per Bal. in l. j. §. si quis neget. post gl. ibi. ff. quemadmo. test. aper. tradit per Iac. in d. l. si quis ex argentarijs. §. j. col. j. Non ob. q̃ d. Helias de podio, vnus ex testibus nõ subditis habeat litem cum d. Lud. super quadam pignoratione: quia rñdeo, q̃ est
7 lis † super re modica. vnde propterea non reddit eius testimonium suspectum, sm Pan. & alios in c. j. de iud. vbi etiam scripsi. & in c. cũ oporteat. & in c. inquisitionis. de accus. vbi dicit Pan. q̃ est arbitrarium iudici credere tali testimonio, cõsiderata lite, & personarũ qualitate. nõ ob. dum dr q̃ ipse d. Gaucherius, & pr, ac do. Iac. depasci fecerunt eorũ animalia in dicto territorio, & proclamata fieri fecerunt, vti conductores, & non iure proprio, quia oppositũ destruit propositũ. Et pro clariori rñsione accommodanda ꝓmitto, q̃ do. Carolus tanquã cõdominus loci de Tagliatis locauit redditus, & emolumenta sibi spectantia in dicto loco prædicto d. Iacobo etiã cõdomino loci, vsque ad tres ann. ita cãtat instrm locationis siue arrẽdamẽti. hoc ꝓmisso, retorqueo fundamẽ
8 tum d. Ludouici se fundantis in dicto instro ꝺ ipsum, nã si verũ sit (prout est) q̃ do. Gaucherius sit condominus, vt dr † in dicto instro, & confitet d. Lud. per productionẽ ipsius instri, sm gl. in l. fi. C. de lib. caus. bñ sequit q̃ ratione sui cõdominij dicat in quasi possess. depasci faciẽdi animalia in d. territorio, quia aut pascua sunt condominorũ territorij, aut publica: si condominorum, & tunc etiam licuit prædicto. do. Gaucherio, & antecessoribus suis vti dictis pascuis. vt no. Pau. de Ca. & Soc. in l. j. in prin. ff. de acq. pos. &c. aut sunt publica, siue vniuersitatis, & tunc etiã ipsi do. Lud. licuit, licetq̃ vti ipsis pascuis. §. flumina. &. §. vniuersitatis. inst. de rer. diui. & si cõdominus est do. Gaucherius cũ ipso do. Lud. vt ipse fatet, & constat ex instris quàm pluribus in actis exhibitis, bñ sequit q̃ eo iure, quo ipse do. Ludouicus tanquã cõdominus fieri fecit proclamata, & mulctas exegit, q̃ eodem etiã iure prædicta exercere, & exigere potuerit idem d. Gaucherius. quia cõ
9 dominus † non potest turbare vel impedire exercitiũ iurisdictionis alterius condomini, vt per Bart. in l. inter tutores. in fi. ff. de admi. tut. cum concor. adducti is per Ias. in l. ſtipulationes non diuidunt. in j. opp. ff. de verb. obliga. & per Fel. in c. q̃ in ecclesiarũ. col. pe. de consti. nisi sit diuisum territorium & iurisdictio, quia tunc vnus non põt exercere iurisdictionẽ alterius, nec immittere animalia in partẽ alterius, vt no. in c. j. §. præterea ducatus. de prohi. feu. alien. per Fede. Ex his satis euidenter patet q̃ d. Iac. & successiuè pater do. Gaucherij, & ipse do. Gaucherius iure suo, & non alieno immiserunt animalia in dicto territorio, & proclamata fieri fecerunt, & alia iurisdictionalia exercueruut. Præterea, & secundò, in dicto instro locationis do. Carolus vti cõdominus locauit partẽ suæ iurisdictionis, & emolumentorum, & non totũ, vnde nõ rectè infertur ad portionẽ ipsius do. Iacobi etiã condomini, quia locatio est limitata ad partẽ ipsius do. Caroli q̃ li-
10 omitatũ † effectum ꝓducit, quo ad illam partẽ tñ. l. in agris. de acq. rer. dom. ff. l. age. C. de transac. cum simi. Tertiò ex actis fo. ccxxij. constat de titulo condominij prædicti do. Gaucherij, & dicti d. Iac. auctoris sui, ergo bñ sequit q̃ virtute illius tituli dr esse & retro fuisse in quasi possessione iurisdictionem exercendi pro sua portione, & animalia sua depasci faciendi in dicto territorio, quia existẽs in possessione præsumit possidere ex titulo proprio p̃cedenti, sm gl. Bar. & alios in l. quẽdam mulier. ff. de rei vẽd. & Bar. post. gl. in l. ij. ff. de acq. pos. Quarto ex actis fo. ccxiij. & pluribus seq. constat qualiter pasturagiũ fuit cõi noĩe dñorũ Lud. Vassadelli, & auctorũ do. Gaucherij condominorũ loci de tagliatis venditũ. Itẽ cõstat q̃ d. Lud. & do. Gaucherius tãq̃ cõdomini cõi noĩe cõstituerunt iudices in dicto loco de tagliatis, & ꝑñr constat q̃ do. Gaucherius, & sui auctores iure proprio fuerunt, & sunt in quasi possessione pabuli, & iurisdictionis pro sua debita portione. Vlt. esto, q̃ ꝓ parte d. Lud. probatũ fuisset se aliqñ turbasse prædictũ d. Gaucheriũ, & suos, seu aliqñ exercuisse in solidũ iurisdictionẽ, qđ tñ probatũ non fuit: Attñ in hoc iudicio in quo agit ne ꝓdictus do. Gaucherius turbet ad similitudinẽ interdicti retinẽdæ, debet ip se do. Gaucherius obtine
11 re, ga ꝓ † plures testes ꝓbauit suã possessionẽ, vel quasi. l. ob carmẽ. in fi. ff. de testi. & profecto non video probabilẽ ratio nẽ dubitandi, quare non sit inhibendũ do. Lud. ne molestet ipsum do. Gaucheriũ in sua quasi possessione, donec aliud fuerit in petitorio, vel pleno possessorio ordinatum.

¶ De

¶ De exceptionibus & præscriptionibus.

RESP. CLV. & de exceptionib. & prẽscriptionib. I.

LIcet agenti interdicto recuperandæ, seu remedio canonis reintegranda non obstet exceptio dñij, tñ si exceptio ꝓprietatis quæ aliàs nõ erat admittenda, admittatur, & parte nõ opponẽ prꝓbetur, excludit ex hmõi remedijs agentes. Verum cum ineto posita. facti specie exceptio proprietatis cum cõsensu partis simplr nec admissa, nec probata fuerit, nullo iure opponẽtib. prodest, quare restitui, seu reintegrari expostulans, ante oĩa (prætensa præscriptione nõ ob.) venit restituendus.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio proprietatis quæ aliàs non erat admittenda si admittatur, & parte non opponente probetur, excludit agentem possessorio recuperandæ, & remedio canonis reintegranda.*
2 *Admissio articulorum saluo iure impertinentiũ, nõ prodest articulantibus si articuli impertinẽtes reperiantur, & testium depositio super eis de re redditur nulla.*
3 *Rẽsio positionib. impertinẽtib. iubente iudice facta, cõsensum nõ inducit.*
4 *Approbans actum simpliciter, videtur cum sua qualitate approbare.*

Respon. interpreta.

LIcet agenti interdicto recuperandæ non obstet exceptio dñij l. si quis ad se fundũ. C. ad l. Iul. de vi. nec ẽt obstat agenti remedio canonis reintegranda, vt traditur in c. sæpe. de rest. spol. Et q̃ exceptio ꝑscriptionis de qua agit etiã nõ obstet agenti remedio reintegrãda. tenuit Alex. ꝑsi. 200. viso & discusso. col. pe. lib. ij. & ꝑsil. 6. lib. iij. & aliàs memini me ꝑsuluisse. Tñ vr q̃ isto casu habeat obstare, ga articuli dati pro parte reorũ fuerunt admissi, & exceptio fuit ꝓbata ꝓsentientib. actorib. quo casu
1 † exceptio ꝓprietatis q̃ aliàs non erat admittenda, admissa tñ & ꝓbata, parte non ꝺicente habet excludere agentem possessorio recuperandæ, vt est casus in c. j. de rest. spol. & hoc nõ ignorauit Cæpol. q̃ ex hoc facit vnã cautellã. q̃ aũt actores ꝓsenserint, patet, ga post admissionem articulorũ, & ordinationẽ q̃ rñderet ipsis articulis, procurator actoris petijt dilationẽ ad rñdendum, quo casu censẽt acquieuisse admissioni. arg. l. ad sofonẽ. C. de re iud. & dato, q̃ petendo terminũ ad rñdendũ censeret ꝓsensisse, tñ ex quo postea pricipales ab admissione istorum articulorũ respicientium petitoriũ appellarunt, & in terminis iuris nõ fuerũt prosecuti, ita q̃ deserta remansit appellatio, proculdubio censetur suæ appellationi renunciasse, & admissioni ꝓsensisse. c. ab eo. de appella. lib. vj. facit tex. in l. ab eo. C. quo. & quã. iudex. c. qã ad ꝑsultationẽ. de re iudica. Prædictis non obstãtib. credo q̃ hmõi exceptio ꝓprietatis ẽt ꝓbata in pñti iudicio non releuet opponentes, ga (vt ꝺixi) talis exceptio nõ obstat agenti possessorio recuperandæ. d. l. si quis ad se fundũ. difficultas igit, & punctus huius dubitationis ꝓsistit sup admissione articulorũ, & asserto ꝓsensu agentiũ. Dico igit, q̃ amissio dictorũ articulorum nihil prodest reis opponentib. ga fcim fuit cũ temperamẽto &
2 reseruatione, videlicet † saluo iure impertinentiũ, & ñ admittendorũ: q̃ reseruatio operat, q̃ ẽ post admissionem disputari possit an articuli sint admittẽdi, vel impertinẽtes, & reperto q̃ sint impertinẽtes, ipso iure nulla est depositio testiũ facta sup dictis articulis sm Bar. ĩ l. si duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de iu. iu. vbi Ale. & Mod. & Bal. q̃ propriè loquit interminis qõnis nr. ĩ fi. ad fi. C. qui legiti. ꝑsi. habeat stan. in iud. Spec. in tit. de test. §. nunc videndum. põt. n. iudex dubitans super aliqua exceptione reseruare eius discussionẽ in fine litis, sm Bal. ĩ aut. si dicat. C. de testi. & tradit ꝑ gl. Pañ. & cano. in c. cũ ꝓtingat. ꝺ offi. deleg. & ꝑ Vital. ĩ tracta. clausularũ. ca. v. & sequẽ. Patet ergo q̃ admissio nihil suffragat reis. Minus. ẽt eis. opitulat assertus ꝓsensus (vt dr) adhibitus ꝑ actores, ga falsum est, q̃ nunq̃ ꝓsenserint q̃ admitterẽtur articuli ꝑcernẽtes peritoriũ, vt patet ex actis. Nõ obstat q̃ ꝓcurator actoris petierit terminũ ad rñdẽdũ, quia ex hoc nõ ꝓpea sequit, q̃ cõsenserit admissioni, nisi eo mõ facta fuerat, & saluo iure ĩpertinentiũ. Nõ. n. plus dẽt operari petitio termini ad rñdendũ, quã ipsa rñsio, cũ petitio termini fiat ad finẽ rñdendi. & finis sit ille q̃ regulet actus directiuos ad finẽ l. verum est. la. ij. & l.
3 qui iniuriæ. ff. de fur. rñsio † aũt facta positionib. impertinentib. iudice iubente rñderi saluo iure impertinentium, non inducit ꝓsensum, ga intelr scdm interrogata. l. de ętate. §. qui in terrogatus. ff. de interrog. actio. §. ꝓterea. ĩstit. de inutil. stipu. & sic intelr facta cũ protestatione saluo iure impertinentiũ, ꝓut intelligebat interrogatio. & ita expresse determinat Bar. in d. §. idem Iulianus. Pañ. in d. c. cum ꝓtingat. Vital. in d. trac. c. v. Non obst. q̃ appellanter patientes labi terminũ datũ ad sequendã appellõnem, videant ꝓsensisse admissioni à qua appellarunt, ga esto q̃ ita esset, tñ nõ pñt aliter videri ꝓsensisse q̃ disponat admissio, à qua appellarũt. Sed sic est q̃ admissio est facta cum reseruatione, ergo ẽt videbunt ꝓsensisse cũ sua
4 reseruatione, † quia approbans actũ simplr, vr approbare cũ sua qualitate. l. j. §. qs simplr. ff. de ver. ob. l. Pomponius. ff. de neg. gest. tradit Bar. in l. Aurelius. §. idem quæsijt. ff. de lib. leg. & ideo põt dici, q̃ appellantes non fuerunt appellationem prosecuti, quia sciebãt etiam deserta appellatione ius suum durare, vt in simili dicit Iurisconsultus in l. sicut. §. non videtur. ff. quibus modis pign. vel hypothe. solu. Laus Deo.

RESP. CLVI. & de Exceptionib. & præscriptionib. II.

IVdicio Cui non obstat sententia, litis ꝑpendẽtiam non obesse indubitati iuris est. Et ideo pendente arresto per iudicis officium implorato ad cautionem obtinendã, ab actione principalis debiti ꝓ eiusdem cõsecutionem nusquã desistẽdũ est.

SVMMARIVM.

1 *Pendentia litis super arresto, nõ impedit processũ super actione principali, nam iudicio, cui non obstat sententia, non obst. litis pendentia.*
2 *Imploratur officiũ iudicis super arresto pro cautione obtinenda, & ideo cautione præstita reuocatur arrestũ. ita etiã obseruat cõis practica.*
3 *Cumulatio arresti, & causæ principalis nullo iure est prohibita.*
4 *Regula ordinis in diuersis iudicijs locum non habet.*
5 *Contrariorum eadem est disciplina.*
6 *Libelli oblatio est duplex, & libellus ad varios fines offerri potest.*
7 *Accessorium concomitatur suum principale.*

Respon. interpreta.

QVia Arbitror clarissimi iuris esse, q̃ pendente lite super arresto possit procedi in negotio principali, per iura & rationes allegatas aliàs per me. Ideo dixi q̃ ista cõclo patebat tonsoribus non elationis gratia, non animo iniuriandi præstantissimum aduocatum partis aduersæ, sed ad demonstrandum q̃ super isto arti. non est hæsitandum. Scio enim q̃ d. Aduocatus scit Bar. & cæteros doctores communiter solere vti similib. verbis, & efficatioribus. qñ volunt demonstrare super aliquo casu non esse laborandũ. quare existimo q̃, ꝓ sua modestia arbitrabit me non esse labe elationis maculandũ. Sed ad rem deue-
1 niendo dicebam primo, q̃ pendentia † litis super arresto non impedit processum super actione principali. ꝓ reg. l. si añ. ff. de exceptio. quę est q̃ iudicio cui non obstat litis pendentia. dicit rñdendo. d. Aduocatus ꝺriꝑptis, q̃ illa rla procedit, qñ duo diuersa iudicia intentantur ad diuersos fines & effectus. Ita procedat ille tex. & in hoc bñ loquit. Sed iste est, ꝓpriè casus nr, quia sunt duo diuersa iudicia, diuersa remedia ad di-
2 uersos fines, ꝓposita, videlicet imploratũ fuit offiũ iudici † ꝓ arresto ad finẽ cautionis. postea proposita fuit actio ex stipulatu principalis pro ꝓsecutione crediti, & pro confirmatione allegat tex. in §. sed neque. in aut. de fideiuss. vbi admittit cõcursus principalis actionis & hypothecariæ, & per illum tex. Soci. in d. l. sed si ante. col. iij. infert, ꝓ cõfirmatione prædictæ conclusionis, q̃ vbi duo iudicia, quorum alterũ est accessoriũ alterius non dant ad idẽ, licet ad eundem finem tendere videant, tunc ꝓcursus non impedit. & certè tex. in d. §. sed neque. non posset clarius decidere qõnẽ nr̃am. licet. n. iudicium arresti videat habere aliqualẽ cõcomittantiã cũ iudicio prin-
3 cipali, tñ cũ intentet ad illud, non impedict † cumulatio sicut hypothecaria coadiuuat actionẽ principalẽ, & tñ cõcurr. t cũ ea. Nec aliqd puto facere ad rhũbũ dũ dr q̃ obstat rla ordinis, q̃ est q̃ prius qõ emergẽs sit decidenda, qa vt alr dicebam ista sunt † diuersa iudicia. & ideo vnum non põt dici e-
4 mergens alterius. Secundo, quia illa rla ordinis ꝑdicta qñ qõ emergens est talis naturæ, q̃ pronunciatione non facta super ea, impediret processus ad vlteriora. sm Pañ. in d. c. j. col. iiij. de ordi. cogn. ꝓ ꝑdicta verò satis apparet, q̃ ẽt q̃ nõ pronũciet sup arresto, nihilominus põt procedi in causa principali. Igit sup emergentibus non est amplius laborandum, & hoc videns do. Aduocatus (vt arbitror) nihil ad ea quæ, ꝛ. dixi rñdet, licet iterum alleget rlam ordinis. Dicebam se fideiussor. §. fi. qui satisd. cog. rñdet do. Aduocatus. q̃ illa iura loquuntur qñ nihil opponitur contra sequestrum, seu arrestum vnde ipse vellet habere tex. q̃ loqueret qñ aliquid opponit ꝺ arrestum

restum,sed certè illa iura loquunt gñaliter,ergo gñaliter intel
ligēda iurib.vulgarib.Scd̄ò dico,q̄ cle.vnic.loquit qñ seque-
strum oppugnabat,vt patet in illis verbis,si qs aūt sequestra-
tionē hmōi impedire,&c.Tertiò vellē q̄ d.Aduocatus rūde-
ret,quare sicut pendente lite super cā principali, pōt pueniri
5 ad arrestū,cur nō eẽ† pendēte lite super arresto, nō possit p-
cedi in cā principali,si.n. rīa ordinis obstaret , ita obstaret in
vno casu,sicut & in altero,& si cāe eēnt inuicem præiudicia-
les vnoq; casu ꝓcessus sup vna impediret ,processum super
altera. §. p̄iudiciales. instī. de act. sed reuera indubitati iuris
est , q̄ inuicē se ꝓpatiuntur, & concurrere pñt. Non obst.illa
ꝓsideratio d.Aduocati,in qua vī facere totale fundm̄ , q̄ idē
libellus fuit ꝓpositus ante arrestum:& idem iudicium, & tūc
non potuit libellans ab ore recedere.auth.que semel.C. quō
& qñ iudex.aut si diuersum est iudicium erit saltem ꝓnexum
vel attingens iudicio cepto:ideo exceptio fm eum erit emer
6 gens,qa ꝓ rñone sciendū est q̄ duplex†est libelli oblatio. vna
quæ fit iudici,alter quę fit partis: vt per Abb.in c.j.de lib. obl.
Bar.in fi.rub.C. de in ius voc. Item sciendum est q̄ quis pōt
offerre libellum iudici ad varios fines. Primò ,ꝓ implorando
offō iudicis ,ꝓ securatiōe crediti.l.j.& ibi tradit Bar. ff.de iur.
om.iu.Scd̄ò ,ꝓ vocanda parte ad iudicium,vt per Pañ.in d.c.
j.col.ij. Istis sic p̄missis respōdeo ad p̄dicta,primo , q̄ libellus
primò loco fuit oblatus soli iudici ,ꝓ implorando offō iudi-
cis , qđ est implorandū ,ꝓ arresto facta narratione crediti sui
& cā ꝓp quam petiť ipsum arrestū.l.ait ꝓtor.§. si debitorē.ff.
de iis que fiunt in frau.cred.tradit Ias.insti.de act.§.j.Scd̄o lo
co fuit oblatus parti,vt intelligeret an vellet cedere, vel ꝓten-
dere,iuxta l.j.ff. de eden.& si vellet ꝓtendere , litem ꝓtestaret.
iuxta l.j.C.de lit.ꝓte.Et ideo aut.q semel.nihil facit ad propo
situm , tñ qa loquitur qñ libellus fuit semel propositus parti,
vt ibi in verbo,aduersario cognitis.& postea vult ab eo disce
dere totaliter,quod non cadit in casu nr̄o, qa parti semel tñ
fuit libellus oblatus, tñ, quia dñs Ioannes non discedit ab eo
aliqualiter,immo instat expeditionem negotij , tum qa & si
bis libellasset,tñ ex quo ante litē contestatam obtulisset, non
ppea processus ad vlteriora impediretur:vt est casus in l. edi-
ta actio.C.de eden.ibi quam emēdari vel mutari posse ꝓstat:
ergo multò fortius repeti.Infertur ēt q̄ iudiciū sup libello o-
blato parti non dicitur emergens eo q̄ videatur cōnexum
seu accessorium.primò rōne eiusdē libelli bis reproducti,qui
vt ex p̄missis patet fuit libellus reproductus ad diuersos fi-
nes,& licet iudiciū arresti esset accessorium,non tamen ppea
infertur,ergo impedit ꝓcursus,immo p̄rium potius vī dicen
7 dum,quia† accessorium ꝓcomitatur suum principale. l. cum
principalis.de reg.iu. ff. & in proposito patet q̄ currunt eo-
dem tpe per iura.s̄.allegata.& maximè p tex.in d.clem.vnic.
& tex.in d. §. sed neque , vbi iudicium hypothecariæ ꝓcurrit
cum iudicio actionis principalis,&c.& ista sufficiāt explicata
ad clarificandum veritatem huius articuli. Laus Deo.

RESP. CLVII. & de Exceptionib.& prescriptionib.III.

SEntentia Absolutoria lata super arresto,non parit exceptionem rei iudicatæ sup
principali iudicio:quare eodē tpe super vtroque si-
mul & semel procedi potest,cum vtrunq; iudiciū diuersum
& separatum esse,diuersæ actiones,diuersiq; effectus demon
strent.Quapropter sancta atque iusta fuit interlocutoria dñi
Iudicis,à qua iniquè & perperam prouocatum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Sententia absolutoria super arresto, non parit exceptionem rei iudicatæ in iudicio principali.*
2 *Officiū iudicis imploratur ad obtinendum arrestum pro cautione debiti.*
3 *Vbi plura remedia,pluresue actiones competunt ad diuersa , processus vnius non impedit processum alterius.*
4 *Cumulatio regulariter est licita,nisi reperiatur prohibita.*
5 *Ex separatis non infertur.*

Respon. interpreta.

1 IVdicio Cui non obstat sententia,non obst.litis
pendentia.l.sed si ante. de excep. ff.sen-
tentia † autem lata super arresto absolutoria non pa
rit exceptionē rei iudicatæ in iudicio intentato pro conse-
cutione crediti, vt patet ad oculū. sequitur ergo q̄ super v-
troque,videlicet super arresto,& super actione consecutio-
nis crediti vno & eodem tpe , simul & semel , procedi pōt.
Sācta itaq; fuit interlocutoria do.Iudicis, & iniquè & iniustè
ab ea prouocatū fuit. & licet ista clarissimi iuris adeo sint q̄
pudeat insistere,vt tñ satisfaciam do.Ioanni de Busasis petēti
rñderi obiectis ꝑ hanc interlocutoriā,breuib.demōstrabo q̄
potest simul super vtroq; iudicio procedi. & adducta in op-
positū nihil faciunt ad propositū. Et in primis p̄mitto q̄
2 pro arresto†cōpetit offīo iudicis,qđ imploratur pro cautio-
ne & securitate crediti.l.ait prætor.§.si debitorē.ff.de iis quæ
in frau.cred. Actio verò ex stipulatu cōpetit ,ꝓ secutiōe cre-
diti,& orit ex p̄missis,& indemnitate de qua in instō.Hoc sic
3 p̄misso,suppono aliam ꝓclonem,vbi plura†remedia,pluresue
actiones cōpetunt ad diuersa, processus vnius non impe-
dit processum alterius.l.si idē cum eo.ff.de iur.om.iu.in casu
nr̄o officium iudicis cōpetit pro securitate & cautione.Præ-
ceptū in vim summissi,sed actio ex stipulatu cōpetit pro se-
cutione , & sic ad diuersos effectus fuerunt proposita: ergo
processus super vno,nō impedit procedi posse super altero.
4 Tertio cumulatio†regulariter est licita nisi reperiat̄ prohibi-
ta,fm gl.Bar.& alios in l.edita.C.de eden. sed in casu nr̄o nō
reperitur prohibita. ergo, &c. Immo dico q̄ est expressē p-
missa cū possit sequestrū ,ꝓ securitate crediti fieri ēt lite pēdē
te c.fi.de sequest.poss.& fructu. & ꝓbat in l.si fideiussor. §.fi.
ibi vel lis finē accipiat. ff. q satisf. cog. voluit Sal.in l.vnic.ver.
quæro septimo.C.de ꝓhib.sequest.pec.Cur.ī trac.de sequest.
in xiij.q̄sito.Nō obstant allegata in p̄rium.& primò nō obst.
l.edita.C.de eden.per quā dī q̄ d. Richarda non debuit pro-
cessib.inuolui,qa loquit quando plures libelli ad idē ꝓponun
tur,vel qñ post litem ꝓtest. libellus mutat. Nos aūt loquimur
qñ plura remedia inuicem se cōpatientia cōpetunt ad diuer-
sa,q̄ possunt simul (vt prædixi) cumulari. Item non obst.
dū dī q̄ ꝓnunciandū fuit prius sup arresto tanq̄ super emer-
genti articulo , qa rñdet dupliciter.primò q̄ ista iudicia sunt
5 penitus separata, † vnde vnū nō pōt dici incidens vel emer-
gens quantū ad aliud.l.fi. ff. de calū. ad hoc enim vt exceptio
dicat emergens vel incidēs oportet q̄ emergat,vel incidat in
iudicio de quo tractat c.tuā.cū vulgarib.de ord.cog.Secūdò
rñdet,verū est,si qō, siue exceptio emergens præiudicialis,p-
cessui,i. si pronunciatione non facta impediret processus ad
vlteriora,secus si non impediret,fm Pañ.in c.j.col.iij.ver. fed
clude.de ord.cogn. in casu nr̄o ,ꝓcessus vnius cāe non im-
pedit ꝓ ꝓcessum alterius,vt s̄.probaui.& q̄ stante sequestro
possit in cā proceđi, liquet ēt ton sorib. cle. vnic. de sequest.
poss.& fruc.Et hæc quantum ad iustificandum interlocuto-
riam dñi iudicis,qui sapienter ordinauit litem esse ꝓtestandā.
¶Circa verò arrestū an fieri potuerit , non est pūtis specula-
tionis,quia coram alio iudice hæc causa discutitur , & instru
cto processū quid iuris sit opportunè discutietur.Laus Deo.

RESP. CLVIII. & de Exceptionib.& prescript. IIII.

CVm Manifestè cōstet exceptionem refectionis
expensarum dilatoriam esse , ideo in litis in
gressu , & non post absolutum processum propo-
nenda erat,meritò proponenti non prodest , quæ
etiam eidem non prodesset , & si in litis exordio proposita
fuisset,fm ea quæ proponuntur , nempè quia facto aduersa-
rij domina Firmina Barietona variare ac mutare iudicium
coacta fuit,idq̄ue iure permittente egit,quare nihil proponi
potest cur pœnam mereatur.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio refectionis expensarum dilatoria est.*
2 *Exceptio dilatoria frustra opponitur post litis ingressum.*
3 *An liceat in iudicio variare absque expensarum refectione.*
5 *Quod lege permittente fit,nullam pœnam meretur.*

Respon.interpreta.

SEro Opponitur abacularis exceptio refectionis
expensarum ratione mutati libelli , seu ve-
rius mutati iudicij. cū prius fuerit per honestam mu
lierem d.Firminam Barietonam intentatum interdictum re
tinendæ,& variando postea proposuerit interdictum recu-
perandæ,seu cōdictionem ex l.municipali,siue ex statuto co
1 mitatus,quia hmōi† exceptio est dilatoria , vt de se patet , vt
vult Bal.in l.edita. in repetitione Perusina. C. de eden.idem
Bal.in l.gñaliter,§.ijs de p̄sentib. C. de reb. cred. Fel.in c.ij.
2 col.fina.de lib.oblatio.Exceptio† autem dilatoria frustra op-
ponitur post litis ingressum. arg.l.ita demum.C.de procur.l.
excep.ff.de excep.c.inter monasterium.de re iudi.si modo vi
deatur processus apparebit hanc exceptionem propositam
postquam fuit lis ꝓtestata,post productos articulos,& super
ꝓditione ex statuto comitatus post factas ,ꝓbationes,& post
completum,& conclusum processum,ergo sero opponitur,
¶Præterea,vbi prius supradicta domina fœmina proposuis-
set interdictum retinendæ, qa tñ fuisset postea lite pendente
3 per interdictū vti possidetis spoliata , licuisset † absque refec-
tione expensarum variare, & intentare interdictū recuperā
dæ,qa facto aduersarij fuisset coacta variare iudicium.p tex.
in l.j.§.quis aūt.cū ibi notat.ff. quo.lega.nā quoties post litē
ꝓtestatā variat factū p̄missa est variatio, & mutatio actionis.
fm Bart.in d.l.naturaliter.§. nihil cōe.in ij.lec.ff.de acq.poss.
4 ergo nō debet varians teneri ad expēsas: qa quod fit lege † p-
mittente pœnam non meret.l.Gracchus.C.de adul.cum si.&
ita dicit Bar.in d.§.nihil cōe.in ij.lect. quē alij *citer* sequūtur.

¶De executio.rei iudi.

RESPONS. CLIX. & de Execut. rei iudicat. I.

SEntentia Generalis & incerta in iudicio ge-
nerali admitti posse receptum ē,
quæ in executione venit liquidanda, ideo sēntēcia
lata vt iura omnia Regiæ curiæ percipi solita in ca
stro & territorio de Barles d.Ludo. pertineant & spectēt de
iure iuribus subsistit,licet in executione huiusmodi sn̄iæ iura
(si iure cōi non competant) veniant explicanda seu proban-
da.Et verba illa exigi possit ab vniuersis & singulis tenentib.
possessiones,& hospitia licet copulatiuè ꝓcepta sint, tamen
cum copula iungat in gñali subiecto, non copulat plures qua
litates , & in altero tñ verificat, quare tenentes possessiones
tñ,& hospitia tñ eidem curię Regię teneri inficiari nō pōt.

SVMMARIVM.

1 *Sententia generalis & incerta valet in generali iudicio,& in executione liquidatur.*
2 *Curiæ regiæ competunt quæ de iure cōi probatione non egent:secus si ex consuetudine vel ex conuentione eidem competant.*
3 *Quasi possessio iuris exigendi à tenentibus & possidentibus,rectè per libros rationum probatur.*
4 *Inductio ī possessionē fundi,& patientia aduersarij tūc requirunt cū agitur de translatione iuris,& quasi possessionis:secus si de quasi possessione sola agatur,qa tunc sola patientia officio iudicis præstanda venit.*
5 *Executio auenæ,& annonæ debitæ domino fieri non debet, nisi contra tenentes & possidentes,non contra cōmunitatem.*
6 *Copula si iungatur generali subiecto non copulat plures qualitates.*

Respon.interpreta.

1 STud Iudicium,in quo petitum fuit oīa iura re-
giæ cameræ adiudicari & restitui Magnifi
cæ d.Ludouicę de Auriasono est gñale fm Mari.de
Senis in c.significantibus. in xviij.q. principali post
do. Ant.& alios ibi,de libelli oblati. in iudicio gñali† valet sn̄ia
gñalis, & incerta , & in executione fieri debet aliquidatio. fm
gl.Bar.& alios in l.j.ff.de eden.Bar.in l.ij.C. de sen.quę sine cer.
quanti.vnde restat concludendum q̄ d.Vice comes de Cade
neto hr̄s prædictæ d.Ludouicę eius matris petens executionē
sn̄iæ,per quam fuit iudicatū,iura oīa quæ Regia curia percī-
pere solebat in Castro, & territorio de Barles ptinere , & spe-
ctare prædictæ d. Ludouicæ, & Dionysium vsurpatorem di-
ctorum iurium teneri ad restōnē vnà cū fructib. teneatur ꝓ-
bare,& iustificare,quæ & qualia sint ista oīa iura,& hoc est ex-
peditum & clarum. ¶Si modo quæratur, qualiter d. Viceco-
mes probabit? respondet Card. in c.conquerente. in vij.q. de
offi.ord.quædam sunt iura quę competunt regiæ curiæ de iu-
re communi:quędam sunt quæ competunt de iure consuetu
2 dinario:quędam ex conuentione.ea quę competunt de † iure
communi,vt sunt mulctarum exactio,confiscationes,& simi-
lia,non exigunt aliquam probationem,sed quo ad ea sn̄ia mā-
datur executioni ipso facto:quæ verò competunt ex consue-
tudine,exigunt probationem consuetudinis,quia consuetudi
ne probata,sn̄ia executioni mandatur,ēt quo ad ea.Quæ aut̄
competunt lege conuentionis,requirunt probationē ipsius quę
tionis.l.ij.ibi,probare potueris.C.de pac.cū si.reducendo prę
dicta ad casum nr̄m,dico.d.Vicecomitē qui in executione pe
tit ius exigendi singulis annis triginta sextaria auenæ & decē
sextaria annonæ ab vniuersis & singulis tenentib.possessiones
& hospitia à regia camera dr̄e ꝓbare istud ius spectare regiæ
curiæ,qa ꝓstat Regiæ curiæ,tale ius nō competere de iure cōi,
& hoc ēt est clarum.Sed dubitatio tota (vt video) p̄sistit,an li-
ber archiui sufficienter probet ius istud exigendi spectare Re-
giæ curiæ,ita q̄ possit fieri executio q̄ cōitatem loci de Barles,
quæ se opposuit executioni,& cuius exceptionibus nō obstā
tibus iudicatū fuit sn̄iam plenariè exequēdā esse quo ad oīa
iura de quib.in d.libro. Pro resolutione huius dubitationis,
puto aduertendū qualiter petat executio. aut d. Vicecomes
petit executione iuris: aut facti. i. aut petit se remitti in qua
si possessione iuris exigendi prædictā summā auenæ,& an-
nonæ à tenentib. possessiones & hospitia à Regia curia: aut
petit effectualiter ipsam summam auenæ,& annonæ sibi præ
stari. Primo casu quia ex libro cōstat ius istud exigendi à tenē
tib.&c.ptinere ad Regiā curiam , & p̄nr ad d. Vicecomitem,
3 arbitror†executionem faciendam,& d.Vicecomitē mittен-
dum in quasi possessionem iuris exigēdi , quę quasi possessio
est potentia quædā deducendi ius ipsum exigendi in exerci-
tium,ꝫ tenentes p̄dia,& possessiones à Regia curia. fm Ang.
& Imo.in l.j.ff.de acq.poss.& si dicatur, qualiter posset mitti
in quasi possessionem iuris exigendi à tenentib. cū non ꝓstet
de personis tenentibus possess. & hospitia , nec de ipsis p̄dijs,
& ad acquirēdā quasi possessionē iuris incorporalis qđ exer-
ceť,requiritur inductio in possessionem fundi , & patiētia ad
uersarij.l.iij.§.dare.ff.de vsufru.& l.j.in fi.ff.de serui. rusti.p̄d.
Rñdeo q̄ refert,an agat de translatione iuris, & quasi posses-
4 sionis simul,tunc requirit inductio in ꝓ possessionem fundi &
patientia.ita loquunt iura prælegata: aut agitur de transla-
tione solius quasi possessionis, vt in casu isto , & tunc sufficit
q̄ offō iudicis permittatur.d. Vicecomiti vti iure suo exigen
di,& vniuersitas quę se opposuit executioni,& succubuit,co
gatur patientiā præstare, fm Senen.in l.iij.in prin. ff. de acq.
poss.dicentes q̄ offō iudicis induciť vsus& patientia.Scd̄o ca
su non puto deuenire posse ad executionē facti, i. ad execu-
5 tionē auenę, & annonæ,nisi† ꝫ tenētes possessiones & hospi
tia à Regia curia,quia illud participium tenentib.qđ est p̄n is
tpis,demonstrationē facit,fm Bar.in l.j.in vij.q.ff. de cōdi. &
dem.& pinde est ac si dem̄ ēēt,q̄ tenet , quia participiū resol-
uitur in relatiuū & verbū,fm gl.in cle.j.in verb.dignitatib.de
p̄b. qđ relatiuū additū verbo p̄ntis tpis cōstat demōstrōnem
facere, ꝓbat tex.in l.Stichū qui meus erit.ff.de le.j. & disponē
restringit. l. cunctos populos. vbi latè Bar. & alij. C.de sum.
trin.vnde nisi ꝓbet,q̄ vniuersitas teneat aliquas possessio-
nes & hospitia à Regia curia, nō poterit cōpelli ad solōnem
dictæ auenæ,& annonę. ¶Circa vltimū dubiū,an requiratur
ꝓcursus copulatorū.i.q̄ vniuersi & singuli teneant possessio-
nes & hospitia copulatiuè à Regia curia? videretur q̄ sic,quia
ea est natura copulatiuæ vt copulata cōiungat,& ea simul ve
ra cē cōcludat.l.si hr̄di plures ff.de condi.inst.maximè qñ po
nitur inter duo substantiua,vt in casu nr̄o, fm Bar.in l.j. ff.de
iusti.& iur.& in l.si is q ducenta.§. vtrū.de reb. dub. ff. Qđ ēt
in odiosis & pœnalib.procedit: fm gl in c.j.in ver. iustitiam.
de re iu.li.vj. latè tradit per Fel. & alios in c.ij. de rescrip.In
contrariū q̄ sufficiat alterum tñ, i. q̄ teneantur hospitia,vel
possessiones,probat ex theorica Bal.in l.j.ff.de iustit. & iur.v-
6 bi vult q̄ si copula † iungatur gñali subiecto,tunc non copu-
lat plures qualitates. vñ infert , q̄ si fiat legatū doctori.iuris
ciuilis & medicinæ,non requiritur q̄ petens legatum sit do-
ctor iuris & medicinę copulatiuè, sed sufficit q̄ in altero tñ
sit doctor. Sic ergo in casu nr̄o, qa illa verba ab vniuersis &
singulis tenentib.possessiones & hospitia, habent copulā ad-
iectam gñali subiecto, alterum sufficere vī.& decis.Bal.sequi
tur Ias.in d.l.j.in viij.limit.& Alex. consi. 20.ponderatis q̄ in
thema.lib.iij.Br̄ si querat an collectiuè requirat concursus co
pulatorū,dicerem q̄ sic:si verò querat an d ꝓtributiuè requat
cōcursus copulatorū:dicerem q̄ nō, per decis. Bar.in d.l.j. &
ideo si probetur aliquos tenere hospitia,aliquos tenere possl.
d. Vicecomes obtinebit , quia & si distributiuè copulata si-
mul nō ocurrāt , tñ collectiuè cōcurrūt:qđ sufficiat p̄ p̄dicta.

¶De Verborum obligationibus & præscriptionibus.

RESP. CLX. & de Verb.obligat. I.

NVlliter Et sine iure agunt Augustinus Maria
& fratres de Becharia,contra d.Octa-
uianum similiter de Becharia hr̄dē.d. Luchini,eo
quia quondam d.Luchinum eisdem simpliciter o-
bligatum contendant , cum ipse Luchinus non simpliciter,
sed hac l.promiserit.s.se curaturum d.Bonifortum vt de mil
le satisfaceret,& eo deficiente se soluturum constituit. Quę
re prædictum do.Octauianum , quem prescriptionis excep-
tio.xl.ann.non interrupta defendit,& contra quam restitu
tio non admittitur, à petitis absoluendum fore non est qui
sit inficiaturus,attento maximè q̄ idem Luchinus à quo ipse
Octauianus causam habet,in bona fide decessit.

SVM-

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMNARIVM.

1 *In quacunque petitione medium concludendi attendi debet.2.*
3 *Obligatio de constituta pecunia dicitur accessoria,ideo regulatur secundum naturam principalis.*
4 *Exceptio præscriptionis xl.ann.repellit agentem etiam à restitutione ex capite iustæ ignorantiæ,licet secus sit in præscriptione.xxx.ann.*
5 *Mala fides defuncti nocet hæredi,ne possit etiam ex propria persona præscribere.*

Respon.interpreta.

CLariſsime Doctor iudex integerrime d. Octauianus de Becharia abſoluendus venit à petitis per magnifi.d.Auguſt. Mariam,& fratres ſiſr de Becharia actores, tum ratione meritorum,tuũ rõne inepti iudicij,&,pceſſus malè agitati rõne meritorũ.Et ,p maiori expſſione pmittendũ eſt,q̃ quondam d. Luchinus ,pmiſit duo.ſ.curaturũ , q̃ ȷ̃.iiij.an.d.Bonifortus daret mille.Scdò ,pmiſit q̃ ſi non ſolueret, q̃ ſolueret de ſuo.Præmitto ẽt q̃ d.Luchinus deceſſit ante cõpletos dictos iiij.ann. ¶ Iſtis ſic pmiſſis, dico q̃ p̃dicti d.Auguſtinus Maria,& fratres ineptè & nulliter agunt.Nã ſi prætendunt d. Octauianũ hr̃dẽ d.Luchini teneri,q̃ non ſit curatũ, & cũ effectu operatũ q̃ d.Bonifortus daret:tunc ex defectu ineptæ petitionis debent ſuccumbere, quia qui agunt ex tali ſtipl'one debent ꝓcludere in ꝓclusione,quia non fuit curatum,alſ ſi medium ꝓcludendi non cantet iſto mõ, petitio nõ valet, ſm Bar.in l.inter ſtipulantẽ.in prin.ff. de verb.ob.& Ange.in.§. ſi quis aliũ.inſtit.de inuti.ſtip. ſed ſi inſpiciatur mediũ cõcludendi in petitione p̃dictorum dñorũ fratrũ,mediũ ꝓcludendi alr deduciť,q̃a d.Luchinus ,pmiſit ſoluere ī certo termino
1 ergo nõ rectè,neq; rite eſt iſta ꝓco gñalis,q̃d mediũ ꝓcludendi t̃ in quacunq; petitione attendi debet.c.dilecti.de iudi.vbi Pañ.cũ ſi.Scdò,ſi prædicti do.fratres agunt ex iſto capite,q̃a nõ curauerit d.Luchinus q̃ Bonifortus ſolueret, malè & indebitè,ac ſine actione agunt, q̃a ,pmiſſio iſta ꝓtinet merum ſcĩn ,pmiſſoris l. ſtipl'o iſta habere licere.in prin.& ibi oẽs.ff. de ver.ob.Sed ,pmiſſio ſeu obl'o meri facti ñ trãſit ad hr̃des. l.ij.§.itẽ ſi ī facto.vbi Bar.& alij.ff.de ver.ob.ergo actio ȝ̃ do. Octauiũ hæredẽ dari nõ põt ipſis d.fratrib.ergo q̃a tanꝝ ſine
2 actione ſ experiunť,nõ debent audiri.l.ſi pupilli.§.videamus. ff.de neg.geſt.Si verò agunt ex ſcdo capite quo ꝓuẽtũ ẽ, q̃ d. Luchinns de proprio ſoluet,caſu quo d.Bonifortus nõ ſoluerit,ſeu ſatis nõ fecerit,dico q̃ ex iſto capite agere nõ pũt, nec eis aliqua actio cõpetit.& conſidero q̃ iſta obl'o nihil aliud eſſe põt q̃ ꝓſtitutum, q̃a d.Luchinus caſu quo cum effectu non poſſet operari q̃ d.Bonifortus ſolueret, ꝓſtituit ſe de ,pprio ſoluere.& iſta obl'o dr̃ obligatio de cõſtituta pecunia, ſm q̃d declarat gl.& oẽs, in §.de ꝓſtituta.inſti.de actio.ſed hmõi ob
3 ligatio † de ꝓſtituta dr̃ acceſſoria.l id q̃d.ff.de conſtitu.pecu. ergo debet regulari ſm naturã principalis obl'onis cui accedit.reg.acceſſoriũ naturam.de reg.iur.in vj. Videamus ergo cui obl'oni accedit iſtud ꝓſtitutum.& certè cum ipſe.d.Luchinus eſſet obligatus curare cum effectu,q̃ do.Bonifortus ſolueret,dicendũ eſt q̃ obl'o acceſſoria de ꝓſtituta ſequẽs magis accedere dꝺeat ,ppriæ obl'oni, q̃ obl'oni alterius.l.& magis.ff. de ſolu.Sed quia iſta obl'o accedit obl'oni principali ipſius d. Luchini, quæ erat q̃ curaret, &c.ergo debet intelligi ſm eius nãm.eſt aũt eius natura q̃ non tranſit ad hr̃des, q̃a cũ ,pmiſ ſoris nõ tranſit ad hr̃des, & ſi tranſit,nõ fuit intẽtata iſta via, q̃a ex medio ꝓcludendi eſt intentata alia actio,igit̃,&c.Obſtat
4 p̃terea ȝ̃ ipſos do.fratres agentes præſcriptionis † exceptio quadraginta annorũ.l.oẽs.& l.ſicut.C.de preſcrip.trigin.vel xl.ann.Nec huic fundamento obſtant q̃ ſubtiliter adduxit clariſſimus doctor do.Io.Ange.ȝ̃ vera & iuridica motiua facta per integritatẽ do.Vicarii.Et primò nõ obſtat dum dr̃, q̃ ex clauſula,ſi qua mihi iuſta cã,&c.competit reſtõ in integrũ,ad uerſus talem præſcriptionẽ ex capite ignorantiæ, iuxta dcĩn Bart.in l.j.§.ſi quis aũt.ff.de itin.actuq; priua.q̃d *cõiter* approbatur, vt latè oñdit Fel.in c.vigilanti.de præſcrip.& magis in ſpecie adducit conſ.Ale.§ o.vol.v.vbi ꝓſuluit hr̃di creditoris dari reſtõnem aduerſus p̃ſcriptionem pp iuſtam ignorantiã, quam habet ſuccedens in ius alterius.q̃d dcĩn Bar.in d.§.ſi qs aũt.& cõis opi.p̃allegatæ procedit in præſcriptione xxx.ann. ſed in p̃ſcriptione xl.anno.non habet locum diuiſio cõis, q̃a aduerſus p̃ſcriptionem x.anno.nulla datur reſtõ etiã ex capite ignorantiæ.Ita Ale.conſ.151.viſo themate.in fi.& conſi. 162.viſo proceſſu.vol.ij.Et ſi dicať, q̃ Alex.in cõl.169.viſo themate. col.pe.dicit q̃ *cõis* opi.eſt q̃ ȝ̃ p̃ſcriptionẽ quadraginta anno.Et dat reſtõ ex capite ignorantiæ.dico q̃ illa eſt cõis q̃n eccleſia peteret reſtõnem:ſecus ſi aliquis priuatus, q̃a tunc ,pcedat ȝ̃ria opinio, vt nõ det aliqua reſtõ p̃textu ignorantiæ.ita p plura ſubtiliter ꝓſuluit Philip.Dec.ꝓſ.29.p totũ. vbi refert omnia q̃ adduci poſſent. & quia eius rõnes & iura videri poſſunt,ideo alr non refero. & iſtud ponit gladiũ ad radicem.& ita ẽt cõſuluit Fran.Cur.ſenior conſ.pe.col.iij.vbi dicit ſe ſæpius obtinniſſe, & defendiſſe ſuos clientulos, ab iſta reſtõne petita ex capite ignorantiæ.Secundò,reſpondeo prout reſpondet prædictus Franc.in d.cõſi.pe.col.ij. vt procedat dcm Bar.q̃n ignorantia cauſata fuit ex aliquo extrinſecus impedimento, puta abſentiæ, vel infirmitatis,ita q̃ non potuiſſent fratres ipſi perquirere corũ iura. Secus q̃n cauſata fuiſſet,ſiue procederet à ſimplici ignorantia Tertiò r̃ndeť q̃ procedit q̃n ignorantia eſt veriſimlis, ſecus q̃n aliqua præſumptio ſciẽtię militaret ȝ̃ allegantem ignorantiam. Ita Practicus Papiẽ.in for.excep.reiq̃eti.in ver.præſcriptionis.Fel. in d.c.vigilanti.col.v.ſed in caſu nr̃o,ex quo tutores ſciebant actionem hanc competere ipſis fratrib. & exigerent partem huius crediti,non eſt veriſimile q̃ ẽt ipſi fratres nõ intellexerint prædicta,ſaltẽ q̃n tutores reddiderunt rationes, nam dicendum eſt quòd etiam reddiderint rationes de hac parte crediti exacta, & ſic q̃ tunc ſaltem deuenerit ad notitiam ipſorum fratrũ, & iſta eſt legitima preſumptio, ex quo prædicti fratres nunquam cõqueſti ſunt de ſuis tutoribus.l.j.§.officio.ff.de tute. & rõ.diſtrahen. ¶ Itẽ ex quo prædicti fratres ſunt prudentiſſimi,& in rebus ſuis exactiſſimam diligentiam habere ſoliti,non eſt dicendum q̃ tanto tpe ſteterint ad habendum notitiam hmõi crediti,attento maximè,vt.ſ.dixi,q̃ iſtud ſcire potuerunt ab eorum tutorib. qui notitiam habebant, & quos compellere poterant actione tutelæ ad edendum librum rationum.d.l.j.§.officio. ¶ Non obſt. vlti.dum
5 prædictus do.Ioan. Angelus per multa vr̃ in effectu concludere q̃ ſicut propter malam fidem do. Luchinus non potuiſſet preſcribere.c.ſi.de præſcrip.pari modo nec do. Octauianus eius hæres,q̃a mala fides defuncti ſ nocet hr̃di vt non poſſit ẽt ex propria perſona præſcribere,& ẽt latè comprobant Mod.in d.l. Pomponius. §.cũ quis.ff.de acq. poſſ.col.fi.quia hoc argũ procederet ſi do. Luchinus tempore eius mortis fuiſſet ī mala fide.Sed vt multũ iuridicè do. Vicarius ſcripſit, quando deceſſit do.Luchinus,ipſe non erat in aliqua mala fide,ideo nulla macula potuit impedire eius hr̃des, qui ex propria perſona præſcribere potuerunt. Quòd aũt deceſſerit exiſtens in bona fide,patet,quia nõdum venerat dies obligationis.& facit quia vbi aliquis eſt debitor,ſed non eſt in mora,ni ſi interpelletur, puta quia obligationi non eſt appoſita dies: iſto caſu poteſt præſcribere, quia non dicitur in mala fide niſi ſecuta interpellatione,ſm Pañ.in c.ꝙ clericis.de for. cõpe. Fel.in d.c.fi.col.ij.ergo etiam ille qui eſt debitor in diem, vel ſub conditione non debet poſſe dici in mala fide ante euentum diei vel conditionis,quæ tacitè interpellant.l.ſi ex legati cauſa.ff.de verb. oblig. & ex iſtis credo liquere do. Octauianum fore abſoluendum à petitis per hos magnificos do.fratres,&c. Laus Deo.

¶ De Requir.reis,& quæſtionib.

RESP. CLXI. & de Requi.reis & quæſtionib.

CVm Cuilibet accuſato innocentiam ſuam probare liceat de iure cõmuni: Ideo dubiũ nõ eſt quin Robertus Canardi petere potuerit ſe ad purgandũ admitti.Nec eiuſdẽ Roberti fuga,cũ fuerit poſt accuſationẽ & inquiſitionẽ inſtitutã ſubſecuta, nullã preſumptionẽ ȝ̃ eundẽ Robertum facit: quia vexationis cauſa creditur aufugiſſe. Nec ,pbata fuit fuga ſeu diſceſſus ex cauſa homicidij cõmiſſi.Potuit nanq; ex alia cauſa receſſiſſe, & præſertim cum ſpontè comparuerit,nam per ſubſequẽtẽ & ſpontaneam comparitionẽ omnis fugæ ſuſpicio purgat, minuſq; præſumptiones ex aduerſo propoſitæ eidẽ nocẽt, cũ alijs & validioribus,& verioribus adductis præſumptionibus eliditur.quare nullo iure torquendus eſt,nec mulcta pariter ,p ficta ꝓtumacia imponi de iure põt, quæ etſi impoſita teneat,tñ parte petẽte reuocari cõtrario quo proceſſit imperio poteſt,quæ ſi nõ reuocetur,licitè ab ea appellatur.nec pẽna.l.fi.ff.de rer.diuiſ. idẽ Robertus teneť. nam pẽna d.l.ſingularis eſt contra violantes muros ciuitatis Romæ, quæ cũ pœnalis ſit, non extendenda, ſed reſtringenda venit.nec pœna impoſita tranſcendenti muros,ad egredientem per aquæductũ extenditur,licet idem Robertus ob violatam foueam aliqua arbitraria pœna veniat mulctandus.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus nullo iure ſummouetur, quominus innocentiam ſuam purgare poſſit.*
2 *An fuga faciat indicium ad torturam, præſertim concurrentibus alijs indicijs.& uide.nu.3.& nu.8.*

Suſpicio

4 *Suſpitio quę oritur ex fuga per ſubſequentem & ſpontaneam comparitionem purgatur.*
5 *Qualiſqualis præſumptio ex alia præſumptione potentiori tollitur.*
6 *Qualiſqualis præſumptio ex dicto vnius teſtis tollitur.& vide nu.9.*
7 *Tranſactio alicuius nomine celebrata eidem non præiudicat,niſi illam ratificauerit.*
10 *Duo teſtes ẽncordes,& plenè deponentes,& omni exceptione maiores, deſtruunt omnes præſumptiones contrarias.*
11 *Verus contumax de iure mulctari poteſt,nec mulcta reuocanda venit, quæ dicta fuit.*
12 *Mulcta pro ficta contumacia imponi non poteſt,quæ tamen impoſita petenda eſt reuocari.& ibi vide aliqua de reuocatione.*
13 *Diſpoſitio.l.ſi.ff.de rerum diu.quia pœnalis eſt,extendenda non eſt extra caſum ſuum.*
14 *Pœna impoſita tranſcendenti muros,non vendicat ſibi locum in eo qui egreditur per foueam factam ſub muris.*
15 *Violans aq̃ductus.ſ.exeundo p eũ de ciuitate arbitrariè venit puniẽdus.*

Reſpon.interpret.

AMputatur Robertus Canardi filius do.Iacobi,dñi Loci d' Aquilerij,Vapineñ. dicẽceſis, de homicidio perpetrato in perſonam Ioannis Bocardi de menſe Septembri proximè p̃terito,in loco Buxij.Item imputat̃ de violatione murorũ,quia dr̃ cõmiſſo delicto,ſeu homicidio aufugiſſe,& egreſſum feciſſe per aquæductũ defluentẽ ſubtus muros dicti loci, & q̃ dictus Robertus arripuit incontinẽti fugam,fuit citatus tribus edictis,& ob contumaciã,& contemptũ ipſius non cõparẽtis nec mandato iudicis parentis fuit mulctatus pœna librarum quinquaginta Turoñ.Nunc vult dictus Robertus purgare ꝓtumaciã,& oſtendere eius innocentiã.Ideo quæritur,ſeu dubitatur de plurib.quarũ dubitationũ reſolutio petit.Primò dubitatur,an dictus Robertus audiendus ſit, ita q̃ ꝓſtito de innocẽtia eius debeat ꝓ iudicẽ,q̃ cũ trib.edictis citauit,abſolui. Secũdò, an duo teſtes deponẽtes Robertũ nõ percuſſiſſe occiſum,ſed ,pclamaſſe delictũ ,phibẽdo,ne occiſus offenderetur, deponentésque ipſum Robertũ à caſu ſe reperiſſe in loco, & actu cõmiſſi homicidij habeãt iuſtificare ſuã innocẽtiã,& tollere præſumptionẽ ſubortã ȝ̃ eũ pp fugã,,pterq́ue dictũ occiſi,aſſerẽtis ſe fuiſſe primò pcuſſum à dicto Roberto, & pp tranſactionẽ initã inter hr̃des occiſi,& cognatos dicti Roberti,ſup dicto homicidio. Tertiò,an eo abſoluto, mulcta librarũ quinquaginta ſit in totũ annullãda,vel moderãda. Quartò, an ꝓſtito q̃ egreſſus fuerit locũ Buxij p aquæductũ ſubtus muros defluẽtẽ, debeat puniri pœna capitali.iuxta diſpoſitionẽ. l.h.ff.de rerum diuiſ. ¶ Br̃ agendo,vt conuenit cuilibet reſpõdenti de iure. Ad primum dico admittendum eſſe dcm Robertum ad ſe purgandũ,& oñendũ ſuam innocentiam,vt eſt caſus in l.j.& ij.C.de requi.reis.& in l.j.pen.& fi.ff. eo. vbi dr̃,
1 q̃ nulla tpis præſcriptione a cãdefenſiõe † accuſatus ſummo ueat.ad idẽ tex.ī l.diuus.§.ſic & diuus.ff.de cuſto.reo. vbi Bar. dicit iſtud indubitanter ,pcedere de iure cõi. Cũ ergo nullum p̃ſupponat ſtatutũ in ȝ̃rium, ſtabimus iuri cõi. Circa ſecundã dubitationẽ,duo diſcutiẽda ſunt.Primò an fuga iuncta depoſitione occiſi,& trãſactione p̃dicta faciat plenã probationem, q̃ Robertus aliud nõ ,pbans poſſit ꝓdẽnari,vel ad torturã poni.Secundò,poſito q̃ plene ,pbet vel faciat indiciũ ad torturã an talis probatio elidat & tollat p dicta teſtiũ deponentiũ ī fauorem dicti Roberti. Ad primũ r̃ndeo q̃ *cõis*.opi.eſt, q̃ fugat
2 faciat indiciũ † ſufficiens ad torturã,ſm Bar.in l.fi.ff.de q. & in l.lege Cor.ff.ad Silla.& hanc dicit cõem eſſe ſnĩam dñs Fel.ī c. nullius.de p̃ſump.& Iaſo.in l.admonendi.col.lxxij.ff.de iureiu. Et in caſu p̃ti,q̃ faciat indicium ad torturã,non vr̃ dubitãdũ q̃ cũ fuga ꝓcurrunt alia indicia,videlicet aſſertio occiſi, atreſtantis ſe fuiſſe ꝓcuſſum à p̃dicto Roberto,q̃ defuncti ꝓfeſſio & depoſitio,licet non faciat plenã nec ſemiplenã ,pbationẽ.l. ſi qs in graui.§.ſi qs moriens.vbi Bart. & alij.ff.ad Silla.tñ facit aliqualẽ præſumptionẽ,ſm gl.& Bal.in l.fi.C.de caſu.Soc.cõſ. 51.c.viſis teſtib.col.pe.li.iij.accedat alia ꝓiectura, q̃ fuit viſus hora patrati delicti ,ppe locũ homicidij cũ enſe,pp q̃d præſumit,q̃ ipſe interfecerit,ſm Bar.in d.l.fi.col.pe.Gãd.ī trac.malefi.ſub rub.de p̃ſump.& indicijs.verſi.ſexto indiciũ.Soc.in d. ꝓſ.54.col.iij.Roborat præmiſſa ꝓco ex tranſactione habita p cognatos Roberti cum hæredib.occiſi,nã qui trãſegit de delicto de quo imputat̃,fateri vr̃.l.q̃n.ff.de ijs q̃ not.infa.& licet ipſe Robertus non tranſegerit,& ſic non poſſit dici q̃ ipſe videat fateri,tñ negari non põt,quin oriat̃ ſuſpicio ȝ̃ eũ,q̃a non eſt veriſimile q̃ cognati tranſegiſſent,ſi de delicto non culpabilis eſſet. ¶ Præmiſſis non obſtantib.ſm ea q̃ proponũtur, arbitror p̃miſſas ꝓiecturas ẽt indiciũ ad torturã nõ facere, dato q̃ Robertus nihil ,pbaſſet ī oppoſito,& poſito q̃ ſufficerẽt, dico eas eliſas penitus p ,pbones ȝrias factas ,p parte Roberti. Primò ꝓſidero,q̃ fuga ita demũ facit indiciũ ad torturã ſi ante criminalem accuſationẽ & inquiſitionẽ reus aufugeret.Secus
3 ſi poſt, q̃a nunc p̃ſumit cã vexationis euitandæ aufugiſſe.ſm Lud.Ro.in d.l.Cornel.arg.eius q̃d dixit Bar.in l.miles.§.ſocer. p illũ tex.ff.de adult. ſequit Iaſ.in d.l.admonẽdi.col.lxxj.Felin. d.c.nullus. vñ ſi Robertus aufugiſſet poſt citationẽ emanatã & comminatã,fuga nihil ,pbaret ȝ̃ eũ,ſed q̃a in facto iſtud clarè nõ deducit.ideò tranſeo ad' aliã conſiderationẽ.Conſidero itaq; ſcdò,q̃ ad hoc vt fuga ,pbet, oportet q̃ appareat conclu denter, q̃ Robertus ex cã dicti homicidij receſſerit à loco, aſs diſceſſus ſimpl'r ,pbatus nõ ,pbat, nec facit indiciũ ȝ̃ eũ, cũ potuerit ex alia cauſa receſſiſſe.arg.c.cũ ꝓtumacia.de hæret. li.vj. q̃d admittit Arch. niſi ex aliis indiciis cõuincatur diſceſſiſſe ex cã delicti.ita Arch.in c.nihilominus. iij.q.ix. & Soc.in d.conſ. 54.col.pen. & facit q̃ nõ ,pbat hoc eſſe q̃d ab hoc ꝓtingit abeſſe.l.nõ hoc.C.vñ legi.c.in pñtia.de ,pba. Tertio cõſidero,q̃ ſu
4 ſpicio, q̃ ſuborit ex fuga purgat † p ſpontaneã comparitionẽ ſequentẽ.l.j.C.de req.reis.& ibi Sal.dicit, q̃ ſi cã non liquidata receſſit reus,ſi reuertat ȝ̃.annũ,vt in caſu iſto,ſufficit q̃ purget ſe per iuſm,iurando q̃ nõ eſt culpabilis de tali delicto.Si verò cã liquidata receſſit, tunc debet ſe purgare p tales ,pbationes, p quas diffinitiuè abſoluat. & etiã ,pbat in d.c.cũ ꝓtumacia. de hæret.in vj.vbi ſi inculpatus de hæreſi aufugiat, & intra annũ ſpontè reuertat ad iudiciũ,tollit ſuſpicio hæreſis ſuborta ȝ̃ eũ ex ſola fuga.& dicit Bal.in l.j.de ſer.fugi.q̃ aufugiens ex carceribus,ſi ſpontè redeat, nõ tenet̃ pœna impoſita fugiẽti de carcere,q̃a nõ tenet̃ diſceſſiſſe q̃ habet animum reuertẽdi.l.retro crediť.ff.de capt.& poſtli.reuer. & licèt Bal.dicat,ſi citò reuertatur,tñ in ,ppoſito nr̃o dicit diſceſſiſſe, q̃ reuertit intra annũ. d.l.j.C.de req.reis. apparet igit̃ ex p̃miſſis, q̃ fuga nihil ,pbat ȝ̃ Robertũ, vel q̃a nõ conſtat q̃ ex cã homicidij p̃dicti imputati diſceſſerit, vł vbi cõſtaret, dr̃ q̃ vexationis timore ſibi inferendæ aufugiſſet,vel tandẽ oĩs ſuſpicio ex noua & ſpõtanea comparitione ſublata extitit. Non etiã obſt.depoſitio occiſi, quia licèt alſ faciat qualẽ qualẽ præſumptionẽ,tñ attenta qualitate tpis,q̃a de nocte dr̃ cõmiſſum dictũ homicidiũ in caſu iſto nul
5 lam faciet † præſumptionẽ, imò teſtis, q̃ dicit ſe vidiſſe aliq̃ interfeciſſe alterũ de nocte, naturaľr reprobat, tanꝝ falſarius, niſi addat rationẽ, q̃a luna lucebat, vel luminaria accenſa aderant,ſm Old.Bal.Alex & Iaſ.in l.ſi nõ ſpeciali.C.de teſta.Ang. in tract.malefic. in gl. in ver.cõparent dicti inquiſiti. ad fi. obſcuritas eĩm noctis impedit officium oculorũ.Præterea,vt ſ.dixi,aſſertio occiſi nõ facit indiciũ ſufficiẽs ad torturã, vt etiam latè ꝓcludit Alex.conſ.14.incip.ponderatis narratis. lib.iij.& C.de emend.cond.d.Iuſti.l.j.in ver.noctis obſcuritate.ideò di
6 xit magr, *Conſule de facie corporibuſque diẽ.*& ẽt iſta † qualis qualis p̃ſumptio tollit ex dicto vnius teſtis,p ducti ,p parte fiſci, q̃ dixit,q̃ apparebat primo aſpectu ſibi, q̃ Robertus eſſet ille, qui peruteret dictũ occiſum,ſed cognouit poſtea,q̃ nõ erat ille,ſicut eĩm iſti teſtes primo aſpectu decipiebant in cognitione d. Roberti,ita etiã decipi potuit occiſus, maximè,vt dixi,attẽta noctis caligine,q̃ cuiuſlibet viſum,q̃is linceum,facilè defraudat. Non etiã obſt.q̃ illo ſero viſus fuerit ,ppe locũ homicidij veloci pede deambulare,q̃a ita demũ ex hoc oriť,p̃babilis coniectura, ſi nullus alius tũc viſus fuerit armatus in illo loco, ſm Alex.in d.conſ.14.Item verũ eſt, niſi in illo loco viſus eſſẽt ex conſuetudine p illũ tranſire,ſm Bar.in d.l.fi.at in caſu iſto præſupponit q̃ Robertus erat ſolutus ire p illũ locũ eundo ad domũ ſuã. Itẽ p̃ſupponit adeſſe illo tpe plures armatos,& repertos fuiſſe in illo loco,imò dr̃ ꝓſtare d' homicidiis.ergo,&c.Nõ deniq; obſt.trãſactio, q̃a eſt res inter alios acta, q̃ nihil ,pbat ȝ̃ ipſum Robertũ,toto tit. C.res inter alios acta,& pactũ vnius alteri obeſſe nõ debet.l.ſi vnus.§.añ oĩa.ff.d' pac.& alteri p alterum nõ debet iniqua ꝓditio afferri.reg.nõ debet. d' reg.iur. alſ eſſet in facultate cuiuſlibet cognati trãſigere ſuper delicto, & tranſigẽdo aggrauare bonã famã ſui cognati, q̃d certè nõ eſt admittẽdũ, eo tãtò magis, q̃a cognati in caſu iſto tranſegerũt ſuo ,pprio noĩe, & nõ noĩe Roberti,& ſi tranſegiſſent ẽt noĩe
7 ipſius Roberti, ex quo ipſe nõ † ratificauit tranſactionem,nõ ſibi debet p̃iudicare.c.cũ ad ſedẽ.de reſt.ſpol.cũ ſim.Præterea diſpõ d.l.q̃n. q̃ vult tranſigẽtẽ videri fateri delictũ ,pcedit in criminib.in quib.nõ licèt tranſigere, vt ſup adulterio & falſita te.ſecus ſup homicidio.q̃a ſup tali crimine licèt trãſigere.C.d' tranſa. ita Alb.Gand.in tract.malef. tit.d' pact.& tranſactio in maleficio.col.viij.ver.itẽ q̃ro. Ad ſm,poſito q̃ p̃dictæ ꝓiectu
8 ræ & indicia ſufficerẽt ad torturã,tñ illud ,pcederet,† ſi alr nõ eſſent eliſæ & ſublatæ p ȝrias,p̃bationes,verũ ,p̃bationes deductæ ,p parte Roberti ſunt tales, p quas apparet ipſum Robertum diffinitiuè ab imputatione dicti homicidij abſoluendũ, ergo elidẽt & eneruabũt p̃miſſas p̃ſumptiones, q̃a vna p̃ſum
9 ptio † & vna ,pbatio vrgẽtior tollit aliã.l.diuus. ff.de in integ.

Universidad de Deusto Biblioteca

restit. l. nō solū. §. itē q̄ cū vno. ff. de rit. nup. c. literis. de p̄sumpt. in proposito vltra ꝛ. adducta adsunt fortiores probationes & præsumptiones pro parte Roberti. Prima præsumptio, qa est vir nobilis bonæ vocis, ꝺditionis, & famæ, nunquā repertus in simili delicto, vt dāt plures testes, ergo in dubio pro eo præsumitur. l. nō omnes. §. à barbaris. ff. de re milita. boaa. n. fama & pacifica vita inquisiti minuit indicia & præsumptiones, si quę possit ꝺici militare ɔ ipsum l. iiij. § sed si ex improuiso. ff. e. ti. & ibi Bar. & Gand. in tract. malefi. in ti. de præsumpt. & indici. ad fi. Bal. in l. j. C. loca. in l. fi. col. fi. C. de proba Ale. in d. consi. 14. & Cæpo. ꝑsi. 2. & alibi sæpe. Secunda p̄sumptio, quia obuiauit delicto aeclamando, nam acclamatio tollit omnem p̄sumptionem delicti, qa si voluisset ipse occidere, non clamasset in auxilium ipsius occisi. l. j. § . potuisse. ff. ad Sylla. l. itaque. §. j. ff. ad leg. Aquil. Cæpo. ꝑsi. ij. col. iij. ergo, &c. Tertia præsumptio, qa vt in facto p̄supponitur, duo sunt testes ꝓcorditer de ponētes Robertū nō percussisse defunctū, nec opem p̄stitisse sed à casu dū homicidiū cōmitteretur illac pertransisse, q̄ duo plenè probant, † & destruunt quaslibet p̄sumptiones ɔrias. nec obstat si dicat q̄ deponunt super negatiua quæ sui natura est impossibilis. l. actor. C. de probat. c. cū ecclesia sutrina. de cau. poss. & proprie. qa verum si deponerent super negatiua nullo loco, vel tēporis termino coarctata. secus si deponāt su per negatiua coarctata loco & tempore. l. hoc iure. & l. in illa. vbi Bar. ff. de verb. ob. l. optimā. C. de ɔ. & cōmit. stip. c. tertio loco. de proba. sed hic deponunt super negatiua coarctata loco & tp̄e homicidij, ergo, &c. ¶ Circa tertiam dubitationē an mulcta possit reuocari. puto distinguendū, aut Robertus fuit verus ꝓtumax, qa fuit p̄sonaliter citatus, & isto casu cū fuerit iuridicè mulctatus, nō video quare debeat reuocari, pōt enim iudex vero † ꝓtumaci mulctā de iure indicere. l. ij. C. de mo. mulct. l. j. & per totū. ff. si qs ius dicen. non obtemp. Aut Robertus nō fuit verus cōtumax, qa nō fuit p̄sonaliter citatus, & isto casu puto mulctam posse in totū reuocari, quod probatur sic, mulcta nō pōt imponi p̄ ficta cōtumacia. l. j. §. fi. ꝓcurator. ff. si quis ius dicen. non obtēp. in tīn q̄ licet ɔ latitantem possit peruenīri ad fm decretum. l. Fulcinius. §. quid ergo si duas. ff. ex qb. cau. in poss. ea. tñ ɔ latitantē non potest procedi ad mulctā fm Bar. in d. l. j. §. fi. & ibi exclamat Ias. col. pe. cum ergo ɔ ius fuerit imposita, cōcludendū est omnia fore reuocā da. breuiter rādeo, præmittendo q̄ licet mulcta nō debeat im poni pro ficta cōtumacia, tñ imposita tenet ꝓpter authoritatē iudicis, ideo ab ea appellandū. l. & in mulctis. C. de appella. habita igitur notitia dictæ mulctæ, petendū est eā reuocari per iudicē à quo: & quatenus non reuocetur ɔ. tēpora liuitata, appellandū est ab ea, aliàs transiret in rē iudicatā. hoc sic p̄misso, dico eā reuocari posse etiā per iudicē à quo, quia mulcta est sīa interlocutoria, sicut bānū, nā bannū & mulcta æquarant, fm gl. in l. j. §. ex rescripto. ff. de vent. inspici. Bar. in l. illi citas. §. fi. ff. de offi. præs. sed bānū dr sīa fm Bal. in l. j. col. ij. C. quomo. & quād. iu. auth. itē nulla. ī vltimo no. C. de epi. & cle. cū aliis auctoritatib. cumulatis per Fely. in rub. de re iu. col. pe. q̄ interlocutoria pōt reuocari per iudicē à quo. c. cū cessante. de appella. l. qd iussit. ff. de re iudi. & q̄ mulcta sit interlocutoria, q̄ pōt reuocari p iudicē q eā induxit, ꝑbat, qa omnis sīa q̄ non diffinit negotiū principale, vel aliquā partē ipsius negotij principalis substātialē, dr interlocutoria omnino hās vim diffinitiuæ, & talis p̄t reuocari, licet p̄iudiciū ipsius nō sit reparabile p alia sīam diffinitiuā fm glo. in l. intra vtile. ff. de minori. declarat Ale. in rub. ff. de re iu. & Are. in cōsi. 20. in q. & cā. in primo dubio, vbi dicit q̄ illa interlocutoria dr habere vim diffinitiuę, q̄ parat plenū p̄iudiciū sup negocio principali vel aliquo substantiali fundamento ipsius, secus si super alio incidēti, vel extrinsecō, licet præiudiciū illud non sit reparabile, sed mulcta est hmōi qa ɔcernit ꝓtumaciam q̄ est qualitas extrinseca à crimine homicidij, de quo agit, nec cū eo ɔcurrit loco, neque tēpore, ergo est qd extrinsecū à negotio principali, secūdū Bald. in d. l. & in mulctis. C. de appel. Præterea, oīs sīa lata ad puniendā ꝓtumaciā p̄t p iudicē à quo reuocari, nā sīa excōmunicationis, q̄ solū per ꝓtumaciā infertur. c. absit. c. certū. xj. q. iij. Abb. in c. ex tenore. & in rub. de sen. excō. gl. in c. epi. xj. q. iij. p̄t reuocari per iudicē à quo. c. sacro. vbi Abb. in iij. no. de sen. exc. & in c. ex parte. el. j. de verbo. sig. ergo & mulcta, qa excōicatio & mulcta æquiparant. d. c. sacro. Pan. in c. j. de iud. sic etiā primū decretū in pœnam & odiū ꝓtumacis interpositū, p̄t reuocari p iudicē à quo, fm Bar. & *cōmuniter* doctores in d. l. qd iussit. & Bar. in l. nō vī j. ff. de iudi. Sic etiā bonorū annotatio in pœnā delinquētis ꝓtumacis reuocat. d. l. j. C. de requi. reis. & similiter oīs interlocutoria q̄ iudicis officio nobili expeditur, p̄ pōt per iudicē à quo reuocari, licet habeat vim diffinitiuæ. l. quāuis. ff. de reb. eorum. Bar. & alij in d. l. quod iussit. Cōfirmat, qa iudex ex cā pōt mulctā iuridicè impositā remittere. l. eos in fine. C. de appel. l. illicitas. §. fi. ff. de offi. p̄sid. cur ergo ñ poterit mulctā iniustè indictā ēt reuocare? ¶ Circa quartā dubitationē, an debeat puniri pœna capitis pp murorum violationē, non multū instabo, qa in facto p̄supponit nō fuisse ꝓbatum ipsum Robertū egressum fuisse subtus muros, tamē si probaret dico ipsum nō posse puniri pœna capitis, qa dispositio d. l. † fi. ff. de rerū diuis. solū habet locū in eo q violat muros ciuitatis Romæ, fm Bar. Marti. Sal. & Alb. de Ros. in d. l. fi. & Azo. in summa eiusdem ti. Ang. & Ias. in §. sanctæ. instit. de rerū diuis. Bal. in l. sacra. §. muros. ff. e. tit. ratio qa cū illa lex sit pœnalis nō debet extendi extra casum suum. reg. factum. §. in pœnalib. de regu. iur. l. interpretatione. ff. de pœnis. & qa ciuitas Romæ est priuilegiata in multis, quæ priuilegia nō hūt locum in aliis ciuitati. & oppidis. l. j. & ibi gl. ff. ad l. Iul. maiesta. & l. iiij. §. fi. ff. ad l. Iul. pecul. Sed an saltē Robertus, si ꝓbet egressum fuisse subtus a qæductū, debeat puniri pœna arbitraria. doct. oēs in d. l. fi. tenent violantem muros alicuius castri, vel alterius ciuitatis quàm Romæ puniendō esse arbitrio iudicis. Vnde videndū est, an transiens subtus muros per foramē ibidem factū ex cā aquæductus, dicatur violare muros. & prima facie visum fuit q̄ sic, qa ratio assignata in d. l. fi. ea est, qa non licet aliter quàm per portas egredi ciuitatē. vbicūque ergo qs egreditur p foramen existens in muris, f̄ violare muros, cum non liceat p tale foramē exire. ¶ In ꝺriū facit, qa pœna imposita transcendenti muros non habet locū in eum qui egreditur p foueam factā loco murorū. l. desertorē. §. in bello. ff. de re mili. in proposito foramen seu fouea aquæductus repleta aquæ loco murorū esse dr, ergo pœna imposita violanti muros, nō habebit locū in violante foueam aquæductus. Cōprobatur, qa pœna imposita frangenti carceres, nō habet locū in eo qui aufugit reperto ostio carceris aperto, fm Ang. in l. verum, ij. in prin. de fur. ff. & in l. j. ff. de effrac. Ias. in d. l. admonendi. ff. de iureiu. Non tñ negauerim eū aliqua pœna mulctandū ɔ arbitrio iudicis imponenda, quia non egressus per portas, non tñ tantam debet iudex pœnam arbitrari ɔ violantem foueam aquæductus, quantam arbitrari posset contra violantē muros. arg. d. §. in bello. Laus Deo.

RESP. CLXII. & de Requi. reis & quæstionib. II.

QVoniam sententia qōnis ꝓferri nō debet, nisi legitima proposita, ac probata fuerint indicia. Ideo cū in hac qōne indicia ex plurib. legitīa non sint, tum quia Brunus solus mandatarius prętensus, & criminis socius nullum penitus indicium facit ɔ eum qui mandasse dicitur, tum quia de mandato quincitur ex dispositione ancillæ. Nec ex hoc q̄ Brunus interrogari potuit, arguere licet q̄ eius cōfessio facit indicium ad torturam, nec ei fides est adhibēda, ne vita cuiusuis probatissimi hominis in manu vnius sceleratissimi viri posita videatur, tum quia idem Brunus & infamis ac reprobæ fidei est, alioſque ēt personæ defectus patitur, nec argumēta & coniecturæ ex aduerso proposita iuuat: nempe quia alijs validioribus ꝓiecturis & argumentis destruū tur, & quēadmodum clauus clauū trudit, ita p̄sumptio præsumptionem tollit, malè, iniquè ac perperā iudicatum, benè verò ac legitimè appellatum esse respondi.

SVMMARIVM.

1 *Mandatarius, siue socius criminis non facit indicium ad torturam.*
2 *Homicidium fuisse per grassatores perpetratum quomodo probetur, & quot requiratur ad probandum huiusmodi homicidium. & vide ibi quid dicantur grassatores.*
3 *An indicium ad torturam nullam faciunt, quæ delictum principaliter non concernunt.*
4 *Grassatores nullum faciunt indicium ad torturam contra eum à quo asserunt mandatum fuscepisse, & ibi vide quando fidem faciant. nu. 5.*
6 *Indicium nullum facit ad torturam vir non probatæ fidei, nec omni exceptione maior, & ibi vide de teste vili, paupere, vario, ac infami.*
7 *Coniectura ita coniecturam excludit, sicut clauus clauum trudit, & ibi vide nonnullas coniecturas ex quibus inimicitia tolliur.*
8 *Coniectura homicidij non oritur nisi ex inimicitia capitali, vel grauissima, & ideo statur super hoc arbitrio iudicis.*
9 *Caupo ex natura officij tenetur occisores hospitari, & eis victum p̄stare.*
10 *Præsumptio exclusiua delicti prævalet contrariæ, & ibi vide nonnulla de bona fama.*

Respon. interpreta.

AD hæc Vt Trophinus possit torqueri pp mandatū, vel pp homicidiū secutū ob siuī mandatū, oportet q̄ indicia mādati p̄cedāt talem torturā. l. j. ff. de qō. & l. de minore. §. fi. l. maritus. ff. eo. & l. fi. C. de falsis. cum si. Non vīr autem ɔ Trophinum adesse indicia mandati sufficientia ad torturam, quia contra eum solum deponit dictus Bruni prætensus mandatarius, qui nullum vel saltem leue indicium facit pluribus rationi-
1 bus. primò, quia † mandatarius vtpotè socius criminis non facit indicium ad torturam. l. fi. C. de accusa. l. sicuti. & ibi notant Cyn. & Salyc. C. de qō. maximè in causa homicidij quod per odium committitur, & non propter vtilitatem priuatam principaliter, quo casu etiam secundum theoricam Bar. in l. repeti. §. j. ff. de qō. socius non facit indicium ad torturam contra socium, & q̄ confessio eius qui asserit se suscepisse mādatum occidendi hominem non faciat indicium ad torturā contra eum qui dicitur mādasse, firmat Bal. consi. 429. an mā datarius. lib. iij. & Pet. de Anch. ꝑsi. 24. visa inquisitione. Decius consi. 189. ꝺtatus sum. col. iij. vol. j. Nec obstat, si dicatur hic agi de assassinamento, siue de homicidio patrato per assassinos. iuxta tex. in c. j. de homici. lib. vj. in quo vī speciale q̄ socius possit interrogari de consocijs & mandatore, fm Bald. in l. non ideo minus. C. de accus. Ange. in tract. malefi. versic. & Sempronium Rodulphi, &c. quia negatur q̄ sumus in casu
9 d. c. j. de homici. lib. vj. quia ad hoc vt dicatur † homicidiū cōmissum per assassinos oportet p̄stare, q̄ mandator dederit interfectoribus aliquam pecuniam pro homicidio faciendo, secundum Bar. in l. nō solum. §. si mandato. ff. de iniurijs. & Bal. ꝑsi. 256. quanquā. lib. ij. nam ij dicuntur assassini qui accepta pecunia locant operas ad necandos homines. d. c. j. de hac aūt qualitate q̄ Trophinus dederit precium sanguinis interfecto ribus nullatenus apparet, nisi ex depositione huius Bruni, qui in hoc quincitur de mendacio ex depositione ancillæ, quā dedit pro conteste, quæ in hoc dicto Bruni expresse ɔdicit, vnde constat horum testimonia reijcienda esse. c. cum tu. de testi. l. qui falsa. ff. eod. præterea hæc qualitas probanda fuit testimo-
3 nio duorū, quia ea † quæ delictum principaliter non ɔcernunt, sed solum qualificant, nō faciunt indiciū ad torturam, nisi per duos testes probentur, fm gl. & Bar. in l. fi. C. fa. ercisc. & Bar. in l. fi. ff. de qō. qđ in proposito firmat Bal. ꝑsi. 384. Bectonus de ceuo. ad fi. lib. v. Et vbi essemus in casu d. c. j. in quo socius pōt de socijs interrogari, non sequit, ergo eius confessio facit indicium ad torturam. Ita formaliter ɔcludunt Cyn. Oldr. & Ang. in l. si certus. ff. ad Silla. & Sal. in l. fi. C. de accu. Panor. in c. ve-
4 niens. de testi. & in specie in † assassino q̄ non faciat indicium ad torturam contra eum à quo asserit suscepisse mandatū cō soluit Deci. in d. consil. 189. col. vj. & licet Petr. de Bella. in d. l. fi. & Pañ. in c. j. de ꝑsessis. videantur contrarium admittere, mihi tñ opinio Cyn. Oldra. Ang. & sequaciū semper visa fuit verior, ne vita cuiuslibet hominis etiam probatissimi posita videatur in manu vnius sceleratissimi viri, & quia iura tantūmodo dāt socium criminis in quibusdam casibus specialibus posse interrogari de socijs, non autem dāt socio dandam esse fidē tanquam testi integro & idoneo. Vnde istud cum lex non dicat, intelligamus q̄ possit de socijs interrogari, & ei danda sit tanta fides, quanta de iure datur vni criminoso, quem constat non facere indicium ad torturam. c. testimonium. de testi. & statim subijciam. Et si dicatur, ad quid prodest socios interrogare de socijs, nisi eorum confessio probet: respondetur q̄ prodest & probat sufficienter ad effectus inquirendi, seu articulos formandi contra consocios, non autem probat ad effectus torquendi, secundū Ang. & Deci. in locis prælleg atis. ęc terum vbi iura admitterent, q̄ testimonium participis in crimine faceret indicium ad torturam, quod constat esse falsum, attamen sanè istud; intelligendū foret, si socius criminis aliàs
5 sit † testis fidei probatæ, quia probatio quæ extorquetur à delinquente per torturam est suppletoria ad probationem consocij criminis, & non per se stans, ergo ad hoc vt possit deuenīri ad torturam, & sic ad probationem suppletoriam, oportet q̄ probatio quæ à tortura supplenda est sit semiplena fm Bal. ꝑsi. 259. verba inquisitionis. lib. j. & Alex. ꝑsi. 14. ponderatis. col. ij. lib. iij. Constat autem dictū socij criminosi non facere semiplenā probationem, quia non est integer testis, & omni exceptione maior, prout requiritur ad hoc vt faciat semiplenam probationē, fm Bar. in l. admonēdi. ff. de iureiuran. & indiciū ad torturā, fm Bart. in l. lege Cornelia. per illum text. ff. de falsis. Vnde posito q̄ iste Bruni qui dr socius criminis, esset idoneus testis, nō obstāte exceptione societatis, qđ vt dixi,
6 falsissimum est, quia alijs rōnibus constat eum non esse † virum probatæ fidei, & integrum omni exceptione maiorem, dico q̄ non facit aliquod indicium ad torturam. Nā ex productis constat eum esse furem & abigeum, qui à testimonio repellendus venit. c. super eo. el j. de testi. Spec. ti. de teste. in ver. itē q̄ non est probatæ fidei. & in ver. itē excipit q̄ est infamis. Constat etiam eum esse vilem & pauperem, qui etiam non dr integer testis, & omni exceptione maior, fm Spec. tit. de teste. §. opponit. vers. item q̄ est artifex. Alb. de Ros. in tract. de teste. sub rub. qñ testes repellantur ratione defectus personæ & firmat Alex. consi. 150. col. iij. lib. v. & Andr. Sic. consi. 32. col. viij. lib. j. & consi. 47. col. ix. & col. pen. eod. lib. Item constat Bruni fuisse & esse varium & contrarium, vt ex primo & secundo, ac repetitis examinibus eius apparet, ergo non ꝓbat. d. l. q falsa. & d. c. cū tu. de testib. ex quibus resultat clara cōclusio q̄ di ctum huius sceleſtissimi hominis non facit indicium ɔ Trophinum. ¶ Nec obstat si dicatur, q̄ dictum huius Bruni coadiuuatur pluribus argumentis & coniecturis, videlicet in inimicitia, quę erat inter occisum & ipsum Trophinum, & ex eo, q̄ occisores visi sunt eo die comedere & epulari in domo dicti Trophini, fodere eius ortum, quia istæ coniecturæ faciliter re
9 mouentur contrariis coniecturis & argumentis, sicut † enim clauus clauum trudit, ita coniectura coniecturam excludit. l. diuus. ff. de in integr. restit. c literas. de præsumpt. & in primis coniectura inimicitiæ tollitur ex reconciliatione superuenienti. l. iiij. ff. de adim. leg. & l. antep. §. Lucius. ff. de leg. ij. cum concord. & traditur in ꝑcie p Bal. in auth. si dicatur. C. de testib. Dicitur autem probata reconciliatio ex dictis plurimorum testium, asserentium post habitam rixam & contractam inimicitiam occisum fuisse visum conuersari, colloqui, bibere, &co medere, ac se inuicē salutare, qui sunt actus amicitiæ & reconciliationis, vt not. per gl. in §. fi. Instit. de iniuriis. Item ex lapsu anni, quo facta fuit rixa. p̄esumitur remissa iniuria. l. si nō contitj. C. de iniuriis. Item ad hoc, vt ex inimicitia oriatur coniectura homicidij, oportet q̄ sit inimicitia capitalis & grauissima, secus si inimicitia sit orta ex leui offensa, quia ex tali offensa non reuocatur legatum. l. iiij. ff. de adi. lega. & multò minus oritur præsumptio q̄, ꝓpter talem leuem inimicitiam debuerit aliquis hominem interficere, fm Bald. in d. auth. si dicatur.
8 vbi dicit, q̄ vtrum † inimicitia sit capitalis, vel grauissima, statur iudicis arbitrio. & est tex. in c. peruenit. de sent. excom. Verùm inimicitia suborta inter Trophinum & occisum, ex eo, q̄ occisus prætenderet Trophinum instigasse armigeros, vt hospitarentur in domo occisi, & ex verbis, ex rixa inter eos habitis, non potest meo iudicio dici capitalis, nec grauissima, cùm non fuerit suborta ex iactura maioris partis bonorum, prout videtur necessarium ad hoc, vt propter iacturam bonorum dicatur contracta capitalis inimicitia, vt ꝓbat tex. in l. fi. vers. iactare molem. C. de reuocand. donat. & in §. item propter litem. Inst. de excusat. tutorum. & in c. frequens. de restit. spoliat. nec propter rixam, vel verba inter eos prolata etiam arbitrarer hanc dici posse inimicitiam capitalem vel grauissimam cùm nulla fuerit personalis offensa. Non enim eleuatio maiorum & verborum rixantium prolatio iniuriam facit atrocem. l. item apud Labeonem. §. j. ff. de iniuriis. nec ex persona, loco, vel tempore potest dici atrox, vt §. atrocem. & in §. atrox. Instit. eod. Nec eo, q̄ die antecedenti occisores visi fuerunt in domo dicti Trophini bibere & comedere, vel ortum
9 fodere, quia ex † natura officij cauponæ, quam exercebat dictus Trophinus, tenebatur dictos occisores hospitari, & victum eis præstare. l. j. ff. furt. aduer. naut. caupon. stabul. & not. per Bar. post gl. in l. j. ff. naut. caup. stabul. constat enim hos occisores venisse ad cauponam dicti Trophini, vt viatores euntes castrum ad audiendam causam nouam, vt ex depositionibus Bruni & testium examinatorum in processu apparet, ergo ex hoc quod hospitati fuerint ea die in domo dicti Trophini non potest elici vlla probabilis coniectura mandati, qa vt caupo eos recipere tenebatur, vnde ex necessitate officij non alia ratione præsumitur Trophinus eos recepisse, & cum eis comedisse & bibisse, & conuersatum fuisse. l. nauta. ibi, vt viatores manere in caupona patiatur. ff. naut. caupon. stabul.
10 & hæc præsumptio † prævalet contrariæ præsumptioni, qa est exclusiua delicti, quod in dubio non præsumitur. l. meritō. ff. pro socio. l. j. C. si seruus extero emi se mandauerit. lib. iiij. ¶ Nec verisimile est q̄ palàm & publicè hos viatores in caupona tenuisset, si ad homicidium eos accisset. Cæterùm bona fama dicti Trophini ɔrias cōiecturas elidit & operatur, quòd ex cōiecturis & indiciis dubitatis torqueri nō possit. Ita Alb. Gand. in tractatu malefic. sub rubr. de præsumpt. & ind. dubi. col. iiij. & Bal. in l. fi. C. de probat. & in l. j. vbi Ias. ad fin. C. com munia de legatis. Accedat quòd Trophinus procurauit hunc Bruni capi & carcerari, tam pro abacta equa, quàm pro præsenti homicidio, quod verisimiliter non procurasset, si eius mandato tale homicidium perpetrasset. ex quibus mihi videtur bene appellatum, & malè iudicatum. ¶ Ita iuris esse puto ego Franc. de Ripa, & in fidē subscripsi, saluo iudicio sapiori.

Respon. d. Ioan. Fran. Ripæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶De Appellationibus.

RESPONS. CLXIII. & de Apellationib. I.

NOn sine iniuria do. de Carumbo ab edicto ipsius Baiuli quo cauebatur pro omniũ dicti loci salute, ne suspecti de peste recipiant, subditi appellare potuerunt. Nam pro Carũbi custodia ac præseruatione edicta nulla subditi siue custodes facere potuerunt, quia edicta facere iurisdõnis est. Insaniunt igitur qui domini iurisdõne se vti ac possidere temere asserunt ac defendunt. eos igitur notabili mulcta afficiendos esse, non est, qui sit negaturus, eorum assertis friuolis & inanibus rationibus non obstantibus ex quibus manifestè constat non iure aliquo, sed summa iniuria appellasse ac experiri.

SVMMARIVM.

1 *Temere appellantes de iure sunt mulctandi.*
2 *Edicta maximè pœnalia decernere, & proclamata facere iurisdictionis est.*

Respon. interpret.

LOs meritò Circumueniunt incommoda, qui spreuerunt commoda, quo fit vt appellantes ab edicto do. Baiuli loci Carumbi, ne suspecti de peste intromittantur, quia commodum maximum negligunt, sanctamq; legem ptemnunt, non solum pœnis in edicto nominatis, & insertis puniri debeant, verũ etiam propter temerariam appellationem notabili mulcta pdemnandi sunt, & ita fieri debere dicit, & instat procurator fiscalis dicti loci, non obstantib. assertis friuolis, & nõ militantib. rõnib. imo abusionib. deductis in asserta appellatoria schedula. ¶Dicunt appellates onus custodiæ ad se spectare, quod & si idem procurator posset diffiteri, negare tñ nonvellet. habeant igitur onus custodiæ, ad quod ẽt & cogi, & compelli pñt inuiti, tam captis pignoribus, quã mulcta indicta, habeant ẽt cõmoda suæ custodiæ, quare si bñ & fideliter, vti debent, custodiam fecerint, eã horrendã ptagionis labem euitabunt: sed ius faciendi edicta pro custodia, & defensione Carumbi dimittant dño, & eius officialib. ad quos spectat iurisdõ, est enim iurisdõnis edicta maximè pœnalia decernere, & pclamari facere l. si qs id qd. ff. de iurisd. omn. iu. & custodes ac syndicos, phibere ne suspectos intromittãt, neuè aliquid accepterit, qd vniuersis vel singulis dãnũ aliquod afferre possit. ad quem. n. spectat magis salus Reip. & subditorũ q̃ ad dñm. l. iij. ff. de offi. pf. vigil. acceptẽt igit reuerẽter vtilissimũ & iustissimũ edictũ, p salute Carũbi, editũ ab eo cui cura & pseruatio ipsius, p dominũ credita fuit, nolintq; temerariè sibi vsurpare iurisdõnẽ, nisi fortè imperij aculeos velint experiri. ¶ Proponunt insuper appellantes se fore in quasi possessione ĩmemorabili custodiendi, suspectos expellendi, non suspectos intromittendi. in qua quidẽ quasi possessione manuteneri, & nõ turbari debuisse, pclament. Vana qdem & insulsa exclamatio, vt potiant sua quasi possessione, si quã habẽt: aliud est. n. portas custodire de mandato & licentia eorũ dñi, aliud edicere ne tales intromitant sub certa pœna, primum ptinet nudum ius, ẽm verò ius & iurisdõnem habet inclusam. ¶ Iniquitatẽ ẽt edicti exprobrant, Quod Claudium virũ, vt aiũt, nobilem, addãt, & patricium, bona, domũ, agros, vineas, oliueta, & centũ nũmorũ milia, si velit, possidentẽ in loco Carũbi recipere vetet. leuis sanè iniquitatis cã ridicula potius, an ne nobilitas, an Crassi diuitiæ tã magnarũ viriũ sint, vt eas pestis hostilitas aggredi formidet. Negant præterea, Claudium fuisse suspectum, cum & si Carpẽtoratẽsis ciuitas, q̃ leuiter locis in duob. ptaminata sit, longe tñ eius habitatio à ptagiosis locis distat, seque celeri pede exemit, & cũ buletino Siriani ad dictũ locũ Carũbi ppe rauit. calumniosa & cõmentitia negatio. dũt sanè appellantes clarissimum Iurecõsultũ dñm Andreã virũ certè circũspectũ, bonisque morib. pdotatũ, iudicẽ ordinariũ dicti loci Carũbi, q̃ ab ingressu arcẽserint, qa à Carpẽtorate veniebat, glosslent suũ cõmentũ an eodẽ die, eundẽ Claudiũ, eadẽ ex cã piter arcẽsserint, an ne eos suspectos tũc habuerint. Sed cur, p Deo ỹ. triduũ cessauerit suspicio? adducãt si possint, als cãs, & rũdeãt cur iudicẽ recusant, exterũ admittũt, dicant quare iudicẽ p d. Carũbi admissum ejiciũt? Claudiũ, phibitũ intromittũt, q̃ rõ? q̃ voluntas? imo q̃ insania eos mouerit p̃ cepta pœnalia? p̃ dñi voluntatẽ? p̃ salutẽ reipub. tã leuiter insurgere? nec satis excogitari pt an grauabunt. Sed vellent, vt est in prouerbio in eorum manu cẽ clauigero Petro claues, & Michaeli stateras auferre, & rursus, p libito restituere. Credebant inquiũt postquã buletinũ à loco Siriani detulerat suspectum amplius non esse, put euẽtus iudicauit. at suspectus esse poterat, nec suspicio purgata erat, ergo cauẽdũ fuit, credẽdũ potius edicto & illi parendũ quã suæ irrõnabili credulitati, quæ nec eos excusat, immo potius instabiles eos esse oñdit, q modo vt suspectum ejiciãt, mõ vt nõ suspectũ intromittãt seu introducant. Sunt pre rea aliæ quãplures suspiciones, quæ edictũ iustificant, & quæ si opus fuerit deducent, potuissentq; ipsis syndicis hominibus exprimi, si ante intromissionẽ dicti Claudij eas petijssent, put eas petere debuerũt, & nõ suo sensu viuere. ex quibus concludendum est apponi prædictę vti friuolæ non esse deferendũ.

RESP. CLXIIII. & de Apellationib. II.

APpellans appellõni suæ renunciare pt inuito appellato, si appelati nõ intersit, & res ĩtegra sit, & iõ renũciet, quia iniustam cãm fouet. Secus si ad expensas euitandas duntaxat renunciet. Quare cum Antardus expensarum ratione appellationi renunciauerit, Anselmus de causa huiusmodi pro suo interesse cognosci rectè desideret, ne in futurum Antardus de re plene cognita iudicium valeat instaurare.

SVMMARIVM.

1 *Appellãs an appellõni suæ renũciare possit inuito appellato. & vide n. 2.*
3 *Quoties appellati interest, non obst. mi renunciatione appellantis de causa est cognoscendum.*
4 *Renunciãs appellationi, licet, causæ, & instantiæ in dubio censetur renunciasse, quia iniustam causam fouet.*

Respon. interpreta.

LIcet Sint qui velint appellantẽ † posse renũciare suæ appellationi inuito appellato, q̃n nõ interest ipsius appellati, horũ tñ opinio, pcedit re integra & anteq̃ appellatio fuerit introducta & effecta cõs, ẽm Innoc. in c. ex parte. el. ij. de rescrip. & Ioan. de Ana. in c. fi. col. v. de crim. fal. & Peru. in c. interposita. §. ille deniq;. de appel. & iõ nihil ad rẽ facit. l. postq̃ liti. C. de pac. qa, pcedit pte acceptãte renuntiationẽ. Item non loquit in appellatione iã effecta cõi. Et vbi horũ sñia vera foret, q̃ appellãs possit ab appellatione desistere, & liti & causæ renuntiare, qñ non interest appellati. iuxta d. l. postq̃. & l. destitisse. de iudi. In casu tñ nõ interest Anselmi de Pomerio appellati q̃, pferatur tertia sñia, qa dictus Antardus nõ renũciauit appellationi, liti, & causæ ea rõne, qa credat † sententias primas esse iustè latas, sed ad euitandas expensas, vt patet ex instrõ oblationis, & depositi, vbi dr̃ q̃ licet primæ sñiæ latæ sint nullæ, nihilominus ad euitandas maiores expensas offert se solvturũ qđ petit. Ex hoc apparet q̃ non renunciauit simplr & ex cã iustitiæ, put regrit. d. c. ĩterposita. §. ille deniq; Itẽ apparet q̃ interest appellati q̃ cõ firmet sententia, ne iste appellans postea in futurũ ageret pdõne indebiti, iuxta tradita ĩ l. Iulianus. ff. de pdi. inde. vel ne obijceret cõpẽsationis exceptionem ỹ alia, q̃ idẽ Anselmus sibi debere ptendit, & sup qb. ẽt litigat. Nam si appellãs soluat metu expẽsarũ, & non qa sit verus debitor, posset sp prętendere solũisse debitũ, & ideo agere, vel excipere, & cõpẽsare posset, aut saltem sup hoc litem instituere, ideo interest appellati q̃ cõfirmẽt primæ sñiæ. itẽ interest Anselmi nõ recipere solõnẽ virtute sententiarũ, quas appellans prætendit esse nullas, qa sic indebitè reciperet. vt ergo sciat an sint nullæ, vel nõ, interest sua † vt cognoscat, ergo renunciatio non obstat, qa (vt dixi) opus est q̃ renuntians ideo renuntiet, qa credat se malam cãm fouere, & non ad euitandas expẽsas duntaxat. In casu aũt nro pstat ex protestatione ipsius Antardi q̃ non renuntiauit, quia malã cãm habebat cũ adhuc prætẽdat sñias esse nullas, ergo, &c. Fateor aũt q̃ si nõ appareat de mẽte ipsius Antardi, q̃ in dubio † crederet renuntiasse liti, causæ, & instantiæ, seu appellationi, qa malã cãm haberet, & sic qa esset verus debitor, ẽm gl. in l. si maritus. §. si negauerint. ff. de adul. & hoc casu nõ interest ad uersarii in cuius fauorem fit renuntiatio q̃ feratur sñia. Sed in casu nostro pstat clarè ex verbis ipsius Antardi, quòd nõ renũciauit liti, & causæ, seu appellationi, qa habeat malã cãm. Ideo ĩterest Anselmi appellati q̃ ferat sñia, ad hoc, vt sciat an capiat tanquã debitũ, vel indebitũ. per iura & rationes prædallegatas. Posset ẽt prætendere interesse, vt videatur, an priores sententiæ ipsum appellatum læserint in aliquo, & ideo in melius reformari. l. ampliorem. C. de appella. Sed quia non vidi sententias nõ vlterius sup tale interesse insistam. Laus Deo, de Ripa, iur. vtr. doctor, ita iuris esse respondeo, sãluo sãniori iudicio.

RESP.

RESP. CLXV. & de Appellationibus. III.

CVm Appellatio de iure notoriè phibita nec executionem, nec iurisdictionem iudicis à quo afficiat, meritò alimenta adiudicata tradenda veniũt inhibitione iudicis ad quem non obstante.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio de iure prohibita, an impediat executionẽ & iurisdictionem iudicis à quo. & vide nu. 3.*
2 *A sententia super alimentis de futuro non licet appellare.*

Respon. interpreta.

DVbitatur, An appellatio à sententia lata super alimentis de futuro secuta inhibitione iudicis ad quẽ impedire habeat executionem
1 sententiæ? videtur q̃ non, nã appellatio † de iure prohibita nõ impedit executionẽ, neque suspenditur iurisdictionem iudicis à quo. c. non solũ. in prin. ibi exceptis casib. in quib. iura post sententiam prohibent appellare. de appel. lib. vi. à sententia autẽ
2 super alimentis de futuro prohibita † est appellatio. l. fin. & ibi Bar. ff. de appel. recip. ergo sequitur conclusio, q̃ talis prohibita appellatio non impediet executionem. Quod etiam voluit Oldr. in simi. consi. 18. in ij. dub. ¶ In ꝓium facit, quia iudex ad quẽ, est iudex in cognoscendo, an appellatio sit recipiẽda, vel reiicienda, esto q̃ iudex à quo illã reiecerit, ẽm gl. in cle. vnic. in gl. mag. ad fin. de dolo & contu. videtur ergo dicendũ, q̃ iudex ad quem possit inhibere ne fiat executio, donec cognouerit an talis appellatio sit de iure prohibita, & consequẽter reiiciẽda, an verò admittenda & pro ista conclusione est casus ad litera in c. Romana. §. si autem. de appel. lib. vi. Quid dicendum? Breuiter distinguẽdum est, aut iudex ad quem inhibuit postquã incepit cognoscere, an sit appellatus in casu à iure prohibito, & tunc impeditur executio, aut inhibuit ante, & non tenet talis inhibitio, & consequenter non ligantur manus iudicis à quo. ista duo probantur in d. §. si autẽ. & ista distinctio, & ille tex. procedit vbi dubitatur põt, an appellatio sit
3 interposita in casu prohibito vel ne. secus † si notoriè constaret appellationẽ fuisse interpositã in casu prohibito, tunc nec appellatio, nec inhibitio impedit executionẽ. c. vt debitus. ca. cũ Romana. de appella. & ita declarat Gemi. in d. §. si aũt. & dicit idem Gemi. in d. c. nõ solũ. in gl. in verb. exceptis casib. q̃ si sit facta executio, & petatur per appellantem q̃ reuocetur, q̃ attentatũ appellatione pendente põterit appellatus excipere non esse retractanda executionem, ex eo quia & appellatio, & inhibitio sunt à iure prohibita, & si replicetur q̃ non constat, põterit triplicare se esse paratũ incontinenti istud demonstrare. & hoc modo impediet attentata reuocari, &c.

RESPON. CLXVI. & de Appellationib. IIII.

TErtius Pro interesse suo tribus modis põt in casa alterius intervenire post sententiam latam. s. aut prosequendo appellationẽ interpositam, aut propria appellationẽ instituendo, aut comparere põt ad executionẽ impediendã. Verum cùm appellatio Do. de molẽdos deserta fuerit, non possunt Do. de Sandone desertã appellationẽ prosequi, & præsertim cũ eadem appellationem ipse Do. de Sandone nõ ratificauerint iuxta tẽpora requisita, ideo executionem sententiæ impedire non poterunt. Qui nobiles de Sandone si propriam appellationem instituant possessionem cõtentiosi pratitam à Domino Bartholomeo Olonio, quam ab ipso Do. de molendos intrepidè vindicabunt.

SVMMARIVM.

1 *Quot modis post sententiam latam tertius comparere possit.*
2 *An appellans pro recipiendis apostolis coram iudice à quo, tertio comparere teneatur.*
3 *Accessorium sequitur naturam principalis.*
4 *Tertius adhærens appellationi alterius pro interesse suo nihil petere põt sed sibi licet causam defendere, & ibi vide de iuribus tertij. n. 5. & 6.*

Respon. interpr.

1 TErtius Pro suo interesse post latam sententiam, tribus † modis põt comparere. Primò, vt prosequatur appellationẽ interpositam per condemnatum. l. à sententia. §. idem rescript. ff. de appella. Secũdò pt cõparere appellando ab ipsa sententia, & propriã appellationẽ prosequendo. c. cũ super. de re iud. l. fi perlusorio. §. j. ff. de appell. Tertiò, põt cõparere ad impediendã executionẽ sentẽtiæ. l. à diuo Pio. §. si sup reb. ff. de re iudi. videtur ergo q̃ Nobiles de Sandona audiendi sint, volentes pro suo interesse ꝓsequi appellationẽ interpositã p do. de Molẽdos ꝓdemnatos. Nec obst. si dicatur, q̃ appellatio est deserta, quia condemnatus eã non introduxit, & cõsequẽter nõ vr̃ q̃ amplius Do. de Sandone eã prosequi possint, qa respõdetur, q̃ condemnatus nõ põt præiudicare iuri iã acquisito ipsis de Sandone ex prosecutione quã inchoarant ante decisionẽ, ẽm Bar. in d. l. idẽ rescripsit. & Pan. in d. c. cũ super. col. pen. Nec dicat q̃ ante persecutionẽ inchoatã per dominos de Sandone erat appellatio deserta, cũ appellãs nõ cõparuerit in termino tertio loco sibi assignato ad recipiẽdos apostolos, qa idẽ Molendos bis cõparuit, seu eius procurator in termino, quod satis fuit, nec tenebatur † tertio ꝓ apostolis recipiendis corã iudice à quo se pẽsentare, ẽm gl. *eo modo* approbatam in clem. quamuis. de appella. ¶ Præmissis minimè attentis, arbitror dominos de Sãdone nõ esse audiẽdos eo modo quo cõparent, videlicet ad prosequẽdã appellationẽ interpositam per Molendos, quod probo à sufficiẽti partiũ enumeratione, aut. n. tẽpore, quo ad prosequendã huiusmodi appellationem venerunt, appellatio erat deserta, aut nõ; primo casu res clara est, q̃ non sunt audiẽdi, quia tertius debet prosequi appellationẽ in eo statu in quo reperitur, ideo si sit nulla appellatio, cã vti validã nõ põt prosequi. l. cũ ynus. ff. de bo. aut. iud. poss. si sit deserta eã non poterit facere renũtiare. ẽm Bal. in auth. hodie. C. de appel. Ratio huius est, quia si appellatio est inutilis appellantib. etiam inutilis esse debet tertio venientib. ad eam prosequendã, cũ veniat pro suo interesse, tanquã adminiculum & accessoriũ ad audiẽ
3 dum appellan. & quod est inutile † in principali, non debet ꝓdesse in accessorio. l. eos. C. de vsur. reg. cũ princi. de reg. iu. & hanc rationẽ assignat Oldr. in cõsi. 2. vbi sunt duæ prouisiones. vel ratio clarior potest affirmari, quia super nõ ente, non ædificatur. l. ij. ff. de vsufru. c. cũ Paulus. ij. q. j. Secũdo casu, si domini de Sandone inchoarunt suã prosecutionẽ ante desertionem, etiã puto eos nõ esse audiendos. ad. quod ostendendum
4 præmitto, q̃ tertius adhærens † appellationi alterius pro suo interesse, nõ põt petere aliquid sibi adiudicari, sed solum põt cãm defendere, & condemnatũ tueri, ad effectũ ne sententia lata ỹ reũ sibi præiudicet. ẽm Bal. in d. auth. hodie. ad fi. & sñia ferenda erit in persona appellantis, & nõ tertij, quia cũ eo lis fuit inchoata. ẽm Imo. in d. c. cũ super. hoc sic præmisso inferõ, q̃ do. de Sandone non pñt prosequi hanc appellationẽ, & si eam prosequi pñt, non tñ eorũ prosecutio posset impedire executionem ỹ appellantẽ in eius præiudicium propter non introductionẽ, & non prosecutionẽ, appellatio deserta remãsit. Primum q̃ non possit causam prosequi probo multipliciter. Primò, quia ad hoc vt tertius possit adhærere & prosequi
5 appellationẽ alterius, oportet q̃ ipsam † appellationẽ ratificet infra terminũ datum ad appellandũ ẽm Bald. in d. auth. hodie. Alex. in addi. ad Bar. in d. l. fi perlusorio. no. glo. in c. vt circa. in ver. vt si qñ aliqui. de elect. in vj. Rota. dec. cxxviij. in nouis. Nõ pstat autẽ q̃ do. de Sãdone nec adhæserint, nec ratificauerint appellationem in termino. dato ad appellandum, immo post desertionem appellationis (vt præsupponitur) ad prosequendum appellationẽ hanc venerunt, ergo &c. Secũdò, quia articuli exhibiti per dꝓ. de Sãdone fuerunt reiecti in causa principali, & à reiectione appellatũ, quæ appellatio deserta remãsit. vnde ad producendum eosdem articulos nõ sunt amplius audiendi, quia tenentur prosequi cãm appellationis in eo statu in quo est. vt ỹ. dixi. si quantũ ad prosecutionẽ, ius tertij regulatur. ẽm ius principalis, ẽm Lap. & Pet. de Anch. in cle. constitutionem. per illum tex. de elect. quod maximè verum est, si tertius sciebat cãm agi, quia tunc acta ita sibi scienti præiudicant, sicut suã, ẽm Pan. Imo. & alios in d. c. cũ super. tunc autem do. de Sandone sciebant cãm agi, quia solicitatorẽ ad oĩa instruenda constituerant, vt patet in processu primæ instantiæ, vbi procurator do. de molendos petijt terminũ ad loquendũ cũ solicitatore dominorum de Sãdone instructo de huiusmodi lite. Tertiò, vt ỹ. dixi prosequens appellationem alterius non potest petere aliquid sibi adiudicari. Sed si velit aliquid sibi adiudicari, debet ipse tertius appellare, & propriam appellationẽ prosequi, vnde non video qualiter do. de Sãdone prosequendo appellationẽ alterius possint petere q̃ declaretur no. Bartholomæum Olonium cecidisse propter dationem in emphyteusim à iure suo, quod habebat in prato de quo agitur, insup & si nob. de Sandone pro suo interesse admitti deberent ad prosecutionem huiusmodi appellationis, tamen non possunt impedire executionem fieri cõtra Molendos non prosequentem suam appellationem. vt signanter determinat Imol. in d. c. cum super. in iiij no. vbi facit differentiam, an tertius prosequatur propriam appellationem, an prosequatur appellatio
6 nem alterius condemnati. primo casu † tertius propter suam appellationem, põt impedire executionem. secundo casu vbi

Universidad de Deusto
Biblioteca

prosequitur appellationem alterius, tunc si appellans non prosequatur suã appellationem, contra eũ debet fieri executio, nõ obstãte q̃ tertius velit eã prosequi, & maximè qa si do.de Sandone bonũ ius foueãt secuta suã ita poterunt possessionẽ prati obtinere à dicto Bartholomeo, sicut ab ipso molendos, quo casu nõ dẽt impediri executio iuxta tradita pBar.& alios in l.à diuo Pio.§.si super rebus.ff.de re iudi. Laus Deo.

RESP. CLXVII. & de Appellationib. V.

VM Instrumentũ de consensu partium cancellatum & annullatũ nullam prorsus nec in iudicio, nec extra fidẽ faciat, merito ex eo incarceratio valida obtineri nullo iure potuit. quare incarceratio obtenta per do.de Bellis super cancellato trãsactionis instrumento de corũ consensu tanquã ex inefficaci cã contra Iosue Iudæum impetrata, necnon à relaxatione dicti Iosue legitimè requisita, & per iudicem non admissa obstãte metu allegato nõ liquido, nec ante incarcerationem (prout iuris est) non probato, & qui probatus non prodesset, cum altiorẽ requirat indaginem, ac ab inciuili admissione probationum in fauorem ipsorum de Bellis per iudicẽ emanata, iure optimo ab eodem iudice per eundem Iosue tanquam ex pluribus grauatum rectè appellatum esse respondi.

SVMMARIVM.

1 *Qui ante diem petit, malè petit.*
2 *Instrumentum nullum, nullam meretur executionem.*
3 *Incarceratio ꝑtrata ex cã ĩefficacis debiti cãcellati & ãnullati, ñ tẽt.*
4 *An cancellatio, seu liberatio metu facta valeat? & ibi vide an coacta voluntas, voluntas sit.*
Ad factum nemo præcisè cogitur.
5 *Debitor per metum liberatus si pristinam obligationem subire recuset, ex edicto quod metus causa in quadruplum condemnatur.*
6 *Metus purgatus dicitur per ſpontaneam cancellat onem subſecutam, seu liberationem.*
7 *Transactionis commodo priuatur, qui promissa iurata non seruat.*
8 *Conuentis quis non dr contrauenisse, a quibus prius pars aduersa recessit.*
9 *Quod non est allegatum ante capturam, an possit post allegari ad capturæ confirmationem.*
10 *Pro debito non liquido captura concedi non potest.*
Homo cunctis rebus est dignior.
11 *Impetrans captura q̃n sit audiẽdus, & quomodo stylus curiæ procedat.*

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.

Respon. interpret.

CArceratus Proponitur Iosue, quia ante diẽ conuentum coegit do.de Bellis
1 debitores ad satisfaciendũ. Qui añt ante diẽ petit, malè petit. §. plus. instit. de act. & licet venerit dies, non tñ cessit. l. cedere diem. ff. de ver. sig. Quod autẽ Iosue egerit ante diem, & sic cõtrauenerit cõuentis, ac trãsactis, dicitur probatũ instrumento cuiusdam trãsactionis, de quo in actis. & hac rõne iustificatur carceratio. ¶ Pro parte Iosue dr carcerationem fuisse per dictos de Bellis iniustè, & inciuiliter impetratam, quia dictum instrm transactionis fuit de cõsensu partium cancellatũ, & ipsi Iudæo satisfactũ, & q̃ virtute instrumẽti cancellati, non debuerunt nec potuerunt ipsi Belli impetra
2 re dictã carcerationẽ, † cum instrm cancellatũ nullã mereatur executionẽ l. inductũ. C. de solutio. l. nihil interest. ff. de adim. leg. Immo tale instrm nullã fidẽ facit in iudicio, nec extra, sm Io. And. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. §. ostẽso. in additio. inci. dixit Rolandus, quod verũ est, & si nõ fit per notariũ reipsa cancellatum, sed à partibus pro cãcellato habitũ. l. emptor. §. Lucius. & ibi Bar. ff. de pac. ¶ Ex aduerso replicatur, q̃ dicta cãcellatio fuit, & est nullius momẽti, quia meticulosa, & viribus præturæ extorta. Pro parte Iudæi replicat, q̃ hac replicatione non obstante debet relaxari, tũ quia nõ est liquida, & requirit altiorem indaginẽ, tum quia probata nõ releuat ipsos de Bellis. Quibus non obstantibus dominus iudex deneganit relaxare dictũ Iudæum, articulos ad verificandã replicationem metus admittendo. A quibus quidẽ denegatione, & admissione fuit appellatũ ad Reuerendissimũ dñm Legatũ. Ideo quæritur an bene vel malè fuerit appellatũ. Ego omissis non necessarijs hinc inde argumentis quæ adduci possent, puto benè appellatum, & incarcerationem fuisse per iniuriam impetratã à dictis de Bellis, qui sciebant instrm, cuius vigore ipsam carcerationẽ impetrarunt suo consensu fuisse cancellatum, quia impetrata
3 fuit ex causa † inefficacis debiti cancellatione obliterati, & acceptilatione extincti, iuribus præallegatis, & aliis notissimis. Non obstat asserta replicatio metus, qa respõdetur, quòd metus replicatio non releuat domin. de Bellis ad iustificandam
4 carcerationẽ, rationib. infrà scriptis. Et primò, qa cancellatio, vel liberatio metu facta valet, & liberat debitorem, q metum intulit. l. interpositas. C. de transact. c. Abbas. ex. de iis quæ vi metúsve causa fiunt. qa voluntas coacta, voluntas est. l. si mulier. §. si metu. ff. eod. tit. dato ergo q̃ pbet metus, nõ tũ liberatiõ & acceptilatio esset ppea nulla. Nec obligatio semel extincta vires reassumeret. Et si dicat, q̃ coactus liberaro debitorẽ habet actionem qd̃ metus causa, qua mediante potest agere, vt liberatus reponatur in pristinam obligationem. l. metum. §. ex hoc edicto. ff. eod. Istud non negauerim, sed nihil ad rem facit. Tum quia non potest debitor liberatus præcisè cogi, vt in pristinam obligationem se constituat, qa ad factum nemo præcisè cogitur. l. si quis ab alio. §. fin. ff. de re iud. Hinc est, q̃ si
5 debitor recuset subire pristinam obligationem, edicto quod metus causa cõdemnatur in quadruplum. d. §. ex hoc edicto, ergo non cogitur præcisè, sed causatiuè, si nolit condemnari in quadruplum, tum qa obligatio semper est extincta & inefficax, donec fuerit per sententiam repositus debitor in eadem obligatione. Ex quib. constat, q̃ inique dom. de Bellis impetrarunt huiusmodi carcerationem vigore inutilis & inefficacis extinctæque obligationis, in quã obligationem non potest dictus Iudæus carceratus minus reponi, & vbi posset reponi, non tñ legitur repositus, & ante repositionẽ constat, nõ subesse vestigium vllius obligationis acceptilatione sublatæ. Secundò respondetur, q̃ licèt exactio debiti fuisset viribus præturæ obtẽta p d. Iudæum ante diem, & ante tempus in transactione conuentum, nihilominus cancellatio, acceptilatio, & mutua inter ipsos de Bellis & d. Iudæum, liberatio & quietantia, non fuit extorta viribus præturę, nec coactione iudiciaria, sed
6 ex spontanea ipsorum de Bellis voluntate. Vnde p† spontaneam cancellationem & liberationem subsecutam fuisset purgatus metus præcedẽtis exactionis, l. ii. C. de iis quæ vi metus vẽ causa fiunt. vbi tex. clarus. Nam cũ ipsi do. de Bellis post solutionem, vt ipsi astruunt, coactam liberauerint d. Iudæum à quacunq; obligatione, & petierint se quoq; liberari, mandauerintq; cassari quæcunq; instrumẽta, certè ratam vident habuisse solutionem & coactionem. l. si ob turpem. ff. de condict. ob turp. cau. Tertiò, quia dicti de Bellis nõ possunt allegare metũ quem sibiipsi intulerunt. d. l. si mulier. in princ. vbi liberta ingrata, q̃ soluit aliquid, vel ꝑmisit patronæ metu, ne in seruitutem reuocetur, nõ habet actionem quod metus causa, qa ipsa ꝑp ingrati tudinem hunc sibi metum intulit. Sic dicendum in ꝓposito, q̃ dicti Belli ingrati datæ sibi dilationis ad soluendũ, virtute transactionis, non erubuerunt venire aduersus ipsam transactionẽ, supplicando reuerend. dño, & impetrãdo referri ptum sup̃ rescissione dictæ trãsactionis, ob quod effectũ fuere ingrati beneficij receptæ dilationis. Ingratus eñ est, q̃ conuenta violat. l. fi. C. de don. q̃ sub mo. & à commodo † transactionis cadit, q̃ ꝑmissa iurata nõ seruat. l. si qs maior. C. de transac.
7 & licitum fuit, & est ipsi Iudæo aduersus transacta à dictis de Bellis impugnata venire. l. cũ ꝓponas. C. de transact. l. q fidem. ff. eod. tit. c. peruenit. de iureiur. Quò fit, vt idem Hebræus non
8 dicatur † ꝑuenisse ꝑuentis, quibus prius ꝑuenerant dicti dom. de Bellis. l. cũ pater. §. libertis. verſ. cæterum. ff. de lega. ii. & ibi not. Bart. & sequit Pan. in c. bonæ in iiij. not. de elect. Quartò, vbi aliàs daretur replicatio metus, qa tñ constat obligationem cancellatã & extinctam, & nõ constat de allegato metu, dicit bene appellatum à denegatione relaxationis, tum qa dom. de Bellis scientes obligationem, cuius vigore impetrarunt carcerationem fuisse cancellatam, debuerunt deducere metum
9 ante capturam, & illum iustificare, qa qd̃ non est † allegatum ante capturã, nõ potest postea allegari ad confirmandã ipsam captura, qa si non fuit informatus iudex, saltẽ p informatiuam narrationẽ, captura fuit iniuriosa, iniuriarum autẽ nulla conceditur confirmatio. l. si cũ nulla. de re iud. Itẽ ꝓsiluit Bal. con.
3 1 8. ista captura. lib. iiij. Tum qa huiusmodi replicatio metus non est liquida, & requirit altissimam indaginem, ergo nõ est admittenda ad impediendam executionem cancellationis liquidæ, sm̃ Bar. in. l. iiij. §. condemnatũ. ff. de re iud. Nã, p debito
10 non liquido, nõ potest concedi captura, sm Bal. in l. apertissimi. C. de iudi. & pbatur in l. nemo carcerem. C. de exact. trib. libro x. & satis istud de se patet, quia si ante liquidatum negotium non debet concedi captura bonorum. l. meminerint. C. vnde vi. minus est concedenda captura personæ, quæ est dignior cunctis rebus. l. iustissimè. ff. de ædil. edict. Si modo non potest cõcedi captura, nisi constito de metu, ergo etiam non debet

debet cõfirmari antequã cõstiterit. Nã ad iustificandã captur ã quã cõstat indebitè factã, nulla dilatio danda est impetrãti in pœnam præteriti facti, id est, iniustæ impetrationis. l. fi. §. nullo tẽpore. ff. de libe. homi. exhib. per quẽ ita decidit Lud. Ro. ꝓsi.
3 20. hæc horũ quinq; captura, ad fi. alioqn si daret dilatio ad probandũ instrumẽta cãcellata, aut esset meticulosa aut falsa, aut dolo extorta, & eẽt in facultate cuiuslibet ribaldi facere in carcerari quẽuis optimũ virũ, cũ quo aliqñ ꝓxit, & tenere eũ in carceribus, donec de virib. suæ exceptionis ꝺ quictantiã & cãcellationẽ oppositæ cognitũ sit. quo nihil impius, nihil crudelius dici põt. Nec obst. si dicat audiendos esse impetrãtes captũrã, si post velit fidẽ facere de debito, vt tota die ex stylo cu
11 riæ fieri videmus, qa aduerteudũ est † qua rõne fuerit quis carceratus. aut. n. fuit caceratus pp suspicionẽ fugæ, qa forẽsis. & tũc fateor stylũ nõ esse à iure multũ alienũ, qa fit vt debitor satisdet. l. si fideiussor. §. fi. & l. sciẽdũ. ff. qui satisd. cog. aut fuit carceratus ad fines vt soluat, vel det, & tũc nõ põt captura iustificari post, nec facta valet, si debitũ est incertũ, & nõ liquidũ. Ita declarat Pau. de Ca. cõsi. 89. ꝓ pleniori declaratione. in j. vol. Ex qbus mihi vr̃ q̃ dictus Iosue fuerit grauatus dupl̃r. Primò, qa nõ fuit relaxatus. Secũdò, qa admissi sunt articuli ad iustificandũ iniuriosam & inciuilẽ capturã, q̃ nõ fuerũt admittendi ad impediendã relaxationem, & qui probati nõ releuarent. c. contingat. & ibi no. Pan. & alij de osm. deleg. cũ solitis concor.

¶ De mune. & hono. tam nobi. quàm cleri.

RESP. CLXVIII. & de Munerib. & honorib. I.

ETiam Clerici & doctores tenentur subire munera murorum, pontium, fontiũ, & his
similium, ac quę horum loco subrogantur. Ab oneribus verò hospitandi milites, & à collectis hospitationũ causa impositis ꝓtat clericos & doctores actu legẽtes immunes esse. Cæteros autẽ, qui publicè nõ docẽt, his muneribus obnoxios credidit Bart. Cõprobant Ang. Paulusq; de Cast. Et idem visum fuit Taurinen. Parpaliæ. Ego aũt Anch. & Acolto, alijsq; plerisq; ꝺdicẽtibus assentior, modo nõ sin tmodo noĩe doctores. Sed monetarij, quos Auriacẽsis Pr inceps ab omni onere immunes esse voluit, ꝺdictis muneribus astringuntur. Nec. n. inferior Princeps quenquã põt in dãnum tertij immunem facere. Nec generalis immunitas à muneribus præmissis quempiam defendit. Cæterum, monetarij qui monetã actu non cudunt, vel qui magistro monetæ operas locant, immunitatis priuilegio minimè potiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, an aliquid teneantur conferre in collectas.*
2 *Collecta non imponitur personis clericorum pro rebus.*
3 *Clerici non tenentur milites hospitari.*
4 *Collecta imposita aliquibus oneribus realibus, aut personalibus, regulatur secundum naturam onerum, in quorum locum subrogatur.*
5 *Ecclesia tenetur ad onera refectionis viarum, pontium, fontium, & murorum. 9.*
7 *Ecclesia tenetur ad solutionem collectæ impositæ pro redimenda vexatione & incursione hostium. Item pro conseruanda vel liberanda ciuitate à pestilentia. nu. 8.*
9 *Doctores, an teneantur ad solutionem collectæ?*
10 *Excusatur nemo ab oneribus guarnisionum & hospitationum nisi à lege specialiter eximatur.*
11 *Collecta imposita per aduanantiã populi generalem, dicit onus ordinariũ.*
12 *Inferior à supremo Principe non potest immunitatem alicui concedere in præiudicium tertij.*
13 *Priuilegium immunitatis à muneribus patrimonialibus, non est cuiusquã momenti, nisi in eo sit adiecta clausula non obstante. & an ea uti possit inferior. num. 14.*
15 *Priuilegium eximens à talea, caualcata, & alijs seruitutibus, quomodo sit intelligendum & interpretandum.*
16 *Inferior imponens aliqua onera communitati, detrahere debet de summa, quantum soluerent monetarij exempti ab illis oneribus.*
17 *Priuilegium concessum propter artem eatenus prodesse debet priuilegio, quatenus exercet artem, & an id extendatur ad omnes cudentes. 18. quod limita. nu. 19.*

Respon. interpreta.

GIues Et incolæ ciuitatis Auriacæ à certis ãnis citra passi sunt intolerabilia damna & incredibiles impẽsas pp hospitationes militũ, sequentem pestẽ, ac propter necessariã murorũ, pontiũ, fontiũ, viarũ, & similiũ reparationẽ, adeo q̃ coacti fuerint indicere collectas per æs & libram. Cõtra quã insurgũt nobiles clerici, doctores, & monetarii, se ptẽdẽtes immunes & exẽptos ab ipsa collecta. Qua de re quærit iuris rñsum, vt ciuitas sciat, an debeat cedere, vel cõten dere. Præmissa cõsultatio licet vnica videat, tũ habet quatuor capita, sicut quatuor sunt genera psonarũ, q̃ immunitatem habere ptendunt. Ideo distinctè ꝓcedã. Circa primũ genus psonarum, videlicet circa nobiles, rñdẽt, vt resp. clxxij. in ij. dub.
1 Circa fm, videlicet circa clericos, an teneant cõferre † in dictas collectas, istud dubiũ põt dupl̃r intelligi. Primò, an teneantur pro bonis ecclesiæ, & certũ est, q̃ nõ. aut. itẽ nulla cõitas. C. de epi. & cler. & c. nõ minus. & c. aduersus. de immu. eccle. Scdò, põt intelligi pro bonis patrimonialibus, & idẽ rñdendũ est, qa
2 collecta † nõ imponit psonis clericorũ, ꝓ rebus, vt no. ꝓ Bar. in l. rescripto. §. sciendũ. ff. de mune. & hono. & per Pan. in c. j. de ꝓsue. Ale. ꝓsi. 68. viso. lib. ij. Et laici nullam hñt auctoritatem in psonis clericorũ. c. ecclesia sanctæ Mariæ. de ꝓstitu. vbi Panor. & Mod. maximè Dec. inferunt ad casum psentis dubij, cõcludentes clericos gaudere priuilegio clericatus, ẽt pro bonis patrimonialibus, q̃ persona principaliter considerat. Et hoc verissimum puto, si hmõi collecta fuisset imposita pro metatis siue guarnisionibus militum, quos clerici nõ tenent hospitari.
3 †. l. j. C. de epi. & cler. c. j. de immu. eccle. l. fin. §. fi. ff. de mune. & hono Sed si collecta fuit imposita pro reparationibus viarũ, pontiũ, & murorũ, & pp pestem, arbitror clericos teneri, quia hmõi collecta subrogat loco prædictorũ onerũ, ad quæ tenẽt ecclesia, vt statim probabo. Nã collecta imposita ꝓ aliquibus oneribus realibus, vel mixtis, aut personalibus, regulat̃ sm naturam † onerũ, in quorũ locũ subrogatur, iuxta regulã. l. cũ q.
4 §. iniuriarũ. ff. si quis cautio. & ad illã collectam tenent oẽs illi, qui oneribus, in quorũ locũ collecta successit, grauari poterant, sm Bar. in l. j. col. iij. ver. quero ergo vtrũ. C. de mulier. & in quo loco, lib. x. & in l iiij. §. actor. ff. de re iudi. Pan. in d. c. nõ minus. in fin. de immu. eccle. Bal. ꝓsi. 408. ad euidentiã. libr.
5 v. Ecclesia aũt tenet † ad onera refectionis viarũ, pontium, fontiũ, & murorũ. l. ad instructionẽ. C. de sac. san. ecc. Et licet Pan. in d. c. nõ minus. & cõsi. 3. lib. j. velit dictã legem ad instructionẽ. esse correctam, tñ Cyn. Iac. Butr. Bar. Bal. Alberi. & Mod. in d. l. ad instructiõi e ꝺfunt in ꝓtraria sniã, & ꝺriũ tenent Inn. Card. & *cõiter* cano. in d. c. non minus. ¶ Et q̃ ẽt ecclesia tenea
6 tur ad collectã † impositã pro faciendis vel reficiendis muris, fossatis, fontibus, & similibus, consuluit Bal. cõsi. 313. si de iure cõi. lib. iij. Guido Pape deci. lxxviij. vbi dicit ita fuisse obseruatũ tpe suo, quo guerra vigebat inter Delphinũ & ducẽ Sabaudiæ. & idẽ tenet Ioan. firma. in tract. de gabel. in vij. parte. & Cor. cõsi. 72. in hac. lib. iiij. & hac rõne dicebãt Iac. But. Bal. & Mod. in d. l. ad instructiones. q̃ ecclesia tenet cõferre in gabellã plaustrorum, quæ soluit in portis, pro refectione viarũ. & idem determat Bal. in ti. de pac. cõstant. in c. j. versi. item collectę. Et eadẽ ratione ecclesia tenetur ad onera imposita pro aquæduct bus purgandis, vel reficiendis sm Io. de Pla. in l. ad re parationem. per illum tex. C. de aquęduc. lib. xj. per tex. in l. ad portus. C. de ope. pub. nã & domus augusta & imperialis celsitudo à constructione & reparatione viarũ, pontiũ, fontium, murorum & similium, non excusatur. l. absit. C. de priuil. do. Aug. vbi Ang. li. x. & l. ij. C. de ĩmu. nemi. ꝓced. l. x. Et ta etiam decidit Cæpol. in tractat. seruit. rustico. sub rubr. de seruitu. viæ. Et generaliter vbicunque tractatur de vtilitate clericorum & laicorum simul, & æquè principaliter, etiam clericite nẽtur cõtribuere, secundum Petr. de Anch. & Ant. de Butr. in d. c. nõ minus. inferẽtes ad aggeres faciẽdos ꝓ arcẽda inundatione aquarum teneri ẽt clericos pro rata suorũ prædiorũ, qa cõe periculũ est, & æquè bonũ. & ideo dicebat Bar. in l. nullius. C. de cur. pu. lib. xij. q̃ ecclesia tenet ad solutionẽ col
7 lectæ † impositæ ꝓ redimẽda vexatione & incursione hostiũ, qui volebãt patria deprædari, quia talis collecta fuit imposita pro cõi vtilitate tam clericorũ, q̃ laicorũ. & idẽ tenet Petr. de Anch. licet de Bar. nõ faciat mentionem cõsi. 96. super dicto dubio. & Barb. cõsi. 1. lib. iij. & licet aliqui ꝺdicãt, Bar. tñ id admittit, qũ collecta imponitur pp periculũ imminens tam clericis, q̃ laicis. Ista decisio Bar. *communiter* tenetur, sm Ias. in l. placet. col. iij. C. de sacrosan. eccle. Et eadẽ rõne dico clericos
8 teneri ad collectam † impositam pro cõseruanda vel liberanda ciuitate à pestilentia. quia talis collecta propter cõem clericorum & laicorum vtilitatem imposita fuit, & quia pietatẽ respicit. Nulla enim maior pietas, quàm pauperes debiles infirmosq; tueri, & patriam subleuare. c. fortitudo. c. non inferenda. xxiij. q. iij. Ibi. n. concurrit pietas & cõis vtilitas, ẽt Panor. qui aliàs dissentit (vt s. dixi) modo consentit, q̃ clerici tenẽatur. & ita post multa ꝓclusi in tract. de peste. in tit. de reme diis ꝓseruati. ꝓ pestẽ nono remedio præseruatiuo. Nec obst. q̃ laici non pñt grauare clericos, cũ nullã in eo habeant iurisdictionẽ, quia fateor q̃ auctoritate laici non pñt cogi ad solutionẽ, sed benè pñt cogi auctoritate Episcopi ad consentiẽdũ & contribuẽdũ. arg. c. nullus. de iure patro. Et ita tenet Cy. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

d.l.ad instructiones. Panor.in d.c.non minus.col.fi. Gui. Papæ in d.decisi.lxxviij.Iaſ.in d.l.placet.& nullus diſſentit. Circa tertiũ genus,videlicet circa doctores,an teneãtur ad ſolutio-
9 nem huius collectæ.†Ad iſtud rñdeo, quatenus impoſita fuit pro reparationibus murorum, pontium, fontium, aquæductus publici,& pro conſeruanda & liberanda ciuitate à contagione,doctores teneri per eaſdem rationes,quibus clericos conueniri poſſe demonſtraui.ſed quatenus impoſita fuit pro metatis ſiue guarniſonibus euitandis,vel ſuſtinendis,non par ua videtur dubitatio,quæ cõſiſtit ſuper intellectu. l. medicos. C.de profeſ.& medic.lib.x.vbi Medicis,literarum profeſſoribus,& legum Doct.conceditur immunitas ab omnibus onerib.ordinariis & extraord.& maximè ab oneribus hoſpitationum,quas nos caualcatas& guarniſones dicimus.Modo quęritur,an omnibus legũ Doctoribus,an actu ſolum legentibus hoc immunitatis priuilegium conceſſum intelligatur? Bar.ibi reſpondet,actu legentes dũtaxat hac prærogatiua honeſtatos fuiſſe.Sequitur Paul.de Ca.in prima God.cõſtit.col.ij.& Tho. Parpa.in repeti.dictæ legis placet,col.xix. Ange.in §.item Romæ.colum.fi.inſtit.de excu.tuto. quorum fundamentum ſtat in eo,ꝙ Imperator ibi atteſtatur ſe conceſſiſſe huiuſmodi priuilegiũ,quo facilius liberalib. ſtudiis & memoratis artib.multos inſtituant,quæ ratio conceſſionis ad legentes tñ adaptatur,ſecundum eos,ergo ad legentes ſolos reſtringenda diſpoſitio, quæ à ratione regulatur.l.cum pater. §.dulciſſimis.ff.de leg ij.l.regula.§.ſi quis.ff.de iur.& fact.ignor. Contrariam opinionem,ꝙ diſpoſitio dictæ legis medicos, procedat generaliter etiam in doctoribus legentibus tenet Pet.de Ancha.in clementina ſecunda.de magiſt.& Are.conſi.94. reſpondeo breuiter,&c.in princi.& Gui.Papæ in d.deciſ.lxxviij. Nec ob.fundamentum Bar.ſecundum Are.quia ille text.quatenus loquitur de ſalariis præſtandis quo facilius multos inſtituant, nõ refertur ad doctores legum,nec ad medicos, ſed ad profeſſores literarum.Et contra Bar.recolo me conſuluiſſe in fauorẽ magnifici do.Ioannis Panicij doctoris clariſſimi,quia ille tex.non ſolum eximit ab omnibus oneribus literarum profeſſores,ſed etiam doctores,ergo etiam eximit doctores nõ profitentes. Alioquin Imperator ſuperuacuè addidiſſet legum doctores, quia doctores profitentes ſatis continebantur ſub illis verbis, & literarum profeſſores.Item pro hac ſententia contra Bart. & ſequaces adduco text.in l.fi.ff.de mune.& hono.vbi medici & Philoſophi,& ſic iurium doctores, qui veram ſectantur philoſophiam.l.j.§.j.ff.de iuſtit.& iure.eximuntur ab hoc munere.nec ille tex.ſe reſtringit ad legentes, ergo nec nos reſtringere debemus.l.j.§.generaliter.ff.de leg. præſtan. Mouebatur etiã,quia doctores& ſi nõ legant,ſua tamen doctrina inſtruũt iudices & clientulos.l.aduocati. C. de adu. diuer.iud.nec vlla ratio ſubeſt quare aduocati non etiam immunes eſſe debeant qui peregrina negotia ad ſuas trahunt moleſtias, vt laboribus ſubueniant alienis,ſecundum Caſſiodo.qui ſi vt decet, poſtulauerint, duriorem melioremque vitam agunt, quam fratres prædicatores & mendicantes, ſecundum Hoſtien. in prooemio ſuę ſummæ.col.iiij.Et benè facit tex.in capitulo ſi rector. xliij.diſt.& hanc opi.ꝙ dicta lex medicos.ſit generaliter intelligenda,viſus eſt amplecti Mat.in notabili.xcv.inci. nota ꝙ doctores legũ.& Paris in tracta. de ſyndica.in ver.mãdauit Rex. Et in eadem perſiſto ſententia,declarando tamẽ, vt procedat in doctoribus doctis,& qui legendo & poſtulando multos inſtituunt vt dicitur in d.l.medicos.ſecus in doctoribus ſolo nomine, qui neſciunt vel nolunt docere.arg.l.qui ſub prætextu. & quod ibi no.Bar.C.de ſacroſan.eccle.Et ita declarat Ale.in l.centurio.col.iij.& ibi nouiſſimi.colũ.vij.ff.de vulg. & pupil. Nam priuilegia cõceſſa doctoribus,nõ competunt doctorellis,qui neſciunt docere,vt probat And.Sicu.in prooemio.co. xiiij.quod credo verum in priuilegiis conceſſis ꝓpter doctrinam,vt in d.l.medicos.ſecus in priuilegiis conceſſis propter ſolam dignitatem doctoratus.& ita intelligo quæ ſcribit Are. in c.clerici.col.ij.de iudi.& Fely.in rub.de maio.& obe. Quinimo doctor inutiliter legens,nedũ ſalario, ſed doctoratu prinandus eſt,ſi aliter neſciat docere,ſecundũ Bar.in l.ij.C.de ꝓfeſſ.& medi.lib.x.Circa quartum genus, videlicet circa monetarios ſi quæratur,an ex iure cõmuni ſint monetarij exempti à collectis.dicendum eſt ꝙ non,quia collectæ ſunt onera patrimonialia,vt per Bar.in l.j. C. de mu.& in quo loco.& Pan.in d.c.nõ minus.à quibus excuſantur,niſi expreſſo iure caueatur l.ij.C.de mu.patri.lib. x. Et ꝙ monetarij teneantur ad onera patrimonialia,eſt tex.iuncta gl.in l.primicerium. C.de fabricẽſibus.lib.xj.qui vult,ꝙ ſolus primicerius fabricenſium (ſecundum Ioan. de Pla.in rubr.C.de vete.numi. poteſtate. eodem libro)habeat priuilegium exemptionis à muneribus perſonalibus.& facit text.in l.eos. C. eod.titu.Si autem quæritur, an priuilegium conceſſum per retro Principes Auriacenſes mihi exhibitum tribuat immunitatem monetariis à dicta collecta. Prima fronte reſpondendum videtur ꝙ ſic, quia priuilegium eos eximit ab omni talea & caualcata,ac ab omnibus ſeruitutibus & vſagiis,ergo etiam ab hac collecta,quia qui totum dicit,nihil excludit.c.ſolitæ.de maiori.& obed.l. à procuratore. C.mand.Et quia priuilegium cõcedit illis immunitatem, qua gaudent monetarij Delphinales, qui ſunt exempti à ſubſidiis Delphinalibus,vt atteſtatur Guido Papæ deci.ccccij.Sed quid de monetariis.Sed præmiſſis non obſt.contrarium verius eſſe reſpondeo,infraſcriptis rationibus.Primo,quia huiuſmodi collecta ſubrogata fuit loco onerum reparationis murorum pontium,viarum,& ſimilium,ac propter peſtem,à quib.oneribus nemo exemptus eſt,nec etiam eccleſiaſticæ perſonæ, vt ſ.abundè dictũ fuit.Item ſubrogata fuit in locum oneris guar
10 niſonum & hoſpitationũ,à quibus nemo excuſatur niſi qui à l.ſpecialiter eximitur.†l.iij.§.eos milites.ff.de muneri. & hono.l.ſunt munera.ff.de vacatio.mune.Nec generalis immunitas ab omnibus oneribus,extenditur ad onus hoſpitandi militeꝫ.l.iij. C.de muneri.patri.lib.x.Secundò,quia priuilegiũ immunitatis generaliter conceſſum nõ eximit priuilegiatum ab oneribus ordinariis.l.fi.§.pen.ff.de mune.& hono. l. is qui.& l.in honoribus.§.qui muneris.ff.de vaca.mune. Collecta autẽ
11 impoſita per adunãtiam populi generalem dicitur onus ꝛordinarium,ergo &c.Et ita per hanc rationem determinat Bar. in l.hi qui.ff.de iure immun.& in l j. C. de ſuperindict.lib.x.& Parpa.in d.l.placet.col.fi.Tertiò,quia inferior à ſupremoPrin
12 cipe non poteſt immunitatem alicui concedere †in præiudicium tertij.maximè reipub.ſin Panor.in c. peruenit.col. fi.de immu.eccle.& maximè à muneribus patrimonialibus,quæ ꝓſſunt in ſolo ſumptu abſque labore corporis , vt eſt præſens collecta.nam priuilegium immunitatis ab oneribus patrimo
13 nialibus,nullius eſt momenti, † niſi in eo ſit adiecta clauſula, non obſtante. l. vacuatis.C.de decurio.lib.x.inferior autẽ nõ
14 poteſt vti † clauſula non obſtante,vt latè per dũm Alexan.& Moder.in l.nemo poteſt.ff.de lega.j.& per Fely.in c.j.col.j.de reſcrip.Ex hoc benè ſequitur, quòd inferior non poteſt à patrimonialibus immunitatem alicui concedere in alterius præiudicium. Non igitur monetarij iure poſſunt ab hac collecta ſe excuſare,tum quia ſuum priuilegium non vendicat ſibi locum in oneribus ſubrogatis loco refectionis murorum,& ſimilium.Tum,quia non trahitur ad onera ordinaria,tum quia Principes Auriacenſes recognoſcentes ſuperiorem non potuerunt eos eximere in præiudicium aliorum. Ex quo infero,
15 ꝙ quatenus priuilegium eos eximit à talea & caualcata†& ceteris ſeruitutibus & vſagiis,debet intelligi de taleis & caualcatis & ſeruitutibus concedentibus debitis & per eos impoſitis, non de collectis impoſitis per vniuerſitatem pro neceſſitatibus reipublicę, quia nemo creditur voluiſſe concedere, niſi quod potuit.l.Lucius.§.Imperator.ff.ad municipa.l. prior. §. fin.ff.de adminiſtra.rerum ad ciuita.perti.c.à nobis,de ſentẽt. excommu.& taliter debet intelligi,ꝙ inferior, qui imponeret
16 aliqua onera communitati,detrahat† de ſumma tantũ, quãtum ſoluerent ipſi monetarij exempti ab illis oneribus ſecundum Ioan. And.d.Ant.& Panor.in d.c.peruenit.& Pan.& Fely.in c.accedentes.de preſcrip. Vlterius poſito,ꝙ Auriacenſes Principes iure potuiſſent dare monetariis immunitatem etiã à collectis impoſitis per concilium generale etiam pro reparationibus mœniorum,eſſet tamen reſtringenda immunitas ad monetarios actu cudentes monetam,quia priuilegium cõ
17 ceſſum propter artem, † eatenus prodeſſe debet priuilegiato,quatenus exercet ipſam artem.l.ſemper.§.negotiatores.§. pe.& ibi Bar.ff.de iure immu.l qui ſub prætextu.vbi etiã Bart. C.de ſacroſan.eccle.nec ſufficit quandoque cudiſſe & artem exercuiſſe,ſi modo non vacant artificio,ſecundum Guido.in d.deciſ.ccccij.& verũ dicit,per tex.in l.j. C. de collegia.& mũmu.vbi inquit legiſlator,obuiandum eſt nummulariorũ fraudibus,qui cum munus non impleant, ſe tamen aliis munerib. ſubtrahere conantur.Inſuper non omnes cudentes,ſed magi
18 ſter generalis†ſolum eſſet immunis,ſecundum eundem Guido.deciſi.ccccciij.quid autem de magiſtris. Quod gabellario-
19 rum ſimilitudine comprobatur,nam principales † gabellariũ conductores immunitate duntaxat perfruuntur, non etiam participes fideiuſſores, exactoresque ſecundum Ioan.Firma. tract.de gabel.in ij.parte.quæſtio.xvij.

IOAN-

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,
Super Codice abſolutiſsima Reſponſa:

Nunc poſtremò maiori quàm hactenus vnquam factum ſit diligentia recognita,& repurgata,incipiunt fœliciter.

¶De Diuerſis reſcriptis.

RESP. CLXIX. & de Diuerſ.reſcrip. I.

TItio Princeps indulſit, vt litigioſa Molendina poſſet impunè diſtrahere. Quæſitum fuit, an is ea vendere potuerit iudici delegato? Ego abſque ſpeciali gratia non potuiſſe reſpondi,ſed venditio defenditur, ſi noui principis conſenſu fuerit principaliter approbata. At ſi princeps gratiam ſuã reuocauerit,ꝺctus irritus erit, non tñ venditor litigioſi vitio notabit,ne authoritate reſcripti illaqueatus dicat. Qui aũt proteſtatur venditionẽ rei litigioſæ,ꝓ infecta habere, vbi ius nõ aſſiſtat,ſi rei traditione ,pteſtationis fines tranſgrediatur, à pœna minimè releuabit,à qua nec recuſatione rei tueri ſe poterit.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio facta ſuper vno defectu, non porrigitur ad alium.*
2 *Diſpenſatum cum iudicibus,vt poſſint contrahere cũ ſubditis,nunquam cenſetur per generalem gratiam, ſed opus eſt ſpeciali & individua.*
3 *Mentionem ſpecialem exigentia,nõ comprehenduntur ſub generali gña.*
4 *Iudex cum quibus contrahere poſſit, & cũ quibus non.*
5 *Cedens iura ſua litigioſa potentiori,hac pœna plectitur,vt talia iura in aduerſarium transferantur.*
6 *Proteſtatio declaratoria, in quibus excuſet proteſtantes à delicto: & quando.nu.7.*
8 *Princeps nullam fraudem debet adhibere in præiudicium ſubditorum.*
9 *Clauſula non obſtantibus primis reſcriptis,ſolùm operatur quantum ad diſpoſitionem ſpecificatam.*
10 *Feudatarius,qui feudum alienauit,irrequiſito domino,etiam quòd illud recuperarit,non euitat commiſſum.*

Reſpon.interpr.

AD primum, An licentia obtẽta à principe ꝓ Raſpalum de alienãdo molendi no nõ obſtante litis pendẽtia,fuerit ſufficiens,ita ꝙ potuerit Raſpalus vendere dicta molendina iudici delegato, coram quo cauſa ipſorũ molendinorũ pendebat? Reſpondeo,ꝙ nõ,qa ꝺ talem ꝺctum obſtant duo, videlicet vitium litigioſi.l.ij.de litig.& defectus ex parte iudicis, ꝙ prohibetur ꝺhere cum habentibus litem coram eo, & aliis ſubditis. l.nõ licèt.& l.quæ officij.ff.de contrah.emp.& l.aufert.§.qđ à
1 præſide.ff.de iur.fiſc.cum concord. Diſpẽſatio † aũt facta ſup vno defectu,nõ porrigitur ad alium.l.ſi domus.ff.de ſeru.vrb. præd.c.ex tuarũ.de autho.& vſu pal. Firmat Oldr.conſ.247. factum tale eſt.Ioan.Andr.in addit.Spec.ſuper rubr.q filij ſint legit.& Bald.in l.eam quã.col.viij.C.de fideic.& in l.j.col.pen. C.de furt.vbi dicit,ꝙ nõ ſufficit clauſula generalis,nõ obſtãte, vbi ſunt plura obſtacula, ſed requirit ſpecialis mentio ſingulorum.& ad iſtud propoſitũ cumulauit Fely.in c.poſtulaſti. col. iiij.& ſeq.de reſcrip.& Dec.in c.ad aures.col.vj.eod.tit. Præte
2 rea nunq̃ ꝓ generalem gratiam cenſet cum iudicibus † diſpenſatum,vt poſſint ꝺhere cũ ſubditis, ſed opus eſt ſpeciali & individua gratia.l.j.C.de contract.iud.ibi,nec ſpecialem nñi numinis hoc eis permittẽtis diuinã reſcriptionẽ habere meruerint.& d.l.nõ licèt. ibi,niſi ſpecialiter hoc eis conceſſum eſt. q̃
3 eñ † exigunt ſpecialem mentionẽ,nõ comprehendunt in gña generali,ſm gl.in clem.j.in ver.& ſpecialiter.de iudic. & Ioan. And.in c.j.de except.lib.vj.Et ad hoc plura congeſſit Iaſ.in l.j. col.iiij.& ſeq. ff.ſi qs in ius voc.non ier. Nec dicat, ꝙ nullus erat defectus in hoc iudice,cũ eſſet iudex perpetuus,q nõ prohibetur ꝺhere cũ ſubditis. l.præſidis ,puinciæ.ff.ſi cert.peta.qa q̃tum ad Raſpalum forenſem,nõ erat iudex ꝓpetuus, ſed dum taxat q̃tum ad cauſam ſibi delegatã. Præterea & ſi iudex perpetuus non ,phibetur ꝺhere cũ ſubditis generaliter, credo tñ
4 ꝙ †,phibeatur ꝺhere cũ his,q cauſas agũt corã eo, qa & cũ his ꝺhere ,phibentur etiam aduocati.l.quiſquis. §.præterea. C.de poſt.ca.infames.§.ꝓterea.iij.q.vij.Nec ẽt obſtare videt,ſi dicat ꝙ iſte iudex delegatus nõ cognoſcit amplius de cauſa,ſed eius locũ tenens,qa cũ non ſubdelegauerit cãm in totũ, ſed partẽ, nõ deſiit eſſe iudex,ſed eius locũ tenẽs cognoſceret.Nã poterat hic delegatus quoties voluiſſet , cãm reaſſumere , & de illa cognoſcere,vt not.in c.ſup quæſtionũ.in princ.de offic.deleg. Si aũt ſubdelegaſſet cãm ſuo locũtenẽti in totũ ante emptionem, nõ crederem eum ,phibitum ꝺhere , cũ nõ eſſet amplius iudex.d.c.ſup quæſtionũ.§.porrò,&c. Ad ſecundũ,an ſecunda gratia habeat ,pdeſſe,ita ꝙ conualideꝫ ꝺctus factus cũ d.iudice.Reſpondeo ꝙ ſic,qa talis gratia fuit ſpecialis, qua ſtante, valet ꝺctus.d.l.j.C.de contract.iudi.& d.l.nõ licet. Nec obſt.ſi dicat, ꝙ ſtante inualiditate primæ gratiæ acquiſitũ erat ius aduerſario,qđ ꝙ ſecundã gratiam nõ vł tolli potuiſſe, cũ nõ poſſet prĩceps auferre pœnã ſemel parti applicatã,ſm gl.& Mod. in l.ij.C.de in ius vocan. q eiñ cedit iura ſua litigioſa potentiori,hac pœna plectit, & talia iura in aduerſarium transferũtur.
5 l.fi.† C.ne lic.pot.Quia ad iſtud reſpondeꝫ, ꝙ ꝓ alienationem rerũ corporalium litigioſarũ non acquirit aliquid aduerſario. l.pen. ff.de alien.iud.mut.cau.facta. Sed ſolùm compellit emptor reſtituere rẽ venditori,ſoluta æſtimatione fiſco.l.fi.C.de litigi. nec etiam ꝓ alienationẽ factam in iudicẽ res vendita applicatur parti collitiganti.d.l.auferꝫ.§.j.ff.de iure fiſci.vnde frustra ꝓ partem allegat ius fuiſſe ſibi quæſitũ.Non obſt.tex.in d.l. fi.C.ne lic.pot. qa loquit in ceſſione actionũ,ſm gl.ibi,nos loquimur in alienatione rerũ corporalium. & ita declarat Azo in Summa C.de litig. Sed poſito ꝙ aliqđ ius parti acquiſitum fuiſſet illi ex diſpoſitione legis editæ à principe,potuiſſet princeps ipſe tale ius auferre, ſm Ang.in l.Antioch. ff.de priuileg. cred.& in l.Lucins.ff.de euict. & plura ad iſtud ,ppoſitũ adducit Fel.in c.quę in eccleſiarũ.col.xvj. verſ.quinta declaratio.de conſtit. Non obſt.tradita in l.ij.C.de in ius voc.qa procedunt in principe recognoſcẽte ſuperiorẽ, vt patet ex doct.Bar.ibi: nos verò loquimur in do.Delphino , q in ſuo Delphinatu tenet locũ ſupremi principis,q poteſt ius acquiſitum ex legis diſpoſitione auferre cui vult, vt patet ex prædictis. Ad tertium an illa ,ptẽſtatio,ꝙ venditio habeat ,p non facta,vbi ei ius non aſſiſteret,excuſet ꝺhentes à vitio litigioſi? videret reſpondendum ꝙ ſic, qa in his, in quibus factum regulat & modificat ab
6 animo, ,ptẽſtatio † declaratoria excuſat ,ptẽſtantes à delicto, ſm gl.in l.j.in verſ.nec vi.C.vti poſ.ꝓ quã ita docet Bart.in d.l. j.& in l.non ſolùm.§.morte.col.vj.verſ.circa quartũ.ff.de no. ope.nun. ꝺctus autẽ reſolutio pendet ab animo ꝺhentium.l.j. & ij.C.qñ lic.ab empt.diſc.ergo,&c. & ad hoc facit optimum ſimile de emphyteuta, qui alienauit rem emphyteuticam,ſi & dummodo directo dño placuerit. Nã talis proteſtatio cũ excuſat à commiſſo, qa nõ dr facta alienatio, ſi dñs non conſentiat,ſm Alb.de Roſ.in l.fi.C.de iure emph. & Iac. Aluar.in c.j. in prin.de proh.feu.alie.cũ concor.adduc.ꝓ Cur.ſeni.conſ.8. viſo inſtro. Contrariũ vł verius, qa ,ptẽſtatio ꝺria facto in his q̃ dependẽt à ptãte iuris,nõ aũt partiũ,nihil operat. l.alimẽta. C.de neg.geſt.& c.cũ M.Fer.de conſti. nõ depẽdet aũt à ptãte partiũ alienare rem litigioſam,abſque vitio litigioſi,ergo,&c. Nec obſt.dũ dr, ꝙ ,ptẽſtatio excuſat ,ptẽſtantẽ à delicto in caſibus,in quibus factũ regulatur ab animo, qa ,pcedit qñ animus tollit vitiũ à facto,ſicut loquit glo.in d.l.j.C.vti poſ.ſcilicet qñ qs ingredit poſſeſſionẽ alterius, ,ptẽſtando ꝙ nõ vult poſſeſſo
7 rem deiicere. ſecus qñ animus nõ tollit † vitium à facto , vt in caſu nro, in quo venditor trãſtulit dominiũ & poſſeſſionẽ rei litigioſæ in iudicẽ. Nã animus nõ tollit vitiũ tranſlationis poſſeſſionis in alterũ,& ideò ſi emphyteuta,q ,ptẽſtatus eſt ſe vendere,ſi dño placuerit , nõ excuſat virtute talis ,ptẽſtationis , ſi rẽ tradidit emptori,ſm Bal.in c.cumana.ver.& ꝑdicta faciũt.d elect.& in c.j.§.hæc quoq;.ad fi.de ſucceſ.feud. & ſequit Fel.q alias authoritates adducit in c.quæ in eccleſiarum. col.xxx.de conſti.Refert ergo,an Raſpalus tranſtulerit poſſeſſionem molendinorum in emptorẽ,an verò ſteterit in puris finibus proteſtationis ſuę Ad quartum,an p vltimũ reſcriptũ fuerit derogatum primis duobus, quib. ꝓceſſa fuerat alienãdi facultas etiã in d.iudicẽ,non obſtante vitio litigioſi? Iſta quæſtio põt dupliciter intelligi. Primò,an princeps, ſiue eius locũtenens potuerit.Secundò,an derogare voluerit. Ad primum quantũ ad effectum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

fectum, ꝙ alienatio nō valeat, resp̃onderem principē potuisse, sed q̃tum ad hoc, ꝙ commissa sit pœna litigiosa vel alienantis in iudicē, nō credere potuisse, ne authoritate rescripti ꝯhentes illaqueati reperiant. l. j. C. de his q ven. ætat. impe. Alioquin esset in ptāte principis facere, qñ vellet impetrantes gratias ꝯ ius incidere in pœnas, reuocando ipsas gratias, ꝑ suo arbitrio, qđ est absonū & crudele dictu: nō eīn debet princeps fraudē
8 vllam † adhibere in præiudicium ſubditorū. c. p tuas. de don. ne inde iniuriarū nancisc̃da est occasio, vnde iura nascunt. l. meminerint. C. vnde vi. Ad secūdum, an voluerit derogare, nō possum dare certū resp̃onsum, ga nō fuit mihi exhibita copia rescripti. Ex his tñ, q̃ præsupponunt in narratione facti, arbitror ꝙ voluerit derogare primis, in ea dūtaxat parte, quatenus ꝑ prima rescripta impediri potest, ne iudex cognoscat de causis dictorū Molendinorum, simul cū causa possessorij, de qua in themate. Quia illud est, qđ principaliter mandat ꝑ vltimum rescriptum emanatū cū clausula, nō obstantibus primis
9 rescriptis, q̃ clausula † solùm operat, q̃tum ad dispositionem specificatā. c. pastoralis. ibi, q̃tum ad ea, q̃ specialiter exprimuntur. de rescrip. Præterea nō est verisimile, ꝙ princeps voluerit derogare primis, q̃tum ad effectū, vt Raspalus venditor, & iudex emptor incidāt in pœnā ob alienationē factā authoritate dictorum rescriptorū, ga nō potest istud facere, nec conuenit principi, vt statim dixi. cōcessio aūt principis in dubio restringenda est, vt id solùm voluerit concedere, qđ suæ est potestatis. l. Lucius. §. Imperator. ibi, cùm ad ea, q̃ mandari possunt volūtatē dedisse videaris. ff. ad muni. Ad vltimū, qđ habet duo capita, videlicet, an euitabunt pœnæ vitij litigiosi, & alienationis in iudicē, si iudex in vim dicti pacti resolutiui retro tradiderit Molendina Raspalo venditori? Ad istud primū caput respondeo nō euitari, ga semel dolum fecit Raspalus, cū venderet & traderet. l. j. §. fi rē. ff. depos. nam feudatarius, q feudum
10 alienauit irrequisito dño, etiam ꝙ illud recuperauerit, non euitat commissum. c. j. in tit. qd iuris sit, si vasal. feud. recupe. Et idem in emphyteuta dixit Bar. in l. sequit. §. item Labeo. in fin. ff. de vſuca. & sequunt *coiter* Dd. teste Ias. in l. fi. col. antep. C. de iure emphyt. & Dec. cons. 160. in vlt. dub.

RESPONS. CLXX. & de Diuers. rescrip. II.

SVppletione Iuuanda est concedentis intentio, & ad eū sensum verba trahenda sunt, qui repugnantiam non admittit, & loquentis potestatem non excedit.

SVMMARIVM.

1 *Imperator non potest reuocare donationem factam ecclesiæ.*
2 *Iura concessa creduntur in solidū ecclesiæ Arelatensi, à Ludouico Conrado & Federico principibus, per hæc verba, ad ius & proprietatem ecclesiæ pertineant.*
3 *Obtinere dicimur, quod iure nostro & canonico titulo possidemus.*
4 *Copula æqualiter copulat, & æquè partes distribuit.*
5 *Donata prælato & successorib. suis, differūt in vſu, à donatis ecclesiæ. Locutio indefinita æquipollet vniuersali.*
6 *Confirmatio confirmat rem prout est, & quid confirmatio.*
7 *Pro indiuiso verbum, communionem cum alio denotat. & quæ eius vis præterea.*
8 *Facere nemo præsumitur voluisse id, quod non poterat.*
9 *Imperialis maiestatis est, tueri iura ecclesiæ, non diminuere.*
10 *Confirmatio regaliorum & pascuorum archiepiscopi & ecclesiæ Arelatensis per Federicum facta his verbis, secundum antiquam & rationabilem prædecessorum concessionem, nihil noui inducit, sed antiquam concessionem approbat.*
11 *Recedendum non est à verbis claris, adeò vt interpretationem non admittant.*
12 *Copula quæ copulat simpliciter, dicitur copulare causa coniungendarum orationum sub eodem verbo, non autem coniungere copulata.*
13 *Verba sunt ita interpretanda, vt effugiant repugnantiam.*
14 *Subauditio permittitur ad tollendam contrarietatem & absurditatem.*
15 *Ecclesia ponitur pro capitulo, siue clero.*

Respon. interpret.

LVdouicus Conradus & Federicus dñi Principes dono dederūt regalia vrbis Arelatensis, & totius Archiepiscopatus necnon pascua campi lapidosi, & alia plura Archiepiscopo & ecclesiæ Arelatensi. deinde Federicus ꝓdictas donationes his verbis ꝓfirmauit, s̃m antiquā & rationabilē prædecessorū nostrorū Regū & Imperatorū ꝓcessionē, confirmamus tibi Raymunde, venerabilis Archiepiscope, & ꝑ te & tuis successorib. regalia totius diœcesis Arelat. ecclesiæ, & ipsam ciuitatē pro indiuiso, & plenā iurisdictionē in ciuitate, in creandis consulibus, ad retinendā ciuitatē ad seruitiū imperij, & dñi Imperatoris, & alia q̃ ptinent ad iurisdictionē tuā, sicut sunt tolonea, pedatica iustitiæ, Iudæi, corda, quītale, farnaria, moneta, portus, stagna, lacus, paludes, flumina & pascua de lapidoso agro, videlicet vt de oī fructu & vtilitate, q̃ ex his, q̃ s. descripsimus, poterūt ꝑuenire, ecclesia Arelaten. & tu venerabilis Archiepiscope habeas & possideas medietatē, & p te & tui successores, eandēq; mediā partē tibi tuisq; successoribus pñti scripto cōfirmamus. Quærit an vigore earū largitionū imperialiū integra regalia & integra pascua spectēt ad Archiep. an ꝑ dimidia parte dūtaxat. Pro resolutione huius q̃stiti ante oīa discutienda est, an regalia & pascua prius fuerint ꝑ Lud. Conradū & Fredericū donata Archiepo insolidū, vł ꝑ parte. nā si insolidū donata sint, ꝛstat Federicū, etiam si voluisset, nō potuisse adimere partē, & ad se vł aliū transferre, qa ēt Imperator nō pōt re-
1 uocare † donationē factā ecclesiæ, s̃m Inn. in c. noui. de iudic. nā Imperator vinculo iuramēti pstiti in coronatione, tenetur iura ecclesiæ defendere, nō aūt subuertere. c. j. de iurei. in vj. c. fundamēta. de elect. eod. lib. Nā donata ecclesię, censent donata Deo, à quo auferri nō pūt, ēt pp ingratitudinā Prælatorū. c. verū. de cond. appoſ. & ibi Car. Pan. & alij no. & plenè tetigi in rep. l. fi. C. de reuo. do. q. lij. & firmat Fely. vbi alia adducit, in c. ecclesia S. Mariæ. col. xxxix. de consti. Facit tex. in l. pfecta. C. de do. q̃ sub mo. & l. velles. C. de reuo. don. Si primā Ludouici donationē inspicimus, ecclesiæ S. Stephani oīa donata legunt. Inqt eīn Lud. Manases S. Arelatēsis ecclesiæ Archiepus propinquus noster charissimus, portū Toloneū. cū moneta ad ius & ꝓprietatem ecclesiæ S. Stephani teneat & ppetuò possideat, & oēs res quas antecessor suus ab antecessore meo obtinuit pfata ecclesia ppetuò obtineat. Ex quib. verbis colligit, ꝙ insolidum d. iura fuerūt donata ecclesiæ. c. ij. de in integ. rest. ibi, ad
2 ius † & ꝓprietatē ecclesiæ Romanæ, &c. & c. j. §. ꝯhentes. ibi, bonorū, q̃ in alia diœcesi obtinere noscunt. de for. compe. lib. vj. & not. ꝑ Arch. in c. si gratiosè. de rescrip. eod. li. vbi ꝯcludit,
3 ꝙ idē dicimus obtinere † qđ iure nr̃o canonico titulo possidemus. Si verò donationē Conradi ptemplemur ibi, tibi Arelat. ecclesiæ Archiepiscope, & ꝑ te ecclesiæ tuę nr̃a regalia in vrbe Arela. & totius tui Archiepatus ꝓcedimus. & ibi, tibi iam dico Reuerend. & Arelatensi ecclesiæ & successoribus tuis cōcedimus, vñr donata regalia & pascua Archiepo ꝑ dimidia, & ecclesiæ ꝑ altera dimidia, qa copulatiuè vtrique leguntur donata, q̃ copula æqualiter copulat. l. reos. §. cū in tabulis. ff. d̄ duob. re.
4 & æquè partes † distribuit. l. interdū. ff. de hære. instit. l. si qs Titio. ff. de vſufr. accr. Et si dicat, ꝙ donata Prælato intuitu prælaturæ, censent donata ecclesiæ: qa quicqd acquirit Prælatus, acquirit suæ ecclesiæ. c. j. & ibi not. de pec. cler. & ca. inquirendum. eo. tit. Istud nō negauerim. Sed dico ꝙ dr̃ia est in vſu, ga
5 donata † Prælato & successorib. suis, censent donata ecclesiæ ꝑ vſu ipsius Prælati, sed donata ecclesiæ intelliguntur donata ad oēs vſus necessarios ꝑ seruitiis & necessitatib. ipsius ecclesiæ. l. ciuitatib. & ibi not. ff. de leg. j. & sic q̃tum ad ius & ꝓprietatē regalia & pascua fuerūt donata ꝑ Conradū ecclesiæ Arela. insolidum, nō aūt ꝑ dimidia, sed q̃tum ad vſum dimidia fuit donata ecclesiæ, dimidia verò Archiepo. Nā cū Conradus indefinitè & simpl̃r donauerit ecclesiæ & Archiepo sua regalia & pascua cāpi lapidosi, censet donasse oīa regalia & integra pascua, q̃ sua erāt tpe donationis. l. si ita. ff. de aur. & arg. leg. l. ferui electione. §. fi. & l. qđ in rerū. §. si qs post. & ibi not. ff. de leg. j. & facit indefinita locutio, q̃ æquipollet vſi. l. si plurib. ff. d̄ leg. ij. c. ga circa. de priuil. si ēt intueamur cōfirmationē primo loco factā ꝑ Fredericū. ibi, tibi, tuisq; successoribus. ꝓfirmamus, &c. q̃ Romani Reges & Principes ꝓuinciæ ecclesiæ Arelatēsi tuæ ꝓcesserunt. Idē dicendū est, qđ s̃. ꝓxime. s. ꝙ oīa sunt ecclesiæ
6 donata, qa ꝓfirmatio † ꝓfirmat rē, ꝓut est l. Aurelius. §. testō. ff. de lib. leg. nā ꝓfirmatio nihil aliud est, q̃ iuris prius q̃stiti corroboratio, s̃m Host. in Summa de confirm. vtil. vł inut. & confirmatio cōmensurat ad actū ꝓfirmatum, s̃m Bal. in l. nominationes. ad fi. C. de appel. Sed si tenorē s̃cūdē ꝓfirmationis factæ ꝑ Feder. diligenter aduertamus, vł dicendū, ꝙ Archiepo, & ecclesiæ simul nō fuerit donata nisi dimidia regaliorū & pascuorū. Inquit. n. Federicus, ꝓfirmamus tibi Raymūde venerabilis Archiepe, & ꝑ te tuisq; successorib. regalia totius diœce-
7 sis Arelatēsis & ciuitatē ipsam pro † indiuiso. Pōdera verbū, ꝑ indiuiso, qđ cōmunionē cū alio denotat. l. sine hr̃de. §. Lucius. ff. de adm. tu. Sensus ergo Federici vł fuisse cōcedere regalia & ciuitatē ꝑ dimidia. Nā verbū, ꝑ indiuiso, vł ēt qualificare verbū, regalia. qa qualitas in oratione posita totā qualificat orōnē. l. iiij. §. critq; dr̃ia. & ibi Bar. ff. vi bo. rapt. Itē subiicit Federicus, ita videlicet, vt de omni fructu & vtilitate, q̃ ex his, quæ s̃. descripsimus, poterūt ꝑuenire, ecclesia tua & tu venerabilis Archiepe habeas, & possideas medietatē eādemq; mediā partē tibi tuisq; successoribus cōfirmamus. Ecce verba clarissima, q̃bus apparet, ꝙ nō fuit donata nisi medietas emolumentorum. vñ cū in verbis nō sit ambiguitas, nō ēt vł admittēda voluntatis q̃. l. ille, aut ille. §. cū in verbis. & l. nō aliter. ff. de le. iij. Illa. n. verba, ecclesia tua, & tu habeas, & possideas medietatē, clara vñr, qa copula cōiungit ecclesiā & Archiepm ad vnā dimidiā. l. Titius & l. interdū. ff. de hære. instit. l. Mæuio. & ibi no. ff. de leg. ij. sunt. n. ꝑiūcti re & verbis, qa eos verborū & rei complexus iungit. l. triplici. ff. de verb. sign. & l. re coniūcti. ff. de leg. iiij. sed quāquā ex verbis apparere videat Federicū nō voluisse cōcedere nisi medietatē, attū aliā pnto fuisse eius mētē. Et ad demōstrādū aliā fuisse Federici volūtatē, ꝓsidero plu-
8 ra. Primò cōsidero, ꝙ nemo p̃sumit † voluisse facere, qđ nō poterat. l. Lucius. §. Imperator. ff. ad muni. ea. à nobis. de sentē. ex cō. Sed Federicus nō poterat reuocare donationē semel factā ecclesiæ, & pro parte, vt oñsum fuit, ergo nō credit voluisse. Sedò ꝓsidero, ꝙ idē Federicus q iam ꝓfirmauerat donationē regaliū & pascuorū, integraliter & insolidū, in pfatione secundæ ꝓfirmationis asserit ad maiestatē imperialis eminētiæ pertinere iura & possessiones ecclesiæ tueri, & ne prauorū hoīum quietudine turbentur, sui prinilegij munimine roborare. Hęc
9 aūt exordialis † assertio denotat mentē Federici nō fuisse diminuere iura ecclesiæ. l. fi. ff. de hær. instit. & l. cū hi. in prin. cum ibi no ꝑ Bar. ff. de trās. Et tradit ēt ꝑ Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. facie. & ꝑ Canoni. in c. ij. de cle. cōin. p Ale. cōsi. 109. col. fi. & ꝓsi. 46. col. ij. lib. j. & alibi sæpe. Tertiò ꝓsidero, qđ idē Fed. in. ij. ꝓfirmatione expresè ꝓfirmat Archiepo & ecclesiæ Arelatēsi regalia & pascua s̃m antiquā & rōnabilē ꝓdecessorū Regū & Imperatorū cōcessionē, ergo ꝓfirmat regalia & pascua insolidū & iutgraliter, sicut prædecessoribus fuerūt do-
10 nata. Illa ēt verba, s̃m † antiquā & rōnabilē ꝓdecessorū cōcessionē, oñdūt mētē Federici fuisse cōcedere ecclesiæ regalia & pascua, put & quēad modū ꝓcesserāt antecessores, qui integraliter cōcesserāt. c. Abbate, de verb. sign. ibi, s̃m ꝑteriti tpis mōdē. & c. examinata. de pfirma. vti. vel inut. & tradit ꝑ Rom. ꝓsi. 336 circa ꝓpositā. & facit, qa dispō relata cēsēt esse in referēte. l. asse toto. ff. de hære. instit. l. ait prætor. §. j. ff. de re iudi. l. qui testō. ff. de excu. tuto. cū simil. Et si dicat hæc oīa esse ꝓsiderāda, vbi res est dubia: secus vbi verba sunt clara, qa tunc à verbis nō est recedendum. d. §. cū in verbis. Rñdeo, ꝙ vis verborum nō tñ debet operari, vt melior sensu existat. l. fi. C. de hæred.
11 instit. & l. cū virū. C. de fideicō. vel aliter rñdet, ꝙ à verbis nō est recedendū, qñ sunt adeo clara, vt interpretationem nō admittant: Alioquin, si interpretationē pūt recipere, tunc ea est admittenda, q̃ menti dispōentis conueniat, qa verba debent mēti deseruire. c. secundò requiris. de appel. & sub iugo mētis esse, & ab ea regulari, s̃m Bal. in c. mandatum. de rescrip. Qđ aūt verba Federici possint interpretari, vt voluerit ꝓfirmare & donare regalia & pascua insolidū, patet manifestè, quia (vt s̃. dixi) Fede. simpl̃r confirmauit donationes regaliorū & pascuorū ꝑ prædecessores suos factas his verbis, confirmamus tibi regalia & ciuitatē pro indiuiso, itē pascua, &c. Ad verbum pro in diuiso. rñdetur, ꝙ ad ciuitatē dūtaxat referendū est, nō ēt ad regalia. Nec obstat, ꝙ qualitas debeat qualificare totā o-
12 rōnem. d. l. iiij. §. critq; dr̃ia, quia aduertendū est ꝙ copula, † q̃ plura copulat simpl̃r, non autem respectu alicuius accidētis, dr̃ copulare causa coniungendarum orationū sub eo. verbo, non aūt dr̃ coniungere copulata l. j. ff. de his, no. insa. vbi ꝓtor ait infamē esse dānatum furti, vi bonorū raptorū, de dolo, tutelæ, & depositi & pro socio, & tñ ad hoc vt incurratur infamia, satis est furti dānatum fuisse, quia copula, siue punctus loco copulæ repetit principale verbū ad singula copulata, ita ꝙ tot dr̃ orationes, quot sunt copulata, s̃m Bar. in l. j. ff. de iusti. & iure. & ibi ēt allegat tex. in l. j. ff. de sica. vnde Fed. per hæc verba, tibi regalia & ciuitatē pro indiuiso, & tolonea, pedagia, flumina, montes, & pascua, &c. voluit copulare plura ad effectum coniungendi sensum plurium orationum, vt breuius loqueretur, & sic verbum confirmamus, subaudiendum est ad singula copulata. Vnde secundum rectam loquendi normam censentur tot orationes, quot sunt copulata, vt sit sensus: confirmamus tibi regalia. item confirmamus ciuitatem pro indiuiso, Quo stāte apparet, ꝙ qualitas, pro indiuiso, qualificare debet dūtaxat suam orationem, & sic ad ciuitatem dūtaxat referri debet, quia subaudiendo verbum, confirmamus, prout est subaudiendum, illa verba constituūt vnam orationem de per se, d. l. j. ff. de insam. Secundò rñdetur, ꝙ qualitas debet oīa ꝓcedētia qualificare, & ad oīa referri prætquā ad ea, quæ si fierent relatio, induceret ꝯrietas. l. si idem cū eodē. ff. de iurisd. om. iud. & tradit per Bart. in l. talis scriptura. §. fi. ff.

quæ s̃. descripsimus, poterūt ꝑuenire, ecclesia tua & tu venerabilis Archiepe habeas, & possideas medietatē eādemq; mediā partē tibi tuisq; successoribus cōfirmamus. Ecce verba clarissima, q̃bus apparet, ꝙ nō fuit donata nisi medietas emolumentorum. vñ cū in verbis nō sit ambiguitas, nō ēt vł admittēda voluntatis q̃. l. ille, aut ille. §. cū in verbis. & l. nō aliter. ff. de le. iij. Illa. n. verba, ecclesia tua, & tu habeas, & possideas medietatē, clara vñr, qa copula cōiungit ecclesiā & Archiepm ad vnā dimidiā. l. Titius & l. interdū. ff. de hære. instit. l. Mæuio. & ibi no. ff. de leg. ij. sunt. n. ꝑiūcti re & verbis, qa eos verborū & rei complexus iungit. l. triplici. ff. de verb. sign. & l. re coniūcti. ff. de leg. iiij. sed quāquā ex verbis apparere videat Federicū nō voluisse cōcedere nisi medietatē, attū aliā pnto fuisse eius mētē. Et ad demōstrādū aliā fuisse Federici volūtatē, ꝓsidero plu-
8 ra. Primò cōsidero, ꝙ nemo p̃sumit † voluisse facere, qđ nō poterat. l. Lucius. §. Imperator. ff. ad muni. ea. à nobis. de sentē. ex cō. Sed Federicus nō poterat reuocare donationē semel factā ecclesiæ, & pro parte, vt oñsum fuit, ergo nō credit voluisse. Sedò ꝓsidero, ꝙ idē Federicus q iam ꝓfirmauerat donationē regaliū & pascuorū, integraliter & insolidū, in pfatione secundæ ꝓfirmationis asserit ad maiestatē imperialis eminētiæ pertinere iura & possessiones ecclesiæ tueri, & ne prauorū hoīum quietudine turbentur, sui prinilegij munimine roborare. Hęc
9 aūt exordialis † assertio denotat mentē Federici nō fuisse diminuere iura ecclesiæ. l. fi. ff. de hær. instit. & l. cū hi. in prin. cum ibi no ꝑ Bar. ff. de trās. Et tradit ēt ꝑ Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. facie. & ꝑ Canoni. in c. ij. de cle. cōin. p Ale. cōsi. 109. col. fi. & ꝓsi. 46. col. ij. lib. j. & alibi sæpe. Tertiò ꝓsidero, qđ idē Fed. in. ij. ꝓfirmatione expresè ꝓfirmat Archiepo & ecclesiæ Arelatēsi regalia & pascua s̃m antiquā & rōnabilē ꝓdecessorū Regū & Imperatorū cōcessionē, ergo ꝓfirmat regalia & pascua insolidū & iutgraliter, sicut prædecessoribus fuerūt do-
10 nata. Illa ēt verba, s̃m † antiquā & rōnabilē ꝓdecessorū cōcessionē, oñdūt mētē Federici fuisse cōcedere ecclesiæ regalia & pascua, put & quēad modū ꝓcesserāt antecessores, qui integraliter cōcesserāt. c. Abbate, de verb. sign. ibi, s̃m ꝑteriti tpis mōdē. & c. examinata. de pfirma. vti. vel inut. & tradit ꝑ Rom. ꝓsi. 336 circa ꝓpositā. & facit, qa dispō relata cēsēt esse in referēte. l. asse toto. ff. de hære. instit. l. ait prætor. §. j. ff. de re iudi. l. qui testō. ff. de excu. tuto. cū simil. Et si dicat hæc oīa esse ꝓsiderāda, vbi res est dubia: secus vbi verba sunt clara, qa tunc à verbis nō est recedendum. d. §. cū in verbis. Rñdeo, ꝙ vis verborum nō tñ debet operari, vt melior sensu existat. l. fi. C. de hæred.
11 instit. & l. cū virū. C. de fideicō. vel aliter rñdet, ꝙ à verbis nō est recedendū, qñ sunt adeo clara, vt interpretationem nō admittant: Alioquin, si interpretationē pūt recipere, tunc ea est admittenda, q̃ menti dispōentis conueniat, qa verba debent mēti deseruire. c. secundò requiris. de appel. & sub iugo mētis esse, & ab ea regulari, s̃m Bal. in c. mandatum. de rescrip. Qđ aūt verba Federici possint interpretari, vt voluerit ꝓfirmare & donare regalia & pascua insolidū, patet manifestè, quia (vt s̃. dixi) Fede. simpl̃r confirmauit donationes regaliorū & pascuorū ꝑ prædecessores suos factas his verbis, confirmamus tibi regalia & ciuitatē pro indiuiso, itē pascua, &c. Ad verbum pro in diuiso. rñdetur, ꝙ ad ciuitatē dūtaxat referendū est, nō ēt ad regalia. Nec obstat, ꝙ qualitas debeat qualificare totā o-
12 rōnem. d. l. iiij. §. critq; dr̃ia, quia aduertendū est ꝙ copula, † q̃ plura copulat simpl̃r, non autem respectu alicuius accidētis, dr̃ copulare causa coniungendarum orationū sub eo. verbo, non aūt dr̃ coniungere copulata l. j. ff. de his, no. insa. vbi ꝓtor ait infamē esse dānatum furti, vi bonorū raptorū, de dolo, tutelæ, & depositi & pro socio, & tñ ad hoc vt incurratur infamia, satis est furti dānatum fuisse, quia copula, siue punctus loco copulæ repetit principale verbū ad singula copulata, ita ꝙ tot dr̃ orationes, quot sunt copulata, s̃m Bar. in l. j. ff. de iusti. & iure. & ibi ēt allegat tex. in l. j. ff. de sica. vnde Fed. per hæc verba, tibi regalia & ciuitatē pro indiuiso, & tolonea, pedagia, flumina, montes, & pascua, &c. voluit copulare plura ad effectum coniungendi sensum plurium orationum, vt breuius loqueretur, & sic verbum confirmamus, subaudiendum est ad singula copulata. Vnde secundum rectam loquendi normam censentur tot orationes, quot sunt copulata, vt sit sensus: confirmamus tibi regalia. item confirmamus ciuitatem pro indiuiso, Quo stāte apparet, ꝙ qualitas, pro indiuiso, qualificare debet dūtaxat suam orationem, & sic ad ciuitatem dūtaxat referri debet, quia subaudiendo verbum, confirmamus, prout est subaudiendum, illa verba constituūt vnam orationem de per se, d. l. j. ff. de insam. Secundò rñdetur, ꝙ qualitas debet oīa ꝓcedētia qualificare, & ad oīa referri prætquā ad ea, quæ si fierent relatio, induceret ꝯrietas. l. si idem cū eodē. ff. de iurisd. om. iud. & tradit per Bart. in l. talis scriptura. §. fi. ff.
13 de leg. j. sunt. n. verba † ita interpretāda, vt effugiant repugnātiam. §. quibus. in j. cōsti. C. no. Bar. in l. fin. §. idem quæsijt. ff. de ꝓdi. inde. maximè in cōcessionibus Principū. c. inter dilectos. §. cæterū. de fide instr. quē ad hoc ponderat Pan. in c. cū tu. de testi. & ꝙsiluit Pau. de Ca. ꝙf. 311. circa id, quod primò quæritur in j. parte. & Dec. ꝙsi. 192. co. ij. ad fi. nā si verbū, pro indiuiso, referat ad regalia. Fede. esset sibi ꝯrius, ga in pfatione asserit se velle iura ecclesiæ tueri, & ꝙseruare: Itē dicit velle cōcessionem prædecessorum suorū confirmare. Modo si verbum, pro indiuiso, referat etiā ad regalia, illico sibiipsi ꝯdiceret, ga diminueret & auferret dimidiā, quod nō est dicēdū per ꝓdicta. Tertiò rñdef, ꝙ qualitas oīonis nō debet referri ad ea, ad quæ si referatur, iuris vel intētionis norma offenditur. c. ecclesia vult. de elect. & ibi notat Pan. & cōsiluit Car. florē. ꝙsi. 69. quo ad primū, & tradit per. Fely. in c. cām quæ. col. v. de rescr. & p Mod. in d. l. talis scriptura. Hinc aūt facta relatione verbi pro indiuiso, ad regalia, offendit rectitudo iuris, quia ꝯ ius reuocat donatio medietatis regaliorum ab ecclesia. d. c. fundamēta. de elec. Itē offendit intētio Federici intēdentis cōfirmare iura ecclesiæ & nō infirmare, ergo &c. Nō deniq; obstāt illa verba, ita quòd de fructu & vtilitate ecclesia tua, & tu habeas medietatē &c. quia rñdet dupl̃r. Primò, ꝙ ad euitandā cōtrarietatē & absurditatem post verbū, ecclesia tua, subaudiēdū est verbū, medietatē, vt sit sensus. ita ꝙ ecclesia tua medietatē, & tu habeas me dietatem, nā ad tollēdā ꝯrietatem & absurditatē permittitur
14 subauditio. † c. super qōnum. in prin. & ibi Pan. in tertio no. d offi. delega. & not. gl. in c. j. in ver. defensorem. & ibi Car. Alex. xv. distin. & similem subauditionē faciunt doct. in d. l. Męuio. ff. de leg. ij. & s̃m hāc subauditionem, cōfirmatio Federici s̃mi lis erit cōfirmationi & donationi factæ ꝑ Conradū, vt s̃. dedu xi. Et sic voluit Federicus diuidere vsum redditus, vt Archiepus vteret fruererurq; dimidia, & altera dimidia frueret ecclesia siue capitulū pro necessitatibus ecclesiæ incūbentib. Nā ec-
15 clesia † ponitur pro capitulo siue clero, vt no. per gl. in c. querelam. ne prælа. vi. suas. & per Pan. in c. relatū. ij. de testa. Secundò rñdetur, posito ꝙ Federicus nō cōfirmauerit donationes aliorū suorum prædecessorum, nisi pro dimidia fructuū, quia tñ nō dispōsuit de alia dimidia, donationes aliorum respectu proprietatis nō infirmauit, dico ꝙ debetur ecclesiæ, cuius est proprietas & dominiū omniū regaliorū & pascuorum, vt s̃. ostensum fuit. Nam fructus sequuntur dominum, & ad ipsum iure spectant. l. fructus. l. in fundo. l. & ex diuerso. ff. de rei vēd. l. fructus. ff. de vſu. l. j. C. de pact. pignor. cum simi. &c.

RESP. CLXXI. & de Diuers. rescrip. III.

VBi Cōcessionis ratio vel noua Principis constitutio à suis beneficijs fœminas excludit, ad sororem nō transmittitur pedagium ea lege fratri donatum, ne extra agnationem etiam ex testamēto transferatur, & si agnationis verbo soror propriè contineatur.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum à contrario sensu, fortissimum est, & valet in gratijs & priuilegijs.*
2 *Sorores coniunctæ per virilem sexum, an sint de agnatione.*
3 *Fœmina nupta retinet omnia priuilegia & omnes prærogatiuas familiæ paternæ, per quas non disbrabitur à seruitio mariti.*
4 *Priuilegium concessum alicui & eius descendentibus, transit etiam in filias nuptas.*
5 *Inferior à principe gratiam & donationem factam etiam subditis suis, reuocare non potest.*
6 *Ratio inductiua priuilegij restringit & declarat ipsum priuilegium, quæ ratio ex præfationibus colligi potest. vide num. 7.*
8 *Prædecessores verbum, tam ad mediatos, quàm immediatos accomodari.*
9 *Princeps potest antiqua priuilegia declarare & restringere.*
10 *Emphyteusis concessa pro se & liberis descendentibus per lineam masculinam seu agnatorum, an transeat ad filias, vel neptes ex filio.*
11 *Priuilegium concessum descendentibus masculis, & fœminis non transit in nuptas.*
12 *Dacia & pedagia licet sint incorporalia, tamen inter immobilia computantur.*
13 *Dux Mediolani in suo dominio habet iura imperij, & omnia potest, quæ sunt concessa Imperatori.*

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

VIsis Instrumentis donationis daciorū & pedagij factæ nobilibus Confaloneriis de Candia per fœlicissimæ memoriæ Franciscū Sfortiā olim Ducē Mediolani, ac decretis, de quibus in themate. Prima consideratione visum fuit, ꝙ Francisca & Camilla hæredes ex testamento

Thomæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Thomæ Confaronerij carũ fratris, debeant succedere in portione daciorũ & pedagij, q̃ spectabat d. Thomæ exclusis Ioan. Augur. & consortibus ipsarũ fratribus patruelibus. Ad qd demonstrandum ad radicẽ, ptinus accedendo omissis leuibus assumo verba ꝓcessionis. Dicit in gratia, seu donatione, ꝙ dicta vtilitas nõ possit modo aliquo etiã p viam vltimæ voluntatis transferri extra eorũ agnationẽ. Pondera illa verba, extra eorum agnationẽ, inter agnatos ergo nõ est facta ꝓhibitio, quia cũ vnũ ꝓhibetur, cætera concessa intelliguntꝫ. l. cũ prætor. ff. de iudi. l. ex eo. ff. de test. b. & est not. & trita regula, ꝙ vnius inclusio, alterius est exclusio. l. maritus. C. de procur. ca. nonne. de præsump. & hoc etiã colligit ā ꝺrio sensu, quod est fortissimũ. arg. l. j. §. huius rei. ff. de offic. eius. c. qualis. xxv. dist. c. cũ apostolica. de his q̃ fiunt à prælat. qd' etiã arg. valet in priuilegiis † & gratiis, ſm gl. in c. licet. quã ad hoc aureã & singularẽ appellat Curt. senior, cons. 16. col. 7. in princ. & istud ꝓbat in l. filiusfa. §. cũ pater. ff. de leg. j. & l. pater filiũ. §. quindecim. ff. de leg. iij. Si ergo ostendero, ꝙ Franciſca & Camilla sunt de agnatione, resultabit clara conclusio, ꝙ Thomas potuit p viam suæ vltimæ voluntatis eisdẽ relinquere p̃dicta dacia & pedagia. ꝙ aũt sint de agnatione, satis est manifestum, qa sunt sorores d. Thomæ, † & sic coniunctæ p virilem ſexum, ergo agnatæ. §. j. Insti. de leg. agn. succeſ. & C. de leg. hær. l. lege. xij. tab. & l. fi. & clarior text. in §. nos verõ. ibi, ex agnatis aũt mulieribus nulli penitus, nisi ſolis ſororibus ad agnatorum ſucceſſionẽ patebat aditus. Inſt. de leg. agn. ſucceſ. & intantũ, ꝑcedere vꝫ, ꝙ etiam sorores nuptæ extra familiam dicunt agnatæ, & sic priuilegiũ extendit etiam ad nuptas vt est text. in l. voluntas C. de fideic. vbi dicit, ꝙ alienare extra familiam, ꝓhibitus, nõ censetur, ꝓhibitus donare ſorori nuptæ, qa ipſa nõ desinit esse de familia patris, dato ꝙ sit nupta extra familiam, ꝓut in terminis cõſulit Card. Flor. conſ. 91. A. vſurarius manifeſtus. & facit, qa fœmina nupta retinet † omnia priuilegia, & oẽs ꝓrogatiuas familiæ paternæ, ꝓ quas non diſtrahit à ſeruitio mariti, ſm Bar. in l. fin. §. item reſcripſerũt. ff. ad municip. & Alex. conſ. 20. in fi. lib. ij. cũ aliis authoritatibus plenè adductis ꝓ Cur. ſenio. conſ. 27. magnificus vir. col. xij. & ꝓ iſta dixit Alex. in l. cũ quædã puella. ff. de iuriſd. om. iud. ꝙ priuilegium conceſſum alicui, & eius deſcendentibus, † tranſit etiam in filias nuptas. Sequit Fel. in c. nouit. de iud. allegãs ita conſuluiſſe Mar. Soc. in conſ. exordiente, Reuerendus dñs B. rouerella. & idem tenuit Corn. conſ. 177. col. fi. lib. iiij. & bñ facit tex. in l. j. in fi. ff. de iure immu. vbi ꝓbatur à ꝺrio ſenſu, ꝙ priuilegium conceſſum alicui & poſteris, & ſuo generi, tranſit in filias nuptas, licèt nõ tranſeat in filios filiarũ. Et ſi dicaꝫ, ꝓ parte maſculorũ, ꝙ licèt iſtæ fœminæ admitti videantur ex vi & tenore donationis, tũ excludunt ꝓ decreta ducalia, quæ expreſsè bona data p illuſtres Duces Mediolani volunt transferri in fratres. Reſpondeo aduertendũ eſſe, ꝙ d. decreta fuerũt edita poſt donationẽ, vnde non potuit Dux p ſua decreta prefectam donationẽ ꝓceſſam etiam fœminis revocare, vel immutare. l. ꝓfecta. C. de dona. q̃ ſub modo. & l. ſi velles. C. de reuoc. don. Nã inferior à Principe † gratiã & donationẽ factam etiam ſubditis ſuis, revocare nõ põt, ſm Ant. & Imol. in c. q̃ in eccleſiarũ. de conſtit. etiã p viam decreti ſeu legis, ſm Pan. in c. at ſi clerici. §. de adult. col. iiij. verſ. ij. membro. de iud. Bald. in l. ij. col. vj. verſ. item nota ꝙ ſi Papa. C. de ſerui. & aqua. & Felin. in d. c. nouit. col. ix. Secundò reſpondeo, ꝙ d. decreta ꝓhibent bona immobilia tñ transferri in fratres, ſed dacia & pedagia ſunt iura incorporalia, & tertia ſpecies bonorũ inter mobilia & immobilia. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudicata. traditur etiam p Bart. in l. mouentium. ff. de verb. ſign. Præmiſſis nõ attentis, ꝺrium reſpondendũ puto, qa ſtantibus decretis, & maximè decreto vltimo edito p illum Ducẽ Ioan. Galeaz. verba illa, extra eorũ agnationẽ ſolos maſculos includunt, qd' ſic oſtendit. Ratio inductiua priuilegij † reſtringit & declarat ipſum priuilegium. l. cũ pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. ij. l. fi. C. de teſt. mil. firmat Rom. conſ. 180. ſi admittimus. col. ij. ver. præmiſſis nõ obſtantibus. Ratio autem inductiua huius gratiæ & conceſſionis colligitur ex præfationibus † ipſorum decretorũ. in l. fi. ff. de hæred. inſt. & tradit Lud. Rom. in dicto conſ. 180. & conſ. 90. viſo themate. & Alex. conſil. 46. col. ij. lib. j. ex præfationibus maximè vltimi decreti colligitur hęc ratio conceſſionis, vt nobiles de Confaroneis excitent ad fidelitatem ſeruandã, & operas exhibendas concedenti, q̃ ratio ceſſare vꝫ in fœminis, q̃ ꝓ Principe arma ſumere, nec honeſta ſeruitia præſtare poſſunt, ergo, &c. Secundò, verba vltimi decreti clariſſima ſunt, expreſsè cauent, ꝙ donationes factæ p illuſtriſſimos Duces non tranſmittant ad fœminas, vnde non est admittenda voluntatis quæſtio. l. ille aut ille. §. cũ in verbis. ff. de lega. iij. Legit enim in ipſo decreto, ꝙ quorumcunq; bonorũ immobiliũ conceſſiones gratuitæ, quas tam prædeceſſores noſtri q̃ nos fecimus, & poſthac fieri continget, neq; legis miniſterio, neq; facto hominis in fœminas transferri valeãt. Huiuſmodi ergo ꝓceſſio facta p illuſtrẽ Ducem Franciſcũ auum, & ſm immediatè prædeceſſorẽ est expreſsè comprehenſa in hoc decreto, qa verbum, prædeceſſores, † tam ad mediatos, q̃ immediatos accommodat. c. præter hoc. xxxij. dist. & ibi not. Dd. ſequit Fel. in c. qa V. in fi. de iudi. Nec est mirandũ, ſi dictũ decretũ declarat & reſtringit antiquas gratias & priuilegia. l. nõ est nouũ. ff. de legib. Et ꝙ Princeps poſſit ſua antiqua priuilegia declarare, † & reſtringere, decidit in ſpecie Ang. in §. ius aũt ciuile. col. ix. Inſti. de iur. nat. gent. & ciuil. ſequit Fel. in d. c. nouit. ꝙ tex. q̃ bene ꝓbat in c. j. de iur. calum. & bene etiam ꝓbatur ꝙ tex. in c. ſuggeſtum. de decimis. Potuit ergo Princeps reſtringere & declarare illa verba, extra corũ agnationẽ, vt nõ includant fœminas, licèt aliàs eſſent apta includere. Et facit qd' decidit Paul. de Caſt. in l. maritus. C. de procur. vbi vult, ꝙ emphyteuſis conceſſa ꝓ ſe, & liberis deſcendẽtibus p lineam maſculorum ſeu agnatorũ, non tranſeat ad filias † nec neptes ex filio, quia vbi intentio ꝑcedentis est, ꝙ res ꝓceſſa non deueniat in cognatos, non admittuntur fœminæ, licèt ſint agnatæ, nec p ipſas res deueniat in cognatos. allegat Speç. tit. de loca. §. nunc aliqua. ſequit Alex. in l. Gallus. §. nunc de l. Velleia. ff. de libe. & poſth. & Cur. ſenior conſ. 40. cũ in præſentiarũ. col. v. Et ſi nõ cõprehendunt fœminæ innuptæ, à fortiori erunt excluſæ iam nuptæ, ꝓ not. p Bar. in l. quoties. C. de priuil. ſchol. lib. xij. vbi p illum text. concludit, ꝙ † priuilegium ꝓceſſum deſcendẽtibus maſculis & fœminis, nõ tranſit in nuptas, & ſequunt ibi Ioan. de Plat. & Ang. & Lud. Rom. in l. j. ff. ad Syllan. Lud. Ro. & Iaſ. in d. l. cũ quædã puella. ꝺ Alex. ibi. & idem tenet Brix. in repertorio, in verbo, poſteri. dicens ita fuiſſe iudicatũ. & Iaſ. in l. fin. in fi. de conſtit. princip. vbi dicit, hoc dictum Bar. esse ſingulare & *couter* approbatũ, licèt Alex ꝺrium voluerit, in d. l. cũ quædam puella. Ex his patet nõ obſtare ꝙ dictæ ſorores ſint agnatæ. Non etiam obſt. ꝙ dacia & pedagia ſint iura incorporalia, qa reſpõdeo, ꝙ licèt ſint incorporalia, tamen inter immobilia † computant, ci loco cohæreant, & ꝓhibita alienatione immobilium etiam ꝓhibita cenſet alienatio pedagiorũ & daciorum c. j. §. j. & ibi Bal. de cogn. feud. & firmat Alex. loquens in terminis dicti decreti, conſ. 103. viſis ſcriptis. lib. v. verſ. iij. reſpondeo. & Gemi. conſ. 40. Titius ꝓdidit teſtñ. vbi ex hoc infert, ꝙ mendicantes ꝓhibiti poſſidere immobilia, etiam ꝓhibiti ſunt poſſidere dacia & pedagia, ꝓ tex. in clem. exiui. §. cùm annui. de verb. ſig. & est tex. in §. hæc nos. in auth. de non alien. & in l. iubemus. la. ij. C. de ſacr. ſanct. eccl. & plura cumulat Iaſ. in l. ſciendum. col. iiij. ff. q̃ ſatiſd. cog. Et generaliter iura incorporalia, de quibus non reperitur ſeparata deciſio, inter immobilia numerant, ſm Alex. & Moder. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudi. & Alex. conſ. 31. col. ij. lib. j. & maximè hoc dicendum in caſu noſtro, vbi ratio decreti ad talia ſe pariter extendit. d. §. dulciſſimis. Minus etiam obſtat, dum dꝫ, ꝙ inferior non potest priuilegium revocare, tum qa aliud est revocare, aliud declarare, ſeu reſtringere. Tum, qa dux Mediolani † in ſuo dominio habet iura imperij, & oĩa poteſt, quæ ſunt cõceſſa Imperatori, ſm Paul. de Caſtr. conſ. 226. ſuper primo. in ij. parte. Alex. conſ. 2. col. iij. lib. j. Curt. ſenior conſ. 16. col. ij. conſ. 40. col. x. & conſ. 50. col. ij. & conſ. 66. col. iij. & ſeq. dicens Ducem Mediolani habere iura imperij tam de conſuetudine, q̃ ex priuilegio, & idem tenet Iaſ. in l. ex hoc iure. col. iij. ff. de iuſti. & iur. Poſſum aliter reſpondere, ſed non curo, quia iſta reſponſio ponit ſecurim ad radicem.

RESP. CLXXII. & de diuer. reſcrip. IIII.

SI ſupremus Dominus conſenſit, ꝙ nouum vectigal exigatur, frustra conqueritur feudatarius, cui regalia conceſſa ſunt, ꝙ ab ipſo non fuerit obtenta licentia, cùm apud principem, qui regalia dedit, maior poteſtas permanſerit. Quanq̃ ſine iuſſu principis noua dacia inſtitui nequeunt, vniuerſitati tamen liberè permittitur incolis extraordinarium munus indicere, & habitatores duntaxat ad certum farinagij dacium grauare, nam ciuibus ſuis abſque ſuperioris licentia quamlibet poſſunt legem dicere.

SVMMARIVM.

1 *Daciorum impoſitio eſt de regalibus quæ ſoli principi conceduntur.*
2 *Vniuerſitas quibus caſibus poſſit imponere collectã, vel inducere nouum munus extraordinarium, & quando ſuperior ſubditis.*
3 *Præſcriptio pedagiorum & vectigalium quanti temporis lapſum requirat. nu. 5. & 7.*

6 *Nobi-*

6 *Nobilitatis prærogatiua an immunitatem onerum adferat. num. 8. & num. 9.*
10 *Priuilegia in ſuis finibus ſunt tenenda.*
11 *Præſcriptio & conſuetudo in quo differant.*
12 *Præſcriptio reſtringenda eſt, non extendenda, & ad eam iuſtificandam quæ requirantur. 13. & qua ratione agendum. 14.*

Reſpon. interpret.

LVra Conſ. ſe proponunt, ſed duo reſultant principalia dubia. Primò, an communitas Monteſſimarij ſtantibus priuilegiis olim ſibi conceſſis ſucceſſiuè ꝓfirmatis per Chriſtianos Reges & Delphinos, ꝙ poſſit vi ntena facere, taleas & impoſitiones ꝓ negotiis publicam vtilitatem tangentibus indicere, potuerit imponere dacium ſiue collectam farinagij piſtoribus ad rationẽ ſexdecim denariorum ꝓ ſextario, & aliis incolis ad rationẽ octo denariorũ. Secdò an nobiles nõ reſeruati, q̃ de nouo venerunt ad habitandum in dicto loco, vel in futurũ venient, teneant ad ſolutionẽ dicti farinagij, nõ obſtante quaſi poſſeſſione libertatis non ſoluendi, in qua nobiles ibidẽ habitantes vſq; ad hæc t ꝑa perſeuerauerunt. Iſtis duobus reſolutis, patebit reſolutio aliorum dubiorum, quia oĩa emergunt ex prædictis. Circa primũ duo videnda ſunt. Primũ, an dicta vniuerſitas potuerit imponere dictum daciũ abſq; licentia ſuperioris. Secdm, an licentia, de qua in themate fuerit ſufficiens. Primũ vꝫ, ꝙ vniuerſitas nõ potuerit imponere tale daciũ, qa talis impoſitio † est de regalibus, q̃ ſoli principi concedunt. e. j. quæ ſunt regal. & vꝫ caſus in l. ij. C. no. vectig. inſti. non poſſe. vbi expreſsè dꝫ, nec vectigalia noua decreto ciuitatũ inſtitui poſſunt. Imò nec dñs inferior poteſt in caſtris ſuis ſine licentia domini ſupremi imponere aliquam collectam. l. j. C. de ſuperind. vbi Bar. & Bald. in l. cũ multa. C. de bon. q̃ lib. Sal. in d. l. ij. Alex. conſ. 155. qñ abundè. li. ij. Hinc conſuluit Pan. conſ. 6. in q. quæ vertit. lib. ij. ꝙ vniuerſitas caſtri montis Anuaſati non potuerit imponere, nec exigere gabellam carnium, ſine licentia domini habẽtis regalia. Et ſi dicatur, ꝙ in c. j. q̃ ſint regal. nõ connumerat dacium farinagij inter regalia: Reſpondet, ꝙ ibi enumerantur dacia & gabellæ ex conſuetudine: ergo etiam dacium farinagij, vt de dacio piſtrini conſuluit Soc. conſ. 7. lib. iij. Præmiſſis his & ſimilibus, quæ defectum poteſtatis arguunt, nõ obſtantibus, ſm ea q̃ proponuntur, arbitror ꝺrium de iure reſpondendũ, qa prædicta oĩa ꝑcedunt, qñ vniuerſitas recognoſcẽs ſuperiorẽ, vult nouum daciũ generaliter imponere exigendũ etiam à forenſibus quibuſcunq;, tunc nõ põt ſine licentia ſuperioris habẽtis regalia, ſed inter ipſos de vniuerſitate ꝓ neceſſitatibus ipſius vniuerſi tatis concedit ei imponere collectã, † vel inducere nouũ munus extraordinarium, ſm Bar. in d. l. j. §. fi. p illum text. ff. quod cuiuſq; vniuer. nomine. & in l. vij. §. actor. vbi etiã Ang. Imol. Alex. & Mod. ff. de re iudi. gl. & ibi Fel. in col. pen. poſt alios in c. cùm dilecta. de reſcrip. Alex. conſ. 124. ſuper primo. lib. iiij. Gem. conſ. 116. qa prædicti. col. j. & Card. conſ. 12. in dubiis ꝓmiſſis, bene facit, qa quilibet populus põt ſtatuta facere abſq; licentia ſuperioris in his, quæ pertinẽt ad adminiſtrationẽ bonorum ſuorũ. l. j. ff. de decre. ab ord. fac. Bar. in l. oẽs populi in j. q. & alii ſequunt. ff. de iuſti. & iur. Et poſito ꝙ eſſet neceſſaria authoritas ſuperioris, dico ꝙ ex tenore priuilegiorũ, de quib. in themate, ſatis conſtat de licentia ſuperioris, & ſi dicat impetratam fuiſſe licentiam à dño loci inferiore habẽte regalia. Reſpondeo, ꝙ licèt feudatarius habeat regalia, nõ tñ ea proprio iure ſic poſſidet, ꝙ dñs ſuperior nõ poſſit licentiam imponendi noua dacia † ſubditis concedere. c. dudũ. de præb. lib. vj. vbi ſic inquit Papa, & ſi Cardinalibus noſtris, vel alteri poteſtatem dederimus conferẽdi beneficia, apud nos tã eadem, imò maior poteſtas remanſit. Ex his reſoluta apparet prima dubitatio, ex qua reſultat reſolutio q̃ plurium quæſitorũ, de quib. in themate, & maximè illius, quo quæritꝫ, an cõmunitas inciderit in aliquã pœnã ꝓ impoſitionẽ huius dacij, nam ſtantibus præmiſſis apparet, ꝙ non. Itẽ etiam illius an communitas teneat exhibere inſtrm licentiæ, patet reſpõſio ꝙ non, cũ potuerit ſine vlla licentia tale dacium imponere. Et poſito, quòd requireretur licentia, ſat erit exhibere priuilegium antiquum conceſſum de anno 1385. cũ interinatione facta in ſenatu Tholoſano. Ad illud aũt quæſitũ, an communitas ſpacio annorũ xl. præſcripſerit ius exigendi dictum dacium farinagij? Reſpondeo, ꝙ hæc dubitatio ſtantibus ꝓmiſſis est fruſtratoria, ac ſuperflua, vt tñ ſatisfaciam dominis ſyndicis dicti loci, q̃ curioſè fatagunt cuncta intelligere, dico ꝙ iſta dubitatio poteſt tripliciter intelligi. Primò, an præſcripſerit in ꝺiudiciũ Delphini ſupremi domini. Secundò, an ꝺ dominum inferiorem. Tertiò, an ꝺ incolas. Circa primum reſpondeo, ꝙ ad præſcribendum

4 ius exigendi pedagia, guidagia, vectigalia & ſimilia, quæ ſunt de reſeruatis in ſignum ſupremæ poteſtatis, requiritur lapſus tanti temporis, cuius initij non reperiatur memoria. c. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſignific. Et ita Panor. & alij in c. cùm nobis olim. de præſcript. & Bald. in l. j. C. ne rei dom. vel templ. & alibi ſæpe. Circa ſecundũ an ꝺ feudatarium. Reſpondeo, cùm huiuſmodi dacium habeat cauſam continuam, ſecundum Bar. in l. iuſto. §. non mutat. ff. de vſucap. vniuerſitatẽ ſpacio decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes potuiſſe præſcribere † ius exigendi tale dacium. l. ſi qs diuturno. ff. ſi ſeru. vend. & tenet Iaſ. in l. imperium. colum. xj. ff. de iuriſdict. omn. iudic. & Bald. in tract. præſcrip. in v. parte. colum. xliij. verſic. circa primam. Circa tertium non expedit dubitare, poſtquam dacium fuit impoſitum de conſenſu habitantium: nã quod ordo decurionũ ſtatuit, omnes ſtatuiſſe, dicuntur, ſecundùm gl. in rubr. C. quæ ſit long. conſuet. & in l. aliud. §. refertur. ff. de regul. iur. & decreta ordinis omnes ligant, niſi ſint ambitioſa. l. fin. & l. ambitioſa. ff. de decret. ab or. faci. Et quod maior pars facit, ab omnibus ſeruandum est. l. quod maior. ff. ad municip. c. cùm omnes. de conſtit. ¶ Venio ad ſecundum, pro cuius faciliori reſolutione præmitto, quòd transferens domicilium ad patriam vxoris, vel alium locum ratione incolatus, obligatur omnibus muneribus illius loci. l. ſi in patria vxoris. C. de incol. lib. x. l. domicilium. ff. ad mun. q̃ ergo tranſtulit ſe & domicilium ad locum Monteſſimarij, tenetur ſubire onus dicti farinagij, niſi habeat priuilegium immunitatis à Principe, vel à lege. ¶ Videndum ergo reſtat, an dictus nobilis iuridicè prætendat ſe immunem ex prærogatiua nobilitatis. † & videtur ꝙ ſic, per text. in l. ij. §. j. ff. de mun. & hon. ibi, his qui in caſtris operam dant, nullum municipale munus imponi poteſt, & per illum textum dicit Guido Papæ deciſ. 384. exordiente, ſed quid de nobilibus, ꝙ in confectione trium ſtatuum patriæ Delphinalis pro ſubſidiis inducendis, excipiuntur nobiles nobiliter viuentes. Bene facit text. in l. nõ tantùm. §. j. ibi propter inclitam nobilitatem pleniſſima immunitas tributa est. ff. de excuſ. tut. Secundò facit, qua præſupponitur, ꝙ alij nobiles, qui hactenus ibidem habitarunt, ſunt in quaſi poſſeſſione libertatis iam annis quadraginta, &

7 vltra, quo tempore præſcribitur † immunitas à futuris oneribus, vt conſuluit Bar. conſ. 59. commune Spoleti. Alex. conſ. 30. ponderatis. lib. v. in v. dubio. & facit textus in c. de quarta. de præſcrip. per quem idem conſuluit Petr. Philip. Cor. conſ. 22. in præſenti conſultatione. col. 5. lib. iij. Et ſic videtur inducta noua conſuetudo, ꝙ nobiles nõ teneantur ad ſolutionem

8 dicti farinagij, quæ conſuetudo † poteſt dare priuilegium immunitatis non habenti. l. fi. C. de vectig. & commiſ. l. ij publicanus. §. fi. & l. licita. §. earum rerũ. ff. de public. cum ſimil. ¶ Sed præmiſſis non obſtantibus, arbitror nobiles, q̃ nondum præſcripſerunt immunitatẽ, teneri ad onus dicti farinagij, ꝓ text. in l. ciues. & in d. l. ſi in patria. C. de incolis. lib. x. cum ſuis concordantiis. Nec prærogatiua nobilitatis aliquem excuſat. † l.

9 munerum. § patrimoniorum. & ibi not. Bart. ꝺ nobiles. ff. de muner. & hono. & firmat latius Alb. de Roſ. in rubr. ff. eod. tit. col. xxij. verſ. quæro nunquid nobiles. vbi dicit, ꝙ non ſolùm nõ excuſant ab oneribus patrimonialibus, vt est onus farinagij, ſed etiam nõ excuſantur à perſonalibus, ꝓ tex. in §. interim. ibi, ſed inuicem vniuerſi nobiliores. in auth. de defenſ. ciuit. & idem tenet do. Bonus de Curtili in ſuo tract. nobilitatis in v. part. privil. xxij. Nec obſtat contraria ꝺ. adducta. & primò tex. in d. l. iij. §. j. qa loquit in militibus actu militãtibus, & ſic in nobilibus nobilitate armorum & virtute propria, nos loquimur in nobilibus nobilitate generis, ad quos non est facienda extenſio, qa priuilegia † in ſuis finibus ſunt tenenda. l. j. ff. de conſti.

10 princip. Imò ille text. clarè ꝓbat, ꝙ nobiles nobilitate generis non excuſantur, dum dicit: cæteri aũt priuati, licèt militum cognati ſint, legibus patriæ parere debẽt. & ibi illum tex. ꝺ nobiles not. Alb. de Roſ. Item ille text. loquit, quantũ ad munera perſonalia, ſm glo. ibi *cõter* approbatam. Nos verò loquimur de patrimonialibus, ad quæ tenentẽ etiam milites. d. §. patrimoniorum. Non etiam obſt. tex. in d. l. nõ tũ. §. j. qa illud priuilegium nõ fuit conceſſum ꝓ nobilitatem perſonarũ, ſed ꝓ nobilitatem ciuitatum, imò ille tex. probat oppoſitũ, dum dicit, ꝙ ſolis Illienſibus, & ſic particularibus quibuſdã conceſſa fuit immunitas ꝓ inclitã nobilitatẽ ciuitatis, ergo aliis nobilibus denegatur. Item nõ ſolùm ibi concedit priuilegium immunitati, ꝓ nobilitate ciuitatis, ſed etiã ꝓ origine habitã ab vrbe Romana. vbi ergo nõ concurrit concurſus horũ duorum, non habebit locum illud priuilegium. l. ſi hæredi plures. ff. de condi. inſti. cum ſimil. Ad vltimũ reſpondet clariſsimè, ꝙ q̃q̃ alij nobiles iam longiſsimo tempore ſint in quaſi poſſeſsione libertatis non ſoluendi, nõ tñ poteſt dici inducta conſuetudo

quo

Universidad de Deusto
Biblioteca

quo ad nobiles, q à pauco tẽpore venerũt, velĩ futurũ veniẽt ad habitandum dictũ locũ. Ad qđ ostendendũ, præmitto diffe
11 rẽtiam esse inter præscriptionem † & ꝓsuetudinẽ. nã per ꝑscriptionẽ acquiritur ius particularibus personis tñ, per cõsuetudinem acquiritur vniuersis, & cuilibet de populo, ſm Pañ. in ca. cum dilectus. col. fi. & in c. fi. col. antepe. de consue. Host. & Panor. in c. cum ecclesia Sutrina. de causa pos. & ꝓprie. vbi Pañ. dicit q ibi non agit de ꝓsuetudine, qa nõ acquirebatur ius cui libet de populo, licet omnibus de clero. Sequit Gemi. ꝓs. 123. pro clariori decisione. Abba. consi. 18. in causa & q. lib. ij. Ale. cons. 6. viso. co. fi. lib. j. Cum ergo in casu nro agat de acqrẽdo iure immunitatis nobilib. tñ, dicere debemus q tractetur de præscriptione non cõsuetudine. Vnde esto sine veri ꝓiudicio, q aliqui nobiles propter longissimam quasi possessionẽ ꝑscripsissent immunitatẽ, non tñ inferri põt, ergo omnes nobiles, ẽt qui nuper venerunt ad dictũ locũ debent esse immunes, tũ, qa ex separatis non infertur. l. Pap. exuli. ff. de mino. l. fi. ff. de ca lum. tũ qa ex multis particularibus nihil sequit. c. in genesi. de electio. Et qa quo ad nobiles, qñ præscripserũt, ꝑt vniuersitas dicere, quo ad vos, integrũ est ius nr̃m, & liberæ nr̃æ ædes. l. bi nas ædes. ff. de serui. vrb. prædio. Est enĩ ꝑscriptio restringenda
12 † & nõ extendẽda ad eos, qui nõ fuerũt in quasi possessione. l. j. §. si qs hoc. ff. de itin. actuq; priu. & ibi Bar. & plenè tradit per Fel. in c. auditis. col. vĵ. & seq. de præscri. Prætereà, animaduertet cõitas, an sit legitimè probata prę̃scriptio. ad quam iu
13 stificãdam † sunt quatuor necessaria. Primò, q nobiles fuerint aliqñ requisiti vt daciũ farinagij soluerẽt. l. litibus. iunctis no. ibi ꝑ Bar. C. de agri. & censi. li. xj. Scdò, q ipsi nobiles requisiti, soluere recusauerint, ſm gl. in l. q luminib. ff. de serui. vrb. ꝑdi. Tertiò requirit sciuetia & patientia vniuersitatis l. ij. vbi Bart. C. de serui. & aqua. Pañ. in d. consi. 18. in cã. lib. ij. & consi. 22. co. fi. eo. lib. Quartò, regrit bona fides ſm Pañ. 1 c. fi diligẽti. de ꝑscrip. Are. ꝓs. 30. viso themate. col. ij. q hodie est expeditũ. c. fi. vbi Abb. & Fel. de ꝑscrip. Et q hæc quatuor regrant, firmat Ale. ꝓs. 136. in cã & lite. col. pe. li. ij. Et licet Ale. ibi videatur di cere hãc esse ꝓsuetudinẽ, tñ largè & abusiuè loquit per ea q. s. dixi, & in specie animaduertit Bal. in tracta. ꝑscript. in v. parte.
14 col. lj. ver. vij. quæstio. Circa vltimũ, † qua actione agendũ sit. Rñdeo actione ꝓfessoria, ſm Sal. in l. ij. C. noua vecti. insti. non posse. & Bar. in l. si prius. ff. de noui operis nunciatione. & forma traditur per Ioan. Pet. de ferra. in forma libelli in actione confessoria. Laudarem tñ q ꝯ nobiles non existentes in quasi possessione libertatis fieret executio eo modo, quo fieri solet contra alios, quia vtilius est subire partes rei, quã actoris. l. qui accusare. C. de eden. §. commodum. insti. de interdict.

RESP. CLXXIII. & de Diuers. rescript. V.

SVper dubitatione suborta non expedit insistere, quia ex deductis in meo primo respõso patet clara resolutio, nam quãtum ad habitãtes in loco, cõitas potuit absque vllo priuilegio statuere, q quilibet nedum octo denarios, sed etiam viginti ꝓ sextario soluere teneatur, & etiam posset de nouo statuere pro necessitatibus communitatis, ſm Bar. in l. j. §. fin. ff. q cuiusq; vniuer. nomine. sed etiam si voluerimus insistere verbis priuilegij dico q communitas vigore dicti priuilegij potuit edere istud statutum, quia illa copula, & alias prout in eorũ libertatib. cõtinetur, non stat restrictiuè, nec copulatiuè, sed ampliatiuè. qđ sic probatur, vbi mens disponentis refragatur, copula mutat suã naturã & resoluit in alternatiuã vel disiunctã, ꝓut intẽtio ni melius adaptat ſm Ale. ꝓs. 130. attẽtis verbis. in fi. lib. ij. sicut eꝫ disiuncta ponit pro ꝯiuncta. l. si is qui ducenta. §. item si paterfam. ff. de re. dub facit tex. in l. si Titio. ff. de vsufructu leg. & glo. vulgata in l. eas causas. ff. de ꝓditionib. & demõstrationib. Deducẽdo ad propositum Princeps voluit, q cõmunitas Mõtissimarij posset tam pro fortificatione villæ, quàm pro alijs quibuscunque negotijs imponere quaslibet exactiones: modo si dicamus quòd illa verba, & alias, prout in eorum libertatibus, stent restrictiuè, ita quòd non possit imponere nisi exactionem vnius oboli, frustrabitur intentio concedentis. Fortificatur, quia si illa verba starent copulatiuè & restrictiuè ſm priuilegium nihil operaretur, cum iã ꝑ primum cõitas posset imponere exactionem vnius oboli pro sextario. hoc aũt non est dicendũ. c. porrò. de priuil. l. si qñ. ff. de le. j. ergo &c. Corroboratur, qa in scdo priuilegio dr̃ q ꝓsiliarij valeãt vintena facere, taleas imponere, & alias exactiones ꝓ fortificatione villæ, & alias pro negotijs cõem vtilitatem tãgentib. & aliàs ꝓut in eorum libertate ꝓtinet. Pòdera verbũ, & alias, qđ est implicatiuũ. c. cũ in multis. de rescrip. in sexto. c. sedes. eo. tit. in antiquis. & l. si fugitiui. cũ gl. C. de seruis fugi. Ergo ꝓsiliarij non exactionẽ vnius oboli ꝓut cõtinetur in primo priuilegio, sed alꝫ (si sibi videbit) imponere poterũt. Cõprobat, qa copula iũcta cũ illo relatiuo, alias, dispõnem auget. l. ea tñ adiectio. ff. de leg. iij. Sensus ergo est, q ꝓsiliarij possũt nedũ olim concessas, sed ẽt alias exactiones indicere, qđ ẽt cã cõcessionis, videlicet pro cõi vtilitate dictę villę, satis ostẽdit. Nam rõ cõis vtilitatis est generalis, quæ debet ampliare dispositionẽ, quatenus ratio ipsa se extendit. l. pater filium. §. fundum. ff. de le. iij. & ibi Bar. & l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. ij. cum solitis concord.

RESP. CLXXIIII. & de Diuers. rescrip. VI.

TOlonensium Priuilegia confirmat princeps his verbis. Immunitates in quarũ sunt possessione, cõfirmamus: ita q sint liberi, prout sunt, retroq; fuerunt. Celestinis postea idẽ Princeps donauit daciũ Tarasconis priuilegijs contrarijs quibuscunq; non obstan. quæ quatenus huic donationi aduersentur, irrita esse voluit. Respondi confirmationem nullum immunitatis ius tribuere Tolonensibus, cum nõ ꝓstiterit eos in quasi possessione libertatis fuisse eo tpe quo ꝓfirmationẽ impetrarũt. Nec credẽdũ est illis assertiuis verbis, prout sunt, retroq; fuerũt, cũ Tolonensium suggestione Princeps ita esse affirmauerit. Cęterũ cũ motu ꝓprio, certaq; sciа priuilegijs quibuscunq; derogatũ fuerit, ĩmunitatẽ ẽt Tolonẽ siũ sublatã puto, qđ Lud. Romano visum fuit, & Dec. probat.

SVMMARIVM.

1 *Inferior à Principe, potest suis subditis immunitatem concedere.*
2 *Priuilegia concessa ab eo, qui potest de nouo cõcedere, probãt illa omnia, quę in eisdem clarè referuntur.*
3 *Asserens se immunem à gabellis & vectigalibus, illud probare debet.*
4 *Tenor dat legem priuilegio.*
5 *Dictio prout relata ad possessionem, de qua non apparet, stat condicionaliter, & nisi constet de relato, priuilegium & confirmatio nihil disponunt. nu. 6.*
7 *Verba assertiua Principis, non probant. & 9.*
8 *Princeps pluribus negotijs impeditus, præsumitur immemor etiam priorum negotiorum.*
10 *Clausula ex certa scientia, nõ purgat vitiũ obreptionis & subreptionis.*
11 *Illatio ex quasi possessione de ꝑsenti, non sequitur ad quasi possessionem de præterito, secus econtra.*
12 *Princeps potest reuocare donationes & immunitates suis subditis cõcessas, sicut & priuilegia, ac etiam feudi concessionem. nu. 13. & 14.*
15 *Reuocatio generalis omnium priuilegiorum, non derogat priuilegijs habentibus clausulam derogatoriam derogatoriorum, nisi de eis fiat specialis mentio.*

Respon. interpreta.

IN causa Immunitatis, quam prætendunt Tolonenses à dacijs & gabellis loci Tarasconis donatis per Regem Renatum, & reginã Ioannam priori & conuentui Celestinorum ciuitatis Auenionensis, visum fuit primo aspectu Tolonenses fore immunes, & in eorum fauorem pronunciandum esse tã in petitorio, q̃ ĩ possessorio, qa ꝑstat de priuilegio ĩmunitatis eisdẽ concesso per prędictum Regẽ, quem constat habuisse facultatẽ
1 concedendi. Nam etiã inferior † à principe, potest suis subditis ĩmunitatem concedere, vt cõcludit expresse Pañ. in c. ij. co. antep. de immu. eccle. Princeps verò non recognoscens superiorem potest quibuscunq; priuilegiũ immunitatis donare. l. sp. §. fi. de iu. immu. l. j. C. de vaca. pub. mu. l. placet. C. de excu. mu. lib. x. traditur per Bar. in l. ij. C. de decret. decur. eo. li. & ꝑ Alex. cons. 30. põderatis. lib. v. Nec obstat inquantũ dr̃, q tale priuilegiũ nõ debet opitulari Tolonensib. qa est ꝓfirmatoriũ antiquorũ priuilegiorũ & antiquarũ ꝓsuetudinũ, de quib. nõ ꝓstat. qa rñdet. q priuilegia ꝓfirmatoria cõcessa ab eo, qui põt
2 de nouo ꝓcedere, ꝓbãt † illa oĩa, q̃ ĩ eisdẽ clarè referunt. c. Abbate sanè. & ibi no. Anto. de But. in viij. notabili, de verborũ signifi. firmat Inno. in c. inter dilectos. de fid. instr. Bar. & Mod. in l. admonendi. col. ij. ff. de iu. iu. gl. in c. vt veterũ. ix. dist. & in c. si Romanorũ. xix. distin. Car. ꝓs. 118. monasteriũ sancti Iulia ni. Aret. cons. 126. diligenter visis. in iij. dub. Pau. de Ca. cõsi. 17. in cã decimali, in scda parte. Dec. in cõsi. 13. in cã possessio nis. & ad hoc authoritates abundant. Præterea, vt constare de relata ꝓsuetudine, & quasi possessione libertatis, ergo cessabit obiectio aut. si qs in aliquo. C. de eden. Quòd ꝓstet, ostendit, nam ꝓ parte Tolonensium probatũ fuit per plures testes, q ipsi excepta turba ꝑsenti semp fuerũt in quasi possessione nõ soluendi. vnde ex quasi possessione tã longissima & tanto tpe continuata, vt resultare ꝓbatio, q etiã tpe confirmationis priuilegiorum antiquorũ essent in eadẽ quasi possessione, cum possi dens de præsenti retro credat possẽdisse, nisi ꝑ negãtes ꝯrium ꝓbetur, sicut econtrà ex possessione de ꝓterito, infert ꝓbatio possessionis de præsenti. l. vti possidetis. & ibi not. Bart. C. vti possid. traditur. ꝑ Panor. & alios in c. cũ ad sedẽ. de restit. spol. Sed ꝑmissis nõ obstantibus, amplector ꝯriam partẽ. Et ꝓ fundamento ꝑmitto, q duo dacia donata Cœlestinis fuerunt indicta & constituta per superiores retro Principes & Comites Prouinciæ, q authoritatẽ imponẽdi habebãt. l. ij. & seq. C. no. vecti. instit. nõ posse. & de hoc nõ dubitatur. Itẽ ꝑmitto, q dicentes se immunes à gabellis & vectigalibus impositis ab habentibus potestatẽ, tenentẽ ꝓbare † immunitatẽ, aliàs nõ esset
3 q ꝑ dacijs obolum solueret, si crederet alleganti immunitatẽ. l. j. ff. de vaca mu. & generaliter ei q dicit, onus ꝓbandi incumbit. l. eũ qui. ff. de ꝓba. l. actor. C. eod. Si modò demonstrauero Tolonenses nõ sufficienter ꝓbasse eorũ intentionẽ, videlicet se esse immunes, ſtabit nr̃a ꝓpositio, quæ est Tolonẽses teneri ad solutionẽ daciorũ & gabellarũ, sicut cæteri tenentur. Duo dederũt Tolonenses priuilegiũ, & quasi possessionẽ nõ soluendi, sed neutrũ iustificat. Priuilegiũ ad supplicationẽ Tolonensium ꝓcessum, ita cantat. Confirmamus frãchesias, libertates, immunitates, omniaq; priuilegia eis indulta ꝑ nostros ꝑdecessores, in quib. fuerũt & sunt in possessione seu quasi, ita q ipsi sint, esseq; debeant, & ꝓut sunt, iamq; retro fuerũt, sicuti volumus, franchi, liberi, &c. Ponderandus est diligenter tenor huius priuilegij. c. porrò. c. accepimus. de priuil. qa tenor dat le-
4 gem † priuilegio, ſm Bal. in c. j. §. deniq;. quæ fuerit prima causa beneficij amittẽdi. & in c. j. col. vij. an agnati vel filij. Et quærentibus in ſpiciendus est sermo stipulationis. l. si qs stipulatus sit Stichum, aut Pamphilum. ff. de verb. oblig. Ex tenore colligo, q ĩstud non est nouum priuilegiũ, sed confirmatoriũ antiquorum, vt ostendit verbũ confirmamus. c. cũ dilecta. de confirmatione vtili vel inutili. Itẽ colligo, q voluit rex cõfirmare ea sola priuilegia, & eas solas immunitates, in quibus supplicantes fuerant, & tunc erant in quasi possessione, vt constat ex illis verbis & prout sunt, iamq; retro fuerũt. c. qa diuersitatem, ibi, sicut iustè & pacificè possidentur. & ibi gl. & Pan. not. de concess. præben. Nisi ergo Tolonenses fuissent tunc in quasi possessione exemptionis à daciis & gabellis loci Tarasconis,
5 priuilegium nullũ Tolonẽsibus ius tribuet, neq; confirmabit. Dictio enĩ ꝓut, relata ad possessionẽ, † de qua nõ apparet, stat
6 conditionaliter, & nisi cõstet de relato, priuilegium & confirmatio nihil disponunt † l. si sic. ff. de lega. j. l. q si in venditio. ff. de hær. vel act. vend. Et ita declarat Fel. in. c. ij. col. v. ad fin. de rescip. qđ maximè verũ est in ꝓfirmationibus, q̃ fiunt sine causæ cognitione, ſm Bar. in extrauag. ad reprimẽdum. in verbo, ꝓut. & benè facit qđ consuluit Oldr. consil. 164. viso priuilegio. Et q mens regis fuerit confirmare ea priuilegia, quibus Tolonenses tunc fruebantur, patet ex illis verbis, de quibus & sunt. &c. Illud enĩ relatiuũ, de quibus, positũ post vniuersalem dispositionẽ, restringit gratiam ad ea tantũ priuilegia, quibus supplicantes tunc gaudebãt. l. cunctos populos. & ibi no. Bar. & Mod. C. de summa trini. & fide cath. Et regulariter relatiuũ sine copula restringit suum antecedens. l. ea tñ adiectio. ff. de leg. iij. Corroborat, qa incertũ est an Tolonenses tempore dictæ confirmationis essent in quasi possessione non soluendi ꝑdicta dacia, ergo illa verba, ꝓut sunt, iamq; retro fuerunt, relata ad incertũ, ſtabunt limitatè & restrictiuè, vt docet Bart. in l. edita. col. pen. C. de eden. Et nisi limitatio relata ad aliud iusti ficetur ꝑ demonstrationẽ relati, tunc dispositio vtpotè incerta, nullius erit effectus. d. auth. si qs in aliquo. vbi Alex. ad fin. & idem Alex. cons. iij. in causa & lite. lib. ij. Nõ igitur possunt Tolonenses se fundare sup ꝑdicta confirmatione relata ad antiqua priuilegia, & quasi possessionis libertatẽ: de quib. nõ constat. & huic rationi non obstat, si dicatur, q illa verba, & prout sunt, retroq; fuerunt, ꝓbant q tpe impetrationis & confirmationis erant in quasi possessione immunitatis à daciis, & gabellis quorumcunq; locorũ. quia respondetur tripliciter. Primò, q
7 verba assertiua † principis non ꝓbant. c. si Papa. de priuil. lib. vj. tradit ꝑ Cald. cons. 2. eod. tit. Old. cons. 258. Innoc. Episcopus. maximè, qñ sunt narratiua facti alieni, de quo Princeps non præsumitur habere scientiam. c. ab excommunicato. de rescript. l. fi. ff. ꝑ socio. nã princeps tot negotijs implicitus est,
8 vt etiam negotiorũ impropriorũ oblitus † & immemor esse præsumatur. c. cæterùm. de rescrip. c. ex parte. j. de offic. deleg. Secundò respondet, q inducta ad restringendum, nõ debent operari ꝯrium effectum: id est, ampliationẽ. ff. de adim. leg. l. le gata inutiliter. Si autem illa verba, ꝓut sunt, retroq; fuerunt, ꝓbarent, q Tolonenses tunc essent in quasi possessione immunitatis à daciis & gabellis quorumcunq; locorũ, rex nõ restrin

geret, sed ampliaret suam gratiam, nõ solùm ad immunitatem à suis ꝓgenitoribus concessam, sed etiam ad vsurpatã, in cuius quasi possessione essent, qđ dicendũ nõ est. Tum qa absurdũ, d. l. nam & absurdũ. ff. de bon. liber. tum qa ad iniquitatẽ non est trahẽda gratia. l. si qñ. C. de inofficio. testa. cũ vulgaribus. Tertiò si pertinaciter instetur, talia verba ꝓbare, quia princeps ex certa scientia asserit se confirmare antiqua priuilegia, & antiquam quasi possessionẽ. Respondebo, nec dabitur replicatio, q ad suggestionem Tolonensium rex asseruit eos esse in quasi
9 possessione, quo casu verba asseruatiua regis nihil ꝓbant, † nisi constet vera esse suggesta. c. inter dilectos. ad fi. de fide instru. vbi dicitur, q si Papa ad petitionem partis confirmet priuilegia, tanquam prius habita & possessa, vt in casu nostro, talis confirmatio nihil operatur, nisi appareat & fides fiat de priui legiis prius habitis & possessis. & idem voluit Old. in d. consil. 258. & generaliter impetrans, si vult vti & gaudere impetratione, tenetur probare supplicata ꝑ ipsum vera esse. c. quia cir ca. & ibi Pan. not. de consang. & affin. c. constitutus. de rescrip. Tenentur ergo Tolonenses probare. q essent tempore impetrationis in quasi possessione non soluendi dacia Tarasconis, vti asseruerunt, prout in termmis quæstionis nostræ consuluit Soc. consi. 164. visa bulla. col. ij. vers. ij. loco. lib. ij. Nec quicq̃ facit, q rex confirmauerit ex certa scientia, quia clausula, ex cert-
10 a scientia, † nõ purgat vitium obreptionis & subreptionis, ſm Pan. in c. 2. de cõfirmatione vtili vel inutili. cum concord. adductis per Dec. in c. j. colum. v. vers. prima est. eod. titul. nec certa scientia releuat impetrantem à probatione eorum, de quibus nullo modo apparet, ſm Aret. in d. consi. 76. colum. iij. Non obstant depositiones testium, qa non probant, q Tolonenses essent in quasi possessione tempore confirmationis priuilegiorũ, qđ est necesse, vt patet ex præmissis. Et licèt deponant de quasi possessione immunitatis à dacio regio Tarasconis ꝓst confirmationẽ, nõ tñ ex quasi possessione de præ-
11 senti rectè infertur ad quasi possessionem de præterito, ſm Bald. in l. si hi qui. ad fi. C. de adult. & consi. 12. quidam d. Matthæus. in fi. lib. j. vbi concludit, q licèt ex possessione de præterito inferatur præsumptio continuationis vsq; in præsens. d. l. vti possidetis. cũ ibi not. tñ econtrà, scilicet ex possessione de præsenti, non infertur possessio de præterito, qa ex contingenti, quod se habet ad diuersa, nõ rectè infertur. c. in præsentia. de probat. Præterea vbi constaret Tolonenses tpe confirmationis fuisse in quasi possessione libertatis & priuilegiorũ, non tamẽ possent se iuuare dictis priuilegiis, quia ꝓ gratiam factã Cœlestinis, oĩa priuilegia & oẽs immunitates à dacijs Tarasco nis prius concessa fuerunt reuocata, vt patet ex tenore gratiæ & donationis factæ ipsis Cœlestinis ibi. Nam volumus priuilegium ipsum, & omnia ac singula in eo contenta perpetuò valere, priuilegiis, literis, rescriptis, ritibus, vsibus, consuetudinibus, & aliis iuribus contrarijs, quomodolibet nõ obstantibus, quæ nec obstare similiter volumus. Item ibi donationes quali tercunque hactenus ꝑ nos factas, quouis prætextu, respectu, occasione, vel inquantum possunt seu possent huic nostræ donationi in aliquo derogare, obstare vel afferre præiudicium quouismodo de medio tollimus, viribusq; & efficacia penitus & totaliter vacuamus, quæ claram & expressam voluntatem regis reuocantis omnia priuilegia, omnesq; donationes, quæ possent derogare donationi Cœlestinorum in aliquo. Con-
12 stat eĩm principem posse reuocare † priuilegia & donationes subditis suis factas. c. veniens. de præscrip. c. in nostra. ſm vnũ intellectum. & ibi Pan. col. fi. de iniuriis. firmat gl. in c. decet. de reg. iur. lib. vj. & latè traditur ꝑ Pan. & Mod. in c. nouit. de iud. & sicut potest reuocare priuilegia pro libito, ita & donatio-
13 nes, ſm Angel. in l. Antiochen. ff. de priuileg. cred. & in l. Lucius. ff. de euict. vbi vult principem posse auferre acquisita ex præscriptione, quia acquisita dicuntur beneficio suæ legis, & ideò potest ea ad libitũ auferre, sicut donationẽ suam potest ꝓ libito reuocare, & nõ solùm priuilegia, sed etiã potest con-
14 cessionem feudi † reuocare, si sit gratuita, ſm Bal. in l. q se patris. C. vnde libe. arg. tex. in l. q fundos. C. de omni agro deser. libro xj. Rex autem Renatus, vt audio, habebat iura principis, nec superiorem recognoscebat, ergo & ipse suas potuit donationes, suaq; priuilegia reuocare, & sic constat de potestate. constat etiam de voluntate ex illa clausula, priuilegiis nõ obstantibus, & ex illa clausula, donationes qualitercunq;, &c. quæ clausulæ sufficiunt ad ostendendam voluntatem reuocantis. c. quia sæpe. de elect. lib. vj. c. cum aliquibus. de rescrip. cod. lib. Nec obstat si dicatur, q requirebatur specialis derogatio, iuxta tex. cum gl. in l. iij. C. de silen. li. xij. quia respondetur, q imò sufficit generalis reuocatio, seu derogatio, non obstantibus aliquibus priuilegijs, ſm Paulum de Castr. in propriis terminis in l. si mihi & tibi. §. in legatis. ff. de legatis primo, vbi respõdet,

q non

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝙ non sufficeret gñalis dispō, ꝙ quilibet nemine excepto, solu
at dacia, qa tūc ꝓhenduntur exēpti. & ita procedit tex. cū
glo. in d.l.iij. Sed benè sufficit gñalis clausula derogatoria non
obstāte quacūque imunitate seu priuilegio. & ita ēt tenet Ias.
in l.j.co.fi.ff.de consti.Prin. & Ale.ꝑs.101.visis instris.co.pe.li.
15 j. vel aliter & secūdò rñdet ꝙ generalis ꝛreuocatio oīum priuilegiorū non derogat priuilegijs habētibus clausulā deroga
toriā derogatoriorum, nisi de eis fiat specialis mētio, ſm Cyn.
in l.unica.C.quā.impe.inter pup. & ita ꝓcedit tex. cum glo. in
d.l.iij. Sed iste non est casus nr, qa in gratia facta Tholonen. nō
reperit inserta clausula derogatoria derogatorioū. vel ēt po
sito, ꝙ esset ī ea gratia inserta clausula derogatoria, adhuc ī ca
su nostro sufficit gñalis derogatio, quia gratia cōcessa Cælesti
nis fuit facta motu proprio Regis & Reginæ (vt apparet ex le
ctura gratiæ) quo casu per generalē reuocationē tolluntur ꝺicta
priuilegia, ēt de quib. mētio specialis aliàs habenda erat, vt in
terminis nostris decidit Lu. Ro. consi. 327. Istæ sunt rationes,
vbi concordant ꝺrias doctorū opiniones fędere distīctionis,
vt in secundo priuilegio concesso ad postulationē partis non
sufficiat clausula generalis, nō obstantibus priuilegijs alteri cō
cessis. sed benè sufficiant ī secūdo priuilegio concesso motu
proprio, quam concordiam tradit idem Ro. in l.sed si quis. §.
quæsitum. in fi.ff. si quis cau. Refert & sequitur Decius consil.
165. visō tenore. col. penu. Ex quibus puto intrepidè iudican
dum Tholonenses nō esse immunes virtute allegati priuilegij.

RESP. CLXXV. & de Diuers. rescript. VII.

FEdericus Imperator Barba Rubea nuncupatus, vrbem Valētiæ cum pedagijs, regalibusque vniuersis donauit ecclesiæ Valētiæ, ci
ues deinde à tiragijs voluit esse immunes. Respon
derunt nonnulli Principē ñ potuisse ius pfectæ donationis vel
tantillo minuere. At ego ꝓtra, cum Imperator supremæ pote
statis iura à se non omnino abdicauerit, quod Panormitanus
apertè probauit. Quæsitum quoque fuit his temporibus, qui
bus nulli licet salem vehere nisi qui vehendi ius à Rege condu
xerit, num Valētinus licitator tali debeat immunitate potiri?
Respondi eam fuisse concedentis intentionem, vt ciues Valen
tini immunes essent, qui iure suo non etiam alieno salem tra
herent, & eo tēpore, quo cūctis vehere licebat, non hodierno
quo solis Regis ꝓductoribus permittit. Nec enim obseruādū
est priuilegiū aliquando æquum, si postea efficiatur iniquum.

SVMMARIVM.

1 *Appellantes qui semel præsentarunt, seu introduxerūt appellationem coram iudice immediato, amplius variare non possint, neque alium iudicem mediatum ꝺadire.*
2 *Petitorium cum possessorio retinendæ an possit cumulari.*
3 *Impedimentum contrarietatis cessat, quando actio confessoria competit.*
4 *Actio confessoria competit pro iure exigendi ꝺacium, sicut pro seruitutibus.*
5 *Possessorium in pronunciando præmittendum est, in exequendo autem petitorium.*
6 *Testes idonei non sunt valentini in causa immunitatis ꝺacij salis eorum, cum in huiusmodi causa ipsis vt singulis commodum quæratur.*
7 *Credendum non est magis libris mortuorum vniuersitatis quàm eorum viuæ voci.*
8 *Desidia conductorum nolentium exigere, non constituit ciues non soluentes in quasi possessione immunitatis, in præiudicium Episcopi, cui conuē tam pensionem soluerunt.*
9 *Donatio facta Ecclesiæ per Constantinum, an valeat.*
10 *Papa licet possit priuilegia suis subditis concessa reuocare, non tamen non subditis.*
11 *Imperator ratione supremæ potestatis potest quoslibet eximere ab oneribus etiam in præiudicium feudatariorum.*
12 *Alienare qui non potest rem, an possit de ea compromittere? quòd non.*
13 *Confirmatio Papæ præsumitur ex cursu longissimi temporis.*
14 *Intentio concedentis cognoscitur ex tenore priuilegij.*
15 *Priuilegium Principis non est obseruandum, vbi ex postfacto incipit esse nociuum: quia in omni priuilegio intelligitur exceptū omne graue ꝺamnum. n. 16. & quomodo ꝺebeat intelligi. 18.*
17 *Rex tenetur ad ꝺatium tiragij, si salem ipse vehat negotiandi causa.*
19 *Arrestum seu sententia Curiæ lata in possessorio an pariat exceptionem rei iudicatæ in iudicio petitorio. ꝺistinq. per. nu. 20.*
21 *Causa pia æquiparatur causæ status, seu libertatis.*

Respon. interpreta.

DVo Tantum dubia sunt, à quibus ꝺependet vis & effectus pñis controuersiæ, videlicet, an immunitas ciuium & habitatorū Valētiæ porrigatur ad casum firmæ clausæ. & an arrestum curiæ pariat exceptionem rei iudicatæ, contra Reuerē. do. Episcopū Valentinū. Vt tamē Reueren. domi Legato & Episcopo Valentino domino meo
precipuo satisfaciam, prosequar ordinem quæsitorum, quib.
respondeo iuxta seriem facti, cum acta mihi non fuerint exhi
bita. ¶ Et si responsa mea sterilia antiquitatemque redolere vi
ꝺebuntur, ꝺanda erit mihi venia, nā pusillus sum, & verbosam
consultationē semper abhorrui, & si superba cōsultatione vti
vellem, non possem hoc tēpore quo libris careo ob pestem
fugitiuus. Ad primum, an sententia lata in possessorio retinē
dæ per iudicem Valentinū transiuerit in rem iudicatam, eo ꝙ
appellātes, qui introduxerunt appellationē corā immediato
iudice, non comparuerint in termino præfixo ad audiendum
respōsum super articulo applonis recipiendæ, vel ex eo, quia
appellantes nō fuerunt prosecuti applonem corā illo iudice,
corā quo eā introduxerunt, sed corā suprema curia, ad quā ꝙ
via supplicationis recursum habuerunt. Paucis respondeo, ꝙ
appellantes, qui semel præsentarunt seu introduxerunt applo
1 nem corā iudice ꝺimediato variare amplius non pñt, ꝛneq; aliū
iudicē mediatū ꝺadire. & corā eo applonē prosequi concedit,
etiā si alternatiuè appellasset ad iudicē ꝺimediatū vel mediatū,
seu supremū, quia vno electo ad illū solū censetur appellatū,
ſm Io. And. in addi. Spec. titu. de appellationib. §. nunc tracte
mus. in fi. quē refert & sequit̄ do. Phili. de Peru. in c. ꝺilecti, co.
fin. in fi. eo. ti. & idem voluit Saly. in l. si quis libellos. co. j. eo. ti.
Ex quo sequitur, ꝙ sententia transiuit in rem iudicatā, tū quia
appellantes nō fuerunt prosecuti appellationē coram iudice
appellationis in termino iuris, iuxta tex. in auth. ei qui. C. de tē
po. app. & in cle. sicut. de appe. tū, quia se non pręsentarunt in
termino sibi præfixo ad habendū respōsum super articulo ap
plonis recipiendæ. iuxta plenè notata in c. personas. eo. ti. Cir
ca secundū, & si *cōis* conclusio sit, ꝙ ab vno & eo. nō possit cu
2 mulari petitorium ꝛcum possessorio retinendæ obstāte regula
contrarietatis, nā proponēs possessoriū retinēdæ asserit se pos
sidere. l.j, §. hoc interdictū. ff. vti possi. Proponēs aūt petitoriū
aduersariū facit possessorem, aliàs sibi non cōpeteret rei ven
di. l.j. C. de ali. iudi. mu. cā facta. meritò vnus & idē non potest
vtrunque iudiciū cumulare, quia vti ꝓtrarius non esset audien
dus. l.j. C. de fur. Tamen hęc conclusio non procedit, quando
agit pro iurib. incorporalib. iuxta tex. in l. sicuti. §. Aristo. ff. si
serui. vendi. quia tūc cessat impedimentū ꝓtrarietatis, cū actio
3 confessoria, ꝛqua vendicantur iura incorporalia, cōpetat etiā
possessori. l. vti frui. §. fi. ff. si vsusf. peta. l. si prius. ff. de nou. ope.
nunc. & ita declarat Bar. in l. naturaliter. §. nihil cōe. ver. ij. ꝺbi
natio. & ibi oēs alij indifferenter sequuntur. ff. de acquirē. pos
sess. Cū igitur fuerit intētatū interdictū retinēdæ, & postea cu
mulatū petitoriū, ꝙ iure exigēdi ꝺacium tiragij, qđ est incorpo
4 rale, insti. de reb. corp. & īcorp. in prin. ꝛ& ꝙ quo ꝙpetit actio
confessoria, sicut pro seruitutib. ſm Bar. & īcrib. in l. si publica
nus. §. in vectigalib. ff. de pub. non video ꝙ cumulationi pos
sit obstare, cessant. n. oēs sex regulæ impeditiuæ cumulationis,
de quib. per Bar. in d. §. nihil cōe. & per Can. in ca. pastoralis. d
cā possi. & proprie. & ita in specie cōsuluit Bal. ꝑ. 160. ꝙponit.
li. iij. Circa tertiū, an ex deductis & ꝙductis dicat facta cumula
tio, nō possum ꝺare certū respōsum, qa deducta & ꝙducta nō
vidi. Circa quartū aduertēdū est, an fuerit facta cumulatio pe
titorij, & possessorij retinēdæ, & vbi facta reperiat ñ erit opus
rescripto, qa ꝺe iure cōi vtrūq; iudiciū ē eadē vnicaq; ſnia ter
minādū. Et in ꝙnunciādo pmittēdū est possessoriū, in exequē
5 do petitoriū: ꝛvt est tex. ſm vnū intellm in c. cū ꝺilectus. ꝺe cā
possess. & proprie. optimè ꝺeclarat Soci. consi. 198. iustissime
iudex li. iij. vbi verò nō reperiet fęā cumulatio, nō erit inutile
impetrare rescriptū tā sup cumulatiōe, qđ ordine, maximè qa
abūdās cautela nō nocet. l. testū ñ ideo. C. de test. Circa quintū
qđ merita ꝓcernit, videlicet qs melius iustificauerit possessio
riū. qa attestationes ñ vidi, rñdeo ſm ea, qđ ꝙponunt more Sce
nolæ, ꝙ. R. do. Epūs melius, ꝓbauit. Pro cuius rei clariori ꝺemō
stratione, pmitto ꝙ in interdicto retinēdæ succūbere ꝺebet q
clā ab aduersario suo possidet. l.j. §. fin. & l. si duo. in prin. ff. vti
possi. & l.j. C. eo. ti. Hoc sic pmisso oñditur, ꝙ ciues ꝓtendētes
cū ꝺ. Epō non ꝓbarūt se eē in quasi possess nō soluēdi tiragiū.
& si probarūt, talis possessio vt pote clādestina, ñ eos iuuat in
hoc vtili interdicto, vti possidetis. In primis sciendum est ꝙ ci
6 ues Valentini in hac cā non sunt idonei testes, ꝛ qa agit ꝺe cō
modo vniuersitatis, ꝙ ꝓcernit singulos, vt singulos, non vt vni
uersos, ſm Inn. & alios in c. cum nuncius. ꝺe testib. Pañ. in cap.
insup, eo. titu. Cæp. in trac. seruit. sub rub. ꝺe serui. iuris depa
scendi. Ias. post alios in l. sed si hac. §. q manumittit. ff. ꝺe in ius
voc. Pañ. consi. 106. ad claram. co. ix. lib. j. Lud. Ro. cōs. vij. visis.
ad fi. Bal. consi. 168. lib. ij. & alibi sæpe. Itē sciendū est, ꝙ si viua
vox ciuium est suspecta rōne proprij cōmodi (vt dixi) eo. mo
do erit suspecta vox mortua, & cōsequenter maiores ipsorū
ciuium, qui aliqñ fuerunt conductores tiragij, nō etiā proba
7 būt ꝛcū non sit credēdum magis defunctis qđ ipsorū viuæ vo
ci, ſm Pet. & Cy. in l. in bonæfidei. C. de rebus cred. ēt probat
per tex. in l. exēplo. C. de proba. tradit ꝙ Mod. maximè Ias. in
l. admonēdi. col. xliij. ff. de iureiu. Tertiò aduertēdum est, qa
si testes deponentes ꝙ ciues Valentini sunt in quasi possess. nō
soluēdi tiragiū, nihil ꝺicāt de scia & patientia d. Epi, nō proba
bunt, qa subiectū huius quasi poss. l. est vsus & patientia, ſm
Bar. in l.j. C. de serui. & aqua. & Ale. in terminis nr̄is ꝑsi. 139.
in cā & lite. col. pe. lib. ij. Et si ꝺicat, ꝙ ꝺuctores nunq̄ exege
8 runt tiragiū à ciuibus. respondet ꝙ ꝺesidia ꝺuctorū ꝛ nolen
tiū exigere nō ꝓstituit ciues nō soluentes in quasi possess. im
munitatis in ꝓiudicium ꝺ. Epi, cui cōuentam pensionē soluē
rūt. l. quāuis. §. ꝺuctor. ff. de acqui. poss. nec ꝺesidia vel fortè
dolus, aut collusio ipsorū cōductorū, q ciues erant pīudicat
dño, nec suæ quasi possessioni exigendi tiragiū. l. fi. C. de acq.
pos. ꝓsiluit Bar. ꝑsi. 339. statuto caueť. li. j. Nec ꝺicat, ꝙ ꝺispō
ꝺictę legis fi. & ꝺ. §. si conductor. loquunt in possess. rerū cor
poraliū, qa ꝺe corporalibus ad incorporalia valet arg. & idē
est iudiciū. l. si pr̄ mulieris. ff. de iur. ꝺot. & l. sicut. ff. quib. mo.
pig. vel hypotheca soluī. & statuta loquētia de possessione re
rū corporaliū ꝓcedūt ēt in quasi possessione iuriū incorpo
raliū, ſm Aret. in rub. ff. de acq. posse. ad fi. & ꝑsi. 30. visō the
mate. col. pen. ꝙ ꝺictū Spec. in tit. de proba. §. vidēdū. ver. sed
pone. Et hoc in proposito nr̄o voluit Bart. in l.j. ff. vti possi.
bñ facit tex. ī c. olim. iij. de restī. spol. cū fi. Et si fortè ꝺolo vel
ꝺesidia cōductorū foret acqsita aliqua quasi possessio ciui
bus, illa eēt fraudulēta & clandestina habita inscio ꝺño Epo.
oīs. n. possessio acōsita inscio vero possessore, ꝺr̄ clandestina.
l. si ancillā. ff. ꝙ suo. & firmat Bal. in d. consi. 330. & consequē
ter in hoc iudicio succūbere ꝺebēt ciues, qa clā possident ab
aduersario. d.l.j. cū alijs. §. allegatis. Ad sextū an Federicus po
tuerit cōcedere immunitatē Valentinis in ꝓiuditiū eccle. cui
antecessores sui ꝺonauerāt ciuitatē cū pedagijs ac regalibus
9 vniuersis? Præsuppōsita validitate ꝺonationis, cū̄ sit *cōis opi.*
ꝙ ꝺonatio facta eccle. ꝛ p Cōstantinū valeat, vt attestat Pan.
in c. inter ꝺilectos. col. vij. ꝺe fi. inst. ꝙ tex. in c. fundamētal. ꝺe
elec. lib. vj. ēt absq; insinuatione l. sancimus. in fi. cū auth. seq.
& ibi Bal. C. de ꝺo. Videť rñdendū ꝙ non, quia perfecta ꝺo
natio nec retractari pōt, nec alterari. l. perfecta. C. de ꝺo. quæ
sub mō. l. velles. & l. si ꝺonationem. C. de reuoc. ꝺo. & maxi
mè ꝺonatio facta eccl. l. priuilegia. cū auth. seq. C. de sacros.
eccl. & Princeps tenet obseruare contractus sui ꝓdecessoris.
c.j. ꝺe probat. Corroborať, ꝙ licet Princeps posit priuilegia
10 subditis suis ꝓcessa reuocare, ꝛ c. veniens. ꝺe pscrip. nō tñ pt
reuocare priuilegia cōcessa non suditis. vt tradit ꝙ Pan. & a
lios in c. nouit. ꝺe iudi. Constat aūt eṗm & ecclesiā Valentinā
nō esse subditos Impatori. c. bñ quiꝺē. xcvj. ꝺist. ergo &c. & ita
cōsuluit Lud. Ro. cōsi. 298. circa præmissa. & Pau. ꝺe Cast. cō
si. 317. visō & examinato pvcto, in j. pte. Contrariū fortè ve
rius est, qa Imperator ꝺonando ciuitatē Valentinā cū regali
bus ecclesiæ. non ꝺicauit à se ius supērioritatis & supremę
pātis. Patet, qa, vt in facto pśupponitur, Eps pro iuribus tpa
litatis, recognoscit Impatorem, seu Christianissimū Regē ha
11 bentē iura imperij. Potuit ergo Imperator rōne supremæ
ptātis eximere quos voluit ab oībus oneribus, ꝛ eriā in præ
iudiciū feudatariorū, vt traditur per Pan. in c. accedentes. ꝺe
præscri. & in c. puenit. ꝺr immu. eccle. & facit tex. in l.j. & per
totū. ff. ꝺe iu. immu. & in l. sunt munera. ff. de vaca. mune Im
mo vr̄, ꝙ Imperator potuisset penitus & in totum hmōi pe
ꝺagium & tiragiū extinguere. l.j. C. de supērind. lib. x. & ma
ximè si nō esset licitè impositū. l. illicitas. ff. de off. pśi. & de pa.
iura. fir. §. illicitas. in vsi. feu. vnde non vr̄ ꝺubitandū, ꝙ ēt non
potuerit in parte. l. si quis cum totū. ff. de exce. rei iu. Ad septi
mum, an laudū, platū per Archiepm Viennę, & transactio fa
cta Auenioni corā patriarcha Antiocheno, & alijs cōmissa
rijs Apīcis ꝺe iure subsistant, & ꝓiudiciū afferant eccle. Valen
tinæ. Prima pśideratione vr̄ rñdendū ꝙ non. qa Prælatus sine
authoritate superioris nō potuisset concedere immunitatē
ciuibus Valentinis. c. epi. c. fi. ꝺe reb. eccl. non alie. nam etiam
administratores Reipublicæ non possunt sine Principis au
thoritate alicui cōcedere immunitatē. l.j. C. de immu. nemi.
cōced. l. vacuatis. C. de decur. lib. x. tradit ꝙ Bar. in l. ij. ff. de iu
re immu. ergo nec ēt potuit ꝙ trāsactionē, ne indirectè ꝓce
ꝺat, qđ directè ꝙhibet, vt est tex. in c. veniens. ꝺe trāsac. & fir
mat Pan ī c. cōtingit. eo. tit. Sicut nec ꝓræses, ꝙinciæ, nec ad
ministrator Reip. possunt ꝙ transactionē remittere iura ciui
tatis clara & liquida. l. Præses. C. de transac. Istūd. n. ius tiragij
ꝺonatū eccl. erat liquidissimū ēt cōtra ciues, ꝑ quos pśuppo
nit latꝫ fuisse snīam ꝙ Impatorē, q snīa ꝛimperialis pstituit ius
certissimū. l. si. C. de legi. nec ab ea reclamare licet. l. j. ff. à qbus
ap. non licet. Non valuit ergo transactio tanq̄ super ꝺecisis
& clarissimis facta. l. post rē. ff. de transc. Sīt nō valet laudum
12 Archiepi, quia Eps Valētinus non potuit cōpromittere ꝛsu
per iuribus gabellarū, nā q nō pt rem alienare, non ēt pt ꝺe il
la cōpromittere. c. cū tpe. & ibi not. Pau. & alij, ꝺe arb. & firmat Lapus alleg. iij. & latè Lud. Ro. consi. 369. circa primū. ī
iij. ꝺubio. Soc. consi. 18. col. xij. lib. j. Dec. consi. 44. col. ij. Sed
eps inconsulto Romano Pontifice nō potuit remittere istud
ius tiragij. vt s. probaui. & est tex. in c. q quis. xxxv. q. ix. & fa
cit tex. in aut. hoc ius porrectū. C. de sacr. san. eccl. ergo nec
ēt potuit cōpromittere. Et hanc partem amplector, nisi ci
ues allegent laudum & transactionem fuisse per Papam con
firmata, & ad probandū confirmationem ꝺeducant cursum
tanti tpis cuius initij non extet memoria, nā ex cursu tā lon
13 gissimi tpis præsumit ꝛPapæ confirmatio, si allegetur, vt in simi
li casu immunitatis pśiluit Dec. pśi. 152. in cā exemptionis.
col. fin. & Barb. consi. 35. sapienter scribitur. col. antepe. &
seq. lib. ij. p notata in c. cū apostolica. ꝺe his, qī fiunt à præla. si
nē cōsen. cap. & in l. cū ꝺe in rē verso. ff. ꝺe vsu. & plenè tradit
p Alex. consi. vj. lib. j. Oldr. pśi. 316. Raph. Cu. pśi. 83. quia cā
decimalis. Fulg. consi. 166. in qōne, qđ vertitur, & alibi sæpe.
Ad octauū, à quo, vt video, ꝺependet pūctus totius ꝓtroue
siæ, an hæc ꝓcessio īmunitatis laudo, trāslactione, & fortè Pa
pæ priuilegio roborata, extendatur ad casum firmæ clausæ.
Videret ꝙ sic, qa huic ēt casui cōueniūt verba exēptionis &
14 priuilegij, ergo ēt ꝓueniet disposition, cū ex tenore ꝛpriuilegij
cognoscāt intētio ꝓcedētis. c. porrò. c. recipimus. ꝺe priui. Intelligit. n. Federicus ꝓcessisse immunitatē oībus casibus, qs sub
verbis ꝙprehēdi pñt. l. Gallus. §. qđā rectè. ibi, qđ ex verbis ꝓcipi
pñt. ff. ꝺe lib. & posth. & l. si qs stipulatus sit Stichū, ibi, quæren
tibus insp̄iciendus est sermo stipulationis. ff. de ver. obl. Verū
p̄dictis & alijs, qđ ex lectura priuilegij, laudi & trāfactionis ex
trahi possent, non obstantibus, ꝺriā snīam tanq̄ iuri, & æqtati
magis pśonā amplectendā arbitror, infrascriptis rōnibus. Pri
mò, qa credendū nō est Imperatorē voluisse priuilegiare Va
15 lentinos ciues eo casu, quo ꝓtingeret ecclesiā īmodicè ꝛlędi.
c. cū ad hoc. ꝺe cleri. nō resid. & ibi not. Pan. & alij, ꝙ priuile
giū principis nō est obseruandū, qñ ex post facto incipit esse
valde nociuū. Tertiò ad idē est melior tex. in c. suggestū. ꝺe
deci. vbi priuilegiū immunitatis à solutione decimarū, nō est
obseruāꝺū eo casu, quo priuilegiatus postea acgrat tot p̄dia,
ꝙ qbus si decimas nō solueret, inferret enorme ꝺamnū eccle
siæ. Ita ꝺicendū in casu nr̄o, qa si priuilegiū īmunitatis ꝓces
sum Valētinis traheret ad casum firmæ clausæ, qđ ex post sup
venit, non ꝛter, īmo totaliter lædaret ecclesia in suo iure ti
ragij. Nā tpe ꝓcessionis priuilegij, laudi, & trāfactionis cuiusli
bet ꝓcessa erat facultas trahēdi salē, & licet tūc Valētini forēt
exēpti à solone tiragij, alij tñ oēs trahēres soluebāt tiragium
ꝺo. Epo. At nūc ꝙ Chr̄ianus rex clausit fores, si ꝓtingat Valēti
nos esse firmarios & ꝓductores tiragij, qa tūc nō licebit alijs
salē trahere, si ꝺixerimus Valētinos firmarios fore exēptos,
ecclesia frustrabit̄ in totū suo iure tiragij. Quē casum si impe
rialis maiestas pśideraret euenturū, nō est credendū, ꝙ in talē
euentum voluisset Valētinos vti illo priuilegio. Hinc ꝺicebat
Car. Flor. in cle. in pñti. in vltimis verbis. ꝺe censi. ꝙ tales exē
ptiones tanq̄ tēdentes ad noxā, admittendæ nō essent, p tex. ī
d.c. suggestū. & hac rōne ꝺicebat gl. in c. rescripta. xxv. q. ij. ꝙ
priuilegiū statim vires pdit, quāprimum in. idit priuilegium
in iniquitatē, & ꝺixit Fel. post Aret. ī c. noluit. col. vj. ꝺe iud. ꝙ
nō solū resoluit priuilegiū, qđ ex post enormiter lędit tertiū,
vt in d.c. suggestum, sed ēt qđ ex post grauiter lędit ipsum cō
cedētem ꝑter eius intentionē. arg. l. Seio. §. medico. ff. de ann.
leg. & l. fistulas. §. frumenta. ff. de ꝺhē. emp. & ꝺicunt Alexā. &
Mod. in l. si ex toto. ff. de leg. j. in prin. ꝙ priuilegiū immunita
tis non trahit̄ ad casum verisīr non cogitatū ꝓcedentē, iuri
bus ꝓallegatis, & priuilegium exēptionis à procuratoribus cō
cessum clericis alicuius loci, nō est obseruāꝺū, casu quo adeo
multiplicati sunt clerici illius loci, ꝙ oēm forę procurationem
absorbeant, secundum Car. & Fel. in c. accedentes. ꝺe pscri. in
16 omni. n. priuilegio intelligitur exceptū grauę ꝺānū ꝛalterius.
l. ij. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco pub. l. nec auus. C. de
eman. libe. c. quāuis. de resc. li. vj. Et priuilegiū à pr̄icipio æquū
ꝺebet euanescere, si ex post efficiatur iniquum, ſm Old. consi.
268. quæstio est vtrum. col. j. Secundò quia Valentini, qui cō
ꝺuxerūt firmam salis à Christianissimo Rege, iam nō amplius
transeunt saltē vti ciues Valentini, sed vti Regis, firmarii, alio
quinsi vti Valen ini valerent trahere semota conductione, ēt
cuilibet Valētino liceret, qđ ipsi firmari lato ore negāt. Dato
ergo, ꝙ Valentini essent immunes vti Valentini. non tñ erunt
17 immunes vti firmarij Regis. Nam etiam rex ꝛ ipse tenetur ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

daciũ tiragij si negotiandi cã sal̃ vehat, ſm Bar. consi. 226. cauetur ſtatuto montis publicianę, ſcdm meam impreſſionẽ, ẽt q ipſe pedagiũ & tiragiũ donauerit eccleſiæ. Nõ obtex. in l. licitatio. §. fiſcus. ff. de publ. & vecti. & cõmiſ. qa procedit, qñ fiſcus princeps vſus ſui gratia transfert res ſuas de loco ad locum, non mercãdi cã, & idẽ tenet Bar. in l. j. C. de nauli. lib. xj. Are. in l. cętera. §. hoc ſenatuſcõſultũ. ff. de leg. j. nec etiã ĩmunis eſt eccleſia, qñ negotiat. cle. fi. glo. & canon. de cẽ ſi. Cum igit Rex teneat, non video rõnem, quare eius firmarij debeãt eſſe ĩmunes. benè facit tex. in l. apud Iulianũ. §. j. & qđ ibi notatur. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. & in l. hæres abſens. ff.

18 de iudi. Tertiò, qa priuilegiũ † exemptionis debet taliter ĩtelligi, q nõ ꝓtineat iniquitatẽ, vel abſurditatem, ſm gl. ſolennẽ in c. paratus. xxiij. q. j. Bal. in l. j. in iiij. notab. C. de legi. & Iaſ. in l. ſi. col. iiij. in fi. ff. de cõſt. prin. ¶ Hæc aũt interpretatio, q etiã firmarij ſint ĩmunes, cõtinet maximã iniquitatẽ, ſic erit in arbitrio cuiuslibet Valẽtini licitãdo firmã, ſubuertere ius cp̃i in totũ, ergo fugiẽda & abijcẽda eſt talis iniqua & abſurda intelligẽtia. Non obſtant verba priuilegij, qa mẽs ꝓcedẽtis, ꝑualet verbis. c. quãto. de priuil. c. ſecũdò. requiris de app. Mens aũt Federici nõ fuit priuilegiare ciues Valẽtinos in cuẽtũ firmę clauſæ, vt ſ., ꝓbatum fuit, ergo, &c. ¶ Ad nonũ, an ꝓpter cuẽtũ firmæ clauſæ priuilegiũ Valẽtinorum reuocetur in totum, vel ad aliquã moderationẽ ſit reducendum? Pan. in d. c. ſuggeſtum. reſpondet, quòd reuocatur in totũ, qa non appa ret pro qua parte poſſit ꝓſiſtere. ar. l. j. §. Trebatius. ff. de aqua quot. & æſti. & c. deteſtanda. de cõcel. præben. libr. vj. Ex quo datur intelligi, quòd ſi poſſet quoquo mõ conſtare, quot modia ſalis veriſimiliter traherent Valentini ſingulo anno ſi firma clauſa non eſſet, pro ea quãtitate deberet ꝓſiſtere priuilegiũ, nam firmarij ſubrogant in locũ oĩum ꝓſonarũ, quæ poſſent ſalẽ trahere, ſi firma nõ eẽt, ergo ꝓ portione Valẽtinorum, in quorũ locũ ẽt ſubrogant, debet vti poſſe priuilegio, §. fuerat. vbi Iaſ. col. j. inſti. de ac. c. eccſia. vt lite penden. ¶ Ad decimum, an fuerit enormis læſio iuſtificata, non inſiſto, tũ quia non vidi acta, tum quia re ipſa apparet de enormi læſione. Immo ferè de totali, cum nulli alteri liceat ſalem vehere. ¶ Ad vndecimũ, an arreſtũ ſeu ſnĩa curiæ pariat exceptionẽ rei iudicatæ in hoc iudicio: Super iſto pũcto pũt multa iura citari, ſed ꝓcluſiuè procedẽdo rñdeo. Aut ſnĩa lata fuit ĩ poſ-

19 ſeſſorio & † cõſtat nõ obſtare in iudicio petitorio. l. & an eãdem. §. fi. ff. de exce. rei iud. Aut lata fuit in petitorio, vt qa ciues propoſuerunt, actionem negatoriã, & adhuc ſm ea quæ proponunt, rñdeo tale arreſtũ non parere exceptionẽ rei iudicatæ ꝯ d. Eſm nũc agẽtem ꝓfeſſoria ſtraſcriptis rationibus. Primò, qa talis exceptio firmæ clauſæ nõ fuit exꝑſsè reiecta per arreſtum, & licet cenſeatur tacitè reiecta. l. ij. C. de ord.

20 cog. & c. j. eẽ eo. tũ talis reiectio † tacita non obſtat quominus illa exceptio poſſit deduci in alio iudicio per modum agendi, ẽt ad eundẽ finẽ. l. ſi ãt. §. fi. ff. de neg. geſ. l. qđ in diem. §. ſi rõnem. ff. de cõpẽ. per quæ iura ita determinat Pa. de Ca. in l. j. col. iiij. C. de ord. iudici. & Bar. in d. §. fi. quod maximè verũ eſt, ſm eũ, ſi de tali exceptione nõ ſit plenariè cognitũ. l. ſi quis à liberis. §. ſi vel parens. ff. de lib. agn. Scdò, quia ſententia lata in præiudicium ingenuitatis ſeu libertatis, cuius exceptio propoſita fuerat, non parit exceptionem rei iudicatæ in alio iudicio, ẽt inter eaſdẽ perſonas. d. l. j. & ibi gl. & oẽs indifferenter. C. de ord. iudici. Ergo non etiam pariet exceptio-

21 nem rei iudicatæ in præiudicium piæ cauſæ, † quę æquiparatur cauſæ ſtatus, ſeu libertatis, ſm Bart. in l. proximè. §. nomẽ. ff. de his, quæ in teſta. delentur. Tertiò, quia ſententia lata per curiam, põt eſſe vera abſq; eo q intelligatur pronunciatũ ſuper exceptione firmæ clauſæ. Ergo non obſtabit in alio iudicio, vt declarat Bar. in d. l. ſi autem. §. fi. & in d. l. j. & in l. q Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. obl. Nam actores intentarũt negatoriam, qua ciues non qa ciues armarij. Vñ licet d. Eps exciperet q firmarij nõ debent gaudere beneficio ĩmunitatis, non tũ talis exceptio elidebat intentionẽ agentiũ ex ea cã tm̃ quia ciues. Meritò ſnĩa lata in fauorẽ ciuiũ ſumꝑr, nõ proderit firmarijs. Nec obſtabit in alio iudicio dño Epiſcopo agenti contra firmarios, quia limitata cã limitatũ ꝓducit effectũ. l. age. C. de trãſ. l. j. agris. ff. de acq. rer. do. Et ita ex preſsè declarat Bart. ĩ l. & an eandẽ. §. actiones. col. ij. ff. de excep. rei iudi.

RESP. CLXXVI. & de Diuerſ. reſcript. VIII.

PRinceps Qui læſo ſatisfacto crimẽ ĩdulget, veniam dediſſe credit reo ſub conditione, ſi offenſo ſatisfecerit. Nõ ẽ itaq; recipiẽda gra, niſi ꝓditio fuerit purificata. Satisfeciſſe ãt reus non dr̃ datiõe fideiuſſoris, cui lęſus fidẽ accõmodar̃ recuſat.

SVMMARIVM.

1 *Verba illa, ſatisfaict à partie, reddũt gratiam regis conditionalem, quæ conditio niſi purificetur, non eſt obſeruanda diſpoſitio. 2.*
3 *Cauſa criminalis ſine incommoditate ciuilis in iudicio mixto ſeparari nõ poteſt.*
4 *Satisfacit is, qui fideiubet. & vide quomodo procedat.*
5 *Pœna inſolidum committitur, & ſi in vno tantum conuentionis capitulo contrauentum ſit, etiam ſine auxilio exceptionis.*
6 *Pœna adiecta dationi, non debetur, tanquã præſumatur adiecta in fraudem vſurarum.*
7 *Pœna non debet excedere quadruplum.*
8 *Rex Franciæ in ſua ditione dicitur imperator cùm neminẽ recognoſcat.*

RESP. Interpreta.

1 VErba illa, ſatisfaict à partie, cum ſint prolata p ablatiuos abſolutos reddunt gratiã Regis † ꝓditionalẽ. l. cuictis agris. ff. de vſu. l. a teſtõre ff. de ꝓd. & dem. l. ab ẽptione. ff. de pac. Et ideo ni

2 ſi purificetur ꝓdõ, non eſt obſeruanda diſpõ. † l. iubemus. §. ſinautem. C. ad Treb. Conditio autem nihil ponit in eſſe. l. quæ ſub conditione dandorum. x. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſta. niſi fuerit purificata. l. qui hære. §. fin. ff. de condi. & demon. Et q ablatiui abſoluti nihil diſponant niſi conditio purificet, traditur per Cald. ꝑſ. 1. ſub rub. de verb. ſig. per Bal. cõſ. 498. quæritur, ſi creditores. lib. v. & alibi ſæpe. Reſpondeo igitur non eſſe interinandam gratiam conceſſam magnificę domi nę Meritæ Triulciæ relictę quondam magnifici dom. Ludouici de Bolerijs, olim domini de Cẽtalo, & eius filijs, niſi prius ſatisfecerit magnificis dominis Vicecomiti de Cadeneto, & Catharinę de Claromonte iugalibus, de omnib. & ſingulis damnis, intereſſe, & expenſis taxatis & liquidatis, & de quib. in inſtrumento tranſactionis, quod non ſolum ratione prædicta iuſtificatur, ſed ẽt authoritate comprobatur. Ita. n. determinauit in ꝓpoſito Bal. in l. j. col. fi. C. de furt. Inquit enim ſi per ſtatutũ remittatur tertia pars pęnę confitenti delictũ, nihil remiſſum videtur, niſi prius fuerit facta confeſſio, quia illa verba, confitenti delictũ &c. ĩcet ſint datiui caſus, tamen æquiparantur verbis prolatis per ablatiuum abſolutum, & ſicut per ablatiuum redditur gratia conditionalis per datiuũ. Sequuntur Mod. Taur. in rub. ff. ſol. mat. & idem voluit Albert. Gand. in trac. maleficio. in tit. de tranſ. & pac. in malefi. & ita in ſimili conſuluit Guido Papæ conſ. 205. circa ꝓceſſum. col. antepe. vbi vult, q hæc verba, Pourueu q̃ ſoit ſatisfaict à partie. reddunt diſpõnem ꝓditionalem, quia illud verbũ proviſo, fuit prolatũ per ablatiuũ abſolutum. Alia etiam ratione probatur noſtra concło, quia in dubio non eſt credendũ, q Rex voluerit præiudicare iuribus ipſorum coniugum. l. j. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco publico. c. ſuper eo. de offi. dele. c. quamuis. de reſcri. in vj. etiam in aliquo minimo. c. cũ olim. & ibi not. de conſue. Non ergo eſt præſumendum, q voluerit concedere gratiã & abolitionem criminum & proceſſuum criminalium antequam parti fuerit ſatisfactum, qa per abolitionem iudicij criminalis præiudicatur parti in iudicio ciuili, qđ colore iudicij criminalis fauorabilius & efficax reddebatur, maximè qa intereſſe dñorum ꝓiugũ, habet ꝓnexitatem cũ intereſſe fiſci reſpectu pęnę quinquaginta millĩ ſcutorum auri, cõis parti & fiſco. l. j. C. de vend. rerũ fiſc. cõium cũ priua. lib. x. Eſt enim hoc iudiciũ pęnę cõis fiſco & priuato miſtũ. c. tuæ. de procur. traditur per Pan. & alios in

3 rubr. de iudic. & in iudicio miſto non põt ſeparari † cã criminalis ſine incõmoditate ciuilis, vt per Alex. conſ. 82. in cã vertente. in vlt. dubio. lib. j. Ex prædictis liquido conſtat ſatisfaciẽdũ eſſe parti prius, q̃ gra interinetur. Sed forſan dubitabit de modo ſatisfaciendi, an ſatisfiat fideiubẽdo de ſoluendo. ſa-

4 tisfacit. n. ẽt is qui fideiubet: † l. ſolutionis verbũ. & l. ſatisfacti. ff. de ſolu. Contrariũ tñ hoc loco rñdendũ eſt per tex. in auc. ſi qñ. C. de ꝓſti. pec. & in l. fi. ff. ſi cer. pet. & p text. in l. iiij. §. ait ꝓtor. vbi caſus. ff. de re iudi. Nec obſtat q fideiubens dicat ſatisfacere, qa verũ, vbi agitur de ſatisfaciendo debito legali, vt vbi pars tali ſatisfactione ꝓtẽtat aliàs: ſecus ſm Bar. & ſcribẽ. in l. j. ff. q ſatisfdare cogant. Dubitari quoq; poterit, an ex eo q dñs de Centalo nõ ſoluit. 2000. ſcutos auri in termino pacto, & ſic pp ꝯuentionem in vno c. cenſeat cõmiſſa pęna inſolidũ? & ratio dubitandi eẽ poterit, qa plura ſunt facta, & plures ſtipłones pluriũ factorũ. l. ſcire debemus. ff. de verb. oblig. & ꝓñr videretur ſolum cõmiſſa pęna, ꝓ rata ꝯuentionis, vel ſaltem videtur, q ex æquitate competat exceptio pro capitulis, quibus non fuit contrauentum. l. ſi ſeruus. §. primo. ff. ſi qs cautio. Sed præmiſſis non obſtantibus reſpondeo pœnam

5 † commiſſam fuiſſe inſolidum, abſque auxilio exceptionis, per text. in l. ſi is qui ducenta. §. cum ita. ff. de rebus dubijs.

per quem infirmant Bart. & cõiter doctores, in l. iiij. §. Cato. in decima oppoſitione. ff. de verb. obli. Et ratio eſt, quia reſpectu pœnæ vnica eſt ſtipulatio pœnalis, & illa plura facta, p miſſa habentur pro vno, reſpectu ſtipulationis pœnalis, licet reſpectu obligationis primitiuæ promiſſiones & ſtipulationes, ſm Oldr. dicantur diuerſæ in conſi. 29. de rigore iuris. & iſtud eſt, quod dixit Bart. in d. l. ſcire debemus. dum dicit, q ſi plura copulentur ad vnum effectum, vnica tãtum erit ſtipulatio. l. ſi hæredi plures. ff. de con. inſti. Cũ igitur vnica ſit pœnalis ſtipulatio quinquaginta millium ſcutorum, per contrauentionem in vno erit cõmiſſa pœna inſolidum. Tertia forte proponetur dubitatio q agi non poſſit ad pœnam, quia non fuerunt perſoluta duo mille ſcuta in termino cõuento,

6 quia ſic pœna videret adiecta donationi, † quo caſu non debetur tanquam præſumatur adiecta in fraudem vſurarum, ſm Bart. & alios in l. rogaſti. §. ſi tibi. ff. ſi cer. pet. & in l. cum allegas. C. de vſur. Sed certè hæc rõ non militat in caſu iſto, in quo non petitur pœna ex eo, q non ſit ſoluta pecunia, ſed ex eo, qa non ſit paritum ſententię. & rei iudicatę per Principem, nam ſi arbiter iubeat dari pecuniam certo die ſub pœna, tunc ceſſat vſurarum præſumptio, & integra pœna debetur, ſi non fuerit ſententiæ paritum. c. dilecti. de arbit. Itẽ nõ ſolũ agitur hoc loco ad pœnã, quia nõ ſit ſoluta pecunia, ſed quia non fuit repræſentata filia per do. Antoniũ hęredẽ do. Ludouici iuxta cõuenta, & ſic agit ad pœnã, quia non factũ, quod fieri debebat, quo caſu ceſſat ꝑſumptio vſurarũ. & pœna cõmiſſa debetur. l. v. §. fi. ff. de verb. ob. traditur per ſcrib. in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. eo. tit. & in d. §. ſi tibi. Præterea, qñ

7 pœna adijcitur dationi in cõtractu tranſactionis, nõ ꝓſidera tur preſumptio vſurarũ, fiſi tranſactio inita foret ſuper contractu mutui, ſm Bald. in d. l. cũ allegas. & Imo, in d. §. alteri. nam tunc agitur ad pœnam, quia agens adimpleuit cõtractũ pro parte ſua, & aduerſarius non adimpleuit &c. Poterit denique dubitari, an hæc pœna dicat exceſſiua, qa excedit † qua druplum, cõtra. §. omnes. inſti. de ac. & l. vnic. C. de ſentẽtijs quæ pro eo quod inter. Nã tales exceſſiuæ pœnæ, nõ videntur exigi poſſe, ſaltẽ de iure canonico. c. ſuã. de pœnis. Sed contrariũ rñdendum eſt. Nam ſi teneamus opi. glo. & Dyn. in d. l. vnic. q pœna cõuentionalis appoſita in contractu per nomina ſimplicia poſſit in infinitũ aſcẽdere, ſecus ſi per noĩa multiplicatiua: res clara erit in caſu iſto, qa pœna fuit adiecta per noĩa ſimplicia. Si verò teneamus opi. Bar. in d. l. j. & in d. §. alteri. q pœna adiecta in contractu certũ in ſe continente, poſſit aſcendere ad eã ſummã, quã velint cõtrahẽtes, ſiue ſit adiecta per noĩa ſimplicia, ſiue multiplicatiua, noſtrũ reſpõſum verius eſſe cõprobat. Et hãc ſequunt Ang., Are. & Iaſſin d. §. alteri. Si verò amplectamur opi. Per. de Bellaper. & ſequaciũ, q Pœna conuentionalis non poſſit aſcendere ad quadruplum, adhuc ſm ea, quę proponunt, vt q in ſolidum exigi poſſit, qa

8 ſm Ang. & Imol. & ſi contrahentes non poſſint facere, q pœna aſcendat vltra quadruplũ, tñ hoc poteſt facere lex, & lena authoritate contrahentes idẽ poſſunt. Verũ in caſu iſto authoritate Chriſtianiſſimi regis, & ſic authoritate legis viuæ adiecta fuit in cõtractu hmõi pœna, ergo &c. Nam rex Franciæ † in ſua ditione dr̃ Imperator, cum neminem recognoſcat. c. per venerabilẽ. qui fil. ſint leg. & ꝓñr dicitur lex viua in terris ſuis, ſicut Imperator. §. fi. in auth. de cõſul. Accedat, q commiſſa fuit pœna non ſolum propter moram in ſoluendo duo millia ſcuta: ſed etiam propter moram in repræſentando filiam matri, quorum omnium intereſſet forte ſi quadrupliciter aſcendat ad eandem ſummam.

RESP. CLXXVII. & de Diuerſ. reſcript. IX.

CArolus Quartus Romanorũ rex, priuilegiũ exigendi pedagium ita confirmauit, iura & pedagia ſi & prout tu Gaugerie & ꝓgenitores tui (vt aſſeris) ritè & rationabiliter habuerũt & pacificè poſſederunt, ex certa ſcientia cõfirmamus & innouamus. Dubitatum fuit, an Arnaudus huius confirmationis vigore iure poſſit ab incolis Mõtilij pedagium exigere? Ego nequaquam poſſe reſpondi, cũ non probauerit ſe vel in parte Gaugerij hæredem eſſe, nec progenitores Gaugerij tempore confirmationis, & antea pacificè poſſediſſe.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio facta ex certa ſcientia Principis, validat quod ante erat inualidum.*
2 *Priuilegium ſatis probat certam ſcientiam principis, ſi in eo ſcriptum ſit, de certa ſcientia & plenitudine poteſtatis.*
3 *Priuilegij tenor ante omnia diligenter inſpiciendus eſt.*
4 *Supplicans debet probare oẽs qualitates expreſſas ĩ pcibus, veras ſuiſſe tempore ſuę ſupplicationis.*
5 *Priuilegium vel reſcriptum non faciens mentionem de colorata poſſeſſione aduerſarij, nullius eſt momenti, & quid ita? num. 6.*
7 *Ius ex gendi pedagium habens ex priuilegio Principis, non poteſt illud vendere ſine Principis licentia.*
8 *Scientia certa quando roboret actum inualidum.*
9 *Priuilegium confirmatum cenſetur eſſe maioris authoritatis.*

Reſponſ. Interpret.

1 VIdetur Aperto oré dicendum d. Arnaudũ probaſſe ſibi competere ius exigendi pedagium per inſtrm priuilegij ſibi per Carolum iiij. Romanorum regem ꝓceſſum, q tale priuilegium potuit cõcedere. c. ſuper quaſdam. §. præterea. de ver. ſign. & co. tit. C. no. vecti. ſine iuſſu Princip. & c. Sacrilegij enim eſſet, dicere Imperatorẽ iſtud nõ poſſe. l. ij. C. de crim. ſacrile. c. ſi quis ſuadente. §. cõmittũt. xvij. q. iiij. De poteſtate itaque non eſt dubitandum, de voluntate autem videtur etiã ꝓſtare. Verba enim priuilegij clariſſima ſunt. Inquit enim Carolus ſe ex certa ſcientia confirmare, & quatenus opus eſt de nouo concedere ius & facultatem exigendi dictum pedagium. vnde cum in verbis nulla videat ambiguitas, non eſt admittenda voluntatis qõ. l. ille, aut ille. §.

1 cum in verbis. ff. de leg. iij. Confirmatio enim † facta ex certa ſcientia principis, validat quod ante erat inualidum. c. j. & c. veniens. vbi gl. in ver. ꝓfirmatam. de tranſ. & voluit Bart. in l. priuilegia C. de ſac. ſan. eccl. Card. cõſi. 44. q ratificatio. Pan. conſi. 42. illud. col. ij. lib. j. Alex. cõſi. 39. viſo. li. iiij. & ꝑſi. j. col. xiiij. lib. v. Et ſi diceretur non conſtare de certa ſcientia Principis, eſſet à veritate deuiare & expreſsè calumniari, quia in priuilegio expreſsè fit mentio de certa ſcientia, & de plenitu

2 dine poteſtatis, ex cuius lectura † ſatis dicitur probata certa ſcientia, ſecundum gl. fi. in cle. & ſi principalis. de reſcr. & in c. ſtatutum. in gl. eo. ti. lib. vj. Pan. in c. examinata. de confir. vti. vel inuti. Lud. Ro. ꝑſi. 207. Iſte ſunt rationes, & Alex. in d. ꝑſi. 39. & facit tex. in cle. j. de probat. Verũ his, & ſimilibus nõ attentis contrarium verius eſſe rñdeo, infraſcriptis cõſiderationibus. Conſidero enim tenorem priuilegij, quia eſt ante oĩa

3 diligenter † inſpiciendus. c. accipimus, aliàs recipimus. de priuil. quia dat legem priuilegio, ſm Bald. in c. j. §. denique. quę fue. j. cauſa bene. amitt. & in c. j. an agn. vl̃ fili. defunct. & Cur. ſenior conſi. 49. memoriæ recolendæ dux tertius Philippus. col. viij. & alibi inquit Iureconſultus, quærentibus inſpicien dus eſt ſermo ſtipulationis. l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum aut Pamphilum. ff. de verb. obli. Sic in caſu noſtro inſpiciendus eſt ſermo huius priuilegij, qui talis eſt. Singula iura & pedagia preſcripta, ſi & prout eadem ipſe Gaugerius & progenitores ſui; vt aſſerit, ritè & rõnabiliter habuerunt, & pacificè etiam vt præfert, poſſederũt, ꝓfirmamus & innouamus. Ex quibus verbis apparet, q imperator noluit ex hmõi innouatione nouum aliquid ius concedere, ſed antiquum, ſi quod Gaugerius hẽbat, comprobare, vt formaliter ingt tex. in c. cũ dilecta. de ꝓfir. vti. vel inut. voluit. n. ꝓcedere pedagia, quatenus ritè & rõnabiliter habita & pacificè poſſeſſa ſint. c. inter dilectos. de fi. inſtr. Tm̃ igit fuit Gaugerio ꝓceſſum quantũ ante ꝓceſſionẽ poſſidebat. Nihil ergo iuris ei aſſert, niſi quatenus antea ſibi ꝓpetere & vſum fuiſſe oſtendatur. l. q ſi in vendit. ff. de hære. vel act. vend. l. ſi fic. §. j. ff. de leg. j. l. ſi non deſignata. C. de falſa cã adiec. leg. ita in ſpecie & ĩ ſimili caſu ꝑſoluit Oldr. ꝑſi. 164. viſo priuilegio. Niſi ergo dñs Arnaudus probet, q añ conceſſionem priuilegij ſui antecceſſores eſſent in quaſi poſſeſſione huius pedagij, non erit eius intẽtio iuſtificata. Nam cũ priuilegiũ ſe referat ad tit. & poſſeſſionem anteriorẽ, nihil probat niſi ꝓſtet de relato. auc. ſi quis in aliquo. C. de eden. Corro-

1 borat, quia Prĩceps ſe refert ad ſupradicta, vt patet ex ver. vt aſſeruit. & ver. vt præfertur. vñ nihil dr̃ ſupplicati ꝓceſſum, niſi ꝓſtet ſupplicata eſſe vera. c. qa circa. & ibi no. Pan. de cõſan.

4 & affi. tenetur ſupplicas probare † oẽs qualitates expreſſas in precibus veras fuiſſe tpe ſupplicationis. c. ꝓſtitutus. j. de reſc. vbi Fel. col. j. & conſuluit in propoſito Soci. conſi. 164. viſa bulla. lib. ij. q non valet priuilegiũ conceſſum imperanti aſſerenti ſe eſſe in longa & antiqua poſſeſſione, niſi fides fiat de tali antiqua poſſeſſione, qa Princeps nõ ita de facili ꝓceſſiſſet ſi ſciuiſſet imperatẽ nõ poſſediſſe. Nec enim Imperator voluiſſet primare homines Montilij ſua quaſi poſſeſſione libertatis. Hinc dicimus, q priuilegium vel reſcriptũ non faciens

5 mentionem de colorata poſſeſſione aduerſarij, vt potè ſubreptitiũ nulliũs eſſe momenti. c. dudum. de priuile. c. cum noſtris. de cõce. præben. ſiã & ſubreptio & obreptio † vitiãt priuilegium & ꝓfirmationẽ. c. ad nram. & c. porrecta. de ꝓfir. vti. vel inuti. & benè facit dictum Io. And. in addi. Spec. tit. de cã

Universidad de Deusto
Biblioteca

poſſ.& proprie.§.j.ver.quid de colligentibus. Id etiã ex abundanti addo,quòd dñs Arnaudus non poteſt ſe iuuare hmõi priuilegio, niſi probet quòd ſit ex hæredibus & ſucceſſoribus vniuerſalibus prefati d.Gaugerij,quia habens ius exigendi pedagiũ ex priuilegio Principis, non poteſt illud vendere
7 † ſine Principis licentia,ſm Bar.in l.in diẽ,in fi.prin.ff.de aqua plu.arcen.quẽ ſequitur Ioann. Ber.in tractac. de gabellis. ĩ j. parte.q.14. Ex his liquidò conſtat non eſſe fundatã intentionẽ d.Arnau.Nec obſt.q certa ſcientia roboret actũ inualidũ: quia verũ,ſi conceſſio ſeu confirmatio inualida fiat ſimpliciter,ſecus ſi cũ clauſula adiecta,prout ritè & rõnabiliter † habuiſti,& pacificè poſſediſti, quia tunc actus confirmationis apparet celebratus ſub conditione, quæ nihil ponit, niſi appareat de purificatione conditionis,ſm Pañ.in c.j.&in c.examinata.de confir.vti.vel inuti.& probatur in c.quia diuerſitatem. de conceſſ.præben.Et ita conſuluit Pañ.in d.conſ.62. & d.Ale.in d. conſ.39.Et ſi dicatur,q fruſtra fuiſſet impetrare confirmationem, ſi nullum ius de nouo tribueret,reſpondet idem Panor. in d. cap. j. q talis confirmatio prodeſt ad
9 plura. Primò, quia priuilegium confirmatum † reputatur eſſe maioris auctoritatis.ca.quis neſciat. xj. diſtinctione. Item magis timetur & efficacius obſeruatur.c. quãquam. xxiij. diſtinctio.capi.ſi aduerſus.de hæreticis.& ſolent impetrari, ne videantur exigere pedagium abſque ſcientia ſuperioris, ſecundum eum.

RESP. CLXXVIII. & de Diuerſ.reſcript.X.

QVæritur An Hiſpano Cæſaris militi ab incolis Caſſitarum bonis ſpoliato & vulneribus affecto, detur actio contra eius loci moderatorem, qui attentis inducijs ſecuritatem illi dederat. Prima facie videtur reſpondendum in Prætorem actionem dandam non eſſe, cum vis tunc nulla fuerit Hiſpano illata, ſed demũ eum ex Maſſilia Caſſitas repeteret.Contrariam tamen ſententiam veriorem puto, quia ſtantibus inducijs ſecuritatis fides à loci defenſore ſeruanda omnino fuit.

SVMMARIVM.

1 *Securitas an cenſeatur data tantum pro prima vice, an donec durauerint inducie.*
2 *Officialis tenetur tueri populariũ quietem.*

Reſpon. interpreta.

TRiplici Ratione tenetur Caſſitarũ baiulus ad damna,intereſſe,nec nõ expenſas ſtrenuo capitaneo Diegos de paredes. Primò ratione ſalui conductus & ſecuritatis pſtitæ,iuxta tradita in l.illicitas.§.ne potentiores.ff.de officio præſidis.& per Bar.in l.j.ff.ad leg. Iul. maieſt. Nec huic rationi obſtat dũ ex aduerſo opponitur,q intelligit
1 data † pro prima vice tantum,vt firmat Bart.in l. dotis. ij. ff. de iure dot.& q d.Diegos antequam ſpoliaretur receſſit, & iuit Maſſiliam, & iterũ reuerſus eſt ad locũ Caſſitarum,quia ad illud,in quo totum fundamentum ipſius baiuli conſiſtit, reſpondeo dupliciter. Primò, q capitaneus non dicitur diſceſſiſſe à loco, Caſſitarũ licet iuerit Maſſiliã ibi propinquã, quia cum equis dicti baiuli & eius ſeruitore Maſſiliam iuit, vt ſine mora reuerteretur, quo caſu nec diuertiſſe vr.l. diuortium.ff.de diuor.l.plerumq;.ff. de ritu nuptiarũ.Scdo reſpondetur,q ipſe baiulus promiſit ſecuritatem præfato capitaneo,qa factæ erant induciæ inter Cæſareã maieſtatem & Chriſtianiſſimũ Regem. Quo fit,vt ſecuritas promiſſa,nõ intelligatur,p prima vice,ſed donec durauerint induciæ, & ſic donec durat cã,pp quã fuit data ſecuritas,p ea quæ not.Bar. in l. fidecõmiſſa.§.ſi qs decẽ,ff.de legatis. iij. & Fel.in c.ij.col. fi.ver.fallit.v.de treuga & pace.Itẽ ſtante cã induciarũ,,pter quam fuit præſtita ſecuritas,non poterat capitaneus iure offendi.c.j.eo.titu. de treuga & pace. Vnde ex hoc ſequitur q ſecuritas data,eſt latiſſimè interpre. vt non ſolũ,p prima vice,ſed donec durauerint induciæ,ſm Calde. in diſpu. exord. octo ſtudentibus. quem ſequitur Fel.in d.c.ij. col. penul. & ad deciſionem Bart. in l.dotis. reſpondet, q loquitur in ſecuritate præſtita bannito,qui iure offendi poterat, & prohiberi ab ingreſſu territorij. Et ratio diuerſitatis eſt, quia ſecuritas data bannito,eſt odioſa,ergo ſtrictè interpre. l. cũ qdã. ff. de liberis & poſth. Scdo tenetur ratione officij, quia offi-
2 cialis † tenetur tueri populariũ quietẽ.l.prima. §.quies. ff. de officio præfecti vrbi. per quem textum dixit ibi Bald.q officialis videns duos rixari,tenetur ad damna,ſi ſe non interpoſuerit.& idẽ.firmat Cy.poſt Petrum,ĩ l. ſeruus.per illum textum.C.de noxalibus.& ibi dicit Cynus,quòd magiſtratus videns alterum offendi,ſi non prohibeat, conſcius ſceleris iudicatur.l.ij.in fi.C.de commer. & mercat. & cõprobat Paris de Puteo,in tract.de ſyndicatu.in ver. negligẽtia.Nõ obſtant depoſitiones quorundã teſtiũ, qui viſi ſunt deponere, quòd ipſe baiulus fecerit debitã diligentiã de obuiando prout tenebatur.Ad hoc enim vt officialis qui ſcit maleficium cõmitti,excuſetur,oportet q ſe ĩterponat & obuiet vt ſtatim dixi, nec ſat eſt duos interpellare, & poſtea nõ obuiare. Tenetur, enim officialis probare,quòd omnem fecerit diligentiã quã potuit,ne delictum cõmitteretur,& poſt commiſſum feciſſe debitas diligẽtias, vt delinquentes caperentur & punirentur. l.fi.C.de his qui latro. occid.l.vnica.§. ſinautẽ. C.de rap.virgi.Et ſi dicatur,quòd ipſe baiulus non habebat nec habet milites & apparitores,quibus poſſet prohibere,reſpondetur,q poterat & debebat edictũ proponere, & præſentibus ĩcolis mandare ſub formidabilibus pẽnis, vt dictũ capitaneum tuerentur:& malefactores perquirerent & raperent.l.j.§.occiſo rũ.ff.ad ſilla.Quod cũ nõ fecerit,de negligẽtia manifeſta cõuincitur,vt in poſito tradit idem Paris in dicto tractatu, in ver.negligentia.§.qualiter arguatur.Debuit.enim fidem facere:quòd illico poſt rapinam & violentiam factam perquiri fecerit per omnia loca ibi propinqua,quo raptores confugere potuerant.l.iij.§.Nerua.ff.de acq.poſſ.quod conſtat nõ fuiſſe factum. Ergo ex hoc conſtat de negligentia, vt docet Bar.conſi.102. clariſſime domine. Ex quibus mihi vr, quòd magnificus dominus locumtenens debuerit dictum baiulum condemnare ad reſarciendum omnia damna, intereſſe, & expenſas præfato domino Capitaneo.

RESP. CLXXIX.& de Diuerſi.reſcript. XI.

EEudalibus Conſtitutionib. ſpecialibusq; priuilegijs conſtat Orgonenſes non poſſe cogi nouum agnoſcere dominum. Sed quia Raymundo de Aguito Comitibusq; Validimontis nouis ſucceſſoribus obedientiam pſtiterunt, hæſitatur,num etiam Titio, qui à moderno comite Orgonum emit,fidelitatis iuramentum præſtare teneãtur? Erunt fortaſſe,qui arbitrabũtur hmõi caſtrum toties conſentiẽtibus ſub ditis alienatũ,nouiſſimè quoque diſtrahi potuiſſe, nec Orgonenſes poſſe ſe tueri priuilegijs, quibus aliquando renunciaſſe videntur.Ego autem reſpondeo integra eſſe Orgonenſium priuilegia,cum Raymundum recognouerint citra iuriũ ſuorum præiudicium. Tum quòd eorum Princeps poſt refitationem à Raymũdo factam eiſdem priuilegia renouauerit. Comitibus autem Validimontis obedientiam denegare minimè debuerunt,cum ſanguinis iure Principis ſucceſſores exiſtiterint, quibus & ſi vltro paruiſſent, nihil tamen proponitur,cur Titio longe opibus & nobilitate ĩferiori,nulla dignitate,nullaque honoris prærogatiua honeſtato,homagiũ facere teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Dominus poteſt alienare ſuum directum dominium inuito & non requiſito emphyteuta.& vide oppo.nu.3.*
2 *Argumentum de emphyteuſi ad feudum validum eſt,& quando non procedat.14.& 15.*
4 *Dominus non poteſt inuitis vaſallis alterare naturam feudi.*
5 *Epiſcopus ſine cõſenſu Capituli nõ poteſt duidere vnã parochiã ĩ duas.*
6 *Iurantes fidelitatem domino non poſſimt eo inuito ſe alteri ſubijcere, & fidelitatem iurare.*
7 *Dominus ac ſubditi ſeu vaſalli,ad paria iudicantur.*
8 *Diſponere de re ſua quilibet poteſt.& id quomodo.12.& 13.*
9 *Principes noui nihil aſſerunt,preter ſubſidia,præſtantias & collectas.*
10 *Subditi gaudent maiori ſecuritate ſub potentiori domino,& nu.11.*
16 *Ducatus alienandi facultas domino an interdicatur.*
17 *Conſuetudo valet, quòd vaſallus poſſit alienare ius ſuum ĩrequiſito domino.*
18 *Cõſuetudo nõ eſt extendẽda de loco ad locum:nec de pſona ad perſonã.*
19 *Alienari prohibitum,ſemel alienatũ,perpetuò eſſe debet alienabile.*
20 *Priuilegijs negatiuis per vnicũ actũ contrariũ dicitur renunciatum.*
21 *Conuentio Principis nõ alienandi caſtra inuitis ſubditis,quã ſit efficax.*
22 *Clauſula decreti irritantis alienationem ex nunc prout ex tunc impedit omnem effectum alienationis.*
23 *Obedientiã denegare ei ĩ quem facta fuerit alienatio,quando vaſallis liceat.*
24 *Proteſtatio de non derogando priuilegijs vaſallorum valet,& conſeruat priuilegia in futurum.quod limita.nu.25.*
27 *Prohibitio de nõ alienãdo facta à lege,vel ab homine,intelligit de alienatiõe ĩ extraneos,ñ autẽ cõiũctos genere,qd limita nu.28.& 29.*

Reſpon.

Reſpon. interpreta.

ID in effectu Quæritur, an ſtantibus priuilegijs de quibus in themate, dominus comes Validimõtis potuerit alienare caſtrum & iuriſdictionem loci de Orgone in alium non Comitẽ longe inferiorẽ opibus & nobilitate? ita q incolæ d cti loci ſi nolint iure poſſint denegare obedientiã huic emptori? Pro reſolutione propoſitæ quæſtionis tria principaliter videnda ſunt. Primò an de iure communi dominus poſſit inuitis ſubditis & vaſallis, feudum alienare? Secundò, an poſſit de conſuetudine? Tertiò,vbi ius vel conſuetudo permittat alienationem inuitis ſubditis, an obſtare habeant priuilegia prælegata? Circa primũ videreẽ audacter reſpondẽdum,dominum poſſe proprium caſtrum propriamq; iuriſdictionem vendere,donare,& pro libito alienare inuitis ſubditis,quia in re ſua quilibet eſt moderator & arbiter. l. in re mãda.C.manda.etiam ſi velit abuti.l.ſed ſi lege.§.cõſuluit.ff. de petitio.hære. Et quia æquitati naturali nihil magis conuenit,q̃ ratam habere voluntatem dñi volentis de re ſua diſponere.§.per traditionem.inſt.de rer.diui. Alioquin ſi alienare non poſſet inuitis ſubditis,non haberet verũ dominiũ,quod
1 nihil aliud eſt q̃ ius perfectè diſponendi de re ſua, ſm Barto. in l.ſi quis vi.§. differentia.ff.de acqui. poſſeſ. Hinc eſt, quòd dominus † poteſt alienare ſuum directum dominium inuito & non requiſito emphyteuta.ſm Spec.tit.de iure emphy. §. nunc aliqua.q.xciij.quem ſequitur Ioan.de Imo.in c. potuit. in gl.ij.de loca,& Iaſ.in l.fi. C. de iure emphyteut. & pbaſ in l.pdia. C.de locat.pdi.ciui.lib.xj.Ergo idem dicendũ in domi
2 no feudi,arguendo de emphyteuſi ad feudum,prout licet arguere,† ſm Spec.in ti.de feud.§.quoniam.& Bar.in l.vt iuriſ iurãdi.§.ſi liberi.ff.de ope.lib.& Bal.in auth.ſi quas ruinas. C. de ſacroſ.eccle.Corn.conſi. 97. primo conſultus. colum.vj. lib.j.Sed præmiſſis non obſtantibus veritas eſt in contrariũ, quæ legibus, canonibus, & rationibus comprobatur. Et q
3 dominus non poſſit feudum alienare † inuitis vaſallis probatur quamplurimis iuribus.Primò per tex.in c.j. §. ex eadem. de leg.Conra.vbi caſus ad literam. Secundò, per text.in c.ij. quo tempore miles.vbi dicitur, quòd alienatio pro non facta habetur.& iſta iura not. Bal. And. de Iſer. Alua. & alij omnes.Tertiò per tex.in c.j.§.præterea ducatus. in fi. de proſtib.feu.alie.per Fed.Quartò, probatur per tex. in argumentum in c.dilecti.de maio.& obe.vbi deciditur, quòd Epiſcopus non poteſt ſe ſubijcere metropolitano in caſibus, in quibus non ſubiicitur inuito clero. Et exiſto tex. inferunt Hoſt. Card.Panor.& alii, quòd ſubditi poſſunt reſiſtere domino, ne alienet caſtrum & iuriſdictionem, vt non ſubiiciantur alteri domino.Et hanc deciſionem Hoſtien.referunt & ſequũtur Bal.& Præpoſit. Alex.in d.c.ij.quo tpe miles. & idem firmat Bal.in c.j.§.in generali.ſi de feu.fuer.cõtrouer. inter dominum & agna. vaſal. vbi ex hoc infert, q Rex Franciæ non poteſt alienare vnam ciuitatẽ regni inuitis ſubditis. & ideo ſubiicit,q Cõſtantinus Imperator cum conſenſu populi donauit vrbem Sylueſtro Pontifici,vt patet in c. Conſtantinus. xcvj.diſtin.Quintò probatur per tex.in argumentũ.in l. inuitus.ff.de fideicom.libert. vbi is cui fideicõ. libertas relicta eſt, inuitus tradi non põt alteri,vt manumittatur, & fiat alterius libertus, q̃ qui rogatus eſt manumittere: & ibi glo.expreſſe notat argumentum ad quæſtionem propoſitam,q dominus non poteſt alienare feudum inuito vaſallo. Sexto, confirmatur per tex.in l.in adoptionibus.ff.de adoptio. vbi pater non poteſt tradere filium inuitum alteri adoptãdum.& ita per illum tex.Petr.Cy.& Saly.in l.j.C.de noua.reprehẽdunt quoſdã,qui volunt poſſe dñm ſubijcere vaſallos ſuos alteri, dummodo ſubiiciat maiori vel æquali,qa non licet ẽ patri ſubiicere filiũ alteri parenti adoptiuo ẽt maiori,ſi filius nolit; quã tò ergo minus licebit comiti nobiliſſimo ex ſtirpe regia,pge nito ſubiicere ſubditos priuato & mediocri viro. Septimò facit,qa filij inuiti nõ emancipantur.§.gñaliter. in auth.quib. mod.natu.effi.ſui.Et ita ẽt tenet Azo,in quæſtio. incipiente, dñs Rex.& Ioan.de Imo.in c.ad quæſtiones.in not.de rerum permuta.& idẽ tenet Bal.in lege prima.columna ſcda.C.cõmunia de lega.vbi dicit,q hoc caſu ſubditi non tenẽtur iurare fidelitatẽ emptori.Idem tenuit Ioan. And.in addi.Spec.ti. de feud.§.ij.in addi.incip.Et hanc rationem.ſequuntur Dyn. Alexan.& Mod.in l.ſcda in fi. princi.ff. ſoluto matrimonio.
4 Octauò facit,quia non poteſt dominus inuitis vaſallis † alterare naturã feudi,vt not. in c.primo. de eo, qui fi.fecit agna. nec mutare formam antiquitus cõſtitutã. l. quidam decedẽs in prin.ff.de admi.tu.Et traditur per Bald.conſi. 327. pridie eim cõſului.lib j.& per Alua.cõſ.1.& poſt.trac.feu.Nono facit qd decidunt gl.Pan.& alij,in c.ad euidentiã.de eccle.ædifi.
5 vbi dicunt, q eps ſine pſenſu capituli non põt diuidere † vnã parochiã in duas,& recolo aliàs me pſuluiſſe, dñm non poſſe ſeparare partẽ territorii inuitis ſubditis.Decimò, probat ratione, qa vaſalli non pũt inuito dño alienare ius ſuum.c.j.de prohib.feu.alie.p Lotha.nec hoẽs q iurarunt fidelitatẽ dño
6 poſſunt eo inuito alteri ſe ſubijcere,† & fidelitatẽ iurare, ſm Inno.in c.olim.el.iij.de reſti.ſpol.& in c.ij.de in integ.reſti. & Panor.in c.cũ dilectus.de relig.do.Ergo nec ẽt dẽt poſſe homines ſuos inuitos ſubiicere alterius imperio, qa dñs & ſubditi ac vaſalli ad paria iudicãt.† c.j.ad fi.de no.for.fide.vbi dr, q dñs & ſi non teneat iurare fidelitatẽ ſuis vaſallis,tñ etiã ipſe
7 tenet ad oĩa cõtenta in iuro fidelitatis ſibi præſtito à ſuis ſubditis.Et hæc pcſo verior apparebit ex reſolutionibus ꝓriorũ. Nõ ob.itaq; primò rõ ꝓria, q quilibet poſſit pro arbitrio diſponere de re ſua,qa verum,dũmodo diſponendo non ꝓiudicet alteri,ſm Aret.in d.§.dria.qui ,pterea addit in diffinitio ne dñii,ſaluo iure tertii: in caſu aũt nro dñs alienando ꝓiudicat ſubditis,quorũ intereſt non mutare dñm,ſm Inn.in c.auditis.de pſcri.& in c.expoſuit.in prin.vbi Pan.de dila.& Pan. ac Fel.ĩ d.c.dilecti.& Pan.ĩ c.cũ deputati.de ind.Nã noui prĩ-
9 cipes † nihil afferunt niſi ſubſidia, præſtantias & collectas.ſm Neuiz.in ſylua nuptiali fol.cij.col.j.vbi refert exẽplum eius q abigit à corpore ægri muſcas ſemiſaturas, credens ,pdeſſe,& tũ nocet, qa recentes muſcæ famelicæ ſuperueniunt mordaciores & acriores, qd toties imprudens experit Inſubria.hoc aũt intereſſe maximè ꝓſiderandũ eſt qñ fit alienatio in alium inferiorẽ ingenio,viribus, & dignitate, vt in caſu occurrẽti.
10 Nã ſub potẽtiori dño ſubditi † gaudent maiori ſecuritate.§. nos igit.in auc.de defenſo.ciui. Et ſubditorũ conditio fit deterior,ſi ſubiiciant alteri dño non ita nobili pp iurm fidelitatis,quia turpiter iurat non æquè nobili.ſm And.de Iſer.& Al
11 ua.in d.§.ex eadem.infœlices enim ſunt quibus pauper † vel ruſticus dñat, vt inquit AEgidius de legi.prĩcipũ.lib.j. Vel aliter rñdetur, q quilibet eſt moderator & arbiter rei ſuæ, mõ
12 diſpoat & arbitret ſm iuris normam †.§.diſponat.in auth.de nup.iuncta.l.nemo põt.ff.de leg.j.vel iij.rñdetur, q dñs põt diſponere pro libito de rebus ſuis,modo ſint ſuę abſolutè &
13 ſimplr, † ſecus ſi non ſint ſuæ abſolutè, ſed modificatiuè, vt in caſu nro in quo dñs non hẽt dñium iuriſdictionis in ſubditos liberum & abſolutũ,ſed cũ modis & ꝓditionibus, de quibus in iuro fidelitatis.d.c.j.de no.for.fide.ſicut hæres qui habet dominiũ hæreditatis cum ſuis oneribus.l.j.C.de hæred. act.& qui tenet adimplere iuſſa ꝓ defunctũ caſu quo ,phibuerit alienationẽ fieri ſine pſenſu ,ppinquorũ ſeu amicorũ.l.filiusfamilias.§.diui.& §.cum pr.ff.de le.j. & l. volũtas.C.de fideicõ.cum ſimilibus.Non obſtat argũ de emphyteuſi ad feu
13 dum,qa non ,pcedit, † vbi ſubeſt diuerſa ratio.ſm Bald.in l. liberti.col.ix.C.de ope.lib.& Iaſ.ĩ l.j.co.xij. C.de iure emph. ꝓſtat ãt non ita intereſſe emphyteutæ mutare dñm, ſicut intereſt ſubditorum, ergo &c.Itẽ rñdetur,q de emphyteuſi ad
15 feudũ non valet argm quoties † ꝓrium reperit expreſsè deciſum p pſtitutiones feudales, ſm gl.& Bal.in c.j.de feu.cogni. & Iaſ.in d.l.j.Non deniq; obſtat, ſi dicatur q pdicta cõcluſio ,pcedit,qñ dñs alienat ius vaſallorum abſque territorio & curia tunc non põt, ſecus ſi velit totũ feudũ vnà cum territorio & curia alienare,,put alienauit dñs Validimõtis,& ,put cõcludit Bal.in l.ij.C.de donatio.& Iaco.de Are.in d.l.ij.ff.ſolu. matr.& d.Alexan.cõſi.25.attentis narratis.col.pe.lib.v.quia rñdet q hmõi nra pcluſio ,pcedit,etiã qñ dñs alienat caſtrum ſiue ciuitatẽ cũ oĩbus ſuis ptinentiis, & ſic cũ toto territorio & curia,vt patet ex adductis.ſ.,p pcluſiõe.& ita firmat Alua. in d.c.ij. quo tẽpore mil.& Fel.in d. c. dilecti.Et ego põdero ad hoc eẽ tex.in d.c.j.§.ex eadẽ.de leg.Conra.vbi dr, q dño non licet feudũ alienare ſine voluntate vaſallorum, niſi Mediolani,vbi dñs poteſt alienare, dũmodo alienet totũ æquali vel maiori. Põdera exceptionem factã de Mediolanẽſibus mõ totum alienent:ergo in aliis ſtabit regula, q nõ licebit ẽt ſi totum velint alienare,qa exceptio cõfirmat regulã in caſibus nõ exceptuatis.l.nã q liquidè.i fine. ff.de penu leg.l.quę ſitũ.§.denique.ff.de fund.inſtru.c.dñs.xxxij.q. vij.c.ij. in fi.de cõiu.lepr.Et licet quædã diſtrahi poſſint cũ vniuerſitate bonorũ,q̃ p ſe vendi non poſſunt.l.quędã. ff.de acq. rerũ dño. l.in modicis.ff.de ꝓhen.emptionc.c.ex literis.cũ gl.de iure patronatus.Attñ non dr quis vendere vniuerſitatem bonorũ, niſi vendat oĩa ſimul,videlicet feudalia & non feudalia. & ita dẽt intelligi qd dicit Bald.in d.l.ij.& Ale.in d.cõſ. 25. & in d. l.ij.in fi.ſolu.matri.& Panormita.in c.auditis col.iiij.ver.in ſecularibus. de præſcri.& Ro. conſi. 26. ad fin. Et ita declarat Felyn. in d. c. dilecti. & niſi ita intelligatur diſpoſitio dicti §. eadem. quæ loquitur de alienatione feudi, non autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuris vasallitij,stari vel practicari minimè posset. Et hæc sufficiãt quãtũ ad primũ articulũ.¶Circa scd m,an ꝓsuetudinario iure liceat dño alienare castrum inuitis subditis? Rñdeo ꝙ iura feudorum cõsuetudinaria sunt, vt dr̃ per Bal.& alios in præludijs feudorũ,& cũ feudalibus constitutionibus,videlicet p text.in d.c.ij.& in d.§.ex eadẽ.& in d.§.præterea. Qd̃
16 autẽ dño Ducatus ꝓinterdicat facultas alienãdi,satis apparet,ꝙ iure consuetudinario nõ licet.Sed si quæraꝝ,an valeat ꝓtraria ꝓsuetudo? Respondeo vtiq; valere, vt est text.in d.§. ex eadẽ.Et firmat Pan.in d.c. auditis. colum.v.&. Fely.in d.c.
17 dilecti.& confirmatur,ga valet cõsuetudo,ꝓ ꝙ vasallus possit alienare ius suũ irrequisito dño,ſm Bald.in l.j.C.ad Veleia.& consi.318.quidam nobilis.lib.ij. & d.Rochum Curt. in c.fi.col.xvij.de consue.& Io.Ray.in c.j.§.habito.col.xxiij. de phi.feu alie.per Fede.vbi rñdet ad tex.in d.c.j.qui videtur probare oppositũ.sequit Fran.Curt.in tract.feud.in iiij.parte,quæstio.xix.Ergo etiam valebit ꝓsuetudo,ꝙ dñs possit alienare feudum absq; consensu vasalli, alioquin nõ eẽt paritas inter eos.Cuius ꝓrium dr̃ in d.c.j.ad fi.de no.for.fid. Immo plus libertatis hr̃et vasallus,q̃ dominus, qđ nõ ꝓuenit,vt p Alua.in c.j.§.& cũ dat.de consue.recti feud.Et si seruo licet,cur
18 nõ licebit dño? iuxta illud Maronis.Quid dñi facient, audent cũ talia fures? vnde si emptor allegat pro se ꝓsuetudinem cõtrariam,dẽt illam probare,ga ꝓsuetudo, est qd facti.c.j.de cõsti.lib.vj.tradr̃ per Bar.in l.ij.C.q̃ sit longa consuetudo. & in l.ornamentorũ.ff.de aur.& arg.leg.nec sat ei erit ꝓbare,ꝙ dñi soliti sunt alienare Castra sua,nisi ẽt probet, ꝙ alienauerit inuitis subditis,nec sat erit probare,ꝙ aliq dñi alienauerint,
18 liti alienare,quia consuetudo est localis,nec extendenda ꝓ est de loco ad locũ.l.j.§.si qs hoc interdicto.ff.de iti.actuq; priuat.& ibi Bar.l.ius singulare.ff.de leg.nec de psona ad psonã. ſm Bal.in l.ij.in iiij,char.C.de ser.& aqua.& tradit p Are.cõs. 44.i,ꝑpositaꝝ ꝓsultatione.& ꝓs.132.i cã,q̃ vertit.col.pe.Oportet ẽt,ꝙ probet talẽ ꝓsuetudinẽ fore ꝓscriptã,iuxta tradita in l.de qbus.ff.de legi vbi Bar.& alij.& in c.fi.vbi Abb.& Mod. de consue.Qd̃ nõ ꝓsequor,qa in themate nulla ꝓsupponit ꝺ ria ꝓsuetudo &c.¶Circa tertiũ,an alienatio hmõi valeat, priuilegijs de qbus in themate nõ obstãtibus? Videreꝝ pria cõsideratione valere,qa istud castrũ post ꝓcessionẽ priuilegiorũ fuit pluries alienatũ.Primò,in Raymũdi de Agunto dñm saltus: deinde in dñm Validimontis & eius añcessores, ꝓsentien
19 tibus & nõ ꝺdicentibus hominibus dicti loci.vnde cũ nõ at tẽtis priuilegijs dictũ castrũ alienari ꝓhibitũ effectum fuerit alienabile, debet eẽ ppetuò alienabile.†l.pr̃ filiã.§.qdecim.ff. de leg.iij.sic res ſpiritualis ꝓhibita alienari in laicos semel alienata q̃is de gr̃a(vt iusꝑpatronatus ecclesiarũ)durat perpetuò alienabilis,& à laicis ꝑscribi põt, ſm Io.And.in c.querelã. de elect.Sequitur Geminia.ꝓs.23.& Deci.ꝓs.117.dicẽs opinionem Io.And.esse cõem,quicquid dixerit Panor.in d.c.querelam.sic ius diuinum semel limitatũ perpetuò durat limitabile,vt tradit Fely.in c.quæ ī ecclesiarũ.col.iiij.de cõstitu.Vidẽtur.n.Orgonenses ꝓsentiendo alienationibus prædictis renũciasse eorum priuilegijs negatiuis, quibus per vnicum actum
20 †contrariũ dr̃ renũciatum.lege scda.C.de iure do.impe. & ibi Bal.not.& in capitulo, cum accessissent. de constitu.vbi glos. Panormi. & alij.Et ideo exemptus à collectis, si semel soluat, renunciasse creditur priuilegio, vt non teneatur soluere collectas ſm Bart.in lege prima,Codice de his, qui spontè mu.sub.libro x.& in l.fi.ad fin.ff.de constitu.princip. cum similibus.Nec protestatio facta p Orgonenses in actu alienationis factæ domino Raymũdo vr̃ eis ꝓdesse,ga ꝓriat facto. protestatio autẽ ꝓria facto,non iuuat protestantem. lege cũ plures.§.locator horrei.ff.loca.traditur p Bart.in l.non solũ. §.morte.ff.de no.ope.nun.& per canon.in c.cum M.Ferrarien.de ꝓsti. ¶Sed his non obstantibus respondeo alienationem prædictam nullius esse momenti, obstantibus prędictis priuilegijs, quibus nullatenus arbitror derogatum. Primò, quia constat dictum castrum fuisse & esse de Demanio domini Comitis,& Comitatui incorporatũ,ergo minimè potuit à domino Comite separari, qui iurauit dictum castrum non alienare.c.intellecto.de iureiu.Secũdò,ga Comites promiserunt non alienare dictum castrum inuitis subditis, quę
21 conuentio cum sit ꝓformis iuri cõi,vt patet ex his quæ dicta sunt in j.dub.adeo efficax est,vt non possit fieri alienatio,†ẽt in casibus in quibus de iure speciali fieri potuisset:intãtum ꝙ ẽt in dictis casibus p talẽ alienationẽ nullũ transferr̃ dñium.§. sanctissimas.in auc.de ali.& emph.p quẽ ita ꝓcludunt Bart.& alii in l.filiusfa.§.diui.ff.de leg.j.& in l.fi ita quis promiserit.§. ea lege.ff.de.verb.ob.Et ita in terminis nostris decidit Bal.in l.si creditor.§.fi.ff.d distra.pig.vbi ꝙ, si dñs ꝓmittat feuda tario nõ alienare ꝓprietatẽ, alienatio erit impossibilis. & ex hoc infert Opizo,conciuis meus in d.§.diui.col.lxxiij.ꝙ stante ꝓmissione facta p dominũ de nõ alienãdo castrum, nõ ẽt valebit alienatio facta in ecclesiam, q̃ alias valuisset, iuxta text. in c.j.§.si verò.de allodijs.& bñ facit qđ decidit Pa.de Ca. in l. ea lege.C.de ꝺdi.ob cau. vbi dicit,ꝙ alienatio fcã p ꝓprietariũ,q̃ promiserit vsufructuario nõ alienare,est ipso iure nulla,nec ex ea transfert dñium. & licet Bal.ibi dissentiat,tñ opinio Pauli ꝑualet,ſm Ale.in l.qui absenti. §.j.ff. de acq. pos.qa
22 talis ꝑuentio de nõ alienãdo fcã fuit cũ eo,g hẽt ius in re,vt dicit Bal.in d.l.si creditor.§.fi. & idẽ tenuit Raph. Fulgo.consi. 213.do.Simonia.Tertiò,ga priuilegio adiecta est cſa resolutiua ꝺctus,q̃ impedit translationẽ dominij,vt traditur p Bal. in l.qui absenti.§.j.de acqui.possess.& Bal.in d.l.ea lege.& clau
23 sula decreti ꝓirritantis alienationẽ ex nunc ꝓut ex tunc,q̃ ipso iure impedit oẽm effectũ alienationis,ſm gl.in cle.j.de immu.eccle.cũ cõcordã.adductis per Fel.in c.fi.col.ij.de consti, & in c.j.de ꝓcess.prẽb.li.vj.Quartò quia in casum alienationis data fuit subditis facultas† rẽsistendi de facto & manu armata,q̃ operar̃ vt liceat illis denegare obedientiam ei in quem facta fuerit alienatio.l.nec magistratibus.ff.de iniu.c. si qñ.cũ ibi no.& in c.ex literis.de offi. dele. Et ita tenendo nõ obstat, ꝙ Orgonenses ꝓfenserint alienationibus factis in do.Raymũdum de Agunto & antecessores ꝑlati dñi comitis Validimõtis.Et sic non obstat, ꝙ dictũ castrũ effectũ fuerit alienabile, qa rñdet multis modis.Et quantũ ad alienationem factam in do.Raymundũ,rñdetur, ꝙ Orgonenses illi consenserunt cũ debita ꝓtestatione,ꝙ non intendebãt derogare eorũ priuilegiis,ẽt cũ pacto expsso,ꝙ in futurũ saluũ eẽt pactũ de nõ alienãdo,vt legit ex tenore iuramẽti fidelitatis,& ex tenore primi capi libertatũ ꝓcessarũ ipsis Orgonensibus.Hæcãt ꝓtesta
24 tio† valet & ꝓsernat priuilegia in futurũ,ſm Bar.in d.l.ꝓ illũ text.C.de his q spõ.mu.sub.lib.x.Pan.& alios in d. c. cum accessissent.Bal.in c.plerũq;.de rescrip.& Lu.Ro.ꝓs.252.ꝑ decisione.in fi.& Ias.in d.l.fi.col.pen.ver.v.limita. nec ista ꝓtestatio quantũ ad futuras alienationes, ꝓriat facto,immo limitat & restringit ꝓfensum ad psentẽ alienationẽ tũ. l. ij. ff. si quis caut.declarãt mo.in c. solicitudinem.de appel.& Ias.in d.l.fi. Sedò rñdetur,ꝙ do.Raymũdus remisit istud castrũ Lud.Regi & comiti prouinciæ, & sic reuersum fuit ad antiquũ statũ
25 & primęua iura,†vt notat.in c.j.de vasal. qui ꝺ ꝓstit. Lotha. Facit tex.in l.si vnus.§.pactus ne peteret. ibi, ad pristinã nãm redijt.ff.de pac.& c.ab exordio.xxxv.dist.& faciunt q̃ cõgetsit Fel.in c.cũ omnes.col.iij.& in c.cum accessissent.col.ij. & co.xij.de ꝓsti.qđ maximè verum erit hoc casu, quo princeps (qui facta fuit remissio)reconfirmauit oĩa priuilegia tam per antecessores,q̃ per do.Raymundũ refutantẽ & remittentem concessa,q̃ cõfirmatio hẽt vim reuocationis priuilegiorũ, vt notat in c.ex par.el j.vbi Pan. de priui.& in c. examinata. vbi Imo.Pan.& Mod.de cõfirm.vtil.vel inuti. Ad alienationem verò factã in antecessores do. comitis Validimontis rñdet, ꝙ iure sanguinis puenit ad dñm comitem & eius antecessores de sanguine Andegauensiũ,sicut ẽt ducatus Lotharingiæ peruenit ad fratrem ꝑsati comitis, q ex sanguine Regũ Neapolis & Hierusalẽ,comitũ ꝓuincię Lotharingiæ ducum oriundus.Et ita tenendo rñdet,ꝙ ꝓuincię

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 gendi † pedagium cõcessum à principe alicui nobili non põt
vendi sine consensu Imperatoris concedẽtis, ſm Bart. in l. in
diem. ff. de aqua plu. arc. Sequitur Io. Bap. ī tracta. de gabel. in
xiiij. q. primæ partis. aduertãt igitur consules Montilij, an hic
do. Arnaudus succesſerit in locũ dicti do. Gaucherij tanq̃ hæ
res, an tanq̃ particularis successor. Ex ijs liquidè cõstat allega-
tũ priuilegiũ non ꝓbare intentionem prædicti do. Arnaudi.
nec obstat dũ dr, q̃ Imperator potuit, quia istud nõ negatur,
sed dr q̃ noluit, q̃ ãt noluerit apparet ex p̃missis. nec obstat
dũ dicit q̃ innouatio, & ꝓfirmatio facta ex certa sciẽtia robo
7 rat actũ inualidũ, ga † verũ si ex certa sciẽtia sit facta confir-
matio, vel ꝓcessio simp̃r, seeus qñ est facta sub tali forma, vi-
delicet, put ritè & rõnabiliter habuisti, & pacificè possedisti, per
fundamẽta. ſ. deducta. dr. n. tũc ꝓfirmatio ꝓditionaliter facta,
quæ nullũ ius tribuit, vt signãter decidit Pan. in c. j. & in c. exa
minata. de ꝓfir. vti. vel inuti. & ꝓbat in c. ga diuersitatẽ. d. ꝓces.
præbẽ. & Pan. in d. ꝓ. 62. & Ale. in d. ꝓ. 39. & si dicat, si nullũ
ius tribuit, ergo frustratoriũ priuilegiũ, qđ nõ ẽ dicẽdũ. c. si Pa
pa. de priui. li. vi. Rñdet Pan. in d. c. j. q̃ solẽt impetrari similia
priuilegia, ñ vt videant sine licentia Imperatoris exigere peda
gia, sed vt magis tueant, seu timeãtur. c. q̃q̃. xxiij. distin. c. si ad
uersus. de hæreti. & vt ius cõfirmatũ sit maioris auctoritatis.
c. qs nesciat. xj. distin. Circa ſm dubiũ videret ꝓculdubio dicẽ
dũ fundatã fore intẽtionẽ do. Arnaudi ex quasi possessiõe lõ
gissima. ꝓponit. n. q̃ iã tãto tp̃is spacio cuius initij memoria
hoĩum nõ existit in ꝟriũ eẽ in quasi possessione exigendi pe
8 dagiũ ab hoĩbus dicti loci Mõtilij, q̃ quasi possessio † tãti tp̃is
operat tñ quo ad acqrẽdũ ius pedagij, quãtũ expressum pri-
uilegiũ Imperatoris, vt est tex. ad literã. in d. c. super quibus-
dã. §. ꝑterea. de verbo. signi. facit. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff.
de aqua quoti. & æsti. & q̃ ad propositũ reduxit Fely. inc. cãm
col. j. & seq. & in c. cũ ex off. col. vj. de ꝓscri. Iasſ. ī l. quominus.
col. viij. de flumi. ff. & ita concludit Bart. in l. si publicanus. §.
in oĩbus. de publ. ff. Pan. & alij ī c. cũ nobis, de ꝓscri. vbi volũt,
q̃ regrãt scientia & patientia Imperatoris & suorũ officialiũ.
9 tñ *cos* opi. est contra Bar. q̃ in ꝓscriptione † tãti tp̃is &c. nõ
regrãt aliqua scientia, nec patientia, ga talis ꝓscriptio hẽt fun-
damentũ ą. l. & vim statuti & priuilegij. ſm Ale. ꝓ. vi. viso the
mate. vbi loquit in ꝓscriptione pedagij. vol. j. & Iasſ. in l. imper-
riũ, vbi aliàs auctoritates adducit. de iurisd. om. iu. Bal. in tra.
ꝓsc. in ij. & iiij. q. iij. qõ principalis. v. partis. vbi loquit in ter-
minis nr̃is. & licet tex. in d. §. ꝑterea. regrat tp̃s cuius initij me
moria hominis nõ existat in ꝟriũ, ga agitur de ꝓscribẽdis pe-
dagiis, q̃ sunt de reseruatis, & agit de ꝓscr. ꝟ principẽ, tñ in ca-
su nr̃o vbi agit de ꝓscrip. ꝟ priuatos sufficeret tp̃s. x. anno. in-
ter ꝓsentes & viginti inter absentes stante cõfirmatione Im-
peratoris (vt s̃.) facta in forma cõi, q̃ licet nõ tribuat ius pfe-
ctũ, vt s̃. dictũ est, tñ sufficit ꝓ tit. ad causandã præscriptionẽ.
ſm Abb. antiquum in c. dudũ. de elec. Inn. in c. j. de dec. Bal.
in margarita. in ver. elec. Ioan. Bapt. in tra. de eꝓ. in iij. ꝑte. ij.
partis prin. iij. lib. Dec. in c. j. de ꝓfir. vti. vel Iuti. facit l. si qs diu
turno. ff. si serui. vend. Sed ꝟriũ (ſm ea q̃ ꝓponunt) verius exi-
stimo, dr. n. in themate, q̃ cõitas ipsa probabit ꝟriũ. ſ. se esse in
quasi possessione libertatis, & si hoc verũ foret, nõ oporteret
implere folia, sed ga existimo, q̃ cõitas ꝓbabit aliquos trãsiſſe
sine pedagio, & ex aduerso do. Arnaudus ꝓbabit exegisse
pedagiũ ab aliqbus, videlicẽt si est, an ex hoc do. Arnaudus dicat
ꝓcludẽter ꝓbasse se eẽ in quasi possessione exigẽdi d. pedagiũ
ą qbuscũq; de dicto loco Mõtilii. & in hoc arbitror, q̃ ñ, & ꝓ
clariori resolutiõe subijcio infrascriptas ꝓclones. Pria ꝺcło,
10 ius exigẽdi † pedagiũ respũ eorũ ą qbus exigit, dicit q̃dã serui
tus. ſm gl. & ibi Bal. in l. si alij vsus. ff. de vsufru. & in l. cũ seruũ.
ad fi. C. de ser. fug. & in l. ij. C. de seru. & aqua. & hoc est notũ.
probat tex. ī c. seruitiũ. xviij. q. ij. ꝙ quẽ ita ꝓcludit Bal. ꝓ. 379.
verba reſcri. lib. iij. ẽ ẽt incorpale, ga iura sunt incorpalia. inst.
de reb. corpo. & incor. §. incorpales. cũ simi. Scda cõcło, ad
acqrẽdam quasi possẽ, seruitutũ iuriũq; incorpaliũ p̃a sunt
11 † necessaria. primo vsus, & exercitiũ illius iuris, & hoc satis li
quet. l. j. §. hoc interdicto. vbi Bar. ff. de iti. actuq; priua. Scdò,
scia & patientia eius ꝟ quẽ ꝓscribitur. l. quoties. la. ij. ff. de ser
ui. c. cũ ecclesia sutrina. de eã possẽ. & ꝓprie. Tertiò, q̃ credat
se vti iure suo. l. fi. ff. quemadmo. ser. amit. declarat Bar. in d.
§. hoc inderdicto. & Pan. in d. c. cum ecclesia sutrina. Tertia
12 ꝺcło, sine † quasi possessione iura incorporalia nõ ꝓscribunt,
regula sine possessione. de re. iu. in vj. l. ij. ff. de vsuc. & ꝓbat in
iuribus ꝑallegatis, & hanc nullus negabit. Quarta ꝺcło, factũ,
13 † & scientia vnius nõ dẽt alteri ꝓiudicare, quia alteri ꝑ alte
rum non dẽt iniqua conditio afferri, reg. non dẽt. de reg. iur.
in vj. hinc dicebat in terminis nr̃is Pau. de Ca. in l. seruitutes.
ff. de seru. q̃ scia emphyteutæ soluẽtis pedagiũ nõ ꝓiudicat
directo dño facit, ga factũ & scia ꝓcuratoris non nocet dño,
in his in qbus nõ habebat mandatũ. l. si ꝓcurator. ff. de proc
nec in iis, quæ directò mandatũ nõ respiciebãt. ſm Bart. in l. j.
§. si ꝓcurator. ff. si qs ius dicen. nõ obtẽp. & ad terminos no
stros hoc Flori. voluit in l. si cõi. & in l. p fundũ. ff. de seru. ru.
ꝓd. facit titulus, res inter alios acta &c. Ex iis ꝺclusionibus eli-
cit. clara decisio qõnis, ꝓpositæ, q̃ d. Arnaudus nõ ꝓbauit se
esse in quasi possessione exigẽdi pedagiũ ab vniuerso popu-
lo, seu ab oĩbus habitantibus loci Mõtilij, ga deficit primũ re
qsitũ videlicet vsus & exercitiũ iuris exigẽdi, quo ad vniuer-
sum populũ. Itẽ deficit secundũ, ga nõ ꝓstat, q̃ vniuersus po-
pulus habuerit vnã sciam dicti vsus & exercitiũ. Itẽ posito q̃
sciuerit, deficit tertiũ. ſ. patiẽtia, ga in themate ꝓsupponit q̃
aliq non soluerint aliquod pedagiũ, & p ꝓdicta in indiuiduo
hoc determinat Pan. in ꝓ. 18. in cã & qõne. col. fi. in ij. ꝑte. &
dicit And. de Barn. in l. j. C. de ijs q̃ mor. sibi ꝓsci. q̃ si aliq par-
ticulares soluant pedagiũ, q̃ talis solutio nõ ꝓiudicat cõitati
habenti immunitatẽ. sequit Fel. in c. cũ accessissent. de consti.
Aduertant igit. d. consules, & sint cauti articulare, & ꝓbare,
q̃ pluries, & pluries detulerunt res, trãsiuerũt p locum, & ter
ritoriũ montis Bocharij absq; sol̃one pedagij. Ex iis arbitror
non fore necessariũ rñdere ad ꝟria, ga ex facto, & p̃missis pa-
tet clara rũsio. vt tñ oĩs ambiguitas tollat rñdeo faliciter. Et
primò, dũ dr, q̃ do. Arnaudus est in lõgissima quasi possessio
ne, qua mediante ꝓscripsit ius dicti pedagij, istud lato ore ne-
gatur, quia nõ ꝓbauit extrema necessaria, vt. s̃. ostẽsum fuit.
& si dicat, nõ requiritur, q̃ ꝓbet scientia. ſm Alex. in d. consi.
vj. possum dicere, q̃ esto, q̃ ita eẽt, tñ saltẽ requirit, q̃ probet
vsus & exercitiũ quo ad vniuersum populum, q̃ nõ fuerunt
ꝓbata, immo ꝟriũ ꝓsupponit. Scdò rñdeo, q̃ illa opinio quæ
vult, q̃ requirat sciẽtia aduersarij, ꝑcedit qñ agit de inducen-
da ꝓsuetudine, secus si agatur de ꝓscriptione. ita seipsum de-
clarat Alex. ꝓ. 16. in cã & lite. col. v. vol. v. in casu ãt isto non
põt dici, q̃ agat de inducenda cõsuetudine, ga tũc dr agi de
14 cõsuetudine inducenda, qñ † tractat de acquirendo ius in pu-
blicũ. ex ꝓscriptione ãt tractat de acquirendo ius vni vel plu-
ribus particularibus, vt in isto casu declarat Pano. in c. cũ di-
lectus. col. fi. & in c. fi. de ꝓsuetu. Gemi. ꝓ. 123. ꝓ clariori de-
claratione. Tertiò rñdetur, q̃ ꝑcedit vbi agit de ꝓscriptione
pedagij ꝟ Imperatorẽ, vel alĩ habentẽ prius tale ius, secus si
agat de ꝓscriptione pedagij ꝟ priuatas ꝓsonas rõ ãt est, ga qñ
agitur de præscriptione ꝟ Imperatorem vel alĩ principẽ agi
tur potius de ꝓscriptione libertatis, vt quis possit exigere pe-
dagiũ absq; eius cõsensu & non obstantẽ eius imperio, vbi ãt
15 agit de ꝓscribenda libertate † non reqrit scia. l. si partẽ. §. si p
fundũ. ff. quẽad. seru. amit. quã sic intelligit Sal. in d. l. ij. C. de
serui. & aqua. Sed qñ agit de præscriptione pedagij in ꝑudi-
ciũ eorũ qui erãt liberi, agit de ꝓscriptione seruitutis, vt. s̃. in
16 prima ꝺclone. & isto casu † reqrit scientia, quia seruitus non
inducit sine patientia. l. quoties. la. ij. ff. de serui. patiẽtia nõ da
tur sine scientia, ergo &c. Ita Bar. in d. l. ij. q̃ docet practicates
17 vt articulent de scia. ¶ Circa tertiũ dubiũ qđ postea fuit mi-
hi trãsmissum, in quo q̃ritur, posito q̃ d. Arnau. ꝓbet tpe de-
bito adcausandã ꝓscriptionẽ exegisse pedagiũ de qbusdã re-
bus: An ex hoc poterit agere de oĩbus. rñdeo q̃ nõ, ga præsceri
17 ptio est † stricti iuris, & io nõ extendẽda, & ꝓptẽrea dicimus
tñ ꝓscriptũ, q̃tũ possessum, & nõ vltra. l. j. §. si qs hoc interdi-
cto. ff. de iti. actuq; pri. & ibi in terminis Bart. ifert ad decisio
nẽ huius dubij. & idẽ in specie decidit Bar. ī l. si publicanus. §.
in oĩbus vectigalibus. in fi. ff. de pub. Sal. in l. vectigalia. C. no.
vect. Io. Bap. in tracta. de gabellis. in j, q. priæ ptis. facit, quia
ꝓscriptio decimãdi in vno fundo nõ extẽdit ad aliũ. Inno. in
c. tua. ij. de deci. Pan. in c. cũ ptingat. eo. tit. faciunt q̃ vsq; ad sa
turitatẽ scribit Fel. ī c. auditis. col. v, & seq. de ꝓscr. & vltra eũ
possem multa similia adducere, sed solũ ꝺtentus ero allegare
Bal. ꝓsi. 257. inci. q̃ vertens. vol. ij. vbi decidit, q̃ dñs alicuius
loci, q̃ ꝓscripsit ius collectandi quo ad certas ꝓsonas, nõ põt
imponere collectã aliis ꝓsonis à qbus nunq̃ exegit collectã. al
legat deci. Bart. in d. §. in oĩbus vectigalibus, & quia ꝓscriptio
est qd facti, q̃ nõ recipit extensionem personarũ, neq; rerum,
c. dilecto. de offic. Arch. ¶ Circa quartũ, an illi de vniuersita-
te sint idonei testes in hac cã, omissis superfluis puto q̃ non,
18 q̃ cõmodum & incõmodũ dictę cãæ spectat singulis de po-
pulo, † vt singulis, nõ vt vniuersis, vñ qua rõne nõ posset aliqs
eorũ in cã ꝓpria testificari, eadẽ rõne nec in ista, ſm Inn. in c.
cũ nuncius. de testi. Bar. in l. in tñ. §. vniuersitatis. ff. de rer. di-
ui vñ si est qõ de nemore vel pascuis cõitatis singuli de vi-
niuersitate poterunt esse testes, si redditus in totum applicen
tur communitati, secus si singuli habẽt ius incidendi ligna, &
pascendi sua aãalia, vt comprobat Fely. post Pan. & alios in c.
super. de test. col. iij. ver. fallit v. & vltra eũ bene facit ad ter-
minos cõsilium Lud. Ro. cõsi. 7. visis necessarijs. col. fi. Et hæc
sufficiant

sufficiãt, omissis multis aliis, q̃ potuissem cumulatè adducere.

RESP. CLXXXI. & de Diuers. rescrip. XIII.

ALlobrogum Dux qui Delphinus vocitatur, Romanẽsi populo indulsit, vt nouum possit vectigal constituere. Dubitatur, an id potuerit absque Archiepiscopi Viẽnensis & capituli ecclesiæ beati Bernardi condominorum cõsensũ q̃onem mouet, q̃ is ea in regione supremi Principis ꝑsonam gerit, sed cum pro sua parte castrum à Pontifice maximo recognouerit, constat supremum eiusdem loci imperiũ ad eum minimè pertinere, cunq̃ iureiurando promiserit nullam hominibus de Romanis impartiri licentiam inuitis condominis, æquum non fuit à cõuentis discedere, à quibus nec eum recedere voluisse puto. Tum quòd non fuit de iure condominorum ab impetrantibus plenè certioratus: Tum, quòd gratia ad concedentis potestatem est restringenda.

SVMMARIVM.

1 *Ius exigendi noua vectigalia, est de maximo imperio.*
2 *Dominus supremus an habeat iura Imperij in particulari loco.*
3 *Recognoscens castrum aliquod à Papa, an censeatur in eum omnem superioritatem transferre.*
4 *Confessio procuratoris non nocet domino, maximè resultans ex productione positionum, & libelli.*
5 *Confessio Archiepiscopi & capituli, non nocet ecclesiæ.*
6 *Index ad quẽ, an posit esse minor, & inferior iudice à quo, & in quibus.*
7 *Princeps supremus conuentionali lege obligatur.*
8 *Conuentio facta ex causa lucrativa, an possit reuocari.*
9 *Iusiurandum obligat Principem.*
10 *Concessio omnis facta ecclesiæ, habet in se causam.*
11 *Priuilegium concessum subdito, est reuocabile, non subdito nequiquam.*
12 *Consensum Capituli ac Prælati ad actum necessarium ex cursu longissimi temporis præsumitur interuenisse.*
13 *Tacens in fauorabilibus habetur pro consentiente.*
14 *Collecta solum exiguntur ab incolis, vectigalia autem, dacia, & alia tributa à quibuscunque.*
15 *Inferiores ex priuilegio habere possunt iura vectigalium.*
16 *Titulus præsumitur ex quasi immemorabili possessione, si allegetur.*
17 *Iurisdictiones non debent esse venales. rationem vide. nu. 18.*
19 *Feudum pecunia vendi potest.*
20 *Donatio vel priuilegium ecclesiæ, non potest reuocari per ingratitudinẽ Prælati.*
21 *Disponẽs simpliciter de re cõi, intelligitur solum disponere de parte sua.*
22 *Motus proprius licet excludat vitium subreptionis, non tamen facit vt Princeps habeat intentionem præiudicandi tertio.*
23 *Dictio prout, relata ad actum præteritũ, de quo constat, stat limitatiuè.*
24 *Priuilegium non extenditur vltra potestatem concedentis.*
25 *Impetratio noui priuilegij vitio subreptionis est irrita, non facta mentione possessionis & veterum iurium. & nu. 28. & 29.*
26 *Taciturnitas transactionis vitiat rescriptum. Item taciturnitas iuramẽti. 27. Item sententiæ taciturnitas. 50. Item consuetudis. 31.*

Respon. interpreta.

PRo Perfecta resolutione propositæ cõsultationis duo dubia principaliter veniunt discutiẽda. Primum dubium, an illustris Delphinus solus potuerit impartiri licẽtiam vniuersitati & hominibus de Romanis, exigendi noua vectigalia absque consensu & voluntate renerendi Archiepiscopi Viẽnensis, & capituli ecclesiæ beati Bernardi condominorum dicti loci? Secundum dubium, an idem Delphinus voluerit solus imparti ri licentiam prædictam? Et his duobus resolutis patebit deci sio principalis controuersiæ, quæ vertit inter præfatos domi nos Archiepiscopum & capitulum ex vna, & vniuersitatem loci de Romanis ex altera, super validitate & inualiditate re scripti nouissimè obtẽti à gubernatore Delphinatus, & illius interinatione exinde siquiutæ. Et discutiendo hæc duo prin cipalia dubia examinabo dubia emergentia, quæ ex prolixa facti narratione sapienter fuerũt elicita. ¶ Circa primum vi detur, q̃ do. Delphinus potuerit concedere facultatem Ro manensi populo exigendi noua vectigalia absq; consensu Ar
1 chiepi & Capituli, quia ius exigendi nouum vectigal † est de maximo imperio, & de reseruatis supremo principi. l. vecti galia. C. no. vectig. institui non posse. l. quicquid. C. de vecti. & cõmi. c. j. quæ sint regalia. c. super quibusdam. §. prætera. de verbo. sign. & ideo ad supremũ principem spectat ius dandi licentiã, imponendi noua vectigalia, & nouas exactiones, nõ ad feudatarios & inferiores, ſm Saly. in d. l. vectigalia. Specu. in titu. de causa pos. & proprie. §. j. ver. qd de colligentibus. Videt ergo, q̃ ad Delphinũ solũ spectat facultas ꝑcedẽdi no uas exactiones, ga vt ꝓsupponimus, in terris suis Delphinus habet iura imperij & sic neminẽ recognouit. Quòd autẽ su premus sit & maior dñs loci de Romanis, constat confessio ne procuratoris dominorũ canonicorũ, qui in lx. positione posuit, q̃ dñi canonici vt capitulũ recognouerunt dñm Del phinũ in eorũ superiorẽ, & iurm fidelitatis eidẽ præstiterunt. Ponens. n. confitet omnia, q̃ ponit, vt not. in c. ij. de cõfes. lib. vi. & in l. ij. §. qđ obseruari. C. de iura. calũ. nulla autẽ est me lior ꝓbatio, quàm partis cõfessio. l. gñaliter. C. de nõ nu. pec. cũ vulgaribus, q̃nimmo ẽt apparet de ipsa recognitione & fi delitatis iuro per publicũ instrm actis insertũ. fo. cxl. Cõstat ẽt de superioritate, ga ad ipsum deuoluunt appellationes. est. n. appellatio, inferioris ad superiorẽ, ꝓuocatio, vt tradũt sum mistæ in rub. de appell. & gl. in c. ij. de consue. lib. vj. Præmissis non obstantibus nõ deuolutũ nõ potuisse absq; consensu Abbatis & capituli cõdominorũ dare licentiã ꝓdictis hoĩbus exigendi noua vectigalia. Et ꝓ clariori dilucidatione huius ar ticuli, duo faciã. Primò ostendã do. Delphinũ nõ esse supre mum dñm loci prædicti de Romanis. Secundò, posito q̃ eẽt dñs supremus, tñ (ſm ea quæ proponunt) non potuisse impar tiri dictam licentiã absq; cõsensu Abbatis & capituli. ¶ Circa primũ, q̃ dñs Delphinus non sit supremus dñs, ex eo constat q̃ idem dñs Delphinus recognouit se tenere medietatẽ dicti castri pro indiuiso, cũ ꝑato do. Archiepiscopo & capitulo in feudũ à sanctissimo domino nostro Papa, sanctaq; Romana ecclesia, cui præstitit homagiũ & fidelitatis sacramentum, vt constat publico documento cõfecto de anno 1344. in actis exhibito, & alio documẽto inserto in ꝓcessu fol. 112. In quo do. Delphinus cõfitetur se nõ habere dominium, & iurisdi ctionẽ in dicto loco, nisi pro media parte. Nec obstat, q̃ Del phinus in toto Delphinatu habeat iura imperij, ga rñdet du pliciter. Primò posito q̃ cõstet, q̃ habeat imperij iura in vni uerso, nõ tñ sequit q̃ sit supremus dñs, & habeat iura imperij
2 in particulari † loco de Romanis. l. j. ad fi. & ibi not. Bart. p illũ tex. ad hoc. ff. de rei vendi. vbi deciditur, q̃ vnus põt esse dñs gregis collectiuè & in vniuerso, & tamen aliqua corpora gregis erunt alterius. & idem not. Bar. & Bal. in prooemio digest. & Bal. in l. j. ad fi. C. vnde agnati. dicens, q̃ licet regnũ Apuliæ sit ecclesiæ Romanæ cõsiderata vniuersitate regni, carta tamen particularia dicunt de directo dñio, & maiori signoria Regis. Et traditur p Alex. ꝓsil. 1 col. antepe. lib. v. Secundò rñ detur, q̃ Delphinus recognoscẽdo castrũ siue locũ prædictũ
3 à sanctissimo dño nostro, omnẽ superioritat † cẽsetur tran stulisse in Papã. l. cẽsualis. C. de dona. & firmat Bal. in c. j. col. antepe. de cap. qui curiam ven. Et d. Iacob. de S. Georgio in trac. feu. in ver. dictiq; vasall. ꝓmiserunt recognoscere, col. pe. Non obstat, q̃ procurator do. Archiepiscopi & capituli con fessus fuerit do. Archiepiscopum & canonicos recognouisse suam medietatem à do. Delphino, & eidem præstitisse iurm fidelitatis, quia confessio procuratoris non nocet domino. l. certum. §. sed an ipsos. ff. de confessis, maximè quando con
4 fessio resultat † ex productione libelli & positionum, quia est voluntaria, ſm Pan. post Ant. in c. j. de confessis. tradit p Ale. consi. 86. visis dubitationibus. lib. ij. & alibi sæpe. Fortius dico,
5 q̃ cõfessio Archiepiscopi & capituli simul nõ noceret † eccle siæ. Ita concludit glo. & ibi Iac. de Belui. §. si verò. in auc. de nõ alie. & traditur in c. j. de rebus alie. nõ alie. lib. vj. & per Soc. ꝓ. 15. visis ꝓdictis, col. ij. vbi alia iura & auctoritates adducit. li. j. & ꝓ. 29. col. iij. eo. li. & p gl. Pan. & Fel. & alios in c. fi. de ꝓscri. Immo recognitio & ꝓstatio fidelitatis & homagij facta p Ar chiepm & capitulũ nõ noceret ecclesiæ, ga factũ Prælati in ac quisitis nõ præiudicat ecclesiæ, clemen. ij. de reb. eccle. nõ alie. l. filius paciscendo, & ibi not. C. de pac. Et si ecclesia lẽdatur ex facto Prælati, restituenda est. c. j. de in integ. rest. & ibi latè per Ant. & Pan. Præterea, si canonici iurassent fidelitatem, saluis omnibus iuribus & prærogatiuis cõpetentibus, qua reseruatione stante (cui do. Delphinus acquieuit) nullum fuisset gene ratum præiudicium ipsi ecclesiæ. l. si debitor. §. j. ff. quib. mod. pig. vel hypo. solui. c. solicitudinẽ. de appella. traditur per Iasſ. in l. nõ solũ. §. morte. in penul. char. ff. de no. oper. nunc. Non deniq; obst. q̃ appellationes deuoluant ad d. Delphinum, ga nõ ꝑpea sequitur q̃ ipse sit supremus dñs, vel habeat iura im perij. Tu m, ga talis deuolutio fit ex speciali pacto, de quo in feudatione facta eidem Delphino p summum Ponti. vt legit
6 ex lectura eiusdẽ. Tum qa põt esse q̃ iudex ad quem sit ꝓmi nor & inferior iudice à quo, quantũ ad regalia & cætera alia iurisdictionalia, licet quantũ ad hũc actũ deuolutionis sit ma ior, vt ostendit Io. And. in c. Romana. de appel. li. vi. Gemi. in d. c. Roma. Perusi. in rub. de appell. col. iiij. Tũ quia stat simul, q̃ appellationes deuoluantur ad d. Delphinum, & alius, puta Papa sit supmus dñs. d. c. Romana. §. dẽt. traditur per Peru. in d. rub. Sed posito, q̃ Delphinus eẽt supmus dñs dicti loci (q̃ constat

Universidad de Deusto
Biblioteca

constat esse falsum, vt patet ex ꝓmissis) nō vī potuisse impartiri licentiā exigēdi aliqua vectigalia siue tributa absq; c. ꝓsensu & volūtate, qa do Humbertus Delphinus spāli pacto iuramēto roborato ,ꝓmisit & conuenit, ac se & successores suos obligauit, ꝙ nunq; cōcederet hominibus dicti loci licētiā vel auctoritatē ꝙ ipsi habere possent aliqd cōe, & cōsequēter ꝙ nec etiā daret licentiā, ꝙ possent exigere vectigalia, & tributa cōitatis noīe, nec ad cōes vsus. Nā q totū dicit, nihil excludit. Là, pcuratore Camādat. c. solite, de maio. & obe. qđ pactū fuit
7 ,ꝑfirmatū ēt ꝑ Regē modernū. Cōstat aūt supremū principē † ꝓuētionali lege obligari. c. j. de ,pb. ēt si Princeps ꝫhat cū subdito suo, vt ibi ,pbat. & in c. abb. de re iudi. li. vj. & nedū supremus Princeps mortalis, sed ēt Deus ipse immortalis, & omnipotēs sua ,pmissione obligaret, ſm magistrū sentētiarū, quē refert Bar. in l. j. in prin. ff. de pact. Nec pōt princeps pacto ꝓuenire, ēt de plenitudine ptātis, ſm Pau. de Castr. in l. digna vox. C. de legi. Alioquin nō eēt princeps, qa cogeret hominū carere cōsortio, nō. n. reperiret, q cū eo contraheret, si posset à contractu pro arbitrio discedere, ſm Lud. Ro. cōsi. 352. quēritur primo, ad fi. & Bal. in l. princeps. ff. de leg. & possem infinita ad istud ꝓpositū cumulare, q̄ latissimè habentur in d. c. j. & ibi Fel. col. j. post Ab. Quare nō video rōnē, qua modernus Delphinus seu eius gubernator potuerit cōcedere hāc facultatē exigendi tributa absq; volūtate capi. Nec ob. si dicatur ꝙ hmōi conuentio possit à Delphino reuocari, vtpote facta ex
8 causa lucratiua, †vt voluit Aret. in d. c. j. in ij. col. qa rādet, ꝙ opin. Are. nō est iuridica. vt ibi ostēdit Dec. Nā si priuatus pacto nudo & sic ex sola obligatione obligat seruare ꝯctus donationis. l. si qs argentū. C. de dona. multomagis dēt obligari Princeps, cuius ,ppriū est & ,pcipuū exercere liberalitatē. c. j. de do. l. ij. §. fi. ff. e. ti. Et Principis ꝯctus qnāuis alias sit ſtricti iuris, tū ꝓp fidē Principis hēt nām bonæ fidei, ſm Bal. in ti. de pa. ꝓstā. §. si qs verò. itē posset ,pcedere, in donatione facta priuatæ ꝑsonæ: secus in donatione facta ecclesiæ, q̄ censetur facta Deo, q̄ nullo mō pōt reuocari, & ꝓp ingratitudinē Prælati. c. verū, de ꝛdi. appoſi. & ibi no. Pan. post Vinc. & firmat Pan. & alij *cōiter* in c. fi. de do. & sequit Fel. auctoritates ,pgerens in c.
ecclesia. ſ. Mariæ. co. xxxix de ꝓsti. Nā qđ dat Deo seu ecclesię, nō dī, ,ppriè donari, sed restitui siue resignari, qa Dei sunt oīa, vt in ,pposito dicunt cōiter ſcribētes q defendunt donationē factā ecclesiæ p Cōstantinū Imperatorē. Quorū rationes & fundamenta possunt adaptari ad rē nr̄am, sed nō transcribo, qa notissima sunt. Et si donatio facta p Cōstātin. eccleſ. Ro. ꝑ quā Impator ꝓdidit Romā oīum vrbiū caput & fundamētū defendit, & irreuocabilis habet, multomagis hmōi cōcessio, per quā in nihilo vel modico diminuitur Delphinalis iurisdictio. Nā ſm Bar. in l. ,phibere. §. planè. ff. qđ vi aut clā. donatio facta p Regē, ꝑiudicat successoribus, qñ regnū nō multū dimi
9 nuit. Præterea, vbi alias ꝯctus eēt sui natura reuocabilis, attū ,pp iurm obseruandus esset, qa iusiurandū † ēt obligat Principē. c. j. de iu. iu. lib vj. nā iurm & votū sunt de iure diuino, cui ēt Princeps subijcitur. c. sunt qdā. xxv. q. j. & cui ēt Papa alligatur, ita ꝙ nō possit ſeipsum absoluere, nec alij absolutionē de mandare, ſm Ant. & Imo. in c. j. de consti. qđ verū est indubitanter, qñ nulla subest cā, quare Papa sit absoluēdus. Cū itaq; modernus Rex Delphinusq; confirmauerit, & hmōi cōuentionē ratā & gratā habuerit, nihil ,pponi video, ,pp ꝙ aduersus eā gubernator Delphinalis venire potuerit. Non etiā obstat, si dicat ꝙ hmōi conuentio absq; cā facta potius sit priuilegiū, qđ pōt à cōcedēte & successoribus reuocari. c. veniens.
10 de præscrip. c. in nr̄a. de iniur. qa rādet, ꝙ oīs † cōcessio facta ecclesiæ hēt in se cām, qa creditur facta pro ſalute animæ. d. c. verum. de condi. appoſi. & sic nō est ſimplex priuilegium, sed potius donatio ob cām, vt ibi dr̄. Itē rādet, ꝙ cōtrariū ,pcedit qñ priuilegiū conceditur ſubdito. Secus si concedat nō ſub-
11 dito, †qa tunc est irreuocabile, ſm Pan. & Fel. latè in c. nouit. de iud. ecclesia autē cui cōcessum est hmōi priuilegium (si ita possit appellari) nō dicitur ſubdita, immo est domina gentiū. c. bene quidē. xcvj. disti. c. ecclesia S. Mariæ. de consti. ergo &c. Hinc dicimus, ꝙ priuilegia ad pias causas, ſunt perpetua & irreuocabilia, ſecundum Bart. in l. priuilegia. C. de ſacrosanct. eccle. de quo per Felyn. in d. c. ecclesia S. Mariæ. q. xij. & ita cōſuluit Lud. Ro. consil. 218. circa premiſſam. & Pau. de Ca. ꝓſ. 317. viso & examinato puncto. Nō deniq; obstat, dum dicit, ꝙ Carolus quartus Romanorū Imperator, & successiuè Carolus Delphinus cōcesserunt hoībus dicti loci, ꝙ possent ſyndicos & cōſules hr̄e & vniuersitatē ꝓgregare, & collectas imponere, qa rādet multipliciter. Primo, ꝙ talia priuilegia fuerunt ſubreptitia & obreptitia reuocata & annullata p ſnām latā p gubernatorē Delphinatus ad hoc ſpecialiter delegatū per ꝑfatum Carolū Delphinū, vt cōstat publico documento, de quo in actis. Scdò rādetur, ꝙ fuerunt ꝓcessa ſaluo iure tertij, vt apparet ex eorū lectura & tacitè ſubintelligit. l. cū auus. C. de emā. li. l. ij. §. ſi qs à principe. ff. ne qd in loco publico. c. ſup eo. de oſti. deleg. Et sic ſaluo iure capituli & Archiepi. & si instetur ,pbatum fuisse ꝙ dicti hoīes habent cōſules & vniuersitatē, & ſunt in quaſi poſſeſſione iam longiſſimo t ꝑe, cuius initii nō habet memoria, & tñ non ꝓstat de cōſenſu domi
norū Archiepi & capli. Rādetur de ꝓsenſu ſatis ꝓstare ex eo, ꝙ erat neceſſarius, vt apparet ex inſtro ꝙuentionis initæ cum Delphino Hūberto longe ante ꝓcessionem Caroli quarti, & Caroli & Ludouici Delphinorū, in qua reſeruatū fuerat ius
12 eccleſiæ cuiusliber alterius. Ex curſu aūt lōgiſſimi t pis præſumiſ † interuenisse conſenſum capituli & Prælati neceſſarij ad actū. c. cum apoſtolica. & c. ea noſcitur. vbi Io. And. & alij, de his, q̄ fiunt à Præla. ſine ꝓsenſu c. & firmat Barbat. ꝓſ. 35. ſapienter ſcribit. col. antepe. & ſeq. li. j. & Dec. ꝓſ. 152. in cā exē
ptionis. vbi dicunt, ex curſu tanti t pis ꝑsumi actū fuisse cōfirmatū à Papa, ſi eius ꝑfirmatio erat neceſſaria. Et firmat Alex. con. vj. lib. j. Oldra. conſi. 296. Raph. Cu. cōſi. 84. qa cā. tradit per Bal. in l. cū de in rem verſo. de vſu. & authoritates ad hoc abundant. Tertiò rādetur ꝙ taciturnitas Archiepi & capitu
13 li ,ꝙ conſenſu reputat quantū ad ꝓseruandū ꝯius ipſorum, nā tacens in fauorabilibus habet pro cōſentiente, vt in regula q tacet, de regu. iur. Et per Bal. in l. quę dotis. ff. ſolu. mr̄imonio. & ,ppterea dn̄s qui ſcit vaſallū alienaſſe feudū ſi taceat, vī cōſentire, & ex tali conſenſu ꝓseruat ius ſuum directum, quod hēt in feudo, ſm gl. in c. j. de, phib. alie. feu. per Lotha. Quartò rādetur, ꝙ licet negligētia ꝓtorum Archieporum & capli ꝑiudicaſſet eccleſiæ quātū ad facultatē eligendi ꝓsules, & imponendi certas collectas, non tñ ꝑiudicasset eccleſiæ quantū ad facultatē exigendi vectigalia & tributa, quia talia ſunt ſeparata, & ex ſeparatis nihil ſequitur. l. Papinianus exuli. ff. de
mino. l. fi. ff. de cal. nam collectæ exiguntur ſolū ab incolis, quos
14 vniuersitas pōt collectare absq; conſenſu & licentia † ſuperioris, vectigalia aūt, dacia, tributa & ſimilia exigunt à qbuſcunq;, & talia onera nō possunt ꝑ vniuersitatē imponi absq; licentia ſuperioris, qa ſunt de regalibus, vt declarat Bar. in l. j. C. de ſuperindict. li. x. & in l. iiij. §. actor. vbi Mod. ff. de re iu. & in l. j. in §. fi. ff. qđ cuiusq; vniuer. noīe. Alex. ꝓſ. 145. qñ abundè lib. ij. & conſ. 124. ſuper. j. li. iiij. Gemin. conſ. 116. qa prædicti. col. j. Et hæc de ptāte ſufficiāt, nunc de voluntate dicendum. Haud enim ſufficit poteſtas, niſi adſit voluntas. c. cum ſuper. de of. dele. vnde posito ꝙ do. Delphinus ſolus possit p ſtare facultatē exigendi vectigalia & tributa, diſcutiamus an ſolus voluerit hanc facultatē ꝓcedere p nouiſſimū reſcriptū, de quo ꝓtendit. Et ꝑ clariori reſolutione huius ſcdæ dubitationis tria facia. Primò demōſtrabo, ꝙ ius dandi hoībus dictā licentiam exigendi vectigalia & tributa, cōiter ſpectat ad dominos Archiepiſcopū, capitulum, ac dn̄m Delphinum. Scdò oñdam, ꝙ do. Delphinus noluit ꝑ dictū reſcriptū ꝓcedere licentiā vniuersitati & hominibus ꝑdictis absq; cōſenſu domini Archiepi & capituli. Tertiò probabo hmōi ,gram eſſe inualidam, nullā, & ſubrepritiā, & ex his concludā vniuersitatē & hoīes de Romanis nō potuiſſe nec debuiſſe virtute dicti reſcripti exigere ꝑdicta vectigalia, niſi prius habito ꝓsenſu do. Archiepi & capituli. Circa primū ꝙ ius & facultas dandi ꝑdictam licentiam ſpectet cōiter ad Archiepm & capitulum ac do. Delphinū, patet ex pluribus priuilegiis tā ꝑ ſereniſſimos Imperatores, q̄ per ſanctiſſimos Pontifices eccleſiæ. ſ. Bernar
15 di de Romanis conceſſis. Nam ēt inferiores † ex priuilegio habere possunt iura vectigalium. c. ſuper quibuſdā. §. ꝑterea. de ver. ſign. & traditur p Bald. in l. ſi publicanus. §. in oībus. ff. de pub. Primò conſtat de priuilegio ꝑſumpto ex quaſi poſ ſeſſione tanti tpis, cuius initii memoria non hr̄. Nam ex poſ-
16 ſeſſione immemorabili præſumit † titulus, ſi allegetur, vt in terminis nr̄is decidit Sal. in d. l. vectigalia ꝑ tex. in l. ſi filius. ff. de peti. hęre. tradit per Bar. in d. l. cum de in rē verſo. & hr̄ in variis conſiliis, de quibus s. facta fuit mētio. & in ,pposito ita concludit Io. Fir. in tra. de gabel. in j. parte primæ partis. col. vij. dicens poſt Saly. in d. l. vectigalia. ꝙ vtilius est alleg. titulū & illum iuſtificare ex quaſi poſſeſſione, q̄ allegare præſcriptionem, quia in præſcriptione perficienda requiritur, ꝙ ,pbetur ſcientia & patientia eius ꝯ quem ꝑſcribitur, vt traditur ꝑ Bar. in d. §. in oībus, & in l. ij. C. de ſer. & aqua. De quaſi autem poſſeſſione eccleſiæ dandi licentiam hominibus & incolis de Romanis exigendi vectigalia, tributa, collectas, & ſimilia onera, cōſtat ex documentis quamplurimis deſignatis in narratione facti. Ex qbus apparet, ꝙ ab anno. 1283. vſq; ad annum. 1521. & sic vſq; ad impetrationem reſcripti contentio ſi eccleſiam ſemper perſeueraſſe in quaſi poſſeſſione dādi & concedendi prædictā licentiā. Item ꝓstat de priuilegio eccleſiæ con-

ſiæ ꝓcesso ꝑ Fede. ſm, ꝑfirmato ꝑ Sigiſmundū Imperatorē & ꝑ Iun. & Clem. Pōt. maximos. de qbus fol. proceſſus 189. & ſeq. hi. n. diui Principes eccleſiæ donarunt regalia, forū. ſ. nundinas, portū, ꝑedagiū & dacia animaliū, q̄ ab alio ꝑter q̄ ab ecclesia exigi noluerunt. Quo fit vt ad eccleſiā ſpectet facultas ꝓcedendi exactionē prædictorū vectigaliū. c. j. q̄ ſint rega. & d. c. ſup quibuſdā. §. ꝑterea. de verb. ſign. Itē cōſtat de priuilegio ex inſtro cōicationis & infeudationis mediæ ꝑtis dicti loci q̄ Clemēs ſextus Humberto Delphino cōicauit. Ex quo ap
paret ꝙ eccleſia S. Bernardi de Romanis, & Delphinus feudatarius ſanctiſſimi nr̄i hūt pro indiuiſo omnē iuriſdictionē altā & baſſam, & oē imperiū, merum & mixtū: & ꝑr ēt iura vectigaliū, q̄ ſunt de maximo impio, vt dicit Saly. in d. l. vectigalia & traditur p Bar. in l. imperiū. & clarius ibi per Bal. ff. de iuriſd. omn. iud. Itē cōſtat de priuilegio eccleſiæ de Romanis ex inſtro transactionis initæ inter Delphinū Humbertū, & capitulū dictæ eccleſiæ, in qua idē Delphinus fatetur eccleſiā eſſe ꝓdominā, & obligat ſe nunq; daturū facultatē hominibus dicti loci hūdi aliqd cōe absq; voluntate capituli ꝓdñi, q̄ quen
17 tō ttribuit ius & titulū ipſi eccleſiæ, vt. s. abūdè deductū fuit. Item ꝓstat ex reſcripto Caroli Delphini Francorū Regis primogeniti, qui conſtituit ꝓceſſionem creandi conſules & rectores cōiter ſpectare ad Delphinū, Archiepm, Sacriſtam, & capłm, vt legit in ꝓceſſu fol. 110. & ſeq. & alio reſcripto eiusdē Caroli folio. 178. in quo idē Carolus declarat ius cōcedendi exactionē tributorū, vectigaliū, dāiumq; & iuriſdictionem in oībus cauſis, tā ciuilibus cōiter ſpectare ad ipſam, ac Sacriſtam, & capitulū d. eccleſiæ. Quæ Princeps dilucida voce teſtat ꝑ ſuū reſcriptum, proclubio ꝑſeſſionis vel legis seu donationis vim obtinent. l. ij. C. de legi. nec aduersus confeſſionē ,ppriam licitum est venire. c. ꝑ tuas. de prob. l. gñaliter. C. de non nu. ꝓec. & minus aduersus donationē factam eccleſiæ. c. fundamenta. de elec. lib. vj. & d. c. veſū. de condi. appoſ. cum ſim. Deniq; ꝓstat de titulo & iure eccleſiæ ꝑ ſententiā aliàs latam ꝑ delegatū ſpāliter ad hoc deputatū auctoritate & reſcripto Prati Caroli, q̄ ſuia titulū præſtat, vt ꝑ Bar. in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iure. & pro veritate hr̄. l. res iudicata. ff. de reg. iur. nō obstat, dum dr̄, ꝙ Archieps & capitulū ſe reddiderūt indignos priuilegiis ꝓp abuſum cōmiſſum in cōcedendo exactiones vectigaliū vniuersitati & hoībus ꝑ pecuniā & præ-
17 cium appreciatū, ꝙ non vī licitū, qa iuriſdictiones † non debent esse venales. §. cogitatio. in auc. vt iud. ſine quoquo ſuffrag. priuilegia. n. merentur amittere, cū fuerint priuilegiorū ptāte abuſi. c. vt priuilegia. de priui. c. qa fruſtra. de vſur. qa ad
18 ſtūd ſuper quo vniuersitas ſe maximè fundare vī, rādet duꝑr. Primò, ꝙ hmōi licentia ſiue gra leuandi vectigalia † vendi ꝑt absq; aliquo vitio, qa non hēt administrationē iuſtitiæ ꝓiunctam, q̄ ſimul vendat ſm Bar. in l. Barbarius. col. iiij. ff. de offic. Prætor. & Pan. in c. tuā. col. pe. de æta. & qualit. nā iuſtitia exactionis nō vendit, ſed ſalua remanet penes Archiepm & capitulū, ac dn̄m Delphinū, ſeu eius officiales, qui habent cognoſcere de iuſtitia, vel iniuſtitia exactionis, ſi quiſpiā ꝛrelam ꝓr exerit. l. q ſe grauatos. C. de cēſi. li. xj. Licet enim vniuersitas virtute licentiæ ſibi impartitæ poſſit vectigal indicere, & imponere tributū, ſi tñ ex impoſitione hmōi aliqs inde bitē grauaret, posset gratuitus recurrere ad ſuperiorē, & exceptiōe doli aduerſus ſtatutū vniuersitatis ſe tueri. l. j. in fi. ff. de doli except. vel appellare à tali grauamine. l. j. §. ſolent. ff. quan. appe. ſit. Firmat Bar. in l. ambitioſa. col. pe. ver. quæro quo iure. ff. de decret. ab ord. fa. Vnde cū per hāc gratiā seu licentiā non vendat iuſtitia ſed facultas exercendi regalia ad
19 certū tps, nihil ,pponitur quare pretio vendi non poſſit, nam feudū pecunia vendi † ꝑt. c. j. de bene. frat. vbi Bal. & alij in c. j. quē ad. feu. ad fil. pert. & c. j. de inueſti. in mari. fact. c. j. quib. mo. feu. amit. in fi. & c. j. §. Titius. ſi de feud. fue. contror. inter do. & agn. vaſal. Et ſi dn̄s pōt vendere feudū totum ac regalia, cur non ēt vendi poterit facultas exercēdi regalia ad tps? Secūdo rādetur, ꝙ ſi delictū fuit vendere hanc licentiā, non
20 dēt eccleſiæ nocere. regula delictū perſonæ. de reg. iur. lib. vj. nā (vt. s. dixi) ꝓp ingratitudinē † Prælati non ꝑt revocari donatio, nec priuilegiū ꝓceſſum eccleſiæ, ſm Card. Pan. & alios in c. fi. de dona. Et licet idem Pan. in d. c. verū. de ꝛdi. appo. videatur ſentire, ꝙ ꝓp ingratitudinē Prælati & capituli ſimul poſſit donatio reuocari: tū *cōis* doctorum ſententia ꝛrium
tenet, qa ſi prælatus cum capitulo non poteſt ꝑiudicare eccliæ ꝫhendo absq; debitis ſolennitatibus. c. ſine exceptione. xij. q. ij. multominus dēt poſſe delinquendo. c. quanto. de diuor. Et ita tenet Spec. tit. de do. §. j. vbi dicit ꝙ ſi Abbas & monachi fuerāt ingrati erga Baronē, q̄ fundauit & dotauit monaſteriū, nō ,ppterea deſtruēdū est monaſteriū. Sed Abbas & monachi ingrati ſunt inde expellendi, & alii eorū loco ſubrogandi. ſequunt Pet. de Anch. Ant. Imo. & Pan. ſibi ꝛrius in d. c. fi. & idē tenet Pan. in c. j. de do. & ꝓtu. Fortius dico donatio nē factā eccleſiæ nulla ingratitudine reuocari poſſe, qa censet facta Deo. d. c. verū. q nō pōt dici ingratus cū ſit oīum ,grārū largitor. c. reuertimini. xvj. q. j. Præterea, in caſu nr̄o non deliquit Archieps Prælatus, ſed quidā particulares canonici: vt le gitur ex documentis exhibitis per vniuersitatē. Vñ nihil facit deciſio Pan. ēt si iuridica foret. Et ex iſtis ſatis remanet fundata intentio eccleſiæ, ꝙ ad ipſam & ad d. Delphinū cōiter ſpectat iuriſdictio alta & baſſa, & omne imperiū & regalia in dicto loco de Romanis, qbus ſic ſtantibus oſtendā clariſſimè, ꝙ do. Delphinus ꝑ nouiſſimū reſcriptū de quo diſputat, noluit cōcedere nec impartiri licentiā vniuersitati ꝑdictæ leuandi & exigendi vectigalia, dacia & tributa abſque cōſenſu & voluntate do. Archiepi & capli ex quā plurimis rōnibus. Primò, qa diſponēs ſimpłr de re, q̄ est cōis, intelligitur ſolū diſponere de
21 parte † ſua. l. ſerui electione. §. fi. ff. de leg. j. & l. q eō cubinā. §. q fundū. ff. de leg. iij. Hinc dicebat Bal. in l. legatis vxori. ff. de leg. ij. quòd ſi aliquis det immunitatē habitātibus in caſtris ſuis, nō cenſet dediſſe immunitatē habitantibus in caſtris cōibus, qa iuriſdictio cōis est ,pmiſcua. Ideo neceſſarius est conſenſus alterius ꝓdomini. l. ,ppriū. ff. cō. ꝓdio. Hinc est, ꝙ mandatū de ,puidendo de aliquo bñficio directū alicui Epo, intelligitur de bñficio ſpectante ad ſolā collationē ipſius, nō de bñficio, qđ ad eius collationē & alterius cōiter ſpectare dignoſcit. c. cum in illis. §. fi. de ꝑben. in vj. Secūdo, qa Princeps ꝑ ſuā ,gram nunquā cēſetur velle ꝑiudicare iuri alterius. c. quāuis. de reſcript. in vj. d. l. ij. §. ſi qs à principe. ff. ne quid in loco publ. ēt si motu ,pprio Princeps gratiā faciat, ſm Hoſt. Ant. & alios, in c. cām.
22 ij. de teſtib. Licet enim motus † ,pprius excludat vitiū ſubreptionis, nō tamen facit, ꝙ Princeps habeat intentionē ꝑreiudicādi tertio: vt per plura ,pbat Felyn. i. c. ęterū. col. v. de reſcrip. nec creditur Principē voluiſſe concedere priuilegiū eccleſiæ, eriā modicū ſm glo. in c. cū olim. de conſu. nam ſi priuilegiū enormiter læderet eccleſiam, non valeret. c. pe. & ibi Pan. de cleri. nō reſid. & ꝙ in dubio nō ꝓsumatur Princeps voluiſſe ꝑreiudicare iuri alterius, cōprobat latiſſimè Fel. in c. cām, quæ. col. v. de reſcr. Dicamus ergo ꝙ non fuerit mens do. Delphini, ꝙ vniuersitas posſet leuare ſubſidia & tributa absq; cōſenſu Archiepi & capituli. aliōquin iuribus eccleſiæ voluiſſet ꝑiudicare, quod non est preſumendū, vt confirmat Alex. conſi. 125. viſo titulo. lib. ij. vbi cōſuluit per donationē factā per Sigiſmundū Imperatorē de villa Gamberulæ, non videri ꝑreiudicatū cōmunitati Lenziani in exigendo daciū vini, qđ ex conſuetudine ſolebat exigere in dicta villa Gamberulæ. & idē in ſimili caſu conſuluit idē Alex. conſi. 35. viſo proceſſu. lib. iiij. & auctoritates, & iura abundant in ꝓposito. Tertiò, qa dñs gubernator dedit vniuerſitati licentiā leuandi tributa & vectigalia, adiecta clauſula, ,put hactenus fecerūt, & sic hæc gratia ſeu licentia reſtringitur ad metas ꝑteritæ cōſuetudinis,
23 quia dictio, †prout, relata ad actum præteritum, de quo conſtat, ſtat limitatiuè. l. edita. & ibi Bar. col. pen. C. de edē. Et idē firmat Bar. in extraua. ad reprimen. in ver. ,put. & Fel. in c. qñ Abb. col. iij. de offi. dele. Ale. ꝓſ. 46. viſis & accuratè cōſideratis. col. pe. lib. j. Conſtat aūt de præfata cōſuetudine, ꝙ vniuersitas ſolita est leuare tributa habito conſenſu omniū ꝓdominorū nō aūt ſolius do. Delphini, vt patet ex documentis deſignatis in ,pceſſu & in præmiſſa narratione facti. Ergo nō aliā conſtat fuiſſe mentē d. gubernatoris, qui nouiſſimè conceſſit facultatē exigendi tributa, prout hactenus ſolitū est. Quartò, qa Princeps concedendo aliquā gratiam, vel priuilegiū, intel-
24 ligitur ea tenus ꝓcedere, quatenus ſua poteſtas ſe extēdit, †nō autē vltra. l. Lucius. §. Imperator. ff. ad municip. c. à nobis. & ibi not. Pan. de ſenten. excom. & traditur per Paul. de Caſtr. conſi. 294. in cauſa. in ij. parte, ſecūdū nouā impreſſionē, & per Cur. conſi. 69. col. fi. Verū cum do. Delphinus non posſit dare hanc facultatē in præiudiciū eccleſiæ ꝓdominæ, & niſi ac cēdat conſenſus prelati & capituli, vt oſtenſum fuit in primo dubio, dicendū est ꝙ voluerit do. gubernator hanc facultatē concedere, quatenus tangit portionē dñi Delphini. Et ꝙ iſte fuerit ſenſus ſuadet, quia ſe refert ad antiquas conceſſiones prædeceſſorū, in quibus maximè in licentia conceſſa de anno 1464. Lud. Regis primogenitus Delphinus ſapienter licentiā conceſſit, adiecta clauſula in quantūm partem noſtrā tangit, quæ clauſula cenſetur incluſa in præſenti noua licentia, qa relatū est in referente. l. aſſe toto. ff. de hæredi. inſti. l. q ſic. ff. de verb. obli. ¶ Ex prædictis ſatis ſupērque diſputatū fuit de poteſtate & voluntate, nunc videndū est de ſubreptione, ex qua apparebit, ꝙ do. gubernator talē licentiā ſolus nō dediſſet, ſi habuiſſet notitiā iurium cōpetentiū eccleſiæ, de quibus debuit vniuersitas in precibus mentionē facere. Nam ea omnia

Universidad de Deusto Biblioteca

sunt per impetrantē exprimenda, quę concedētem possint
mouere ad non concedendū, vel difficilius concedendum. c.
super literis. c. postulasti. in ver. de leui. de rescriptis. maximè
in impetratione priuilegij, quia subreptio ipso iure vitiat pri
uilegia & literas gratiosas. c. ad aures. vbi Pan. & alii. eo. tit. ta
cuerunt impetrantes Reu. do. Archiepm & cap. esse in quasi
possessione exercendi regalia, & signāter impartiendi licentiā
& authoritatem exigendi noua vectigalia, simul cum Delphi
15 no. de qua quidē quasi possessione † mētionē facere debue-
runt, alioquin impetrationē vitio subreptionis irritam esse
constat. c. cum nostris. de successione præbendarum. & licet
ille tex. loquatur in impetratione beneficij, tū ratio illius capi
tuli militat in omnibus impetrationibus. quia si fuisset expo-
situm, ꝙ ecclesia erat in quasi possessione simul cum do. Del
phino, solus non dedisset licentiam nisi accederet consensus
Prælati & capi condūorum. & ꝙ ille tex. procedat generali
ter etiam in aliis impetrationibus, probatur in c. ij. vbi gl. de
deci. lib. vj. & in c. dudū. extra eo. & firmat Fely. in c. in nostra.
col. xxiiij. ver. ix. no. de rescr. Secundò constat huiusmodi im
petrationem esse subreptitiam, quia nō fuit facta mentio de
transactione inita inter ecclesiam & quondam do. Hubertū
26 Delphinum, taciturnitas trāsactionis vitiat † rescriptum, sm
gl. in c. ex literis. de offi. deleg. post Cardinalem consi. 136. fa-
ctum sic se habet, & idem firmat Soc. cōsi. 130. circa primū.
lib. iiij. Tertiò, dato ꝙ fuisset facta mentio transactionis, alia
ratione esset subreptitia, quia non fuit facta mentio iuramen
ti præstiti per præfatum quondam do. Hubertum, nam taci-
27 turnitas iuramenti † reddit gratiā subreptitiam & inualidā.
c. cōstitutus. de rescri. & firmat Lud. Ro. consi. 369. circa pri
mum. col. iij. & Alex. consi. 125. col. pe. li. j. & tradit per Fer-
ra. caut. lx. Quartò, huiusmodi gratia est infecta vitio subre-
28 ptionis, quia non fuit facta mentio tot † priuilegiorū tā per
Imperatores & Delphinos, quàm etiam summos Pontifices
concessorum. c. cum ordinem. de rescriptis. c. veniens. de præ
scrip. l. iij. C. de silenti. libro. xij. & traditur per Fel. latè in c. ij.
ver. ij. dispositio. de rescriptis. Quintò, ex alio redditur subre
ptitia, quia non fuit facta mentio, ꝙ priuilegia & transactio
a libertates concessæ ecclesiæ fuerint confirmatæ per Franc.
Modernum Regem & alios prædecessores Reges, & Del-
19 phinos, de quibus confirmationibus † habenda quoque mē
tio fuit, aliàs gratia vitio subreptionis nullius est momenti, se
cundum glos. in clementia dudum. in verbo pacta. de sepul-
turis. Alex. consi. 125. col. iij. lib. ij. Cur. Senior consi. 35. in fi-
ne. Sextò est subreptitia alia ratione, quia non fuit expressum
concedenti, ꝙ aliàs fuerit lata sententia contra ipsam vniuer
sitatem, quòd non liceret impetrare facultatem indicēdi no-
uas exactiões absq; consensu Archiepiscopi & capituli, quæ
iam longissimo tempore transiuit in rem iudicatum. tacitur
30 nitas enim sententiæ, † vitiat priuilegium, capitulo exposita.
de arbitris. & ibi glo. & Fel. col. viij. in cap. sūpe literis. de re-
scriptis. nisi in gratia sit apposita clausula, non obstante re iu-
dicata. l. fi. C. senten. rescind. non possū. Nec sufficit, quòd talis
clausula sit apposita in precibus, sed oportet, quòd sit inser-
ta in corpore gratiæ, sm Alexan. consi. 36. col. ij. libro. ij. Nec
valet priuilegium contra rem iudicatam, nisi sit concessum
parte citata. & cum prædicta clausula non obstante, sm Alex.
consi. 123. ad finem. eodem lib. Septimò, quia impetrantes
31 tacuerunt ꝙ vniuersitas consueta † sit petere licentiam im-
petrandi & exigendi vectigalia etiam à præfato domino Ar-
chiepiscopo & capitulo, ideo gr̄ia quoq; reddit subreptitia.
c. j. de consuetu. lib. vj. & traditur per Alexan. in d. cōsi. 130.
col. iij. de qbus omnibus si d. gubernator fuisset (vt iuris erat)
ad plenum informatus, nō concessissēt dictis vniuersitati &
hominibus prædictam licentiam simpliciter & absolutè, sed
ita demum si accederet consensus dñi Archiepi & capituli
condominorum. Quare concludo non licuisse vniuersitati
& hominibus exigere aliqua vectigalia seu tributa, absq; con
sensu omnium condominorum, quia dominus gubernator
non voluit solus talem impartiri licentiam.

RESP. CLXXXII. & de Diuers. rescript. XIIII.

Relatenses Nullo iure onere restituendi pretij per Christianissimū Regem exacti ab emptoribus officiorum Viguerij, eisdem Viguerijs, ab eodem Serenissimo Rege grauati cēsentur. Idq; ex tenore verborū Regis apertè deprehendit asserētis, en rēbourſant tou
tesfoys par lesdicts gens dudict pais &c. per quæ verba per
sonæ seu homines trium statuū expressè grauantur, & præ-
sertim cum ad eorum supplicationem, & nō Arelatensium,
hæc fuerint per Principem concessa. Qui pariter Arelatēses,
vti adhęrentes nullo iure adstricti censentur, cum nulla æqui
tatis ratio patiatur iustissimum Regem adhærentes non sup
plicantes grauasse, & pecunias eis inuitis extorquere voluisse.
Quare Arelatenses & si adhęrentes, non tū supplicantes, nec
supplicantibus acquiescentes non grauatos esse respondi.

SVMMARIVM.

1 *Verba, seu clausula in fine posita, referuntur ad præcedētia eis correspon dentia.*
2 *Relatio in dubio fit contra supplicantem.*
3 *Relatio seu interpretatio nunquam fit ad ea ex qbus resultaret iniquitas.*
4 *Edicti regij declaratio, ad ipsum Regem spectat.*

Respon. interpreta.

On creditur Christianissimum Regē voluisse grauare ciuitatem Arelatensem onere restituendi pretium, qđ ipse recepit ab empt. officij Vigueriatus rationib. seq. ¶ Primò, qa illa verba reductionis Regię, en rēbourſant toutesfois par lesdicts gens dudict pays, ceux qui en vertu de nos dictes letres ont obtenu lesdicts offices perpetuels referenda sunt, immo expresè referuntur ad gentes trium statuum
1 præmentionatas, ita sonant illa verba, par lesdicts. quæ † respiciunt præcedentia. l. j. §. cum qui. alias est. §. hoc edicto. & ibi not. Bartolus. ff. de postulan. docet Bar. in l. talis scriptura. col. fi. ff. de legat. primo. Soc. consi. 62. columna prima libro quarto. ¶ Secundò, quia dicta reductio facta fuit ad suppli-
2 cationem gentis trium statuum, ergo †, ad ipsas in dubio facienda est relatio. c. inter dilectos. de fide instrumen. institu. de inuti. stipu. §. præterea. Cum igitur Arelatensis respublica, (vt proponitur) non sit de gentibus trium statuum, nec in tri bus statibus comprehensa, bene sequitur, ꝙ ipsa non intelligi tur grauata. ¶ Non ob. si. dicatur, ꝙ licet non sit de gentibus trium statuum, est tū de terris adiacentibus, quia in præcedē tibus leguntur nominatæ, quia respondetur ꝙ quatenus Christianissimus Rex se refert ad terras adiacentes, intelligi tur de terris adiacentibus, quæ simul cum gentibus trium sta tuum supplicarunt, & petierunt reductionem, offerentes se se exoluturos pretia emptoribus officiorum. ita probat ver ba præfationis dictæ reductionis ibi, requestes & complain tes & c. à quibus ipsa reductio omnino regitur. l. fi. ff. de hæ re. insti. non. n. iustissimus Rex intelligitur velle grauare ter ras adiacentes non supplicantes, nec velle auferre pecuniam de bursa Arelatensium, eis inuitis, sm Bal. in l. iij. C. de ſerui. & aqua. co l. x. & Raph. Co. in l. fi. C. si ꝺ ius vel vtili. publ. coprobat Fely. in c. quæ in ecclesiarum. col. xiij. de constit. alioquin si ad terras adiacentes non supplicantes fieret relatio, resultaret summa iniquitas. sic enim Rex voluisset vendere officia & pretia recipere cum damno subditorum, quos voluisset reddere pretia emptoribus contra omnem æquitatem, sic. n. in effe ctu, & per idirectum voluisset extorquere pecunias ipsis subditis inuitis, ergo non dicamus, quòd relatio sit facienda, ad terras non consentientes, nec supplicantes, sed ad supplican tes duntaxat, quia fugienda est illa interpretatio per quam re sultat iniustitia, vel iniquitas. sm gl. & Bar. in l. fina. & in l. j. C.
3 de libe. præte. Nec † relatio facienda est ad ea ex quibus resul rat absurditas. capitulo cum ecclesia Vulte. de elect. Oldr. cō si. 152. incipit, factum tale est. traditur per Iaso. in l. j. C. de lib. præte. Cum igitur ciuitas Arelatensis non supplicauerit, nec supplicanti consenserit, bene sequitur ꝙ ipsa non censea tur grauata. Et si instetur, quis ergo erit grauatus, seu quis re borsabit dictum Viguerium? Respondetur, quòd declarare
4 habeat † Christianissimus Rex qui reductionē fecit. l. fi. Cod. de legib.

RESP. CLXXXIII. & de Diuers. rescript. XV.

Allobrogum Consuetudine nobilibus nobiliter viuentibus munerum immunitatem præsumpte proponebatur, num Baldesar ex Ioanne illustris Delphini Barbitonsore natus, genere nobilis esset. Plerique responderunt, ex nobili parente originem ducere etiam eum, qui ex Principis coquo descendit. Ego autem dixi inferioris Principis non decorari radijs, quem artis vilitas ignobilem facit, quod vulgi opinione comprobari dicitur, & naturali constat exemplo. Minoribus enim astris ea non est illustrandi vis, quæ Phœbo omnium astrorum maximo. Id etiam quærebatur an im-

munitas à Delphino concessa Ioanni, eiusq; hæredibus & successoribus ex suo corpore & legitimo matrimonio ꝓcreatis, cōcessa quoque foret Baldesari nepoti instituto in re certa à Ludouico, filio & hærede. Ego verba priuilegii strictis simè interpretans, filiis hæredibus vniuersalibus nō etiam ne potibus hęredibus particularibus immunitatem donatam re spōdi, sed nec à muneribus à Principe indicendis exemptos, à collectis quæ populi decreto pro communi vtilitate impo nuntur, puto posse defendi.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes sunt de descendetibus, & ex corpore aui.*
2 *Nobilitatem tenetur probare, qui se super ea fundat.*
3 *Barbitonsor propter artis vilitatem non differt à mechanico, & plebeio, & numero. 5.*
4 *Coquus principis dicitur constitutus in dignitate.*
6 *Princeps supremus potest domesticos suis radiis nobilitare, non autem Princeps inferior. nu. 6.*
7 *Delphinus non recognoscit superiorem. Iura tamen loquentia in Impera tore non habent locum in eo, licet sit æqua potestas. & nu. 8.*
9 *Consuetudo & æstimatio communis in materia nobilitandi aliorum, ma gis spectanda est, quàm lex.*
10 *Nobilitas vt præscribatur, quanti temporis vsus requiratur, idem de priuilegio non contribuendi. nu. 11.*
12 *Taleas soluere dicitur, qui pro ipsis remittit, quod sibi debetur.*
13 *Testium plurium depositio de nobili vitæ ratione, non infert nobilitatē.*
14 *Plebeius potest esse exemptus à datijs & talcis.*
15 *Hæres hæredis est etiam testatoris hæres. & qualiter hæc regula intelligatur. numero. 16.*
17 *Successoris appellatione in dubio venit vniuersalis hæres, non particularis.*
18 *Filius institutus in re certa, dicitur hæres.*
19 *Priuilegia immunitatis, sunt contra publicum vtilitatem, & nu. 24. & ideo veniunt strictissimè interpretanda.*
20 *Nepos an ex aui matrimonio, aut eius corpore dicatur natus.*
21 *Priuilegium vnum suppletur & declaratur per aliud.*
22 *Argumentum à contrario sensu, valet etiam in priuilegijs.*
23 *Impositis & imponendis, participium, resolutum & resoluendum put decet, dispositionem restringit ad terminos relatiui verbi.*
25 *Hospitari milites quilibet tenet, nisi speciali priuilegio fuerit exemptus.*
26 *Collectæ impositæ ob communem vtilitatem, regulantur secundum natu ram onerum, in quorum loco subrogantur.*

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

Videtur Respondendum Baldesarem duplici iure immunē esse à collectis, subsidiis, cæterisq; muneribus ciuitatis Diensis. Primò, ex nobilitatis prærogatiua, nobiles enim immunes sunt à contributione onerum facienda cum plebeiis, tam cōi bus subditis suis. l. placet. C. de exc. mu. lib. x. traditur p Pan. in c. ij. col. pen. de immu. eccle. per. Ale. consil. 30. pōderatis. lib. v. ergo nihil videt proponi, qđ huiusmodi priuilegio aduer setur. Verum sm ea, quæ proponuntur, arbitror Baldesarem nullo iure se posse à muneribus tueri, non quidem ex prærogatiua nobilitatis, quia non constat ex actis, ꝙ ipse sit nobilis.
2 tenetur enim nobilitatem probare, † qui super ea se fundat, secūdum Bald. in cap. j. §. si rusticus. per illum tex. de pac. ten. & in l. non ignorat. colū. j. C. qui accusar. non possunt. Socin. consi. 246. eleganter & subtiliter. col. j. li. ij. quod insertū fuit inter consilia Cur. Sen. consi. 18. Quinimmo ex productis ꝓ Baldesarem constat, ꝙ originem trahit ab auo, barbitonsore quondam do. Delphini, quem constat non differre à mecha-
3 nico & plebeio propter artis † vilitatem. l. j. C. de excu. artifi. lib. x. & l. ne quis. & ibi no. C. de digni. lib. xij. Nec dicat ꝙ barbitonsor Principis dicitur habere dignitatem, cum et coquus
4 Principis dicatur constitutus in dignitate, † sm Bal. in rubr. de feud. Guardiæ. & Lud. Ro. in sing. 65. nec ēt dicatur barbiton
5 sorem do. Delphini dici nobilem, quia assistat eius lateri † iuxta tex. in l. j. C. de præpost. laborum. lib. xij. ibi, quos nostri lateris comitatus illustrat. per quem tex. dicunt Ange. & Ias. in l. omnium. C. de test. ꝙ quicunq; adhæret lateri Principis, dicit nobilis. & idem tex. in l. j. C. de domest. & protecto. ibi, si his honos non deferatur, qui cōtingere nām purpurā digni sunt æstimati. Quia ad ista omnia rñdetur dupl̄r. Primò, ꝙ iura quę volunt domesticos Principis nobilitari radiis sui domini, lo-
6 quuntur de domesticis Imperatoris † & supremi Principis, vñ non rectè protrahi possunt ad domesticos inferioris, qui de
7 iure non potest † aliquem nobilitare, sm Bar. in l. j. col. ix. C. de dig. l. b. xij. Et dato ꝙ do. Delphinus non recognosceret superiorem, non tñ sequitur ꝙ iura loquentia † de Imperatore ha
8 beant locum in Delphino, in quo non est tanta maiestas, quāta in Imperatore, vt probat in simili Soc. consi. 275. in cā fratrū. col. ij. post Imo. in l. infamem. ff. de public. iudi. & constet exemplo stellarum, quarū splendor non æquè lucet sicut splēdor Solis. Secūdò rñdetur, ꝙ si de iure barbitonsor & coquus Delphini forent nobiles (qđ vix crediderim) tñ de consuetudi ne non reputantur nobiles, quæ consuetudo & cōis existima-
9 tio in hac mā est magis inspicienda † quàm lex, sm Bar. in d. l. j. col. fi. & Pau. de Cast. in l. iij. de episcop. audien. col. ij. & Soc. in d. §. 265. col. ij. Et ꝙ barbitonsor Delphini non reputet nobilis, licet coniecturari ex impetratione priuilegij. Nam si fuisset nobilis, frustra impetrasset priuilegium immunitatis à subsidiis Delphinalibus, à quibus sm mores patriæ nobiles nobilit viuentes sunt exempti, Frustra enim præcibus impetratur, qđ cōmuni iure conceditur. l. j. C. de thesauris. lib. x. Item ꝙ non esset dictus barbitonsor nobilis, cōstat ex tenore dicti priuilegii, in quo legitur filium Regis Delphinum mādasse tribus statibus, vt præfatum barbitonsorem describant in numero exemptorum, & non soluentium, non aūt mandauit ꝙ describerent in numero nobilium. Tres enim hominum sunt species quę solent in tribus statibus Delphinalibus describi, eccle siastici scilicet, nobiles, & exempti, seu non soluentes, vt patet ex productis, tam per actorem q̄ per reos. Cùm igitur fuerit positus in numerū exemptorum ex priuilegio, constat ꝙ nō fuit receptus in numero nobilium. l. & seruorum. ff. de statu hom. cum si. Et si prædicta non vident sufficere ad ostendendum consuetudinē, articuletur, & probetur qualiter barbiton sores, coqui, & similes seruitores d. Delphini non hñr neq; reputant, ac nec habiti, nec reputati fuerunt retroactis tempori bus nobiles, &c. Non obst. ꝙ do. Baldesar probauerit se in sub sidiis contribuere cum nobilibus, qa non ppea sequitur, ꝙ sit nobilis. nam ad hoc vt ex vsu & quasi possessione præscribat
10 nobilitas, requiritur † vsus tanti t pis, cuius initii memoria nō sit in contrarium, sm Ioan. And. in c. Abbates. de priuil. libro vj. & Ludo. Rom. singulari. cccxiij. nunquid vsus, &c. qui vsus tanti temporis non fuit deductus neq; probatus. Et dato quòd à certo tempore citra contribuerit cum nobilibus, non
11 tñ sequitur quòd sit in quasi possessione non ꝓtribuendi † cū plebeis, quia ad hoc vt quis dicatur in quasi possessio. non solu endi, & non contribuendi, cum his, cum quibus de iure tene tur contribuere, plura sunt necessaria. Primò, ꝙ dictus Baldesar fuerit aliqñ requisitus vt contribueret. l. litibus. cum ibi no ta. per Bar. C. de agri. & cens. lib. xi. Secundò, ꝙ requisitus solucre recusauerit, secundum gl. in lege, qui luminibus. ff. de ser. vrb. præd. Tertiò, ꝙ vsus fuerit prærogatiua nobilitatis scientibus & patientibus his, qui præsunt regimini ciuitatis Diensis, sm Barto. in l. ij. C. de ser. & aqua. & Panor. consil. 18. in causa, lib. ij. & consi. 22. col. fina eo. lib. Non constat autem ex actis de prædictis, nec de his fuit articulatum, ergo &c. ¶ Quinimo requisitus Ioan. auus vt solueret, ordinatū fuit per curiam ꝙ idem Ioannes solueret, cui ordinationi paritum fuit: vt legitur ex processu. Nec obstat transactio iurata inter agentes no mine ciuitatis, & quōdam Ludouicum eius patrem, per quā conuentum fuit, ꝙ vniuersitas non posset taleare, nec cotizare dictum Lud. eius vita durante. Quia respōdetur, ꝙ vniuersitas seu agētes pro ea ideo ꝓmiserunt non taleare eū pro tēpore eius vitæ, quia remisit vniuersitati summam. cxxij. florenorum sex solidorū, & quindecim denariorum, ita capit transactio. Vnde stante hac remissione satis dicit ipse Ludoui. sol-
12 uisse taleas. Soluere † enim dicitur taleas qui pro ipsis remittit qđ sibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

qđ sibi debetur. l. si debitor. ff. qui potio. in pigno. habeãtur. l. vel pmutauit. ff. de liberali causa. l. si quis delegauerit ff. de noua. cum simil. Præterea talis promissio non fuit facta ex causa nobilitatis, sed ex causa officij, qđ habebat ipse Ludo. quia erat receptor patrię pro illustri do. Delphino, propter q officium idem Ludoui. obtinuerat literas exemptionis à præfato do. Delphino, quæ exemptio eatenus durauit, quatenus durauit officium, & nõ vltra. l. maximarum. C. de excusatio. mune. lib. x. & ibi notat Bar. in l. qui sub prætextu. vbi Bart. de collegi. & cartho. lib. xj. C. & in l. qui sub prætextu. C. de sac. san. eccl. & l. scriniarios. C. de testam. mili. Et hac ratione vniuersitas transegit cum receptore ad eius vitam. Non denique obstant testiũ depositiones, quia & si plures deponant, q Baldesar viuat nobi-
13 biliter, non tamen sequitur q sit nobilis. ✝Nam ad hoc vt quis sit immunis à taleis & subsidijs, quæ soluuntur per plebeios, duo sunt fm mores patriæ necessaria. Primum, q sit nobilis. Secundum, q viuat nobiliter. Item testes assignant rationẽ minimè concludentem, & quam cõstat esse falsam, ergo nullam fidem faciunt. l. solam. cum ibi notatis. C. de testi. traditur per gl. & Canonistas in c. cum causam. eo. tit. nam omnes testes dicunt, q Ioannes & Lud. pater & auus d. Baldesaris habiti & reputati fuerunt nobiles, quia non contribuebant cum plebeis. Ista ratio non concludit, stat enim simul, q aliquis nõ contri-
14 buat cum plebeis, & tamen non sit ✝nobilis, cũ possit esse plebeius, & exemptus, vt ꝫ. dictum fuit. Item constat, q hæc ratio assignata per testes est falsa. Quia constat q Ioannes & Ludou. non contribuebant cum plebeis, non propter prærogatiuam nobilitatis, sed propter priuilegium eisdem specialiter concessum, vnde de depositionibus dictorum testium non est habenda ratio. Ex his patet, q Baldesar non potest se iuuare ex prærogatiua nobilitatis, cum non constet ipsum esse nobilẽ. & vbi constaret de nobilitate, nisi esset consuetudo patriæ, rñderem audacter, q non posset prætextu nobilitatis se excusare à contributione onerum occurrentium in d. ciuitate, quia nobiles de iure tenentur onera patrimonialia subire, sicut quilibet plebeius, vt fuit conclusum. ꝫ. in iiij. rñso, in ij. dub. Videamus modo, an Baldesar iure se prætendat immunem ex priuilegio cõcesso Ioanni auo & eius hæredibus & successoribus descẽdentibus de suo proprio corpore? Mihi saluo saniori iudicio videtur, q nec etiam vigore huius priuilegij Baldesar sit immunis. Tum, quia Baldesar non est hæres nec successor d. Ioãnis. Non ob. si dicatur, q est filius, & hæres Ludouici filij & hęredis d. Ioannis, & ꝑ ñr vt etiam hæres ipsius Ioã. cum hæres hæredis
15 ✝sit etiam testatoris hæres. l. fi. C. de hær. instit. l. si paterfamilias. in fi. ff. de hær. instit. Quia rñdet q hæc ratio procederet, si Baldesar esset hæres vniuersalis, d. Ludouici: sed ī facto præsupponit q ipse ñ est hæres vniuersalis, sed particularis, qui loco legatarij hr̃. l. quoties. C. de hęr. instit. Legatarius autẽ hr̃dis nullo modo põt dici primi testatoris vniuersalis hæres, ergo &c. nã illa regula, hæres hæredis, &c. intelligitur de hærede vniuersali, vt volunt Bal. Iaſ. & alij in d. l. fi. Accedat, q illa verba priuilegij
16 loquentia de hæredibus intelligenda sunt de hæredibus ✝vniuersalibus. l. fideiussor. §. qui interrogatus. ff. de interro. act. Et q appellatione hęredis, in dubio non comprehendatur singularis successor, firmant Bal. & d. Phi. de Peru. in c. si pater. de testa. li. vj. & Fel. in c. quia. col. fi. de iud. Et q appellatione hæredis, nõ cõprehẽdatur particularis successor, patet ad oculum, quia hæreditas à qua nomẽ hęredis descendit, est successio in vniuersum ius defuncti. l. hæreditas. ff. de reg. iur. l. pecuniæ. §. hæreditas. ff. de verbo. signi. Et si dicatur, q priuilegiũ non solum fuit concessum hæredibus, sed etiã successoribus, & ideo verbum successoribus, debet intelligi de successoribus particularibus, vt aliquid operetur. c. si Papa. de priuileg. lib. vi. l. si quã do. de leg. j. Respondeo, q etiam appellatione successoris in
17 dubio venit ✝ vniuersalis successor, non autem particularis. l. quædam. §. nihil. ff. de eden. quod procedit etiam si dispositio loquatur de hæredibus, & successoribus simul & geminatè secundum Bald. in l. emptorem. colum. iij. C. loca. Imo. & Mod. in l. quod dicitur. la ij. ff. de verbo. obliga. & latè Cur. iun. consi. antepe. Nec obst. dum dicitur, q verbum successoribus, debet aliquid operari, quia istud conceditur. sed respondetur, q verbum hæredibus, intelligitur de hæredibus vniuersalibus de iure ciuili, verbum successoribus, de successoribus vniuersalibus de iure prætorio. l. stipulatio ista. in princ. cum glo. in verbo cæterorum. ff. de verbo. oblig. & ita respondet Imo. in d. l. quod dicitur. col. pe. & Alex. in d. §. nihil. & Cur. in d. cõsi. antepe. Nõ denique obstat si dicatur, q filius instituitus in re cer-
18 ta, ✝ dicatur hæres, & ideo succedat in feudo concesso alicui pro se & hæredibus, &c. vt tenet Barto. in l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de ope. lib. & consi. inc. d. Amate quod est consiliũ
55. &c. quem sequitur Imo. in l. ex facto. la grande. ff. de hæ-
re. inst. qa ꝫriũ tenẽt Bal. Ang. & Sal. quos refert & segt Ale. ī d. §. nihil, & posito q dec. Bar. vera cẽt, nihil facit ad rẽ nram, qa loquit in ꝓcessione feudi, & sic in bñficio Principis, qđ latissimè est interp̃tandum. l. fi. ff. de posti. prin. c. cũ dilecti. de donos. logmur in priuilegio, qđ est strictissimè, & ꝓprijssimè in telligendũ. l. si qñ. C. de inof. testa. l. ex facto. ff. de vulg. & pup. tradit p gl. Abb. & Fel. latè in c. cãm quę. de rescri. Et si reliqua
19 priuilegia sunt restringenda & strictè interpretãda, à fortiori veniunt restringẽda priuilegia ĩmunitatis, ✝qa sunt ꝫ publicã vtilitatẽ, fm Paul. de Cast. in l. maritũ. ff. sol. mri. & Ale. in l. qa tale ff. e. ti. & ꝑs. 125. col. iij. li. ij. Hinc est, q applone posterorũ, & applone generis, & applone descendentiũ, in priuilegio ĩmunitatis nõ veniunt descendentes ex filia, qa tale priul legiũ est odiosissimũ. l. j. ff. de iure ĩmu. licet ī alia mã fauorabi li ꝓtineant & nepotes ex filia. Ita in ꝓposito rñdet Dec. consi. 223. in casu ꝓpositꝰ, p totũ. Alia ẽt rõne non vt. Jo Baldesar sit de cõprehensis in d. priuileg. qa non est de hr̃dibus & successoribus descendentibus, & ꝓcreatis ex corpore & ltĩmo mr̃imonio Ioan. aui. Nã cũ ei non ꝓueniant verba priuilegii, non ẽt ꝓueniet dispõ. c. porrò. de priuil. l. iiij. §. toties. ff. de dã. infec. l. qđ ꝑstitutũ. ff. de test. mil. Nec ob. q nepos dicatur descendere ex corpore, non tñ fuit ꝓcreatus ex corpore aui, & ex mr̃imonio p auũ ꝯcto., put ex tenore priuilegii disponit.
20 Nepos. n. non dr̃ natus nec ꝓceatus ex aui mr̃imonio, ✝ nec ex eius corpe, vt est tex. clarus in l. nã ciuiũ. ff. de his, q sunt sui. vel alie. iur. licet enim oẽs descẽdamus ex corpe Adæ, non tñ ex eius & Euæ mr̃imonio, & corpore fuimus oẽs ꝓcreati. Et si negẽt q ex tenor priuilegii requirat q hr̃s sit de descendẽti bus ꝓcreatis ex mr̃imonio & corpore Ioannis aui. rñdeo q improba & calũniosa est hmõi negatio. Priuilegii tenor talis est. Io. de pererio & eius hr̃des, & successores descendẽtes de
23 suo ꝓprio corpe & ltĩmo mr̃imonio eximimus, &c. Põdera illam copulã & ltĩmo mr̃imonio, quæ copulat vniformiter, & qualitates p̃cedentis copulati repetit in sequẽ. fm gl. in l. si sic. ff. quẽad. ser. amit. quã extollit Iaſ. in l. fi. col. pe. C. de succes. edic. Pro qua facit qđ decidit Bart. in l. si legatarius. ff. de leg. iij. & qđ decidit Lud. Ro. consi. 231. p̃missorum doctorum. & Soc. ꝑs. 280. ꝑsiderata. lib. ij. & si in sequenti ꝯcopulato repetit illa p̃cedens qualitas, ꝓput repetenda est, ex suo & pro ꝓprio corpore, solũ erunt exẽpti, q ex suo & ꝓprio corpore, & ex suo & ꝓprio ltĩmo mr̃imonio descendunt, & ꝓcreati sunt. Et si instet, q tenor huius priuilegii loquat̃ de descendẽ tibus, non aũt de ꝓcreatis, rñdeo q suppleri dẽt verbũ & ꝓ-
2 creatis, qa ita cantat tenor alterius priuilegii declarantis primum. supplet. n. priuilegiũ, & declarat ✝ per aliud. c. iter dilectos. de fi. instr. l. vtrũ. ff. de pet. hære. Et ita no. Bal. ī c. auditis, p illũ tex. de ꝑscr. & Iaſ. in l. si quis ex argentariis. §. fi initiũ. in iiij. not. ff. de eden. & in l. triticũ. ff. de verb. obl. Facit tex. in l. sed & posteriores. ff. de leg. Potuit. n. do. Delphinus q priuilegium ꝓcesserat, illud declarare, supplere, & restringere. c. inter alia. de sen. excõ. c. j. de iura. calũ. Et ꝓdit per Fel. in c. nouit. colũ. ix. de iud. Sed ponamus, q Baldesar sit virtute huius priuilegij ĩmunis, videamus, à qbus muneribus. Priuilegii verba hæc sunt, Ioã. barbitõsorẽ nr̃m eximimus ab oĩbus subsidiis, auxiliis, taleis, & donis gratiosis impositis, & imponẽdis per
gentes triũ statuũ nr̃i Delphinat. & Comitatus, à qbus exoneramus & exoneramus ciuitatẽ nr̃am Dien̄sem, &c. Ex horũ verborũ meta, q̃ transgredi nõ licet. c. recepimus. c. porrò. de priuil. arguendo à ꝯrio sensu, cõstat fuisse ꝓcessam ĩmunitatẽ Baldesari ab his oneribus q̃ per gẽtes triũ statuũ, non aũt ab
22 his q̃ p vniuersitatẽ, p cõi & publica vtilitate ĩponunt. valet enim ar. à ꝯrio sensu ẽt ✝ in priuilegiis, fm gl. in c. licet. de priui. li. vj. quã dicit aureã & singularẽ Cur. senior. ꝑsi. 16. col. vij. in princ. & istud ẽt, ꝓbatur ex participio illo impositis & ĩm-
23 ponendis p gentes triũ statuũ qđ participiũ ꝓresolutũ. in relatiuũ, & verbũ, ꝓput resoluendũ est, fm gl. in cle. j. in verb. dignitatib. de p̃b. disp̃ositionẽ restringit ad terminos verbi relatiui. l. cunctos populos. C. de sum. trini. & fi. catho. Et q illustris Delphinus voluerit duntaxat ꝓcedere immunitatẽ à subsidiis, & taleis, q̃ ĩponunt p tres status, seu q̃ debent, & soluũt ipsi Delphino, patet ex eo q exoneravit ciuitatẽ. Rõ. n. exonerationis nõ ꝓuenit, nec adaptari p̃t onerib. q̃ ĩponunt pvniuersitatẽ, p cõi ciuiũ vtilitate, ergo ad ea onera nõ est immu-
24 nitas ꝓtrahenda ✝ fm Io. An. & Pan. in c. peruenit. de ĩmu. ecc. cle. & Fel. in c. accedẽtes. de p̃scri. Sed vbi Delphinus dedisset Baldesari ĩmunitatẽ ab oĩb. & qbuscunque munerib. nõ tñ
25 cẽseret dedisse in munitatẽ ab onerib. ✝ hospitãdi milites, à qb. nullus cẽset exemptus, nisi ꝑsoni priuilegio ꝑcedat. l. iij. C. de mun. pr̃i. lib. x. & l. iij. §. eos milites. ff. d muner. & hono. & l. sunt munera. ff. de vac. mu. nec ab onerib. refectionis morũ, pontiũ, fontiũ, & his similiũ, q̃ pro cõi omnium vtilitate im-

te imponunt: nã ad talia onera tenet ẽt eccla, cui iura plenariã ꝓcedũt ĩmunitatẽ. l. ad ĩstructionẽ. C. de sacrosan. ec. & ibi Cy. Iac. But. Bal. Alb. & Mod. ita firmãt, & sequũtur *cõiter* cano. in cap. non minus. de immu. ecc. reiecta sñia Pañ. ibi. & consi. iij. lib. j. Nam & domus augusta & celsitudo Imperialis à talib. onerib. non excusantur. l. absit. C. de priui. do. Aug. libr. xj. & l. ij. C. de immu. nemi. ꝓced. lib. x. dicit Bal. in tit. de pace p̃stã. ī ver. munitione. q ẽt ecclesia tenetur conferre in gabellam plaustrorum, quæ soluit in portis, p refectione viarũ, & ad onera quæ imponunt, p aquæ ductib. purgandis vel reficiendis, ẽt tenetur ecclesia, & qlibet alius habens generalẽ immunitatẽ. l. ad reparationẽ. & ibi not. per Ioa. de Pla. C. de aquæduc. lib. xj. & l. ad portus. C. de op. pub. & Cæpo. ī trac. servi. rusti. sub rubri. de servi. viæ. sit exempti & priuilegiati nõ excusantur ab onere faciendi aggeres, p inũdatione aquarũ arcenda, qa cõe periculum est, & cõe bonum, fm Anto. de But. & Petr. de Ancha. in d. c. nõ minus. Nec ẽt excusantur à collecta imposita pro redimenda & repellenda hostium incursione, fm Bart. in l. nullus. C. de cursu publi. lib. xij. & Pet. de Ancha. ꝑsi. 96 super dicto dubio. & Andr. Sicu. consi. 1. lib. iij. & domi. Iaſ. in l. placet. col. iij. C. de sacrosan. eccles. i. qua rõne dico Bal desarem non esse immunem ab oneribus, quæ per vniuersitatem imponuntur pro conseruanda vel liberanda ciuitate à pestilentia, vt latè probaui in tractatu de peste. lib. iij. in septimo remedio præseruatiuo. in ij. q. prĩ. ver. discussa qõne de munere personali. Et sicut Balde. non excusatur virtute prædicti priuilegii à metatis militum, ab oneribus pontium, so-
1 tium, viarũ publicarum, & simiiliũ, eadem rõne nõ excusabitur à collectis, quæ pro præmissis munerib. soluendis & sus-
26 ✝tinendis imponunt, quia tales collectæ ✝ regulantur fm nãm onerum, in quorum loco subrogantur, fm Barto. in l. j. versi. quæro ergo vtrum. C. de mulie. & in quo loco. libr. x. & in l. iiij. §. actor. ff. de re iudica. Pañ. in d. cap. nõ minus. in fine. Bal. consi. 448. ad euidentiam. lib. v. & consi. 496. punctus quæstionis. lib. iiij. & consi. 313. si de iure. libr. iij. & alibi sæpe. Et ab hac sententia nõn discrepat Guido Papæ decis. lxxviij. vbi dixit etiam ecclesiam pro talibus oneribus fuisse collectis gratam, tempore quo vigebat bellum inter Delphinũ & Ducum Sabaudiæ, quod equidem verũ & æquũ semper putaui.

¶ Si in commu. eademque caus. in integ. resti. postu.

RESP. CLXXXIIII. & Si in commu. ea d. caus. I.

LIcet Prætuostus, & Castelinus, fratres de Georgiis, videantur incursi pœnam caducitatis ob canonem iam annis tribus non solutum, nihilominus (& si ceciderint) ex persona fratris eorum minoris restituendos esse indubitati iuris est. Cùm in indiuiduis minoris priuilegium, maioribus prodesse sæpe constitutum fuerit, neque etiã prædicti fratres pœna legis, si quis maior. tenetur, nam licet contractum approbarint, super eo tamen iuramentum nullum præstiterunt, nec fratris inramentum ad fratres porrigitur, nam iuramenta personalia sunt.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium minoris in causa communi indiuidua etiam ad maiores fratres porrigitur.*
2 *Nonnunquam quis ex persona alterius consequi potest, quod ex persona sua consequi nullo iure poterat.*
3 *Incorporalia per naturam indiuidua sunt licet, vsus, seu facultas ipsorum commodè diuiditur.*
4 *In contractibus innominatis non habet locum pœna caducitatis, quia in eis solum succedit actio ad interesse.*
5 *Regula. l. si pecuniam. ff. de cõditione causa data, non procedit si in instrumento contractus innominati adsit stipulatio.*
6 *Iuramentum non ligat nisi expressè iurantes.*

Respon. Intepretatio.

SVper eo De quo cõsilium quæritur, procliuior sum in sententiam, quòd dominus Prætuostus & Castelinus nobilissimi fratres de Georgiis, non fuerint incursi aliquam pœnam caducitatis propter canonem iam annis tribus nõ solutum, posito quòd præsens contractus sit contractus locationis, non ex persona ipsorum fratrum, quia etiam per biennium ceſſando à solutione quis cadit à tota locatione, vt per Bart. in lege, quæro. §. inter locatorem. ff. locati. latè Iaſ. in authen. qui rem. col. iiij. C. de sacrosan. eccle. sed ex persona sociorũ qui sunt minores, dico prænominatos fratres, posito, quòd cecidissent, debere reintegrari, nam minores pp moram non cadunt in pœnam caducitatis, fm gl. & Bal. in l. si tutoris. C. de administratione tutorum. Et posito q cadant eis est danda restitutio. l. si ex cã. §. si in cõmissum. ff. de minoribus. Sed
1 restitutio ✝ minoris in cã cõi indiuidua, prodest etiam sociis maiorib. secundũ Bart. in l. j. C. si in cõi eademq; causa restit. postu. Ergo sequitur conclusio, q restitutis minoribus erunt etiã restituti prænominati fratres. Et pro ista ꝯclusione vt casus decisus in l. si cõem. ff. quemadmodum servi. amit. vbi ex persona miꝺoris retinet maior seruitutem viæ, quam per nõ vsum perdiderat. propterea dixit eleganter Bal. in c. j. col. iij. quib. modis feudum amit. quòd si vnus vasallus habens feudũ cõe perdiderit eundem feudum ex persona sua, vel quia offenderit dominum, vel quia noluerit iuuare, q si alius frater adiuuerit, vel innocens fuerit, ex persona fratris innocẽtis retinebit feudũ. confirmatur ex trita regula, quòd quis cõsequi
2 tur ✝ ex persona alterius, qđ ex propria consequi nõ posset. l. illud. §. fi. ff. de cõratabulas. l. Aristo. ff. quæ res pignori obligari p̃t. cum suis concordantib. Coroboratur præmissa cõclusio ex infinitis similib. quas seriatim cumulat Felyn. in c. j. col. iij. & sequenti. de præscriptio. & post eum Iaſ. in l. si eman cipati. col. iij. C. de collationib. quæ omnia omitto ne videar velle implere folium, sed vltra eos optimè quadrat in propo sito quòd consuluit subtilis Franciscus de Aretio, consi. 25. quod incipit, viso themate ad me transmisso. col. ij. vbi laicus beneficio fratis clerici potest prohibere vicinum ne ædificet super muro communi non obstante statuto laicorum quòd vicinus possit inuito vicino ędificare super muro communi, quia tale statutum fratri laico beneficio fratris clerici non p̃iudicat. Et si dicatur, præmissa conclusio, quòd beneficio minorum restituantur etiam fratres maiores, solum procedit in causa indiuidua, secundum Bartol. in l. j. C. si in communi eademque causa in integr. restit. postu. sequitur Areti. in præ allegato consil. 25. & in specie Roma. consil. 165. sed hmõi octo vnciæ aquæ locatæ sunt diuiduæ, vt pote concessit per modum quantitatis & per nomina numeralia, quæ quãtitas diuisionem recipit. l. in executione. in prin. ff. de verbo. ob. & etiam nomina numeralia diuisionem demonstrant. l. si ex to. §. fin. ff. de lega. j. Et q ductus aquæ sit diuisibilis, videtur tex. in l. si quis per diurnam. C. de aquæductu. li. xj. vbi si inter socios disceptatur de vsu aquæ diuisio fit arbitrio iudicis. & clarior text. in l. si partem. in verbo, pro modo agri detenti eius aquæ diuisio fiet. ff. de seruitut. rusticorum prædiorum, quia respondetur negando assumptum, q istud ius ducendi octo vncias aquæ sit diuiduum, sed dico esse indiuiduum. q sic demonstratur. nam aut volumus cõsiderare istud tanquã ius incorporale, & sic tanquam seruitutem constitutam ad tempus, quæ de æquitate iuris ex pacto fieri potuit. l. seruitutes. ij. ff. de seruituti. & sine dubio erit indiuiduum, quia incor
3 poralia quæ nec tangi, nec videri p̃nt, ✝ per naturam sunt indiuisibilia, secundum Bar. in l. stipulationes non diuiduntur. in iiij. q. ff. de verbo. obl. & l. j. §. quædam. ff. de rerum diuisione. §. incorporales. institu. de rebus corporalib & incorporalib. aut volumus considerare facultatem vtendi, & tunc non videtur quid indiuiduum, quia si aqua diuiditur non præstabit ipsis minoribus tantam vtilitatem in parte respectu partis quantam in toto respectu totius vt de se patet, ergo est in diuidua secũdum doctores, Bar. & alios in l. iiij. §. Cato ff. de verbo. obl. & est text. in l. in executione. §. secunda species. ff. eo. tit. & quod ius ducendi aquam sit indiuiduum est tex. ad literam in l. viæ. ff. de seruituti. Nec obstant allegata in contrarium, quia ea omnia iura quæ præsupponunt aquam posse diuidi, intelliguntur quantum ad commoditatem vtendi, videlicet vt alternis diebus socii aqua vti possint. non quòd ipsum ius aquæ sit diuiduum. ita formaliter respondet gl. in d. l. si partem. ff. de seruitutibus rusticorum prædiorum. Nam etiam quodlibet aliud genus indiuidui secundum cõmoditatem vtendi fecerni potest, prout est tex. in l. via. §. j. ff. de seruitu. per quem tex. ita dicit Bar. in d. l. stipulationes non diuiduntur. in secunda oppositione. vnde licet cõmoditas sit diuidua, non tamen sequitur, ergo ipsa res est etiam diuidua vt patet in iurisdictione, quæ est quid indiuiduum, & tñ administratio & exercitium ipsius potest diuidi, fm Bart. in l. inter tutores. circa finẽ p illum tex. ff. de administratiõe tutorũ. & Bal. in c. Imperialẽ. §. ꝑterea ducatus. de ꝓhib. feu. aliena. per Federi. & Alexander consi. 25. volumine. v. & consil. 18. col. ij. volumine. ij. Bartol. ꝑsil. 182. Curti. Senior consil. 25. col. fina. latè Feli. & Barba. in cap. prudentiam. in princ. de offi. de lega. Et sic ex istis stat firma conclusio in fauorem præfatorũ nobilium fratrum de Georgiis. Ex alio quoq; vr quòd fratres ipsi non ceciderint in aliq̃ pœnam caducitatis, qa si rectè capiant termini iuris, ꝑsens ꝓtractus non põt dici ꝓtractus locationis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionis,sed potius ꝯctus innominatus.l.fi.ff.de cond.ob cām.
p quem ita declarando terminos iuris ita vult Bar.in l.ij.in fi-
4 ne principii.& ibi latè Mod.ff.si cer.pe.sed in ꝯctibus † inno
minatis non habet locum pœna caducitatis ꝯ non implentē
ꝯctum ꝓ parte sua, sed solum dat actio ad interesse conuen-
torū,quæ appellat actio p̄scriptis verbis.l.nālis.de præscrip.
verb.ff.& si replicetur ꝙ non adimpleti conceditur pœni-
tere.l.si pecuniam.ff.de condi.cā da.rn̄detur verū esse re inte
gra, vt ibi hr̄, sed hic res non est integra,quia iam pro aliqui-
bus annis ipsi fratres soluerunt,vel aliter d.l si pecuniam pro
5 cedit † nisi in instro ꝯctus innominati sit apposita stipulatio.
fm Pau.& Mod.in rub.ff.de verb.obl.& Ias.in d.l.si pecuniā.
in x.fallen.sed in instrumēto adest stipulatio,ergo,&c.& si ps
aduersa instet opponendo ipsos fratres cecidisse in pœnam
l.si quis maior.C.de transact.quia ꝯctus est iuratus.rn̄detur
ꝙ ipsi fratres quorum nomine fuit celebratus contractus nō
iurauerunt.vnde dato ꝙ ipsi contractum approbauerint, ta
men si ad eos iuramentum non extenditur, quia requiritur
6 ad hoc vt iuramentum † liget,& extendatur expresso cōsen-
su,quòd interueniat expressa iuratio.c.pe.de iureiur.per quē
ita dicunt Mod.in l.j.§.post operis.col.iij.ff.de no.oper.nun.
est enim iuramentum personale.c.veritatis.extra, de iureiu.
vnde non migrat de subiecto in subiectum.l.quia.ff.sol.mat.
cum concor.& ita fore iudicandum dico & consulo, saluo
semper iudicio rectius sentientis. Laus Deo.

¶De hæreditarijs actionib.

RESP. CLXXXV. & de hæred.actionib. I.

ET si hæc verba,en rembourſant toutes foys
prælablement par les gens, dudit pais,
ceulx, q par vertu de nosdictes letres de edict,
ont obtenu lesdicts offices perpetuelz.Reuo-
cationem officiorum perpetualitatis,siue in ge
rundium,id est satisfaciendo,siue p ablatiuos absolutos,idest
solutis prius &c.resoluantur, conditionalem facere videan-
tur, & non aliter reuocata dici possint officia illa perpetua,
nisi prius conditioni paritum sit,cum ante purificatam con
ditionem obseruanda non sit dispositio,præsertim cum do.
Carolus Grillieti decesserit antequam sibi satisfactum foret,
quare verba prædicta quouis ex capite intelligantur eo pen-
dente cōditione mortuo quæstionem faciebant,& ob id nul
lum ius nullaque ad hæredes spes(fideicommissi exemplo)
transmissa videtur,& prædicta officia perpetua vacare cēsen
tur.Verum quia manifestè constat eidem Carolo Grillieti a-
ctionem,siue adictionem ex lege, siue officiū iudicis nobile,
ex quouis sensu accipiantur,competere:ideo nihil ex aduer-
so proponi potest cur actio defuncto competēs ad hæredes
non transmittatur.Nullo pariter iure hæc reuocatio condi-
tionalis dici potuit.Regis ratio ex qua actus regulatur rectè
perscrutetur, nam gerundium modum ac onus potius, quā
conditionem secundum ea quæ proponūtur, operatur.Nec
ablatiui absoluti conditionem tantum, verum etiam dispo-
sitionem inducunt.Et quemadmodum cohæres adeundo ꝓ
parte sua astrictus censetur omnia contenta in instrumento
adimplere, & sic partem cohæredis sibi relictam datis ab eo
centum,& ad id cogi potest, cur pariter non potuerunt pso-
næ trium statuū cogi satisfacere, ijs quibus satisfieri iubent
literæ Regiæ officiorū reuocatoriæ? quas, & acceptarunt, &
interinauerunt,& quibus adstringi desiderauerunt.Ex quibus
facile constat reuocationem officiorum perpetuorum purā
& non conditionalem fuisse, & spem purificationis actus in-
ter viuos ab eodem Grillieti ad hæredes suos transmissiē.

SVMMARIVM.

1 *An reuocatio officiorum perpetuò concessorum his verbis concepta, si prius officialibus restitutæ pecuniæ fuerint, conditionalis, seu pura, censeatur, & ibi vide nonnulla de gerundio & ablatiuo absoluto.& vipenn.1 2.*
2 *Conditio non purificata nihil disponit.*
3 *An actio competens Carolo Grillieti ab officio nondum destituto, qui pē dente conditione rembursationis mortuus est ad suos transmittatur hæredes.& vide nu.4. & 5.*
6 *Ex contractu Regis actio officialibus destitutis acquiritur contra offe-rentes pecunias restituere.*
Ex contractu Papæ actio subditis acquiritur.
7 *Gerundia quando dispositionem,& quando conditionem inducant.*
8 *Gerundia necessitatem inducunt.*
9 *Actus a rationibus regulatur & iudicatur.*
Conditio denotat causam finalem.
10 *Contractus principis habetur pro lege quantum ad obligandum subditos.*
11 *Hæc verba,en rembourſant prealablement,modum,& onus, & non cō ditionem inducunt.*
13 *Qui legem acceptat ad illius obseruantiam adstringitur.*
14 *In actibus inter viuos spes purificationis actus semper ad hæredes trans mittitur.*

Qui veritas est,mihi viam veritatis aperiat.

Respon.interpretatio.

BEne Et quantum licuit consideratis verbis literarū
reuocationis perpetualitatis officiorum, &
omnibus ijs quæ in facti serie recitantur: Visum fuit
1 prima cōsideratione ꝙ huiusmodi reuocatio † sit conditio
nalis,si prius fuerit restitute pecuniæ officialibus ad vitam ele-
ctis Illa eīm verba,& en rembourſant toutesfoys prealablemēt
par les gens dudit pais ceux qui envertu de nosdictes letres de
edict ont obtenu lesdicts offices perpetuelz; Aut resoluūtur
in gerundium,videlicet,rembursando tamen prius, aut in ab
latiuos absolutos, videlicet restitutis tamen prius. Et vtroq;
casu videntur facere reuocationem conditionalem; de gerun
dio probatur in l.si tu ex parte.vbi gl.notat.ff de acquir.hære.
De ablatiuis absolutis probatur in l.à testatore.ff.de condi. &
demon.& in lege, euictis agris.ff.de vsur.Et sic illa verba, rem
bursando,vel rembursatis, videntur resoluēda,si rembursabū
tur pecuniæ per gentes trium statutum &c., Quæ si ita resoluā
tur,videntur facere reuocationem conditionalem,si restituā-
tur pecuniæ & non aliàs. Ante ergo purificationem conditio
nis non possunt dici offi.reuocata, quia conditio nihil ponit.
l.si quis sub conditione.ff.si quis omissa caus.testamenti. Et si
2 non fuerit † purificata conditio, non est obseruanda dispo-
sitio.l. iubemus.§.sinautem.C.ad Trebellianum. ¶Cum igitur
dominus Carolus Grillieti mortuus fuerit ante rembursatio-
nem pecuniarum,sequitur,quòd vacauerit officium per mor
tem suam tanquam perpetuum', cum nōdum esset ab officio
destitutus,& si pendente conditione mortuus est,videtur nul
3 lum ius † transmississe ad hæredes,etiam suos,iuxta notata per
glo.*communiter* approbatam in l.vnica.C.de his qui ante aper-
tas tabulas.quæ vult quòd spes † fideicommissi non transmit-
4 tatur etiam ad suos hæredes.quam sequuntur Barto.& alij in
lege,hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Trebellianum. & in l.j. & in
lege cum filio.ff.de legat.j.¶Præmissis non obstantibus intre-
pidè respondeo dominum Carolum transmisisse actionem
5 repetendi pecunias per ipsum Regi persolutas,quia actio † cō
petens ipsi defuncto transit ad hæredes, vt ex diffinitione hæ-
reditatis,de qua in lege hæreditas.ff.de regu.iur.clarè patet,&
probatur in lege prima & per totum.C. de hæreditariis actio
nib. id solum ergo demonstrandum est,quòd actio compete
ret domino Carolo contra gentes trium statuum ad suas pe-
cunias.quod sic clarè ostenditur. Aut reuocatio officiorum
facta per Regem transiuit in contractum cū gentibus trium
statuum offerentes restituere dictas pecunias Rege reuocant
perpetuitatem officiorum, prout reuocata fuere ipsis tribus
statibus restituentibus pecunias iuxta eorum oblationes.Et ex
6 tali † contractu Regis acquisita fuit actio officialibus destitu-
tis contra gentes trium statuum, vt firmat Martinus Lauden.
in tract.de princip.versiculo cclxxxj.sicut Imperator. per id
quod vult gloss.in prooemio Decretalium,quæ vult ex cōtra-
ctu Papæ acquiri subditis actionem. videtur enim huiusmo-
di reuocationis edictum transiuisse in contractum innomina
tum facio vt des, id est reuoco officia perpetua ea lege vt nos
supplicantes restituatis,&c.l.naturalis.§.at cum do.ff. de præ-
scriptis verb. ¶Concessiones enim principum factæ ex cau-
sa pretij, vel alterius adimplementi secuturi partem eius cui
fiunt, habent naturam contractuum secundum Bald. in lege
qui se patris.C.vnde libe.refert Felyn. in capitulo primo, colū
na secunda de probat. Aut talis reuocatio habet vim legis,&
perpetui edicti.Ex ea orta fuit condictio ex lege l.prima.ff.de
condictione ex lege. Aut saltem quia illius executio dirigitur
magno Senescalo, & supremæ Curiæ, & ex ea competit offi-
cium iudicis nobile, quod succedit loco actionis. secundum
glo.& docto.in l.si soror.C.de collationibus.& in l.iij.ff.de ali
ment.& cibar.lega. ¶Non obstat ratio dubitandi supra in cō
trarium adducta, quòd huiusmodi reuocatio sit conditiona-
lis, quia respondetur dupliciter. Primò negatur quòd sit cō
ditionalis,nam posito quòd illa verba, en rembourſant, sint
gerundiua, & exponuntur rembursando prius, &c. non ta-
men conditionem important,sed potius orationem modifi-
7 cant,& qualificant,quia hoc loco † gerundiū non respicit ver
bum vel participium futuri temporis,quo casu inducit condi
tionem, vt in d.l.si tu ex parte Sed respicit verbum præsentis
temporis, quo casu inducit modum.l. vim facit.ff.de vi & vi
armata.& docent Bart.& alij,in d.l. si tu ex parte.¶Hæc itaq;
reuocatio ijs verbis facta, remisimus & remittimus officia ad
primum statum,en rembourſant prealablement,&c.est pura
cum hoc quòd gentes trium statuum debeant rēbursare pe-
7 cunias habitas per regem ab officialibus. Verba † enim gerun-
diua necessitatem important,secundum gl.& scribentes in ru
brica.C.de edendo.Et ita de ijs verbis,en rendant le pris,con-
cludit excellens doctor, ac Iureconsul. Bartholomeus Chas-
saneus(vt fertur)electus prouinciæ meritissimus Præses,cōsil.
33.Hugo.& Martinus.col.fin.¶Confirmatur ex illis verbis, d
la charge toutesfoys,quæ idem sonant, qd cum onere tamen.
ecce q rembursatio appellatur onus,& declarat ꝙ illa verba,
en rembourſant,important necessitatem,vt sit sensus,reuoca-
uimus & reuocamus officia cum hoc onere, quòd teneantur
officiales facere syndicatū, & cum onere ꝙ gentes trium sta-
tuum priusquam remoueantur officiales a possessione officio
rum teneātur eis rembursare suas pecunias:ecce verba clara:
Vnde non videtur admittenda voluntatis qō.l. ille aut ille.§.
cum in verbis.ff.de leg.iij.Corroboratur ex pluribus rō ibus
expressis in literis reuocationis, videlicet pro bono publico
& vt adimpleamus voluntatem testamentariam Regis Caro-
li, cuius hæredes sumus,& vt seruemus libertates, & priuile-
gia patriæ a nobis confirmata obseruare volētes, remisimus,
& remittimus officia in pristinum statum, hę rationes influ-
9 unt,† & ostendunt reuocationē esse puram,& non conditio
nalem,quia si esset facta sub hac conditione,si per gentes triū
statuum rembursarentur pecuniæ, non ex rationibus præal-
leg.fuisset motus Rex ad reuocandam perpetualitatem offi-
ciorum,sed propter futurum adimplementum conditionis,
quæ loco causæ habetur. l.à Titio.ff.de verb.ob.l.cum ad p̄-
sens.ff.si cer.pe.conditio.n notat cām finalem teste Bar.in l.fi.
§.fi.ff.de don.probatur in l.iiij.§.j.ff.de p̄dit.insti. Comprobāt
quia aut volumus,ꝙ huiusmodi reuocatio habeat vim legis,
& tunc natura legis quæ debet esse certa non admittit condi-
tionem.c.erit aūt lex.iiij.distin.maximè conditionem quæ pē
der à voluntate subditorum,alioquin non p̄rincipes,sed subdi-
ti vigorē legi darent.contra l.fi. C.de legi. Aut volumus dice-
re ꝙ hēt vim cōtractus, & constat ēt reuocationem non esse
cōdonalem,qa si dicatur ꝙ sit condonalis,hoc vnū dr̄, ꝙ ptra
ctus fuit collatus in liberam voluntatem alterius ptrahentis,vi
delicet triū statuū,si vellēt rembursare pecunias,ergo est nul-
lus.l.in vendentis.C.de ꝯhen.empt. Quod non est dām maxi
10 mè in Rege & Principe ꝯhentē cum subditis,cuius † ꝯctus hr̄
pro lege,quantum ad obligandum ipsos subditos. l Cæsar.ff.
de pub.l.pe. C.de don.inter vir & vxor. & tradit Fel.in d.c.j.
& quia nemo præsumitur velle actū inutilē facere. l. iij. ff. de
milit.test.& quia ꝯctus hic claudicaret, esset.n.Rex ligatus, &
gentes triū statuū in libertate,quod non est dicendum.l.litiga
tores.ff.de arb.l.Solemus.ff.de iudic. essētque in potestate triū
statuū illudere legi,& ꝯctui differendo solutionem post mor-
tem eorum qbus non statuissent soluere, vel post mortē om-
nium si nulli vellent soluere,quod esset nugari de principe,cu
ius reuocationem vellent firmam manere, rembursationem
autem oblatam iussamque non facere,contra tex.in c.noli ira
ter.ix.dist.l.Iulianus.ff.ad exhib. & l.fi.§.vbi autē.C.de bon. q̄
fib.c.commissa. de elec.lib.vj.l.si p̄ætor.ff.de iudi. ¶ Merito
11 cōcluditur ꝙ hæc verba gerundiua † en rembourſant prælaā-
blement,modum & onus important,non conditionem, & il
lud verbū, palablement, respicit executionē facti nō substātiā
reuocationis, quæ executio rembursationis qñ fieri debeat
benè potuit in arbitrium gentiū triū statuū cōferri.l. Lucius.
ff.depositi.per quē tex.Sal.post Bal. in d.hūn vendentis.dūt con
tractum esse purū,quando locus & tempus solutionis confer
tur in arbitrium vnius, non aūt ptium, & alia substantialia ꝯ-
ctus.Ex ijs satis patet responsum ad primū fundamentū,ꝙ ge
rundium condonem importat.Nō obst.modo si dicat, ꝙ illa
verba en rēbursant,nō in gerūdiū,sed in ablatiuos absolutos
resoluenda sunt.i. rēbursatis prius &c. Quia vltra rñsiones p̄-
cedentes quæ seruiunt ēt ꝙ illa verba resoluant in ablatiuos
12 absolutos, rn̄det alio modo, ꝙ ablatiui † absoluti nō cōditio
nem tū,sed ēt dispōnem inducūt.l.fideicōmissa.§.cā esset.ff.
de leg.iij.l.in quartā.ver.sed & qd implēdæ cōdōnis cā.ff.ad le
gem Falc.vbi decidit ꝙ hæc verba,acceptis à cohærede tuo cē
tum,restituas illi hr̄ditatem,nō tam cōdōnē respectu vnius,q̄
dispōnem respectu alterius important. Ideo dūt ista iura du-
plex fideicōmissum induci,vnū quo alter grauat hæreditatem
restituere, aliud quo alter cohæres p̄t cogi dare cētū cā condi
tionis implendæ.Nec ob.ꝙ ablatiui absoluti faciāt condōnē:
quia ēt faciūt dispōnē.Ita declarat Bar.in d.l.à testatore.& cla
rius Pau.de Ca.& Ale.in l.in rōne.la.ij. §. tametsi.ff. ad l.Falc.
Sic ergo in casu nr̄o illi ablatiui absoluti non tā conditionem
faciunt q̄ ēt dispōnē, quantū ad hoc ꝙ gentes trium statuum
teneant cōdōnem adimplere,vt dr̄ in d.§. cū esset.Et si instet,
q̄ est rō ꝙ in casu d.§.cum esset.cohæres p̄t cogi dare centum
cā cōditionis implendę? contra reg.l. q̄ sub ꝯditione.ff. si quis
omis.caus.test.Respondeo,ꝙ cohæres adeūdo pro parte sua,
censetur se obligare adimplere omnia cōtenta in testamēto,
& sic acceptare aliam partem cohæredis sibi relictam datis ab
eo cētum.Meritò p̄t cogi conditionem adimplere,id est,cē
tum dare.l.ex maleficijs.§.hæres. ff.de actio. & obli.Ista ratio
militat in casu in quo gentes trium statuum propter oblatio-
nem ab eis factā de rembursando pecunias officialibus ꝓpter
acceptationem literarum reuocationis officiorum, & ꝓpter
illarum interinationem eis instantibus factā,& propter decre
tum de satisfaciendo officialibus se obligarunt conditionem
13 adimplere,nam qui legem † acceptat,ad illius obseruantiam
statim ligatur.c.cognoscētes.de const.nor.in c.i.de treuga &
pace.& per Bar.in l.omnes populi.ff.de iusti.& iure. Et in hac
ratione se fundat Rex Christianissimus in vltimis literis, in qui
bus attenta oblatione literarum reuocationis acceptatione,
explicatione,& interinatione mandat rembursationem fieri,
&c.¶Tertiò respondetur,ꝙ illi ablatiui absoluti vbi solum fa
cerent cōd'tionem,non tū substantiam reuocationis,sed exe-
cutionem duntaxat suspenderent.dict.l. Lucius.ff. depositi.qd
ēt declarauit Rex per vltimas suas lr̄as.¶Quartò respōdetur,
ꝙ vbi facerent reuocationem conditionalem,quia tamen ste
tit per ipsos adimplere debentes, talis conditio debet haberi
pro impleta in eorum odium. l.iure ciuili. ff.de condit.& de-
monstr.& maximè quia fuerunt interpellati per dictum dūm
Carolum se offerētem suas pecunias recipere, & possessionē
officij remittere,quo casu in odiū morę eorum qui potuerūt
adimplere habetur pro impleta, & à die interpellationis dies
cessit.l.si post diē.§.itē si qua.ff.quando dies legati cedat.& in
simili casu consuluit i lem Chassaneus consi.41.quia casus.co
lum.vj. Vltimò vbi reuocatio esset cōditionalis prout nō est,
quia tamen nos loquimur in cōtractu,vt suprà ostēsum fuit,
14 seu in edicto Principis. respondet spem † purificationis actus
transmirti ad hæredes, quia in actibus inter viuos semper stat
viua spes in debitum iri.inst.de verb.obli.§ ex conditionali.

¶Noua vectig. decre. ciui. stat. non pos.

RESP. CLXXXVI. & Noua vectigal.&c. I.

ET si Prima facie licere non videatur ordini consilia
riorum ciuitatis Auriacæ sine Principis venia
statuere non posse vendentes ementesvè vinum,frumen-
tum, boues, & cætera huiusmodi teneri ad certam sum-
mam in necessitates vtusque publicos conuertendam,quia e-
dicto diui Seueri & Antonini cautum est noua vectigalia sine
consensu superioris ciuitatum decreto institui non posse.
quid quòd nec inferioribus dominis fas est sine supremi
Principis approbatione quoduis superindictum imponere.
Est enim indictio onerum de regalibus,quæ supremo Princi-
pi superioritatis stigma competunt,cæteris verò ablata.Et vbi
prædicta ciuitas ex priuilegio vel consuetudine regalia habe-
ret, nihilo secius non solus consiliariorum ordo noua vecti-
galia,dacia, talea,collectas,impositiones idicere posse videt.
¶Contrarium tamen de iure verius esse respondi., possunt
namque ciuitas & consiliarij statuta quo ad eorum bona, &
pro illorum administratione suis ciuibus superiori domino
irrequisito,modo ambitiosa non sint,facere pro numero ca-
pitum, vel iugerum, maximè stante altero priuilegio Princi-
pis, quo sit vt noua non sit opus venia, quod & priuilegium
obseruandum fore neminem fugit. Generalia autem decreta
Forenses etiam comprehendentia nullo iure statuere posse
certi iuris est, & sic opposita procedunt.¶Constat itaque ci-
uitatis Auriacæ cum iure cōmuni, tum priuilegio singulari
ius esse imponendi suis ciuibus collectas, talcas,angarias,per-
angarias,cæteráque impositiones.

SVMMARIVM.

1 *Consiliariorum ordo ciuitatis Auriacæ, an possit statuere vt ementes vi-num,bladum,boues,& alia huiusmodi sine licentia Principis certa sol uant summam in vsus publicos conuertendam,& nu.4.5.6.& 8.*
2 *Vectigalia noua statui ciuitatum decreto sine licentia superioris non pos-se diui Seuerus & Anto.sanxerunt,& ibi quæ dicantur vectigalia.*
3 *Regalia supremo Principi sunt reseruata,& cæteris ablata.*

7 *Ciuitas quæ habet à iure communi potestatem indicendi collectas, non solum angarias, sed perangarias & exactiones ciuibus imponere potest. & vide quæ dicantur angariæ & perangariæ.*
9 *Ciuitas imponens onera pro aliqua donatione facienda, & non pro necessitatibus reipub. non consentientes tali impositioni nullo iure cogere potest ad huiusmodi onera.*
10 *Consiliarij taleas & collectas imponere possunt, si eis à Principe, vel populo huiusmodi potestas sit concessa.*

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpretatio.

1 QVæritur An ordo †consiliariorũ ciuitatis Auriacæ possit sine licentia dñi Principis statuere, ꝙ quilibet ciuis vendens, vel emens vinũ, bladum, boues, & similia, teneatur soluere certam summam in necessitates & in vsus publicos conuertenda. Videtur prima consideratione respondendum non licere ordini talia statuta facere absque superioris licentia, quia noua †vectigalia ciuitatum decreto statui nõ posse, statuerunt diui Seuerus, & Anto. in l. ij. C. noua vecti. institui non poss. quã legẽ loquentẽ in vectigalib. quæ præstari mandantur pro rebus q̃ vehuntur in ciuitatem, extendit ibi Sal. ad dacia & gabellas q̃ imponuntur pro rebus, q̃ venduntur in ciuitate, etiam ꝙ ibi natæ sint. Imo inferiores dñi non possunt absque ꝓfirmatione supremi Principis superindictum imponere. l. j. C. de superind. li. x. Est. n. in-
3 dictio onerum de regalib. quæ sunt †reseruata supremo Principi. ca. j. q̃ sint regalia. Quæ autẽ reseruantur Principi à cæterorum potestate eximuntur. l. j. C. de iur. aur. an. & propterea Pan. consi. 6. in q. lib. v. consuluit ciuitatẽ non habentẽ regalia non posse exigere & instituere dacium carnium: & hac ratione, quia dacia sunt de regalibus. consuluit Soc. consi. 7. lib. j. super q. ꝙ dux habens dacia ex priuilegio non potest illa vendere & alienare sine licentia Principis, quantum ad proprietatẽ, licet possit alienare quantum ad cõmoditatem. Et super hoc, ꝙ dacia sint de regalibus nõ est insistendũ, nec hæsitandũ, quia est casus clarus in d. c. j. Sed vbi aliàs ciuitas Auriacensis ex priuilegio, vel ex consuetudine † haberet regalia, non tamen ordo consiliariorũ solus videretur posse nouas impositiones in-
4 dicere per tex. in l. prohibere. §. planè. ff. quod vi aut clam. per quẽ ita cõcludit Sal. in d. l. ij. in j. part. q. v. post Bar. in l. ambitiosa. col. iiij. ff. de decret. ab ordi. facien. ¶Pro ꝓria sententia, ꝙ
5 ciuitas † & consiliarij possint imponere, & indicere nouas exactiones, & noua onera ipsis ciuibus, probatur iuribus & ratione. Primo, quia ciuitas & consiliarij possunt statuta facere quã-tum ad ea quæ concernunt eorũ bona, & illorum administrationem absque licentia superioris modo non sint ambitiosa. l. ambitiosa. ff. de decret. ab ord. fac. firmat Bar. quẽ alij sequuntur, in l. omnes populi. in j. q. ff. de iusti. & iure Secundò ꝓ rex. in l. omnes prouinciarum. C. de oper. pub. & l. per Bytiniã. C. de immu. nemi. conce. lib. x. & in auth. item nulla cõitas. C. de episco. & cleric. quibus iuribus apertissimè probatur, ꝙ cõitas pro necessitatibus suis põt munera indicere, vel pro numero capitũ, vel pro numero iugerum, vel alias angarias & perangarias indicere. Quid igitur tenendũ? paucis agendo, respondeo, ꝙ ciuitas põt collectas, taleas, & cæteras alias impositiones ꝓ suis necessitatibus ipsis ciuibus indicere absque Principis licentia, per ea quæ vltimo loco deducta sunt, per quæ ita concludit Bar. in l. j. §. fi. post gl. ibi. ff. quod cuiusque vniuer. nomi. & ita tenent Ang. Imo. & alij *commanitto* in l. quarta §. actor. ff. qd
6 cuiusque vni. nom. & vbi requireretur Principis licentia, stante † altero priuilegio ciuitas poterit absque noua licentia taleas & impositiones facere. Valet. n. huiusmodi priuilegium, & est obseruandum. c. super quibusdam. §. præterea. de verb. sig. extra. firmat Spec. ti. de causa poss. & proprie. §. j. ver. quid de colligentibus. & Bart. in l. fi. publicanus. §. in oib. ff. de pub. Nec dicatur ꝙ doct. in d. l. iiij. §. actor loquantur de collectis, & non de dacijs & gabellis, quia sciendũ est, ꝙ collecta dicitur omne munus qd indicit̃ personis ꝓ rebus, vt docet Bar. in l. rescripto. §. sciendũ. ff. de mun. & hon. & sic cõstat ꝙ ciuitas quę habet à iure cõmuni potestatẽ indicẽdi collectas poterit pro rebus tam mobilibus, quã immobilibus, & pro quibus videbi
7 tur ciues grauare. Item tex. in d. auc. item nulla cõitas, dicit ꝙ potest non solum collectas, sed et̃ † angarias & perangarias & exactiones ciuibus laitis imponere, & sic nõ solum onera realia, sed etiam personalia, & angarias, vel personalia, & realia simul, & perangarias indicere, iuxta declarationem glossæ in l. neminẽ. C. de sac. san. eccl. quæ angarias appellat q̃ personæ opera exigitur, perangarias quando & personæ opera & rerũ impedienda postulantur, & l. his honeribus. §. non idẽ an-
gaiarũ. ff. de vaca. mun. & l. j. & in rub. C. de cursupub. & angar. & perang. lib. xij. Sed vbi iure communi ciuitas solas posset collectas imponere, ex priuilegio tamen ius indicendi taleas aliasque impositiones habere dignoscitur. Talea enim est nomen generale maioris efficaciæ & importantiæ, quã collecta. c. j. ibi, collectas & taleas, ac alia huiusmodi. de immu. eccl. l. vj. Illa enim copula, &, diuersa copulat, ſm glos. in l. si duo C. per quas perso. nob. acqui. & in rubr. de iuris, & fact. ign. & copulata auget. l. ea tamen adiectio. ff. de le. iij. taleæ ergo differunt a collectis, & maiorem habent grauaminis efficaciã quas ex priuilegio ciuitatis ius est indicendi. sed adde ꝙ non solum collectas & taleas, sed alias quoque impositiones ius indicendi cessa est facultas. Ponderanda sunt illa verba, alias impositiones, quæ adeo sunt generalia vt omnia onera includãtur, quia oĩa dicuntur imponi. vt in rubr. C. de indic. & l. indictiones. C. de anno. & tribu. lib. x. l. munera. C. de mune. patri. l. j. C. de vaca. pub. mun. lib. x. & d. c. j. de immu. eccle. in vj. & clem. vnica. §. j. de supplen. negli. prælatorum. Constat itaque ciuitatem
8 Auriacam tam iure communi, † quã priuilegio speciali habere ius imponendi collectas, taleas cæteraſque impositiones ciuibus suis. Non obstant rationes & iura in contrarium allegata, quia procedunt in vectigalibus & muneribus impositis generaliter quo ad omnes etiam forenses venientes vel euntes ad vendendum vel emendum bona in ciuitate. ita loquitur text. in d. l. munera. & in l. j. C. de superind. lib. x. secus quo ad ciues qui possunt à statuto populi, vel consilio grauari. ſm Bart. in d. l. j. §. fi. ff. quod cuiusque vniuer. no. & in d. l. j. C. de superind. illud tamen sciendum est ꝙ si ciuitas onera imponat
9 pro aliqua donatione facienda, † & non pro necessitatibus reipublicæ, ꝙ ad talia onera non tenebuntur illi qui non probabuntur concessisse secundum Bart. in d. l. j. §. ꝙ si nemo. ff. quod cuiusque vniuer. nomi. & benè probatur in d. l. ambitiosa. & ibi Bar. & idem firmat Bart. in l. j. colum. iij. ver. quæro hic primum. C. de mulierib. & in quo loco. lib. x. & Gemin. consi. 116. quia prædicti. col. j. Ad aliud, ꝙ requiratur adunantia generalis, non impugno, sed id sanè intelligo verum
10 nisi à principe, vel populo † data sit potestas consiliarijs. ita determinat Sali. in d. l. ij. C. no. vecti. inst. non poss. ¶Cum itaque proponatur cõsiliarios ex priuilegio Principis & ex adunantia habere facultatem imponendi huiusmodi onera: concludo ꝙ consiliarij iure possunt taleas & collectas imponere ciuilibet absque alia principis licentia, saluo semper iudicio melius sentientis.

Laus Deo Optimo Maximo.

¶De iure emphyteutico.

RESP. CLXXXVII. & de Iure emphyteut. I.

ETsi consuetudo disponens ꝙ emphyteuta non soluens debitum canonem nullo tempore cadat, valeat, & emphyteutam à pœna liberet. Consuetudo tamen disponens, ꝙ dominus directus teneatur ire ad domum emphyteutæ pro solutione recipienda, licet valeat, non tamen liberat emphyteutã à pœna, nisi prius protestatus fuerit emphyteuta die solutionis fiendæ, se paratum soluere, si adesset qui solutionem reciperet, & de huiusmodi oblatione fidem faciat. Nam cum huiusmodi consuetudo sit contra ius strictè venit interpretanda, vt minus quã sit possibile operetur, & si de hac consuetudine testes deponiere videantur, tamen quia de ea articulatum nihil ideo præstant, & maximè quia non deposuerunt de actibus ex quibus consuetudo cõstituitur. Ex quibus facilè patet Dagninas fuisse ac esse in mora soluendi debitum canonem per annos iam duodecim, & consequenter à iure emphyteutico cecidisse nec post tam longam moram ac executionem tam à lege, quàm ab homine factam, ac litis contestationem purgationi moræ locus esse potest. Quibus etiam nec asserta in integrum restitutio non perita, non cognita, nec prout iuris est terminata, vllo iure prodest.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo quòd emphyteuta non soluens canonem debitum nullo tempore cadat, valet, & excusat à pœna caducitatis.*
2 *Consuetudo quòd dominus directus teneatur ire ad domum emphyteutæ pro solutione recipienda, an valeat, & an excuset à pœna caducitatis.*
3 *Consuetudo contra ius stricti iuris est, & ideo minus operatur quam fieri possibile.*
4 *Testes deponentes de consuetudine non articulata, non probant, tanquam de ea non iurati.*

5 Actus

5 *Actus qui possunt iure facultatis fieri consuetudinem non inducunt, nisi eo animo facti probentur, & ibi vide nonnulla requisita ad probandam consuetudinem.*
6 *Consuetudo respiciens litis decisionem plenè probanda est, secus si iudicij ordinem concernat.*
7 *Vide nonnullos casus in quibus mora purgatio non admittitur.*
8 *Voluntas non minus factis, quàm verbis declaratur.*
9 *Homo prudens ac sagax non præsumitur apprehendere possessionẽ ex titulo nullo & inualido.*
10 *Restitutio in integrum non admittitur nisi specialiter petatur, & eius causa plenè cognoscatur, ac terminetur.*
11 *Clausula omni meliori modo non operatur vim libelli, vbi petitio incerta & confusa remaneret.*
12 *Petitio incerta & confusa, an admittatur.*

Respon. interpreta.

1 VAlet Cõsuetudo † ꝙ emphyteuta non solues debitum canonem nullo tempore cadat. & hoc excusat emphyteutam à pœna caducitatis secundũ Panor. cõsi. 72. Circà primum. lib. j. & Ioã. de Ana. ꝓsi. 84. Videndũ est ad fi. sed de ista nova agitur, quia neque de ea articulatũ extitit. ¶ Valet ẽt
2 consuetudo † ꝙ dñs directus teneat ire ad domũ emphyteutæ, ꝓ solone recipienda, sed ista nõ excusat à pœna, nisi emphyteuta protestatus fuerit die solutionis faciendæ, ꝙ per ipsum non stabat quominus solueret si adesset qui reciperet. Et de hoc debet fidem facere emphyteuta, alioquin non releuatur à pœna. ſm Bar. in l. ite illa. ff. de const. pecu. Bal. in l. acceptam. q. xij. C. de vsu. Et clarius Iaſon in l. ij. q. xxxvij. C. de iure emphyteu. benè facit tex. in l. fi. ff. de legẽ cõni. Satis enim est si dicta consuetudo, quę est contra ius, releuet emphyteutã ab onere portandi pensionem ad domum, absque eo, ꝙ ẽt releuet à pœna, eo casu quo non constat per ipsum stetisse, quominus solueret si adesset q. reciperet. ¶ Consuetudo enim ꝺ † ius est strictiuris & restringenda, vt minus operet, quã sit possibile. c. cũ dilectus. de consue. l. si serui vestri. C. de noxa. & ibi notat. Et de
4 hac visi sunt testes velle deponere, quã tñ non probant talem consuetudinem adesse, tũ quia de hac ẽt ꝓsuetudine nõ fuit articulatũ: vñ etsi † testes de ea aliquid deponerent, non tñ probarent, quia extra articulos deponerent, & sic non iurati. c. de testibus. extra, de testibus. tũ quia non dũt testes, ꝙ directi dñi hactenus fuerint, vel miserit procuratores ad domos emphyteutarum animo inducẽdi ꝓsuetudinẽ: vnde non probat. Nõ enim potest dici inducta ꝓsuetudo, nisi ꝓstet, ꝙ ciues animo inducẽdi ꝓsuetudinẽ fuerint vel miserint ad domos emphyteu-
5 tar. ſm gl. in c. ꝓsuetudo. prima dist. & glo. Pan. & alios in c. fi. de ꝓsuet. Isti † enim sunt actus qui pñt fieri voluntariè, & iure facultatis, vñ nisi ꝓstet de animo ꝺrio non põt dici introducta ꝓsuetudo, ſm Pan. & scib. in c. cũ ecclesia. sutrina. de causa possess. & proprieta. & in cap. suã. de simo. Fel. in c. cũ M. col. iiij. de ꝓsti. Itẽ non dũt, ꝙ vniuersus populus conscaserit huic ꝓsuetudini, ergo nõ ꝓclaudenter ꝓbat ꝓsuetudo, ſm Pañ. ꝓ. 53. in prædicta causa. lib. ij. vbi dr, ꝙ multi credunt probasse consuetudinẽ q lõgè fallunt, quia est multũ difficilis, imo quasi impossibilis, ꝓbatio ꝓsuetudinis. & idẽ dicit Ioã. And. in d. c. fi. vbi
6 et Mod. col. xcvij. ¶Nec obstat dũ dr, ꝙ iudex potest à seipso se informare de tali ꝓsuetudine, licet non sit ꝓbata, vt per Bar. in l. lege Iulia. ff. de testib. quia rũ det, ꝙ istud procedit qñ agit de ꝓsuetudine q̃ pcernit ordinẽ iudicij. Secus si agatur de ꝓsuetudine † respiciente litis decisionẽ, vt in casu occurrenti, tunc est talis ꝓsuetudo plenè ꝓbanda. l. iudices. C. de iud. per quã ita ꝓcludit Bar. in l. de quibus. in repet. in iiij. q. principali. ff. de legi. & in l. j. q. xxvij. C. quæ sit longa ꝓsue. Ex quib. patet nõ obstare fundamẽtũ ꝓsuetudinis, super quo ꝓsistit oĩs aduersantiũ spes, quo remoto intacta inuiolataque persistunt fundamenta no.
7 d. Clemẽtis, nã cessante ꝓsuetudine ꝓstat Daguinas fuisse in mora soluendi debitum canonẽ p annos duodecim, & ꝓ ãr à iure emphyteutico cecidisse, nec aduersus tam longã morã admittitur vlla purgatio, vt alias latè dictũ fuit, qa nõ solũ longa mora q̃ per se sufficit, sed etiã executio tã à lege, quã ab homine facta a litis cõtestatio hoc loco impediunt purgationẽ † moræ.
8 Et dũ dr, ꝙ dñs directus nunquã exꝑsse vel tacitè declarauit caducitatem, ita ꝙ dici possit facta executio. Ad istud ẽt ars fuit rñsum, ꝙ directus dñs apꝑhendẽdo possessionẽ bonorũ emphyteuticorũ tacitè dr declarasse caducitatẽ, quia nõ minus † factis quã verbis datur voluntas intelligi, vt in proposito dt Lud. Roma. in ꝓ. ciij. viso ꝓpositæ qõnis, & Iaſo. in d. l. ij. Et dũ subijcitur presumendũ esse, ꝙ dñs de Cuismontibus occupauerit possessionem dictorum bonorum in vim tituli emptionis habiti ab Antonio Daguini, iuxta nota. in l. qrædã mulier. ff. de rei vend. cum non sit verisimile, ꝙ vir tam prudens,
& vt prætenditur auarus, voluerit profundere suas pecunias, si alio titulo potuisset bona sua cõsequi. arg. l. cũ de indebito. ff. de probat. Respondet retorquendo præsumptionem ꝺ Da-
9 guinas, ꝙ homo † prudẽs & auarus nõ præsumit̃ velle possessionem apprehendere ex titulo nullo & inualido, ne continuat ipsum frustra agere, & oleum (vt aiunt) & operã perdere. l. iij. ff. de testam. mil. Et ideò cùm dominus de Cauismontibus vir sanè prudentissimus, haberet titulum caducitatis habilẽ ad accipiendam possessionẽ dictorũ bonorum, ꝓpria authoritate, & titulum emptionis nullum & inualidum, præsumendum est, ꝙ possessionẽ apprehenderit ex titulo habili, vt signanter consuluit Bart. cons. 207. in quæstione inter Franciscum. litis contestatio etiam impedit purgationẽ moræ. Nec obst. dum dr & celeri satisfactione Daguinę se obtulerunt purgare moram, quia vt dixi post litem contestatam nõ põt videri morosus vnq̃ celeriter satisfacere. Non obstat dum replicat, ꝙ istud ꝓcederet, si mora esset commissa ante litẽ contestatam. Secùs si in ipsa litis contestatione sit ꝺcta mora, qa omissa disputatione huius puncti, in casu nõ reiecta consuetudine constat morã commissam longè ante litis contestationem. ¶Nõ deni-
10 que obstat, dum dr, Daguinas esse in integrum restituendas, qa omisso hoc articulo, an sint restituendæ, responsum fuit, ꝙ † restitutio petita nõ fuit, neque de ea cognitum causa cognita, ꝓut prius cognosci debuit. l. in causæ. §. causa aũt cognita. ff. de minor. Nec quicq̃ facit illa clausula oĩ meliori mõ, qa cũ restitutio sit prꝑaratoria rei vendicationis ꝓ Daguinas intentatæ, debuit dari libellus in causa restitutionis, & sup eo causa cognita ꝓcedi, & demũ sententia, ꝓferri anteq̃ bona ipsa venderi potuerint, ſm Bart. in Lab. hostibus. §. sed quod simpliciter. ff. ex quib. caus. maio. Non enim ꝓnunciari põt super vtili actione in rem rescissoria, nisi prius fuerit diffinitum iudicium rescindens, vt ꝓ Ioan. And. in addit. Spec. de restit. in integr. super rubr. Cùm igitur in casu nostro non fuerit porrectus libellus super restitutione in integrum, nisi de causa cognitum, minúsue diffinitum, non potest ꝓcedi super rescissoria actione nisi absoluendo reum à petitis. ¶Nec vbi requiritur libellus
11 in specie, clausula, omni meliori modo, potest operari vim libelli, quia esset petitio incerta & confusa, quæ non sufficit ad petendum restitutionem, qa requirit expressio causæ, ſm Bar. in l. minor autẽ magistratus. §. j. ff. de minor. & in d. §. sed quod
12 simpliciter. ¶Præterea † petitio incerta & cõfusa etiam parte non opponente non recipitur nisi in processu sit facta specificatio & declaratio ſm Panor. in c. ij. de libel. oblat. quę non legitur facta in casu isto, meritò iudices à quibus debuerũt absoluere reum, quia super iudicio rescindente prꝑaratorio iudicij rescissorij, nulla præcessit petitio, nulla cognitio, nulla sententia. ¶Ita iuris esse respondeo ego Ioannes Franciscus de Ripa, Iuris vtriusque Doctor, salvo iudicio saniori.

RESP. CLXXXVIII. & de Iure emphyt. II.

QVia Omnis libellus maiorem, minorem, & conclusionem habens legitimus est. Ideò libellus magnificorum dominorum Ludouici & Iuliani de Pernetiis contra dominum Garzeanum Ixnardum, tanquam aptè & legitimè formatus de iure subsistit, cùm negari nõ possit eundem dominum Garzeanum ab emphyteuta ius habere. & si libellus dubius quodammodo esse diceretur: clausula tamen ius & iustitiam ministrariin eo apposita, dubium omne tollit: nam omne ius actoris ex huiusmodi clausula deductum esse, ad omnemq̃ libelli partem accommodari constat.

SVMMARIVM.

1 *Prædia ab emphyteuta alienata domino irrequisito, & recognitione non facta per acquirentem & canone non soluto incidunt in commissum.*
2 *Libellus habens maiorem, minorem, & conclusionem legitimus est.*
3 *Clausula, ius & iustitiam ministrari, in libello apposita, operatur deductum videri omne ius actoris.*

Respon. interpr.

IN Christi nomine. Libellus magnificorum dominorum Ludouici & Iuliani de Pernetiis contra nobilem dominum Garzeanum Ixnardũ aptè & legitimè formatus mihi videtur. agunt enim nobiles de Pernetiis ad
1 pretia descripta in libello, quæ inciderũt in commissum † ꝓpter alienationẽ factam ab emphyteuta in ipsum dominum Garziam irrequisito domino, & propter canonem non solu-

tum,& non factam recognitionem ab ipso domino de Garzia,qui libellus continet omnia requisita in actione ad caducitatem de quibus per practi. Papien. in forma libelli quo agit ad facti præstationem, ad rei relaxationem, qui videatur, qa frustra recitarem talia requisita, & his versibus continetur. Quis, quid, coram quo, quo iure petatur, vt à quo, rectè comprius quisq; libellus habet. vt fm Barto. in l. si prius. ff. de no.
2 ope. nun. ois libellus habens † maiorem & minorem conclusionem legitimus est ad instar syllogismi. sed vnum tantum est quod obstet, quia ptra tertium possessor. non vr posse agi ad caducitatem, nec ad cõmissum, quia tertius potest dicere agẽti, amice quo ad te liberas æd̃es habeo. l. binas æd̃es. ff. de ser. vrb. præd. nec instrumentum inuestituræ, & recognitionum facta rum ab emphyteuta probant contra tertium. c. inter dilectos & ibi no. de fide instr. l. ad probationẽ. C. de prob. cum simil. istud non ausim negare: verumtamen dico cp libellus procedit, & si probetur tertium possesso. habuisse cãm ab emphyteuta, nam tunc agi potest ad commissum contra tertiũ possess. successorem in locum emphyteutæ, sicut contra emphyteutam fm Sal. & Ias. in l. fi. C. de iur. emph. per tex. in auth. q res iam dictas. cum ibi notatis. C. de sac. sanct. eccle. videatur ergo si hoc sit probatum, aliàs probetur. Secundò respondere possem, cp domini de Pernetijs agunt rei vendicatione, put agere possunt ratione directi dominij. l. in rem. & l. officium. ff. de rei ven. l. j. C. de alie. iud. mutandi cã facta. l. j. vbi not. ff. si ager vect. vel emphy. peta. Quòd aũt sit intentata rei vendica tio, patet dum in narratione dr̃ cp dñs Garzia prædia prædicta
3 indebitè detinet & vsurpat. Et in conclusione petit † ius & iustitiam ministrari super præmissis, & quolibet præmissorum, & sic super indebita detentione & vsurpatione, quo casu libellus rei vẽdicationis sustinetur, ẽt cp actor non petierit se dñm declarari fm Spec. in tit. de cau pos. & propr. §. notandũ. Bar. in l. ex diuerso. §. pe. ff. de rei ven. Pan. & alij ĩ c. ij. de lib. obl. nec obst. si dicatur cp petitum est in specie, & narratum in specie, ideo consolidatum esse dñium directum cũ vtili propter alienationẽ, & propter canonẽ non solutũ, &c. quia clausula illa, peto ius & iustitiam, est tantæ potentiæ, cp comprehendit omne ius actoris & adaptatur ad illã partem libelli ad quã adaptãtur probationes, fm Inn. Bal. & Pan. in c. ij. de ord. cogn. Spe. in ti. de sen. §. qualiter. ver. quid si lis. Ale. consi. 121. viso processu. col. ij. ver. alio fundamento. vol. j. cum mille ꝺsilis & auctoritatibus, quas possem ad propositum huius clausulæ allegare, & quas brevitatis causa, tanquã superfluas omitto.

RESP. CLXXXIX. & de Iure Emphyteutic. III.

VRe Optimo Ioachinus de Sandone vti in rẽ suã procurator, ac do. Gardini cessionarius ꝺ curatorem decretum hæreditati vacanti quondã do. Io. nobilissimi do. Gardini prædicti emphyteutæ agere & experiri potuit petendo declarari ac pronunciari emphyteutam ob canonem tempore congruo non solutum à iure cecidisse suo, & dominium vtile cum directo, & possessionem naturalem cum ciuili consolidata esse, ideo legitimè desiderat eundem curatorem ad debitum canonem persoluẽdum, prout iuris est, eisdem condemnari. Ex diuerso ẽt iure idem Ioachinus in eodem libello contra Petrum Lucam vti vineæ contentiosæ possessorem seu detentorem expediri potuit requirendo eundem condemnari ad vacuam ac expeditã eisdem possessionem demittendam & relaxandam, petens in & super prædictis omnibus ac singulis ius & iustitiam ministrari omni meliori quo de iure licet via, forma & modo, ex vi cuius clausulæ ius omne tam sui actoris quã ipsius proponentis deductum cõstat, ac ea omnis actio instructa est, quæ libellanti ex serie precum vtilior iudicatur. Quare cum idem Ioachinus de iudicijs tã possessorijs, quã petitorijs, necnon canonis reintegranda fidem potiorem ac indubitatam præstiterit, nihil proponi potest cur iustè ac legitimè petitis vti, ac frui, & legali sententia potiri non debeat.

SVMMARIVM.

1 *Libellus contra duas personas diuersimodè diuigi potest.*
2 *Libellus conceptus contra emphyteutam ob canonem nõ solutũ quomodo concludere debeat.*
3 *Instrumentum inter partes in eo nominatas plene probat, & dicitur probatio probata, euidens & manifesta.*
4 *Instrumentum locationis quando probet dominium & possessionem, & an conductor, vel emphyteuta possint refricare quæstionem dominij.*
5 *Clausula ius & iustitia &c. omni meliori modo &c. operatur eã actionẽ propositã videri, quæ libellãti vtilior iudicari potest, et nu. 8. et 11.*
6 *Nulla est melior probatio, quàm partis aduersæ confessio.*
7 *An confessio contra confitentem plenè probet.*
9 *In iudicio recuperandæ sufficit probare de antiquiori possessione, & vide nume. 10.*

Respon. interpret.

LIcet Ex iuris allegationib. non minus subtilibus quã copiosè compositis per præstantissimũ Iureconsultum d. aduocatum do. Ioachin Sandone actoris satis superq; satis demonstratum fuerit de optimo eius iure, vt de ijs apparet in processu. Attamen pro faciliori resolutione dñi iusdicentis, satius duxi alijs ꝺsiderationibus demonstrari de iure dicti actoris. Et ex ijs euitare tot difficultates, in quibus plurimũ domini aducati vtriusq; partis laborauerunt. ¶ In primis nanque considerandum est, cp dictus do. Ioachinus dirigit eius libellum, de quo in processu char. 56. ꝺ duas personas, equidem diuersimodè. Quod
1 † fieri potest vt per Marian. Soc. c. j. octauo principali articulo. extra, de lib. obla. Et sic tot sunt libelli. l. scire debemus. cum ibi nota. per Mod. ff. de ver. ob. & ꝺ vtrunque habet fundatam suam intentionem. ¶ Nam agit primo contra curatorem decretum hæreditati vacanti, quodam Io. Sincre emphyteutæ vltimi dicti Gardini de vinea de qua agitur, vt apparet instrumento in processu registrato. Contra quem curatorem dictus actor ex iure sibi competẽti virtute cessionis habitæ à dicto Gardini de qua in processu char. lxiij. petit declarari † dictum emphyteutam eccidisse à iure suo propter canonem debito tempore non solutum, & dominium vtile esse ꝑsolidatũ cum directo: & naturalem pos. cum ciuili, necnon & cõdemnari ad eisdem soluendũ debitũ canonẽ, & in ijs dictus actor habet fundatã intentionem suam contra dictum curatorẽ ex dicto instrumento recognitionis, & emphyteu. in quo in ampla forma dictus Ioan. Sincre, recognouit dictum Gardini in dominum directum, eiq;, ac successoribus suis quibuscunq; in perpetuum promisit soluere canonem, de quo in libello fit
2 mentio. Quæ iura competentia dicto Gardini, modo cõpetunt dicto Ioachino actori virtute dictæ cessionis ex illo iure potuit agere ex persona sua prout egit iux. no. per Bar. & Paul. de Cast. in l. qui stipendia. C. de proc. & sic tanquã succedens in locum dicti Gardini habet suam intentionem fundatã ex memorato instrumento recognitionis, sicut ipse Gardini haberet. Bal. in l. ad probationẽ. la j. C. de prob. & inter partes in in
3 strumento nominatas † instrm plene probat, & est probatio ꝑbata euidẽs & manifesta. l. fi. C. de reb cred. Bar. in l. j. in princo. iij. ff. de ope. no. nunc. & ibi p Ias. & licet ex instro locatiõis
4 nõ ꝑbet † dñium, neq; possessio, tñ inter partes ꝑbat. Fel. post Rot. in c. inter dilectos. col. v. versi. in tex. ad idem. extra de fide instru. Et faciunt not. per Bal. Paul. de Cast. in l. cum falsa. C. de iur. & fact. igno. l. generaliter. C. de nõ nu. pec. l. optimã. C. de ꝺhen. & cõmit. stip. imo nec põt refricare qõnem dñij, nec possessionẽ, p l. si qs cõductionis. C. loca. quę dispõ hẽt certũ locũ in emphyteuta. Dec. consi. 28. vol. j. Et ppea nõ est dubium qn dictus curator ꝺ quem cõpetunt actiones passiuæ, & q tenet soluere creditoribus hr̃ditarijs. l j. & ij. ff. de cura. bon. dand. & ibi Bar. in l. pe. ff. de bo. aut. iud. poss. dẽat condemnari versus dictũ actorẽ, iux. per eũ petita, cũ in ijs optimè sit fundata eius intentio. ¶ Sed ò agit ꝺ dictũ Petrum Lucã tanquã possessorẽ, seu detentorẽ dictæ vineæ petendo ipsum ꝺdemnari ad eisdẽ tradendum, dimittendũ, & relaxandũ vacuã & expeditã possessionem, petẽs in ꝑdictis, & circa ꝑdicta, oĩa & singula ius & iustitiam, &c. Et omni meliori modo, &c. ꝺ quẽ dictus actor potuit intẽtasse petitoriũ, & possessoriũ recupe. Cũ in eius libello deducat ꝓcernentia petitoriũ, & possess. d. Gardini eius auctoris, & dictũ possessoriũ, & petitoriũ pñt simul cumulari. Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acq. pos. colũ. ix. & ibi latè
5 p Mod. & illa † actio vr intentata, quæ colligi pt ex narratiua libelli. l. gallus. §. quidam rectè. vbi Paul. d Cast. & Ale. ff. de lib. & posth. & q̃ magis fauet libellãti. l. si qs intentione ambigua. ff. de iudi. modo si dicimus intentatũ esse petitoriũ sunt probata requisita, de quibus in l. in rem. & l. officium. ff. de rei ven. videlicet dominium in agente. & possessorium in conuento. ¶ Nam primo probatum est dictum Ioachinum actorem esse dñm directũ dictæ vineæ ex confessione dicti Petri Lucę qua
6 † nulla melior probatio. l. generaliter. C. de non nume. pecu. l. qui sententiam. C. de pę. l. j. de confess. apparet enim in processu char. cij. ciij. ciiij cp procur. dicti Petri Lucę obtulit dicto Ioachino actori, velle facere debitum sui principalis, & ei soluere laudimium pro dicta vinea. Petijtque eligi debere æstimatores, qui eam æstimare deberent. & ita fuit ordinatum per d. tunc iudicem eligendos esse vt in chart. cij. Et tunc dictus Petrus Lucas pro sui parte elegit, vt in charta. ciij. & eandem electionem etiam facit dictus eius procurator, vt in charta ciiij. & sic ex ijs dictus Petrus Lucas expresse

expresse fatetur dictum Ioachinum actorem esse dominũ directum, cum non aliter posset soluere oblatum laudimiũ, nã qui vult ꝙsequens vult omne necessariũ antecedens ad illud. ff. de acquir. hær. l. illud. & l. ad rem mobilem. & l. ad legatũ. ff. de procura. Bal. in l. & ex diuerso. § j. ff. de rei vend. quæ confessio
7 † plenè probat ꝺ ipsum sic confitentẽ. Bar. Bal. Pau. de Cast. in d. l. cũ falsa. C. de iur. & fact. ignorant. vbi cõcludunt, cp licet ex confessione non transferatur dominium, tñ ex ea probatur ꝺ confitentẽ donec probauerit ꝺrium, immo qñ fit in iudicio, prout fuit hæc, hr̃ tunc ac si esset condemnatus in rei vendic. Bar. in d. l. cum falsa. in ti. Pau. de Ca. in l. generaliter. col. ij. vers. itẽ qñ confessio esset facta in causa reali. C. de non nume. pec. Et ex iis constat esse probatum primũ requisitum. Alterũ verò, videlicet conuentum possidere probatũ est ex responsione facta per dictum Petrum Lucam articulis dicti actoris. De qua in processu char. cxxxviij. artic. xviij. Quapropter cũ omnia requisita ex parte dicti actoris sint verificata, sequitur sine dubio dictum reum esse condemnandum ad dimittendum, & relaxandum dictam vineam dicto actori tãquam domino ipsius. Insuper si dicimus esse intentatum possessoriũ restituẽdæ quod dicendũ est, vtpotè vtilius iuxta consiliũ iurisconsul. in l. is qui destinauit. ff. de rei vendi. & quod remediũ c. reintegranda. iij. q. j. per quod magis actori subueniatur, ꝓpter clausũ
8 lam de qua in libello, † ius & iustitiam &c. omni meliori modo &c. l. si quis intentione ambigua. ff. de iud. in quo iudicio
9 sufficit probari de † antiquiori possessione. fm Pan. in c. sæpe. extra, de rest. spolia. Senen. in l. rem quæ nobis. ff. de acq. poss. Modo in casu nostro probatur dictum Gardini & sequẽter dictũ actorẽ, qui in eius locũ successit fuisse in possessione dictæ vineæ, ex tribus inuestituris factis per dictum Gardini diuersis emphyteutis, qui fuerunt in possessionem dictæ vineæ nomine dicti Gardini, vt creditur per testes esse probatum: & ex possessione coloni, & instrumento inuestitu. probatur possessio. ita Bar. in l. ad probationem. C. de proba. Fely. in d. c. inter dilectos. col. v. extra, de fide instru. Et quia dicti emphyteutæ possederunt dictam vineã, vt apparet ex rei euidentia, quia tẽpore inuestiturarũ erat fundus incultus, modo est redactus ad pulchram vineam; nec est dicendũ, cp alio iure possederint, quàm iure emphyteutico. l. quædam mulier. ff. de rei vendica. & hæc etiã dicti emphyteutæ expresse protestantur, vt cõstat in instrumentis dictarũ inuestiturarũ, vbi protestantur tenere & possidere nomine domini directi, possessio vero dicti Petri Lucæ vtpotè iunior & quæ incepit post mortẽ dicti Ioan-
10 nis vltimi emphyteutæ ꝓsumitur clandestina & violenta. l. clam possidere. in princ. & in § qui ad nundinas. ff. de acquir. pos. Et consequenter fuit & est restituenda & reintegranda dicto antiquiori possessori per dictũ. c. reintegranda. & per nota. per Pan. in d. c. sæpe. etiã dictus iunior possessor esset in bo-
11 na fide. & ibi dicitur hoc maximè fieri debere propter † clausulam ius & iustitiam &c. qua attenta etiã, cp esset conclusum in petitorio, si est deductũ & probatũ in possessorio, põt ferri sententia in possessorio. Ang. in §. omniũ aũt actionũ. instit. de actio. versic. sed vnum tene menti. ¶ Ex iis remanet fundata intentio dicti actoris, tam ꝺ dictum curatorem, quàm ꝺ dictũ Petrũ Lucã, & etiam remanent sublata quæ adducebãtur per dominos aduocatos partis ꝺriæ, de quib. in eorum schedulis in processu char. cciij. ccix. ccx. ccxciij. & ccxcviij. quia non est verũ, cp ꝺ dictũ Petrum Lucam agatur actione personali, vt ꝺ. dictũ est, sed ea est intentata ꝺ dictũ curatorẽ, q̃ proponi debuit, & potuit. l. j. & ij. ff. de cura. bon. dand. l. pe. de bo. autho. iudi. poss. Sed ꝺ dictũ Petrũ Lucam potuit esse intentatũ, aut possessoriũ, aut petitoriũ, & in vtroque habet fundatam intentionem suã super altero qd est melius probatũ, & qd magis ex pedit libellanti, põt ferri sua per dictam clam ius & iustitiam &c. vt per Ang. in d. §. omniũ. ¶ Et ita prout suprà, de iure esse respondeo ego Ioannes de Ripa à Sancto Nazario iuris vtriusque doctor, saluo semper saniori iudicio. ¶ Idem censeo ego Ioan. Ripa Iuritim interpres, salua potiori sententia.

¶ De Secundis nuptiis.

RESP. CXC. & de Secund. nupt. I.

LIcet Lex hac edictali. locum sibi vendicare videatur eo casu quo maritus secundus est grauatus filiis secundi matrimonij maternam hæreditatem restituere, nam licet maritus incapax sit, filij tñ secundi matrimonij, si legitima filiis prioris matrimonij salua sit, cæterorũ omniũ sunt, nemine discreptante, capaces. Nam vulgata iuris est regula, cp is qui solidũ capere non põt vt sibi habeat, capere põt vt alteri capaci restituat. Verum enimuero quia dolus, & fraus nemini patrocinari debet, & qđ in fraudẽ legis fit, suum non debeat sortiri effectum; ideo receptũ est fideicommissum vitrico relictũ & filiis secundi matrimonij restituendũ post vitrici mortẽ, ne sub conditione, vel ex die in fraudẽ legis hac edictali, factum censeri id est fauore vitrici & non filiorũ ratione celebratũ, nam actus factus inter prohibitos, in fraudẽ factus iudicatur, nisi purè vitricus grauaretur ea lege ne commodũ vllũ sentiat, nam eo casu cessante ratione legis, cessabit quoque lex. Frustra igitur quærit, an fideicommissum mortuo vitrico suũ sortiat effectũ, quia cũ fideicommissum sit nullum, nihil ex eo sequi potest, licet Bal. ea ductus ratione, quia patet plus potest relinquere vni ex filiis, quã alteri senserit, & non quidem rectè, filios primi matrimonij, si æqualitatẽ à vitrico consequuti fuerint, cogi potuisse ad fideicommissi restitutionem, cui non assentio, cum fideicommissum sit nullum, & filij secundi matrimonij substituti personæ interpositæ iudicentur, eoque casu Bal. ratio admitteretur, si filiorũ ratio principalis fuisset intentionis, sed fm ea quæ ꝑpo nuntur, vitrici ratio potior habetur. Sed data opinione Bald. dubitari solet, an filiæ secundi matrimonij, acceptando fideicõmissum ante mortẽ, conditionem, vel diem sibi præiudicauerint. quod Bal. negat, cum filiis primi matrimonij actio in factum competat ad interesse ꝺ filias secundi matrimonij propter restitutionem fideicõmissi passum. allucinatur ẽt in hac parte Bal. nam fraus legis hoc casu manifestè patet, quæ ipsis filiabus patrocinari nullo iure põt, & maximè attenta nullitate fideicõmissi. Quoniam vulgata iuris est regula mulierẽ non posse plus relinquere secundo viro q̃ vni ex filiis prioris matrimonij, cui minus reliquerit. Ideo quæri solet, an vitrico tãtũ debeatur quod relictum est, etsi legitimã nõ ascendat, an eius portio vsque ad legitimã distinguatur, qđ & Bal. placuit, absurdũ alias nanq; foret, si nihil vni ex filiis prioris matrimonij relinqueret, nihil etiam secundo viro relictũ affirmemus. Quare etsi minus legitima vni filiorũ relicta sit, ex testamento tñ supleatur, ita etiã minor portio viro scdo relicta q̃ filiorũ legitima non ascendat, ad instar legitimæ ex mente Bal. suppletur. Quod & nos falsum dicimus, nẽpe quia certũ est quod à lege supplet, nequaquã dici posse à matre relictũ. Quare si nihil vni filiorũ prioris matrimonij relinquat, nihil ẽt marito relictum cõiter & rectè iudicatũ est, idq; etiã Bal. sibi ꝺrius fatetur. Et si maxima sit inter doctores altercatio, an detrahenda prius sit legitima, antequã residuũ diuidatur secũdum formã legis hac edictali: an verò sit cõcanda: tamẽ quia in iudicando à cõi nõ est recedendũ. ideo breuiter & ex communi sententia respondeo filios prioris matrimonij eorum legitimam præcipuam habere, & reliquum ad formam prædictæ legis hac edictali æqua lance sortiendũ fore, & præsertim cũ Bar. in hac resideat parte, in quo veritatis substantia residere solet, & qui iure meritò omnium iudicio pater iuris appellatus est.

SVMMARIVM.

1 *An lex hac edictali. habeat locum quando secundus vir est grauatus restituere hæreditatem filijs secundi matrimonij? & vide n. 4.*
2 *Filij secundi matrimonij sunt capaces totius substantiæ maternæ, salua legitima filiorum primi matrimonij, & vide nu. 6.*
3 *An is qui solidum capere non potest, vt sibi habeat, possit capere vt alteri capaci restituat? & quomodo procedat.*
Quod in fraudem legis fit nullum sortitur effectum, & ibi vide quomodo probetur fraus fieri legi hac edictali.
Verborum vestigia ordinem voluntatis demonstrant.
5 *Actus factus inter prohibitos præsumitur in fraudem factus.*
7 *An fideicommissum mortuo vitrico suum sortiatur effectũ in filios secũdi matrimonij, quib. ante euentum fideicommissi restitutio facta fuit.*
8 *Filij secundi matrimonij substituti per fideicommissum eorum patri interpositæ personæ censetur ratione vitrici, & ideo huiusmodi fideicommissum nullum est.*
9 *Pater an plus possit relinquere vni filiorum quàm alteri, & an mater plus possit filijs secundi matrimonij, quàm filijs primi relinquere, & quomodo procedat.*
10 *Querela inofficiosi testamenti quomodo differat à beneficio. l. hac edictali.*
11 *Filiæ secundi matrimonij acceptantes fideicommissum ante euentum & diem fideicommissi, an sibi præiudicauerint secundum Bal.*
Ex actibus posterioribus priores actus cognoscuntur.
Semi-l fraudulentus, semp præsumitur fraudulentus in eodẽ genere fraudis.
12 *Hæc iuris regula, quòd vitricus non sit plus habiturus à muliere, quàm vnus ex filijs cui minus relictum est, quomodo intelligatur.*
13 *Quod à lege suppletur nullo iure dici potest à matre relictum.*
14 *Communis intellectus ad l. hac edictali. explicatur.*
15 *In Bartolo ipse substantia veritatis residere solet, & omniũ iudicio meritò pr̃ius is appellatus est, qui oẽs doctores æquitate & veritate præcellit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpretatio.

DVbia Quæ proponunt difficilima sunt, & super eis inter doct. maximus sit conflictus. Ordinatè procedendo videndū est an dispositio. l. hac edictali. in principio habeat locum in casu † quo coniunx instituit grauatus post mortē suā restituere hæreditatē filiis secundi matrimonij, prout proponit in themate. & prima facie videbatur dicendū q̄ non, licet. n. sit incapax eius qđ sibi plus est relictū q̄ vni ex filiis primi matrimonij. d. l. hac edictali. tū filij † secundi matrimonij sunt capaces totius salua legitima filiorū primi matrimonij. §. pe. in auth. de nupt. vnde succedere videtur dispositio l. cogi. §. hi qui solidū. ff. ad Treb. vbi deciditur q̄ tis qui solidū capere non pōt vt sibi habeat, pōt tū capere vt alteri valenti capere restituat, vt formaliter cōtingit in casu isto. Et per illū tex. decidit similis quæstio de filio naturali, cui non pōt pater existentib. legitimis relinquere nisi alimenta, vel certā partē. §. si quis aūt. in auth. quib. mo. nat. effi. sui. auth. licet. C. de natura. liber. vt possit nihilominus ei totū relinquere, vt alteri restituat salua legitima filiorū legitimorū. sm Ang. & Imo. in l. in tēpus. ff. de hær. insti. quos sequit Alex. in d. §. ij qui solidū. ¶ Præmissis & similibus non obstantibus amplector ꝓriam sententiā. ꝛ. scriptis rationib. & auctoritatibus. prima ratio quia d. l. hac edictali dispōnit plus relictū † vitrico q̄ vni ex filiis primi matrimonij applicari filiis primi matrimonij, omni circunscriptione & fraude remota, verū istud fideicō. de restituendo filiis secundi matrimonij, est factum in fraudē & ad excludendā prouidētiā legalē: ideo fraude remota nihilominus habebit locū dispositio legis, vt ibi clarè dicit & in §. optimè. in auth. de nup. vbi dicitur nullam machinationem in hoc esse tolerandā, qđ. n. fit in fraudē legis, non debet effectū sortiri. sed pœna plectī. l. hæres meus. §. quod in fraudem. ff. de condi. & demon. l. non dubiū, C. de legi. l. fraus legi. ff. eo. cū similibus, & si dicatur vnde ꝟstat de fraude? respōdeo in dubio præsumitur factū in fraudē, ex quo † actus fuit actus inter prohibitos. l. qui testamentum. ff. de proba. Vel aliter dr̄ constare de fraude q̄n apparet q̄ contemplatione vitrici qd relinquitur filiis ipus vitrici, tunc. n. perinde est ac si ipsi vitrico relinqueretur. l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulg & pupil. & si dicatur non constare q̄ contemplatione vitrici patris filiorum secundi matrimonij factum fuerit huiusmodi fideicommissum. Respondeo, q̄ apparet ex eo q̄ mater prędilexit maritū patrem eorum illū faciendo directū hæredē, & filios post eius mortem substituendo. l. pupillus. §. fi. ff. de condit. & demonst. vestigia. n. verborum demonstrant ordinē voluntatis & eius qualitatem, & vtrū quis esset alias facturus necne. l. Pacumeuius Androgenes. ff. de hær. inst. Et per istā rationē cō soluit Paul. de Ca. consi. 170. Viso casu. col. fi. in ij. parte. q̄ si ꝓiunx instituat filias secundi matrimonij, & substituat patrem ipsarum filiarum in vsufructu toto tempore vitæ suæ, quod erit locus d. l. hac edictali. quia præsumuntur filiæ secundi matrimonij institutæ ad contemplationem patris, & sic in fraudem, quanto ergo fortius in casu nostro, in quo fuit ipse pater institutus & filiæ substitutæ. & per prædicta consuluit Bal. consi. 161. quædā nobilis. in j. parte. q̄ si vxor instituit sm̄ maritū, & illud plus quod capere nō poterit, purè relinquat filiis secundi matrimonij iure legati, q̄ erit locus dispositioni. d. l. hac edictali, quia in fraudē facta. hoc videtur. quāto magis habebit locū in casu isto, in q̄ totū est relictum marito, & filij substituti conditionaliter. ꝛ. in fideicommissum factum post mortē instituti conditionale respectu fideicommissarij, quia subintelligitur tacita conditio si ipse fideicommissarius superuixisset. l. vnic. §. sinautē aliquid sub conditione. C. de caducis tol. & per ista consuluit Bal. consi. 336. amplius sciendū est. in tertia parte. q̄ vulgaris substitutio in persona filiorum secundi matrimonij, facta marito instituto in casum si filius hæres esse nō potuerit, est ipso iure nulla, quia censetur facta in fraudem legis. pro qua decisione adduco optimum text. in l. Iulianus. ff. si quis omis. causa testa. ¶ Et pro decisione huius dubij allego tex. in l. Sulpicius Marcello. q̄ aliàs incipit, mulier. ff. de do. inter vi. & vxo. vbi donatio facta marito vt post mortem bona donata filio restituat nihil valet. ¶ Ad contrarium, videlicet ad tex. in l. cogi. §. ij qui solidum. & ad similes respōdetur dupliciter, & ex rationibus apparebit veritas huius conclusionis. Primo respondetur, q̄ non procedunt quando non capi totius relinqueret ꝓin fraudē legis, sm̄ Bal. in d. l. hac edictali. in ver. omni circunscriptione cessante, per quem text. ibi determinat, q̄ si pater relinquat spurio vt alteri restituat, q̄ verisimiliter ipsi spurio totū dimittat, puta si institueretur spurius & grauaretur restituere regi Franciæ. vide Bald. consi. 336. in iij. vol. Mediol. vbi hoc clarius ponit, quem sequitur Alex. in d. §. ij qui solidum. & Imol. in d. l. in tempus. Secundò respondetur procedere, si purè incapax grauetur restituere totum capaci: ita q̄ nullum commodum sit remansurum, etiam ad tempus apud ipsum grauatum. Secus si post mortē, vel post diem certum, vel sub conditione incapax fuerit grauatus. Ita declarat ista iura Imol. in d. l. in tempus. & hoc expressè dicit Iurisconsi. in d. l. Sulpitius Marcello. alias mulier. Vnde cū vitricus in casu isto non fuerit grauatus purè, sed post diem incertum, imò sub conditione respectu filiorum, clarè concluditur, quòd plus relictum ipsi vitrico, debet applicare filiis primi matrimonij, iuxta dispositionem d. l. hac edictali. & hoc quòd ad primum. Secundò videndum est † an fideicommissum mortuo vitrico debeat fortiri effectum: ita quòd filiis secundi matrimonij fideicommissariis & substitutis patri, quibus fuit facta restitutio ante cuentum & diem fideicommissi, competat contra filios primi matrimonij exceptio dolo petitis quod estis restituturi. ¶ Pro resolutione, videdum est, an si filij primi matrimonij fuissent cōsecuti æqualitatem à vitrico, tenerentur restituere adueniente casu mortis filijs secundi matrimonij. in quo puncto Bald. in d. l. hac edictali. colum. penult. tenuit q̄ sic, quia pater potest plus relinquere vni ex filiis, quàm alteri. §. penult. in auth. de nupt. ¶ Sed ego teneo contrarium, quampluribus rationibus: & primò, quia, vt suprà conclusum fuit, tale fideicōmissum est ipso iure nullum: præsumpsit enim lex quòd in tali casu † filij secundi matrimonij substituti per fideicommissum, sint personæ interpositæ pro vitrico: & ideò sicut omne relictum vitrico habetur pro non scripto, etiam fideicommissum habetur ꝓ non scripto. §. optimè. in auth. de nupt. & in d. l. hac edictali. ¶ Secundò, quia tale relictum incontinenti mortua vxore testatrice in pœnam iniuriæ illatæ filiis primi matrimonij, per legem applicatur eisdem. d. l. hac edictali. Ergo ius sibi semel acquisitum non debet ab eis auferri posse, absque facto suo. ius nostrum. ff. de regul. iur. ¶ Tertiò, quia vitricus fuit grauatus restituere hæreditatem filiis suis. sed istud relictum q̄ in pœnam defertur filiis primi matrimonij beneficio legis dismembratur, & separatur ab hæreditate, sm̄ Bald. in d. l. hac edictali. col. iij. & in consi. 161. ij. j. parte, qui ex hoc infert, q̄ illud applicatur filiis primi matrimonij, etiam q̄ non sint hæredes testatoris, ergo non veniet, nec comprehendi poterit in fideicommisso. arg. l. si Titius. ff. de leg. iij. vbi in restitutione fideicommissi solùm veniunt quę hæreditario iure capiuntur. ¶ Quartò, si annullatur institutio facta de vitrico tanquàm de inhabili sibi & alteri capiēdum, vt suprà probatum est, ergo etiam vitiabitur fideicommissum, secundùm glos. Bart. & alios *citer.* in l. cam quam. C. de fideicom. ¶ Ad fundamentum Bald. respondeo faciliter, primò q̄ procedit, si pater relinquat † vni filio plus q̄ alteri intuitu & contemplatione ipsius filij, quia eum magis diligit, secus si intuitu vitrici, & eius contemplatione, quia est perinde ac si reliquisset ipsi vitrico, vt suprà probaui. Vnde cum omnia relicta vitrico reuocentur per dictam l. hac edictali. pariter reuocabitur tale fideicommissum, quia censetur peculium profectitium à vitrico receptum. d. §. in arrogato. & quia factum fuit in fraudem, vt suprà latius deduxi. Secundo respondeo, quòd mater potest vni ex filiis secundi matrimonij plus relinquere, q̄n integram legitimam relinquit filiis primis, aliàs si ad secundam declinet prolem, non relinquendo filiis primi matrimonij integram legitimam præsumitur instigatione & fraude secundi mariti ꝺ̄ucta ad relinquendum plus filiis ipsius ꝺ̄ secundi mariti q̄ primis. Ita probat text. in d. §. pen. quem hac de causa additū dicit Salyc. in d. l. hac edictali. in princ. col. fin. inferens ex hoc, q̄ si secundus maritus stipuletur, q̄ ea præmoriente filij sui nascituri lucrarentur dotem, erit locus beneficio legis hac edictali, quia licuit matri contra officiū pietatis etiam p̄ contractum tradere dotem filiis secundi matrimonij, non derelicta integra legitima filiis primis. ¶ At in casu nostro nedum non reliquit totam legitimam primis filiis, sed nec decimam legitimæ: cùm præsupponat hæreditatem esse valoris vigintiquatuor milium florenorum, & mater solùm reliquerit florenos ducentos & sic vigesimam legitimæ. ¶ Nec dicatur q̄ sufficit relinquere aliquam minimam titulo institutionis, quia lex supplet postea vsque ad legitimam integram. l. omnimodo. l. scimus. C. de inof. test. qa verum † quantum ad tollendam querelam inofficiosi testamēti, nō autem quantum ad tollendum beneficium d. l. hac edictali. ita ꝓbat text. in d. §. pen. & ratio est, quia lex isto casu nolluit supplere, quia præsupposuit, q̄ mater fuerit ꝺ̄ucta & stimulata stimulis & machinationibus secundi mariti ad relinquendum plus filiis

filiis secundis, ex eo q̄ non reliquit integram legitimam primis filiis non ingratis, non. n. lex potuit cogitare talem impietatem processisse isto casu à viscerib. maternis. ¶ Præterea dico q̄ Bal. ꝺ̄rium consuluit in d. consi. 336. vbi expressè & per bonas rationes concludit, q̄ substitutio vulgaris facta secūdo marito de filiis suis, non valet tanquā fraudulenta, sed in totū applicatur filiis primis beneficio dictæ legis hac edictali. quare ergo non idem dicendum in substitutione fideicommissaria? certè à fortiori idem concludēdum est per ea quæ dicit Imo. in d. l. in tempus. & parcat mihi ingenium Bal. quia in hoc defecit. ¶ Circa tertium si teneamus opinionē Bal. q̄ post mortem vitrici fideicommissum debeatur filiis secundis. Respondeo q̄ filiæ secundæ acceptando fideicommissum ante diem, non † sibi præiudicarūt, licet filiæ primæ possint agere actione in factum contra filias secundas ad interesse passiuum propter restitutionem fideicommissi factam ante diem, vt est casus in l. ait prætor. §. si cum in diem. & in l. omnes. §. fi. ff. de his quæ in fraudem credi. non obstat tex. in d. l. patrem. eo. tit. qa respondent glo. & Bar. ibi restitutio fiebat filiis emancipatis. Item non erat ordinata principaliter ad fraudē creditoris, vt in casu nostro. ¶ Sed ego non puto opinionem Bal. procedere de iure, vt ꝛ. dixi, maximè in casu isto, in quo vitricus non contentus, q̄ suis stimulis coegerit matrem ad fraudandum filias primas, & prouisionem legis, aliam fraudem adhibuit restituendo fideicommissum ante diem. nam ex posterioribus actibus cognoscitur quales fuerint præcedentes. l. seruum filij. §. fin. ff. de leg. j. Et repertus semel fraudulentus, præsumendum est semper q̄ fuerit fraudulētus, saltem in eodem genere fraudis. regula semel malus. de regu. iur. cum si. ¶ Circa quartum, an † vitricus debeat habere tantum quantum fuit relictū vni ex filiabus primi matrimonij computato supplemento legitimæ quæ suppletur per legem, an verò tantum quantum fuit per testatricem relictum, nō cōputato supplemēto legitimæ? videtur q̄ debeat habere tantum quantum legitima est, quia licet suppleatur à lege, tamen dicitur filius eam consequi ex testamento, iure quodam accrescendi secundum Bal. in d. l. hac edictali. vbi tenet istam partem, & q̄ filius consequatur ex testamento, firmat Soc. consi. 30. incip. Quamuis. col. x. lib. j. adducens rationem, quia si aliter diceremus, sequeretur q̄ & causa testati, & intestati simul concurrerent contra regulam, ius nostrū. de regu. iur. Cum ergo hoc petatur ex testamento, benè sequitur q̄ dicetur testamentum relictū. ergo habebit locū dispositio. l. hac edictali. & idem tenet ibi Bal. in ij. lectura, quia aliàs secundum eum sequeretur, q̄ si mater nihil filio relinqueret, q̄ maritus nihil deberet habere. ¶ Secundò pro ista parte facit tex. in l. quoniam præteritæ. C. de secund. nupt. in verbo, danda vel relinquenda. qui tex. non solum factum & relictū, sed q̄ fieri & relinqui debuerit animaduertit. ¶ Sed iis nō obstantibus, amplector contrariam sentētiam, per tex. in d. l. hac edictali. per quem ita ibi firmat Sal. vbi tex. in princi. expressè dicit, non sit matri licitum vitrico in testamento plus relinquere, quàm vni &c. reliquerit. Verū id quod † suppletur per legem non dicitur relictum à matre. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. quod clarius probatur ex his quæ dicunt gl. & alij ibi, vbi volunt, q̄ si filius petat solum relictum in testamento, non diceretur petere supplementum legitimæ, igitur &c.

¶ Ad contraria patet respōsio, ad primum dum dicitur q̄ filius consequitur supplementum actione ex testamento. respondeo q̄ si filius est prohibitus petere, vt in casu isto, non agitur ex testamento, sed condictione ex lege. sm̄ Saly. in d. l. scimus. ¶ Vel aliter licet petatur ex testamento, verum tamē est dicere, q̄ non fuit in testamento relictum, sed lex pro conseruatione testamenti ita ordinauit. ¶ Præterea licet petatur ex testamento tamen vel præter voluntatē vel contra voluntatem testatricis petit, q̄n prohibuit plus petere tale supplemēto petit, vt cōcludunt oēs in d. l. omnimodo. & in d. l. scimus. ¶ Ex quo infero aliud fundamentum pro ista parte, q̄ nō debeat habere tantū quantū lex supplet, quia. l. hac edictali, voluit q̄ filius haberet in pœnam iniuriæ sibi illatæ, quæ iniuria dicitur illata, etiam in eo quod lex supplet, quia illud filius habet contra voluntatem huius testatoris. Ad l. quoniam præteritę. respondet ibi Sal. q̄ intelligatur habito respectu ad secundum maritum, nō habito respectu ad filios primi matrimonij. Ad rationem Bal. q̄ sequeretur, q̄ maritus nihil deberet habere, si nihil vni filio esset relictum. Respondeo q̄ istud non erit incō ueniens immo præteritione filij, lex statuit q̄ testamentum sit nullum. l. filio præterito. ff. de iniusto rupto testa. cū simi. Et q̄ tunc vitricus nihil debeat habere, tenet glo. Barto. Bald. Sal. & *communiter* doct. in d. l. quoniam præteritæ. Ex his patet q̄ opinio Bal. non est vera, nec iuridica. Et si pur aliquis vellet eā tenere, respondeo q̄ posset procedere, vbi filij primi matrimonij, prius petijssent supplementū legitimæ quā intentassent cō dictionē. d. l. hac edictali. sic. n. distinguebant antiqui, prout refert Sal. in d. l. hac edictali. Cui distinctioni data veritate opinionū pro concordia standū est. l. apud antiquos. cū vulgarib. C. de furtis. cū ergo in præsenti casu prius fuerit intentata ꝺdictio ex lege, res trāsit sine periculo. ¶ Circa vltimū, vtrū in cōputatione ꝓfundatur legitima primarū filiarū eo q̄ reuocatur an vero detrahenda sit prius legitima, & postea residuū sit diuidendū, secundū formā d. l. hac edictali. multa essent dicenda quia gl. & doct. sunt inter se varij: tū quia in consulendo nō est à cōi recedendū: est. n. nimiū ignarus, qui p̄suluit ꝺ̄ cōem opin. sm̄ Ang. in l. fi. C. de pœna iudi. qui malè iudic. deferēdū. n. est cōi opinioni, quia difficillimū reputatur sententiis maiorū reuoluere. c. veniā. xxxv. q. ix. l. fi. C. de lib. præte. ita inquit Bar. in disputatione incipien. iudex per imperitiā, paria. n. sunt ꝺ̄ cōmunē vel ꝺ̄ legē iudicare. sm̄ Bar. in l. cū prolatis. ff. de re iudi. Teneo igitur q̄ filiæ primæ debeant prius detrahere suā legitimā, deinde cōputandū reliquū sm̄ formam. d. l. hac edictali. eo quia ista est cōis. ita etiam cōem affirmat Raph. Commen. consi. 109. incip. Domina Ioanna. in ij. dub. & quia hanc tenet Bar. in quo residere solet ipsa substantia veritatis secundū Ro. consi. 469. incip. Quo ad primū. & Curt. senior. consi. 56. Super eo. & secundū Pan. in c. cū nobis. col. pe. de præscrip. Bart. pater iuris omniū iudicio, cunctos doct. æquitate & veritate præcedit. Refert Curtius plura alia in laudē Bar. in consi. eod. col. iij. hanc. n. opinionem tenet Bar. & ibi Hug. Odoffr. Bal. & Ang. sequuntur in l. vnic. C. de inof. dot. ista opinio probatur, quia remediū. l. hac edictali. nouiter inductum non tollit remedium petendi legitimam. §. optimè. in auth. de nupt. Vnde cum sint duo remedia ad diuersa tendentia & ex diuersis causis poterant simul concurrere, & vnum non absorbet aliud. l. quoties. ff. de act. & oblig. & secundum istam sententiam consuluit Rap. Ful. consi. 96. incip. Antonius transiens ad quinta vota. & ibi respondet obiectis quæ fiunt cōtra istam partem, non tamen negauerim quin articulus sit subtilis, sed mihi sat communi adhærere. Laus Deo. Ioan. de Ripa.

¶ De naturalibus liberis.

RESP. CXCI. & de Naturalib. liber. I.

LIcet Indubitati iuris sit auū paternum nepotib. naturalib. ex filio legitimo prole legitima sibi superstite nihil penitus eis relinquere posse. Auia tū paterna huiusmodi nepotes & hæredes particulares, & vniuersales facere potest, cui non obstat Iustiniani cō stitutio de auo concepta, quæ cum sit pœnalis & odiosa, ac iuris antiqui correctiua, nullo etiam iure ex identitate rationis ad auiam extendenda est. Quare respondi auiam paternam legitimè potuisse nepotibus naturalibus legare prole legitima non obstante, quod legatum nullo etiam iure impugnari potest, ex eo q̄ testatrix non declarauerit qualiter esset exsoluendum, prout se facturam denunciauerat, quia sæpe decisum est defectum conditionis, vel demonstrationis de futuro dependentem à voluntate defuncti legatum non vitiare, & perinde est ac si conditio, vel demonstratio nulla adiecta foret, sed purè legatum esset.

SVMMARIVM.

1 *Masculinum an concipiat fœmininum. & vide nu.* 3.
2 *An l. fi. C. de naturalibus liberis, extendatur ad auiam.*
4 *Auia paterna an possit hæredem vniuersalem instituere filiam spuriā conceptam ex coitu non accusabili etiam extante prole legitima.*
5 *Coitus cum ancillis, & pedisequis solutis nō est accusabilis, nec punibilis.*
6 *Nati ex coitu quamuis damnato, modo non sit punibilis de iure ciuili, matri & auiæ succeduut.*
7 *Nepotes spurij ex filio legitimo & naturali ꝺ̄mortuo nō possunt ab intestato succedere auiæ paternæ stante prole legitima: secus ex testamento.*
8 *Diuersa ratio reformat legem.*
9 *Lex correctiua iuris antiqui restringenda est vt minus corrigat quàm sit possibile, nec licita est extensio etiam ex identitate rationis.*
10 *Defectus conditionis, vel demonstrationis de futuro dependentis à voluntate testatoris, non vitiat legatum.*

Respon. interpret.

VStinianus Noluit auum paternum quidquā posse nepotibus naturalib. ex filio legitimo relinquere, superstite sibi legitima prole. An idem dicendum in auia paterna, vt nec ipsa possit nepotibus naturalibus, & minus spuriis aliquid relinquere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.

¶ Proposita dubitatio mihi videtur admodum ardua & difficilis. Et prima consideratione quilibet diceret nihil videri posse proponi quare non idem sit respondendum in auia, licet enim lex Iustiniani, quæ est lex fin. C. de naturalibus liberis. loquatur in auo vt ostendunt illa verba nepotem habet auus,
1 quia tamen masculinum † concipit fœmininum etiã in odiosis, si odium sit rationabile. l. si quis id quod. ff. de iusdictio. omnium iudicum. l. tres fratres. ff. de pactis. & nota. in c. genera
2 li. de electionibus. li. vj. & in clemen. j. de sepul. ideo † videtur extendenda ad auiam, & ita extendendam eam dicit Francis. Areti. in l. Gallus. §. qd si is. ff. de lib. & posth. Qua ratione est ꝙ in prole legitima conseruetur successio. & idem visus est velle Francis. Accursius in additio. quam facit ad dictam legem in verbo aperuimus. ¶ Contrarium ꝙ non procedat in auia, & sic ꝙ auia possit hæredem particularem & vniuersalem facere nepotem spurium ex filio legitimo, decidit Pau. de Castr. in d. §. quid si is. colum. fin. Quia illa lex finalis, est odiosa, & pœnalis, quia priuat auum potestate relinquendi bona sua nepoti-
3 bus, ergo, † masculinum non debet concipere fœmininum. l. quicunque. C. de seruis fugitiuis, pro quo facit quod dicit Bal. in l. quicunque. vbi vult, ꝙ statutum excludens auum paternũ à successione nepotis extante patruo, nõ censetur excludere auiam maternam, quia statutum est odiosum, & non rationabile. idem ergo dicendum in casu nostro, quia dispositio dicta lex legis finalis, est odiosa odio irrationabili, cum puniat auũ pro delicto sui filij, & nepotem pro delicto sui patris, secundum gloss. ibi in verbo extendimus. vbi autem vnus punitur pro delicto alterius, masculinum non concipit fœmininum, l. quisquis. C. ad legem Iuliam maiestatis. & docet Barto. in l. j. ff. de verbo. signi. & Are. consi. 39. in facto. vbi respondet, ꝙ constitutio puniens rebelles & socios, non censetur punire fœminas filias, quia est pœnalis & odiosa odio irrationabili. Priuare autem auum facultate dispensandi de rebus suis, & ne potem iure succedendi pœna est. l. deportatorum. C. de pœnis. l. ij. C. de bonis proscrip. capit. quamquam. de vsuris, lib. vj. c. j. de schisma. eodem lib. cum similibus, ergo &c.

¶ Secundò, ꝙ dicta lex finalis, non habeat locum in auia probatur ratione iudicio meo inconuincibili: cui conceditur quod est plus, vtique cõcessum intelligitur quod minus est. regul. non debet. de regu. iur. l. Marcellus. ff. de donationibus causa mortis. cap. cum in cunctis. de electio. in principio. & c.
4 per venerabilem. qui filij sint legiti. auiæ† autem conceditur ꝙ possit hæredem vniuersalem instituere filiam propriam spuriam, si sit concepta ex coitu non accusabili etiam extante prole legitima, nisi esset illustris. l. si qua illustris. C. ad orfici. & glo. & omnes notant, & firmat Spec. titu. de successioni. ab intesta. §. sed nunquid spurij, ergo debet sibi multo magis concedi, ꝙ possit instituere hæredem particularem nepotem spurium ex filio legitimo & ancilla solutis conceptum, in cuius nepotis conceptione nullam contraxit maculam, nec est ꝙ ipsi auiæ possit imputari, sicut in conceptione filij spurij. Si enim ij spurij possent succedere huic testatrici ex testamento si essent eius filij non obstante macula contracta ex conceptione propria multo magis debet ei posse succedere, cum sint nepotes concepti absque macula ipsius testatricis. ꝙ autem ij spurij non dicantur nati ex coitu accusabili, probatur,
5 quia nati ex ancilla soluta. † Coitus autem cum ancillis & Fãticellis solutis non est accusabilis, nec punibilis secundum leges. Ange. in l. si vxor. per illum tex. ff. de adulte. Mattheus de Vbaldis in tractatu de successionibus ab intesta. colum. fi. Anto. de But. in ca. tanta. ad fin. qui filij sint legitimi. Cardinalis in c. cum deberet. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. & comprobat per plura Socy. in d. l. Gallus. §. ꝙ si is. & latius in consi. 168. Memini. lib. j. cui se subscripsit Bartholomeus de Bartholi. vt ibi latius habetur. Nec obstat, ꝙ talis coitus sit pœnalis de iure canonico. quia verum quantum ad forum spirituale. Sed quantum ad hoc, ꝙ filius prohibeatur succedere matri & auiæ, oportet ꝙ sit natus ex coitu punibili fm leges. pater, quia cõcubinatus est prohibitus de iure canonico, & punibilis in foro spirituali. & tamen nati ex concubinatu succedunt matri & auiæ. d. l. si qua illustris, ergo requiritur ꝙ coitus sit punibilis secundũ iura ciuilia: alio-
6 quin nati ex coitu quamuis damnato modo nõ sit punibilis secundum ius ciuile succedunt matri & auiæ. & ita tenet Mattheus de Vbaldis in d. tractatu. col. viij. Ant. in c. lator. qui fil. sint legit. Pan. in d. c. tanta. & sequuntur alij *communiter*, vt attestatur Soc. in d. § qd si is. & in d. si. 168. Ex quib. mihi videtur ꝙ valeat legatum factum per auiam istis nepotibus spuriis & ancilla soluta, & ex filio legitimo & naturali conceptis. ¶ Non obstat authoritas Francisci Accursij, & Aret. tenentium opinionem contrariam, quia Accursius in d. l. fin. in verbo, aperuimus. loquitur in successione ab intestato. & ratio diuersitatis assignatur per Paul. de Cast. in d. §. qd si is. quia nepotes spurij ex filio legitimo & naturali præmortuo non possunt ab intestato succedere auiæ parternæ extante prole legitima,
7 nisi ex persona patris sui. ¶ Sed ipsi spurij † stante prole legitima non possunt succedere patri. d. l. fin. in auth. licet. C. cod. tit. ergo nec auiæ ex persona ipsius patris: quæ ratio cessat in successione ex testamento, quia ipsi spurij succedunt ex persona propria, & ex voluntate auiæ, non ex persona patris & eius medio. Item respondetur, ꝙ opinio Accursij & Aretini procedunt in nepotibus spuriis conceptis ex coitu damnato & punibili de iure ciuili: puta ex adulterio, vel incestu, vel aliàs ex tali coitu ex quo non possent succedere matri, vel auiæ, secus in nepotibus conceptis ex coitu nõ accusabili, nec punibili: quia ij possunt succedere matri, etiam stante prole legitima, ergo multò magis auiæ, quæ ratio cessat in auo paterno, qui stante prole legitima non potuisset quicquam relinquere istis, si essent filij sui, etiam ex concubina. d. l. fin. & d. auth. licet. & ex hoc tollitur fundamentum Aretini, ꝙ sit facienda extensio de auo ad auiam ex identitatis ratione. l filium habeo. ff. ad Macedonianum. quia nõ est par ratio, imò
8 longè † diuersa: ergo etiam erit diuersum ius. l. interpositas. C. de transact. confirmantur præmissa, quia dispositio dictæ l. final. est correctiua iuris antiqui, vt probatur in dicta l. fin. in verbo, extendimus, quod est noui iuris promulgatiuum. c. fi. & ibi not. ne cler. vel mo. Et etiam probatur ratione, quia ratio iuris antiqui, vt vitium paternũ refrenetur cessabat in auo, qui non est in vitio, & qui pro filio puniri non debebat,
9 l. j. & per totum. C. ne fil. pro patre. Cùm igitur sit † correctoria, ergo restringenda, vt minus corrigat quàm sit possibile. l. ij. C. de nox. l. j. C. de inoffic. dot. nam in correctoriis non est licita extensio, etiam ex rationis identitate. auth. quas actiones. C. de sacr. sanct. eccl. & not. in l. si verò. §. de viro. ff. solut. matrim. sequor itaque opinionem Paul. de Cast. hoc casu, ꝙ isti liberè possint succedere auiæ paternæ, ac si esset corũ mater. & ita firmãt Odofred. Alber. & Cyn. & Angel. in d. l. final. Alex. consi. 139. eleganter fuit consultum. lib. j. & videtur *communis* & vera sententia à qua in iudicando temerarium foret discedere. l. fin. C. de pœna iudi. qui malè iudi. & traditur per Bart. in l. cum prolatis. ff. de re iudic. Ex quibus apparet legatum factum nepotibus spuriis non vitiari defectu potestatis, non etiam vitiatur ex eo, ꝙ testatrix nõ declaruit qualiter esset exsoluẽdum legatum, prout enunciauerat se facturam, vt sonant illa verba iuxta declarationem, quam faciet, quia defe-
10 ctus † conditionis vel demonstrationis de futuro dependentis à voluntate testatoris, non vitiat legatum, sed perinde est ac si adiecta non foret aliqua conditio, vel demonstratio, & sic legatum remanet purum. l. cùm pater. §. fin. vbi casus. ff. de leg. ij. & l. si quis ita scripserit. ff. de hæred. instit. l. institutio. ff. de condi. institutio. l. penult. vbi latè per scriben. C. de institutionibus & substitutionibus. & quia dubitatio ista decisa reperitur per dicta iura, fatuum esset super ea amplius dubitare. l. ancillæ. C. de furt.

Laus Deo.

¶ Ita iuris esse censeo ego Ioannes Franciscus de Ripa, Papiensis Iurecõsultus, & in fidem me subscripsi saluo semper saniori iudicio.

¶ Commun. de leg.

RESP. CXCII. & Commun. de legat. I.

Licet Ingens sit inter Doct. altercatio an auth. res quæ. C commun. de legat. vendicet sibi locum in dote cõstituta & soluta post grauamen iniunctum, & post mortem testatoris. Verùm quia dos dupliciter considerari potest, ideò respondi, dictam auth. in dote confessata locum sibi nõ vendicare, quia huiusmodi confessio in fraudem facta præsumitur, sed si dos verè tradita fuerit, tunc etiam distinguendum puto: nam si mulier fideicommissum ignorauerit, dotis fauore mulieri subueniendum esse respondi: si verò sciuerit, quædam collusio inter coniuges contracta censetur.

SVMMARIVM.

1 *An authentica res quæ. C. commun. de legat. vendicet sibi locum in dote constituta, & soluta post grauamen iniunctum, & post mortem testatoris.*

Qui

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

1 Vlchra Et subtilis proposita est dubitatio. An authent. fres quæ. C. communia de legat. procedat in dote constituta & soluta post grauamen iniunctum & mortem testatoris. Ioannes de Anania consil. 61. Visis & consideratis. respondet ꝙ sic, & sequitur ibi Bologni. in addit. & idem respondet Pau. de Cast. consi. 15. Circa ea quæ superius. in prima parte: & hanc sententiam amplexus est Ioãnes Grotus in l. filiusfamilias. §. diui. in pen. char. ff. de leg. j. per textum in authen. de restitut. & ea quæ parit in vndecimo mens. vbi textus dicit non esse iustum mulierem ignorantem bona mariti subiacere restitutioni decipi, & dote sua defraudari. ¶ Contrariam opinionem tenet Ang. in d. auth. de restitu. & ea quæ parit. & Iaso. in d. auth. res quæ. quia maritus grauatus facillimè poterit eludere grauamen, si dixerimus eum posse obligare bona restitutioni subiecta pro dote restituenda. ¶ Ego in hoc puncto considerandum puto plura. Primò, an dos constituta post grauamen fuerit confessata, an realiter tradita, primo casu procedat opinio Angeli & Iaso. quia talis confessio præsumitur facta in fraudem fideicommissi. & ita determinat Bal. No. in tractatu de dote. in sexta parte. priuilegio. xiij. & vltra adducta per eũ probatur, quia pro augmento dotis & donationis propter nuptias non potest diminui fideicommissum, quia augmentum præsumitur factum ad circunueniendum. §. sancimus, in authentic. de restitutio. & ea quæ parit. & ibi gl. & Ang. idem dicunt in dote cõfessata, quod in augmento. ¶ Secundo casu, aut vxor tempore dotis traditæ ignorabat fideicommissum, & tunc succurrendum puto mulieri, ne ignorantia illi iacturam afferat. & ita loquitur tex. in d. auth. de restitu. §. j. & hoc fauore dotis. l. j. ff. solu. matri. Nam aliàs imputaretur contrahenti cum alio si non exploravit eius cõditionem. l. qui cum alio. ff. de regu. iur. auth. sciebat, & casus iste est apud me valde dubitabilis. Nam data scientia non potest vxor dici decepta. l. j. §. vsque adeo. ff. de iniurijs. Et data scientia, videtur inter maritum & vxorem facta quædam collusio in fraudem fideicommissi. In contrarium facit, quia conceditur marito pro donatione propter nuptias diminuere fideicõmissum, si legitima non sufficiat. dicta authent. res quæ. quæ donatio est pro dote concedenda, ergo etiam poterit diminuere pro dote restituenda, sed quia non credo quòd Ioãnes Grualolus fideicommissarius possit probare scientiam auiæ nũc aliter non decidam. ¶ Ita vt supra concluſum est iuris esse respondeo ego Franciscus de Sancto Nazario, aliàs de Ripa, I. V. D. & in fidem subscripsi saluo iudicio saniori.

¶ De præscrip. xxx. vel xl. anno.

Resp. CXCIII. & de præscript. xxx. vel xl. annor. I.

Vffredus De alborosso hæres Magradæ ex capite minoris ætatis restituendus nullo iure videtur aduersus præscriptionem supplementi legitimæ dictæ Magradæ debitæ, eo quia dicta præscriptio contra Magradam inchoata fuit: minuique etiam ex capite ignorantiæ restitui potest, quia ignorare supplementum legitimæ deberi, est iuris ignorantia, quæ non admittitur, quare legitimæ ex aduerso præscriptum videtur. ¶ Verum cum præscriptio ipsa ab eadem Magrada tam ex oppositione eiusdem in proclamationibus facta, quàm etiam ex proposita assertione iuris sibi competentis in bonis paternis interrupta fuerit, ideo præscribentibus non patrocinatur. Nam post multas disceptationes tandem receptum est, etiam actionem personalem nullo vnquam tempore cũ mala fide præscribi posse, quare cum ipso iure supplementũ legitimæ debitæ teneatur, sed ad fructus ex eo perceptos teneri summo iure sancitum est.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio inchoata contra maiorem currit etiam minoribus hæredibus sine spe restitutionis in integrum.*
2 *Aduersus præscriptionem datur restitutio ex capite probabilis ignorantiæ.*
3 *Ex præscriptione. xxx. vel xl. anno. tollitur omnis actio personalis, nam currit huiusmodi præscriptio non petentis negligentia, & ideo odiosa vocatur.*
4 *Præscriptio interrupta præscribentibus non prodest.*
5 *Exceptio seu petitio generalis sufficit ad interrumpendam præscriptionem. xxx. annorum.*
6 *Actio personalis cum mala fide nullo vnquam tempore præscribitur.*
7 *Vti possidetis titulus ipso iure tollitur, possidens ad rem restituendam cum fructibus tenetur.*

Respon. interpret.

Dvbitabilis Prima facie mihi visa fuit præmissa elegans cõsultatio domini mei domini Leonardi, quia pscriptio inchoata erat contra Magradam maiorem, & finita cum hæredibus maioribus, quo casu currit præscri-
1 Ptio sine † spe restitutionis in integrũ ex capite minoris ætatis l. etiam. la. ij. cum ibi plenè traditis per Bar. & alios in l. Aemilius. ff. de mino. & sic ex capite minoris ætatis Suffredus de Alboroso non videtur restituendus aduersus præscriptionẽ. Non etiam ex capite ignorantiæ, quia aduertendum ꝙ licet Barto. in l. j. §. si quis autem. ff. de itine. actuq; priua. & in d. l. Aemilius. & in l. cum filiusfa. §. in hac. ff. de verb. oblig. Alex. consil. 51. omnipotentis inuocato suffragio. lib. v. Fely in c.
2 vigilanti. de præscr. & alibi in mille locis dicunt aduersus † præscriptionẽ dari restitutionẽ ex capite ignorantiæ, tamen intelligunt ex capite ignorantiæ probabilis, secus ex capite ignorantiæ non probabilis, i. talis ignorantiæ quæ non tollat negligentiam fm Bal. in l. fi. C. de præscri. longi temporis. Imo. in c. fin. de præscr. declarat Bal. in tract. præscriptionũ. q. xxix. iiij. partis. Sed in proposito hæredes do. Magradæ non possunt dicere se ignorasse vtrum Magrada deberet supplementum legitimæ, quia hoc est iuris, cuius ignorantia non est tolerabilis. l. iuris ignorantia. C. qui admit. Non etiam possunt ignorasse, an Magradæ fuerit satisfactum: quia faciliter poterant explorare & acquirere ab hæredibus do. Stephani an satisfecissent, ergo hæc ignorantia non est talis quæ habeat excludere negligentiam, meritò non erit sufficiens ad obtinendũ restitutionem, vt consuluit Curt. consi. 58. super præmissa col. iiij. versic. iij. solido, & principali fundamento. ¶ Præmissis et similibus minimè attentis, concurro in sententiam prædicti do. consultoris: & pro clariori resolutione habenda præmitto, quòd præscript. xxx. vel xl. anno. qua mediante præscribit
3 condictio ex l. omnimodo. C. de inoffi. testa. & omnis † actio personalis est odiosa, quia currit ex sola negligentia non petentis, secundum gl. approbatam in l. fin. C. de edict. diui Adr. toll. cum solitis cõcord. Secundò præmitto, quòd *communis opin.* est ꝙ condictio ex. d. l. omnimodo. siue alia actio competens ad supplementum legitimæ non præscribitur nisi spatio. xxx. anno. vt tenent cõmuniter scribentes in l. si quis filiũ. C. de inoffic. testa. & Alex. consi. 128. per totum. lib. j. & Cor. consil. 264. in. j. parte. Istis sic præmissis dico non esse perfectam neq; causatam præscriptionem xxx. anno. in casu occurrente, quia de anno millesimo. 495. d. Magrada † interrupit præscriptionem huiusmodi se opponendo proclamationibus, asserendoq; se in bonis & hæreditate quondam patris sui ius & interesse habere, quo fit vt interrupta, & perpetuata fuerit inchoata præscri. c. illud. vbi canonistæ. de præscrip. Bart. & alij in l. fin. ff. de eo per quem fac. erit. Nec obstat si dicatur, quòd illa oppositio fuit generalis, & incerta,
5 quia quantum ad interruptionem † præscriptionis. xxx. anno. sufficit exceptio & petitio generalis. l. fin. vbi Bartol. C. de anna. exce. & ratio est, quia præscriptio. xxx. anno currit (vt dixi) sola negligentia non petentis, quæ negligentia tollitur ex petitione generali, quo ad omnia quæ sub genere illo cõprehendi possunt. Nec obstat si dicatur fuisse assignatũ terminũ do. Magradæ ad deducendũ libellum in spẽ, qui postea non fuit oblatus, quia sufficit illa petitio generalis secundũ Bart. in d. l. fi. vnde cum effectus interruptionis fuerit semel causatus ex ipsa generali petitione, nihil obstat postea si non porrigatur libellus specialis fm Bal. in terminis in addi. Spec. ti. de præscrip. in versi. itẽ præscriptionẽ. quem sequitur Iaso. in l. fi. col. ij. ff. de eo, per quem factum erit. Et tanto magis ista cõclusio
6 procedit in casu nostro, quia fm canonistas, etiã actio † personalis non præscribitur vllo vnquam tempore cum mala fide fm d. Anto. Imo. & Fel. in c. fi. de præscript. & licet in isto puncto variæ sint doctorum opin. tamen in casu isto, in quo nõ potest cõuinci Magrada de omnimoda negligẽtia, & in quo constat de mala fide Stephani & hæredum qui sciebãt de iure supplementũ legitimæ deberi, teneo intrepidè præscriptionẽ non fuisse causatam. ¶ Circa fructus vident hæredes dicti Stephani ad fructus non teneri, quia supplementũ non debetur

Universidad de Deusto
Biblioteca

betur, nisi petenti.l.scimus.C.de inoffic.testam.& quia hæredes possunt prætendere se bona fide possedisse.l.& ex diuerso.ff.de rei vendi.cum concor. ¶Contrarium credo verius, quia supplementum legitimæ debetur ipso iure. d.l.scimus.
7 & vbi ipso iure titulus possidentis tollitur, possidens ad rem restituendam vnà cum fructibus tenetur fm gl.in authent.de incest.nupt.in versic.imminere. col.ij. & in specie in casu nostro ita consuluit Card.Flor. consil.80. incip.præsupposito statuto. sequuntur nouissimi repetentes in l.Centurio.in vlt. char.ff.de vulg.& pupil.

¶De Seruitute vrban.prædior.

RESP. CXCIIII. & de Seruit.vrban.præd. I.

SEruitus Coquendi ad furnum, & eundi ad molendinum, nullo iure constituta, vel præscripta præsumitur, nisi ꝓbetur, cùm sint meræ facultatis, in quibus huiusmodi regula recepta est. Seruitus eundi ad furnum, vel molendinum, etiam p mille annos præscribi non potest, nisi ꝓhibitus alio accedere prohibitioni acquieuerit, sed fm ea q̃ proponunt, prohibitio nulla probatur, quare dubium non est homines de Lurio facultatis, & non seruitutis iure ad furnum Episcopi Cistere. accessisse coquendi causa, & in posterum accedere licere.

SVMMARIVM.

1 *An facultas coquendi ad furnum, vel molendi ad molendinum præscribi possit.*
2 *Seruitus negatiua coquendi ad furnum, tunc incipit vigere, cùm prohibiti prohibitioni acquieuerint.*
3 *Quæ sint facultatis possunt præscribi spacio tanti temporis, cuius initij memoria non habetur.*
4 *Sine titulo seruitus non constituitur, nec sine possessione præscriptio, vel quasi procedit.*
5 *Transactio non porrigitur ad non cogitata.*
6 *Ad tollendam consequentiam sufficit dare instantiam.*

Respon.interpret.

PRima Facie præmissa cõsultatio visa mihi fuit dubitabilis, quia illa conclusio Cæpol. in tit.de seru.vrban.præd.sub rubr.de furno, comprobata p dom.consulentes, & quam etiam sequitur Iac.de S.Georgio, in tract.suo.vers.& cum molendinis.in fi.& Bal.in tract.de præscrip.in iiij.parte.v.princ.q. & Guido
1 Pap.q.ccxcviij. procedit, † nisi præscripta vel constituta aliquo iure seruitus negatiua, vel obligatio personalis fuerit, vt notatur in l.qui luminibus. ff.de serui.vrban.præd.& in l.j.C. de seruit.& aqua. & istud concedunt etiam prædicti domini consulentes.in casu isto videtur non solùm præscripta seruitus, sed etiam per allegatam transactionẽ constituam viam. ista seruitus negatiua, quòd non possunt homines de Lurio
2 ire ad coquendum panes ad alium furnum, incipit † currere quamprimum prohibiti prohibitioni acquieuerunt. l.fi quis diuturno.ff.si seru.vend.l hæc autem. ff.de seruit.vrba.præd. & istud etiam admittit Cæpol.in loco prælegato, & in terminis de furno firmat Paul.de Castr.in l.de quibus. ff.de legi. Sed prædicti homines videntur prohibitioni acquieuisse, q̃ sic ostenditur: super huiusmodi iuribus furni vertebatur cõtrouersia, vt colligitur ex instrumento transactionis, quæ dicitur transitus à lite. l.j. ff.de transactionibus. in transactione acquieuerunt prohibitioni, quia recognouerunt se consueuisse soluere quadragesimam & formiliam, siue ligna necessaria ad coquendum: ergo cùm ab illo tempore sint decursi circa centum anni, & vltra, sine dubio fuit completa præscriptio:nam tanto tempore præscribitur etiam seruitus discontinua, etiam si debeatur à persona personæ, vt notatur in l.finali.C.de præscript.longi tempor.in l.iij.§.ductus aquæ.ff.de aqua quotid.& æstiual.& l.j.§.denique. ff.de aqua pluuiali arcenda. Nec obstat si dicatur, vt dicunt prædicti domini consulentes, ꝙ licèt prædicti homines in transactione recognoscant se teneri ad soluendum quadragesimã, non tamen propter hoc infertur, quòd fateantur se teneri ad coquendum, cùm ista sint separata, quia sciẽdum est, ꝙ homines de Lurio consitendo se consueuisse soluere quadragesimam pro decoctione panis eorum, videntur etiam confiteri se consueuisse ire ad coquendum ad furnum prædicti domini Episcopi, qa hoc est necessarium præambulum ad coquendum.l.binas. la. j.§.non autem. ff.de seruit.vrban.prædior. ¶ Ex tali autem confessione probatur seruitus.l.publia.ff.depositi. ꝙ probetur, ostenditur sic, in iis quæ sunt meræ facultatis non cadit consuetudo fm Pan.in c.inter cæteras.de rescrip. Cùm ergo fateantur homines consuetudinẽ eundi ad dictum furnum, necessariò fatentur se iuisse iure seruitutis,& non iure facultatis. ¶Secundò, dubium mihi faciebat etiam, quia quæ sunt fa
3 cultatis † possunt præscribi spacio tanti temporis, cuius initij memoria non habetur, vt tenet Ioan. And.in c.peruenit. de consi.Bar.in l.cùm de in rem verso.ff.de vsur. Angel.in l.si certis.C.de pact.Felyn.in c.cùm M.Ferrar.de constit. Iaſ.in l. quò minus. col.vj.de stu. & in casu præsenti homines de Lurio ante transactionem erãt consueti ire, & post transactionem etiam decursi sunt annos centum & quinque, & sic lapsum est tantum temporis, cuius hominum memoria non habetur: ergo,&c. ¶Verùm his non attentis, concurro in sententiam prædictorum dominorum consulentium, qui & iuridice & subtiliter consultationem hanc expediuerunt. &
4 ꝓ fundamento præmitto, ꝙ sine † titulo non constituitur seruitus.§.fi. Inst.de seruit.& sine possessione, vel quasi, nõ præscribitur.regula sine possessione.de reg.iur. in vj. l.vsucapione. ff.de vsucap.in casu isto nõ constat de titulo, nec de quasi possessione, ergo dictus Episcopus non potest vllo iure prætendere sibi seruitutem deberi. Quòd autem nõ constet de titulo eo ipso probatur, ꝙ titulus non iustificatur. l.doce ancillam.C.de rei vendi. Quòd non constet de villa quasi possessione, probatur sic, in quasi possessione huius iuris negatiui, ꝙ homines de Lurio nõ possint ire ad coquendum ad alium furnum, nunq̃ potuit esse reuerend. do. Episcopus Cistercien sis, nisi aliquando prohibuisset, & prohibitioni homines de Lurio acquieuissent, vt suprà dictum fuit, & plenius istud deducunt domini consulentes, post Pan. & alios in c. significante. de appel. In casu verò præmisso nec apparet ꝙ dictus Episcopus Modernus, vel sui antecessores vllq̃ prohibuerunt, & minus apparet ꝙ prædicta ꝓmunitas Latrij acquieuerit, ergo benè concluſum fuit ꝙ prædicti hommes ti retro actis temporibus decoxerunt eorum panes ad dictum furnum, ꝙ id fecerunt iure facultatis & non seruitutis. & ista conclusio clarior remanebit si suprà in contrarium allegata de medio tollantur. Non obstat igitur, dum suprà primo loco dicebatur, ꝙ per transactionem apparet, ꝙ dicti homines prohibitioni acquieuerunt, quia istud expresse negatur, & pro responsione sciendum est, ꝙ nos non debemus dicere, ꝙ instrumẽtum non exprimit, fm Bald.in l.ad probationem. C.de probat.& dum dicitur, ꝙ per transactionem super iuribus dicti furni fuit recessum à lite, ergo acquieuerunt homines prohibitioni, respondeo verum esse super eo, de quo fuit transactum,
5 non de aliis, de quibus nihil dicitur in † transactione. l.si de certa.C.de transact.& ibi not. Sed in transactione solùm recognoscunt se consueuisse soluere quadragesimam & ligna, non autem ꝙ teneantur ire ad coquendum: ergo ex hoc datur intelligi, ꝙ solùm erat controuersia super solutione, quia fortè prædicti homines detrectabant, seu recusabant velle quadragesimam soluere, quando ibant ad coquendum ad dictum furnum. & contrarium prætendebat dictus Episcopus, & super hoc fuit transactum. Ad secundum respõdeo, ꝙ ista consequentia, confiteor confiteum soluere pro decoctione panis quadragesimam, ergo confiteor me consuetum ire ad coquendum: in sensu explicito est vera, sed in sensu implicito non est parissima, quia nõ sequitur, fateor me teneri ad quadragesimam pro decoctione, ergo fateor me obligatum venire ad coquendum. ostenditur fallacia per instantiam: nam
6 ad tollendam consequentiam, † sufficit dare instantiam. §.patronum.Inst.de rer.diuisi.gl.in c.sicut vrgeri.j.q.j.& in l.si creditores.ff.de priuil.credito. Datur autem instantia manifesta: nam transeuntes per pontem Rhodani consueuerũt soluere certam summam, vel pro transitu, vel ꝓ qualibet salma mercium, & istud fatentur, qui hactenus transiuerũt, non tamen sequitur, ꝙ fateantur se obligatos venire ad transeundum ꝙ dictum pontem, imò salua sibi est libertas eundi aliò, quò velint: ita ergo in præsenti casu salua erit libertas dictis de Lurio eundi ad coquendum quò velint, pro libito voluntatis, Ad vltimum respondetur, ꝙ procedit data possessione tanti temporis, cuius initij memoria non reperitur. Sed in casu nostro negatur, ꝙ vnquam reuerẽdus dominus Episcopus fuerit in quasi possessione, quia talis possessio incipit à tempore, quo prohibitus acquieuit prohibitioni, de qua prohibitione & acquiescentia non apparet. & ideò Cæpol. & omnes in casu nostro concludunt, quòd etiam per mille annos non posset præscribi seruitus eundi ad furnum, vel molendinum, nisi prohibitus semel prohibitioni acquiescat. ita respondet etiam Alber.in l secunda.§.denique. ff.de aqua pluuiali arcenda. Laus Deo. ¶De

¶De præscrip.actio.perso.ad dotem.

RESP. CXV. & de præscript.actio.pers.ad dot. I.

LIcet ex sententia Host. Bar.& adhærẽtium, actiones personales cum mala fide præscribi possint, cum id creditoris negligentia contingat, tamẽ communis opinio eisdem refragatur, quæ & verior videtur, tum quia iura canonica manifestè huiusmodi præscriptionem negant de æquitate, nam generaliter negatiuè loquũtur, non habito discrimine præscriptionis, & quorum ratio generalis est, quæ sine iniuria restringi non potest, & præsertim in proposita quæstione in qua domi. Petrus Gaufredi, qui præscriptione vtitur certo die in obligatione expresso soluere promisit & iuratuit. quare cum sit in mora nemine discrepante actionem dotis propositam nullo iure præscripsisse potuit, ne commodum ex copula consequatur. Nullo pariter iure Antonius filius & hęres dom. Petri præscriptione huiusmodi vti potest, etiam si ex persona sua præscripsisse asseueret: nam malafides defuncti post plures doctorum sententias hęredi non prodest.

SVMMARIVM.

1 *L.omnes.& l.cum notissimi.C.de præscriptio.xxx.vel.xl.anno.ex communi sententia legistarum, canonicarum, ac theologorum de iure canonico corriguntur.*
2 *Lex generaliter loquens generaliter debet intelligi.*
3 *Vbi est eadem rat o idem ius statui debet.*
4 *Ratio in lege expressa etiam in correctorijs extenditur ad casus sub ea cõprehensos.*
5 *Actiones personales de iure præscribi an possint, & ibi vide quomodo procedat.*
6 *Malefides defuncti non nocet heredi inchoanti præscriptionem ex persona sua, secundum Dy.& sequa.& vide nu.7.&.8.*
9 *Hęres tenetur exonerare animam defuncti, quia non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.*

Respon.interpreta.

DVbia Super quibus peritissimi hincinde aduocati allegarunt, subtilia sunt, & disputabilia, & quam partẽ vellem maximis authoritatibus, & efficacissimis rationibus disputando tueri possem, sed quia in iudicando tenemur cõem opin.sequi doctorum.l.j.ff.de offi.quæsto.c.nouimus. de verb. signi.c.de iudicijs.ij.q.iij. Ego nec debeo, nec soleo à communibus sententijs discedere, aliàs fatuus reputarer, quia nimis imprudẽs est, qui consulit contra communem, secundum Alex.consi.33.in fi.lib.j.Cur.senior consi.69.versic.11.dicunt.paria.n.sunt iudicare contra legem, & contra communem opi.fm Bart.in l. cum prolatis.ff.de re iud.& in l.pe.de pẽn.iud.qui ma.iud.pau
cis itaq; disputatione omissa consultationi respondebo. Dubitatur primò, an actio personalis ad dotem cõpetens præscribi potuerit spacio longissimi temporis à. d. Petro Gaufredi, qui sciebat se debere, & qui iurauerat soluere dictam dotem certo conuento termino. Secundò, posito ꝙ propter malam fidem ipse do. Petrus præscribere non potuerit, an d. Antonius filius & hæres inchoando præscriptionem in personam propriam potuerit præscribere nõ obstante mala fide patris & authoris sui. Circa primum dubium Bar.lumen iuris ciuilis
in l.sequitur.§.si viam.ff.de vsucap.& ante eum Host. in summa de præscr.§.quę res. tenẽt ꝙ actiones personales cum ma
2 la fide præscribantur iuxta l.omnes.† & l.cum notissimi.C.de præscrip.xxx.vel.xl. anno. quæ fm eos non corrigũtur per ius canonicum, quia regula, possessor malæfidei. de regu.iu.in vj. & c.fi. de præscrip. loquuntur in possessore maleſidei. & sic in præscriptione quæ causatur ex possessione: secus in præscriptione quæ currit solum ex negligentia nõ perentis, vt in præscriptione actionum personalium, in quibus ex parte præscribentium nulla est possessio.l.ij.ff.si cert.pe. sed præscribit pro pter negligentiam creditoris, vel potius creditor perdit quàm debitor præscibat, vel etiam quia potuit do. Petrus cogitare quòd creditor dotem voluerit sibi donare, aut maiorem gratiam in expectando facere, ex quo non perijt sibi solui.arg.c.i.de commo.& in l.in cõmodato.§.sicut.ff. commo. & ideo si creditor differt petere per tãtum tempus quod sit completa præscriptio, videtur petio quod sit imputandum suæ negligentiæ, quàm facto debitoris. & per istas rationes quamplurimi tenuerunt cum Barto.& Host.& maximè Soc. in consi.203.lib.ij.allegatas per do.Bordinum præstantissimũ aduocatum,& secundumdum opi. Bar.pluries consuluit Philip.Cor.vt referunt Mod. Taurinen. in suo prestanti tractatu præscript.q.xiij.tertiæ partis.& maximè consi.277.ad euidentiam. lib. iiij. Sed contrariam opi. ꝙ correcta sint iura ciuilia etiam quo ad præscriptionem actionum personalium, vt nõ possit præscribi cum mala fide, tenent gl. Inno.& cõiter cano. in d.c.fi.contrarium etiam tenent Ang.Lud.Ro.& Imo.in d. §.si viam.Bal.in l.j.C.de serui.& aqua.& in authen.ad hæc. C. de vsur.hanc etiam opinionem dicit cõmunem Fel.in.d.c.fi. allegat Pet.de Anch.Ant.de Butr.& Alex.sæpius ita consuluisse. hanc etiam opinionem tenent omnes Theologi, vt refert Alexan.consi.51.videretur pro decisione.lib.v.vbi & ipse sequitur & lato ore testatur ab ea (vt potè à communi & vera sententia) non esse discedendum. secundum istam opinionem etiam consuluit Fulg.& dicit communem.pariter etiam consuluit Rapha.Cu. consulueruntque plures alij, quos referunt,& sequuntur Taurinen.in d.tractatu.q.ciij.iij.partis, & vltra eos reperio quòd idem consuluit Bal.consi.386.quidã. M.decessit.lib.v.vbi tandem consuluit ꝙ secundum æquitatẽ & conscièt iam etiam actiones personales cum mala fide præscribi prohibentur.idem voluit Pan.consi.14.circa medium. lib.ij. & ita etiam consuluit Imo. consi.46. in casu præmisso. & omissis auctoritatibus pro hac sententia videtur casus in d.c.fi.vbi generaliter dicitur, ꝙ nulla tam canonica quã ciuilis absque bona fide valeat præscriptio, quia omne quod non est ex fide, peccatum est. ponderandum est quòd text.ille generaliter loquitur, nec distinguit inter actiones reales & personales, ergo nec nos distinguere debemus.l.de pretio.ff. de publi. & eo maximè quia tex.vtitur vniuersali propositione, videlicet, nulla præscriptio, ergo nec etiam præscriptio actionum personalium.dictio enim nulla, omnem præscriptionem includit.l.nullam C.de infam.l.nulli.C. de iudi.Item ponderanda est ratio, quia omne peccatum est, quæ ratio non minus militat in personalibus quàm in realibus, ergo etiam militabit
3 dispositio. † l.illud. ad leg. Aquil. Nec obstat vna responsio quæ datur ad illum text. per eos qui tenent quòd ille text. loquitur in præscriptione rei alienæ. Quia qui præscribit actionem personalem alteri competentem satis dicitur præscribere rem alienam, cum rei appellatione etia actiones personales comprehendantur secundum gloss.in leg.j.ff.de statu homi. est enim rei significatio generalissima.l.j.in fin.ff.si cert.pet.& l.rei appellatio.ff.de verbor.signi.& dato quòd ille text.loqueretur in præscriptione causata ex possessione rei alienæ, tamẽ ratio peccati, super qua se fundat ille text. militat etiam in præscriptione actionum personalium, vnde cùm ratio sit expressa in lege etiam in † correctorijs fieri debet extensio ad
4 casus sub ratione comprehensos. secundum Bald. & Mod. in aut.quas actiones.C.de sacrosan.eccl.per text.in l.his solis. C.de reuo.dona.& leg.cum mulier.§.j.ff. solut.matr.& etiam vbi agitur de peccato vitando in correctorijs, licita est extensio fauore animæ secundum Bart. in auth.sacramenta puberum.C.si aduer.vend.Io.And.Aret.& Panor. in c.ex tenore. qui filij sint legi.Iaſ.in d.auth.quas actiones.Fel.in c.translato. colum.vj.de constit.& posito quòd opi. Bart.& Host.esset vera ea ratione qua mouetur Hosti. & clarius Cor. in allegatis consilijs, quia debitor non potest dici in mala fide, neque in peccato ex quo nunquam fuit interpellatus,& quia si non interpelletur, videtur retinere debitum ex voluntate creditoris, quo casu argui non potest de peccato, tamen in casu nostro non potest ista opi.procedere, tum quia dies est apposita in obligatione, quæ habet interpellare & constituere debito
5 rem in † mora.l.magnam.C.de contrah.& comm.stip.l.si ex legati causa.ff.de verb.oblig.tum quia d.Petr. debitor iurauit certo die soluere,& iuramentum habet vim interpellationis, vt traditur latè per Mod.in l quod te.ff.si cer.peta. probatur in l.si quis maior. C.de transact. peccat.n. grauiter qui fidem iuratam non seruat.& per totum tit.de iureiu.& ratione huius peccati non potest præscribere.ita seipsum declarat Host. in d.§.quæ res. Pan.in d. c.fi. Soc.in alle.consi.203.& idem in eo qui non soluit die conuenta, licet nõ iurauerit, voluit Pan. in d.c. fina. quia deus non facit differentiam inter iuramentũ & simplicem loquelã. c. iuramenti. xxij.q.v. procederet ergo opi.Bar.& Hosti. cõiter tũ (vt dixi) ab alijs reprobata in debitore nõ existẽte in mora soluẽdi. secus ĩ debitore ꝑstituto in mora: qa ſua mora prodesset si ꝑscriberet, qđ n est dđm. l.nõ fraudãtur.§.nemo. ff.de reg. iur.c.mora.de reg.iu.in vj. & nemo dẽt ex ſua culpa cõmodũ reportare.l. itaq; fullo.ff.de fur.
¶Circa fm, tres reperiunt principales opiniones. Prima opi.
6 fuit Dini in reg.possessor,de regu.iur.in vj.quòd † mala fides defuncti nõ nocet hæredi inchoanti præscriptionẽ in personam ſuam, secundum æquitatem canonicam, licet rigor iuris

ciuilis

Universidad de Deusto Biblioteca

ciuilis contradicat. l.cũ hæres. ff.de diuerſ.& temp.præſcript. Iſtam opinionem ſequitur Bart.ibi,& in l.vitia. C.de acq.poſ. & Ioan.Andr.in regul.cũ quis.de regul.iur. Angel.in l.ij.C.de præſcrip.long tempo.& ſm hanc opin.conſuluerunt Paul.de Caſt.Cor.& Alex.ſibi contrarius, vt referunt Mod.Taurin.in d.tract.præſcript.Iaſ.in l.Pomponius.§.cùm quis. de acq.poſ. & vltra eos reperio,quod idem conſuluit Bal.conſ.180.præſuppoſitis verbis.lib.j. Secunda fuit opinio Bald.diſtinguentis in l.cum qui.§.in hac. ff.de publ.& in l.nihil. C.de vſucap.pro hær. videlicet, aut quærit de præſcriptione,in qua requiritur
7 titulus, & ſic in præſcriptione.x.vel xx.annorũ,& tunc † mala fides defuncti nocet hæredi, etiam volenti inchoare præſcriptionem ex perſona ſua,& ita procedit d.l.cùm hæres.q text. neceſſariò debet intelligi in præſcriptione longi tẽporis, cùm præſcriptio longiſſimi temporis non eſſet cognita de iure digeſtorum,ſm gl.in l.Iulianus.ff.ex quib.cauſ.maio.aut non requiritur titulus,& tunc ſecus.& iſtam diſtinctionẽ facit etiam gl.in d.regul.cùm quis.ſequitur Aret.in d.§.cùm quis.& hanc diſtinctionẽ approbat Soc.conſ.203.lib.ij.Cor.conſ.176.ad euidentiam.lib.j. Tertia fuit opinio Ant,quem ibi ſequuntur Imol.Pan.& Fely.in c.ſi diligenti.de præſcrip. quia indiſtinctè
8 mala fides † authoris etiam in actionibus perſonalibus nocet hæredi,vt nõ poſſit inchoare præſcriptionem ex perſona ſua. & hanc ſequuntur Ludo.Rom.Raph.Cum. Alex.& Iaſ.in d.l. Pomponius.§.cũ quis. vbi Iaſ.atteſtatur iſtam eſſe magis *communem* ſententiam Dd. & veram, & eam etiam dicit approbari ferè ab omnibus Fely.in d.c.ſi diligenti. & ſm hanc rationem conſuluerunt Ludo.Rom.Pan.& Alex.in variis conſiliis relatis per Iaſ. in d.§.cùm quis. & per Taurin.in d.tract.& vltra eos reperio ſm iſtam ſententiam vltimo loco conſuluiſſe Socy.atteſtantem iſtam eſſe veram & communem:ideò ab ea non eſſe recedendum. ita Socy.conſ.106. libenti animo. lib.
9 iij.fundamentum huius communis opinionis eſt,quia † hæres tenetur exonerare animam defuncti.c.ſi.de ſepult.c.in literis. de rapt.Et iſtud fundamentum veriſſimum apparebit,ſi ſuſtulero reſponſionem illam accommodatam per Aret.inquit enim Aret.q hæres præſcribendo releuat animam defuncti,ga præſcriptio habet vim ſolutionis.l.ſi pupillus.ad ſi.ff.de admi. tut.Iſta certè reſponſio non ꝓcedit ex conſcientia,ſed ex ſubtilitate ingenij: fictè enim ſatisfacit q præſcribit,quia habet exceptionem præſcriptionis,quam poteſt obiicere.ita cantat litera in d.l.ſi pupillus. Sed anima defuncti ex obiectione præſcriptionis, & ex hac ficta ſolutione reſpondeat mihi Aret.an liberetur à peccato. fatetur quidem, ſi poſſet nobiſcum loqui, eam non liberari,quia non remittitur peccatum, niſi verè reſtituatur ablatum,qñ datur facultas reſtituendi,& ſatisfaciendi.regul.peccatum.de regul.iur. in vj.& ſi fortè dicatur,q imputandum eſt creditori, qui paſſus fuit hæredem ex perſona præſcribere, & non defuncto, aduertat q hoc velit aſtruere.q defunctus in culpa eſt,q dedit cauſam hæredi,vt præſcriberet, vnde cauſa cauſæ cenſetur etiam cauſa præſcriptionis cauſatæ.l.manumiſſiones.ff.de iuſt.& iur.vnde fortè in iſto puncto poſſet diſtingui,aut defunctus anteq̃ moreretur erat in mora, & tũc quia mortuus fuit cum peccato propter moram non ſoluendo ꝓcedat communis opinio, q hæres nõ poteſt præſcribere, tũ etiã ex perſona ſua,cũ teneatur animam defuncti releuare. Aut defunctus nunq̃ fuit in mora,& procedat opin. Bal.q poſſit hæres ex perſona ſua præſcribere cum bona fide ſpatio longiſſimi temporis. & hoc modo concordabunt opiniones Dd.Cùm igitur d.Petrus fuerit in mora,vt præſuponitur in allegationibus clariſſimi d.Gracia.ideò in eius ſententiam cõcurro,& teneo q huiuſmodi præſcriptionis exceptio non ſit admittẽda ad impediendam litis conteſtationem, ſed nec ad perimendam intentionem nobilium Alzarij & conſortum Burgundionum. Laus Deo.

¶ De Sent.& re iudic.ſuper poſſeſ.& an ab ea liceat appellare.

RESP. CXCVI. & de Sent.& re iudic.&c. I.

ALlegatio nem afficit, q ſententia poſt alllegationem ſuſpecti lata ſit ipſo iure nulla, & ſm iuris ciuilis regulas ſimplex iudicis recuſatio eius iuriſdictionem afficit, licèt aliqua ſuſpicionis cauſa nec deducatur, nec probetur: nam per ſimplicem recuſationem dubius redditur iudex. Licèt à ſententia ſuper mero poſſeſſorio lata de iure ciuili appellari nõ poſſit, tñ ſi iniqua euidenter appareat, quis inficiaturus eſt appellari non poſſe, quæ etiam & nemine diſcrepante,nulla dici poteſt,& maximè ſententia, de qua agi
Suſpecti iudicis adeò eius iuriſdictio

tur, quæ interlocutoria eſt, à qua appellare licere receptũ eſt. ¶Cùm Berengarius ſubſtitutus ſimili ac tutiori titulo vtatur contra inſtitutum, dubium non eſt eundem ſe legitimè oppone poſſe miſſioni in poſſeſſionem fiendæ ex edicto diui Adriani, attento quòd inſtitutus eſt incapax ad ſuccedendum, & ſublato primo gradu inſtitutionis teſtamentum vires à ſecundo gradu aſſumere indubitati iuris eſt: nam quilibet cuius intereſt,legitimus dicitur contradictor, ſi de agentis perſona legitimè non conſtet, quare cum non appareat an Claudius ſit illemet de quo cõtẽditur,& an etiam legitimatus ſit,conſtet autem ipſum ſpurium eſſe,& conſequenter inhabilem ad ſuccedendum, dicendum eſt Berengarium quò ad exceptiones quæ ad perſonam actoris opponuntur mixta conſideratione perſonæ & cauſæ legitimum contradictorem eſſe. Nec aſſerta legitimatio p ipſum Claudium eidem nullo iure prodeſſe poteſt, cum legitimatio ex falſa cauſa, & per ſurreptionem obtenta ac impetrata fuerit, & in ea circunuentus fuerit legitimans,quare de iure ſubſiſtere non poteſt, quæ etſi valida foret,nihilominus cũ agatur de emphyteuſi eccleſiaſtica communis eſt ſcribentium ſchola in huiuſmodi emphyteuſi legitimatum ſpurium nullo iure admitti poſſe,licèt pro ſe & filiis ſuis, vel pro ſe & hæredibus quibuſcunque quibus ſors dederit ſuſcepta ſit:nam ad ſpurios & reprobos hæredes huiuſmodi conceſſio non permittitur, & quorum conceptui reſiſtit eccleſia: iure ergo potuit Berengarius miſſioni in poſſeſſionem fiendæ ſe opponere,ac contradicere.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata poſt allegationem ſuſpecti iudicis eſt ipſo iure nulla.*
2 *Iudex certus eſſe debet ſuæ iuriſdictionis.*
3 *Licet à ſententia ſuper mero poſſeſſorio de iure ciuili appellari non poſſit, nulla tamen dici poteſt.& vide nu.4.*
5 *Appellari poteſt ab interlocutoria meri poſſeſſorij.*
6 *Expreſſa pupillaris continet tacitam vulgarem.*
7 *An vitiato expreſſo tacitum vitiari ſit neceſſe. & vide nu.13.*
8 *Subſtitutus inſtituto potior, legitimus eſt contradictor ad impediendam miſſionem in poſſeſſionem.*
9 *Sublato primo gradu inſtitutionis,teſtamentum aſſumit vires à ſecundo.*
10 *Quæ requirantur ad probandam legitimationem.*
11 *Perſona petentis ſe mitti in poſſeſſionem plenè legitimari debet.*
12 *Exceptiones dubiæ non dicuntur, ſi ex apertura librorum & inſtrumentorum probari poſſunt.*
14 *Spurij largo ſumpto vocabulo naturales rectè appellari poſſunt.*
15 *An aſſerenti ſe filium incumbat onus probandi, & ibi vide an nominatione probetur filiatio.*
16 *Quilibet tenetur probare fundamentum ſuæ intentionis.*
17 *Ex identitate nominis identitas corporis præſumitur.*
18 *Infans an legitimari poſſit.*
19 *Legitimatio ex falſa vel ſurreptitia cauſa eſt nulla. 20.*
21 *Dictio tunc, imꝑta verbo præteriti temporis eſt abnegatiua præſentis.*
22 *Spurius legitimatus an ſuccedere poſſit in emphyteuſi eccleſiaſtica.*
In contractibus & ſtatutis eccleſiæ, appellatione filiorum non veniunt, quorum conceptui reſiſtit eccleſia.

Reſpon.interpret.

PRoſequendo Ordinem ꝓpoſitarum dubitationum, paucis,vt decet, conſultationibus reſpondebo. ¶Circa primũ dubium an ſententia lata p iudicẽ recuſatum ſit ipſo iure nulla,poſſem plura ſcribere,ſed qa articulus tritus eſt, & notiſſimus,deciſiue ꝓcedam,ſequendo communẽ opin. Reſpondebo itaq; ſententiam poſt ꝓpoſitam exceptionẽ recuſa
1 tionis latam † eſſe ipſo iure nullam, qa ſtatim q̃ index allegat ſuſpectus,eius iuriſdictio affecta remanet. l.j. C.ſi quac.præd. poteſt. p quam legem ita determinãt Bart.& Imol.& Alex.in l.quia poterat.ff.ad Trebel.& fuit originalis opin.gl.in c.quoties.el.j.ij.q.vj.ſequuntur Hoſt.& Io.And.Card.Pan.& Præp. in c.cum ſpeciali.de appel.Gem.& Per.de Anch.in c.iudex.de offic.deleg.lib.vj.Sal.in l.apertiſſimi.C.de iudic.& in auth.oſſe ratur.C.de lit.conteſt. Bal.in c.ſuſpicionis.de offic.deleg.& in d.c.cum ſpeciali.vbi aliam rationẽ adducit:nam ꝓpoſita recu
2 ſatione iudex redditur dubius de ſua iuriſdictione: ergo proceſſus factus ab eo non valebit, quia † iudex debet eſſe certus de ſua iuriſdictione.l.quæro. in fin. ff.de eo qui pro tut.tradit Bar.in l.multum intereſt.ff.de condit.& demon. probatur in c.delegati.in princ.de offic.deleg. & ſecundùm iſtam opinionem conſuluit Paul.de Caſtr.conſ.231.viſis actis.circa princ. in j.parte. Lud.Rom.in conſil.230.circa primum. & plenißimè Alex.conſil.89.diligenter conſideratis.lib.j. nec diſcrepat

Dec.

Dec.conſ.175.in cauſa falſitatis.col.j. & iſta opinio eſt abſque dubio vera de iure ciuili, quia ſm iuris ciuilis diſpoſitionem ſimplex recuſatio afficit iuriſdictionem iudicis,abſq; eo q̃ deducatur & ꝓbetur aliqua ſuſpicionis cauſa,vt no.p gl.& alios in d.l.quia poterat. & ibi p hanc rationem ita tenet Lud.Ro. q etiam conſulendo tenuit idem in conſ.172.circa primum conſultationis articulum. & idem ante eum tenuerũt Matth. in c.inſinuante. de offic.deleg. & Imol.in d.c.cum ſpeciali. & in l.quidam conſulebant. ff.de re iudic.ex quo apparet q̃ opinio Innoc.& ſequacium nõ refragatur, tum qa *communis* eſt opinio Innoc.& ſequacium nõ refragatur, tum qa *communis* eſt opinio
3 rium,tum qa illa,ꝓcederet de iure canonico,& in terris eccleſiæ,non iis,in quibus ſeruat ius ciuile. Item non ꝓcederet in caſu,in quo p ſtatutum ꝓpoſita recuſatione transfertur iuriſdictio in alterum,vt ꝓponitur in caſu iſto ſm eundemmet Inn. in d.cap.inſinuante. quia ita reſpondet ad l.j. C.ſi quacunque præd.pot.vt ibi idem voluit Bald.ſequitur Angel. & ibi refert Alex.in d.l.quia poterat. Imol.& Moder.in d.c.cum ſpeciali. ¶Ad ſecundum reſpondeo,q licèt à ſententia lata ſuper me-
3 ro poſſeſſorio non poſſit † de iure ciuili appellari, ſm magis *com.* opinionem Dd.ita intelligentium.l.vni.ſi de mom.poſſ. C.tamen poteſt dici nulla, ſm Bal.in d.l.vni.quem ſequitur ibi Sal.& licèt Sal.dicat eſſe verum,ſi nullitas ſimpliciter propoſita fuerit, ſecus ſi additum ſit, & ſi qua ſit appellatio,tñ opinio Saly.in hoc vltimo communiter reprobatur, vt latè oſtendit Alex.conſ.2.lib.iij.& Iaſ.in l.Titiæ textores.§.j.ff.de lega.j.vbi ipſi concludũt ſentẽtiam ſuper poſſeſſorio poſſe dici nullam, nec ꝓpoſitionem nullitatis vitiari, licèt additum ſit, & ſi qua ſit appellatio,rationibus adductis per eos,quas non refero,ne fruſtra transferatur charta in papyrum. & q̃ ſententia lata in poſſeſſorio adipiſcendæ virtute. l.ſi. C.de edict.diui Adr.toll. poſſit dici nulla tenent Alex.& Mod. in d.l.fin. & eſt ipſa veri-
4 tas, quia à ſentẽtia ſuper mero poſſeſſorio euidenter † iniqua licèt appeliare,etiam de iure ciuili,ſm Bal. in d.l.vni.quem ſequitur Alex.in l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iudi.ergo etiam de nullitate dici poterit,quia nullitas & notoria iniuſtitia paribus paſſibus ambulant.c.inter cæteras.de re iudic. & q̃ poſſit ſententia ſuper mero poſſeſſorio dici nulla, firmat etiam Iaſ. in l.j.C.de bon.poſſeſ.ꝺ tabul. nec ab hac ſententia aliquis diſcrepat,quem viderim: ideò latius non inſiſtam.Sed videtur q̃ non ſolùm licuerit ꝓponere nullitatem ipſius ſententiæ, ſed etiam licuerit appellare,qa licèt ab ipſa ſentẽtia lata in poſſeſſorio non appellet, tñ ab interlocutoria lata in cauſa poſſeſſoria benè licita eſt appellatio,ſm Bal.in l.poſt ſententiam.C.de ſent.& interloc.om.iud. vbi formaliter dicit,q̃ licèt à ſenten-
5 tia poſſeſſorij non appelletur, tñ ab † alio grauamine põt appellari.pura ſi interloquat teſtes,vel poſitiones nõ eſſe admittendas.idem tenet Saly.in d.l.vni.C.ſi de momen.poſſeſ.fuer. appellatum.& dicit Bal.in c.ex conqueſtione.de reſtit.ſpoli.q̃ in cauſa poſſeſſorij ab inordinato proceſſu appellatio eſt permiſſa.& iſtud dictum dicit ſingulare Iaſ.nec alibi legiſſe, in d.l. j.C.de bon.poſſeſ.contra tabul.ſed idem tenuit Bal.in l.incerti.C.de interdi.& in c.j.de milit.vaſal.quem refert & per ſimilia comprobat Paris de Puteo, in tract.ſyndic.chart.ij.verſ.an ſtante dicto ſtatuto. valida ergo eſt appellatio Berengarij ab interlocutoria,qua reiectæ ſunt poſitiones & articuli,& ab ea interlocutoria,qua reiecta fuit ſuſpicionis exceptio, & ab inordinato ꝓceſſu,nam videtur ad huiuſmodi ſententiam proceſſum inordinatè,quia ſine citatione: citatio enim proceſſit ad audiendum eius ordinationem,& ſic ad vnam tm̃,& tamẽ tres ſimul, & ſemel iudex protulit ſententias, contra not.per gl.& ſcribentes in clem.ſæpe. in verſ.poſt dationem.de verb. ſign.debuit enim ad vnamquamq; pars ſpecialiter citari,vt etiam not.ibi.in ver.ad id.& in c.conſuluit.de offic.deleg.& in l.conſentaneum.C.quomodo & quando iudex.cõcluditur ergo q̃ per iudicem nullitatis & appellationis reuocanda eſt im miſſio,vt in ſimilibus terminis conſuluit Lud.Ro.conſ.220. circa primum. col.j. ¶Circa tertium quod tangit negotium principale, de quo diſceptatur, duo ſunt principaliter diſcutienda.Primum an Berengarius ſubſtitutus dicatur legitimus contradictor ad impediendam miſſionem in poſſeſſionẽ petitam per inſtitutũ. Secundò,poſito q̃ dicatur legitimus contradictor,an exceptiones oppoſitæ contra inſtitutum ſunt efficaces ad impediendam miſſionem in poſſeſſionẽ, & an ſublatæ fuerint ex adductis, productis, & replicatis per inſtitutũ. Quò ad primum,aut Berengarius dicit ſe ſubſtitutũ per fideicommiſſum,& tunc non erit legitimus contradictor,qa ſubſtitutio fuit concepta in forma pupillaris ſubſtitutionis, quæ non continet fideicommiſſum. nam vt not.in l.ij.& in l.centurio. ff.de vulg.& pupil.aut dicit ſe ſubſtitutum pupillariter,& tunc non poteſt dici legitimus contradictor, quia caſus pupillaris ſubſtitutionis non euenit,cùm viuat ipſe pupillus inſtitu-
6 tus:aut dicit ſe ſubſtitutum vulgariter,quia expreſſa † pupillaris continet tacitam vulgarem.l.iam hoc iure.in princip. ff.de vulg.& pupil.& tunc etiam videt dicendum q̃ non ſit legitimus contradictor, quia vulgaris expirat adita hæreditate per inſtitutum.l.poſt aditam. C.de imp. in caſu iſto Claudius hæres inſtitutus adiuit, ergo,&c. & ſi fortè dicatur, q̃ Claudius hæres eſſe non poteſt,quia ſpurius, & conſequenter locus debet eſſe vulgari tacitæ,quæ intelligitur facta in caſum voluntatis,& in caſum impotentiæ.l.cùm proponas. C.de hære.inſti. adhuc non videtur legitimus contradictor, quia ſubſtitutus dicendo,q̃ inſtitutus eſt ſpurius, impugnat pupillarem ſubſtitutionem de ipſo factam,quæ ſolùm fieri poteſt liberis legitimis pupillis, & in poteſtate teſtatoris conſtitutis, vt not. in l. moribus.ff.de vulg.& pupil.non autem ſpuriis & naturalibus tantùm.l.Lucius.ff.eod. Si modò Berengarius prætendat expreſſam pupillarem continentem tacitam vulgarem non valere,etiam videtur neceſſariò fateri tacitam vulgarem contentam in expreſſa pupillari nõ tenere, quia vitiato expreſſo,&
7 tacitum † vitiari neceſſe eſt.l.iij.§.q habet.ff.de ſer.ruſti.præd. ¶Præmiſſis nõ obſtantibus,credo firmiter Berengarium poſſeſſorem fuiſſe,& eſſe legitimum cõtradictorem, quia allegat ſimilem titulum inſtitutionis, quem dicit eſſe potiorem titulo primi inſtituti,quo caſu Alber.Bald.& omnes in d.l.ſi.con-
8 cordant † talem eſſe legitimum contradictorem. q̃ autẽ ſubſtitutus allegat ſimilem titulum ſatis conſtat, quia dicit ſe inſtitutum hæredem: nam omnis ſubſtitutio dicitur ſecunda inſtitutio,vt per glo.& ſcrib.in rubr.ff.de vulga.& pupil.& omnis ſubſtitutus dicitur inſtitutus l.in ratione legis Falcidiæ. la j.§. pen. ff.ad leg.Falcid. & licèt primus inſtitutus præferatur ſubſtituto regulariter, tamen fallit, quando primus inſtitutus eſt incapax,vel aliàs inhabilis ad ſuccedendum, quia tunc ſublato
9 primo gradu inſtitutionis, teſtamentum † aſſumit vires à ſecundo gradu ſubſtitutionis. l.iij.in fin. ff.de liber.& poſth.tradit Bart.in l.j.in ſecundo effectu.ff.de vulg.& pupil.vbi in ſpecie tangit caſum noſtrum, quando inſtitutus non eſt natus ex legitimo matrimonio, tunc teſtamentum incipit à ſecundo gradu.l.ij.C.de hæred.inſtit. & ſi dicatur,fortè licet in iudicio petitorio ſubſtitutus præferatur inſtituto incapaci: tamen quia vitium inſtitutionis non eſt viſibile ex inſpectione teſtamenti non debet poſſe ſubſtitutus impedire, quominus inſtitutus mittatur in poſſeſſionem. l.ij.& fin.C.de edict. diui Adria.tollen. vnde non videtur legitimus contradictor. Reſpondeo quòd immò etiam in poſſeſſorio ſubſtitutus dicitur legitimus contradictor, ſi prætendat inſtitutionem nullam eſſe tali nullitatis vitio, de quo poſſit incontinenti apparere, vel niſi de vitio nullitatis appareret ex ipſo teſtamento. ita concludunt Bart.Salyc.Paul.Ial.& omnes in l.j.C.de edict. diui Adria.tollen.in caſu noſtro opponitur vitium nullitatis, de quo apparet ex teſtamẽto:nam teſtator appellat Claudium inſtitutum filium naturalem, & licèt addat ipſum eſſe legitimum,tamẽ teſtatori non creditur, niſi de legitimatione fides fiat.per ea quæ notant gl.& omnes ſcribentes in l.ſi donatione.C.de collat.& per Bar.in l.ſi fortè.ff.de caſtr.pecul. & ſi fortè dicatur,factam fuiſſe fidem de legitimatione.Reſpondetur dupliciter. Primò,quòd non dicitur facta fides, niſi inſtrumen
10 ta legitimationum producta † ſint citata parte, & dato termino ad opponendum, vt concludit Bar.in extrauag.ad reprimendum.in verbo,de plano. per tex.in l.ſi.C.de fide inſtrum. Secundò reſpondeo,poſito q̃ ſint exhibita inſtrumenta legitimationum ſeruatis ſeruandis, quod factum non fuit, tamen aduerſus ipſam legitimationem audiendus fuit, & eſt Berengarius etiam in iſto iudicio poſſeſſorio, tum quia, vt ſuprà dixi, ſi inſtrumenta debent legitimè exhiberi,neceſſe eſt,quòd ſtatuatur Berengario terminus ad opponendum, tum quia in poſſeſſorio iudicio,perſona petẽs ſe mitti in poſſeſſionem,
11 debet plenè † legitimari, adeò quòd quilibet, cuius intereſt, dicetur legitimus contradictor, quò ad exceptiones,quas ponit contra perſonam agentis. iſta eſt theorica glo.Bart.Salyc. & omnium in l.ij.C.de edict.diui Adria.tollend.quam Doct. extollunt ibi.& in variis locis,de quibus per Iaſ.in rubr.C.qui admitti. nunquam enim cenſentur excluſæ exceptiones, quæ reſpiciunt inhabilitatem,ſeu illegitimitatem perſonæ,ſecundùm Fely.in c.ex parte.j.col.ij.de offic.deleg.debet ego in iſto iudicio poſſeſſorio plenè conſtare de perſona Claudij, quòd ſit ille Claudius in teſtamento nominatus,& quòd verè ſit legitimatus, & quò ad iſtas exceptiones, Berengarius & quilibet poſſeſſor eſt legitimus contradictor, ſecundùm Baldum in dicta l.fin.verſic.differunt tamẽ. Præterea & tertiò reſpondetur,quòd non poteſt dici, quòd exceptiones, quas opponit Berengarius, requirant altiorem indaginem, quia ſunt tales, quòd ex parte ipſius Berengarij, non exigunt aliquam

proba-

Universidad de Deusto Biblioteca

probationem, neque dilationem expostulant, nam exceptiones contra personam Claudij oppositæ eo ipso probantur, quòd ex aduerso contrariũ nõ iustificatur. Exceptiones verò oppositæ ptra legitimationes cõsistunt in iure, & ex apertura librorũ, veritas earum fit omnibus manifesta, ergo nõ dñr requirere altiorem indaginem, quia quæ sunt iuris dñr certa, liquida, & notoria l. ornamentorũ, vbi Bar. ff. de auro & argen.
12 lega. non enim pñt dici dubiæ † exceptiones, quarũ decisio ex apertura librorum potest reperiri, vt concludunt Bal. & Saly. in l. cum proponas. C. de reb. cred. & Iaſ. in l. pen. colum. pen. C. de pact. & in terminis nostris idẽ voluit Iaſ. in l. j. in fin. C. de edic. diui Adri. tollen. vbi istud fundamentum faciet contra Bar. ibi, qđ fundamentum in se verissimum est, licet in casu illo non stringat contra Bar. vt videri põt, quod hic nõ discutio, quia nihil ad casum nostrum. Sit igitur conclusio, qp Berengarius quãtum ad has exceptiones, quæ ad personam actoris opponuntur, vel ad merita causæ mixta cõsideratione personæ, & causæ, dicit legitimus cõtradictor. & ita in specie quã do opponit qp institutus non est capax institutionis, quia spurius, firmat Bal. in d. l. fin. col. x. versi. octauo studeat reus. Non obstat inquantum suprà dicebam, quòd Berengarius dicendo pupillarem expressam esse nullam, etiam tacitam vulgarem, super qua se fundat, nullam asserere videtur, quia istud est à veritate deuium. stat enim simul quòd pupillaris expressa non valeat, & tñ sustineatur tacita vulgaris in ipsa pupillari comprehensa, ſm Barto. post Guil. quem *communiter* docto. sequũtur in l. j. in vlti. q. ff. de vulga. & pupil. & in l. ij. in iij. requisito.
13 ff. eod. quia vitiato † expresso, non vitiatur tacitum æquè principale. l. si fideiussor. ff. de lega. j. ¶ Venio nunc ad secundum articulum huius tertiæ dubitationis, videlicet ad discussionem exceptionum quas deducit Berengarius. Primam, quæ fundatur in errore testatoris, qui instituit Claudium tanquam naturalem cum sit spurius, non puto militare, quia largò sumpto
14 vocabulo, etiam spurij dñr † naturales, ſm glo. Panor. & omnes in c. per venerabilem. qui fil. sint. legiti. & glo. in l. quoties. idem sermo. ff. de reg. iur. & est tex. in c. innotuit. de elect. & ex legitimationibus ad quas testator se refert, constat testatorẽ intellexisse Claudium esse spurium, licet ipsum naturalem simpliciter nominauerit. Immo ex quo testator ptendebat Claudium fore legitimum, non debuit amplius cum spurium appellare, tã in legitimatione vltima, quàm in testamento, & tex. pro hoc dicto Bald. in l. imperialis. quem ibi not. idem Bald. & Saly. C. de nup. & Alex. consi. 3. vol. j. col. iiij. Secundam aũt exceptionem, qp Claudius non sit audiendus nisi prius probet
15 se esse filium testatoris, quilibet diceret militare, quia † qui dicit se filium, si negetur, probare debet. l. j. & l. ei qui. ff. de proba. & in terminis nostris ita consuluit Bal. consi. 180. mortuo filio. lib. iij. In contrarium facit, quia testatori nominanti eum filium credendum videtur, nisi per negantes contrarium probetur, vt signanter determinat Bar. in l. quod senatus. §. idem per contrarium. ff. de lib. agnoſ. per tex. in l. quidam. ff. de proba. vbi casus. & in specie qp nominatio in institutione filij præsumptiuè probet filiationem & transferat onus probandi in aduersarium, tenet Inno. & Areti & Fely. in c. per tuas. de proba. gl. Bal. & Iaſ. & Saly. & alij *cõiter*, in l. neque professio. C. de testa. dicentes qp illa lex quæ vult quòd professio patris non probet, sanè intelligitur. i. non probat aliter filiationem, quin si per aduersarium probetur testatorem erraſſe, qp non irritetur legatum & institutio, sed tamen inducit præsumptionem talem, quòd onus probandi trãsfertur in aduersarium, vt etiã tenuit Bald. in casu nostro, in c. ex transmiſſa. colũ. ij. de restit. spol. & licet Iaſ. in d. l. neque professio. dicat se dubitare, tamẽ loquitur quo ad probationem necessariam, nam quo ad istã fateor quòd ex institutione nõ probatur filiatio probatione necessaria: per tex. in l. si pater. C. de hæred. insti. sed benè probat præsumptione, quæ præsumptio transfert onus probãdi in aduersarium. d. l. quidam. ff. de probatio. ¶ Tertia exceptio, qp Claudius nõ sit ille qui fuit institutus, & nominatus, magis videtvrgere, quia tenetur Claudius probare qp is sit ille Clau-
16 dius, si negetur cùm sit † fundamentum intentionis suæ. l. eũ qui. de proba. & l. actor. C. eo. tit. & benè faciunt not. per Bar. & alios in l. inter stipulantem. §. j. ff. de verb. obliga. & per Fel. in c. cum Ioãnes eremita. de fide instru. sed adhuc super ista exceptione non videtur insistendum, quia probatio quòd iste vocetur Claudius Senerij, præsumẽdus erit quòd sit ille, quia
17 †identitas nominis facit præsumi identitatẽ corporis. l. qui habebat. ff. de manu. testa. per quem tex. consuluit Bal. consi. 70. cum appareat. lib. iiij. & hoc maximè verũ erit in casu nostro, in quo instrumenta legitimationum reperiuntur apud ipsum Claudium, quo casu præsumitur quòd sit ille qui nominatur in eis, secundum Bald. in l. si qua per calumniã. in fin. per illum tex. in argum. C. de episcop. & cleri. cum concordantibus alle gatis per Fely. in c. coram. col. iij. de offic. deleg. arbitror etiam quòd Claudius possit probare tractatus & communem famam, quòd sit ille Claudius, & quòd sit filius, quibus probatis constaret de persona & filiatione, vt tradit in d. cap. per tuas. de proba. & in ca. per tuas. qui fil. sint legi. ideo non multum puto laborandum super istis friuolis. sed ad fundamenta magis realia deueniendum est, videlicet ad legitimationes super quarum validitate consistit victoria Claudij, & super inualiditate consistit palma Berengarij substituti. In processu duæ legitimationes reperiuntur insertæ, ideo particulariter de vtraq; est videndum. Circa primam, multa possent dici, sed omissis
18 superfluis, arbitror absque dubio quòd talis legitimatio nihil prosit ipsi Claudio pluribus rationibus. Et non insistendo super articulo, an infans legitimari possit quia *communis* sententia est † quòd sic, vt per Bart. & scrib. in l. iubemus. C. de emãc. liber Bar. consi. 105. & cõsi. 119. lib. v. vbi vult qp licet infans non possit consentire, tamen legitimatio tenet, & quo ad patrem statim qp est legitimatus trãsit in eius potestatem, adeo quòd tanquam legitimus administrator poterit exinde petere quòd legitimetur etiam quo ad successionem maternam. & alibi dicit, quòd infans & furiosus potest à pprincipe legitimari. nec obstat, quòd requiritur quòd legitimatus ꝓsentiat. §. generaliter. in authẽ. quibus mod. nat. effici. sui. quia infans, & furiosus finguntur consentire cum agatur de eorum commodo, & fauore. Concludendum intrepidè puto hanc legitimationem fore nullam ex infrascriptis rationibus. Primò, qa
19 legitimatio † facta ex falsa causa nihil valet. l. j. ff. de nata. restitu. cap. quia circa. de consang. & affi. c. quod super. vbi Bald. & Moder. maximè Fely. col. j. de fide instrumen. nam sicut vitiat institutionem l. si pater. C. de hæred. instit. & l. fi. eod. tit. & sententias. l. qui testamento. ff. de excu. tuto. cum simil. Ita vitiabit legitimationem. Ista autem facta fuit ex falsa, quod ex eo patet, quia Christianissimus Rex asserit se inclinatum morib. & virtutibus quibus coruscat ipse Claudius, quod certè falsissimum est cum Claudius tunc esset infans annorum trium, qui nihil scire vel discernere poterat. l. j. C. de fal. mone l. pupillus. ff. de acqui. hære. accedat quòd dicta legitimatio facta dicitur ad instantiam & postulationem dicti Claudij, qui neque adhuc fari sciebat, vnde de falsitate suspecta dicitur, seu reddi
20 tur ipsa legimatio, apparétque regem fuisse circumuentum, ergo ex defectu causæ finalis erit legitimatio inualida. Et per ista reperio ita in terminis decidere hanc quæstionem Petr. de Anch. consi. 241. ex tenore priuilegij. quem refert & sequitur
30 Fely. in d. c. quod super. col. j. Secundò, quia surreptio ita vitiat legitimationem, sicut cætera rescripta, & dispensationes. d. l. j. de nata. restituen. & comprobat latissimè Curti. senior consi. 13. statuto Ianuæ. est autem huiusmodi prima legitimatio surreptitia, quia Claudius tacuit quòd Dominicus eius pater haberet tũc vxorem, quod si expressisset, fortè gratiam non impetrasset, aut saltem non ita de facili obtinuisset, ergo surreptitia. c. postulasti. c. super literis. de rescript. & per hanc rationem ita iudicando consuluit Oldra. consi. 247. factum tale est, quidam Rex. & Alex. consi. 195. assumo. lib. ij. vbi ampliat etiam quòd legitimatio sit facta cum clausula de plenitudine potestatis. & Albe de Rosa. in rubr. C. de natur. lib. col. ij. & Areti. in l. ex facto. col. v. ff. de vulga. & pupil. per tex. in §. si quis verò. in auth. quibus mod. natu. effici. legi quinimo falsitatem expressit, quia dixit patem tunc coniugatum non esse. Illa enim verba tunc vxorati abnegant, quòd tempore legitimationis pater esset vxoratus, tum quia dictio tunc extremi tatem temporis tantum designat. l. iiij. §. j. ff. de condit. & demonstra. & iuncta † cum verbo præteriti temporis est abnega
21 tiua præsentis, vt not. in ca. solitæ de maiori. & obedien. & in l. iij. §. lege iulia. ff. de test. sed istud falsò expressum fuit, ergo tã quam mendax precãtor carere debet impetratis l. fi. C. de diuersis rescriptis. l. ij. de reſcri. cũ vulg. Accedat qp non fuit Rex certificatus, qp Claudius esset infans, quòd si fuisset expressum, nõ ita faciliter concessisset. ergo legitimatio tãquam surreptitia non valebit. d. c. postulasti. ea enim quæ difficiliorem reddere principem possunt ad ꝓcedendum gratiam, sunt principi notificanda, aliàs legitimatio non tenet. faciunt dicta Philippi Corn. consi. 245. licet. col. j. in fin. lib. j. infantes autẽ nõ ita de facili legitimãtur sicut maiores, eo quia rediguntur in patriã potestatem absque eorũ consensu, vt per Fulg. in l. fi. ff. de ijs qui sunt sui vel alie. iur. hinc est qp habẽs potestatem ab Imperatore vel Rege legitimandi spurios & incestuosos, non tñ censetur habere potestatem legitimandi infantes, quia istud princeps difficilius concedit, secũdum Ange. in l. inuiti. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. per illum tex. & Curtius senior consi. 19. viso priuilegio. columna prima. & Socy. cõsi. 295. in causa

in causa contra filios. col. penult. lib. ij. Et hæc de prima legitimatione dixisse sat erit. fateor eiñ qp plura alia contra dictam legitimationem dici possent, sed quia præmissa sufficiunt ad demonstrandum illius nullitatem, prolixior non ero. ¶ Circa secundam legitimationem obtentam à do. Seneschalo, non insistam, quia eius validitas, vel inualiditas dependet à potestate dom. Seneschali, quam videre vellem antequam quicquam scriberem, ne in incerto vagarer. Circa vltimum dubium posito qp legitimatio valeret, an spurius legitimatus succedat in emphyteusi ecclesiastica, *communis* est conclusio, qp legitimatus non succedat in emphyteusi ecclesiastica † suscepta pro se &
22 filiis suis. ita latè concludit Alex. in l. ex facto. § si quis rogatus. ff. ad Trebellianum. & in consil. 74. & 128. lib. 1. & cons. 60. col. j. & seq. lib. ij. & in hoc abundant authoritates. sed difficultas est, quid si emphyteusis ecclesiastica concessa fuerit pro se & hæredibus quibuscunque, quibus fors dederit, an tunc naturales legitimati succedãt in tali emphyteusi? Super isto puncto reperio Decium notabiliter adhuc tenere, quòd legitima
23 tus † non admittatur ad emphyteusim ecclesiasticam, quia talis clausula, pro se & hæredibus, & quibus dederit, non intelligitur de hæredibus reprobatis contra Petrum de Anch. consi. 171. in causa venerabilium. qđ ego etiam credo verissimum, quia non est verisimile qp ecclesiæ seu Prælati, qui nomine ecclesiæ fecerunt inuestituram, intellexerunt de filiis hæredibus, qui sine peccato concipi non possunt, ſm Gem. in c. statutum. ij. in fi. de hæret. lib. vj. vbi generaliter concludit, qp in contractibus & statutis ecclesiæ, appellatione filiorum non veniunt
24 ij. quorum † conceptui resistit ecclesia, qp etiam voluit Angel. consi. ij. exordiente, super primo. ¶ Ex iis puto satisfactũ omnibus quæsitis, quibus potuissem latioribus verbis respondere. Sed quia ista sufficiũt, nolui superfluis & inutil bus animos legentium aggrauare. Laus Deo.

RESP. CXCVII. & de sent. & re iudic. II.

Certio Pronocare nemini de iure licet, & maximè si in omnibus sententiis repetita sit clausula benè iudicatum, & malè appellatum. Vẽum in proposita facti specie tertio pronocare licuit, nam assertæ sententiæ nullo iure conformes dici possunt, quod necessium est, vt appellatio vlterius non procedat: nam per duas primas possessorium, per tertiam & vltimam petitorium diffinitur, nullo etiam iure tertia præcedentibus quibus addidit conformis dici potest tum etiam quia dominum Lazarum ad inquestandum cogit, cùm nemo inuitus de iure agere vel experiri cogatur, quare nulla est, cùm contra iura sit lata. Nec clausula benè iudicatum & malè appellatum in tertia apposita operatur conformitatem, quia intelligitur cum additionibus & qualitatibus in ea expressis. vude quod profertur cum adiuncto nõ est propriè tale, & sic simpliciter conformis: quare huic sententiæ nullitatis, & manifestæ iniquitatis exceptio obstabit.

SVMMARIVM.

1 *Post tres sententias conformes tertiò prouocare non licet.*
2 *Proprietas nihil commune habet cum possessione, & ideò sententia lata super possessione, non dicitur conformis sententiæ latæ super proprietate.*
3 *Medium concludendi in quocunque iudicio attenditur.*
4 *Sententia quæ aliquid addit, vel detrahit, conformis dici non potest.*
5 *Sententia lata contra iura est ipso iure nulla.*
6 *Verbum debet sic verbo potestiungatur, necessitatem importat.*
7 *Appellatione arborum glandiferarum arbores vtiles & non steriles continentur.*
8 *Quod profertur cum adiuncto non est propriè tale.*
9 *Exceptio manifestæ nullitatis, & iniquitatis impedit executionem etiam trium sententiarum conformium.*

Respon. interpret.

Via Officiales do. Lazari de Cruce, dñi de monte Silico inquisitionem & titulos criminales fecerunt ꝛ homines dicti loci, eo qp dicti homines laborauerunt terram guastam, reducendo eam ad culturam, & eo quia quærentes ibi existentes sciderunt, & eo qa glandes infra dictum territorium existentes legerunt communitas & homines prædicti, prætendentes esse in quasi possessione præmissorum iurium intentarunt interdictum retinendæ, petendo se manuteneri in dicta sua quasi possessione & officialibus prædicti domini iuberi & præcipi, vt ab omni molestia & turbã desistant. ¶ Super huiusmodi iudicio possessorio latæ reperiunt tres sententiæ, quarum tenores subiiciunt. Tenor primæ talis est, quia reperimus vniuersitatem siue homines eiusdem non esse in possessione asserta, sed dominum fore & esse in possessione, ideò ab impetitis ipsius vniuersitatis & hominum eiusdem dictum dom. Lazarum dicti loci dominum relaxamus, & relaxatum dicimus & pronunciamus, eademque nostra sententia esse in possessione respõderi faciendi p suos officiarios dictos homines terram guastam recipientes propria authoritate, arboresq; glandiferas vltra modum depopulantes, territorium glandium, terram guastam exteris singulis annis vendendo cui vult. & defensam faciendi & glandes legentibus, phibẽdi dicimus & pronunciamus, &c. ¶ Tenor secundæ, dicimus & pnunciamus benè & sanctè fuisse p officiales, à quibus processum & sententiatum, dũ prædictum dominum dicti loci ab impetitis dictę vniuersitatis relaxarũt, & dum declarauerũt do. de Montesilico esse & fuisse in quasi possessione respõderi faciendi p suos officiarios prædictos homines terram guastam accipientes, & ad culturam redigentes authoritate ppria, arboresq; glandiferas vltra modũ depopulantes, malè & iniquè fuisse pronunciatum, quo ad prædicta capita remittẽtes partes iudicibus à quibus pro executione faciendi. In quantũ verò declarauerunt prædictum dominum esse in possessione territorium glãdium, terram guastam exteris cui vult alienãdi, defensam faciendi glandes legentibus prohibendum dicimus & pnunciamus malè & iniquè fuisse cognitum & iudicatum. ¶ Tenor tertiæ sentẽtiæ sic se habet. Ex quibus prædictis in dicta transactione scriptis & comprehensis, iuncto instrumento in hac nostra instantia pro parte domini producto, apparet qp pabulum glandium erat, & est ipsius domini, & non vniuersitatis in non specificatis & non reseruatis, & sic non licuisse vniuersitati depopulare nemus glandiferum, & ad agriculturam reducere, nec vti vltra transacta, & aliter faciendo & vtendo q̃ in lege siue in transactione dicatur, potuit, & debuit dominus inquestare contra facientes, & nemus ad terram guastam reducentes, prout domini primo & secundo loco iudicantes rationibus, & motiuis in eorum sententiis exaratis, quas approbamus, declarauerunt, benè iudicatum pronunciando, & malè ad nos appellatum, silentium quo ad illud caput imponẽtes, conformitate trium sententiarum denatè in eo solo articulo. Quantum verò ad aliud caput, pnunciauit transactionem alias inter partes initam obseruandam fore. Ab hac vltima sententia fuit ꝓuocatum & appellatum ad supremã curiam parlamenti, p parte, do. Lazari dñr non licere tertiò ꝓuocare, cũ sint latæ tres sententiæ, vt ab ipso, pponitur, conformes: ideò consilium quæritur, an prædictæ tres sententiæ in primo capite conformes dicantur, ita qp veniant exequendæ. ¶ Consideratis petitione, & sententijs, de quibus in præmisso themate, visum fuit prima consideratione dictas sententias fore conformes, quò ad primum caput, & consequenter † nõ licere tertiò pronocare, vt C. ne lice. ter. pronoc. in rub. & nigr. videbat aũt qp essent conformes ex eo, qp per secundam & per tertiam pronunciatum fuit, benè iudicatum & malè appellatum à prima sententia, & qñ pnunciatur benè iudicatum & malè appellatũ, constat clarè de conformitate, ſm Bart. in l. si expressim ff. de appelat. & Alex. consi. 3. viso themate. lib. v. ¶ Verùm prædictis non obstantibus, arbitror vltimam nullo modo esse conformem primis duabus, rationibus subsequentibus. Primò p primas diffinitur possessorium, p vltimam verò decidiur petitorium, ergo difformes, cũ nihil cõmune habeat ꝓprietas † cũ possessione. l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acquir. pos. qp autẽ vltimus iudex pronunciauerit super petitorio, apparet ex medio concludendi, de quo in ipsa sententia. Nã ex medio concludendi cognoscitur, an fuerit pronunciatum in petitorio, aut possessorio, sicut ex eodem medio concludendi dignoscitur, an actor deduxerit petitorium, an possessoriũ, vt in terminis consuluit Alex. in consi 96. consideratis his. lib. v. & Dec. consi. 62. in causa. col. ij. & hoc est generale documentũ, vt in quocunq;
3 † iudicio inspiciatur medium concludendi, vt tradit Bar. in l. certi condictio. in princ. ff. si cert. pet. & in l. si prius. vbi Mod. ff. d no. ope. nun. mediũ autẽ ꝓcludendi in vltima sñia tale est, qa pabulum erat, & est do. Lazari, & qa non licuit hominibus aliter vti q̃ in l. transactionis dicatur, &c. istud certè concludit in petitorio, & quò ad dominium, non quò ad possessorium, tum quia genitiuus do. Lazari denotat domiñ. l. j. ff. d relig. & sump. fun. l. seruum Titij. ff. manda. tum quia sup tit. transactionis tundat ratio sententiæ, q transactionis titulus dominium importat. l. transactionẽ q̃ dominij. & l. si sup pos. C. de transa. Sed dò, p vltimã sñiam ꝗtum etiã ad primũ caput plura
4 addunt primis duabus, ergo † difformes, qa vbi aliquid addit, vel detrahitur antiquo iuri, nouum ins efficitur. l. ius ciuile. ff. de insti.

Universidad de Deusto Biblioteca

de iusti, & iure. & vbi additur vel detrahitur stipulatio vitiatur aut noua inducitur. l. j. §. si quis simpliciter. ff. de verb. oblig. sic vbi sententia addit, vel detrahit literi sententiæ, diuersa & noua sententia reputatur. ita in nostris terminis dixit Alex. con. 77 In causa, & lite. lib. ij. q aũt vltima addat primis ostenditur sic, per primas declaratur do. Lazarũ esse in possess. responderi faciendi per suos officiarios homines propria authoritate terram guastã accipientes, & arbores glandiferas vltra modũ depopulantes, &c. per vltimam declaratur, q do. Lazarus potuit & debuit inquestare homines nemus ad terram guastam reducentes prout. d. j. & ij. loco iudicantes declararunt. Ista certè vltima sentẽtia in verb. & in omni effectu differt à primis, põderandũ est primò, q in hac vltima dr q d. Lazarus potuit inquestare, in primis dicitur q est in possess. responderi faciendi, &c. stat. n. simul q sit in possess. faciendi homines respondere per officiales suos, & tñ ipse do. Lazarus non possit inquestare obstante sibi aliqua exceptione dilatoria, quæ non obstabit officialibus suis, & vt expluribus vna in specie deducatur, ea est, quia si ipse inquestaret dictos homines coram se, sibi obstaret exceptio q ipse in causa sua proprianon põt esse iudex. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisd. om. iud. si coram officialib. suis, eadẽ exceptio obstaret, quia cũ sint iudices ipsius do. Lazari, vnum, & idem tribunal reputatur, vel saltem exceptio suspicionis contra iudices ipsius do. Lazari opponi posset. c. postre mò. c. cũ speciali. de appellatio. cum simili. Secus autem si ad instantiam procuratoris fiscalis. aliud. n. est fiscus, aliud dominus loci, vt no. per gl. & scribentes in rubr. C. de iure fisci. li. x. & aliud est procurator. d. Lazari, aliud procurator fisci, vt traditur in rubr. ff de offi. procu. Cæsa. dato ergo q sit in possessione iurium de quibus disceptatur, ex eo q quãdoque ad instantiam procuratoris fiscalis coacti fuerunt prædicti homines rñdere titulis criminalib. vt dicitur in primis duabus sentẽtiis, non tamen sequitur, q do. Lazarus possit inquestare, vt dicitur in vltima sententia, benè sequitur ergo q in hoc addit primis, & differt ab eis. ergo &c. Secundò ponderandum est verbum & debuit inquestare. Nam in hoc additur primis, ga licet per primas iudicetur do. Lazarum esse in possessione faciendi respõdere, &c. non tñ sequitur, q teneatur inquestare si nolit, & tñ vltimus iudex, nescio quo iure, iudicauit do. Lazarum teneri inquestare, &c. & quidem malè. & contra totum tit. C. vt nemo inui. age. vel accus. cog. & in maximum præiudiciũ doctorũ hominũ, quib stante dicta sententia, nõ posset d. Lazarus remittere damna illata per aliquem ex eis, neq; pœ
5 nam, quod est † ꝯ omnia iura, maximè ꝯ. c. in nostra. de iniur. & quia cuilibet licet iuri suo renunciare. l. si quis in conscribẽdo. C. de pact. Nec dicatur, q, verbum debuit qñque resoluitur in liberam facultatem, & exponitur debuit. i. potuit, vt in l. iij. vbi Barto. C. de pign. l. & post edictũ. ff. de iudi. quia procedit vbi verbum debuit de per se reperitur appositum in oratione, tunc ratione subiectæ materiæ potest resolui in liberam facultatem: secus si in oratione reperiatur appositum vtrunq; verbũ potuit, & debuit, vt hic. nã tũc neque ratio rectè loquẽdi, neque sensus vllus patitur, q vnũ resoluatur in alterũ, ideo tunc quodlibet seruatur fm propriam naturã. & sic verbum
6 † debuit necessitatem importat. vt l. sæpe audiui Cæsarem. cũ gl. ff. de offic. præsi. ¶ Tertiò, ponderandum est verbũ nemus, quod cõplectitur locũ quibuscũque arborib. refertũ, & sic nõ tantũ arboribus glandiferis, sed etiã quibuscunque aliis, & differt à Luco, & Sylua cædua, quia generalitatẽ quandam in se habet plusquã Lucus, & non eodẽ modo cæditur prout Sylua cædua, fm Fel. in c. Rodulphus. col. xv. de rescri. per primas deciditur, q dicti homines non possent vitra modũ depopulare arbores glandiferas. appellatione. n. arborum glandiferarum solũ † arbores fructũ facientes comprehenduntur. l. vni.
7 ff. de glan. legen. & sic istis primis additur per vltimã, vt etiam non possint dicti homines alias arbores nullum fructum facientes scindere, ergo difformes per ea quæ suprà dixi.

¶ Quartò ponderandũ est, dũ in vltima dicitur nemus terrã guastã reducentes in hoc differre à primis, quia per primas iudicatum fuit do. Lazarum esse in possess. inquestandi reducentes terram guastam ad culturam, per vltimam iudicatur do. Lazarum posse & debere inquestare reducentes nemus ad terram guastam, ergo difformis, quia aliud est reducere nemus, aliud est reducere terram guastam. Nemus enim differt à terra guasta, tum ratione arborum, tum ratione amenitatis, vt patet ex iis quæ scribit Fely. in d. ca. Rodulphus. aliud terra harma, aliud nemus ex quo vtilitas plurima percipi potest. l. qui vtilia. C. de omni agro deser. libro vndecimo. Item aliud est reducere terram guastam ad culturam, aliud terram bonam & fructiferam, vt est nemus, ad terram guastam reducere, vt patet ab effectu, & ad naturalem sensum. ¶ Cum igitur differat vltima à primis, quia dirimit petitorium, primæ verò possessorium: & quia declarat dominum Lazarum posse inquestare, primæ verò esse in possessione, & quia declarat dominum Lazarum teneri inquestare, & in hoc addit primis, & quia addit quòd nemus per dictos homines non possit reduci ad terram guastam, quod est dicere, quòd dicti homines non possint scindere vllas arbores, quod est diuersum à primis, quibus iudicatur non licere reducere terram guastam ad culturam, nõ nemus ad terram guastam, vt suprà abundè deduxi, concludendum est has sententias nõ esse vllo modo conformes. Et præmissæ conclusioni per me, vt suprà comprobatæ, non obstat q vlterius pronunciauerit benè iudicatum & malè appellatum, quia respondeo dupliciter, & primò, quòd si simpliciter nihil addendo, vel diminuẽdo pronunciasset benè iudicatum & malè appellatum, isto casu essent conformes, & procederet doctrina Bart. in d. l. si expressim. secus vbi aliquid additur, vel detrahitur, tunc nõ possunt dici conformes, secundùm Alex. in dicto consil. 77. ¶ Secundò respondeo, q vlterius iudex non pronunciauit simpliciter benè iudicatum,
8 sed limitatiuè: id est, cũ † additionibus & qualitatibus expressis in dicta vltima sententia: nam illa verba prout domini primo & secundo loco iudicantes declarant, referuntur ad illa verba, potuit & debuit inquestare, & sic dictio prout, respicit ea quæ fuerunt addita, & consequenter stat limitatiuè, vt l. edicta. C. de eden. vbi Bart. & scrib. & per eundẽ Bart. in extrauag. ad reprimendum. in verbo, prout. & per Canon. in c. prout. de dolo & contumacia. ¶ Insuper aduertendum puto, quòd huiusmodi vltima sententia, in ea parte, in qua vult dom. Lazarum teneri inquestare, est euidentissimè nulla, quia contra ius expressum, videlicet contra totum titul. C. vt nemo inui. age. vel accusa. coga. & consequenter nulla. l. j. & ij. C. quando prouoc. non est necess. vbi autem sententia est manifestè nulla, tunc exceptio talis euidentis nullitatis impedit executionem, non obstante clem. vt calumnijs. de re iudic. secundùm Alex. in dicto consil. 77. & consil. 106. libro ij. Imò exceptio nulli-
9 tatis, † vel iniquitatis, quam appellans offert se incontinenti probaturum, licèt non appareat notoriè de tali iniquitate, seu nullitate, nihilominus habet impedire executionẽ, secundùm Salyc. in l. j. C. ne lice. tertiò prouoc. traditur per Alexan. & Moder. in l. iiij. §. condemnatum. post Bar. ff. de re iudicata. ¶ Vltimò, quia vltimus iudex pronunciauit has sententias fore conformes ab hac interlocutoria, licitum est appellare, secundùm Salyc. in dicta l. prima. & probatur in c. tua nobis. de appellationibus. & maximè licebit isto casu, in quo constat manifestè, quòd non sunt conformes, vt suprà probaui, & vbi dubitaretur, an essent conformes, in dubio recipienda est appellatio, secundùm Bald. in l. de statu. ff. de test. cum solitis & vulgaribus authoritatibus. Laus Deo.

¶ De reuocandis donationibus.

RESP. CXCVII. & de Reuoc. donat. I.

RIncipis Constitutio, quia ad euitandas fraudes irritat donationes iudicis decreto non approbatas, ad liberalitates, quas parentes erga liberos exercent, nõ est (vt arbitror) p orrigenda. Nec enim inter liberos & parentes dolositatis qui cquam lex suspicatur. Non etiam donationes iuramento roboratas sanctio laicalis potest infringere, cùm super iuramento nulla disponendi facultas laicis concessa legatur. Contendunt inter se Bartol. & Bald. Perusinus, duo iuris fulgentissima sydera, an dos data filiæ, imputanda sit nepotibus in legitimam? Pro nepotibus respondet Bald. contrà verò Bart. cui communis Doctorum calculus adstipulatur. Sed vtrunq; sensisse docet Paulus Castrensis: nam si dos à matre vel auo materno tradita sit, vera monet Baldus: sed si à patre, auoque paterno sit constituta, iusta æquaque habetur Bartoli sententia. Alia quoque distinctione vtrunque defendit nobilissimus illorum compatriota Corneus. Si enim dos data filiæ ea mortua reuertitura est ad patrem, quod euenire solet, quãdo dos fuit simpliciter constituta, recipienda videtur Bartoli sententia. Idem quoq; respondendum, si auus stipulatus fuerit dotem reddi nepotibus, cùm ab auo ipsam dotem habere noscantur. Si verò dotem stipulatus sit reddi filiæ, & eius hæredibus, Baldo putat assentiendum, cùm dotem vti matris hæredes consequantur, quam distinctionem plerique non leuis authoritatis, priùs tradiderunt. Donationem, quæ tempore mortis patris inspecto legitimam filiorum minuit, Paulus de Castro inofficiosam putat, quanquam à principio pater prætaxatam donãdi mensuram non excesserit.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta à matre in presentia mariti & patris, donationi consensum & auctoritatem præstantium, reuocari non potest.*
2 *Statutum prohibens mulierem contrahere sine consensu duorũ propinquorũ, non procedit in contrahente cum patre, vel matre, & quid ita.*
3 *Statuta prohibentia donationes, nisi cum decreto iudicis vel consensu propinquorum, non vendicant sibi locum in donatione iurata.*
4 *Donatio simplex, quæ in vita donantis valuit, nõ imputatur in legitimã.*
5 *Dos data filiæ non imputatur nepotibus in legitimam, quando nepotes habent dotem à matre, vt hæredes ipsius matris.*
6 *Legitima, an sit commensuranda secundum quantitatem bonorum quæ supererant tempore mortis testatoris, an tempore donationis factæ.*
7 *Donatio dicitur inofficiosa etiam si ex postfacto inofficiosa reperiatur.*

Respon. interpreta.

SVper Dubijs mihi propositis eleganter & iuridicè scripserũt clarissimi do. de Mota, & de Dorna, quorũ responsa nudo calculo approbassem, nisi me ꝑsulens impulisset, vt quid sentirẽ, latius explicarem. Pro corroboratione igit aliqua subijcia, vt rem videar aliqualiter delibasse. Circa primũ placet mihi, q donatio facta per Ioannã Geneuesiam quondã Isabellæ eius filiæ, valeat, & nõ potuerit reuocari in testamẽto eiusdẽ Ioannæ, per tex. vbi casus de vtroq; in l. velles. C. de reuo. dona. vbi dr donationẽ factã à matre filiæ, nõ posse reuocari, prætextu
1 absentiæ mariti & aliorũ liberorũ, quanto ergo minus reuocari poterit donatio † facta à matre in præsentia mariti, & patris, donationi cõsensum & auctoritatẽ præstantiũ, vt in casu præsentis donationis. ad idẽ tex. in. l. his solis, & in auth. q mater. co. tit. Non obstant Delphinalia decreta, quia non credo q procedant in donatione facta filiæ pp naturalẽ affectionẽ, quæ verisimiliter cadit in matre. & ꝛcludunt Bal. & Lud. Ro. in. l. pactũ quod dotali. C. de colla. vbi dicunt, q statutũ pro-
2 hibens † mulierẽ cõtrahere sine ꝑsensu duorũ propinquorũ, nõ ꝓcedit in ꝯtrahente cũ patre vel cũ matre, quia in eis cessat ratio fraudis præsumptæ, ꝓpter quã statutũ vetuit fieri contractũ absq; cõsensu propinquorũ. sequitur Andr. Sicu. in c. cau sam matrimonij. col. iij. de offi. deleg. Ale. consil. 29. Præclarè. col. pen. lib. iij. quæ ratio præsumptæ fraudis absq; dubio cessat in hac donatione, tñ quia fuit facta cũ præsentia & cõsensu & auctoritate patris & mariti, præsentia. n. propinquorũ maximè patris & mariti, excludit oẽm suspicionẽ fraudis, do li, metusq; l. transactionẽ. C. de transa. vbi latè Moder. quia tñ facta fuit causa æqualitatis seruandæ inter filias, cũ eadem die tantundem alteri filiæ donasset, lex. n. adhortatur parentes, vt nõ faciant vnũ filiũ & alterum priuignũ, sed vt eos æqualiter tractare debeant. §. illud. & ibi no. Ang. in auth. de nuptijs. immo vbi nõ est æqualitas inter filios obseruata, credit dolũ interuenisse. l. quęsitũ. §. sed & ipse Papinianus. ff. de fundo instr. quẽ no. Bal. in. l. filiæ cuius, in vij. q. C. fam. ercis. & Barto. in l. si pater. in prin. ff. de dona. Soc. cõsi. 4. in prima parte, & Dec. consil. 63. ad fi. Cũ igitur cesset ratio statuti, cessabit et dispõ. l. adigere. §. quãuis. ff. de iure patro. c. cum cessante. de appell.
3 ¶ Secundo talia statuta prohibentia † donationes nisi cũ decreto iudicis vel consensu propinquorum, nõ vendicant sibi locũ in donatione iurata, fm Io. And. in addit. Spec. tit. de instru. editio. §. porrò. in vlti. additio. Ang. in l. sancimus. §. fi. C. de dona. Imo. in c. cũ contingat. in penul. char. & ibi Abb. & Mod. de iureiu. Fede. de Senis, cõsi. 281. Casus talis est. Ang. cõsi. 94. Cum lis. Alex. cõsi. 4. & cõsi. 12. & cõsi. 83. in fine, & 138. in fin. lib. j. & cõsi. 20. col. iij. lib. iij. & est *communis* opin. & iam canonizata, vt dicunt Moder. in d. c. cũ cõtingat. & in l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. Benè facit, quia statutũ, q mulier & minor nõ possint ꝓtrahere sine cõsensu propinquorũ, nõ procedit in ꝓtractu iuramento roborato, fm Imol. in d. c. cũ contingat. charta. xvj. cũ sequen. Fely. in c. si quis, col. ij. de maior. & obedien. & Alex. consil. 59. Viso instrumento, lib. j. & latissimè Iaso. in auth. sacramenta puberũ. C. si aduer. vendi. quia laici statuentes nõ potuerunt de viribus iuramẽti disponere, & est *cõis* opin. quicquid dixerit Bar. in d. l. si quis q eo. vnde aliter nõ instabo, quia in consulendo à cõmuni non est discedendum. c. ne innitaris, de constitutio. & quia in puncto mihi formato quæritur, an huiusmodi donatio dicatur donatio pp nuptias? istud quæsitum habet duo capita. ¶ Primũ est, an dicatur donatio pp nuptias, de qua loquit tit. C. de do. pp nup. & tex. in. §. est & aliud. insti. de don. & certũ est, q nõ, quia illa est donatio quæ fit à sponso sponsæ, p securitate dotis. l. profectitia. ff. de iure dot. l. fi. C. eo. declarat Azo. in summa, titu. de dona. ante nuptias. Secundum caput est, an dicat facta cõtemplatione matrimonij: ita q donatrix fuerit mota ad donandũ pp matrimoniũ, & iterum respondendũ puto, quòd non, sed mota fuit ad hanc donationem faciendam Isabellæ, quia vnam tertiam donauerat alteri filiæ. Ita clarè cantant verba donationis, vnde cum ex verbis clarè colligatur §. cum in verbis. ff. de lega. tertio. intentio & causa finalis, non est alia exquirenda, nec coniecturanda causa. lege ille, aut ille. cum similibus. ¶ Circa secundum quo quæritur, an donatio facta Isabellæ filiæ, sit imputanda nepotibus in legitimam eis debitam ex persona propria, cum Isabella mater decesserit ante auum. & prima fronte visum fuit, quòd sic: quia dos data matri ab auo, imputatur nepotibus in legitimam, secundũ Bart. in lege in quartam. ff. ad legẽ falcidiam. cuius opinio est *communiter* recepta à doctoribus, vt attestat ibi Pichus & Dec. consilio. 181. Satis nota est quæstio. colum. fin. & Fabia. de monte in repeti. auth. nouissima. in viij. char. C. de inoffic. testam. sicut ergo imputatur dos, ita dicamus, quòd imputatur donatio. Verum hoc non obstante concurro in sententiam dominorum meorum, qui ante me consuluerunt, duabus ꝑsertim rationibus. ¶ Primò, quia huiusmodi donatio, est pura & simplex, & inter viuos, quæ non imputaretur in quartã debitam iure naturæ ipsi Isabellæ, si viueret. Nam simplex do-
4 natio † quæ in vita donãtis valuit, non imputatur in legitimã. lege si quando. §. fi. C. de inofficios. testam. lege si non mortis. ff. eodem. lege, etiam. §. si debita. ff. de bon. libert. Bart. Ang. & alii in d. lege in quartam. Alex. consil. 8. columna prima lib. secundo. & dicitur donatio inter viuos simpliciter facta, nisi sit aliter dictum, secundum Barto. in lege peto. in princ. ff. de lega. ij. & in lege illud. C. de collationi. si ergo non imputaretur Isabellæ, cum nõ sit donatio facta in causam dotis, vel donationis propter nuptias, vt suprà ostendi, multò minus debet imputari nepotibus petentibus legitimã ex persona pro-
5 pria. ¶ Secundò, quia dos data filiæ, non † imputatur nepotibus in legitimam, quando nepotes habent dotem à matre, vt hæredes ipsius matris. Quod est, quando pater in constitutione dotis stipulatus fuisset soluto matrimonio eam reddi filiæ & eius hæredibus, secundum Bald. & Salyce. in lege illam. C. de collatio. Nec obstat opin. Barto. *communiter* approbata, quia procedit, quando pater simpliciter dotasset filiam, quo casu dos soluto matrimonio ad patrem reuertitur ratione patiæ potestatis. l. dos à patre profecta. C. solu. matrimonio. vel quando stipulatus fuisset eam reddi nepotibus, quo casu nepotes eam dicerentur habere ab auo. ¶ Secus autem, quando nepotes dotem habent vti hæredes matris. ita cõcordat opin. Cor. consi. 190. pro decisione. libro secũdo. In casu autem præsenti donatio facta fuit à matre, notario stipulante pro Isabella & eius hæredibus & successoribus quibuscũque, & dato quòd non esset facta stipulatio pro hæredibus, tamẽ subintelligebatur. l. si pactum. ff. de probatio. cum donata bona non reuertantur ad donatorem secuta mote donatariæ, nisi sit expressè cautum. l. ij. C. de donatio. quæ sub mod. & ꝓpterea concludo quòd opi. Bart. in d. l. in quartam. non procedit in dote data filiæ à matre vel auo materno, vt etiam cõsuluit Paul. de Castr. consi. 108. Dubitatio præsentis. in secũda parte. Circa primum, & multò minus in donatione inter
6 viuos. ¶ Tertiò quæritur, an sit commensuranda † legitima, secundum quantitatem bonorum, quæ supererant tempore mortis auiæ, an tempore factarum donationum? respondet vnus ex consultoribus inspiciẽdum esse tempus donationũ, per text. in authen. vnde si parens. & in corpore vnde sumitur. C. de inofficio. testamento. sed ista sententia videtur dubitabilis, quia ille text. loquitur in donatione facta alicui ex filijs cõtra officium pietatis, & in fraudem legitimæ aliorum, sed in casu nostro cum vtrique filiæ sit tãtundum donatum, non possint dici donationes inofficiosæ, nec in fraudem legitimæ aliorum filiorum factæ, cum nulli alij filij supressent. Præterea, ex alio non possint huiusmodi donationes videri immensæ seu inofficiosæ, cũ fuerunt donatæ solum duæ partes bonorum immobiliũ, reseruata tertia parte bonorũ immobilium, ac omnibus iuribus mobilibus ac actionibus, quę non comprehendũtur appellatione immobiliũ. l. à. diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. l. mouentiũ. ff. de verb. signifi. videtur ergo quòd legitima horũ nepotum sit commensuranda, secundum quantitatem bonorum tempore mortis. l. cũ quæritur. C. de inoffi. testam. l. ẽt. & l. si patronum. ff. de bon. libert. Sed istis nõ obstantibus, opin. d. ꝑsultorum amplectenda videtur, quia licet donatio facta materteræ horũ nepotũ
7 à principio non esset inofficiosa, tamen † effecta fuit ex post, quod sufficit, quia fingitur retro fuisse inofficiasa, secundum glo. in l. j. in versi. non o quæro. C. de inoffic. dona. in ꝓposito autem casu licet à principio nõ esset inofficiosa, quia reseruauerat sibi donatrix trientẽ & vltra, tamẽ quia illud quod reseruauerat p legitima ipsorum liberorum totũ reliquit vni

Responsa d. Ioan. Fran. Ripen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

titulo institutionis hæredis,apparet,quòd alij liberi reperiuntur fraudati medio donationis factæ ipsi materteræ hæredi vniuersali.Nam ex sequentibus declaratur, qualis fuerit animus in præcedentibus.lege cum quis.versi.neque enim.C.de naturalibus liberis.lege sed Iulianus.§.quod dicitur.ff.ad Macedonia,Ita magistraliter declarat Paul.de Castr.in d,auth.vn de si parens.dicens se ita consuluisse in quadã causa sibi transmissã de Bononia,in qua plures docto.cespitabant, non considerantes quòd esset effecta donatio inofficiosa ex post,licet à principio nõ esset.Circa quartũ, an clausula pstituti operet translationem possessionis,non expedit insistere, quia cumulatum reperitur petitorium cum possessorio per vtranque partem, quo casu sententia in petitorio habet absorbere effectum possessorij.c.cum dilectus.de cau.poss.& proprie.declarat Socy.consi.98,iustissime iudex.lib.iiij.

¶De Dona.quæ sub modo.

RESP. CXCIX. & de Donat.quæ sub modo. I.

DIui Principis Valentini legem contra donatores,q donatori promissa alimenta non præstant sapienter editam, etiam si nulla præstandorũ alimẽtorum dies expressa fuerit,seruãdã putamus.Dies enim, q̃ huic ineſt obligationi, satis promissorẽ tacitè interpellat.Qd maximè verũ erit, si donatarius iureiurãdo fidẽ suã adstrinxerit.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum habet vim interpellationis.*
2 *Dies tacita subintellecta à lege in obligatione, ita interpellat sicut expressa.*

Respon. interpreta,

VSTÈ Et sanctè fuit iudicatum per iudicẽ à quo, in fauorem dominæ Ioannæ petitæ, & nõ insistendo super inualiditate secundæ donationis factæ Ioanni Roleti, circa quam multa dicta fuerunt per præstantes primos consultores & aduocatos, dico ſcdam donationẽ ẽt si à principio valida fuisset ipso iure reuocatam propter alimenta non præstita donatrici iuxta cõuenta. & qa de hoc est casus legis in l.j.de dona. q̃ sub mo.nõ curabo argumentis & rõnibus aliter cõprobare.Est enim ibi casus expressus,q si donatarius non pstat alimẽta, pmissa donatrici,q bona donata potuerunt à donatario vẽdicari:ergo donatio censẽt à iure reuocata,& dominiũ iuris ministerio retranslatũ in donatricẽ.alias ei non daret rei vendicatio, q̃ pſupponit dominiũ in agente.l.j.C.de alienatione iudici mutandi cã facta.c.Abbate. de re iudi.lib.vj.& ad idẽ est tex.cũ glo.in ç,verum,de condi.appositis.& ita consuluit Bal. consil.250.in.ij.parte.Ludo.Rom.consil.284.triplici ex capite. Cor.consi.102.in causa.col.ij.lib.j.Non obst.si dicatur,q dispositio dictæ legis primæ procedit,si donatarius sit in mora præstandi alimenta, quæ mora non fuit probata in casu isto, cum nunquam Roletus fuerit interpellatus,& vbi non est apposita dies, mora non committitur sine interpellatione.l.q te.ff.si cert.petat.l.si ex legati causa.ff.de verb.oblig. quia respondetur dupliciter.¶Primò, q iuramentum ipsius Roleti cum cõtinuò interpellabat vt promissa seruaret.habet enim
1 iuramentum † virtutem interpellationis, ſm Spec.tit.de adnocatis.§.primo.versic.sed nunquid is qui iurauit.Panor.in c.breui.de iureiurando.¶Secundò respõdetur, quòd hic est dies tacita & expressa.Tacita quidem, quia cum venter dilationem nõ patiatur, obligatus ad alimenta, statim dicitur in mora, saltem pro primo anno,secundum quosdam , vel saltem pro primo mẽse.l.j.vbi Bart.& alii.ff.de alimen.leg.& l. libertis quos.§.j.ff.de auro & arg.lega.est etiam dies expressa
2 multiplicandæ obligationis gratia adiecta, videlicet tandiu, quandiu vixerit.l.si in singulos annos. cum similibus. ff. de annuis leg.dies autem † tacita subintellecta à lege in obligatione ita interpellat, sicut expressa.l. idem erit.ff.de verbor. obliga.latè Ias.in lege quoties in diẽ ff.eod.tit.similiter dies adiecta multiplicandæ obligationis gratia,ita interpellat sicut dies solutioni adiecta, secundum Bart.in lege ita stipulatus.magna.in iij.q.ij.q.principalis.ff.de verb.obl.Præterea cũ dictus Roletus iurauerit præstare alimenta, & non præstiterit, sequitur dicendum ipsum cecidisse ab omni commodo contractus donationis,per textum.vulgatum in l.si quis maior.C.de transact.quæ habet locum in omni contractu , ſm Bart.& cõmuniter scriben.ibi.& in specie,q habeat locũ etiam in contractu donationis, in quo donatarius non præstiterit alimenta conuenta, consuluit Corn.in dicto cõsi.102.versi. & insuper.non etiam obstat si fortè diceretur, quòd dispositio dicta.l.j.& d.l.si quis maior.procedit in donatrice volente discedere à contractu & quòd in casu nostro non constat donatricem vnquam reuocasse donationem propter alimenta non præstita,quia vt mihi dicitur in facto, cõtrarium est verius,& dato q expresse non appareret, tamen quia donatrix donauit postea & tertio loco omnia bona sua dictæ dominæ Ioannæ , ex hoc solum videtur discessisse à donatione facta dicto Roleto. l. rem legatam. ff.de adim. lega. & ita in diuiduo respondet Roma.in dicto consi.284.in fin. Concludo ergo benè iudicatum, quia si bona essent apud dictum Roletum virtute vltimæ donationis omnium bonorũ factæ dominæ Ioannæ, vnà cum cessione iurium & actionũ, prædicta Ioãna posset vendicare ipsa bona,dicta l.j.C.de donationibus, quæ sub modo.ergo à fortiori poterit vti retentione,cui enim damus actionem,multò magis retentionem concedimus.l.inuitus.§. cui damus. ff. de regulis iuris.l.j.§. is autem.ff.de superficie.

Præstantissimi Iurisconsulti d.Ioan.Fran.Ripen.absolutissima responsa Deo clementissimo fauente expliciunt.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
DE S. NAZARIO IVRISCONSVLTI CLARISSIMI,
Viginti Responsa ad vetera addita.

Nunc postremò in studiosorum gratiam accuratissimè recognita,& repurgata.

Respons. CC.

LEgatum Quasi filio relictum ei, qui filius non esse conuincitur ab hæredibus testatoris valet , eo maximè quia pietatis intuitu, &, vt ait,pro amore dei relictum est.

SVMMARIVM.

1 *Filius quis iustus,aut iniustus.*
2 *Generatio quæ tempestiua,& intempestiua quæ.*
3 *Patrini quid filiolis teneantur.*
4 *Iustus præsumitur,qui ex coeuntibus coniugibus natus est.*

Respon. Interpretatio.

AGit Alziarius actione ex testamento,ad alimenta sibi relicta amore dei,cõtra nobilem Petrum Autardi hæredem alterius d. Petri Autardi testatoris. Opponitur legatum relictum fuisse ipsi Alziario per errorem, & ex falsa causa , quia testator falsa opinione ductus,reliquit alimenta eidem quasi filio naturali , non legaturus si alterius filium credidisset.Ideo concluditur tale legatum non deberi,per tex.in l.si pater.C.de hęre.instit.& l.neque professio.C.de testa.Præterea dubitatur,an ex deductis per hæredem fuerit probatus error testatoris.Visis hicinde articulis,visaque particula testamenti , quæ legatum alimentorum continet, Primo aspectu putaui posse suaderi actorem probasse q̃ testator falsa filiationis opinione deceptus,legauerit alimẽta præfato Alziario.Tum,quia probatum fuit, q̃ idẽ testator quãdiu vixit,ipsum tractauit Alziariũ vti filium.Nam ei semper præstitit alimenta in domo propria , ijs modis & formis, ac si verè filius eius esset,præceptoribus,quibus eum erudiendũ tradidit, mercedes persoluit.Ex quo tractatu præsumitur q̃ testator crederet cum cẽ filiũ suũ, vt dicitur de fratre,q tractãs aliquem vt fratrem,præsumitur credere eum esse suũ fratrem.gl.in l.nemo.§.fi.ff.de hære.instit. quã ad istud propositũ allegat Fely.in c.per tuas.col.fi.de proba.Nam ex tractatu præsumitur filiatio.d.c.per tuas.vbi latè Pano.& alij,& gl. & Pan. in c.transmissę qui.filij sint legitimi.Tum,quia d.testator dum esset in humanis,nominabat d.Alzia.filium suũ, & ecõtra idẽ Alziarius appellabat d.testatorem patrem.Non est aũt præsumẽdum q̃ quis nominet aliquem in filium,nisi credat verum esse,quod asseuerat.l.Iulianus.§.q̃ aũt.ff.de actio.emp.Nã verba ſm philosophũ, sunt notæ earũ quæ sunt in animo passionum , & nullũ est maius mentis testimoniũ , quàm qualitas in specta verborũ,ſm Bal.in c.super literis.de reſcri.& nõ credimus hominem velle,nisi illud quod dixit ſm Bald.in l.voluntatis.ad fi.C.de fideicom.Et q̃ is qui nominat aliquem filium, præsumatur illum credere filiũ suum, firmãt Bar. & alij in d.l. neque professio.C.de testa.Tertiò probatur,quia nomine baptismali hic Alziarius fuit nominatus Petrus,licet in chrismate fuerit nomẽ variatũ,& sic vocabatur eodẽ nomine quo testator, & eodem agnomine Autardi à testatore; agnominatur in testamento.Ex idẽtitate aũr nominis & agnominis resultat præsumptio filiatiõis,& multò magis credulitatis, vt ẽ tex. ſing.in l.vxorem.ff.de manu.testa quem ad hoc alleg.Bal.in c. tuam.de ordi.cogn.Ex istis videtur apparere,q̃ testator crederet Alziariũ esse filium suum. Quod constat esse falsum,cũ sit natus ex Ioanna nupta Bernardo Bertrãdi.vnde præsumptio ne iuris præsumitur filius ipsius Bertrandi.l.filiũ diffinimus.ff. de ijs qui sunt sui vel alien.iur.etiã si probaretur quòd Ioanna fuerit cognita à testatore,ſm Panor.in c.cum ex officij.de pœniten.& remiſ.Bal.consi. 73.Verba domini conſ. lib.j. ¶Præmissis non obstantibus, prout nõ obstant.Contrarium quòd legatum valeat , nec dicatur testator falsa filiationis opinione deceptus verius existimo,ex infrascriptis.Primò , quia ad hoc vt legatum,vel institutio irritetur,ex eo q̃ testator fuerit falsa filiationis opinione deceptus,oportet quòd filiatio fuerit causa legati,vel institutionis,vt clarè dicit Imperator in d.l.si pater.in versi. non instituturus si alium noscet.& sic quòd error fuerit in causa fi.Et ideo iura quæ dicunt legatũ,vel institutionem vitiari,ſemper loquuntur q̃n testator legauit ei,qui filius non erat,vti filio nominando eum filiũ in testamẽto. d.l. neq; professio.& d.l.si pater.Sed testator in testamento non nominauit Alziarium filium,neq; ei quasi filio legauit,sed tanquam extraneo,cum ei tanquã pauperi amore Dei alimenta reliquerit.Vnde liquidissimè constat,q̃ſumus extra terminos d.l.neque ,pfessio.& d.l.si pater.Et si dicat,licet ex tenore testamenti non appareat q̃ testator legauerit eidẽ Alz.vti filio,tũ probari põt q̃ contẽplatione filiationis testator legauerit.Istud nõ inficiabor.Verum dicam q̃ actor nihil penitus probauit nec quicquam deduxit quod faciat ad probandũ,q̃ ipse testator intuitu filiationis fecerit huiusmodi legatũ aliàs nõ facturus,si alienum noscet.Et quo clarius veritas eluceſcat,ex pluribus ostẽdam, q̃ testator nũquã credidit Alz. fore eius filium. Deinde respõdebo ad cõiecturas & pręſumptiones allegatas per actorem.¶Quòd testator nũquã crediderit Alziarium esse filium ſuum,demõstratur.Primò,quia idem testator erat prudens & ſapiẽs,& rerum humanarũ expertiſſimus,& cõſequenter pręſumitur q̃ sciret ea omnia quæ vnus prudẽs & expertus scire deberet.l.j.§.is quoq; cũ similibus.ff.de actio.& oblig. Prudẽs
1 aũt non existimabit vxorem † alterius, ad quam maritus accedit,concepisse ex seipſo.Tum quia præsumitur,iuris præsumptione,esse ꝫriũ,vt.ſ.dixi.Et fatetur actor in vij.articulo.Tum quia vix maritus põt præsumere natũ ex vxore ſua,esse filium alterius.l.quia ſemper.ff.de in ius vocan.l.Lucius.ff.de cõdi.& demon.Et si dicatur nõ cõstare q̃ Ioanna esset maritata, neq; q̃ maritus cohabitaret cum ea.Rñdeo,q̃ actor nõ põt honeſtè istud negare, quia ꝫrium posuit in viij.positione. ſcdò, qa in.x. positione fatetur, q̃ Ioanna etiã tempore quo morabat cum testatore pluribus ſe proſtituebat,& q̃ erat de hoc publica fama.Ex hoc elicio, q̃ testõr sciebat eã alios viros vltra maritum admittere,quia quilibet præsumitur scire ea de quibus est publica vox & fama.l.si tutor petitus.cum gl.C.de pericu. tuto.c.j. de postul.præla. Sed quis vnquã iudicaret prudẽtem virum existimare natum ex muliere alteri coniugata,& multorum libidini expoſita,esse filium ſuum? certè nemo,quia natus ex ea quæ ſe multorũ libidini exponebat,dicit vulgò quæſitus tanquã natus ex meretrice.c.vidua xxxiiij.diſt.& ibi gl.& Are. & Soc.consi.54.Visis test.lib.iij.Nati aũt ex meretrice, vulgò quæſiti dñr,quia nullũ patrem pũt demonſtrare.§.vulgò que ſtros.instit.de suc.cog.Tertiò,quia actor in.xv.& xvj.& sequẽ
2 tibus positionibus fatetur,q̃ testator erat inhabilis ad generãdũ , quia in ſua florida ætate duas habuerat ſpecioſas vxores, quarum altera ex primo marito filios conceperat,& tamẽ ex neutra vnquã filios ſuſcepit.Et quia tẽpore cõceptionis d. Alziarij excedebat † ſexagesimum annum.Nam vir ſexagenarius & mulier quinquagenaria, naturaliter inhabiles sunt ad generãdum.de viro,est tex.in l.si pater.§.fi.cum glo.ff.de adop. de fœmina,est text.in l.si maior.C.de legi.hæred.Et ideo quia ad prolem ſuſcipiendam inhabiles ſunt homines & fœminæ in tali ætate cõſtituti, olim prohibebantur per leg.Papiã nuptias ꝫhere. Licet hodie lex Papia abolita ſit.l.ſancimus.C.de nup. nõ quia credantur habiles ad generandũ , ſed quia in ſenibus est legis obſequium & humanitatis ſolatium,ſm glo.in.c.ij.de frigi.& maleſi.Et si cõtingat aliquem ſexagenarium habere potentiam generãdi,miraculo ſum est. vt d.tex.in d.l.ſi maior. & glo.in l.ſi ſterilis.ff.de actio.emp.Ex iſtis elicio incõuincibilem rationem,argumẽtumq; fortiſſimũ,q̃ testator nũquam credidit ex ſuo ſemine generaſſe Alziarium.Quia cum eſſet inhabilis & impotens,ſibiq; foret magis nota ſua impotẽtia,q̃ alteri, cum facta propria quiſque nota habeat.l.fin.ff.pro ſuo.l.quãquam.ff.ad Velleia.non est pręſumendum quòd crediderit ſe ciſſe quod facere non poterat,niſi miraculosè.Impoſſibilia.n. ſecũdum naturam,nemo pręſumitur nedum credere,ſed nec cogitare.§.& hęc dicimus.in auth.vt hi q ſe perhibẽt hab. res mino. Hinc est q̃ in generali diſpoſitione non comprehendũtur impoſsibilia ipſi diſponenti,quia nõ creditur cogitaſſe id, de quo diſponendi facultatem non habet.l.Lucius.§.Impera-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tor.ff.ad muni.c.à nobis.vbi Abb.de ſenten.excom. Hinc eſt, ꝙ ſexagenarius nũquam præſumitur cogitare de poſthumis, quia natura reſiſtit, ſecundũ Soc.conſi.127. Viſum fuit.lib.iij. Nec etiam qui ex vxore ſecunda non potuit generare præſumitur credere ſe poſſe generare ex altera, ſecundum eundem Socy.inter conſilia Curt.conſi.2.col.fin. Quartò, quia in proceſſu conſtat ꝙ teſtator hunc Alziarium leuauit de ſacro fonte. Ex hoc etiam elicio aliud fundamentum, quòd teſtator nõ credebat hunc eſſe filium ſuum, quia non leuaſſet cum de ſacro fonte ſi eum filium ſuum eſſe putaſſet. Quod ſic demonſtro. Pater naturalis ꝓhibetur tenere filium in ſacro lauacro, aliàs graui pœnitentia plectendus eſt.c.j.c.dictum, & ſeq.xxx. q.j.c.ſi uir.de cogna.ſpiri. Et iſta ꝓhibitio eſt omnibus notiſſima, & eã quilibet ſcire præſumitur.l.leges.C.de legi. Cũ igitur ſacri canones prohibeant, ſitq; peccatum leuare propriũ filiũ ex baptiſmali fonte, & contra legem prohibitiuã uenire.c.ij. de maiori. & obedien. nõ eſt præſumendũ ꝙ teſtator uoluiſſet delinquere, & filium quem ſuum naturalem eſſe credebat, ſibi in ſpiritualem, lege reſiſtente transferre.l.meritò.ff.pro ſocio.l.ſi quis ſeruum.ff.de ſeruo corrup. Quintò coniecturandum eſt ꝙ ſi teſtator credidiſſet Alziarium eſſe filium ſuum, ꝙ ei vti filio legaſſet alimẽta, quæ de iure ſibi legare potuiſſet, ſi filius ſpurius eſſet.c.cum haberet.de eo qui dux in matri.quam pollũit per adul. Quod etiam pocedit de iure ciuili, ſm Bar.in l.ſi.ff de his quibus vt indig. & eſt *commu.* doctrina Licet Ang. & quidam alij tenuerint cõtrarium, quod non diſcutio, quia ſumus in terris eccleſiæ. Et ſi dicatur ꝙ hic teſtator voluit legare alimenta vti filio ſpurio, quia centum floreni annui excedunt alimẽta. Et quia volebat excedere modum alimentorũ, non nominauit eum filium in teſtamento, nec ei vti filio expreſsè legauit: Ad iſtud reſpondeo defendendo hanc coniecturam, licet non ſit opus, cum aliæ quatuor ſupra deductę ſatis ſuperq; ſufficiant, ꝙ centum floreni annui pro victu & veſtis ſuperq; ſufficiant, ꝙ centum floreni annui pro victu & veſtis ſuperq; ſufficiant, ꝙ centum floreni annui pro victu & veſtis ſuperq; ſufficiant, ꝙ centum floreni annui pro victu & veſtitu d. Alziarij, ſi filius ſpurius eſſet dicti teſtoris, qui deceſſit ſine prole legitima attenta cõditiõe ipſius teſtatoris, qui erat nobilis, & attentis facultatibus ipſius, qui reliquit ſaltem annuum redditum ccc. florenorũ hæredi ſuo, nõ diceretur excedere modum alimentorum, quæ pro modo facultatum, & perſonarum qualitate à iudice taxanda veniunt. In qua taxatione iudex nõ tam ad cibaria, quàm ad veſtes, tectũ ſiue domum, medicinas, præceptorum mercedes, & omnia advſum, ſanitatem, doctrinam q; neceſſaria, debet animaduertere.l.iuſ alimentorum.ff.vbi pupil.educ.debe.l.cũ alimẽta.ff.de alimẽ. leg.l.quæro.ff.de iur.dõ.c.epiſcopus.de præbẽ.cum gl.c.quãde vita & hone.cle. Quæ omnia ſi conſiderentur, nullus eſt q non fateatur filium vnius nobilis, egere ſingulis annis florenis centum pro cibarijs, veſtibus, & alijs ad vſum neceſſarijs. Quæ omnia ſub nomine alimentorũ continentur.l.legatũ ff.de ali. & ciba.leg.l.verbo victus.ff.de ver.ſig. ¶ Ad ꝟtias ꝓiecturas rñ deo facilimẽ. & primo reſpondeo duabus ſolutionibus generalibus, poſtea particulares & individuas accommodabo rñſiones. Et primo generaliter reſpondetur, ꝙ ex contrarijs cõiectutis, & præſcrip.for.adductis pro Alziario, eneruantur cõiecture hæredis. Sicut, n. clauis clauo retunditur, ita ꝓſumptio præſumptione excluditur.l. diuus.ff. de in inte.reſt. Secundò
3 rñdetur † ꝙ & ſi teſtator aluerit Alziariũ, vt filiũ, id fecit ex debito & obligatione qua tenebatur. Nam Alz. ei filius erat ſpiritualis, & eõrra ipe teſtator erat illi pater.c.j.xxx.q.j.c.& per totum de cog.ſpirit. pater aũt ſpi. in ſubſidium, tenetur alere filium exẽplo patris adoptiui ſecundum Bal.in auth. niſi rogati, col. pen. C.ad Treb. Sicut etiam in ſubſidium, tenetur epiſcopus alere promotos ad ordines ſacros.c.epiſcopus. de præben. Sicut diues parochianus in ſubſidium tenetur alere rectorem, qui ſibi eſt pater ſpiri. ſecundum Pan. in c.ex parte, j. & in c.veniens. de teſt. cũ igitur eſſet pater ſpiri. tenereturq; cum alere, cum parentes naturales vix ſeipſos poſſent nutrire, non poteſt ex nominatione, & tractatu filiationis, extrahi cõcludens cõiectura, ꝙ teſtator crederet eum eſſe filium ſuũ naturalem, quia expreſsè cõſtat, ꝙ erat filius ſpiritualis, & expreſſum facit ceſſare præſumptum.l.cum ex filio.ff.de vulg. & pu, & quia non probat hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe.l. nõ hoc.C. vnde leg.c.in preſentia. de proba. Nam cum potuerit eum tractaſſe vt filium ſpiritualem, non ſequitur ꝙ ex tractatu crederet illũ eſſe ſibi filium naturalẽ. ¶ Et ſpecialiter reſpondendo, non obſtat text. in d.l.ſi pater. & in d.l.neque profeſſio, ga illa itura, vt dixi, procedunt qñ teſtator nominauit eũ cui legauit, filiũ in teſtamento. Tũc filiatio præſumitur fuiſſe cauſa finalis legati, vel inſtitutiõis, & nominatio filiationis pp inſtitutionem & legatũ, preſumitur facta ex propoſito. quæ ratio nõ eſſet qñ extra teſtm nominaſſet aliquem in filiũ, quia potuit tũc vti nominatione perfunctoria, ſm Aret. in d.l. neq; profeſſio, & d.l.ſi pater. Vel aliter & ſecũdò rñdet, ꝙ ẽt ſi nominaſſet Alzi. filiũ in teſtamento, adhuc non vitiaretur legatum, quia cum nulla ꝓponatur cauſa quare Petrus ſciens ſe impotentem ad generandũ, ſciensq; matrem Alziarii eſſe cõiugatam, & plurimorũ libidini expoſitam, debuerit credere Alziariũ eſſe filium, potius amoris & dilectionis cauſa g̃ filiationis. filiũ nominaſſe præſumendũ eſt.l.nemo.§.ſi.ff.de hꝰd. inſti.l.j.§. Pomponius, ff. de carbo. edi. quam ſic intellexit Paul. de Ca. in d.l. neque ꝓfeſſio. vel tertiò rñdetur, ꝙ nominatio filiationis hoc caſu vera eſt, cum Alz. ſit filius ſpiritualis, & de hac filiatione eum intellexiſſe credendum eſt. Nec obſt. ſi dicatur ꝙ quoties ꝓcurrunt duæ cauſæ quarũ altera eſt naturalis, altera ciuilis, amplectenda eſt naturalis, vti potior & finalis. l. qui habet. ff. de fute. Quia verũ eſt, ſi ꝓſtaret liquidò, ꝙ ambæ ꝓcurrerent, & ſibi inuicẽ repugnarent, aliàs ſecus. l. cũ pater. ff. de iure dot. Sed in caſu noſtro non ꝓſtat de cauſa naturali, prout liquidò conſtat de iure ciuili, nec earum effectus repugnant. Ergo non poſſumus aſſeuerare, ꝙ naturalis filiatio fuerit cauſa finalis huius legati. Vel quartò rñdetur, ꝙ ex confeſſione aduerſarii, quæ eſt ſuperlatiua omnium probatio. c. per tuas. de proba. l. generaliter. C. de non nu. pecu. conſtat ꝙ teſtator pluries teſtatus eſt, ſe non credere Alzia. eſſe filium ſuũ, vt legitur in proceſſu in reſpõſione data ad vij. poſitionẽ ipſius Alziarij. Nec obſt. ꝙ aduerſarius qualificauerit ſuam pfeſſionem dicendo, ꝙ credit Pet. Autardi teſtatorẽ teſtatũ fuiſſe, ꝙ non credebat Alz. eſſe filium ſuũ, ſed ꝙ timore iuſtitiæ ita fuit proteſtatus, ga Alz. acceptauit confeſſionẽ quatenus pro ſe facit, qualitatẽ reiecit, & verã eſſe non dixit, quod facere potuit, cũ præſumptio ſit ꝟ qualitatẽ annexam. Sicut in ſimili põt quis acceptare pfeſſionem eius qui ꝓfitetur ſe occidiſſe ad ſui defenſionem, & negare qualitatẽ. l. Aurelius. §. idem quæſijt. & ibi Bart. ff. de libera. lega. l.j. C. de ſicar. l.ſi nõ puitii, C. de injur. Et ꝙ præſumptio hoc loco ſit ꝟ qualitatẽ, ſatis de ſe patet. Tum ga nemo præſumitur vnũ dicere & aliud in corde habere. d.l. Iulianus. §. ꝙ aũt. ff. de act. emp. Tum ga talis qualitas ꝓtinet in ſe delictum adulterij. Si enim metu iuſtitiæ ita dixiſſet, ergo neceſſariò præſupponit adulterium, quod eſt ꝟ iuris præſumptionẽ, ſm quam nemo præſumitur deliquiſſe. l. meritò. ff. ꝙ ſocio. l. ſi ſeruus extero. C. manda. Tum etiã quia ꝟ hanc qualitatẽ obſtat impotentia, qualitas vitæ Ioannæ matris Alz. Petri ſapientia, & omnia ꝟ. deducta, quibus mediantibus credendũ eſt ꝙ Petrus teſtator pro veritate ſic fuerit proteſtatus, & non metu iuſtitiæ. Non etiã obſt. ꝙ nomine Petri Autardi Alz. fuerit baptizatus. Quia iſta nõ eſt vrgens neq; ꝓcludens coniectura, ꝙ Petrus Autardus crederet eũ eſſe filiũ ſuum, ſm d. Iaſ. in d.l, neq; profeſſio. Nec text. in l. vxorẽ. ff. de manu. teſta. aliquid probat, vt aduertit d. Iaſ. ſed etiã non ſumus extra terminos illius, l. quia ſm conſuetudinẽ huius patriæ, patrinus ſolet filiolũ ſuũ nominare in ſacro fonte nomine ſuiipſius patrini, quæ ꝓſuetudo cum ſit notoria, ſufficit eam allegare. l. ſi adulteriũ cum inceſtu, ſicut idẽ Polioni. ff. de adul. & vt iudex ex officio poteſt pro parte allegare leges ſcriptas. l. vni. C. vt quæ deſ. adꝺo. ita põt allegare conſuetudinẽ notoriam, ga iſta dicit potius allegatio iuris, quàm facti, quæ primo caſu apparet per aperturã librorũ, ſecundo caſu per ipſam notorietatẽ, ſm Bald. l. filiuſta. §. verum. ff. de procu. ceſſat igitur coniectura elicita ex nomine, & cognomine, tum quia nõ concludit, tum quia non poteſt ꝓcedere ſtante allegata ꝓſuetudine. Ex quibus oĩbus concluditur legatũ deberi, neq; dici poſſe teſtatorem per errorẽ legaſſe.

RESPONS. CCI.

Philippus Quiſpiam, cũ ſoluta certa pecuniæ ſumma, negaret ſe maiorẽ accepiſſe, hoc nomine furti à fiſco, vel ut ob denegatum depoſitum conuentus eſt, ſed perperam & iniquè. Primum ꝙ inficiando depoſitum nemo facit furtum. Deinde quòd ab ipſo fiſco, eam pecuniam pondere, numeroque depoſitam fuiſſe proponeretur. Tum quòd maiorem illum accepiſſe ſummã, immo nec apud eam depoſitam fuiſſe probatum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Furtum ſine contrectatione rei, inuito domino committi non poteſt.*
2 *Negans depoſitum, vt furtum facere dicatur, quæ neceſſaria ſint.*
3 *Depoſitum vt ſit, actum eſſe debet, eadem corpora reddi.*
4 *Teſtes varij & contrarij non probant, nec vt aliquid ſaltem probent, in criminalibus in concordiam reducuntur. num. 5.*
6 *Teſtes de ſe exonerando & excuſando tractantes, nihil probant.*
7 *Frater in criminalibus non eſt pro fratre teſtis idoneus.*
8 *Famulus non eſt, ne in ciuilibus quidem, pro domino teſtis idoneus.*
9 *Ebrius continuo à dicendo teſtimonio repellitur.*

Reſpon.

Reſpon. interpreta.

Viſis Libello & depoſitionibus & oĩbus maturè penſatis, pſultationem hanc diuidendã duxi in duas partes. Prima erit, an hmõi cã potuerit agi criminaliter. Secunda poſita parte affirmatiua in præcedenti, an ex deductis & productis verificata fuerint neceſſaria ad probandũ furtum cõmiſſum ob non reſtõnem depoſiti. ¶ Circa primum videreꝫ prima facie potuiſſe criminaliter agi ꝟ dñm Philippum, quia qui recuſat depoſitum reſtituere, furtum vꝺ facere. Nã ſpoliat dñm poſſeſſione rei depoſitæ. l. ſi quis rem. ff. de acq. po. & ꝟ furtum facit, qã vel p rei ꝓtrectationem, vel per detentionẽ cõmittitur. l. alienum. C. de fur. & ita tenet Raph. Go. & Alex. in l.iij §. ſi rem. ff. de acqui. poſſi. Rñdet ad illum tex. ꝙ ibi depoſitarius propoſuerat denegare depoſitum, non aũt petenti denegabat reſtituẽdum. Et pro illa opinione faciunt iura quę dãt depoſitarium vtẽtem re depoſita inuito dño, furti crimine teneri. l. qui furtum. ff. de condi. fur. Inſt. de oblig. quæ ex quaſi delict. naſcun tur. §. itaque ſiue creditor. ¶ Præmiſſis nõ obſtantibus ꝟriam ſniam amplector, tãquam iurium terminis, & rationi magis
1 conſonam. Nam † furtum ſine cõtrectatione rei inuito dño, cõmitti non põt, vt ex definitione furti, de qua in l.j. ff. de fur. dilucidè apparet. & clarius ita conſuluit Inreconſultus in l.ſi quis vxori. §. neque. ff. de fur. Cui enim non determinat definitio, nec definitum adaptatur. l.j. §. dolũ. ff. de dolo. Et hæc eſt rõ quare negans depoſitum, non ꝓpea rem contrectat. l. inficiando. ff. de furt. Si modo oſtendero d. Philip. non contrectaſſe ſummam penes ſe depoſitam, apparebit propoſitionem ſnam eſſe veriſſimam. Quòd aũt non cõtrectauerit, patet: quia d. Philip. nunq; recuſault reſtituere depoſitum: & poſito ꝙ negaſſet ſummam in titulis deſignatam integraliter fuiſſe penes ipſum depoſitam, ex hac tñ ſola denegatione, nõ dr̃ ſummam depoſitam contrectaſſe, quia ſolo verbo nõ fit
2 contrectatio rei. d.l. inficiando. & d.§. neq;. & ſic ex hoc ſolo non potuit cõtra eum formari inquiſitio de furto. ¶ Sed poſito falſo pro vero, ꝙ denegaſſet integram ꝓtrectet inuito dño. De primo conſtat, quia negans reſtituere mutuum, non tenetur furti, eo quòd mutuans tranſtulerit dñium rei mutuatæ in ſuſcipientem, & ei dederit facultatem rei vtendæ. l.ij. §. appellata. ff. ſi cer. pet. Similiter qui negat ſummam promiſſam per pactum vel ſtipulonem ſoluere, furtum non facit, qa rem alterius non contrectat. aliud enim eſt rem eſſe alterius, aliud ſibi deberi. l. ſingularia. ff. ſi cert. pet. l. Quintus. §. argẽto. & §. cum ita. ff. de auro & arg. leg. Conſtat ẽt ꝙ requiritur contrectatio inuito dño, vt ſ. demonſtraui. Iſta aũt cõſignatio facta d. Philip. non põt dici depoſitum, ſed habet naturam mutui potius, vt probabo, ergo &c. Quòd non dicaꝫ depoſitum, ꝓ-
3 batur ſic. Ad hoc vt dicaꝫ depoſitum † oportet ꝙ actũ ſit ꝙ eadem corpora nummorum reddant. Nam ſi, vt tantundẽ ſoluereꝫ, conuenit, egrediꝫ ea res notiſſimos depoſiti terminos. l. Lucius. ff. depoſ. Et ſic oportet ꝙ quantitas pecuniarũ ſit depoſita, non vt quantitas, ſed vt ſpecies, & ſic ꝙ ſit depoſitus ſaccus, vel crumena repleta pecuniis obſignata, aſs ſi ſit depoſita pecunia ad pondus, vel ad menſuram, non dr̃ depoſitum, nec denegans reſtituere, furtum facit. l. ſi ſaculum. ff. depoſi. & rõ eſt euidens, quia deponens pecuniam ad pondus, vel ad numerum cẽſetur dare licentiam depoſitario, vr ea pecunia vtatur, & tantundem in genere ſuo reſtituat, ſm gl. in l. die ſpõſaliorum. de depoſi. & probatur in l.ij. ff. ſi cer. pet. & Bal. conſi. 353. quidam A. lib. iij. ſed in caſu nr̃o fiſcus articulat pecuniã fuiſſe poſitam partim ad pondus, partim ad numerũ, ergo bñ ſequitur ꝙ non eſt propriè depoſitum. Sequit etiam ꝙ tacitè actum fuit, ꝙ tantundẽ in ſuo genere redderet. Ex iſtis ſequit concio ꝙ d. Philip. ẽt ſi vſus fuerit pecunia, & ẽt ſi reſtõnem denegauerit, ꝙ furti actione ꝓueniri non põt. ita in ſpecie ꝓcludit Sal. in d.l. die ſponſaliorum. dicens hunc eſſe effectum reſultantẽ ex hoc ꝙ depoſitum egredit notiſſimos depoſiti terminos, vt dr̃ in d.l. Lucius. & clarius & magis diffuſè ita caſum nr̃m determinat Albe. d Roſ. in d.l. inficiando. in quit enim, qui denegat reſtituere pecuniã apud ſe depoſitam ad pondus, vel ad numerum, non credo quòd furtum committat, quia potuit vti ea pecunia, & conſumere, & poſtea tantundẽ reſtituere. malè igitur fiſcus intẽtauit actionẽ furti, &c. ¶ Sed poſito ꝙ verum eſſet, ꝓut non eſt ꝙ per ſolam denegationem depoſiti cõmitteret furtum, videndum eſt, an ſint pꝛobata neceſſaria ad ꝓuincẽdũ d. Phi-
lippum de furto. Et iſta erit ſecunda pars noſtræ pſultationis, pro cuius declaratione præmitto, ꝙ fiſcus agit actione furti, quia d. Philip. non reſtituit, niſi ſeptingenta ſcuta auri ad ſolem, & viginti ſolidos, cùm longe maiorem ſummam in depoſito receperit, & pñr furti agit, ga integrum depoſitũ non reddidit. Inquirendũ ergo eſt, an fiſcus maiorem ſummã fuiſſe depoſitam probauerit. Diſcutiẽda igitur ſunt dicta teſtiũ. Et quidem ſeptẽ teſtium ſed variantium depoſitiones tamẽ vñr probare. Nam conſtat ꝙ in omni negotio ſufficiunt duo teſtes. c. in oĩ negotio. de teſtib. l. vbi numerus. ff. e. tit. quanto magis vbi adſunt ſeptem & vltra, & etiam vbi reperitur inſtm, qđ dr̃ probatio ꝓbata, & non ꝓbanda, ſm Bal. in l. Imperator. ff. de ſtat. hominum. glo. & Pan. in c. cũ olim. de cenſib. de numero pluriũ ducatorum ꝓſtat, &c. ¶ Sed ꝑmiſſis non obſtantib. ſentio non fuiſſe probatum ꝑdeſignatum põdus,
4 nec numerum, ga † teſtes ſunt inuicẽ varij & ꝟrij, ꝓter quã variationem non eſt eis fides adhibẽda. l. qui falſo vel variè. ff. de teſtib. c. cum in tua. eo. tit. cum ſi. Et ſi dicatur ꝙ reducẽ di ſunt ad concordiam, vt ſaltem probent de ſexlibris auri, & de libris vndecim argenti, tum quia in maiori ſumma minor ineſt. l. cum furti. ff. de in lit. iurand. Nam vbi teſtes de eodem actu deponunt, probant ſaltem de minori, ſm Alexan. in l.j. §. ſi ſtipulanti. ff. de verbo. obli. per text. in l. Sẽpronius. ff. de leg. ij. tum quia ex depoſitione P. teſtes ipſi ad concordiam reducuntur, ſtandum eſt enim ei qui aliqua diſtinctione concordat teſtimonia. d.c. cum in tua. & ibi Fel. latè de teſtib. Sicut vbi reperiuntur opiniones doctorũ variæ, & cõtrariæ, ſtatur opinioni doctoris diſtinguentis, & ſcripturas concor
5 dantis, quia † prædicta poſſent procedere in ciuilibus: ſecus vꝺ in criminalibus, in quibus requiruntur probationes luce meridiana clariores. l.ſi. C. de proba. Nam teſtes qui deponũt de minori vñr negare maiorem, ſm Sal. poſt Bald. in ij. C. de reſcind. vendit. Ioan. de Imo. in c. fin. de empt. & vẽdit. Are. conſi. 65. in pñti conſultatione. ex quo reſultat ꝙ contrarian tur deponentibus de maiori ſumma, vel ſaltem quia deponẽ tes de maiori, negãt maiorem, ſequitur hæſitatio, quia veriora dixerint, vnde in criminalibus non videntur liquidò probare, ergo, &c. ¶ Præterea & ſi prædicti teſtes benè probarent, tñ talis probatio non facit fidem in præiudicium d. Philippi qui non erat præſens tempore ponderis & numerationis, neq; acceptauit depoſitum iuxta prædictum pondus, & ꝑdeſignatũ numerũ. ¶ Vnde videndum eſt, an fuerit probatũ ꝙ dictę pecunię fuerit depoſitę & ꝓſignatę eidẽ Philippo in põdere & numero pnarratis. Et mihi vꝺ ꝙ nõ ex pluribus. Primò Alziarius Bocardi, qui pecunias ponderatas & numeratas in loco de cauiſinõtibus portauit ad locũ caſtrinoui, & Claudius Colũbi, qui cõſignauit & depoſuit, ac Petrus Celerij, Dominicus Talierij, & Ioãnes Valleta comites & ſocij deputati ad aſſociandã & comitandã dictã pecuniam, nihil pro
6 bant, quia † tractãt de ſe exonerãdo, ſm Bar. in l. deferre. ff. de iur. fiſci. Pañ. in c. inſuper. de teſtib. Rap. Co. pſ. 68. in preſenti qõne. circa princi. Dec. pſi. 256. in cauſa ĩquiſitionis. Itẽ vbi teſtis deponit ĩ cauſa, ĩ qua poſſet redargui de mala cuſtodia, vel adminiſtratione, ei credẽdum non eſt, etiam in ciuilibus, ſm Ioã. Andr. in addit. ad Spe. in ti. de teſte. §. j. verſi. ſed pone ꝙ adminiſtrator. ſequitur do. Anto. in c. cũ à nobis. de teſtib. & in c. cũ ex literis. & ibi Imo. de trãſactio. Ale. conſi. 86. viſis dubitationibus. & Dec. in d. cõſi. 256. ſed iſti teſtes tractãt de ſe exonerãdo. Nam ſi omnem pecuniam non conſignaſſent, ſed inter ſe partiti fuiſſent, tenerẽtur ipſi ad reſtitutionem, & ab iſta obligatione ſatagũt ſe exonerare. Item ſi diligenter nõ animaduertiſſent, cuſtodiſsẽtq; ne Alziarius qui pecunias deferebat, quicquam vſurpaſſet, in culpa fuiſſent, vnde non eſt eis credẽdum, quia deponũt in eorum laudẽ & ad ſe excuſan
7 dum à culpa & negligẽtia. ¶ Item Claudius Columbi † eſt frater querelantis. cõſtat autem ꝙ in criminalibus frater non eſt idoneus teſtis pro fratre vel ſorore. c.j.ij. qõ. v. c. in literis. ꝺ te ſtib. latè per Panor. in c. literas. de præſumptio. Socin. pſi. 20.
8 lib.j. & alibi ſæpe. ¶ Item Alziarius † eſt famulus querelãtis, qui nõ eſt idoneus teſtis pro domino, etiam in ciuilibus. l.ij. C. de teſtibus. etiam ſi poſt litem motam, vel præparatam fuerit expulſus. ſecũdum Specu. in titu. de teſte. §. j. verſi. quid ſi olim. & maximè ſi ſimulatè fuiſſet expulſus, vt aliquando ad famulatum rediret, ſecundũ Bar. in l. vir mulieri. ff. de donat. inter vir. & vxor. per Felyn. in c. in literis. de teſtibus. ¶ Item
9 Petrus Celerij eſt † cõtinuò ebrioſus, ebrius autem repellitur à teſtimonio ſecundum Bal. & Fel. in c. de teſtibus. Alij etiam teſtes fuerunt aliis rationibus obiectati. vt patet in proceſſu. Ex quibus ſatis liquidò conſtat, quòd iſti teſtes qui dicunt de tuliſſe & conſignaſſe omnem pecuniam prædicto Philippo, tripliciter non probant maximè in criminalibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Et ſi calculeꝯ hmõi pondus nõ excedit ſeptuagĩta ſcuta auri, & ſolidos vigĩti, ſeptua ginta duo.n. ſcuta auri, ſm antiquã monetam, in qua tñ auri erat in materia, quãtũ in forma.l.j. ff.de ꝺhẽda empt.no. Bar.in l.Paulus.ff.de ſolu.& in l.ij.§.j.ff. ſi cer.pet. Pañ.& alii in c.quanto.de iureiuran.faciunt vnam libram auri.l.quoties. C.de ſuſcep.& arca.lib.x.no.p gloſſ.in l.fi.ff.de fin ius vocã. ſm verò monetam noſtri tpis, ꝓpter expenſas quæ fiunt in cudendo, nonaginta ſeptem ducati Bononienſes vel centum ſcuta Regis Franciæ, ꝓſtituunt libram auri, ſm Io.de platea in d.l.quoties, & x. libræ argenti puri. valẽt libram auri.l.j. C.de argen.pret. qđ in theſaurum infert.li.x. viginti vero libræ æris valent vnum ducatum l.j.C.de colla. æris.lib.x. Libra verò æris ꝓtaminati valet iiij.aureos, & plus vel minus ſm minorem vel maiorem ꝓtaminationem, vt notatur in d.l. Et ſic ſex libræ auri faciunt ſexcenta ſcuta. Vndecim libræ ſolidorum facerent quadraginta quatuor ſcuta, licet intellexerim q non faciunt niſi quadraginta. Triginta ſex duplices ducati facerent ſeptuaginta duos aureos, ſed nõ qa erant oẽs eiuſdem valoris, cũ alij eſſent nobiles, alij Alfonſini, non põt taxari verus numerus, ſed ex libro ipſius Philippi apparet, q non faciunt niſi quinquaginta aureos, q liber facit, ꝓbationem etiã proſcribente, ſi ſit homo legalis, bonusq; mercator ſm Bar.in l.admonendi.ff.de iureiuran.per tex.in l.rationes. C.de proba. Q minimo dicit Spec. in tit.de inſtru. edit.§.nunc dicendum. circa medium, q liber mercatoris facit ſemiplenam probõnem, & pro ipſo mercatore cum vno teſte facit plenã, pbõnem. Immo dicit Bal. q liber mercatoris poſt mortem ſuã plenè probat etiam pro eo & eius hr̃dib. ita Bal.in l.vnic.C.de ꝓſeſ.in c.iurauit.de teſtib. Soc.ꝓſ.161.,p deciſione. lib.ij. Conſtat aũt q ex dictis & depoſitionib. teſtium, & ex publica fama, q d. Philippus eſt homo legalis & fidelis: ergo, &c. oĩb. cõputatis ſumma ẽ ſexcentorum nonaginta aureorum ſine teſtonis. d. Philippus reſtituit 70. ſcuta. & 20. ſolid. Iniquè ergo & inciuiliter fuit intitulatus.

RESPONS. CCII.

Via Hodie pater æquè ac mater ſimul cũ fratrib. & ſororibus filio inteſtato defuncto ſuccedit, iccirco ſit vt velut mater pp ſecunda vota ſucceſſione iſta priuetur.

SVMMARIVM.

1 *Correlatiuorum idem ius eſt etiam in pœnalibus.*
2 *Pater qui ad ſecundas nuptias tranſiuit, filijs primi matrimonij abintẽſtato mortuis non ſuccedit.*
3 *Pœnæ iuris ciuilis ſecundũ nubentium, vt infamia, & ſimiles, iure canonico ſublatæ ſunt, ſed ſucceſſionis priuatio durat.*

Reſpon. interpretatio.

Mortuis Filijs ab inteſtato pr̃ & fratres & ſoroꝝ defunctorũ filiorũ vtrinq; ꝓiuncti, ſimul ſuccedunt in viriles portiones. auth. defuncto. & ĩ corpore vnde ſumit. C.ad tertul. Vnde infero rñſionẽ eius qđ à me querit, q Ioan. Bardeti niſi ꝓuolaſſet ad ſecundas nuptias, ſucceſſiſſet liberis defunctis ſimul cũ fratrib. & ſororib. defunctorum vtrinq; ꝓiunctis in capita, ſeu in viriles portiones. Sed quia Ioannes pr̃ tranſiuit ad ſecũda vota quæritur an p talem tranſitum, priuatus remanſerit bñficio ſucceſſionis. Et vr̃ prima facie q non, qa nulla lex eſt hoc dicens, ergo nec nos dicere debemus, cum nemo ſit iure ſuo priuandus, niſi expreſſa lege caueatur. l. & ſi qs. §. diuus. ff. de religioſ. & ſumpti. funer. canon. inuentum autem xvj. q. vij. & ad hoc ſolet allegari gl. in c. fi. de iure patro. & in propoſito nr̃o vr̃ text. in. §. optimum in auth. de non eli. ſecund. nubent. ibi, patres non priuantur filiorum ſucceſſione, licet ſecundas ꝺxerint nuptias. nec eſt lex vlla hoc dicens. ¶ Sed præmiſſis & ſimilib. non attentis *cõis* doct. ſnĩa amplectitur ꝓriã ſnĩam. ſ.q pr̃ priuet ſucceſſione filiorũ pp tranſitũ ad ſecũda vota, ſicut priuat mr̃, p tex. in l. fœminę. §. illud ẽt. C. de ſecun. nup. & licet illa lex loquat in mre, eam tñ extendunt ſapiẽtes ad patrẽ, p tex. in §. & hæc cõis mulieris & viri nulcta ſit poſita. in auth. de nup. qua rõne vtebat Imperator in d. §. optimum. corrigendo text. in d. §. illud. ita cantat text. in §. hinc nos alia euocet rõ. in auth. de nup. & ,p iſta cõi ſnĩa facit † rĩa correlatiuorũ, q̃ ,pcedit ẽt in pœnalib. l. vnic. C. de cupreſſ. li. x. & l. fi. C. de indic. vi. tollẽ. & ita in terminis tenet gl. Bart. & Sal. in d. §. illud. Azo in ſumma de ſecũ. nup. ad fi. Mar. in tractatu ſucceſſionũ ab inteſt. Pet. de Vbal. in d. tract. in ij. par. q. v. Old. ꝓſ. 32. quidã habuit vxorẽ. Lu. Ro. ꝓſi. 182. in caſu ,ppoſito. Are. conſ. 72. præſupponit. Soc. ꝓſi. 34. proſequendo ordinem. lib. j. ꝓſi. 114. præſens ꝓſultatio. lib. vlti. & Deci. ꝓſi. 87. ,p reſolutione. ¶ Nec ob. ratio. ſ. firmata, qa doctores rñdẽt, q pr̃ ante diſpoſitionem d. auc. defuncto. non poterat priuari ſucceſſione filiorũ, qua carebat, cum antea excluderet à fratrib. & ſororib. filiorum defunctorũ, licet nõ excludat mater. l. fi. C. ad tertul. & l. ſancimus. C. cõm. de ſucceſſ. & ideo nulla erat tunc lex dicens patrem pp tranſitũ debere priuari. & ſm illa tempora loquit tex. in d. §. optimum Sed † cum hodie ita pr̃ ſicut mater ſuccedat ſimul cũ fratrib. & ſororib. d. aut. defuncto. dicendum q eſt pp tranſitũ ad ſecũdas nuptias ita debeat priuari pater ſicut mr̃, cum non ſubſit vlla rõ diuerſitatis: immo ſm Are. in d. cõſi. 73. qa magis iuuriaꝝ filiis primi matrimonij, quàm mater. vt pater ab effectu, vnde iuſtius eſt q priuetur pr̃, quàm mater. ¶ Non deniq; obſtat ſi dicat, q pœnæ ſcdò nubentiũ abolitæ fuerunt p Chriſtianã legem pp dcm̃ apoſtoli ad Corinth. vij. c. mulier, inquit, viro ſoluta, nubat in dño: cuius apoſtoli dicto lex canonica audiens, negat mulierem nubẽtem intra annum luctus infamem eſſe, vt eſt text. in c. fi. de ſecund. nupt. & ibi expreſsè Panor. tenet diſpõnem dicti. §. illud. correctam eſſe per ius canonicum. & ſequitur Fel. in c. eccleſia S. Mariæ. vbi aliàs addit authoritates de cõſti. Quia ad oĩa iſta rñdetur † q pœnæ appoſitæ per ius ciuile ꝺhentib. ſecundas nuptias in odiũ ſecũdi matrimonij, abolitæ fuerunt per ius canonicum, vt eſt pœna infamiæ, & ſimiles. & ita loquitur tex. in d. c. fi. ſed pœnæ appoſitæ in fauorem filiorum primi matrimonii firmæ remanſerunt, ſm Inno. Hoſt. Card. & *cõiter* alios in d. c. fi. & ibi Pañ. atteſtat ita tenere *cõiter* doctores, licet ipſe diſſentiat. & ita ẽt tenẽt doctores in conſiliis ſ. allegatis & Soci. cõſi. 39. lib. j. & Lud. Ro. ſingu. cclix. Cur. conſi. 27. Ioan. de Ana. conſ. 102. Alex. cõſi. 136. lib. iiij. Lu. Roma. conſi. 182. cum aliis infinitis auctoritatib. quas breuitatis gratia miſſas facio, &c. Cõcludens quòd Ioannes Bardeti nullam habet partem in ſucceſſionibus ſuorum filiorum, qui obierunt poſtquam fuit ſecundis nuptiis funeſtatus, ſed defunctorum filiorum hæreditates inſolidum ſpectant ad fratres & ſorores vtrinque cõiunctos proximiores in gradu patre remoto. d. auth. defuncto.

RESPONS. CCIII.

Dater Dimidiam partem omnium bonorum ſuorum præſentium & futurorum, reſeruatis ſibi fructibus & adminiſtratione, filio ſuo propter nuptias donauit, hoc tamen inter cætera, pacto adiecto, quòd pro quibuſcũq; onerib. hæreditariis ipſius donatoris ipſe donator non poſſit neq; valeat ,p ſupportatione onerum ipſorum imbrigare neq; quouis modo obligare ſeu hypothecare, niſi quartã partem dictæ partis dimidiæ. Ex quib. illud primum conſtat, patrem de dicta quarta in aliorum filiorum fauorem directè alienando, cũ illius dñs eſſe deſiſſet, fi uctuũ. ſ. reſeruatiõe translato dñio, diſponere non poſſe, ſed tantum vi pacti, per indirectum obligando & hypothecando. Deinde idem legatorum quæ ipſe teſtamento reliquerit, quæ ipſa hæreditaria ſunt onera, facere poſſe. Cæterũ filiis aliis, ſi eos integram legitimam non habere, detracto ære alieno contigerit, ſupplementum ex tribus illis partibus, quas donatarius frater ex dimidia illa, ſine onere ſaluas habet, petere licet.

SVMMARIVM.

1 *Donatio bonorum, deductis omnibus oneribus intelligitur.*
2 *Pactum illud, q pro quibuſcunque oneribus hæreditarijs obligare ſeu hypothecare quouis modo non poſſit, quem ſenſum verum habeat. & nu. 3. & 4.*
3 *Dominium, fructuum reſeruatione, transfertur.*
4 *Legata & fideicommiſſa, onera dicuntur hæreditaria.*
5 *Verbũ vniuerſale, quibuſcunque tam ad impropria q̃ ad propria reſerũ.*
6 *Supplementum legitimæ conſequuntur filij ex ipſis rebus fratri etiã propter nuptias donatis.*

Reſpon. interpretatio.

Ioannes de Cruce Romanenſi donauit Petro filio ſuo propter nuptias, medietatem omnium bonorum ſuorum præſentiũ & futurorum, ſub certis pactis & conditionibus: & maximè cum pacto tenoris ſequentis. Item quòd pro quibuſcunque oneribus hæreditariis ipſius Ioannis donatoris, idẽ donator non poſſit, neque valeat pro ſupportatione ipſorum onerum imbrigare, neque quouis modo obligare ſeu hypothecare, niſi quartam partem dictæ medietatis, quæ quidem quarta pars ex nunc prout ex tunc, & econtra, ſit & remaneat maneat hypothecata pro medietate dictorum onerũ. Super quo pacto cõtingit dubitari, an illius vigore pater poteſt de dicta quarta parte medietatis bonorũ diſponere in fauorem cæterorũ filiorũ. Non põt prædicto quæſito clarè rñderi niſi prius intelligatur mens ꝺhentium. nam donatio † medietatis bonorum præſentium & futurorũ, intelligit deductis omnibus onerib. l. ſubſignatum. §. bona. ff. de verb. ſig. tradit in l. ſtipulatio, hoc mõ ꝺcepta. ff. de ver. ob. Si ergo pactũ ꝺdictũ non eſſet, ſolũ intelligeret donata medietas bonorũ quæ ſuperſunt deductis oĩbus oneribus. Quid ergo voluerunt ꝺhẽtes paciſcendo, q donator non poſſit pro oneribus hæreditarijs obligare, niſi quartã partẽ dictæ medietatis. non enim ad quartã partẽ bonorũ futurorũ & acquirendorũ referri vr̃ pactũ, qa non dũr acquiſita bona, niſi detractis oneribus. d. §. bona. Referendũ eſt ergo pactum ad bona, q̃ erant in bonis donatoris, tpe factæ donationis, vt ſic donator, q reſeruauerat ſibi fructus & adminiſtrationem ipſius medietatis, nõ poſſit pro oneribus hæreditarijs ſupportandis obligare niſi quartam partẽ medietatis bonorum tunc præſentium. Vnde reſultat alia dubitatio, quæ ſint hmõi onera hr̃ditaria. Nã quantum ad ipſum donatorem non pñt onera dici hæreditaria, niſi ea quæ eſſent in hr̃ditate patris ſui vel alterius, cui ſucceſſiſſet. Nam onera ad quæ tenet ex alia cã non pñt dici hr̃ditaria. l. hr̃ditarium. ff. de bon. auth. iudic. poſſid. Videret ergo q ſolũ poſſet obligare hanc quartã pro oneribus ad quæ teneretur ex cauſa hr̃ditatis ad ſę deuolutæ, & non aliter. Et ſi verba pacti diligenter diſcutiantur, iſte vr̃ intellectus ipſorũ verborũ. Sed aliam arbitror fuiſſe mentem ꝺhentiũ. vnde ab ſit q vis verborum tm̃ valeat, q melior ſenſus exiſtat. l. iij. C. de liber. præterit. ſunt enim verba ſub iugo mentis, tanquam ſub ſuo proprio originali, teſte Bal. in c. mandatum. de reſc. ¶ Senſus ergo ꝺhentiũ fuit, q medietas omnium onerum quibus reperiet onerata hr̃ditas donatoris poſt eius mortem ſoluẽda eſſet per donatorẽ, alia medietas per alios hr̃des, qa, vt ſ. dixi, bona dũr deductis oneribus. d. §. bona. Sed qa poſt donationem tot onera ſiue debita potuiſſent ꝺhi q annihilaſſet ipſam donationẽ, factũ fuit hmõi pactũ, q donator nõ poſſit pro oneribus hr̃ditariis ipſius donatoris, id eſt quæ reperientur in hr̃ditate ipſius, obligare, niſi quartam partem medietatis bonorum, quã quartã voluerunt eſſe, & remanere obligatam pro medietate dictorũ onerũ. ¶ His ſic pro clariori intelligentia diſcuſſis, venio ad punctum qõnis, An donator poſſit diſponere de dicta quarta in fauorem aliorum liberorum. Et procul dubio reſpondendum eſt q non, quia donator non habet dominium dictæ quartæ partis, † cum p reſeruationẽ vſusfructus fuerit translatum in donatarium. l. quiſquis. C. de don. Et cum donatio fuerit perfecta, immutari minimè poteſt. l. perfecta. C. de do. quæ ſub mo. qđ verum intelligo directè, alienando dictam quartam partem, ſecus per indirectum eam obligando & hypothecando virtute prędicti pacti. ¶ Sed nunc ſubintrat alia dubitatio, an donator poſſit obligare dictam quartam partem in vltima voluntate, pro legatis & relictis per eum? Punctus ſtat in hoc, An legata & fideicommiſſa dicant onera hr̃ditaria. Et prima facie vr̃ q non, per tex. in d. l. hr̃ditarium, vbi dr̃ q illud dr̃ æs alienum hr̃ditarium quod ex obligatione defuncti originem trahit, ꝙ poſt mortem exſoluendum ſit. ſecus ergo ſi nõ trahat originem ab obligatione defuncti. Et quia appellatione hr̃ditatis non comprehenduntur legata nec fideicommiſſa. l. ſi Titius. ff. de leg iij. traditur ẽt per Bar. in l. liberto. §. filiũ. ff. de annu. legat. & vr̃ tex. in l. ij. C. ad treb. ibi, ſucceſſionis onera, ſeu legatorum præſtationem ponderando diſiunctiuam, ſeu, q̃ ſolet poni inter diuerſa, vt not. in rubri. ff. ſi ager vectig. vel emphy. petat. ¶ Contrarium credo verius, & † q legata & fideicõmiſſa dicantur onera hæreditaria, probat in l. fin. §. ſuã autem hoc aliquis. in fi. C. de iure deliberand. ibi, oĩbus inſolidum hr̃ditarijs oneribus teneatur. ad idem tex. Inſti. de fideicom. hr̃dit. §. j. aut alio, ibi, ipſe onera hr̃ditaria ſuſtinebat, huius emptor hæreditatis, quia tenetur ad onera hr̃ditaria. l. j. §. ſic q publ ic. & §. ſeq. ff. de hr̃di. vel act. vendit. etiam tenetur, quia & ipſa onera hr̃ditaria ſunt. l. hæreditatem. ff. eo. Et actiones, quæ competunt pro legatis cõtra hæredes. l. j. C. vt actio. ab hr̃di. & ꝺ hær. l. ij. C. cõmu. de lega. dũr onera hæreditaria. l. pro hęreditarijs. C. de hære. act. Et hæres à quo legata relicta ſunt, dr̃ oneratus onere legatorum. l. in rõne. §. ſi filio. ff. ad leg. falci. & dicit Soc. ꝓſi. 4. quantum ad primum. lib. vltimo, q onus idem eſt q grauamen: & oneris appellatione veniunt nõ ſolum ea, ad quæ quis inuitus obligatur, ſed etiã ea quæ quis ſponte facit quãquã in caſu noſtro legata dicantur reſpectu hęredis qui inuitus cogit ea ſoluere, & nõ reſpectu teſtatoris q ea fecit, & dũr hr̃ditaria, qa ratione aditæ hr̃ditatis debent ab hr̃de. l. ex maleficijs. §. hæres. ff. de actio. & obli. ¶ Ad ꝺria patet reſponſio. Et primò ad tex. in d. l. hr̃ditariũ. quia & ſi velit hęreditarium æs alienum dici qđ erat debitum per teſtatorem, licet eſſet ſoluendum poſt eius mortem, non tñ negat q legata ẽt non dicant æs alienum hr̃ditarium, immo in implicatiua ibi poſita infertur q ẽt dicatur hæreditarium æs alienum, quod incipit deberi ab hærede. qđ etiam ,p batur in d. l. j. C. vt act. ab hæred. & ꝺ her. Præterea nos quæri mus, an legata dicanr onera hæreditaria, non aũt an dicãtur æs alienum. Ad text. in d. l. ſi Titius. quæ vult q grauatus reſtituere hr̃ditatem non cenſeat grauatus reſtituere legata. Rñdetur q licet appellatione hr̃ditatis non cõtineantur legata, non tñ ſequitur q non dicant onera hr̃ditaria, quia aliud eſt hr̃ditas, aliud onus hr̃ditarium, immo onera legatorum minuunt hr̃ditatem. inſti. de leg. falcid. §. j. & p totum. nam impenſa funeris nõ eſt hr̃ditas, nec appellatione hæreditatis cõprehendit. & tñ dicit onus hr̃ditariũ. l. j. §. q ſi funere. ff. de hę re. vel act. vẽdi. Ad tex. in d. l. ij. C. ad treb. rñdet, q vel ad maiorem expreſſionem, vel pp difficultatẽ, de qua ibi in gl. tex. diſiunctiuè locutus eſt. Poſſem aliter rñdere, ſed nõ curo, qa expediti iuris eſt quòd legata dicantur propriè onera hæreditaria: & licet largè dicerentur onera hæreditaria, tamen cum donator habeat facultatem obligandi quartam partem pro quibuſcunq; oneribus hæreditariis, etiã pro impropriis poſſet obligare, quia † verbũ illud vniuerſale tam ad impropria, quàm ad propria refertur. l. metum aũt. §. animaduertẽdum. ff. de eo qđ me. cauſa. cum ſimi. ¶ Concludo igitur, q donatarius tenebitur etiam ad onera legatorum quatenus aſcendit valor huius quartæ partis, cæterum quia filius donatarij habet tres partes vnius medietatis ſaluas, & ſine onere dictæ donationis cæteri filij, ſi detracto ære alieno nõ habeãt † integram legitimam habito reſpectu ad quãtitatem bonorum quæ erant tpe factæ donationis, potuerunt petere ſupplemẽtum ex dictis tribus partibus vt ſuprà donatis, aut. de immenſ. donatio. p totũ. Ex his remanent reſoluta oĩa quæſita quę ab vno tñ dependẽt. nã ſi pater poteſt obligare quartam partem pro quibuſcũque oneribus etiam pro debitis ꝺhendis per patrem pro alimentis, & doctrina aliorum filiorum, dictam quartam partem poterit obligare. Et quia hæc omnia arbitror clariſſima, omittam auctoritates, & allegationes quibus hanc conſultationem exonerare potuiſſem.

RESPONS. CCIIII.

Vi Spuriam à patre naturali dotatã duxerat vxorem, dotis inſtrumento, in quo illa naturalis filia dotantis dicebatur, promiſerat ſe in caſum dotis reſtituendæ, eam illi cui de iure reſtituenda eſſet, reſtitutu rum, ſeſe pro obſeruatione huius promiſſionis, carcerib. & arreſtis ſubmittens. Itaque cum reſtitutionis caſus euenisſet, eaq; de cauſa iudicis authoritate in carcerem coniectus fuiſſet à d. Vicario Auenionenſi pronuntiatum eſt, illius incarcerationem fuiſſe inciuiliter obtentam, hac cauſa expreſſa, qa inſtrumentum debiti & ſubmiſſionis liquidum non eſſet. Sed hanc ſententiam retractandam & annullandum fuiſſe palam eſt. Primum, quòd eſt expreſſa falſa cauſa, quòd tum ex lectione inſtrumenti ipſius, tum ex rei reſponſione apparebat ipſo iure nulla eſſe. Deinde, quòd paratas probationes vicarius admittere noluerit. Tum quia lata non citata parte fuit.

SVMMARIVM.

1 *Dos data filiæ ſpuriæ, ſoluto matrimonio reſtituenda eſt patri vel eius hęredib. non hæredibus, aut ſucceſſoribus filiæ ipſius.*
2 *Naturalis filiæ appellatione ſpuria contineatur, maximè ſecundum vſum loquendi communem.*
3 *Reſponſionis intellectus ex interrogatione ad quam omnino referri debet, niſi palam repugnet, accipiendus eſt.*
4 *Reponſio obſcura & ambigua contra reſpondentem interpretanda eſt.*
5 *Negatio ſolarem dul iam non facit, vbi contrariæ probationes ſunt in promptu paratæ & oblatæ.*
6 *Sententia non citata parte lata, eſt ipſo iure nulla.*

Reſpon. interpretatio.

Sententia Qua dñs Vicarius Auenionenſis ,p nuntiauit, carcerationem Egidij de grangia fuiſſe inciuiliter obtentam, qa inſtrm debiti & ſubmiſſionis nõ ẽ liqdũ, retractanda & annullãda mihi vr̃ ex infrà dicendis. ¶ Primò, quia ſnĩa lata ex falſa cã expreſſa in ſnĩa eſt ipſo iure nulla. l. qui teſtõ. ff. de excuſat. tut. l. ij. C. qñ ,p uocare non eſt neceſ. traditur per Bartol. & ſcriben. in l. qui Romę. §. duo fratres. in oppo. ff. de verb. obl. Cum igitur do.

Vicarius declarauerit carcerationẽ nullã & inciuilẽ, qa inſtrm nõ eſt liquidũ, & ſic ex falſa cã, cum d. inſtrm ſit liquidiſſimũ, bñ ſequit̃ qp talis ſnia ſit nulla. Quod aũt inſtrm liqdo ꝓbet intentionẽ ceſſionarij dñi Anto. Angleſij, oñdo clariſſimè præ
1 ſuppoſita vna ꝯcluſione in iure q̃ talis eſt, dos† data filiæ ſpuriæ ſoluto matrimonio reſtituenda eſt pri, vel eius hæredib. & nõ hæredib. aut ſucceſſoribus ipſius filiæ, vt in terminis cõ ſuluit Pañ. ꝑſ. 59. & ꝑſ. 115. lib. ij. & rõ eſt, qa pr̃ non p̃t donare alij† filiæ ſpuriæ vltra alimẽ. a. c. cũ haberet, de eo q̃ dux. in mr̃i. q̃ poll. per adulter. vñ donatio fcã ſpuriæ ex cã dotis, ſolũ valet in vim alimẽtorum, ſm Bar. in l. ſi. §. ſi à ſocero. ff. de his q̃ in fraud. credit. q̃ alimenta ceſſant mortua filia. §. finit autem. Inſt. de vſufru. l. alimenta. §. baſilicæ. ff. de alimẽ. lega. meritò poſt mortẽ filiæ ſpuriæ dos ad pr̃em redire debet. Immo ſunt q̃ tenent, ꝙ pr̃ q̃ dedit dotẽ filiæ ſpuriæ excedentẽ alimẽta, poſſit id qđ ſupereſt, deductis alimentis repetere à marito filia viuente, qa dos in exceſſu non valuit vſq; à principio ſm Bar. in l. ſi. ff. de his quib. vt indig. & Bal. in l. eã q̃. verſ. pone. dicit decretũ. C. de fideicõ. & Soc. ꝑſ. ij. li. iiij. & p hanc rõnem ita ꝯcludit Nico. de vbal. in trac. de ſucceſ. ab inteſt. Hac ꝯcłone ꝙp aſſumpto, ſiue maiori ſic p̃miſſa, ſubijcio pro minori aliam in facto, q̃ colr̃ ex inſtr̃o, ꝙ Egidius promiſit in caſum dotis reſtituendæ eã reſtituere illi, cui de iure reſtituẽda erit. & ꝙp obſeruatione huius promiſſionis ſe ſubmiſit carcerib. & arreſtis. ex iſtis infero cõcłonem, ꝙ inſtrm clarè & liquidò probat d. Egidium ꝓmiſiſſe pr̃i reſtituere ſibi dotẽ ſoluto mr̃imonio, & ꝙp reſtõne ſe ſubmiſiſſe arreſtis & carcerib. Vnde non vr̃ quõ d. Vicarius potuerit ꝓferre talem ſnĩam, ea de cauſa, qa inſtrm non ſit liquidum. Sed ſentio tacitè mihi rñderi, ꝙ iſta mea cõclo procedit, ſi cõſtaret ex inſtr̃o ꝙ filia Angleſij eſſet ſpuria, ſed ex lectura inſtr̃i õn legit ꝙ ſit ſpuria, & licet in inſtr̃o nominetur filia naturalis, non tñ ex hoc liquidò ꝑſtat, ꝙ ſit ſpuria, qa p̃t eſſe nata ex ꝯcubina, cui filiæ natæ ex concubina pr̃ põt donare. aut. licet. C. de natura. liber. Ad iſtud ſuper quo credo
2 d. Vica. fundaſſe ſuam ſnĩam, rñdeo, ꝙ† appłone filiæ naturalis continet etiam ſpuria. c. p venerabilẽ. & ibi gl. qui ſil. ſint legi. & maximè ſm cõem vſum loquendi, ſm quem verba ſunt exaudienda. l. Labeo. ff. de ſupell. lega. nam ſm cõem vſum loquendi quilibet illegitimè natus appellatur filius naturalis, ſm Spe. & Io. And. quos refert & ſequit Pañ. in c. ĩnotuit. de elect. qua rõne conſuluit Bald. legitimationem fcãm à principe de filia nata ex ſoluto & ſoluta, ex furtiuo acceſſu, & nõ in ſchemate ꝯcubinatus, non dici obreptitiam, quia ẽt baſtardi nati ex reprobato coitu dñr naturales. item Bal. conſ. 119. fcñ, ꝓponitur. lib. ij. Ex lectura ergo inſtr̃i in quo Magdalena appellatur filia naturalis, capiendo filiam naturalẽ pro nata ex ſoluto & ſoluta extra mr̃imoniũ concubinatũ, apparet iudicẽ iuſtè decreuiſſe Egidiũ fore carcerib. mancipandũ, & eo maximè, cum pactione ceſſionarij proponat dotem filiæ naturalis mortua filia de iure pr̃i redendã, vt rei gerendæ, id eſt carcerationi faciendæ ſermo ꝯueniret, verbum naturalis ad filiam natam extra ꝯcubinatũ referri debuit & debet l. quoties ideẽ ſermo. vbi gl. exemplificat in caſu nr̃o. ff. de reg. iu. Cum igit dos filiæ naturalis, capiendo naturalem pro nata ex furtiuo acceſſu, ſit de iure reſtituẽda pr̃i, & ex lectura inſtr̃i conſtet hanc eſſe naturalem, & Egidiũ pro reſtõne dotis eſſe ſubmiſſum carcerib. non poteſt dici probabiliter carcerationem fuiſſe indebitè obtentam. ¶ Et ſi dicatur, ex quo Egidius negat hãc eſſe ſpuriam, nõ p̃t dici inſtrm eſſe liquidum, & clarũ, cum d. Magdalena potuerit naſci ex cõcubina, quo caſu eſſet propriè naturalis. vt in auth. quib. mo. natur. effic. legit. Ad iſtum punctũ
3 huius dubitationis rñdeo. Primò, † ꝙ Egidius reſpondendo ſcđæ poſitioni, in qua ponitur ꝙ Magdalena fuit filia ſpuria d. Angleſij non negat ipſam eſſe filiam ſpuriam, ſed reſpõdet ſimplr̃ ꝙ credit eã fuiſſe filiã naturalẽ. d. Ang. Quæ rñſio relata ad poſitionem, prout referri debet. § præterea. inſti. de inutil. ſtipul. l. de ætate. §. interrogatus. ff. de interrog. actio. intelligenda eſt de filia nãli, id eſt ſpuria, prout in poſitione nominatur. Nam, vt dixi, tam de iure quã de cõi vſu loquendi ſpuria ẽt dr̃ nãlis. Cum igr̃ non negauerit Egidius poſitionẽ, ſed rñderit ſimplr̃, ꝙ credit eam filiã nãlem, dico ꝙ cenſet fateri, ꝙ fuerit ſpuria, cum verba rñſionis non repugnẽt interrogationi. Et ſi fortè dicat ꝙ illa rñſio Egidij põt ẽt intelligi de filia naturali nata ex ꝯcubina, rñdeo retorquendo fundamentum quo vtr̃ Egidius ꝺ inſtrm dicendo ꝙ eſt ambiguũ, qa verbum naturalis p̃t multipliciter intelligi: iſta ſua rñſio ambigua, ideo debet declarari p interrogationẽ claram. d. §. p̃terea. & c. inter
5 dilectos. de fid. inſtru. Item † rñdeo ꝙ obſcura & ambigua rñſio interp̃tanda fuit, & eſt ꝺ rñdentẽ. d. l. de ætate. §. nihil inter eſt. & paria ſunt poſitionẽ fateri, vel ambiguè rñdere. nã vtroque caſu hr̃ poſitio ꝓ confeſſata. c. ij. & ibi glo. de ꝓfeſſ. li. vj. vel aſr̃ poſito ꝙ Egidius negaſſet exp̃ſſè Magdalenã fuiſſe filiam ſpuriã, tñ p talẽ negationem nõ p̃t dici inſtrm nõ liquidũ, qa cum ex lectura inſtr̃i appareat carcerationem legitimè ꝓceſſam, vt ſ. probaui, ſola † negatione nõ redditur res dubia, vbi aduerſarius offert probõnes paratas ad conuincẽdã negationem, ſm gl. ſing. in l. poſt rẽ. ff. de trãſ. per quam ita concludit Iaſ. in l. qdam exiſtimauerunt. ff. ſi cer. pet. & maximè qñ præſumptio eſt ꝺ negantem, ſm Inn. in c. ex parte. circa medium. de verb. ſig. & Fel. in c. ſi clericus laicũ. de for. cõp. vt in caſu nr̃o, in quo non præſumitur concubinatus, niſi probetur, cũ ſit facti. ſicut ẽt non præſumitur filius natus ex mr̃imonio niſi ꝓbetur mr̃imonium, qa eſt facti ſm Phili. Corneũ, & Dec. in l. ſi emancipati. C. de collatio. Cum igit ceſſionarius obtulerit probõnes paratas, non debuit d. Vicarius procedere ad relaxationem & ſnĩam hoc prætextu qđ inſtrm non eſſet liq-
6 dum. † Ex alio quoque capite ſnĩa relaxationis eſt ipſo iure nulla, quia lata parte nõ citata. l. de vno quoque. ff. de re iud. l. nã ita diuus. ff. de adoptio. tradit pleniſſimè p do. Iaſ. poſt Bar. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de offi. proconſ. Nec ob. ſi dicat ꝙ ĩmo fuit citatus ad videndum portari proceſſum iudici ad effectum ordinandi, & ꝙ ita fuit ordinatũ d. Ant. Pariſij præſente, quia rñdet, ꝙ huiſmodi ordinatio & ꝯcluſio in caſu fuit tacitè reuocata per ipſum d. Vicariũ, qui ex poſt admiſit teſtes ad iurandum, & examen ipſorum.

RESPONS. CCV.

1 *Subſtitutio, ſi ſine liberis, euanenſcit, ſi cum liberis decedat.*
2 *Subſtitutione hac, ſi contingat illos omnes ſine liberis decedere, fratrem meum & ſuos ſubſtituo, filij fratris per fidei commiſ. ſuccedunt.*
3 *Subſtituti copulatiuè intelliguntur ſimul & ſemel vocati.*
4 *Subſtitutio ordine ſucceſſiuo bifariam, ideſt negatiuè vel affirmatiuè intelligi poteſt. & quæ ſit vtriuſque ſenſus vis & poteſtas.*
5 *Subſtitutionis huius, eiſdem fratribus ſubſtituo, quæ ſententia ſit.*
6 *Subſtitutis ẽt fideicõmiſſariæ primo gradu perempto, ſequenti locus eſt.*
7 *Legitimã fideicõ. grauari non poteſt, nec trebellianica filio prohiberi.*

1 DE tribus Agitur ſubſtitutionibus. ¶ Primã † ſubſtitutio facta Anton. de Briaſone, ſi decederet ſine liberis maſculis, euanuit, qa ipſe Anto. deceſſit cũ filijs maſculis, videlicet Ioã. Geor. & Hug. vt ꝓſuluit Old. ꝑſ. 21. thema tale eſt. ſeqtur Io. And. in add. Spec. ti. de reſta. §. in primis. in vlt. q̃ſt. & Pau. de Ca. in l. ex facto. §. pen. ff. ad treb. & ꝑſ. 97. ne impropriis vtamur vocabulis. in ij. parte. Pañ. ꝑſ. 40. venio ad primum. in j. dub. lib. j. Ale. ꝑſ. 31. ponderatis his. in prin. lib. iiij. Dec. ꝑſ. 269. conſultus ab illuſtri. lib. ij. ¶ Secunda ſubſtõ facta per Anto. Ioanni eius filio, & hr̃di in tertio gradu, ſi Ioan. Hug. & Geor. decederent ſine liberis maſculis, effectum habuit, quia oẽs deceſſerunt ſine liberis. l. ex facto. §. ſi quis. & l. hæred. mei. §. cum ita. ff. ad treb. Cum igitur Ant. iij. gradu ſubſtituerit Io. Gui. fratrem ſuum & ſuos, ſi Io. Hug. & Geor. oẽs decederent ſine liberis, & euenerit condõ ſubſtõ-
2 nis, ꝓñs eſt ꝙ Petrus. Claudius, & Ioannes filij d. Guigonis† ſubſtituti ſucceſſerint per fideicommiſſum in bonis. d. Anto. teſtõris. l. cohr̃di. §. cum filiæ. ff. de vulg. & pup. Nec obſt. ſi dicatur ꝙ etiã iſta ſubſtõ euanuit, quia Guigo frater teſtõris ſubſtitutus vnà cum filijs ſuis maſculis, deceſſit ante Ioãnem grauatum, iux. tex. in l. vni. §. pro ſecundo. C. de cadu. tol. quia iſtud eſt euidenter falſum, qđ oſtendo à partib. remotis, iuxta gl. in l. qui ſe patris. C. vnd. lib. Aut Guigo & filij per illa verba, ſi contingeret ſupradictos nobiles Ioannem, & Georgiũ, oẽs decedere ſine liberis maſculis, ſubſtituit eiſdem fratribus, nobilem Guigonem ipſius teſtõris fratrem, & ſuos. intelligun
3 tur † vocati ſimul & ſemel, quod certè verum videtur, quia fuerunt copulatiuè vocati. d. l. vnic. §. ſi ita. & l. duob. ff. de leg. j. & firmat Ale. dicens ita tenere cõiter docto. in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de lib. & poſth. & ꝑſ. 22. viſis. lib. iij. & tunc non poteſt ſubſtitutio caduca dici, ꝙa portio Guigonis patris prę mortui accreuit filijs ſimul ſubſtitutis. d. l. vnica. §. ſinautem
4 ſub condõne. Aut fuerunt † vocati ordine ſucceſſiuo, qđ põt dupliciter intelligi, negatiuè, ideſt ſi Guigo ſubſtitutus nollet, vel non poſſet ſuccedere, admittantur ſui filij. & affirmatiuè, id eſt, exiſtente Guigone hr̃de, illo prę mortuo, ſuccedant ſuæ ceſſiuè eius filij, vt declarant ſcribentes in d. §. quidã rectè. & Dec. ꝑſ. 205. Secundum primum ſenſum, quem arbitror veriorem, conſtat filios admittendos quia Guigo morte prævetus nõ potuit ſuccedere. & iſtũ ſenſum amplexus fuit Soci. poſt Are. & alios quãplures in d. §. quidam rectè. verſic. quartus caſus. & ſic ꝓſuluit Pet. de Anch. ꝑſ. 27. non ſeruato ordine. & Soc. ꝑſ. 73. capiendo primum. lib. iiij. Secundum vero ſenſum

ſenſum ſiue inrellectum. ſ. affirmatiuè, nõ puto hoc loco admittẽdum, quia verba illa, eiſdem fratribus ſubſtituit Guigonem & ſuos, apertiſſimè hanc interpretationẽ reijciunt. Nam ex iſtis verbis clarè apparet, ꝙ teſtator nõ ſubſtituit filios Gui
5 gonis ipſi Guigoni, ſed eiſdẽ fratribus, ſ̃id eſt, Ioanni, Hugoni, & Georgio filijs ipſius teſtatoris. ita ſonant illa verba, eiſdẽ fratribus, quæ in ſimili ſubſtitutione ponderat Socin. ꝑſ. 249 materia præſentis cõſilij. lib. ij. Sed dato ꝙ quiſpiã pertinaciter vellet huic interpretationi adhærere, adhuc firmum ſtabit
6 noſtrũ propoſitum, quia† peremptо proximo gradu ſubſtitutionis, locus eſt ſequenti, vt ſignanter in ſubſtitutione fideicõmiſſaria determinat Bar. in l. quãdiu. ver. in vltimis verbis. ff. de acqui. hær. & ita cõſuluit Pau. de Caſt. cõſil. 151. præſens dubiũ videt formari. ver. ſm caſum tangit j. parte. per text. in d. l. vnic. §. pro ſecundo. Cum igit Ioannes hæres Antonij teſtatoris nullis relictis liberis deceſſerit inſtitutis hæredib. dictis Petro, & Claudio, reſtat concludendũ, ꝙ bona dicti quõdã Antonij puenerant ad d. Petrũ & Claudiũ, ꝙ dimidia iure ſubſtõnis, nã Ioãnes filius & hr̃s Antonii nõ potuit grauari onere fideicommiſſi l. qui in prioribus. C. de inof. teſt. nec ẽt fuit phibita detractio trebellianicæ, ĩmo phiberi nõ põt filio.
☞ l. iubemus. vbi Bal. & Sali. no. C. ad trebel. & eſt *cõis* opinio. vt ꝙ Iaſ. in l. Marcellus. ff. eo. & Dec. ꝑſ. 81. cũ ſi. Pro alia vero dimidia puenerũt in ipſos Petrũ, Claudiũ, & Ioãnẽ filios Guigonis iure ſubſtitutionis fideicõmiſſariæ, vt patuit. ¶ Tertia ſubſtitutio facta per Ioannẽ teſtatotem Petro & Claudio in ſecundo gradu pariter effectum habuit, quia ambo deceſſerũt ſine filijs maſculis. d. l. ex facto. §. cũ quis autẽ. & per cõſequẽs in bonis, quæ fuerunt Ioãnis ſuccedere debet Ioannes de Brienſone dominus eyben, detracta trebellianica quæ prohibita non fuit. Concludo itaq; ꝙ ad Arnaudã filiam Claudij partium dimidia hæreditatis quondam Antonij de Brienſone, vti hæredem eius patris, & Petri & Ioannis patruorum ſuorum, ad quos dicta dimidia peruenit per fideicommiſſum relictum in teſtamento Antonij. Item quarta pars hæreditatis dicti Ioan. ratione trebellianicæ. l. j. ff. ad trebellia. Inſtit. de fideicommiſſ. hæreditat. per totum.

Reſpon. CCVI.

LIcet Dominorũ directorũ pars maior emptorẽ laudarit & inueſtierit. in ea tamẽ cauſa ſunt alij, vt idem facere nõ cogant̃ ſed ſibi retinere poſſint, quanquam nõ ſuam tantum partẽ inuito emptore, ſed aut totũ retinere, aut totũ dimittere debent. Conſentiente verò emptore partẽ retineri, pretij iam cõuenti rõ habenda eſt. Cæterum totũ inuito etiam emptore retinere poſſunt. Quia contractus claudicare non debet.

SVMMARIVM.

1 *Communi iure potior eſt conditio eius qui vult vti re ad vſum deſtinatum, licet maior pars ſociorum contradicat.*
2 *Emptor, qui rem à duob. emit cum retrouendendi pacto non tenetur alterno nolente re emere alteri partem ſed totum ſi is velit retrouendere.*
3 *Pretij conuenti ratio habenda eſt, ſi contingat partem retineri niſi eam emptor pluris eſſe contendat.*
4 *Totum retineri, vel ipſo emptore inuito, poteſt ab ijs qui pro ſua parte illum inueſtire noluant.*
5 *Contractus claudicare non debet.*

Reſpon. interpreta.

FRequens Eſt & difficilis propoſita dubitatio, pro cuius declaratione quia habet plura membra, expediam prius ea quæ minorem habent dubitãdi rationem. ¶ Primum membrum eſt an Antonius & Philibertus, directi domini, pro quarta parte poſſint cogi laudare & inueſtire emptorem, ex quo alij directi domini, videlicet R. Andegauen. Epiſcopus pro vna dimidia, & d. de Podio auro pro vna quarta laudarunt, & inueſtierunt emptorem? videtur quòd teneantur laudare & ſequi iudicium maioris partis dominorum. l. ij. C. quãdo & quib. quar. pars debeat. lib. x. & l. maiorem. ff. de
1 pact. cum ſimil. Contrarium eſt verius quia † in re communi potior eſt conditio eius qui vult vti re ad vſum deſtinatum. l. in tantum. §. in commune ſepulchrum. ff. de rer. diui. & quia vnus ex ſocijs non poteſt alteri in iure ſuo præiudicare. l. hæredes. §. incerto. ff. fam. ercis. & per illũ tex. ità in terminis decidit Albe. de Roſate in l. per fundũ. ff. de ſerui. ruſtic. prę. & poſſem iſtud lato folio comprobare, ſed quia in hoc nemo diſcrepat, aliter nõ inſiſto. ¶ Hoc ſic preſuppoſito, ꝙ Anton. & Philibertus non teneãtur ſequi voluntatem aliorum condominorum, ſed poſſint retinere, inſurgit ſecũda dubitatio. An poſſunt retinere quartam partem tñ inuito emptore. & in hoc puncto doctores etiam concordant, ꝙ inuito emptore non poſſint ſolam quartam retinere, ſed teneãtur aut totum retinere aut totum dimittere, quia emptor non fuiſſet emptutus partem, niſi totũ emiſſet. l. ꝙ aũt. §. fi. cum l. ſeq. ff. de in diem addic. & quia nemo inuitus cogitur incidere in cõionem. l. ſi non ſortem. §. ſi centum. ff. de condi. indebi. Et p has rationes ita in ſimili. q. decidit Bar. in l. cui vſusfructus.
2 ff. de vſufru. leg. & in l. ſi quis aliam. ff. de ſolu. vbi tenet† ꝙ is qui emit rẽ à duob cum pacto retrouendẽdi, ꝙ cogitur vni retrouendere partem ſuam, niſi altero nolente partem ſuã totum velit redimere. ſequit̃ Bald. in l. ij. C. de pac. inter emp. & vendi. & ita conſuluit Bar. conſi. 195. Angelotus & Andreolus. Soc. & Iaſ. in l. ſtipulationes non diuiduntur. in viij. oppoſ. Bar. ff. de verb. ob. & do. Fab. de mon. ſauini, in tract. de emp. & vend. in vij. q. & probat̃ in l. fiſtulas. §. pe. ff. de con trahen. emp. & in l. ꝙ ſi nolit. §. Marcellus. ff. de ædilit. edic. & ita in terminis decidit qõnem nr̃am Guliel. de cun. & Albe. de Roſ. in l. ſi duo patroni. in princ. ff. de iureiur. & Guid. Papæ deci. parlamenti, dec. 508. pone aliquis. vbi in fortioribus terminis loquitur. inquit enim, Aliquis emit tenementum, in quo ſunt quamplures & diuerſæ poſſeſſiones de directo dominio diuerſorum dñorum mouẽtes vnico pretio, vnus directus dominus vult retinere vnam poſſeſſionem, quæ eſt de directo dominio ipſius, quæritur an poſſit? determinat ipſe ꝙ non, quia emptor non fuiſſet tenemẽtum empturus, niſi totum & integrum habuiſſet. d. l. ꝙ aũt. §. j. & idem in ſimili conſuluit Socin. conſi. 43. lib. j. & cõſi. 16. anno dñi. lib.
3 iij. ¶ Tertia dubitatio eſt, quid ſi † conſentiat emptor, ꝙ dicti Antonius & Philibertus retineant ſuam quartam, an teneantur ſolũ ſoluere quartã partem pretii conuenti, an illa quarta pars ſit extrahenda de mea? Alb. de Roſ. in d. l. per fundum. dicit ſtandum eſſe pretio iam conuento, per l. ſi. C. de iure emphyteu. qđ credo verum niſi emptot prætendat pluris eſſe quartam, quam intendunt dicti fratres retinere. l. ij. C. qñ & quibus quar. pars debea. Quarta & vltima eſt dubita-
4 tio, † an dicti fratres totum retinere poſſint inuito emp. Et in iſta doctores diſcordant. Alb. de Roſ. in d. l. ſi duo patroni tenet ꝙ non poſſint retinere niſi partem ſuã. per rex. l. in bello. §. ſi ſeruus cõplurium. ff. de cap. & poſtli. reuer. idẽ tenet Pau. de Caſ. in l. ſi quis aliam. ff. de ſolu. quia vnus dñorũ non debet præoccupare ius aliorum ſine eorum voluntate. dicũt Ang. & Mod. & Albe. de Roſ. in l. cõis libertus. ff. de ĩus voc. ꝙ ſi ſunt duo directi dñi, & vnus cõſentiat alienationi factæ per emphyteutam, alter non, ꝙ emphyteuta non cadit, niſi à parte eius qui non vult conſentire. per tex. in c. j. de vaſal. qui cont. ꝑſti. Lotha. beneſi. alie. & iſtud ſapit æquitatẽ. Cõtrariũ ſcilicet ꝙ poſſunt totum retinere, tenent Soci. & Iaſ. in d. l. ſtipulationes non diuiduntur. in viij. oppo. Bar. & Soc. in l. j. §. ſed & quoties. ff. ad treb. & in d. cõſi. 16. lib. iiij. & Pau. de Ca. in d. l. ꝙ aũt. §. pe. & ſi. in recollectis Florentinis. & idem Pau. conſi. 345. in hoc paſſu. vbi conſuluit, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ vicinus vel proximior poſſit ab emptore redimere rem vẽditã intra annum, ꝙ ſi ſint duo æquè proximi, & æquè vicini, & vnus nolit redimere, alius poterit rem integram redimere inuito emptore, quia iſtud ius eſt indiuiduũ, cùm contineat rem tradi ex parte emptoris, qui tenetur rem tradere proximiori, quæ obligatio rem tradi eſt indiuidua. dicta l. ſtipulationes nõ diuiduntur. mouẽtur ẽt per tex. d. l. fiſtulas. §. pen. & per text. in l. tutor vrgentib. §. j. ff. de minorib. & iſta opi-
5 nio mihi magis placet, tum † quia non debet contractus claudicare. l. litigatores. §. idem Iulia. ff. de arbi. Nam ſilicet emptori dicere nolo partem retrodare, niſi totum retineas, vt ſ. cõcluſum fuit in ſecunda dubitatione, ꝙquum vr̃, vt ẽt dicti fratres poſſint totũ, ſi velint, retinere, alioquin ꝺctus iſte claudicaret. Nec obſtat ratio Pauli, ꝙ vnus non debeat ius alterius præoccupare, quia in caſu noſtro is qui vult totũ retinere, vtr̃ iure ſuo, nec præiudicium facit ijs q̃ nolunt retinere, ſi ſit paratus ſoluere laudemium eis debitum. Et hac ratione attẽta non de deberent ẽt alij condomini poſſe laudare emptorem, qa præiudicant ei qui vult retinere ſuam partem tm, niſi velit totum retinere, vt in ſecũda dubitatione dictum fuit.

RESP. CCVII.

AD probandũ conditũ teſtũ tpe peſtis Aureoli ſex producti ſunt teſtes.

Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioannis Franciſci Ripæ

Sed quamuis tpe peſtis cum quinque teſtibus teſtñ valeat, qñ ſ. in loco ſæuiſſima viget, quo caſu cõis ſnïa, quæ ſeptem oĩno etiã iſto tpe peſtis requirit, reſtringenda vr. Tñ hoc de quo quæſitum eſt, iſtis teſtibus probari nõ potuit, tum quia voluntatem teſtatoris ꝓcludenter non probant, tum quia varij erant in verbis teſtatoris probãdis, maximè in ſubſtitutione de qua quæſtio potiſſima erat, tũ qa infames, & repellendi hoc præſertim caſu erant quo de probando in iudicio teſtõ agebatur, cum eſſent teſtamenti tpe infames. Nec poſtremò duo ſufficere poterant tanquam inter liberos, cum admixta eſſet tertia perſona.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum cum quinque teſtibus tempore peſtis conditum valet, quando ſcilicet illa in loco ſæuiſſimè viget.*
2 *Teſtes vt teſtatoris volunt atem probent, omnes deponere de toto & integro tenore teſtamenti debent.*
3 *Teſtis referens ſe ad dictum alteriuꝰ teſtis ſcriptum, fidem non facit.*
4 *Teſtes varijs in verbis à teſtatore prolatis non probant, nec ſufficit in ſenſu conuenire cum in verborum forma diſcrepent.*
5 *Subſtituto verbis directis facta, in multis ab ea differt quæ verbis communibus facta eſt.*
6 *Infames vt i teſtõ poſſint eẽ teſtes cõſiderãdi ſunt tres caſus principales.*
7 *Teſtis licet ſecundæ depoſitioni contrariæ prioriſtandum non ſit, prior tamen ad ferendam ſententiam non valet.*
8 *Teſtes duo in teſtamento inter liberos ſolos etiam non rogati ſufficiunt, ſecus admixta tertia perſona.*

Reſpon. Interpretatio.

MIdetur Prima conſideratione rñdendum, ꝙ p ſex teſtes, ꝓductos per Fran. Borelli legitimè probatũ fuerit, Ioannem Borelli cõdidiſſe teſtm, & inſtituiſſe filios maſculos, & ſubſtituiſſe do. Frãciſcum nepotẽ ſuum. Quia in loco Aurioli, vbi factum fuit teſtm, vigebat peſtis acerima, & ipſe Ioãnes tempore teſtamẽti erat peſtiferatus, quo caſu veriorem
1 dixi opinionem eorum qui tenent, ꝙ ‡tempore peſtis valeat teſtm cum quinque teſtib. vt abundè probaui in trac. meo de peſte. in j. q. ſecundę partic. ſecundæ partis principalis. Et nũc addo ſic cõſuluiſſe nouiſſimè Dec. ꝓſi. 274. viſo puncto. Et licet Alex. & Andr. Sicu. ꝓſuluerunt contrariũ dicentes cõem patrum ſnïam eſſe, ꝙ etiam tempore peſtis requirãtur ſeptẽ teſtes, quam opinionem etiam reperio ſeq Soci. ꝓſi. 85. circa articulũ. li. iiij. per totum. Tamẽ ego cõem doctorum ſnïam reſtringo, vt nõ procedat qñ in loco viget ſequiſſima peſtis, & maxima vt dixi in d. tract. de peſte. Nec obſtare vr aliud, qđ obijcit, videlicet ꝙ iſti ſex teſtes non fuerũt rogati, prout req
a ritur, aut. rogati. C. de teſtib. quia qñ teſtator eſt peſtiferatus tenuit Chriſtop. Porcus ꝓcuis meus teſtiñ valere, ẽt ꝙ teſtõr nõ rogauerit teſtes, ita in ſpẽ determinat idẽ Porcus Inſtitu. de teſta. in prin. Et licet iſtud dictum apud me ſit dubiũ, & tenuerim ꝓrium in d. trac. meo in v. q. ij. partic. ij. partis, tñ iſtud non diſcutiam, quia ex depoſitionib. pluriũ reperio, ꝙ teſtes vocati fuerunt ad audiendum hmõi teſtm. ita deponunt Ioã. Vellonay primus teſtis, & Iac. porreti quartus teſtis, & glibet teſtis aſſerit ſe fuiſſe vocatum. Duo aũt teſtes licet nõ ſufficiãt ad probandum totum tenorem teſtamenti, tñ ſufficiũt ad ꝓbandum ſolennitatẽ rogitus interueniſſe, ſm Bal. in l. cõparationes. no. iij. C. de fide inſtr. Bal. Pau. de Caſt. Ale. & Ial. in l. ij. C. de bo. poſſ. ſm tab. Imo. in c. cum eſſes, de teſtam. Et hãc ſequitur & dicit eſſe *communem* ſnïam doctõ. Alex. ꝓſi. 47. abũdè lib. ij. & ſi dicatur, ꝙ licet fuerint vocati ad intereſſendũ, non propterea ſequitur ꝙ fuerint rogati à teſtõre. Rñdetur ꝙ p q cũque verba appareat, ꝙ teſtes fuerint adhibiti ad actũ teſtandi, ſatis dicuntur rogati, cũ appareat fortuito non interuenit ſe. l. fi. C. de cod. l. hæredes palã. §. in teſtamẽtis. ff. de teſt. & ita declarat Cor. ꝓſi. vij. reperio me. & ꝓſi. 309. ex pluribus. li. iiij. & benè probat in l. diuus. ver. ꝓuocatis ad id teſtib. ff. de teſtamili. & ſufficit ꝙ à notario, vr alio teſtõris noĩe fuerint rogati, ſm Pau. de. Caſt. in d. §. in teſtamẽtis, & Alex. in d. ꝓſi. 47. Non etiam vr militare tertiũ obiectũ inquantũ dr ꝙ duo ex dictis ſex teſtib. variarunt, & cõtrariũ depoſuerũt coram iudice appellationis, videlicet Mondonus Serrę, & Armãdus Bonerij, quia rñdetur ꝙ ſtandum non eſt ſecundæ depoſitioni. c. ſicut nobis. de teſtibus. nam deponendo cõtrarium eius quod primo dixerat cum iuſo ꝓuincitur de periurio, vt per Pano. Fel. & alios in c. cum in tua. eo. tit. & p Deci. ꝓſi. 189. lætatus ſum. vbi atteſtat ita tenere cõiter doctores, & alias adducit auctoritates. Prẽterea Ioãnes teſtatus vr inter liberos, quo caſu ſufficiunt duo teſtes etiã non rogati ſm gl. in l. fi. C. de codi. quã ſequuntur Bal. Ange. & Sa. in aut. ꝙ ſine. C. de teſt. Pau. Alc. & Ial. in l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. eo. ti. quia ſolẽnitas rogitus eſt ſolennitas iuris poſitiui, quæ in teſtõ inter liberos remiſſa fuit. d. §. ex imperfecto. Non obſtat etiam ꝙ duo ex teſtibus ſint infames, videlicet Mondonus Serręcõ uictus & condemnatus de furto. l. j. & l. furti. ff. de infamibus. & Iac. Porreti, qui eam duxit in vxorem quam polluit per adulterium. l. quid ergo. §. cum autem. ff. eo. tit. quia infamis non poteſt eſſe teſtis in teſtõ. ſm gl. & Bar. in l. cum lege. ff. de teſta. ¶ Sed præmiſſis non obſt. ſm ea q̃ proponunt, ꝓriũ verius exiſtimo. Et vt clarior ſit noſtra conſultatio prius demõſtrabo ex depoſitionibus dictorum teſtium nõ poſſe colligi voluntatem defuncti. ſecundò oſtendã non interueniſſe ſufficientem numerum teſtium, Venio ad primũ, ad quod iuſti
b ficandum præmitto ꝙ agit de publicatione teſtium ad finẽ, ꝙ eorum dicta in ſcripturã redigant publicam, qua mediante probari poſtea poſſit voluntas defuncti. iuxta l. publicati. C. de teſt. Secundò præmitto ꝙ ſcriptura Ioã. Vellonay non habentis authoritatem ꝓficiendi teſtamenta, dicitur priuata. & ſic non probat. l. publ. ff. depoſi. Iſtis ſic præmiſſis demonſtro dicta teſtium redacta in publicã ſcripturam non cõcludenter probare voluntatem defuncti rõnib. ſequentibus.
2 ¶ Primò, quia ꝓbat hoc vt per teſtes probet teſtõris voluntas, oportet ꝙ oẽs deponãt de toto integro tenore teſtamẽti. l. cũ antiquitas. vbi Bal. Pau. & Mod. no. C. de teſta. Sed ex lectura depoſitionũ cõſtat, ꝙ nõ perfectè deponũt de toto tenore, quia dñt teſtõrem feciſſe plura legata ad pias cauſas, de quibus in ſpecie nihil dñt. Item non perfectè deponunt de ſubſtõne, de qua ad pñs agit, quia oẽs teſtes demptis duob. dñt ſe non recordari de noĩe nepotis ſubſtituti. Item plures dñt non recordari de oĩb. conteſtib. Itẽ Barthoſius Coſtæ ſe cundus teſtis, dicit non recordari de ſumma in qua fuerant filiæ inſtitutæ. Teſtes aũt q dicũt ſe nõ recordari plenè de facto, non probant, ſm gl quam ad hoc pond. rat ibi Ange. in l. Lucius. ff. de his qui no. infa. maximè qñ teſtes deponũt de voluntate teſtõris, vt ſignanter ꝓſuluit Alex. pſ. 33. põderatis verbis. lib. iij. Nec obſt. ſi dicamus qđ per relationem ad ſcripturam Ioã. Vellonay ſartoris, ad quam ſe retulerunt, dicantur
3 perfectè deponere etiam de noĩe nepotis, & de conteſtib. in ea ſcriptura ſpecificatis, cũ id certũ dicatur, qđ per relationẽ ad aliud certificari põt. l. ait ꝓtor. §. j. & l. in ſumma. ff. de re iud. quia rñdetur ꝙ ſcriptura d. Ioan. ad quam ſe referunt, fidem aliquam non facit, vt ꝛ. dixi, ergo nec etiam fidẽ faciũt teſtes ſe ad illam referentes, cum eadem fides & non maior ſit in termino referẽte, quæ eſt in termino relato. l. ſi prior. & ibi no. Bald. & Ang. ff. ſol. mat. facit tex. in aut. ſi quis ſ aliquo. C. de edend. hinc dicunt Bart. & alij in dicta l. ait prætor. §. primo, ꝙ ſnïa referens ſe ad ſcripturam, quæ fidem non facit, dicitur incerta, aliàs ſi diceremus teſtes referẽtes ſe ad ſcripturam alterius teſtis probare voluntatem defuncti, ſequeretur ꝙ voluntas teſtõris eſſet in arbitrio vnius teſtis, & ab vno dependeret, quo nihil abſurdius & inconuenientius dici põt. l. captatorias. C. de teſt. mili. & l. captatoriæ. ff. de hęre. inſti. nam referendo ſe ad ſcripturam vnius teſtis dicunt in effectu ſe referendo ad dictum illius cum non plus probet ſcriptura priuata, quàm viua vox illius q ſcripſit ſm Bar. in l. ad monendi, verſic. j. quæro vtrum priuata ſcriptura. ff. de iureiu. Quando autem plures teſtes ſe referunt ad dictũ vnius, non plus probant quàm vnus. c. licet ex quadam. & ibi no. extra de teſtib. traditur etiam per Fel. in c cum cauſam. de pro
4 ba. in antiquis. ¶ Secundò iſti teſtes vario modo ꝓloquuntur & varij ſunt in verbis prolatis à teſtatore, & maximè in ſubſtitutione de qua agitur. Articulauit Franc. actor, ꝙ Ioannes Borelli ſubſtituit hoc modo, videlicet quòd cedentibus Petro & Anto. eius filij, ac Martha, Iſabella & Catharina filiab. & Franceſia eius vxore, eo caſu adueniente, fecit hñdẽ, creauit & ordinauit hæredem ſuum vniuerſalem Frã. Borelli eius nepotem. Primus aũt teſtis Ioannes Vellonay, & tertius Mondonus Serre, & quartus Iaco. Peroti dñt, ꝙ Ioannes ſubſtituit Fran. eius nepotem hæredem vſem poſt mortem filiorum ſuorum & vxoris. Barthoſius aũt ſecundus teſtis alſter cantat. Dicit enim ꝙ Ioan. teſtator ſubſtituit Frã. eius nepotẽ poſt mortem filiorum decedentium ſine liberis. Et ſic in verbis formalib. diſcordant teſtes ab articulo. Itẽ diſcordant inter ſeipſos, vt clarius ex lectu. dignoſcitur, ergo non probãt. Nam licet regulariter ſufficiat teſtes cõcordare in ſenſu, licet diſcordẽt in formalitate verborũ. c. intelligentia. c. nihil obſt. de verbo. ſign. tamẽ fallit quando agitur de probanda diſpoſitione teſtatoris, quia non probãt niſi concordent etiam in verbis materialib. ſm Ant. de Butr. & Pan. in d. c. nihil obſtat.

nihil

quos ſequitur Alex. conſi. 70. viſo conſi. lib. ij. & licet iſtud dictum ab aliquibus reuocerur in dubium, tamen quando aliqualiter diſcordant in ſenſu, & ſubſtantia verborum, nullus eſt qui non ꝓcludat tales teſtes non probare, vt ſignanter ꝓſuluit Cor. conſi. 170. licet in hac. li. iij. Sed iſti diſcordant in effectu, ergo &c. Primò teſtes diſcordant ab articulo, & ſic cõtrariantur parti, quæ eos produxit. Nam pars in articulis deduxit, ꝙ Ioannes ſubſtituit per verba directa, videlicet, ſecit hæredem. dicũt enim hæc verba directa, quia alterius miniſteriũ excludunt, & directò ad ſubſtitutum diriguntur. vt not. per glo. in l. eam quã C. de fideicõ. & p Bar. in l. centurio. in vlt. q. ff. de vulga. & pup. Verbũ verò ſubſtituit, eſt cõc. l. iã hoc iure. ff. de vul. & pu. iũcta l. gñal. r. ſ cũ aũt. C. de inſti. & ſubſti. traditur per Bart. & alios in d. l. centurio. in vlt. q. Differt aũt
5 ¶ ſubſtitutio facta p verba directa à ſubſtõne fẽta p verba cõia in plurib. traditis p Bar. & ſcribẽtes in d. l. cẽturio. & maximè differt in hoc de quo diſceptant, ſeu diſceptari põt in caſu iſto, quo ſubſtõ aſſeritur facta impuberib. nã ſi fuerit facta per verba directa, vt prędit Frã. actor poſt pubertatẽ nõ valeret, cũ ſit facta à pagano, qđ ſecus eſſet, ſi eſſet facta p verba cõia. l. verbis ciuilib. ff. de vulg. & pupi. Cum igit diſcordẽt plures teſtes cũ parte, ꝓcludendũ eſt, ꝙ non ꝓbent ſemota oĩ ꝓcordia, ſm Inn. in c. cũ ꝓtingat. de offic. dele. Bar. Paul. & Mod. in l. ij. §. creditũ. ff. ſi cer. pet. Fel. poſt alios in c. cũ tu. ver. quinta ꝓpoſ. de teſti. Inſup ſunt varij & ꝛrij teſtes inter ſeip ſos. nã aliq dñt, ꝙ Ioan. ſubſtituit Fran. poſt mortẽ filiorũ, & filiarum ac vxoris, aliqui, vt Barthoſius Coſtæ dicit ꝙ ſubſtituit Frãc. poſt mortẽ liberorũ ſuorũ. tñ. alig dñt, ꝙ poſt obitũ filiorũ & filiarũ voluit, ꝙ vxor eius eſſet vſufru. Barthoſius ſcũs teſtis nihil de hoc deponit. Mõdonus tertius teſtis deponit ꝙ teſtõr voluit poſt mortẽ liberorũ vxorẽ eẽ adminiſtratricẽ bonorũ. Quartus & vltimus teſtis deponunt, ꝙ teſtõr voluit ꝙ vxor eẽt adminiſtratrix bonorum & vſufructuaria. Teſtes aũt varij vel ꝛrij fidẽ non faciunt. l. qui falſò vel variè. ff. de teſtib. Diſcordãt ẽt in ſubſtõne filiarũ, vt ex lectura dilucidè apparet. Et iõ aliter non proſequor. Et hæc ſufficiant ad ſubuertendũ dicta teſtiũ. ¶ Supereſt vt oſtẽdamus pſonas teſtiũ nõ eſſe legitimas. Venio igit ad ſm qđ pollicitus ſum, videlicet ad demonſtrandũ ꝙ in caſu iſto non interfuerunt quinque teſtes idonei & legitimi. Imprimis Iac. Porreti & Mondonus Serrę ſunt infames ergo non idonei. c. teſtimoniñ. de teſtib. l. iij. in princ. ff. e. l. Caſſius. ff. de ſenatori. Nec obſt. qđ ſ. dixi,
6 quòd † infames in teſtõ pũt eſſe teſtes ſm gl. & Bar in d. l. cum l. qa ꝓſiderandi ſunt tres principales caſus. Primus qñ teſtõr rogauit notariũ, vt de ſua voluntate conficiat inſtrm, & tunc qa teſtes adhibent ad ſolennizandũ teſtm ſufficit ꝙ cõi opin. teſtes reputent eſſe bonæ famæ & honeſtæ converſationis, licet re vera ſint infames. l. ad teſtium. §. j. ff. de teſtam. & ita procedit gloſ. in d. l. cum l. quæ vult ꝙ in teſtamento admittant teſtes infames, niſi horũ infamia eẽt notoria. Secundus caſus eſt qñ de teſtõ nulla fuit cõfecta auth. ſcriptura, & tunc quia agit de probatione acienda in iudicio, ſi tpe teſtamenti cõditi erant infames, non ſunt idonei teſtes ad probandum teſtiñ, licet cõi reputatione reputentur legales viri, ſm Bal. in d. §. j. Ang. & Sal. in d. l. j. C. de teſta. per tex. in l. qñ liberi. C. de teſti & Are. in d. l. cum lege. Cõſtito igit ꝙ iſti duo teſtes eẽnt infames tpe aſſerti teſtamenti veniunt repellendi. Tertius ca
7 ſus eſt qñ tpe cfecti teſtamenti erãt habiles & bonæ famæ, ſed poſtea mutarunt ꝏdinem pp ipſorũ delictũ, & tunc ſiue aga tur de ſolennizado teſtõ ſiue de ꝓbando ſi ꝓſtiterit ꝙ interfuerint teſtõ, non veniunt repellẽdi. d. l. ad teſtiũ. § j. & l. j. C. de teſta. qa teſtiñ ſuſcepit pricipiũ licitũ ad qđ poſteriora tra hũt. arg. l. in bello. §. codic. ff. de cap. & poſtlimi. retuer. Et hac rõne dicimus, ꝙ inſtra ꝓfecta p notariũ habilẽ & bonę famæ probant, licet poſtea factu fuerit infamis, & priuatus officio ſi ꝓſtat talia inſtra fuiſſe confecta ante infamiã, ſm Bar. in l. j. §. ſi penes. ff. de tab. exhib. cũ ꝓcor. alleg. per Fel. in c. cũ P. de ſide inſtr. ¶ Item idem Mondonus & Arnaudus Boueri ꝛriũ depoſuerunt coram ſudice appellationis, corã quo reuocatũ primam eorũ depoſitionẽ. † Et licet doc. velint non eſſe ſtandum ſecundæ depoſitioni, rñ oẽs conſentiunt ꝙ tales teſtes non ſint integri, & eorũ prima depoſitio valde debilitat. ſm Inn. in c. præterea. de teſti. cogen. Pan. & Fel. in d. c. cum in tua. intrũ ꝙ vigore primæ depoſitionis nõ põt ferri vlla ſnïa ſm Ale. ꝓſi. 20. viſo puncto. li. iiij. Remotis itaque dictis trib. teſtib. fatis ꝓſtat quinque teſtes idoneos non reperiri. Siue igitur teneamus ꝛ cõem ꝙ quinque ſufficiant tpe magnę peſtis, adhuc Franc. nõ dr ſufficiẽter, ꝓbaſſe intentionẽ ſuã. ¶ Non obſt. ꝙ in teſtõ inter liberos ſufficiant duo teſtes ẽt non rogati, quia verum inter ſolos liberos, ſecus ſi ſit admixta tertia perſona, vt in caſu noſtro. d. §. ex imperfecto. Item verũ qñ oẽs filij & filię ſunt inſtituti æqualiter, ſecus ſi in æqualiter, vt in caſu nr̃o in quo filiæ dicuntur inſtiuutæ in certa modica quantitate, ſm Lud. Ro. conſi. 179. ampliſſime doctor. & cõſi. 385. in caſu præmiſſo. ver. ſecundo principaliter. ſequitur Dec. conſi. 105. ver. ſecundo ẽt põt rñderi. vbi iſtud comprobat ratione & ſimili, vt per eum latius ibi traditur. Ripa.

¶ Additiones.

a ¶ Requiritur. Adde l. hac ꝓſultiſſima. C. de teſta. vbi idem tenent doc. facit l. hæredes palã. §. in teſtamentis. ff. de teſta gl. in verb. adhibitis in §. fi. inſti. de teſta. Rom. in repe. aut. ſimiter. C. ad l. fal. in xij. ſpeciali. Et iõ dicit Bar. in l. diuus, ad fi. p illum tex. ff. de teſta. mili. ¶ ſi teſtes teſtamentarij producant ad probandum teſtm, & dicant ſe fuiſſe pñtes, ac ẽt dicerent tenorem teſtamenti & non dicerẽt quod fuerunt rogati, tales teſtes nihil probarent. ita dicit Ial. in d. l. hac conſultiſſima. nec in dubio præſumũtur rogati, quia iſta eſt ſolennitas extrinſeca q̃ non præſumitur niſi probetur, vt per Bart. in l. ſciendum. ff. de de ver. obl. in c. ſicut. de re iudic. De Beſſeto.
b ¶ Publicatione. Ex alio capite. d. Fran. peteus deiñ teſtiñ publicari pp d. ſubſtõnem ex qua ius ſibi prætendit in d. hæreditate, admitti nõ põt: quia fuit facta à maiore, & p verba merè directa ciuilia & à Ioanne pagano. vnde non tenet. l. verbis ciuilib. ff. de vulg. & pup. l. ſi ſeruus legatus. §. ſi ſeruus. ff. de le. j. & hoc tenuit gl. vbique in d. l. verbis. & in l. precib. C. de im pu. & in l. Scæuola. ff. ad tre. & eſt bonus tex. in l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vul. ponderando verba ibi, puberem ætatẽ verbis precarijs. & hãc opi. tenuit Bar. in terminis noſtris. qa d. Ioan. aſſeritur feciſſe dictã ſubſtõnẽ p verba merè directa ciuilia, ſ. facio heredem, vt tradit Bar. in l. centurio. ff. de vulg. & cũ Bar. tenet Ant. de But. in c. Rayn. de teſt. & ita latè per plura concludit Ale. in d. l. centurio. & ibi Ial. dicens ꝙ ita tenuit & tenet, dicens hanc eſſe *communem*. & reſpõdent ad iura & rationes in contrarium adductas, ex quibus vr d. Borelli indebitè proſequi. d. publicationem, & pronunciandũ publicationem petitam non eſſe fiendã, eundẽ Borelli in expenſis cõdemnando. Ita in præmiſſis de iure dicendum vr. Felix de Prato. Denique rña eſt, ſeptem teſtes requiri in teſtõ, adeo ꝙ vno deficiente teſtiñ non põt ſubſiſtere. l. ſi vnius. cũ vulg. C. de teſta. & pro hac parte vr caſus aptus in l. caſus. C. de teſta. vbi dr ꝙ pp morbũ cõtagioſum benè remittit illud requiſitũ in teſtõ ꝙ fiat vno cõtextu, non tñ remittitur ſolennitas, q̃ ꝓſiſtit in numero teſtiñ. eſt ẽt ad hoc tex in l. ꝓficiuntur. §. codicilli. ff. de iur. codic. vbi difficultas habendi teſtes non operatur, vt cum minori numero teſtium valeat teſtamentum.

¶ Do. de Beſſeto ſuper eadem materia ſic conſuluit.

FRanciſcus Borelli ad probandum Ioan. Borelli dum viueret, habitatem Aurioli tpe peſtis cõdidiſſe teſtiñ, ſex teſtes examinare fecit, quorum dictis viſis quæſitũ fuit, vtrũ ſic probatum teſtiñ poſſit ſubſiſtere. Et ꝙ non valeat, probo rationib. ſequẽtibus. Primò, quia in eo non interuenit ſolennitas numeri ſeptem teſtium, quæ rña requiritur in teſtis. l. hac cõſultiſſima. C. de teſta. §. fi. inſti. e. tit. ſed iſta rña tpe peſtis non reperitur limitata, ergo ab illa non eſt recedendum. iuxta gl. in l. oĩs diti nõ. ff. de re. iur. quia rña ſtandum eſt. c. ad decimas. de reſt. ſpo. & iſta ſolennitas numeri vij. teſtium extenditur non ſolũ ad teſtã ſolennia, & in ſcriptis, ſed & ſine ſcriptis, vt ſunt nuncupatiua, vt per Ale. & ſcribentes in d. l. hac cõſultiſſima. Præterea vt valeat teſtiñ cũ minori numero vij. teſtiũ, eſt ſpeciale i ruſtico l. fi. C. de teſta. vbi ꝓſiderat non ſolũ neceſſitas, ſed & ruſticitas & ſimplicitas perſonæ. Eſt ẽt ſpeciale in milite exiſtente in acie pp vtilitatem publicam. l. fi. C. de teſt. mili. idem in pręteſtante inter liberos. d. l. hac cõſultiſſima. §. ex imperfecto. fauore liberorum. Cum ergo in his caſib. ſit ſpeciale, vt numerus teſtiũ diminuatur, in alijs ſtabit firma rña, ꝙ requirãtur ſeptẽ teſtes ad falſitates euitandas. l. fi. C. de fideicõ. quia omiſſio numeri teſtium, eſt omiſſio formæ à l. datæ quæ hẽt vitiare actũ, vt nõ. Bal. in l. iuris ignorantia. C. qui admitti. & ꝙ teſtiñ factum tpe peſtis omiſſo numero ſeptẽ teſtiũ nõ valeat ꝛ Bal. & alios volentes valere, tenuerunt, & illorũ opin. reprobant optimis fundamentis, quæ non tranſcribo, quia videri põt, Raph. Fulg. Pau. de Caſt. Franc. de Are. & Alex. in d. l. fi. C. de teſta. adducẽtes exemplũ de dña Aquilia q̃ percuſſa peſte ſe fecit portare in viã publicã, vt teſtans à teſtib. audiretur, mouent rõnib. prædictis, & authoritate Bart. in l. j. de bono. poſſ. ex teſtam. mili. vbi dicit ipſe Bar. ꝙ bonum eſſet prouidere, vt tpe peſtis valeret teſtiñ cũ minori numero ſeptem teſtium, volens monere & innuere, ꝙ cũ minori nume

ro ſit

to ſit nullum. Idem tenet Angelus in lege conficiuntur. §. codicilli. ff. de iur. codi. per illū textum qui dicit, quòd defectus numeri ſeptem teſtiū impedit validitatem teſtamenti. idem tenuit Lud. Ro. in repe. auc. ſimiliter. C. ad l. falc. in xxxiiij. ſpeciali piæ cauſæ. & ibi dicit ita eſſe de mente Barto. in d. l. j. ff. de bo. poſſex teſt. mili. Raph. Cu. in l. fi. C. de teſt. mili. Ale. conſi. 77. viſo conſil. vol. ij. & conſil. 127. viſo themate. co. volu. & cōſi. 70. viſo cōſi. alias per me reddito, & vtrobique dicit iſtā eſſe *cōem*. Preterea, vt iam dictum fuit, illa lex fi. de teſta. non ſolum ſe fundat in raritate teſtium, ſed in ruſticitate & ſimplicitate, vt ibi per ſcrib. q̄ nō hēt locū in caſu nr̄o, qa ruſticus dr̄ ille, q̄ in rure extra muros ciuitatis, vel oppidi morat, ita dicit text. in l. j. ibi, lex ruſticana extra muros poſita. C. ne ruſti. ad vl. obſeq. lib. xj. quibus datum eſt priuilegium. d. l. fi. propter ruſticitatē & ſimplicitatem, non aūt dicto Ioāni, q̄ morabatur ī loco Aurioli, q̄ eſt vallatus, & muro clauſus, in quo ſunt pluſquam ſeptingentæ domus, & pluſquam q̄genti patresfamilias: vñ nō pōt ipſe dici ruſticus habitans, de quo loq̄tur in d. l. fi. ita dicit Barto. in d. l. cōficiunt. §. codicilli. facit qa loca muris cincta, quę nobiles quamplures habitant, largè poteſt dici ciuitas, quia ad eſſe ciuitatis non requirit epiſcopalis dignitas, ſed q̄ locus ſit p̄ nobiles, & alios honeſtos viros inhabitatus, ita dicit Abb. in c. j. de priuile. in x. not. & de hoc eſt tex. in c. epiſcopi. lxxx. diſ. & in ca. audiuimus. iij. q. ij. idem no. Bar. in l. j. C. de metrop. Beryt. li. xj. ideo ipſe Borrelli q̄ talem locū inhabitat, non pōt habuiſſe priuilegiū teſtandi cum minori numero ſeptē teſtiū, qa vt dicit Bar. in d. §. codic. quem ſequitur Alex. in d. l. fi. C. de teſt. priuilegium de quo in illa. l. concedit perſonis in loco, nō ipſi loco. vnde non valet ipſum teſtū, minúſque de eo publicatio p̄ dūm iudicem facta, cum fieri non debuit. Nec p̄dictis obſtare vr̄, q̄d ſubtiliter dnt do. Aueñ. in eorū tractatu, quā de peſte appellant, vbi diſtinctione nituntur ſuſtinere teſtū factum tpe peſtis valere, vbi peſtis eſſet in loco notabilis & magna, qa rñdetur q̄ pp nouas opinion debemus à cōi opinione recedere, ſm Barto. in l. fi. C. de pœ. iud. qui malè iudi. & in l. cū prolatis. ff. de re iud. Videt ēt, q̄ ipſum teſtū ſit nullum ratione præteritionis liberorum, patet, quia cum ipſe teſtator haberet plures liberos, vltra eos duos, quos ſuos hæredes inſtituiſſe dr̄, debuit illis relinquere iure inſtitutionis, & non ſufficit quoquo relicti titulo, vt legati, vel alio, vt per gl. & omnes doc. indifferenter in auc. nouiſſima. C. de inoffi. teſta.

¶ Additio. d. de Beſſeto. in d. ſuo conſilio.

¶ Mōdonus Serræ fuit quictus, p̄ſeſſus, & cōdemnatus de furto, & ideo eſt infamis. l. j. §. furti, cum ſim. ff. de his qui no. infa. quia non poteſt facere iudex, quin ꝺdemnatum de furto nō ſequatur infamia. l. non poteſt. ff. de fur. ideo eius teſtimoniū non valet, cum infamia procedat ex delicto infamāte. c. teſtimonium, & ibi Abb. de teſtib. l. vnic. C. de infamib. l. b. x. quia ferre teſtimoniū eſt dignitas. c. præceptum. xxxij. q. v. ad quā non admittuntur infames. Et parum Iacobus Porreti p̄teſtis, licet eſſet vxoratus, fornicatus eſt cum muliere libera, ex qua duos p̄ereauit liberos, & & inde mortua eius vxore, ſuā fornicariam, ſiue adulteram duxit in vxorem, hoc prohibēte toto titu. de eo qui duxit in matrimo. quam poll. per adul. ideo eſt infamis infamia tali, quæ p̄ceſſit à crimine, & à teſtimonio debet repelli, vt per Abb. in d. c. teſtimonium. immo dicit lex, q̄ decapitari deberet. l. quamuis adulterij crimē, & l. ſi crimē. C. ad l. Iul. de adul. quia, vt dicit Bar. in l. j. ff. eo. hoc crimen eſt grauius cæteris, quia cętera crimina committūtur extra corpus, hoc autem cōmittitur in corpus, & propterea, vt publicus fornicarius nō debet in teſtem admitti. per tex. no. in ca. nemo ſibi blandiatur. xxxij. quæſtione. iiij. not. Abba. in d. c. teſtimonium. ſuper glo. prima.

Reſponſ. CCVIII.

QVi non vti creditores, ſed vti domini iuſto titulo poſſidēt, fructus non ſolum quos ante litē motā, ſed ēt pendēte lite perceperint, ſuos faciunt. Proinde in ſortem nullo modo computantur.

SVMMARIVM.

1 *Fructus ex pignore à creditore percepti regulariter ſortem extenuant.*
2 *Poſſeſſores ex iuſto titulo tanquam domini fructus quouis tempore faciunt ſuos.*
3 *Litis conteſtatione mala fides ad hoc fingit, vt iudex poſſit victum ad fructus pendente lite perceptos, qui officio eius veniunt, condemnare.*
4 *Fructus pendēte lite percepti ſolo iudicis officio debentur. vnde ſi de eis nihil pronunciatum ſit, abſolutus videtur qui percepit, nec amplius peti poſſunt, ſiue petiti ſiue non erant.*

Reſpon. interpretatio.

1 LIcet Fructus † ex pignore percepti per creditorem regulariter ſortem extenuent. l. ſi dominium. C. de pign. & l. j. C. de pign. poſſitq; hmōi exceptio extenuationis opponi ad impediendam exceptionem rei iudicatæ. l. ij. C. de compenſa. Attamen domini Canonici ſancti Petri malè ſibi perſuadent hanc exceptionem ſibi competere ad excludendos dominos fratres de donis, à iure retentionis vineæ cōtentioſæ ratione pignoris, & hypothecæ pro ſumma quinquaginta ſcutorum auri ſeu à iure impetrandi dominium pro dicta ſumma, iuxta l. j. C. de iure do. impetran. Ad quod demonſtrandum & diſtinguendo tempora, oſtēdam fructus perceptos per dictos dominos de donis non fuiſſe, nec eſſe in ſortem vllo modo imputandos. Aut. n. loquimur de fructibus perceptis † ante litem contra ipſos motam, & hos non fore computandos conſtat, quia ipſi domini fratres erant cum titulo bonæfidei poſſeſſores. l. bonæfidei. ff. de acqui. rer. domi. l. certum. C. de rei vendic. & de iſtis non arbitror aduerſantes loqui. Aut loquimur de fructibus perceptis lite pēdēte, & fruſtra domini Canonici prætendunt poſſe computare illos in ſortem, quia 3 domini fratres de donis pendente lite nō poſſidebant † dictā vineam, vti creditores, ſed vti domini mediante titulo in ſolutum dationis, quo caſu fecerunt fructus ſuos. l. qui ſcit. §. fina. ff. de vſur. vbi dicitur quòd quandiu res euicta non ſit, poſſeſſores dicuntur in bonafide quantum ad acquiſitionem fructuum. Et licet propter litis conteſtationem fingātur in mala fide, hoc tamen procedit quantum ad hoc quòd iudex poſſit condemnare ex officio victos ad fructus pendente lite perceptos, qui officio iudicis veniunt. l. ædiles etiam hoc præſtare. §. item ſciendum. ff. de ædil. edic. non autem quātum ad hoc, vt extenuent ſortem, cum victus in cauſa principali illos perceperit vt dominus. & illos fecerit ſuos, ſecun- 4 dum Barto. in l. ex diuerſo. ad ſi. ff. de rei vendica. immo † cū fructus pendente lite percepti, debeantur ſolum iudicis officio, ſi non fuerit percipiens condemnatus ad illos reſtituendos cenſetur abſolutus tantum, quòd non poſſiunt amplius peti. l. Paulus. vbi do. Alex. & alij. ff. de re iudicata. & l. termino. C. de fru. & litium expenſis. l. iiij. C. depoſit. firmat Speculator. de diſputat. & allegat. verſi. ſed ſi de fructibus. Pau. de Caſtr. in l. j. C. de iudic. Matheſ. notabili. xc. Bald. in l. cum propria. C. ſi quis alteri vel ſibi. & expreſſè Innocen. qu ē alij *communiter* ſequuntur in c. grauis. de reſti. ſpolia. vbi dicit, quòd ſi fructus non fuerint petiti, vel ſi fuerint petiti, & iudex omiſerit condemnare poſſeſſorem, decætero peti, nec contra eum agi poterit. Fruſtra igitur dicti domini canonici opponunt exceptionem extenuationis ſortis, prætextu dictorum fructuum, pro quibus nulla eis competit actio, quos dicti domini de donis fecerunt virtute ſui tituli, ſuos. d. l. quit ſcit. §. fi.

RESPONS. CCIX.

QVamuis Almelina bonorum omnium defuncti mariti, ex legato eius vſufructuaria eſſet, tamen ad eam pēſionem, de qua hic, non tenebatur, nec eius nomine, à monachis, quibus illa ex contractu teſtatoris debebatur, iure conueniri potuit. Quoniam æris alieni onus omne ad hæredes pertinet, & in eos omnes perſonales actiones competunt.

SVMMARIVM.

1 *Perſonales actiones contra hæredem dantur, non autem in omnium bonorum vſufructuarium.*
2 *Bona intelliguntur deducto ære alieno. & m. 9.*
3 *Vſufructuarius omnium bonorum ſi æs alienū exoluere teneretur, quod futurum eſſet abſurdum reſpectu creditorum.*
4 *Legatarius eſt, qui omnium bonorum vſufructuarius inſtitutus eſt, datus cohærede vniuerſali in proprietate.*
5 *Fructus à ſolo ſeparati, licet nondum reconditi, ſiunt vſufructuarij.*
6 *Fructus fundi locati cur tacitè pro penſione ſint hypothecati.*
7 *Fructus à ſolo ſeparati, exportati & reconditi, ſciente & patiente locatore, ſiunt conductoris.*
8 *Vſufructuarius ad modicas impenſas, non magnas tenetur.*
9 *Legatum vxori rei alienæ factum valet, ſiue teſtator alienam ſciuerit, ſiue ignorauerit.*
10 *Intellectus. c. filius noſter. de teſtam. extra.*

Reſpon.

Reſpon. interpretatio.

BErnardinus Marchixius de Burgonouo in ſuo teſtamento Almalinæ vxori ſuæ legauit vſumfructum omnium bonorum pro tempore eius vitæ, donec caſtè vixerit, & ad ſecunda vota non tranſierit. Demum in eius codicillis, prædictæ vxori legauit omnia bona mobilia, & ſe mouentia, ac nomina debitorum: necnon & omnia pur mobilia alienationi parata, ita quòd de dicto legato poſſit pro libito eius voluntatis diſponere. Dans inſuper facultatem dictum legatum propria auctoritate apprehendendi. is Bernardinus tempore eius vitæ cōduxerat à monachis ſancti Sixti de Placentia, nonnulla prædia conſiſtentia in agro Placentino, iſte bonus vir adhuc non ſatisfecerat de penſione illius anni, cum mortuus eſt, prædictis monachis, licet ipſe iam ex fundis conductis recollegiſſet fructus, eoſq; in proprijs domibus ſuis recondidiſſet. conuenitur in iudicio vſufructuaria, conueniuntur hæredes proprietarij pro penſione, de qua ſupra: hæredes dicunt ipſam teneri, quia vſu fructuaria omnium bonorum. Item & quia habuit fructus perceptos ex illo fundo, quorum cauſa iſta penſio præſtatur. vſufructuaria dicit hæredes teneri, quia cum eis eſt quaſi contractū cum creditoribus hæreditarijs, & ſic vſufructuarius non tenetur ad ſolutionem æris alieni, & ſi habuerit fructus, quia iam erant à ſolo ſeparati, & actio pro penſione eſt perſonalis, quæ obligat promiſſorem, vel illum, qui repræſentat eius perſonam, vti eſt hæres. Quis iuſtius induat arma, videre oportet. ¶ Et prima facie videtur dicendum, quòd iſta vſufructuaria omnium bonorum ſit illa, quæ teneatur ad onera æris alieni, quia illa vſufructuaria totius hæreditatis cōſequitur commodum, non autem hæres proprietarius, quę ſequuntur incommoda. & qui commoda nō ſentit & c. l. ſecundum naturam. ff. de reg. iur. cum vulg. nonne videtur inconueniens, quòd nudus proprietarius teneatur ad onera. ipſa habente integrum vſumfructum omnium bonorum? argu. l. fi. §. vbi autem in omni. in fin. C. de iur. delibe. & tanto plus iſto caſu, quo petitur penſio illius anni cuius fructus percepit ipſa domina, quo caſu penſio eorum loco ſubrogata eſt, ideo eius naturam ſapere videtur. c. percipimus. xc. diſt. c. eccleſia. vt lite pēden. cum vulg. & ſic videretur quòd ſit inconueniens, quòd iſta locupletetur cum aliena iactura, vt ipſa habeat fructus, proprietarij verò ſoluant de ſuo: contra. l. nam hoc natura. ff. de condict. indebi. & ita vſus fuit tenere practicus Pap. in forma libelli, quo agitur ad dotē, & vſumfruſ. in §. dedit, & legauit. in primo membro ſuæ diſtinctionis. Iſtam opinionem confirmo ex eo, quia vſufructuarius tenetur ſubire onus æſtimi & collectarum impoſitarum rebus, & quibus vſumfructum percipit, non autem in hoc grauatur nudus proprietarius. l. quæro. vbi Barto. de vſuf. leg. Alexan. in conſilio 133. volumi. vij. & hanc opinionem contra iſtam vſufructuariam, quòd teneatur ad onus æris alieni, viſi ſunt tenere Bald. Salic. Fulg. Paul. de Caſt. in l. fi. in §. ſinautem æs alienum. C. de bonis quæ liberis. Secundo principaliter facere videtur contra iſtam vſufructuariam, quia ex quo relictus eſt vſusfructus omnium bonorum, videtur vocata ſub nomine hæreditatis, ideo obligari videtur ad onera hæreditaria. l. ſi quis ſeruus. §. fi. de legat. ij. ff. facit dictum glo. in l. his verbis. ff. de hſ dibus inſtituē. vbi ſi in preſentia ſeptem teſtiū relinquo Caio omnia bona mea, tunc talis videtur hæres inſtitutus, ita quòd poterit à creditoribus hereditarijs conueniri. iſtam partem cōtra vſufructuariā in indiuiduo tenuit Bal. in l. fin. ff. de vſufruc. leg. per tex. in l. ſi quis ſeruum. §. fi cum l. ſequen. ff. de lega. ij. nam legādo vſum fructum omnium rerum, videtur omnem ſubſtantiam legare. nimirum, ſi onus æris alieni talem ſequitur legatarium. l. nam quod. §. fi. cum l. ſequent. ff. ad treb. & ita dicit Bart. vbi ſuprà verſi. quæro quid ſi legatur alicui vſusfructus omnium bonorum. ¶ Quartò pro iſta parte facit tex. in d. l. fi. C. de bonis quæ liber. §. ſinautem æs alienum. verſi. ſinautem legata vel fideicommiſſa. vbi dicit tex. quòd legata, & fideicommiſſa annalia, relicta in hæreditate aduentitia, tenetur pater de ſuis redditibus ſoluere, & ſic de vſufructu. vt ibi dicit Bald. hoc idem not. Matheſila. in ſuo notabili ſexto, vbi formando quæſtionem dicit, Teſtator habens valorem duorum millium ducatorum, in quo Sempronium fecit hēredem vniuerſalem, vxorem verò vſufructuariam omnium bonorum, cuidam verò monaſterio legauit quædam ſingulo anno perſoluenda, iſta monaſterio perſoluenda extrahi debent de vſufructu legato vxori.

¶ Quintò accedēdo propius ad caſum noſtrū, videtur dicendum iſtam domi. Almelinam vſufructuariā teneri, ex eo quia fructus fundi locati penes ſe habet, qui tacitè intelliguntur monaſterio locanti obligati, p̄ pēſione debita. l. ſi in. l. §. j. loca. l. in prædijs. ff. quibus modis pign. tac. contrahitur. & ideo non potuit teſtator legare, quæ locatori ſunt obligata donec pēſio ſit ſoluta. l. ſi ſeruus. §. locaui. ff. de furtis. hęc ſunt quæ contra vſufructuariā pro hærede proprietario dici poſſunt. ¶ Sed his non obſtantibus contrarium puto de iure verius. ſ. q̄ immo onus æris alieni pertineat ad hæredes proprietarios. Probo ſic, Nam teſtator, qui ſe obligauit ad æs alienū, in eius vita dicit perſonaliter obligatus, & ideo contra eum, qui ſe obligauit, & eū, qui eius perſonā repræſentat & eſt eadem perſona cū eo, vt eſt hæres, in auth. de iureiuran. à morient. p̄ſtit. in princip. cum vulga. datur actio perſonalis, & ſic 1 † contra hæredem datur dicta actio, quia cū hæredes creditores dicuntur quaſi contrahere. l. ex maleficijs. §. hæres. ff. de actionib. & obligatio. ergo ſolū hæredē, nō vſufructuarium pro onere æris alieni conuenire poſſunt. l. prima. C. ſi cer. pet. cū alijs adductis per Iaſ. in l. prima. ff. ad trebel. in j. notabili. & ſic non poſſunt vſufructuariū conuenire, quia ſi ſemel eſſet effectus hæres, nō poſſet deſinere eē hæres. l. qui ſoluendo. ff. de hæred. inſtit. ergo ipſa non obligatur onere æris alieni. & ita tenuit do. Soci conſil. 131. in præſenti conſultatione. vol. j. vbi allegat text. in l. quoties. de hæredi. inſtit. Iſtā etiā ſententiam tenuit Alexan. in pluribus locis, maximè in l. filio. §. ſi vir in quinquenniū ff. ſoluto matrimonio. vbi dicit iſtā opinionem fore *communem*, contra Bar. Et pro iſta parte Mod. Taurinen. in l. prima. ff. ad Trebellia. inducunt illū tex. ad probandum, q̄ vſufructuarius omnium bonorum ante ſenatuſconſultum Trebellianum non tenebatur reſpondere creditoribus, etiam ſi haberet vſumfructum omnium bonorum. Iſtā opinionem tenuit Bald. in conſil. 87. incip. ſuper primo puncto videtur dicendum. vol. v. & eodē vol. conſil. 452. mouetur ratione, quia † impoſſibile eſt vſufructuariū omnium bo- 2 norum teneri ad onus æris alieni, cum bona intelligantur de ducto ære alieno. l. mulier. de iure dotium. l. ſubſignatum. ff. verbo. ſignif. ideo prius eſt fienda detractio æris alieni, & poſt conſignatio vſusfructus vſufructuario. & ideo dixit Iaſ. in loco de quo ſupra, in vj. notabili, q̄ ſi verū eſſet, q̄ vſufructuarius æs alienū deberet ſoluere de vſufructu, q̄ † ſequeret vnū abſurdum, quando tale onus eſſet in magna ſumma, q̄ puri creditores haberent neceſſe expectare dilationem ſolutionis ad multos annos, ſicut ſingulis annis vſusfructus percipitur, hoc eſſet eis damnoſum, cum tempus ſit pars ſummæ. l. prima. §. diem. ff. de edendo. & ſic tunc diceretur minus eis ſolutum, cum tardius ſolueretur. §. plus autem. Inſtitut. de actionibus. igitur ſequitur, ne iſti puri creditores debeant diu expectare, quòd de hæreditate eſt fienda ſolutio in bonis hæreditatis. & per iſtud fundamentum domi. Iaſon ibi dicit, quòd ita iudicaret, & conſuleret. Iſtam partem ego comprobo, quia teſtator non poteſt legem imponere creditori, vt eius creditum exigat ab vſufructuario, vel hærede, prout fructus hæreditatis ſuæ naſcantur. text. eſt in l. eum ab vno. ff. de legat. ij. iuncta. l. ſi non deſignata. C. de falſa cauſ. adiecta lega. vbi ſi dos probatur realiter data vxori, illam poterit conſequi, & ſi maritus voluerit eam in fructibus compenſare, quia non poteſt facere vt eam tardius debeat contra vxoris voluntatem. iſte eſt caſus Pauli de Caſtr. in conſil. 294. incipien. in cauſa quæ verſatur Bononiæ. in ſecunda parte. & ideo † quando mulier eſt in- 4 ſtituta vſufructuaria omnium bonorum, & datus eſt cohæres vniuerſalis in proprietate, illa habetur pro legataria, & tunc onus æris alieni pertinet ad hæredem. d. l. quoties. de hæredibus inſtituendis. hanc etiam partem pro vſufructuaria expreſsè firmat text. in d. l. fin. §. ſinautem æs alienum. C. de bonis quæ liberis. & ibi notat Paul. de Caſtr. & eſt text. in l. vſufructu bonorum. vbi domi. Alexan. tenet iſtam partem. ff. ad legem Falcidiam & tenuit Areti. in conſi. 117. in primo dubio. idem tenuit Bald. in quodam conſilio ſuo incipien. vſufructuarius omnium bonorum. qui Bald. concordat cum dictis per domi. Iaſo. vbi ſupra, q̄ eſſet inconueniens, ſi eſſet magna impenſa, quòd ſpectaret ad vſufructuarium, quod eſt contra text. in l. hactenus. ff. de vſufructu. & ideo legatum vſusfructus eſſet eluſorium, vt etiam dicit Bald. in l. prima in verſicu. pone maritus. C. de fructib. & litium expen. Iſtam etiam opinionem tenuit Angel. in §. conſtituitur. Inſtitut. de vſufructu. & in §. ſed quia hæredem. Inſtituta de fideicom. hæredit. ¶ Non obſtant modo adducta in contrarium q̄ qui habet commodum vſusfructus debeat ſentire incommodum æris alieni. Quia dico q̄ ſatis incōmodi habet ſi fiat vēditio hæreditа-

Universidad de Deusto
Biblioteca

reditariarum rerum, quia ei etiam diminuitur vſusfructus. tex. eſt in l. ex facto. de hæredibus inſtituendis. & tanto plus, quia hoc non apparet ex mente teſtantis. ita reſpondet Paul. de Caſtro in conſilio. 294. ſupra allegato.

¶ Non obſtat, quod dicitur, quòd penſio debetur loco fructus, & ſic illa habuit fructus illius anni, quo potitur penſio, ergo quia &c. reſpondetur ex illa diſtinctione iuris vera, ꝙ
5 †aut fructus ſunt ſeparati à ſolo, etiam quòd non ſint in horreo reconditi, nihilominus efficiuntur vſufructuariæ quo ad proprietatem eorum, vt in ſimili quæſtione not. de vſufructuario moriente fructibus ſeparatis à ſolo, quia non ſunt proprietarij, ſed hæredis vſufructuarij, prout notatur in l. defuncta. ff. de vſufruc. quod procedit etiam ſi dies ſoluendi penſiones adhuc non euenerit. facit text. in l. ſi in ſingulos, in fi. ff. de annu. lega. & in l. ſi fructuarius meſſem. vbi not. quibus mod. vſusfructus amit. §. is verò ad quem. Inſti. de rerum diuiſio. vt tenuit Practicus Papien. vbi ſupra in d. §. in fi.

¶ Non obſtant etiam iura allegata in fundamento vltimo, quia dicitur, non conceſſo tamen, quòd fructus recollecti ſuper dicto fundo extent, quòd etiam tale onus penſionis ſpectat ad hæredem proprietarium, non obſtante dictinctione facta per clariſſimum aduocantem in oppoſitum, quia de mobilibus factum fuit legatum dominę Almelinæ, & ideo ſolutio debet fieri de venditione mobilium, non verò in relegata vſufructuario, idque ad hoc vt voluntas teſtatoris ſeruetur. l. in conditionibus primum locum. cum vulg. ff. de cõditio. & demonſtra. & ideo tunc eſt ſeruanda forma d. §. ſin autem æs alienum. in l. fina. C. de bon. quæ liber. & in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudic. Et tunc deueniendo ad immobilia, pariter tutus erit vſufructuarius quamuis minorem habiturus vſumfruc. Immo proprius reſpondendo dico, ꝙ in caſu iſto fructus tales non ſubiacent obligationi penſionis petitæ, ſtantibus quæ in themate deduxi. nec huic opinioni refragantur illa iura in contrarium adducta per tex. in d. l. ſi in lege. §. primo & in d. l. in prædiis. quæ dicunt, quòd fructus
6 fundi locati ſunt tacitè hypothecati †pro penſione, hoc ideo ne locupletetur conductor cum iactura locatoris, ſcilicet, quòd locupletetur in fructibus, & in penſione damnum patiatur locator, & ideo erit verum dicere, quòd hoc procedat, vt habeat locum iſta tacita hypotecha quatenus non ſit ſoluendo conductor, ſed vbi ſit ſoluendo ceſſante ratione, ceſſat etiam tacita hypoteca. capitulo, cũ ceſſante. de appellatio. & ita intelligo illa iura, & nõ aliter. & ita dictat ratio, quę eſt anima legis: & tanto plus in caſu iſto videtur verum, qđ
7 fructus illi ſint vſufructuariæ, quia † fuerunt ſeparati à ſolo, & exportati, ac in horreo reconditi ante mortem legantis, locatore patiente, & non contradicente, quo caſu, quia tunc eos percepit voluntate domini, fecit illos ſuos, vt dicit text. in contrarium allegatus. in d. l. ſi ſeruus communis. §. locaui. ff. de furt. ibi. & ideo colonum, quia voluntate domini eos percipere videtur, ſuos fructus facere. Et tanto plus, quia in certum tẽpus fuit deſtinata ſolutio, & ſic fides de pretio fuit habita, vt ibi dicit gloſ. in verbo, facere. Et ſic non obſtat allegata gloſ. in contrarium in d. §. locauſin verbo cogat, quia intelligitur vera, quando dominus prohibet fructus in fundo exiſtentes exportari, quod facere poteſt, vt dicit Bald. in l. ædem. C. loca. quando verò permiſit eos exportari, effecti ſunt conductoris, vt quia ſeparati à ſolo eius efficiuntur, vt dixi in primis allegationibus. Nec hoc videatur inconueniens, quia patiendo eos exportari, & non contradicẽdo, ſibi præiudicat. l. litibus. Codice de agricol. & cenſi. lib. xj. quem allegat Bald. in l. titia. ſoluto matrimonio. adde Bartbati. in conſi. 41. volumi. primo. verſic. Præterea facit, quòd nullum ius compet. &c. vbi allegat not. in l. ſecunda. C. de iure dominij impetrando. Nam præſens actui ſibi præiudiciali, poteſt contradicere, ſi non contradicat, ſibi præiudicat. Bart. in l. penultima. de relatio. Alexan. conſi. 72. verſicul. ſed præmiſſis. volumi. iij. Imputetur ergo in caſu iſto locatori, ſi tempore recollectionis ſibi fructus non retinuit, vel ſequeſtrauit, & reponi fecit in domibus prædij locati, vt videntur dicere prædicta iura, tunc enim ſufficit eſſe habitam fidẽ de pretio, quæ dicitur haberi quando locator non cotradicit recollectioni, & exportationi fructuum. §. venditæ. Inſtitut. de rerum diuiſio ¶ Non obſtat, quòd vſufructuaria teneatur ſoluere onera æſtimi, & collectarũ, quia illud procedit in modica expenſa, non in magna, vt dicit Alex. in dicto conſilio 143. volumine ſeptimo. & alibi ſæpe. ¶ Non obſtat illud, quod dicitur, quòd ex quo eſt vocata ad omnia bona, quòd tunc intelligatur vocata vt hæres, ideo non eſt inconueniens, vt teneatur ad æs alienum, quia reſpondetur, vt dixi
8 ſupra, vocando eam † ad bona intelligitur deducto ære alieno, & ideo vſusfructus detrahitur de hæreditate, nec ſi diminuitur vſusfructus igitur &c. ¶ Non obſtat etiam allegata doctrina Bartol. in l. fi. ff. de vſufruc. leg. quia contra eam eſt
communis concluſio, vt ſupra dixi, tamen ſpecialius reſpondendo dico, quòd allegata per Bartol. loquuntur in eo, qui eſt inſtitutus in proprietate, & ſic pleno iure, & ſic antequam hæres tradat. iſto caſu debet mobilia vendere, & etiam immobilia vbi prima non ſufficiant, & poſtmodum vtetur vſufructuarius reliquo. d. l. vſufructus bonorum. & d. §. ſinautem æs alienum. ¶ Non obſtat etiam. §. ſinautem æs alienum allegatus in contrarium, quia facit pro vſufructuaria, eo quia ibi ſumus in diſpoſitione legis, quæ fecit patrem vſufructuarium, ideo tenetur ad legata, quia illa erant annalia, & ſic ſingulo anno poſſunt de fructibus ſolui, hic in creditore qui non poteſt cogi ad differendum ſolutionem ſibi fiendam, ideo de vno caſu ad alium non eſt bona illatio. l. Papinianus exuli. ff. de mino. & mitius agitur cum lege, vt faciat partem etiam teneri ad æs alienum. & ita concludunt Alexand. in d. l. vſufructu bonorum. & Pau. de Caſt. in l. deducta. §. qui poſt. ff. ad trebel.

¶ Sed eſto, quòd iſti fructus non eſſent domini, & ſic alieni: certe dico quòd etiam comprehenduntur in legato non habita diſtinctione in caſu iſto, an ſciret teſtator legans eſſe res
9 alienas, vel alteri hypothecatas, quia ex quo † reliquit vxori, tunc ſiue fuerit ignorans, ſiue ſciens, valet legatũ. l. cum alienam rem. C. de leg. l. non dubium. §. fina. ff. de legat. iij. l. vnum ex familia. §. Item rem. ff. de legat. ſecundo. & Abb. in conſilio 40. volumi. ſecundo in primo dubio. in princi. Romanus in cõſ. xxxv. verſicul. vltimo videndum eſt, an legatõ. Et in propoſito noſtro facit dictum Bald. in d. l. cum alienam. C. de legat. verſicul. dubitatur. tamen ibi dicit, quòd ſi teſtator emat rem alienam cuius pretium non ſoluit, & illam rem leget, tenetur hæres ſoluere de ſuo, quia iure tenetur cedere cum effectu, quod facere non poteſt niſi ſoluat. l. Iulianus. §. offerri. de actio. empti. l. nomen. ff. de hæred. vel actio. vendit. Et in caſu noſtro poſſeſſio tenet loco pignor. ergo hæres debet luere. l. qui concubinam. §. qui hortos. de legat. iij. in terminis de re alteri obligata. laſ. in d. l. cũ alienã. in princip. Alexand. conſil. 157. in fin. volumi. vij. Nec huic concluſioni obſtat tex. in c. filius noſter. de teſtamentis. qui dicit quòd legatum factũ de re eccleſiæ non valet, ita quòd illa res ſit redimenda, vel eius æſtimatio ſoluenda, quia ille text. loquitur de re cuius commercium non habemus, nec habere poſſumus, ideo cum ille text. ſit correctiuus, non videtur poſſe vlterius extendi, nec corrigere, niſi quatenus loquatur, ſcilicet de re vt ſupra legata, argumen. l. præcipimus. C. de appellatio. & ita dixit Alexan. in d. l. cum alienam. Et iſtam partem, quòd etiam non obſtante diſpoſitione. c. filius noſter. de teſta. dummodo non ſit res Cæſaris. vel patrimonij Petri, valet legatum ſaltem ad æſtimationem tenuit Alexand. in conſil. ix. volumi. ſecundo, vbi dicit, hoc maximè verum pro conſeruanda mente teſtatoris, quæ videtur eſſe, vt omnia habeat, vt ex verbis legati, de quo in teſtamento, quia factum coniunctæ perſonæ, id eſt vxori. & ita tenet Abb. in d. c. filius noſter. in fin. & Alexand. ibi. ſequuntur quamplures docto. ibi relati per eum. ita tenet Iaſ. in l. apud Iulianum. §. cõſtat, verſicu. extra glo. de lega. primo, vbi
10 reſpondendo ad text. in d. c. filius noſter. dicit ꝙ nõ negat ibi text. æſtimationem non ſkeberi, vt etiam ibi tenet Hoſtien. ſed loquitur de re eccleſiæ, quã mandat reſtitui eccleſiæ. qui Hoſtien. dicit d. c. filius noſter. procedere, quoties nimis grauaretur hæres redimendo rem alienã. Si verò non nimis grauaretur, etiam non obſtãte. d. c. filius noſter, procedit opinio Hoſtien. & cum iſto intellectu concordat intellectus Cardinalis Zabarellæ, dicẽtis. c. filius noſter. ponere caſum ſpecialem, quãdo vni eccleſię legatur res alterius, non autem loquitur, quãdo legauit res, quæ nõ ſint eccleſiæ. & ideo non diſcrepat caſus noſter à iure canonico, quia loquimur de re, quę erat in cõmercio noſtro: etiam ſi ſit aliena, ideo expedit iura iuribus
ꝛcordare. l. vnica. C. de inoffi. dotibus. & in ꝓpoſito noſtro, ne longè vagemur, in caſu proprio, cõſuluit dominus Philippus Corneus in cõſilio ſuo. 32. incipien. licet prima facie videatur. primo volumi. qui poſt longam diſputationem concludit, ideo legatum de re aliena factum vxori, ſeu coniunctę perſonę ignoranti, ſeu ſcienti, valere. & iſtam opinionem dicunt tenere Hoſtiẽ. Panormita Ioan. And. Pet. de Ancha. Anto. de Bezut. in d. c. filius noſter. & ibi gl. fi. & Pet. & Cyn. in d. l. cum alienam. & multos alios, quos refert, & dicit ſolũ quo ad vnum differentiam eſſe inter ius ciuile & canonicum. quia ius ciuile permittit legatario vt non cogatur reſtituere rem alienam, niſi euincatur de iure. ius verò canonicum grauat legatarium

legatarium alienam rem legatam retinere contra voluntatẽ domini, etiam ꝙ non euincatur ab eo, non tamen dicit quin debeatur æſtimatio alienæ rei legatæ. & ita tenẽt Salic. & Benedictus de plumbino. Ioannes Matt hæus. & Bald. Fulg. in d. l. cum alienam. vbi Angel. Et ideo iudex debet iudicare etiam ſecundum canones legatum rei alienæ valere, & ſic iſtam poſſe, vel fructus habere perceptos, de quibus ſupra, vel eorum eſtimationem, quo caſu non eſt ambigendum hæredes proprietarios omnino teneri ad ſolutionem petitæ penſionis

RESPON. CCX.

CONfeſſus Plura delicta capitalia quorum vnũ ſatis manifeſta habebat ĩdicia, illa verò conſtabant re ipſa patrata, & in cõfeſſione ſæpius ex interuallo, & expreſſe, & extra locum torturæ perſeuerãs, nec tortus, licet ligatus & aliquantum fatigatus fuiſſet, capite damnari & plecti potuit. Nec ad rem facit ꝙ in carcere confeſſus ſit. Quin etiam valuit proceſſus licet nulla prorſus indicia præceſſiſſent, quia de ea re nunquã à reo oppoſitũ fuiſſet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſione propria & ſpontanea nulla maior eſt probatio nec ea prætextu ꝙ nulla præceſſerint indicia à reuocari poteſt.*
2 *Confitens delictum indicia habens, de ijs etiam quæ non habent interrogari poteſt.*
3 *Confeſſio metu tormentorum extorta iudicari non debet, quæ ſæpius ex interuallo & expreſſè & extra torturæ locum facta eſt.*
4 *Metus carceris & tormentorum quando eſſe vel durare non præſumat.*
5 *Confeſſio in carcere facta in figura iudicij valet.*
6 *Proceſſus vel inquiſitio ſubſtantialibus carens veluti indicijs legitimis, contra confeſſum & non opponentem valet.*

Reſpon. interpreta.

IN cauſa Oliuerij rei detenti in fortijs domi Poteſtatis Placentini, cum de vita hominis agatur, nulla debet videri ſera cunctatio. Conſiderato igitur proceſſu contra eum agitato, videtur quòd non poſſit pœna mortis condemnari, quia licet fuerit confeſſus plura delicta, tiam per torturam & metu tormentorum, ſine tamen legitimis indicijs præcedentibus, talis confeſſio ſibi nocere non debet, nec ex ea poteſt diffinitiuè ad mortem damnari per text. in l. j. §. ſi quis vltro. ff. de quæſtio. & ibi Barto. & Angel. de malefic. in verbo, fama publica. verſicu. tuiudex ſis benè cautus. Iaſo. in lege iuſiurandum. §. procurator. ff. de iureiuran. Roma. cõſili. 113. vbi inter alia requiſita dicit, quòd ad hoc vt ſpontanea confeſſio noceat, oportet quòd conſtet de delictis per l. j. §. item aliud. ff. ad ſyllan. ſed in caſu hoc videtur facta talis confeſſio & adhuc non conſtat de delictis. ergo &c. Præſupponitur etiam quòd nulla præceſſerunt indicia, ſequitur ergo quod dato quòd perſeueranerit ſeu ratificauerit, non tamen talis confeſſio valebit, ſecundum doctrinam Bart. *communiter* approbatam, ſecundum vnam lecturam in l. penulti. ff. de quæſtio. Gandin. in rubr. de quæſtio. & torment. & verſicu. item pone, ꝙ quidam fuit captus. Alexan. conſi. 5. in prin. volumi. primo, & cõſi. 51. in iij. volumi. & in lege qui in aliena. §. Celſus. in addit. ad Bart. ff. de acquir. hæredi. Rurſus dicit, quòd confeſſio facta in carcere non valet, ſecundum glo. *communiter* approbatam in lege qui in carcerem. ff. quod met. cauſ. Anchara. conſi. xxiiij. poſt principium. & eiuſmodi confeſſio non valet licet indicia poſtea ſuperueniant vt dicit Bald. in c. ad noſtram. circa ſi. extra de probatio. Dec. in c. at ſi clerici. de iudic. cum ergo non apparet de delictis commiſſis, & cõfeſſatis, & ſine legitimis indicijs præcedentibus, eſt intrepidè dicendum, quòd ex eius ſola confeſsione mori non poſſit, vt ex præmiſſis latiſsimè colligitur. ¶ Ex aduerſo demonſtratur dictum Oliuerium fore & eſſe puniendum, ac etiam decapitandum, ſic meritis ſuis exigentibus cum ſanctiſsimũ ſit facere iuſtitiam de criminoſis, quoniam nulla pinguior victima poteſt mactari Deo, quàm homo iniquus. refert Paul. de Caſt. in l. ſecunda. Codice de epiſcopali audientia. & quia confeſſus eſt plura neſanda delicta, videlicet publica & priuata homicidia & aſſaſsinamenta, vt ex eius proceſſu apparet, quæ delicta nullo modo debent remanere impunita iuxta legem, ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil. & cõgruit officio
1 preſidis purgare prouinciam malis hominibus. l. gruit. ff. de offic. præſid. & nulla † maior probatio videtur eſſe, nec põt adduci, quàm eius propria & ſpõtanea confeſsio, quę eſt tantæ potẽtię, ꝙ tollit omnem præſumptionem iuris & de iure,
ſecundum Bartol. in authenti. ſed iam neceſſe. C. de donatio. ante nup. ita ꝙ partes iudicis non ſunt, niſi in condẽnando, vt not. in l. prima. C. de confeſ. nec talem confeſſionẽ poteſt reuocare prętextu ꝙ nõ præceſſerint indicia, quia de hoc eſt tex. rotundus in c. primo, de accuſ. lib. vj. etiã non data copia indiciorum tali ſpontè cõfeſſo, ſine tormẽtis ſecundũ Ang. in verb. fama publica, vbi allegat Pet. de Ancha. in clemen. prima, de homicid. & dicit ꝙ hoc ſingulariter eſt menti tenẽdum. Sed prædictus Oliuerius ſpõtè & ſine tortura fuit confeſſus ſe derobaſſe per vim in ſtrata publica vnum ſaccũ cum filo cuidã pauperi, & de eius venditione & pretio participauit, de quo delicto ẽt præcedebãt indicia ſatis manifeſta Bariſel. Placentino, qui dictum reum detinuit, & ſic captura iuſtificatur, quę indicia etiam in actis Curiæ leguntur. Confeſſus etiam fuit dictus Oliuerius ſe interfuiſſe homicidio quondam Peregrini Mazarij iam duobus annis elapſis opem & auxilium præſtando: quem Peregrinum per vim extrxerunt ex propria domo & illam ſachamauerũt, cuius interfecti cadauer fuit viſitatum per prætorem montis clari & notiſſimũ eſt de dicto homicidio. Alia quoque grauia crimina fuit confeſſus, de quibus in proceſſu, & illa bis vel ter approbauit, & ratificauit ſpontè, & eſt præſumendum ꝙ conſcientia patrati criminis perſeuerauit, ſecundum Bal. in l. prima. C. de confeſ. Paris de Put. ibi in verb. an ex ſola confeſſione. & quã
2 do quis † cõfitetur delictum poteſt etiam interrogari de delictis de quibus non ſunt indicia, ſecundum generalem conſuetudinem, vt dicunt doctores maximè Angel. in verb. fama publica. in fi. Guido de ſuza. in materia tormẽt. ver. quid de quæſtione occurrenti. Gandi. in rub. de quæſtio. & torment. vbi omnes ita dicunt, & affirmant. licet ergo in pluribus delictis confeſſatis quamuis non præceſſerint indicia, tamen ex quo illa confeſſus eſt & talis confeſſio eſt veriſimilis, & à iure non ſpernitur, meritò tenere debet, & ſibi præiudicare, vt not. Dec. inc. at ſi clerici. de iudi. ex quaꝑfeſſione, vt dictũ eſt, poteſt damnari, ſecũdum Bartol. in l. ſecunda. ff. de cuſtod. reorum. & Philip. Franc. in d. c. primo de accuſ. lib. vj. etiã ſi proceſſus inordinatè fuiſſet factus ſecundũ doctores, *communiter*, maximè Bald. in l. prima. C. de confeſ. & Bar. in ſi
cõfeſ. ff. de cuſt. reor. qui etiam allegat illum tex. in d. c. l. primo de accuſ. pro valde notabili. Itẽ & fuit confeſſus dictus Oliuerius aſſaſſinamentum & homicidium in perſonã quondam Abbatiſſæ ſancti Franc. de cuius morte & cadauere conſtat ex viſitatione iudicis malefactorum, quæ confeſſio fuit bis vel ter ratificata, etiam ſpontè facta coram reuerendo domino vicario Archiepiſcopali, quod delictum grauiſſimũ quale ſit, omnes planè intelligunt. Et ſi dicatur, ꝙ illud fuerit confeſſus metu tormentorum, quo caſu etiam ſi perſeueraverit, non valet talis confeſſio, per dictam doctrinam Bart. in d. l. pen. ff. de quæſtionibus. & per alia iura ſup. adducta pro parte contraria, & quia carceratus non eſt ſui inris, ideo eius confeſſio non valet, ſecundum illam glo. in d. l. qui in carcerem. ff. quod met. cauſ. etiam ſi poſtea indicia ſuperueniant, ſecundum Bald. in d. c. ad noſtram. de probatio. & vt ſupra deductum fuit. quia poſſum reſpondere quòd dictus Oliuerius ſuper dicta confeſſione non fuit tortus, licet ligatus, & aliqualiter alciatus. & illud quod dicitur, aliquid eſſe factum vel confeſſatum metu tormentorum, illud relinqui tur arbitrio iudicis coniecturãdum ex circunſtantiis, ſecundum Bald. in l. interpoſitas. in princ. C. de trãſac. Sed hic reus qui alias robuſtus & qui non fuit quaſſatus, eſt confeſſus dictum homicidium, talis confeſſio † non debet iudicari ex
3 torta metu tormentorum, maximè quia illam toties ratificauit ex interuallo. & ita perſeueratio ex interuallo etiam poſt torturam dicitur rei ſpontanea confeſſio, & eſt præſumptio quòd conſcientia patrati criminis perſeuauerit, ſecundum Bald. in l. prima. C. de confeſſis. & iura quæ dicunt inualidam confeſſionem quæ fit in tormentis, non præcedentibus indicijs, non dicunt quòd defectus indiciorum non precedentium inualidet expreſſam perſeuarationem. & Bart. in d. l. penulti. ff. de quęſtio. intelligatur de perſeuerationc tacita, non autem expreſſa, quæ habet vim ſpontaneæ confeſſionis. ita per plura tenet Paris de Put. in verb. an ex ſola pfeſſione. quæ ratificationes in caſu noſtro fuerunt factæ extra locum torturæ, & pluries, & etiam examinatus à ſolo iudice ec cleſiaſtico, ſcilicet d. vicario Archiepiſcopali, idem affirma
4 uit, & ſupra dictum eſt. Et dum dicitur, ꝙ ſemper † præſumitur durare metus carceris, ſeu tormentorum. reſpõdetur illud procedere, quãdo metus infertur verè & iniuſtè: ſecus ſi iuſtè & per iudicem pro quo præſumitur ꝙ omnia fecerit ex motu animi ſui informati ex qualitate delicti & rei detẽtio, iutax nota. in l. iij. §. eiuſdem. ff. de teſtibus. & talis confeſſio

facta

facta metu tormentorũ, ꝙ debeat intelligi in metu vero, nõ autem ꝑsumpto, & illato per iudicem, vt dictum est, & exꝑsse tenet Cæpol. in cons. 40. vbi allegat Angel. ita dicentem in l. secunda. C. quod met. cau. Et licet dictus Oliuerius fuerit ligatus, & aliqualiter aliciatus, non tamen illud iudex fecit ad hoc vt exꝑsse confiteretur, sed vt vera diceret, ergo sequit ꝙ tenor huiusmodi confessionis non est omnino tormẽtarius, sed secundum quid est liber, quia intentio iudicis fuit vt confiteretur verum, nõ autem quia tortus. ista sunt verba Bal. ad literam in d. l. prima. C. de confes. Nec obstat dum dicebatur,

5 ‡ꝙ confessio facta in carcere non valet per glo. approbatam in d. l. qui in carcerem. ff. quod met. caus. quia videtur facta p metum, vt ſ. dictum fuit. Quia respondetur secundũ Bald. vbi ſ. ꝙ illa glo. procedit, quando confiteretur ad vtilitatem carcerantis, non in figura iudicij, aliàs sequeretur ꝙ illi q detinentur in palatiis, non possent ibi cõfiteri ad tribunal potestatis, quod est falsum, quia in capitalibus causis semper reus detinetur, & valet eius confessio, secundum Bald. ibi, & Cæpolam in d. consilio 40. Nec obstat etiã si dicatur, ꝙ indicia non ꝓcesserunt, ergo detẽtio nulla, nec confessio valet, vt dictum est ſ. pro parte contraria. Quia respondetur, ꝙ immo præcesserunt indicia, & fuit captus per Bariſellum deputatũ per Chriſtianiſſimum Regem ad capiendum malefactores, prout erat dictus Oliuerius infamatus tanquam socius Astorini, & aliorum bannitorum à domino Regio, & etiam pro

6 alijs delictis, tum ‡etiam valet dictus processus, quia nunquã fuit oppoſitum per ipſum reum detentũ etiam ſibi data defenſione, vt est tex. cum glo. & ibi *cõiter* docto. in c. ſecũdo de accuſatio. lib. vj. ſequitur & refert Cæpol. ꝑſil. 77. qui allegat Angel. in l. ſi vacãtia. C. de bon. vacan. lib. x. tenentem ꝙ licet inquiſitio careat ſubſtantialibus, tamen ſequi poteſt condẽnatio contra confeſſum, & contra non opponentem, vt ibi per eum. Prætereo authoritatem ampliſſimam cõceſſam domi. Prætori Placentino per Chriſtianum regem noſtrum, ꝙ in atrocioribus delictis, vt ſunt præmiſſa, poſſet procedere ſeruata, & non ſeruata forma iuris, & prout melius fieri poterit, vt delicta puniantur. Quicquid igitur actum eſt contra dictum Oliuerium, bene actum videtur, vt poſſit ad vltimum ſupplicium condemnari, & meritas pœnas luat, iuxta l. ſanci mus. C. de pœnis. per ſuperius adducta, iuribus & authoritatibus comprobata.

Reſponſ. CCXI.

IN materia Beneficiali verſat hoc reſponſum, cuius ſummam, quia in ipſius fine poſita eſt, hic repetere ſuperfluum viſum eſt.

SVMMARIVM.

1 *In interdicto retinendæ præfertur antiquior poſſeſſio. nam poſterior clandeſtina præſumitur.*
2 *Exceptio inualidi tituli contra agentem poſſeſſorio retinẽdæ in beneficialibus obſtat, & de ea incidenter cognoſcere ſolent parlamenta Franciæ.*
4 *Exceptio ſuppreſſi valoris cur in beneficialibus admittenda ſit iudici laico.*
5 *Iudex laicus in beneficialibus de quibus exceptionibus cognoſcere poſſit.*

Reſpon. interpretatio.

SI omiſſa Validitate titulorum vtriuſque partis quæratur quis debeat obtinere in interdicto retinendæ poſſeſſionis huius canonicatus, & præbendæ, proculdubio dicendũ eſt ꝙ Ioãnes Changragroſſi habeat potiora iura, quia priorem & antiquiorem poſſeſſionem probauit. c. licet cauſam. de probatio. & ratio eſt, quia ‡poſterior poſſeſſio Petri de Caſtellania præſumitur clandeſtina, vt ibi dicit, & declarat Bartol. in l. ſi duo. ff. vti poſſide. Bal. in l. ordinarij. C. de rei vẽdica. Petr. de Ancha. cõſi. 275. ad declarationem. Curt. cõſi. 24. ſuper eo. & alibi ſæpe per docto. & ſi veneranda Curia Prouinciæ nõ vult, ꝙ ꝓ iuſtificatione poſſeſſionis cognoſcatur incidenter

2 de titulo, vel ‡quia de iure nõ ſit admittenda iuſtificatio tituli in interdicto vti poſſidetis, vbi alter ꝓbauit de antiquiori poſſeſſione, vt in caſu noſtro prout tenent Panormit. & alij in d. c. licet cauſam. & Bar. in d. l. ſi duo. Curt. in d. ꝑ. 24. & conſ. 37. tũc ꝑstat Ioan. manutenendũ fore in ſua poſſeſſione. ¶ Si verò velit ꝓdicta curia incidenter ad colorandũ poſſeſſoriũ cognoſcere de titulo & ꝓprietate, tanquã nõ ſit in bñficialib. alicui ꝓcedẽdus vitioſus ingreſſus. c. j. de reg. iur. in vj. certè debet admittere exceptionẽ ſuppreſſi valoris ɔ titulũ Petri, qa

3 ‡ ɔ agentẽ poſſeſſorio retinendæ in bñficialib. obſt. exceptio inualidi tituli, vt eſt caſus in c. audita ꝙrela. & ibi no. Pan. in j. notab. de reſtit. ſpoliat. de qua exceptione incidenter ſolent cognoſcere Parlamenta Regia Fran. ſm do. Guido. Pap. dec. 72. inci. iudex laicus. quod ſine dubio verum eſt, ſi in parlamẽto ſint aliqui ſenatores eccleſiaſtici. nam de iure conſtat regẽ, & eius ſenatores etiam laicos cognoſcere poſſe de poſſorio, ſm Pan. in c. literas. de iuramen. calum. modo ſi in cã poſſeſſorij incidat aliqua qõ tituli, tunc de tali incidenti qõne ꝑtinet cognoſcere ſenatores clerici, quãquam noſſe Regis laici ius dicatur, vt concludit Fel. in c. cũ ſit gñale. ver. & vidi certari. de for. competen. vbi tenet clericum delegatum à laico poſſe co

4 gnoſcere de cauſa vſuraria emergente in cã delegata, quanquam laicus delegatus ipſe nõ poſſet. Et ꝙ exceptio‡ ſuppreſſi valoris ſit admittenda, oñditur ex duob. Primo, quia ex ſola negatione titulus efficitur incoloratus, acſi negaretur non conſtare impetrantem eſſe clericum. nam ſi negetur expreſſum fuiſſe verum valorem, impetrans tenetur probare valorem ab eo expreſſum, eſſe valorem, ſm Pan. in c. ad aures. de reſcrip. & in c. feu. de ꝓſumpt. facit tex. & ibi not. Pan. in c. qa circa. de conſanguinit. & affinit. & quæ ſcribit Fel. in c. conſtitutus. de reſcrip. Niſi ergo impetrans probet ſe expreſſiſſe verum valorem, apparet, ꝙ titulus exhibitus non eſt coloratus, ſicut ſi non probet ſe clericum, ſm Innocen. in c. ſuper his. ad fi. de accuſ. Pan. in c. bonæ. lo. j. de elec. & in c. j. de lit. conteſtat. & probatur in c. cum ab eo. de reſcrip. cum ſimilib. vnde ſicut admittitur exceptio negatiua, non video cur etiam non admittenda ſit probatio, ſi negans velit probare negatiuam. Secundò, quia hæc exceptio ſuppreſſi valoris eſt meri facti nõ habens in ſe vllam ſpiritualitatem. nam valor beneficij eſt quid merè temporale. c. ad audientiam. de reſcriptis: traditur per Panormita. in d. c. ad aures. de exceptionibus autem emergentibus in cauſa poſſeſſorij, ſi conſtat in facto, cognoſcere ꝑt iudex ſecularis, licet ex tali exceptione facti poſſit interferri ad deciſionem iuris ſpiritualis, de quo non contenditur, ſm Bald. in auth. & qui iurat. ver. quæro qualiter. C. de bon. author. iudic. poſſid. nam ſi incidenter emergeat qõ de quantitate pretij, vel de pacto de retrouẽdendo, vt quia negetur modicitas pretij, vel pactum, admittẽdus eſt actor ad probandum etiam coram iudice laico, quia talis eſt qõ facti licet inferatur ex ea ad deciſionem vſurariæ prauitatis. c. ad noſtram. de emptio. & vend. ſm Bart. & ſcrib. *communiter* in l. Titia. ſ. vſuras. ff. ſol. mat. & in l. omni nouatione. vbi Pau. de Caſt. C. de ſacroſ. eccl. cum infinitis authoritatibus, quæ adduci poſſunt, & de quibus per Alex. ꝑ. 9. præſtantiſſime doctor. lib. iiij. & Pan. conſi. 64. lib. i. ſic ergo dicamus, ꝙ laici iu-

5 dices‡ poſſint cognoſcere de quantitate valoris beneficij, ſicut cognoſcunt de quantitate pretij in cã vſuraria, ſi emergat ſola qõ de quantitate, quia eſt qõ facti. hinc eſt ꝙ laicus ꝑt cognoſcere de exceptione oppoſita p beneficiatũ ɔ patronos, ꝙ iuri patronatus renũciauerint, quia facti eſt. c. ſignificauit. quem tex. ibi ad hoc not. Card. & Fel. in prin. de teſtibus. licet cauſa iuriſpatronatus ſit ſpiritualis, ſeu mixta. c. quanto. de iudic. ſi ergo laicus poterit incidenter cognoſcere de abiuratione tituli, & multò magis de ſuppreſſione valoris, quæ magis in facto ꝓſiſtit, ꝙ renũtiatio qa renũtiatio nõ reddit titulũ inualidũ, & incoloratũ generaliter vt traditur in c. admonet. de renuncia. ſicut ſuppreſſio veri valoris, vt p Rot. deciſ. xix. ſub rub. de reſcript. in nouis. & in regulis Bonifaci, reg. vj. ẽ facit, quia ſi licet actori probare titulum coloratum coram laico ad iuſtificandum poſſeſſorium, debet etiam licere reo probare exceptiones ſuas, per quas vult oſtendere titulũ non eſſe coloratum, neque iuſtificare poſſeſſorium. tex. eſt clarus, & ibi Fel. in c. conſtitutus. de teſtibus. facit reg. non debet, de reg. iu. ff. concludendũ ergo mihi videretur, ꝙ ſi curia velit cognoſcere de mero & nudo poſſeſſorio, & non de colore titulorum ipſarum partium, ꝙ debeat manutenere antiquio rem poſſeſſorem, qui pariter probauit de titulo habito ab ordinario collatore: qui dicitur titulus coloratus, vt per Innocẽ. & alios in c. noſtris. de conceſ. præben. & per Felyn. in capit. in noſtra. colum. 3 6. de reſcrip. vbi autem conſtat de titulo colorato vtriuſque, obtinet in poſſeſſorio qui prior eſt tẽpore. d. c. licet cauſam. & dixi. ſ. ſi autem Curia cognoſcere vult quis titulus ſit magis coloratus, non video quare non debeat cognoſcere de exceptione ſuppreſſi valoris per ratio nes & iura ſuperius deducta.

RESPONS. CCXII.

QVi præpoſitura quę electiua eſt nulliter ꝓtulerũt, eũ neq; priuati ſint ipſo iure, neque priuandi poteſtate eligendi, eligere poſſunt.

poſſunt. Itaq; in electione citandi ſunt, ſed in ea re diſtinctio de qua hic ſeruanda eſt. Dubiũ verò nõ eſt gn canonici & illi qui in ſacris non ſunt, in ea Præpoſiti electione vocẽ habeant cum in omnibus capituli actibus ſp & ex eo tpe cuius memoria nulla extat, tales vocem habuerint. de ea verò præpoſitura prouiſio legati Cardinalis de latere, non valuit, qa cum nõ eſſet ipſi ſpecialis præueniendi poteſtas data, præuenire in ec cleſia collegiata ordinarios non potuit. nec etiam graduatorum nominatio locum habet in beneficiis ad electionem capituli ſpectantibus. At Papa ſine dubio poteſt electores, ni hil repugnantibus concordatis præuenire.

SVMMARIVM.

1 *Electiuum beneficium propriè dicitur quando ſuperioris confirmatio poſtea requiritur.*
2 *Collatores proteſtati ꝙ ſi beneficium erat electiuum non intendebant derogare iuri eligendi, eligere poſſunt. & nu. 3. & 5.*
4 *Eligendi poteſtate ipſo iure nõ priuati licet priuandi eſſent, ci andi ſunt.*
6 *Canonici ſacris non initiati in electione vocem habent ſi ita ex tempore cuius memoria nulla extat, obſeruatum ſit.*
7 *Legatus de latere cui non eſt ſpecialis poteſtas præueniendi data, præuenire non poteſt max. nè in eccleſiis collegiatis, ordinarios electores.*
8 *Graduatorum nominatio locum non habet in beneficijs ſpectantibus ad electionẽ capituli, ſed tantũ in ijs quæ ad collationẽ ordinarij ꝓtinent.*
9 *Papa poteſt electores præuenire.*

Reſpon. interpreta.

DVplici Ratiõe põt hmõi ꝓpoſitura dici electiua, vel qa in electione procedat iuxta

1 formã. c. qa pp. de elect. & hoc mõ‡ ꝓprie dicitur electiua, cui ꝑmatio ſuperioris poſtea requirat. c. auaritiæ. cũ concor. de elec. in vj. vel qa p ſimplicem electionem ad illã aſſumat Prepoſitus ſine alia ſolẽnitate, & eõfirmatione ſuperioris. & hoc modo nõ erit priè electiua, ſed potius collatiua, vt declarat Fel. ī c. ī nra. corrolar. xxxij. de reſc. Si ſm primũ modũ ſit ex priuilegio electiua, dubitationes, de quibus in themate ꝓtinenter formant. ſi verò dicat electiua ſm aliũ modum, tunc ꝑſtat plures ex dubitationibus eſſe imperti tentes. Vt tñ ꝙrenti ꝑſiliũ ad plenũ ſatisfiat, ad ſingula paucis rñdebimus. ¶ Pro reſolutione primi videndũ eſt an hi qui eligendo ꝓtulerunt, nõ ſeruata ſolennitate. d. c. qa. pp. vel ſolẽnitate ex priuilegio reqſita, ſint hac vice priuati, vel priuãdi ptẽ te eligendi. br rñdebimus, ꝙ nõ ſunt priuati ipſo iure. d. c. qa pp. ſ. qui verò. in verb. priuent. & ibi glo. Inn. Hoſt. Pan. & alii.

cõiter no. Quod ẽt probat, qa Papa vtit verbo futuri tpis, qđ regulariter regrit ſniam, ſm gl. *cõiter* approbatã in l. in crimiñali. C. de iuriſdi. & in c. gcunq; in verb. innodet. de hære. lib. vj. & ex pluribus comprobat Fel. in c. Rodulphus. de reſcrip.

2 Sed qa ‡ ante collationẽ, hi qui ɔueneruut formę electionis ꝓferendo ꝓteſtati ſunt, ꝙ nõ intendebant renunciare electio ni, caſu quo hæc dignitas eſſet ꝓpriè electiua, dubitat an hęc proteſtõ eos releuet à pœna priuationis faciẽdæ per ſniam. Ad iſtud rñdebimus ꝙ non: qa ꝓteſtatio ꝙria conſequutiua actũ in dependẽtibus à diſpoſitione iuris nõ releuat ꝓteſtantem. c. cũ. M. Ferrariẽ. de ꝑſti. l. alimẽta. C. de neg. geſt. l. nemo ꝑt. ff. de le. j. ex collatiõe verò vel electione facta ñ ſeruata forma. d. c. qa pp. ſequit pœna priuationis ex diſpoſitione. d. c. cui non potuerunt eligentes derogare: ergo ꝓteſtatio eos nõ releuabit: alioquin eſſet in facultate eligentiũ effugere ſp pœnã d. c. ꝓteſtando, qđ dicere nõ debemus. c. cõmiſſa. co. tit. li. vj. l. fi. ad fi. C. cõmu. de le. Sed forſan excuſabunt prętextu ignorãtiæ, allegantes ſe ignoraſſe, ꝙ hæc digitas eſſet electiua. Nam ignorans excuſat à culpa & ꝑn à pœna. c. cognoſcẽtes. de cõſti. l. ſi ignorans. ff. loc. cũ ſi. Sed certè in his q̃ ex officio tenemur ſcire ignorantia eſt damnabilis, ideo non præſtat legitimam excuſationem. c. innotuit. de elect. c. quãuis. de reg. iur. Paria enim ſunt ſcire, vel debere ſcire. l. quod te. ff. ſi cer. pe. l. ſi duo. ff. de acqui. hære. vnde vñr excuſandi qui contra formam ſtatutorum & priuilegiorum eccleſiæ eligerẽt. Verum tamen ſecundum ea quæ proponuntur non videtur qđ ſint priuati nec priuandi, quia preſuponitur ꝙ vltimo immediatè prædeceſſori fuit prouiſum per viam collationis ꝙ ſimplicis electionis, quæ vim obtinet collationis, quæ vltima ꝓuiſio conſtituit capitulum in quaſi poſſeſſione conferendi. c. querelam. de elec. c. conſultationibus. de iure patro. & cum vltimus ſtatus prædictæ præpoſituræ ſit repertus collatiuus, habuerunt canonici, qui eligendo contulerunt iniuſtã cauſam credendi ita eſſe, cum ex poſſeſſione de præterito præſumatur in præſens. l. ſiue poſſidetis. C. de probat. c. mandata. c. ſcribebam. de ꝓſump. no. gl. in c. cum eccleſia. ſutrina. de cauſa poſ. & proprie. & ex poſſeſſione authoris, ſiue prædeceſſoris præſumitur bona fides ſucceſſoris. l. pe. C. de euict. ex tit. putatiuo cauſatur bona fides, ſm Rot. de præſcrip. deciſ. iij. in nouis. & traditur latè per Fel. in c. de quarta. de præſcr. & non ſolum ex iuſtis, ſed ẽt ex iuſtis cauſis, & temerariis cauſis, cauſari poteſt bona fides ſm gl. in l. j. C. vbi cauſ. ſtat. p qua facit tex. in l. clam poſſidere. in prin. & ibi d. Iaſ. in vij. no. ff. de acquir. poſ. ſequitur d. Alex. conſi. 237. viſa inquiſitione. lib. iij. & Andre. Barb. cõſi. 28. lib. ij. Sed ſtante hoc q̃ capitulũ ſit ī quaſi poſſeſſione ſeruendi, vt ꝙ collatio facta p hos canonicos ſit valida & manutenenda per tex. in d. c. ꝙrela. de elec. & c. conſultationibus. de iure patro. nam cum queſtitur de validitate collationis non inſpicitur apud quem ſit prioritas, ſed apud quem ſit poſſeſſio. quia collatio eſt fructus poſſeſſionis, & ad poſſeſſorem ſpectat perceptio fructuum. l. bone. ff. de acqui. re. domi. c. grauis. de reſti. ſpol. ¶ Verum prædictis non obſtan. reſpondemus huiuſmodi collationem fore nullam pp reſiſtentiam aliorum canonicorum, qui proteſtati ſunt de nullitate ipſius collationis, aſſerentes fore procedendum per viam electionis. nã ꝑpter reſiſtentiam aliquorum, illa quaſi poſſeſſio interturbat. & operatur talis reſiſtentia ab aliquibus de c. volentibus deſiſtere ab iniuſta poſſeſsione vt alij efficiantur malę fidei. ita concludit Panor. in c. cum olim. in iij. no. ponderando, ꝙ ibi collatio fuerat facta abſq;

3 vlla reclamatione. de cauſa poſ. & prop. Prætereа ‡ cum ipſimet qui contulerunt fuerint proteſtati, ꝙ præpoſitura eſſet eligibilis, ꝙ non intendebant derogare iuri eligendi & intereſſendi in ipſa electione, ſatis conſtat ꝙ conſenſerunt proteſtationi aliorum volentium eligere, eo caſu quo eſſet eligibilis. Quando autem exiſtentes in quaſi poſſeſſ. iniuſta conſentiunt proteſtationi ɔriæ ſuæ quaſi poſſeſſioni, tunc non tenet collatio facta ab ipſis quaſi poſſeſſoribus, vt eſt caſus, & ibi Panor. in c. Cumana. verſ. pro clariori intellectu. de elec. ¶ Iſtis ſic enucleatis, rñdemus ad primum quæſitum, ‡ ꝙ cum hi q

4 contulerunt, non ſint priuati ipſo iure q̃ venũt citandi, & ſi venirent priuandi per ſententiam, ſm Pan. in c. auditis. verſic. quarta lectura. per illum tex. eo. tit. & idem firmat Pano. poſt Inno. in c. qa ꝓpter. §. fi. ¶ Ad ſm, an exiſtentes extra ꝓuinciam ſint citandi nominatim, vel ſufficiat citatio generalis, rñdemus diſtinguẽdo. Aut ſcitur vbi ſunt, aut ignoratur. Primo caſu, aut ſunt in loco, in quo commodè vocari poſſunt, & hi ſunt citandi perſonaliter, ſm Spec. tit. de ele. §. f. circa prin. & ita procedit tex. in d. c. quia pp. ad fi. licet. n. rexit. in c. coram. eo. ti. mandet eos citari qui ſunt in prouincia, nõ exiſtentes extra prouinciam poſſunt commodè vocari, ẽt hi vocandi ſunt, ſm Inn. Card. & Pan. ibi. qui ſubdit, ꝙ ſi prouincia eſſet multum ampla ab vno latere, ita ꝙ exiſtentes in finibus eiuſdem, non poſſent commodè vocari, & tamen exiſtens extra prouinciam ab alio latere, ſi forent viciniores, & vocari commodè poſſent, illi hoc caſu eſſent vocandi magis ꝙ exiſtens in prouincia ab alio latere. & idem dixit Pan. in c. cum inter vniuerſas. eo. tit. Aut ſunt in loco in quo cõmodè vocari non pñt, & tales non ſunt vllatenus vocãdi. d. c. qa pp. propter periculum vocationis, & moræ. c. ne pro defectu. eo. tit. dñr aũt commodè vocari poſſe, conſideratis locorum diſtãtijs, perſonarum, & temporũ qualitatibus. arg. c. j. d dila. Aut ignoratur vbi ſunt, & hoc caſu ſatis eſt ꝙ citenrur per edictũ, in loco vbi morari ꝙſueuerunt. c. ex parte. c. tuæ. de cleric. nõ reſidẽtib. c. ſi. de eo qui mittit. in poſſ. cã rei ſeruand. c. ex pte. de for. compet. & ita docet Spe. in loco prælleg. & Io. Bertach. in tract. de epiſco. in iij. parte primi lib. verſi. vij. quæro. ¶ Ad tertiũ vtrum illi qui contulerunt, poſſint redire ad viã electionis. ſtante reſolutione. ſ. facta, ꝙ nõ ſint priuati, vel priuandi, certum eſt ipſos reuerti poſſe ad electionem, immo *cõmunis* opinio eſt ꝙ redire poſſint ad electionem hi qui veniũt priuandi propter non ſeruatã formam d. c. quia propter. ſm Inno. Compoſtellan. Ioan. And. Car. & Pan. in d. c. quia ꝓter. §. quia verò. & in §. fin. Pano. in d. c. auditis. reiecta ſententia Hoſt. & d. Anto. quorũ fundamentis reſpondet Card. in d. §. quia verò. quæ nõ refero, quia non expedit. cum præſupponamus cõem eſſe ɔ Hoſt. & d. Anto & concludamus hos ca-

5 nonicos‡ qui cõtulerunt, non fore priuatos nec priuandos. Nec obſtat ꝙ iam publicauerint electum ſiue eligendum, & conſequenter non videantur amplius poſſe variare. c. publicato. de elect. quia verum qñ ex votis publicatis eſt ante quæſitum aliquod ius nominato, quia dicuntur tunc nominãtes vel conferẽtes functi officio ſuo. ſecus qñ nominatio vel collatio fuerit nulla ex defectu poteſtatis, vel trãſgreſſionis formę, quia tunc non dicuntur functi officio ſuo. l. diem. ff. de arbi. ita dicit Pano. in d. c. publicato. nam ɔ factum proprium nulli licet venire. c. diuerſis fallacijs. de cleri. coniuga. l. quem-

admodũ.C.de agricol.& cens.lib.xj.& tradit Pan.in terminis nostris in d.c auditis.& in c.nostri.eo.titu.Præterea aliud est quærere an possit hi qui cõtulerũt variare, aliud an possint ad electionẽ redire,cũ possibile sit eos nõ variaturos,sed eũdem electuros.¶ Ad quartũ,an canonici qui non sunt in sacris,habeant vocem in electione præpositi, attenta generali consuetudine, quia prælicti canonici à tempore immemorabili consueuerunt ingredi capitulum,& dare vocẽ in omnibus actibus capitularibus? videtur ꝙ non per tex.in cle. hi qui,de ætat.& qualita.vbi dicitur ꝙ tales non habent vocem in cap.quacunq; ꝓsuetudine nõ obstante.vbi autẽ cõsuetudo remouetur,noua induci nõ potest,ſm gl.in c.j.de cleric. non resi.li.vj.quia lex derogans simpliciter cõsuetudini, intelligitur derogare consuetudini tam præsenti,quàm futuræ,ſm Ioan.And.in c.certificari.de sepul.d.Ant.in c.fi.circa med.& cõsue.Fel.in c.ij.de proba.cũ concordant.alleg.per d.Iaſ.in l. de qbus.ff.de legib.& perd.Alex.consi.298.viſo testamento.

6 lib.ii.Sed hoc † nõ obstãte ptrariũ rndendũ duximus,sequentes Gemi.consi.132.casus talis est,ad fi.qa prædicta cõclusio, ꝙ lex remouens consuetudinẽ censetur ẽt remouere futurã, pcedit qñ lex declarat consuetudinẽ fore irrationabilem, & ideo illã tollit, secus si simpliciter eam remoueat non declarando eam irrationabilẽ,vt in casu.d.c.vt hi qui.vbi consuetudo simpliciter remouetur,vt canonici ꝓpensius inducant ad ordines sacros suscipiendos,non quia sit irrationabile, ꝙ nõ existẽtes in sacris vocẽ habeãt in cap.ita declarat tex.in d. c.vt hi q.Gem.in d.consi.132.& pro hac sua conclusione allegat gl.in c.statutũ.in verb.consuetudine.de ele. lib.vj.& in c.j.in gl.iij.de cleric.ægrot.eo.lib.Alia quoq; ratione dicimus valere cõsuetudinẽ,quia in themate præsupponit ꝙ talis cõsuetudo fuit obseruata à tempore immemorabili, quo casu lex remouens consuetudinem futuram non intelligitur remouere consuetudinem memorabilem,quæ habet vim priuilegij,l.i.§.ductus aquæ.ff.de aqua quotid.& æsti.& c.super gbusdã.§.ꝓterea.de verb.sig.ita signanter cõsuluit Pet.de Ancha.consi.51.cõsuetudo,quæ habet.vbi cõcludit,ꝙ licet lex disponat electũ nõ debere administrare ante confirmationẽ quacunq; cõsuetudine nõ obstante,tñ nõ intelligitur sublata cõsuetudo ĩmemorabilis,quia talis consuetudo habet vim priuilegij,& sic remota consuetudine nõ intelligitur priuilegium,ita nec cõsuetudo immemorabilis,quæ priuilegio æquparatur.idẽ firmat Abb.consi.26.in q.lib.iij.cõprobatur,qa remota præscriptioue per legem, nõ censetur remota præscriptio centũ annorũ,secundũ Bal.in l.vnic.C.de anna.excepti o,& Ang.in auth.vt de cæt.nõ fiãt sac.iusio.ad fi.per illũ tex.sequitur Alex.in l.nemo potest.ff.de leg j.& Fel.in rubri. de præscri.col.fi.Et licet sint qui cõtradicant,tñ hæc sententia verisima habetur, qñ cõsuetudo immemorabilis nõ est nutritiua peccati,nec cõtra bonũ publicũ,vt est hmõi,secundũ Car. Alex.in c.frustra.viij.dist.Præterea ex casu supeniente cõsuetudo nouam vincit legem derogantẽ cõsuetudini futuræ,quia omnis dispositio etiam futura respiciẽs, recipit restrictionẽ à causa superueniente l.si hominẽ.ff. mandat. per tex.in ꝓposito nostro ita cõcludit Panormit. in c.fina.col.fi. de consuetud Card.Alex.in d.c.frustra.& Fely.latè in d.c.ij. de proba.Cõsuetudo aũt immemorabilis præsumit habere primã optimã cãm,cũ habeat vim tituli.d.§.ductus aquæ,& not.Bar.in l.cum de in rem verso.ff.de vsur.d.Anto.& Pan. in c.peruenit,de censi.ergo &c.Cæterum vbi nõ valeret cõsuetudo,nullus negabit nõ valere priuilegiũ à Papa ꝓcessum cum Papa habeat in istis quæ sunt iuris positiui omnimodã potestatem c.proposuit.de concess.præben.maximè in bãficialibus cle.j.vt lite penden.vñ respõdemus ꝙ do. canonici q nõ sunt in sacris possunt inniti priuilegio.& si obijciatur nõ cõstare,pñt ipsi probare probando quasi possessionẽ immemorabilẽ,ex qua præsumitur priuilegium si alleget,secundũ Bar.in l.cũ de in rẽ verso.ff.de vsur.Pan.in c.peruenit.de censib.& bene ꝓbat in c.apostolica & ibi Bal.Card.Imo.not. de his quæ fiunt a plat.sine consens.vbi laicus qui possidet decimas per tẽpus immemorabile psumit inuestitus à Papa ante conciliũ lateranense,quo tpe laici ex cõcessione epi erãt capaces decimarũ.& facit qđ cõsuluerunt Oldr.cõsil.396.Rapha.Cu.consi.83.quia causa decimalis.Alexan.consi.6.lib.j. vbi cõcludunt ꝙ existentes in quasi possessione nõ soluendi decimas à tanto tẽpore,cuius initij memoria hominis nõ est in ptrariũ,præsumunt habuisse priuilegiũ nõ soluendi à Papa si alleget.sequit Andr.Barb.cõsi.35.lib.ij Deci.consil.85.& ꝓsi.152.in cã exẽptionis.Soc.ꝓsi.297.viso priuilegio. verſ.iij. 7 ista conclusio.¶ Ad quintũ vtrũ promissio dñi † legati Card. de latere valeat attenta præuentione? vr ꝙ sic, qa ocurrit in collationibus cũ quocũq; ordinario.c.j.& ij.de offi.leg.. ergo debet esse locus præuentioni.c.proposuisti.de fo.cõpe.cũ cõcordant.Cõtrariũ tñ in casu occurrenti,in quo agit de prima dignitate ecclesiæ collegiatæ,ad quã prouidet p viam electionis verius esse rndemus per tex. in c. deliberatione ,puida.de offi.leg.li.vi.vbi casus ad literã, qđ verũ est,nisi data sit à summo pontifice ipsi delegato specialis facultas præueniẽdi ordinarios,ẽt in ecclesijs collegiatis.¶ Ad pe.ultimũ rndemus,ꝙ

8 †nominatio graduatorũ nõ habet locũ in beneficijs spectantibus ad electionẽ capituli,sed solum ad collationẽ ordinarij. Nec obst.ꝙ ex tenore ꝓcordatorum nominatio fieri possit ad beneficia spectantia ad collationem,,puisionem,nominationẽ,præsentationem,seu quis aliam disponem,& sic ẽt ad cõfirmationẽ,& ꝓn rad electionẽ capituli,qa & si talia verba sint gñalia,non tñ includunt bñficia spectãtia ad electionem capituli.c.cũ in illis.§.j.de præb.in vj.¶ Ad vltimũ,certissimi iuris

9 est †Papam posse præuenire electores,cum possit sibi reseruare collationem & prouisionẽ beneficiorũ ẽt electiuorũ. c. si eo tpe.de elect.lib.vj.ocurrit.n.cũ oĩbus collatorib. & electoribus.c.ij.de præb.lib.vj.Non obst.ꝓcordata, quia loquunt in epatibus & Abbatijs,in cęteris vero dignitatibus inferioribus reseruatur libera potestas summo Pontifici,vt patet in versi. nosq;& successores nostros.&c.

RESP. CCXIII.

CVm Vniuersitas de Besodonio quorũdã molẽdinorũ q̃ emerat noĩe ab officiali plati directi dñi inuestita,q̃ lõgissimo tpe pacificè sciẽte dño illo direcꝛto vti emphyteuta possederat,ille deinde ipsa molẽdina Raspallo cuidãvẽ didisset,ac emptorẽ istũ dñs ille directus laudasset,& inuestiuisset,certissima psumptio est tũ ex diuturnitate tpis,tũ ex tacita subsecuta ratificatione,q̃ ex ista ipsius dñi inuestitura pspicua est offãlem illũ inuestiturã vniuersitatis ex mãdato fecisse plati directi dñi,potuit tñ aduersus hanc eccle sia lesa restituiꝛ p mutatio verò q̃ eadẽ vniuersitas ꝺ dictis molẽdinis fecisset iccirco valuit qa cũ ꝓsensu maioris ptis populi acceptis vtilitib. sibi reb.facta est,licet q̃dã à iure pscriptæ solẽnitates in alienationib. hmõi,nõ interuenissent. has aũt interuenisse ex tpis diuturnitate psumẽdũ est,vel ex ipsa psuetudine probata qua receptũ erainstra in ijs negotiis nulla fieri ꝓgregationũ,tractatuũ,& aliarũ hmõi solẽnitatũ. Cæterũ alienario illa Delphino molẽdinorũ,de qua ẽ qrit,licet à principe superiorẽ nõ recognoscẽte,nõ obstãte litispẽdẽtia, pmissa fuisset,tñ quia in iudicẽ ad ipso principe delegatũ,q̃ nõ sub delegauerat,facta fuit,nõ valuit.Sed id ꝓctus speciali gra eiusdem principis,ẽt in alterius cui ius q̃sitũ videbat, præiudiciũ cõualuit.Tertio verò eiusdẽ principis rescripto,sic illis duobus derogatũ esse pt,vt alienatio nõ valeat, nõ ãt vt vẽditor & iudex emptor in pœnã aliq̃ alienatiõis incidãt.vr aũt princeps in ea tñ pte primis derogare, ĩ qua ꝙ isto expssum erat impedimento erãt. Quãtũ verò ad eã ptestãtẽ,vt vẽditio ꝓ non facta habeat,vbi ius ei resisteret,certũ est ꝙhentes à vitio litigiosi non excusari, necillos pœnas vitij illius vitare, licet eius pacti vires empta retrotradatur.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum præsumitur ex diuturnitate temporis,tacita ratificatione deinde apparente.*
2 *Permutatio rei vniuersitatis,à maiori parte populi facta,vtilioribus vniuersitati rebus acceptis, valet licet solennitates omnes non interuenerint.*
3 *Solẽnitas præsumitur interuenisse ex diuturnitate temporis.*
4 *Dispensatio facta super vno defectu,ad alium non porrigitur.*
5 *Princeps ius quæsitum nobis auferre potest.*
6 *Princeps non potest reuocare gratias, vt impetrantes deinde in pœnas incidant.*
7 *Protestatio,vt venditio pro non facta habeatur,vbi eius resisteret,non excusat à vitio litigiosi.*
8 *Litigiosi vitij pœnã non euitantur, licet res empta venditori retrotradat.*

Respon. interpret.

QVia Dubia supra ꝓposita simpliciter formant,nec documẽta de qb in themate,exhibent,paucis quid sentiã rndebo.¶ Ad primũ,an ex diuturnitate tpis psumat mandatũ laudandi,& inuestiendi? videretur prima facie rndendũ ꝙ nõ, quia cuis est docto.sniã,ꝙ manda

1 tum nũquã psumat ẽt cursu annorũ mille,vt dixit Bal.in l.ij. C.si ex falsi.instr.& in l.j.C.de reb.eccle.nõ alie.& in l.qui fundum.ff.de vsuca.Alex.in l.qui in aliena.in prin.ff.de acq.hær. & in l.secundum.ff.de ver.obli.& consi.j.lib.iiij.& Cur.ꝓsi.49. Sed

Sed tñ in casu occurrẽti ꝓrium verius existimo, qa ꝓdicta cõmunis sniã non ꝓcedit qñ apparet de tacita ratificatione dñi, cuius noĩe res gesta est.tacitè.n.tunc psumitur dedisse mãdatũ,vt per Dec.ꝓsi.298.non patit.in casu aũt isto ꝓstat de tacita ratihabitatione directi dñi, qa directus dñs approbauit vẽditionẽ factã per vniuersitatẽ de Besodonio, factã in Gulielmũ Raspali,laudãdo & inuestiendo ipsum Gulielmũ vt psupponit ꝓstare publico documẽto,ergo in necessariũ añs, ẽt dr approbasse inuestiturã factã per dictũ officialẽ in ipsam vniuersitatẽ.l.illud.ff.de acq.hær.l.ad rẽ.& l.ad legatũ.ff. de procur.tũ ba ipsa vniuersitas & eius successores, longissimo tpe vti emphyteutæ possederunt pacificè dicta molendina,scienꝛte directo dño.ex qua pacifica possessione inducit tacita ratificatio, saltẽ efficax ad iducẽdã psumptionẽ mãdati,ſm Ale. ꝓsi.88.qñ omne datã.lib.v.& Dec.in d.consi.299.& in istis terminis procedit.l.si filius.C.de petit. hæredit. vbi filius qui diu possedit hrditatẽ præsumit de mandato pris adiuisse.psumit.n.hoc casu mandatũ, quia effectus correspondet psumptioni.Sic ẽt in eo qui emit à pupillo,& diu possedit, psumit solẽniter facta venditio, ſm Ang.in d.l.qui in aliena.in prin.p illã text.ff.de acq.hær.& plat us,qui diu stetit in possessione,psumit canonicè institutus,ſm Pan.& alios in c.illud.de psumptio.& tradit in nro proposito per Deci.consi.36.& qa dicꝛtus dñs cõsensit alienationi factæ in vniuersitatẽ,nõ vr posseamplius ꝓuenire.reg.qã semel.de reg.iur.lib.vj.nam cũ sit introductũ in fauorẽ directi dñi, ꝙ emphyteuta non possit alienare vtile dñium in personas prohibitas,põt directus dñs suo renũtiare fauori.l.si quis in ꝓscribendo.C.de pact.Verum tamen, qa plat us nõ põt eccliæ ꝓiudicare faciẽdo.l.iubemus. C.de sac.san.eccl.& ibi notat.videret ꝙ ecclesia saltẽ in integrum restituenda esset aduersus talẽ alienationẽ, vt est casus in c.j.de in integ.resti.Constat.n. manifestè eã esse læsam in laudemiis,& iure retentionis,qa vniuersitas non ita faciliter alienat sicut faciunt particulares hoĩes.& ita tenet Card. Flo-

2 alienat sicut faciunt particulares hoĩes.& ita tenet Card. Florem.in c.potuit.q.xv.de locat.& Iacob. Aluarot.in c.j.§.j.ad fi.de alienat.feud.¶ Circa ſm, an † permutatio de dictis molendinis facta p maiorẽ & saniorẽ partẽ populi,& ꝑsente ꝓtore,seu baiulo loci, retractari possit,ex eo, ꝙ non fuit seruata forma q̃ requirit de iure in alienatione rerũ ciuitatis, de qua in l.fi.C.de vend.reb.ciuitat.lib.xj.Ista dubitatio põt dupliciter intelligi.Primò,an ꝓmutatio defendi possit,ẽt ꝙ non fuerit seruata forma.d.l.fi.Scdò,an defendi possit,ea ratione, ꝙ forma præsumat interuenisse ꝓp diuturnitatem tẽporis? Ad primum,si vera sunt, quæ præsupponunt ꝙ molendina tpe permutationis essent vniuersitati inutilia, & fuerint ꝓmutata cũ rebus tunc vtilioribus.Rndeo ꝓmutationẽ factã cum cõsensu maioris partis populi valere dato ꝙ cæteræ solennitates non interuenerint,vt est casus in c.vt rebus.§.fi. de re.eccle.non alienã.arguendo de rebus ecclesiæ ad res ciuitatis, vt arguit gl.fi.in d.l.fin.& glo.& scrib.in l.respublica.C.quib.ex cau.maior.& in auth.de non alien.§.si minus.& l.fi.C.de sac. san.eccle.Et licet molendina sint hodie effecta maioris reditus,non tñ est de hoc curandũ, quia in ipsiciendum est tps per mutationis l.ij.C.de prẽd.& de omnib.reb.nauicular. lib.xj. quẽ tex.notant ibi And.de Baru.& Io.de Plat.ꝺ anuaros prælatos,qui volunt res ecclesiasticas olim steriles, mõ fertiles ab emphyteuticis repetere, dicentes ecclesiã fore læsam.ad idẽ tex.in l.ij.C.de fun.rei priuat.& saltib.diuinæ dom.& in l.ij.

3 C.de loca.præd.fiscal.lib.xj. Ad ſm,an † ꝓp diuturnitatem tẽporis psumatur solennitas,de qua in d.l.fi.intetuenisse in hac permutatione,videlicet ꝙ populo siue maiori parte congregato, & præstito iuꝛo de procurando vtilia vniuersitati, per illos qui aliàs non iurauerunt, fiat tractatus & deliberatio de alienando,deinde fiat in eorũ præsentia alienatio, interuenie te authoritate & decreto præsidis.Et videretur primo aspectu rndendum,ꝙ non psumatur solẽnitas tractatus iuramenti & decreti,q̃ nõ legit interuenisse, quia solẽnitas extrinseca, quæ non præsumit.l.quęcunq;.§.fi.ff.de publicia.l.pe.ff. de ꝓba.ẽt si sit decursum logissimũ tps, quia solennitas quæ non põt interuenire in ipso actu,vt est solennitas tractatus, & iuramenti de procurando vtilia, quæ debet præcedere, nunq̃ præsumitur,ſm Soci.consi.29.viso quodam.lib.i.per text.in c.j.de reb.eccle.non alie.lib.vi.¶ Sed his & similibusnõ attentis,rndeo solennitatem hoc loco præsumendam esse propter temporis diuturnitatem, per tex.in d.l.si filius.etsi dicatur psumptionem illius leg.admittendam non esse quando talis psumptio tendit principaliter in damnum tertii,vt videtur tẽ dere ĩ hoc casu,quo principaliter agitur de damno vniuersitatis.Rndetur verum esse, si ex solo cursu decennii vellemus hanc psumptionẽ induci.Sed nos psumptionẽ hanc colligimus ex cursu anno.xxx.& vltra,quo casu præsumit solẽnitas

extinseca,ẽt si agatur principaliter de dãno tertii.c.puenit.iũcta gl.& ibi Imo.de empt.& vend.& tradit p d.Ale.cõsi.1.& cõsi.50.viso instro.lib.iiij.& d.Iaſ.in l.j.ver.iij. singulariter limita.C.qui admit.& pro hac sniã est ẽt tex.in c.ꝓtinebatur & in c.ea nosc.it.vbi Ant.de But.& alii *cõiter*,de his q̃ fiunt à pla.

☞ sine ꝓsensu cap.vbi ex diurturnitate tpis præsumit ꝓsensum capituli interuenisse in alienatione rei ecclesiasticæ.Nec obst. ꝙ ꝓsensus soleat interuenire in ipo actu.tractatus aũt,& iura mẽti præstatio ante actũ,vt dicebat Soc.in d.cõsi.29.qa hæc dria q̃ facit Soc.reprobat *cõiter* ſm Fely.in c.sicut.de re iud.

☞ nã si ea q̃ debent interuenire in ipso actu, præsumunt interuenisse,licet non enuntient in instro actus celebrati,certè magis debent psumi interuenisse ea quæ actũ ipsum solent ꝓcedere,cũ illa non ita notario possint esse nota, sicut ea q̃ fiunt in ipso actu.& ita tenet Alex.cõsi.79.circa primũ.li.j.vbi vult ex diuturnitate tpis psumi tractatũ,consensum capituli & cętera solẽnia interuenisse in alienatione rei ecclesię.& idẽ cõsuluit Soc.sibi ꝓrius ꝓsi.15.li.j.ꝓ.153 ꝙ est ꝓs.j.li.ij.vbi psuluit ex diuturnitate tpis psumi decretã fuisse mri tutelã debitè & solẽniter.& idẽ cõsuluit Pet.de Anch.130.ex consiliis.Et ad istud ꝓpositũ possem infinita allegare, quæ referunt Fel.in d. c.sicut.Iaſ.in d.l.j & Ale.in variis ꝓbiliis, q̃ breuitati studendo missa facio.Et in hoc casu in quo ꝓstat maiorẽ partẽ populi fuisse ꝓgregatam ad actũ pmutationis celebrãdæ,maximè est psumenda solẽnitas tractatus,qa nõ solet populus ꝓgregatus quicq̃ agere,nisi prius simul tractet & deliberet qd agẽdum: vt docet experientia, quæ est rerũ magistra.de.dispẽdiosam. de iudi.& præsupponit ẽt fuisse ꝓbarum.& pro hoc facit qđ dixit gl.vulgata.in l.neq; natales.C.de proba.q̃ vult,ꝙ vno ꝓbato censeant ꝓbata reliqua,quæ cum illo ꝓbato frequenter ꝓtingunt,q̃is non sp, eo qa lex psumit id interuenisse,qđ solet euenire à cõiter ꝓtingentib.& ibi Bald.infert ad plura,& p illã gl.& gl.in l.cũ dotem.C.de iur.dot.& dñt doc.ꝙ à cõiter ꝓtingentibus est ꝑcludens mã ꝓbõnum. ita inquit Bal.in c.fi. de eã pos.& ꝓpric.& in l.cũ oportet.co.ij.post Cy.C.de bo. q̃lib.& est tex.qnẽ ibi no.Pan.in c.j.de cle.nõ resid.& ad istud ꝓpositum multa ꝓgessit d.Iaſ.in l.non hoc.C.vnde legi.Accedit ad augendã hanc psumptionẽ consuetudo, vt dr ꝓbata, de non cõficiendo instra ꝓgregationum, tractatuũ,& aliarũ solẽnitatũ,quę in pertractandis & ꝗministrãdis rebus publicis solent adhibere.valet enim psuetudo sup modo obseruã di solẽnitates ſm Bal.in auc.hoc ius porrectũ.C.de sacr.san. eccl.immo sunt qui ẽt velint valere consuetudinẽ,per q̃ tollũtur ipsæ solennitates requisitæ in alienatione rerũ ecclesiæ,& reipublicę.inter quos fuit gl.q̃ ibi sequitur Ang.in l.diuturna. ff.de legib.& alii plures,quos refert Iaſ.in l.de quibus.e.ti.immo *cõis* est sniã ꝙ psuetudo possit derogare oĩbus solẽnitati

☞ bus requisitis in alienationibus rerũ ecclesiæ, & reipublicæ, de iure ciuili,ſm Pan.& alios in c.j.e.ti.lib.vj.& d.Iaſ.in d.l.de quibus.Et ex hoc remouetur suspicio eorum qui dñt non esse verisimile ꝙ interuenerit tractatus,& aliæ solennitates,quia de his ita fuisset facta scriptura,sicut fuit facta de alienatione.nã cum non soleat de talibus fieri instrm, cessat ꝑdicta suspicio.

¶ Ad illud dubium,an licentia obtenta à principe ꝓ Raspalũ de alienando molendina non obstante litis pendentia, fuerit sufficiens, ita ꝙ potuerit Raspalus vendere dicta molendina iudici delegato, corã quo cã ipsorũ molendinorũ pendebat. Rndeo ꝙ non,qa ꝺ talem ꝺctum obstant duo, videlicet vitiũ litigiosi.l.ij.C.de lit.& defectus ex parte iudicis,q̃ prohibet ꝺhere cũ habentibus litẽ coram eo,ac aliis subditis.l.nõ licet, & l.officia.ff.de ꝺh.emp.& l.aufert.§.j.ff.de iure fis.cũ cõcor.

4 Dispensatio † aũt facta sp vno defectu non porrigit ad aliũ.l. si domus.ff.de seru.vrb.præd.c.ex tuarũ.de auth.& vsu pall. firmat Old.ꝓsi.247.scin tale est.Ioã.An.in addi.Spe.sup tub. qui fil.sint legi.& Bal.in l.eam q̃.C.de fidei.& in l.j.C.de furt. vbi dicit,ꝙ non sufficit cka gñalis non obstante, vbi sunt plura obstacula, sed requirit spãlis mentio singulorũ.& ad istud propositum plura cumulauit Fel.in c.postulasti.de rescrip.& Dec.in c.ad aures.eo.ti Præterea nunq̃ per gñalem gram censetur cum iudicibus dispensatũ, vt possint ꝺhere cum subditis,sed opus est spãli, & indiuidua gra.l.j.C.de ꝺct.iud.ibi, nisi spãlem nostri numinis hoc eis permittentem diuinã rescriptionem hãe meruerint.& d.l.nõ licet.ibi,nisi specialiter hoc quibusdam concessum est.Quæ enim exigunt spãlem mentionem, non comprehenduntur in gratia generali, ſm gloss. in cle.j.verb.& spãliter.de iudi.& Io.And.in c.j.de excep.lib. vj.& ad hoc plura congessit d.Iaſ.in l.j.ff.si quis in ius voc.nõ ierit.Nec dicatur quòd nullus erat defectus in hoc iudice, cũ esset iudex perpetuus, qui non prohibetur contrahere cum subditis.l.principalibus.ff.si cert.pet.quia quantum ad Rspalum forensem nõ erat iudex ꝑpetuus, sed duntaxat q̃tum ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

cām sibi delegatā. Prætera & si iudex perpetuus non prohibeatur ℨhere cū subditis generaliter, credo tñ ꝙ prohibeat ℨhere cū his, qui causas agunt corā eo, qa & cum his ℨhere prohibent ēt aduocati. l. quisqs. §. ꝓterea. C. de postul. can. infames. §. ꝓterea. iij. q. vij. Nec ēt obstare vr, si dicat ꝙ hic iudex deleg nō cognouit amplius de cā, sed eius locū tenens, qa cū nō subdelegauerit cām ī totū, nec ī pte, nō desijt esse iudex licet eius locū tenēs cognoscēret. nā poterat hic deleg. q̄ties voluisset, cām reassumere, & de illa cognoscere, vt no. in c. sup qonum. in prin. de offi. delegat. Si aūt subdelegat cām suo locūtenenti in totū añ emptionē, nō crederē, eum ꝓhibi tū ℨhere, cū non esset amplius iudex. d. c. super qonum. §. porrò &c. ¶ Ad illud aūt q̄situm, an scīa gr̄a hēat prodesse, ita ꝙ cōualideꝰ ℨctus factus cū pdicto iudice. Rādeo ꝙ sic, qa talis gr̄a fuit spālis, qua stāte valet ℨctus. d. l. j. C. de ℨctib. iud. & d. l. nō licet. nec obst. si dicat ꝙ secuta inualiditate primæ gr̄æ acq̄sitū erat ius aduersario, qđ p scām gr̄am nō vr tolli potuiss̄e cū nō possit princeps auferre pœnā, semel parti applicatā, ſm gl. & Mod. in l. ij. C. de in ius vo. q eīm cedit iura sua litigiosa potentiori, hac pœna plectit, ꝙ talia iura in aduersariū trās ferunt. l. fin. C. ne liceat potentio. qa ad istud rādetur, ꝙ p alienationē rerū corporaliū litigiosarū nō acquirit aliud aduersario. l. pe. ff. de alien. iudic. mutād. caus. fact. sed cōpellitur emptor restituere rē vēditori, soluta ēstimatione fisco. l. fi. C. de litigios. nec ēt p alienationē fcām in iudicē res vēdita applicatur parti colligiāti. d. l. aufert. §. j. ff. de iure fisci. vñ frustra per partē alienat̄ ius fuisse sibi q̄situm. Nō obstat tex. in d. l. fin. C. ne lic. potētiori, qa loquit in cessiōe actionū, ſm gl. ibi, nos lo qmur in alienatione rerū corporaliū. & ita declarat Azo in
5 summa. C. de litigiosis. Sed posito ꝙ aliqđ ius parti fuisset acquisitū, qa tñ acquisitū fuisset illi ex dispositione legis editæ à Principe, potuisset ipse princeps tale ius auferrere, ſm Ang. in l. Antiochensiū. ff. de priuil. creditor. & in l. Lucius. ff. de cui ctio. & plura ad istud ꝓpositū adducit Fel. in c. q̄ in ecclesiarū. ver. gnta declaratio. de ꝓstitutio. Non obst. tradita in l. ij. ff. de in ius vocand. qa ꝓcedūt in principe recognoscēte superiorē, vt patet ex doctrina Bar. ibi. nos verò logmur in Delphino q in suo delphinatu tenet locū supmi principis, q p̄t ius acquisitum ex legis dispositione auferre cui vult, vt patet ex pdictis. ¶ Ad id verò, an p vltimū rescriptū fuerit derogatū primis duob. qb. ꝓcessa fuerat alienādi facultas, ēt in dcīs iudicē, non obstāte vitio litigiosi. Ista qō p̄t dupl̄r intelligi. Prīò, an princeps, siue eius locū tenēs potuerit. Scdò, an derogare voluerit. Ad primū q̄situ ad effectū ꝙ alienō nō valeat, crederē princip̄e potuisse. Sed q̄tum ad hoc ꝙ ꝓmissa sit pœna litigiosi, vl alienātis in iudicē, nō crederē potuisse, ne authoritate rescripti ℨhentes illaqueati reperiant. l. j. C. de his q veniā æta. impe
6 trauer. alioqn cēt ꝓ in ptāte principis facere, qñ vellet ipetrantes gr̄as ℨ ius incidere in pœnas, reuocādo ipsas gr̄as, ꝓ suo arbitrio, qđ est absonū, & crudele dictu. nō em dēt princeps frau dē vllā adhibere in ꝓiudiciū subditorū. c. p tuas. de dona. nec eīn inde iniuriarū nascēda ē occasio, vñ iura nascunt̄. l. meminerint. C. vñ vi. Ad ſm, an voluerit derogare, ñ possum certū dare rñsum, qa nō fuit mihi exhibita copia rescripti. Ex his tñ q̄ psupponunt in narratiōe facti arbitror ꝙ voluerit derogare primis, in ea dūtaxat parte quatenus p prima rescripta impediri p̄t ne iudex cognoscat de causis dictorū molendinorū simul cū cā possessorii, de qua in themate, qa illud est qđ principaliꝰ mandat̄ p vltimū rescriptū emanatū cū cla, nō obstantib. primis rescriptis, q̄ cla, solū opatur q̄tum ad dispōnē specificatā. c. pastoralis. ibi q̄tum ad ea, q̄ spāliter exprimunt. de rescript. Prætera non est verisimile ꝙ princeps voluerit derogare primis, q̄tū ad effectū vt Raspalus venditor, & iudex emptor, incidāt in pœnā ob alienationē factā authoritate dictorū rescriptorū, qa nō p̄t istđ facere, nec ꝓuenit principi, vt statim dixi. Concessio aūt principis in dubio restringēda est, vt id solū ad ea q̄ mandari p̄nt, voluntatē dedisse videat. ff. ad
7 municipal. Sed an ꝓ illa ꝓtestatio, ꝙ venditio habeat̄ pro nō fcā, vbi ei ius nō assisteret, excusēt ℨhentes à vitio litigiosi? Videret rñdendū ꝙ sic, qa in his in qb. pactum regulat̄, & modificat̄ ab aīo, ꝓtestatio declaratoria excusat ꝓstantes à delicto ſm gl. in l. j. in verb. nec vi. C. vti possid. per quā ita docet Barto. in l. non solum. §. morte. ver. circa quartum. ff. de noui operis nun. Cōtractus aūt resolutio pendet ab aīo ℨhentiū. l. j. & ij. C. qñ liceat ab emptio. disced. ergo &c. & ad hoc facit optimum simile, de emphyteuta q alienauit rem emphyteuticam si, & dummō dño directo placuerit. nā talis ꝓtestatio eum excusat à cōmisso, quia non dr̄ fcā alenatio, si dñs nō cōsentiat. ſm Alber. de Rosa. in l. fi. C. de iure emphyteut. & Iacob. Aluarot. in c. j. in prin. de prohibita feu. alie. cum concordan. adductis per Cart. consil. viij. viso instro. Cōtrarium vr verius, quia ꝓtestatio ℨria facto in his q̄ dependēt à ptāte iuris, & non partiū, nihil operatur. l. alimenta. C. de nego. gest. & c. cū M. Ferrariensis. de ꝓstitu. nō dependet aūt à ptāte partiū alienare rē litigiosam absq; vitio litigiosi, ergo &c. Nec obstat eū dr̄, ꝙ ꝓtestatio excusat ꝓstantem à delicto in casib. in q̄bus factū regulatur ab aīo, quia ꝓcedit qñ animus tollit vitiū à facto. sicut loquitur gl. in d. l. j. C. vti possi. scilicet qñ quis ingreditur possessionē alterius, ꝓtestando ꝙ non vult possessorem deijcere, secus quando animus non tollit vitiū à facto, sicut in casu nostro, in quo venditor transtulit dominiū & possessionem rei litigiosę in iudicē. nam animus non tollit vitiū translationis possessionis in alterum. Et ideo si emphyteuta q̄ protestatus est se vendere, si dño placuerit, non excusatur virtute talis protestationis, si rem tradidit emptori, ſm Bal. in c. cumana. ver. & pdicta faciūt. de electio. & in c. j. §. hæc quoq; ad fi. de succes. feud. & sequit̄ Fel. qui alias authoritates adducit in c. quæ in ecclesiarum. de consti. Refert ergo, an Raspalus transtulerit possessionē Molendinorū in emptorē, an verò ſteterit in puris finibus suæ protestationis. ¶ Ad quintum
8 quod habet duo capita, videlicet, an ꝓ euitabuntur pœnę vitij litigiosi, & alienationis in iudicem, si in vim dicti pacti resolutiui retrotrahant molēdina Raspalo venditori. Ad istud primū caput rādeo, non euitari, qa semel dolū fecit Raspalus, cū vēderet, & traderet. l. j. §. fi rē. ff. deposit. nā feudatarius q̄ feudū alienauit irrequisito dño, etiā ꝙ illud recuperauerit, nō euitat cōmissum. c. j. quid iuris sit, si vasall. post alienat. feud. recuper. idē in emphyteuta dixit Bar. in l. sequit. §. idem labeo. in fi. ff. de vsucapionib. & sequunt *cōiter* doct. teste Ias. in l. fi. col. antepenult. C. de iure emphyteut. & Dec. cō. 160. in vltimo dubio. Ad aliud caput responsum fuit supra in iij. dubio.

Respons. CCXIIII.

¶ Vicarius Archiepiscopi, cui conferēdi beneficia potestas data erat, & præterea vicarium aliū constituendi, quo ad oēs facultates & potestates in vicariatu specificatas & declaratas, hac adiecta causa, ꝙ is aliquando vicarius, tā ꝓ ꝓpriis, quā ꝓ ipsius Archiepiscopi negocijs abfuturus esset, optimo iure vicarium sibi cum hac ptāte beneficia etiā cōferendi, substituit. Sed hic nō potuit illi vllo iure beneficia cōferre. Nec dubiū est quin huius ptās omnes, illo mortuo finita sit. Nec vera possessio bñficij alicuius à vicario ex istius substituti collatione, & ita vi tituli ınalidi, ꝙphēsa, titulū validū coadiuuare p̄t.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus vicario suo potestatē dare potest alium vicarium constituendi, etiam quo ad potestatem beneficia conferendi.*
2 *Clausula. omnes nominatas & dictas potestates, refert omnes specialiter expressas.*
3 *Vicarius vicarij qui beneficia conferendi potestatem habet ipsi vicario conferre non potest.*
4 *Vicarius esse desinit, eo mortuo à quo vicarius erat constitutus.*
5 *Possessio vi prioris tituli inualidi comprehensa, sequentem titulum validum non coadiuuat.*

Respons. interpretatio.

QVatuor Quæsitis mihi, ꝓpositis, omissa omni superflua allegationū & argumentorum pompa, quā brē potero, respondebo. ¶ Ad primum, videretur ꝙ vicarius non potuerit alium vicarium constituere. de iure istud certum est, vt concludunt d. Anto. de But. & *communiter* canonistæ in c. clericos. de offic. vicar. per illū tex. Glo. Geminia. & alij, in c. j. eod. titu. in vj. d. Ant. & Fel. in c. G. perpetuus. de fid. instru. Sed difficultas præsentis dubitationis stat super ptāte cōcessa vicario per dominum Archiepiscopum Narbonensem faciendi vnū vel plures vicarios, an etiam videatur dedisse ptātem faciendi alium vicarium, ēt quantum ad conferenda beneficia. Rō dubitandi ea est, quia in generali ptāte data vicario, non comprehenditur facultas conferendi beneficia. c. fi. de of. vicarij. lib. vj. ergo nec in gñali ptāte faciēdi aliū vicariū, q possit bñficia cōferre. ¶ Sed hoc nō obstāte vr mihi dicendū esse ℨriū. Rō decidēdi q̄ me mouet, talis est, Certū est ꝙ eps pōt dare vicario suo ptātem ꝓferendi, prout etiā specialiter dedit huic vicario iuxta
1 tex. in d. c. fi. Certū ēt est, ꝙ ꝓ eps p̄t dare ptātē vicario suo faciendi aliū vicariū, ēt quo ad ptātē ꝓferendi bñficia, ſm Rotā in deci. cclxxvij. fuit dubitatū in nouis. p. tex. in d. c. j. de of. vicar. lib. vj. In casu nro Archiepiscopus dedit vicario expresse facultatē faciendi alium vicarium, ergo &c. Non obst. dū dr̄, ꝙ in ptāte gñali substituēdi nō cēset ꝓphēsa potestas faciendi alium

aliū vicariū quo ad cōferendū beneficia. Quia rñdet ꝙ d. Archiepiscopus dedit ptātē vicario faciēdi vicariū quo ad oēs facultates & ptātes in vicariatu specificatas & declaratas, intra quas erat ēt facultas ꝓferendi bñficia, ergo in spē fuit sibi data ptās faciēdi aliū vicariū, ēt quantū ad conferenda bñficia. Nā illa participia, specificatas, & declaratas, referūt ēt ptātē cōferēdi relatā, ſm Bar. in l. talis scriptura. §. fi. ff. de leg. j. Illa. n. participia, specificatas, & declaratas, exponunt id est nominatas, & dictas. c. p̄sentiū. de testib. lib. vj. & l. curator totorū. ff. de ꝓcur. & ibi gl. & l. negotiū. C. de neg. gest. ista aūt par
2 ticipia, oēs † noīatas & dictas ptātes, referūt spāliter oēs supra expssas, ſm Bar. ī d. l. talis scriptura. §. fi. & Soc. cō. 62. visis cōuentione. vlt. lib. ergo idē dicendū in istis participiis, specificatas & declaratas. ¶ Ad ſm q̄situ quo q̄rit, an vicarius vicarij potuerit ipsi vicario ꝓferre bñficia. Breuiter rñdeo † qñ nō,
3 qa vicarius à vicario cōstitutus repsentat psonā vicarij cōstituētis. d. c. j. de offic. vic. lib. vj. vbi dr̄ ꝙ excōicato vicario pstituēte, suspendit̄ iurisdictio vicarij cōstituti, is aūt q repsentat psonā alterius, nō pōt illi bñficia cōferre, qa inter cōferentē, & eū cui fit collatio dbet cē distō c. fi. de īstit. & ibi in spē Pan. decidit ꝙ vicarius nō pōt cōferre bñficia epo, cuius psonā repsentat. Cōfirmat, qa vicarius q cōstituit ſm vicariū, ptātē à se nō abdicat, sed exercitiū sedo vicario ex cā cōcedit. iuxta. l. j. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. ſm Host. & Gemi. in d. c. j. Rotā in loco palleg. cessante ergo cā, pp quā data fuit facultas faciēdi aliū vicariū, cessabit ptās sedi vicarij. c. cū cessante. de appella. Cā aūt quare Archieps dederit facultatē suo vicario faciēdi aliū vicariū, exprimit in vicariatu, qa aliqn ipse vicarius abfuturus est, tam ꝓ ꝓpriis, q̄ ꝓ ipsius Archiepiscopi negotijs. hæc cā cessāt, qñ vicarius nō abest vñ bā sequitur, ꝙ
4 nō potuerit facere aliū vicariū, q sibi cōferret bñficia. ¶ Ad tertiū, an † mortuo primo vicario expirauerit ptās secundi vicarij. Ad istud dubiū rñdet gl. in clem. fin. de procuratorib. ꝙ expirat potestas vicarij, mortuo eo à quo fuit vicarius cōstitutus, ꝓ illū text. & ꝓ tex. in d. c. j. de offi. vica. lib. vj. & vtrobiq; sequunt doct. & ita dicendū in casu præsenti, qa secūdus vicarius cōstitutus fuit vicarius à vicario defuncto, nomine ipsius, & in sui locū, vt in themate ꝓsupponitur. ¶ Resolutio
5 vltimi q̄siti, an possessio † apprehensa virtute prioris tituli inualidi coadiuuet titulū validū, ita ꝙ possessor ꝓferendus sit aduersario, q prius assecutus fuit possessionē vigore tituli validi eiusdē datæ, pendet ab intellectu c. fi à sede. de ꝓbē. lib. vj. Videamus ergo quæ nā fuerit rō decidendi illius tex. gl. in regu. in pari. ff. de reg. iur. cā assignat rōnē, qa in pari cā melior est causa possidentis, qua rōne attēta videret dicendū præferendū esse eū, q prius possidet, ēt ꝙ possessionē fuerit assecutus ex inutili titulo, qa ēt ex inutili ℨctu trāsfert̄ possessio. l. j. §. si vir. ff. de acq. pos. Nā si rō plationis cōsistit in possessione anteriori, nō vr referre, vñ possessio habita fuerit, post quàm cā plationis iustificatur. l. j. §. & post opis. ff. de no. oper. nunc. Verū his nō obstātibus ℨriū verius puto, rōnibus subsequētibus. Primò, qa tex. in d. c. fi à sede. debet intelligi de anteriori possessione à iure approbata, alias sequeret ꝙ intrusus, si postea obtineret titulū eiusdē datæ, ꝙ posset se iuuare intrusione, qđ est absurdū. d. c. eū q. de pbē. tradit p scribentes in c. cū nostr. de cōcess. pben. & per Fely. in c. in nostra. corolla. ij. de rescriptis. Sed possessio habita virtute tituli inualidi est reprobata. c. j. de reg. iu. in vj. cr o &c. Scdò, qa rō. d. c. fi à sede. volentis ꝙ p̄ferat is, q prius est assecutus possessionē, nō fuit, qa in pari cā melior debet esse cōditio possidentis, qa ex quo vnus habet titulū à Papa alter ab ordinario, satis cōstat ꝙ nō sunt in pari cā, qa vnus habet ius à digniori. sed ea fuit qa pp datā eiusdē diei, dubiū est qs prior impetrauerit, quæ dubitatio resoluit ex cōiecturis & presumptionibus. nam si neuter possideat p̄fert is q hēt titulū à digniori pp ꝓcedētis ꝓgatiuā, vt. d. c. fi à sede. in. j. respō. Si verò alter prius adeptus fuerit possessionē, ille p̄fert, qa p̄sumit ꝙ sicut ꝓuenit alterum in assecutione possessionis, ita preuenerit in assecutione tituli, q rō cessat, qñ cōstat ꝙ alter prius adeptus est possessionē vigore alterius tituli inualidi. vñ locus nō debet esse coniecturis. l. continuus. §. cū qs. ff. de verbo. oblig. Tertiò, qa sola possessio non est causa prælationis, nisi sit cōiuncta cum titulo ſm d. Philip. de Perus. post alios in d. c. fi à sede. sed possessio apprehensa virtute tituli inualidi, non potest coniungi cū titulo valido eiusdem datæ, quia constat, ꝙ fuit apprehensa virtute primi tituli à iure reprobati, ergo &c.

RESP. CCXV.

RAymundum De Suco actorem, cū Iac. cambio reo de rectoria quadam contendentē, haud dubiè malè ꝓ oīa agere certū &

perspicum est. Primū enim ꝙ suę collationis & tituli profert instrm cum neq; ab apostolico, neq; imperiali, neq; ordinario episcopi notario, qđ vltimū tñ ex consuetudine necessarium erat, confectū sit, nullam probandi vim habet. Deinde illi fidē derogant cōis in eo instrumento non obseruatus stylus, episcopalis sigilli omissio, in anno pontificatus error, & ꝙ extra diœcesim, festo ac solenni die, prima videlicet Maij, tā resignatio ipsa q̄ hæc collatio quæ à vicario facta dicitur interuenerint. Item ꝙ p annos octo passus sit reum & eius prædecessorem, Rectoriam de qua quæritur, sine controuersia, protestatione, significatione, intimatione aliqua iuris sui atq; tituli, pacificè possidere. Quæ omnia vehementem adeo falsi suspicionem habent, vt illis & resignationis, & collationis instrumentis, iudex moueri nec debeat, nec possit. Tū vel hoc solo, hoc iudicio summouendus, & appellandus est, ꝙ cū duo curata beneficia simul retineat, vtroque sit ipso iure priuatus. Reus verò Iacob. Cambius cum hanc Rectoriam ex permutationis causa à do. de Sepib. prædecessore suo septennali, ac propterea triennali possessore, ac coloratū titulum habente, consequutus sit, quin actorem per exceptionem iuris non sui repellere sufficiat illius exceptionibus vti, dubium non est. potuit itaq; vel ipsam de triennali possessore regulā, inter cæteras, quæ illi competerent exceptiones, aduersus actorem allegare. Nec vero negari potest, quin hic quoq; reus, in interdicto retinendæ, de quo potissima quæstio est, obtinere debeat, tum quia possessionem suam actor, eo ꝙ protulit instrumento, cum in iudicio fidem nullam faciat, probare nō potest, tum quia etiā si illa probata esset, tñ huius antiquior est possessio proinde summo iure hic reus absoluendus est.

SVMMARIVM.

1 *Notarius apostolicus vel imperialis ex ipsius assertione non creditur, ni si priuilegij instrumentum exhibeatur.*
2 *Styli variatio facit vt instrumentum falsum præsumatur.*
3 *Sigilli omissio suspectam reddit scripturam.*
4 *Falsitas in anno pontificatus, vel domini instrumentum reddit sine dubio suspectum.*
5 *Vicarius generale mandatum ad conferenda beneficia habens extra territorium & diœcesim vi mandati illius conferre non potest.*
6 *Beneficia duo simul retinens vtroque ipso iure priuatus est.*
7 *Prædecessoris in beneficialib. vti iure quod intentionis agentis est exclusium, licitum est. & nume. 9.*
8 *Triennalem possess. neq; in petitorio, neq; in possessorio à quoquam nec directò nec per indirectum molestari Basiliense concilium prohibet.*
10 *Interdicto retinendæ qui possessionem non probat obtinere non potest, vincit autem qui antiquiorem habet. nu. 11.*
12 *Possessio posterior clandestina præsumitur.*

Respon. interpretatio.

IN causa Beneficiali vertente inter Raymundum de Suco actorē & d. Iac. Cambii reum, quatuor sunt principaliter quæ reuocantur in dubiū. Primò an instrm exhibitū probet titulum Raymundi. Scūdò posito ꝙ per exhibita instra cōstet de tit. ipsius Raymundi, an talis ti. de iure sit ligitimus. Tertiò posito ꝙ dicatur legitimus tit. & potior sit titulo do. Iac. an d. Iac. possit vti beneficio regulæ de triennali possess. seu pragmaticæ de pacificis possessorib. Quartò, an ꝓ parte Raym. sit probata poss. ¶ Circa primum plura sunt quæ deducuntur ℨ instrm collationis. d. Raymundi. Sed prima fronte in aliquo ñ videnē fidē illius diminuere. Dr̄ primo, ꝙ nullā fidē facit, qa debuit instrm log in persōnē vicarii conferentis, nō in persona notarii. Ista exceptio non vr iuridica, quia nihil interest, an instrm concipiat in prima psona, vel in tertia, & an per verba pntis tpis, vel præteriti. c. ꝙ aūt. ver. decætero. & ibi in spē no. Pan. de iure pat. & c. dudū. de conuer. coniug. & in c. j. de nou. for. fidel. vbi in terminis Bald. no. ꝙ notarius ñ dr̄ nec in stylo nec in facto variare si vnū & idē instrm modo scribat in j. persona, modo in iij. & idem tenuit Spe. titu. de ꝓc. §. vt aūt ver. non est vis, & authoritates in hoc abundant. Scdò opp. ꝙ non constat eū qui dr̄ rogatus de instro collationis, esse notarium apostolicum. Sed nec ista obiectio ob. quia ſm Pan. & *cōiter* doc. in c. sicut. ne cle. vel mon. ēt notarius imperialis p̄t exercere officiū in causis spūalib. & eius instris standū est, quid dixerint ibi. Io. And. & Host. ¶ Verū si cuncta alrius considerent, apparebit hmōi instro nullā fidem esse adhibendam plurib. rōnib. Et primo, qa non cōstat Raym. Meretū, qui dr̄ explicasse istud instrm, esse notariū apicum, & minus imperialem. & licet ipse ꝓ in subscriptione attestet se esse notarium apicum & imperialē, tñ subscriptiōi non credit, nisi exhibeatur instrm sui priuilegii, ſm Spec. titu. de instru. edi. §. fi. ver. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

scias.Bar.in l.j.C.de man.prin.& in l.Herennius.ff.de decu.cũ simil.Socy.cõsi.33.lib.j.Scdo,ga dr extare cõsuetudinem, ꝙ nullus possit cõficere instra de colla.& resignationib.bñficiorũ nisi sit notarius,& ordinarius epi,aut eius vicarij, aliàs inst a fide nõ faciat,ga cõsuetudine ctãte instra rogata p alium nõ ꝓbant,ſm Ang.cõsi.194.visis processib.& Rap.Ful.cõsi.151.egregius miles.Sed posito,ꝙ cessaret cõsuetudo & constaret ꝙ Raym.Meret.esset notarius, adhuc ſm ea q̃ proponunt,nõ crederẽ fidẽ esse adhibẽdã huic instro,ga multa sunt quæ reddũt ipsum instrm esse suspectũ,& q̃ eius fidẽ faciunt vacillare.Primò deuiat à cõi stylo,ga collationes scribunt in prima psona,& cõferens loquit p verba de pñti,hic loquitur
2 notarius p verba de ꝑterito,vndeꝛvariatio styli pſumit istrm falsum.c.q̃ graui.de crimine falsi.c.ij.de rescrip.Et in casu nro ꝙ instrm scriptũ in tertia psona p verba de ꝑterito, qd erat ſm stylũ scribẽdũ ī prima psona,pverba de pñti pſumat falsũ tenuit Ias.in l.ij.§.& harũ.ff.de verb.obl.Scdo,ga uõ est sigillatũ sigillo epi,vt requirit,& cõsuetudo obtinuit,cuius sigilli
3 omissio tollit fidẽ scripturæ,vel ꝛ saltẽ eã suspectã facit.c.inter dilectos.de fid.inst.tradit Spe.in tit.de instr.edit.§.postremò.versũ.itẽ ꝙ nõ est sigillatũ.& in tit.de rescr.pſ.§.j ver.& ꝙ nõ est sigillũ.Tertiò,quia erratũ fuit in anno Pontificatus Iulij anno.ij.& currebat annus.viij.cõstat aũt ꝙ Põtificatus, annus,& nomẽ papæ.ex cõsuetudine & ex stylo, sunt apponenda in instro,ſm Pan.& alios in c.j.de fide inst.Ioã.And.in data.vj.& etiã de iure.vt in auth.vt prępo.nom.impe.& per Spe.tit.de instr.edi.§.postremò.ver.itẽ ꝙ nõ est ibi ſscriptus.
4 & licet posset dubitari,anꝛfalsitas in anno Põtificatus vel in anno dñi vitiet instrm p ea q̃ scribit Bart.in l.nominatim,de condi.& dem.& in l.ſi librarius.ff.de reg.iur.tñ ꝙ instrm non reddat suspectũ nullus negat,vt voluit Alb.Gand.in tracta.malefi.tit.de falsar.versꝰ.qõ talis est.& plenè tradit in data.vj. Quartò suspicionẽ falsitatis auget clandestinitas.nam vt ex instrumẽtis apparet,& resignatio & collatio fuerunt factæ extra diœcesim in camera cuiusdã castri.& in solẽni festo,videlicet die prima Maij.hic locus & hoc tps actui nõ conueniunt.ergo nos ad suspicionẽ debẽt inducere.c.in oĩb.lxxxj.distin.frauduleuta,simulata & falsa ſm rei & negotij exigentiã, pſumunt clam & occultè gesta.l.ſi.ff.de rit.nuptiarũ & non multiplicando in alleg.ꝙ collatio & resignatio facta clã habe ant suspecta,firmãt Imo.& Card.in c.vnı.vt eccleſi.benefi. Fel.in c.cũ quidã.de iureiu.in c.cõsuluit.de offi.deleg.& do. de Selua in tra.suo de bũfi.in.xvij.q.iij.par.Accedat,ꝙ do.de Suco tã longo tpe,videlicet octo annis,& vltra passus fuit dictũ Cambij,& eius prædecessorẽ pacificè possidere dictã rectoriã,qd nõ fecisset,ſi verã collationẽ habuisset, quia nemo pſumit abuti iure suo.l.cũ de indebito.ff.de ꝓb. nec quisquã pſumit ius suũ negligere.c.j.& ij.de renun.lib.vj.Et ſi dicat ꝙ do.de Suco ignorabat collationẽ sibi factã.Respondeo ignorantiã nõ pſumi in casu nro,vt ī.latius deducã.Et ſi dicat, ꝙ licet deuiatio a cõi stylo,sigilli omissio,error in anno pontificatus,clãdestinitas & reliqua hmõi suspectũ faciũt instrum nõ tñ concludit ꝓbare falsitatẽ.Rñdeo ꝙ talis suspicio possit plures effectus cõtinere:quorũ est iste ꝙ iudex nõ debet fidẽ adhibere illis donec aliter sibi de veritate ꝓstiterit.c.ij.de crifalsi.c.cãm q̃.ij.de testib nec talia dñt executioni mãdare.c.ij, c.ſi qñ.de reſcr.¶ Circa ſm videndũ est,an vicarius ipse possit cõferre bñficia extra diœcesim.Scdò videdũ erit,an d.de Suco hñs vt pſupponit,aliud bñficiũ curatũ possit se iuuare titulo collationis sibi factæ de scdo curato, ad obtinendũ in interdicto vti possidetis.Circa primũ vr prima facie dicẽdũ, vicariũ potuisse cõferre hmõi rectoriã extra diœcesim d.de Suco tũc absenti,quia eps ꝑt cõferre bñficia extra diœcesim. Nã ea q̃ sunt voluntariæ iurisdictionis pñt extra diœcesim exerceri.l.ij.ff.de officio ꝓconſul.c.nouit.de offi.leg.& ibi notat ꝓgl.& oẽs scribentes,& eps põt ꝓferre bñficia extra diœcesim.sequunt ẽt legistæ in l.ſi.ff.de iurisd.omn.iud.ſi episcopus põt,ergo ẽt poterit eius vicarius q̃ ordinariã iurisdictionẽ hẽt,sicut eps,vt notat in c.licet.in c.tua nobis,de officio vicarij,& in terminis,ꝙ ẽt vicarius possit,tenuit Rota in tit. de officio vicarij.decisio.vltima.in antiquioribus,& sequitur Gemi.in c.ſi.de officio vica.lib vj.¶ Contrarium, ꝙ vicarius
5 ꝛ hñs generale mandatũ ad cõferendũ beneficia,nõ possit, vigore sui mandati,conferre extra diœcesim,credo de iure verius infrascriptis rationibus.Et primo,ga habens iurisdictionẽ ab inferiore à Papa,vel à supremo principe,nõ põt exercere quæ ad volũtariã iurisdictionẽ spectãt extra diœcesim, & territoriũ inferioris,ſm Barto.in d.l.ij.per illũ tex.ff.de officio ꝓconſul.& in l.j.q.vij.C.de ſum.trini.& fid.cathol.per tex.in d.l.ij.vbi ex hoc infert, ꝙ notarius regis, vel alterius, non poterit cõficere instrumentũ extra regiũ & dũium eius, à quo habuit authoritatẽ conficiendi instra,sequitur Rota in tit.de fid.instru.decis.cclxxxj.in nouis.Secundo,adduco tex. in d.c.tua nobis.vbi dr ꝙ vicarius Papæ in vrbe, nõ põt iurisdictionẽ sibi concessam ecercere extra vrbẽ.Tertio vr casus in c.statutũ.de prẽb.in.vj.& ita reperio tenere Bald.in d.l.ij. quẽ sequit Andreas Siculus in d.c.nouit.& dns Ias.in l.sed ſi hac.§.ſi.ff.de in ius vocand.vbi addit plura alia q̃ põt episcopus,quæ tũ vicario nõ concedunt.idẽ tenet Philippus Franc. in d.c.ſi.de officio vicarij.lib.vj.idẽ tenet Barb.in rub.de offi. legat.vbi ampliat,etiã ſi haberet speciale mãdatũ ab episcopo,quia episcopus nõ põt sibi dare potestatẽ exercendi iurisdictionem voluntariã extra diœcesim,ꝓ ꝑdicta.idem expressius firmat Marianus Socinus in c.ſi.in.vj.articulo principali.de for.comp.& per prædicta.Hanc opinionẽ sequi debemus in casu nostro,eo quia posito,ꝙ aliàs de iure vicarius possit exercere iurisdictionẽ voluntariã extra diœcesim, qđ constat esse falsum per prædicta,tũ ita demum posset procedere,qñ exerceret eam inter subditos.secus inter non subditos,quia requirit,ad hoc vt in nõ subditũ possit quis exercere iurisdictionẽ voluntariã,ꝙ non subditus proroget iurisdictionẽ loci ad locum,ſm Bald.in d.l.ij.& clarius Marianus Socinus in d.c.fin.At Raymundus est diœcesis Numateñ.vt apparet ex literis ordinũ,& sic non subditus episcopo sancti Pontij,ergo extra diœcesim nõ potuit eius vicarius exercere iurisdictionem voluntariam in nõ subditum, nisi eius iurisdictio prorogaretur de loco ad locum,vt vult expresse Marianus post Bald.Benè facit,quia episcopus extra suam diœcesim non potest concedere indulgentias non subditis,vt latè per Alber.de Rosate in l.fin.ff.de iurisd.omn.iud.Non obstat decisio Rotæ,quia ex premissis constat Rotam non rectè sensisse,& in contrarium esse communem opinionem.Nec dicas me loqui temerariè,quia decisiones Rotæ non habent vim legis,secundum Geminia in c.duobus.de rescriptis.lib.vi.& Felyn.in c.ij.eod.tit.nec tenentur decisiones Rotæ,nisi quatenus lege,aut ratione mouentur,secundum Geminia.consi.34.nec malè facit iudex,qui motus cõcludenti ratione,iudicat contra Rotam,ſm Fely.in c.pastoralis.de fide instrumentorum.Nec obstat ratio Rotæ,quòd conferre sit iurisdictionis voluntariæ,& ꝙ vicarius habet ordinariam sicut episcopus,quia ista conceduntur,sed dicimus ꝙ episcopus non potuit hanc potestatem sibi dare,vt supra probatum fuit.& licet vicarius habeat ordinariã,illam tamen habet iure alieno,non iure proprio,ſm Cardi.in d.c. tua nobis.¶ Nec obstat ꝙ episcopus posit exercere voluntariam iurisdictionem extra diœcesim,quia non sequitur, ergo vicarius eius etiã poterit.multa enim sunt,quę potest episcopus,quę tñ vicario non conceduntur.nam episcopus potest vicarium deputare virtute suæ iurisdictionis ordinariæ,& hic est iurisdictionis voluntariæ,vt no.in d.c.nouit.& tamen vicarius non potest aliũ vicariũ facere.c.clericos.vbi Pan.& alij,de offi.vicar.& licet episcopus posit exercere iurisdictionem in illustres personas,non tamen potest eius vicarius ca.j.de offi.ordin.lib.vj.Vides ergo ꝙ non tenet cõsequentia,quia destruitur per instantiã.§.pauonũ.instit.de rerum diuisio.& not.in cap.sicut vrgeri.j.q.j.& alibi sæpe.Vel aliter respondetur, ꝙ etiam episcopus in non subditos non potest exercere iurisdictionem volũtariam extra diœcesim, nisi fiat prorogatio loci ad locum,& sui submissio,per prædicta,à lege,quod est falsum quantum ad collationem beneficiorum,non.n.conceditur vicario à lege facultas conferendi bñficia nisi specialiter ut sibi data potestas ab episcopo.c.fin. de offi.vicar.lib.vj.& consequenter vicarius virtute ordinariæ iurisdictionis non confert,sed virtute delegationis & cõmissionis sibi factarum,quam inferior à principe non potest dare alteri,& ea videtur quòd sit voluntariæ iurisdictionis exercere extra diœcesim, vt supra latè demostraui.Vel vltimò respondetur ꝙ Rota se fundat ea ratione,qua vicarius habet ordinariam iurisdictionem.¶ Ad secundum ſi verum sit,ꝙ
6 ꝛ Raymundus post adeptam pacificam possessionem huius rectoriæ,illico primum beneficium curatum verbo & facto non dimiserit in manibus ordinarii, ipso iure priuatus est vtroque.vt in extrauagan.execrabilis.§.qui verò deinceps.de præbendis.constito ergo ꝙ Raymundus vtrumque curatum retineat,excludendus erit à præsenti iudicio,ẽt ꝙ non constaret de iure do.de Cambiis,quia sufficit possessori repellere agentẽ per exceptionẽ iuris nõ sui,ſm Io.Andr.in c.mandatũ. de rescrip.Geminia.consi.91.incip.præmitto ꝙ possessor. ¶ Circa tertium vr ꝙ do.Cambii non possit vti accessione sui authoris,ita ꝙ possit se iuuare beneficio regulæ de triẽnali possessore,quia vt dixit glo.in pragmat.in ti.de pacifi.possessor.in verbo,possedit.in beneficialibus nihil de iure prædecessoris

sessoris transit in successorẽ, nisi sola lis incœpta.Item.d.reg. de triennali possessore ius ꝓtinet personale eius qui possidet, nec tale ius vr trãsmissibile ad successorẽ in beneficio,in quo ius nouum constituit, tam respectu tituli, q̃ possessionis, vt not.in c.ij.vt lite penden.lib.vj.insuper.d.regula non habet locũ dato legitimo impedimento eius q dr fuisse negligens per trienniũ in mouendo litẽ ꝺ possessorẽ, vt dr in tit.de pacific. possessor.in pragmati.ibi, excepto hostilitatis casu, vel alterius legitimi impedimenti.cõstat aũt ꝙ ignorantia allegata p Raymundum,dicentẽ se ignorasse qs fuerit rogatus de instrumento collationis causar legitimũ impedimentũ, qa sine instrumento collationis agere nõ poterat.impedito autẽ agere nõ currit pscriptio.l.ſi.C.de annali excep.& ignorans ius sibi cõpetere, saltem beneficio restitutionis in integrum, audiendus est aduersus lapsum tẽporis,ſm Bar.in l.j.§.ſi quis autem.ff.de itinc.actuq; priua.& Fel.in ca.ex transmissa.vbi latè,de præscrip.Sed istis non obstantibus,ꝓcliuior ſum in ꝺrĩa ſniam,tribus præsertim ꝓsiderationibus.Primò considero ꝙ de Sepibus, qui possidet pacificè hanc rectoriã spatio septẽ annorum,& vltra,cum titulo colorato habito ab eo, ad quẽ spectabat ius ꝓferendi,virtute regulæ de triennali possessore, pragmatica de pacificis possessoribus præscripsit beneficium istud in ꝓiudicium Raymundi,& cuiuslibet alterius,id est,prę scripsit actionem & ius cõpetens cuicunq; in d.beneficio,ſm Pan.in c.ꝓtingit.de dolo & contuma.exceptio aũt pscriptionis est exclusiua intentionis d.Raymundi,ergo ea vti poterit do.Cambii, quia vt ſ.dixi, sufficit excludere actorẽ per exceptionẽ iuris non sui,ſm Io.And.in d.c.mandatũ.Et ſi dicatur talis exceptio competit do.de Sepibus,qui possedit, & nõ ꝙ do.Cambii, rñdent Compost.Io.And.& Card.in d.c.man
7 darum,ꝙ licitum ꝛest in beneficialibus vti iure prędecessoris, quod est exclusiuum intẽtionis agentis.idem tenent Imo.& Fel.in c.capitulum.de rescript.per illũ tex.vbi capitulũ oppo nit contra impetrantẽ de iure primi.Scdò,considero ꝙ præiudicium negligentis per triennium ius suũ in iudicio deducere possessor cũ titulo colorato hẽt optimũ ius, ex quo negligẽs non potest aliquid opponere ꝺ cum,constitutione Basilienſi sic disponente.Si hoc verũ prout est,sequit corollarie, ꝙ beneficium in ꝓiudicium negligentis vacabit per cessumvel decessum possessoris triennalis cũ titulo colorato, quia quantũ ad ipsum negligentem titulus coloratus possessoris pro iusto & vero titulo reputat.vnde sicut non potest Raymundus impugnare titulũ possessoris triẽnalis prætextu suę collationis, ita impugnare non poterit titulum successoris, cui collatum fuit beneficium tanq̃ vacans per resignationẽ possessoris, qa non põt excipere ꝺ do.de Cambiis successorẽ,nisi alterat nullum ius cõpetere de Sepibus.q̃ exceptio, vt ſ.dixi,non potest opponi per dictũ Raymũdum ꝺ ipsum de Sepibus, ergo nec ẽt ꝺ ipsum Cambii.Tertiò,cõsidero ꝙ conciliũ Basilienſe nõ
8 vult triennalẽ ꝛ possessorẽ neq; in petitorio, neq; in possessorio à quocunq; molestari,qđ est intelligendũ directò,neq; per indirectũ,vt in reg.cum qđ vna via.de reg.iur.in vj.ſi verum ſit,ꝓut est,ꝙ d.Raymundus non possit molestare dictum de Sepibus directò,nec per indirectũ,necesse est dicere ꝙ etiam non possit molestare do.Cambii,cui ex causa permutationis collata fuit rectoria hmõi,quia per indirectũ & effectualiter molestaret dictum de Sepibus.nã ſi eu neat beneficiũ à dicto de Cambiis, ipse redibit ad suum qđ permutauit cum do.de Sepibus,ſm Io.And.in c.vnico.de rerum permutatione.lib. vj.& Gemi.consi.45.in vltimo dubio.& Federicum de Senis in tractatu de permutandis beneficiis.in viij.q.& hoc expresse cautum fuit in collatione & prouisione fca per ſummum Põt.d.Cambii,ergo ipse de Sepibus & non d.Cãbii effectualiter dr molestari ſi molestet successor eius q habet regressum ꝺ eum.probat in l.ſi cõtrouersia.cum ibi not & in l.ſi permutationis.C.de euictio.dicamus ergo, ꝙ regula & constitutio de pacificis possessoribus allegari possit per dictum de Cambiis rationibus prędal.& quia cum habeat regressum ꝺ dictum de Sepibus, non est iniustum ꝙ possit vti defensionibus competentibus ipsi de Sepibus.l.emptori.C.de euict.cum similib.¶ Non obstant adducta pro contraria parte.Et primo, ꝙ non possit successor vti accessione possessionis prædecessoris,quia do.Cambii non vtitur accessione possessionis neq; titulo ꝑdecessoris,vt ex possessione & titulo authoris ipse fundet ius suũ sine nouo titulo,ga benè scitur ꝙ ex proprio titulo debet fundare intentionẽ suam, sed ꝛ ad excludendum.d.
9 lo debet fundare intentionẽ suam, sed ꝛ ad excludendum.d. de Suco, & demandum ꝙ sibi nullũ ius cõpetit, ꝑt excipere de iure cõpermutantis,per rõnes & iura allegata.Nõ ob.allegatũ impedimentũ ignorantię,qa rñdetur,ꝙ licet dictus de Suco fortè ignoraret qs notarius collationẽ ꝑtensam,& quis instrm vicariatus do.Tristãdi recepisset,vt ipse asserit,non tñ ignorabat collationẽ fuisse factam, licèt de ea fidẽ facere non posset,vnde debuit impedimentũ causatum ex eo, ꝙ instra oc cultabantur, ꝓtestatione ꝑmissa intimare do.de Sepibus possessori, iux cle.cãm.de elect.& qa nõ fuit ꝓtestatus de impedimento, & qa illud nõ insinuauit possessori, restat concludendum, ꝙ post triennium nõ sit amplius audiendus, sic disponẽte concilio Basilienſi.in allegato tit.de pacif.possessorib.& ibi gl, in verbo teneat. Et ſi dicat, qs reuelauit,ꝙ dictus de Suco sciret collationẽ sibi factam, & solùm ignoraret notarium rogatum de instro collationis, & vicariatus? Respondet ꝙ tam ex præsumptionibus,q̃ ex confessione ipsius de Suco constat, ꝙ ipse sciebat collationẽ sibi fuisse factam: nam cũ ipse fuerit semp præsens in loco,vel ibi,ꝓpè,in quo morã traxit vicarius, qui ei dictum beneficium contulit, præsumendum est, ꝙ sciuerit collationẽ sibi fuisse factam.c.quoſdã.de præsump.Item cũ dictus vicarius esset amicus eius,& ipse Raymundus esset familiaris eiusdem vicarij,ꝑsumendum est,ꝙ denunciauerit sibi contulisse dictũ beneficium.l.de tutela.C.de in integr.restit. minor.& ita in similibus terminis: i.in donatione facta absenti,consuluit Guid.Pap.cons.23.viso facto.versꝰiste ꝺctus.& ꝙ sit verisimile,ꝙ vicarius dicto Raymundo suo amico & familiari occultauerit collationẽ sibi factam, ꝓbatur in c.constitutis.ī.de testib.& faciunt q̃ tradit Pan.in c.cũ causam.eod.tit.& esset ab omni naturali sensu alienus,q ꝺrium assecuerat. Constat etiam de scientia collationis ex confessione d.Raymundi, de qua in xv.artic.exord.item,& qa collatio.vbi ponendo, ꝙ ignorauit,qs esset notarius, q instrumenta collationis & vicariatus recepisset, implicitè confitet se nõ ignorasse collationẽ sibi fuisse factam.c.nonne.de præsumpt.intelligo etiam testes sup scientia deposuisse ꝓcludenter,sed qa attestationes nõ vidi,sup eis nõ facio fundamentũ, eò maximè,qa apud iudicem integerrimũ prædicta debẽt sufficere. ¶ Vltimò, qa quæstio
10 principalis est sup ꝛ interdicto retinẽdæ possessionis, videndũ est vtrũ ꝓ parte Raymundi fuerit ꝓbata possessio.& posito ꝙ ꝓbauerit se possidere,an dom.Cambij virtute suæ anterioris possessionis debeat obtinere. Circa primũ paucis concludo,non credo vllo pacto Raymundũ ꝓbasse se vnq̃ adeptum fuisse possessionem dicti beneficij.instrm eiꝰ exhibitũ ꝓ parte Raymundi,rogatũ p Mauricium Barbo,nullã fidẽ facit in iudicio,nec extra, eo qa notario scribẽti se fuisse electum executioni collationis, & se executorẽ nõ creditur, qa sibi officium nemo debet adscribere, ſm Bal.in l.iudices.C.de fid.inst.ad fi. & in l.iurisiurandi.C.de testi.Ioan.And.Host.& alij,in c.qñ ꝺ falsam.de ꝓbatio.& ibi Fel.in specie dicit ꝙ instrm,in quo notarius attestat se fuisse constitutũ, ꝓcuratorẽ alicuius,fidẽ non facit,alleg.Bal.in l.omnib.ꝓ illum tex.C.de testib. & ita consuluit Alex.consi.212.viso.lib.ii.& consi.104.lib.v. & hanc coem opin.dicit esse Dec.consi.159.casus q̃ ꝓponitur.& ita etiam attestatur Fel.in d.c.qñ ꝺ falsam.reiecta dist.Bar.in l.ex ſnĩa.ff.dr test.tut.& idẽ dixit Alex.in l.ſciẽdũ.ff.de verb.obl. Sal.in auth. apud eloquentissimũ.C.de fid.instr.cũ aliis authoritatib. quas nõ refero, qa ista conclo notissima est. Circa secundũ, posito ꝙ instrm huiusmodi fidẽ faceret, qs in possessorio retinendæ debeat obtinere, non insistendo in verbis dicto dictum Cam-
11 ibij debere obtinere, qa ꝓbauit ꝛ de antiquiori possessione:& in interdicto vti possidetis is debet obtinere, q ꝓbat de antiquiori possessione, ex eo ꝙ posterior possessio præsumit clandestina.c.licet causam.vbi Pan.& alij not.de ꝓbat.etiam ꝙ aduersarius docuerit se habere meliorem titulum, qa illud quod dicitur,ꝙ in possessorio retinendæ obtinet, qui docet de titulo iustiori, procedit qñ ꝓbata fuit hincinde possessio æqualis temporis, secus vbi alter probauit de antiquiori possessione, ſm Bart.in l.ſi duo.ff.vti possidet Curt.consi.24.& consil.73. Barb.consi.6.lib.j. Sed ſi titulum spectes, nihil est ꝙ Raymundi titulum laudes: nam vt suprà demonstraui, de titulo Raymundi non constat.& posito ꝙ constaret, ostendi talem titulum fuisse & esse nullum & inualidum, vtpotè clandestinè factum à vicario extra diœcesim. & posito ꝙ vicarius potestatem habuisset,docui titulum huiusmodi propter constitutionem de pacificis possessoribus euanuisse. Concludamus ergo absoluendum esse do.de Cambiis ab impetitis dicti Raymundi,qui sine possessione,& sine vero titulo agit.

RESPON. CCXVI.

CVm vniuersitatem Mõtis silicis in quasi possessione, consuetudine, vsu, & libertate esse arborum scindendarum,glandium legendarum, & terræ guastæ colendæ prædij cuiuscunque illius loci, tam ex productis & deductis allegationibus, & testium depositionibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

rectè concludentibus ipsius vniuersitatis,quam do.Lazari loci illius domini,productis quoque & testibus & instrumentis,& eius ipsius confessione, & aliis generaliter omnibus causæ meritis liquidissimè constaret. Ac deinde ex prohibitionibus illius,atq; inquisitionibus aduersus ipsam vniuersitatem per curiam factis persipicuis & cognitæ essent molestiæ illius Lazari, quibus illa in hac sua quasi possessione si impediret, iniustè, p̃fectò sunt,ac idcirco retractandæ tres illæ, de quibus quærit, alioquin etiam non conformes, ſm do.Lazarum latæ sententiæ & vniuersitatis in dicta quasi possessione & libertate manutenenda & conseruanda est. Ex quibus apparet totum hoc responsum in probationibus explicandis & confirmandis versari,quæ omnia facilius cognosci & intelligi ex rep̃ôsi lectione, quam epitome, comprehendi possunt.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas vt ex vsu & articulis particularium possessionē acquirat, quando mandato sit opus.*
2 *Vniuersitati vt quæratur per singulos possessio, sufficit scientia regentium.*
3 *Vniuersitati semel quæsitam possessionem vnus de populo conseruat.*
4 *Testes suspecti & alias reiiciendi, ex aliorum multitudine valent, & simul cum aliis plenè probant.*
5 *Testes adiecto dictiuæ,citra,quando probent. & nu.6.& 7.*
8 *Possidere hodie præsumitur,qui olim possedit.*
9 *Possessio quasi prohibendi nō acquiritur ex sola prohibitione, nam etiam requiritur prohibitum acquieuisse.*
10 *Dominus quis directō & alius vtiliter esse potest.*
11 *Confessio propria est omnium probationum superlatiua probatio.*

Respon.interpr.

HIs elapsis Diebus consului in fauorem vniuersitatis Montis silici tres sententias ꝫ eam latas, vtpotè non conformes nullam merere executionē. Nunc à n.e quæritur,an in meritis causæ omnes huiusmodi sententiæ, vtpotè iniustæ, veniant retractandæ. ¶Et prima consideratione visum fuit absoluendum d.de Corberij reum conuentum à petitis per vniuersitatem, agentem possessorio retinendæ & consequenter primas duas sententias confirmandas esse rationibus subsequentibus. Primò,quia actore non probante, reus est absoluendus, etiam si ipse nihil præstiterit.l.qui accusare.C.de edend. c.vt nostrum. vt ecclesiastica beneficia. debuit enim vniuersitas probare se fuisse turbatam in sua possessione, & se tempore turbæ & litis contestatæ possidere.l.j.§.interdictum autem. & §.final. & ibi Bart.ff.vti possidet. & c.licèt causam.de probat.Non videtur autem vniuersitas probasse, q̃ essent tempore turbæ, & litis contestatę in quasi possessione depascendi & ligna scindendi, ac terram guastam ad culturam reducendi. ergo,&c. Nec obstant depositiones testium productorum in fauorem vniuersitatis, quia non videntur probare. licèt enim concludant, q̃ aliqui particulares temporibus retrò actis terram guastam ad culturam reduxerint, inciderint arbores & glandes legerint, non tamen ex hoc sufficienter probatur, q̃ vniuersitas sit in quasi possessione,quia aliud singuli, aliud vniuersi. l.sed si hac. §.qui manumittitur. ff.de in ius voc. Debuerunt enim testes deponere, q̃ particulares de mandato vniuersitatis, seu eius nomine prædicta fecerunt, quia per particulares non potest acquiri possessio ipsi vniuersitati sine mandato.l.j.§.final.ff.de acquir.pos.& ibi Bar. & ita in terminis consuluit Raph.Cum. consil.158.visis instrumentis. & Cæpol. in tract.seruit.rustic. præd.sub rubr.de seruit.iuris depascen. & Corn.cons.148.viso.ad fin.lib.j.& consil.46.in causa vertente.lib.3.& cons.63. etsi in hac.libro iiij. Præterea plures ex testibus communitatis sunt incolæ, & habitatores eiusdem, vnde nullam, vel modicam fidem faciunt in casu isto, in quo de commodo singulorum agitur,ſm Innoc.& *cæter.* canonistas in c.cùm nuntius.de testibus.Pan.& Felyn.in c.insuper. eod.tit. Cæpol.in d.rubr.de seruit.iuris depasc. Rom.cons.7.visis. Bald.cons.168.lib.ij.& cons.145.lib.v.per do.Iasi.in d.§.qui manumittitur. & al bi sæpe.Tertiò,non videtur probare,quia omnes ferè testes deponunt, q̃ à certo tempore citra viderunt homines & vniuersitatem ligna scindere,terrā guastam cultiuare, animalia pascere,&c.quæ depositio cum incerta sit, cum q̃ue de vna die tantum etiam post motam litem intelligi possit, non concludit, secundùm Bart.in l.Celsus. ff.de vsucap. cum concord.alleg. ibi per Taurinenses, & per Felyn.post alios in c.licet causam. de probat. Alex.consil.110.visis & inspectis. ad fin. lib.j.& in variis aliis consiliis,quæ brevitatis gratia non refero. Quartò, quia constare videtur ex productis per dom.Lazarum reum, q̃ temporelitis contestatæ, & turbationis ipsed.Lazarus erat in quasi possessione prohibēdi ipsi vniuersitati, & hominibus prædicta faciendi,vt patet ex inquisitionib. & titulis criminalib.exhibitis vsque de anno Mccccxciij.& sic de annis. xv.ante litem contest.nam per prohibitionem non tantum libertatis, sed etiam seruitutis negatiuæ, vt altius non tollendi, pecora non pascendi,terram guastam non cultiuandi, quasi possessio acquiritur.l.j.C.de ser.& aqua. Quintò accedit confessio plurium ex hominibus dicti loci inquisitorum,qui cōfessi fuerūt do.Lazarum esse dominum terræ guastæ, & esse in quasi poss. prohibendi quibuscunque ne glandes colligant, essēq; in possessione locandi pascua etiam extraneis.Et q̃ sit dominus terræ,constat ex instrumentis,productis tam per vniuersitatem, quàm per ipsum do.Lazarum,videlicet ex instro trāsactionis, & ex instrumento cuiusdā concessionis confectę vsque ad annū Mcccxiiij. Constat etiam eo ipso q̃ ꝫrium non probatur, quia erema & Zarbidæ, in dubio præsumuntur esse eius, qui est dñs territorij,ſm Paul.de Castr.& Soc. in l.j.ff. de acq. pos. & Soc.consi.127. visis capitulis.lib.j.Cum itaq; sua quasi possessio prohibendi titulo iustificetur,etiam q̃ vniuersitas pariter suam quasi possessionem probasset, attamen in interdicto retinendæ deberet præferri reus, qui titulū suæ possessionis edocuit.c.licet causam. de prob. traditur per Bart. in l. si duo. ff.vti possidetis,& maximè,quia in dubijs pro eo iudicandum est.l.fauorabiliores.ff.de regu.iur.l. Arrianus.ff.de sol. ¶Præmissis non obst.arbitror omnes tres ſnias vt potè iniquas, retractandas esse.Quia liquidissimè constat ex productis & deductis pro parte vniuersitatis & hominum ipsos fore & esse in quasi poss. scindendi arbores, glandes legendi, & terram guastam cultiuandi.Constat etiam de turbatione, & molestia ipsis hominibus per d.Lazarum,& ejus curiā factis, ergo fuit proponendum ipsam vniuersitatem & homines fore & esse manutenendos in eorum quasi poss.d.l.j.§. interdictum hoc. ff.vti possidetis, & d.c.licet causam. ¶ Quòd autem vniuersitas & homines sint & fuerint in quasi possessione constat plenissimè ex depositionib. testium, & ex deductis & productis in processu, & ex confessionibus do.Lazari. Et quòd constet de molestia,& turba ipsis illata per do.Lazarū, patet luculenter ex prohibitionib.per eum factis, & ex inquisitionibus formatis per curiam ꝫ dictos homines. ¶ Nec debuerūt domini iudices, à quibus absoluere do.Lazarum à petitis, ex eo q̃ testes non deponant homines montis Silici de mandato communitatis ligna incidisse,& cætera alia fecisse, ga rep̃ôdeo tripliciter. Primò, q̃ prædicta conclusio, q̃ † requirat mandatū communitatis,procedat q̃n agitur de acquirenda possessione ipsi vniuersitati,& sic plurib.vt vniuersis,secus si agāt de acquirenda plurib.vt singulis,tunc ex actis & vsu particularium acquiritur omnibus vt singulis, ga ex tali vsu particulariū inducitur consuetudo,p quā omnibus ius acquiritur.l.sed ea. ff.de legib.l.j.C.q̃ sit long.consuet.vnde si quærat,an ex vsu & actis particularium acquirat possessio nemorum ipsi vniuersitati, ex eo q̃ particulares inciderint arbores, vel animalia depasci fecerint in ipsis nemoribus, tanq̃ in nemoribus cōmunitatis, vera erit cōclusio, q̃ requiritur mandatū, vel licentia cōitatis. Si verò quæratur,an ex actis & vsu particularium sit acquisita quasi possessio, seu facultas incidendi arbores in nemoribus alienis,vel reducendi terram guastā,& similia faciendi omnib. vt singulis, tunc dicendū est, q̃ sic, ga ex vsu talium particularium inducitur consuetudo.ita declarat Alb.de Ros.in l.sicut. §.j.ff.qd cuiusq; vniuersitatis nomine.sic intelligens gl.ibi,quę isto modo saluat,& effugit ꝯclusionem suprà factā. Benè facit tex.in l.venditor.§.si constat.ff.com.præd. vbi valet consuetudo, q̃ quilibet possit cædere lapides in fundo alterius,& dicit ibi Ang.q̃ etiam valet talis consuetudo cædendi lapides & arbores,etiam nullo pretio dato vel soluto, q̃n subest aliqua rationabilis causa.Sed q̃ maior & iustior pōt esse causa,q̃ necessitas alimentorū? certè nulla, cū ob eam causam licitū sit non solùm reducere terrā guastam ad culturā, sed etiā licitū sit furari.c.cum discipulis.de conseeratione.dist.iiij. c.si quis,ꝑpter necessitatem.de furtis. Articulatum autem fuit, & probatum q̃ propter sterilitatem loci non possent habitantes ibidem viuere, nisi terram guastam cultiuarent, & arbores inciderent: ergo,&c. nam propter necessitatem omnia efficiuntur communia.ff.ad legem Rhod.de iactur. ¶ Secundò respondetur, q̃ ad † acquirendum per singulos vniuersitati, sufficit scientia regentium,ſm Cæpolam in d.tract.de seruit. sub rubr.de seruitutibus iuris depascendi. per textum in l.municipibus. ff.de condi.& demon.iuncta.l.qui patitur.ff.mand.& idem volunt Aret.& Socy.in d.l.j.§.fin.ff.de acquir.possessione.In casu autem nostro constat de scientia syndicorum,vt patet ex processu criminali anno.Mccccxciij. in quo syndici se opposuerunt proclamationibus & inquisitionibus pro conseruando vsu & facultate incidendi ligna, & cultiuandi terras &c.

3 ¶ Tertiò respondetur, q̃ vnus solus† de populo vtendo cōseruat possessionē ipsi vniuersitati semel acquisitā, secundū Paul.de Cast.in d.l.sicut.§.primo.Corneus in consilijs supra allegat.in cōtrariū,& Cæpol. loco prælegato. Huiusmodi autē posse.seu facultas fuit acquisita vniuersitati, & cuilibet de populo vsq; de anno.1314.vt constat ex instrumento ꝑducto per ipsum do.Lazarum, in quo narratur q̃ homines dicti loci sunt in cōsuetudine.& vsu ac libertate scindendi arbores fructiferas,& nō fructiferas in quibusque prædijs alicuius,& de ipsis arboribus disponendi pro libito voluntatis. ita in eo narratur,q̃ homines sunt in vsu & libertate cultiuādi pascua,& ea ad culturam reducendi,& ibi dñs loci ad petitionē hominū pro ſcandalis euitandis inter ipsos homines qui in scindendis arboribus sæpe altercabantur, deputauerit quosdam particulares ad diuidendas arbores scindendas, & prohibuit ne terram semel ab aliquo cultiuatam, alius arripiat.Ex quo satis liquet, q̃ iam sunt anni ſ. ducentū, quòd homines sunt in dicta cōsuetudine & facultate, vnde ꝑ conseruatione dictæ facultatis satis fuisset, q̃ vnus solus arbores incidisset,& terram guastam cultiuasset, quanto ergo magis si omnes inciderūt & cultiuarunt, vt clarissimè testes deponunt. ¶ Nō et domini iudices debuerūt se fundare, q̃ testes nō probēt,ex eo q̃ sint incolæ dicti loci,& agatur de eorum priuato commodo.Quia respondeo multis modis. Primo

4 q̃ tredecim seu quatuordecim testes producti fuerunt, qui nō sunt incolæ,nec de loco,vnde nihil habet obstare, quod aliqui sint suspecti secundum Bartol.in l.prima.§.si quis neget.post glos.ibi.ff.quemadmodum testamenta aperiantur. Secundo respondeo q̃ multitudo testium tollit omniū defectum,nā quod deficit de fide supplet numerus.l.iij.vbi glo. & Iacob.Butrigarius.ff.de testibus.Imo.in l.qui testamento.ff.de testamentis.Alexan.consil.5.& consilio.93.lib.primo. Tertio rādeo,quòd licet testimonia incolarum hoc casu essent aliqualiter suspecta,tamen quia aliorum forensium depositionibus, & ex instrumentis productis coadiuuantur,saltem simul cum alijs plenè probant. Dictum enim testis suspecti stabilitur & roboratur ex dicto alterius testis integri.l.si quis ex argentarijs.§.j.ff.de edendo. vbi latè Bald. & Moderniores & Paulus de Castr.consil.91.circa finem. ¶Nec etiam iuridicum est fundamentum, quod tertio loco adductum fuit & super quo iudices à quibus se maximè fundarunt, quòd

5 † testes nō cōcludenter probant propter verbum,citra, sine copula, quod incertam reddit probationem, iuxta doctri. Bartol.in d.l.Celsus.quia etiam tripliciter respōdetur. Et primò, q̃ Bartol. loquitur, quando articulus est formatus per verbum,citra,sine copula, & idem testes testificantur.Secus autem est si articulus sit legitimè conceptus, vt in casu isto, in quo articulus ita cantat, quòd dicta vniuersitas & homines, iam annis decem,viginti,& triginta,& tanto tempore cuius initij memoria hominum non est in contrariū &c. quia tunc si testes dicant, cōtenta in articulis esse vera, quia à quinquaginta annis, & à suo recordari citra, viderunt articulantes in possessione, vt dicunt complures ex testibus productis, rectè deponūt & concludenter probant,eo quia ratio testium ambigua declaratur ex dicto claro, & ab eo suppletur, secundum Bartol.in l.Labeo.ff.de supellect. leg. & in l.prima.§.tutor.ff.de auth.tutor.Panormi.in prœmio Gregorij, & Alexan.consi.iij.& consil.43.col.fin.lib.iiij. Sūt enim dicta testium coadiuuanda, non cauillanda, secundum Bald.in l.de quibus, col.fin.ff.de legi.& secundum subiectam materiam verba sunt accipienda, secundum Iaſō. in l.si fideiussor.§.si necessaria.ff.qui satisda.cogan.& in proposito dicit Bald.quòd testis qui dixit contenta in articulo esse vera,quia à suo recordari ita vidit, concludenter probat, quia depositio testis non est cauillanda, sed adaptanda ad id qđ testis dixit se scire.ita Bal.in l.ij.in v.not.C.de temp. app. quem sequitur Deci.cons.40.in cā matrimoniali. Secundò

6 respondetur, q̃ decisio † Bar.in d.l.Celsus.nō procedit, quādo testis qui deposuit per verbum,citra,sine copula, adiecit aliud verbum importans temporis continuationem, vt puta si dixerit,à xxx.annis citra, & per aliud tempus, tunc probatio concludit, quia dictio, per, perfectionem designat l. vrbana. §. perno ctare. ff. de verbor.signifi.ita ſeipsum declarat Barto.in d.l.Celsus, & Fely.in c.licet causam.de prob. Sed ita est in proposito nostro. quia Ilnardus, Ianellus, Franc. Millonus, Guillel. Grambaudi, deponunt se vidisse ab annis. xxx. & xl. citra, & per dicta tempora. Item Ioan. Martini deponit, quòd sunt.xlviij.anni, quibus semper vidit. Dictio enim semper,denotat continuationem glo. in

procœmio.Insti.in verbo,semper Augustus,& in l.ij.C.de epi sco.& cler.& in c.j.de in integ.resti.Item Ioan.Riuaroli, Guilielmus chambaudi,& Ludouicus Millonus deponunt ꝑ verbum citra,cum copula præcedēte.Dicit enim se vidisse à triginta annis,& citra,quo casu secūdum Bartol. in d.l.Celsus, rectè deponunt & probatio concludit,quia copula,&,habet in se quandam emphasim & sensus est, q̃ initium possessionis fuit,iam sunt.xxx.anni, & postea hucusq; possessio continuata fuit,secundum Bart.per tex.in c.veniens.de præscri.& in d.c.licet causam.vbi Fel.post alios,& ita etiam tradit Rot. decis.xxxix.Item si possessor.Alex.& Corn.in varijs consilijs, quæ omitto, quia nullus discrepat.Tertiò respondet, quòd

7 † decisio Bart.in d.l.Celsus.procedit, quando dispositio testis deponentis se vidisse articulantem possidere à tempore citra,vlterius nō procedit,secus si vlterius progrediatur, declarando rationes & causas,quia viderit, & quomodo viderit.nam si ex subsequentibus potest discerni, q̃ loquatur de tempore concludenter,tunc resultat etiam concludens probatio,quia ex præcedentibus & sequentibus declaratur ambigua testis depositio.l.si seruus plurium.§.fi.& l.qui filiabus. ff.de leg.j cum similibus.Verum si testium depositiones percunctentur & diligenter inspiciantur,apparebit,q̃ domini q iudicarunt,non perlegerūt ipsorum testium dicta,quia omnes assignant causas,& modum, ac formam quomodo, cur,& quando viderint,ex quibus rationibus & modis expressis constat liquidissimè quòd loquuntur de tempore, & de possessione seu quasi, ante litem motam, nam ex rationibus,& modis expressis clarificatur dispositio restringiturque ac ampliatur.l.cum pater.§.dulcissimis.ff.de lega.ij. Dicunt enim plures ex testibus se scire contenta in articulo esse vera, quia sunt.xxx.vel.xl.anni vel circa,quòd ipsi trib.annis vel vndecim, vel vno, moram trahebant in dicto loco, & tunc viderunt arbores incidi, terram guastam cultiuari authoritate propria,& ipsimet cultiuarunt, & inciderūt.Vnde non possum non mirari, quòd iudices dixerint hanc probationem non concludere, tanquā possit intelligi de vno die post litem motam, cum ex lectura depositionum appareat manifestè, q̃ loquuntur de tempore annorum. xxx. vel xx. præteritorum.Et si dixeris q̃ tales testes non concludunt, q̃ vniuersitas & homines possiderent tempore turbationis,& litis contestatæ.Respondeo, immo concludunt præsumptiuè,qđ sufficit,nā qui † olim possedit præsumitur hodie possidere,nisi per negantes contrarium ostendatur.l.fiue possidetis.C.de ptoba.& tradit latè Pan.post alios in c. q̃ ad sedē. de rest.spol. Præterea si legantur dicta videbit lector, quòd etiā probant continuationē,ad quam lecturam me remitto, quia essem nimis prolixus si singula verba testiū vellem glossare. ¶Nec ob. q̃ quarto loco dicebat, q̃ ex inquisitionibus & titulis criālib.ꝑstat,q̃ d.Lazarus vsq; de.ānō1493.fuit in possessiōe seu quasi, phibēdi suis vsū glādiū,arborū & terræ guastæ.Quia video,q̃ † quasi possessio, phibendi nō ex sola, phibitione acqrit,sed req̃rit,q̃ phibitus acqueurit prohibitioni sibi factæ,ſm gl.*cōiter* approbatā in l.q luminib.ff.de fun.vrb.

8 p̃d.c.significante,de app.vbi Pan.tradit in c.cū ecclesia sutrina.& ibi ego ēt istud firmaui, de cā pos.& ꝑprie.Cōstat aūt, q̃ syndici & hoīes nō acquieuerunt,neq; cōsenserunt, vt apparet ex actis,& re ipsa:ergo &c.Quinimmo si inquisiti, qui ingsitionibus ꝺixerūt,post inquisitionē destitissent simpliciter à cultiuādo,& incidendo,nō ppa ex talib.,phibitionib.diceret acqsita quasi possessio, phibēdi do.Lazaro ga obedientia in nō faciēdo nō dat possessiōnē obedientiæ, phibēdi, ſm Inn.in c.olim.de resti.spol.p illū tex.ga obediētia in nō faciēdo pōt multiplici intētione fieri,qñq; ex cautela,qñq; ex otio qñq; ex reuerētia,& sic ga actus negatiuus in nō faciēdo ꝑsistēs,multipliciter intelligit,eius veritas ignorat, ſm Bar.Et ga sumus in dubio,nō ꝑsumit nō faciēs ꝑsentire, sed potius dissentire.nā in ꝑiudicialib.actus indifferēs reputat ꝑ dissensu.l. q vas.§.vetare.ff.de furtis.ita dicit Bal.in l.liberti libertæq;.C. de ope.lib. & in l.data opera.C.q̃ accus.nō pos. Corroborat p̃missa rāsio,ga ad hoc vt ex actu acquirat quasi possessio,ne cesse est,q̃ actus quo mediāte gs asserit se acquisiuisse quasi possessionē,fortitus fuerit suū debitū effectū,alias ex eo nulla ꝑ dici acqsita quasi possessio,vū ex pluribus p̃tationibus & electionib.nō ꝑbat quasi possessio p̃tandi,vel eligēdi,nisi ꝑbet ꝑ illæ p̃tationes,& electiones,fortitæ fuerint suū debitū effectū.nisi ꝑbet q̃ p̃tatus & electus fuerit institutus& ꝯfirmatus,ſm Inno.in c dilectus,in gl.mag.de ꝑben.Oldr.ꝯs. 310.thema tale est.Immo nō sufficit etiam probare institutionem & confirmationem electionis & præsentationis, nisi etiā ꝑbet q̃ electus & p̃sentatus fuerunt adepti possessionē, ſm Cald.consil.12.sub rubr.de iure ꝑtro.Dec.consil.117.

& cons.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& cõsi.1 24.cum si.Ita in ꝓposito dicendũ vr̃,ꝙ ex inquisitionibus nõ acqrat̃ quasi possessio,phibendi,nisi,ꝓbet ꝙ tales inquisitiones sortitæ fuerint effectũ nisi fuerint ꝓ sniam qualitatẽ & snia transierit in rem iudicatam,& virtute illius snię hoĩes destiterint ab vsu & ꝓsuetudine incidẽdi arbores & cultiuãdi terrã guastã.Nõ deniq; obstat,ꝙ ingsiti ꝓfessi fuerint d. Lazarũ cẽ dñm terræ guastæ,qa talis cõfessio intelligenda est quãtũ ad iurisdictionẽ cuius respectu est dñs totius territorij.l.pupillus territoriũ.ff.de verb.sign.& ita dicit Bar.de Imperatore in ꝓe.ff.& in l.j.§.p hãc ff.de rei vendi.Scdo rñdeo, 10 ꝙ † stat simul,ꝙ d.Lazarus sit dñs terræ guastæ,& tũ hoĩes sunt in quasi possessiõe vsu & cõsuetudine reducendi illã terrã ad culturã & in quasi possessione incidẽdi arbores,qa põt qs eẽ dñs directò,& alius vtiliter: vt nota.in l.iij.§.ex pluribus. ff.de acq.poss.nã qñ ij qui reduxerũt ad culturã terrã guastã, alienauerit,d.Lazarus ꝓnr laudemiũ & terrozenũ,accepit vt dr̃ĩ isto p eũ ꝓducto,& hoc mõ dñs remãet.Et ꝙ ista simul vera eẽ possint, pbaf,qa vt.s. dixi,valet consuetudo , ꝙ qlibet possit incidere ligna & arbores in nemore alicuius domini, put ẽt tenet Alb.de Rosate in l.nã satis est.vers.q̃rit Iacobus si qdã rustici hñt seruitutẽ taliandi ligna.ff.quẽadmodũ seruitutes amittant.& ẽt firmat Raph.Co.consi.clviij . visis instr. col.fi.Similiter valet consuetudo ꝙ qlibet possit occupare agrũ desertũ,& incultũ.l.qui agros.C.de omni agro deserto. lib .xj.Preterea de dñio nũc nõ agitur,sed de quasi possess.seu interdicto possessorio.Nihil ẽt facit ꝙ do.Lazarus sit in quasi possess.locãdi glandagiũ extraneis,qa esto ꝙ ita sit,nihil repugnat quin ẽt hoĩes possint vti glandagio , & cõuertere terram guastã in culturã pro eorũ necessitatibus . Nam seruitus depascendi,& arbores incidendi,põt cõpetere pluribus quãdo sufficit ꝓ omnibus.l.ij.ff.de seruitutibus rusticorũ prædiorũ. l.Lucio.ff.de aqua quoti.& æstiua.& ita tenet Cæpol.in tractatu seruitutũ rusti. sub rubri. de montibus.& faciunt quæ scribit Bar.in l.quominus.ff.de fluminibus,in.v. q , & ibi latè Ias.ex quib.apparet ꝙ adducta ꝓ do:Lazaro nõ eneruant intentionẽ neq; probationẽ dictæ vniuersitatis & hoĩum.Sed posito vero ꝓ falso,ꝙ testes ꝓducti ꝓ parte vniuersitatis & hoĩum,nõ cõcluderent,neq; ꝓbarent,non tñ debuerunt iudices ita absolutè absoluere dñm Lazarũ à petitis. Quia ex ad ductis,ꝓductis,& cõfessatis p do.Lazarum in multis fundata iustificataq; fuit , & est intentio ipsorũ agentiũ . In primis ex testib.receptis su ploco,& ꝓductis ꝓ do.Lazarũ,constat ꝙ à xl.annis citra & vltra,arbores scindebant,& terra guasta cultiuabat ꝓ dictos hoĩes.dicunt.n.ꝓorditer oẽs , ꝙ à decẽ annis augmentata est depopulatio nemorũ cã agriculturæ de duabus partibus plusq̃ esset antea p annos xxx.ergo ante.x. annos,& ab annis.xxx.nemora erant depopulata cã agriculturæ pro vna tertia,quia augmentũ duarũ partiũ præsupponit depopulationẽ ꝓ vna tertia , cũ non detur ternarius numerus,nisi ꝓsupponat prĩcipiũ numeri.§.triplici.insti.de act. neque dari põt augmentũ,nisi ꝓsupponat aliqd qđ augmẽtũ recipiat.l.ẽt.C.de iur.dot.l.qđ in rerũ.§.si qs post.ff. de leg.j. cũ si.& ꝙ hoc testes,& eorũ dicta nihil pr̃ do.Lazarus opponere.quia eos ꝓduxit & ꝓducendo censetur cõfiteri oia eo rũ dicta eẽ vera,ſm Bar.in l.post legatũ.ff.de his quibus vt in di.& testimonia horũ visitatorũ cõprobant ex instro ẽt producto p ipsum do.Lazarũ,& de quo s.habita mẽtio fuit . In 11 superfex ꝓpria cõfessione ipsius do.Lazari,q̃ est omniũ ꝓbationũ superlatiua.c.p tuas,de prob.l.gñaliter.C.de nõ nu. pecu.saltẽ constat,ꝙ ipsi hoĩes sunt in quasi possessione scindendi arbores ignis faciendi causa,& cõstruendarũ domuũ, & vasorum gratia.ita enim cõfitetur do . Lazarus rñdendo positionibus.Concludendũ ergo restat , omnes has snias vt iniquas,fuisse & esse retractandas,& irritandas .

RESP. CCXVII.

ET si filii De quibus primo loco quæstio est,ex matrimonio cum consanguinea vel affine contracto, nati sunt,ac iccirco incestuosi,& p cõsequens insucessibiles dicant̃,tamen cũ ex illo ignoranter ꝺcto,atq; hac ratione in figura matrimonij nati sint,cũ in quasi possessione legitimationis sint cũ nõ de matrimonij fœdere.sed de iure ac ptãte succedendi agatur,cum hic à nepotibus,cũ quib.agitur nõ agatur,sed cõueniant, nec actor parentũ scientiã probet,cũ etiã.cv.annis matrimoniũ illud , hanc controuersiam præcesserit , dubium non est eos legitimos fuisse satis probari.Cæterum,hac substitutione,de qua secundo loco q̃ritur,substituo proximiorem domus de castro nouo,cum testator ad factum,nõ ad ius se referat spurali hæreditatẽ.xx,aut ad summum xxx.ann.iusto errore se legitimum credens,aduersus fiscum præscripsisse constat.

SVMMARIVM.

1 *Nati ex matrimonio cum consanguinea vel affine per ignorantiam contracto,sunt legitimi,vt quouis modo succedere possint.*
2 *Legitimationis quasi possessio transfert onus probandi contrarium in aduersarium.*
3 *Agens,non is qui conuenitur,probare debet.*
4 *Matrimonium præsumptiuè probare sufficit, quando nõ principaliter,sed in consequentiam,vel legitimationis causa,de eo agitur.*
5 *Temporis diuturnitas priuilegium & dispensatio Papæ inducit.*
6 *Spurij de eadem domo,secundùm communem vsum loquendi, qui propriæ significationi præfertur,dicuntur.*
7 *Præscribitur regulariter contra fiscum xx.annis, aut ad summum xxx.*

Respon.interpr.

CIrca Illam dubitationẽ,vtrũ filij Pontij,q̃ ꝺxit matrimonium cũ d.Antoneta eius consanguinea in phibito gradu absq; vlla dispẽsatione,de qua appareat possint dici legitimi, attẽto ꝙ semp do.Pontius & Antoneta fuerunt habiti tenti & reputati ꝓ veris ꝓiugibus, & attento ꝙ iam labunt anni cv.ꝙ hmõi matrimoniũ fuit ꝺctum,& diu est, ꝙ tam ipsi cõiuges,q̃ eorũ filij mortui sunt. Vr̃ prima facie respondendũ,ꝙ sunt incestuosi, & consequẽter insuccessibiles. auth.ex cõplexu. C.de incest.nup.imo vr̃ ꝙ bona horũ duorũ coniugũ sint fisco applicata.auth.incestas. & in corpore vr̃ sumitur.C.de incest.nup.Nec obstare vr̃, si dicat,ꝙ dicti coniuges errore ducti ꝺxerunt, quo casu cessat pœna cõfiscationis, & filij nati ex tali matrimonio putatiuo,dicunt legitimi.l.q̃ ꝺ. vbi gl.Bal.Sal.& alij not.C.eod.tit. imo q̃tum ad legitimationem ꝓlis sufficit error vel ignorantia alterius.c.ex tenore. qui filij sint legitimi.Quia istud ꝓceditur,sed respondet, ꝙ hi , qui allegant errorẽ,vel ignorantiã,illam ꝓbare tenent, vt in termi 1 nis vr̃ firmare Dec.consi.154.casus de quo quæritur.Sed prædictis nõ obstantibus , ꝺrium verius esse respõdebimus. Quia nati ex matrimonio † ignoranter cũ consanguinea vel affine ꝺcto,dicunt & sunt legitimi.c.ex tenore,& c.ij. q filij sint legitimi,qa dicunt nati in figura matrimonij,ſm Ioan. And.in addi. Spec.tit.de despon.impub.& Oldr.consi.256.Clemens eps.in fi.Pan.in d.c.ex tenore.& in c.fi.de clandest.desponsi. Ideo succedũt parẽtibus,tam ab intestato, q̃ ex testamẽto, vt in iurib. prælegatis firmãt gl. & legistæ in l.q ꝺ.& Bar.in l.eum q.ff.de statu homi.& Dyn.in consi.vi.incip.ex testamẽto. Et dicit Bal. in c.j.§.naturales.si de feud.fuer.controu.inter dom.& agna. vasal.ꝙ filij nati ex matrimonio putatiuo,succedunt etiam in feud,& ita cõsuluit Bened.Capr.consi.116.incip.punctus fuit. Et si succedũt parentibus multò magis aliis consanguineis & extraneis, & ideò admittunt̃ ad fideicõmissum , si fuerint substituti,& casus substitutionis euenerit.etiam ꝙ substitutio solùm vocet filios legitimos & naturales , & de legitimo matrimonio ꝓcreatos,vt abundè ꝓbat Decius consi.153. in effectu quæritur.ꝓ totum. Non obst.dum dicitur , ꝙ ista vera sunt, si ꝓbetur ignorantia vel error : quia respondet animaduertendum esse , vtrũ filij fuerint & sint † in quasi possessione legiti 2 mationis,vt qa habiti semper fuerint pro filijs legitimis & naturalibus, & parentes eorũ semper habiti fuerint in vita eorũ ꝓ veris & legitimis coniugibus,& tunc is qui agit ꝺ filios,proponendo nullitatem matrimonij, & illegitimitatem ipsorum filiorum,debet ipse ꝓbare scientiam,quia ꝓpter quasi possessionem & famam præsumitur ignorantia.ita signanter determinat Pan.in c.peruenit.q filij sint legitimi. & Gemi.sumnus canonista,consi.66.pro declaratione. in iij.dub.facit c.præsumitur ignorantia.de regul.iur..Nec obst.consi.Decij 154.quia in casu Decij coniuges,q allegabant ꝺxisse ignoranter,erãt authores petentes secũ dispensari, quia ꝺxerunt ꝓ ignorantiam. Vnde ipsi habebãt iustificare suas preces , ſm Ioan. And.in c.j. de litigiosis.lib.vj.& tradit in c.sup literis.de rescrip. at in casu nr̃o,nepotes dicti quondã Pontij † nõ agũt, sed conueniunt. 3 Vñ agentibus incumbit onus ꝓbandi sciam.l.ei qui.ff.de ꝓba. l.actor.C.eod.titul.ita distinguit Panorm.in dicto c.peruenit. 4 Item in casu Decij & similiter in casu Oldr.consil.256.† principaliter agebatur de fœdere matrimonij inter contrahentes, se fundantes in ignorantia , & aduersarios negantes : sed in casu nostro, in quo dicti Pontius & Antoneta coniuges , iam à longissimo tempore decesserunt,solùm agitur de hæreditatibus Iacobi & Ioannis vltimi , & in consequentiam de legitimatione filiorum, quo casu non requiritur tam exacta probatio, prout requiritur , quando agitur de fœdere matrimonij, capitul.causam quæ. qui filij sint legitimi. vbi ad probandum suos esse legitimos, sufficit ꝓbare cohabitationem parentum, & sic

& sic matrimoniũ præsumptiuè , quæ sola cohabitatio non sufficit ad probandũ matrimoniũ , quando principaliter de eo agitur.c.illud.de præsump.Nam quantum ad finem legitimitatis filiorũ,quælibet probatio , per quam matrimonium præsumptiuè probatur,sufficiens est & idonea, ſm Gemi.cõsil.27.super dubiis.Hinc est ꝙ colorata opi.& quasi possessio maritalis probat filios esse legitimos , excluſa ꝓprietate matrimonij.secundũ Anto.in c.ii.in v.not.qui filij sint legitimi. Hinc est ꝙ clandestinè contrahentes matrimonium , præsumuntur in dubio veri coniuges quantũ ad hunc effectum,ꝙ filij dicantur legitimi,secundũ Pan.& alios cõiter in c.lator . q filij sint legitimi . Hinc est quòd confessio coniugum plenè probat matrimoniũ quantum ad effectum vt filij dicantur legitimi , nisi agatur de præiudicio alterius matrimonij.c.ij. de clandestina desponſ.& ibi Pan.& alij notant.& idẽ firmat Panor.in c.sup eo.de eo q cognouit cõsanguineã vxoris suę. Cum igitur hic non agatur de fœdere alicuius matrimonij, sed solum de effectu legitimitatis filiorum,& cũ ipsi sint rei, concludendum est ex sola figura matrimonij , & quasi possessione filiationis probari eos esse legitimos , nisi actores probent ꝙ domi.Pontius & Antoneta scientes prohibitionem contraxissent. ¶ Sed & vbi probaretur scientia , adhuc secundũ ea quæ proponuntur nobis videtur filios fuisse legitimos , quia ex curtũ temporis immemorabilis quo prędicti coniuges & eorum filij fuerunt semper vsque ad eorũ mortem in quasi possessione matrimonij , & legitimæ filiationis, ac vsque nunc habiti, tenti,& reputati pro veris legitimis cõiugib & veris & legitimis filijs prẽsumitur cum eis dispensatum per domi.nostrũ Papam,vel alium ad id potestatem habentem.c.ea noscitur , & c.cũ apostolica , de his quę fiunt à 5 maiori parte cap.& ꝙ ex diuturnitate † tãti temporis, cuius initij memoria non reperitur , præsumatur priuilegium , & dispensatio Papæ , vult Barto.in l.cum de in rem verso.ff.de vsur.Pan.in c.peruenit.de censibus.hinc dixit Ioan. Andr . in reg.qui contra.in fin.in mercur.ꝙ ex longissima quasi possessione duarum ecclesiarum , siniul prẽsumitur vnio facta à Papa , licet aliàs ex nullo cursu temporis induci possit vnio ecclesiarum secundũ Host.in summa de supplenda negli. prę lat.& hoc voluit Oldr.consil.296.de iure dñi.Sic laici qui lõgissimo tempore fuerunt & sunt in quasi possessione præsumuntur habuisse priuilegiũ à Papa possidendi decimas,q̃ sine dispensatione Papę nõ possunt à laicis possideri.c.causam.de præscrip.vt firmant docto.ibi & Raph . Cu . consil.83. quia causa decimalis.& Raph.Fulg.consi.166.in qõne quæ vertitur. Alex.consi.6.in j.vol.Similiter ex diuturnitate temporis de quo nõ habetur memoria,præsumitur Papæ confirmatio necessaria ad actũ,vt pulchrè probat Dec.cõsil.152.in causa exemptionis.& ad propositũ faciunt quæ scribit Fel.in c. cũ ex officij.de præscrip.& in c.sicut.de re iudi.Et prędicta absq; dubio procedunt si probatur fama ipsius dispensationis, ſm Imo.& Card.in d.c.cũ apostolica.Fel.in d.c . causam . Capel. Tholos.decis. 339.¶ Ad secundum posito ꝙ filij.d.Pontij essent incestuosi,quod constat esse falsum per prædicta,videret ꝙd.Pet.& cæteri descendẽtes ex do . Tristando filio do. Pontij, quãuis ex legitimo matrimonio nati, nõ possint dici de domo Castri noui,qa ipse d.Tristandus vt incestuosus nõ dicit̃ de domo,capiendo domũ , pro agnatione , prout capi vr̃ in subst̃onib.prædictis.l.,pnuntiatio.in fi.ff.de verbo. sign. Insti.de legit.agnat.succeſſ.§.vulgò q̃siti.& firmat Bar.in l.telas.ff.de cap.diminut.& Bal.in l.ex libera.C.de suis & legit. ergo nec ẽt descendentes ex ipso d.Tristando,quãuis nati ex legitimo matrimonio,tanquam ex infecto nascendi principio,& ex infecta radice procedant.l.fin.C.de natur . liber . & ita in terminis rñdet Pet.de Anch.consi.389.visis diligenter. & Bal in l.fi.C.de verb.sign.& Cor.consi.200.ad euidentiã,col. fi.lib.iiij.Dec.cõs.85.col.fi.¶ Prædictis nõ attẽtis ꝺ riũ verius existimamus,tũ qa † ſm cõem vsum loquẽdi,q̃ prefert ,ꝓriæ significationi.l.Labeo.ff.de supelle.leg.l.librorũ.§.qđ tamen Cassius.ff.de leg.iij.spurij dr̃ de eadẽ domo , & familia prĩs, ſm Bar.& alios cõiter in d.l.fi.C.de verb.sig. Ang.in l.ita stipulatus.§.Chrisogonus.ff.de verb.obl.Fel.in proœ.Gregoria. tũ qa testator q subst̃uit ꝓximiorẽ domus de Cas.nouo , se refert ad factũ nõ ad ius,id est,ad eos , qui de facto dicuntur de domo Castri noui,quo casu etiam spurij dicunt̃ de domo. l.j.C.si quacunq; prædit.po.per quæ duo fundamenta ita respondet Bal.cõsi.441.ad euidentiã.lib.iij.Et posito,ꝙ d.Petrus nõ diceret natus ex legitimis parentibus,quod ex suprà dictis constat esse falsum,tamen negari non potest qn tã ipse ex ꝑsona sua q̃ suorũ antecessorũ,pscripserit hr̃ditatẽ, & bõa 7 dictorũ suorũ parentũ,maximè † ꝺ fiscũ,ꝓtra quẽ prescribit regr̃ spacio vigintiannorũ,aut ad summũ.xxx . ẽt ꝙ nondũ scã fuerit denũciatio.l.oĩbus.ff.de diuersis & tẽpora.præscriptio.& ibi Bar.& alij cõiter traditur p Panor.& Fel.in c.cũ nobis.de pscriptio.Nã & spurius spacio.xxx.annorũ pscribit hr̃ditatẽ pfis,& ius excipiendi ꝑ quoscũq;,ſm Bald.in l.nullo.C. de rei vendi. pstertim qñ iusto errore credebat se legitimum, vt in casu nr̃o,ſm Paul.de Ca.ps.227. super primo.& Soc. ps.251.vo.ij.& Balb.in trac.pscrip.in quarta pte,quartæ pat. principalis,qõne.xviij.in fi.ergo multo magis pscribere pñt le gitimè descẽdẽtes ab ipso spurio.arg.legis fi.C.de natu liber. quæ omnia indubitanter ꝓcedũt in pscriptione tpis ĩmemorabilis quod habet vim tituli.l.hoc iure.§.ductus aquæ. ff. de aqua quotidiana & æstiua.

RESP. CCXVIII.

REcipienda Est lex,quæ ascendẽtibus, non etiã descendentibus legitimam aufert, quia istis naturali,illis positiuo iure debetur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum an possit priuare descendentes legitima.3.*
2 *Statutum potest priuare ascendentes legitima.*

Responsi interpretatio.

SVper ꝓmisso dubio an ꝓ statutũ mõtis Barutij mater potuerit priuari legitima in totũ, quia præstantissimi dñi hincinde allegantes adduxerunt varias doctorũ snias & plurima ꝓsilia,q̃ inuicẽ vñr aduersari,ꝙ ego sentiã,paucis aperiã. ¶ Dico igit hincinde allegata posse sic ꝑcordari. Aut q̃rit de legitima debita descẽdẽtibus, 1 & qa talis legitima debeturꝺiure naturali,statutũ nõ pt in totũ priuare descẽdẽtes legitima eis debita.ita ꝓcedat opi.Bar. in l.Titio cẽtũ.§.Titio gño.de ꝓdi.& dem.authoritates & cõsilia allegata ꝓ hac pte,ita sunt intelligenda,& ita ẽt loq̃t Rot. decis.xviij.in antiqs,& Soc.ps.6.in prin. & ps.30.li.j. Aut q̃rit de legitima debita ascendentib.& sic matri,& qa illis legitima 2 debeturꝺiure positiuo,ſm Bal.in l.j.§.ius naturale.ff.de insti.& iu.statutũ põt priuare ascendentes legitima eis debita in totũ ſm Ale.ps.68.lib.iiij.vbi attestatur hanc esse *comm* doctorũ snĩam: vt etiam ꝓsuluit Lud.Ro.ps.32. visa municipali constõne.in vlt.dub.Non omitto ꝙ Dec.consi.19.audacter affir 3 mat,ꝙ statutũ ꝑt tollere legitimã in totũ, ẽt descendentibus & dicit hanc esse *cõm* snĩam. Quod si verum esset, à fortiori posset auferri legitima ascendentibus in totum. Sed hoc vltimum non facile puto defendi posse.

RESP. CCXIX.

DVo hoc Rñso cõtinent. Alterũ snĩam iudicis ad quẽ,q cũ de vno appellatũ esset, de alio ꝓnũciauit cẽ ꝓrsus nullã, & veluti ab icõpetẽti latã: alterũ eũ,hæredẽ q se mitti in possessionẽ bonorũ ex bñficio l.fi.C.de edi.diui ad.tol.peteret,legitimũ eẽ ꝺictorẽ,nec repellendũ,quẽ q̃q̃ alioquin nõ legitimũ,tamẽ iudex admisisset.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis à quo sententia est nulla qui cum de fructuum quadam sequestratione,de principali negotio pronunciauit.*
2 *Facta multa tenent quæ non dum facta impediri possent.*
3 *Contradictorem,in casu.l.fi.C.de edi.diui adr.tol.sufficit vacantem cum titulo occupasse occasionem.*

Respon. Interpretatio.

PRiusquam Discutiat an Matthæus debeat admitti ad ꝺicẽdum hr̃di petẽti se mitti in possessionem bonorũ defuncti ex beneficio l.fi.C.de edi. diui adria. tol. videndũ est an snĩa lata ꝺ ipsum Matthẽũ subsistat viribus.Et mihi vr̃ dicendũ,ꝙ sit nulla,qa lata p iudicem incõpetentem,nam in facto ꝑsupponitur primũ iudicem per modum prouisionis,& donec esset inter partes cõclusum,ordinasse,quòd prætatus Matthæus non turbaret in possess.& perceptiõe fructuũ,adimpleta tñ obl̃one p ipsum facta.Matthæus adimplet obligationẽ , & promittit restituere fructus illi seu illis,cui vel qb. fuerint adiudicati per dñm locũ tenentẽ, seu alium iudicem:& pro ꝑdictis adimplendis dat fideiussorẽ, 1 & † sic apparet iudicem reposuisse fructus in sequestrum , seu custodiam,donec lis & negotium decidatur,iuxta ea quę habentur in cap.primo de sequest.possess.& fru.& per Barto. in l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioan.Franc.Ripæ Responsa noua.

in l.interesse.ff.de acquiren.possess.ab ista ordinatione fuit appellatum,iudex ad quem pronunciauit super negotio principali,& super re,de qua non habebat cognitionem,quo casu sententia non valet.l.j.C si à non competen.iudic. & prima sententia remanet firma propter lapsum temporis. l. si cõtra maiores.C.de appellatio.authen.ei qui.C.de tempo. appellatio.¶ Quòd autem Matthæus debeat admitti ad contradicendum hæredi petenti se mitti in possessionem ex beneficio dictæ.l.fina.non videtur dubitandum:nam remediũ dictæ.l.finalis est adipiscendæ, & in remedijs adipiscendæ, quilibet admittitur ad contradicendum, & docendum de iure suo, si est paratus probare incontinenti, vt vult glos. & Bar.in.l fina.C.quorum bon.glo.Bar.& Ias. in l.prima.C.de edi.di.adri.tol.quando autem dicatur quis probare incontinenti,stat in arbitrio iudicis,vbi nõ est à iure determinatũ. glo.in c.an sit.in verbo,incontinenti,vbi Pan.extra de appel. Pan.in c. veniens. extra de testi.Iudex autem arbitratus est, nam assignauit terminũ ad probandum,intra quem fuit plenè probatum per ipsum Matthæum,& doctum de bono iure suo:per quam assignationem termini,& admissionem ad probandum iudex tacitè reiecit exceptiones heredis, & declarauit ipsum Matthæum legitimum contradictorem, iuxta no.per Bar.in l. à procedente.C.de dilat.quę admissio est tantæ efficaciæ cp dictus Matthæus non potest amplius reijci à contradicendo, posito cp ab initio non esset legitimus cõtradictor.nam † multa facta tenent, quæ fienda impedirentur.l.patre furioso.ff.de his,qui sunt sui vel alie.iur.vbi Iason ponit multa similia, prout in statuto disponere, cp contra instrumentum non possit probari per testes, tamẽ si aliquis fuit admissus ad probandum, valet probatio, vt per Fel. in c. inter monasterium.extra de re iudic.vbi ponit multa similia. Et ex his tollitur vnum, super quo aduersantes se maximè fundant,dum dicunt, quòd habens titulum à defuncto, nõ est legitimus contradictor, nisi etiam possideat, quia cum fuerit admissus, & probauerit intentionem suam, debet obtinere.Secundò respondetur, cp ipse Matthæus possidet, & se possidere vsque à principio proposuit,quod sufficit. Et si dicatur, cp non habuit possessionem à defuncto.Respondẽt cp sufficit vacantem cum titulo occupasse,fm Bal.in d.l.fi.in v.q.Bar.in l.cum solus.ad fi.ff.de vsucap.Rom.consi. 312.incip.circa propositam.in prin.& Dec.post Alexan. in d.l.fin. vers.nisi dicamus.ex quibus videtur bene appellatum, & de nullitate dictum, &c.

FINIS.

INDEX LOCVPLETISSIMVS IN OMNIA IOAN. FRANciſci a Ripa,opera.

Numeri marginales 1. Commentaria ad Ius ciuile, 2. ad Ius canonic um, tractum de Peste, & Responsa denotat.

¶De littera A.

1 Abbas n possit sine consensu monachi, repudiare hæreditatem delatam monasterio, me diante persona monachi. de leg. j. l. legatum. nume.8. fol. 113

2 Abbas post electionem est benedicendus: tamen omissio benedictionis non vitiat electionem. de caus. post.& proprie. cap.cum ecclesia Sutrina, numero 1. 59

Abbas n appellatione prælatorum veniat. de iudic.c.decernimus.nume. 30. 44

ABBATIA an connumeretur inter maiores dignitates, an inter inferiores. ibid. nume. 31.

2 Abbatissa eligi non potest, nisi sit maior triginta annis, & asserens ipsam maiorem probare debet, respon. xxxiiij. nu. 1. 116

1 Ablatiui absoluti resoluuntur in conditionem: ideo nihil disponunt,rub.ff.sol. mat.nu.31.& 32. fol 35. nisi proferantur gratia frequentioris vsus, l.morib.us.ff.de vulg.& pup.substi.nu.11. fol.69. Ampliationes & limitationes, vide in d.rub.nu.32. & 33. fol. 36.De his ablatiuis, vide in l. Centurio. ff. de vulga.nume.161. 86

2 Abolito titulo Regis, aboletur titulus suæ legis. respon.xcij.nu.5. 153

1 Abortiuo nato, an cesset priuilegium prælationis inter personales, contra curatorem datum ventri.de priui.credi.l.si ventri.num.1. 236

1 Absens à loco præsumitur ignorare,que fiunt in loco.ff.solu.matri.l.ij.§. volun tatem. nu. 10. 51

1 Absens stipulari non potest: presentes etiam dicuntur qui sunt in diuersis locis non se videntes, modo se exaudiant.ff.de verb.oblig.l.stipulatio.nu.48. 257

2 Absentia creditoris à loco in quo debet fieri solutio, excusat debitorem a mora, respon. l.v.nu.6. 128

1 Absoluere qui potest, is condemnare poterit, & contrà.limitatur multipliciter nu.4.& seq.ff.de re iud.l.qui condemnare. nu.1.& 2. 218

Absoluendi potestas si alicui fuerit data in priuilegium, non etiam ei censetur data potestas condemnandi. ibi. nu. 7.

1 Absolutum quem esse,& de proximo absoluendum, an sint paria. ff.de iureiur. l. admonendi.nu.57. 19

1 ACCESSIONES ciuiles,vt fructus,& vsurę,an veniant in restitutionem fideicommissi. ff. ad senat. Treb.l. in fideicommissariam.nu. 23. 173

2 Accessorium sequitur naturam principalis. respon.clvj.nu. 7.folio 191.respon. clxxvj.num.3. 195

1 Accrescat, verbum,an sit directum, an commune,an verò obliquum: quod si directum, intellige directum non ciuile. ff. de vulgar. substitut.l. centurio. num.195. 88

2 Accusatus nullo iure summouetur, quominus innocentiam suam purgare possit. respon.clxj. nu.1. 193

2 Accusatus fuit Titius de furto, & fuit petitum ipsum puniri ad vindictam, & ad restitutionem rerum ablatarum:pendente processu exhibetur indulgentia de licti, an propter talem gratiam iudicium desinat esse criminale. in rubr. de iudic. num.97. 40

2 Acquisita per industriam,non sunt conuertenda in præbendas pro nouis canonicis. extra, de consti.c.cum M.Ferrarien.nu.182. 19

2 Acquisita per mulierem honestam præsumuntur acquisita de bonis viri, vt euitetur suspicio turpis quæstus.& quando cesset suspicio turpis quæstus.respon. cxxiiij. nu.1.2.& 3. 166

2 Acquisitum nobis irreuocabiliter, non potest à nobis auferri sine facto nostro respon. cxxxix.num.6. 181

2 Acquisitum ex re vsufructuarii,seu appanagii, non ad proprietarium,sed ad ipsum fructuarium pertinere dixit Iulianus.respon.lxxx.nu. 68. 146

1 ACTA iudiciaria, an sint edenda iudici successori. C. de eden.l. is apud. nu. 18. 297

Acta originalia sunt edenda, non per traditionem copiæ.ibi. nu. 12.

Acta tam ciuilia quàm criminalia edenda sunt,ibi.nn. 10. Restringitur multipliciter vt ibi.

Acta quare dicantur publica. ibi.num.6.

1 Acta pertinentia ad litis ordinationem,vt citatio, litis contestatio,fideiussoris de iudicatum solui datio, pereunt perempta instantia.& nihil operantur in alio iudicio quantum ad effectus cõcernentes instantiam etiam inter easdem personas.C.de eden.l.is apud. nu. 27. 298

Acta ordinatoria litis, an perempta instantia pereant, quantum ad effectus respicientes causam, vt quod res efficiatur litigiosa, & possessor malè fidei propter litis contestationem peremptam.ibi.nu.28.

1 Acta iudiciaria pereunt quo ad omnes effectus, perempta instantia per expressam renuntiationem partium. ibi.nu.29.

1 Acta quę dicantur: & quid differant à gestis ibi.nu.3. 297

1 Acta litis quæ dicantur: & quæ iudicii.ibi.

1 Acta iudicii,an dicantur scripturæ coram arbitro,& an sint edenda de mandato arbitri.C.de eden.l.is apud.nu. 4. 297

1 Acta recepta à solo notario sine iudicis authoritate dicuntur priuata, & nullam fidem faciunt.ibi.nu.7. 298

1 Acta quibus aliquis conuictus est de periurio, an faciant fidem in alio iudicio inter diuersas personas.ibi.nu.35. 299

1 Acta in iudicio summario vbi fuit plenè probatum,faciunt fidem in iudicio plenario.de acqui.poss. l. naturaliter.§.nihil commune.nu.104. 204

1 Acta facta in vno iudicio nõ faciunt fidem in alio etiã inter easdem personas, & eodem iudice,nisi producantur. ibi. nu.175. 208

1 Acta in vno iudicio non faciunt fidem,nec porrigunt effectus suos in alio iudicio inter diuersas personas: & quare. C. de edend.l.is apud. nu. 29. amplia. 27.30. Limita. 33.& seq. 298

Acta facta in vnò iudicio faciunt qualemqualem præsumptionem in alio: sed quam fadem faciat hæc præsumptio.ibi.nu.36. 299

Acta nocent tertio in casibus,in quibus sententia nocet: sed an acta nocebunt si sententia sit nulla. ibi.nu.37.& 38.

1 Acta probant seipsa vbicunque, & inter quascunque personas, & sic fidem faciunt quando agitur de probando facto: licet non quando agitur de probando effectu facti: & inferuntur plura.ibi.nu.33.

1 Actorum omnium generalis productio, an valeat.C.de edend.leg. is apud.nume.21. 298

2 Actorum rationem quatenus quis teneatur reddere. extra de reseri. c. si quando. nume.20. 30

2 Actorem excludere in beneficialibus sufficit reo, per non ius suum absque eo quod canonizet suam possessionem,respon.x.nu.1. 119

2 Actor tenetur probare se dominũ,vel quasi in actione negatoria. respon.xciii. nume. 1. 154

1 Actori volenti probare superuiuentiam, an satis sit probare grauatũ,aliquando habuisse filios. ff.ad senat. Treb.l.ex facto.§.si quis autem. nu.10. 171

2 Actore non probante reus absoluendus est, etiam si nihil præstiterit, respon. lxxvii.nu.1. 145

2 Actore contumace post citationem potest reus petere se absolui ab instantia iudicii,in rub.de iudi.nu. 47. 37

1 Actor an debeat dare copiam libelli reo expensis suis.C.de eden. l. edita. nume. 12. 300

1 Actor qui ignorans reum condemnatum possidere,ab eo recipit litis æstimationem,an possit postea rem vendicare restituta illi litis æstimatione: licet eidẽ actiones prius cesserit.ff.de re iud.l.in depositi.nu.6. 229

Actor qui scit reum rem petitam possidere, an teneatur ei actionem cedere. ibi.nu.7.

1 Actor cumulans plures actiones non concurrentes cur audiatur: secus verò si concurrentes ad idem cumulauerit.ff. quorum lega. l.i.§.quia aũt.nu.15.245

Actor proponens plures actiones ad idem competentes in casibus sibi permissis protestari debet, quod non intendit consequi solutionem,nisi ex vna.ibi. nu.11. Sed an libellus vitietur omissione huius protestationis,ibidem.

1 Actor non tenetur edere libellum post litis contestat. C. de eden. l. edita. nume. 30. 300

1 Actor debet esse instructus quomodo probare possit suam intentionẽ. C. æden. l. ipse dispice. nu.2. 294

1 Actor semper purgare debet moram intra modicum tempus,etiam si commissa sit mora per lapsum diei à lege subintellectæ.de verbo. obli.l. si insulam. nume.31. 276

1 Actori an ita liceat moram purgare sicut reo? quòd sic ad actionem conseruãdam.de verb.obli.l.si insulam.num.102. 280

Actor non potest purgare moram ad actionem acquirendam.de veritate. ibid. nume. 103.

1 Actor qui nihil probauit,an possit deferre iuramentum reo, & de intellectu l. qui accusare.C.de eden.de iureiur. l. admonẽdi.nu.65. 19

Actore nihil probante,an reus cogatur subire iuramentum necessarium & cur diuersum iuramento iudiciali. ibi. nu. 66.

1 ACTVM fieri in termino, vel incontinenti post terminum paria sunt.ibid. nu. 52. 18

1 Actum fortius annullat lex, quàm homo.de verb.obl.l.si insulam.nu.58. 278

2 Actus vitiatur, si forma,que debet procedere omittatur. resp. xc.num. 21. 153

2 Actus plures vbi reperiuntur celebrati eodem die, vel eadem hora, ille præsumitur precessisse,qui debuit præcedere. resp. cxlvii.nu. 2. 185

2 Actus in dubio presumitur factus tempore licito. respon.cxx. nu.13. 165

2 Actus vbi est nullus,nulla legis vel statuti pœna sequitur. respon: lxxxi. numero 22. 148

2 Actus in dubio potius interpretatur, vt valeat, quam pereat. respons. cxxix. nume. 10. 171

2 Actus vbi est nullus, fauore publico nunquam firmatur iuramento. responsi. xxvij. nu.2. 114

2 Actus ad potestatem agentis restringendus est.respon.lxxx.nu.12. 143

2 Actus à rationibus regulatur,& iudicatur.respon.clxxxv.nu.9. 209

2 Actus factus inter prohibitos,præsumitur in fraudẽ factus.respon.cxc.nu.5.211

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

2 Actus qui possunt iure facultatis fieri, consuetudinem non inducunt: nisi eo animo facti probentur: & ibi vide nonnulla requisita ad probandam consuetudinem. respon. 187. nu. 5. 210
2 actus per eas de causas dissoluitur, quibus contrahitur. resp. 80. nu. 54. 145
2 actus priores cognoscuntur ex posterioribus. respon. 90. nu. 11. 152
2 actus qualificatus probatus dici non potest, nisi & qualitas requisita probetur. respon. 25. nu. 10. 113
2 actus ex intentione iudicatur. respon. 21. nu. 11. 111
2 actus an veniæ expediendus cum iudice, an cum parte. de consti. c. cum M. Ferrarien. nu. 118. 15
2 actus vnius electionis, præsentationis, & collationis quasi possessionem ipsorum actuum acquirit. respon. 48. nu. 8. 123
2 actu vnico habente eam successiuã consuetudo inducitur. respon. 26. nu. 6. 113
2 actibus inter vnos spes purificationis actus semper ad hæredes transmittitur. respon. 185. nu. 14. 209
2 actuarij seu officiales ad erogandam annonam deputati, quale iuramentũ præstare debeant. in tract. de pest. c. 5. nu 140. 92
Et de istorum officio habetur ab hoc num. vsq; ad num. 181. inclusiuè.
1 actus affirmatiui momentanei, an possint transire in notorium. solu. matri. l. si constante. nu. 24. 54
actus negatiui, an possint transire in notorium. ibi. nu. 25.
1 actus nullus quãdo mereatur pœnam. de vulg. subst. l. hæredes. nu. 24. & seq. 61
1 actus nullus licet pacto firmari non possit, valet tamen pactum, quod nullitas actus allegari non possit. quod qualiter intelligatur, ibi vide. de leg. j. l. nemo potest. nu. 69. 124
1 actui vbi lex resistit, ille actus factus contra legẽ non tenet, etiã quod cõferatur in tẽpus habile, quo actus fieri posset. l. nemo pot. de leg. j. nu. 121. 126
1 actus prohibitus fieri sub cõditione, non intelligitur prohibitus sub cõditione de præsenti, vel de præterito, que non est propriè conditio. Quod facit ad multa egregiè dicta. de leg. j. l. stichum qui meus erit. num. 2. 111
1 actus si reperiatur peccare omni casu quo valere potest, tunc si nõ valet ut agitur, nihil omnino valebit. de verb. obl. l. j. §. si quis ita. nu. 22. 260
actus nullus ex defectu formæ si non valet, ut agitur, nihil omnino valet. restrin ge & declara multimode. ibi. nu. 23. & 24.
1 actus qui non valet vt agitur nõ valet eo modo quo potest, quãdo partes sciũt quod faciunt actum nullum: quia tunc præsumuntur nugari: intellige ut ibi. nume. 29. 261
1 actus qui non valet ut agitur non valet etiã ut poterit, quãdo offendaretur mês agentiũ, ubi valeret actus eo modo, quo posset uoluntate & potestate inuicẽ sibi aduersantibus inferuntur multa egregia. ibi. nu. 30. 261
1 actus nullus ex defectu formæ ita demum non valet omnino, quando apparet agentes voluisse illum actum formam requirentem facere: secus si dubium sit quem actum voluerint facere: quia tunc præsumuntur eum actum fecisse, qui de iure valet. ex quo plura inferuntur. de verb. obl. l. j. §. si quis ita. nume. 29. 261
1 actus facilius adiuuatur, quàm de nouo concedatur. C. de eden. l. ipse dispice. nnme. 18. 296
1 actus qui non valet ut agitur, valet eo modo quo potest: amplia regulam ocupliciter. 18. & seq. limita multimode. nu. 21. & seq. de verbo. obli. §. si quis. ita. nume. 17. 260
actus requirens formam, si iuramento vallatus sit, tunc nõ est nullus ex defectu formæ: sed valet eo modo, quo potest. ibi. nu. 27.
1 actus nullus non potest dici actus. infertur ad plura. de re iudi. l. iiii. §. condemnatum. nu. 3. 222
1 actus requirentes loquelam non possunt. fieri à muto: limita nu. 35. de ver. ob. l. stipulatio. nu. 29. 257
1 actus qui non valet ut agitur, non valet eo modo, quo potest, quando sumus in actibus dependentibus à uoluntate unius, & agitur de tot ali dispositione late. de verb. obl. l. i. §. si quis ita. nume. 21. 260
actus factus contra legis prohibitionem, vbi lex resistit à principio ne fiat certo modo, non valet, ut valere potest, si eo modo fiat. ibid. nu. 32. 261
1 ACTIO descendens ex stipulatione, dicitur actio ex stipulatu. de verb. obli. l. stipulatio. nu. 61. 257
1 actio funeraria dicitur, per quam repetuntur expensæ funeris. de priuil. credi. l. quæsitum est. nu. 2. 234
actio funeraria habet priuilegiũ prælationis in bonis funerati, & eius hæredis, & in bonis eius, qui cogi posset hac actione. ibi. nu. 3.
1 actio specialis uidetur in dubio intentata quando ex facto narrato potest oriri actio generalis & specialis. intellige & limita tripliciter. C. de eden. l. edita. nume. 8. 299
1 actio ex contractu donationis non extenditur ad pactum, & hoc respectu non restituit pactum. C. de reuo. dona. l. fi. nu. 128. 322
1 actio quæ oritur ex sentẽtia quomodo vocetur. de re iud. l. miles. §. iudicati. nume. 1. 227
actio iudicati, an oriatur ex sententia lata in actione reali. ibid. nu. 6.
2 actio qualis fuerit intentata cognoscetur ex prosecutione causæ. c. cum ecclesia Sutrina. de eau. poss. & proprie. nu. 19. 60
2 actio non est sine obligatione. in rubr. de iudi. nu. 36. 36
2 actio ad exhibendum est præparatoria rei uendicationis. ibid. nu. 9. 35
actio ad exhibendum est præparatoria noxalis actionis, & actionis communi diuid. & fami. erciscun. qñ competunt ad rem singularem mobilẽ. ibi. nu. 10.
actio ad exhibendum est personalis in rem scripta. ibid.
2 actio ex locato ad interesse competit colono contra dominum spoliantẽ, seu deiicienttem. de restit. spo. c. fæpe. nu. 18. 67
actio de dolo, an detur contra singularem successorem habentẽ notitiam spolii tempore, quo successit. ibid. nu. 29. 68
actio ex. l. si coloni. pro quibus rebus competat. ibid. nu. 35.
actio ex leg. si coloni. C. de agri. an competat contra singularem successorem habentem notitiam uiolentiæ furti. ibid. nu. 52. Et an competat contra bonæ fidei successorem cum titulo. ibid. nu. 33.
Actio ex d. l. si coloni. an competat malæ fidei possessori. ibid. nu. 34. Et vtrũ competat depositario ibi. Quæ actio detur contra singularem successorem. ibid. nu. 38. 62
actio in factum nascitur ex medio prætoris. ibid. nu. 39.
2 actione reali uel personali proposita utrum intelligatur deductum omne ius suum competens tempore motæ litis: ut si actor succumbat, possit iterum agere ex alia causa ad idẽ non obstante exceptione rei iudicatæ. da cau. poss. & proprie. c. cum ecclesia Sutrina. nu. 111. 64
actione reali uel personali proposita, an ueniat etiam ius de futuro. ibid. nu. 112
1 actio de dote consolidatur in filiam propter inopiam patris, qui exegit dotem sine consensu filiæ, & an si pater pauper dotem exactam nondum consumpserit possit filia agere contra hæredes mariti. fol. matrimonio. l. ij. §. quod si in patris. nu. 22. & 23. 49
1 actio de dote consolidatur in filiam constante matrimonio propter paupertatẽ patris, sicut soluto matrimonio. fol. matri. l. si constante. nu. 89. 57
1 actio de dote competens mulieri oritur constante matrimonio, licet non cum effectu exigendi, nisi marito uergente ad inopiam. fol. matri. l. si constante. nu. 2. 52
1 actio de dote, an consolidatur in monasterium, si filia ingrediatur monasteriũ: sicut consolidatur in filiam, si filia fiat sui iuris morte uel emancipatione. fol. matri. l. ij. §. quod si in patris. nume. 20. 49
actio dotis aduentitiæ, est propria filiæ. ibi. nu. 9. 48
1 actio de dote in quibus sit priuilegiata. solut. matrimo. l. dotis causa. nu. 22. 40
actio ex stipulatu competens marito, assumit naturam bonæ fidei. ibid. nu. 23.
actio ex stipulatu competens patri in dote profectitia, an sit bonæ fidei. ibid. nume. 24.
actio ex stipulatu competens ex stipulatione expressa in contractu dotis, an sit bonæ fidei. ibid. nu. 25.
actio ex stipulatu competens ex stipulatione facta per mulierem ab heredibus uiri soluto matrimonio, ut sibi intra certum terminum dos restituatur an sit bonæ fidei. ibi. nu. 25.
actio ex stipulatu competens hæredibus mulieris, an sit bonæ fidei. ibidem nume. 26.
1 actio etiam potest dici propria, & non communis, quamuis sine consensu alterius intentari non possit. solu. matri. l. ii. §. quod si in patris. num. 10. 24
1 actio ex stipulatu competens extraneo ad dotem restituendam, an sit stricti iuris, an uero bonæ fidei, sicut ea quæ competit mulieri. solu. matr. l. soluto matri. nu. 32. 47
1 actio hypothecaria an transeat ad heredes mulieris. & si transeat, an transibit cum priuilegio prælationis. fol. mat. l. dotis causa. nu. 32. & 33. 40
2 actio & passio, in eodem subiecto cadere non possunt. respon. lxxxvi. nu. 5. 151
2 actio nulla sine obligatione consistit. respon. x. nu. 7. 108
2 actio aduersus propositum non datur: nisi uniuersitas probet erogata lapidicis, & operariis fuisse utiliter impensa. ref. xxvi. nu. 12. 113
2 actio confessoria competit pro iure exigendi datium sicut pro seruitutibus. respon. clxxv. nu. 4. 220
1 actio personalis cum mala fide nullo unquam tempore præscribitur. respon. cxciij. nu. 6. 213
2 actiones personales de iure præscribi an possint: & ibi uide quomodo procedat respon. cxcv. nu. 5. 214
2 actio semel acquisita hæredi, an sine facto ipsius ab eo auferri possit? respon. cxxxix. nu. 1. 181
actio & ius in rectoria cuicunque competens præscribitur si fuerit possessa septem annis cum titulo colorato. respon. iii. nu. 4. 105
1 actio ex testamento an competat secundo legatario contra primum antequã is agnouerit primum legatum de leg. 1. l. 1. nu. 39 101
1 actio ex testamento datur pro legatis cõseruatis per auth. ex causa. C. de liber. præterit. itẽ & pro reseruatis cõiunctis personis. de leg. i. per omnia. n. 41. 101
2 actio funeraria an competat marito contra heredes uxoris, uel contra eos, ad quos reuertitur dos. nu. 134. Et an possit maritus pro impensa funeris mulieris retinere dotem pro rata. trac. de pest. cap. 4. nu. 135. 85
actio in factum competit uicino contra uicinum in domum suam fœtorem immittentem. nu. 69.
1 actio ipso iure non datur, ubi ad producendam denegatam actionem non concurrunt omnia necessaria lege ut in actione a lege denegata ex contractu tutoris. ad sena. Treb. l. i. §. sublata. nu. 5. 155
1 actio personalis datur in singularem successorem fauore relictorum pro missis dicendis, & anniuersariis celebrãdis. ad sena. Treb. l. i. §. si hæres. nu. 14. 160
Item fauore alimentorum ibidem.
1 actio iudicati an detur in singularem successorem; q̃ non siue actione reali siue personali actum fuerit. l. i. §. si heres. ff. ad Trebel. nu. 20. 161
1 actio personalis an detur creditoribus contra hęredem, apud quẽ remansit aliquid sub nomine rei certę. ad senatu. Treb. l. i. §. idem Iulianus. nu. 9. 163
1 actiones actiuæ restitutione reali uerbali facta, transeunt in fideicommissarium etiam unius rei minime, absque aliqua cessione. & quare. ad sena. Treb. l. explicito. nu. 9. 155
1 actiones hæreditariæ mortuo defuncto facto hæredis acquisitæ, non transeunt in fideicommissarium absque speciali cessione: ita limitatur procedens dicta l. i. nu. 10. ff. ad Trebel. 155
actiones passiuæ, facta restitutione transeunt in fideicommissarium etiam contradicentibus creditoribus. & quæ sit ratio. ibi. nu. 11.
1 actio, quę competit contra uasallum, ad prestandum iuramentũ fidelitatis, transit in & contra singularem successorem rei feudalis. l. i. §. si heres. ff. ad Treb. nume. 10. 160
1 actio ex testamento an detur quando iure speciali in legatis conditionalibus conditio habetur pro impleta: an uero actio in factum. de leg. i. l. per omnia. nume. 43. 101
Quid in legatis conseruatis per edictum, si quis omissa causa testamenti: an preeis detur actio ex testamento. ibid. nu. 44.
1 actiones utiles ita cedi possunt per habentem solas utiles, sicut per habentẽ directas: in hoc tamen distant: quia penes hunc manent directæ, penes aliũ nil remanet ad sena. Treb. l. i. §. de illo. nu. 6. 157
actiones de fideicommissario in fideicommissarium ipso iure transeunt absque interpellatione, quando secundus fideicommissarius declarauit uelle acceptare fideicommissum. secus ab hærede in fideicõ. quia requiritur interpellatio extraiudicialis, uel dolosa absentia. ibid. nu. 7.
1 actiones personales in rem scriptæ competunt contra singularem successorem ad sena. Treb. l. i. §. si hæres. nu. 9. 160
1 actio legatorum non datur contra hæredem, penes quem remansit certa quantitas, uel res. Quod etiam procedit, si penes hæredem remansit quota non maior quarta. ff. ad sena. Treb. l. i. §. idem Iulianus. numero 2. & 3. usque ad 7. 163

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

non maior quarta. ff. ad senatusc. Trebel. l. j. §. idem Iulianus. nu. 2. & 3. vsque ad 7. 163
1 actio ex testamento regulatur secundum naturam actionis bonæ fidei, & non stricti iuris. Et hoc quantum ad fructus, usuras, & interesse: in quibusdam tamen casibus seruat naturam stricti iuris. l. in fideicommissariam. ff. ad Trebel. nu. 2. 172
1 actiones ipso iure transeunt in fideicommissarium partis conditionalis euenientę conditione. limita, & declara duobus modis. ad sena. Treb. l. j. §. sed & quo ties. nu. 6. 157
Actiones ipso iure transeunt in fideicom. in casibus hic remissiuè traditis. ibid.
1 Actiones insolidum transeunt in fideicommissarium partis pure quando hæres coactus fuit ab eo adire. amplia dupliciter. l. j. §. sed & quoties. ff. ad Trebel. nu. 2. 157
1 actio personalis datur in singularem successorem fauore animæ & reipublicæ: intellige tamen eam dari in subsidium, debitore, & eius hærede prius excussis. d. l. j. §. si hæres. nu. 17. 160
1 actio sine cessione non acquiritur tertio, in his casibus, in quibus valet stipulatio concepta in personam stipulantis, ad utilitatem tertii. ad senat. Trebel. l. ex facto. §. si quis rogatus. nu. 68. 168
1 actio de euictione an detur hæredi cõtra fideicommissarium euicta re pro quarta retenta: communis quòd non. ad sena. Treb. l. j. §. si hæres. nu. 34. 161
2 actione ad exhibendum non fit missio rei petitæ sed tantum pro interesse. respon. ciij. nu. 5. 159
2 actio competens Carolo Grilleti ab officio nondum destituto, & qui pendente conditione reimbursationis mortuus est an ad suos transmittatur hęredes? respon. clxxxv. nu. 3. 4. & 5. 208
2 An actiones per confusionem elidantur? respon. cxxij. nu. 7. 167
2 actio marito & uxori acquiritur ex promissione dotis. resp. cxxj. nu. 8. 166
1 actiones quæ primo legatario competunt, non competunt secundo, nisi fuerint cessæ. de leg. j. in l. per omnia. nu. 34. 101
1 actio iudicati an sit ciuilis, an uerò prætoria. ff. de re iudica. l. milet. §. iudicati. nu me. 2. 227
actio iudicati, an sit perpetua, etiam si prima actio, super qua fuit iudicatũ erat temporalis. ibi. nu. 3.
actio iudicati, an sit rei persecutoria, si actio prima erat pœnalis. ibi. nu. 4.
actio proposita in iudicio, an nouetur per sententiam. ibi. nu. 5.
1 actio pro tutore quia personalis est, non datur in singularẽ successorem. de priui. credi. l. dabimusque ex his. §. si quis cum tutor. nu. 1. 235
1 actio depositi est priuilegiata, vt preferatur aliis creditoribus: an autẽ hoc procedat, quando depositum egreditur terminos depositi: iuxta. l. Lucius. ff. depo. de priuil. credi. l. si ventri. §. in bonis mensuarij. nu. 3. 236
1 actio præscriptis uerbis, ad hoc datur, vt conuenta seruentur: non ut donata repetantur. C. de reuoc. dona. l. fi. nu. 124. 322
1 actio pro mutuo competens, inter personales principatum obtinet, propter mutui priuilegia: sed actio depositi maiora habet priuilegia. si cer. pe. in cõti. rub. nu. 17. 2
1 actio realis ad totum, an possit habere locum cõtra tertium possessorem bonorum, quæ obuenerunt in partem fratris fratri prędefuncto. de uerb. obli. l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 85. 291
1 actio ex mutuo an iustificetur ex sola confessione mutui. de uer. ob. l. j. §. si quis ita. nu. 37. 261
1 actio certa, & apta, si resultat ex narratione facti, actor obtinere debet, probato facto: quamuis ineptam actionem in conclusione libelli expresserit. de priui. credi. l. quęsitum est. nu. 5. 234
actio funeraria est inter cæteras personales actiones priuilegiata, ut præferatur omnibus, etiam anterioribus. ibi. nu. 7.
actione funeraria agens, an præferatur creditoribus habentibus hypothecã anteriorem. ibi. nu. 8.
1 actio iudicati non datur contra iudicium, seu actorem uniuersitatis: sed contra uniuersitatem. de re iudi. §. si se non obtulit. nu. 23. 220
1 actio iudicati. an detur ex sententia arbitri homologata quãdo in pœnali compromisso apposita fuit clausula rato manente pacto. de re iud. l. ait prætor. nu. 8. fo. 224. Quid autem si in compromisso pœnali interuenerit iuramentum. nume. 9.
1 actio iudicati non datur contra procuratorem condemnatum: fallit si procurator se liti obtulerit. de re iudi. l. si se non obtulit. nu. 1. 219
1 actio donationis reuocandæ an detur in hæredes, qui mortuo donatario, atrocem iniuriam intulerunt donatori. C. de reuo. dona. l. fi. nu. 215. 327
1 actio iudicati, an detur ex sententia arbitri homologata, quãdo pœna apposita fuit in compromisso. de re iudic. l. ait prętor. nu. 7. 224
1 actio plura significat. C. de eden. l. edita. nu. 5. 299
actionis nomen, an sit exprimendum in libello. communis quod non. ibi. nu. 6.
Limitatur. nu. 7.
1 actio ad exhibendum datur pro instrumentis, quæ pertinent ad edi ratione dominii. C. de eden. l. ipse dispice. nu. 25. 296
1 actio personalis bonę fidei, ad rem restituendam competit insolidum contra vnum ex pluribus principalibus, uel hæredibus habentem facultatem rei restituendę. de uer. ob. l. eadem. §. Cato. nu. 24. 263
actio personalis datur contra hęredes pro portionibus hæreditariis fallit in septem casibus seriatim traditis. ibi. nu. 28. 264
actio personalis stricti iuris ad rem restituendam, an solum competat pro portione hereditaria etiam contra hęredem habentem facultatem rei restituendæ. latissimè. ibi. nu. 25. 263
1 actio qua certum petitur, certi condictio dicitur. si cer. pe. in rub. nu. 23. 3
1 actio iudicati an detur contra procuratorem falsum; quando aduersarius sciebat eum non habere mandatum, & se liti offerre. de re iudic. l. si se non obtulit. nu. 7. 219
actio iudicati datur contra procuratorem in rem suam: & quis dicatur procurator in rem suam. ibi. nu. 8. & 9.
1 actio Seruiana directa cui competat, & cui utilis. de pig. l. si debitor. nu. 13. 30
1 actio personalis stricti iuris ad restitutionem rei, pro qua competit rei uendicatio, an detur insolidum contra unum ex principalibus uel hęredibus habentẽ facultatem rei restituendæ. de uer. ob. l. eadem. §. Cato. nu. 27. 264
1 actio iudicati, an oriatur ex sententia confirmante, an uerò à confirmata. latissimè traditur. de re iudi. l. res iudicata. nu. 15. 216
1 actio quod iussu, non est proprium nomen actionis, sed quędã adiectio: & quando detur quod iussu. de uer. ob. l. stipulatio. nu. 63. 257
1 actio utilis, quę datur in arrogatorem propter fictam satisdationem de qua in l. non aliter. cum sequen. ff. de adop. an sit ex stipulatu. ff. de uerbo. oblig. l. j. nume. 12. 256
actio ex stipulatu quę datur ex ficta stipulatione, de qua in l. j. C. de rei uxo. act. est directa. ibi. nu. 13.
1 actio ex testamento non datur pro legatis, quæ duntaxat ad honorem & authoritatem testatoris referuntur, sed iudicis officium. de legat. j. l. per omnia. numero 42. 101
1 actio ex contractu regis datur, sicut ex contractu Imperatoris, uel Papę, actio datur subditis. ad l. Falc. l. in quartam. nu. 73. 148
actio subsidiaria quæ sit, quæ datur contra legatarios, hæreditate non existente soluendo. latè insistit. ibi. nu. 214. 154
1 actio ex testamẽto datur etiam pro legatis ab intestato relictis: quæ uidetur esse vtilis, non directa. de leg. j. l. per omnia, nu. 40. 101
1 actio realis, an sit nata ante diem: & quid in hypothecaria actione. de uerb. obli. l. ita stipulatus. nu. 95. 286
1 actio ineptа, an & quando vitiet libellum: & quando non. de acqui. pos. l. natura liter. §. nihil commune. nu. 28. 201
1 actiones in factum pro interdictis quare dicantur in factũ. de interdi. super continua. rub. nu. 16. 240
actionis in factum diuisio multiplex. ibi. nu. 17.
1 actiones reales in qnibus differant à personalibus. si cer. pe. in continuatio. rub. nume. 8. 2
actiones mistę quæ sint: & quare ita dictæ. ibi. nu. 9.
actiones in rem scriptæ quæ sint & quare ita uocitatę. ibi. nu. 10.
actio quod metus causa est in rem scripta: & quare. ibi. nu. 17.
actiones personales an sint realibus digniores: & quæ illarum firmiores potentiores uè. ibid. nu. 12.
1 actiones quę ex delicto nascuntur, ad hæredes non transeunt: & quid ita. C. de reuocan. dona. l. fi. nu. 202. 326
actiones ex delicto, competunt in hæredes. ibi. nu. 213.
1 actione familiæ erciscundę agens pro impensis factis in hęreditate si probet etiam feciſſe in causa funeris, habet priuilegium actionis funerariæ. de priuile. cred. l. quæritum est. nu. 4. 234
1 actiones uniuersales generales & singulares quę dicantur. C. de eden. l. edita. numero 35. 300
1 actionis nomen hodie ex primi non debet in libello: fed debet factum aptè narrari ex quo resultet actio. quorum legatorum. l. j. §. quia autem. nu. 1. 245
2 AD, PRAEPOSITIO, ostendit modum & causam finalem. resp. 91. nume. 2. 153
1 Adæquatio alicuius rei facta per omnia alteri, non facit vt sublata censeantur priuilegia rei, quæ per omnia alteri exequatur ideo statutum quod scholares, per omnia tractentur, vt ciues, non tollit beneficium authen. habita. C. ne filii. pro patre. l. per omnia. ff. de leg. j. nu. 7. 100
Adęquatio facta per omnia non trahitur ad insolita, & difficulter concedenda. ibid. nu. 8.
Item restringitur, ne absurdum & iniustum, damnosum qui sequatur. ibi. nu. 9.
Adæquatio intelligi debet, quo ad ea, quæ exæquationi possunt adaptari. ibidẽ. nume. 10.
1 ADIECTIO pœnæ in casum alienationis uetitæ nudam prohibitionem alienationis. de ueritate tamen ibi. de leg. j. l. filiusfamilias. §. diui. nu. 22. 128
1 aditio hæreditatis in testamento facta est irreuocabilis. item donatio pure facta in testamento reuocari non potest. de leg. j. l. nemo potest. nu. 35. 122
1 adita hęreditate bona testatoris non dicuntur amplius testatoris sed dicuntur bona hæredis. de leg. j. §. diui. nu. 56. 129
2 ADMINISTRATIONIS maioris ratione capellani sunt præferendi conuentualibus habentibus duntaxat officia. respon. v. n. 13. 15. 16. & 17. 106
1 administrator omnis tenetur librum rationum confiteri: aliàs iuratur in litem contra eum. de iureiur. l. admonendi. nu. 115. 21
1 administrator reipublicę potest obligare bona ciuitatis. Intellige & declara mul timodè, vt ibi, & seq. nu. de pig. l. si is qui bona. nu. 1, 31
administrator iure administrare quis dicatur. ibi. nu. 3.
administrator ciuitatis, an possit obligare bona, & personas singulorum. latissi. disquiritur. ibi. nu. 5.
ad ministratores plures si constituti fuerint, an unus solus possit bona ciuitatis obligare. ibi. nu. 4.
2 admissio articulorum saluo iure impertinentium, non prodest articulantibus, si articuli impertinentes reperiantur: & testium depositio super eisdem redditur nulla. respon. clv. nu. 2. 191
1 ADOPTIO in prejudicium posthumorum valet iure communi. C. de reuo. dona. l. si vnquam. nu. 61. 313
1 adoptiuus pater, an possit hodie pupillariter substituere liberis adoptiuis. de vulg. substi. l. moribus. nu. 16. 70
2 adoptiuus frater non excludit sororem etiam dotatam ab intestato. respon. lxxxij. nu. 7. 148
1 adoptiui sunt filii fictè: & an de eis intelligatur statutum excludens filias extantibus masculis. de reuo. dona. l. si vnquam. nu. 53. 64. & 65. 313
1 adoptiui a filii tres tutela non exeuntes. ad Trebellia. ex facto. §. si quis rogatus. nu. 31. 166
adoptiui non succedunt in feudo, nec in emphyteusi suscepta pro se & filiis. ibid.
adoptiui non excludunt fœminas stante statuto exclusiuo fœminarum extantibus masculis. ibid. nu. 32.
adoptiui an faciant deficere conditionem si sine liberis: & sic an substitutum excludant: quod non: & quare: amplia, vt nu. 33. limita. nu. 34. ibid.
adoptiui tunc faciunt conditionem deficere cum grauatus est aliquis qui alios habere non potest, quam adoptiuos. ibi. nu. 35. An istud exemplificati possit in presbytero grauato. ibi.
1 ADVENTITIVM dicitur, non profectitium, quod datum est ab auo nepotibus: quibus aliquid dare non erat obligatus: ideo non acquititur patri. ad l. Falc. l. in quartam. nu. 204. 153
1 aduerbium, cum, facit tacitam conditionem sicut relatiuum, qui quæ, quod. de leg. j. l. stichum qui meus erit. nu. 25. 112
2 aduersarius in causa criminali lite pendente, an in totum repellatur à testimonio contra aduersarium. de iudi. c. j. nu. 18. 42
aduersarius meus in causa ciuili etiam lite pendente non prohibetur testificari contra me in alia causa. ibi. nu. 20.
2 aduersarius quis dicatur. de iudi. c. j. nu. 11. & seq. 41
1 aduersatiua aduersatur retentæ dubitatione de qua quæritur. de no. oper. nun. l. de pupillo. §. meminisse. nu. 9. 187

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

1 aduersatiua sine copula denotat diuersitatẽ in iure,& i facto:eũ copulavero denotat diuersitatẽ facti,& identitatẽ iuris.fol.mat.l.2,§.qũ si in patris.n.2. 48
1 Aduersatiua iuncta copule notat diuersitatem facti & identitatem iuris. ad leg. Falc.l.in quartam.nu.21. 146
1 Aduersatiua an inducat cõiunctionem verbalem.de leg.3.l.re coniuncti.numero.49. 137
1 Aduersatiua,sed, diuersificat ius & factum. de leg. 3. l. re coniuncti. numero 138. 141
1 Aduersatiua aduersatur his, quæ sunt eiusdem generis:& retentis qualitatibus præcedentibus,ad sena.Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.2.nu.12. 169
1 Aduersatiua intelligitur retentis terminis,& qualitatibus ad le.Falci.l.in quartam.nu.41. 146
1 ADVLTERIVM filiæ, an noceat patri, vt dotem datam pro filia amittat.fol.mat.l.2.§.item si voluntate.nu.2. 50
1 Adultus curatorem habens æquiparatur pupillo, & lex loquens de vno,habet locum in alio.Limita multimodè.15. vsque ad 27. inclusiuè.ad senatusconſ. Treb.l.1.§.fuit quæsitum.nu.14. 159
Adultus curatorem habens,& pupillus equiparantur, quando agitur de obligandis adultis:secus si de eis liberandis.ibi.nu.15.
Adultus habens curatorem, an soluere possit creditori sine curatoris cõsensu: quod sic,modo non sit pecunia ad emptionem prædiorum destinata.ibidem. nu.16.
Adultus & pupillus in actibus morientium non equiparatur:adultus enim testari potest,pupillus non potest.amplia tripliciter.ibi.nu.19.
Adultus curatorem habens potest contractus , qui sapiunt vltimam voluntatem facere sine curatoris authoritate:ideo se & sua monasterio dicat.ibidem. num.20.
Adultus curatorem habens eut testari possis.ibid.nu.21.
Adultus an restituatur aduersus testamentum suum : quòd non & quare. ibid. num.71.
2 Adulto inducto dolose ad testandum , an venientibus ab intestato succuratur aliqua via,quod sic,actione de dolo , vel in factum ad interesse. ibidem.numero.32.
Adultus curatorem habens,adire non potest hæreditatem sine curatoris authoritate,secus si curatore careat,quia solus adire posset ibid.nu.29.
Adultus potest suo curatori absque alicuius authoritate hæreditatem restituere.ibi.nu.12. 159
2 ADVOCATVS nouus litium confusor.in tract.de pest.c.2. nu.15. 97
1 Aduocare prohibitus,an censeatur prohibitus allegare in scripsis.de verb.obl. l.stipulatio.nu.57. 257
2 Aduocatus potest bonam causam si aliter obtinere non potest,dolis & cautelis tueri.de iudi.c.1.nu.89. 50
1 Aduocatis,an censeantur concessa ptiuilegia doctoribus cõcessa,de vulg.subit. l.centurio.nu.17. 76
1 Aduocato,an competat priuilegium,ne conueniatur vltra quam facere possit. de re iudi.l.miles.nu.5. 226
1 Aduocatus beneficiatus vt postulet pro ecclesia si contra facit, venit beneficio priuandus,tanquam non seruans conuenta.C.de reuo.dona.l.fi.nu.162.323
2 Aduocatus salariatus à duobus anno quolibet,debet præstare patrocinium primo,si illi duo inter se litigent.de priui credit.l.priuileg ia.nu.56. 236
1 Aduocatus & medicus cui diurnum honorarium datur, an debeat illud habere pro diebus,quibus stetit in via.de flumi.l.quominus.nu.21. 247
2 AERIS salubritas qualiter dignoscatur.in tract.de pest.cap.4.nu.5. 83
Aeris corruptio faciliter ex fœtore causatur , præsertim tempore æstiuo.ibidẽ. nu.64. 84
1 AFFECTIO testatoris est dubiæ mentis interpretatio. ad senatusc. Treb.l. ex facto.nu.7. 164
1 Affinis an sit testis omni exceptione maior in causa affinis.de iureiur.l.admonẽdi.nu.178. 23
2 Affinitas illicita non habet publicam honestatem annexam:sed licita affinitas habet adeo coniunctam honestatẽ vt vnum ab altero separari non possit.respon.xviij.nu.2. 110
2 Affinitas aliquando licita est,aliquando illicita.respõn.xvij.nu.1. 110
2 Affirmatiua quid sit.de cau.possess.& proprie. c. cum ecclesia Sutrina.numero. 71. 62
1 AGERE vbi quis eogitur contra alium,an obligatio agendi sit diuidua , vel indiuidua:quod diuidua ideo pœna committitur contra hæredem nolentem agere pro sua portione.de verborum obligatio.l.4.§.Cato.nu.85.Limita nõ procedere,si natura negotii aliud inducat. de intellectu tamen & exemplificatione huius limitationis.ibidem.nu.86. 268
1 Agens ex contractu conditionato tenetur probare conditionem purificatam. de verb.oblig.l,in illa.num.7. 274
2 Agens vna actione probans tamen aliam an debeat obtinere.de priuile. credi. l.quæsitum est.nu.5. 234
1 Agens possessorio pro annuis præstationibus,an teneatur probare causam præstationis.quorum bonorum.l.interdicto.nu.4. 243
1 Agenti ante diem obligationi adiectam.de ver.obl.l.ita stipulatus. nu.79. 285
1 Agenti ante diem adiectam multiplicandę obligationis,an obstet exceptio.ibi nu.92. 286
1 Agenti possessorio adipiscendę non obstat regula dolo facis , nisi incontinenti offeratur probatio , & vide infra.nume.25. quorum leg. l. hoc interdictum. num.23. 144
2 Agens interdicto recuperandę non habet causam suæ possessionis probare : licet ipsam in libello deduxerit.respon.clij.nu.2. 190
2 Agenti interdicto recuperandæ vel canone reintegranda,duo incumbunt probanda possessio videlicet,& spolium.resp.clij.num.2. 189
Agenti interdicto recuperandæ sufficit probare possessionem presumptam:quę probatur,si possessio ante spolium probetur.ibi.nu.4.
2 Agenti interdicto recuperandæ incunbit onus probandi possessorium, & spolium vt obtinere possit.respon.clij.nu.1. 190
2 Agenti interdicto recuperandæ duo incumbunt probanda : possessio,videlicet, & spolium.respon.lij.nu.10. 126
2 Agenti interdicto retinendæ duo incumbunt probanda,videlicet possessio, seu quasi: & inquietatio tam tempore motę quam contestatę litis. respon. lij. nu.8. 126
Agenti interdicto recuperandæ obstat exceptio prioris spolii.respon. lxiiij.nume.4.
2 Agenti interdicto recuperandæ, obstabit exceptio quod licitè , & iure s authoritate spoliatus sic : nec ita spoliatus restituendus est , respon.lxiiij. numero 2. 132
2 Agenti interdicto adipiscendę obstat exceptio dominii.respon.lj.nu.5. 125
2 Agens sine actione non auditur,respon.clx.nu.2. 192
2 Agens actione negatoria inquietationem probare tenetur. respon. xciiij. numero.2. 154
2 agens pro aliquo intelligitur agere procuratorio nomine. de constitu. c. cum M.Ferrarien.nu.8. 7
2 agenti condictione c.sępe.de restitu. spoliat.an obstet exceptio proprietatis siue exceptio dolo facis.de restitutio.spolia30.c.sępe.numero.12. 65
2 agricolę vt operas suas congruis temporibus exequantur, cogendi sunt ab annone prefectis.in tract.de pest.cap.4.nu.207. 87.
2 agnationis & cognationis differentia de iure nouissimo sublata est.respon.cxx. nu.9.& 10. 172
2 agros desertos,an & quando liceat vnicuique fauore agriculturæ propria authoritate occupare.in tract.de pest.cap.4.nu.151. 87
2 agrorum cultura summè vtilis est reipublicæ:propterea fauore agriculturæ mutata statuta fuerunt specialiter,quæ videre licet ab hoc nu.206.vsque ad num. 238.in tract.de pest.cap.4.a nu.206.vsque ad nu.228. 86
1 agnato ptoximiore volẽte rem proximioris alienatam redimere intra annum, vigore statuti aut consuetudinis ,domino vero directo iure prelationis retinere contendente:quis eorum preferatur.de priui. credi.l. cum bona.numero.19. 234
2 ALIENARI prohibitum,semel alienatum,perpetuò esse debet alienabile. respon.clxxix.nu.19. 203
2 alienare qui non potest rem,an possit de ea compromittere:quòd non.respon. clxxv.nu.12. 201
2 alienatio & donatio facta per maiorem,sine debitis solennitatibus non valet, iurata tamen valet.respon.cxxvij.nu.5. 168
2 alienatio omnium quæ spectant ad regnum , est Regibus interdicta. respon. lxxx.nu.52. 145
2 alienari prohibita , semel alienata perpetuo durant alienabilia. respon.lxxxj. num.13. 147
2 alienatione prohibita in certas personas, censetur etiam prohibita hæredis institutio.respon.lxxxj.nu.10. 147
2 alienationes factas per Reges his personis, quæ non sunt de genere,lex Salica non comprehendit.respon.lxxx.nu.57. 145
2 alienatio rei dotalis de iure non valet iuramẽto tamen firmatur.respon.cxxvij. num.4. 169
2 alienare prohibitus censetur ptohibitus seruitutem imponere.de caus. possess. & propriet.c. cum ecclesia Sutrina.nu.121. 65
alienare non potest emphyteuta irrequisito domino.ibid.nu.122.
2 In alienatione quacunque etiam in confirmatione bonorum , intelligitur saluo vsufructu alteri debito.de restitut.spoliat.c.sepe.num.76. 70
1 alienatio dolo facta præsumitur, si coniectura futuræ litis suberat.si cert. petr. l.quod te.nu.14. 11
1 alienatio an possit prohiberi per sententiam arbitri?conclu.quod non.amplia & limita tribus modis.de leg.j.l.filiusfamilias.§.diui.nu.94. 141
alienatio prohiberi potest iudicis sententia.declara vt ibi.nu.95.
alienatione prohibita an censeatur prohibita hæredis institutio. ibidem numero.96.
1 alienans nunquam dicitur contrauenire prohibitioni de non alienando, nisi rẽ actu tradiderit:de leg.1.l.filiusfami.§.diui.nu.46. 129
alienari expresse prohibita non veniunt in bonorum confiscatione generali, etiam durante vita prohibiti:secus si tacite:quia durante vita prohibiti propter delictum ipsius applicabuntur fisco.ibi.nu.47.
1 alienare prohibitus an possit vsque ad Trebellenicam alienare . ibi quod non quod procedit in extraneo:secus in filio,de leg.j.§.diui.nũ.30. 128
1 alienatione prohibita:non censetur prohibita alienatio momentanea : hoc est modico tẽpore duratura.qualiter procedat,ibi vide.de leg.j.l.filiusfamilias. §.diui.nu.10. 117
alienatio facta a prohibito ignorante prohibitionem,an valeat.ibi.nu.11.
alienationis prohibitione nõ obstante, permissa est alienatio in casibus hic recitatis.ibid.11.12.vsque ad 18.inclu.
alienare potest vltimus de familia,cuius contemplatione facta fuit prohibitio, reuocabuntur tamen alienata,si post alienationem liberos procreauerit.ibi. num.17.
alienari prohibita, distrahi possunt per creditores ipsius hæredis,quod declaratur,ibi.de leg.1.l.filiusfamilias.§.diui.nu.53. 129
alienari prohibita,possunt alienari pro dote vxoris restituenda, si ante prohibitionem dos fuerit recepta per maritum.ibi.nu.76. 139
Quid si dos constituta fuit,& soluta post prohibitionem distinctionis fedele cõcordanter pugnantes sententiæ.ibi.nu.77.
alienari prohibita an possint ex causa alimentorum alienari remissiuè.ibidem. num.78.
1 alienans rem alienari prohibitam in casibus,in quibus valet alienatio,tenetur fideicommissario ad æstima tionem nec non ad omne lucrum & interesse, quod abesse probabitur ipsi fideicommissario. de l. 1. l.filiusfamilias.§. diui. nu.49. 129
alienari non possunt bona testatoris alienari prohibita propter debita ex delicto hæredis.ibid.nu.98.
alienatio facta contra tenorem præfati statuti,vsque adeo nulla est , vt non firmetur iuramento.ibi.nu.80. 130
1 alienata vltima voluntate per grauatum:non imputantur ei in Trebellianicam inuito fideicommissario.ad l. Falc.in quartam.nu.104. 159
1 Alienatio in casibus in quibus est irreuocabilis impeditur per prohibitionem in contractu factam.de leg.1.l.filiusfami.§.diui.nu.84. 130
alienare potest filius de bonis alienari prohibitis tantum quãtum ascendit sua legitima.limita nu.seq.ibi.nu.27. 128
1 alienari prohibita , alienata in personam permissam possunt demum in personam prohibitam alienari.de leg.1.l.filiuffami.§.diui.nu.64. 150
1 alienari prohibita per testatorem,an preseribi possint vel vsucapi?conclu.non posse : limita non procedere in prescriptione longissimi temporis.114. & alijs modis.115.de leg.1.§.diui.nu.113. 135
2 alendus non est priuatus de reditibus ecclesiæ cui non deseruit.respon.xxvj.numero.8. 113
2 alimenta sũt taxanda iudicis arbitrio.respon.xxvj.nu.7. 113
1 alimenta firelicta fue int vxori , præstanda per testatoris fratrẽ,& filios ipsius testatoris

In omnia Io.Fran.Rip.opera.

testatoris instituros,onus alimentandi valebit sed ad filios insolidum spectabit.de leg.j.l.cum filiofami.nu.25. 118
1 alimenta an dicanſ accessoria ad dotẽ late.de priui.credi.l.priuilegia.n.11. 138
1 alimentorum fauore valet promissio quantitatis incertę.dc verb.obl.l.ita stipulatus.nu.20. 282
1 alimentorum fauoredatur personalis actio in singularem succes.ad sena.Treb. l.j.§.si hæres.nu.14. 160
1 alimentorum appellatione an veniant vestes pretiosæ.rub.ff.sol.mat.nu.56. 37
2 aliquando dictio,quandoque denotat regulam esse in contrarium, quandoque facit regulam.de iudic.c.j.nu.47. 45
1 aliud est,res tranſire ad hæredes vt hæredes: aliud quia hæredes.de vulg.substi. l.centurio.num.55 79
2 ALLEGARE legẽ debet doctor;licet legislatori sufficiat dicere ita iure cauetur.de cau.pos.& proprie.c.cum ecclesia Sutrina.nu.108. 64
2 allegare exceptionem non sufficit , nisi allegata probentur. de constitu.c. cum M.Ferra.nu.64. 10
2 allegans consuetudinem , illam probare tenetur:nam consuetudo facti est , respon.cxiij.nu.13. 192
1 allegans errorem tenetur illum probare.respon.lxxvj.nu.5. 140
1 allegans communem vsum loquendi,probare tenetur.rub.ff.soluto matrim.nume.69. 38
1 alleganti turpitudinem propriam non est prestanda audientia.de leg.1.l.nemo potest.nu.66. 124
1 alleganti communem vsum loquendi non creditur,nisi probetur.de vulg.& pupilla.substi.l.centurio.nu.90. 81
1 allegationum iuris copia an sit danda seu edenda parti.C.de eden.l.is apud.nume.11. 297
1 ALLOQVENS ad aurem Titii, qui incontinenti occidit Męuium,an vtdeatur madasse vel consuluisse vt occidatur.de priui.cred.l.si ventri.§.eorũ 237
numẽ.4.
1 allusio an designet proprietatem verbi,& sic an ab allusione sumatur verbi propria significatio.si cert.per.l.1.nu.89. 6
1 allusio etymologia & derivatio in quibus discrepent.de flumi.l. quominus. nume.128. 251
1 alter, vter,quidam,& aliquis,quomodo stent.ad senat.Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.6. 176
1 alternativa posita in eadem oratione inter plures personas inducit verbalem coniunctionem:quia tunc resoluitur in coniunctam.de leg.iij.l.re coniuncti. num.51. 137
1 alternativa alternat diuersa.ad legem Falcidiam.l.in quartam.nu.25. 149
1 alternativè legans in locum plurium seruorum certam quantitatem pro quoli bet,dicitur fecisse plura legata,an autem istud sit verum, quod secunda pars alternativę plura legata contineat.an vero vnum,tradit.nu.18.de leg.j.l.si ex toto.§.h ita legatum.nu.3. 115
1 Alternativa negativa secundum verborum proprietatem stat coniunctive & sic videtur requirere vtrunque factum non esse,ficut copulativa.ad senatusco. Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.91. 181
alternativa propositio quæ dicatur:& quæ alternata.ibi.nu.93.
alternata propositio mere negativa dicitur,quando negativa præcedit alternati uam,& illa debet in vtroque negative verificari;quando vero negativa sequitur,tunc propositio non est mere negativa,& in alteto verificatur.ibidem.
2 alternativa aut,debet alternare diuersa.respon.cxxx.nu.15. 172
1 alternativa, posita in sententia inter duo quorum vnum est in obligatione,alterum in solutione,alternat prout de iure.ibi de veritate late de re iud.l.miles. §.decem.nu.2. 226
alternativè fieri non potest,quod non potest de per se,& simpliciter fieri.ibidẽ. nume 3.
1 alternativè agi potest contra possessorem pignoris , vt relaxet pignus , vel soluat debitum:ratio ibi.quorum legat.l.j.§.quia autem.nu.6. 245
1 alternativè conſtitui possunt duo reitam debendi,quam credendi quod declara duobus modis.de leg.1.l.si ex toto.§.si ita scriptum.nu.9. 114
1 alternativa;vel,non alternat simpliciter, sed respectiue.l.centurio.de vulg.& pupil.nu.61. 79
1 alternativa verificatur altera pate vera existente.de vulg.substit.l.hæredes.nume.201. 68
alternativa resoluitur in coniunctam fauore filiorum.ibi.nu.204.
2 alternativis sufficit alteram partem veram esse.de rescrip.c.inter ceteras.num. 24.& 25. 28
2 alternativis contractibus electio est promissoris. Limitatur quadrupliciter.de rescriptis.capitulo,inter ceteras.nu.69.& 74. 29
alternativa quando non potest seruare suas proprietates,tunc mutat naturam, & resoluitur in coniunctam,vel expositam.ibi.nu.37. 28
alternativa quod suas proprietates seruare non possit,quibus cõiecturis diguo scatur.ibi.nu.38.cum nu.seq.
alternativę dictiones,plures proprietates habent.ibi.nu.26.& seq.
2 alternativè pœnæ si imponantur,& verba dirigantur ad iudicem electio erit iudicis.de rescrip.cap.inter ceteras.nu.59.& seq. 28
alternativè pœna imposita,si verba dirigantur ad reum,electio est ipsius rei.ibi. num.65. 29
alternativè imposita pœna,si verba dirigantur in parte ad reum , in alia parte alternativę ad iudicem:electio erit ipsius rei.ibid.nu.67.
1 ALVEI mutatione paulatim facta,non amittitur ius aquæ ducendæ.aut prę occupationis.de flumi.l.quominus.nu.118. 251
aluei mutatione facta vno impetu, perditur ius aquę ducendę de flumine publico.ibi.nu.112.
Sed si volo iure pręoccupationis è nouo alueo ducere aquam ad molendinum an liceat mihi per fundum tuum mihi seruiẽtem aquam ducere,an vero mutatione aluei,extincta sit seruitus aquęductus.ibidem.nu.113.
aluei mutatione,an perdatur ius aquę ducendę ex flumine publico & qualiter dicatur mutatus alueus.ibi.nu.111.
aluei mutatione subito facta perditur ius exigendi gabellas à nauigãtibus.ibi. num.114.
alue mutatione perdito aquæ ducendæ iure,an ex æquitate an sit cõcedenda restitutio.ibi.nu.115.
2 AMBASIATORES euntes per vias transuersas,& indirectas , vt diutius stent in legatione,& plus lucrentur,an pro tali tempore consequentur salarium in tract.de pest.cap.5.n.82.& 90.Et quid de apparitoribus,nuntiis & vectuali bus,quo omissa recta,& soluta via iter faciunt per circuitus, an consequi de-

beant salarium pro tempore circutionis.nu.83.fo.91.Et quid si sic circumeũ de fuerint spoliati & deprędati,an huiusmodi casus cedet eorum periculo. nu.83.& seq. 91
1 ambiguitas iuris sorte dirimenda.ff.de fluminibus.l.quominus.nu.56. 249
2 AMICITIA inordinata repellit testem à testimonio.resp.lxxj.nu.5. 137
2 amicus & familiaris vicarii presumitur scire collationem sibi à vicario factam. respon.iij.nu.12. 205
1 amicus an sit testis omni exceptione maior in causa amici,& quis dicatur amicus.de iureiur.l.admonendi.nu.177. 23
1 amicitię tres sunt species.C.de reuocand.donation.l.si vnquam.nu.38. 32
2 amissione possessionis non perditur dominium:sed bene perditur vsus.de restitutione spoliatorum.c.sępe.nu.4. 66
2 AMITA dicitur consanguinea paterna.respon.83.nu.1. 149
2 ANIMALIA fetentia,fera,venenosa,vel alias quomodolibet nociua, nõ sunt in ciuitatibus tenenda.in tract.de pest.cap.4.nu. 88.fo. 84.Et qua pœna puniantur circũferentes talia animalia,si alicui damum intulerint.ibid.num. 89.& 90.
2 animalia , quibus homo ductus fuit ad iustitiam , solent à rusticis dici non esse amplius aratro admouenda.& quis teneatur soluere pretium dictorum animalium aratro inutilium ibid.nu.127. 85
2 animæfauore permittitur extensio etiam in odiosis.respon.iiij.nu.17. 105
2 animus vbi non est,nec consensus,à quo dependet.respon.xxvj.nu.3.& 4. 113
2 anniuersalia mortuaria , quæstæ non computantur in valorem beneficij. de reseri.c.ad aures.nu.29. 34
2 annonæ seu cuiuspiam alterius rei erogatores,seu actuarij, debent villicationis suæ reddere rationem soli semotis numerariis seu calculatoribus.in tract.de pest.cap.5.nu.179.fo.93.Et de erogationc facta pauperibus tenentur infra triginta dies fidem facere per publicum instrumentum.Et quitantias singulorum demonstrare ibid.nu.180.& 181.
annonæ publicæ,siue cuiuspiam alterius facultatis erogatorem seu dispensatorem ratione & prudentia fultum esse oportet ibid.nu.175.
annonæ publicæ erogatores quos fructus,& quanto tempore retinere,& quos erogare debeant ibid.nu.142.Et qualiter conseruanda sit dicta annona. ab hocnu.141.vsque ad nu.181.inclusiuè. 92
annonæ publicæ erogatio à quibus,qualiter & quibus fit facienda.ibid.nu.139. & sequen.vsque ad nu.181.inclusiuè.Et qualiter appellari possint officiales seu erogatores dictæ annonæ eo.nu.139. 92
annonæ susceptores,seu thesaurarii si aliquid omiserint scribere,qua pœna puniantur.ibid.nu.8. 89
annonæ desiriptio quando,qualiter,& à quibus fieri debeat ibid.nu.40.Et an dissuſores ipsius possint aliquid à subditis extorquere.nu.41. 90
annonæ præfecti an & quando edicto facere possint, ne quis extra prouinciam annonam deferat sub pœna.ibid.nu.42.
annonæ susceptoees seu thesaurarii debent cuilibet deferenti annonam frumẽtariam,vel pecuniam,a pocham facere de suscepta summa.ibid.nu.9. 89
annonæ præfecti & thesaurarii.aliquid de publica annona in vsus proprios conuertentes,qua pœna puniantur.ibid.nu.15.
annonæ thesaurarii,vel susceptoris negligẽtia si quicquam ex publica annona deperierit,ad ipsius debet damnum referri.ibid.nu.11.
annonæ alicuius rei administrator,censeẽ in maxima culpa constitutus , si eius negligentia res sibi commissa pereat,aut deuastetur,ibid.nu.12.Et quid si cuipa sui substituti id euenerit,an veniat excusandus.nu.13.
annonæ publicæ susceptores , seu thesaurarii an possint frumentum priuatum in horreis annonæ publice reponere,ibid.nu.29.
annonæ susceptores seu thesaurarii debent librum conficere in quo describatur annona susceptа,& pecunia frumentaria.ibid.nu.5.
annonæ thesaurarii, seu susceptores cuius qualitatis, & conditionis esse debeant.ibid.nu.2.Et in principio officii iurare debent omnem iniunctam sibi solicitudinem obseruare remotis omni fraude,& dolo.nu.3. 89
2 annonæ seu victualium pretii taxatio,an & quo repore à præfectis annonæ fieri debeat in tract.de pest.ca.4.nu. 198.fo. 86. Et ibi qualiter puniri debeant, qui ea pluris vendiderint, quam sit taxatũ.Et quid si pluris nõ vendiderint, sed ementes fraudauerint in mensura.nu.199. 86
2 annonam vel aliquid aliud cariori pretio quam valeat,ementes,vt ceteri eodẽ pretio ad emendum incitentur,qui proprie impostores dicuntur, quo crimine teneantur.ibid.nu.204.
2 annonam,vt in ciuitatem deferant,an & quando cogendi sint comitatẽses.ibi. nu.190.Et an eque grauandi sint remotiores,& propinquiores.nu.191. 86
2 annonæ ratio vt habeatur,possunt cogi ciues ad portandum singulo die certam bladi mensuram ad plateam,ut ibi vendatur,ibid.nu.187. 86
2 annonæ ratio qualiter sit habenda.ibi.nu.181.Et an possit collecta imponi pro ipsa habenda tempore caristiæ.nu.182. 86
2 annonæ præfecti an possint ordinare,quod quilibet,qui portauerit frumẽtum, vinum,& similia ad vrbem detur aliquod pretium pro suo labore.ibid.n.193
2 anonam,vt carius vendatur,impedientes,quomodo sint puniendi.ibid.nu. 194
2 annonæ præfecti an & quando possint pretium vini,frumenti,carnium & aliorum victualium taxare.ibid.nu.195.
2 Annotatio,quid sit.de constitutio.in rubrica nu.35. 5
2 ANNVI reditus emptio an sit de iure permissa,& ab omni fœnore aliena.respon.iiij.nu.6.7.& 8. 105
1 ANTECEDENTIS positio sequitur ad pśitionem consequentis. de acquiren.possi.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.29. 201
1 APOCHA antiqua semiplene probat.de iureiur.l.admonendi.nu.201. 24
1 apocha proprie quid sit,& quid antipocha.de iureiur.l.admonendi.nu.95. 20
1 apocha subscripta à partibus & testibus,plene probat:intellige concurrentibus septem,de quibus ibi late,de iureiuran.l.admonendi.nu.104. 20
apocha testibus subscripta & literarum cõparatione suffulta,facit fidem plenam.ibi.nu.105. 21
apocha roborata sola literarum comparatione,& trium testium,qui eam scribi viderunt,testimonio,an probet.ibi.nu.106.
apocha recognita à testibus deponentibus eam scribi vidisse , an faciat fidem plenam,an semiplenam, absque partium & testium subscriptione. ibid. nume.107.
apocha sola literarum comparatione roborata, an semiplene probet.ibidem. nu.108. 21
apocha,siue quęuis scriptura priuata,non facit aliquam probationem.ibidem. nu.96.Limitatur & declaratur multimode.98.101.& reliquis.vsque.113. 21
apocha, an faciat fidem sola literarum comparatione , si testes in ea subscripti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

sint absentes vel mortui.ibi.nu.112. 21
2 apostolorum & sanctorum patrum dicta,an possint allegari in causarum decisionibus.si cert.pet.l.j.nu.69. 5
2 APPANAGIVM vt propriè dicatur quę sint necessaria,rñ,lxxx.nu.18.144
3 appanagium quid.consi.lxxx.nu.14. 143
appanagium non est transmissibile,neque cessibile.ibi.nu.38.
appanagium non ex persona patris,sed liberorum , ipsis liberis competit.ibid. nume.19.
1 appellatiua nomina quæ dicantur.de leg.1.l.si quis in fundi vocabulo.n.25.107
2 appeilans an appellationi suæ renunciare possit inuito appellato.respon.clxiij. nume.1.& 2. 194
2 appellans à sententia excommunicationis, quando ad superiorem sit remittendus.respon.lvij.nu.1. 126
3 appellantes qui semel præsentarunt seu introduxerunt apellationem coram iudice immediato amplius variare non possunt , neque alium iudicem mediatum adire.respon.clxxv.nu.1. 200
2 appellatio de jure prohibita an impediat executionem & iurisdictionem iudicis à quo.vide.nu.3.respon,clxv.nu.1. 195
2 appellatio frustratoria de iure reiicienda est.respon.j.num.8.104.& respon. lvj. nume.2. 118
2 appellatio interposita ad confirmationem electionis non impedit effectum electionis & confirmationis,respon.xxxiij.nu.1.& 6. 117
2 appellatione arborum glandiferarum arbores vtiles & non steriles cõtinentur. respon.cxcvij.nu.7. 216
2 appellatione territorii, dominium prædiorum non comprehenditur.respon. cxiiij.num.11. 163
2 appellans pro recipiendis apostolis coram iudice à quo , tertiò comparere an teneatur,respon.clxvj nu.2. 195
2 APPELLARI non potest ad finem,ne defunctus sepeliatur.in tract.de pest. cap.4.nu.137. 85
2 appellari licitè potest à denegatione publcationis testium si producens publicationem petierit.respon.j.nu.3. 104
2 appellari ab ordinatione iudicis partibus inhibitoria ne quid fiat,vt rixa euitetur.respon.lvij.nu.3. 129
2 appellare à statuto grauante rempublicam vel aliquos particulares licitum est. respon.xcij.nu.4. 154
1 appellari etiam potest in commissis arbitrio iudicis.ad leg.Falcid.l,in quartam nume.122. 159
2 appellari vbi non licet,non prohibetur restitutionis in integrum petitio in casibus quibus de iure restitutio competit.de leg.1.l.nemo potest.nu.92. fo.125. Item vbi non licet appellare non est prohibitum supplicari vel querelari.ibi,
2 appellans si vigore statuti debeat fideiubere de expensis, alias processus sit nullus,hoc debet intelligi,si à parte appellata petatur fideiussio. ff.de damno infecto.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.5. 192
1 appellare, an liceat à sententia lata in causa damni infecti.de damno infecto.l. 1.num.5. 190
1 appellare an liceat à iudice non impartiente officium suum non postulatum. ff.de damno infecto.l.dies,§.hoc autem iudicium .nu.87. 194
appellari potest à iudice negligente impartiri officium suum postulatum.ibid. num.88.
appellare an possit victor à sententia iudicis,qui omisit condemnare victum in expensis non petitis.ibi.nu.91.
1 appellari licet à sententia lata super petitione hæreditatis,secus super interdicto quorum bonorum:& quid de iure canonico , & in terris ecclesiæ. ff. quorum bonorum.l.interdicto.nu.10. 243
1 appellari potest ab excessu in exequendo,si iudex reiectis legitimis exceptionibus,procederet ad executionem.de re iud.l.qui pro tribunali.nu,10. 217
2 appellari licet iure canonico à quocunque possessorio : iure autem ciuili non. ideo à sententia lata super remedio canb. reintegranda,appellabitur:secus in foro ciuili super interdicto vnde vi.de acquir.poss.l.re quæ nobis.nu.30. 210
2 appellatio an remaneat deserta sine spe restitutionis , si appellans qui non habet iudicis copiam,de impedimento non protestetur.in tract.de pest.cap.3. nume.23. 81
1 appellatio extinguit iudicatum, & hoc respectu tertii.inferas vt ibi.de re iudi.l. res iudicata.nu.11. 216
appellatio an rescindat,an vero suspendat iudicatum; communis quod suspendat.ampliatur & restringitur multis modis.ibid. nu.7.cum seq.
2 appellare licet à sententia vicegerentis.de reserip.c.sicut Romana.nu.12. 22
2 appellari à sententia super mero possessorio licęt non possit , non tamen potest dici nulla.respon.excvj.nu.3.& 4. 215
appellari ab interlocutoria meri possessorij potest.ibid,nu.5.
2 appellans pluries frustratorie, potest priuari facultate appellandi.de reserip.c. sicut Romana.nu.34. 22
2 appellatio dici potest defensio.de reserip.c.sicut Romana.nu.1.6.& 8. 21
2 appellatio ab interlocutoria modum procedendi respicit , & non deciforia. de reseri.c.sicut Romana.nu.21. 22
appellatio ab instantia est remedium extraordinarium contra ius.ibid.num.22.
2 apellationi interponendæ,possunt partes per pactum renunciare.de reserip.c.sicut Romana.nu.23. 22
2 appellare à sententia super alimentis de futuro.resp.clxv.nu.2. 194
2 appellationem an & quatenus Papa tollere potest.de reseri.c.sicut Romana.nu mero.1.& seq. 21
2 appellationem à diffinitiua tollere non potest inferior, secus ab interlocutoria de reserip.c.sicut Romana.nu.20. 22
appellationem tollere non presumitur princeps.ibi.nu.7.
appellationem ab interlocutoria,& a diffinitiua sententia,inferiores remouere videntur,ibid.nu.26.
2 appellationem tollere non potest subdelegatus ab eo à cuius sententia non potest appellari.de reserip.c.sicut Romana.nu.11. 22
2 appellatione interdicta non intelligitur reiecta exceptio doli,contra sententiã dolo latam.de reserip.c.sicut Romana.nu.5. 21
appellatione remota à diffinitiua sententia,non intelligitur remota ab interlocutoria.ibi.nu.4.
2 appellatione remota non potest legatus de latere causam cõmittere de reseri. c.sicut Romana.nu.16. 22
1 appellatio restituit appellantem ad eum statum,in quo erat post litem contestatam,non ante.de verb.obli.l.si insulam.nu.17. 276
1 appellatio à sententia excommunicationis,an extinguat vel suspendat excomunicationem, an vero sententia trahat secum executionem , non obstante appellatione.de re iudi.l.res iudicata.nu.13. 216
appellatio non suspendit interlocutoriam,nisi inhibitione secuta.ibid.nu.14.
1 appellatione prohibita à sententiis ex statuti dispositione,non censetur prohibita appellatio ab interlocutoria.de re iud.in continua.rub.nu.4. 215
1 appellatorius libellus hoc modo,dico sententiam nullam & si qua est appello, est de iure validus.ff.quorum lega.l.1.§.quia autem.nu.8. 245
1 appellatum si fuerit à coarctatione dilationis legalis cui incumbat onus probandi,an appellanti quòd dilatio arctari non debuit , an verò appellato causam eur potuerit arctari.de re iud.l.qui pro tribunali.nu.28. 128
appellare,an liceat de iure ciuili à coarctatione , seu abbreuiatione dilationis, vel à denegatione totali.ibi nu.29.
1 appellatione hæredis quòd veniat bonorum possessor,an sit ex proprietate vocabuli,an ex interpretatione extensiua latissimè disputatur:communis tamẽ quòd non veniat ex proprietate. & sic nõ sit proprie hæres.limita vt nu.3.ad senatusco.Treb.l.1.§.bonorum.nu.1. 157
2 appellatione dignitatis in materia restringibili non venit episcopatus. respon. xxxvj.nu.1. 117
1 appellatione hæredis an veniat bono.possessor in statutis.de vul.& pup.l.hæredes.nu.15.fo.60.& nu.211.& seq. 68
1 apponens manum vt eripiat rem de manu clerici , si non auferat an incidat in canonem,si quis suadente diabolo,quod dilingue.nu.58. C.de reuo.don.l.si. nume.67. 319
2 approbans actum simpliciter viderur cum sua qualitate approbare.respon.clx. nume.4. 191
1 approbatione quãtuncunque generali non comprehenduntur scripta specialiter reprobata.si cer.pet.l.1.nu.66. 5
2 AQVA viua proficien peltis tẽpore,quæ sit. in tract.de pest.cap.8.n.2.100
aqua viua ad pestem proficiens vbi locorum queri debeat.ibi.nu.4.
aquam viuam bibere quid sit.& quid degustare.nu.5.& 6.ibid.
2 aquam quæ ex restagnatione nocet vicinis,an liceat retinere in agro rustico.Et ibi an in via publica.in tract.de pest.c.4.nu.81. 84
aquam vel aliud quippiam immundum in via projcientes, qua pena puniatur ibid.nu.95.Et an & quando dominus domus teneatur, si eius ancilla aquam vel lauaturam ollarum in viam proiiciens, deturpauit vestem vel capitium transeuntis.ibid.nu.97.
aqua vt possit haberi ad vsum publicum,potest collecta imponi,vel certum datium de nouo constitui.nu.39.& seq.ibid. 88
aqueductum per quem aqua publica labitur,purgare,vel riuos purgare qui teneantur.ibi.nu.45.& 47. 84
aquę bonitas & salubritas quib. signis cognoscat.ibi.n.13 14.16.17.18.& 19.83.
aquam publicam ad quam pro incolarum vsu acceditur spurcantes, qua pena puniri debeant.nu.31.& seq.ibid.
aquam priuatam spurcantes,tenentur domino actione iniuriarum,& ad interesse.num.35.ibid.
aqua inter cętera est apprimè vsui humano necessaria.nu.6.ibi.
aqua fœtida nil deterius.nu.17.ibid.
aqua quæ stigos hydor nũcupatur in Arcadia,sola vngula mulina contineri potest,ea ferunt necatum Alexandrum.nu.7 ibid.
aquarum ratio quare alię sint saltę, aliæ pingues, alię venenosæ.nu.9.ibid.
aquarii & aquarum cultodes an & quando sint immunes ab oneribus personalibus.nu.20.& 21.ibid.
aquæ cursus an & quando faciat dominos agrorũ per quos defluit esse immunes ab oneribus extraordinariis quæ pro illis prædiis imponũtur.nu.22.ibidem.
aqua publica an & quando traduci possit per agros priuatorum ipsis inuitis.nume.23.ibid.
aquam priuatam nemini licet per fundum alterius eo inuito traducere, nisi statuto loci aliter caueatur.nu.24.ibid.
aqua publica an & quando impediat dominos prędiorum per quæ defluit,arbores plantare prope aquæductum.nu.25.ibid.
aquam publicam ex publico aqueductu ad fundum suum diuertentes,qua pena puniantur.nu.26.ibid.
aqua publica ne minuatur , corrumpatur , deterior ve fiat datur actio cuilibet de populo aduersus contra facientes.ibid.nu.27.
1 aqua quandiu cohęret solo meo mea est:& eam quo velo deriuare possum,etiã in vicinorum meorum detrimentum.de flumini.l.quominus.nu.85. 250
aquę peritura dominus tenetur eam vendere inferiori,cui illa aqua vsui esse possit.ibi.nu.87.
aquam ducere è flumine publico cuilibet permissum est.& quare.ibid.nu.5. 246
aqua fluminis si pluribus sufficiat ad molendum : tunc non est melior conditio occupantis:sed uterque ducere poterit.ibi.nu.53. 248
aqua quam primum ingreditur fundum priuatum,efficitur propria illius,cuius est fundus .ibid.nu.83. 250
aquam ducere è flumine publico existente in publico vsu nemini licet. quod qualiter intelligatur ibi late. ibi.nu.13. 247
aquam ducere è flumine publico nauigabili,aut faciẽte aliud nauigabile,nemini licet & quare.ibi.nu.14. 147
aquam ducere licet è flumine publico nõ nauigabili faciente aliud nauigabile, modo aqua ducta reuertatur in nauigabile flumen,contrariam tamen sententiam amplectitur.ibid.nu.17.
aquam ducere è flumine priuato non licet.ibid.nu.7.
aquã ducere è flumine publico prohibere potest imperator,& senatus,nõ alius inferior.ibid.nu.8.& 11. 246
aquarum varia sunt genera:ibid.nu.3.
1 ARATORI boues & alia agrorum instrumenta , non veniunt in generali obligatione de pignoribus.l.obligatione.nu.57. 30
1 ARBITER si condemnauerit aliquem ad soluendum intra quatuor menses sub pęna contenta in compromissio , an elapsis quatuor mensib. possit purgari mora.de re iud.l.si se non obtulit.§.si quis condemnatus.nu.7. 322
2 arbiter an arbitrator quis an constitutus fuerit.resp.clxj.nu.4. 193
1 arbitri sententia an dicatur res iudicata.de re iudi.l.res iudicata.nu.3. 215
1 arbitri non dicuntur habere iurisdictionem:& quare.de re iu.l.ait prtor.n.4. 224
1 arbiter an possit die legalẽ coarctare & progare.de leg.j.l.hæc verba.n.44. 106
1 arbitri electi ex necessitate statuti dicuntur habere iurisdictionem ideo ab eis non appellatur.de leg.j.l.nemo potest.nu.91. 125
arbitri à sententia iure non prouocatur:& quæ sit ratio.ibi traditur.quæ conclusio fallit & limitatur multis modis.ibi.nu.90.
2 arbitratoris potestas à compromisso dependet.respon. xliij.nu.6. 122
2 ARBITRAMENTVM magis contractui , quam iudicio applicatur seu accommodatur.respon,cvj.nu.6. 160

arbitra

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

arbitratores non tenẽtur sequi solennitates iuris ciuilis,sed debẽt secundum equitatem & veritatem iudicare.secus in arbitris ibi.nu.5.
2 arbitratoris sententia lata die festiua in honorem Dei tenet.Item lata sine citatione peremptoria ad audiendum sententiam.respon.xliij.nu.1.& 2. 121
1 arbitramentum an dicatur trãsactio & quomodo. ad senatusc.Treb.l.ex facto.§. si quis rogatus ij.nu.8. 169
1 arbitrium homologatum producit actionẽ vbi in compromisso facto cũ pęna, apposita fuit clausula,rato manente pacto.de leg.j.l.nemo.nu.93. 125
1 arbores existentes in ripa.an pertineant ad eum,qui est vicinus ripæ,si via publica sit intermedia.de flumi.l.quominus.nu.70. 249
2 ARCHIDIACONVS & canonicus quis potest esse in eadem ecclesia. de referi.c.eam te.nu.28. 31
2 Arbitramentum,an retractetur per instrumenta de nouo reperta. de iureiur.l. admonendi.nu.41. 18
2 Archidiaconus præfertur archipresbytero propter maiorem administrationẽ, licet sit minor in ordine.respon.v.nu.14. 106
2 ARGVERE an liceat de feudo ad emphyteusim.de reserc.c.ex parte.n.21.25
2 Arguere an liceat à testamento reuocato,quantum ad habendam declarationẽ dispositorum in testamento.respon.cxxxij.nu.13. 176
1 Arguere licet à verbis rub.ad declarationem & ampliationem nigri:non autem à rub.speciali ad restrictionem nigri generalis.si cer.pe.l.j.nu.15. 4
Arguere licet ex verbis rubricæ ad declarationem nigri.ibi.nu.12.
2 ARGVMENTVM de matrimonio spirituali ad carnale an valeat.respon so.lxxii.nu.16. 138
2 Argumentum de aduocatis ad medicos,valet.in tract.de pest.cap.7.nu.128. 99
1 Argumentum de legitima ad dotẽ,est validum.de priuileg.credito.l.ij.§.si spon sa.nu.15. 235
1 Argumentum de arrogatione ad legitimationem an procedat. C. de reuocan. dona.l.si vnquam nu.57. 313
Item de liberto ad legitimatum.ibi.nu.59.
1 Argumentũ ab etymologia affirmatiuè est validũ,si etymologia reperiatur eua cũare etymologiatum ipecialiter.de acqui.poss.l. possessio.nu,21. 166
Argumentum ab allusione vocabuli non valet affirmatiuè,nec negatiuè,nisi ad verificandam ipsam allusionem.nu.22.ibid.
2 Argumentũ de emphyteusi ad feudũ an valeat.respõ.clxxix.nu.2.14.& 15.203
1 Argumentum de vltimis voluntatibus ad contractus,an sit validum. de ver.ob li.l.ita stipulatus.nu.5. 281
1 Argumentum à contrario sensu quando sit optimum. C.de reuo.don.l.si vnquã nu.3. 309
1 Argumentum de genere ad speciem affirmatiuè valet prædicamentaliter, nõ il latiuè.si cer.pet.l.j.nu.3. 3
1 Argumentum à diffinitione est validum in iure.de noui ope.nun. l. de pupillo. §.meminisse.nu.4. 187
1 Argumentum à communi practica & stylo curię est validum.quorum leg.l.j.§. quia autem.nu.1. 245
2 Argumentum de toto ad partem an & quando valeat.in trac.de pest.c.i.nu.126. fo.76.& cap.5.nu.70. 90
2 Argumentum de tempore ad rem,est validissimum.in trac.de pest.c.1.nu.125. fo.76.
2 Argumentum belli Dei ad bellum hominum , an & quando valeat. in tract.de pest.c.1.nu.4. 79
1 Argumentum de trebellianica ad falcidiam valet negatiuè: vt quæ non imputentur in trebellianicam nec etiam imputantur in falcidiam ff. ad leg. Fal. l. in quartam.nu.20. 146
2 Argumentum à communiter accidentibus valet.resp exv.nu.6. 163
2 Argumentum ab experientia valet.respon.xxj.nu.12. 112
2 Argumentum ab identitate rationis vel maioritate non valet in dispensationibus.de reserip.c.ad aures.nu.39. 34
2 Argumentum à simili valet.de reserip.c.inter ceteras.nu.75. 29
2 Argumentum de specie ad genus non valet.de constitu.in rubr.nu.41. 5
2 Argumentum à contrario sensu non debet sumi quãdo resultat contrarietas in tium.de cauf.possess.& proprie.c.cum ecclesia Sutrina.nu,123. 65
2 Argumentum de minore ad maius negatiuè non valet.in rubric.de cau. poss. & proprie.nu.27. 58
2 Argumentum à contrario non tenet quando resultat prauus intellectus.de iudi. c.decernimus.nu.5. 51
2 Argumentũ à contrario sensu etiam in statutis valet. respon.lxxxiiij.nu.9.150
2 Argumentum à partibus remotis licitè à iure admittitur.respon.cxxx.n.4. 172
2 Argumentum à contrario sensu etiam locum vendicat in dispensationibus beneficiorum respon.xliij.nu.23. 122
2 Argumentum à contrario sensu valida est in iure.respon.xliij.nu.2. 121
2 Argumentum à contrario sensu non valet,quando resultat absurdus intellectus respon.lxv.nu.5. 133
2 Argumentum est solidum & efficax à cessante ratione.respon.lxxxij.nu.6. 148
2 Argumentum de maiori ad minus non procedit affirmatiuè.respon. cxvij. numero 6. 164
2 Argumentum à partibus remotis,est optimum,& concludens.respon,lxxxij.numero 6. 148
2 Argumentum à cõtrario sensu in correctorijs & odiosis validissimum est.respõ. xxxvij.nu.3. 118
2 Argumentum à contrario sensu fortissimum est,& valet in gratijs & priuilegijs. respon.clxxj.nu.1. 198
2 Argumentum recte procedit à coniunctione duarum probatiñ. respon. xciij. num.9. 155
2 Argumentum à contrario sensu valet etiam in priuilegijs.respons.clxxxij. nume.21. 199
1 Argumentum ab etymologia in nominibus proprijs an sit validum,& quo procedat in nominibus appellatiuis.sol.ma.nu.9.in continua.rub. 34
1 Argumentum à contrario sensu non valet,vbi resultat legum correctio.sol.ma. l.si constante.nu.58. 55
1 Argumentum de vna persona ad plures,est validum,& econtrà.de vulga.substi. l.ex facto.nu.26. 89
1 Argumentum de causa dotis ad causam studij,est validum : ex quo infertur ad plura,vt ibi sol.ma.l.dotis causa.nu.139. 45
1 Argumẽtũ de re ad tps qñ procedat.de vul.& pupil.substi.l.hæredes.nu.4. 59
1 Argumentum ab experientia est validum.sol.ma.l.sol.matr.nu.5. 49
1 Argumentum de pupillari ad exemplarem substitutionem,est in iure validum. de vulg.substi.l.ex facto.nu.10. 89
1 Argumentum de legato vsusfructus,ad legatum annuum, an sit validũ.sol.mat. l.sol.mat.nu.4. 45
1 Argumentum ab absurdo euitando est validum in quibuscũque dispositionibus. sol.mat.l.si constante.nu.71. 56
Argumentum à contrario sensu est validum,etiam si sequatur legum correctio, quando alias in sensu directo lex nihil operaretur.ibi.nu.73.
1 Argumentum de petitione ad delegationem,an sit validum.so.ma.l.ij.§. quod si in patris.nu.8. 48
1 Argumentum à sufficienti diuisione partium est validum.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.14. 134
1 Arg.secundum quid ad simpliciter,valet.de leg.j.l.Labeo ait.nu.4. 109
1 Argu.à contrario sensu sumendum est etiam in correctorijs quãdo verba in sensu directo nihil operantur.de leg.iij.re coniunẽti.nu.145. 141
1 Argumentum ab æquiparatis indistincte procedit,quando equiparatio est facta in omnibus & per omnia:aliàs non,nisi in casibus in quibus loquitur æquiparatio.de leg.j.l.per omnia.nu.2. 99
1 Argumentum de statuto ad pactum,quando procedat & quando non procedat: vbi conc̃luditur quod circa partium pacifcentium prætiudicũ non valet argquia partes in earum præiudicium plus possunt quam statutum,lex,consuetudo vel rescriptum.de leg.j.l.nemo potest.nu.71. 124
1 Argumentum de diminutione ad augmentum est validum,& ad quem spectat commodum diminutionis spectat cõmodum augmenti: quod facit ad decisi. duzarum.q.ibi traditarum.de leg.j.l.si ex toto.nu.3. 113
1 Argumentum de statuto siue lege,ad testatorem,licet regulariter sit validum,vt pluribus dictis cõprobatur,non tamẽ procedit circa derogationẽ iuris publici:qa in hoc plus pt statutũ:quã testator.de l.g.j.l.nemo pt.nu. 37.& 38. 122
1 Argument.à secundum quid ad simpliciter,an & quando valeat.si cer.pe.l.j.nu. 101.fo.7.& de re iud.l.ait prætor.nu.6. 224
1 Arg.à consequẽti destructo,an sit validum:& quomodo formetur.si cer.pet.l.ij. §.mutui datio.nu 20.fo.11.& respon.lxv.nu.10. 133
Arg.ab authoritate Rotæ non valet.si cert.pe.l.j.nu.64. 5
1 Argum.de ingratitudine donatarij ad ingratitudinẽ liberti, vel patroni,valet, sed non econtra.C.de reuo.don.l.si.nu.164. 323
1 Argumentum ab etymologia vocabuli an sit validum.latè de acqui. poss.l.j.numero 19. 196
1 Argumentum à partibus sufficienter enumeratis,vel remotis,est validum.de iureiu.l.admonendi.nu.64. 19
Argumentum à verbis rubricę,an & quando sit validum.si cer.pe.l.j.nu.8. 4.
1 Argumẽtum à contrario sensu non habet locum,quando in vtroque contrario militat eadem ratio.de acqui.poss.in continuatione rub.nu.5. 195
1 Argumentum ab ordine rubricæ,an sit validum.si cert.pet.l.1.nu.18. 4
1 Argumentum à simili quando procedat.de acqui.poss.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.23. 201
Argu.ab authoritate illorũ,quorum scripta per pontifices & Imperatores fuerunt approbata,est validum.si cer.pet.l.1.nu.61.& 63. 5
1 ARMA & equi empti à patre pro filio an imputentur in legitimã.ad leg.Fal. l.in quartam.nu.167. 152
2 Aromatarius an & quando possit licitè ceram corruptam cũ noua miscere. in tract.de pest.c.5.nu.146. 92
Aromatarij vendentes quid pro quo,quomodo puniri debeant.in tract.de pest. c.4.nu.137.148.150.& 152. 85
2 Arrestum seu sententia curię lata in possessorio an pariat exceptionẽ rei iudicatę in iudicio petitorio.respon.clxxv.nu.18.& 20. 201
1 Artem fœtentem exercens,ex qua immittuntur mali odores in domũ vicini,pro hiberi potest,ne ibi talem artem exerceat.sol.mat.l.dotis causa.nu.128. 44
1 ASCENDENTIBVS non suppletur legitima ipso iure,ad sena. Treb.l. in fideicommissariam.nu.43. 173
Ascendentes imputant fructus in legitimam.ibid.
2 ASSERENTI etiam ea que consistunt in animo suo non creditur, quando alia psumptio ẽ in cõtrariũ.d cau.poss.& pprie.c.cũ ecclesia Sutrina.n.37.61
2 Asserenti incumbit onus probandi.respon.xlii.nume.3.fo.120.& respon.lxxvj. nu.3. 140
1 ASSERTIO meritorum censetur facta ad colorãdam donationem puram & simplicem.C.de reuoc.dona.l.si vnquam.nu.37. 311
1 Assertio meritorum quamuis generalis,in casu occurrenti plenè probat.respõ. clxvij.nu.10. 186
2 Asserenti se filium,an incumbat onus probandi:& an nominatio probet filiatio nem.respon.clxvj.nu.15. 185
2 Assertio etronea non debet nocere ducibus tractantibus de damno euitando. respon.lxxx.nu.39.& 40. 144
1 Asserens se immunem à gabellis,& vectigalibus , illud probare debet.respon. clxxiij.nu.3. 200
2 Assessor iudicis potest in facto opponere disputando ad veritatis indaginem. de dam infec.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.93. 193
1 ATTENTATA post appellationẽ extraiudicialem ab actu extraiudiciali interpositam,reuocantur ante omnia,sicut attentata post iudicialẽ. de noui operis nuntiatio.l.de pupillo.§.meminisse.nu.5. 187
1 Attestationes non publicatæ an faciant fidem in alia instantia.communis quod non.C.de eden.l.is apud.nu.30.Restringe & limita vt nu.31. 298
1 AVDIRE an dicatur,qui non intelligit in dispositione hominis.de verb.obli.l.j.nu.46. 257
2 Audientiam potest princeps in totum denegare alicui.de rescrip.c.sicut Romana.nu.6. 21
2 AVENIONENSIS patria amena admodum est,& saluberrima:nec propter aëris intemperiem,sed propter malum regimen creditur peste vexari.in tract.de pest.c.1.nu.122. 76
2 Auenionensis ciuitas est magnifica.c.4.nu.52. 84
2 AVGMENTATIO portionis aliorum,sequitur ad diminutionem cõcurrentium ad partes.de consti.c.cum M.Ferra.nu.13. 8
1 augmentũ accedit naturæ sui principalis:ideo sicut valet donatio inter patrem & filium pro dote,ita pro augmento dotis.de leg,1.l.si ex toto.nu.2. 113
augmẽtũ adiectũ patti ñ cedit cõmodo legatarii,qa ps ñ accedit pti.ibi.nu.10.
1 augmentũ superueniens post mortem testatoris,q̃ habuit initium in vita indistincte auget legata,nõ legitimam:& quare,ad leg.Fal.l.in quartã.nu.46.147

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

1 Augmentum rei emphyteuticæ spectat ad emphyteutam, siue latens siue patens.de leg.j.l.si ex toto.nu.7. 113
2 AVIA paterna an possit hæredem vniversalem instituere filiam spuriam conceptam ex coitu non accusabili etiam extante prole legitima. respon. cxj. nume. 4. 212
2 Auocasse censetur causam à manibus ordinarij Papa eo ipso quod causam alteri delegauit. de consti.c. cum M.Ferra.nu.198. 20
Aduocatio causę facta per Papam,operatur nullitatem postea gestorum per iudicem,ibid.nu.196.
Auocata à vitrico beneficio.l.hac edictali. C.de secund.nupt.an sint imputanda in legitimam filij q̃ non : sed prius deducenda est legitima.ad leg.Fal.l.in quartam.nu.219. 154
2 Auocatio operatur nullitatem quorumcunque actorum,per inferiores post auocationem.respon.cxlix. nu. 11. 187
1 AVREVS legalis quantum valeat secundum nostram monetam & quantũ solidus legalis.sol.mat.l.si constante.nu.28. 54
2 Auth. res quę.C.cõm.de leg.an vindicet sibi locum in dote constituta, & soluta post grauamen iniunctum,& post mortem testatoris. respon.cxcij. numero.1. 213
1 Auth. sed iam necesse.C.de donationib.antenuptias. an procedat etiam si mulier non habberet immobilia ad dandum in augmentum dotis. sol. mat. l. dotis causa. nu.29. 40
2 Auth. ex causa.C.de lib.preter. an procedat solum in his quæ possunt stare sine institutione,de vulg.substi. l. moribus.nu.33. 71
2 AVTHORIS defensionibus põt vti successor,contra quẽ habet regressum de euictione. respon. iij.nu.10. 105
1 Authoritas tutoris an requiratur in stipulatione pupilli.de ver.obli. stipulatio. nume.68. 258
2 Authoritate propria quod licet,multomagis licet authoritate iudicis etiam incompetentis. respon. cxiij. nu.1. 162
1 Auunculus sito iure non vocabatur ad hęreditatem de iure ciuili : sed ad bonorum possessionem de iure prętorio : hodie autem sublata est ab intestato differentia agnationis & cognationis. ad senatusc. Treb.l.ex facto. §. si quis ita.nu.12. 171
1 Auus non tenetur dotare neptem pro filio diuite. ad leg.Falc. in l. in quartam nu. 204. 153
1 Auus maternus, an teneatur dotare neptem. sol. matri. l. dotis causa. numero.81. 42
Auus simpliciter dotando neptem,videtur eam dotare de bonis ipsius, vel filij: & non de bonis neptis. sol.mat.l. dotis causa.nu.76. 42
Auus non prohibetur donare nepotibus ex filia spuria nascituris: sit tamen cautus, quando donat, vt ita concipiat donationem, ne videatur donare nepotibus contemplatione filię spurię. ibid. nu.69.
Auus an teneatur dotare neptem.ibid.nu.74.
Auus administrator bonorum filij dotando neptem,presumitur dotasse de bonis filij. ibid.nu.75.
Auus an possit hodie pupillariter substituere nepoti prætorito ex filio emancipato. de vulg.substi.l.moribus. nu.31. 71

De litera. B.

1 BANNITVS non rite an possit impunè occidi. de re iudi. l. iiij. §.condemnatum.nu.33. 223
1 Bannitus licet perdat iura ciuitatis quo ad ciuilia ipsius ciuitatis,retinet tamen ea, quæ sunt iuris naturalis & gentium. C. de reuoc. don. l.si.nu.86. 320
2 Bannitus, si vigore statuti offendi possit,offendens tamen bannitum pendente appellatione,puniendus est, etiam si postea appellatio deserta remaneat. de re iud.l.res iudicata. nu.12. 216
1 Bannito mittens literas, vel nuntium, an incidat in pœnam statuti, prohibentis ne quispiam loquatur cum bannito. de verb. obligat. l. stipulatio. nume. 58, 257
1 Bannitus an dicatur malè vti substantia, etiam antequam bona publicentur. sol. mat. l. si constante. nu. 43. 54
Bannitus si vigore statuti occidi potest, poterit etiam vulnerari,sed an impunè poterit vxor sua adulterari. ibid.nu.75. 56
1 Bannitus à loco solutionis fiendæ, an possit cogere debitorem alibi soluere.in tract.de pest.cap.j. nu.3. 73
1 Banniti à Papa & Imperatore perdunt omnia iura communia & municipalia. ad senatus. Treb. l.ex facto.§.ex facto.nu.18. 169
Banniti an perdant patriam potestatem : quòd non,ex quo infertur ad plura. ibid. nu. 19.
Banniti nostri temporis an æquiparantur damnatis in metallum, an deportatis,an verò relegatis.ibid.nu.13.
Bannitj nostri temporis solum perdunt iura municipalia ciuitatis à qua banniuntur,non autem iura communia.ex quo inferuntur plura ibidem.numero.14.& 17.
Banniti an etiam perdant iura communia illius ciuitatis, à qua banniuntur,cõmunis q̃ non: sed retinent beneficia iuris communis in ciuitate, à qua exulant. ibid.nu.15.& 16.
1 BAPTISMATIS character indelebile est, ideo non potest tempore, loco & conditione finiri : ergo baptizatus compelli potest ad obseruatiam fidei, de le.j.nemo potest.nu.95. 125
1 Baptizatus si loqui nesciat potest respondere per patrinum, aliàs si sciat loqui non potest per alium respondere.l.i.nu.36.de verb.obl. 257
2 Baptizari nemo potest, nisi in ecclesia in qua sacri fontes sunt specialiter deputati nisi ibidem vigeat pestis.in tract. de pest. cap.i.nu. 200. 79
BARBITONSOR propter artis vilitatem non differt à mechanico & plebeio. respon.cxciii.nu. 3. 4. & 5. 212
1 BASTARDI communiter sunt mali, & omni vitiorum labe coinquinati: & alioqui sint boni, illud est de raro contingentibus.soluto matrimonio.lege,dotis causa. numero 9. fol. 40.& extra de rescriptis, capitulo, inter cæteras.num.4. 27
1 Bastardorum nominatio apud Gallos non est abominabilis, nec iniuriosa. ad sena, Treb. l. ex facto.§.si quis rogatus.nu.9. 165
1 BELLVM quod dicatur licitum,& quod illicitum. de acqui.possess.l. possessio.nume.69. 199
3 Belli suspicio an haberi debeat pro bello. in tract.de pest.cap.i.num.134. 77
2 BENEDICTIONIS maior est virtus quàm naturæ. respon. xxxiii.nume.7. 117
1 Beneficium renuntiari non potest, nisi in manibus superioris. de acquiren.poss. l. naturaliter.§.nihil commune. nu.107. 205
1 Beneficium huius legis, an specialem renuntiationem desideret.C.de reuocan. donat.l. si vnquam.nu.116. 316
1 Beneficium datur propter officium. C. de reuocand. donatio. l. fina. numero.161. 323
1 Beneficij poss.f. tempore pestis potest quis solo visu apprehendere. de acquir. poss.l.possessio.nu.95. 199
2 Beneficium impetrans à Papa, nulla facta mentione de natione suа vel patria, subreptitiè impetrasse censetur, & impetratio est nulla.in tractatu de peste. c.v. nu.154. 92
Beneficii sui fructus an percipere debeat residentiam facere impedimento iusto impeditus.in tract.de pest.c.i.nu.144. 77
Et ibi quid de distributionibus quotidianis,an & quando eas percipere debeat, sic impeditus.num.145.& 146.
1 Beneficia censentur minoris valoris propter onera eis annexa: tanti enim sunt illorum redditus æstimandi quanti valent oneribus deductis.ad sena. Trebel. l.i.§.si hæres.nu. 27. 161
2 Beneficium potest conferre ordinarius sub conditione, si vacat, etiam ignoranti vacationem.respon.vii. nu. 2. 106
2 Beneficia an prælatus conferre possit,& administrare quamprimum est electus etiam nondum naturalem adeptus possessionem. respon. xi.nu. 1. 108
2 Beneficium affectum dicitur per præsentationem mãdati. respõ.xxiii.nu.1. 112
Beneficium aut canonicatum habere non dicitur, nisi cui ita confertur, vt perpetuò illud habeat. respon. v.nu.18.19.& 20. 106
2 Beneficia nullo modo vacant per sponsalia de futuro. respons. lxx.nu.2. 137
2 Beneficium illicitè occupans, ab eo est remouendus. de rescrip. cap. inter cæteras.nu. 21. 28
2 Beneficium quid dicatur,& quid differat à rescripto, & priuilegio. de rescri. in rub.nu.24. 25
Beneficium intelligendum est de beneficio ecclesiastico, si de eo fiat mentio in iure canonico. de rescrip. in rub. nu.25. 21
Beneficium ecclesiasticum quot modis capi possit. ibi.nu.26.
2 Beneficium violenti occupatoris, an possit ante sententiam declaratoriam alteri conferri. de restitutio. spoliato. c.sæpe. nu.101. 71
Beneficio priuatus ipso iure non debet à possessione de facto amoueri, nisi eo citato & causa cognita.ibi.
2 Beneficio renuncians priuatur per renuntiationem. de rescrip. c. ex parte. nume.23. 25
2 Beneficio, an priuari possit residentiam non faciens propter aliquod impedimentum. de iudi. c.i. nu. 28. 42
2 Beneficia minora debentur pauperibus clericis. de rescrip. cap. ad aures. nume. 8. 32
2 Beneficia maiora ecclesiastica, quę dicantur remissiuè. de rescrip. cap. ad aures. nume.2. 33
2 Beneficii liberè conferendi ordinarius præsumitur esse in quasi possessione. respon. xvi. nu. 9. 109
2 Beneficii aut dignitatis ecclesiasticæ redditus non possunt sine causa diminui. respon. xxvi.nu. 35. & 36. 114
2 Beneficio legis est indignus, qui committit in legem. respon.xxxi.nu.9. 115
2 Beneficio primo renũtians vt secundum obtineat an ad priorem redire possit. respon. xxiii.num.1.& 8. 112. & 113
2 Beneficiorum in collatione prior in data præfertur.respon.xxiiii.nu.2. 112
2 Beneficium an conferri possit instituto contra formam fundationis? & vide nume.11. respon.lix.nu.5. 129
2 Beneficium simoniacè obtentum de iure communi non potest immediatè obtineri sine dispensatione: quę non præsumitur, nisi probetur, respon.xxi.nume.7. 111
2 Beneficium in præiudicium patronorum vacare non dicitur: si institutus renunciauerit sine eorum scientia & voluntariè. respon.lix.nu.4. 129
2 Beneficium congruè dici non potest vacare ex duplici capite. & vide nu.10. respon. xxi. nu. 2. 111
2 Beneficium si sit euictum ab aliquo is iure redibit ad suum quod titulo permutationis resignauit. respon.3. num.8. 105
Beneficia vacantia per mortem alicuius prothonotarii sunt pontifici reseruanda. respon.6. nu.4. 106
2 Beneficia reseruata neque legatus neque vllus inferior conferre potest,respon. 6. num. 1. 106
2 Beneficia in dubio præsumũtur libera, & non patronata, respõso. xlviii. nume. 10. 123
2 Beneficiatus non potest fructus beneficii ad vitam alienare, nisi necessitas vel vtilitas ecclesiæ id exigat. respon.xliii. nu. 4. 121
2 Beneficiatus non potest nisi in vno beneficio residere. respon,xxvi.nu.32. 104
Beneficiatus quomodo compellatur residere. ibid. nu.34.
1 BINVBORVM pœnę sunt æquales, tam in patre quam in matre,vbicunque pariter cadunt in vtroque. & idem dicendum de parentibus turpiter, & inhonestè viuentibus. C. de reuoc. donatio.l.fi.num.96.97.& 98. 121
2 BONVM omne procedit à gratia Dei. Gratia autem duplex. de rescript. c. eam te. nu. 20. 31
1 Bonus & honestus quis præsumitur ex antecedenti & subsequenti probata conuersatione,de rescrip.c.eam te. nu. 40. 31
1 Bona futura possunt obligari.de pig. l.conuentio generalis.nu.1. 26
1 Bona hypothecata vel pignorata non dicuntur proprie alienata, C. de reuoc. do.l.fi.nu. 147. 323
1 Bona futura cur veniant in generali obligatione. de priuileg. cred.l. dabimus. §. si quis cum tutor. nu.12. 236
1 Bonis cum pluribus interdicatur, de quibus intelligitur hic tex. de verb. obli. l.is cui bonis.nu.1. 270
1 Bona alicuius non sufficere ad soluenda debita, an probetur secundum formã traditam in gl. l. cum de leg.ff. de proba. etiam si agatur de magno præiudicio. sol. mat. l.si constante. nu.18. 53
2 Bona occisi cuius necem non vendicauit hęres in termino applicantur fisco.in rub. de iud.nu. 95.& 96. 39
Bona testatoris adita hæreditate non dicuntur testatoris bona, sed hæredis.l.filius familias.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

familias.§.diui.de leg.j.nu.56. 129
1 bona eo iure ad substitutum pertinent, quo ab instituto possidebãtur. respon. lxxx.nu. 10. 143
bona vbi pluribus donantur, ille præfertur cui bona ipsa prius tradita fuerunt. respon. lxiij.nu.3. 131
1 bona testatoris alienari prohibita, possunt ob eis alienum hæredis alienari : & durat alienatio pro vita ipsius hæredis prohibiti: eo autem mortuo,reuocatur alienatio : & quare.de leg.i.l.filiusfamilias.§.diui.nu.57. 129
Limita,nisi hæres ipsius prohibiti mortui sit de familia, extra quam alienatio erat fieri prohibita : quia etiam pro vita ipsius durabit alienatio. ibidem nu.58.
1 bonorum possessor cur non dicatur propriè hæres : & quare non ipso iure sit hæres. de vul.& pupil.l. hęredes.nu. 13. 59
1 bonorum possessor, an dicatur hæres.de vul.subst.l.hæredes. nume. 15. fol.60 & nume.211. 68
2 bonæfidei possessor tenetur ad fructuum naturalium restitutionem: quia ex eis factus est locupletior. respon.lxv. nu. 14. 133
2 bonefidei possessor tenetur ad restitutionem fructuum: ex quibus factus est locupletior. & ibi vide quando præsumatur locupletior .respon.lxv.nu.13. 133
bonæfidei possessor facit fructus suos, maximè consumptos. respon. xxj. nume. 8. 111
2 bonæfidei possessor si eligit vel præsentat aliquem,ille est præferendus electo, vel præsentato à vero proprietario. de causa possess. & proprie. c. cum eccle sia Sutrina.nume.130. 65
In bonis nostris, ex bonis, & extra bona nostra quæ dicantur. ibid. nume.127 128.& 129.
1 BREVITAS immoderata non minus reprehendenda, quam excessiua loquacitas. si certum pet..l. j. nu. 7. 3
2 BVLLETINVM album si officialis det amico suo, qua pœna veniat puniendus.in tract.de pest. c.v.nu.280. 95
bulletinum quare sic nominetur. Et quo sigillo signari debeat.ibid. nu. 281. & seq. Et si sigillum non sit bene impressum bulletino, non erit danda fides. ibid.nume. 286.
bulletinum debet scribi, uel subscribi manu officialis ad hoc deputati.ibid.nume.276.& seq.
bulletini data debet scribi extense, non per literas abachi, seu ciphras.nu.285 Et si inter custodes & volentes intrare oriatur cõtrouersia super veritate bulletini quis erit de hac quæstione competens iudex. numero 287. 95
Et an à sententia talis iudicis si forte non videatur iuridica licebit appellare. ibid.nu.288.
bulletino quod alio nomine dicitur literæ dimissorię, probatur aliquem non esse de pestе suspectum.ibid.nu.268. 94
bulletinum seu literę dimissoriæ tempore pestis à quo sit faciendum.ibid.numero 269.
bulletini tenor & forma quales esse debent. ibid.nu. 270. & seq. Et quanto tempore debeat valere. nu. 272.
bulletinum etiam alio vocabulo dici potest litera dimissoria, siue literæ tractatoriæ. ibid.nu. 271.& 272.

¶ De littera. C.

1 CADAVER hominis an possit pro pignore capi, seu detineri. de pig. l.obligatione.nu. 34. 29
1 Cadaueri illata offensio an ipsi defuncto censeatur facta, an vero hæredibus : quod secundum veritatem hæredibus, secundum fictionem defuncto. de verborum obligatio. l.eadem.§. Cato. nume.95. 269
1 CADVCATO fideicommisso hæreditas remanet penès institutum,& eius hæredes : caducata autem substitutione direct. hæreditas deuoluitur ad venientes ab intestato ipsius testatoris. de vulg. substitutio. l. centurio. numero 59. 79
1 calumnias calumnijs refellere, & cauillationes cauillationibus comprimere licet. quorum lega.l.j.§. quia autem. nu.13. 245
2 An cancellatio,seu liberatio metu facta valeat: & ibi vide an coacta voluntas, voluntas sit. respon. clxvij. nu. 4. 195
2 CANON Græcè dicitur Latinè regula. de consti. in rubri. nu.23. 4
canon quot modis capi possit ibid. nu. 28.
canon an rectè possit denotare legem ciuilem. ibid.nu.29.
canonis appellatione,in materia fauorabili etiam comprehenditur synodalis constitutio. de consti. in rub. nu.27. 4
1 canon. reintegranda. remedium, an habeat locum contra titulo & bona fide possidentem, latissimè disputatur, tandem conclu. communè esse quod sic. de acqui.possess.l. rem quæ nobis. nu.24.& 27. 210
cano. reintegranda, remedium,an detur malę fidei possessori.ibi.nu.28.
cano. reintegranda, remedium,an competat commodatario, deposita. & similibus non habentibus, nisi detentionem : communis quod sic ibidem. nume. 21.
2 CANONIA & præbenda quid differant. de consti. c. cum M. Ferrarien. nume. 170. 18
2 canonica portio quæ regulariter debetur parochiæ, in qua corpora assumũtur, an debeatur parochiæ, in qua quis aufugit propter pestem, & ibi mortuus est, an parochiæ à qua aufugit.in tract. de peste.c.j. nu.198. 78
2 canonica institutio, uel electio quot modis dicatur.de constitutionib.in rub.nume. 25. 4
1 canonicam legem disponentem aliquid ratione peccati, seruandam esse in terris imperij, quomodo procedat. de verborum obligationib.l. ita stipulatus. nume. 26. 282
2 canonicatuum & præbendarum prouisio ad capitulum dupliciter pertinere potest. respon. xv. nu. 2. 109
1 canonicus si teneatur vigore statuti soluere vnam capam valoris decem aureorum de primis fructibus, non tenetur ultra ualorem fructuum.si cert.per. in continua. rub. nu. 5. 2
1 canonici tempore pestis residentes an & quando possint recipere canonicum ad possessionem,& ei dare stallum in choro,licet non faciane maiorem partem, & absentes non citauerint.in tract.de pest.c.j.nu.155. 77
2 canonici ecclesiæ cathedralis in processionibus debent anteire abbatem & cæteros prælatos aliarum ecclesiarum. respon.v. nu.2. 106
2 canonici nomen non possunt conuentuales vsurpare,etiam de consensu capituli. respon. v. nu.3. 106
2 canonicus de iure communi non eligitur sed recipitur. respon.xv.nu. 4. 109
2 canonici ex quo sunt digniores capellanis primo sunt uisitandi. respon. v. nume.6. 106
canonici digniores sunt capellanis. ibid. nu. 1.
2 canonicarius quis.de consti. in rub. nu. 24. 4
2 canonicus potest esse sine præbenda. de constitutio.c. cum M. Ferrarien. numero.26. 8
2 canonicus præsumitur scire mortem sui prælati : & ea,quę in ecclesia geruntur. de rescri. c. eam te. nu. 53. 32
2 canonicus non potest agere pro canonico sine mandato. de constitu.c. cum M. Ferrarien. nu.61. 10
2 canonici soli sunt de capitulo. de rescrip. capi. eam te. nu.14 31
2 canonici restringendi sunt, si redditus ecclesiæ non sufficiant. ad sustentandum. de consti.c. cum M. Ferra. nu. 20. 8
canonici dicuntur recipi, & non eligi. ibid. nu. 25.
2 canonici dicuntur vsurarij & non vsufructuarij suarum præbendarum. de const. c.cum M. Ferra. nu. 17. 8
2 canonici verbum,indefinitè prolatum,idem importat quod capitulum. de consti.c.cum M. Ferrarien.nu.115 7
2 canonici obediendentes prælato malè viuenti, & perperam bona ecclesiæ administranti, præsumuntur etiam malè viuere. de rescriptis.c.si quando. numero. 11. 29
2 canonici seculares sunt digniores regularibus eisque præferuntur.respon.xxxi. nume. 2. 115
canonici fictitii & simulati dici non possunt canonici.respon. v. numero 27.28. 29.30.& 31. 106
canonicorum habitum conuentuales sumentes vt ratione habitus præcedant capellanos, cogi possunt dimittere habitum .respon.v.nu.34.& 35. 106
canonicus non potest esse sine præbenda. respon. v.nu.21. 106
canonicatum vel beneficium habere non dicitur nisi cui ita confertur, ut perpetuò illud habeat. respon.v.nu.18.19.& 20. 106
canonicus electus supra numerum etiam à capitulo habet ius agendi corã superiore ad prębendam. respon. v.nu.22.& 23. 106
canonici nomen si sit nudum & vanum & uentosum non est de eo habenda ratio. respon. v. nume. 24. 106
canonicis ecclesię cathedralis causæ delegari possunt,non autem capellanis.respon.v. nu.7. 106
canonici sunt pars corporis episcopi.ideo à suo capite separari non debent. respon. v. nu. 3.& 4. 106
2 capellani ratione maioris administrationis præferendi sunt conuentualibus habentibus dumtaxat officia.respon,v.nu.13.15.16.& 17. 106
2 capitulum non habet ordinariam,nec succedit,quo ad collationes beneficiorũ. de rescript.c.eam te. nu. 49. 32
2 capitulum dicitur, etiam quod ibi non sit episcopus, & caput suum.de rescript. c.eam te. nu. 15. 31
2 capitulum potest possidere vltra prębendas bona in communi.c. cum M. Ferrarien.nu. 34. 18
2 cap. statutum de rescriptis. intellectus.respon. viii.nu. 9. 107
1 cap. Raynaldus. extra de testa. intellectus.ff.de vulg.& pupil.substi.l. centurio. nume. 99. 81
2 capitulum potest augere numerum canonicorum etiam contra statutum de certo numero absque licentia Papę.respon. v.nu. 5. 106
2 capitulum non habet potestatem recipiendi resignationes licet habeat potestatem conferendi. respon. lxi. num. 10. 130
2 capitulum inferioris ecclesiæ de iure communi nullam habet potestatem conferendi.respon. lxi. nu. 1. 130
2 capitulariter quicquam statui non potest, nisi duæ partes ex tribus præsentibus interfint in capitulo cum authoritate abbatis. respon.xlii.nu.2. 120
2 capitula cum connexis & correspectiuis non seruata ab altera partium : minus ab aduersa parte seruanda erunt.respon. xcix. nu.3. 157
1 CAPONVM debitor an debeat dare mortuos,an viuos. si cert.per.l.quod te. nume.73. 16
1 CAPTA in bello statim efficiuntur capientium : & quomodo intelligatur verbum, statim. de acquir. possess. l. possessio. nume. 4. Limita & declara. nume. 7. 196
1 capta in vim modi, in falcidiam imputantur : quia quodammodo pro pretio capiuntur : ergo iure hæreditario : cum pretium loco rei, &c. & nu. 64. in 3. amplia. ad legem Falcid. l. in quartam,nu. 63. 148
1 capta ex testamento quod aliquo modo sustineri potest aut tanquã codicillus, aut donatio causa mortis, large dicuntur capi ex testamento: ideo in legitimam imputantur : secus si non possit aliquo modo sustineri. ad legem Falci. l.in quartam.nume.141. 151
capta extra patrimonium etiam si ex patris dispositione capiantur in legitimã non imputantur ideo capta per frarrem ex substitutione pupillari de substitutia pupilli fratris non imputantur in legitimam ibid.nu.135.
2 Captus pro repræsaliis propter factum communis,habet ius repetendi expensas ab ipso communi.in tract.de pest.cap.i.nu.92. 75
2 Captus non præcedente legitima suspicione fugæ,debet relaxari.respon.90.nume.24. 153
2 Captiuus,qui relaxatus fuit ad pecuniam afferendam pro se,& concaptiuis redimendis,si non reuertatur,& concaptiui pro se soluerint habent contra se negotiorum gestorum actionem.in tract.de pest.c.i.nu.91. 75
2 Captura fine causa concessa iniuriosa est: & iniuriarum confirmatio nulla est. respon.90.nu.30. 153
Captura inordinata,nullius est momenti.ibid.nu.13.
2 Captura concedi non potest pro debito non liquido.respon.clxvii.nu.10. 195
1 Captura debitoris suspecti de fuga,an possit denegari,si non fiat fides de debito.sol.mat.l.soluto matrimonio.nu.58. 48
1 Captatoria voluntas, an possit consuetudine vel statuto confirmari, & an sit contra bonos mores,& quare dicatur captatoria. de vulga. substitu.l.moribus, nu.3. 69
1 Captatoria voluntas non valet,quando tota substantia fideicommiss. vel legati pendet à voluntate hæredis vel tertii, secus si sola electio personarum,quibus facienda

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

bus facienda sit restitutio.ad senatusc. Treb.l.hæredes.§.peto à te.nu.10. 186
2 CARCERARI nemo debet vti suspectus,de iure cõmuni, nisi prius fuerit legitima suspicionis causa allegata.respon.xc.nu.28. 153
2 Carceratio potest fieri in loco delicti,nisi præuentio facta fuerit per iudicem cõpetentem.respon.xc.nu.2.& 3. 152
Carceratio concessa per iudicem incompetentem,ciuilis est.ibi.nu.1.
Carceratio ob suspicionem fugæ,ab incompetenti iudice fieri non potest.ibid.nume.4.
1 Carcerati quis non debet,nisi præmissa citatione.de pig.l. obligatione. numero 25. 28
Carceratum non habentem vnde se alat,si à creditore non alatur,iudex relaxare debet.ib.nu.32. 29
2 CARDINALIS non potest residere in monasterio,cum sit vocatus ad maius tribunal.respon.2 6.nu.31.fo.114.& resp.xxxviij.nu.9. 118
1 Cardinalis qui ex dispensatione potest testari an poterit & codicillari.de leg. j. l.sciendum.nu.2. 103
Cardinales qui secundum consuetudinem Romanæ curiæ testari non possunt, codicillari non poterunt.ibid.
2 Cardinales & curiales dicuntur residere in beneficio dum sunt in seruitio papæ. respon.xxvj.nu.30. 114
1 Cardinales æquiparantur præfecto prætorio:item præsidi,& proconsuli.de vulga.substi.l.centurio.nu.21. 76
2 Cardinales non comprehenduntur in odiosis in dispositione generali etiam relata ad personas cuiuscunque sunt status, dignitatis, & præeminentiæ.respon.vj.nu.6. 106
1 Cardinalibus,an competant priuilegia militum in testando.de vulg.& pup.substi.l.centurio,nu.21. 76
2 Carnificis officium,siue manegoldi nemo potest cogi suscipere.in tract.de pest. c.4.nu.118. 85
2 CASTRA acquisita filiis masculis, do.Ioannis æqualiter omnibus, an vni tantum acquisita intelligantur.resp.cxxxj.nu.40. 175
2 Castra vnita ducatui Alenconii & comitatui Pertici an assumpserint naturam appanagii.respon.lxxx.nu.58.& 59. 145
1 Castro destructo perduntur iura castri.de flu.l.quominus.nu.105. 251
2 CASVS mali suspicio,seu metus calamitatem adfert non modicam. in tract. de pest.c.1.nu.135. 77
Casus fortuitus rarissimè euenire dicitur,qui in centum annorum spacio nõ ni si semel eueniat.ibi.nu.102. 76
2 Casus quis dicitur similis,& quis maior casu expresso.ibi.nu.78. 95
2 Casus neminem excusat vbi easum culpa præcessit.de in tract.de pest. c. 1. numero 39. 74
Casus seu fortuna tristis,& aduersa non solet venire in consideratione. ibidem nu.85. 75
Casus fortuitus quis dicatur,ibi.nu.98.Et quando dicatur insolitus, & non præuisus.nu.99.& nu.100.
Casus fortuiti periculum an & quando spectet ad conductorem,locatorem,em ptorem,vel venditorem.ibi.nu.87.& seq. 75
1 Casus episcopo reseruati qui sint.in tract.de pest.c.8.nu.39. 191
1 Casus figuratio huius difficilimę.l.vnà cum illius ratione decidẽdi, ac dubitandi.de leg.1.l.cum filiosa.nu.1. 117
1 Casus huius.§.cum rationibus dubitandi ac decidendi.ad sena.Treb.l.j.§.si hæres.nu.1, 160
2 Casus figuratio & literę intellectus.nu.26. vbi seriatim ponuntur quatuor intellectus ad versi.fin.huius tex.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.12. 134
1 Casus vt qui non est hæres directo, grauari possit vt hæres, sicut datur an sit dabilis casus,vt qui sit hæres grauetur non vt hæres. de lega. 1.l.cum filiosa. num.8. 117
2 CAVPO ex natura officij tenetur occisores hospitari & eis victum præstare.respon.clxij.nu.9. 194
2 CAVSA pia æquiparatur causæ status seu libertatis.respon.clxxv.nu.21. 201
2 Causa criminalis sine incommoditate ciuilis in iudicio misto separari non potest.respon.clxxvj.nu.3. 202
2 Causa promissionis indemnitatis differt à causa rescissionis contractus: nã vna non parit exceptionem rei iudicatæ in altera.respon.cviii.nu.3. 160
2 Causa quælibet excusat à periurio.respon.lv.nu.5. 128
1 Causa odii quam habet testator contra aliquem,est iusta causa prohibendi alienationem in illum.de leg. 1.l.filiusfa.§.diui.nu.51. 129
1 Causa conseruandi bona in familia est iusta causa prohibendi alienationem.de leg.1.l.filiusfa.§.diui.n.2. 127
2 Causa vna si specialiter demandetur ordinario,efficitur delegatus illius causæ: quia noua iurisdictio sibi impartitur.respon.ix.nu.3. 197
2 Causa remota remouetur effectus.in tract.de pest.c.4.nu.1; 83
2 Causa cessante an cessare debeat effectus iam consummatus,in tract.de pest.ca. 2.nu.41. 80
1 Causa possessionis & proprietatis quæ sit.in rubri. de cau. poss. & proprie. nume.49. 61
Causa quomodo sumatur in rub.ista.ibi.nu.51.
Causa quotuplex sit remissiuè.nu.50.
2 Causa idem est quod ratio.de rescrip.c.si quando.nu.9. 29
1 Causa impulsiua cessante,quãdo cesset priuilegii,aut rescripti effectus.de vulg. substi.l.ex facto.nu.15. 164
2 Causam sufficientem in actu prohibitę fieri absque causa non probãt verba generalia.respon.xvj.nu.8. 106
1 Causa finali cessante,licet cesset effectus,cessante tamen causa impulsiua,nõ cessat effectus.C.de pactis.l.conditionis.nu.30. 303
1 Causa cessante non cessat effectus iam consummatus.C.de reuoc.dona.l. si vnquam.nu.52. 313
1 Causa quando dicatur dubia.de iureiurando.l.admonendi.nu.30. 18
2 Causa & effectus legis distinguunt ipsam legem.de flumi.l.quominus.n.18. 247
1 Causa iniusta non excusat à mora.ibi.nu.55. 15
1 Causa iusta excusat à mora.ibid.nu.55.
1 Causa an sit in sententia exprimenda,de verb.obl.l. qui Romæ. §. duo fratres. num.102. 292
Causę cognitio requiritur in executione rei iudicatę.de re iudi.l.qui pro tribunali.nu.9. 217
1 CAVTELA ad tollendum efficaciam clausulæ codicillaris, & similium: vt facias interrogare notarium de effectu illarũ clausularum, qui si nesciat respondere,clausulę nil operabuntur.de vul.substi.l.centurio.nu.88. 80
1 Cautela, vt dominium rerũ dotalium trasseat ipso iure absque traditione ad hæredes mulieris.sol.ma.l.doris causa.nu.38. 41
1 Cautela ad excludendum agentem remedio cano.reintegranda, vt excipiatur de mala fide agentis & probetur.de acqui.pos.l.rem quæ nobis.nu.29. 210
1 Cautela ad faciendum quòd annullata stipulatione principali non annulletur pœnalis.de ver.obl.l.ita stipulatus.nu.40. 283
1 Cautela ad acquirendũ rẽ sine pecunia.in quib.cau.pig.l.senatusconsul.n.12.32
1 Cautela datur pauperi emptori non habenti modum soluendi pretium ad prolongandam solutionem vt apponat rem esse hypothecatã, &c.ad sena.Treb. l.j.§.hæres.nu.32. 161
1 Cautelæquatuor traditę per Alex.hic,ad euitandum debiti præscriptionem referuntur:relateque quatuor modis impugnantur.de leg.1.l.nemo potest.nu. 119.& 120. 126
1 Cautelę alię ad alienandum res alienari prohibitas tradũtur remissiue.de leg. 1.l.filiſami.§.diui.nu.69. 130
1 Cautela contra.l.iij.de noua.vt cedatur exercitium directarum.ad senat. Treb. l.explicito.nu.13. 155
2 CAVTIO præstita post actum consummatum,non potest dici incontinenti præstita.respon.xc.nu.26. 153
2 Cautionem iuratoriam præstare volens loco fideiussoris,debet allegare & iurare impotentiam fideiubendi.respon.xc.nu.18. 153
1 Cautio Mutiana quando remissa videatur.respon.cxiij.nu.4. 162
1 Cautio Mutiana an habeat locum in contractibus:quod nõ:& quare.C.de pac. l.conditionis.nu.31. 303
Cautio Mutiana habet locum in contractibus,qui non transmittuntur ad hæredes,vt super alimentis,vsufructu,& similibus.ibi.nu.32.
1 Cautio de non offendendo præstita sine adiectione pęnę quid operetur de dam no infecto in continua.rub.de damn.infec.nu.24. 189
Cautionem de non offendendo præstari sub certa promissione pœnę, petere tutius est.ibi.nu.25.
Cautio de non offendendo si fuerit præstita sub pœna,cui applicari debeat pœna,an parti.ibi.nu.26.
Cautio præstanda à persona personæ,qualis esse debeat,an cum fideiussoribus, vel de pignoribus,an veto sufficiat nuda repromissio.ibi.nu.9.
Cautio,verbum prolatum cum adiuncto intelligitur de fideiussoria vel pignoratitia cautione.ibi.nu.10.
Cautio de non offendendo pro quanto tempore præstari debeat.ibi.nu.23.
2 Cautio de parendo iuri est prætoria:& debet esse sufficiens,scilicet per pignora vel fideiussores.de iudi.c.1.nu.74. 48
Cautio iuratoria nunquam admittitur,quãdo creditori potest succurri alio remedio,quàm per cautionem iuratoriam.ibi.nu.61.
1 Cautioni iuratorię debitoris non valentis fideiubere,an & qñ stetur & quando non.sol.mat.l.sol.mat.nu.50. 48
Cautio,verbum à lege prolatum,quando persona est suspecta,intelligitur cum fideiussore.de dam.infect.in continuatione rubr.de dãn.infect.nu.21. 189
Cautio de non offendendo,an possit etiam peti pro amicis illius, qui timet offendi.ibi.nu.12.
Cautionem de non offendendo petens,an teneatur fidẽ facere de legitima causa timoris:an vero stetur ejus iuramento.ibi.ibi.17.
Cautionem de non offendendo petenti an obstet exceptio,quod ipse etiã teneatur cauere.ibi.nu.19.
Cautionem de non offẽdẽdo petẽti an obstet exceptio,quod ipse fuit causa inimicitiæ.ibi.nu.20.
Cautio præstita mihi de non offendendo,an etiam intelligatur præstita de non offendendo meos.ibi.nu.14.
Cautionem de non offendendo præstans, an etiam teneatur cauere etiam pro suis familiaribus,& adhærentibus.ibi.nu.15.
1 Cautio Mutiana non habet locum in contractibus. & cur diuersum in vltimis voluntatibus.de verbo.obli.l.ita stipulatus.nume.43.& 44.Limitatur tripliciter.nu.45. 283
Cautio Mutiana habet locum in conditionibus negatiuis collatis in personam honorati,non etiam in collatis in personam grauati.ibi.nu.46.
1 CAECI possunt stipulari:& quare.de ver.obl.l.stipulatio.nu.49. 257
1 Cæco errante in proprio nomine hæredis vitiatur institutio. de leg. 1. l.si quis in fundi vocabulo.nu.9. 106
2 CEDENS iura sua litigiosa potentiori hac pœna plectitur:vt talia iura in aduersarium transferantur.respon.clxix.nu.5. 197
2 CENSVRIS ecclesiasticis non tenetur qui rem iustè ac legitimè detinet.respon.lxxvij.nu.2. 141
1 Centurio quis dicatur.de vulg.substitu.l.centurio.nu.4.& 29. 75.77
1 CERTI condictio an sit duplex:generalis scilicet, & specialis: an vero vna tantum scilicet generalis.si cert.pet.in continua.rub.nu.18. 2
Certi cõdictio generalis an competat pro mutuo.quod sic:sed qualiter cognoscetur pro mutuo intentatam fuisse generalem,vel specialem.ibi.nu.19.
1 Cessionarius tenetur ante litem contestatam reo petenti edere instrumentũ cessionis:intelligevt ibi.C.de eden.in continuatione rub.nu.5. 264
1 Cessionarius facere debet in actu interpellationis fidem de cessione vt debitor in mora constituatur.si cert.pet.l.quod te.nu.61. 15
2 CHARITAS quid sit in tract.de pest.c.8.nu.3. fol. 100.
Christus fuit purus Deus & purus homo:& nõ tertia species hominis vel Dei. de interdi.l.videamus.nu.14. 241
1 Christianus captus in bello à Christiano milite,an dicatur tacitè pignori obligatus capienti pro talea.quòd sic.sed an alteri possit vendi,& cedi hoc ius.de pig.l.obligatione.nu.17.& 18. 28
2 Christiano non potest esse fidelis, qui Christo fuit infidelis. respon. xiiij. nume.2. 209
1 Christianissimus rex vendidit gabellam salis comitatus Prouinciæ cuidam baroni,auctus est demum comitatus aliquibus ciuitatibus : an pro augmento debeat solui noua gabella,an vero cedat commodo baronis emptoris:quod nihil aliud est quærere,quam an in contractu venditionis augmẽtum spectet ad emptorem,an ad venditorem.de leg.1.l.si ex toto.nu.4. 112
1 CIRCVITVS tunc vitandus est, cùm inutilis est: secus si sit vtilis secundum mentem disponentis, de legatis primo lege per omnia numero 25. 101

1 Circun-

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

1 circunscriptio quid sit.C.de reuocandis donationib.legę,si vnquam.post.numerum 41. 311
2 CITATVS qui malitiosè distulit opponere exceptionem loci non tuti, an veniat condemnandus in expensis. in tractatu de peste. capitul. 3. numero 17. 71
citatus ad locum non tutum propter pestem,an teneatur comparere, vt ibidem proponat exceptionem loci non tuti.ibid.nu.18.
citatus si semel comparuerit,vbi sententia est nulla, an & quando conualidet iudicium quod prius erat nullum.ibid.nu.7.& 13.
1 citatus respondens,nolo venire,an dicatur contumax.de leg.j.l.serui electione nu.20. 109
2 citatio non valet nisi fiat parte petente.de iudi.c.i.nu.20. 42
citatio noua an requiratur in taxatione expensarum.ibi.nu.84. 49
citatio noua,an requiratur in condemnatione expensarum pro contumacia. ibid.nu.83. Et an requiratur causę cognitio utrum contumax fuerit impeditus vel non.ibi.
citatio trina non requiritur in sententia excõmunicationis ferenda contra manifestum contumacem.ibi.nu 81.
citatio an valeat sine iussu iudicis.ibi.nu.85.Et quid in citatione reali & etiam in verbali.ibi.nu.86.
citari non possunt illustres personę à nuntio,sine speciali commissione.ibidem. nu.86.
2 citatione generali interrumpitur præscriptio.xxx.annorum.respon.cxviij.nume.4. 164
2 citatio legitimè excusata,an inducat litis pendentiam.respons.secundo.numero 1. 104
2 citatio ad audiendum sententiam debet fieri in personam domini litis:alias non tenet.respon.cxlix.nu.8. 187
1 citatio omitti potest,quando notorie constat defensionem non competere citando.sol.matri.l.2.§.uoluntatem.nu.21. 51
1 citatio hominis cum commination ulterius procedendi inquantũ de iure,non habet uim peremptorii,secus in citatione legis eo modo facta.C.de eden. l.edita.nu. 39. 301
2 citatio facta parte non petente est ipso iure nulla.de dam.infec.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.39. 192
citatio quare præsumatur facta ad petitionem partis.ibi.nu.98. 194
1 citatio requiritur in sententia declaratoria aliquem incidisse in excommunicationem uel in pœnam ipso iure inflictam. de uerborum obligatio.l.is cui bonis.nu.27. 271
citatio etiam requiritur in notoriis.ibid.nu.28.declara.vt nu.29.
1 citatio domini ad audiendum sententiam an ualeat:& an constituat eum in contumacia,si lis agitata fuit per procuratorem.de re iudicata.l.furioso.numero 10. 228
1 citandi non sunt hi qui in consequentiam tantum lædi possunt,nisi læsio irreparabilis esset.nu.63.de leg.1.l.filiusfami.§.diui.nu.61. 129
2 citatio continens notorium grauamen sit ipso iure nulla.in tract.de pest.cap.3. nume.28. 81
citatio geminata grauamen geminat,sed non consumitur.nu.12.
citatus licet non teneatur comparere, an sufficiat quod coram honestis uiris protestetur,quod libenter compareret,nisi locus esset suspectus,ibidem numero 21.
citatus ad locum non tutum,an & quando possit appellare,antequam excipiat de loco non tuto.ibid.nu.33.& 34.
2 citatus ad locum peste infectum an teneatur comparere.in tract.de pest.c.3.numero 1. 80
Et an teneatur pro se ad eundem locum mittere procuratorem.ibidem numero 3.
citatus ad locum pestilentem, ad quem ire non tenetur, an ueniat excusandus si quis obtulit se iturum, & illic pro eo responsurum & non misit. ibidem numero 4.
citatus ad locum ubi pestis uiget,qui semel illic comparuit, an iterum comparere teneatur.ibid.nu.5.
1 CIVIS qui subire onera recusat eo prætextu quod statuta ignoret non auditur.si cer.pe.l.quod te.nu.16. 12
2 ciuis creatus per hæc uerba,quod in omnibus,& per omnia habeatur, ac si esset ciuis originarius,poterit esse consul,vel de collegio doctorum stante statuto, quod nullus possit esse consul,uel de collegio doctorum stante statuto, quod nullus possit esse consul,uel de collegio,nisi ciuis originarius.de leg.j. l.per omnia.nu.4. 99
2 ciues sunt præferendi alienigenis tam in eleemosynis quam in collationibus beneficiorum & officiorum.in tract.de pest.cap.5.nu.153. 92
1 ciuium quilibet an possit insolidum conueniri pro debito ciuitatis quando administrator obligauit personas, & bona singulorum ciuium. de pign.l.si is qui bona.nu.7. 31
1 ciuiles leges etiam tractant de rebus diuinis.de interdic.l.videamus.nu.9. 241
2 ciuitas originis nunquã perditur,quo ad onera originaria, secus quo ad commoda residentia.respon.cxj.nu.7. 161
ciuilitas non mutatur,nisi uoluntati facta adstipulentur.responso centesimo undecimo.nu.2. 161
2 CIVITAS indistinctè obligatur ex mutuo à ciuitate seu concilio accepto. respon.lxij.nu.2. 131
2 ciuitas imponens onera pro aliqua donatione facienda,& non pro necessitatibus reipu.non consentientes tali impositioni nullo iure cogere potest ad hùiusmodi onera.respon.clxxxvj.nu.9. 209
ciuitas,quæ habet a iure communi potestatem indicendi collectas non solum angarias,sed perãgarias, & exactiones ciuibus imponere potest:& uide quæ dicantur angariæ & perangariæ.ibid.nu.7.
1 ciuitati perpetuo an competit exceptio non numeratę pecuniæ.de pigno.l.si is qui bona.nu.11. 31
1 ciuitates duę si pecuniam publicam priuato mutuarunt,tunc prior præfertur in personali.de priui.credi.l.priuilegia.nu.53. 239
2 ciuitates ex malo regimine,& inordinata administratione,vt plurimum depauperantur fame,& pestilentia pereunt. in tractatu de peste capitul.5,numero 1. 89
2 ciuitas perfecta dici non potest,quæ uacat pauperibus.in tracta.de pest.c.2.nume.183. 86
2 ciuitatum quædam dicuntur maxime, quædam maiores, & quædam minores. Et quot medicos unaquæque ipsarum debeat habere.in tractat.de pest.cap. 7.nu.3.& 4. 95
1 ciuitatibus duabus a principe unitis,quarum una ære alieno grauata erat, alia non,an creditores possint agere contra bona ciuitatis non obligatæ.remiss. de leg.1.l.per omnia.nu.15. 100
ciuitas unita regno an debeat gubernari secundum statuta regni,an secundum propria.remiss.ibi.nu.16.
1 clausulæ iustrumentis apponi solitæ nihil operantur: quia magis exstylo notariorum quam ex mente contrahentium præsumuntur appositæ.ibid.numero 79. 103
1 CLAVSVLA intermedia tantum refertur ad præcedentia quando disponunt de eadem persona, vel de re de qua disponit capitulum cui clausula adjicitur, secus si de diuersis.ad senatusconsult.Trebel.l.hæredes.§.peto.numero 6. 106
Quid si dicatur,restituas filiis meis & uni ex his an idem sit ac si alternatiuè locutus fuisset.ibid.nu.7.
1 Clausula super quibus petit ius & iustitiam &c.operatur quod fuerit intentatum petitorium licet cõclusio libelli loquatur in possessor. de acquirenda possessio,l.naturaliter.§.nihil commune.nu.199. 209
1 clausula in fine posita non refertur ad omnia præcedentia,quando per talem relationem resultaret absurditas. de verborum obligatio. l. stipulatio. numero 69. 258
1 clausula,dedi,donauit purè,liberè,& simpliciter,non mutat effectum donationis ob causam.& quid ad hæc operetur.C.de reuo.dona.l.si unquam. numero 26.& 37. 310.& 311
1 clausula generalis posita ad executionem præmissorum nunquam alterat naturam dispositionis.de uerborum obligatio.l.qui Romæ. §. duo fratres.numero 45. 289
1 clausula super quibus petit ius & iustitiam sibi administrari non defendit libellum à contrari etate.de acquirend.possessio.l.naturaliter.§.nihil commune. nu.178. 208
1 clausula iustificatoria & si senseris te grauatum &c. solet communiter apponi in præceptis iudicum & saluæ præcepta nuda.de leg.1.l.hiusfamil.§.diui.numero 118. 132
1 clausula omni meliori modo,facit vt verba, quisquis mihi &c. faciant conditionale legatum.de leg.1.l.hęc verba.nu.23. 105
Idem erit si testator protestetur nolle testari secundum miseram legum dispositionem.ibi.nu.24.
1 clausula quandiu inuestitus uel eius hæredes masculi uiuent,operatur vt in feudis sic locus iuri accrescendi etiam post acquisitionem.de leg.3.l.re coniuncti.nu.163. 142
1 clausula codicillaris facit,vt verba,quæ non possunt valere iure directo,trahantur ad fideicommissum.Quod procedit,si concepta fuerit per verba futuri,secus si per uerba præsentis temporis,ad senatusconsultum Trebell.l.ex facto. nu.3. 164
1 clausula ex certa scientia,habet uim clausulæ non obstantibus : imo etiam habet uim clausulæ,de plenitudine potestatis quibus soli Papa & Imperator vtuntur.de leg.1.l.nemo potest.nu.13. 121
1 clausula appellatione remota,non tollit quærelam.de rescrip.c.licet.Romana. nume.3. 21
2 clausula non obstantibus priuilegiis in contrarium facientibus, an sufficiat ad tollendum priuilegia habentia clausulam derogatoriam ad futura priuilegia,nisi de ipsis de uerbo ad uerbum fiat mentio.de rescrip.cap.licet Romana.nu.55. 23
2 clausula decreti regulatur secundum naturam actus,super quo interponitur.de consti.c.cum M.Ferrarien.nu.37. 9
2 clausula,supplentes omnem defectum non operatur dispensationem super defectu personali.de rescri.c.ad aures.nu.34. 34
2 clausulæ solitæ apponi in stylo curiæ, si omittantur, habentur pro appositis.de consti.c.cum M.Ferra.nu.39. 9
2 clausula in compromissis apponi solita de non contraueniendo etiam ratione enormissimę lesionis,nihil operatur.ibid.nu.81. 12
Idem in clausula tanquã de feudo antiquo.Idem in clausula omni meliori modo apposita in donatione inter uirum & uxorem.ibi.nu.81.
clausula,cedens omne ius suum,quod habet, & habere sperat, apposita in diuisione,uel transactione non operatur renunciationem fideicommissi : ratione qua.supra,ibi.Idem in clausula quod præsens liberatio extendatur etiam ad omnia incognita,& inexcogitata,ibi.Idem in clausula exigentibus meritis, apposita in legitimatione.ibi.nu.81.
1 clausula omni meliori modo operatur vt cõpendiosa non expiret pubertate.de uulg.substi.l.centurio.nu.87. 80
1 clausula generalis non refertur ad omnia præcedentia, ubi induceretur legum correctio ex relatione.fol.ma.l.si constante.nu.58. 55
1 clausula generalis derogatoria,derogat iuri communi, non priuilegiis:maxime in corpore iuris insertis.de uulg.substi.l.centurio.nu.26. 77
clausula non obstatib.aliquibus iuribus uel priuilegiis,non trahitur ad priuilegia in corpore iuris clausa.ibi.nu.25.
1 clausula codicillaris multos operatur effectus contra omnes nullitates præsentes,& futuras:intellige contra quas testator in specie uerisimiliter prouidisset,si cogitasset:secus si uerosimiliter non prouidisset. Exemplitica vt ibi.de uulg.substi.centurio.nu.84. 80
clausula uulgariter,pupillariter & per fideicommissum facit,ut substitutio directa post pubertatem non expiret, sed obliquetur.nu.78.
clausula codicillaris operatur, ut directa substitutio post pubertatem obliquetur.de ueritate tamen ibi:intellige si clausula concipiatur per uerba futuri, vt non ualebit &c.ibid.nu.78.85.
1 clausula, non obstantibus quibuscunque contrariis, etiam si de eis oporteret facere specialem mentionem.cuius sit effectus. de uulgari substit.l.hæredes. nume.71. 61
clausula,pro expressis habentes,an & quando tollat omnem defectum subreptionis.ibid.nu.72.& 74.
1 clausula codicillaris in testamento apposita operatur, ut reciproca contineat fideicommissariam.de ueritate ibi,uerum si concipiatur per uerba futuri tempotis,alias secus:puta si non ualebit &c.de uulgari substitu.l.Lucius.numero 44.& 45. 97
1 clausula codicillaris nihil operari debet:quia magis præsumit apposita ex stylo notariorum,quã ex mente testatoris ignorantis illius efficacia.de uulg. substit.

l.centu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

80
l.centurio.nu.80,
1 clausula & aliis de causis animum nostrum iuste mouentibus,nihil operatur nisi ex actis causæ rationales resultent.de verborum obligat. l. qui romæ.§.duo fratres.nu.36. 288
1 clausula, iustitiam faciat, potius monitionem inducit. quam formam idem in clausula,si est idoneus,apposita in literis beneficialibus.de verbo,oblig.l.qui romę.§.duo fratres.nu.7. 287
1 clausula,ex nunc,prout ex tunc,operatur quod cõstitutum trahatur ad ea quę non possidebantur tempore constituti.de pigno.l.conuentio generalis. nume.1. 26
clausula.ex nunc prout ex tunc,est tanti effectus,vt faciat vnum tempus inesse alteri ibidem.
1 clausula,vendidit,dedit,tradidit apposita in instrumento emptionis,quid operetur.si certum peta,l.mutuum damus.nu.33. 9
1 clausula,raro semper manente pacto, fauet duntaxat obseruanti conuenta.C. de reuo.dona.l.fi.nu.114. 321
1 clausula,sola facti veritate inspecta,operatur vt contrarietas non vitiet processum:operatur & alios effectus vt ibi.de acqui.pos.l.naturaliter.§.nihil commune.num.181. 208
1 clausula,si probaueris, in rescripto posita requirit plenam probationem. quorum bonorum,l.interdicto.nu.9. 243
1 clausula,omni meliori modo,sustinet actum etiam peccante in forma.de verb. oblig.l.j.§.si quis ita.nu.25. 260
1 clausulæ executiuæ an amplist dispositionem.de verb.oblig.l. qui romę.§.duo fratres.nu.84. 291
1 clausula,peto ius & iustitiam ministrari,& effieium vestrum impartiri super deductis,& deducendis ac emergentibus,incidentibus & connexis, & eorũ singulis,consultè ponitur in libello actoris,vel exceptionibus rei.de damno in fec.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.100. 194
1 clausulæ consuetæ apponi quando habeantur pro appositis, & quando non.de ver.obl.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.49. 289
2 clausula ex certa scientia , non purgat vitium obreptionis & subreptionis. resp.clxxiij.nu.10. 200
2 clausula,omni meliori modo,nõ operatur vim libelli vbi petitio incerta,& cõsula remaneret.respon clxxvij.nu.11. 210
2 clausula appellatione remota , remouet solum friuolas . respon. lxxxij.numero.20. 149
2 clausula illa Papæ,ad collationem,prouisionẽm &c.non includit beneficia electiua.respon.xij.nu.1. 108
2 clausula ius & iustitiam ministrari,nunquam operatur remedia contraria,deducta videri posse.respon.liij.nu.3. 126
2 clausula dummodo tempore datę præsentium non sit alicui specialiter ius quæsitum in rescripto non expressa tacitè tamen subintelligitur. respon. x. numero.9. 108
clausula,quod si non omnes , eperatur vt vnus sine alio procedere non possit. ibid.num.1.
2 clausula ius & iustitiam ministrari in libello appositа,operatur deductum videri omne ius actoris. resp. cij.numero.4.fol.158.& responso.clxxviij.numero 3. 210
2 clausula non obstantibus primis rescriptis,solum operatur quantum ad dispositionem specificatam.respon.clxix.nu.9. 197
2 clausula decreti irritantis alienationem exnunc,prout extunc , impedit omnẽ effectum alienationis.respon.clxxix.nu.22. 203
2 clausula si non sit alteri ius quæsitum in rescriptis tacitè subintelligitur.respon, xlviij.nu.15. 124
2 clausula,ius & iustitiam,&c.omni meliori modo, &c, operatur eam actionem propositam videri quæ libellanti vtilior iudicari potest. respons. clxxix. num.5.& 11. 210.211
2 clausula,ex certa scientia,& si non sic in literis expressa,habetur tamen pro expressa,si ex aliquibus verbis expressis de certa principis scientia conster.respon.cxl.num.6. 182
clausula,ex certa scietia, nihil operatur in his,in quibus princeps præsumitur non habere scientiam. Item, nec quando superior non fuit certificatus de omnibus,quæ potuissent eum mouere ad denegandum concessa.ibid.numero 7.
2 clausula,petit iustitiam sibi administrari, & super omnibus & singulis ius dici , omni modo,via,&c. quid operetur ibi nu.8.
2 clausula codicillaris an operetur testamẽtum irritum prꝓteritione nepotum.sustineri ab intestato.respon.cxxvij.nu.18. 170
2 clausulæ codicillaris natura,& proprius effectus est,vt venientes ab intestato cẽseantur grauati adimplere voluntatem defuncti, & sic restituere scriptis hæredibus.respon.cxxviij.nu.18. 170
2 clausula codicillaris concepta per verba de futuro,iucta infinitiuo quod extensuum est etiam ad tempus futurum,suum operatur effectum:etiam si posthumi fuerint ignoranter præteriti.respon.cxxviij.nu.19. 170
2 Clem.quamuis de appila.non vendicat sibi locum in laudo : quia de iure cautum non reperitur,quod sint ab arbitratore petendi apostoli.respon. cvj. numero 10. 160
2 CLERVS pro rata cogi potest contribuere in fabricam ecclesiæ.respon.xxvj.num.28. 112
1 CLERICVS beneficiatus, qui nulliter contraxit matrimonium, non debet priuari beneficio.de re iudica.l.si se non obtulit.§.condemnatum.numero 7. 222
2 Clerici qui non dicunt officium , ingrati sunt deo & homnibus , ad restitutionemque fructuum tenentur.C.de reuoc.donatio.l.fi.nu.222. 327
1 Clerico beneficiato non possunt omnes fructus beneficii capi pro executione sententiæ:sed relinquendi sunt tot ,quot sufficiant ad alimenta . de re iud.l. miles.num.8. 226
2 clerici non possunt aliquid donare,vel legare in testamento suis concubinis.sicut nec milites possunt.ibi.nu.10.
clericus si confiteatur se debitorem suæ concubinæ , non probat, nec præiudicat huiusmodi confessio : & si emat prædium nomine concubinæ non erit standum suæ assertioni, si dicat de pecunia concubinæ emisse.ibidem.numero 11.
1 clerici tenentur ad collectam impositam pro reparationib.viarum , pontium, murorum,de re iudicata.l.si se non obtulit.nu.31. 220
2 clericus an possit prorogare iurisdictionẽ iudicis laici? & quomodo procedat. respon.cxiij.nu.2. 162
2 clericus etiam si adsint mille indicia sufficientia , non est torquendus nisi prius sit de tali crimine diffamatus.respon.lxviij.nu.3. 139
clericus ad pœnã purgandam non põt incarcerari, nisi prius cõueatur , vel de crimine conuincatur.ibi.nu.5.
2 clericus suspectus de fuga,an à iudice ordinario detineri possit. respon. xc. numero.8. 152
2 clerici non milites hospi tenentur tari.respon.clxviij.nu.3. 196
2 clerici an aliquid teneantur conferre in collectas. responso. clxviij. numero 1. 196
2 clerici non possunt à laico iudice distringi,nec potest lex,vel consuetudo dispone contrarium.respon.xc.nu.5.& 6. 152
1 clericis,qui egestes milites dicuntur an huius legis priuilegium,& similia comprehendunt.de vulg.subsli.l.centurio.nu.19. 76
clericus non potest donare, aut legare suæ concubinæ, sicut nec miles. ibidem nume.19.
2 clericis an collecta imponi possit.respon.xxvj.nu.26. 411
1 clerici primæ tonsuræ an habeant quasi castrense peculium:& an, & de quibus testari possint.ad legem Fal.l.in quartam.nu.171. 151
1 clerici articulos fidei explicite scire tenentur,laici implicite.ad senatusc.Treb. l.explicito.nu.1. 164
1 clericus potest sororem suam pauperem dotare de reditibus ecclesiæ.fol.matri. l.dotis causa.nu.83. 43
2 clerici an & quando possunt conferre beneficia suis cognatis.in tract.de pest. c.5.num.166. 92
Et quid de summis pontificibus qui plurimos cardinales creant de sua agnatione ibid.nu.167.
clerici qui ex redditibus ecclesiæ emunt prędia in personam suorum cõsanguineorum,excommunicationis sententiam incurrunt ibi.nume. 166. & 167. & sequen.
clerici aburentes redditibus beneficiorum,aliena rapere censentur.ibidem.numero.149 Et ad restitutionem tenentur ac si fures essent & latrones .numero 151.Et quomodo de redditibus possint & quibus subuenire. numero 152.& sequen.
clericus an expelli possit à terra ecclesiæ quam ex sterili facit fertilem aut ex vinea quam ipse plantauit:licet propter delictum fuerit beneficio priuatus.in tract de pest.c.4.nu.264. 88
2 clericus,qui consumit fructus ecclesiæ in malos vsus,tenetur ad illorum restitutionem.de constitu.cap.cum M.Ferrarien.nu.8. 8
2 clericus ratione rei sitæ sortitur forum ecclesiasticum in loco , vbi res est sita. de iudi.c.decernimus.nu.19. 53
clericus coniugatus, an possit esse delegatus episcopi in causa saltem criminali contra clericum.ibi.nu.64. 55
clericorum cõsensus,an requiratur in casibus,in quibus episcopus causas ecclesiasticas laicis delegaret.ibi.nu.65.
clericus constitutus in mortis articulo potest examinari in testem coram iudice laico sine superioris licentia.ibi.nu.71.
2 clericus an possit conueniri in loco contractus seu destinatę solutionis. etiam si ibi non reperiatur in casibus,in quibus non renunciatum priuilegio fori, vel iurasset,vel promisisset se ibi repræsentare.de iudi.c.j.nu.68. 47
2 clerici possunt compelli ad solutionem dati vini impositi pro oneribus ad quę tenetur ecclesia.respon.lxviij.nu.7. 135
2 clericus non potest iurisdictionem laicalem prorogare, cum non possit etiam cum iuramento huiusmodi judicem sibi constituere. responso. lvj. numero 2. 128
2 clerici vel laici qui habitum mutant, vt eleemosynas extorqueant acriter puniendi sunt.respon.v.nu.36.& 37. 106
2 clerici ad hos fines à laicis capiuntur,vt capti traducantur ad suos iudices.respon.xc.nu.9. 159
2 clericis pro sepultura defuncti quicquam exigere non licet etiam si ipsis sponte detur & an ualeat consuetudo in contrarium.respon.lxvij.nu.4. 134
2 clerici agentes in foro seculari,tenentur seruare statuta laicorum. respon.lxviij. nu.4. 139
3 CLOACAM priuatam an & quando liceat immittere in publicam.in tracta.de pest.cap.4.nu.69. 84
cloacam purganti uel reficienti an & quando obstet noui operis nuntiatio.ibid. numer.70.
cloacam nouam uel nouum riuum facienti an & quãdo possit nuntiari ,nouum opus.ibid.nu.71.
cloacas aperire quo tempore & qua parte temporis liceat aperire.ibidem.nu. 63.& 65.
cloacas publicas an & quando quis possit construere ibidem numero 53.
cloacam priuatam eui , & in quo loco liceat construere ibiem numero. 67. & 68.
cloacarum beneficio quamdiu Roma vsa fuit , vigebat ibi aeris salubritas : at vbi neglectui habitum est , periculosum fuit habitare ibidem . numero. 51.
cloacarum vsus ne impediatur ; deterior vefiat , prouisum est cuilibet de populo tam interdicto prohibitorio , quam restitutorio, ne quid in ipas immittatur.ibid.nu.55.
Et cui competat interdictum de cloacis.nu.57.58.& 59 ibid
cloacarum causæ coram quo iudice agitari debent.nu.60.ibid.
cloaca quid sit:& quid etiam veniat appellatione cloacę.nu.49.
cloacam si quis fecerit,aut refecerit,vel ruum spreta noui operis nuutiatione, deinde constiterit nuntiatum non habuisse ius faciẽdi vel reficiẽdi,an & quãdo erit demolliendum opus.ibi.nu.73.
cloace publicæ expensis cuius reficiẽ, & purgari debeant.ibid.nu.55.
1 CLVSAM antiquam fundatam super ripa vicini reficere domino molendini permittitur.de fluminibus.l.quominus.nu.68. 149
clusam facere vo ens,vel tigna imittere super ripa,quæ coheret viæ publicæ, an requirere debet consensum habentis prędium iuxta viam publicam , an vero principis consensum.ibid.nu.69.
1 clausam an liceat facere transcendentem mediam partem fluminis & protendentem contra fontem vicini prædi;post multa conclu.non licere.limita.triplicitер.de flumi.l.quominus.nu.77.& 78. 249
1 clusam construens ad ipsius maximam vtilitatem ,etiam cum aliquali damno vicini

In omnia Io.Fran.Rip.opera.

vicini licet construi: secus si non consequatur vtilitatem tunc enim nõ licet etiam in modico vicinum ledere.de flumi l.quominus.nu.81. 249
clusam fieri in flumine publico an vicini prohibere possint alia ratione, quam proprietatis ratione : quod sic ne damnum fiat vicino. ibidem. numero 79. 80.81.& 82. 249
2 CODICILLANDI facultatem an habeat, qui & testandi, etiam si non inueniat sufficientem numerum testium.in tractatu de pest.cap.ij.numero 8. 79
1 COGNATI petẽtes renouationem emphyteusis,an debeant præferri extraneis pro solita pensione,si fundus sterilis fuerit & impensis cognatorum defunctorum factus fertilis : concluditur,quod sic.nu.16.de priuileg.credit.l. cum bona.nu.142. 33
2 COHAERES an teneatur cohæredi de euictione,si bona feudalia vel appanagia ad dominum reuertantur:& quid si eo casu fuerit stipulatum. respon. lxxx.nu.56. 145
1 cohæres redimens portionem quam alienauerat in personas permissas,an possit cui voluerit eam demum alienare.de leg.1.l.sliusfami.§.diui.nu.77. 124
1 cohæres cohæredi pecuniam dare iussus, intelligitur de parte sua iussus.& nu. 64.in v.amplia.ad l.Fal.l.in quartam.nu.53. 148
1 cohæres an teneatur cohæredi de euictione pro re euicta, quæ ex diuisione testamentorum illi obuenit.de verborum obligatio.l.qui Romę.§.duo fratres. nu.95. 292
cohæres an teneatur cohęredi de euictione ex cuius facto res euicta fuit.ibidem. nu.96.
cohæres tenetur de euictione cohæredi cui res euicta obuenit ex diuisione facta ab ipsis cohęredibus.limita ibi.nu.97.98 99 & 100.
2 COITVS cum ancillis,& pedisequis solutis non est accusabilis, nec punibilis.respon.cxcj.nu.5. 212
1 COLONVS an sit pars fundi.de resti.spo.c.sæpe.nu.30. 68
1 colonus expulsus à domino à re conducta,habet officium iudicis contra dominum.de acqui.pos.l.rem quæ nobis.nu.19. 210
colonus deiectus ab alio quam à domino cogere potest dominum vt sibi cedat interdictum.vnde vi contra extraneum ibidem.
colono ęre alieno grauato mutuans pecuniam pro emendis bobus si faciat eos sibi hypothecare, præferetur quibuscunque creditoribus anterioribus : alias secus.de priuilegiis credito.l. priuilegia.nu.32. 211
2 COLLATIO dicitur donatio de referi.c.am te.nu.21.
1 collationem si quis à papa habuerit habentem diem, & alius ab ordinario sub eadem die:& etiam habeat horam,an præferatur illi,qui habet solam diem. de pign.l.si debitor.nu.10. 30
2 collationis,præsentationis,& iurispatronatus in materia,quasi possessio est principalis intentionis.respon.xlviij.nu.3. 113
2 collatio,quæ communiter ad capitulum,& prælatum spectat , mortuo , vel suspenso prælato ad capitulum an pertineat:& an absens habetur pro mortuo. respon.lxj.nu.2.3.& 4. 130
1 collatio ordinarii habens horam certam.præfertur collationi pape non habẽti horam.sol.mar.l dotis causa.nu.7.& 8. 40
2 collatio beneficii facta sub conditione,si vacat,an valeat.de lega.j.l.stichũ qui meus erit.nu.3. 111
1 collatio beneficii sub conditione,si vacat,vel sub aliis,quæ insunt taelte de necessitate actus, non censenda est conditionalis. de legat.primo.l.hæc verba. nume.5. 104
collatio beneficii non vitiatur errore nominis proprii : siue sit error nominis illius,cui confertur,siue etiam nominis immediati possessoris defuncti,consilio de corpore.de leg.j.l.si quis in fundi vocabulo.nu.6. 106
2 collatio præbendę facta alteri lite pendente inter capitulum & nouiter receptum,non valet.de consti.c.cum M.Ferratien.nu.190. 19
2 collatio præbendę lite pendente,& alienatio possessionum an valeat.de consti. c.cum M.Ferrarien.nu.191. 19
1 collatio aut confirmatio beneficii obtenta per intrusum,non valet. de acquir. pos.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.66. 205
1 collatio respectu conferentis,non est simpliciter donatio, cum teneatur conferre beneficia vacantia.C.de reuoc.donatio.l.fi.nu.160. 313
1 collatio ordinarii non vitiatur per taciturnitatem qualitatum personę impetrantis,& beneficii,quod impetratur secus in collatione papę.de re iudica.l. quod iussit.nu.48. 232
2 collatio facta nutu,valet.respon.xx.nu.2, 111
2 collatione beneficiorum prior in data cæteris præfertur. respons. xxiij. numero 2. 112
2 collatio facta per Papam,vel eius legatum,tribuit plenum ius,etiam in beneficiis electiuis absque institutione.respon.lj.nu.2. 125
2 collatio facta sub conditione si vacat,si non vacat,non tenet collatio.respõ.vij. nu.4. 106
2 collatio quę habet vim electionis & confirmationis non vitiatur ex eo quod fuerit facta de nocte.respon.xxxiij.nu 2. 217
2 collatio est fructus iuris conferendi:præsentatio est fructus iuris patronatus.respon.xlviij.nu.1. 123
2 collatio nulla nullum præstat titulum.respon.xlix.nu.4. 124
2 collatio facta suspenso non valet.respon.xlix.nu.7. 124
2 collationes sine scientia patronorum sunt ipso iure nullę.respon.xlviij. numero 9. 123
1 COLLECTAS & onera præstare pro exemptis an teneantur non exẽpti. de re iudi.l.si se non obtulit.nu.36. 220
1 collectæ generalis impositio non comprehendit habentes priuilegia immunitatum.de vulg subsli.l.hęredes.nu.58. 61
2 collectam soluere qui teneantur tempore pestis.in trac.de pest.c.v.nu.229.& sequen.vsque ad numerum.236. 93
2 collecta imposita aliquibus oneribus realibus, aut personalibus regulatur secundum naturam onerum in quorum locum subrogatur.respon.clxviij.numero 4. 196
collecta non imponitur personis clericorum pro rebus.ibid.nu.2.
2 collecta imposita per adunantiam populi generalem,dicitur onus ordinarium. respon.clxviij.nu.11. 196
2 collecta an clericis imponi possit.respon.xxvj.nu.26. 114
2 collectæ solum exiguntur ab incolis:vectigalia autẽ,datia & alia tributa à quibuscunque.respon.clxxxj.nu.14. 205
2 collectę impositę ob communem vtilitatem,regulantur secundum naturã onerum,in quorum loco subrogantur.respon.clxxxiij.nu.26. 208
2 Collectam vnam soluens non sibi præiudicat in aliis. respon. xxvj. numero 27. 114
1 collecta an sit imponenda per æs & libram,an verò per capita, aut per fumantes.de re iudi.l.si se non obtulit.nu.30. 220
1 collectiua nomina an inducant coniunctionem realem,& verbalem puta, si testator dicat filiis fratris mei lego fundum.de lega.tertio.l.re coniuncti.numero 58.& 71. 138
1 collectiuo nomine vocati in vnam portionem vocati censentur.limita quinq; modis.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.103.106.& seq. 139
2 collegium an debeat deseruire curæ parochialis ecclesiæ per vicarium temporalem aut perpetuum.respon.13 nu.3.& 4. 109
2 collegium quid sit,& quid ad eius esse requiratur.respon.19.nu.3.& 5. 110
2 collegium mutatum non dicitur per subrogationem modernorum canonicorum,& prælati.respon.62.nu.77. 131
2 collegio spiritusancti concessum est regimen ecclesię in temporalibus , atque spiritualibus per vnionem parochialis ecclesię sibi concessam.respon.13.numero 1. 109
1 collegium potest contrahere eum vno de collegio,etiam si ille sit præses collegii.ad sena.Treb.l.j.§.si autem collegium nu.4.& 5. 160
collegium potest prælatum suum constituere procuratorem collegii absque superioris decreto.ibi.nu.5.
collegium quid sit,remissiuè.ibi.nu.1.
collegiati possunt esse testes pro collegio:modo non agatur de commodo singulorum de collegio in particulari.ibid.nu.2.
collegium quando est grauatum restituere duobus de collegio,cum in collegio non essent nisi quatuor,an sit locus dispositioni huius.§.ibi.nu.10.
2 collegii ad essentiam an requiratur prælatus?& quid prꝓterea.respon.9.numero 6.& 7. 107
collegium pro missis dicendis in aliqua ecclesia possunt constituere presbyterum.respon.9.nu.8. 107
2 COMITATENSES si nequeant ciuitati subuenire tempore caristię, an possint cogi vicini etiam alterius prouincię à suo superiore,vt eodẽ alimenta deferant.nu.102.in trac.de pest.c.iiij.nu.192. 86
2 comitatus vnus & idem non debet diuerso iure censeri.respon.80.nu.35. 144
2 commendatarius & vicarius reputantur vnum corpus.respon.12.nu.3. 108
1 commodati natura quę sit:& quę requirantur ad commodatum.si cer.pe.l.mutuum damus.nu.17. 4
1 commodatario & depositario competit officium iudicis,vel actio in factum ad recuperandam tenutam,à qua ceciderant.de acquiren.possess.l.rem quę nobis.nu.18. 210
1 commodum qui sentit,sentiat & onus.ad sena.Treb.l.explicito.nu.5. 154
1 commodum rei legatę cedit legato.Quod intelligitur in commodo & augumẽto facto per testatorem in re ipsius legata.de leg.j.si ex toto.nu.8. 113
1 commodum ex suo delicto neminem cõsequi debere,quomodo intelligatur.de damno infecto.in continua.rub.nu.22. 189
2 cum agitur de commodo tacitè singulorum vniuersitatis,non possunt particulares ipsi pro eadem testes esse.respon.cj.nu.3. 158
1 communicare verbum,intelligitur cquis partibus: ideo si testator ita dixerit,lego Titio prędium , quod communicari volo filijs fratris mei : omnes filii simul cum Titio censentur vocati in viriles. de leg. iij. l. re coniuncti. numero.111. 140
1 commune an & quando dicatur meum vel non.de leg.1.l. labeo. numero.6.9. 13.& 14. 149
1 communis vsus loquendi prævaler etymologię:ideo non valet argumentum ab etymologia,quando communis vsus loquẽdi illi repugnat.de acqui.possess. l.possessio.nu.23. 16
1 communis opinio in iudicando sequenda.respon.xlv.nu.8. 123
2 communis intellectus ad l.hac edictali explicatur respon.cxc.nu.14. 212
1 cõmunia verba dicuntur,quę vtrunque sensum habent.vel quę stant ęquè proprie tam sub directa significatione , quàm obliqua. de vulga.subiti.l.centurio.nu.186. 87
2 communitas & particulares requirendi sunt in protestatione citatoria.& ibi vide praxim protestandi.respon.xcvij.nu.4. 156
1 COMPARATIO literarum,an faciat semiplenam probationem.de iure iur.l.admonendi.nu.108. 21
comparatio literarum hodie potest fieri ex omni scriptura, quam constat fuisse scriptam ab eo,in cuius odium fit comparatio.ibid.nu.109.& 111.
comparatio literarum vt fidem faciat plenam omnimodam similitudinem requiritevt verò semiplenam,tunc non omnimodam,ibi.nu.113.
comparatione literarum an probetur cuius sit liber rationum, qui producitur: & si probetur:an faciat liber plenam fidem.de iureiur.l.admonendi.nu.131. & 132. 22
compater an sit legitimus testis pro compatre. de iureiurand.l.admonendi.nume.181. 23
1 COMPENDIOSA substitutio non expirat pubertate in testamento inter liberos.de vulg.& pup.substi.l.centurio.nu.86. 80
compendiosa substitutio facta verbis communibus,continet pupill.etiam contra matrem,si persona substituta sit verisimiliter magis dilecta, quam mater:vt quia substitutus sit filius testatoris. de vulgari substitu.l.centurio. nume.137. 84
compendiosa continet pupil.etiam contra matrem pupill.quę transiuit ad secunda vota.ibid.nu.138.
compendiosa substitutio continet pupillarem etiam contra matrem, si commune verbum referatur etiam ad personam instituti, vt si dicatur Titius succedat ei.ibid.nu.139.
compendiosa substitutio an sit species de per se? quod non, sed quędam adiectio.ibid.nu.64. 73
compendiosa substitutio facta per verbum commune,matre in medio existente,est omni tempore fideicommissaria.crebrior tamen,& verior videtur sententia volentium etiam pupillarem contineri.nu.119.limita.nu.120.de vulga.subiti.l.centurio.nu.118. 83
compendiosa substitutio à milite facta,an matrem excludat,concluditur compendiosam factam à milite per verba mere directa,excludere matrem.de veritate tamen ibi.nu.65. 79
compendiosa facta impuberi verbis directis,& in re certa intra tempora pupillaris ętatis valet,vt pupillaris,& per eam substitutus omnem pupillarem hereditatem consequitur.la tè de veritate.ibi.nu.95. 81
compendiosa non expirat pubertate, testatore mandante, quod misera dispo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

sitio legum non seruetur.de vulg.substi.l.centurio.nu.87. 80
Compendiosa non expirat pubertate in casibus,in quibus inest clausula codicillaris in testamento.ibi.nu.88.
Compendiosa restricta ad certum tempus, an vltra præscriptum tempus valeat vt fideicommissaria , propter clausulam codicillarem.quod non.ibi .numero.85.
Compendiose susubstitutionis diffinitio:& de ipsius veritate. de vulg. subsstitutio.l.centurio.nu.60. 79
Compendiosa substitutio quomodo, & quæ plura tempora complecti dicatur. ibi.nu.60.& 61.
Compendiosa an fieri possit sub alia conditione,quam mortis,& an tunc contineat pupillarem.de vulg.substi.l.centurio.nu.62. 79
1 Compendiosa substitutio facta à pagano per verbum commune,an contineat tacitam pupillarem?communis quod sic.disputabilis tamen.de vulg.substi.l. centurio.nu.114. 82
1 Compendiosa facta à milite per verba communia fauore matris post pubertatem,interpretatur fideicommissaria,sed si mater non sit in medio,cuiusmodi interpretetur, late traditur.de vulg.substi.l.centurio.nu.57. 79
Compendiosa à militè facta per verba obliqua est omni tempore fideicom. sicut facta à pagano.ibi.nu.68. 80
Compendiosæ substitutionis à pagano factæ, quis sit effectus.ibidem numero.69.
Compendiosa à pagano verbis directis facta, intra pubertatem valet, vt directa postea verò euanescit.ibid.
Compendiosa facta à pagano cù distributio,quandocunque, nõ expirat pubertate,& quare. quid si per distributiuum geminatum facta sit,puta,quandocũque filius meus decesserit, Titius quandocunque hæres esto. de vulg. substi.l. centurio.nu.74.& 75. 80
Compendiosa facta à pagano per tempora distincta non expirat , puta si dicatur,si filius in pupillari ætate, vel aliàs quandocunque &c.ibi.nu.76.
Compendiosa substitutio facta à pagano verbis directis,licet de rigore expiret pubertate,de æquitate tamen vltra extenditur.ex hoc inferuntur egregia dicta.ibid.nu.77.
Compendiosa substitutio facta verbis cõmunibus, licet fauore matris sit fideicommissaria, si tamen colligi possit ex coniecturis testatorem voluisse pupillariter substituere,etiam continebit pupillarem.ponuntur autem nouem cõiecturæ seriatim ibi.nu.121.vsque ad num.137. 83.84
Compendiosa facta cum expressa distinctione temporum,continet pupil.etiam matre existente in medio.ibidem declara vt ibi.
Compendiosa facta per distributiuum,quandocunque, an contineat pupillarẽ etiam contra matrem.de vulg.subsiti.l.centurio.nu.122. 83
Compendiosa continet pupilla.etiam contra matrem,testatore dicente,quod substitutus propria authoritate capiat de veritate ibi.nu.123.
Compendiosa etiam pupillarem contra matrem continet,si testator in alia parte testamenti vsus fuerit verbo communi pro directo.de vulg.substi.l. centurio.nu.124. 84
Idem si testator dixerit libere accipiat.ibi.
Compendiosa continet pupil.etiam contra matrem, testatore dicente volo qd tota hæreditas mea vel hæreditas mea sine diminutione perueniat ad talem. ibi.nu.125.
2 Compensans an dicatur restitutionem facere.respon.lxxvij.nu.16. 141
1 Compensationis exceptio non obstat contra doctores petentes sua salaria.sol. matri.l.dotis.causa.nu.142. 45
1 Compromissibilis si sit principalis causa,compromissibiles etiam erunt omnes articuli incidentes,vel emergentes.de dam.infe.l.damnum.n.5. 191
2 Compromissum factum inter duos agnatos non præsumitur factum metu itatuti iubentis fieri compromissum.de constitu. cap. cum M. Ferarien. numero 181. 19
2 Compromitti potest in laicum super iure patronatus.in rubri.de iudic.numero 81. 19
2 Compromittentes concedere possunt arbitris, seu arbitratoribus potestatem semel,& pluries arbitrandi,& quomodo intelligatur.respon.cviij. numer.1. &5. 160
2 Compromissarius ad eligendum vt procurator , & nomine compromittentiũ facit electionem responso.xxxviij.nu.10. 110
2 Compromissum factum in Romanum Pontificem precibus,ac minis Principis laicalique potentia an mero iure valeat.respon.xxxviij.nu.1. 118
1 Computatio qualiter fiat quando ab eodem hærede & legata & fideicõmissum vniuersale prestanda sunt.ad legem Fal.l.in quartam.nu.89. 149
1 CONCEPTV animi expresso,de mente retenta non est habenda ratio.C. de reuo.donat.l.si vnquam.nu.1. 309
1 concessio precariè,aut infeudatio facta alicui pro se & hęredibus intelligitur solum de liberis,non autẽ de quibuscunque hæredibus : & quæ sit ratio.ad senatuscon.Treb.l.ex facto.§.si quis ita.nu.4. 171
1 Concessio vineę & fundi pleni fructibus quid operetur, vbi nec in vinea nec in fundo essent fructus pendentes.de leg.j.l.cum filiofa.nu.58. 119
2 concessio omnis facta ecclesiæ habet in se causam. respon. clxxxj. numero 10. 205
2 concessio generalis non comprehendit ea,quæ in specie Papa non fuisset concessurus de rescript.c.sicut Romana.nu.45. 23
2 concessione generali non comprehenduntur impossibilia,seu aliàs concedenti interdicta.respon.xl.nu.7. 110
1 concessum vbi aliquid est ex duabus causis vna cessante non tamen cessat concessio.de priuileg.credi.l.si ventri. §.in bonis mensularij.numero. 13.14. 15. & 16. 236
1 consilium prouinciale an possit absoluere episcopum , quamuis condemnare non possit.de re iudi.l.qui condemnare.nu.10. 219
2 concilium prouinciale, an excommunicare possit episcopos,licet non possit deponere.de iudi.c.j.nu.22. 43
concilium prouinciale, an & quando possit in totum recusari. ibi.numero. 40. & seq. 44
consilium totum an possit recusari vbi caput est suspectum.ibi.nu.41.
consilium vbi præsidentes sunt suspecti,an possit recusariretiam si caput non sit suspectum.ibi.nu.42.
2 Concilium prouinciale & si non potest episcopum deponere: potest tamẽ processum facere,& de causa criminis cognoscere.de iudi.c.1.nu.10. 41
2 concilium & si in eo non interueniunt omnes episcopi totius mundi tamen per hoc non restat,quin dicatur generale.de iudi.c.1.nu.1. 41
concilia Nicenum,& Calcedonense,Constant inopoliatũ, & Ephesinum dicũtur principalia:rationem allegat.ibi.nu.2.
concilium synodus,cœtus,& cõuentus,quid sint:& quomodo inter se differant. ibid.nu.3.
Ex Concilio & in concilio quomodo differant.ibi.nu.4.
De Consilio & in consilio,quid importent ista verba.ibi.nu.5.
Cum consensu Consilij,quid importent ista verba.ibi.nu.6.
Concilio sacro approbante,quid significent ista uerba.ibi.nu.7.
1 concordia.l.ij.ff.de hære.instit. cum.l.si ita.ff.pro soc.quæ videntur inuicẽ aduersari. de leg.1.l.ſtichum qui meus erit.nu.23. 122
2 concordia testium admittitur non ad effectum probandi:sed vt excusentur à pœnis.respon.lxxiij.nu.3. 136
1 Conclusio in causa an uideatur reuocata per admissionem articulorum factam post conclusionem.de re iudi.l.quod iussit.nu.49. 232
1 Concubinatus cum hodie sit prohibitus,an ideo sit iste tex.correctus.quòd nõ. ad senatusc.Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.50. 167
1 concubinatus secundum iura nouissima,est prohibitus de iure ciuili : & nati ex concubinatu dicuntur spurij.& quid ita.nu.75.& an illi repellantur à successione parentum.C.de reuocan.dona.l.si vnquam.nu.74.&78. 313
1 Conclusum in causa,& latam esse sententiam pariã sunt:qualiter procedat ibidem traditur de iureiur.l.admonendi.nu.48. 18
1 CONDEMNATVS per arbitrum ad soluendum intra terminum à lege datum condemnatis,an possit moram purgare.de leg.1.l.hæc verba. numero 1043. 106
1 condemnato in casu huius legis non sunt cedendę actiones si ipse rem possideat.de re iudic.l.in depositi.nu.5. 229
1 condemnatus ad soluendum non euitat executionem etiam si velit fideiubere, aut pignora dare.de re iudi.l.4.§.ait prætor.nu.4. 221
condemnatus ad tradendum & vacuandum possessionem non auditur, si velit dare pignora.ibi.nu.4.
1 condemnatus resistere potest de facto executioni sententiæ nullę.de acqui. possl.naturaliter.§.nihil commune.nu.59. 203
1 condemnatus ad soluendum relicta in codicillis,non censetur condemnatus ad soluendum relicta in testamento:nec econtra.de re iudic.l.ait prætor.§.si iudex.nu.5. 225
1 condemnatis ita demum datur quærimestre ad soluendum,si satisfident de iudicato soluendo adueniente die solutionis.de re iudica.l.qui pro tribunali.nu. 11. 217
condemnato actione reali non datur quadrimestre:sed statim tenetur rem restituere.ibi.nu.12.
2 Condemnatus omnia onera, & ad onus releuandi fideiussorem de accessoriis etiam tenetur.respon.clvij.nu.8. 191
1 condemnare qui potest,is & absoluere potest.inferuntur plura & contra.Limitatur multimode.de re iudicata.l.qui condemnare. numero primo. cum sequen. 218
1 condemnatis sub conditione cur non currat tempus quadrimestre datum iudicatis,nisi à die purificatę conditionis, tempus autem ad appellandum,eis currat statim à lata sententia.de re iudicata.l.quarta.§.si quis condemnatus. nu.6. 222
condemnatus soluere debitum non liquidum:liberatur dando fideiussores.de re iudi.l.iiij.§.ait prætor.nu.7. 221
condemnatus rationes reddere,& reliqua præstare intra certam diem sub pœna,dando fideiussorem liberatur.imo sola verbali oblatione. ibidem numero 8.
condemnatus soluere,dando fideiussores non euitat executionem nisi ex magna causa:quæ autem dicatur magna causa,ibi traditur.ibidem nu. 9.
1 condemnatus dicens se non fuisse citatum,an teneatur probare hanc negatiuã. de re iudi.l.iij.§.condemnatum.nu.12. 222
1 condemnatione prohibita fauore personæ condemnandæ,non propter ea censetur prohibita absolutio,infertur ad plura.de re iudic.l.qui condemnare.nu mero 8. 218
1 condemnatio non dicitur facta in his quæ sunt in facultate soluendi etiam si in sententia fuerint expresse deducta,infertur ad quæstionem de qua ibi.de re iudi.l.miles.§.decem.nu.4. 227
1 condemnatione prohibita in materia correctoria,an censeatur etiam prohibita absolutio.latiss. vsque ad fin.l.de re iudicata. l.qui condemnare. numero 11. 219
1 condemnatione prohibita an censeatur prohibita absolutio.remissiuè.de acqposs.in continua.rub.nu.12. 195
1 CONDICTIO ob causam,quę datur pro dote repetẽdà est ita priuilegiata,sicut actio ex stipulatu:infertur vt ibi.de priuileg.cre.l.2.§.si spousa.numero 10. 235
1 condictio ob causam competit ob causam sequutam:condictio ex lege,ex causa ingratitudinis.C.de reuoc.don.l.si.nu.125. 322
condictio ex hac lege,competit propter iniuriam illatam donatori. de reuoc. don.l.si.nu.112. 326
condictio ex hac lege an à donatario præscribi possit.ibi.nu.232. 327
1 Condictio.l.fi.C.de acqui. posl.an detur ad recuperandam possessionem quam colonus & similes alteri tradiderunt.de interdi.super continua.rubr.numero 7. 240
1 condictio.l.si quis in tantam.C. vnde vi.an detur contra legatarios occupante legata post aditam hæreditatem.quorum legato.l.hoc interdictum.numero 12. 244
1 condictio triticaria etiam datur pro recuperanda possessione eiecti qui non erat dominus.de interdi.super continua.rub.nu.4. 240
2 condictio.l.si quis in tantam. C. vnde vi.an procedat in peculio aduentitio, quod filiusfamilias inuasit.de restitutione spoliatorum. capitu. sæpe. numero 76. 70
condictio ex.l.non dubium.C.de leg.licet detur ad pœnam : non tamen videtur competere ad recuperandam possessionem.ibidem.nu.91.
Condictio ex cap.sæpe.de restitutione spoliatorum. an detur contra successorem ignorantem spolium.ibidem.nume.40.fo.68.Et an detur contra successoreni qui ex postfacto incœpit habere scientiam violentię. ibidem. numero 41. 68
condictio ex capit. sæpe.de resti. spolia , an detur contra eum qui scit rem esse alienam:& tamen ignorat violentiam.ibid.nu.42 .
Et an detur contra eum, qui recipit rem vitiosam vacantem. ibidem numero 45. Et an detur contra quencunque successorem,an contra eum tantum qui immediate habuit causam à spoliatore.ibi.nu.46.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

Condictio ex capit. sæpe.de resti.spolia.an detur spoliatori contra eum qui sciẽ ter recepit rem à secundo spoliatore.ibi.nu.47. Et an detur malæfidei possessori non violento.ibidem nu.48.Et an bonæfidei possessori contra bonæfidei possessorem.ibid.nu.49.Et an conuentus condictione ex isto canone eximatur de iudicio nominando dominum vel primum possessorem iudicio. ibid. nu.52. 69
condictio ex c.sæpe.de resti.spol.competit raptori contra eum, qui occupauit rem raptam vacantem.ibi.nu.53.
condictio ex l.cum querebatur.& condictio.l.inuasor.eo.tit.quomodo differat. ibid.nu.65.fo.69.Et quod condictio dictę legis præscribitur spatio.xxx.anno. ibi.numero 66.Et an illa præscriptio procedat de iure canonico. ibidem. nume.67.
conditio necessaria facit legatum conditionale , quando constat de mente testatoris volentis expresione talis conditionis reddere legatum conditionale. Et quando dicatur constare de mente testatoris.de leg.j.l.hæc verba. numo.13.& 15. 104
1 conditio,si sine liberis &c.non subintelligitur in extraneo grauato:procedit igitur.d.§.cum autem.& concordan.in descendẽtius grauatis.ad Senatusc.Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.55. 167
1 conditio onerosa adimplenda post legati commodum quæsitum ,non potest in grauamine excedere commodum legati de leg.j.l. cum filiofamilias. numero.16. 117
1 conditio si hæres non erit,quomodo intelligatur.de vulg.& pupilla.subsiti.l.hæredes nu.112.115.117.fo.62.63.nu.133.149.141.fo.63.nu.211. 68
2 conditio & dispositio non possunt esse idem.respon.cxlj.nu.12. 182
2 conditio debet adimpleri in forma specifica.respon.xc.nu.20. 113
2 conditio non purificata,nihil disponit.respon.clxxxv.nu.2. 208
1 conditio dandi hæredi non potest impleri in personam fideicommissarij : secus in personam directo substituti.de vulg.subiti.l.centurio.nu.58. 79
2 conditio denotat causam finalem.respon.clxxv.nu.9. 201
2 conditio quę tacitè inest si exprimatur an reddat conditionalem dispositionem & ibi vide optimam declarationem.respon.cxxxij.nu.17. 176
2 conditio facta in toto,& apposita in persona plurium an in persona vnius impleatur.respon.cxxxij.nu.4.16.& 21. 176
1 conditionem de facto adimplere an sufficiat,quando postea sequitur effectus iuris.de ver.obl.l.eadem.§.Cato.nu.49. 266
1 conditio denotat formam & causam finalem. de pigno. l. si is qui bona. nume.13. 51
1 conditio penalis stipulationis incipientis à pacto nudo an verificetur per solam interpellationem:an vero per litis contestationẽ:latissimè disputatur.de verbo.obli.l.ita stipulatus.nu.54. 284
1 conditio tacita si potero,si Deo placuerit,si princeps voluerit , subintelligitur in omni voto,& iuramento.si cert.pet.l.quod te.nu.39. 14
2 conditio mixta si propter casum deficiat , an & quando habetur pro impleta. instrac.de pest.c.2.nu.44.&45. 80
1 conditio importata per monosyllabã, si, non inducit dispositionẽ:secus in importata per ablatiuos absolutos, qui habent inclusam dispõnem. Prædicta faciunt ad q. Christianis. rex. ad precas trium statuum Prouincie offerentium restituere pecunias officialibus ad vitam electis per regem,statuit officia esse annalia prout ante:restituctis prius pecuniis magno seneschalo, an officialibus contra agentes trium statuum competat actio ad reperendas suas pecunias. & si competat , quæ actio dabitur. ad legem falcidiam. l. in quartam. nume.72.&73. 148
2 conditio hæc,si volet legatarius,an faciat legatum conditionale, & qualiter exponatur.de leg.j l.hæc verba.nu.33.& 35. 105
1 conditio importata per relatiuum est tacita non expressa.ibi.de ratione,& veritate dicti.de leg.j.l.ſtichum qui mens erit nu.28. 112
2 conditio si sine hærede.intelligitur de liberis.ratio ibi traditur ad senatuscon. Treb.l.ex facto.§.si quis ita.nu.1. 171
1 conditio ea propriè dicitur,quę à futuro euentu pendet,& fit verbis futuri temporis.de leg.j.l.ſtichum qui meus erit.nu.1. 111
1 conditio tam in dando quàm faciendo consistens,apposita in personam honorati,nõ potest diuidi ab eo.Quod limitatur variis modis,vt nu.30.31.32.& 33. de legatis.j.l.ſtichum qui meus erit.nu.29. 112
1 conditio,si sine liberis,&c.habetur pro non scripta per ingressum monasterij: quamuis essemus certi testatorem noluisse bona ad monasterium peruenire: & sic contra expressam voluntatem testatoris.ad Senatusco.Treb.l.ex facto. §.si quis rogatus.nu 38. 166
1 conditio,si sine liberis,non dicitur purificata ante mortem naturalem grauati. ad Senatuscon.Trebellia. l.ex facto. §. ex facto. numero 4. & 11. 168. Ideo si pendente conditione substitutus prœmoriatur , non transmittit ius fideicom.ibid.
2 conditione testatoris repugnante à conditione hęredis grauati,si decesserit sine liberis,cuius conditio inspiciẽda erit,an testatoris an hęredis.ad Sena.Treb. l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.13. 165
2 conditio,si non valet iure testamenti , valeat iure codicillorum , scinditur , & intelligitur, quatenus non valeat. de legat.j. l. ſtichum qui meus erit. nume.34. 112
1 conditio substitutionis pluribus faciẽtan & quando debeat in persona omnium verificari : distinguuntur nouem modi formandæ substitutionis. ad Senatusc. Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.81. 181
1 conditio,si sine liberis,etiam verificatur in naturalibus si testator nobilis in aliqua parte testamenti fecerit mentionem de naturalibus liberis,ad Sena.Trebel.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.17. 165
1 conditio si sine hærede legitimo decesserit, an solum intelligatur de liberis an etiam de aliis.& de quibus legitimis.ad Senatusc.Trebel. l. ex facto. §.si quis ita.nu.9. 171
1 conditio an dicatur defecta,vel adimpleta,si contingat hæredem mori cum filio naturali postea legitimato.quando testator substituerat sub conditione, si hęres decesserit sine filijs legitimis.ad senat. Trebel.l.ex facto.§.si quis autem.nu.4. 179
1 conditio,si sine liberis,non dicitur defecisse,nisi superuinant liberi.l. ex facto.§. si quis autem.nu.1.ad senat.Treb. 179
1 conditio veniens adimplenda circa rem de qua facta est dispositio recipit diuisionem.de leg.j.l. ſtichum qui meus erit.nu.6. 111
1 conditiones non dantur contra singularem successorem : quia omnes conditiones sunt personales actiones. Ad senatusc. Trebel. l. j.§. si hæres.numero 3. 160
conditio. c. querelam. de elec. an detur contra singularem successorem. ibid. nu.18. 161
condictio cano.reintegranda.an detur contra singul.successorem beneficij.ibi. nu.19.
1 conditio,si sine hęrede,dicitur defecisse extantibus liberis,etiam non hęredibus contra tamen Bar.& Ale.quorum fundamentis respondetur. ad sena. Treb. l.ex facto.§.si quis ita.nu.29. 172
1 conditionis implendę causa data, quæ non sunt mansura penes hæredem: non imputantur in Trebellianicam ad leg.Fal. l. in quartam. numero 67. & 82. 148
cõditionis implendę causa data liberis primi gradus,an eis imputentur in Trebellianicam.ibi.nu.77.
1 conditionis implendę causa data imputantur,quando per eam tollitur naturalis obligatio.ad leg.Fal.l.in quartam.nu.69. 148
2 conditionis,quæ tacitè inest,expressio non facit electionem conditionalem : & quod operetur,si eo modo,quo inest,exprimatur,aut contra.respon.xxx.nu. 2.& 3. 115
1 conditionale legatum non faciunt hæc verba,si legatarius agnouerit, nec legatum partus ancillę,vel vineę per hęc verba,si nascatur, efficitur conditionale.de leg.j.l.hæc verba.nu.3. 104
1 conditionalia legata ante conditionis euentum non transeunt ad hęredes:quod non procedit in conditionibus necessarijs,& subintellectis,quæ non reddunt legatum conditionale.de leg.j.l.hęc verba nu.12. 104
conditionale legatum non efficitur per hæc verba,si hæres erit,vel quisquis hęres erit,quandoque tamen sic.vt abunde traditur.de lega.j.l.hæc verba.nu.1. 10.11.& 16. 104
conditio necessaria impropriè est conditio.ibid.
2 conditionaliter loquens nil ponit.respon.vij.nu.5. 106
1 CONDVCTORI, qui conduxit gabellas in prouincia , vel ciuitate subiecta pesti,vel bello,non est fienda remissio mercedis ob pestẽ vel bellum. sol.mat.l.sol.matr.nu.55. 43
2 conductor,vel emptor,qui susceperunt in se periculum,an teneantur de casu oc curso,quem locator & venditor poterant amouete & nõ amouerunt.in trac. de pest.c.1.nu.96. 75
1 conductor an teneatur ad pensionem in casibus,in quibus conductio rei suę nõ valet.de acquir.possl.l.si aliquam rem.nu.51. 215
conductor an teneatur dimittere possessionem locatori agẽti remedio.l. si quis conductionis.C.loca.in casibus,in quibus conductio rei suæ non valet. ibid. nu.52.
2 conductor nullo iure possidet.respon.cliij.nu.3. 190
2 conductores prędiorum fiscalis & Cęsaris,gaudent immunitate.respon.lxvij. num.12. 135
2 conductor an teneatur locatori intruso ex contractu locationis iurato : & an ei soluendo liberetur. respon.liij.nu.3.9.& 13. 127
1 conductio rei suę à se possessę an valeat respectu possessionis:quod sic.de acquir. possl.si aliquam rem.nu.43. 214
conductionem factam esse respectu solius possessionis , an vero respectu proprietatis , qualiter dignoscatur. de acqui. possl. l. si aliquam rem. numero 44. 214
conductor quis dicatur respectu proprietatis,& quis respectu possessionis: & sic quid sibi velint hæc verba,respectu proprietatis,& respectu possessionis. ibi. num.45. 215
1 conductor rei suę ignorans se possessorem & dominum,an perdat possessionem conducendo.de acquir.possl.si aliquam rem.nu.12. 212
Idem si sciebat se possessorem & ignorabat se dominum.nu.30. 114
conducere rem meam licet respectu proprietatis nnn possim , respectu tamen possessionis potero.ibi.nu.10. 212
conducens scienter rem suam tanquam tuam an perdat possessionem, communis quod sic : latissi . tamen de veritate disputatur . ibidem numero 19. 213
conductio facta ab eo qui ignorat se possidere an valeat : quod non. ibidem nume.15. 212
conducendo rem meam vt meam an perdam possessionem:quod sic.ibi.nume. 29.fol.214.Amplia etiam si sciens me possidere me esse dominum ignorem. ibi.nu.31. 214
conductor rei suę ignorans se possidere , an perdat dominium. ibidem numero 13. 214
conductio an valeat,si possessor non dominus conducat rem ab alio. ibidẽ. numero 48. 215
conductio an valeat,si conductor credat rem esse suam, quæ tamen vere est locatoris.ibi.nu.49.
conductio an valeat quando rem meam vti tuam scienter conduco. ibidem.numero 24. 213
conducere semper credor rem meam vt tuam , nisi in conductione affirmem rem esse meam.ibi.nu.25.
conducens rem suam an perdat dominium:quod non.de veritate tamen late. limita ibi.nu.26.& 28.
2 conductor qui susceperit in se casum aduersamque fortunam an teneatur de casu insolito.in trac.de pest.c.1.nu.97. 75
2 conductori qui propter inimicitias locatoris passus est damnum debet à locatore tale damnum resarciri.ibid.nu.88.& 89.
2 conductor vel alias contrahens,cui eo quod in se susceperat aduersam tristemque fortunam spectat periculum casus fortuiti an teneatur de casu insolito. ibid.nu.110. 76
conductori impedito exercere artem suam in domo conducta, an debeatur remissio.ibi.nu.28. 73
conductor qui susceperit in se omnem casum fortuitum,tam prœuisum,& cogitatum,quam non prœuisum & non cogitatum,an teneatur etiam de casu insolito.ibi.nu.108. 76
conductor si specialiter & expresse in se susciperit pestis periculũ,an teneatur ad pensionem pro tempore quo durat ipsa pestis.ibid.nu.67. 75

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

Et quid si generaliter suscepit in se periculum cuiuslibet casus.ibi.nu.70.& ibid. quid in suo periculo.
Conductori agrorum in confinibus inimicorum existentium non debetur remissio,licet iliprediarij fructus depredati fuerint.ibid.nu.43. 75
Conductori qui belli tempore conduxit prædia, non debetur remissio propter guerram.ibid,nu. 44.
Conductor datorum an teneatur de casu fortuito propter superuenientem pestem , vel aliam ob causam , si datia conduxit suo periculo. ibibem. numero.73. 75
Et ibi an suscipiens in se omne periculum , censeatur suscepisse periculum casus fortuiti. ibid.& nu. 74.75.76. vbi quid significet resignum vel reschium , rascha & spinela. Et quid si suscepit omne periculum cum iuramẽto. numero. 82.
Conductor suscipiens in se vnum casum fortuitum specificè: adiecta clausula generali , Et omne aliud periculum , an censeatur suscepisse etiam casum pestis. ibid. nu. 77.
Conductori hospitij an fieri debeat remissio, si contingat ipsum , vel aliquem de sua familia mori propter quod clauditur hospitium , ciuitate tamen sana permanente. ibid. num. 33. Et ibid. quid de funerarijs , quibus similis casus contingit.
Conductori blasphematori , vsurario, vel sodomitæ in cuius domo tantũ pestis irrepsit,an facienda sit remissio. ibid.nu. 35.
Conductori domus, hospitii , gabellæ , vel similium , an & quibus casibus veniat deneganda remissio adueniente peste. ibidem numero . 36. 38. 40. & 45.
Conducenti gahellas in ciuitate limitropha, quæ quotidie solita est pati hostiles incursus, propter quos non soluitur gabella , an debeatur remissio. ibid. nume. 37.
2 CONFITENS qui subticuit vnum delictum,an & quando teneatur denuo confessionem iterare.in tract. de pest. cap.8.nu.97. 102
Confitens palam peccata sua fatuus est.ibid. nu.98.
Confessio procuratoris non nocet domino , maximè resultans ex productione positionum , & libelli. respon. clxxxj. num. 4. 205
Confessio archiepiscopi & capituli non nocet ecclesiæ.ibid.nu.5.
2 Confessio inter alios facta, alijs non præiudicat. respon.lxxviij. num.8 142
2 Confessio facta in vno iudicio, probat in alio. respon.xciij. nume.7. 155
2 Confessio suffocat præsumptionem iuris,& de iure. respon.clj.nu.5. 189
2 Confessio est omnium probationum superlatiua. respon. cxxj. nu.3. 166
2 Confessio procuratoris generalis in iurisdictione voluntaria domino præiudicat : secus in contentiosa. respon. ciiij. nu. 1. 158
2 Confessio propria reuocatur per præsumptam circunstantiam allegatam.resp. 151. nume. 1. 189
2 Confessio procuratoris in vno iudicio , non præiudicat in alio.respon.104. nume.3. 158
2 Confessio coniugis contra maritum nihil probat,nisi adsint idonei testes.resp. 73. nume. 5. 139
2 Confessor cuius vitæ,scientiæ,discretionis,& modestiæ esse debeat.in tracta. de pest.cap.8. nu. 54. 101
Confiteri an quis debeat sacerdoti, quem scit esse virum sceleratum , & malæ vitæ,ibid. nume. 55.
Et quid si talis sacerdos nolit ei licentiam impartiri. ibid. nu. 56. sed quid si talis pœnitens confiteatur scienter dicto sacerdoti indisciplinato, an confessio & absolutio proderint confitenti. ibid. nu. 56.58.& 59.
2 Confessio vt sit humilis , quæ requirantur. ibid.nu.71. 72.& sequenti.
Confessio an & quando fieri debeat genu flexo, & capite discooperto. ibid. nume.62.
Confessio pura dicitur, quæ sit sine dolo.ibid.nu.74.
Confessio fidelis dicitur , vbi pœnitens in Dei misericordia confidit. ibid. nume. 75.
Confessio frequens appellatur ea , in qua pœnitens toties resurgit per confessionem : quoties cadit per peccatum. ibid.num.76.
1 Confessio partis non sufficit,si ex forma statuti probatio sit facienda per duos testes.de leg. j.l.nemo potest.nu.28. 122
2 Confessio exitiens in peccato mortali , nisi ipsum pœniteat, mortaliter peccat absoluendo confessum.in tract. de pest.c.8.nu.57. 101
Confessorem eligendi priuilegium habentes,an & quando teneantur illud insinuare ordinario loci: & ab eo obtinere confirmationem.ibi.nume.36.& sequentibus.
Et an valeat consuetudo, quod quilibet possit eligere confessorem absq; licentia proprii sacerdotis. num. 37.
Et an possint eligere sacerdotem non habentem curam animarum . numero. 42.
Confiteri sæpe quàm sit salutiferum , & si ex sacris doctoribus , ex Augustino tamen copiosè colligi potest. Necessariò tamen statuto cautũ est,quod quilibet semel saltem in anno confiteri debeat. ibid. num.129. & 130. 102
Confessio de iure est positiua , & non diuino. ibid. nu.24. 100
Confessiones audire & absoluere suos parochianos, an & quando possit sacerdos extra suam parochiam. nu. 49. Et an idem possit facere eius vicarius. ibid. nu. 50. & seq. 101
Confessus puto laico quem credebat esse sacerdotem , an in foro animæ censeatur esse absolutus. ibid. nu.45.
Et an habita notitia erroris teneatur reiterare confessionem.ibid.nu.46.
Confessiones audiendi & absoluendi priuilegium habentes,an & quando possint absoluere in casibus reseruatis. ibid.nu. 38.40.41.
Confiteri an teneatur quis sacerdoti,in cuius parochia deliquit , an ei in parochia cuius habitat. ibi.nu.47. & 48.
Confiteri an debeant peccata confessori nota. ibid.nu. 96. 102
2 Confessio facta ante litem contestatam dicitur facta in iudicio. in rub. de iudi. nume. 48. 364
Confessio sine causa facta, an & quando sit nulla, tanquam indiscretè facta. de iudi.c.j.nu. 53. 37
2 Si confiteatur aliquis se commisisse homicidium : & de homicidio aliter nõ constet quàm per suam confessionem,ille non venit decapitandus. de cau.pos.& proprie. c. cum ecclesia Sutrina. nu.31. 61
1 Confessio facta coram iudice incompetenti,licet non valeat, vt iudicialis , valet tamen vt extra iudicialis. de verborum obligationib. l. j.§.si quis ita.nu- 260
mero. 20.
1 Confessio facta in causa ciuili plenè probat in criminali.C.de edend.l. is apud. nume. 41. 299
1 Confessio facta præsenti, non probat,nisi expresse fuerit acceptata,si facta fuerit in iudicio: quia tunc probat, quamuis non acceptata. de ver.obli. in cõtinua. rub. nu. 22. & 23. 253
1 Confessio in possesso. iudicio facit fidem in petitorio. de acquir.poss. l.naturaliter.§. nihil commune. nu. 120. 205
1 Confessio facta in instrumento absente parte,an probet.de iureiuran. l. admonendi.nume.155. 22
Confessio delicti reuocata ante interlocutoriam de torquendo, non facit indicium ad torturam.ibid. nu. 156.
1 Confessio facta à clerico vel milite quod debeat concubinę,vel aliquid habeat ab ea ex deposito vel alia causa non ualet. de verbo.obligationibus. l. si plagii. numero. 14. 293
Confessio inter personas prohibitas præsumitur fraudulosa. ibid.nu. 14.
2 Confessio contra confitentem an plenè probet. respon.189.nu.7. 211
2 Confessio hoc modo concepta,ineluſis quibuſcunque ſolutionibus,recognitionibus,quittanciis,& appodiciis exinde factis in dotem & pro dote confiteor me habuisse &centum,an probet integram solutionem dotis . responſi. 121
nume. 1.4. & 10. 166
2 Confessio ueri procuratoris fines mandati excedentis an domino præiudicet? respon.150. nu.1. 188
2 Confessio & recognitio dotis in testamento facta an valeat . respon.127.numero. 8.& 9. 169
2 Confessus tenetur ad pœnitentiam iniunctam,quam si non potest ferre, poterit authoritate sui sacerdotis eam commutare, vel authoritate propria,si sacerdos suus absit in tract.de pest.c.8.nu. 133.134.& nu. 145. 103
Confessor nihil sit vt homo.ibid.nu.100. 102
Confessor quo ad confessionem est maior Papa. ibid.nu. 103.
Confessionem à casu audiens, vel scienter post parietem auscultans:an eius testimonium probet aliquid contra confessum.ibid. nu. 105.
Confessor an & quando possit reuelare confessionem pœnitentis. ibid.num. 99. & multis sequen. usque ad nume. 115. 102
Et quibus pœnis sit plectendus reuelans confessionem absque legitima causa . ibid.Et quid de confessore laico.nu.116. 102
Confessionis sigillum aliud est à sigillo secreti.ibid. nu. 120.
Confessio an & quando possit fieri per scripturam.ibid.nu.88. Et an possit fieri per interpretem.nu. 90. 102
Confessus an sit tutus quo ad Deum,si sacerdos iniquè arbitretur vel sine causa dispenset.ibid. nu.136. 103
Confessio discreta dicitur, quando confitens confessionem suam bene,& ordinatè pronuntiat , nec omnia simul & confuse immiscet.ibid.nu. 80. 102
Confessio libens quæ dicatur.ibid. nu. 81.& seq.
Confessio debet esse accusans,& non excusans : accusans inquam seipsum , & non proximum.ibid. nu. 132.
Confessio est ecclesiæ sacramentum.ibid. nu. 27. 101
Confitens non debet socii crimen detegere.ibid.nu. 79. 102
Confessus semel in anno proprio sacerdoti , an possit deinceps alteri confiteri sine licentia. ibid.nu. 43. 101
Confessio integra ea est , in qua pœnitens omnia & singula peccata confitetur . numero. 91. Et an liceat vt sit integra confiteri circunstantias. ibidem numero. 95. 102
Confitenda an & quando sint peccata venialia. ibid.nu.92. Et quibus abstergi possint. nu. 93.
Confessio ut sit vera,& ualeat, quot requirantur. nu. 61. Et ut confessio sit simplex quæ sint necessaria. ibidem numero. 62. & sequen. usque ad numerum 70. 101
Confessio debet fieri clarè & non ambigue , id est sine inuolucro & plica uerborum.ibid.nu. 62.&63.
2 CONFIRMATIO habet uim sententiæ diffinitiuæ contra contradictores uel contra contumaces. de caus. poss. & proprie. c.cum ecclesia Sutrina nume. 9. 60
2 Confirmatio, protectio dicitur.de consti.c.cum M. Ferra.nu.28. 8
2 Confirmatio quæ potest referri ad actum ualidum, & inualidum, intelligitur se ad actum ualidum referre. de rescr. c.ex parte.nu.81. 27
Confirmatio generalis nunquam trahitur ad reprobata specialiter ibidem nume. 84.
2 Confirmans nihil de nouo concedit:& ibi unde quid sit confirmatio. respon.30. nume. 7. 120
2 Confirmatio nullum robur tribuit confirmato,si aliàs sit iniquum & iniustum. respon.93. nu.19. 154
2 Confirmatio intelligitur facta,sine preiudicio tertii.resp.93. nu. 20. 154
2 Confirmatione non eget electio facta per inspirationem etiam præsumptam.respon.34.nume. 2. 117
2 Confirmatio facta ex certa scientia principis,an confirmet,quod antea erat inualidum & quando certa scientia probatur.respon.180.nu. 2. & 3. 204
2 Confirmationem electionis petens,tenetur ætatem legitimã probare:aliàs electio cassabitur.respon.34.nu. 3. 117
2 Confirmatio Papæ præsumitur ex cursu longissimi temporis. respon.175. numero. 13. 201
2 Confirmatio regaliorum & pascuorum Archiepiscopi , & ecclesiæ Arelatensis per Federicum facta his uerbis , secundum antiquam, & rationabilem prædecessorum concessionem,nihil noui inducit : sed antiquam concessionẽ approbat. respon. 170.nu. 10. 198
2 Confirmatio statutorum ad statuta non recepta non porrigitur. responſo. 2. nume. 5. 105
2 Confirmatio confirmat rem prout est, & quid confirmatio. responſo. 170. nume. 6. 197
2 Confirmatio statutorum à superiore simpliciter facta non impedit quominus statuentes potuerunt prædictum statutum tollere.respon.2.nu.6. 105
2 Confirmatio principis facta ex certa scientia, nunquam intelligitur confirmare actum inualidum in prædicium tertii.respon. 81.nu.16. 147
2 Confirmatio quid sit. respon.140.nu.4. 182
2 Confirmatio facta ex certa scientia Principis,ualidat quod ante erat inualidũ. respon. 177. nume. 1. 202

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

2 confirmatio principalis quem admodum recipit tacitam interpretationem,si preces veritate nitantur , ita eandem recipiunt clausulæ accessoriæ. respon. cxl.num.9. 182
2 confirmationis natura est actum non extendere.respon.cxlvj.nu.1. 184
1 confiscatio bonorum intelligitur facta cum onere fideicommissi & generaliter cum omnibus aliis oneribus.ad sena.Treb l.ex facto.nu.9.
Quod non procedit, si confiscatio fiat ob delictum testatoris : limitatur & aliis duobus modis.ibid.nu.6. 164
2 confiscata an censeatur,quæ sine corruptione subiecti separari possunt à re confiscata.in tract.de pest.cap.5.nu.131. 92
1 CONIECTVRA homicidii non oritur,nisi ex inimicitia capitali,vel grauissima:& ideo statur super hoc arbitrio iudicis.respon.clxij.nu.8. 194
2 coniectura ita coniecturam excludit,sicut clausa clauum trudit & ibi videnõ nullas coniecturas,ex quibus inimicitia tollitur.respon.clxij.nu.7. 194
2 coniecturis non est opus in claris.respon.xlij.nu.6. 121
coniecturis & præsumptionibus quando & quibus sit locus.in tract.de pest.ca. 5.numero.78.79.80.& sequentibus usque ad versicul.nonò quæro,quid sit tutum 90
2 coniecturis probabilibus tollitur præsumptio malæ fidei.de cau.pos.& proprie. c.cum ecclesia,numero.95.Et illas coniecturas vide numero 95. 96. 97. 98. 99.& 100. 63
1 coniunctio,vt qualis sit,dignoscatur, semper verbum principale exprimendũ est , alioquin si admeteretur subauditio,de medio tolleretur verbalis coniunctio.de leg.iij.l.re coniuncti. nu. 17. 135
1 coniunctio verbalis procedit ex voluntate testatoris principalis:realis autem ex incidenti propter vnitatem rei.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.115. 140
coniunctio verbalis an fortius coniungat,quàm realis.ibi.nu.116.
1 coniunctionis triplicem esse effectum traditur.de leg.iij.l.re coniuncti.n.59.61. & 62. 133
2 coniunctionis ratione potest reus excipere de iure tertii coniuncto cum fu.o.respon.liij.nu.5. 127
1 coniunctus si sit de comprehensis sub collectiua, facit , vt vocati per collectiuã in viriles admittantur.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.107. 140
1 coniunctus an excludat subsitutum,an vero excludatur à substituto.conclu.à subsituto excludi:& quare latissimè. Limita triplicìter. numero.128. & seq. ibid.num.110.
1 coniunctus iure speciali succedens secundum defuncti voluntatem , gaudet iuris accrescendi beneficio. hoc verum , quando tam coniunctus , quam ille à quo legatum petitur , succedunt secundùm defuncti voluntatem . secus si ille à quo petitur,contra voluntatem succedat.de leg. iij.l.re coniuncti. nusime.148.& 149. 141
1 coniunctus qualia facta coniunctorum scire præsumatur & qualia non.de verb. obli.l.qui Rome.§.duo fratres.nu.15. 288
1 coniunctus an & quando præsumatur scire facta coniuncti. si cert.pet. l.j. numero.42. 5
2 coniunctus ex verisimili mente testatoris an præferatur substituto,adueniente casu substitutionis in persona primi : & vide quando persona dicatur magis dilecta.resp.cxxxij.nu.3.18.& 20. 176
2 coniunctus an agere possit pro conjuncto sine mandato.de constitu.c. cum M. Ferra.nu.60. 10
2 coniuncti re & verbis concursu sibi partes faciunt.responſ.cxxxiiij.num.4. 178
1 coniuncti disiunctis præferuntur.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.112. 140
1 coniuncto re tantum, & verbis tantum,præfertur coniunctus re & verbis simul. de leg.iij.l.re coniuncti.nu.113. 140
coniunctus verbis tantum,an præferatur coniuncto re tantum , an econtra , vel ambo simul concurrant,referuntur tres potissimum opi.nulla expresse approbatur:opi.tamen Hug.magis hodie recepta esse asseueratur, videlicet,vt verbis coniunctus præferatur.ibid.nu.114.
1 coniunctio naturalis siue sanguinis non inducit legalem coniunctionem , nec aliquid operatur ad ius accrescendi.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.212. 143
1 coniuncti re dicuntur,quibus vni pars quotitativa, alteri totũ relinquitur. de leg.iij.l.re coniuncti.nu.41. 136
coniuncti re an dicantur,quibus res aliena separatim est relicta.ibi.nu.42.
coniuncti duplici iure præferuntur coniunctis vno iure tantum. ibidem numero.210. 143
coniuncti coniunctione eadem concurrunt in iure accrescẽdi , nec vnus alteri præfertur.ibi.nu.101. 139
coniuncti strictius eadem coniunctione,aliis non ita strictè coniunctis præferuntur;ideo collectiuè vocati non vocatis anteponuntur:vnde si testator dixerit, Titius dimidiæ, & filij fratris mei alterius dimidiæ hæredes sunto , filio vno mortuo præferuntur alii filii Titio.ibid.nu.102.
coniuncti re sunt quibus vni fundus,alteri vsufructus relinquitur : quod etiam procedit,si vni fundus,alteri vsufructus omniũ bonorũ relinquitur, dicunt, vni etiam re coniuncti in vsufructu illius fundi:de veritate.ibi.nu.39. 136
coniuncti re censendi non sunt hi, quibus vni genus, alteri species reliquitur. ibid.nu 37.
1 coniuncto vno repudiante portionem suam contemplatione vnius coniuncti tantum,tunc ille cuius contemplatione facta est repudiatio , aliis præfertur, & quare.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.210. 143
coniunctorum variæ diuisiones & subdiuisiones. de leg. iij.l. re coniuncti. numero.1.& 6. 134
coniuncti re tantum, an proprie dicantur coniuncti : & an statuta loquentia de coniunctis,sint intelligenda de coniunctis re tantum.ibi.nu.3.
coniuncti coniunctione legis,qui dicantur.ibi.nu.5.
2 CONNEXORVM idem est iudicium,& eadẽ natura.respon.xviii.numero.4. 110
1 consanguineus an sit testis omni exceptione maior in causa consanguinei.de iureiu.l.admonendi.nu.178. 23
1 consensus propinquorum qui ex statuto in contractibus mulierum & minorum debet interuenire an requiratur ad integrandã eorum personam.ad senatusc. Treb.l.j.§.fuit quæstum.nu.6. 158
consensus patris qui debet in donatione causa mortis interuenire,an requirat ad integrandam personam filij.ibi.nu.3.
2 consensus simultaneus & collegialis requiritur in his quæ spectant ad plures vt vniuersos.de caus.pos.& proprie.ca.cum ecclesia.nu.13. 60
1 consensus hæredis adhibitus ante aditam hæreditatẽ nõ nocet ei agere volenti interdicto quorum leg.post aditam. quorum legatorum.l. hoc interdictum. nu.2. 244
2 consensus non est , vbi animus non est à quo dependet. responſ. xxvj. numero.3.& 4. 113
2 consensus vbi præcedere debet , non sufficit quòd subsequatur. responſ.xc. numero.23. 253
2 consensus singulorum de vniuersitate separatim præstitus, vniuersitati non præiudicat.respon.xcviij.nu.1. 156
2 consensus particularis non sufficit ad actum , qui collegialem consensum desiderat.respon.lxi.nu.6. 130
2 consensum Capituli ac Prælati ad actum necessarium ex cursu longissimi temporis,præsumitur interuenisse.respon.clxxj.nu.21. 198
2 consentientes electioni factę de indigno,priuati sunt hac vice eligendi potestate.respon.xxxij.nu.4. 116
1 consequentia non valet,extra quartam est,ergo non imputatur.ad leg.Fal..lin quartam.nu.60. 148
2 consequẽtia non valet, filius est sacerdotis, ergo spurius,seu genitus in sacerdotio.de rescrip.c.inter cæteras.nu.1.& 6. 29
2 consentiens in vno actu,an censeatur consensisse in reliquis.in trac.de p.st.ca. 3.nu.15. 81
2 consequentia vt tollatur,sufficit dare instantiam.resp.lxv.n.11.fo.133.& resp. cxciij.nu.6. 213
1 conseruandę possessionis interdictum , an dicatur quartum genus de per se.de acqui.pos.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.1. 201
conseruandæ possessionis interdictum quid differat ab interdicto retinendæ. ibid.num.2.
2 consideratio omnis fienda cum diligentia, non autem transcursorie.de rescrip. c.si quando.nu.6. 29
2 consiliarii non possunt à loco discedere,sine licentia superioris.in tract.de pest. c.1.nu.143. 77
2 consiliariorum ordo ciuitatis Auriacæ an possit statuere, vt ementes vinum , bladum,boues & alia huiusmodi sine licentia principis, certam soluant summam in vsus publicos conuertendam. responſ. clxxxvj. numero. 1.4. 5. 6. & 8. 209
2 consiliarii taleas & collectas imponere possunt:si eis à principe vel populo huiusmodi potestas sit concessa.respon.clxxxvj.nu.10. 209
2 consistentia in animo asserentis,probantur per iuramentum ipsius.fol.mat.l.si constante.nu.21. 52
2 consobrinus,hæres institutus à nepote hærede defuncto sine liberis,an præferatur substituto ipsi nepoti sine liberis decedenti.ref.cxxx.nu.1. 171
1 consolidatio actionis de dote in filiam effectam sui iuris,an impediatur per exactionem factam à patre in casu inapiæ mariti.solu.matrimo. l. si constante. nume.92. 57
2 consors ,potest agere , & excipere pro consorte sine mandato. de consti.c. cum M.Ferra.nu.53. 10
2 CONSVETVDO & æstimatio communis in materia nobilitandi alterũ magis spectanda est,quam lex.respon.clxxxiij.nu.9. 207
2 consuetudo valet,quod vassallus possit alienare ius suum irrequisito domino.re spon.clxxix.nu.17. 203
2 consuetudo non est extendẽda de loco ad locum, nec de persona ad personam. respon.clxxix.nu.18. 203
2 consuetudo non soluendi decimas vti reproba non admittitur. & ibi vide quomodo procedat.respon.lxv.nu.4.& 15. 133
consuetudo non soluendi decimas titulo transactionis vel priuilegio Papæ approbata valet.ibi.nu.4.
2 consuetudo antiqua inspicienda est ad cognoscendum an beneficium sit electiuum.respon.xij.nu.2. 108
2 consuetudo contra bonos mores non recipitur,neque valet.responſ. cxxxj. numero.26. 174
2 consuetudo valet quòd fœminę succedant in feudis.resp.lxxx.nu.72. 146
2 consuetudo vltima,tollit priniam.respon.xcij.nu.9. 153
2 consuetudo respiciens litis decisionem plene probanda est.secus si iudicii ordinem concernat.respon.clxxxvij.nu.6. 210
consuetudo contra ius stricti iuris est: ideo minus operatur,quàm sit possibile. ibid.num.3.
2 consuetudine stante,quòd possessio defuncti continuetur in heredem an competat hæredi interdictum recuperandæ?resp.lxxx.nu.75.& 76. 146
2 consuetudo restringitur à ratione quæ eã induxit.ref.lxxij.nu.18. 149
2 consuetudo an valeat, quod à prædicatoribus aliquid detur ultra alimenta.respon.xxvj.nu.45.& 47. 114
1 consuetudo qua remouetur curatus ab officio curę non ualet.respon.xxvj.numero.43. 114
2 consuetudine Galliæ clarissima mulier iudicare potest.respon.ciij.nu.2. 158
2 consuetudo an valeat,quòd populus teneatur præstare alimenta prædicatoribus deputatis per prælatum.respon.xxvj.nu.44. 114
2 consuetudo quod emphyteuta non soluens canonem debitum , nullo tempore cadat,valet:& excusat à pœna caducitatis.respon.clxxxviij.nu.1. 210
consuetudo quod dominus directus teneatur ire ad domum emphyteutę pro solutione recipienda , an valeat,& an excuset à pœna caducitatis. ibidem. nume.3.
2 consuetudo inducitur in his quæ sunt præter ius ex cursu decẽ annorum,& tacito populi consensu.respon.xxvj.nu.1.& 2. 113
consuetudo causata proponitur, quando populus variis vicibus fuerit usus actibus.ibid.nu.5.
consuetudo inducitur ex unico actu habente causam successiuam. ibidem numero.6.
2 consuetudo soluendi dotem pro anniuersario,an sit ualida.responſ. xxvij. n. 1. cum seq. 114
2 consuetudo quæ est peccati nutritiua ipso iure est nulla,respon.xxvj.nu. 46.fol. 43.& respon.cxxxj.nu.28. 174
2 consuetudo & statutum dant primum locum cui placet.responſ. v.numero.11. & 12. 106
2 consuetudo quòd laici possunt esse collectores oblationum an ualeat.respon. lxix.nu.12. 136
2 consuetudo dicitur iustificata ex tribus sententiis in actis productis.respõ. xcij. num.8. 153
2 consuetudo de non residendo an & quando valeat.respõ.xxvj.nu.29.& 33.114
2 consuetudo contra præcepta moralia legis diuinę non valet: secus si contra præcepta iudicialia. respon.lxv.nu.14. 133
1 consuetudo immemorabilis habet vim tituli:intellige & declara vt ibid.de fiu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

mi.l.quominus.nu.41. 248
1 consuetudo,quod legatarius propria authoritate capere possit legatum,an valeat.quorum legatorum.l.hoc intelligendi.nu.19. 244
1 consuetudo non probatur per testes,quorum vnus deponit de vno actu:alius de alio.de iureiur.l.admonendi.nu.208. 24
1 consuetudo quod debitor possit pro debito in carcerem detrudi, est valida.de pig.l.obligatione.nu.29. 28
2 consuetudo ad bonum publicum tendens, & maximè quod quilibet in piam causam aliquid annuatim conferre teneatur,est laudabilis. in tracta.de pest. cap.6.nu.18. 96
2 consuetudo iurisdictionem dat non habenti. in tractat.de peste, capit.5.numero245. 94
2 consuetudo quod temporale detur pro spirituali, est illaudabilis, & non valet. tract.de pest.c.4.nu.110. 85
consuetudo aliquid conferendi singulo anno pro fabrica hospitalis, vel eleemosynam faciendi alicui pio loco,est laudabilis, & debet obseruari. ibidem nume.111.
1 consuetudo est stricti iuris tantum habens potentię quantum vsus sibi tribuit. de uulg.subsli.l.centurio.nu.91. 81
1 consuetudo in scriptis redacta,an dicatur ius scriptum:& quid differat consuetudo à iure scripto.nu.14.de uulg.substi.l.moribus.nu.13. 69
2 consuetudo excusat a pœna temporali etiam si sit iniqua.in rub.de iudi.c.decernimus.nu.15. 52
consuetudo & præscriptio quomodo differunt.de cau.pos.& proprie.c.cùm ecclesia Sutrina.nu.124. 65
In consuetudine inducenda sufficit solum vsus.ibi.nu,125,
ad consuetudinem inducendam quorum consensus requiritur, & an consensus superioris interuenire debeat.ibi nu.114.& 116. 64
consuetus delinquere dicitur,qui bis deliquit,& hoc uerum si delictum fuit reiteratú ex proposito.Et qui quandoque in ludo per iracundiam blasphemat, quando perdit,non dicitur consuetus blasphemare.ibid.nu.116.
2 consuetudo potest dare iurisdictionem non habenti.de iudic.c.decernimus. numero 15. 52
2 consuetudo quid differat à stylo,& ritu.de reseri.c.ex parte.nu.37. 26
2 consuetudo,vt quis possit deseruire beneficio curato per usurarium an ualeat.c.cum M.Ferra.nu.41. 9
2 consuetudo obligatoria,non inducitur in his,quæ sunt mere facultatis.de resc. inter cæteras.nu.66. 29
2 consuetudine Romanæ curiæ nomina reorum possunt describi abbreuiata. de consti.c.cum M.Ferra.nu.4. 7
1 consulentes debent vti compendiosa oratione.si cer.pe.l.j.nu.7. 3
1 consultor respondens,non video,cur talis non sit condemnandus, censetur respondere condemnandum.de uerborum obligatio.l.prima.§. si quis ita. numero11. 260
1 consultus super pluribus dubitationibus, debet prius illi respondere, ex cuius responso patet aliarum decisio.ad senatusc. Trebel.l.ex facto,§.si quis ita. numero 11. 171
1 CONSTITVTIO non dicitur localis ob expressionem loci quando ratio constitutionis est generalis.sol.ma.l.dotis causa.nu.121. 44
2 constitutio non debet esse ludibriosa nec de facili fraudabilis. respons.quarto. numero 12, 105
2 constituto non potest dici facta vera traditio, sed ficta. responso lxxxj. numero 20, 147
2 constitutio de certo numero canonicorum intelligitur, nisi in tantum reditus excreuerint,quod pluribus sufficiant.de constitu.capit. cum M. Ferrar. numero 35. 8
constitutio,est nomen generale,ad omne ius scriptum.de constitu. in rubri.numero 10. 3
constitutio,in quo differat à canone,decreto,decretali,& similibus.de consti.in rub.nu.22. 4
constitutio,vnde dicatur.de consti.in rub.nu.12, 3
constitutio,quid sit.de consti.in rub.nu.6.
constitutio in quo differt à lege de consti.in rub.nu.7.
2 constitutionum editio,an sit necessaria.de consti.in rub.nu.54. 6
2 constitutio utrum dicatur papalis, an conciliaris quid conferat sciri.in præludiis.c.1.de iudi,nu.8. 41
1 constitutus in dignitate non præsumitur cogitasse de liberis naturalibus & quare:latissimè.ad sena.Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.8. 165
1 constituti in dignitate qui dicantur ad effectum vt naturales non faciant deficere conditionem,si sine liberis.ad Trebellia.l.ex facto.§.si quis rogatus.numero 16. 165
1 constituens se nomine alterius possidere, si postea tradat alteri possessionem, tunc condictio.l.fi.C.de acqui.pos,competit illi, cuius nomine prius factum fuit constitutum.de interdic.super continuatio.rub.nu.12, 240
constituens se nomine unius possidere,constituendo postea se alterius nomine possidere,non priuat primum sua possessione:ideo non datur condictio.d.l. fi.ibid.nu.9.
2 constituto an transferatur possessio.& ibi uide limitationem. responsi. cxxxvij. nume.8. 179
2 constitutum factum primo donatario,an operetur prioritatem tituli & traditionis:& uide declarationem,& limitationem.resp.cxxxvj.nu.5.& 6. 179
2 constitutum licet per uerba uideatur purum,& simplex, tamen recipit omnes conditiones,& qualitates,quas recipit contractus principalis,cuius causa sit constitutum.resp.cxlij.nu.1. 182
constitutum non habet aliquem effectú,nisi præcedat clausula habilis ad transferendum dominium,& possessionem.ibi.nu.3.
1 constitutum non dicitur,nisi promittentis uerba referantur ad priorem obligationem.de uer.ob.in continuatione rub.nu,35. 254
constitutum quid sit ? & quare constitutum producat actionem cum sit pactum nudum.ibid.nu.29.& 30.
constitutum est subsidiarium remedium:ideo locum non habet, ubi interuenit stipulatio.ibid,nu.31.
constitutum non ualet,nisi id quod in constitutum deducitur, iure gentium efficaciter debeatur:ex quo inferuntur aliqua.ibi.nu.32.
constitutum an ex interuallo,an incontinenti fieri debeat.ibi.nu.33.
1 CONTINVATIO materiæ ad materiam,an & quando fieri debeat.fol. ma.nu.20.in continua.rub. 35
1 continuatio an sit necessaria in librorum principiis?post plura concludit necessariam,quando sequens liber,qui continuatur,continet eandem materiam. de leg.1.in continua.rub.nu.1. 98
continuatio à remotis tunc toleratur cum tituli intermedii pertinétes sunt ad materiam.ibid.nu.3.
1 continuatio ad remota fienda non est:& si quando fiat, potius subordinatio dicenda est,si cer.pe.in continuatione rub.nu.16. 2
continuatio quid sit.ibidem.
1 continuare uerbum,intelligitur ciuili modo,id est temporibus congruis.de flumi.l.quominus.nu.52. 248
2 continuatio an semper debet fieri ad proxima.in rub.de iudi.nu.5. 35
continuatio quid sit.ibid.nu.6.
continuatio potest fieri ad remota,quando tituli intermedii non sunt impertinentes.ibid.nu.8.
1 CONTRACTV principali annullato,annullatur contractus promissionis pœnæ.de uer.ob.l.ita stipulatus.nu.36. 283
1 contractus dotis,an sit de iure gentium, uel de iure ciuili.solu.matri.nu.73.in continuatio.rub. 38
1 contractus dotis,an sit nominatus uel innominatus.solu.mat.nume.75.in continua.rub. 38
1 contractus dotis reperitur in triplici differentia.soluto matrimo.numero 74.in conti.rub. 38
1 contractus prior in scriptura,censetur prior in tempore.solu.matri.l.dotis causa.nu.9. 40
contractus dotis,an possit conferri in arbitrium alterius contrahentiũ, & quid si conferatur in liberam uoluntatem,ibi.nu.97. 43
contractus dotis quæ priuilegia habeat.ibi.nu.40. 41
1 contractus dotis an dicatur contractus nominatus ante traditionem.sol.matr. nu.59.& 75.in continua.rub. 37.& 38
2 contractus talis præsumitur,qualem uerborũ proprietas demonstrat.in trac.de pest.cap.1.nu.47. 74
contractus innominatus regulatur secundum naturam contractus nominati. ibid.nu.50.
contractus natura potius est aduertenda quam uerba.nu.57.ibid.
contractus qui propter omissam solennitatem à statuto requisitam solet esse nullus,an & quando robur accipiat propter pestem.in tracta.de peste.cap.1. nume.165. 77
2 contractus sunt de iuregentium.in rub.de iud.nu.33. 36
2 contractus locationis doctorum legentium,an intelligatur quod possint legere per substitutum.de consti.c.cum M.Ferra.nu.40. 5
2 contractus principis,an & quando habeat vim legis.de rescript.in rubr.numero 7. 21
1 contractus præsumitur usurarius,uel simulatus ex pacto de retrouendendo incontinenti appolito,iunctis aliis requisitis.ff.de priuileg. credi.l. si uentri.§. eorum.nu.7. 237
2 contractus esse in manu principum Deus esse noluit. responso xxxviij. numero 11. 107
2 contractus locus inspiciendus in his quæ concernunt solennitatem contractus. respon.cxxxvj.nu.1. 179
2 contractus an sit licitus,uel illicitus si dubitetur,determinatio eius est,cui est data potestas litigandi & discernendi,&c.respon.iiij.nu.3.4.&5. 105
2 contractum iuratum non obseruans,ipso iure cadit à commodo contractus.respon.xlv.nu.5. 122
2 contractus principis habetur pro lege quantum ad obligandum subditos.respon.clxxxv.nu.10. 209
2 contractus continentes pensionem annuam de decem pro centenario cum pacto luendi:licèti iudicati fuat.respon.lxxv.nu.1. 140
2 contractus est ipso iure nullus,si minor contrahat cum tutore & curatore.respon.cxxxviij.nu.11. 180
contractus inualidus alia ratione quàm minoris ætatis,non validatur iuramento.ibid.nu.12.
2 contractibus innominatis non habet locum pœna caducitatis. resp.clxxxiiij. nume.4. 208
1 contractus habentes naturam ultimarum uoluntatum possunt duobus testibus probari.de leg.1.l.nemo potest.nu.32. 122
1 contractus adulti sine curatoris authoritate an sit iure ualidus.quod sic iuramento adulti interuenientę:quia iuramento ligatur anima quæ extra curatoris authoritatem est.ad senat.Treb.l.1.§.fuit quæsitum.nu.18. 159
1 contractus in testamento facti an regulentur secundum naturam testamenti.de leg.1.l.nemo potest.nu.34. 122
1 contractus quis sit,si conuentum sit,ut pro dato frumento reddatur argentum ad pondus.si cer.pe.l.ij.§.mutui datio.nu.16. 10
1 contractus innominati ordinantur ad lites finiendas.C.de reuo.dona.l. si vnquam.nu.24. 310
1 contractus qualitas consistit in animo contrahentium.si cer.pe.l.mutuum damus.nu.1. 7
contractuum species diuersæ ex eodem facto oriri non possunt.late de ueritate conclusio.ibi.nu.2.3.4.& 5.fo.7.& in rub.de ver.ob.nu.11. 253
contractus stipulationis & uenditionis simul an sit, si stipulor, uendis mihi librum pro.x.& tu respondeas,uendo.ibi.nu.3.
1 contractus uniuersitatis habentis potestatem legis condendæ,habere vim legis quomodo intelligatur.de re iudic.l.si se non obtulit.nu.41. 220
1 contractus innominatus an sit, si detur pecunia in sacculo non numerata, vt tantundem reddatur.si certum petatur,l. secunda.§. mutui datio. numero 18. 11
1 contractus innominati stipulatione uallati an uestiantur cohærentia stipulationis,an verò totus contractus transfundatur in stipulationem.de verb.obligin continuatione rub.nu.46. 255
1 contractus dotis est contractus nominatus.C.de reuocand.dona.l.fina.numero 121. 322
1 contractus innominatus per viam stipulationis inchoatus totus transfunditur in stipulationem:& sola actio ex stipulatu nascitur.in rub.de uerborum obligatio.nu.47. 255
contractus super quo interposita fuit stipulatio si incipiat ab implemẽto vnius ex eo oritur actio ex stipulatu.ibi.nu.48.
contractus incipiens à nuda conuentione uestitur cohærentia stipulationis subsecutę,& ex vtroque agitur oblig,actione præscriptis verbis & ex stipulatu. ibid.nu.49.
1 contractus qualis sit,ex verborum tenore dignoscitur. si cert.petat.l.mutuum damus.

In omnia Io.Fran.Rip.opera.

damus.nu.14. 8
contractus natura magis quam verba inspicienda est.ibi.nu.15.
1 contractus factus cum notorię prodigo, quem contrahens sciebat pecuniam in turpem vsum consumpturum:non valet ipso iure, etiam ante iudicis interdictum.nec contrahenti datur actio ad pecunias consumptas.de ver.obli. l.is cui bonis.nu.11. 271
Sed an satis sit contrahentem scire in genere eum,cum quo contrahit,consumpturum in malos vsus,an verò debeat scire in specie,in quem vsum turpem, puta scorto,&c.ibi.nu.12.
1 contractus bonæ fidei non differunt à contractibus stricti iuris, nisi in casibus à iure expressis.de ver.obli.l.iiij.§.Cato.nu.26. 264
1 contractus quid sit,quando datur species,vel genus,vt alia res reddatur.latè. si cer.pe.l.mutuum damus.nu.23. 8
1 contractus facti cum prodigo interdicto,ante publicationem an valeant.de ver. ob.l.is cui bonis.nu.37. 272
1 contrahens cum ciuitate an teneatur probare pecuniam versam in vtilitatem ciuitatis.de pignori.l.si is qui bona.nu.8. 31
1 contractus emptionis est,si datur species,vt detur alia simul cum quantitate pecunię:si pecunia pluris est,si verò species pluris est quam pecunia, est innominatus contractus.late de veritate.Quid autem si species & pecunia æquiualeant.si cer.pe.l.mutuum damus.nu.36.& 42. 9
contractus talis præsumitur in essentia:qualis apparet in figura. ibidem numero 37.
1 contractus facti eisdem hora,die,& testibus dicuntur correspectiui:& sic vnus dicitur factus ob causam alterius.C.de reuo.do.l.fi.nu.117. 321
1 contractus pignoris vel hypothecæ an sit nominatus,vel innominatus. de pig. in continua.rub.nu.20. 24
contractus innominatus do vt des an dici debeat,si datur genus pro genere:seu res incerta,vel res certa pro incerta.si cer.pe.l.mutuum damus.nu.27. 8
1 contractus omnes quibus re credimus,continentur sub titulo, de rebus creditis,non autem contractus quibus verbis.intellige vt ibi.si certum petatur.l. j.nume.60. 5
1 contractus quis sit quando datur species vt eadem species reddatur.si cer.peta.l. mutuum damus.nu.22. 8
1 contractus annullatus per legem ratione præsumptæ fraudis,non firmatur juramento:ideo traditur cautela ad impediendum vires iuramenti.de ver.obli.l. is cui bonis.nu.59.& 60. 273
1 contractus nominatus si fiat præcedente interrogatione,an sit etiam stipulatio? puta si dicatur,vendis domum pro centum?& respondeatur, vendo.de verb. oblig.in continuatione rubr.nu.10. 253
1 CONTRAHERE cum potentiori incommodum est.fol.matrimo.l.solu. mat.nu.42. 47
1 contrahens cum forense sciens eum forensem,non potest eum cogere ad fideiussionem eo prætextu quod sit forensis.intellige tamen vt ibi.fol.ma.l.soluto matrimonio.nu.38. 47
contrahere cum rixosa malum est:& incommodum affert.ibid.nu.40. 46
1 contrahens censetur contrahere secundum dispositionem legis de illo contractu loquentis de ver.ob.l.iiij.§.Cato.nu.35. 265
contrahentium animus cognoscitur ex contractu.si cert.pet.l.mutuum damus. nume.1. 7
2 contrahere prohibitus sine consensu curatoris,vel propinquioris,non censetur prohibitus contrahere,& alienare in sui vtilitatem.resp.80.nu.60. 145
2 contrahens matrimonium ipso iure beneficio priuatur.respon.70.nu.1. 137
2 contrahens cum adolescente statim consumpturo dolose agit.responso 138.numero 9. 180
1 contradicere sine causa & non contradicere paria sunt.solu.matrimo.l.ij.§.voluntatem.nu.11. 51
2 contrarietas libelli si iuris interpretatione reduci possit ad ordinem compatibilem,processus non est nullus.de acqui.pos.l.naturaliter.§.nihil commune. nume.180. 208
contraria proponens non repellitur reo negante alterum contrariorum quod obstabat.ibi.nu.125. 205
1 contrarii effectus oriri non possunt ex vno eodemque facto.de acqui.pos.l.rem quæ nobis.nu.16. 210
2 contrariorum eadem est disciplina.respon.156,nu,5. 191
1 contrariorum non est eadem dispositio directo,nec per contrarium,vbi in contrariis non est eadem vel contraria ratio,sed diuersa.de acquir.pos,in continuatione rubr.nu.6. 195
contrariorum an sit eadem disciplina.late.ibi.nu,3.
contrariorum in quibus est eadem ratio in vtraque,eadem etiam est iuris dispositio directo & non per contrarium.ibi.nu.4.
2 contrauenies laudo nullo,nullam pœnam meretur.respon.cvij.nu.6. 160
2 contrauenientis compromisso etiam nullo, ex pacto tamen corroborato pœna compromissi tenetur:quia per pactum exceptio nullitatis opponendæ impeditur.respon.cvj.nu.8. 160
contribuere an teneatur præpositus in fabricam faciendam pro amplianda ecclesia.respon.26.nu.9.& 10. 113
2 controuersiam mouere dicitur tam qui agit,quam qui excipit.de re iudic.l.res iudicata.nu.1. 216
controuersiam facit,qui de iure vel de facto agit vel excipit : idem in eo qui extra iudicium molestiam affert.ibid.nu,2.
2 CONTVMAX is dicitur,qui illicentiatus ante tempus recedit.de iudi.c.j. nume.30. 44
2 contumax in respondendo positionibus non potest super illis se fundare.de acqui.pos.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.123. 205
1 contumax non potest in sui fauorem allegare litis pendentiam.de re iudi.l.qui pro tribunali.nu.8. 217
1 contumax in respondendo positionibus non poterit moram purgare.de verbo, obli.l.si insulam.nu.89. 274
2 contumax an sit negans nolle comparere.respon.25.nu.6.& 7. 113
2 contumax is plus dicitur,qui non comparet,quam qui non paret.de iudic.cap. j.nume.32. 44
2 contumax manifestus an dicatur,qui respondit nuntio se velle comparere.de iudi.c.j.nu.83. 49
contumax non læditur in aliquo, propter condemnationem expensarum ob contumaciam:cum teneatur in omnem euentum,siue ante condemnationem expensarum,siue post teneatur probare impedimentum.ibid.
contumax non potest mulctari absque noua citatione.ibid.nu.80.
1 CONVENTIO præcedens de faciendo actum sub certa forma, vitiat illum sine illa forma conuenta postea factum & quare.de ver.oblig.l.ita stipulatus.nu.7.& 8. 281
1 conuentiones iure ciuili approbatę,ex quibus actio oriatur, quæ sint.de verbo. obli.in continua.rubri.nu.44. 254
1 conuentio est nomen generalissimum ad omnem contractum,& distractum.de ver.ob.in continua.rub.nu.16. 253
1 conuentiones nudæ appositę in contractu,vestiuntur cohærentia contractus.C. de reuo.don.l.fi.nu.106. 321
2 conuentio principis non alienandi castra inuitis subditis, quam sit efficax.respon.179.nu.21. 203
2 conuentio facta ex causa lucratiua an possit reuocari,respon.181.nu.8. 205
2 conuentio de certis bonis admittitur:& ibi vide de pacto futurę successionis, & quotæ hæreditatis,ac legitimæ.respon.122.nu.3. 167
2 conuentio facta ex causa lucrativa an possit reuocari.resp.181 nu.9. 205
2 conuentuales canonicorum habitum sumentes, vt ratione habitus præcedant capellanos, possunt cogi dimittere habitum. responso quinto.numero 34. & 35. 106
2 conuentuales vti canonici canonicalem habitum deferentes de licentia ex consensu prælati non tamen debent associari cum clericis in possessionibus. respon.v.nu.8. 106
2 conuentis quis non dicitur contraueniisse : à quibus prius pars aduersa recessit. respon.167.nu.8. 195
2 conuentus mandato Papæ admittens aliquem in Abbatem uel canonicum contra priuilegia ecclesiæ censetur id facere potius animo obediendi quam renuntiandi.respon.38.nu.27. 119
2 conuersus iamdudum an cæteris paribus præferatur semper Christiano. Et an semper bonus præferatur ei,qui aliquando fuit malus.de reseri.c.eam numero 32.33.34.& 36. 31
2 conuitii ueritas iuriantem non eximit actione iniuriarum.de re c.don.l. fi.nu.27. 318
2 COPVLA negativa requirit concursum copulatorum negativè, sicut affirmativa requirit affirmativè.de uulg.subst.l.hæredes.nu.189. 67
1 copula plura copulans debet uniformiter copulare.de uulg.subsltit.l.centurio. nume.112. 82
1 copula posita inter plura eiusdem impotentiæ resoluitur in expositiuam.solu. ma.l.si constante.nu.27. 54
2 copula ubi suas proprietates,& naturam seruare non potest, necessario resoluenda est in disiunctiuam,uel expositiuam.de rescript.capit.ex parte.numero 48. 26
copula quonam pacto cognoscatur,quod non stet copulatiuè.ibi.à numer.49. usque ad nu.57. 56
copula in iudicialibus non requirit concursum copulatorum, quãdo omnia ad effectum de quo agitur,non sunt necessaria.ibi.nu.58.
2 copula si iungatur generali subiecto non copulat plures qualitates.respon. 159. nume.6. 192
2 copula æqualiter copulat & æque partes distribuit.respon.170.nu.4. 197
2 copula quæ copulat simpliciter,dicitur copulare causa coniungendarum orationum sub eodem uerbo,non autem coniungere copulata. responsi.170.numero 12. 198
1 copula in eadem oratione posita,repetit in personam omnium onus vni adictum:si verò apponatur inter duas orationes perfectas stat continuatiuè non coniunctiue.ideo non repetit qualitates præcedentes.de lega.iij.l.re coniuncti.nu.195.& 196. 143
1 copula,&,copulat æquè principaliter:dictio verò,cum,accessorie: & quid referat an sententia confiscationis bonorum fuerit lata.per dictionem cum, aut copulam,& de leg.1.l.hæc verba.nu.19. 195
1 copula &,vni formiter copulat,& sic qualitates vnius copulati alteri attribuit. quod quo pacto procedat,vide ibidem.de lega.1.l.cum filio familias. numero 57. 119
1 copula posita inter duas orationes,an inducat coniunctionem verbalem.communis est quod non,attentatur tamen contra.de legat.3.l.re coniuncti. nume.46.47.& 122. 137.& 140
1 copula coniungens diuersas orationes non inducit coniunctionem verbalem: nec punctus qui habet vim copulę.de lega.tertio.l.re coniuncti. numero 25. & 119. 135.& 140
1 copulatiua posita inter duo incompassibilia resoluitur in disiunctam.de no.operi.nun.l.de pupillo.§.meminisse.nu.22. 188
2 copulatiuè plura deducens in libello,supplicatione,vel in articulis, non videtur se adstringere ad probandum ea quæ non sunt ad victoriam necessaria. ce reseri.c.ex parte.nu.59. 26
2 copulatiuæ dictiones sex habent proprietates.de reseri c.ex parte.nu.39. 26
1 copulatiuè grauari in diuersis orationibus censentur duo rei debendi constituti.Quo pacto autem procedat hæc conclusio,vide amicabilem concordiam dist.tœdere.de leg.1.l.si ex toto.§.si ita scriptum.nu.9.& 10. 114
1 copulatiuè grauati in testamento non constituuntur duo rei debendi : idè si nominibus propriis sine copula,idem si collectiuè vel indefinitè.de leg.1.l.si ex toto.§.si ita scriptum.nu.7.
2 coquus principis dicitur constitutus in dignitate.resp.clxxxiij.nu.4. 207
1 CORPVS non hæreditarium cur totum in Trebellianicam imputetur:corpus autem hæreditarium pro hæreditaria portione tantum.ad leg.Falci.l.in quartam.nu.91. 149
1 correlatiuorum non est eadem disciplina,quando militat diuersa ratio in altero ex correlatiuis.de ver.obli.l.si plagii.nu.11. 293
2 corpora damnatorum an possint iudices tradere chirurgicis pro facienda anatomia.in tract.de pest.c.4.nu.142. 85
2 CRAPVLA est omnium infirmitatum fomes.in trac.de pest.c.7.nu.144.99
1 credulitas quid,& in quibus conueniat,& disconueniat cum scientia. de iureiu. l.admonendi.nu.32.& 93. 29
2 credendum non est magis libris mortuorum vniuersitatis, quam eorum viue voci.respon.clxxv.nu.7. 201
1 CREDITOR potest ex causa superuenienti cogere debitorem ad satisfaciendum:secus si causa subesset à principio,quam creditor subesse sciebat. sol.matri.l.soluto matrimonio.nu.37. 47
2 creditores defuncti an & quando possint cum hæredibus pacisci vt illico post sepultum cadauer sibi satisfaciat. in tractatu de peste capitul. quarto.numero 103. 85
1 creditor institutus potest hæreditatem repudiare saluo suo credi.de vulg. subst.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

65
l.hæredes.nu.158.
1 creditor posterior mutuans pecuniam ad rem conseruandam præfertur in illa re quibuscunque anterioribus:limita vt ibi.de priuileg.credi.l.priuilegia.nu-mero 35. 239
1 creditore inuito aliud pro alio soluitur, quando illud, quod est in obligatione, non potest solui: quia necessitas facit hoc licitum; licet alias prohibitum,si cer.pe.l.ij.§. mutui datio.nu.24. 11
1 creditor si egerit contra debitorem obligatum in plures annos pro primo anno tantū,& obtinuerit,an si postea agat pro annis sequentibus sibi opponi posse exceptio,quæ poterat etiam opponi contra debitum primi anni.de verb. obli.l.ita stipulatus.nu.93. 286
1 creditor potest agere ante secutam euictionem:intellige vt ibi.de re iud.l.iiij.§. Celsus.nu.1. 224
1 creditor posterior ex causa funeraria præfertur prioribus habentibus tacitam hypothecam.de priuileg.cred.l.priuilegia.nu.48. 23
Creditor posterior præfertur priori,si post obligationem posterioris fuerit notata obligatio prioris.ibid.nu.49.
1 Creditor volens iurare debet esse omni exceptione maior. & quid requiratur ad eius iuramenti fidem.respon.xiiij.nu.8.& 9. 109
1 creditor hæres institutus pro satisfactione crediti,adueniente restitutione,tenetur in illa re quibuscunque anterioribus. de priuile.credi.l.priuilegia.numero 32. 239
1 creditor eui plus debetur præfertur vbi agitur de commodo pecuniario.de priuile.credi.l.cum bona.nu.17. 234
1 creditor an possit iatim repetere pecuniam mutuatam.de ver.oblig.l.ita stipulatus.nu.70. 285
1 creditor posterior succedēs in locum prioris præfertur aliis etiam se prioribus. de priuil.cred.l.priuilegia.nu.43. 239
Creditor prior in hypotheca respectu vnius crediti, posterior verò respectu alterius crediti,de quo contenditur,poliponitur respectu crediti,in quo est posterior.ibid.nu.38.
1 creditor habens licentiam capiendi propria authoritate bona debitoris,an possit cum violentia capere,si debitor refutat.de re iudic.l.miles.§.qui iudicati. numero 2. 227
1 creditor an dicatur is,cui debetur in diem vel sub conditione.si certum petat. l.j.nu.100. 7
1 creditor posterior de cuius credito constat per publicam scripturam præfertur priori,de cuius credito constat per priuatam tantum,ampla & limita vt ibi. de priui.credi.l.priuilegia.nu.24. 239
1 creditor debitoris soluens alteri creditori priori,succedit in pignore cum priuilegio prioritatis.de priui.cred.l.si ventri.§.eorum ratio.nu.8. 237
1 creditor ex causa mutui non præfertur aliis creditoribus,etiam in pecunia mutuata ex ante.de priuilegi.credito.l. si ventri.§.in bonis mensularii.numero 5. 236
1 creditor consentiens purgationi morę an censeatur remittere interesse.de verb. obli.l.si insulam.nu.20. 276
1 creditor an inuitus cogatur seandem rem in specie quam mutuauit recipere.li cer.pe.l.mutuum damus.nu.12. 8
1 creditor posterior ex cuius pecunia empta est militia,præfertur anteriori etiam si sit mulier pro dote agens.de priui.cred.l.priuilegia.nu.33. 239
creditor posterior præfertur priori sub conditione potestatiua, quæ euenit post obligationem secundi.ibi.nu.40.& 41.
1 creditores priuilegiarii eiusdem tituli concurrunt in personalibus actionibus nulla habita ratione prioritati,salit in sex casibus. de priuil.credi.l.priuilegia.nu.5. 238
1 creditores concurrere possunt in licitatione prædii debitoris.de priui.cred.l.cū bona.nu.1. 233
creditor cognatus præfertur aliis creditoribus in licitatione bonorum debitoris.ibid.nu.2.
1 creditores gratis credentes præferuntur aliis fœneratoribus etiam anterioribus eos,si intromittendos non susciperit.nu.238.ibid.
1 creditores pluribus concurrentibus,præferendi sunt qui gratis mutuauerunt fœneratoribus etiam anterioribus.in quibus caus.pig.l.senatusconsulto.numero 8. 32
1 creditori cui competit electio,non licet partem vnius ex alternatiuis & partem alterius à debitore inuito exigere,& econtra debitori non licet persoluere. de leg.j.l.si ex toto.§.si ita legatum.nu.8. 115
2 creditores defuncti an possint petere sibi satisfieri antequam ipsius cadauer tradatur sepulturæ seu illud petere loco debiti.in tractat.de pestе capit.quinto. nume.101. 91
2 creditorem suum nemo mutare cogitur.in tractat.de pestе. capitul. primo.nume.129. 76
3 acquirere nemo cogitur ad vtilitatem Creditoris.ibid.nu.130.
creditor an cogere possit ad interesse debitorem,qui metu pestis non soluit loco & tempore inter ipsos destinatis.ibid.nu.4. 73
2 creditores defuncti temerariè in ius vocātes hæredes ante completas exequias an puniri debeant.in tract.de pestе.c.4.nu.104. 85
creditore defuncti fideiussionem exigente ab hæredibus ante nouenam lapsam, an & quando fideiussor teneatur.nu.105.ibid.
1 creditoribus satisfieri non debet de rebus à testatore alienari prohibitis, vbi alię res adsunt ad l.Falc.l.in quartam.nu.100. 149
1 creditoribus & legatariis consentibus hæreditatem tempore mortis non fuisse soluendo,non tenetur hæres,aut fideicommissarius non conficiens inuentarium vltra vires hæreditarias.ad senatusc.Trebel.l.j.§.si is qui quadrigenta.nu.8. 162
2 crimen adulterii & intestus est mixti fori etiam contra laicos & ideo præuentioni locus est.respon.cx.nu.1. 161
2 CVMVLATIO regulariter est licita, nisi reperiatur prohibita.responſ. clvij.nu.4. 191
2 cumulatio arresti,& causæ principalis nullo iure est prohibita.responſ.clvj.numero 3. 191
2 cumulatio non est licita vbi,ex diuersis actibus actor idem consequitur. de acqui.posſ.l.naturaliter,§.nihil commune.nu.132. 206
1 cumulare,quid sit.C.de edendo.l.edita.nu.36. 309
2 CVRA fori contentiosi est dignior cura animarum.de rescrip.c.ad aures.numero 38. 43
1 Curandum non est de nominibus propriis & magistralibus: & eorum disputatio pertinacibus relinquenda est.fol.ma.nu.8.in continua.rub. 34
1 curator si alicui tanquam prodigo detur qui in veritate non sit prodigus an valeat datio:latiſ.tandem conclu.valere,declarando vt ibidem.de ver.obli.l.is cui bonis.nu.39.& 40. 272
1 curator potest intentare actionem ex hac lege,si donatarius iniuriatus est donatori,tempore furoris.C.de reuo.dona.l.h.nu.230. 327
1 curator an sit dandus bonis ad instantiam creditorum hæredibus deliberantibus super adeunda hæreditate.de priuileg.credi.l.dabimus.§.si quis cura tutor.nume.8. 236
2 curator ad litem cur non datur pupillo nisi petenti,furioso autem & prodigo etiam non petentibus dari potest.de dam.infec.l.dies.§.hoc autem iudicium. nume.41. 193
1 curatore dato minori & prodigo simul, an censeatur ei interdicta administratio,tanquam minori,an tanquam prodigo.de verborum obligatio. l. is cui bonis.numero 35. 272
2 curiæ regiæ competunt quæ de illis communi probatione non egent: secus si ex consuetudine vel ex conuentione eidem competant. responſo clix.numero 2. 192
2 curiales

In omnia Io.Fran.Rip. opera.

1 curiales sunt deuoratores ciuium,& excoriatores pauperum.sol.matri.l.si constante.nu.36. 54
1 cursor qui propter prædones iuit per longiorem viam,debet habere maius salarium.de no.ope.nun.l.de pupillo.§.meminisse.nu.6. 187
2 cursus temporis cuius memoria hominis non reperitur non solum sufficit ad inducendam consuetudinem sed etiam vim habet constituti. responſ.xxvj. nume.40.& 41. 114
2 CVSTODES portarum an tempore pestis possint quoscunque arcere ab ingressu loci. in tract.de pestе.c.v.nu.237.fo.94.Et quæ actio competat contra eos,si intromittendos non suscipiant.nu.238.ibid.
2 custodes an & quando in negligentiam subditorum possint eligi à dominis loci.ibid.nu.201.fo.93.Et quis ordo sit ab ipso domino seruandus in electione custodum dicto casu.ibid.nu.203.& 204.Et an & quando ipse dominus possit alios addere custodes.ibi.nu.205.& 207. 93
2 custodes an possint denegare introitum domino loci pestе infecto.ibid. nu.248. & seq.vsque ad nu.255.inclusiue. 94
2 custodiam facere an quilibet cogi possit tempore pestis.ibid.nu.210.& sequen. vsque ad nu.225.inclusiue. 93
custodia portarum est officium vilissimum.nu.211.ibid.
custodes portarum duo esse debent.nu.195.ibid.
custodes portarum electi debent in manu domini eos confirmantis fidelitatis iuramentum præstare.nu.196.ibid.
custodia clauium portarum ad quos pertineat.nu.188.ibid.
custodes portarum electi à decurionibus sunt à domino loci confirmandi.ibid. nu.192.Et quid si dominus recusет eos confirmare.nu.193.
custodes portarum à quibus sint eligendi.nu.184.ibid.
2 custodes qui accepta pecunia sinunt venientes sine billetino intrare locū, qua pœna sint puniendi.ibid.nu.294. 95
custodes an & quando tempore pestis possint etiam denegare territorium suspectis de pestе.ibid.nu,256. 94
custodes si dum confabulantur;vel ob eorum negligentiam aliquis ingrediatur locum,an sint puniendi.ibid.nu.296.Et quid si potentant resistere,& non resisterunt.nume.289. 95
2 custodes quibus commissus est populus:debent esse vigilantissimi.numero 297. ibidem.
2 custos equi,vel alterius animalis,si ipsum dimisit in pascuis,qua pœna teneatur domino animalis si perditum fuerit.nu.298.ibid.
custodes an & quando possint subditi cassare, si tempore pestis dominus alios custodes apposuit.ibid.nu.208.
custodibus vter domini aut subditorum soluere debeat.nu.20.

De litera D.

1 DAMNATVS in metallum perdit facultatem eligendi fideicommissarium:quia serui pœnæ efficiuntur,ad senatusc. Treb. l.ex facto.§.si quis rogatus.ij.n.1. 169
2 damnatus ad mortem,vel in metallum,an possit cogi ad sepeliēdos mortuos tempore pestis:vel suscipiendum carnificis officium.in trac.de pestе.c.4.nu.203. 85
Quod hodie non procedit.ideo hic tex.in fin.est correctus, quoniam damnati ad opus metalli ad triremes,vel aliud opus publicum,non perdunt libertatem.ibidem.
1 damnum quando dici possit modicum.nu.25. 3
1 Damnum sibi inferri timens ab aliqua persona,an possit petere cautionem de non offendendo,quod sic,etiam die feriata.de damno infecto.in conti.rubr. nume.7.& 8. 189
1 damnum graue quod dicatur:& nu.89.& quæ enormis læsio.nu.90.C. de reuo. dona.l.si.nu.88. 320
1 damnum si timeatur inferri in personam vicini ex ruina vicinę domus, an sufficiat domino ruinosę domus cauere de damno infec.ff.de dam.infec.in continua.rub.nu.3. 189
1 damnum passus si elegerit vti exceptione contra vsufructuarium serui & successuerit,an poterit redire ad actionem iudicati contra proprietarium.de re iudi.l.iiij.§.Celsus.nu.4. 224
damnum passus an cogatur recipere æstimationem litis sibi oblatam ab vsufructuario serui & pro rata vsufructus.ibid.nu.5.
1 damnorum appellatione an veniant impensę,& an econtra appellatione impensarum,veniant damna.de dam.infec.l.damnum.nu.8.& 9. 191
damni appellatione an contineatur lucri amissio.ibid.nu.2. 190
damnum dicitur à diminutione patrimonii:infertur vt ibi ad plura. de damno infec.l.damnum.nu.1.& 2. 190
2 DARDANARII qui dicantur:& qualiter & quando puniendi sint.nume. 202.in trac.de pestе.c.4.nu.202. 86
1 dari aut accipi in specie de pecunia à cohærede iussa, vt puta, quia est reposita in area,iudicatur vt de prædio,vel alio corpore hæreditario.ad leg.Falcid.l. in quartam.nu.54. 148
2 DATAE tempus consideratur in beneficialibus vbi in consideranda persona executoris inspicitur tempus datæ,falli tamen.nu.23.ibid.de rescrip.c.eam te.nu.22.& 24. 31
1 data inter viuos donatione reuocabili imputantur in Falcidiam testatore iubente:iubendo enim videtur donationem reuocare:infertur quod donatio facta filio in potestate,vel donatio causa mortis,imputantur testatore iubente. ad l.Falc.l.in quartam.nu.39. 147
data filio causa conditionis implendæ,an sint imputanda illi in legitimam:conclusio quòd non:intelligę nisi corpus hæreditarium detur filio per hæredem patris causa conditionis implendæ:declara, vt numero 138.ibidem numero 136. 152
data causa conditionis implendæ an saltem imputanda sint filio in legitimam respectu dantis vt dicitur in Falcid.ibi.nu.137.
1 data causa conditionis implendæ imputantur in Falcidiam in commodum dantis quando legatarius,qui dedit,possidet rem legatā:secus si hæres possideat, & à legatario conueniatur:quod quomodo procedat,intelligatur & verificetur.ibi.ad l.Falc.l.in quartam.nu.58.& 59. 148
1 data filio in præmium emancipationis cum onere imputationis an veniāt imputanda nepotibus in legitimam.ibi.nu.209. 153
data simpliciter filio sine expressione tituli, in legitimam imputantur.ibidem nume.145. 151
1 data inter viuos ea mente,vt in falcidiam imputentur, ad hoc vt imputari debeat,an sufficiat de ea mente tacite apparere:& si sufficiat quomodo dicatur hec tacita voluntas apparere.ad legem Fal.l.in quartam.nu.36. 147
data inter uiuos in Falci.non imputantur:modo data appareant aliquo titulo, & causa:secus si sine titulo:sed simpliciter data sint:quia in Falci.imputantur: ratio ibi traditur.ibi.nu.37.
Idem in legitima dicitur ibi.nu.145.
data inter uiuos simpliciter ita demum in Falcidiam imputantur si simpliciter data equiualent quartę:secus si plus uel minus.ibi.nu.30.fo.144.idem in legitima.nu.145. 151
1 datum inter uiuos hac lege in traditione apposita, ut in Falcid.imputetur imputabitur:quia imputationis ius dicitur esse in hęreditate donantis.Ideo patre tradente dotem ea lege ut imputetur in Falcidiam tunc imputanda erit, & nu.68.in secunda limitatione.ad leg.Falci.l.in quartam.nu.31. 147
donata causa conditionis adimplę non est legatum uel fideicommissum: est igitur mortis causa capio:ut probat ibi.nu.25. 146
1 DATIO substituti uulgaris faci ut legatum per prædicta uerba sit conditionale.de leg.j.l.hæc uerba nu.31. 105
1 donatio ait præter uel contra naturam emptionis,& uenditionis.si cer.pet.l.mutuum damus.nu.30. 9
1 datio substituti uulgaris non tollit suitatem ubi datus fuit vulgariter substitutus ex tenore clausulæ vulgariter pupillariter & per fideicommissum.de uulg.substi.l.centurio.nu.171. 86
1 datio substituti uulgaris,an tollat suitatem.de vul.substi.l. hæredes.nu.127.130. & 177. 63.67
1 datio cohæredis extranei licet non tollat suitatem quantum ad impediendam trasmissionem,tollit tamen quantum ad confirmationem pupillaris substitutionis.de vulg.substi.hære.nu.166. 65
1 datio cohæredis extranei:an tollat suitatem.de vulgar.substit.l.hæredes.numero 177. 67
2 datio incerta & imperfecta dominium nullo iure transfert. responſo lxxx.numero 19. 147
2 DATIVM NOVVM an & quando possit ciuitas, vel communitas erigere.in trac.de pestе.c.4.nu.40.& seq. 83
datium aliquando exponitur pro reditibus,qui ex datio percipiuntur:aliquando pro ipso actu perceptionis.ibid.nu.63. 84
datium seu pedagium emens censetur emisse fructuum percipiendorum commoditatem.nu.61.
2 datium præsumitur indictum authoritate superioris.responſ.lviij.nu.20. 129
datium vini respicit fructus:onus verò fructuum spectat ad colonum qui nummis colit.ibid.nu.16.
2 datia & pedagia licet sint incorporalia:tamen inter immobilia computantur. respon.clxxj.nu.12. 198
2 datiorum impositio est de regalibus:quæ soli principi conceduntur.resp.clxxij. numero 1. 199
1 datiui natura est importare acquisitionem,& fauorem.de re iudic.l.furioso.numero 2. 228
2 DEBILITANS se aut filium,uel alium, vt habilius mendicetur: graui pœna uexit plectendus.in tract.de pestе.c.4.nu.174. 86
Et tam consentientes & patientes debilitatique agentes eadem pœna sunt afficiendi.ibi.
1 debilium appella.non continentur muti,surdi,nec prodigi.de priuileg. credi.l. dabimus.§.si quis cum tutor.nu.7. 236
2 debitum fatetur qui conuenit super solutionibus alicuius debiti. respon. cliij. nu.5. 190
2 DECANVS est dignior archidiacono:& quid ita.de rescrip.c.eam te.nu.13. fo 31.& cap.ad aures.eod.titu.nu.3. 33
2 decima est debita iure diuino & humano.respon.xxvj.nu.14. 114
decimas dare clerico non tenetur laicus nisi inseruienti.ibidem nu.18.
decimis indignus est,qui ecclesiam ampliare,& restaurare recusat.ibi.nu.17.
decimarum retentio licita est ut præpositus teneneatur conferre in fabricam ecclesiæ propter quam decimas recipit.ibi.nu.15.
decimarum retentio facta ob iustam causam nō causat interdictum possessorium. ibi.nu.21.
2 decimarum transactio facta sine consensu capituli & superioris est nulla.respō. xlij.nu.1. 120
2 decimas soluere cum diminutione si est peccatum maius est peccatum nihil soluere.respon.lxv.nu.11. 133
2 DECISIO Pan.& sequacium in c.mulieri.de iureiur.quomodo procedat. respon.lxxij.nu.17. 138
2 decisiones Rotæ an sint authenticę & habeant uim legis.de reser.cap.ex parte. nume.83. 27
1 decisum in sententia absolutoria lata in iudicio plenario, potest in dubium reuocari in alia æquè principali,intellige si incidenter in primo indicio deductū sit:secus si principaliter.de uerb.oblig.l.qui romæ.§.duo fratres.nu.24. 188
1 decisum in uno iudicio potest in dubium reuocari in aliquo æquè principali,& separato à primo,intellige & declara ut nu.36.& 38.de acquir.posſ.l. naturali ter.§.nihil commune. 202
1 DECLARATIO articuli in termino dati & probationis iam facte etiam post terminum datum ad probandum admittenda est.si cer.pe.l.j.nu.24. 4
1 declaratio accusationis,inquisitionis,querelę spectat ad agentem criminaliter. de acquiren.posſe.l.naturaliter,§.nihil commune.nu.135. 206
declaratio supplicationis spectat ad supplicantem.ibidem.nu.136.
1 declaratur.c.Raynaldus.extra de testa.de vulga.subſti.l.centutio.nu.99. 81
2 declaratum debet interpretari & sensum recipere à declarante:& non econtra. respon.cxx.nu.16. 172
1 declaratur l.non existimo.ff.de admi.tut.cui cōtrario dantur quinque solutiones.ad senatusc.Treb.l.j.§.fuit quęsitum.nu.7. 158
Item.l.quoties.§.non tantum.eo.tit.cui dantur due.ibi.nu.8.
1 declarantur.l.si debitor.& l.pater filiam.supra eod.& concordantur quę in hoc videbantur discordare quod in l.pater filiam.etiam iubente testatore non fit dotis compensatio cum Falcid.in l.si debitor,fit compensatio crediti cum Fal.iubente testatore.ad.l.Falci.l.in quartam.nu.75. 148
1 DECRETVM iudicis quod transiuit in vim contractus reuocari non potest.de re iudi.l.quod iussit.nu.31. 231
1 decreti liber an sit approbatus.si cer.pe.l.j.nu.66. 5
2 decreta alicui nociua veniunt rescindenda.respon.lxiij.nu.3. 132
2 decretum quid sit.de constitutio.in rub.nu.30. 4
decretalis epistola quæ dicatur.ibid.nu.31.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

2 decreti rubricæ an possint allegari, sicut aliæ rubricæ aliorum librorum. de reseri.c.ex parte.nu.79. 27
2 decreti liber, an sit approbatus pro libro iuris authentico.de reserip.c.ex parte. nu.77.&80. 27
1 decreto dãti immunitatem per decem annos omnibus venientibus habitare ciuitatem an renuntiari possit.sol.ma.l.dotis causa.nu.21. 40
2 decretum seu statutum loquens de ciuibus: non habet locum in ciuibus habitantibus in comitatu in materia odiosa.respon.cxj.nu.4. 161
2 decretum iudicis tollit doli & metus præsumptionem Item præsentia affinium & amicorum donantis & donatarii.nu.6.quod limita.nu.15.respõ.cxxxviij. nume.5. 180
2 decretum vniuersitatis nociuum alicui, vti ambitiosum rescindendum est. respon.lxxxvj.nu.8. 151
Decreta reipu.non possunt dici ambitiosa, cum vniuersus populus consentit. ibid.nu.7.
1 DECVRIONES interpretari possunt statuta quæ ipsi condiderunt.Quid autem si desierint decuriones esse an ad ipsos spectet interpretatio,an vero ad successores eorum,de vulg.substi.l.ex facto.nu.7. 89
1 decurionum ordo an possit constituere administratorem ad obligandum personas, & bona singulorum de ciuitate.de pignorib.& hypothe.l.si is qui bona.nu.6. 31
2 DEFECTVS conditionis,vel demonstrationis de futuro dependentis à voluntate testatoris non vitiat legatum.respon.cxcj.nu.10. 212
1 defectus conditionis quæ venit adimplenda per ipsum testatorem seu quæ depẽdet à testatoris potestate an vitiet testatoris dispositionem, de leg.j.l. Stichũ qui meus erit.nu.24. 112
2 defensionibus authoris potest vti successor contra quem habet regressum de eui ctione.respon.iij.nu.10. 105
2 defendere se potest quilibet etiam cum damno tertii.in tract.de pest.cap.5. nu. 258. 94
2 defuncti hæres si sit vilis persona,an cogi possit ipsum defunctum tradere sepul turæ.nu.128.in tract.de pest.cap.4.nu.128. 85
2 DELEGATVS idemque ordinarius potest ex utraque iurisdictione procedere.respon.ix.nu.2.fol.107.respon.xxxj.nu.7. 115
1 delegatus qui nulliter iudicauit per errorem facti,an possit cognoscere de nulli tate suæ sententiæ.de re iudic.l.quod iussit.nu.65. 232
delegatus qui iudicauit contra formam mandati,an possit de nullitate sententiæ cognoscere:& iterum iudicare.ibi.nu.66.
delegatus ad actus extraiudiciales non dicitur functus officio suo ex actu nullo, ideo potest iterum actum facere,ibi.nu.79.Limimitat vt nu.68. 133
2 delegatus legati an possit subdelegare: & vide nu.6.respon.xl.nu.2. 119
delegatus ad vniuersitatem causarum,an subdelegare possit ibi.nu.3.& 4.
delegatus ad vniuersitatem causarum,& vicegerens seu vice legatus differunt. ibi.nu.5.
2 delegati de causis sibi delegatis non iure proprio,sed delegantis nomine cognoscunt.respon.lxix.nu.11. 136
2 delegatione facta sub hac forma,cognoscat,prout communiter iuris fuerit omne negotium demandatum videtur tam negotii appellationis, quam principalis respon.xxxix.nu.4 119
2 delegatus an teneatur parere secundæ iussioni iniustæ.de reseri.cap.si quando. nu.17. 356
delegatus an debeat adimplere reseriptum deuians à tramite iustitiæ.de reseriptis.cap.si quando.nu.16: 30
2 delegatio quare appelletur gratia.de reserip.in rub.nu.14. 21
1 delegatus iudex non potest cognoscere de nullitate suæ sententiæ.de re iudic.l. quod iussit nu.63.Amplia & restringe vt ibi.cum seq. 231
delegatus ad vniuersitatem causarum potest cognoscere de nullitate suæ sententiæ ibi.nu.64.
delegatus ad vniuersitatem causarum æquiparatur ordinario ibi.
1 delegatus iudex an possit interlocutoriam reuocare.de re iudic.l.quod iussit.numero 9. 231
1 delegatus iudex non potest moderari etiam ex causa tempus à lege statutum executionis.de re iud.l.qui pro tribunali.nu.5 Limitatur.nu.6. 217
1 delegatus subdelegando nullam retinet iurisdictionem,nisi specialiter sibi aliquid reseruauerit:an autem iure ciuili ista conclusio procedat.de damno infecto.l.cum res.nu.12. 190
1 delegatus super possessione an poterit super proprietate cognoscere.de acqui. pos.l.naturaliter §.nihil commune.nu.21. 291
1 delegatus à lege ciuili potest subdelegare sicut si esset delegatus principis. delegatus autem a lege prætoria non potest.de dam.infec.l.cum res.nu.8. 190
1 delegatio & mandata an dicantur de actis.C.de eden.l.s apud.nu.5. 297
1 delegati an dicantur habere iurisdictionem ; & an veniant in statuto loquente de habentibus iurisdictionem.nu.3.& 5.de re iu.l.ait prætor.nu.2. 223
2 DEBITORES debitorũ an fauore vbertatis conseruandæ cogi possint ad soluendum.in tract.de pest.cap.5.nu.16. 89
debitores reipub.ex causa frumentaria,an cogi possint immediate post redditã rationẽ ad præcise soluendum.ibi.nu.33.Et an habeant dilationem quatuor mensium iudicatis à iure concessam.ibi.nu.35.Et an eorum bona censeantur tacitè ciuitati hypothecata. ibi.nu.37.
1 debitor negans debitum an propter negationem perdat beneficium executionis propter difficultatem.si cer.pet.l.quod te.nu.51. 14
2 debitor,qui propter iniuriam creditoris coactus est alteri soluere, consequitur liberationem ope exceptionis.in tract.de pest.cap.1.nu.94. 75
debitor an & quando agere possit pro interesse contra creditorem qui tempore pestis vel aliam ob causam iustam ipsum compulit alibi soluere,quam inter se contractum fuerat.ibi.nu.5. 73
debitor qui tempore contractus iurauit soluere tali loco,etiam si ibi tempore solutionis fiendę vigeret pestis,an excusetur à periurio si ibidem dicto tempore distulit soluere propter metum pestis.nu.7.ibid.
2 debitor per metum liberatus si pristinam obligationem subire recuset, ex edicto quod metus causa in quadruplum condemnatur.responso clxvij. numero 5. 195
2 debitori qui soluendo est gratia moratoria non est concedenda, etiam si creditor Crasso ditior esset.respon.lxxxvij.nu.6. 152
2 debiti causa,& qualitas ante capturam exprimi debet. responso nonagesimo. numero 31. 153
1 debitor an posset cogi à creditore ad faciendum instrumentum, quando statuet statutum,quod instrumenta habeant executionem paratam.sol.ma.l.soluto matrimoniq.nu.49. 48
debitor licet cogi possit facere instrumentum creditori,non tamen cogi potest ad iurandum seruare promissa in confectione instrumenti.ibidem.
1 debitor tenetur ex causa satisdare de soluendo veniente die vel conditione:siue sit debitor ex contractu bonæ fidei,siue stricti iuris.sol.matri.l.soluto matri. nu.34.fo.47.Limitatur nu.35.& sequen.
1 debitor,an cogatur alteri promittere si sibi non noceat.solu.matri.l.soluto matrimonio.nu.44. 47
debitor, an cogatur facere instrumentum debiti creditori, ita demum si noua causa superueniat,an verò indistinctè cogendus sit ad solam requisitionem creditoris.ibid.nu.48.
1 debitor qui renuntiauit beneficio, authentic. hoc nisi debitor. C. de solut. non gaudet illius beneficio. restringe vt ibi. Idem si iurauit soluere pecuniam,& non in alia re.restringe vt ibi.si certum petatur.l.secunda.§. mutui datio.nu.28. 11
debitor potest creditori de bonis suis dare in solutum non obstante renuntiatione & iuramento:si post illa superuenerit casus inopinatus auferens potentiam soluendi in pecunia:vel vendendi bona.ibid.
debitor inuitus non cogitur aliud pro alio soluere. fallit vt ibidem numero 29.
debitor certę quotę bonorum an possit aliud pro alio soluere inuito creditore. ibi.nu.30.
1 debitor speciei peremptę post litem contestatam an teneatur de interitu, etiam si habeat iustam causam litigandi:& an saltem de fructibus teneatur.de re iu. l.si homo.nu.2. 258
debitore liberato à principali obligatione propter interitum contingentem in repetita,quomodo fiat condemnatio in fructibus,& in quibus fructibus sit debitor condemnandus.ibi.nu.3.& 4.
debitor liberatur re perempta ante moram: & quare.si cer.pet.l.quod te.num. 4 Ampliatur multimodè.nu.5.& sequen.limitatur multis modis.nu.7.cum multis seq. 11.& 12
debitor qui dolo desiit possidere an teneatur de interitu rei peremptæ ante moram.ibi.nu.6.
1 debitor an possit in carcere detineri ad instantiam creditorum ex delicto,vel legato,stante statuto quod ad instantiam creditoris debitor possit incarcerari. si cer.pet.l.j.nu.95. 6
debitor ex delicto vel legato, an possit incarcerari, stante statuto quod pro credito centum aureorum debitor possit incarcerari . ibidem numero 69.
debitor ex delicto & legato an possit inquietari à creditoribus, si impetrauerit gratiam moratoriam quod vsque ad quinquenium non possit à creditoribus inquietari.ibi.nu.97.
1 debitor non potest detineri incarcerate factam discussionem.de pigno.l. obligatione.nu.20. 28
debitor an expressa conuentione possit personam suam obligare ad carcerem. ibi.nu.21.facit.cum seq.vsque ad nu.30.
debitor non potest conuenire vt pro debito capiatur à creditore & teneatur incarcere priuato.ibi.nu.22.
debitor an possit conuenire vt capiatur à creditore,& ad publicos carcere reducatur.ibi.nu.23.
1 debitor non liberatur re perempta post moram.si certum petatur.l.quod te.nume.12. 12
debitor an constituatur in mora, si culpa penes se rem debitam desierit habere:sicut si dolo desiisset.ibi.nu.15.
1 debitor in diem conuenit potest,& condemnari ante diem , non vt soluat, sed vt dec aretur teneri adueniente die.de ver.ob.l.in illa.nu.10. 274
1 debitor an possit separatim rem pluribus ignorantibus obligare, & an debitor sit aliqua pœna puniendus.de pignori.l.si debitor.nu.1. 30
1 debitor, qui non potest soluere quantitatem debitiquia non habet pecuniam, an audiatur, si velit aliquid de bonis suis dare insolutum creditori. & quot requirantur ad hoc vt hoc facere possit. si certum petatur.l.secunda.§. mutui datio.nu.25. 11
1 debitor non liberatur re ante moram perempta dolo,vel culpa sua.si cert.pe.l. quod te.nu.7.& 8. 12
debitor in diem vel sub conditione an liberetur re perempta ante moram dolo,vel culpa sua.ibid.nu.7.
debitor obligatus ad custodiam ex debito officii non liberatur re perempta ante moram.ibi.nu.9.
1 debitor quomodo dicatur dolo malo facere , quominus in potestate sua fuerit dare rem debitam.si cer.pet.l.quod te.nu.72. 16
1 debitor,qui pecunia sibi à secundo creditore mutuata exoluit priori creditori an præsumatur de illa pecunia mutuata exoluisse,de priuileg.cred.l.si ventri. §.eorum ratio.nu.10. 237
1 debitor si promittat creditori certa die soluere,aut pignus vel fideiussores dare adueniente die est in electione creditoris an velit debitorem cogere, ad soluendum,an vero pignora vel fideiussores accipere.de veritate. numer.4. de re iud.l.iij.§.si ex conuentione.nu.2. 221
1 debitor si constituat se possidere bona generaliter obligata,an censeatur etiam constituisse possidere futura.de pigno.l.conuentio generalis.nu.4. 26
1 debitor,cui datur dilatio ex humanitate an teneatur latisdare de soluendo adueniente die.de verborum obli.l.ita stipulatus.nu.80. 285
1 debitor quantitatis respectu certę speciei an perempta illa specie ante mora, liberatur:latissime disputatur.si certum petatur.l. quod te.nu.18. 12
1 debitor quantitatis non liberatur ab obligatione etiam suis rebus amissis : quæ quantitatis in genere perire non potest.Limitatur multis modis.si certum petatur.l.quod te. numero 19.& seq. 12
debitor liberatur amissa pecunia debita si creditor fuerit in mora recipiendi oblatam pecuniam:sed an sufficiat verbalis oblatio ad constituendum creditorem in mora.ibi.nu.20.
1 debitor qui scit se debere & non soluit,constituitur in mora, interpellatio tamen tam hominis quam temporis requiritur.si certum petatur.l.quod te. nume.34. 14
1 debitor si obligauerit rem duobus & certiorauerit secundum de priori hypotheca:quid sibi proderit secunda hypotheca.de pignor.l.si debitor. numero 3. 30
1 debitor an liberetur re perempta ante moram in contractibus innominatis.si cer.pe.l.quod te nu.10. 12
1 debitor an possit cõueniri vt possit authoritate iudicis per apparitores capi, & ad carcerem duci.late disp.de pig.in obligatione.nu.24. 28
1 debitor non potest conueniri ante tempus ei à lege indultum miserationis gratia.quod qualiter procedat ibi traditur.de re iudicata l.intra dies.numero 1. 228
1 debitores hæreditarii non tenentur interdicto quorum bonorum: & quare. quorum bono.l.interdicto.nu.1. 243
1 debitori qui promisit soluere hodie an danda sit dilatio humanitatis gratia.de ver.obl.l.ita stipulatus.nu.72. 285
1 debitor an debeat creditori offerre id pluris quo condemnatus fuit propter iuramentum in litem.si cer.pet.l.quod te.nu.22 13
debitor qui obtulit debitam pecuniam creditori quæ post eius creditoris morã periit an sit ipso inre liberatus,an verò ope exceptionis.ibi.nu.23.
debitoris in potestate rem esse,vel per ipsum dolo malo factum esse quominus sit vel fuerit paria fiunt.ibi.nu.13. 12
debitorem dolo rem desiisse habere quomodo probetur,& ibi qualiter præsumatur quis dolo alienasse.ibid.nu.14.
1 debitor quantitatis an liberetur,si quantitas in totum periit : puta debebantur centum in certa speciæ pecuniæ,cuius vsus fuit postea à principe,vel statuto reprobatus.si cer.pet.l.quod te.nu.24. 12
debitor generis interitu rerum suarum non liberatnr.ibi.nu.23.
Limitatur multimode.nu.26.& seq.
debitor generis subalterni an liberetur perempto omni illo genere subalterno: & quid dicatur genus generalissimum : & quid subalternum ibidem numero 26.
debitor generis generalissimi an liberetur perempto illo genere:& an genus generalissimum perire possit.ibi.nu.27.
debitor an teneatur indistincte de interitu rei peremptę post moram distincto, an eodem modo penes creditorem esset periturа.ibi.nu.28. Qualiter autem sciri poterit rem eodem modo fuisse perituram penes creditorem , traditur ibi.nu.33. 14
1 debitore constituente se possidere rem hypothecatam nomine creditoris, & postea eam alteri tradente an procedat l.fi.de acqui.pos.de interdi. super continuatione rub.nu.13. 240
1 debitoribus sub vsuris debentibus vtilius est bona vendere vt fœneratori satisfaciat,quàm vsuris se corrodere.de priuileg.cre.l.cum bona.nu.18. 233
2 DELICTA mutua pari compensatione tolluntur.in rubri.de iudi. numeme.26. 36
2 delicti fructum nemo valet reportare,colligere,& referre.de reseri.c.eam te.nume.38. 31
2 delictum cęptum sed nondum consummatum,quomodo puniri debeat.in tract. de pest.c.5.nu.76. 90
2 delictum quæ principaliter non concernunt an indicium faciant ad torturam. respon.clxij.nu.3. 194
2 delphinus non recognoscit superiorem. iura tamen loquentia in Imperatore non habent locum in eo, licet sic æqua potestas. responso clxxxiij. numero 7.& 8. 207
DEMONE 8 interdum nutu Dei mortalibus pestem,& multa id genus [mala immittunt.in tract. de pest.c.2.nu.22. r 73
1 demonstratio per continua facit constare de corpo e,licet adsit error nominis. de leg.j.l.si quis in fundi vocabulo.nu.17. 107
demonstratio continuum an præferatur demonstrationi nominis proprii vel eco tra quando vtriusque demonstratio potest esse vera.ibi.nu.18.
1 demonstratio quid sit,& quibus verbis fiat.de lega.j.l.Stichum qui meus erit.nu. 4. 111
demonstratio facta per vnam qualitatem tantum valet,quantum facta per continia.ibi.nu.21 Facit ad quæstionem cum de iure in libello criminali sit designandus locus delicti an sufficiat demonstratio alicuius qualitatis loci non demonstratis confinibus.ibi.nu.21.
2 denegatione publicationis testium licitè appellari potest,si producens publicationem petierit.respon.1.nu.3. 104
1 denominatio facienda est à digniori: limita multipliciter.de verb.oblig.l.stipulatio.nu.66. 258
1 denominatio à potentiori fienda est soluto matrimonio in continua.rubri.solu. matri.nu.4. 34
denominatio potest fieri ab authore & reuelante soluto matrim.nu.7.in continua.rub. 33
2 denuntiatio iudicialis tendens ad salutem animę & interesse partis non admittitur nisi pro notorio peccato.respon.lxxvj.nu.12. 140
1 DEPOPVLATOR agrorum,assassinus,& bannitus spoliati, non sunt restituendi.ratio ibi. de acquirenda possessione l.naturaliter §.nihil commune.nu.89. 204
1 deportatus dicitur alius & nouus homo.ad senatusc.Trebel.l.ex facto.§. ex facto.nu.2. 168
1 deportatus non perdit facultatem eligendi fideicommissarium.ad senatusc.Trebel.l.ex facto.§.si quis rogatus.ij.nu.2.fol.169. Quod procedit secundã Bart. quando testator expresse contulit electionem in tempus mortis: secus si simpliciter electionem contulerit,Late de veritate, tandem recedit à Bar. ibi. nu.3.
1 deportatus non habetur pro mortuo ad hoc, vt dicatur venisse dies fideicommissi.sed expectatur mors naturalis : interim autem fiscus percipit fructus. Disputabilis tamen est hęc conclusio,ad senatusco. Trebellia.l.ex facto.§.ex facto.nu.11. 168
1 depositarius & commodatarius inficiantes depositum aut commodatum non priuant dominum possessione: furtum tamen faciunt.de acqui.pos.l.rem quę nobis.nu.13.& 14. 210
1 depositarius morosus ad quid teneatur.si certum per. l.quod te.nu.31. 13
2 depositum pœnes ecclesiam factum dicitur,si fiat præsentibus prælato & capitulo.respon.lxij.nu.5. 131
1 depositum potest per omnes genus probationum probari.C.de eden.l.ipse dispice.nu.1. 294
1 depositi potiora priuilegia quæ sint,& quæ posteriora.de priuile.credito.l.si venti.§.in bonis mensularii.nu.1. 236
1 depositi natura quæ sit: & quæ requirantur ad hoc vt depositum dici debeat.si cer pet.l.mutuum damus.nu.16. 8
depositum an mutuum contractus sit,quid referat,& quę vtilitates resultent ex deposito quę non resultant ex mutuo.ibi.nu.7. 7
depositum verum ab irregulari in quo differat & quid referat scire an depositũ sit verum an irregulare.ibi.nu.8.
2 deprehensus an dici possit is qui conuictus est testibus.in tractatu de pest.cap.5. nu.105. 91
2 de Quouldeo,quid significet.de iudic.cap.1.nu.62. 50
1 DERIVATIO & etimologia quid differant.C.de eden.in continua. rubri. nu.2. 294
2 derogatio generalis facta per viam legis derogat indulto & priuilegio domini legari.respon.vj.nu.2. 106
2 DESIDIA conductorum nolentium exigere,non constituit ciues non soluẽtes in quasi possessione immunitatis in prætiudicium episcopi:cui conuenit am pensionem soluerunt.respon.clxxv.nu.8. 201
2 destinctione domini prędia fines accipiunt.resp.c.xiiij.nu.9. 163
2 DETENTATIO quid sit in rubrica de causa possessionis & proprieta.nume.26. 58
1 detentatio an sit iuris vel facti.de acquiren.pos.l.possessio.nu.44. 198
detentatio quam habet missua in possessionem ex primo decreto, an sit de iure ciuili.ibi.nu.48.
2 determinatio respiciens plura determinabilia,debet ea æqualiter determinare. respon.lxxxij.nu.210. 149
2 determinatio an aliquid sit licitum vel ne,eius est cui data est potestas legandi & soluendi discernendique.respon.quarto.nu.3.4.& 5. 105
1 determinationem respicientem plura determinabilia debere equaliter determinare,quomodo procedat.de re iud.l.miles.§.decem.nu.6. 226
2 DETINENS indebitè dicitur in ferre iniuriam detento.C.de reuocã. dona. in l.fi.nu.59. 319
1 DETRACTIONI quartæ Trebellianicæ in militis testamento iure isto locus non est.ad senatusc on.Treb.l.j.§.in filii.nu.6. 156
2 DEVS sua promissione etiam obligatur.respon.xxxviij.nu.20. 119
deus noluit contractus esse in manu principum.ibi.nu.11. 118
2 DICTIO,pro,quid significet.de constitu.c.cum M.Ferra.nu.7. 7
2 dictio,tanquam,denotat similitudinem & improprietatem.de reseri.c.ad aures. nu.4. 33
2 dictio,omnino,reseruationes excludit: & quænam eius vis.respon.xxxj. numero 6. 115
1 dictio,omnino,idem sonat,quòd eo ipso.ff.de vulg. & pupi.substitu.l. centurio. nu.183. 87
2 dictio,ad instantiam,quid importet.de constitutio. cap.cum M.Ferrarensis. numero 29. 1
2 dictio,quasi,quandoque est expressiua veritatis,quandoque stat similitudinarie. de leg.j.l.si ex toto.§.si ita scriptum.nu.6. 114
dictio,certum,potest esse aduerbium,& nomen.ad senatusc.Treb.l. in fideicom missariam.§.si legatum.nu.1. 174
1 dictio,ipse,ipsa,ipsum, est personalissima,& demonstratiua ad oculum.de leg.j. l filiusfami.§.diui.nu.111. 132
1 dictio,si,stat causatiuè non conditionaliter,quando aliquid additur quod requiritur de necessitate actus.quod facit ad multa notabilia de leg.j.l.hęc verba. nu.2.cum seq.vsque ad nu.7. 104
2 dictionis pro indiuiso acceptio & effectus.resp.clxx.nu.7. 197
2 dictio,pro,modum inducit.resp.cxxxj.nu.38. 175
2 dictio tunc,iuncta verbo præteriti temporis, est abnegatiua presentis. respon. cxcvj.nu.21. 215
2 dictio,prout,relata ad possessionem de qua non apparet,stat conditionaliter,& nisi constet de relato,priuilegiũ,& confirmatio nihil disponunt.resp.clxxvij. nu.5.& 6. 202
2 dictio,quomodolibet,adeo vniuersalis est,quod omnia ea quæ sub ea complecti possunt,comprehensa videntur.resp.cxxx.nu.7. 172
2 dictio,prout,relata ad actum præteritum,de quo constat, stat limitatiue.respon. clxxxj.nu.23. 206
2 dictio,seu,declaratiuè accipitur.respon.cxxx.nu.17. 172
2 dictio sæpe,duos actus saltem desiderat.respon.cxvij.nu.7. 164
2 dictio monosyllaba,cum,est coniunctiua,& factum simultaneum requirit. resp. lxxxij.nu.26. 149
2 dictio,ita tamen,excipiendo determinat præcedentia: nam omnis exceptio firmat regulam in casu non excepto.respon.lxxviij.nu.6. 152
1 dictio,omnes,numeri pluralis apposita in vulgari substitutione,puta, si omnes hæredes non eruut,an stet in dubio distributiuè,an verò collectiuè. ad senatusc on.Treb.l. hæredes.§.cum ita.nu.113. 182. Quid si sit facta substitutio per meram collectiuam,& instituti sint de liberis.ibi. Quid si collectiua sit in extremo dispositiuo tantum posita.ibi.
1 dictio,igitur,stat quandoque inceptiue,licet regulariter illatiuè. de leg.iij.l. re coniuncti.nu.15. 135
dictio,quod,stat causatiuæ pro quia.ibi.nu.16.
1 dictio,si quis,conditionaliter prolata,an sit signum particulare vnius an verò distributiuum tribuens actum verbi cuilibet insolidum.ad senatusc on. Treb.l. hęredes.§.cum ita.nu.9. 176
dictio,si quis,non stat distributiuè, quando facti qualitas impedit distributionẽ, etiam si alias esset signum distributiunm quod infertur ad quęstionem, quod si quis fuerit prior in cursu,habeat filiam regis in vxorem:& plures simul ingressi sunt,&c.ibi.nu.10.
1 dictio,magis,stat quandoque comparatiuè,quandoque electiuè. de lega.j.l.Stichum qui meus erit.nu.18. 111
dictio,ex, denotat causam proximam & immediatam.ad senatusc on.Trebell. l.ex facto.§.si quis ita.nu 4. 171
dictionum quædam sunt merè collectiuæ, vt ambo, cuncti, & similia, quædam tenentes,medium inter collectiuam,& distributiuã.vt dictio, omnes,prędicti infrascripti,&c.quæ stare possunt tam collectiuè quam distributiuè. ad senatusc.Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.112. 182
dictio,omnis,in singulari,est distributiua, in plurali verò quandoque distributiua,quandoque collectiua.ibi.
1 dictio,omnes,in plurali stat collectiue & distribuit partes secundum subiectam materiam.de leg.j.l.iiij.§.si quis hæredes.nn.3. 107
1 dictio penitus,& mox,& dictio omnino,important,quod ipso iure.de vulg.substi.l.centurio.nu.183. 87
1 dictio,quemadmodum,quibus modis in iure accipiatur, & qualiter stet in hac rub.solu.matr.nu.39. 36
1 dictio,neque,dictio,nec,habent ineluſam copulam.de vulga.substi. l. hæredes. nu.193. 67
1 dictio,quod,stat aduersatiuè:& quandoque causatiuè, & alias habet significationes.solu.matrimo.l.ij.§.quod si in patris.nu.1. 48
1 dictio,licet,est explicatiua casus magis dubitabilis.de vulg.substit.l.hæredes.nume.132. 63

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

1 dictio,semper,multis modis accipitur.sol. matri.l.dotis cauſa.nu.107. 43
1 dictio,in,compoſita vel ſimpliciter prolata cuius ſit poteatiæ & ſignificationis ſol.mat.nu 2.in continuatione rub. 34
1 dictio,maimè,quàs ſignificatione habeat. ſoluto matrimo.l,dotis cauſa.numero 122. 44
1 dictiones, vnde, exinde, quid important.ſolu.mar.l.ſi conſtante. nu.3. 52
1 dictio,de,oſtendit cauſam materialem & immediatam.ſi cert.pet.in cõtinua.rub. nu.2. 2
1 dictio,ſeu,ſtat augmentatiuè.de interdi.ſuper continua.rubri.nu.22. 241
1 dictio,incontinenti,quibus modis capaitur.de verborum obliga.l.j.§. qui præſens.nu.20. 259
1 dictio,quaſi,quando denotet improprietatem:quando verò ſit expreſſiua veritatis.de verborum obligationibus..l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.9. 287
1 dictio,ex,continuationem denotat.de re iudicata.l.ſi calendis.nu..3. 229
1 dictio,omnino,idem ſonat quod indiſtinctè.ſi certum petatur l.quod te. numero.29. 13
1 dictio,magis,quando ſtet electiuè,& quando comparatiuè.ſi cer.pe.l.ij.§. mutui datio.nu.8. 10
1 dictio taxatiua nunq̃ excludit caſus ſimiles.de reuoc,donatio.l.fin.nu.139. 322
dictio taxatiua excludit extẽſionem niſi reperiatur aliquo caſu facta per legem. ibid.nu.140.& 143.
1 dictio,id eſt,non ſolum declarat,ſed reſtringit.de noui ope.nun.l.de pupillo.§. meminiſſe.nu.30. 188
1 dictionem ſicut,denotare ſimilitudinem quo ad quid ſufficit.ſi cert.peta.l.quod te.nu.32. 14
2 dictum teſtis aliqualiter ſuſpecti confirmatur ex dictis aliorum non ſuſpectorum.reſpon.cliij.nu.6. 190
2 DIES tacita ſubintellecta à lege in obligatione,ita interpellat ſicut expreſſa. reſp.cxcix.nu.2. 217
1 dies naturalis & dies artificialis qs dicatur.de re iudicat.l.q̃ iuſſit.nu.58. 232
1 dies interpellat pro homine.quod ampliatur vt procedat in die tecita: item in die cauſa multiplicandæ obligationis appoſita.ſi certum petatur.l.quod te. nu.34.& 35. 14
1 dies fideicommiſſi vniuerſalis an cedat à die aditæ hæreditatis,an verò à die mortis:quòd à die mortis.ad ſenatuſconſult. Treb.l. vbi purè. nu.3. 174
1 diei omiſſio non vitiat ſtipulationem de ſiſtendo & quare. de verbo.oblig.l.ita ſtipuiatus.nu.15. 281
1 dies ſubintellecta ita conſtituit debitorem in mora ſicut expreſſa.de ver.obl.l.ſi inſulam.nu.4. 275
dies adiecta diſpoſitioni per dictionem, quandiu: ad auferendum beneficium, auferturipſo iure.ibi.18. 276
1 dies quando interpellet pro homine:& quando non:de dam.infec.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.11. 192
1 dies adiecta conditioni dependenti à facto promiſſoris, intelligitur repetita in promiſſione:ſecus ſi conditio dependeat à facto tertii : & quæ ſit ratio diuerſitatis.de ver.ob.l.in illa.nu.1. 273
dies adiecta conditioni negatiue.ſuſpendit executionem actus purificati, vſque ad vltimum momentum ipſius diei.Amplia vt ibid.nu.2.Limita non procedere in contractibus bonæ fidei,de veritate tamen ibidem.Limita & aliis tribus modis.ibid.nu.3.4.& 5.
dies ſi fuerit adiecta conditioni tantum & non diſpoſitioni,tunc purificata conditione ſtatim agi poteſt,non expectata die.ibid.
1 dies non conſtituit debitorem in mora quando creditor tenetur certificare debitorem ante diem.de verborum obligationibus..l.ita ſtipulatus. numero 13. 281
1 dies ſuſpendit executionem actus purificati, vſque ad vltimum momentum ipſius diei.de ver.oali.l.ita ſtipulatus.nu.98.fo.286.Limitatur & declaratur. nu.99.vſque ad finem legis.
1 DIFFERENTIA eſſe debet inter dantem.& accipientem,quoniam in eo dem ſubiecto non eadit actio,& paſſio.quod infertur ad plura.ad ſenatuſcon. Treb.l.j.§.ſi autem collegium.nu.7. 160
1 differentia quæ ſit inter diſtributiua ſimplicia & duplicia, remiſſiue, & quæ ſit natura diſtributiuæ. de legat. primo.l. quarta. §. ſi quis hæredes. numero 1.& 2 107
1 differunt hęc verba cui volueris & cui putaueris: illa enim liberam voluntatem hæc boni viri arbitrium demõſtrant.ad ſenatuſcon.Treb.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.l.ij.nu.10. 170
1 DIFFICVLTAS quid,& quid impoſſibilitas.ſi certum petatur.l.quod te. nume.37. 14
difficultas excuſat debitorem facti à mora,inſertur ad plura notanda.ibid.nu. 38.Limitatur multimode.nu.47.cum ſeq.vſque.50.
difficultas an excuſet debitorem quantitatis à mora,latiſſime diſputatur. ibid. nu.52.concordia traditur.nu.53. 14.& 15
difficultas excuſat à ieiunio,a dicendo officio per clericos:à periurio : à pœna, quæ incurritur ob periurium.ibi.nu.40. 14
difficultas occurrens facto tertii an excuſet à mora,ibi.nu.48.
difficultas non prodeſt ad lucrum conſequendum.ibid.nu.49.
difficultas præſtandæ ſpeciei defendit debitorem à mora.ibid.nu.50.Limitatur multimode.nu.51.& ſeq.
difficultas excuſat à mora facti explicandi coram iudice,vel arbitro.ibidem numero 43.
2 DIFFINITIO an ſufficiat quod cõcludat à cõmuniter contingentibus in rub.de iud.nu.40. 36
1 diffinitio & etymologia in quibus inter ſe differant. de acquirend. poſſeſsio.l. j.numer.20. 196
1 diffinitio eſt propriæ eſſentiæ rei demonſtratio. de verborum obligatio.l.j.numero 64. 257
1 diffinitio eſt demonſtratio eſſentiæ rei diffinitę.de vulgar.ſubſtitu.l.hæredes.numero 47. 61
diffinitio quid ſit.ſol.ma.nu.42.in continua.rubr. 36
1 diffinitionis verba propriè intelligenda.de vulga.& pupill.ſubſtit. in continua. rub.nu.4. 57
1 diffinitiua an poſſit reuocari.ſi data fuerit poteſtas arbitrandi toties quoties:remiſſi de re iudi.l.quod iuſſit.nu.11. 230
1 DIGNIOR præfertur,vbi agitur de fide,vel honore.de priuileg.credit.r.l. cum bona.nu.17. 234
1 digniora cenſenda ſunt,quæ maiorem virtutem,& iuriſdictionem habent.ſi cerpe in continuatione rubricæ.nu.14. 2
2 dignitas eccleſiaſtica quomodo cognoſcatur.de reſcr.c.ad aures.nu.1. 32
2 dignitare ſeculari,data par tate,is præfertur,qui non eſt de eadem domo, cuius erat prædeceſſor.ac reſcri.c.inter cæteras.nu.19. 28
2 dignitatum quarumcunque etiam epiſcopalium promiſſionem Papa poteſt ſibi reſeruare.reſp.xxxj.nu.4.& 5.fo.115.reſp.xxxvij.nu.2. 118
2 dignitas,bona fama,& vita releuant producentem inſtrumentum vt de eo fidẽ facere non teneatur.reſpon.ciij.nu.4. 158
2 dignitas comitatus vnita regno per incorporationem extinguitur, alias ſecus. reſpon.lxxx.nu.1. 143
2 dignitatis appellatione in materia reſtringibili non comprehenditur epiſcopatus.reſpon.xxxvj.nu.1. 117
dignitates de demanio & appanagio regis per reges an alienari potuerint. reſpon.lxxx.nu.49. 145
1 DILATIO in dubio videtur fauore grauati apposita,niſi filio teſtatoris reſtituere fuerit grauatus.ad ſenatuſconſult. Trebellia.l.in fideicommiſſariam. nume.8. 172
2 dilatio aſsignata ad ſoluendum non aufert ius pignoris. reſponſo cvij. numero 10. 160
1 dilationes, an ſint abbreuiandæ in cauſa dotis,& ſi ſint abbreuiandæ, an hoc priuilegium tranſeat ad hæredes mulieris.ſoluto matrimo.l.dotis cauſa.numero 44. 41
1 dilatio conceſſa à lege marito ad dotem reſtituendam , an ei concedatur contra extraneum,qui ſtipulatus fuit dotem ſibi reddi.ſoluto matrimonio.l.j. numero 33. 47
1 dilatio vbi periculoſa eſt,omnis mora eſt tollenda.de damno infect.l.cum res. nu-6. 190
1 dilatio conceſſa ex humanitate à lege an concedatur etiam debitoribus, quos conſtat ſtatim poſſe ſatisfacere.de verborum obligation.l.ita ſtipulatus.numero 81. 285
dilatio legalis conceſſa miſerationis gratia an competat debitori qui ex conuentione conſtituit ſe ſoluturum certa die.ibi.nu 82.
1 dilatione data aduerſario non poterit vti is , qui renuntiauit probationibus , & fuit ſibi petenti publicatus proceſſus. de iureiurand.l.admonendi.numero 63. 19
1 dilatione pendente iudicis officium conquieſcit:ita quod pendente prima,non poteſt alia dilatio dari. Limita multimode vſque ad finem legis.de re iudicata.l.qui pro tribunali.nu.33. 218
dilationes legales conceſſę miniſterio iudicis ſecundum conſuetudinem ſunt arbitrarię.ibid.nu.31.
1 dilatio an ſit danda volenti dare interrogatoria teſtium.ſi certum petatur.l.j.nu mero 41. 4
1 dilatio miſerationis gratia an detur obligatis rem reſtituere.de verb.oblig.l.ita ſtipulatus.nu.73. 285
1 dilatio datur à lege quandoque ſine miniſterio iudicis,quandoque cum miniſterio expreſſo,& quandoque cum miniſterio tacito.de re iudic.l.qui pro tribunali.nu.31. 218
dilationes legales quibus ex cauſis alterentur.ibi.nu.26.
dilationis legalis coarctatio facta ſine cauſæ cognitione an valeat.ibidem numero 27.
1 dilationes datę ad probandum, debent eſſe communes: reſtringitur latiſsimè vſque ad nu.54.vbi multa de intellec.l.peręd.æ.C.de temporib.in integrum. de iureiur.l.admonendi.nu.29. 18
1 dilatio poteſt ex officio iudicis dari abſenti, quæ tamen ſibi non præiudicabit, niſi vbi fuerit ei intimata.de damno infect.l.dies.§.hoc autem iudicium. numero 58. 193
dilatio an poſsit dari per iudicem præſenti altera parte abſente non citata.ibidem nume.59.
1 DILVVIVM futurum quod ab Aſtronomis comminabatur timentes,an iuſte aufugerint.ff.ſol.ma.l.ij.nu.5. 45
1 DIMISSIO quando & in quibus operetur translationem dominii, & idem quod traditio.de acquir.poſ.§.nihil commune.nu.112. 205
1 DYNVS tantæ fuit authoritatis,vt diceretur habere ſynodum totam legalis ſapientiæ.C.de reuoc.dona.l.ſi vnquam.nu.8. 309
2 Diœceſanus omnium eſt Papa.in trac.de peſt.c.viij.nu.33. 101
1 DIRECTA verba prolata in perſonam hæredis grauati tranſeunt in obliquа:ſicut obliqua prolata in perſonam teſtatoris,tranſeunt in directa.ibi.de vulg.ſubſti.l.centurio.nu.185. 87
1 DISCESSISSE non dicitur,qui cito reuerſus eſt.de verbo.oblig.l.j.§.qui præſens.nu.5. 258
1 diſcuſſum in vno iudicio non poteſt refricari in dubium in alio.de uerborum obligatio.l.qui Romæ.§.duo fratres.numero 2.& 19. cum ſequen. uſque ad numero 29. 287.& 288
2 diſiunctiua ſeu alternatiua,non magis affirmat unam partem, quam alterã. de reſcri.c.ex parte.nu.61. 26
1 DISPENSATIO eſt iuris communis relaxatio,& correctio quantum ad diſpẽſatum ſol.ma.l.ſi conſtante.nu.60. 55
1 diſpenſatio ſuper vno defectu non prodeſt,ſi concurrat alius.de vulga.ſubſtit.l. moribus.nu.8. 69
1 diſpenſatus vt permutare poſsit vnum beneficium cum alio an poſsit cum duo bus permutare.ad ſenatuſconſult.Trebellia.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.numero 54. 167
2 diſpenſare an potetit epiſcopus,quod conſtituti in ſacris ducant uxorẽ.de conſti.c.cum M.Ferra.nu.76. 12
2 diſpenſandi poteſtas eſt fauorabilis, & extendenda.de reſcript.capit. ad aures. numero 43. 34
2 diſpenſatio an & quando dici poſsit fauorabilis.de reſcript.capit.ad aures.numero 35. 34
2 diſpenſatus vt poſsit promoueri ad beneficium curatum non obſtante ætatis defectu, non tamen cenſetur diſpenſatus, vt poſsit adminiſtrare bona ipſius beneficii.de reſcri.c.ad aures.nu.41. 34
2 diſpenſatus vt poſsit permutare ſuum beneficium cum alio, non poteſt permutare cum duobus aliis beneficiis.de reſcr.c.ad aures.nu.40. 134
diſpenſatus ſuper pluralitate intelligitur etiam diſpenſatus ſuper reſidentia.ibidem nu.42.
2 diſpenſatus ſuper ætate etiam quo ad fructus & diſtributiones cenſetur diſpenſatus.reſpon.xliij.nu.7. 122
2 diſpenſatus ſuper defectu minori non cenſetur diſpenſatus ſuper maiori.reſpo. xvj.nume.5. 109

In omnia Io.Fran.Rip. opera.

2 diſpenſatio per quam inducitur votum captandæ mortis eſt nulla cum iuri diuino,ac naturali rationi repugnet.reſpon.xlj.nu.3. 120
2 diſpenſatio contra ius diuinum non fit,niſi ex magna cauſa.reſpon.xxxviij.nume.17.18.& 19. 119
2 diſpenſatio quantumcunque odioſa extenditur ad coniuncta, & connexa.reſp. xviij.nume.3. 110
2 diſpenſatio facta per legatum ſine cauſa,nullius eſt momenti.reſponſo xvj.numero 7. 109
2 diſpenſatio facta ſuper vno defectu non porrigitur ad alium.reſponſo clxix.numero 1. 197
2 diſpenſationes non licet extendere ex maioritate rationis. reſpon.xvj. numero.6. 109
2 diſpenſatum cum iudicibus vt poſſint contrahere cum ſubditis: nunquam cenſetur per generalem gratiam,ſed opus eſt ſpeciali & indiuidua.reſpon. clxix. nu.2. 197
2 DISPONENS ſimpliciter de re communi intelligitur ſolum diſponere de parteſua. reſp.clxxxj.nu.21. 206
2 diſponere de re ſua quilibet poteſt & id quomodo.reſpon.clxxix.numero.8.12. & 13. 203
1 diſponere poteſt de bonis ſuis quis ante ingreſſum monaſterii : ita quod non rũpitur teſtamentum per ingreſſum.C.de reuocand.donatio.l.ſi vnquam.numero.94. 315
2 ex diſpoſitione declarata ius non acquiritur,niſi quatenus in declarante continetur.reſp.cxxxj.nu.38. 175
1 diſpoſitio.§.ſi verò expreſſim.in auth.de hære.& Fal.per quam ſuſtinentur legata hæreditate non adita an procedat etiam in vniuerſali fideicommiſſo an verò euaneſcat fideicommiſſum hæreditate non adita per hæredem.de leg.j.l. nemo poteſt.nu.46. 123
diſpoſitio auth.ſed cum teſtator.C.ad leg.Fal.loquens in Falcidia,an extendatur ad Trebellinicam ibi.nn.48. 93
1 diſpoſitio generalis non porrigitur ad caſus priuilegiatos.ſol.matr.l.dotis cauſa.nu.14. 40
1 diſpoſitio.l.ad exactionem.C.de dot . promiſ.an ſit hodie ſublata per l.vnic. in prin.C.de rei vxo.actio.ſol.mat.l.dotis cauſa.nu.52. 41
1 diſpoſitio.l.ſi.C.de repu.hære.an procedat dato ſubſtituto vulgari qui iam adiuit hæreditatem.de vulg.ſubſt.l.hæredes.nu.126. 63
1 diſpoſitio in dubio debet applicari extremo digniori.de vulg.ſubſt.l.centurio.nume.116. 83
1 diſpoſitio.§.illud.in auth.de equali.dot.an ſit noui iuris inductiua, & addat huic legi.& l.vbi adhuc. an verò intelligatur ſecundum terminos harum legum ſol.mat.l.ſi conſtante.nu.8. 53
diſpoſitio.l.in omnibus.ff.de iudi.an procedat pẽdẽte dilatione legali:an verò inditincte ſit ſatisdandum,etiam non ſuperueniente cauſa de nouo. ſolu.matri. l.ſoluto matrimonio.nu.39. 47
1 diſpoſitio authen.ſiue à me.C.ad Velleia.in quibus rebus,& quomodo procedat.ſolu.matri.l.dotis cauſa.nu.104.cum ſeq. 43
1 diſpoſitio.l.in omnibus.ff.de iudi.an habeat locũ in contractibus ſtricti iuris.ſolu.matri.l.ſoluto matrimonio nu.33.& 34. 47
1 diſpoſitio.l.humanitatis.C.de impube.volentis in liberorum defectum fratres furioſi ſubſtituendos.de quibus fratribus intelligatur.de vulga.ſubſti.l.ex facto.nu.88. 93
2 diſpoſitio iuris canonici in concernentibus periculum animæ,præfertur diſpoſitioni iuris ciuilis,etiam ſi de peccato veniali agatur.de reſtitu.ſpo.c.ſæpe. numero.6. 66
2 diſpoſitio.l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.an habeat locum in iuribus incorporalibus,& an eriam habeat locum in inuadente rem communem.de cau.poſ.& proprie.c.cum eccleſia Sutrina.nu.106. 64
2 diſpoſitio eadem ſequitur ex identitate rationis.reſpon.cl.nu.18. 188
2 diſpoſitio referens intelligitur omnia includere quæ in relato continentur.reſp. xliij.nu.12. 122
2 diſpoſitio.l.vnicæ.C.de cadu.tollend.non precdit in contractibus.reſp. cxliij. nu.4. 183
2 diſpoſitio iudicatur ſecundum tempus in quod confertur.reſpon. cxxxi. numero.35. 175
2 diſpoſitio importata per hęc verba:ita quod non diſponendo,debet intelligi de alia diſpoſitione quam de legato,quod predicta conditione adimitur.reſpon. cxlj.nu.3. 182
2 diſpoſitio non extenditur ad perſonas in ea non expreſſas.reſpon.cxxxj.numero 41. 175
2 diſpoſitio eſt verbum generale.reſpon.xv.nu.1. 109
2 diſpoſitio generalis non extenditur ad ius confirmatum per habentem poteſtatem derogandi iuri confirmato.reſp. xxxvij.nu.15. 118
2 diſpoſitio generalis in odioſis etiam relata ad perſonas cuiuſcunque ſint ſtatus, dignitatis & præeminentiæ non comprehendit dominos cardinales.reſpon. vj.nu.6. 106
2 diſpoſitio.l.ſi.ff.de rerum diui.quia pœnalis eſt,extendenda non eſt extra caſum ſuum.reſpon.clxj.nu.13. 193
1 diſpoſitio.l.cum antea.C.de arbitr.an pro cedat in arbitro electo cum pœna.de re iudi.l.ait prætor.nu.7. 224
1 diſpoſitio huius text.an procedat ſi ſtipulatio ſine die facta ſit ex interuallo. de verb.oblig.l.ita ſtipulatus.nu.10. 281
2 diſpoſitio.l.j.C.de priuileg.fiſci.lib.x.qualiter procedat,& an contineat priuilegium,&c.de pigno.l.ſi debitor.nu.7.8.& ſeq. 30
1 diſpoſitio.l.ſin.C.de acqui.poſſeſ.an habeat locum in conſtituente ſe alieno nomine poſſidere.hæc quæſtio poteſt intelligi duobus modis vt ibi.de interdic. ſuper continua.rubr.nu.8. 240
2 diſpoſitio.l.admonendi,an procedat,quando fuit iuratum per errorem.de iure iur.l.admonendi.nu.7. 17
diſpoſitio.l.admonendi.an ſit contra regulas iuris communis,& contra quas regulas.ibi.nu.9.
diſpoſitio.l.non erit.§.dato.ff.de iureiur.non procedit in iuramento neceſſario. ibi.nu.10. 17
1 diſpoſitio.l.duos.§.ſi.ff.de duob.reis.non procedit,quando ex interuallo ſit conſtitutio alterius correi ſub commemoratione primi.de verb.obli.l.ita ſtipulatus.nu.49. 283
diſpoſitio.l.ciuitas.ff.ſi cert.peta.qualiter procedat.de pig.l.ſi is qui bona.numero.8. 31
1 diſpoſita per legem in fauorem alicuius non vendicãt ſibi locum niſi petatur.de noui oper.nuntia.l.de pupillo.§.meminiſſe.nu.18. 188
1 diſpoſita in termino cenſentur diſpoſita in via,per quam peruenitur ad terminum.de flumi.l.quominus.nu.19. 247
1 diſpoſitio quelibet ita interpretanda eſt,ne reddatur eluſoria.de priuileg. cum bona.nu.10. 233
1 diſpoſitio canonis,reintegranda,an habeat locum inter laicos pro rebus laicis: communis quòd ſic.de acquiren.poſ.l.rem quæ nobis.nu.25.26. 210
1 diſpoſitio auth.præſente.C.de fideiuſſ.non procedit,quando fideiuſſor fideiuſſit ſub expreſſa conditione,ſi principalis non ſoluerit.de verbo.obli.l.ita ſtipulatus.nu.51. 284
1 diſpoſitio legis qualiter diſcernatur à diſpoſitione hominis.de verbo.oblig.l. ſi inſulam.nu.60. 278
1 diſpoſitio.l.pro hæreditariis.C.de hæredi.actio. non procedit in rebus indiuiduis:& quare.de verb.obl.l.iiij.§.Cato.nu.19. 263
1 diſpoſitio.l.ſi.C.de noua.non procedit in nouatione impropria,quæ ſit per pœnalem ſtipulationem.de ver.obli.l.ita ſtipulatus.nu.65. 285
1 diſpoſitio legalis magis accedit vltimæ voluntati, quam contractibus. de verb. obl.l.ita ſtipulatus.nu.4. 281
1 diſpoſitio an procedat in iuramento neceſſario delato de partiũ volũtate. de iureiur.l.admonendi.nu.15. 17
1 diſpoſitio.c.cum in plures.de offic.deleg.in vj.nõ procedit,quãdo de legati percipiunt commodum ex delegatione,infertur etiam ad alia.ad ſenatuſc.Treb. l.hæredes.§.peto à te.nu.5. 186
1 diſpoſitio.l.pater filium.§.quindecim.ff.de leg.iij. procedit tantum in perſonali prohibitione,per quam quilibet fuit prohibitus alienare partem ſuam,ſecus ſi omnes eſſent ipſam rem prohibiti alienare.de leg.j.l.filiusfamil.§.diui. nume.66. 130
1 diſpoſita in filiis circa fructus non imputandos in Treb.non procedunt in naturalibus tantum: illi enim imputantur.ad ſenatuſc. Treb.l. in fideicommiſſariam.nu.32. 173
1 diſpoſitio.l.ſi paterfa.ff.de hære.inſti.& l.cum proponas.eo.titu.C.loquentes in ſeruo,quem teſtator credebat liberum,an procedat in filiofami.quem teſtator credebat patrẽfami.de leg.j.l.cum filioſa.nu.49. 119
diſpoſitio.d.l.quamuis hodie non procedat in proprietate,quæ non quæritur patri,ſaltem procedit in vſufructu, qui patri etiam hodie quæritur.ibi.nu.50.
1 diſpoſitio ſimplex eſt reſtringenda ad diſponentis poteſtatem.ad ſenatuſc.Treb. l.vbi pure.nu.1. 174
1 diſpoſitio huius.l.in ſecunda parte,nec olim,nec hodie procedit in hæreditate profectitia: quia fideicommiſſum ſemper ex patris perſona ſuſtinetur vti hæredis,cum eius contẽplatione relictũ fuerit.de leg.j.l.cũ filioſami.nu.65.120
An hoc caſu,ſi de hæreditate profectitia pater aduerſus filium detrahet Trebellianicam.ibi.nu.66.
diſpoſitio huius.l.hodie non procedit in hereditate aduentitia, nec quantum ad proprietatem nec quantũ ad vſumfructum:ſed tantũ procedit quo ad fructus medio tempore perceptos.ibi.nu.67.
1 diſpoſitio.§.quindecim.l.pater filium.ff.de lega.iij.non procedit in alienatione, quæ ſit ex cauſa diuiſionis.l.filiusfamilias.§ diui.de leg.j.nu.68. 130
1 diſpoſitio.§.cum autem.l.generaliter.C.de inſti.& ſubſti.non procedit in aſcendentibus grauatis: nec in deſcendentibus purè grauatis.ad Trebel.l.ex facto §.ſi quis rogatus.nu.55.& 56. 167
1 DISTRIBVTIVA requirit concurſum omnium ſint collectiua , ſed aliter quam collectiua: quod aperit.ad ſenatuſc. Treb.hæredes.§.cũ ita.n.3. 176
diſtributiua aliquando affirmatiuè diſtribuit aliquando negatiuè: & quis ſit in vnoquoque horum caſuum diſtributiuę effectus per exempla.ibi.
diſtributiua negatiua differt à collectiua negatiua,quod aperit.ibi.nu.4.
1 diſtributiua an inducat coniunctionem verbalẽ.de leg.iij.l.re coniuncti.n.48. 137
diſtributiua quiſquis,quilibet,& ſimilia cõiuncta cumcollectiua, facit vt per collectiuam vocati in viriles admittantur.declara vt ibi.nu.109. 140
diſtributiua addita collectiuę tollit effectum illius.ibi.
2 diſtributor,non poteſt aliquem ad diſtributiones quotidianas ſine conſenſu capituli admittere.reſpon.xliij.nu.5. 121
2 diſtributiones quotidianæ debentur ſolum intereſſentibus & in diuinis deſeruiẽtibus.reſpon.xliij.nu.8. 122
2 DIVERSA ratio reformat legem.reſpon.cxcj.nu.8. 212
diuerſitas profeſſionis & habitus ſolet generare ſcandalũ.teſp.xxxviij.nu.7. 118
2 diuerſitas obligationũ an præſumat ex diuerſitate perſonarũ.reſp.cxxj.n.7. 166
2 diuerſitatis ratio quæ ſit,quòd in legitimam imputantur quæcunque ex ſubſtantia patris,tam ex teſtamento,quam aliunde capiuntur: & tamen in Trebellianicam & Falcidiam ea tantum quæ ex teſtamento habentur,imputanda ſunt. ad leg.Falc.l.in quartam.nu.187. 152
1 diuidentes an poſſint ſibi inuicem remittere fideicommiſſum,non inſpectis verbis teſtamenti:& an ſaltem validetur iuramento.de verb.oblig.l.qui Romæ. §.duo fratres.nu.70.& 71. 290
1 diuiduũ quid tripliciter dici poteſt,& tripliciter indiuiduum.dever.ob.l.4.§.Cato.nu.2. 262
diuiduum naturaliter quid dicatur,quid ve indiuiduum.ibi.
diuiduum legaliter poteſt tripliciter dici : contractu , petitione & obligatione. effectu & ſolutione.ibi.nu.3.
diuidua naturaliter & legaliter ſimul,quæ dicantur,& quæ indiuidua.ibi.nu.4.
2 diuiſio,ſimilis eſt permutationi.reſpon.lxxx.nu.61. 145
2 diuiſio inter liberos,dicitur vltima voluntas.reſp.lxxx.nu.25. 144
1 diuinare,an & quando liceat.de vulga.& pupilla.l.hæredes.nu.22. 60
1 diuiſio omnis debet eſſe bimembris.ſi cer.pe.l.j.nu.1. 3
1 diuinatiua reſponſa non ſunt admittenda.ſol.ma.nu.6.in continua.rubri. 34
1 dies repente factus ſi ignoretur vnde,præſumitur ex mala vita ditatus, de priuil.cred.l.ſi ventri.§.eorum ratio.nu.14. 237
1 diuites vniuerſitatis an teneantur pro pauperibus, quando ſit executio contra vniuerſitatem.de re iudi.l.ſi ſe non obtulit.nu.35. 220
1 diuitiæ ſubditorum,an auferant vtilitatem cuilibet in particulari,au verò in vniuerſo.ſol.ma.l.dotis cauſa.nu.117. 44
diuites poſſunt cogi vendere frumentum tempore peſtis, & cariſtiæ imo gratis dare pauperibus.ibid.nu.119.
2 Ex diuturnitate temporis nunquam præſumitur mandatum ex communi doctorum ſententia.reſpon.cj.nu.1. 158
2 DOCTOR iuriſta an licitè petere poſſit honorarium pro conſilio, quod ſecit die feſto.in trac.de peſt.cap.8.nu.133. 102
2 doctori conſulenti tria ſunt neceſſaria,vt perfectus poſſit appellari.in tracta.de peſt,cap.7.nu.49.& 50. 97

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

2 doctor qui durante peste potuit eodem vel maiori pretio alibi legere,& noluit, an debeat consequi salarium à primo stipulatore.in tractatu de pest.capit. 1. nu.128. 76
doctori impedito legere propter pestem,an debeatur salarium integrum,si durante peste alio se transtulerit ad legendum ibi.nu.123.Et quid si alibi legit minori stipendio an saltem debeat consequi residuum.nu.124.Et quid si à secundo consequatur maius salarium,quam à primo an tenebitur dare illud supra plus primo stipulatori.ibi.nu.127.
doctori se absentanti tempore lecturæ,non debetur salarium,si id fecit absque superioris licentia.ibi.nu.129.
doctores censentur legere tempore quo vacât de licentia superioris.ibi.numero 121.
2 doctor non debet clientulo prommittere victoriam quæ iacet in iudice, non in ipso.nu.69.in tract.de pest.c.7.nu.96. 98
doctori conducto ad legendum, qui propter pestem destitit legere an debeatur integrum salarium,an pro rata temporis quo legit.ibi.nu.111.Et an durante peste biênio vel triennio debeatur integrum salarium.ibi.nu.30.
doctores indocti omnia argumenta vnica solutione resoluunt . ibidem numero 30.
doctor an & quando compelli potest vt litigantibus consulat. ibidem numero 86.& 91.
doctor salariatus de publico,an à particularibus possit aliquid recipere ibi.nume.118.
doctor seu aduocatos,qui ex industria litem protrahit,vel qui in aliqua exceptione patitur se vinci,vt sibi augeatur salarium, est infamis. ibidem numero 87.
doctor aduocationis officio fungés,ad nullum aliud officium vacere debet.ibi. nu.50.
doctoribus consulentibus non debetur honorarium ad numerum chartarum, & secundum multiloquium.nu.28. 25
doctoratus dignitas est.nu.215. 23
doctores postulando,vt decet,vel consulendo melius viuere & agere cêsentur, quam si fratrum mendicantium vitam viuerent,& regulam obseruarent. numero 217.Et contra nil perniciosius doctore seu aduocato iniquo. numero 218. 23
2 doctor vel aduocatus qui operas suas locarunt,si pendente anno locationis moriantur,an hæredes eorum percipient salarium totius anni.in tract. de pest. cap.1.nu.115. 76
doctorum & aduocatorum salaria rectius honoraria dicuntur.numero 116.ibi dem.
doctores & aduocati non dicuntur operas locare,cum inter eos non contingat vel dicatur operarum locatio:sed potius honoris confectio.ibidem numero 117. ibid.
1 doctores non modo torqueri milium instar,sed nec ligari manibus vel pedibus cum comminatione de torquendo,nec alio tormentorum genere,vexari debent.de vulg.substi.l.centurio.nu.14. 75
1 doctoratus est dignitas: doctoribusque dantur insulę & insignia,tanquam principibus.de vulga.& pupilla.substi.l.centurio.nu.15. 76
Item domini appellantur & dicuntur illustres.ibi.nu.15.
1 doctor non potest pro debito incarcerari,sicut nec miles, nec filii aut vxor illius detineri possunt.de vulgari & pupillari.l. centurio.nu.16. 76
1 doctores,qui non student,nec patrocinantur,& scholares,qui vagantur & non veniunt ad audiêdum,non gaudent priuilegio doctorum,nec scholarium.solu.matrimo.l.dotis causa.nu.138. 45
doctor non legens etiam non tenetur ad onera hospitandi milites. ibidem nume.133.
2 doctores an teneantut ad solutionem collectę.resp.clxvj.nu.9. 195
2 doctor ad hoc vt quis dicatur,quæ requirantur.de iudi.cap. j.nu.93. 53
1 doctor in declarandis verborum significationibus,debet esse breuis. si cer.peta. l.j.nu.7. 3
1 doctor potest cogi suscipere patrocinium.C.de reuocan.donationi.l.fina. numero 32. 318
2 doctor habet potestatem interpretandi iura non solum declaratiuè , sed extensiuè,de priuileg.credi.l.si negotium.nu.1. 236
1 doctor legens potest cogere alterum doctorem legentem vt desistat legere hora qua ipse legit si impediatur voce alterius. soluto matrimonio. l. j. numero 135. 54
1 doctoribus legentibus & aduocatis,an huius legis priuilegium & similia militibus restantibus concessa competat .l.latissime tandem concludit non competere.de vulg.substi.l.centurio.nu.12. 72
In priuilegiis etiam ex rationis maioritate non est licita extensio.ibi.
1 DODRANS est restituendus de rebus hæreditariis,ergo tota quarta est retinenda in rebus hereditariis: pluribus mediis ostenditur non esse bonam cõsequentiam.ad leg. Fal.l.in quartam.nu.79. 149
1 DOLVS est grauius delictum in actionibus donæfidei,quam stricti iuris.de re iudi.l.in depositi.nu.3. 229
2 dolus nec fraus,non fit volenti.respon.lxxxvj.nu.3. 151
doli & fraudis exceptio quando obstet agenti recuperandæ.respon.xlv. numero 9. 123
2 DOGMA quid sit,de consti.in rubri.nu.36. 5
1 DOMINVS de iure non potest alienare vasallos inuitos quorum interest nó mutare dominum.de leg.j.l.filiusfamilias.§.diui.nu.38. 128
2 dominus ac subditi seu vassalli ad paria iudicantur.resp. clxxix.nu.7. 203
2 domini ratihabitio non est necessaria in resignatione facta per procuratorem habentem ad id mandatum.aliàs secus.resp.xliij. nu.7. 121
2 dominus non potest inuitis vassallis alterare naturam.respon.clxxix.numero.4. & 5. 203
dominus potest alienare suum directum dominium inuito & non requisito emphyteuta.& vide oppositionem.nu.3.respon.clxxix.nu.1. 203
2 dominus supremus an habeat iura imperii in particulari loco.respon. clxxxj. nu.1. 203
2 domini plena scientia quando requiritur,protestatio facta procuratori non nocet domino.respon.xxiiij.nu.9. 113
2 dominus volens emere à colono fructus rei locatæ,an & quando debeat ceteris præferri.in tract.de pest.c.4.nu.257. 87
2 dominus proprietatis an inuito vsufructuario possit ponere saltuarios seu comparios ad custodiam prædiorum.nu.206. 93
2 dominus licet non teneatur fidelitatis iuramentum præstare suis subditis , tenetur tamen ad illa sex,de quibus in iuramento fidelitatis,quæ no.in c.j. de no.for.fid.& c.de forma.xxij.q.v.nu.253.in tractatu de pest.capi.5. numero 253. 94
dominus an & quando teneatur subditos suos tueri & defendere ab inferentib. eis bellum.in tract.de pest.c.1.nu.148. 77
1 dominus an præsumatur ignorare gesta à suo procuratore.si cert.pet.l.quod te. nu.6. 15
1 domini si duo existant alicuius territorii,habentes aquam & terri orium commune,& vnus suo nomine proprio vult facere molendinũ.an audiatur alius condominus volens participare,& contribuere in impensam.de flumi.l.quominus.nu.137. 252
1 dominus solus potest seruo delatam hæreditatem repudiare: de veritate tamen ibi.de leg.j.l.legatum.nu.6. 113
1 dominus an possit alienare vassallos inuitos etiam in casum necessitatis , præsuppositi tali prohibitione de qua supra de lega.j.l.filiusfamil.§.diui. numero 39. 128
dominus alienans vassallos contra prohibitionẽ,perdit feudum & efficiuntur liberi à iure vassallagii:quod etiam procedit iure communi, quamuis nulla esset facta prohibitio à testatore.ibi.nu.41.
1 domino rei legatæ consentiente testatori leganti rem suam,an competat legatariis rei vendicatio.de leg.j.l.per omnia.nu.58. 192
1 dominus inferior,an possit vti aqua ad vsum sui molendini,vel pratorum,si nõ noceat molendino superioris domini,cuius est aqua.solu.matri.l.soluto matrimonio.nu.47. 47
1 dominus directus recte agit contra tertium habentem causam ab eo qui recognouit rem tenere in emphyteusim à dicto domino : nec potest sibi tertius referre quæstionem alieni dominii.de pig.l.conuentio generalis. numero 25. 26
1 dominus rei præfertur omnibus creditoribus:& sic rei vendicatio est supra omnes personales & hypothecarias actiones.de pri.cred.l.si ventri.§.in bonis mensuralii.nu.10. 236
1 dominus præsumitur fuisse citatus ad audiendam sententiam quando notarius scripsit in instrumento sententiæ,dominum fuisse presentem tempore latæ sententiæ.de re iu.l.furioso.nu.13. 238
1 dominus,qui vni aut pluribus vsum nemorandi concessit,poterit & aliis concedere,si ligna sylue omnibus sufficiant.de flumi.l.quominus.nu.54. 249
1 dominus non tenetur pro delicto familię , nisi in casibus,in quibus prohibere possunt familiam ne delinquant. de dam. infect.in continua. rubri. numero 16. 189
1 dominus an possit inuito vasallo directum dominium & iurisdictionem pignori obligare.de pigno.l.obligatione. nu.40. 29
1 dominus an præcribere possit, vt solus habeat molendinum.de flumi.l.quominus.nu.134. 152
1 dominus obligatur insolidum ex promissione serui,facta iussu domini. de verb. oblig.l.stipulatio.nu.62. 257
1 dominus soli,pro canone præfertur etiam anterioribus in superficie. de priui. cred.l.priuilegia.nu.36. 239
1 dominus territorij an præsumatur dominus eremorum illius territorii.de acqui posi.in l.possessio.nu.16. 196
1 dominium rei suæ an perdat is qui rem suam tanquam procurator & procuratorio nomine Titii alicui locauerit.de acquiren.posses.l.si aliquam rem.numero 37. 214
dominium an probetur per instrumentum recognitionis vel emphyteusis, in fauorem concedentis contra recognoscentem:late ibi.nu.38.& 39.
dominium directum probatur per recognitionem domino agente personali ad censum præstari solitum:nec tunc licet recognoscenti quæstionem dominii referre domino.ibi.nu.39.
dominium non probatur per recognitionem,quando agitur actione reali contra tertium possessorem.ibi.nu.40.
1 dominium domus probatur per insignia domini in muro sculpta vel depicta.si cer.pe.l.j.nu.74. 6
1 dominium rei adefuncto debitę sub pœna,an transferatur etiam pro portionibus cohæredum,quando vnus cohæres rem integram creditori tradidit ? latissi.tandem conclu.quod non.nu.47.Fallit in tribus casibus ibi.de verb. obl. l.iiij.§.Cato.nu.46. 265
1 dominia rerum sola apprehensine olim acquirebantur:hodie autem requiritur titulus :& cur iuregentium res fierent occupantis. de acquir.possess.l.j. numero 2. 196
dominia cur fuere distincta.ibi.nu.3.
dominium an acquiratur sine possessione in his quę in nullius bonis sunt.ibid. nu.49. 149
dominium an perdatur amissa possessione rerum , quę prius in nullius bonis erant.ibid.nu.50.
1 dominium directum acquiritur per vsucapionem,vtile vero per præscriptionẽ. de ueritate tamen remissi.de acqui.possess.l.possessio.nu.31. 197
dominium acquisitum per præscriptionem est uerum dominium: dominium uero emphyteutę & uassalli nequaquam.ibi.nu.321.
1 dominium directum molendini alienati per emphyteutam si duo habeant,uno uolente laudare,altero uero iure prælationis retinere,quis præferatur . conclueum qui vult retinere.de flumi.l.quominus.nu.142.fol.152.Sed si uolens retinere solum uelit retinere partem suam, an audiatur.ibi. Quid si alter dominus vult totum molendinum retinere,emptor uero nó uult quod retineat nisi partem suam.ibi.
2 dominium an perdam si ego scienter conducrem, meam à te , tanquam tuam tandem conclu.quod non.de acquiren.possessio.l.si rem aliquam.numero 16. & 18. 212
1 dominium ex possessione non præsumitur. Limita tamen ut ibi.de acquirenpos.l.naturaliter,§.nihil commune.nu.15. 201
1 dominium probatur ex locatione & perceptione pensionis longo tempore solutę.de acqui.pos.l.rem quæ nobis.nu.47. 211
dominium directum præsumitur contra soluentem ex diutina perceptione solutionis pensionis:& utile contra recipientem ibi.nu.48.
dominium non probatur ex possessione,si de eo principaliter agatur: secus si incidenter:quia tunc probatur.ibi.nu.52.
Intellige & declara ut nu.54.& 55.
dominium probatur ex probatione possessionis tanti temporis , quod sufficiat ad vsu

In omnia Io.Fran.Rip. opera.

ad vsucapionem aut præscriptionem: & probationem tituli.ibidem numero 45.
1 dominium non probatur per solam apprehensionem in rebus,in quibus ostenditur aliqua qualitas demonstratiua eas res esse in bonis alicuius.exemplum vt ibi.de acqui.pos.l.rem quæ nobis.nu.36. 211
1 dominium etiam proprie cadit in iuribus incorporalibus:& an vsufructuarius dicatur proprie habere dominium illius iuris vtendi & fruẽdi.de acqui. posses.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.26. 140
2 dominium sine possessione probetur. respon.lxxvj.nu.11. 178
2 dominium sine possessionis apprehẽsione transfertur ex donatione principis.res poq.cxiiij.nu.10. 160
2 dominium an præsumatur ex possessione.respon.cxxxv.nu.1.& 2. 178
2 dominium vtile quid sit.in rub.de caus.pos.& propri.nu.45. 58
dominium quasi vtile quid sit.ibi.nu.36.
dominium quid sit ibi.
2 dominium non probatur ex sola possessione de eau.pos.& proprie.e.cum ecclesia Sutrina.nu.17. 67
2 dominium & proprietas differunt.de resti.spo.c.sepe.nu.4. 66
dominium difficilime probatur.ibi.nu.5.
2 dominium proprie cadit in rebus.in rubr.de eau.pos.& proprie.nu.44. 58
2 dominium probatur ex locatione & perceptione pensionis si de eo incidenter queritur.de acqui.pos.l.rem quæ nobis.nu.63. 211
dominium qualiter probetur.ibi.nu.33.cum seq.
1 dominium transfertur in mutuo sola numeratione, ponderatione,& mensuratione.si cer.pet.l.ij.§.mutui datio.nu.4. 10
1 dominium quomodo dicatur incipere à possessione,& an possessio sit causa dominii.de acqui.pos.§.nihil commune.nu.30. 201
1 dominium an acquiratur nobis per sententiam.de re iud.in continua.rub. numero.1. 215
2 dominii de præsenti probatio,an inferatur ex probatione famæ de præterito: concordantur pugnantes sententiæ via elegantis distin.nu.56.de acquir.pos. l.rem quæ nobis.nu.58. 211
dominii probandi alii modi remissiuæ traduntur.ibi.nu.60.
1 dominii proprii exceptio an obstet agenti interdicto quorum bonorum: quod non:nisi incontinenti probetur.Limita vt ibi remissiue.quorum bonorum.l. hoc interdictum.nu.12. 243
1 dominium rerum dotalium,an olim mortuo marito reuertebatur ad mulietem solu.mat.l.dotis causa.nu.101. 13
1 dominium recta via transit in legatarium in legatis particularibus: secus in vni uersalibus.de leg.j.l.per omnia.nu.32.fo.191.nu.48.& 49. 102
dominium rerum legatarum vsque adeo ipso iure transit in legatarium: vt non dicatur momento penes hæredem fuisse.ibi.nu.71. 103
1 dominium.quod restitutione facta transit in fideicommissarium,an dicatur vtile,an vero directum: communis quod vtile.contra tamen attentatur.ad senatusconsul.Treb.l.explicito.nu.17. 155
1 dominium nunquam ipso iure transit in legatarium,quãdo in eadem re ius duobus relinquitur de leg.j.l.per omnia.nu.26. 101
dominium non transit,recta via in legatarium vbi in legato perficiendo opus est facto hæredis.ibi.nu.27.
dominium non transit recta via in fideicommissarium vniuersalem etiam in casibus,in quibus non requiritur restitutio nisi à die scientiæ, & fideicommissi acceptati.Qui autem sint præfati casus remissi.ibid.nume.50. 102
dominium rerum legatarum an ita transeat ipso iure in secundum legatarium, sicut in primum.ibi.nu.34. 101
1 dominium rerum legatarum licet acquiratur ignoranti legatario non tamen dominium rerum fideicommissario ignorantia acquiritur. ad senatusconsul. Treb.l.j.§ sed & quoties.nu.7. 258
2 domorum conductores,seu inquilini an & quando teneatur reficere & purgare viam iuxta eorum habitationem i tract.de pest.cap.4.nu 94.84.Et si à repu. cozcti fuerint ad expensas purgationis an poterunt illas expensas deducere ibi.nu.95.
DOMVS peste contaminatæ purgandæ sunt & bona mobilia,quæ aqua mundari nequeunt,comburenda,ve ciuitas vel locus quiuis à peste seruetur. in tracta.de pest.cap.6.nu.45.96.Et an quando magister sanitatis possit inuitis dominis eorum bona comburere.Et an ciuitas possit de propriis ordinare:& quis teneatur ad pretium dictarum rerum combustarum ibi.numero.47.49. & seq.
2 domus constructa per clericum in proprio solo,de pecuniis tamen ecclesiæ an efficiatur ecclesię in quib.eau.pign.l.senatusconsulto.nu.17. 33
1 domus ruinosę dominus si pauper sit,cogi potest dominum ruinosam vendere re ficere volenti.de dam.infe.in continua.rub.nu.5. 189
domus ruinosa potest per ædiles in totũ deltrui:si ex ruina vrbs redderetur pulchrior.ibi.nu.6.
domum ruinosam habens,si timeatur ne ruina damnum inferat transeunti, cogi potest reficere captis pignoribus & multa indicta.ibi.nu.4.
domum ruinosam respub.vel damnum timens reficere potest,& post ea competentibus remediis cogere dominum domus ad refusionem expensarum. ibi. nu.5.
1 domum facere in fundo meo si quis promiserit,fundo alienato post moram an possit moram purgare.de verb.obli.l.si insulam.nu. 28.& 29. 276
1 domum communem habentes coguntur eorum portiones locare socio volenti inhabitare.de flumi.l. quominus.nu.140. 252
1 DONANS rem prohibitam an teneatur ad æstimationem.de leg.j.l. filiusfamilias.§.diui.nu.105. 131
1 donans an possit renuntiare beneficio huius legis.C.de reuo.dona.l.si vnquam. nu.116. 316
1 donandi animus non præsumitur si res vt tua tibi sine expressione causæ restituatur: & ita limitatur regula iuris,cuius per errorem vt loquatur quando causa fuit expressa vt ibi.de acqui.pos.l.si rem aliquam.nu.17. 213
2 donans scienter rem alienam,& promittens non contrauenire censetur donasse sub conditione,si illa res aliena ceperit esse sua.resp.cxl.nu.11. 182
2 donantis plenam deliberationem quæ dolum excludit interuenisse præsumitur in donatione reiterata.respon. cxxxviij.nu.3. 180
2 donator qui non est in dolo non tenetur de cuictione,nisi per stipulationem vel pactum nudum se obligasset.respon.cxciij. nu.2. 123
3 donator quando donauit certam rem ecclesiæ tunc donatio facta ad pias causas valet etiam quod nullus sit præsens qui accepter.resp.lxiij.nu.8. 132
2 donare quis potest rem suam ad tempus certum, vel incertum.respon. cxliij.nume.1. 183
2 donata propter nuptias restitui debent mulieri donanti,sicut dos de iure communi,& id quando fallat.respon.xcviij.nu.1. 156
1 donata an reuocentur per superuenientiam liberorum:& quid in remissis pactis de non petendo,& transactione.C.de pact.l.conditionis.nu.5. 302
1 donata qua actione repetantur si in contractu donationis sit appositum speciale pactum,quod possit reuocari,si conuenta non fuerint obseruata.C. de reuocan.dona.l.fi.nu.126. 322
1 donata filio per patrem donatione valida in legitimam non imputantur: secus si inualida sit donatio:ideo filius in potestate imputabit donata donatione simplici quæ in vita est inualida,& morte confirmatur,& habet vim relicti, ad legem Falcidiam.l.in quartam.nu.144. 151
donata ob causam in legitimam imputantur,& ctr diuersum inter donationem ob causam,& donationem simplicem quæ non imputatur. ibidem numero 248.
donata quantitas si æquialeat legitimæ tunc imputatur in legitimam secundũ aliquos tamen tenetur.ibi.nu.146.
2 donatarius cui prius traditio facta est an potior habeatur eo,cui donatum prius est.respon.cxxxvij.nu.1. 179
2 donatarius non dicitur ingratus propter alimenta non prestita donatori,qui re seruauit sibi fructus rerum donatarum:tamen distinguendum est.de reuo.dona.l.fi.nu.165. 324
donatarius tenetur restituere fructus præceptos ex prediis donatis.ibi. numero 221. 327
1 donatarius eligere debet alterum duorum,nimirum aut promissa implere,aut restituere donata.C.de reuocan.dona.l.fi.nu.115. 321
donatarius videtur magis delinquere non præstando rem modici momenti,quã non prestando rem magni valoris.ibi.nu.131.
1 donatario non est locus purgationi moræ,si alimenta promissa donatori non præstiterit.C.de reuocan.dona.l. fi.nu.112. 321
1 donatario competit actio ad donata ex nudo pacto.C.de reuocan.donatio.l.fi. nu.105. 321
1 donatarius si vigore pacti teneatur post mortem suam donata restituere alicui tertio gratia ipsius donantis,eo casu potest solus donator modum remittere. respon.cxxix.nu.3. 181
2 donatarii verba licet se ad futurum referant respectu executionis: obligatio tamen ad præsens refertur.respon.cxliij.nu.2. 183
1 donatarius an excusetur,si non fuerit protestatus de suo legitimo impedimento.C.de reuoc.dona.l.fi.nu.109. 321
1 donatarius per testimonium perhibitum contra donantem in causa criminali, priuatur donatione.Item vasallus contra dominum feudo.& quid de aduoca to prestante aduocationem in causa capitali contra donantem Et quid de iu dicante.C.de reuo.dona.l.fi.nu.29.30.& 31.& 33. 318
donatarius,qui adulterauit vxorem donantis, an dicatur illi atrocem iniuriam inferre,& quam grauiter illum offendat,& quid si adulteret relictam à donãte.ibid.nu.35.36.& 38.
donatarius cognoscendo concubinam donatoris, iniuriatur donatori, & potest donator eo nomine donationem reuocare,non autem si cognoscat ancillam donatoris.numero.40.& 41.& quid si defloraurit filiam, neptem,vel proneptem.nu.42.ibi. 319
donatarius an inferat donatori iniuriam,si ad tanquam meretricem,non tanquam vxorem,aut filiam donantis accedit.ibidem.nu.49.
1 donatarius decinens donatorem captiuum iusto bello , post capturam nullam ei inferens iniuriam, donatione non priuatur.C.de reuocand. donatio. l.fi.nu.60. 319
donatarius se defendendo percutiens donatorem,an atrocem iniuriam inferre dicatur,& priuetur donatione.Et quid de vasallo percutiente eodem modo dominum.ibi.nu.65.
1 donatarius iocando vel ludendo percutiens donatorem,an veniat priuandus donatione.Et quid si casu non ex industria percussierit.ibidem. numero. 68. & 69. 320
1 donatarius qui ob non præstita alimenta donatori incidit in pœnam priuationis rei donatæ,non potest moram purgare.de verborum obligatio.l.si insulam.nu.86. 279
1 donatarius an teneatur restituere fructus ante natiuitatem filiorum perceptos. C.de reuoc.dona.l.si vnquam.nu.99. 315
donatarius omnium bonorum , tenetur alere filios spurios donatarios. Et an monasterium filios monachi.ibi.nu.72. 313
1 donator,qui reuocauit donationem ex causa,quia donatarius non adimplet cõuenta tenetur probare illam negatiuam.de reuocan.donat.l.finali. numero 286. 325
donator an teneatur probare tempus & locum ingratitudinis commissæ.ibidẽ nu.199. 326
donator non prosequendo iniuriam,cum possit,censetur remisisse ius reuocandi donationem.ibi.nu.206.
donator si extra iudicium donationem reuocauerit , an heres poterit mouere querimoniam in iudicio,& repetere bona donata ab ingrato? quod limita. ibi.nu.208.& 211.
1 donator qui non vendicauit in vita,nec aliter animum suum declarauit: an censeatur remisisse ius vendicandi bona à donatario.de reuo.dona.l.si vnquam. nu.16. 315
donator an agere possit actione reali ad res donatas reuocatas filiorum natiuitate. de reuo.dona.l.si vnquam.nu.109. 316
1 donator an aliqua condictione cõdicere possit possessionem rerum donatarum à donatario.de reuo.dona,l.si vnquam. nu.110. 326
2 DONATIO facta ecclesiæ per Constantinum an valeat.respon.clxxv. nume.9. 201
1 donatione reuocata propter ingratitudinem donatarii,an bona donata pertineant ad donatorem an ad substitutum in donatione post mortem donatarii? de reuo.dona.l.fi.nu.216. 327
1 donatione irrita,in fauorẽ principalis obligati de non contraueniendo, pariter debet irritari obligatio.de reuocandis donationibu.l.si vnquam, numero 12. 307
1 donatio facta filio in potestate,vel donatio causa mortis,imputantur testatore iubente.ad legem Falcidiam.l.in quartam.nu.39. 247
donatio non reuocatur adoptione filiorum in casu.l.si vnquam.Codice de reuocandis donationibus.ad senatusconsul.Trebelia.l.ex facto.§.si quis rogatus. nume.31.1 166

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

donatio causa mortis quantum ad donandi facultatem æquiparatur vltimis voluntatibus.de leg.j.l.sciendum.nu.11. 103
Ideo valet consequentia,qui non potest testari,nõ potest donare causa mortis.ibid.
donatio causa mortis facta in testamento vsutarii,non valet.ibi.nu.9.
donatio causa mortis quo ad effectum æquiparatur vltimis voluntatibus: & an dominium rei donatę causa mortis transeat ipso iure in donatarium.ibidem numer 5.
donatione prohibita censetur omnis alienatio prohibita.limita dupliciter.de leg.j.l.filiusfamilias.§.diui.nu.104. 131
donatio facta à constituto in extremis,censetur donatio inter viuos nisi sit facta mentio mortis.respon.lxiij.nu.7. 132
donatio vel priuilegium ecclesiæ,non potest reuocari per ingratitudinem præla ti.respon.clxxxj.nu.20. 206
donatio perfecta in aliquo mutari,vel retractari non potest, antequam autem sit acceptata potest reuocari & mutari.quod limita.respon.lxiij. nume.1.2.5. & 6. 131
donatio facta Regi an censeatur facta dignitati,an persone respon.xxx. nume. 2.5.&6. 153
donatio rei alienę quomodo,& quando valeat.resp. lxv.nu.6. 123
donatio inter virum & vxorem an iuramento firmetur.responso cxxvij.numero 3. 169
donatio ob causam,& donatio remuneratoria quatenus excedit causam, vel merita,dicitur simplex donatio respon.cxxvj. nu.2. 168
donatio remuneratoria non est propria donatio.respon.cxxj. nu.1. 168
donatio à iure prohibita non firmatur iuramento præstito,vt crederetur marito asserenti se totum donare vxori,non vt donatio firmaretur.respon. cxxv. nume.2. 168
donatio inter virum & vxorem,non validatur iuramento assertorio. responso. cxxv.num.4. 168
donatio iurata inter virum &vxorem valet:& irreuocabilis est.respon.cxxv.nu mero 6 168
donatio non confirmatur morte,nisi interuenerit vera traditio. respon. cxxv. numero 5. 168
donatio inter virum & vxorem iuramento firmatur ex magis communi sententia.respon.cxxij,nu.10. 167
donatio facta sub conditione turpi,& in pœnam mutationis vltimę voluntatis non valet.respon.cxxij.nu.2. & 4. 167
donatio iurisiurandi religione,affinium presentia,& iudicis decreto roborata, natiuitate filiorum reuocatur.resp.cxxxviij.nu.16. 181
donata Prælato & successoribus suis,differunt in vsu à donatis ecclesiæ. respon. clxx.nu.5. 197
donatio facta vni filio,an reuocetur superuenientibus aliis filiis.de reuocan.dona.l.si vnquam.nu.111. 31
donatio facta vxori an reuocetur si ipsa postea liberos ex marito donante susceperit.de reuo.dona.l.si vnquam.nu.112. 316
donatio facta ecclesiæ an natiuitate filię reuocetur. de reuo. dona.l.si vnquam. nume.113. 316
donatio an ex quacunque causa ingratitudinis reuocari possit.de reuoc.dona.l. fin.nu.20. 318
donatio facta ecclesię in dubio an præsumatur facta pro salute animæ.de reuocan.dona.l.si vnquam.post.nu.113. 318
donatio omnium bonorum sempronio facta,reseruata quadam pẽsione annua qua presbyterari intendebat si ex interuallo ea lege confirmetur,quod si donator sine liberis decederet,dicta pensio extincta foret an reuocetur per superuenientiam liberorum.de reuocan. dona.l.si vnquam.nu.114. 316
donatio,quæ nõ reuocatur legitimatione filii,virtute,l.si vnquam an saltem reuocari possit tanquam inofficiosa,vsque ad debitum bonorum subsidium. de reuoc.donatio.l.si vnquam.nu.89. & 90. 314
donatio an sit inofficiosa, quomodo cognoscatur: quod tempus spectandum, ibi.nu.91.
donatio an reuocetur,si donatarius scidit vel laceravit vestes donatoris.licet corpus ipsum non attigerit.Et an eo ipso dicatur violentas manus intulisse. C.de reuocand.donatio.lege fin.num.55. & 56. 319
donatio perfecta potest reuocari propter ingratitudinem.& ita immunitatis priuilegium.de reuoc.dona.l.fi.nu. 1. 317
donatio an reuocari possit,si donatarius fuerit impeditus legitimo impedimento adimplere conuenta.de reuocand.donatio.l. fi.nume.107. 321
donatio non reuocatur ex eo,quod donatarius non subuenit donatori in suis necessitatibus,vt promiserat:si non fuerunt ei necessitates denũciatę:& quid ita.ibi.nu.108.
donatio reuocari potest arguendo de legitima ad alimenta. C.de reuocan.do. l.si vnquam.nu.69. 313
donatio facta filio in potestate,an valeat:ibi.nu.33.34.35.& 36. 313
donatio cuiuslibet rei particularis,potest dici pars bonorum. de reuocand.dona.l.si vnquam.nu.16. 309
donatio ob causam respicientem solam vtilitatem donatarii insinuanda est,sicut simplex donatio.l.si vnquam. nu.27. 310
donatio ob causam,non est propria donatio sed potius permutatio.de reuocã, dona.l.si vnquam.nu.25.& 29. 310
donatio ob causam an ex aliis pluribus causis,quam dictis supra reuocetur:qd non,quid ita.de reuo.donatio.l.fi.nu.148. 323
donatio ob causam est potius permutatio,quam donatio.ibi.
donatio remuneratoria non potest reuocari propter ingratitudinem.ibi. nume ro 150.
donatio non reuocatur propter ingratitudinem,nisi donator declarauerit motum animi sui. Item nec legatum.ibi.nu.151.
donatio an reuocari possit,si donatarius agenti donatori alimenta non præstiterit.ibi.nu.163. 323
donatio ex causa mortis dicitur pura,& simplex donatio.ibi.nu.169. 324
donatio facta ecclesiæ,vel pię causę,non reuocatur prætextu ingratitudinis.& nu.173.& an valeat pactum de eo:ibi. nu.170.& 181. 324
donatio facta ecclesiæ,an possit reuocari propter ingratitudinem prælati remissiue.ibi.nume.173.
donationem reuocare matri ex quot causis liceat.de reuocan.dona.l.fi. numero 210. 326
donatio simpliciter facta,debet alio non apparente censeri pura.de reuocã.do. l.si vnquam.num.2. 309
donatio facta purè ex mera liberalitate,non reuocatur prętextu causæ non sequutę.de reuocan.dona.l.fi.nu.118. 321
donatio perfecta modum non recipit.ibi.nu.119.
donatio est contractus nominatus.ibi.nu.120.
donata reuocata propter inobseruantiam conuentorum,an dicatur reuocata ex causa ingratitudinis.de reuoc.dona.l.fi.nu.101. 321
donatio partis bonorum an reuocatur per superuenientiam liberorum: & quid in donatione cuiusdam rei singularis.de pac.l.conditionis.nu.6. 302
donatio causa mortis facta presenti tacenti an valeat? quod sic.de verb. obliga. in continua.rub.nu.24. 254
dooatio quę non potest valere vt donatio inter viuos,presumitur donatio causa mortis.in tract.de peste.capi.j.nu.179. 78
donatio tempore pestis facta censetur donatio causa mortis licet in ea nulla sit facta mortis mentio.ibi.171.
donatio causa mortis quinque testium præsentium requirit,nisi tempore pestis. in tract.de pest.cap.2.nu.46. 80
donatio causa mortis sola pœnitentia reuocari potest,quod in donatione inter viuos non toleratur.in tractatu de pest.c.1.nu.172. 78
donationis secunda species quæ dicatur à iureconsulto.ibi.nu.174.
donatio facta ab infirmo in dubio censetur donatio causa mortis. ibidem numero 165.
donatio in qua fit mentio de peste vel infirmitate debet presumi donatio causa mortis.ibi.nu.176.
donatio potest ex coniecturis iudicari donatio causa mortis licet in ea nulla sit expressa mortis mentio.nume.178.
donatio vel dotis constitutio an possit fieri in preiudicium legitimæ. resp.cxxij. numero 13. 167
donatio & traditio duobus facta,si dominis directis placuerit, an purificata sit ex ratihabitione dominorum:& an prior secundo sit potior.respon.cxxxvij. nu.13. 179
donatio Alenconii,& cæterorum castrorum facta à Rege Ludouico Petro secundo,aut tertio genito,an censeatur facta tanquam de proprio patrimonio ipsius Ludouici,an tanquam de demanio Regis. respon.80.nu.11. 70
donatio Castri noui Claromontis,in pacto matrimoniali appositio soli Ioanni aut eius filiis ex illo matrimonio nascituris an facta intelligatur.resp.cxxxj. nume.36. 175
donatio omnium bonorum præsentium & futurorum reseruatis Florenis centum de quibus donans testari possit,an valeat.respon.cxlv.nu.4. 184
donatio inter patrem & filium, non valet,iurata tamen valet. respon. cxxvij. nume.8. 169
donatio facta à patre peste iferato filio in potestate,an censeri debeat donacio cà mortis,an inter viuos.resp. cxlviij.nu.3. 186
donatio inter uirum & uxorem,est contra bonos mores : ideo prohibita.respõ. cxxviij.nu.1. 169
donatio causa mortis iisdem modis caducatur,quibus & legata.respon. xcvj.nu mero.1. 155
donatio dicitur inofficiosa,etiam si ex post facto inofficio sa reperiatur.respon. cxcviij.nu.7. 217
donatio simplex ualida à principio,uenit conferenda:remuneratoria autem ne quaquam.respon. cxlviij.nu.9. 186
donatio inter uiuos censetur si dicatur ī instrumento,quod pater donauit filio, pro se & suis.respon.cxlviij. nu.7. 186
donationes inter uirum & uxorem,an iurisiurandi religione firmentur & an illud sit seruandum iuramento uide Doct.opi.in utramque partẽ.respon.cxxv. numero 1. 168
donatio omnium bonorum presentium & futurorum reseruato usufructu,an ualeat.respon.cxlv.nu.3. 184
ex donatione principis transfertur dominium sine ulla possessionis apprehensione.respon.cxiiij.nume.10. 163
donatio in testamento pure facta non potest reuocari.de lega.j.l.nemo potest. nume.35. 122
donatio facta ecclesiæ,an reuocari possit propter ingratitudinem prælati.de reuocan.dona.l.si vnquam.post.nu.113. 318
donatio omnium bonorum sempronio facta,reseruata quadam pẽsione annua qua presbyterari intendebat si ex interuallo ea lege confirmetur,quod si donator sine liberis decederet,dicta pensio extincta foret an reuocetur per superuenientiam liberorum.de reuocan. dona.l.si vnquam.nu.114. 316
donatio,quæ nõ reuocatur legitimatione filii,virtute,l.si vnquam an saltem reuocari possit tanquam inofficiosa,vsque ad debitum bonorum subsidium. de reuoc.donatio.l.si vnquam.nu.89. & 90. 314
donatio an sit inofficiosa, quomodo cognoscatur: quod tempus spectandum, ibi.nu.91.
donatio an reuocetur,si donatarius scidit vel laceravit vestes donatoris.licet corpus ipsum non attigerit.Et an eo ipso dicatur violentas manus intulisse. C.de reuocand.donatio.lege fin.num.55. & 56. 319
donatio perfecta potest reuocari propter ingratitudinem.& ita immunitatis priuilegium.de reuoc.dona.l.fi.nu. 1. 317
donatio an reuocari possit,si donatarius fuerit impeditus legitimo impedimento adimplere conuenta.de reuocand.donatio.l. fi.nume.107. 321
donatio non reuocatur ex eo,quod donatarius non subuenit donatori in suis necessitatibus,vt promiserat:si non fuerunt ei necessitates denũciatę:& quid ita.ibi.nu.108.
donatio reuocari potest arguendo de legitima ad alimenta. C.de reuocan.do. l.si vnquam.nu.69. 313
donatio facta filio in potestate,an valeat:ibi.nu.33.34.35.& 36. 313
donatio cuiuslibet rei particularis,potest dici pars bonorum. de reuocand.dona.l.si vnquam.nu.16. 309
donatio ob causam respicientem solam vtilitatem donatarii insinuanda est,sicut simplex donatio.l.si vnquam. nu.27. 310
donatio ob causam,non est propria donatio sed potius permutatio.de reuocã, dona.l.si vnquam.nu.25.& 29. 310
donatio ob causam an ex aliis pluribus causis,quam dictis supra reuocetur:qd non,quid ita.de reuo.donatio.l.fi.nu.148. 323
donatio ob causam est potius permutatio,quam donatio.ibi.
donatio remuneratoria non potest reuocari propter ingratitudinem.ibi. nume ro 150.
donatio non reuocatur propter ingratitudinem,nisi donator declarauerit motum animi sui. Item nec legatum.ibi.nu.151.
donatio an reuocari possit,si donatarius agenti donatori alimenta non præstiterit.ibi.nu.163. 323
donatio ex causa mortis dicitur pura,& simplex donatio.ibi.nu.169. 324
donatio facta ecclesiæ,vel pię causę,non reuocatur prætextu ingratitudinis.& nu.173.& an valeat pactum de eo:ibi. nu.170.& 181. 324
donatio facta ecclesiæ,an possit reuocari propter ingratitudinem prælati remissiue.ibi.nume.173.
donationem reuocare matri ex quot causis liceat.de reuocan.dona.l.fi. numero 210. 326
donatio simpliciter facta,debet alio non apparente censeri pura.de reuocã.do. l.si vnquam.num.2. 309
donatio facta ab infirmo in dubio præsumitur donatio causa mortis. respon. cxlviij.nu.4. 186
donatio an dicatur causa mortis,si quis donat post mortem omnia bona sua titulo donationis.Et quid si donator promiserit donationem habere ratam & gratam, & nullo unquam tempore illam reuocari.responsi. cxlviij.numero 5.&6. 186
donatio quæ morte confirmatur,non confertur: quia habet uim relicti.ibi. numero 8.
donatio omnium rerum immobilium facta à minore cum decreto, ipso iure est nulla: sustinetur tamen propter iurisiurandi religionem. Et quid si minor reperiatur enormiter læsus.resp.cxxviij.nu.1.&2. 180
donatio facta magistro Augustino primo donatario,uti facta de consensu directorum dominorum posteriori præfertur. respon.cxxxvij. nume.9. 179
donatio facta ob causam non requirit insinuationem. responso cxlvij. numero 3. 185
donatio facta filiis in potestata iurata, ualet, & quid ita.respon. cxlviij. numero 4. 185
donatio licet uerba faciat de mortis causa,nihilominus non semper mortis causa donatio dicitur: sed sæpius inter uiuos inducatur. responso. 95. numero.3. 185
donatio in pacto matrimoniali appositaob causam matrimonii facta intelligitur & re non integra pœnitere nusquam licet: maxime si iuramento fuiciatur.ibi.nu.4.
donatio facta à matre in præsentia mariti, & patris donationi consensum & authoritatem præstantium reuocari non potest. responso. cxcviij. numero 1. 127
donatio rei alienæ quæ fit à sciente scienti; non ualet ipso iure.respon.cxl. numero.2. 182
donatio simplex quæ in uita donantis ualuit,non imputatur in legitimam.respon.cxcviij.nu.4. 217
donatio rei alienæ facta scienti quatenus ualeat.respon. cxl.nu.10 182
donatio facta in fraudẽ creditoris uenit reficiẽda,si appareant aliqua signa fraudis.respon.cxlv j.nu.4. 185
donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, non ualet: quia aufert liberam testandi faculatem.Item non fiemant iuramento & quid ita. resp. cxlv.nu.1.

In omnia Io.Fran.Rip.opera.

184
cxl.v.nu.1.
Donatio omnium bonorum facta á prodigo manifesto,ante interdictã administrationem, an valeat. quòd non idem in donatione maioris partis bonorũ de verb.obl.l.is cui bonis.nu.13.& 14. 271
donatio & promissio facta merettrici à milite non valet.de verb.obl.l.fi plagii. nu.13. Idem in clerico. Quid in doctore remissiuè. 15. 293
donatio causa mortis facta præsenti,quamuis non requirat additionem hæreditatis,donatio tamen facta absenti requirit additionem: quia non valet,nisi in re fideicommissi.quo.leg.l.j.§.si quis mortis.nu.8. 245
donatio facta ante homicidium incontinenti subsequutum, præsumitur facta in fraudem fisci.l.fi ventri.§.corũ ratio.nu.5. 237
Donatio ex qualitate personarum potius quàm mutuum quandoque præsumitur.si cert.pet.l.mutuum damus.nu.24. 8
donatio causa mortis facta presenti & tacenti an valeat.C.de pactis.in continua.rubr.nu.6. 301
donatio facta concubinæ per clericos & milites an firmetur iuramento. de re iudic.l.miles.nu.12. 226
donationis instrumento si caueatur huiusmodi instrumentum extendi posse di ctamine sensuque sapientis, an sapiens addere possit renuntiationem huius legis in extensione.de reuoc.donat.l.si vnquam.nu.120. 316
donatio causa mortis,quò ad ordinationem & modum ineundi magis accedit contractui,quàm vltimæ voluntati.de leg.j.l.sciendum.nume.3.Ex quo duo inferunturi vt numer.5. & 6.de veritate tamen conclu.& illationem latè ibi disputatur. 103
donatio causa mortis non æquiparatur vltimę voluntati,què ad effectũ,quando diuersitatis ratio contrarium demonstrat.ibid.nu.17
donatio ob benemerita non impugnatur filio in legitimã:& quæ sit ratio.ad leg, Falc.l.in quartam.nu.149. 151
donatio simplex etiam impugnatur in legitimam, vbicunque inter fratres emergeret inæqualitas: quę conclusio licet communiter reprobetur, saltem tamen inofficiosa donatione.ibid.nu.150.
donatio simplex facta filio cum iuramento,non impugnatur in legitimam:quia statim valida est propter iuramentum.ibid.nu.151.
donatio causa mortis quantum ad confirmationem æquiparatur contractibus non legatis:quia licet ad legatorum confirmationem requiratur aditio hæreditatis,non tamen ad confirmationem donationis, quam sola mors confirmat.declara dupliciter.de leg.j.l.sciendum.nu.18. 104
donatio causa mortis renocata per pœnitentiam, reconualidatur, si donator decedat sine hærede.ibid.nu.19.
donare causa mortis an possit filius patri: communis est posse : ratio ibi traditur. ad senatusc.Treb.l.j.§.fuit quæstum.nu.2. 158
donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, reseruata sibi facultate disponendi de aliquibus bonis in vita,non valet.solut.matr.nu.17.in continua.rubr. 35
donatio inter virum & vxorem non firmatur morte,nisi præcesserit traditio in vita,vel aliquid quod habeatur pro traditione. ibid.nu.23.
donatio facta filio studiorum causa,an valeat.solu.matrim.l.dotis causa.nume ro 140. 45
DONEC,aduerbium,limitat dispositionem ad diem,in quem confertur.de vulg.subst.l.moribus.nu.6. 69
dotare filiam ingratam non tenetur pater.de reuocand. donation. l. finali. numero 5. 317
DOS æquiparatur legitimæ: & eius loco succedit. solut.matrim.l.dotis causa. num.54. 42
dotis in causa an procedatur summariè respectu probationum. & an diebus feriatis.sol.matr.l.dotis causa. nu.45.&46. 41
dos propriè dicitur post matrimonium legitimè contractum,& nondum dissolutum.sol.matr.nu.66.in continuatione rubr. 38
dos profectitia quæ dicatur.sol.mat.l.dotis causa.nu.123. 44
dos profectitia cur sit communis inter patrem & filiam.sol.matr.l.ij.§.quod si in patris.nu.16. 49
dos restitui non debet constante matrimonio,nisi in casibus hic traditis.solut. matr.l.soluto matrimonio.nu.23. 43
dos qua actione reputatur matrimonio pronuntiato nullo, solut.matr. nu.28. in continuatione rubr. 35
dos data filię non imputatur nepotibus in legitimam, quando nepotes habet dotem à matre,vt hæredes ipsius matris.respon.cxviij.nu.5. 217
dos confessata an habeat priuilegia tacitæ hypothecæ: hic contra maritum & hæredes, secus contra tertios creditores : intellige vtrunque dictum,vt ibi. de priuileg.cred.l.ij.§.si sponsa.num.22. 235
dos confessata an habeat personale priuilegium prælationis. ibidem numero 23
dos constituta filiæ nupturę deducitur ante omnia legata,tanquam æs alienũ: etiam si essent ad pias causas.ibid.num.13.& 15. 235
dos an computetur inter æs alienum patris.ibid.nu.14.
dotes duę si ab eodẽ marito debeantur, tunc in personali præfertur prior dos. de priuil.cred.l.priuilegia.nu.52. 239
dotis fauore incertitudo quantitatis non vitiat dotis constitutionem, nec libellum, nec sententiam: nec legatum dotis. de verborum obligat. l.ita stipulatus.nu.18 282
dotis fauore, mortuo promissore incertæ dotis ante declarationem, non extinguitur stipulatio.ibid.nu.35. 283
dos materna non imputatur in legitimam nepotum , si filia viuo patre effecta sit sui iuris per emancipationem : & quare. ad legem Falcid. l.in quartam. num.195. 153
dos data filię an nepotibus in legitimam imputetur , inspicienda est stipulationis forma : quia si taliter sit concepta , quod nepotes consequantur dotem vt hæredes matris,non imputabitur: aliàs secus:ex quo infertur vt ibi, num.196
dos data matri indistinctè,imputatur nepotibus in legitimam : siue sint matris hæredes,siue nõ.modò mater in potestate patris mortua sit.communis contra.ibid.num.197
dotem maternam non imputant nepotes venientes ad aui successionem : ex persona propria,vt quia concurrunt cum aliis nepotibus, vel petunt ab extraneo legitimam:secus si ex persona matris veniret : vt quia concurrunt cum patruis,&c.quia tunc imputant. ibid.nu.198
dos data filię an imputetur nepotibus stante consuetudine,quòd extantibus liberis ex matrimonio , dos non reuertatur ad patrem.post multa concludit quòd sic.ibid.nu.190.& 192
dos data nepti ab auo,vel donatio propter nuptias data nepoti , an imputetur filio in legitimam suam : conclusio est datam filij contemplatione imputaridatam verò neptis contemplatione non. ad legem Falcid. l.in quartam. nu.202. 153
dos data nepti præsumitur data ab auo filij contemplatione. numero 206 ibidem.
dos quę tempore mortis patris nondum erat ad ipsum reuersa,non venit filio in legitimam imputanda.ibid.nu.203.
dos data nepti non imputatur filio in legitimam,quando filius dotis datę tempore erat diues : quia auus neptis contemplatione non filij dedisse videtur. limit.205.ibid.nu.204.
dos data filię non imputabitur nepotibus , si expresso pacto dos pertineat ad eos,vt ad hæredes.vt si stipulatum fuerat,soluto matrimonio dotem filię,& eius hæredibus reddi : idem si dos nunquam sit ad patrem reuersura ex forma statuti.ad leg.Falc.l.in quartam.nu. 194. 153
dos data filiæ an sit imputãda in legitimam nepotum?communis quòd sic:quæ etiam procedit in donatione propter nuptias facta filio, quæ imputatur etiã in legitimam nepotum.ibi.nu.189. 152
dos data à patruo imputatur filiæ in legitimam in bonis patris debitam.ibid. nume.206. 153
dos data matri,vel donatio propter nuptias data patri transeunti ad secunda vota an imputanda sint in legitimam ipsis debitam in bonis filii.ibidem.numero 208.
dos data filiæ an imputetur in Falcidiam patre imputari mandante: cum alias non imputetur cum alio,quam iure hæreditario capitur.ad legem Falci.l.in quartam.nu.30. 147
dos data à patruo patris contemplatione imputatur filiæ in legitimam.ibidem nume.139. 151
dote relicta per patrem filiabus hoc modo, Titiæ,Meuiæ,& Sempronię filiabus meis cum nupserint pro earum dotibus lego aureos mille pro qualiber, an dos prædictis antequam nubat accreiscat aliis sororibus,an verò remaneat penes grauatum, de leg.iij.l.re coniunctã.nu.70. 138
dotis causa vel donationis propter nuptias res alienari prohibitę, alienari potuerunt non obstante prohibitione testatoris.limita tripliciter.nu.73.&seq de leg.j.l.filiusfa.§.diui.nu.70. 130
dos quibus prælegiis gaudeat.sol.matr.l.dotis causa.nu.34. 41
dotalis fundus & donatio propter nuptias alienari non possunt,nec præscribi. sol.mat.l.j.nu.34. 41
dotalis fundus an possit præscribi mortua vxore in præiudicium hæredũ. ibid. nu.35.
dotalium rerum dominium an soluto matrimonio transferatur ipso iure in mulierem absque traditione, & an in hæredes mulieris. ibidem,num.36.37. & 50. 41
dos an repetatur,quonis modo matrimonium soluatur. solut.matr.num.25.in contin.rubr. 35
dos an repeti possit separato toro.ibid.nu.26.
dotales res immobiles , an possint alienari seruata solennitate auth.siue à me. C.ad velleia.solut.mat.l.dotis.nu.163. 43
Dotis diffinitio.latius.43.latissimc.53.vbi de veritate diffinitionis Bar.disputatur per multa.soluto matri.nu.40.in continuatione rubri. 36
Dote principali soluta,non permittur actio ad fructus. solu.mat.nu.46.in continuatione rubri. 36
Dotis instrumentum præsumitur prius factum, vbi concurrunt plura instrumenta eodem die confecta.late & nu.5.& 39.Limitatur.nu.6.7.9.10.& 11.solut. matri.d.l.dotis causa.nu.3. 39.& 40
Dotis instrumeatum,an præsumater prius confectum mnliere concurrente cum fisco contra tertium.ibi.nu.10.
Dotis priuilegia competentia ante matrimonium quæ sint: latissime.nu.50. cũ nu.seq. 41
Dotis causa an sit misti fori,& sic an etiam iudex ecclesiasticus sit competens in dex in ea ibi.nu.47.
Dotis incertę promissio valet ibi.nu.98. 43
Dotales res mobiles,an iure antiquo alienari possent:& quid hodierno iure ibi. nu.120.
Dotis solutio facta vxori constãte matrimonio extra casus à iure permissos,nõ liberat maritum:de veritate tamen ibi late.soluto matri.nu.25.& 45.limitatur multimodè.nu.26.& seq. 46
Dos an sit ius vniuersale & incorporale:communis quod sic.ex quo infertur ad plura solu.mat.nu.43.& seq.in continua.rub. 36
Dos promissa nondum tradita,an sit proprie dos.late solu.matr.num.58.in cõtinua.rub. 37
Dos propriè non dicitur ante contractum matrimoniũ:sed an large dici possit dos,sol.mat.nu.60.in continuatione rub. 37
Dos non dicitur proprie post matrimonium nulliter contractum: & sic iura loquentia de dote non procedunt in dote putatiua: nisi agatur de fauore mulieris.64.solu.matri.nu.63.in continuatione rub. 38
Dos si promittatur marito stipulanti per patrem mulieris,vel extraneum præsente muliere,& tacente,licet ex tali stipulatione actio sibi non queratur contra promittentem,tamen ex pacto nudo contracto inter promittentem.& eã prælentem,tacentem sibi datur actio.solu.matri.l.dotis causa.nu.53. 41
Dos data nepti ab auo imputatur patri in legitimam.sol.matri.l. dotis causa. num.75. 42
Dos censetur promissa de bonis ipsius filię,si pater tẽpore promissionis protestatus sit,quod dotem promittebat de bonis filię:non tamen cẽsetur per hoc pater exoneratus ab onere dotandi,nisi filia protestationi cõsenserit.ex quo infertur vt ibi.solu.matri.l.dotis causa.nu.91. 43
Dos data à patre pro filia spuria an possit constante matrrimonio reuocari in eo quod excedit alimenta.solu. matri.l.dotis causa.nu.68. 42
Dos,an proprie dicatur,antequam vxor fuerit cognita,& transducta in domũ mariti.sol.mat.nu.67.in continuatione rub. 38
Dos,est restituenda sol.mat.l.soluto matri.nu.1 45
Dos data filię,an possit minui: per patrem ipsam volentem monasterium ingredi.solu.mat.l.dotis causa.nu.61. 42
Dos profectitia,an iure nouo sit præcipua filię.ita quod pater nõ habeat vsum fructum,sicut non habet in auenctitia.sol.matr.lij.§.quod si in patris.nu. 49.
Dos profectitia filiæ non confiscatur ob delictum patris.ibi.nu.19.
Dos profectitia est communis patris & filię.ibi.nu.2.fallit.nu.3. 48

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

1 DVBITATIO quid.de iureiur.l.admonendi.nu.87. 20
1 DVAE regulæ traduntur circa imputationem fiendam. Prima est, quæcunque iure hereditario capiuntur,in Falcidiam imputantur. Secunda concipitur negatiue.& j.nu.64.ad leg.Falci.l.in quartam.nu.24. 146
1 duobus inuicem adæquatis virtus potentior vnius alteri communicatur. pro qua regula multa egregie dicta cumulantur. de leg. j.l. per omnia. numero 13. 100
2 duo testes etiam fœminæ sufficiunt ad probandum matrimonium. respons. vij. nume.4. 106
2 duo testes concordes,& plene deponentes,& omni exceptione maiores:destruunt omnes præsumptiones contrarias.respon.clxj.nu.10. 193
1 duo rei debendi & credendi etiam in testamentis constituipossunt.de leg. j.l.si ex toto.§.si ita scriptum.nu.1. 114
1 duo vincula sunt fortiora uno:l imita quatuor modis.de lega.iij.l.re coniuncti. nume.13. 134
1 duo rei promittendi,an possint interuenire pro dote restituenda.solu.matri.l.si constante.nu.55. 55
1 duo ubi sunt æquiparata à lege veteri,lex noua disponens super uno, extendit ad alterum.de leg.j.l.1.nu.3.fo.99.& l.sciendum.eo.tit.nu.21. 104
2 durum & in humanu est publicationem rerum familiarium,paupertatis detegere vilitatem.respon.lxxxvij.nu.1. 151
1 durius agitur cum lege quam cum homine,in his,quæ cum magna causa & deliberatione sunt à lege statuta.de verbo.obli.l.si insulam.nu.59. 278
2 DVX Mediolani in suo dominio habet iura imperii,& omnia potest quæ sunt concessa Imperatori.respon.clxxj.nu.13. 198
2 ducatum alienandi facultas domino an interdicatur.resp.clxxix.nu.16. 203
2 ducatus Alenconii & comitatus Pertici an censeant donati Comitibus,& Ducibus in eorum appanagium.resp.lxxx.nu.14. 143
2 ducatus Alençonii & comitatus Pertici an sint de demanio Regis Francie? resp. lxxx.nu.1.3.& 9. 143
2 ducatus Alenconii, & comitatus Pertici,à principio erant de Ducatu Normaniæ.respon.lxxx.nu.50. 145

De litera.E.

2 EBRIVS testis esse non potest. & ibi videre licet an aduersarius,risosus,iniurius,& inimicus admittantur in testem?respon.iiij. numero.14. 127
1 Ebriosus non debet ad ordines ptomoueri. C.de reuoc.dona.l.fin. numero.79. 320
1 ebrius non potest esse testis,nec testamentum facere,eique nocet sua confessio. C.de reuo.dona l.si.nu.76.& 78. 320
ebrius nemo præsumitur nisi probetur.ibi.nu.80.
1 ebrii contractus est ipso iure nullus.de uerb.oblig.is cui.bonis.nu.25. 271
1 ebrietas omnium uitiorum est fomes,& ob eam suspendi potest ab officio & beneficio clericus.Item miles cingulo militiæ priuari. nume. 73. Item doctor exautorari.num.74.Item medicus ab officio medendi remoueri.C.de reuoc. donationib.l.si.nu.72. 320
2 ECCLESIA an & quando teneatur ad omnia quæ imponuntur pro aquis publicis habendis, vel aquæductibus purgandis .in tracta . de pest. cap .4. numero.44. 84
2 ecclesia an habeat tacitam hypothecam in re empta ex pecunia sua:& an dominium.in quibus.cau.pig.l.senatusco.nu.16.cum seq. 33
2 ecclesia parochialis erecta in cathedralem non perdit priuilegia cõcessa prius parochiæ.respon.xxxi.nu.21.& 22. 116
2 ecclesia secularis potest dici conuentualis de iure , & proprietate vocabuli. de cauf.possef.& proprie.c.cum ecclesia Sutrina.nu.4. 59
Et ibi vtrum & quomodo differant capitulum & conuentus.
2 ecclesia ponitur pro capitulo.de rescrip.c eam te.nu.16. 31
2 ecclesia Romana constituitmr ex omnibus Christi fidelibus. de constit. in rub. numero.18. 3
1 ecclesia est mater iustitię, & bonorum morum. de vulga. subst. l. moribus numero.4. 69
1 ecclesia,an cognoscat de causa dotis viduarum principaliter in iudicio proposita.sol.matri.l.dotis causa.nu.48. 41
2 ecclesia principalis illa præsumitur , ex ecclesiis simul unitis , quę plures habet conjecturas pro se.&c.respon.xxi.nu.14. 112
2 ecclesia tenetur ex contractibus per prælatum cum consensu totius capituli,non minę ipsius ecclesiæ celebratis.resp.lvi.nu.1. 131
ecclesia minor,& pupillus æquiparantur.ibi.nu.2.
2 ecclesia tenetur ad onera communem utilitatem concernentia. respon. lxviij. numero 6. 135
2 ecclesia tenetur ad onera refectionis viarum,pontium,fontium,& murorem.respon.clxviii.nu.5.& 6. 196
2 ecclesia ponitur pro capitulo,siue clero.resp.clxx.nu.15. 198
2 ecclesia patochialis dignior an possit annecti collegio minus digno.respon.o xiii.nume.2. 109
2 ecclesia tenetur ad solutionem collectæ impositæ pro redimenda vexatione & incursione hostium.Item pro conseruanda,vel liberanda ciuitate à pestilentia.resp.clxviij.nu.7.& 8. 196
1 ecclesia debitrix gaudet priuilegio , vt possit creditori rem mediocrem de bonis suis insolutum dare, ita quod creditor eam accipiat addita decima parte pretii.si cer.peta.l.2.§.mutui datio.nu.27. 11
1 ecclesia est potior creditoribus & domino in rebus Deo hypothecatis & postea sacratis.de priuil.cred.l.priuilegia.nu.50. 239
ecclesia mater esse debet honestatis & æquitatis. C.de reuo.donat.l.si vnquam. post.nu.114. 316
1 ecclesia non incidit in pœnam.l.si quis in tantam.C.vnde vi.propter volentiam prælati.C.de reuo.donat.l.si.nu.174. 324
1 ecclesiæ creditam pecuniam , in illius vtilitatem fuisse versam probare uolens, quid teneatur probare.de priui cred.l.si venrri.§.eorum ratio.nu.12. 237
1 ecclesię agenti an sit edendum per reum ad intentionem eius fundandam. C.de eden.l.ipse dispice.nu.13. 295
2 ecclesiam vnite alteri papa potest inuito & non uocato ordinario & quid in legato de latere. resp. xiii.nu.6.& 7. 109
2 ecclesiam,qui recusat ampliare,& restaurare,est indignus decimis respon.xxvj. nume.17. 114
2 ecclesiæ regimen concessum est in temporalibus atque spiritualibus collegio spiritussancti, per vnionem parochialis ecclesiæ sibi concessam. respon. xiii. numero.1. 109
1 ecclesiæ res semel data in emphyteusim,vel in feudum,perpetuo durat emphyteutica:& si reuertatur ad ecclesiam absque solenitate iuris,dari potest in emphyteusim.de leg.1.l.filiusfamilias.§.diui.nu.65. 130
2 ecclesiæ alteri ecclesiæ vnitę per incorporationem sunt tanquam pedissequę illius cui vniuntur.respon.xxj.nu.13. 112
2 ecclesiæ priuilegia papa concedit principaliter propter publicam vtilitatem.respon.xxxj.nu.17. 116
2 edelesiis pluribus simul unitis illa præsumitur in dubio principalis , quæ plures habet coniecturas pro se.& ibi plura de ordine scripturę ac nominationis.respon.xxj.nu.14. 112
2 EDICTI regii declaratio : ad ipsum regem spectat.respons. clxxxiii. numero.4. 199
2 edicta prætoris,rationabili interpretationi acquiescunt.resp.lxxxii.nu.17. 149
2 edictum de testamentis an sit prohibitorium.responso.cxxx.nu.2. 171
2 edicta maxime pœnalia decernere,& proclama facere, iurisdictionis est.respon. clxiii.nume.2. 194
1 edictum diui Adriani competit:directo substituto,non fideicommissario:intellige tamen ut ibi.de vulg.substi.l.centurio.nu.51. 78
1 edictum diui Marci de quo in l.extat.ff. quod met.cau.an detur contra legatarios occupantes legata post aditam hæreditatem.quo.leg.l.hoc interdictum numero 20. 244
1 edictum & interdictum quomodo differunt,plures traduntur differentię.de interd.super continua.rub.nume.20. 241
2 EDIFICARE an cuipiam liceat si ex edificio restagnet aqua in via publica.quæ cito corrumpitur.in tract.de pest.c.4.nu.82. 84
1 edificans in suo à se possesso an possit prohiberi per prętorem vel lapilli iactum an vero sit opus nunciatione noui operis.de no.oper.nun.l.de pupillo.§.meminisse.nu.8. 187
edificare in suo memini licet cum vicini damno siue directo immittatur,uel pociatur in prędium vicini,siue per indirectum ex vsu edificii secutura est immissio.ibi nu.34. 188
1 edificia priuata differe debet ab ędibus sacris quidecim pedum interuallo:alias cuilibet competit demolitorium interdictum. de interdict. l. videamus. numero.6. 251
1 ædificia non coherentia solo, & naues equiparantur.de flumi.l.quominus. numero.123. 251
1 ædificium factum de pecunia ecclesiæ an cedat solo proprio clerici. in quibus cau.pig.l.senatusconsulto.nu.18. 33
1 EDITIO quando fienda sit à capite,& quando non.solut.matri.num.22.in continua.rub. 35
1 editio quare fiat iudici. C.de eden.l.edita.nu.4. 299
1 editio actorum an differat ab editione aliorum instrumentorum , & in quibus. C.de eden.l.is apud.nu.1. 297
1 editio an fiat iure actionis,an officio iudicis:& si sit iudicis officio,an nobili,an uero mercenario. late traditur. C.de eden.l.ipse dispicie.nu.19. 296
1 editio actorum an sit fidei iudici & partibus coram quibus confecta sunt. C.de eden.l.is apud.nu.14. 297
editionis finis quis sit.ibid.nu.13.
1 editio an fiat iure actionis an officio iudicis quæ vtilitas resultet.plures recitantur utilitates.C.de eden.l.ipse dispice.nu.21. 296
editio sit iure actionis in casibus hic recitatis.ibi.nu.22.
Editio sit iure actionis descendentis ex contractu illo, ex quo quis est obligatus conficere librum rationum,late de ueritate:& ibi an notarius vel argentarius teneatur actione mandati ad edendum.ibi.nu.32.
1 EFFECTVM & non verba inspicimus ad cognoscendum contractum. C. de reuo.don.l.si vnquam.nu.19. 310
2 ELECTORES si scienter elegerint inhabilem qua pœna debeant puniri. in tract.de pest.cap.5.nu.197. 93
Et quam pœnam incurrant patroni, qui huiusmodi custodes repræsentauerunt nu.198.& 199.ibid.
2 ELECTVS vel præsentatus à bone fidei possessore præfertur electio vel præsentatio à proprietario.de cauf. poss. & propriet. cap. cum ecclesia Sutrina. nume.130. 65
2 electus ante confirmationem non habet exercitium inrisdictionis:licet possit dici prælatus habitu.de rescript.c.eam te.nu.10. 31
2 electus & confirmatus ante consecrationem , non dicitur promotus ad episcopatum;quemadmodum non suscepto pallio,non potest quis dici archiepiscopus.numero.2.6.& 9.vbi dantur plures fallentiæ de rescriptis.capitu.eam te. numero 1. 30
2 Electus in Papam ante benedictionem,coronationem , & consecrationem non potest intitulari pontifex Maximus . de rescriptis. capitulo eam te. numero.3. 30
Et quid de electo in Imperatorem.nu.4.
2 ELECTIO facta exclusa vel contempta maiori parte, mero iure valet.de cauf.poss.cap.cum ecclesia.nu.12. 60
electio dicitur vnanimiter celebrata quando nullus contradicit,ibidem numero.3.
electio episcopi & similiter cuiuslibet alterius prælati, spectat ad capitulum illius ecclesiæ ad quam eligitur.ibi.nu.5,
electio facta à proprietario alio existente in possessione eligendi etiam cum mala fide est cassanda.ibi.nu,131. 65
2 electio vt dicatur facta inspiratione,vel quasi,quid præcedere debeat.respon. 32.nume.8. 45
2 electio facta à minore parte capituli, contempta maiori est ipso iure nulla. respon.32.nu.5. 116
2 electio episcopi spectat ad canonicos de iure communi, ad Papam de antiquo, respon.31.nu.1.& 3. 115
2 electio quasi inspirationis vt dicatur,quomodo sit celebranda.responsa.xxxiii. numero.10. 117
2 electio secunda facta non cassata prima,non subsistit.respon.32.nu.7. 116
2 electio facta non vocatis absentibus mero iure valet, nisi non vocati contemptum prosequantur,qui etiam possun tratificare electionem.responsa.xxix, nu.1.2.fallit.3. 115
2 electio inspirata aut procedit ex spiritussancti inspiratione , aut ex præsumpta.respon.xxxiij.nu.8. 117

In omnia Io.Fran.Rip. opera.

2 electio clandestinè & de nocte facta, est nulla , nisi interuenerint tria luminaria. respon.xxxiii.nu.3.& 5. 117
2 electio secunda prima non cassata facta , cur non teneat . responso . xxxv . numero.1. 117
2 electio non valet,vbi non est libera voluntas.respon.xxxviii.nu.3. 118
2 electio quasi inspirationis non fit per vnum post alium,nec cum matura,& opportuna deliberatione.resp.xxxiii.nu.11. 117
2 electio facta per inspirationem etiam præsumptam, non eget confirmatione.respon.xxxiiii.nu.2. 117
2 electio episcopi de iure communi spectat ad canonicos cathedrales. responso. xxxvij.nu.1. 118
2 electio facta ante sepulturam defunctæ Abbatissæ, est nulla. respon.xxxiij. numero.4. 117
2 electionis confirmationem petens , tenetur ætatem legitimam probare : alias electio cassabitur.respon.xxxiiii.nu.3. 117
2 electione arbitrorum,non videtur recessum à iudice ordinario.responso. lxxx. nume.45. 145
1 electio nulliter facta non assumit ius eligendi: quod declaratur vt ibi.de leg.j.l. serui electione.nu.4. 108
electione nulla ignoranter facta non tollitur ius eligendi: secus si scienter : ideo scienter eligendo incapacem tollitur electio.ibi.nu.5
electio nulla est rebus omnibus non exhibitis:ideo ea non tollitur eligendi ius. quod limita duobus modis.ibi.nu.6.& 7.
electio rei alienę non priuat legatarium eligendi iure:quia talis electio non trahit secum executionem,quod procedit.vt ibi.nu.8.
electio an,& quando sit variabilis in contractibus.ibi.nu.15.
electio facta per uerbum suspensiuum, volo eligere :non admit variationẽ. ibi. nume.16.
electio facta forma à testatore data non seruata,non tollit legatario facultatem uariandi:quia nulla est talis electio.ibi.nu.13.
electio ubi alicui à lege data est , cum semel elegerit , amplius eligere non potest , sicut dicitur in electione ab homine,concessa , quod declara vt ibid. nume.2.
1 electio duplex, quædam meri facti solius voluntatis declaratoria , quædam iuris, vt electio quæ fit in capitulo.ad senatusconsul.Treb. l. ex facto.§. si quis rogatus.ij.nu.4. 169
1 electione data rectori,& scholaribus aut pœna apposita,rector & scholares erũt pares in eligendi potestate,& in pœna.de leg.iij.re cõiuncti.nu.104. 136
2 electio custodum banneriorum , seu salruariorum,obsterricum , & similium ad quos spectet.in tract.de pest cap.5.nu.186.cũ plurib.seq.to.93.Et quæ requirantur ad hoc ut custodes electi dicantur sufficientes.nu.194.ibid.
1 electio est creditoris in alternatiuis,quando alternatiua cadit inter duo,quorũ unum est tantum in obligatione,alterum vero adiectum est ad cautelam creditoris.de re iudi.l.iiij.§.si ex conuentione.nu.3. 221
eligens vnum remedium pro executione sententiæ, uel instrumenti non prohibetur ad alia redire.ibi.nu.1.
2 electio dicitur fructus iuris eligendi extans uiuente electo. de caus. pos.& propriet.c.cum ecclesia Sutrina.nu.106. 64
2 in electione desflorantis virginem relinquitur aut eam capere,aut dotare,aut pęnam corporalem subire de iure canonico.Sed de iure ciuili relegatur & dimidia bonorum suorum confiscatur.respon.lxxix.nu.3. 142
2 electione præferendus est is , qui misericors esse didicit . de rescrip. c. eam te. nume.35. 31
2 electione indigni an sit probanda ignorantia : & quando illa excusat. respons. xxxij.nume.1.&2. 116
2 electioni de indigno factę consentientes hac uice sunt priuati eligendi potestate.respon.xxxij.nu.4. 116
2 ELEEMOSYNAE quenis immensitas mensura dici potest in pauperes.in tract.de pest.c.5.nu.152. 92
2 eleemosynæ genus est optimum errantes reprehendere. in tract.de pest. cap.4. nume.172. 86
2 eleemosynam facere,an & quando diuites cogi possint.ibi.nu.196.
2 eligere amplius non potest,qui semel eligit.de leg.j.l.serui electione. nu.1. 108
1 EMANCIPARE filium pater ex his causis cogitur, ex quibus filius patrẽ exhæredare potest.de vulg.substi.l.Lucius.nu.27. 96
1 emancipati reuocantur in patriam potestatem quo ad onera,non quo ad honores,propter ingratitudinem.C.de reuo.dona.l.si.nu.167. 324
1 emancipatus filius si quid acquirat negotiando ex paterna pecunia an illud in legitimam imputet.ad l.Falci.l.in quartam.nu.160. 151
emancipato filio data in prœmium emancipationis , an veniant in legitimam imputanda:& quare dicantur data in prœmiũ emancipationi.ibi.nu.183.152
1 EMANDARE quid sit,C.de eden.l.edita.nu.36. 300
emendatio libelli semel permissa est non pluries.ibi.nu.40.
2 EMOLOGATIO laudi operatur vim pacti,& transactionis.respon.cvij. nume.2. 160
emologationis pactio super laudo arbitri faciendo non valet.de lega.1.l.nemo potest.nu.89. 124
emens rem sibi legatum,an censeatur legatum repudiare:& quid si emat rem sibi sub conditione legatam: & quid si emat etiam scienter ab hærede rem sibi pure legatam.de uerb.oblig.l.qui Romę.§.duo fratres.nu.91.92.93. 292
emens rem minori pretio,quam valeat, ab habente notitiam valoris , in foro conscientię tutus est.C.de reuocan.dona.l.si vnquam.nu.18. 310
emens alterius nomine tenetur ad fructuum restitutionem. de leg.j.l. serui electione.§.cum fundus.nu.17. 110
emens frumentum ad credentiam pretio, quo valuerit mense Maii , tenetur ad summam immoderatam propter euentum caritię insolitæ. in tract. de pest. c.1.num.98. 75
1 EMPTA de pecunia alterius, non sunt tacitè sibi hypothecata : fallit in emptis de pecunia pupilli , & militis. de pri.cre.l.dabimus. §. si quis cum tutor. nume.15. 236
2 empta res ex alterius pecunia non est illi tacitè hypothecata.in quibus cautis pig.l.senatusconsulto.nu. 11. Limitatur multimodè. nume.13.& seq. vsque ad finem legis. 32
2 emptor tenetur denunciare venditori etiam scienti litem motam,alias non potent agere de euictione.de constit.c.cum M.Ferra.nu.166. 18
2 emptori non sufficit denunciare litem fuisse motam , sed opportet quod emptor ostendat emptori libellum,& citationem.de constit. c. cum M. Ferrariea.nume.163. 17
1 emptor si emerit rem pro pignore iudiciali captam post captum pignus,& factas subhastationes in loco publico tunc executio iudicati in eum fiet. ad senatusc.Treb.l.j.§.si hæres.nu.22. 161
1 emptor hæreditatis an proprię dicatur hæres vel improprie.de lega.j.l.re coniuncti.nu.91. 139
1 emptor an teneatur denunciare litem motam contra se venditori scienti ipsam litem motam?communis quòd sic.fallit.18.19.20.23.& sequen.solu.matri.l.ij.§.voluntatem.nu.17. 51
emptor,qui non potuit denunciare venditori litem sibi motam , non prohibet agere de euictione contra venditorem.ibi.nu.24.
1 emptor si inquietetur super commisso , ob canonem non solutum per emphyteutam,vel ob deteriorationem, tunc tenebitur emphyteuta, qui vendidit, de euictione.de acqui,possi.l.si aliquam rem.nu.46. 215
1 emptor cui fuit traditus fundus hypothecatus non potest venditorem cogere vt fideiubeat pro euictione.ad senat.Trebel.l.j.§.si hæres.nu.31. 161
Quo autem remedio succurratur emptori. aliquot re media traduntur. ibidem.
1 emptor conueniri potest pro tributis & vctigali principis à venditore debitis. ad senatusc.Trebel.l.1.§.si hæres.nu.15. 160
2 emptio & locatio an & quando eisdẽ regulantur regulis.in tract.de pest. cap.1. nume.51. 74
2 emptori superficie an debeatur pensionis remissio,propter superficie ipsius ruinam.ibid.nu.52.
2 emptio interdum pro conductione exponitur.ibi.nu.58.
2 emptor omnium reddituum,& prouentuum percipiendorum ex datiis , & gabellis alicuius ciuitatis per decem annos,an petere poterit remissionem sibi fieri,si contingat ipsum parum,vel nihil percepisse de dictis datiis vel gabellis vno anno ratione pestis.ibid.nu.46.& 65.
2 emptio & venditio fieri potest in diem,vel ad diem,& sub conditione. responsi. cxliii.num.2. 183
2 emptio annui & perpetui redditus an sit de iure permissa,& ab omni fauore aliena.respon.iiij.nu.6.7.& 8. 105
1 emptio rei siue scienter aut ignoranter facta non valet. Limitatur septem modis vsque ad nu.8.exclusiue.de acquiren.posi.l.si aliquam rem.nu.2. 212
emptio possessionis rei suæ existentis penes venditorem valet:emptio vero proprietatis nequaquam.ibi.nu.3.
emptio possessionis rei suæ an valeat si auocari possit à possessore,aliquo remedio possessorio.ibi.nu.4.
emptio rei communis etiam pro parte emptoris emi potest.ibi.nu.6.
1 emptio an sit an vero innominatus contractus,quando datur quantitas, vt deẽ species.late cum seq.si certum peta.l.mutuum damus.nu.29. 8
emptio & venditio est cum datur quantitas vt tradatur species: intellige & declara vt ibi.nu.32. 9
1 emptor non liberatur ab obligatione supplendi iustum pretium etiam re empta perempta ante moram.si cert pet.l.quod te.nu.11. 12
1 emptori denunciare venditori motam litem super re vendita non sufficit, nisi li elli & citationis copiam venditori mittat. intellige ibi. si cer. pet.leg.quod te numero.65. 15
1 emptor simulate permutauit rem emphyteuticam irrequisito domino quamuis demum recuperet,non euitat commissi pœnam:quia non habet amplius rem ut emphyteuticam.ad leg.Falci.l.in quartam.nu.55. 148
emphyteuta alienans cum pacto luendi,si postea recuperet rem alienatam non incidit in pœnam commissi:& quare.ibi.nu.56.
1 emphyteuta an possit legare ecclesiæ certam pecuniam super re emphyteutica si in instrumento emphyteusis fuit appositum pactũ de nõ alienando.de leg. 1.l.filiusfami.§.diui.nu.90. 131
emphyteuta an possit hæredibus suis prohibere alienationem rei emphyteuticę?concludit quòd sic:quia etiam rem emphyteuticam relinquere potest per fideicommissum ibi.nu.81. 130
2 emphyteuta si alienet rem emphyteuticam , cum protestatione facta , talis protestatio non iuuat , nec excusat , de constit . cap.cum M. Ferrarien. numero.80. 12
2 emphyteuta qui iurauit in instrumento inuestiturę, an cessans per annum à solutione pensionis cadat ab emphyteusi. de rescrip. cap. ex parte. numero.16. 25
2 emphyteuta non potest irrequisito domino alienare:& tamen potest seruitutem imponere in prœiudicium sui , non in prœiudicium directi domini. de caus. pos.c.cum ecclesia.nu.122. 65
1 emphyteuta uendens rem iure emphyteutico non tenetur de euictione respectu directi dominii:ex quo infertur vt ibi. de acquiren. possef.l. si aliquam rem. nume.46. 215
2 emphyteuta non incidit in pœnam.l.si.C.de iure emphy.per translationem possessionis.respon.lxxxj.nu.21. 148
2 emphyteuta etiam per hctam traditionem factam absque consensu domini incidit in pœnam commissi.resp.cxxxvii.nu.7. 179
1 emphyteuta excusatur à caducitate,si propter difficultatem non valuit soluere canonem.si cert.pet.l.quod te.nu.41. 14
1 emphyteuta si asserat se permutare , vt fraudet dominum à iure prælationis , uel retentionis,quod non habet locum in permutatione,iudicabitur emptio ex quantitate pecunię,quæ excedit valorem rei quæ secum pmutatur.si cert. peta.l.muuum damus.nu.38. 9
emphyteuta fugens permutationẽ,ubi re uera colligebatur uenditio ex quantitate pecuniæ quæ accedebat permutationi, an incidat in commissum.ibid. nume.39.
1 emphyteuta an possit purgare moram semper vsquequo fuerit caducitas declarata per dominum.de nci.b.obli.l.si insulam.nu.39. 277
1 emphyteuta negans se tenere rem emphyteuticam priuatur iure suo. de pri. cred.l.priuilegia.nu.25. 239
1 emphyteuta negans se emphyteutam , an cadat ab emphyteusi.de re iudi.l.qui cum se.nu.5. 229

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

1 emphyteuta alienans rem emphyteuticam sine consensu domini,non cadit à iu re suo,si alienatio fuit nulla.de re iudi.l.4.§.condemnatum.nu.5. 222
1 emphyteuta non euitat penam commissi, quamuis rem alienatam sine consen su domini redemerit.de verb.obl.l.si insulam.nu.85. 279
1 emphyteuta inuestitus pro se,hæredibus,& successoribus suis non potest rem in alio domino in alium titulo singulari transferre.de priui.credi.l.dabimus.§. si quis cum tutor.nu.2. 235
1 emphyteuta an teneatur ad fructus perceptos à die,qua resoluta fuit emphy-teusis,& an usufructuarius à die finiti usufructus.C.de reuo.dona.l.si vnquã. nu.109.& 101. 315
1 emphyteuta qui tenetur ad canonem solum unius nummi,cadit ab emphyteu-si,si cessarit per biennium.C.de reuo.dona.l.si.nu.130. 322
1 emphyteuta remittens omne ius quod habet,vel habere sperat,licet censeatur remittere ius emphyteuticum competiturum in fauorem eius, cum quo pa-ciscitur,non tamen prodest ecclesiæ dominę directę.de verb.oblig.l.qui Ro-mæ.§.duo fratres.nu.88. 291
1 emphyteuta non potest redimere rem emphyteuticam in præiudicium domi-ni,cui fuit acquisitum ius prælationis vel commissi.de priuileg. credi.l.cum bona.nu.20. 233
1 emphyteuta non potest cæleri satisfactione moram purgare,facta declaratione caducitatis à domino.de ver.ob.l.si insulam.nu.38. 277
1 emphyteutę plures eiusdem rei si fuerint,vno non soluente pensionem pro par-te sua,an omnes cadant in pœnam commissi.de verbo.obliga.l.iiij.§.Cato. nu.44. 265
emphyteutę si fuerint plures hæredes,quorum vnus alienet partem suam sine consensu domini,an alii cadant ab emphyteusi.ibi.nu.45.
1 emphyteutę possunt irrequisito domino rem emphyteuticam inter se diuidere, vel quocunque titulo alienare.de verb.oblig.l.qui Romæ.§.duo fratres. nu-me.86.& 87. 291
1 emphyteuticę rei æstimatio consideranda est,secundum tempus quo data fuit i. emphyteusim:ideo emphyteutica re fertiliori effecta,non potest dominus pensionem augere.de pri.credi.l.cum bona.nu.15. 234
1 emphyteutę hæres non constituitur in mora per dominum directum: nisi do-ceat se directum dominum.si cer.pe.l.quod te.nu.59. 15
1 emphyteutica bona acquisita & acquirenda veniunt in generali bonorũ obliga tione.de pigno.l.conuentio generalis.nu.10. 26
emphyteuta,qui vult hypothecare rem emphyteuticam,an teneatur requirere dominum,an velit sibi mutuare eandem pecuniæ summam,quam ab alio in-uenit,& eum alteri præferet,an verò possit hypothecare sine consensu domi ni.ibid.nu 11.
emphyteuta nolente soluere canonem, potest creditor qui habet rem emphy-teuticam hypothecatam,offerre canonem directo vt euitetur caducitas.ibi-dem nu.12.
emphyteutica res an capi possit pro executione rei iudicatę,& deinde creditori adiudicari.ibid.nu.13.
1 emphyteusi per tertiam generationem finita cognati petentes renouationem non audiuntur domino volente emphyteusim retinere pro lęde veritate.ibi. & priuil.credi.l.cum bona.nu.9. 233
emphyteusi ecclesiastica finita per tertiam generationem,cognati tertii gradus petentes renouationem,præferri debent extraneis:& si denegetur renouatio appellare poterunt& veritate ibi. Idem in feudis.ibid.nu.6.& 7.
emphyteusi per tertiam generationem finita,vt cognati renouationem peten-tes cęteris præferantur requiritur vt liti hæredes illius,in cuius persona est finita:declara vt ibi.nu.3.
emphyteusis renouatio peti debet à cognatis intra annum, aliàs post non au-diuntur.de veritate.ibi.nu.11.
emphyteusi aut feudo finitis culpa emphyteutæ, vel felonia feudatarii, non per generationem, cognati petentes renouationem non audiuntur. ibidem. num.12.
emphyteusis renouationem petentes ita demum extraneis præferuntur,si idem pretium offerant, & eisdem pactis accipiant, quibus extranei: alias secus, ibid.nu.13.
2 emphyteusis ecclesiastica an & quando transeat in hæredes extraneos. in tract. de pest.cap.4.nu.255. 87
emphyteusi finita an & quando teneatur dominus colonum pro primo pretio restituere.nu.256.& seq.ibid.
emphyteuta, qui pestis metu non soluit pensionem in loco contractus,an excu setur à pęna propter moram commissam.in tract.de pest.c.1.nu.12. 73
1 emphyteusis à priuato concessa priuato pro se & filiis,intelligitur etiam natura libus concessa.de veritate latissime.ibi.limita,nu.61. ad Senatusc on.Treb.l. ex facto.§.si quis rogatus.nu.58. 166
Emphyteusis concessa pro se & filiis non intelligitur concessa pro fęminis. ibi. num.59.
1 emphyteusis ante acquisitionem accrescit coniuncto: nec reuertitur ad domi-num,de leg.iij.l.re coniuncti.nu.229. 144
2 emphyteusis concessa pro se,& liberis descendentibus per lineam masculinam seu agnatorum,an transeat ad filias,vel neptes ex filio:resp.clxxj.nu.10.198
2 emphyteusis seu feudum ijs verbis cõcessum,pro se suisque hæredibus, & qui-bus dederit, etiam in donatario verificantur,& emphyteutæ poteltas aliena di data intelligitur.respon.cxxxvij.nu.10.& 11. 71
1 emphyteusis ab ecclesia concessa alicui pro se & filiis,non intelligitur concessa pro naturalibus:nec pro legitimatis.63.limita tripliciter.nu.66.ad Senatusc. Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.62. 167
Emphyteusis concessa à nobili constituto in dignitate non intelligitur concessa naturalibus filiis.ibi.nu.64.
1 emphyteusim recipiens pro se & filiis tam masculis quam fœminis,censetur re cepisse ordine succedendi prius masculis,deinde fœminis illis deficientibus:& hoc vigente statuto exclusiuo fœminarum.ad Senatusc on.Trebel.l.hæredes. §.cùm ita.nu.76. 180
1 emphyteusis accepta pro se,& liberis masculis non transit ad nepotem ex filia. ad Senatusc on. Trebel.l.ex facto.§.si quis ita.nu.8. 171
1 emphyteutica bona in quibus succeditur ex contractu maiorum non iure hæ-reditario testatoris, non imputantur in falcidiam. ad legem Falci.l.in quar-tam.nu.67. 148
2 EO AMPLIVS dictio,est repetitiua.de constit.c.cum M.Ferra,nu.11. 7
2 EPISCOPVS præsumitur scire qualitas beneficiorum exittentium in sua diœcesi.respon.xlvij.nu.7. 123
2 episcopus non potest dispensare cum inhabilinisi in casibus à iure expressis:qa contra ius statuere non potest.respon.lxix.nu.9.& 10. 136
episcopus custos est canonum.ibid.
2 episcopus sine consensu capituli non potest diuidere vnam parochiam in duas. respon.clxxix.nu.5. 203
2 episcopus an possit eligere laicos fabricerios contra voluntatem rectoris.respo. lxix.nu.8. 136
2 episcopus post consecrationem translatus ad alium episcopatũ, statim sequuta translatione & confirmatione dicitur episcopus.de rescrip.cap.eam te.n.8.31
2 episcopus datus executor ad distribuendum bona inter pauperes potest conue-niri tanquam executor coram laico,coram quo pauperes etiam cõueniri po tuissent.de iudi.c.decernimus.nu.23. 53
episcopus an possit delegare causas ecclesiasticas laicis.ibid.nu.34.
2 episcopus volens recusare consilium,debet adducere legitimam suspicionis cau sam.de iudi.c.j.nu.46. 45
2 episcopus,qui est iudex causæ præparatorię habilitationis, an debeat etiam co gnoscere de causa rescissionis præparata.in rub.de iudi.nu.27. 36
1 episcopi literæ quando probent contra tertium & quando non.de iureiur.l.ad-monendi.nu.140. 22
2 episcopi electio de iure communi spectat ad canonicos: ad papam uero de iure antiquo.respon.xxxi.nu.1.& 3.fo.115.& respon.xxxvij.nu.1. 118
2 EPISTOLA nullam fidem facit,si anno & die careat,resp.cxliij n.3. 184
1 epistola quam fidem faciat.de iureiu.l admonendi.nu.133.cum sequen. 22
epistolę cambii probant contra scribentem receptionem.ibid.
epistola vt fidem faciat,in qua forma scribi debeat.ibi.nu.134.
epistola quæ caret data an probet contra scribentem.ibi.nu.135.
epistola præsentata ei ad quem mittrebatur, post mortem mittentis,an obliget mittentem.ibi.nu.136.
epistola contra tertium nihil probat etiam si sit litera episcopi sigillata.ibidem. nume.139.
epistola nullam fidem facit pro scribente.ibi.nu.137.
epistola fidem facit pro scribente,si recipiens tacuit,& non contradixit epistolę tempoi e receptionis.intellige vt ibid.
2 AEQVIPARATA vbi sunt aliqua à lege veteri,lex noua superuenies, di-sponens super vno censetur idem disponere super altero:intellige ut ibid. de acqui.poss.l.rem quæ nobis.nu.2.fo.209.& sol.mat.l.si constante.nu.69. 56
2 equus,qui infra triduum à tempore uenditionis,uel locationis mortuus est,pre sumitur mortuus ex morbo,quo tenebatur dicto tempore locationis vel ue ditionis.in tract.de pest.cap.8.nu.141.& 143. 103
2 Equi conductor,qui ex impositione valisę,siue malę,aut socii,equum conductũ deteriorem fecit,qua pœna teneatur.in tract.de pest.cap.5.nu.32. 89
1 æquitas in similibus causis similia iura desideratideo ex similibus uel maioribus causis contrahitur obligatio, digna priuatione beneficii. C.de reuo. dona.l. fi.num.145. 323
1 æquitate suadente licet recedere a qualibet iuris regula.de iureiur.l. admonen-di.nu.50. 19
1 EREMA an concedantur primo occupanti. de acqui.possess.in l. possessio. nume.14. 196
erema & inculta an præsumantur habita pro derelicto.ibi.nu.15.
1 erema loca an concedantur occupanti tanquam præsumantur in bonis nul-lius.de acqui.poss.l.rem quæ nobis.nu.37. 211
1 ERROR iuris habetur pro titulo quo ad præscriptionem, non quo ad ex-cludendum agentem interdicto quorum bonorum, & petitione hæreditatis de ueritate tamen ibi.late.quo.bono.l.ait prætor.nu.7. 242
error iuris non prodest vsucapienti.ibi.nu.9.
2 error probatur,si probetur rem se aliter habere.resp.cljnu.2. 189
1 error in proprio nomine habente conformitatem cum eo, in quo est erratum, an uitiet legatum.de leg.1.l.ũ quis in fundi uocabulo.ff.d.23. 107
erratum in dubio potius præsumitur in eo, in quo magis uerisimiliter caditer-ror.ibi.nu,28.
error in nomine adiectiuo an uitiet legatum.ibi.nu.29.
error in nomine proprio,agnomine,cognomine, & prænomine rei legatæ, uel ipsius legatarii,ac etiam hæredis,non uitiat legatum,nec institutionem,si de corpore constet.de leg.1.l.si quis in fundi uocabulo.nu.1. 106
error nominis proprii testatoris an uitiet testamentum.ibi.nu.7.
error in proprio nomine filii uitiat dispositionem: & econtra. error in proprio nomine parris.ibid.nu.8.
error in corpore vitiat dispositionem:ideo sacerdos baptisans feminam credens esse masculum,non confert characterem baptismatis.ibid.nu.11. 104
error in nomine appellatiuo regulariter uitiat dispositionem, quod quidoque fallit,ut nu.14.ubi traduntur septem fallen.ibid.nu.12.
1 error confinium qualitatis rei legatę,non uitiat legatum,si constet de corpore. Idem in errore patrię ipsius hęredis,uel legatarii ac etiam rei legatę de le.1.l.si quis in fundi vocabulo.nu.2. 106
error in nomine proprio rei promissę non uitiat contractum.ibi.nu.3.
error non uitiat iudicium vbi de corpore constat:ideo error in proprio nomi-ne rei petitę non vitiat libellum. Nec error nominis iudicis vitiat iudicium. Nec error nominis intitulati vitiat inquisitionem.ibi.nu.4.
1 ESSENTIALIA rei dicuntur illa, sine quibus res suum esse non habet.de ver.obli.l.stipulatio.nu.4. 256
1 æstimari debet res cum qualitatibus suis:ex quo plura inferuntur egregia dicta. ad senatusc.Treb.l.j.§.si hæres.nu.25. 161
1 æstimari rem pluris aut minoris faciant loci qualitas, tempus solutionis facien dę,& persona emptoris,& uenditoris.ad senatusc on. Treb.l.1.§.si hęres.nu-me.28. 161
1 æstimatio dubii euentus in Trebellianicam imputatur: & si res non euincatur, verus valor illius non imputabitur in Trebellianicam sed lucro hæredis ce-det.ad senatusc.Treb.l.1.§.si hæres.nu.13. 161
æstimatio fundi cum adiectione oneris impositi legatario, facit vt augmentum non cedat cõmodo legatarii.de leg.1.l.si ex toto.nu.11.fo 113.Quid si testa-tor leget fundum aut centum loco pretii an augmentum cedat legatario. ibidem.
2 AETAS ita testibus probatur,sicut instrumentis.resp.xxxiij.nu.4. 117
1 ETYMOLEGIA, descriptio, allusio, derivatio, & compositio an sint sy-nonyma.& de horum verborum significatione.de acquirend.possel.in l.pos-sessio.nu.18. 196
1 etymologia dicitur verbi in suum proprium significatũ resolutio.de acqui.pos-l.naturaliter.§.nihil commune.nu.4. 201
3 EVANGELICA denunciatio est a lege introducta.in rub.de iud.nu.58.38

Eucharistiæ

In omnia Io.Fran.Rip.opera.

2 Eucharistiæ sacramentum non est denegandum morienti si amisso vocis officio signa coram laicis fecerit contritionis.de iudi.c.decernimus.nu.72. 56
1 Euentus tristis,ad prouidendum,considerandus est,quando præsens status indi cat futurum euentum.solu.matri.l.soluto matri.nu.5. 45
1 Euentus tristis,&aduentitii casus an sint considerandi.de re iud.l.si quis ab alio. nume.7. 229
1 Euidentissimum & euidens capitur pro notorio. differunt tamen inter se.solut. mat.l.si constante.nu.23. 54
2 EXACTIO pecuniæ per quam fructus æstimantur, censetur prohibita.re-spon.iiij.nu.9. 105
2 Exactione pecuniæ numeratę prohibita,an censeatur prohibita exactio frumen ti, & aliorum fructuum.respon.iiij.nu.10. 105
3 EXCEPTIO doli competit grauatis,contra statutum alteri pernicio sum. respon.192.nu.6. 213
1 Exceptio nullitatis resultans ex aliquo statuto,cuius forma non sit obseruata, impedit executionem sententiæ,etiam si statutum disponat sententiam exe-cutioni mandandam non obstante quocunque alio statuto.de re iudi.l.4.§. condemnatum.nu.13. 222
exceptione nullitatis,quam excipiens etiam offert se incõtinenti probaturum, non obstante,iudex potest procedere ad executionem sententiæ, quando su-spicatur eam opponi calumnioſe, & animo morandæ solutionis:& an proba tio in promptu oblata tollat præsumptionem calumniæ.ibi.nu.14.
2 exceptio compensationis opponi non potest contra rem publicam pro summa salariorum doctoribus publicè legentibus debitorum.in tract.de pest.cap.3. nu.34. 89
2 exceptionem loci non tuti an possit quilibet sine mandato allegare pro citato. in tract.de pest.cap.3.nu.20. 81
2 extensio in priuilegiis non est licita etiam ex maioritate rationis.in tract.de pe. ca.2.nu.6. 77
exceptio feriarum licet per partem non fuerit opposita quo ad litis contesta. tionem impediendam, an poterit postea opponi ad impediendum vlterio-rem processum.ibi.nu.14.
exceptio dilatoria si post litem contestatam sit suborta : potest etiam post litis contestationem opponi.nu.8.Item si grauamen habeat causam successiuam. nu.9.Et talis sit exceptio quæ obstet actui gerendo.nu.10.ibi.
1 exceptio nullitatis requirens altiorem indaginem impedit executionem fieri per capturam personæ.de re iudi.l.4.§.condemnatum.nu.22. 223
Et an in executione quæ fit in bonis generetur infamia.ibid.
1 exceptio,tu non es audiendus,an sit dilatoria,an peremptoria,& sic an opponi possit post litem contestatam,an vero ante opponi debeat.ad senatusconsul. Treb.l.1.§.sublata.nu.13. 156
1 exceptio retentionis rei donec soluantur impensę opponi potest post sententiã ad impediendam executionem rei iudicatæ.ad senatus. Trebel.l.vbi pure.§. qui in distrahendis.nu.3. 175
1 exceptio nullitatis,quam quis offert se incontinenti probaturum,an impediat executionem trium sententiarum conformium.de re iudi.l. 4. §.condemna-tum.nu.15. 222
Et an prohibeat nullitatem proponi per modum agendi.ibi. Et an probatio in promptu oblata remoueat præsumptionem calumniæ ibi.
1 exceptio firmat regulam in casibus non exceptuatis.C.de reuoc.dona.l. si nu-mero 142. 322
1 exceptio notoria defectus iuris proprietatis an obstet agenti possessorio recu-perandæ.de acqui.poss.l.naturaliter.§.nihil commune.nu 34.fol.202.Et an notoria exceptio dominij superueniens spolianti post spolium impediat re-stitutionem.ibi Et an coniuges etiam volentes postmt diuortium facere sine iudicio ecclesiæ ipsa contempta.ibid.
1 exceptio nullitatis quomodo dicatur probari posse incontinenti. de re iudic.l. 4.§.condemnatum.nu. 32.fo.223.Et an in executione facienda in re petita adhibeatur summaria cognitio : & an iudex debeat prius facere præceptum condemnato vt restituat rem intra certum tempus.ibi.
Et istud verbum,illico,quantum temporis spatium significaret si iudex ita pre-ciperet illico restituas.ibi.
1 exceptio resultans ex inhabilitate personæ non censetur remota per statutum removens omnem exceptionem.de verb.obli.l.1.§.si quis ita.nu.40. 261
1 exceptio dilatoria an sit propriè exceptio.de verb.obli.l.4.§.Cato.nu.83. 268.
exceptio specialis reseruationis benefi eij an impediat restitutionem.de acquir. poss.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.82. 205
exceptio notorie proprietatis obstat spoliato ne restituatur.ibi.nu.70.
1 exceptio incertitudinis libelli opponi debet ante litem contestatam.C.de edē. l.edita.nu.23. 300
1 exceptio nullitatis prouenięns ex eo,quod falsis allegationibus lata est senten-tia contra absentem.impedit executionem sententię:etiam si requiratur altio-rem indaginem.intelligo vt ibi.de re iudi.l.4.§.condemnatum.nu.26. fo.223
exceptio nullitatis requirens altiorem indaginem an impediat executionem sententiæ quando executio petitur actione iudicati.ibi.nu.27.
1 exceptio suspicionis superuenięns post conclusionem in causa, potest opponi. de iureiur.l.admonendi.nu.47.fo.18. Et an iudici liceat aperire motu animi in casu quo constat ex stylo iudiciorum quam sententiam sit laturus.ibi.
1 exceptio nullitatis impedit executionem sententiæ.de re iudi.l.4.§.condemna-tum.nu.10.fo.222. Et an intelligatur in executione petira ante sententiam. ibidem.
exceptio nullitatis quæ requirit probationem, etiam opponi potest in execu-tione sententię:modo incontinenti probetur.ibi.nu.11.
exceptio si vigore statuti aduersus instrumentum opponi non possit,poterit ta men opponi exceptio quod instrumentum non est instrumentum.ibid. nu.8.
1 exceptio an competat ex contractibus innominatis ante adimplementum. de verb obl.in conti.rub.nu.43.fo.255.Et an possit implorari officium iudicis ex quo omnis exceptio oritur ex æquitate. ibi.Et an obligatio naturalis sit ita debilis quod non possit parere exceptionem prouenientę ex æquitate.ibi.
1 exceptio proprietatis opposita à tertio non ab spoliatore, impedit spoliatum restitui.de acqui.poss.§.nihil commune.nu.79.fo.203.Et an hoc procedat,qñ ius tertij est separatum à iure spoliatoris contra quem agitur.ibidem.
1 Exceptio nullitatis prouenięns ex defectu iurisdictionis impedit executionem sententiæ: etiam si talis exceptio requirat altiorem indaginem quamuis lex dicat executionem fiendam non obstante exceptione nullitatis.de re iudic.l. 4.§.condemnatum.nu.23.fo.223.Ampliatur multimode.num.24.Limitatur & restringitur.nu.25.
Exceptio nullitatis prouenięns ex defectu iurisdictionis, an possit opponi ex-
cutioni sententiæ,si excipiens iurauerit non allegare nullitatem.ibidem nu-mero.24
Exceptio nullitatis an possit opponi in executione sententiæ, quando condem natus transegisset cum victore,& promisisset stare sententiæ,si non staret tran-sactis.ibi.nu 18.Et an possit dici quod valeat pactum quòd cõdemnatus non possit allegare nullitatem sententiæ.ibid.
Exceptio nullitatis non impedit executionẽ sententiæ,quando excipiens prius renuntiasset exceptioni.ibi.nu.16.
1 Exceptiones impedientes executionem rei iudicatę que sint.late de re iudi. l. qui pro tribunali.nu.9. 217
1 Exceptiones transactionis,rei iudicatę,& iurisiurandi, possunt proponi in vim dilatoriarum & peremptoriarum.de verb.obli.l.si insulam.nu.89. 279
1 Exceptio nullitatis requirens altiorem indaginem non impedit executionem sententiæ l.iiij.§.condemnatum.nu.20. fo.223. Fallit & limitatur multimode. vt nu.21.& seq.
Exceptio nullitatis etiam requirens altiorem indaginem, impedit executio-nem irrretractabilem: etiam quod agatur de executione trium sententiarum conformium.ibid.nu.21. Ratio quare esset quando executio retractari non potest. ibidem.
2 Exceptio refectionis expensarum dilatoria est.respon.158.nu.1. 191
2 Exceptio dilatoria frustra opponitur post litis ingressum respõ.158.nu.2. 191
2 Exceptio seu petitio generalis sufficit ad interrumpendam præscriptionẽ. 30. anno.respon.193.nu.5. 213
2 Exceptio dominij non admittitur in possessorio recuperande pos.respon.cxlvj. nu.7. 185
2 Exceptio inualidi tituli obstat contra agentem interdicto retinędæ possess. be-neficij ecclesiastici.respon.17.nu.1. 110
2 Exceptio manifestę nullitatis,& iniquitatis,impedit executionem etiam trium sententiarum conformium.respon.197.nu.9 216
2 Exceptio doli, & fraudis quando obstet agẽti recuperande.respon.45.nu.9. 123
2 Exceptio eundem agentem repellit, quem de euictione tenet actio. respon. 80.nu.55. 145
2 Exceptio debet intelligi secundum terminos dispositionis præcedentis.respon. 84.num.5.& 6. 150
2 Exceptio falsi procuratoris reddit iudicium retro agitatum nullum. respon. 150.nu.2. 188
2 Exceptio quelibet leuissima repellit testes instrumento aduersantes. resp. 128. numero.15. 170
2 Exceptio deficientis requisiti,semper opponi potest.respon.78.num.2. 142
2 Exceptio præscriptionis.40.anno.repellit agentem etiã à restitutione ex capite iustæ ignorantiæ,licet secus sit in præscriptione.30.anno.resp.140.nu.4. 192
2 Exceptio quę obstat cedenti obstat cessionario.respon.123.nu.3. 167
2 Exceptio detractionis legitimæ debitę, non obstat donatario: cum donatio de-siderata nõ esset in bonis defuncti.de quib.debet legitima. res.136.nu.6. 179
1 Exceptio non firmat regulam etiam in casibus similibus exceptuatis.ff. sol. mat.l.si constante.nu 81. 56
1 Exceptio vnius casus priuilegiati ampliat dispositionem generalem vt sub ea includantur etiam cæteri casus priuilegiati qui alias non includebantur.sol. ma.l.2.§.quod si in patris.nu.13. 49
2 Exceptio loci non tuti est dilatoria.in tract.de pest.c.2.nu.6. Et potest opponi in quacunque parte iudicij.nu.11. 79
2 Exceptio non est admittenda turpitudinem allegando.de constitu. c. cum M. Ferra.n.65. 10
2 Exceptio doli,obstat contra legem,vel statutum,in odium aliquorum particu-larium editum.de consti.in rub.nu.13. 3
2 Exceptione moratoria vtens debitor,eadem vti poterunt debitores sui contra eum.de rescrip.in rub.nu.4. 20
2 Exceptione declinatoria non vti promittens aduersus iudicem,pœnitere nõ po test.de iudici.c.j.nu.9. 41
Exceptiones omnes que possunt opponi contra accusatorem,an possint oppo ni contra iudicem.ibid.nu.12.
2 Exceptiones suas,an possit reus iustificare ex iure superueniente. de cau.poss.& proprie.c.cum ecclesia Sutrina.nu.113. 64
2 Exceptio spoliationis,an impediat spoliatorem agentem.c.cum ecclesia Sutri-na.de cau.poss.& proprie.nu.18. 60
2 Exceptio proprietatis an detur agenti remedio cano. c. fæpe.de resti. spol.nu-mero 50. 68
Exceptio proprij dominij, an obstet agenti condictione ex.l.cum quærebatur. C.vnde vi.ibid.nu.65.
Exceptio proprietatis obstat agenti actione quod met.cau.contra eum qui nõ intulit metum ibid.nu.37. 69
2 Exceptio dolo facis non obstat agenti possessorio recuperandæ.de caus.poss.& proprie.c.cum ecclesia Sutrina.nu.50. 68
2 Exceptio proprietatis admittitur in interdicto recuperande. respon. 80.nume-ro 85. 61
2 Exceptio substitutionis fideicommissariæ,non obstat donationi, maximè ces-sante beneficio inuentarij.respon.136.nu.5. 147
2 Exceptio nullitatis donationis ex defectu personæ donantis non probata non releuat.respon.136.nu.4. 179
Præsumptio est quemlibet esse sanę mentis.respon.136.nu.4. 179
2 Exceptio doli competit contra statutum vniuersitatis : si ex eo aliquis lædatur. respon.86.nu.6. 179
2 Exceptio proprietatis non obstat agenti interdicto recuperandę in odium spo-liatt. respon 153.nu.51. 151
2 Exceptio proprietatis quæ alias non erat admittenda, si admittatur & parte non opponente probetur,excludit agentem possessorio recuperandæ, & re-medio can.reintegranda.respon.155.nu.1. 189
2 Exceptiones legitimas qui opponũt contra rescriptum domini non dicuntur inobedientes.respon.25.nu.8. 161
2 Exceptiones quæ obstant cedenti, obstant etiam cessionario.ref.54.nu.14. 128
2 Exceptiones ex laudo pro ecclesiis, excusant à pœna,ref.170.nu.4. 113
2 Exceptiones præscriptionis & solutionis plurium debitorum,non sufficiunt ad inducendam præsumptionem donationis,& remissionem debiti: & ibi vide intellectum.l.procula.ff.de probat.ref.117.nu.1.& 2. 197
2 Exceptiones feudi & appanagii,an obstent agenti interdicto adipiscendæ. resp. 80.nu.73. 164
2 Exceptiones dubię non dicuntur, si ex aperatura librorum & instrumentorum probari possint.respon.196.nu.12. 146

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

2 EXCOMMVNICARI potest sine trina monitione in synodo monitus.de iudi.c.j.nume.82. 49
Excommunicationem,an important hæc verba, nullus ei communicet.ibidem numero91. 50
Excommunicatus donec satisfecerit, an sola satisfactione sit liberatus ibidē nu.23. 43
2 Excōmunicatio non ligat,nisi lata sit in scriptis.de cōsti.ru.nu.48. 6
2 Excōmunicatus opponere se potest contra peritam confirmationem electionis.c.cum ecclesia Sutrina.de cauſ.poſ.& proprie.nu.18. 60
2 Excommunicatus declarari quis potest absq; contumacia quando delictum est notorium.de iudi.c.j.nu.29. 43
Excōmunicatus dicens se iniuste excōmunicatum,non debet audiri, nisi prius petat absolutionem.ibi.nu.74. 48
Excōmunicatus pro manifesta offensa non est absoluendus,etiam si velit satisdare de satisfaciendo,nisi actualiter satisfaciat ibi.nume.75.
in Excōmunicatione perseuerans per annum , habetur pro confesso & conuicto.ibi.nu.77.Et an sit priuatus vel priuandus beneficijs.ibid.nu.78.
2 Excommunicatus propter solam excōmunicationem,an veniat priuandus.de iudic.c.j.nu.27. 43
Excommunicatus propter contumaciam,debet absolui si præstet cautionē de parendo iuri:& an sufficiat cautio iuratoria.ibi.nu.74. 48
1 Excōmunicatus an dicatur male vti substantia ad hoc , vt vxori detur repetitio dotis constante matrimonio.sol.matr.l.si constan.nu.44. 54
Excōmunicatus æquiparatur interdicto igni,& aquæ.ibid.
Excōmunicati non possunt conuenire debitores,ipsi autem possunt à creditoribus conueniri.ibid.nu.85.
Excōmunicatus monitus perseuerans per annum in excōmunicatione , potest tanquam hæreticus condemnari.ibid.nu.46.
1 Excommunicatus constitutus procurator cum potestate substituendi an possit eligere substitutum , ad senatusconsul.Trebell.ex facto.§.si quis rogatus.ij. numero.6. 169
Excommunicatus an esse possit arbitrator : multum disputabilis est:concordia traditur nume.9.distinctionis feder.ibid.nu.7. 170
Excommunicatus an perdat ius eligendi fideicommissarium quod non ibidem nume.4. 169
Excōmunicatus potest acceptare beneficium,quando habuit gratiam ad vacaturum,quod intra mensem duxerit acceptandum.ibid.nu.4.
Excommunicatus solenniter licet testari non possit,potent tamen donare causa mortis,de leg.j.l.sciendum.nu.13. 100
2 Excommunicatorum cadauera an & quando possint exhumari è terra sacra,& in prophanam sepelri.in tract.de pest.c.4.nu.144.145. 85
excommunicatus propter contumaciam comparere impeditus an , & quando veniat absoluendus.in tract.de pest.c.3.nume.30. 81
2 excommunicatos ad sepulturam sociantes,& qui eorum funeralia celebrant, excommunicationis sententiam incurrunt.in tract.de pest.c.2.1.nu.107. 85
1 excōmunicatus est in eligibilis actiuè & passiuè.resp.xxix.nu.8. 115
1 excommunicatione digni sunt religiosi , qui legata , vel eleemosynas sibi vel suis monasterijs in præiudicium aliorum fieri procurant , resp . lxix . numero.14. 136
2 excommunicationis publicæ notitiam quilibet præsumitur habere , respon. cxlvi.nume.6. 185
1 Excommunicatus si intra mensem non soluerit quod debebat , non incidit in censuras , si interim debitum fuit sibi remissum,de re iudi.l.iiij.§.soluisse.nume.4. 224
1 excommunicationis exceptio obstat spoliato agenti interdicto recuperandæ : limita septem modis.nu.87,de acquir.poss.l.naturaliter. §. nihil commune. numero.86. 204
1 EXECVTIO an fieri possit contra emptorem,quādo res condēnari actione personali fuit in executione iudicati pro pignore capta, & demum à condemnato vendita? conclu.non posse ; sed reuocatoria agendum.ad senatusc. Trebel.l.j.§.si hæres.nu.21. 161
Executio instrumenti guarentigiati non poterit peti contra possessores bonorum obligati : quod ampliat fortius vt ibi,ibid.nu.2. 169
1 Executio instrumenti habentis executionem paratam,si petatur coram iudice seculari,debitor per viam actionis coram ecclesiastico proponat contractū in fraudem vsurarum celebratum fuisse,& inhibitiones obtinet,an iudex secularis supersedere debeat ab executione.de re iudic.l.iiij.§ . condemnatum. numero 29. 223
1 Executio fieri potest omisso ordine.l.à diuo.§.in venditione.de re iudic.si ita conuentum sit inter partes.de pigno.l.obligatione.nu.27. 28
1 Executio instrumenti guarentigiati non impeditur per exceptionem nullitatis contractus,stante statuto , quod instrumenta guarentigiata habeant executionem paratam.de verbor.obligā.l.§.si quis ita.nume.39. 261
Executio sententiæ an sit tenda contra particulares personas , si municipes nihil habeant in communi,de re iud.l.si se non obtulit.numero.26. 220
executio sententiæ late contra actorem municipum an sit tenda contra municipes collectiue an vero distributiue.ibid.nu.24.
Executio facta contra procuratorem mero iure valet , eo non opponente.ibid. nume.10, 219
Executio pro debito vniuersitatis an possit fieri contra vnum insolidum , an vero pro rata eum concernente.ibid.nu.34. 224
1 Executio sententiæ fieri non potest nisi parte citata. de re iudi.l.qui pro tribunali,nu.10, 217
2 Executio cōmissa officiali,seu vicario,intelligitur de vicario,seu officiali generali,& principali,non de subrogato.respon.viij.nu.5. 107
1 executor testamentarius grauari potest licet non fuerit honoratus : idem in tutore.de leg.j.l.cum filiofamilias.nu.21. 117
2 executor non dicitur functus officio si inutiliter vel contra formam mandati exequatur.respon.viij.nu.8. 107
2 executio auenæ,& annonæ debite domino fieri non debet nisi contra tenentes & possidentes non contra cōmunitatem.resp.clix.numero.5. 192
1 executor datus à testatore ad eligendum pauperes,quibus mille relicta sunt,an si intra annum non elegerit , ius eligendi sit ita deuolutum episcopo , vt nō possit moram purgare.& hoc stande synodali statuto quod executores debeāt exequi intra annum,alias executio deuoluatur ad episcopum.de verb. oblig.l.si insulam.nu.88. 279
1 executor potest solo aspectu transferre possessionem,quando non potuit ingredi tundum propter impedimentum : imo si facto aduersarii impediatur, possessio habetur pro tradita , de acquir.poss.l.possessio.nu.65. 199
1 executoribus testamenti discordantibus præfertur sententia volentium erogare bona in pauperes consanguineos.de pri.cred.l. cum bona testatoris numero.2. 233
executor testamentarius non prohibetur facere erogationem in pauperes proprios consanguineos : imo & in spurium : modo sit euidens paupertas.ibid. nume.3.
1 executor an possit solo aspectu transferre tenutam communis quod non.ratio traditur nu.63.de acquir.posse.l.possessio.nu.60. 199
1 executor mistus potest ex causa mutare tempus datum executioni rei iuditatę. de re iudic.l.qui pro tribunali.nu.1. 217
2 executores non dantur , nisi qui in dignitate constituti sunt : & ibi vide qui dicantur esse in dignitate.respon.viii.nu.6. 107
1 executores nullo alio instituto hæredes habentur loco hæredum testatore mandante bona sua per executores pauperibus distribui.de vulg.substitu.l.centurio.nume.15. 76
1 EXEMPLVM publicæ scripturę an faciat fidem.de iureiur.l.admonendi. nume.147.& 151. 22
exemplum nullam fidem facit & quare.ibi.Limitatur & fallit.num.131. 152.& 153.
exemplum semiplene probat , si producens probet originale deperditum . ibi. nume.152.
exemplum extractum de originali iudicis authoritate , & parte citata , plene probat.ibid.nu.153.
exemplum si discordet ab originali , statur originali.ibid.num.149.
2 exemplum , si de exemplari non constat sumptum nullam fidem facit. respon. cxviii.nume.2. 164
1 exempla non restringere regulam quomodo intelligatur,ad legem Falcid.l.in quartam.nume.80. 149
1 exemplaris facta per patrē filio furioso impuberi in potestate constituto,an sal tem valeat vt pupillaris , cum secundum magis receptam sententiam non valeat , vt exemplaris . de vulga.substi.l.ex facto.nu.62. 91
exemplaris substitutio dicitur quo ad quædam filii furiosi , & muti testamentum , quo ad quædam ipsius patris testamentum.ibid.nu.5. 88
exemplaris substitutio , an fieri possit per patrem filio furioso impuberi in potestate patris constituto , & an emancipato.ibid.nu.60.& 61. 91
exemplaris fieri tantum potest liberis , quibus debetur legitima . Infertur igitur matrem posse substituere exemplariter filijs suis etiam spurijs: regiſtrando vt ibi.nu.58.
exemplaris substitutionis descriptio,seu diffinitio.de vulg.substi.l.ex facto.numero.54. 90
exemplaris an dicatur species substitutionis de per se.ibi.nu.55.
exemplaris substitutio cum pupillari in quibus conueniant,in quibusue discōueniant : ponuntur xiiij.differentiæ.ibid.nume.65. 91
1 exemplariter substituere an possit mater veri nos fratres furiosi filii : quod sic declara vt ibi.de vulg.substi.l.ex facto.nu.89. 93
Quid si extent consanguinei,& vterini,an mater tenebiturvnum ex vterinis, patet vero vnum ex consanguineis substituere : an vero sit in electione quē malit ex ipsis.ibi.nu.90.
exemplariter an possit mater substituere in potestate patris existenti . quod sic.ibi.nu.93.
exemplariter substitutus à patre , an præferatur substituto à matre.distinguitur ibid.nu.94.
exemplaris substitutio iam facta per matrem , an irritetur per transitum ad secunda vota.ibid.nu.68. 91
exemplaris substitutio,an requiratur furiosum non esse recasurum in potestatem patris,sicut pupillaris substitutio requirit pupillum non esse recasurum . de vulga.& pupilla.substi.l.ex facto.nume.69. 91
1 exemplaris substitutio expirat natiuitate filii , idem in pupillari,sed an illico , an vero si superuiuat filius naturalis de vulgari substit. l. ex facto. nu.24. 89
exēplaris exhæredato fieri non potest:pupillaris tamen potest:& cur diuersum: ibi.nu.71. 92
exemplaris facta in casum vnius impedimenti,vt puta furoris,an illo cessante trahatur ad alium,puta prodigalitatis vel mutitatis.ibi.nu.83.
exēplaris substituto,an valeat patre aut matre relinquentibus filio furioso minus legitima.de vulg.substi.l.ex facto.nu.75. 92
exemplaris substitutio sola per se subsistit absque aliqua additione hæreditatis. pupillaris vero requirit additionem hæreditatis:ex paterno testamento vere vel interpretatiue.ibi.nu.76.
exemplariter substitutus à matre in bonis maternis præfertur substituto à patre:quid autem in bonis furiosi aliunde quæsitis. de vulga.substitu.l.ex facto. nu.96. 93
exemplaris expressa,an contineat tacitam pupillarem vel vulgarem.ibi. nume ro.79. 92
exēplaris an rumpatur natiuitate filii illegitimi.ibi.nu.101. 94
1 EXEAQVATIO & extensio casuū aliquorū procedit & intelligi debet ta exęcta quantum ad ea quę vtrisque exæquatis conuenire possunt:alias cessat quatio.ad leg.Falc.l.in quartam.nu.7. 146
exæquatio cessat ,vbi diuersa determinatio reperitur.ibi.
exæquato communicatur vir.us eius cui fit exæquatio.de leg.1.l.per omnia.nume.14. 100
2 exercitium circa præparamenta ad vsum,an sufficiat ad acquirendam quasi possessionem.de cau.poss.& proprie.cap.cum ecclesia Sutrina.n.57. 61
2 exercitium directarum actionum transit in fideicom.quamuis directæ remaneant:infixę ostibus hæredis.ad senatusc.Trebel.explicito.nu.13. 155
1 EXORBITARE est à communibus regulis deuiare.sol.mat.l.si constante nu.78. 56
1 expensarum iudicium an dicatur connexum cum causa principali.de dam.infect.dies.§.hoc autem iudicium.nu.92. 194
2 in Expensarum condemnatione pro contumacia,an requiratur citatio noua.de iudi.c.1.nu.83. 56
1 explicitum dicitur quod perfectum,completum est, & vnde descendit. ad senatusc.Trebel.explicito.nu.5. 154
2 exportatione vini prohibita,censetur etiam prohibita exportatio vuarum.respon.4.nu.13.& 14. 105
1 expressio eorum quæ tacite insunt de necessitate per modum dispositionis, nihil operatur,quod procedit qn exprimuntur illa,quæ tacite insunt ex necessitate,secus,si ex voluntate:abunde tamen ibidem de veritate huius fallēt.de leg.

In omnia Io.Fran.Rip. opera.

de leg.j.l.hæc verba.nu.36.fo.105.vide respon.cxxviij.nu.4. 190
1 Expressio illorum quæ tacitè insunt per alium modum , quàm qui tacitè inest, aliquid operatur.ibi nu.38.
1 Expressio istorum verborum eadem,& insolidum , facit vt copulatiuè grauati quid dare,dicātur duo rei.de le.j.l.si ex toto.§.si ita scriptum.nu.nu.8. 114
2 Expressio vitiato an sit necesse tacitum vitiari.resp.cxcvj.n.7.& 13. 215
2 Expressio conditionis quæ tacitè inest non facit electionem conditionalem.& quid operetur si eo modo quo inest exprimatur aut econtra.respon. xxx.nu. 2.&3. 115
2 Expressio obscura in materia surreptionis vitiat rescriptum , sicut omnimoda taciturnitas.de rescrip.c.ad aures.nu.15. 33
1 Expressionem eorum quæ tacite insunt non operari,intelligitur in prejudicium eius , in cuius fauorem tacite ineratsed in eius fauoré bene operatur. de leg. j.l.hæc verba.nu.40. 105
Expressio eorum quæ tacitè insunt,saltem hoc operatur , vt expressum non dicatur amplius tacitum : quoniam expressum facit cessare tacitum. ibid. nu. 41.
2 Expressum facit cessare tacitum.resp.lxxx.nu.64. 146
1 Expressum non facit cessare tacitum , quod pinguius prouidet , quàm expressum.de le.iij.l.re coniuncti.nu.139. 141
1 Expressio vbi requiritur ad faciendum incidere aliquem in pœnam, non sufficit generalis expressio.de vulg.substi.l.hæredes.nu.66. 61
Expressum dicitur , quod specialiter exprimitur : & quæ dicatur expressio specialis. ibid.
Expressio verbis generalibus non sufficit , vbi lex requirit , quod fiat specialis mentio.ibid.
Expressum an dicatur , quod venit in necessariam consequentiam ad actum expressum.ibi.nu.61.
Expressio generalis non sufficit,vbi requiritur quod fiat mentio verbis expressis .ibi.nu.62.
Expressio quando requiritur pro forma,non sufficit exprimere per relationem ad aliud.ibid.
Expressum etiam dicitur,quod ex sola taciturnitate concipitur.ibid.nu. 54.
Expresse dictum satis dici potest in feudi noui investitura, quod frater possit succedere,si ex verbis generalibus colligi potest. ibid.nu.52.
Expressum dici potest,quod sub generalitate verborum comprehenditur.inferuntur plura egregiè.ibi.50.5 t.& seq.limitatur multimode. nu. 56. vsque ad numero.52.
Expressum dici potest,quod sub generalitate verborum comprehenditur inferuntur plura egregie.ibi.nu.50.51.& seq.limitatur multimode.nu.56.vsque ad.nu.67. 58.& 59
1 Expresso vitiato,an & quando vitietur tacitum.de vulg.substi.l.hæredes.nume. 163.fo.66.& nu.223.& 225. 68
Expressum etiam id dicitur,quod per exceptionem præsupponitur.ibid.numero 55. 61
Expressum dicitur,quod suo proprio nomine ex verbis singularibus exprimitur.ibid.nu.75.
1 Expromissor quis propriè dicatur.de re iud.l.iiij.§.ait præror.nu.1. 221
EXTENSIO ex identitate rationis licita est etiam in priuilegijs fauore reipublicę;imo etiam in pœnalibus,& prohibitiuis.de priui.credi.l.ij.§.si spon sa.nume.12. 235
2 Extensio in correctorijs seu exorbitantibus non est licita.resp.x.nu.11. 108
1 Extensio licita est in limitatorijs ex rationis identitate.ad senatusconsul.Trebel. l.j.§.si is qui quadringenta.nu.6. 162
1 Extensio licita est de stricta significatione ad largam,ex identitate rationis . de leg.j.l.nemo potest nu.49. 123
Extensio licita est etiam in correctorijs ex ratione scripta in lege.ibid.nu.50.
Extensio licita est in correctorijs vbi reducimur ad ius antiquum per extensionem.ibid.nu.51.
1 Extensio licita est de hærede,ex testamento , ad hæredem ab intestato ex identitate ratiouis.ad Treb.l.j.§.hoc autem nu.1. 156
2 Extensio licita est in exorbitantibus ex identitate rationis.resp.iiij.nu.15. 105
2 Extensio fauore animę permittitur etiam in odiosis.resp.iij.nu.17. 105
2 Extensio sic ex identitate rationis de casu ad casum etiam in facultate dispensandi.respon.xviij.nu.6. 110
1 Extensio in pœnalibus , an & quando sit licita.in tract.de pest.c.v.nu 73. 90
2 Extensio fauore publico etiam in pœnalibus est licita ex identitate rationis ibidem nu.49.
2 Extensio ex identitate rationis non valet , nisi in vtroq; sit tanta & æqualis ratio ibidem nu.54.
2 Extensio ex rationis identitate conceditur in limitatorijs.c.2.nu.9. 79
1 Extensio licita est etiam in correctorijs , quando alias dispositio redderetur eluſoria.sol.matri.l.si constante.nu.73. 56
1 Extensio sic in correctorijs,quando alias lex corrigens redderetur inutilis : vel quando per ralem extensionem reuertimur ad ius commune,de vulgari substitutione.l.centurio.nu.44. 78
1 Extensio licita est de culpa ad culpam,de delicto ad delictum, etiam in iuribus taxatiuè loquentibus,quando agitur de præiudicio tertij propter eius delictum , vel culpam.sol.matr.l.si constante.nu.8. 56
1 Extensio licita est in limitatorijs ex identitate rationis,licet non sit tanta ratio in casu ad quem fit extensio . ex quo inferuntur plura ibid.num.80.
1 Extensio de stricta significatione vocabuli ad largam,est licita ex identitate rationis ex quo infertur ad plura.ibid.nu.79.
1 Extensio difficilius conceditur in correctorijs,quàm in pœnalibus.ibid.numero.30. 54
1 Extensio sit fauore piæ causæ,etiam si lex taxatiuè loquatur.solut.matri.l.si constante.nu.86. 56
1 Extensio de persona in personam licita est in priuilegijs , fauore publico,& fauore piæ causę declara vt ibi.
1 Extensio licita est in correctorijs ex identitate rationis ibi scriptę. de vulgar. substi.l.hæredes.nu.144. 64
1 Extensio licita est etiam in pœnalibus & odiosis ne lex fit eluſoria . solut . matri.l.si constante num.6. 52
Extensio licita est etiam in correctorijs ratione absurditatis euitandæ. ibidem nu.71.fol.56.item & ratione euitandi peccati.ibid.nu.72.
1 Extensio non est licita quando lex taxatiuè loquitur,limitatur multimode.nume.84.cum seq.vsq;88.solu.matr.l.si constante.nu.82. 56
1 Extensio licita est ex identitate rationis in exorbitantibus, seu limitatorijs,ibidem nume.78.
1 Extensio non est licita etiam in casibus,in quibus militat ratio scripta in lege correctoria,quando lex aliqua expresse prohibet extensionem fieri.sol. mat. l.si constante.nu.67. 56
1 Extensio licita est ex maioritate,vel identitate rationis, etiam in correctoriis, quando maioritas,vel identitas surgit ex vi regulæ, cui licet quod plus, &c. ibi.nu.74.
extensio cur non sit licita in dispensationibus. ibi.nu.59. 55
2 extensionis materia latissimè pertractatur.ibi.nu.57.
1 extensio non est licita in correctoriis etiam ex identitate vel maioritate rationis.ibi.nu.57.fol.55.limitatur multimode.nu.62.cum sequen.vsque ad nume.78. 56
1 extensio licita est in correctoriis,quando per extensionem reducimur ad antiquum ius commune.ibi.nu.61.
1 extensio non dicitur sed dispositio,quando in vno casu est omnimoda ratio quæ est in altero.sol.mat.l.si constante.nu.64. 56
2 extincta descendentium linea & sic agnatione,ius patronatus extinguitur:& ecclesia libera efficitur.respon.xlviij.nu.12. 124
1 extractum ab originali per eundem notarium cuius est originale an dicatur exēplum,vel originale.de iureiur.l.admonendi.nu.148. 22
1 extraneus do tans mulierem,an possit pacisci quod hæredes mariti non teneantur restituere dotem ipsi mulieri superstiti.sol.mat.l. soluto matrimonio. numero.16. 46.
1 extraneus stipulatus dotem sibi reddi,an habeat tacitam hypothecam.sol.matl.dotis causa.nu.31. 40
1 extraneo cum liberis instituto an propter misturam extranei cesset liberorum fauor,de quo suprà:& an propter liberos extraneus etiam excludat substitutum:vel an propter extraneum ipsi quoque liberi excludantur a substituto. ad senatusc.Treb.l.hęredes.§.cum ita.nu.134. 184
1 extrinsecus capta computatur in quartam dotis vel donationis propter nuptias quam alter coniugum superstitum vigore statuti lucratur: quod qualiter procedat & exemplificetur latè insistitur.ad legem Falcid.l.in quartam . numero.188. 152

¶De litera F.

1 FABER qui præuenit scolas, an possit ptohiberi à malleando iuxta scholas.sol.mat.l.dotis causa.nu.130. 44
Faber malleans iuxta diuinam ecclesiam,aut scholas publicas compelli potest,vt desistat.ibi.nu.127.& 131.quod multimode ampliatur ibi.& nu.seq.
faber malleans iuxta domum doctoris,an possit cogi vt desistat à mellando,& quid si iuxta domum adiacati.ibi.nu.132.
2 fabricerii an teneatur reddere rationes de oblatis? respon.69. nu.13. 136
1 FACIO te hæredem,dicuntur verba directa.ratio ibi.ad senatusc.on. Treb .l. ex facto.nu.1. 163
2 fucere non præsumitur voluisse quis id quod non poterat.respon.170.nu.8. 198
1 factores & insitores præpositi in testationibus , an teneantur ex contractibus per eos celebratis.de re iud.l.si se non obtulit.nu.12. 219
1 factum si veniat adimplendum per dationem de illo iudicatur prout de datione. de verb.ob.l.iiij.§.Cato.nu.53. 266
2 factum & scientia vnius non debent alteri præiudicare.resp. 180.nu.13. 204
1 facti appellatione continetur non factum.de verbo.obli.l.iij.§. Cato. numero 11. 263
1 FACVLTAS dandi animal pro noxa vsque ad quod tempus duret.de re iudi.l.miles.§.decem.nu.7. 217
1 facultas ducendi aquam ex flumine publico non nauigabili nunquam perditur per non vsum.de flumi.l.quominus.nu.98. 150
1 facultas luendi quanto tempore præscribatur.item ius adeundi: item querela. C.de reuo.dona.l.ii.nu.234. 327
1 facultas soluendi vnum pro alio durat vsque ad litis contestationem super executione rei iudicatę.limita vt ibi.de verborum obli.l.si insulam.nu.75. 278
1 in facultate muliens est agere in foro suæ originis,siue experiri in foro viri.resp. 114.nu.6. 162
2 facultas testandi non est de iure ciuili:sed naturali.respon.131.nu.29. 174
1 facultas in dubio intelligitur proprio iure concessa.de vulgari.substi.l. centurio. nu.104. 82
2 facultas coquendi ad furnum,vel molendi ad molendinum an præscribi possit. respon.194.nu.1. 123
2 facultatis quæ sunt ,præscribuntur spatio tanti temporis, cuius initii memoria non habetur.respon.194.nu.3.
1 FALCIDIA ita detrahitur de donatione causa mortis,sicut de legatis.Amplia duobus modis vt ibi,quorum leg.l.1.§.si quis ex mortis.nu.1. 213
1 falcidia & Trebellianica vtrum deduci possint in vna re.communis quod non: limita multimode.ad leg.Falc.l.in quartam.nu.92. 245
1 falcidia & Trebellianica licite inuitis fideicōmissariis,& legatariis,in vna re deduci non possint,eis tamen volentibus sic ibi.nu.92. 149
1 falcidia est nomen generale detractionem omnium quotarum significans : propriè tamē pro ea,quæ de legatis particularibus: impropriè pro ea,quæ de fideicommissis vniuersalibus: improprissime pro debito iure naturæ ponitur. ibi.nu.5.
1 falcidia de legatis particularibus,Trebellianica de fideicommissis vniuersalibus detrahitur.ibi.nu.1. 146
1 falcidia an detrahatur de fideicommissis particularibus,sicut de particularibus legatis.ibi.nu.2. 143
1 falcidiam hodie prohibere potest testator:quamuis olim non: quæ autem sit ratio iuris antiqui,& noui,abunde traditur.de lega.1.i.nemo potest. numero 42.& 45.
1 falcidia refertur tam ad quartam, quæ de vniuersalibus fideicommissis quàm quæ de particularibus detrahitur.ad senatusconsul. Trebellia.l.1.§. denique. nu.5. 123
1 falcidiæ appellatione venit Trebellianica & legitima,sed propriè pro ea,quę de legatis iure institutionis detrahitur, ponitur: pro aliis vero aut impropriè, aut improprissime.ibi. 162
1 falcidia detrahenda , de pluribus legatis vni personæ relictis an possit per

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

hæredem deduci in vna, vel pluribus rebus alienatis inuita illa persona : item an in vna re retineri possit. ad l. Falc. l. in quartam. nu. 110. 150
1 Falcidia an detrahatur hodie contra vel præter voluntatem testatoris aut secundum voluntatem. communis quod contra voluntatem. ibi. nu. 48. 147
1 falcidia an dici debeat quarta hæreditatis, an verò quarta institutionis, an etiã quota bonorum. ad l. Falc. l. in quartam. nu. 23. 146
1 falcidiam poni pro legitima ad multa seruit, quæ remissinè traduntur. ibidem nume. 9.
1 falcidiæ appellatione largè continetur Trebellianica. de legat. j. l. nemo potest. nume. 49. 123
1 falcidiæ appellatione continetur etiam Trebellianica & Fal. de lega. j. l. cum filiofamil. nu. 9. 117
2 falsitatis præsumptio cessat vbi de veritate constat. nam veritas nunquam tollitur per falsum. respon. cxxviij. nu. 16. 170
1 falsa latinitas non vitiat actum, si possit saluari per figuram. de lega. j. l. filiusfamilias. §. diui. nu. 32. 128
1 falsi pœnam an incurrat, qui falsam apocham fabricauit. de iureiu. l. admonendi. nu. 99. 20
1 falsitas an probetur ex sola comparatione literarum. ibi. nu. 100.
2 FAMA publica concludenter probat infamiam. resp. xiiij. nu. 6. 109
2 fama publica excusat à dolo præsumpto, delicto, ac intrusione. respon. l. numero 12. 125
2 fama publica cum vno teste in criminalibus non sufficit ad condemnationem, fallit tamen in crimine vsurarum. respon. cxv. nu. 5. 163
1 fama an sola faciat semiplenam probationem: remissiuè. solu. matr. l. fi constante. nu. 22. 54
2 fama sola probat matrimonium quando de eo agitur incidenter. responsi. cxx. nume. 10. 165
1 fama publica probat dominium: quod planum est ad probandum antiquissimũ dominium. de acqui. pos. l. rem quæ nobis. nu. 56. 211
1 fama sola an probet dominium quadraginta annorum : communis quod non. ibid. nu. 57.
3 familiaris & amicus vicarii præsumuntur scire collationem sibi à vicario factã. respon. 3. nu. 12. 105
2 FATALIVM cursum impedit pestis, si ea ante pestem currere non cœperant. Et ibidem quid si iam currere incœperant. in tracta. de peste. capit. 3. numero 37. 82
1 fatuo an possit pater exemplariter substituere. de vulg. & pupil. substi. l. ex facto. nume. 82. 92
1 fauore pie causæ, & libertatis, & aliis quibusdam casibus specialibus potest socius de parte socii disponere. de leg. j. l. v. §. Labeo ait. nu. 17. 109
1 fauore animæ licitum est turpitudinem propriam allegare. de leg. 1. l. nemo potest. nu. 77. 124
2 FOELICEM aliquando fuisse infœlicissimum est infortunii genus. in tract. de pest. c. 4. nu. 179. 86
2 Felynus licet casu natus fuerit in Felina oppido Regiensi, ex parentibus tamẽ origine Ferrarienſibus, nihilominus statuto Ferrariæ vti ciuis gauisus est. in tract. de pest. c. 1. nu. 183. 78
2 FOEMINA an possit libros rationum conficere. C. de edend. l. ipse dispice. nume. 4. 294
2 fœmina nupta retinet omnia priuilegia, & omnes prærogatiuas familiæ paternę. respon. clxxj. nu. 3. 198
2 fœmina est finis suæ familiæ, & caput alterius. resp. lxxix. nu. 5. 142
1 fœminæ an admittantur ad probandum tenorem amissi instrumenti. si certum pet. l. j. nu. 82. 6
2 fœmina licet procuratrix esse non possit ad iudicia: Fallit tamen in matre, quæ pro filio absente agere & defendere potest. resp. ciij. nu. 1. 158
2 fœminæ an, & quando succedant, vel non, in feudis & dignitatibus feudalibus. resp. lxxx. nu. 48. 62. 63. 69. 74. & 76. 145
1 FOENERARI quòd non sit peccatum, non possunt pontifices statuere. respon. 4. nu. 2. 105
1 fœneratorum bona sunt hodie pro vsuris extortis debitoribus tacitè hypothecata. in quibus cau. pig. l. fenatuscon. nu. 9. fo. 32. Et hoc procedit maximè in bonis fenebri pecunia comparatis. ibid.
Item mulier propter infirmitatem sexus est priuilegiata in dote, vt præferatur omnibus creditoribus anterioribus. ibidem. Item fiscus quamuis habeat in multis tacitam hypothecam, non tamen habet eam in pœnis fiscalibus. ibidem.
2 FERRARIE ciuitas est de patrimonio beati Petri. de constit. c. cum M. Ferrarien. nu. 6. 7
1 ferrariensis, de Ferraria, idem sunt. de constitu. capit. cum M. Ferrarien. numero 5. 7
1 fœtus pecorum qui submissi gregem retinent, veniunt in restitutione fideicommissi: non autem augmentum gregis. ad senatuscon. Trebel. l. in fideicommissariam. nu. 22. 173
2 feudum si fuerit à secularibus feudatariis ecclesiæ donatum & postea inter prælatos, vel inter dominum feudi, & ecclesiam vertatur differentia: quis de hoc cognoscet an Papa, vel Imperator, de iudi. c. decernimus. nu. 21. 53
2 feudatarius qui feudum alienauit irrequisito domino, etiam quod illud recuperauit, non euitat commissum. respon. lxix. nu. 10. 136
2 feudorum relatio ad stipitem facienda est. resp. lxxx. nu. 7. & 8. 143
2 feudales constitutiones in regno Franciæ sunt abrogatæ. responso lxxx. numero 70. 146
1 feuda remuneratoria, transeunt ad fœminas. resp. lxxx. nu. 72. 146
2 feudum pecunia vendi potest. respon. lxxx. nu. 19. 144
1 feudatarius tenetur ad fructus perceptos à die commissæ feloniæ, non à die sententiæ tantum. C. de reuoc. dona. l. si vnquam. nu. 102. 315
1 feudatarius non potest reuuntiare feudo, nisi in manibus domini, ideo renuntiando liti feudali solum censetur renuntiare instantiæ, & non iuri. de acquir. pos. §. nihil commune. nu. 108. 205
Idem dicendum in renuntiante liti motę super officio magistratus: eadem ratio ne. ibidem.
1 feudatarius renuntians domino præsente omni iuri quod habet vel habere speraret in feudo, talis renuntiatio ei nocet pro iuribus etiam competituris in futurum. C. de pac. l. conditionis. nu. 14. 303
1 feudum qualiter noscatur esse hæreditarium vel non. de priui. cred. l. cum bona. nu. 8. 233
1 feudum non venit in generali obligatione bonorum, intellige vt ibi late. & seq. de pigno. l. obligatione. nu. 36. 29
feudalia bona non capiuntur pro executione iudicati. ibi. nu. 37.
feudalia bona possunt obligari in pluribus casibus hic recitatis. ibidem numero 38.
feuda in Gallia sunt redacta ad instar patrimoniorum. ibi. nu. 39.
feudum an possit dari pignori sine consensu domini vel agatorũ ad quos mortuo vassallo feudum est peruenturum. ibi. nu. 35.
1 feudo concesso alicui pro se, hæredibus, & successoribus suis, an videtur etiam ei concessum pro successoribus extraneis? communis quod non. de priui. cred. l. dabimus. §. si quis cum tutor. nu 3. 235
feudo concesso pro se, hæredibus, & successoribus quibuscunque, an tunc videatur concessum etiam extraneis successoribus. latissime conclud. quòd sic. ibi. nu. 4. & 6.
1 feudum, feudatario ingrato à domino querela non præparata defuncto hæres auferre possit. de reuoc. dona. l. fi. nu. 237. 328
1 feudum & donatio an reuocentur iisdem modis. de reuo. dona. l. fina. post numerum 32. 318
1 feudum amittitur ex causa ingratitudinis: & quid ingratitudo? & vnde nascatur de reuo. dona. l. fi. nu. 2. 317
1 feudum si fuerit plurium dominorum, & vnus consentiat pignorationi, alius dissentiat, an vassallus pignorare possit. de pigno. l. obligatione. nu. 41. 29
1 feudo an priuari possit filius propter feloniam patris. de reuoc. dona. l. fina. numero 236. 328
1 feuda indiuidua dicuntur omnia feuda dignitatum. de lega. j. l. re coniuncti. numero 167. 142
1 feudum hæreditarium, hoc est concessum primo inuestito pro se, & hæredibus, imputabitur filio in legitimam. ad legem Falcidiam. l. in quartam. numero 180. 152
feuda hæreditaria simpliciter, quæ dicantur, & quę secundum quid : & an feuda hæreditaria secundum quid imputentur in legitimam. ibi. nu. 181.
feuda in Gallia, cum sint redacta ad instar patrimoniorum, indistinctè imputantur in legitimam. ibi. nu. 182.
1 feudalia bona & emphyteutica sunt liberis in legitimam imputanda quando pater fuit pro se & hæredibus inuestitus. ad legem Falcidiam. l. in quartam. nu mero 177. 132
feudum, vel emphyteusis an imputetur in legitimam liberis, si pater fuit inuestitus pro se & liberis? conclu. imputari: & quare. ibi. nu. 178. & 179.
feudum antiquum concessum progenitoribus pro se & liberis, non imputatur filiis in legitimam, cum illud habeant ex prouisione progenitorum, non à patre. ibidem.
1 feudalia bona non imputantur per filium in Falcidiam & quare: hoc tamẽ non procedit stante Gallicana consuetudine, per quam feuda redacta sunt ad instar patrimoniorum. ad l. Fale. in quartam. nu. 67. 148
1 feudum concessum tibi, hæredibus, & successoribus tuis, an transeat ad extraneos hæredes. quod non. ad senatuscon sult. Trebellia. l. ex facto. nume. 15. fo. 171. Quid si fuerit concessum tibi, hæredibus, & successoribus quibuscunque, an tunc extranei censeantur etiam vocati: post plura communis est quod sic. ibid. nu. 16.
1 FICTIONES duę, aut duæ specialitates, an & quando concurrant. de acq. pos. l. si aliquam rem. nu. 27. & 33. 213
2 fictio nunquam operatur in præiudicium iuris tertio acquisiti. respon. lxxxj. numero 17. 147
1 fides quid. de iureiu. l. admonendi. nu. 72. 20
1 fides non dicitur vbi humana ratio præbet experimentum. si certum petatur. l. j. nu. 21. 4
1 FIDEICOMMISSA pura transmittuntur ad descendentes. Amplia quatuor modis. ad senatusc. Treb. l. hęredes. §. cum ita. nu. 57. 179
fideicommissario decedente ante aditam hęreditatem, etiam fideicõmissa pura transmittuntur ad descendentes. ibi. nu. 58
fideicommissa conditionalia etiam ab ascendentibus relicta, non transmittuntur etiam ad descendentes: latè de veritate : & an hoc not. colligi possit ex tex. ibid. nu. 59.
fideicommissa conditionalia à patre liberis relicta, transmitti ad descendentes, an fuerit introductum per. l. vnicam. C. de his qui ante aper. tabu. quod non. ibid. nu. 60.
fideicommissa conditionalia transmittuntur ad hęredes, vbi expressè vel tacitè apparet de mente testatoris. ibi. nu. 61.
fideicommissum si fuerit relictum Titio, & eius hęredibus, an dicatur apparere expresse de voluntate testatoris, quod transmittatur ad hęredes. ibi.
1 fideicommissum simpliciter relictum à patre, & domino, filio, & seruo institutis prestandum, valet: & dilatum intelligitur in tempus exilientię sui iuris. de lega. 1. l. cum filiofa. nu. 35. 118
fideicommissum à patre & domino instituris, præstandum filio & seruo non valet. quod fallit in tribus casibus. ibi. nu. 36.
fideicommissum licet valeat a seruo, vel filio hęredibus institutis, prestandum patri & domino, si tamen tempore additionis sint in potestate, redditur inutile. ibid. nu. 37.
Fideicommissum extraneo relictum à patre & domino hęredibus ex persona filii & serui, valet, idem si à filio & seruo institutis, ac etiam à patre & domino simul. ibi. nu. 38.
Fideicommissum incontinenti prestandum hęredi, à fideicommissario tanquã nugatorium non valet: secus si simpliciter sit relictum hi deicommissum hęredi, prestandum à legatario, vel fideicommissario quia intelligitur dilatũ post mortem grauati. ibi. nu. 39.
fideicommissaria substitutio si pluribus fiat, eueniente conditione in persona primi, de sermonis proprietate non admittitur substitutus : hęc cõmunis est, quę verissima est liberalis institutis, ad senatuscon. Trebell. l. hęredes. §. cum ita. numero 139. folio 184. Contrariam sententiam etiam in liberis amplectitur Imol. cuius opinio. saluatur in tribus casibus. numero 140. 141. & 142. ibidem. 185
Fideicommissaria substitutio si pluribus extraneis institutis facta fuerit copulatiuè, collectiuè aut distributiuè, eueniente conditione in persona primi, tantum admittitur substitutus. & hęc communis. de veritate tamen. ibid. numero 143. & 144.
Fideicommissarius cui sibi & hæredibus fuit relictum fideicommissum, an possit de spe fideicommissi disponere in alios, quam in hæredes vniuersales. ibidem nu. 62.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

dem. nu. 62. 179
Fideicommissum vniuersale ante restitutionem cedi non potest. ibidem numero 63.
Fideicommissa ad hæredes transmitti testatorem voluisse, quibus ex coniecturis concluditer colligatur. traduntur aliquot coniecturæ. ibidem numer. 64. 65. & 66.
Fideicommisso ita relicto, si filius meus hæres sine liberis masculis decesserit, filias meas in aureos mille capiendos in tot bonis, in reliquis fratrem meum substituto : mortuo filio sine liberis, & fratre substituto repudiante, an fideicommissum accrescat filiabus, & an remaneat penes grauatos hæredes. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 72. 138
Fideicommissum vniuersale nutu factum an valeat? quod sic. de ver. obli. l. j. §. si quis ita. nu. 12. 260
Fideicommissum an censeatur remissum remissa conditione fideicommissi. de pac. l. conditionis. nu. 1. 302
Fideicommissum an censeatur remissum, si testator instituit duos hæredes: & alteri alterum sub conditione si decesserint sine liberis, substituit: & in codicillis ademerit conditionem. ibi. nu. 2.
1 Fideicommissa an iure isto peterentur iure actionis, an verò officio iudicis? communis quod officio iudicis. de leg. j. l. per omnia. nu. 20. 100
1 Fideicommissum quibuscunque verbis factum vtile est. ad senatuscõ. Treb. l. ex facto. nu. 10. 164
1 Fideicommissa conditionalia non transmittentur ad hæredes : abunde tamen de hac transmissione fideicommissi traditur. nu. 73. cum seq. vsque ad fin. repe. de leg. 1. l. cum filiofa. nu. 11. 117. & 120
1 Fideicommissum vt ex coniecturis inducatur oportet coniecturas esse necessarias, aut multum probabiles. ad senatuscon. Trebellia. l. hæredes. §. cum ita. nume. 17. 176
1 Fideicommissum iniunctum filiis in conditione positis an valeat. de vulg. substi. l. centurio. nu. 168. 86
2 Fideicommissum quod præcedit grauamen simpliciter iniunctum tam ex ordine literæ quam intellectus nulla facta mentione bonorum præceptiones quo que continet. resp. cxxxiij. nu. 6. 178
Fideicommissum mortuo vitrico an suum sortiatur effectũ in filio secundi matrimonii: quibus ante euentum fideicommissi restitutio facta fuit. respõ. cxc. nume. 7. 211
1 Fideicommissum conditionale obuentum ex portione cohæredis non venit restituendum per grauatum restituere purè suam portionem etiam quod fideicommissum præcedat grauamen: & etiam quamuis dies fideicommissi cõditionalis cesserit ante verbalem, & realem restitutionem fideicommissi puri. ad Treb. l. hæredes. §. cùm ita. nu. 49. 178
1 Fideicommissum an inducatur per hæc verba, volo, quod hæres meus si moriatur sine liberis, possit vnum ex fratribus suis hæredem facere. ad senatuscon. Treb. l. ex facto. nu. 4. 164
1 Fideicommissum in dubio, an censeatur relictum à filio impubere instituto, an vero ab eius hærede, verbis grauaminis simpliciter prolatis. communis videtur quod ab ipso filio. quam limita vt nu. 129. de vulga. substitu. l. centurio. nu mero 128. 84
1 Fideicommisso relicto proximiori de familia, an petens illud, teneatur probare negatiuam, quod nullus alius est proximior se in familia. de ver. obli. l. in illa. nume. 26. 274
1 Fideicommissum purum aut tempore diuisionis purificatum, remissum videtur per diuisionem cum clausula se nihil aduersus diuisionem facturos. de verbo. ob. l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 17. & 18. 288
fideicommissum conditionale etiam reciprocũ non censetur remissum per simplicem diuisionem hæreditatis. ibi. nu. 38.
fideicommissum an remisisse censeatur, qui promisit non contrauenire diuisioni occasione fideicommissi debiti, vel debendi. ibidem. nu. 63. 289
fideicommissi remissionem non valere, nisi inspectis & cognitis verbis testamenti, quomodo intelligatur. ibi. nu. 64.
1 fideicommissum conditionale non censetur remissum per simplicem diuisionẽ, de pac. l. conditionis. nu. 4. fo. 302. Ampliatur & restringitur vt ibid.
1 fideicommissum an videatur remissum inuicẽ, si fratres volentes diuidere, compromiserint super controuersia diuisionis, & omnibus aliis, quæ ponent verisimiliter inter eos tam occasione testamenti, quam aliter, & arbitri facta diuisione interuenerint partes hinc inde ab omnibus quæ petere inuicem possent etiam liberarunt partes hinc inde ab omnibus quæ petere inuicem possent etiam occasione testamenti. de ver. ob. l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 80. 290
fideicommissum an censeatur remissum per diuisionem factam cum clausula promiserunt stare diuisioni, & alter ab altero de rebus diuisis nihil vnquam petere aliqua ratione, vel causa, quæ excogitari possit de iure, vel facto. ibi. nume. 48.
fideicommissum inter fratres non censetur remissum per diuisionem cũ clausula, se nihil aduersus diuisionem facturos. ibi. nu. 44. Ampliatur multimode. nu. 46. Limitatur. nu. 48. ibid.
fideicommissum reciprocum inter fratres non censetur remissum per diuisionem etiam cum clausula, se nihil aduersus diuisionem facturos. ibidem numero 47.
fideicommissum an censeatur inuicem remissum per facultatem alienandi inuicem concessam tacite, si fideicommissarius consentiat alienationi. ibidem nume. 83. 290
fideicommissum purum an videatur remissum per simplicem diuisionem hæreditatis. ibi. nu. 40. 289
1 fideicommissum nedum verbis obliquis, sed etiam directis, æquipollentibus inducitur. ad senatusc. Treb. l. vbi purè. §. te rogo. nu. 3. 174
Item verbis ad grauatum directis, ibi. Item verbis enuntiatiuis ibi. Item inducitur & probari potest ex coniecturis. ibi.
1 fideicommissa iure isto an sint exæquata legatis, sicut econtra legata fideicommissis: & an vires fideicommissorũ sint legatis iure isto attributæ. latiſ. de leg. 1. l. per omnia. nu. 18. 100
1 fideicommissa præcedentia grauamen, an veniant in restitutione, vbi quis est grauatus restituere hereditatem: quod non, siue præcedant, siue sequantur grauamen. & siue grauetur restituere hereditatem vel hereditariam portionẽ, vel partem hereditatis. ad senatuscon. Trebel. l. hęredes. §. cum ita. nu. 43. 178
fideicommissa & prælegata veniunt in restitutione, quando cohæres extraneus est grauatus hereditatem restituere filio testatoris. ibi. nu. 44.
2 In fideicommissaria substitutione pluralitas quando resoluatur in suas singularitates: & vide nu. 19. respon. cxxxij. nu. 2. 176
2 In fideicommisso vniuersali non veniunt bona propria hęredis grauati. respon. cxxxj. nu. 37. 175
1 fideicommissarius propriè non dicitur institutus, nec substitutus, nec hæres. de vulg. & pupil. substi. in continuatione rub. nu. 12. 58
fideicommissaria substitutio duplex & quare. ibi. nu. 9.
fideicommissaria substitutio, an propriè dicatur substitutio. ibid. nu. 10.
1 fideicommissario non valente de suo satisfacere, vbi non confecerat inuentarium, an sit locus dispositioni. §. si is qui. cccc. supra eodẽ. & sic an hæres conueniatur in subsidium. ad senatusconsult. Trebellia. l. prima. §. idem Iulianus. nu. 8. & 10. 163
fideicommissario vniuersali potest testator dare licentiam apprehendendi propria authoritate bona absque aliqua restitutione etiam verbali. de leg. j. l. nemo potest. nu. 64. 124
fideicommissarius decedens adita hęreditate ante restitutionem fideicommissi sibi factam, an transmittat illud ad hęredes. de leg. primo. l. cum filiofami. numero 73. 120
fideicommissarius moriens ante aditam hæreditatem, an transmittat vniuersale fideicommissum ad hæredes. ibid. nu. 76.
fideicommissarius particularis, cui est facta restitutio totius, an possit detrahere quartam aduersus alium fideicom. ad senatusconsult. Trebellia. l. j. §. fed & quoties. nu. 10. 158
fideicommissarius particularis potest hæredem cogere insolidum adire hereditatem. ad senatusc. Treb. l. j. §. fed & quoties. nu. 1. 157
fideicommissum captum à patre grauato restituere hæreditatem, aut legatum filiis, non imputatur in filiorum legitimam. ad legem Falcid. l. in quartam. nume. 135. 151
1 fideicommissarius vniuersalis non conficiens inuentarium, an teneatur insolidum legatariis: quod sic de veritate latiſsi. ad senatuscon. Treb. l. j. §. si quis quadringenta. nu. 6. 162
fideicommissarius vniuersalis non detrahit falcidiam de legatis singularibus, fallit in duobus casibus. ibi. nu. 10.
fideicommissarius quare detrahat quartam de legatis ab hærede relictis, quando hæres coactus adiit, non autem Trebellianicam de fideicommisso vniuersali. ibi. nu. 11.
1 fideicommissario quis teneatur ad æstimationem rei alienatæ in casu. l. iij. §. si quis ita. ff. de adi. lega. an legatarius prohibitus, an verò hęres, præsupposita vera opinione tenentium in casu illius. §. valere alienationem: sed deberi æstimationem fideicommissario. de leg. j. l. filiusfa. §. diui. nu. 50. 129
fideicommissario quis in dubio teneatur ad æstimationem rei alienatæ, an hęres, an legatarius prohibitus: & quomodo possit dici dubium, exemplificat. ibi. nu. 50.
1 fideicommissarius non detrahit Fale. de legatis in testamento militis : nec Trebellianicam de fideicommissis, & quare, late ad senatuscon. Trebell. l. j. §. denique. nu. 2. 161
fideicommissarius non detrahit Trebellianicam à secundo fideicommissario. ibid. nu. 6.
1 fideicommissarius fictè & impropriè hęres dicitur: ideo in materia stricta non venit hæredis appel. ad senatusc. Treb. l. j. §. de illo. nu. 2. & 3. 157
fideicommissarius non venit appellatione hæredis in pœnalibus, odiosis, nec in correctoriis statutis. ibi. nu. 4. & 5.
1 fideicommissario inuito non potest hæres alienare res à testatore alienari prohibitas : nec eas alienatas imputare in Trebellianicam inuito fideicommissario nisi de aliis rebus non prohibitis non posset Trebel. consequi, quia tunc alienare poterit. ad l. Falc. l. in quartam. nu. 99. 149
1 fideicommissarii quibus obest sententia lata contra prohibitum appellare potest ratione sententiæ, quę contra prohibitum tranſuit in rem iudicatam. de leg. j. §. diui. nu. 62. 129
1 FIDEIVBERE nemo cogitur sine causa apparenti. de dam. infec. in continua. rub. nu. 18. 189
1 fideiubere obligatus an liberetur dando pignora. de pig. in continua. rub. numero. 8. 25
1 fideiussio an sit contractus. si cer. pet. l. 1. nu. 57. 5
1 fideiussor, qui promisit repræsentare Titium intra octo dies sub certa pœna, si in termino non præsentauit, quia non fuit requisitus à iudice an incidat in pœnam. de dam. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 10. 192
1 fideiussor, qui promisit reum principalem sistere in iudicio sub pœna, potest moram purgare vsque ad sex menses: & quare. de verbo. obligatio. l. si insulam. nu. 62. 278
1 fideiussor an dicatur debitor. si cer. pet. l. 1. nu. 103. 7
1 fideiussor soluens ex mandato testatoris pro debitore, plusquam ad eum ex testamento peruenerit, illud plus poterit à debitore repetere. de lega. 1. l. cum filiofa. nu. 14. 117
2 fideiussor qui iurauit soluere vsuras : licite eas soluere potest: & illas repetere à debitore pro quo fideiussit. respon. lxxv. nu. 1. 140
2 fideiussor qui per violentiam superiorum coactus est soluere indebitum occasione principalis habet actionem contra ipsum principalem. in tract. de pest. c. 1. nu. 93. 75
1 fideiussorem pro dote restituenda, an sit dari prohibitum, sicut prohibitum est dari pro conseruanda, latiſsime. & an possint dari pignora. solu. matri. l. si constante. nu. 12. & 14. 54
1 fideiussorem vnum si quis dare obligatus sit: an audiatur volens dare duos diuisim. si cer. pet. l. j. §. mutui datio. nu. 23. 11
1 fideiussoria obligatio concepta si principalis non soluerit dicitur conditionalis, sed an idem hodie dicendum sit: cum hęc conditio, non soluerit hodie tacite insit. de verb. oblig. l. ita stipulatus nu. 50. 284
fideiussoria stipulatio an committatur propter moram principalis, an vero expectetur quod principalis definat posse soluere. ibi. nu. 52.
1 fideiussoria obligatio non tenet si obligatio principalis non teneat limita. quadrupliciter. de verb. oblig. l. j. §. si quis ita. nu. 16. 260
1 fideli damnosa non debet esse fides. ad senatuscon. Trebelli. l. explicito. numero. 6. 154
1 fiduciarius hęres non detrahit Treb. ad senatuscon. Treb. l. in fideicommissariam. §. si legatum. nu. 8. 174
1 fieri ad placitum dicitur quod fit ratione non concludenti : & quod fit ratione, non dicitur fieri ad placitum. soluto matrimonio. numero. 18. in continuatione rub. 35
2 FILIA præterita per clausulam codicillarem grauata fideicommisso, an duas possit detrahere quartas. resp. cxxix. nu. 16. 171
2 filię præteritæ virtute clausulę codicillaris an teneantur, filio instituto hęredi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

tate per fideicommissum restituere. respon. cxxix. nu. 13. 171
1 Filia nubens indigno sine consensu patris, an sit dotanda à patre. sol. mat. l. dotis causa. nu. 59. 42
1 Filia an possit cum consensu patris alteri delegare dotem, & econtra an pater cum consensu filiæ, soluto matrimonio. l. secunda. § quod si in patris. numero 17. 49
Filia potest agere p̃o dote aduentitia sine consensu patris. de veritate tamen late. ibid, nu. 11.
1 Filiæ in quota instituta includuntur in substitutione reciproca, facta per verba omnes filios meos inuicem &c. de vulg. substi. l. Lucius. nu. 37. 97
1 Filiæ si fuerint relicta mille, si nupserit, & centum, si monasterium ingrediatur, quamuis ingrediatur monasterium, nihilominus mille habebit ac si nupsisset. sol. ma. l. dotis causa. nu. 62. 42
1 Filiæ factum circa profectitiam dotem non nocet patri. sol. mat. l. ij. § item si voluntate. nu. 1. 50
Filiæ factum super dote, an & quando noceat sibi effectæ sui iuris: & quãdo non. ibid, nu. 3.
2 Filia an mortuo patre legitimam bonorum excrescentium petere possit. de con sti. c. cum M. Ferra. nu. 38. 5
1 Filia nondum nupta cui dos in patris testamento est relicta, an dicatur dotata, ita quod veniat excludenda stante statuto, quod extantibus masculis filia dotata non succedat quòd sic. de priui. credi. l. ij. § si sponsa. nu. 4. 235
Filia cui relicta à patre fuere centum, adeò vt de bonis suis non possit aliquid vlterius petere: an prohibeatur petere dotem maternam. si cer. pet. in continua. rub. nu. 4. 2
1 Filiæ nupturæ relictum in testamento pro dote minuit fideicommissum, quod pater restituere tenebatur, sicut minueretur, si viuens pater dotasset: de bonis enim restitutioni subiectis pater potest dotare filiam. de priuil. credi. l. ij. § si sponsa. nu. 17. 235
1 Filia potest agere in casum inopiæ mariti, inuito patre paupere, etiam si dos sit parua. sol. ma. l. si constante. nu. 89. 57
Filia potest absente patre agere ad dotem restituendam etiam sine patris consensu, ibid, nu. 90.
1 Filia innupta cui pater in testamento reliquit dotẽ, an dicatur dotata, ita quod veniat excludenda à successione, statuto disponente, quod stantibus masculis, filiæ dotatę non succedanr. sol. ma. nu. 61. in continua. rub. 37
1 Filia, quæ mortuo marito non vult nubere secundo, nec monasterium ingredi, sed per se stare, an possit compellere patrem, vt sibi det dotem datam primo viro. sol. ma. l. dotis causa. nu. 63. 42
Filia volens succedere matri cum fratribus, tenetur conferre dotem habitam à matre. ibi. nu. 123. 43
1 Filia, quæ ante. xxv. annum peccauit in corpus suum, non est dotanda à patre, nisi egerit pœnitentiam: ideo filiam ingredientem religionem tenetur pater dotare: quia ingressu religionis purgatur macula. ibi. nu. 71. 42
Filia secundum ius canonicum impune nubere potest sine consensu patris: nec valeret statutum in contrarium. ibi. nu. 58.
1 Filia sciens patrem de dote agere, videtur consentire: nisi expresse contradicat. intellige vt ibi. sol. ma. l. ij. § voluntatem. nu. 1. 50
Filia sanæmentis tacens patre agente de dote, an videatur consentire si habeat legitimam causam contradicendi. ibi. nu. 13. 51
2 Filiæ secundi matrimonii acceptantes fideicommissum ante euentum & diem fideicommissi, an sibi præiudicauerint secundum Baldum. respon. cxc. numero 11. 212
1 Filiationis probatio impossibilis in qua probanda etiam matri non creditur. de vulg. substi. l. centurio. nu. 92. 81
Filiationis probandę modus. ibi.
1 Filius institutus in legitima agere potest interdicto quorum bo. l. ait prætor. nume. 17. ibidem. 243
1 Filius ingratus erga patrem, si fecerit pœnitentiam viuo patre, ex illa causa amplius exhæredari non potest. Item de filia quæ peccauerit in corpus suum, & patre viuo respuerit. quod limita. C. de reuocan. dona. l. fina. nume. 223. 224. & 226. 327
1 Filius ingratus non est sepeliendus in sepulchro parentum. C. de reuoc. dona. l. fin. nume. 7. 317
1 Filius natus ex concubina legitimatus per sequens matrimonium an excludat substitutum: si testator dixerit, si filius meus decesserit sine liberis de legitimo matrimonio natis &c. si cer. pe. in conti. rub. nu. 3. 2
1 Filius non potest grauari in legitima fideicommisso reciproco. de ver. obl. l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 42. 289
1 Filius licet per generalem renuntiationem non censeatur renunciasse supplemento legitimę, si tamen iuramentum interuenerit, etiam supplemento renuntiasse censetur, de ver. ob. in conti. rub. nu. 4. 253
2 Filiis naturalibus extantibus spurius potest legitimari per oblationem curiæ. de reuo. dona. l. si vnquam. nu. 85. 314
1 Filius alienare certas res particulares prohibitus, non poterit eas etiam pro legitima alienare, si legitimam ex aliis rebus restantibus consequi poterat. Quid autem si bona non alienari prohibita quæ restabant, non sufficiant, ad legitimam, an tunc ille certę res alienari prohibitę, alienari possint. ibi quod sic. de leg. j. l. filiusfami. §. diui. nu. 29. 128
1 filiis primi gradus non potest testator prohibere Trebellianicam. de veritate tamen. nu. 53. de legi. l. l. nemo potest. nu. 52. 123
filii primi gradus licet sint priuilegiati, ne Trebellianica eis prohibeatur; filii tamen filiorum grauari poterunt, vt etiam restituant Trebellianicam ibid. nume. 54.
filii legitimati an gaudeant priuilegio, ne possit eis Trebellianica prohiberi, distinguitur inter simplicem legitimatum, & legitimatum secundum quid, ibi. nume. 55.
1 filius sicut præcipuam habet legitimam, ita & fructus legitimę ideo in casibus, in quibus fructus in legitimam imputant, fructus pro quota legitimę non imputabunt. ad senatuc. Treb. l. in fideicommissariam. nu. 45. 173
1 filius patris nomine negotiando totum, quod ex paterna pecunia lucratur, patri acquiritur: ideo indistinctę filio in legitimam imputatur. ad leg. Falcid. l. in quartam. nu. 156. 251
1 filius quòd dicatur creditor in legitima, quomodo intelligatur. ad leg. Falc. l. in quartam. nu. 114. 150
1 filius acceptando pecuniam in testamento patris pro legitima relictam, consensisse videtur habere legitimam in pecunia: ideo tunc iudex arbitrari potest supplementum fiendum in pecunia: ad legem Falcidiam. l. in quartam, numero 123. 150
1 filii spirituales non excludunt substitutum. ad senatusc. Treb. l. ex facto. § si quis rogatus. nu. 45. 167
filii spirituales pauperes sunt alendi à patrino. ibi.
1 filiusfa. an possit emancipari quo ad vnum actum, puta quo ad actum testandi. communis quod non. post multa tamen tenet, contra communem, quod emancipari possit. mouetur pluribus. ad senatusc. on. Trebel. l. j. § in filii. nume. 8. & 9. 156
1 filii suscepti post bannum, faciunt deficere conditionem fideicommissi. ad senatusc. Treb. l. ex facto. §. ex facto. nu. 17. 169
1 filiusfamilias testari non potest de aduentitiis bonis, etiam in quibus patri vsusfructus non acquiritur. Quod non solum procedit in paganos: sed eriam in milite. ad senatusc. Treb. l. j. § in filii. nu. 4. 156
filiusfamilias an possit testari ad pias causas de aduentitiis. communis quod sic. ibid. nume. 5.
1 filius quo remedio experiatur aduersus hæredem, diem supplementi prætextu ęris alieni incerti differentem. ad legem Falcidiam. l. in quartam. numero 215. 154
filius volens satisdare de releuando hæredem indemnem pro rata legitimæ, an sit audiendus, vbi dubium est de ere alieno. concludit pro filio ibidem numero 216.
1 filio pro legitima non deteriora sed mediocria assignanda sunt: ideo filius cui aliqua res hæreditaria nimis sumptuosa absque fructu assignatur, reclamare poterit. ad l. Falc. l. in quartam. nu. 126. 150
1 filii ante deportationem concepti faciunt deficere fideicommissum. ad senatusc. on. Treb. l. ex facto. nu. 3. 168
1 filiusfamilias de consensu patris, ideo potius potest donare causa mortis, quam testari, quia donatio magis accedit contractui quo ad ordinationem, quam vltimę voluntati quæ non potest ex alieno arbitrio pendere, contractus verò sic. de leg. 1. l. sciendum. nu. 4. 103
1 filius testatoris si esset coniunctus, an in casu. l. fi. C. de insti. & substit. præferretur tacitè substituto, sicut ibi in matre disponitur. de lega. iij. l. re coniuncti. numero 126. 140
1 filiorum appellatione in contractibus non contineantur nepotes, secus in vltimis voluntatibus, ad senatusconsult. Trebel. l. ex facto. §. si quis rogatus. numero 60. 167
2 filius occupans vnam rem hæreditariam pro sua legitima, an priuetur iure suo. de resti. spo. c. sæpe. nu. 94. 71
2 filius qui possedit bona post mortem patris, præsumitur in possessione perseuerasse vsque ad mortem. de cau. posses. & proprie. c. cum ecclesia Sutrina. numero 24. 61
2 filius sacerdotis legitimus, potest esse beneficiatus in eadem ecclesia simul cum patre de resci. cap. inter cæteras. nu. 20. 28
2 filius natus ex muliere quæ contraxit matrimonium ignoranter cum sacerdote in facie ecclesiæ dicitur legitimus. de resci. c. inter cæteras. nu. 7. 27
filius natus ex muliere, quæ contraxit matrimonium cum sacerdote quinque modis fit spurius. ibi. nu. 8.
filius natus ante sacerdotium appellatur filius sacerdotis. ibi. nu. 13.
2 filius natus antequam pater esset Rex, an dicatur primogenitus Regis ita quod succedat in regno excluso filio nato post regnum adeptum. de rescrip. c. inter cæteras. nu. 14. 28
filius sacerdotis non legitimus est incapax beneficiorum: & idem in quolibet patiente defectum alium. ibi. nu. 16.
filius sacerdotis prohibetur promoueri ad beneficia, in quibus pater proxime ministrauit. ibi. nu. 17. & 18.
2 filius patrem in captiuitate existentem, non liberans cum possit, priuatur hæreditate patris in captiuitate morientis. in tracta. de pest. capitu. primo. numero 206. 79
2 filius tenetur imputare in suam legitimam partem hæreditatis sibi donatam in contractu matrimonii. respon. cxxxiiij. nu. 11. 178
2 filius potest non solum grauari in legitima, sed ex toto exhæredari, si exhæredationi consentiat. respon. cxlvij. nu. 5. 185
filius institutus in re certa dicitur heres. respon. cxiij. nu. 18. 162
2 filii an teneantur imputare fructus in Trebellianicam. & ibi vide intellectum. l. iubemus. C. ad Treb. respon. cxxxiiij. nu. 10. 178
2 filii vel nepotes qui in locum defunctorum filiorum successerunt sub conditione casuali instituti, & in defectum conditionis non exhęredati an preteriti dicantur: & ibi vide consilium Galli. l. si pater. C. de insti. & substit. & l. pen. §. itẽ sciendum. ff. de suis & legi. procedunt in nepote tenente primum locum. respon. cxxviij. nu. 2. 169
2 filii fideicommisso grauati honorati censentur. respon. cxxxj. nu. 39. 175
2 filii vel nepotes instituti si pater eorum non vixeret, non censentur instituti sub conditione casuali: cum huiusmodi cõditio ad tempus præsens referatur per rerum naturam, & ibi vide quod dato quod esset casualis sustineretur tamen testamentum ex quo viuo testatore fuit purificata. respons. cxxviij. numero 3. 170
2 filii secundi matrimonii substituti per fideicommissum eorum patri interposite personę censentur ratione vitrici & ideo huiusmodi fideicommissum nullum est. respon. cxc. nu. 8. 211
filii secundi matrimonii sunt capaces totius substantiæ materne salua legitima filiorum primi matrimonii. ibid. nu. 2. & 6.
2 filius emancipatis pater donare potest. resp. cxlvij. nu. 1. 185
1 filii naturales concepti in seruitute, faciunt delere conditionem fideicõmissi, si sine liberis. limita vt ibi ad senatusc on. Trebel. l. ex facto. §. si quis rogatus. numero 6. 165
1 filii naturales an contineantur, quando in testamento dispositiue fit mentio de filiis. ad senatusc. Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus. nu. 57. 167
1 filii concepti post deportationem, an hodie excludant substitutum. ad senatusc. Treb. l. ex facto. §. ex facto. nu. 1. 168
filii in conditione positi, non censentur substituti patri grauato, & sic non censentur in dispositione. ibi. nu. 10.
1 filius in potestate institutus dicitur hęres non pater. ad senatusc. Treb. l. explicito. nu. 16. 155
1 filius potest patrem cogere, vt eum emancipet ex eisdem causis quibus potest patrem exhęredare. ad leg. Falcid. in l. in quartam. nu. 184. 152
1 filii testatoris seu liberi primi gradus: etiam testatore iubente, non imputãt fructus in Trebellianicam. quod decem modis limitatur. ad senatusc. Treb. l. in fideicommissariam. nu. 28. 173

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

1 Filio in sacris ordinibus constituto, grauato restituere hæreditatem si sine liberis &c. an spurii substitutum excludant, cum alios habere non possit. ad senatusc. Treb. l. ex facto. § si quis rogatus. nu. 8. 165
1 filiis prohibitis alienare, an etiam censeantur nepotes prohibiti, quod non: & quare: limita. de leg. j. l. filiusfa. §. diui. nu. 105. & 108. 131. & 132
Filiorum appellatione in odiosis non veniunt nepotes. ibid. nu. 107.
1 Filiorum species plures sunt, quæ sigillatim pertractantur, & nu. 5. vbi ponuntur quatuor species. ad Treb. l. ex facto. § si quis rogatus. nu. 2. 164
1 Filius & seruus instituti & pupillariter substituti per verba, quisquis mihi hæres erit, si tempore mortis pupilli sui iuris reperiantur, an succedant ex pupillari substitutione. de leg. 1. l. cum filiofami. nu. 51. 119
1 Filius aliquid acquirens tempore mortis patris, sibi plenè acquirit, nõ patri. de veritate tamen ibi traditur. de leg. 1. l. cum filiofa. nu. 43. 118
Filius non representat patrem in his, quæ sunt facti. ibi. nu. 44.
1 filius an possit legitimam eligere in vna re, hærede vel fideicommissario inuito: per multa concludit non posse: sed à iudice assignari debet in vna vel pluribus rebus, prout suadebit æquitas. ad legem Fal. l. in quartam. numero. 111. & 119. 150
filius non potest eligere legitimam in re meliori. ibi. nu. 112.
filius non potest occupare possessionem alicuius rei pro sua legitima nec occupando aliquam possessionem acquirit: cùm legitima sit incerta ratione loci, & ratione quotæ. ibi. nu. 113
filius in re certa institutus, potest propria authoritate possessionem illius apprehendere: licet non idem in legatario. ibi. nu. 116.
filius simpliciter institutus in sua legitima an possit certarum rerum possessionem apprehendere. Item si apprehendat, an incidat in pœnam. l. non dubium C. de leg. ibi. nu. 117.
filius si simpliciter in legitima institutus occupans per vim alicuius rei possessionem an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi. ibi. nu. 118.
2 filius hæres institutus, an dicatur hæres, an vero pater, cui ex persona filii acquiritur hæreditas, & an saltem filius dici possit hæres nomine, licet effectu non. de leg. j. cum filiofa. nu. 41. 45. 46. & 47. 118
1 filius si ab aliquo patris contemplatione institutus sit, & filio pater grauatus restituere, valet tale fideicommissum etiam hodie. & dilatum censetur in tempus existentię sui iuris. De veritate tamen istius vltimi dicti ibi abunde disquiritur. de leg. j. l. cum filiofami. nu. 64. 120
1 filio existente sui iuris tempore restitutionis fiendæ, an pater tũc detrahet quartam ad proprium commodum suum, an vero ad commodum filii. de leg. j. l. cum filiofa. nu. 7. 117
1 filii simul cum patre mortui, non dicuntur superuixisse. ad senatusc on. Treb. l. ex facto. § si quis autem. nu. 5. 170
1 filii nati ex diuersis matribus, & eodem patre, dicuntur æqualiter coniuncti. de leg. j. l. re coniuncti. nu. 214 143
1 filius, qui approbauit testamẽtũ patris in quo prohibita erat Falcidia, an possit petere supplementum legitimæ approbatione non obstante: quod sic. ad leg. Falci l. in quartam. nu. 10. 146
1 filii positi in conditione importata per ablatiuos absolutos an censeãtur positi in dispositione. & de ablatiuis absolutis. ibi. de vulg. substi. l. centurio. numero. 161. 86
filii positi in conditione cẽsentur in dispositione, quando apparet ex coniecturis talẽ fuisse mentem testatoris. & seriatim ponuntur quinque coniecturæ. ibi. nume. 162.
filii masculi, soli in conditione positi, substituti censentur: & quare. de veritate ibi. limita. 163. ibi.
filii in conditione positi, substituti censentur, si testator excluserit ab hæreditate propria filias, & filio instituto, si decesserit sine liberis substituit proximiorẽ de familia. ibi. nu. 164.
filii in conditione positi censentur substituti, si testator filios masculos in conditione posuit, & deficiente masculorum linea extraneum substituit cum onere deferendi nomen, & arma testatoris. ibi. nu. 165.
1 filius licet grauari non possit in legitima, hæres tamen filii sic. de vulg. substi. l. cẽturio. nu. 108. fo. 82. nu. 127. 84
filii hæres, non filius in dubio præsumitur grauatus quando fideicommissi verba non diriguntur ad filium, ibi.
1 filii & patris bona in quibus censeantur eadem. de vulga. substitu. l. hæredes. numero. 143. 64
1 filii in conditione positi non intelliguntur substituti, disputabilis est. de vulg. substi. l. centurio. nu. 159. 85
1 filiis nascituris institutis si pater vxorem substituerit, si filii nascantur, & decedant sine filiis, vulgariter, & per fideicommissum, an nullis natis liberis admittatur vxor ex vulgari. de vulgar. substitu. l. hæredes. numero 96. 62
1 filii positi in conditione censentur substituti, si testator digressus fuerit ad plures substitutionum gradus, semper snb eadem conditione, si sine liberis. de vulg. substi. l. centurio. nu. 165. 86
filii positi in cõditione censentur substituti, si testator plures substitutionum gradus fecerit sub eadem conditione, si sine liberis, expresse honorando filios in conditione positos in vltimo gradu. ibi.
1 filiis legitimis ab intestato repudiantibus, an vxor patris excludat naturales iura formam iut. licet. C. de natu. libe. de vulg. substi. l. Lucius. nu. 6. 65
1 filii mortua matre an possint agere contra patrem vergentem ad inopiam, vtdo tem maternam restituat. solu. matri. l. si constante. nu. 99. 57
1 filii nati ex matrimonio putatiuo dicuntur legitimi, si alter cuniungum ignorabat impedimentum. solu. matri. in continuatione rub. nu. 65. 38
1 filii an alendi sint penes matrem ad secunda vota conuolantem, arbitrarium est, ideo iudex considerabit mores maternos. de vulga. substi. l. ex facto. numero. 66. 91
1 filio instituto repudiante an pater præferatur substituto latiss. disquiritur. communis quod sic. de vulga. substi. l. hæredes. nu. 142. Limitatur. numero. 146. & 147. 64
1 filio ante aditam hæreditatem defuncto, an pater excluso substituto adire possit de vulg. substi. l. hæredes. nu. 153. 65
1 filius aut eius hæres non potest de directa militari detrahere legitimam, de fidei commissaria vero potest. de vulg. substi. l. centurio. nu. 42. 78
1 filius licet in legitima grauari non possit, hæres tamen filii grauari potest: & quare. de vulg. substi. l. centurio. nu. 187. 87
1 filius institutus an possit legitima accepta hæreditatem repudiare. latissi. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 157. 65
1 filius vel filia an teneatur dotare matrem, soluto matrimo. l. dotis causa. numero 82. 61
1 filius an possit patri furioso exempliariter substituere, sicut econtra pater filio potest. communis quod non. de vulg. substi. l. ex facto. nu. 59. 91
1 filius si emancipetur, nunquam nepos reincidit in eius potestate, etiam si auus adoptauerit filium emancipatum. de vulg. substi. l. moribus. nu. 9. 69
1 filius renuncians hæreditati an intelligatur etiam renunciasse legitimę. de vulg. substi. l. hęredes. nu. 159. 65
1 filius an præferatur substituto si pater institutus repudiet. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 148. 64
2 filio qui potest ex industria parare sibi victum, an possit pater alimenta negare. in tract. de pest. c. 4. nu. 168. 86
1 filiorum appellatione an & quando veniant naturales. ad Treb. l. ex facto. § si quis rogatus. nu. 58. 69. 70. & nu. seq. 167. & 168
2 FIMVM seu letamen an liceat in via publica tenere. Et an liceat fimum tenere iuxta murum communem: aut alienum. in tract. de pest. cap. 4. numero. 83. 84. 84
2 FISCVS potest socii partem socio inuito distrahere. de leg. j. l. serui electio. §. Labeo ait. nu. 15. 109
1 fiscus succesor in hęreditate non consiciens inuentarium non tenetur vultra vires hęreditarias. ad sena. Treb. l. ex facto. §. ex facto. nu. 7. 168
fiscus licet loco hęredis habeatur, non tamen loco liberorum. ibi. nu. 8.
fiscus tenetur alere liberos damnati, & bona transeunt cum onere alendi, & dotandi filias damnati. ibi. nu. 9.
1 fiscus quando dicatur habere causam lucrativam, vel quasi, quando vero non. item an prohibitio alienandi præiudicet fisco, & quando. de leg. j. l. lili usfami §. diui. nu. 52. 129
1 fiscus, qui omnibus deficiẽtibus succedit, dicitur hęres: sed an propriè sit hęres. ad senatusc. Treb. l. ex facto. §. si quis ita. uu. 13. 171
1 fisci vtilitas an dicatur publica, an vero priuata. solu. matrimo. l. dotis causa. nume. 112. 44
fisci an vtilitas an afferant commodum cuilibet in particulari. ibi. nu. 113.
1 fisci instrumentum an præsumatur prius factum. vbi reperiuntur plura instrumẽta eodem die confecta. solu. mat. l. dotis causa. nu. 4. 39
1 fiscus an præferatur doti. solut. ma. l. dotis causa. nu. 115. 44
fisci vtilitas an præferatur vtilitati priuati. ibi. nu. 116.
1 fiscus an præferatur substituto, si institutus indignus fuerit. de vul. substi. l. hęredes. nu. 115. 5
1 fiscus in quæstis post suam obligationem prefertur omnibus creditoribus etiã habentibus expressam hypothecam anteriorem. & quid in republica. de priui. credi. l. priuilegia. nu. 29. 239
fiscus priori in personali prefertur aliis priuilegiariis eiusdem tituli posteriorib. ibi. nu. 54. 239
fiscus in tacita hypotheca prefertur anterioribus creditoribus habentibus etiã tacitam: preterquam in pœnis fiscalibus. ibi. nu. 46.
1 Fisco agenri an teneatur reus edere. & quid in causa criminali, in qua agitur de pœna pecuniaria. C. de eden. l. ipse dispice. nu. 11. & 14. 295
1 FLVMEN non nauigabile si intret aliquod magnum flumen de se satis nauigabile, an liceat tunc ex illo aquam ducere. de fluminibus. l. quominus. nume. 11. & 14. 247
Flumina in particulari sunt illarum ciuitatum, per quarum territoria defluunt. ibi. nu. 36. 248
flumine reuerso in primum alueum, an sit concedenda restitutio. ibidem numero. 116. 251
fluminum quoddam publicum, quoddam priuatum: item publicorum & priuatorum variæ diuisiones & subdiuisiones traduntur. ibi. nu. 1. 246
flumen ex tribus cõstat, alueo, aqua, & ripis, alueus quid: quid ripa, quid ve aqua ibi. nu. 2.
2 FONTIVM quorundam & fluminum naturam oleum mittentium in Cilicia India & olim Papie, ac aliis regionibus in tract. de pest. cap. 4. nu. 11. 12. 15. & seq. 78
2 forensis presumitur ignorare statuta ciuitatis & etiam ciuis nouellus. resp. lxxxj. nu. 27. 103
2 forensibus an & quando possint ciues & incolę res vendere cariori pretio qu in habitatoribus. in tract. de pest. c. 4. nu. 200. 86
forensium aduentantium causa possunt qui victualia nomine communitatis ciuibus suppeditant, cogi ad ipsa augenda. nu. 201. ibi.
1 FORMA essentialis vbi deficit, ibi non oritur naturalis obligatio. quod qualiter procedat, ibi traditur. de leg. j. l. nemo potest. nu. 29. 122
1 Ex forma compromissi deprehenditur an quis arbitrator constitutus fuerit. respon. cvj. nu. 4. 159
1 forma quid sit: & quid solennitas. de verbo. oblig. l. qui Rome. §. duo fratres. numero 22. 288
1 forma non recipit interuallum. cum omnis forma sit indiuidua, & contemporanea, nec diu potest stare in suspenso. de verborum obligatio. l. 1. §. qui præsens. nu. 10. 259
1 forma potest per æquipollens adimpleri propter necessitatem. de verb. oblig. l. stipulatio. nu. 38. 257
1 formula per quam ducitur aqua ex flumine publico an sit publica an priuata. de flumi. l. quominus. nu. 83. 150
formulam an liceat facere per viam publicam. ibid. nu. 90.
FOSSATA non sunt cõputanda in mensura prędii uẽditi. de flumini. l. quominus. nu. 74. & 76.
2 for una etiam solet capi in bonam partem. in tract. de pest. capit. 1. numero 86. 249
2 FORVS foro additur per destinationem solutionis ad alium locum. de iudic. c. j. nu. 63. 75
1 FRANCIGENAE non poterunt substituere pupillariter filiis suis quia non habent eos in potestate. de vulg. substi. l. moribus. nu. 21. 47
2 FRANCORVM regis potentia omnibus anteponenda. in tracta. de pestę c. 1. nu. 100. 70
1 francorũ rex, & eius parlamenta possunt à iuris rigore recedere iudicando compendiosam uerbis directis factam, post pubertatem non expirare: quia secundum æquitatem iudicant. de uulg. substi. l. centurio. nu. 77. 80
eadem ratione arbitratores iudicare possunt, item mercatores, in quorum foro proceditur de æquitate. ibi. Item delegatus cũ clausula quod de æquitate procedat ibidem.
1 FRATER grauatus an in casibus, in quibus portiones cohæredum ueniunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

in restitutione,possit ex illis portionibus legitimam & Trebel. detrahere ex persona fratris prædefuncti cui hæres extitit.ad senatuscon.Treb.l.hæredes. §.cum ita.nu 54. 178
Quid autem si fetter grauatus sit per verba vniuersalia.ibi.
1 Fraternisare dicuntur plura inuicem exæquata.de leg.1.l.per omnia.nu.23.100
1 frater sicut tenetur alere filium fratris egentem:ita etiam hæres fratris alere tenetur.de leg.1.l.filiusfamilias.§ diui.nu.43. 129
1 frater absenti fratri in feudis stipulari potest:ideo nolente absente fratre ratam habere infeudationem,totum feudum accrescit alteri.de lega.iij.l.re coniuncti.nu.230. 144
1 frater vtrinque coniunctus præfertur fratri ex vno latere tantum coniuncto in pupillari substitutione verum in pupillari contenta in reciproca,secus in pupillari expressa verbis specialibus.de veritate ibid.de leg.3.l.re coniuncti.numero 215.& 216. 143
1 fratres minores licet non possint esse executores testaméti an possint tamé habere electionem pauperum quibus sit facienda distributio.ad senatusc.Treb.l. ex facto.§.si quis rogatus.ij.nu.5. 169
2 frater Germanus ex parte patris duntaxat frater,an frater rectè appelletur.respon.lxxxij.nu.1.& 12. 148
2 frater non dicitur ex parte matris.respon.lxxxij.nu.12. 149
2 fratres puberes in cómuni habitantis viuentes,& omnia negotia promiscue gerentes, lucraque reponentes, tacite societatem omnium bonorum contraxisse intelliguntur.respon.clxj.nu.7. 193
1 frater maior an debeat paterna bona diuidere,& minor eligere.si certum peta. l.1.nu.70. 5
1 frater an possit offendere fratrem bannitum impune.C.de reuo.dona.l.fin.numero 84. 320
1 fratres in diuisione remittentes omne id,quod alter habet,vel habere sperat in parte alterius non intelliguntur remittere fideicommissum.Limita.79.de verbo.oblig.§ duo fratres.nu.78. 290
1 frater potest esse testis pro fratre ad demonstrandum fratris innocentiam cõtra fiscum.de dam.infec.l.damnum.nu.12. 191
1 fratres inuicem grauati si sine liberis &c.restituere hæreditatem superuenienti aut filiis eius:an possint fideicommissum remittere.de ver.obli.l.qui romę.§. duo fratres.nu.101. 292
1 frater pupilli vocatus ex tacita pupillari,excludit matrem,de vulg.substi.l.moribus.nu.60. 73
1 frater quando tenetur dotare sororem,an in constitutione dotis possit stipulari soluto matrimonio dotem sibi reddi.fol.ma.l.doris causa.nu.84. 43
frater vterinus an teneatur alere sororem vterinam.ibi.nu.85.
frater an teneatur dotare filiam fratris sui pauperis.ibi.nu.86.
1 frater dotando sororem an videatur dotare de bonis propriis;& sic an videatur donare.fol.ma.l.dotis causa.nu.94. 43
1 fratris appellatione an comprehendatur vterinus:quod sic.de vulga.substit.l.ex facto.nu.89. 93
1 frater substitutus quare iure suitatis ita transmittit hæreditatem non aditâ impuberis,sicut patris.de vulg.substi.l.moribus.nu.64. 73
1 frater an teneatur dotare sororem.fol.ma.l.dotis causa.nu.83. 43
1 frater dotando filiam suam,an videatur eam dotare de bonis propriis,an de bonis communibus cum aliis fratribus,remittiuè.solu to.matrimo.l.dotis causa.nu.95. 43
1 frater an possit esse fideiussor pro dote restituenda si cohabitet cum fratre marito vxoris.fol.ma.l.si constante nu.55. 55
1 frater vtrinque cõiunctus non præfertur consanguineo tantum in feudis,de vul. substi.l.ex facto.nu.98. 93
2 In foro contentioso an quis possit puniri pro vsura verbali & mentali. respon. cxvj.nu.2. 164
1 FRAVS de tpe ad tempus non est tolerabilis.de pri.credi.l.cũ bona.n.10.233
2 in fraudem legis quod fit nullam sortitur effectum:& ibi vide quomodo probetur fraus fieri legi hac ædictali.respon.cxc.nu.3. 211
2 semel Fraudulentus, semper præsumitur fraudulentus in eodem genere fraudis.respon.cxc.nu.11. 212
1 FRENETICO, fanatico, leui,iracundo.& furioso filio dilucida interualla habenti,pater substituere non potest exemplariter.de vulga.substitu.l.ex facto.nu.81. 92
1 FRVCTVS dotis,qui dotem augent,an possint hodie retineri propter impensas vtiles.fol.ma.nu.45.in continuatione rubricę. 37
1 fructus non veniunt in fideicommissi restitutione:veniunt tamen in directa substitutione militari.de vulg.substi.l.centurio.nu.38. 78
fructus per testatorem recollecti,& in ipsius hæreditate reperti dicuntur res hæreditariæ,& augent hæreditatem:& cuicunque subrogato sunt restituendi late.ibi.nu.39.
fructus durare non præsumuntur vltra triennium.ibi.nu.40.
2 fructus restituere tenetur,qui casu temerario eos percepit.resp.ij.nu.8. 105
2 fructus percepti iudicio testatoris ante restitutionem,an sint imputandi in Trebellianicam.respon.cxxxiij.nu.9. 178
2 fructus non petiti an veniant in rei vẽdicatione.de causa pos.& proprie.c.cum ecclesia sutrina.nu.108. 64
2 fructus naturales dicuntur qui absque cultura & impensa percipiũtur:sed à natura potius producuntur.respon.lxv.nu.12. 133
2 fructus vsque ad triennium præscribi non possunt:& vsque ad triennium præsumuntur extare.respon.lxv.nu.14. 133
fructus beneficii beneficiatus non potest ad vitam alienare, nisi necessitas. vel ecclesiæ vtilitas id exigat.respon.lxiij.nu.4. 50
1 fructus percepti an debeant specificari in libello.C.de eden.l.edita.nu.22. 300
fructus regulariter in legitimam non imputantur.Limita septupliciter.ibid.nu. 38.39 40.& 41. 301
fructus percepti per filium viuo patre in legitimam imputantur.ibi.nu.42.
1 fructus per hæredem percepti an sint computandi illi in impensis factis.ad senatusc.Treb.l.vbi pure.§ qui in distrahendis.nu.7. 175
1 fructus non veniunt in restitutione fideicommissi quantumcunque grauamen fuerit vniuersale.ad senatusc.Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.41. 178
2 fructus in hæreditate reperti imputantur in legitimam etiam filiis primi gradus.ad l.Falc.l.in quartam.nu.124. 150
1 fructus pendentes etiam si non dicatur veniunr in concessione fundi.de leg.1.l. cum filiofa.nu.56. 119
1 fructus negligentia fideicommissarii percepti, non imputantur in quartam, quinimo hæres absolute eos lucratur.ad senatusc.Treb.l.in fideicommissariam.nu.26. 173
1 fructus quando veniãt in restitutione fideicommissi:remisc.de leg.j.l.cum filiofami.nu.62. 119
1 fructuum plures esse species: remissiuè ad senatusc.Treb.l.in fideicommissariam. nu.1. 172
1 fructus percepti ex rebus particularirer legatis,imputantur in Falcidiam: ratio ibi,de cuius veritate nu.50.Amplia tribus modis & limita vt nu.49.ad senatuscon.Treb.l.in fideicommissariam.nu.48. 173
fructus percepti ex re in diem legata,an sint imputandi in Falcidiam.ibi. numero.50.
fructus rei legatæ ideo in Falcidiam imputantur,quę percipiuntur ex rebus,quę habẽtur titulo institutionis:vnde sicut res imputatur ita fructus tanquam accessorium ex quo inferuntur tria.ibi.nu.51.
fructus ex re legata percepti:an veniant imputandi in Falcidiam ad commodũ omnium legatariorum,an verò solum ad commodum illius cui erat legata. ibi.nu.52.
fructus imputantur in creditum vel quasi ipsius filii.ibi.nu.15. 172
fructus reperti in horeo vel area tempore mortis testatoris,imputantur liberis in Treb.ibi.nu.39. 173
fructus percepti ab hærede ex rebus hæreditariis,non dicuntur hæreditarii: nec fructus ex rebus donatis dicuntur donati nec in donatione imputantur. ad senatusc.Treb.l.in fideicommissaria.nu.3. 172
fructus ante aditam hæreditatem percepti.& fructus tempore mortis in horreo reperti dicuntur hæreditarii.ibi.
fructus non veniunt in restitutione fideicommissii.sed cedunt lucro hæredis: limitatur.18.modis.ibi.nu.4.& seq.
fructus percepti post moram veniunt restituendi.item restituendi sunt testatori restitui iubenti.ibi.nu.5.& 6.
1 fructus legitimæ debentur à die mortis sicut ipsa legitima: idem in fructibus supplementi legitimæ.ad senatusc.Treb.l.in fideicommissariam.nu.4.6. 173
fructus in Falcidiam regulariter non imputantur: quamuis in Trebellianicam sic: & cur diuersum.ibi.nu.47.
1 fructus percepti ante constructionem debentur monasterio, quando fuit legatum prædium monasterio construendo.ad senatuscon. Treb.l.in fideicommissariam.nu.8. 172
fructus percepti hæreditate iacente veniunt in fideicommissi restitutione.ibi.nume.9.
fructus percepti post diem fideicommissi præsente fideicommissario, & restitutionem petere negligente,non veniunt in restitutione,secus si absente fideicommissario.ibi.nu.10.
fructus à testatore percepti,& in area aut horreo tempore mortis suæ reconditi,veniunt in restitutione.ibi.nu.11.
fructus seminati ab ipso testatore,nondum tamen recollecti,an veniant in restitutione:communis quod sic:contra tamen placet ibi.nu.12.
fructus percepti post restitutionem hæreditatis verbalem restituendi sunt: etiã posita negligentiaa fideicommissarii in petendo realem restitutionem.ibi.nume.13.
Fructus percepti ex fideicommisso,in casibus quibus actiones trãseunt in fideicommissarium ipso iure,veniunt in restitutione.ibi.nu.14.
Fructus extantes tunc restituendi veniunt cũ hæres grauatus est restituere quic quid ex hæreditate,bonisve ipsius testatoris supererit.ibi.nu. 16. Limita nisi simpliciter dictum sit,quicquid supererit ex hæreditate:tunc fructus non restituentur:cum non sint de hæreditate.ibid.
1 Fructus iudicio testatoris percepti non imputantur in Trebellianicam liberis primi gradus.ad l.Falc.l.in quartam.nu.83. 149
Fructus tunc sunt restituendi,cum fideicommissi restitutio dilata est in diem, fideicommissarii fauore.ad senatusc.Treb.l.in fideicommissariam.nu.7.folio 172.Idem si dilata fuit restitutio vtriusque fauore scilicet tam hæredis,quam fideicommissarii.ibid.
Fructus in dotem imputantur: quamuis dos loco legitimæ succedat limita vt ibi.ad senat.Trebel.l.in fideicommissariam.nu.44. 173
2 FRVMENTVM vel pecunias an & quãdo dare possit capitulum obligatũ ad tot panes,& amphoras vini pro singulo die canonicis interessentibus diuinis.in trac.de pest.c.v.nu.143. 91
Frumenti appellatione an veniat farina.nu.43.ibid. 90
Frumenti appellatione an contineatur panis, legumina, hordeum spelta, auena,& similia.ibid.nu.52.& seq.
Frumenti & farinæ eadem vsia.ibid.nu.46.
2 Frumenti & aliorum fructuum quando censeatur prohibita exactio prohibita exactione pecunię numeratę.respon.4 nu.10. 105
1 Frustra id fieri dicitur,quod sine fructu fit.de vulg.substi.l.centurio.nu.70. 80
1 FVGA est delictum in milite desertore;& in milite capto in iusto bello aufugiente est peccatum.de iureiu.l.admonendi.nu.165. 22
Fuga in officiali aufugiente ante officium finitum est species criminis læsæ maiestatis:& in fugiente pendente syndicatu an plenè vel semiplenè probet.ibi. nume.173. 23
Fuga an faciat aliquam fidem in præiudicium tertii.ibid.nu.174.
Fuga quam fidem faciat.latè.ibid.nu.165.
Fugæ plene probat criminis suspicionem in casibus,quibus sola suspicio sufficit ad probationem criminis.ibi,nu.167.
Fuga an semiplenè probet crimen,quod plenè venit probandum:an verò tantum faciat præsumptionem:communis quod semiplene probet.restringitur & declaratur multimode.ibi.nu.168.
Fuga non facit aliquam suspicionem contra fugientem,si ipse intra annum reuertatur.& sponte compareat.ibid.nu.169.
Fuga plenè probat in eo,qui à carcere aufugit;verum nisi per ostium apertum aufugerit.ibi.nu.170.
Fuga non probat in incarcerato aufugiente si incarceratus iniustè fuerit: is enim licite potest aufugere:& ibi multa egregia de iniuste incarcerato.ibidem numero 171.
2 Fuga an faciat indicium ad torturam:præsertim concurrentibus aliis indiciis. respon.clxj.nu.2.3.& 8. 193
2 ex Fuga seruj fundata est intentio domini agentis rei vendicatione.de causa pos.& proprie.c.cum ecclesia Suttina.nu.17. 60
2 FVNDAMENTVM suæ intentionis quilibet tenetur probare.respon.cxcv.j.nu.16. 215
2 Fundamentum nullum potest fieri super statuto ab vsu non recepto.respon.2. numero 3. 104

In omnia Io.Fran.Rip. opera.

1 Fundus alienus traditus in dotem marito,an dicatur dotalis.solu.matri.nu.40. in continua.rubr. 26
2 Fundi dominus an fauore publico cogi possit ad vendendum dictum fundum, vt ibi erigantur turcæ.in trac.de pest.c.6.nu.13. 96
1 Fundo hæredi relicto existente penes creditorem,an sit locus huic.§.ad senatusc.Treb.l.1.§.si hæres.nu.35. 161
2 FVNVS per vim rapientes,aut alio quouis modo impedientes ne sepeliatur,qua pœna sint puniendi.in trac.de pest.c.4.nu.114. 85
Funeraria actio an sit proprium actionis nomen.ibid.nu.131.
Funeraria actio an præcedat omnes alias actiones & præferatur omnibus hypothecis etiam anterioribus.ibid.nu.133.
Funeraria actio an excedat naturam actionis negotiorum gestorum & quare. ibid.nu.132.
2 FVR tenetur ad restitutionem fructuum: tamen dum perseuerat in possessione vtitur & fruitur.in rub.de cau.pos.& proprie.nu.12. 57
2 Furari an & quando liceat pauperibus pro victu.in tracta.de pest.cap.4.numero 197. 86
2 Furem in furto deprehensum,an & quando liceat occidere, si telo se defendat. de iudi.c.1.nu.87. 49
2 FVRCARVM pœna dicitur esse maior pœna decapitationis, propter carentiam sepulturæ.in trac.de pest.c.4.nu.140. 85
2 Furcarum erectione acquiritur & retinetur quasi possessio.de cauf.pos. & proprie.c.cum ecclesia Sutrina.nu.63. 62
1 FVRIOSVS in quibus pupillo equiparetur, in quibus non.ad senatuscon. Treb.l.1.§.fuit quæsitum.nu.33. 159
1 Furiosus exhæredari potest ex causa ingratitudinis commissa ante furorem.Iré in feudo propter feloniam factam domino ante furorem.C. de reuocan.dona.l.fi.nu.227. 327
1 furiosus an & quando habeatur loco absentis,& quando non.sol.mat.l.2.§.voluntatem.nu.15. 51
1 furiosus potest exhæredari propter ingratitudinem commissam ante furorem. de vulg.substi.l.ex facto.nu.72. 92
furiosus an possit puniri pro delictis ante furorem perpetratis? post plura concluditur non puniendum.ibi.nu.73.
fallit,si processus fuerit inchoatus,& fere expeditus.Item propter delicti atrocitatem.Item quantum ad pœnam carceris.Item quantum ad bonorum annotationem.declara tamen vt ibi.nu.74.
1 furioso habenti plures filios,an omnes substitui debeant.concluditur quòd nó: sed sufficit vnum.sed an alii præteriri possint, aut fine causa exhæredari.latiss.de vulg.substi.l.ex facto.nu.86. 93
1 furiosus habetur pro consentiente in casibus,quibus non posset contradicere,si esset sanę mentis.sol.ma.l.2.§.voluntatem.nu.12. 51
1 furiosus quando habeatur pro consentiente,vel non contradicente: & quando non.sol.ma.l.2.§.voluntatem.nu.8.12.& 14. 51
1 furiosus si habeat fratres consanguineos,vterinos & coniunctos ex vtroque latere,an parentes teneantur vnum ex vtroque latere exemplariter substituere,an verò sic in electione vnum ex aliis substituere.de vulg.substi.l.ex facto. numero 91. 93
1 furiosus habetur pro mortuo.de reuoc.dona.l.fi.nu.229. 327
1 furtum & rapina æquiparantur.de acqui.pos.l.rem quæ nobis.nu.1. 209
furtum non fit nec rapina,nisi possidenti:ideo ad probationem furti vel rapinę probanda est possessio:inferas & declares vt ibi.nu.11. 210
1 fur,vel raptor an dicantur damnum dare:& sic an furtum sit damnum: & an veniat in statutis appellatione damni.latissi. de damno infecto.l.damnum.numero 2. 190
1 futurum indicatiui denotat principium actus: futurum verò subiunctiui perfectionem ostendit,& in hoc differunt.de leg.primo.l.filiusfamilias.§.diui.numero 44. 129

De litera G.

1 GABELLA si debeat solui de legatis, & datis causa conditionis implendę,non soluetur de datis nomine pretii. ad l.Falc.l.in quartam.nu.57. 148
1 gabella si vigore statuti solui debeat de quolibet instrumento debiti:an onus soluendi spectet ad debitorem vel creditoré.si cer.pe.in conti.rub.nu.6. 2
1 gabella an debeat solui pro libello nullo:si pro libello debeat solui gabella.de eden.C.l.edita.nu.42. 301
gabella an sit soluenda pro libello reformato.ibi.nu.43.
2 Gabella soluenda non est de contractu nullo:ideo non soluens non punitur etiã stante statuto, quod solui debeat gabella de quolibet contractu sub pœna perditionis rei de qua contrahitur.de re iudicat.l.quarta.§.condemnatum. numero 5. 222
1 gabella an soluenda sit de fideiussione stante statuto,quòd de quolibet contractu soluatur gabella.si cer.pe.l.j.nu.59. 5
1 gabella non erit soluenda de interlocutoriis statuto disponente quòd de qualibet sententia soluatur gabella.de re iudi.in conti.rub.nu.3. 215
1 gabellarum emptoribus agentibus an sit edendum per reum, ad eorum intentionem fundandam.de eden.l.ipse dispice.nu.12. 295
2 gabellam siue exactiones an & quas liceat fraudare.in tracta. de pest.c.quinto. numero 51. 90
2 gabellarii qui consecuti sunt notabile lucrum ex gabellis, finita locatione tenentur iterum in subsidium eas reconducere, nisi subsit pestis vel guerra, in trac.de pest.c.1.nu.199. 78
2 gabellam an soluere teneantur fugientes propter pestem pro rebus quas exportant à loco contagioso.ibid.nu.158. 77
gabellam an soluere teneantur,qui propter incursum hostium vel piratarum in alienum territorium fugientes eò res suas importauerunt vel inde exportauerunt.ibid.nu.160.
gabellam soluere non tenentur qui coacti sunt propter siccitatem ad alienum molendinum venire ad molendum.ibid.nu.161.
gabellam vendens censetur datariis promittere nihil se facturũ propter quod impediatur gabellę exactio.ibi.nu.65. 75
gabellarii an & quando teneantur monere transeuntem, vt soluat gabellam. ibid.nu.16. 73
gabellam ignorans solui in loco per quem transit,& non soluens,non excusatur à culpa.ibid.nu.15.
2 gabella an sit soluenda in loco destinare solutionis.Et stare statuto quod de quolibet contractu celebrato in regno solnatur gabella, aliàs contractus non valeat,an solutio gabellæ erit facienda in regno vbi contractus celebratur, an Auenioni si ibi solutio destinetur.de iudi.c.j.nu.62. 47
2 gabella totius comitatus,si certo pretio vendatur,an si comitatus augeatur de beat augeri gabella.de constitu.c.cum M.Ferra.nu.36. 8
2 GALLORVM affectionis integritas,& merita non meruerunt vt Basilienses sanctio malè reformaretur.respon.xxxviij.nu.21. 119
1 GEMINATIO vt producat effectũ oportet vt diuersis temporibus facta sit de verb.obli.in conti.rubri.nu.34. 254
1 GEMMAE & lapilli an dicantur inuenta statim quod sunt visa:& sic an acquirantur primo videri,non primò apprehendenti.de acqui.possi.l.possessio. numer.66. 198
1 GENERALIS causa ampliat dictum speciale. de vulgar.substitu.l. hæredes.nu.220. 68
1 generalis mentio non sufficit,vbi fauore certę personæ requiritur specialis expressio. de vulg.substi.l.hæredes.nu.56. 61
generalis sermo non includit causas priuilegiatas.infertur ad plura ibi.Limitatur.nu.60.ibi.
1 generalibus verbis quid fieri non sufficit,vbi lex noua correctoria requirit aliquid expresse fieri de vulg.substi.l.hæredes.nu.65. 61
Idem vbi lex requirit certam,& expressam mentionem:idem si specialem & expressam.ibi.
1 generali sermone non comprehenduntur ea,de quibus loquens versimiliter nõ cogitauit.de vulg.substi.l.centurio.nu.84. 80
1 generalis dispositio debet restringi ad casum contingibilem.ad senatusconsul. Treb.l.ex facto.§.si quis ita.nu.2. 171
2 generalis dispositio non extenditur ad ius confirmatum per habentem potestatem derogandi iuri confirmato.respon.xxxvij.nu.5. 118
2 generali concessione non comprehenduntur impossibilia seu interdicta concedenti.respon.xl.nu.7. 120
1 generalitas non includit casum verisimiliter non præuisum.de reuo.dona.l.si vn quam.post.nu.42. 312
2 genus quid & quid species.si cer.pet.l.ij.§.mutui datio.nu.9. 10
1 genus verificatur in qualibet sua specie.si cer.pet.l.j.nu.3. 3
genus à quo remouetur,& quælibet eius species.ibi.nu.4.
1 genus apud Legistas idem est quod species apud dialecticos.de acqui.pos.l.possessio.nu.28. 197
1 genus vt propriè comprehendit suas species,ita ratio generalis complectitur omnes casus sub ratione comprehensos.de reuo.dona.l.fi.nu.144. 322
1 GERVNDIA actum demonstrant.si cer.pet.l.ij.§.mutui datio.nu.19. 11
1 gerundii natura quæ sit,& an importet necessitatem.C.de eden.in continua.rubri.nu.6. 294
1 gerundia necessitatem inducunt.respon.clxxxv.nu.8. 209
2 gerundia quando disposition em,& quando conditionem inducãt.resp.clxxxv. nu.7. 209
2 GESTA de facto,de facto rescinduntur.de acqui.pos.l.naturaliter.§ nihil cõ mune.nu.286. 209
2 gesta à falso procuratore tanquam nulla ratificari non possunt.respon.lxj.nume.9. 130
1 glossa & Bartolus sunt tutissimę naues,ad portum veritatis ducentes.de reuoc. dona.l.fi vnquam.nu.45. 312
2 glossatores nullum faciunt indicium ad torturam contra eum, à quo afferunt mandatum suscepisse:& ibi vide quando fidem faciant.respon clxij. numero.4.& 5. 194
2 GRATIA Papæ licet non probetur,nisi per scripturam: qualitas tamen coadiuuans gratiam poterit probari per testes.de iureiur.l. admonendi. numero.23. 18
2 gratia subreptitia est ipso iure nulla.respon.lix.nu.5. 129
2 gratia obreptitia, seu subreptitia non iuuat impetrantem. respon.cxl. numero.5. 182
2 gratia an & quando per testes probetur vel non in rubr.de consti. numero 51. & 53. 6
2 gratia perficitur ex sola signatura.respon.xx.nu.4. 111
gratię effectus consistit in verbo fiat.ibi.nu.3.
2 gratia principis latissimè est interpretanda.respon.viij.nu.4. 107
2 Gratiani dicta inserta in Decretis,an dicantur approbata.de rescrip.c.ex parte. nu.78. 27
1 GRAVAMEN illatum ex negligentia iudicis nunquam transit in rem iudicatam.de dam.infec.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.89. 194
1 grauamine imposito indifinite, vt puta, volo restitui hæreditatem post mortẽ tuam hospitali pauperum,an portiones cohæredum veniãt in restitutionem. quod non.ad senatusc.Trebel.l.hęredes.§.cum ita.nu.42.& 43. 178
grauamine imposito verbis vniuersalibus,an quod ex fideicom.à cohæredibus habitum fuit, veniat in restitutionem indistinctè, non considerato ordine an grauamen præcedat fideicom.vel econtra.ibi.nu.37.
1 grauatus prælegatum restituere,an censeatur grãuatus restituere etiam partem, quam habet quasi hęres.quo.leg.j.§.si quis ex mortis.nu.5. 245
1 grauatus per fideicommissum restituere bona sua post mortem dicitur non soluendo,soluto matrimo.l.soluto matrimonio.numero.53. 48
1 grauatus restituere portiones simpliciter,ad perceptiones quoque grauatus censetur.respon.cxxxiij.nn.5. 178
2 grauati purè fideicommisso vnam tantum detrahunt quartam.respon. cxxviij. nu.21. 170
1 grauatus restituere quicquid ad eum peruenerit, non tenetur restituere fructus perceptos pendente die vel conditione.de leg.j.l.cum filiofam.nu.60.fo.119. Fallit hoc patre grauato restituere filio quicquid &c.quia tunc veniunt fructus restituendi filio.quod restringe & declara.ibi.nu.61.
1 grauatus si ingressus sit monasterium incapax bonorum,an statim veniat substitutus,an vero expectanda sit mors naturalis ingressi.dispurabilis est.ad senatuscon.Treb.l.ex facto.§.ex facto.nu.12. 169
1 grauare possum quem honorauit: amplia vt ibi: limita tripliciter.de leg.j.l. cum filiofa.nu.28.& 30. 117
1 grauari nemo plus potest quam fuerit honoratus.ad senatusconf. Treb.l. ex facto.nu.8. 164
1 GVARENTIGIA quid sit.de ver.ob.l.si insulam.nu.15. 276
1 GVERRA tali imminente,contra quam ressisti non possit per dominum,nisi subditi sui grauarentur,immunes ad oneris huiusmodi præstationem tenentur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

rentur.de lega.j.l.si ex toto.nu.17. 114
gueræ impedimentum excusat à mora luendi.si certum petatur.l.quod te.nume ro.42. 14
GVLOSO an possit interdici bonis : quòd sic.Item ebrioso.de verb. obliga. l.is cui bonis.nu.23.& 24. 271

¶De litera H.

HABENS collationem potest priuari beneficio propter impetra tionem postea de eodem beneficio habito ab inferiore,propter in gratitudinem quam committit erga superiorem sicut etiam potest priuari vassallus,qui feudum ab alio recognoscit.C.de re,dona.l.fi. nu.158.& 159. 323
habilitario est duplex in rubrica de iudiciis.nu.29. 36
habitatio an dicatur cohærere personæ.de leg.j.l.si ex toto.§.si ita legatum.nu me.16. 115
habitationis relictum an sit multiplicabile secundum numerum annorum ita quod tot censeantur legata quot sunt anni.ibi.nu.17.
HAVRIENDI ius si cõcedatur alicui in puteo alicuius,alienato fundo vbi est puteus,singularis successor non tenetur ad patientiam hauriendi.ad sena tusc.Treb.l.j.§.si hæres.nu.7. 160
HAERES adeundo hæreditatem,videtur rata habere omnia gesta per defun ctum respon.cxxxix.nu.7. 181
hæres grauatus restituere hereditatem censetur grauatus restituere portionem prælegatorum quam iure hereditario capit.respon.cxxxiij.nu.2. 178
hæres testatoris pro quarta,pro eadem quarta parte bonorum sibi prælegato rum alienare potest.ibi.nu.4.
hæres hæredis est etiam testatoris hæres,& qualiter hæc regula intelligatur. resp on.clxxxij.nu.15. 207
hæres tenetur exonerare animam defuncti:quia nõ remittitur peccatum,nisi re stituatur ablatum.respon.cxc.nu.9. 211
hæres fructus post moram perceptos ita demum in quartam imputat si fideicõ missarius velit.ad senatusc on.Trebel.l.in fideicommissaria.nu.27. 173
hæres tenetur ad relicta in sua fide posita etiam si voluntas defuncti testibus non probetur modo hæres fateatur relicta.de lega.j.l.nemo potest.nu.30. 122
hæres à fideicommissario cogi potest adire,pro fideicommisso vniuersali resti tuendo secus pro particulari.de leg.j.l.per omnia.nu.31. 101
hæres mariti non potest vxori dotem repetenti opponere quod ipsa dotem per diderit propter adulterium,de quo maritus querelam non fecit.C.de reuocã. dona.l.fi.nu.203. 326
hæres non potest reuocare donationem ex causa ingratitudinis proueniẽtis ex non implemento conuentorum.ibi.nu.209.
hæres fratris prætmortui habentis scientiam fideicommissi an habeat regressum de euictione contra fratrem superstitem.de verb.oblig.l.qui Romæ.§.duo fra tres.nu.90. 291
hæres extraneus præsumitur habere scientiam fideicommissi, & contentorum in testamento.limita,58.de verbo.obli.§.duo fratres.nu.57. 289
hæres non tenetur imputare in Trebellianicam nec legitimam,res ex causa lu cratiua alienatas in personam à testatore permissam, de veritate tamen late disputatur:nec tandem videtur recipi,ad legem Falcid.l.in quartam . nume ro.108. 150
hæres an possit deducere falcidiam in vna,vel pluribus rebus alienatis inuitis legatariis.ibi.nu.109.
hæres volens tradere legatario rem obligatam sub æstimatione dubii euentus, an euiter cautionem de luitione rei hypothecatę.ad senatusc on.Trebel.l.j.§. si hæres.nu.36. 161
hæres restituens hæreditatem retenta quarta sub nomine quotę.tenetur credi toribus & legatariis pro rata : secus si detrahat in re certa aut plus aut mi nus quarta in subsidium tamen tenetur.ibi.nu.37.
hæres grauatus vltra vires hæreditarias fructus deducta quarta restituere tene tur.ad sena.Treb.l.in fideicommissariam.nu.17. 172
hæres tenetur de fructibus damnum supplere,cum res aliquæ hæreditariæ casu perierunt ante restitutionis euentum.ibi.nu.18.
hæres creditor hæreditatis non lucratur fructus sed imputat in creditum.ibi.nu me.19.
hęrede scripto restituente hæreditatem primo fideicommissario liberaliter sine detractione quartę,primus fideicommissarius ex persona hæredis quartam detraher à secundo fideicõmissario: quia sibi donata videtur quarta ab hære de.ad senatusc on.Treb.l.j.§.denique.nu.7. 162
hærede simpliciter restituente hæreditatem primo fideicom.an in dubio donas se videatur.concl ndit ur.nu.9.contra communem.ibi.
hæres semper debet habere saluam quartam Trebellianicam & fructus quar te:ideo illi fructus non veniunt restituendi etiam in his casibus,in quibus fru ctus restituendi sunt.ad senatusc on.Treb.l in fideicommissariam.nu.24. 173
hæres regulariter imputat fructus in Trebellianicam. quę con.limitatur decem modis.ibi.nu.25.
hæres an possit de corporibus hæreditaris quartam deducere,& fructus restituere.ibidem.
hæredi scripto in testamento minus solenni an debeatur hæreditas naturaliter? respondę,& decide distinguendo vt ibi.de leg.j.l.nemo potest.nu.102. 125
hæreditarium corpus quod accipitur à cohærede,cui pro portione cohæredis non imputatur in Trebellianicam:secus si accipitur ab alio, vel secus, si non totum accipiatur à cohærede de portione cohæredis.ad leg.Fal.l.in quartã. nu.17.& 19. 146
hęres hæreditatem retento fundo alteri hypotecato restituere grauatus, non po test cogere fideicommissarium, vt sibi de euictione caueat.declara tamen vt nu.32.in fi.ad senatusc on.Treb.l.j.§.si hæres.nu.39. 161
hæredis rogati conditio etiam inspicienda est in coniecturanda mente testato ris.ad senatus.Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.13. 165
hæredibus prohibitis an censeantur prohibiti hæredes hęredum:quod sic : verũ in prohibitione facta nomine appel.hæredis: secus si per nomina propria.in tellige vt nu.110.de leg.j.l.filiusfa.§.diui.nu.109. 132
hæres adire compulsus per alterum ex fideicommissariis particularibus, habet optionem retinendi, vel restituendi partem.ad senatusc on Treb.l.j.§.sed & quoties.nu.8. 158
hęres adire coactus per vnum ex fideicommissariis,non de trahit Trebellianicã contra cogentem nec contra alios.limitatur vt ibi.nu.9.
hæres non habet ius eligendi quam rem velit dare filio pro sua legitima : iudi cis ergo erit electio.ad leg.Falci.l.in quartam.nu.121. 150
hæres an possit à testatore grauari ad dandum omni anno presbyteris alicuius ecclesię decem ducatos pro missis celebrandis : quod sic: nisi obligarent se ad onus celebrandi : quia illud esset simoniacum.de leg.j.l.nemo potest. nume ro.125.& 126. 126
hæres non potest in rebus aliis specialiter legatis deducere Trebellianicam nec legitimam.ad leg.Falci.l.in quartam.nu.101. 149
hæres qui res hæreditarias alienauit,si eas velit in Trebellianicam imputare,te netur secundum verum valorem,non quanti vendidit imputare. ibidem. nu me.102.
hęres,qui post perceptiones tot fructuum qui Trebellianicæ æquiualebant, alie nauit res hæreditarias,non deducet in eis Trebellianicam.ibi. nu.103.
hæreditario iure captum totum in Falcidiam imputatur: amplia quinquplici ter.ad leg.Falci.l.in quartam.nu.64. 148
hæres & fideicommissarius iure digestorũ & C.non tenentur legatariis vltra ve res hæreditarias:iure tamen nouissimo si hæres nõ conficiat inuentariũ tene tur insolidum legatariis absque detractione Falcidiæ. ad senatusc on.Trebel. l.j.§.si is qui quadringenta.nu.5. 162
hæreditatis appellatione nec legata nec fideicommissa continentur ex quo infe runtur aliqua.ad sena.Treb.l.hęredes.§.cum ita.nu.42. 178
hęrede non conficiente inuentarium,si hęreditas non fuerit soluendo deductis legatis an hęres ipse de proprio teneatur supplere legitimam, an autem lega tarii.ad leg.Falc.l.in quartam.nu.213. 154
hæreditate deductis legatis non existente soluendo,etiam pro rata à legatariis fienda est suppletio legitimę.ibi.nu.212.
hæres penes quem remanet aliqua quota hereditatis tenetur legatariis pro ra ta quota:limita tripliciter.ad senatusc on.Trebelli.l.j.§.sed si quadringenta. nu.2. 163
hęres grauatus post mortem restituere filio suo hæreditatem , fructus restituere tenetur.Quod qualiter procedat ibi declaratur.ad senatusc on.Treb.l.in fideicommissariam.nu.21. 173
hęredi grauato dare libertatem an videatur relictum ius patronatus. de leg.j.l. per omnia.nu.28. 101
hæreditaria pecunia si alicui fuerit prelegata,pro portione hereditaria imputa tur,si verò pecuniam hereditariam cohęres cohęredi iussus fuerit dare, non imputatur: & quare.ad legem Falci.l.in quartam.nu.53. 148
hæres hæredis aut legatarii licet honorati non fuerint,grauari tamen possunt: amplia vt ibi.limita vt nu.27.de leg.j.l.cum filiofa.nu.26. 117
hæres inuentarium conficiens an teneatur legatariis etiam vltra vires hæredi tarias hæreditate diminuta.ad senatusc on.Treb.l.j.§.si is qui quadringenta. nu.9. 162
hæres grauatus restituere quantancunque pecuniam,quæ ad eum peruenerit re netur fructus restituere fideicommissario: & hoc operantur verba geminata: limita vt ibi.ad senatusc.Treb.l.in fideicommissariam.nu.15. 172
hęres à legatariis cogi non potest adire,sicut cogi potest à fideicommissario vni uersali.ad leg.Fal.l.in quartam.nu.88. 149
hæreditarium corpus prælegatum an sit totum imputandum in Falc.in fauorẽ cohæredis,an verò pro portione hæreditaria tantum.ad leg.Falc.l. in quar tam.nu.40. 147
hæres an possit sponte legata soluere legatariis,ita quod si solutis his consum ptus esset dodrans,nihil teneatur restituere fideicommissario.ad sena.Treb.l. j.§.idem Iulianus.nu.6. 163
hæres an remittere possit vsufructuario cautionem de vtendo fruendo boni vi ri arbitratu.de lega.l.nemo potest.nu.39.& 41. 123
hæreditas legitim à delata ex testamento,an sit communicanda socio, cum quo est contracta societas super legitimis hæreditatibus.de leg.j.hæc verba.nu me.45. 106
hęres scriptus potest in foro conscientiæ retinere hæreditatem ex testamento minus solenni.de leg.j.l.nemo potest.nu.99. 125
hæres retinens aliquid in quantitate,vel re certa,non tenetur legatariis.ad sena tus.Treb.l.j.§.his qui quadringenta.nu.2. 162
hęres præferendus est legatariis pro Trebellia.quarta.ibi.nu.4.
hæres suus institutus sub conditione,si voluerit,an dicatur institutus sub condi tione consilente in nolendo, an uero in uolendo.de uulg.substitu.l.hęredes. nu.140. 64
hęreditas non adita in quibus casibus transmittatur de uulg.substi.l.hæredes.nu me.138. 64
hæres ab intestato filii impuberis grauati onere fideicommissi potest filio morię te post pubertatem legitimam, de fideicommisso vulgariali detrahere. de uulg.substitu.l.Centurio.nu.126. 84
hęres ab intestato filii impuberis grauati an possit filio moriẽte in pupillari eta te legitimam detrahere ex persona filii ibi.nu.127.
hæreditatis appellatione non uenit proprie fideicommissum.de uulg. substi.in continua.rub.nu.13.Quid autem in statutis remissiue.ibi. 58
hæres scriptus in testamento valido de iure ciuili si agnouerit bonorum posses sionem de iure prætorio,non dicit proprie hæres.de uulga.& pupi.l.hæredes. nu.12. 59
hęres non repræsentat personam defuncti in his,quę sunt facti.de uulg. substi.l. hæredes.nu.137. 63
hæres etiam extraneus præsumitur ignorare contenta in codicillis.de uerb.ob. l.qui Romę.§.duo fratres.nu.60. 289
hęredem se esse ex testamento asserens, præsumitur habere notitiam fideicom missorum,& aliorum contentorum in testamento.ibi.nu.53. 289
hęrede conuento ad priuationem hęreditatis propter legata non soluta , agens non tenetur probare negatiuam,quando legata sibi debeantur. alias secus.de uerb.obli.l.in illa.nu.24. 274
hęredis mei hęres non est propriè hęres meus: ideo in pœnalibus & odiosis, nõ uenit appellatione hęredis.quo.leg.l.hoc interdictum.nu.3. 244
hęres an possit in rebus per ipsum alienatis quartam deducere inuitis legatariis fideicommissariis & an inuitus hęres cogi possit in alienatis quartam deduce re,etiam si illas redimere velit.ad legem Falci.l.in quartam.nu.69. 148
hæres usque ad concurrentem quantitatem quartæ Treb.alienare potest res sub iectas restitutioni: & in alienatis inuito fideicom. uniuersali trebellianicam deducere.ibi.nu.nu.96 Intellige in rebus alienatis antequam esset ries fi deicommissi,secus si post.nam non valet alienatio etiam pro quarta.ibi.nu me.97. 149
hæres in alienatis in fraudem fideicommissarii,& dolose,non poterit Trebellia nidam deducere.ibi.nu.98.Quod non solum procedit in alienatione fraudu lo

In omnia Io.Fran.Rip. opera.

losa re & consilio,sed etiã in re tantum, vt quia alienauerit meliora,& re tinue erit deteriora.quod late exemplificatur.ibi.nu.98.
hæres cogitur inuitus alienata in Trebellianicam imputare:nec auditur offerẽs pretium pro alienatis:& de illis & aliis rebus volens detrahære Trebel.ibi.nu me.105.
hæres volens rem alienatam redimere,& in hæreditate reponere an sit audien dus.ibi.nu.106.distinguitur.nu.107.
hæredis appellatione an veniat bonorum possessor.l.hæredes.ff.de vulg.& pup. substi.nu.15.fol.60.nu.211.& seq. 68
hæreditaria iura omnia transeunt in hæredes excepta possessione.super appara tur rub.de causa poss.& proprie.nu.4. 56
hæreditario iure,aut pro legitima relictum iure dominii,spectat ad eum,cui re linquitur:non iure appanagii.respon.lxxx.nu.20. 144
hæreditas iacens representat personam defuncti.de resti.spo.cap.sæpe. nume ro.58. 69
hæreditas pacto dari non potest.respon.cxxxj.nu.20. 174
hæreditate adita bona non dicuntur testatoris,sed hæredis.l.filiusfami.§.diui.ff. de lega.j.nu.56. 129
hæreditatis aditio in testamento facta est irreuocabilis.l.nemo potest.de leg.j.nu me.35. 122
hæreditas fratris viuentis non dicitur etiam spe debita fratri successuro ab inte stato.intellige vt ibi.de ver.obli.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.10. 287
hæreditas subiecta restitutioni dicitur hęreditas etiam post aditam hæreditatem. ibi.nu.1.
HAERETICI neq; schismatici possunt substituere pupillariter filiis suis.de vulg.substi.l.moribus.nu.22. 70
hæretico spoliato obstat exceptio proprietatis.de acqui.pos.l naturaliter.§.ni hil commune.nu.88. 204
HOMICIDA cui remissa est pena à Rege vel statuto si habuerit pacem cum hæredibus occisi,an debeat habere pacem à filio, vel seruo institutis, an verò a patre vel domino hæredibus cum effectu.de leg.j.l.cum filiofa.nume ro.52. 119
HOMACIVM patris non obligat filios.sol. matrimo.l.ij.§.quòd si in pa tris.nu.19. 49
homicidium fuisse per grassatores perpetratum,quomodo probetur:& quot re quiratur.ad probandum huiusmodi homicidium:& vide ibi,qui dicatur gras satores.respon.clxij.nu.2. 194
homicidii ex voluntate deducta ad actum maior contrahitur inhabilitas,quam ex simplici præsentia & interessentia.respon.xvj.nu.4. 109
HOMO prudens ac sagax,non præsumitur apprehendere possessionem ex ti tulo nullo,& inualido.resp. clxxxvij.nu.9. 210
homo cunctis rebus est dignior.resp.clxvij.nu.10. 195
homo an veniat appellatione rei.si cer.pet.l.j.nu.105. 7
homines alicuius dominii an possint pignori dari.de pignori.l.obligatione.nu me.19. 28
hominem hominis incommodo ditari, & detrahere aliquid alteri est contra na turam.resp.lxxxvij.nu.3. 152
hominis prouisio facit cessare prouisionẽ legis,& quomodo procedit in donatio ne.respon.xlv.nu.2 122
HONORATVS commodo pecuniario an possit grauari non pecuniario. de leg.j.l.cum filiof.nu.18. 117
honoratus commodo non pecuniario grauari non potest pecuniario onere.ibi. nu.15.
honoratus non potest in plus grauari , quàm fuerit, honoratus.ibidem nume ro.30.
non honoratus grauari non potest:nec in plus quis grauandus est quàm fuerit honoratus.nu.13.Amplia vt nu.21.vsque ad 26. inclu.ibid.
HORA an debeat apponi in bulletinis:& an i instrumẽtis.in trac.de pest.c.5. nu.273.& 274. 94
HOSPITALE substitutum filio quandocunque decesserit sine liberis an possit remittere hæreditatem in vita filii.C.de pactis.l. conditionis. nume ro.28. 303
hospitalis ædificandi causa potest imponi collecta,seu talea à qua nemo excula tur.nu.17.Et quid si consuetudo vetat taleam imponi.in tract.de pest.c.5. nu. 19.& 20. 89
hospitalarii,& templarii,& similes an dicantur clerici,vel laici.de iudic.c. decer nimus.nu.3. 51
hospitalarii possunt constituere collegium,& rectorem ac syndicum eligere.in tract.de pest.c.6.nu.43. 96
hospitaliorum construendorum causa solent summi pontifices concedere fabri cę fructus primi anni beneficiorum vacantium.ibi.nu.22.
hospitalarii gaudent priuilegio ne teneantur ad munera personalia.nu.40.Et di cuntur personæ ecclesiasticę.nu.41.Et secundum aliquos gaudent priuilegiis, quibus gaudent hospitalia & clerici nu.42. ibi.
hospitalia in quibus curantur infirmi præsertim pestilentiosi debẽt extra muros construi.nu.11.Et quid si ciuitas nulla loca possideat extra muros , & nemo reperiatur vendere volens locum pro construendo dictum hospitale.nu.12. Et quid si non inueniantur loca commoda prope ciuitatem.nu.14.ibi.
hospitari milites quilibet tenetur,nisi speciali priuilegio fuerit exemptus.resp. clxxxiij.nu.25. 207
hostium res an vendi possint & legari,sub conditione,si de manu hostium euase rint.de leg.j.l.id quod apud.nu.4. 116
HYPOTHECA nouatione extinguitur,nisi pignora sint repetita in nouatione,quo casu censentur repetita cum priuilegio prelationis.de pri.cred.l. priuile.nu.49. 239
hypothecam solam habens prefertur habentibus priuilegium inter personales actiones: infertur & limitatur vt ibi.nu.64. 240
hypotheca an extinguatur si domus ad cuius reparationem pecunia fuit mutua ta non duraut refecta:vt quia à militibus fuit diruta.in quibus cau.pign.l.se natusc on.nu.5. 32
hypotheca tacita an comprehendat etiam futura bona.de pri.cred.l.dabimus. §.si quis cum tutor.nu.11. 235
hypothecam tacitam priorem habens præfertur habenti expressam posteriorẽ: imo etiam habenti tacitam & expressam specialem.de priuilegiis creditorũ. l.priuilegia.nu.5. 238
hypothecam priorem habens præfertur habenti posteriorem etiam in conuen tionali hypotheca & pignori prætorio:item procedit regula etiam si prior hy potheca sit generalis,& secunda specialis.ibi.nu.6.
hypothecam priorem habens præfertur fisco,& reipu.Regi & Imperatori habẽ tibus posteriorem etiam specialem.ibi.nu.7.
hypothecam priorem habens præfertur posteriori etiam si posterior cõuenit de pignore vendendo, prior non.ibi.nu.8.
hypothecam priorem habens, præfertur habenti posteriorem non solum pro dẽbito principalis,sed etiam pro omnibus accessionibus:imo habens tacitam priorem præfertur posteriori etiam pro accessionibus.ibi.nu.9.de veritate ta men.nu.13.
hypothecam tacitam priuilegiatam an habeat vxor pro alimentis,sicut pro do te.latiss.ibi.nu.10.tandem fœdere distin.concludit.nu.15.
hypothecata tacite an sint bona mariti pro alimentis vxori præstandis.conclu dit quòd sic pro alimentis loco fructuum debitis.ibi.
hypotheca expressa in hoc differt à tacita:quia in illa tẽpus obligationis in hac traditionis inspicitur.ibi.nu.13.
hypothecam priorem specialem & generalem habẽs, si ex speciali sibi satisfieri possit in reliquis præfertur posterior diuersam specialem & etiam generalem habens.ibi.nu.19.Quid autem si posterior creditor non habeat specialem & generalem simul,sed alteram tantum.Item quid si prior constituta fuit prius generalis deinde specialis hypotheca.ibi.nu.20.& 21.
hypothecam posteriorem habens de cuius credito constat per veram numera tionem præfertur prior de cuius credito constat per solam confessionem. ibi. nu.23. 239
hypothecam tacitam esse an verò expressam quid referat scire.in qui.cau.pig.in continua.rub.nu.1. 32
hypotheca legalis an desinat esse tacita si in instrumento sint obligata omnia bona in genere.ibi.nu.2.
hypotheca tacita an comprehendat bona futura.ibi.nu.3.
hypothecaria quid differat à Seruiana,vel quasi.de pig.in continua.rubri. nume ro.16. 25
hypothecaria an competat pro rebus coloni.ibi.
hypothecaria an competat contra debitorem ad prætium ex mercibus habitũ. de pig.l.conuentio generalis.nu.9. 26
hypothecaria actione sola possessio auocatur.de pig.l.si debitor.nu.11. 30
hypothecari am vtilem habere quid magis referat,quam directam de pig.l.con uentio generalis.nu.22. 27
hypothecaria vtilis an competat tam contra ipsum debitorem , quam contra tertium & an contra tertium habentem causam à debitore. ibidem nume ro.23.& 24.
hypothecata si fuerit eadem res pluribus,an in dubio censeatur cuilibet insoli dum hypothecata:an verò cuilibet pro parte.de pig.l.si debitor.nu 4. 30
hypothecata si fuerit eadem res pluribus & non appareat de prioritate & poste rioritate:quid iuris tunc erit.ibi.nu.5.
hypothecaria agenti contra tertium possessorem incumbit onus probandi prio ritatem hypothecæ.ibi.nu.6,Fallit in fisco,ibi de veritate.An in dubio pro fis co sit iudicandum.ibi.nu.7.
hypothecatus censetur fundus si quis mutuauerit vel legauerit pecuniam super aliquo fundo.de pigno.in continua.rub.nu.5. 24
hypothecata pro principali an,& quando intelligãtur etiam hypothecata pro accessionib.& quando non, de pri.credi.l.priuilegia.nu.14. 238
hypothecam priorem generalem habens præfertur posteriori habenti speciã lem & generalem etiam in bonis quæritis post obligationem posterioris. ibi. nu.16.
hypothecata an sint bona patris filio pro legitima.ad l.falci.in l.in quartam.nu me.114. 150
hypothecaria à lege inducta,an detur,si testator assignauit speciale pignus lega tario.de leg.j.l.per omnia.nu.68. 192
hypothecaria post sex menses datur contra bona hæredis sicut contra bona te statoris.ibi.nu.69. 103
hypothecaria forum iure an computeret pro legatis.ibi.nu.64. 102
hypothecaria an detur ad res legatas:& sic an res legatæ censeantur hypothe catæ.ibi.nu.65.
hypothecaria an detur pro legatis,pro quibus solum competit officium iudi cis,quod sic.& per hanc impugnatur quædam decisio.Bal.& Alexand.ibidem. nu.66.
hypothecaria an detur pro legato liberationis.ibid.nu.67.
hypothecaria an competat pro rebus causa mortis donatis: item an actio ex te stamento.de leg.j.l.sciendum.nu.16. 104
hypotheca tacita competens mulieri an præferatur tacitæ hypothecæ ante riori,quam statutum voluit haberi pro expressa.fol.ma.l.dotis causa.n.27.440

De litera I.

IACTATORIA verba an & quando obligent , quando ver bo non.de verb.oblig.l.j.§.si quis ita.nu.41. 261
Iactura bonorum grauis quæ dicatur:iudicis arbitrio relinquitur. C.de reuo.dona.l.si.nu.19. 318
IASON Maynus fuit ex serua natus,licet ex patre nobilissimo. de rescrip.ca.inter cęteras.nu.3. 27
IDENTITAS corporis præsumitur ex identitate nominis. respon. excvj. nu.17. 215
IDONEVS testis is dicitur,cuius fides nulla exceptione elidi potest. resp. lxxiij.nu.7. 139
Ieiunii magna & speciosa militia,in tract.de pest.c.8.nu.149. 103
IGNORANTIA casuum exorbitantium à iure communi, an sit lata cul pa.si rer.pet.l.quod te.nu.68. 15
ignorantia licet probetur iuramento iustitia tamen ignorantię aliter probanda est.de iureiu.l.admonendi.nu.55. 19
ignorans non delinquit.C.de reuo.dona.l.si.nu.48. 319
ignorantia ingratitudinis vitio releuat ignorantem.respon.xxxj.nu.11.fo.115. respon.cxvj.nu.11. 164
ignorantia in dubio præsumitur nisi probetur scientia.resp.cxvij.nu.10. 164
ignorantia iuncta cum fama publica excusat à dolo,& pœna.respon.lxvj. nume ro.6. 134
ignorantia an sit probanda in electione indigni,& quando illa excuset. respon. xxxij.nu.1.&2. 116
ILLATIO non fit ex separatis.limita vt ibi.de acquiren.pos.§. nihil com mune.nu.22. 201
illatio non necessaria non releuat probantem.resp.clj.nu.4. 189
illatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

illatio ex diuersis non admittitur,nec ex separatis.respon.cxvij.nu.3.fol.146.& respon.clvij.nu.5. 191
illatio ex quasi possessione de presenti nó sequitur ad quasi possessionem de præterito seu econtra,respon.clxxxiij.nu.1. 207
ILLITERATVS deponens de tenore amissi instrumenti,conuincitur de periurio. fieri.pe.l.j.nu.83. 6
IMAGINATIO facit casum in prælud.tract.de pest.nu.15. 72
IMMISSVM & proiectum quid differant.de no.ope.nun.l.de pupillo.§.meminisse.nu.1. 187
IMMOBILIA capta in bello non efficiuntur capientium,sed principis. de acqui.pos.in l.possessio.nu.6. 196
IMMVNITAS concessa à collectis,an intelligatur concessa pro nouis collectis impositis ratione belli.de leg.j.l.si ex toto.nu.12. 113
immunitatis simplex concessio à collectis intelligitur de extraordinariis,quod ampliatur duobus modis.ibi.nu.131.14.& 15.
immunitas simpliciter concessa non extenditur ad onera quæ augerentur propter insolitam & improuisam necessitatem.ibi.nu.16. 114
immunitas à futuris oneribus an præseribatur quadraginta annis, respon.xxvj.nu.23.24.& 25. 114
immunitas concessa ab omni munere, an trahatur ad onera imposita ratione guerræ,vel pestis.de vulg.substi.l.hæredes.nu.51. 61
immunitatis priuilegium ob numerum liberorum à lege concessum an cesset aliquibus ex liberis vita functis.communis quòd non.de veritate tamen ibi. limitatur nu.18.de vulg.substi.l.ex facto.nu.13.fo.89.Quæ causa fuerit concedendę immunitatis ob numerum liberorum.ibi.
immunitas concessa tibi & rebus tuis, an censeatur concessa etiam vassallis seu hominibus tuis.si cer.pet.l.j.nu.105. 7
immunitas concessa artificibus vel habenti duodecim liberos non videtur concessa in præiudicium tertii de re iudi.l.si se non obtulit.nu.38. 220
immunitatem in preiudicium tertii an possit cõcedere inferior à supremo principe.ibi.nu.37.
IMPEDIMENTVM superueniens excusat promissorem à pœna, pro ea parte pro qua fuit impeditus: secus si nihil adimpleuisset etiam pro partibus in quibus non fuit impeditus.de verb.obl.l.iiij.§.Cato.nu.64.65. 267
impedimentum contrarietatis cessat, quando actio confessoria competit.respõ. clxxv.nu.3. 200
impeditus nisi de impedimento expresse protestetur,an excusetur. in tractat. de pest.cap.3.nu.22. 81
impeditus parere an semper dicatur inobediens.nu.31.ibi.
impedito agere non currit prescriptio.respon.ij. nu.3. 105
impensa vtiliter per populum pro refectione ecclesiarum an repeti possint.resp. lxvj.nu.3. 134
impense factę per patrem, vt filius consequeretur ecclesiasticum beneficium, nó imputantur in legitimam: beneficium enim nec vendi nec trasmitti solet. ad leg.fal.in quartam.nu.166. 152
impense factæ in conseruandis rebus sunt restituendæ facienti.ad trebellia.l. vbi pure.§.qui in distrahendis.nu.2.& 4. 175
impensæ factæ per hęredem in distrahendis rebus hæreditariis deducendæ sunt per eundem.ibi.nu.5.
impensarum à solutione pro sua rata licet præpositus non possit se excusare, poterit tamen allegare per peram impensum ac erogatum fuisse.respon.xxvj. nu.11. 113
IMPERATOR inter subditos regi Francorum vti nó potest clausula,pro expressis habentes,cum instar poli antarctici hemisphęrii nostri princeps nó sit.de vulga.substi.l.hæredes.nu.73. 61
imperator in dubio non præsumitur vti plenitudine potestatis,nisi exprimat. de vulg.substi.l.ex facto.nu.51. 90
imperator & eius comites Palatini an possint legitimare filium sacerdotis ad hunc effectum,vt succedat ipsi sacerdoti,& in eius hęreditate.de iudiciis.c.decernimus.nu.9. 52
impetator & Papa necessitatur seruare iura,quę ipsi condiderunt.resp, xxxviij. nu,13. 119
imperator non potest statuere sine causa contra ius ciuile fundatum in ratione naturali.de flumi.l.quominus. nu.10. 247
imperator cur alium ordinem seruauerit in Institutionibus, quam hic Iureconsultus.de interdic.super continua.rub.nu.1. 240
imperator ratione supremę potestatis potest quolibet eximere ab oneribus, etiam in præiudicium feudatariorum.resp.clxxv.nu.11. 201
imperator potest concedere priuilegium pedagia exigendi.respon.clxxx. numero.1. 204
imperator non potest reuocare donationem factam ecclesiæ.respon.clxx.numero.1. 197
imperialis maiestatis est tueri iura ecclesiæ,non diminuere. respon. clxx.numero.9. 198
ex imperio vniuersali nó recte arguitur ad imperium particulare.respon. xciij. nume.5. 154
IMPETRANS nouam prouisionem super beneficio simoniacè obtento an teneatur exprimere quòd vacat ex.cap.licet canon.responso xxj.numero.1.& 4. 111
impetrans capturam quando sit audiendus:& quomodo stylus curiæ procedat. resp.clxvij.nu.11. 195
impetrans nouam prouisionem super beneficio, exprimere debet quòd non fuerit promotus ad beneficium in primo anno post fructus perceptos. respõ. xxj.nu.11. 111
impetrans non tenetur exprimere nisi qualitates vacationis in iure expressas, etiam si non expresse aliquantulum difficiliorem redderent concedentę. respon.xxj.nu.3.6.& 12. 111
impetráti legitimationę pro filio spurio an sufficiat in genere exprimere quòd est spurius,an etiam exprimenda sit qualitas spurietatis. ad Trebellia.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.3. 164
impetrare rescriptum potest pro alio quis ad beneficia sine mandato.de rescr.c. ad aures.nu.44. 34
impetrans an debeat facere mentionem de residentia,quam requirit beneficiu. de rescr.cap.ad aures.nu.21. 33
impetrans probare tenetur supplicata vera esse si aduersarius ea neget.de rescr. cap.ex parte.nu.30. 25
impetrans licentiam renuntiandi à superiore,potest compelli beneficio cedere. de rescri.c.ex parte.nu.25. 5
impetrans an teneatur facere mentionem de nobilitate.Item an contra,de rusticitate.nu.17.Et quid de diuitiis,nu.18.Item an de cura animarum.de respõ. cap.ad aures.nu.16. 33
impetrans beneficium tanquam vacans per mortem,& quouis modo vacet,sufficit probare vnum modum vacationis.de rescrip.c.ex parte.nu.60. 26
impetrans an debeat facere mentionem de ordine annexo beneficio impetrando.de rescri.c.ad aures.nu.22. 34
impetrans an debeat exprimere valorem beneficii impetrandi.ibidem numero.24.
impetrans an debeat facere mentionem de dignitate obtinenda. ibidem numero.23.
impetrans an teneatur probare valorem expressum in precibus.ibidem numero.25.
impetrans qui expressit certum valorem,an debeat succumbere,si valor sit maior expresso.ibi.nu.26.
impetratio secundi beneficii quantumcunque minimi debet facere mentionem de primo.de rescrip.cap.ad aures.nu.12. 33
impetratio rescripti contra aliquem super certa ecclesia errore nominis presbyteri redditur nulla,quamuis de ecclesia constet.de leg.j.l.si quis in fundi vocabulo.nu.10. 106
impetratio inuestituræ castri per vim occupati non valet.de acqui.poss.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.64. 203
impetrans moratoriam gratiam tenetur satisdare de soluendo adueniente die. intellige vt ibi de verb.obl.l.ita stipulatus.nu.80. 285
impetratio noui priuilegii vitio subreptionis est irrita,non facta mentione possessionis,& veterum iurium.resp.clxxxj.nu.25.28.& 29. 206
impetratis carere debet mendax precator. de rescrip. cap.ex parte.numero.27. 25
IMPLICATIVA etiam explicat casum magis dubitabilem,& implicat alium minus dubitabilem.ad Trebellian.l.ex facto.§.si quis rogatus.ij.numero.11, 170
IMPOSITIS & imponendis,participium resolutum & resoluendù prout decet dispositionem restringit ad terminos relatiui verbi.respon.clxxxiij.nume.13. 207
IMPOSSIBILITAS reponendi rem in pristinum statum impedit purgationem more.de verb.obl.l.si insulam.nu.118. 289
impossibilium obligatio nulla est.Et ibi quomodo intelligatur impossibilis obligatio.in tract.de pest.c.1.nu.69. 75
IMPRAESCRIPTIBILIA an efficiantur præscriptibilia tẽpore immemorabili.de flumi.l.quominus.nu.38.& 40. 248
IMPROPRIATIO plurium verborum non admittitur, licet vnius persępe recipiatur.respon.cxxx.nu.22. 172
IMPVBERES an & quando teneátur confiteri.in tract.de pest,ca.vj.numero.78. 102
IMPVGNANS confessionem aduersarii non potest se fundare in illa postea.de acqui.pos.§.nihil commune.nu.121. 205
IMPVTANDA in falcidiam quæ sunt, vel non.ad.l.falcid.l. in quartam, per totam legem.fo.145.cum sequentib.
INCANTATORES seu magi fructus pendentes arte damnata vastantes,qua pœna affici debant.in tract.de pest.ca.nu.205. 86
INCARCERATIO impetrata ex causa ineffacis debiti cancellati, & annullati non tenet.respon.clxvij.nu.3. 195
incarceratus indebite ante omnia est relaxandus,quamuis petatur recommendari pro vero debito.de acqui.poss.l. naturaliter. §.nihil commune numero.56. 203
incarceratus indebitè licitè aufugit, licet frangit iuramentum de redeundo,nec carceris custos tenetur de fuga illius;intellige vt numero.172.de iureiurando l.admonendi.nu.171. 23
INCERTITVDO non vitiat legatum vel promissionem factam ad aliquod artificium addiscendum.de verb.ob.l.ita stipulatus.nu.21. 282
incertitudo quantitatis vitiat stipulationem,sententiam, & libellum.ibi.nu.17. Failit & limitatur multis modis vsque ad numerum.26.
incertitudo vitiat stipulationem,pœna tamen legalis incerta valet quia arbitrio iudicis declaratur.de verb.obl.l.iiij.§.Cato.nu.9. 263
incertitudo quæ potest certificari per relationem ad aliud, nunquam vitiat stipulationem.de verb.ob.l.si insulam.nu.3. 275
incertitudo an vitiet legata.de verb.obl.l.ita stipulatus.nu.27. 282
incertitudo loci in quo debet opus fieri, vitiat stipulationem.ibi. nu.28.
incertitudo quantitatis an vitiet legatum vel promissionem factam piæ causę. ibi.nu.23.
incertitudo fundi legati non vitiat legatum,quando apparet quod testator sensit de certo.ibi.nu.32.
incertitudo fundi vitiat stipulationem,quamuis contrahentes senserint de certo fundo.ibi.nu.33. 287
INCIPIENS malè gubernare bona,præsumitur quod sit omnia dissipaturus in futurum.solu,mat.l.si constante.nu.9. 53
INCLVSIO vnius non est exclusio alterius, quando illud includitur gratia frequentioris vsus.de vulg.sub.l.moribus.nu.10. 69
INCOLA non solum subiectus est magistratibus incolatus,verum etiam magistratibus,apud quos ciuis est.respon.cxj.nu.3. 161
INCOMMODITATES modici momenti non continent interesse nec considerantur.respon.cl.nu.22. 188
INCONTINENTI recuperari possessio, quomodo intelligatur. de no. ope.nunci.l.de pupillo.§.meminisse.nu.38. 188
incontinenti factus actus dicitur quando nihil in medio interuenit.de verb.obl. l.j.§.qui præsens.nu.12. 259
incontinenti actum quomodo dignoscatur,remissiue.quor. bonor.l.ait prętor. nu.13. 243
INCORPORALIA possideri non possunt.in rub.de iudi.nu.78. 39
incorporalia propriè non possidentur,sed quasi.in rubr.de eąu.poss.& proprietate.nu.9. 57
incorporalia per naturam indiuidua sunt,licet usus seu facultas ipsorum commodè diuidatur.respon.clxxxiij.nu.3. 208
INDEFINITA in dictis testium non æquipollet uniuersali.respon.lij.numero.6. 126
indefinita æquipollet uniuersali.in rub.de iudiciis.nu.39. 36
indefinita non extenditur ad ea,in quibus non militat eadem ratio.sol. mat.nu.37.in continua.rub. 36
indefinita æquipollet uniuersali distributiuæ,non collectuę.de leg.iij.l.re coniuncti.nu. 137
indefinita necessario non æquipollet vniuersali. ad Trebel.l.in fideicommissariam.§.si legatum.nu.3. 174
INDEMNITATI quæ consulere an liceat alicui cum aliquali incommodo alieno.respon.cl.nu.13. 188
INDICIVM ad torturam an faciant,quę delictum principaliter non concernunt.respon.clxij.nu.3. 194
indicium nullum facit ad torturam vir non probatę fidei,nec omni exceptione maior: & ibi vide de teste vili,pauper, vario, ac infami. respon.clxij. numero.6. 194
INDICTIO est de substantia instrumenti: ita quod eius omissio vitiat.de iureiur.l.admonendi.nu.158. 22
indictio si fuerit in genere in instrumento posita.adiuncto verbo &c.an sufficiat. ibi.nu.159.
INDIGNVS est legis beneficio, qui committit in legem. resp.31. numero 9. 115
INDVCTA in odium non sunt aliqualiter interpretanda in fauorem. quod limita.de reuo.dona.l.si.nu.94. 320
inducta ad vnum effectum non debent operari contrarium. respon.lxxx. numero.42. 145
INDVCTIO in possessionem refertur ad translationem naturalis possessionis ipsius fundi: patientia vero ad translationem quasi possessionis ipsius iuris vtendi fruendi.de caus.possessio.& proprieta.cap. cuu ecclesia Sutrina. nu.58. 62
inductio in possessionem fundi,& patientia aduersarii tunc requiruntur cum agitur de trasllatione iuris,& quasi possessionis: secus si de quasi possessione sola agatur: quia tunc sola patientia officio iudicis præstanda venit.respon. clix. nu.4. 192
INDVLGENTIAM cõcessam interessentibus diuinis in ecclesia ita consequuntur audientes diuina extra ecclesiam sicut existẽtes in ecclesia. de ver. obli.l.stipulatio.nu.53. 277
indulgere, est verbum denotans gratiam.de rescrip.cap.sicut Romana. numero.30. 22
indulgentia nihil aliud est,quam pœnæ remissio.ibi.nu.33.
INFAMES infamia facti in probatione ingratitudinis sunt repellendi.de reuo.dona.l.si.nu.194. 325
infames de iure à testimonio repelluntur,necnon viles personæ, & pauperes. respon.lxxiij.nu.4. 139
infamiam ad probandam resultantem ex crimine fœneris probatio per coniecturas admittitur.respon.xiiij.nu.7. 109
INFANS an legitimari possit.respon.cxvj. nu.18. 164
INFERIOR à principe potest principis priuilegia ex ratione naturali interpretari.quod procedit etiam præsente principe vel si de facili adiri potest. de vul.substi.l.ex facto.nu.6. 89
inferior à principe potest suis subditis immunitatem concedere.respon.clxxiij. nu.1. 199
inferior à suprem principe nó potest immunitatem alicui concedere in præiudicium tertii.respon.clxvij.nu.12. 199
inferior imponens aliqua onera communitati detrahere an debeat de summa quantum soluerent monetarii exempti ab illis oneribus. ibidem numero 61. 123
inferior à principe gratiam & donationem factam etiam subditis suis reuocare non potest.respon.clxxj.nu.5. 198
inferiores ex priuilegio habere possunt iura vectigalium.resp.clxxxj.nu.15.205
INFEVDATIO simpliciter facta pro se & filis, intelligitur tam de natis quam nascituris,secus quando apparet solum factam nascituris.respon. cxl. nu.3. 181
INFIRMARIVS qui infirmarię renuntiauit vt obtineret eleemosynariam quam sciebat in fauorem alterius & sibi de facto cellatam ad infirmariam renuntiatam nullo iure redire potest.respon lx.nu.1. 130
INFIRMVS cui strepitus medicorũ iudicio est nociuus potest implorare officium iudicis contra fabrum malleantem,vt cesset à malleando.sol.mat.l.dotis causa.nu.129. 44
infirmus in domo mea curatus & alimentatus præsumitur de pecunia mea alimentatus.de priuileg.cred.l.si ventri.§.eorum ratio.nu.13. 237
infirmus non creditur scire quę à vicino fiant.si cer.pet.l.1.nu.46. 4
infirmus censetur qui degit in loco contagioso cum sit morti propinquus. in tract.de pest.cap.1.nu.173. 73
INFORMATIONVM an danda sit copia inquisito.de eden.l.is apud. nu.9. 297
INGRATVS perdit beneficium illud ne conueniatur, vltra quam facere potest.de reuo.dona.l.si.nu.12. 318
ingratus non repellitur à successione ab intestato,nisi successor ab intestato occidisset defunctum.de reuo.dona.l.si.nu.156.& 157. 323
ingratitudo debet esse damnosa ingrato,non autem esse vtilis.de reuoc. dona.l. si.nu.166. 234
ingratitudo patris contra donatorem an noceat filio donatario.Item an impediat quominus filius possit quęrelare ex propria persona testamentum aui. ibi.nu.176. 316
ingratitudo conciliat odium & inimicitiam propter quam potest ingratus vti suspectus recusari.C.de reuo.dona.l.si.nu.16. 318
ingratitudo vxoris non præiudicare debet marito.de reuocan.dona.l.si. numero.171. 224
ingratitudo filii non debet nocere patri donatario.Et an patri habenti vsum fructum bonorum donatorum.ibi.nu.178.
ingratitudinis vitium purgatur per religionis ingressum.de reuo.dona.l.fin.nume.225. 327
ingratitudini probandę an sit deferendum iuramentum in supplementum: vbi quod non,quando lex aliquid indulget sub conditione si fuerit probatum.ibi. nu.189.& 190. 325
ingratitudinem an probent duo testes,quorum vnus deponit de facto ex quo resultat ingratitudo,alter de confessione ingratitudinis facta per donatarium: quod & limitat.ibi.nu.195.
ingratitudinis ratione priuilegia possunt reuocari.resp.xxxj.nu.10. 115
INGREDIENS possessionem de facto resistẽte possessore perdit ius suum etiam si iuste pro eo lata sit sententia.de acqui.pos.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.62 203
ingrediens possessionem beneficii sibi collati propria authoritate, an priuetur iure suo.& vide.nu.3.resp.lj. nu.1. 125
ingressus licitè denegatur volentibus ingredi vrbes si literas testimoniales prouț moris est non deferant.respon.xxv.nu.9. 113
INHABILITAS maior contrahitur ex voluntate homicidii deducta ad actum quam ex simplici presentia & interessentia.resp.16.nu.9. 109
INIMICITIAE causa non est inspicienda an sit iusta vel iniusta: nec à quo procedat:sed considerandus est effectus productus.de iudi.c.1.nu.14. 42
inimicitiæ repellunt testem,iudicem,vel arbitrum etiam si opponens fuerit causa inimicitiarum.de dam.infec.in continua.rub.nu.81. 180
INIVRIA atrox tribus modis dicitur.de reuo.dona.l.si.nu.21. 318
iniuria atrox an dicatur,quæ dat causam reuocationis.ibi.nu.22.
iniuriam atrocem an committat donatarius si donatorem appellauerit cornutum.Et quid si maleficum & incantatorem. nu.24.Et an verum conuitium obiiciendo priuetur donatione.nu.25.& 27.de reuo.do.l.si.nu.23. 318
iniuriam illatam a rustico,si nobilis authoritate propria vlciſci potest statuto ita disponente an poterit etiam vlciſci per procuratorem.sol.mat.l.2.§. volũtatem.nu.30. 62
iniuriam passus non tantum actionem habet contra iniuriantem,sed etiam contra eum occasione cuius passus est iniuriam.nu.90.
iniuriarum tenetur,quia manum eleuat in alterum tanquam ipsum verberaturus.de reuo.dona.l.si.nu.54. 319
iniuriosum est nostros detegi defectus.de reuo. dona.l.si.nu.26. 318
INOBEDIENTES non dicuntur qui contra rescriptum domini opponunt exceptiones legitimas.respon.xxv.nu.8. 113
INOPIA & paupertas,an sint synonyma,an vero differant inter se.sol.mat. l.si constante.nu.16. 52
INQVILINVS cui propter ducendã vxorẽ vel aliam ob causam maiore opus est domo,an migrare possit à domo conducta, & recedere à contractu in tract.de pest.c.1.nu.21. 73
inquilinus impeditus vti frui propter casum fortuitum,an teneatur soluere locatori pro rata temporis quo impeditus fuit,an pro rata temporis quo non ĕit vsus,nu.20.ibi.
inquilino qui non denuntiauit locatori velle recedere à re conducta propter peſtem ,an & quando facienda veniat remissio pro rata temporis quo non potuit vti frui.nu.22.ibi.
inquilino impedito vti frui per mensem propter pestem an facienda sit. remissio pro dicto mense quo viguit ipsa pestis.nu.24.ibi.
inquilino recedenti à re conducta propter iustam periculi suspicionem debetur remissio:licet etiam nullum subsit euidens periculum.nu.26.
inquilino qui scholasticorum in contubernio tenendorum vel hospitandorum aduenarum gratia magnam conduxit domum: an facienda sit remissio si aduenientę pestę recesserint scholares,hospitesque non aduenerint:& ipse tamẽ continuo domum ipsam inhabitauerit.ibi.nu.27.31.& 36. 73.& 74
INQVISITORES an possint tanquam suspecti recusari, quando agitur vt imponatur pœnitentia pro peccato in tract.de pest.c.8.nu.146.fo.103. Et vbi agitur de imponenda pœnitentia ordo iuris & iudiciorum solẽnitates possunt omitti.nu.147.ibi.
inquisito an sit danda copia articulorum & inquisitionis & an copia indiciorum sit danda.quod sic,& dilationes ad opponendum contra indicia.de eden.l. is apud.nu.8. 297
inquisitus qui est soluendo non tenetur satisdare etiam stante statuto, quod inquisitus non audiatur nisi satisdederit.de re iu.l.si quis ab alio.nu.5. 229
INSTANTIA iudicii non perimitur si res petita petierit post.item contest.& an debitor solum teneatur ad fructus an vero etiam ad æstimationem rei quæ interiit.de re iudi.l.si homo.nu.1. 228
instantia in casu dotis quanto tempore finiatur.solu.matrimo.l.dotis causa.nume.43. 41
instituo,est verbum directum:& quare.de vulg.& pupil.substi.l. hæredes.numero.1.& 8. 59
institutus in re certa quare possit propria authoritate capere rem,in qua fuit in stitutus cum ipse dicatur legatarius.de vulg.& pupil.l.hæredes.nu.9. 59
institutus an & quando concurrere possit cum substituto.de vulga. substi.l. hæredes.nu.156. 65
instituti in primo gradu,hæredes dicuntur,imo etiam substituti.de vulg.substi. l.hæredes.nu.11. 59
institutio facta de debilitato,seu corpore vitiato non tenet.respon.lix. numero.9. 119
institutio facta ab ordinario de beneficio vti vacante per mortem:quod per resignationem uacabat non valet.ibi.nu.3.
institutione quouis modo uitiata, testamentum incipit habere uires à substitutione uulgari expressa.de uulg.substi.l.hæredes.nu.16. 163
instituto exclusо lapsu.xxx.annorum, substitutus non propterea admittetur, nisi probet institutum sciuisse sibi delatam fuisse hæreditatem.de uulg. substi. l.hæredes.nu.133. 63
instituto non parente conditioni locus est substituto.de uulg.substi.l.hæredes. nu.221. 68
institutio hæredis an tacitè adimatur propter grauissimas inimicitias: quod nó. Et quid si inimicitia causata fuerit culpa instituti,& non testatoris.de reuo. dona.l.si.nu.154. 323
institutio vt fideicommissum an censeantur inducta si aliquis interrogetur an velit dimittere sua bona Titio, & respondeat,cui alii uellem dimittere.de uer. ob.l.j.§.si quis ita.nu.8. 269
institutio aut fideicom.an censeantur inducta,si interrogatus coram fortuitis testibus an velit Titium facere hæredem, respon.uolo relinquere.ibidem numero.9.
institutiones & legata quę dicãtur caduca,quæ quasi caduca,& quæ pro non scripta.de leg.3.l.re coniuncti,nu.11. 134
INSTRVMENTA de nouo reperta an possint produci post conclusionem in causa.de iureiur.l.admonendi.nu.45.& 48.usque ad nu.51. 18
instrumenta antiqua æquè principaliter concurrentia cum nouiter repertis ad demonstrandum falsitatem iuramenti,an admittantur.ibi.nu.24. 18
instrumenta nouiter reperta,produci possunt post terminum datum ad probandum.ibi.nu.51. 19
instrumenti ostensio non constituit in mora debitorem ex facto alieno,nisi copia penes ipsum dimittatur.quod qualiter procedat ibi traditur.si cer. peta.l. quod te.nu.62. 15
instrumentum non dicitur productum,nisi data copia.ibi.nu.63.
instrumenta noua quæ dicantur ad re scidendam sententiam latam prætextu iuramenti necessarii.de iureiur.l.admonendi. nu.19. 17

instrumenta

In omnia Io.Fran.Rip. opera.

ingressus licitè denegatur volentibus ingredi vrbes si literas testimoniales prouț moris est non deferant.respon.xxv.nu.9. 113
INHABILITAS maior contrahitur ex voluntate homicidii deducta ad actum quam ex simplici presentia & interessentia.resp.16.nu.9. 109
INIMICITIAE causa non est inspicienda an sit iusta vel iniusta: nec à quo procedat:sed considerandus est effectus productus.de iudi.c.1.nu.14. 42
inimicitiæ repellunt testem,iudicem,vel arbitrum etiam si opponens fuerit causa inimicitiarum.de dam.infec.in continua.rub.nu.81. 180
INIVRIA atrox tribus modis dicitur.de reuo.dona.l.si.nu.21. 318
iniuria atrox an dicatur,quæ dat causam reuocationis.ibi.nu.22.
iniuriam atrocem an committat donatarius si donatorem appellauerit cornutum.Et quid si maleficum & incantatorem. nu.24.Et an verum conuitium obiiciendo priuetur donatione.nu.25.& 27.de reuo.do.l.si.nu.23. 318
iniuriam illatam a rustico,si nobilis authoritate propria vlciſci potest statuto ita disponente an poterit etiam vlciſci per procuratorem.sol.mat.l.2.§. volũtatem.nu.30. 62
iniuriam passus non tantum actionem habet contra iniuriantem,sed etiam contra eum occasione cuius passus est iniuriam.nu.90.
iniuriarum tenetur,quia manum eleuat in alterum tanquam ipsum verberaturus.de reuo.dona.l.si.nu.54. 319
iniuriosum est nostros detegi defectus.de reuo. dona.l.si.nu.26. 318
INOBEDIENTES non dicuntur qui contra rescriptum domini opponunt exceptiones legitimas.respon.xxv.nu.8. 113
INOPIA & paupertas,an sint synonyma,an vero differant inter se.sol.mat. l.si constante.nu.16. 52
INQVILINVS cui propter ducendã vxorẽ vel aliam ob causam maiore opus est domo,an migrare possit à domo conducta, & recedere à contractu in tract.de pest.c.1.nu.21. 73
inquilinus impeditus vti frui propter casum fortuitum,an teneatur soluere locatori pro rata temporis quo impeditus fuit,an pro rata temporis quo non ĕit vsus,nu.20.ibi.
inquilino qui non denuntiauit locatori velle recedere à re conducta propter peſtem ,an & quando facienda veniat remissio pro rata temporis quo non potuit vti frui.nu.22.ibi.
inquilino impedito vti frui per mensem propter pestem an facienda sit. remissio pro dicto mense quo viguit ipsa pestis.nu.24.ibi.
inquilino recedenti à re conducta propter iustam periculi suspicionem debetur remissio:licet etiam nullum subsit euidens periculum.nu.26.
inquilino qui scholasticorum in contubernio tenendorum vel hospitandorum aduenarum gratia magnam conduxit domum: an facienda sit remissio si aduenientę pestę recesserint scholares,hospitesque non aduenerint:& ipse tamẽ continuo domum ipsam inhabitauerit.ibi.nu.27.31.& 36. 73.& 74
INQVISITORES an possint tanquam suspecti recusari, quando agitur vt imponatur pœnitentia pro peccato in tract.de pest.c.8.nu.146.fo.103. Et vbi agitur de imponenda pœnitentia ordo iuris & iudiciorum solẽnitates possunt omitti.nu.147.ibi.
inquisito an sit danda copia articulorum & inquisitionis & an copia indiciorum sit danda.quod sic,& dilationes ad opponendum contra indicia.de eden.l. is apud.nu.8. 297
inquisitus qui est soluendo non tenetur satisdare etiam stante statuto, quod inquisitus non audiatur nisi satisdederit.de re iu.l.si quis ab alio.nu.5. 229
INSTANTIA iudicii non perimitur si res petita petierit post.item contest.& an debitor solum teneatur ad fructus an vero etiam ad æstimationem rei quæ interiit.de re iudi.l.si homo.nu.1. 228
instantia in casu dotis quanto tempore finiatur.solu.matrimo.l.dotis causa.nume.43. 41
instituo,est verbum directum:& quare.de vulg.& pupil.substi.l. hæredes.numero.1.& 8. 59
institutus in re certa quare possit propria authoritate capere rem,in qua fuit institutus cum ipse dicatur legatarius.de vulg.& pupil.l.hæredes.nu.9. 59
institutus an & quando concurrere possit cum substituto.de vulga. substi.l. hæredes.nu.156. 65
instituti in primo gradu,hæredes dicuntur,imo etiam substituti.de vulg.substi. l.hæredes.nu.11. 59
institutio facta de debilitato,seu corpore vitiato non tenet.respon.lix. numero.9. 119
institutio facta ab ordinario de beneficio vti vacante per mortem:quod per resignationem uacabat non valet.ibi.nu.3.
institutione quouis modo uitiata, testamentum incipit habere uires à substitutione uulgari expressa.de uulg.substi.l.hæredes.nu.16. 163
instituto exclusо lapsu.xxx.annorum, substitutus non propterea admittetur, nisi probet institutum sciuisse sibi delatam fuisse hæreditatem.de uulg. substi. l.hæredes.nu.133. 63
instituto non parente conditioni locus est substituto.de uulg.substi.l.hæredes. nu.221. 68
institutio hæredis an tacitè adimatur propter grauissimas inimicitias: quod nó. Et quid si inimicitia causata fuerit culpa instituti,& non testatoris.de reuo. dona.l.si.nu.154. 323
institutio vt fideicommissum an censeantur inducta si aliquis interrogetur an velit dimittere sua bona Titio, & respondeat,cui alii uellem dimittere.de uer. ob.l.j.§.si quis ita.nu.8. 269
institutio aut fideicom.an censeantur inducta,si interrogatus coram fortuitis testibus an velit Titium facere hæredem, respon.uolo relinquere.ibidem numero.9.
institutiones & legata quę dicãtur caduca,quæ quasi caduca,& quæ pro non scripta.de leg.3.l.re coniuncti,nu.11. 134
INSTRVMENTA de nouo reperta an possint produci post conclusionem in causa.de iureiur.l.admonendi.nu.45.& 48.usque ad nu.51. 18
instrumenta antiqua æquè principaliter concurrentia cum nouiter repertis ad demonstrandum falsitatem iuramenti,an admittantur.ibi.nu.24. 18
instrumenta nouiter reperta,produci possunt post terminum datum ad probandum.ibi.nu.51. 19
instrumenti ostensio non constituit in mora debitorem ex facto alieno,nisi copia penes ipsum dimittatur.quod qualiter procedat ibi traditur.si cer. peta.l. quod te.nu.62. 15
instrumentum non dicitur productum,nisi data copia.ibi.nu.63.
instrumenta noua quæ dicantur ad re scidendam sententiam latam prætextu iuramenti necessarii.de iureiur.l.admonendi. nu.19. 17

instrumenta

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

instrumenta de nouo reperisse asserẽs an debeat hoc probare:an vero credatur eius assertioni.ibi.nu. 21.
instrumentorum iam productorum & non productorum adminiculo an possit quis vti simul cum instrumentis nouiter repertis.ibi.nu.22.
1 instrumentum fici agentis hypothecaria si contineat diem:instrumentum autẽ possessoris contineat etiam horam eiusdem diei, quis præferatur. de pig.l. si debitor.nu.9. 30
1 instrumentum in quo notarius attestatur municipes instituisse syndicum probat syndicum creatũ fuisse collectiuè à municipibus.de re iud.l.si se non obtulit. nu.24. 220
1 instrumenta non habent de iure communi executionem paratam.de re iud.l.ait prætor.§.si iudex.nu.6.fo.225.Limitatur multimode remissiuè.7.
instrumentum publicum vt valeat quæ requirantur,remissiue.de iureiu.l.admonendi.nu.160. 22
instrumentum carens aliquo ex requisitis an probet.ibi.nu.161.
instrumentum defectuosum viuo notario nullam fidem facit ibi.
1 instrumenta si ex dispositione statuti habeant executionem paratam,sola instrumenta pura habebũt paratam: conditionalia non,sed si conditio fuerit purificata an instrumentum exequetur.de verb. obl.l.in illa.nu.8 174
instrumentum continens contractum,cui inest tacita conditio,non habet executionem paratam,nisi facta fide de condictione purificata.ibi.nu.9.
instrumentũ dotis continẽt tacitam conditionem,si matrimoniũ sequatur.ideo non exequetur,nisi facta fide de matrimonio.ibi.
1 instrumentum si dicat fuisse conuentum inter partes,an intelligatur per stipulationem.de verb.obli.in conti.rub.nu.16. 253
1 instrumentum si in principio contineat,quod Titius promisit Caio.x.& postea reperiatur in eodem instrumento mentio interrogationis,an valeat stipulatio.de verb.ob.l.stipulatio.nu.28. 257
1 instrumentum si dixerit rogauit Titius,spopondit Mæuius,an probet stipulationem.de verb.obli.l.§.qui præsens.nu.2. 258
1 instrumenta post conclusionem in causa possunt produci in causis criminalibus: quod qualiter procedat, de iureiurando.l.admonendi.nu.49. 19
instrumentum diuersis manibus scriptum, præsumitur falsum. ibidem numero.146. 22
instrumentum defectuosum in indictione,nomine Papæ,vel aliis necessariis an fidem faciat.ibi.nu.158.
instrumentum an probet enunciata in fauorem tertii absentis.ibidem numero.154.
2 instrumento si non possit obiici aliqua exceptio nisi solutionis, poterit etiam obiici exceptio cuiuscunque liberationis. de re iudica.l.iiij.§.soluisse.numero.5. 124
instrumentorum appellatione secundum communem vsum loquendi. veniunt etiam acta.non autem rationes.C.de edendo.in continua.rub.nu.1.fo.l 294. Infertur ad statutum vt ibi.
1 instrumenta guarentigiata possunt exequi per capturam personę & incarceration em.de pig.l.obligatione.nu. 28. 28
1 instrumentum defectuosum in solennibus semiplenè probat notario mortuo.de iureiu.l.admonendi. nu.164. 22
1 instrumento deperdito an debeat probari non solum tenor instrumenti: sed etiam amissio copulatiuè,& alia plura vt ibidem. si certum petatur.l.j,numero.84. 6
instrumento deperdito quid probari debeat vt fiat fides de tenore ipsius,ibi.nu. 81.late vsque ad numerum.85.
1 instrumenti editio est fienda etiam ante litem contestatam reo petenti,si in libello fiat mentio de illo instrumento.C.de eden.in continua.rub.nu.4. 294
1 instrumentum possessoris præsumitur prius celebratum quam instrumentum illius qui non possidet.intellige vt ibi.fol.mat,l.dotis causa.nu.6. 40
instrumentum priuati habens horam,præfertur instrumento cuiuscunque priui legiati non habentis horam.ibi.nu.7.& 8.
instrumentum dotis confessatę,an præsumatur prius confectum,quam instrumẽtum aduersarii in quo apparet de reali numeratione ibi.nu.11.
1 instrumentum dictatum,ad dictamen sapientis,quid sit de coniti.c.cum M. Ferrarien.nu.42. 9
2 instrumenta iudiciorum dicuntur testes.in rub.de iud.nu.30. 26
2 instrumentum receptum à notario non matriculato pestis tempore est validum: licet ad huiusmodi actum statutum requirat notarium matriculatum in tract. de pest.c.1.nu.166. 77
2 instrumentum & maximè protocollum debet esse scriptum manu notarii de recipiendo rogati aliàs præsumitur falsum.in tract.de pest.cap.5.nu.178. 95
2 instrumeatum nullum nullam prætiat opem: nec ex eo præscribi potest: & ibi vide quando citatio interrumpat præscriptionem. resp.cxviij.nu.3. 164
2 instrumentum confectum super confessione recepti,non dicitur super cõtractu. nam contractus proprie est vltro citroque obligatorius.respon.lxxviij.nume ro.4. 142
2 instrumentum in vno capitulo reprobatum,an in reliquis reprobatum credatur.respon.cxxviij.nu.16. 170
2 instrumentum dotis separatum à contractu matrimonii,matrimonium probat. respon.lxxj.nu.2. 137
2 instrumentum nullum,nullam meretur executionem.resp.clxvij.nu.2. 195
2 instrumentum an faciat rem nocortam.resp.cxxj.nu.2. 166
2 instrumentum confessionis non habet executionem paratam de iure communi: cum non sit confectum super principali debito,nec ex eo debitor dicitur,sed debitum solum subesse.resp.lxxviij.nu.7. 142
2 instrumentum sententiæ super mero,& mixto imperio eundem imperium rectè probat.respon.xciij.nu.6. 155
instrumenta recognitionum,& prestationum homagii,& fidelitatis probant merum & mixtum imperium.ibi.nu.11.
2 instrumentum locationis quando probet dominium & possessionem & an conductor,vel emphyteuta possint refricare questionem dominii.resp.clxxxix. nu.4. 210
2 instrumentum diuersis manibus,& dissimilibus characteribus scriptum intelligneatum,& marginatum, nullam fidem facit:& ibi vide quomodo procedat. respon.cxviij.nu.1. 164
2 instrumentum exemplatum sine commissione iudicis,& à non notario nullam fidem facit.respon.cxiij.nu.15. 164
2 instrumentum inter partes in eo nominatas plenè probat: & dicitur probatio probata eundem & manifesta.resp.clxxxix.nu.3. 210
2 instrumentum confectum à notario publicè excommunicato non probat,& an tempore pestis factum à notario non matriculato, valeat & fidem faciat.respon.cxlviij.nu.1.& 2. 186
2 instrumentum exemplatum,vt fidem faciat,quę requirantur.respon.cxiij.numero.14. 163
1 INSVLA quid propriè sit,& quid improprie: qui dicantur insularii.& nu.21. de verb.obl.l.si insulam.nu.20. 276
1 insulæ in mari natæ dominium occupanti conceditur.de acqui.pos.l. possessio. nu.8. 166
1 insultans in ostio an puniatur pœna statuti imponẽtis pœnam insultanti in domo sol.mat.nu.3.in continua.rub. 34
2 INTELLECTVS iurium non sunt trahendi ad gratiam.de rescrip.c.eam te.nu.41. 32
1 intellectus.l.fi.C.de senten,quæ sine certa quanti.per multa examinatur.sol.ma, nu.47.& 52,in continua.rub. 37
1 intellectus.l.fi.C.de instit.& substi.abunde traditur:& an loquatur de tacita vulgari an de tacita pupillari.de vulg.substi.l.heredes.nu.176. 67
1 intellectus literalis dicitur,quis oculis corporis legi potest.de vulg.substi.l.heredes.nu.172. 69
1 intellectus.l.prospexit.ff.qui & quibus.quam probatur nullam iniquitatem cõtinere,vt quidam putant de vulg.substi.l.ex facto.nu.46. 90
1 intellectus.l.commodissimè.ff.de libe.& posthu.latiss.cum nu.seq.de vugl.substi. l.hæredes.nu.92. 62
1 intellectus.l.quærebatur.ff.de testa.mili.de vulg.& pupil.substi.in continua.rub. nu.6. 58
1 intellectus.l.à quo.ff.de acqui.pos.l.rem aliquam.nu.20. 213
1 intellectus.l.si quis ante.§ fi.ff.de precario.ibi.nu.21.
1 intellectus & solutio contrarii de l.plures.§.fi.ff.depo. per multa examinatur. si cer.pet.l.quod te.nu.30. 13
1 intellectus.c.porro.de diuor.de acqui.pos.§.uihil commune.nu.34. 202
1 intellectus.l.Panphilo.§.proposicum.ff.de leg.iij. de verbo. obliga. l.j. §. si quis ita.num.8. 260
1 intellectus.l.cum ostendimus.§.fi. ff.de fide.tutor. de verbo.obligatio. l.stipulatio.num.17. 256
2 intellectus.l.procula.ff.de prob.respon.cxvij.nu.1.& 2. 164
2 intellectus.l.lege iulia.ff.de fund.dota.& aut.siue à me. C. ad Velleia.resp.c xiij. nume.1. 162
2 intellectus.l.1.§.item sciendum.ff.de suis & legi.& l.si pater.C.de instit. & substi. respon.cxxviij.nu.2. 169
1 intellectus.l.cohęredi.§.fi.ff.de vulg.& pupi.substi.l. centurio. eod. titu. numero 95i& 96. 81
1 intellectus.l.penu.C.de impu.& al.substi.ad treb.l.hæredes.§. cum ita.nu.69.70. 71.73. 180
intellectus.l.Titia Seio.§.Seia.ff.de leg.2.ad Trebel.l.hæredes.§.cum ita.numero.16. 176
1* intellectus.l.vnic.in §.vt manifestetur.C.de caduc.toll.de lega.3.l.re coniuncti. nu.198. 143
intellectus.l.vxorem.§.agri plagam. ff.de leg.3.ibi.nu.227. 144
1 intellectus ea.cum in plures.de offi.deleg.lib.6.ad Treb.l.hæredes.§.peto.nume ro.3. 185
1 intellectus.l.fi is qui ducenta.§.vtrum.ff.de reb.dub.ad Treb.l. hæredes.§. cum ita.nu.84. 181
1 intellectus.l.pater filiam.ff.ad leg.Falc.eo.tit.l.in quartam.nu.30. 147
1 intellectus.l,si quis ita hæredes.ff.de hæred.instit.de leg.3.l.re coniuncti. numero. 118.& 122. 140
intellectus.l.quidam testamento.ff.de vulg.& l.si is qui ducenta.§.cum ita.ff.de reb,dub.ad Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.106.& 136. 182.184
intellectus.l.Nesennius.ff.ad leg.Falc.eo.tit.l.in quartam.nu.40.& 43. 147
intellectus.l.iubemus,C.ad Treb.ibi.nu.78. 148
1 intellectus.l.Mutio.de leg.2.ff.de leg.3.l.re coniuncti.nu.123. 140
intellectus.l.mulieri & Titio.ff.de condi.& demonst.ibi.nu.144. 141
intellectus.l.qui fundus.ff.de condi.& demonst.ibi.nu.55. 137
2 intellectus ad clemen.religiosus.de procu.respon.ciij.nu.3. 158
2 intellectus cap,de illo.de eo qui cogno. conjag. vxo.suæ.respon. lxxiij. numero.1. 239
2 intellectus ad tex.in l 1 em apud labeonem ff.de iniu.resp.cxxxj.nu.30. 175
2 intellectus.c.1.de concess.præb.resp.lxvj.nu.5.& 7. 134
2 intellectus ad legem Saliecam.respon.lxxx.nu.51. 145
2 intellectus.ad statutum.de resc.cum sua materia.resp.8.nu.9. 107
2 intellectus ad l.vbi cęptum.ff. de iudi.& l.nullis. C.eo.resp.108.nu.1. 160
intellectus,e dispendiosa.de rescrip.in 6.ibi.nu.2.
1 intellectus.e.suam.extra de pœn.latiss.perquiritur ac tandem traditur.nu.68.de verb.ob.§.Caio.nu.66. 267
1 intellectus.l.qui accusare.C.de eden.ff.de iureiur.l.admonendi.nu.55. 19
1 intellectus.l.in testamẽto.C.de testa.mil.& an reciproca facta à milite contineat directam militarem.de vulg.& pupil.substi.l. Lucius.nu.19. 95
1 intellectus.l.vbi ac huc.C.de iure do.lo.ma l.si constante,nu.7. 52
1 intellectus.c.si pater,de testa.in 6.de vulg.substi.l.centurio.nu.115. 83
2 intellectus.l.Quintus.ff.de dona.inter vir.& vxor.resp.135.nu.4. 178
2 intellectus.l.Iubemus,C.ad Treb.resp.134.nu.10. 178
2 intellectus.e.ad decimas.de restl.spo. in 6.resp.lij.nu.10. 126
2 intellectus.l.fi,ff.de offi.procon.respon.xlj.nu.1. 120
1 intellectus.l.si.quando.C.vnde vi.l.admonendi.ff.de iureiu.nu.68. 19
1 intellectus.c.Raynaldus.de testa.ff.de vulga.& pupilla.substi.l. centurio. numero.99. 81
1 intellectus.l.2,C.de vsucap.pro empt.de leg.1.l. filiusfamilias.§. diui. numero 35.& 36. 128
1 intellectus.l. codicillis. ff.de vsufru.legat.ad Treb.l. hæredes.§. cum ita. numero.26. 177
1 intellectus.l.sicut.ff.de adimen.lega.de lega.3.l.re coniuncti.nu.21. 135
intellectus,l.fi.C.de fideicom.de leg.1.l.nemo potest.nu.30. 122
2 intellectus.l.hac edictali.C.de secund.nup.resp.cxc.nu.14. 212
2 INTENTIO concedentis cognoscitur ex tenore priuilegii.respon.clxxv. nu.14. 126
2 intentionis fundamentum cum scientia necessariò est probanda respon.23.numero.3. 113
2 intentio donatariorum satis probata dicitur quo ad obtinendam traditionem rei donatę,si probent rem donatam donationis tempore fuisse in bonis donatricis:licet de dominio nihil præsiterint.resp.cxxxv.nu.2. 178

In omnia Io.Fran.Rip. opera.

2 intimatio reseruationis facta procuratori speciali ad litigandum super beneficio an faciat incidere dominum in pœnam.de constitutio.c.cum M.ferrarien.nu mero.121. 15
1 INTERDICTIO bonorũ fienda his quibus interdici potest quo ordine fiat.de verb.obli.l.is cui bonis.nu.16. 231
interdictioni bonorum fiendæ adhibenda est plenissima causæ cognitio.ideo citari debet is cui bonis interdicere vult iudex.de veritate ibi.
2 INTERDICTVM de cloacis vtilius ac fuorabilius est quam interdictũ de riuis.in tract.de pest.c.4.nu.72. 84
interdictum de cloacis an & quando competat ei,qui vi vel clam possidet cloacam.nu.73.ibi.
interdictum ne quid in loco publico,an & quando competat contra eos qui immittunt immunditias in viam publicam.nu.74.ibi.
2 interdictum quid sit.de consti.in rub.nu.37. 5
2 interdictum vnde vi,vtrum competat contra singularem successorem de resti. spol.c.spe.nu.8. 66
2 in interdicto retinendę ille obtinet,qui probat de antiquiori possessione.de causa posse.& proprie.c.cum ecclesia Sutrina.nu.23. 61
1 interdictum conseruandæ possessionis an dicatur quartũ genus de per se, & quid differat ab interdicto retinendæ.de acquirend. poss.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.1.& 2. 201
2 is potior est in Interdicto vti possidetis,qui possessionem suam per plures & meliores testes comprobauerit.respon.114.nu.6. 162
2 in interdicto recuperandæ an sufficiat probare possessionem de præterito,& allegare possessionem de præsenti.respon.liij.nu.19. 128
2 interdictum recuperandæ competit pro recuperanda vera possessione ex actu licto resultante.respon 80.nu.83. 146
2 interdicta retinendæ & recuperandæ cumulari non possunt,obstante regula communi tractatis.respon.liij.nu.2. 126
2 in interdicto retinendæ is obtinere debet qui habet ius commune pro se. vide nu.4.respon.51.nu.1. 125
2 in interdicto retinendæ is potior est qui antiquiorem possessionem probat.respon.l.nu.1.fol.124.& respon.52.nu.3. 127
2 in interdicto retinendæ is potior est,qui fidem facit de antiquiori possessione.& sufficit reo excludere agentem per non ius suum.resp.69.nu.2. 124
2 in interdicto retinendæ is præfertur,qui possessionem suam titulo iustificauit. respon.114.nu.7. 162
2 in interdicto vti possidetis is potior habetur,qui possessionem melius iustificat. respon.152.nu.7. 189
in interdicto retinendæ vtilis,is obtinet,qui possessionem suam per plures testes comprobauit.resp.154.nu.11. 190
in interdicto vti possidetis is obtinere debet,qui probat de antiquiori possessione: cum iunior possessio clandestina præsumatur.& vide nu.8.& 9.respon. 152.nu.9. 189
1 interdictum ne vis fiat nunciato qui satisfecerit,an competat prohibito per prætorem vel iactum lapilli.de no. ope.nuncia.l.de pupillo.§. meminisse. numero.2. 187
1 interdictum vti possidetis,quantum ad executionem,est restitutorium, quantũ vero ad petitionem est retinendæ possessionis.ibi.nu.35. 188
1 interdictum ne quid in loco sacro:an habeat locum contra ędificantem super ecclesiam.de interdic.l.videamus.nu.3. 241
1 interdictum aliquod an detur pro recuperatione possessionis indebitè traditæ. de interdic.super continu.rub.nu.3. 240
1 interdictum de tabulis exhibendis datur pro instrumentis pertinentibus ad vltimam voluntatem.sed an hæc actio detur pro testamento nuncupatiuo, vel codicillis,de quibus fuit notarius rogatus.C.de edendo.l.ipse dispice.numero,26. 296
1 interdicta mixta quæ dicantur.de interd.l. videamus.nu.13. 241
1 interdicta possessoria non dantur spoliato possessione rei mobilis:sed remedium capituli reintegranda sic,de acquirenda possess.§.nihil commune.numero.54. 202
1 interdicta cur dicantur extraordinarię actiones.de interdic.super conti.rub. numero.18. 240
interdicta & actiones in quibus olim differebant.ibi.nu.19.
1 interdictum quorum legatorum an detur cõtra fideicommissarios propria authoritate fideicom.occupantes:& an contra fideicommissarium vniuersalem quod sic.quo.lega.l.hoc interdictum.nu.5. 244
interdictum quorum legatorum datur contra hæredem legatarii,vel fideicommissarii.ibi.nu.6.
1 interdictum quorum legatorum non datur contra legatarios occupantes res legatas de voluntate hæredis.quorum legatorum.l.hoc interdictum. numero.7. 244
Sed an sufficiat voluntas tacita.ibi.
1 interdicta aliqua possessoria an detur pro possessione rei mobilis.de acqui.pos.l.rem quæ nobis.nu.15.& 22. 210
1 interdictum vfv vi,an detur pro pensione rei mobilis.distinguitur aut præstatur respectu rei immobilis,aut non.vt ibi.de acquiren.possess.l.rem quæ nobis.nu.16. 210
1 interdicta rei persecutoria quæ dicantur,& quæ pœnalia.de interdi.l. videamus. nu.19. 241
interdicta quare dicantur personalia in rem scripta.ibi.nu.15.
1 interdictorum tria sunt genera.de acquiren.possessio.§.nihil commune.numero.1. 201
1 interdictum quorum bonorum, necnõ & alia interdicta,etiam dantur cõtra eũ qui dolo desiit possidere.quorum bonorum.l.ait prætor.nu.4. 242
interdictum quorum bonorum an detur ad res singulares.ibi.nu.5.& 15.abunde vsque ad finem.
1 interdictum quorum bonorum an detur pro iuribus incorporalibus:vt vsufructu,& aliis seruitutibus.quorum bonorum.l.interdicto. nu.2. 243
interdictum aliquod an detur mihi contra eum,qui annis singulis par canonẽ mihi dare tenetur,& sic pro annuis prætationibus an detur remedia possessoria.ibi.nu.3.
interdictum quorum bonorum an detur instituto in re certa.item an remediũ l.fi.de edi.diui.Adria.quod non.limita vt nu.18. quorum bonorum.l.j. numero.16. 243
1 interdictum Saluianum duplex,directum & vtile.de pigno.in continua.rubr.numero.19. 25
1 interdictum quorum legatorum cessat,si testator dedit in testamento licentiam legatariis propria authoritate capiendi legata.quor.lega.l.hoc interdictum. nu.9. 242
interdictum an cesset si res legata reperiatur tempore mortis testatoris penes legatarium sine vitio vt quia deposita aut commodata fuit. quo d sic.ibi. numero.15.
interdictum quorum legatorũ cessat contra institutũ in re certa qui quo ad illud non habetur loco legatarii.ibi.nu.6.
item cessat vbi periculum est in mora,vt in legato alimentorum, vel sepulturæ. ibi.nu.17.
interdictum quorum legatorum cessat,vbi testator in vita tradidit legatario rẽ legatam.ibi. nu.13.
1 interdictum quorum bonorum quid differat à petitione hæreditatis.vsque ad finem legis quorum bonorum.l.interdicto.nu.7. 243
1 interdictum quorum legatorum cessat,vbi cessat falcidiæ detractio:late tamen de veritate.nu.25.quo.le.l.hoc interdictum.nu.24. 244
Item cessat vbi hæres iniuste conqueritur de Falcidia,vt si inuentarium non cõfecerit,vel prohibita fuerit Falcid.detractio.ibi.
1 interdictum quorum bonorum his solis competit,quibus bonorum possessio à prætore data est: de qua autem bonorum pos. loquatur,an de decretali aut edictali.quo.bo.l.j.nu.1. 142
interdictum quorum bonorum solum competit cõtra possidentem pro hærede vel pro possessore.Sed an vtile interdictum detur contra possidentes alio titulo. ibi.nu.2.
1 interdictum de aqua quotidiana & æstiua,& interdictum de riuis vt competat, quid requiratur.de flumi.l.quominus.nu 89. 250
1 interdictum quorum legatorum, cur cesset in donatiõe causa mortis,cum de ea detrahatur Falc.sicut de leg.quorum lega.l.j.§. si quis ex mortis. nu. 6.245 Texitte non procedit in mortis causa capione,nec in donatione causa mortis. quando donator non tradidit res donatas.intellige vt ibi.nu.7.
1 interdictum quod competat contra impedientẽ vicinum vti aqua ad vsum sui molendini: plures viæ experienti traduntur.de flumi.l. quominus. numero. 46. 248
1 interdictum vti possidetis an detur ad molendinum opus factum in nostro præta prohibitione,de nouo ope.nuncia.§.meminisse.nu.12. 187
interdictum vti possidetis ad hoc vt detur,sufficit quod actor possederit tempore motę litis.ibi.nu.13.
1 interdictum quorum legatorum datur bonorum possessori ad reuocandam possessionem rerum legatarum occupatarum propria autoritate legatariorum quo.leg.l.hoc interdictum.nu.1. 244
Item datur hæredi,sed eo casu an erit directum,an vero vtile.ibi.
Item datur hæredi hæredis bonorumque posse.sed an directum an vtile. ibid. nu.2.
1 interdictum quorum bonorum in quibus differat à remedio.l.fin. C.de edi. diui Adria. tollen. plures recitantur differentiæ.quo.bono.in conti.rubr. numero.2. 241
1 interdictum quorum legatorum cessat contra possidentẽ titulo donationis causa mortis,quorum legatorum.l.§.si quis mortis.nu.2. 245
interdictum quorum legatorum datur contra legatarium quocunque genere legati sibi fuerit relictum ex quo infertur vt ibi.nu.3.
interdictum hoc non datur contra hæredem occupantem prælegatum partem, qua est cohæres.ibi.nu.4.
1 INTERESSE debitum à tempore moræ an crescat ad tempus sententiæ,vt si rei valor creuerit,habenda sit ratio talis incrementi:de re iud.l.si calendis. nu.2. 229
1 IMTERITVS speciei nõ solum post moram spectat ad debitorem, sed etiã si res perierit intra tempus purgandi moram.de verbo.obliga.l.si insulam.numero.97. 279
INTERLOCVTORIA requiritur,vt quis pro confesso habeatur: à qua appellari possit.de vulg.& pupil.l.hæredes.nu.18. 60
1 interlocutoria prolata simul cum diffinitiua,reuocari nõ potest.de re iud.l.quod iussit.nu.23. 231
interlocutoria per quam iurisdictio iudicis diffinitur, reuocari non potest.ibid. nu.16.Limitatur multipliciter.nu.18. 230
interlocutoria qua pronuntiatur non esse viterius procedendum,an possit reuocari.ibi.nu.17.
interlocutoria an possit reuocari per alium.ibi.nu.40. 231
interlocutoria quæ non expectat diffinitiuam post se,an possit reuocari.ibi.numero.41.
interlocutoria à qua fuit bis appellatum,& bis confirmata fuit,non potest reuocari per eum,qui eam tulit.ibi.nu.25.
interlocutoria ab eodem iudice geminata reuocari non potest.ibidem numero.26.
interlocutoria habens vim diffinitiuæ reuocari non potest,& quæ interlocutoria dicatur habere vim diffinitiuę.ibi.nu.27.
interlocutoria habens vim diffinitiuę an reguletur secũdum naturam diffinitiuę ibi.nu.28.
interlocutoria lata de consensu partium reuocari non potest.ibidem numero.29.
interlocutoria abolitionis criminis reuocari non potest.ibi.n.30.
interlocutoriæ reuocatio intra quantum tempus possit peti a parte:& iudex intra quod tempus possit illam reuocare.ibi.nu.32.
interlocutoria executioni demandata non potest reuocari.ibi.nu 33.intellige & declara tripliciter.nu.34.
1 INTERPELLATIO facta debitori obligato ex proprio contractu constituit eum in mora:etiam quod de obligatione sibi fides non fiat.si cer.per.l. quod te.nu.64. 15
2 interpellatio facta tempore exequiarum an & quando constituat debitorem in mora.in tract.de pest.c.4 nu.106. 87
1 interpellatio facta per procuratorem creditoris: non constituit debitorem in mora nisi conster de expresso mandato. Amplia vt ibi.Sed an sufficiat fidem fieri de mandato quandocunque etiam post interpellationem.si cert. peta.l. quod te.nu.57. 15
1 interpellatio non constituit debitorem in mora quando dies solutionis est collata in arbitrium promissoris.de verb.obli.l.ita stipulatus.nu.34. 283
1 interpellatio creditoris qui contraxit cum procuratore non constituit debitorem in mora nisi facta fide de instrumento obligatorio.si certum peta.l.quod te.nu.60. 15
interpellatio facta per hæredem creditoris non constituit debitorem in mora ni si fides hat

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

si fides fiat per hæredem quod sit hæres creditorũ. Ampliatur, ibidem numero. 56.
interpellatio non constituit debitoris hęredem in mora: nisi facta fide de debito ibi.
interpellans debitorem super obligatione de facto antiquo, an debeat facere fidem de obligatione ipſi debitori & ſic an preſumatur immemor proprii facti antiqui. ibi. nu. 16.
interpellatio ſimplex an ſufficiat, quando agitur de debito intricato, ſeu implicito: quod non quia nunquam interpellatio debitorem in mora conſtituit, niſi quando debitum eſt liquidum. ibi. nu. 67.
1 INTERPRETARI, & declarare differunt. ſi cert. per. l. j. nu. 6. 3
1 INTERPRETATIO extenſiua cenſetur prohibita ſtatuto diſponente, quod verba ſtatuti intelligantur ad literam, prout litera ſonat. ſol. mat. l. ſi cõſtante. nu 67. 56
interpretatio fugienda eſt, per quam lex redditur eluſoria. ſol. ma. l. ſi conſtante. nu. 5. 52
interpretatio per quam ſubauditur perſona extrinſeca toleratur, ne lex ſit eluſoria. ibi.
1 interpretatio talis ſumenda eſt per quam teſtis à falſo excuſetur. ſol. mat. l. dotis cauſa. nu. 108. 43
2 interpretatio in dubio ſumenda eſt, ex qua perplexitas euitatur, actuum nullitas reiicitur. reſpon. 130. nu. 21. 171
1 interpretationum quatuor ſpecies. remiſſiuè. ad ſenatuſcon. Trebel. l. j. numero. 3. 154
1 INTERROGATORIA teſtium ſunt in actis producenda: & quare. ſi cert. per. l. j. nu. 39. 4
interrogatoriorum copia an ſit danda aduerſario petenti. ibi. nu. 40.
interrogatoria incongrua reiicienda: & quę dicantur incongrua. ibidem numero. 41.
1 interrogatio cur debeat præcedere in ſtipulatione. de verb. oblig. in conti. rubr. nu. 2. 156
1 interrogatio in ſtipulatione an ſit dignior reſponſione: & quare ſtipulatio denominetur ab interrogatione. de verb. ob. l. ſtipulatio. nu. 67. 258
1 interrogatoria contraria eius ſuper quo teſtes deponunt, admittenda ſunt: vt ſi teſtes deponant ſuper bona fama, interrogari poteſt quid ſit mala fama. ſi cer. per. l. j. nu. 13. 4
1 interrogatus an promittat fundum pro centum, ſi annuat capite non valet ſtipulatio: nec actus ſuper quo interponitur. de verb. obligatio. l. j. §. ſi quis ita. nu. 34. 161
interrogatus reſpondens, non diſſentio: cenſetur reſpondere affirmatiuè. ibi. nume. 2. 259
interrogatus an promitteret veſtem & librum: reſpondeat non promitto veſtẽ: valebit ſtipulatio in libro ibi. nu. 3. 134
interrogatus de pluribus negando vnum, cetera videtur affirmare. ibi.
interrogatus reſpondens, non poſſum tibi denegare, quę petis: cenſetur promittere. ibi. nu. 6.
1 interrogatorium non admittendum ſi fuerit admiſſum an teſtis interrogatus ſuper eo reſpondens ſe neſcire probet. ſi cer. per. l. j. nu. 34. 3
2 INTRVSVS & invaſor quis. de reſer. capitulo, inter cęteras. nu. 22. 28
intruſus retinendo beneficium, & fructus beneficii, furtum facit. ibidem numero. 23.
2 intruſus in beneficio non facit fructus ſuos: imo tenetur ad illorum reſtitutionẽ, vt fur & latro. reſpon. liij. nu. 4. 127
2 intruſo agenti actione locatio obſtat exceptio doli. & quę exceptiones obiici poſſunt. reſpon. liiij. nu. 5. 8. & 11. 127
2 INJVADENS rem propriam perdit ius ſuum. de reſtit. ſpol. cap. ſępe. nume 10. 52. 69
1 INVALIDVM ab initio, an & quando tractu temporis conualeſcat, de vulga. ſubſti. l. moribus. nu. 26. 70
2 INVASOR penitentia ductus ſi antequam conueniatur, fecerit reſtitutionem rei ſpoliatæ, an euitabit pœnam. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. de reſtiſpo. c. ſæpe. nu. 72. 69
1 INVENIENS annulum in litore maris vel burſam in nemore non acquirit dominium: ideo nõ poteſt ea retinere alioquin furtum facit, de acqui. poſſ. l. rem quæ nobis. nu. 38. 211
Inueniens aliquid in via tenetur facere fieri proclama: alias tenetur furti. ibid. nume. 12. 210
1 Inuenta res proprie dicitur ſolo aſpectu. de acqui. poſ. l. poſſeſsio. nu. 54. 198
2 Inuentus non dicitur quis, niſi perſonaliter fuerit apprehenſus. in tract. de peſt. c. 5. nu. 104. 91
1 INVENTARIVM à tutore confectum neganti an & quando incumbat onus probandi. de ver. ob. l. in illa. nu. 22. 274
1 inuentarium curatoris ita factum, ego inueni in bonis ea quæ continentur in inuentario tutoris, eſt de iure validum. de re iud. l. ait prętor. §. ſi iudex. numero 3. 225
2 inuentarii copia non eſt edenda aduerſario. reſp. 87. nu. 3. 115
1 INVESTITVS pro ſe & filiis ex ſe natis, non videtur pro nepotibus inueſtitus. ad Treb. l. ex facto. §. ſi quis ita. nume. 4. fo. 171. ſecus ſi ſic inueſtitus pro ſe & ſua generatione. ibi. nu. 6.
2 inueſtitura ſecundo donatario facta, & primus donatarius inueſtiatur per domum, iſte primus donatarius an ſecundo preferatur. reſp. 137. nu. 12. 179
1 inueſtitura non probat dominium contra tertium poſſeſſorem. de acquir. poſ. l. ſi aliquam rem. nu. 41. 214
inueſtitura plus iuris tribuit inueſtienti, quàm ſimplex recognitio. ibi.
1 INVNDATO fundo meo aluei prima mutatione ſi demum aqua reuertatur ad priſtinum alueum, an mihi ſit fundus reſtituendus: quod ſic. de flu. l. quo minus. nu. 117. 251
2 INVOCATIO ſpiritus ſancti in electione non eſt de ſolennitate ſubſtantia ſit nec de iure, & eius omiſſio non vitiat electionem. de cau. poſ. & proprie. c. cum eccleſia Sutrina. nu. 1. 59
1 Joannis Andreę laus. de reſcri. c. inter cæteras. nu. 5. 27
1 IVDAEI & hæretici creditores non habent priuilegium tacitæ hypothecę, nec prælationis, in caſibus in quibus aliis conceduntur. de priui. cred. l. ſi ventri. §. diuus. nu. 5. 236
1 Judæi an poſſint moram purgare. de verborum obligatio. l. ſi inſulam. numero 10. 275
Judæi gaudent beneficio immunitatum & aliis priuilegiis conceſsis incolis etiã per ſtatuta ciuitatum. ibi. nu. 17.
1 iudei an poſſint pupillariter ſubſtituere filiis baptizatis. de vulg. ſubſti. l. morib. n. 22. 70
2 iudæi Chriſticolarum ſanguinem ſiciunt. reſp. xiiij. n. 3. 109
2 iudæus conuerſus ad fidem Criſti, eſt capax beneficiorum, etiam in eccleſiis cathedralibus. de reſcrip. c. eam te. nu. 29. 31
2 iudęorum medicorum operã, an & quando liceat implorare. in tract. de peſt. c. 7. nu. 57. 97
Et vltra Iudæi & Criſtiani perfidi vita deterior ſit. nu. 58. ibi.
iudæi operam in infirmitatibus ſuis implorantes, mortem magis quam vitam optare credendum eſt. Et ibi quã ſint & Chriſto & Chriſtianis inimici Iudęi. & nu. ſequentibus, vbi qui corpus vitamque ſuam Iudæo committit excommunicari debet. nu. 52. ibi.
2 IVDEX ſuo arbitrio taxat alimenta ſeruitorum eccleſiæ conſideratis ipſius eccleſiæ facultatibus. reſp. 26. nu. 7. 113
2 iudex concurrente aliqua coniectura, poteſt à communi opinione dubia recedere. reſpon. 131. nu. 10. 173
2 iudex ſiue partes, iuramentum perſonæ vetiſimiliter deieraturæ deferentes non tantum peccãt ſed etiam veniunt puniendi. reſp. cix. nu. 2. 161
1 iudex viſo libello, in quo petebatur prædium in parte vineatum: & in parte aratorium, ſi adiudicauerit prædium vineatum, an intelligatur adiudicare prędium quatenus eſt vineatum tantum. de leg. 1. l. Stichum qui meus erit. numero 39. 112
1 iudex ex officio poterit hæredi adiudicare quartam in vna re, quando non poteſt fieri commoda diuiſio, vt quia nimis corrũperetur patrimoniũ, ſi de qua libet re fieret diuiſio. ad legem Fal. l. in quartam. nu. 94. 149
iudex poteſt ex officio quartam hæredi in illa re adiudicare, quam hæres ſua induſtria laboribus, & cultura meliorem reddidit. ibi. nu. 95.
1 iudices plures ſi quis impetrauerit cum clauſula, quod ſi nõ omnes poſſint, vel nolint interuenire, alter ſolus, &c. ſi duo iudices à principio noluerint intereſſe, & alius ſolus incepit de cauſa cognoſcere, ſi duo alii velint poſtea intereſſe an poſſint. de leg. 1. l. Stichum qui meus erit. nu. 37. 112
2 iudex ſemper debet audire reum excipientem quoties æquum eſt reo dari exceptionem. reſpon. 54. nu. 5. 127
2 iudex in negotio principali non definit eſſe iudex per appellationem ab interlocutoria. reſp. 39. nu. 1. 119
1 iudex an poſſit arbitrari ſupplementum legitimæ fieri in fructibus in hæreditate repertis. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 124. 150
iudex an poſſit arbitrari ſolutionem legitimę fiendam in pecunia. ibidem numero 122.
2 iudicem adeundo & ſic uiam iuris, an quis amiſerit uiam facti. reſpon. 64. numero 5. 132
2 iudices ſeculares cognoſcunt de exceptionibus conſiſtentibus in facto. reſpon. 67. nu. 5. 134
2 iudici debet fieri fides de debito, antequam quis uti ſuſpectus incarcerari poſsit reſp. 90. nu. 34. & 35. 153
2 iudicis incõpetentis autoritate an capi poſsit debitor ſuſpectus de fuga & uide quomodo procedat. reſpon. 90. nu. 10. 152
2 Iudicis arbitrio an relinquendum ſit, quod dicatur tempus longiſsimum. in tracta. de peſt. c. 1. nu. 104. & ſeq. 76
iudicis arbitrio relinquendum eſt, ubi lex dicit agendum eſſe ueriſimilitudinariter. ibi. nu. 107.
1 iudicis ſcientia quoties requiritur, cenſetur requiſita per modum autotitatis: ut ſic requiratur decretum. ſol. mat. l. 2. §. uoluntatem. nu. 5. 50
1 iudicis arbitrio ſtatur in his, quę non ſunt determinata à lege, uel cõſuetudine. ſol. mat. l. ſi conſtante. nu. 31. 54
2 iudicatum conceptum in perſonam eorum, qui in iudicio nunquam interfuerunt, nec citati fuerunt, eſt nullum. reſp. cl. nu. 8. 188
2 iudicatum conceſſum ſine cauſę cognitione eſt nullum reſp. cl. nu. 6. 188
1 iudex an debeat condemnare reũ conuentum ante diem, ſi ipſe reus non excepcrit contra agentem ante diem, de uer. ob. l. ita ſtipulatus. nu. 85. 286
iudex an poſsit ex officio repellere agentem ante diem eo caſu, quo ante diem nata eſt actio. ibi. nu. 86.
iudex qui poteſt condemnare reum conuentum ante diem, non opponentem exceptionem contra agentem, an debeat reum condemnare ad ſoluẽdum de præſenti, an uero adueniente die. ibi. nu. 87.
1 iudex an in caſibus, in quibus non tenetur, poſsit officium non poſtulatum impartiri. de dam. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 36. 192
iudex non poteſt officium ſuum non poſtulatum impartiri ad priuatam utilitatem. ibi. Limitatur multis modis nu. 40. & ſeq. ibi.
iudex an poſsit motu proprio minorem in integrum reſtituere. ibi. nu. 37.
iudex poteſt in iuriſdictione uoluntaria impartiri officium ſibi ipſi. de damno in fecto. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 44. 193
iudex poteſt officium ſuum etiam non petitum impartiri, in his, quæ conceruunt obſeruantiam publici iuris. ibi. nu. 45.
iudex poteſt ex officio reiicere libellum ineptum: item libellos conceptos de re illicita: aut ſi agatur ad mala medicamenta, ad reſtitutionem concubinæ, ad uſuras. ibi. nu. 45.
iudex poteſt repellere ex officio quemcunque libellum contra ius, ſtatutum, uel conſuetudinem formatum. ibi. nu. 46.
iudex poteſt repellere agentem ſine libello in caſibus, in quibus neceſſarius eſt libellus. ibi. nu. 47.
1 iudex an poſsit condemnare victum in expenſis non petitis: maxime in factis ante litis conteſtationem. latiſsime. de damn. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 81. & 82. 194
iudex non tenetur condemnare victum in expenſis non petitis. ibi. nu. 83.
iudex ſi omiſerit condemnare victum in expenſis, poteſt victor per coram diem quam lata eſt ſententia petere quod iudex ſupplere tenebitur. ibi. nu. 84.
iudex an poſsit in quacunque parte iudicii officium ſuum impartiri. ibidem numero. 95.
iudex circa radicata in perſona partis non poteſt officium, quod loco exceptionis proponitur, impartiri, niſi in termino, intra quem poſſet pars excipere. ibi.
iudex uſque ad quod tempus poſsit impartiri officium ſuum circa diffinitiuas, & interlocutorias. ibi. nu. 86.
1 iudex non tenetur impartiri officium ſuum non poſtulatum. de dam. infect. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 1. 192
ampliatur multis modis latiſsime. Limitatur ſeptupliciter. numero. 16. ibidem.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

iudex non tenetur impartiri officium ſuum non poſtulatum, etiam ſi lex loquatur per verba præciſa, & neceſſitatiua, infertur ad plura. nu. 3. & ſeq. ibi. nu. 2.
iudex tenetur ex officio repellere procuratorem in cauſa criminali, in qua ingeritur pœna ſanguinis. ibi. nu. 18.
iudex ex officio tenetur obuiare rixantibus. ibi. nu. 19.
iudex poteſt ſequeſtrare poſſeſſionem, de qua retinenda litigatur, ne partes veniant ad arma. ibi. nu. 19.
iudex poteſt cogere partes ad concordiam, ſi timeatur ne ex lite aliquorum magnatum turbetur reſpub. ibi. num. 20.
iudex poteſt ex officio in cauſa criminali procedere, ſi accuſator præuaricetur, vel à cauſa deſiſtat: intellige tamen vt ibi. nu. 21.
iudex tenetur impartiri officium non poſtulatum in cauſis fiſcalibus. ibidem numero 22.
iudex tenetur officium ſuum etiam non petitum impartiri in piis cauſis, & perſonis miſerabilibus. ibi. nu. 23.
1 iudex ſi videat inſtantiam peritura poteſt procedere ad diffinitiuã etiã nemine petente. de damn. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 61. 193
iudex poteſt ex officio reſecare ſuperfluas, & impertinentes poſitiones, & articulos, & ſuperflua interrogatoria facienda teſtibus. ibi. nu. 62.
iudex poteſt impartiri officium ſuum etiam non petitum in his, quæ emergunt poſt litem conteſtatam. ibi. nu. 63.
iudex poteſt condemnare victum in fructibus perceptis poſt litem conteſtatam vel concluſionem in cauſa, etiam ſi non petatur. ibidem.
iudex poteſt officium ſuum exercere nemine petente, quando agitur de honore ſuo tuendo: & in his quibus paratur ei præiudicium vel iuriſdictioni. ibi. nu me. 64. & 68. 192
iudex poteſt etiam nemine opponente repellere infames à teſtimonio, & ab accuſatione. ibi. nu. 65.
1 iudex ordinarius ſi procedat vt delegatus, ſi non valeat proceſſus ex poteſtate delegata, non valebit etiam ex poteſtate ordinaria. de verb. ob. li. l. j. §. ſi quis ita. nu. 40. 261
1 iudex poteſt reuocare rem iudicatam ſi victus fidem fecerit de nouis inſtrumentis parte non opponente vel aliter de iniquitate ſententiæ. de iureiurando. l. admonendi. nu. 37. 18
1 iudex poteſt in ſua ſententia alterare tempus darum iudicatis imo poſt ſententiam eadem tamen die. de re iudic. l. qui pro tribunali. nu. 2. 217
1 iudex ſi condemnauit reum, ſi actor probauerit, non ſufficit actori probare per vnum teſtem cum iuramento ſuppletorio. de re iud. l. ait prætor. §. ſi iudex. nu. 22. 225
1 iudex poteſt diffinitiuam ſententiam corrigere, & ſupplere quo ad acceſſoria, eadem tamen die ſi ei liet artificiali non naturali. de iudi. l. quod iuſſit. nu. 58. folio 232
1 iudex ſi condemnauerit reum, ſi eſt probatum: & ſi non eſt probatum abſoluerit an reus cenſeatur abſolutus ſi probatum fuerit tantum per vnum teſtem. de re iud. l. ait prætor. §. ſi iudex. nu. 20. 226
1 iudex an poſſit ſuum officium petenti denegare, & quomodo intelligatur regula. l. iij. §. hoc autem. de dam. infec. de acqui. poſſ. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 133. 206
1 iudex qui coarctauit primam dilationem datam ad probandum, non poteſt dare ſecundam, niſi cauſa cognita. de re iud. l. qui pro tribunali. nu. 32. 218
1 iudex requiſitus extra locum iudicii non tenetur de neglecta iuſtitia. de dam. infe. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 101. 194
iudex non poteſt in cauſis ſummariis ferre ſententiam deambulando. ibid. nume. 104.
iudex an poſſit ex officio cogere procuratorem, vt fidem faciat de mãdato, vel caueat de rato, alias repelleat eum à iudicio. ibi. nu. 49. 193
iudex poteſt prouidere miſerabilibus perſonis de defenſore, etiam ſi non petatur: vt pupillo de tutore, furioſo & prodigo de curatore. ibi. nu. 40.
iudex ſi non fuerit impartitus officium non petitum in caſib. quib. non tenetur, & ad diffinitiuam proceſſerit, a qua fuerit appellatum an pars poſſit a iudice appellationis implorare officium non poſtulatum à primo iudice. ibidem nume. 90. 194
iudice à quo omittente condemnationem expenſarum, poteſt victor coram iudice ad quem petere expenſas non petitas in prima inſtantia: & hoc ſi victus appellauit ſimpliciter à prima ſententia; ſecus ſi ſolum appellaſſet in paſſib. punctis, &c. ibi. nu. 93.
iudex negligens impartiri officium non petitum an puniatur aliqua pœna. ibi. nu. 94. 11
iudex negligens punire criminoſos, poteſt tanquam conſcius criminis conueniri. ibi. nu. 95.
Iudex negligens punire contumaces, & pœnas fiſco ſcribere: vel officium ſuum interponere in exactione debitorum fiſcalium, priuari debet ſalariis & emolumentis acquiſitis in officio. ibi.
iudex negligens facere iuſtitiam qua pœna puniatur, remiſſiue. ibi. nu. 96.
iudex an in dubio preſumatur impartitus officium ſuum ad poſtulationem. partis, an vero motu proprio. ibid. nu. 97.
1 iudex poteſt variare tempus anni, datum ad proſequendam appellationem. intellige vt ibi. de re iud. l. qui pro tribunali. nu. 21. 218
iudex poteſt ex cauſa alterare tempus. 30, annorum datum ad adeundum hæreditatem de iure ciuili: & tempus anni, & centum dierum datum de iure prætorio. Intellige, vt ibi. nu. 22.
iudex ſeculatis non poteſt excipieuti cauſam eſſe vſuriam ſtatuere terminũ, intra quem habeat probare exceptionem coram iudice eccleſiaſtico. ibi. numero 7. 217
iudex ſecularis poteſt ſtatuere terminum excipienti de vſuraria prauitate, intra quem ſe prętentet cum iurib. ſuis coram iudice eccleſiaſtico. ibi. nu. 8.
1 iudex non poteſt ex officio reiicere exceptionem ordinis a parte oppoſitam. de acqui. poſſeſſ. §. nihil commune. nu. 174. 208
iudex poteſt ex officio libellum continentem contraria reiicere: ideo non procedit regula prædicta, quando cumulatio non admittitur obſtan. regula contrarietatis. ibi. nu. 171.
Quid autem ſi iudex non reiecerit libellum, an valeat proceſſus ſuper vtroque iudicio parte non opponente. ibi. nu. 172.
1 iudex poteſt ex officio ſi velit reiicere libellum obſcurum. C. de eden. l. edita. nume. 28. 300
1 iudex an poſſit abbreuiare dilationes legales conceſſas miniſterio iudicis, etiam quod lex dicat, minorem vel maiorem dari non poſſe. de re iudi. l. qui pro tribunali. nu. 30. 218
1 iudex an poſsit ſuper accuſatione examinare ex officio teſtes à parte non productos. C. de eden. l. is apud. nu. 25. 298
1 iudex à quo ſi omiſerit condemnationem expenſarum, quia non fuerunt petitę; an victor poſſit coram iudice ad quem petere, quod victus condemnetur in expenſis non petitis in prima inſtantia. de dam. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 91. 194
1 iudex fauore pię cauſæ, item fauore animę tenetur ex officio inquirere. de dam. infect. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 24. 192
iudex fauore dotis tenetur impartiri officium ſuum etiam non petitum. ibid. num. 25.
Idem in cauſa alimentorum. nu. 26. ibid.
iudex tenetur impartiri officium ſuum etiam non petitum pro perſonis quæ neſciunt vel non poſſunt implorare. ibid. nu. 27.
1 iudex ex officio debet confirmare poſſeſſorem de cuius iure ſibi conſtat. de acq. poſſeſ. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 39. 202
1 iudex non poteſt ſemel de crimine condemnatum abſoluere, etiam ſibi conſtito de innocentia: debet tamen ſuperſedere ab executione. de re iud. l. quod iuſſit nu. 51. 232
iudex maior an etiam adiri poſſit in caſibus, in quibus inferior iudex poteſt cognoſcere de nullitate ſuę ſententiæ. latiſ. ibid. nu. 69. 233
1 iudex non tenetur repellere partem officio iudicis mercenario niſi pars opponatinfertur ad plura. de dam. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 12. 192
iudex pro omni iniuria poteſt officium non petitum impartiri. ibidem numero 17.
1 iudex an debeat iudicare ſecundum ſcientiam quæ ſenſu corporeo percipiuntur id eſt conſiſtentium in facto. de iureiur. l. admoneodi. nu. 85. 20
1 iudex non debet parere nouæ extrauaganti, ſi ab equitate, & honeſtate deuiet. ſi cer. pet. l. j. nu. 62. 5
1 iudex dubiis cauſis tenetur exigere iuramenrum. de iureiurand. l. admonendi numero 27. 18
iudex an teneatur iudicare ſecundum eum qui iurauit. ibi. nu. 28.
iudices faciunt litem ſuam, niſi ſeruent ſolitum ſtylum iudiciorũ. ibi. nu. 29. 17
1 iudex vbi non poteſt ſupplere vices actoris, non poteſt replicare contra exceptionem oppoſitam à reo. de verbor. obligat. l. qui Romæ. §. duo fratres. numero 15. 288
1 iudex an teneatur ſupplere ex officio in his quæ ſunt notorię conſuetudinis. de damno infecto. §. hoc autem iudicium. nu. 34. 192
1 iudex debet in dubio admittere capitula: & depoſitiones, quæ ſecundum vnum ſenſum poſſunt facere ad caſum. ſi certum petatur. l. prima. nu. 38. 4
1 iudices illuſtres an poſſint eorum ſententias diffinitiuas reformare, vel reuocare. de re iud. l. quod iuſſit. nu. 57. 232
1 iudicis appellatione non continetur arbiter largo modo. de re iud. l. furioſo. num. 8. 228
1 iudicis arbitrio ſtatur, quod ſit longum, vel modicum tempus. de verbo. obl. l. ſi inſulam. nu. 35. 276
iudex debet arbitrari tempus eſſe modicum, vel longum conſideratis circunſtatiis: & ſi male arbitrareiur, ab eius arbitrio appellari poteſt. ibi. nu. 36.
1 iudici ſi pars aliquid promiſerit facere, promiſſio illa intelligitur, ſi iudex requiſierit. de damn. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 9. 192
1 iudicis officium an ſufficiat, ſi generaliter ſit imploratum per clauſulam, petitus & iuſtitiam miniſtrari, & veſtrũ benignũ officiũ impartiri. ibi. nu. 99. 194
iudicium ſuper inepto libello eſt ipſo iure nullum. ibid. nu. 48. 193
1 iudicaſſe non dicitur, qui non rite iudicauit. de re iud. l. 4. §. condemnatum numero 4. 222
iudex qui non rite iudicauit non facit litem ſuam. ibid.
1 iudex non debet concedere capturam debitoris propter ſuſpicionem fugę, niſi probetur ſuſpicio: & quòd illa ſuperuenit poſt contractum. ſol. matr. numero 56. 48
2 iudex non poteſt ferre ſententiam abſque ſcriptura. de conſti. in rub. num. 45. 5
2 iudex an poſſit procedere virtute progationis ſibi factæ per ſenatum vel regem. de reſcrip. c. eam te. nu. 54. 32
1 iudex non poteſt reiicere exceptiones calumnioſas, & ad vlteriora procedere appellatione non obſtante. de iud. c. j. nu. 39. 44
2 iudex laicus habens clericum detentum non tenetur eum relaxare niſi prius facta fide de clericatu. de iud. iud. c. decernimus. num. 4. 51
2 iudex recuſari poteſt vbi aſſeſſor eſt ſuſpectus. de iudiciis. c. j. nu. 43. 44
iudex prorogatus antequàm incipiat vti iuriſdictione, non cenſetur prohibitus cognoſcere de cauſa. ibi. nu. 51. 45
2 iudex ſecularis an poſſit cognoſcere de controuerſia decimarum inter laicos, in caſibus in quibus laicus de iure poſſidet decimas. de iud. c. decernimus. numero 76. 56
2 iudex laicus an ſit iudex competens contra laicum fideiuſſorem clerici. c. decernimus. nu. 25. 53
iudex ſecularis an poſſit cognoſcere de cauſa falſi teſtimonii, quod clericus depoſuit coram eo. ibi. nu. 26.
iudex ſecularis an poſſit compellere clericum ad perhibendum teſtimonium coram eo. ibi. nu. 27.
2 iudex an poſſit contumacem mulctare nemine petente. de iudic. c. j. nu. 26. 43
2 iudex ſi non poteſt aliter veritatem habere, poteſt vti ſimulationibus & multa pro reo promittere, & nihil obſeruare. de iud. c. j. nu. 89. 50
1 iudicis præceptum nudum à cauſæ cognitione non valet: fallit in ſex caſibus. de le. 1. l. filiusfamilias. §. diui. nu. 117. 132
2 iudex an poſt latam ſententiam poſſit licite accipere quæ ſibi ſponte offeruntur. in tract. de peſt. c. 7. nu. 117. 99
iudex qui de facto vel per imperitiam fecit hominem ſuſpendi, vel decapitari, an teneatur ſimilitudine ſupplicij. nu. 67. & 68. ibid.
2 iudex ad quem gradatim deuoluitur appellatio, ſi ſit in loco peſte infecto, ad quem deuoluit debebit ipſa appellatio. in tract. de peſt. c. 3. nu. 42. 82
iudex cauſarum ciuilium poteſt de cauſis criminalibus, & criminalium de ciuilibus cognoſcere, vbi alter ipſorum abeſt tempore peſtis. num. 43. ibid.
2 iudex ſi videat duos non poſſe ſine diſcri. mine vitę idem iter ire, puta quia inimici, vel rituales, an poſſit eis ſub pœna indicere, ne eandem viam, ſed diuerſam vadant. in tract. de peſt. c. 6. nu. 6. 96
2 iudex in pœnarum impoſitione cautus eſſe debet, omnia ad vnguem conſidere. in tract de peſt. c. 5. nu. 77. 90
2 iudicis voluntas talis præſumitur, qualis eſſe debet. in tract. de peſt. c. 3. nu. 22. 81
1 iudex qui ex ſtatuto habet liberam iudicandi poteſtatem, prout ſibi videbitur non tenetur ſequi rigoroſas leges: ideo iudicare poterit, coinpendioſam nõ expirare pubertate. de vulg. ſubſti. l. centurio. nu. 77. 80

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

2 iudex fugitiuus propter peſtem an & quando poſſit ius dicere in alieno territorio.nu.39.in tract.de peſt.c.3.nu.36. 82
iudex tempore peſtis poteſt ius dicere ad feneſtram domus ſuæ. numero 52. ibidem.
iudex delegatus cui cauſa commiſſa fuit decidenda certo loco, an propter peſtem ibi vigentem poterit omiſſa mandati forma alibi de illa cognoſcere.nume.38. ibidem.
iudex fugitiuus cauſa peſtis an poſſit ius dicere inter ſubditos ratione delictiuel contractus.ibid.num.40.Et an ſubditi ratione delicti vel contractus dicantur proprie ſubditi.nu.41. ibidem
2 iudici de facto reſiſtendum eſt,vbi conſtat de eius iniuſtitia,& damnum eſt irreparabile.in tract.de peſt.c.5.nu.289. 95
iudex mandans cuſtodibus ſub pœna fuſtigationis,ne quenquam ſuſpectum de peſte,præſertim Titium intromittant;& modo venit Titius cum bullerino legitimo quem cuſtodes intromiſerunt,an poſſit dicta pœna eos afficere.ibid.nu.290.& ſeq.
2 iudex à me iuſte recuſari poteſt,ſi in alia cauſa mecum litigat.de iud.c.1.nu.15. folio 42
2 iudex an poſſit delinquentem mulctare,& pœnam ordinariam imponere.de iudi.c.1.nu.85. 49
2 iudex iudicare debet ſecundum leges,& ſecundum allegata,& probata.in rub. de iud.nu.32. 36
2 iudex an ferre poſſit ſententiam per verbum,videtur.de iudic.c.1.nu.33. 44
2 iudicis officium imploratur ſuper arreſto pro cautione obtinenda & ideo cautione prætita reuocatur arreſtum.ita etiam obſeruat cõmunis practica.reſp.156.nu.2. 191
2 iudex delegatus,idemque ordinarius,poteſt ex vtraque iuriſdictione procedere.reſpon.9.nu.2. 101
2 iudex cum quibus contrahere poſſit,& cum quibus non.reſpon.169.nu.4. 197
2 iudex ad quem,an poſſit eſſe minor & inferior iudice à quo?& in quibus.reſpõ. 181.nu.6. 205
2 iudex ordinatè procedere debet.reſpon.39.nu.3. 119
2 iudex certus eſſe debet ſuæ iuriſdictionis.reſp.196.nu.2. 214
2 iudex,arbiter,& arbitrator officio funẽti non dicuntur,niſi habuerint actũ ſententiandi pro abſoluto.reſpon.156.nu.3. 191
2 iudex laicus in clericum nullum ius dicere poteſt.reſpon.56.nu.1. 128
2 iudex ſecularis tenetur parere inhibitionibus factis per iudicem eccleſiaſticum. reſpon.90.nu.13. 152
2 iudex laicus detinens clericum in carceribus, incidit in canonem, ſi quis ſuadente diabolo.reſpon.90 nu.11. 152
2 iudex laicus quantum ad interponendum decretum,& authoritatem ſuã, non dicitur incompetens inter laicum& clericum,maxime in realibus,& conſentientibus partibus.reſpo.113.nu.3. 162
2 iudex cauſæ principalis etiam de incidentibus,emergentibus,& connexis iudicare debet.reſpon.109.nu.1. 161
2 iudex in iudicando non habet recedere à communi opinione doctorum : alias facit litem ſuam.reſpon.45.nu.8. 123
2 iudex poteſt prohibere litigantibus acceſſum ad locum, de quo contenditur: ſi dubitetur de ſcandalo.de re iud.l.quod iuſſit.nu.7. 230
2 iudex debet in obligationibus faciendi condemnare reum moroſum ad intereſſe habito reſpectu ad tempus, quo opus fieri debuit.de re iud.l.ſi calendis. nume.1. 229
1 iudex debet in cauſa alimentorum impartiri officium non petenti. de pigno.l. obligatione.nu.31. 29
1 iudex cognita veritate tenetur ſupplere ex officio,quando agitur de publicavtilitate.de verb.obli.l.4.§.Cato.nu.81. 268
1 iudex poteſt parti etiam non petenti dare terminum ad probandum vt citius lis finiatur.de iureiur.l.admonendi.nu.32. 20
1 iudex debet ſe fundare etiam parte tacente in his, quæ ſunt ſibi nota iudici vt iudici.de veritate tamen ibi.de damn.infec.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu. 28.& 29. 192
iudex qui ſcit dicta teſtium, vel interlocutoriam à ſe latam, debet iſta proponere etiam parte tacente.ibi.
iudex non poteſt repellere teſtes, quos ex actis conſtat eſſe ſuſpectos niſi parte opponente.ibi.nu.30.
iudex tenetur officium ſuum etiam non petitum impartiri in his, quæ ſunt iuris.ibi.nu.31.
iudex an teneatur iudicare ſecundum ſtatuta etiam non allegata,nec producta. ibi.nu.32.
iudex ex officio poteſt exigere iuramentum calumniæ à partibus : intellige vt ibi.nu.50. 193
iudex ex officio poteſt repellere agentem, cui videt actionem non competere, intellige vt ibi.nu.51.
iudex ex officio poteſt ſupplere pro reo,quando apparet de calumnia accuſatoris,ibi.nu.52.
iudex ex officio poteſt denegare remiſſorias ad partes,ſi cognoſcat quod calũniosè petantur.ibi.
iudex ex officio poteſt reiicere exceptiones,quas ſuſpicatur calũnioſas, & cauſæ remorandæ litis oppoſitas : nec debet tunc curare iudex de appellatione. ibi.nu.53.
iudex an debeat differre executionem in cauſis criminalib.ad calumnioſas exceptiones.ibi.nu.54.
iudex qui vult repellere exceptiones ſuſpectas de calumnia,debet in interlocutoria exprimere cauſas ſuſpicionis.ibi.nu.55.
iudex non poteſt exceptiones ſuſpectas de calumnia repellere quas excipiens offert ſe incontinenti probaturum.ibi.nu.56.
iudex ex officio poteſt dare dilationem non petenti.ibi.nu.57.
iudex an poſſit in criminalibus ſupplere pro acculatore abſente.ibi.nu.79. 194
iudex abſente accuſatore & reo,poteſt in eorum abſentia teſtes examinare.ibi. nume.80.
iudex poteſt cogere ſcientes ad iudicandum delictum:intellige vt ibi.
1 iudex poteſt ex cauſa coarctare & prorogare dilationes legales:contraria tamẽ quod non poſſit,videtur communior.quæ reſtringitur multimode. nu.15.& ſequenti de re iud.l.qui pro tribunali.nu.14. 217
iudex non poteſt abbreuiare terminum, vt citius incurratur pœna quando lex poſt lapſum termini imponit pœnam.Inferas & reſtringe.vt ibi.nu.17.
iudex non poteſt in totum tollere dilationes legales.ibi.nu.18.
iudex an poſſit ex cauſa variare tempus decem dierum datum ad appellandũ ibid.nu.19. 218
1 iudex datus ad vnum articulum incidentem,vel emergentem non poteſt reuocare interlocutoriam latam ſuper illo.de re iud.l.quod iuſſit.nu.21 231
iudex poteſt ſuam interlocutoriam reuocare vſque ad diffinitiuam : non poſt. ibid.nu.22.
Iudex an poſſit reuocare interpretationem quam dedit ad obſcura verba ſententiæ.ibid.num.24.
1 iudex tenetur impartiri officium ſuum non petitum fauore publicæ vtilitatis.infertur ad plura.de damno infecto.l.dies. §. hoc autem iudicium. numero 16. 192
1 iudex debet dicere ſententiam alicui.de re iudi.l.furioſo.nu.5. 223
1 iudex reiicere poteſt libellum non factum ſecundum communem conſuetudinem & ſtylum curiæ.quo.leg.l.j.§.quia autem.nu.3. 245
1 iudex poteſt dare licentiam parti victrici, vt capiat bona condemnati propria authoritate,& quod creditor bona debitorum propria authoritate vendat. de re iudi.l.miles.§.qui iudicati.nu.1. 227
1 iudex poteſt ſuam interlocutoriam reuocare.de re iu.l.quod iuſſit.nu.14. 230
Ampliatur multimode.limitatur tredecim modis.nu.16.& ſeq.
iudex poteſt ratione euitandi ſcandali præcipere alicui ne tranſeat ante portam alterius.ibid.nu.4.
iudex ſi interdicat alicui ciuitatem,præcipiendo ne exeat domum,an iſta ſit interlocutoria an vero diffinitiua.num.5.ibid.
iudex reuocare poteſt ſuam interlocutoriam non autem diffinitiuam,& quæ ſit ratio diuerſitatis.ibi.nu.10.
1 iudex poteſt gratificare cui vult,vbi eſt iuris ambiguitas.de fluminib.l. quomiũus.nu.60. 249
1 iudex an poſſit detegere partibus quam ſententiam proferre debeat, & ſic motum animi ſui.de iureiur.l.admonendi.nu.46. 18
1 iudex poteſt compellere aduerſarium vt ſcribat,quo fiat inde literarum comparatio:de iureiur.l.admonendi.nu.10. 21
1 iudex laicus licet de cauſa proprietatis ſpiritualis cognoſcere non poſſit,poterit tamen de cauſa poſſeſſionis cognoſcere.de acqui.poſ.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.19. 201
1 iudex an poſſit reuocare interlocutoriam à qua fuit appellatum ? communis quod ſic.limitatur multimode.de re iudic.l.quod iuſſit.nu.35. 235
iudex an poſſit ſuam ſententiam diffinitiuam retractare, quando victor conſtitetur eam eſſe iniquam.ibi.nu.59. 232
iudex poteſt ſuam diffinitiuam ſententiam reuocare, quando contra ſententiã admiſſa fuit exceptio per eundem iudicem victore non contradicente. ibid. num.60.
iudex poteſt ſuam diffinitiuam ſententiam reuocare in omnibus caſibus,in quibus ſententia nunquam tranſit in rem iudicatam : quorum aliqui ſigillatim traduntur.ibi.nu.61.
iudex nulliter iudicans, poteſt de nullitate ſuę ſententię cognoſcere : & iterum iudicare.ibid.nu.62.
1 iudex poteſt inuitis partibus ſuam interlocutoriam reuocare, niſi mandata ſit executioni.de re iudi.l.quod iuſſit.nu.37. 231
iudex quoties poſſit interlocutoriam reuocare.ibi.nu.38.
iudex an poſſit abſentibus partibus, & non citatis ſuam interlocutoriam reuocare.ibi.nu.39.
iudex.qui pronuntiauit ſe incompetentem ſuper aliquo incidenti,& non ſuper principali negotio, non prohibetur talem interlocutoriam reuocare. ibid. num.19.
1 iudex in criminalibus & cauſis arduis non poteſt examinationem committere. de iureiu.l.admonendi.num.189. 23
1 iudex an poſſit ex cauſa mutare tempus trium menſium datum ad inchoandũ & perficiendum inuentarium.de re iudi.l.qui pro tribunali.nu.23. 218
iudex poteſt ex cauſa abbreuiare tempus.30.vel.40.an.datum ad agendum.ibi. num.24.
iudex poteſt ex cauſa mutare tempus datum ad petendum reſtitutionem in integrum,& tempus petendi reductionem ad arbitrium boni viti.ibid.num.25.
1 iudex appellationis poteſt procedere ad ſententiam diffinitiuam partib. præſentibus nolentibus.item conteſtari.de acqui. poſſeſ. l. naturaliter. §. nihil commune.nu.190. 109
1 iudex ſine cauſa non poteſt prorogare,nec coarctare quadrimeſtre datum iudicatis.de re iud.l.4.§.ſi quis condemnatus.nu.8. 222
1 iudex poteſt officium ſuum etiam non petitum impartiri, vbi illud non dirigitur contra certam perſonam,& ſumus in actu, in quo non ſperatur diffinitiua ſententia. Limita & reſtringe,vt nu.43.de dam.infec.l.dies. §. hoc autem iudicium.nu.42. 193
1 iudex appellationis poteſt iubere iudici à quo, vt faciat ſibi copiam actorum. C.de eden.l.is apud.nu.15. 297
1 iudex an teneatur ad requiſitionem partis interrogare reum, an habeat aliqua inſtrumenta,quibus vti velit.de edendo.l.ipſe diſpice.num.10. 295
1 Iudex non poteſt cõdemnationem, vel abſolutionem expenſarum vel fructuũ reuocare.de re iud.l.quod iuſſit.nu.54. 232
iudex poteſt reuocare multam indictam : non autem pœnam : & quæ ſit ratio diuerſitatis.ibid.nu.55.
1 iudex pro eruenda veritate poteſt ſupplere interrogatoria omiſſa à partibus. de dam.infec.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.71. 193
iudex poteſt pro eruenda veritate deferre iuramentum ſuppletorium parti non petenti.ibi.Item cogere notarium ad exhibenda ſibi acta.ibi. Item reducere factum ad memoriam partium recordando reo exceptionem, & actori replicationem.ibi.nu.72.
iudex an poſſit ſupplere pro abſentibus,& nouas probationes inducere, & an contra abſentem ſupplere. poſſit.ibid.74.& 75.
iudex nunquam poteſt ſupplere inquirendo de iure tertij abſentis. ibid. numero.76.
iudex an poſſit in criminalibus ſupplere pro reo abſente.ibid.nu.77.
1 iudex ſi condemnauerit pluris vel minoris quam deberet. & in fine dixerit, ſi condemnatio reperiatur in plus vel minus lata,reduco eam ad debitam ſummam taxatam per ſtatutum, an hæc clauſula operetur validitatem ſententiæ.de re iud.l.quod iuſſit.nu.71. 233
1 iudex poteſt ex officio procedere,vbi ſua maieſtas offenditur: & hac ratione poteſt multare,& excommunicare concumaces,& eis denegare iuriſdictionem. de damno infecto.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.67. 193
Iudex poteſt nemine petente interrogare partes de propoſitis in iudicio ad inquirendam veritatem.ibi.nu.69.

iudex po-

In omnia Io.Fran.Rip. opera.

iudex poteſt teſtes qui obſcure depoſuerunt ex officio repetere pro eruenda veritate.ibi.nu.70.
iudex non poteſt ſuam ſententiam diffinitinam corrigere vel mutare. ampliatur & reſtringitur.de re in l.quod iuſſit.n.50.55.cum ſe. 232
2 IVDICIVM quid ſit.iu.rub.de iudi.nu.37.& 38. 36
iudicio inquiſitionis interuenire debent tres perſonæ.ibi.nu.41.& 42.
iudicium & cauſa quomodo differant.ibi.nu.43. 37
iudicium redditur in iniuſtum.ibi.nu.44.
iudicium proprie non dicitur ante litem conteſtatam.ibi.nu.45.
iudicium incipit à litis conteſtatione.in rub.de iud.nu.4. 35
iudicium ſuper poſſeſſorio rei ſpiritualis an dicatur ſpirituale.in rub. de iud.nume.90. 39
iudicium criminale quomodo diſcernatur à ciuili.ibi.nu.91.
iudicium ciuile quod ſit.ibi.
iudicium criminale quod dicatur.ibi.nu.92.
iudicium ſuper iure patronatus an dicatur mixtum.in rub.de iud.nu.60.& 66. Et quare dicatur mixtum.ibi.nu.67. 38
iudicium mixtum quod dicatur.ibi.nu.99.& 100. 40
Et an ſtatuta loquentia de iudicio ciuili,vel criminali, habeãt locum in iudicio mixto.ibi.nu.101.
2 iudicium poſſeſſorium quid ſit.in rubrica de cauſa poſſeſſ.& propr.nu.63. 58
iudicium petitorium quid ſit.ibi.
iudicium poſſeſſorium quotuplex.ibi.nu.54.
iudicium dicitur à iudice.in rub.de iud.nu.50.
iudicium quotuplex.ibi.nu.51.
iudicium ordinarium quomodo diſcernatur ab extraordinario. ibidem nume. 52.& 53.
iudicium inquiſitionis an dicatur ordinarium,vel extraordinarium. ibidem numero 54.
in iudicio vbi agitur ad pœnam citra relegationem proceditur lite non cõteſtata.ibi.nu.55.
iudicium inquiſitionis ceſſat ſuperueniente accuſatore.ibi.nu.56.
2 iudicia ſunt de iure ciuili.in rub.de iudiciis.nu.34. 36
2 in omni iudicio quantumcunque ſummario etiam vbi proceditur omni iuris ſolennitate prætermiſſa teſtibus iuramenta deferenda ſunt parte citata;alias iudicium eſt nullum.reſpon.150.nu.1.2.3. 188
2 iudicio cui non obſtat ſententia,non obſtat litis pendentia.reſpon.39.nu.6. 119
2 in iudicio recuperandæ ſufficit probare de antiquiori poſſeſſione:reſpõ 189.nu. 9.& 10. 211
2 in iudicio poſſeſſorio,ſufficit habere titulum coloratum:nec eſt de eo ad amuſſim diſputandum.reſp.49.nu.1. 124
2 iudicio teſtatoris quicquid accipitur,in Trebellianicã imputatur.& nu.81.ideo quicunque in falcidiam imputantur,in Trebellianicam imputabuntur,quę regula limitatur quatuor modis,vt infra.nu.82.ad leg.Falcid.l.iij quartam. nu.26. 146.& 149
2 iudicio teſtatoris omnia quocunque titulo habita,cur in Trebellianicam imputenturin Falcidiam vero tantum iure hæreditario percepta noua ratio traditur.ad leg.Fal.l.in quartam.nu.14. 146
2 iudicium quod fuerit intentatum cognoſcitur ex medio concludendi. reſp.47. nume.1. 123
1 iudicium procedit in interdicto quorum bonorum,etiam ſi reus tempore mote litis non poſſideret, modo ante ſententiam reperiatur aliquid poſſidere, intellige tamen vt ibi.quorum bonorum.l.ait prætor.nu.10. 243
1 iudicij appellatione non continetur ius in iudicio deductum.de acqui.poſ.l. naturaliter.§.nihil commune.nu.105. 204
1 iudicium ſeu inſtantia de dote,quæ priuilegia habeat.ſol.mat.l.dotis cauſa. numero 43. 41
2 IVRANS ſoluere alimenta, & adimplere omnia conuenta,ſi contrafaciat, perdit dominium,& omnia iura,quæ habeat.reſp.146.nu.2. 184
2 iurantes fidelitatem domino,non poſſunt eo inuito ſe alteri ſubiicere,& fidelitatem iurare.reſp.179.nu.6 203
1 iuramentum operatur clauſulam codicillarem ideo ſi in teſtamento eſſet iuramentum,verba quiſquis &c.faciunt legatum conditionale.de leg.j.l.hæc verba.nu.25.fol.105.Idem ſi teſtator erraut in coniunctione perſonæ.ibid. nu.26.Idem ſi legaſſet in defectum inſtitutorum non adeuntium.ibi.nu.27.
1 iuramentum an veſtiat & validet nudam probationem,concludit quod non,ratione vt per eum.de leg.j.l.filiuſa.§.diui.nu.21. 128
1 iurans vt ſupra ſuper contractu ſimulato licet non poſſit contractum ſimulatũ allegare,ſi tamen repetat ſoluta vigore contractus ſimulati ſi opponatur de contractu poterit replicare de ſimulatione.de leg.j.l.nemo poteſt.nume. 79. fo.135
1 iurare an teneatur actor qui plenè probauit:& an valeat conſuetudo quòd iurare teneatur.de iureiur.l.admonendi.nu.67. 19
1 iurans non reuocare donationem ex cauſa ingratitudinis,an obligatur ex iuramento:& an per reuocationem incurrat periurium ſicut promittens non reuocare procuratorem incurrit ſi reuocet.de reuo.don.l.ſi.nu.183. 325
2 iuramento ſunt probanda quæ dependent ab animo alicuius.reſp.l.nu.9. 125
2 iurans ſoluere rectori an teneatur ſoluere rectori intruſo.& an huiuſmodi iuramentum ſit obligatorium.reſp.54.nu.22. 127
2 iuramentum ſuppletiuum parti an veniat deferendum & quomodo procedat. reſp.72.nu.12. 138
2 iuramentum deferendum eſt teſtibus in omni iudi.citata parte alias iudicium eſt nullum.reſp.150.nu.3. 188
2 iuramenta fidelitatis,& homagii contra antiquam cõſuetudinem præſtita,ſubditos non ligant.reſp.99. 157
2 iuramenta fidelitatis,& homagii contra antiquã conſuetudinem præſtita, ſunt nulla:quia præſumũtur per impreſſionem extorta.reſp.98. 157
1 iuramentum an habeat vim ſpecificæ renuntiationis. C. de reuo. dona.l.ſi vnquam.nu.117. 326
2 Ea quæ dependent ab animo alicuius,eiuſdem Iuramento veniunt probanda. reſp.l.nu.9. 125
2 iuſiurandum obligat principem.reſp. 181.nu.9. 105
2 iuramentum ſuppletorium an deferatur in cauſa matrimoniali.reſpon.72. numero.3. 138
1 iuramentum quod de conſuetudine notariorum exigitur à partibus cuius efficacia non intelligunt partes,eſt inefficax.de vulga.ſubſtitu.l. centurio. numero.82. 80
1 iuramentum habet vim clauſulę ſpecificæ tantummodo in eo,quo conſentitur de vulg.ſubſti.l hæredes.nu.70. 61
iuramentum habet vim expreſſi.de vulg.ſubſti.l.hæredes.nu.68. 61
1 iuramentum operatur,quod inſtrumentum habeat executionem paratam. ſol. mat.l.2.nu.50. 48
2 iuramentum habet vim clauſulę,rato manente pacto.de iudic.c.j. nu.57. 46
iuramentum ſuper mutuo ciuili non tollit per exceptionem non numeratę pecuniæ,quæ ſecundum materiam ſubiectam poterat opponi.ibidem.
iurans non reuocare teſtamentum, an poterit illud reuocare non obſtante iuramento.ibi.nu.58.
iuramentum interpoſitum ſuper actu reuocabili, non impedit reuocationem. ibidem.
iuramentum obligat præciſe, & facit quod in contractibus innominatis non ſit licita pœnitentia.ibid.nu.59.
iuramentum habet vim litis conteſtatæ,& expreſſę renuntiationis.ibi.
iuramentum & ſententia equiparantur.ibidem.
iuramentum debet adimpleri in forma ſpecifica.ibi.
2 iurans non contrauenire laudo ratione alicuius leſionis non præſumitur intelexiſſe de enormiſſima læſione.in tract.de peſt.c.j.nu.100. 76
iuramenrũ an & quando habet vim ſpecialis & expreſſi conſenſus.nu.82. ibid.
iuramentum non ampliat diſpoſitionem vltra conſenſum.ibid.nu.84.
1 Iurare qui teneantur in principio ſuſcepti officii omnem ſibi impoſitam ſolicitudinem ſe peracturos.in tract.de peſt.c.5.nu.4. 89
2 iurans temere licet a iuramento veniat quandoque abſoluendus,plecti tamen debet propter temeritatem.in tract.de peſt.c.1.nu.8. 73
iurans ſe continuo ſtetiſſe in ciuitate, an incurrat periurium,ſi propter peſtem ibidem vigentem abſens fuerit certo tempore,animo tamen reuertendi ceſſante peſte.ibid.nu.10.
2 iuramentum purgationis ei deferendum eſt, de cuius purgatione quæritur.in tract.de peſt.c.5.nu.265. 94
iuramento decidenda eſt quæſtio in cauſis ſummariis.ibid.nu.264.
iuramento eius qui res defert in ciuitatem ſtandum eſt,an eas vſus ſui cauſa deferat.nu.266.ibid.
iuramenti dilatio iuriſdictionem referre videtur.191.ibid. 93
1 iuramentum neceſſarium quid:& quando deferatur & quare neceſſarium dicatur.de iureiu.l.admonendi.nu.2. 17
Iuramentum neceſſarium an & quando non poſſit recuſari : & quando poſſit. ibi.nu.3.
1 iurameutum habet vim ſpecialis renuntiationis. de reuo.donatio.l.ſi vnquam. num.4. 309
iuramentum recipit eaſdem conditiones quas contractus.ibi.nu.5.
iuramentum non amplhat diſpoſitionem vltra conſenſum.de reuo. do. l. ſi vnquam.nu.6. 309
Et an augeat obligationem.ibi.nu.7.
iuramentum habet vim expreſſę renuntiationis.ibid.nu.8.
iuramentum nullas habet vires in præiudicium alterius.ibi.nu.9.
iuramentum eſt de iure naturali ſeu diuino.ibi.nu.34. 311
1 iuramentum generale non comprehendit caſum veriſimiliter non cogitatum. de reuo.do.l.ſi vnquam.nu.10. 311
1 iuramentum non defertur ad probandum dolum: & quid ita.de reuocan. dona. l.ſi.nu.192. 325
1 iuramentum calumnię à ſola parte delatum & non à iudice,poteſt recuſari. de iureiurand.l.admonendi.nu.3. 17
iuramentum voluntarium quid & quid iudiciale.ibi.nu.4.
1 iuramentum recipit eas conditiones quas recipit contractus ſuper quo interponitur.de verb.obl.l.ſi inſulam.nu.91. 279
iurans ſeruare promiſſa ſub pœna poteſt de iure cano. moram purgare modo actoris non interſit.quod qualiter procedat.ibi.nu.93.
1 iuramento in ſupplementum probationis locus eſt, quando fit mentio de probatione per modum conditionis. de re iudica.l.ait prætor.num.21. 225
1 iuramentum de quo in l.ſi quando.C.vnde vi. quando deferatur. & multa de intellectu illius.l.& de materia.cum ſequen.nu.de iureiur. l. admonendi. numero 68. 19
iuramentum neceſſarium non defertur actori habenti vnum teſtẽ pro ſeſe, eus habeat pro ſe alium teſtem.& quid ſi teſtis actoris ſit ſeductor.ibi.nu.212. 24
iuramento aſſerentis ſe reperiſſe inſtrumenta de noue, an ſit credendum. latè cum ſeq.ibi.nu.53. 18
iuramento noſtro creditur in his, quę dependent ab animo.ibid nu.54.
iuramentum voluntarium & iudiciale ſpeciem tranſactionis cõtinent. ibidem. num.32.
iuramentum an poſſit teſtibus remitti per partes.ibi.nu.199. 17
iuramentum an ſit fortius depoſitione teſtis, an vero contra depoſitio teſtis iuramento.ibi.nu.133. 24
1 iuramentum habet vim clauſulę omni meliori modo:ex quo inferuntur plura. de verb.obl.l.j.§.ſi quis ita.nu.27. 22
iuramentum non operatur vltra conſenſum.ibi.nu.28. 260
2 iuramentum non ampliat diſpoſitionem vltra conſenſum:ſed quam reperit cõfirmat.reſpon.131.nu.32.
2 iuramentum debet hdbere tres comites:iudicium,veritatem, & iuſtitiam.reſp. 138.nu.7. 175
2 iuramentum de obſeruando non obligat iurantem laudo arbitratoris enormiter læſum.reſpon.cxxxvij.nu.10. 180
2 iuramentum habet vim interpellationis.reſpon.cxcix.nu.1. 180
2 iuramentum ſecundum communem doctorum ſententiam ſupplet inſinuationis defectum.reſpon.xcv.nu.9. 217
2 iuramentum eſt ſtrictè interpretandum:nec extendẽdum de caſu ad caſum. reſpon.cxxv.nu.3. 155
2 iutamentum habet vim clauſulæ rato manente pacto.reſpon.xlv.nu.4. 167
2 iuramentum contra bonos mores præſtitum, non eſt obligatorium, reſponſ. 131.nu.23. 122
1 iuramentum nó impedit donationem poſſe reuocari propter ſuperuenient am filiornm.reſpon.138.nu.17. 117
2 iuramentum relaxare cogitur recipiens, ſi ex parte ipſius ſcontineat turpitudinem.reſp.128.nu.13. 170
2 iutamentũ operatur contractus non irritari, propter ſtatuti ſolennitatem omiſſam.nec laici poterunt de viribus iuramenti ſtatuere.reſp.136.nu.2. 179
2 iuramentum non ligat niſi expreſſe iurantes.reſp.clxxxiij.nu.6. 208
2 iuramentum ſupplet defectum inſinuationis.reſp.lxxij.nu.11. 139
2 iuramentum factũ ſuper obſeruatione ſtatutorũ nõ extenditur ad ſtatuta mo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

ribus vtentium non recepta.resp.2.nu.4. 104
1 Ius adeundi est simplex quædam facultas:nec dicitur esse in bonis nostris.ius autem fideicommissi bene dicitur esse in bonis.de leg.1.l.cum filiosa.nume.75. folio 120.
2 ius accrescendi cessare inter succedentes iure diuerso.de l.iij. l. re coniuncti.numero 94. 139
1 iuris accrescendi diuisiones & subdiuisiones.de le.3.l.re coniuncti.nu.10. 134
1 ius accrescendi ipso iure accrescit:nisi in casibus,in quibus inter succedentes diuerso iure locus est iuri accrescendi.de le.3.l.re coniuncti.nu.217. 143
2 ius patronatus si quis reliquerit fratribus suis & filiis Sempronii:vnam vocem habebunt fratres quotquot erunt,alterâ filij Sempronii:non autẽ erunt patroni pro numero capitum. de le.3.l.re coniuncti.nu.105. 140
1 ius accrescendi locum habet inter verbis tantum coniunctos.de le.3.l.re coniuncti.nu.66.fo.138.Quod non procedit in coniunctis verbis tantum,qui omni no disiuncti sunt.cuius falleu.veritas examinatur.ibi.nu.67.
1 ius faciendi pacem ad illos spectat. ad quos actio iniuriarum, & ius vlciscendi necem defuncti spectat.de legatis.1.l.cum filiosa.nu.53. 119
1 ius coniunctionis cessat inter legatarios diuersorum hæredum.de leg.3.l.re cõiuncti.nu.19.fo.135.Quid si in eadem oratione fiat legatum diuersis legatariis à diuersis hæredibus.ibidem.
1 ius accrescendi habet locum in vsufructu etiam in contractibus.de leg.3.l.re cõiuncti.nu.224. 143
ius non decrescendi habet locum in contractib.indiuiduis.ibi.nu.225.
ius decrescendi habet locum in donatione imperiali.ibi.nu.226.
ius accrescendi toties habet locum in contractibus, quoties interest promissoris esse locum iuri accrescen.ibi.nu.127.
1 ius accrescendi non habet locum inter fideicommissario: disiunctos.fallit in casu huius tex.scilicet,quando hæres grauatus est vni pure,alteri sub conditione restituere, & cogitur adire fideicommissum pure.ad senatuscon. Treb.l.j. §.sed & quoties.nu.3. 157
iuri accrescendi an sit locus inter fideicommissarios coniunctos: quod sic.ibid. nume.2.
1 ius accrescendi prohiberi potest per testatorem in legatis particularib. & fideicommissis vniuersalib.ratio ibi.de leg.3.l.re coniuncti.nu.133. 141
ius accrescendi nõ potest per testatorem prohiberi in institutionib.ideo si prohibuerit, vitiata prohibitione locus erit iuri accrescen.ratio ibi.nu.134.
1 ius accrescendi non habet locum inter re tantum coniunctos:sed ius non diminuendi.de leg.3.l.re coniuncti.nu.63.fo.138. Hoc non procedit in vsufructu iam acquisito:&generaliter in his casib.in quib.ius accrescendi locum habet post acquisitionem,contra iuris communis regulas.ibi.nu.64.
1 ius accrescendi non tollitur,nec impeditur per inutilem substitutionem, quando eadem persona,quæ instituta fuit,substituta est:tunc enim admittitur ex iure accrescendi,& si substitutio sit meticax.de le.3.l. re coniuncti.num.137. folio 141.
2 ius agendi contra emphyteutam ad recognoscendum directum dominiũ trãsit in singularem successorem:& qualis debet esse conclusio,& medium concludendi his casibus,ibi traditur.ad senatusc.Treb.l.1.§.si hæres.nu.11. 160
1 ius accrescendi an habeat locum in vsufructu inter coniunctos verbis tantum. Bezut.quod non.communis contra.de leg.3.l.re coniuncti.nu.68. 138
ius accrescendi vt locum habeat,necesse est vt ius alienum accrescat.ibidem numero 69.
1 ius non decrescendi remanet penes coniunctum sine onere:limita non procedere in coniunctis re & verbis simul:quia in eis remanet cum onere: & quare. de leg.3.l.re coniuncti.nu.193.& 194. 143
1 ius accrescendi inter re & verbis coniunctos locum non habet:& quæ sit ratio. de leg.3.l.re coniuncti.nu.74. 138
ius accrescen.an habeat locum inter disiunctos.concluditur non habere inter legatarios disiunctos.quæ sententia pluribus firmatur:tolluntur que Bezu.dissentientis argumenta.ibi.nu.75.
1 ius accrescendi an habeat locum in contractibus inter legaliter coniunctos. de leg.3.l.re coniuncti.nu.231. 144
ius accrescendi habet locum in donationib.causa mortis:& an in mortis causa capione.ibi nu.232.
ius accrescendi an habeat locum in iure exigendi pedagium.ibi.nu.233.
ius accrescendi an habeat locum in iure patronatus.ibi.nu.234.
1 ius singulare an facilius tollatur,quam ius commune.de leg.1.l.filiusfami.§.dicui.nu.82. 130
1 ius non competens re nec spe nõ tollitur simplici renunciatione nec pacto: nisi verba pacti dirigantur in futurum.C.de pact.l.1.nu.4. 302
ius competiturum ex noua causa non dicitur spe competere.ibi.nu.25. 303
1 sepeliendi in proprio sepulchro an possit dari pignori.de pigno.l. obligationenu.52. 30
1 ius succedendi ex pupillari substitutione an videatur remissum per renuntiationem factam omni iuri,quod quis habet,vel habere sperat: & quid si iuramentũ interuenerit.de verb.obli.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.81.& 82.290
1 ius patronatus an probetur per libros historiarum, & annalium: & an per literas scriptas in lapidibus & marmore ecclesiæ.si cert.peta.l.1.nu.73. 5
1 ius piscandi in mari, vel aliud ius,an possit quis habere proprium ex præscriptione,aut longa consuetudine,ita quod alteri non liceat in illo certo diverticulo eo inuito piscari.de interdict.l.videamus.nu.12. 241
1 ius faciendi pacem an dicatur hæreditarium vel non.de verb.ob.l.4.§.Cato.nume.101. 269
ius faciendi pacem an sit penes filium abstinentem.quod sic.ibi.nu.102.
1 ius præoccupationis aquæ ducendæ ex flumine publico,quanto tempore præscribatur.de flumi.l.quominus.nu.96. 250
1 ius conditionale non potest simplici renunciatione remitti:& quare.de pac.l.cõditionis.nu.12. 312
1 ius creditoris quando dicatur effectum deterius.de verb.obli.l.si insulam.numero 26. 276
1 ius competiturum in feudo,vel emphyteusi ex natura inuestiturę,non intelligitur remissum per simplicem diuisionem hæreditatis.de ver.obli.l.qui Romę. §.duo fratres.nu.39. 289
1 ius quod à nobis ipsis habemus potentius est quam quod ab aliis.de verb.obli. l.is cui bonis.nu.7. 271
1 ius gentiũ est duplex.de veritate tamen ibi.de acqui.poss.l.possessio.n.46. 198
1 ius accrescendi in hæreditatibus non habet locum inter succedentes diuerso iure,quando supersit aliquis ex succedentibus eodem iure:alias si non supersit,locus erit iuri accrescendi inter succedentes iure diuerso.de lega.3.l.re coniuncti.nu.182. 142
iuris accrescendi beneficio non gaudet, qui de iure speciali coniunctus est: & quare.latis.nu.136.Limita vt nu.150.& seq.de leg.iij.l.re coniuncti. nu. 143. folio.141
1 ius municipale dicitur commune ius inter municipes.ad senatuscon. Trebel.l. hæredes.§.cum ita.nu.79. 180
1 Ius accrescendi an videatur inter extraneos inctitutos prohibitum, quando testator filium cum extraneis instituit,& eum illis subtituit:remissiue.ad senatusconsl.Trebel.l.hæredes.§.cum ita.num.99. 182
1 ius legitimarum successionum inter pupillos præsumitur à testatore reseruatum.ad senatuscon.Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.18. 177
1 ius deficiens testatori quando est tale, propter quod ius testatoris posset in totum auferri à legatario,nisi ius deficiens intelligatur etiam legatum, tunc etiam videtur quis legare ius illud sibi deficiens. de lega.j.l.ferui electione. §. cum fundus.nu.4. 100
1 ius accrescendi cur locum habeat?variæ rationes traduntur : quæ aut non verę,aut à præcedenti communi dependere ostenduntur. de leg. 3.l. re coniuncti.nu.79.& 80. 139
ius accrescendi cessat inter disiunctos in hæreditatibus militum , quia cessat ratio,ius nostrum,&c.ibid.nu.87.
Idem dicendum in omnibus casibus, in quibus paganus potest pro parte testatus decedere:quos vide remissiue.ibi.nu.83.
ius accrescendi an transeat in singularem successorem.ibi.nu.84.
ius accrescendi in vsufructu non transit in singularem successorem:& quare.ibi.
ius accrescendi in proprietate trasmittitur ad hæredes: quod etiam procedit,si sit iunctum cum substitutione,quæ non est tranimissibilis.ibi.nu.85.
ius accrescendi transmittitur ad hæredes institutos in re certa dato cohærede vniuersali: modo institutus in re certa agnouerit rem ipsam , secus si decedat antequam agnouerit.ibi.nu.86.& 88.
1 ius accrescendi habet locum in persona,quando concessio fuit facta pluribus distributiue:puta Titium , Mæuium , & Sempronium , & vestrum quamlibet infeudamus.de legat.3.l.re coniuncti,num.164. 141
ius accrescendi non habet locum in feudo,iuuestitura ita sonante , infeudamus Titium & Sempronium,& cuiuslibet eorum filios:& quare.ibid:nu.165 .
ius accrescendi habet locum in feudis indiuidis,intellige & limita vt ibid. numero 167
ius accrescendi cessat,deficiente portione postquam est acquisita , fallit in nouę casibus.nu.157.& 169.vsque ad nu.174.de leg.3.l.re coniuncti.nu.156. 142
ius accrescendi an habeat locum post acquisitionem in feudo concesso pluribus ab Imperatore, & à quolibet alio non recogoscente superiorem: communis quod sic,contra communem tamen conclu.59.que tamen sententia limitatur septupliciter vsque ad nu.198.de leg.3.l.re coniuncti.nu.157. 142
ius accrescendi habet locum in feudo auito,& antiquo , etiam post acquisitionem.ibi.num.161.
1 ius coniunctionis an cesset in testamentis diuersorum. de leg. 3.l. re coniuncti. nu.18. 135
1 ius accrescẽdi est tacita quædam substitutio.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.125.fol. 140.& nu.201. 143
1 ius accrescendi an transeat in emptorem, & sic in singularem successorem : disputabilis.q.de qua latissime vsque ad nu.99.de legatis.ij.l.re coniuncti.numero 90. 139
1 ius accrescendi non trahitur ad bona pupilli quia hæreditas pupilli est diuersa ab hæreditate testatoris.de legat.3.l.re coniuncto.num.202. 143
ius accrescendi iunctum pupillari substitutioni trahitur ad bona papilli:&an in casu. l. qui patri. ff. de acqui.hære. substitutus admittatur ex iure accrescendi:an vero virtute substitutionis.ibid.
ius accrescendi an habeat locum inter coniunctos coniunctione legali.conclu. in legatis non esse locum iuri accrescen. inter legali coniunctione coniunctos. ibid.nu.103.limita.208.
ius accrescendi habet locum in vsufructu inter coniunctos legali coniunctione: & quæ ratio.& de illius veritate.ibi.num.204.Quare quantum ad ius accrescendi in legato proprietatis inspicimus personam dominorum,secus in legato vsusfructus.ibid.nu.205.
ius accrescendi habet locum inter coniunctos cõiunctione legali in legatis pro non scriptis:nisi vitio eius,qui sibi ascribit,haberetur pro non scripto. ibid. num.205.& 207.
ius accrescendi habet habet locum inter legaliter coniunctos in hæreditatibus tam ex testamento,quam ab intestato.ibid.nu.209.
1 ius accrescendi cessat in relictis limitatiue,& taxatiue.de leg. iij. l. re coniuncti. nume.175. 142
ius accrescendi cessat portione deficiente ope exceptionis tantum,non ipso iure: imo si deficiat portio ipso iure de rigore,sed non de ęquitate cessat ius accrescendi.ibi.nu.176.& 178.
ius accrescendi non habet locum,quamdiu subest aut potentia aut spes succedendi.ibi.nu.177.
ius accrescẽdi cessat in fideicommissa. vniuersalibus:intellige in fideicommissariis vniuersalibus disiunctis: secus in coniunctis, in quibus est locus iuri accrescendi.ibi.nu.179.
ius accrescendi non habet locum inter succedentes diuerso iure:limita tripliciter,ibi.nu.180.
ius accrescendi tunc habet locum inter succedentes diuerso iure, cum alter cõiunctorum succedit diuerso iure ficto, vere tamen eodem iure.exemplum in instituto in re certa,qui fingitur legatarius.ibi.nu.181.
1 ius accrescendi locum habet in hæreditatibus etiam inter disiunctos. de leg. 3. l.re coniuncti.num.76. 138
ius accrescendi ideo locum habet in hæreditate , ne quis pro parte testatus , & pro parte intestatus decedat.de cuius rationis veritate multa:tandem vt pote communis recipitur.ibi.nu.77.& 81.
1 ius accrescendi an habeat locum in contractibus,sicut in vltimis volũtatibus: communis quod nõ:& cur diuersum.latissimẽ.de leg.3.l.re cõiuncti.nu.219. & 220. 143
1 ius accrescendi in quibus casibus cesset? conclu. cessare quando coniunctus facit partem,licet non admittitur: de leg.iij.l.re coniuncti.nu.140. 141
ius accrescendi cessat in legato non reiterabili: vt in legato alimentorum pluribus coniunctim relicto : quod etiam procedit in legato alimentorum ad pias causas facto.ibi.nu.141.
1 ius accrescendi quid sit?& quid ius non decrescendi: & quare inter verbis tantũ coniunctos est locus iuri accrescẽdi:inter vero coniunctos re tantum, vel re, & verbis

In omnia Io.Fran.Rip.opera.

& verbis simul,est locus iuri non decrescendi.de leg.3.l.re coniuncti. numero 7.& 8. 134
1 ius accrescendi retrotrahitur à die mortis.ratio ibi.de leg.3.l.re coniuncti. numero 96. 139
1 ius fideicommissi non transmittitur etiam ad filios.ad senatuscon.Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.35. 177
1 ius accrescendi an habet locum in legitima:quod sic de leg.3.l.re coniuncti. numero 211. 143
ius accrescendi si proceedat ex causa vnius ex coniunctis legaliter ille cuius causa portio defecit aliis præfertur.ibi.nu.210.
ius accrescendi an habeat locum in emphyteusi post acquisitionem.ibidem nume.228. 144
2 ius capituli dicitur esse ad fugitiuos non culpa propria : sed si maiorem faciant capituli partem.resp.61.nu.5. 130
2 ius conferendi de iure communi pertinet ad episcopum.resp.49.nu.2. 124
2 ius decimarum etiam per tempus immemorabile præscribi non potest. respõ. 65.nu.2. 133
2 ius dicendi sententiam nullam triginta annorum spacio præscribitur.resp.149. nume.17. 187
2 ius exigendi pedagium respectu eorum à quibus exigitur, dicitur esse quædam seruitus.respon.180.nu.10. 204
2 ius exigendi noua vectigalia est de maximo Imperio.respon.181.nu.1. 205
2 ius exigendi pedagium ab Imperatore concessum:sine concedentis consensu vel di non potest.resp.180.nu.6. 204
2 Ius exigendi pedagium habens ex priuilegio Principis,non potest illud vendere sine Principis licentia.resp.177.nu.7. 202
2 ius patronatus non præscribitur contra ecclesiam quæ semel libera fuit. respõ. 48.nu.13. 124
2 ius speciale,non tollit beneficium iuris communis.resp.80.nu.42. 145
2 ius conferendi spectat ad possessorem,seu quasi,in præiudicium eorum ad quos spectat presentatio.respo.48.nu.22. 124
2 ius non acquiritur ex dispositione declarante,nisi quatenus in declarante contenetur.respon.131.nu.38. 175
2 ius accrescendi & non decrescendi transit in cessionarium.respon.145.n.6.184
2 ius depascendi animalia cuiusunque generis,in publicis pascuis competit cuilibet de populo.resp.93.nu.7.cum seq. vsque ad nu.11. 154
2 ius conferendi spectat ad possessorem,seu quasi,in præiudicium eorum ad quos spectat præsentatio.respon.48.nu.2. 123
1 ius deliberandi non dicitur ius hæreditarium , nec dicitur in bonis nostris.de vulg.substi.l.hæredes.nu.135. 63
ius deliberandi transmittitur ad hæredes,contra iuris regulas ibi enumeratas. ibidem.
ius accrescendi an impediat beneficium.l.fi.C.de repu.hære.ibi.nu.28. 60
1 ius commune potentius operatur,quam speciale,& quare.de veritate tamen abunde.de vulg.substi.l.centurio.nu.25. 76
1 ius patronatus ecclesiasticum transit in directo substitutum,non etiam in fideicommissarium.de vulga.substi.l.centurio.nu.54. 79
ius patronatus libertorum transit in directo substitutum non in fideicommiss. de vulga.substi.l.centurio.nu.57. 79
2 ius scriptum de Deo ratione subiecti,est dignius alio iure.de constit.in rubri.numero 3. 2
2 ius scriptum,certius,& nobilius iure non scripto.de consti.in rubri.nu.1. 2
2 ius patronatus amittitur,& ecclesia libertatem præscribit,ex non vsu. resp.48. nu.14. 124
2 ius colligendi non possunt concedere canonicis in præiudicium ecclesiæ,& futurorum canonicorum sine debita solennitate.de causa possess. & proprie. ca. cum ecclesia sutrina.nu.122. 65
2 ius dicitur rigorosum,quando non succurrit cum possit.de resti. spolia.c.sæpe. nu.7. 66
2 ius patronatus an sit spirituale vel temporale.in rubri.de iudic.numero 60.& 61 folio 38.
ius patronatus vendi non potest.ibi.nu.61.
ius patronatus concessum est laicis de gratia.ibi.nu.62.
Super iure patronatus compromittitur in laicum.ibi.nu.81.
ius patronatus præscribitur.ibi.nu.79. 39
De iure patronatus compromittitur in laicum.ibi.nu.81.
1 ius eundi per domum vicini ad domum suam habens,non potest ius illud prohib.cedere:& quare.de verb.oblig.l.4.§.Cato.nu.92. 269
1 ius patronatus ecclesiæ si pronuntietur ad aliquem pertinere,talis sententia trahit secum executionem.de re iudi.l.miles.§.qui iudicati.nu.6. 227
ius petendi supplementum legitimę venit in generali hypotheca : sed an filius possit tale ius non acceptare in præiudicium creditorum.de pig.l.conuentio generalis.nu.7. 26
1 ius diuinum potest ex eadem vel maiori causa limitari per legem humanam:sicut res effecta alienabilis,perpetuo durat alienabilis.de reuoc.dona. l. fi.numero 141. 322
ius reuocandi donationem propter ingratitudinem an transmittatur ad hæredes.ibi.nu.201. 326
ius agendi ad reuocationem donationis propter ingratitudinem licet non detur in hæredem donatarij, de quo donator conquestus non fuit,attamen in eum datur ius excipiendi,si res nondum foret tradita.ibi.nu.208.
ius declarandi animum ac intentionem non transit ad procuratorem , nisi habeat speciale mandatum.ibi.nu.321. 327
ius petendi supplementum legitime succedit loco querelæ.ibi.nu.235. 328
1 ius competens re & spe,an possit simplici renunciatione remitti , maxime ius competens ex dispositione legis.C.de pactis.l.conditionis.nu.20. 300
ius personale nobis competens re & spe ex facto nostro simplici renunciatione non tollitur.ibi.nu.21.
ius reale non tollitur à renuntiante simplici renunciatione.ibi.nu.22.
2 IVRA concessa creduntur insolidum ecclesiæ Arelatensi à Ludouico Conrado, & Federico principibus per hæc verba, ad ius & proprietatem ecclesiæ pertineant.resp.170.nu.2. 97
2 iure prædecessoris quod est exclusiuum intentionis agentis licitum est vti in beneficialibus.resp.3.nu.5. 105
1 iura sepulchrorum non transeunt in fideicommissarium sed in substitutum. de vulg.substit.l.centurio.nu.56. 79
2 iuris regula,quod vitricus nõ sit plus habiturus à muliere,quam vnus ex filiis, cui minus relictum est:quomodo intelligatur.resp.190.nu.12. 212
2 iuris ordo est,vt prius discutiatur causa appellationis , quam principalis.resp. 39.num.5. 119
1 iuris exigendi pensionem ad probandum possessionem plures præstationes requiruntur.quor.bonor.l.interdicto.nu.5.& 6. 243
1 iuris ambiguitas forte dirimenda.ff.de fluminibus.l.quominus.nu.56. 249
2 iuris naturalis ignorantia neminem excusat.de restit.spo.c.sepe.nu.91. 70
2 iura municipalia iuri ciuili generali derogant.respon.cxij.nu.1. 161
2 iura prædecessorum in beneficialibus non transeunt ad successorem nisi lite cepta.respon.iij.nu.1.& 2. 105
2 iura sua remittentibus non est dandus regressus.respon.84.nu.8. 150
2 in iuribus incorporalibus scientia & patientia aduersarii venit articulanda & probanda ad commodum præscriptionis & quasi traditionis.respon.94. numero 4. 154
1 iura volentia fideicommissum relictum a patre filio non statim valere , sed intelligi dilatum in tempus mortis, an sint hodie correcta.ad senatuscon.Trebel.l.vbi pure.nu.4. 174
2 iura incorporalia non præscribuntur sine quasi possessione. respon. clxxx. numero.12. 204
1 iure suo nemo priuandus est, nisi expresso iure caueatur. si cer. per. l. quod te. num.51. 14
2 iuribus limitatoriis,ex identitate rationis idem ius statuitur : sicut in his , quæ statuunt.de consti.in rub.nu.20. 4
1 iura sepulchrorum remanent penes filium institutum,quamuis non dicatur hæres quo ad aliquem iuris effectum, propter acquisitionem quæ fit patri immediate.de legatis primo.l.cum filiofamilias.nu. 48. 119
1 iura competentia occasione rei non veniunt in venditione rei. de leg. 3. l. re coniuncti.nu.100. 139
1 iurecon.quare promiscue de legatis & fideicommis.tractarunt, cum secus egerit Imperator.remis.de leg.3.in co nti.rub.nu.8. 98
1 iure datoris resoluto,resoluitur ius acceptoris.de reuoc.dona.l.fin.nu.145. 323
1 iura quæ directo non descendunt a persona defuncti in hæredem dicuntur noua iura in personas hæredum:& quę sit vtilitas:& que sint illa iura: remissiue.de verb.obl.l.4.§.Cato.nu.94. 269
1 iura alteri quæsita,non præscribuntur cum mala fide, sed acquirenda per acceptationem,sic etiam a scientę.de reuoc.dona.l.fina.nu.233. 327
2 iure canonico,causa poterat cõmitti vltra duas dietas , extra diœcesim.de consti.c.cum M.Ferra.nu.1. 7
2 iura loquentia de Imperatore,habent locum in Regibus,& aliis non recognoscentibus superiorem.de consti.in rub.nu.8. 3
2 IVSPATRONATVS probari potest per indicia, & per solam famam. de caus.pos.& proprie.c.cum ecclesia sutrina.nu.97. 63
2 iuripatronatus laicorum intelligitur derogatum per gratiam motu proprio concessam.de rescrip.c.ad aures.nu.32. 34
1 IVRISTA an sit præferendus theologo , remissiue. de interdic.l.videamus. num.9. 241
1 IVRISDICTIO delegata an expiret,si canonicus,cui cõmissa fuerat causa,desiit postea esse canonicus.de vulgar.substit.l.ex facto.nu.40. 90
2 iurisdictio legati non extinguitur per Papæ in vrbem ingressum sed suspenditur. respon.xlj.nu.1. 120
2 iurisdictio non confertur per verba,audiat vicegerens , citet , reassumat, iustitiam faciat,& ratione præuia procedat. resp.ix.nu.1. 107
1 iurisdictio an remanserit penes populum Romanum an vero translata fuerit in Imperatorem.de damno infecto.l.cum res.nu.11. 190
1 iurisdictio ordinaria fortior est delegata , fauorabilior est delegata tamen dignior est ordinaria.si cert.pet.in conti.rub.nn.13. 2
1 iurisdictione prorogata tanquam delegata,vbi non erat delegatio , non valebit prorogatio.de verb.obli.l.j.§.si quis ita.nu.31. 261
1 iurisdictione concessa per legem, an intelligatur concessa delegata,an vero ordinaria.de damno infecto.l.cum res. nu.7. 190
iurisdictionem esse delegatam ab homine,an vero à lege,quid referat. ibi.numero 9.
1 iurisdictionis proprietas an importetur per hæc verba,cuius de ea re iurisdictio est,& an statura loquentia per genitiuum habeant locum in iudice delegato. de re iudic.l.ait prætor.nu.3. 224
2 iurisdictio alicui simpliciter concessa,an & quando censeatur concessa cumulatiuè non priuatiuè.in tract.de pest.c.4.nu.61.& 62. 84
2 iurisdictio quę declinari potest,non videtur habere perfectum esse.de iudic.c.j. num.50. 45.
2 iurisdictionem an declinare possit si quis interrogatus an cum aduersario velit experiri,respondet quod sic. de iudic.capi.primo num.21 42
2 iurisdictio delegata est odiosa,ideo restringenda est.respon.39.num.9. 119
2 iurisdictio de maiori magistratu adeundo , est iurisdictio delegata quæ ordinariæ derogat:ideo restringenda est.respon.111.nu.5. 161
2 iurisdictione ordinaria sublata per rescriptum, delegatam cõcedi necessum est. respon.9.nu.4. 107
2 iurisdictiones supremæ sunt sacrum sacrorum.respon.80.num.53. 145
2 iurisdictiones non debent esse venales. rationem vide. respon. 191. numero 17. & 18. 206
1 IVSSVS coram iudice comparere sub pœna excommunicationis latę sententiæ si fuerit impeditus:non incurrit censuras.si cert. per.l. quod te. numero 43. 14
1 iussus de soluendo factus à iudice an possit reuocari ab eodem.de re iud.l.quod iussit.num.2. 230
2 iuste possidet,qui authoritate Pontificis possidet.respon.52.nu.9. 126

¶ De litera L.

2 LABOR & tempus diuidi possunt.in tract.de pest.c.1.nu.112. 76
2 Lachrymarum virtus & genera,&c.de quib. in tract de pest.c.8. nu.7.& seq.vsque ad nu.14. 100
2 LAICVS non tenetur clerico dare decimas, nisi seruienti.resp. 26.nu.18. 114
1 Laicus potest in articulo mortis constitutum absoluere.de re iudicata.l.qui condemnare.nu.6. 218
2 Laici aut clerici qui habitum mutant,vt eleemosynas extorquent, acriter sunt puniendi.respon.5.nu.16.& 37. 106
2 Laicus an possit audire confessionem infirmi propter pestem.nu. 48. Et an habita sacerdotis copia teneatur dictus infirmus iterare confessionẽ.in tract.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

de pest.c.3.nu.46. 82
laicus potest absoluere ab excommunicatione peste laborantes, & in articulo mortis constitutos. Et an habita facultate taliter absoluti teneantur denuo à superiore absolui.nu.51. ibi.
laicus non potest in foro penitentiali prorogare iurisdictionem iudicis non sui sine licentia sui superioris.in tract.de pest.c.1.nu.44. 74
2 laicus cui in necessitatis casu aliquis confessus fuit,an & quando poterit sibi cõfessata detegere.nu.116.& seq.Et qua pœna sit plectendus si confessionem reuelauerit.in act.de peste.ca.8.nu.117. 102
laicus cui sub confessionis sigillo propalauit aliquis penes se habere nonnulla bona ad se spectantia vigore cuiusdam apochę manu eius,cuius bona erant scripręan debeat huiusmodi confessionem reuelare,si eius cuius bona erant, hæredes ab intestato publicari fecerunt monitorium generale ad ipsorum in stantiam.nu.118. ibid.
2 laici non possunt recipere oblationes consistentes in rebus sacris.respon.69.nu mero 3. 135
laici an possint esse operarij seu fabricerii rerum ecclesiasticarum.ibi.nu.1.
laici an possint esse collectores oblationum,quæ fiunt ecclesiæ?&cuius sint oblationes quæ fiunt imagini existenti in capella.& vide nu.5.6.7.ibi.nu.2.
2 laici pro annis præteritis an cogi possint ad solutionem decimarum retentarũ, licet ad id interpellati non fuerint.resp.65.nu.10.& 12. 133
2 laici non tenentur de iure aliquid erogare in fabricam,vel refectionem ecclesiarum:canonici vero & capellani tenentur pro rata reddituum. respon.68.nu. 2.& 3. 134
2 laici non tenentur soluere decimas sacerdoti non facienti debita seruitia. resp. 64.nu.1. 132
2 laici beneficia suorum statutorum denegare possunt clericis:licet aliquid in eo rum præiudicium statuere non possint.respon.83.nu.3. 149
laici non possunt recipere oblationes de altari.resp.69.nu.4 135
2 laicus in causis spiritualibus an possit esse delegatus simul cum clerico. de iudi. c.decernimus.nu.37. 53
laicus de mandato Abbatis an possit aliquem recipere ad possessionem.ibidem nume.38.
laicus an possit de mandato episcopi ponere clerieum ad torturam.ibidem numero 39. 54
laico an possit papa causas spirituales delegare.ibi.nu.40.
laicus an possit in causa reconuentionis cognoscere contra clericũ.ibi.n.20.57
laicus an in causis spiritualibus interrogare possit partem ad hoc vt si confiteatur,possit super confessione procedere.ibi.nu.16. 52
laicus an possit de causis spiritualibus cognoscere incidenter. ibidem nume ro 17.
laicus an possit cognoscere super causa spirituali : puta vsuraria quæ vertatur inter Christianum & Iudeum.ibi.nu. 18.
laicus an possit esse tutor clerici.nu.10. 52
laicus an possit esse arbiter in causis ecclesiasticis.ibi.nu.12.
laicus an possit esse notarius in causis ecclesiasticis maximè spiritualibus. nu. 60.61.&62. 55
laicus an possit prædicare.nu.62.
laicus an possit esse rector hospitalis.nu.66.ibid.
laicus an possit esse rector ecclesiæ seu altaris.ibi.nu.67.
laicus,an possit habere pensionem super beneficio ecclesiastico.ibi.nu.68. 55
laicus an possit habere prębendam.ibi.nu.69.
laicus an possit propria authoritate conferre capellam,quam erexit in sua domo,vel castro.ibi.
laicus in casu necessitatis an possit se de spiritualibus negotiis impedire. ibid. nume.70.
laicus an ex priuilegio papę possit spiritualia negotia tractare.ibi.nu.73.
laicus an possit præscribere iura spiritualia:puta ius conferendi vel eligendi,vel confirmandi, vel decimandi, saltem spatio tanti temporis,cuius initij memoria non habeatur.ibi.nu.65.
2 laicus in causis ecclesiasticis an possit esse procurator clerici:& syndicus ecclesiæ.de iudi.c.decernimus.nu.49. 54
laicus,an possit esse procuratoa ad negotia spiritualia extra iudicialia.ibid. nu mero 50.& 51.
laicus,an possit esse administrator generalis ecclesiæ: puta œconomus. ibidem nume.52.
laicus,an possit esse fabricerius in ecclesiis.nu.53.
laicus,an potest constitui procurator ad vendendum vnam rem ecclesiæ. ibid. nume.54.
laicus an possit colligere oblationes spirituales.ibi.nu.55. 55
laicus an possit esse vicarius episcopi.de iudi.c.decernimus.nu.56. 55
laicus an possit esse assessor iudicis ecclesiastici.ibi.nu.57.Et quid in doctore iuris ciuilis tantum.ibi.nu.58.
laici assessor an esse possit ecclesiasticus.ibi.nu.59.
laici ecclesiastica negotia maxime spiritualia nec principaliter , nec ministraliter tractare possunt.ibi.nu.8. 52
laici nitẽtes cognoscere de causis ecclesiasticis,qua pœna puniantur.ibi.n.29.53
laici qui sint,& cur ita dicantur.ibi.nu.2. 51
2 laicale semel effectũ debet perpetuo durare laicale.in rubri.de iudic.nu.75. 38
2 lanæ appellatione an veniat lana filata.in trac.de pest.c.5.nu.45. 90
1 LAPILLVS repertus in montibus an fiat inuentoris.de acquir..possl. rem quæ nobis.nu.35. 211
1 lapilli,gemmę,& margaritæ, inuenti in littore,conceduntur occupanti: & quid si alibi inueniantur,quam in littore maris.de acqui.possl.l.possessio.n.13.196
lapilli,gemmę,& margaritę differunt. ibi.nu.9.
2 lapsus temporis centum annorum inducit tempus immemorabile de quo hominum memoria non est.respon.65.nu.7. 133
2 LAVACRVM commune prohibentur intrare clerici cum mulierib.in rub. de iudi.nu.26. 36
2 Laudum contra iuris regulas,consuetudinem,ac mentem statuetium latum, est nullum.resp.44.nu.10. 122
1 laudo nullo contraueniens,non incidit in pœnam compromissi. de verb. obli. l.ita stipulatus.nu.37. 238
1 laus Accur.& increpatio illorum qui petulanti lingua in eum obloquuntur ac eius laudando nomini detrahunt.de legatis 3.l.re coniuncti.nu.50. 137
1 LEGALITER coniuncti concurrunt inuicem in iure accrescendi:fallit in tribus casibus.de leg.3.l.re coniuncti.nu.210. 143
1 lego verbum,an sit directum,commune,vel obliquũ?post multa quod sit obliquum,nu.100.de vulg.substi.l.Centurio.nu.98. 81
1 legando fundum meum solum intelligor legare partem, quam habeo in eo. & nu.2. de leg.j.l.ferui electione.§.cum fundus.nu.1. 110
legans simpliciter rem quam habet communem cum alio,solum intelligitur le gare partem suam,& ius suum qualecunque sit,siue in re,siue ad rem, siue in ecclesiam,& piam causam.de leg.j.l.per omnia.nu.51. 102
legato vniuersali corporum facto,dominium recta via transit in legatarios: secus in legato vniuersali iurium. ibidem numero 52. Quid autem in legato vniuersali iurium & corporum,vt in legato peculi dicendum sit.ibi traditur ibidem.
1 legata an renouentur natiuitate posthumi ignoranter prętériti,si in testamento adsit clausula codicillaris,concepta per verba futuri temporis. & quæ sit huius clausulæ virtus.C.de reuocand.dona.l.si vnquam.nu.42. 311
legata solo testatoris nutu subuertuntur. de reuocand.dona.l. si vnquam. post nu.41. 312
1 legata quædam generalia,quædam vniuersalia alterius vniuersitatis,quam hæreditaris testatoris, quædam vniuersalia hæreditatis testatoris & quomodo iudicetur de eis circa Falci.& Treb.detractionem.ad leg.Falci.l.in quartam. nume.4. 145
1 legatum secundum factum eidem personæ sub commemoratione primi legati sibi facti operatur ademptionem primi legati.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.24. fo.135.
1 legata re quæ est apud hostes,an sola spes iuris postliminij legata videatur, an vero etiam censeatur grauatus hęres de redimendo eam. de leg. 1. l.id quod apud.nu.3. 116
1 legatum an dicatur delatum ante additionem hæreditatis.de leg.1.l.legatum.nu me.1. 113
legatum in diem vel sub conditione non potest repudiari.ibi.nu.2.
legatum factum seruo à domino adimi non potest.quod declara vt ibidem numero 3.
2 legatum an censeatur ademptum per donationem vltimo loco factam hæredi,si non disposuerit de reseruatis.resp.141.nu.1. 182
1 legata re alterius si augmentum contingat illi rei facto illius cuius res erat,non cedit commodo legatarii.de legatis.1.l.si ex toto.nu.9. 113
1 legatum libertatis relictum sub conditione negatiua committitur, & debetur sine præstatione cautionis mutianæ.de verb.obli.l.ita stipulatus.nu.47. 283
legata relicta piis causis sub conditione negatiua an debeantur etiam non præstita cautione mutiana.ibi.
1 legato facto pauperib.filiab.de ciuib.Papien.oriundis,non veniunt filiæ ex patre Mediolanen.& auo Papien.si cert.per.in continu.rub.nu.4. 2
1 legata non reuocantur propter ingratitudinem aut capitales inimicitias ipso iure sed ope exceptionis.C.de reuoc.donat.l.si.nu.152.& 153. 323
1 legatum generis & legatum generale,quid distent.& de intellectu.l. vxorem.§. felicissimo.3.eo.de leg.3.l.re coniuncti.nu.37. 136
1 legatum annuum factum pauperibus,tacite censetur factum pro alimentis : & in eo cessat ius accrescendi.de leg.3.l.re coniuncti.nu.142. 141
1 legata imputantur in falcidiã ope exceptionis,vel replicationis respectu eius, à quo habita sunt: licet respectu aliorum,legatariorum non imputentur. ad legem Falcidiam.l.in quartam.numero 40.fo.147.& nume. 68.in iij.limitat fo.148
1 legatum petitum ab eo,qui omissa causa testamenti ab intestato succesit,an de beatur cum iure accrescendi.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.153. 151
1 legatarius si sit multum dilecta persona,verba quisquis,&c.faciunt conditionale legatum:quia amor maximus operatur clausulam codicillarem.de leg.1.l. hæc verba.nu.22. 105
1 legatarius an censeatur etiam tacite prohibitus alienare rem, si hæredi fuit iunctum gramen sub conditione,si legatarius fundum alienauerit. de leg. 1.l.filiusfami.§.diui.nu.37. 128
1 legatarius ex tacita voluntate defuncti potest authoritate propria capere rem legatam.noscitur autem hęc tacita voluntas si disponat testator quod legatarius rem libere habeat.& de proprietate huius verbi libere.idem si dixerit testator,vim fieri veto legatario.& aliis modis vt ibi.de leg.1.l.nemo potest. nu.62.& 63. 129
1 legatarius an possit alienam rẽ eligere quando in hæreditate vna sola res erat, an vero ea sola quæ extabat debeatur.de legatis.1.l.ferui electione.nu.9. 108
legatarius eligens ante aditam hæreditatem variare potest:quia nulla est electio talis.ibi.nu.10.
1 legatarius de legatis à se relictis Falcidiam non detrahit. quod etiam procedit in legatario quotę hæreditatis.declara vt ibi.limita.nu.14.ad senatusconsul. Treb.l.1.§.denique.nu.12. 163
legatarius ex voluntate defuncti præsumpta detrahere poterit Falcidiam de legatis à se relictis:& quomodo colligatur mens:& an in fideicommissario idẽ dicendum.ibi.nu.13.
1 legatarius in foro conscientiæ licite retinet legata sibi facta in testamento minus solenni.de leg.1.l nemo potest.nu.97. 125
legatariis datur denuntiatio Euangelica contra venientes ab intestato, qui pecant non implendo voluntatem defuncti ex testamento minus solenni.ibid. nume.28.
1 legatarius non potest legatum sibi factum pro parte acceptare,& pro parte repudiare,si plura legata fuerint sibi facta.l.si ex toto.§.si ita legatum.nu.1.ff. de leg.1. 114
1 legatarius si in d.l.Nesennius.ff.ad leg.Falci.prius soluisset,an poterit hæres ab eo detrahere Falcidiam.ad leg. Falci.l.in quartam.nu.42. 147
1 legatarius an saltem naturaliter debeatur quod per Falcidiam defalcatur. quo. leg.l.1.§.si quis mortis.nu.9. 245
1 legatarius eligens secundam partem alternatiuè.an teneatur ad gabellæ solutionem,tanquam pro pluribus legatis,an vero pro vno,stante statuto,quòd de quolibet legato soluatur gabella.de leg.1.l.si ex toto. §.si legatum.nu.6. fo.115.
1 legatarius datus executor testamenti,propria authoritate potest legatum capere:quia sibi tacite à testatore censetur data licentia:quod sufficit.quorum legal.hoc interdictum.nu.10. 244
1 legatarius qui non adimpleuit conuenta,potest purgare moram & quid ita.Iuramentum tamen obstat purgationi.nu.112.ibi.de reuo.dona.l.si. n.111.321
1 legatario data censetur licentia propria authoritate apprehendendi, si testator prohibeat hæredi,ne molestet,aut turbet legatarium in re legata : ideo tunc cessat iprædictum.quor.leg.1.1.nu.11. 244
Quid autem si testator legauerit per hæc verba,accipiat talem rem,an videatur data licentia.ibi.
legata exoluta per testatorem,etiam hęreditate non adita debentur:quia habet vim donationis causa mortis.propter traditionem.ibi.nu.14.
legatus de latere non potest mandare,quod procedatur simpliciter,&c.Nec aliquam commissionem contra ius facere.de leg.1.l.nemo potest.nu. 9. & 10. Nec restituere aliquem ad appellandum.ibi.nu. 11. Nec mandare relaxationem iuramenti in casu , quo dubitari potest,an relaxandum veniat.ibid.numero 12. 119
legatus & alius inferior an possit cõmittere causam appellatione remota.Et qd dicendum si ipsi habeant potestatem iudicandi appellatione remota, an potuerunt tunc subrogare cum clausula app.remota.ibi.nu.13.
2 legatus non habet potestatem auocandi causas ab ordinariis.de consti.c. cum M.Ferra.nu.195. 20
2 legatus aut alius inferior non potest conferre beneficia reseruata. resp.6.nume ro 1. 106
2 legati aduentu vice legatus desiit esse vicelegatus.resp.40.nu.10. 110
2 legatus an possit dispensare quod legatum in vnam piam causam conuertatur in aliam.in tractatu pest.c.6.nu.35. 90
legatus de latere an possit concedere fabricę hospitalis,vel etiam vni laico fructus beneficiorum vacantium.ibi.nu.23.
1 legatus de latere potest extra prouinciam absoluere excommunicatos, & non excommunicare.& cur diuersum.de re iudi.l.qui condemnare.nu.5. 218
2 legatus potest exercere voluntariam iurisdictionem antequam ingrediatur prouinciam.respon.40.nu.8. 120
legatus in plurib.prouinciis non dicitur habere plures legationes:& facta vnius prouincie potest in alia exercere,etiam si eam nondum fuerit ingressus.ibid. numero 9.
1 legatus proconsuli æquiparatur.resp.11.nu.2. 108
2 legati delegatus an possit subdelegare.resp.40.nu.2.& 6. 119
2 legatus sine consensu,& in præiudicium patronorum an possit instituere semel tantum contra formam fundationis.resp.59.nu.6. 129
1 LEGITIMA filii an supplenda sit à solis hæredibus an etiam à legatariis. conclu.à solis hæredib.supplementum fieri debere:ratio ibi traditur. ad leg. Fal.l.in quartam.nu.212. 153
1 legitimam filii deducere non possunt in re alienari prohibita à patre.ratio ibi. nu.100. 149
1 legitima hæreditas,& iusta,an differant inter se.ad senatusc. Treb.l. ex facto.§. si quis ita.nu.10. 171
1 legitimę supplementum debetur vna cum fructibus à die mortis.de reuo.dona. l.si vnquam.nu.103. 315
2 legitima relinquenda est filio titulo honorabili institutionis,alias testamentum est nullum etiam de iure canonico ex magis communi sententia.respõ.129. nu.5.8.& 12. 171
2 legitima ascendentibus de iure positiuo debetur.respon.79.nu.2. 143
legitima de iure naturali debita per statutum non potest tolli.Secus in legitima de iure positiuo debita.ibi.nu.1.
2 legitima an sit commensuranda secundum quantitatem bonorum quæ supererant tempore mortis testatoris,an tempore donationis factæ.respon.198.nu me.6. 217
1 legitima an sit de iure canonico relinquenda titulo institutionis. sol.matri.nu. 44.in continua.rub. 36
legitimæ detractio censetur prohibita , si pater prohibuerit Falcidiam detrahi in testamento,in quo nullum fideicommissum vniuersale fuerit relictum,nec legata vltra dodrantem facta:& hoc ne prohibitio sit elusoria. ad legem Falci.l.in quartam.nu.16. 146
2 legitimæ & eius supplemento an renuntiatum videatur ab eo , qui generaliter & indistincte bonis paternis renuntiauit ex causa cuiusdam stipulationis seu pacti.resp.lxxxiij.nu.13. 151
1 legitima si fuerit relicta filiæ in testamento patris,cum hoc,vt imputet dotem, an tũc teneatur imputare:& quæ sit ratio huius dubij.ad leg. Falci.l.in quartam.nu.153. 151
Quid si pater reliquerit legitimam,aut reliquerit integram legitimam , an tunc dos imputanda sit.ibi.nu.154.
legitima an dicatur debita iure naturæ,an vero iure positiuo.ibi.nu.132.
legitima loco alimentorum successit.ibidem.
legitimam in pecunia an possit pater filia inuito in testamento assignare:cõmunis non posse:militat cripliciter.ad leg. Fal.l.in quartam.nu.126.& 127. 150
legitima ascendentium non nisi inutis assignari potest in pecunia.ibi.
legitima assignari potest filio in pecunia statuto aut consuetudine ita ordinatę.ibid.num.127
legitima potest assignari filio per patrem in vno, vel pluribus hæreditariis corporibus:limita quintupliciter.ibi.nu.128.
legitimam non tenetur filius acceptare in rebus habentibus aliquod onus annexum.ibi.nu.129.
legitima de fideicommisso vniuersali in pagano dicitur detrahi contra voluntatem testatoris,secus in milite.ibi.nu.49.
1 legitima quando dicatur quota bonorum.de vulg.substi.l.hæredes.nu.168. 66
1 LEGITIMATVS per subsequẽs matrimonium dicitur verè legitimus quo ad omnes iuris effectus:ideo cũ legitimis succedit. de vulg. substit.l.ex facto. nu.48. 90
legitimatus per oblationem curiæ an succedat cum legitimis postea susceptis. de vulg. substi.l.ex facto.nu.51. 90
legitimatio per oblationem curiæ fortior est ea,quæ fit per rescriptum.ibi.
legitimati nunquam succedunt ad feudum nisi expresse ad feuda fuerint legitimati ad senatuscon. Trebell.l.ex facto.§.si quis ita.nu.18. 172
2 legitimare potest Imperator naturales ad iuspatronatus.in rub.de iudi. numero 82.& 85. 39
legitimare potest Imperator nemine citato.ibi.nu.84.
legitimare non potest Imperator ad emphyteusim ecclesiasticam.ibid.
2 legitimatus restituitur primis natalibus.de rescript.c.ad aures.nu.36. 34
1 legitimatus per oblationem curiæ, non differt a legitimato per rescriptum.C. de reuo.dona.l.si vnquam.nu.62. 313
legitimatus quo ad tertium , non habetur pro legitimo.de reuo.dona.l. si vnquam.nu.79. 314
legitimatus dicitur nasci legitimè,saltem cũ legitimatur.ibid.numero 82.

Index

legitimati per subsequens matrimonium dicuntur verè, & propriè nati legitimè, quo ad effectus iuris: possuntque absque dispensatione promoueri ad sacros ordines, & etiam ad episcopatum. de reuo. dona. l. si vnquam. numero 86. & 87. 314

legitimati per subsequens matrimonium. succedunt in feudis, ad quæ non admittuntur nisi nati ex legitimo matrimonio. Item succedunt in emphyteusi ecclesiastica, in qua non succedunt nisi legitimè nati. ibi. nu. 88. & 89.

1 legitimandi potestas licet nó trahatur ad feuda, nisi à principe expressè dictum sit, satis tamen expressè dictum esse censetur, si ex verbis generalibus colligi possit. de vulg. substit. l. hæredes. nu. 52. 61

1 legitimatus ad hæres succedendi patri, an succedat cum legitimis susceptis ex matrimonio post legitimationem à patre contracto, an vero natiuitate legitimorum fiat insuccessibilis: distinguuntur tres casus. de vulga. substi. l. ex facto. nu. 47. 48. 90

1 legitimatus hac lege, vt non possit succedere patri, nisi in quo pater ipse voluerit, si fuerit à patre substitutus, & restituere grauatus poterit Trebellianicâ legitimam deducere. de vulg. substi. l. centurio. nu. 48. 78

1 legitimati an excludant substitutum: quod sic. fallit tamen in plutibus casibus. ad senatusc. Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus. nu. 44. & 46. 167

legitimati post mortem testatoris, & sic post ius acquisitum ipse substituto, non excludunt substitutum, nisi in facienda legitimatione fuisset vocatus substitutus. ibi. nu. 45.

legitimati non excludunt substitutum, quando hæres grauatus fuit sub conditione, si decesserit sine liberis legitimè natis: sed quidin legitimatis per subsequens matrimonium: conclu excludere, & quare, limita ibi. nu. 47.

legitimati per subsequens matrimonium con. r ctũ in vltimo vitę spiritu, an excludant substitutum. ibi. nu. 48.

legitimari potest quis ad particularia quædam tantum: sed non est proprie ista legitimatio. de reuoca. donat. l. si vnquam. nu. 55. & 58. 313

legitima non debetur spuriis nec naturalibus. ibi. nu. 79.

legitimatio non valet, nisi citatis his quorum interest. ibi. nu. 80.

1 legitimatio per oblationem curiæ non est ita potens ad restituendum spurios primis natalibus, sicut legitimatio per rescriptum. de reuo. dona. l. si vnquam. nu. 81. 314

Oppositiones vide. nu. 84.

2 legitimatio ex falsa causa facta nullius est momenti. & quid de surreptitia. resp. excvj. nu. 19. & 20. 215

2 legitimationem ad probandam quę requirantur. resp. 196. nu. 20. 215

3 legitimatio dicitur donatio. C. de reuo. do. l. si vnquam. nu. 49. 313

legitimatio quando non valeat, & qualiter fieri debeat. ibidem numero 50. & sequen.

legitimatio vitiatur vitio surreptionis, si non sit facta mentio filiorum iam natorum. ibi. nu. 53.

2 LENONES, lenæ, & communes castitatis vastatores, sunt extra ciuitatem abiiciendi: præsertim vbi de peste viget suspicio. in tractatu de pest. cap. 4. numero. 161. 92

2 LEPROSORVM domus & bona mobilia qualiter purgabant patres antiqui in tract. de pest. c. 6. nu. 46. 96

2 leprosi seu alio morbo contagioso affecti sunt extra ciuitatem abiiciẽdi. nu. 152. in tract. de pest. c. 4. 91

2 LAESIO nulla potest psumi in donatione ex liberalitate proficiscente. resp. 128. nu. 4. 180

læsio non attenditur in donatione, si donatio fiat à sciente, & volente absque vlla fraude. ibi. nu. 14. 185

1 LEX Titia. ad l. Falc. an hodie sit correcta: & sic cũ testator hodie possit prohibere Falcidiam an non prohibendo videatur permittere: & sic quod operatur expressa permissio in dicta lege idem operetur tacita. ad legem Falcidiam. l. in quartam. nu. 47. 147

1 lex hęc verba. ff. de leg. j. cum hodie additione legatariorum legata effectualiter sustineatur, videtur abolita: & sic verba hęc, si hęres, important conditionem. de leg. 1. l. hæc verba. nu. 30. 105

2 l. hac edictali. C. de secundis nup. an habeat locum quando secundus vir est graduatus restituere hęreditatem filiis secundi matrimonii. respon. 190. numero 1. & 4. 211

1 l. pater filiam. ff. ad leg. Falc. nó corrigitur per authenticam, sed cum testator. C. eo. tit. ad leg. Falcid. l. in quartam. nu. 32. & 34. 147

1 lex, cum dos. ff. de pact. dota. quomodo concordetur cum hoc text. cum prima facie videtur contrariari: variæ accomodantur solutiones vsque ad fin. soluto matr. l. 2. §. item si voluntate. nu. 6. 51

2 l. omnes, & l. cum notissimi. C. de præscrip. 30. vel 40. anno. ex communi sententia legistarum, canonistarum, ac theologorum de iure canonico corriguntur. respon. 195. nu. 1. 214

2 lex, vbi numerus. ff. de testib. non procedit, quando ratio numeri pluralis, est eadem in singulari ex quo egregia dicta. ad senatusc. Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus. nu. 51. 167

2 l. si. ff. de offic. proconsl. intellectus. respon. 41. nu. 1. 120

lex, pater filiam. ff. ad leg. Falc. procedit quando mortuo patre actio de dote consolidatur in filiam: secus quando non consolidatur, vt si pater fuisset stipulatus dotem heredibus: tunc enim etiam patre non iubente dos in falcidiam imputabitur. ad leg. Falc. l. in quartam nu. 35. 147

2 l. si. C. de naturalibus liber. an extendatur ad auiam. respon. 191. nu. 2. 212

2 l. si pecuniam. ff. de condict. caus. dat. non procedit si in instrumento contractus innominati adsit stipulatio. resp. 184. nu. 5. 208

1 lex titia. supra eo. cessat quando prælegata veniunt in restitutione fideicommissi & quare: item cessat, si coheredes sint grauati dare fundum hæreditarium: & quare. ad leg. Falc. l. in quartam. nu. 50. & 51. 147

2 l. si. ff. de rer. diuis. non extendenda extra casum. resp. 161. nu. 13. 194

2 l. Iulia. de fundo. dota. ff. & authen. siue à me. C. ad Velleia. non vendicant sibi locum muliere sponte alienantes seu alienationem per maritum factam sponte ratificante cum iuramento. resp. 133. nu. 1. 167

1 lex, Titia. ff. ad leg. Falcid. an procedat quando hæres vniuersalis grauatus est, & ei relictum prælegatum. ad leg. Falcid. l. in quartam. nu. 49. 147

1 non existimo. & l. quoties. §. non tantum. ff. de administra. tuto. intellectus. ad senatusconsul. Trebel. l. 1. §. fuit quæstum. nu. 7. & 8. 158

1 l. si debitor. & l. pater filiam. ff. ad leg. Falcid. intellectus. ad l. falcid. l. in quartam. nu. 75. 148

1 l. si sterilis. §. fin. ff. de actio. empt. intellectus. de leg. 1. j. si ex toto. §. si ita legatum nu. 14. 115

1 l. si chorus. §. si area. de lega 3. intellectus. de lega. 1. l. si ex toto. nu. 9. 113

1 lex fin. C. de acqui. pos. an procedat in constituente se precario nomine emptoris, aut creditoris possidere, postea tradente alteri possessionem. de interd. super contin. rub. nu. 15. 240

1 l. fina. C. de sacrosan. eccle. ampliatur procedere etiã in donatione præsumpta, vt ex ea etiam transferatur dominium in ecclesiam. de acqui. pos. l. si aliquam rem. nu. 36. 214

1 L. iuste possider. supra eo. quomodo procedat & intelligatur: ibi. de acqui. pos. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 60. 203

1 Lex, pœnales. §. Iulianus. ad l. Falcid. variis modis inducitur, & declaratur. de ver. obli. l. 4. §. Cato. nu. 78. 268

1 Lex fundi. & l. fundum. infra, de exce. non procedit quando secundum iudicium potest citius terminari quam primum, aliæ limitationes traduntur remissiuè. de acqui. pos. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 145. 206

2 L. vnica. §. j. & §. finautem. C. de cad. tol. intellectus. resp. 143. nu. 6. 183

2 L. procula. ff. de proba. intellectus. resp. 128. nu. 2. & 5. 169

2 L. j. §. item sciendum. ff. de suis & legi. & l. si pater. C. de insti. & substi. intellectus. respon. 211. nu. 2. 169

2 L. iubemus. C. ad Treb. in reflectus. respon. 134. nu. 10. 178

2 L. quintus. ff. de dona. inter vir. & vxor. intellectus. respon. 135. nu. 4. 178

2 Lex vbi præsumit, & super præsumpto statuit, tunc nobis non licet contrarium allegare, nec præsumere. respon. 131. nu. 25. 174

1 Lex debet cum effectu intelligi ideo lex loquens de hærede, intelligitur de patre, & domino. ad senatusc. Treb. l. 1. §. si filio. nu. 1. 158

Lex transferens actiones quæritas vni ad alterum censetur vtiles non directas transferre. ad senatusc. Treb. l. 1. §. sublata. nu. 14. 156

Leges de testamentis loquentes habent etiam locum in testamentis ex priuilegio conditis. ad senatusc. Treb. l. 1. §. in filii. nu. 2. 156

2 Lex fictionem admittit vbi expostulat necessitat. in tract. de pest. c. 1. nu. 164. 78

2 Lex hngit actum corporeum cõtinuatũ per hæredem. respon. 89. nu. 82. 146

1 Lex non curat de momentanea acquisitione, quod qualiter procedat ibi vide. de leg. 1. l. cum filiotami. nu. 42. 118

1 Lex loquens de hærede, habet locum in fideicommissario. ad senatusc. Treb. l. 1. §. de illo. nu. 1. 157

2 Lex vel consuetudo dans iurisdictionem mercatoribus censetur dare simulate. respon. 99. num. 5. 157

2 Lex quantumcunque generalis distinguitur per rationem ipsius legis: & ibi vide de statuto. respon. 82. nu. 13. 149

1 Lex correctoria aliquid disponens in vno de correlatiuis censetur idem disponere in altero. sol. mat. l. si constante. nu. 62. 56

Lex correctoria, in qua exprimitur ratio, extenditur ad omnes casus qui sub tali ratione comprehendi possunt. limitatur ibi. nu. 63. & 66.

Lex correctoria & pœnalis non extenditur etiam ad casus in quibus militat ratio scripta in illa. ibi. nu. 66.

Lex correctoria super vno extenditur ad omnia consecutiua necessaria. ibid. 76.

1 Lex qualiter intelligatur de futuris certa esse. de vulga. substi. l. centurio. numero 72. 80

1 Lex noua addens vel detrahens antiquę legi, recipit omnes restrictiones & interpretationes, quas recipit lex antiqua. de vulg. substi. l. moribus. nu. 18. 70

1 Lex comprehdit omnes casus, qui sub expressa ratione comprehendi possunt, quamuis sequeretur iurium correctio. ad senatusc. Treb. l. 1. §. hoc autem. numero 2.

2 Lex & statutum debet intelligi in casu indubitabili. respon. 84. nu. 7. 150

2 Lex generaliter loquens generaliter debet intelligi. respons. 159. nu. 2. 214

2 Lex licet reconuenirivolenti terminum ante litem contestatam præfixerit, si tamen reconuentio statim post litem contestatam fiat, admittitur. respon. 83. nume. 4. 150

3 Lex non propter bonos, sed propter malos facta est. respon. 131. nu. 24. 173

2 Lex correctiua iuris antiqui restringenda est, vt minus corrigat quam sit possibile; nec licita est extensio etiam ex identitate rationis. respon. 191. nu. 9. 212

2 Lex obligat habentes noticiam. de constit. in rub. nu. 74. 6

Lex est constitutio populi Romani. ibid. nu. 4. 2

Lex scripta, & consuetudo, an sint paris potentię. ibid. nu. 5.

2 Lex vbi requirit actum cum qualitate, non sufficit probare actum, nisi probetur qualitas. de rescrip. cap. ex parte. nu. 66. 27

2 Lex an liget, & quos, si non sit scripta. de consti. in rub. nu. 43. 5

2 Lex vnde dicatur. de consti. in rub. nu. 40. 5

2 Leges duodecim tabularum transmissæ fuerunt à Grecis ad Romanos. de constitu. in rub. nu. 42. 5

1 Lex vbi denegat actionem vel audientiam odio personę eâ inhabilitando, pro cessus est ipso iure nullus quamuis non opponatur à parte. ad senatusc. Treb. l. 1. §. sublata. nu. 6. 156

Lex vbi denegat actionem propter turpitudinem agentis, censetur denegare etiam si non opponatur. ibid. nu. 7.

Lex vbi vtitur verbis iudici directis, quæ abnegãt potestatẽ iudici intelligitur ipso iure denegata actio: puta si dicat, iudex non possit audire. ibi. nu. 8.

Lex denegans actionem vel audientiam in criminalibus, intelligitur ipso iure denegare, ét si nó opponatur: & quare de veritate dicti & rationis, ibi. nu. 12.

1 Lex loquens de hæreditate, nõ solum procedit in hæreditate propria sed ét in hæreditate impropria. ad senatusc. Treb. l. 1. §. in filii. nu. 3. 156

1 Lex requirens aliquid ipso iure fieri, intelligitur si petatur. de dam. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 8. 191

1 Lex reiiciens nullitatem, non censetur reiicere nullitatem, quæ resultat ex actis, declara vt ibi de re indi. l. 4. §. condemnatum. nu. 17. 223

1 Lex fortius resoluit, & annullat, quàm faciat homo. de reuocan. do. l. si vnquã. nu. 98. 315

Lex generaliter loquens generaliter debet intelligi. C. de reuoc. do. l. si vnquã. nu. 41. 312

Lex loquens de filiis, non intelligitur de filiis, quorum conceptioni illa resistit. de reuoc. donat. l. si vnquam. nu. 66. 76. & 77. 313

Lex considerans solam coniunctionem procedit in filiis spuriis licet eorum conceptioni resistit. ibi. nu. 67.

1 Lege Pompeia de parricid. tenetur ille, qui venenum emit, vt patri daret, quamuis dare non potuerit, & quid si post præparationem veneni, nondum tamen exhibiti, ductus fuerit pœnitentia, an reuocetur donatio. C. de reuo. do. l. si. nu. 99. & 100. 321

1 Lex super his quę sunt iuris, semper inducit veritatem, etiam si per verba gemmata actionem inducentia loquatur. de acquiren. possessor. l. rem quę nobis. nume.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

numero 4. 209

1 lex habens varios intellectus, in dubio intelligenda est secundum sensum magis accommodum rubricæ. si certum petatur. l. prima. nu. 14. 4

1 lex quæ nuis non possit facere quod actus absque suis substantialibus sit verus actus, tamen lex potest fingere vnam rem absque suis principiis essentialibus. de verb. ob. l. stipulatio. nu. 8. 256

1 lex loquens in dote propria habet locum in dote impropria, quando ratio dispositionis militat vtroque casu. de priuileg. credi. l. 2. §. si sponsa. num. 5. 225

1 lex Mosaica eius sit authoritatis: & an sit seruanda quo ad præcepta mystica remissiue: & an inter Iudęos: maximè quantum ad successiones ab intestato. si cer. pe. l. 1. nu. 71 6

1 lex extendi non debet ad casum non habentem eandem rationem. de re iud. l. 4. §. ait prætor. nu. 3. 221

1 lex vbi habet clausulam derogatoriam ad iura, priuilegia, vel rescripta, non censetur illi derogatum per contrariam dispositionem nisi sit dictum in specie, non obstante tali lege. de flummi. l. quominus. nu. 32. 248

1 lex vel statutum dicens alteri per alterum actionem immediate acquiri an intelligatur de directa an de vtili. conc. de vtili intelligi contra Bar. ad senatusc. Treb. l. 1. §. sublata. nu. 17 156

1 lex vel statutum dicens alicui actionem non dari, intelligitur ope exceptionis non ipso iure. Quod limita multimode. ad senatusc. Treb. l. 1. §. sublata. nu. 1. 9. 10. & 11. 155. & 156

Idem si dixerit in eum non dari. Idem si dixerit eo nomine actio non sit, peritio ve. ib: Idem si dicatur non audiatur, quæ an intelligantur tam in actore quàm reo & quomodo. nu. 3. ibid.

lex vel statutum vbi denegat actionem, aut audientiam in casum omissæ solennitatis, tunc processus in fauorem omittentis solennitatem, est ipso iure nullus etiam si non apponatur. ibid. nu. 4. 126

1 Leges loquentes generaliter non extenduntur ad Iudeos, quando materia non est æque proportionalis Iudæis ac Christianis. intellige vt ibi. de verborum obligationibus. l. in stipulam. nu. 12. 276

1 leges correctę, à pontificibus tamen approbatę an possint allegari in decisionibus causarum. si certum petatur. l. prima. nu. 67. 5

Leges registratę in decreris non dicuntur canonizatę. ibid. num. 68.

1 legi prohibitiuę an possit renuntiari cum iuramento. de verb. obl. l. qui romæ. §. duo fratres. nu. 73. 290

1 leges & statura generaliter loquentia nó comprehendunt casum dotis. so. ma. l. dotis causa. nu. 14. & 15. 40

1 legis quoniam in prioribus. C. de inoffic. testa. modificatio, & an per eam corrigatur. l. suus quoque. ff. de hære. instit. & qualiter. de vulga. substi. l. hæredes. num. 7. 59

2 leges non dedignantur sacros canones imitari. de restitu. spo. c. sępe. numero 6. fol. 66

2 Legem acceptans adstringitur ad illius obseruantiam. respon. clxxxv. nume. 13. fo. 209.

2 legem transgredi licet, dummodo eius finis seruetur. respon. 150. nu. 12. 188

2 Lege Iulia Apia mulier in causa mariti tam actiue, quam passiue testis esse prohibetur. & vide fallentiam nu. 4. resp. 119. nu. 1. 165

2 lex per non vsum abrogatur, si talis non vsus habeat actum implicitum directè contrarium legislatis secus. resp. 28. nu. 1. 114

2 legis beneficio est indignus qui committit in legem. respon. 31. nu. 9. 115

2 LIBELLANS omnia libellata vera esse fatetur. responso 94. numero 8. fo. 155

2 libellus hoc modo conceptus, pero electionem cassari, quia ad me spectat ius eligendi, de iure communi admittitur. de causa possess. & pro. c. cum ecclesia sutrina. nu. 132. 65

2 libellus absque conclusione, an procedat in interdicto recuperandę. de cau. pos. & proprie. c. eum ecclesia sutrina. nu. 15. 60

2 libellus contra duas personas diuersimode dirigi potest. respon. 189. numero 1. fo. 210

libellus conceptus contra emphyteutam ob canonem non solutum, quomodo concludere debeat. ibi. nu. 2.

2 libellus habens maiorem, minorem, & conclusionem legitimus est. respon. 188. nu. 2. 210

2 libelli oblatio est duplex: & libellus ad varios fines offerri potest. responso. 156. nu. 6. 191

libelli forma contra medicum colligitur ex Spec. titu. de mag. circa finem. in tract. de pest. c. 7. nu. 85. 98

1 libellus generalis an admittatur in actione pro dote: maxime si agatur ad restitutionem dotis consistentis in certis rebus particularibus. late. solu. matr. nu. 47. in continua. rub. 37

libellus etiam incertus procedit parte non opponente. ibi. nu. 50.

libellus generalis admittitur in petitione legitimę: & quare. ibi. nu. 51.

2 libelli oblatio fit ante litem contestatam. in rub. de iudi. nu. 1. 35

libelli oblatio & competentia fori quæ sequuntur citationem non sunt præparatoria iudicij. ibi. nu. 2.

libelli oblatio quę fit iudici præcedit citationem regulariter. ibid.

libelli oblatio an fieri possit simul cum ipsa citatione, etiam ipsi parti. ibi. Sine libello non consistit iudicium ordinarium. ibi. nu. 4.

libelli oblatio & exceptio incompetentiæ sunt partes iudicii, & non præparatoria iudicii. ibi. nu. 3.

2 In libello actionis realis concluditur, ad declarandum agentem esse dominum, & in consequentiam eum debere cogi ad restituendam rem petitam. respó. 143. nu. 7. 183

libelli verba improprianda esse vt libellus sustineatur quomodo intelligatur. de acqui. pos. ş. nihil commune. nu. 180. 208

libelli declarandi facultas pro qua possessione intentatum fuerit possessorium, & pro qua petitorium non tranlit ad hæredes libellantis. de veritate tamen ibid. nu. 139. Amplia vt nec etiam transeat ad hæredes suos, & sic ad filios. ratio ibi traditur. nu. 140. 206

libelli ambigui declaratio spectat ad libellantem: ideo statur declarationi libellantis, de qua possessione senserit. ibid. nu. 134.

De veritate tamen latis. nu. 137. Limita tripliciter. nu. 138.

libelli editio an sit præparatoria iudicij an vero dicatur pars iudicij. de eden. in continua. rub. nu. 3. 294

libellus emandatus in substantialibus an dicatur nouus libellus. de edendo. l. edita. nu. 4. 299

libellus an sit offerendus ante citationem vel post. de eden. l. edita. nu. 20. 300

libellus nomen æquiuocum varia significata habet quæ hic recitantur. ibidem num. 1. 299

libelli diffinitio. ibid. nu. 2.

libellus & sententia in actione confessoria & negatoria formantur nomine prędicti. de acqui. pos. l. possessio. nu. 40. 198

1 libellus incertus procedit in reuocatione attentatorum. de eden. l. edita. numero 24. 300

1 libellus licet debeat esse certus, & non generalis, nec alternatiuus, nec continens contraria, tamen qñ incertitudo oritur ex facto aduersarij, admittit libellus incertus, & generalis, &c. quo. leg. l. j. §. quia autem. nu. 4. 245

1 libellus non potest emendari post litem contestatam & quare: latiss. tamen de veritate dicti & rationis. de eden. l. edita. nu. 44. 301

1 libellus an requiratur in causa damni infecti. de damno infect. lege dies. §. hoc autem iudicium. nu. 105. 194

libellus requiritur in his quæ implorantur iudicis officio nobili. ibidem numero. 106. 195

1 libellus vxoris petentis seorsum sibi dari alimenta propter ęquitiam mariti, & dotem consignari propter inopiam superuenientem, & restitui dotẽ propter adulterium, an procedat. quo. legatorum. l. j. §. quia autem. nu. 9. 245

libellus incertus an procedat etiam quando actor est incertus facto alterius quã aduersarij. ibi. nu. 7.

1 libellus offerendus est in officio iudicis nobili sicut in actionib is. de dam. infec. l. dies §. hoc autem iudicium. nu. 38. 192

1 libellus incertus non est recipiendus. pare opponente, alioquin recipiendus est. de eden. l. edita. nu. 14. 300

libellus generalis, & alternatiuus non est recipiendus. idem in libello continente contraria. ibid.

libellus incertus an admittatur in summarijs causis etiam parte opponente. ib. nu. 16.

libellus incertus procedit, quando hoc euenit propter factum rei. infertur ad plura. ibid. nu. 16.

libellus alternatiuus procedit in obligationibus alternatiuis. ibid.

libellus alternatiuus valet contra obligatum ad factum. ibid. num. 17.

1 libellus alternatiuus admittitur contra obligatum ad factum. ratio ibi, quia debitor facti non cogitur præcise ad factum, sed præstando interesse liberatur. quorum legato. l. j. §. quia autem. nu. 5. 245

1 libellus in quo petitur pignus relaxari, aut debitum solui, procedit in hypothecaria. de eden. l. edita. nu. 18. 300

libellus incertus, propter probabilemiuris dubitationem, est validus. ibidem numero 19.

libellus incertus facto iudicis est validus: vt si petatur interesse in genere. ibid. num. 20.

libellus incertus procedit in accessoriis: vt si petatur fundus cum fructibus. ibid. nu. 21. Limitatur multimodè. nu. 23 ibid.

libellus incertus valet parte non opponente. limitatur quadrupliciter ibidem num. 25.

libellus incertus an procedat in criminalibus parte non opponente. ibidem.

libellus incertus licet admittatur parte non opponen. debet tamen ex probationibus postea liquidari obseruitas. ibi. nu. 27.

libellus emendari potest vsque ad litis contestationem. & quare. de eden. l. edita. nu. 37. Limitatur decem modis. ibi. 300

1 libellus qualiter concipiatur in interdicto quorum bonorum. remissiue. quor. bonor. l. interdicto. nu. 11. 244

libellus an vitietur si in eo fuerit expressa inepta actio. de eden. l. edita. numero 9. 299

libellus debet in scriptis offerri: sed an hoc probet hic textus. ibid. nu. 10. 300

libellans an teneatur se subscribere libello. ib. nu. 11.

libellus alternatiuus admittitur quando concludit in quãcunque partem alternatiui. de acq. pos. l. possessio. nu. 11. 196

libellus quæ continere debeat. de eden. l. edita. nu. 33: 300

libelli partes quædam substantiales, quædam integrales, quædam adiacentes. ibi. num. 34.

1 Libellans se dominum esse, probans autem se vsufructuarium: an obtinere debeat. de acqui. pos. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 27. 201

1 libellans interrogari potest ad petitionem rei an velit super aliis iustitiam sibi ministrari quam super conclusione libelli. de acquirẽ. possess. §. nihil commune. nu. 200. 209

libellus petentis librum quem mutuauit an procedat. si cert. pet. l. mutuum damus. nu. 9. 8

libellus in quo petitur pecunia commodata an admittatur. ibi. nu. 10.

1 LIBER homo an possit pro debito pecuniario arrestari, & carcerari: & an possit se ad hoc expresse obligare. late cum. §. sequent. de pig. l. obligatione. numero 20. 28

1 libri à patre filio simpliciter traditi, & non donati, imputantur filio in legitimam. fallit si sunt modici valoris. &c. ad l. Falc. 1. in quar am. nu. 175. 152

1 libris historialibus & annalibus an sic credendum si tantum de audito loquatur. & quid si libri varient. si cer. pe. l. j. nu. 75. 6

libris dispositiuis in studijs receptis creditur. intellige sane vt ibi. nu. 76.

1 liber rationum pro scribente nihil probat etiam si scribens habeat publicum scribendi officium. de iureiu. l. admonendi. nu. 121. Fallit in multis casibus. à nu. 122. vsque ad nu. 130. 21

liber rationum probat pro scribente in his, quæ dependent à voluntate scribentis. ibi. nu. 122.

liber rationum facit fidem pro scribente in connexis: tenetur enim aduersarius qui in his vult vti libro contra scribentem approbare etiam quæ pro scribente, & ibi an scriptura dati & recepti dicatur connexa. ibidem numero 124.

liber rationum in quo reperiuntur aliqua vera, & approbata, per alias rationes vel libros aliorum mercatorum, an faciat fidem etiam quo ad capita non approbata pro scribente ibid. nu. 125.

liber rationum plenè probat pro scribente in rebus minutis cum iuramento producentis. ibid. nu. 126.

liber rationum plenè probat pro scribente consuetudine ita disponente, & talis consuetudo valet. ibid. nu. 127.

2 liber rationum conficere tenetur quilibet obligatus reddere rationem: alias contra eum iurari in litem potest. in tract. de pest. c. 5. num 6. 89

1 Libros non cogitur filius communicare, si eos præcipuos habere velit, sed solum

Index

sum illorum valorem in partem imputare: secundum valorem temporis paterne mortis, non secundum valorem quo empti fuerunt. ad leg. Falcid. l. in quartam. nu. 176. 152
libri dati filio scholari non imputantur in legitimam, si vivo patre effectus est aut doctor aut licentiatus. ibi. nu. 172. 167
libri & impense facte in studio imputantur in legitimam, si pater donassat filio libros & impensas, quia filius paternæ successioni renuntiauerat: nam si filius prætendens nullam renuntiationem velit succedere imputabit libros & impensas. ibi. nu. 173.
libri empti filio per patrem an sint imputandi in legitimam: traditur egregia doctrina distinctionis fœdere. ibi. nu. 168. & 169.
libri donati filio doctori, non imputantur in legitimam nec etiam dati licentiato, idem si filio non doctori, sed in sacris constituto. ibi. nu. 170.
¶ liber homo non potest dari pignori, & punitur qui sciens alium pignori accipit. de pig. l. obligatione. nu. 8. 27
liber homo an possit se dare pignori pro debito suo vel alterius: & an possit se alteri locare pro debito ibi. nu. 9. 28
liber homo an possit locare operas in perpetuum. ibi. nu. 10.
liber homo si promiserit perpetuo seruire reipublicæ, vel hospitali, an valeat. ibi. nu. 11.
liber homo an possit dari obses. late disputat. ibi. nu. 12.
liber homo redemptus ab hostibus potest à redimente retineri pignori, donec pretium redemptionis restituerit: sed an idem in captis à piratis, & latronibus. ibidem. sed an hoc ius pignoris possit vendi & cedi. ibidem numero 16. & 17. 28
¶ liber rationum propriè quis dicatur & qualiter debet esse confectus. de iureiur. l. admonendi. nu. 116. 21
liber rationum contra producentem probat plenè. ibi. nu. 117. Ampliatur quatuor modis. 118. & seq.
liber rationum an debeat diem & annum continere, vt probet. ibidem numero. 120.
liber rationum quam fidem faciat: latè. ibi. nu. 124.
librorum rationum quot sint species. ibid.
libris gabellariorum, & aliorum habetium officium de publico, creditur etiam pro eis. ibid. nu. 128.
libris sociorum inter socios plenè creditur pro se, & contra se. ibidem numero. 129.
liber rationum eorum qui publicam artem exercent, facit semiplenam probationem pro tertio, & contra tertium, intellige modo non exerceat ex necessitate officij; tunc enim plenè probaret. ibi. nu. 130.
¶ liber rationum facit fidem contra scribentem. C. de eden. l. ipse dispice num. 3. 294
¶ libris enuntiatiuis, vt historiis, & annalibus an sit credendum. si cer. peta. l. 1. nu. 72.
¶ librũ allegare sufficit absque loco speciali, imo authorem libri, absque libro: imo sufficit dicere iure cauetur: intelligi in doctore, cuius authoritas non le uis est, alias dici solet, erubescimus sine lege loqui. limita v tibi. de ver. oblig. l. 4. §. Cato. nu. 7. 261
¶ LIBERATIO præsumitur facta spe futurę promissionis, quæ incontinenti subsequuta fuit. Quæ incontinenti sunt, scientur inesse. de reuo. dona. l. fi. numero 116. 321
¶ Liberatio generalis facta inter fratres, qua alter alteri remisit iura competentia in parte alterius, non extenditur ad ius acquirendum ex legis dispositione. de verb. obli. l. qui Romę. §. duo fratres. nu. 14. 288
¶ Liberæ personæ non sunt in bonis nostris: imo liber homo non est suipsius dominus. de interdic. l. videamus. nu. 10. 241
¶ liberè verbum appositum in dispositione ad quam quis alias erat habilis, operatur relaxationem iuris. de rescript. c. sicut Romana. nu. 29. 22
¶ Liberi verbo, à lege prolato, veniunt legitimi, de vul. substi. l. Lucius. nu. 9. 95
¶ Liberi in conditione positi an censeantur positi in dispositione in substitutione si decesserit sine liberis, communis quod non; propter tamen aliquas coniecturas censentur in dispositione, & sic substituti, quas latissime ponit. de pac. l. conditionis. nu. 7. 302
liberi masculi positi in conditione an censeantur substituti in substitutione, si decesserit sine liberis masculis. ibi. nu. 8. Quid autem si solos masculos instituit exclusis filiabus & neptibus. ibi. nu. 9.
liberi masculi positi in conditione censentur substituti si deficiente linea masculorum sit alius substitutus cum onere deferendi nomen & arma domus. ibid. numero 10.
liberi in conditione positi an censeantur substituti si testator grauauit ipsos liberos in conditione positos. ibi. nu. 11.
¶ liberi primi matrimonij ingrati seuerius pattem, vel matrem transeuntem ad secunda vota, perdunt beneficium sibi concessum per legem, hac edictali. C. de secundis nuptiis. de reuocand. donatio. l. fi. nu. 13. 318
¶ liberi primi gradus an imputent fructus in quartam, quando sunt grauati restituere extraneo; & sic an dictum præcedens intelligatur solum, quando liberi sunt grauati restituere fratribus, & filius fratrum. ad senatuscen. Treb. l. in fideicommissariam. nu. 29. 173
liberi primi gradus quando duas possunt detrahere quartas, an tunc fructus in Trebellianicam imputentur communis quod non. ibi. nu. 30.
liberi primi gradus, an imputent in Trebellianicam fructus à testatore seminatos pendentes tempore mortis testatoris. ibi. nu. 37.
liberi primi gradus licet à patre grauati non possint, vt fructus imputent in Trebellianicam, possunt tamen grauari, vt fructus restituant. ad senatusco. Treb. l. in fideicommissariam. nu. 33. 173
liberi primi gradus, licet non imputent fructus in Trebellianicam tenentur tamen ex fructibus supplere diminutionem rerum hæreditariarum casu deperditarum. ibi. nu. 34.
¶ liberi vnius ex institutis prædefuncti an sint tales, qui ex præsumpta mente substitutum excludant. ad senatusco. Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 133. 184
¶ liberorum appellatione propriè veniunt naturales, & legitimi, non naturales tantum. ad senatul. Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus. nu. 11. 164
¶ LIBERTAS soluendi decimas an præcribatur spatio centum annorum. resp. 65. nu. 8. 133
¶ libertas directa & fideicommissaria an; & in quibus hoc iure differant quod he, in pluribus, qualiter autem respon. huic tex. qui obtare videtur, late traditur de leg. 3. l. per omnia. nu. 24. & 26. 101
LIBERTVS reducitur in seruitutem propter ingratitudinem. de reuocand. dona. l. fi. nu. 3. 317
Item filius emancipatus reuocatur in patriam potestatem. nu. 4. & quid de legitimo. ibi nu. 8. & 9.
¶ LIBRAE mille donatæ per coniuges Catharinæ eorum filiæ, pro virili an debeantur. resp. 122. nu. 11. 167
¶ LICENTIA à testatore concessa capiendi & alienandi bona propria authoritate operatur bona ipsa de iure absque hæredis ministerio capi & vendi posse. respon. 67. nu. 18. 141
¶ licentiam petere ab inferiore eundi ad Papam superiorem, quis non teneatur. respon. 13. nu. 5. 109
¶ licentia data censetur legatario occupandi authoritate propria per hæc verba, volo tamen rem liberè peruenire ad talem. quorum legatorum. l. j. num. 12. folio 144
¶ LICENTIATI, & Bachalaurei nõ habent ius interpretandi leges cum ratione doctoreę dignitatis competeat. de vulg. substi. l. ex facto. nu. 8. 89
¶ licentiati tantum, an & quando excusantur à muneribus personalibus. Et an æquiparentur doctoribus vel scholaribus. in tract. de pest. c. 5. numero 210. & sequen. 93
¶ LINEA descendentium extincta ius patronatus extinguitur, & ecclesia libera efficitur. resp. 48. nu. 12. 114
¶ LITERALIS intellectus quid sit. si cer. pe. l. j. nu. 27. 4
¶ LITERARVM professores an & quãdo excusentur ab omnibus muneribus ciuilibus & publicis. in tract. de pest. c. 5. nu. 214. 93
¶ literas testimoniales, prout moris est, non deferentibus licite denegatur vrbiũ ingressus resp. 25. nu. 9. 113
¶ literas acceptans absque protestatione contraria, censetur agnoscere debitum per epistolam petitum. intellige pluribus intercuentibus vt nu. 139. remissiue de iureiur. l. admonendi. nu. 138. 22
literę episcopi etiam sigillate non faciũt fidem quantum ad collationem beneficii contra impetrantem apostolicum nisi sint testium & notarii subscripto ne vallatæ. ibi. nu. 141.
¶ LITIGANS perperam ac maleuole à tempore porrecti libelli vsque ad litem contestatam, licet post litem contestatam verum fatetur, an sit in expensis condemnandus & quomodo absoluendus. resp. 113. nu. 5. 162
¶ litigans an lite finita in causa criminali repelli possit à testimonio contra collitigatorem. de iudi. c. 1. nu. 17. 42
¶ LITIGIOSA res non venit in generali obligatione. de pign. l. obligatione. nu. 58. 30
Litigiosi vitium non inducitur per cessionem proprietatis, de qua non contenditur. respon. 47. nu. 3. 123
¶ litigiosi omnia mala sciunt, omnia mala faciunt, nec sunt idonei testes. soluto matri. nu. 41. 47
¶ litigio subiectæ res, minus æstimantur. ad senatusco. Trebel. l. 1. §. si hæres. numero 26. 161
¶ LITIS pendentia non obstat iudicio, cui non obstat sententia. respon. xxxix. num. 6. 119
¶ litis contestatio est caput & lapis angularis iudicii. in rub. de iu. nu. 36. 37
Ante litem contestatam iudicium dicitur inchoatum. ibid. nu. 37.
¶ lite contestata quamuis contra reum peruenire non possit ad diffinitiuam, tamen contra actorem peruenire potest absque cõtestatione facta per reum. ratio ibid. intellige tamen vt ibid. num. 188. de acqui. possess. §. nihil commune. nu. 187. 209
litis contestatio necessaria est in iudicio possessorio. Amplia vt numero. 183. limita vt nu. 184. & seq. vsque ad nu. 188. de acqui. possess. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 182. 208
litis contestationem operatur sola petitoris propositio, vbi non est certus aduersarius. ibid. nu. 184.
¶ litis contestatio super interesse vel pœna impedit purgationem moræ. de verb. oblig. l. si insulam. nu. 16. 276
¶ litis pendentia super nullitate an impediat executionem sententiæ. de re iud. l. 4. §. condemnatum. nu. 28. 223
¶ litis contestatio an requiratur in causa damni infecti. de dam. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 108. 195
¶ lis an dicatur inchoata per citationem & libelli oblationem. C. de eden. l. edita. nu. 31. 300
litis pendentia non censetur inducta antequam citatio decreta peruenerit ad reum. ibid. nu. 38.
¶ litis contestatio non requiritur in causa appellationis: intellige vt ibid. de acqui. poss. §. nihil commune. nu. 189. 209
¶ LOCARIO limitata limitatum producit effectum. respons. 154. nu. 9. 190
¶ locatio an sit quando datur quantitas pro vsu speciei: remissiue. si cert. pet. l. nuu tuum damus. nu. 34. 9
¶ locationis natura an & quando requirat fieri remissionẽ impedito vti frui fortuna, vel casu. in tract de pest. c. 1. nu. 62. 74
locationis contractu quare admittatur remissio non autem emptionis, & venditionis ibid. nu. 53.
LOCATOR an & quando teneatur remittere pensionem inquilino impedito vti frui propter pestem. Et ibi an dictus inquilinus possit repetere à locatore quod prius soluerat pro rata temporis quo vti frui non licuit. ibid. numero 22. 73
locator qui domum suam locauit vsurario manifesto, an veniat puniendus: & an sub prætextu quod artem exerceat prohibitam poterit ipsum expellere à domo conducta. ibid. nu. 29. 74
locator qui meretricibus domum locauit; an eas expellere poterit sub prætextu, quod ibidem meretricentur. ibid. nu. 30.
¶ locatori agenti ad pensionem seu arreragia an possit opponi exceptio proprietatis & dominij. respon. 54. nu. 1. 2. 6. & 7. 127
locatori intruso an conductor teneatur ex contractu locationis iurare, & an ei soluendo liberetur. respon. 54. nu. 3. 6. & 13. 127
¶ LOCVS. in loco destinato solutionis potest obligatus conueniri præcise non obstante pœnitentia. de iudic. c. j. nu. 61. 47
locus destinatæ solutionis dicitur locus ipsius contractus. ibi. nu. 62.
Sed an propriè dicatur locus ipsius cõtractus, an vero hẽte & improprie. ibi.
In loco destinatę solutionis non potest promissor conueniri, nisi ibi reperiatur. & hoc nisi renuntiatum esset priuilegio. Et limitatur ista conclusio pluribus modis ibi. nu. 64. 65. & 66.
Et an prædicta conclusio procedat in clerico, vt possit conueniri si ibi reperiatur absque licentia sui superioris. ibi nu. 67.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

¶ Loca ab infidelibus occupata, quilibet recuperare pot: & erunt recuperantis etiam si fuerint alterius Christiani, modo is qui ea perdiderit neglexerit intra triennium recuperare. de leg. 1. l. id quod apud. nu. 5. 116
¶ Loci consideratio nos admonet quæ à maioribus & antecessoribus nostris vti liter statuta sunt non infringere. resp. 38. nu. 8. 118
¶ LOCVTIO indefinita æquipollet vniuersali. resp. 170. nu. 5. 197
¶ LONGA quasi possessio iurisdictionis validis titulis ac probis testibus iustificata data patientia ac scientia aduersarii iurisdictionem plenè probat. resp. xciij. nu. 13. 155
¶ Longum interuallum quare vitiet stipulationem. de verb. obl. l. j. §. qui præsens. nu. 8. 259
¶ LVCRVM id dicitur quod superest deductis impensis, & oneribus. in tract. de pest. c. 6. nu. 26. 96
¶ Lucrum filiorum propter transitum parętum ad fœcunda vota nõ imputatur in Trebellianicam. ad l. Falc. l. in quartam. nu. 85. 149
Lucrum dotis vel donationis propter nuptias: quod vel ex pacto vel ex statuto alteri coniugum superstiti defertur, non imputatur in Trebellianicam. ibidem.
¶ Lucrum quæsitum per filium ex patris pecunia, an imputetur in legitimam. conclu. si totum ex pecunia lucratus fuit, totum imputari: si vero partim ex pecunia partim propria industria, arbitrarium esse quantum industriæ, quãtumve pecuniæ sit tribuendum. ad legem Falcidiam l. in quartam. numero 157. 151
Idem dicẽdum in filio qui subreptis furtiuè patri pecuniis negotiando lucratus est. ibi. nu. 158.
Lucro inhonesto, & illicito quæsita: puta in alea, & vsura, non imputantur filio in legitimam, etiam si mediante pecunia paterna lucratus fuerit. ibid. nume. 161.
Lucrata post mortem patris ex paterna pecunia non imputantur in legitimam ibi. nu. 162.
¶ Lucri amissio an dicatur inferre incommodum. sol. matri. l. soluto matrimonio nu. 59. 48
¶ Lucratiua dicuntur quæ ex causa pœnæ acquiruntur. in tract. de pest. c. 5. numero 137. 92
¶ LVDVS quo corpus fatigatur fugiendus est pestis tempore. in tract. de pest. c. 4. nu. 160. 86
Ludus & iocus necessarii sunt ad effugandos melancolicos affectus & cogitationes. ibidem nu. 157. In his tamen ludus à ioco quomodo differat. nume. 158. ibidem.
¶ Ludo asardi, si pater amisit omnia bona sua, filii poterunt reuocare vsque ad legitimam eorum. de restitu. spo. c. sępe. nu. 74. 70
¶ LVPANARIA tolerantur, vt vitentur deteriora. in tract. de pest. c. 4. numero 161. 87
¶ Lusori an possit interdici bonis: quod sic. de verb. obl. l. is cui. nu. 21. 171
Lusor is dicitur qui exercitium in ludo constituit. ibi.

¶ De litera M.

¶ MAGIA à nonnullis creduntur dęmonibus vt morbos mortalibus inferant, imperare. in prælud. tract. de pest. numero 23. 72
¶ MAGISTRATVS municipales possunt de consuetudine exercere ea quæ sunt minimi gradus meri imperii. in tract. de pest. c. 7. nu. 291. 95
¶ Magistratus municipales non possunt iubere cauere, nisi periculum sit in mora. de dam. infec. l. cum res. nu. 1. 190
Magistratus municipales cur non possint præcise compellere dominum domus ruinosę per captionem pignorum, vel indictionem mulctæ, vt caueat. ibi. nume. 2.
Magistratibus municipalibus concessa lege mortua quando dicantur competere iure magistratus. ibid.
Magistratus municipales an possint restituere in integrum maiorẽ, virtute clausulæ, si qua mihi iusta causa videbitur. ibi.
¶ MAIOR & minor dici potest vnus & idẽ diuersis respectibus. resp. v. n. 10. 106
¶ MALA fides authoris an noceat singulari successori quo ad publicianam sicut quo ad præscriptionem nocet. de acquiren. poss. l. rem quæ nobis. numero 31. 210
Limita & declara nisi res affecta esset vitio reali, vt ibi traditur. ibi. nu. 32.
¶ Malæ fidei possessor non facit fructus suos. resp. xlviij. nu. 5. 123
¶ Mala fides defuncti non nocet hęredi, ne possit etiam ex propria persona præscribere. resp. clx. nu. 5. 191
¶ Mala fides defuncti non nocet heredi inchoanti præscriptionem ex persona sua secundum Dyn. & sequa. resp. cxcv. nu. 6. 7. & 8. 214
¶ Malæ fidei possessor nullo iure præscribit. resp. lxv. nu. 3. 133
¶ MANDATVM illicitum nunquam præsumitur. responso. 24. numero 7. 113
¶ Mandatum prouidendi iuxta formam aliarum literarum nihil operatur nisi constet de aliis literis quia non creditur referenti nisi constet de relato. resp. 8. nu. 2. 107
¶ Mandatum nunquam præsumitur ex diuturnitate temporis. respon. 101. numero 1. 158
¶ Mandatum an valeat Titio constituente Meuium asinum suum ad agendum cũ deberet dicere procuratorem de legat. 1. l. si quis in fundi vocabulo. numero. 13. 106
¶ Mandatum Papę de prouidendo alicui de beneficio per hæc verba, si idoneus repertus fuerit, non dicitur conditionale. de lega. 1. l. hęc verba. numero 4. & 34. 104. 105
¶ Mandati præsentatione eius tantum ligatur poresta, cui tãtum sit præsentatio. resp. 23. nu. 3. 122
Si Mandatum ex sigillo & subscriptione domini probatur, multo magis per instrumentum in forma publica & probante confectum, comprobatur. respon. 103. nu. 5. 158
¶ Mandatum factum capitulo an dicatur factum tanquam apostolico executori de rescrip. c. eam te. nu. 50. 32
Mandatum factum capitulo, non se extendit ad episcopum. ibidem numero 52.
¶ Mandatum, quid sit. de consti. in rub. nu. 38. 5
¶ Mandatum & præceptum inter se differunt. & quotupliciter: tum in quo conueniant. nu. 16. de rescrip. c. eam te. nu. 18. 358
Mandatum factum vicegerenti, censetur factum ei, cuius vices gerit, qđ limita. nu. 47. & 48. de rescrip. c. eam te. nu. 46. 31
¶ Mandato inissio facillime quis turbatur. de rescript. c. si quando. numero 1. 29
¶ Mandatarius, siue socius criminis non facit indicium ad torturam. respon. clxij. nu. 1. 194
¶ MANVS appositio facta repellendo operarios, an habeat effectum prohibitionis per iactum lapilli. de nu. oper. nun. l. de pupillo. §. memisse. numero 29. 188
¶ MARITVS qui res in dotem datas æstimatas accepit, & promisit eas æstimatas, aut earum pretium restituere, an soluto matrimonio audiatur aliquas res restituendo, & pretium aliquarum. de leg. 1. l. si ex toto. §. si ita legatum. nu. 23. 115
¶ maritus qui ex statuto non potest aliquid relinquere vxori in vltima voluntate præter vsumfructum, an poterit donare causa mortis. de leg. 1. l. sciendum. nume. 14. 103
¶ maritus habet manus iniectionem in vxorem, & potest eam verberare, si nolit obsequia maritalia præstare: imo eã invinculis ponere. de re iud. l. miles. §. qui iudicati. nu. 8. 227
¶ maritus pluribus bonis indiget, quàm fœmina. de reuocan. dona. l. sunquam. nume. 17. 310
¶ maritus ingratus non debet lucrari dotem beneficio statuti volentis maritum lucrari dotem vxoris defunctæ sine liberis. de reuocandis donationib. l. finali nume. 14. 318
¶ marito vergente ad inopiam an mulier possit agere hypothecaria ad bona feudalia mariti. late de pign. l. obligat. nu. 36. 29
¶ maritum lucro dotis priuatum ob non adhibitam curam vxori ęgrotę prætendens, tenetur probare quod maritus non adhibuit medicos qui curarent. de verb. obl. l. in illa. nu. 25. 274
¶ maritus si denuntiaret trina denuntiatione, ne oscularetur, vel alloqueretur vxorem: si postea alloqueretur, vel oscularetur, posset impune interficere. in rub. de iudi. nu. 25. 36
¶ marito negante summam in instrumento contentam an credatur. respon. 121. nu. 11. 166
¶ marito turpe valde est, si mulier eius careat sepultura. in tract. de pest. c. 4. numero 136. 85
¶ maritus si pestis tempore aufugit muliere infirma relicta, & de alimentis, medicinis, ac aliis necessariis ei non prouidit, priuatur donatione propter nuptias, & lucro dotis, quod ex statuti forma deberetur. nume. 203. Et idem est dicendum, si dicto pestis tempore maritus aufugiat vxore sana relicta. nu. 204. in tract. de pest. c. 1. 79
maritus licet teneatur sustinere mulierem, etiam quicquid horribile patientem & ei debitum reddere, an teneatur ei debitũ reddere, & cum ea habitare, si fit peste confecta. nu. 201. Et de quibus ipse maritus debeat ei fic labefactatæ subuenire. nu. 202. ibi.
¶ marius an lucretur bona feudalia sibi in dote tradita, si fuerit sibi factum pactũ de dote lucranda. sol. matr. l. sol. matr. nu. 19. 46
maritus qui virtute pacti lucratus est dotem, si conuolet ad secunda vota, perdit illam, & acquiritur liberis primi matrimonii. ibi. nu. 20.
marirus inops an lucretur dotem vxore mortua ab intestato. ibidem numero 21.
¶ maritus quando promittit dotem, qualiter formare debeat promissionem: & an cogatur promittere alia forma, quam iure cautum sit. latiss. tantem conclu. qđ non. sol. matr. l. sol. matr. nu. 62. 63. 48
maritus non lucratur dotem ob adulterium vxoris, si pater, vel extraneus ilipalatus fuisset dotem sibi reddi. soluto matrimo. l. soluto matrimonio. numero 11. 46
maritus cui factum est pactum de dote lucranda, an lucrabitur illam extãtibus liberis. ibi. nu. 12.
¶ maritus an dicatur male vti substantia sua, ita quod sit locus repetitioni dotis, si exponat merces suas super mari, maximè si sequatur naufragium, vel incursus piratarum, quamuis non fuerit effectus omnino pauper. sol. matr. l. si constante. nu. 39. 54
¶ maritus an lucretur dotem, si matrimonium durauerit momento tantum: statuto disponente, qp mortua vxore maritus lucretur dotem. sol. matri. nu. 66. in continua. rub. 38
¶ maritus, qui transduxit vxorẽ absque vlla promissione, vel traditione dotis an possit cogere vxorem ad aliquam dotem dandam: & an possit eam à domo expellere, donec se dotet. sol. mat. l. 2. nu. 43. 47
maritus, qui ob eius seuitiam expulit vxorem, vel coegit eam recedere à domo, an restituere debeat dotem. ibid. nu. 29. 46
¶ maritus, qui in contractu matrimonii promisit restituere totam dotem, censetur remisisse quartam, quam lucrari poterat ex statuto. de vulg. substi. l. ceteru rio. nu. 131. 84
¶ maritus etiam habet tacitam hypothecam pro dote consequenda. sol. matr. l. dotis causa. nu. 30. 40
¶ maritus an teneatur vxori facere vestes pretiosas, & alia ornamenta. sol. matri. nu. 55. in continua. rub. 37
¶ maritum male vti substantia sua probatur per vulgi oppinionem. sol. matri. l. si constante. nu. 37. 78
¶ MASCVLINVM an concipiat femininum: & vide nu. 3. respon. cxcj. nume. 1. 212
¶ MASSARII agricolę an & quando possint aliena animalia in terris domino rum intromittere. in trac. de pest. c. 5. nu. 30. 98
¶ MATERIA collationis, præsentationis & iurispatronatus, quasi possessio est principalis intentionis. resp. xlviij. nu. 3. 123
¶ materia in odiosa, verba possunt sumi ut genus, & species, semper intelligenda sunt ut species. de cens. in rub. nu. 21. 3
¶ MATER est nomen correlatiuum. resp. lxxxij. nu. 11. 149
¶ mater prodiga non potest priuari successione filii propter non peritum tutorẽ. de verb. obli. l. is cui bonis. nu. 54. 273
¶ mater transiens ad secunda uota, nullo modo potest à filio donationem reuocare, nisi ille sit molitus iacturam toti substantię maternæ. C. de reuo. dona. l. fi. nu. 92. 320
¶ mater non potest legitimum hæredem filii impuberis grauare in legitima. de vulga. substi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

vulg.subſt.l.centurio.nu.127. 84
1 mater præ decedente pupillo admittitur ſubſtitutus ex tacita pupillari pupillo poſtea moriente in pupillari ætate:& quare.de vulga.ſubſti.l.cęturio. nu.34. 77
1 mater an teneatur dotare filiam. ſoluto matrimonio l. dotis cauſa.numero 77. 42
mater Iudea an teneatur dotare filiam orthodoxam.ibid.
mater hæretica an debeat dotare filiam chriſtianam:& an onus dotandi trãſeat in ſiſcum.ibi.nu.78.
mater an teneatur dotare filiam quando pater eſt inops, & ipſa mater eſt dites: & quid ſi filia tunc eſſet dites.ſoluto matrimonio l.dotis cauſa. nu.78. & 80. 41
1 mater ſi inſtituat ſecundum maritum,& ſubſtituat vulgariter filios communes, filii primi matrimonii poterunt intẽtare remedium.l.hac edictali.C.de ſecun d is nup.de vulg.ſubſt.l.hæredes.nu.88. 61
1 mater tranſiens ad ſecunda vota an poſſit exemplariter ſubſtituere filiis primi matrimonii.late nu.67.de vulga.ſubſti.l.ex facto.nu.65. 91
1 mater non poteſt etiam hodie pupillariter ſubſtituere filiis & quid ſtante ſtatuto, quòd habeat filios in poteſtate.de vulga.ſubſti. l. moribus. numero 22.&24. 70
1 mater teſtatoris vocata ex tacita pupillari excludit matrem pupilli.de vul.ſubſti. l.moribus.nu.62. 73
mater pupilli an excludatur per tacitam pupillarem, ſi teſtator ei legauit ſun dum ſub conditione ſi non nupſerit.ibi.nu.56.
matre priuata iure ſuccedendi filio, vt quia non petiit tutorem intra annum, an ſubſtitutus ſuccedat ex tacita pupillari.ibi.nu.58.
mater pupilli committens ſtuprum poſt mortem teſtatoris excluditur per tacitam pupillarem ſed an admittatur ſubſtitutus,an vero fiſcus.ibi.nu.59.
mater tranſiens ad ſecunda vota an excludatur per tacitam pupillarem.ibi.nume.53.
1 mater non videtur conſtituta tutrix per hæc verba, relinquo filium in cuſtodiã matris ſuæ.de vulg.ſubſt.l.centurio.nu.198. 88
Item nec per hæc verba,volo,quod vxor mea ſit domina,& adminiſtratrix, & quod omnes ſubditi obediant.ibid.
1 MATRIMONIVM contrahens videtur de filiis cogitaſſe, cur ita. C. de reuo.dona.l.ſi vnquam.nu.46. 312
matrimonium non reuocatur ſuperueniente prole legitima. ibidem. numero 54. 313
2 matrimonium non probatur forma etiam iuncta cum nominatione. reſponſo cxx.nu.5. 165
1 matrimonium quot modis ſoluitur ſoluto matrimonio nu. 25. in continuatione rub. 35
matrimonii onera varia ſunt vt ſigillatim traditur.ſol.mat.nu. 57. in continuatione rub. 37
2 Si in cõtractu matrimonij contrahens aliquem ſuum dicat,vel faciat heredem cenſetur in eum vltimum iudicium conferre.reſp.103.nu.31. 158
vbi agitur de Matrimonio principaliter,probationes plenæ requiruntur: ſecus ſi incidenter de eo tractetur.reſp.102.nu.6. 165
In probando Matrimonio antiquo probatio admittitur quæ alias non admitte retur.reſp.102.nu.7. 165
1 matrimonii appellatione largo ſumpto vocabulo veniunt ſponſalia.ſol.matri, nu.21.in continua.rub. 35
2 MECHANICAS artes ad docendum admiſſi in ciuitatem an & à quibus ſint exempti.in trac.de peſt.c.5.nu.221. 93
2 MEDICV San & quando teneatur medicari gratis.in trac.de peſt.c.7.nu.93. & ſeq.vſque ad nu.102. 68
medicus qualiter conuincatur inſidiatum fuiſſe vitæ defuncti. ibid.nu.78. Et an & quando iſto caſu teneatur ad damna & intereſſe. numero 79. ibidem.
1 medicus que ſcire debeat vt dicatur habere ſcientiam ęgritudinis.de iureiur. l. admonendi.nu.83. 20
1 medici tenentur mederi gratis pauperibus.ſoluto matrimonio l. ſi conſtante. nu.36. 54
2 medicus non debet ex arrogantia ſalutem infirmo polliceri. in tract. depeſt. c. 7.nu.95. 98
medicis qualiter conſtitui debet ſalarium vt citius infirmi liberationem conſequantur.nu.147.Et à quibus repetere poterit reſpub,dictum ſalarium,& qua actione.ibid.nu.149. 99
medicus Papę vel Imperatoris æquiparatur duci.nu.110. ibi.
medicorum errores cum mortuis ſepeltri dicuntur.ibi.nu.24.
2 medicus ſi liber eſt æquiparatur profeſſoribus artium liberalium:maxime quo ad ſalaria & ea gaudet immunitate,qua legum doctores.in tract.de peſt.c.7. nu.109. 99
medicus ſalariatus de publico an & quando poſſit ab infirmis aliquid exigere. ibi.nu.111.& multis ſeq.Et an poterit à ſanis oblata recipere.nu. 119. & ſeq. ibidem.
medicus ſalariatus de publico pauperum curam quemadmodum & diuitũ ſuſci pere debet: alias priuandus venit ſalario & expellendus ab officio. ibid. nume.102. 98
medico non licet paciſci de ſalario cum infirmo nec cum eo contrahere.ibi.nume.86.
medicum oportet eſſe bonis & Chriſtiano neceſſariis moribus prędituin. ibid. nu.51. 97.
medico forenſi cui conſtitutum fuit ſalarium diurnum, an debeatur ſalarium pro eo tempore,quo iterit in itinere. numero 129. & ſequenti. Et an poſſit petere ſalarium pro die feriata in honorem Dei. numero 113. & ſequen. Et quid ſi vno die egit iter trium dierum:quod erit ei dandum ſalarium. nume.134.ibi. 99
medicus qui leuem infirmitatem magnam fecit,& breuem longã,qua pœna plẽcti debeat ibi.nu.81.82.& ſeq. 98
medicus forenſis cui conſtitutum eſt ſalarium diurnum, & qui in itinere eſt infirmatus an debeat conſequi tantum ſalarium quod ſufficiat pro reuertendo ad domum.nu.135.Et quid ſi equus ab ipſo conductus ei derobetur in itinere, an ſibi competat actio contra infirmum. ad pretium ibidem. numero 126. 99
medicorum appellatione qui veniant.ibidem numero 6. 9. 10.11,12.& 13. fol.97.
medicus an poſſit quis dici etiam ſi non ſit doctoratus. in tract.de peſt.c.7. numero 8. 97
medicus nouellus', qui vt plurimum dici ſolet parentum occiſor,; an computari poſſit in numero eligendorum pro ciuitate. numero 14. ibidem.
medicus imperitus tanquam ſicarius eſt cauendus.nu.28.ibi.
medici imperiti vnico medicaminis genere omnes ægritudines ſanare ſe putãt. ibid.nu.29.
medicorum auxilio ſæpe ſanantur qui alias morituri erant.ibi.nu.1.
medicorum electio ad quos ſpectet.nu.1.Et quot medicos debeat ciuitas habere & reliqua loca.ibi.nu.3.
medicus quis dicatur.& medicorum appellatione qui veniant.ibi.nu.5. & ſeq. vſque ad nu.17. 97
2 medicus qui pro reip.ſalute ac pro ſubueniendo egenis ac infirmis in ciuitate re manet peſtilenti,gaudet priuilegio teſtandi cum quibus poteſt teſtibus & immunitate ab omnibus muneribus. in tractatu de peſte capi. 2. numero 17. 79
2 medici inſtruentes mendicantes validos qualiter ſe poſſint debilitare, qua pœna teneantur.in trac.de peſt.c.4.nu.175. 86
2 medicus debet artis peritiam ad vnguem ſcire.nume.23.in tract.de peſt.c.7.nume.23. 97
medicus an teneatur de homicidio ſi ob eius negligentiam ſit mortuus infirmus ibi.nu.75.& 80. 98
medicus an & quando poſſit cogi mederi.ibi.nu.88.
medicos honorare decet propter neceſſitatem.ibid.nu.27. 97
medici imperiti homines officioſſime occidere dicuntur.nu.15.ibi.
medicina ſecundum Lucam de Penna eſt ars in qua coniectura præualet rationi.nu.26.ibid.
medicus conductus à communitate,qui finita locatione medicatur vt prius,an intelligatur tacite reconductus ibi.nu.123. 99
medico an & à quibus debeatur ſalarium,licet non ſit conuentum. nume. 124. ibidem.
medico non ſalariato de publico,quo caſu merces ei debetur ab infirmo an & quando petere & exigere debeat mercedem præſtitæ ſeruitutis. nu. 125. & 126.& ſeq.
medicus peritus & diligens debet adeſſe aromatario cõponenti medicinam,ne, vt fieri ſolet,immiſceat quid pro quo ibi.nu.47. 97
medicus debet adeſſe infirmo in mortis periculo conſtitutomec excuſatur,ſi minus idoneum ad cuſtodiam dimiſit.nu.48.Et an teneatur ad perſonalem cuſtodiam infirmi de morte non ſuſpecti.nu.49. ibid.
medicamina multa adinuenit præteritorum maiorum experientia,numero.42. ibidem.
medicina pluries reiterari,niſi vrgeat neceſſitas non debet.nu.43. ibid.
medici ſcientia parum prodeſt,niſi adſit ſolertia.nu.44.ibidem.
medicus vt perfectus poſſit dici quibus opus habet. numero.45.& ſequentib. ibidem.
medico plus cæteris conuenit eſſe manſueto,pudico,& ſobrio.ibi. nu.60.61.& ſequen. 98
medico vt mors infirmi non imputetur,quot & quæ requirantur.num.64.& 65. ibidem.
medicus imperitia cuius mortuus eſt infirmus, qua pœna veniat mulctandus. Et ibi an valeat argumentum de iudice ad medicum. nume.66.& ſequentib. ibidem.
medicus qui ſalarium recepit pro curanda proda gra alicui,qui paulo poſt occi ſus fuit:an teneatur reſtituere dictum ſalarium.ibi.nu.137. 99
medicus qui cum infirmo vel repu.cõuenit curare infirmos tempore peſtis pro certa mercede ſibi poſt liberationem exſoluenda an & quando teneatur ipſo eodem pretio eos liberare,ſi paulo poſt infirmus recidiuauit,vel peſtis eſt reuerſa.nu.138.& ſequen.vſque ad nu.146.ibi.;
medicus contrahens matrimonium cum relicta defuncti,quem curauit, eſt ſuſpectus de morte.nu.105.ibi. 98
medicus quis & quando æquiparatur obſtetrici.nu.106.& ſeq.ibi,
medicus an poſſit mederi infirmis nolentibus.nu.103. ibid.
medicus an dare debeat infirmo medicinam de qua dubitat an vtilitas vel damnum ex ea proueniat.nu.104.ibid.
medici peritia quomodo & quibus indiciis cognoſci poſſit. ibid. nu.31.& ſeq. vſque ad finem tractatus medicorum. 97.98.99.
medico licet interdum ſe laudare.nu.33.& ſeq.ibid.
medici imperiti quare parabolani dicantur.nu.34.ibid.
medico debent infirmi obtemperare,alias peccant.numero 37.
Et quando excuſentur,ſi aliquid nociturum medico prohibente ſumunt.nume. 38.ibidem.
medicamina congruo tempore exhibita proſunt, nimis autem properata vel retardata nocere ſolent.nu.39.ibid.
1 MEDIVM concludendi non narratio in libello ſpectandum:de acqui.poſſeſſ.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.11. 201
1 medium dicitur omne quod eſt inter duo extrema.de leg.j.l.per omnia. numero 17 100
media pertinentia non impediunt extrema coniungi.de leg.j. in continua.rub. num.3. 98
2 medium concludendi in quacunque petitione attendi debet.reſponſ.clx.numero.1. 192
2 medium concludendi in quocunque iudicio attenditur. reſpon. cxcvij. numero 3. 216
1 MELIVS, habet plures ſignificationes.de no.ope.nun.l.de pupillo.§.memi niſſe.numero 17. 188
1 MENDACIVM ſine dolo & fraude ſed ignoranter prolatum, non eſt punibile.de re iud.l.qui cum ſe.num.2. 229
2 MENDICI infirmitas an ſit vera vel ſimulata poteſt quilibet etiam non ad id deputatus tactu vel alio experimento inueſtigare.in tract. de peſt.c.4. numero 176. 86
mendicantes qui ex induſtria vel aliũde viuere poſſunt,grauiter peccant ſi elecmoſynas pauperibus inualidis neceſſarias ſibi vſurpent. ibidem numero.199.
mendicantes validi tempore peſtis expellendi ſunt extra locum,ibidem numero 165.
mendicantes validi an poſſint cogi purgare vias publicas,& plateas.ibid.num. 166.177.& 178.
mendicantibus qui proprio ſudore victum ſibi quærere poſſunt,immeritorium eſt

In omnia Io.Fran.Rip.opera.

eſt eleemoſynam facere.ibid.nu.167.
medicantes qui medicaminibus tibias ſibi intumeſcere faciunt qua pœna ſint plectendi.ibid.nu.173.
1 MENTIS defuncti declaratio etiam colligi poteſt ex actu nullo.de vulg.ſubſtitutione.l.hæredes.nu.64.fo.61.& nu.183. 67
mens potius quam verba eſt inſpicienda.de vul.& pupil.l.hæredes.num.20. 60
2 mens coniecturata defuncti non minus obſeruanda eſt quam expreſſa.reſponſ. 131.nu.18. 174
1 mens magis quam verba ſpectanda non ſolum in vltimis voluntatibus, ſed etiam in contractibus.quæ ſit ratio.ad ſenatuſ.Treb.l.hæredes.§.cum ita.numero 31. 177
mens vſque adeo ſpectanda eſt,vt etiam ſi mentem ſpectando,actus nullus redderetur,tamen ſpectanda venit.ibi.nu.32.
mens debet demonſtrari ſaltem ex larga ſignificatione verborum:alias ſtandum eſt proprietati ipſorum.ibi.nu.33. 177
menti non eſt ſtandum,niſi voluntas colligatur ex diſpoſitis:imaginari etenim mentem non poſſumus.ibi.nu.34.
1 mens potius quam verba ſpectanda,& ratio.reſtringe vt nu.5.ad ſenatuſ.Treb. l.vbi pure.§.te rogo.nu.4. 174
1 MENSES ſex in materia purgationis moræ dicũtur longũ tempus. de verb. obli.l.ſi inſulam.nu.63. 278
2 MENTIO expreſſa dicitur, quæ ſit verbis generalibus.de reſcrip. c. ad aures.nu.14. 33
2 mentionem ſpecialem exigentia, non comprehenduntur ſub generali gratia. reſpon.clxix.nu.3. 197
2 MERCATOR ſolum habet fori prerogatiuam,quando agitur de re mercantili.reſpon.79.nu.2. 142
2 mercatores noſtri temporis qui ſtant domi,& mutuant ſub vſuris: an gaudeant priuilegio mercatorum.de iudic.e.j.nu.100. 51
1 mercatores an teneantur edere libros rationum, maximè hodie, cum ſoleant de conſuetudine libros rationum conficere.latè diſquiritur.de eden. l. ipſe diſpice.nu.8. 295
2 mercatores ſi reportauerint librum anni præcedentis, & in reportationibus ſe referant ad librũ dicti anni, an ſi nõ reperiatur liber,talis reportatio probet de iure.l.admonendi.nu.36. 18
1 mercatorum curia ſola æquitate vtitur:& in ea omnis æquitas ſeruãda fieri efficaciter obligat promittentem.de verborum obliga.in continua. rubr. numero 40. 254
1 MERCES præſentes & futuræ an comprehendantur in generali hypotheca bonorum.latiſſ.de pigno.l.conuentio generalis.nu.8. 26
1 mercedes diurni laboris an poſſint pignori obligari.de pign.l.obligatione.numero 44. 29
1 MERETRIX accuſata quod meretricem lapillo percuſſit,an debeat condẽnari:cum dicto lapillus,habeat tam varia ſignificata.de acqui.poſ.in l.poſſeſſio.nu.10. 196
1 meretrix licet poſſit incarcerari contra diſpoſitionem authenti. ſed nono. C. de exſt.reo.meretrix tamen nupta non poterit incarcerari.de verb. oblig.l. is cui bonis.nu.20. 271
meretrix ſi ex ſtatuto inuita duci poſſit ad lupanar, nupta tamen non poterit. ibidem.
1 meretrix non turpiter accipit.de verb.obli.l.ſi plagii.nu.10. 293
2 meretrices tempore peſtis expellendæ ſunt extra loca. in tract.de peſt. c. 4.numero 163. 86
meretrix vicinis reclamantibus poteſt expelli de vicinia.nu.164.
2 MERITA & integritas affectionis Gallorum non meruerunt, vt Baſilienſis ſanctio male reformaretur.reſpon.38.nu.21. 119
2 METVS ad probationem legitima probatio requiritur. reſpon.105.numero 4. 119
1 metus litium eſt iuſtus metus:ex quo plura inferuntur.ad ſenatuſc.Treb.l. 1.§. ſublata.nu.18. 156
2 metus purgatus dicitur,ſi matrimonium ſponte celebratur & dos à parentibus conſtituatur.reſp.105.nu.5. 159
2 metus purgatus dicitur per ſpontaneam cancellationem ſubſecutam,ſeu liberationem.reſp.clxvij.nu.6. 195
1 meticuloſus contractus non validatur iuramento.reſp.138.nu.8. 180
1 MILES annis ſingulis à ruſticis certas operas recepturus aut ſolidos quinque pro opera,partem operarum,& partem pecuniæ petere non poteſt, nec econtra ruſtici inuito militi perſoluere poſſunt de leg. 1.l. ſi ex toto.§.ſi ita legatum.nu.5. 115
1 miles etiam non poteſt filio arrogato ſubſtituere in bonis ipſius arrogatitia am platur.l.ſed ſi plures.§.in arrogato.ſupra eodem. de vulg.ſubſti.l.centurio. nu.32. 77
1 miles an poſſit per fideicommiſſum priuare filium legitima:cõmunis quod ſic: cui adhæret.de vulgari ſubſtitutione.l.centurio.nu.45. 78
miles iubendo hæreditatem reſtitui in dubio an præſumatur velle grauare filiũ vel parentes in legitima.poſt multa quod non.ibi.nu.46.& 49.
2 miles non poteſt promoueri ad ſacros ordines nedum ad beneficia eis annexa. reſpon.16.nu.1. 109
miles præſumitur in conflictu intuliſſe violentas manus in hoſtes. ibidem.numero 2.
1 miles condemnatus ſoluere quod debet ſi totum ſoluat non oppoſita exceptione ne conueniatur vltrà quam facere poſſit,an poterit repetere.de re iudi.l. miles.nu.1. 226
miles an poſſit renuntiare priuilegio,ne conueniatur vltra quam facere poſſit. ibidem.
miles qui domi & non in caſtris contraxerit,an gaudeat beneficio,ne conuenia tur niſi inquantum facere poteſt.ibi.nu.3.
miles à militia miſſus per ignominiam an gaudeat prædicto priuilegio. numero quarto.ibid.
1 miles an poſſit per directam militarem priuare filiũ,vel parentes legitima. cõclu.non poſſe iure nouiſſimo.de vulga.& pup.ſubſti.l.centurio. numero.43. folio 78.
1 miles quanuis poſſit pupillariter ſubſtituere pupillo, etiam non facto pro ſeipſo teſtamento,non tamen exemplariter furioſo, niſi ſibi prius teſtamentum fecerit.de vulgari ſubſtitutione.l.ex facto.nu.70. 91
1 milites noſtri temporis an gaudeant huius legis beneficio, ceteriſque militaribus priuilegiis?diſtinguuntur tria genera militum.de vulg.ſubſti. l.centurio. nume.9. 75
milites pedeſtres an gaudeant:quod ſic.ibi.nu.11.An pedeſtres non ſtipendiati, apud Gallos aduenturiers,vocati:quod non.ibi.nu.11.
Item an milites nauales quod ſic.declara tamen vt ibi.
milites nauales an gaudeant priuilegio ne cõueniantur vltra quam facere poſſint.de re iudi.l.miles.nu.6. 226
milites cęleſtis militiæ an gaudeant beneficio, ne conueniantur vltra quam facere poſſint.ibi.nu.7.
militi acquiritur vtilis rei vendicatio in re empta ex pecunia ſua, quod qualiter procedat, ibi traditur.in quibus cau. pign. l. ſenatuſconſulto. numero 19. 33
2 milites armatæ militiæ pro republi. militantes poſſunt dum ſunt in acie teſtari quomodo velint aut poſſint:habentque ſubſtituendi facultatem. in tract.de peſt.c.1.nu.15.& 16. 97
milites armatæ militiæ ſi tempore pacis militiam deſerat, venit gradu de ponendus Et idem dicendum de milite cęleſtis militiæ,tempore pacis curam ſibi creditam deſerente.in tract.de peſt.c.1.nu.149.& 150. 77
milites interceptus ab hoſtibus an percipere debeat ſalarium pro tempore captiuitatis ibi.nu.113. 76
miles qui belli tempore ſuſcipit cuſtodiam caſtri,tenetur ad dãnum etiam ſi caſtrum ablatum eidem fuerit per vim.ibi.nu.42.
2 MINOR quemadmodum conſequitur reſtitutionem aduerſus alienationem rei,eo quod ea fuerat maiorum ſuorum,ita & prędii,eo quod ſitum ſit in loco ſalubri.in tract.de peſt.c.4.nu.3. 83
2 minores & mendicantes ex priuilegio habent poteſtatem confeſſiones audiendi,& abſoluendi. Et an cuilibet liceat abſque licentia proprii ſacerdotis recurrere ad minores & prædicatores.in tract.de peſt.c.8.nu.34.& ſeq. 101
2 minor viginti annis repellitur à teſtimonio in criminalibus. reſpon. lxxij. numero 11. 138
1 minor an poſſit edere actiones: quod non ſine curatore, & iudicis decreto. fallit vt ibi. ad ſenatuſconſultũ Trebellia. l. 1. §. fuit quæſtum. numero 34. 159
minor eligens non amittit ius eligendi: quia nulla eſt electio. idem die in electione infami.vel ſerui facta ſine iuſſu patris vel domini.de leg.1.l.ſerui electione.nu.11.& 12. 108
2 minor.xx.annis ſtatuto prohibitus teſtari,an intelligatur prohibitus codicillari.de leg.1.l.ſciendum.nu.20. 104
1 minor reſtitutus aduerſus repudiationẽ legati,an intelligatur reſtitutus ad portionem coniuncti, & ſic ad ius accreſcendi.de leg. 3. l. re coniunctı. numero 152. 141
1 minor iurat de veritate dicenda, licet non iuret de calumnia. C. de eden. l. is apud.nu.24. 298
minori creditam vel ſolutam pecuniam, in vtilitatem minoris verſam probare voleus, quid probare tenetur. de priui. credi.l. ſi ventri.§. eorum ratio. nume.11. 237
minor an ita demum teneatur creditoribus,ſi probauerint pecuniam in eius vtilitatem verſam:an vero ſufficiat eſſe acceptam in rem minoris. de pignio. l. ſi is qui bona.nu.12. 31
MISERABILIS perſona quæ dicatur,ſtatur iudicis arbitrio:item quę dicatur perſona vilis.ſol.mal.l.ſi conſtante.nu.30. 54
2 MISERICORDIAM non merentur,qui ex propria culpa in neceſſitatem inciderunt.in tract.de peſt.c.3.nu.50. 82
MISSA maligni ſacerdotis an ſit audienda. in tract. de peſt,capi. 8. numero 60. 101
1 MISSIO in poſſeſſionem facta non ſeruato iuris ordine, reuocatur etiam iuris ordine non ſeruato:& ſic lite non conteſt.de acqui.poſ.§. nihil commune. nu.186. 209
miſſio in poſſeſſionem ex primo decreto cur delegetur etiã magiſtratibus municipalibus.de dam.infec.l.cum res.nu.3. 190
2 Miſſio ex primo decreto procedit quando conuentus cõtumaciter latitat.reſp. cxl.nu.4. 182
1 MISTAE actiones magis realibus deſeruunt quam perſonalibus.ſi cert.pet. in continua.rub.nu.15. 2
1 MITIVS agitur cum lege, quàm cum homine.de verborum obli.l.ſi inſula. nu.56. 278
mitius agitur cum homine priuato,quàm cũ miniſtro legis,id eſt, cum iudice. ibi.nu.57.
1 mitius agitur cum deo,quàm cum homine.de reuocan. donatio.l.ſi.poſt numerum 227. 237
1 MOßILI rei perdita naturali poſſeſſione,perditur & ciuilis.de acqui.poſ.l. rem quæ nobis.nu.8. 210
2 MODVS ſecurus exprimendi valorem beneficii, quis ſit: ita vt impetrans non videatur ſe aſtringere ad probandum certum valorem. de reſcrip. c. ad aures.nu.30. 34
1 MOLENDINO quod poſitum erat ſuper flumine publico, ſublato,& loco habito pro derelicto,perditur ius præoccupatiõis & prælatiõis.de flumi.l. quominus.nu.103. 250
Sed an verunque copulatiue requiratur,ſcilicet quòd ſit deſtructum,& quod ſic habitum pro derelicto:late ibi.
molendini ædificium qualiter debeat eſſe deſtructum,vt perdatur ius præoccupationis & prælationis.ibi.nu.108. 251
molendini ædificio deſtructo qualiter probatur locus habitus pro derelicto. ibidem.
molendinum habenti in parte ſuperiori an liceat tempore ſiccitatis colligere aquam inuito domino molendini inferioris.conclu.licere. limita quintuplici ter.ibi.nu.94.& 95. 250
molendinum an liceat facere in priuato flumine in parte inferiori cum damno ſuperioris:quod non,ſi inferior ita potuit opus facere vt ſuperiori non noceret. ibi. Sed quid ſi inferior aliter non potuit:an tunc liceat ei libere cum damno ſuperioris molendinum facere.conclu. quod ſi aqua antea deſcendebat in inferiorem partem non poſſe impediri ſolitum aquę curſum. ibidem.
molendina an cenſeantur vendita vendito caſtro cum pertinentiis. ibid. numero 130. 251
molendinum ſi tribus commune ſit,& duo velint certam quantitatẽ locare,tertius vero maiorem quantitatem habere vult,aliàs retinere partem ſuam,an audiatur.ibi.nu.138. 252
molendinum commune tribus ſi duo velint locare Titio,tertius vero Caio, quid iuris erit.ibi.nu.139.Quid autem ſi duo velint locare Titio, alius vero vult

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

vule retinere suam & sociorum partes conducere eodem pretio an audiatur: quod sic.ib.
molendinum in flumine nauigabili licite habet,qui per se & authores suos illud possedit per tempus immemorabile.de flumi.l.quominus.nu.38. 248
molere soliti in molendino domini an cogi possint perseuerare;quod non.& cõ probat egregiis similib.de flumini.l.quominus.nu.132. 251
molendinum licite habetur in flumine nauigabili authoritate statuti ciuitatis, quæ ex consuetudine præscripsit flumina & portus.de flumi.l. quominus,numero 35. 248
molendinum in flumine si duo aut plures fecerint,potior est conditio præoccupantis;quis autem dicatur præoccupasse,vt aliis postea opus facientibus præferatur.latissime disputatur : conclusio traditur.nu.51.de flumi.l.quominus. nu.47. 248
molendinum dicitur rusticum prædium.de fluminibus.l.quominus,nume.125. folio 251.
molendinarius capi non potest pro debito ciuili in molendino.ibi.
molendina an computentur inter immobilia, an vero inter mobilia : conclu. quod si soio cohæresnt, immobilia, si non cohæreant, mobilia censenda sint:ex quo inferuntur plura.ibi.
molendinum sine molis an proprie dicatur molendinum,quòd sic,ex quo infertur ad statutum vt ibi.nu.129.
molendinum si plures in eodem flumine ædificarint, nec appareat quis præoccupauerit,sine incepetit,quid iuris ? quòd forte dirimatur quæstio an sit locus gratifica ioni.ibi.nu.55. 249
molendinum construere volenti in flumine publico, an liceat facere æluſam, aut immittere tigna in ripa vicini.ibi.nu.63.
molendinum constructum habens,impedire non potest volentem aliud ędificare ea ratione, quòd de cætero tot molentes non accedant ad istud molendinum.ratio ibi.de flumnib.l.quominus.nu.82. 249
molendinum ædificare in superiori parte in damnum habentis molẽdinum inferius nemini licet in flumine publico.de flumi.l.quominus.nu.30. 247
Molendinum licite habetur expermissu principis,vel senatus in flumine nauigabili vel faciente aliud nauigabile.ibi.
molendinum in flumine priuato ædificare cuilibet licet,etiam cum damno iam habentis molendinum inferius.ibi.nu.25.
Hoc verũ,nisi ædificans principaliter ædificaret,vt nocetet molendino inferiori.ibi.nu.26.
Aquam tamen orientem in fundo meo etiam in graue præiudicium vicini inferioris,& vt sibi principaliter noceam,mihi licet quocunque volueto diuertere.ibi.nu.28.
molendinum inferius si ita ledatur ex constructione superioris, quod aqua in totũ sibi tollatur,tunc cogi potest superior secũdo ædificans vt sinat aquã defluere.intellige vt ibi.
molendinum quilibet licite habet in flumine non nauigabili authoritate iurisgentium.ibi.nu.42. 248
molendinum an liceat facere in inferiori parte fluminis cum damno superioris molendini:quod non in flumine publico.ibi.
molendinum plurium dominorum commune si impetu aquę, vel aliter sit destructum:qualiter succurratur reficienti,antrefecere volẽti quod tribus remediis,si sint socii,duobus vero si socii non sint.ibi.nu.119. 251
Limitatur quatuor modis:de quarum limitationum veritate.ibi.
MOLETSARI quis dicitur si is molestetur qui habet regressum cõtra eũ. resp.iij.nu.9. 105
MONACHAM alloquẽs in monasterii ostio vel ad fenestram,punitur ſtãte statuto,ne quis alloquatur monacham in monasterio sine licentia Abbatis fæ.de verb.obl.l.1.nu.52. 257
monachatus,non facit perdere originem.resp.lxxiij.nu.7. 150
monachi fuga probata , probatum erit delictum apostasiæ.de iureiur. l. admonendi.nu.166. 22
monacho mortuo ante hæreditatem aditam, an monasterium præferatur substituto.de vulg.sub.l.hæredes.nu.154. 65
Monachus in acquirenda hæreditate,an equiparetur seruo, an vero filio.ibid. num.154.
monachi velle qualiter transferri dicatur in monasterium. 154. ad medium ibidem.152.
monacho instituto repudiante an monasterium admittatur excluso substituto. de vulg. supsti.l.hæredes.nu.150. 65
monachi non consentientes compromisso possunt si velint priuatos potestate eligendi admittere.respon.38.nu.25. 119
MONASTERIVM cui relicta in testamento fuere centum , si testatoris filiam in monialem reciperet,an admittatur ad legatum reiecto grauamine. de leg.j.l.cum filiofamil.nu.19. 117
monasterium,an excludat substitutum,quando testator substituit vnum de familia adiecta causa:quia vult bona sua perpetuo remanere in familia.ad senatuscon.Trebel.l.ex facto.§.si quis rogatus.num.40. 167
monasterium an excludat filium testatoris substitutum.ibi.nu.41.
monasterium excludit substitutum sub conditione,si grauatus decesserit sine liberis.ibi.nu.36.
monasterium,an etiam excludat substitutum sub conditione,si grauatus decesserit sine liberis ex suo corpore , & legitimo matrimonio procreatis.ibidem. num.37.
monasterium cur admittitur excluso substituto ? & sic quæ sit ratio. §. sed hoc præsenti. in auth. de sanctiss. episco. varię referuntur , de quarum veritate. ibidem.
monasterium,habetur loco filij.late ibid.
monasterium an censeatur directo substitutum testatore ita disponente,si filius meus decesserit sine liberis,volo de bonis meis fieri monasterium. de vulg. substi.l.centurio.nu.200.fol.88.An huiusmodi substitutione contineatur pupillaris remissiue ibidem.Idem si dicatur eo ipso deueniant, est enim directa substitutio.ibid.nu.182.fo.87.Idem in his verbis, protinus perueniat. ibi.Idẽ in iis,omnino perueniant. &c.ibid.
monasterio destructo perduntur iura monasterii, & bona applicantur superiori tanquam vacantia . Sed an bona quæ monachi elargiti sunt monasterio sint eis expulsis restituenda destructo monasterio remiss. de flumi. l. quominus.nu.107. 251
monasterium excludit substitutum,etiam sub conditione,si institutus decesserit sine liberis ex suo corpore natis.Et an habeantur loco filii.de reuo.dona. l.si ynquam.nu.92.& 93. 314
MONIALES in eleemosynis faciendis præferendæ sunt viris etiam religiosis.in tract.de pest.c.1.nu.158.& 159. 92
MONITIO an sit necessaria ad constituendum quẽ in mora: & ibi vide elegantem doctrinam Bald.resp.lxij.nu.6. 131
Monitio bina semper requiritur,vbi agitur de priuatione iuris alicuius. ibi. de acqui.pos.l.rem quæ nobis.nu.43. 211
MONITORIVM quod regulariter loquitur de indebitę ac iniuste detentis, habitis,& perceptis:ad licite ac iuste detenta ac habita non porrigitur. resp.xcvi.nu.1. 155
monitorio non adstringuuntur qui bona voluntate defuncti tenent & possidẽt. resp.lxxvij.nu.19. 141
monitorium contra detinentes,vel non reuelantes,an liget de bitę detinentes: & non reuelantes ea quæ sciunt,sed probare non possunt.in tract.de pest. c. 8.nu.126. 102
MONOPOLIVM facientes quo annona carius vendatur, quomodo puniendi sunt.in tract.de pest.c.4.nu.203. 86
MOTVS proprius licet excludat vitiũ surreptionis non tamen facit vt Princeps habeat intentionem præiudicandi tertio.resp.lxxxj.nu.7. 147
motus proprius an defendat gratiam àvitio surreptionis.de rescrip.c,ad aures. nu.33. 34
MORAE purgatio quibus casibus non admittitur.respon. cxxxvij. numero 107. 179
moræ purgatio admittitur ex interuallo circa præparatoria iudiciorum. resp. lxxxv.nu.5. 151
moræ purgatio an admittatur re interempta.de verb.obli. l. si insulam.numero 69. 278
moræ purgatio impeditur per deuolutionem iuris in alterum factam à lege propter moram.ibi.nu.119. 280
moræ purgatio de iure cano.admittitur,etiam vbi esset appolita dies,& pœna. de verb.obli.l.4.§. Cato.nu.67. 267
moræ purgatio non est licita in causa appellationis;& quare.de verb.obli.l.si in sulam.nu.16. 276
moram purgare an possit,qui promissa sub pœna adimplere iurauit,quòd non nisi subsit iusta causa.ibi.nu.90.92.& 122. 229
mora non potest per reum purgari,quando ius actoris est effectum deterius.ibi. nu.27.& nu.306. 276.& 280
mora præcedens purgatur per solam oblationem extraiudicialem factam ante lit.contest.ibi.nu.65. 278
moram commissam in faciendo purgare debet reus intra modicum tempus:nõ expectata lit.contest.ibi.nu.33. 276
mora commissa non potest purgari à reo contumace,in litem contestando, nõ minus quam lis fuisset contestata.ibi.nu.34.
moræ purgatio non admittitur etiam in decisoriis iudiciorum,vbi est dies & pœna:secus in preparatoriis.ibi.nu.61. 298
mora purgari potest in iuramento assertorio,id est, per eum qui iurauit omnia fuisse, & esse vera.ibi.nu.94. 239
morosus liberatur à pena per oblationem æstimationis rei peremptæ post moram,si oblatio fiat intra tempus purgandi moram.ibi.nu.98.
mora purgari debet intra modicum tempus:verũ vbi dies expressa est in obligatione,secus in die subintellecta:quia tunc vsque ad litem contestatam permissa est purgatio:& cur diuersum.de verb.obliga.l.si insulam.nu.30.31. 276
moræ purgatio non est licita vsque ad litis contestationem, quando interesse actoris non repræsentatur in purgatione moræ.ibi.nu.23.
mora purgari potest vsque ad lit. contest. reo offerente interesse excedens æstimationem factã:amplia vt ibi.nu.24.
moram purgare potest reus , quamuis non offerat interesse: creditori tamẽ purgata mora succurritur,vt interesse consequatur.ibi.nu.25.
moræ purgatio impeditur propter singulare interesse,quod passus est aduersarius propter moram.ibi.nu.105. 280
moræ purgatio remouetur per defectum conditionit.ibi.nu.115.
moræ purgatio impeditur,quando resolutio contractus causatur propter morã ibi.nu.116.
moræ purgatio impeditur , si purgationi moræ renuntiatum sit. ibidem. numero 117.
moræ purgatio non admittitur,vbi est pœna,& dies tacite subintellecta , quam promissor ex natura obligationis potuit præuidere. de verb.oblig.l.si insulã. nu.48. 277
moræ purgatio admittitur,vbi est pœna & dies tacitæ subintellecta,quæ preuideri non potest.ibi.nu.40.
moræ purgatio admittitur vbi in obligatione est pęna & non dies. ibidem numero 50.
moræ purgatio admittitur vbi est dies hominis,& pœna legalis late de veritate. ibi.nu.51.
mora an purgari possit,si reus promiserit interesse, casu quo opus intra annum non fecerit.ibi nu.52. 278
Moræ purgatio admittitur vbi est dies & pœna quæ nõ committitur per lapsum diei.ibi.nu.53.
moræ purgatio nõ admittitur vbi est facta nouatio tam obligationis, quàm solutionis.ibi.nu.54.& 108. 278.& 280
moræ purgatio admittitur vbi facta est nouatio obligationis & nõ solutionis.de verb.obl.l.si insulam.nu.55. 278
moræ purgatio admittitur in prętoriis stipulationibus,etiã vbi appolita est dies. & pœna.ibi.nu.41. 277
moræ purgatio admittitur in vltimis voluntatibus , quando dies appolita fuit causa multiplicandę obligationis.secus in contractibus:& cur diuersum. ibid. nu.42.
moræ purgatio an admittatur in contractibus bonę fidei,ubi appolita est dies & pœna.ibi.nu.43.
moræ purgatio non admittitur,ubi est pęna & diest cera,secus vbi est dies incerta.ibi.nu.44.
moræ purgatio admittitur,quando pœna & dies adiecta est causa demonstrationis,& non causa differende solutionis.ibi.nu.45.
moræ purgatio admittitur,vbi adiecta est pœna , & dies quæ tacite subintellecta erat à lege.ibi.nu.46.
mora purgari potest,vbi cõuentum fuit,quod debitor admoneretur à creditore declara vt ibi,nu.47.
moram purgare volenti opere promisso , an sufficit ante litem contesta,incepisse opus, an vero requiratur quod sit perfectum.de verbo.obligat.l. si insulam. numero

In omnia Io.Fran.Rip.opera.

nume.6. 275
mora an purgetur,si promissor operis , qui nondum aliquid præparauit antequam respondeat libello,offerat quod illico vult facere opus : an per talem oblationem euitet interesse.ibi.nu.7.
moræ purgatio an liberet debitorem ab interesse ipso iure , an vero ope exceptionis.ibi.nu.9. 275
moram purgare an liceat,quando principalis obligatio concipitur in persona vnius, & pœnalis in persona alterius.ibi.nu.99. 180
moræ purgatio non impeditur,per simplicem transfusionem obligationis principalis in pœnalem de persona vnius in personam alterius. de veritate late ibi.nu.100.
moræ purgatio impeditur per translationem principalis obligationis in pœnalem de persona stipulatoris in alium, per quam clare constat de mente contrahentium volentium transferre obligationem.& nu. 121.& 114. 280
Quando autem dicatur clare constare de mente contrahentium ibi traditur.ibi dem nu.101.
morę purgatio cur non admittatur post litem contest.ibi.nu.76.fo.278.nu.109 fo.280
mora geminata est impurgabilis,& multa egregiè de effectu geminationis.ibi. nu.77.& nu.110. 279.& 280
mora commissa in ipsa litis contestatione potest purgari vsque ad sententiam, quando nulla alia præcessit;mora.ibi.nu.76. 279
morã purgare non potest debitor,stante statuto vel rescripto quod procedatur de rigore.ibi.nu.13. 276
morẽ ni possit purgari per debitorem stante statuto quod debitor per instrumẽtum garentigiatum possit omnibus iuris remediis cogi ad obseruandum promissa.ibi.nu.14.
mora an possit purgari per reum in extraiudicialibus,quando ius creditoris effectum est deterius?quod non.ibi.nu.28.
moræ purgatio non admittitur vbi est facta executio à lege, vel ab homine. & nu.113.ex quo plura notabilia dicta inferuntur,nu.83.& seq.limita.nu.87.de verb.obli.l.si insulam.nu.82. 279
mora duplex.si cer.pet.l.quod re,nu. 1. 11
Morę diffinitio.ibid.
Mora regularis quid:& quid irregularis.ibi.nu.2.
mora terminus æquiuocus.ibi.nu.4.
moræ purgatio admittitur vsque ad sententiam in stipulatione de iudicato solvendo ob rem non defensam.de verb.obl.si insulam.nu.72. 278
moræ purgatio admittitur vsque ad sententiam in pęnis legalibus quæ ex delicto debentur.limita & intellige vt ibi.nu.73.
moræ purgatio admittitur vsque ad sententiam,in actionibus arbitrariis. ibid. numero 74.
mora irregularis contrahitur absque interpellatione. si cert.pet. l.quod te. numero 36. 14
moræ purgatio non admittitur,vbi appolita est dies & pœna:latissime deverita.de verborum obligationibus. l. si insulam. numero 37. fol.276 .& numero 107. 280
mora purgari potest vsque ad litis contest. super pœna vel interesse . verum de æquitate non de rigore.ibi.nu.9. 275
mora purgari poterit etiam ubi est dies & pœna,quando conuentum est , quod creditor teneatur prius certificare debitorem.de verborum obligat.l. ita stipulatus.nu.14. 281
moræ purgatio ex æquitate permissa est tam actori,quam reo:nisi subsit aliquid ex xviij.impedimentis quæ seriatim traduntur.de verborum obliga.l .si insulam.nu 10.4. 280
moræ purgatio an impediatur per clausulam,rato manente pacto. late.ibidem. numero 80. 279
moræ purgatio an sit licita , quando stipulatio vel pœna est commissa propter malefactum.ibi.numero 85.& 113. 279.& 280
MORATORIA gratia non est proponenda,nisi debitoribus petentibus. respon.lxxxvij.numero 7. 151
MORBVS ob id morbus dicitur,quod mortẽ causet.in prælud.tract.de pest. numero 4. 72
morbus seu infirmitas quotuplex sit.numero 2. ibidem.
Morbus & uitium quomodo inter se differant.nu.6.ibid.
Morborum genera quot sint.Et ibi morbum iuxta locorum diuersitatem diuersa sortiri nomina.nu.5.ibid.
MORTIS cogitatio omnia mundana ostendit esse vana.in tract.de pest.c. 8. nu.152. 103
mortem timere est quæ in hoc seculo stulte faciũt insipientes.in tract.de pest.c. 4.nu.156. 85
morti proximus vel in articulo mortis constitutus 15 dicitur,qui graui laborat morbo vel cui iuitus imminet naufragii,vel latronum timor.in tract.de pest. c.3.nu.47. 81
mortis cogitatione turbati,nesciunt quid agant,& solent omnibus affirmatiue respondere.de verb.obl.l.1.§.si quis ita.nu.10. 260
mortis dies dicitur nostra dies.ad senatusc. Treb.l. hæredes. §. cum ita. numero 11. 176
mortem asseuerans ante verisimilem notitiam præsumitur esse conscius alicuius conspirationis.resp.7.nu.3. 106
MVLCTA solùm pro contumacia,& contemptu imponi potest.respo.205. numero 5. 113
mulcta regulariter requirit condemnationem.& vide nume. 2.ibidem nume. 1.
Mulcta pro ficta contumacia imponi non potest: quæ tamen imposita petenda est reuocari:& ibi vide aliqua de reuocatione.respon.clxxj.nume.12. 198
MVLIER an & quando possit esse testis.in tracta. de pestc. capitulo 2. numero 18.& 22. 77
mulier an & quando testis esse potest in subsidium.nu.19.ibi.
mulier potest esse testis in militis testamento.nu.23.ibi. 80
mulieres etiam duæ tantum possunt esse testes in testamento inter liberos.nume.24.ibid.
mulier clarissima ex consuetudine Galliæ iudicare potest.resp.103.nu.7. 158
mulier & minor,qui ex statuto non possunt contrahere sine consensu propinquorum,an possint donare causa mortis communis.quod nõ.deveritate ibi. de leg.1.l.sciendum.nu.10. 103
mulier non excusatur à pœna legis,non est dubium.C. de leg.cum legatum de beat accipi de manu hæredis.de restit.spo.c.sæpe.nu.92. 71
mulier quæ cum vno duntaxat fornicata est,an dicatur inhoneste uiuere.de iud. c.1.nu.97. 51
mulier tenetur operari ad vtilitatem mariti. Operæ autem multiplices: & quas illa teneatur præstare marito.resp.124.nu.4.& 5. 168
mulier consilio Galli non adstringitur:cum filios in potestate non habeat resp. 130.nu.13. 172
mulieres ab errore iuris excusantur.resp.lv.nu.7. 128
mulieris agentis est in potestate vel agere in loco originis, vel in loco patrimonii.resp.122.nu.2.vel in foro viri.6. 161
mulier etiam consentiente viro in causa contra eum mora cogi non potest testificari.resp.119.nu.3. 165
Licet contractus mulieris de rabus dotalibus iuramento nõ firmetur quo ad hęredes,secundum quosdam:hæredes tamen tenentur releuare eius animam,à periurio.resp.123.nu.1. 167
Mulier pro dote in quæstis post suam obligationem præfertur habentibus expressam anteriorem:idem in ecclesia in quæstis per prælatum.de priuileg.credi.l.priuilegia nu.31. 239
mulier si non possit contrahere sine consensu propinquorum , non etiam poterit distrahere . de acquirenda possessione in continuatione rubri. numero 10. 195
mulier habens duos filios , quorum alter mortuus est antequam nuberet , alter postquam secundo nupsit , non priuatur successione fili , qui de transitu ad secunda vota non fuit conquestus. de reuocandis dona. l. fi. numero 204. 326
mulieri indotatę competit iudicit officium nobile pro alimentis petendis à marito.de priuileg.cred.l.priuilegia.nu.12. 238
mulier habeus expressam hypothecam pro dote, an præferatur habentibus etiam expressam anteriorem . de priuilegiis credito.l.2.§. si sponsa numero 20. 235
mulier an sit testis omni exceptione maior, vt vna mulier faciat semiplenã probationem.de iureiurando,lege,admonendi.nu.179. 23
mulieri maritatæ luxuriosæ an possit interdici bonis:quod sic.de verb.oblig.l.is cui bonis.nu.19. 271
mulier quæ ex statuto non potest contrahere sine consensu propinquorum , poterit tamen stipulari & acquirere.de verborum obligatio.l.is cui bonis.nu mero 45. 27
mulier stipulata à marito,& eius fideiussore,in casibus,in quibus obligatur,dotẽ sibi reddi quandocun que soluto matrimonio,an marito vergente ad inopiam possit agere contra fideiussorem. soluto matrimonio l.si constante.nume.93. 57.
Quid autem si mulier fuerit stipulata dotem sibi reddi in omnem euentum dotis restituendæ , an poterit fideiussor conueniri in casu inopiæ mariti : & quid si in omnem euentum dotis restituendæ , & soluendæ. ibidem numero 95.& 96.
mulier ob inopiam mariti potest conuenire socerum , & econtra , quando maritus & socer sunt correi,& nõ socii.soluto matrimonio l.si constante.numero 52. 55
Idem si simpliciter sint correi & non socii.54.de veritate tamen ibi.
mulieres esse dotatas an principaliter interfit reipub.an vero secundario. solu. mat.l.dotis causa.nu.144. 44
mulier sterilis an habeat priuilegia,de quibus in l.1 ff.sol.matr.late disputatur. tandem dist.ibi.nu.124.& 126.
mulier intercedendo pro dote,non iuuatur Velleiano.sol.mat.l.dotis causa.nume.99. 43
mulier pro dote saluanda experiri potest tam remedio huius legis quam.l.si cu dotem.§.si vero dotem.supra eo.& in cuius sit electione, an mulieris,an mariti,an vero iudicis.sol.mat.l.si constante.nu.11. 53
mulier habens hypothecam expressam in bonis mariti , an præferatur creditoribus habentibus expressam anteriorem late.soluto matrimonio.l.dotis causa.nu.1. 39
mulier potest dotem constante matrimonio repetere quam primum constat bona mariti non sufficere ad satisfaciendum omnibus creditoribus licet sufficiant ad satisfaciendum doti.sol.mat.l.si constante.nu.4. 52
mulier potest dotem constante matrimonio repetere contra maritum vel socerum,altero tãtum vergente ad inopiam:siue maritus & socer sint,duo correi siue non.sol.mat.l.si constante.nu.52. 55
mulier an perdat dotem propter osculũ luxuriosum,& tactum mamillarũ. sol. matr.l.ij nu.9. 46
mulier adultera an perdat dotem,si maritus invita non querelauit contra eam sed decesserit non facta querela ibi.nu.10.
mulier potest sibi præiudicare in dote negligendo:licet non possit faciendo.intellige vt ibi.sol.mat.l.si constante.nu.1. 52
mulier potest agere ad dotis repetitionem si bona mariti non sufficiant ad conseruandum statum nobilitatis mariti quamuis sufficiat doti, & creditoribus, ibi.nume.7.
mulier scienter incestas nuptias contrahens,an possit dotem à marito repetere.sol.mat.nu.29.in continuatione rubricæ. 35
mulier an possit intentare remedium.l.in omnibus.ff. de iudiciis,marito vergente ad inopiam.sol.mat.l.si constante.nu.15. 53
mulier quæ scienter contraxit matrimonium cum paupere , an vtatur remedio huius legis & similium.latissime.soluto matrimonio.l.si constante.numero 49. 55
mulier quæ constante matrimonio committit adulterium,perdit dotem & bona paraphernalia: & torus separatur.soluto matrimonio l.soluto matrimo. nu.7. 46
mulier an habeat hypothecariam cum priuilegio prælationis , pro augmento dotis.sol.mat.l.dotis causa.nu. 28. 40
MVLTA conceduntur in consequentiam,quæ principaliter non concederẽtur.resp.xlvij.nu.4. 123
multa in quo numero verificentur.de legatis primo.l.per omnia.nu.12. 100
MVTANTES formam fundi in fraudem decimarum , an à decimis liberentur : & ibi , quando mutatio dicatur facta in fraudem.respon.lxv.numero 9. 133
MVTATO aliquo omnia censentur mutata quæ ab eo normam & regulam capiunt.sol.mat.l.si constante.nu.77. 56
mutatione personæ an mutetur priuilegium. responso . xxxj . numero 16. & 34. 11
mutare quid sit.de eden.l.edita.nu.35. 306
mutatio status in melius auget ius antiquum non autem aufert.respon.301.nume.19.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

me.19. 11
2 mutatio voluntatis nō præsumitur in dubiis.de cauſ.poſ.& propriæ, c. cum eccleſia ſutrina.nu.23. 61
2 MVTVA confeſſio coniugum pro matrimonio facta matrimonium probat. reſp.71.nu.5. 137
1 MVTVATI argenti pretium an poſſit reddi in pecunia alterius ligę,ſi cer. pet.l.ij.§.mutui datio.nu.15. 10
2 mutuans an poſt ſolutum mutuum poſſit licitè quod ſibi ſponte offertur, ſuſcipere.in tract.de peſt.c.7.nu.115. 99
2 mutuans pecunias eccleſiæ, quando teneatur probare pecunias verſas fuiſſe in vtilitatem eccleſiæ.reſp 62.nu.3. 131
1 mutuans in refectionem ædificiorum habet tacitam hypothecam priuilegiatā in eis.in quibus cau.pign.l.ſenatuſc.nu.6. 32
Limitatur & declaratur multimode.ibi.& ſeq.
mutuans ſub vſuris ad refectionem ædificii, an habeat illud tacite hypothecatum.ibi.nu.7.
1 mutuans in refectionem domus, habet priuilegium exigendi,de priuil. cred.l.ſi ventri.§.diuus.nu.1. 236
mutuans in refectionem domus habet tacitam hypothecam & priuilegiatā, vt etiam habentibus expreſſam anteriorem præferatur.ibi.nu.2.
mutuans pecuniam in refectionem domus,vt gaudeat prælationis & hypothecę tacitę priuilegio,quę requirantur.ibi.nu.3.
mutuans in refectionem inſulę habet eam tacite hypothecatam hypotheca priuilegiata, vt præferatur anterioribus creditoribus.in quibus cauſ.pig.l. ſenatuſc.nu.1. 32
Declaratur multimode.nu.6.ibi.
1 mutuans in refectionem ædificiorum habet priuilegium prælationis inter perſonales actiones.ibi.nu.2.
mutuans in refectionem ædificiorum ruſticorum an habeat tacitam hypothecam;& priuilegatam.ibi.nu.3.
mutuans ad reædificationem domus penitus diruę an habeat tacitā hypothecam.ibi.nu.4.
1 mutuam pecuniam ad numerum accipiens,an poſſit frumentū reddere ad menſuram:& quid econtra,an pro frumento poſſit reddi æſtimatio in pecunia. ſi cer.pet.l.ij.§.mutui datio.nu.10.& 11. 10
mutuato auro,vel argento ad pondus, an poſſit pro eo reddi pecunia|ad pondus vel ad numerum:& an eiuſdem materię vel ligę an vero diuerſæ ibi. nu. 12.latiſſimę traditur vſque ad numerum.16.
mutuata pecunia ad pondus an poſsit reddi aurum ad pondus. ibidem numero 13.
1 mutuans ad rem emendam ſi eam faciat ſibi hypothecare,prefertur in ea re etiam anterioribus creditoribus.in quibus cau.ſpig.l. ſenatuſconſulto.numero.13. 32
mutuans ad emendam rem an habeat eam tacite hypothecatam, latiſſime vſque ad finem legis.in quibus cauſ. pign. l. ſenatuſconſulto. numero 10. 32
mutuum vt dicatur, quatuor requiruntur: natura, conſuetudo, aptitudo, & actus;quæ omnia late examinantur,ſi certum petatur.l.ij.§.mutui datio.numero 17. 10
1 mutuum,& certum,quid differant. ſi certum petatur. in continua,rubri. numero 21. 3
1 mutuum an in dubio cenſeatur,ſi tibi dedero rem,& nō expreſſe dixero vt alia reddatur:an vero cenſeatur donatio aut depoſitum.ſi cert.pet.l.mutuum damus.nu.23. 8
mutuum an ſit,ſi contrahentes ſint huius propoſiti,vt eadem met res, que mutatur,reddatur.ſi cert.pet.l.mutuum damus.nu.13. 8
mutuum vt dicatur,neceſſe eſt vt res mutuatę in ſuo genere recipiant functionem:quę autem ſit iſta functio,& quis ſit horum verborum ſenſus.ibi traditur.ſi cer.pet.l.ij.§.mutui datio.nu.1. 9
mutuatę res cur magis per ſolntionem,quam per ſpeciē functionem recipiant: & quis ſit horum verborum ſenſus.ibi.nu.2.
mutuum conſiſtit in rebus,quę pondere,numero, vel menſura conſiſtunt. ibid. numero 3. 10
mutuum quæ ſubſtantialia habeat, ſi certum petatur l. mutuum damus. numero 6. 7
1 MVTI aliquot à natiuitate qui loquelam recuperarunt. de vulga.& pupilla. ſubſtit.l.ex facto.nu.4. 89
mutus poteſt matrimonium contrahere,idem in muto ſurdo & cæco ſimul:modo ex ſignis conſtet eum percipere quid ſit matrimoniū. de vulg.ſubſt. l. ex facto.numero 1, 88
mutus contrahere poterit ſpirituale matrimonium:ideo ingredi religionem & ſignis profiteri poteſt.ibi.nu.2.
1 mutus quomodo conſiteri debeat.in tract.de peſt.c.8.nu.89. 101
1 mutus omnia facere poteſt,quæ conſenſu ſolo perficiuntur. de vulga.ſubſti.l.ex facto.nu.2. 89
mutus dicitur valetudinarius,infirmus,& morboſus.Quod facit pro ſtatutis facientibus mentionem de valetudinariis : vt etiam habeant locum in mutis. ibi.nu.3. 89
mutus loquelam recuperare poteſt:& ſic mutum eſſe non eſt naturalis,ſed accidentalis imperfectio.de vulg.ſubſti.l.ex facto.nu.4. 89
mutus & ſurdus non intelligens æquiparatur infanti & furioſo : ex quo infertur vt ibi.de verb.obl.l.ſtipulatio.nu.71. 258
mutus & ſurdus perfecte intelligens, an æquiparatur pupillo, an vero adulto? communis quod adulto.ibi.nu.72.limita & declara.nu.73.
1 mutus an poſſit prohibere nouum opus per iactū lapilli,de no.oper,nuntia.l.de pupillo.§.meminiſſe.nu.28. 188
1 mutus poteſt nutu vel per ſcripturam conſiteri peccata ſua.de verb.obli.l.ſtipulatio.nu.36. 257
1 muti, ſurdi, prodigi, & ſimiles, an habeant tacitam hypothecam in bonis curatorum. de priuileg. cred. l. dabimus. §. ſi quis cum tutor. numero 17. 236
1 mutus nec poteſt aliquem audire in confeſſione penitentiali:nec baptizare:nec celebrare ſacra,nec chriſmare:nec dare ordines.de verb.obli.l.ſtipulatio. nu. 30.31.& 32. 257
mutus non poteſt interponere decretum,nec authoritatem præſtare. ibidem numero 33.
mutus an poſsit eſſe teſtis.concluditur quod ſic nutu,vel per ſcripturam,ibidem nu.34.& 37.

¶ De litera N.

1 NATVRALES filij faciunt deficere conditionem ſi ſine liberis,ſi teſtator erit naturalis quamuis ſit in dignitate conſtitutus.de veritate ibi.ad ſenatuſcon.Treb.l.ex facto. §.ſi quis rogatus.nu.22. 165
Naturales filii non excludunt ſubſtitutum, quando teſtator grauauit filiam,ſi decederet ſine liberis:& quid in fœmina extranea à teſtatore grauata.ibi.nu.23. 166
naturales non excludunt ſubſtitutum,legitimum, & naturalem filium teſtatoris.ibi.nu.24.
naturales non excludunt eccleſiam ſubſtitutam.ibi.nu.25.
naturales non excludunt ſubſtitutum, ſi grauatus habebat naturales & legitimos tempore teſtamenti.ab hac tamen receditur.ibi.nu.26.
naturales excludunt ſubſtitutum in conditione,ſi ſine liberis, expreſſa, ſecus in tacita,& in l.ſubintellectas:& cur diuerſum.latiſſi.ibi.nu.27.& 28.
naturales an faciant admitti ad luerum eum,qui fuit inuitatus ad lucrum,ſi liberos habuerit,ibi.nu.29.
naturales ſubſtitutum non excludunt, quando apparet de voluntate teſtatoris contraria.ibi.nu.30.
naturales,an tunc excludant ſubſtitutum,cum teſtator nobilis habebat naturales filios.ibi.nu.14. 165
1 naturales an & quando veniant filiorum appellatione.ad ſenatu.Tre.l.ex facto §.ſi quis rogatus.nu.58.65.69.70.& ſeq. 167.168
1 naturalis filius non eſt de agnatione patris,de vulg.ſubſti.l.Lucius. numero 1. folio 94.
naturalis filius an Digeſtorum iure poſſet vniuerſalis hæres inſtitui extantibus legitimis filiis,& vxore.ibi.nu.2.
naturalem filium an poſſit pater hoc iure vulgariter ſubſtituere extantibus legitimis,& vxore.late.ibid.nu,3.
naturalem filium an poſſit pater iure nouo vulgariter ſubſtituere legitimo.ibi. nume.4. 95
naturalis filius iure nouo etiam ſuperſtite vxore poteſt à patre in totum inſtitui & ſubſtitui.ibid.num.5.
1 Naturalibus liberis an pater poſſit exemplariter ſubſtituere licet pupillariter non,de vulg.ſubſti.ex facto.nu.57. 90
1 Naturalis obligatio an oriatur ex ſtipulatione ne maleficium fiat de verb.obli. l.ſi plagij.nu.3. 293
1 Naturalis obligatio non oritur ex ſtipulatione nutu facta, & ſic non valet talis ſtipulatio etiam in vim pacti nudi:declara vt ibi.de verbo. oblig.l.j.§.ſi quis ita.nu.13. 262
1 Naturali inueſtito ab eccleſia,an emphyteuſis tranſeat ad naturales filios inueſtiti. ad Treb.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.nu.66. 167
Naturali filio pater ſtipulari non poteſt, ſicut nec mater filio. limita & inferas vt ibid.nume.67.
1 naturales an & quando faciant deficere fideicommiſſum. ad Trebellianum.l. ex facto.§.ſi quis rogatus.nu.15.16.17.& 18. 165
1 naturales non dicuntur proprie filij.C.de reuocan.donatio.l.ſi vnquam.numero 73. 313
1 Naturales, an excludant ſubſtitutum extante ſtatuto, quod naturales ita ſicut legitimi ſuccedant.ad Treb.§.ſi quis rogatus.nu.20. 165
naturales in feudo ſuccedunt domino infeudante vaſſallum, quem ſcit habere filios naturales, pro ſe & filiis natis,& naſcituris.ibid.nu.12.
naturales qui dicuntur & quæ requirantur, vt propriè dicantur naturales. ad ſenat.Trebel.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.nu.4. 165
2 NATVS extra ciuitatem tempore peſtis, cenſetur natus in ciuitate, à qua mater aufugerat.in tract.de peſt.cap.1.nu.181. 78
1 natus ex damnabili coitu matri nullo iure ſuccedit. reſponſo. 120.numero 1, folio.165
2 nati ex coitu quamuis damnato,modo non ſit punibilis de iure ciuili, matri & auiæ ſuccedunt.reſpon.cxcj.nu.6. 212
1 NAVIS an æquiparetur potius ruſtico prædio, quàm vrbano, quod ruſtico. de flumi.l.quominus.nu.124. 251
naues applicare,funes alligare,& retia exſiccare in nauibus, & molendinis de ſuper nauibus conſtructis non eſt licitum.ibi.nu.122.
2 NAVTIS an & quando liceat in naui publicas merces defuncti quicquam priuati imponere.in tract.de peſt.c.5.nu.31, 89
2 NECESSITAS quot modis ſumatur.de conſtit.in rubri.nu.17. 3
2 Neceſſitatis tempore an poſſunt cogi pecunias habentes illas reipublicæ mutuare.& quomodo.in tract.de peſt.cap.4.num.185. 86
2 NEGANS nolle comparere an contumax ſit:& vide quomodo procedat.reſpon.25.nu.6.& 7. 113
1 NEGATIO præpoſita ſigno vniuerſali facit æquipollere ſuo contradictorio:poſtpoſita vero facit æquipollere ſuo contrario.ad ſenatuſ.Treb.l. hæredes.§.cum ita.nu.105. 182
1 negatiua ab eo probanda eſt,qui ſe ex illa defendit.ad ſenatuſ.Treb. l. ex facto. §.ſi quis autem.nu.7. 170
1 Negatiua negando plus excludit,quam affirmatiua affirmando includat.ad ſenatuſc.Treb.l.hæredes.§.cum ita nu.85. 181
2 negatiua coarctata ad ſcripturam ex inſpectione ſcripturæ venit probanda. reſpon.149.nu.14. 187
2 negatiua implicite non differt à negatiua explicite.reſpon.42. 116
2 negatiua eſt triplex.de cau.poſſeſ.& proprie. c.cum eccleſia ſutrina.numero 72, folio 62
negatiua facti quando ſit probabilis.ibid.nu.73.
negatiua regulariter per rerum naturam eſt improbabilis. ibidem numero 74.
2 negatiua probari poteſt octo modis. de cau.poſ.& proprie.c. cum eccleſia ſutrina.ibid.nu.79.80.81.82.83.84.85.86.87. 63
1 negatiua iuncta nomini ſubſtantiuo, negat nominis ſubſtantiam, & effectum tantum;iuncta participio negat relatiuum,& nomen.ratio ibi.de vulg.ſubſti. l.Centurio.nu.93. 81
1 negatiua prolata indefinitè æquipollet vniuerſali. de vulga. ſubſtit. l. hæredes. num.191. 67
1 negatiuæ probandæ onus transfertur in aduerſarium, quando præſumptio iuris eſt pro aſſerente.ſol.matr.l.ſi conſtante. nu.19. 53
negatiua coarctata ab ſcriptura probatur per ſcripturam.ibidem numero 20.
1 negatiua præpoſita verbo,poteſt,abnegat actum & potentiam,de verbo.oblig. ſtipulatio.nu,3. 256

negatione

In omnia Io.Fran.Rip.opera.

1 negatione quando res efficiatur dubia,& quando non.de iureiur.l.admonendi. nu.88. 20
2 negans id quod ſcripturam expoſtulat,non tenetur probare,quando non reperitur ſcriptura,cum præſumptio ſit pro negante.de verbo.oblig.l. in illa.numero 18. 274
1 negans poſitionem aduerſarii non poteſt poſtea ſuper illa ſe fundare.limita & declara vt nume.124.de acquirenda poſſeſſione. §. nihil commune.nu.122. fo.205
1 negatiua quod iurans non ſoluerit,qualiter probetur.de verbo.obli.l.in illa.nume.21. 274
negatiua probari poteſt per relationem exploratorum.de veritate ibi.de verb. obli.l.in illa.nu.31. 274
negatiua probatur per ſcripturam,ad quam coarctata eſt ipſa negatiua. ibi.numero 32.
negatiua coarctata loco,tempore,& perſona probabilis eſt:& qualiter in ea teſtes deponere debeant.ibi.nu.33.
negatiua quod accuſatus non vulneraſſet Sempronium tali hora in tali loco probatur per teſtes deponentes quod talis accuſatus non potuiſſet vulnerare quin eum vidiſſent.ibi.nu.34.
negatiua quid proprie ſit,& quotuplex.ibi.nu.11.& 12.
negatiua probanda eſt ab eo qui ſe fundat in illa,amplia tripliciter. ibidem.numero 13.
negans pecuniam numeratam,vel dotem traditam,probare non tenetur. ibid. nu.14.
Negans ſibi fuiſſe ſolutum,vel factum quod fieri debeat,non tenetur probare. amplia,vt ibi.nu.15.
negans ſi habeat iuris præſumptionem pro ſe,onus probandi transfertur in aduerſarium.ibi.nu.16.& 17.
negatiua hæc,quod pecunia non fuerit verſa in vtilitatem vniuerſitatis,probanda eſt ab agente contra eum,qui accepit pecuniam mutuo nomine vniuerſitatis.ibi.nu.27.
negatiua per quam oſtenditur aduerſarium non habere legitimam perſonam ſtandi in iudicio,nunquam probanda eſt à negante.ibi.nu.23.
negatiua regulariter eſt improbabilis.ibi.nu.29.
2 NEGLIGENTIA an & quando adſcribatur culpæ.in tracta.de peſt.c.7. nu.77. 98
2 negligentia non eſt improbanda,ex quo diligentia non eſt profutura.reſponſo. 106.nu.2. 159
2 NEGOTIA eccleſiaſtica laicorum prohibitione non obſtante per prælatos eccleſiarum non per laicos,nec laicorum iudicio ſunt diſcutienda,de iudi. c. decernimus.nu.1. 51
2 negotiorum geſtor qui incitat debitorem,an teneatur cauere de rato. de cōſti. c.cum M.Ferra.nu.142. 16
2 negotium omnę videtur demandatum ex delegatione ſub hac forma facta, cognoſcat prout iuris fuerit.reſp.39.nu.4. 119
2 negotia ſua facere permiſſum eſt cuilibet prout melius poteſt.reſpon.69.numero 14. 136
2 negotiantes etiam clerici nō habent immunitatem à ſolutione datiorum.vide contraria non obſtantia.nu.18.& 19.reſpon.68.nu.17. 135
2 NEMO præciſè cogitur ad tactum.reſpon.167.nu.4. 196
2 nemo ſe iuuare poteſt ex eo quod nititur impugnare.reſp.55.nu.5. 118
2 nemo iactare ſuum velle præſumitur.reſp.75.nu.3. 140
2 NEOPHITVS propter reliquias Iudaicę perfidię,prohibetur à teſtimonio contra Chriſtianum.Nec admittitur ad officia lecularia.nu.31.de reſcri. ca.eam te.nu.30. 31
1 NEPOTES cū patruis & ſimilibus concurrentiis an dicantur venire ex perſona matris,an vero ex perſona propria.ad legem Fal.l.in quartam.nu.199. fo.153
nepotes cum patruis & ſimilib.concurrentes in legitima in ſtirpes ſuccedere, ſi vero cum aliis nepotibus, in capita,an ſit verum,ſecundum Bal. ſententiam ibi.nu.200.
nepotes,an imputent in legitimam, an dotem maternam, quando filia ſoluto matrimonio morte mariti reuerſa eſt in domum patris,& ibi mortua ſuperſtitibus liberis,& patre.ibi.nu.201.
nepotes habentes dotem maternam,vt hæredes matris,non tenentur illā imputare in legitimam,puta ſi auus in caſum non exiſtentium liberorum; tantum fuerit ſtipulatus dotem ſibi reddi;quo caſu ex tacito pacto remanet penes nepotes,vt hæredes matris.ibid.nu.192.
1 nepos ex filia,an faciat deficere conditionem ſi ſine hærede maſculo quod non. ad ſenatuſ.Treb.l.ex facto.§.ſi quis ita.nu.8. 171
2 nepos an ex aui matrimonio,aut eius corpore dicatur natus.reſpon.183.nume ro 20. 207
2 nepotes ex filia præmortua an viuente auo habeant ius petendi legitimam ex perſona propria:etiam ſi eorum mater eidem renuntiauerit cum iuramento. reſp.84.nu.3. 150
2 nepotes præteriti & virtute clauſulæ codicillaris grauati per fideicommiſſum reſtituere eorum portionem:an duas quartas detrahere poſſint.reſpon.128.nu me.20. 150
2 nepotes ſunt de deſcendentibus,& ex corpore aui.reſponſo.clxxxiij.numero 1. fo.207.
2 nepotes ſpurii ex filio legitimo & naturali præmortuo non poſſunt abinteſtato ſuccedere auiæ paternę ſtante prole legitima,ſecus ex teſtamento.reſp. 191. nu.7. 212
1 nepos ex filia,an faciat deficere conditionē,ſi ſine hærede,vel ſine liberis quod ſic. d ſenatuſc.Treb.l.ex facto.§.ſi quis ita.nu.3. 171
nepos ex filia,an faciat deficere fideicommiſſ.ſub conditione, ſi ſine hærede ex ſuo corpore naſcituro.ibi.nu.7.
1 nepotes, penes quos virtute conſuetudinis dos materna remanet an dicantur dotem habere ab auo,an vero à matre?& ſic hæredes matris?cōmunis quod ab auo.ad leg.Falc.l.in quartam.nu.191. 153
neptis,an teneatur imputare in legitimam ſibi debitam in bonis patris,dotem habitam ab auo.ad leg.Fal.l.in quartam.nu.206.& 207. 153
2 NEPTVNVM improbe acculat qui ſecundo naufragium fecit.reſp. 150. num.15. 188
1 NESCIENTIA quid ſit:& qui differat ab ignorantia.de iureiuran. l. admonendi.nu.86. 20
2 NOBILES lege Romana,ſubiiciuntur oneribus locorum quos inhabitant, vel vbi bona poſſident.reſpon.92.nu.4. 153
nobiles lege communi immunes eſſe probantur.ibi.nu.1.
2 nobilibus præſertim infirmis ſunt meliora hoſpitia aſſignanda. in tract.de peſt. c.6.nu.16. 96
2 nobilis non habens vnde ſtatum ſuum,& dignitatem ſeruare poſſit pauper dicitur,licet habeat vnde viuere poſſit.in tract.de peſt.c.4.nu.180. 86
2 Nobilitas ſine virtute & probitate conſiſtere non poteſt. reſponſo. cxxxj. numero 27. 174
2 nobilitas vt præſcribatur,quanti temporis vſus requiratur:idem de priuilegio non contribuendi.reſpon.168.nu.10. 196
2 nobilitatis prærogatiua an immunitatem onerum adferat reſpon. 172.numero 2.8.& 9. 199
2 nobilitatem tetenur probare, qui ſe ſuper ea fundat. reſponſo. clxxxiij, numero.2. 208
1 NOLLE & non poſſe, an ſint paria. de vulgari ſubſtitutione.l.hæredes.numero 60. 61
2 NOMIMA verbalia ſonantia in delictum vnico actu verificantur. de iud.c. 1.nu.96. 51
nomina ſignificatiua alicuius officij,quod quis propria authoritate aſſumit,nō verificantur ex vnico actu.ibid.nu.98.
1 nomina appellatiua quæ dicuntur.de lega.j.l.ſi quis in fundi vocabulo.numero.25. 107
2 nomen ſuum,vel cognomen quenquam ignorare non eſt veriſimile.in tract.de peſt.c.5.nu.183. 95
2 nomina debent habere rerum conſequentiam.reſpo.5.num.25.& 26. 166
1 NOMINIBVS honeſtis denominationem heri ab initio curandum eſt, propter bonam vel ſiniſtram ſuſpitionem quæ ex bono, vel malo nomine reſultat.ſol.matr.nu.8.in continuatione rub. 34
2 NOMINATIO,cohabitatio & fama iuncta cum conſtitutione dotis plene probant matrimonium.reſpon.70.nu.7. 137
2 nominatio ſola coniugis inter coniuges probat matrimonium quo ad legitimationem filiorum.reſpon.120.nu.11.
NON exempti an teneantur præſtare collectas & onera pro exemptis.de re iud.l.ſi ſe non obtulit.nu.36. 91
non honoratus grauari non poteſt.reſponſo.130.numer.12.fol. 172. & reſpon. 131.num.3. 165
non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.reſpon.24.num.4.fol. 113 reſpon.76.nu.16. 173
2 nonnunquam quis ex perſona alterius conſequi poteſt, quod ex perſona ſua conſequi nullo iure poterat.reſp.184.num.2. 140
2 NOTARIVS dicens,in præſentia mei notarii, & teſtium infraſcriptorum atteſtatur ipſos teſtes intellexiſſe: nec teſtes recte præſentes dici poſſunt, qui non audiunt.reſpo.128.nu.7. 208
notarii imperitia voluntati teſtatoris obeſſe non debet reſpon.129.nu.7. 170
notarii nō ſunt cogendi edere inſtrumenta creditorum alicuius priuati,niſi interſit fiſci.reſpon.87.nu.8. 171
2 Notarius creatus a rege,an & quando poſſit conficere inſtrumentum extra regnum.in tract.de peſt.c.8.nu.52. 151
notarius epiſcopi an & quando poſſit aliquid recipere pro inſtrumentis ordinum.in tract.de peſt.c.7.nu.116. 101
1 notarii tenentur gratis inſtrumenta pauperibus explicare.ſolu. matri.l. ſi. conſtante.nu.25. 99
1 notarii imperiti vim clauſularum non intelligentes,eorum imperitia deſtruunt mundum: & bonorum virorum conſcientias ſępe in periculum ponunt. de vulg.ſubſti.l.Centurio.nu.83. 54
notarii quia quid ſcribant neſciunt: teſtantium voluntates ſæpe peruertunt ibidem. 80
2 notarius actorum prohibitus aliquid accipere pro ſcripturis,an poſſit recipere ſponte dantibus.in tract.de peſt.c.4.nu.113. 85
1 notarius dicens in inſtrumento omnes canonicos interfuiſſe in capitulo. excuſatur à falſo ſi illi qui ex priuilegio non tenentur adeſſe fuerint abſentes. de vulg.ſubſti.l.hæredes.nu.57. 61
notarius ſcribens præſentes conſenſiſſe, qui ſolum non contradixerunt:excuſatur à falſo.ibi.nu.54.
notarius cenſetur rogatus apponere in inſtrumento omnes clauſulas apponi ſolitas.de vulg.ſubſti.l.Centurio.nu.80. 80
2 notarius in contractu celebrando, tenetur apponere clauſulas conſuetas.de conſti c.cum M.ferra.nu.47. 9
2 notarius cogitur inſtrumenta conficere, alioquin incurrit periurium, & poteſt priuari officio.C.de eden.l.ipſe diſpice.nu.23. 297
notarius & argentarius debent habere mercedem de eorum ſcripturis.ibidem. num.24.
1 notarius aſſerens in inſtrumento mulierem,minorem, ruſticum, vel alias huiuſmodi perſonas renunciaſſe beneficio huius legis, an ex hac aſſertione intpediatur reuocatio.C.de reuoc.dona.l.ſi vnquam.num.118. 316
1 notarius dicens nullum protocollum feciſſe punitur periurij, & dicens amiſiſſe niſi probet caſum,torqueri poterit.de iureiur.l.admonendi.nu.150. 22
notarius poteſt inſtrumentum imperfectum etiam parti traditum refacere.ibid. num.162. 22
notario dicenti ſe errore non dolo aliquid omiſiſſe an credatur : remiſſiue. ibid. num.163.
1 notarius ſi ſingulo menſe teneatur referre inſtrumenta ab eo confecta epiſcopo,an dicatur ſatisfeciſſe ſtatuto, ſi retulerit epiſcopo ſe feciſſe inſtrumenta de quibus in protocollo.de re iudic.l.v.§.ſi iudex.nu.4. 225
1 notarius non poteſt inſtrumentum ſemel explicatum corrigere. de re iudi. l. quod iuſtit.nu.52. 232
1 notarius declarare debet verba inſtrumenti :alioquin illi inſtrumento non ſtatur.ſi cer.pet.l.j.nu.31. 4
1 notarius an poſſit acta edere partibus abſque iuicis iuſſu.de eden.l. is apud. numero 2. 297
1 notarius quas clauſulas cenſeatur rogatus apponere,& quas non. de verb.obli. l.qui Romę.§.duo fratres.nu.49. 289
1 notatius qui ſcripſit in inſtrumento,rogauit Titius, ſpopondit Meuius,an incidat in falſum ſi probetur interrogantem fuiſſe abſentem.de verb. obli.l. j.§. qui præſens.nu.3. 258
1 notarii ſunt vt plurimum idiotę,ignorantes ſenſum & intellectum verborum.de reuo.do.l.ſi vnquam.nu.43. 312
1 NOTORIVM veritotis, & notorium præſumptionis quid ſint.ſol. mat.l. ſi conſtante.nu.25. 54

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

notorium existens, & apparens quid sit: & quid notorium existens sed non apparens. fol. mar. l. si constante. nu. 14. 54
2 notorium an quis allegare teneatur licet id probare non astringatur. in tracta. de pest. c. 3. nu. 19. 81
1 notorium excludit quancunque præsumptionem contrariam etiam iuris & de iure, de re iudi. l. 4. §. condemnatum nu. 16. 223
1 notoria probanda non sunt. si cer. pet. l. 1. nu. 88. 6
1 notorium & consuetudo an possit probari per testes non iuratos. de iureiurā. l. admonendi. nu. 198. 24
1 notorium & sententia æquiparantur: quod qualiter intelligatur. de verb. obli. l. is cui bonis. nu. 8. 271
notorie criminosus non est ipso iure priuatus beneficio. ibi. nu. 9.
1 notorium quando sit allegandum, & quando non. de dam. infecto. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 35. 192
2 notoria ignorare non licet. respon. 40. nu. 10. 120
NOVA lex quando ligare dicitur. in tract. de pest. c. 39. 82
noui operis nuntiatio an habeat locum contra facientem sepulturam proæpeliendo homine iam mortuo. c. 4. nu. 138. 85
1 Nouata vtili actione iudicati quæ contra dominum competebat, an censeatur nouata actio directa quæ competit contra procuratorem. de re iudi. l. 4. §. si ex conuentione. nu. 11. 221
Nouatio sit hodie ops exceptionis in casibus, in quibus olim fiebat ipso iure de veritate tamen. ibi. nu. 8.
1 nouatio primitiuæ obligationis non fit per commissionem pœnę legalis. de verbo. obli. l. si insulam. nu. 19. 279
1 NOXAE deditio nem esse in obligatione quid referat potius quam si fit solum in facultate fol. endi. de re iudi. l. miles. §. decem. nu. 1. 227
noxæ deditio etiam in sententia deducta, est in potestate soluendi, & non in obligatione. de re iudi. l. miles. §. decem. nu. 1. 226
2 NVLLATENVS dictio, quid significet. de rescript. c. eam te. numero 41. folio 32.
nullitas sententiæ interlocutoriæ non potest sola proponi coram superiore iudice. intellige vt ibi. de re iudi. l. quod iussit. nu. 70. 233
nullus sibi ipsi esse obligatus potest: quia in eodem subiecto non datur actio & passio. de leg. 1. l. cum filiofami. nu. 10. 117
1 Nullus præsumitur fieri non soluendo. de re iudi. l. si quis ab alio, numero 6. fo. 229
1 Numerus septem testium, an sit de forma substantiali testamenti, an vero de forma probatoria. de lega. 1. l. nemo potest. nu. 27. 122
2 numerus testium supplet fidem, vbi de fide dubitatur. respon. 154. numero 5. fo. 190
1 Nuntians qui erat in quasi possessione alicuius iuris an nuntiando perdat illam quasi possessionem. & numero 11. de noui operis nuncia. §. meminisse. nu. 10. fo. 187
nuntians simplici verbo perdit facultatem demoliendi opus propria authoritate. ibi. nu. 36. & 37. 188
nuntians simplici verbo an possit incontinenti recuperare propria authoritate possessionem quam per verbalem nuntiationem amisit. ibidem. numero 37.
nuntiatio facta per hæc verba personalia, nuntio ne ædifices, an valeat, ibidem nume. 33.
Nuntiatio noui operis & prohibitio per præcorem, vel factum lapilliran sint diuersa. latissime. & nu. 7. circa medium. nu. 2. ibi. 187
nuntiatio verbalis facit aduersarium possessorem. secus in prohibitione quæ fit per præcorem de noui operis nuntiatio. §. meminisse. nume. 3. 187
nuntiationis diffinitio. ibi. nu. 4.
nuntiatione noui operis perditur possessio: non autem prohibitione: & quæ sit ratio diuersitatis. latissime de intellectu dicti & rationis vsque ad numerū 8. ibidem nu. 6.
1 Nuntiare nouum opus, & agere interdicto demolitorio cuilibet de populo licet, contra ædificantem in loco sacro. de interdict. l. videamus. numero 4. fo. 241.
NVNTIVS cui fuit numerata pecunia perferenda ad aliquem an si illā non deferat teneatur furti. si certum petatur. l. 2. §. mutui datio. numero quarto folio, 10
1 nuntio dicenti in relatione se citasse de commissione iudicis: an credendum sit de iudi. c. 1, nu. 90. 50

¶ De litera O.

2 OBEDIENTIAM denegare ei, in quem facta fuerit alienatio, quando vasallis liceat? respon. 179. numero vigesimo tertio. 203
1 Obire quid significet, & quot modis sumatur, ad senatusconsult. Trebel. l. hæredes. §. cum ita. nu. 12. 176
OBLATA pro fabrica, fabricæ acquiruntur. respon. xix. numero duodecimo. 136
1 oblatio realis non verbalis requiritur vbi lex facit mentionē de oblatione. de verb. obli. l. si insulam. nu. 66. 278
oblatio verbalis sufficit, quando debitum non est liquidum: sed an tūc teneatur offerens fideiubere de soluendo facta liquidatione. ibi. nu. 67.
oblatio pecuniæ debitæ facta in vno mariupio an dicatur legitima & realis. ibi. nu. 68.
oblatione sola eius quod petitur facta post litem contestatam non purgatur mora præcedens. ibi. nu. 69. & 70.
oblatione & depositione eius quod petitur, admittitur purgatio morę vsque ad sententiam: intelligę vt ibi. nu. 71.
1 oblatio quo tempore facienda sit ad constituendum ereditorem in mora & releuandum debitorem: & an post contractam moram à debitore. si cer. peta. l. quod te. nu. 21. 13
1 Obligatio inter patrem & filium hodie cadit in aduentitiis. soluto mat. l. si constante. nu. 100. 57
2 obligatio de constituta pecunia dicitur accessoria: ideo regulatur secundum naturam principalis. respon. 160. nu. 3. 192
1 obligatio naturalis an oriatur ex testamento minus solenni. ibidem. de leg. 1. l. nemo potest. nu. 29. 122
1 obligatio rem restitui diuiditur inter hæredes pro hæreditatiis portionibus. de verb. obli. l. 3. §. Cato. nu. 20. & 25. 263
obligatio rei restituendę est diuidua inter principales, pro rata: de veritate. ibi. num. 21.
obligatio rem restitui est indiuidua solutione. ibi. nu. 22.
obligatio rem tradi est indiuidua tam inter principales, quàm inter hæredes: ideo quilibet renetur in solidum. ibid. nu. 23.
2 obligatio priorum pignorum & fideiussorum non nouatur per dationem nouorum pignorum & fideiussorum. limitatur. de re iudi. l. 4. §. si ex conuentione. num. 7. 221
obligatione prima renouata cum interuentu nouorum fideiussorum, an intelligatur facta nouatio. ibid. num. 8.
1 obligatio qualiter dicatur indiuidua ex natura negotii. de verb. obli. l. 4. §. Cato. nu. 78. 268
1 obligatus ad dandum non liberatur nisi faciat rem perfectam accipientis. de re iudi. l. 4. §. Cellius. nu. 1. 224
1 obligatio naturalis an oriatur ex pollicitatione. C. de pact. in continua. rub. numer. 8. 301
1 obligatio ad interesse succedit in obligationibus faciendi: ideo obligatus ad factum, si non faciat, condemnatur ad interesse. de re iudi. 1. si quis ab alio. §. si quis promiserit. nu. 1. & 2. 229
1 obligationi facti indiuidui si vnus ex pluribus hæredibus contra fecerit, pœna vel interesse committitur contra omnes pro portionibus hęreditariis, fallit in 6. casibus. de verb. obli. l. 4. §. Cato. nu. 42. 265
1 obligans tempore cessatis bona sua, non censetur vestes hyemales obligare. de pigno. l. obligatione. nu. 4. 27
1 obligatus satisdare pro ulio eatenus est condemnandus ad interesse quatenus principalis soluere non potest. de re iudic. l. si quis ab alio. num. 1. 229
1 obligatus ad dandum vel faciendum aliquid debet probare se soluisse vel fecisse. de reuoc. dona. l. si. nu. 187. 325
1 obligatio de euictione & oligatio cedendarum actionum à pari procedunt. de re iudi. l. in depositi. nu. 4. 229
1 obligatio & actio quandoque oritur extra id quod agitur. de re iudi. l. si fe non obtulit. nu. 4. 289
1 obligatio precedens non nouatur per commissionem stipulationis penalis. Fallit vt ibi. de verb. oblig. l. ita stipulatus. nu. 66. 285
obligatio præcedens non nouatur per solam electionem actionis pœnalis. ibid. num. 67.
obligatio principalis nouatur per actionem pœnę quatenus est exactum. ibid, nu. 68. Intellige & declara quatuor modis.
1 obligatus ad diem potest, si vult antediem liberari. de re iudic. l. intra dies. numero 2. 228
1 obligationi facti diuidui si vnus hæredum contrafecerit, solus inipœnam incidit pro parte sua, & non alii. limita quadrupliciter. & nu. 71. de verb. obli. l. 4. §. Cato. nu. 52. 266. & 267
1 obligatus ad factum constituitur in mora absque interpellatione. de verb. obli. l. si insulam. nu. 5. 275
1 obligati si sint plures insolidum ex natura rei, non tamen propriè dicuntur duo rei debendi. de verb. obli. l. 4. §. Cato. nu. 32. 264
1 obligatio naturalis an oriatur in contractibus innominatis ante adimplementum: communis quod sic. latissimè de veritate. de verbo. oblig. in continua. rub. nu. 41. 254
1 obligatione generali bonorum veniunt mobilia, immobilia, iura & actiones futurę. de pignoribus. l. conuentio generalis. nu. 6. 26
obligatus dare certum pignus, non auditur volens dare aliud æquè idoneum. si cer. pet. l. 2. §. mutui datio. nu. 21. 11
obligatus fideiubere non auditur volens dare pignus. ibid. nu. 22.
obligatione generali bonorum veniunt futura: & quare. Ampliatur multimode, cum sequentibus nu. de pign. l. conuentio generalis. nu. 2. 26
1 obligatus satisdare pro alio inditincte condemnandus est ad interesse, quando subest iustus timor quod principalis fiat non soluendo. de re iud. l. si quis ab alio. nu. 2. 129
1 obligatio præcedens non nouatur per simplicem cautionem. de re iud. l. 4. §. si ex conuentione. nu. 5. 221
obligatio principalis non nouatur per dationem pignorum: vel fideiussorem: & quare. ibi. nu. 6.
2 In obligationibus facti non succedit obligatio ad interesse. responso. 150. numero 15. 188
In obligationibus difficultas facti excusat à pœna, mora, & periurio: & vide nu. 16. ibid. nu. 11.
1 obligationum diuersitas an presumatur ex diuersitate personarum. respon. 121. num. 7. 166
2 obligatus ad aliquid faciendum sub pœna, & illud non faciens, non censetur immunis à dicta pœua, si omnem diligentiam non adhibuit vt illud facere posset. nu. 4. in tract. de pest. c. 1. nu. 14. 73
2 obligatus à fatibono, intelligitur ad soluendum pretium, vel rem tradendam obligatus. respon. 107. nu. 3. 169
1 OBLIQVA verba dicuntur, quæ denotant, quòd substitutus capiat hęreditatem de manu alterius: vel quæ requirunt factum alterius ad transferendum ius in alium. de vulga. substi. l. Centurio. nu. 185. 87
1 OBLIVIO præsumitus in papa ob multitudinem negotiorum: non autem præsumitur in ordinario. de re iudi. l quod iussit. nu. 47. 132
1 obliuione an perdatur possessio rei immobilis. de acqui. poss. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 130. 206
1 OBREPTIO & surreptio vitiant ipso iuregratias ad beneficia: & quando literæ dicantur surreptitiæ. respon. 19. nu. 1. & 2. 110
2 non OBSERVANS contractum iuratum, ipso iure cadit à commodo contractus. respixlv. nu. 5. 122
2 OBSTACVLO vno sublato, non censetur sublatum aliud. de rescrip. c. ad aures. nu. 37. 34
2 OBTINERE dicimur, quod iure nostro, & canonico titulo possidemus. resp. 170. nu. 3. 197
1 OCCIDENS bannitū etiam statuto permittente peccat mortaliter, & facit contra bonos mores naturales. de verb. obli. si plagii. nu. 7. 293
1 occidens parentes ingratos, vel econtra occidens liberos ingratos, non tenetur lege Pompeia de parricid. de reuocan. donatio. l. fin. nu. 5. 317

occidens

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

occidens patrem proditorem patriæ præmio dignus est, non pœna & ira. nu. 85. de reuoc. dona. l. si. nu. 81. 320
occidere parronum deprehensum in adulterio vxoris, an libertus possit impune? & an vxor occidens maritum bannitum, excusetur prætextu statuti. de reuo. dona. l. si. nu. 82. & 83. 320
2 occupare verbum sonat in malam partem. de rescrip. ca. inter cæteras. num. 68. folio 29.
1 OFFENDENS vxorem stipulatoris non incidit in pœnam promissam, si offenderet stipulatorem. de verborum obligationibus. l. 4. §. Cato. num. 96. fo. 269
offendens filium prætoris non incidit in pœnam statuti impositam offendenti prætorem. ibi.
1 offendi timens potest implorare licentiam portandi arma: vel petere armatos homines de familia prætoris secum duci, ad quorum impensam teneatur ipse timens. de damno infecto. in continua. rubri. nu. 27. 189
2 Officium aliquod ignominiosum suscipere an & quando possit quis cogi. in tracta. de pest. c. 4. nu. 117. 118. & 119. 85
2 Officium iudicis imploratur ad obtinendum arrestum pro cautione debiti. respon. 157. nu. 2. 191
2 officium prædicandi habet curam animarum annexam. responso. 26. nume. 12. folio 113.
1 officium iudicis succedens in locum actionis, an detur contra singularem successorem. ad senatuscon. Treb. l. 1. §. si hæres. nu. 23. 160
officium iudicis quoddam mere personale, quoddam in rem scriptum, & quale sit vnumquodque eorum. ibi. nu. 24.
1 officium scriptoriæ apostolicæ, vel registri bullarum emptum à patre pro filio, an imputetur ei in legitimam? quod sic. idem in officio custodiæ carcerū, pro tarum baratariæ, & similium quæ secundum consuetudinem vendi solent. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 163. & 165. 152
1 officium qui dare potest. aliud ampliare potest, de lega. 1. l. nemo potest. numero 129. 136
1 officium iudicis datur quoties verba legis diriguntur ad iudicem: declarat vt ibi. de eden. l. apse dispice. nu. 20. 296
1 officium iudicis seu manus regia an possit implorari pro obseruatione contractus innominati, ante adimplementum. de verbo. obligationib. in continua. rub. nu. 42. 255
officium iudicis an tantum possit in actionibus arbitrariis, quantum in actionibus bonæ fidei. de re iudi. l. in depositi. nu. 2. 229
1 officium iudicis ad petendum editionem dicitur in rem scriptum, & sequitur rem sicut rei vendicatio: intellige vt ibi. de verborum obligationib. §. Cato. nu. 31. 264
officio alterius fungi volens eiusdem peritiæ esse debet. si certū peta. l. 2. §. mutui datio. nu. 5. 10
2 officium iudicis an competat contra tertium possessorem, ad quem violenter peruenit res violenta. de restit. spo. c. sæpe. nu. 13. 67
officium iudicis non datur contra spoliatorem. ibi.
officium iudicis an competat ei, qui cecidit à possessione culpa, vel negligentia propria. ibi. nu. 14.
officium iudicis non competit cadenti à possessione ex iusta causa. ibidem numero 15.
Fallit tamen in personis, quibus de iure competit beneficium restitutionis in integrum. ibi. nu. 16.
officium iudicis aut aliud remedium, an competat commodatario, inquilino, & similibus qui non possident: sed detinent. ibi. nu. 17.
officium iudicis an competat aduersus singularem successorem scienter succedentem in rem vitio violentiæ affectam. ibi nu. 49.
2 officia non repugnantia ab vno, & eodem exerceri possunt. respondo 43. num. 8. folio 121
1 Officialis non excusatur prætextu ignorantiæ eorum quæ pertinent ad suum officium. si cer. peta. l. quod te. nu. 17. 12
2 officialis tenetur tueri popularium quietem. resp. 178. nu. 2. 202
2 officiales qui de pecunia communitatis, vel de frumento faciunt mercantias, quam pœnam subire debent. nu. 16. Et an lucrum inde proueniens debeat cō munitati applicari. in tract. de pest. c. 5. nu. 17. 89
2 Oleum salutis & virtutis herba ad pestem fugandam necessaria, quænam sint. in d. tract. de pest. c. 8. nu. 20. 100
2 oleum virtutis & salutis herba quib. cōfici debet emplastrum ad sanandum epidimiæ morbum quæ sint. in d. tract. de pest. cap. 8. nu. 148. & 149. Et quomodo vnti ac misceri debeant vt incorporentur. nu. 150. 103
2 Oliuarum & amigdalarum deo decima debetur de iure diuino, & humano. respon. 65. nu. 1. & 16. 133
2 Omissio inuocationis spiritussancti in electione non vitiat electionem. de cauposit. & proprie. cap. cum ecclesia surrina. nu. 1. 59
Omissio decantationis hymni Ambrosii & Augustini, scilicet, Te Deū laudamus, non vitiat electionem. ibid.
omissio benedictionis Abbatis post eius electionem, non vitiat electionem. ibidem.
omissio signi crucis in inuentario non vitiat inuentarium. ibi. nu. 2.
omissio in nomine domini in instrumentis non vitiat instrumentum. ibi.
2 omissio infinuationis an vitiet donationem ad pias causas. respon. 63. numero 4 & 10. 132
2 Omnino dictio, idē importat, sicut ipso iure, vel eo ipso. de vulg. & pu pil. substi. l. centurio. nu. 183. 87
2 omnino dictio, reseruationes excludit, & quænam eius vis. respon. 31. nume. 6. folio 115
1 Onus probandi in casu huius tex. cui competat, an alleganti superuiuentiam liberorum: an vero substituto neganti. ad senatusc. Trebe. l. ex facto. §. si quis autem. nu. 9. 171
1 Onus probandi qualitatem rei, propter quam minus æstimatur, cui incumbat? an ei qui agit ad rescindendum, an emptori. ad senatusc. Treb. l. 1. §. si hæres. nu. 29. 161
1 onus imputationis vtrum transeat ad hæredes. ad leg. Fel. l. in quartam. numero 209. 157
2 onus fabricæ ecclesiarum, in populum transferri potest ex consuetudine. respo. 67. nu. 2. 134
2 onus fabricæ & refectionis ecclesiæ, regulariter spectat ad prælatum. respon. 68. nume. 1. 134
2 onera non habentia certam & determinatam præstationis formam, extraordinaria dicuntur. in tract. de pest. cap. 5. nu. 230. 93
1 onera realia & mista sunt soluenda per ęs & libram: personalia vero per capita. de re iudi. l. si se non obtulit. nu. 32. 220
2 onera à lege introducta dicuntur ordinaria. in rubric. de iudic. nu. 57. 38
onera extraordinaria quæ sint. ibi. nu. 59.
2 OPERARII seu fabriceri si dolo, fraudeve in aliorum præiudicium eleemosynas procurent, quomodo veniant puniendi: & quando fraus procurata dicatur. respon. lxix. nu. 15. & 16. 136
2 OPINIO communis ita est interpretanda, ne reddatur elusoria. in tract. de pest. c. 4. nu. 263. 88
1 opiniones contrariæ concordandę sunt distinctionis fędere. de verb. oblig. l. ita stipulatus. nu. 6. 281
1 opinio quid. de iureiur. l. admonendi. nu. 19. 20
1 opinio communis æquiparatur legi: & paria sunt iudicare contra legem. & contra communem opinionem. de damno infecto. l. dies. §. hoc autem iudicium. num. 107. 195
2 In dubio standum est Opinioni pro qua iudicauit collegium: maximè collegiū venerandum dominorum de Rota. respon. l. nu. 2. 124
2 OPPONERE se potest excommunicatus contra petitam confirmationē electionis. ca. cum ecclesia surrina. de cauf. poss. & pro. nu. 18. 60
2 OPPOSITVM destruit propositum. respon. xxij. num. 5. fol. 112. & resp. 152. num. 3. 189
2 oppositorum eadem est disciplina. respon. 4. nu. 11. 105
oppositum in opposito idem operatur, quod propositum in proposito. respon. l. nu. 4. fol. 124. & respon. lxv. nu. 8. 133
1 OPVS in suo constructum si quis propria authoritate diruere potest, si vadat ad iudicē præmissa protestatione quod sic sibi salua via facti, nō perdit facultatem procedendi de facto. de noui oper. nunt. l. de pupillo. §. meminiss. num. 14. 188
1 opus facere in suo, animo nocendi nemo in dubio præsumitur, sed potius vt sibi prosit. Intellige tamen & declara vt ibi. de flum. l. quominus. nu. 29 247
1 operis noui nuntiationem verbalem fieri per verbum, nuntio siue prohibeo an referat. de noui ope. nun. §. meminisse. nu. 32. 188
1 ORATIO hæc, si primus, & secundus, &c. an in dubio steт diuisiue, an collectiuē. ad senatuscon. Trebel. l. hæredes. §. cum ita nu. 107. 183
1 oratio priuatiua qualitercunque concepta dicitur negatiua: & econtra, negatiua oratio quæ ponit dicitur affirmatiua. de vulg. substi. l. hæredes. numero. 104. 62
2 oratio omnis quæ variis modis accipi. potest, eam recipit interpretationem, quę vitio caret. respon. 130. nu. 14. 172
2 oratio indefinita æquipol et vniuersali: ideo qui promisit conducere lapides necessarios, ad omnes lapides necessarios tenetur. respon. xcviij. numero 5. folio. 156
1 ORDO intellectus magis attendendus, quam ordo scripturę: & quando ordo literę attendi debeat remissiue. de vulg. & pupil. l. hæredes. nu. 17. 60
1 ordo scripturæ non attenditur, vbi voluntas refragatur. ad senatus. Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus. nu. 11. 165
1 ordo quis seruandus sit antequam procedatur ad incarcerationem pro debito ibid. late traditur. de pig. l. obligatione. nu. 25. 29
1 ordo non attenditur in his quæ simul coniunctim in scriptura ponuntur. de re iudi. in continuatione rub. nu. 17. 216
1 ordinis præposteratio vitiat actum, vbi ordo est de forma. de verbo. obli. l. stipulatio. nu. 27. 257
1 ORDINARIVS delegando non transfert iurisdictionem in delegatum ibi de veritate. infertur ad plura. de damno infec. l. cum res. numero 10. 11. & seq. 190
1 ordinarius potest resistere delegato volenti exequi mandatum iniustum: & notarius actorum potest retinere officialibus volēribus facere quid illicituum. de referi. c. si quando. nu. 12. & 13. 29
Et an iudex debeat parere extrauaganti editę de nouo. nu. 14.
2 ordinarius & delegatus potest ex vtraque parte iudicare. respon. xxxj. numero 7. 115
2 ordinarius præsupponitur esse in quasi possessione liberè conferendi beneficiū. respon. 15. nu. 9. 109
2 ordinarius potest conferre beneficia sub conditione, si vacant etiam ignoranti vacationem. respon. 7. nu. 2. 106
2 ordinarium, vel extraordinarium remedium non facit cessare alterum quod pinguius est. respon 80. nu. 49. 145
2 si ordinario causa vna specialiter demandetur delegatus illius causæ efficitur quia nona iurisdictio sibi imparatur. respon. 9. num. 3 107
2 ORDINATIONE iudicis partibus inhibitoria, ne quid fiat, vt rixa euitetur, appellari non potest. respon. 57. nu. 3. 129
2 ORIGINEM & cautam consideramus, non autem euentum, vbi statutum vel pactum defert lucrum. de reuocandis dona. l. si vnquam numero 48. folio 312
1 ORIGINALIS scriptura, aliquādo protocollum, aliquando schedula, aliquando imbreuiatura, aliquando authenticum aliquando exemplar dicitur. de iureiur. l. admonendi. nu. 147. 22
2 ORIGINARIVS proprie omnes ciuilitates perdit, derelicta ciuitate. respon. 111. nu. 1. 161
ORNAMENTVM splendidius aut maius princeps nullum habere potest, quam fidem rectam. respon. 38. nu. 22. 119
2 OSCVLO luxurioso, vel tactu mamillarum, an perdat vxor dotem. in rub. de iudi. nu. 13. 14. & 15. 38

¶ De litera. P.

1 PACTVM factum cum vxore vel eius patre quod maritus lucretur dotem etiam superuiuente vxore an firmetur iuramento. ff. soluto matrimo. l. 2 nu. 14. 46
2 pactum prærogatiuum iurisdictionis iudicis non sui: an sit reuocabile. vsque ad litem contestatam. de iudic. c. 1. nu. 48. 45
Pactum de non declinando iurisdictionem proprij iudicis, est irreuocabile: & statim obligatorium. ibi. nu. 49.
pactum de non declinando etiam factum extra iudicium est obligatorium. ibi. num. 52.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

2 Pactum factum inter subditos,& dominum suum quod non possit,nisi cum certo armatorum numero locum intrare,an valeat.in tract.de pest.ca.5. numero.249. 94
2 pactum quo cauetur, quod fauore dicti matrimonii Ioannes sit hæres vniuersalis Antonii eius patris,refetuatis vsufructibus eius vita durante,& sexcentis libris annui reditus an valeat.resp.131.nu.19. 174
2 pacta facta tam de lucranda dote,quam super donatione propter nuptias,reducuntur ad æqualitatem,quando facta fuerunt post contractum matrimonii: secus si ante.Quod etiam limita.resp.97.nu 2.& 3. 156
1 pactum de non alienando impedit alienationem,quando paciscens reseruat sibi ius in re vltra pactum expressum de non alienando. de leg.j.l. filiusfa.§. diui. nu.87. 131
pactum de retrouendendo non impedit validitatem alienationis factę contra pactum.ibi.nu.85. 130
pactum de non alienando factum super re alias alienari prohibita,impedit alienationem.ibi.nu.89. 131
1 pactum quod ab arbitri sententia liceat appellare,est validum.cuius conclu.veritas variis mediis pro vtraque parte examinatur.de leg.j.l.nemo potest.numero 86. 124
pactum quo exceptioni simulationis renuntiatur,inualidum est ratio assignatur ibi.nu.68.
pactum quo renuntiatur exceptioni simulationis contractus,factum ex interual lo post contractum,est ipso iure validum,secus si incontinenti.ibidem numero.72.
2 pactum requirere partis præsentiam,quomodo procedat.solu.matri.l.si constate.nu.93. 57
2 pactum nudum producit actionem fauore dotis soluto matri.l.dotis causa. numero 52. 43
2 pactum de dote non petenda:factum post solutum matrimo.per mortem mariti,an valeat.solu.matri.l.soluto matri.nu.17. 46
pactum mortua vxore hæredes ipsius lucrentur donationem propter nuptias, an valeat.ibi.nu.18.
pactum de dote lucranda,si simpliciter factum fuerit,& iuramento vxoris robo ratum,an hæredes mariti lucrabuntur dotem soluto matrimonio per mortę mariti.ibi.nu.15.
2 pactum quod mulier teneatur se alere,& maritus lucretur fructus dotis,an sit validum.sol.mat.nu.54.in con inua.rub. 37
1 pacto facto de dote lucranda an hæredes mariti possint petere tale lucrum soluto matrimonio per mortem mariti. soluto matrimo.l.soluto matrimonio, nu.13. 46
2 pactum per quod renuntiatur præscriptioni non valet.Limita multimode vt nu mero 105.vsque ad numerum.114. inclusiue.de leg.j.l. nemo potest. numero 104. 125
pactum quo renuntiatur præscriptioni.x. vel xx.annorum,valet;quia saltem in ducit malam fidem,quæ impedit præscriptionem.de veritate ibidem numero 105.
pactum quo renuntiatur præscriptioni,an validetur iuramento.ibidem numero 111.
pactum quod à iudicis sententia appellare non liceat, valet;quod procedit in sententia super ciuili causa;secus super criminali pœnam sanguinis irrogante ibi.nu.87. 124
Pactum de retrouendendo aliis coniecturis concurrentib. ita demum inducit simulatum contractum,si incontinenti apponatur contractui venditionis: secus si ex interuallo.ibi.nu.73.
pactum legis commissoriæ ex interuallo pignori appositum valet : alias secus. ibi.nu.74.
2 pactum de retrouendendo annexũ rei venditæ, facit etiam minus æstimari,quã si esset libere vendita.ad senatusc.Treb.l.j.§.si hæres.nu.26. 161
2 Pactum de non alienando factum cum iudicis decreto, impedit alienationem: idem in pacto de non alienando appolito super contractib.in quib.transfertur dominium ipso iure.de leg.1.l.hiusfamil.§.diu.nu.92. 131
pactum de non alienando iuratum impedit alienationem;& quare. ibidem numero 93.
1 pactum nudum de donando iure nouo producit actionem.de verb.obli.in continua.rub.nu.5. 253
1 pactum quod non possit reuocari donatio propter ingratitudinem quæ cõmittitur etiam delinquendo,valet.de reuoc.donat.l.si.nu.182. 325
1 pactum natiuitate filij reuocatur,quia continet meram liberalitatem. de reuo. do.l.si vnquam.nu.39. 311
1 pactum de futura successione viuentis licet non valeat,valet tamen pactum de remittendo fideicommissum,quod est de hæreditate defuncti.de pact.l.conditionis.nu.27. 303
1 pactum de donando & de dotando an producat actionem sicut nudum pactum dotis & donationis.remissiue.de verb.obli.in continua.rub.nu.45. 255
1 pactum nudum an vestiatur calore iudicij.conclu.quod non. limita dupliciter. de verb.obli.l.stipulario.nu.22. 256
1 pactum nudum cur iure cano.producat actionem,iure ciuili non.de verb. obli. in continua.rub.nu.3. 253
1 pactum de lucranda dote non reuocatur propter superuenientiam liberorum. de reuo.dona.l.si vnquam.nu.47. 312
2 pactum per quod dotis restitutio differtur vltra annum à lege datum non valet ideo non valet pactum quod per similes solutiones fiat dotis restitutio, quibus facta fuit dotis solutio.Intellige tamen & declara vt ibi.de verbo. obli.l. ita stipulatus.nu.75. 285
1 pactum quod debitor incarceratus non possit cedere bonis an sit validum. late vsque ad numerum.34.de pigno.l.obligatione.nu.30. 28
2 pactum nudum partes facere voluisse in dubio potius præsumuntur , quam stipulari,vt actus valeat,eo modo quo potest.de verb.obli.l.1.§.si quis ita. numero 14. 169
1 pactum quid;& an pactum tacitum à lege introductum includatur in diffinitio ne pacti.de pact.in conti.rub.nu.1. 301
pactum nudum quid sit;& quid vestitum.ibi.nu.2.
pactum quid differat à conuentione.ibi.nu.3.
pactum quid differat à pollicitatione.ibi.nu.4.
1 pactum quo remittitur spes fideicommissi est validum. de pact.l.conditionis. nume.3. 302
1 pactum vestitur cohærentia traditionis,si fiat in ipsa traditione. de reuoc.dona. l.si.nu.123. 322
1 pactum contra legem prohibitiuam licet non valeat,valet tamen contra legẽ cõsultiuam.idem in dispositione testatoris prohibitiua vel permissiua: quia habetur pro lege.de pac.l.conditionis.nu.29. 303
1 pacti diffinitio, & quid sit pactum nudum. & quid vestitum. de verbo. obli. in conti.rub.nu.19. 353
pacti appellatio in dubio intelligitur de nudo.ibi.nu.20.
2 pactum de futura successione,nullo iure iure defendi potest. responso xcv. numero.1. 155
2 pactum de futura successione factum principaliter de se reuocari potest , cum per viam vltimę voluntatis sustineatur.resp.xcv.nu.2. 155
2 pactum quod fauore hæredis fit: principaliter dicitur fieri in personam paciscentis pro hærede.resp.139.nu.2. 181
1 pactum quod consuetudine,aut speciali nobilitatis prærogatiua defenditur: in vim vltimę voluntatis sustinetur:& fauore militiæ.resp.131.nu.33.& 34. 175
2 pactum de particulari successione à iure reprobatur. respon.131.nu.21. 174
2 pactum de non succedendo non valet,iuratum tamen tenet. resp6.cxxvij. numero.7. 169
2 pactum matris non nocet filiis.respon.lxxxiiij.nu.2. 150
2 pactum legis commissoriæ in pignoribus reprobatur propter improbitatem creditorum,iuratum tamen tenet.resp.127.nu.6. 169
2 pactum in alicuius fauorem appositum,non debet retorqueri & interpretari in eius odium.resp.146.nu.3. 185
2 pacto non datur hæreditas , nec hæreditatis quota.respon.122.nu.1. 167
1 PAGANVS an possit post aditam hæreditatem directo substituere ad piam causam? post multa quod non.de vulg.& pup.substi.l.Centurio.nu.22. 76
2 paganus cur directo substituere non possit post pubertatem & aditam hæreditatem.litissimè de vulg.substi.l.Centurio.nu.1. 75
paganus dicitur omnis,qui non est miles:& à pagis id est villis dicitur.de vulg. substi.l.Centurio.nu.30. 78
paganus ex die,& ad diem non potest directo vnũ hæredem facere,& post diem alium:miles autem sic, quæ dispositio directa militaris appellatur. de vulg. substi.l.Centurio.nu.3. 75
1 PALLORVM affixio in loco ędificij diruti , protestatio probat locum non habitum pro derelicto.de fluminibus.l.quominus.nu.109. 251
1 PAPA an possit,vbi populus ad fidem conuersus est,dimittere regnum infideli principi.dummodo non grauentur fideles. de leg.j.l.ad quod apud.num.6. folio.116
2 papa apostaticus potest eiici & de facto deponi:rationem assignat. de iudi.c.1. num.89. 50
2 papa , qui bona ecclesiæ dat agnatis,vt diteſcant,palatia construant , & bella faciant , quibus sit pœnis dignus.Et quid si in dando terras ecclesiæ suis attinentibus esset incorrigibilis in tract.de pest.cap.5.num. 171.172.173. 92
2 papa,& episcopi quę sunt honoris sacramenta sibi;quę verò oneris sacerdotib. communia esse voluerunt.in tract.de pest.c.8.nu.28. 101
2 papa licet reseruasset beneficia spectantia ad collationem legati, non tamen videtur reseruasse beneficia. resp.6.nu.7.& 8. 106
2 papa habet plenissimam potestatem disponendi de reditibus ecclesiæ.respon. 26.nu.37. 114
2 papa licet non sit sub lege , est tamen in lege.respon. 38. nu.12.& 14. 118
papæ verbis narratiuis , seu enuntiatiuis credendum est. responso. viij. numero 1.& 3. 107
1 papa naturales defectus supplere non potest , nec dispensare cum prorsus illiterato & infante, quòd sit idoneus ad beneficia: nec supplere potest consensum in Iudeo,quod possit baptizari si nolit.de vulg. substi.l.moribus. nu.66. &67.vsque ad fi. 73
1 papa non potest sine causa conferre beneficia regularia secularibus : nec econtra.solu.mat.l.si constante.nu.63. 56
1 papę persona non includitur in generali sermone : nec persona imperatoris; nec regis non recognoscentis superiorem. de vulg. substi. l. hæredes. numero 59. 61
2 papa licet possit priuilegia suis subditis.tutis concessa reuocare, non tamen subditis.resp.175.nu.10. 201
2 papa si iudicaret secundum acta veritate omissa,peccaret : cum coram papa potius attendatur veritas , quam iudiciorum ritus c. cum ecclesia sutrina. de cau.pos.& proprie.nu.22. 60
2 papa an possit vni clerico concedere quod non teneatur dicere horas. de iudi. c.decernimus.nu.74. 56
2 papa non potest derogare priuilegio fori concesso clericis. de iudi. c. decernimus.nu.36 53
2 papa non debet vti plenitudine potestatis, nisi ad remouenda scandala.de constit.in rub.nu.16. 3
2 papa facilius concedit minora beneficia, quàm maiora. de rescrip. c. ad aures. num.13. 33
2 papa, solo verbo creat Episcopos , & Abbates,de consti. in rubri.nu.46. 6
2 papa,an absque collegio Cardinalium,& Imperator absque consilio procerũ, legem condere possint.de consti.in rub.nu.14. 3
2 papa,& Imperator,in quibus casibus nihil possint statuere de nouo. de consti. in rub.nu. 21. 4
3 papę an sit obediendum,mandanti cõferri beneficium notoriè indigno:& quis adeo dicatur indignus,vt cum eo papa nequeat dispensare.de reseri.c.si quãdo.nu.18.& 19. 29
2 papam fallit obliuio.de rescrip.c.eam te.nu.17. 32
2 papę consensum necessarium ad validitatem actus interuenisse præsumitur ex cursu temporis.resp.lxviij.nu.11. 145
2 papa disponens super priuilegiis abrogatis, quorum abrogationi paritum non fuit,censetur priuilegia confirmasse,& renouasse.respon.xxxj.nu.12. 115
papę dicitur lex viua in terris.ibi.nu.23.
2 papa dicitur diœcesanus monachorum , & monasteriorum exemptorum. resp. 42.num.4. 120
2 papa & imperator necessitantur seruare iura, quæ ipsi condiderunt & quid lege honestatis.respon.38.nu.13. 119
papa ligatur lege diuina & naturali.ibid.nu.15.
2 papa non potest auferre bona vnius ecclesiæ,& dare alteri sine causa.respon.26. nu.38. 114
2 papa non solet dare literas ad beneficia vacatura de potestate ordinaria.& ibi vide quid de absoluta.resp.70.num.4. 137

papa

In omnia.Io.Franc.Rip.oper.

2 Papa potest reseruare sibi prouisionem qualiumcunque dignitatum etiam episcopalium,& ad quos porrigat illa effectum suum. responso 31.numero 4.& 5. 115
2 Papa potest sibi reseruare prouisionem quarumcunque dignitatum.respon.37. num.2. 118
2 Papa potest vnire vnã ecclesiam alteri inuito,& non vocato ordinario. & quid in legato de latere.respon.13.nu.6.& 7. 109
2 Papa potest in electiuis electores præuenire. respon.38.nu.4. 118
2 Papa potest sine causa priuare quemcunque beneficiis eidem collatis. respon. 38.nu.6. 118
2 Papa potest concedere laicis facultatem collectandi & talliandi clericos & ecclesias. responsa.68.nu.10. 135
2 Papa priuilegium concessum subditis reuocare potest ante ius quæsitum , aliàs secus.respon.38.nu.23. 119
Papæ potestas in beneficialibus est absoluta.respon.38.nu.6. 118
2 PAR in parem non habet imperium.respon.154.nu.9. 190
1 PARAPHERNALIA bona an sint restituenda soluto matrimonio cũ fructibus medio tempore perceptis. sol.matr.l.soluto matri.nu.22. 46
1 PARENTES etiam primi gradus scripti hæredes à filio, & restituere grauati , imputant fructus in quartam. ad Senatusc.Trebel.l.in fideicommissariam.nu.31. 173
2 PARIA delicta,mutua compensatione tolluntur.resp.150.nu.19. 188
paria sunt non esse,vel non esse,& non apparere.resp.150.nu.17. 188
paria sunt aliquid in termino facere,vel incontinenti post.respon. 85. nume.3. fo.151.
paria sunt nil fieri,aut fieri sub conditione,quæ non fuerit purificata.respõ.81. nu.23. 148
paria sunt non habere titulum vel habere sed inualidum.responso 49.numero9. folio 124
1 paria an sint quem esse absolutum,vel de proximo absoluendum.ff.de iureiur. l.admonendi.nu.57. 19
2 paria sunt scire,& scire debere.resp.33.nu.3. 117
1 paria sunt percutere pedibus vel manibus,quantum ad ingratitudinem incurrendam.de reuo.do.l.si.nu.50. 319
paria sunt in totum extinguere,vel inutilem reddere.ibi.nu.51.
1 paria sunt aliquid ex se certum esse,vel per relationẽ ad aliud. & quare.inferuntur ex hoc plura egregia.de re iudi.l.ait prætor.§.si iudex.nu.1.& 2.& sequẽti.fo.225.& resp.10.nu.5. 108
2 Parochianus sepulturam impediens,donec pro sepulturæ loco sibi satisfiat.simoniæ delictum incurrit.in trac.de pest.c.4.nu.108. 85
parochianus an & quando possit post exacta funeralia,aliquid exigere pro exequiis & terra cimiteriata.nu.109.ibid.
parochianus an & quando possit aliquid recipere à sponte dantibus pro sepultura.ibi.nu.112.
1 PARS quædam prædicamentalis, siue subiectiua, quędam integralis,quędã quotitariua;& an remota parte quotitatiua fundi remanat at semper idẽ fundus.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.35. 136
2 pars si publicationem testium petierit,& ei denegetur,tute appellat.responso 1. nu.3. 104
2 partem qui nullam de iure facit,ad partem non admittitur.responso.82.numero 27. 149
1 partes stipulari voluisse quomodo dignoscitur. de verb.obliga.l.j. §.si quis itanu.15. 260
1 partes si nolint quæstionem sorte dirimi,aut iudex nolit gratificari,tũc concursu se impediunt: ideò vsus aquæ vtrinque interdictus est.de flumin.l.quominus.nu.62. 249
1 partes plus possunt paciscendo, in his quę ipsarum interesse respiciunt quã lex disponendo.de verb.obli.l.stipulatio.nu.41. 256
1 pars semper censetur monita comparere vltima hora termini. de iureiur. l.admonendi.nu.8. 17
1 PARTIRI rationem iussus grauatus censetur dimidiam dare. partis enim appellatio dimidiam in dubio complectitur.ad Senatusc.Treb.l.vbi purè.§. te rogo.nu.1.fol.174. Fallit hoc, quando quis aliquam partem iussus fuerit dare:tunc enim non venit dimidia,sed dando minimã liberatur. quod intelligę & declara vt ibid.nu.2.
1 PASCVA pinguiora & magis læta essent,si in eis pecudes & capręhyberna rent & stercorarent. respon.93.nu.12 154
2 pascuorum quędam æstiua , quędam verò hyberna. responso 93. numero 12. folio 154
2 PASSIONIS Domini & saluatoris nostri Iesu Christi frequens memoria omnia quantumuis dura & aspera quo animo tolerare facit.in trac.de pest. c.8.nu.19. 100
1 PASTOR non liberatur mortuis animalibus, nisi probet illa interisse casu fortuito. si cer.pet.l.quod te.nu.9. 12
1 PATER solus an possit legatum filio factum repudiare.de legat.j.l.legatum. num.4.& 5. 113
2 pater an plus possit relinquere vni filiorum,quàm alteri:& an mater plus possit filiis secundi matrimonii,quàm filiis primi relinquere:& quomodo procedat.respon.190.nu.9. 211
2 pater qui acquisiuit feudum pro se & filiis,si alienet fundum,filii non possunt revocare alienationem:& quid ita.respon.139.nu.5. 181
2 pater dotans filiam post mortem matris an censeatur eam dotare de bonis matris,seu de propriis,an viriliter.respon.87.nu.28. 152
2 in dubio Pater præsumitur æqualitatem seruare voluisse inter filios: & in substitutionibus. respon.132.nu.14. 176
1 pater eligere potest quem filium voluerit cum dubitatur quis sit primogenitus. de flumin.l.quominus.num.61. 249
1 pater tenetur alere filios spurios,& filias spurias dotare. C. de reuoc. don. l.si vnquam.nu.68. 313
2 pater si reconciliauerit se cum filio,quem ex causa exhęredauerat,exhęredatio adempta videtur.de reuoc.dona.l.si.nu.205. 326
1 pater an teneatur reseruare bona natiuitate reuocata filiis natis post donationem.de reuoc.don.l.si vnquam.nu.108. 316
1 pater & dominus tenentur pro sepultura filii & ferui.de priuil.cred.l.quæsitum est.nu.3. 234
1 patris appellatione in dubio intelligitur de dimidia.Fallit,vt nu.15.C.de reuocand .dona.l.si vnquam.nu.14. 309
1 pater tenetur facere filio donationem propter nuptias,quando est consuetudo patriæ,quòd sponsus donet aliquid propter nuptias sponsæ etiam pater censetur in dubio donationem propter nuptias facere de bonis propriis,non filij.solu.matrimo.l.dotis causa.nu.87. 43
pater si simpliciter promiserit dotem pro filia , & post prothissionem protestetur,quòd de bonis filiæ promiserit,nihilominus dos debetur de bonis patris & non filiæ.ibi.nu.88.
pater qui dotando filiam dixerit se dotare de bonis suis & filiæ,intelligitur promisisse ordine necessitatis,id est prius de suo,& si bona sua non sufficerent,de bonis filiæ.ibi.nu.89.
pater administrator bonorum filiæ an præsumatur eam de bonis ipsius filiæ dotare:& sic tanquam administrator.ibi.nu.90.
1 pater an possit pupillariter substituere filio vsque ad. 25. annum statuto disponente quòd pupillaris etas duret vsque ad:35.annos. de vulg. substi.l. moribus.nu.19. 70
1 pater si promiserit dotem mille ducatorum pro filia,computato omni quod filia habere debet tam in bonis paternis,quam maternis: filia quæ talem dotem ratam habuit,non potest petere à patre bona materna.sol.mat. l. dotis causa.nu.92. 43
1 patre compulso emancipare alterum ex impuberibus quibus reciproce substituit,non expirat pupillaris in persona alterius impuberis.de vulg. substi. l. Lucius.nu.27. 96
1 pater vilis persona an possit exempliariter filios substituere?conclu. quod sic:& substitutum à tali patre in paternis bonis præferendum substituto à matre. de vulg.substi.l.ex facto.nu.94.& 95. 93
1 pater faciens expensas studii pro filio,præsumitur fecisse de bonis filii.sol. mat. l.dotis causa.nu.141. 45
1 pater agens actione iniuriarum competenti filio, an debeat cauere de rato.late. & quid de procuratore patris agente actione iniuriarum nomine filij, an debeat cauere.solu.mat.l.2.§.voluntatem.nu.28.& 29. 51
1 pater si simpliciter fuerit stipulatus dotem reddi,nec dixerit cui,an intelligatur stipulatus soli filiæ,an vero sibi & filiæ.solu. matr.l.2.§. quod si in patris. numero.4. 48
pater si stipulatus fuerit alternatiue dotẽ sibi,aut filię reddi, an tunc actio quæratur soli filię,an vero sit communis vtrique.ibid.nu.5.
pater an teneatur redotare filiam emancipatam, sicut filiam in potestate. ibid. num.15. 49
1 pater an habeat vsumfructum in dote aduentitia filiæ suę.sol.mat.l.2.§. quod si in patris.nu.12. 49
1 pater non perdit actionem de dote,quam habet adiuncta persona filiæ : quamuis filia dotem delegauerit alteri sine consensu patris:& quæ vilitas refutet patri habere hanc actionem adiuncta persona filiæ , cum solus agere possit. sol.mal.l.2.§.item si voluntate.nu.4. 50
pater si fuerit stipulatus dotem sibi reddi,secundum formam statutorum : & sit statutum,quòd maritus propter adulterium vxoris lucretur dotem:an pater perdat dotem ob adulterium filię.ibi.nu.2.
pater non tenetur redotare filiam, quæ sua culpa dotem amisit.ibid.nu.7.
pater & filia in actione de dote non sunt socii , sed quasi & an dicatur duo rei credendi ibid.nu.5.
1 pater an sit administrator dotis profectitię suę filiæ.sol.matr.l.2.§. quod si in patris.nu.18. 49
1 pater grauatus restituere filio hęreditatem , an etiam censeatur grauatus restituere vsumfructum qui ex dispositione..ff. C. de bonis quę liberis hodie sibi acquiritur.de leg.j.l.cum filiofami.nu.68. 120
Et an grauatus censeatur incontinenti, an vero cum filius sui iuris erit. numero.70.ibid.
1 pater donans filio pro parte sua,censetur dare pro sua legitima.ad leg. Fal. l.in quartam.nu.147. 151
1 pater prohibitus habere vsumfruct.de rebus filio relictis , quod est in pluribus casibus an saltem habebit commoditatem fructuum.de leg. j. l. cum filiofami.nu.72. 124
pater an in casu huius legis filio contradicente possit detrahere Treb. de fideicommisso extraneæ personę restituendo.ibi.nu.6. 117
1 pater grauatus emancipare filium iure actionis compelli non potest,sed iudicis officio.de leg.1.l.per omnia.nu.46. 102
1 pater grauatus vt pater,cur non detrahit Trebellianicam:grauatus vero vt hęres detrahit.de leg.1.l.cum filiofami.nu.2. 317
pater & dominus grauari possunt onere fideicommissi, etiam quod directo nõ sint honorati.ibi.nu.3. 115
pater & dominus grauari possunt vt restituant hęreditatem ipsis filio , & seruo ex quarum persona commodum hęreditatis adlecuti sunt.ibidem num.4.
pater grauatus , post mortem suam restituere hęreditatem filio , an censeatur grauatus restituere etiam ante mortem,si filius emancipatione exierit patris potestatem.ibid.nu.22.
1 pater , an possit filio assignare vnam pensionem super bonis suis soluendam singulis annis pro sua legitima.ad legem Falc.l.in quartam.num.130. 150
1 pater non renetur dotare spuriam habentem vnde se dotet : & eo casu videtur pater diuitem filiam spuriam de bonis ipsius filię dotasse:non de propriis.sol mat.l.dotis causa.nu.70.& 73. 42
pater in dubio censetur dotasse filiam de propriis bonis , & non de bonis filiæ, quantumuis habeat filia vnde dotetur.ampliatur multimode.nu.87. limitatur.nu.90.& seq.sol.ma.l.dotis causa.nu.54. 42
pater an teneatur dotare filiam, quę nupsit sine consensu suo:late diffiguit.sol

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

mat.l.dotis causa.nu.57. 42
pater an teneatur dotare filiam iam nuptã.latiſcum nu.ſeq.ibi.nu.55.
pater an poſsit minuere dotem promiſſam primo viro,ſi filia ſecundo nubat. ſolu.matri.l.dotis cauſa.nu.64. 42
pater an poſſit minuere dotem traditam pro filia primo viro,ſi filia ſecundo nubat,ibi.nu.60.
pater an teneatur dotare filiam naturalem maxime non habentem vnde ſe dotet:& an ſpuriam.66.communis quòd ticmodo pauper,& quod dos detur loco alimentorum 67.vbi infertur dotem mortua ſpuria etiam relictis liberis reſtituendam patri,uel eius heredibus.ibi.nu.65.
1 pater tenetur filio emancipato ſeorſum habitare uolenti dotem uxoris reſtituere.ſol.mat.l.ſoluto matri.nu.17. 46
1 pater Chriſtianus,non tenetur dotare filiam hereticam,uel Iudeam ſolu.mat.l. dotis cauſa.nu.72. 42
pater an teneatur ſubſtituere furioſo matrẽ ipſius,ſecus tenetur ſubſtituere fratres,de vulgarii ſubſti.l.ex facto.nu.85 92
1 pater qui filiæ primo nuptæ dedit dotem pro vna dimidia de bonis maternis: an cenſeatur eodem modo dotaſſe ſecundo nubentem cauſa æqualitatis ſeruandę.ſol.mat.l.dotis cauſa.nu.93. 43
1 pater non tranſmittit hæreditatem,à qua ſe abſtinuit, etiam ad ſuos hæredes. de vulg.ſubſt.l.hæredes.nu.149. 65
1 pater non præſumitur velle priuare filium ſua hæreditate.devulga.ſubſti.l.ex facto.nu.25. 89
1 pater non poteſt priuare filium primogenitum iure primogenitureę ſecundogenitum inſtituendo in regno.de legatis.1.l.nemo poteſt.nu.3. 121
pater poteſt dare regnum cui liberorum voluerit,ſi ignoretur quis ſit primogenitus, & ſi pater inteſtatus decederet, tunc omnes ſimul ſuccedunt in regni adminiſtratione.ibi.nu.6.
pater quibus ex cauſis filium poteſt exhæredare,ex iiſdem poteſt iure primogenitureę priuare.ibi.nu.7.
1 pater an cogi poſsit filium emancipare,ad ſenatuſcon.Treb.l.vbi pure.nume.1. fo.174
1 patre decedente relictis filio & nepte ex eo.& duab,nepotib.ex præmortuo filio,ſi duo nepotes adeant aui hæreditatẽ,& filius repudiet, cui accreſcet portio an nepotib.an filio repudiantis.de leg.3.l.re coniuncti.nu.155. 142
1 pater,an teneatur ſubminiſtrare libros,& alia neceſſaria filio ſtudenti. ad legẽ Falcl.in quartam.nu.174. 152
pater poteſt in feudo nouo habente à ſe originem,liberis præiudicare alienando,quanuis pro ſe & liberis inueſtitus fuerit:& poteſt in præiudicium deſcendentium refutare feudum in manib.domini, & ſuſcipere inueſtituram alterius naturæ.ibi.nu.179.
1 patris bona an ſint tacite obligata filiis pro mala adminiſtratione bonorum filij.remiſſiue.de priuilegiis creditor.l.4.§.ſi quis cum tutor.nu.14. 239
1 patri in neceſſitate famis conſtituto an liceat pignori dare filium inuitum. de pigno.l.obligatione.nu.13. 28
patri captiuo an liceat loco ſui filios obſides dare. quod non.ibidem numero decimoquarto.
Quid autem ſi patri captiuo immineat timor mortis niſi redimatur. numero decimoquinto.
1 patrem magis diligere extraneum,quam proprium,credendum non eſt.de rauoc.dona.l.ſi vnquam.nu.13. 309
1 patre decedente nulla petitione vel declaratione facta, an ad hæredem tranſeat ius declarandi & donata repetendi.de reuoc.dona.l. ſi vnquam.nu.104. & 105. 315
patria poteſtas an curetur in exemplari ſubſtitutione.nu.97.de vulg.ſubſti. l.ex facto.nu.96. 93
2 PATRONVS ſi præſentat ſecundum, & dicat ſe omnino recedere à præſentatione primi,non vãlet ſecunda preſentatio.in rub.de iudici.numero 69 folio 38.
patronis clericis non licet variare.in rub.de iudi.nu.68. 38
patrono laico qui ſcienter præſentauit indignum non licet alium accumulare. ibidem.
1 patroni quib.ius patronatus eccleſiæ relictum eſt, non tenentur ad onus fideicommiſſi pecuniarii:de veritate.ibi.de leg.1.l.cum filio.fami.nu.15. 117
1 patrono vno nolente dare vocem,vel dante,& ſit pro vno ſcripta an ſolidũ ius præſentandi accreſcat aliis.de lega.3.l.re coniuncti.nu.234. 144
1 patrono non poſſunt hypothecare hoſpitalia fundata authoritate epiſcopi ſed fundata ſine epiſcopi authoritate.ſic de pig.l.obligatione.nu.51. 29
1 patronis diſcordantib.in præſentando præſertur præſentatus à patronis coniunctis fundatoris.de priuileg.credi.l.cum bona.nu.2. 233
2 patroni in præſentando an teneantur ſimul conuenire,& ſimul preſentare? reſp. 66.nu.1. 134
1 Patruus vocatus ex tacita pupillari non excludit matrem pupilli.de vulg.ſubſti.l.morib.nu.61. 73
1 PAVPER poteſt eſſe teſtis in cauſa matrimoniali.ſolu.mat.l.ſi conſtante.nu mero 33. 54
paupertas iuncta cum vilitate diminuit de fide teſtis.ibi.nu.34.
pauper non tenetur ſoluere debitas ſportulas iudicibus & aduocatis. ibidem nume.35.
pauper quis dicatur,ſtatur determinationi legis.quod ſi non reperiatur determinatum à lege,ſtatur iudicis arbitrio.ibidem.nume.28.cum ſequen. vſque ad 37.
pauper an ſit teſtis idoneus.ibi.nu.32.
1 pauper condemnatus qui non poteſt ſoluere nec ſideiuſſores dare an euitet ceſſionem bonorum præſtando iuratoriam cautionem.de re iudi.l.4. §. ait prætor.nu.10.21.
2 pauperes nobiles egteris paribus præferendi ſunt ruſticis in erogatione eleemoſyne.Et ſenes iuuenibus. Et an & quando præferendi ſint conſanguinei pauperes reliquis pauperibus. in tracta.de peſt. cap.5. nume.10 160. & ſequent. folio 92.
1 paupertas eſt iuſta cauſa differendi executionem vltra legitimum tempus.de reiud.l.qui pro tribunali.nu.3. 217
1 PAX facta pro rege cenſetur etiam facta pro adherentibus. de dam.infect.in conri.rub.nu.14. 189
1 pax facta pro ſubditis & adherentib.intelligitur & pro futuris.de pigno.l. conuentio generalis.nu.3. 26
1 pacem ſeruare & non ſe offendere ſi plures promiſerunt ſub obligatione bonorum:ſi poſtea vnus vendidit quædam prædia & pacem frangit,an offenſi habeant in dictis prædiis potiora iura.de priuil.cred.l.priuilegia.nu.41. 239
2 PECCATOR tres perſonas dum peccat,offendit.Et ibi quomodo & qualiter ipſis ſatiſfieri debeat.in tract.de peſt.c.8.nu.22. 100
peccatoribus publicis non arctatur quis eleemoſynam facere.nu.170.
Imo forte meritorium fuerit eam ipſis denegare:vt ab ignominioſa mendicitate auocentur.in tract.de peſt.c.4.num.171. 86
peccatorum cauſa multoties aduerſa nobis inſliguntur.num.21. in prælud. 72.
1 PECVNIA accepta iure prælegati a cohærede: an imputetur tota vel pro portione hæreditaria vel non imputetur,diſtingue vt ibi.& nu.64.& 65.in 4. ampliatione .ad leg.Fal.l.in quartam.nu.52. 147
1 pecunia, an cenſeatur de rebus,quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, communis quod ſic,ad ſenatuſ.Treb.l.1.§.fuit queſtium.nu.17. 159
1 pecunia cur tota in Trebellianum imputatur: corpus autem hæreditarium ſolum pro portione hæreditaria imputatur. ad legem Fal.l.in quartam numero.90. 149
1 pecunia , nummus, & denariat, ſynonyma ſunt.de leg.1.l.ſi ex toto.§.ſi ita legatum.nu.10. 115
1 pecunia ære contaminata non poteſt reddi pro argento mutuato. ſi certum petetur.l.2.§.mutui dario.nu.14. 10
1 pecuniam pencs camſporem mutuatam aut depoſitam fuiſſe qualiter dignoſcatur.de priuileg. credi.l.ſi ventri.§.in bonis menſularii.nu.1. 236
Quid ſi ſimpliciter dictum ſit,tolle hanc pecuniam, an ſit mutuum,an depoſitum.ibid.nu.2.
2 pecuniam numeratam mutuare prohibitus filioſa, an poterit mutuare frumentum,vel farinam.in tract.de peſt.c.5.nu.47. 90
2 pecunia deputata ad vſum publicum,an poſsit in alium vſum conuerti.in tract. de peſt.c.4.nu.49. 83
2 pecuniæ exactio per quam fructus eſtimãtur, cenſetur prohibita. reſpon.4. numero 9. 118
2 PEDAGIA colligentes qui tenentur itinera & vias tenere ſecuras,ſi id non faciunt qua pœna puniri debeant. numero 46.in tract.de peſte.c.4.nume.46. 83
2 Pedagium longiſſimo tempore exigentes abſque ſcientia Imperatoris, an acquirant ſibi ius exigendi.de cauſ.poſſeſ.& pro cap.cum eccleſia ſutrina. numero 67. 62
2 PELLIPARII, ſulpharii, & id genus negotiatores, an & quando poſſint in domo ſuas artes exercere.& an dominus proprietatis poſsit prohibere vſufructuario ne huiuſmodi artes exerceant in domo ſua.in tract.de peſte.nu. 86.& 87. 84
1 POENA non debetur ex contractu,niſi reperiatur promiſſa. de verb.obli.§. Cato.nu.20 263
pœna caducitatis vt euitetur,ſufficit canonem fuiſſe ſolutum à quocunque extraneo,etiam nomine ſuo proprio:dominus tamen à principio non cogitur accipere ſolutionem canonis a tertio ſuo nomine.ibidem num.50. 266
Pœna adiecta facto diuiduo ſi veniat committenda per euentum conditionis negatiuæ,tunc vno hæredum contraeueniente pœna committitur contra omnes,ſicut ſi eſſet adiecta dationi.ibid.nu.54
1 pœna impoſita à ſtatuto offendenti poteſtatem, an extendatur ad offendentem filium eius.de reuoc.dona.l.ſi.nu.64. 319
2 pœna nulla maior eſt excommunicatione:& ideo claras & dilucidas probationes deſiderat.reſpon.150.nu.4. 188
2 pœnam non meretur quod ſit lege permittente.reſpon.158.nu.4. 192
1 pœnę adiectio in caſum alienationis veſtit nudam prohibitionem alienationis l.filiusfamilias.§.diui.ff.de leg.1.nu.22. 126
2 pœna pecuniaria à lege propter delictum ſimpliciter impoſita, an debeat applicari fiſco,vel parti offenſæ.in rubr.de iudiciis nu.102. 49
pœna applicatur parti,vbi lex introducit accuſationem.ibid.nu.103
pœna applicatur fiſco, vbi lex pro delicto imponit pœnam ſimpliciter,non introducendo actionem ibid.num.104
2 pœna adiecta dationi , non debetur,tanquam præſumatur adiecta in fraudem vſurarum.reſpon.156.nu.6. 202
2 pœna commiſſi non incurritur,niſi propter contemptum domini. reſpon.137. nu.8. 179
2 pœna impoſita tranſcendenti muros,non vendicat ſibi locum in eo qui egreditur per foueam factam ſub muris.reſpon.171.nu.4. 198
2 pœna inſolidum committitur, & ſi in vno tantum conuentionis capitulo contrauentum ſit:etram ſine auxilio exceptionis.reſpon.176.num.5. 201
2 pœna l.ſi quis maior.C.de tranſact.non vendicat ſibi locum in ſecundo contrauentiente: quia contrauentens primo loco , non poteſt non poſtremò adimpleti obiicere.reſpon.100.nu.3. 156
2 pœna non debet excedere quadruplum.reſpon.176.nu.7. 202
2 pœna priuationis iuris ſui nunquã debet imponi , niſi expreſſo iure caueatur. reſpon.51.nu.4. 125
1 pœna legalis pro mora in non faciendo nunquam committitur , niſi præcedat monitio. quod qualiter procedat ibi.de verb.oblig.l.ita ſtipulatus nu.4. 281
pœna committitur in vltimis voluntatibus ſtatim quod grauatus poteſt dare vel facere , & non dat , vel non facit: etiam quod legatum incipiat à præcedenti conditione.latiſs.de veritate.de verb.oblig.l.ita ſtipulatus.nu.42. 283
1 pœna l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.nõ infligitur ipſo iure, ſed per ſententiam. de acq.poſ.§.nihil commune.nu.45. 202
1 pœna an contineatur damni appellatione.de damno infecto.l.damnum.numero 11. 191
1 pœna adiecta facto diuiduo committitur duntaxat contra cohæredem contrafacientem.de verb.oblig.§.Cato.nu.16. 263
1 pœna an committatur in diſpoſitione legali , vel ſtatuaria quamprimum dari, vel fieri potuit id quod eſt in conditione deductũ,& an debeat monitio præcedere vt pœna committatur.de væborum obligation.l.ita ſtipulatus.numero 3. 281
pœna integra committitur contra principalem promiſſorem in parte contrauenientem facto diuiduo:amplia dupliciter: limita ſex modis.de verb.oblig. §.Cato.nu.69.& 70.
pœna facti indiuidui adiecta facto indiuiduo , vno hærede contraueniente committitur contra vnumquenque inſolidum.ibid.nu.74
pœna facti indiuidui adiecta facto diuiduo , an committatur contra hæredem contrafacientẽ inſolidũ , & nõ cõtra alios,modo actor ei offerat æſtimationem pro portionib,cohæredũ.latiſ.& quis ſit ſenſus huius q.ibid.nu.75

pœna

In omnia Io.Franc.Rip.oper.

1 pœna adiecta facto indiuiduo licet committatur inſolidum vno ex hæredib.cõtrafaciente,non tamen à ſingulis exigi poteſt,niſi pro portione hæreditaria. de veritate.de verb.obli.§.Cato.nu.12. 263
1 pœna impoſita contrahenti inceſtas nuptias per legem ciuilem,an ſit extendenda ad contrahentes inceſtas nuptias de iure canonico. de eden.l.ipſe diſpice. nu.16. 295
2 pœna vbi debetur ex pacto appoſito iuxta contractum bonæ fidei, ſolus hæres contrafaciens inſolidum tenetur: limita vt ibidem, de verb.oblig.l.iiij.§.Cato.nu.37. 265
1 pœna impoſita exportanti frumentum extra territorium,an cenſeatur impoſita reperto in via.de flumin.l.quominus.nu.10. 247
pœna conuentionalis eſt applicanda parti.de dam.infect. in continua rubr.numero 26. 189
pœna ſoluta an poſſit repeti à debitore volente moram purgare. de verb.obli. l.ſi inſulam.nu.81. 279
2 PENDENTIA litis ſuper arreſto , non impedit proceſſum ſuper actione principali: nam iudicio cui non obſtat ſententia,non obſtat litis pendentia. reſpon.156.nu.1. 191
1 pendente compromiſſo ſeu compromiſſi declaratione, actio nulla efficax competit.reſpon.170.nu.11. 198
2 pœnitens in caſibus,in quibus eſt licita pœnitentia,an teneatur ad intereſſe. de iudic.c.j.nu.55.Et an pœnitens poſſit conueniri ad tale intereſſe coram iudice prorogato. ibid.nu.56. 46
2 pœnitentia quam ſequens culpa coinquinat,inanis eſt.in tract.de peſte.c.8.numero 16. 100
2 Penſio alicui aſſignata ſuper aliquo beneficio pro iure temporali , & non ſpirituali debetur.reſpon.22.nu.4. 112
2 Penſio aſſignata ſuper redditibus alicuius beneficii , realis eſt, & ſequitur quoſcunque,ad quos peruenerit facultas percipiendi illos redditus.reſpon.22.numero 5. 112
1 penſio annua certę quantitatis conſtituta ſuper fundo venditoris , non poterit emptori fundi peti. ad S.C.Treb.l.j.§.ſi hæres.nu.5. 160
1 Percutiens vxorem clerici non dicitur inferre violentas manus in clericum.de reuoc.dona.l.ſi.nu.61. 319
percutiens filium donatoris,an dicatur inferre manus impias in donatorem: & quid ita.ibid.nu.62.& 63
percutiens clericum eũ putaret eſſe laicum , non incurrit excommunicationẽ. & putans occidere Seium,ſi occidat Caium,qua pœna plectatur. ibid.num. 70.& 71. 320
Periculum ſi ſit in mora,receditur à regulis iuris communis. refertur ad plura. de dam.infect.l.cum res.nu.4. 190
2 periculum vbi eſt in mora, licitum eſt in opere procedere, ſpreta nunciatione. in tract.de peſte.c.j.nu.141.fol.77. & ibi an liceat contrauenire proprio iuramento.
periculi appellatione an veniat peſtis.ibid.nu.71. 75
periculum & caſus fortuitus quomodo differant.nu.72. ibid.
periculum in ſe ſuſcipiens in genere,ſi alias tenebitur de culpa leuiſſima,ſitto caſu tenebitur,etiam de caſu fortuito.nu.80. & an idem dicetur, ſi caſus fortuitus contingat culpa aduerſarii. num 81. ibid.
2 periculum nauis cedit damno nautę,niſi culpa vectorum nauis perierit:& maximẽ ſi id pacto cautum ſit.reſpon.106.nu.1. 159
Periurus qua pœna puniatur.de reſcriptis.cap.ex parte.numer.5. vſque ad numerum 12. 25
2 periurus an ipſo iure ſit priuandus beneficiis,an verò per ſententiam.de reſcrip. c.ex parte.nu.13.vſque 18. 25
periurus an ſit infamis de iure canonico,vel ciuili. ibid.nu.14
2 periurus priuãdus ẽ beneficio,,pter reatũ periurii.de reſcr.c.ex parte.nu.1. 25
2 periuri ab agendo ſunt remouendi.de reſcript.c.ex parte.nu.4. 25
periuri ſunt infames,quibus portę dignitatis ſunt clauſæ. ibid.nu.2
1 periurus criminaliter conuictus , poteſt officio iudicis condemnari , vt reſtituat aduerſario damna & intereſſe.de iureiurando.l.admonendi.numero 13. fol.17
periurus eſt priuandus beneficio probandi per iuramentum.ibid.nu.16. fol.19
1 periurii exceptionem opponens contra agentem , qui non ſoluit in termino quod alicui ſoluere cum iuramento promiſit, tenetur probare hanc negatiuam.de verb.obl.l.in illa.nu.19. 274
periurium contra debitorem probatur ex eo quod creditor fecit fidem de debito iurato,& terminum eſſe lapſum.de veritate. ibid.nu.2. 273
2 periurium grande delictum eſt.de reſcrip.c.ex parte.nu.3. 25
periurio non priuatur vaſallus feudo niſi in caſibus à iure expreſſis.de reſcript. c.ex parte.nu.22. 25
1 Permutatio an ſit contractus innominatus. ſi cert.pet. l.mutuum damus.numero 27. 8
permutatio quod ſit ſpecies contractus,non autem generalis contractus, do vt des:quæ vtilitas reſultet.ibid.nu.28
permutatio an cenſenda ſit quando ſpecies pro ſpecie datur. & quid ſit genus. ibid.nu.25
permutationis diffinitio.ibid.
permutationis natura quæ ſit.ibid.nu.26
1 Perplexitas quid ſit,& qualiter diſſoluatur remiſſiue.de verb.oblig.l.ita ſtipulatus.nu.48. 282
2 Perſona inſpicienda eſt , cui imponiter datium. reſponſo 68.numero 15. folio 135
2 perſona petentis ſe mitti in poſſeſſionem, plenè legitimari debet. reſponſ.196. num.11. 215
1 Perſonalis actio non datur contra ſingularem rei ſucceſſorem: quod infertur ad plura notanda.ad Treb.l.1.§.ſi hæres.num 2. 160
perſonalis promiſſio non tranſit in ſingularem ſucceſſorem , puta ſi fuerit promiſſum de non ędificando altius,de nõ faciendo feneſtras,& aliud opus non facere.ibid.nu.4
2 perſona alterius quis conſequitur quod ex ſua perſona non ;poterat.reſp. 184. num.2. 208
2 perſonas an liceat allicere vt potius offerant fabricæ, quàm rectori & imagini. reſpon.69.nu.14. 136
2 Perſonatus & dignitas ſunt ſynonima.de reſcrip.c.ad aures.num.5. 33
1 Peruenianr,verbum commune eſt.de vulg.ſubſti.l.centurio.nu.188.fol.87. & ad S.C.Treb.l.hæredes.§.cum ita. nu.30.fol.177. Idem de verbo deueniat,ſuperueniat & pertineat.d.l.centurio.nu.188. 87
1 Peruerſio ordinis cauſe ad cauſam non vitiat ſententiam ipſo iure.de acqui.poſ. § nihil commune.nu.195. 209
1 Perufinus & de Perufio an ſint ſynonyma,& ſic an conuertantur.& poſito quod ſynonyma ſint,an ſignificent tam originarios quam incolas,an originarios tantum.ſol.matri.nu.10.& 11. in continua.rubr. 34
1 PESTIS excuſat à mora:periurio , & pœna ſi quis propter peſtem impeditus fu erit.ſi cer.pet.l.quod te.nu.42. 14
2 peſtis vt priuilegiis à iure ſibi conceſſis gaudeat notabilis eſſe debet,non autem leuis contagio.in tract.de peſt.c.2.nu.11. 79
2 peſtis ſi in terris eccleſię ſæuiat , & ſit magna , quot & qui teſtes requirantur in confectione teſtamenti.numero 12.ibidem. Et quid ſi grauetur in terris inimicis.
2 peſtem auget coitus.in d. tract.c.6.nu.8. 96
peſtem vt plurimum cauſat cloacarum penuria.in tract.de peſt.c.4.nu 50. 84
2 peſtis optimum remedium eſt locum mutare.Et ad montanea diuertere caſtra. in tract.de peſt.c.7.nu.52.& 54. 97
2 peſtis,apoſtema,ſiue,vt vocant bozula. qualiter ſcindi,purgari , & curari debeat,vt vera valetudo corporis & animæ inde proueniat.in tract.de peſt.c.8 nu.6.& ſeq. 100
peſtis omnium ęgritudinum regina.in d.tract.nu.7.cap.7. 97
peſtis præſertim tempore obſtandum eſt principiis,alias ſero medicina paratur ibid.num.2.
peſtis remedium primum eſt infectos eiicere loco.nu.3.ibid.
peſte infecti an per vim expellendi ſunt loco:licet ipſi malint includi in propria domo.nu.4.Et quid ſi malint ad aliquod prædium ruſticum , ſeu caſsinam, quam ad hoſpitale.nu.15.ibid.
peſte infectos & de peſte ſuſpectos qui ſunt eiiciendi de domo, an magiſter ſani tatis poterit transferre ad eundem locum.ibid.num.5.
Et an poterit maſculos cum fœminis collocare.num.7.
et quid ſiędum ſi hoſpitale vel locus non ſit tam amplus, vt ſe parari poſſint num.10.ibid.
peſtem ex mala reipub.adminiſtratione,vt plurimum cauſari ſuſpicatur operis author.nu.21.ibid.
2 peſtem cauſantia quæ,& quot ſint.nu.10.& ſequen.vſque ad finem capituli. in prælud.tract.de peſt. 72
peſtifera ſeu contagioſa loca ſine cauſa iuſta habitantes, peccare cenſentur , vti Deum tentantes.nu.8.ibid.
peſtis flagellum manus ac horribilius eſt,quam belli.nu.9.Et ibi an quando valeat argumentum de bello ad peſtem.ibid.
peſtis tempore nullum calamitoſius.nu.232.cap.5. 94
peſtis ex participatione , & conuerſatione cum morboſis contrahitur. ibidem num.182. 93
peſtilentioſi ac de peſte ſuſpecti & eorum bona debent ab ingreſſu loci arceri. num.193.ibid.
peſtis tempore an & quando poſſit vilis perſona cogi ad ſepeliendos mortuos. in tract.de peſt.c.4.num.129. 85
peſtis tempore eligendus eſt locus ſaluberrimus , in quo quiſquis cupit ab ea præſeruari,domicilium ſibi eligat.num.2.ibid.
peſtis vt plurimum originem ſumit à locis vbi coria ſinuntur iacere,ſicut Auenione in vicinia,quæ poreataria dicitur.nu.75. 84
Et vbi lauantur vegeres,in quibus fuerunt vina fœrida,& aqua illa immittitur in viam publicam.nu.76.
Et vbi lauatura ollarum ſcutellarum deſcendit in viam publicam. ibid. numero 80 84
2 peſtis excuſat dominum non ſoluętem decimam pro animalibus parochiano, ad quem ipſe cum animalibus diuertit , propter ipſam peſtem , nec pro animalibus ibidem natis:& cui debeatur ipſa decima.in tract. de peſt. c. 1.numero 180. 72
peſtis an & quando excuſet à pœna.ibid.num.11. 37
peſtis an & quando excuſet à præſcriptionis curſu. ibidem numero 151. & ſequen.
peſtis excuſat paſtorem ab interitu pecudum, cæterorumque animalium, propter epidimiam mortuorum. num.167.
Et quomodo probabit paſtor vel ſocidaneus animalia ex peſte eſſe mortua. ibid.num.108.
peſtis quandiu ſopitam tenet inſtantiam.num.35.intract.de peſt.c.3. 81
peſtis excuſat electionem prælati,& quemlibet alum actum alibi geſtum,quam in loco ſolito,& neceſſario,ſi ibidem vigebat ipſa peſtis.cap.1.nu.154. 77
peſtis excuſat fugitiuos propter peſtem , qui non habenres quo decliment poſſunt hoſpitari in eccleſia maxime campeſtri,ibidem conuiuari,quod alias de iure non poſſent.ibid.num.156.
peſtis priuilegium eſt his qui prohibiti à ſtatuto facere arengas , ſeu propoſitiones pro collectis fiendis,ean facere poſſunt peſte ipſa vigente.ibidem numero 157.
peſtis cauſa an & quando liceat à beneficio recedere.nu.137.& 138.ibid.
peſtis ſi vigeat in loco , vbi fieri ſolent bullete , an & quando excuſet à pœna ſtatuti punientis mercatores tranſeuntes cum mercibus , ve.euntes ad molendinum ſine dictis bulletis.cap.1.num.13. 73
peſtis appellatione quid veniat.nu.7.in prælud. 72
peſtis metu an & quando poſſit inquilinus recedere à domo cõducta, quod ceſſante peſte non teneatur amplius ſtare contractui.cap.1.nu.18. 73
peſtis metus an & quando excuſet à mora. Et ibi quod omnis iuſta cauſa metus excuſet a mora.cap.1.nu.1. 73
peſtis an & quando excuſet à periurio.nu.6.ibid.
peſtis ſi in loco ſolutionis fiendę vigeat & quando poſſit compelli debitor vt ſoluat alibi.nu.2.ibid.
peſtis an & quando excuſet colonum recedentem ab agrorũ cultura.nu.17. ibi.
1 PETERE & repetere quid differant: & ſi certum petatur in rubric. num.24. fol.3. & in rubrica ſoluto matrim.num.35. 36
1 petitio à libello quid differat.de eden.l.edita.nu.3. 299
petitio partes facta ab vno ex reis debendi per creditorem , non inducit diuiſionem.de le.1.l.ſi ex toto.§.ſi ita ſcriptum.nu.4 & 14. 114
1 petitio hæreditatis datur etiam ad rem ſingularem. quorum legatorum. l. j. §. quia autem.nu.12. 245
2 petitio in certa & confuſa an admittatur.reſpon.clxxxvii.nu.12. 210
1 petitio hæreditatis an ſit realis actio : anmixta. ſi cer.pet.in continua. rub.numer.7. 2
2 Petitorium cum poſſeſſorio retinende an poſſit cumulari.reſp.185.nu.2. 208

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

petitorium non absorbet possessorium.de cau.possess.& proprie.c.cum ecclesia sutrina.nu.103. 64
petitorium & possessorium simul proposita eadem sententia terminari debent: intellige vt numero 192.& nu.193,de acqui.poss.§.nihil commune. numero 191.fo.209. Limitat Bar.hoc procedere de iure canonico, iure autem ciuili deber pronuntiari super eo de quo prius constiterit.de veritate tamen limita ibidem.
petitorium & possessorium simul & semel ab vtroque proposita non possunt cõ currere:ratio ibi.nu.168. 208
petitorium nunquam concurrit cum possessorio recuperandæ prius intentato ab aduersario ; nisi spoliatus consentiret petitorium proponi per viam exceptionis. Consensus autem spoliati predicto casu quid operetur.ibidem numero 165.
petitorium non concurrit cum possesso,retinende ab aduersario prius propositum fuit in tribus casibus.ibi.nu.166.
¶ petitorio renuntians non auditur super possesso.nisi refusis expen.de acqui.pos. §.nihil commune,nu.116. 205
petitorium suspendi potest per actorem proponentem possessorio retinendæ aſserendo nolle in petitorio procedere donec diffinitum fuerit possessori.intellige vt ibidem declaratur alias reprobatur communiter.de acquir.poss.§.nihil commune.nu.154. 207
petitorio iudicio renuntians an censeatur renuntiare tam actioni quam instantiæ:& sic an acquiratur dominium reo.ibi.nu.105. 204
petitorium & possesso.an & quando possint cumulari latissime distinguitur,ibidem.nu.141. 206
petitorium & possessorium adipiscende possunt ab eodem cumularivnum post alterum.ibi.nu.142.
Fallit vbi electione vnius aliud tollitur.ibi.nu.143.Fallit secundo post conclusionem in causa petitorio postquam non licet possesso.proponere ; ratio ibi, de veritate tamen latiſſ.ibi.nu.144.
petitorium & possesso.recuperandæ vnum post aliud possunt ab eodem cumulari.ibi.nu.146.
petitorium potest suspendi per actorem proponendo possesso. & protestando nolle procedere in petitorio donec possesso.fuerit diffinitum.ibidem numero 147.
petitorio & possessorio recuperandæ agens,si prius obtineat in possesso.an etiã debeat obtinere in petitorio non probato aliter dominio. communis quod non,ibi.nu,148.& 149. 207
petitorium & possessorium retinendæ pro iuribus incorporalib.possunt ab eodem vnum post aliud proponi:infertur quod,&c.ibi.nu.16. 50
petitorium & possessorium iure depascendi pecora possunt ab eodem vnũ post aliud cumulari.ibi.nu.151.
petitorium possesso.retinendæ an in beneficialib.possunt cumulari ab eodem. ibi.nu.152.& 156.
petitorium & possesso.retinendæ pro rebus corporalibus non possunt vnũ post aliud ab eodem cumulari.limita & intellige tripliciter.ibi.nu.153.
petitorium vel possessorium solum fuisse intentatum,aut vtrunque simul,qualiter cognoscatur.ibi.nu.197. 209
petitorium quid,quidve possessorium.de acqui.pos. §. nihil commune.nu.10, fo.201.
petitorium anve possessorium intentatum fuerit ex medio concludendi digne scitur.ibi.nu.11.
petitorio agens an censeatur renuntiare possessorio : communis q; sic.de veritate tamen latissime.Limita vt nu.128,& seq.de acquir.pos.l.naturaliter. §.nihil commune.nu.126. 205
petitorii renuntiatione non transfertur dominium in reum. de veritate tamen ibi latissimæ.Limita dupliciter vt nu. 114.de acquir.pos.§.nihil commune. nume.111. 205.
¶ PIA causa si pluribus indefinitè substituta vulgariter fuerit, an verificata conditione in persona vnius admittatur, itẽ quid in filio testatoris substituto,qui etiam cum extraneis institutus fuerat.ad senatus.Treb.l.hęredes. §.cum ita. nume.98. 182
¶ pia causa vulgariter substituta pluribus, an excludatur aditione vnius in casibus, in quibus alius priuatus excluderetur.de vulga.substitu.l.hæredes.nume.197. 68
pia causa non admittitur contra voluntatem testatoris expressam. ibid.numero 198.
¶ pia causa vocata ex tacita pupillari,an excludat matrem pupilli.de vulg.subst. l.moribus.nu.62. 73
piæ causæ priuilegium resultans ex præsumpta mente testatoris , non admittitur contra filium.ibid.
¶ Pignoratitia & hypothecaria possunt eodem libello cumulari contra debitorem pignoris possessorem. de pignoribus & hypothecis.in continuat.rubri. nu.17. 25
¶ Pignus semper præsumitur idoneum : ideò hæc præsumptio impedit ne creditor possit impetrare carcerationem debitoris.de priuileg.credi.l.priuilegia. nu.22, 139
pignus aliis pluribus nominibus appellatur. de pignor. in continua.rubric.numero 9. 25
pignoris ius quod quis habet quibusdam casibus in libero homine an possit cedi & vendi.de pignor.l.obligatione.nu.18. 28
pignoratitia actio quid , & quid hypothecaria ; & quid differunt inter se latissime.cum sequentibus. de pignoribus & hypothecis.in continuatione rubri. nu.11. 25
pignori hypothecæve dari non possunt,quæ non sunt in commercio vendendi & emendi.de pignor l.obligatione.nu.7. 27
pignoratitia alia directa,alia contraria; & quibus quandove competant. de pignor.in continua.rubr.nu.11. 25
pignoratitia an competat, si res peruenerit ad creditorem aliter quàm per traditionem factam à debitore ; & quid si contra voluntatem debitoris res peruenerit.ibid.nu.12.
pignoratitia an detur pro pignore prætorio.ibid.nu.13.
pignoratitia quot annis præscribatur : & quot hypothecaria. ibidem, numero 14.
pignoratitia est personalis,& non datur contra tertium: hypothecaria verò in rem, & datur contra quemcunque. ibid.nu.15.
pignorum genera quot sint.ibid.nu.1. 24
pignus iudiciale quid differat à prætorio , plures assignantur differentiæ, ibid. numero 2.
pignus legale quid.ibi.nu.3.
pignus & hypotheca quid differant , & an pignus cadat in immobilibus late: & quæ vtilitas resultat quod sit pignus potius quam hypotheca.ibidem.numero 4.& 7.
pignoris obligatio constituta scienti creditori in re' aliena non confirmatur ex superuenienti dominio. de pigno.l.conuentio generalis.nu.19. 26
pignus an confirmetur quantum ad actionem hypothecariam, quando dominus rei alienę pignoratæ succesſit debitori& quid econuerso si debitor succesſit dominio rei.latissime.cum seq.ibid.nu.20.
pignus habere potius quam hypothecam multum refert,& plures resultant vtilitates.de pigno.in continua.rub.nu.7. 24
pignori dari hypothecęve possunt quęque vendi possunt.de pigno.l.obligatione.nu.5. 27
¶ PLVRALITAS cur resoluatur in singularitates in fideicõmissaria substitutione facta pluribus , ita quod admittitur substitutus purificata conditione in persona vnius. secus in pupillari. ad Trebel. l. hæredes. §. cum ita. num.70. 180
¶ PLVRIBVS per vnam collectiuam,& aliis pluribus per aliam collectiuam simul vocatis, adhuc procedit regula prædicta. de lega.iij.l.re coniuncti.nu.105. 140
¶ PLVS & minus faciunt differre nomine licet non specie. fol. ma.nu.5.in continua.rub. 34
¶ POLLICITATIO an pariat aliquam obligationem ? communis quod non : aliter tamen distinguitur numero 28.de verb.oblig. in continua. rubr. num,27. 254
pollicitationis diffinitio.ibi.nu.21.
¶ PONTICELLOS domibus priuatorum appensos habere non licet super viam publicam, nisi consuetudo aliter seruet.de flumi.l.quominus. numero 91. 250
ponte dectructo perditur ius exigendi pedagium.ibid.nu.106. 251
¶ PONTIFEX non potest statuere quod peccatum non sit peccatum : itera quòd fenerari non sit peccatum.resp.4.nu.1.& 2. 105
¶ POPVLVS quando variis vicibus actibus est vsus, tunc consuetudo causata proponitur.respon.26.nu.5. 113
¶ populus quod teneatur præstare alimenta prædicatoribus deputatis per prælatum an consuetudine induci possit.& an talis consuetudo valeat. respon. 26. num.44. 114
populi tacito consensu:& cursu decem annorum consuetudo inducitur in his quæ sunt præter ius.respon.26.nu.1.& 2. 113
¶ PORTIO habita ex prælegatis factis cohæredi à cohærede , non prælegata, sed hæreditaria propriè appellatur.resp.133.num.1. 117
¶ portione hæreditaria grauati excedente quartam,an id, quod pluris est veniat in restitutione fideicommissi.ad senatus.Treb.l.in fideicommissariam. §.si legatum.nu.6. 174
portio hæreditaria prælegati non comprehenditur in fideicommisso in fiduciario hærede.ibid,nu.7.Item non comprehenditur, quando onus fideicommissi præcesſit prælegata.ibi.
¶ portio accresci cum onere in legati coniunctione.Limita vt ibi, remissiue. de leg.3.l.re coniuncti.nu.218. 143
portio cur portioni accrescat cũ onere suo per ius accrescẽdi : per ius vero non decrescendi portio deficiens retineatur sine onere.ibi.nu.8.& 17. 134
¶ portio redempta ex causa necessaria an cedat legato facto cum demonstratione pronominis , meum. de legatis.1.l.serui electione.§.fundus. num. 12. folio 110.
¶ portio repudiata,vel alio modo defecta, quæ alteri cohæredi accresci cum onere suo legatorum,an accrescat ex legis dispositione , an vero ex testatoris voluntate.de leg.j.l.hæc verba.nu.17. 105
¶ portio vt dicatur pro indiuiso relicta , oportet vt per nomina quotitatiua relinquatur : non etiam numeralia.de lega.3.l.re coniuncti.num.73. 148
portio hæreditatis vel legati accresci coniunctis pro portionibus hæreditariis vel legati.ib.nu.147. 143
¶ portio bonorum retrodonatorum donatori per alterum ex condonatariis iam dudum mortuum, an spectet ad donatarium superstitem. responso 145. numero 5. 184
¶ portio habita ex prælegatis in falcidiam computanda est. responso 133.numero 5. 177
¶ portionem cohæredibus faciens eodem iure capit, quo cæteri cohæredes.resp. 80.num.22. 144
¶ portio quæ per diuisionem obuenit fratri prædefuncto grauato reciproco fideicommisso tota petitur iure fideicõmissi & vnico iudicio.de verb. oblig. l. qui Romæ.§.duo fratres.nu.41. 289
¶ portio legati pro non scripta accresci sine onere , nisi vitio legatarii pro non scripta esset:item nisi onus iniunctum omnibus nominatim fuisset , imo etiam si coniunctim quamuis nominatim.de leg. 3. l. re coniuncti.num.189. folio 152.
portio hæreditatis pro non scripta accresci cum onere suo , cur etiam diuersum inter legata & hęreditatem.ibi.nu.190. 153
portio hæreditatis pro non scripta non accresci cum onere suo iniuncto vni hęredi nominatim. ibi.nu.191.
portio caduca,vel quasi accresci cum onere suo.limita duobus modis.ibi. numero.192.
¶ portiones cohæredum, an veniant in restitutione , quando vnus ex cohæredibus fuit grauatus restituere partem , aut portionem suam.quod sic. ad senatusc.on.Trebel.l.hęredes.§.cum ita.nu.48. 178
portiones cohæredum in casu prædicto veniunt in restitutione si fideicommissum præcedat grauamen , secus si subsequatur . ibidem numero 48. & 50.
portio cohæredum , an tunc veniat in restitutione , quando non apparet de ordine literę,scilicet ; an grauamen fideicommissum præcedat an vero subsequatur.ibi.nu.51.
portio cohęredum , an tunc veniat in restitutione cum nulla bonorum habita mentione pluribus iustitutis & inuicem substitutis testator dixerit , & si omnes sine liberis decesserint,substituo Caium.ibi.nu.52.
portiones cohæredum , an veniant restituendę quando non apparet , nec ex ordine literę , nec intellectus quod fideicom. præcedat grauamen. ibidem num.53. 151
¶ portio deficiens si per substitutionem fuerit destinata cohæredi adeunti,tunc ei inuito accresci quamuis defecerit postquã adiuit & quare.de leg. 3.l.re coniuncti.nu.186. 142
portio iure speciali defecta accresci volenti tantum ideo portio minoris restituti aduersus aditionem volenti cohæredi accresci , nisi dolo cohæredis inductus fuisset ad adeundum : quia tunc ei inuito accresceret. ibid.nu.187.
portio deficiens accresci inuito:intellige in hæreditate : secus in lega. ibi. numero 183.
portio cohæredis deficiens accresci alteri cohæredi adeunti inuito ita demum si ipse cohæres adiuerit,postquam portio cohæredis defecit:secus si prius adiuit quàm defecerit,& quare.ibi.nu.184.& 185.
portio accrescens eadem actione petitur qua alia portio.& quid in legato vsus fructus.ibid.nu.199. 143
portio accrescens assumit naturam portionis , cui accresci. ibidem numero 200.
¶ portiones cohæredum ad grauatum iure alterius fideicommissi peruentæ veniunt in restitutione fideicommissi facti verbis vniuersalibus.limita vt ibi.de cuius limitationis veritate.nu.40.ad senatuscon.Treb.l.hæredes.§. cum ita. nu.39. 178
portiones cohæredum ex reciproco fideicommisso peruente, ad grauatum veniunt in restitutione si verbum hæreditas , dirigatur.ad honoratum non ad grauatum.ibi.nu.45.
¶ POSITA super altare per patrem quando filia ingreditur monasterium an imputanda veniant in legitimam.quod sic. ad legem Falc. l. in quartam. num.155. 151
¶ POSITIO cui in causa principali responsum est: non est admittenda in appellatione.si cer.pe.l.1.nu.33. 4
¶ positio impertinens aliàs reiicienda , si cum alia coniuncta efficiatur pertinens debet admitti.de flumini.l.quominus.nu.22. 247
¶ positionibus respondens hoc modo , credo prout in tali instrumento,videtur conuteri contenta in eo.de re iudicata.l.5.§.si iudex.num.3. 225
¶ positioni duplici an sit dupliciter respondendũ stante prædicto statuto.de vulg. & pup.l.hæredes.nu.26. 60
positioni multiplici non est respondendum: sed cogi potest ponens diuidere positionem.ibid.
positioni dupliciter responderi potest, stante prædicto statuto,si iudici ita videatur:quod qualiter procedat,traditur.ibid.nu.27.& 28.
positioni respondens sub conditione, quę tacitè inest de natura rei , an dicatur dupliciter respondisse.ibid.nu.29. 196
positioni si quis affirmatiuè respondeat hoc modo, habui , sed in tuis negotiis expendi,an dicatur simpliciter respondisse.de vulg.& pupil. l.hæredes.num. 30.& quid si responsum sit,nego me habuisse aliquid ad quod sim obligatus, num.31.
positionibus si simpliciter vigore statuti respondeadum sit, aliàs respondens habeatur pro confesso,an pro confesso haberi debeat, qui respondit, nego me habuisse : & si apparuerit contrarium, dico me soluisse.de vulg.& pupil.l.hæredes.nu.23.& 25. 60
¶ positionibus iuratis standum est.respon.150.nu.17. 188
¶ Posse non dicimur,quod de iure non possumus.de rescript.c.si quando.num.8. fol.29.
¶ POSESSIO vnde dicatur.& latius.de acqui.possess.in l.possessio.nume. 1. & 17. 196
possessio cur potius denominetur à pedibus quam ab alia corporis parte:&cur à corpore quam ab animo:remissiue.ibi.
possessio qualiter perdatur. de acquirenda possessio.l. possessio. numero 70. folio 199.
¶ possessio acquisita per statutum absque vlla apprehẽsione,habetur de iure speciali,& est possessio ficta.de reuo.dona.l.fi.nu.135. 312
¶ possessio naturalis iuncta cum ciuili admittitur incontinenti quod res possessa desinit esse in conspectu.de acqui.possessione.l.possessio.nume.61. 199
possessio naturalis rei quæ est in conspectu vel proxima conspectui non amittitur per egressum de fundo.ibi.nu.72.
possessio ciuilis quid sit late,quid naturalis.33.de æqui.poss.l.pos.numero 29. fo.197.
possessio naturalis quos effectus pariat.ibi.nu.30.
possessio quam habet hæres virtute statuti disponentis quòd possessio defuncti continuetur in hæredem dicitur ciuilissima.& non causat interdictum recuperandæ.quod qualiter procedat.ibi traditur.nu.37.
Possessio naturalis amissa per absentiam,recuperatur statim quòd res est in cõ spectu,vel proxima conspectui.ibi.nu.63. 199
Possessio naturalis quę retinetur per alium,non perditur etiã quod ille desinat insistere:intellige vt ibi.nu.74.
Possessio naturalis quæ sola est in vsufructuario,& similes, non perditur per absentiam à re.ibi.nu.75.
Possessio naturalis iuncta cum ciuili cur perdatur per discessum & non sola naturalis.ibi.nu.76.
Possessio ciuilis indistincte retinetur animo.fallit vt ibi.nu.77.
Possessio solo aspectu acquiritur:intellige & declara tripliciter.de acqui.pos.l. possessio.nu.51. 199
¶ Possessioria remedia pro recuperanda re mobili competunt solum contra possessorem cum vitio.de acq.pos.l.rem quæ nobis.nu.23. 210
Idem in interdicto vnde vi pro re immobili quod non datur contra successorẽ spoliatoris.iure tamen cano.sic.ibi.
¶ Possessio non probatur per constitutum,nisi etiam probetur quòd constituens tempore constituti suo nomine possidebat.de interdict.super continua. rub. nu.10. 240
Possessiones suas vel rerum suarum si quis alicui legauerit,an cẽseatur etiam legasse res mobiles.de acq.pos.l. possessio.nu.25. 196
Possessionis diffinitio quæ sit.ibi.nu.26. 197
Possessio quotuplex sit.latissime.ibi.nu.27.
Possessio retinendę possess.agenti an obstet dominii exceptio etiã quæ in promptu offertur probanda;latissimè conclu.non obstare.nu.99.
Limita tamen & declara vt ibi.de acquirenda possessio.§.nihil commune. numero 98. 204
Possessio titulata siue colorata titulo præfertur alteri non æque iustificatæ siue coloratæ:& multa egregie de possessore iustificante suam possessionem titulo.ibi.nu.100.
Possessorii causa si commissa fuit delegato prius cognoscenda an cumulatio petitorii & possessorii possit de partium consensu coram eo fieri.nu.173. 208
Possessio habens causam proprietatis annexam,nunquam concurrit cum petitorio declara tamen vt ibi.nu.155. 207
possessor.recuperandę ab vno propositum facit silere petito.ab alio prius intentatum:ratio in traditur:ibi.nu.157.
possessorium si fuerit propositum pro spolio facto lite pendẽte super petitorio an tunc faciat silere petitorium,an vero super vtroque procedatur:cõmuniter quod super vtroque procedatur.ibi.nu.158.declara tamen vt nu.159.
possesso.propositum respectu diuersę possessionis non facit silere petito.prius intentatum.ibi.nu.160.
possessorium intentatum lite contestata in petito.non facit petito.silere:sed super vtroque proceditur:latissime tamen de veritate:quia magis videtur cõmunem apud canonistas procedere vt nu.162. 207
possessoria habentia causam proprietatis annexam quę dicantur.de acq. poss. §.nihil commune.nu.41. 202
¶ possessio vel quasi probatur per testes reddentes rationem scientiæ quia vicini: intellige vt ibi.si cer.pet.l.j.nu.55. 5
¶ possessorium retinendę si fuerit à reo prius propositum: si demũ proponat petitor.an censeatur possess.renuntiasse:ita quod indistinctè contra eũ feratur sententia pos.de acq.pos.§.nihil commune.nu.167. 208
¶ possessio beneficii transfertur per inuestituram factam in re præsenti:& quę sit ratio.de acq.pos.l.possessio.nu.62. 199
possessoria remedia an reperiantur vltra interdicta quod sic. pluraque hic rectantur.de interdi.super continua.rub.nu.2. 240
¶ possessio an & quando transferatur per traditionem clauiũ.& 58.& 59.vbi quę requirantur vt per traditionem clauium acquiratur possess.de acq.pos.l.possessio,nu.57. 199
¶ possessione rerum nostrarum nos priuare non possunt existentes in potestate nostra licet furandi animum habeant.de acq.pos.l.rem quæ nobis.nu.9.210
possessio rei surreptę vel ereptę perditur per furtum & rapinam.de veritate.ibi, numero 7.
possessio per aspectũ an possit transferri à tutore & curatore non habentibus speciale mandatum.de acq.pos.l.pos.nu.66. 199
possessio corporalis quid sit.de acq.pos.l.pos.nu.35. 197
possessio ciuilissima quæ dicatur.ibi.nume.36.
possessio si peruenerit ad actorem pendente iudicio petitorio , an reus absolui debeat ab instantia vel à petitis:de acq.pos.§.nihil commune.nu.131. 206
possessio an sit causa acquirendi dominium de iuregẽtium.de acq.poss.in continua.rub.nu.2, 195
¶ possessio cõducentis rem suam vt tuam an acquiratur locatari.communis quod sic.contrarium tamẽ attentatur bona ratione.de acqui.pos.l.si rem aliquam. numero 22. 213
possessio quandoque pro proprietate ponitur:ex quo inferuntur aliqua vt ibi, de acq.pos.§.nihil commune.nu.31. 202
possessio quid sit;& quotuplex.remissiue.ibi.nu.3. 201
¶ possessione immemorabili probata probatum est directum dominium,quia talis possessio habet vim tituli.de acq.pos.l.rem quę nobis.nu.50. 211
possessio non sufficiens ad præscriptionem nõ probat dominium.quod amplia vt ibi.nu.51.
possessorio retinendæ agens tenetur probare se possidere tempore litis cõtest. & tempore turbę.de acq.pos.§.nihil commune.nu.166. 208
possessio ab alio occupata nunquam transfertur per actus fictos. de acq. pos. l. possessio.nu.64. 199
¶ possessio adipiscendæ non potest concurrere cum petitorio prius intentato.fallit in duobus casibus.de acq.pos.§.nihil commune.nn.163. 208
possessio retinendę semper concurrit cum peritorio prius intentato.fallit vt ibi.nu.164.
¶ possessio est ius:intellige vt ibi.de acq.pos.§.nihil commune.nu.24. 201
¶ possessio empta si à domino euincatur an venditor teneatur de euictione.de acqui.pos.l.si aliquam rem.nu.5. 212
possessio naturalis an retineatur in iuribus incorporalibus per actum naturalẽ absque alicuius animo,& an talis possessio naturalis sufficiat ad præscribendum.de acq.pos.l.pos.nu.41.& 42. 189
possessio quo iure introducta sit.late cum seq.ibi.nu.45.
¶ possessionem suam qui potest propria authoritate tueri:si acceda: ad iudicem perdit facultatem illam tuendi.limitatur.nu.14.de no.ope.nun. §. meminisse.nu.7. 187
possessio cur non perdatur per prohibitionem sicut per simplicem nũciationẽ noui operis.ibi.nu.15.
¶ possessio,seu quasi alicuius iuris,per particulares homines acquiri non potest communitati sine mandato.resp.114.nu.3. 162
¶ possessio semel acquisita vniuersitati per particulares absque mãdato eidẽ vniuersitati conseruatur.resp.114.nu.4. 162
¶ possessio acquisita iuris seu consuetudinis ministerio vera est, & non ficta.resp. lxxx.nu.79. 149
¶ possessio & dominium per catastrum non probatur.resp.63.nu.17. 127
possessio probata intelligitur,si actus possessorii,qui citra ius, & nomen possessionis fieri non valent,probentur.resp.114.nu.2. 162
possessio posterior præsumitur clandestina.resp.17.nu.6. 110
possessio ciuilissima in quo differat à ciuili.resp.lxxx.nu.80. 146
possessio an per constitutum transferatur.resp.137.nu.3. 179
possessio noua stante antiqua nõ releuat probantem: nam clandestina præsumitur.resp.52.nu.5. 126
¶ possessio alicuius rei an possit cuipiam tradi per nuntium stantem in conspectu ipsius rei.in tract.de pest.c.1.nu.186. 78
possessor malus alienum possidere censetur . Et ibi quis dicatur malè possidere.in tract.de pest.c.5.nu.150. 92
¶ possessio alicuius rei an & quãdo per aspectum acquiri possit in tract.de pest.c. 1.nu.185.187.189.190. 78
possessio per aspectum tradita dicitur possessio vera: licet traditio censeatur ficta.nu.195.ibi.
possessio vera quid vtilitatis adferat plusquam ficta. numero 196.& 197. ibidem.
possessio an transferatur per inuestituram quam conferens fecit in conspectu beneficii.nu.188.ibid.
possessionem an & quando transferre possit executor per tactum annulierræ ecclesię clausæ.nu.191.ibid.
possessionis traditio per aspectum facta censetur esse ficta.numero 192. ibidem.

In omnia Io.Fran.Rip.opera.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

Possessio tradi fingitur per aspectum à lege, vbi causa est cognita, & sententia lata.nu.193.ibi.
2 Ad accipiendā possessionem beneficii, per quā ius acquiritur, requiritur specia le mandatum.resp.71.nu.7. 130
Possessionem ad acquirendam quæ requirantur resp.clxxx.nu.111. 204
2 Possessio an sit iuris vel facti.in rub.de causa possess.& propriet.nu.3. 56
1 Possessio absentis probatur si probetur aliquem nomine absentis fructus percepisse, etiam si non constet de mandato percipientis fructus.fol.mat.l. doris causa.nu.109. 44
1 Possidens immobilia prope flumina, vel in montibus, subiecta corrosioni, dicitur fieri non soluendo.fol.mat.l.fol.matr.nu.5. 45
2 Possessio non cadit in seruo.in rub.de caus.pos.& proprie.nu.5. 56
Possessio quomodo diffiniatur.ibi.nu.9.11.& 12.Et vnde dicatur ibi.nu.25.
Possessio quid sit.ibi.nu.1.
Possideri res sacræ & religiosæ prohibentur.ibi.nu.2.
Possessio quare potius fuerit à pedibus denominata, quam ab alia parte corporis.ibi.nu.15.16.& 17. 57
Possessio quotuplex.ibi.nu.18.
Possessio ciuilis quid sit.ibi.nu.19.
Possessio naturalis quid sit.ibi.nu.20.
Possessio corporalis quid sit.ibi.nu.22.
Possessio ciuilissima quid sit.ibi.nu.23.
2 Possessio præsumitur continuata, etiā si per conductores non sit soluta pensio. de caus.possessio.& proprietat.c.cum ecclasia.nu.24. 61
Ex possessione de præsenti an præsumatur possessio de præterito.& contra ibid. nu.23.& 26.
Possessio solo animo amittitur.ibi.nu.27.
Possidere non dicitur filius, qui longo tempore fuit per fundū matris, & percepit fructus, quia præsumitur iure familiaritatis iuisse.ibi.nu.40.
2 Possessor malæ fidei tenetur ad restitutionem fructuum.de caus.pos.c.cum ecclesia.nu.93. 63
Possessio vbi est contra ius præsumitur mala fides.ibi.nu.94.
Possessorem malę fidei non licet proprietario authoritate propria spoliare possessione.ibi.nu.111. 65
Possessio est simpliciter ius.in rub.de caus.pos.& proprieta.nu.9. 57
Possessio retinetur animo.ibi.nu.7.
Possideri proprie non dicuntur incorporalia: sed quasi.ibi.nu.9.
Possessio vacua quid sit.ibi.nu.34.Et qui promisit reddere possessionē vacuam an teneatur reddere cum fructibus.ibi.nu.35.&36. 58
Possessio colorata quid sit.ibi.nu.37.
Possessio non colorata quid sit.ibi.nu.38.
Possessio pacifica quid sit.ibi.nu.39.
Possessio quot modis sumatur in iure.nu.40.
2 Possessio præsumitur continuata, quando allegans continuationē possidet de præsenti.de cau.pos.& proprie.c.cum ecclesia sutrina.nu.35. 61
2 Possessor malæfidei violentus non tenetur spoliato ad æstimationem.de restit. spo.e.sæpe.nu.48. 68
Possessori primo seu domino an subueniatur aliquo remedio possessorio cōtra occupantem rem vacantem.ibi.nu.54. 69
Possessionem beneficii vacuam apprehendens propria authoritate sine executorialibus, siue ante fulminatum processum, an perdat ius suum.ibidem numero 69.
2 Possessionem perdere possumus propter violentiam & sine violentia. de restit. spo.c.sæpe.nu.1. 66
Possessio multa affert commoda possidenti.ibi.nu.2.
2 Possessor triennalis à quoquam moleſtari non debet in possessorio, nec in petitorio.resp.3.nu.7. 105
Possessor triennalis pacificus dicitur habere optimum ius in præiudiciū eorum qui ius suum intra triennium non deduxerunt in iudicio.respon.3.numero 6. folio 105
1 possessor rei emphyteuticę executiue poterit conueniri sicut emphyteuta stante statuto quod possessor in omnibus & per omnia teneatur vt emphyteuta de leg.1.l.j.nu.6. 98
2 possessor insinuare volens impedimentū causatū ex eo quod instrumētū occultabatur, debet agere protestatione præmissa.resp.3.nu.11. 105
2 possessori sufficit repellere agentem per executionem iuris non sui. resp.lix.numero 10. 129
1 Contra possessorem rei.emphyteuticæ agi poterit executiue sicut cōtra emphyteutam stante statuto quod possessor in omnibus, & per omnia teneatur vt emphyteuta.de leg.1.l.per omnia.nu.6. 100
2 possessorium in pronuntiando præmittendum est in exequendo autem petitorium.resp.clxxvj.nu.4. 201
1 possessorium iudicium ex Carboniano edicto an requirat litis contest. & an in iudiciis summariis procedatur sine litis contestatio.de acq.pos.§.nihil cōmune.nu.185. 208
2 possessorii, item & tituli cognitio spectat ad Regem & eius senatores. resp. 17. nu.2.& 3. 110
2 possidens præsumitur ex titulo præcedenti possidere.resp.lxxx.nu.17. 143
2 possidentis titulus vbi ipso iure tollitur, possidens ad rem restituendam cū fructibus tenetur.resp.cxcij.nu.7. 213
2 In pari causa potior est condisio possidentis.resp.l.nu.5. 125
1 possidere se ignorans intentando petitorium non censetur renūtiare possessioni.de acq.pos.§.nihil commune.nu.128.fol.205. Sed quid si dubitet an idem dicendum sit.ibi.
2 possidentes clam debent succumbere in interdicto vti possidetis.respon.lxxx.nu.84. 146
1 possidere inuitus nemo cogitur: ergo possessio nemini inuito accrescit.de leg.3. l.re coniuncti.nu.188. 142
2 possidere rem ex duabus causis non est nouum.resp.lxxx.nu.46. 145
1 POSTHVMI per nomen collectiuū instituti, quotquot nascātur, inviriles admittuntur videtur tamen non sibi placere in alieno posthumo.de leg.3.l. re coniuncti.nu.108. 140
1 posthumi natiuitate rumpitur etiam gradus substitutionis, à quo fuit exhæredatus.de vulg.subst.l.hæredes.nu.210. 68
1 POSTLIMINIVM in rebus mobilibus prætereā in armis & vestibus etiā habet locum.de leg.1.l.id quod apud.nu.2. 116
2 POSTMODVM dictio, denotat interuallum.de constit.c.cum M. Ferra.nu.23. 8
1 POTSVLARI à iudice nō dicitur quod non postulatur eo sedēte pro tribunali.de dam.infec.§.hoc autem iudicium.nu.102. 194
2 Potestas arbitri & arbitratoris dependet a compromisso. responso xliij. numero 6. 122
2 potestas delegata in dubio restringenda est: & non amplianda. responso xl. numero 7. 120
2 potestas derogandi omnibus canonicis regulis legato concessa, non extenditur ad regulam de non verisimili notitia.respon.xlj.nu.2. 120
2 potestas summi Pontificis in omni dispensatione intelligitur reseruata.respon. 30.nu.1. 115
2 potestatem habens dispensandi cum homicidis & irregularibus super retinendis beneficiis, non potest dispensare super curatis. de rescript.c.ad aures.numero 20. 33
2 PRAGMATICA sanctio, quæ dicatur. de consti. in rub.nu.33. 4
pragmatici viri qui dicantur.de consti.in rub.nu.34. 4
2 PRAEBENDA an sit ius spirituale, vel temporale.de const.c.cum M.Ferra.nu.171. 18
prębenda an habere possit laicus in ecclesia.ibi.nu. 172.
2 prębenda cum conferatur: an censeatur collatus canonicatus. de consti. c. cum M.Ferra.nu.163. 18
2 prębenda vna an diuidi possit inter partes.de consti. cap.cum M. Ferra.nu.66. folio 11
2 prębendæ debent esse pares.de consti.c.cum M.Ferra.nu.50. 9
prębendis formatis & non formandis accrescit augmentum alluuionis. de consti.c.cum M.Ferra.nu.184. 19
2 prębendæ & fructus beneficiorum an possint pignori capi dative. late traditur de pig.l.obligatione.nu.45. 29
1 PRECARIO possidere ab alio rem meam: quo ad possessionem possum licet non ad proprietatem. de acquirenda possessio. l. si aliquam rem num.9. 212
1 precarii natura quæ: & quę ad precarium necessaria. si cert. pet.l. mutuum da mus.nu.18. 8
precarium an sit si concessio facta sit ad certum vsum & tempus expresso nomine precarii.ibi.nu.16.
precarium à commodato quid distet.ibi.
precarium an possit per rogatum quandocunque reuocari in rogantis præiudicium.ibi.nu.20.
Precarium neutri generis quid differat à precaria fęminini.remissiue ibidem. numero 21.
PRAECEPTORIA nō est dignitas de iure: nisi de consuetudine vel iure ecclesię caueatur.de rescrip.c.ad aures.nu.11. 33
1 PRAECEPTVM executiuum cum clausula, & si senseris te grauatū &c. citato comparente resoluitur in vim simplicis citationis.de veritate iure.nu. 24.declara & intellige vt nu.23.de noui ope.nuncia.l.de pupillo.§.meminisse.nu.21. 188
præceptum executiuum an validetur virtute clausulæ, & si senseris te grauatum &c.& an resoluatur in vim citationis.ibi.nu.24.& 25.
præcepta executiua regulariter non valent: fallit in pluribus casibus. vt ibi singillatim traditur.ibi.nu.26.
1 præceptum de soluendo factum post oblationem libelli in coniunctum vel cōfessum habet vim diffinitiuæ & au possit reuocari. vide n.42.de re iud.l.quod iussit.nu.3. 230.& 231
2 præcepto nudo an & quando parendum sit.c.5.nu.292. 95
2 PRAECISE dictio quid importet.de rescrip.c.ex parte.nu.37. 26
2 PRECES non inducunt simoniam.de consti.c.cum.M.Ferra.nu.30. 8
Fallit in precibus carnalibus.ibi.nu.31.
2 PRAEDECESSORIS iure exclusiuo intentionis agentis in beneficiali bus licet vti resp.3.nu.5. 105
prædecessores verbum, tam ad mediatos, quam immediatos accommodatur. resp.clxxj.nu.8. 198
prædecessorum iura in beneficialibus non transeunt ad successorem nisi lite cepta.resp.3.nu.1.& 2. 105
PRAEDIA ab emphyteuta alienata domino irrequisito, & recognitione non facta acquirentem, & canone non soluto incidunt in cōmissum respon. clxxxviij.nu.1. 210
1 prædium tributarium incultum, biennio possessum, & cultiuatum ab aliquo, illius efficitur: & hæc est irregularis prescriptio. de acq.pos.l.rem quæ nobis. nu.40. 211
2 Prædicandi officium habet curam animarum annexam. resp.26. nu.42. 114
1 Prædo etiam restituit ante omnia debet.de acquir.possel.§.nihil commune. numero 47. 202
1 Prælatus iurans ecclesię bona non alienare inconsulto pontifice Roma. potest non obstante iuramento subsistente necessitate alienare bona ecclesię, nulla impetrata licentia. de leg.1.l.filiusfam.§.dini.nu.40. 128
1 prælatus hæreditate ecclesię delalam repudiare potest sine consensu capituli. de leg.1.l.legatum.nu.9. 113
2 prælatus in causa suę ecclesię potest recusari iudex eatenus suspectus.de iudic.1.nu.16. 42
2 prælati ecclesiastici propter prohibitionem laicorum non debent dimittere iuditiam.de iud.c.decernimus.nu.32. 53
2 prælatus cum capitulo occupans per vim bona prælati defuncti, adita hereditate, & relicta possessione per heredem, an incidat in pœnam.l.si quis in tantā. C.vnde vi.de restit.spol.c.sępe.nu.95. 71
2 prælati vtrum teneantur delegare causas ciuiles laicis. de iudic. c.decernimus. nu.43. 54
prælati an teneantur delegare causas criminales laicis. ibi.nu.44.
prælatus si precedat in causa sanguinis, an valeat processus. ibid.nu.45.
prælati an possint esse delegati laicorum. ibid.nu.46.& 47.
prælatus delegatus laici ad vnam causam, an possit ea expedita aliā assumere. ibi.nu.48.
2 prælatus siue agat petitorio, siue possessorio, debet agere nomine ecclesię, non proprio.de consti.c.cum M.Ferrar.nu.50. 9
2 prælatus ratione officii tenetur cuicunque poscenti reddere rationem: item negotiorum gestor, tutor, & curator, & quilibet administrator.de rescrip.cap.si quando.nu.22.& 23. 30
2 prælatus transigens, an possit obligare successores.respon.78.nu.5. 142
prælatus non potest sine consensu Papæ renunciare priuilegio exemptionis, nec de ipso compromittere.respon.78.nu.8. 142

prælatus

In omnia Io.Fran.Rip. opera.

2 Prelatus tenetur plebem sibi creditam verbo Dei pascere.resp.26.num.39.114
2 prælatus in acquirendo potest deteriorem conditionem ecclesiæ facere, aliorum administratorum exemplo: licet ad interesse teneatur. respon. lxij. numero 8. 131
2 prælatus habet liberam administrationem fructuum, & eos distrahere potest. resp.lxxij.nu.4. 138
2 prelatus & canonici sancti Antonini tenentur ad vsuras legitimas, & interesse domi. Francisco mondanisco quia non collocauerit eius pecunias in emptione prædiorum: & ibi vide de tutore, & cæteris administratoribus. respon.62.nu.9. 131
2 prelatus specialis an requiratur ad essentiam collegii: & quid prętera. respon. xix.nu.6.& 7. 110
2 prælatus an possit conferre beneficia, & administrare quamprimum est electus etiam nondum naturalem adeptus possessionem. resp.11.nu.1. 108
2 prælato licitum est rem viliorem cum pretiosiore permutare, & sine consensu capitu.resp.9. 107
2 prelati ecclesię pauperum bona deuorant, dum sacerdotes mendicantes, pauperrimique populi peccata comedunt. in tracta. de peste. capitulo 8. numero 16.fol.101.& nu.135. 103
2 Prælatis ob causam temporalia debentur.respon.26.nu.16. 114
2 Prælati an & quando possint infeudare consanguineis suis res ecclesiæ, etiā soli tas aliis infeudari.in tract.de pest.c.5.nu.170. 92
2 Prælatus qui tute in loco beneficii morari non potest, an illud renuntiare potest in tract.de pest.c.1.nu.137. 77
2 Prelati plenam platuræ possessionem, seque prælatos esse minime credunt, nisi latum ventrem inflataſque genas populo ostendant in tract. de pest. capit.8. numero 50. 101
2 Prælati possunt de reditibus ecclesiæ subuenire eorum consanguineis 'pauperibus: & eorum pauperes forores dotare.de priuileg.credi.l. cum bona. numero 4. 233
Prelati possunt in collationibus beneficiorum præferre eorum consanguineos eque beneméritos extraneis.nu.5.
1 Prelatus ecclesiæ constituendo se nomine alterius possidere non transfert possessionem rei ecclesiæ etiam venditæ in casibus permissis & cum solennitate. ibi.de interdi.super continua.rub.nu.11. 240
1 PRAELATIONIS priuilegiū quod habet mulier pro dote an detur mutueri, an vero actioni de dote: quod mulieri: ex quo infertur ad plura.de priuil.cred.l.ij.§.si sponsa.nu.18. 235
1 PRAELEGATA nō veniunt in restitutione fideicōmissariæ hęreditatis. limita non procedere in grauato restituere portionem qui etiam prelegata restituere tenetur.ad senatusc.Treb.l.in fideicommiss.§.si legarum.nu.2. 174
Prælegata restituenda sunt fideicommissario, si fideicommissum vniuersaliter ita concipiatur, volo restituas quicquid ex hæreditate mea ad te peruenerit: & quare.ibi.nu.3.
Prælegata veniunt in restitutione fideicom. extraneo coherede grauato restituere portionem hęreditatis sibi ipsius testatoris.ibi.nu.4.
Prælegata veniunt in restitutione pro portione prelegati, quam grauatus iure hæreditario tenet: licet pro portionibus coheredum non. quia illas iure legati habet.nu.5.
1 Prælegata non imputantur in Falcidiam pro tota portiõe hæreditaria sed pro quarta portionis tantum quando falcidia detrahitur de voluntate testatoris. secus si præter vel contra voluntatem, quando tunc totam portionem iure hæreditario habitam imputant. Idem in Treb.nu.68. in quarta limitatione ad leg.Falc.l.in quartam.nu.45. 147
1 Prelegata an veniant in vulgari substitutione. ff. de vulga. substi. l. hęredes. numero 178. 67
1 PRAEMIA publicę letitiæ an veniant in generali obligatione. de pign. l. obligatione.nu.42. 29
1 Præmium si statuatur primo ingredienti castrum aut capienti brauium, & plures simul ingrediantur aut capiant, is premium habebit quem fors elegerit. de flumi.l quominus.nu.58. 249
1 PRAEOCCVPASSE in actione hypothecaria quis dicatur. de pigno.l.si debitor.nu.12. 30
1 Præoccupasse an quis dicatur ex solis pręparatoriis, vbi latius declaratur. de flumi.l.quominus.nu.48.& 49. 248
Prœoccupasse non dicitur qui prius cœpit opus nisi continuauerit. ibidem numero 52.
2 PRAEPOSITVS de iure communi ordinariā iurisdictionē habet in clericos suę ecclesiæ: vnde si rebelles & contumaces sint, illos excommunicare potest.resp.lxviij.nu.2. 134
2 Præpositus non tenetur soluere datium vini, quod ex vineis ecclesię percipi.resp.lxviij.nu.4. 134
2 Prępositus an teneatur contribuere in sumptus faciendos pro ampliand ecclesia.resp.16.nu.9.& 10. 113
2 Præpositus per decimarum retentionem potest cogi conferre in fabricā ecclesię propter quam decimas recepit.resp.26.nu.16. 114
2 Prępositus licet non valeat se excusare à solutione impensarum pro sua rata factarum, poterit tamē allegare perperam impensum ac erogatum esse.resp. 26.nu.11. 113
2 prępositus ratione participationis cū excommunicato ius eligendi nō habet. resp.26.nu.9. 113
1 PRESBYTERI possunt constituere collegium in aliqua ecclesia pro missis dicendis.resp.119.nu.8. 161
2 PRAESCRIBITVR gabella triturantiū à tempore immemorabili, quo nunquam soluta fuit gabella.resp.xcj.nu.1. 153
2 Præscribitur actio & ius cuicúque competens in rectoria si fuerit possessa septē annis cum titulo colorato.resp.4.nu.5. 107
2 Præscriptio triginta vel quadraginta annorum contra pupillū tempore pupilris ętatis quieuit, eo adulto facto currit.resp.cxlix.nu.22. 187
Præscriptio conuentionalis inchoata contra maiorem defunctum currit contra minorem etiam pupillum sine spe restitutionis: secus in præscriptione legali.ibi.nu.19.& 20.
præscriptio iuris dicendi sententiam nullam & nullitatē prosequendi non curit contra heredes ignorantes sententiam fuisse latam.ibi.nu.23.
Præscriptio pedagiorum & vectigalium quanti temporis lapsum requirat: nu. 4.nu.5.& 7.ref.clxij. 194
Præscriptio restringenda est, non extendenda & ad eam iustificandam quę requirantur & qua actione agendum.ibi.nu.12.13.14.
præscriptio & consuetudo in quo differant. ibid.num.11.
2 præscriptio non currit impedito agere.respon. 11.nu.3. 105
præscriptio stricti iuris est, ideò non dicitur præscriptum, nisi in quantum possessum constat.respon.180.nu.17. 204
2 præscriptio inchoata contra maiorem currit etiam minoribus heredibus sine spe restitutionis in integrum.respon.193.nu.1. 263
præscriptio rei interrupta præscribentibus non prodest.ibid.nu.4.
2 præscriptio rei immobilis, an & quando fauore culturę agrorum currat spatio duorum annorum. in tract.de peste, c.4.nu.252. 87
Præscriptio an & quando competat possessori malæfidei de iure canonico.numero 253.ibid.
2 in Præscriptione libertatis scientia non requiritur.respon.180.nu.15 204
in Præscriptione tanti temporis, &c. aduersariorum nec scientia, nec patientia requiritur.ibid.nu.9
in Præscriptione seruitutis scientia & patientia partis aduersę articulanda ac probanda est. ibid.nu.16
2 ex Præscriptione 30.vel 40.annor. tollitur omnis actio personalis: nam currit huiusmodi præscriptio non petētis negligentia: & ideo odiosa vocatur. resp. 133.nu.3. 243
2 præscriptio non procedit sine possessione vel quasi.respon.114.nu.12. 163
præscriptio tanti temporis, cuius initii memoria non habetur, currit in his quę sunt facultatis.respon.194.nu.3. 253
præscriptio 30.annorum interrumpitur ex generali citatione. respon.117. numero 4. 164
præscriptio sine possessione, vel quasi nullo iure procedit. respon.114.num.12. folio 163
1 præscriptio & consuetudo quid differant. de fluminibus.l.quominus.nume.39. folio 248
1 præscriptio in nonnullis casibus hic notatis etiam cū mala fide currit. de reuoc. don.l.si vnquam.post nu.107. 315
1 præscriptio an sit probata ex possessione decem annorum iuncto titulo. aliter non probato de præsentia domini: an bona fides sit probanda. de acq.poss.l. rem quę nobis.nu.49. 211
1 præscribi non possunt quæ iure gentium communia sunt. de flumi.l.quominus. nu.99.fol.250. Sed an præscriptione immemorabili præscribi possint. late disquiritur.ibid.
1 præscriptione an vti possit donatarius aduersus donantem, vel eius filios asserentes natiuitate filiorum donationem fuisse reuocatam. de reuoc.donat.l.si vnquam.nu.107. 315
præscriptione prohibita non censetur prohibita præscriptio centum annorum. ibidem.
1 præscripta potestate absoluēdi, censetur etiam præscripta potestas condemnandi: & contrà. de re iudic.l.qui condemnare.nu.3. 218
1 præscripsisse ius non soluendi censum asserens an teneatur probare negatiuam quod spatio.30.anno.non soluerit. de verb.obli.l.in illa.nu.28. 274
2 præscriptio quomodo differt à consuetudine. de causa pos.& pro.c.cum ecclesia sutrina.nu.124.& seq. 65
Ad præscriptionem probandam sufficit probare initium possessionis & allegare possessionem de præsenti.ibi.nu.38. 61
In præscriptione seruitutis, vel alterius magni præiudicii an requiratur titulus. ibi nu.126. 65
præscripto iure postulandi intelligitur præscriptum ius eligendi.ibidem numero 133. 65
2 præscribi non possunt spiritualia in rub.de iud.nu.79. 39
præscribi potest iuspatronatus.ibid.
2 præscribere dicitur qui iure aliquo vtitur ratione amicitię vel familiaritatis. de causa possess.& proprie.c.cum ecclesia sutrina.nu.41. 61
præscriptio iurium non caustur sine quasi possessione.ibid.nu.47. 62
2 præscriptionem cum mala fide non admittit ius canonicum: sed ciuile sic. de causa possess.& prop.capitu.cum ecclesia sutrina.num.117. 64
Contra ecclesiam non præscribitur nisi spatio quadraginta annorum. ibidem num.118. 65
Res mobilis inter absentes præscribitur 20.ann. inter præsentes decem annis. ibid.num.119.
In præscriptione rerum incorporalium patientia habetur loco tituli. ibidem num.120.
2 Præscriptionem allegans tanti temporis cuius initii memoria nō reperitur, an teneatur probare scientiam & patientiam aduersarii. de cau.pos.&propositę.c. cum ecclesia sutrina.nu.67. 62
2 Præscriptio non currit agere non valenti. in tract.de pest.c.1.nu.152.& seq.77.
1 Præscripta res remanet naturaliter illius, contra quē præscriptum est, is tamē, qui præscripsit, ob hoc non dicitur naturaliter obligatus illi: ideo vterque etiam in foro conscientię rem præscriptam retinere potest.de leg.1.l.nemo potest.nu.103. 125
1 Præscriptio in rebus alienari extra familiam prohibitis, licet currat in præiudicium proximorum: quibus tempore præscriptionis competebat ius agendi, non tamen currit in præiudicium sequentium in gradu, qui non valebāt agere.de leg.1.l. filiusfa.§.diui.nu.116. 132
2 præscriptio an per statutū tolli possit cōmunis opinio n.113. de leg.2. Præscriptio centenaria nunquam censetur sublata per statutum vel pactū tollens præscriptionem, nisi fiat expressa mentio. ibi.nu.115.
Præscriptio decennalis subrogata per statutum in locum præscriptionis xxx. vel xl.annor. dicitur odiosa: ex quo inferuntur plura. vt ibi.nu.118. 116
1 PRAESENTANTES non dicuntur in quasi possessione iurispatronatus quando præsentarunt ignorantibus veris patronis: nec episcopi conferentes beneficia spectantia ad collationem aliorum illis ignorantibus. de caus. pos. & proprie.capi.cum ecclesia sutrina.nu.64. 63
1 Præsentatio & institutio simplicis clerici post presentationem intra tempora iure statuta ad sacerdotium promoti, an valeant, vbi fundans capellaniā ordinauit patronos debere præsentare sacerdotem. de vulg.subsiti. l. ex facto. nume.31. 89
2 Per solam præsentationem mandati beneficium dicitur affectum. respon. 24. nume.1. 112
2 Præsentatio & institutio, ad beneficium antequam vacet, est nulla: & præsentatus ad huiusmodi beneficium sit inhabilis ad obtinendum. respon. lxvj. numero 2. 134
2 Præsentatione mandati eius tantum ligatur potestas, cui tantum sit præsentatio. resp.24.nu.3. 112

2 præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

2 præsentatus & instituens à maiori parte patronorum an aliis præsentatis,& in-
stituris sit præferendus.resp.66.nu.3. 134
1 præsentatus à patre præfertur præsentato à matre.quando pater & mater ha-
bent ius præsentandi ad aliquod beneficium.de vulgari substi.l.ex facto. nu-
mero 99. 93
2 præsentato acquiritur actio ad expellendum intrusum,aut aliquod ius. in ru-
bri.de iud.nu.69.& 70. 38
præsentato,quem episcopus dilluli instituere, competit actio contra episcopū
ad interesse.ibi.nu.71. 38
præsentatio non tribuit ius respectu tituli:sed ad remid est ad petendum se in-
stitui bene acquiritur ius.ibi.nu.72. 38
per præsentationem contrahuntur sponsalia de futuro accedente consensu pre-
sentati.ibi.nu.73. 38
præsentatio non spectat ad sequestrum derentatorem.ibi.nu.76. 38
2 PRAESENTIA partis in casibus in quibus requiritur,an etiam illius cō-
sensus requiratur.de constit.c.cum.M.Ferra.nu.122. 15
1 præsentia corporalis an de necessitate inferat præsentiam animi,& intellectus.
solu.mat.l.2.§.voluntatem.nu.16. 51
1 Vbi fit mentio de præsentia intelligitur cū intelligentia:idem si de auditu quia
intelligitur & intellectu & de legente intelligitur & intelligente.de ver.obli.
l.stipulatio.nu.2. 256
2 PRAESVMPTIO qualisqualis tollitur ex dicto vnius testis:item ex alia
præsumptione potentiori.resp.161.nu.5.6.& 9. 193
2 In dubio,presumptio delicti exclusiua est capienda.resp.150.nu.21. 188
2 presumitur quilibet scire statuta suę ciuitatis.resp.81.nu.28. 148
2 presumitur asseuerans mortem ante verisimilem notitiam esse conscius alicu-
ius conspirationis.resp.7.nu.3. 106
2 presumptio exclusiua delicti præualet contrariæ:&ibi vide nonnulla de bona fa
ma.respon.162.nu.1. 194
2 presumptio eadem est contra non conficientem librum rationum quę est con
tra non conficientem inuentarium.in tract.de pest.c.5.nu.7. 89
1 presumitur quemlibet posse fieri diuitem:nisi presens status a liud indicet. solu.
matr.l.solu.matri.nu.54. 48
1 Præsumptiones iuris sunt liquidissimę probationes.sol.matr.l. si constante.nu-
mero 10. 53
1 Præsumptio super incerto:fictio super certo cadit.de verb. obl.l. stipulatio. nu-
mero 14. 156
Præsumptio præsumptionem excludit.si cert.pet.l.1.nu.45. 5
Presumptio non recipitur in his quæ cadunt in sensum corporeum immediatū
ibi.nu.49.
1 Præsumptio quę oritur pro sententia suspenditur per appellationem. de re iu-
dic.l.res iudicata.nu.9. 216
1 Presumptio quæ ex tēporis breuitate oritur multa operatur:& ad plura infer-
tur.de priuileg.credito.l.si ventri.§.eorum ratio.nu.3. 237
1 Presumitur pro re iudicata tam quo ad rectitudinem quam quo ad ritiudinem
vsque adeo ut non admittatur probatio in contrarium nisi per cōfessionem
partis victricis.de verb.obl.qui Romæ §.duo fratres.nu.5. 287
Præsumitur quilibet scire quod spectat ad eius officium.si cert. pet.l.2.nu.43.5
1 Præsumendum esse pro sententia iudicis quomodo intelligatur: & procedat.de
acq.poss.§.nihil commune.nu.60. 203
2 PRETERITVS ille dicitur qui nō est institutus,nec vt oportet exhære
datus.resp.129.nu.4. 171
2 Præteritione nepotum ita demum annullatur testamentum si filius eorum pa-
ter prædeceserit.resp.128.nu.4. 170
1 PRAETOR quare non possit facere aliquē hęredem.de vulg.& pup.l.hære
des.nu.14. 60
1 Prætorem non habere potestatē legis condēdę per prius,sed per posterius, quo
modo intelligatur.ad senatusc.Treb.l 1.§.bonorum.nu.2. 157
2 Prætorum tempora sunt semper à principio vtilia,& nunquam currunt ignō-
ranti.resp.lxxx v.nu.7. 151
2 PRETIVM vnicum constitutum pro toto tempore in contractu nomina-
to,an arguat locationem, vel venditionem si solutio dicti pretii fit æqualiter
diuisa per tempora.& quid si sit cōstitutū vnicū prętiū semel vel inæqualiter
soluendum,ita quod dicatur venditio,& contingat propter pestem reditum
deperire:an heri debeat remissio conductori:an pretii excomputatio empto
ri.in tract.de pest.c.1.nu.64.65. 75
pretium aliquando pro mercede interpretatur nu.59.ibid.
pretie mentio in dubio emptionem arguit.nu.48.& 55.ibid.
pretium annuum, vel menstruum cōstituturum pro fructibus,arguit locationem.
nu.49.54.55.56.& 76.
1 pretium succedit loco rei:ideo nomine pretii in Falci. imputatur, secus in his,
quæ causa conditionis implendæ capiuntur.ad leg.Fal.l.in quartam. nu. 58.
& 64.in.2.ampliatio. 148
1 PRIMIPILARIO se male habente in officio præfertur fiscus vxori pri-
mipilari:etiam in ipsa dote:quæ tacite est fisco hypothecata: & hoc speciali
casu.de priuileg.credi.l.priuileg.nu.44. 239
2 PRIMOGENITVS ex secundo matrimonio non extantibus liberis ex
primo, succedit in baronia, exclusis genitis ex tertio, statuto disponente,
quod primogenitus ex primo succedat.de vulg.& pupi.substi. in continua.
rub.nu.3. 57
2 primogenitus fatuus,& alias insufficiens ad suscipienda regni gubernacula po-
test regno priuari & dabitur secundogenito.de lega.j.l.nemo potest.n.4.121
primogenito inhabili inhabilitate naturali, perpetua, debetur regnum secun-
dogenito: si vero inhabilis sit ex accidenti dandus est curator illi, nec defer-
tur secundogenito.ibid.nu.5.
2 primogenitus licet solus succedat in regno, aliis tamen liberis aliquid est pro
legitima allignandum:quod appanagium dicitur in sermone Gallico.ad leg.
Fal.l.in quartam.nu.133. 151
2 primogenitus succedit in regno iure diuino, canonico & consuetudinario: de
leg.j.l.nemo potest.nu.3. 121
2 PRIMVS donatarius prior titulo tempore & possessione,potior est secundo
cui prius res tradita fuit.respon.xxxvj.nu.4. 218
1 PRINCEPS præsumitur potius errasse, quàm variasse. de leg.j.l. si ex to-
to.§.si ita legatum.nu.21. 215
2 principe statuente,quod si quis prior ingressus fuerit castrum, habeat centum,
an pluribus ingressis eodem instanti quilibet habeat centum. ad senatusc.
Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.9. 176
2 Princeps an possit cogere subditos vt res suas præsertim si sal & similia emāt
vel locent pluris quam communiter vendi,vel locari solent.Et quid de hu-
iusmodi exactoribus contra quos omnia iura insurgunt.in tract.de peste.c.5.
numero.177.178. 92
2 Principis gratia latissime est interpretanda.resp.8.nu.4. 107
2 Princeps potest antiqua priuilegia declarare & restringere. respon.clxxvij. nu-
mero 9. 201
2 Princeps potest reuocare donationes & immunitates suis subditis concessas si-
cut & priuilegia,ac etiam feudi concessionem. responso. clxxiiij.numero 12.
13.14. 200
2 Princeps pluribus negotiis impeditus præsumitur immemor etiam propriorū
negotiorum.ibi.nu.8.
2 Princeps supremus conuentionali lege obligatur.resp.181.nu.7. 205
2 Principes noui nihil adferunt, præter subsidia,præstantias & collectas. respon.
clxxix.nu.9. 203
2 princeps nullam fraudem debet adhibere in præiudicium subditorum. respon.
clxix.nu.8. 167
2 princeps non præsumitur tentare quidquam in præiudicium sui regni.resp. 89.
nume.27. 144
principi & legari,& donari recte potest.resp.xcvij.nu.8. 157
2 Princeps supremus potest domesticos suis radus nobilitare: non autē princeps
inferior.resp.clxxxij.nu.5.& 6. 207
2 Princeps nullum manus aut spendidius ornamentū habere potest quam fidem
rectam.resp.38.nu.22. 119
1 Principis voluntas talis esse presumitur,qualis de iure esse debet.de vulg.subs-
ti.l.ex facto.nu.9. 89
1 Princeps potest cogere subditos diuites,vt sibi mutuent pecunias pro defensiōe
patrie contra hostes.sol.matr.l.dotis causa.nu.118 44
2 Principis beneficia ita interpretanda sunt,ne contineant iniquitatem: ideo in
omni rescripto intelligitur saluum ius tertii.de vulg.subsiti.l. ex facto.nu.21.
& 45. 89.90
1 Principibus an competat huius.l.priuilegium,& similia.cōclud.supremis prin
cipibus competere,inferioribus nequaquam:nisi in bello moriantur.de vulg.
subst.l.Centurio.nu.20. 76
Restringe si de proprio patrimonio supremi testentur,secus si de imperio vel re
gno:quia de his testari non possunt.ibi.
1 principum beneficia in præiudicium tertii interpretanda non sunt. de vulg. sub
sti.l.heredes.nu.141. 64
1 princeps legitimando naturalem,an credatur præiudicare velle legitimis nasc
turis,& sic an legitimatus per rescriptū succedat cū legitimis ex matrimonio
contracto postea suscepti,an vero per superuenientiam legitimorum exclu
datur.de vulg.subst.l.ex facto.nu.49.& 50. 90
1 princeps in dubio præsumitur vti iure communi,non plenitudine potestatis.de
vulg.& pupil.l.centurio.nu.23. 76
1 princeps non potest sine causa tollere ea quę sunt iurisgentium : late tamen ibi
de veritate:de flumini.l.quominus.nu.8. 247
princeps potest ius acquirendum sine causa auferre.ibi.nu.9.
1 princeps non præsumitur recordari de iuribus extraordinariis, & singularibus
nec eis per clausulam non obstante,censetur derogare.si cert.pet.l. quod te.
nu.69. 15
1 princeps mandans quod quilibet teneatur ire ad bellum intelligit tantum gra
uare vnum de qualibet domo.de re iud.l.si se non obtulit.nu.33. 220
1 princeps eoipso quod suam concessionem appellat priuilegium vel quod con
cessio reperitur sigillata sigillo priuilegiorum:non est opus clausula non ob-
stante.de flumini.l.quominus.nu.43. 248
1 principi etiam non licet ecclesiam Dei incastellare : & propugnacula super ea
facere.de intetdi.l.videamus.nu.5. 241
1 princeps inferior non potest subditos suos collectare sine licentia superioris.de
re iud.l.si se non obtulit.nu.29. 220
1 principi referuata in signum supremæ potestatis non veniūt in generali conces-
sione.de pig.l.obligatione.nu.1. 27
princeps concessione generali non cēsetur concedere quæ concedi non possunt
nisi de plenitudine potestatis:nec nna concedenda:nec quæ solent cum dif-
ficultate concedi.ibi.nu.1.
1 principi & ciuitati turpe est pecuniam accipere pro licentia aquæ ducendæ. de
flumi.l.quominus.nu.37. 248
principis concessio vt in flumine publico nauigabili &c.molendinum quis
ædificet:an valeat sine clausula speciali non obstante l. quo minus.ibidem.
nume.32.
2 PRINCIPALIS præsumitur ignorare gesta per procuratorem. respon.
24.nu.5. 113
principalis tenetur fideiussorem indemnem releuare. respon. lxxv. nume-
ro 44. 140
2 principale dominat accessorio,& illud restringit,& ampliat,prout libet.reponsi.
142.nu.2. 182
1 PRINCIPIA & præparatoria intrinseca quæ dicantur, & quę extrinseca
item quæ intrinsece dicantur secum trahere finalem effectum: & quæ.non.de
flumi.l.quominus.nu.50. 248
1 PRIOR creditor consentiens rem sibi hypothecatam alteri obligari censetur
remittere suam hypothecam,ideo ille posterior priori præfertur. de pri-
uileg.creditor.l.priuilegia.nu.39. 239
1 prior tempore potior est iure in pignoribus & hypothecis : amplia xvij. modis
usque ad numerum decimumoctauum.Limita.xxvj.modis usq; ad numerū.
150.de priuileg.cred.l.priuileg.nu.4. 238
prior creditor in diem uel sub conditione præfertur posteriori, cui ante diē uel
conditionis euentum fuit constitutum pignus pro credito puro. ibidem.nu-
mero 17.
prior in hypotheca præfertur posteriori etiā in re empta ex pecunia posterio-
ris:imo præfertur etiam in re uendita per posteriorem:habita fide de pretio
ipsi debitori.ibi.nu.18.
priore creditore consentiente cū posteriore super ualore pignoris specialis, cui
incūbat onus probandi:an posteriori exceptioni posse satisfieri ex pignore spe
ciali:an priori neganti.ibi.nu.22. 239
priore creditore negāte pignus possidere in pœnam mendacii præfertur poste-
rior in possessione pignoris:intellige & limita tripliciter.ibi.nu.15.
prior in credito & in hypotheca postponitur posteriori in credito,priori tamē
in hypotheca.de priuileg.credi.l.priuilegia.nu.37. 239
2 prior an teneatur soluere sumptus lampadis ardentis ante sacrā euacharistī im.
resp.23.nu.2. 114

In omnia Io.Fran.Rip.opera.

2 Prior possidens vigore constituti etiam in petitorio præfertur posteriori actuali
ter possidenti.resp.xlvj.nu.3. 123
PRIORATVS monachalis vel regularis an conferri possit aliis quā regu-
laribus eiusdem ordinis,vel prioratus.resp.xlix.nu.8. 124
2 PRIVATOS carceres habere non licet nisi habentibus merum & mixtum
imperium:resp.xciij.nu.10. 155
1 PRIVILEGIATVS non vtitur priuilegio suo contra priuilegiatū: verū
si priuilegia vtriusque sint æqualia secus si inæqualia.de priuil.cred.l.priuile-
gia.nu.2. 238
1 Priuilegiatus præsumitur in dubio vti voluisse iure communi,non priuilegio.la
tissime de veritate:tandem distinguit de vulg. subst.tu. l. Centurio. numero
23.& 24. 76
1 Priuilegiatus vt possit transire per comitatum,absque prestatione pedagii po-
terit transire immunis per augmentum comitatus.de leg.1.l.si ex toto. nu-
mero 6. 113
1 Priuilegia stricte interpretanda vsque adeo sunt,vt regula nō debet. de reg.iur.
in vj.non procedat in eis.ad senatusc.Treb.l.1.§.in filii.nu.1. 156
1 Priuilegium nouiter concessum studio Parisien.censetur etiam concessum stu-
dio Tholosano:præsuppositā cōcessione prius facta Tholosano studio,vt per
omnia gaudeat priuilegiis studii Parisien. Quod duobus modis limitatur. de
leg.1.l.per omnia.nu.3. 99
1 Priuilegia filiis presbyterorum cōcessa an cessent mortuis parentibus distingui
tur vt ibi.de vulg.subsiti.l.ex facto.nu.12. 89
1 Priuilegia concessa testamento inter liberos solum intelliguntur concessa quā
do pater æqualiter testatur in fauorem omnium.de vulg. subsiti. l. Centurio.
numero 85. 80
1 Priuilegii causa cessante cessare debet priuilegium:ex quo infertur plura egre
gia dicta.limita multimode. vt nu. 14. 16. 17. de vulga. subst.l.ex facto. nu-
mero 11. 89
Priuilegium,ne milites vltra quam facere possint,conueniātur,etiā doctoribus
competit.de vulg.subst.l.Centurio.nu.13. 75
Priuilegium directo post pubertatē substituendi de quo in tex.an solum intelli-
gatur concessum militibus in castris,& bellis proximētu testantibus.de vulg.
subst.l.Centurio.nu.7. 75
1 Priuilegium quod instrumentum dotis præsumatur prius fabricatum an trans-
feat ad hæredes mulieris.sol.mat.l.dotis causa.nu.59. 42
Priuilegium prælationis quod habet mulier in personali pro dote an trāseat ad
filios.sol.mat.l.dotis causa.nu.49. 41
1 Priuilegium immunitatis non transit in adoptiuos. ad senatusc.Treb.l.ex facto
§.si quis rogatus.nu.31. 166
1 Priuilegia omnia concessa donationibus imperialibus, intelligūtur etiam con
cessa donationibus factis à Francorum rege. de legat.j.l.filiusfamil. §.diui.
num.6. 127
2 Priuilegium an mutetur,mutatione persone. resp.31.nu.16.& 24. 114
2 Priuilegio legati derogat derogatio generalis facta per viam legis. respon.6.
nu.2. 106
1 Priuilegium inter personales actiones,an concedatur illi, ex cuius pecunia res
est empta,quantum ad illam rem. de priuileg.cred.l.dabimus. §.si quis cum
tutor.nu.16. 239
1 Priuilegium prælationis inter personales an esset contra curatorē datum ven
tri.si abortiuus nascatur.ff.de priuileg.credi.l.siventri.nu.1. 236
2 Priuilegium subditis concessum potest reuocari per papam ante ius quæsitum
socus post.resp.38.nu.23. 119
2 Priuilegium immunitatis ab oneribus custodiendi portas censetur concessum
fuisse ratione dignitatis.in tract.de pest.c.5.nu.2.16. 93
2 Priuilegia cessant vbi pestis & bella vigent.in d.tract.4.nu.184. 86
2 Priuilegium immunitatis ab omni munere an eximat priuilegiatum ab oneri-
bus quę imponuntur pro aquis publicis habendis:vel aqueductibus purgan-
dis.nu.43.in tract.de pest.c.5.nu.43.j 90
2 Priuilegia publicę vtilitati damnosa non sunt recipienda.in d.tract.c.4.n.30.83
Priuilegii causa cessante cessare debet & priuilegium c.2.nu.30. 80
Priuilegium rusticis concessum,quod ruri possint condere testamentum cum
quinquies testibus,an & quando valeat.nu.2.Et ibi an testamentum ruri con-
ditum cum quinque testibus valeat.ibi nu.3.
2 Priuilegium impetratum lite pendente,non facta mentione litis pendentię,nō
valet.de rescriptis.capitu.sicut Romana.nu.80.& 81. 25
2 Priuilegium secundum,non faciens mentionem de primo illi non derogat,sal
tē quinque modis.nu.50.51.52.de reseri.c.sicut Romana.nu.48. 23
2 Priuilegium quid.de rescrip.in rub.nu.18. 21
Priuilegium vnde dicatur.ibi.nu.20.
2 Priuilegium si auferat ius tertio quęsitum, tunc debet reduci ad terminos iuris
communis.de rescrip.c.sicut Romana.nu.42. 23
Priuilegium nihil potest operari præter ius,si id quod permissum est, erat de iu
re communi permissum.ibi.nu.43.
Priuilegiū si exprimat eo quod tacitē de iure subintelligebatur tunc verba ex-
pressa nihil operantur.ibi.nu.44.
2 Priuilegia ita sunt interpretanda, vt aliquam gratiam contineant contra ius.
de rescrip.c.sicut Romana.nu.41. 22
2 Priuilegiorum omnium generalis reuocatio,non derogat priuilegiis insertis in
corpore iuris.de rescript.cap.sicut Romana.nu.54. 23
2 Priuilegium non extenditur vltra potestatem concedentis.respon.81.nume-
ro 24. 106
2 Priuilegium Imperatoris concessum ad supplicationem partis si subreptitium,
vel obreptitium sit,non valet.resp.180.nu.5. 204
Priuilegium concessum subdito,est reuocabile:non subdito, nequaquam. resp.
81.nu.11. 205
2 Priuilegium Principis non est obseruandum vbi ex postfacto incipit esse nociū
quia in omni priuilegio intelligitur exceptum omne graue damnū.nu.16.&
quomodo debeat intelligi.nu.18.resp.175.nu.15. 201
2 Priuilegium satis probat certam scientiā principis,si in eo scriptum sit,de cer-
ta scientia & plenitudine potestatis.resp.177.nu.2. 202
Priuilegium confirmatum censetur esse maioris authoritatis.ibi.nu.9.
2 Priuilegium concessum alicui & eius descendentibus,transit etiam in filias nu-
peas.resp.clxxj.nu.5. 191
2 Priuilegium vnum suppletur & declaratur per aliud.resp.clxxxiij. 207
Priuilegium vel rescriptum non faciens mentionem. de colorata possessione
aduersarii nullius est momenti. & quid ita. numero 6.respon. clxxvij. nu-
mero 5. 202
2 priuilegium minoris in causa communi indiuidua etiā ad maiores fratres per-
rigitur.respon.184.nu.1. 208
2 priuilegium concessum descendentib.masculis & fœminis non transit in nup as
respon.171.nu.11. 191
2 priuilegium vt perdatur interuentu alterius priuilegii quid requiratur. resp 31.
nu.8. 115
priuilegium quid,& quatenus dicatur priuilegium.ibi.nu.2.
priuilegium quod credatur iuramento creditoris qualiter sit intelligendum. re
spon.14.nu.4. 109
2 priuilegium in eiusdem persona non debet extendi, & multiplicari.respon. 12.
nu.14. 108
2 priuilegium ex quanti temporis cursu præsumatur.respon.19.nu.4. 110
2 priuilegium non est ita interprerandum quod tollat beneficia competentia pri
uilegiato.resp.80.nu.44. 145
2 priuilegium referens se ad alia priuilegia non probat,si non constet de relato.
respon.83.nu.6. 150
priuilegium concessum mixta ratione personæ & loci, non extenditur ad aliū
locum vel personam.respon.88.nu.4. 152
priuilegium fori concessum clericis est de iure diuino.resp.90.nu.7. 152
2 priuilegium concessum propter artem eatenus prodesse debet priuilegiato qua
tenus exercet artem,& an id extendatur ad omnes cudentes.18.quod limita.
nu.19.resp.168.nu.17. 196
priuilegium immunitatis a munerib.patrimonialib.non est cuiusquam momē-
ti nisi in eo sit adiecta clau.non obstante. & an ea vti possit inferior. ibid.nu.
13.& 14.
priuilegio exceptionis renuntiasse videntur,qui sæpe quotizati,munera soluūt
nulla protestatione præmissa.responso.92.nu.10.11.& 12. 153
priuilegium eximens à talea caualeata & aliis seruitutibus quomodo sit intelli
gendum & interpretandum.respon.168.nu.15. 196
priuilegium se referens ad ius,titulum,& possessionem anteriorem nouum ius
concedit,sed antiquum confirmat.resp.180.nu.4. 204
priuilegium non extenditur ad personas in eo non expressas.resp.112.nu.3.161
2 Priuilegium concessum ratione professionis vel officii eatenus durat quatenus
durat officium.resp.31.nu.13.14. 115
2 Priuilegii tenor ante omnia diligenter inspiciendus est.resp.77.nu.3. 201
Priuilegii pars vna ambigua debet intelligi secundum verba clare posita in alia
parte.resp.18.nu.5. 110
Priuilegii reliquias supereesse sufficit vt priuilegium remaneat. resp. 31. nume-
ro 18. 116
Priuilegio renuntiatur per cōtrarium factum sicut per verba expressa.resp. 38.
nu.24. 119
2 Priuilegia concessa ab eo qui potest de nouo concedere probāt illa omnia quæ
in eisdem clare referuntur.resp.67.nu.2. 199
Priuilegia in suis finibus sunt tenenda.resp.173.nu.10. 199
2 Priuilegia immunitatis sunt contra publicā vtilitatem.& nu.23.& ideo veniūt
strictissime interpretanda.resp.174.nu.19. 207
Priuilegia concedi solent à Papa ecclesiæ propter publicam vtilitatem princi-
paliter.resp.31.nu.17. 116
Priuilegia concedens potest illa (si velit) reuocare ratione ingratitudinis.ibid.
nu.20.
Priuilegia concessa parochię non perdit ecclesia parochialis electa in cathedra
lem.nu.21.& 22.ibi. 149
Priuilegia patiuntur interpretationes.resp.82.nu. 15. 149
Priuilegiis negatiuis per vnicū actum contrarium dicitur renuntiatum. respō.
179.nu.28. 203
Priuilegiis renuntiatum nunquam dicendum est quando alia coniectura quam
renuntiationis capi potest.resp.38.nu.26. 119
1 Priuilegia quæ dicantur æqualia,& quæ inæqualia inter creditores.de priuileg.
creditor.l.priuilegia.nu.59. 239
Priuilegia præsumuntur æqualia vbi vnum non reperitur alii prælatum. ibid.
Priuilegiatores vbi inter se contēdūt,tunc locus est concursui & non prelatio-
ni,nisi aliud iure cautum sit:& qui sint casus in quibus aliud iure cauetur ibi
traditur.de priui.cred.l.priuilegia.nu.55. 239
1 Priuilegium principis de extrahendis aquis intelligitur referuata commodita-
te alterius habentis anterius priuilegium ducendi.de flumi.l. quominus.nu-
mero 12. 247
1 priuilegium perditur propter mendacium. inferuntur plura. de re iudi. l. qui
cum se.nu.1. 229
restringitur & limitatur multimode.nu.2.3.& 4.
1 priuilegium actionis nouatæ non transit in actionem nouantem.de re iudi.l.4.
§.si ex conuentione.nu.10. 221
priuilegiorum quædam personalia: quædam realia. rursus personalia & realia
genera subdiuiduntur.de priuileg.credit.l.priuilegia.nu.1. 238
1 priuilegium prælationis quod habet deponens,an sit potius priuilegio prælā-
tionis quod habet pupillus:an vero econtra.de priuil. credi.l.dabimus. §.in
bonis mensularij.nu.12. 237
1 priuilegia recipiunt interpretationem extensiuam à communi vsu & practica.
de priui.credi.l.quęsitum est.nu.1. 234
1 priuilegium ducendi aquā ex flumine publico à principe lege vel consuetudi-
dine concessum perditur per non vsum spacio decennii. limita tripliciter.vt
ibi.de flumi.l.quominus.nu.97. 250
priuilegia tacitę hypothecę prælationis nūquam censentur concessa pro pœna
in contractu adiecta,nec pro vsuris,sed tantum pro forte principali. de pri-
uileg.credi.l.si ventri.§.diuus.nu.4. 236
1 priuilegia concessa militibus armatæ militiæ censentur etiam concessa militib.
legatibus,& celestibus. de re iudicata.l.miles.nu.9. 226
1 PROBATIO euidentissima dicitur secundum subiectam materiam. solu.
matri.l.si constante.nu.16. 53
probatio per vnum testem an sit sufficiens in iudicio possessorio.ibidem nume-
ro 17.
1 probationum paritate data,præferenda est probatio facta pro dote. solu. mat.l.
dotis causa.nu.2. 39
2 probatio præsumpta non sufficit ad conuincendum aliquem de delicto.de caus.
posses.& propriet.c.cum ecclesia sutrina.nu.34. 61
2 probatio valida per sensum corporis fieri debet.de cauf.poss.& proprie. c. cum
ecclesia sutrina.nu.75. 62
1 probatio per confessionem admittitur contra præsumptionem iuris & de iure.
ad sena.Treb.l.2.§.si is qui quadringenta.nu.8. 162

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

2 probatio dubia non releuat probantem.resp.121.nu.12. 166
2 probatio incerta non releuat probantem.& vide nu.14.rese.77.nu.12. 141
2 probatio non necessaria non releuat probantem resp.154.nu.3. 190
2 probatio per coniecturas admittitur ad probandum infam iam resultantem ex crimine fœnoris.resp.14.nu.7. 109
2 probatio perfecta resultat ab effectu.resp.16.nu.3. 109
Nulla est melior probatio,quam partis aduersæ confessio.resp.189.num.6.210
2 Ex probatione,& confessione condominii quasi possessio probatur.respō.154. numero 8. 190
2 probationes in criminalibus luce meridiana clariores requirun tur.resp.74.numero 4. 139
1 plena probatio an requiratur in interdicto quorum bonorum,an vero sufficiat semiplena.quorum bonorum.l.interdicto.nu.8. 243
1 probatio est de substantia iudicii. de re iudica. l. ait prætor. §. si iudex.numero 9. 225
2 probatio per legitimas coniecturas vel præsumptiones, an sufficiat quando probatio requiritur per modum conditionis.remiſ.ibi.nu.22. 226
2 probatio contra regulas iuris debet esse magis certa quam probatio regularis de reuoc.dona.l.ſi.nu.191. 325
probatio famæ cum vno teste,non facit apertissimam probationem.ibidem.numero 193.
probationes.factæ contra ingratum in causa criminali,probentne in causa ciuili.nu.198. 326
probatio temporis non est necessaria vbi tempus non est de substantia actus.ibi.nu.200.
probatio facta parti extra iudicium an valeat,quod non.de reuoca.do. l. ſi. numero 288. 325
1 probatio generalis tanquam incerta,non releuat probantem.& id in quo.de reuoc.dona.l.ſi vnquam.nu.32. 311
1 probatio ſi ex ſtatuto contra inſtrumentum prohibita ſit, niſi fiat per aliud inſtrumentum:non tamen cenſetur prohibita probatio per teſtes & inſtrumenta ſimul.de verb.obl.l.ſtipulatio.nu.42. 157
1 Probatio facta per rei euidentiam in iudicio ciuili facit fidem in iudicio criminali.de eden.l.is apud.nu.39. 299
Probationes factę in causa ciuili,an faciāt fidē in criminali:& an faciant indiciū ad torturam.ibi.nu.40.
1 Probare prohibitus potest etiam post conclusionem in causa probationes factas declarare.ſi cer.pet.l.1.nn.24. 4
1 Probatione tamen ſolius poſſeſſionis triginta annorum:etiam non probato titulo probatur vtile dominum de acq.poſ.l.rem quæ nobis.nu.46. 215
1 Probationes factas poſt publicatas attestationes iudex non tenetur reticere,niſi opponatur à parte.de dam.infect.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.12.192
Probatio licet non admittatur contra præſumptionem iuris & de iure:ſi tamen pars non opponat:iudex non tenetur reticere eam.ibi.nu.15.
1 Probationes ſemiplenę diuerſi generis non coniunguntur in criminalibus ad faciendam probationem:intellige vt ibi. de iureiuran. l. admonendi. numero 209. 24
Probatio perfecta actoris an extinguat imperfectam probationem rei.ibid.numero 210.
Probatio vna imperfecta,an aliam imperfectam tollat.ibi.nu.211.
2 Probationes factæ in iudicio ſummario non faciunt fidē in plenario.de ver.obl. l.qui rome.§.duo fratres.nu 20. 288
1 Probatum plene quando dicatur:& quando ſemiplene.latiſſi.pet multas col.de iureiur.l.admonendi.nu.81. 20
Probatum nihil eſſe quando dicatur.ibi.nu.70.
Probationes duæ ſemiplenæ,an coniungantur ad faciendum plenam.latevſque ad finem legis.ibi.nu.104. 24
1 PROCESSVS continens contraria ex parte actoris eſt ipſo iure nullus:ſecus ſi ex parte rei.fallit hęc regula in quinque caſibus.nu.179.de acq. poſ.§. nihil commune.nu.176. 208
Proceſſus factus ſuper petitorio & poſſeſſorio ſimul in caſibus in quibus prohibita eſt cumulatio valet parte non opponente.ibi.nu.168.
Limita non procedere quando non admittitur cumulatio obſtante regula electionis:tunc enim iudicium erit ipſo iure nullum.de veritate tamen.ibid.numero 170.
Proceſſus factus ſuperuno ex pluribus contrariis in eodem libello propoſitis valet parte non opponente.ibi.nu.177.
2 Proceſſus ſuper vna eademque cauſa ſeparatim factus, coram diuerſis iudicibus,parem iuriſdictionem habentibus,an valeat.de conſti. c. cum M. Ferra. nu.199. 20
2 Proceſſus factus contra citatum ad locum notorię non tutum, an & quādo teneat.Et quid ſit ſi non conſtat notorię, iudici tamen cōſtat.an trac.de peſt. c.3.nu.27.29. 81
2 Proceſſus agitatus per procuratores de quorum mandato non conſtat: eſt nullus.reſp.cxlix.nu.5. 187
2 Proceſſus agitatus poſt exceptionem ſuſpicionis oppoſitam antequam de ſuſpicione cognoſcatur,eſt nullus.reſp.cx.nu.4. 161
1 PROCLAMATA bina cum aſſignatione duorum terminorum,an requirantur ac acquiſitionem dominii in caſu prefato.de acqui.poſ.l.rem quę nobis.nu.43. 211
Proclamate facto,quōd ſi quis prætendat rem eſſe ſuam 'compareat certis terminis,lapſis terminis res præſumitur pro derelicto:ideo occupantis fit latiſſ. de veritate.ibi.nu.41.Limita procedare vbi incertus eſt dominus ſecus ſi certus.ibi.nu.44.
Proclama non nocet abſentibus & pupillis.ibi.nu.42.
Proclamate facto,quo quiſquis primus aſcenderit menia,habeat centum:ſi plures eodem inſtanti aſcenderint,an cuilibet debeantur centum, an vero omnibus vna centum debeantur.de leg.1.ſi quis in fundi vocabulo.§. ſi quis hædes.nu.4. 107
2 PROCONSVL & legatus æquiparantur.resp.11.nu.2. 108
1 PROCVTATOR condemnatus in executis quia calumnioſam litē inſtituit,conueniri poteſt actione iudicati.de re iudi.l.4.nu.76. 220
1 Procurator ſi mutauit conditionem in deterius, & effectus fuerit vnus ribaldus vel barator ab eo reuocatur mandatum.de reuo.dona.l.ſi.numero 168. 324
2 Procuratorem inhabilem iudex repellere non tenetur niſi obiiciatur à parte.de dam.infec.§.hoc autem iudicium.nu.13. 192
2 Procurator in rem ſuam quis dicatur:& quare dicatur in rem ſuā & an proprię dicatur procurator.de re iudica.l.ſi ſe non obtulit.num.9. 219
procurator verus expreſſe fidem ſuam aſtringens ſatisdando de iudicato ſoluendo pro principali, dicitur ſe liti offerre.ibid.nu.5.
procuratoris appellatione,an veniat fallus procurator.ibid.nu.3.
procurator multipliciter dicitur ſe liti offerre.late.cum numero ſequen.numero.1.
procurator qui iuſto errore eredens ſe habere mandatum, cum nullum haberet,vel minus legitimum,comparuit, non dicitur ſe liti obtuliſſe: ideo non tenetur iudicati.ibi.nu.6.
1 procurator & aduocatus licet in cauſa poſſeſſionis in qua interuenerunt non poſſint eſſe teſtes, poterunt tamen in cauſa proprietatis eſſe. de acqui. poſſ. §.nihil commune.nu.18. 201
1 procurator qui promiſerat dominum ratum habiturum : an excuſetur à pœna promiſſa ſi curauit quantum in eo fuit quod dominus ratum haberet qui tamen noluit.de verborum obligationibus.§.Caro.num.58. 266
1 procurator generalis,vel ad aliquod particulare negotium, an poſſit obligare bona domini.de pigno.l.is qui bona.nu.5. 31
1 procurator generali, tutor,curator & ſimiles non trāſferunt poſſeſſionem per conſtitutum:quia non poſſident eorum nomine.de interdic. ſuper continua. tub.nu.11. 240
1 procurator generalis cum libera quę poſſit.de acqui.poſſ.l.poſſeſſio.nu.67.199
2 procuratoris ſcientia nocet domino in his in quibus habet procuratur ſpeciale mandatum:alias ſecus.reſp.24.nu.6. 113
1 procurator ad cauſas,ab omnibus partibus petendo, vel procurator ad exigendum, ab vno partem accipiendo, non inducit diuiſionem:cum ſpeciale mandatum requiratur ad remittendum ius ſolidi.de leg.1.ſi ex toto.§.ſi ita ſcriptum.nu.19. 114
1 procurator cum libera non poteſt paciſci,quod à ſententia non appellabit. de leg.1.nemo poteſt.nu.88. 124
1 procurator creditoris, an poſſit capere debitorem fugitiuum.de iudic.c. 1. numero 88. 49
2 procurator de iure non admittitur ſuper principali negotio in cauſa in qua ingeritur pœna ſanguinis afflictiua.reſp.102.nu.1. 158
Item in arbitrariis penis.ibi.nu.2.
2 procurator ad acceptanda,& renuntianda beneficia conſtituti poteſt.reſpon. 43.nu.2. 121
procurator cum libera renuntiare poteſt beneficia.ibi.nu.5.
procurator etiam ad futuram litem conſtitui poteſt.ibi.nu.1.
1 procurator,an poſſit conueniri ex contractu celebrato procuratorio nomine de re iudi.l.ſi ſe non obtulit.nu.11. 219
procurator an poſſit conueniri actione iudicati,pro expenſis in quibus condemnatus fuit,ob ſuam contumaciam:an vero dominus conueniendus ſit:l.latiſſime inſiſtitur.ibi.nu. 14.
procuratore impedito comparere ob infirmitatem aut aliud iuſtum impedimētum,an dominus conueniri poſſit in expenſis quibus damnatus fuit procurator ob id quod non comparuit.ibi.nu.15. 220
1 procuratorio nomine alicuius ſi quis agat ſciente, & tacente eo cuius nomine agit,præſumitur mandatum dari,vel datum fuiſſe. ſol.matrimo.l.ij.§. voluntatem.nu.2. 50
2 procuratoria ſunt late interpretanda,reſcripta vero reſtringenda.reſpon.44.numero 4. 121
1 PRODIGO filio an poſsit pater ſubſtituere exemplariter.de vulg. ſubſtit.l. ex facto.nu.80. 92
2 prodigo,an diratur interdicta bonorum adminiſtratio,ſi iudex faciat fieri præconium quod nullus habeat contrahere cum tali prodigo? quod ſic.de verb. obli.l.is cui bonis.nu.31.& 33. 272
prodigus,an poſsit facere contractum vltro citro que obligatorium ſi talis cōtractus cedat in eius vtilitatem.ibi.nu.46.
Quid ſi ex tali vtili contractu ſequatur alienatio bonorum prodigi. ibidem numero 47.
prodigo,an cenſeatur interdicta adminiſtratio bonorum per dationem curatoris.ibi.nu.34.
prodigus ſine licentia curatoris,an poſsit religionem intrare : quod ſic.ibidem numero 48.
prodigus,an poſsit filium emancipare.ibi.nu.46.
prodigus poteſt legitimare filios naturales.ibi.nu.50.
Prodigus an tradendo poſſit transferre poſſeſſionem.ibi.nu.51.
Prodigus,an ipſo iure detinat eſſe ſub cura quam primum ſanos mores recuperauit.concl.quod ſic,vtilis tamen eſt interlocutoria vt ibi.de verb. obli. l. is cui bonis.nu.41. 272
Prodigum ſanam mentem recuperaſſe qualiter probetur.ibi.nu.41.
Prodigus qui per triennium non fecit aliquem actū prodigalitatis præſumitur emendatus.idem in luſore dicitur.ibi.nu.43.
Prodigus poteſt acquirere,non alienare.ibi.nu.44.
Prodigus non vindicans mortem defuncti non incidit in pœnam ſenatuſcon. Silla niani.ibi.nu.53. 273
prodigum filium,an poſſit pater expellere de domo & alimenta denegare.ibid. nu.55.
prodigus an probetur obligatus ex ſua confeſsione.ibi.nu.56.
prodigi contractus,an æmetur iuramento:latiſsi.conclu.quod non.ibi. numero 57.& 58.
prodigus non obligatur naturaliter.ibi.nu.60.
prodigo filio,an poſsit pater exemplariter ſubſtituere ſicut furioſo. ibidem numero 62.
prodigo prælato,an ſit dandus coadiutor, vel interdicenda adminiſtratio , aut auferendum beneficium.remiſsiue.ibi.nu.63.
prodigus,an poſsit obligari delinquendo : quod ſic.verum ſi delictū cōſiſtat in committendo:ſecus in omittendo.ibi.nu.53.& 54. 273
prodigo morum quibus bona ipſius prodigi deuorātur,an poſsit interdici bonis puta luxurioſo vel inſano amore capto.ibi.nu.18. 271
prodigus quis dicatur & vnde.de verb.obl.l.is cui bonis.nu.2. 270
prodigalitas triplex eſt,famæ,bonorum, & morum:& quibus viis cuilibet conſulatur.ibi.nu.3.
prodigo non à lege,ſed à iudice interdicitur bonis,ideo valeat geſta per prodigum antequam per iudicem ei interdicatur:de veritate tamen late. ibi. numero 4.
prodigo manifeſto,an ſit ipſo iure interdictum,an vero requiratur iudicis interdictio.ibid.nu.5.

prodigo,

In omnia Io.Fran.Rip. opera.

Prodigo,an poſſit dari tutor anteſibi interdictam adminiſtrationem. ibidem nume.6.
Prodigo notorio interdicta eſt ipſo iure adminiſtratio rei alienę licet rei proprię non,niſi poſt iudicis interdictionem.de veritate tamen .ibidem numero 15. 271
Prodigo morum,an ita bonis interdici poſſit,ſicut prodigo bonorum. ibidem numero 16.
Prodigalitas manifeſta iuncta cum minori ætate faciunt vt notorie prodigo ipſo iure abſque iudicis ſententia interdictum ſit.ibi.nu.10.
Prodigo an poſſit per iudicem dari curator nomine petente.ibi.nu.38. 272
Prodigo an dicatur interdicta adminiſtratio bonorum per ſententiam declaratoriam qua pronuntiatur eum eſſe prodigum quod ſic.ibi.nu.30.
2 PRODITORES qui inimicos intromiſerunt deprædandi & occidēdi causa qualiter ſint mulctandi,in tract.de peſt.c.5.nu.295. 95
2 PRODVCTIO facci ſcripturarum in paſſibus & punctis pro producente facientibus,an valeat.de eden.l.is apud.nu.21. 298
2 Productum legitime nō dicitur,niſi pars citata fuerit,& data copia,ac ſtatus terminus.reſp.24.nu 2. 142
2 PROFESSIO facit monachum non cuculla.reſp.5.nu.33. 106
2 Profeſſionis & habitus diuerſitas ſolet generare ſcandalum. reſpon. 38. numero 7. 118
1 PROFECTITIVM dicitur , quod patris contemplatione filius adeptus eſt.ad leg. Fale.l.in quartam.nu.139. 151
1 PROHIBITIO ſimplex alienationis extra familiam non inducit fideicommiſſum,niſi in caſum alienationis tantum.de veritate tamē ibi. de leg. 1.l.filiusfamilias.§.diui.nu.119. 132
1 Prohibitio de non alienando non præſumitur facta aliqua cauſa, nec alicuius contemplatione.ibi.nu.34. 128
Prohibitio de non alienando,an valeat,ſi in caſum alienationis teſtator diſpoſuerit alienantem priuari,non adiecto cui debeat pœna applicari,ibi. nu.35.
Prohibitio de non alienando facta adminiſtratoribus,creditur facta fauore eius,cui relinquitur.ideo valet etiam nulla adicta cauſa.ita intelligatur.l.ij.C. de vſuca.pro emp.de cuius intellectu plura proponuntur.ibi.nu.36.
1 Prohibita alienatione extra familiam,non cenſetur prohibita alinatio in foro rem etiam nuptam extra familiam.de legat.1.l. filiusfamilias. §. diui.numero 2. 187
Prohibitio alienationis veſtitur ex cauſa:quia bona alienari prohibita fuerūt anterēſorum prohibentis.ibi.nu.3.
Prohibitio alienationis veſtitur ex tacita cauſa, quę colligitur ex natura rei alienari prohibitę.ibi.nu.4.& 5.
1 Prohibita alienari etiam alienari poterunt pro dote ingredientis monaſteriū. de leg.1.l.filiusfamilias.§.diui.nu.72. 130
Prohibitio alienationis veſtitur ex cauſa,quę tacitę colligitur ratione perſonę prohibitę:ſi minus induſtrio prohibeatur.ibi.nu.7. 117
Prohibitio etiam veſtitura conditione ſub qua fuit facta.ibi.nu.8.
Prohibitio de non alienando pluribus factis,inualida eſt, nec inducit innuda ter prohibitos tacitū fideicommiſſum in caſu alienationis.de leg.1.l.filiusfamilias.§.diui.nu.33. 128
Prohibitio expreſſa de nō alienando efficacior eſt quā tacita.quod multis egregiis dictis roboratur.de leg.1.l.filiusfamilias.§.diui.nu.47.& 48. 129
Prohibitio de non alienando extra certum genus perſonarum:puta extra familiam.non extenditur ad legitimi hæredis inſtitutionem: quamuis de familia non ſit.de leg.1.l.filiusfamilias.§.diui.nu.96.& 99. 131
Prohibitus alienare extra familiam, non prohibetur inſtituere filias. ibid. nume.97.& 98.
Prohibitus ex forma ſtatuti petere legitimam contra voluntatem patris,ſi ſit inſtitutus & reſtituere grauatus poterit Trebellianicam & legitimam detrahere.de vulg.ſubſti.l.Centurio.nu.47. 78
Prohibitio alienationis facta per pactū reſolutiuum alienationis, impedit alienationem fieri:puta ſi dicat promittis non alienare , & ſi ad actum alienationis veneris,eo ipſo res ad me reuertatur.de legatis primo.l.filiusfamilias. §. diui.nu.88. 131
Prohibitio alienationis facta in contractu,non impedit alienationis validitatē: licet faciat alienantem incidere in pœnam promiſſam,vel ad intereſſe:quę autem ſit ratio ibi.nu.84.
2 Prohibita exactione pecunię numerate quando cēſeatur prohibita exactio fructuum & aliorum fructuum.reſp.4.nu.10. 105
Prohibita an ſit exactio pecuniæ per quam fructus æſtimantur.ibi.nu.9.
Prohibita exportatione vini cenſetur prohibita exportatio vuarum.ibid. nu. 13.& nume.14.
2 Prohibitio de non alienando facta à lege,vel ab homine intelligitur de alienatione in extraneos: non autem coniunctos genere. quod limita.nu.27.& 28. reſp.clxxix.nu.16. 203
1 Prohibita in ſpecie cenſentur etiam prohibita in genere.de pign.l.obligatione. nu.42. 29
1 Prohibitio facta vni de correlatiuis cenſetur facta alteri.de verb.obl.l.is cui bonis.nu.32. 272
Prohibitio noui operis facta per iactum pluriuu lapillorū,an valeat:& an per iactum magni lapidis.de noui operis nuntia.§ meminiſſe.nu.31. 188
Prohibitio copulatiue concepta non ædifices & ſi ſenſeris te grauatum compareas,an prohibito comparēte reſoluatur , an vero firma manet quouſque remiſſa ſit.latiſſime ibi.nu.20.
Prohibitio prætoris,an debeat fieri alternatiue,non ædifices,vel venias reſpondeatur:an vero copulatiue.ibi.nu.19.
Prohibitio prętoria fieri debet parte petente,aliās non.ib.nu.18.
1 Prohibitus alienare bona in certū genus perſonarum:ſi alienet in perſonā permiſſam quæ ſtatim transferat in prohibitam præſumitur actū in fraudē prohibitionis.de priui.creā.l.ſi ventri.§.eorum ratio.nu.6. 237
1 Prohibita venditione,cēſetur prohibita omnis alienatio.limita multimode remiſſiue.de leg.1.l.filiusfa.§.diui.nu.100.& 103. 131
Prohibitio veſtita facta per futurum ſubiunctiui non impedit alienationē fieri. de leg.1.filiusfa.§.diui.nu.45. 129
Prohibitio alienationis etiā cauſa ſufficienti veſtita,non impedit alienationem neceſſariam cauſa ęris alieni perſoluendi,vel cuicūque alteri neceſſitati occurrendi.ib.nu.9.14.&25. 127
Prohibitio de non alienando veſtita à cauſa obligat eum, cui facta eſt prohibitio.Ex quibus autem cauſis veſtatur.ibi.nu.1.
Prohibitio nuda tenet & valet,cum prohibetur alienari res iure communi alienari prohibita:& tunc operatur vt res alienari poſſit etiam in caſibus à iure permiſſis.ibi.nu.23. 128
prohibitio facta filio de non alienando ad tempus, cenſetur facta illius fauore, ideo ante tempus de bonis illis non poterit etiam vſque ad legitimam alienare.Duo tamen remedia aduerſus hanc prohibitionem.de leg.j.l. filiusfamil. §.diui.nu.28. 128
prohibitionis cauſa ſemper inſpicienda eſt: quia ab ea ampliatur & extenditur prohibitio ad rationis limites:inferas vt ibid.nu.66. 130
prohibitio tacita regulariter non impedit alienationem: licet prohibitus teneatur ad eſtimationem rei alienate.ibi.nu.47.& 55. 129
Prohibito non exiſtente ſoluendo,regreſſus datur fideicommiſſario contra rēm alienatam.ibi.nu.49.
prohibitio alienationis veſtita à perſona,valet,quando autem dicatur apparere de veſtimento perſonæ.ibi traditur.nu.19. 127
prohibitio de non alienando nuda à cauſa,& perſona non valet : rationem ibi vide.ibi.nu.20.
prohibi io ita demonſtratur per actum inutilem,ſicut per vtilem ad tollendam diſpoſitionem,quam ſola voluntate tollere poteſt teſtator.& nu.136. vbi fradunt limitationes ſeptem.de leg.3.l.re coniuncti.nu.132. 141
1 probatio facta hæredibus per dictionem importātem nomen proprium : vt per dictionem dictos,vel ſupra aut infra ſcriptos hæredes prohibeo, non extenditur in hæredes:& quare,de leg.j.l.filiusfamilias.§.diui.nu.111. 132
1 prohibitio alienationis extra familiam facta pluribus collectiue vocatis cum altero coniunctim vocato facit vt collectiue vocati non admittantur in vnam portionem,ſed in virriles.de leg.ij.l.re coniuncti.nu.106. 140
1 prohibitio ſi facta apparear fauore venientium ab inteſtato , tunc etiam facta in inſtitutionibus valet , & res reducitur ad cauſam inteſtati: quid autem in dubio,ibid.nu.135. 141
1 prohibitio comprehendens heredem hæredis prohibiti non extenditur vltra quartum gradum prohibitiintellige niſi teſtator adiecerit , quod vult bona perpetuo venire ad omnes deſcendentes ſuos in infinitum. de leg. 1. filiusfa. §.diui.nu.111. 132
1 PROHIBITVS teſtari propter defectum naturę,cenſentur prohibitus donare cauſa mortis,ſecus ſi prohibitus ſit propter delictum.de leg.j.l.ſciendū. nu.12. 103
2 prohibitus à lege aliquid recipere quia illicitum ex perſona ſui an & quando poſſit aliquid recipere à ſponte dantib.in tract.de peſt.c.4.nu.113. 85
Et ibi an notarius actorum prohibitus aliquid recipere pro ſcripturis poſſit aliquid recipere à ſponte dantibus.
2 prohibitus opponere contra ſententiam, poteſt nihilominus opponere exceptiones ex ea prouenientes.reſp.170.nu.9. 198
2 PROINDIVISO verbum,communicationem cum alio denotat.& quę eius vis præterea.reſpon.170.nu.7. 197
2 PROMISSA in contractu matrimoniali,ex cauſa dotis promiſſa intelligūtur.reſp.95.nu.5. 155
2 promiſſio pœnæ in compromiſſo appoſita intelligitur appoſita ſub condi.ſi arbitrator immodice non leſerit.reſp.160.nu.7. 192
promiſſio quod tertius ratificabit & approbabit an ſit obligatoria, reſpon.81. nu.30.& 31. 148
1 promiſſionibus indiuiduis vno hæredum contrafaciente cur cæteri teneantur ad pœnam promiſſam. de verborum obligationibus l.iiij. §.Cato.nume.13. folio 263
1 promiſſio ſimpliciter facta per ſponſum ſponſę,cenſetur facta ex cauſa dotis.ſolu.mat.l.dotis cauſa.nu.109. 43
2 promiſſio & conuentio facta in iudicio coram incompetenti iudice an valeat.reſpon.113.nu.6. 162
promittens de rato non tenetur ex contractu ſed ad intereſſe.reſp.10.n.8. 168
2 promittens reſpondere in aliquo loco,vel vbicunque,non poteſt conueniri niſi in locis vbi de iure poterat.de iudi.c.1.nu.73. 42
1 promittens per ſe & ſucceſſores ſuos non obligat ſingularem ſucceſſorem. ad ſenatul.Treb.l.1.§.ſi hęres.nu.8. 160
1 promittens non offendere Titium & eius hæredes ſub pœna,an offendendo vnū ex hæredibus ſtipulatoris incidat in integram pœnam inſolidum ſoli offenſo perſoluendam.de verb.obli.l.4.§.Cato.nu.99. 269
promiſſore de non offendendo defuncto,ſi vnus hæredum offendat ſtipulatorē, pœna committitur contra omnes pro portionibus hæreditariis. limita duobus modis.ibi.nu.100.
1 Promiſſio facta meretrici ex cauſa libidinis an valeat.de verbo.obl. l. ſi plagii. nume.10. 293
1 Promiſſore ſub pœna iudicatum ſoluere decedente pluribus hęredibus relictis ſi vnus defendat alius non , an ſtipulatio penalis committatur contra omnes , an ſolum contra non defendentem.de verbo.oblig.l.4.§. Caro. numero 56. 268
Promiſſio de defenden do,an ſit indiuidua tam in perſonis hæredum quā principalis:an vero diuidua.ibi.nu.77.
Promiſſore vno contrafaciente,quilibet tenetur inſolidum , ſecundū naturam duorum reorū,vbi eſt actum quod plures promiſſores facti indiuidui dicantur duo rei debendi.ibi.nu.40. 265
Promiſſore vno ex pluribus principalibus contraueniente facto indiuiduo etiam obligatione & ſolutione is ſolus tenetur, qui contra ſtipulationem fecit.ibi.nu.41.& 43.
1 Promittens quod Titius contrahet matrimonium cum Berta,non incidit in pœnam,ſi curauit vt hoc fieret,quamuis effectum non ſit. de veritate. nu. 46. ſi cer.pet.l.quod te.nu.45. 14
Promittens ſe in effectu curaturum quod Titius ratificabit contractum: non liberatur,ſi Titius non ratificet etiam ſi curauit promittens vt ratificaret.ibid. nu.47.
Promittens ſub pęna quod Titius ratificabit contractum & omnia contenta in eo non incidit in pęnā,ſi fecit quod in ſe fuit,licet Titius ratificare noluerit. de veritate tamen.ibi.nu.44.& 46.
1 Promittens quo alius ratificabit , cenſetur promittere ſe curaturum quod alius ratificabit.de verb.obl.§.Cato.nu.57. 266
Promiſſio de rato quid contineat.ibi.
Promittens non excipere,an promiſiſſe cenſeatur factum dimidium vel indiuidum.ibi.nu.80. 268
Promittens excipere,non prohibetur implorare officium iudicis. ibidem numero 81.
Promittens non excipere non poteſt appellare.ibi.nu.84.
Promittens alium ratum habiturum ſub pęna,an ad hoc vt incidat in penam, interpellari

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

interpellari debent, vt faciat quod alius ratum habeat. ibi. nu. 59. 266
Promissore principali contraueniente facto diuiduo concernenti præparatoria iudicii pro parte pœna integra committitur: de equitate tamen obstat exceptio pro parte impleta. de veritate ibi. nu. 60. & 70. 266. & 267.
Promissore principali in parte contraueniente facto diuiduo concernenti decisoria iudicii, integra pœna committitur cum effectu sine except. auxilio. ibi. nu 61. 267
Promittens non excipere censetur promisisse nullas exceptiones proponere, & sic nec dilatorias. ibi. nu. 82. 268
1 Promittens Titium ratificaturum contractum, non adiecta die, censetur in mora per lapsum tanti temporis quo potuit curare vt ratificaret. de verb. oblig. l. si mihi iam. nu. 6. 275
1 Promissio de rato & ratihabitio an sint idem. item an obligatio & promissio de obligando. de verb. obl. §. Cato. nu. 17. 263
Promissor principalis contrafacientis facto diuiduo tenetur ad pœnam insolidum. ibi. nu. 18.
2 Promissio facta per regem captiuatum est ipso iure nulla. de re iud. l. iiij. §. condemnatum. nu. 2. 222
1 Promissio facta ex mera liberalitate vel pro non debito animo donandi, an dicatur cadere in nomen alicuius contractus alterius quâ stipula. de verb. obli. l. 1. 6. si quis ita. nu. 33. 260
Promissio facta præsenti tacenti, an dicatur pollicitatio: quod non, sed pactum: late de verb. obl. in continuatio. rubricæ. nu. 21. 253
Promissio est nomen generis subalterni ad pollicitationem pactum nudũ & stipulationem ibi. nu. 17.
Promissit verbum in scriptura redactum cur potius intelligitur per stipulationẽ quam verbum conuenit. ibi. nu. 10.
Promissio facta præsenti respondenti quod non acceptat, nec spernit an sit pollicitatio. ibi. nu. 25. 254
Promissum absenti per epistolam acceptatam, an dicatur pactum an pollicitatio quod pactum. ibi. nu. 26.
Promissio incertæ quantitatis, an valeat de æquitate canonica · quod sic: sed an hæc æquitas seruanda sit in foro Cæsaris. de verb. obli. l. ita stipulatus. nu. 25. & 26. 282
promissio quantitatis incertę ad refectionem vię publicę valet: sed an ad opus priuatum valeat. ibi. nu. 19.
1 promissio facta per stipulationem præsumitur facta ex causa donationis nulla alia causa expressa. de reuocan. donatio. l. si vnquam. n. 40. 311
1 promissio quod donans non reuocabit, intelligentiam iuris recipit. de reuocan. donat. l. si vnquam. nu. 11. 309
1. promissio certę pecuniæ si aliter fiat quam cautum sit, an dicatur promissio penalis: an vero taxatio interesse. de verb. obli. l. 4. §. Cato. nu. 8. 263
1 promissio si Titius plagium fecerit, an valeat: & quid si promittat si Titius plagium fecerit. de verb. oblig. l. si plagii. nu. 16. 293
promissio facta præsenti & tacenti, an dicatur pactum an pollicitatio. de pac. in continua. rub. nu. 5. 300
promissio facta præsenti respondenti non sperno, nec accepto promissa an sit pactum, an pollicitatio. ibi. nu. 7.
1 promissio de nõ offendendo morte extinguitur, ideo illata offensione cadaueri stipulatoris non committitur pœna. de verb. obl. l. 4. §. Cato. nu. 87. 269
promissio de offendendo ex parte stipulatoris est personalis, ex parte vero promissoris est in rem & transitoria ad hæredes. ibi. nu. 98.
1 promittere & soluere paria sunt. de reuocan. donatio. l. si vnquã. post. n. 39. 311
1 promissionibus indiuiduis vno hæredum contrafaciente, cur cæteri teneantur ad pœnam promissam. ff. de verb. obli. l. 4 §. Cato. nu. 13. 263
2 PROMOTVS à conferente, an teneatur dimittere beneficium. de consti. c. cum M. Ferra. nu. 33. 8
2 PROMOTORI sufficit iurare de credulitate sufficientiæ suorum scholarium. de iud. c. 1. nu. 36. 44
1 PRONVNTIATIO de exequendo potest per eundem iudicem reuocari. de re iud. l. quod iussit. nu. 44. 231
2 A pronuntiatione procedente super generalitate libelli recte appellatur. resp. 56 nu. 4. 128
1 PROPOSITVM id in proposito operatur, quod oppositum in opposito, de leg. j. l. ii ex toto. nu. 1. 113
2 propositum siue initium primum an & quando spectandum est. in tract. de pest. c. 5. nu. 112. & 113. 91
1 PROPRIE tale non est, quod est secundum quid tale. si certum petatur. l. 1. num. 10. 4
1 PROPRIETAS & possessio separata sunt, & nihil commune habent. de acquir. poss. l. naturaliter. §. nihil commune. num. 12. fol. 201. Ampliatur hæc regula vt procedat tam in iudicio inchoando, quam inchoato exercendo, quod declara vt ibi. nu. 13. Item procedit in extraiudicialibus, in quibus etiã nihil habent commune. ibid. nu. 14.
Proprietas, an possit pro vtili dominio accipi, quod sic. de acqui. pos. §. nihil commune. nu. 7. 201
Proprietas & dominium quid differant. ibi. nu. 8.
Proprietas quædam nuda, quædam plena. ibi. nu. 9.
Proprietas quid sit, vnde dicatur. ibi. nu. 4.
Proprietatem petens, & vtile dominium probans, an debeat succumbere? tandem concluditur non debere. ibi. nu. 5.
proprietatis exceptione nomine ecclesiæ opposita, si offeratur probatio incontinenti, an impediatur restitutio spoliati. ibi. nu. 94. 204
1 Proprietas sumitur à diffinitione. si cert. pet. l. j. nu. 90. 6
2 Proprietarius an possit dare seruum pro noxa in præiudicium vsufructuarij. late vsque ad ff. de re iud. l. 4. §. Ceilus. nu. 3. 224
2 proprietas quomodo diffiniatur. in rub. de causa pos. & pro. nu. 41. 58
proprietas nuda. ibi. nu 49.
proprietas quid sit, & vnde dicatur. ibi. nu. 41. 42. & 44.
1 Proprietarius non debet possessorem etiam malæ fidei spoliare possessione authoritate propria. de caus. poss. & proprie. c. cum ecclesia sutrina. numer. 131. folio 63
2 proprietas nihil commune habet cum possessione. & ideo sententia lata super possessione, non dicitur conformis sententiæ latæ super proprietate. resp. cxcvij. nu. 2. 216
1 PROPRIA nomina possunt pro arbitrio vniuscuiusque mutari: appellatiua vero sunt immutabilia. de leg. j. si quis in fundi vocabulo. num. 16. 106
2 Proprium dicitur, in quo alius ius prætendere non potest. respon. lxxx. numero 24. 144
1 Proprium dici non potest, quod cum alio cõmune habeo, licet simpliciter possit dici meum. de leg. 1. l. serui electione. §. Labeo ait. nu. 8. 106
PRORROGARI an possit per testatorem terminus anni, datus executoribus ad exequendum pias voluntates in præiudicium episcopi ad quem anno elapso deuoluitur potestas exequendi. de leg. 1. l. nemo potest. nu. 127. 126
2 Prorogatio non inducitur nisi verbis expressis vel facto partis. respon. 55. numero 3. 128
1 PROTESTATIONE precedẽti nõ videtur recessum etiã per actũ factũ ex interuallo. quãdo præcedens protestatio respicit tempus futurum. de verb. obl. l. ita stipulatus. nu. 11. 281
1 Protestatio destruentis ædificium molendini, quod intendit tenere, & possidere locum diruti ædicii facit vt non videatur haberi locus pro derelicto. de flumi. l. quominus. nu. 109. 251
1 Protestatio tacita quæ resultat à contrario sensu an & quando tollat actum contrarium subsequentem: & quando non. de verb. obli. l. ita stipulatus. numero 9. 281
2. Protestatio ob quam causam fiat. Et an & quando protestatio impedimenti sit necessaria. in tract. de pest. c. 3. nu. 24. 26. 81
Protestatio coram iudice appellationis debet fieri de consilio, & si de cõsilio ergo secundum Ias. ad bene esse. nu. 25. ibi.
2 Protestatio declaratoria in quibus excuset protestantes à delicto: & quando. resp. clxx. nu. 6. & 7. 197
Protestatio de non derogando priuilegiis vassallorum valet & conseruat priuilegia in futurum. quod limita. nu. 25. resp. clxxix. nu. 24. 203
Protestatio facta procuratori nũquam nocet domino quando requiritur plena scientia domini. resp. 24. nu. 9. 133
Protestatio in his, quæ dependent à iuris dispositione non releuat protestantẽ. resp. 66. nu. 2. 130
Protestatione præmissa debet agere volens insinuare possessori impedimentum causatum ex eo quod instrumentum occultabatur. resp. 3. nu. 11. 105
2 Protestatio an fieri possit per negotiorum gestorem. de constitu. c. cũ M. Ferra. nu. 139. 16
Protestatio facta laboratoribus conductis per alterum, ne ingrediantur agrum suum, an constituat eos in dolo. ibi. nu. 161. 17
2 Protestatio pensionis futurę an conseruet ius domini. de constitu. c. cum M. Ferra. nu. 130. 16
Protestatio an fieri possit per procuratorem. ibi. nu. 136.
Protestatio qua vtuntur opponentes exceptionem alicuius criminis, cum protestatione quod id non opponunt animo iniuriandi, sed pro tuẽdo eos nõ releuat. de consti. c. cum M. Ferra. nu. 90. 13
Protestatio facta à puella quod non intendit renuntiare hæreditati paterne, valet. ibi. nu. 91.
Protestatio non valet, si quis dicat alteri, tu mentiris saluo honorę tuo. de consti. c. cum M. Ferrarien. nu. 88. 13
Protestatio testatoris se non velle reuocare testamentum, non valet ibidem numero 72. 12
Protestatio an fieri debeat in scriptis. de consti. cap. cum M. Ferrarien. numero 143. 16
Protestatio in quo loco fieri debeat. ibi. nu. 144.
Protestatio an fieri possit de nocte. ibi. nu. 145.
Protestatio an fieri possit tempore feriato. ibi. nu. 146.
Protestatio an debeat fieri ante actum, vel post. ibi. nu. 147.
Protestationi inhibitorię factæ cũ causa iniusta, non tenetur protestatus parere. de consti. c. cum M Ferrarien. nu. 150. 16
Protestationi factæ ex causa non verisimili, protestatus nõ est obligatus parere. de consti. c. cum M. Ferrarien. nu. 151. 17
Protestatio contraria consecutiuis ad factum, valet, & actus vitiatur. ibid. numero 71. 11
Protestationi incitatoriæ vt detur vel fiat id, ad quod protestatus tenetur facto alieno, non est parendum. de consti. c. cum M. Ferrarien. nu. 164. 17
Protestationi incitatorię, vt detur, vel fiat id, ad quod incitatus est obligatus parendum est. de consti. c. cum M. Ferrarien. nu. 162. 17
Protestationi inhibitoriæ factæ ex vera causa non est parendum, nisi veritas cauſę ostendatur per instrumenta. ibi. nu. 163.
Protestationi prohibitoriæ eius quod prohibitus omittere non potest, salua honestate non tenetur prohibitus parere. ibi. nu. 157. 17
Protestationi inhibitoriæ factæ ex iusta causa, de cuius veritate sit plena fides, parendum est. ibi. nu. 158.
Protestationi ne fiat id quod prohibitus tenetur non facere, parendum est. ibid. nume. 155.
Protestari an possit coniuncta persona, prõ cõiuncta. de consti. c. cum M. Ferra. nume. 138. 16
Protestando an debeat exprimi causa. de consti. cap. cum M. Ferra. numero 149. 16
Protestans se metu & non sponte actum gerere, tenetur probare metum. de cõstitu. c. cum M. Ferra. nu. 92. 13
Protestans per aliquem actum quem faciet, non animo contrahendi matrimonium, si postea contrahat, valebit matrimonium. de consti. c. cum M. Ferra. nu. 36. 7
Protestatio contraria facto, in dependentibus à voluntate protestantis, & alterius tollitur per actum contrarium subsequentem. ibi. nu. 85. 13
Protestatio an fieri possit in præsentia partis. de constitu. c. cum M. Ferra. numero 119. 15
Protestatio an sufficiat in præsentia procuratoris. ib. nu. 120.
Protestatio non valet contradicente domino. de consti. c. cum M. Ferrarien. nu mero 87. 13
Protestatio contraria præsumptioni iuris & de iure, tollit ipsam præsumptionẽ, sicut confessio. de consti. c. cum M. Ferra. nu. 94. 13
Protestatio contraria facto multipliciter intelligibili, valet. ib. nu. 96.
Protestatio respondentis libello animo litem contestandi, impedit litis contestationem. ibi. nu. 97.
Protestatio petẽtis se mitti in possessionem authoritate iudicis, saluo iure intrã di propria authoritate, quid operetur. ibi. nu. 98.
Protestatio rei se opponentis quod per actus quos faciet in iudicio, non intendit in iudicem consentire, quid operetur. ibi. nu. 99. 20
Protestatio præcedens an extendatur ad actum, qui celebratur ex interuallo. ibi. nu. 101. 14

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

protestatio declaratoria animi, per quam nemo grauatur, non requirit præsentiam alicuius. ibi. nu. 106.
protestatio declaratoria, per quam protestans exoneratur, & alius posset decipi seu lædi, debet fieri in præsentia illius, uel ei saltem intimari. ibidem. num. 108.
protestatio coram quibus fieri debeat. ibi. nu. 117.
protestatio hoc pacto facta non valet: nolo bona mea gubernari per Episcopum. de consti. c. cum M. Ferra. num. 81. 12
protestatio ingredientis religionem, non valet, si protestetur uelle retinere proprium. ibi. nu. 82.
protestatio contraria facto, in dependentibus a mera facultate protestantis, valet. ibid. nume. 83. 13
protestatio contraria facto, in dependentibus a consensu duorum valet accedente alterius consensu. ibi. nu. 84. 13
protestatio contraria, dependens a consensu duorum, non valet absque consensu alterius. de consti. c. cum M. Ferrarien. nu. 73. 12
protestatio clandestina nil operatur. ibi. nu. 74.
protestatio contraria consecutiuis ad actum dependentibus ex dispositione iuris, non releuat protestantem. ibid. num. 75. 77
protestatio qua utuntur libellantes in fine libelli, nil operatur. numero. 68.
protestatio qua utuntur practicantes in productionem testium, uel instrumentorum, nil operatur. ibid. nu. 79.
protestatio quotuplex. ibid. nu. 69. 11
protestatio facta a filia, quæ metu reuerentiali protestata fuit renuntiare hæreditati paternæ & maternæ, an teneatur probare metum. de consti. c. cum M. Ferra. nu. 93. 13
protestatio quid sit. de constitutionib. capitulo cum M. Ferrarien. numero. 68. 11
protestatio an tollatur per contrarium factum. ibid nu. 70.
protestatio inhibitoria, facta cum expresione iustæ causæ de præterito constituit prohibitum in mala fide. ibid. nu. 160. 17
1 PROTOCOLLVM a notario exhiberi iudex iubere potest, si de ueritate exempli dubitetur. de iureiurando. l. admonendi. numero. 149. 24
2 PROVISIO Papæ habet uim electionis & confirmationis. de rescrip. c. eam te. nu. 11. 25
2 prouisionem nouam super beneficio impetrans debet exprimere quia non fuerit promotus ad beneficium in primo anno post fructus perceptos. respon. xxj. nu. 11. 111
prouisionis appellatione propriè, non uenit electio. ibi. nu. 12.
1 prouisio testatoris expressa an & quando faciat cessare prouisionem legis. de uulg. subst. l. hæredes. nu. 98. & 138. 62. 64
2 prouisio canonicatuum & præbendarum ad capitulum dupliciter pertinere potest. respon. xv. nu. 2. 109
2 prouisio hominis facit cessare prouisionem legis, & quomodo procedat in donatione. respon. xlv. nu. 2. 122
2 prouisionem nouam impetrans super beneficio simoniace obtento, an teneatur exprimere quod uacat ex capite. cap. licet canon. respon. xxj. nume. 1. & 4. 111
prouisionibus duabus, an quis possit se iuuare. resp. l. nu. 3. & 6. 125
1 PROVENTVS & reditus idem important. de consti. c. cum M. Ferrarien. nu. 14. 8
prouentuum appellatione non ueniunt distributiones quotidianæ. de constitu. c. cum M. Ferrarien. nu. 16. 8
2 PROVOCARE tertio non licet post tres sententias conformes. respon. cxcvij. nu. 1. 216
PROXIMVM non solum diligere, sed & ei benefacere tenemur sub pœna peccati mortalis: ait enim lex, Et proximum tuum sicut teipsum. ff. diliges. nu. 257. in tract. de pest. c. 5. nu. 257. 94
proximos habere non dicitur, qui tempore contractus eos habet absentes. in tract. de pest. c. 2. num. 27. 80
1 PVBLICA loca possidens per tempus immemorabile, non debet se fundare in præscriptione, sed priuilegio quod priuilegium quamuis nõ probetur, præsumitur tamen propter immemorabile tempus. de flumi. l. quominus. nu. 102. 250
2 publica scriptura plenissime probat declara ut ibi. & seq. de iureiur. l. admonendi. nu. 143. 22
1 publica uia quæ dicatur, & quæ requirantur ut dicatur publica uia. de flumi. l. quominus. nu. 92. 250
publica utilitas est præferenda priuatę intellige. solut. matrimo. l. j. numero. 110. 120. 44
publica utilitas maior præfertur publicę utilitati minori. ibidem. numero. 110.
publicę utilitati minori præfertur magna utilitas priuata. ibidem. numero. 111.
publicæ utilitatis causa receditur a regulis iuris communis. sol. matr. l. dotis causa. nu. 16. 40
2 PVBLICANI cogere non possunt transeuntes ut malam dissoluãt. respon. lxxxvij. num. 4. 151
1 PVBLICATIO testium impedit nouam testium productionem super eiusdem capitulis uel directo contrarijs. ibi. de ueritate, & an possint produci in causa appellationis. de edendo. l. is apud. numero 42. 43. 299
publicatio testium in una instantia non impedit nouam productionem in alia instantia si agatur ad diuersum finem. ibi. num. 44.
Infertur ad plura. ibidem.
1 publicatio testium in possessorio non impedit productionem in petitorio etiam super capitulis directo contrarijs. de acqui. poss. §. nihil commune. nu. 17. 201
publicatio testium facienda partibus, an possit fieri a quocunque iudice etiam alterius instantiæ. de edendo. l. is apud. num. 32. 298
2 publicationis testium a denegatione licite appellatur si pars eam petierit. respon. j. nu. 3. 104
publicatio testium non petita tempore in rescripto contento iuste denegari potest: nam iniuriam non facit qui ius exequitur. respon. j. numero. 4. 104
1 publicatis bonis mariti in totũ, uel in parte, an remedium huius l & similium detur contra fiscum. soluto matrimonio. l. si constante. numero. 41. 54
publicatis bonis alicuius, censentur publicati uasalli. si cer. peta. l. j. numero. 105. 7
publicatis rebus alicuius, serui & uasalli censentur publicati: & obligans omnes res suas intelligitur etiã obligasse uasallos suos. de leg. j. l. serui. §. Labeo ait. nu. 3. 109
2 PVBLICIANA inducitur pro seruitutibus per traditionem per patientiam constitutis. de causa possessionis & proprie. c. cum Ecclesia Sutrina. nu. 59. 62
1 publiciana non competit legatarijs ex persona propria ante adeptam possessionem legati. de legat. j. l. per omnia. nu. 63. 102
1 PVELLA iussa nubere cum consensu propinquorum sub pœna priuationis hæreditatis, si propinqui contradicant sine iusta causa, an possit nubere absque consensu eorum sine metu pœnæ. fol. mar. l. ij. §. nolun tatem. nu. 11. 51
1 PVNCTVS habetur loco copulę. si certum peta. in continua. rub. nume. 1. 2
1 PVPILLVS qui adiuit hæreditatem cum authoritate tutoris, an maior factus præsumatur scire contenta in testamento. de uerb. obligat. l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 59. 289
1 pupillus ex cuius pecunia tutor uel alius rem sibi emit in illa re habet tacitam hypothecam cum priuilegio, ut præferatur etiam habentibus anteriorem. de priuil. credit. l. priuilegia. nu. 34. 239
1 pupillus an habeat tacitam hypothecam in bonis protutoris: & sic: & an in bonis hæredum tutoris & protutoris, de priuil. credi. l. dabimus. §. si quis cum tutor. nu. 9. & 10. 236
pupillus sine tutoris authoritate non potest iubere seruo ut ipsum uel eius bona obliget. de uer. obl. l. stipulatio. nu. 70. 258
pupilli fauor & scriptura si concurrant cum geminata patientia iudiciali, tunc taciturnitas habet uim stipulationis. ibid. nu. 20. 256
pupilli & uiduæ, an dicantur miserabiles personæ. de dam. in sec. lege, dies. §. hoc autem iudicium. nu. 23. 192
pupillo an acquiratur dominiũ rei emptæ, ex ipsius pecunia late. in quib. cau. pig. l. Senatusconsu. nu. 15. 32
pupillo an sit acquisitum dominium aut saltem hypotheca rei emptæ ex pecunia redacta ex re pupilli. ibi.
pupillo, an sit hypothecata res empta ex ipsius pecunia: quod sic. ut ibi late. ibi. nu. 14.
1 pupillorum & minorum bona, an sint tacitè hypothecata tutoribus & curatoribus pro alimentis & impen. factis ipsis minoribus. quod non. de priuil. credit. l. dabimus. §. si quis cum tutor. nu 31. 236
2 PVPILLARIS substitutio an conualidetur præterito approbante testamentum. de uulg. & pupil. subst. l. moribus. nu. 35. 71
Pupillariter substituere, an possit pater filio mala mente exhæredato. ibi. nume. 36.
pupillaris substitutio quos effectus habeat. de uulg. subst. l. moribus. numero. 42. 71
pupillaris substitutio contineat tacitam uulgarem. fallit octupliciter. ibidem.
1 pupillaris tacita contenta in exemplari, an habeat locum furioso morienti in pupillari ætate, & in furore. de uulga. substitutio. l. ex facto. numero. 63. 91
pupillaris cur tantum fieri possit filijs in potestate, exemplaris uero etiam emancipatis fiat. ibi. nu. 64.
1 pupillaris tacita, an excludat matrem, quæ erat inimica mariti: & quomodo probetur inimicitia. de uulgari substitutione. l. moribus. numero. 57. 73
pupillaris substitutio, an conseruetur rupto testamento ex causa præteritionis, uel exhæredationis. latissime distinguuntur tres casus. de uulga. subst. l. moribus. nu. 32. 71
pupillaris substitutio, an irritetur rupto testamento per contratabulas. ibidem. nu. 26. 70
pupillaris substitutionis quintus est effectus, quod pariter facit fratrem pupilli substitutum suum & necessarium hæredem impuberi. Amplia ut nu. 64. de uulg. subsiti. l. moribus. nu. 63. 73
pupillaris substitutio quibus uerbis fiat. de uulga. subst. l. moribus. numero. 37. 71
pupillaris expressa excludit matrem etiam a legitima. de uulg. subsiti. l. moribus. nu. 44. 72
pupillariter substituere pater potest quocũque: exemplariter uero non sed unum ex descendentibus furiosi, & illorum defectu unum ex fratribus furiosi substituere debet. de uulg. subsiti. l. ex facto. nu. 84. 92
pupillaris substitutio quo iure introducta sit. de uul. subst. l. morib. n. 22. 70

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

pupillaris substitutio an dicatur hodie esse de iure scripto. ibidem. numero.13. 69
pupillaris substitutio ut habeat effectum quot requirantur. ibidem. numero.15. 70
pupillaris substitutio facta exhæredato, an hodie ualeat. de uulga. substi. l. moribus. nu 30. 71
pupillaris substitutio dicitur testamentum filii quo ad quid tamen etiam dicitur testamentum patris. de uulg. sub. l. moribus. nu. 5. 69
pupillaris substitutio an dicatur concessa de iure communi, an uero consuetudinario. de uulg. substi. l. centurio. nu. 27. 77
pupillaris contenta in compendiosa, an dicatur omnino tacita. de uulga. substi. l. centurio. nu. 33. 77
pupillus tutor carens etiam cum curatoris authoritate adire non potest. ad Senatusc on. Trebel. l. i. §. fuit quæsitum. nu. 30. 159
pupillo exhæredato impugnante testamentum, cur conseruetur pupillaris substitutio in sui fauorem. legata autem sibi facta non conseruentur, de uulg. substi. l. moribus. nu. 34. 71
pupillaris substitutionis remissio, an ualidetur iuramento. de uerb. oblig. l. qui Romę. §. duo fratres. nu. 82. 290
pupillaris tacita inter pupillos inducitur per pupillarem substitutionem factam super tota hæreditate ab ultimo moriente: limita ut nu. 22. ad Senatusc on. Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 21. 177
pupillaris substitutio expirat si pupillo nascatur filius. nu. 68. Limita dupliciter. de uulg. substi. l. moribus. nu. 69. 73
pupillaris substitutio multis modis finitur. ibid. nu. 65. & seq.
pupillaris substitutio finitur monachatione, id est ingressu religionis pupilli, facta ex dispensatione Papæ. ibi. num. 66. Limitatur dupliciter. nume. 67.
2 PVRGATIO canonica inducitur etiam ad tollendam infamiam facti. respon. lxxiiii. nu. 6. 139
2 purgatio morę de equitate canonica semper admittitur. respon. cvii. nume. 12. 160
1 purgatio morę admittitur de equitate canonica non obstante iuramento, ad euitandas penes legales, secus quo ad conuentionales. de reuoc. dona. l. fin. nu. 113. 321
1 PVRIFICATA conditione in persona unius, & admisso substituto in portionem illius, an remaneat extincta substitutio particulariter facta in personas aliorum. ad Trebellianum. l. hæredes. §. cum ita. numero. 86. 181

DE LITERA Q.

1 VALITAS adiecta uerbo, debet adesse tempore uerbi. de uulga. & pupill. l. centurio. nu. 143. fol. 84. & l. ex facto. eod. titu. nu. 29. fol. 89. & secundum tempus uerbi debet intelligi. respon. lxxxij. nume. 9. fol. 148
Et contra, qualitas remota a uerbo, debet abesse tempore uerbi: ad Senatusc on. Treb. l. ex facto. §. si quis autem. nume. 3. 170
1 qualitas quæ ad plura uerba referri potest, cui uerbo in dubio adiecta censeatur: exemplifica in statuto quod forensis offendens ciuem talis pœna puniatur. de uulg. substi. l. ex facto. nu. 44. 90
qualitas adiecta post duo uerba in oratione posita, quando referatur ad utrunque uerbum, quando uero ad unum tantum. de uulga. substi. l. Centurio. nu. 111. 82
qualitas temporis determinat omnia, quæ a uerbo principali reguntur. de uulg. substi. l. Centurio. nu. 41. 78
2 qualitas adiecta uerbo, a quo dispositio sumit effectum, sufficit talem qualitatem adesse tempore quo dispositio sortitur effectum. de rescrip. c. inter cæteras. nu. 15. 28
2 qualitas negotij spectanda est ad considerandam iustitiam, uel iniustitiam præcepti. de rescrip. si quando. num. 5. 29
qualitas expressa facit constare de corpore, licet sit erratum in nomine. de leg. j. si quis in fundi uocabulo. nu. 20. 107
2 qualitas requisita nisi probetur: actus qualificatus non potest dici probatus. respon. xxv. nu. 10. 113
1 qualitas si adsit tempore imposito per uerbum, sufficit, licet postea cessat: non enim propterea cessabit dispositio. limitatur multimode. de uulga. substi. l. ex facto. nu. 34. & 35. usque ad nu. 39. 90
2 qualitas a lege, uel statuto requisita necessario uenit probanda. resp. 78. nu. 1. 142
2 qualitas patris, præsumitur in filio nisi contrarium probetur. resp. cxij. nume. 5. 161
2 qualitas requisita ad actum debet adesse eo tempore quo actus consummat effectum: maxime in substitutionibus. respon. cxxxj. nu. 15. 174
2 qualitas satis dicitur probata si per publicam uocem & famam probetur. respon. cxij. nu. 4. 142
1 QVANTITAS si debeatur loco speciei, an pro quantitate possit solui species. si cer. pet. l. ij. §. mutui datio. nu. 33. 11
1 Quantitas matrimonij, & numerus filiorum in legatis inspicienda sunt. de reuo. dona. l. si unquam. nu. 44. 312
1 QVARTA quæ detrahitur de fideicommissis uniuersalibus, an prius dici debeat Falcidia: conclu. ipsam detractionem magis debere dici Falcidiam, quam Trebellianicam: & quare. nu. 8. ad legem Falcid. l. in quartam. nu. 6. 146
quartarum uaria genera traduntur. quarta episcopalis quæ sit: & quæ quarta parochialis. ibid. nu. 28. 147
quarta de fideicom. detrahitur, cur non appellatur Pegasiana & non Treb. cum a Pegaso detractio sit inuenta. rubri. ad Senatusc on. Trebell. nu. 4. 154
2 quarta pars redituum beneficiorum applicanda est pro fabrica eorundem. respon. lxvij. nu. 1. 134
2 Quartæ duæ detrahuntur de fideicommisso sub conditione relicto. de quo diuerso tempore detrahuntur. respon. cxxvij. nu. 22. 170
2 QVASI possessio incorporalium non acquiritur per actus qui fiunt iure familiaritatis. de cau. poss. cum Ecclesia. nu. 39. 68
Exemplum in amico hospitante in domo alterius. nu. 40.
2 Quasi possessio quid sit, in rub. de cau. poss. & pro. nu. 25. 57
2 quasi possessio an acquiratur per solam traditionem an uero requiratur usus cum patientia. de causa possess. & proprie. c. cum Ecclesia Sutrina. nu. 60. 62
quasi possessio seruitutis, an acquiratur per precarium. ibidem. numero 61.
quasi possessionem iurisdictionis acquirit proconsul per ingressum prouinciæ absque alio usu. ibid. nu. 62.
quasi possessio acquiritur & retinetur per erectionem furcarum. ibidem. nume. 63.
2 Quasi possessio incorporalium acquiritur per actus qui fiunt iure suo. de causa poss. & proprie. c. cum Ecclesia Sutrina. nu. 49. 61
Et ibi quomodo cognoscatur an actus fiant iure suo, aut iure facultatis siue iure familiaritatis. ibi. nu. 50.
Et an per unicum actum acquiratur ista quasi possessio. ibid. nu. 52.
Et utrum sufficiat solus usus. ibi. nu. 64. 62
Et an per usum tanti temporis cuius initij memoria non sit in contrarium præsumatur utentem fuisse usum iure suo, & non iure faculatis: seu familiaritatis. ibid. nu. 68.
quasi possessio actus collegialiter exercendi est apud collegium, seu apud omnes ut uniuersos non ut singulos. da causa poss. & proprie. c. cum Ecclesia. nume. 11. 60
quasi possessionem iurium incorporalium perdendi modus. ibidem. nume. 9.
quasi possessio iurium incorporalium nunquam acquiritur per actus qui sunt mere facultatis. ibid. nu. 24.
Et ibi habes pulchra exempla de aqua, quæ per fundum meum descendebant in puteum alienum. Item de molendino, de furno, de macellario, tabernario, de religiosis qui longo tempore soli questum fecerunt in aliqua uilla. ibi. nu. 44. cum seq. 61
quasi possessio iuris eligendi aut præsentandi acquiritur unica electione, aut præsentatione. ibi. nu. 53. 91. & 92. 61. & 63
Idem de tigno iuncto. Item per unicam solutionem collectę probatur quasi possessio iuris collectandi ibid. nu. 54.
2 quasi possessio probatur ex probatione & confessione eondominij. respo. cliij. nu. 8. 190
Sine quasi possessione iura incorporalia non præscribuntur. respon. clxxx. nu. 12. 204
quasi possessio tria requirit: scientiam scilicet seu patiętiam aduersarij ius proprium, & bonam fidem. respon. xlviij. nu. 4. 123
quæ requirantur ad acquirendam quasi possessionem iurium incorporalium hic uide. resp. clxxx. nu. 6. 204
In quasi possessione tria requiruntur, uidelicet scientia, seu patientia aduersarij, item ius proprium, nec non & bona fides. respon. xlviij. numero. 4. 123
quasi possessio communis iuris pascendi probata non dicitur licet probetur animalia particularium depascisci uisa fuisse in palude contentiosa pluries si nec nomine nec mandato, aut consensu communis id factum esse probetur. respon. cj. nu. 2. 158
1 quasi possessio ciuilis, & naturalis, an sit dabilis in iuribus incorporalibus sicut in rebus corporalibus. de acquirenda possessione. l. possessio. nume. 38. 197
2 quasi possessio iuris collectandi per unicam solutionem collecta probatur. respon cliij. nu. 4. 190
quasi possessio iuris exigendi a tenentibus & possidentibus recte per libros rationum probatur. respon. clix. nu. 3. 192
quasi possessio iuris depascendi separata est a possessione fundi ideo ex eis non recte infertur. respon. cxiiii. nu. 1. 162
quasi possessio percipiendi annuos fructus per denegationem solutionis amittitur. respon. liii. nu. 9. 126
quasi possessio per duos testes plene probatur. resp. cliii. num. 7. 190
quasi possessio exigendi pedagium tanti temporis, cuius initii memoria non existit tantum operatur, quantum expressum priuilegium Imperatoris quo ad acquirendum ius pedagii. respon. clxxx. nu. 8. 204
quasi possessio iurisdictionis per incarcerationes, & condemnationes, & exactiones bannorum & mulctarum probatur. respon. cxiiii. numero. 8. 163
QVAERELA inofficiosę donationis non proposita nec intentata non releuat. respon. cxxxvi. nu. 7. 179
quærela inofficiosi testamenti quomodo differat a beneficio. l. hac edictali. C. de secun. nup. resp. cxc. num. 10. 211
2 QVAERENS & uenans plura beneficia, dicitur molestare pauperes. de rescript. c. ad aures. nu. 7. 33
2 QVAERIMONIA uerbum, idem est quod libellus. respon. xc. nume. 33.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

me. 53. 153
1 QVAESTIO facti non debet forte dirimi. de flumi. l. quominus. nume. 59. 249
1 quæstio incidens quæ dicatur, & quæ emergens. de re iudi. l. quod iussit. nume. 13. 230
1 Quæstionibus pluribus propositis sat est respondere uni si ex illius responsione colligi possit resolutio aliarum. de acqui. poss. si aliquam rem. nume. 11. 212
1 QVIDDITAS rei dignoscitur ex qualitatibus inhærentibus dispositioni. de leg. i. l. Stichum qui meus erit. num. 5. 111
1 QVODAMMODO dictio denotat fictionem. infertur ad statuta, ut ibi. de uerb. oblig. l. iiij. §. Cato. nume. 14. 263

DE LITERA R.

2 RANARVM copia maxima ut plurimum pestem affert. in tract. de pest. in prælud. nu. 13. 72
2 RASVRA uel cancellatio arguit falsitatem literarum in tract. de pest. c. 5. nu. 284. 95
RATIFICATIO & approbatio Marchionis, multos effectus operatur, ultra derogationem statuti. respon. lxxxi. nu. 15. 147
1 ratificatio de qua in authen. siue a me. C. ad Velleia. præsumitur interuenisse per lapsum triginta annorum, & an per lapsum decem. fol. matr. l. dotis causa. nu. 104. 43
2 RATIHABITIO non æquiparatur mandato, quando pro forma requiritur quod mandatum præcedat. respon. xc. nu. 22. 153
2 ratihabitio domini non est necessaria in resignatione facta per procuratorem habentem ad id mandatum alias secus. respon. iij. numero. 7. 105
2 ratihabitio fienda est eo tempore quo actus expediri potest: alias est nulla. respon. lxi. nu. 8. 130
2 RATIO reddi potest de his, quæ consistunt in ingenio, & iustitia naturali. de rescrip. capitulo. si quando. nu. 29. 30
2 ratio reddi non potest de his: quæ sunt positiui iuris, dependentibus a uoluntate Principis. de rescrip. c. si quando. nu. 26. 30
2 ratio an de omnibus reddi possit. de rescriptis. cap. si quando. nume. 24. & 25. 30
2 ratio ubi est eadem, idem ius statui debet. respon. cxcv. nu. 3. 214
1 ratio unica si tantum reddi potest in l. illa habetur pro expressa. ideo tunc lex correctoria ad omnes casus, in quibus militat illa ratio, extenditur. sol. mat. l. si constante. nu 65. 56
1 ratio scripta in lege, comprehendit omnes casus: qui sub ratione includi possunt. ad Senatusc on. Trebell. l. j. § si is qui quadringenta. numero. 6. 162
1 ratio nil aliud est quam naturalis iustitia: & ibi multa de ratione. si cer. pet. l. j. nu. 78. 6
1 ratio si sola in lege uel statuto assignari potest, illa habetur pro expressa. de priuileg. cred. l. ij. §. si sponsa. nu. 6. 235
1 ratio dubitandi & decidendi ad hunc text. quæ fuerit. latis. cum seq. de re iud. l. in depositi. nu. 1. 229
2 ratio ampliat dispositionem, etiam ad casum comprehensum. resp. lxxxiij. nu. 8. 150
ratio est anima legis. resp. xlj. nu. 4. 120
1 rationes plures esse in dubio præsumuntur: ideo dicenti in lege unicam rationem, incumbit onus probandi, quod qualiter procedat, ibi traditur. sol. mat. in continua. rub. nu. 62. 37
1 rationum ubi adest conflictus, neuter sensus recipitur in totum, & neuter reijcitur ex toto, sed admittitur concursus ad diuisionem, & sic in dubio fertur sententia per modum compositionis. de uulg. substitu. l. hæredes. nu. 116. 63
2 ratio expressa continet omnes casus qui sub ea comprehendi possunt. respon. iiij. nu. 16. 105
ratio inductiua priuilegij restringit & declarat ipsum priuilegium, quæ ratio ex præfationibus colligi potest. respon. clxxj. nu. 6. & 7. 198
2 ratio in l. expressa etiam in correctorijs, extenditur ad casus sub ea comprehensos. respon. cxcv. nu. 4. 214
2 ratione cessante cessare debet dispositio. respon. lxxxviij. nu. 2. 152
2 ratione laborum & expensarum pro recuperatione debiti, interesse ac lucri cessantis, licet mercatori paulo cariori uendere ad tempus. respon. cxvi. nu. 4. & 5. 164
2 ratio non est par amittere debita, & lucra non capere. respon. cxvii. numero. 9. 164
2 ratio sanguinis & fauor agnationis conseruandæ sæpe impellit homines ad donandum. respon. cxvii. nu. 4. 164
2 ratio statuti ampliat, & restringit statutum ad metas rationis. resp. lxxxi. nu. 6. 147
2 ratio testis debet esse cõcludens. & uide quomodo procedat. resp. clxxvii. nu. 11. 202
2 RECEPTIO in canonicum dupliciter potest considerari. de rescrip. c. eam te. nu. 44. 32
2 recepti ultra numerum canonicorum, habent omnia iura canonię. de consti. c. cum M. Ferra. nu. 186. 19
2 receptio alicuius in canonicum ultra numerum frangit numerum præbendarum. de consti. c. cum M. Ferra. nu. 167. 18
recipere aliquem canonicum ad uacaturam præbendam, est contra Concilium Lateranense. de consti. c. cum M. Ferra. nu. 185. 19
1 receptione partis debiti ab uno ex pluribus reis debendi, non inducitur diuisio nec tacitum pactum de non petendo reliquo, etiam si debitoribus ex iuris dispositione competeret diuisionis beneficiũ. de leg. i. l. si ex toto. §. si ita scriptum. nu. 11. 114
receptio partis ab uno ex correis debendi soluendæ pro rata, & portione ipsum concernente inducit diuisionis beneficium ita procedat. l. creditores. C. de pactis, secus si simpliciter solueret partem nõ adiecto quod pro rata soluebat. limita tripliciter. ibid. nu. 12. & 13.
1 RECIPIENS in emphyteusim ab Ecclesia rem suam, non ut suam, sed ut Ecclesiæ, non censetur donare Ecclesiæ directum dominium, & sic non ualet contractus emphyteuticus. de acqui. poss. l. si aliquam rem. nu. 34. secus sit ut suam. nu. 35. 214
2 RECIDIVANS incontinenti præsumitur ex causa præcedenti infirmitatis recidiuasse. in tract. de pest. c. 7. nu. 140. 99
1 RECIPROCA substitutione facta duobus impuberibus, si pater alterum emancipet, an sicut in persona emancipati euanescit pupillaris, ita euanescat in persona alterius in potestate retenti: communis q; sic post latissimam disputationem conclu. contra communem de uulg. substit. l. Lucius. nu. 26. usque ad nu. 29 96
reciproca in codicillis facta continet tantum duas fideicommissarias. ibi. nume. 20.
reciproca concepta per uerba omnes filios &c. includit filias in certis rebus institutas, si ex aliquibus coniecturis colligatur talem esse men tem testantis: exemplum ut ibi. nu. 38. 97
1 reciproca substitutio facta in casu huius. §. an faciat, ut neptis admittatur etiam solum purificata conditione in personam unius. ad Senatusc on. Treb. l. hæredes. § cum ita. nu. 72. 180
1 reciproca substitutione facta a milite, an expiret pupillaris filii emancipatione. de uulg. substi. l. Lucius. nu. 28. 96
reciproca substitutio facta disparibus, an contineat pupillarem, si paritas postea superueniat: ut puta, si impuberem emancipatum, & alium in potestate inuicem substituat, & postea emancipatum adoptet: item si legitimum & illegitimum inuicem substituat, & demum legitimet illegitimum. distingue ut nu. 30. ibid. nu. 29.
reciproca facta a principio imparibus continet pupillarem si superueniat paritas, quando in testamento apponitur clausula, uel pupilliariter uel per fideicommissum: & quare. ibi. nu. 31.
reciproca facta tribus filiis, s, duobus impuberibus, & alio maiori an contineat pupillarem quo ad impuberes: quod non. de uulg. substi. l. Lucius. nu. 22. Limitatur, nu. 23. 96
reciproca facta duobus impuberibus filiis admista etiam in persona extranei, an continebit pupillarem quo ad ipsos impuberes. ibidem. nume. 24.
reciproca si facta fuerit anniculo, & alteri pupillo tredecim annorum, an adueniente pubertate in persona existentis in decimoterrio anno expiret pupillaris etiam quo ad anniculum. ibi. nu. 25.
reciproca quibus uerbis fiat. ibid. nu. 13. 95
reciproca an per testatorem his uerbis facta uidetur, si quis hæredum meorum decesserit uolo bona mea ad superstites peruenire, q; sic, ibid. nume. 14.
reciproca cuius sit effectus. ibid. nu. 15.
reciproca quot substitutiones contineat. conclu. hoc dignosci considerato numero, & conditione personarum. ibi. nu. 15.
reciproca substitutio facta imparibus, non continet pupillarem in personam pupilli, & quæ ratio, & de illius ueritate. ibid. num. 16.
reciproca admista compendiosę, an propter misturam contineat pupillarem, etiam si fit facta imparibus. ibid num. 17.
reciproca facta imparibus, an contineat pupillarem, quando in ea fuit facta mentio pupillaris ætatis: quod non. ibid. nu. 18.
reciproca continet omnes substitutiones directas a lege fieri concessas, & personis conuenientes. ibid. nu. 9.
1 reciproca si a principio non potest uerificari nisi in alterum casum aut uulgaris aut pupillaris, tunc substitutio comprehensa in illo casu expressa simpliciter. de uulgari substitutione. l. hæredes. nume. 78. fol. 61. Idem si reciproca sit specialiter collata in casum uulgaris tantum. nume. 79. ibid.
reciproca facta uni filio impuberi, & alteri puberi furioso an contineat pupillarem ex parte pupilli, & exemplarem ex parte furiosi. de uul. substi. l. Lucius. num. 33. 97
reciproca facta duobus furiosis continet exemplarem. ibidem. numero. 34.
reciproca an contineat pupillarem quando testator duos impuberes inuicem substituit in casum uulgaris tantum, puta, si alter uestrum hæres nõ erit, alterum substituo. ibi. num. 40.
reciproca, uos inuicem substituo, an contineat fideicommissariam: quod non: ratio ibi. & de illius ueritate. amplia. nume. 42. ibid. Limita quinque modis usque ad nu. 47. ibid. 97
reciproca, uos inuicem substituo, continet fideicommissariam, ubi apposita est clausula uulgariter & pupilliariter & per fideicommissum. ibi. nu me. 46. 98
reciproca mixta cum compen. continet fideicommissariam. ibid.
reciproca substitutione facta pluribus filijs ex prima & secunda uxore institutis, inuicem eos substituendo, an uno eorum repudiante, frater

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

ntrinque coniunctus præferatur coniuncto ex uno latere tantum? q nō, sed æqualiter admittuntur.ibi.nu.47.
reciproca substitutio, an sit species substitutionis de per se. ibid. numero.11. 95
reciproca quare dicatur, & quod breuiloqua etiam dici possit congruentius tamen reciproca.ibid.nu.12.
2 RECOGNOSCENS se recepisse quandam summam ab uxore nomine dotis an censeatur recepisse nomine eotum, qui dotem promiserunt an nomine ipsius uxoris.respon.cxxj.nu.5. 166
2 recognoscens castrum aliquod a Papa, an censeatur in eum omnem superioritatem transferre.respon.clxxxj.nu.3. 205
1 recognitio quibus casibus operatur probationem dominij contra recognoscentem, in eisdem casibus operabitur contra tertium possessorem habentem causam a recognoscente.de acquir.poss.l. si aliquam rem.nume.29. 214
1 recognoscens tenere in emphyteusim rem suam ab alio, non amittit dominium suum: probatur tamen dominium contra recognoscentem donec ipse probauerit contrarium. de pactis.l. conditionis. numero.23. 303
1 RECONVENTIO an habeat locum in iudicijs summarijs: remissiue.de acqui.poss.§.nihil commune.nu.194. 209
2 RECTOR animarum curam habens, an pestis tempore possit a beneficij loco aufugere, nullo constituto Vicario.in tract.de pest,c.1.nume.147. 77
rector collegij cum licentia Papæ potest apprehendere possessionem Ecclesiæ parochialis.respon.xiij.nu.8. 109
rectoria si fuerit possessa septem annis cum titulo colorato, præscribitur actio & ius in ea cuicunque competens.respon.iij.nu.4. 105
rectori qui iurat soluere, an teneatur soluere rectori intruso:& an huiusmodi iuramentum sit obligatorium.respon.liij.nu.12. 127
1 RECVPERANS bona capta in bello, an teneatur illa restituere primo domino.de acqui.poss l.possessio.nu.5. 196
2 REDITVS superabundantes debent conuerti in præbendas nouissimorum.de constit.cap.cum M.Ferra.nu.51. 9
2 reditum superexcrescentia non frangit ipso iure numerum præbendarū. de const.c.cum M.Ferra.nu. 168. 18
reditum superexcrescentia nunquid ipso iure rumpat priuilegium de certo numero.ibi.nu.169.
2 reditus annui & perpetui emptio an sit de iure permissa,& ab omni fœnore aliena.respon.iiij.nu.6.7.& 8. 105
2 reditus alicuius beneficio non possunt diminui, etiam ad tempus sine causa.respon.xxvj.nu.36. 114
reditus præposituræ etiam cum consensu capituli diminui non possunt. respon.xxvj.nu.39. 114
1 REFERENTI an credatur, cum de loco relato non appareat. & j. latius.nu.35.de iureiur.l.admonendi.nu.13. 17.& 18
2 referenti non creditur nisi constet de relato.respon.lxxvij.nu.4.fol.141.& respon.lxxiij.nu.6. 139
2 REFORMATIO si sit iniqua, confirmatio eiusdem pariter erit iniqua.respon.xciij.nu.18. 154
1 REGALIA tempore immemorabili præscribi possunt.de flumi.l.quominus.nu.101. 250
1 regalibus quibusdam exceptis, cætera concessa intelliguntur. de uulg.substi.l.hæredes.nu'55. 61
2 regalia supremo principi sunt reseruata:cæteris ablata.respon.clxxxvj.nume.3. 209
1 REGVLA, ius nostrum.de reg.iur.quomodo procedat, & an ex post facto quis decedere possit pro parte testatus,& pro parte non. de legaiij.l.re coniuncti.nu.78. 139
1 Regula istius legis quod etiam ea quæ alio iure quam hæreditario capiuntur in Trebellianicam imputantur. intelligitur modo capiantur ex testamento:secus si extra causam testamenti: nisi inter uiuos data fuerint ut imputentur.ad legem Falcid.l.in quartam.nu.74. 148
regula Catoniana non procedit in fideicommissis uniuersalibus.ad Senatusc.on.Treb.ubi pure.nu.2. 174
2 Regula,l.quod maior.ff.ad municipal.quando procedat. & quando non. respon.xciij.nu.14.15.16.& 17. 154
2 regula, ubi sunt duo æquiparata a lege ueteri, lex noua disponens super uno censetur idem disponere super altero,quomodo procedat. sol.matri.l.si constante.nu.51. 55
1 regula.§.affinitatis,insti.de nup.quomodo procedat.fol.matr.l.dotis causa.nu.125. 44
1 regula, neminem posse condicere rem suam præter quam a fure procedit in re sua ratione utilis dominij. de reuocand. donationib. l.fina. numero.134. 322
1 regula,qui prior.de regulis iuris.in vj.non habet locum in priuilegijs personalibus quia in eis non habetur ratio temporis.de priuil.cred.l.priulegia nu.3. 238
regulæ Cancellariæ,an habeant uim legis.si certum petat.l.j.nu.65. fol.5. de rescrip.c.ex parte.nu.84.& 85. 27
2 regula legis, oratio.ff.de spon. an & in quibus habeat locum.in tracta. de pest.c.5.nu.69. 90
2 regulariter duo testes sufficiunt ad probandum quodcunque negotium,& quid in causa matrimoniali.respon.lxxij.nu.1.& 4. 138
2 regulæ Cancellariæ non habent locum extra curiam.respon.50.numero.10. 125
regula de non uerisimili notitia non est exorbitans a iure communi alias non esset regula.respon.vij.nu.1. 106
regula de triennali possessore in quibus procedat & quibus non. respon. 51.nu.6.& 7. 125
regula ordinis in diuersis iudicijs locum non habet. respon.clvj. numero.4. 191
2 regula, quod nihil detrahi uel addi possit contractui perfecto, quatenus sit uera.respon.cxliij.nu.4. 183
2 regula.l.si pecuniam.ff.de condictione causa data non procedit si in instrumento contractus innominati adsit stipulatio. respon.clxxxij. numero.5. 208
2 RELATIO in dubio fit contra supplicantem.respon.clxxxij.numero.2. 206
2 relatio seu interpretatio nunquam fit ad ea ex quibus resultaret iniquitas. respon.clxxxvij.nu.3. 210
1 relatio fieri non debet ad proximiora quando rationes urgent quod fiat ad remota.ad Senatuscon.Treb.l.ex facto.nu.7. 164
1 RELATIVVM in dubio facit propriam relationem & sic refert qualitatem, & substantiam. de legatis.iij.l.re coniuncti. numero.33 136
1 relatiuum quando refert antecedens, quod tacite inerat, non importat conditionem, & si adijciatur futuro.de lega.i.l.Stichum qui meus erit. nume.26. 112
1 relatiuum quisquis iunctum uerbo futuri tempori, importat cōditionem. de leg.i.l.hæc uerba.nu.8. 104
1 relatiuum adiectum futuro facit demonstrationem sicut conditionem, magis tamen conditionem.de legatis primo.l. Stichum qui meus erit. nume.19. 111
1 relatiuum,quibus, habet uim expressionis propriorum nominum copulatiue.de uulg.substi.l.hæredes.nu.196. 67
1 relatiuum, quis uel qui, iunctum uerbo futuri temporis, stat distributiue non collectiue, de legatis primo.l.Stichum qui meus erit. numero.7 111
relatiuum,qui,&c. iunctum uerbo præsentis temporis, stat demonstratiue, ideo non utitur legatum falsa demonstratione facta per pronomen, meum, quæ conclusio declaratur multimode.de lega.i.l.Stichum qui meus erit.num.8.9.10.11.& 12. 111
relatiuum, quis &c. adiunctum uerbo futuri temporis facit conditionem: idem si iungatur participio futuri temporis.ibidem. numero 13. Quæ conclusio ampliatur etiam ut procedat in relatiuo quantitatis, accidentis, uel qualitatis, ut quantus & qualis: quod intellige ut ibi. nume.14.
relatiuum adiectum futuro importanti executionem, non facit, conditionem.ibid.nume.27. fol. 112
Item si adiiciatur uerbo futuri requirente factum adimplendum per testatorem, seu quando opponitur circa id, quod pendet a sola uoluntate testatoris.ibi.nu.16.& 17. 111
relatiuum iunctum futuro, facit conditionem respectu eius tantum quod per ipsum relatiuum refertur: ideo si antecedens relatum est substantia dispositionis, totus actus est conditionalis, & deficiente conditione corruit totus actus: ubi uero antecedens est quædam qualitas, illa tantum conditionalis est.ibi.nu.21.
2 RELAXATIO iuramenti recte procedit ad effectum agendi, & excipiendi nisi periurium sit iam incursum.respon.lv.nu.4. 128
1 RELICTVM filio aut seruo an acquiratur patri uel domino ex tacita uoluntate defuncti, an uero ex legis dispositione.de leg.i.l. cum filiofamil.nu.29. 118
1 relictum deficiens remanet penes grauatos, ubi non adest coniunctus: sed an proportionibus hæreditariis, an pro uirili distinguitur.de lega.iij.l. re coniuncti.nu.198. 143
1 relictum collegio hærede, quibusdam de collegio, ualet. ad Senatus.Treb. l.i.§.si autem collegium.nu.1. 159
1 relicta in testamento minus solemni debentur naturaliter: ideo legatario competit ius retinendi illa: cum obligatio naturalis producat exceptionem licet non pariat actionem. de legatis primo.l. nemo potest. nume.96. 125
2 relictum a matre non potest dici, quod a lege suppletur.respon.cxc. numero.13. 212
2 RELIGIOSA sunt quæ religiosis adhærent in rubri. de iudic. nume.62. 364
1 religiosa loca quæ dicantur.de pignorib.l.obligatione.num 50.29. 38
religiosæ res an possint obligari.ibid.
1 RELIQVERIT, uerbum ad ultimas uoluntates refertur, verbum, dederit,ad donationes.de reuocandis donationibus.l. si unquam.numero.95.& 96. 315
2 REMEDIVM canonis reintegranda, non competit malę fidei possessori.respon.xlv.nu.1. 122
2 remedium canonis,reintegranda, competit cessionario, & singulari successori.respon.cli.nu.1. 189
2 remedium cano.reintegranda non datur contra possidentem cum titulo, & bona fide.respon.xlv.nu 7. 123
2 remedium.l.diffamari.C.de ingen.manumiss. non solum in actis personalibus,sed etiam in realibus locum habet.respon.lxxxv.nu.3. 151
remedia plura, uel plures actiones ubi ad diuersa competent, processus unius non impedit processum alterius.respon.clvii.nume.3. 191
2 remedium canonis,sæpe.de resti.spolia.intentans, habet necesse probare q singularis successor sciret rem esse affectam uitio uiolentiæ tempore, quo eam recepit.de resti.spol.c.sæpe.nu.10. 66
remedium canonis reintegranda competit pro iuribus incorporalibus. Et an detur contra singulatem successorem.ibi. nu.19.
1 remedium.l.fi.de aquiren.possess.C. possessorium est, de quo multa egregie traduntur. Sed an sit recuperandæ aut retinendę possessionis remedium: communis quod retinendę. de interdi. super continua.rub.numero 6. 240
1 remedium.l.fi.C.de edic.diui Adria.& interdictum quorum legatorum habent se tanquam excedentia & excessa. quorum bon. in continua. rub. nu.3. 242
2 remedium possessorium non datur contra negantes soluere canonem ex iusta causa.respon.lxxiiij.nu.3. 139
2 remedium canonis reintegranda an detur cōtra singularem successorem. de resti.spo.c.sepe.nu.19.& 28. 67
an per canonem reintegrandæ inducatur nouum remedium possessorium distinctum ab alijs antea introductis.ibi.nu.10.
2 remedium canonis reintegranda competit etiam possidenti uigore constituti:cum is uere possideat, qui per cōstitutum possidet.respon.xlvj.numero 1. 123
2 remedium canonis reintegranda competit cessionario proprietatis. respon.xlvij.nu.2. 123
2 remedium canonis reintegranda etiam ficto possessori competit. respon. xlvj.nu.2. 123
2 remedium quod metus causa an competat in singularem successorem. de resti.spol c.sepe.nu.36. 68
remedium canonis,sepe.de resti.spo. an competat spoliato per uim compulsiuam.ibi.
remedium legis,cum quærebatur.C.unde ui. an competat etiam pro rebus mobilibus.ibi.nu.55. 69
remedium legis cum quærebatur.C.unde ui. an competat pro recuperanda possessione naturali ei qui retinuit ciuilem. Et etiam an competat prælato pro rebus ecclesiæ occupatis uacante ecclesia. Et utrum habeat locum in re hæreditaria occupata.ibidem.nu.56.57.& 58.
remedium.d.l.cum quærebatur.an competat prædoni.ibi.nu.60.
an competat singulari successori.nu.61.An cōpetat reuerso ab hostibus pro recuperāda possessione occupata tempore captiuitatis nu.62. An detur contra tertium possessorem.nu.63. Vtrum detur contra eum qui occupauit rem uacantem credens esse suam puta quia erat fama publica quod illa res erat maiorum suorum.nu.65.
remedium.l.si quis in tantam.C unde ui.an habeat locum pro rebus mobilibus.ibi.nu.67. Et an habeat locum in eo, qui accepit equum soluagum in pascuis.ibi.nu.70.Et utrum procedatur in rebus.quas spoliatus incontinenti recuperauit.ibi.nu.71.
2 remedium cano.reintegranda pro quibus rebus detur. & quibus competat.de resti.spoliat.cap.sepe nu.21.cum seq. usque ad nu 29.67.
remittentes sibi inuicem omne ius præsens & futurum tam ex testamento quam ab intestato,& tam ex causa fideicommissi,quam alia quauis causa,an intelligantur renuntiare fideicommisso relicto in testamento paterno.de uerb.obl.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.67.& 69. 290
2 remoti qui dicantur standum est arbitrio iudicis. respondo. xx. numero6. 111
1 RENVNTIANS liti, non uidetur fateri aduersarium habere ius. de acqui.poss.§.nihil commune.nu.113. 205
renuntians petitorio debet in expensis condemnari: limita dupliciter ibi. nu.115.& 117.
4 renuntians appellationi, liti, & instantię, in dubio censetur renuntiasse quia iniustam causam fouet.resp.clxiij.nu.4. 183
2 renuntians primo beneficio ut secundum obtineat:an ad priorem redire possit.respon.xxiiij.nu.1.& 8. 112.113
2 renuntiari non potest his, quæ sunt liberę facultatis,etiam cum iuramento.resp.cxxxix.nu.8. 181
1 renuntians cum iuramento bonis paternis,an etiam censeatur renuntiasse quia iniustam causam fouet.resp.clxiij.nu.4. 183
2 renuntians primo beneficio ut secundum obtineat:an ad priorem redire possit.respon.xxiiij.nu.1.& 8. 112.113
2 renuntiari non potest his, quæ sunt liberę facultatis,etiam cum iuramento.resp.cxxxix.nu.8. 181
1 renuntians cum iuramento bonis paternis,an etiam censeatur renuntiasse supplementum legitimę.de uulg.subst.l.j.nu.69. 61
1 renuntiari,an possit per contrahentes statuto disponenti, quod debitum præscribatur spatio decem annorum? conclud.quod non de leg.j.l. nemo potest.nu.116.& 117. 125
1 renuntiatio anterioritatis hypothecę facta per filiam maritatam non nocet patrimo.soluto matrimonio.l.ij.§.item si uoluntate.nu.1. 50
2 renuntiatio beneficij facta cum protestatione, quod alteri conferatur an ualeat.de const.c.cum.M. Ferra.nu.174. 18
2 renuntiatio meticulosa licet mero iure ualeat tamen rescinditur actione quod metus causa.de reseri.c.ex parte.nu.26. 25
1 renuntiatio facta uni ex fratribus per sororem,an censeatur tantum facta in fauorem illius,cui renuntiauit,an uero omnium fratrum ad senatus. Treb.l.j.§.denique.nu.8. 163
2 renuntiatio quæ tacita fuit in una instantia,an noceat in alia. in tract. de pest.c.3.nu.16. 81
1 renuntiare & repudiare hæreditatem,quando differunt.de reuo. dona.l.si unquam.nu.21. 310
1 renuntians omni legum auxilio,an censeantur renuntiasse beneficio huius legis.de reuo.dona.l.si unquam nu.116. 316
1 renuntians omni legum auxilio cum iuramento,an censeatur renuntiasse beneficio huius legis. Et an iuramentum habeat uim specificę renuntiationis.de reuo.dona.l.si unquam. nu.117. 316
1 renuntians omni iuri sibi competenti non intelligitur renuntiare iuri aquirendo ex noua causa futura. amplia ut ibi.de uerb.obl.l.qui Romæ. §.duo fratres.nu.11. 287
1 renuntiatio non inducitur per actum contrarium non sortientem effectum secundum intentionem agentis. de acquir. possess. §. nihil commune.nu.127. 205
1 renuntiatio iuris conditionalis facta absente,an ualeat.de pac.l.conditio qui,acceptauit renuntiationem pro absente,an ualeat.de pac. l.cōditio nis.nu.15. 303
1 renuntiatio est facti:ideo a sapientibus extendi non potest. de renoc. donat.l si unquam.post.nu.119. 316
1 renuntiatio tacita idemne debeat operari,quod expressa.de reuoc. dona. l.si.nu.218. 327
renuntiatio est donatio.de reuoc. dona.l.si unquam.numero.20.& 22.distin.nu.23. 310
1 renuntiatio iuris conditionalis facta in iudicio, an noceat renuntianti. C. de pactis.l.j.nu.16. 303
1 renuntians fideicommisso debito ex testamento paterno non intelligitur renuntiare fideicommisso conditionali.de uerb. obl. §. duo fratres.numero 61.& 62. 284
renuntians omni iuri,quod habet, uel habere sperat, non intelligitur renuntiare iuri acquirendi ex superuenienti causa: nisi hoc dicatur. Ampliatur quadrupliciter. ibidem de pact.l.conditionis.nu.26. 303
1 renuntiari non posse iuri de futuro quomodo procedat & intelligatur de priui.cred.l.ij.§.si sponsa.nu.8. 235
1 renuntiatio conditionalis facta præsente parte an ualeat & habeat uim pacti de non petendo.de pac.l.conditionis nu.13. 302
renuntiatio iuris conditionalis iurata,an noceat renuntianti.ibidem numero 17. 303
renuntiatio iuris conditionalis geminata,an noceat renuntianti. ibidem. numero 18.
renuntiatio iuris conditionalis facta in scriptis, an noceat renuntianti. ibi.nu.19.
1 renuntiari potest per pactum beneficio executionis.de pig.l.oblig.numero.26. 28
1 renuntians liti motæ coram arbitris, solum censetur renunciare compromisso non iuri.de acqui.poss.§.nihil commune.nu.106. 204
renuntiare liti potest actor inuito reo:declara nisi interfit rei, quod feratur sententia.ibid.
1 renuntiatio indefinita & generalis non trahitur ad ius fideicommissi de futuro.de uerb.oblig.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.74. 290
renuntiatio iuris de futuro non præiudicat renuntianti si ius renunciatum non acquiratur ei,in cuius fauorem facta fuit renuntiatio.ibi. nume.89. 291
1 renuntians liti censetur in dubio renuntiasse tam iuri, quàm instantiæ.de acqui.poss.§.nihil commune.nu.106. 205
renuntians liti in beneficialibus,solum censetur renuntiare instantiæ: ratio.ibi.nu.107.
1 renuntiari,an possit beneficio cessionis bonorum.de pig.l.obligatione.nume.30.& 33. 28
1 renuntians omni iuri quod habet,& habere sperat,uel potest,non intelligitur renuntiare iuri superuenienti ex noua causa.de uerb.obl.§.duo fratres.nu.77. 290
2 REPRAESALIARVM actio non habet locum in peregrinis, & rusticis,qui eundo & redeundo plena securitate gaudere debent. in tracta.de pest.c.5.nu.244. 94
2 repræsaliæ an & quando exerceri possint in fugientes a suo domicilio propter pestem.Et an habeant locum contra eos qui ui uentorum compulsi sunt uenire ad locum repræsaliarum. in tracta. de pest.c.j. nume.163.164.77. 7
1 repræsaliis concessis contra Auenionenses, an Hispani & Itali ibi habitantes capi possint.soluto matrimonio.nume.12. in continuatione rubricæ. 34
repræsaliis concessis contra Auenionenses an originarius Auenionensis alibi habitans capi possit.ibi.nu.13.
repræsaliæ concessæ contra Perusinos non comprehendunt Perusinum nomine tantum soluto matrimonio.nume.15. in continuatione rubricæ. 35
1 RES potest dici alicuius dupliciter respectu iuris proprij.f. & iuris. de interdi.l.uideamus.nu.11. 241
1 res subiectę restitutioni alienari possunt pro redemptione grauati:& filiorum suorum captiuorum.de pign.l.obligatione.nu.55. 30
1 res perempta post moram fingitur extare odio morosi. infertur ad plura. si cer.pet.l quod te.nu.12. 12
1 res donatę an per inobseruantiam possint uendicari? & an propter alimenta non præstita.de reuo.dona.l.fi.129.& 132. 322
1 res iudicata quos effectus operetur.de uerborum oblig.§.duo fratres. nume.4. 287
res mobiles,an propriæ possideantur,de acquirenda possess.l.possessio.nume.24. 196
res non dicitur inuenta solo aspectu.infertur ut ibi.ibid.nu.52. 198
res aliena pignori dari non potest,uendi autem potest, & cur diuersum. Limitatur & declaratur multimode.nu.15.ibi.de pign.l.conuentio generalis.nu.14. 26
1 rei uendicatio datur domino & possessori contra depositarium detinentem.de priuilegijs creditorum.l. si uentri.§.in bonis mensularij. numero.17. 237

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

rei uendicatio, an detur contra missum in possessionem ex primo decreto.ibidem.
1 Rei iudicatę diffinitio.de re iud.l.res iudicata. nu.4. 216
rem in nullius bonis esse qualiter probetur.& nu.seq.& nu.40.de acq.poss.l rem quæ nobis.nu.34. 211
1 rem eandem diuerso iure censeri, diuersis respectibus consideratis non est absurdum, atque etiam diuerso nomine nuncupari.de reuo.dona.l fi.nu me.122. 322
rem eodem modo fuisse perituram penes creditorem sicut perijt penes debitorem.qualiter sciri poterit.si cer pet l.quod tex.nu.33. 14
1 res facilius conseruatur quam de nouo acquiratur. respon.50. numero.8. 125
2 res inter alios actæ, alijs etiam quo ad dominium & possessionem nõ præiudicat.respon.liij nu.16. 127
2 rei effectus optima probatio.respon 90 nu.17. 152
1 rei appellatione, an ueniat persona.de leg.j.l. serui §. Labeo ait. numero.2. 109
2 Rerum appellatione ueniunt iura incorporalia.de cau. poss. & proprie.c. cum Ecclesia Sutrina nu.101. 64
1 rerum quædam diuinæ, quædam humanæ.de interdict.l.uideamus. numero.1 241
2 res ubi non est in commercio acquirentis lege prohibente, tunc acquiren ti non debetur ali quod interesse.respon.lxxxj.nu.26. 148
2 res emphyteuticę tradi dicuntur, si facta inuestitura a directo domino, possessio apprehendatur.respon.cxxxvij.nu.2. 179
1 rei uendicatio nõ datur pro legato partis bonorum.de leg.j.l. per omnia. nu.53.Nec pro legato quantitatis. nu.54. Nec pro legato generis. nu. 55.Nec pro legato alternatio.nu.56. Nec pro legato rei alienę rationes autem prædictarum limitationum suis locis traduntur. ibi. numero.57. 102
1 rei uendicatio pro legatis alternatiuis etiam ante electionem factam competit.de leg.j.l.si ex toto.§.si ita legatum nu.9. 115
1 rei uendicatio, an iure isto competeret pro fidei commissis. de leg.j.l. per omnia.nu.21. 100
2 in Re communi pluribus ut singulis exigitur consensus omnium; & in re communi potior est conditio prohibentis.respõ.lix.nu.7. 129
1 re & uerbis coniuncti, an dicantur ita a testatore uocati. Titio & Mevio Stichum do, lego, post plura quod sic de leg.iij l. re coniuncti. numero 54.& 56. 137
1 rem eandem non debere diuerso iure censeri, intelligitur, postquam est in esse deducta: sed bene potest diuerso iure in esse deduci. ad. le. Fal.l. in quartam.nu.18. 146
1 res hę dicuntur seruando seruari non posse, quæ triennio non durant, ad senatus. Treb.l.j.§.fuit quæsitum.nu.18. 159
1 res communis indiuidua non potest simpliciter dici mea, secus si sit diuidua.de leg.j.l.serui elect.§.Labeo ait.nu.7. 109
1 re coniuncti hi dicuntur, quorum uni totum integraliter, alteri pars integraliter relinquitur: ut si uni legetur fundus, alteri ususfru. de ueritate huius exempli late.ibi.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.38. 136
re coniuncti nõ dicuntur, quibus eadem res separatim tacitè relinquitur. ideo sine partibus instituti non sunt re coniuncti. De ueritate ibi.limita.nu.36.& 31.
re coniuncti etiam dicuntur, si uni ususfruct omnium bonorum relinquatur,& alter instituatur hæres pleno iure.ibi.nu.40.
re coniuncti censentur, quibus eadem summa sub eadem ue borum conceptione relicta est: puta si dicat testator Titio decem, & Seio decem lego. Quid si in eadem uerborum conceptione esset repetita summa puta, Titio decem & Seio decem lego, an censeantur uocati ad una decẽ, an uero quilibet ad decem: communis quod quilibet ad decem admittatur.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.28. 135
re coniuncti an dicantur, quibus res eadem separatim relicta est, hoc acto ut quilibet eam insolidum habeat: communis quod non licet dispuran do teneat contra.ibi.nu.29. 136
re coniuncti non dicuntur hi quibus eadem quantitas separatim legata est, ideo si Titio decem testator legauerit, & Sempronio decem, quilibet habebit decem.de ueritate ibi late.ibi.nu.27. 135
re coniuncti etiam dicuntur hi, quibus eadem res relinquitur a diuersis hęredibus, quorum unus habetur loco alterius: puta si ab instituto & eius substituto relinquatur.ibi.nu 20.
re tantum coniuncti qui dicuntur, & qui re & uerbis.ibi.nu.24.43.& 44. fol.135.& 136.ubi qui sint uerbis coniuncti late disquiritur. & nu. 54. ubi de re & uerbis coniunctis. 137
1 REIPVBLICAE interest ciuitatem repleri etiam liberis pauperibus.l.i.mar.l.j nu.20. 40
reipublicæ interest ciuitatem esse repletam liberis, sed an intelligatur etiã de bastardis,& de seruis ibi.nu.18.
1 respublica etiam alia quam Romanorum habet tacitam hypothecam in bonis administratoris.de priui.credi.l.priuilegia.nu.30. 239
1 reipubl cæ & ecclesię fauore actio personalis datur in successorem singularem: intellige in subsidium debitore excusso & eius hærede ad senat. Treb.§.si heres.nu.7. 160
2 reipub. utilitatis causa possunt naues cuiuslibet priuati capi: item plaustra & boues & alia animalia pro conducendis bladis uino, & similibus ad exercitum, seu ad locum pestiferum. Et an non habentes huiusmodi animalia possint cogi ad ea emenda, ut reipub. commodent in tract.de pest.c.4.nu.121.122.& 123. 85
reipub.potest cogere ciuem ut equum uel asinum suum commodet pro cõducendo fassarium mirratum per ciuitatem uel trahendum malefactorem ad caudam equi.nu.124.ibid.
reipublicæ utilitatis causa an possint cogi subditi ad conducendum delinquentes ad careres.nu.125.ibid.
1 RESCRIPTVM principis, uel statutum cum clausula. si euidentissime constiterit non intelligitur requirere maiorem probationem, q̃ requiratur de iure communi in illa materia.sol.matri.l si constante. nume.16. 53
1 rescriptum non uitiatur, si fuerit erratum in proprio nomine impetrantis.de leg.j.l.si quis in fundi uocabulo.nu.5. 106
2 rescribere potest inferior ex causa magna contra ius.de rescri.c. sicut Romana.nu.27. 22
2 rescriptum conditionale non reddit conditio, quæ tacite inest. de rescriptis.c ex parte.nu.29. 25
rescriptum contra stylum curiæ, est de falsitate suspectum. i bid. numero 32
2 rescriptum sumit uires ab intentione rescribentis de rescri.c.ad aures. nume.6. 33
rescriptum quid sit.de rescrip.in rub.nu.10. 347
2 rescriptum quare recipit easdem interpretationes, quas recipit ius commune.de rescrip.in rub.nu.11. 21
rescripta, quæ dicantur modici præiudicij.ibi.nu.12.
rescriptum speciale magis obseruatur, quam quod generale præcipitur.de rescrip.in rub.nu.13. 21
rescriptum, epistola, sententia inferioris habentis potestatem legis condẽdæ, an & quando habeat uim legis.ibid.nu.8.
1 rescriptum dici potest, si concedat aliquid contra dispositionem iuris circa modum procedendi.de rescrip.in rub.23. 21
2 rescriptum contra ius commune non ualet, nisi sit facta mentio iuris. de rescrip.c.sicut Romana.nu.36.37.38.& 39. 22
rescriptum non potest dici subreptitium, si in precibus fiat mentio iuris communis.ibi.nu.40.
2 rescriptum obreptitium non reddit falsitas narrata circa merita causæ, unde resultat exceptio peremptoria.de rescript.cap.sicut Romana.nume.79. 24
2 rescriptum contra ius in casibus solitis fieri ex mera facultate facientis. ualet.de consti.c.cum M.Ferrarien.nu.46. 9
2 rescriptum alicui concessum quod libere possit appellare, quid operetur de rescrip.c sicut Romana.nu.46.& 47. 23
2 rescriptum in dubio, debet intelligi de rescripto contentioso, non de priuilegio, seu gratia.de rescri.in rub.nu.17. 21
2 rescriptum secundum non derogat primo priuilegio, si de eo non faciat mentionem.de rescrip.c.sicut Romana.nu.31. 22
rescriptum alicui concessum, ut libere possit appellare, non habet effectũ in his casibus, in quibus prohibetur appellare propter suum delictum. ibi.nu.32.
2 rescriptum concessum ad petitionem partis, subintelligitur cõditio, si præces ueritate nitantur.de rescri.c.ex parte nu.27. 25
rescriptum impetratum fuisse per taciturnitatem ueritatis, probare tenetur illud excipiens.de rescrip.c.ex parte.nu.31. 25
2 rescriptum contra ius in casibus communiter fieri consuetis, ualet. de consti.c.cum.M. Ferrarien.nu.45. 9
rescriptum secundum speciale derogat generali.de eo etiam non facta mẽtione.fallit tribus modis.de rescrip.c.sicut Roma.nu.60. 24
rescriptum generale secuta specificatione, præfertur alteri generali non specificato.ibi.nu.64.
rescriptum minus generale, derogabit minus generali: & quomodo cognoscatur quorum alterum sit minus generale.ibi.nu.66.
rescriptum primum speciale præualet secundo speciali, nisi in secundo fiat mentio de primo.ibi.nu.68.
rescriptum per quod committitur unus articulus causæ alteri delegatę, derogat primo, etiam non facta mentione de eo.ibi.nu.69.
rescriptum posterius, derogat priuilegio continenti idem, quod ius commune.fallit tribus modis.ibi.nu.70.
rescriptum nõ faciens mentionem de priuilegio dante formam rescriptis impetrandi non ualet.ibi.nu.74.
rescriptum impetratum contra scholarem, tacito quod sit scholaris, non ualet: nec contra feudatarium tacito quod sit feudatarius, ibidem numero 75.
rescriptum non faciens mentionem de priuilegio, per quod priuilegiato conceditur exceptio peremptoria, ualet.ibi.nu.76.& 77.
2 rescriptum alicui concessum quod ei liceat libere appellare in casibus iure prohibitis operabitur ut liceat appellare.de rescrip.c. sicut Romana nu.28. 22
2 rescriptum Papæ nunquam intelligitur derogare iuri alterius. de rescrip. c.ad aures.nu.45. 34
2 rescriptum non uitiat falsa latinitas, quæ per figuram saluari potest.de rescri.c.j.nu.38. 22
rescripti appellatione large continentur beneficia principum, & priuilegium.de rescrip.in rub.nu 15. 21
rescripta non extenduntur ad personas, nec ad res non comprehensas in ipsis.de rescrip.in rub.nu.6. 21
rescripta faciunt ius inter partes, etiam contra quas conceduntur, de rescrip.in rub.nu.1. 20
rescripta emanant pro constitutionum obseruantia, ibidem nu.2.

rescripta sunt

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

rescripta sunt communia inter partes.ibi.nu.3.
2 rescriptorum ad beneficia multa sunt genera.de rescript.in rubric. numero.16. 21
2 rescriptum delegatorium non extenditur ad personam, nec ad dignitatem non expressam.respon.x.nu.2. 108
2 rescriptum delegatorium ante præsentationem factam, nullam tribuit iurisdictionem.respon.cxlix.nu 4. 187
2 rescriptum subreptitium nullam tribuit iurisdictionem. respon.x. numero.6. 108
2 rescriptum subreptitium non ualet.respon.j.nu 5. 104
2 rescripta sunt restringenda: ne circumueniatur concedens: procuratoria uero late sunt interpretanda.respon.xliij.nu.4. 121
2 rescriptis sufficit exprimere primam literam nominis proprij.de consti.c. cum M.Ferrarien.nu.2. 7
2 RESERVATA principi non intelliguntur concessa in quantacunque amplissima delegatione.respon.cxlix.nu.12. 187
2 reseruatum semel amplius uidetur non posse reseruari. respon.vj. numero.2. 106
2 reseruatio solius superioritatis, arguit nullum aliud ius Regi competere. respon.lxxx.nu.34. 144
reseruationes sunt odiosæ & strictè accipiendæ respon.vj.nu.5. fol.106.& respon.xxvij. 118
1 reseruatio specialis beneficij an inficiat titulum & possessionem.de acqui. poss.§.nihil commune.nu.82. 203
2 RESIDERE & deseruire dicuntur Cardinales, & curiales in beneficio, dum sunt in seruitio Papæ.respon.xxvj.nu.30. 114
2 residere in monasterio non potest Cardinalis, cum sit uocatus ad maius tribunal.ibi.nu 31.& respon.xxxviij.nu.9. 118
2 residere quomodo compellatur beneficiatus respon.xxvj.nu.34. 114
2 residentes solum in electione sunt uocandi non absentes in remotis partibus.respon.xxix.nu.4.& 5. 115
residentiam nisi in uno facere non potest ad plura beneficia promotus. respon.xxvj nu 32. 114
2 RESPONDERE uerbum in contractibus idem est quod soluere: in iudicialibus uero idem est quod comparere.de iud.c.j.nu.60. 47
2 respondens ubicunque addit uel detrahit interrogationi, additio dicitur diuersa dispositio respon.ciiij.nu.2. 158
2 Responsio portionibus impertinentibus iubente iudice facta, consensum non inducit.respon.clv.nu.3. 191
1 responsio facta longo interuallo, an obliget respondentem saltem in uim pacti nudi? quod sic: limita ut ibi.de uerb oblig.l.j.§. qui præsens. nume.10. 259
2 responsionem dupliceam potest actor scindere, & acceptare in partibus & punctis pro se facientibus.de uulg & pup.l.hæredes.nu.32. 60
2 RESTITVERE fructus tenetur qui ausu temerario eos percepit. respon.ij.nu 8. 105
1 restituendus est quilibet restitutionem petens pro absente spoliato. de acqui.poss.§.nihil commune nu.57. 203
2 restitutum non dicitur quod incontinenti fuit ablatum.de caus.pos.& proprie.c.cum Ecclesia Sutrina.nu.101. 64
2 restituere aliquem ad appellandum, legatus de latere non potest.de rescri. c.sicut Romana.nu.17. 22
2 restitutio in integrum non admittitur, nisi specialiter petatur,& eius causa plene cognoscatur, ac terminetur.respo. clxxxvij nu.10. 210
2 restitutio in integrum aduersus præscriptionem.xxx.uel xl.anno. ex capite ignorantiæ, ex communi sententia admittitur. respon. cxlix. numeme.22. 187
2 restitutio in integrum aduersus instantiæ lapsum competit impedito comparere propter pestem.in tract de pest.c.3 nu.36. 81
1 restitutio in integrum transmittitur in hæredem, secundum regulas iuris communis.de uul.& pup.subst.l.j.nu 136. 63
1 restitutio, est uerbum commune.de uulg.& pupil.subst.in continua.rub.nume.11. 58
restitutionis in integrum beneficium transmittitur ad hæredem, quo ad exclusionem substi.de uul.subst.l.hæredes.nu.134. 63
restitutionis in integrum euentus an & quando haberi debeat in consideratione.& quando non.ibi.nu.125.
1 restituto fideicommisso per patrem, in filium transeunt utiles actiones tantum: & quæ sit huius dicti utilitas.& de ueritate.de leg.j. cum filiofam.nu.72. 120
1 restitutione facta actiones actiue directe remanent penes hæredem inutiles,& inefficaces, & si nõ interuenerit aliquid horum de quibus in l.iij. C.de nouat.& quæ sit ratio ad Senatusc. Treb.l.explicito. nu.12. 155
restitutioni fideicommissariæ subiacet etiam illud, quod grauatus habuit a cohæredibus ex substitutione reciproca. de ueritate.ibid.ad Senatusc. Treb.l.hæredes.§. emancipata.nu.36. 177
2 restitutionem coniugis petenti quæ exceptiones obstent.de acqui. poss.§. nihil commune nu.84. 204
1 Restitutio in integrum, an detur aduersus contractus celebratos per prodigum ante interdictum. de ueroobligat.l.is cui bonis. nu.36. 272
1 restitutio in integrum, an impediat executionem sententię de re iudi.l.iij. §. condemnatum.nu.30. 223
restitutionis in integrum petitio, an impediat executionem trium sententiarum conformium.ibi.nu.31.
1 restitutio aduersus sententiam latam prætextu iuramenti necessarij intra quantum tempus peti debeat pro instrumenta de nouo reperta. de reuer l.admonendi.nu.17. 17
2 RETENTIO decimarum ob iustam causam, non causat interdictum possessorium.respon.xxvj.nu.21. 114
2 RETORQVVTIO, an habeat locum in priuilegijs concessis ad petitionem partis.de rescrip.in rub.nu.5. 21
2 REVELATIO facta parte non citata, & absque iuramento, nihil probat.respon.lxxvij.nu.6. 141
1 REVERTATVR, uerbum commune est. Idem in uerbo deuoluatur.ibid.de uulg.& pup.substi.l.Centurio.nu.194. 88
2 REVOCATIO generalis omnium priuilegiorum, non derogat priuilegijs habentibus clausulam derogatoriam derogatoriorum: nisi de eis fiat specialis mentio.respon clxxiij.nu.15. 200
2 Reuocatio officiorum perpetuo concessorum his uerbis concepta, si prius officialibus restituræ pecunię fuerint, conditionalis, seu pura censeatur, & ibi unde nonnulla de gerundio & ablatiuo absoluto. respon.clxxxv. nu.1.& 12. 208.& 209
1 reuocationi an locus sit, si agebatur inter partes quod donationes & conuentiones fierent in scriptis.& tamen ille non reperiantur in scriptis, an per inobseruantiam earum conuentionum, de quibus ante scripturã actum fuerat, si ille non reperiantur in scriptis, reuocetur donatio. de reuo.dona.l.fi.nu.102.& 103. 321
1 reuocatoria licet non detur futuris creditoribus, si tamen post alienationem dissoluta sit obligatio priorum, ex pecunia posteriorum tamen posterioribus datur reuocatoria ex persona priorum. de priui.credi.l.si ve turi.§.eorum ratio.nu.1 237
1 REVS an sit absoluendus ab obseruatione iudicij, an uero a petitis, quãdo actori nullus fuit datus terminus ad probandum.de iureiur.l.admonendi.nu.78. 20
1 reus differens suas probationes malitiosè usque ad diem renuntiationis, debet in expensis condemnari de acquir. possess.§. nihil commune. numero.118. 205
reus confitens agentem interdicto retinende possidere, absoluendus est instantia iudicij.de ueritate tamen ibi.nu.119.
1 reus non tenetur edere actori ad suam intentionem fundandam & quare. Fallit ex iustis causis: quæ autem sint causę iuste, traditur.nu.6.usque ad nu 19.de eden.Lipse dispice nu.5. 295
reus, an teneatur edere actori instrumenta sua si actor amisit propria instrumenta ibi nu 9.
reus an teneatur edere actori ad replicationem fundandam: communis quod sic,& quare potius quam ad intentionem fundandam ibi.nu. 17.
1 reo confitente delictum non debet iudex ad executionem procedere, nisi prius inuestigauerit de ueritate confessionis, & nisi fibi constiterit de delicto confessato: & quid agere debeat si confessio de falsa. de damno infecto.§.hoc autem iudicium.nu.78. 193
1 reo dispensato ut possit non obstante statuto probare contra instrumentum, actor censetur dispensatus ut contrarium probet. de. iureiur.l.admonendi.nu.60. 19
2 reus confitens delictum deductum cum qualitate, adhuc non poterit puniri; quia non censetur confiteri qualitatem. quod nouem modis sequentibus restringitur.de rescrip.cap.ex parte.nu.67. 27
2 reus proponere dicitur, ficut actor.de consti.c.cum M.Ferrarien.nu.27.8
2 reus ratione coniunctionis potest excipere de iure tertij coniuncto suo. respon.liij.nu.5. 127
2 reus plurib⁹ defensionibus uti põt & contrarijs.respon.l.nu.7. 125
2 REX Franciæ in sua ditione dicitur Imperator, cùm neminem recognoscat.respon.clxxvj.nu.8. 202
2 Rex Franciæ dominus appanagij, tenetur subministrare penam descendẽtibus ex eo.respon.lxxx.nu.26. 144
2 Rex & eius senatores possunt cognoscere de possessorio: item de titulo. respon.xvij.nu.2.& 3. 110
2 Rex tenetur ad datium tiragij, si saltem ipse uehat negotiandi causa.respon.clxxv.nu.17. 201
2 Rex Franciscus, hæres Philippi, factum ipsius Philippi improbare nequit.respon.lxxx.nu.30. 144
2 ROGATVS restituere prælegata, non censetur, grauatus restituere portionem prælegatorum sibi iure hæreditario obuentorum. respon. 133. nume.3. 177
2 ROMANORVM rex põt extra urbem Romam coronari si in ea uigeat pestis. Et idem uenit dicendum si pestis sit Mediolani ubi idem rex alio debet diademate insigniri. nume.170.in trac. de pest cap.j. nume.169. & 170. 78
1 RIPA uicina prædio, an censeatur uendita uendito predio? quod sic. de flumi.l.quominus.nume.72. 249
ripa, an sit computanda in mensura prędij uenditi: quod non: intellige & limita ut nume.75.ibi.nun.e.73.
ripę formam, an possit mutare uicinus, in pręiudicium eius qui absque ulla clusa, sed mediante naturali ripę situ ducebat aquam ad molendinum.ibi.nume 71.
ripę si propter clusam molendini plus solito inundetur, hoc damnum confidrabile non est: nec id prohibere potest uicinus, ne fiat clusa. ibi. nume.80.
riparum usus licet sit publicus, proprietas tamen est illorum qui habent prædia uicina: & quare. & traditur not. consideratio. nume.67.ibidem. nume.64.cum nume.seq.
1 RIXOSVS debitor non dicitur esse idoneus, nec soluendo: quamuis ditissimus sit, de re iud.l.si quis alio.nume.3. 229

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

rixosus pro hibetur promoueri ad episcopatum, soluto matrimonio.l.soluto matrimonio.nume.41. 47
1 RVBRICAE decreti sunt apocriphæ. si certum petatur.l.j.nu.10. 4
Rubricę quę dicantur habere sensum perfectum.ibid.
rubrica enunciatiue loquens imperfecta dicitur : quę uero dispositiue, perfecta dici debet.ibi.nu me.11.
rubrica habens sensum perfectum habetur pro textu. ibidem numero.9
1 rubrica instrumenti, an faciat fidem. de iureiuran. l. admonendi. numero.157. 22
rubrica generalis ampliat nigrum speciale, si certum petatur. l. j. numero.13. 4
1 rubrum ambiguum a nigro declarari debet.si cer. pet. in continua.rubr. nume.20. 3
rubrum non ampliat nigrum, nisi oratio rubri. sit perfecta. ibidem, numero.16. 2
rubro si contradicat nigrum, est standum nigro tanquam posteriori.ibidem.nume..15.
1 RVSTICVS falconem cum sonaliis accipiens & dans carnes salsas ad comedendum si moriatur falco tenetur de interitu. Limita ut ibi.de acquirend.possessio.l.rem quę nobis. numero.39. 211
2 rusticus, qui longo tempore soluit par caponum alicui nobili, nulla causa adiecta, si cesset soluere nobis, non habebit aliquod remedium possessorium, de causa possess. & proprietatis. c. cum ecclesia Sutrina.numero.42. 61
2 rusticus qui scripturas contrarias iudicio produxit. an possit productionem reuocare.in tract.de pest.c.4.nu.235. 87
rustico an currat tempus prefinitum ad agnoscendum bonorum possessionem.nume.236 ibid.
rusticus an & quando possit post litem contestatam opponere exceptionem declinatoriam, quę debet opponi ante litem contestatam numero.237.ibid.
rusticum an & quando excuset iuris ignorantia.num.238.& nu.244.245. & seq.ibidem.
rusticus an possit reuocare confessionem sui aduocati.nume.239.ibid.
rustica mater ad secunda uota transiens, an excusetur propter iuris ignorantiã. & prius debeat hæreditate filij pupilli si non instetit ut tutor ab ea petitur conficere legitimum inuentarium.nu. 240.& 141.ibid.
rustici an & quando excusantur ab his quę sunt ad rigorem iuris conseruandum producta.nume 242.ibid.
rustico non nocet presumptio obligationis contractę diutina prestatione.nume.243.ibid.
rustici an possint ab operibus suis distrahi & ad aliud obsequium cogi. Et ibi quę pęna immineat rusticis qui officialibus obsequuntur ibidem nume.208. 86
rustici qui dicuntur.nume.209.ibid.
rustici in quo differant ab ascriptitijs.nume.210.ibid
rustici agriculturę intendentes sunt ab omnibus oppressionibus defendendi.nume.211.ibid.
rustici, non tenentur dare gratis alimentis barisellis, exactoribus & nuntijs per comitatum incedentibus nec ipsis animalia commodare. Et ibi an possint grauari a suis dominis: vt sibi commodent equos, uel boues, nume.212.ibid.
rustici an cogi possint a feudatarijs, ut tempore guerræ sibi pecunias dent pro equis emendis.nume.213.ibid.
rustici non possunt cogi, ut alimenta præstent militibus, & alijs iter facientibus: maxime iudicibus : imo ipsis sponte dantibus non sunt acceptanda.nume.214.ibid.
rustici non tenentur hospitari milites ceteroscque iter agentes fauore publico nisi per unum diem & noctem.nume 215.ibid.
rustici seminum, uindemiarum & messium temporibus excusantur ab omnibus muneribus extraordinarijs.nume.216.ibid.
rusticorum bubulci & similes personę uacantes agriculturę non possunt cogi ut pro gastatoribus in exercitum vadant.nume.217.ibid.
rustici an possint & debeant uexari pro debitis fiscalibus quibus tenentur eorum domini.nume.218.ibid.
rustici cogendi non sunt pignori dare terras boues & pecora creditoribus a quibus mutuati sunt frumentum hordeum & similia. nu.219.ibidem
rustici frumentum hordeum & similia mutuantes non possunt usurarum nomine nisi octauam modij partem ab ipsis exigere : & si aliquam pro quolibet aureo imo nihil hodie ab ipsis usurarum nomine exigere licet.numero.220.ibid.
rusticorum bonum aratra & cętera instrumenta an & quando possint pro executione rei iudicatę pignorari. nume. 221. Et an ex conuentione possint pignori dari.nume.222.ibid.
rusticus boues aut instrumenta uiolenter capiens inuadens aut auferens quæ pœna puniatur ibi.nu.223. 87
rustici agricultores dum uillas habitant & agros colunt an detineri possint pro debito.nume.224.ibid.
rustici portantes pullos, oua, frumentum & similia ad ciuitatem ut ea uendant non debent permitti diutius ibi immorari si non inueniant cui uendant sed debent cogi reuerti rus ad opera rustica : & uenalia apud aliquem urbanum custodienda uel uenalia reponere. nu. 225.ibidem.
rustici si litis causa agant uel conueniantur coram iudicibus ciuitatum est illis ius dicendum summarie & uelociter. num.226. Et si plures sint litis consortes an debeant omnes uel unus ipsorum retineri & cęteri ad negotia remitti.nume.227.ibid.
rustici tempore messium urbes incolentes an cogi possint ut rus petant & blada fecent. nu.288.ibid.
rusticitas rusticum excusat a uera contumacia.nu.229.ibid.
rusticus uere contumax excusatur a mulcta quæ pro uera contumacia imponi debet.nu.230.ibid.
rusticus contumax an contumacia non obstante poterit appellare. numero.321.ibid.
rusticus excusatur a dolo præsumpto.num.232. Item a præsumpta usurarum fraude.nu.233.ibid.
rusticos an & quando liget regula. Qui contra iura mercatur, in dolo esse præsumitur.nu.233.ibid.
rusticus testis qui contrafia depositit, an possit puniri pœna falsi : numero.234.ibidem.

DE LITERA S.

1 SACERDOS sine peccato potest habere filios legitimos & naturales : ut si contraxerit matrimonium ex dispensatione Papæ.ad Senatusconsul.Trebel.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.19. 165
2 Sacerdos in pœnitentia imponenda caute debet agere, qualitatesque confitentium diligenter examinare, ut quam sustinere possint, uerisimiliter pœnitentiam inungat.in tracta.de pest.cap.8.nume.137.& sequen.fol. 103
Et an sacerdos si inique fuerit arbitratus poterit reuocare ad arbitrium & aliam iniungere pœnitentiam.nu.141.& seq.ibid.
sacerdos an possit cautionem exhibere a pœnitente de adimplendo pœnitentiam.nu.145.ibid.
sacerdos an & quando habeat potestatem absoluendi pœnitentiam. ibid. nu.31 101
sacerdos proprius quis dicatur.nu.32.ibid.
sacerdotum officia quæ sint.nu.25.ibid.
sacerdotalis autoritas ex ipsorum numero uilescit.nu.26.ibid.
sacerdos uerus est medicus, qui nouit emplastrum efficax ad pellendam pestem conficere herbamque salutis & uirtutis oleum ostendere ijs qui se a peste seruari cupiunt.ibid.nu.21.& seq. 100
sacerdos uti publica persona an stipulari possit pro absente usurarum restitutionem.ibid.nu.106. 102
sacerdoti attestanti se habuisse licentiam reuelandi confessionem, an credendum sit.nu.109.Et an eius dicto standum sit, si dicat se absoluisse excommunicatum ante mortem.nu.110. Et an ei credendum sit dicenti reuelata non habuisse.nu.111.ibid.
sacerdos unde sic dicatur. Et ibi quare confessio sacramentalis fuerit instituta.ibid.nu.22. 100
2 sacerdotibus non licet procurare, & incitare testatorem ad aliquid eis relinquendum in alterius damnum.respon.cxxxiij.nu.12. 178
1 SACRA & religiosa loca diuinæ res sunt : & quæ dicantur sacra & religiosa loca.nu.7.de interdi.l.uideamus.nu.2. 241
1 sacræ res & religiosæ, an prohibeantur pignorari clericis, & sacerdotib. de pigno.l.obligatione.nu.53. 30
sacræ res & religiosæ, an possint obligari ex causa necessitatis, & quæ sit iustissima necessitas.ibi.nu.54.
sacræ res, an possint obligari cum uniuersitate bonorum. ibidem numero.49. 29
sacræ res non dantur pignori.ibid.nu.47.& 48.
SACRAMENTA alia Ecclesiæ sicut nihil ualent sine sacramento baptismi, ita aliæ partes iudicij non ualent sine libello. de dam.infec.l. dies.§.hoc autem iudicium.nu.109. 9
2 SALARIVM nemini constitui potest de publica pecunia sine licentia superioris, nisi missis ad alienas prouincias pro frumẽto comparando tempore charistię.in tract.de pest.c.4.nu.186. 86
2 salarium architecto uel pictori promissum pro ædificanda, uel pingenda domo: an ipsis debeatur integrum, si propter pestem aufugerunt opere imperfecto.in tract.de pest.c.1.nu.118. 76
2 SALVVS CONDVCTVS, qui in alio uocabulo dicitur salua gardia, per scripturam solum probari potest.in tract.de pest.c.5.numero.277. 95
1 saluus conductus aduersus creditores concessus, non comprehendit creditores ex delicto.si cer.pet.l.j.nu.98. 6
saluus conductus concessus, ve quis possit uenire in ciuitatem absque eo quod molestari possit comprehendit etiam debitores ex delicto.ibi. nu.99. 7
2 SALVTEM corporis ut procuremus tutior nobis in dubio est uia eligenda.in tract.de pest.c.5.nu.261. 94
1 SANA mens, fatuitas, infirmitas, prodigalitas & huiusmodi corporeo sensu immediate, & certitudinaliter probari non possunt. ideo in his sufficit testi præsumptiue rationem assignare. si certum peta.l.j.numero.50. 5
2 sanis non sunt administranda medicamina, nec medicinaliter uiuere debent.in tract.de peste.7.nu.121.& 122. 99
sanitatem qualiter quis probare debeat.c.5.nu.263. 94
sanus quilibet præsumitur, nisi constet de contrario nu.260. ibid.
2 SANIORITAS non consistit in numero personarum, sed in facto & operatione.respon.xciij.nu.21. 154
1 SANCTIMONIA & uitæ integritas facit ut quædam sint iure permissa quæ alias non permitterentur. de iureiuran.l.admonendi. numero.182. 23
2 SANCTIO quæ dicatur.de constitutio.in rub.nu.32. 4
1 SAPIENTIS esse mutare propositum quomodo intelligatur.de lega.l.si ex toto.§.si ita legatum.nu.22. 115
2 SATISFACIT is qui fideiubet.& uide quomodo procedat. respon. clxxvj.nu.4. 201
2 SECVNDVM iudicatum, simpliciter confirmans primum quod est de iure nullum, pariter nullum est.respon.cl.nu.7. 188
1 Secundum decretum potest reuocari per eundem iudicem. de re iudica.l. quod iussit.nu.43. 231
1 SECVRITAS uerbum importat fideiusionem.de dam.inf.in continuatione rubri.nu.11. 189
2 SCHOLARIS examinatus & licentiatus ante impositionem biretti, non potest dici doctor.de rescrip.c.eam te.nu.5. 30
2 scholaris intrans, & non aduertens, uel non studens an gaudeat priuilegio scholarium.de iud.c.j.nu.94. 51
scholaris inhoneste uiuens an gaudeat priuilegio scholarium.ibid. numero.95.
2 scholaris indigne petens doctoreum gradum præsumptionis delictum incurrit de iud.c.j.nu.36. 44
1 scholarem aliquem non esse, probatur per inspectionem libri matriculæ. de uerb.oblig.l.in illa.nu.31. 274
1 scholaris cogi potest mutare hospitium, causa euitandæ rixæ. de re iud.l. qui Romæ.§.duo fratres.nu.56. 289
1 Sientia certa principis habet uim clausulæ derogatoriæ.de flumi.l.quomi nus.nu.34. 248
1 Scire & scire debere paria sunt infertur ad plura.si cer.peta.l. quod te.nume.16.fo.12.& respon.xxxij.nu.3. 116
1 SCRIPTVRA confecta a tertio de negotio principalitet ad me pertinente an sit aliud absque mandato meo.C.de eden.l.j.nu.7. 295
2 Scriptura, an sit de substantia legis, seu constitutionis.de consti.in rub. nume.39. 5
1 scriptura, ad quid inuenta fuit, & quid operetur.de uulga. substitutione.l. moribus.nu.13. 69
2 scriptura non est de essentia gratiæ.respon.x.nume.x.fo.69.& respon.xx. nume.1. 111
2 scriptura priuata suffulta comparatione literarum ac recognitione & depositione unius testis plene probet.respon.cxx.nu.8. 165
1 scriptura publica tantum probat ea quæ tempore confecti instrumenti potuerunt interuenire, non etiam ea quæ per scripturam enuntiantur. de iureiur.l.admonendi.nu.143. 22
1 scripturæ in studijs pro authenticis non habitę, non probant. Ampliatur multimode.si cer.pet.l.j.nu.77. 6
1 scriptura publica abrasa præsumitur falsa.de iureiurando.l.admonendo.nume.144. 32
scriptura publica non facit fidem, nisi sit tota scripta de manu notarij de ea rogati uel saltem subscripta.ibi.nu.145.
scripturę priuatę ut credatur si partes conuenerint an ualeat conuentio, & an tunc sit ei credendum.ibi.nu.97. 20
scriptura priuata, an saltem faciat aliquam præsumptionem. ibi. numero.98.
scriptura priuata confessata ab eo contra quem producitur, facit plenam fidem.ibi.nu.101.
scriptura priuata scripta manu tertij recognita ab eo contra quem producitur facit fidem si confiteatur eam scriptam eius mandato. Intellige.ut ibi.nu.102.
scriptura priuata cedentis etiam recognita quantum ad scripturam non probat contra cessionarium.ibi.nu.103.
scriptura publica quæ dicatur : & quæ authentica. ibidem. numero 142. 22
scriptura priuata quam probationem faciat. ibidem. nu. 94. & seq. usque ad nume.142. 20.21.& 22
1 SCRIBENS literas non incidit in pœnam statuti prohibentis loquelam odio ipsius loquentis.de uerborum obligationi.l.stipulatio.numero.59. 257
scribens literas, uel mittens nuntium, non dicitur proprie loqui: de ueritate.ibi.nu.59.
1 SEMEL hæres, an possit desinere esse hæres : quod non: lex tamen potest facere, ut quis desinat hæres esse. de uulgar. substitut. l. centurio. nume.2. 75
1 SENATVSCON. Treb. quinque remedia, an cessent, quando pater est grauatus restituere filio hæreditatem sicut cessat remedium detractionis quartę.de leg.j.l. cum filiofami.nu.40. 118
1 senatuscon. Pega. & Treb. remedia quinque. ad senatuscon. Trebe.l.ex plicito.nume.14. 155
senatus. Treb. & Pegasia. an sit unum & idem: an plura idem disponentia. Quid cautum sit per Treb. senatus. quid ue per Pega. ad senatus. Treb. & Pega.nu.3.in rub. 154
2 SENIS umbra. ut uulgus ait, iuuenis superat eloquentiam.in tract.de pest.c.7.nu.17. 97
2 Senes quinquagintaquinque annos nati, excusantur a custodia portarum & cęteris oneribus personalibus. num. 222. Et idem dicendum de fęminis ac ualetudinariis. in tract.de pest.c. 5.nu. 222.fo.93. Quorum omnium excusatio cessat propter ciuium inopiam, uel nisi consuetudo contrarium induxerit nume.224.& 225.ibid.
2 SENTENTIA ad hoc ut ualeat, requiritur solemnitas scripturæ de consti.in rub.nu.44. 5
2 sententia copulatiue, in qua sufficit unam ex pluribus causis expressis ueram esse, ualet.de rescrip.c.ex parte.nu.63. 26
2 sententia principis, habet uim legis, de rescrip.c.si quando.numero.30.30
2 sententia debet esse conformis libello. c. cum ecclesia Sutrina. de causa possess.& proprie.nu.20. 60
sententia super non petitis, non ualet. ibi.
sententia lata super deductis incidenter per modum causæ præiudicat ita demum in alio iudicio, ubi de illo incidenti principaliter agitur, si sit plene cognitum ibi.nu.21.
2 sententia lata per uerbum credo. an sit ualida. de iudici. capitu. j. numero.34. 44
2 A sententia lata super conditione.l.si quis in tantam.C. unde ui. an possit appellari.de resti.spo.c.sepe.nu.102. 71
2 sententia lata hoc modo, ita iudicamus secundum nostram conscientiam, an ualeat.de iudic.c j.nu.35. 44
2 A sententia lata in possessorio, an de iure ciuili appelletur. de resti.spo.c. sepe.nu.3. 66
2 sententia excommunicationis ualet etiam quòd excommunicatus non fuerit citatus ad audiendam sententiam.de iudi.c.j.nu.79. 48
1 sententia qua iudex pronunciauit se competentem, an possit reuocari per eundem.de re iudi.l. quod iussit.nu.20. 231
1 sententia lata in possessorio non parit exceptionem rei iudicatę in petitorio.de acquir.possess.§.nihil.commune.nu.103. 204
Quid autem si possessorium habeat causam proprietatis annexam, ibi dem.
sententiæ latæ super petitorio & possessorio qualiter sint exequendæ. remissiue.ibi.num.196. 209
1 sententia lata officio iudicis nobili, an possit per eundem iudicem tolli, uel remitti.de re.iudi.l.quod iussit.nu.56. 232
1 sententia retractata per instrumenta de nouo reperta, an sit permissum ad primam reuertitan uero noua instantia opus sit. de iureiu. l. admonendi.nu.18. 17
sententiæ appellatione, an ueniat interlocutoria. de re iudi. in continua. rub.nu.2. 215
1 sententia super restitutione in integrum impetranda quanuis interlocutoria sit, non tamen reuocari potest. de re iudic. l. quod iussit. numero.45. 231
sententia prima interlocutoria, an censeatur reuocata per secundam illi contrariam quando non apparet secudam fuisse latam animo reuocandi primam.ibi.nu.46. 232
sententiæ interlocutoriæ reuocatio, an fieri possit etiam non restitutis expensis parti in cuius præiudicium reuocatur, & an iudex possit ad ulteriora procedere, antequam restituantur expensæ. ibidem. numero.15.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

.70.15. 230
sententia iudicis uel consultoris per hæc uerba, ita dico secundum conscientiam meam an ualeat.de re iudic.l.res iudicata.nume.20. 217
sententia iudicis iudicantis prout in consultoris consilio dicitur, an ualeat.ibi.nu.21.
sententia, in qua omissum est uerbum,condemno, uel absoluo, an ualeat. ibi.nu.22.
sententiæ plures conformes super eadem re, an simul omnes ualeant,ibi. nume.16. 216
sententia diffinitiua est proferenda per uerbum, condemno, uel absoluo, aut per uerba equipollentia, quæ autem dicantur uerba equipollentia ibi traditur.ibi.nu.17.
sententia lata per uerbum, uidetur, est ualida: idem si adijciatur uerbum forte uidetur.idem si uerbum,prima facie uidetur.ibidem, nume. 18.& 19.Idem si iudex dixerit, credo Titium teneri ad petita, idem si per uerbum,existimo,idem si per uerbum,puto ibi.
1 sententia lata contra falsum procuratorem mero iure ualet, ut scilicet contra procuratorem agatur iudicati. de re iudi.l. si se non obtulit. numero.2. 216
sententiæ appellatione large & improprie uenit interlocutoria. de re iu. in cont.rub.nu.7. 215
sententiæ appellatione uenit etiam interlocutoria in materia fauorabili & in differentiæ.ibi.nu.8.
sententiæ appellatione,an ueniat interlocutoria si in una parte statuti fiat mentio de sententijs simpliciter. in alia uero parte fiat mentio de diffinitiuis.ibi.nu.9.
1 sententiæ appellatione, an ueniat sententia arbitri siue laudum arbitratoris: & quid in arbitris electis ex necessitate statuti.ibi.nu.10.& l.furioso.eo.tit.nume.7. 228
sententia diffinitiua quid sit: & quid interlocutoria.late, & an sit dare sententiam anomalam, id est interlocutoriam habentem uim diffinitiuæ. ibi.nume.11.& 12.
1 sententia an ualeat, si iudex condemnauerit reum si probatum sit, & non reperiatur probatum,nisi in parte, de re iud.l.ait prætor.§.si iudex.nume.18. 226
sententia an ualeat si iudex cõdemnauerit reum si est probatum, & si non est probatum, absoluerit: & appareat non esse probatum, nisi pro parte.ibi.nume.16.
1 sententia sub conditione intrinseca, si iurauerit, uel si probauerit, an ualeat.de iureiu.l.admonendi.nu.58.
sententia lata fauore alicuius sub conditione si iurauerit, possunt ab aduersario produci instrumenta noua, usque ad diem purificatæ conditionis.ibi.nu.59.
sententia lata contra raptorem in casu.l.si quando.C.unde ui.an retractatur per instrumenta de nouo reperta.latæ.ibi.nu.69.
1 sententia lata in petitorio, obstat agenti possessorio recuperandæ uxoris, uel filij. de acquirenda possessione.l.naturaliter. §. nihil commune.numeru.42.
sententia in petitorio obstat agenti possessorio ad recuperationem beneficij.ibi.nu.43.
sententia absolutoria lata pro reo, quia actor non probauit non obstat actori uolenti agere possessorio recuperandæ: ratio ibidem. numero.44.
1 sententiæ executio cum petitur, an requiratur libellus & litis contestatio. de re iudi.l.intra dies.nu.2. 228
1 sententia lata in petitorio, an obstat agenti possessorio retinendæ: communis est obstare. federe tamen distinctio. concordat pugnantes sententias. de acquirend. possessio.l.naturaliter. §. nihil commune.numero.97. 204
1 sententia iniqua per quam fuit confirmatum laudum arbitratoris facit efficaciter pœnam committi. limita quintupliciter. de uerbor. obliga. l.qui Romæ.§ duo fratres.nu.13.& 14. 288
1 sententia non ualet: nisi petatur fieri præcedente peremptorio. de re iudi. l.furioso.nu.3. 228
sententia lata pro infante non ualet.ibi.nu.4.
sententia lata pro absente non citato, nihil ualet:fallit in multis casibus. ibi.nu.6.
sententia,an ualeat si in negotio agitato per procuratorem dominus præsens sit tempore sententiæ, & non appareat quod sit præsens ad hoc. ibi.nu.12.
sententia,an ualeat:si dominus non compareat, quando in iudicio agitato per procuratorem citatus fuit dominus ad audiendam sententiam. late. ibi.nu.9.
1 sententia delegati cum clausula, iustitiam faciat, lata contra ius litigatoris,an sit ipso iure nulla, & sic non transeat in rem iudicatam. de uerb. obli.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.9. 287
1 sententia nulla non dicitur simpliciter sententia. de re iudic. l. iij. § condemnatum.nu.3. 222
1 sententia lata contra procuratorem in rem suam, puta contra emptorem hæreditatis, an possit executioni mandari contra uenditorem.de re iudi.l.si se non obtulit.nu.13. 216
1 sententia iudicis dicentis non uideo cur non sit condemnandus,an ualeat. quod sic.de verb.obli.l.j.§.si quis ita.nu.11. 260
1 sententiam esse latam & conclusum esse in causa paria sunt.ibi, declara ut ibi.de acqui.poss.§. nihil commune.nu.144. 206
1 sententia quæ quis, an sit exequenda per iudicem, uel per exequutorem ab eo deputatum.de re iudi.l.miles.§.qui iudicati.nu.5. 227
1 sententia ualet etiam non uisa relatione: & mandari potest executioni appellatione non obstante:quando periculum esset in mora.de iureiu.l.admonendi.nu.193. 23
1 sententia an ualeat, si dominus citatus ad eam audiendam comparuerit, quando negotium agitatum fuit per procuratorem. de re iudi.l. furioso.nu.11. 228
1 sententia habet executionem paratam: intellige ut ibi. de re iud.l.iij.§.si ex conuentione.nu.9 221
1 sententia qua pronunciatur iurisdictionem alicuius loci ad Titium spectare,an trahat secum executionem contra homines illius loci. de re iudi. l.miles.§.qui iudicati.nu.9. 227
1 sententia si pars iussa fuerit edere,& respondeat illam non habere an possit iudex pronunciare, si unquam reperiatur sententia, sit nulla & irrita, & quid si pars respondeat nole edere. de eden. l. is apud. numero.16.& 17. 297
1 sententia lata in petitorio, non obstat agenti possess.adipiscende, nisi excipiens offerat se incontinenti probaturum sententiam. Limita nume 102.de acqui.pos.§.nihil commune.nu.101. 204.
1 sententia condemnationis expensarum, an sit interlocutoria.de re iudi.l. quod insit.nu.12. 230
1 sententia absolutoria contra actorem in iudicio principali lata, non potest in dubium reuocari in iudicio accessorio & pœnali.de uerbo.obli. l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.22. 288
sententia in dubio censetur lata ex causa, de qua constat in actis, ibidem. nume.23.
1 sententia referens se ad instrumentum ita demum ualet si instrumentum sit liquidum.de re iudi.l.ait prætor.§.si iudex.nume.10. 225
1 sententia lata super exceptione super qua præcesit sola summaria cognitio non parit exceptionem rei iudicatæ in alio iudicio.intellige ut ibid. nu.21.de uerbo.oblig.§.duo fratres.nu.19. 288
sententia lata contra actorem,tutum replicatione, quam omisit proponere,dicitur iniusta quo ad partem:quia lata contra ius litigatoris, sed iusta quo ad iudicem.nu.16.
sententiæ uerba,an & quando intelligenda sint secundum propriam naturam uerborum, & quando prout de iure etiam contra uerborum proprietatem.de re iudi.l.miles.§.decem.nu.2. 226
1 sententia lata ex falsa causa in facto etiam expressa mero iure non ualet. de uerb.oblig.l.is cui bonis.nu.40. 272
1 sententia lata mediante probatione priuilegiata nunquam transit in rem iudicatam.de iureiu.l.admonendi.nu.42.Limitatur.nu.43. 18
sententia qua pronunciatur instrumentum exequendum est interlocutoria.de re iudi.in conti.rub.nu.13. 215
sententia super possessorio dicitur interlocutoria.ibi.nu.14. 216
sententia diffinitiua ea dicitur, quæ controuersiæ finem directo imponit, si uero per indirectum, uel in consequentiam, dicitur interlocutoria. ibi.nu.15.
sententia lata ex falsa causa expressa cum legitima & uera sustinetur uirtute causæ legitimæ.Amplia ut ibi.de uer.obliga.l.qui Romæ.§.duo fratres.nume.35.& 37. 288
1 sententiæ nullæ taciturnitas non uitiat rescriptum quamuis taciturnitas sententiæ uitiet rescriptum. de re iudi.l.iij.§.condemnatum, numero.9. 222
2 secunda sententia confirmatoria primæ sententiæ nullæ,eodem nullitatis uitio pariter laborans,nulla est.resp.lij.nu.7. 126
2 securitas an censeatur data tantum pro prima uice: an donec durauerint inducię.respon.clxvij.nu.1. 203
2 sententia lata contra iura est ipso iure nulla. responsio. excvij. numero.5. 216
sententia lata ex falsa causa, & expresso iuris errore est nulla.respon.149 nume.13. 187
sententia lata a iudice incompetenti est nulla, & ibidem.nume.3.& 10.
sententia lata contra formam rescripti, est ipso iure nulla.ibidem.numero.1.
sententia lata absque conclusione in causa est nulla.ibi.nu.9.
sententia lata absque legitima citatione ad audiendum sententiam est nulla.ibi.nu.7.
sententia lata sine causæ cognitione, est ipso iure nulla,ibi.nu.6.
2 sententia absolutoria super arresto,non parit exceptionem rei iudicate in iudicio principali.resp.clvij nu.1. 162
2 sententia generalis & incerta ualet, in generali iudicio & in executione liquidatur respon.clix.nu.1. 193
12 sententia adiudicationis semper intelligitur saluo iure pignoris & hypothecę.respon.cvij.nu.7. 169
sententia arbitratoris lata die feriata in honorem dei tenet. respon. 44. nume.1. 121
sententia non conformis libello,& super non petitis lata,est ipso iure nulla:& uide nu.5.respon.lij.nu.1. 126
sententia arbitratoris tenet absque citatione peremptoria ad audiendum sententiam resp.xliij. nu.2. 121
sententia relaxationis iuramenti licet sit interlocutoria,habet tamen uim diffinitiuę & ibi uide quomodo id procedat. responso. lv. numero.2. 128
sententia ex defectu iurisdictionis lata nulla est, nullitatisque exceptio perpetuo opponi potest.resp.ix.nu.5. 167
sententia lata non uisis actibus ob negligentiam iudicis est nulla: secus si ob

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

si ob negligentiam partis uideri non potuerunt.resp.j.nu 9. 104
2 sententia continens contraria est ipso iure nulla.resp.liij. nu.4. 126
sententia contines expressum iuris errorem est ipso iure nulla,ibidem.numero.6.
sententia confirmatoria prioris inutilis nulla est.resp.ix.nu.6. 107
2 sententia lata post allegationem suspecti iudicis, est ipso iure nulla.resp cxcvj.nume.1. 214
sententia euidenter nulla, nullo temporis cursu confirmari potest, ideo nec prescribi.respon.cxlix.nu.18. 187
sententia quæ aliquid addit uel detrahit conformis dici non potest. resp. cxcvij.nu.4. 216
1 sententia non referens se ad aliqua acta, uel instrumenta, ualet,si in actis probatorijs contineatur certa quantitas. l. ait prætor.§.si iudex.numero.12.& 14. 225
sententia incerta non referens se ad acta an ualeat, si in actis assertorijs contineatur certa quantitas.ibi.nu.13.
sententia in possessorio retinendæ hoc modo lata,uti possidetis ita possideatis,an & quando ualeat.ibi.nu.15.
sententia hoc modo prolata.condemno si est probatum,an ualeat ibidem. nume.16.
sententia huiusmodi,te condemnor si actor probauerit,an ualeat,latissime.ibi.nu.17.
1 sententia lata ex falsa causa non ualet etiam ex causa uera,quæ ex actis colligi potest.de uer.ob.l.j.§.si quis ita.nu.30. 261
1 sententia absolutoria a petitis an ualeat,quando nulla data est dilatio ad probandum,si terminus partium consensu fuit instantiæ uel iurisdictionis præfixus.de iureiu.l.admonendi.nu.76. 20
1 sententia lata prætextu falsi iuramenti necessarij, retractatur per instrumenta de nouo reperta, non autem lata prætextu uoluntarij, uel iudicialis iuramenti.de iureiu.l.admonendi.nu.5. 17
sententia lata prætextu iuramenti, an rescindatur per instrumenta nouiter reperta etiam si iurans non fit in dolo: an uero requiratur probatio doli,scilicet quod sciens falsum iurauit: an uero rescindatur, etiam si errore & non dolose falsum iurauerit.ibid.nu.7.&8.
sententia lata prætextu iuramenti iudicialis non retractatur per instrumenta de nouo reperta.de iureiu.l.admonendi.nu.33. 18
sententia lata prætextu iuramenti necessarij consentiente aduersario delati, an retractetur per instrumenta de nouo reperta ibidem. numero.34.
1 sententia lata super excussione contra principalem, an faciat fidem contra fideiussorem.de eden.l.is apud.nu.34. 298
1 sententia absolutoria lata in petitorio an obstet agenti possessorio recuperandæ.Barto.quod non,post multa tamen conclu. communem contra Bar.nu 35.40.& 69.Limita tripliciter.nu.44.de acqui.pos.§.nihil commune.nu.33. 202.& 203
1 sententia qua pronunciatur Bertam esse uxorem meam,an trahat secum executionem,maxime si a nemine detineatur.de re iudi. l. miles. §. qui iudicati nu.7. 227
1 sententia lata uirtute iuramenti iudicialis relati, an retractetur per instrumenta de uouo reperta.de iureiurando, l. admonendi. numero.39. 18
sententia, an retractetur per instrumenta reperta de nouo, si iudex detulerit iuramentum necessarium, in causa in qua plene probatum est.ibi. nume.31. 230
1 sententia qua petatur ne accedatur ad talem locum,an sit interlocutoria. de re iudi.l.quod insit.nu.8. 230
1 sententia si fuerit lata pro paupere, a qua appellatum fuit per aduersarium, interim pauper illis bonis litigiosis est alendus.de re iudi.l.qui pro tribunali.nu.4. 217
1 sententiam latam esse, quia nihil sit actitatum: & latam esse, quia non probatum:quid referat.de iureiurand.l.admonendi.nume.76. 20
sententia absolutoria ab obseruatione iudicij, a sententia absolutoria a petitis quid differt.ibi nu.77.
1 sententia iudicis referentis se ad instrumentum quod non reperitur in actis productum, an ualeat, de re iud. l. ait prætor. §. si iudex. numero.8. 225
1 sententia lata ex falsa causa contra ius dubium propter conflictus opinionum non est ipso iure nulla. de uerbo. obligatio. §. duo fratres. numero.32. 288
sententia lata contra communem opinionem mero iure ualet: propter conflictum opinionum.ibi.nu.33.
sententia lata contra legem habentem plures & uarios intellectus ualet. ibi.nu.34.
sententia arbitri in quem fuit compromissum de iure, & de facto in procedendo,& de iure tantum in iudicando,lata contra ius litigatoris,an sit ipso iure nulla.ibi.nu.8. 287
1 sententia condemnatoria an ualeat si actor agat ad speciem peremptam, & reus non excipiat de interitu,& difficultate. si cer. pet.l.quod te.numero.70 15
1 sententia si fuerit lata prætextu iuramenti necessarij an post instrumenta de nouo reperta possit reuerti ipso iure ad primam actionem: an uero opus sit restitutione in integrum. latis.concluditur petendam esse destitutionem. Limitatur multimode. de iureiuran. l. admonendi. numero.14.& 16. 17
1 sententia lata non uisis actis, est ipso iure nulla, etiam si iuste lata fuerit. de eden.l.is apud. nu. 19. Amplia etiam si uisa sint acta,sed transcurso rie sto. 298
1 sententia incerta, an & quando ualeat, & quando non, latissime.de re iudi.l.ait prætor.§.si iudex.nu.11. 225
1 sententia lata contra prohibitum non citatis fideicommissarijs,an obsit illis? quod sic. fallit. nume. 63. de legat. j. l. filiusfamil. §. diui. numero.60. 129
1 sententia lata contra filios propter delictum patris: includit naturales: quia magis præsumuntur patrisare quam alij. ad senatus.Treb. l. ex facto.§.si quis rogatus.nu.69. 168
1 sententia condemnatoria rei si est probatum, alias absoluat,an ualeat, & an diuidatur quatenus probatum erit. de leg.j. Stichum qui meus erit. nume.38. 112
2 a sententia arbitratoris,si modicam contineat lęsionem,appellare non licet,alias secus.resp.cvj.nu.9. 160
1 sententia lata super inepto libello, est nulla ipso iure: intellige si in fauorem libellantis fit lata:sed contra eum bene ualet. sol. mat.nu.48.& 49. in continua.rub. 37
sententia incerta, qua pronunciatur dotem restituendam an ualeat. solu. mat.nu.52.in continua.rub. 37
1 sententia lata ad unum finem, non facit notorium quo ad alium finem de acqui.pos.§.nihil commune.nu.37. 202
2 sententiam a misericordia semotam neque audire neque tenere debemus in trac.de pest.c.5.nu.259.in tract.de pest.c.5. 94
2 sententia facit dici rem notoriam.resp.liij nu.5. 124
2 sententia condemnatoria non probatur quis aliquid indebite detinere nisi quatenus constat ex actis,uel in executione liquidatur. resp.lxxvj. nu.2. 140
1 Per.sententia an sit uera, uolentis, quod unica expresio attribuat omnibus rem simul non cuilibet insolidum: multiplicata uero expresio in eadem oratione, & in cuiuslibet persona facta cuilibet insolidum rem assignat.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.57. 138
1 Pro sententia præsumendum est,si de antiquo tempore agatur.resp.cxlix. nume.2. 186
2 sententia licet præstet iustum titulum præscribendi: non tamen ex ea probatur dominium, nisi secuta fuerit traditio, uel quasi.resp.xciij.numero.3. 154
2 sibi consulit, qui se offert paratum executioni Sententiæ nullæ:ut de nulli tate agere possit in futurum: nec ex huiusmodi oblatione eam approbare uidetur.respon.cxlix.nu.15. 155
2 sententia omnis quæ negotium principale non diffinit,interlocutoria appellatur.respon.lv.nu.1. 128
2 sententia super mero possessorio de iure ciuili licet appellari non possit, nulla tamen dici potest. & uide numero. 4. responf. excvj. numero.5. 215
1 sententia lata super principali iure deducto in iudicio per uiam exceptionis, parat plenum præiudicium in iudicio accessorio.de uer.oblig.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu 3.& 22. 287.& 288
1 sententia & res iudicata, an sit idem. de re iudic.l.res indicata.nu.5. 216
sententia lata a qua appellari potest quia nondum lapsi sunt decem dies, an dicatur res iudicata.ibi.nu.6.
1 sententia declaratoria ubi requiritur tunc ante talem sententiam pœna an transeat in hæredes.de renoc.dona.l.fi.nu.238. 328
1 sententia condemnatoria contra excipientem parit exceptionem rei iudicatę in alio iudicio intentato per excipientem ad eundem finem.de uer. obli.§.duo fratres.nu.25.& 26. 288
sententia condemnatoria lata contra excipientem non parit exceptionem rei iudicatæ in alio iudicio intentato ad diuersum finem. ibi. numero.27.& 28.
sententia lata ex falsa causa expressa in ipsa sententia est ipso iure nulla. ibi. nu. 29. Ampliatur tripliciter. nu.30. limitatur multimode. ibi.numero.31.& seq.
1 SEPELIENDI officium, an & quando possit quis subire compelli. nume.116.in tract.de pest.c.4.nu.116. 85
sepeliendi officium suscipere coactus dicitur affectus maiori ignominia totius mundi.120.ibid.
1 SEPVLCHRA, an possint obligari. de pignori. l. obligatione. numero.50. 29
1 sepulchrorum loca iure canonico non sunt religiosa, nisi authoritate pontificis sint sepulchra constituta. de interdic. l. uideamus. numero.8. 241
sepulchra consecrari non debent, sed solum benedici ab episcopo. ibidem.
2 sepulchra in ciuitatibus construentes qua pœna affici debent. ibidem. nume. 99. Et ibi quomodo puniatur magistratus patientes talia fieri. Et an possit quis monumentum in uia publica construere.in tract.de pest.c 4.nu.100. 85
2 sepulchra quam ob causam a maioribus nostris sint inuenta. numero.98.ibid. 84
2 sepulchra aperientes,ut cadauera spolient,aut denudent,qua pœna multandi ueniant. Et qua pœna puniantur iudices negligentes punire sepulchrorum uiolatores.ibid.nu.115. 85
2 SEPVLTVRAE defuncti ratione quicquam clericis exigere non licet:etiam si ipsis sponte detur. & an ualeat consuetudo in contrarium. respon.lxvij.nu.4. 134
2 sepulturę priuatio computatur inter maximas pœnas.capitul. 4. numero.139. 85

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

1 SEQVESTRATIONE fructuum a partibus uere consentientibus, transfertur possesio in sequestrum. de acqui.pos.l. possessio.numero.62. 199
SERVIANA actio uel quasi quid differant ab interdictio Saluiano. de pig.in continua.rub.nu.19. 25
1 SERVITVS negatiua coquendi ad furnum, tunc incipit uigere:cum prohibiti prohibitioni acquieuerunt.resp.cxciiij.nu.2. 253
2 seruitus proijciendi non extenditur ad illum qui proijcit urinam, stercora & huiusmodi fetentia: ex fetore quorum domus quæ seruitutem patitur reddatur pestilentiosa. in tract.de pest.c.4.nu.77. 84
1 seruitus aquæ ducendæ ex priuato flumine qualiter perdatur.de flumi.l. quominus.nu.110. 251
1 seruitutes rusticæ obligari hypothecę ue dari possunt: urbanæ nequaquã: latissime tamen disputatur de ueritate huius differentiæ: tandem ostenditur nullam esse differentiam nec in seruitute constituta, nec constituenda.de pig.l.obligatione.nu.6. 27
1 seruitutis ius an possideatur a fundo,& sic an fundus ipse præscribat seruitutem.de acqui.pos.l.possessio.nu.43. 198
seruitutes prædiales, an possideantur ciuiliter & naturaliter. latissi.& de præscriptione illarum.ibi.nu.39. 1
1 seruitutem aquæ ducendæ, an dicatur habere is qui aquam ducit per fundum uicinum permittente uicino: & quæ requirantur ut dicatur seruitus aquæ ductus acquisita. de flumin. l. quominus. numero.88 250
2 seruitus sine titulo non constituitur:nec sine possessione, uel quasi, præscriptio procedit.respon.cxciij.nu.4. 213
1 SI, monosyllaba orationes diuersas coniungit. si cert. pet.in continua. rub.nu.1. 2
2 SIGNVM crucis in inuentario est præmittendum. de can. pos. & proprie.c.cum ecclesia sutrina.no.2. 59
1 SIMILITVDINEM in dubio debere intelligi per omnia, quomodo & quando procedat.ad leg.Fal.l.in quartam nu.87. 149
2 SIMONIA non cadit in temporalibus. in rubric. de iudi. numero.64. 38
simonia cadit in iure sepulchrorum.ibi.nu.66.
1 simoniæ exceptio obstat spoliato, beneficio simoniace impetrato. de acq. poss.§.nihil commune.nu.91. 204
1 simoniacum an sit dare aliquid pro ingressu religionis.ad leg.Fal.l.in quartam.nu.155. 151
2 simoniacus non potest ad beneficium dispensari, nisi per pontificem ex magna causa,& misericordia.respon.xxi.nu.5. 111
simoniacus large intrusus dicitur.ibid.
simoniacus tenetur uerba facere de fructibus perceptis ante nouam impetrationem,cum illos sine titulo acquisierit.ibid.nu.9.
simoniacus tanquam fur, tenetur ad restitutionem fructuum.ibid.
1 SIMVLATIO quid, & quid contractus simulatus.si cer.pe.l. mutuum damus.nu.40. 9
1 simulatio magis inualidat actum, quam dolus: quia traditio ex contractu simulato non transfert dominium:secus ex contractu doloso.de leg.j.l. nemo potest.nu.67. 124
simulationis contractus exceptio, opponi non potest, ubi partes iurauerunt in contractu omnia in instrumento contenta fore & esse uera.ibi. nume.75.
simulatum contractum arguere potest tertius, qui non iurauit contenta in instrumento esse uera: ideo hæres iurantis opponere poterit simulationem: effectus enim periurij non transit an hæredem ibidem. numero.78.
1 simulatus contractus non dicitur contractus, nec simpliciter, nec secundum quid.de leg.j.l.nemo potest.nu.65. 124
1 SINGVLARIS successor conueniri potest, si consuetudo admittat personalem actionem in singularem successorem dari.ad senat.Treb.l. j.§.si hæres.nu.12. 166
2 SINGVLI de uniuersitate in re uniuersitatis ex qua ipsis ut singulis commodum quæritur testes esse non possunt,secus si ut uniuersis eis utilitas accedat.respon.clxxx.nu.18. 204
2 singuli & uniuersi, an parificentur. quod non. de referi. c. eam te. numero.43. 32
1 SOBOLES an referatur solum ad legitime natos, an uero etiam ad illegitimos.solut.matrimo.l.doris causa.nume.17. 40
1 SOCERO urgente ad inopiam an mulieri detur remedium huius legis.& similium ad dotem repetendam constante matrimonio. sol.mat. l.si constante.nu.50. 55
socer,qui constante matrimonio restituit dotem filio de consensu nurus, an liberetur.sol.ma.l.ij.nu.27. 46
1 SOCIVS non potest etiam de parte sua rei communis disponere ad emulationem socij: ideo in domo communi non potest inducere inimicum socij, nec meretricem. de legat. j.l. serui elec. §. Labeo ait. numero.12. 109
socius potest de parte socij disponere in his, quæ recipiunt utilitatem partis consocij. Nam in his quæ sunt utilia socio, socius censetur habere mandatum ab alio ex legis dispositione.ibi.16.
2 socij dicuntur consortes eiusdem litis.de constitut.capitu.cum.M.Ferra. nume.9. 7
1 socius an possit pignori dare partem consocij: & quid in fisco socio. de pig.l.conuentio generalis.nu.16. 26
1 socius omnium bonorum tenetur alijs socijs communicare rem emptam nomine proprio,in quibus casibus pig.l.Senatusc.nu.25. 33
1 socius potest partem mercium uenalium alterius socij pignori dare, & obligare: sed an diuisione facta remaneat solum obligata pars quæ obuenit debitori.de pig.l.conuentio generalis.nu.17.& 18. 26
1 socius an possit rem communem etiam pro sua parte conducere. de acq. poss.l.si aliquam rem.nu.50. 215
1 socius qui finito tempore conductionis inhabitat domum communem, non censetur reconduxisse, nec tenetur consocijs quicquam soluere.de stu.l.quominus.141. 252
2 societas omnium bonorum ex promiscuis actibus cum pupillis contracta non præsumitur.respon.cli.nu 6. 189
2 SOLA fama probat matrimonium quando de eo agitur incidenter. respon.cxx.nu.10. 165
1 SOLENNITAS testamentaria potest a lege tolli: ideo ualet statutum,& consuetudo, quod testamẽtum possit fieri coram duobus testibus.de leg.j.nemo potest.nu.36. 122
1 solennitas non necessaria adhibita, non uitiat actum,etiam si minus legitime adhibita sit. ad senatusc.on.Trebellianic. l.j. §. fuit quæsitum. numero.13. 159
1 solennitas extrinseca præsumitur interuenisse ex diuturnitate temporis.de iureiu.l.admonendi.nu.200. 24
1 solennitas quæ requiritur in confectione actus etiam requiritur in dissolutione.de acqui.poss.in conti.rub.nu.9. 195
1 solennitatis extrinsecę præsumptio non oritur ex lapsu decennij, quando de præiudicio tertij sol.ma.l.dotis causa.nu.105. 43
2 SOLIDVM qui capere non potest,ut sibi habeat an possit capere, ut alteri capaci restituat?& quomodo procedat.respon.cxc.nu.3.
2 SOLVERE sponte non dicitur,qui per iniuriam iudicis soluere compellitur.respon.cvij.nu.2. 160
1 soluens priori creditori quamuis succedat in personali actione non tamẽ succedit in pignore nec hypotheca.Limita quinque modis.ibi.de priui. credi.l.si uentri.§.eorum ratio.nu.8. 237
soluens priori creditori ut succedat in pignore & hypotheca quæ requiruntur.ibi.nu.9.
1 soluere creditori uel alij cui creditor iussit, paria sunt. Fallit ut in quib. cau.pig.l.senat.nu.23. 33
1 soluisse quis dicatur & solutionis uerbum quid impotet.de re iudi. l.iiij.§. soluisse.nu.1. 222
solutionis uerbum, quando dicatur magis referri ad substantia obligationis quam ad numerationem:& econtra.ibi.nu.2.
2 Qui non Soluit in termino conuento,ut iurauit,periurus est,nec uenit ab soluendus, & ibi uide quando dies interpellet, & constituat in mora. respon.lv.nu.3. 128
1 soluendo esse non dicitur, qui de suis bonis disponere non potest quod quomodo intelligatur,ibi traditur.sol.mat.l.soluto matrimonio.numero.53. 48
2 soluere promittens ubicunque fuerit inuentus, potest, ubicunque conueniri.& an illa uerba ubicunque fuerit inuentus, fuerit petitum, intelligatur de petitione iudiciali uel extraiudiciali. de iudi. c. j. numero.72. 48
2 soluere promittens in pluribus locis specifice copulatis, intelligitur promisisse partem soluere in quolibet loco ad ratam locorum, de iud. c. j. nume.69. 47
soluere promittens in pluribus locis specifice copulatis adiecta clausula generali,& ubique locorum, intelligitur promisisse soluere totum in uno loco.ibidem.nu.70.Et nota quod uirtute talis clausulæ,non poterit conueniri in loco magis remoto, quam sint loca expressa. ibidem. nume.71.
solutio facta ab uno ex reis debendi, etiam uni ex reis credendi liberat omnes.de leg.j.l.si ex toto.§.si ita scriptum.nu.3. 114
solutione partis facta ab uno ex reis debendi, non inducitur diuisio. imo potest creditor adhuc ab eodem petere reliquum. ibidem, numero.5.
2 Qui conuenit super solutionibus alicuius debiti,debitum aperte fatetur. respon.cliij.nu.5. 90
2 An solutio dotis facta per uxorem præsumatur de propria pecunia uxoris an suorum.respon.cxxj.nu.9. 166
2 solus dictio,non excludit socios.de consti.in rub.nu.15. 3
1 SOROR excluса a statuto & a successione fratris, an econtra uideatur frater exclusus a successione sororis. de acqui. possin conti.rub.numero.7. 195
1 sorores an sint substituendæ furioso exemplariter non extantibus liberis nec fratribus.de uulg.subst.l.ex facto.nu.92. 93
2 sorores coniunctæ per utrilem sexum an sint de agnatione. respon. clxxj. nume.2. 198
1 SORTE decidi potest quæstio in interdicto uti possidetis, ubi est paritas probationum.de flumi.l.quominus.nu.57. 249
1 SPECIES quid sit,secundum dialecticos, & qualiter capiatur secundum legistas.si certum petat.l.mutuum damus.nu.11. 8
1 SPES non dicitur, nisi quæ super aliquo existenti fundamento fundatur.de uerb.ob.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.75. 290
2 SPIRITVALIA metu gesta sunt ipso iure nulla. respon. xxxviij. nume.2. 118
2 spiritualia præscribi non possunt.in rubrica de iudicijs.nu 79.
spiritualia non possidentur a laicis,sed detinentur.ibi.nu.74.
2 SPOLIATVS ante omnia uenit restituendus. repon. ij. numero.7.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

to.7. 105
2 spoliatus ob salutem animarum non uenit restituendus. respon. xxvj.numero.20. 114
2 spoliatus uirtute sententiæ nullæ perinde restituitur ac si de facto spoliatus esset.respon.cxlix.nu.19. 187
2 spoliato obstat exceptio proprietatis concludens ipsum non possidere.de acqui.poss.§.nil commune.nu.81. 203
spoliatus restituitur aduersus iudicem incompetentem procedentem ut iudex ibi.numero.58. 203
spoliatus per sententiam nullam restituendus est ante omnia: pro quo dicta plura egregie congeruntur.ibi.nu.59.
spoliatus propter executionem sententiæ nullæ habet ea remedia quę spoliatus a priuato.ibi.nu.61.
2 spoliationis exceptio an impediat spoliatorem agentem. de causa possessio.& proprie.c.cum Ecclesia sutrina.nu.18. 60
2 spoliato, quæ sit lite uel appellatione pendente, odiosior est quam ea quæ sit apte.de resti.spo.c.fæpe.nu.11. 66
spoliato an sit utilius intentare remedium canonis fæpe. de resti. spo. an remedium canonis reintegranda. ij.q.j. an remedium attentatorum sine iudicio.ibi.nu.10.
2 spoliato agenti possessorio recuperandæ sufficit probare quod aliquando Possedit ante spolium:licet non probet quod possederit in die spolij.de cauſ.pos.& proprie.c.cum ecclesia sutrina.nu 32. 61
2 spoliatis possessione rerum immobilium de iure ciuili dantur sex remedia pro recuperanda possessione.de resti.spo.c.fæpe.nu.1. 66
2 spoliatus agens rei uendicatione contra spoliantem, tenetur probare sefore dominum:alias succumbit. de cauſ.pos. & pro.c.cum ecclesia sutrina.nu 16. 60
1 spolium in necessarium antecedens præsupponit possessionem uel quasi, sicut priuatio habitum.resp.l.iiij.nu 10. 127
1 spoliatus usu aquæ quem habebat absque seruitute, habet officium iudicis.de acqui.poss.l.rem quem nobis.nu.20. 210
1 spoliato in bello restitutionem post initam pacem petenti, obstat proprietatis exceptio.de acquir.possessio.l.naturaliter. 9. nihil commune.numero.85. 204
spoliato obstat exceptio proprietatis ad euitandum periculum peccati. ibi.nu.83.
1 spoliatus re aliena, an possit agere rei uendicatione contra spoliantem. ita quod contra eum non possit quæstio dominij refricari. de uer. obli. l.iiij.§.Cato.nu.26. 264
spoliator conuentus reali actione, in casibus in quibus non potest spoliator refricare quæstionem dominij non etiam poterit eius hæres ibi.numero.30.
1 spoliatus non tenetur ante restitutionem respondere in causis criminalibus contra eum motis: intellige tamen ut ibi. de acquiren.poss.§.nihil commune nu.55. 202
spoliatus ante omnia est restituendus. Quæ regula ampliatur. xxiiij. modis.& limitatur.xxv.nu.69.& deinceps.ibi.nu.46.
spoliato possessione rei mobilis obstat exceptio dominij, quam excipiens uult incontinenti probare.ibi.nu.96. 204
spoliatus restituetur etiam si spoliator fuerit confirmatus in possessione,principis autoritate.ibi.nu.63. 203
spoliato agenti ad restitutionem beneficij obstat exceptio criminis quod priuationem beneficij ipso iure inducit.ibi.nu.92. 204
spoliato agenti obstat exceptio spontaneę traditionis. ibid.nu.93.
spoliato clam & sine ui obstat exceptio proprietatis. Intellige tamen ut ibi.nume.74. 203
spoliato per compulsiuam obstat proprietatis exceptio. quod procedat ut ibi.nu.74.
spoliatus restituendus non est ante omnia,quando facta restitutione recuperatio esset impossibilis,aut difficilis multum.ibi.nu.75.
spoliatus ante omnia non restituitur, quando restitutio fieri non posset sine scandalo: tunc enim proprietatis exceptio prius discutitur. ibi.numero.76.
spoliatus non restituitur ante omnia, quando iuris præsumptio est contra eum ibi.nu 77.Limita tripliciter.nu.78.
spoliato possessione beneficij obstat exceptio defectus tituli,seu intrusionis.ibi.nu.71.
spoliatus an teneatur facere fidem de titulo ad requisitionem spoliatoris. ibidem. 164
spoliatus consentiens ut cognoscatur de exceptione proprietatis opposita per spoliatorem non restituitur ante omnia.ibi. nu.72.An autem requiratur expressus consensus, an uero sufficiat quod non replicauerit contra exceptionem proprietatis.ibi.
spoliatus est restituendus non obstante exceptione compensationis opposita.ibi.nu.48. 202
spoliatus antequam post restitutionem conueniatur petitio debet tanto tempore manere in possessione quanto fuit spoliatus, intellige ut ibi. nume.49.
spoliatus restituendus est etiam ad fructus, damna, & interesse passa propter spolium:quod amplia ut ibi.nu.50.
spoliatus nedum est restituendus aduersus spoliatorem, sed etiam aduersus eum, qui ratum habuit spolium suo nomine factum. ibi. numero.51.
spolium factum lite pendente est multo odiosius, quam aliud factum ante litem:& ideo plus puniendum.ibi.nu.67. 203
spoliatus lite pendente non tenetur colorare suam possessionem aliquo titulo etiam in interdictis causam proprietatis annexam habentibus. ibidem.
spoliatus lite pendente non excluditur exceptione alterius spolij: nec excommunicationis.ibi nu.68.
spoliatus per modum exceptionis opponens de spolio non restituitur ante omnia sed de exceptione spolij ante omnia cognoscetur. ibi. numero.95. 204
spoliatus restituitur etiam si spoliator offerat se probaturum exceptionem dominij.ibi.nu.52. 202
spoliatus restituitur aduersus singularem successorem.qui scienter successit in uitio.Imo etiam si non successerit in uitio restituitur remedio canonis reintegranda.ibi.nu.53
spoliatus, an restituendus sit ante omnia,si tertius opponens exceptionem proprietatis habeat ius ita connexum, cum spoliatore,quòd non possit opponi nisi etiam oppositio profit spoliatori. ibidem. numero.80. 203
1 SPONSA,an habeat tacitam hypothecam, & priuilegiatam pro dote in bonis sponsa. latissime de priuileg. credito. l.ij.§. si sponia.numero.21. 235
sponsalibus contractis, an possit alter inuito altero ab eis discedere. ibi. nume.7.
sponsalia proprie sunt futurarum nuptiarum sponsio, large tamen etiam nuptię dici possunt sponsalia ante copulam.ibidem.
sponsa non dicitur proprie maritata,nec uxor.ibi.nu.1. 234
sponsa mortua nihil lucratur sponsus statuto disponente, quod mortua uxore maritus lucretur partem dotis.ibi.nu.2.
sponsam uiolans non tenetur pœna adulterij: quia non dicitur nupta.ibidem.
sponsa an dicatur dotem habere.ibi nu.3.
1 sponsa mortua antequam esset cognita, & traducta ad mariti domum an maritus lucretur tertiam partem dotis uigore statuti,quod præmortua uxore sine liberis,uir lucretur tertiam dotis.solu. mat. nume.68.in continua.rubr. 38
1 sponsa de futuro etiam non sequutis nuptijs habet priuilegium prælationis in personali actione.sol.ma.l dotis causa.nu.51. 41
2 sponsalia de futuro non transeunt in matrimonium: nisi secuta carnali copula.respon.lxx.nu.3. 137
sponsalia de futuro secuta copula transeunt in matrimonium præsumptũ contra quam præsumptionem non admittitur probatio. respon. lxxj. nume.6. 137
sponsalia etiam absque præsentia utriusque partis, & contemporaneo consensu recte contrahuntur.respon.cxx.nu.12. 165
sponsalia per copulam probatam transeunt in matrimonium.ibidem. numero.9.
sponsalibus probatis,matrimonium probatum nullo iure inferri potest nisi copula subsequens probetur.ibi.nu.4.
1 SPVRIVS non legitimatur per subsequens matrimonium, nisi sit natus ex concubina, cum qua pater potuisset contrahere matrimonium. de reuo.don.l.si unquam.num.55. 313
spurius iusto errore credens se legitimum aut legitimatum, an spacio longi temporis præscribat hæreditatem contra agnatos, aut fiscum.quod non: longissimo tamen tempore sic. quorum bono. l. ait prætor. nume.8. 242
spurij an sint alendi a patre in terris & in foro imperij: & sic an dispositio c.cum haberet.de eo qui duxit procedat in foro Cęsaris, communis uidetur quod sic,de uer.ob.in continua.rub.nu 58. 55
2 spurij largo sumpto uocabulo naturales recte appellari possunt. respon. cxcvj.nu.14. 215
2 spurius legitimatus an succedere possit in emphiteusi ecclesiastica. & uide.nu.23.respon.cxcvj.nu.22. 216
1 spurius an excludat subst itutum.ad senatusc.Trebel.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.49. 167
spurius cui legari a patre non potest, grauari tamen potest:quia quamuis tanquam legatarius capere non possit, capiet tamen tanquam executor, ut fideicommissario restituat. de legat. j. l. cum filiofamil. nume.22. 117
spurij qui sint. conclu. quod nati ex quocunque damnato coitu spurij generaliter dicuntur. ad senatusc on. Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus. nume.3. 164
2 STATVERE non potest legatus secundum ius, nec contra ius.de re scriptis.c.sicut Romana.nu.18. 22
2 statuere non possunt summi pontifices quod peccatum non sit peccatum, & quod generari non sit peccatum.respon.iiij.nu.1 & 2. 105
2 statuere potest uniuersitas,circa ea quæ concernunt administrationem bonorum suorum.respon.xciij.nu.1. 154
2 statuentes possunt contrauenire constitutioni proprie. de consti. ca. cum M.Ferra.nu.49. 9
1 statutum uel consuetudo, quibus testatoris captatoria uoluntas conualidatur,ualet.l.moribus.ff.de uulg.& pup.nu.3. 69
1 statuto disponente, mulierem aut minorem sine propinquorum consensu contrahere, uel testari non posse, an propinqui consentire poterunt mulieri uel minori cum eis contrahenti, uel eos instituenti. post plura communis est non posse.ad senatusc on.Treb.l.j.§.fuit quæsitum. nume.4. 158

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

1 ſtatutum quod naturales ſicut legitimi ſuccedant, an ualeat. ad ſenatuſc. Treb. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. nu. 20. & 21. 165
1 ſtatutum diſponens elapſo termino expreſſo inſtrumento debitorem poſſe incarcerari, non habebit locum lapſo termino tacito. de lega. j. l. hæc uerba. nu. 42. 106
ſtatutum non poteſt tollere exceptionem ſimulationis. de leg. j. l. nemo poteſt. nume. 79. 124
1 ſtatutum utens uerbis reſpicientibus ſubſtantiam obligationis, ut, ſi debitor non petierit debitum intra decem dies, cadat a debito, intelligitur ipſo iure ſecus ſi utatur uerbis reſpicientibus actionem, uel proceſſum: puta, non audiatur poſt decennium: quia intelligitur ſi opponatur. ad ſenat. Treb. l. j. §. ſublata. nu. 2, 155
ſtatuto mandante actionem uni quæſitam alteri dari in his caſibus in quibus iure communi illi alteri acquiritur utilis actio, ut ſtatutum aliquid operetur cenſetur mandata directa. ibi. nu 15. & 16. 156
2 ſtatutorum confirmatio ad ſtatuta uſu non recepta non porrigitur. reſp. ij. nume 5. 105
2 ſtatutorum confirmatio a ſuperiore ſimpliciter facta, non impedit, quominus ſtatuentes potuerint prædictum ſtatutum tollere. reſpon. ij. numero 6. 105
2 ſtatuta non recipiunt interpretationem. reſpon. lxxxvj. nu. 1. 151
2 ſtatuta condita ab inferiore, æquiparantur edictis prætorum. reſpō. lxxxv. nume. 6. 151
2 ſtatuta prohibentia donationes niſi cum decreto iudicis uel conſenſu pro pinquorum non uendicant ſibi locum in donatione iurata. reſp. cxcviij. nume. 3. 217
2 ſtatuta laicorum generaliter loquentia ſiue in rem ſiue in perſonam licet ligent clericos, non tamen debent ligare clericos cardinales. reſpon. lxxxj. nume. 3. 147
2 ſtatuta prohibentia ne religioſi ſuccedant non ualet. reſpon. lxxxij. numero. 2. 148
2 ſtatuta ſunt confirmanda iure & æquitate quamuis uerba non patiantur. reſpon. lxxxij. nume. 23. 149
2 ſtatuta iuris communis correctiua ſunt reſtringenda: ut quam minus fieri poſſit ius commune ledatur. reſpon. lxxix. nu. 4. 142
ſtatuta circa ſucceſſiones facta ſunt ſeruanda & ſtrictiſsime interpretanda. ibi. nume. 3. 149
2 ſtatuta reſtringenda ſunt per aliud ſtatutum ut contrarietas euitetur. reſpon. lxxxij. nume 25. 149
ſtatuta ſunt ſtricti iuris, ita quod non recipiunt interpretationem, nec ſubauditum intellectum. ibi. nume. 2. 148
ſtatuta, quam interpretationem recipiant. ibi. nu. 14. 149
ſtatuta laicorum clerici agentes in foro ſeculari, tenentur ſeruare ſtatuta laicorum. reſpon. lxxxij. nu. 4. 150
2 ſtante Statuto quod filiæ fœminæ teneantur ſeruare omnia in teſtamento patris deſcripta, pater quamuis paganus poterit poſt pubertatem directo ſubſtituere filiabus: contraria placet. de unlgar. ſubſti. l. centurio. nume. 65. 79
1 ſtante ſtatuto quod ſtantibus maſculis mulier dotata non ſuccedat ſi tempore mortis patris filia non ſit dotata, an ſufficiat ad illius excluſionem oblatio dotis facta a maſculis. de uul. ſub. l. ex facto. nu. 32. 90
ſtante ſtatuto, quod nupta extra territorium non ſuccedat, non habebit locum ſtatutum, ſi tempore quo ſucceſsio defertur, non ſit nupta. ibi. numero. 33. 91
ſtante ſtatuto, quod filiæ nuptæ extra territorium nil legari poſsit, filia quæ poſt agnitum legatum nupſit, non perdit legatum. ibi. numero. 41. 91
ſtante ſtatuto, quod extantibus maſculis fœminæ. &c. ſufficit ad perpetuam excluſionem fœminarum tempore mortis adeſſe maſculos quamuis demum maſculi præmoriantur. reſtringe tamen ut ibi. numero. 48. 91
ſtante ſtatuto, quod qui abduxerit mulierem inhoneſte uitę, puniatur capite, abducens mulierem uitę honeſtę, quæ antequam raptor accuſaretur, effecta eſt malę famę, an puniatur capite. ibi. nu. 43. 89
ſtatuto diſponente, quod mortuo filio aliquo expiret priuilegium, an expirabit filia monaſterium ingreſſa. ibi. nu. 19. 89
ſtatutum diſponens etiam per religionis ingreſſum priuilegium immunitatis perdit, an ualeat. ibi. nu. 20. 89
1 ſtatuta loquentia de dote reſtituenda, non habent locum in dote reſtituenda propter inopiam. ſol. ma l. ſi conſtante. nu. 56. 57
1 ſtatuta loquentia in petitione, an habeant locum in repetitione: maxime ſi ſtatuta ſint a iure communi exorbitantia, ut ſtatutum quod de qualibet petitione ſoluatur gabella, & quod petentes aliquid a iudice teneantur compromittere. lite. ſoluto matrimonio. nume. 36. in cōtinua. rubricæ. 37
ſtatuta, quod de qualibet petitione ſoluatur gabella, & quod petentes aliquid a iudice, teneantur compromittere an habeant locum in iterum petente, ut puta lapſa inſtantia, & expirato compromiſſo. ibi. numero. 38. 37
1 ſtatutum quod minor. xxv. annis non poſsit teſtari, & ſtatutum quod pater poſsit teſtari pro filijs pauperibus uſque ad certam ætatem, ſunt ualida de iure, de uulg. ſub. l. moribus. nu. 20. 70
1 ſtatutum obligans uillam quæ non cepit malefactores ad emendationem damni dati non intelligitur obligare infirmos abſentes & ſimiles qui capere non poſſent malefactores. ſolut. matr. nume. 14. in continua. rubri. 34
1 ſtatutum diſponens quod extantibus maſculis mater non ſuccedat non ſolum habet uirtutem excluſiuam matris ſed incluſiuam agnatorum, de uulg. ſubſt. l. centurio. nu. 160. 86
1 ſtatuto diſponente, quod mortua matre dos ſit filiorum ſtipulatio alternatiua dotem reddi illi uel illis quibus de iure, &c. intelligitur ſecundum diſpoſitionem ſtatuti. ſolut. matr. l. ij. §. quod ſi in patris. nu. 6. 48
1 ſtatuto diſponente, quod mulier non poſsit contrahere ſine conſenſu propinquorum, an ſufficiat præſentia propinquorum non contradicentium: & quid ſi ſtatutum ſimpliciter dicat ſine ſcientia, &c. an ſufficiat ſola præſentia propinquorum. ſolut. matr. l. ij. §. uoluntatem. numero. 4. 50
1 ſtatutum prohibens mulierem teſtari ſine conſenſu uiri, an ualeat: & quid in ſtatuto requirente conſenſum propinquorum. de uul. ſub. l. ex facto. nume. 22. & 23. 89
1 ſtatutum contra mercatorem facientem banchum fallitam habet locum contra facientem banchum ruptam propter inopiam fortuitam. ſolut. ma. l. ſi conſtante. nu. 41. 54
1 ſtatuto diſponente quod filius non poſsit conrrahere ſine conſenſu patris ſi pater furioſus ſit, poterit filius contrahere ſine alicuius conſenſu. ſol. ma. l. ij. §. uoluntatem. nu. 9. 51
1 ſtatuto diſponente, quod confitenti delictum remittatur tertia pars pœnę, ſi quis ſemel. in iudicio negauerit, quamuis poſtea confiteatur, non erit ſibi remiſſa pœna. in conti. rub. ſol. ma. nu. 33. 36
1 ſtatuto diſponente quod uerba ſtatutorum intelligantur ad literam & prout ſonant, tunc non eſſet licita extenſio etiam in ſtatutis limitatorijs. ſol. ma. l. ſi conſtante. nu. 85. 56
1 ſtaturum loquens de petitione an habeat locum in repetitione. ſi cer. pet. in conti. rub. nu. 25. 3
1 ſtatuto imponente pœnam iudici, ſi intra certum tempus non protulerit ſententiam, an puniri debeat iudex, qui intra illud tempus protulit ſententiam abſolutoriam ab obſeruatione iudicij. de re iudic. in conti. rub. nume. 6. 215
1 ſtatutum ciuitatis quod quilibet ſub pœna teneatur molere in molendino ciuitatis, an ualeat in præiudicium aliorum habentium molendina: quod non. de flumi. l. quominus. nu. 131. 251
1 ſtatutum quod impune liceat bannitum occidere, an ualeat. de uer. ob. l. ſi plagij. nume. 6. 293
1 ſtatuta loquentia in pignoribus, an habeant locum in hypothecis. de pig. in conti. rub. nu. 6. 25
1 ſtatutum puniens cedentem actionem nobili, non procedit in ceſſione nulla. de re iudi. l. iiij. §. condemnatum. nu. 4. 222
1 ſtatutum diſponens quod inuentus cum armis de nocte, puniatur tali pœna, an debeat intelligi de apprehenſo & non de conuicto teſtibus. de ac qui. poſſ. l. poſſeſsio. nu. 53. 198
1 ſtatutum diſponens ſententiam latam ſine conſilio ſapientis non ualere, an etiam intelligatur de interlocutoria. de re iud. in continu. rubr. numero. 5. 215
1 ſtatutum loquens de homicida, non habet locum in iudice, qui ſua ſententia plures morti addixit. de reuo. don. l. ſi. nu. 34. 318
1 ſtatutum dans præmium inuenienti delinquentem debet intelligi ſi apprehendat. de acqui. poſ. l. poſſeſsio. nu. 55. 198
1 ſtatuto diſponente quod condemnatus pro furto in certa quantitate, niſi intra decem dies ſoluerit amputetur ſibi manus, an carceratus pro furto uel condemnatus liberatur dando fideiuſſorem de ſoluendo dictam quantitatem uel dando pignora. de re iud. l. iiij. §. ait prætor. nu. 5 fol. 221. Quid ſi ſtatuto diſponatur, quod ſi condemnatus non poſsit dictam quantitatem intra decem dies ſoluere amputetur ſibi manus. an tunc fideiubendo liberetur a pœna. ibi. nu. 6. 222
1 ſtatuto diſponente quod condemnato pro furto amputetur manus, ſi non ſoluerit pecuniam, in qua fuit condemnatus intra menſem, menſis incipiet currere a ſecunda ſententia confirmante non a prima, aqua fuit appellatum. de re iud. l. iiij. §. ſi quis condemnatus, numero. 3. 222
1 ſtatutum quod mulieres non portent gemmas non intelligitur prohibere ne portent lapillos & margaritas. de acquirend. poſſ. in l. poſſeſsio. numero. 12. 196
1 ſtatutum de furibus ſuſpendendis non intelligitur de mortuis. ſi cer. pet. l. quod te. nu. 74. 16
ſtatuto diſponente gabellam ſolui per eos, qui intrant ciuitatem, gabella ſolui non debet pro cadaueribus. ibi. nu. 75. 16
1 ſtatuto diſponente quod nulla mulier poſsit deferre ueſtem ſericam nouam, an poſsit portare nouiter fabricatam. de iureiu. l. admonendi. numero. 20. 17
1 ſtatuto prædicto ſtante, ſi unus hæres filius occiſi uelit facere pacem, & alij extranei hæredes nolint, an ſufficiat habere pacem a filio. de uerb. obli. l. iiij. §. Cato. nu. 104. 270
ſtatuto prædicto ſtante ſi inter cohæredes ſit una fœmina, an etiam ab ea habenda ſit pax. & quid ſi unus hæredum ſit prodigus. ibi. d. numero. 105 & 106.
1 ſtatuto diſponente quod mulier, & minor non poſsit contrahere ſine conſenſu proximorum, ualebit contractus non ſeruata ſtatuti forma, ſi ſit mulieri & minori utilis. de re iudi. l. furioſo. nu. 1. 228
1 ſtatutum ſi induceret hypothecam eiuſdem effectus cuius eſt expreſſa mulier poſterior non præferretur habenti talem hypothecam. in quib, cau. pig. in conti. rub. nu. 1. 32
1 ſtatutum quod nulla teneatur emendare damna non cenſetur obligare cōmunitatem

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

munitatem ad impenſas. de dam. infec. l. damnum. nu. 10. 191
1 ſtatutum diſponens aduerſus ſententiam arbitri nil poſſe opponi, non cenſetur remouere exceptionem nullitatis. de re iudi. l. iiij. §. condemnatum. nume. 8. 122
ſtatutum quod iudex debeat cauſam terminare cum conſilio ſapientis, intelligitur ſi hoc fuerit petitum a patre. de dam. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 3. fo. 192. Idem in ſtatuto quod iudex teneatur cogere agnatos & cognatos ad compromittendum. ibi. nu. 4.
1 ſtatutum quod obligatus ex contractu non poſsit alienare bona. niſi ſatisfactis creditoribus, an includat fideiuſſorem. ſi certum peta. l. j. numero. 58. 5
ſtatuti rubrum ſi dicat, quod filia dotata extantibus fratribus non ſuccedat: nigrum autem diſponit, quod filia dotata non ſuccedat matri & auiæ: an ſuccedat patri. concludit. nu. 17. ſi cer. pet. l. j. nu. 16. 4
1 ſtatuta ciuitatis debent eſſe nota omnibus incolis poſt publicationem. de dam. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. num. 33. 192
ſtatutorum editio cur fiat. ibi.
ſtatuto diſponente quod credatur iuramento damnum paſsi, an ſit credendum eius iuramento cōtra furem, de dam. infect. l. damnum numero. 2. 190
1 ſtatutum puniens ingredientem poſſeſsionem alterius de facto habet locum in ingrediente uirtute decreti iudicis inualidi. de acq. poſſ. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 59. 203
1 ſtatuto diſponente quod homicida occidatur, niſi habuerit pacem ab hæredeocciſi, an oporteat pacem habere ab omnibus hæredibus, an ſufficiat ab uno, uel maiori parte? quod ab omnibus. nu. 103. de uer. obliga. l. iiij. §. Cato. num. 101. 269
1 ſtatutum prohibens alienare bona immobilia in forenſes, non intelligitur prohibere tranſlationem poſſeſsionis. de acqui. poſ. §. nihil commune. nume. 32. 202
1 ſtatuto diſponente quod uerba ſtatuti intelligantur ad literam abſque ſubauditione: non cenſetur remota literalis expoſitio. ſi cert. pet. l. j. numero. 25. 4
ſtatutum remouens literalem expoſitionem eſt ipſo iure nullum. ibi. numero. 26.
ſtatutum quod uerba ſtatuti ad literam intelligantur, non cenſetur remouere rationabilem interpretationem. ibi.
1 ſtatutum diſponens quod acquiſita per fratres ſint communia intelligitur etiam diſponere, quod etiam debita ſint communia. de acquiren. poſ. in continua. rub. nu. 11. 195
1 ſtatutum ſi dat executionem inſtrumento, non poterit opponi quod contractus ſit nullus. ſi uero dat executionem contractui, opponi poterit exceptio nullitatis ipſius contractus. de uerbor. obliga. l. j. §. ſi quis ita. nu. 38. 261
1 ſtante ſtatuto quod poſſeſsio defuncti continuetur in hæredem, hæres an poſsit agere interdicto recuperandæ pro poſſeſsione in eum continuata: quod ſic ex perſona defuncti, quorum bono. l. ait prætor. nu. 14. 242
1 ſtatutum diſponens inſtrumenta elapſo termino mandanda executioni etiam per capturam, non habet locum quando creditor promiſiſſet ante diem certificare debitorem. de uerbor. obliga. l. ita ſtipulatus. nume. 14. 281
1 ſtatuto diſponente quod pater prius conueniatur pro dote quam alius obligatus: an poſsit pro dote agi hypothecaria contra tertium. de pig. in conti. rub. nu. 16. 25
1 ſtatuta loquentia de fideiuſſoribus, non habent locum in expromiſſoribus neque in conſtituentibus ſe pro alio ſoluturis: neque in mandantibus, neque ſuſcipientibus obligationem in ſe. de re iudi. l. iiij. § ait prætor. nume. 1. 221
1 ſtatuto diſponente quod ſtetur iuramento damnumpaſsi, an ſtandum ſit iuramento damnum paſsi ſuper emergentibus uel incidentibus in cauſa damni infecti ut puta ſuper expenſis litis. de dam. infect. l. damnum. nu. 4. 191
1 ſtatuta ſupplenda ſunt, ut omnino includant, quæ includi debuerunt, quā uis omiſſa fuerint. de re iudic. l. iij. §. ait prætor. nu. 2. 221
1 ſtatuto prohibente mulierem contrahere abſque certa ſolennitate, ſi tamen ſequatur traditio, ex tali inutili contractu poſſeſsio transfertur: ſecus ſi prohiberet mulierem contrahere, & tradere, de uerbo. oblig. l. iis cui bonis. nu. 52. 272
1 ſtatutum loquens de furto, an habeat locum in rapina. de acquiren. poſ. l. rem quæ nobis. nu. 1. 209
1 ſtatutum quod ſtetur iuramento damnum paſsi, debet intelligi, ſi damnum paſſus ſit omni exceptione maior. de dam. infect. l. damnum. numero. 6. 191
ſtatuto prædicto ſtante non creditur iuramento damnum paſsi, ſi reus petat, quod iudex accedat ſupra locum, & ex inſpectione iudicet. ibidem. nume. 7.
1 ſtatutum mandans iudici ut intra certum tempus habeat litem terminare, ſub certa pœna, intelligitur ſi petatur a parte. de damn. infect. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 6. 192
Idem in ſtatuto mandante iudici quod debeat cauſas appellationum committere ſub certa pœna. nu. 7.
1 ſtatuto diſponente, quod ſtatibus maſculis fœminæ non ſuccedant, extante uno maſculo excludetur fœmina. ad ſenatuſconſ. Treb. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. nu. 51. 167
ſtatutum imponens pœnam producenti falſos teſtes, habebit locum in producente unum tantum. ibi. nu. 52.

1 ſtatuto prohibente mulierem contrahere poſſe ſine conſenſu duorum propinquorum ex parte patris, ſi eos habeat & ſi non habeat ex parte matris, ſi illa uerba, ſi eos habeat, ſeinduntur, & exponuntur quatenus habuerit. Quid ſi tunc extent ex parte patris, & nolint conſentire, an recurratur ad eos qui ſunt ex parte matris. de legat. j. l. Stichum qui meus erit. nume. 36. 112
1 ſtatutum quod alienatio fieri non poſsit in non ſubditum, eſt ualidum, eſt tamen odioſum: quia eſt contra ius ciuile, canonicum & diuinum. de leg. j. l. filiuſa. §. diui. nu. 79. 130
1 ſtatuto prohibente mulierem non poſſe in ultima uoluntate marito ultra quartam relinquere, quo caſu non cenſetur prohibita cauſa mortis donare, ſi maritus inſtitutus ſit in teſtamento cum clauſula, ſi non ualet iure teſtamenti, ualeat iure codicillorum, uel donationis cauſa mortis, utrum maritus habeat reſidium ultra quartam in uim donationis. de leg. j. l. Stichum qui meus erit. nu. 35. 112
1 ſtatuto diſponente, quod extantibus fratribus etiam ex parte patris tantum, ſoror non ſuccedat in bonis paternis, maternis, & auitis, frater ex parte, non excludit ſororem ab hæreditate matris ipſius ſororis. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 214. 143
1 ſtatuto diſponente, quod populares equiparentur nobilibus, priuilegia nobilium cenſentur communicata popularibus: non econtra. de leg. j. l. per omnia. nu. 15. 100
1 ſtatutum prohibens immobilia uendi forenſibus, cenſetur etiam omnem alienationis ſpeciem prohibere & quare de leg j. l. filiusfamilias. §. diui. nume. 102. 131
ſtatutum prohibens alienationem in non ſubditum non ualet in præiudicium Eccleſiæ, & monaſterij: quod limita: ut numero. 83. ibidem. numero. 81. 130
1 ſtatuto diſponente, quod ſtantibus maſculis, &c. ſi pater deceſſerit relictis duobus maſculis, & duabus fœminis altero maſculorum repudiante, an portio accreſcat etiam ſororibus, an ſoli maſculo ſuperſtiti. de leg. iij. l. re coniuncti. nume. 154. 142
1 ſtatuto diſponente, quod extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, an procedat diſpoſitio huius. §. quod neptis admittatur excluſo nepote ex fratre? Bartol. quod non. de ueritate latiſsime. Quid autem tenendum traditur numero. 80. ad ſenat. Treb. l. hæredes. §. cum ita. numero. 78. 180
1 ſtatutum quod ingredientes religionem non ſuccedant, non ualet. ad ſenatuſc. Treb. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. nu. 30. 166
1 ſtatuto negatiuo renuntiari non poteſt: unde ſtatuto annullante actum defectu inſinuationis renuntiari non poteſt, ſed an ualeat renuntiatio iurata traditur. nu. 58. de leg. j. l. nemo poteſt. nu. 57. 123
1 ſtatutum prohibens alienationem in forenſes, non intelligitur prohibere alienationem cauſa dotis factam. de legat. j. l. filiusfamil. §. diui. numero. 71. 130
1 ſtatutum arctans patrem & filium ad compromittendum, includit etiam naturalem. ad ſenatuſconſ. Trebel. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. numero. 72. 168
ſtatuto diſponente, quod omnes conſiliarij, aut ſeptem ex eis, poſsint ali quid facere, an illi ſeptem poterunt aliis non uocatis illud peragere. ad ſenatuſ. Treb. l. hæredes §. peto a te. nu 4. 185
1 ſtatutum arctans uenditorem ad ſoluendum gabellam pro pretio rei uenditæ, intelligitur pro pretio quod ſupereſt deductis impenſis, quibus, ſupra, ad ſenatuſconſul. Trebel. l. ubi pure. §. qui in diſtrahendis. numero. 6. 175
1 ſtatutum diſponens teſtamentum ualere cum quinque teſtibus, an intelligatur diſponere, ut codicilli ualeant cum tribus. de legat. j. l. ſciendum. nume. 22. 104
2 ſtatutum quod fabricæ hoſpitalis debeatur quinquageſima dotium nubentium extra territorium, & mulierum forenſium nubentium in territorio, an ualeat. nu. 36. in tract. de peſt. c. 6. nu. 36. 96
2 ſtatutum quòd pro fabrica hoſpitalis debeatur uigeſima, uel quinquageſima legatorum & hæreditatum, an & quando ualeat. nume. 34. ibidem. Et de quibus hæreditatibus intelligere cenſeatur ſtatutum. nu. 25. & ſequen. in quibus uidere licet plures exceptiones quas patitur dictum ſtatutum. ibid.
ſtatuere poteſt ciuitas quod quilibet artifex in principio ſui artificij teneatur certum quid ſoluere pro fabrica hoſpitalis. nume. 36. ibidem.
Item quod pro gradu doctoratus debeantur tot floreni. nu. 38. 26
Item quod quicunque uoluerit eſſe de numero hoſpitalariorum ſoluat tantum pro fabrica. nu. 39. ibid.
2 ſtatuto prohibente aliquid exportari ſub pœna confiſcationis plauſtrorum & animalium cum quibus exportantur, an & quando comprehendat animalia & plauſtra commodata exportanti. nu. 132. Et an & quando in ſimilibus ignorantia excuſet. nu. 133. & ſeq. Et quid ſi ſtante dicto ſtatuto duo ſucceſsiue ſunt reperti cum eiſdem animalibus & curru exportare res prohibitas in tract. de peſt. c. 5. nu. 136. 92
ſtatutum conſiliariorum loci, quod nullus forenſis recipiatur in locum uſque ad octo dies, an & quando ualeat. numero. 239. & ſequen. Et ad quem ſpectet prohibitio ingreſſus & tranſitus per uias publicas. numero. 240. 245. 246. & 247. 94
ſtatutum quo prius ciues, quam extranei ad officia & honores uocantur, optime ſeruant ſapientiſsimi Veneti, ualet, & obſeruandum uenit. ibidem. nume. 155. 92
ſtatuto punienti pœna amiſsionis plauſtrorum & bouum ſeu aliorum animalium quemcunque exportantem frumentum de territorio ſæpius cō traueniens,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

traueniens,& quando incidat in pœnam toties contrauenerit.ibid.nu mero.138.
ſtatutum, an & quando liget portantem extra territorium frumentum il luc aliunde aduectum.ibid.nu.114. 91
ſtatutum prohibens pannos forenſes intromitti in ciuitatem,an compre hendat pannos illuc intromiſſos tranſitus gratia.nume.115.ibid.
ſtatutum uetans forenſes ducere unum cum plauſtro ad ciuitatem, an & quando uim habeat in ipſos forenſes.nume.118.ibid.
ſtatutum prohibens facere molendinum ſub pœna an comprehendat facientem aqueductum ibid.nume.66. 90
ſtatutum puniens falſificantem monetam an intelligatur in falſificante paruam monetam:puta bagatinos & huiuſmodi.nume.68,ibid.
ſtatutum puniens exportantem uinum uel bladum,an & quando compre hendat repertum in uiam portantem huiuſmodi prohibita. nume ro.71.ibid.
ſtatutum puniens exportantem uinum, an comprehendat portantem phi alam uini cauſa guſtus tantum.nu.64.& 67.ibid.
ſtatuentium puniens cõtrahentem matrimonium,an liget contrahentem ſponſalia per quæ deuenitur ad matrimonium.nu.65.ibid.
2 ſtatutum quod ſuſcipiens colonum uel maſſariam alicuius abſque domini licentia,teneatur ad omnia damna & intereſſe,an & quando ualeat.nu mero.254.in tract.de peſt.c.4.nu.254. 87
ſtatutum mens non minus quam uerba ſeruanda eſt.c.5.nu.48. 89
ſtatuta pœnalia & exorbitantia ex identitate rationis extenduntur de ſi milibus ad ſimilia.nu.50.ibid.
ſtatutum quod quilibet mercator teneatur intra certum tempus præſen tare præfectis annonę tot ſextaria frumenti, an ualeat. nume.189.c.4. tract.de peſt 86
2 ſtatutum ſi diſponat, quod nemo debeat admitti in collegium, niſi ſit na tus in ciuitate, uel niſi ſit ciuis originarius, uel quod nemo poſsit eſſe primus conſul,niſi ſit originarius ciuis, an excludat natum alibi a caſu nume.182.c.j.tract.de peſt. 78
ſtatutum, an & quando intelligi debet in caſu uero, & quando in caſu fi cto.nu.184.ibid.
ſtatutum quod pro conditione & temporis neceſsitate conditum fuit, an & quando ceſſante dicta neceſsitate debeat & ipſum ceſſare.num.33.& 40.c.2.tract.de peſt. 80
ſtatutum quod mulieris teſtamentum abſque præſentia duorum proxi miorum non ualeat, an habeat locum in teſtamento quod mulier ante dictum ſtatutum condidit, habuit tamen facultatem poſt editum ſta tutum mutandi teſtamentum, & duos ex agnatis adhibendi. nume ro.31.ibid.
2 ſtatutum,quod condemnatus pro delicto poſsit impune offendi,habet lo cum in condemnato propter contumaciam.de iudi.c.j.nu.31. 44
2 ſtatutum puniens præſumentem turbare poſſeſſorem in ſua poſſeſsione, an habeat locum in laboratoribus,qui nomine alieno turbant laboran do in poſſeſsione alterius.de iud.c.decernimus.nu.41. 54
ſtatutum, uel lex pœnalis, loquens per uerbum præſumpſerit, an includat contrauenientem legi uel ſtatuto per ignorantiam. ibidem. nume ro.42
2 ſtatutum diſponens contractum ex certis coniecturis præſumi fœnera titium,an ſit ualidum.de iudi.c.decernimus.nu.12. 52
2 ſtatutum ſi dicat,quod proceda tur per quærelam ſolam,tunc ſufficiet uer bo petere & rogare notarium actorum quod ſcribat.de cau.poſ.& pro. c.cum eccleſia Sutrina.nu.4. 59
2 ſtatutum ſi prohibeat appellari a ſententia iudicis datiorum nihilominus poterit appellari a delegato, cui data eſt poteſtas procedendi, & diffi niendi cauſam, more datiario. de reſcrip. c. ſicut Romana. nume ro.14. 22
2 ſtatutum capituli,priuatę utilitatis nutricium quando ualeat. de conſtit. c.cum M.Ferra.nu.22. 4
2 ſtatutum prohibens appellari a ſententia prætoris, non intelligitur pro hibere appellationem a ſententia ſui uicarij.de reſcrip. c. ſicut Roma na.nume.13. 422
2 ſtatuto contrauenire non dicitur, qui ex neceſsitate contrauenit. de con ſtitu.c.cum M.Ferra.nu.24. 8
2 ſtatuta inferiorum prohibentia appellationem non ualent.de reſcr.c.ſicut Romana.nume.19. 22
2 ſtatutorum uolumen ſi perderetur poſſet tenor probari per teſtes.de con ſtitu.in rub.nume.46. 6
2 ſtatuta loquentia de poſſeſsiore uel poſſeſſore non procedũt in quaſi poſ ſeſsione.in rub.de cau.poſſ.& proprie.nu.16. 58
2 ſtatutum diſponens quod pro animalibus,quæ intromittuntur in territo rium debeat ſolui certũ datium,an apprehẽdat animalia timore latronũ in idem territorium introducta.in tract.de peſt.c.1.nu.158. 77
ſtatutum puniens introducentes ſuos per talem portam, an comprehen dat introducentem porcos per eandem portam metu latronum nume ro.162.ibid.
2 ſtatutum diſponens quod in teſtamento ſufficiant quinque teſtes an cen ſeatur diſponere quod in codicills ſufficiant tres.in tracta.de peſt. c.2. nume.47. 80
ſtatutum diſponens qnod mulieris teſtamentum non ualeat, niſi adſint duo proximi,intelligitur ſi eos habeat.nu.26.ibid.
2 ſtatutum quod nemo audeat ſub pœna exire locum ſine licentia deputa torum, uel ſine bulletino, an & quando ualeat. in tractat. de peſt. c.5. nume.300. 95
ſtatutum domini loci,quod nemo audeat exire territorium pro molendo, uel laborando eſt iniquum & non obſeruandum.nu.301.ibid.
ſtatutum quod nemo audeat exire locum, niſi ſecum duxerit unum ex in colis loci,an & quando ualeat.ibid.nu.302.
ſtatuto cauenti ſub certa pœna quod nullus receptet forenſem in loco uel caſtro,an contraueniat recipiens forenſem in ſua caſina extra caſtrum. ibi.nume.303. 91
ſtatutum,an & quando liget forenſes.nu.119.ibid. 91
ſtatuti ignorantia, an & quando excuſat forenſes.nu.120.Et an & quan do forenſis præſumatur ignorare.ibid.nu.121.ibid.
ſtatutum prohibens frumentum extrahi de ciuitate, an & quando liget perſonas eccleſiaſticas.num. 122.Et an & quando liget ipſorum colo nos. nu. 124. Et an liget eos qui ab ipſis emerant frumentum.nu. 129. Et an & quando clerici in bonis patrimonilibus gaudeant priuilegio eccleſiaſtico.ibid.nu.123.ibid.
ſtatutum quod coloni teneantur ſoluere collectas pro eccleſia,an & quan do ualeat,nume.126.& 127.Et an teneantur ſoluere decimas fructuum collectorum ſuper poſſeſsionibus eccleſiæ exemptæ. ibidem. nume ro.128,ibid. 92
ſtatutum ſi puniat exportantes frumentum de territorio pœna confiſca tionis frumenti an appellatione frumenti confiſcabitur & ſaccus.ibid. nume.130.ibid.
ſtatutum uetans ſub pœna ne quis ſubtrahat frumentum extra territo rium an & quando liget agricolas forenſes ne poſsint partem ſuam fru menti exportare ad domum ſuam. ibi. nu.107. Et an ciuis cui agricola extraneus uendidit partem ſuam poſsit dictam partem impune extra territorium mittere uel portare.ibi.nu.108.ibid. 91
ſtatutum prohibens ſub pœna ne frumentum extra territorium trahatur, an & quando liget ciuem,ſe & familiam abſentantem a territorio,quo minus portet frumentum ad uſum familiæ neceſſarium.num.109.ibid. Et qualiter probabit quod uſus ſui gratia dictum frumẽtum exportet. numero. 110. Et quid ſi mutato propoſito illud uendiderit. nume ro.111.ibid.
2 ſtatutum prohibens bona alienari in non ſuppoſitum an liget etiam & clericos.reſp.lxxxj.nu.1.5.& 7. 147
ſtatutum applicans ipſo facto communitati rem alienatam in forenſem, intelligendum eſt,ſi rei traditio ſubſecuta fuerit.ibi.nu.18.
ſtatutum prohibens bona alienari eſt odioſum.ibi.nu.4.
ſtatutum prohibens bona alienari in non ſuppoſitum, ligat etiam eos qui poſt uinculum iniectum, aſſumpſerunt clericatum. ibidem nume ro.2.
2 ſtatutum laicorum obſeruandum eſt etiam inter clericos in foro eccleſia ſtico, quando ſtatutum iniecit uinculum ante clericatum, reſp.lxxxiiij. nume.12. 151
2 ſtatutum remouens appellationem ſimpliciter: ſolum intelligitur remo uere appellationem a diffinitiua.reſp.j.nu.1. 104
ſtatutum remouens appellationem a diffinitiua ex mente eiuſdem etiam ab interlocutoria appellationem remouere cenſetur, ne contrarietas inducatur.ibi. nu.2.
2 ſtatutum loquens, quod pro quolibet contractu ſoluatur gabella,non ha bet locum in ſtipulatione pœnali.reſp.lxxviij.nu.6. 142
2 ſtatutum quod colonus eccleſiæ, teneatur ſoluere collectas pro eccleſia, non ualet.& quid de emphyteuta eccleſiæ.reſp.lxviij.nu.13.& 14. 135
ſtatutum quando obliget colonum eccleſiæ.ibi.nu.21.
ſtatutum debet intelligi rebus ſic ſtantibus.reſp.v.nu.9. 106
2 ſtatutum deſiderans in electione uocari canonicos exiſtentes in proui cia recipit iuris intellectum ſcilicet ut electio non irritetur niſi con temptis petentibus & contemptum proſequentib.reſp.xxix.nu.7. 115
2 ſtatutum prohibens mulierem contrahere ſine conſenſu duorum propin quorum.non procedit in contrahente cum patre uel matre.reſp.cxviii. nume.2. 164
2 ſtatuti alicuius uti beneficio uolentes clerici, pati debent cenſuram alte rius.reſpon.lxxxiij.nume.5. 150
2 ſtatuti forma ad unguem eſt ſeruanda: nec ſufficit quod ſeruetur per æqui pollens.reſpon.xc.nume.14.15.16.& 25. 152
ſtatuti uerba ubi non conueniunt, nec diſpoſitio conueniri debet. reſpon. lxxxvj.nume.4. 151
ſtatuti beneficio non poteſt quis uti cum ſua forma & ſuis qualitatibus. reſpon.lxxxv.nume.2. 151
ſtatuti pars una clara debet declarare aliam partem obſcuram,reſpon. lxxxiij.nume.10. 150
ſtatuti clericorum beneficia clericis incolis ratione onerum ſpiritualium conceſſa creduntur.reſpon.lxxxiii.nume.9. 150
ſtatuti mens & ratio magis eſt attendenda quam uerba, reſponſo lxxxi. nume.21. 149
ſtatutum comitatus Venaiſini recte procuratorem in criminalibus reij cit.reſpon.cxij.nume.4. 161
ſtatutum ideo ſorores ſtantibus fratribus excludit: ut bona in familia & agnatione conſeruentur.reſpon.lxxxij.nu.4. 142
ſtatutum quando unam rationem tantum recipit, illa ratio habetur pro expreſſa & ex illa ampliari & reſtringi poteſt. reſponſo.lxxxij. nume ro.5. 148
ſtatutum diſponens uerba debere intelligi ad literam, non remouet legiti mas interpretationes.reſpon.lxxxij.nu.19. 149
ſtatutum unum etiam poſterius, alterum declarat.reſpon. lxxxij. nume ro.24. 149

ſtatutum

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

ſtatutum eſt iuriſdictionis,quam non habent ciues in forenſes.reſp.lxxxj nume.14. 147
ſtatutum quando dicatur iniecisse uinculum ante clericatum.reſpõ. lxxxj. nume.9. 147
1 ſtatuto ſtante quod maritus lucretur dotem, præmortua uxore ſine libe ris ex ipſis, ſeu eorum matrimonio, maritus lucrabitur dotem, etiam quod uxor deceſſerit ſuperſtite nepote ex filia. ad Trebel. ex facto. §. ſi quis ita.nume.5. 171
2 ſtatutum & conſuetudo dant primum locum cui nolunt. reſponſo v. nu mero.11.& 12. 106
2 ſtatutum a maiori parte populi obſeruandum eſt, ac ſi omnes ſtatuiſſent. reſpon.xciij.nu.2. 154
ſtatuti confirmiati de ualiditate amplius non eſt dubitandum. reſpõ. xciij. nume.3. 154
1 ſtatuto diſponente quod teſtamenta intelligantur ad literam prout iacent abſque ulla interpretatione an uulgar. expreſſa contineat pu. tacitam. Et qualis intellectus intelligatur admiſſus uel ademptus per tale ſtatu tum.de uulgari ſubſtitutione.lege hæredes.nume.172. 66
2 ſtatutorum interpretatio ſumenda eſt illa, quæ magis conformat iura cõ munia,cum ſtatutis,reſpon.lxxxj.nu.8. 147
2 ſtatutorum uerba proprie ſunt intelligenda, reſponſo. lxxviij. nume ro.5. 141
ſtatutis ſui Marchionatus Marchio derogare poteſt.reſpon. lxxxj. nume ro.29. 148
ſtatutum recipit interpretationem a iure communi. reſponſo. xc. nume ro.27. 153
1 ſtatutum puniens eripientem monialem non habet locum in ſeducente. de acquirenda poſſeſsione.lege,rem quæ nobis.nu.6. 209
1 ſtatuto diſponente quod fur pro primo furto puniatur pœna .50. aureo. quos ſi non ſoluerit intra menſem fuſtigetur,an uideatur facta nouatio ſi in termino non ſoluerit pecuniariam pœnam. de uerborum obligat. lege,ita ſtipulatus.nu.63. 285
1 ſtatuto diſponente quod non ualeat tranſactio niſi lectis uerbis teſta menti an requiratur quod lectum fuerit oculis corporeis. de uerb.obli. l.qui Romæ §.duo fratres.nu.65. 290
2 ſuper ſtatuto ab uſu non recepto, nullum fundamentum fieri poteſt.reſp. ij.nume.3. 140
1 ſtatuto ſtante quod quilibet poſsit alteri ſtipulari, uel conceſſa opi. quod liceat alteri ſtipulari iure canonico ſi fieret ſtipulatio coniunctim alte ro nolente partem ſuam ea pars alteri accreſceret.de leg.j.l.re coniun cti.nu.223. 143
1 ſtatuto ſtante fœminarum excluſiuo extantibus maſculis filia non faciet deficere conditionem, ſi ſine liberis quamuis liberorum appellatione etiam ueniant filiæ.ad Trebellianum.l.hæredes.§.cum ita.nu.76. 180
ſtatuto ſtante excluſiuo fœminarum ſi teſtator prohibeat bona alienari; quia uult uenire ad poſteros cenſetur prius inuitaſſe maſculos.ibid.
1 ſtatuto ſtante quod nulla locatio rei Eccleſiæ facta ſine conſenſu epiſcopi ualeat,an poterit epiſcopo fieri locatio. ad Senatuſcon.Treb.l.j.§.fuit quæſitum.nu.5. 358
2 ſtatutum prohibens exportare bladum extra territorium, non ligat foren ſes, qui agros colunt in territorio, quominus poſsint eorum partem quam collegerunt,exportare.reſpon.xcj.nu.5. 153
2 ſtatutum uolẽs forenſem arreſtari,debet intelligi, quod ſit debitor in ſum ma notabili,reſpon.xc.nu.32. 153
2 ſtatutum correctorium iuris communis, eſt interpretandum, ut minus corrigat,quam ſit poſsibile.reſpon.lxxxij nu.22. 149
2 ſtatutum fauore mercatoris editum, non extenditur ad hæredes mercato rum non mercatores.reſpon.lxxxvi.nu.1.2.& 3. 151
2 ſtatutum Delphinale non porrigit effectum ſuum ad donationem in pro uincia factam, ideo exceptio nullitatis propoſita ob formam ſtatuti nõ ſeruatam,nulla eſt.reſpon.cxxxvj.nu.1. 179
2 ſtatutum prohibens alienationem fieri in forenſem ſub certa pœna non habet locum in alienatione facta ſub conditione.reſpon. lxxxj. nume ro.24.& 25. 148
2 ſtatutum prohibens alienationem in non ſuppoſitum. non habet locum in forenſi uendente bona quæ habet in territorio. reſponſ. lxxxj. nume ro.11. 147
2 ſtatutum prohibens forenſes emere bona immobilia, exiſtentia in terri torio non intelligitur forenſis prohibitus uendere. reſpon. lxxxj. nu mero.12. 147
2 ſtatutum quod nullus poſsit emere bladum in platea, niſi pro uſu ſuo ſub certa pœna,locum non habet in eo qui a principio emit cauſa uſus ſui, & poſtea non utatur.reſpon.xcj.nu.3.& 4. 153
2 ſtatutum annullans donationem non procedit tacente donatore, & non quærelante donationem.reſpon.cxxxvj.nu.3. 179
2 ſtatutarius terminus cenſetur præfixus in modum præſcriptionis.reſpon. xlv.nume.1. 122
1 STATVLIBERO delatum legatum dominus repudiare non po teſt.de leg.j.l.legatum.nu.7. 113
2 STATVS mutatio in melius, ius antiquum auget. reſponſ. xxxj. nu mero.19. 116
1 STERILIS mulier eſt maledicta,infamis, & iniuriosa.ſolut. matr.l. dotis cauſa.nume.124. 44
2 STERQVILINIVM per quod putredo deſcendat in uicini ędes,an poſsit quis facere in proprio fundo in tract. de peſt.c.4.nu.68. 78.& 79. 84
2 STILVS contra ius gentium non admittitur.reſpon.cl.nu.5. 188
1 STIPENDIA militum & honoraria doctorum an capi poſsint in cauſam iudicati.de pig.l.obligatione.nu.43.
1 STIPVLATIO fingitur interueniſſe in contractu dotis in fauorem uxoris,ſed an in fauorem mariti.ſolut. matrimo. l. dotis cauſa. nume ro.40.& 41. 41
ſtipulatio ficta de qua in l.unica.§.accedit.C. de rei uxo.act.an tranſeat ad hæredes.ibi.nume.41.
1 ſtipulatio dotem reddi ſoluto matrimonio, an committatur per ſepara tionem tori. ſoluto matrimonio. numero. 26. in continuatione rubr. 35
ſtipulatio dotem reddi in omnem caſum dotis reſtituendæ an committa tur marito uergente ad inopiam. ſolut. matr. nume. 27. in continu. rubr. 35
1 ſtipulari an poſsit qui ſonum uerborum auribus percipit nutu uero ſen ſum de uerb.obl.l.j.nu.41. 257
1 ſtipulari poſſum rem meam mihi tradi, uel dari ſub conditione ſi mea eſſe deſierit.de acqui.poſſ.l ſi aliquam rem.nu.8. 212
1 ſtipulatio conditionalis & in diem purificata conditione ſtatim commit titur quo ad actionem & obligationem quanuis dies nondum uene rit.Intellige ut ibi de uerbor.obliga.l.ita ſtipulatus.nu.97. 286
1 ſtipulatio inſulam fieri continet diem tacitam intra quam fieri poſsit. de uerb.obl.l.ſi inſulam.nu.4. 275
1 ſtipulatio an probetur per teſtem deponentem quod uidit ſtipulari.de uer. obl.l.ſtipulatio.nume.43. 257
1 ſtipulatione principali uitiata uitiatur pœnalis.fallit,38.& ſeq.de uer.ob. l.ita ſtipulatus.nume.36. 283
1 ſtipulatio pœnalis adiecta ſtipulationibus prætorijs continentibus datio nem an factum diuidum uel indiuiduum, an ſolum comittatur con tra hæredem contrafacientem. latiſsi. de uerbor.obliga.l. iiij. §. Cato. nume.78. 268
1 ſtipulatio pœnalis in obligationibus dandi uno hærede non dante com mittitur contra omnes pro portionibus hæreditarijs &quare.& nu.72. de uerb.obl.§.Cato.nu.48. 266.& 267
1 ſtipulationis diffinitio,de uer.obl.in cont.rub.nu.1. 252
1 ſtipulatio an ualeat ſi exiſtentes in diuerſis locis audiant ſonum uerborum ſenſum uero non percipiant niſi per mediam perſonam. quod ſic. de uerb.obl.l.ſtipulatio.nu.54. 257
1 ſtipulatio pœnalis ratione doli uel culpæ commiſſæ in reſtituendo rem committitur inſolidum contra eum qui ex pluribus principaliter obli litis dolum uel culpam commiſit. limita dupliciter ut ibi.de uerb.obli. §.Cato.nu.38. 265
ſtipulatio pœnalis uel ad intereſſe,an committatur inſolidum contra quẽ libet ex obligatis ſi omnes dolo uel culpa cõtrafaciãt.ibid.nu.39. 265
1 ſtipulatio principalis de ſiſtendo, an euaneſcat promiſſore decedente ante quam declaret qua die uelit ſiſtere quando dies ſiſtendi fuit collata in promiſſoris arbitrium,& quid ſi ſubſtantia totius obligationis. de uer. obl.l.ita ſtipulatus.nu.2. 281
ſtipulatio pœnalis incipiens a præcedenti conditione negatiua non com mittitur niſi certum ſit id quod eſt in conditione poſitum non poſſe am plius dari uel fieri ibi.nu 3.Limitatur multimode.ibi.& ſeq.
1 ſtipulatio iure ciuili inſtituta fuit.de uer.ob.in continua. rub. nu.36. 254
ſtipulatio ad quid & propter quid fuerit introducta.quod propter neceſsi tatem & utilitatem.in quibus autem fuerit neceſſaria late traditur. ibi dem nume.37.
ſtipulatio ſi interuenerit in contractibus innominatis non erit locus pœ nitentiæ.ibi.nu.38.
ſtipulatio non eſt proprie contractus.ibi.nu.50. 255
ſtipulatio, an ſit nominatus uel innominatus contractus.quod nomina tus.ibi.nume.51.
ſtipulatio regulatur ſecundum naturam contractus, ſuper quo interpoui tur.Amplia etiam ſecundum naturam irregularem.ibi.nu.52.
ſtipulatio, an reguletur ſecundum naturam contractus ſuper quo interpo nitur in caſibus, in quibus contractus propter ſtipulationem redditur firmior ſi ſeruetur magis natura ſtipulationis quam ipſius contractus. ibi.nume.53.
ſtipulatio non regulatur ſecundum naturam contractus ſuper quo inter ponitur ubi agitur de diſcedendo ab ipſo contractu,quia tunc attendi tur natura ſtipulationis excludens diſceſſum.ibi.nu.54.
ſtipulatio appoſita ſuper eo quod non deuenit in contractu principali.ut ſuper uſuris uel pœna, non regulatur ſecundum naturam contractus ſed ipſius ſtipulationis natura attenditur.ibidem nu.55.
1 ſtipulatio ficta non eſt proprie ſtipulatio. de uerbo. obli. l. ſtipulatio. nu mero.9. 256
ſtipulatio an poſsit fingi per partes,& ſic an poſsit conueniri quod in con tractu inſit ſtipulatio.ibi.nume.10.
1 ſtipulatio pœnalis committitur inſolidum contra dominum, qui non ha buit pro parte ratum, quod habere promiſerat,intereſſe uero committi tur pro ea parte tantum pro qua non habuit ratum: & quæ ſit ratio di uerſitatis.de uerbo.obl.l.iiij.§.Cato.nu.55. 266
1 ſtipulatio cur potius a uerbis quam a conſenſu denominetur. de uer. obli. in continua.rubr.nume.14. 253
ſtipulatio cur non denominetur a facto ſicut ceteri contractus. ibidem nume.15.
1 ſtipulatio utiatur per actum intermedium. Limita quadrupliciter ut ibi. & nu.19.de uer.obl.l.j.§.qui præſens.nu.17. 295

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

stipulatio, an uitietur per cœnam uel prandium intermedium. ibidem. nume. 18.
stipulatio, an uitietur per modicum actum intermedium, qui non habet diuertere animum ab actu stipulandi. ibid. nu. 19.
stipulatio amplius non agi ad aliquod indiuiduum, an dicatur diuidua uel indiuidua, quod sit diuidua. Limita. nu. 89. & seq. de uer. obl. l. iiij. §. Cato. nu. 88. 269
stipulatio amplius non agi ad seruitutem iam constitutam & formatam est indiuidua. ibi. num. 89.
stipulatio amplius non agi ad seruitutem est indiuidua si fundus cui constituenda est seruitus non est communis cohæredum, sed in totum obuenit agenti. ibid. nu. 90.
1 stipulatio in diem incertam, an & quando non committitur ante diem, nec quo ad obligationem, nec quo ad actionem. de uer. obli. l. ita stipulatus. nu. 89. 286
stipulatio in diem certam aut incertam, an & quando non dicatur commissa ante diem nec quo ad obligationem, nec quo ad actionem. ibid. nume. 90.
1 stipulatio pœnalis si incipiat a præcedenti pacto nudo, super quo sit lis contestanda, an super pacto nudo, an super stipulatione pœnali. ibid. nu. 55. 284
1 stipulatio pœnalis non nouat præcedentem obligationem distingue tamen ut nu. 64. Limitatur & restringitur. xiiij. modis. nu. 57. & seq. usque ad pu. 62. de uer. obl. l. ita stipulatus. nu. 56. 284
1 stipulatio si contineat plura facta promissore unum non adimplente integra pœna efficaciter committitur. de uerborum obligationib. l. iiij. §. Cato. nu. 62. 267
stipulatio pœnalis si adijciatur stipulationi plurium factorum tunc respectu stipulationis illa plura facta habentur pro uno. ibidem. numero 63.
1 stipulatio an ualeat, si interrogatus, cum interuallo discesserit, & quid si illi abeunti, audienti & intelligenti responsum fuit. de uerb. oblig. l. j. §. qui præsens. nu. 6. 258
stipulatio an uitietur per longum interuallum non interueniente actu contrario, uel extraneo. ibid. nu. 7. 11. & seq. 259
1 stipulatio quibus uerbis concipiatur. de uerbo. oblig. in conti. rub. numero 8. 253
1 stipulatio concepta per ciphras, siue notas, aut literas, an ualeat. ibidem. nume. 9.
1 stipulatio uitiatur per absentiam in aliqua parte stipulationis. de uer. obl. l. j. §. qui præsens. nu. 1. 258
1 stipulatio an possit fieri de nocte absque luminaribus. de uerb. obli. l. stipulatio. nu. 50. 257
1 stipulatio non uitiatur per discessum, si discedens absque longo interuallo reuertatur. de uerborum obligationibus. l. j. §. qui præsens. numero 4. 258
1 stipulatio simplex et pura quantum ad obligationem & actionem statim committitur idem in ultimis uoluntatibus, & quibuscunque dispositionibus puris. de uerborum obligationibus. l. ita stipulatus. numero 69. 285
stipulatio de sistendo in iudicio, expirat lata sententia. ibidem. numero 16. 282
1 stipulatio insulam fieri non demonstrato loco nullius est momenti. de uerbo. obli. l. si insulam. nu. 1. 275
stipulatio domum uel insulam fieri, an ualeat non designata forma operis, id est altitudine & latitudine. ibi. nu. 2.
1 stipulatio in diem certam statim committitur quo ad obligationem & actionem. licet agenti ante diem obstet exceptio. de uerborum obligationibus. l. ita stipulatus. nu. 83.
Limita & declara multimode. 94. 286
1 stipulatio pœnalis non nouat præcedentem obligationem originatam ex causa onerosa secus si originata sit ex causa lucratiua de ueritate tamen. ibidem. & nume. 63. de uerborum obligationib. l. ita stipulatus. numero 61. 284
1 stipulatio fingitur in alijs quinque casibus hic traditis. de uerb. oblig. l. iti stulatio. nu. 24. 256
stipulatio ficta, an cadat in muto, & similibus qui non possunt stipulari. ibid. nu. 25.
stipulatio non potest confici nisi utroq; loquente, & sermonis efficaciam intelligente. ibid. nu. 1.
stipulationis uerba qualiter sint proferenda: quod interrogatio præcedere debet & responsio sequi, alias peruersio ordinis uitiat stipul. ibidem. nume. 26. 256
stipulatio inutilis facta cum eo qui intelligit ad motum labiorum uel cum muto, an ualeat in nim pacti nudi. de uerb. oblig. l. j. §. si quis ita. numero 35. 261
1 stipulatio pœnalis committitur insolidum contra procuratorem qui promiserat dominum ratum habiturum, domino pro parte ratum non habente. de uerb. obli. l. iiij. §. Cato. nu. 56. 266
stipulatio pœnalis in obligationibus dandi uel facti diuidui, de iure canonico nunquam committitur pro parte adimpleta. ibidem. numero 66. 267
stipulatio iter fieri quid differat a stipulatione per te non fieri quominus ire liceat, & quid contineat unaquæque earum stipulationum. ibidem. nu. 33. 264
1 stipulatio pœnalis uel ad interesse in contractibus bonæ fidei uno ex hæredibus contrafaciente facto indiuiduo committitur insolidum contra contrafacientem, & non contra alios. late de ueritate. ibidem. numero 34.
1 stipulatio & uerborum obligatio, an sint idem. de uerb. obli. in conti. nu. 6. 253
1 stipulatio an sit ualida, si præsens per epistolam præsentem interroget, & ipse per epistolam respondeat. communis quod non. de uer. obl. l. stipulatio. nu. 5. 256
stipulatio licet uerbis expressis fieri debeat res tamen promissa. stipulatio nem potest literis uel digito monstrari. ibi. nu. 6.
stipulatio ficta potest fieri etiam sine uocali expressione uerborũ. ibi. nume. 7.
1 stipulatio sub conditione negatiua committitur quam primum constat conditionem negatiuam fuisse purificatam eo quod contraria affirmatiua amplius non potest existere. declara ut ibi de uer. obli. l. in illa. nume. 6. & 7. 274
1 stipulatio an ualeat si interroganti promittis dare decem interrogatus respondeat promittuntur. de uerborum obligationib. l. j. §. si quis ita. nume. 4. 259
stipulatio, an ualeat si interrogatus de promittendo decem respõdeat interroganti tibi decem. ibi. nu. 5.
1 stipulatio pœnalis de non offendendo, recipit intellectum a iure, si indebite. de reuo. don. l. si. nu. 87. 320
1 stipulatio pœnalis in contractib. stricti iuris uno ex hæredibus contrafaciente facto indiuiduo cõmittitur contra omnes pro hæreditarijs portionibus. de uerb. obl. l. iiij. §. Cato. nu. 36. & 42. 265
1 stipulatio an sit genus. de uerb. obl. l. stipulatio. nu. 65. 257
1 stipulatio fundi in genere uitiatur propter incertitudinem. de ucrb. obli. ita stipulatus. nu. 29. 282
stipulatio hominis in genere ualet & cur diuersum a promissione fundi in genere. ibid. nume. 30.
stipulatio & legatum fundi in genere non ualet quamuis testator uel promissor habeant fundos in patrimonio, secus in legato & promissione domus, & cur diuersum. de ueritate tamen dicti. ibid. nu. 31.
1 stipulatio an finganturinterueniſſe propter contumaciam. de uerb. obl. l. stipulatio. nu. 23. 256
1 stipulatio usqueadeo regulatur secundum naturam contractus super quo interponitur ut etiam assumat ipsius contractus priuilegia. de priuile. credi. l. quæritum est. nu. 6. 234
1 stipulatio facta nutu non ualet. de uerborum obliga. l. j. §. si quis ita. nume ro. 12. 260
1 stipulatio non uitiatur per responsionem factam ex interuallo quando respondens non discesit nec ad extraneos actus deuentum est. de uerbo. obl. l. j. §. qui præsens. nu. 12. 259
1 stipulatio quæ ex diutina præstatione præsumitur, de qua in l. cum de in rem. supra de usur. dicitur præsumpta & non ficta: & quid refert cur potius dicatur præsumpta. de uerborum obligationib. l. stipulatio. numero 15. 256
1 stipulatio nondum inuenta quo remedio olim consulebatur uolenti agere ex pacto nudo, uel ex contractibus innominatis. de uerbo. obliga. in continua rub. nu. 39. 254
1 stipulatione interposita in instrumento super mutuo ciuili, an oriat actio ex stipulatu uel actio ex contractu mutui confessati. de uerb. oblig. l. j. §. si quis ita. nume. 36. 261
1 stipulatio unde dicatur & cur inuenta. de uerbo. obliga. in continua. rubr, nume. 12. & 13. 253
1 stipulationum materia uidetur inutilis cum ratione peccati euitandi pactum nudum producit actionem. soluitur ut ibi. de uerbor. obligat. in continua. rnbr. nume. 57. 255
1 stipulatio regulatur secundum naturam contractus super quo apponitur. si cert. pet. l. mutuum damus. nu. 4. 7
1 stipulationem interueniſſe lex non fingit pro dote impropria. de priuile. credi. l. ij. §. si sponsa. nume. 9. 235
1 stipulatio in diem adiecta limitandæ obligationis gratia statim committitur quantum ad obligationem & actionem licet eueniente die effectualiter euanescat. de uerborum obligatio. l. ita stipulatus. numero 94. 286
1 stipulatio ob delictum iam commissum an ualeat. de uerb. obliga. l. si plagii. nume. 5. 293
stipulatio ob homicidium faciendum de homine bannito: quem impune uigore statuti licet occidere. an ualeat. ibi. nu. 6.
1 stipulatio facta cum persona incerta non uitiatur per longum interuallum. de uerborum obligationibus. lege prima. §. qui præsens. numero 13. 259
1 stipulatus si quis fuerit a debitore pœnam si quod debeat intra mensem non soluere, an pœna sit commissa si debitor in termino sit liberatus per acceptilationem. de re iudicata. l. iiij. §. soluisse. nu 3. 224
1 stipulatio simplex & pura quæ ex sui ipsius natura recipit dilationem, non committitur statim, quando autem dicatur dilationem ex sui natura recipere ibi traditur. de uerborum obligationib. l. ita stipulatus. nume. 71. 285
1 stipulatio pœnalis incipiens a pacto nudo committitur per euentum cõditionis, & non propter moram. ibid. nu. 53. 284
1 stipulatio in diem adiectam multiplicandæ obligationis gratia statim cõmittitur quo ad obligationem & actionem, non solum pro primo anno, sed pro omnibus. ibid. nu. 91. 286

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

1 stipulatio pœnalis adiecta stipulationibus prætoriis continentibus dationem aut factum, an committatur insolidum contra hæredem contrafacientem, an pro hæredita. portione. de uerbo. obl. l. iiij. §. Cato. nume. 79. 268
1 stipulatio pœnalis in obligationibus dandi uno hærede non dante, an committatur contra alios quando datio non potest per alios explicari. ibi, nu. 51. & 73. 266. & 267
1 stipulatio an ualeat si interrogatus captet sibi terminum longum ad respondendum, & post respondeat in termino. de uerb. obl. l. j. §. præsens. nu. 9. 259
1 stipulatio, ob turpem causam, an sit ipso iure nulla, an ope exceptionis. de uer. obl. l. si plagij. nu. 1. 293
stipulatio ob turpem causam quare non ualeat. ibid. nu. 2.
stipulatio si maleficium fiat, an dicatur facta ob turpem causam. ibid.
1 stipulatio an ualeat si uerba interrogationis sint ambigua, & responsio clara. de uerb. oblig. l. j. §. si quis ita. nu. 7. 260
1 stipulatio iter fieri, an importet seruitutem, an uero merum factũ. de uer. obl. l. iiij. §. Cato. nu. 5. 262
1 stipulari an possit, qui uerba non intelligit, sensum tamen per motum labiorum percipit. de uerb. obl. l. j. nu. 40. 257
1 stipulatio an fingatur muto contrahente matrimonium. solu. mat. l. dotis causa. nu. 96. 43
1 stipulationes utrum tot in annua stipulatione sint, quot sunt anni. de lega. i. l. si ex toto. §. si ita legatum. nu. 15. 115
2 stipulator uel præses, aut alius quispiam cui doctores non possunt ex causa pestis operas præstare, an & quando possit alteri operas illas cedere. nu. 131. c. 1. de pest. 76
2 stipulator qui filijs & hæredibus suis feudum uel emphyteusim stipulatus est, potest pro arbitrio renunciare feudo & emphyteusi in præiudicium filiorum. resp. cxxxix. nu. 4. 181
1 STVDII fauore incertitudo quantitatis non uitiat legatum, uel promissionem. de uerb. oblig. l. ita stipulatus. nu. 22 282
1 SVBAVDITIO licita est ad perficiendam orationem imperfectã, Item ad euitandam iurium contrarietatem. Item ad euitandam falsam latinitatem. rub. ad Senatus. Treb. nu. 1. 154
subauditio quadruplex est. ibid. nu. 2.
2 subauditio permittitur ad tollendam contrarietatem & absurditatem. respon. clxx. nu. 14. 198
1 subauditio admittitur ut euitetur correctio legum, & repellitur subauditio per quam inducitur correctio. soluto matrimonio. l. si constante. nume. 58. 55
1 SVBDITI prohibiti uenari si prohibitioni acquieuerunt, longissimi temporis spatio decetero prohiberi poterunt a domino. de flumi. l. quo minus. nu. 133. 252
1 subditi igitur cauti sint ut proclamationibus dominorum contradicant. ibidem.
2 subditi (cessante necessitate) non coguntur fortunas potentum releuare. resp. lxxxvij. nu. 5. 151
2 subditi pro domino deponentes suspecti sunt, & quomodo procedat. uide nu. 4. resp. cliij. nu. 1. 190
2 subditi gaudent maiori securitate sub potentiori domino. resp. clxxix. nume. 10. & 11. 203
1 SVBGRVNDA & protecta, an sint diuersa. de dam. infec. in conti. rub. nu. 2. 189
2 SVBIRE iudicium rei uendicationis nemo compellitur. de cau. poss. & proprie. c. cum Ecclesia Sutrina. nu. 28. 61
1 SVBLATA omni exceptione opponenda contra instrumentum ex statuto non censetur sublata exceptio simulationis quinimo opponi poterit contra instrumentum simulatum cum non dici debeat instrumentum. de leg j. l. nemo potest. num. 66. 124
2 sublato primo gradu institutionis, testamentum assumit uires a secundo. resp cxc. nu. 9. 211
1 SVBMISSI fœtus dicuntur qui in locum mortuorum sunt in grege positi a qua intelligentia licet communi tandem receditur. ad Senatus. Treb. l. in fideicommissariam. num. 22. 173
2 SVBREPTIO uitiat ipso iure literas ad beneficia super quo uide limitationes. nu. 27. de rescript. c. eam te. nu. 26. 31
1 subreptio & obreptio uitiant ipso iure gratias ad beneficia, & quando literæ dicantur subreptitiæ. resp. ix. nu. 1. & 2. 107
2 SVBROGATVM an & quando naturam seruet eius in cuius locum subrogatur. nu. 227. & 228. in tract. de pest. c. 5. 93
1 subrogatus in ius defuncti prælati censetur etiam subrogatus in possessione. de acqui. poss. §. nihil commune. nu. 25. 205
1 SVBSTANTIA sua aliquem male uti quibus actibus probetur. solu. matri. l. si constante. nu. 38. 54
1 SVBSTITVTIO uulgaris pluribus separatim facta, non expirat aditione unius, idem si sit alternatiue facta, quod tamen limitatur. de uulg. & pup. substi. l. hæredes. nu. 199. 200. & 203. 68
Idem si facta sit per nomen distributiuum. nu. 202. quod limitatur. nume. 203. ibid.
1 substituo uerbum, quod sit commune de ueritate tamen. de uulga. substi. l. Centurio. num. 187. 87
2 substitutio facta de secundo genito domus Claromontis, intelligitur de secundo genito tempore mortis. resp. cxxxj. nu. 16. & 17. 174
2 substitutio repetita in codicillis debet intelligi cum aliquo effectu ne dispositio censeatur frustratoria. resp. cxxxij. nu. 176
2 subditus non debet illico parere mandato iniusto superioris: sed debet rescribere & expectare responsum & quid in intolerabiliter opprimente, de rescrip. c. si quando. nu. 10 & 15. 29
2 substitutus an possit esse is, qui non potest esse principalis. de iudi. c. decernimus. nu. 35. 53
2 In substitutione fideicommissaria, an bona hæredi donata comprehendantur. & uide nu. 13. resp. cxxxj. nu. 12. 173
In substitutione fideicommissaria peremptis gradibus præcedentibus hæreditas remanet pœnes grauatum cum onere restituendi substitutis in gradibus subsequentibus. ibid. nu. 5.
In substitutionibus conditionalibus & alternatiuis, sufficit alteram partem ueram esse. ibid. nu. 7.
2 substitutus instituto potior, legitimus est contradictor ad impediendam missionem in possessionem. respon. cxcvj. nu. 8. 215
2 substitutus ultimo substituto, an censeatur substitutus primo instituto. respon. cxxxj. nu. 1. 173
1 substitutus an possit succedere ex tacita uulgari pupillo defuncto uiuo patre de uulga. substit. l. j. nu. 167. 66
substitutus pupilliter uenitri an posthumo non nato succedere possit ex tacita uulgari. ibi. nu. 168.
substitutio uulgaris facta per taxatiuam, tunc, an contineat tacitam pupillarem. ibid. nu. 169.
substitutio uulgaris facta imparibus personis non continet pupillarem tacitam, quando coniunctim substitutio facta fuit, sed quid si separatim. ibi. nume. 170.
substitutio pupillaris an contineatur in uulgari expressa, quando pater uni impuberum substituit pupilliariter, & alteri uulgariter. ibidem. numero. 170.
1 substitutio post mortem filij, bona mea deueniant ad talem, an. 7. pubertatem sit pupillaris an uero omni tempore fideicommissaria remiss. de uulg. & pup. l. hæredes. nu. 41. 60
1 substitutio uulgaris expressa, an contineat tacitam pupillarem matre in medio existente. latissime: communis quod sic. sed contra matrem an habeat effectum. de uulgar. substit. l. centurio. nu. 33. 77
1 substitutus uulgariter pluribus non excluditur aditione unius, etiam in casibus, in quibus alias excluderetur, quando tacite potest apparere de uoluntate defuncti. de uulga. substit. l. hæredes. nu. 197. 68
1 substitutione facta de pauperibus, an legitimus hæres filij poterit legitimam & Trebellianicam deducere: communis quod non. de uul. substi. l. centurio. nu. 108. 82
1 substitutione pupillari, pluribus simpliciter facta, uerificatur conditione eueniente in persona unius, quando pupillus superstes non est ab inte stato successurus fratri prædefuncto. exemplifica ut ibidem de ueritate late. ad senatuscon. Trebel. l. hæres. §. cum ita. nu. 120. 183
substitutus pluribus pupillis simpliciter, admittitur uerificata conditione in persona unius. si in medio sit frater utrinque coniunctus, excludens fratrem germanum impuberem superstitem ab intestato. ibi. nume. ro. 121.
substitutus pupil. simpliciter, admittitur uerificata conditione in persona unius, si impubes superstes repudiat hæreditatem fratris prædefuncti. ibi. nume. 122.
substitutione pupil. pluribus simpliciter facta, uerificata conditione in persona unius statim admittitur substitutus, si sit testatoris filius, & impuberum frater. ad senatusconf. Trebellia. §. cum ita nu. 123. 183
substitutione pupillari pluribus simpliciter facta statim admittitur substitutus uerificata conditione in persona unius, si superstes pupillus sit relegatus, aut religionem ingressus. ibi. nu. 1[illegible].
substitutus, an admittatur uerificata conditione in persona unius pupilli, quando impuberes filij fuerunt instituti in rebus certis, & eisdem substitutus extraneus uniuersaliter institutus. ibidem. nu. 125.
substitutione pupil. facta pluribus, si contingat conditionem euenire in persona ultimi: quia primus mortuus est pubes: ultimus uero impubes an admittatur substitutus in portionem ultimi. communis quod sic. ibi. nume. 127.
substitutione pupilla. facta pluribus, si contingat præmortuum puberem cum liberis decessisse, excluditur substitutus postea ultimo decedente in pupillari ætate. ibi. nu. 128.
substitutione fideicommissaria pluribus simpliciter, seu indefinite facta, an purificata conditione in persona unius, sit illico locus substitutioni? quod sic. ibi. nu. 129. Fallit quando supereſt persona, quæ ex præsumpta mente testatoris excludat substituti: de ueritate tamen ibi. nu. 130. Quæ autem sint illæ personæ, quæ ex præsumpta mente testatoris excludunt substitutum. ibi. nu. 131. 184
substitutio quãdo dicat plurib. indefinite, & simpl[illegible]r fieri: quod tunc, qñ ter minus communis in oratione sine signo. & an substitutione indefinite facta plurib. debeat conditio in persona omnium uerificari. ibid. nume ro. 94. 181
substitutione uulgari facta pluribus indefinite non admittitur substitutus, nisi in persona omnium uerificetur substitutio: & de ueritate tamẽ & ratione latiss. nu. 96. limitat. nu. 97. & seq. ibid. nu. 95.
substitutio uulgaris an dicatur tantum unum finalem effectum respicere an plures. ibid. nu. 96.
substitutione fideicommissaria facta pluribus copul. collec. aut distributiue, an eueniente conditione in persona ultimi tantum an admittatur substitutus in portionem ultimi, quod sic. limita. numero. 146. ibidem. 145. 18

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

sed an eueniente conditione in persona utriusque admittatur substitutus ad portionem primi ex persona primi, uel ex persona secundi.ibidem. nume.147.

substitutio reciproca inter istitutos si præcesserit fideicommissariam eis factam,eueniente conditione in persona primi non admittitur substitutus propter reciprocam.ibid.nu.148.

substitutione reciproca præcedente fideicommissaria,si eueniat condi. in persona ultimi,an admittatur substitutus.ibid.nu.149. 185

1 substitutio facta in toto post mortem plurium,an censeatur facta ab ultimo. ad senatusc̃on. Trebellianum,l.hæredes. §. cum ita.nume. 26.176

Substitutio fideicommissaria,an censeatur facta ab ultimo quando testator substituit unica determinatione post mortem omnium vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum. ibid nu. 28. 177

Substitutione fideicommissaria facta post mortem plurium positorum in conditione an inter ipsos censeatur inductum tacitum fideicom. ibid. nume.29.

1 substitutio facta per hæc uerba, deinde proximiorem generis sui.intelligenda est de proximiore generis ipsius testatoris non hæredis,de leg.j. l.filiusfami.§.diui.nu.3. 127

1 substitutus an excludatur hærede grauato moriente relicto solo filio qñ grauatus quis fuerat restituere hæreditatem si fine filijs decesserit. ad senatusc. Treb.l.ex facto.§ si quis rogatus, nu.51. 167

1 subtilitas multiplex est ad senatusconsul. Trebell. in continuat.rubr.numero. 6. 154

1 substitutio fideicommiss. facta ab ultimo moriente an inducat tacitam reciprocam inter oneratos. latiſ.ad sena.Trebel.l.hæredes.§.cum ita,nume.16. & 18. 176

substitutus an excludatur, si monasterium sit incapax succesionis.ad senatusc.Trebel.l ex facto.§. quis rogatus, nu. 42. 167

substitutus excluditur extantib. pluribus masculis, qnando conditio fuit concepta in singulari,si fine filio decesserit, ibid.nu.53.

1 substitutio inutilis & inefficax an impediat ius accrescendi.conclu,impedire,de leg.3. l.re coniuncti.nu.131. 140

1 substitutus pupillaris agens, an habeat fundatam intentionem, quod pupillus præsumatur in pupillari etate mortuus. communis quod non.inferens ut per eum.ad senatusc̃on.Trebel. l. ex facto.§. si quis autem.numero. 11. 171

substitutus in tota hæreditate duobus institutis, & inuicem substitutis, censetur ex mente uocatus ad portionem ultimi in cuius sola persona extitit conditio.ad senatusc.Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.1. 176

substitutione hoc modo facta, si primus & secundus hæredes non erunt, &c.an requiratur conditionem in personam omnium uerificari: quod sic.latiſ.tamen de ueritate, ibi. 104.& 108. 182

1 substitutio facta uerbis directis, quæ nunquam potuit ualere ut directa trahitur ad fideicommissum.de ueritate. ibi.ad senatusc.Trebel.l.ex facto.nu.2. 163

1 substitutio personam,ius accrescendi uero portionem sequitur.de leg.3.l. re coniuncti.nu.93. 139

substitutus copulatim hoc modo, si neque Titius, neque Seius hæredes sint &c.non admittitur uno existente hærede, alio non.ad senatusc̃on. Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.103. 182

substitutio fideicõmissaria si pluribus copulatiue, collectiue,aut distributiue facta fuerit an conditio uerificari debeat in persona omnium, ut substitutus admittatur.distinguitur, ibid.nu.139. 184

1 substitutus pupillariter filio exhæredato quãuis sit honoratus, grauari tamen non potest & quare de leg.j. l. cum filiosa. nu.30. 117

1 substitutio uulgaris facta in usufructu alteri legato non expirat agnito legato.de leg.3.l.re coniuncti. nu. 65. 138

1 substitutione facta pluribus alternatiue eueniente conditione in persona unius,locus est substitutioni.ad senatusc. Treb. l.hæredes.§.cum ita.numero.87. 181

1 substitutus tacite potior est coniuncto, & eum excludit.de leg.3.l.re coniuncti.nu.126. 140

1 substitutus solum succedit in bonis patris per directam militarem.de uul. & pupil.l.centurio. nu. 28. 77

sed an tanquam testatoris immediatus : an vero filij quod ut hæres testatoris.ibidem.

1 substitutionis reciprocę & compendiosę differentia.de uulg.subst. l.centurio.nume. 61. 79

1 substitutio facta in unum casum,uel sub una conditione, cur non comprehendat casum oppositum,uel conditionem. de uulg, substit.l.hæredes. nume.94. 62

substitutio facta sub conditione uoluntaria, non extenditur etiam ad similem casum, ibidem.

substitutio compendiosa facta a pagano uerbis directis ualet etiam post pubertatem quando uerba substitutionis diriguntur in personam testatoris.uel simpliciter facta fuit substitutio, exemplifica ut ibi de uulga.substi.l.centurio.nu. 73. 80

substitutio,si filius meus in pupillari etate,& sine liberis decesserit Titius hæres esto, an sit compendiosa sub distinctione temporum facta, ita ut post pubertatem ualeat ut fideicommissaria.ibid. nu.94. 81

substitutio compendiosa facta a pagano uerbis obliquis,quod omni tempore sit fideicommissaria.nu.101.& nu.148.Amplia & restringe ut ibidem.nu.101.Sed an contineat uulgarem communis quòd non de ueritate tamen.81. & 85.

substitutio compendiosa facta uerbis directis cum distributiuo,quandocunque an post pubertatem trahatur ad fideicom missariam de uulgar. substi.l.centurio.nu.102. 81

substitutio quandocunque filius meus sine liberis decesserit uolo q̃ bona mea dentur, uel distribuantur pauperibus per executores meos an contineat pupillarem an uero sit semper fideicommissaria latissime tandem concludit omni tempore fideicommissariam esse. ibidem. nu.103.Limitatur nisi testator etiam disposuisset bona filij distribui inter pauperes quia nunc continetur etiam pupillaris num.106.limita etiam ut nume.107. 82

substitutio compendiosa facta impuberi his uerbis, si filius meus decesserit sine liberis, Titius hæres esto, an ualeat infra tempus pupillaris ætatis ut pupillaris,an uero sit omni tempore fideicommissaria latissime, communis quod intra tempus pup.ætatis ualeat ut pupillaris.ibidem. nume.89. 80

1 substituti uidentur filij in conditione positi, quos testator expresse grauauit & quare disputabilis est per multa de uulg.substi.l.Centurio. nume ro.166. 86

substitutione facta duplici conditione alternatiua,ut si hæres meus fine filijs uel filii filiorum sine filijs decesserint,substituo Caium,an fideicommissum uideatur iniunctum soli hæredi instituto, an uero etiam liberis in conditione positis.communis quod hæredi instituto solum. ibidem. nu.167. 83

1 substitutione hoc modo concepta,uolo,quod bona mea uendantur & pretium distribuatur inter pauperes per meos executores, an contineb̃itur pupillaris.de uulg.substi l.Centurio.nu.111. 32

1 substitutio uulgaris continens pupillarem uel pupillaris uulgarem,an dicatur duplex.de uulg.substit.l.hæredes.nu.21. 60

1 substitutio compendiosa mixta cum reciproca pluribus imparibus facta semper est fideicommissaria. ita limita omnes prædictas coniecturas. de uulg.substi.l.Centurio.nu.136. 84

1 substitutio pupillaris ad hoc ut effectum sortiatur, an sufficiat liberos tempore mortis esse in potestate testatoris etiam si tempore testamenti non essent in potestate.latiſſ.de uulgari substitutione.l.moribus.numero.25. 70

1 substitutio facta in unum casum non extenditur ad casum dissimilem : & in quibus considerari debet similitudo & dissimilitudo.de uulg.substi. l.hæredes.nu.93. 62

1 substitutio simpliciter facta per uerbum directum, & commune:ut filium instituo, & ei Sempronium substituo, & hæredem facio,an contineat directam & obliquam.de uulg.substi.l.Centurio.nu.172. 87

1 substitutus cur admittitur excluso patre,si filius institutus moriatur ante aditam hæreditatem.de uulga.substi.l.hæredes.nu.145. 85

substitutio uulgaris contenta in expressa pupillari, & econtra, uenit per interpretationem extensiuam & non declaratoriam.ibid nu.82. 80

1 substitutio compendiosa facta a pagano per uerba directa non ciuilia, ut capiat,moriatur,non expirat pubertate.de uulga.substi.l.Centurio.nume.71. 80

substitutio uulgaris partim expressa, & partim tacita, an in casu tacito excludat matrem cohæredem pupilli.de uulga.substi.l.hæredes.numero.176. 67

substitutus an præferatur fideicommissario, si institutus hæreditatem repudiet.ibid nu.160. 65

substitutio si filius sine liberis decesserit uolo bona mea dari, & distribui pauperibus,an sit fideicommissaria omni tempore si testator nullos dit exequutores.de uulg.substi.l.Centurio.nu.109. 82

1 substitutio uulgaris facta pluribus hoc modo,si neque Titius,neque Meuius hæredes erunt,&c.an expiret aditione unius.de uulg. substi.l.hæredes.nu.192. 67

substitutiones uulgaris & pupillaris contentæ in reciproca, & compendiosa dicuntur expresse uerbis generalibus, & tacite uerbis specialib. & singularibus.de uulg.substi.l.hæredes.nu.77. 61

substitutio pup.contenta in uulg.expressa,an dicatur tacita, an uero præsumpta.ibid.nu.33. 60

substitutione facta pluribus singulariter,siue separatim, statim uerificata conditione in persona unius locus est substitutioni.quod procedit etiã si extraneus fuerit pluribus filijs substitutus.ad Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.82. 181

substitutione facta pluribus particulariter, an uerificata conditione in persona unius,admittatur statim substitutus : quod sic. ibidem.nu.83.

substitutione uulgari particulariter facta pluribus sub conditione negatiua, si quis uestrum hæres non erit an statim uno non existente hærede ueniat substitutus.quod sic.ibi.nu.84.

substitutio, an in casu huius tex. inducatur inuicem inter filios per hæc uerba omnem hæreditatem ad Claudiam,&c.ibi.nu.15. 176

substitutio fideicom. expresse facta pluribus oneratis post eorum mortẽ, non continet tacitã reciprocam inter oneratos : quod procedit etiam si substitutio sit facta in toto.ibi.nu.14.

substitutio uulgaris pluribus distributiue facta, puta, si utrunque non sit hæres,expirat uno adeunte:requiritur.n.conditionem in personã omnium uerificari:limita tripliciter.nu.115.cum seq.nu.114.ibid. 182

substitutione pupill. pluribus simplieiter facta,an requiratur conditionẽ in personam omnium uerificari,quod sic, & quare ibi.nu.118. amplia. nu.119.limita nu.120.usque nu.126. 182. & 183

substitutus sub conditione,si sine liberis,excluditur grauato moriente cũ liberis.quamuis demum liberi moriãtur sine liberis. ad Senatusc. Treb. l.ex facto.§.si quis autem.nu.1. 170

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

substitutus excluditur grauato moriente cum liberis, quamuis modicum superuiuant ibid.nu.2.

substitutio cur uideatur facta inter filios per hæc uerba,filijs meis,uel uni eorum restituas.de quibus in tex.& de hac ratione decidendi ad tex.ad Senatusc̃on.Treb.l.hæredes.§.peto a te.nu.1. 185

substitutio quælibet habet duo extrema, scilicet extremum respiciens eos quibus substituitur, aliud respiciens eos qui substituuntur. ibidem.nume.2.

substitutio fideicom.facta pluribus oneratis collectiue post omnium amborum mortem,non continet tacitam reciprocam:quod procedit etiã si facta fuerit sub conditione si omnes, uel si ambo sine liberis decesserint.ad Senatusc̃on.Trub.l.hæredes.§.cum ita.nu 15. 176

substitutio quamuis facta fuerit post mortem omnium omnibus in tota hæreditate,& prohibita fuerit detractio Trebellianicę, adhuc non inducitur tacita reciproca.ibid.

substitutione pluribus copulatiue facta, puta si Titius hæres non erit. & Seius hæres non erit, an conditio debeat in persona omnium uerificari.communis quod sic.ad Senatusc.Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu. 100

Limita nisi copula sit posita non solum in extremo conditionali, sed etiam in extremo executiuo:quia tunc admittitur substitutus uerificata conditione in persona unius exemplifica ut ibid.nu.101. 182

substitutione hoc modo concepta si non erit hæres primus & secundus, an tunc conditio debeat uerificari in persona omnium? quod sic ad Senatusc.Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.109.fol.182. Quid si copula sit tantum posita in extremo dispositiuo,puta si testator duobus institutis dixerit,primo & secundo substituo Caium.ibid.nu.110.

substitutione uulgari pluribus collectiue facta requiritur substitutionem in persona omnium uerificari,ideo unus adeunte expirat uulgaris collectiue concepta.quod quomodo procedat.ib.nu.111. 182

substitutione uulgari pluribus copularim facta.i.ex una categorica,uel ex una hypothetica habente duas categoricas implicitas,an debeat conditio purificari in persona omnium.ibid.nu.102. 182

substitutio fideicommissaria si pluribus indefinite facta fuerit in usufructu & habitatione substitutus non admittitur uerificata tantum conditione in persona unius.ibid.num.135. 184

substitutio fideicom.si pluribus ut supra facta fuerit in tota hæreditate uel relicto,an uerificata conditione in persona unius admittatur substitutus.latissime.ibid.nu.136.

substitutio ita demum dicitur facta ab ultimo moriente si sit expresse dictum secus sit sit facta post mortem ultimi : quia tunc non censetur facta ab ultimo.ibid.num.23. 172

substitutio simpliciter facta post mortem plurium oneratorum non continet tacitam reciprocam inter oneratos. ibid.nu.24.

substituta neptis si in casu huius tex. fuisset substituta in hæreditaria portione ultimi non admitteretur ad partem ultimi. ad Senatusc.Trebel.l. hæredes.§.cum ita.nu.55. 178

substitutione pluribus alternatim facta,an uerificata conditione in persona unius,habeat locum substitutio ? quod sic:& idem in uulgari negatiue concepta communiter concluditur. de ueritate tamen latissime. Limita.nu.90. ad Senatusconsultum Trebellia.l.hæredes.§ cum ita. nume.88. 181

substitutio directa facta ab ultimo moriente, an inducat tacitam reciprocam inter illos quibus fit substitutio. ibid.20. 177

substitutum excludere ex præsumpta mente testatoris illa tantum persona dicitur, quæ est de liberis : intelligas de liberis institutis cum aliis : alias secus ibid.nu.132. 184

1 substitutione ultima facta his uerbis, deinde substituit proximiorem generis sui, an intelligatur substitutus proximior de genere testatoris, an hæredis,an uero præcedentis substituti.ad Trebellia.l.ex facto.nume.6. 164

1 substitutionis factæ per uerbum commune, & directum, quod potest stare dispositiue & demonstratiue,quis sit sensus:puta,si filius meus sine liberis decesserit ei substituo Titium infrascriptum hæredem meum:qui postea reperitur scriptus hæres.de uulgari substitutione.l.Centurio.nume.173. 87

Quid si Titius non fuerit postea scriptus hæres.ibidem.nu, 174

Quid si omittatur uerbum,infrascriptum,& uerbum meum,ut quia dicatur, si filius meus decesserit sine liberis, substituo Titium hæredem. ibidem.

substitutio compendiosa facta per diuersa uerba in persona diuersorum qualis censeatur.Distinguuntur quatuor casus.ibid.nu. 175

Primus, quando unus substitutus est per uerba directa ciuilia, alius p uerba communia:colliguntur quinque conclusiones. ibidem.

Secundus casus,quando unus substituitur per uerbum directum ciuile, alius per uerbum commune substituitur, alius per uerbum obliquum colligitur unica.ibid nu.176.fol. 87

Tertius quando unus per uerbum commune substituitur,alius per obliquum,colliguntur per tres conclusiones.ibid.nu. 177

Quartus, quando unus substituitur per uerbum commune, & alij uocantur per uerbum lego.Distinguitur.de uulgari substi.l.Centurio.nume.178. 87

substitutio directa, an facilius transeat in aliam directam, quam in fideicommissariam.ibi.nu.31. 77

substitutio, si filius meus in pupillari ætate decesserit. Titius mihi hæres esto,est pupillaris,reiecta dictione,mihi, & quæ ratio.de uulg.& pup.l. hæredes.nu.33. 60

substitutione ita concepta,instituo Titium hęredem,& si filius meus Sempronius exhæredatus in pupillari ætate decesserit, mihi substituo Caium:dictio mihi operatur hanc substitutionem esse fideicommissariã. ibid.nu.34.

substitutio. Titius sit hæres meus,si filius in pupillari ætate decesserit, nõ est fideicommissaria.ibi.nu.35.

substitutio hæc,si filius in pupillari ætate decesserit, Titius sit mihi hæres in fundo Semproniano:an sit pupillaris an fideicommissaria. ibid. nume 36.

substitutio,si filius moriatur in pupillari ætate, uel alias quandocunque, bona mea uendantur, & distribuantur inter pauperes per meos commissarios,an sit pupillaris remissiue.ibi.nu.38.

substitutio facta per uerbum obliquum,hoc modo si filius in pupillari ætate decesserit bona mea restituantur Titio, an sit directa, an fideicommissaria.ibid.nu.39.

substitutus ueniens de iure ciuili præfertur instituto uenienti de iure prætorio,conualidante institutionem post mortem testatoris,& quare. de uulg.substi.l.hæredes.nu.212.& 213. 68

substitutus excluditur ab instituto,si filius præteritus approbet testamentum in uita testatoris.ibid.nu. 214

Item si approbet illud anteq̃ substitutus adiret ex substitutione. 215

substitutus an præferatur instituto grauato restituere hæreditatem ipsi filio præterito ibi.nu.216.

substitutus excluditur,quando ille, qui potest uenire de iure ciuili, uenit per bonorum possessionem secundum tabulas ibi.nu.217.

substitutus excluditur, quãdo institutus repudiat bonorum possessionem secundum tabulas,& uenit de iure ciuili:idem si econtra. ibid. nu.218. & 219.Limitatur.220.

substitutio uulgaris tacita expirat per emancipationem filij instituti, sicut expirat expressa pupillaris:de ueritate ibi.de uulga.substi. l.hæredes. nu.222.Limitatur dupliciter.224.ibid.

substitutio uulgaris tacita contenta in expressa pupillari facta cum limitatione certi temporis, an expiret adueniente pubertate. ibidem. nume. 225.

substitutio uulgaris tacita contenta in pupillari expressa, facta sine temporis præfinitione.non expirat pubertate.nu.226.

1 substitutio facta istis uerbis, si hæres erit,an contineat uulgarem tacitè, uel expresse.de uulg.substi.l.moribus.nu.41. 71

substitutio copulatiue concepta sub his duabus conditionibus si hæres erit, & in pupillari ætate decesserit, an requirat concursum copulatorum. ibidem.

substitutio pupillaris,an sit ualida.de uulg.substi.l.morib.nu.27. 70

substitutio pupillaris facta filio legitimato, cuius legitimatio nulla erat, an conualidetur, si legitimatio confirmetur post mortem patris. ibid. nu.27.

substitutio pupillaris ad hoc ut ualeat,an necesse sit, quod pater prius sibi faciat testamentum:& quid si patris testamẽtum sit minus solemne, an tunc ualeat pupillaris substitutio,nu.28.

1 substitutus sub conditione,si institutus efficiatur presbyter, an etiam intelligatur substitutus,si institutus decedat sine liberis. de uulg.substi.l. hæredes.nu.97. 62

1 substitutio uulgaris, an contineatur in reciproca facta uni impuberi instituto,& alteri exhæredato.de uulg.substi.l.Lucius.nu.32. 97

1 substituti dicuntur in secundo gradu.de uulg.substitutio.l.hæredes.nume ro.16. 60

substitutio,si institutus hæres non erit,restituat hæreditatem Titio,an dicatur uulgaris, an fideicommiss.de uulga.substitutio.l.hæredes.numero.111. 62

substitutus excluditur, si institutio incipit habere uires in uita testatoris. ibid.nume.209. 68

substitutionem uulgarem impedire transmissionem beneficio iuris delibe randi,pluribus rationibus ostenditur.ibid.nu.139. 64

substitutio uulgaris fieri non potest, nisi præcedat institutio expressa, uel tacita.de uulg.substi.l.hæredes.nu.100. 62

substitutio uulgaris respectu instituti fit uerbis negatiuis, & respectu substituti affirmatiuis.ibid.nu.101.& 102.

substitutio pupillaris si in pupillari ætate decesserit, qualiter intelligatur uerbis negatiuis . ibidem.

substitutio facta hoc modo,si filius in pupillari ætate decesserit,mihi substituo Titiũ,an sit pupillaris,reiecta dictione,mihi,si pater sciebat pupillum hñe bona propria,de uulg.& pup.l.hæredes.nu.42. 60

substitutio uulgaris ita concepta,filius hæres esto:& si hæres non erit, Titius ei hæres esto,an ualeat.ibid.

substitutio,si filius in pupillari ætate decesserit,Titius sit sibi,& mihi hæres.qualis dicatur,& quid si alternatiue,sibi,uel mihi. ibid.

substitutio exemplaris pp cessantẽ furorẽ semel extincta, an supuenienti furore recõualescat?cõis q̃ sic.de uulg.substi.l.ex facto.n.101.& 102.94

1 substitutio in qua fit mentio pupillaris ætatis conditionaliter non demonstratiue,ut si impubes decesserit substituo Caium, an sit compendiosa, an sola pupillaris.de uulg.substi.l.Centurio. nu.145. 85

substitutio compendiosa obtinet uulgarem substitutionem.ibid. nu. 146.

1 substitutus pupillariter, an in foro conscientiæ teneatur restituere matri legitimam.de uulg.substi.l.moribus.num.45. 72

substitutio pupillaris tacita comprehensa in expressa, uulgari, an excludat matrem pupilli,& an excludat patrem eiusdem pupilli.ibid. nume ro.46. & 47.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

substitutio pupillaris tacita an excludat auiam: & an fratrem pupilli. ibi. nu.48.& 49.
1 substitutione his uerbis facta:uolo totam & integram hæreditatem ad Titium peruenire:colligitur mens testatoris fuisse pupilliariter substituere:uerum nisi testator dixisset,uolo omnia bona mea mobilia ad Titiú peruenire:quia hæc non continet pupillarem,& quare.de uulg.substi.l. Centurio.nu.135.& 136. 84
substitutio in re certa facta per uerbum commune, nunquam trahitur ad directam.ibidem.nu.136. 83
substitutio respiciens plures personas ita interpretatur,ut sit uniformis omnibus personis.ibi.num.117. 83
substitutus per pupillarem succedit pupillo in omnibus bonis undecunq; quæsitis.de uulgari substitutione.l.moribus.nume.43.Limitatur dupliciter. 72
substitutus uulgaris suo hæredi,qui se ab hæreditate abstinuit,an admittatur intra triennium datum suo hæredi ad reuocandum abstinentiam. & numero.128.ad finem. de uulgari substitutione. l.hæredes. numero.126. 63
substitutio uulgaris contenta in pupillari facta in longius tempus non expirat adueniente pubertate. de uulgari substitutione.l.hæredes. numero.227. 68
substitutio pupillaris usque a principio inutilis, puta quia facta maiori extraneo,uel emancipato,an contineat tacitam uulgarem,uel an sustineri possit ut ualeat in uim fideicommissariæ.ibid.nu.228. 59
substitutio an proprie sit instutio:latissime.de uulga.& pupil.l.hæredes. nume.2. 58
substitutio est terminus equiuocus ideo generaliter diffiniri non potest.de uulg.& pup.substi.nu.6.in continua.rub. 94
1 substitutus ab auo,an præferatur substituto a matre,& an auus maternus possit substituere nepoti furioso.de uulga.substitutio.l.ex facto. numero.100. 67
substitutio inualida,an excludat ius accrescendi. de uulg.substi.l.hæredes. nu.183. 67
substitutio uulgaris extinguitur aditione hæreditatis facta ab instit.ibi.nume.184.Ampliatur.185.Limitatur.186. 82
1 substitutio hoc modo facta:uolo quod bona mea uendantur,& pretium distribuatur inter pauperes, quorú electio fiat per meos fideicõmissarios est omni tempore fideicommissaria.Limita ut ibi.de uulg.substi.l.Centurio.nu.103. 57
substitutionis diffinitio de cuius ueritate late traduntur & alie. num.7.de uulg.& pup.substi.nu.2.in conti.rub. 58
substitutio præsertim uulgaris,facit secundum & tertium gradum:quid autem.de pup.de uulg.& pup.l.hæredes.nu.10. 59
substitutio tacita est triplex probata,præsumpta,& dubia. ibidem. numero.109. 62
substitutionum genera sunt quinque,& de ueritate huius diuisionis.de uulga.& pup.substi.nu.8.in conti.rub. 58
substitutus non admittitur,quamdiu institutus adire potest:ex quo infertur plura.119.& seq.de uulg.substi.l.hæredes.nu.118.fol. 63
Limitatur.nu.149.cum seq.ibid. 65
1 substitutus pupilliariter,an admittatur per expressam pupillarem patre & pupillo simul morientibus:an uero per tacitam uulgarem distinguũtur tres casus.de uulg.substi.l.hæredes.nu.174. 67
substitutio uulgaris facta in usufructu,an expiret agnitione usufructuarij. ibid.nu.186. 67
substitutio uulgaris facta pluribus,an unius aditione expiret in totum.latissime.ibid.nu.187. 67
substitutio uulgaris facta pluribus, copulaciue, an expiret aditione unius. ibid.nu.188.& 189. 67
substitutus uulgaris non admittitur instituto existente apud hostes,quandiu spes est eum reuerti posse.de uulgari substitutione.l.hæredes.numero.120. 63
substituto agente contra tertium,potest tertius allegare, quod nõ constat institutum nolle adire.ibi.nu.121. 63
substituto an sit locus,si institutus repudiauerit de iure ciuili, & possit uenire iure prætorio & contra.ibid.nu.122. 63
substitutus directo potest propria autoritate apprehendere possessionem bonorum hæreditariorum,fideicommissarius non,alius incidit in l.non dubium.C.de lega.& alias penas. de uulgari substitutione.l.Centurio. nume.52. 78
substitutus directo si expulerit per uim hæredem primi inuestiti occupantem bona hæreditaria,an incidat in pœnam.l.si quis in tantam.C.unde ui.ibidem. 78
substitutus per directam militarem, quos fructus consequatur, an repertos in hæreditate tempore mortis filij instituti,an uero tempore mortis testatoris.latissime disputatur. conclusio traditur. numero.41.ibidem. 79
substitutio uulgaris facta pluribus per relatiuũ,an expiret aditione unius. de uulg.substi.l.hæredes.nu.195. 67
1 substituo uerbũ licet cõmune sit, commune tamen esse definit, si uerbum directum ei adijciatur. de uulgari substitutione. l.Centurio. numero 5. 75
substitutio facta a milite per uerbum commune, substituo an ualeat post pubertatem,ut directa militaris, an uero ut fideicommissaria.ibid. numero.6. 75
substitutio compẽdiosa facta in re certa per uerba directa non ciuilia,o mutatur in fideicommissariam.ibi.nu.96. 61
substitutio compendiosa facta filio impuberi per uerbum directum, & cõmune,an contineat solam directam aut obliquam, an uero utranque simul, quod utranque: ibi latissime qualiter procedat, amplia. numero.170.& 171. 82
substitutione facta per uerbum directum & commune est in electione substituti ex qua uelit succedere,an ex directa an fideicommissaria substitutione.ibi.uersi. secundo potest intelligi.ibi.nu.170. 82
substitutione facta adiecta clausula, uulgariter pupilliariter, & p fideicõmissum eligit substitutus ex qua substitutione uelit uenire. ibi.nu. 171 82
substitutio hoc modo concepta, substituo Titium filio meo pupillo, an sit pupillaris.de uulg.substi.l.moribus.nu.38. 71 82
substitutio si in pupillari ætate sine liberis decesserit,an pupillaris, an cõpendiosa.ibid.nu.39. 82
substitutio hæc,si in pupillari ætate decesserit,an sit compendiosa.ibi. numero.40. 82
1 substitutione reciproca facta, ita omnes filios meos, &c. ueniunt filiæ in certis rebus instituté omnibus masculis repudiantibus,uel in pupillari ætate morientibus,& ecõtra omnibus fœminis cessantibus masculi uenient,& quare.de uulg.substi.l.Lucius.nu.39. 97 82
substitutione reciproca ita concepta,omnes filios meos inuicem substituo an censeantur filiæ substitutę, quæ tantum in rebus certis institutę fuerunt,masculis uniuersalibus hæredibus scriptis.q̃ non. Limita tripliciter.37.& seq.nu.36.ibid. 82
1 substitutus, an mortuo instituto admittatur excluso hærede instituti prætendente ius deliberandi ad se transmissum.de uulg.substi.l hæredes.nume.129 63
2 substitutio uulgaris facta pluribus simpliciter siue indefinite expirat aditione unius.de uulg substi.l.hæredes.nu.190. 67
1 substitutiones in reciproca comprehensæ,an dicantur expressę uel tacitę. de uulg.substi.l.Lucius.nu.21. 96
2 substitutio compendiosa continet uulgarem,a qua testamentum uires assumere potest.resp.cxxi.nu.6. 166
2 substitutio de proximiore seu propinquiore de genere facta, excludit proximiores per lineam fœmininam, qui patris & non matris familiam sequuntur,nec fœminæ hoc casu comprehenduntur multominus filij.respon.cxxxiij.nu.1.& 2. 178
2 substitutio facta in augmentum non debet operari diminutionem nec ecõtra.uide nu.10.resp.cxxxij.nu.9.& 10. 176
substitutio facta in fauorem alicuius non debet in odium retorqueri. ibid. nume.8. 176
2 substitutio de proximiore de genere facta omnes patruelles proximiores admittit,qui si coniunctim uocentur concursu equas sortientur partes. resp.cxxxiij.nu.2. 178
1 substitutionis conditione deficiente, deficit substitutio & econtra.uide nume.4.resp.cxxxi.nu.2. 173
2 an substitutio Ioannis facta de secundo genito domus de Claramonte habili ad succedendum reddatur caduca. quia secundo genitus est ecclesiasticus.resp.cxxxi.nu.14. 174
2 an substitutio facta secundo nato, eo non nato euanescat:& ibi uide declarationem ad decisionem Oldr.ibid.num.6. 174
2 substitutio facta sub duabus constitutionibus in utraque conditione sit uerificanda.resp.cxxxij.nu.15. 176
2 an substitutio codicillaris fideicommissaria facta de Signoria de Senasio intelligatur facta ultimo morienti & in parte sua tantum.respõ.cxxxij. nume.23. 177
2 an substitucio ita concepta, si do.Baldessar plus uixerit quam do.Ioannes neque Thomas,in persona utriusque conditionem euenire.resp.cxxxij. nu.1. 175
2 an substitutioni uniuersali factæ in testamento, derogetur per specialem factam in codicillis.resp.cxxxij.nu.13. 176
1 SVBTILITATES iuris & exquisitæ uerborum differentiæ, non sunt notæ testatoris,nec notariis ut plurimũ iuris ignaris.de uulg.substi.l.Centurio.nu.131. 84
2 SVCCESSIO non datur in spiritualibus.in rubrica de iudic.numero.86. 39
1 successor in beneficio tenetur ad æs alienum causa infirmitatis prædecessoris contractum: ad impensas funeris. de pigu.l.obligatione. numero.46. 29
Idem in ære alieno conflato pro necessitatibus seruitorum.ibid. 29
1 successorum appellatione non uenit singularis successor. infertur ut ibi. de priui.cred.l.dabimus.§.si quis cum tutor.nu.2. 235
1 successor singularis rei,pro qua debentur decimæ,& oblationes conueniri poterit pro illis:uerum secundum Rot. si fuerunt aliquando ab autore petitę:de ueritate tamen ibi.ad Senatusconsul.Trebel.l.i.§.si hæres.nume.56. 160
successor bonorum Ecclesiæ non tenetur ad pensionem constitutam super beneficio: secus in successore bebeficij qui tenetur. ibidem. numero.6. 160
2 successor in beneficialibus non consequitur iura prædecessorum, nisi litecepta.resp.iij.nu.1.& 2. 105
2 successor recte appellatur qui per remotionem alterius ad beneficium uacans regreditur.resp.xxij.num.2. 112
2 successor tertius,an præsumatur habere scientiam uiolentiæ.de resti. spolia.c.fæpe.nu.43. 68
2 successor in patrimonialibus differt a successore in beneficialibus in pluribus & ibi uide.resp.xxij.nu.1. 112
2 successor potest uti defensionibus autoris sui contra quẽ habet regressum de euictione.resp.iij.nu.10. 105
2 successoris appellatione in dubio uenit uniuersalis hæres non particularis.resp.clxxxiij.nu.17. 207
1 SVLPHVRARII, pelliparij, & alij exercentes artem fetentem ex qua immittuntur mali odores in domum uicini, prohiberi possunt, ne ibi talem artem exerceant.l.j. ff. sol.matri.nu.128. 44
1 SVMMARIAM cognitionem requirentia, an possint expediri etiã iudice non sedente pro tribunali.de dam. infec.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.103. 194
1 SVPELLECTILIS appellatione an ueniat uestis, item an culcitre.de legatis.i.l.si quis in fundi vocabulo.nu.14. 106
2 SVPERIORIS licentia si negetur inferiori iusta ex causa etiam petenti quid agere debet ipse inferior, ne impediatur ei recessus licitus, nu.139.Et an semper requiritur quod petatur licentia & obtineatur, in trac de pest.c.j.nu.140. 77
2 superioris uel alterius consensus ad aliquem actum necessarius, an ex necessitatis causa possit omitti.nu. 142. ibid.
1 SVPERVIVENTIAM asserenti, incumbit onus probandi grauatum cum liberis superuiuentibus decessisse:de ueritate ibi.uera resolutio traditur distin.federe.nu.9.ad senatusconsl.Trebel. l. ex facto.§.si quis autem.nu.6. 170
1 SVPPLEMENTVM accipere naturam principalis,cui annectitur,quomodo procedat.ad leg.Fal.l.in quartam.nu.115. 150
1 SVPPLETIO quęuis, dummodo probabilis, admittitur ad euitandam contrarietatem & absurditatem.si cert. petat. §. mutui datio.numero.6. 19
2 SVPPLICANS debet probare omnes qualitates expressas in precibus veras fuisse tempore supplicationis. respon.clxxvij.nu.4. 202
2 supplicando plura, quorum aliqua sunt secundum ius aliqua contra ius, & superior subsignet, fiat ut petitur, solum intelligitur concessisse ea quæ sunt secundum ius.de rescrip.in rub.nu.18. 21
1 SVRDVS solum omnino non audiens cui equiparetur. de ver.ob.l.stipulatio.nu.74. 258
1 surdus stipulari non potest nisi sit surdaster: & quis dicatur surdaster, de uerb.obl.l.stipulatio.nu.39. 257
1 surripere & eripere differunt: primum ad furtum, secundum ad rapinam refertur ad statuta.de acquirenda possessione.l. rem quæ nobis. numero.5. 209
2 SVSPENSVS donec satisfecerit, an sola satisfactione liberetur.de iudi.c.j.nu.25. 43
2 SVSPICIO in rescriptis quos effectus operatur,de rescri. e.ad aures. nu.34. 34
suspicio falsi pro ueritate habetur, nisi a suspecto contrarium probetur. ibidem.nume.35. 34
2 suspicio quæ oritur ex fuga per subsequentem & spontaneam comparitionem purgatur.respon.clxxj.nu.4. 198
1 suspicio quid:& quæ suspicio temeraria:& que uerisimilis: & quæ violenta dicatur,de iureiur.l.admonendi.nu.89. 29
suspicio quid distet a præsumptione.ibi.nu.90. 29
2 SVVS, in iure quinque modis accipitur.respon.cxxx.nume.3. 171
1 suorum hæredum appellatione ij tantum ueniunt qui a lege ciuili inter suos hæredes connumerantur. respon.cxxx.nu.8. 172
suorum successorum appellatione non tantum descendentes,agnati,transuersales:sed etiam cognati comprehenduntur. ibi. nu.6. 172

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

¶DE LITERA T.

1 TACENS non habetur pro consentiente, ubi requiritur expressus consensus.de uerbo.obliga,l. stipulatio. nu.18. 256
1 tacens in iudicio, an habeatur pro consentiente.de iureiuran.l.admonendi.nu.44. 18
2 tacens in fauorabilibus habetur pro consentiente.respõ. clxxxj.nume. 13. 205
2 tacens ueritatem puniendus est.quando propalare tenebatur.de rescri. c. ad aures.nu.46.fol.34.Et quid de parte. nu. 47.
2 taceris ubi agitur de præiudicio illius, an habeatur pro consentiente. de consti.c.cum M.Ferra. nu. 124. 15
2 tacere plus quam expediat in priuato,est peccatum ueniale,in prælato autem mortale.de rescrip.c.ad aures. nu. 48. 34
1 TACITA conditio subintellecta ex natura negotij,non facit actum cõditionalem.de legatis,j.l.hæc verba.nu.9. 104
1 tacita reciproca ita demum inducitur per fideicommissum factum ab ultimo,si fuerit facta super tota hæreditate, uel toto relicto.ad senatusc. Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.16.& 19. 176
1 tacite honoratus licet non expresse.grauari potest.ad senatus. Treb. l.j.§. hoc autem.nu. 3. 156
1 tacitum non habetur pro expresso,ubi pro forma requiritur expresio alicuius rei.de verb.obl.l.stipulatio.nu.60. 257
1 tacitum dicitur, & non expressum, quod a consequenti uel antecedenti colligitur.ad leg.Fal.l.in quartam.nu. 13. 147
1 taciti & expressi equiparatio,& an & quando procedat. de verb.obli.l.si plagij.nu.4. 293
1 taciturnitas & patientia in iudicijs habet uim taciti consensus: intellige ut ibi.de ver.obli.l.stipulatio.nu.21. 256

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

1 TACITVRNITAS & patientia in iudicijs habet uim taciti consensus,intellige ut ibi.de uer.oblig.l.stipulatio.num.21. 256
taciturnitas siue simplex patientia in iudicio, an habeat uim stipulationis.nu.16.con.q̃ non.nu 18. Amplia quadrupliciter.nu.19. limita etiã quatuor modis.nu.20.ibid.
2 taciturnitas transactionis,iuramenti, sententiæ, uel consuetudinis uitiat rescriptum.respon.clxxx.nu.26.27.30.&31. 206
2 taciturnitas uoluntatis curæ uel residentiæ, an uitiet gratiam motu proprio concessam.de rescrip.c ad aures.nu.31. 34
2 taciturnitas rei iudicatæ,& transactionis uitiat rescriptum.de rescrip.c.sicut Romana.nu.78. 24
2 TALEAS soluere dicitur,qui pro ipsis remittit,quod sibi debetur. respon.clxxxiij.nu.12. 207
2 TANTVM taxatiua dictio,ponitur respectu eorum, quibus annectitur: cætera uero negat.de causa possessionis, & proprie.c.cum Ecclesia.nu.10. 60
1 TAXATIVA includit omnia quibus annectitur, cætera uero excludit.si cer.pet.§.mutui datio.nu.7. 10
taxatiuam tantum subaudire possumus, ad euitandam contrarietatem & absurditatem.ibi.nu.6.
1 taxatiua nunquam excludit casus quibus exclusis resultaret absonus intellectus.de re iud.l.qui pro tribunali.nu.10. 218
2 TEMERE appellantes de iure sunt mulctandi.resp.clxiij.nu.1. 194
2 TEMPORALIA sunt debita prælatis ob causam.resp,xxvj.numero 19. 114
2 TEMPVS depositionis non tempus celebrati cõtractus inspicitur ad cognoscendam habilitatem testis.de rescrip.c.eam te.nu.25. 31
2 tempus quo dubitatur an uigeat pestis,accedere debet tempori pestifero. nume.232.Et quid de tempore quo dubitatur de bello an accedere debeat tempori belli.in tract.de pest.c.j.nu.134. 77
2 tempus legitimum dicitur tempus quadraginta annorum.nume.103.ibidem. 76
2 temporis cursus cuius hominis memoria non reperitur,non solum sufficit ad inducendam consuetudinem,sed etiam uim habet constituti. respõ. xxvj.nu.40.&41. 114
2 Tempus acceptationis datis loco legitimę, subrogatur loco tẽporis mortis paternæ.respon.lxxxiiij.nu.4. 150
1 tempus decem dierum datum ad appellandum, an possit consensu partiũ alterari,de re iudicata.l.qui pro tribunali.nu.20. 218
1 tempus an sit de substantia obligationis. de uerb.obl.l. ita stipulatus , nume.13. 281
tempus solutionis quod miserationis gratia conceditur debitori pure obligato quantum sit.ibi.nu.74. 285
tempus an dicatur adiectum obligationi, an uero exactioni quid referat scire:traduntur plures utilitates,ibi.nu.76.
tempus adiectum obligationi excludit exceptionẽ compensationis: tempus uero adiectum exactioni nequaquam.ibi.nu.77.
tempus respiciens obligationem impedit actionis exercitium:tempus uero datum miserationis gratia non impedit actionem intentari: ibi de ueritate.78.
1 temporis breuitas facit præsumere actum quod pecunia soluatur creditori cui incontinenti reperitur numerata.de priuil.credi.l.si uentri.§.eorum ratio.nu.3. 237
1 tempus a lege datum iudicatis si fuerit auctum a iudice cur non diminuatur per legem.de re iudicata.l.iij.§.si quis condemnatus nu.1. 227
tempus quadrimestre datum iudicatis incipit currere a die latæ sententiæ, ex qua nascitur actio iudicati. inferantur plura. ibidem. numero.2.
tempus quadrimestre currit a die primæ latæ sententiæ quãdo deserta fuit appellatio. ibid.nu.4.
tempus quadrimestre datum iudicatis si fuerit a iudice coarctatum suppletur a lege, intelligetur ut ibi.nu.5.
2 TENOR privilegij est ante omnia considerandus: nam ex eo privilegium legem accipit.respon.clxxiiij.nume.4.folio.200.& respon.clxxx. nume.3. 204
1 TERMINVS statutus a consensu partium iurisdictioni uel instantiæ an habeat uim peremptorij ad probandum:& multa de hoc termino statuto iurisdictioni seu instantiæ,& eius effectu. de iureiur.admonendi.nu.73. 19
Terminum præfixum esse iurisdictioni uel instantiæ an differant, & quid a termino præfixo iudici.ibi.nu.74. 20
terminus quando dicatur præfixus iudici.ibi.nu.75.
terminum fuisse præfixum iurisdictioni instantiæ,seu iudici præfixum parti quid referat ibi tradunturutilitates.ibid.nu.76.
terminus si statutus fuerit actori ad probandum:elapso termino iudex possit rem diffinitiue absoluere:intelligatur ibid.nu.71. 19
1 terminus quidam communis,quidam particularis: communis signo universali,particularis autem signo particulari determinatur. ad Senatusc. Trebl.hæredes.§ cum ita.nu.5. 176
1 termino dato ad eligendum, si post terminum fiat responsio per uerbum, uolo,cum infinito non inducitur electio.de lega.j.l.ferui electione. nume.21. 109
2 terminus subrogatus sapit naturam subrogati. responso primo. numero.6. 104
2 TERRITORIVM dicitur a terrendo, eo quia magistratus inter fines terrendi,& submouendi ius habet.respon.cxj.nu.6. 161
2 TERTIVS adhærens appellationi alterius pro interesse suo,nihil petere potest sed sibi licet causam defendere:& ibi uide de iuribus tertij. respon.clxvj.nu.4.5.& 6. 195
2 tertius pro iure & interesse suo potest litem ab alio instituta prosequi, respon.xlvij.nu.5. 123
2 tertius quot modis post sententiam latam comparere possit, resp.clxxvj. nume,1. 123
2 TESTANDI facultas ne tollatur in dubijs opinionibus tenenda est ea per quam testamentum fouetur. in tractatu de pest. cap.2. numero.13. 79
2 testandi facultatem cum duobus testibus si habent, qui pestis tempore residunt in ciuitate pestilenti pro tuenda repub. & pro subueniendo egenis ac infirmis.nu.14.ibid.
testari qui potest,is & legare, & fideicommittere potest: & sic qui potest testari & codicillari & contra. Amplia dupliciter, de leg.j.l.sciendum. nu.1. 103
2 testari,an possit beneficiatus de fructibus, cui Papa concessit,ut possit testari de acquisitis ex iuribus sui beneficij.in rub.de cau.poss.& proprie. nu.8. 57
1 testari nemo potest contra legum dispositionem,& quomodo tollatur.contra.§.disponat,in auth.de nupt.& l.j.C.de sacrosc. & quæ sit ratio huius dicti.nu.2.de leg.j.l.nemo potest.nu.1. 121
1 testamentum incipit habere uires a substitutione uulgari expressa institutione quouis modo uitiata,de uulgari & pupillari substi.l.hæredes.nume.161. 66
1 testamentum de iure communi conditum fortius est testamento de iure speciali condito,dignius tamen est militis testamentum testamento pagani.si cer.pet.in conti.rub.nu.13. 2
1 testamentum si uigore statuti possit fieri per duos testes , an reuocatio illius possit etiam fieri per duos, de acquiren.possess.in continua.rub.nume.8. 195
1 testamenti inspectio, an sit de forma transactionis super fideicommisso & contentis in testamento.de uerborum obli.l.qui Romæ.§. duo fratres. nu.72. 290
2 testamenti conditi tempus est inspiciendum quantum ad solemnitates in eo adhibendas.in tract.de pest.c.2.nu.34. 81
2 testamentum ruri conditum cum quinque testibus,an irritetur,si post conditum testamentum rusticus effectus sit ciuis,& ciuitatis incola.nu.35. ibidem.
2 testamentum militis ad hoc ut iure militari ualeat, quot requirantur. nume.36.& 37.ibid.
2 testamentum secundum formam antiquam conditum,an ualeat si noua legis dispositio postea euenerit.nu.38.ibid. 82
2 testamentorum executores quomodo & quibus pauperibus distribuere debeant eleemosynas & bona a testatore in testamento pauperibus relicta.in tract.de pest.c.5.nu.163.164.& 165. 92
2 testamenti solemnitas,si quod unico contextu fieri debeat , an & quando remitti possit.cap.2.nu.7. 79
2 testamentum assumit uires a secundo gradu institutionis sublato primo. respon.cxcvj.nu.9. 215
2 an testamentum Ioanne fuerit caducum in totum per mortem mariti hæredis instituti,& ante ipsam Ioannam prædefuncti.respon.cxxij. numero.5. 167
1 testamentum incipit habere uires a substitutione uulgari expressa, institutione quouis modo uitiata. de uulgari substitutione.l.prima. numero.161. 66
1 testamenti appellatione large ueniunt codicilli.de leg.j. in continua. rub. nume.4. 98
2 testamentum in quo leguntur legati floreni centum filiabus,nullum est ratione præteritionis.respon.cxxix.nu.6. 171
2 testamentum uerisimile iustam restrictionem non abijcit.respon.lxxxij.nume.16. 149
2 testamentum uitio præteritionis nepotum eorum patre præmortuo non institutorum,nec exhæredatorum,an argui possit de nullitate? respon. cxxviij.nu.1. 164
2 testamento uitio præteritionis nepotum,uti sub casuali institutorum conditione nullum argui non potest: quia fuerunt in legitima instituti, de qua reijcitur omnis conditio.respon.cxxviij nu.5. 169
2 testamentum tempore pestis factum cum minori numero testium ad id requisitorum , an & quando ualeat. in tractatu de pest.cap.2. numero.1. & sequen.
testamentum militis absque iuris solemnitate conditum an & quando ualeat.nume.5.ibid.
testamentum tempore pestis conditum, an ualeat si testes in eo nominati non fuerint rogati.nu.42.ibid. 80
testamentum peregrini in peregrinatione conditum cum minori numero septem testium an ualeat,si post conditum testamentum domum repetat.nume.32.ibid.
testamentum tempore pestis cum quinque testibus uel absentibus proximis conditum, an ualeat si testator qui testamentum condidit supersiuat & eueniat pestis periculum. nume. 28
Et quid de testamento militis in acie facto cum duobus testibus, an ualeat si miles saluus domum repetat.nu.29.ibid.
2 testamentum in quo propter humanam uiolentiam non potest haberi testium numerus a iure requisitus,non ualet. Et idem argumentum censetur ubi concurrit diuina uiolentia.ibid.nu.10. 79

testamen

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

testamentum mulieris tempore pestis conditum absque præsentia duorum proximorum, an ualeat ubi uiget statutum quod mulieris testamentum cessante dicta solemnitate nullius sit ualoris. ibidem. numero.25.
1 TESTATOR cum possit hodie Falcidiæ detractionem expresse prohibere,an etiam iubere possit dotem datam in Falcidiam imputari: & sic an.d.l.pater filiam, corrigatur per authen. sed cum testator.C.eod. conclu.incorrectam esse.nu.34.ad legem Falcidiam.l.in quartam.numero.32. 147
1 testator non potest disponere, ut hæres clericus conueniatur coram iudice seculari:nec quod incarcerari possit,si non soluerit legata.de leg.j.l. nemo potest.nu.18.&19. 122
testator ordinare non potest ut perpetuo hæredes cogentur in communione remanere.ibi.nu.20.
testator non potest disponere , quod aliquis priuatus,uideat libros ipsius testatoris,& si quid exortum inuenerit,illud distribuat locis , personis, & temporibus,quibus sibi uidebitur: quia alia est uia iuris procedendi circa male ablata.ibi.nu.21.
testator nõ potest hæredem grauare ad soluẽdum annuum quid uxori pro alimentis, donec dotem restituere distulerit: quia est usura exigere aliquid post mortem mariti ratione moræ hæredum in restitutione dotis factæ.ibi.nume.22.
testator an possit disponere , quod hæres non cogatur soluere principale legatum,quandiu quid annuum legatariopersoluerit ad quod soluendum illum grauauit.ibi.nume.23.
testator non potest facere ut actiones perpetuæ,tempore breuiori finiantur.ibi.nu.24.Quod qualiter procedat declaratur.nu.25.Et an testator possit coarctare tempus adeundi.nu.26.
1 testator,an possit prohibere alienationem bonorum ipsius hæredis. tenet tandem quod sic, contra Barto. de lega.j.l. filiusfamilias.§.diui.numero.54. 129
1 testator facere potest,ut hæreditas non adita.& fideicommissa conditionalia transmittantur.& econtra potest testator facere,ut transmissibilia non transmittantur.de leg.j.l.nemo potest.nu.60. 123
testator , an possit dare licentiam legatario , capiendi rem legatam propria authoritate.ibi.nu.61. 124
testator licet directo disponere non possit quod tutor non teneatur reddere rationes , indirecto tamen potest legando tutori omne id , in quo condemnatus extiterit ex causa tutelæ.ibi.nu.60.
testator non potest in testamento suo uti clausula non obstante ad tollendam formam testamenti.de leg.j.l.nemo potest.nu.8. 121
testator non potest in testamento tollere formam iudiciorum , disponendo,ut contra eius hæredem procedatur simpliciter de plano,uel eo non citato.ibidem.
testator disponere potest ut de legatis pijs & Falcidia detrahatur.ibidem. nu.128. 126
testator non potest disponere, ut hæres conueniatur coram iudice incompetenti.& si conueniatur in foro prohibito a testatore,habet de æquitate exceptionem declinatoriam.ibi.nu.121.& 123.
1 testator in dubio,an intelligatur suam dispositionem conformare cum dispositione iuris communis,an uero cum statuto.ad Senat.Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.79. 180
testator nunquam creditur transiuisse ad dipondium,nisi prius per uncias toto asse diuiso.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.121. 140
1 testator quandoque plus legat , quàm in bonis habeat , quandoque tantum quantum habet,quandoque minus quam habet:& qualiter fiat de tractio Falcidiæ in singulis casibus . ad legem Falcidiam.l. in quartam. nume.11. 146
1 testator si legauerit presbyteris certæ Ecclesiæ centum annua , si si ngulo die duas missas celebrauerint , an ualeat adiectio illius oneris ad Senatusc.Treb.l.ex facto.num.9. 164
testator , an possit prohibere insinuationem requisitam ex forma statuti , ad testamenti ualiditatem.de leg.j.l.nemo potest.nu.56. 123
1 testator si instituat duos fratres suos, & uxorẽ fratre uno repudiante alter frater non præfertur uxori in iure accrescendi: quia etiam in coniunctione hominis sanguinis coniunctio non plus coniungit. de leg iij.l.re coniuncti.nu.213. 143
1 testator in uita concedens hæredi unam rem in peculium creditur tacite uoluisse quod hæres illam rem pro quarta sua habeat.ad legem Falcid. l.in quartam.nu.93. 149
testator cur non potest facere , quod obligatio hæredis finiatur tempore, loco,uel conditione.de leg i.l.nemo potest.nu.94. 125
testator,an possit disponere , quod acquisita portione locus sit iuri accrescendi.conclu.in legatis posse,in hæreditatibus non posse.de leg iii.l.re coniuncti.nu.172. 142
testator legans rem quam habet communem cum hærede,non solum intelligitur partem suam legare,sed etiam partem hæredis.de lega.i.l. ferui electione.§.cum fundus.num.13. 116
testator legans totum fundum uel omnem fundum , totum fundum legare uidetur , etiam , si totus fundus non sit suus , sed pars.ibidem. numero.14.
testator si credebat illud quod adiecit per relatiuum iunctum uerbo futuri,se habere ad esse tantum,an stet conditionaliter. de lega.i.l.Stichum qui meus erit.nu.15. 111
testator , an possit disponere , quod eius bona non sint pro legatis hypothecata.de leg.i.l.nemo potest.nu.59. 123
testator si ex forma statuti possit in hac ciuitate , puta Auenionis , testari cum duobus testibus: si hic faciat testamentum , & hæredem instituat unum in bonis huius ciuitatis, alium in bonis Mediolanen. ubi non uiget tale statutum portio hæredis Mediola.qui non potest adire:quia testamentum non ualet quo ad illa bona,non accrescit alteri.de lega.iij.l. re coniuncti.nu.222. 143
testator legando secundo quod prius alteri legauerat , non censetur a primo adimere:sed utrunque re coniungere.ibi multa de intellectu.l. sicut. de adim.leg.de leg.iii.l.re coniuncti.nu.21. 135
testator legando secundo sub commemoratione primi,an uideatur totum a primo adimere, an uero partem.post multa tenet a primo totum uideri ademptum contra communem opin.limita tripliciter.ibidem.numero.22.& 23.
testatore simpliciter prohibente bona alienari adiiciendo causam enunciatiue,hoc modo,ita enim fiet ne de familia exeant non dicitur fideicom. in casum mortis.de leg.i.l.filiusfa.§.diui.nu.120. 132
testatore simpliciter prohibente bona alienari adiiciendo causam per hęc uerba,ut in familia relinquatur,an inducatur fideicommissum.ibid.nume.121.
testatore simpliciter prohibente bona alienari adiecta causa:quia uult bona conseruari in familia,an inducatur fideicommiss.etiam post mortem prohibiti,quamuis plures teneant quod sic, contra tamen concluditur. nu.123.ibid.nu.122.
testatore prohibente bona alienari extra familiam:quia uult bona conseruari in familia,an inducatur absolutum fideicommissum.post plura conclu.non induci,quid autem inducatur ibi traditur.nu.124. 133
1 testatore instituente,aut substituente Titium,uel eius filios,an filii cẽseantur nocati simul cum patre,uel ordine successiuo?ad Senatusc.Trebel.l. hæredes.§.peto a te.nu.8.& 9. 186
1 testatore iubente Ecclesiam construi.si filii instituti sine liberis decederẽt, non admittitur substitutus , nisi uerificetur conditio in persona omnium.ad Senatusc.Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.137. 184
1 testatore ita legãte, Titio fundum,hoc amplius Sempronio lego domum equis partibus,an adiectio illa,equis partibus ad utrũque legatum referatur,ita ut tam in domo,quam in fundo sint re coniuncti. de lega.iii.l. re coniuncti.nu.54. 137
testatore legante fundum ad mensuram, puta si dicat lego fundum decem iugerum,uel lego decem iugera ex tali fundo,integra decem iugera debentur , etiam si pars testatoris non esset decem iugerum,quod declara ut ibi.de lega.i.l.ferui.elect.§.cum fundus.nu.15. 110
testator legans communem fundum expresis confinibus includentibus totum,an totum legasse dicatur.ibi.nu.16.
1 testatore faciente sibi promittere ab hærede, quod adimplebit eius uoluntatem,tũc sufficiet duobus testibus probari hæredis promissionem.de ueritate tamen late.de lega.i.l.nemo potest.nu.32.& 33, 122
1 testatore instituente duos fratres sibi penitus extraneos,& eis si fine liberis decedant,substituente Caium:an altero fine liberis moriente superstes substitutum excludat.ad Senatusc.Treb.l.hæredes.§.cum ita. numero.131. 184
1 testatore instituente Titium filium hæredem,& prohibente alienationem bonorum:quia uolebat illa peruenire de hærede in hæredem,an intelligatur de liberis hæredibus,an etiam non hæredibus.ad Senat.& Treb. l.ex facto.§.si quis ita.nu.20. 172
1 testatore mandante hæredi,ut soluat contenta in schedula existente penes Guardianum sancti Francisci , tenebitur hæres quamuis solum probetur duobus testibus schedulam illam scriptam fuisse manu testatoris.de lega.i.l.nemo potest.nu.31. 122
1 testatore uel statuto disponente legata deberi hæreditate etiam non adita,non datur ex testamento pro legatis, an autem ualeat tale statutum uel testatoris dispositio.ibi uide.de leg.i.l.per omnia.nu.45. 102
testatore legante fundum proprium ipsius legatarii , qui debebat seruitutem fundo testatoris,non intelligitur legata liberatio,sed inutilis est dispositio illa.de leg.i.l.ferui.§.cum fundus nu.5. 110
testatore prædicente se uelle legare equum,si demum leget mulum,sentiẽs de equo,an ualeat legatum.de lega.i.l.si quis in fundi uocabulo. numero.29. 107
testatore protestante quod sub uocabulo equi intendit legare mulum , an ualeat legatum,cum sit erratum in nomine appellatiuo. ibidem. numero.27.
testatore habente quatuor centum tantum in bonis, ac legante trecentos Titio,grauanteque hærẽdem restituere hæreditatis dimidiam Sempronio,an hoc casu,quo hæres non tenetur, nisi ad centum,possit legatarius a fideicommissario partis dimidiæ reliqua ducenta petere.ad Senatusc.Treb.l.i.§.sed si quadringenta.nu.1. 163
1 testatore instituente hęredes ex partibus quas adscripturus est , quamuis demum non adscripserit,non tamen uitiatur institutio , si uero contracta sit societas ex partibus,quasi Titius arbitrabitur, illo non arbitrante uitiatur in totum societas , & quæ sit ratio diuersitatis inter hos casus,de leg.i.l.Stichum qui meus erit.nu.22. 111
1 testatore iubente cõstitui Capellaniam,quæ uia competat,an actio,an officium iudicis.de leg.i.l.per omnia.nu.42. 101
1 testatore dante licentiam legatariis propria autoritate apprehendendi legata:uerba,si hæres, faciunt conditionem.de lega.i.l.hæc uerba.numero.29. 105
1 testatore legante fundum Titio donec uixerit,& post mortem suam mandante eum restitui hæredibus infrascriptis, tale legatum dr esse perpe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

tuum : ideo præmortuis primis hæredibus legatum non transit ad eius hæredes : sed remanet apud grauatum , & eius successores, ad senatusc. Treb. l. hæredes. §. cum ita ita. nu. 69. 179
testatore ita disponente , Titio & Mœuio Stichum do , lego , an uideantur ab initio a testatore facte partes: latissime tandem conclu. non uideri factas. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 55. & 56. 157
testator præsumitur suam dispositionem conformare statuto ex quo inferuntur multa egregia dicta. ad senatusc. Treb. l. hæredes. §. cum ita. numero. 75. 180
testatore ita dicente instituo Titium in dimidia , in qua dimidia instituo Caium. item instituo Sempronium, an duo primi dicãtur re coniuncti in eadem dimidia. de leg. iij l. re coniuncti. nu. 32. 136
2 testator potest capellæ patronatæ in diuinis conditionem imponere . respon. xliij. nume. 9. 122
2 testator uoluisse non præsumitur , quod non dixit. respon. cxxxij. numero. 11. 176
2 testatoris iudicium licet in se prouocare præcibus & blando sermone non autem dolosis & fraudulentis suasionibus , respon. cxxxiiij. numero. 13. 178
2 an testator instituens uentrem uxoris si prægnans fuerit , censeatur quoscunque & quocunque tempore posthumos nascituros instituisse . respon. cxxij. nu. 1. 2. & 3. 167
2 an testator præsumatur mutare uoluntatem suam . & an correctio præsumatur. respon. cxxxij. nu. 5. & 12. 176
2 testatoris uoluntatem habens pro se facientem , puta quia reliquit ei non nulla bona uerbotenus tantum, & non solenniter , an possit ipsa bona retinere. nu. 121. in tract. de pest. c. 8. nu. 121. 102
2 testatoris conditio post mortem testatoris non impleta an & quando infirmet & faciat legatum esse nullum in tractat. de peste. cap. 2. numero. 43. 80
3 testator non mutando testamentum uidetur uelle decedere in eadem uoluntate. respon. cxxviij. nu. 19. 167
2 TESTES deponentes de consuetudine non articulata , non probant, tanquam de ea non iurati. respon. clxxxvij. nu. 4. 210
2 testes duo etiam fœminæ sufficiunt ad probandum matrimonium . resp. lxxj. nume 4. 137
2 testes tempore pestis possunt ante litis contestationem examinari quod alio tempore non licet. in tract. de pest. c. 3. nu. 44. f. 82
testis licet clericus esse non possit coram iudice seculari sine sui superioris licentia, esse tamen potest tempore pestis. nu. 45. ibid. 79
2 testis obscure , ambigue & morose respondens, non releuat producentem cap. 8. in d. tract. nu. 64. 65. & 67. 101
2 testium diuersimode deponentium dictum , an & quando ualeat in tract. de pest. c. 5. nu. 106. 91
testis qualiter dicatur deponere in subsidium in d. tract. c. 2. nu. 21. 79
2 testis deponens contra eum, cum quo alias lis fuit, non caret omni exceptione. respon. clv. nu. 2. & 7. 191
1 testium dicta de tractatu deponentium , nihil probant : multa enim tractantur , que non perficiuntur. ad senatusc. Trebel. l. explicito. numero. 2. 154
2 an testes singulares sufficiant quando agitur de probanda possessione in genere & uide nu. 20, respon. liij. nu. 18. 127
2 testium plurium depositio de nobili uitę ratione non infert nobilitatem. respon. clxxxiij. nu. 13. 207
2 testibus deponentibus contraria standum est in eo dicto, in quo continentur uerisimiliora. respon. cxxviij. nu. 14. 170
2 testium publicationis a denegatione licite appellatur, si pars eam petierit. resp. j. nu. 3. 104
2 testis necessarius discrepans ab instrumento facit uacillare instrumentũ. resp. cxxviij. nu. 6. 170
2 testes indefinite deponentes debent reduci ad concordiam ut falsitas , seu periurium euitetur : & indefinita in dictis testium non equipollet uniuersali. resp. liij. nu. 6. 126
testes iurantes in facto proprio an probent. resp. xiiij. nu. 5. 209
testes mille singulares non plus præstant, quam unus. respon. lxxvij. numero. 3. 141
testes non publicati, nullam fidem faciunt. resp. j. nu. 7. 104
testes omni exceptione maiores esse oportet, ut per eos instrumentum reprobari possit. respon. cxxviij. nu. 8. & 9. 170
testes producti in una causa , an fidem faciant in alia . ibi uide quomodo procedat. respon. xciij. nu. 14. 155
testis uarius non probat. respon. lxxiij. nu. 2. 139
testis uilis exercens artem uilissimam non admittitur . respon. lxxij. numero. 10. 138
testi deponenti in sui exoneration em, & commodum, non creditur. resp. lxxvij. nu. 7. 141
testium depositioni primæ an standum non obstantibus periurio, & infamia incursis : & an primæ uel secundæ instantiæ sit standum. respon. cxxviij. nu. 11. 12. & 13. 170
testibus deponentibus se cognoscerd scripturam an sit credendum & quæ requirantur ut eis credatur. resp. cxvij. nu. 8. 164
testibus sex testamentarijs deponentibus se non audiuisse testatorem substituisse nepotes, si eorum pater uiueret an magis credatur quam testamento. & ibi uide quando instrumento uel testibus sit standum. respon. cxxviij. nu. 6. 170
2 testes qui saluari possint a contrarietate . de rescri. c. si quando . numero. 31. 30
2 testes non debent admitti super negatiua iuris. de cau. pos. & proprie. cum ecclesia sutrina. nu. 77. 62
testes deponentes super negatiua dicuntur asserere. ibi. nu. 76.
testes ad hoc ut de falso possint puniri , oportet quod probatio falsitatis necessario concludat. ibi. nu. 78. 63
testes deponentes super negatiua debent etiam non interrogati reddere rationem depositionis eorum alias non probant. ibi. nu. 88.
testibus duobus affirmantibus , magis creditur , quam mille negantibus. ibid. nume. 89.
2 testes proprie non dicuntur , qui deponunt de perititia artis. de iudi. c. j. nume. 37. 44
2 testes deponentes, quòd Titius possedit iam sunt decem anni, intelliguntur de proximis. de caus. posses. & proprie. c. cum Ecclesia sutrina. numero. 23. 61
2 testes dicuntur instrumenta partium. in rub. de iud. nu. 30. 36
2 testium fidei nihil detrahit uarietas uerbalis tantum in non substantialibus. de cau. pos. & pro. c. cum ecclesia sutrina. nu. 69. 62
2 testium fidei detrahunt tria. Suacillatio, uariatio & si quis sataget probare negatiuam. de cau. pos. & proprie. c. cum ecclesia. nu. 10. 60
1 testes duo deponentes de legato & confessio hæredis ab intestato non probant legatum plene , nec semiplene de iureiu. l. admonendi . numero. 189. 23
testes duo deponentes legatum fuisse factum coram septem testibus , an semiplene probent. ibi. nu. 187.
testes deponentes de mutuo dicentes non recordari de quantitate, an probent mutuum: & quid si ex alijs coniecturis appareat de quantitate, an simul iungatur ad faciendum probationem. ibi. nu. 188.
testium depositiones deficientes ex parte examinatoris . quia extra iudicium a notario examinati, an faciant ad fidem. ibi. nu. 189.
testium dicta, an fidem faciant contra tertium: quòd non. qualem qualem tamen præsumptionem faciunt : quid autem operetur illa præsumptio ibid. nu. 202. & 203. 24
testimonium de auditu admittitur in antiquis factis memoriam hominũ excedentibus: item in probanda consanguinitate: intellige sane ut ibi. si cer. pet. l i. nu. 87. 6
testimonium de auditu licet non probet , facit tamen aliqualem præsumptionem. ibi. nu. 88.
testis unus quam fidem faciat late . communis quod semiplenam probationem de iureiur. l. admonendi. nume. 175. Limitatur multimode. 176. & sequen. 23
testis dictum respondere nescientis interrogatorijs nullius est momenti. si cer. pet. l. j. nu. 32. fo. 4. Limitatur multimode.
testis non debet deponere per uerba iuris: quia diffinitio prout consistit in iure non percipitur sensu corporeo : ita deponens non probat . ibidem.
testis deponens extra articulum non probat. ibi. nu. 22.
testis qui antequam deponat pro euidentia aliqua præmittit an dicatur deponere extra articulum. ibi. nu. 23. 4
testis dictum dummodo aliqualiter contingat articulum, non dicitur extra propositum loqui. ibi. nu. 23.
1 testis debet iurare & dicere ueritatem pro utraque parte . de eden. l. is apud. nume. 23. 298
testis iurare debet sex requisita. remissi. ibi. nu. 23.
1 testis ratio declaratur ex dicto: & sufficit quòd ratio concludat directe uel indirecte, expresse uel tacite. de uerb. obli. l. stipulatio. nu. 47. 257
testis omni exceptione maior non est socius blasphemator uxor compater pro filio. de iureiur. l. admonendi. nu. 18. 23
testis unus non facit semiplenam probationem quando agitur de probando eo quod uerisimiliter notum est pluribus quam duobus: ut si agatur de probanda fama, consuetudine notorio rei ualore, &c. ibi. numero. 183.
1 testimonium fratris pro fratre, uxoris pro marito est legitimum, si non ponatur a parte. de dam. infec. §. hoc autem iudicium. nu. 14. 162
testis interrogatus super diffinitione recte diffiniens si fateatur se fuisse instructum. non probat : & quid si fuerit admonitus esset cautus in ratio. nibus reddendis. si cer. pet. l. j. nu. 36. 4
testis admoneri potest , ut ueritatem dicat per uerba congrua : ibidem.
testis potest præcibus & pretio rogari ut ueritatem dicat. ibidem. numero. 37.
testis testificari recusans, præsumitur ab aduersario corruptus. ibi. numero. 38.
1 testes quamuis ex interuallo , si postquam potuerunt loqui cum pattibus non possint repeti ad partis instantiam, ut addant, detrahant, uel corrigant dictum suum , tamen iudex hoc poterit ex officio. de dam. infec. l. dies. §. hoc autem. nu. 70. 194
testis reddens rationem scio quia percepi sensu corporis , non probat nisi in specie rationem per sensum actui conuenientem assignet. si cer. pet. l. j. nume 51. 5
testium dicta iuuanda non calumnianda. ibid. nu. 52.
testis deponens scire: quia præsens erat, censetur deponere scire per usum auditum , uel alium sensum ad scientiam necessarium . ibidem . numero. 53.
testis deponens super mutuo, fama, nocte, consuetudine, notorio & similibus an possit interrogari quid sit mutuum, fama, nox. &c. & sic de similibus

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

libus diffinitionibus, quod sic. ibi. nu. 28. fol. 4. Ampliatur. nu. 31, Limitatur. nume. 32.
testis interrogatus de diffinitione eius super quo deponit : ut quid sit mutuum, fama , consuetudo &c. sufficit quod responsionem seu diffinitionem facti , det , non iuris. ibidem. numero. 29. numero. 32. limitatione prima.
1 testes publicati in causa ciuili poterunt super eisdem produci in causa criminali. de eden. l. is apud. nu. 44. 299
testes publicati in causa denuntiationis poterunt produci super eisdem in causa accusationis. ibid.
1 testis deponens per sensum uisus super eo quod percipitur alio sensu , an recte deponat distingue. ut nu. 44. de uerbo. obligat. l. stipulatio. numero. 43. 257
testis deponens de sensu gustus super eo quod percipitur alio sensu non recte deponit. ibi nu. 43.
testis unus non facit semiplenam probationem in casibus in quibus requiruntur plures testes quam duo. de iureiur. l. admonendi. numero. 184. 23
testes non iurati nullam fidem faciunt. ibi. nu. 194. Ampliatur multimo de. ibi. & seq. limitatur. 197. & seq. numeris utque. 202. 24
testibus deponentibus de peritia artis , an credatur sine iuramento. ibid. nume. 196.
testes singulares non coniunguntur ad faciendam probationem nec quidem semiplenam ut possit deferri iuramentum in supplementum probationis. de iureiur. l. admonendi. nu. 205. 24
testis unus de promissione & unus de confessione promissionis facta præsente parte probant plene. ibi. nu. 206.
1 testes dicentes se fuisse præsentes in contractu recte deponunt, modo audierint contrahentes quamuis non uiderint. de uerbor. obli. l. stipulatio. nume. 51. 257
testes publicati super excessu deceptionis poterunt reproduci in causa pbandi ualorem. de eden. l. is apud. nu. 44. 199
testes publicati in causa principali cuius sententia transiuit in rem iudicatam poterunt reproduci in causa restitutionis in integrum aduersus rem iudicatam. ibi. nu. 45.
testes post publicationes possunt produci ex clausula si qua mihi iusta causa uidebitur : si possunt admitti testium productiones post publicationem. ibi. nume. 46.
testes a notario recepti sine cõmissione iudicis non faciunt fidem , sed an faciant fidem si de consensu partium ita fuerint examinati . de iureiur. l. admonendi. nume. 190. 23
testes examinati a notario sine mandato iudicis faciunt præsumptionem aliquam ubi periculum esset in mora. ibi nu. 191.
testium receptio facta per iudicem incompetentem etiam parte non uocata, ualet, ubi periculum esset in mora. ibid. nu. 192.
testes non iurati faciunt præsumptionem ad informandam iudicis conscientiam. ibid. nume. 197. 24
1 testis non potest suam depositionem corrigere. de re iudi. l. quod iussit. numero. 53. 232
testis reddens causam scienti : quia uicinus: uel quia coniunctus , an concludat. late si cer. pet. l. j. nu. 47. 5
testis ratio, an sufficiat quòd præsumptiue uel implicite inferat ad sensum corporis. ibi. nume. 48.
testis rationem implicite inferre ad sensum corporis & præsumptiue , an differant. ibid. nu. 46.
testis assignans rationem ab authoritate propria optime probat. ibi. numero. 85. 6
testis assignans rationem ab authoritate priuata alterius non probat, & sic non ualet testimonium de auditu. ibi. nu. 86. Ampliatur & limitatur ut ibi. & 87.
testes duo an faciant semiplenam probationem in testamentis. de iureiur. l. admonendi. nu. 185. 23
testium dicta probant in antiquis licet acta non reperiantur . & quid si in depositionib. non enuntiet iuramẽtũ. de iureiu. l. admonẽdi. nu. 195 . 24
1 testes deponentes interrogationem præcessisse & responsionem subsequutam non probant stipu. nisi dicant quod inter præsentes fuerunt facta. de uer. obl. l. j. § qui præsens. nu. 1. 258
1 testes deponentes de confessione uel acceptilatione non dicuntur deponere extra articulum si quis articulauerit se soluisse. de re iud. l. iiij. §. soluisse. nu. 6. 224
testibus duobus affirmantibus spolium magis creditur quam centum affirmantibus spontaneam traditionem. ibi. de acqui. poss. §. nihil commune. nume. 93. 204
testis qui in reddenda ratione omisit maiorem , an probet si cert. pet. l. j. nume. 42. 5
testes deponentes super negatiua uaga eo ipso conuincuntur de falso. de uerb. obli. l. in illa. nu. 30. 247
testis assignans rationem ab authoritate an probet late, & quid si deperdita sit authoritas. 81. si cer. pet. l. i. nu. 79. 6
testis peritus , an possit interrogari de diffinitione eius super quo deponit : maxime si constat eum intelligere effectum uerborum ibi. numero. 35. 4
1 testes deponentes uidisse Titium possidere, an intelligi debeant de possessione facti. quorum bono. l. j. nu. 6. 242
Testis deponens Titium stipulatum fuisse sibi dari decem , an probet stipulationem. de uer. obl. in conti. rub. nu. 7. 253
testis depositio an ualeat si dicat depono prout alias deposui, remissiue de re iudi. l. ait prætor §. si iudex. nu 3. 225
1 testis interrogatus super possessione & deponens super proprie. non probat. limita ut ibi de acqui. poss. §. nihil commune. nu. 16 201
1 testes a iudicibus examinandi sunt uel ab alio cui iudex commit. de iureiurand. l. admonendi. nu. 189. 23
1 testes qui possint ex iudicis officio repelli etiam nemine opponente, & qui non. de dam. infec. l. dies. § hoc autem iudicium. nu 66. 193
1 testes duo deponentes de interrogatione & alij duo de responsione , an debeant coniungi ad probandum stipulationem. de uerb. oblig. l. stipulatio. nume. 55. 257
2 testes utentes eisdem uerbis , eodemque sermone , subornati præsumuntur. respon. lxxij. nu. 15. 138
testis contrarius non admittitur. resp. lxxij. nu. 9. & 12. fol. 138. & respon. 77. nume. 10. 141
testis contrarius nil probat. resp. liij. nume. 13. 127
testis examinatus super articulis impertinentibus nihil probat. respon. lxx. nu 5. 137
testis habens effectionem ad causam , generaliter repellitur. respon. lxxij. nume 6. 138
testis idoneus nemo est in propria causa. resp. xiiij. nu. 1. 109
testis imperfecte deponens nihil probat. resp. lxxvij. nu. 15. 141
testis deponens se uidisse de nocte reprobatur, nisi addat, quod luna lucebat. uel lumen habebat. ibid. nu. 16
testis inimicus, pauper , & non productus in causa, nihil probat. respon. lxxvj. nume. 8. 140
testis in uno falsus, non probat in reliquis. respon. liij. nu. 12. 127
testis non productus, neque iuratus , nil probat. respon. lxxvij. numero 8. & 13. 141
testis non reddens rationem sui dicti nihil probat . responso. lxxvj. numero. 13. 140
2 testis parte non citata deponens, nihil probat. respon. cv. nu 3. 159
testis qui tractat de se exonerando , & alium grauat , & qui in facto proprio deponit, nullam fidem facit. respon. lxxvj. nu. 6. 140
testis ratione conuersationis & familiaritatis repellitur a testimonio . respon. lxxij. nume. 7. 138
testis ratione incertitudinis, nihil præstat. respon. lxxvj. nu. 10. 140
testis ratione paupertatis redditur suspectus: adeo quod non est omni exceptione maior. respon. lxxij. num. 8. 138
testis se referens ad depositionem imperfectam , nihil probat. respõ. lxxvj. nu. 15. 140
testis se referens depositioni, de qua non constat, nihil probat. resp. lxxvj. nu. 9. 140
testis simpliciter de auditu deponens , non etiam de uisu , nullam fidem præstat. respon. cv. nu. 2. 159
testes contrarij reducuntur ad concordiam non ut probent : sed ut excusentur a periurio. respon. lxxij. num. 13. 138
testes deponentes contra confessionem partis . nunquam reducuntur ad concordiam ad effectum probandi. respon lij nu. 7. 126
2 testes deponentes ratione eorum utilitatis ac commodi, ex eorum depositionibus nihil probant, nisi prius protestentur se nullum commodum ex eorum depositionibus penitus consecuturos . responso. cxv. numero. 1. 163
testes deponentes contraria periurio ac infamia notantur. respõ. cxxviij. num. 10. 170
testis idonei non sunt ualentini in causa immunitatis datij salis eorum : cum in huiusmodi causa ipsis & singulis commodum quæratur. respon. clxxv. nu. 6. 200
testis deponens extra articulata non probat. resp. lxxvj. nu. 4.
testes singulares non probant . respon. lij. nume 8. fol. 226. respon liij. numero. 11. & 15. fol. respon. lxxiij. nume. 6. fol. 126. & respon. lxxvj. nume. 7 140
Item nec deponentes de credulitate, & non de ueritate. respon. lxxvij. nume. 9. 141
Et an probent quem usurarium. respon. cxv. nu. 3. 163
2 testes deponentes in causa eorum communitatis non probant, uel saltem fidem modicam faciunt: quia de commodo eorum agitur. respõ. cxiiij. nu. 5. 162
2 THESAVRARIVS siue Camerarius regis uel ciuitatis si confiteantur se recepisse a debitore regis uel ciuitatis , qui uere non soluit : debitor ipse censetur illico liberatus . in tractatu de pest. cap. 5. numero. 10. 89
thesaurariorum seu administratorum bona regulariter censentur reipub. obnoxia. ibi. nu. 38. 90
thesaurarij seu scriptores laudabiliter officio functi quibus gaudeant priuilegiis. nu. 39. ibid.
thesaurarii seu scriptores quibus non licet pecuniam frumẽtariam in alio usu conuerti quam in emptione frumenti an & quando possint ipsam pecuniam mutuare pistoribus qui artem pistoriam aliter exercere nequeunt nisi ipsis subueniatur. nu. 8. ibid. 89
thesaurarii habentes publicas pecunias pro soluendis stipendiis doctorum & militum an licite possint illas mutuare doctoribus & militibus indigentibus libris equis & armis sine licentia superioris. numero. 19. ibidem .
thesaurarii seu susceptoris officium quanto tempore durare debeat. nume. 20. & sequen.

Et an

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

Et an & quando post finitum officium possint ad illud reassumi. nume-
ro. 23. ibid.
thesaurarii vel susceptores an & quando teneantur reddere rationem de
administratione ipsius impositam. num. 24. Et quis ordo seruari debeat
in ratione reddenda, quique conueniri debeant si male administraue-
rint seu dispensauerint. nu. 25. & 26. ibid.
thesaurarios seu officiales de præda suspectos an possit ciuitas uel com-
munitas ab officio submouere & alios subrogare. nu. 27. Et qua pœna
puniri debeant si conuicti fuerunt fraudem in officio commisisse nume
ro 28. ibid.
1 thesaurariorum libri plene probant. de iureiur. l. admonendi. nu. 13. o. 21
2 TITVLVS aduersarj redditur incoloratus ex negatione expressio-
nis ueri ualoris, resp. xvii. nu. 4. 110
1 titu. si cer. pet. cur magis a certo inscribitur, quam a mutuo. si cert. pet. in
continua. rub. nu. 21 3
titulus & edictum sunt diuersa. si cer. pet. l. i, nu 2. 3
2 titulus præsumitur, ex aliqua memorabili possessione, si allegetur, respon.
clxxxj. nu. 16. 205
2 tituli inualidi exceptio obstat contra agentem interdicto retinende pos-
sessionis beneficij ecclesiastici. resp. 17. nu. 1. 110
TIMOR seu suspicio mali euentus: ac etiam mortis etsi omni tempo-
re eo tamen præsertim quo de peste dubitatur ablegandus est a cogita-
tionibus nostris. in tract. de pest. cap. 4. nu. 155. 85
1 timoris uani nulla habenda est ratio. de re iudi. l. si quis ab alio. nume-
ro 8. 229
1 TOTVM dupliciter potest considerari, pro toto scilicet uniuersali, &
pro toto integrali, & quid sit totum uniuersale, & quid integrale. de
leg. iij. l. re coniuncti. nu 34. 136
2 TYRONIS appellatione comprehenditur qui libet, quantumcun-
que inexpertus in tract. de pest. c. 6. nu. 16. 96
2 TRACTARE uerbum, quid significet. & ibi de multiplici eius signi-
ficato. de iudi. c. decernimus. nu. 5. 51
1 tractatus de pignoribus cur fuerit separatus a tit. de pig act. de pig. in con
tinua. rub. nu. 10. 25
1 tractatus multa significat. ad senatusc. Treb. l. explicito. nu. 2. 154
2 traditione sequuta, transfertur dominium, uel usucapiendi conditio. resp.
lxxx. nu. 29. 144
2 an traditio prius facta secundo donatario scienti bona longe antequam si
bi traderentur alteri donata, uti in fraudem facta, sit reuocanda. resp.
137. nu. 14. 179
1 TRANSACTIO facta prætextu iuramenti necessarij falsi, an retra
ctetur per instrumenta duo de nouo reperta. de iureiur. l. admonendi.
nu. 49. 91
transactio, an rescindatur per instrumenta de nouo reperta. ib. nu. 38. 18
1 transactio super fideicommisso, an ualeat, si literarum ignarus de fideicō-
misso transegerit, & notarius apposuerit clausulam, inspectis cognitis-
que uerbis testamenti. s. non dixerit imperitum fuisse certioratum de
contentis, & uerba illi fuisse uulgarizata. de uerb. obl. l. qui Romæ. §.
duo fratres. nu. 66. 290
1 transactione facta inter dominum & subditos, quod subditi teneantur do
mino dare uicesimam pro multura, an uigore huius transactionis cogi
possunt subditi molere in molendino domini. de flu. l. quominus. nume
ro 135. 252
1 transigere uolenti super fideicommisso non sufficit, quod dicat uelle con-
tenta in quocunque testamento haberi pro expressis. de uerb. obli. §.
duo fratres. nu. 68. 290
2 transactio alicuius nomine celebrata, eidem non præiudicat: nisi ratifica-
uerit. resp. clxi. nu. 7. 193
2 transactio decimarum facta sine consensu capituli, & superioris est nulla.
resp. xlij. nu. 1. 120
2 transactio facta per syndicos sine speciali mandato, uel sine consilio, uni-
uersitatem nullo iure ligat. resp. xcix. nu. 1. 157
2 transactio tracta ad incognita an censeatur etiam tracta ad non præmissa.
in tract. de pest. c. 1. nu. 109. 76
2 transactio in spiritualibus non est licita. in rub. de iudi. nu. 63. 38
2 transactio generalis generaliter intelligitur de cogitatis. respon. c. nu me-
ro 5. 157
transactio generalis, non porigitur ad incogitata. resp. c. nu. 6. 157
transactio generalis. non porigitur ad singulariter excepta. respon. c. nu-
mero 7. 157
transactio generalis, non porigitur ad casum dolosum. resp. c. nu. 8. 157
transactio non porigitur ad non cogitata. resp. cxciij. nu 5. 213
transactio nullo dato, promisso, uel retento procedit. resp. c. nu. 1. 157
transactio est contractus innominatus, & ideo si transacta non obseruen-
tur, competit actio ad interesse. resp. c. nu. 2. 157
transactio syndicorum sine mādato a particularibus ratificata ratificanti-
bus tantum obest. resp. xcviij. nu. 2. 156
transactio syndicorum facta sine mandato uniuersitatis, uel colegij est ip-
so iure nulla respon. xcviij. nu. 3. 156
transactionis commodo priuatur, qui promissa iurata non seruat. respon.
clxvij. nu. 7. 195
transactioni iurate, cui prius per partem contrauentum fuit, licite a parte
aduersa receditur. resp. xcix. nu. 2. 157
TRANSITVS debet esse liber mercatoribus. num. 116
Et an militibus uolentibus transire absque incolarum damno negari
possit transitus. nu. 117. in tract. de pest. c. 5. fol. 91.
transitus an & quando per medium non prohibitum fieri possit in effe-
ctum non permissum. nu. 44. ibidem. 90
2 TRANSLATIO Valriaci in Comitatum, an ob id Valriacum su-
biectum primis legibus, & statutis uideatur. resp. xcij. nu. 2. 153
1 TRANSMISSIO a iure fieri permittitur, quoties non est defectus
in iure deferendi, sed suspenditur ius agnoscendi uel petendi. de leg. iij.
l. re coniuncti. nu. 87. 139
1 TRANSVERSALES in feudo nouo uerbis concesso, ita quod in
omnibus, & per omnia sapiat naturam paterni & antiqui, succedunt, li
cet alias in antiquo tantum sint succesibiles, non in nouo. de leg. j. l. per
omnia. nu. 5. 100
1 TREBELLIANICA iure nouissimo, an detrahatur contra uo-
luntatem defuncti. quod sic. ad Senatusc. Trebell. l. explicito. nu. 15. 155
1 trebellianica an hoc iure per testatorem prohiberi possit, & quid ho die.
ad Senatusc. Treb. l. j. §. denique. nu. 3. 162
1 trebellianica non censetur prohibita his uerbis, uolo totam hæreditatem
restitui. ibi. nu. 4.
1 trebellianica an prohiberi possit a testatore? tandem concluditur quod
sic. de leg. j. l. nemo potest. nu. 44. & 47. 123
trebellianica non dicitur hodie detrahi contra uoluntatem testatoris. ibi.
nume. 45.
1 trebellianica, an detrahatur de legatis uniuersalibus, sicut de fideicomis-
sis uniuersalibus cum legata uniuersalia sint exequata uniuersalibus fi-
deicommissis. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 3. 145
1 trebellianicæ detractio, an hodie habeat locum in testamento militis com
munis quod sic. contrarium tamen attentatur. ad Senatusc. Trebel. l. j. §.
in filij. nu. 7. 156
1 trebellianicam solus is detrahit, qui est grauatus, ut hæres. de leg. i. l. cum fi
liofam. nu. 5. 117
2 trebellianica, an detrahi possit de præceptionibus restituendis. respon.
cxxxiiij. nu 7. 178
trebellianica prohibita censetur, si quis grauetur restituere omnia bona,
uel totam hæreditatem pleno iure. respon. cxxxiiij. nu. 9. 178
2 TRIBVTORVM fauore fiscus in rebus tributariis præfertur cre-
ditoribus etiam anterioribus habentibus expressam hypothecam. de
priuil. credi. l. priuilegia. nu. 45. 239
2 TVNC dictio, denotat extremitatem temporis. de cau. poss. & proprie.
c. cum Ecclesia Sutrina. nu. 33. 61
2 TVRBARI non debemus ex acerbitate superioris. de rescrip. c. si qua
do. nu. 2. 29
TVTIORA dicuntur meliora. de noui ope. nun. l. de pupillo. §. memi
nisse. nu. 16. 188
TVTOR non tenetur actione iudicati si condemnatus extitit prose-
quendo causam pupilli: nec actione ex contractu si contraxerit pro pu-
pillo. de re iudi. l. si se non obtulit. nu. 17. fol. 220. fallit. nu. 18.
tutor calumniose & temerarie litigans tenetur in expensis litis, intellige
ut. ibi. nu. 19. 219
tutor, qui scienter calumniatus est, an sit in expensis condēnandus nomine
proprio, an uero tutorio nomine. & quid si tutorio nomine condemna-
tus fuerit, an executio fiat contra eum. ibi. nu. 20. 21.
Et an pupillus cedendo actionem contra tutorem liberetur. 22.
tutor legitimus præfertur datiuo, & confirmatus legitimo. si cer. pet. l. i. nu
me. 19. 4
1 tutor, curator, prælatus & similes non possunt per constitutum transfer-
re possessionem. de acqui. poss. l. possessio. nu. 68. 199
2 tutores ruentes pupillorum domos nec eas reficientes qua pœna teneantur. in tract. de pest. c. 15. nu. 24. 89
1 tutor non potest sibi soluere de pecunia destinata ad emptionem prædio-
rum, quæ inter immobilia computatur. ad Senatusconf. Treb. l. i. §. fuit
quæsitum. nu. 9. 158
tutor sibi autorari non potest in fideicommiss. restitutione sibi facienda.
ibi. num. 1. 7. 8. & 10.
1 tutor & curator soli restituere possunt hæreditatem sine interuentu pupil
li, uel adultide ueritate tamen ibi. ad Senatusc. Treb. l. i. §. si filio. nume-
ro. 2. 158
1 tutor ut reueletur a confectione inuentarij, opus est testatorem expresse
prohibere inuentarii confectionem: alias simplex remissio inuentarii
non ualet. de ueritate tamen ibi. de leg. i. l. nemo potest. nu. 85. 124
tutori testamentario, datiuo, & legitimo potest remissio inuentarii a testa
tore fieri. ibi. nu. 82. 83. & 84.
tutori, an possit a testatore remitti confectio inuentarii. ibi. nu. 80.

DE LITERA V.

2 VACARE non dicitur hæreditas, nisi prius fuerit pos-
sessa. de rest. spo. c. sæpe. nu. 58. 69
2 Vacationes quare in curia Romana potius fiant de men
se Augusti, quàm alio tempore. nu. 9. in tract. de pest. c.
1. nu. 9. 73
2 VALORE beneficij quæ computanda ueniant, & an
distributiones quotidianæ. de rescrip. c. ad aures. nu. 27. & 28. 34
2 VARIARE in iudicio, an liceat absque refectione expensarum. re-
spon. clviii. nu. 3. 192
1 VARIATIO cum præiudicio tertii non est a iure permissa. de eden.
l. edita. nu. 33. 300
1 uariatio non est toleranda in uiro graui. de re iudi. l. quod iussit. nu. 1. 230
1 uariatio

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

1 uariatio toleratur electione facta ante tempus datum ad eligendum. Facit
ad q. si testator iubeat certa bona pauperibus per hæredem, cum morie
tur distribui, si hæres ante mortem distribuat, an præiudicet pauperibus
superuenientibus post mortem hæredis. de leg. i. l. ferui electione. nume
ro. 14. 108
uariatio cessat in præsentatione patronorum, & in nominatione facta per
Episcopum uirtute gratiæ: non minus etiam in mandato de prouiden-
do, ac in electione competente uirtute rescripti. ibi nu 3.
1 uariatio reprobatur, & ab omnibus uitanda est: quando autē admittitur,
semel tantum admittitur. de leg. i. l. si ex toto. §. si ita legatū. nu. 19. 115
uariatio licita est in electione Papæ propter periculum. ibi. nu. 20.
VASALLVS adulterans uxorem domini sui, priuatur feudo. Et quid
si concubinam domini habentis uxorem cognoscat. de reuoc. don. l. fin.
nu. 37. & 39. 318
uasallus occidens sororem uel fratrem domini, non uenit feudo priuan-
dus. ibi. nu. 43. 318
uasallus qui cum sorore domini concubuit, feudo priuari potest: & idem
de feudatario. ibi. nu. 44. 45. 46. & 47.
uasallus curans percuti dominum per alium, feudo priuatur perinde ac si
ipse percussisset, quod locum habet in quolibet alteri iniuriam procu-
rante. ibi. nu. 52. & 53.
uasallus feudo priuari non debet propter inobseruantiam, nisi expresse re-
periatur lege cautum: & an ex urgentiori causa, quam fuit expressa pri
uari possit. de reuo. dona. l. fi. nu. 137. & 238. 322
1 uasallus qui intra annum & diem non fecit inuestituram non potest mora
purgare. & nu. 64. plenius. de uerb. obl. l. si insulam. nu. 40. 277
2 uasallus uel emphyteuta si alienauerit, saluo consensu domini, & non ali-
ter, nec alio modo, non perdit feudum, nec emphyteusim, quod limita.
respon. cxliii. nu. 3. & 5. 183
uasallus tenetur ultro suis expensis subuenire domino suo in mortis peri-
culo constituto. in tract. de pest. c. 5. nu. 255. 94
1 uasallo qui piam cōcesit uineam & feudum fructibus plenum, an etiam
censeatur concesisse fructus uineæ quamuis post illa duo substantiua
uineam & fundum. non fuerit usus adiectiuo numeri pluralis, sed singu
laris plenum. de leg. i. l. cum filiofam. nu. 55. 119
1 uasallis a testatore alienari prohibitis, ualet prohibitio etiam nulla causa
expressa: quia resultat tacita causa ex natura rei animare alienari pro-
hibite: ne. s. duriorem dominum experiantur, & sic uasallorum contem
platione uidetur facta. de leg. i. l. filiusfam. s. diui. nu. 38. 128
2 uasallus iurans defendere dominum aduersus quoscunque, nō intelligitur
comprehendere seipsum. in tract. de pest. c. 5. nu. 250. 94
Neque patriā, nisi pateret dñm iusta arma mouere cōtra ipsam. nu. 251.
Et an teneatur iuuare dominum male operantem. nu. 252. ibid.
2 uasallus relinquens dominum in bello, perdit feudum. in tracta. de pest.
c. 1. nu. 205. 79
uasallum qui intra annum non petiit inuestituram a domino, excusat pestis
a feudi priuatione. ibid. nu. 153. 77
2 VE, dictio, quandocunque ponitur copulatiue. de cau. poss. & proprie.
c. cum Ecclesia Sutrina. nu. 58. 62
2 VECTIGALIA noua statui ciuitatum decreto sine licentia supe-
rioris non posse, diui Seuerus & Antoninus sanxerunt: & ibi uide quæ
dicantur uectigalia. resp. clxxxvi. nu. 2. 209
2 VECTORI qui casu fortuito impeditus nequiuit nauigare, an debea
tur integra merces totius nauigationis. in tract. de pest. c. 1. nu. 114. 76
2 VENDENS rem consistentem in pondere, numero, & mensura cario
ri pretio ad tempus, quam tempore uenditionis ualeret: an in foro con
tentioso conueniri possit. resp. clxvi. nu. 1. & 4. 164
2 uendens prædium in quo propter aeris amœnitatem cadit affectio, an & qñ
possit ex coniecturis talis contractus argui simulatus, si uidens alia ha
ber prædia. in tract. de pest. c. 4. nu. 14. 83
1 uendens frumentum nouum cum ueteri mixtum, nō dicitur fraudare, quia
mixtura patet, secus si non pateret. ut si aromataria uenderet cerā mi-
xtam cum fabis tritis. si cer. pet. l. mutuum damus. nu. 41. 19
1 uendens aut donās omnes res suas, an uideatur uendidisse aut donasse et a
nomina debitorum. si cer. pecu. l. nu. 104. 7
1 uendens rem duobus cui teneatur falsi: obligans uero duobus crimine stel
lionatus. de pig. l. si debitor. nu. 2. 30
2 uendere mercatori licet pretio cariori ad tempus, ratione laborum, & ex-
pensarum fiendarum pro recuperatione debiti, ac lucri cessantis. resp.
cxvi. nu. 4. & 5. 164
uendere rem suam nemo cogitur, nisi caristiæ tempore. nu. 198. in d. c. 4 83
uendentes carnes puerdas, pisces corruptos, & cætera huiusmodi uictua-
lia ferentia, qua pœna plecti debeant. ibid. nu. 146. 85
1 VENDITIO in dubio censenda est, ubi de pretio facta est mentio. si
cer. pet. l. mutuum damus. nu. 31. 9
uenditio tunc dicitur facta ad mensuram cum pretium formatur a mensu-
ra. resp. c. nu. 4. 157
1 uenditio, an sit quando datur genus pro quantitate: uel contra. si cer. peta.
l. si quis. 35. 9
uenditore inducto ad habendum fidem de pretio, dominium non transit in
emptorem, ac si non fuisset habita fides de pretio. de priui. credi. l. si uen
tri. §. in bonis mensulari. nu. 7. 237
uenditionis appellatione in statutis non uenit alia alienatio, quam quæ fit
per uenditionem. de leg. i. l. filiusfam. §. diui. nu. 101 131
uenditionis appellatione quamcunque alienationem comprehendi est ex
larga significatione: quia de sermonis proprietate tantum uenit emptio
& uenditio. ibid.
uendita hæreditate quid remaneat penes uenditorem. de lega. iij. l. re con-
iuncti. nu. 92. 139
1 uenditor uolens rem per se alienatam, renocare, an sit præferendus agna-
to proximiori, cui consuetudo uel statutum retractum concesit. de pri
uil. credi. l. cum bona. nu. 20. 234
1 uenditor qui certas res uendidit, habita fide de pretio, an in illis rebus ex-
tantibus præferatur alijs creditoribus, de priui. credi. l. si uentri. §. in bo
nis mensularij. nu. 6. 236
2 uenditor fructuum, qui in summitate calati, uel cistę posuit bonos fructus,
& in medio malos & corruptos, qua pœna puniatur. in tracta. de pest.
c. 4. nu. 148. 85
uenditores supposititios, hoc est rem unam pro alia uendente, si iudex lai-
cus negligat punire, debet eps sua seueritate compescere. nu. 149. ibid.
1 uenditorem agentem ad rescissionem uenditionis prætextu deceptionis
ultra dimidiam iusti pretii repellere uolens, quid articulari debet. ad Se
natusc. Treb. l. j. §. si hæres. nu. 29. 161
uenditoris persona, & qualitas loci ubi res distrahitur, & loci sitæ, inspi-
cienda est: quando res uenditur. declara ut ibi. nu. 28.
uenditor hæreditatis an definat esse hæres, & an cum pretium loco rei suc-
cedat censeatur rem penes se habere. de leg iij. l. re cōiuncti. nu. 67. 139
uendicatio non competit pro legato usufructus rerum, quæ usu consu-
muntur: & quare. ibid. & an dominium rerum recta uia transeat in lega
tarium, de leg. j. l. per omnia nu. 61. 162
2 VENERABILIS curia parlamenti delphinalis in interdicto reti-
nendæ solet de possessione & proprietate simul cognoscere. resp. l. nu-
me. 2. 124
1 VENETIARVM ciuitas non potest dici insula, nec Veneti superio
rem habent, item sunt domini maris Adriatici & statuere possunt su-
per gabellis. de uerb. obl. l. si insulam. nu. 22. 276
2 VENIENTES ab intestato Trebellianicam, an detrahere possint
ex persona defuncta. respon. cxxij. nu. 12. 167
1 uenientes ab intestato, an possint in foro conscientiæ iustæ retinere hære-
ditatem propter testamentum minus solemne. quod sic. de leg. i. l. nemo
potest. nume. 100. Limita & declara. ibi. nu. 101. 125
2 VERBA ista, uires nolumus obtinere, uel uiribus non subsistat, nulli-
tatem important ipso iure. de rescri, c. ad aures. nu. 9. & 10. 33
2 uerba iudicis acerba fine causæ cognitione prolata, non irrogant infamiā.
Et num per uerba aspera possit recusari iudex ut suspectus: uide distin.
de rescrip. c. si quando. nu. 3. & 4. 29
2 Verba futuri temporis non sunt latæ sententiæ, sed ferendæ. de resti. spo.
c. sæpe. nu. 99. 71
1 uerbum promitto, in scriptura redactum potius intelligatur per stipulatio
nem quam uerbum conuen. in rub. de uerb. obli. nu. 18. 253
2 per uerba, audiat uicegerēs citet, ea iſtimar, iust tiā faciat, & rōne præuia
procedat, iurisdictio non pfertur, sed solum excitatur. resp. ix. nu. 1. 107
1 uerba an sint necessaria in prohibitione quæ fit per iactum lapilli. de noui
ope. nun. l. de pupillo. § meminisse. nu. 27. & 28. 188
1 uerbum, uidetur, importat ueritatem in his, quæ sunt iuris. de iureiur. l. ad-
monendi. nu. 25. 18
1 uerbum præsumpserit, ad eum refertur, qui temerarie & dolosę agit. de re
uo. don. l. fi. nu. 93. 320
uerbum, spoponderat, ad omnem promissionem adaptatur. ibidem. nume
ro. 104. 321
uerbum, pleno iure, ostendit fuisse intentatam petitionem & possessionē
simul: idem in uerbo, pertinere. de acqui. poss. l. naturaliter. §. nihil com
mune. nu. 198. 209
1 uerba hæc, nullius momenti, important nullitatem ipso iure. de re iudic. l.
iij. §. condemnatum. nu. 1. 222
uerba sunt de essentia stipulationis ex parte utriusque cum uocis expres-
sione. de uerb. obli. l. stipulatio. nu. 3. 256
uerbum, solent, quandoque necessitatem importat. de iureiur. l. admonen
di. nu. 26. 18
uerbum, perinde, & uerbum, intelligitur, licet regulariter fictionem im-
portent, quandoque tamen ueritatem denotant. de acqui. possess. l. rem
quæ nobis. nu. 3. 209
uerbi, molitur, natura, de reuo. dona. l. fi. nu. 95. 320
uerba in dubio intelliguntur prolata in bonam partem. de reuo. don. l. fi. nu
mero. 28. 318
uerba hæc, quid ni, cur non, habent affirmatiuam inclusiuam: ideo ualet
stipulatio his uerbis facta. de uerb. obl. l. i. §. si quis ita. nu. 1. 259
uerbum potest, est extensiuum ad futurum tempus, intellige ut ibid. de uer
bo. obl. l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 96. 292
uerba contrahentium intelligenda sunt prout sonant. de priuil. credi. l. da-
bimus. § si quis cum tutor. nu. 6. 236
Verba hæc, si certum petatur, an sint nomen proprium actionis. si cer. pet.
in continua. rub. nu. 22. 3
uerba libelli improprianda esse ut actus ualeat quomodo intelligatur, de
acqui. poss. l. naturaliter. § nihil commune. nu. 6. 201
uerbum, uidetur, importat fictionem. de uerb. obl. §. Cato. nu. 16. 263
uerba hæc, lego sub ea cōditione, si Titius hæres erit, an reddant legatum
conditionale, & an per illa uerba, sub ea conditione, dicatur apparere
de uoluntate testatoris. de leg. i. l. hæc uerba. nu. 14. 104
uerba, quisquis mihi, in testamento inter liberos reddunt conditionale le-
gatum, quia in dicto testamento codicillaris clausula habetur pro appo
sita. ibi. nu. 21. 105

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

uerba in dubio debent intelligi secundum conditionem personæ loquentis,ex quo inferantur aliqua.ad Senatusc.Treb.l.ex facto.§. si quis rogatus.nu.7.fol.165. Item intelligi debent secundum qualitatem personæ ad quam diriguntur ex quo etiam ad alia inferuntur,ibid.
uerba contrahentium prout sonant intelligi debent non autem restrictionem accipere: secus in uerbis legis,quæ restringuntur de habilitate. ad Senatusc.Treb.l.ex facto.§.si quis ita.nu.17. 172
uerba legis quæ referri possunt ad testatorem,& ad hæredem, in dubio referenda sunt ad testatorem.de leg.i.l.filiusfa.§.diui.nu.31. 128
uerba ad honoratum directa plenius accipiuntur ad Senatusc.Treb.l.hæredes.§.cum ita.num.46. 178
uerba ista,quisquis mihi hæres erit,reddunt legatum conditionale, quãdo in testamento est apposita clausula codicillaris,alias non.de ueritate tamen huius dicti ibi traditur.de leg.i.l,hæc uerba.nu.18. 105
1 uerba in tertia persona prolata quæ possunt referri ad testatorem,& hæredem,in dubio sunt referenda ad testatorem.ad Senatusc.Treb.l.ex facto.nu.5. 164
uerba hæc,uel uni eorum,an inducant tacitam substitutionem, quæ nõ habet locum,nisi uerificata conditione subintellecta,s.quod alij nolint.uel non possint ad fideicommissum admitti,quod sic. ad Senat.Treb.l.hæredes.§.peto a te.nu.3. 185
uerba hæc,per omnia, important exequutorum unam & eandem esse naturam,idem fortius uerba geminata,in omnibus & per omnia, & multa de horum uerborum proprietate ibi traduntur.de leg.i.l.per omnia.nume.1. 99
uerba hæc,si hæres erit,in testamento ad pias causas reddunt legatum conditionale,idem in testamento militis.de leg.i.l.hæc uerba.nu.28. 105
uerba hæc,quisquis mihi &c.non faciunt legatum conditionale, quamuis sit apposita clausula codicillaris,quando a principio testamentum erat nullum & caducum.ibi nu.20.
uerba hæc,pleno iure te instituo, quid importent relicto usufructu omniũ bonorum alteri.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.40. 136
uerba hæc,quisquis mihi &c.an habeant uim clausulæ codicillaris. de lega.i.l.hæc uerba.nu.19. 105
uerbum relinquo, maxime si sit adiecta clausula omni meliori modo &c. trahitur ad institutionem.ad leg.Falc.l.in quartam.nu.142. 151
uerba,uolo,& nolo,iuncta infinitiuo non plene disponunt,& si dicam uolo eligere non dicitur electio,nec si dixero nolo exigere, nolo adire non inducitur repudiatio. ibi uideto de ueritate istius regu.de lega.i.l.ferui electione.nu.17. 108
uerbum,forte,cuius sit naturæ.ad Senat. Treb l.i.§.si is qui quadringenta. nume.7. 162
2 uerba hæc,tanquam insolidum hæredibus, ostendunt saltem feuda esse hæreditaria secundum quid.respon.lxxx.nu.32. 144
2 uerba hęc, & habentibus causam ab eo, ostendunt feuda esse hæreditaria simpliciter,ibi.nu.33.
2 uerba hæc,sine hæredibus ex suo corpore,comprehendunt tam masculos, quam fœminas.resp.lxxx.nu.22 144
uerba illa,satisfaiet a parte,reddunt gratiam regis conditionalem, quæ conditio nisi purificetur, non est obseruanda dispositio.resp.clxxx.nume.1.& 2. 201
uerba in dubio sunt intelligenda secundum iuris dispositionem. respon. lxxxiiij.nu.1. 150
uerba in fauorem instituti adiecta,in eius fauorem latissime sunt interpretanda,respon.cxxx.nu.20. 172
uerba menti deseruiunt,& non intentio uerbis:quare de uerbis non curatur,si de mente constet.respon.cl.nu.1. 188
uerba sententiæ arbitramentalis impersonaliter,ac dubio concepta quam interpretationem recipiant.respon.lxxj.nu.1. 137
uerba sententiæ respicientia plura determinabilia, æqualiter omnia determinant.respon.cl.nu.10. 188
uerba seu clausula in fine posita,referuntur ad præcedentia,eis correspondentia.respon.clxxij.num.1. 199
uerba statutibus agnatis, ex statuentium intentione restringuntur ad agnatos primi gradus.resp.lxxix.nu 6. 142
uerba sunt ita interpretanda ut effugiant repugnantia.respon.clxx.numero.13. 198
uerba sunt late interpretanda in materia fauorabili: in odiosa autem stricte.respon.xv.nu.3. 109
uerba testamenti ambigua, ab alijs clarioribus uerbis interpretationem accipiunt.resp.cxxxx.nu.11. 172
2 uerbis enuntiatiuis Papæ non credit si se referat ad suggestionem partis cum semper superintelligatur si suggesta uera sint resp.viij.nu.3. 107
uerbis narratiuis Papæ,seu enunciatiuis credendum est. Et quomodo intelligatur.resp.viij.1.2.& 3. 107
3 uerbum,hæres esto,est directum.de uulg.subst.l.Centurio.nu.180. 87
uerbum,hæreditariæ grossum uerbum est directum.ibi. Idem in uerbo instituo,quod est directum ciuile.ibid.
1 uerbum obliquum trahitur ad directum quando apparet de mente testatoris.de uulg.& pup.l.hæredes.nu.39. 60
uerbum lego licet sit obliquum,nec trahatur ad directam institutionem, nec substitutionem, si tamen aliter de mente testatoris appareat trahetur ad directam.de uulg.subst.l.Centurio.nu.100. 81
uerbum accipiant est directum non ciuile,de cuius effectu,ibid.per multa. nu.103. 82
1 uerbum pertinere quandoque directam,quandoque obliquam substitutionem significat idem in uerbo succedat. quid autem in uerbo deuoluatur.de uulg subst.l.Lucius.nu.7.& 10. 95
uerbum petatur.in rub. positum quomodo exponatur, & an sit necessaria expositio,petatur.i.repetatur.sol.mat.nu.35.in conti.rub. 36
uerbum moribus,quotupliciter exponatur in iure. de uulg.sub.l.moribus. nu.2.& 12. 69
uerbum,sum,es,est, principaliter prolatum, & regens totam orationem, importat ueritatem:secus si regatur a uerbo denotante fictionem. solu. mat.nu.71.in conti.rub. 38
uerbum perpetuo,multimode ponitur.sol.mat.l.sol. matr.num.2. 45
2 uerbum debet,si uerbo potest iungatur,necessitatẽ importat. resp.cxcvij. nu.6. 216
2 uerbum donabo,licet sit futuri temporis, non tamen impedit contractum donationis perfici de præsenti.resp.cxliij.num.1. 183
2 uerbum lego,licet ex l.xij tab. olim commune fuerit,tam ad legata q̃ instituciones: nunc tamen ad institutiones nullo iure accommodatur.resp. cxxix.num 11. 171
2 uerbum potest,iunctum infinitiuo, est extensiuum, etiam in futurum.resp. cxxix.nume.14. 171
uerbum uacare,præsupponit uacationem de iure,& de facto.resp.xxij.nume.3. 112
uerba assertiua Principis non probant.resp.clxxiiij.nu 7.& 9. 200
uerba de futuro etiam cum iuramento non inducunt matrimonium, sed sponsalia.resp.cxx.nu.2. 165
uerba & alijs priuilegijs,quid importent.resp.lxxx.num 41. 145
uerba geminata mentem testantium adeo indicant, ut interpretationem contrariam non admittant.resp.cxxx.nu 18. 172
uerba generalia non probant sufficientem causam in actu prohibito fieri, absque causa.resp.xvi.nu.8. 109
uerba generalia restringuntur ne nugatoria dispositio intelligatur. respõ. cxxx.nu.19. 172
uerba hæc & habẽtibus causam ab eis, admittunt quemlibet successorem, etiam particularem.resp.lxxx.num.31. 144
uerborum plurium impropriatio non admittitur licet unius perspe recipiatur.resp.cxxx.nu.22. 172
1 uerba testatoris ubi apta sunt comprehendere fideicommissum non debet ordo scripturæ impedire ordinem uoluntatis. ad Senatusc.Treb.l hæredes.§.cum ita.nu.38. 178
2 uerbum præcessores quid importet.resp.clxxi.nu.8. 198
1 uerbum uidetur,an & quando improprietatem denotet,& quando ueritatem.si cer.pet.l.i.nu.93.
2 uerba ad instantiam quid importent.de consti.c.cum M.Ferrarien.numero.29. 8
2 uerba enunciatiua prolata a Principe,uel a Rege,an plene probant. resp. xl.nu.28. 120
2 uerbis narratiuis seu assertiuis notarij,an credatur.respon.xlix.nu.6. 124
2 uerbum relinquo,additum certę rei an importet legatum an institutionẽ etiam quando est relictum pro legitima.resp.cxxix.nu.9. 171
2 uerba,en remborsant preallablement, modum & onus, & non conditionem inducunt.resp.clxxxv.nu.11. 209
2 uerba hæc,ea uita functa, uel si contingat eam secundo loco maritari fructus,reditus, & prouentus consolidentur cum proprietatibus, ab usufructu formali interpretationem recipiunt,non a causali,qui nunquam separatus dici potuit.resp cxxxv.nu.7. 178
2 uerborum uestigia ordinem uoluntatis demonstrant.resp.cxc.nu.3. 211
1 uerborũ directorum regulæ dantur octo,ex quibus infertur ad aliqua uerba.de uulg.& pup.substi.l.Centurio.nu.179.& 180. 87
1 VERBALIA nomina quæ denominantur ab usu non uerificantur in unico actu.de uerb.obl.l.is cui bonis.nu.21. 271
1 uerbalis coniunctio quibus uerbis inducatur.de leg i.l.re coniuncti. numero.45. 136
uerbalis coniunctio, an inducatur per hanc dictionem hoc amplius. ibid. nu.52.
2 uerbalium peccatorum tria sunt genera.in tract.de pest.c.8.nu.94. 102
2 uerbum, libere.quid importet.c.5.nu.243. 94
2 uerba præteriti perfecti & plusquam perfecti temporis requirunt actum consummatum.ibid.nu.74. 90
2 uerba futuri indicatiui uel subiunctiui rem iam cęptam indicant in statutorum dispositione.nu.75. ibid.
2 uerba si qui percipientur,s.fructus in contractu locationis posita conditionem & speciem locatam significant.in tract.de pest.c.1.nu.60. 74
2 uerbum relinquo in donatione expressum, facit ipsam censeri factam esse causa mortis.nu.178.ibid. 78
2 uerecundia quæ taciturnitatem peccatori suadet uitiosa est & uitanda. in tract.de pest.c.8.nu.131. 102
uerecundia castigatam mentem ostendit.ibid.nu.85.
uerecundia in adolescente optimam spem pollicetur.nu.86.ibid.
uerecundia pro delicto est magna pœna.nu.87.ibid.
VERITATEM tacens an falsum committat.nu.119.& 128.ibid.
1 ueritas inquirenda, & multa notanda de ueritate traduntur. de eden.l.is apud.nu.13. 297
1 VERSI. nec ante, an corrigatur per uersi. itaque Sabini sententia.de uerb.obli.l.ita stipulatus.nu.1. 281
1 VESTES Ecclesiæ non debent accommodari ad laruandum laicos.de pig.l.obligatione.nu.48. 29
uestes non ueniunt in obligatione generali, & quid ueniat appellatione uestis.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

uestis.ibid.nu.2. 27
1 uestes & iocalia data filiæ tempore nuptiarum,debent in legitimam imputari,sicut ipsa dos imputatur.ad leg.Fal.l.in quartam. nu.152. 151
1 uestis appel.an ueniat argentum item an biretum,an torquens.de leg.j.l.si quis in fundi uocabulo.nu.15. 106
1 uestes pretiosæ,an ueniant alimentorum appellatione.ff solu.mat. in rub. nu.56. 37
1 VIA tutior animarum amplectenda est.de reuo.dona.l.si unquam. post. nume.9. 309
1 uia quæ nos ducit ad rura,an dicatur publica ita ut contra obturantem illam detur interdictum de uia publica.de flu.l.quominus.nu.93. 250
2 uia insolita & insuitata non est eligenda,alias præsumitur contra repertos ire per ipsa deuia.nu.69. Nisi uia solita & recta esset occupata uel alias suspecta.in tract.de pest.c.5.nu.87. 91
2 uia non est danda seruis Dei,ut se facilius putent prouehi,& eligi si quando facti fuerint deteriores.de rescrip.c.eam te.nu.39. 31
uiam publicam reficere tenetur,qui habet fundum prope.ibi.nu.66. 249
2 uiam publicam,an liceat impedire, seu alio quouis stramine,ut ibi marcescat,impedire seu deturpare.in tract.de pest.c.4 nu.85. 84
uias publicas qui & quando teneantur purgare.nu.91.& seq. 14
uias publicas nemini licet impedire,& an & quando habentes molendina possunt ad ea ducere aquas per uias publicas, nec iuxta eas facere clusas.nu.54.ibid.
uias publicas & itinera secura tenere obligatus, an teneatur de casu & dãno eius,qui per iter insolitum eundo talia passus fuit.nu.86.ibid.
uia breuior nisi sit suspecta, & terrestris potius quam naualis est eligenda. nu.88.ibid.
1 VIATOR forensis repertus in uinea comedens uuas, an dicatur damnum dare, ita quod stante statuto quod credatur iuramento damnum passi, an hoc casu stabitur iuramento domini uineæ. de dam. infect.l. damnum.nu.3. 191
2 VICARIVS & commendatarius reputantur unum corpus.respon. xij.nu.3. 108
Vicarius & uicegerens differunt: ideo rescriptum loquens de uicario ad uicegerentem non extenditur.respon.viij.nu.7. 107
2 uicarius episcopi an & quando possit conferre beneficia extra diœcesim. in tract.de pest.c.8.nu.51. 101
1 uicarius episcopi quamuis ex generali potestate non possit criminosos condemnare,an tamen possit absoluere. de re iud.l. qui condemnare. nu.9. 218
uicarius non potest episcopo conferre beneficium, quia episcopi personam representat.declara tamen ut ibi ad Senatusc.on.Trebel.i,j.§.si autem collegium.nu.8. 160
2 uicarii amicus & familiaris presumitur scire collationem sibi a Vicario factam.respon.iij.nu.12. 105
2 VICEGERENS seu uicelegatus & delegatus ad uniuersitatem causarum differunt. respon.xl.nu.5. 120
2 Vicegerens quis dicatur & quis delegatus. de rescrip. c. eam te. numero.45. 31
2 VICELEGATVS definit esse uicelegatus per aduentum legati. respon.xl.nume.10. 120
2 VICINVS presumitur scire facta uicini. de restit.spol.c.sepe. numero.44. 68
1 uicinus inferior non potest inuito domino formulæ aquam ex illa ducere: fallit fauore dotis & ecclesiæ. de flumi. l. quominus. numero. 84.& 86. 250
1 uicinus quis dicatur.si cer.pet.l.j.nu.45. 5
uicinus an presumatur scire facta uicini.late,ibi.44.
uicinum se asserenti,an sit credendum.ibid.nu.54. 5
uicinus non presumitur scire ea facta uicini quæ ut communiter occulte fieri solent.ibid.nu.46.
Vicinus non presumitur scire factum uicini momentaneum: sed successiuum. idem in coniuncto.infertur ad multa.ibi,nu.46.
1 VICTOR an possit de licentia condemnati sententiam propria authoritate exequi de re iudi.l.miles.§.qui iudicati.nu.3. 227
uictor propria authoritate capiens bona condemnati quas pœnas incurrat.ibid.nu.4.
uictor non potest propria authoritate capere bona condemnati. ibidem. nume.1.
2 uictum uictori potest condemnare iudex in expensis non petitis. de cau. poss.& proprie.c.cum Ecclesia Sutrina.nu.109. 64
uictum potest iudex nulla lista exhibita,nullaue probatione facta condẽnare in expensis.ibi.nu.110.
2 VICTVALIVM appellatione quid ueniat.in tract.de pest.c.5. nume.58.& 59. 90
1 VIDVA committens stuprum,an perdat actionem de dote. sol.mat.l. soluto matrimonio,nu.8. 46
2 uidua habens liberos,an possit testari de tota dote, statuto disponente, quod mulier habens liberos non possit testari nisi de certa parte dotis. sol.mat.nu.72.in conti.rub. 37
uiduæ an computentur inter miserabiles personas.sol.mat.l.dotis causa. nume.48. 41
2 uidua cõmittens stuprũ non perdit dotem.in rub.de iud.nu.16. 35
1 VIM etiam pro amicorum tuitione propulsare possumus. de damno infect.in conti.rub.nu.13. 189
1 uim repellere licet.quod limita.nu.67.l.fi.de reuo.dona. 319
2 VINCVLIS uel carcere detentus non admittitur ad testificandum contra aliquem in causa criminis.resp.lxxiiij.nu.2. 139
2 VINI exportatione prohibita, censetur etiam prohibita exportatio uuarum.resp.iiij.num.13.& 14. 105
uini ueteris erogatio quo tempore fieri debeat. Et ibi qua pœna puniatur tutor uinum uetus dans familiæ tempore uetito.nu.143.c.5.in tracta.de pest. 92
uini appellatione an ueniant uuæ,uinum aquaticum,seu lymphatum, q̃ poscam seu trempam uocant,ceruisia,uina artificialia, & acetum. nume 60.& seq.ibid. 90
1 VIOLANS foueam aquæductus,s.exeundo per eam de ciuitate,arbitrarie uenit puniendus.resp.clxj.nu.15. 193
2 VIOLENTVS dominus ratione uiolentiæ perdit ius quod habebat in fructibus.de cau.poss.& proprie.c.cum Ecclesia Sutrina.numero.104. 64
1 uiolentus possessor etiam inuestitus & infeudatus per Principem non prescribit aliquo tempore rem uiolentam. de acquir.poss.§.nihil commune.nume.65. 205
1 VIOLENTIA non animo spoliandi sed gratia iuris sui tuendi contra possessorem resistentem & turbantem illata non punitur. de uulga. substi.l.Centurio.nu.53. 79
2 uiolentiarum gratia quibus perdatur possessio remissiue.c.sæpe.de restit. spol.nu.1. 66
2 Violentia in beneficialibus est odiosior quam in temporalibus.de restitu. spo.c.sæpe.nu.100. 71
1 VIRGO nondum uiri potens etiam dicitur mulier. de priuil. cred.l.ij. §.si sponsa.nu.19, 235
2 uirgo quæ iter arripuit ut corrumperetur,an amplius possit uirgo appellari.in tract.de pest.c.5,nu.72. 90
2 VIRI BONI est tacere quod probare non potest.nu.125.c.8. 102
2 VITIVM litigiosi non inducitur per cessionem proprietatis, de qua non contenditur.resp.xlvij.nu.3. 123
2 uitia sese uirtutes esse persæpe mentiuntur.resp.xxxiij.nu.9. 117
2 VIVERE congrue aliud, aliud sine penuria.de consti. c.cum M. Ferrarien.nu.21. 8
1 VLPIANVS Iurecon.fuit post Christum,ad Senatusc.Treb. l.explicito.nu.4. 154
1 VNIFORMITAS & difformitas non considerantur respectu rerum diuersarum quarum una uno iure,altera alio capitur,sed considerat respectu eiusdem rei & iuris hæreditarij & alterius. ad l.Falci.l. in quartam.nu.12, 146
uniformiter quid dicatur iudicio testatoris capi, & quid difformiter. ad leg.Falci.l.in quartam.nu.12.ibidem.
2 VNIO dupliciter fit aut per incorporationem, seu adiectionẽ, aut per confusionem seu communem mixtionem.resp.xxj.nu.13. 112
2 unio facta in fauorem,non debet in odium interpretari.respon.lxxx.numero.36. 144
unio nihil aliud est quam dissipatio seu alienatio, ibid. numero.13.16.& 37. 143.& 144
unionis natura est ut unita reducat ad unam essentiam. ibid.nu.65. 146
unitum alteri accessorie,assumit naturam rei principalis, cui annectitur. respon.lxxx. nu.66. 146
uniri potest una res alteri,ita ut utraq; retineat sua priuilegia.ib.nu. 67
1 unitorum eadem est natura; & unita uirtus fortior est se ipsa dispersa. de flumi.l.quominus. nu.23.& 24. 247
VNIVERSALIS propositio uera est etiam, si in uno sit falsa. de interdic.l.uideamus.nu.16. 241
uniuersalis propositio legislatoris recipit restrictionem ex dispositione alterius legis.ibid.nu.17.
VNIVERSALIS dictio ubi potest aliquid operari nunquam operatur habilitatione inhabilium,de pri. credit.l.dabimus.§. si quis cum tutor.nu.5. 235
uniuersalibus & generalibus cognitis, facilius postea cognoscuntur specialia,quorum bono.in continua.rub.nu.1. 242
2 uniuersitas,fiscus,& similes loco priuatorum habentur: ubi speciali priuilegio non muniuntur. respon.cliij.nu.6. 190
VNIVERSITAS potest statuere contra ius ciuile,& canonicum, circa ea quæ respiciunt administrationem suorum bonorum. respon.6 nu.86. 151
2 uniuersitas quibus casibus possit imponere collectam, uel indicere nouum nus extraordinarium; & quando superior subditis. numero.3 respon.clxxij.nu.2. 199
1 uniuersitas potest absque superioris decreto facere actus sibi incumbentes.ad Treb.l.j.§.si autem.nu.6. 160
2 uniuersitas non potest faaere statutum in alicuius prejudicium: & si fiat, rescinditur per iudicis officium.respon,lxxxviij.nu.1.2.& 4. 152
1 uniuersitas non potest obligare singulares personas non consentientes. declara ut nu,42 de re iudi.l.si se non obtulit.nu.40. 220
uniuersitas an possit collectam imponere sine licentia superioris. ibidem nu.28.
Vniuersitas non potest collectam imponere alienigenis sine consensu principis.ibid.nu.29.
Vniuersitatis consilium, an obligare possit singulos ad molẽdum eorum blada in molendino domini.de flumi.l.quominus.nu.136. 252
uniuersam hæreditatem restituere dicitur, qui Trebellianicam quartam detrahit.ad Senatusc.on.Treb.l.j.§.sed & quoties.nu.5. 157

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

uniuersitas per se contrahens licet non habeat necesse syndicum constituere. cogi tñ pot iudicis officio instantibus creditoribus, aut debitoribus constituere syndicum, contra quem agant, uel cui soluant. ad Senatuſ. Treb. l. j. §. si autem collegium. num. 9. 160
uniuersitas domina castri cogitur eligere unum cui fidelitas iuretur. ibid.
uniuersitas castri, an possit illius castri iurisdictionem habere, quod sic, pro quo ad iucunt aliqua dicta. ibid. nu. 3. 159
1 VNVM & idem uerbum positum in diffinitione, potest stare proprie & improprie. sol mat. nu. 41. in conti. rub. 36
1 unum & idem uerbum potest stare in oratione proprie & improprie, de re iud. l. furioso. nu. 7. 228
2 una determinatio respiciens plura determinabilia, debet omnia pariformiter determinare. resp xc. nu. 23. 153
2 VNICA præsentatione & unica electione acquiritur quasi possessio iuris præsentandi & eligendi de cau. poſ. & proprie. c. cum Ecclesia Sutrina. nu. 90. & 91. fol. 63. Idem de tigno iuncto. item per unicam solutionem collectæ probatur quasi possessio iuris collectandi, ibid. nume. 53. & 54. 62
urico actu qui solet fieri promiscue. i. aliquando ratione facultatis uel familiaritatis, aliquando ratione iuris sui, nō acquiritur quasi possessio. sed requiruntur tot actus qui ueri similiter excludant præsumptionem facultatis aut familiaritatis. ibi. nu. 55.
Per unicum actum, imo per plures qui communiter fieri solent iure familiaritatis aut amicitiæ non acquiritur quasi possessio. ibid. nu. 56.
2 unicus actus electionis, præsentationis, & collationis quasi possessionem ipsorum actuum acquirit. resp. xl. nu. 8. 120
unus testis omni exceptione maior facit indicium ad torturam: alias secus. resp. lxxix. nu. 1. 142
VNVSQVISQVE id nolle creditur, quod nō loquitur. resp. cxxj. nu. 6. 166
1 VOCATIO testatoris coniunctim facta duplex est, discreta. ſ. & indiscreta. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 60. 138
1 VOLO, iunctum infinitiuo importanti implementum, & executione dispositionis de qua agitur, plene disponit. de leg. j. l. serui electione. nume. 18. 108
uolo, iunctum infinito disponit, quando actus importatus per infinitum est expediendus ab alio, & exprimens solum habet explicare uoluntatem suam. ibid. nu. 22. 109
uolo, iunctum infinitiuo, relinquere, in ultimis uoluntatibus, an disponat. item quid si infinito relinquere sit adiecta aliqua dictio præcisa, ut uolo omnino relinquere. ibid. nu. 23. & 24.
1 VOLVMEN infortiati cur non fuerit edictum a capite, i. a lib. 24. solu. mat. nu. 22. in conti. rub. 35
1 VOLVNTAS superioris cessetur reseruata in omni dispositione. de flu. l. quominus. nu. 4. 246
2 uoluntas non minus factis quam uerbis declaratur. resp. clxxxvij. numero. 8. 210
uoluntatis quæstio non admittenda, quando in uerbis non est ambiguitas. resp. lxxxij. nu. 3. 148
uoluntas coacta, uoluntas est. nu. 82. c. 8. de pest. 102
uoluntas coacta licet non possit mereri: demereri tamen potest. numero. 83. ibid.
uoluntas refertur ad bonum alias dicitur concupiscentia. nu. 84. ibid.
1 uoluntas testatoris per quot testes probari possit. de uulg. substi. l. moribus. nu. 50. & 51. 72
1 uoluntas quando requiritur, sufficit tacitus consensus: quando uero uoluntas & consensus, tunc requiritur expressus. de ueritate tamen ibi. sol. mat. l. ij. §. uoluntatem. nu. 6. 50
uoluntati alicuius si aliquid committitur, ille non potest iniquum ęquo præferre: & sic uerba, facias ad uoluntatem tuam important boni uiri arbitrium. nu. 7.
1 uoluntatem non præsumi mutatam quomodo intelligatur. de l. j. l. si quis in fundi uocabulo. nu. 22. 107
uolantas defuncti in dubio præsumitur conformis uoluntati legis. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 147. 141
uoluntas in his, quæ iuris positiui sunt, pro ratione est. de lega. j. in conti. rub. nu. 11. 99
1 VOTVM emissum ob turpem causam, an naleat. de uerb. obl. l. si plagij. nume. 9. 293
1 VOX omnis iudicis faciens ad causam usque ad diffinitiuam, dicitur interlocutoria. de re iudi. in conti. rub. nu. 16. 216
2 VRBIS ingressu legati iurisdictio non extinguitur, sed suspenditur. respon. xlj. nu. 1. 120
1 VSVRAS recipiens pro pecunia deposita perdit priuilegium prælationis & quare. de priui. l. si uentri. §. in bonis mensularij. nu. 4. 236
usurarius reus tenetur edere actori ad fundandam intētione de eden. l. ipse dispice. nu. 15. 295
Vsurarijs interdici non debet administratio bonorum, sed potius interdici debet hominum commercium in pœnam. de uerb. oblig. l. is cui bonis. nu. 17. 271
1 usurariorum bona sunt tacite hypothecata debitoribus pro usuris extortis. de priui. credi. l. si uentri. §. in bonis mensularij. nu. 8. & 9. 237
2 pro minima usura fœnerator in foro contentioso puniri non debet. resp. cxvj. nu. 6. 164
usura uerbalis & mentalis, an in foro contentioso si punienda. respon. cxvj. nu. 2. 164
1 usura est minuere debitum propter termini diminutionem, sicut est cum augetur debitum propter termini prorogationem. de leg. j. l. si ex toto. nu. 52. 113
1 usuris implicitus præsumitur fieri pauper. sol. mat. nu. 52. 48
1 usurarius manifestus qui non potest testari, nisi præstita satisfactione de usuris restituendis, an poterit donare causa mortis. de leg. j. l. sciēdum. nu. 7. 103
usurarius non potest i fraudem donare causa mortis præsumitur autē in fraudem donare quando donat omnia bona, uel maiorem partem. ibi. num. 8.
1 usurarius manifestus, an possit pupilliariter substituere filio. de uulg. substi. l. moribus. nu. 37. 71
2 usurarius ex fama iuncta cum aliquibus adminiculis probatur. resp. cxv. nume. 4. 163
2 usura non aliter puniri potest quam constet de intentione depraua dato quod pars usuram fuerit confessa. resp. cxvj. nu. 3. 164
2 usuras recipiens ita delinquit sicut mutuans: nam si non esset qui reciperet, non esset qui daret; & ibi uide quomodo intelligatur. respon. cxv. nu. 2. 163
2 usurarij cadauer sepeliri prohibentes antequam usuræ extortæ restituantur, an incidant in pœnam. l. cum sit iniustum. & aut. seq. C. de sepul. uio. nu. 102. in tract. de pest. c. 4. nu. 102. 85
2 usurarij possunt eijci de ciuitate. nu. 247. c. 5. 94
1 VSVCAPI etiam dicuntur res immobiles, quorum bono. l. ait prætor. nu. 3. 242
1 VSVS communis & publicus differunt. de flu. l. quominus. nu. 6. 246
1 usum fundi si quis sibi & hæredibus stipulatus fuerit, an eo decedente pluribus hæredibus relictis quilibet hæres debeat habere integrum usum, an partem. de uerb. obl. l. iiij. §. Cato. nu. 91. 269
usus siue practica in quibus differat a consuetudine. de priui. credi. l. quæsitum est. nu. 1. 234
usus communis ita seruandus est sicut propria significatio. si cer. pet. l. j. nume. 91. 6
1 usus in personas hæredum dicitur nouus usus. de uerb. oblig. §. Cato. nume. 93. 269
2 ex non usu quasi possessio iuris patronatus amittitur, & Ecclesia libertatem præscribit. resp. xlviij. nu. 4. 123
1 VSVSFRVCTVS omnium bonorum si legetur uxori, instituto hę rede extraneo post mortem uxoris, uxor poterit propria authoritate capere legatum: ratio ibi, quorum legat. l. hoc interdictum. nu. 18. 244
ususfructus an possit pignori dari. de pigno. l. obligatione. nu. 7. 27
ususfructus cur non sit indiuiduus sicut usus. remissiue. de uerb. obli. l. iiij. §. Cato. nu. 93. 269
usufructuarius an solum habeat naturalem possessionem, an uero etiam ciuilem quasi possessionem iuris utendi & naturalis usufructuarij: causet effectum præscriptionis iuris utendi & acquisitionis fructuum. de acqui. poss. l. possessio. nu. 34. 197
2 usufructuarius. an præscribat ius utendi, & fruendi uirtute naturalis possessionis in rub. de cau. poss. & proprie. nu. 2. 56
2 ususfructus reseruatio maxime restricta ad uitam, non conseruat facultatem testandi. resp. cxxxj. nu. 22. 174
2 ususfructus quidam casualis, quidam formalis est. ibi uide quid sit de utroque. resp. cxxxv. nu. 5. 178
1 usufructuario non potest per testatorem remitti cautio utendi & fruendi boni uiri arbitratu, & quæ sit ratio. de leg. j. l. nemo potest. nu. 39. 123
1 usufructuarius largo modo dici potest omnis, qui habet ius utile in re: ideo statutum de usufructuario procedit etiam in emphyteuta si materia patiatur. ad Senatuſ. Treb. l. j. nu. 7. 154
usufructuarius omnium bonorum non tenetur ad onus alieni eris de ueritate ibi remissiue. ibi. num. 8.
1 ususfructus alteri legatus, est pars integralis fundi: late tamen de hoc, an procedat in usufructu casuali, an uero in usufructu formali. nu 38. de lega. iij. l. re coniuncti. nu. 36. 136
1 ususfructus acquisitionem nunquam patri censeri prohibitam, nisi expresse hoc dicatur, an sit uerum. de leg. j. cum filiosa. num. 69. 120
1 VTERQVE dictio, an sit collectiua, an distributiua: quod distributiua. ad Senatuſ. Treb. l. hæredes. §. cum ita. num. 2. 176
VTILIS rei uendicatio concurrit cum actione personali. & quid ita. de reuo. dona l. si. num. 133. 322
utilis rei uendicatio, de qua supra in l. quoties. de don. competit cōtra tertium possessorem, in quem facta fuit alienatio ante litem. de reuo. don. l. si. nu. 136. 322
utilitas quæ resultet q; possessio perdatur & alteri non acquiratur. de acqui. poss. l. si rem aliquam. nume. 23. fol. 213. Item quæ utilitas sit quod perdatur plures ibi traduntur.
1 utilitas quæ resultet creditori potius experiri remedio. l. si. quam actione hypothecaria. de interdi. super conti. rub. nu. 14. 240
2 utilitatis publicæ causa facta, licet cedant in contumeliam alicuius, non sunt redarguenda nu. 143. in trac. de pest. c. 4. nu. 143. 85
1 utilitas quæ resultat ex hoc quod relatiuum faciat tam demonstratio, quā conditio. de leg. j. l. Stichum qui meus erit. nu. 20. 111
1 VVLGARIS substitutio tacita quæ dicatur. de uulg. substi. l. hæredes. nu. 80. 61
Vulgaris substitutio comprehensa in expressa pupillari, an dicatur omni respectu tacita. ibid.
uulgaris substitutus non excluditur sola existentia sui hæredis, nisi institutus

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

tutus suus sit effectualiter hæres, ex quo inferatur ut num. 207. de uulg. substi. l. hæredes. nu. 206. Limita & declara ut 208. 68
uulgaris substitutio facit de suo uoluntarium. de uulg. substi. l hæredes. nume. 179. 67
uulgaris substitutio excludit ius accrescendi. ibi. nu. 180. Amplia. 181. Limita. 182.
uulgaris substitutio, an impediat transmissionem, quæ sit ex potentia suitatis. ibid. nu. 130. & 139. 63
uulgaris substitutio, an impediat transmissionem, quę sit in descendentes beneficio. i. unice. C. de his qui ante aper. tab. ibid. nu. 131.
1 uulgaris substituti datio non impedit hæreditatis non aditæ transmissionem ex potentia suitatis. de uulg. substi. l. Lucius. nu. 2. 95
1 uulgaris contenta in compendiosa, an dicatur tacita uel expressa. de uulga. substi. l. Centurio. 147. 85
1 uulgaris contenta in compendiosa formata sub distinctione temporum, an filio moriente in pupillari ætate, & non adita hæreditate dicatur tacita uel expressa. ibid.
1 uulgaris expressa, an contineat tacitam exemplarem, sicut tacitam pupillarem. de uulg. substi. l. ex facto. nu. 77. 92
uulgaris substitutio facta filio sanę mentis tempore testamenti, an contineat tacitam exemplarem. ibid.
1 uulgaris substitutio & qualiter & quibus uerbis fiat. de uul. substi. l. hæredes. nu. 99. 62
uulgaris substitutio partim expressa, & partim tacita, quæ dicatur. ibid. nu. 86. 61
uulgaris substitutio facta his uerbis, si hæres non erit, resoluitur in duos casus. i. noluntatis & impotentiæ, & in casum. si alium hæredem non fecerit. ibid.
uulgaris substitutio expressa quæ dicatur. ibid. nu. 76.
uulgaris substitutio de qua in l. si. C. de hæred. inst. an & quare dicatur dubia. ibid. nu. 108. 62
uulgaris dictio quas significationes habeat. de uulg. substi. l. hæredes. numero. 48. 61
uulgaris substitutio est triplex, expressa, tacita & mista. ibid.
uulgaris substitutio quare ita dicta. ibi. nu. 45. 60
uulgaris substitutionis diffinitio. ibi. nu. 46.
2 uulgaris substitutio, an & qualiter intelligatur formata per hæc uerba, Titium instituo, Mœuium substituo. de uulga. substitu. l. hæredes. numero. 110. 62
uulgaris expressa non continet tacitum pupillarem, nec econtra, statuto disponente. testamenta debere intelligi prout litera sonat. de uulga. & pup. l. hæredes. nu. 19. 60
uulgaris substitutio, an impediat transmissionem iuris deliberandi in hæredem instituti. latissime disputatur. de uulga. substi. l. hæredes. nu. 133. & seq. usque ad nu. 142. 63. & 64
uulgaris substitutio tacita, an excludat matrem pupilli, & an matrem testatoris. ibi. nu. 175. 67
uulgaris substitutio expressa, an & quando contineat tacitam pupillarem & quando non traduntur plures casus. ibi. nu. 169. 66
uulgaris substitutio de qua in l. Titius. §. de hære. instit. qualis esse dicatur. de uulg. substi. l. j. nu. 106. 62
uulgaris substitutionis effectus sunt sex. de uulg. l. hæredes. nu. 114. 63
1 uulgaris substitutio facta sub conditione si uenter non sit hæres purificatur non nato partu, sed abortiuo. de priui. cred. l. si uentri. nu. 2. 236
2 VVLNERANS non tenetur de homicidio, si uulneratus moriatur eo casu, quo fecit uulnus incantari. nu. 7. in tract. de pest. c. 7. nu. 7. 97
2 uulneratus si intra modicum tempus moriatur: præsumitur mortuus ex uulnere, secus si decedat longo interuallo. in tracta. de pest. c. 8. post nume. 142. 103
1 VXOR an possit pro dote sua alienare fundum alienari a testatore prohibitum: quia ibi testator uolebat construi Ecclesiam. de lega. j. l. filiusfa. §. diui. num. 26. 128
2 uxor propter adulterium perdit dotem, & bona paraphernalia. in rub. de iudi. nu. 12. 35
uxor tenetur reddere debitum uiro de iure diuino. ibid. nu. 17. 36
uxor perdit dotem propter introitum balneorum communiū cum uiris. Et etiam si ignorante marito accesserit ad conuiuia uirorū uel ad theatra, & amphitheatra causa spectandi. ibi. nu. 18. & 19.
1 uxor pro dote, an præferatur creditori ex causa funeraria in personali priuilegio. de priui. creditorum. l. priuilegia. nu. 61. 240
uxor pro dote habet tacitam pypothecam priuilegiatam ut præferatur habentibus anteriorem tacitam, non autem expressam. limita multimode ut ibi. nu 47.
uxor pro dote, an præferatur mutuanti ad rem emendam, uel ad rem conseruandam. ibi. nu. 63.
1 uxori an acquiratur res empta per maritum ex pecunia propria nomine tamen mariti empta: & quid econtra in re empta per uxorem de pecunia mariti. in quib. cau. pig. l. Senatusconsulto. nu. 20. 33
uxori, an acquiratur res empta ex pecunia dotali per maritum. ibid. nume. 21.
1 uxor non dicitur, nisi quæ ad domum uiri traducta est: ideo stante statuto quod mortua uxore sine liberis uir lucretur dotem, si moriatur antequam traducatur uir non lucrabitur dotem. de priui. credi. l. ij. §. si sponsa. nu. 11. 235
1 uxor an possit repetere dotem, si maritus effectus est pauper ob maris tē pestatem. sol. mat. l. si constante. nu. 40. 54
uxor an teneatur mittere alimenta marito bannito. maxime si illa sit dues, quamuis dotis fructus non sufficerent ad alimenta. ibidem. nu. 47.
uxor an teneatur concomitari maritum peregrinantem, uel bannitum. ibi. nume 48.
uxor interficiens maritum bannitum debet puniri: etiam si statutum daret præmium occidenti bannitum. ibi. nu. 48.
1 uxor expulsa potest maritum cogere ut eam alat. sol. mat. l. solu. matri. nume. 29. 46
uxor potest sine peccato cohabitare cum marito excommunicato. ibid. num. 30.
uxor potest petere tori separationem, & dotis restitutionem, si uir commiserit adulterium. ibi. nu. 31.
1 uxor a statuto prohibita legare marito, an censeatur prohibita eum hæredem facere. remiſ. de uul. substi. l. Centurio. nu. 99. 81

FINIS INDICIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SERIES CHARTARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z. AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL mm nn.

Omnes Quaterniones dempto F F Ternione,
& nn Quinternione.

Augustæ Taurinorum, Apud hæredes Nicolai Beuilaquæ.
M D L X X I I I I.

LECTORIBVS. S.

Quoniam, instituti nostri est, vt quantum fieri possit studiosorum animis satisfaciamus, emissuri nunc Io. Fran. Ripæ opera oculis legentium minus arridentia, vos commonefacere putauimus ea in ædibus hæredum Nicolai Beuilaquæ typis mandata non esse, ne putaretis nostrum nos fallere propositum, quod vtilitati vestræ omni cura & studio dicauimus. Valete igitur & animi nostri liberalitatem exporrecta fronte excipite.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca